[illegible]

PHILIPPI DECII
MEDIOLANEN.
In Digestum Vetus, & Codicem Commentaria.

Cum non pauca doctissimorum & illustrium virorum adnotationibus.

[illegible]

[illegible]

Augustae Taurinorum, Apud haeredes Nicolai Beuilaquae.

M D L X X V

dis'lo da Cas. p.rofesso dela comp.a de Jesus el s.r licen.do Almeida

PHILIPPI DECII
MEDIOLANEN.
In Digestum Vetus, & Codicem Commentaria:

Cum non paucis doctissimorum & illustrium virorum adnotationibus.

Quæ cùm tempore posteriora, tùm maximè summa diligentia ac fide recognita, præter omnes alias editiones castigatiora, atque repurgatiora in lucem prodeunt.

Appositis quoque solitis Summarijs, ac Indice locupletissimo.

Por comission del s.r ... se corrigio este libro al indice del año de ... casa professa de la Comp.a en 21 de abril ...

Joan de Pin...

Augustæ Taurinorum, Apud hæredes Nicolai Beuilaquæ.

M D L X X V.

Index Rubricarum, Legum, & Paragraphorum, in hisce Commentarijs comprehensorum.

FINIS.

PHILIPPI DECII MEDIOLANENSIS

IVRISCONS. REGIIQ. CONSILIARII PRAESTANTISS.

In primam ac Secundam Digesti veteris partem doctissima Commentaria, à mendis quibus antea vndique scatebant, & ad exemplarium veterum normam, nouissimè ac diligentissimè repurgata, & castigata.

De iustitia & iure. Rubr.

LEX III.

1 *Licitum, est illud, cuius contrarium est illicitum.*
2 *Argumentum à contrariis, an & quando valeat in iure.*
3 *Statuto permittente bannitum posse impune offendi, non potest bannitus se defendere.*
4 *Defensio naturalis ex causa potest tolli, vel moderari. nume. 16. 23.*
5 *De iure gentium, est propulsare vim, atque iniuriam.*
6 *Defendere se vnicuique est permissum, etiam alium interficiendo.*
7 *Clericum, & etiam Cardinalem, licitum est interficere, pro sua defensione.*
8 *Presbiter celebrans poterit aggressorem interficere: & non obstante tali homicidio, poterit celebrationem inchoatam perficere.*
9 *Statutum tollens exceptiones, non tollit exceptionem defensionis, & innocentiæ.*
10 *Defensio, videtur probata statim, si probo quòd aliquis veniebat contra me cum armis, & ego occidi eum.*
11 *Homicidii pœna minuitur propter iustum dolorem. & num. 18.*
12 *Defensio debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ.*
13 *Na ura inter homines cognationem quandam constituit: & ideo omnes homines diligere debemus.*
14 *Bannitos nostri temporis non licet iure communi offendere.*
15 *Bannitus, licet impune possit occidi, non tamen eius vxor adulterari potest.*
16 *Defensio, quæ est de iura gentium, potest moderari per ius ciuile.*
17 *Defensio de necessitate debet articulari, & probari.*
18 *Defensio si non fit facta cum moderamine inculpatæ tutelæ, & homicidium sit commissum, non punitur ille de homicidio simpliciter.*
19 *Confessio facta simpliciter de homicidio, an possit ex interuallo interpretari, quòd fecerit ad sui defensionem.*
20 *Confiteus fecisse homicidium, sed ad sui defensionem, si non probatur homicidium per testes, non potest puniri ad pœnam mortis.*
21 *Pater & mater possunt filium corrigere, & dominus seruum. & nume. 22.*
23 *Defensio, si iuste est facta à priuato, resistere non licet.*
24 *Iudici extraiudicialiter facienti iniuriam, resisti potest, & sibi non est parendū.*
25 *Iudex, si procedit iudicialiter, & grauamen sit irreparabile, per appellationem licite illi resisti potest.*
26 *Iudici resisti potest, si grauamen notoriè iniustum sit: etiam si præiudicium reprobari possit.*
27 *Iudici resisti potest, q ando est appellatum, etiam si grauamen non sit notoriè iniustum.*
28 *Vim illatam à dormiente vel furiosa an liceat propulsare.*
29 *Dormiens, vel furiosus, non dicitur inferre iniuriam.*
30 *Hominem interficere in foro conscientiæ, an liceat, etiam pro defensione.*
31 *Hominem interficere licitum est, ob defensionem rerum.*
32 *Defensionem potest suscipere pater pro filio, & maritus pro vxore: & consanguineus pro consanguineo.*
33 *Defensionem an quis teneatur accipere, & alium iuuare.*
34 *Glossæ authoritas præualet aliis authoritatibus doctorum.*
35 *Si aggredior Titium, & ille non aufugit, & interficit me, an possit condemnari de homicidio: & sic an quis teneatur fugere.*
36 *Pro defensione honoris an liceat repellere iniuriam verbalem.*

T vim. ¶ Preludij loco in præsenti anno videbimus interpretationē l. vt vim. ff. de iust. & iure. q̄ elegātē & lucrosam habet materiā Instabo bt̄, pscrutādo dūtaxat ea, q̄ ɔcernūt mām legis. ¶ In text. ibi. vim atque iniuriā id est, violētiā iniuriosā, vt dicit Ang. post Cy. hic facit tex. cū gl. in l. j. in prin. ff. de tut. & insti. e. §. j. Et hoc iō dr̄. q̄a vim absq; iniuria si iustè inferat, ꝓpulsare nō licet, vt videbimus in gl. ¶ Et pp hoc, dū gl. dicit vim. s. iniustè, non fuit opus ꝙ gl. suppleret: q̄a tex. seipsum declarat, dū dicit vim atque iniuriā. & sic
1 ostēdit ꝙ de vi iniusta loquat̄. ¶ † Et dū Bar. in princ. dicit declarando tex. ꝙ illud est licitū cuius ɔ̄riū est illicitū & idē Pau. đ Ca. post Ang. hic dicit ꝙ vbi offensa ꝓhibita ē ibi defensio ɔcessa vr̄: vt ꝓbat̄ hic, in fi. & eɔ̄ vbi offensa pe mittit̄, defensio à iure ꝓhibet̄. l. si seruus. C. de his, q̄ ad eccl. ɔfu. Et est argm̄ à ɔ̄rijs. Sed aduertēdū ē, q̄a tale argm̄ à ɔ̄rijs nō vr̄ ꝓcedere: q̄a bonū est nubere & tm̄ nō nubere qđ est ɔ̄riū nō est malū: & licitū est mihi exire domū & tamē nō exire, non
2 est illicitū & sic de similib. ¶ Vnde declarādo, dicēdū est, † ꝙ valet
a argm̄ à ɔ̄rijs, ᵃ quādo alterū est pmissum & alterū est ꝓhibitū, put Pau. & doc. hic loquunt: q̄a in casu isto offensa est ꝓhibita, & defensio pmissa. & hoc ꝓbat̄ in c. hospitiolū. in fi. 32. dis. vbi dr̄, qđ clericis bonū est nō tāgere mulieres: ergo ɔ̄riū malū est. s. tangere mulieres. Et rō vr̄: q̄a non tāgere est cōtinentia, q̄ pmissa est & cōmendat̄. Et contrarium. s. tangere, vitium est, & prohibetur. Et sic valet argm̄ à contrarijs quia vnum permittitur & alterum prohibetur: secus est in cōtrarijs quorum vtrumque permissum sit: quia nō valet argm̄. & ita procedunt allegata in contrarium. Et de tali argumento notat̄ in d. c. hospitiolum. vbi Dominicus distinguit. Et retenta conclusione. ꝙ vbi est offensa à iure permissa, tūc defensio denegata vr̄ infert
3 Pau. de Ca. post Ang. † ꝙ si statutum permittit. ꝙ bannitus offendi possit non licet bannito se defendere. Dicit tamen Pau. de Cas. differentiam esse quia si statutum dicat. ꝙ liceat vel licitum sit occidere bannitum tunc non est delictum. & bannitus se defendere non potest. Secus si statutum dicat ꝙ bannitus possit impunè offendi: quia tunc offensa non est permissa licet impunita sit. & ideo tunc bannitus poterit se defendere. & ita gl. hic limitatur & declarat Io. de Lig. in trac. de bello. in 14. char. in c. lxxxviij. in ver. viij. quæritur. ¶ Sed in prædictis aduertendum est: quia primum non videtur verum ꝙ bānitus non possit se defendere quocūque modo loquatur statutum: quia agitur de defensione naturali quæ à statuto tolli non potest: vt no. Bar. in l. cum mulier. col. pe. ff. sol. mat. facit tex. hic. & in cler. pastoralis de re iu. & tradit Abb. in c. dilecti. de excep. cum si. vt dixi ibi.
4 col. pe. Nisi dicamus † ꝙ etiam naturalis defensio ex causa tolli possit: vt no. Ange. in l. si sic. in princ. ꝟ. de leg. j. & ibi Alex. col. ij. & idem Alex. in l. cum mulier. col. iij. ff. sol mat. & Alb. in l. omnes qui. col. j. C. de Epis. & cler. vbi plura iura adducit in quib. defensio tollitur. & facit tex. in l. ad dictos. C. de episc. aud. & idem tradit Nellus in ij. quæst. secundi temporis in trac. banni. & latius dixi in rub. de appella. in iij. princ. quæst. ¶ Secundò notab. est differentia quam facit Pau. de Ca. hic. in verbis statuti quia si licet bannitum interficere, defensio prohibita videtur: secus si statutum dicat quòd impunè bannitus occidi possit prout distinguit Io. de Lig. in loco. s̄. alleg. quem etiam sequitur Nellus in suo tract. in ij. par. secundi temporis in quæstio. xlix. Et ad hoc benè facit quod not. Bald. in l. decuriones. in fin. C. ex quib. cau. insa. irroge. vbi inquit quòd quamuis ex forma statuti bannitus impunè occidi possit, tale homicidium toleratur, sed non laudatur, & ideo occidens non poterit esse de priorib. statuto prohibēte homicidam esse de prioribus. Secus dicit Bald. si statutum dicat, quòd licitè bannitus occidatur: quia tunc nullum committit maleficium. l. is qui aggressorem. C. de sica. Ideo poterit tunc esse de priorib. & Bald. sequitur Pet. de Anch. in c. j. in char. 27. in versi. in eadem materia occurrit. de consti. Et sic confirmatur quod dictum est, ꝙ plus est, ꝙ aliquid licitè fieri possit, quam ꝙ impunè permittatur. ¶ Sed contra istam differentiam facit tex. in c. ij. de præben. & ibi ponderauit illum tex. ad hoc. vbi à cōtrario sensu probatur. ꝙ illud licet quod tamen fit cum pœna: ergo à fortiori si impunè fieri potest licet & facit tex. in l. semper. ꝟ. de ritu nuptia. & in l. non omne. ff. de reg. iur. vbi non omne quod licet, honestum est, & sic aliquid licet, quod tamen non est honestum. vt latius dixi in d. c. ij. Et dictis ibi nunc addo ipsum Paul. de Castr. qui mutauit opin. in consi. 194. viso s̄. scripto puncto col. ij. in versicu. nec ob. vbi notabiliter distinguit quòd quandoque delictum redditur impunitum ad istum effectū, vt maius malum euitetur & tunc auctus non dicitur licitus: sed toleratur: vt not. per glo. 3. dist. in c. omnis. & ad hoc est tex. in c. Nerui. 13. dist. in fi. ibi. non enim est sine vitio quod ignoscitur, & non præcipitur: & tex. in c. si quid verius. 33. q. ij. ibi si eīn facturus est quod nō licet, iam facit adulterium, & non homicidium. In tali eīn casu actus tolerat̄, & non approbat̄: vt hr̄ in c. cum iā dudū. in fi. de ꝑb. Quādoq; offensa reddit impunita pp culpā eius, in quē offensa cōmittit: vt in bannito,

ADDITIO.

a ¶ Argumentum à contrarijs. argumentum à contrario sensu valet ut habetur in l. j. & ibi Ale. post Bart. in 5. not. in verb. huius rei. & in uer. op. dicitur. infra de off. eius cui materia. est iuri. Bald. in l. conuenticulam in 1. op. C. de epi. & cle. doc. in l. si uerò §. de uiro. sol. ma. in l. inter socerum. §. cum inter. ꝟ. de pac. dot. in l. qui testamento. §. mulier. ꝟ. de test. ꝙ est uerum tam in legib. quam in statutis ut ibi per Bald. in d. l. conuenticulam, in uerb. super hac materia. Non tamen habet locum in legib. quādo argumentum est contra casum alterius legis. gl. c. cupiētes. §. ꝙ si per. xx. in uerbo commodè. de ele. in ui. l. 3. C. de cond. inser. gl. no. in c. 1. in uerbo permittimus. de æta. & quali. in ui. Item nec in statutis, quando sumitur contra casum legis & iuris communis, secundum Bald. in l. si quis, in uer. ex hoc no. C. de fur. & Ale. ubi s̄. & Pau. de Ca. in consi. 271. & consi. 334. Contrarium no. in auth. diaconissa. C. de epi. & cle. Et plenè per Ale. in l. omnes populi, de iust. & iu. & in authē. ex testamento. C. de col. Io. de Im. in d. §. mulier. & maxime quando statutum aliàs nihil operaretur secundum Bal. in l. maximum uitium in uer. ulterius quæritur. C. de lib. potest. Pau. de Ca. in l. 1. ꝟ. de of. eius. & Bal. & Ang. & Imo. in l. si cum dotem. in fin. prin. sol. ma. Item nec quando per illud statuens incideret in penam. gl. in cle. 1. in uerbo formæ. de usur Item nec quando resultaret prauus intellectus. l. cum patrem. & ibi Bart. & Bald. in prin. C. de condi. inser. Item nec quando resultaret absurditas. Char. in cle. 1. de iudæ. Item nec si statutum veter. interpretari. Bald. in d. l. cum patrem. in 2. not Itē non habet locum in statuto ꝙ satisdetur sub certa cōdōne, quia nisi ultra procedat, nō uitiat̄ actus satisdōne nō pstita. Ric. de Sal. i cōs. licte statutū disponat &c.

bãnito,de quo agitur.& tunc non eſt differentia, an ſtatutum dicat,
quòd bannitus poſſit impunè offendi vel quòd licitè offendatur:vt
latius per Pau.de Caſ.in d.conſi.& facit tex.in l.Gracchus.C.de adul.
& quod ibi Bar.& iſta opin.verior vr̃:quia verba vario modo acci-
piũtur,ſm̃ ſubiectam mãm.¶ Primò no.ex iſto tex.iuncto.§.præce.
5 † quòd de iure gentium ª eſt propulſare vim atque iniuriam.& not.
a gl.hic in ver.gentium.& Bar.in l.filiusf.ff.de do.Sed immo vr̃, quòd
talis defenſio ſit de iure naturali:quia competit etiam brutis.l.j.§.cũ
arietes.ff.ſi quad.pau.fe.dic.& in l.j.§.vim vi.ff.de vi & vi.ar. ibi repel-
lere licet Gaſſius ſcribit:id quod ius nã cõparat & in cle.paſtoralis.in
§.ceterum.de re iu.Mod.quidam hic rñdent,quòd tale ius gentium,
ſatis poteſt dici ius nãle:quia ex inſtinctu nãe procedit.& facit tex.in
§.ſingulorum.inſt.de re.diui.Sed iſta rñſio non ſatisfacit:qa vr̃ ꝯ tex.
in §.fi.in l.præcedenti.vbi ius nãle diſtinguit à iure gentium : & in iu-
re gentium ponit propulſatio iniuriæ:vt hic:ergo non poteſt dici ꝙ
ius gẽtium dicat ius nãle:quia tanquam ſeparata & omnino diuer-
ſa ponunt.¶ Vnde aliter reſponderi poteſt, vt dicamus quòd ꝓpul-
ſare vim atque iniuriam,vt tex.dicit hic eſt de iure gentium:quia in-
iuria conuenit tñ hominib.vt no.per gl.hic:& ſic concludendũ eſt,
quòd propulſare vim ſimpliciter eſt de iure naturali: ſed propulſare
6 vim atque iniuriã ſimul,eſt de iure gentium.† Secũdò no. quòd vni-
b cuique permiſſum eſt ſe defendere etiam alium interficiendo, ᵇ vt
6 hic ibi quòd quiſque ob tutelam ſui corporis fecerit.& in l. itaque.
in princ.ff.ad l. Aqui.& in l.ſcientiam.§.qui cum aliter.cum ſi. alle. in
glo.in ver.in iure.in fi.ad idem tex.in l.is qui aggreſſorem. in l. ſi quis
percuſſorem.C.de ſica.& in l.j.C quando lic.ſine iudi.ſe vin. & in c.
ſignificaſti.el 2.de bon.& in c.dilecto.de ſen.excom.in 6.& in c.3.de
ſen.excom.vbi dr̃.quòd ꝓp hoc non dr̃ excommunicatus qui cleri
cum pro ſua defenſione percuſſit.Nec in aliquã irregularitatem in-
7 currit.cle.j.de homicid. † Et nedum clericum ſed etiam Cardinalẽ,
pro ſua defenſione interficere licet:vt Ange.hic dicit. Et ad hoc eſt
glo.in c.fin.in verſ.percuſſerit.de pen.in 6. Et etiam monacho cõtra
abbatem in eum ſequentem armata manu reſiſtere licet:vt Card.di-
8 cit in cle.j.in verſ.præfatæ.de ſta.mon. † Et intantum hoc procedit,
ꝙ presbyter celebrans ſi quis illum aggreſſus fuerit, poterit aggreſ-
ſorem interficere:& non obſtante tali homicidio licitè poterit cele-
brationẽ inchoatam perficere:vt no.tradit Io.de Lig.in trac. de bel-
lo in c. 74. verſ.iij.quæro.Et ſequitur Abb.in c.clerici de vi. & hon.
cler.Et talis defenſio conceditur clerico,monacho & ſeruo: & etiã
in eccleſia:vt proſequitur Io.de Lig.in d.trac.Et talis defenſio reſer-
9 uata ſemper intelligitur. ¶ Vnde ſtatutum † quod tollit exceptiões,
non intelligitur de exceptione defenſionis & innocentiæ:vt no.Bal.
in l.edita.in repe.Paduana.col.pe.de eden. Et ſequitur Io de Ana.in
conſ.59.viſa inquiſitione.in princ.Alex.in conſ. 113.viſo themate.
col. 2.libr.5. Et quod dictum eſt de defenſione ampliatur: vt etiam
alium me non offendentem poſſim occidere impunè ſi aliquis po-
tens cui reſiſtere non poſſum,velit me interficere niſi ego illum in-
terficiam.gl.eſt not.quæ hoc probat in l.ſi familia.in verbo, poterit.
ff.ſi fam.fur.fe.dica.& ita Bald.dicit in c.j.§.iniuria.col.fin.verſicu. ſed
pone.de pa.iur.fir.Et idem Bald.in l.j.in 7.col.in verſ.11.quæritur.C.
vnde vi.& ſequitur Io.de Ana.in c.ad liberãdum.de iudeis.col. 2.in
fin.& Io.de Lig.in d.tract.in c.120.in verſicu. 9. quæritur. & Soc.in
conſi. 20.inter conſilia Franc.Cur.colum.15.Et licet videatur *com-*
c *munis* opin. In contrarium ᶜ tamen videtur tex.in l.ſcientiam.§. qui
cum aliter.ff.ad l.Aqui.ibi.non ſolum,qui vim infert,ferire cõceedi-
tur.Ergo non videtur quòd alium quis occidere poſſit. & facit text.
in l.exceptione.ff.de fideiuſ.vbi iniuria facta vni, alteri nocere non
debet.& facit tex.in c.ſacris.quod me.cau.vbi dr̃ quòd pro vllo me-
tu quis non debet mortale peccatum committere, Sed tamen non
vr̃ à cõi opi.recedendũ;qa qđ dcm̃ eſt ſm̃ Bal. *communiter* approbat,
vt patet ex ſ̃.dictis.Et ꝓ cõi facit tex.in d.l.is ꝗ aggreſſorem. vbi dr̃,
ꝙ is qui aggreſſorem, vel quemcunque alium occiderit pro defen-
ſione excuſatur.& facit tex.in l.ſi quis fumo.§.fi.ff.ad l. Aqui. vbi ex-
cuſatur qui iuſto metu ędes vicini intercidit, & per illum text.ibi di-
cit Flo.quòd excuſatur famulus cui dominus minatus fuit mortẽ,
niſi eius vxorem interficeret quæ erat ſuſpecta de adulterio. Et facit
qõ quam diſputauit Ange. Aret.in diſpu. incip. Atholus Caium ag-
greſſus.de illo qui cum eſſet aggreſſus apprehendit Titium, & illo
d vſus fuit vti clypeo ᵈ ſi interfectus ſit,non tenetur de homicidio per
d.l.is qui aggreſſorem.cum ſi.vt per Fely.in c.ſignificaſti.el 2.col.fin.
de homicid.Nõ ob.tex.in d.§.qui cum aliter quia ille tex.debet ſup-
pleri per text.in d.l.is qui aggreſſorem. Vel ſecundò loquit̃, reſpectu
alterius in quo non erat culpa nec cauſa ſed in caſu.q.noſtrę erat cã,
vt ipſe euitaret mortem:licet nulla eſſet culpa in eo, qui interfecit.
¶ Et hoc modo etiã reſpõderi põt ad tex.in d.l.exceptione? qa qñq;
quis punitur ſine culpa.c.qm̃ frequenter.§.ſi verò. in fin. vt lit. non
conte.& no.per glo.in c.ij.de conſti.¶ Non ob.tex.in c.ſacris.quia in
caſu iſto non committitur peccatum in homicidio perpetrato, ꝓp
defenſionem vt videbimus in gl.Et defenſio dr̃ antequam quis of-
fendatur:vt iniuria propulſetur,& offenſio repellatur. Vnde ſi pro-
10 bo, † quod aliquis veniebat cõtra me cum armis,& ego occidi eũ,
c ſtatim videtur probata ᵉ defenſio mea:vt no.Bar.per illum text. in l.
ſed ſi quemcunque.in ij.no.ff.ad l.Aqui.Bald.in l.in multis.in fi.C.de
lib.cau.cum ſi.vt tradit Alc.in conſi.109.viſis.col.3.lib.1.& Cor. in
conſi.197.viſa inquiſitione.col.2.lib.1.& in conſi.162.in hac con-
ſultatione.col.3.eod.lib.1.& in conſi.134.in cauſa magiſtri Pauli.co.
2.libr.3.¶ Secus tamen eſt poſt percuſſionem : quia tunc ſi ille qui
percuſſit aufugit,non licet illum fugientem percutere:quia illud eſ-
ſet ad vindictam & non ad defenſionem.d.l.ſcientiam.§.qui cũ ali-
ter.vbi hoc non licet:& no.Bar.in l.j.col.fin.in verſ.Tertium mode-
ramen.in fin.C.vnde vi.& idem Bar.in l.ſi ex plagis.§.tabernarius.ff.
ad l.Aquil.& Pau.de Caſt.in conſi.92.in cã carceratorum.in fin. Si
verò ille qui percuſſit ſtaret impunè occidi poteſt quia præſumitur,
quòd iterum percutere velit:vt not.Bart.in locis.ſ̃.allegatis. & Bart.
in d.l.j.col.7.in verſ.vltim concludendo.C.vnde vi.& per glo.fin.in
c.ſignificaſti.el.2.de hom.vbi Anton.de But.col.fin.& tradit Are.in
conſi.34.viſis diligenter colum.2.Et licet fugientem, qui percuſſit,
non liceat occidere:quia eſſet ad vindictam,vt dictum eſt : ſi tamen
percuſſus illum fugientem interficeret, non debet condemnari de
11 homicidio: † quia propter iuſtum dolorem, pœna homicidij mi-
nuitur:vt not.voluit Anton.de Butr.in c.olim.el.1.col fin. in verſic,
inquantum dixi.de reſti.ſpol.& ſequitur Aret.in d.conſi. 34. col.fin.
& in conſ.80.ſicut decet. in fi. & idem tenet Io. de Lig.in d. trac.de
bello in c.cxviij.in ver.ij.quæritur.& idem Albe.tradit in l.j. colũ. iij.
ver.item quærit ſi aliquis.C.vnde vi.Et ad hoc bene facit, quia in ꝓ-
uocato ad delictum pœna debet mitigari:vt not. Abb.dicit in c.j.de
iniur.col.j.in ver.puto tñ.& in d.c.dilecti.col.fi.in ver.tamen.de exce.
& idem Abb.in c.cum te.col.vj.in ver. puto tamen.de re iu. per illũ
12 tex.no.in l.ſi adulterium cũ inceſtu.§.Imperatores.ff.de adul.¶ † Et
defenſio de qua dictum eſt,debet fieri cum moderamine inculpatæ
f totelæ ᶠ .l.j.C.vnde vi.& in c.ſignificaſti.el 2. de ho.de quo.j̃. videbi-
mus.¶ Similiter defenſio licita, & permiſſa videtur, quo ad ipſum
offendentem & perſonã eius. ¶ Secus ſi defendẽdi mei cauſa lapidẽ
in aduerſarium miſero:& non eum, ſed prætereuntum à caſu per-
cuſſero:quia teneor lege Aquilia:vt ad literam dicit tex. in d.l. ſcien-
tiam.§.qui cum aliter ad leg.Aquil.Et mirabile videtur hoc quia de-
fendendo ſe dabat operam rei licitæ quo caſu excuſatus videtur ut
no.Bar.in l.reſpiciendum.§. delinquunt. ff.de poe. & facit text. in l.ſi
cum ſeruo.ff.de iniur.vbi qui voluit ſeruum percutere & alium per-
cuſſit non tenetur actione iniuriarum & facit tex. in l. non dixit. ff.
ad l.Iul maie.cum ſi. vt latè tradit Barthol. Vero. in conſi. 33. multa
poſſent in medium adduci vbi ponit.q.de eo qui voluit unum inter
ficere & alium occidit, & ſimilem.q.tradit Bal.in l.iij.§.quæcunque.
ff.de iureiu.& conferunt quæ ſcribit Nellus in ſecunda parte ſecun-
di temporis.q.xxvj.& in ij. quæſtio. primæ partis tertij temporis, &
quæ dixi in conſi.9.colum.iij. Et quantum ad tex. in d.l. ſcientiam. §.
qui cum aliter.dicendum eſt,ꝙ ex quo tenetur lege Aquilia neceſſa-
rio videtur eſſe in culpa:licet daret operam rei licitæ : quia debuit
cautius lapidem proijcere:& ille actus proijciendi lapidem, videtur
culpoſus quo ad alium:& videtur culpa ſaltem leuiſſima quæ ſuffi-
cit in lege Aquilia.l.in lege Aquilia.la.2.ad l. Aquil. & per illum text.
in d.§.qui cum aliter. Ange.in d.l cum ſeruo. reprobat opin.Bartol.
in d.l.reſpiciendũ.§.delinquunt.& tradit Barth. Vero.in d.conſi. 33.
13 ¶ † Tertiò not.quòd natura inter homines cognationem quan-
dam conſtituit, & ideo omnes homines diligere debemus: quia
ſunt

ADDITIONES,

a ¶ De iure gentium. Defenſio contra violentiam eſt de iure naturali.1. diſt. ius natu-
rale.l.j.C.vñ ui.Item in iudicio ẽt contra fiſcum l.facultas.C.de iur.fiſ. libr. x. Car.
in cle.ii.§.cæterum.de re iud. Car.no.in cle.i. 22. q. de homi. dicit quod eſt de iure
gentium per cle.paſt.de re iudi.
b ¶ Alium interficiendo. Adde hic quod uerũ eſt ſi quis defendendo rem ſuã,uiolẽtiũ
occidet:quia nõ tenetur qñ perditio eſſet irrecuperabilis. Bar.in l.furẽ.j̃.de ſic. Item
verũ, ſi vis inferatur amico maxima amicitia cõiũcto.Bal.hic.& Flo.in l.ſcientiam.
§.qui cum aliter.ad l.Aqui.Doc.in l.i.vnde vi.l.deuotum.& ibi Bar. C. de meta.li-
bro xii.
c ¶ Contrarium.Quicquid mox dicat De.hæc eſt ueritas,& ea cõis opi. etiam cõtra
ius ciuile eſt.l.fi.te bonis.C.de iur.delib.nedum cõtra diuinum. Longè ſincerius ſcri
pſit hic & breuis Lancel.Dec.huius frater maior natu,col.1.ubi ſentit contradictã
communem opi.licet firmare non audeat.
d ¶ Clypeo.Hæc eſt enim barbarica ſententia nedum Chriſtiano indigna,tenẽt etiam
Theologi nihilominus peccatũ mortale incurrit,ut Io.Gerſon in reg.preceptorem.
& ego dico locum eſſe legi.Cor.de ſic.
e ¶ Probata.Alc.conſi.76.col.fin.conſi.110.nu.2.lib.1.
f ¶ Inculpatæ tutelę.Defenſio ẽ ꝓmiſſa cũ moderamine inculpate tutele l.1.& ibi doc.
C.unde ui.Flo.in l.ſcientiam.§.qui cum aliter ad.l.Aquil.quod intellige.ſ. quando
aliter ſe tueri non potuit,niſi cum iniuria perſone,uel rerum ſuarum, ſecũdum Bar.
in l.furem.infra.de ſic.& Ant. de Bu.in capitu. olim.de reſti.ſpo. [redacted]
a & tenet Bar.in l.i.C. unde ui,quod facit quod occidens pro euitanda mutilatione
non eſt irregularis,licet poterit euadere mortem, ſecundum Car. in cle.i. 23.q. de
homi.& hoc procedit in milite, cui fuga eſſet dedecori ſecundum Cy. Dy. Bart. &
Bald.& doc.in d.l.i.

ſunt naturæ nr̄æ participes: vt dicit tex. de pęni. diſt. 2. c. charitas. el
1. §. proximos autem. Et dr̄ in Euangelio, ꝙ qs debet diligere pro
ximum, ſicut ſeipſum. in c. dēt. xxiij. qō. iiij. Et oēs Chriſtiani dn̄r
frēs: qa ꝑꝑ lauacrum regenerationis, oēs vnū hn̄t parentē. xj. q. 4.
c. ad menſam & dixi in c. cauſam quæ de iudi. Et, ideo hic dicitur
hoīem homini inſidiari nefas eſſe: ſed hominē beneficio affici, ho
minis intereſt: vt tex. dicit. in l. ſeruus ea lege. in fi. ff. de ſer. expor. &
facit tex. in l. nō tantum. ff. de app. & in l. ſoluendo. ff. de neg. ge. Et
qđ hic dr̄ de cognatione, largo modo ītelligitur, vt ex. s̄. dictis col
ligitur. Propriè autem accipit̄, ut hr̄ in l. non facile. §. cognationis
14 ſubſtantia. ff. de gradi. Expeditis no. ꝓſequor dicta Bal. q † primò
hic concludit, ex eo ꝙ defenſio fit de iure gentium, ꝙ de iure cōi
non licet bannitos nr̄i tp̄is offendere: qa non perdūt ea, quæ ſunt
de iure gentium: Sed ſolum ea, quæ ſunt iuris ciuilis. & idem Bart.
concludit in l. j. C. de hæ. inſt. cum ſi. vt ibi tradit Ale. & idem Ale.
in conſi. 26. circa primum. lib. j. Et idem Alb. in iiij. par. ſtatutorū.
q. xvj. & Nellus in ij. par. ſecundi tp̄is q. lv. Et iſta concluſio, etiā pro
cedit, dato ꝙ bānitus occidi poſſit: quia non perdit ea quæ ſunt de
iure gentium: vt no. Bar. in l. ex facto §. ex facto. col. pe. ff. ad Treb.
cū ſi. vt tradit ibi Ale. & latè Fran. de Cur. in conſi. 59. Dux Phil. Et
hoc qđ dcm̄ eſt, limitat̄, niſi ſtatutum dicat, ꝙ banniti ſint extra ꝓ-
tectionem cōis: quia tunc etiam perdunt iura cōia Romanorū:
ut no. Bar. in l. iij. col. fi. C. ſi pen. app. mors interue. Et ēt in territo-
rio ciuitatis à qua bānitus ſit, perdit iura cōia: vt no. voluit Pau. de
Ca. in d. l. j. C. de hæ. inſt. circa fi. in ver. aduerte notabiliter. & ſeq-
tur Ale. in conſi. 23. opportunè conſideratis. col. pe. lib. j. ubi dicit
ſe ita cōſuluiſſe apud Mutinā. & idem Ale. in conſi. 75. viſis. col.
iij. eo. lib. j. ¶ Et ſubiicit Bar. quod licet de iure cō, bannitus non
poſſit perſonaliter impunè offendi, poteſt tamen offendi in bo-
nis, ſ̄m gl. in c. j. in fi. in verbo, depdare. de mili. vaſ. qui contu. eſt.
¶ Sed illa gl. non videtur uera: & illam Bal. reprobat in c. j. col. v. in
ti. hic finitur lex Federici, quia dicit ipſe, nec lege, nec æquitate cau
tum eſt, quod bona bannitorum tolli, uel deuaſtari poſſint: & Al-
uaro. ibi ſequitur col. ij. & idem Alua. in c. j. col. pe. in ver. iij. quia bā
niti terrarum. de mil. uaſ. alle. l. ad cognitionem. ff. ex quib. cau. in
poſ. ea. & l. Papi. exuli. de mi. & tradi Nel. in ij. par. ſecundi tempo-
ris. q. lv. Et iſta concluſio procedit, quando quis eſt bannitus ſim-
pliciter: ſecus ſi ſtatutum dicat, quod poſſit impunè occidi: quia
tunc & vulnerari poteſt, & bonis ſpoliari: ut no. Ang. per illū tex.
in l. in ſuis. ff. de lib. & poſth. cum ſi. ut tradit ibi Ale. & adde Bal. in
c. in literis. in j. col. de reſti. ſpo. cum ſi. ut Fel. ſcribit in c. quæ in ec-
cleſiarum. col. v. de conſt. Et hoc limitatur, ut tradit Nellus in iij.
par. ſecundi temporis. q. lx. & in d. q. lv. in ſecunda parte ſecundi
temporis. Et talis ſpoliatio bonorum fieri poteſt uiuere bannito.
non autem poſt mortem: ut no. Bal. in l. ex hoc iure. col. iij. uer. q̄-
ritur ān occiſus. ff. de iuſ. & iu. Et idem Bal. in l. ſororem. in fin. C.
de his, quib. ut indig. Sal. in l. qui ſepulchra. in prin. C. de ſepul. uio.
per l. ſi pœna. ff. de pę. Quòd tamen limitatur, ut tradit Pa. de Caſ.
15 in conſi. 33. ſuper j. quæſito. in fi. ¶ Et notandum eſt, † quod licet
bannitus occidi poſſit, non tamen vxor eius adulterari poteſt: ut
no. Bal. in l. fi. col. j. in verſ. & ideo ſi ſtatuto cauetur. C. ſi cōtra ius
uel util. pub. ſed Nellus tenet contrarium in ij. par. ſecundi tempo
ris, q. xlvj. De quo me remitto ad ea, quæ dixi in c. quæ in eccleſia-
rum de conſt. q. vj. ¶ Subiicit Bar. hic, quod iſta defenſio, quæ eſt
de iure gentium, moderata fuit à iure ciuili, ut in l. j. C. vnde vi. in
c. ſignificaſti. el ij. de homicid. Et talis moderatio defenſionis, erat
etiam de iure gētium, ex quadam diſcretione: quia pro leui offen-
16 ſa, uel iniuria, nō debuiſſet quis hominem occidere. † Sed poſtea
de iure ciuili defenſio ad formā reducta fuit. Et propter hoc, dici
poteſt de iure ciuili: quia qn̄ additur aliquid iuri gentium à iure ci
uili, pōt dici, ius ciuile. l. ius autem. j̄. eo. Et hoc verum vr̄, qn̄ addit̄
in ſubſtantialib. ar. l. pacta conuenta. j̄. de cōtrah. em. Et ſic defen-
ſio, cum iſta forma inculpatæ tutelæ, dici poteſt ꝙ abſolutè ſit de
iure ciuili, ſicut teſtm̄, qđ eſt de iure gentium, tamen propter for
mam additam à iure ciuili, dr̄ de iure ciuili, vt dicit Bar. in l. inter-
dum. j̄. de cōd. ind. Et idē dici poteſt de matrimonio, quod fuit in
uentum de iure naturali: & ꝑꝑ formā additā à iure ciuili, dr̄ de iu-
re ciuili: ut no. per gl. inſt. de iure naturali. in prin. ¶ Circa materiā
defenſionis, calcando ueſtigia Mod. ante expeditionē gl. primò q̄-
17 rit̄, an reqratur, † ꝙ defenſio ſit neceſſaria, ita ꝙ nō ſufficiat proba
re defenſionē ſimpliciter. Bal. in l. j. colū. xj. in uer. item tu aſſeſſor.
C. de cōfeſſ. tenet ꝙ requiratur, ꝙ articuletur, & ꝓbet̄, ꝙ defenſio
fuerit neceſſaria: ut no. Bar. in l. ſcīam. §. q cum aliter, per illum tex.
j̄. ad l. Aqui. facit tex. in l. is qui aggreſſorem. C. de ſic. in cle. j. de ho
micid. & in c. j. §. ſi quis hoīem. de pace tenenda. Et ita primò ar-
guunt Mod. hic. Contrarium tn̄ concludunt, ꝙ ſufficiat probare
ſimpliciter, quod fecerit ad defenſionem, ex eo qđ no. Bal. in l. ſo-
lam. col. fi. uer. ij. q̄ro. C. de teſti. ubi inquit, qđ teſtes qui deponūt
ſimpliciter, ꝙ homicidium fuit commiſſum ad defenſionem, pro
bāt, licet aliter nō ſint de rōne interrogati: quia in defenſione eſt q̄
dam neceſſitas, quæ poteſt uideri ineſſe per coarctationem loci,
& tp̄is. & dicit Bar. ita conſuluiſſe in cōſi. 57. quidā Maſiolus. & di
ctum Bal. Ale. ſequit in cōſ. 109. lib. j. col. pe. uer. p̄terea dici Bart.
& Cor. in cōſ. 162. col. ij. lib. j. & conſi. 133. ultimò p̄mitto. col. ij.
lib. iij. & dixi in conſi. 272. ¶ Non omitto tn̄, ꝙ iſta *cōis* opi. ſ̄m di
ctum Bal. p̄allegatum, vr̄ dubitabilis: qa qn̄ fuit cōmiſſum homi-
cidium, p̄ſumptio eſt contra occidentē. l. j. C. de ſic. facit tex. in l. ſi
nō cōuitii. C. de iniu. & iō vr̄ ꝙ clariores requirantur ꝓbōnes: ut
no. Bar. ꝑ illū tex. in l. fi. in prin. qđ me. cā. & no. Abb. in c. quia ve-
riſimile. in prin. de p̄ſum. & ꝑꝑ hoc qdā Mod. hic dicūt, ꝙ iſta opi
non eſt uera. ¶ Saluari tn̄ (ſ̄m eos) pōt, qn̄ occiſus aggreſſus fuiſſet
occiſorē: qa tunc leuiores ꝓbōnes reciperentur: qa p̄ſumptio eſt
cōtra aggreſſorem: ut no. in l. qm̄ multa. C. ad l. Iul. de vi pub. Sed
iſta opi. nullo modo ſatisfacit: qa ſi cōis opi. reſtringatur, quando
cōſtaret, ꝙ occiſus aggreſſus fuiſſet occiſorē, tunc eſt p̄ſumptio ꝓ
illo, q illū interfecit: ut no. Bar. in l. ſi ex pelagis. §. tabernarius. in fi.
j̄. ad l. Aqui. & in l. j. §. cū arietes. j̄. ſi qua pa. feci. dica. vbi Bal. ꝑ illū
tex. dicit, ꝙ inſultatus p̄ſumitur feciſſe ad defenſionē. & no. Bart.
in l. ſed & quecūque. j̄. ad l. Aqui. vbi dicit, ꝙ ꝓbato inſultu, proba-
ta eſt defenſio neceſſaria: & ideo tali caſu non reqruntur aliæ pro
bationes. ¶ Concludendū eſt, ꝙ cōis opi. bene ꝓcedat in reo, ꝓut
loqtur: allegata in cōtrariū hērent locū in accuſatore, in quo cla-
riores ꝓbōnes requiruntur in criminalib. l. fi. C. de ꝓb. & hoc re-
ſpicit fauorem rei, vt ꝓbōnes clariores ſint ex parte accuſatoris.
Nam iura fauent magis reo, quā actori. l. fauorabiliores. de reg. iu.
c. ex literis. de ꝓb. Et ideo fauore rei, in caſu nr̄o, teſtes ꝓbant de-
fenſionē, qn̄ deponunt ſimpliciter: & propter talē fauorem abſo-
lutionis, etiam teſtes domeſtici admittuntur: vt no. Spe. in ti. de in
quiſitione. §. j. ver. ſed nunqd Io. de Ana. in cōſi. 59. viſa inqſitio-
ne. in prin. Ale. in conſi. 24. animaduerſis. col. pe. lib. ij. Et pariter te
ſtes deponentes de credulitate, ꝓbant in fauorem rei, ſ̄m Bart. in
conſi. inci. Vanutius Petri. Sequitur Ale. in conſi. 76. viſa inquiſi-
tione. in fi. lib. j. & in conſi. 39. col. pe. Et offm̄ iud. magis exuberat
in abſoluendo reū. Vnde licet abſens nō poſſit cōſiderari. l. abſen-
tē. ff. de pę. Si tamen apparet de innocentia, abſolui poteſt: & no.
Ant. de Bu. in c. veniens. col. j. de accu. & ſequitur Frā. de captib. in
ter conſi. Bartho. Vero. in conſ. 40. licet inuitus. col. fi. in prin. & di
xi in regula, fauorabiliores ff. de reg. iu. ¶ Et retenta *cōi opi.* vr̄, ꝙ
requiratur defenſio neceſſaria ut ex uerbis Bal. colligitur in d. l. ſo
la. dū inquit, ꝙ in defenſione eſt q̄dam neceſſitas, & ſi exprimatur,
exprimitur ꝙ tacitè in eſt: cuius exp̄ſſio nihil operat̄, l. iij. de lega. j.
Et defenſio neceſſaria illa dr̄, q̄ facta ſit cū moderamine inculpatæ
tutelæ: qa defenſio dēt eſſe proportionata, pugnum pro pugno:
ut no. Bal. in d. l. j. de confeſ. in loco p̄allega. Et dicitur inculpata tu
tela, qn̄ aliter ſe defendere nō pōt. d. l. ſcīam. §. q cū aliter. Et dr̄ ſe
aliter nō poſſe defendere, qn̄ imminet periculum iniuriæ perſona
lis: ut dicit Bar. hic circa fi. & in l. j. C. vnde vi. col. ij. in uer. ergo cir-
ca hoc. & idem Bar. in l. furē. j̄. de ſic. Ant. de Bu. in c. olim. el 1. co.
pe. de reſti. ſpo. & tradit Ale. in conſi. 109. uiſis. col. iij. uer. ex quo
infero. lib. j. & in conſi. 76. col. ij. uer. ꝙ autem. eo. lib. j. Ange. Are.
in §. ius autem gentium. inſti. de iure naturali. col. ij. uer. ſed aduer-
tendum eſt. & in §. iniuria. in prin. inſti. de iniu & in trac. malefi. in
uerbo, dictus Titius ſe defendendo. col. ij. Et hoc intelligēdum vi-
detur quando ex tali iniuria perſonali inferri poteſt ad periculum
mortis. ut in c. fi. de ho. in vj. aliter ſecus uidetur: quia pro leui iniu
ria perſonali, non licet hominē interficere: qa non eſſet defenſio
moderata: & in dubio, ſp dēt interpretatio fieri ꝙ homicidium fa
ctum ſit ad defenſionem in fauorem rei: ut no. Ang. Are. in d. §.
ius autem gentium. col. ij & idem no. Bal. in conſi. 195. an vulnus
circa fi. lib. j. & Cor. in conſ. 162. in hac conſultatione. col. pen. in
uer. & iudex dēt. li. j facit tex. in l. merito. ff. pro ſocio. & in l. ſi p̄-
ſes. ff. de pę. ¶ Non ob. dictum Bal. in c. j. col. v. uer. & nota. quibus
mod. feu. amit. ubi dicit, ꝙ in dubio, quando medici vario modo
loquuntur an vulnus fuerit mortale: in dubio contra ꝑcuſſorem
dēt iudicari: qa reſpondetur ꝙ Bal. loquit̄, qn̄ uulnus erat illatum
in loco in quo p̄ſumitur ꝙ uulnus eſſet mortale. & ita dictū Bald.
declarat Barth. Vero. in conſi. 28. magiſter Iacobus. colū. fi. & ita
18 iſto anno conſului. ¶ Et ad ſupradicta notandum eſt, † ꝙ ſi defen
ſio non ſit facta cum moderamine inculpatæ tutelæ, & homici-
diū ſit cōmiſſum, nō punit̄ ille de homicidio ſimpliciter, ſed tan-
tum de exceſſu: ut no. Bal. hic, col. pe. ꝑ tex. in l. ſi adulteriū cū ince
ſtu. §. Imperatores. j̄. de adul. & no. Bal. in c. j. in §. ſi quis verò. in fi.
de pace iur. fir. cum ſi. vt tradunt Mod. hic. & adde Ro. in ſing. iij.
an qs exceſſerit. Ale. in conſi. 76. viſa. col. j. lib. j. & in conſi. 109. vi-
ſis. col. iij. eo. lib. j. & in conſi. 24. animaduerſis. col. ij. lib. ij. in conſi.
104. videtur in caſu propoſito. col. fi. eo. lib. ij. in conſi. 14. pōde-
ratis. col. fi. lib. iij. Are. in ꝯſi. 24. uiſis. in fi. Barth. Vero. in ꝯſi. 1. ſcio
magnifice. col. iij. in ꝯſi. 29. ꝓceſſu. col. pe. in ꝯſ. 35. in hac qōne. &
Io. Cā. inter dicta conſilia in conſi. 41. cum Petrus. colū. ij. in fin. &
plenè ſcribit Fel. in c. dilecti. col. pen. de exce. Et iſta conclo ēt pro
cedit, ſi qs dolo modū exceſſerit, ſ̄m Bal. hic, col. pen. & idē tenet
Pe. de Anch. in cle. j. de homicid. & ſequitur Ale. in d. ꝯſ. 140. vr̄ n

casu proposito.in d.consi.109.col.iij.lib.j.¶ Adde tamen ꝙ hoc
non videtur sine dubio: quia in contrarium videtur text. in l.j.C.
de emē.seruo.vbi dicitur, ꝙ dn̄s immoderatè seruum percusserit,
erit reus homicidij.& Bal.ibi dicit per illum tex,qđ rōne excessus,
pœna homicidij imponitur.Et hoc idem voluit Bald. in l. sed & si
quæcunque.§.si magister.j̃.ad le.Aquil. vbi distinguit an talis ex-
cessus dolo vel culpa factus fuerit.& sequitur Ale.in consi.75. vi
so themate.lib.iij.& idem exp̄ssè tenet Sal.in l.Gracchus. co. pen.
C.de adul.vbi tenet qđ si dolo excessit, pœna homicidij tenetur.
¶Concordando videtur dicendum qđ quando in tali excessu ap
paret de animo occidendi:vt quia illum percussit cum gladio, de
homicidio tenetur:vt probatur in l.j.§. diuus, ver.nam si gladiū.
19 j̃.de sica.& hoc no.Bal.in d.§.si magister.aliàs secus. ¶† Successi-
uè quæritur,an confessio facta simpliciter,de homicidio commis
so,possit cum interuallo interpretari,qđ fecerit ad defensionem,
Bal.tenet qđ sic in c.j.§.item si vasallus.col.pe. in ver. qđ econtra,
per c.cum dilecti.de acc.& per illum tex.idem dicit Bal.in l.ij. in fi.
C.de cust.reor.cū si,vt per Mod.hic,qui tenent cōtrarium,ex eo,
qđ no.Bar.in l.Aurel.§.idem q̄siuit.de libe.leg.vbi concludit,qđ si
reus confitetur fecisse homicidiū ad eius defensionem,ex tali con
fessione reus potest condemnari: quia illa qualitas fecerit ad de-
fensionem reijcitur:si ergo illa qualitas defensionis,quæ fuit facta
eodem tempore reijcitur,à fortiori vr̄,qđ ex interuallo addi non
possit illa qualitas defensionis.¶Sed aduertendum est,quia ista di
cta non contradicunt:nec se oppugnant:quia quando quis confi
tetur fecisse homicidium ad eius defensionem,licet illa qualitas de
fensionis reiiciatur:reus tamen potest illam qualitatem defensio-
nis probare:& idem est quando ex interuallo reus velit interpreta
ri confessionem homicidii,qđ factum ad defensionem, hoc intel-
ligitur quantum ad hoc,qđ illud probari possit,non autem,qđ illi
credatur:quia si non creditur quando eodem tempore hoc dicit
multò minus erit credendum ex interuallo. Nam sicut est p̄sum-
ptio contra confitentem,qđ homicidium dolo factum sit,l.j. vbi
Bal.C.de sica.& no.Abb.in c.cum venissent.per illum tex.cum gl,
in pe.no.de insti.ita pariter erit in interpretatione facta ex inter-
uallo:quia vtroque casu,non statur confessioni: & vtroque casu
opus est probare defensionem:& sic patet quod Mod. hic æqui-
uocare vñr.Et pro dicto Bal facit qđ no. idem Bal. in d. §. item si
vasallus.post And,de Iser.vbi concludit qđ ille,qui negauit se fecis
se homicidium,coniunctus de homicidio,poterit dicere illud fa-
ctum fuisse ad defensionem.de quo scribit Lucas de Penna,in l. p
fessio.C.de mune. patrim.lib.x. colū.iij. ¶Et retenta conclusione
20 † Bar.qđ ille,qui confitetur homicidium fecisse ad sui defensionē
qđ possit puniri de homicidio,hoc intelligitur,non de pœna ca-
pitis,sed mitiori pęna:quia ubi quis ex p̄sumptionib. dēt condē-
nari,arbitrio iudicis pœna minuitur:ut no.Inno.in c.quia verisi-
mile.de p̄sum.& ita dictum Bar.limitauit Abb.in c.auditis.in ver,
puto tñ de p̄sc.qđ dictum extollunt Mod.hic. Sed aduertendum
est qa dictum Inn.in d.c.qa verisimile loquit̄ in præsumptione ho
minis,nos verò hic loquimur in præsumptione iuris pro qua im-
ponit̄ pœna homicidij:vt probat̄ in d l.j.C.de sic.& ideo idem dn̄s
Abb.in d. c. accedens.de accu. distinguit p̄sumptionem hominis,
& præsumptionem iuris & de hoc dixi in l.j.ff.si cert.peta.Et dictū
Abb.in d.c.auditis reprobat Soc.in l.non vtique,co.fi.de exce.de
quo videndum est qđ dixi in c.cum venerabilis.col.12. de excep.
21 ¶In gl.j.ibi,non illatam ab eo,cui subditi sumus. hoc † primò ex
emplificari potest in p̄re,qui filium corrigere potest.l.3.C.de pat.
pot.Et qđ dictum est de patre,idem est in matre,cui reuerentia de
bet p̄stari.l.congruentius.C.de pat.pot,& facit text.in l.furiosæ.j̃.
de cur.fur.vbi dr̄ qđ ęqualis est pietas matri,& p̄ri , licet potestas
inęqualis sit.& in l.veluti.s̄.eod.ibi,parentibus iuncta l.parentis.in
fi.de verb.sig. Et idem vr̄ in parte spirituali , cui maior reuerentia
debetur,quam naturali:vt no.per gl.ij q.vij.in c.qualis.& xxx.q. 3.
in c.pyctacium.in gl.fi.Et idem vr̄ in fratre maiore,qui fratrem mi
norem castigare potest:vt no.Bal.in l.prima C.de emen. propin.
& facit quod not. Aret. in consilio 24.quatuor dubia. colum.se-
cunda versi.circa primum.Idem vr̄ in aliis superioribus transuer-
salibus quibus debetur reuerentia:quia loco parētum sunt.§.duo
rum,insti.de nup.Et idem videtur in omnibus coniunctis maiori-
bus , qui minores corrigere possunt. d.l.j. C.de emen. propinq.
22 † Idem videtur in seruo , [a] qui corrigi potest à domino §.j.insti.
a de his,qui sunt sui.in l.ij.eo.tit.& tradit Io.de Lig.in d.trac. de bel
lo,in c.93.in versi.v. q̄ritur.idem ibi dicit de monacho.in c.87.in
versi.vj.quæro.Et idem est in prælato respectu subditi , qui ab eo
castigari pōt.45.dist.c.cum beatus. Vnde Ep̄s qui subditorum cri
mina non corrigit,non Ep̄s, sed canis dr̄ impudicus.83.distin. in
c.nemo.facit tex.95.distin.& in c.esto subiectus.& xxiij.q. v.in c.
qui vitiis.& in capi.non putes.Et idem est in marito,qui vxorem
corrigere potest.l.consensu.C.de rep.& in aut.sed nouo iure. co.
ti.& no.per glo.in c.quemadmodum.in gl.fi.de iureiu. cum si.vt
tradit Fel.in c.cum contingat.in fi.de fo.comp.Et idem est in præ
ceptore,vel magistro , qui habet potestaem corrigendi. l. sed & si
quemcunque.§.si magister.vbi Bar.j̃. ad l. Aqui. in l.idem quærit̄.
§.item Iulianus.j̃.loc. & in c.presbyter. de ho. Et omnia supradi-
b cta procedūt , dūmodo sit [b] moderata correctio:aliàs si corrigēs
excederet modum tenetur de excessu:vt no.Bal.in d.§.si magister.
cum si.vt tradit Alex.in consi. 73. viso themate.lib.iij.& dixi in c.
ad nr̄am.de app.Et ibi dictis adde Bar.in consi.104.visis. & de his
scribit Io.de Ana.in c.j.de clerico percus. Et in tali excessu consi-
derandum est,ꝙ s̄m qualitatem personarum debet mēsurari:quia
aliter in filio & seruo,aliter in alijs personis considerari debet:quia
plus tribuitur patri,vel dn̄o,quā alis personis:vt per Io.de Lig.in d.
tractat.de bello.cix.in ver.vj.quæritur.in fi.¶In ea.gl.ibi,non à pri
23 uato iuste.Tenet gl.† ꝙ si iustè à priuato facte sit offensio,resiste-
re non licet.ex quo Bar.infert,ꝙ bānitus,qui ex forma statuti oc-
cidit potest nō poterit se defendere.de quo dictum fuit.s̄. in prin.
l.vbi cōclusum fuit,qđ defensio,ēt naturalis ex causa tollit potest.
& de ista.q.tradit Io.de Lig.in d.trac.in c.lxxxviij. in ver. viij.quæri
tur.& Nec.in ij.par.secundi temporis q.xlix.& licet Car.in cle.j.in
q.xxxij.dicat,qđ in tali casu bannitus nō perdit defensionem , quæ
est de iure naturali,vt dixi,s̄.in prin.l.ꝙ etiam ex causa prout in ca
su isto vr̄,defensio naturalis tolli potest.¶Vel etiam dici potest,ꝙ
defensio naturalis non potest tolli:secus vr̄ in defensione ciuili , &
iudiciali:vt no.Alb.in l.omnes qui.col.j.C.de Epi.& cle.Et s̄m hoc
erit dicendum,ꝙ bannitus pro iniuria sibi illata agere non poterit
& ita delictum erit impunitum , qđ esse non debet.c. Romana.de
sen,exc.l.ita vulneratus.j̃.ad l. Aqui. Sed responderi potest , ꝙ nō
vr̄ delictum,ex quo statutum permittit:arg.l.Gracchus.C.de adul.
vel post restitutionem bannitus agere poterit : vt in simili est text.
in c.fęlicis.§.verum.de pę.in vj.¶In ea.gl.ibi.Sed quid si a potesta-
te.Gl.concludit,ꝙ potestati,& officiali, qui habet iurisdictionem
resistere non licet.in quo articulo ex dictis Pau.de Ca.hic, & Abb.
24 in c.qn̄.de offi.deleg.formari p̄nt infrascriptæ ꝯclusiones. †¶Pri-
ma conclusio sit,ꝙ si iudex extraiudicialiter alicui facit iniuriam ,
non est ei parendum,& resisti potest:vt no. per glo.in l. non vr̄.§.
qui iussu.j̃.de reg.iur.no.Bal.hic in ver.vij.quæritur.in prin.& Bar.
in trac.qui sint rebel.in ver.rebellando.in prin.Nam factum à iudi
ce,quod ad eius officium non pertinet ratum non est:vt dicit tex.
in l.factum à iudice. j̃ de reg. iur. & tali casu non dicitur factum à
iudice,qui habet potestatem limitatam. Nam dicitur iudex quasi
ius dicens,in c.forus.§.iudex.de ver.sig.Vnde quando iudex pro-
cedit absque causæ cognitione,videtur procedere vt priuatus, &
non est illi obediendum:vt no.Car.in cle.j.in §. fi.in fi.de cele,mis.
Et dato ꝙ procedat tanquam iudex,si excedat modum,sibi resisti
potest.l.prohibitum.C.de iu.fis.lib.x.vbi Bar.l.deuotum C.de me
tatis.lib xij.cum si.vt tradit ibi Io.de Pla. in ij no. & Alex. in consi.
144.post redditum primum consilium,col.j.lib.ij.Et tali casu or-
dinarius potest resistere delegato Papæ. vt no. Dom. post Arc.in
25 c.si eo tempore.col.ij.in ver.no.illud dictum,de rescr.in vj.¶†Se
cunda conclusio sit,ꝙ si iudex procedat iudicialiter, & grauamen
sit irreparabile per appellationem : vt quia iudex mandat aliquem
torqueri,vel suspendi,illi resisti potest:vt Abb. concludit in d.c.si
quando.& per gl.in c.hi.qui.xxiiij.q.vj.per tex.in c.non inferenda.
xxxiij.q.23.ibi, eripe eū qui ducitur ad mortem. & idem dicit Pa.
de Ca.hic arg.l.si quis prouocatione.C. de appe. Et dicit hoc etiā
procedere,si dubium sit,an pręiudicium irreparabile sit. Nam in
dubio,tutior via eligitur:ar.c.iuuenis.de spons.Et in dubio eligi de
bet illud,quòd minus præiudiciale sit. l. j. j̃. si quis cau. & quod ibi
Pau.de Ca.Nam vbi præiudicium irreparabile est, receditur à regu
lis iuris communis,vt colligitur ex eo quod no.Bald.in l.i.col.fi.in
versi.prætereà exceptio.C.qui accusa.in l.eum qui duas.C de adul,
cum similib.vt tradit Alexan.in l.iiij.§. condemnatum. colum.iij,
ver.ij.limita,j̃.de re iu.& in l.iij.§.si seruus , colum. 2. j̃. de acquir.
poss.& in consi.17.requisitus in causa,col.fi.lib.1.Et ista conclusio
videtur procedere in executione actuali : Secus videtur , si iudex
comminetur de futuro grauamine irreparabili : quia tunc appella
ri debet,& absque appellatione immediatè resisti non potest: vt
no.Bal.hic in vij.q.& dixi in d.c.si quando.& ibi conclusum fuit ꝙ
26 semper ante resistentiā ad cautelā appelletur.¶†Tertiò cōclusio
sit,ꝙ si p̄iudiciū reparari pōt: & grauamen notoriè iniustum sit,
resisti

ADDITIONES.

a ¶In seruo.An dominus possit punire seruum de crimine.Bald.in l.i. ad fin. supra de his,qui sunt sui,vel alie.iur.& ibi vide an possit carcerare & vide in l.& si percussor.ad Sil.& in l.si seruum de ver.ob.& in l.si quis fortè.§.si quos.infra.de pœ.

b ¶Dummodo sit.Ad dicta hic per Dec.adde ꝙ talis excessus , siue iniuria , ex effectu facientis consistit.l.illud.§.i.l.eum.§.si iniuria.ff. de iniur.c. illud.xv. q.j. Malefícia. enim voluntas & propositum delinquentis,non exitus,distinguunt.l. qui iniurię.ff. de fur.l.j.§.diuus.l.diuus.ff.ad l.Cor.de sic.& Pa.de Ca.in l.si fugitiui.C. de ser.fug. quem à pęna liberasse gloriatus est , ꝙ lapide non dolo aliquem interfecisset. Sed nec furor qui puerum forma eluscauerit iniuria tenetur.l. sed & si.§.fi.ff. ad l.Aqui. l.item quæritur.§.Iul.ff.loc.Ex qualitate vero percussionum , & amicitia personarum,præsumatur iniuriam inferre noluisse.Accur.in l.j.C.ad l.Cor.de sic.Bar. in d. l.sed & si.§.fi.

resisti potest, sm Abb. in d. c. si qñ. alleg. glo. pe. in c. ex literis. eo. ti. de offi. deleg. quam ibi no. Imo. & illam ad hoc alleg. Char. in cle. j. §. eo~dē. in ij. q. in fin. de foro compe. & idem no. Fed. in consi. 163. super inuocatione. circa fin. in vers. ad vltimū. & est glo. in c. non debet in prin. 11. q. 3. Nam vbi iniustitia notoria est, receditā regulis iuris communis: vt latè scribit Ro in l. si verò. §. de viro. in 23. fal ff sol. ma. & idem Ro. in consi. 42. visis. col. 2. & colligit ex his quæ no. Ang. in consi. 176. ex facto proponitur. col. 1. Cald. in consi. 8. in fin. de re iud. & Pe. de Anch. in consi. 212. de iure communi. in versi. vlterius aduertendum. & tradit Perusinus in c. dilecto. in l. ij. q. in ver. 8. limita. de app. Et notoria iniustitia dicitur illa, quæ ex actis colligitur: vt doc. dñt in locis. s. alleg. & est dictum Inno. in ca. ex insinuatione. de appel. cum simi. vt dixi ibi. & hoc pp subiectā in mām: aliàs aūt in materia stricta, propriè non dr notorium, quod ex actis colligitur: vt no. Abb. in c. dudum. el 1. in 2. co.

27 de elec. ¶ † Quarta ɔclusio est, ꝙ licet grauamen non sit notoriè iniustum, tamē si appellatum sit, resisti potest: quia per appellationem suspensa est iurisdictio: vt no. Inn. in d. c. si quando. & sequit Bald. in l. addictos. col. fin. vers. item adde. C. de epis. aud. & idem dicit Bald. hic in 7. q. & tradit Old. in consi. 89. Eps inuocat. Pet. de Anch. in regula, ea q. in 10. q. de reg. iur. in 6. Pau. de Cas. in l. epale. in fin. C. de epis. aud. vbi alleg. tex. in l. qñ iudices. C. de appel. Et ista conclusio sm Abb. in d. c. si qñ. limitatur procedere quando certū sit appellationem tenere: Secus videtur, sm eum, si dubium sit de validitate appellationis. Sed vt dixi in d. c. si quando. ista limitatio vr dubitabilis: quia in dubio iurisdictio per appellationem suspēditur, nisi sit manifestè friuola: vt no. in c. pastor. de appe. Et in dubio, pro appellatione præsumitur, & habeat effectum appellationis: vt no. per gl. in c. vt debitus. de app. cū simi. vt dixi in c. de priore. in prin. de appe. & facit qđ s. dictū est de piudicio irreparabili in dubio. ¶ Et dictū gl. hic, ꝙ nō licet resistere officiali, intelligitur, sm Pau. de Ca. hic, in tpali, qui finito officio ɔueniri pōt: secus dicit in perpetuo: arg. l. nisi finita. ff. de tut. & rat. dist. Et ista dria vr pcedere quantum ad rēam. Cōclones aūt s. firmatæ vñr pcedere ita in officiali tpali, sicut perpetuo. & pariter rēa. q dicit paredū magratib. l. j. j. si quis ius di. & l. iniuriarū. §. j. ita vr pcedere in perpetuo, sicut in tpali. Quātū aūt ad facultatē ɔueniēdi, verū est, ꝙ tpales nō possunt conueniri durante magistratu. l. pars literarum. j. de iud. & no. Bar. in l. si tutor. in fi ff. de auct. tut. secus vr in ppetuis, in qb. vr, ꝙ superior adiri possit: vt no. Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi ptori. in ij. opp. de ope. no. nun. cum simi. vt tradit ibi Ale. de quo dicendum est, vt tradit Fel. in c. legebat. de maio. & obe. & nouissimè dixi in l. principalibus ff. si cer. pet. Et ex s. dictis inferri potest ad q. quā tradit Paris de Puteo. ī trac. synd. char. 4. col. 2. vbi disputat. an liceat occidere regē tyrannum. ¶ In gl. ibi, nō tñ dicūtur iniuriā facere. Bar. intelligit glo. ꝙ velit tex. restingere in offensione iniuriosa, quæ tñ vr hre locū in hominib. sed ī brutis est offensio, absque iniuria: quia aīal nō dr iniuriā facere, nec accipere. Ex quo

28 Bar. infert sm istū intelēm, † ꝙ nō liceret ppulsare vim iilatam à domiēte, vel furioso. Sed hoc ex verbis gl. nō infert: qa gl. solū dicit, ꝙ ppulsare vim ɔpetit ēt brutis, q nō dicunt facere iniuriam. Nam per hoc nō vr gl. restringere tex. vt tm hēat locū in vi iniuriosa, immo vr ampliare tex. dū dicit, itē & brutis hoc pmittit. Quicquid sit, Bar. ɔcludit ꝙ illa verba, vim atq; iniuriā, copulatiuè accipiuntur, & cōprehendūt duos casus: videlicet vim absq; iniuria, & vim iniuriosam, & copula accipit hic ɔtinuatiuè, prout in l. j. j. de his, qui no. infa. in prin. ¶ Et ad hoc facit tex. in l. filia inorbitate. C. de inoffi. testa. in fin. ibi, nupta atque vidua. & legit apud Virgiliū, Albaniq; patres, atque altæ mœnia Romæ Nam ratio, quæ in text. hic allegatur, ibi, ꝙ quisque ob tutelam corporis. vr militare ēt ɔ bruta: & cōtra dormiētes, & furiosos. & hoc respicit ius naturale. d. l. j. §. cū arietes. j. si quadru. pau. & in §. ius nāle. s. eo. in l. pcedenti, & in d. c. ius nāle. ¶ Alia rō, q ponit ibi, & cū inter nos cognationem & c. respicit vim iniuriosam, q solū cadit īter homines, & ista est de iuregentium. & ita intentio Bar. declarari pōt. ¶ Et subijcit Bar. quòd ppulsare iniuriā cū moderamine inculpatæ tutelæ, est de iuregentium. Sed aduertendum est primò: quia non vr verum quòd ppulsare iniuriā cū moderamine inculpatæ tutelæ, sit de iure gentium: qa à iure ciuili hoc introductū fuit, in l. j. C. vnde vi. & tpe huius. l. non erat hoc. Et ideo loquit tex. hic de defensione: & non de moderamine defensionis, de quo dicendum est, vt superius dixi. Secundò aduertendum est: quia intellectus Bar. ꝙ tex. hic duos casus complectatur. vr cōtra ea, q dixi in prin. legis, sm Ang. ꝙ illa verba, vim atq; iniuriam, copulatiuè accipiuntur, respectu eiusdem casus: & sic tm loquat tex. de vi iniuriosa, quæ cadit ī hominib. Et hoc confirmatur: quia tota ista lex solū loquitur de iure gētium: quia s. dixit de iure naturali, in l. j. § ius naturale, postea loquitur de iure gentium. Et in hoc iure gentium ponit. l. nfa hic. & ideo concludendum est, ꝙ ppulsare vim, atq; iniuriam: sit de iure gētium: vt dixi in j. no. Tertiò aduertendū est, dum dicit Bar. quòd aīal, quia caret sensu, non dr facere iniuriā, nec recipere: quia sensu caret. l. j. §. j. j. si quadr. pau. Ille tamen tex. solum dicit ꝙ non dr facere iniuriā, non autem ibi dicitur, quòd non possit recipere: & in cōtrarium videtur tex. in l. illud. ff. de iniu. vbi dicitur, quòd impubes & furiosus nō possunt iniuriam facere: & tñ recipere possunt. Sed illud videtur procedere in hominib. qui habent animum iniuriandi: non sic vr in aīalib. in quib. etiam ex parte inferentis, non cadit iniuria, in qua considerat affectio facientis: vt dicit tex. in d. l. illud. Et non ob. quòd attenta dicta ratione, etiam animali diceret inferri iniuria ab homine, qui habet animū iniuriandi. & ita superioribus diebus, vnus vestrum opposuit. Sed respōsum fuit, quòd in animalib. non est habitus inferendi iniuriam, sicut in pupillo, saltē largo modo: vt in simili tradit Ale. in l. generaliter. col. 3. versic. 8. C. de insti. & substi. Vel etiam dici potest quòd animal patiatur iniuriam, saltem largo modo: quia iniuria dr, quòd non iure fit. l. j. j. de iniur. & text. in d. l. j. non negat hoc. ¶ Vlt. dum Bar. concludit,

29 † quòd dormiēs, [a] vel furiosus [b], non dr inferre iniuriā: quia affe-
a ctionem non habet. facit tex. in l. j. §. j. j. de acq pos. in c. maiores. §.
b item quæritur. de baptis. facit quod not. Bald. in l. ne quidam. C. de
c test. mil. Dormiēti [c] tamen offendenti, resistere licet: vt tenet Bart. hic. Bald. in l. j. in rep. in fi. char. in ver. quod de furioso, & dormiēte. vbi dicit quòd propulsatur iniuria, sicut si illata esset ab aliquo animali, & dormiens excusatur à delicto, nisi culpa illi imputari possit: vt no. Bar. in l. j. j. de parricid. Char. ī cle. j. col. 2. ver. 6. quæro. de homicid. Floria. in l. si seruus seruū. §. si fornicarius. j. ad leg. Aquil. ¶ In glo. in verb. non iure scilicet fori, non cęli. G. o. vr velle, quòd in foro conscientiæ, etiam pro defensione non sit licitum hominem interficere, & ad hoc facit gl. 33. q. ij. c. īter hæc, quæ tenet, quòd pp concessionem iuris ciuilis, quis non excusatur à peccato homicidij, & no. Abb. in c. ergo. de homi. facit gl. in c. fraternitas. 12. q. 2. & ita resident Mod. hic, & Io de Ana. in c. interfecisti. col. 1. in fin. de homi. Sed certè non videtur quòd glo hic rectè

30 loquatur: † qa etiam in foro conscientiæ quis potest hominem p sua defensione interficere, hoc probatur: quia etiam de iure canonico hoc permittitur. d. c. significasti. in c. dilecto. de sentē. excom. in vj. in c. ij. de senten. excom. in antiquis. Adeo quòd irregularis non efficitur, clemen. j. de homi. & lex canonica quæ hoc permittit, considerati salutem animæ: aliàs non permitteretur: vt per gloss. in capitu. cum contingat. de iureiurand. Allegata s. in contrarium, habent locum, quando à iure ciuili, homicidium permittitur ad vindictam, put iura. s. allegata loquunt. Et ita istam gloss. reprobat Io. de Ligna. in d. tract. de bello, in c. 80. versic. circa tertium. quem refert, & sequitur Pau. de Cast. hic. Et ista ɔclusio vr pcedere, vbi agitur de defensione corporis: secus vr in defensione rerum: vt not. Abb. per illum tex. in c. suscepimus. de homi. Pau. de Cast. etiam hic reprehendit glo. dum dicit, iure fori. nam sm eum vr sentire, ꝙ defensio sit de iure ciuili: quia forus est de iure ciuili. c. forus. in princi. de verbo. signi. Et in hoc sm eum malè loquitur: quia defensio ista est de iure naturali, vel gentium, vt s. dictum est, sed in hoc non videtur, quòd gl. reprehēdi debeat: quia ex verbis glo. non videtur inferri, quod dicit Paul. de Castr. quia glo. solum voluit excludere forum cęli. id est, conscientiæ. & est sensus, quòd licet tale homicidium permittatur. ita quod occidēs in foro contentioso non possit molestari: non tamē videtur tutus à peccato. & sic ex verbis glo. non infert, quod dicit Paul. de Cast. ¶ In gl. ibi,

31 sed quid si ob tutelam rerum. glo. tenet † ꝙ etiam ob defensionem rerum, liceat hominem occidere, & Bart. & doct. *communiter* hic sequuntur. & idem Bar. in l. furem. j. de sicar. in l. j. col. 2. C. vnde vi. ¶ In contrarium tamen. Abb. ponderauit tex. in c. ij. de homicid. dum ibi dr, te tuaq; liberando. & sic loquitur copulatiuè: ergo non videtur quòd solū pro rebus hoc cōcedat: vt ibi Abb. dicit in quarto notab. Ipse tamen respondet, quòd ille tex. loquit in foro conscientiæ. Moder. hic damnant istā solutionem: qa etiā defendendo se, si committatur homicidiū, pęnitētia iniungi debet. Sed hoc non vr verum: quia vt s. dictum est, ex quo canones permittunt tale homicidium pro defensione, etiam in foro conscietiæ permissum videtur: vt per glo. in c. cum contingat. de iureiur. ¶ Secundò ad illum tex. respondent Moder. quod loquitur in clericis: sed hoc videtur restringere illum tex. qui generaliter loquit: & quia ratio defensionis, in qua fundatur ille text. ita militat in clericis, sicut in laicis. ¶ Postremò ad illum text. respondet ibi Io. de Ana. colum. 2. quod illa copula ponatur pro disiuncta, quia sm subiectam materiam, verba impropriari possunt: vt per gloss. in l. cas

ADDITIONES.

a ¶ Dormiens. An & quando dormiens teneatur ad delicto: vide Bar. in l. pen. infra de parrici. Flo. in l. si seruus seruum. §. si fornicarius ad l. Aqui. & in l. qui occidit. §. in hac. eo. tit. Ang. Vre. in tract. malefi. versi. scienter. Card. in cle. j. vi. q. de hom. dicit eū teneri, si est in culpa, quia sciebat hoc sibi euenire: & ideo debuit dormire solus.

b ¶ Furiosus. Dormiens æquiparatur furioso. c. maiores, in fin. de bapt. glo. & Card. in cle. j. vi. q. de homi.

c ¶ Dormienti. Nam dormienti si offendat alium licet resistere cum moderamine inculpatæ tutelæ. vide Bar. super hac l. ff. vt vim.

eas causas. de condi. & demon. & sm eum probatur in ca. verum. ibi, pro vita, & rebus. & tamen constat quod ibi dicitur habere locum & pro vita, & rebus. Ista responsio toleratur, quando alia iura nos astringunt ad ita dicendum: quod non videtur in casu isto, per ea, quæ ꝟ. dicam. ¶ Vnde finaliter dici potest, quòd illa copula ibi non coniungat: sed accipiatur continuatiuè, in eo sensu, prout accipitur in l. j. in prin. ꝟ. de his, qui no. infa. Et hoc cõfirmatur, qa pro seclarum quod potest, vt hic, cum si. Ergo videtur superfluũ addere, tuaq; ex quo per se satis erat permissum homicidium: iõ i h verba, tuaq;, vñr addere quòd hoc etiam pro rebus concedat: & hoc modo ille text. non contradicit: sed facit pro opinione cõmuni ¶ Secundò circa conclusionem glo. aduertendum est: quia iura allegata in gloss. non probant eius opinionem, vt dicit Io. de Ana. in cap. suscepimus. de hom. col. 1. quia illa iura de occisione nihil dicunt, in l. iij. §. cum igitur. allegata in gl. solum dicitur quòd venientem cum armis vt me deijciat, possum armis repellere, & in d. l. j. C. vnde vi, tex. dicit, quòd ad tuendam possessionem, licet vim illatam propulsare, & de occisione nihil dicitur. & Mod. referunt hic simpliciter. Sed tamen responderi potest, quòd d. iura satis probant dictum gl. quia si conceditur, quod quis possit veniẽtem cum armis repellere: ergo videtur quòd si sequatur homicidium, illud impunè committatur: quia illud cõtingit, & verisimiliter sequitur ex natura. & qualitate armorum: arg. eius quod dicitur in c. fin. de homicid. in vj. & pariter in d. l. j. f. vim illatam propulsare cum moderamine: vt ibi dicitur: satis videtur pmitti homicidium: quia illa moderatio consideratur respectu homicidij. ¶ Tertiò idem Io. de Ana. in d. c. ij. col. 2. in ver. adde prædictis, generaliter concludit, quòd *communis*, opi. non probatur iure: quia iura, quæ in mã allegantur, referunt se ad personam, in l. itaque. in prin. ff. ad l. Aqui. ibi, latronem mihi insidiantem occidero. tex. dicit mihi, & non dicit rebus & similiter tex. ibi dicit, ꝙ naturalis ratio permittit se defendere, & dicit se, non bona. & in d. l. scientiã. §. qui cum aliter. dr se tueri non possit. & in l. v. §. j. ad l. Aquil. dr, Si quis metu mortis hominem occiderit. & in l. furem. de sica. ibi, sine periculo suo. & in c. j. §. si quis hominem. de pace tenen. ibi. vitam suam defendendo. in cle. j. de homi. ibi, mortem aliter euitare non valens. Ista, non iura respiciunt personam, & non res. Et quia quis non potest occidere furem, si apparet quòd venerit ad furandum, in c. si perfodiens. de homi. ergo probatur ibi, quòd pro rebus non licet hominem occidere. & in fin. ibi dicitur, quòd licet occidere furem quando telo se defendit: quia est plus, quàm fur. finaliter tamen Mod. hic resident cum opinione communi, per tex. in d. l. itaque, quæ est l. iij. §. lex xij. tab. vbi tex. in ver. interdiu autem, loquitur aduersatiuè ad præcedentia, & dicit quòd fur diurnus occidi potest, quando se telo defendit: ergo in fure nocturno, de quo in præcedenti casu dicitur, videtur quòd absolutè occidi possit, etiam quòd se telo non defendat. Et sic infertur, quòd pro rebus tantum occidi possit. Sed responderi potest quòd ille text. non fortiter facit, vt dicunt Mod. hic. Sed leuiter: quia in fure nocturno de quo tex. ibi loquitur, agitur de periculo vitæ: quia præsumitur, quod venerit non so ũm ad furandum, sed ad occidendum, vt ꝑbatur in c. & si perfodiens. de hom. Et tex. in d. §. lex xij. tab. retorqueri potest in contrarium: quia dum dicit, quòd solum permissum sit furem diurnum occidere, quando telo se defendit: ergo si telo se non defendat, non licet illum pro reb. furatis occidere. Et concludendo, & concordando iura s. alleg. mihi dicendũ videtur, quòd licitum sit furem vel latronem occidere, qñ qs incurrit periculum vitæ: vt qa ille resistat cum armis. d. l. furem. ibi, si ei parcere sine periculo non potuit, & in d. l. iiij. in fin. ibi, telo se defendat: quia tunc est plusquam fur, qñ telo se defendit: vt dicit tex in d. c. & si perfodiens. & tale periculum incidenter occurrit: quia principalis intentio erat ad conseruationẽ rei, quam fur, vel latro auferre volebat, & pp resistentiam furis, vel latronis periculum vitæ insurgit: & isto respectu vñr loqui omnia iura, quæ Io. de Ana. inducit. Nam tali casu vera vr cõis opi. quia si pro defensiõe rerum quis incurrit periculũ vitę, põt aduersariũ occidere quia in effectu agit de periculo vitæ, quod quis incurrit occasione rei suæ conseruãdæ, & verificat tex. hic, ꝙ factũ sit ob tutelã corporis. ¶ Si verò simplr agat de pditione rei: ita qd illud periculum vitæ non immineat: vt qa quis furem fugientẽ insequit, qui armis non resistat: tali casu non vr ꝙ possit illũ occidere, vt ꝑbatur in d. c. & si pfodiens. & in d. l. furem. à cõtrario sensu, & in d. l. iiij. in fin ad l. Aq. & in d. c. suscepimus Non ob. ꝙ loquatur in clericis vt Abb. ibi dicit, & Mod hic, quia rõ ibi expressa vr gñalis, dum ibi dr, ꝙ non debuit cõmitti homicidiũ pro reb. leuib. & transitorijs. & facit text. ibi, qui simpliciter dicit rerum sustinere iacturam, & sic non videt speciale in clericis, nec in re parua, vt Mod. dñt, sed rlr vr, hoc procedere. Posset tamen responderi ad dictũ c. suscepimus. qd loquat in foro ꝯsciæ, vt colr ibi in fin. sm mansuetudinem ecclesiasticam, sed conclusio prædicta probatur in alijs iurib. s, allega. Non ob. text. in l. si ex plagis. §. tabernarius. ꝟ. ad l. Aquil. quia licet lucerna sit res vilis, de qua ibi loquitur, illud videtur ex facti contigentiã prout narratur ibi. Sed ratio, quæ ibi assignatur, etiam militaret in re magna quia tabernarius in culpa fuit: quia excessit modum eruendo oculum furi, & pro culpa ibi tenetur, secũdum nãm tituli: & non agitur ibi de homicidio. ¶ In ead. gl. ibi, affectionem ꝯ-
32 siderari, ꝯclusio est, sm Bart. † quod pr pro filio, maritus pro vxore, põt suscipere defensionem, & idẽ in consanguineis, vt per Bart. hic. De filio, & vxore, rõ illa videtur: quia iniuria facta filio, videt facta pri, & facta vxori, videtur facta marito. §. patitur. insti. de iniur. & idem videtur in suis: quia iniuria facta vni coniuncto, videt facta oĩbus: vt no. Barto. hic, & in l. lex Cornelia. in prin. de iniur. cum si. vt tradit Alex. in consi. 24. animaduersis, col. v. lib. ij. & Fel. in c. literas, de presump. Non ob. text. hic, qui dicit ob tutelam sui corporis, quia, quod de patre dicitũr pro filio, idem videtur & de suis. l. iij. §. j. de pen. leg. ille tamen text. parum facit: quia idem dicit de iumentis, & nõ loquitur vbi agitur de periculo vitę: sed melius facit text. in l. j. §. item diuus Adrianus. ꝟ. de sica. vbi pręmittitur homicidium, ad propulsandum iniuriam stupri illatam sibi vel suis. Non ob. si dicatur, quod in defensione alterius non agitur de defensione necessaria, prout in ista mã consideratur: quia rñderi põt, quod cum permitattur: vt quis possit pro istis defensionem suscipere, alio resistente. in ꝑnam venit homicidium: quia videtur tractari de periculo ipsius defendentis: vt dixi in c. j. co. 4. de offi. delega. ¶ Subiicit Barto. idem esse in extraneis, pro quib. sm eum, defensio suscipi potest, & arguit hoc modo. Nam pro defensione rerum, quis potest defensionem suscipere, sm *coem opin.* vt s. dictum est, à fortiori pro corpore tuendo hoc permitti videtur: argõ l. sencimus, in fi. C. de sacros. ecc. & idem Barto. in l. si quis in seruitute. in fi. ꝟ. de fur. cum si. vt tradunt Mod. hic. Sed aduertendum est: qa prædicta rõ Bart. non videtur procedere: quia in propria persona. hẽret locum argũ, sed de reb. propriis, non bene infertur ad personam alterius. Et eo. mõ non procedit aliud argũ Barto. in l. iij. §. cum igr. de vi, & vi arma. quia loquitur ille text. in eo, q rem suã defendit: & bene infertur ad personam propriam: Sed non ad personam alterius. Sed pro *communi opi.* videtur text. in ca. dilecto, de sen. exc. in vj. ibi, cum liceat cuilibet suo vicino, vel proximo, pro repellenda ipsius iniuria, suum impartiri auxilium, imo si põt, & negligit, videtur iniuriam fauore. ¶ Vr tñ posse rñderi, quod tex. ibi de homicidio nihil dicit: vel ille tex. videtur loqui in foro conscię: vt dixi in c. j. in iij. col. de offi. delegã. Nam non videtur iure ꝑbari, quod quis possit hominem occidere ad defensionem alterius extranei. Et dum Barto. alleg. l. Gracchus. C. de adul. illa lex nihil facit: quia non loquitur in defensione, sed in vindicta: & ibi etiam videtur speciale in filijs, & facit text. in l. sciendum. §. legati. infra. de leg. Non ob. quod dicit Bart. non est parendum patri in atrocioribus quia in casu d. l. Gracchus, nõ agitur de atrocioribus ex quo erat permissum patri homicidium. Et dum Barto. conc. udit illud esse pp mandatum, hoc non videtur verum: quia in delictis mandatum non excusat etiam seruum, licet pęna debeat mitigari, l. seruos, C. ad l. Iul. de vi pup. & hr in cautela 40. no. quod licet mandatum. Nisi dicamus hoc esse licitum patri: qui etiam alteri hoc mandare potest: vt no. Bald. in d. l. Gracchus, sed text. ibi loquitur in filio. & ita restringitur: vt tradit Ale. in l. j. §. fi. col. iij. de ope. no. nun. & in l. si cum dotem. §. trãsgrediamur, col. pe. ꝟ. so. ma. Finaliter tñ cõis opi. hoc modo videtur posse iustificari: qa qs põt pro alio defensionem suscipere, per iura quæ apertè hoc probant, & dum suscipit defensionem alterius, litem alienam facit suam: vnde si defendendo alium. aduersarius resistat, iste q alium defendit constituitur in periculo, & poterit aduersarium resistentem occidere: quia ob tutelã sui corporis hoc facit, & ita in effectu videtur dđm, quod. s. dixi in defensionem rerum. ¶ Successiuè secundum Bart,
33 quæritur † an quis teneatur alium iuuare, & concludit quod nõ, & mouetur romane: quia licitè qs põt pecuniã accipere ꝑ defensione alterius. l metũ. §. sed licet. ꝟ. quod me. cau. ergo inferri, põt, ꝙ non teneat: quia licitè pecuniã non acciperet. l. idem. de ꝯdi. ob tur. cau. & ista fuit ratio gl. in c. quantæ. de sen. excom. & idem tenet Bart. in d. §. sed licet. & in l. j. §. sed in eo ꝟ. ad Syl. Saly. in l. quisquis, §. id, quod. C. ad l. Iul. maie. & Roma. iõ cõsil. 17. ex præmissa. ¶ Sed tñ prædictæ rõni, q ab oĩbus *coiter* approbata videt, rñdere põt duplr. Primò, quod tex. in d. l metum. §. sed licet. loquit in eo. q suscipit defensionem alterius gñalr, vt liberetur à vi hostium, vel latronum: tunc. n. licitè accipit pecuniã: quia videtur operas eius locare, vt colligitur ibi mercedem accepisse videtur, & tali casu res habet tractum successiuum: secus videtur, quando agit de aliquo actu particulari occurrẽti, prout doc. loquũtur: quia vr qđ alium iuuare teneatur si põt, l. culpa carent. à ꝯtrario sensu. ꝟ. de reg. iur. ¶ Secundò rñdet, qđ tex. in d. §. sed licet. loquitur in eo quis non poterat alium iuuare, absque periculo eius: quia erat defensurus eum à vt hostium, & latronum, & hoc gratis facere nõ đet: qa non tenetur se periculo subijcere. ar. c. ex parte. de app. secus qñ absque periculo hoc fieri pt, ꝑut doc. hic loquunt & ita Alb. i d. §. sed licet

decla

declarat illum tex. & Bal. in l. j. col. 3. C. de ser. fur. dicit, ꝙ alium qs iuuare tenetur, quando commodè pôt, & non aliter: & periculū non dēt qs pro alio subire: vt Bald. dicit in c. ij. col. 1. de vi. & hone. cle. & de hoc dixi in d. regu. culpa caret. & in c. j. de offi. deleg. vbi
34 videndum est. ¶Et no. dictum Bar. hic, † ꝙ auctoritas gl. [a] præua-
a let aliis. & idem Bald. in l. cum hrdītas. in fi. C. deposi. cum d. vt tradunt Mod. hic. & adde quod pp hoc concludit Imo. in c. pastoralis. in prin. de rescrip. ꝙ etiam ꝯ Inno. non est recedendum ab opi. gl. Et in tm̄ hoc procedit, ꝙ etiam ꝯ cōem opinionem, opi. gl. attenditur, s̄m Fel. in c. j. col. pen. in ver. scdò limita. de consti. Sed hoc dictum non vr̄ verum: quin allegat dictum Iaco. But. in l. j. qui pro sua iuris. qui hoc non dicit, sed loquitur quādo sunt variæ opiniones prout illum refert Ang. in d. l. j. & Bal. in l. j. & in fin. de vulga. & pupil. in l. ij. in fi. C. de sen. quæ sine cer. quant. profe. & in consilio 395. ad euidentiam. lib. 1. Ang. in consi. 178. visis actis, in fi. Cuma. in consi. 44 ab arbitrarii sententia. col. 1. in consi. 36. proponitur. col. 1. Ful. in consi. 220. nobiles circa fi. Alex. in consi. 147. perspectis. col. pen. lib. 5. And Sic. in consi. 1. col. 23 & in consi. 29. col. 6. lib. 1. in consi. 60. columna 8. lib. 2. in consi. 15. colum. 5. in consil. 53. colū. 3. lib. 3. in consi. 8. col. 5. in consi. 50. col. 1. in fi. lib. 4. cum si. & idem Imo in consi. 145. visis. col. 5. Bartho. Veroñ. in consil. 1. circa accusationem. col. 1. in fi. Barb. in c. ne innitaris. de consti. Et ista conclusio procedit, nisi opinio contra gl. melioribus rationibus fundata sit, vt no. Abb. per illum text. in c. capellanus. in iiij. not. de feriis. ¶Penultimò Bar. concludit, quando defensio mode
35 rata dicatur, de quo s̄. dictum est. ¶†Vltimò Bart. tractat an quis teneatur fugere si potest: & concludit ꝙ sic, si non sit verecundia. Sed *communis opinio* est in contrarium, ꝙ quis non teneatur fugere, & ita indistinctè ipse Bar. concludit in l. j. ̄j. vnde vi. col. 2. quia aliquem fugatum esse est iniuria. l. item apud Labeonem. §. j. ̄j. de iniur. & ista ratione Bal. hic, col. fi. tenet ꝙ nemo tenetur fugere, cum si. vt prosequitur Io. de Ana. in c. suscepimus. col. pen. de homi. & Alex. in consi. 109. visis. col. 4. versic. quinimo. lib. 1. cum si. vt per Mod. hic in fi. & adde Bartho. Veroñ. in consil. 38. magister Iaco. col. 4. Corne. in consilio 107. visa inquisitione. colum. 2. libro 1. & idem Alex. in consil. 119. viso processu. col. fi. lib. 7. Et ista conclusio limitatur non procedere in foro conscientiæ: vt not. Bald. in c. si. col. 2. ver. sed nunquid secūdum bonam conscientiam. de consue. & idem Abb. in c. significasti. el 2. col. pen. & Io. de Ana. in d. c. suscepimus in fi. de homi. Similiter conclusio prædicta procedit in laicis: secus est in clericis: vt no. per gl. in d. c. suscepimus. in glos. iij. vbi Abb. & Io. de Ana. & idem Ab. in d. c. significasti. in vlti. glo. & glo. in cle. j. de homi. & idem Abb. in c. olim. el. j. de rest. spo. & Bal. in c. ij. in ver. an liceat clericis. de vi. & ho. cler. Et idem videtur in omnibus personis, quibus de debetur reuerentia & obedientia: quo casu fugientibus nulla videtur iniuria, si arripiunt fugam pro-
36 pter reuerentiam, per s̄. dicta. ¶†Postremò quæritur, an liceat, ꝓ defensione honoris iniuriam verbalem repellere. Moder. videntur hic tenere quòd sic: quia sicut hoc conceditur pro defensione vitæ, vt hic, ita videtur ꝙ pro defensione honoris hoc permittatur: arg. l. iusta. cum glo. ̄j. de man. vindi. Et ad hoc bene facit quod no. Bar. in l. quæ omnia. ̄j. de procu. vbi improperanti aliquod crimē, responderi potest, tu mentiris. Sed aduertendū est: quia de defensione corporis, ad defensionem honoris, prout arguunt Moderni, hic argumentum non videtur procedere: quia termini non sunt pares: quia pro vita tuenda agitur de defensione vitæ: sed in iniuria verbali, agitur ad vindictam: quia si dicis mihi iniuriam verbalem, illa est iam illata & remoueri non potest. & si aliam dico tibi iniuriam, videtur dictum ad vindictam. & hoc non licet: vt s̄. dictum est. ¶Non ob. dictum Bar. in d. l. quæ omnia quia illud dcm̄ vr̄ habere rationem specialem: quia agitur ibi de defensione, vt repellatur delictum improperatum: & negatur in effectu, quo dcm̄ est & non haberet locum in alia iniuria, quæ esset ad vindicta. Et illud dictum Bar. intelligitur, & procedit ꝙ ille mentiebatur, & ideo illi qui mentiebatur non datur replicatio cōtra veritatem, vt dicit Alex. post Pau. de Cast. ibi, in l. fi. ̄j. quod quisque iur. Secus si ille verum dixisset: quia tunc pro defensione veritatis, posset replicari. vt colligitur ex mente Pau. de Cas. & Ale. in d. l. fi. Et de his etiam per Fel. in c. dilecti. col. antepe. de excep. ¶Et ex his breuiter lex ista cū eius mā expedita sit diligeuter, vt scripta testantur. Phil. Dec.

ADDITIO.

a ¶Auctoritas gl. Nec mirum quum gl. sufficiat pro tex. quando tex. nō reperitur Io. de Imo. in l. j. de. vul. & pu. & Fran. Por. de duob. frat. ij. parte. q. xlvij & dicitur sub lata cū tex. Bal. in l. fi. de euic. di. Adria. tol. Adde Dec. in c. j. col. 8. de pastu. præla. Alc. consi. 92. nu. 4. lib. 2. Sed vanitas est nudam gl. sine lege recipere, contra gl. in l. sed licet. de off. præsid.

De offi. eius cui mandata est iurisdictio. Rubr.

Materia præsentis tituli intricata est, & difficilis ideo diligenter insistendum erit.

1 *Continuatio non conuenit ꝙ referatur ad illud, quod incidenter contingit.*
2 *Iudices ordinarij an sint digniores delegatis à principe. & nu. 4.*
3 *Quare in libro Decretalium prius ponitur titulus de offi. delega. & postea de officio ordinarij.*
5 *Iudex ordinarius habet firmiorem iurisdictionem, quàm iudex delegatus.*
6 *Officium, est generale nomen ad omne ministerium.*
7 *Tabernarius, macellator, custos arcis, & coquus dicuntur habere officium.*
8 *Delegatus Papæ, an dicatur officialis Papæ.*
9 *Potestas alicuius ciuitatis, qui gerit magistratum pro aliquo communi ibi dominante, an dicatur officialis illius communis.*
10 *Mandare iurisdictionem an sit plus, quàm dare iudicem.*

1 ¶In glo. rubricæ. † Prima continuatio communiter approbatur. Secunda reprehenditur per Pau. de Cast. hic & benè: quia non cōgruit rubricæ, quæ dicit, de officio eius, cui mandata est iurisdictione. non autem loquitur de offi. deleg. & licet Alex. conetur saluare glo. ex eo, ꝙ etiam in eod. tit. tractetur de ordinariis delegantibus. l. ij. l. cognitio. §. cum propriam. ̄j. eod. ista ratio non satisfacit: quia illud qd̄ in isto tit. dicitur de ordinariis, incidenter occurrit ad cognitionem officii deleg. & non conuenit ꝙ continuatio referatur ad illud qd̄ incidenter contingit: vt no. per gl. ̄j. de iur. om. iu. & facit gl. hic, ibi, licet & ordinario aliquæ leges dicant. Et de continuatione no. Sali. in rub. C. de ser. fugi. & dixi in rub. C. qui admit. colum. iij. & sentit Bar. in rub. ff. sol. ma. in ij opp. & facit text. in l. si qs nec causam. ̄j. si cert. pet. Et certè hoc clarum videt: quia agitur de continuatione rubricæ: prout rubrica loquitur. Et de iurisdictione ordinarii in delegando habetur in l. more, & l. & quia. ̄j. titul. ij. Retenta ergo prima continuatione, ex illa colligitur, ꝙ prius tractatum fuit de ordinarii, quam de delegatis: & iusta ratione factum hoc videtur: quia ordinarii iudices digniores sunt eorum de
2 legatis, quia ab † eis dependit. l. iudicium soluitur. ̄j. de iudi. c. & digniora præmitti debent. §. aliam. instit. de bon. pos. l. j. & ij. ff. de albo scribē. Et ista ratio optimè procedit in delegatis ab ordinariis: secus videtur in delegatis à Principe. qui maiores. & digniores videntur ordinario: quia repræsentant ipsum Principem, c. sanè. el ij. de offi deleg. facit tex. in c. per tuas. de maio. & obed. & in l. fin. ̄j. de albo scriben. Et ista ratione in libro Decretalium tit. de offi dele-
3 leg prius † ponitur, quam de offi ord. quia ibi tractatur de officio delegati à Principe, qui maior videtur ordinario, vt dicit Pau. de Cast. hic. & sequuntur Alex. & Mod. hic. Andr. verò Sicu. in rubr. extra de offi. dele. a. tenet contrarium, & concludit ꝙ ordinarius sit dignior, quam delegatus à Principe. Et mouetur duplici ratione. Prima est, quia iurisdictio ordinarii est latior & plenior: ergo videtur dignior, vt per glo. xxi. dist. cap. in nouo. & ad hoc facit gl. fi. & quod ibi Bal. in c. j. de inuestitura in maritum facta Sed ad hoc rñderi potest, ꝙ non valet consequentiū, est plenior, & capacior, ergo dignior. Et hoc patet in terminis in delegato Principis, qui in illa causa maior est ordinario: vt expressè text dicit in c. pastor. §. præterea. de of. or. ibi, si maior ordinario. & tñ constat, ꝙ ordinarius pleniorem habet iurisdictionem. Nam argm̄ benè procedit data paritate terminorum, videlicet qñ vtraque iurisdictio ab
4 eodem fonte procederet. ¶†Secus videtur in casu isto, in quo delegatus habet causam à Principe, ex cuius persona dignior dicitur d. c. sanè. el. ij. & d. c. per tuas. Secūda ratio est, quia dicit ipse, si delegatis Principis dignior reputatur: quia repræsentat Principem. d. c. sanè. idē videtur in ordinario qui creatur à lege: quia lex, & Princeps æquiparantur, cùm Princeps sit lex animata in terris. §. fi. in auth. de consulibus. col. iiij. Sed huic rationi etiam rñdetur, & dico ꝙ talis æquiparatio isto casu non procedit: quia licet ordinarius habeat iurisdictionem à lege, non tamen ordinarius repræsentat ipsam legem, sicut facit delegatus, hoc patet: quia ordinarius iure proprio habet iurisdictionem. l. morte. ̄j. de iur. om. iud. & delegatus proprium nihil habet, sed vtitur iurisdictione delegantis. l. j. §. qui mandatam. ̄j. eo. Et fortior, & maior videtur dignitas, quæ iure proprio competit: vt not. Bar. in l. qd̄ Principi. in fi. de le. ij. in l. si quid in bello, ̄j. de capti Et à delegato Principis appellat ad ipsum delegantem l. j. ̄j. quis, & à quo. l. præcipimus. C. de appellat. non sic est in ordinario: qa ab ipso non appellatur ad superiorem, qui illum constituit: vt no. Ang. Aret. post Cuma. in d. l. j. quis, & à quo. & dixi in rub. extra de appel. in fi. Fatetur tamen And. Sic. in d. rub. de offi. deleg. & ibi concludit, ꝙ delegatus à Principe sit maior ordinario, non absolutè, sed secundum quid: quia in causa illa repræsentat Principem. Sed ista resolutio non satisfacit. Et diligenter cōsiderandum est, quòd in illa causa in qua delegatus repræsentat Principem, est indubitatum, quòd sit maior ordinario: quia text. ad literam hoc dicit in dicto capitulo pastora. §. præterea. de officio ordinarii & ī illa causa non cadit comparatio, cum sit exempta de manibus ordinarii: & in tali causa delegatus mandat, & præcipit ordinario, capitulo significasti. de officio delegati. Et etiam est maior legato de latere, quia in illa causa specialiter delegata

legata nullam habet potestatē, c.studuisti.de off.leg. Vnde conclu dendum videntur, ꝙ delegatus à Principe dicatur maior ordinario, non solum respectu causæ sibi ꝯmissæ, quia hoc indubitatum est, sed absolutè dicit maior: quia representat Principē.& in ordinario talis representatio nō reperit: licet enim delegatus nō possit maior iudicari, nisi respectu causæ sibi cōmissæ: Tñ quia pp hoc re presentat Principem, præponit ordinario, & ratione prælationis, maior absolutè iudicatur. Et de hoc dicendū est, vt latius dixi rubri.de off.deleg.¶Non omitto tñ vnū, qđ Ias.hic extollit, & dicit esse aduertendū, quia si bene consideret ordo Iuriscōsulti hoc nō discrepat ab ordine summi Pōtificis in Decretalibus: quia hic post istum titulū ponit de iur.om.iud.sicut in libris Decretalium, post titulum de offi.deleg.ponit.de offi.ordi.& sicut.§.ante istum titulū ponunt plures tituli de ordinariis specie.ita vr̄ in libro Decretaliū. Et fuit ista consideratio Bulgarini hic, quam iste suo morte peculiari sibi ascribit. Sed cuiuscunque sit, nō placet, vt etiam dixi in rub. de offic.deleg.quia in tit.de iur.om.iu.non dr̄ præcisè de off.ord. sicut in decretalibus, sed de omnib.iudicibus: ergo ēt de delegatis, vt no.per gl.in rub.ꝫ.de iu.om iud. Et quia tituli qui præcedunt in decretalibus titulum de off.dele.non tractant de officialibus or dinariis, qui principaliter hñt iurisdictionē. Sed eorū officiū in diuinis consistit.¶Et quib.patet, ꝙ talis adæquatio nō procedit, vt ēt
5 dixi in d rub de off.deleg.† Et retenta *communi* cōclusione, ꝙ delegatus à Principe maior sit ordinario, habet tñ ordinarius firmiorem iurisdictionē: vt no. Arch.ij.q.vj.c.si eps, quem refert, & sequitur Bal.in l.si vt proponis.la.j.col.ij.ver.sed hic dubitat.C.quo, & qñ iud.& idem sequit Ale.hic, qui hoc confirmat pluribus mediis in ij.& iij.col. Et vltra eum ad idem facit, quia plures ordinarii in solidum singuli hñt potestatē: vt no.per gl.& Bar.in l.si vni.de re iud. cum si.vt tradit ibi Alex. Secus est in pluribus delegatis.c.prudentiam.in princi.de off.delega. Ad idem facit tex.in c.fi.de re iud.vbi si ordinarii iudices discordant, valet sñia, prout ibi dr̄, non sic in delegatis vt ibi habetur: ergo datur intelligi, ꝙ iurisdictio ordinarii firmior sit. Ex his.expe lita sunt quæ Doctores dicunt circa cōtin uationem gl.¶Expedita gl.rubricæ, nunc perscrutenda sunt ver ba rubricæ Primo dum dicitur de off eius. Secundò dum dicitur,
6 cui mandata est iurisdictio. Circa primū de officio,† Officio est generalem ad omne ministerium: vt no.per gl.in l. legatis §.si ex offi-
a cio.ff.de lega.iii.nam dicitur offico [a] ab efficiendo, vt no. Ab.post Calde.in c post cessionem.in pen.no de proba.& ideo ibi concluditur, ꝙ sit nomen generale.& idem Lucas de Penna in rub de diuer.offic.libr.xij.in l.j.C.de fide instrum. libr.x. ¶ Vnde etiam coquus dicitur habere officium, clem.ad nostrum.§.j.de censib facit tex.in l.si quid venditor.§.fi.§.de ædili.edic. Similiter tabernarius,
7 & macellator dñr habere officium, cle.j.de vi.& hon.cle. † Et custos arcis, vel portarū, etiā dicit habere officium.l.ne quis.vbi glo. C.de digni.lib.xij.& no.Petr.de Ancha.in rub.de off.deleg.cum si. vt tradit Ale.in l.j.ꝫ.de iur.om.iud. Ioan.de Ana.in c.j. de sagittariis.& latè Fran.Pauinus in tract.de sede vacante.in princ.col.iiij. ver.secundò præmitto. And.Sic.in cōsi.58.col.v.lib j.& Corneus Perus.in consi.76.præsens consultatio.col.fi.lib.iiij.& de consiliario no.Bal.in consi.vlt.lib.iiij. Sed dictis oīum in locis præallegatis addo duas quæstiones. Prima est, an legatus Papæ, dicatur officia
8 lis Papæ, ordinarii † enim iudices non possunt procedere contra officiales Papæ, vt hr̄ in extrauan.Io.22.incip.cū Mattheus. & Eugenii quarti incipiēte, diuina. An ergo delegatur Papæ debeat gaudere tali priuilegio, & fuit aliàs consultum ꝙ nō, quia licet habeat à Papa cōmissionem, non tñ dicitur officialis Papæ: quia nō agitur de respectante ad Papam, qñ causa inter partes priuatas cōmittit & ita visus interpretatus fuit: vt no.concludit Lap.de Castellione in consilio.factum super quo consilium petitur, col.ij.versi.ad secundum.& hoc consilium impressum reperit post consilia Old.& ibi declaratur, qñ quis dicatur officialis alicuius: de quo not. An.de Bu.in consi.74.visis statutis.col.ij.¶Secunda quæstio est, si statu-
9 tum facit mentionem de officialib. cōis Florentiæ, an † potestas Pistorii, qui gerit mastgistratum pro cōi Florētiæ ibi dominante, dicatur officialis communis Florentiæ.& fuit aliàs consultum, & iudicatum quòd non vt tradit Nellus in tract. bannito. in ij. parte ij.tempo.in q.lxvj.vbi ad hoc allegat text.in l.voluit.ꝫ. de interroga.act.ibi apud magistratus populi Romani, vel præsides prouinciarum. Et ad hoc addatis tex.in l.iij.in fi.ꝫ. quod met.cau.ibi, populi Romani magistratus, vel prouinciæ præses. & in l.hos accusare.in princ.§.de accus & quis dicatur officialis communis, tradit Pe.de Anc.in consi.342.viso themate. Ang.in consi.279.præmitto ad euidentiam.& de hoc dixi in consilio.40.vbi videndum est. Circa secundum, mandare, & dare iurisdictionem aduertendū est: quia s̄m aliquos dr̄ia est inter ista duo, mandare iurisdictionem, vt
10 in rub hic dr̄, & dare iudicem. † Plus est enim mandare [b] iurisdi-
b ctionem quam dare iudicem. Nam is, cui mandata sit iurisdictio, potest dare iudicem: quia statim ꝙ in aliquo damus delegatā iurisdictionem, data vr̄ potestas delegandi.l.cum prætor.§.j.ꝫ de iu dic.ibi, is quoque cui mādata est iurisdictio, iudicē dare pōt. Secus est si iudex datus sit, simpliciter: qa iudex datus, iudicē dare nō pōt. l.à iudice.C.de iu.¶Secundò talis dr̄ia vr̄ probari in l.j.in prin.& in ver.ab eo.ff.quis & à quo. ibi.n.in prin.dicitur ꝙ à iudice dato, appellatur ad eum, q̄ iudicē dedit: secus ibi dr̄, in ver.ab eo.est in eo, q mandauit iurisdictionem: qa non appellatur ad eum q mandauit. ¶Tertiò pro tali differentia arguitur: qa si mandata sit iurisdictio: ergo vr̄, ꝙ ille q competit iurisdictio delegata, possit dare iudicē: quia iurisdictio est iudicis dandi licētia: vt dicit tex.in l.Imperium. ꝫ.de iur.om.iud.¶Quartò idem comprobatur: qa ordinario cōpetit duplex iurisdictio. Prima, qa habet cognitionem, & diffinitionem cāuum: Secunda, qa pōt delegare. Vnde considerandū est, ꝙ si dedit iudicem, videtur tantū committere cognitionē, & diffinitionē cāæ.& tali casu iudex fungitur munere iudiciario, vt dicit tex.in d.l.à iudice.q.d.habet potestatē cognoscendi, & determinā di, sed nō habet potestatē delegandi: secus vr̄ in eo, cui mādata sit iurisdictio, per §.dicta.& ita post Cy.& alios, quos ibi refert nouissimè Bar.Sozi.scribit in l.j.co.v.in ver.videndum est, quæ differentia sit.ff.quis, & à quo.¶Sed ista deuiant à communi opinione: & talis dr̄ia nō probatur iure. Et pro defensione cōis opinionis considerandum est, ꝙ ille, cui mandata est iurisdictio, proprium nihil habet. Ita dicit tex in l.j.§.qui mandatam.ꝫ.eo. Et ideo vtitur iurisdictione mandantis, vt ibi dicitur ex quo sequitur ꝙ delegare non possit: qa quis demum iurisdictionē mandare pōt, qñ habet iure suo proprio, & non alieno, vt est casus in l more.ꝫ.de iurisd.om. iud.& ,p cōi opi.facit tex.in l.fi.in prin.ꝫ.eo. ¶Non ob.allegata §.in ꝯrium.& primò tex.in d l.cum prætor.§.j.quia i le tex.loquit in legato proconsulis.vt ibi exemplum ponitur.ibi, vt sunt legati proconsulum: & est speciale in legato proconsulis.l.legatus, secundū literam affirmatiuā §.de offi.proconsul.& no. Bart.in d.l.à iudice. Nec ob.si dicatur, ꝙ hoc modo ille tex restringatur, quia tex.ibi ita loquitur: & non restringitur.nam in principio ibi, dicitur, ꝙ iudicem dare possunt quibus à lege conceditur, sicut est proconsul. Et quod dictum est de proconsule, ampliatur, vt idem sit in legato proconsulis, cui mandata sit iurisdictio à proconsule: quia hoc cōceditur sibi à lege per illum tex.qui lòquitur quando mandata sit iurisdictio à lege.& ideo non bene arguit in q.nostra, in qua iurisdictio est mandata, ab homine, quo casu delegari nō potest, d.l.à iudice. Secundò nō ob.tex.in d.l.quis.& à quo.quia ille tex.habet varios intellectus. Vnde in fundamentum fieri non potest: vt nota. in l.in ambiguo.de reb.dub. Tertiò non ob.tex.in l.Imperium. in fi.quia intelligitur de iurisdictione ordinaria, quæ iure proprio cōpetit: secus est in delegata, quæ demandari non potest. Vltimo nō ob.tex.in l.à iudice.quia respondetur.ꝙ ex illis verbis non infertur quod dictum est, quia illa verba, fungitur munere iudiciario, intelliguntur, quia delegatus non habet propriam iurisdictionē, sed vtit iurisdictione delegantis.d.l.j.§.qui mandatam. Et ꝙ non sit differētia dare iudicem, & mandare iurisdictionem, probatur in d.l.à iudice.vbi loquitur in iudice delegato: & dicit ꝙ iudex delegatus ius dandi iudicem non habet, & tamen iudex delegatus videtur habere iurisdictionem, & non potest dare iudicem. Et ita saluatur, & defendi potest communis opin.

ADDITIONES.

a ¶Officium est. Quid sit officium, quot & quib.modis capiatur.vide Bald.in rub.de ope.lib. Et quod officium dicatur à natura siue doctrina, & officium dicatur doctrina, vide gl.& Bar.in l.legatis.§.j.de leg.iij.

b ¶Mandare. Dic.quòd mandare iurisdictionem proprie est omnem in vniuersam iurisdictionem alii committere. Sed dare iudicem, est proprie in certa, & speciali causa vt sentit Alcia. Paradoxo.lib.2.c.5. Et latius explicat Io.Corasius tholosas hic, & in l.legatus mandata.supra de offi.procon.& lega.

LEX I.

1 *Ordines siue gradus magistratuum sunt quinque, Superillustres, Illustres, Spectabiles, Clarissimi, & Inferiores.*
2 *Illustrissimus, & superillustris, an & quando idem important.*
3 *Præfectus dicitur illustris.*
4 *Prætores dicuntur magnificentissimi.*
5 *Superillustris non designat gradum specie, & optimè conuenit Papæ, & Imperatori propter eorum potestatem supremam.*
6 *Senatores sunt superillustres, & Principi æquiparantur.*
7 *Consules sunt ingradu super illustrium.*
8 *Dictatores quorum maxima erat auctoritas.etiam dicuntur superillustres.*
9 *Præfectus prætorio, hodie succedit loco dictatoris.*
10 *Patricius est superillustris, & est maior consule, & senatore.*
11 *Præfectus prætorio est illustris, & præfectus vrbis.*
12 *Quæstor est illustris.*
13 *Consules senatores, cubicularij sunt illustres.*
14 *Reges, & qui non recognoscunt superiorem, sunt illustres.*
15 *Consiliarij principis sunt illustres.*
16 *Doctores, qui legerunt per xx. annos, dicuntur illustres.*
17 *Duces, & comites an dicantur illustres & spectabiles.*

18 Cardi.

18 Cardinales sunt illustres, 19. Patriacha dicitur illustris.
20 Prætores dicuntur spectabiles.
21 Clarissimus est terminus gnalis, q in quolibet gradu dignitatis adaptari pōt.
22 Duces an dicantur spectabiles, vel illustres.
23 Episcopus dicitur spectabilis.
24 Praeses prouinciæ dicitur spectabilis.
25 Quælibet ciuitas est hodie loco prouinciæ.
26 In generali commissione non includitur quod specialiter demādari non potest.
27 Ordinarius potest causam delegare, cum potestate delegandi.
28 Causæ meri, & mixti Imperij non possunt delegari.
29 Causæ mixti Imperij, in quib. agitur de vtilitate priuatorum possunt delegari.
30 Potestas legitimandi, & creandi notarios, & ea quæ sunt reseruata Principi, non possunt delegari.
31 Ea quæ pendent à voluntate Principis, quæ sunt solita concedi, non reputantur impossibilia.
32 Delegatus à lege ciuili, nō pōt causas meri & mixti Imperij alteri delegare.
33 Causæ meri vel mixti Imperij propter absentiam possunt delegari.
34 Notario impedito vel absente, poterit per alium instrumentum explicari.
35 Multa conceduntur ex causa necessitatis quę aliàs prohibetur.
36 Ea quæ competunt iure magistratus, & quæ sunt simplicis iurisdictionis, delegari possunt.
37 Præfectus vrbis habet iurisdictionem in causa criminum.
38 An, & quando valeat argumentum à contrario sensu.
39 Specialiter an, & quando exponatur, id est expressè.
40 Consul & præfectus vrbis an dicantur habere merum Imperium.
41 Causæ quę competunt maiorib. magistratibus, & denegantur inferioribus, delegari non possunt.
42 Statuto disponente, q causæ pupillorū & viduarum coram potestate tractentur, non poterit ptās illas delegare, ēt si non sint de mero, & mixto Imperio.
43 Aduersatiua, an, & quando debet aduersari in facto, & in iure.
44 Tutoris datio competit iure magistratus, si substantia pupilli sit infra quingētos aureos. & nu. 45.
46 Institutio vel legatum factum mulieri, si diuerterit à marito, debetur, dato q non diuertat, quia illa conditio tanquam turpis reijcitur.
47 Argū à contrario sensu an habeat locum in legib. & in vltimis voluntatib.
48 Argumentum à contrario sensu an habeat locum in contractibus, in statutis, in sententijs, in rescriptis, in mandatis. vsque ad nu. 52.
53 Argumentum à contrario sensu non procedit, qñ resultat prauus intellectus & correctio iuris antiqui. & de hoc vide diffusè vsque ad nu. 60.
61 Causæ meri Imperij an, & quando propter absentiam quo ad cognitionem, & quo ad di-nitionem delegari possint.
62 Exceptio debet esse de regula.
63 Pœna acceleratur propter scandalum & tumultum populi.
64 Locum tenens non potest constitui vt verum Imperium in eum transferatur.
65 Causæ meri Imperij de consuetudine possunt delegari.
66 Absens reputatur dum est in præparatione absentię.
67 De belli præparatione & suspicione idem iudicatur quod de bello.
68 Delegatio facta nō extinguitur, si reuertatur magistratus statim reuersurus.
69 Assertioni præsidis asserentis sub esse causam necessariam absentiæ, an stet.
70 Causa meri Imperij propter infirmitatem, an possit subdelegari.
71 Doctor an propter infirmitatem possit legere per substitutum.
72 Faber debet se ab eius exercitio abstinere propter infirmum vicinum, qui vexatur.
73 Causę meri Imperij sicut propter infirmitatem possunt delegari, ita etiam propter debilitatem.
74 Causæ meri Imperij an sicut pro infirmitate propria possunt delegari, ita etiā pro infirmitate suorum.
75 Infirmitas leuis non habetur in consideratione.
76 Causę criminales an, & quando possint delegari.
77 Magistratus si causam delegauit propter absentiam, illo reuerso statim expirat delegati iurisdictio.
78 Necessitatis prætextu statutum eatenus durat, quatenus vrget necessitas.
79 Cessante causa non cessat effectus consummatus.
80 Propter necessitatem licet furari, non tamen committere adulterium.
81 Aliud est vniuersitas, & aliud generalitas.
82 Quædam transeunt cum vniuersitate, quę non transeunt cum generalitate.
83 Princeps potest delegare causas meri Imperij.
84 Delegatus Principis an possit delegare causam sibi delegatam.

VÆCUNQUE. Ad intelligentiam legis clando vestigia Bar. primò pmittendum est, † q v.
1 sunt ordines siue gradus magistratum: a Superillustres,
a Illustres, Spectabiles, Clarissimi, & inferiores, vt est glo. quam Bar. hic adducit in auct. vt ab illustrib. in ver. post. magnificentissimos. col. v. & idem no. Ang. in pcipimus C. de appe. in gl. j. cum si. ut tradit Ale. hic in gl. j. tribuuntur. & ibi Ale. reprobat opi. Gui. q dicebat tantum esse tres gradus. Pro opi. tñ Gui. de Cu. facit tex. in §. illud. in aut. de app. col. 4. vbi tex. dicit, q antiquitas ita magistratus constitui, vt alii maiores, alii medii, & alii minores sint. Sed potest responderi quòd illa distinctio est generalis, quæ non excludit aliam diuisionem magis particularem. Nam medii dicuntur omnes magistratus, qui includuntur inter duo extrema: vt not. docto. in c. non solum. per illum text. de appella. in vj. & probatur in l. iij. §. filius inter medias. & libr. & posthum. & in c. consuluit. vbi Ab. de offic. deleg. cum si. vt dixi ibi. ¶ Alia fuit opinio gloss. hic, quòd quatuor sint gradus: idem gloss. in d. l. præcipimus. & in l. qui indignus. ff. de sena. Et pro ista opinio. facit, quia illustres primo loco hñr. l. fin. C. vt dignita. ordo serue. libr. xij. Et dignitas patriciatus. cæteris omnib. anteponitur. l. nemini. C. de consulib. li. xij. in prin. ergo vř q vltra illustres, non detur maior gradus; quia primus est quem nemo præcedit. § discipuli. in procem. ff. orum. facit tex. in l. proximus. de ver. sig. Sed rñderi pōt, q illa iura loquunt respectu aliorū magistratum: & non excludunt Papā, & Imperatorē, quorum auctoritas exceptura semper intelligit. c. venientes. de iureiu. l. fi. in prin. vbi Bart. ff. ad munici. Et in ɔrium facit text. l. si qñ. C. de ap. vbi dř de illustri dignitate, & maiori. & in §. in summa. inst. de ibi, illustres quinq; super eos sunt. & in auc. vt ab illustrib. & qui super ea dignitate sunt. Vř posse rñderi, q super illustres propriè nō faciunt gradū, sed est quædam adiectio. vt dicit Guil. de Cu. in l. fi. C. vbi sena. vel claris. & Ale. hoc refert, idem Bal. in c. cum accessissent. col. ij. de consti. Albe. in rub. ff. de offi. cons. Sed certè non vř fine ministerio, q in iuribus ff. allegat. facta sit mentio de superillustrib. ideo non est recedendum à cōi opin. q sint quinque gradus, prout Ale. hic concludit. & in rub. j. de iur. om. & idem tradit gl. in auc. de mand. prin. in prin. & in §. cunque hoc. in ver. illustribus. in procem. inst. & Ang. Are. ibi declarat. idem Ab. tenet in c. qd sedes. col. pen. de offi. ord. Imo. in c. solitè. col. j. de maio. & obe. † An
2 autem illustrissimus & superillustris, idem importent, dicendum q sic: quia superlatiuus positiuum excedit. l. vbi autem. § j. de ver. ob. & ad hoc bene facit tex. cū gl. in l. ij. C. de sportu. in ver. amplissimus quæ vocat amplissimos superillustres. In cōtrarium Ias. hic alle. text. in auth. de appel. in §. illo videlicet. ibi sed ad illustrissimā perfecturam. & tamen perfectus non dicitur superillustris: & dicit cogitandum super hoc. Sed breuiter cōcludendum est, † q præ
3 fectus sit illustris. l. viros C. de palatinis sacrarum largitionum. libr. xij. ibi, apud virum illustrē perfectum vrbis & notat per gl. in l. ij. in versi. vrbicariæ. C. vbi sena. vel claris. & in auc. vt ab illustrib. in ver. magnificentissimus. Nō ob. tex. in §. illo videlicet qui appellat præfecturā illustrissimam. ad idē tex. in l. ij. C. vbi sena. vel claris. ibi, illustrissimæ vrbicariæ perfecturæ. ¶ Et illustres dñr magnificentissimi: in auc. vt ab illustrib. §. j. & in auth. quib. mo. na. effi. legi. §. il
4 lud quoq;. el ij. in ver. hoc quoq;. † Et etiam prætores dñr magnificentissimi. §. & hoc igit durum. in auth. de lenonib. qui tñ sunt spectabiles: vt notat per gl. in rub. j. de offi. præto. Nā in dictis iurib. superlatiuus ponit pro positiuo, & sæpenumero ɔtingit. §. fi. c. cū glo. in ver. diligentissimus, insti. loca. & facit text. in d. l. diuus. de tutor. & cura. da. ab his. & in l merum aūt. j. qd met cā. vbi text. loquit de homine constantissimo: & tñ sufficit illū esse ɔstantem: vt no. Abb. in c. cū dilectus. in iiij. no. declarando illum tex. qd me. cā. ¶ Et retenta cōi cōclusione, q sint qnq; gradus magistratū, videndū est de exemplis cuiuslibet gradus. Et in primo gradu superillustrium sunt Papa, & Imperator fm Bar. hic, idem Spec. in tit. de iur. om. iud. col. j. Bal. in d. c. cum accessissent. col. ij. Ang. in d. l. præcipimus Imo. in c. solitæ. de maio. & obe. Ale. & Mo. post Fulg. tenēt ɔrium, q Papa. & Imperator non debent ēt in gradu superillustriū adnumerari. & idē Ang. in rub. de iur. om. iu. quia isti sunt. ff. omnes gradus. l. deprecatio. ad l. Rho. de iactu. i c. proposuit de cōces. præben. & ix q. iij. c. cuncta per mundū. Et quia ab ipsis oēs gradus dignitatis procedūt. l. j. in prin. j. ad l. Iul. de ambitu. Et ista ratione Cy. in l. fi. C. vbi sena. vel sena. vel claris. reprobat dictū Specul. & sequit Io. And. in addi. Spec. in tit. præallagato de iud. & ibi adducit simile de stipe, qui non facit gradū: quia ab eo alii gradus procedunt: vt no. per gl in c. qd dilecto. de consan. & affi. Et quia debet esse dřia iuter dantē & accipientē, c. fi. de insti. prout arguit Alex. hic. & facit tex. in l. nemini. C. de consuli. lib. xij. vbi particius cæteris anteponit, qui quidem patricius vř esse de superillustrib. vt per gl. in l. ij. C. vbi sena vel claris. si ergo patricius est primus de istis gradib. ergo Imperator non vř includi. licet oēs gradus exce-
5 dat. ¶ His tñ non obstantibus opi. Bar. & Spe defendi. potest † cōsiderando, q illa verba, superillustris, non designant gradū in specie, sicut dř de illustri, vel spectabili. Sed sunt verba generalia. quæ optimè, & per prius conueniunt Papæ, & Imperatori, pp supremam eorum potestatem: à Deo enim instituti sunt. in auct. qūo opor. epos. in prin. & his duob. mundus regitur. 90. di. c. duo sunt. Et ex hoc rñderi potest ad ff. alleg. in contrarium: quia licet isti sint ff. omnes gradus, cōnumerari tñ possent: quia verba ɔueniunt, quę generalia sunt: quia negari nō pōt quin Imperator sit aut illustris, aut superillustris. Allegata in ɔrium haberēt locum in gradib. qui in specie pñt considerari. Non obst. simile de stipite: quia gradus non

ADDITIO.

a ¶Gradus magistratuum. De singulis magistratibus, vide in Spe. de iur. om. iud. pe totum.

nõ ꝯuenit ſtipiti:quia in gradu plures perſonæ requirunt. Sed in caſu nr̃o,verba ꝯueniũt:vt dixi.Non ob.tex.in d.l.nemini. quia intelligitur reſpectu aliorũ magiſtratuum:vt s̃.dixi. & nõ excludit Papã,& Imperatorẽ.quorũ auctoritas exceptuata intelli̇r.c. veniẽtes de iureiu.Non ob.s̃.dictis tex.in c.ſolitæ.de maio & obe.vbi Imperator appellat illuſtris in s̃.ſcriptione,quia Alc. reſpondet,ꝙ loquitur ibi de Imperatore Græcorũ , qui non eſt propriè Imperator.vt per gl.in c.per venerabilẽ.in ver.Germanis. de ele.& idẽ dicit Imo.in ꝑallegato c.ſolitæ.in prin. Sed iſta reſponſio nõ vr̃ vera:quia Papa ibi ſcribit Cõſtantino Imperarori, qui erat verus Imperator illo tpe:qa non erat Impiũ translatũ in Germanos,& Papa ibi fatet Cõſtãtinũ Impatorẽ,cui ſcribit , hr̃e ptãtẽ plenã ĩ tpalib. Vñ al'r pt r̃nderi,ꝙ reſpectu Papæ,ibi q ſcribit, Impator appellat illuſtris,ſed reſpectu aliorũ, dr̃ ſupilluſtris. ¶ In eodẽ gradu ſu-
6 perilluſtriũ ſũt Senatores,Cõſules,Dictatores,& Patricij.† Primò de ſenatorib.quia Principi ægparant.l.j.§.de qua aũt.j̃.de poſtulãdo.in l.quo minus.ff.de fluminib.Et iõ legẽ cõdere pt.l.nõ ambigitur.s̃.de legi.& ita dñt Mod.hic.Sed aduertendũ eſt: quia iſta ꝯclõ non vr̃ vera.licet.n.in plurib.ſenatus Principi æquiparat: vt no.p gl.in d.l.j.§.de qua.& tradit Alb in rub.de ſenato.Tñ abſolutè nõ vr̃ ꝙ totus ordo ſenatorum Principi æquiparet:vt no. Bar. in d.l. non ambigitur.vbi ponit plura q̃ reſeruata ſunt ipſi Principi. Et iõ repio ꝙ ſenatores ſimpl'r illuſtres appellant.l. qſqs. C.ad leg. Iuliã maieſtatis,ibi,virorũ illuſtriũ ſenat.& in l.decurionib.C.de ſilẽtia. lib.xij.ibi,illuſtres ſenatores ¶Nec ob. ꝙ Impator ipſe in numero ſenatorũ ſe ad ſcribit.l.ius ſenatorũ.C.de digni.lib.xij.quia nõ per hoc ſenatores Prĩcipi adequant:ſed Princeps tali caſu vr̃ eſſe vt ſenator,vt dr̃ de epõ,qui in capitulo ſit vt canonicus: qa ſedet in loco canonicatus.vt no.in c.à collatione.de appel.in vj. Videmus ẽt ꝙ Imperator ponit ſe in numero militũ.l.j.vbi gl.de teſt. mili.per hoc tñ ſuprema dignitas Imperatoris non alterat.Non ob.ſi dicatur,licet ſint illuſtres,non excluditur quin ſint ſuperilluſtres: quia qui pluris eſt vtique tanti eſt.l cum furti.de in litẽ iura:quia hoc haberet locũ,ſi conſtaret aliunde.ꝙ ſenatores eſſent ſuperilluſtres:ꝙ non cõſtat:iõ cũ ſimpliciter dicantur illuſtres, non vr̃ à verbis cla-
7 ris recedẽdũ.¶†Secundò de cõſulib.ꝙ ſint in gradu ſuperilluſtriũ: tenet gl.in l.j.§.denique.in ver.ꝯſules.j̃.de appel. & in l. quoties.in verbo,vrbicariæ.C.de ſena.vel clariſ.Spec.in tit. de iu.om.iu. col.j. Odo.in rub.de offi.præfe.p̃to.oriẽ.& Alb.in rub.de offi.conſu.Et ad hoc facit tex.in l.ij.§.exactis.de orig.iur. vbi conſules conſtituti ſunt exactis Regib. & ſic in locum Regũ conſtituti ſunt. & illum tex.ſimpliciter allegant Moderni.Sed ille tex.parum facit, dum inquit,ne conſules per omnia Regiã poteſtatem vendicarent: & ab eis erat ꝓuocatio:& nõ poterãt in capite ciuis Romani aĩaduertere.Et ſic coll'r ꝙ nõ eſſent pares Regib.& iõ gl in rub.de off.ꝯſul. s̃.ſimpliciter dicit cõſulẽ illuſtrẽ eſſe & idẽ gl. in l.j. C. de digni. lib. xij.& tradit Iac. Rebuffi.in l.j. C. de comitib. rei militaris, libr. xij.
8 ¶†Tertiò in tali gradu ſuperilluſtriũ erãt dictatores,quorũ maxima erat auctoritas:quia ab illis non erat prouocatio. & in capite ciuis Romani poterant aĩaduertere.§ exactis.el ij.in verſi populo deinde aucto.ĩ.l.ij.de orig.iu.adde tex.in l.j.s̃.de offi.p̃fe.p̃to.ibi,dictatorib.ad tp̃s,ſumma auctoritas crederet.& de his no. Alb. in l. j.ꝑallegata de offi.præfe.p̃to.Eſt tñ aduertendum , quia in d.§. exactis.dr̃ ꝙ officiũ dictatorũ, ferè erat quale hodie eſt p̃fectorũ prætorio magiſtratus Conſtat aũt p̃fectũ prætorio illuſtrẽ eſſe, & non ſuperilluſtrẽ.l. p̃cipimus.C.de appe.ſed reſponderi pt ꝙ illa dictio fere diminuit.l in omni.ff. de adop. in l.ij.col. j. de vet.iure enucl.
9 ¶†Quartò idẽ dicendũ eſt de patricijs.†Et ad hoc facit: quia patri-
10 cius eſt maior ꝯſule.l.j C.de ꝯſul.lib.xij.& maior ſenatore: quia liberatur à patria ptãte.l.fi.C de cõſu.lib.xij. & in § filiusfam. inſtit. qui.mo.ius pat.po.ſol.ſecus eſt in ſenatore,vel cõſule, vt ibi dicit. non ergo mirum ſi ſit ſuperilluſtris Sed mirũ vr̃ ꝙ ꝓdicti ſunt ſupilluſtres,quia Reges ſunt tm̃ illuſtres: vt.j̃.videbimus.ad hoc pt reſponderi diſtinguendo vtrũ recognoſcãt ſupiorẽ,vel nõ, vt infe-
11 rius dicã.¶†In ſecũdo gradu illuſtriũ ſunt, Primò p̃fectus p̃torio: vt no.per gl.in rub.s̃.de offi.p̃fe.p̃to.& eſt text.in d. l. p̃cipimus. in prin.C.de appe.ibi illuſtrẽ p̃fectum p̃torio. ¶Secũdò p̃fectus vrbis.eſt illuſtris,ſm gl.in rub.s̃.de offi.præfe.vrb.in l.quotiẽs. in ver. vrbicariæ.C.vbi ſenat.vel clariſ.& in auth.vt ab illuſtrib.in gl.magnificẽtiſſimos.& eſt tex.in l.viros.C.de palatinis ſacra largi. li. xij.
12 & in l.pe.C.de offi.p̃fe.præto.oriẽ.¶† Tertiò idẽ eſt de q̃ſtore: vt no.per gl.in rub.de offi.q̃ſt.& in l.j.in ver.plebias.e. ti. & eſt tex.in auth.de man.prin.in prin.& in l.p̃cipimus in prin.C.de appe.& licet ſint plures ſpecies q̃ſtorum:vt no.per gl.in d.l.j de offi queſt. oẽs tñ ſunt illuſtres.vt Alb.concludit in d.rub.de offi.q̃ſt. ¶Quartò idem eſt de ꝯſulib.& ſenatorib.vt s̃.dictum eſt, declarãdo ꝙ nõ
13 ſunt ſuperilluſtres.¶† Quintò præpoſiti cubicularij ſunt illuſtres. l.fi.C de præpo.ſacri cubi.¶Sextò in gradu illuſtrium ſunt Reges, c.nouit.de iud c.nouit.de offi.leg c. ex ſpeciali. de iudæ.Sed ut ſu-
14 pra dixi cõſiderandum † eſt,quòd in iurib p̃allegatis,Papa ſcribit:& non ꝯuenit,ꝙ ipſe maiori titulo deat Reges appellare: ſecus vr̃ quo ad alios:quia vr̃ ſuperilluſtres , ſaltẽ qñ non recognoſcũt ſuperiorẽ:quia tũc Imperatori ęquiparant:vt no.Barto.in l.j.§.de qua.j̃.de poſtulando.in l.infamẽ ff.de pub.iud.cum ſi. ¶Septimò ꝯſiliarij Principis ſunt illuſtres:vt no. Ange.per illũ tex. in l.qſqs.C.
15 ad leg.Iul.ma.† dicens ꝙ oẽs cõſiliarij ꝯſiſtorij Principis, ſunt illu-
a ſtres.vñ infert ꝙ Bar.erat illuſtris: quia creatus fuerat conſiliarius Caroli Imperatoris.& Mod.ſimpliciter ſequunt.Sed aduertendũ eſt,quia ille tex.in d.l.quiſquis.non vr̃ probare hoc , ibi enim formaliter dr̃ de nece virorũ illuſtriũ , qui ꝯſilijs cõſiſtorio nr̃o interſunt:ibi non dr̃ ꝙ cõſiliarij ſunt illuſtres. Sed vr̃ loqui de viris illuſtrib.qui ĩterſunt ꝯſilijs,ita ꝙ erãt prius illuſtres, quã interuenirent in cõſilijs.& ita in ſimili caſu dicit Bar.in ꝓœmio fforũ declarando rubricã,ibi,de viris illuſtrib. vbi inquit,ꝙ ibi loquitur de viris illuſtrib.qui abſque doctoratu erãt illuſtres. Et qđ dicit Ang. de Bartolo non vr̃ verũ ẽt dato ꝙ dictũ Ang. de cõſiliarijs eẽt verũ: quia Bar.nõ reſidebat in ꝯſiſtorio Imperatoris prout loquitur ille tex. Et tali caſu dictum Ang.eſſet verũ, qñ ꝯſiliarij reſident in ꝯſiſterio Principis:vt notatur in l.j.C.de propoſitis laborũ lib.xij.ibi, quos lateris nr̃i comitatus illuſtrat.¶Octauò idem eſt in doctorib.legẽ
16 tib.per xx.annos.qui efficiunt illuſtres:vt no.Bar.† in ꝓœ ffœrum, colũ.pe.in l. pen.C.de teſt.mil.per l.j C.de profeſſorib. quin vrbe Cõſtantinop.lib.xij.¶Ale.hic tenet ꝯriũ,quia tali caſu æquiparantur comitib.& ducib.ut per gl. in d. l.j.Sed comites & duces non ſunt illuſtres,ſed ſpectabiles.l.raptores.C.de epiſ.& cle.§.fi.in aut. de appel.& Mod.ſequuntur:quia doctor.vr̃ comes abuſiuè , cum ſit ſine comitatu:vt per Bal.in c j.quis dicatur dux,vel Marchio. & tradit Iacobinus de ſancto Georg. in trac. de feudis in carta. 5.in
17 verbo,comes.& pro opi.† Ale.alleg.Bar.in ꝓœ.C.col.iij.vbi expreſsè dicit,ꝙ doctor non eſt de illuſtrib.ſed efficitur comes. ſi legit per xx.an.Si quis tñ vellet ſuſtinere primã opi. Bar.in ꝓœmio ffœrũ põt negare fundm̃ Ale.quia immo comites & duces vident illuſtres.l.prouincialiũ C.de eroga.mil cũ ſi.vt inferius dicã.Et hoc in iſto caſu ſuaderi põt,in quo efficitur ſimul comes,& dux,ſm gl. in d.l.j. fortior enim vr̃ vtraque dignitas. arg. c.j. de treuag. & pa. Non ob.ꝙ abuſiuè ſit comes ſine comitatu: quia abuſiuè dicitur, quia ſi non habet reditus:habet tñ dignitatẽ.Et iõ talis doctor põt creare notarios,& lt̃imare:vt no.dicit Pau.de Ca.in i. ꝯſt. C.col.ij.
18 ¶†Nonò Cardinales ſunt illuſtres:vt no. Bal.in l.j.§. his cunabulis,in ver. vlterius noto s̃.de offi.præfe.præto.& in d.l. ad ſimilitudinem.in ij.nota,C.de epiſ.& ele.& in c.cum acceſſiſſent.col.ij.de conſti.& ad hoc facit,quia Cardinales æquiparantur præfecto p̃to. vt no.per gl.in l.j.s̃.de offi.præfe.præto. qui eſt illuſtris , vt s̃.dictũ eſt,& tradit Ale..in rub.j̃.de iu.om.iu. vbi limitat hoc procedere in Cardinalib.qui ſunt in curia,apud Pontifices:Secus eſt in ſm eũ in Cardinalib.qui mittuntur extra curiã.quia tales æquiparantur ꝓcõſulib.c.ij.de offi.leg.vj.Et ſic non ſunt illuſtres,ſed ſpectabiles, quia ꝓconſul ſpectabilis eſt: vt no.per gl.in rub.s̃.de offi.procõſu. Sed hoc nõ vr̃:quia Cardinalis extra curiam eſt legatus de latere, qñ mittitur à ſummo Põtifice: vt no in c.j. de offi. lega. Et legatus de latere æquiparatur Pontifici.c. antiqua,de priuile. c. hi qui.§ fi. de p̃b.in vj.Et quia p̃nia ſummi Pontificis vr̃ minuere dignitatem Cardinalis:ar.d.c.antiqua.de priui.& in c.nolitens.de offi.leg non ob.tex.in d.c.ij.quia loquitur in legato ſimplici. qui non ſit Cardi-
19 nalis.¶†Decimò etiam Patriarcha dicitur illuſtris, ſm Bal.in d.l.j. §.his cunabulis.nam Patriarcha græca lingua,ſummus patrũ interpretatur:& primum locum tenet,poſt apoſtolicum.xxi. diſt.c.cle-
20 ros.§.j.& c.antiqua.de priui.¶†In tertio gradu ſpectabilium ſũt prætores,vt no.per gl.in rub.de of.præt. s̃. quæ allegat tex.in §.ſimilique modo.in aut.de appe. Alibi tñ prætor dicitur clariſſimus, in l.j.§.j.ff.de reb.eo.in l.j.C.de tut.illuſ.perſonarum.Sed poteſt re-
21 ſponderi,† ꝙ clariſſimus ſit terminus generalis , qui in quolibet gradu dignitatis adaptari poteſt : iõ qui ſpectabilis eſt clariſſimus dicitur.l.ſi.cum gl.j.C.de prin.agen in reb. lib.xii. Et clariſſimus ꝓ nobili accipitur l.fœminę.vbi gl. s̃. de ſena. vnde proconſul dicit clariſſimus.l.& ſi ſeuerior. vbi glo.C.de infa.& tñ cõſtat illum ſpectabilem eſſe,l.raptores.C.de epiſ.& cle l.j.C. vt omnes iudices tã ciuiles quam militares.& no.per gl. quæ alia iura adducit in l. præ-
22 cipimus.in uerſi.à proconſulib.C.de appel.¶†Tertiò ſpectabiles ſunt duces,l.ij.§.1.C.de offi.præfe.præto.Aphricæ.l. raptores. C. de epi.& cle.l.nemo.C.de offic.mili iud.l. ſi quando. C. de appel. in l.neminem.in l.tam collatores.C. de re mil.libr. xii. Aduertendum tamen eſt, quia text. in dicta l.ſi quando. de appel. dum loquitur de duce , formaliter dicit , ſiue inter ſpectabiles dux connumeretur , ſiue illuſtri dignitate decoretur. Ex quo datur intelligi , quòd aliqui duces illuſtres ſunt, & aliqui ſpectabiles. Et ideo iura quæ dicunt duces ſpectabiles , non excludunt duces illuſtres : quia limitate loquuntur de duce ſpectabili. Et ſic in

nuunt

ADDITIONES.

a ¶Bart.Erat illuſtris quem etiam vocat Bal.in l.edita.C. de eden.

nuũt alios esse duces nõ spectabiles. Et idem est de comitib. quia aliqui dñr spectabiles, & aliqui illustres. De spectabib. loquit tex. in §. si milique mõ. in aut. de appel. in §. fi. in aut. de nõ alie. in §. illud. in aut. vt iudi. sine quoquo suffra. in aut. de admi. off. §. j. in l. j. C. de offi. comitis orietis. & in d. l. j. C. vt oẽs iudices tã ciuiles q̃ mil, ĩ prin. & in l. scholariũ. C. de off. magistri offõ de illustrib. comitib. loqt tex. in l. j. C. de off. mag. mil. & in l. j. C. de aduo. diuer. iud. in l. fi. §. fi. de assesso. in l. si quis. C. vbi causæ fisc. in l. prouincialiũ. C. de eroga. mil. annonę. libr. xij. ¶ In omnib. tñ s. dictis aduertendum est, quia licet iura magistratum appellent illustrem, spectabilem, vel clarissimum, verba illa võr enuntiatiua, q̃ non probant, neq; disponunt. cle. si summus Pontifex. §. fi. de sen. excommu. vbi si Papa dicat, & nominet aliquem sub titulo dignitatis, nihil noui iuris tribuit. Sed põt rñderi, ꝙ nominatio facit p̃sumptionem, & standum est p̃sumptioni, donec probetur ꝯtrarium: vt not. p gl. in c. Michael. de fil. p̃sbyt. & no. Bal. in l. non epistolis. in ij. no. p illum tex. C. de probat. & in l. neque professio. C. de test. & hoc saltem hẽt locum in materia fauorabili. & non hẽt locum tex. in d. cle. si summus Pontifex. qa loquit in materia odiosa pp intrusiones, q̃ fiunt in beneficialib. vt Cardi-
23 nalis ibi declarat in ij. opp. & latius dixi in c. p tuas. de ꝓba. ¶ † Quintò inter spectabiles enumerat eps, vt not. Spec. in ti. de iu. om. iu. in prin. col. iij. & idem Bal. in d. l. j. §. his cunabulis. in ver. vlterius noto. & in d. c. cum accessissent. glo. tamen in l. j. s. de off. præfec. præto. æquiparat epos, & Cardinales p̃fe. p̃to. q est illustris. & idem dicit Bal. in l. ad similitudinem. C. de epis. & cle. & facit tex. in c. fi. de re iu.
24 in vj. vbi eps palium ferre põt ſniam ad instar illustriũ. ¶ † In quarto gradu clarissimorum est p̃ses ꝓuinciæ. l. j. C. de priua. carce. & ibi gloss. in ver. rectorib. & in l. final. C. ad l. Iul. de vi pub. & not. per gl. in rub. s. de off. p̃si. cum si. ¶ In quinto, & vlti. gradu infimorum magistratuum, sunt defensores ciuitatum, & magistratus municipales. nam defensores ciuitatum limitatam hñt iurisdictionem, vsque ad summam trecentorum aureorum. §. & iudicare. in auth. de defenso. ciui. & magistratib. municipalib. competunt ea q̃ sunt simplicis iurisdictionis. l. ea q̃. in prin. ꝟ. ad municip. ¶ Hodie verò de-
25 fensor ciuitatis, æqparat p̃sidi: † qa hodie q̃libet ciuitas est loco ꝓuincia gl. notabilis in l. fi. C. de p̃sc. long. temp. in ver. j. in vna prouincia, quæ intelligitur, & loqtur qñ ciuitas hẽt propriã iurisdictionem, ita ꝙ non subiiciat iurisdictioni alterius: vt no. Ang. in d. l. fi. & sequit Ale. in consi. 89. excellentissimi iurisconsulti. in si lib. v. Et quod dictum est de ciuitate, idem esset in castro, si hẽret propriam iurisdictionem: est eadem rõ: vt tradit Marti. Lauden. in dispu. incip. Laudensis cũ tit. col. ij. q̃ disputatio post eius tractatus est. ¶ Vltimò proprius ad materiam p̃mittendũ est, ꝙ iurisdictio in gñe est potestas de publico introducta, ad administrandum iustitiam, & tribuendum vnicuique qđ suum est: vt no. per gl. in auc. de defens. ciui. §. & licet. in vers. iurisdictione. & in l. j. ꝟ. de iu. om. iu. Et ista iurisdictio in genere tres species complectitur: merum Imperium, iurisdictionem in specie, q̃ mero Imperio opponit, & mixtum Imperium, ꝙ participat de mero Imperio, & de iurisdictione in specie. ¶ Circa primum in mero Imperio: quatuor sunt reqsita. Primò, respicit coercitionem corporalem: qa merum Imperium nõ ꝯsistit in commodo pecuniario. l. iij. ꝟ. ti. ij. nisi in p̃nam. vt in ti. de bo. dãna. Scdò exercet officio iudicis nobili, apud publicã vtilitatem. l. ꝯgruit. s. de offi. p̃si. & no. Bar. in l. Imperium. col. v. Tertiò merum Imperium competit tñ maiorib. magistratib. in l. j. ꝟ. e. & nõ minorib. l. ea q̃, in prin. ꝟ. ad muni. Quartò hoc merum imperium alteri committi nõ põt. l. nemo põt de re. iu. l. solet. in prin. s. de off. ꝓcon. & in l. j. ꝟ. eo. ¶ Circa scdm de iurisdictione in specie, illa opponitur mero Imperio, qa in illa tñ agit de commodo pecuniario, expedit off. in mercenario, cõpetit minorib. magistratib. & põt delegari, vt videbimus in l. j. ꝟ. eod. ¶ Circa tertium de mixto illud expeditur officio nobili, & in hoc participat de mero Imperio & agit de commodo pecuniario ad vtilitatem priuatam, & in hoc participat de iurisdictione in specie: meritò dicitur mixtum Imperium: vt not. Barto. & doct. in d. l. Imperium. vbi latius videbimus.

Hæc lex prima Summatur, & diuiditur, vt per Barto. & doct. hic ¶ Primò nota. regulam negati-
a uam, vt verba sonant, ꝙ ea quæ a specialiter tribuuntur mandata iurisdictione non transferuntur. Et ista ꝯclusio iustificari võr, quia in generali mandato iurisdictionis, non venit illud, qđ specialiter tributum fuit: arg. c. qđ ad translationem. de offi. leg. facit text. in l. mandato generali. ꝟ. de proc. in l. oblatione generali. ꝟ. de pig. c. q ad agendum. de procu. in vi. & in c. j. §. in generali. si de feu. fue. controu. inter. do. & agna. Ista tñ rõ non satisfacit: quia attenta tali ratione causæ meri Imperii specialiter delegari potuissent. cuius contrarium gl. hic in uerbo. iurisdictione. & docto. communiter dñt.
26 ideo rõ melior võr: † quia in generali commissione non includitur qđ spẽliter demandari non põt. c. nobis. de sen. exc. c. j. de iureiur. in vi. facit quod no. Bar. in l. si quis sub condõne. in fi. de cond. inst. cum si. vt tradit Alc. in ꝯs. 32. ponderatis his. col. pen. libr. v. & hoc modo. et arguit Card. in ꝯs. 66. in dubio p̃misso. Ant. de But. in ꝯs. 41. nulla est dubitatio. & in cõsi. 67. in facto proponit. Ro. in cõsi. 92. indubitatissimã. circa fi. & in consi. 199. p̃ns statuti particula. col ij. & in cõsi. 200 & Barth. Veroñ. in consi. 15. vertit in dubiũ. cũ si. Et ista cõclusio probat per istũ tex. in ver. quæ verò à ꝑrio sensu, dum aduersatiuè dicit, ꝙ ea quæ competũt iure magr̃atus, mãdari p̃nt: ergo illa quæ specialiter tribuunt, de qu b s. proximè dr̃ mandari non p̃nt. Et per istũ tex. Alc. in l. à iudice. C. de iud. repro-
17 bat istam *opi. cõem* quæ habet, † ꝙ b ordinarius põt causam delegare cũ potestate delegandi, vt per gl. fin. in c. is cui. de offi. dele. in vj.
b cum si. vt tradit Ale. in d. l. à iudice, & in ꝯsi. 157. viso instrõ donationis. col. fi. li. ii. nã dicit Alc. in d. l. à iudice. hoc esse ꝯ istum tex. vbi ea quæ cõcedunt specialiter maiorib. magr̃atib. in alios transferri non p̃nt. Sed potestas delegãdi, à lege specialiter concedit. l. more. ꝟ. de iuri. om. iu. & in l. cũ prætor. §. j. ꝟ. de iudic. ergo talis potestas alteri demandari non põt. Ias. hic dicit ꝙ Alex. in tali argõ decipit: quia hoc vt regula istius l. habeat locũ, duo copulatiuè requirunt. Primò, ꝙ causæ maiorib. iudicib. tribuantur. Scdò, ꝙ in priuilegiũ illius concedant, ita ꝙ aliis inferiorib. denegent: vt no. per glo. hic in ver. specialiter. & cõiter probat. Sed potestas delegandi non cõpetit specialiter maiorib. in priuilegium: quia quilibet ordinarius delegare põt. d. l. cũ prætor. §. j. & quilibet qui iure ꝓprio habet iurisdictionem, delegare põt. l. more. de iu. om. iu. & ipse Alex. hoc idẽ dicit in d. l. more, col. vj. in ver. iuxta hoc dubitat Bart. Vis tota in hoc cõsistit, an verum sit, ꝙ magr̃atus inferiores delegare possint, ita ꝙ maiorib. non sit hoc reseruatum in priuilegiũ: & Alc. in d. l. more. cõcludit ꝙ sic per istũ text. in ver. quæ verò. & gl. hic, in verb. magistratus. hoc tenet dum inquit, iure magr̃atus competere illud quod competit eo ipso ꝙ est magistratus. & hoc verificat in quolibet magr̃atu vilissimo: vt gl. dicit, & no. Ang. in l. eũ qui. in j. no. & facit idem l. cũ prætor. §. j. ibi, cæteriq; Romæ magistratus. & quia ille qui iure proprio habet iurisdictionẽ, delegare potest. l. more. de iurisd. om. iudic. & ad idem facit tex. in d. l. eũ qui. in ver. in potestate aliqua verbũ enim illud, in aliqua, verificat etiã in minima potestate iuxta gl. in cle. j. de for. compet. ergo võr ꝙ quicunque habeat potestatẽ etiam minimã delegare possit. & ita arguunt mo. ĩ d. l. eũ q & ad idẽ facit tex. in l. si ff. qs & à quo. quẽ vnus vestrũ hẽri allegauit, dũ ibi dr̃ de iudice dato à magr̃atib. ppl̃i Rom. cuiuscunq; ordinis. Et ſm istã õpi. quæ *cõis* est, tollit inductio quam facit Alex in d. l. à iudice, per istum text. quia illa facultas delegandi non competit maioribus. in priuilegium. quia etiam minoribus conceditur. ¶ Contrarium tamen voluit Fulg. in d. l. eum qui. videlicet, ꝙ immo tñ maiorib. magr̃atib. in priuilegiũ data si p̃tas delegãdi. & attenta ista opi. haberet locũ inductio Alc. hic, in d. l. à iudice. & verior võr ista opi.. Fui. per tex. in d. l. eum qui. vbi dicitur, eũ qui iudicare iubet, magr̃atum esse oportet. Et de maiorib. magr̃atib. intelligitur, prout ibi exempla ponuntur de proconsule, p̃tore, & p̃side. Ad idẽ tex. in l. cum p̃tor. §. j. de iud. vbi dicitur, ꝙ illi p̃nt dare iudicẽ, quibus à lege conceditur. Et exemplum ponitur de proconsule, & præfecto vrbis, qui sunt de maiorib. ergo minorib. non võr ꝓpterea: ar. l. cũ prætor. ꝟ. de iud. & quia tex. in d. l. cũ p̃tor. §. j. dicit talem potestatẽ delegandi cõcessam fuisse pp uim Imperii, q̃ quidem vis Imperij non est in minorib. magr̃atib. l. nec magistratib. in fi. ꝟ. de iniur. vbi minores magistratus dñr esse sine imperio, & potestate. & no. in l. Imperium. de iu. om. iu. ¶ Non ob. al. s. in ꝯtrarium, & primò tex. hic in ver. quæ verò. quia nõ loquitur de minorib. magistratib. sed de maiorib. hoc patet: quia venit aduersatiuè ad præcedentia hoc modo, licet ea quæ specialiter conceduntur maiorib. magr̃atib. non possit delegari: Tñ ea q̃ cõpetũt iure magr̃atus, intelliguntur de ipsis maiorib. magistratib. de quib. s. loquitur, p̃nt delegari ab ipsis maioribus: quia aduersatiua habet istã naturam ꝙ in ea intelliguntur repetita p̃cedentia, exceptis his quibus expressè aduersatur: vt no. Bar. in l. mariti. §. fi. ꝟ. de adul. Bal. in l. omnes populi. in fi. char. in princ. in ver. item vnum caput statuti s. de iust. & iu. tradit Ale. in l. filius à p̃re. in prin. col. antepe. de lib. & post. ¶ Non ob. tex. in d l eum q. quia de maiorib. magistratib. loquitur, vt supra dictum est. Non ob. tex. in d. l. cum prætor. §. j. ibi, cæteri Romæ magistratus, quia intelligitur de magistratibus sitibus. s. dictis. s. de maioribus: quia illa dictio cæteri, võr importare similitudinem, vt notat in c. sedes de rescr. Et quia loquitur de magistratibus vrbis Romæ, vbi tñ erant maiores magistratus. l. ij. §. post originem. s. de orig. iu. ¶ Non ob. ꝙ ille, qui habet iurisdictionem iure ꝓprio, põt delegare. d. l. more. quia rñdetur ꝙ illud est vnum

ADDITIONES.

a ¶ Specialiter. Generaliter accipiendum in hac lege siue illud sit Imperij, siue simplicis iurisdictionis, vt quicquid specialiter conceditur quod iure officii dati non competeret, nequeat regulariter delegari, vt vult Alci. Paradox. lib. ij. c. 1. Idem Io. Corras. hic, licet Alc. non citet, nisi vbi eum reprehendit.

b ¶ Ordinarius. Qualiter deleget ordinarius, no. in Spe. de delegato. §. v. ver. quid si ordinarius. & ex quibus causis, no in l. pretor. vbi per docto. & Alex. infra de iu. om. iu. vbi post doc. dicit verum etiam in causis meri Imperii. Item verum dicit tam propter infirmitatem, quam propter absentiam.

vnum de requisitis in delegatione. & negatiuè valet arg. Sed non af-
firmatiuè: quia licet habeat iurisdõnem iure proprio. non sequitur φ
delegare possit: quia requiritur φ sit de maiorib. Nõ ob. qđ diceba-
tur de verbo aliqua potestate: quia verificatur in minima potestate,
quæ quidẽ ptãs, non cõpetit minorib. magr̃atib. d.l. nec magr̃atib. in
fi. Vltimò nõ obst. l. fin. j. quis & à quo dum dicit de iudice dato à
magr̃atib. ppl̃i Romani cuiuscũq; ordinis, qa intelligitur de ordine
maiorum. quibus cõpetit facultas delegãdi per aliã iura. s. alleg. Et qa
loquitur de magr̃atib. ppl̃i Romani qui erant maiores duntaxat. d. l.
ij. §. post originẽ. Et ita ais disputatum fuit hic Pisis tpe meo: & indu-
ctę fuerunt rationes. s. dictę, quas reassumit Soz. in d. l. j. quis, & à quo
in vj. col. Et pro opi. Ful. facit quia si minores magistratibus possent
delegare. plus esset concessum minorib. quàm maioribus. quod ab-
surdum videtur. ¶ Bal. ad hæc respondet in l. ij. in ij. opp. C. de peda.
iu. φ honorabilius est in maiorib. magistratib. φ ipsis reseruetur co-
gnitio: & φ iurisdictio alias non possit transire ad paruos iudices.
Sed replicari potest φ attẽta hac ratione Imperator esset deterioris
conditionis quàm sint alii maiores magistratus: quia ipse cãs meri,
mixti Imperii delegare põt. l. fi. C. ubi sena. vel claris. ¶ Secundò noto
principaliter ex isto tex. ibi, & ideo secundum cõmunem intellectũ,
28 † φ causæ à meri vel mixti Imperii non possunt delegari. facit tex.
in l. nemo potest. de re. iu. in l. solet. in prin. in ver. nec n. de off. procõ.
in l. ij. C. de peda. iudi. in ver. φ non ita. Et ratio huius conclusioni: cõ-
muniter assignatur: quia in talibus causis videtur electa industria
personæ: ex eo φ tñ competunt maioribus magistratibus: vnde ex
magnitudine dignitatis videtur electa industria personæ. l. j. s. de off.
prefe. præto. & epistola inrer claras. in fi. de sum. Tri. & ita Alc. hic di-
cit post alios quos refert. Sed ista ratio sola non satisfacit: quia esset
dicendum φ isti maiores magistratus nõ possent aliquid delegare,
si propter eorum dignitatem esset electa industria personæ. ideo di-
cendum est: φ cum dignitate iudicum concurrit grauitas causarum
meri, vel mixti imperij. Et ex his similiter iunctis videtur electa indu-
stria personæ quia sunt concessæ specialiter. & in priuilegium. vt vi-
debimus in glo. Et vbi industria personæ eligitur, alteri causa com-
mitti non potest. l. inter artifices. de sol. l. j. §. ne aũt. C. de cad. tol. c. fi.
§. hic aũt. de pæ. dele. ¶ Dicit tamen Alex. hic. post Io. An. quem re-
fert rationem istam non militare de iure cano. qa secundum cõem
opi. et causæ meri Imperii delegari pñt: vt no. per gl. pe. in c. qđ sedes.
de off. ord. c. in archiepiscopatu. de rap. Ang. in l. Imperium. j. de iur.
om. iu. cum si. vt tradunt Mod. hic. & in d. c. quòd sedes. Sed tamen
aduertẽdum est. quia non facilè perscrutari potest φ ratio ista cesset
de iure cano. qa ẽt de iure cano. si electa sit industria personæ. causa
non põt delegari. d. c. fi. §. his autem. & in c. is. cui de off. deleg. in vj. Et
ista ratione reseruata summo Pontifici. etiam de iure cano. non pñt
delegari: vt no. An. de But. & Imo. in d. c. qđ sedes cum si. vt tradit
Alex. hic & Fel. in d. c. qđ sedes. Et quia etiam de iure cano. in causis
arduis videtur electa industria psonæ: vt no. Inn. in c. fi. §. j. cuius opi.
latè ibi cõprobat And. Sic. col. vj. in ver. mihi videtur. Preterea dato,
φ sola grauitas causæ non impediret delegationem de iure cano. idẽ
esset de iure ciuili: quia causæ graues dñt in priuilegium reseruari: vt
videbimus in gl. Et si reseruatæ sint in priuilegium. idem erit de iure
can. & meritò Imo. in d. c. qđ sedes col. fin. tenet φ in hoc nõ sit dif-
ferentia inter ius canonicum, & ciuile. & ibi respondet ad ea quæ in
contrarium adducũtur. & idem Imo. in cle. j. col. iij. de off. dele. & Io.
de Ana. in c. in archiepiscopatu. de rap. & referunt Mod. in d. c. quod
sedes. ¶ Et regula quæ hic ponitur. fm intellectum φ causę meri, &
mixti Imperij, nõ possunt delegari. ampliatur: vt etiã de cõmuni con
sensu partium hoc fieri non possit: vt no. per gl. fi. in l. j. φ ibi Sal. C. de
peda. iud. Et hoc vr̃ procedere de iure ciuili: secus est de iure cano. qa
cã quæ nõu põt delegari ex eo, φ sit electa industria persone potest
tamen delegari de ɔsensu partium. c. fi. his aũt de offi. dele. Sed tamẽ
considerandum est: quia talis differentia non vr̃ procedere: quia aũt
loquimur in cãis meri Imperij in qb. versaĩ publica vtilitas. & gl. d. l. j.
vr̃ optimè ꝓcedere: qa cõsensus partiũ iuri publico derogare nõ põt:
secus est in d. c. fi. §. his aũt. qa ibi agitur de forma q respicit priuatam
vtilitatem eius q rescriptum impetrauit. vt Ab. ibi declarat, meritò
ab illa forma receditur de consensu partium: quia quilibet ꝑut fauo
29 ri suo renuntiare. l. pen. C. de pact. c. ad apl̃icam. de rr̃ari. ¶ † Ex quo
infero φ etiam in causis mixti Imperij. in quibus agitur de vtilitate
priuatorum etiam de consensu partium hmõi causæ potuerunt de-
legari. Et sic gl. in d. l. i. de peda. iud. solũ restringitur in causis meri Im-
perij. Et ex eo qđ dictum est de reseruatis Principi q non pñt delega
30 ri infert φ ptãs legitimãdi & creãdi notarios data alicui à Principe,
non possit delegari, vt no. Bal. in l. gesta. C. de re iud. cum si. vt tradit
Ale. hic & in l. Imperium. col. pe. j. de iu. om. iu. & Fel. in d. c. qđ sedes.
de off or. Adde tamen φ ɔtra istam conclusionẽ vr̃ tex. in c. fi. de of.
or. vbi absolutio ab excõicatione propter manuũ iniectionẽ cõmis
sa alicui potest delegari. Et tamen illa reseruata est summo Pontifici.
xvij. qõ. iiij c. si quis suadente diabolo. Sed potest rñderi, φ licet talis
absolutio sit reseruata tñ est solita alijs cõmitti: & ratione ɔsuetudi-
nis. reputatur dè nõ reseruantis. c. qđ ad traslationẽ. in ver. & si qdam

de off. leg. Et per illum tex. in simili. notabilem qõnem tradit Ro. in
31 consi. 59. ad discutiendum. in ij. dubio. Et ad hoc facit. † quia ea quæ
pendent à voluntate Principis reputantur impossibilia. l. apud Iulia-
num. §. j. de le j. Tamen si solita sint cõcedi, nõ reputantur impossi-
bilia vt Ale. ibi dicit ꝑ illum tex. & facit tex. in l. qui cum maior. s. j. ff.
de bon. lib. Et ulterius aduertẽdum est, quia ex quo illud qđ est de re-
seruatis Principi fuit alteri spãliter cõmissum vr̃ φ ille alijs cõmitte-
re possit, sicut dicitur de delegato Principis qui cãs meri imperij sibi
delegatas subdelegare põt: vt no. Bar. hic de quo inferius videbimus.
32 ¶ † Tertiò no. ibi, lege uel senatuscon. delegatã. φ delegatus à lege
ciuili non potest alteri causas meri uel mixti imperij delegare intelli-
gendo tex. ut verba sonant: ibi, delegatam. Et quo infert Ale hic. idẽ
esse in delegato Principis: vt non possit causas meri imperij delega-
re: quia Princeps dicitur lex animata in terris. §. fi. in auc. de consul.
Et dicit Alexan. φ iste text. ad hoc ɔsueuit induci. Sed non vidit Alb.
hic: qui hoc idem expressè dicit col. vij. ver. item quero si Princeps.
Ias. hic dicit φ inductio Alex. non est generalis: quia hic duo concur
runt. primò φ causa erat meri imperij. secundò φ delegatus à lege
erat de maiorib. Et si Princeps cõmitteret causas meri imperii maio
rib magistratibus arg. procederet. Sed si delegaret inferiori, uel pri-
uato. prout potest. l. fi. §. j. j. e. tunc termini non essent pares: quia de-
legatus non esset de maiorib. prout est delegatus à lege hic. ¶ Sed ta
men fundã Ale. prima facie defendi potest propter æquiparationẽ
quàm facit Alex. de delegato legis & principis. non ob. φ delegatus
non sit de maiorib. quia maioritas causæ sufficit si datã sit in priuile-
gium: ita φ videatur electa industria personæ vt. s. dictum est, ideo
alteri delegare non potest. Sicut in simili videmus φ delegatus a prin
cipe habet potestatem delegandi à lege. l. à iudice. C. de iudic. & in c.
pasto. in prin. de offic. deleg. Et tale ptãtem sibi datam alteri ɔmittere
non potest vt no. per glo in c. super q. §. porrò. de off. dele. ¶ Ad in-
ductionem tñ Ale. aliter respõderi potest. Primò φ princeps adæ-
quatur legi mortue hoc modo: quia illud quòd potest lex, à fortio-
ri potest princeps d. §. fi. de consu. non fit econtra argũ procedit. &
illud quod non potest lex non possit princeps: prout arguit Alexan.
quia tali casu argũ non valet. ¶ Secundo rñdetur, φ tex. hic nõ põt
intelligi de indice delegato: quia repugnant verba legis quæ dicunt,
iurisdictionẽ suam mandãt. istã enim verba nõ possunt verificari in
iudice delegato: qui non hẽt ꝓpriam iurisdõnem l. j. §. q mãdatã. j. e.
Et rõ diuersitatis ẽt vr̃ quia ille q hẽt ptãtem à lege, est ordinarius. l.
& qa. de iurisd. om. iu. & vr̃ hr̃e ptãtem delegandi ordinariam scđm
naturã cãrum. Sed qñ princeps delegat cãm indelegabilẽ de sui nã-
tura quod l. fi. C. vbi sena. uel cla. delegando excedit naturã: & vr̃ pa-
33 riter uoluisse φ ab ipso delegato possit subdelegari. ¶ † Quartò no.
34 quod cãæ meri vel mixti imperii delegari pñt, ꝓpter absentiã. ¶ † Et
b idem est in notario absente: qa per aliũ instrm poterit explicari, b vt
no. Bal. in l. fi. col. ij. ver. oro si notarius. C. de re iu. Et idẽ si air impedi-
tus sit: ut no. Bal. in l. fi. C. de spor. & l. j. j de off. cõsu. in x. q & tex. hic
35 intelligitur de absentia necessaria secundum glo. & Doc. hic. ¶ † Ex
quo colligit φ multa conceduntur ex causa necessitatis quæ aliàs ꝓ-
hibentur. facit tex. in l. j. s. de off. procon. l. j. vbi Bart. C. de bo. lib. &
in reg. qđ non est. de reg. iu. in antiquis. cum si. alle. ibi in glo. & latè
tradit Ro. in l. si verò. §. de viro. in xxxix. fal. j. sol. ma. ad idem text. in
c. licet. de fer. cum si. vt And. sic scribit in c. j. de pig. & Fel. in c. cum ac
cessissent. col. viij. ver. iij. restringitur. de consti. Alex. in presidis. quam
legit simul cum l. precedenti quæ inci. principalib. j. si cer. pe. & no.
etiam Bar. in l. j. in fi. C. de naufrag. lib. xj. in l. si is qui. §. fi. j. de pign. &
l. pro hærede. §. si quid tamen. de acqui. hær & ibi Alexan. & Bal. in l.
iubemus. in prin. in ver. secunda solu. de sacrosanct. ecclesi. ¶ Et ista
conclusio

ADDITIONES.

a ¶ Causæ meri. Causa meri & mixti Imperij non potest delegari, nisi in casu ab-
sentiæ. l. in prin. per Bar. in l. no. in ij. opp. ibidem, de off. eius cui materia, & ibi per
Ale. in l. iubere. de iu. om. quod sic. Itẽ propter infirmitatẽ, vt i l. j. per ipsum quod est
uerum secundum glo. ibi, & Bar. in iii op. contra Guil. quo ad cognitionem tantum,
non quo ad executionem, nisi esset nobilis latro, quam potest delegatus punirel, si
periculosum esset differre executionem pœne. Bar. ibidem in uer. unum tamen. &
Alex. ubi. s. item causa meri imperii potest delegari per Principem. Bar. hic in uer.
quero nunquid Imperator per. l. fi. C. ubi sena. vel clar. Item per delegatum Prin.
cipis secundum Bar. hic in uer. quero nunquid delegatus Principis. Adde quòd imo
mixtum delegatur: quia ẽ coercitio, que simplici iurisdictioni, & executioni causa-
rum cohaberet, vt hæc. l. i. in fi. l. fi. in fi. infra. e. Ale. Parado li. ii. c. i. Io. Cora. hic.

b ¶ Explicari. Falsũ est quia aut notarius rogatus est de instrumẽto, & dẽt per se illud
scribere & conficere, uel per unum ex eis, si sint duo rogati. & ita obseruatur in no-
tariis secularib. faciunt quę tradit Alex. in l. quædam. §. i. col. fi. de eadem. & in con-
si. 129. col. fi. lib. i. consi. 198. numer. i. lib. vii. Aut uero notarius ipse non rogatur nec
suscepit confectionem instrumenti, sed reliquit alium cui hoc committitur, & ille
non potest facere, nisi consensu & auctoritate superioris, qui etiam à tali in absen-
tia commisso debet exigere iuramentum, ut obseruatur in actuarius, & in tabellio-
nibus curiarum dominicaliam, ubi domini locorum habent merum imperium Fal
lit primum dictum quando partes confidunt de simplici subscriptione notarij, de
qua tantum rogant eum facit enim subscripto duorum, notariorum uel unius, cum
duorum testium in scriptione fidem prout sonat subscriptio, quæ non dẽt esse sim-
plicis nois, & si z. sed exprime quid sit id cui subscribitur, & tũc ẽt proprlè sola sub-
scriptio est instrm ipm publicũ. & ita debẽt intelligi quę tradit Ale. cõs. 50. n. 3. li. iii.

ɔcluſio procedit durante neceſſitate,aliàs ſecus.nā quod pro neceſ
ſitate ſtatutum fuit,ceſſante neceſſitate,remouetur.c.quod pro ne
ceſſitate.j.q.j.cū ſi.vt dixi.in c.cū ceſſante.de appel.& facit tex.hic
in ver.non aliter itaque.& adde Bar.in l.j.§.nūcia.col.iij.de ope.no
ui nun.vbi concludit,ꝙ quando aliquid pro neceſſitate ſtatuitur ɔ̃
regulas iuris cōmunis,illud intelligitur habere locū,quatenus durat
36 neceſſitas.l.ſenatus.ſ̃.de off.præſi.& in l.j.in fi.j̃.de fer. ¶†Quin-
tò no.in ver.quæro. quòd ea, quæ competunt iure magiſtratus. i.
quæ ſunt ſimplicis iuriſdictionis,delegari poſſunt. Et hoc limitat,
vt per Bar.in l.Imperium.col.fi.j̃.de iur.om.iu. Et eodem modo
regula negatiua de mero imperio limitatur.vt per Bart.in l. impe-
rium.vbi loquitur de mero imperio.in fi. in ver. quæro vtrum. &
37 Pau.de Caſt.hic,¶†Sextò no.prætorem urbis habere iuriſdictio
nem in cauſa criminū.ibi,cognitionē quā prætor habet. & vr̃ ſpe-
ciale in iſto caſu,ſ̃m Ful.quia regulariter cognitio criminū,ſpectat
ad præfectū vrbis.l.j.in prin.ſ̃.de of.præfe.urb. ibi, omnia crimina
omnino præfectura vrbis ſibi vēdicaret.¶Sed Ale.hic tenet ɔ̃riū,
per l.libellorū.in prin.j̃.de accu. vbi de crimine adulterij agit apud
prætorem,& per tex.in l.ij.j̃.de in ius voc.ibi,prætor habet impe-
riū.& intelligitur de mero imperio,vt gl. ibi.dicit.& facit text.in l.
nec magiſtratus.in fi.j̃.de iniu.ad idē induci pōt tex. in l. ſed & ſi ꝑ
prætorem.§.hæc clauſula.ibi,conſulem, prætorem, & cæteros, q
imperium habent.j̃.ex qui. cau. maio. Et iſta iura omnia ad hoc
prius allegauit Albe.in l.fi.ſ̃.de off.p̄t.& ibi etiam alleg. text.ad lite
ram in auc.de lenonib.in §.præconizamus itaque. vbi lenones pu-
niuntur vltimo ſupplicio.¶Non ob.ſi dicatur, ꝙ iura præallegata
intelligi poſſunt de prætore largo modo:quia quilibet magiſtratus
pōt dici prætor : vt notatur in l.ij.§.capta deinde Sardinia.de orig.
iu.quia in dubio non eſt recedendū à proprietate verborū.l. nō ali
ter.de leg.iij. ¶Et quia tex.in d.§.præconizamus. loquitur de ſpe-
ctabilib.p̄torib.& ſic cū qualitate,q̄ ꝓpriè prętori attribuit.¶Non
ob.ꝙ prefecto vrbis cōpetat cognitio criminū.d.l.j.in prin.de off.
præfe.vrb.qa per hoc nō excludit p̄tor,nec alij, ꝗ haberēt ptātem.
ita rn̄det Alb.in d.l.fi.& facit qđ no.Bar.in l.j.C.de of. præfec. vrb.
& facit tex.in c.per hoc.de hær.in vj.Non ob.tex.in l.j.in fi.j̃.de ſu
ſpe.tu.vbi prætor remittit ad prefectū vrbis tutorē puniendū. qa
Alb.reſpōdet in d.l.fi.de off.p̄to.(& vera ſolutio vr̃)ꝙ ibi loquitur
in caſu ſpeciali, in quo tutor cōmiſit delicta atrocia. ex quo datur
intelligi,ꝙ regulariter p̄tor habet ptātem:& ſic opinio affirmatiua
38 verior vr̃, licet articulus eſſet diſputabilis.¶ † Vltimò no.hic, ad
qđ iſte tex. cōiter allegatur, ꝙ in legib.valet argūm à ɔ̃rio ſenſu.&
ad hoc ſunt plura iura,quæ allegari ſolent in l.ex eo.j̃.de teſtib.in l.
qui teſtō.§.mulier.j̃.de teſtib.in c. cū virum.de reg.iu.c.cum apo-
ſtolica.de his,q̄ fiūt à ma.parte capi.Et qa doc.hic,pręſertim Mod.
iſtam mām latè proſequuntur, inſtabo diligēter, aliter declarādo,
quàm hactenus dictū ſit.& pro vera intelligentia & reſolutione iu
rium,quæ ſuperius allegata ſunt,diligenter aduertendū eſt,quia nō
vr̃ verū,ꝙ in dictis iurib. argumentū a ɔ̃rio ſenſu habeat locū, ita,
ꝙ ex tali argum. diſpoſitio inducat. hoc patet primo in iſto text.q
principaliter allegatur.nam dum tex.hic permittit delegare, ſi ma-
giſtratus proficiſcatur. ergo ſi non proficiſcatur, non permittit,
hoc modo argu.à contrario bene procedit: quia ſtrictè ad limites
verborum ſumi debet: vt not.Ant.de But.in c.cū apoſtolica. in vl
ti.no.de his,quæ fiunt à præla.Sed non ſequitur ꝙ iſte text.prohi-
beat delegare,ſi non proficiſcatur, quia aliud eſt non permittere:
aliud eſt prohibere:quando non permittit,remanet res in diſpoſi-
tione iuris cōis,& nihil noui inducitur. bene verum eſt, ꝙ qn̄ ſpe-
cialiter ꝑmittit,regula negatiua quæ præſupponitur:quia non fuiſ-
ſet opus ꝑmiſſione ſpeciali. Sed illa regula negatiua quæ præſup-
ponitur ex ſpeciali ꝑmiſſione, probatur per alia iura,non ꝙ à ɔ̃rio
ſenſu hoc inducatur:qa hoc eſſet ɔ̃ intentionē legis: quę voluit ſo-
lū in caſu ſpeciali permiſſionis,regulā negatiuam limitare. vnde vl
tra intentionē nō dēt operari.l.non omnis.j̃.ſi cer.pe.Et in effectu
arg.à ɔ̃rio ſenſu colligitur,qn̄ non p̄t dari mediū inter ſenſum qui
directo hr̃;& illum ſenſum ꝗ à ɔ̃rio colligitur, vt patet ꝑ iſtū text.
declarando,vt dixi:quia inter ꝑmittere.& prohibere,datur mediū,
videlicet non ꝑmittere,ſicut inter velle,& nolle, datur mediū; non
velle:vt per gl.in l.j.§.ſcientiam.j̃.de trib.no.Bar.in l.iā dubitari.j̃.
de hære.inſt.cū ſi.vt dixi in c.prudentiā.§.vj.de off.dele.Et ſ̃m prę
dicta ēt declaratur tex.in l.ex eo.j̃.de teſtib.& in d.l.ꝗ teſtō. §. mu-
lier.Nam dū ibi dr̃,ꝙ dānata de adulterio,non pōt dicere teſtimo-
niū; ex hac ſpeciali prohibitione colligitur, ꝙ mulier regulariter
pōt teſtificari:aliàs non fuiſſet opus illā in tali caſu ſpāli prohibere.
Illa tn̄ regula,ꝙ mulier regulariter admittat, non inducitur à ɔ̃rio
ſenſu.Sed præſupponitur probari per alia iura,qa dū ſpecialiter dā
nata prohibetur,ergo non damnata non prohibetur.& hoc bene
ſequitur,ſed nō ſequitur,ꝙ à ɔ̃rio ſenſu hoc diſponatur in illa pro
hibitione ſpeciali,qa inducta ad vnū finē, non debent ɔ̃riū opera-
ri.l.legata inutiliter.de leg.j.& qa ɔ̃rius ſenſus non extēditur vltra il
lud,quod expreſsè in ſenſu directo exprimitur. Et ad prædicta fa-
cit quod no.Bal.in l.j.ī fi.C.de inuti.ſtip.vbi inquit, ſi ſtatutū dicat,

ꝙ minor.xv. annis non poſſit obligari ſine certa ſolennitate, non
tamen illud tempus ſtatutū vr̃ habilitare maiorem,xv.ann.qa poſt
ętatē.xv.anno.bene ceſſat prohibitio ſtatuti:& caſus remanet in di
ſpoſitione iuris cōis.Et idē in ſimili caſu tradit Pau.de Caſt.in con
ſi.27.inci.à ſcđo.cū ſi.vt dixi in ɔſi. 110. ¶Et ex prędictis declarari
poſſunt alia iura,q̄ allegantur:videlicet tex.in d.c.cum virum.de re-
gula.vbi recitatur illud,quod hr̃ in c.puellę.xx.q.j.vbi dr̃,ꝙ puellę,
quę non coactæ parentum imperio habitum ſuſceperunt: & ſic
volentes,non poſſunt nubere:ergo datur intelligi,ꝙ ſi coactę fue-
rint īperio patris,retrocedere poſſunt,& religionē dimittere. Nā
argu.à ɔ̃rio ſenſu ſumitur ex cōi regula,q̄ habet, ꝙ factum per me
tū,debet retractari:vt in tit.quod me.cau. ꝓhibitio ergo fuit limita
ta,ꝙ non poſſunt nubere,ſi non coactę à parentib.Et ſic volentes
acceperunt habitū profeſſorū.Si ergo coactę hoc fecerūt,illa pro-
hibitio ceſſat à ɔ̃rio ſenſu, & ſubintrat communis regula, ꝙ factū
per metū reſcindatur.Et nō eſt dicendū,ꝙ illa diſpoſitio prohibiti
ua,videatur inducere permiſſionem diſponendo.Sed ceſſat prohi
bitio nubendi metu interueniente,ꝑ ſ̃.dicta.Eodē modo in d.c.cū
apoſtolica.§.fi.vbi dr̃,ꝙ inhibitum eſt in ɔcilio Latera. ne religioſi
accipiant decimas de manu laicorum, ſine conſenſu epiſcoporū,
per quod indirectè datur intelligi,ꝙ ſufficit ɔſenſus epiſcopi,vt li-
citè decimæ de manib.laicorum accipiantur: qa tali caſu, interue-
niente conſenſu epiſcopi, prohibitio ceſſat, & ſubintrat regula ꝑ-
miſſiua ante illam prohibitionem,ꝙ de ɔſenſu epiſcopi, de mani-
bus laicorum decimæ accipi poterant.Et ſic virtute regulę permiſ
ſiuę hoc licet,nō aūt dicendum eſt,ꝙ hoc inducatur ex illa prohi-
bitione particulari : qa in prohibitione facta ſine ɔſenſu epiſcopi,
bene colligitur:argumentū à contrario ſenſu, ꝙ accedente ɔſenſu
epiſcopi,nō prohibetur.Sed non ſequitur, ꝙ ex illa prohibitione
concedatur: ſed ceſſante prohibitione, conceſſio inſurgit ex prio
ri regula affirmatiua,quę pręſupponitur ex ſpāli,& limitata prohi
bitione.Et ad prædicta etiam facit tex.in c.indecorū. de ęta. & qua
li.vbi prohibetur,ꝙ non concedatur perſonatus minori.xiiii.ann.
in maiorib.xiiij.ann.ceſſat illa ꝓhibitio:ſed non ſequitur,ꝙ hoc cō
cedatur ex illa limitata prohibitione: quia ex prohibitione nō ſeq-
tur conceſſio:quia inducta ad vnum finem,nō debent operari cō-
trariū.d.l.legata inutiliter.& in l.cū tale.§.fi.de cōdit.& dem. Simili
ter in c.qualis.25.diſt.dr̃,ꝙ ſi de vno negatur, ergo de qbuſdā con
ceditur:illud verum eſt,nō denegando de illis: quę prius includebā
tur.Et ad idem facit tex.in l.cū prętor.in prin.j̃.de iud.vbi ſi prętor
vnum ex plurib.iudicib.iudicare vetat,cęteris id cōmittere vr̃. hoc
intelligitur,nō vetando:quia remota ꝓhibitione,oēs illi iudices ha
bebant poteſtatē iudicandi. Vnde ɔceſſio inſurgit ex priori ꝑmiſ-
ſione, cui non fuit derogatum.Et iō tex.vtitur verbo vr̃, quod im
proprietatē arguit.¶Poſtremò ad idē facit tex. in l.fi. §. filijs autē.
C.de bonis quę lib.vbi duntaxat filijsfa.non permittitur teſtari,qn̄
in bonis quęritur vſusfructus patri. Ex hoc tn̄ nō ɔceditur, ſi patri
non quęratur vſusfructus: ſed prohibitio illa ceſſat: quia fuit limita
ta:& remanet caſus in terminis iuris cōmunis, quo caſu filiusfa.ab
ſolutè teſtari ꝓhibetur.l.pe.C.qui teſt.face. poſſ.Et ɔcluſio ex om-
nibus ſupradictis eſt, ꝙ per arg.a ɔtrario ſenſu,ceſſat illud, quod in
directo ſenſu diſponitur.quia ſi lex permittit à ɔ̃rio ſenſu, ceſſat ꝑ
miſſio:ſi prohibet a ɔtrario ſenſu,ceſſat prohibitio. Sed a contra-
rio ſenſu, non inducitur noua diſpoſitio, contraria eius, quod in
ſenſu directo continetur:quia inducta ad vnum finem, non debēt
operari contrarium:vt ſ̃.dictum eſt.Et facit,quod no.Bal.poſt Pe.
in l.conuenticula.in prin.C.de epiſ.& cle.vbi inquit,ꝙ argumentū
a contrario ſenſu procedit tanquam ceſſante ratione finali: & ſic
nihil noui inducitur,declarando vt dixi.Et de arg. à ɔtrario ſenſu vi
debimus plenius.j̃.in gl.Et ex his expedita ſint not.¶In gl.ſpeciali
ter.ibi,& alterum non ſufficit. Alex.poſt Alb. & Ful. dicit quòd ſi
incipies à primo, non ſufficit quòd cauſa committatur a lege ex-
preſsè:quia per hoc non prohibetur delegari.l.j.§. ſi quis ſeruum.
ſ̃.de off.pręfe.vrb.Secus ſi à ſecundo incipias, quòd committatur
in priuilegium: quia hoc per ſe ſufficit.Et ſic in effectu vnum re-
quiritur: videlicet quòd in priuilegium concedatur. Et in hoc tota
vis conſiſtit.& ita videtur,ꝙ tex.intelligatur, dum dicit ſpecialiter,
id eſt,in priuilegium. facit tex. in l. ſi non ſpeciali priuilegio. C. de
39 teſta. & patet in priuilegijs quę conceduntur militibus.† Et prima
expoſitio gl. ſpecialiter.i.expreſsè,non videtur neceſſaria,nec con
uenit: quia non ſufficit ꝙ expreſsè committatur.d.l.j.§.ſi quis ſer
uum.& in l.in cauſę.§.hæc.autē cognitio.j̃.de procu.In dictis.n.iu
ribus expreſsè videtur facta commiſſio non tamen prohibetur il
la cauſa delegari: ſecus ſi in priuilegium:vt hic,& in l.j.ver.ſpeciali-
ter. ne liceat potentio. Et de verbo ſpecialiter, in alio ſenſu tradit
Alex.in l.j.circa fin.j̃.ſi quis in ius voc. in l.prętor ait. in prin.de o-
per.no.nuntiat.& Fel.in c.ad aures.col.j.de reſc.And.Sic.in conſi.
19.col.fi.lib.j.& in conſi 25.colum.pen.eo.lib.in conſi.47.colum.
pe.lib.ij.in conſi.64.col.j.lib.3.in conſi.89.lib.4.cum ſimi.¶In gl.
conſtitutione.ponit exemplum in l.j.C.ne lic.poten.Barto. repro
bat tale exemplum, quia in d.l.j.ponitur ius nouum, de quo text.
hic

hic diuinare non potuit. ¶ Sed Alex. hic respondet, ꝙ cum tex. hic vniuersaliter dicat de quacunque constitutione, potuit cogitare in genere de eo quod in d. l. j. dicitur: arg. l. qui iure militari. ȷ̃. de test. mili. Et hoc in simili no. ipse Bar. in l. fi. in fi. C. in quib. cau. in inte. resti. non est neces. Et adde Bart. in l. j. C. de eden. vbi exẽplificat illũ text. ſm cle. j. de vsu. de qua Imperator diuinare non potuit. & dixi ibi. Nec ob. ꝙ tex. hic vtatur verbo præsentis tpis, tribuũtur, quod ad futura nõ videtur adaptari: ar. l. si ita. de aur. & ar. leg. Quia respõderi põt, ꝙ lex semper loquitur. l. Atriani. vbi Bar. C. de hęr. Et sic ẽt hodie videtur loqui, & disponere. & quia natura legis est futura respicere. l. leges. C. de legib. in c. ij. & fi. de consti. & notabiliter tradit Bar. in l. illicitas. in prin. de off. præsi. & ad hoc facit gl. in l. j. in fi. gl. ȷ̃. de condi. ex lege. ¶ In gl. in verbo, tribuuntur. ibi, quatuor esse ordines. de his dictum fuit. s̃. in euidentialib. legis. ¶ In eadem glo. ibi, multò magis. istam ꝯsequentiam ẽt facit gl. in l. illicitas. §. q vniuersas. in verbo, ius gladij. s̃. de off. præsi. Ang. tamen & Ful. reprobant hanc ꝯsequentiam: qa ꝯsul est illustris: vt ȷ̃. dictũ fuit: tñ non habet merũ imperiũ: immo nõ habet iurisdictionẽ ꝯtentiosam, ſm gl. in l. j. s̃. de of. consu. Et idẽ est in præfecto vigilũ, q est spectabilis. l. iij. in prin. s̃. de off. præfe. vigi. & tamẽ nõ habet merũ imperiũ: qa ad præfec. vrbis cãs capitales remittit. d. l. iij. §. j. C. eo. tit. Sed Alex. conatur defendere gl. & concludit, ꝙ ꝯsul habeat merũ imperiũ, licet non in omnes. l. ij. exactis. de orig. iu. vbi in caput ciuis Romani nõ poterãt ꝯsules animaduertere: ergo in alios potuissent: & qa penes eos erat summũ ius: vt ibi in prin. & quia Regiã habebãt ptãtem, quibusdã ibi exceptis. Et quia apud ꝯsulẽ erat imperiũ. l. ij. ȷ̃. de in ius voc. ad idẽ tex. in l. sed & si ꝑ prætorẽ. §. hæc clausula. ȷ̃. ex quib. cau. ma. Et sic de mero imperio intelligitur. l. nec magistratib. in fi. ȷ̃. de iniur. Et qa ad ꝯsulẽ põt appellari. l. j. §. pe. ȷ̃. de appel. Sed ille tex. parũ facit, qa ibi erat datus iudex a ꝯsulib. ex rescripto Impatoris: iõ non mirũ, si ad ꝯsules appellari debuit. Sed ꝑ s̃. prius dicta, probatur ꝯclusio Alex. ¶ Et idem est in præfecto vigilũ: quia impo nit pœnã fustigationis. d. l. iij. de off. præfe. vig. & in l. fi. e. ti. vbi Bar. hoc expressè dicit: & ad hoc facit tex. in l. pe. in prin. de ꝯdi. ob cau.

40 & in l. interdum. la ij. §. qui furẽ. ȷ̃. de fur. ¶ † Vlterius ꝯsiderandum est, quia dato, ꝙ verũ sit, ꝯsulẽ, & præfectũ vigilũ, habere merũ imperiũ, vt Alex. dicit, per hoc non defenditur glo. in ꝯsequentia quã facit, qa talis ꝯsequentia nõ valet: quia ſm rationẽ gl. esset dicendũ, ꝙ omnia quæ ꝓsidi ꝯpeteret, ẽt omnib. aliis magistratib. maiorib. ꝯcederentũ. & hoc non vr̃ verũ: quia vnus põt esse maior altero dignitate, & minor administratione: vt not. Bar. in l. j. §. si quis de appel. & quia in iurisdictione, qñ est facta diuisio potestatis non valet argumentũ a minori ad maius: vt no. Dy. in c. cui licet. de reg. iur. in vj. per tex. in l. solemus. §. latrunculator. ȷ̃. de iud. vbi latrunculator habet merũ imperiũ, & nõ cognoscit de causa pecuniaria. & argu. gl. nõ defenditur per iura allegata ꝑ Ale. qa verũ est, ꝙ consul habet merũ imperium: & alij de quib. ipse dicit, ꝑ iura ꝑ eũ allegata: q̃ hoc probant. Sed per hoc ꝯsequentia gl. nõ verificatur. Saluari tñ põt qñ clarissimus, spectabilis, & illustris, essent in eadem ptãte, & iurisdictione: quia tunc data paritate terminorũ; illud, quod cõpeteret clarissimis, ẽt maiorib. ꝯcessum videretur. ¶ In glo. in verbo, magistratus. ibi, auctoritatẽ præbere manumittẽtib. tenet gl. ꝙ præstare auctoritatẽ manumissioni, delegari possit. & hoc procedit regulariter, qa causę cognitio nõ reqrit: secus vbi causę cognitio necessaria sit. l. ij. ȷ̃. eo. vt latius Alex. hic cõcludit. & facit quod not. Bar. in l. imperiũ. in gradib. mixti imperij. ȷ̃. de iur. om. iu. cũ si. vt dixi in regula, omnia. ff. de reg. iu. ¶ In fi. gl. residet cũ intellectu. s̃. dicto. in j.

41 & ij. gl. † Et *cõis* ꝯclusio est, ꝙ causæ quę cõpetunt magistratib. ex eo qa sunt de maiorib. & inferiorib. delegantũ, prout sunt causæ meri & mixti impij. delegari nõ pñt. Sed illæ causæ quæ cõcedunt omnib. magistratib. q̃ ꝑp hoc dicuntur ꝯpetere iure magistratus: vt sunt causæ simplicis iurisdictionis, delegari pñt. Sed certè licet iste sit cõis intellectus, non vr̃ verbis literæ ꝯuenire. Primò, qa tex. vniuersaliter dicit, quęcunq; specialiter tribuuntũ. vnde nõ conuenit: ꝙ ista verba vniuersalia, tm̃ restringantũ in causis meri, & mixti imperij: Secũdò, qa tex. impersonaliter loquitũ, & dicit tribuuntũ. & de magistratib. nullũ verbũ: vnde absque diuinatione non vr̃ ꝓcedere, si dicatur tribuuntur maiorib. magistratib. in priuilegiũ: qa de magistratib. nihil dr̃. Tertiò, qa ſm cõem intellectũ, tota vis est, ꝙ maiorib. tribuantũ: & minorib. denegentũ. Et hoc vr̃ ꝓcedere: siue generaliter, siue specialiter maiorib. tribuantur. & sic non esset vis in verbo illo specialiter, quod tñ hic multũ ponderatur. Quartò, quia in ver. quæ verò. ſm cõem intellectũ, verba intelligunt in minorib. magistratib. & hoc non vr̃ verũ: quia tex. absolutè loquitũr. & vr̃ ẽt in maiorib. magistratib. pariter verificari: qb. aliqua vident iure magistratus cõpetere: quia non sunt specialiter expressa, sed veniũt sub generalitate magistratus: vt glo. ẽt hic dicit. Imò vr̃, ꝙ ver. quæ verò solũ de maiorib. intelligatũ: qa ex quo principiũ loquitur in maiorib. magistratib. ſm cõem intellectũ, pariter vr̃, ꝙ ver. quę verò, intelligatur de maiorib. quia aduersatiuè loquitur ad præcedentia. vnde videtur loqui in eodem casu. Et retento eodẽ thema: quia in aduersatiua repetita intelliguntur pręcedentia; exceptis his quib. expressè aduersatur: vt no. Bar. in l. mariti. §. fi. ȷ̃. de adul. cũ si. vt dixi. s̃. in j. notabili huius legis. Et certè ista videtur intẽtio literæ, quæ manifestè differentiã facit, an aliquid specialiter cõmittatur: vel sub generalitate magistratus cõpetat. Et sic patet ex ꝓ dictis, ꝙ verba tex. nõ cõueniunt ad cõem intellectum. Vnde Ful. posuit aliũ intellectũ, cui verba literæ magis corrispondent: videlicet, ꝙ tex. intelligatur respectu causarum, ꝙ quæcunq; specialiter tribuuntur alicui magistratui, non possunt delegari: sed illa quæ nõ sunt spãliter cõmissa, sed veniunt sub generalitate magistratus, illa pñt delegari. Et iste vr̃ planus intellectus. ex eo. n. ꝙ spãliter ꝯmissio fuit facta à lege, senatuscõsulto, vel ꝯstitutione principis, legislator vr̃ non parua ratione de illis habuisse: arg. l. j. §. dixerit aliqs. ȷ̃. de publica. & in l. & ita de facto. §. j. in ver. nisi forte. ȷ̃. nau. cau. stabu. & in l. itẽ apud Labeonẽ. §. hoc edictũ. ȷ̃. de iniur. Cũ. n. specialiter alicui cõmissum sit, alteri delegari nõ potest, vt hic. & ad hoc facit tex. in l. ij. ȷ̃. eo. vbi decretũ & causę cognitio, q̃ requiritur in alienatione bonorum immobiliũ minoris, delegari nõ põt. Et hoc ex eo videtur, qa specialiter ꝑtori cõmittitur. d. l. j. ȷ̃. de reb. eorum. ad idẽ facit tex. in l. cũ hi qui. in prin. iuncto. §. sed nec mãdare. ȷ̃. de trãsac. Similiter datio tutoris demãdari nõ potest. l. nec mandante. ȷ̃. de tut. & cur. da. ab his. quia tutoris datio illis tm̃ cõpetit, qbus nominatim datũ. l. muto. §. tutoris datio. ȷ̃. de tutel. Et pro isto intellectũ facit gl. in l. j. in gl. fi. C. ne liceat poten. quæ vr̃ sentire istũ intel-

42 lectũ. Ex quo infertur, † ꝙ si statutũ velit, ꝙ causæ pupillorũ, & viduarũ debeant tractari corã ptãte, nõ poterũt illæ causæ delegari, licet nõ sint de mero vel mixto imperio. Ale. tñ hic qbusdã mediis

a conatur impugnare intellectũ Fulg. & inducit. l. placet.[a] in ver. qđ nõ ita. C. de peda. iudi. vbi prouisum est, ꝙ causæ quę expediuntur officio iudicis nobili, vt sunt causæ mixti imperij, nõ pñt delegari. sed gl. ibi intelligit illud dictum ſm istũ tex. qñ à lege, vel senatuscõsul. specialiter tribuuntũ: quia tunc delegari nõ pñt: qa dici põt, ꝙ in priuilegiũ causarũ hoc ꝯcessum vr̃, vt Ful. dicit alia allegata ꝑ Ale. tendũt ẽt ad hoc, ꝙ cãæ meri vel mixti imperij, non pñt delegari. Sed Ful. nõ negat hoc ꝓbari ꝑ alia iura: sed nõ ꝑ istum tex. Ias. ẽt ꝯ Fulg. arguit, & inducit istũ tex. in ver. quæ verò. vbi tex. aduersatiuè loquitur, & debet aduersari in facto, & iure. l. hoc amplius. §. de his autẽ. vbi Bar. de dã. infe. ergo cũ in hoc ver. loquatur de his quæ cõpetunt iure magistratus, habito respectu ad ꝑsonã: vt bona sit aduersatio in facto; oportet dicere, ꝙ principiũ loquatũ in his quæ cõpetunt priuilegio magistratus. Sed certè ista rõ vr̃ potius facere in ꝯriũ, & probare opi. Fulg. quia si in ver. quę verò. aduersatiuè dicit de his quæ cõpetunt iure magistratus, ergo. s̃. in prin. non vr̃, loq,

43 de his, quæ competũt iure magistratus. † Et aduersatiua adaptatur hoc modo, qa. s̃. loquitur de his quæ specialiter tribuuntũ, & illa delegari non pñt: qa non ꝯpetunt iure magistratus. Sed illa q̃ veniũt iure magistratus, delegari pñt: vt hic dr̃. Et sic ver. quæ verò aduersatũ ad verbum specialiter: qa quæ specialiter committuntũ, delegari nõ possunt. q̃ verò iure magistratus cõpetunt, delegari pñt. Et nõ est verũ assumptũ, quod iste facit, ꝙ ver. quæ verò. loquatũ de his quæ competunt iure magistratus, habito respectu ad ꝑsonã. Sed potius vr̃ loqui respectu causarũ, quæ transeunt cũ generalitate, & aduersatur illis q̃ specialiter tribuũtur: vt s̃. dixi. Præterea in aduersatiua, bene videntur repetita ea quæ in præcedentibus dicta sunt: vt dixi s̃. in j. not. nõ sic eꝯ dicendũ est, ꝓut iste arguit, ꝙ ea quæ dñr in oratione aduersatiua, repetita sint in præcedentib. qa præcedentia magis influunt in ea quę sequũtur, quã eꝯ: vt no. Bar. post gl. in l. q̃squis de leg. iij. & idem Bar. in l. auia. col. j. de condi. & dem. & tradit Mathesi. in notabili. 151. no. singulare dictũ. Rom. in ꝯsi. 104. Reuerend. pater. col. ij. ver. præterea. & in cõsi. 503. diligenter. in prin. Sed vlterius ꝯ intellectum Ful. argui põt hoc modo: quia aut cãæ graues committuntur specialiter maioribus magistratibus & nõ possunt delegari: quia videtur electa industria personę, ſm cõem intellectũ, à quo in casu isto opin. Ful. discrepare non vr̃. Si verò causæ leues, vel minimæ specialiter committantur, ſm Ful. non possunt delegari, quia specialiter commissę fuerunt. Sed hoc non videtur verum, quia si causa sit leuis, alteri committi potest, dato ꝙ industria personæ electa sit: vt no. Inn. in c. fi. §. j. in prin. de offi. dele. Ad hoc responderi põt ſm opi. Abb. in d. c. fi. §. j. co. fi. in prin. vbi tenet ꝯ Inn. quia videtur data forma, quæ ẽt in minimis obseruari debet: vt no. Bal. in l. j. de lib. & posth. cum si. & dixi in c. de appellationib. de appel. Et quia Inn. loquitũ in causis, quæ ꝯmittunt a summo Põtifice, in qb. alia rõ vr̃: vt statim dicã. Instari ẽt ꝯ Ful. hoc modo põt ex eo quod dr̃ de delegato Principis, cui cã specialiter cõmittitur: & tamẽ ab eo delegari põt. l. à iudice. C. de iudic. c. pastoralis, in prin. & c. fin. de offic. delega. Sed responderi potest, ꝙ Fulg. loquitur

ADDITIO.

a ¶ L. placet. Ad dic. l. placet, vide Alc. paradox lib. ij. c. ij. & parer. lib. ix. ca. 13. Petrum Auellanum. ca. xxvj.

quit q̃n cã specialiter cõmissa sit in fauorẽ,& priuilegiũ ipsius cau sæ,vt eius exẽpla ostẽdunt,nõ sic vr̃ in delegato principis,cui causa specialiter ꝯmissa est: eo respectu vt eximat de manib. ordinarii: & appareat cã quæ delegata sit.¶ Vel aliter põt rñderi: vt per glo. fi.in l.j.C.ne lice.poten.& Pau.de Cast.ibi.& in l.à iudice.C. de iudi.¶Et eodẽ modo argui põt ꝯ Ful.quia specialiter defensorib.ciuitatũ ꝯmissæ sunt cãæ à trecentũ aureis.ꝟ. in §. & iudicare.in aut. de defen.ciu.quæ tñ delegari pñt.Sed rñdetur, ꝙ cãæ ibi non sunt specificatæ: nec specialiter ꝯmissæ, sed taxata est summa respectu magistratus,qui limitatã habet potestatẽ,& ibi nulla est spãlitas respectu cãrum,ꝓut Ful.loquitur.Et per hoc ẽt tollit̃, si dicat̃ ꝙ diuersis magr̃atib. attributæ sunt diuersę administrationes specialiter.& tñ ab ipsis iudicib.ordinariis delegari pñt: quia rñdetur, ꝙ ibi specialiter cãę sunt ꝯmissę ad demonstrandũ p̃tatem,& iurisdictionẽ iudicis.Et ibi nõ sunt specialiter cãæ ꝯmissę in fauorẽ causarũ ꝓut Ful.loquit̃.¶Postremò ẽt alius fuit intellectus ad istum tex.quẽ Alex.hic refert in viij.col.ver.nõ obmitto tñ.& fuit Guid. de Suza.in l.j.ꝟ.tit.ij quẽ etiã refert Alb.in d.l.imperiũ.co.xvj.ver. do.Guid.de Suza.Et talis est intellectus ꝙ text.hic in prin.solũ loquat̃ de mero imperio,qđ delegari non põt.In ver. quæ verò.intelligat̃ de mixto imperio.& tenet ipse ꝙ cãę mixti imperii,pñt delegari.Et suadet iste intellectus: quia in tex.solũ ponunt̃ exẽpla de mero imperio.¶Ias.rñdet ꝙ exempla nõ restringunt regulã l.dãni infecti.in prin.de dã.infe.§.hactenus.insti.de gradi. & hoc confirmari põt,quia regula vr̃ loqui vl̃iter,dũ dicit,quęcunq;,& sic vr̃ ẽt comprehẽdere cãs mixti imperii. & talis rl̃a non vr̃ restringi ꝑ exempla.& hoc comprobat̃: quia cũ principiũ sit gñale, non restringit̃ per verba quæ videant̃ inferius restringere.l.regula.i.prin. iuncto.§.&licet,quia vt ibi dr̃,principiũ gñale attendit.ꝟ.de iur.& fac.igno.& ad hoc in simili casu, illum tex.allegauit Imo. in l.si ita quis.§.ea lege.de verb.ob.¶Ad ista tñ vr̃ replicari posse, ꝙ tex.generaliter loquatur in causis meri imperii, quę spãliter tribuunt̃: sed cãę mixti imperii specialiter non tribuunt̃: ergo de illis regula non loquitur.& ad hoc benè facit text.in §.qui mandatã.ꝟ.eadẽ illis regula nõ loquitur.& ad hoc benè facit tex. in §.qui mandatã. ꝟ.eadem lege, vbi text.reassumit regulã solũ in mero imperio ibi, Sed merũ imperiũ qđ à lege datur: non posset transire.ex quo datur intelligi,ꝙ regula solùm de mero imperio loquit̃,& exẽpla nõ restringunt rl̃am, quo minus text.non habeat locũ in aliis exẽplis meri imperii.Secus in exẽplis mixti imperii, de quib.rl̃a nõ loquitur.& ita defendi põt opi.Guid.de Suz.Contra q̃ ẽt arguit Ale.dicens ꝙ confundit̃ per tex in l.placet.§.qđ nõ ita.C de ped.iud.vbi cãę quę expediunt officio iudicis nobili,vt sunt cãę mixti imperii, nõ pñt delegari.Sed põt rñderi ꝙ ille tex.intell̃r de causis meri imperii,vt ipse Ale.rñdet in disp.sua inci.Rex Aragonũ. in iiij.dubio vbi ad vtranq; partẽ latè disputauit articulũ. vtrũ cãę mixti imperii delegari possint.& ad dicta per eũ ibi, gratia breuitatis me re-

44 mitto.¶†In gl.in verbo, mandari pñt gl. cõcludit ꝙ hodie datio tutoris cõpetit iure magistratus,si substantia pupilli sit.ꝟ. quingentos aureos.Ex tali ꝯclusione infert̃, ꝙ tali casu datio tutoris poterit delegari: qa ea quę cõpetunt iure magistratus, delegari pñt, vt hic.& sequitur Ale hic per istã rl̃am,quę semper loquit̃.l. Arriani. C.de heret.Nec ob.ꝙ nõ vr̃ posse delegari, qa nõ põt defensor ciuitatis dare tutorem sine antistite.§.pen.inst.de Attil.tut.Nã Ale. rñdet ꝙ hoc nõ debet impedire delegationem, qa intelligit̃ ꝙ delegatus dabit tutorẽ cũ antistite, sicut ẽt delegatus cũ antistite dare tenebat̃.Ias dicit ꝙ tex.in d.§.pe.non loquit̃ in delegato: sed in ipso magistratu.Sed hoc nihil facit: quia ratio Alex. vr̃ procedere, quia delegatus non vr̃ ꝙ maiorem possit hr̃e potestatẽ, q̃ ille q delegauit arg.l.nemo põt.de reg.iuris. Et tñ aduertendũ, quia ſm

45 istam rõnem Alex.esset dicendũ,† ꝙ etiam de iure antiquo,datio tutoris delegari potuisset, quia licet in magistratu municipali,requireret̃ iussus præsidis in datione tutoris §. sed hoc iure. insti.de Attil.tut.ille delegatus expectabit iussum p̃sidis: sicut ipse magistratus delegans expectare tenebat̃.Et hoc est contra gl. quæ dicit, ꝙ de iure antiquo,datio tutoris, non competebat iure magistratus.Et concludendo breuiter verior opi. vr̃ ꝙ datio tutoris indistinctè non competat iure magistratus,& per consequens,ꝙ indistinctè delegari non possit,quia ius dandi tutorem ei soli competit,cui nominatim hoc dederit lex, senatusconsultũ, vel princeps l.muto.§.tutoris dato.ꝟ. de tu. & sic cum specialiter alicui attribuatur, ergo iure magistratus nõ vr̃ competere, per istum text.in princ.iuncto versi.quæ verò.& consequenter non põt delegari l. nec mandante.vbi text.de tu.& cu.da.ab his.Non ob. text.in l.ius dandi.ꝟ.de tu.& cu.da.ab his. vbi simpliciter dicitur, ꝙ ius dandi tutorem datum est omnibus magistratibus municipalibus. & ad idem tex.in l.ij.§.si mater non petierit.in fin.ꝟ.ad Tert. quia ista iura intelliguntur accedente iussu pręsidis: vt probatur in §.nos aũt.institit.de Attil.tu.ibi, magistratus ex iussu pręsidum.ad idem text.in l.Lucius.§.cum in testamento.infrà de administ.tutel. ibi, ex præsidis prouinciæ pręcepto à magistratibus. tutor datus est.

Non ob.quòd talis iussus non importet delegationem, & non videtur impedire quo minus datio tutoris videatur cõpetere iure magistratus,vt dicit Alex.post Fulg quia ex quo iussus præsidis in datione tutoris requiritur ad integrandam personã,& auctoritatem magistratus municipalis,vt probatur iuribus præallega. non videtur ꝙ absolute datio tutoris,dicatur competere iure magistratus,quia non simpliciter,sed ſm quid,hoc datum est magistratibus municipalibus.per.s̃.dicta.Et regula q̃ hic ponitur, intelligitur,de hisq̃ competunt iure magistratus simplr̃,prout verba intelligi debent.l.hoc legatum.vbi Bar.de leg.iij.Et pariter idem hodie dicendum est in epõ qui in locum pręsidis subrogat̃.d.§.nos autem.& nihil in aliis immutatum vr̃: ergo iura antiqua obseruari debent.l.sancimus C.de testa.l.præcipimus.C.de app.& quia tex. in d.§.nos autem vr̃ efficacius ꝓbare hoc, dum inquit. defensores ciuitatum habere potestatem vna cum eiusdẽ ciuitatis antistite.ex illa.n. dictione, vna, videtur ꝙ illa potestas cõmunicata sit episcopo.l.fi.C.de impu.ergo defensoribus ciuitatum non videtur simpliciter competere,& cum non competat simpliciter iure magistratus ,pariter videtur ꝙ delegari non possit: vt probat̃ hic.& quia speciale est in legato proconsulis l.pe.s̃.de offi.proconsul.qa illi specialiter concessum fuit l.j.§.legatos quoque,de tut.& cur.da,ab his.ergo in contrariũ est ius cõmune.Et non mirum,qa datio tutoris videtur non parui ponderis,quia ex tali datione, vis & potestas in capite libero tribuitur l.j.in prin.ꝟ.de tute.Nec ob. ꝙ cognitio suspecti tutoris,potest delegari.l.j.§.ergo.ꝟ.de suspe. tuto.l.cognitio.in prin.ꝟ.eo.qa vt ibi dicitur, propter vtilitatem pupillorum hoc constitutum fuit.& ibi de hoc videbimus: & ita ex prædictis conclusio est,ꝙ datio tutoris,etiam hodie non cõpetat iure magistratus,& per consequens delegari nõ potest.¶In fi.gl.dicit Bar.post Pe.ꝙ in contrariis,præses sine causa volebat ꝓuinciam exire, & generaliter alium in eius locum subrogare, & hoc,fieri non potest de quo dicendum est,vt inferius dicam,in gl. in verbo,possit eam.¶In glo.in verbo,fortissimum.Alex. tractat materiam argu.à contrario sensu.Primò videbimus intellectum l.ij.C.de condi.inser.quæ in gl.pro contrario allegatur.deinde ꝓsequar declarando an,& quando habeat locum argumentum à contrario sensu, de quo aliqua. s̃.dicta sunt in j.no.¶ Circa primum , quia difficilis videtur intellectus illius l.ad intelligentiam præmittendum est,Primo ,ꝙ cautio ab hærede præstari debet ꝓ legatis in diem,vel sub conditione,vt in tit.ꝟ.de lega.seu fideicõ,

46 no.cauea.¶†Secundò ꝙ institutio,vel legatum factum mulieri, si diuerteret à marito,debetur,dato ꝙ non diuertat: quia illa conditio tanq̃ turpis reiicitur.l. reprehendenda.C.de insti.& substi.l. sed neque.§.fi.ꝟ.de vsu.& hab. ¶His præmissis pono casum ſm communem intellectũ.pater ibi instituit filiam nuptam,& reliqt fundum Titio dandum post annum,& præcepit filiæ institutæ ꝙ caueret Titio legatario de præstando legatum sub hac condõne si à viro non diuerteret:ista non diuertit,& nolebat tamen cautionem præstare,dicens se exoneratam à cautione quia si fuisset expsse dictum,ꝙ si diuerteret non caueret,illa turpis conditio esset reiecta,& liberata fuisset à cautione.d.l.reprehẽdenda & d.l.sed neq;. §.fi.ergo idem videt̃ dicendum in isto casu,qa dũ præcipit ꝙ caueret,si non diuerteret,à ꝯtrario sensu videtur illã liberari à cautione si diuerteret,& sic videbatur ꝙ non dẽret cauere.¶Contrariũ. tñ ibi deciditur: qa in illis verbis,ꝙ caueret si non diuerteret.coll̃r argu.à ꝯrio sensu ꝙ si diuerteret, nõ p̃staret cautionẽ: qa illa ꝯditio eẽt turpis,& ꝓpter turpitudinẽ ar.à ꝯtrario sensu,ibi non debet fieri,& ita gl.in d.l.ij.& clarius.Pau.de Ca. ponunt casum & sic ibi non sumitur arg.à ꝯrio sensu quia resultaret paruus intells̃ ꝯ d.l.reprehendenda.& ita dñt Bar.& Doc.*cõiter.*& Alex.& Mod.

a sequuntur.¶Sed diligenter aduertendum est.qa iste intells̃ videt̃ ꝯ illum tex.in d.l.ij.q expressè dicit ꝙ dispositio.d.l. reprehendenda.non habet locũ in illo casu,vt patet ibi dũ inquit formalr̃, nec exẽplũ legati vel hr̃ditatis in qb.ꝯdõ diuortii nonnunq̃ remitti solet,huic rei ꝯparandum est,si non habet locũ: ergo dato ꝙ expresse testator dixisset,quòd non caueret si diuerteret, illa conditio

b diuortii non remittitur b in illo casu.Et ideo ille tex.alr̃ debet declarari,ſm Pe.quem Alb.ibi refert,vt dicamus,ꝙ q̃n testor legaret mulieri si diuerteret,valeret legatum,& conditio tanq̃ turpis remitteret̃: quia respicit legatum.d.l.reprehendenda. & d.l.sed neque.cum si.Sed quando non apposuit illa ꝯdõnem,si diuerteret, legato,sed cautioni,q̃ debet pręstari,loquitur tex.in d.l.ij.qui dicit absurdum esse.ꝙ eo ꝙ patris sui voluntati non obtemperatur ad est,quia reiicitur voluntas testatoris,quia opposuit conditionem si diuerteret, debeat negligi edicti forma,id est,cautio non debeat præstari: quia esset multiplicare inconueniens, etiam derogando iuri communi,qđ absurdum ibi reputatur.Et ſm istam declaratio nem

ADDITIONES.

a ¶Cõiter.Iste cõis itellectus uerus est,& tenẽdus reiecta uana subtilitate Decii hic.

b ¶Nõ remittitur. [redacted]

nem non vr̃ tractari ibi de argõ à ɔ̃rio sensu qa ẽt si testator expꝛ̃sse disposuisset, ꝙ si diuerteret, ñ caueret, tenet tñ cauere, qa vt ibi dr̃, in illo casu, non hẽt locũ dispõ d.l. reprehendenda. Et ꝙ in d.l. hẽat locũ arg. à ɔ̃rio sensu, pbat ꝙ illa verba, ꝙ si non diuerteret, caueret, in sensu directo nihil operari vñr: qa de iuri cõi, tenebat cauere, cũ esset legatum in diẽ: vt in tit. vt leg. not. caueat. vt ergo illa verba aliquid operent: necessariũ est dicere, ꝙ à ɔ̃rio videat voluisse, ꝙ si diuerteret, nõ dẽret cauere. Sed tale ar. à ɔ̃rio sensu non attenditur: qa etiam si illud qđ à ɔ̃rio sensu colli̇̃r, expresse & directè dispositũ fuisset, non attenderet in illo casu, qa dispõ. d.l. rephendenda, nõ hẽt locum: vt ibi dr̃. Vñ si expressa dispõ nõ attenditur, multo minus nõ põt attẽdi, qđ à ɔ̃rio sensu colli̇̃r. Et iõ non potest dici ꝙ ibi sit casus spãlis in quo non hẽat locũ ar. a ɔ̃rio sensu vt Doc. *cõiter* dicunt. ¶ Nec ob. prædictis ꝙ nõ vr̃ absurdum si iuri cõi deroget, & ratio legatorũ tollat: qa põt tolli a testõre. l. scire. C. vt in pos. leg. qa illud verum est, qñ testõr disponeret, sed hic cõdõnaliter loqtur: & ɔdõ non disponit. l. si quis sub ɔdõne dandorũ decem. si quis omis. cã testa. & quia tex. in d.l. scire. non pcedit in casu d.l. ij. in quo aliud ɔcurrit, qa voluntas testõris ẽt offendit, vt tex. ibi dicit. ¶ Postremò non omitto illud qđ dicebat Ricard. Mal. in l. ij. de cond. inser. quẽ Alb. ibi refert, ꝙ argm̃ à ɔ̃rio sensu, prout Doc. *cõiter* dñt, bñ colli̇̃r. quia dũ ibi dr̃, ꝙ caueret si à marito non diuertisset: non sequit ꝙ si à marito diuerteret voluerit dispositiuè testator ꝙ non caueret quia inter pceptum de cauẽdo & nõ cauendo dat medium. nã qñ dicitur, pcipio ꝙ caueas si non diuertas, ergo si diuertas, non pcipio, hoc bñ sequit: qa diuertendo cessat pceptum limitatũ: si nõ diuerteret. sed p hoc non infert, ꝙ pcipiat ꝙ nõ debeat cauere. & ad hoc faciunt ea, q̃ dixi. s̃. in vlti. no. ¶ Venio ad secũdum, an & qñ habeat locũ ar. à ɔ̃rio sensu. & s̃. in no. dictum fuit.

47 † An hẽat locum in legib. altius psequendo mãm Doc. dñt, ꝙ tale argumentũ hẽt locũ in vltimis voluntatibus. qa si legatũ purè adimatur sub cõdõne, vr̃ dari sub ɔ̃ria conditione. l. si legatũ purè in prin. in l. legata inutilr̃. de adi. leg. l. aliqñ. de cond. & dem. l. qđ pure. ɉ. qñ dies leg. ce. & in l. si qs libertatem. §. fi. ɉ. đ testa. lib. & ita Alc. & Mod. in notabilib. hic simplr̃ dñt. Idẽ tenet Ale. post Pau. de Ca. in l. si mihi & tibi. §. in lega. co. ij. de le. j. aliter iura pallegata interpretantur. fm̃ eius interptationẽ argm̃ ɔ̃rio sensu, in iurib. pallegatis nõ colli̇̃r. dicit. n. Alex. verum esse, ꝙ legatum purè, si adimatur sub condõne, datũ vr̃ sub ɔ̃ria conditione, & non virtute argumenti à contrario sensu, sumpto ab ipsa ademptione: qa inducta ad diminutionem, non debent operari augmentum l. legata inutilr̃. de leg. j. sed vr̃ datum legatũ sub contraria conditione, virtute primi legati relicti pure: qa si purè relictum, adimat sub conditione, deficiente ɔdõne ademptionis, legatum debetur virtute primi legati, cui derogatum non fuit: ex quo conditio ademptionis non est purificata. vñ dr̃ in iurib. præallegatis: vr̃ datum sub contraria condõne, hoc verũ est virtute primi legati. Et iõ pdicta iura vtuntur verbis denotantib. fictionẽ & improprietatem, in d.l. aliquando, ibi intelli̇̃r in d.l. qđ purè. ibi, quasi sub condõne ɔtraria legatum hr̃. & in d.l. si legatum purè. cum si. Et sic non propriè est datũ per ademptionem ɔdõnalem, sed virtute primi legati, cui derogatũ non fuit deficiente ɔditione adẽptionis. ¶ Circa tamen istã intelligentiam difficultatẽ facit: qa tex. in d.l. si legatũ pure. de adi. leg. dicit, ꝙ legatũ purè, si adimatur sub condõne, vr̃ datum sub contraria condõne. Et pp hoc redit legatũ condõnale, & ad hr̃dem rõ trãsmittitur: ergo dat intelligi, ꝙ non debet virtute primi legati qa legatum esset purum, & non condõnale. Ad idem tex. in d.l. aliquãdo. in fi. & facit tex. in d.l. legata inutiliter. de adi. le. & in d.l. si quis libertatẽ. §. fi. de sta t. lib. Ad ista iura responderi potest, ꝙ licet verum sit, & legatum qđ erat purum, si adimat sub condõne, vr̃ datum sub contraria condõne. Et legatũ quod erat purũ, redditur condõnale: & per ɔñs incertũ, & ad hr̃dem non transit d.l. si legatũ pure. cũ si. Ista oĩa sequuntur de necessitate ex ademptione cõdõnali: qa si legatum purum adimat sub cõdõne: si nauis venerit ex Asia: ergo si nauis non venerit, legatum debet: ex quo sequitur necessariò, ꝙ legatum purũ efficit condõnale, p ademptionem cõdõnalẽ. Sed per hoc non sequitur, ꝙ non debeat virtute primi legati, non purificata condõne adẽptionis: qa ademptio cõdõnalis. non inducit legatum cessãte cõdõne, quia inducta ad vnũ finẽ non debent operari ɔ̃rium: sed cessante condõne adẽptionis, legatum remanet in priori statu, & sic debetur virtute primi legati, vt s̃. dictũ est. Et licet legatũ quod erat purum, efficiatur condõnale, p ademptionẽ condõnalẽ, per hoc non infertur, qn legatũ debeatur, virtute primi legati, cessante cõdõne ademptionis.

48 † Similiter *cõiter* Doc. dñt ꝙ argm̃ à ɔtrario sensu [a] ẽt habet locũ in contractib. l. pecuniã quam. ɉ. si
a cer. pet. vbi Ale. in l. inter socerũ. §. cum inter. vbi Bal. ɉ. de pac. dota. no. Bald. in l. apud antiquos. C. de fur. in l. venditi. C. de act. em. Abb. in c. cum apl̃ica. col. ij. de his, q̃ fiunt à præla. Rom. in consil. 399. vt præsens. in ver. tertio idem probatur, vbi alia iura adducit idem Alexan. in consi. 40. ponderatis verbis. colum. ij. lib. ij. & in consi. 29. puto de iure. in prin. eod. lib. ij. Sed aduertendum est, in dictis duobus iuribus, q̃ principaliter allegant. primò tex. in d.l. pecuniã quã. vbi pecunia quæ mihi purè debet si alteri de voluntate mea sub conditione pmissa fuerit, tanq̃ sub ɔtraria pmissione mihi pmissa vr̃. Sed rñdetur vt. s̃. dictum est in vltimis voluntatibus illud esse verum, virtute primæ obligationis, quę firma remanet, si conditio de soluendo alteri non sit verificata. Non aũt hoc pcedit virtute argumenti à contrario sensu. Et hoc clarum ibi vr̃, virtute primę obligationis, quę firma remanet: qa si debes mihi plenè, & alteri de voluntate mea sub cõditione pmittas à ɔ̃rio sensu: si ɔdito non sit purificata: non promittis mihi de nouo: nec inferri põt ꝙ mihi promittas: sed obligatio insurgit virtute primæ obligationis, quæ remanet pura, deficiente ɔditione, sub qua alteri fuit facta pmissio, & sic in effectu, ibi nõ probat, ꝙ argm̃ à ɔtrario sensu habeat locum in contractibus. Secundò principaliter allegatur text qui vr̃ melius pbare istam ɔclusionem in l. inter socerum. §. cum inter. de pac. do. vbi si pater filię dotem datã genero restitui sibi stipuletur, si filia moriatur sine liberis, dicitur ibi, quòd inter contrahentes actum vr̃, ꝙ liberis extantibus, dos nõ restituat. Sed rñderi potest, ꝙ ibi casu directo, & expresso, illud pactũ nihil operabat: quia mortua filia in matrimonio, dos à pr̃e data, ad illum reuertitur. l. dos à pr̃e. C. sol. ma ideo vt pactum aliquid operet, à ɔtrario sensu actum vr̃, ꝙ extantib. liberis, dos debeat remanere.

¶ Ex hoc Doc. *cõiter* dicunt in statuto, ꝙ non extantibus masculis † filiæ succedant. quia statutum in sensu directo nihil operat, à cõ-
49 trario sensu inducit, ꝙ extãtibus masculis filiæ nõ succedant [b] vt
b Alc. hic tradit. col. xv. Et sic ɔclusio de ɔtractibus in tali casu restringitur. Similiter nec pdictæ ɔclusioni ob. tex. in l. maritus. C. de pc. quia fm̃ intellectum Pe. & Sal. maritus si velit, nõ prohiberet administrationem suscipere in bonis, in quib. non habet mandatum: vel secundò loquit ille tex. in prouisione subsidiaria facta à lege in fauorem mulieris, à qua recedit per puisionem factã ab ipsa mu-
50 liere, vt no. in l. fin. C. de pac. ɔuen. ¶ † Similiter argm̃ à contrario sensu habet locum in sententiis. ad hoc allegat text. in l. Põp. §. sed & is. ɉ. de proc. ibi, nam iudicat rem meam esse, simili iudicat illius non esse, ad idem text. in l. si inter me & te. ɉ. de exce. rei iu. & no. Ro. in consi. 115. viso compromisso. col. ij. & in consi. 399. vt pręsens ɔsultatio. col. ij. ver. v. probat. Sed tñ in iuribus pręallegatis aduertẽdum est, quia quod ibi dr̃, non vr̃ procedere, per argm̃ à ɔtrario sensu, sed virtute cuiusdam necessarię cõpetentię: quia si iudicat ꝙ res mea sit, necessariò sequit, ꝙ nõ sit sua, nec alterius: quia duo insolidum dñium habere non possunt. l. si certo. si duob. vehiculum. ɉ. ɔmo. l. iij. §. econtrario. ɉ. de acq. pos. & facit text. in d.l. si inter te, & me. in fi. vbi dicitur ꝙ si sit iudicatum rem non esse meam, nõ tñ videtur iudicatum qđ tua sit: quia stant ista similiter qđ non sit mea, nec tua. & sic datur medium. Et in iuribus pallegatis, vr̃ probari, ex uerbis sñiæ non arguat, nisi quatenus ex verbis sñiæ necessariò inferatur. & hoc not. Bart. in l. Iul. col. iiij. de condi. inde. & idem Fulg. in consi. 140. præsuppositis duobus statutis. in ij. dub. in prin. & dixi in consi. 43. aliàs. 49. circa fi. Et ideo iudex q condemnauit in parte, à ɔtrario sensu non vr̃ in alia parte absoluere, vt no. per gl. & Bart. in l. j. si aduersus rem iud. cum si. de quo Abb. & Mod. in c. cũ inter. de re iud. & dixi in c. si duobus. de app.
51 ¶ † Similiter argm̃ à contrario sensu, habet locum in rescriptis, vt no. gl. per illũ tex. in l. si procuratorẽ. § si ignorantes. ɉ. man. dũ ibi dr̃, ꝙ sciẽtes obligant. Ex quo tex. in ver. igr̃. infert ibi, ꝙ si ignorauerunt, excusatæ sit ignorãtia. Sed ad illũ text. dici põt, qđ in illo casu scientes obligant, ergo ignorãtes nõ sunt obligati. istud verũ est, non virtute ɔ̃rii sensus, sed ex gl. cõi: quia oblõ erat limitata in scientibus, & illa qualitas sciæ, dẽt pbari, & sine illa qualitate oblõ cessat, vt in simili no. Bart. in l. j. §. ait ptor. ɉ. ne qd in flu. pub.
52 & Io. And. in c. j. de homicid. in vj. ¶ † Vltimò argm̃ à ɔ̃rio sensu, habet locum in mãdatis: vt no. Bar. in l. eũ qui duobus. §. filius. de acqui. hæ. Sed põt rñderi, vt. s̃. dixi in rescriptis: qa nã mandati est ꝙ debeat dil genter obseruari. l. diligenter. ɉ. man. c. cum dilecta. de rescr. vnde si mandatum fuit limitatum, non extendit vltra q̃ dictum sit: & hoc non est ex eo ꝙ à ɔ̃rio sensu hoc inducatur: qa dispositio à contrario sensu non inducit: vt s̃. sæpius dictum fuit: sed mandatum cessat, qđ fuit limitatum. ¶ Et ex supradictis etiam resolutio hr̃ in pluribus casibus in qb. cõiter Doc. dñt non proce-
53 dere argm̃ à contrario. † Primo est, fm̃ glo. hic. qñ resultat prauus intel-

ADDITIONES.

a ¶ Argumentum à contrario sensu Habet locum in contractibus tam bonæ fidei quã stricti iuris, secundum Bal. in l. apud antiquos, in ver. & no. istud ar. C. de fur. & in l. iij. in fin. C. de insti. & substi. per l. inter socerum. §. cum inter. infra de pac. do. & in l. venditi. C. de act. emp. & Ale. consi. viij. par. & consi. 72. Abb. in c. cum appostolica. de his quæ fiunt à præla. & Alex. plenè hic.

b ¶ Succedant. Caue, quia non valet, nec tenenda est vulgaris illa ratio, ne statutum sit superfluum, quæ non est sufficiens, nec concludens. Sed ratio est, quia constat de intentione, & tacita mente contrarium disponentis in casu conuerso, & sic de illa debet constare coniecturis, modo loquendi, & materia subiecta vt hic.

intellr̃,& correctio iuris antiqui: vt in l.j.C.de condi.infer.de cuius intellectu.s̃.dictũ fuit.ad idem allegat.text.in l.cõuenticula.C.de Epi.& cle.in l.nemo.C.de iur.om.iud.& in c.ij.de for.ↄpe.vbi gl.& gl.in c.significasti.de for.ↄp.cum si.vt tradit Ale.hic, & ꝑ ista ↄclõne vr̃ tex.in l.fi.§.filiis aũt.C.de bo.q̃ li.de quo dictum fuit in notabilib.Et hoc limitat̃,nisi alias lex noua nihil operaretur: qa tunc argu.colłr à ↄ̃rio sensu:vt no.Bal.in l.obseruare.§.proficisci.in.ij.q.s̃.de offi.procon.& l.cũ si.vt tradit Alex.hic.& Moder.sequuntur.¶Sed in prædictis aduertendũ est: qa ar.à ↄ̃rio sensu bñ sumit̃ in legib nouis,quatenus necessarium inferat̃ ex verbis,quæ in sensu directo ponuntur.Gr̃a exempli.si filiusfamilias ꝓhibetur testari in bonis duntaxat,in quib.pr̃i q̃ritur vsusfructus:ergo ĩ bonis in q̃b.vsusfructus nõ q̃rit̃,non ꝓhibet̃,ꝑ illã nouã legẽ.Et hoc mõ ar.à ↄ̃rio bñ procedit,qa cessat prohibitio:sed non sequit̃, ꝙ illa lex ꝑmittat:qa non prohibere est mediũ inter prohibere, & permittere.Silr̃.in d.l.conuenticula.ꝓhibet ↄuenticula extra ecclĩã in domibus priuatis:ergo in eccłia nõ prohibet:verum est ꝑ illam legẽ q̃ limitatẽ loquit̃ sed per alia iura fit ꝓhibitio.sicut dixi in l.j.C.de cõtratab.de dictionib.taxatiuis q̃ alios casus excludunt ex quo taxatiue loquunt̃: sed non tollit̃ inclusio,q̃ ab aliis iurib.facta sit.Silr̃ in l.nemo.C.de iur.om.iu.vbi ordinarius non potest recusari post lit.conte.ergo añ litem cõte.nõ prohibet̃.hoc verum est per illam legem,q̃ limitatẽ loq̃t̃,non tñ sequit̃ ꝙ permittat̃ dispositiuẽ,ꝑ illam legẽ.Silr̃ in c.ij.de fo.cõp.clericus ꝓhibet̃ ↄueniri coram iudice seculari,sine ↄsensu epĩ: ergo cũ consensu epĩ nõ ꝓhibetur,verũ est ꝑ illũ tex q̃ limitate loquit̃:non tñ seq̃t̃ ꝙ ꝑmittat̃ dispositiue per illum tex.Sed hoc determinari dẽt,f̃m alia iura,ex quo infertur,ꝙ idẽ dicendum sit de legib.nouis ad correctionem iuris antiq,qđ dr̃ de aliis iuribus,& in his nulla sp̃alitas videt̃, licet Doc.aliť dicant.Et ad aliud qđ dictum est,ꝙ corrigit̃ ius antiquum qñ lex noua nihil operaretur,de hoc remitto me ad ea,q̃ dixi in
54 auth.ex testõ.de colla.col.ij.¶†Similiter Doc.dicũt ꝙ in verbis negatiuis,nõ sumitur.à ↄ̃rio sensu:vt no.Bal.in l.ij.in fi.C.de ↄdi.infer,vbi inquit,ꝙ si pr̃ dicat,filiũ exhr̃do,si nõ redierit in patriam, à ↄ̃rio sensu,non vr̃ instituere si reuertat̃:qa ex dispõne negatiua, non resultat affirmatio.l.Titia,in fi.de manu.testa.vbi dicitur,ꝙ ꝑ illa verba negatiua,nisi rationes reddideris,liber non esto.non videtur à contrario sensu,data libertas,redditis rõnib. Ale.hic tenet contrarium,per tex.in l.si quis libertatẽ.§.fi.ĵ.de sta.libe.vbi data fuit libertas Sticho,quãdo erit.xxx.ann.deinde,de eodem Sticho dictum fuit negatiuẽ,si decem non dederis,liber ne esto,dicit̃ ibi in fi.ꝙ ista verba negatiua,instituunt ↄdõnẽm contrariam legato. Et ꝙ sub duplici condõne vr̃ data libertas Sticho si ad xxx ann.ꝑuenerit,& sic decem dederit.& conatur Ale.respondere ad tex. in d.l.Titia.§.fi.vt per eum hic.& Mod.sequuntur.¶Mihi vr̃ ꝙ Bald. non bene dicat.& ẽt ꝙ Ale.non recte loquat̃.Sed dicta iura debẽt declarari,vt ĵ.dicã.Et primò,ꝙ dictum Bal.non sit verum, probatur,quia immo etiam in verbis negatiuis argu.à ↄ̃rio sensu colłr, vt probatur in d.l.Titia.§.fi.vbi illa verba,liber ne esto,intelligi debent.i.non possis esse liber.Nam cum ibi non esset data libertas, prius adimi non poterat:quia priuatio p̃supponit habitum.l.decem.§.decẽ.de ver.ob.l.j.manumissiones.de iust.& iur.& dem illa verba negatiua,operãtur prohibitionem libertatis , resoluuntur hoc modo,vt hr̃s non possit illum manumittere,nisi rationes reddiderit.arg.à contrario sensu bene procedit.quia si rationes reddiderit,poterit liberari ab hærede.& ita ille tex.non probat qđ Bal. dicit,sed contrarium.Eodem modo in qõne Bald. aduertendum est,qđ si pater dicit filium exhr̃do,si non redierit in patriam, non videtur à contrario sensu testator illum instituere.si redierit. certè hoc dictum Bald.verissimum videtur,non per rationem Bald. quia data paritate terminorum,ita in verbis negatiuis,sicut in affirmatiuis argumentum à contrario procedit,vt dixi.Sed alia ratione dictum Bald.videtur verum quia est dare medium inter institutionem,& exhæredationem,est.n.medium præteritionis, vnde si dicatur, prout dicit Bal.exhæredo si non redierit, ergo si redierit non exhæredo,ista consequentia valet.Et hoc modo ẽt in verbis negatiuis arg.à contrario sensu colłr contra Bald.Sed quando dr̃, si non redierit, exhæredo,si reuertatur non videtur institutus qa hoc à contrario sensu non infertur,propter medium præteritionis,& argumentum à contrario sensu intelligitur,quando necessario infertur ex verbis, q̃ indirecto sensu hñr,Et sic conclusio est, ꝙ dictum Bal.non sit verum de verbis negatiuis.& exemplũ quæstionis quam ponit Bal.etiam non videtur verum,per eius rationem,sed alia ratione iustificatur.Similiter qđ Ale.dicit non videt̃ verum : quia in d.l.si quis libertatem.§.fi.non videtur data libertas à contrario sensu condõnis negatiuę,sed pp primam dispositionẽ affirmatiuã.nã ibi prius data fuit libertas Sticho,si ad triginta annos ꝑuenisset.deinde dr̃ negatiuẽ,si decem non dederit,liber ne esto.ista ergo conditio negatiua,restringit libertatem prius datam.& est sensus,ꝙ licet perueniret ad trigesimum annum,non tamen hẽret libertatem.& si daret decẽ,nõ impediret libertas prius data,& sic vr̃ libertas ↄpetere,virtute primi legati , qđ impeditur nisi decem dederit,& dando decem,nõ impedit̃.Et hoc confirmatur: quia illa verba,liber ne esto,non p̃nt adimere libertatem,quæ non cõpetebat:vñ intelliguntur,nõ possit esse liber.ꝑut sperabat, virtute primi legati.& iõ ibi nõ põt videri,ꝙ data sit libertas à cõtrario sensu:sed non impeditur dari virtute primi legati.Et concludendo patet ex p̃dict̃s ꝙ in d.l.Titia.§.fi.sumit̃ argũ à cõtrario sensu in verbis negatiuis,vt s̃.dixi.& pariter in d.l.si qs libertatem.§.fi.Sed nõ eo mõ quo Ale.dicit.Et adde tñ text. notabilem in c. qđ dicit̃.de ver.sig.& qđ ibi Abb.vbi tex.dicit,ꝙ dr̃ factũ añ aliqd,& non sequit̃.ꝙ postea illud sequutum sit. vnde verba illa priusquã ↄuenirent,nõ inferũt ꝙ postea ↄuenerint:de quo dicen-
55 dũ est: vt ib hr̃.¶† Successiue simpłr Doc.dicũt ꝙ argũ à ↄ̃rio sensu,non sumit̃ ad tollendũ actũ ↄ̃rium sequentẽ, vel dicamus ꝙ ar.bene sumit̃.Sed illa est tacita voluntas,q̃ nõ est potẽs ad tollendũ actũ ↄ̃rium sequentẽ.l.fi.in prin.vbi Bar.f̃m vnũ intellectum.de leg.ij.nã text.ibi voluit valere,qđ obsignatũ fuisset ergo à ↄ̃rio videt̃ voluisse nõ valere,qđ obsignatũ nõ esset.& tñ q̃ postea ĩ epistola nõ signata ꝯtinentur,valent & debent̃:vt no.Bal.in l.humanũ.ꝑ illũ tex.col.ij.C.de leg.Sed iste intellectus ad illũ tex. non vr̃ procedere:qa idem fuisset in illo casu,si cła fuisset expresse derogatoria : quia actus ꝯtrarius q sequit̃ tm̃ valet,vt est text. in .l. diuus. § & licet.de iure codicillo.vbi testõr expresse voluit valere codicillos,non sua manu signatos.& tñ si postea fecit non signatos, valent.qa vltima derogant primis:vt ibi dicitur.iõ vtroque casu dicendũ est,ꝙ sit facta derogatio exp̃ssa illius clæ derogatoriæ.prout cõter intelligitur tex.in d.l.diuus §.& licet.& gl.ita intelligit. & æquiparat dicta duo iura.Et certè negari non põt,quin.in d.l.fi.in prin.debeat sumi argũ à contrario sensu:qa in sensu directo, verba illa ꝙ voluit valere qđ signatum fuisset,nihil operari videntur. & iõ necessarium vr̃ à ↄ̃rio sensu ꝙ non valeret qđ signatum non fuisset ideo intellr̃,ꝙ illi clæ derogatorię sit derogatum,vt gl.ibi dicit.Et ad illum tex.aliter respondet Bar.ponendo aliũ intellectum in l.si quis in principio testamenti.de leg.iij.in j.col.& cũ ille text. habeat varios intellectus,non potest in eo fieri fundam̃ : vt not. Bar.in l.in ambiguo.de reb du.Benè ẽt dici potest, ꝙ in d.l.fi.ar. à contrario colłr hoc modo: qa dum ibi dr̃,valere iure codicillorũ,qđ obsignatũ fuisset,à contrario sequitur,ꝙ non valeret iure codicillorũ,si obsignatum non sit: sed per hoc non tollitur, quin valeat virtute donationis ↄprehensæ in epistola:qa ista videt̃ diuersa dispositio.¶Nõ omitto tñ ꝙ pro dicto Bar.vr̃ tex.in c.dilectus el.ij.de præb.& Abb.ibi in fi.nam si mandatum sit negatiuè collatori ne conferat,quia præceptum directo est negatiuum,collatio in contrarium facta non tenet.c.vt nr̃um.de app.in c.si soli.de cõcess.p̃b.in vj.post prin.si aũt à ↄ̃rio,& indirecte factum sit mandatum hoc modo:qa si mandatum sit,ꝙ conferat Titio,quo casu indirecte mandatum vr̃,ꝙ alteri non conferat.l.cum ita.de condi. & demõ.istud tamen mandatum negatiuum,qđ per indirectum colłr,non habet vitiare collationem contrariam d.c.dilectus.vbi Abb.in c.fi.& sic patet ꝙ pręceptum directo negatiuũ, plus operatur,q̃ præceptum negatiuum, qđ à contrario sensu colligitur. Sed põt responderi.hoc non eẽ per argumentũ à ↄ̃rio sensu: sed illud est in necessariam ↄsequentiam. quia si voluit ꝙ collatio fiat Titio,ergo necessariò sequitur ꝙ alteri fieri non debet:prout.s̃.di
56 ctum fuit de sententia ¶†Similiter non procedit argumentum à contrario sensu in verbis narratiuis legis,nec si sumat̃ argũ à cã impulsiua:vt no. Anton.de Butr.in c.publicato col.fi. de elec.cũ si.vt tradit Ale.hic.col.xj.in versi.tertio fallit.& in versi.quinto fallit.Sed certè istę limimitationes non conueniunt:quia etiam in talibus verbis narratiuis,non valet argumentum à verbis directis & expressis,vt per gl.in l.j.C.quando non peten.partes.cum si.vt di xi ibi col.pe.& tradit Fel.in c.j.de consti.in ij.char.& facit text.in
57 cle.si summus pontifex.de sen.exc.¶†Similiter non valet argumẽtum à causa impulsiua expressa,vt no.in l.j.§.sexum.ĵ.de postulã. vnde indubitandum videtur,ꝙ à contrario sensu argui non põt,
58 ¶† Similiter argumentum à contrario sensu non procedit,quãdo ex tali argumento,quis incideret in pœnam:vt quia dicatur in statuto ꝙ quis non possit accipere vltra duos denarios pro libra, nam à contrario sensu non videtur statutũ permittere,ꝙ accipiat illos duos denarios:quia incideret in pœnam cle.j.de vsur.vbi gl. in verbo,facere.hoc dicit & Car.& Imo.ibi sequuntur.& illam ꝑ singulari tradit Roma.in singula.107.tu habes.& idem tenet Bal. in auth.ad hęc.col.iij.ver.sed dubitatur.C.de vsur.cum si.& Alexan.scribit in l.si eum.§.qui iniuriarum.colum.j.fina.ĵ.si quis cau. Sed considerandum est:quia idem videtur dicendũ dato, ꝙ non agatur de pœna:quia hoc videtur generaliter procedere de vi verborum : quia ista prohibitio negatiua tendit ad diminutionem, & non dẽt operari cõtrarium: licet.n.statutum videatur p̃supponere vsuras duorum denariorum,p̃supponit illud ex alia dispositione,nõ ꝙ hoc inducatur ex illa prohibitione facta à statuto:vñ si prohibet vltra duos denarios:ergo in duobus denariis

non prohibet, & hoc modo bñ argũ procedit, sed non sequit, ꝙ concedat, & promittat: ideo res remanet in terminis iuris cõis: prout prius erat. Et hoc vr̃ procedere nisi dictio, nisi apponat, vt quia dicatur, ꝙ non possit accipere nisi duos denarios: quia dictio, nisi, affirmat, qñ oratio negatiua præcedit: vt not. in regula,
59 peccatũ. de reg. iu. in vj & in actione. C de transact. ¶ † Postremò in statutis Doc. cõiter dicunt, ꝙ argũ à ꝯtrario non habet locũ, qñ resultat correctio iuris cõis: sicut s̃. dictũ est, in nouis legibus: vt no. per gl. in c. j. in gl. ij. de æta. & quali. in vj. cum si. Et quia argũ à
a ꝯtrario, non vr̃ ex mente, sed ex interpretatione,[a] & ꝯiectura,[b] vt
b no. ĩ l. apud antiquos. vbi gl. & Bar. & de fur. cũ si. vt tradit Ale. hic. col. xj. & idem Alex in consi. 17. visis & oportunè ꝯsideratis. lib. ij. Ro. in consi. 11. in proposita q. in cõsi. 399. circa primũ. in fi. in ꝯsi. 399. vt præsens ꝯsultatio. & bene facit qđ no. Bal. in l. j. C. de inuti. stipu. vbi concludit, ꝑ statutũ qđ prohibet minorem. 15. annis cõtrahere, nisi certa forma seruata, non vr̃ à ꝯtrario sensu maiorẽ. 15. annis habilitare. quia ordinatũ ad infrigẽdũ contractũ, non debet operari contrariũ. & in simili casu no. Bar. in l. iij. §. cum Titio. de adimẽ. leg. vbi inqt, ꝙ si pro aliquo delicto à statuto imponitur pœna centũ: & in alio statuto dr̃, ꝙ pro eodem delicto sit pœna quinquaginta aureorũ tñ, non excludit maior pęna centũ aureorũ: quia corrigeret aliud statutũ: & sequit Ale. in l. j. in prin. C. de ꝯtrata. Sed tñ aduertendũ est: quia ĩmo etiam in statutis vr̃ hr̃e locum argũ à ꝯtrario sensu, si sumat, prout sumi debet, ad limites verborũ quæ in directo sensu hñr: vt no. Ant. de But. in d. c. cum apostolica. in vlti. no. Et ideo in statutis ꝓcedit argũ à ꝯtrario sensu: si à causa finali sumat: vt no. Bal. in ꝯsi. 9. primo statuto. in ver. credo ꝙ ex isto statuto. lib. ij. & idem Bal. in cõsi. 143. punctus qõnis. eo. lib. ij. Et in statutis à ꝯtrario sensu, arguit Bal. in cõsi. 173. in prouincia Anconitana. col. ij. lib. iij. & Ange. in consi. 219. statutũ supradictũ. col. fi. Et pono exemplũ in casu, in quo loquit Bal. in d. l. j. C. de inut. stip. si statutũ requirit certã formam in ꝯtractibus minorũ, à ꝯrio sensu, in maioribus talis forma non erit necessaria. Et hoc modo argũ ꝯrio sensu benè procedit etiam in statutis, Et qñ sumitur ex natura limitati tẽporis. Et qñ necessarium est argũ ex natura verborum limitatorũ, tunc etiam in statutis ꝓcedit argũ à contrario sensu: vt no. Bal. in l. obseruare in. §. proficisci. in 3. q. circa fin. de offic. proconsult. Non obstant allegata in ꝯrium. Et primò dum dr̃, ꝙ non habet locũ qñ resultaret correctio: sicut dicitur in legibus nouis: quia vt s̃. declaratum fuit, ẽt in nouis legibus habet locum argũ à contrario sensu. Non ob. ꝙ arg. à ꝯrio, vr̃ ex interpretatione quæ non habet locũ in statutis: quia r̃ndetur ꝙ immo argũ à contrario sensu, vr̃ ex mente, & ex verbis, qñ sumitur ad limites verborũ. Et qñ sumitur à defectu causæ finalis: similiter à defectu conditionis appositæ: tunc dicitur ex mente testatoris. & no. Cu. per illum tex, in l. quibus dieb. §. quidam Titio. & do. Bar. Soc ibi in iiij. no. de condi. & demon. Non obst. dictum Bal. in d. l. j. de inuti. stip. quia ibi illud dictum benè ꝓcedit: quia illud non infertur à contrario sensu, quòd ille sit habilitatus vltra ius commune: vt ratio Bal. ostendit: quia dum statutum dicit, ꝙ minor. 15. annis non possit se obligare, nisi seruata certa forma, à contrario sensu, benè sequit, ꝙ maior non teneatur illam formam seruare. vt s̃. dixi. Sed non infertur ꝙ maior. 20. annis obligetur absolutè plusquam possit se obligare de iure cõi per rationem Bal. quia inducta ad infrigendũ, non debent operari contrariũ. Et in simili casu tradit Pau. de Castr. in consi. 273. incip. à secundo dicto. cum si. vt dixi in consi. 110. Vltimò non ob. dictum Bar. in d. l. iij. §. cum Titio: quia ibi ẽt videtur habere locum arg. à ꝯtrario: quia si statutũ imponit pœnam quinquaginta florenorum tñ: ergo non vr̃ maiorem pœnã imponere. Et hoc verum est quantũ ad illud statutũ, de quinquaginta. argũ à cõtrario vr̃ procedere: sed non vr̃ derogare alteri statuto: quia à contrario sensu hoc non infert. nam vt declaraui in l. j. C. de contratab. col. iij. dictio tñ. & similes taxatiuæ excludunt alios casus, & alias personas: ita ꝙ dispositio est limitata in eo, qđ taxatiuè dicitur: sed ꝑ hoc non infertur: ꝙ debeat corrigere alia iura, que disponunt, vt latius dixi in d. l. j. vbi videndum est. ¶ Successiuè Doc. cõiter tenent ꝙ in statutis arg. à contrario sensu procedat, qñ statutum in sensu directo nihil operaretur. exemplum in statuto, ꝙ non extantibus masculis filiæ succedant: quia in sensu directo statutum nihil operatur, colligitur argu. ꝙ extantibus masculis, filiæ excludantur: vt notat Bald. in l. conuenticulam. colum. prima. C. de epis. & cle. cum si. vt tradit Alex hic col. xj. in versi. fallit hæc cõclusio. & in l. si cum dotem. in prin. col. fin. ꝟ. solut. matrim. Et non est nouum, quòd verba statuti semper debent intelligi, vt aliud operentur, vt not. Bart. in l. ij. ꝟ. de vsucap. & in l. iiij. §. prætor ait infrà de damn. infec. cum si. vt Alex. ibi scribit. col. tertia. Sed obstare videtur huic conclusioni, quia agitur de præiudicio filiarum, ꝙ priuentur hæreditate paterna, vnde potius debet tolerari quòd verba statuti nihil operentur, quã quòd alteri indebitè damnum inferatur, vt not. per glo. & Bart. ibi in fin. in l. fin. §. in computatione. C. de iur. delib. cum si. vt per Ale. ibi. Ias. hic respondet, ꝙ filiæ quando priuantur hæreditate p̃ris, non dñr pati damnum, sed ꝑdere lucrum: vt no. ꝑ gl. in l. ij. C. de iur. & fac. igno. Sed ista responsio non satisfacit: qa saltem respectu legitimæ, hęreditas vr̃ debita cum sit de iure nãli. & ẽt ciuili. Et patet: qa non potest tolli sine iusta cã, vt no. in §. aliud quoque capitulum. in aut. vt cũ de appella. cog. Et quia ille q perdit legatum, dr̃ pati damnum, vt not. per gl. in l. non amplius. §. j. de leg. j. & idem est in hæreditate q̃ filio debetur. Et istam æquiparationem facit Bar. in l. Clodius. de acq. hæredi. & dixi in l. iuris ignorantia. C. q admitti. Vnde potest arr̃ r̃nderi, videlicet ꝙ cum appareat statutũ factũ fuisse ex cã, in fauore masculorum, nõ dẽt statum restringi, sed intelligi vt aliquid operetur ex cã q̃ colligitur, quia ex verbis statuti apparet illam fuisse intentionem statuti, vt dixi in c. j. de rescrip. & in simili casu hoc no. Aret. in consi. 105. in præsenti dubitatione. col. fi. in prin. ¶ Postremò Doc. dñt ꝙ à ꝯrio sensu, non sumitur stante statuto, ꝙ statuta
50 non recipiant extraneum, & subauditum intellectum: † quia tale argumentnm vr̃ procedere ex intellectu subaudito, vt no. Bal. in l. ij. C. de condi. inser. in ver. item no. hic gl. & Abb. in c. cũ apostolica. in vlt. no. de his, q̃ fiunt a præla. & Ale. hic col. xj. qui. idem dicit, si statutum velit ꝙ verba intelligantur ad lr̃am. per ea quæ no. Bal. in l. ij. C. de pat. q fil distra. Sed tamen in p̃dictis dubitationem facit: quia ꝯrius sensus vr̃ ex mente procedere, vt s̃. dixi, qđ saltem vr̃ habere locum in ꝯrio sensu, qui sumitur à cã finali, vel ad limites verborum, q̃ sunt in directo sensu. s̃. dicta. Et quia expssum vr̃ etiam illud qđ indirecte ex instro colligit, vt no. Abb. in c. cum olim. de censi. in vlt. notab. cũ si. vt dixi in c. translato. de con
51 sti. & faciunt q̃ dixi in l. fi. col. vij. C. de edic. diu. Adri. tollen. ¶ † In glo. in verbo, possit eã, concludit gl. ꝙ propter absentiã, cãæ meri imperii põt delegari, quo ad cognitionẽ. & non quo ad diffinitionem. in hoc vario modo Doc. loquũtur, vt late Alex. hic refert, & finaliter concludit ꝯ gl. Idem tamen Alex. plenius disputauit istam qõnem, respondendo ad vtranque partem, vt patet in dispu. sua inci. Rex. Aragonum. in ij. dub. Et studendo breuitati, videndum est de duob. Primò de intellectu. §. allegati. in gl. in § ad hæc prohibemus. in auth. de collato Secundò perscrutandum erit de verio ri opi. Circa primum tex. in d. §. sic dicit. in versi. antequam verò in prouinciis veniant iudices, damus eis licentiam, vices agentes suos instituere, qui debeant omnia vsque ad suam p̃sentiam agere, q̃ p̃nt ipsi iudices facere: citra tamen nouissimum supplicium, aut membri incisionem. prohibet ergo ibi tex. ꝙ vltimum supplicium, & incisio membri delegari non possit. gl. hic dicit maximè, quasi velit ꝙ ĩ aliis causis meri imperii, diffinitiuo delegari nõ possit. Sed hoc videtur contra illum tex. qui dicit, ꝙ omnia p̃nt demandari: & ꝙ ibi ille oĩa põt, q̃ ipse magistratus principalis p̃t excepto vltimo supplicio, & membri incisione. & ita Ale. hic dicit. Vnde ad illum text. melior responsio vr̃ quã Guil. de Cu. hic tradit, ꝙ ibi loquitur in p̃side, q nõdum venerat in prouinciã. & ita exp̃sse ibi dicitur, anteq̃ in prouinciis veniãt. & ad hoc facit tex. in l. obseruare. §. fi. §. de offi. procon. Nec ob. f̃m Alex. hic ꝙ ista r̃nsio confundat. per tex. in d. §. ad hæc prohibemus. in ver. sed si quis. vbi videtur loqui in iudicib. simpliciter. & dicit tex. liceat per similem modum loci seruatorem facere: si per similem modum ergo absque vltimo supplicio & mẽbri abscisione. vt s̃. ibi proximè dictũ fuit. Quia ad hoc replicari p̃t, ꝑ ĩtelligat tex. đ iudicib. destinatis, vt s̃. ꝓximè dr̃, qa post versi. anteq̃, vr̃ semp loqui, anteq̃ magistratus p̃ricipalis uenerit in ꝓuĩciã q ĩ p̃ri. §. loqtur. de magistratu existenti in prouincia. & quia illa verba p similem modum etiã referuntur ad p̃cedentia, in qb. distinguitur, an magistratus sit in ꝓuincia, vel non. Et in hoc etiam adaptari potest similitudo. Secundo & planius ad illum tex. responderi potest, ꝙ non loquitur in delegato, sed loquitur in vice gerente, & verba sonant. & ita dicit Alex. in disputa. p allegata. in ij. du. col. iij. ver. non ob. §. ad hæc ꝓhibemus. & licet alias vices gerens, pleniorem habeat potestatem, vt no. gl. hic ibi, limitat habet potestatẽ: quia constituitur ab eo, qui non erat adeptus iurisdictionem. Alexan. dicit in loco p̃allegato. & sic ista responsio Alexan. recidit in idem cum resolutione præcedenti, vt dixi. ¶ Venio ad secundum: & breuiter concludo in terminis qõnis nostræ veriorem esse opinionem affirmatiuam contra gl. prout Ale. hic ꝯcludit. nõ tñ moueor eius rationib. quibus ipse respondet in disputatione. s̃. allegata. Sed ad hoc iste tex.

ADDITIONES.

a ¶ Interpretatione. Nota hic ꝙ argu. a contrario sensu est ex interpretatione, non ex uerbis secundum glo. in uerbo coniecturam. & Bar. in j. no. in l. apud antiquos. C. de fur. & ideo non habet locum in statuto si aliud statutum uetet interpretationem statutorum secundum Bald. in secunda no. in l. cum patrem. de condi. inser. & Pau. de Cast. consi. 344.

b ¶ Coniectura. No. quod argu. a contrario sensu dicitur mens coniecturata. gl. Bald. & Doc. in l. apud antiquos. in uer. item. no. aliud, C. de fur. l. j. infra si tab. test. exta. item dicitur intellectus subauditus. in l. cum patrem. uersi. item no. hic. C. de condi. inser.

tex.me inducit,conſiderando hoc modo.nam dum dicitur hic in
prin.errare videntur magiſtratus,qui cum publici iudicii habeant
exercitationem à lege,vel ſenatuſconſulto delegatam, certè hoc
vr̃ intelligendum reſpectu cognitiõis, & deffinitionis:quia à lege
vr̃ mãdari cognitio,& diffinitio magr̃atibus:& verbũ illud,exerci
tationem,ẽt diffinitionem vr̃ comprehendere. Facit tex.in c.j. in
fi.de for.ꝯp.in vj.ibi,non pñt cenſurã eccleſiaſticã exercere. Et dũ
poſtea dr̃,mandant iuriſdictionem ſuam.i.ſibi competentem: &
ſic reſpectu cognitionis,& diffinitionis, vt s̃.dictum eſt.deinde ab
iſta rl̃a excipitur caſus abſentiæ,pp quã cã meri Impii poteſt dele
62 gari.†Et talis exceptio in terminis rl̃æ intelligitur: & ſic reſpectu
cognitionis,& diffinitionis:quia exceptio dẽt eſſe de rl̃a.vt p Dy.
in.rub.de reg.iur.in vj.& no.Bar.in l.j.j̃.de reg.iur.Non ob. ꝙ na-
tura exceptionis conſeruat̃,reſpectu cognitionis,quę in rl̃a con-
tinetur:quia dẽt gñalr̃ intelligi ſm̃ rl̃am. & ſic reſpectu cognitio-
nis.& diffinitionis.¶Secundò ad idẽ facit tex.hic ibi, is cui conti-
gerit exercitatio.iſtud verbũ,(vt.s̃.dixi) includit cognitionem,&
diffinitionem:& quia vtrunque dat̃ magiſtratui à lege, vt s̃. dictũ
eſt.vñ dum ſubijcit,poſſit eã.ſ.exercitationem,& ſic cognitionẽ,
& diffinitionem demandare: qa verbũ illud, eam relationem fa-
cit ad iuriſdõnem,q̃ magiſtratui ꝯpetebat.¶Tertiò ad idem facit
tex.in fi.ibi,cognitionẽ,quam p̃tor hẽt ex ſenatuſconſulto demã
dare,nam hoc ĩtelligitur reſpectu cognitionis,& diffinitionis: qa
p̃tor vtranque hẽt à ſenatuſconſulto.Idem ergo dd̃m eſt in ſupra
dictis:quia vna pars legis,ſm̃ aliam intelligitur l.vtrũ.j̃.de pe.her.
¶Quartò qa tex.in d. ver.nõ aliter .facit dr̃iam inter iuriſdictio-
nem,quę etiam à præſente poteſt delegari:& merum imperium,
quod tantum in caſu abſentiæ delegari, poteſt ſicut ergo iuriſdi-
ctio in totum poteſt delegari reſpectu cognitionis, & diffini-
tionis, ita vr̃ ddm de mero imperio in caſu abſentiæ. ¶Vltimò
hoc comprobatur:quia rõ abſentiæ ita vr̃ militare in diffinitione,
ſicut in cognitione,ne delicta ſint ĩpunita. c. vt famæ. de ſen.exc.
Et vt lites terminentur.c.finem litibus.de dolo & contu. Notan-
dum tamen eſt,ꝙ delegatus, dato quòd non haberet diffinitionẽ
ſm̃ opin.glo.tñ contra inſignem latronem,cuius pœnam differre
periculoſum eſſet,illam exercere poteſt, vt Bar.hic poſt Pe.& Cy.
concludit per tex.in l.ſi quis filio.§ quid tamen.ver.niſi fortè.j̃.de
iniuſt.rup. Alb.tamen hic,col.iij.in ver.fallit tamen.dicebat ꝙ ille
tex.loquitur in ordinario iudice.& non videtur procedere in de-
legato,qui limitatam hẽt p̃tãtem. Ale.ſequitur dictam limitatio-
nẽ:quia vbi periculum eſt in mora,receditur à rl̃is iuri cõis.l.de pu
93 pillo.§.ſi quis riuos.de ope.no.nun.Et ad hoc ſpãliter †facit text.
in l.pe. j̃. de ſica.vbi acceleratur pœna pp ſedandum tumultum
populi.cum ſi.vt tradit And.Sicu.in conſi.xj.col.ix.lib.j. & in ꝯſi.
ix.col.viij.lib.ij.in conſi.xx.col.xij eo.lib.ij.& Fely. in c.j.de conſti.
in c.ij.de p̃ſcr.& Ro.in l.ſi verò.§.de viro.in xlvj.fal.j̃. ſol. mat. Et
bene facit tex.in l.per oẽs.C.de defen.ciui.vbi ꝯ tales latrones de-
fenſor ciuitatis hẽt poteſtatem ꝯ hmõi latrones feriæ relaxant̃. l.
prouinciarum p̃ſides.C.de fer.Et pro talibus latronibus appella-
tio non admittitur.l.conſtitutiones.j̃.de app.in oĩbus tamen p̃di
ctis,vr̃ ſtare fundam̃ Ale.quia dicta iura loquuntur in ordinario:
ſecus videtur in legato,qui limitatam hẽt p̃tãtem. Non ob ꝙ de
priuato hr̃ in l.ait pretor.§ ſi quis debitorem.j̃.de his,quæ ĩ frau
cre.quia ibi agitur de intereſſe ſuo proprio:ideo ſibi illud conce-
ditur.Non ob.ꝙ in d.l.ſi quis filio. §. hi autem eſſent iudici ligatæ
manus:quia ſcripſit ad Principem quia illud impediebat exerci-
titium iuriſdõnis:ſed nõ deficiebat fundam̃ iuriſdõnis. Non ſic in
delegato videtur.& facit qd̃ no.Bar.in l.pe.s̃ allegata.de ſicar. vbi
inquit,ꝙ licet pp tumultum populi pœna accelerari poſſit,nõ tñ
pp tumultum populi innocens dẽt puniri. l. decurionum. C. de
pœ.¶In ea glo.ibi,de officio eius qui vicem alterius gerit. l. ij. &
ſic no.dr̃iã inter delegatũ. & vicegerentem.& no. Bart.hic in pe.
q.& in d.l.ij.& in l j.§.hi quibus.in fi.de lega.iij.& declarat Ale.hic.
64 & in rub.s̃.eo.col.iiij.Ex quo inferri † põt ad locum tenentem, q
non poteſt conſtitui,vt merum imperium in eum trãſferatur.&
hoc verum eſt de iure ciuili,ſecus de iure canonico, vt no. Bal. de
locum tenente.in aut.ſed nouo iure.in prin.C.de ſer.fug.& idem
Bal.in c.j.in § ſi quis deceſſerit.in fi.in ti.ſi de feu.fue.contro. inter
do. & agna. De conſuetudine tamen cãæ meri imperii delegari
95 †pñt,& alteri etiam priuato cõmitti:vt dicit Albe hic col pe.&
pro tali conſuetudine,facit tex.in l.cum p̃tor.§.j.j̃.de iu.vbi Ang.
dicit ꝙ p̃tãs delegandi dat̃ à ꝯſuetudine.& hoc practicatur ſæpe-
numero:qa iudices volentes iudicare, & ꝯdẽnare aliquẽ ad mor-
tem,alteri diffinitionem committunt ¶In glo.proficiſcat̃. ibi ex
neceſſitate.idem ſi abſentia probabilis ſit,ſm̃ Cy.hic,in vij.q.facit
tex.in l.non eiñ in prin.j̃.ex quib.cau.maio.& in l.filiusfa.§.fi.cum
l ſeq.j̃ de pc.facit quod no.Bar.in l.fi.j̃.de in inte reſti. Et notan-
66 dum eſt ꝙ abſens reputat̃ † dũ eſt in p̃paratione abſentiæ:vt Ale.
hic dicit poſt.Io.An.quem refert,per l. ab hoſtibus. §. ſi quis ſim-
pliciter in fi.ex quib. ca.maio. ad idem tex.in l.abeſſe.in l ſi cui. §.
tamdiu.& ibi gl.ex qb.ca.maio.& tradit Io.de Ana.in c. quam ſit,

de iudæis. Ad idem facit,quia factum tp̃e guerræ, vr̃ qd̃ factũ fuit
paulo ante guerram:vt no.Bal.in l.diuortio.in prin.j̃.ſo.ma.cum
67 ſi. vt tradit ibi Alc.†Et idem de ſuſpitione, & præparatiõe libelli.
ꝙ de bello:vt no.Pe.de Ancha.in conſi.lxxxvij.p̃miſſa facti ſerie.&
Imo.in conſi.vij.in caſu p̃miſſo,circa fi.Similr̃ notandum eſt,ꝙ ſi
reuertatur magiſtratus ſtatim receſſurus,delegatio facta non ex-
tinguitur.ar.l.cum aliijs.C.de cu.fu.ita Ale.hic,poſt Cy.& Albe.hic
68 concludit.†Et ad hoc bene facit quod notabiliter voluit Paul. de
caſt.poſt Gui.de Cu.in l. ſed ſi pupillus.§.conditio.j̃. de inſtitoria.
in ſecundo no.vbi inquit, ꝙ ſi iudex inſtituit aliquem locum te-
nentem,quoties eum abeſſe contigerit:& eueniat caſus, ꝙ iudex
principalis vna die abſens ſit, & alia die p̃ſens, valent acta coram
locum tenente, etiam in die quo fuit p̃ſens. & idem not. Alb.hic
col.vij.in ver.ſed ſi reuerſus. ¶Vltimò notandum eſt, ꝙ in breui
abſentia magiſtratus non vr̃ hr̃e locum tex.hic.& ita Salv. dicit in
l.ij.col.antep.C.de peda.iudi.allegat.l.ſi longius.j̃.de iud.Nam nõ
videtur abeſſe breui reuerſurus:vt no. Ang per illum text. in l. cũ
antiquitas.C.de teſta.& facit tex.in l.pe.in fi.j̃.de vac. munerum.
69 & qd̃ no.Bar.in l.j.in ver.quæro quid ſi ille.s̃.de offi.ꝯſu.† Et iux-
ta.s̃.dicta quæritur,an ſtetur aſſertioni p̃ſidis dicentis ſubeſſe cãm
neceſſariam abſentiæ. Alb.hic col.pe.in ver.ſed nunquid iſtis cau-
ſis.tenet ꝙ ſic:quia pro iudice præſumitur,quia iurauit officium.
l.fi.C.ad l.Iuliam repe.facit tex.in c.ad audientiam. de p̃ſcr. & idẽ
tenet Bald.in l.imperium.col.iiij.in 4. q de iur. om. iu. cum ſi. vt
Alex.hic ſcribit.col.xviij.in ver.ſed iuxta hoc quæritur.vbi ad hoc
allegat gl.in c.paſtoralis.in verbo onerare.de offi.de.l.d.Iaſon hic
tenet ꝯrium: quia cum iudex non poſſit delegare ſine cauſa, illa
cauſa debet probari. & non ſtatur aſſertioni eius. l. ſi fortè. vbi
Bar.j̃.de caſt.pec.notatur per gl.in l.ſi donatione. C. de colla. Et
antequam ſcripta Iaſonis ederentur,ego idem dicebam: vt patet
in c.cùm ſit Romana.in iij.no.de app. Ad hoc tamen,nunc videt̃
poſſe rñderi,ꝙ ea,quæ habentur in d.l.ſi fortè. vñr procedere vbi
agitur de intereſſe eius,qui aſſerit,& confitetur,non ſic vr̃ in iudi-
ce.de cuius intereſſe & commodo non agitur,& pro eo p̃ſumit̃,
vnde etiam in iudice ſolemnitas extrinſeca præſumitur. vt Alex.
concludit in l.ſciendum. col.v.ver.item fallit in iudice.de ver.ob.
& ad hoc etiam vide Signo.in conſil. 254. in qõne vertente.col.
fi.Replicari tamen poteſt,ꝙ ratio.s̃.allegata,videtur etiam milita-
re in iudice, ex quo non poteſt ſine cauſa delegare: & vr̃ tractari
de ſuo intereſſe & commodo, cum velit hẽre iuriſdictionem. ar.
§.præterea.inſti.de act. ¶Concordando opiniones diſtingui po-
teſt, ꝙ ſtetur aſſertioni iudicis, in his quæ eius arbitrio commit-
tuntur:aliàs ſecus. Vel abſolutè dici poteſt, ſuſtinendo *opinionem*
cõem,ꝙ credat̃ iudici in iſto caſu:quia agitur de iuriſdõne in qua
iudici credit.c.prudentiam.in princ. de offi. dele.vbi creditur vni
iudici de impedimento ſuo, ad hoc vt alii poſſint procedere. Et
quia iudex poteſt cognoſcere,an ſua ſit iuriſdictio.l.ſi quis ex alie-
na.j̃.de iud.in c. ſuper literis.de reſc. Ex quo datur intelligi, quòd
in reſpiciẽtibus iuriſdictionem,plus tribuatur iudici. Allegata in
contrarium in alia mã procedunt. ¶Succeſſiuè quod dr̃ hic de
cauſa abſentiæ,idem pariter dd̃m.eſt de cauſa infirmitatis,vt Bar.
70 hic poſt antiquos † concludit.col.fi.in prin.per l j.j̃. de offi. con-
ſu.& facit tex.in l.ſi longius in prin.j̃.de iudi.in l.filiusfa. §. fi. cum
l.ſeq.j̃.de proc.cum ſi.vt tradit Alex.hic.col.xvj.ver.iuxta prædi
cta quæritur.& adde tex.in d.l.ſi cui.§.planè,j̃.ex quib.cau.maio.
in l.licet.j̃.de arbi.in c.cum in tua.qui matrimoniũ accuſare poſ.
in c.j.de cleri.non reſi.in vj. cum ſim vt latè congerit Roma.in l.
ſi vero §.de viro. in.13.quæſtione.fallen.j̃.ſolu.matr. Et per iura
præallegata infert Bar.quòd abſentia,& infirmitas æquiparantur.
in l.is poteſt.de acqui.hære.col.vj.& in l. quædam.§.nihil.j̃.de edẽ-
do.& hoc modo arguit Soc.in conſi.153.pulchra & ſubtilis col.
fi.in ij.vol.Et ex prædictis etiam ĩfertur,ꝙ doctor propter infirmi-
tatem poteſt legere per ſubſtitutum.vt no.Bal.in l.fi. de excu. tu.
71 & idem † de officiali Bal.dicit in c.j.§.ſi quis deceſſerit.in fin..ſi de
feu.fue.contro.inter do.& agna.ꝙ tamen declaratur vt per Alex.
hic.Et ratione infirmitatis,generaliter receditur à regulis iuris cõ-
munis.vt probat Rom.in loco præallega.†Et adde ꝙ faber debet
ab eius exercitio ſe abſtinere, propter infirmum vicinum qui ve-
xatur:vt no.Lucas de penna,in l.vnica.col fin.de ſtud.libera vrbis
Romę.lib.xij.ver.ſed pone aliquis languet. Et retenta *cõi opinione*,
ꝙ etiam propter infirmitatem cauſa delegari poſſit. tria obſtant
quæ Ful.& Rom.in contrarium adducunt.Primò tex.hic in verſi.
non aliter. & ſic ſolum in caſu abſentiæ neceſſariæ, hoc permiſ-
ſum videtur.Iaſon hic reſpõdet,ꝙ illa verba dato ꝙ taxatiua ſint,
non excluduntur ſimiles caſus:vt no.per glo.in l.ob æs.C. de p̃di.
mino.in l.fi.C.de reuo.don.facit tex.in l.j.j̃.ſi menſ.falſum modũ
dixe.Iſta reſponſio prima facie non videtur vera.quia vt dixi in l.
j.C de contratab. dictio taxatiua excludt omnes alios caſus, &
perſonas etiã ſimiles,ita quòd ipſa diſpoſitio quæ taxatiuè loqui
tur,reſtringitur in eo,quod exprimitur,& vlterius nõ extenditur.
Benè verum eſt quòd alii caſus includuntur per alia iura. Et ſic

dictiones taxatiuæ non excludunt alios caſus, corrigendo alia iu-
ra. Et ideo cum per alia iura abſentia, & infirmitas equiparentur,
ex iſto capite extenſio fieri poteſt: ſed reſpectu legis quæ taxatiuè
loquitur, illa de ſe excludit alios caſus. Secundò obſtare videtur:
quia propter infirmitatem, nullo modo videtur ꝙ cauſa delegari
poſſit: quia aut infirmitas eſt modico tempore duratura, & debet
infirmus expectari. aut longo tpe, & alius iudex dari debet, pro-
ut Iuriſconſultus diſtinguit in l. ſi longius. in prin. ȷ̄. de iudic. Sed
rñderi poteſt ꝙ eodem modo argui poteſt de abſentia. d. l. ſi lon-
gius. in prin. Et tamen non excluditur, quin cauſa ꝑ ꝑ abſentiā de-
legari poſſit: vt eſt tex. hic. ita ergo de īfirmitate dicendum videt.
Et per iſtum tex. debet ſuppleri qđ dicitur in d. l. ſi longius. Ter-
tiò obiicitur tex. in c. ſi pro debilitate. de of. del. quem Ro. hic ad-
ducit. Sed rñdetur, ꝙ ille tex. videtur ponere rſam, quæ facit pro
communi opin. ꝙ pp infirmitatem, & debilitatem cauſa delegari
poteſt. Excipitur vnus caſus, quando cauſa ſit ita grauis ꝙ per aliū
expediri non poſſit, ita quòd perſona infirmi pciſe neceſſaria ſit.
73 † Et quod dictum eſt de infirmitate, idem dđm eſt pp debilitatē.
iſta enim diuerſa ſunt: vt colligit in rub. de cleri. ægrot. Sed tamen
æquiparantur. c. ſi qui teſtium. de teſti. cum ſi. vt dixi in c. ſi pro de
74 bilitate. in prin. de offi. del. † Et non ſolum in infirmitate propria,
ſed etiam pro infirmitate ſuorum vr̄ ꝙ cā poſſit delegari, ita dñt
Mod. hic per tex. in c. cōis filius, vbi gl. 23. diſt. Et ad hoc facit, qa
de ſuis eadem rō hr̄, quæ de propria perſona c. ſciāt cuncti. de ele.
in vj. in c. qm̄. de immu. ecc. in vj. in c. quicunque. de ſen. exc. in vj.
Sed tamen in ꝯrium facit text. in l ſi. C. qui morbo, lib. x. vbi filius
non excuſatur à muneribus publicis pp infirmitatem patris Non
ob. tex. in d. c. cōmunis filius. quia Papa ibi ſe excuſat, ex eo, quod
nuncius receſſit de curia pp infirmitatem ſuorum: & ſic ibi ponit
contingentia facti, & non agitur de excuſatione pp infirmitatem
75 ſuorum. † Non ob. alia iura ſ. allegata, quia non vñr procedere,
vbi agitur de intereſſe publico, prout in d. l. ſi. C. quę morbo. & in
caſu nr̄o hic. Et concluſio ſuperius facta de infirmitate, limitatur
non procedere in leui infirmitate: ar. l. quæſitum. de re. iu. & no. ꝑ
gl. in c. quærelam. in verbo, de infirmitate. de proc. facit text. in l. j.
§. ſed ſciendum. ver. proinde. de ædi. cū ſi. vt dixi in c. de appllone,
de appel. & tradit Ro. in l. ſi verò. §. de viro. in iij. fallen. ȷ̄. ſol. mat.
76 † An autem idem ſit, ſi magiſtratus impeditus ſit aliis occupatio
nibus publicis, vel pp cārum multitudinē, & tunc cauſæ crimina-
a les poſſint delegari. a Bar. hic concludit ꝙ non ꝑ. l. placet. C. de pe
da. iud. Secus dicit ſi eſſet occupatus pp alias cās criminales: quia
tunc vr̄ eadem rō, q̄ eſt in abſentia, vt per eum hic. Ale. latè īſiſtit,
& concludit ꝙ nullo mō cauſæ criminales delegari pn̄t, pp alias
cauſas criminales, quibus occupatus ſit: quia tm̄ excipitur caſus
abſentię in quo nullo mō iſte caſus occupationis comprehendit.
Et quia nō eſt eadem rō, ſicut in abſentia, vel infirmitate. in quib.
ex toto magiſtratus impeditur: non ſic vr̄ in tali occupatione: qa
illam cām quam vult delegare, expedire poteſt. ſm Alex. hic. pro-
batur in d. l. placet. vbi pp impedimentum publicarum occupa-
tionum, cā meri imperii non poteſt delegari. ergo apparet, ꝙ nō
ſunt paria impedimentum abſentiæ, & occupationum publicarū.
& ita Mod. hic in fi. ſequuntur. Sed non eſt recedendum ab opin.
Bar. q̄ cōis vr̄. & tota vis conſiſtit. an ſit eadē rō in tali occupatio-
ne. quæ eſt in abſentia. Ale. dicit ꝙ non, qa magis pciſè occupatus
vr̄ pp abſentiam, vel infirmitatem: vt ſ. dictū eſt. Sed certè ſi rectè
conſideretur eadem rō vr̄, ſi pſupponamus magiſtratū eſſe occu-
patū: qa licet poſſit expedire cām, quam vult delegare: excuſatur
tñ ex quo oēs expedire non pōt: & ſic neceſſitat ad iſtā, vel illam
delegandā: qa hoc reputat iuſtū impedimentū. & facit tex. in l. qđ
quidē. ȷ̄. ex qb. cau. maio. in fin. ibi ſed ꝙ multitudine rerū diſtrin-
geret. Non ob. tex. in d l. placet, qa dū ibi rła ponit, ꝙ pp publicas
occupationes, vel multitudinem cārum, cauſæ pn̄t delegari: illa re-
gula intelligit ur de multitudine cārum ciuilium: qa ibi ab illa re-
gula excipiunt cauſæ criminales. in ver. quod non ita. Et ideo in q.
nr̄a vbi agit de occupatione cārum criminalium, ille text. nihil fa-
cit. ¶ Succeſſiuè Bar. concludit ꝙ magiſtratus, qui cām delegauit
77 pp abſentiam, † illo reuerſo ſtatim expirat iuriſdictio delegati: qa
cauſa delegationis ceſſat. & in ſimili ad hoc facit, qa ſi cā pluribus
commiſſa ſit cū cła, ꝙ ſi non oēs pn̄t, alter exequatur, illa cła intel-
ligitur durante impedimento: & quatenus impedimentum du-
rat: vt per gl. j. in c. qm̄ Abbas. de of. del. & dixi ibi Et in ſimili dicit
de furioſo, cui facta ſit ſubſtitutio exemplaris. nam illa extingui-
tur ceſſante furore l. humanitatis. C. de impu. & dixi ibi col. fin. Et
in ſimili de prodigo no. Bar. in l. is cui bonis. de verb. oblig. Et iſta
concluſio limitatur, ſm Ale. hic, vt hēat locum in magiſtratu, cui
ex neceſſitate permittitur, vt delegare poſſit: vnde ceſſante cauſa
78 ſtatim reuocat ꝯmiſſio: quia † ſtatutum ptextu neceſſitatis eate-
nus durat quatenus vrget neceſſitas: vt no. Bar. in l. j. §. nunciatio.
col. iij. de dpe. no. nun. & tali caſu, delegatus hēt poteſtatē ab ipſo
magiſtratu, q delegauit. Secus ſi quis pp impedimentum alterius
conſequatur ptātem. non ab ipſo impedimēto, ſed aliunde: qa tūc
ceſſante impedimento, ptās in aliū trāſlata nō reuocat. c. ſi duo, §.
cæterum. de ꝑc. in vj. vt latius Alex. hic inſiſtit. Sed tñ aduertendū
eſt: quia ēt in delegato, qui hēt ptātem ab ipſo delegante impedi-
to, conſiderandum eſt, an res ſit integra vel non, qa re non exiſtē
te integr a, non vr̄ ꝙ delegatio ceſſet, ar. c. quāuis alicui. de offi. de-
le. in vj. & notatur in c. venerabili. de offic. dele. & alibi etiam con-
ſideratur an res ſit integra. in l. ſi pecuniā. in prin. de ꝯdict. ob. cau.
& facit tex. in l. iudiciū ſoluit. ȷ̄. de iudiciis. ibi vetante eo. ergo vr̄
ꝙ requirat factum, & expreſſa reuocatio delegantis. Nō ob. ꝙ cā
ceſſare, vr̄, vt hic in tex dr̄: quia cā cōſiderat in delegatione, prout
tex. hic loquitur. non aūt in reuocatione, in qua dēt conſiderari,
79 an res ſit integra. † Et qa ēt ceſſante eam, non ceſſat effectus con-
ſummatus, vt no. Bart. in l. ij. §. ſi. ff. de dona. & dixi in c. cùm ceſſan
te. de app. & hic effectus vr̄ ꝯſummatus, cùm facta ſit delegatio, &
res non ſit integra. & quia ſi reuertat pro modico tpe, non ceſſa-
ret commiſſio, vt ſ. dictum fuit. Ergo nō dēt ſtatim videri, ꝙ cō-
miſſio reuocata ſit: qa hoc pendet à futuro euentu. & qa in caſu
iſto non videt delegatus habere ſimplr̄ poteſtatem ab ipſo dele-
gante: quia delegans non facit delegatum ex eius propria volun-
tate, ſed ex neceſſitate, lege ita diſponente. Non omitto tñ, quod
pro cōi opi. bene facit tex. in § ad hæc prohibemus. in authen. de
colla. ibi, omnia vſque ad ſui pſentiā agere poſſit. ergo ſola pſentia
ibi facit ceſſare officium. Sed pōt rñderi, ꝙ ibi pſentia facit, quòd
illa poteſtas data reuocari poſſit, non autem intelligit ꝙ ipſo iure
reuocatio facta ſit, & ſic vſq; ad pſentiam hēt poteſtatem irreuo-
cabiliter: ſed poſt pſentiam reuocari pōt, vr̄ loquitur ille tex. in eo
cui facta erat generaliter commiſſio de omnibus: & illa pp pſen-
tiam ſolam reſoluitur: ſecus vr̄ in vna cā, quę delegata ſit, ꝑut agit
in caſu noſtro. ¶ In gl. non aīr, ibi, ex neceſſitate ꝯcedunt. de hoc
dixi in notabilibus Et notandū eſt, ꝙ pp neceſſitatē licet furari. c.
80 ſi quis pp neceſſitatem. de fur. † Non tñ licet mulieri pp neceſſita
tem, & paupertatem committere adulterium. l. palam §. non eſt
ignoſcendum. ȷ̄. de ritu nup. & facit ꝙ no. Bald. in l. fin. C. ſi ꝯ ius
vel vtili. pub. vbi inquit, quòd licet mulier bannita occidi ꝑoſſit
permittente ſtatuto, nō tamen pōt adulterari. de quo videndum
eſt, quæ dixi in c. q̄ in eccleſiarum. de conſti. col. vj. Et ratio diuer-
ſitatis vr̄, ſecundum Doctores in d. c. ſi quis pp quia in furto pro-
b uidet immediatè neceſsitati famis, b non ſic in coitu illicito, quia
fames ex illo non ſatiatur. de hoc dixi in l. quæ pp neceſsitatem.
de reg. iur. Et adde ꝙ ratio pallegāta facit ꝙ text. in d. c. ſi quis pp
reſtringat in eo, qui furatur panem, qm̄ immediatè comedere pt̄:
ſecus ergo videtur in eo, qui furatur argentum, vel veſtem: qa tūc
eſſet eadem ratio, quæ eſt in muliere committente adulteriū: quia
ex tali furto immediatè nō ſatiatur. ¶ In fina gl ibi, l. quædam, gl.
81 non rñdet, ſed rñdetur ſecundum Pau. de Caſt. hic in fin. † quod
aliud eſt vniuerſitas aliud eſt generalitas. Nam in vniuerſitate, res
quæ includuntur ad faciendum vnū corpus vniuerſale, non ſunt
per ſe in conſideratione l. cum qui ædes. ȷ̄. de vſuc. ideo tranſeunt
cum illa vniuerſitate: ſecus eſt in generalitate: quia illæ quę inclu-
duntur, ſunt in conſideratione per ſe. ideo quæ ſpecialiter prohi-
bita ſunt tranſire. ēt cum gn̄alitate non transferunt, quia tranſi-
rent, vt ipſa, ac ſi eſſent ſpecificata. l. cum plures. ȷ̄. de euict. quia
tantum operatur genus quo ad genus, quantum ſpecies quo ad
ſpeciem. l. ſi duo. infra, de adminiſtrat. tuto. l. ſi chorus. de lega. iij.
Et ita etiam Alexan. hic concludit poſt Saly. ¶ Sed aduertendum
82 eſt primum ad dictum principale, † ꝙ quædam tranſeunt cum
vniuerſitate, & non cum generalitate. Nam ꝯ iſtam differentiam
videtur tex. in l. in modicis. ȷ̄. de contrah. em. vbi tex. videtur loqui
in generalitate bonorum dum dicit, ꝙ accedit emptioni maioris
partis. ¶ Et tamen ibi in illa generalitate includuntur res ſacræ, q̄
ſpecialiter vendi prohibentur. gl. ibi videtur intelligere illam l. in
vniuer-

ADDITIONES.

a ¶ Delegari. Cā criminalis à quib. poſsit delegari, & quando. vide Bal. in addi. Spe. de iu. dele. ver. cauſæ criminales. & ibi Spec. §. ſi. ver. item quod eſt delegatus. & ibi Io. An. in addi. quòd delegatus Papæ in cauſa criminali meri imperii eum ſubdelegāt, gl. in l. ij. in ver. mixtum infra de iu. om. iu. Adde gl. in l. vnica. in ver. iudicādas. C. qui pro ſua iur. & ibi Bar. in ver. vl. & Bal. in vj. no. & Bar. in l. j. in prin. in ver. quę rō nunquid delegatus hic. Et ibi Ale. in pe. & vl. car. in ver. poſtremo extra glo. cum aliis multis concordantiis per eum ſignatis. Item niſi de iure cano. quia de iure cano. cauſæ meri imperii poſſunt delegari. gl. & Doc. in c. quòd ſedes. de offi. ord. glo. & Doc. in cle. j. de of. dele. & Bar. in rub. de of. dele. & Alb. in d. l. j. in prin. & ibi Ale. dē Imo. in fi. & ibi etiam per Ias. excepto vltimo ſupplicio, ſecundum Archi. in c. ij. de offic. vica. vbi idem dicit de membri inciſione. & Bald. in marg. in verſi. eccleſia, verſic. 9. de quo in cap. in archiepiſcopatu. de app. & Car. in cle. 1. opp. 3. de offic. del. vbi ponit, an quando cauſa criminalis poſsit delegari, & in 4. opp. adde quòd in omnib. caſib. reſeruatis principi in ſignum ſupremæ poteſtatis, vt in pòteſtate legitimandi, creandi tabelliones, & in ſimilib. caſib. certè delegatus principis, vel Papæ etiam de iure cano. non poterit ſubdelegare ita. Ant. & Imo. in dicto capitulo quod ſedes, cum aliis concor. alie. per Ale. in dicta l. i. & ibi Paulus de Caſtr. Item de iure ciuili ex neceſsitate. vt ibi. & ſecundum Bald. in aut. apud eloquentiſsimum. C. de fide inſtrumentorum.

b ¶ Famis vera & aperta ratio eſt quòd in caſu & intra fines neceſsitatis debitū accipitur, & ſic non eſt dolus nec furtum, ſed adulterium, ſemper eſt adulterium.

vniuersitate vendita, sed verba repugnare videntur nisi dicamus quòd venditio omnium bonorum videtur ius vniuersale. arg. l. bonorum appel la 2. de ver. sig. vbi dicitur, quòd bonorum appellatio sicut hæreditas vniuersitatem demonstrat. Et per illum tex. hoc no. Abb. in c. ex literis de iure pa. col. fin. Secundò ex doctrina prædicta videtur dicendum, quod cum iurisdictio videat quid vniuersale quod mandata iurisdictione, transiret merum imperiū. Cuius tamen contrarium in prin. l. hic dicitur. Nisi dicamus quod tex. hic loquitur in delegatione, in qua mandatur exercitium iurisdictionis, & vsus. l. j. §. qui mandatam. ff. eod. Secus videtur si proprietas iurisdictionis concedatur: quia tunc transit merum Imperium, de quo videmus in l. j. & in l. Imperium. ff. de iuri. om. iudi. Et latè tradit Alex. in dispu. inci. rex Aragonum. in j. dubio. & idem Alex. in consi. 34. viso processu, li. 4. ¶ Ex gl. quærit Barto. an princeps delegare possit cās meri imperii & concludit quod sic, per
33 vnam rationem, quia princeps legibus solutus est. † c. proposuit. de conces. præben. l. digna vox. C. de legi. ad hoc etiam allegat tex. in l. fi. C. vbi sena. vel clarissimi. Sed ille tex. parum facit, quia ibi reseruatur condemnatio ipsi Principi, propter dignitatem personarum. Et sic ibi absolutè non transfertur merum imperium. allegat etiam Barto. tex. in l. j. C. de preci. imp. offe. Sed responderi potest, quod ibi non est delegatum merum imperium: Sed excitatur iurisdictio præfecti prætorio, ad quem Imperator ibi scribit. ¶ Vltimò quærit Alex. post Bartol. & alios, an delegatus principis causam meri imperii sibi delegatam possit subdelegare? & Bartol. hic co. iij. concludit quòd sic, per l. j. C. qui pro sua iurisd.
34 † vbi delegatus principis potest subdelegare, ibi nullo personarū causarumque habito tractatu. Et etiam rationem adducit: quia cum causa semel delegata fuerit, fuit facta delegabilis. Pro resolutione eorum, quæ dicit Bartol. videndum est de duobus. Primum de intellectu d. l. j. Secundò de ratione quam Bartol. adducit. & postea applicabo breuiter, ea quæ occurrunt. Quo ad primum Alexan. hic respondet quòd illa verba, nullo habito tractatu causarum, debent restringi in causis meri imperii infirmi gradus. quæ possunt delegari, vt per Bartol. in l. imperium infra eo. ij. Sed ista responsio non satis facit, quia etiam ordinarius in talibus causis haberet potestatem delegandi. & sic non esset speciale in delegato principis prout text. ibi dicit: Vnde ad illum text. Iason hic respondet aliter, quòd text. ibi in princi. ponit regulam quòd ad hoc, vt causa delegari possit, debet esse de iurisdictione delegantis. ab ista regula, ibi in versi. nisi, excipitur delegatus principis, in quo non consideratur, quòd causa sit de iurisdictione delegantis. Et ad istum effectum reducuntur illa verba, nullo personarum causarumque habito tractatu. Et hoc modo exceptio conueniret regulæ prout debet: vt not. Bartol. in l. j. de regu. iur. Non autem illa verba intelliguntur respectu causarum meri imperii: vt possint subdelegari: quia hoc nihil facit ad regulam quæ ibi ponitur. Sed aduertendum est: quia illa exceptio quæ ibi ponitur in versic. nisi, non videtur quòd adaptari possit, prout iste dicit, quia delegatus principis, de quo text. ibi loquitur, non videtur causam subdelegare, quæ non sit suæ iurisdictionis, ex quo delegat causam delegatam sibi à principe, in quo habet potestatem. Vnde quod ibi dicitur de delegato principis, videtur procedere sm regulam. Et nulla esset specialitas in delegato principis: vt ergo aliquid specialitatis ibi ponatur, videtur necessarium dicere, quod ab ipso delegato principis, causæ meri imperii possint delegari. Et considerandum est diligenter quod in d. l. j. in ver. nam his delegantibus. ponitur dictum separatum à præcedentib. vniuersale, quod delegati à principe possunt delegare, nullo personarum causarumque habito tractatu. Nam ad istud dictum absolutè positum specialiter non respicit regula, de qua ibi ponitur in principio. Et in illo dicto nisi, videtur includere causas criminales, ex quo delegati principis delegare possunt, nulla habita ratione causarum: & ita dictum Bartol. ibi probari videtur. Si tamen volumus fundamentum Bartol. euitare ad illum text. aduertendum est: quia illa verba, nullo personarum causarumque habito tractatu, non referuntur ad supradicta, videlicet ad delegatum subdelegantem. Sed videntur referri ad illud quod ibi inferius dicitur de appellatone. hoc modo remanebunt iudicia appellationum ad eos delegatos subdelegantes, nullo habito tractatu causarum, vel personarum: quia appellatio indistinctè habebit locum, & sic illa verba non respiciunt facultatem delegandi, quæ ibi datur delegatis à principe, in versi. præcedenti. Sed referuntur ad id, quod in versi. sequenti dicitur de appellatione. Ista tamen responsio, etiam non videtur tollere fundamentum Bartol. quia si appellatio ad delegatum principis subdelegantem remanebit nulla habita differentia causarum. ergo videtur quòd iste potuerit omnes causas, & sic etiam criminales delegare: quia appellatio in omni causa præsupponit delegationem factam in omni causa. & dictum Bartol. ibi omnino probari videtur. ¶ Circa secūdum ad rationem Bar. p. l. pater filium. §. quindecim. de leg. iij. est aduertendum: quia inductio quam facit Barto. non videtur procedere, quia quando causa meri imperij delegata fuit à principe, nō est alterata natura causæ, quia princeps causas meri imperij delegare potest. ut s. dictum est: ergo non videtur habere locū quod dicitur in dicto. §. quindecim. Replicari tamen potest, quod cū causa meri imperij non possit delegari de sui natura, vt in regula, nemo potest. de reg. iur. si fuit delegata etiam à principe, alterata videtur eius natura. & sic ratio Barto. adaptari potest. & facit text. in l. fin. C. de remis. pigno. Et pro ista opin. Barto. quæ *communis* est, adduco rationem, quia princeps qui cōmittit causā meri imperij, videtur illā committere, secundū naturā, & qualitatē sui delegati: arg. l. plenū. §. equitij. ff. de usu & habita. vbi Barto. & in l. ex militari. in prin. ff. de testa. mili. Cùm ergo delegatus à principe possit delegare. l. à iudice. C. de iudic. videtur quod causā criminalem sibi cōmissam delegare possit. & hoc cōfirmatur, quia delegatus repræsentat principem. cap. sanè, de offic. dele. Et princeps ipse uidetur delegare mediante persona delegati: ut in regula, qui per alium de reg. iur. in vj. quia subrogatus sapit naturā eius in cuius locum subrogatur. l. si cum. §. qui iniuriarum. si quis cau. Nec ob. quod ista regula non habet locū in ista materia, vt Alex. hic dicit, col. pe. quia secundum eum sequeretur quod quilibet delegatus ab ordinario, posset delegare, sicut potest ordinarius, contra. l. à iudice. C. de iud. quia replicari potest, quòd in delegato ab ordinario, qui habet potestatem ab homine, reperitur facta prohibitio, vt ipse delegare non possit, secus est in delegato principis, quia à lege habet potestatē alteri cōmittendi vices suas, ut dicitur in cap. pastoralis. in prin. in cap. fin. de offic. dele. vnde si causa criminalis fuit à principe sibi cōmissa, uidetur quod ipse vices suas alteri demandare possit. Non ob. si dicatur, ratio, quæ est in maioribus magistratibus, ut non possint causas meri imperij delegare, quia uidetur electa industria personæ etiā uidetur militare in delegato principis, quē specialiter princeps elegit, quia responderi potest, quòd non sequitur, est cōmissa alicui causa specialiter, ergo est electa industria personæ, quia hoc fieri potuit, ut causa tollatur de manibus ordinarij. cap. studuisti. de offic. dele. Et ad istum effectum ita vni, sicut alteri cōmissio fieri potuisset ergo non est electa industria personæ: quia requiritur quod cōmittatur uni, & non alteri. l. j. §. de his. ff. de sepa. & quia si esset electa industria personæ, delegatus à principe non posset subdelegare, cuius contrarium habetur in d. l. à iudice. cum si. Non ob. quòd secundū opinionē Barto. & *communem*, uidentur concurrere duo specialia. primū est, quod delegatus à principe possit delegare. l. à iudice. C. de iudic. sm quod causæ meri imperij delegari possint contra istā. l. & duo specialia concurrere non possunt. l. j. C. de inoff. do. respondetur, non esse speciale, quod delegatus à principe delegare possit, quia hoc sibi conceditur à lege. c. pastoralis. in prin. de offi. del. & etiā non uidetur speciale, quod possit causas meri imperij delegare, quia hoc facit, quia repræsentat principē per supradicta. Et ex his expeditum sit principium huius legis ad laudem omnipotentis Dei.

1 *Proprium dicitur, quod alicui tantum competit, & non alteri.*
2 *Iurisdictio delegati, dicitur extraordinaria.*
3 *Delegatus non uidetur esse quasi possessione iurisdictionis, sed in quadā aptitudine.*
4 *Delegatus an dicatur habere iurisdictionem.*
5 *Iurisdictionis appellatione, intelligitur de ordinaria.*
6 *Imperium reperitur quod cohæret iurisdictioni, id est, quod non est merum.*
7 *Legatus proconsulis, dicitur habere propriam iurisdictionem.*
8 *Translatio, denotat totalem translationem, & transitum.*

§ Qui mandatam. Primò in text. ibi, proprium nihil
1 habet. † Nam proprium dr quòd alicui tantū cōpetit, & non alteri. l. oēs populi. ff. de ius. & iur. §. j. insti. de iust. & iur. & in l. ij. §. fi. ff. de adop. in §. illud. inst. eo. titul. & in c. ius quiritum. j. dist. Vnde propriū nemo dicat quod cōmune est. 47. dist. & c. sicut hi. & facit tex. in l. j. §. in propria. ff. qn app. sit Et proprium pluribus modis accipitur, vt Bald. distinguit in l. dictantib. col. ij. C. de testa. merito hic de delegato dr, quod proprium nihil habet, sed eius qui mandauit iurisdictione vtitur. ad idem tex. in l.
2 solet. & in l. more. ff. de iur. om. iud. † Et iurisdictio delegati dicitur extraordinaria, vt no. Bald. per illum tex. in l. si quando. C. de dila. & idem Abb. per illum tex. in c. de cætero. in j. nota. de trans. & tex. cum glo. in c. quoniam contra. in verbo. extraordinario. de
3 prob. † Et delegatus non dicitur esse in quasi possessione, sed in quadam aptitudine, quæ non est quasi possessio, vt no. Bald. in l. ij. col. j. in ver. aduerte nunquam inuenies. C. de sen. Et verum est, quod non est delegatus in quasi possessione iurisdictionis, quia vtitur iurisdictione alterius. Vnde is possidet, cuius noīe possidetur. l. si id quod. §. j. de acq. pos. l. iij. §. saltus. eod. tit. Sed tamen dr

quod delegatus constitui possit in quasi possessione officij ipsius delegati, si litem inchoauit, ita φ res non sit integra, nisi dicamus φ talis quasi possessio non consideretur, quia ad nutū delegantis reuocari potest. l. iudicium soluitur. de iudic. ¶ Et facit iste text. φ delegatus non dicatur iudex, quia proprium nihil habet. Abb. tamen tenet contrarium, in c. in literis. in j. nota. per illū text. ibi, iudex delegatus. & ibi etiā Ab. allegat tex. in c. forus. §. iudex. de ver. sig. vbi dicitur, iudex quasi ius dicens, & hoc videtur verificari in iudice delegato, qui ius dicit. ¶ Ad ista tamen videtur posse respōderi. Primò ad tex. in d. c. in literis, quòd ibi appellatur iudex delegatus & sic dicitur iudex secundū quid. non simpliciter, sicut homo mortuus. facit tex. in l. j. ff. de dona. Similiter tex. in d. §. si iudex uidetur loqui in iudice ordinario, quia loquitur de illo, qui ius dicit populo. Et hoc non videtur verificari in delegato, cui vna causa committitur. Vnde videtur dicendum vt dicam statim de iu-
4 risdictione. † Et ideo quæritur, an delegatus dicatur habere iurisdictionem. Abb. concludit quod sic, in c. sanè. el ij. de offi. deleg. p tex. in c. ex literis. eod. tit. & idem Ab. in c. quærenti. de offi. dele. & in c. fi. per illum tex. ibi, cùm iurisdictio istorum. de offic. dele. & vr detur glo. hic in verbo, iurisdictionem. & in rub. j. de iuris. om. iu. Sed aduertendū est, quia iura præallegata loquunt de iurisdictione delegata, vt colligitur in d. c. ex literis, ibi eius iurisdictio delegata, quia loquitur de iudice delegato, & eo modo loquitur text. in d. c. quærenti, & in d. c. fi. de offi. lega. Ex quibus iuribus infertur
5 videtur, quod delegatus habeat iurisdictionem † delegatam, & sic iurisdictionem secundum quid, non simpliciter: Appellatione enim iurisdictionis, propriè de ordinaria intelligitur, vt Alex. concludit in l. ait prætor. in prin. circa fi. de re iud. alle. Inno. in ca. tua. de offi. vnica. & ad hoc facit tex. in l. & magis. j. de sol. & hoc intelligitur, nisi subiecta materia aliud suaderet, vt quia omnino esset eadem ratio in iurisdictione delegata, quia verba secundum subiectam materiam intelliguntur. l. si vno. in prin. j. locati. l. plenum. §. equitij. j. de usu & ha. & facit tex. hic ibi, iurisdictionem quidem tranferri, nam de delegata intelligitur ut glo. hic dicit. Nec prædictis ob. tex. in l. & si p̄tor. j. eod. vbi prætor delegatus in causa delegata, iurisdictionem alienam exequitur, ergo delegatus nō habere iurisdictionem, ex quo alienam exequitur, quia respondetur, φ p̄tor exequitur alienam respectu ordinariæ, quæ sibi competebat, non tamen excluditur quin dicatur iurisdictio delegata, per. s̄. dicta. ¶ Secūdò no. ibi, quare nemo. φ hic probatur nihil specialitatis esse in legato proconsulis, quia à dicto regulari infertur ad legatum proconsulis & hoc videtur contra gl. & Doct. in l. à iudice. C. de iudi. de quo Mod. hic mirantur. ¶ Sed vide Ale. q ita istū tex. alleg in l. j. col. xij. in ver. nec secundū eū. s̄. eo. & ad idē allegat tex. in gl. cognitio. in prin. j. eo. ¶ Sed tamen potest r̄nderi, φ tex. hic loquitur de mero imperio, vt colligitur in verbo, animaduersionem. quæ designant merum imperiū l. Imperiū. j. ti. ij. & in l. si quis in hoc genus. cum gl. C de Epis. & cle. & in mero imperio, nulla vr̄ specialitas in legato ꝓconsulis, q̄a potestas gladij in eū non transit l. solēt. in prin. j. de offi. ꝓcon. in alijs verò excepto mero imperio, verificari p̄t specialitas in legato ꝓconsulis. ¶ Tertiò noto, ibi iurisdictionem transferri, φ appellatione iurisdictionis, delegata intelligitur, secundum glo. hic, & pp subiectā materiā. per ea, quæ s̄. dixi. ¶ Quartò noto φ imperium trāsire nō pōt, ex eo φ datur à lege primū dictū est clarū. l. nemo potest. de reg. iu. l. solent. s̄. de offi. ꝓcon. Sed rō quæ allegatur à lege, nō est vera simpliciter, q̄a iurisdictio ordinaria dat̄ à l. & tamen delegari pōt. l. more. j. de iuri. om. iud. Et iō tex. hic suppleri debet secūdū Pau. de Cast. hic, φ dat̄ à lege, & in priuilegiū maioribus magistratibus. Vel planius dici potest, φ à lege dat̄ ita φ delegari non possit. vt probatur in iuribus. s̄. allegatis, quæ expressè dicūt φ merū impe-
6 rium delegari non potest. ¶ † Quinto no. φ reperit̄ Imperiū quòd cohæret, id est, q̄d non merū. l. fi. §. fi. j. eod. & sic est Imperiū qualificatū secūdū quid. Sed imperium simpliciter de mero Imperio intelligitur. l. ij. vbi glo. j. de in ius uocā. & facit tex. in l. nec magistratibus, in fi. j. de iniu. Vnde licet merū imperiū transire nō possit, mandata iurisdictione transit modica coercitio, vt hic, & in l. fi. j. eo. vbi uidebimus. ¶ In glo. j. ibi, idem est gl. bene dicit, & subijcit gl. confunditur per l. quā allegat. in l. solet. j. tit. ij. ubi dicitur iurisdictionē, siue totam mandet, siue vnam causam, & sic d'ria quā facit gl. non probat iure, q̄a delegare idem est q̄d mandare, vt notatur per gl. in l. nec mandante. j. de tu. & cu. da. ab his. ¶ In gl. nihil habet ibi, propter reuocationē. glo. concludit quod delegatus ꝓpriam hēt iurisdictionē, vt in contrario fingitur non hr̄e ꝓpriā ex eo φ reuocari pōt. l. iudiciū soluitur. j. de iud. & ita. vr̄ ꝓcedere tex. hic & Bar. & Doc. coīter sequuntur. Sed ista resolutio non satisfacit, quia tex. hic utit̄ uerbis denotātibus ꝓprietatē, ibi, propriū nihil habet. Et q̄a tex. hic rōnem adducit. quæ de p̄nti considératur, q̄a utit̄ iurisdictione eius, q̄ mandauit, & sic non potest dici non hr̄e propriam iurisdictionem, pp reuocationem, quę fieri potest, ut gl. & Doc. dicunt. Et q̄a res iudicari debet prout nunc, inspecto præsenti statu, nec considerat resolutio, quæ fieri pōt, vt per gl. in l. ij. j. de in diem adic. facit tex. in l. hæc venditio. §. fi. j. de ōh. emp. in l. Publia. §. fi. j. deposi. vbi Bar. quod not. Bar. in l. iudex. postquam. in fi. de re iudi. & in l. Iulianus. in fin. j. de condi. inde. Non ob. c̄rium de. §. cum propriam. allegato in gl. quia loquitur in legatis proconsulis, vt patet ibi. Et legatus proconsulis dr̄ hr̄e propriam iurisdōnem, vt est tex. in l. legati. s̄. de offi. procon. vbi dr̄ φ legati proconsulis nihil proprium habent, nisi mandata sit
7 eis iurisdictio à proconsule. † Ergo mandata iurisdōne, habent ꝓpriam iurisdōnem, vt probatur in illa dictione, nisi, quæ ponit exceptionem à regula, vt no. in regula, peccatum. de re. iu. in vj. in l. actione. C. de transa. Et est speciale in legato proconsulis: quia est delegatus ad vniuersitatem causarum, qui æquiparatur ordinario, iuxta gl. in c. cum cām. de appellatio. & facit tex. in l. cum p̄tor. §. j. j. de iudic. Et quia talis legatus proconsulis non pōt reuocari ab ipso proconsule, inconsulto Principe. l. solent. §. sicut. s̄. de offi. procon. Aliter, & secūdò vr̄ etiam quod dici posit, φ verbum illud propriam, referatur ad proconsulem hoc modo, cum legatis tuis dederis propriam iurisdōnem, id est, iurisdōnem quæ est propria tua, & tibi iure proprio competit, dederis legatis tuis simpliciter, non φ illa propria quæ erat apud consulem, data sit legatis, quia fuit delegata, quæ quidem transit in delegatum, vt s̄. dictum est. Prima t̄n responsio clarior videtur. Similiter in tex. hic vr̄ difficultas: quia in principio dr̄, φ delegatus nihil hēt proprium, postea in ver. sequenti, verius dicit, φ iurisdictio transfert̄. Bart. r̄ndet considerando veritatem & fictionem, vt in c̄rio gl. uictum est. Sed magis placet vt dicamus, φ dictum in principio limitatur, φ licet delegatus nihil proprium habeat, transfertur t̄n in eum iurisdictio delegata. & sic quamuis vtatur iurisdōne eius, qui mandauit, verius t̄n est iurisdōnem transferri, id est, facultatem, & potestatem cognoscendi de causa, q̄ in effectu dr̄ iurisdictio delegata. vt s̄. di-
8 ctum est in notabilibus. ¶ † In gl. in verbo, transferri, id est permitti, vel concedi &c. Translatio enim denotat totalem translationem, & transitum, vt per gl. in c. lex est. 2. dist. vbi exponit transtulit, concessit. plus enim est transferre, quam cōcedere vt p gl. in c. j. de commo. Et ideo translatus de vna ecclesia ad aliam, nihil retinet de priori. 21. q. 2. in c. si quis translatus. vt no. Bal. per illū tex. in l. Vlpianus. j. de excu. tu. Et ideo vbi fit translatio, verbū concessit, exponitur, id est, transtulit: vt per gl. in §. sed quod Principi, in verbo, concessit. insti. de iure naturali, & de verbo, concedo, dixi in c. cum venerabilis. in vlt. nota. de exce. & tradit Lucas. de pen. in l. fi. C. de locatio. fundo. ciuili. lib. xj.

1 *Causæ cognitio, quæ requiritur in alienatione bonorum ecclesiæ, delegari non potest.*
2 *Procurator, an possit constitui ad vnum actum administrationis.*
3 *In alienatione bonorum, quæ requiruntur.*
4 *In alienatione bonorum minoris, & ecclesiæ facta per creditorem, an requiratur solennitas.*
5 *Delegari non potest illud in quo causæ cognitio requiritur.*
6 *Alienari an possint res minoris, & ecclesiæ, pro ære alieno præcisè.*

a Mandata. Primò no. φ manumissio, quæ debent fieri cum consilio. & cā cognita à minor xx. annis iuxta §. eadem lege insti. ex qui. cau. manu. lic. non potest alteri, concordantia iura sunt in gl. Et adde similiter, φ talis manumissio non potest fieri per procuratorem. l. nec mulierem C. de man. vindi. nisi per filiū. l. j. §. fi. C. cōia de manu. nam q̄nque illud quod per aliū fieri nō p̄t p filiū expediri potest. l. sciendū. §. sciendū. §. si legati. ff. de legationis. vbi dr̄ φ legati nō p̄nt alios vicarios dare, nisi filios proprio. ¶ Scd'o noto, φ causæ cognitio, q̄ requirit̄ in alienatione bonorum minoris, delegari
1 non potest. † Et idē est in bonis ecclesiæ, q̄a canonici debent consentire in alienatione bonorum ecclīæ, alteri nō p̄nt hoc cōmittere: vt no. Fed. tradit in c̄si. 200. factū tale ē, Abbas subiectus col. iij. Eodē mō ex parte tutoris petentis interpositionem decreti, per procuratorē hoc petere non pōt: vt no. Bal. per illum tex. fm vnam lecturam, in l. minorū. C. de prædi. mino. & Rom. & Mod. hic & ad hoc adde Ang. in l. post mortem. §. neque adoptare. s̄. de adop gl. & Bar. in l. neque. C. de procu. ¶ Hoc t̄n dictū dubitabile videtur. Et contrarium argui potest ex eo q̄d not. Bar. in l. Gallus. §. forsitan. de libe. & post. vbi arguit, φ legitimatio fieri possit per procuratorem: quia regulariter in omni cā ꝓcurator admittit̄. l. j. §. vsus. j. de ꝓcu. & ita argui in isto casu potest. & q̄a per ꝓcuratorem

ADDITIO.

a ¶ Consilio. Gl. & Doct. hic non intellexerunt quid sit consilium exercere, de quo in hac l. Quod Io. Corasius exposuit ex Alco. Pediano in Verrinis. Consilium enim inquit est cetus iudicum, & consilium exercere, & iubere Iudices in consilium ire ad dicendas, & conferendas sententias caulæ peroratæ. Hic Corrasius meritò carpit Longoualium, qui in repet. l. Imperium. putauit esse postulare prochentibus eisque consulere Aduocati more.

torē tutor peti pōt.l cum à matrib.C.qui pe.tuto.à fortiori vř, ꝙ
2 ad vnum actū administrationis, procurator constitui possit.† Et quia in persona petentis,nō magna cognitio requiritur : quia videmus ꝙ rescriptum à quocunque impetrari pōt.l. vniuersis. C. de præci.impe.offe.Non ob.tex.in d.l.minorū , quia hoc ibi non probatur.nam solum ibi dicitur,ꝙ non sufficit si per procuratorem in libello de cā asseratur.Sed requiritur ꝙ cā necessaria sit,& ꝙ probetur,& ꝙ decretum interponatur:vt gl.ibi dicit in primo intellectu,qui verior videtur.¶Tertio noto, ꝙ tutores , & curatores non pňt alienare res minorū, tň causæ cognitio requiritur,
3 de quo Ias. hic impertinenter insistit. † Sed eius dictis adde quæ requiruntur in alienatione bonorum minorum , Alex. in consi. 63.visis.col.iij libr.iij.Ro.in consi.311.in casu propositæ. Imo. in consil.98.in q.quæ vertitur. Corneus in consi. 71. ꝙ non valeat. lib.iij.& Fabianus in tract.de emp.& vend. char.7.versi. sequitur
4 videre de forma.† Vnū no.ꝙ in creditore, qui venderet rem minoris sibi obligatam ista solemnitas non requiritur,in l.si pupillari.§.si pup.ff.de reb.eo. & Bald. ibi infert idem esse in ecclesia. Et ratio vř,qa in obligatione pignoris , quæ debet fieri à minore,solemnitas requiritur.l.j. §.j.& §.fin.ff. de rebus eo.l. si ad resoluendam.C.de prædi.mino. Vñ tali casu res obligata cum causę cognitione,& cum decreto prætoris,vēdi potest à creditore: quia sufficit decretum interuenisse in obligatione.d.l. si pupillari. §.si pupillus.& no.Bar.in l hoc ius porrectum.col.fi.C.de sacrosan.eccl. & in l.Papinian.§.sed nec impuberis. ff. de inoff.test.& bene facit tex.in l.tutor rerū.ff de admi.tu.vbi Bart. dicit ꝙ sufficit ꝙ semel auctoritas prætoris,& causæ cognitio interuenerit , & hoc videtur procedere,quando in specie res fuit cum solemnitate obligata:aliàs secus videtur , & per Fed.in consi.200 s. allega. col. iij. in ver.nec obst.vbi inquit,ꝙ in reb.ecclesiæ non potest cōstitui procurator ad alienandum, nisi super re alienanda in specie interuenerit tractatus,& causæ cognitio. Sic etiam in bonis ciuitatis vendendis non sufficit mandatum generale ad vendendum:quia bona debent specificari:vt Bal.in rub.C. de contrahen. emp.in iij.q.
5 [redacted] non potest delegari.vt no per glo.in l.iubere cadere.circa fi. ff. de iur.om.iud.de quo ibi videbimus. Et ista conclusio procedit vbi plena causæ cognitio requiritur : Secus vbi semiplena causæ cognitio sufficit:quia tunc illa causa delegari potest. l. pen.§. vt bonorum.ff.eo. & ibi videbimus. Secundo prædicta conclusio procedit in decreto,prout tex.hic loquitur, quod quidem decretum officio iudicis nobili expeditur:Secus est in his quæ officio mercenario,& iure actionis expediuntur: quia illa delegari possunt,licet in eis plena causæ cognitio requiratur: vt not. Bart.in l. arbitro.ff. qui satis.cog.& in d.§.vbi decretum.col.pen. & dixi in d.l.omnia. de reg.iur.& de hoc latè tradit Alex.in disputatione, Rex Aragonum.in ij.dub.¶In gl.j.ibi,specialiter , vel generaliter., gl. videtur ampliare tex. qui loquitur quando generaliter mandata sit iurisdictio,sed non quando specialiter,& ita istum tex. declarat Alex. in disputatione præallegata, Rex Aragonum in iij. dub.col.x.ver.
6 non ob.lex secunda. ¶† In gl.in verb.causa cognita. ibi , ad instar ecclesiæ,dicit Pau.de Cast.hic , quòd ista glo.communiter reprobatur:quia res minoris nō potest alienare,nisi pro ęre alieno præcise.l. magis puto. §. si ęs alienum. infra de reb. eorum. in l. ob ęs alienum tantum.C.de predi.mino.& facit tex.in l.si fundus sit sterilis.infra de reb. eo. Secus in ecclesia, vt not. per gloss. in dic.l.si fundus qui quæ allegat auth. item prædium. C. de sacrosf.eccle.& idem tenet glo.in d.l. ob ęs. Et sic in ecclesia vtilitas æquiparatur necessitati:vt no. Abb.post Inn.in c.cum omnes.col.iij.ver.venio ad tertium.de consti.& idem Abb. in c. & si Christus , in iij.no.de iureiur.& in c.vt super.col.ij.de reb.ecc.non alie.cum si. vt tradit Fel.in c.cum super.in prin.de testi. cogen. Secus videtur in minore,in quo præcise necessitas consideratur , vt probatur in iurib. s.alleg.& no.Bar.in l ij.de agric.& censi.libr.xj. Et tradit Fabia.in tract.de emp.& vend.in ix.q. quartæ quæstionis princ.& ratio diuersitatis videtur , quia minor cum tempore maior efficitur , & tunc ipse poterit alienare: quæ ratio cessat in ecclesia. Et istam rationem adducit Alb.post Cy in d.l si fundus.de reb.eo.& Bart. ēt istam rationem adducit in l.si pupillorum. infra de reb.eo. & in auth.quas actiones.col.j.& in l. iubemus.col.j. C.de sacrosf. eccle. idem Ang.in l.interdum.circa fin. infra qui poti.in pig.Et secundum prædictam rationem esset dicendum quòd in furioso,& mētecapto idem sit,quòd in ecclesia: quia non constat ꝙ isti cum tēpore debeant sanari,& videtur sentire Bal.in d.l. si fundus.in prin. Et secundum Albe.hic,gl.ista quæ. s. reprobata est , saluari potest in re sterili, quę etiam esset damnosa, vt quia res esset in æstimo pro re pretiosa. & conclusio superius facta habet locum in re quæ non afferret commodum, neq; incommodum. Et ad prædicta facit tex.no.in l.fi.§.si aūt ęs alienum.ibi, steriles quidē non tň inutiles.C.de bo.quæ lib.vbi patet ꝙ licet res sterilis sit,non tamē dicit inutilis.¶In gl.fin.ibi,præfectus tň.gl. voluit dicere suffectus tň,& ita libri antiqui habent. suffectus enim dicitur substitutus in locum defuncti ante finem officij:vt no. Arch.in c. quædā. 2.dist. ibi,suffecti consules,& no. Alb.in d.l.ij. allegata in glo.

1 *Causa committatur ordinario an, & quando efficiatur delegatus.*
2 *Statutum dispensans in mō procedendi,non videtur alterare modū iudicādi.*
3 *Ex qualitate processus iudicatur sententia.*
4 *Ordinarius,cui est delegata causa,iudic.vt delegatus,& appellatur ad delegantem.*
5 *In ordinario non potest fieri compromissum.*

1 ET si prætor.† Primo noto, ꝙ si causa committatur ordinario , efficit delegatur. Et hoc videtur de plano procedere,quādo , ordinarius in causa sibi delegata,nullam habet potestatē: secus si in cā delegatā ordinarius fuisset:qa tunc ad hoc, vt efficiatur delegatus, requiritur ꝙ iurisdictio ordinarij alterata sit, addendo , vel derrahendo,vt per Bar.& doct.in l.more.ff.de iurisd.om.iu.Et in hoc aduertendū est,sm Pau.de Ca.hic, post Iac. Bu. ꝙ si alterata sit iurisdictio in modo procedendi,vt quia dictū sit , ꝙ procedat summariè,& de plano remanet tň ordinarius in iudicando & idē tradit Pau.de Ca.in l.qui procuratorē.in fi.ff.de procu.& istā opi. veriorē dňt Mod.hic,quia limitata causa, limitatū effectū produ-
2 cit.l.in agris.de ac.re.do.†Vñ statutū dispensans in modo procedendi,nō vř alterare modum iudicandi:vt no.Ro. in consi. 248. hæc snīa.Non ob. ꝙ eadem res non debet diuerso iure censeri.l. cum qui ędes.ff.de vsuc. quia Mod. rňdent , ꝙ non est eadem res, processus,& sententia vt patet in auth. ad hæc. C. de iud. vbi cognitio causæ committitur reseruata sententia. & idem Mod. tradunt in l.ius aūt col.ij.s.de iust.& iu.¶His tň non obstantib. mihi placet opi.contraria : quia continentia causæ diuidi non debet.l. nulli.C.de iud.c.j.de cā pos.& proprie. & in c.j. de sequestra.pos. & fructuū & facit tex.in l.de qua re.ff.de iudi.vbi vř probati,ꝙ iudex debeat iudicare eo mō quo cognouit & bene facit tex.in d.l. eū qui ædes. Non ob.ꝙ non sit eadē res,processus & snīa,d.auth. ad hæc.quia ibi illud procedit, quia snīa fuit superata à processu: aliàs secus vř:quia snīa vř coniuncta cū processu per supradicta,& ēr inferius dicā.Similiter non ob.ꝙ cā sit limitata, quia cum causa sit cōmisa simpliciter, vř includere processum, & snīam.d.c.j.
3 de sequestra pos.& fruc. cum si.† Et quia snīa vř habere relationē ad processum.c.cū ad sedē.de rest.spo. vnde ex qualitate processus iudicatur snīa:vt no. Bald.in l si seruus plurium.§. si numerus. de leg.j.cum si.vt tradit ibi Alex. Et quia appellatione processus venit sententia:vt no. Bald. per illum tex.in c.cū I. & A. de re iud. Et hoc qñ subiecta materia cōuenit sententiæ:vt no. Dem in c.vt super.col.iij.de appell.in vj. Et quia processus est præparatio sententiæ:ideo idem debet iudicari de snīa,qđ de processu:argu. l.ordinarij.C.de rei ven.Et quia ex antecedenti infertur ad illud qđ sequitur.l.quāuis. vbi Bart. C.de fideicō. Et quia absurdum videretꝙ rōne processus ad vnū deberet appellari,& rōne sententiæ ad illum.argu d.l.nulli.C. de iud. ¶Secundo noto,ꝙ ordinarius qui aliquid facit vt delegatus , in illa cā iudicat vt delegatus , ideo appellari debet ad delegātē,iuxta.l pcipimus.C. de appel. & no.Bal. in l.si quis litigantiū,circa fi.C. de epi. aud. & in simili no.Bart.in l.si qñ.C.de appel. Ang. in l.pcipimus.eo.ti. cū si.vt dixi in rubr.de app.col.fi.Et ista ɔclusio ꝙ appellandum sit ad delegantem, de plano procedit in causa delegata,quæ ordinariò, non cōpetebat.Sed dubium vř qñ fuit delegata causa quæ ei ex ordinaria iurisdictione competebat,quo casu vř ꝙ ex vtraq; potestate ordinaria,& delegata procedere possit:vt no.Innocen. in c.cū ex officij,de pscr. vbi alle.tex.in c.significauit.de corpore vitia.in c.nisi essent de pb. & no.Bal.in l.j.circa fi.C. qui pro sua.iurisd. cum si. vt tradit Fel. in d.c.cum ex officij.col.x Et tali casu appellandum videtur ad superiorem rōne maioris qualitatis:vt no.Bart. in l.j.§. si quis.col.j. de app.& in l.præcipimus.C.de appel ¶Sed tň ista resolutio non satisfacit:quia aut per delegationem factam ordinario non fuit alterata iurisdictio , sed solum excitata iurisdictio ordinarij,& ad eius superiorem appellandum erit. Aut alterata fuit iurisdictio ordinarij per delegationem,& tunc ad delegatum videtur esse appellandum . quia iurisdictio ordinaria suspensa videtur esse propter illam alterationem. Et ita concludendum videtur. ¶Tertiò noto,quòd causa committi potest ordinario, vt sit delegatus , vt
5 hic.† In ordinario autem compromissum fieri non potest.l sed & si in seruum.§. si quis iudex.ff. de arb. vbi Bart.cum si. vt tradit Fel.in c.lras.in ij.colum.de præsum. Lanfrancus in tract. de arbi. in 5.char.in ver.iij.qro.& in alio tractatu. de arbi. qui inscribitur genero Bar.in iiij.li.c.xj.¶In pūcto iuris tň vř ꝙ ēt i ordinariū cōpro

a promitti [a] possit, vt concludit Abb. in c. cũ tpe. in gl. j. in fi. de arbi, nam hoc totũ ↄsistit in intellectu d. §. si quis iudex. dum ibi dr̃, ꝙ iudex arbitrium recipere eius rei, iudex est, in ve. se ↄpromitti iu-
b bere prohibetur, illa dictio ve, in dubio copulatiuè [b] accipitur: vt no. Are. in l. possideri, in princip. colum. j. de acquiren. posses. allegat Barto. in l. si qs ita. ȷ̃. de iniu. rup. facit tex. in l. & si post tres. ȷ̃. si quis cau. in l. j. in prin. ȷ̃. si quis omis. cã testa. & in §. fi. instit. de ser. rust. prædi. Et hoc modo in d. §. si quis iudex. ponit vnũ dictũ copulatiuè, ꝙ ordinarius nõ põt accipere arbitriũ, qñ iudex in se cõpromitti iubet: secus ergo si spontè fieret ↄpromissum. ¶ Vltimò noto hic ꝙ qs fingi põt vice pluriũ personarũ, de quo dicendum est vt latè dixi in c. ex lr̃is. col. pe. de proba. ¶ In glo. j. ibi ptãti. Moderni hic, post Ful & Ray reprobãt exẽplũ gl. plurib. rõnib. Et prima est, quia si delegatus incipiat hr̃e iurisdictionẽ delegantis, iurisdictio delegati extingitur, l. iudiciũ soluit in fi. ȷ̃. de iud. Ergo à fortiori dẽt impediri qñ à principio delegatus repitur hr̃e eandẽ iurisdõnem: vt in exemplo gl. ar. l. pr̃e furioso s̃. de his qui sunt sui vł alie. iur. iur. Et istã rõnẽ cõtra gl. ineuitabilem eẽ dñt Mod. hic. Sed rñderi, & euitari põt pluribus modis. Primò, fm̃ Guil. de Cu. hic, & Alb. refert, ꝙ exemplum gl. intelligitur qñ doctor delegauit cãm ptãti: qui præoccupauit iurisdõnẽ: quo casu alii excludunt. l. j. s̃. de offi. consul. in c. cum in plures. de offi. dele. in vj. Et idem est in plurib. procuratorib. datis insolidum: qa est locus præoccupationib. l. plurib. ȷ̃. de procu. in c. si duo. de pcu. in vj. Mod. hic in fi dñt: ꝙ similitudo ista non valet de procuratore ad delegatum. Sed dic ꝙ immo valet, vbi sit eadem rõ, put in casu isto vr̃, & ita arguit Iurisconsultus in l. & quia. in fi. ȷ̃. titu. ij. Præterea absq; alia similitudine d. Guil. de Cu. probatur in d. l. j. de offi. consul. & in d. c. cũ in plures vñ cũ p occupationem iurisdictio resideat in Docto. ipse põt delegari potestati, cuius ordinaria iurisdictio nõ vr̃ esse in consideratione, cũ præoccupata fuerit. Aliter tñ cõtra rñsionẽ Guil. de Cu. instari põt, dum in effectu ↄcludit, ꝙ exemplũ gl. hic procedat ex eo ꝙ preoccupata erat iurisdictio, & tali casu dicit ipse non habet locum tex. in d. l. iudicium soluitur. Sed certè ista solo vr̃ contra illũ tex. q loqtur qñ erat facta p̃occupatio: quia ibi erat lis contestata: vt gl. ibi dicit, põderando ꝙ iudiciũ dr̃ lite contest. l. j. C. de iudi. & tñ non ob. illa præoccupatione supueniente ordinaria iurisdictione, delegatio resoluit. ¶ Ad hoc tñ replicari potest, ꝙ in d. l. iudiciũ soluit, licet per delegatũ esset p̃occupata iurisdictio, tñ supueniẽte ordinaria iurisdõne, illa delegata resoluit: qa delegatus succedit in locum ordinarij delegãtis, & non põt vnus repręsentare mandantẽ & mandatariũ, ar. c. fi. de insti. Secus vr̃ in q glo. hic, vbi ab ordinario fuit iurisdictio p̃occupata, & ex tali præoccupatione elisa videt̃ iurisdictio, quæ aliis ordinariis cõpetebat. Vñ delegatio facta ab illo q pręoccupauit, hẽt effectum etiã in personã ordinarii, qui collisam reperitur hr̃e iurisdictionẽ ordinariam, & hoc mõ rñsio Gui. de Cu. defendi, & saluari ad põt. Scdò argm̃. s̃. dũ de le. iudicium soluitur responderi põt, secundum doctrinã Bar. ibi: qa illa intelĺr, & procedit in delegato, qui succedit in locum delegantis in eodem tribunali: Secus si agatur de diuerso tribunali, prout in q. glo. hic. Tertiò ẽt responderi põt, ꝙ non valet argm̃. s̃. factũ de l. pr̃e furioso, vt patet in l. non distinguemus. §. sacerdotio. ȷ̃. de arbi. vbi compromissum factum resoluitur sacerdotio superueniente, & tñ à principio compromitti potest in sacerdotem, vt ibi dr̃ & dixi in l. in ambiguis. §. non est nouum. ȷ̃. de reg. iur. Secundò contra gl. arguit Ful. & Mod. ꝙ vbi est ordinarie iurisdictio debet cessare delegata; arg. l. in cãæ. la. 2. in prin. de mino. Sed põt responderi ar. procedere, quando ordinaria iurisdictio, hẽret eius vigorẽ Sed in casu isto collisa reperitur pp præoccupationem: vt s̃. dictũ est. Secundò respondetur, ꝙ delegatus poterit plenius prouidere, quo casu ordinarium remediũ non facit cessare extraordinarium quod plenius prouidet: vt no. Bar. in l. Aemilius. ȷ̃. de mino. in l. in prouinciali. § j. de ope. no. nun & hoc patet per istum text. vbi cã delegari potest ordinario. & attenta ratione prædicta tex. iste generaliter prout loquitur, non hẽret locum. Tertiò mouentur per tex. in l. sed & si seruũ. §. si quis iudex. de arbi. vbi ordinarius non potest esse arbiter sed respondetur, ꝙ Doct. communiter faciunt istã dr̃iam inter arbitrum, & delegatum. Et rõnes q̃ in arbitro adducuntur, cessent in delegato. Præterea ille tex. in d. §. si quis iudex non vr̃ probare illud ad quod allegatur: vt dixi in notabilib. Vlt. allegant tex. in simili in l. licet, §. is cui. ver. porro. ȷ̃. de procu. vbi vnus ex correis credendi non potest aliũ correum procuratorem constituere, cum habeat idem ius proprio iure. Sed respdndet̃ ꝙ tex. ibi non probat hoc: glo. tñ videtur sentire. Sed non est verum vt Pau. de Ca. ibi declarat. & ita exemplum gl. defendit. ¶ Extra gl. aliud exemplum est in iudice seculari, qui cãm epo committeret: vt no. Bald. in aut. si quis litigãtiũ. in fi. C. de episc. aud. & Mod. hic in fi. Sed tale exemplum non videtur bene adapatari: quia tex. hic intelligitur in ordinario. qui habebat iurisdictionem in cã sibi delegata. Et hoc non verificatur in epo, qui non habet iurisdictiouẽ inter laicos. ¶ Vlt. dicit Bar. hic, quòd tex. intelligitur, quòd delegatio fiat volenti. Et secundum eum tria requiruntur ad hoc vt valeat delegatio, & inter alia requiritur, ꝙ delegatus sit subditus deleganti, vt patet per istum tex. hic. Sed aduertendum est, quia de necessitate hoc non requiritur, vt hic patet. Sed solũ hic cõsideratur ad hoc vt compelli possit, & ita Bar. ipse dicit in l. j. C. qui p sua iurisdictione, & no. Abba. per illum text. in c. pastorali in iiij. not. de offic. ord. Non omitto etiam disputationem quam facit Alex. in terminis huius legis an iste ordinarius qui in causa ista est delegatus possit habere salarium, latè tradit Alex. in disputatione Rex Aragonum. in iiij. dubio.

ADDITIONES.

a ¶ In ordinarium compromitti. Vide Bar. Bal. & Docto. in auth. si vero contingerit. C. de iu. quod est verum, tanquam in arbitratorem. non autem tanquam in arbitrum, secundum Bar. ibi, per. l. sed. & si in seruum. §. si quis iudex. & ibi doc. & Bar. infra de arb. vbi etiam Bal. & Pe. de Su. & An. in auth. vt difer. iu. §. si vero contingerit. Bar. in l. prętor. de tu. & cura. da. ab his. Sed secus est de iure canonico. secundum Bar. in d. §. si quis iudex, per c. cum tempore, vbi per Abb. & Doct. plene, & in c. innotuit. de arb. vide. Cy. in l. si qui ex consensu. C. de epis. aud. in Spec. de arbi. §. j. in versi. in iudicem. & ver. seq. & Host. in sum. eo. titu. §. i. versic. iii. adde ad hoc Pau. in in d. c. cum tempore, versi. sed an posit. glos. in d. c. cum tempore, in gloss. j. dicit sponte fieri posse volentib. partib. non autem ipso iudice cogente quod etiam tenent ibi Vin. & Doct. vbi Pan. Item valet in iudicem à quo de causa in qua sententiam tulit secundum d. Guil. de Cu. & Pet. de Suza. in d. §. si quis iudex. Item verum quod valet tanquam in arbitratorem simul de iure canonico: vt supra. per d. c. cum tempore, & c. cum causam, de elec. & c. veniens, de iureiuran. quo casu potest reductio peti, secundum Inno. in c. de causis. de offi. deleg. & Bal. in mar. in ver. compromissum. ver. pe. Item compromissum in ordinarium iudicem quando fieri non potest, si fiat, expirat, cum arbiter sit iudex ordinarius secundum Doct. & Pet. de Suza in d. §. si iudex.

b ¶ Copulàtiue. Illud est vim facere literæ. Breuiter dico, quod communis opin. est veritas. Sed est aduertẽdum quod est prohibitio iuris ciuilis intelligitur secundum morẽ sui temporis. quo non licebat ab arbitro appellare. Et sic si fuisset permissum iudici ordinario recipere arbitrium. data ei fuisset ansa, tum subditos concutiendi, & quauis occasione cogendi ad compromittendum in se, tum superiores eludẽdi, & priuandi recursu appellationis ad eos. Cum autem hodie vsu receptum sit vt liceat appellare, vt nec partes appellationi renunciare possint, cessat ea ratio, & prohibitio iuris ciuilis. [redacted]

1 *Suspecti tutoris cognitio, & remotio potest delegari.*
2 *Dictio, etiam est implicatiua, & exprimit casum magis dubitabilem.*
3 *Dictio, immo, ponitur ampliatiue, quando iungitur cum dictione, etiam: & idem cum copula, & aliquando ponitur correctiue.*
4 *Rescriptum & sententia principis habet vim legis.*
5 *Iudicandum est exemplis principis.*
6 *Cognitio suspecti tutoris criminaliter delegari non potest.*
7 *Dictio nullus alius, non excludit alios similes.*

Ognitio. ¶ Noto primo, ꝙ cognitio suspecti tutoris delegari potest. ad idem text. in l. j. §. an autem. ȷ̃. de suspec. tuto. Et tex. hic non solum de
1 cognitione † sed etiam de remotione intelligitur: quia in hoc fauor pupilli videtur cõsistere: & fauore pupillorum hoc introductum est, vt hic dicitur. Et quia hoc dicitur hic in legato proconsulis, qui remouere potest, Instit. de suspec. tuto. in princ. Alexan. tamen in disputatione Rex Aragonum in primo dubio in quarto argumento partis affirmatiuæ, videtur intelligere text. hic, ꝙ non referatur ad primum dictum illud. quod dicitur de vtilitate pupillorum. Sed magis placet quod dictum est. & facit tex. in l. iij. præterea. ȷ̃. de suspec. tuto. ¶ Secundo not. ꝙ propter vtilitatem pupillorum, receditur à communi regula, ad idem facit tex. in d. l. iij. § præterea. & in l. seruũ pupilli. ȷ̃. rẽ pu. sal. fo. ¶ Tertio noto. ꝙ plus est si aliquid transeat sub generalitate, quia si spe-
2 cialiter committatur, vt colligitur hic, ibi, † immo etiam. illa eñ implicatiua etiam, exprimit casum magis dubitabilem: vt in rub. C. etiam per procuratorem, & in l. j. vbi Bar. eo. tit. in fi. facit tex. in l. etiam. in l. illa verba. §. pueri. ȷ̃. de verbo. signi. cum si. vt tradit Alexan. consi. 117. animaduersis. col. iiij. li. ij. Aret. in consi. 67. est diligenter. col. ij. Et ista conclusio manifesta est, ex eo, quòd videmus ꝙ in pluribus casib. speciale mandatum requiritur, & generale mandatum non sufficit. l. mandato generali. ȷ̃. de procu. in c. qui ad agendum. de procu. in vj. Secus est in dispositione vniuersali, quæ fortior videtur: quia in illa includũtur etiam illa. de quib. specialiter disponi non potest. l. quædam, de acqui. rerum do. de
3 quo dictum fuit in l. j. s̃. eo. ¶ † Quarto noto, ꝙ dictio, immo, ponitur ampliatiue, qñ iungitur cũ dictione, ẽt. & idẽ est si cũ copula, & §. quib. vbi Bar. in j. consti. C. alias vero dictio, immo, correctiue ponitur. l. si ita scriptum. in prin. ȷ̃. de hæred. insti. vbi Bar. &

in l. Sti.

in l. Stichus, immo Pamphilus. ff. de manu. testa. no. p gl. xvj. q. j. c. pdicator. in verbo, immo, cũ si. vt tradit Fely. in c. nemo. de simonia. ¶ Vlt. noto, q rescriptũ principis habet vim legis. facit text. in l. metũ. §. sed qđ prætor. ff. qđ me. cau. & no. Ange. in l. j. ff. de ferijs cũ si. vt tradit ibi Ale. & idem Ale. in consi. 97. aliàs de facto. li. iij.
4 & dixi in rub. de rescrip. † Et secundũ hoc, limitatur regula, quæ dicit non esse iudicãdũ exẽplis. l. nemo. C. de sen. nã non habet locũ in exemplis principis: vt no. Ab. in c. causis. per illũ tex. de re iu-
5 di. † Sed considerandũ est vt dixi in rub. de rescri. q rescriptum, & sententia principis habet vim legis, & ideo videt iudicari secũdũ legẽ, & non exẽplis: sicut quando iudicat secũdũ consuetudinẽ, quæ mediantib. exẽplis inducit, non tamen verũ est simpliciter, q exẽplis iudicet. ¶ In glo. j. in prin. An datio tutoris delegari possit, dictũ fuit in l. j. s. eo. in verbo, mandari pñt. ¶ In ca. glo. ibi. l. j. §. suspecti, vera & *communis* solutio est secundũ Bar. in d. §. su-
6 specti. q ibi agatur criminaliter: † ideo delegari non potest: secus si ciuiliter: quia tunc cognitio delegari pôt vt hic. non autẽ remotio. vt latius ibi Bar. tradit. & doctrinã Bar. sequitur Saly. in l. fi. C. de suspe. tut. & Ange. Arc. Instit. de suspec. tut. in prin. col. pe. Ale. in disputa. Rex Aragonum. in j. dubio. col. v. Et sic quãtum ad istã legẽ secundũ Bar. tex. hic intelligitur de sola cognitione. Sed vt dixi in notabilib. videtur q iste tex. intelligat de cognitione, & remotione, quia fauor pupilli qui ponderat hic. videt remotionem respicere: qa cognitio sola parũ prodesset pupillo. Et hoc comprobat à similitudine, quã facit tex. hic de legato pconsulis, cui nõ solũ cognitio, sed etiam remotio cõpetit. l. j. §. an autẽ. ff. de suspe. tut. & insti. eodẽ in prin. & ita glo. hic videt intelligere istum text. de cognitione & remotione. Sed illum restringit in legato procõsulis. Et istam restrictionem videt sequi Alex. in dispu. pàlle. in j. dubio col. v. in ver. non ob. quartũ argumentũ. Sed iste intellectus non placet duplici ratione. prima. quia tex. hic dicit procedere fauore pupillorũ, ergo non vr̃ spãle in legato proconsulis. Secunda quia in principio ponit dictũ gñale, separatum ab eo qđ dicit de legato proconsulis, vt colligitur in illa implicatiua, immo et. Vnde Alex. in loco. s. allegato attentabat dicere. q crimen suspecti tutoris absolutè delegari possit, quia vr̃ competere iure magistratus, iuxta l. j. §. quæ vero. s. eo. Alleg. l. j. §. sciendũ. de suspe. tut. Et dum ibi dr̃ damus, exponit, id est, declaramus. Sed etiam hoc non satis facit: quia specialiter cognitio huius causæ data est spãliter quibusdam magistratib. d. l. j. §. j. & Insti. de suspe. tut. in prin. Ergo non videtur competere iure magistratus. l. j. in prin. s. eo. Et quia causæ cognitio requiritur, ergo videtur q delegari nõ possit. l. mandata. s. eo nisi dicamus q cognitio, & remotio suspecti tutoris, potest spãliter delegari, fauore pupillorum: quia etiam fauore pupillorum transit in generali iurisdictione, vt hic dicitur. Non ob. q utilitati & fauori pupillorum consultum videtur, ex eo q pendẽte causa suspenditur administratio tutoris. l. eum quem. C. de suspec. tut. §. si quis autem. Insti. eod. tit. quia respondetur, q cũ ista prouisio noua, quæ superuenit tendat in fauorem pupillorum, vnum remedium ab alio non tollitur. §. econtra. institu. de legatis. l. verbis. in fi. ff. ad legem Falci. no. Bart. in l. pluribus. §. & si placeat. de verb. obl. & facit qđ no. Barto. in l. consentaneum. circa fi. in versi. ij. C. quomodo. & quando iud. cum simi. vt dixi in ɔsi. 12. Et quia tex. hic expressè dicit propter fauorem pupillorum, & iste fauor consideratur in cognitione, & remotione. Et quia in dispositione legis, qđ dicitur de cognitione, etiam de decisione
7 itelligitur. l. iij. §. cognosci. de offi. præfec. vigilũ. ¶ † Vltimò Mod. no. glo. hic q licet in l. dicatur, q nullus alius possit, non tamẽ alij similes excluduntur: vt no. Bar. in l. j. §. & parte. ff. qđ vi aut clam. & Bal. in l. j. C. de contratab. qui inquit q per ista verba, solus eps, non excluditur capitulum ecclesiæ. Sed vt dixi in d. l. j. de contratab. ista dicta non vñr vera. quia illa verba, nullus alius, excludunt omnes alios. l. j. §. de his. de separa. & hoc quantum ad illam legẽ, quæ ita præcisè loquitur. Sed per hoc non excluduntur alij, qui p alias leges includuntur. & dictio solus, alios excludit. l. fi. vbi Paul. de Cast. C. de legi. facit tex. in l. ij. §. j. ff. de vsu & habi. cum simi. vt dixi in d. l. j. de contratab. & ideo si commissio facta sit soli episcopo capitulum excluditur: vt no. Abb. in c. cum apostolica. in fi. de his, quæ fiunt à præla. & dictum Bal. in. d. l. j. non est verum vt latè dixi ibi, vbi videndum est.

1 *Delegari an possit actualis missio in possessionem.*
2 *Aliud est dicere bonorum possessio, & aliud possessio bonorum.*

§. Vt possessio bonorum. ¶ Noto hic quatuor q possunt delegari, & hoc ex eo quod plena causæ cognitio in eis non requiritur, secus vbi plena causæ cognitio esset necessaria, quia illa non possunt delegari. l. mandata. s. eod. l. omnia. ff. de reg. iur. notatur per glo. in l. nec quicquam. §. vbi decretum. s. de offi. proconsul. & Barto. ibi col. ij. & in l. Imperium. col. pe. ff. de iuris. om. iudi. & hoc procedit sm *communem* opi. Sed tñ disputando, contrarium vr̃, posse sustineri, vt Alexan. tradit in disputatione, Rex Aragonum. in ter-
1 tio dubio. † Secundò ista de quib. hic dr̃, pñt delegari, quo ad cognitionem de mittendo in possessionem Sed ipsa missio actuali cùm sit meri imperij, delegari non potest. l. iubere. ff. tit. ij. l. ea quæ §. magistratibus. ff. ad municip. & ita gl. Bart. & Doc. *cõiter* hic tenent. Sed Pau. de Cast. miratur hic: quia si potest delegari an aliquis sit mittendus, in quo aliqua causæ cognitio requiritur, à fortiori ipsa actualis missio, quæ fit absque aliqua causæ cognitione, debuit posse delegari. Alex. in l. iubere. col. ij. respondet q maior est citatio realis, quã verbalis. Vnde delegatus qui potest cognoscere de causa, & citare verbis, non potest citare re ipsa. §. si verò ignoti. in auth. de testi. & no. in l. ij. ff. tit. ij. & hoc confirmari videtur, quia delegatus, licet de causa possit cognoscere, non tamen eius sententiam exequi potest: vt no. in l. à diuo Pio. in prin. ff. de re iudi. Sed tamen ista responsio non videtur tollere difficultatem, quam facit Pau. de Ca. quia dato q sit maior citatio realis, quam verbalis, hoc videtur verum, quantum ad capturam personæ. d. §. si verò ignoti. Sed quantum ad missionem in possessionem, de qua agitur, videtur stare argumentum Pau. de Ca. dum dicit, q in ipsa cognitione, an quis sit mittendus causæ cognitio requiritur, & tamen potest delegari, à fortiori videtur q actualis missio, in qua causæ cognitio non requiritur, debet delegari. Augetur difficultas: quia actualis missio, etiam potest fieri à nuncio simplici: vt per gl. in l. j. ff. tit. ij. Ergo videtur q facilius delegari possit, quam cognitio. Non ob. q eius sententiam non exequitur, quia illud contingit ex eo q functus sit officio suo, vel quia non habet familiã. ¶ Vnde pro meliori resolutione considerandum est, q iura expsè dicunt, q missio in possessionẽ est mixti imperij. l. iubere. ff. ti. ij. Et ideo magistratus municipalis non posset iubere possidere. l. ea quæ. §. magistratib. ff. ad municip. Et sic missio in possessionem rẽ seruatæ est maiorib. magistratib. ergo non potest delegari. & talis missio videtur fieri à maiori magistratu, quãdo pronuntiat quod mittatur de præsenti: vt probatur in d. §. magistratibus ibi, iubere possidere. Et ista missio est separata ab illa missione, quæ fit postea per nuncium, quia illa quæ fit à nuntio est facti, & ille nuncius facit nomine alieno. Sed pronuntiatio quod de præsenti mittatur, est iuris, & fit à maiori magistratu: ideo ista missio reseruata maioribus magistratibus reputatur maior quàm cognitio. Et per hoc tollitur ratio Pau. de Cast. & qđ dictum est de nuntio. Et ratio huius reseruationis factæ maioribus magistratibus potest esse, quia ipsa realis missio, quãdoque expeditur manu militari: vt no. in l. qui restituere. ff. de rei ven. & per hoc reputatur esse maioris ponderis: vt Alex. dicit in disputatio. præallegata in iij. dubio, col. v. Vlterius etiam contra communem opin. non videtur verum, quod tex. hic de cognitione intelligatur, & non de actuali missione: quia verba literæ repugnant: dum hic dicitur, ut possessio bonorum detur. & ibi, in possessionem mittatur. & ibi, possidere iubeatur. ista enim uerba actualem possessionem respiciunt, & non cognitionem. & ita Alex. arguit in disputatione, Rex Aragonũ, in iij. dubio. col. vj. partis affirmatiuæ. & uidetur sentire glo. hic, dum exponit, detur, id est, pronuncietur danda. & sic sentit quod uerbum, detur, respiciat actualem missionem, & idem Alb. hic post Dy. qui exponit text. ibi, possidere iubeatur, id est, pronuntietur mittendus. & ibi, in possessionem mittatur, id est, mitti pnuntietur. & non est nouum, quod verba quæ designant factum aliquid fuisse, exponantur pro voluntate & destinatione. facit. l. illud. C. de sacrosãn. eccl. vbi glo. in ver. fecerit exponit, id est, facere voluerit. & in l. fi. C. de procu. in ver. dederit, exponit pro destinatione, & in l. stipulatus sum damã. de verb. obl. in glo. in ver. dares. exponit, id est, dare velles. ad idem glo. in l. Labeo scribit, si mihi bibliothecam. in ver. vendidisset. ff. de contrahen. emp. in l. si rem æstimatam. in ver. dederit. ff. de iure do. cum si. vt tradit And. Sicu. in consil. xxj. col. iij. lib. ij. & dixi in regula, non vult hr̃s esse. ff. de regu. iud. & adde text. in l. si quis missum. in princ. & glo. exponit missum, id est, mitti iussum. de dam. infec. Ista tamen resolutio non satisfacit: quia text. hic dicit in possessionem mittatur, & eodem modo loquitur text. in l. iubere. ff. tit ij. ibi, & in possessionem mittere. Similiter text. hic dicit possidere iubeatur, & idem dicitur in l. ea quæ. §. magistratibus. ff. ad municip. ibi, iubere possidere. Cùm ergo ista iura eisdem verbis vtantur, non videtur quod diuersimodè possint intelligi. Præterea si verba ista deberent impropriari, magis congruum videtur, quod verba hic accipiantur propriè pro actuali missione, vt verba sonant. & in legibus contrarijs accipiantur verba impropriè pro cognitione, quia magis conuenit quod cognitio, quæ videtur maior, non possit delegari, quam actualis missio, quæ minoris ponderis videtur. ideoque magis consonat, vt dicamus quod tex. hic ĩtelligatur de actuali possessione, in qua agit de modico pĩudicio, prout exempla hic posita oñdunt: In cõtrarijs uerò etiam illa verba de actuali possessione intelligantur, prout etiam verba sonant. Sed de illa in qua agitur de maiori præiudicio, de quo videbimus in l. iubere. ff. tit.

re. j. tit. ij. ¶ In gl. j. in prin. ibi, vel dic. vna pro ista gl. uide Bar. in l. ij. in prin. col. j. j. de bon. pos. vbi ait, quod aliud est dicere bonorũ possessio, & sit vna pars, & est nomen iuris, vt in l. iij. §. j. ff. de bo. pos.
2 † aliud est dicere possessio bonorũ, vt sint duæ partes, & tunc est nomen facti de quo videdum est, vt dixi in l. j. col. pe. C. qui admit. ¶ In eadem gl. ibi. & conuerte gl. sentit aliã differentiã, quę est, an dicatur possessio bonorum, vel bonorũ poss. quia illa quæ est iuris dr̃ bonorũ possessio, illa quæ est facti, dr̃ possessio bonorum, & ita Cyn. dicit in l. fin. in j. q. C. vnde legi. & Io. Fa. insti. in rub. de bo. pos. de quo etiam dixi in d. l. j. C. qui admit. vbi videndũ est. quia materia non cadit hic. ¶ In ea gl. ibi, & sic dic bonorũ possessio, conuertẽdo l͞ram, q̃ hic habet. & pro intellectu facit verbum detur, quod conuenit bon. pos. vt in rub. vt ex legibus senatusve consul. bon. pos. det. & facit tex. in l. imperiũ. j. ti. ij. ibi ĩ danda bo. pos. & ſm gl. restringitur iste tex. in bo. pos. quæ non tribuit ius: quia illa quæ tribuit ius, datur cã cognita. l. iij. §. si cã cognita. j. de bon. poss. Sed ista restrictio ad istũ intellectum non satisfacit: quia absolute text. hic loquitur de bo. pos. ¶ Et postea ponit exemplum alternatiuè, tanquam diuersè à primo dicto generali de bon. pos. quæ non tribuit ius. Ergo in primo dicto vr̃, quod generaliter text. intelligatur de bo. pos. quæ tribuit ius. Non ob. rõ gl. quod illa concedatur causa cognita, & per ɔ͞ns quod delegari non possit: quia ad hoc (in quo fundamentum gl. consistit) r͞ndet, quod tex. in d. l. iij. §. si causa cognita. non præcisè dicit quod in bo. pos. requiratur cãæ cognitio. Sed loquitur conditionaliter, si causa cognita, bo. pos. detur & cã cognita, dat̃ præsente aduersario, cui bonorum possessio. præiudicat, & tali casu non potest delegari, quia causa cognita datur absq; aduersario, si concedatur non fit absenti præiudicium: quia illo veniente erit preferendus, si probabit se potiorem. Et tali casu absente aduersario, datur sine cãæ cognitione, vt no. Bar. in d. l. iij. §. si causa cognita. in versi. iij. q͞ro. Et in tali bo. poss. in qua cãæ cognitio non requiritur, potest habere locum tex. hic, Dicit tamen Albe. hic, quod iste intellectus gl. quòd intelligatur de bo. poss. est verus in se, sed non vr̃ de mente Iurisconsulti. Et hoc fortè dicit propter ordinem literę, Et secundum literam erit sensus, vt bon. poss. detur in bonis debitoris, ex primo decreto, vt dicunt Bald. & Pau. de Cast. hic; & talis bon. poss. delegari potest.

1 *Delegatus non potest causam alteri subdelegare.*
2 *Causa delegari potest, etiam priuato.*
3 *Delegatio modicam castigationem transfert.*
4 *Actus nullus, & inutilis, an & quando à pari procedant.*

MANDATAM. ¶ Primò noto, quòd delegatus non potest causam alteri subdelegare. idẽ dicitur in l. à iudice. C. de iud. Et ratio vr̃ esse, quia delegatus non habet iurisdictionem iure proprio, ideo al-
1 teri cam non committit. l. moræ. j. tit. ij. † Et ista ratione idem esset dicendum in delegato principis, sed in eo lex vlterius procedit, dãdo sibi p͞tatem delegandi. c. pastoralis. in prin. & c. fi. de offi. dele. & delegatus inferioris à principe, de quo tex. hic loquitur, non põt alteri cãm committere, etiam si impeditus sit: vt notabiliter tradit Bar. in l. legatus. in fi. in ver. sed quero. ff. de offi. procon. ex quo inferebã priuilegium datum delegato à principe, vt possit subdelegare intelligitur ex causa: quia hoc modo priuilegium satis operatur, ex quo alius delegatus, etiam cum cã non potest, vt dixi in c. si pro debilitate. de offi. dele. Et de materia huius l. in prin. Doct. se remittunt ad l. moræ. vbi videbimus. j. tit. ij. ¶ Secũdò noto. quòd
2 † cã delegari põt etiam priuato & sic priuati iurisdictionem recipere possunt, nõ t͞n illam p͞nt tribuere. l. priuatorum. C. de iur. om. iud. & licet tex. hic videatur loqui limitatiue in iurisdictione mãdata priuato, idẽ t͞n videtur. si mãdata sit h͞nti iurisdictionem, quia in tali causa delegata non habet iurisdictionẽ, nisi virtute delegationis, & in priuato vr̃ casus magis dubitabilis: iõ ĩ priuato hic tex.
3 loquitur. ¶ † Tertiò noto, quod delegatio modicam castigationem transfert. ad idẽ tex. in l. j. in prin. s͞. eo. facit tex. in l. magistratibus. j. tit. ij. & in l. ij. j. ti. ij. in c. præterea. & in c. ex literis. in c. pastoralis. in prin. in c. ĩ causis. de of. dele. Et ista modica castigatio, de qua tex. hic loquitur, intelligitur quòd verbalis sit. ita istum text. declarat Bar. in l. Imperium. in vlt. gradu meri Imperii. j. tit. ij. Et hoc confirmatur: quia modica coercitio corporalis, delegari non potest. l. nemo potest gladii. j. de regu. iur. vbi dicitur, quòd potestas gladij delegari non potest, nec cuiuslibet alterius coercitionis. & in l. solent. in princ. s͞. de offic. procons. Nisi dicamus, quod non potest delegari specialiter, venit t͞n in consequentiã, vt vr̃ probari in præterea. vbi Abb. de offi. delega. de quo videbimus in l. Imperium. ¶ Vlt. noto, ibi, nulla est. quod iurisdictio delegata absq; modica coercitione est nulla. Et intelligitur nulla, idest, modici effectus. ita istũ tex. Abba. declarat in c. cum contingat. col. iiij. de fo. compe. ¶ Et
4 ex hoc inferri videtur, quòd † actus nullus, & inutilis, à pari procedunt, Mod. quædam similia Doct. adducunt, sed sunt iura, quæ expressè hoc probant cap. extirpandæ. de præben. in cap. inter corporalia. §. neq; de testa. episc. & in l. j. §. & si quidem. j. quod cuiusque vniuersitatis. in l. quoties. j. qui. sati. cog. Adde t͞n quod quãdoque plus operatur actus factus inutiliter, quam si nullo modo factus sit quia si actus nullo mõ fiat, non entis nullæ sunt qualitates. l. eius qui. §. quod si stipulatus. j. si cer. pet. l. si seruum mihi. §. j. j. de act. emp. Sed actus inutiliter factus aliquid operatur. declarat. enim voluntatẽ. l. fi. vbi Bar. j. de reb. eo. in l. qui à patre. vbi Bald. j. de confir. tuto. Et ex actib. nullis, consuetudo inducitur: vt no. Ang. Are. in §. ex non scripto col. viij. Insti. de iure natu. vbi alios refert. Et aliud est prorsus non habere: aliud est perniciose habere, vt tex. dicit, in c. quod quidam. j. q. j. Et aliud est decedere nullo cõdito testamento, aliud est decedere condito testõ licet inutili, vt tradit Cal. in cousil. 6. de consti. Ro. in consi. 199. præsens statuti particula. in prin. Ant. de Bu. in consi. 25. ad primum dubium. in prin. Et ex omnibus s͞. dictis euidenter constat, quod cum maxima diligentia totus iste titulus absolutus sit. Philipp. Deci. in faustissimo Gymnasio. Pisano. M. D. X. I X.

De officio assessorum. Rubrica.

1 *Assessor dicitur ille qui assistit iudici, & illum instruit ad procedendum, recte iudicandum.*
2 *Assessor debet esse peritus.*
3 *Assessor dicitur esse consiliarius.*
4 *Assessor an possit esse laicus.*

¶ Continuatur iste titulus ſm Pau. de Cast. Ro. & Moder. quia dictum est de officio eorum, qui habent iurisdictionem ordinariã, vel delegatam: & quia quandoque tales iudices imperiti sunt. l. certi. C. de iudi. ideo assessores accipiunt, quorum consilio instruantur. de ordinario habetur in l. metũ. §. sed quod prætor. j. qđ met. cau. & de delegato in c. statutum. in §. assessorem. de resc. in vj. merito competenti ordine ponitur hæc rub. de offi. asses. Sed considerandum est in tali continuatione quæ cõiter approbatur, quod attẽta ratione. s͞. dicta, iste titulus debuisset poni post titu. seq. de iur. om. iud. & ideo videtur dicendum, quod hoc sit de arbitrarijs. Et ad intelligentiam rubricæ, assessor propriè dicitur secundum Azo.
1 in summa, C. eo. tit. & Spec. eo. ti. in prin. ille † qui assistit iudici, [a] & ad illum instruit ad procedẽdum, & rectè iudicãdum, & ideo † de-
2 bet esse peritus, quia habet supplere imperitiam iudicis [a] vt gl. dicit
a in auth. de iudicib. in prin. verbo, nostris, & no. Ange. in consi. 371. primus punctus. col. j. vbi inquit, quod officium assessorum inductum fuit, vt imperitiæ iudicantis succuratur, & ideo si imperitus reperitur assessor, reprobari potest: vt no. Bal. in l. sed & reproba-
3 ri. infra. de excu. tutor. & officium assessoris est consulere ideo † dicitur consiliarius. l. consiliarios j. eo. l. consiliarios. C. eo. tit. vnde qui non potest esse consiliarius, non potest esse assessor: vt no. Bal. in l. nemini. in prin. C. de aduo. di. iu. Et in dubio. factum à potestate, videtur factum de consilio assessoris: vt no. Bar. in l. quoniam iudices. C. de app. & ideo pro malo consilio assessoris tenetur. l. ij. j. qđ quisq; iur. adeo quod facit litẽ suam: & cõueniri potest sicut rector principalis, vt no. Ang. in l ij. C. de his, q latro. defer. & in §. omnem. in auth. de liti. circa fi. in ver. vlt. not. & Bal. in d. l. quoniã iudices. in j. no. dicit, quod quando potestas facit iniustitiam, eius assessor tenetur, nisi protestetur: & ei contra dicat apud acta, & idẽ Ange. in §. quoniam. secundo. in auth. vt nulli iudi. circa fi. & Bar. in tract. represaliarum. in vj. q. principali incipiẽte ad secundũ quęritur, & tradit Bar. Vero. in cau. 214. si potestates terrarum. & Paris de Puteo in trac. syndicatus. in 23. char. in versi. potestas qui tulit sententiam. An autem iudex teneatur sequi consilium assessoris latè disputat Lucas de Penna, in l. omnes iudices. col. vij. in ver. sed cum permittatur C. de decu. libr. x. In alijs an consilium sit
4 sequendum, dixi in c. si pro debilitate. in col. vj. de off. dele. † Et an
b laicus [b] possit esse assessor episcopi. Mod. hic concludunt quod sic. latius dixi in c. ij. de iud. col. xv. ver. vj. quæritur.

ADDITIONES.

a ¶ Iudici. Quis autem sit assessor, habetur in Spec. de assessori. §. j. in princ.
b ¶ An laicus. Adde an assessor episcopi possit esse laicus d. Gem. Phi. Fran. in C. statutum. §. assessorem. de rescri. in vj. Holt. An. de Bu. Pan. Felyn. Deci. in c. ij. nu. 27. de iud. vbi quod sic. & benè.

1 *Dictio, fere, importat diminutionem.*
2 *Assessor non dicitur iudex, nisi largo modo.*
3 *Causę criminales licet non possint delegari, tamen in talibus causis non excluditur consilium assessoris.*
4 *Iudex ex officio an possit interrogare aduocatum, an sit infamis,*
5 *Iudex ex officio, potest testem infamem repellere, etiam si à parte non opponatur.*
6 *Iudex ex officio, debet reijcere libellum ineptum.*
7 *Libellus ineptus admittitur in quo quis vsuras petit.*
8 *Libellus generalis procedit parte non opponente.*
9 *Iudex licet possit lacerare libellum ineptum, tamen non cogitur si non velit.*

Omn

Mne. ¶Noto q officium assessoris consistit in his, quæ dicunt. Istum tex.declarat.etiam Azo in summa.C.e.col.ij. Et etiam in omnib.aliis ;quæ in iudicio occurūt videtur verificari offiñ assessoris.Ideo text.
1 dicit ferè. Ista dictio importat diminutionem, vt no.Bal. in l.fi.in xv. opp.de edic.diu.Adri.tol.Old.in consi.49.consueuit dubitari. vbi alle.l.ij.C.de vete.iu.enu.facit tex.in l.omni ferè.s̄. de adop.vbi gloss. & in l. hactenus,in §.in hoc iudicium.& gloss.ibi in verbo fe
a rè, a de aqua plu.arc.& Instit.quod cum eo. in princ. vbi gloss. Et officium assessoris,est in consulendo, quia assessor non habet po-
2 testatem iudicandi, videbimus in gloss. †Et assessor non potest esse iudex, quia officia sunt incompatibilia, arg.l.fina.C.de offi. assesso.largo tamen modo assessores dicuntur iudices, vt not. Angel. hic in statuto Florentino. Propriè tamen statutum in assessore nō habet locum in iudice, nec econtra, vt aliàs consului in pulchro casu Florentiæ, vt patet in consil.s. vbi plura dixi quæ in proposito bene faciunt. ¶In gloss.in verbo, cognitionib.ibi,ciuilium, &
3 criminalium,not. gloss.q† licet causæ criminales non possint delegari,non tamen excluditur consilium assessoris in talibus causis. Bene facit text. in l.quidam decedens.§.j.j̄.de adminis̄t.tut.vbi cōsilium eius accipitur ab eo qui est inhabilis in actu principali. Et q not.Pau.de Castr.in consil.86. videtur dicendum. vbi concludit, quod licet reprobata sit conditio,quæ astringit mulierem ad contrahendum matrimonium cum consensu alterius.l.cum tale.§.re scriptum.j.de condi. & demonstr. Secus tamen dicit in conditione, quæ requirit consilium alterius,vt quia illa valet. & ratio videtur, quia consilium non tenetur sequi.c.cum olim.de arb.¶In gl. postulationib. colligitur ex ista gloss. secundum Bart.& Doct. qd
4 † iudex possit interrogare aduocatum an infamis sit, & q tenetur respondere. Sed certè ista glo.non dicit hoc.primò. enim dicit q iudex videre debet, an infamis sit qui postulat, deinde subijcit, itē cum interroget ad veritatem inueniendam.Et istud secundum dictum separatum à primo reddit, vt patet per illam distionem,itē & ideo secundum dictum non debet referri ad primum, quin interrogetur an sit infamis,& ita in effectu Fulgo.post Sali.hic dicit, & bene. Et si gloss. voluisset illud quod dicit Bar. nō rectè loqueretur, quia nō cogitur quis propalare turpitudinem suam, vt hic Bar.dicit. & idem Bart. in l.ij.§.quod obseruari.col. fina. C.de iura.cal. & in l.Marcellus.rerum amo. in l. qui iurasse.§. si pater. de
5 iureiu.Et subijcit Ro. q † iudex ex officio potest infamem repellere testem,licet à parte non opponatur, & idē not.Bal. in l.quos prohibet.ver.item not.ex ista lege.j̄.de postu. & est dictum Inno. in c.intimauit.de testi.cum si. vt Fel.scribit ibi, & in c.nulli. de accu.& in c.cum I.& A.colu.iij.de re iud. Et ista conclusio procedit quando testis est omnino inhabilis, ita q non possit tacitè vel expressè consensu partis habilitari, aliàs secus videtur, vt not. dicit Anton. de But.in c. cum dilectus.col iij.& sequitur Imo.ibi, colu. pen.de consue. & Alex.in l.iiij.§.hoc autem iudicium.colu.iiij.de dam.infe.ver.item inquantum. & Fely.in d.c.intimauit.Et ad hoc facit quod no.Abb.in c.fi.§.j.in ij.no.de offi. dele.de forma, q̄ cōsensu partium remitti potest,& quod dixit Ab. post alios in c.iurauit.de proba.de vitio remissibili, de consensu partium, de quo dixi ibi.Et adde ad istā gl.in vebo,postulationib. q intelligi potest tex. de petitionib factis verbo,quia inferius loquitur de libellis.facit tex.in l.cum postulassem.de dam.infec.¶ In gl.in verbo libellis.
6 no.† q iudex ex officio debet reijcere libellum ineptum.ita Bart. & Doc.hic ad idem est gl.xj.q.j.in c.sacerdotib. & est dictum Inn. in c.j.de offi.vica.cum simil & congerunt Mod.hic. & adde Abb. c.dilecti,in secundo not.de iudi. Car.in cle.j.in iij.q.off.ord. & Inno. in c.ex parte.col.ij.vers.sin autem.de testi.spo.vbi inquit,q lacerandus est libellus,in quo quis peteret sibi restitui concubinam. & iudex dicitur esse in lata culpa, admittendo libellum ineptum, vt dicit Bal.in l.ij.§. si absens col.fin.in vers.vndecimò quæritur.j̄. si ex noxa. causa aga.Et ista conclusio limitatur non procedere in
7 casu.c.debitores.de iureiu.† vbi admittitur libellus ineptus,in quo quis vsuras petit,& ibi est casus singularis,vt euitet piuriū.ita Car. ibi dicit in fin.& sequit Fel.in c.dilecti. in prin.de iud.Et ad declarationē prædictæ ɔclusionis,notandū est,q libellus ineptus dr̄, quando conclusio non inferr̄ ex narratis,vt Ang.hic dicit.& Cor.in ɔs. 121.q̄q̄.circa fi.lib.j.& dicitur esse libellus ineptus ex parte agentis, si laicus petat ecclesiā,vel ex parte cōuenti,si cōuenit rei vendicatione ille q nō detinet.vt no.Bald.in cōs,604.casus talis,Zeno.lib. iiij.& Pau.de Cast.hic.& hoc modo procedunt ea q̄ Doct. dicūt
8 de libello inepto.in locis.s̄.alle.† Secus est si libellus ineptus sit pp generalitatē:quia tunc libellus procedit parte non opponente: vt Abb.distinguit in c.cum dilecti.in iij.no.de emp.& vend.& tali casu nō videtur q iudex libellum reijcere possit, ex quo valet parte non opponente.l.fi.C.de anna.exce.Ita inferri vr̄ ex eo,quod.s̄. dixi,secundum Ant.de Bur.& Imo.in d.c.cū dilecti.de consue.Et q dictum est procedere libellū gn̄alē,parte non opponente, ɔcedit in ciuilib.secus in criminalib.in qb.libellus generalis nō admittitur etiā parte non opponente:vt no.Bal.in l.pe.col. xj.ver.iuxta hoc q̄ro.C.de confes.cum.si vt tradit Alex.in ɔsi.72.inspecto.col.pe. lib.j.& in consi.32.in cā executionis.col.iiij. lib.iiij. & dixi in d.c.
9 dilecti.de iud.& in ɔs.83.¶† Vlt.notandum est,q licet iudex lacerare possit libellum ineptum,tn̄ non cogit,si non velit:vt no.Pau. de Ca.in l.vbi pactū.col.pe.C. de transā. De quo dicto plura dixi in c.ad hæc.el.iij.de app.vbi videndum est.¶In glo.in verbo, edictis.ibi,gn̄alib.Bar.videtur reprobare gl.quia edicta generalia spectant ad decuriones,vt no.in rub.C.de decr.decu.li.x.sed gl.saluari pōt:qa etiā sunt q̄dam edicta gn̄alia,q̄ fiunt à magistratib.putà,q arma non deferant,q nō blasphemet.facit tex.in §.prætorū quoque.Insti.de iur.natu.& in l.ɔcipiunt ædiles..n fi.j̄.de ædi. edi. & in talibus.ɔsiliū assessoris requirit.&licet gl.ponat exēplum in edictis gn̄alib.exēpla non restringunt rl̄am.§.hactenus.Insti.de gradi.ideo exemplum poni potest in edictis,specialib,uidelicet in citationib. quę quandoq; fiunt per edicta in causis priuatis.l.consentaneum. C.quomodo,& quando iud.l.& post ed ctum.j̄.de iudi.

ADDITIO.

a ¶Ferè.No.hic q ferè,est dictio diminutiua,id est quasi,Bald.in l.fi.xv.op.C. de edil. di.Adr.tol.C.de ve.iu.enu.l.j,iiij.q.vij.c.qui fine Old.consi.49.in fi.

1 *Libertus potest esse aduocatus,assessor,& notarius.*
2 *Infamis non potest esse assessor.*
3 *Assessoratus an sit dignitas.*
4 *Verbum,arbitror,& verbum videtur,important iuris decisionem.*
5 *Relationi alicuius statur,quando ille qui refert,potest disponere,*

1
Iberti. ¶†No.q liberti assidere pn̄t.& pariter libertus potest esse aduocatus.l.j.C.de posthu.& simil'r esse notarius:vt spe.in ti.de instr.edi.§.restat videre.col.ix.ver.qd in liberto.alle.l.fi.C.de ser.reipub.manu.vbi Sal.no.illum tex.ad hoc.dignitatē autem hēre non pōt libertus.l.fi.C.ad l. Viscel.nisi ius aureorum annulorū ɔsecutus sit: hodie verò statim q qs libertatem ɔsequit,ius aureorum anulorū
2 hēre intelligit.§.j.in auth.ut liberti de cætero. col. vj. ¶†Secundò no.q infamis nō pōt esse assessor.ex quo Rom.hic infert, q assessoratus sit dignitas:& uidet sen tire glo.hic,in verbo,ɔstitutum.& in l.ij.C.de digni.lib.xij.Pau .de Ca.hic dicit,q honor est hēre offi-
3 cium assessoris pro quo est gl. in l.diuus.j̄. ad muni. ¶†Sed certè isto tp̄e libertus non poterat hēre honorem, neq; dignitatem, ut dr̄ in d.l.fi.ad leg.Viscel.ergo vr̄,q non esset dignitas, neq;honor, officium assessoris;quia competebat liberto,ut hic hr̄.Et hoc confirmat:quia si esset dignitas,essent prohibiti p multa iura,q̄ ɔhibēt habere dignitatem infames.l.ij.C.de digni.lib.xij.Et non esset verū q non sunt ɔhibiti legib.prout hic dr̄. Adde etiā q potest text.intelligi in liberto infame.prohibito assidere, & sic limitatur qd̄ dictū est in prin. & est sensus q liberti assidere pn̄t, nisi infames sint: quia propter istas duas qualitates prohibetur,sed magis mihi placet,q hic principal'r duo dicta ponantur.primum est,q liberti assidere pn̄t secūdum q infames prohibentur,vt denotat illa aduersatiua,autem.& quia tex.absolutè loquitur de infame, & non re-
4 petit de infamib.libertis ¶†Tertiò not.q uerbum, arbitror, importat iuris decisionē.idē de uerbo,vr̄.de verbo.putamus,& credimus,vt dixi in c.j.de iud.in vlti.no.in lect.j.Pisana, & ij.Papiensi.
5 ¶Quartò no.ibi,refertur constitutum,q statur relationi,quando ille qui refert,potest disponere,& hoc modo limitatur qd̄ dicitur in auth.si quis in aliquo.C.de eden.& no.Bar in pulchra q.in l. admonendi.col.ij.de iureiur.cum si.vt dixi in c.ij.ij.col.de rescr.& in d.authen.si quis in aliquo.

1 *Episcopatus,& prouincia,possunt diuidi,& de vno duo fieri possunt,*
2 *Episcopatus diuisio,& prouinciæ non potest fieri,nisi auctoritate Pontificis, & Imperatoris.*
3 *Rex non potest creari,nisi habeat.x.vel.xi.ciuitates.*
4 *Prouincia,qualiter intelligatur.*
5 *Assessor in sua patria non potest esse,& sua intelligitur,non solum ratione originis,sed etiam domicilij.*
6 *Domicilij locus,est potentior.*
7 *Accidens magis inspicitur,quàm natura.*
8 *Locum tenens,an quis possit esse in sua patria.*
9 *Pro modico tempore toleratur illud,quod aliàs prohibetur.*

1
a Ieadem. ¶†Not.q de vna prouincia, a duæ fieri possunt, sicut etiam de vno episcopatu duo fieri possunt. xvj. q j.c. ɔcipimus, & de vna parochia,dnæ ɔstituunt.c.ad audietiā.de ecc. ædifi. & vna ɔbēda ēt diuidi pōt in duas.c.vacāte.de præbē.& ibi Ab.ponit q̄ requirant sic etiam fundus in duos diuidi pōt.l.qd̄ in rerum.§.quod si post

ADDITIO.

a ¶Vna prouincia. Adde hic quòd prouinciarum diuisio est de iure gentium.Bart.in l. ex hoc iure.in fi.ver.opp.dicitur.hic.s̄.de iust.& iur.

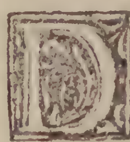
si post. & in l. planè, la. j. §. fin. de lega. j. Et idem de vna domo, duæ fieri pn̄t. l. si quis duas. §. si qs partē. ĵ. cōia pdio. Et q̄tum ad ꝑuinciam de qua text. loquit̄, intelligit̄ ꝙ fiat diuisio per rescriptū Imperatoris, vt no. Bar. in l. j. per illum tex. circa fi. in versi. sed q̄ro. C.
2 de metrop. Beryt. li. xj. † Et idem in diuisione epatus q̄ fit cum auctoritate Pontificis. d. c. ꝑcipimus. xvj. q. j. Et vlterius requiritur, ꝙ ꝑuincia sit capax, vt duæ constituant̄, vt dr̄ de ꝑbenda. d. c. vacante. Gratia exempli, quælibet ꝑuincia dēt habere vnū archiepūm, & x. ant xj. epōs. c. scitote. vi. q. iij. no. Abb. in c. sicut olim, de accu. vnde si in vna prouincia essent. xx. episcopi, duæ cōstitui possunt.
3 & eodē modo infert ad Regem: quia non vr̄ † ꝙ Rex creari possit, nisi habeat. x. ant xj. ciuitates: vt no. Abb. in c. constitutus. de testi. & ideo aliàs dicebatur in Duce nostro Medio ꝙ meritò rex cōstitui posset. plus etiam voluit Aret. in d. c. constitutus. ꝙ absq; dicto numero ciuitatum, Rex effici posset: quia populus Romanus creauit sibi Regem: qui aliam non habebat ciuitatem. l. ij. §. post originem. s̄. de ori. iur. Et hoc idem not. Ange. in l. ex hoc iure. de iusti. & iur. col. fin. vbi per illum text. dicit, ꝙ quælibet ciuitas, po-
4 test sibi Regem eligere. † Et ad prædicta qualiter ᵃ prouincia intel-
a ligatur, tradit Bar. in extraua. qm̄ nonnullos. in verbo Lombardię. & in d. l. j. C. metrop. Beryt. lib. xj. Card. in cle. dudum. ver. extra ciuitatem. in j. q. de sepul. Imo. in c. pen. col. antep. ver. & aduerte. de testi. Saly. in l. fin. C. de præscrip. lon. temp. Ange. Are. Insti. de
5 vsuca. in prin. col. pe. ¶ Secundò no. † ꝙ non potest esse quis assessor in patria sua, & sua intelligit̄ considerato pn̄ti statu: quia qualitas adiuncta verbo intelligitur s̄m tempus verbi. l. in delictis. §. si extraneus. ĵ. de nox. l. si Titius. ĵ. de testa. milit. vbi Bar. & sua intelligitur non solùm respectu originis, prout tex. hic loquitur: sed
b etiam ratione ᵇ domicilii: quia sicut in loco originis, ita etiā in loco domicilii quis prohibetur habere officium. l. iij. C. de diuer. offi. lib. xi.. Et hoc quidem probat̄ hic, vbi quis non pōt in sua ꝑuincia assidere. & prouinciales dn̄r non solū, qui ex ꝑuincia oriundi sunt, sed etiā qui in prouincia domicilium hn̄t. l. prouinciales. ĵ. de
6 ver. sig. & ita Alb. hic dicit. ¶ † Et ad hoc etiam facit, qa locus domicilii est potentior: vt no. per glo. in c. statutū. in §. cum secundo. in verbo, vnam dietam, de resc. in vj. Anto. de But. in consi. 25. viso puncto. in fi. cū si. vt tradi Fely. in c. fi. de fo. compe. col. xij. & quia rō quæ consideraẗ in loco originis, vt per gl. in l. hi qui in prouinciam. ĵ. ex qui cau. maio. militat pariter in domicilio. ¶ Tertiò no.
7 hic, † ꝙ magis inspicit accidens, quā natura. & idem no. Bar. in l. j. §. remouet. ĵ. de postu. & hoc intelligit̄ qn̄ accidens naturæ ꝯtradicit: aliàs secus: vt Ang. hic concludit. & idem no. Bar. in l. qui habet. ĵ. de tuto. cum si. vt tradit Ale. in l. si quis posthumos. de lib. & posthu. Et hoc inducit̄ per Bal. hic, & Pau. de Cast. post Cy. ad q. si concesse sint represaliæ contra Florentinos, hoc nō intelligit̄ contra Florentinū habentem domicilium Bononiæ: licet oriundus sit Florentiæ: & ista ꝯclusio ꝓcedit, nisi talis Florētinus qui domicilīū habet Bononiæ subiret onera Florentiæ per se vel alios: vt no. Bar. in tract. represaliarum, in vij. q. prin. iij. q. illius princ. q. cum si. vt tradit Alex. post Imo. in rub. ĵ. sol. ma. ¶ In gl. j. ibi, nisi quatuor mensib. & tunc cum permissione principis. Sed aduertēdum est, quia tex. in d. l. in consiliariis alleg. in gloss. nihil dicit de principe. certè interueniente concessione principis, non esset gratia limitata in quatuor mensib. sed attendenda esset forma priuilegii. c. porrò. de priui. vnde Azo in summa. C. eo. ti. dicit, ꝙ pn̄t per quatuor menses assidere, & non vltra nisi ex permissu principis, & facit tex. in l. hi qui. alleg. in gl. vbi dicitur vltra tp̄s à ꝯstitutionib. concessum, & tex. in d. l. in consiliariis. prohibet vltra quatuor menses. ergo ꝑ quatuor mensib. cessat prohibitio. ¶ Et regula istius. l. limitatur nō procedere in prætore vrbis Romæ, qui eligebatur duntaxat si ibi originem haberet, vel domicilium. l. fi. C. de offi. præto. & hoc idē dispositum est hodie in officialibus vrbis Romæ. e. fundamenta. §. fi. de elec. in vj. & gl. ibi dicit esse speciale per istū tex. cum si. ¶ Secundò limitatur, nisi quis impetraret à principe de gratia speciali. l. fi. C. de cri. sacr. ¶ Tertiò fallit in l. fi. ĵ. e. ista tamē de cōsuetudine non seruatur: & ciuitates diuersas habent consuetudines: vt
8 Alb. dicit in l. fi. C. de offi. præto. ¶ Vltimò quęritur, an † qd̄ hic dicitur de assessore, habeat locum in locum tenente. Alb. post Guil. de Cu. hic tenet ꝙ non, & concludit ꝙ locumtenens cōstitui posset in patria sua, mouetur tn̄ leuib rationibus. & ideo plerique Moder. tenent contrarium per regulam quam tradit Bald. in l. parabolani. C. de episc. & cle. ꝙ subrogatus debet esse eiusdem qualitatis, cuius est principalis. Et ideo Bal. infert contra iudices, qui in eorum locum subrogant aliquem de eadem ciuitate, vel prouincia. Et ad hoc facit, ꝙ doctor non debet scholarē substituere in lectura vt not. Bart. in l. pen. C. de manci. & colo. patri lib. xj. Sed tamen ad l. parabolani. rn̄deri potest, ꝙ loquitur in subroga tione perpetua, vt ibi patet. Albe. verò hic vr̄ loqui in subrogatione facta pro modico tp̄e absentiæ, & hoc videtur sentire Bart. in l. j. C. de manci. & colo. dum arguit ꝯtra doctorem, qui facit nimis pro se legere scholares vt colligitur ex illo verbo, nimis. ¶ Et in ista ꝯclusione resident Mod. hic, ꝙ pro modico tp̄e locum tenens possit fieri, non obstante ꝙ sit in sua patria: quia bonum est argm̄ de re ad tēpus. l. fin. ĵ. de trit. not. in l. vinum. ĵ. si cer. pet. sed delegatio potest fieri in vna causa subdito: vt not. in l. j. C. qui pro sua iur. ergo pariter vr̄, ꝙ pro modico tp̄e locum tenens fieri possit. ¶ Sed istud fundamentum euitari posset, quia non vr̄ procedere argm̄ de delegato ad locum tenentē, vt patet ex his quæ Alb. tradit. s̄. in rub. de offic. eius. col. pe. per text. in §. prohibemus. in auth. de colla. Præterea, licet delegari possit causa subdito, non sequitur ꝙ causa delegata sit in eius patria, & quia in delegato agitur de vna causa: & in locum tenente est vniuersitas cārum: placet tn̄ ꝯclo, ꝙ pro modico tēpore, subrogatio fieri possit de hoīe in eius patria, non obstante. l. parabolani: quia loquitur, vt dixi in subrogatione perpetua. pro ista dist. facit doctrina Bart. in l. obseruare. §. fi. s̄. de off. procō. vbi ꝯcludit, ꝙ iudex pro modico impedimento infirmitatis, possit facere vicarium: aliàs secus. allegat. l. si longius. in prin. ĵ. de iud. & maximè hoc haberet locum, si ꝯstitueret filium locū te-
9 nentem: ar. l. sciendū. §. legati. ĵ. de legatio. & sic patet † ꝙ ꝑ modico tp̄e toleratur illud qd̄ aliàs prohibetur. tex. in l. si debitori. ĵ. de iud. in l. plerunq;. ĵ. de rit. nup. in l. diuortium. in fin. ĵ. de diuor. in l. ij. §. neq; enim ĵ. de cust. reo. & de q. nostra vr̄ text. in d. l. in cōsiliariis. C. eo. declarando vt. s̄. dixi: & qd̄ dictum est de locū tenente, idem vr̄ dicendum in assessore, ꝙ in patria pro modico tp̄e asside re possit. d. l. in consiliariis. & quia nulla ratio diuersitatis inter locū tenentē, & assessorem vr̄ posse assignari. ¶ Et supradicta procedunt de iure: sed de consuetudine officiales de propria patria eliguntur, vt Alb. dicit in d. l. fin. C. de off. præt. & de locum tenente aliqua dicta sunt in l. j. in gl. in verbo, possit, in fi. s̄. tit. j.

ADDITIONES.

a ¶ Qualiter. Prouincia dicitur quæ habet x. vel xj. ciuitates, vnum regem, & totidē potestates vj. q. ij. scitote. & gloss. in c. coram. in ver. in prouincia, de ele. quę dicit inspici nuncupationem vulgarem.

b ¶ Domicilii. Intellige si ibi habet possessiones vel affinitates, vt sit eadem ratio suspicionis. Secus si suspicio cesset, quia tunc non debet fieri extensio.

1 *Comitibus non debetur salarium, qui cum alijs se locauerint.*
2 *Morte præsidis, & aliorum, est finitum officium.*
3 *Morte præsidis, an sit finitum officium, etiam quo ad officiales.*
4 *Salarium an debeat à principio solui officialibus terrarum pro toto tempore.*
5 *Salarium quomodo debeat solui ordinarijs iudicibus & pedaneis?*
6 *Locatori non nocet casus contingens in persona conductoris, si sibi debetur salarium.*
7 *Scholaris si promisit duodenam, si moritur intra duos menses, an debeatur ab hæredibus scholaris pro toto anno.*
8 *Interesse lucri cessantis debet esse certum.*
9 *Assessor non debet eodem tempore recipere salarium à duobus.*
10 *Salarium debetur assessori, etiam si se conducat cum alio, quando præses remotus est, propter eius culpam.*
11 *Conductor an teneatur ad integram pēsionem locatori, si non soluit affictum, & propter hoc fuit sibi ablatus fundus.*
12 *Relatio debet fieri ad principale.*
13 *Famulus debet habere salarium, si fuit conductus per vnum annum, si dominus moriatur.*
14 *Tacita conditio suspendit, sicut expressa.*
15 *Potestas si moritur in principio officij, cui debeatur salarium residui tēporis.*
16 *Aduocatus si moritur, an debeant hæredes eius habere integrum salarium.*
17 *An sit in consideratione an debeantur plures præstationes salarij. vel vna, ad hoc vt debeatur salarium hæredibus defuncti.*
18 *Doctor legens post lecturam inchoatam si moriatur, an debeatur hæredibus salarium pro illo anno.*
19 *Doctori legenti impedito legere propter casum ciuitatis, debetur salarium pro illo anno.*
20 *Electio facta durante primo, confertur in tēpus quo officium primi erit finitū.*
22 *Officialis remotus propter eius culpā, debet habere salarium præteritis tp̄is.*
22 *Locatori non debetur pensio, quando in totum pro parte sua non adimpleuit.*
23 *Principis factum, debet tantum nocere illi cui iniuria infertur, & non alij.*

Iem functo. Lex ista vario modo legitur: quia litera diuersimodè reperitur. ¶ In glo. trib. modis principiū. l. variatur. quarto modo s̄m Fulg. quinto & vlt. nouum videbimus intellectum. Et quia Mod. vario modo, & ordine procedunt, sequar vestigia Ale. addendo, vel detrahendo prout opportunum videbitur. ¶ Primò
1 in text. ibi, cum aliis eodem tempore fuerunt, colligitur † ꝙ salariū non debetur comitibus qui cum aliis se locauerunt, & dicit Alex. hic rationem esse, quia sicut eodem tempore non potuisset assessor seruire duobus officiis, ita lex quæ hic fingit istos comites seruire post mortem præsidis, non fingit in casu impossibili, videlicet ꝙ seruierint duobus eodem tp̄e: arg. l. qui ad certū. ĵ. loc. no. in l. Gallus. §. si eius. ff. de li. & post. & sunt verba Bart. in j. col. hic, in quib. aduertendū est, ꝙ illa impossibilitas, q̄ consideraẗ, ꝙ eodem tp̄e non potest seruire duob. etiam vr̄ impedire ꝙ comites non possunt

poßunt videri seruire post mortem præsidis:quia mors oĩa soluit
§.deinceps.in auth.de nup.& mortuo legari non potest.l.j.§.j.C.
de cad.tol.l.ij.§.j.& §.diuus.ff.de cod.Et ideo nõ videtur ꝙ hoc sit
propter fictionem: sed propter interesse: quia si alteri operas lo-
cauit,eius non interest,& quia si alteri operas locauit, videtur sta-
re per eum:si non locauit debetur salarium,qa nõ videtur stare ꝑ
eum:arg.l.pe.C.de insti.& substi.& in l.j.§.diuus.ꝟ.de va. & extra-
2 or.cog.& in l.qui operas.ꝟ.loca.Secundò no.tex.ꝙ mortuo ꝑside
finitũ est offm̃,vt no.Alex.hic post Bal.in lec.anti.& Ful.hic,& idẽ
est in alijs officijs. de officio tutoris.est tex.in l.de tutela.vbi Bar.ꝟ.
de tut.& cur.probat̃ in l.cuius bonis.ꝟ.de cur.fur. In delegato ha-
bet̃ in c. vno delegatorũ.de offi.dele.De arbitro in c. præsentata.
de testi.no.in l.diem ꝓferre.§.j.vbi gl.de arb.de execu.no.per gl.in
d.l.tutela.& c.fin.de test.in vj.Et subijcit Alex.hic.† ꝙ finito officio
per mortem præsidis,ꝙ etiã in eius officiali offm̃ finitũ videtur.ꝙ
probatur ex eo quod illis hoc permittitur,ꝙ cum alijs poßint se lo
care, & secundum eum lex ista esset de indubitabili,si officium du
raret,quod non est dicendum.l.quod Labeo.ad Carbo.Et ex hoc
Alex.infert,ꝙ licet superior filium & hæredem præsidis substitue-
rit in locũ patris, tamen non tenerentur officiales pro reliquo tẽ-
pore illi seruire : quia per mortem offm̃ extinctũ fuit.¶Sed certè
istud dictum Alex.rigorosum videtur,& non verum : quia attẽta
ratione Alex.ꝙ offm̃ sit finitum,esset dicendũ ꝙ officialib.debere-
tur salarium residui temporis, dato ꝙ cũ alijs se locauerint , cuius
contrariũ hic dicit.Et ad hoc facit,quia potest conductor rẽ con-
ductam alteri æquè idoneo locare.l.nemo.& quod ibi Bal.C.loc.
à fortiori in casu isto hoc videtur dicendũ,in quo agitur de codẽ
officio continuato in filio,& quia cũ officialis velit habere salariũ
residui tẽporis,etiam debet subire onus:arg.l.secundum naturã.ꝟ.
de reg.iu.& hoc videt̃ sentire Pau.de Cast.hic,dũ inqt,consuetum
esse,ꝙ filius potestatis mortui subroget,ne hr̃des grauent̃ in ꝑsta-
tione talis salarij sine seruitio officialium,& sic ꝑsupponit Pau. de
Cast.ꝓ cõstãti,ꝙ officiales debeãt seruire filio ꝑtãtis subrogato in
locũ patris.& dicit ꝙ vidit fieri Florẽtiæ.Nõ ob.fundm̃ Alex. ꝙ fi-
nitũ sit officiũ:qa verũ ẽ respectu ꝑsidis mortui, sed non respectu
officialiũ,hoc patet:quia ipsi ꝑcipiunt salariũ perinde ac si viueret
ꝑses.Et si absolutè finitũ eẽt officiũ respectu officialium, ipsi nihil
deberẽt percipere,& cũ ꝑcipiãt et tenent̃ seruire,vt dictum ẽ. Nõ
ob.ꝙ res esset de indubitabili:qa habet dubitationẽ, ex eo ꝙ sala-
riũ debetur indistinctè,dato ꝙ nõ seruiret:quia nõ stat per eũ,sed
per casum mortis.¶Tertio no.ſm̃ vnũ intellm̃ ꝙ salariũ hic fuit
solutũ ꝑsidi in totũ ab initio. Ex quo inferũt Pau.de Cast.& Alex.
4 post Bal.in lect.antiqua,† ꝙ officialib. terrarũ dẽt a principio sol-
ui salariũ pro toto tẽpore, & hoc ideo,quia soluitur non solũ ꝓ
labore suo, sed etiam pro expensis, arg.l.si verò non remunerãdi.
§.fi.ꝟ.man.& in l.insulã.§.fi.ꝟ.loc.Et idẽ vr̃ tenere Bal.in l.diuortio
in prin.colũ.pen.ver.tu circa hoc distingue.ꝟ.sol.mat. vbi ꝯcludit,
ꝙ vbi quis ponit operã,& impensam,solo debet fieri in initio,per
iura ꝑalle.& in ista conclusione residet Alex.hic,& Mod.simplici-
ter sequuntur.¶Sed aduertenduũ est,quia iura.s.alleg.non viden-
tur ad q. istam adaptari: quia in d.l.si verò.§.fi.erat faciendum mo
numentum,& sic principaliter agebatur de impensa,vnde ex qua-
litate rei tacitè actum videtur ꝙ pecunia à principio soluatur: se-
cus videtur in q.nostra,in qua opera principaliter consideratur.Si
militer tex.in d.l.insulam.§.fi.nihil facit quia pecunia ibi petitur se
cundum conuentionem, quia ibi conduxerat balneum cum hoc,
ꝙ sibi præstarentur centum, pro refectione fornacis,vt ibi dicitur
& sic ex conuentione illa centum à principio petuntur,quæ ratio
cessat in casu nostro:& ideo videtur ꝙ solutio non debeat fieri,ni-
si in fine officij.& ita concludit Io.de Pla.in l.j.per illum text.C.de
primogenit.in reb.lib.xij.& ibi etiam rationem adducit:quia loca-
tor non potest agere nisi prius pro parte sua impleat.l.Iulia.§.of-
5 ferri.ꝟ.de act.em.†Et in pedaneis iudicib.est dispositum,ꝙ lite cõ-
testa.habeant salarium constitutum pro dimidia , & residuum in
fine.§.ne autem,in auth.de iudi.colla.vj.Et glo. ibi dicit idem esse
in ordinarijs iudicib.de quo Ange.Are.in d.§.tripli.col.iiij.Institu.
de actio.¶Non ob.tex.hic.quia alios habet intellectus: & quia sa-
larium hic præstitum fuit à principio ex contingentia facti , æquũ
tamen videtur,ꝙ à principio pars stipendij soluatur pro expensis.
6 & ita Florentiæ obseruatur. ¶†Quartò not. ꝙ casus cõtingens in
persona conductoris,non nocet locatori , cui salarium debetur :
vt probatur hic,& in l.sed addes.§.fin.in l.qui operas.ꝟ.loca.& no.
Bar.in l.si vno.§.item cum quædam.colum.ij.ꝟ.loca.ex quo infert
Christophor. Porc. in §.fin.in versic.quod præstat argum. insti.lo
ca.ꝙ si scholaris conducit duodenam ab aliquo ciue per vnum an
num,& moriatur scholaris intra duos menses,quod;pro toto an-
no salarium debetur ab hæredib.scholaris: quia casus contingit in
persona conductoris.Sed in tali q.considerandũ videtur interesse
7 illius † qui promisit duodenam: quia scholaris etiam si voluisset
sine causa recedere,tenebatur solum ad interesse: quia in obliga-
tionib. facti,succedit obligatio ad interesse.l.si quis ab alio.ꝟ.de re
iudi.l.stipulationes non diuiduntur.ꝟ.de verb.obl.in ver.Celsus,&
interesse non debet considerari pro tota quantitate promissa,sed
ratio expensarum haberi debet,vnde de triginta ducatis promis-
sis,detractis expensis,lucratus fuisset quatuor vel quinq;, & sic vi-
detur quod petere possit interesse lucri cessantis , quia erat solitus
lucrari in duodena. Et in solito negociari habetur ratio lucri ces-
santis.l.iij.§.fin.ꝟ.de eo qđ certo loco. † Et notandum est singula-
riter , quod interesse lucri cessantis,debet esse certum: vt notabili-
ter declarat Pau.de Cast.in l.vtique.§.nunc de officio. ꝟ. de eo qđ
cer.loco vbi ponit exemplum , quia probatur quod habuit præ
manibus talem mercantiam,de qua tantum lucratus fuisset,si pe-
cuniam debitam habuisset,& in tali casu articulari & probari de-
a bet, quod solitus esset[a] negociari,vt Alexan.tradit in consil. 141.
viso themate.libr.v.Et in q.de duodena , si patronus alios schola-
res accepisset, cessaret,eius interesse. per istum text.in d. l. sed ad-
9 des.§.fin.¶†Quintò no. ꝙ assessor non debet eodem tempore sa-
larium recipere à duob.& hoc verum est in isto casu : quia officia
sunt incompatibilia,aliàs secus,vt no.Bal.in l.si consul.in fine.ꝟ.de
adop. Angel.in §. illud. per illum tex.in authen. vt iudi.si. quo suf-
10 fragia cum similib. vt dixi in c.ex literis.col. pen. de probat.†Vlti-
mò no. secundũ vltim. intellectum gloss. ꝙ si præses remotus sit
propter eius culpam,assessor indistinctè debet habere salariũ,etiã
si cum alijs se conducat.& sic à duob.habebit salarium. Et ex hoc
11 infert Pau. de Cast. hic, † ꝙ si locaui tibi fundum ad quiquenniũ,
& postea, quia non soluis affictum,aufero tibi fundum,quod pos-
sum,teneris tamẽ ad integram pensionem,dato quod alteri loca-
uerim fundum alleg.text.in l.si in lege.§.si domus.ꝟ.loc.qui tex.vi-
detur quod sic intelligatur secundum Pau.de Cast. hic in fin. & ibi
Alex.dicit quod ille text.in §.si domus,non videtur probare hoc:
quia non dicit ꝙ dominus secundò conductori locauerit , & do.
Pau.de Cast. vr̃ pẽdere ab vltim.intellectu glo.fin.Et cõcludit Ale.
ꝙ dicta lectura non sit vera: quia quando assessor alteri locat ope
ras non potest dici qđ videatur seruire pręsidi defuncto:quia esset
impossibile.l.cui ad certum.ꝟ.loca.Sed ista ratio Alex. tolli potest
duobus modis.Primò,quia vt dixi in princ.l.illa ratio impossibili-
tatis, non videtur vera, sed solum consideratur interesse.Secũdo
quia in odium delinquentis lex fingit super impossibili.vt no. An.
in l. eandem.in ver.adde casum.ꝟ.de duo.reis.per l.ita vulneratus.
ꝟ.ad leg. Aqui. vbi fingitur quod quis bis moriatur. Alex.hic dicit,
ꝙ non dicitur ibi quod fingitur quis bis mori, sed bene fingit̃ plu-
res vnum occidisse,quod non est impossibile.l.item Mela.§. sed si
pluries.ꝟ.ad leg. Aqui.& ita Imo.in d.l.eandem. col. ij. Sed potest
replicari ꝙ immo in d.l.ita vulneratus. expressè probatur , qđ bis
mori fingatur, vt colligitur ibi, cum vterque eorũ ex diuersa cau-
sa, & diuersis temporib.occidisse hominem intelligat̃. Et ad idem
facit tex. in l.nec vllam.§.pen.incipien. item si quis dolo.ꝟ.de peti.
hære.vbi duo finguntur possidere insolidum,ratione delicti . Ias.
etiam hic tenet contra Pau.de Cast. per l.dominus horreorum.§.
fin.vbi agitur contra conductorem,qui deseruit fundũ quatenus
locatoris interfit:& ex quo alteri locauit, eius non interest. vt est
tex.in d.l.sed addes.§.fin.ꝟ.locati.Pau.de Ca.in d.l.si in lege.§.si do-
mus.respondet ꝙ in dictis iurib.non fuit in aliqua culpa, vel dolo
secus est in q.Pau.de Cast.vbi secundum eum agitur ratione pœ-
næ, licet non intersit.& ista responsio videtur adaptari ad d.l.sed
addes.§.fin.vbi conductor mortuus est: & sic nõ fuit in culpa, nõ
sic videtur in d.l.dominus horreorum.§.fin.vbi colonus fundum
reliquit sine iusta causa: & sic fuit in culpa, & tamen solum tenet̃
ad interesse. Et tenendo contra Pau.de Cast.ad tex.hic secundum
intellectum glo.respondeo ꝙ tex. hic loquitur in præside, qui fuit
in culpa,quæ non erat ordinata ad casum,id est, ad damnum asses
soris,quo casu culpa non attẽditur.l.verum.ff.de furt.in l.si is cui.
ff.de actio. & oblig.& maximè si culpa præsidis fuisset in faciendo
quia commisit aliquod delictum propter quod remotus fuit. vn-
de non bene infertur ad quæstionem Pau.de Cast.in qua agitur de
culpa in non faciendo,quæ minor iudicatur.per ea quæ not.Bart.
in l.si vt certo.§.interdum. ff.commoda. Secundò respondetur ,
quod ver.diuersum.debet referri ad principium.l.& ad illud quod
12 immediatè dicitur, † quia relatio debet fieri ad dictum principa-
le:vt not.Bar.in l.fin.§. Titia.de liber.leg.& in l.Centurio.in tertia
quæstione princip.de vulg.& pupil. Pro opi.tamen Pau. de Castr.
videtur quod induci possit tex.in d.l.si in lege.§.si domus,duplici-
ter.Primò,quia ibi dicitur,ꝙ statim dominus agere potest ad totã
pensionem:ergo vr̃ ꝙ ꝯtractus resoluitur,& ꝙ alteri locari possit.
Sed respondet,qđ cõsequentia non valet;quia non locando alteri
non stat per eũ quo minus cõductor vtat̃ re ꝯducta: sed locãdo al
teri,

ADDITIO.

a ¶Solitus esset.Adde ꝙ interesse lucri cessantis potest peti per eum qui solitus est lucrari l.ij.§.fina.infra de eo quod cer.lo.& debet æstimari per iudicem Bart.in l.j.de col.illicit.

teri, vr̃ stare p eũ. Secundò, inducit tex. in d. §. si domus. quia si alii nõ locauit, videtur ꝙ penes eum dominus retinuerit fundum. & sic fructus lucretur, vnde si põt lucrari fructus, pariter vr̃ ꝙ alteri locare possit. Et istum intellectum videtur habuisse Pau. de Cast. in d. §. si domus ponderando ꝙ ille tex. indistinctè loquatur. Sed potest responderi, ꝙ in d. §. si domus. non dicitur ꝙ statim agere possit ad totam pensionem: sed agitur ad interesse: vt glo. ibi dicit, & probatur in d. l. dominus horreorum. §. fin. vnde in fructib. perceptis in locatione alteri facta intelligitur ꝙ interesse consideretur, ita quòd facta contributione, locator consequatur quatenus eius intersit, vt dicitur in d. l. dominur horreorum. §. fina. & non videt̃ ꝙ in tali casu alteri locatio in pœnam fieri possit: quia non consideratur. ¶ In gl. j. ibi legato. i. preside, & idem videtur in correctore, prout dicitur in d. l. pen. allegata in glo. & qui sint correctores, no. per gl. in l. ex omnib. in verbo, correctorum. de officio præsid. Et idem videtur dicendum in alijs legatis, quia eadem ratio videtur. In gloss. in verbo comitib. id est, assessorib. secundũ naturam tituli, idem tamen videtur in alijs comitib. quia text. generaliter loquitur de comitib. & ita Ang. vr̃ intelligere tex. hic. & ad hoc facit, quia de comitib. idem iudicatur quod de principali. l. abesse. infra ex qui. cau. maio. ibi, comites legatorum. & in l. administrantes. §. eorũ. ꝟ. de excus. tuto. Non ob. rõ gl. de natura tituli, qa dicũt Mod. etiam ꝙ ista lex ponitur. infra titul. loca. Sed hoc non tollit argumentum ideo dicendum est, quia facit ad titulum ꝙ d. l. habet locum in assessore, habet tamen etiam locum in alijs comitib. propter vim verbi generalis. Ex quo infertur ꝙ si dominus habet
13 famulum conductum per vnum annum, & † dominus moriatur, salarium debetur famulo pro residuo temporis, si alteri eius seruitium non locauit, per istum textum, qui generaliter loquitur de comitib. Et ista conclusio confirmatur: quia vbi casus contingit in persona conductoris, non nocet locatori, cui merces debetur. l. sed addes. §. final. l. qui operas. infra loca. & not. Bartol. in l. si vno. §. item cum quidam. infra loca. col. ij. vbi allegat iura proximè allegata. ad idem facit text. in l. pen. C. de condictio. ob cau.
a Et hoc intelligitur nisi merces fuisset conditionaliter a promissa, si operæ præstarentur: quia tunc conditio debet impleri: vt notabiliter dicit tex in l. fin. C. de condict. ob cau. & Pau. de Castr. sequitur. in l. si vno. §. item cum quidam. in iij. opp. infra loca. vbi etiam ad hoc allegat glo. in l. si militem. C. de condic. ob causam. Nec obst. ꝙ promissum pro operibus, habet tacitam conditionem si
14 opere præstentur, vt not. Bar. hic in q. de potestate. & tacita † cõditio suspendit sicut expressa, vt per gloss. in l. item quia. infra de pac. quia potest responderi, ꝙ illa tacita conditio de operib. præstandis, respicit executionem, quo casu non suspendit. vt not. per gloss. & Bartol. in l. ita demum. infra de arbitr. & Bald. in l. ij. C. de arbitr. cum simılib. ¶ In gloss. legatis. secundum Bar. variatur intellectus tribus modis. Primò quòd loquatur in salario præstando solis comitib. Secundò ꝙ salarium residui temporis debeatur, non solum comitib. sed etiam hæredib. legati. Tertiò modo legitur in salario præstito ipsi legato siue præsidi: & illo mortuo per hæredem, comitib. eius: & iste tertius intellectus videtur idem cum primo, vt Alexand. hic dicit. Sed aduertendum est, quia respectu comitum est idem intellectus: quia eodem modo recipiunt salarium residui temporis, & isto respectu est vnus intellectus & non variatur non solum in vltimo intellectu: sed nec etiam in alijs. sed respectu eorum à quib. debetur salarium, est variatio: qa in primo intellectu agitur de salario præstando ab hæredib. præsidis, quia non habuit salarium. in scđo de salario ꝓstando comitib. & etiam hæredib. in tertio de salario ꝓstando ab hæredibus præsidis, qui salarium recepit. quartus fuit intellectus Fulg. secundum literam quæ dicit, præstitum, id est, statutum & promissum. facit text. in l. j. de iure delib. in l. j. in princi. infra de success. edict. cum similib. vt per Alexand. hic, dicit tamen Alexand. ꝙ ista responsio non videtur conuenire: quia non spectabat ad legatum ta le salarium determinare: sed ad vtrãq; partem. Sed hoc parũ facit: & intelligitur ꝙ legatus de communi consensu promiserit: & fit sola mentio de legatis: quia ab ipsis soluendum erat salarium. allegat etiam Alex. tex. in l. diem functo. ꝟ. loca. vbi tex. in eodem casu loquitur, & dicit præstandum. hoc etiam parum facit quia nõ apparet ratio quare magis iste tex. intelligatur secundum illũ, ꝙ econtra, & ideo quilibet casus intelligitur, prout in titu. hr̃. Adde etiam quintum intellectũ. nã ſm. s. dicta illud relatiuũ qđ refertur ad salarium, & intelligitur salarium quod. sed verius vr̃, vt fiat relatio ad proxima, ibi, residui temporis qđ. s. tps, statutum fuit ipsis legatis & comitib. vel comitib. & legatis: sed respectu comitum quib. debetur salarium, nulla est variatio: quia illis absolutè debetur salarium residui temporis, prout hic dicitur. ¶ In glo. in verbo, præstitum. ibi, & hæredib. legati, & pari ratione Bartol. & Doc. cõiter
15 hic inferunt, † ꝙ hæredib. b potestis electi per vnum annũ, si mo-
b riatur in principio officij, ꝙ salariũ residui tpis debeatur in hac q. Doct. latè insistunt. Sed studẽdo breuitati perscrutabor iura, quæ principaliter ꝓ cõi opi. adducũtur: & primò Bar. allegat tex. in l. j. §. diuus. ff. de var. & extraor. cogni. vbi dicitur, ꝙ diuus Seuerus ab hæredib. aduocati eo mortuo, prohibuit mercedẽ repeti: quia per eum non steterat quo minus causam ageret. Fulg. respondet ꝙ ille tex. loquitur de retentione, ꝙ facilius permittitur, & non bñ infertur ad petitionẽ de qua agitur. Alex. replicat ꝙ respõsio Ful. haberet locum qñ illud ꝙ retinetur, esset debitũ, saltẽ naturaliter. iuxta no. in l. j. ꝟ. de ꝯdi. indeb. sed salarium futuri tpis nullo modo debet. Sed tñ rñsio Fulg. magis placet, quia absolute facilius cõceditur retentio, quã petitio. l. per retentionẽ. C. de vsur. l. ij. vbi Bal. in iij. no. C. de fideicom. facit tex. in c. intelleximus. de iud. iuncto c. cũ inter. de exce. & dixi post Ang. & Alex. in l. precib. col. antepe. C. de impub. & in notab. q. tradit Ful. in consi. 98. visis petitionib. col. ix. & in casu no. scripsit Benedictus Capra. in consi. 19. & si viso. ¶ Pro cõi tñ opi. Mod. hic dicunt, ꝙ in d. §. diuus. probatur qđ dictũ est ſm Bar. in rõne quæ ibi allegatur: quia non stetit per eum, sed per casum mortis. ista ratio generalis est, & vr̃ habere locum in potestate. Sed põt responderi, ꝙ ea rõ ꝯsideratur, in retentione, prout tex. ibi loquitur vel aliter considerãdum est: quia tex.
16 ibi loquitur per verba præteriti tpis, ibi, per eum nõ steterat. † & sic vr̃ loqui de salario acquisito in vita aduocati quia aduocatus habuerat salarium, & obtulit se paratũ præstare patrocinium, & non stetit per eum: ideo lucratus fuit salarium qđ repeti ab hæredib. non põt. & glo. in d. §. diuus. vr̃ ita intelligere illum tex. & probatur in illo verbo, non steterat, nam si habuisset respectum ad casum mortis, dixisset de præsenti non staret. Secundo Bar. alle. tex. in l. post duos. C. de aduo. diuer. iu. vbi aduocatus transmittit salarium illius anni, in quo moritur. Ful. respondet esse speciale ibi in aduocato fisci, prout loquitur Alex. & Moder. replicant ꝙ in fisco nunquam aliquid speciale esse dicitur, nisi exprimatur: vt per glo. in l. item veniunt. §. in priuatorum, de pe. hær. Sed ad hoc responderi põt, ꝙ ibi hoc exprimatur: quia de nouo hoc ibi statuitur: vt colligitur ibi in verbo, statuimus. dum ibi dicitur, illud adijciendũ esse statuimus. Verbum enim statuimus, est noui iuris promulgatorium: vt no. per gl in c. vt litigantes de offi. or. cum si. vt dixi in c. decernimus. in fi. de iud. Mod. hic aliter respondent, ꝙ in aduocato fisci, prout tex. ibi loquitur, officium erat perpetuum: sed in potestate officium est ad tempus, & sic termini non sunt pares. Ad hoc replicari põt, ꝙ immo termini sunt pares quantũ ad propositum: quia licet officiũ aduocati esset perpetuum salarium tñ erat ꝯstitutum singulis annis: & solum pro illo anno inchoato ad hr̃des trãsmittit. d. l. post duos. Et hoc vr̃ hr̃e locum in potestate qui morit in principio anni: & sic sufficit ꝙ sit similitudo in eo de quo agit. & argm̃ à simili non tollit data simpl'r dissimilitudine, vt Abb. declarat in c. translato. de consti. in c. quemadmodum. de iureiu. Vr̃ tñ, ꝙ etiam rñderi possit nõ valere argm̃ de aduocato ad potestatem: quia in iudicando considerarur scĩa iuris quæ precio nummario æstimari non põt. l. j. §. variis. ꝟ. de var. & extraor. cog. & hoc nõ cadit ĩ potestate, quia ignari literarũ eliguntur. in l. certi. C. de iud. Prima tñ rñsio Fulg. magis placet. Tertiò alleg. Bar. rationẽ æquitatis: quia esset iniquũ ꝙ hr̃des dẽrẽt soluere comitib. & non posset recuperare qđ soluunt. Fulg. rñdet ꝙ comitib. nõ debet salarium ab hr̃dib. sed à republica. l. fi. ꝟ. e. Mod, dicunt hoc esse de directo contra istum tex. sed iste tex. dicit de hoc dicit, quæ negari non potest, ꝑ alias lecturas. Quartò, pro ista cõi opi. allegat tex. in l. matricula. C. de agen. in reb. lib. xij. vbi si vnus ex numero ducentenariorum moriatur, fructus laborum successores habẽt. Sed potest responderi, ꝙ intelligatur de fructu laborum acquisito in vita. allegatur etiam tex. in l. j. C. de primip. libr. xij. vbi commoda post administrationem, debita, in hæredes transeunt. Sed intelligitur de salario acquisito in vita defuncti, vt gloss. ibi sentit in verbo, administrationem finitam. Ad idem text. in l. si quis insanus. in fin. C. de proxi. sacr. scrin. libr. xij. vbi salarium residui temporis debetur hæredibus. Potest responderi, quòd loquatur in casu illo speciali, prout respondet Fulg. replicat Alexand. quòd ex quo sunt illæ leges incertæ in corpore iuris, habent vim cõiunctionis generalis, vt per gl. in §. pen. in j. ꝯstitu. C. Sed ad hoc replicari pt, ꝙ sit ius gñale in casu illo, in quo lex loquitur. sed illa iura non debent trahi ad alios casus diuersos, & sic ad ptãtẽ de quo agitur

ADDITIONES.

a ¶ Cõdõnaliter. Immo idẽ. quia debet intelligi secundum naturam mutuæ conuentionis, secus si prmssio fieret tertio ad quem non spectat locatio.

b ¶ Hęredibus. vide hic Bal. & Bar. hic in ver. ego reuoco in dubium. sed vide plenè p Bar. in l. j. §. diuus. el. 2. in ver. iij. quando ex dispositione. infrà de va. & extra. cogn. vbi dicit verum etiam si non stetit per mensem. de quo vide Bart. in l. si quis. C. de proxi. sacr. scrin. lib. xij. & in l. iij. de prin. agent. in reb. eo. lib. & in l. fina. C. de domes. lib. xij. Bald. in cap. 1. §. soldata quis dic. dux, mar. & l. liberti. de oper. ij. & per Barto. & Bald. in l. post duos. & in l. petitionem. C. de ad. di. iu. & latè per d. Alexan. in hac l. diem functo. cum iij. aliis seq. secus est in assessore defuncto secundum Pau. de Cast. hic, vel remoto sua culpa. Pau. ibidem.

agitur. ¶ Et ex his qui patet ꝙ opi. Bar. quæ vr̃ cōis efficaciter iure non probatur. & ideo plerique tenent opin. negatiuam, ꝙ mortuo potestate, salariũ residui tẽporis nõ debeatur hæredibus, per tex. in l. Seio. in princ. ꝫ. de annu. leg. Mod. hic dñt, ꝙ ille tex. non videt adaptari in casu quæstionis nostræ, vbi moritur potestas, cui debebatur salarium. non sic in d. l. Seio. quia ibi viuebat Seius, cui debebatur salarium, & sic termini non sunt pares. ¶ Sed considerandũ est, ꝙ licet termini non sint pares, à fortiori tamen ille text. induci potest, quia ex quo ibi non debetur salariũ, nisi pro rata tpis, & tñ viuebat Seius, cui salarium præstandũ erat, & non stabat per eum quo minus seruiret, à fortiori in casu nostro, non debet præstari salarium mortuo potestate, cui salariũ debetur, quia videtur stare per eũ. ¶ Præterea ille tex. videtur probare partẽ negatiuã, dũ ponit regulã generalẽ, ꝙ labor, & pecunia diuisionem recipiunt, ergo videtur ꝙ potestati debet salariũ pro tẽpore quo laborauit in officio. Sed potest rñderi, ꝙ illa regula ꝓcedit, & ille tex. habet locum, qñ debet salariũ pp laborẽ simpliciter, quia tũc pro rata tpis debet. Secus si debet salariũ non solũ pp laborẽ, sed pp dignitatẽ, vel pp probitatẽ scientiæ, & intellectus, vt in potestate, assessore, vel aduocato. & ita concludit Ale. hic, dum rñdet ad l. his scholarib. & l. pen. C. de eroga. mili. anno. libr. xij. & ista distinctio hr̃ per Bar. in l. j. §. diuus. col. iij. de var. & extraor. cogni. & not. Bal. in l. j. in ij. op. C. de leg. & in ista resolutione resident Ale. & Mod. tenẽdo cõem opi. Sed aduertẽdũ est, ꝙ resolutio vr̃ ꝯ text. in l. qui operas. ff. loc. vbi ille qui locauit operas, si per eũ non stetit, debet habere mercedẽ. deinde dicit tex. Aduocati quoque. illa dictio, quoque, est implicatiua. l. seruũ quoque. in princ. ꝫ. de procu. no. Bart. in l. ij. in prin. ꝫ. de pac. & in l. fi. col. ij. de eo qđ cer. lo. & sic text. ibi dicit idẽ esse in Aduocatis, si per eos nõ steterit. ergo ibi videt, ꝙ aduocati æquiparentur illis, quib. salariũ debetur pp laborem simpliciter. vr̃ posse rñderi ꝙ tex. in d. l. qui operas. intelligat in assessore, ꝓut glo. ibi vr̃ intelligere. sed ista solutio non satisfacit, quia text. in d. l. qui operas. absolutè ponit regulã. Vnde põt dici, ꝙ ibi illa equiparatio procedit qñ non stetit per illũ, qui operas locauit, sed ꝑ aduersariũ: & in tali casu, idẽ esset in Auocato, aliàs verò equiparatio nõ procedit, vt in q. nostra hic. & adde ꝯ cõem opi. qđ not. Ang. ꝑ illum tex. in l. j. C. de leg. lib. x. ibi inquit, ꝙ ille text. facit cõtra heredes potestatis, vt non debeant habere salariũ, nisi pro tpe quo defunctus seruiuit. & idẽ dicit de hærede Ambasiatoris. Sed potest rñderi, ꝙ ille text. parũ facit, quia nõ loquitur de officiali, cui esset salariũ debitum ratione officii, ꝓut in q. nr̃a agitur. sed loquitur de illis qui fuerant deputati ad defendendã cãm Principis, & illis datæ fuerũt pecuniæ pro expẽsis occurrẽtib. vnde si vnus mortuus sit, repetuntur pecunię: qa nõ impleuit cãm, pro qua datę fuerũt, & non vr̃ verũ dictũ Ang. de heredib. oratoris, qa ꝯrium ꝓbatur in l. legatus anteq̃. in fi. ꝫ. de legationib. & tradit Mar. Lau. in tra. de legatio. in xxxvij. dicto. ¶ Mod. ẽt hic ꝯ cõem opi. rõnẽ adducũt, quia nõ vr̃ ꝙ heredes ptãtis, debeãt indistinctè hr̃e salariũ residui tpis, quia illis vr̃ cõpetere actio locati, q̃ dat ad interesse. l. ex cõducto. ꝫ. loc. & in l. dñs horreorũ. §. fi. ꝫ. eod. tit. & ideo vr̃ ꝙ ad totũ salariũ agere nõ possint, qa cessat impensa ptãtis, quo ad eius personã, & sic illorũ tñ non interest. ¶ Sed aduertendũ est, qa præsupposituũ non est verũ ꝙ in casu isto, actio ex locato iudicatur cõpetere, sed addat officium iudicis: ut no. Bar. in l. j. in prin. ꝫ. si mens. fal. mo. dix. Bal. in l. j. C. de suffra. in q. j. Abb. in c. qa indicante. col. ij. de presc. Hoc tñ nõ vr̃ tollere argumentũ de interesse. Vnde rñderi põt dupliciter. Primò, qa satis est ꝙ à principio interesset uiuente ptãte, & non attendit qđ postea interesse deherit: ar. l. ubi exigit. §. is aũt. ꝫ. de edẽ. Secundò rñderi põt ꝙ agitur ſm cõuentionẽ factã cũ potestate: qa ẽt tali casu ex nudo pacto agitur. l. j. C. de suffra. & interesse ꝯsideratur in subsidiũ, qñ quis nõ implet qđ promisit. l. j. ꝫ. de acti. empti. ¶ Postremò obstare vr̃ cõi opi. qa si hr̃dib. ꝓstat salariũ residui tpis, Respublica erit grauata duplici salario quia etiã nouo ptãti debetur salariũ, & hoc absurdũ videt. Sed respondetur, hoc non esse absurdũ, qu a hoc toleratur in heredib. aduocati. l. j. §. diuus. de uar. & extraor. cogni. uel põt dici ꝙ heredib. salariũ debeatur, & ꝙ nullus debeat in locũ ptãtis mortui subrogari. hoc dicit Bar. per illum tex. in l. matriculã. C. de agẽ. in reb. lib. xij. Sed tñ ille text. in diuerso casu loquitur. ibi enim erant plures collegæ in officio, qui poterãt supplere vicem mortui. non sic uidetur in potestate, q solus est, & illo mortuo, nõ videtur ꝙ Re-
17 spublica carere possit potestate. ¶ † Reteta cõi opi. limitatur procedere, qñ erat vna pręstatio salarii, qa hæredib. in totũ debetur: secus si præstationes erant plures in singulis annis, vel mẽsib. qa illa pręstatio tñ debetur. ita Sal. dicit in l. post duos. in fi. C. de aduoc. di. iud. & in l. si vno. §. itẽ cũ quidã. in fi. & in l. sed addes. in §. fi. ꝫ. locat. & idem Bald. in c. j. circa fi. in uer. & ideo. in tit. quis dic. Dux, Marchio, uel Comes. Bart. tñ tenent ꝯrium in d. l. j. §. diuus. in pe. col. & cũ Bar. trãseũt Ale. & Mod. & opi. Bar. nõ discrepat ab opi. Saly. intelligendo ꝙ plures pręstationes essent plures, & singulæ obligationes. Sed tñ quia cõis intelligentia uidet, ꝙ plures pręstationes referantur ad vnã obligationẽ. pro opi. Sal. facit doct. Bar. in l. si seruus cõis Męuii. §. fi. ꝫ. de sti. ser. vbi concludit ꝙ licet stipulatio annua dicatur vna. l. si Stichum. §. stipulatio. de verb. ob. in l. senatus. §. fi. de do. cã mor. hoc fallit quando ille q stipulatur, obligatur ex aliquo facto, ꝙ eius personæ cohæreat, qa tunc tot sunt stipulationes quot anni. & idẽ Bar. dicit in l. si sterilis. §. fi. de ac. em. Ideo in potestate q obligat ad operã, & factum qđ eius personæ cohæret, illa obligatio videtur multiplicari in plurib. præstationibus secundum doctr. Barto. in d. §. diuus. col. iiij. in ver. quarto casu q tenet ꝙ in magis officiis salarium tribuat ꝑpter dignitatẽ, & in totũ indistinctè debeatur & posito ꝙ officiũ ptãtis esset de maiorib. vt idẽ Bar. tenet in d. §. diuus. col. iiij. in ver. ex prædictis apparet, ꝙ opi. Barto. q̃ Alexan. & Moder. sequuntur saluari potest
18 † Et qđ dictũ est de potestate, idẽ est in Doctore legẽte, qa si mo-
a riatur post lecturam inchoatã, ad eius hæredes salariũ trãsmittit ꝓ illo anno, vt Bal. concludit in l. i iij. q. in fi. C. de suffr. & idẽ Bar. in d. l. j. §. diuus. co. fi. ꝫ. de var. & extraord. co. vbi dicit, ꝙ vna est ob-
19 ligatio, cũ si. vt dixi in consi. 70. vbi consuluit pro Doct. † ꝙ illis debeat salariũ pro anno illo, quo ĩpediti fuerũt pp casum ciuitatis Pisarũ in aduentu Regis Caroli. ¶ Subsequenter Bart. ꝯcludit ꝙ si ptãs nõ inchoauit officiũ ꝑ se, vel per aliũ, salarium nõ debet. ar. l. si pecuniã. in prin. de condi. ob cau. & p. l. q concubinã. §. vxoris. de le. iij. Aliter in ptãte tenet Bar. in d. §. diuus. col. v. ver. quid si stat ꝑ electũ, quia videtur esse de maiorib. magr̃atib. qb. videtur ius q̃sitũ à die electionis. Ale. sequit opi. Bart. hic per l. post duos. C. de aduo. di. iudi. ibi, ex quo idẽ officium ꝑ agere cæperit. & idẽ tenet Bal. in d. c. j. circa fi. & Imol. seqtur in c. pp de loc. col. 7. versi. & inquãtũ. vbi dicit ꝙ opi. Bar. in d. §. dñs. non seruat de facto. Nõ ob. rõ Bar. ꝙ sit ius q̃sitũ à die electionis, qa dicit non esse verũ, qa sit electio durante primo ptãte: ergo nõ vr̃ ius q̃situm ex quo alius adhuc est in officio. Sed rõ ista nihil valet, qa licet electio fiat durã-
20 te primo confertur in tps quo officiũ † primi erit finitũ: vt not. tradit. Ioã. de Pla. & An. Aret. in §. furiosus. Insti. qui da. tut. pos. Ale. aliter respondet, ꝙ illud de electione procedit, in supremis dignitatib. & sic vr̃ sentire ꝙ potestates nõ sunt de maiorib. officiis. Cuius ꝯrium vult Bar. in d. §. diuus. Et ideo aliter responderi põt prout Bar. non dicit in l. absenti. ꝫ. de don. ꝙ electo ius acquiritur ad istũ effectum, vt electio reuocari non possit, sed quo ad perceptionem salarii requiritur ꝙ inceperit administrare, & sic idem tenet qđ hic. ¶ Non omitto tamẽ ꝙ rationes quæ s. inducunt ꝓ opin. Bar. euitari possint. & primò ꝯ Bar. facit, qa pro residuo tpe debet salariũ potestati, qa non stat ꝑ eũ. Ista rõ etiã militat, licet nõ inchoauerit officium. & hoc videt tenere Bar. in d. §. diuus. col. 5. ver. sed iuxta hoc quæro. Non ob. l. si pecuniam. qa ipse Bar. rñdet in d. §. diuus. col. 4. ver. vlterius q̃ro quid si aduocatus in fi. & ibi similiter respondet ad d. l. post duos. Et põt responderi ꝙ officiũ hr̃ pro inchoato ex quo non stat per eum. Non obst. §. vxori. quia in fi. probat ꝯrium, dum dr̃ ꝙ legatũ debet matri, nisi steterit per eam. Et ex dictis Bar. in hac q. colligitur ꝙ officialis põt seruire ꝑ substitutum, & hoc ex cã, quando sit impeditus, vt Ale. hic cõcludit post Bal. in l. fi. ꝫ. de execu. tu. vbi hoc dicit in doctore pp infirmitatẽ. & idem in doctore concludit Io. de Pla. in l. nullus qui co. pe. ver. sed quæro qđ de doctore. C. de decu. li. x. & facit tex. in l. de pollicitationib. & quod ibi gl. ꝫ. de pollic. & de potestate no. Ang. in auth. vt cleri. qui recedit. vbi inquit ꝙ substitutus à potestate ꝑpter pestem, debet habere salarium qđ dat potestati. & ad hoc cõferũt quæ Ro. scribit in l. si vero. §. đ viro. in 17. fal. ꝫ. sol. ma. ¶ Suc-
21 cessiuè Bar. concludit † ꝙ officiali remotus b ꝑpter eius culpam,
b debet habere salarium præteriti tpis, qa salarium, & tps diuisionẽ recipiunt. l. Seio. in prin. ꝫ. de annu. le. & idem Bart. tenet in l. Mæuia. in prin. de annu. leg. cum si. vt tradit Alexã. hic. & idem Abb. in c. cũ sit. de iud. & ibi Io. de Ana. post Pet. de Anc. & facit text. in l. ij. ꝫ. de iti. actuque pri. Adde tamen ꝙ dictum Bar. non videtur ꝓbari in d. l. Seio. quia ibi legatarius non deliquit, prout in q. Bar. dicitur. Et ideo Bal. in l. Nesennius. in fi. cum l. seq. & l. qui aũt. ff. de exe. tu. dicit, ꝙ q remouetur ab officio propter culpam, nõ debet
22 habere salarium, & ibi infert ad ptãtem. & hoc facit † quia pensio non debetur locatori, qñ in totum pro sua parte non impleuit, vt no. Bar. in l. q insulam. §. qui ædem. ꝫ. loca. facit tex. in l. Iulianus. §. offerri

ADDITIONES.

a ¶ In doctore. Not. hic. ꝙ salarium totum debetur doctori legenti etiam si ante tempus moriatur, non autem artifici artis mecanicæ, quia debetur rei pro rata laboris Bal. in l. 1. in fi. in ver. sed ego dico ꝙ in salario. C. de suffr. uide glo. mag. in uer. personis & Bar. in l. si vno. §. item cum quidam. in ver. vt tamen appareant. infra, loca. & plenius per Bar. in l. 1. §. diuus. cl. 2. in fi. in ver. quæro aliquis est conductus ad legẽdum. infra, de var. & extraor. cog.

b ¶ Officialis remotus. Officiali priuato sua culpa non debetur salarium pro tempore futuro, licet pro præterito sic. & tenetur tunc potestati suo ad interesse pro tẽpore futuro. Bar. in l. Męuia. infra. de an. lega. & in l. quid autem. de execu. tu. Nic. de Nea. in l. ex his. e. tit. Pau. de Ca. hic, l. diem functo, & ibi Bar. & Ale. vbi vide. secus si prętor ipse remotus sit, quia officialib. tenetur ad totum salarium, secundum Pau. ibid. & ibi Ale.

offerri.ff.de act.emp.ex quo ergo.officialis non impleuit pro parte sua in totum nō videt ꝙ aliqua ex parte salarium debeat.¶ Sed tñ non vr̃ recedendū à cōi opinione: qa pœna debet ɔmensurari directo.l.rescriptū.ff.de his qui.vt ind.Non obst.text.in d.l.nesennius.§.fi.& d.l qd aūt.qa loqt in legatū indiuiduum est,vt Alexan. hic dicit,rñdeo ad l.ēt.de leg.j.Nō ob.ꝙ locatori non debet merces,nisi in totū impleuerit,qa verū est,qñ stat ꝑ eū,hic non stat ꝑ eū,quia remotus fuit ab officio:secus ergo si staret per eum:qa nō vellet ꝑficere tp̃s cōductæ:vt no.Bal.in l.ædē.C.loca.col.ij.versi.sed pone famulos. ¶Postremo aduertēdū est,qa dū Bal.alle.l.Seio.in prin.vr̃ ɔrius ad dicta ꝑ eū s̃.in qōne de hæred.potestatis qa vbi dicit ꝙ illa lex non procedit in ptāte,cui non dat salarium pp laborem,sed pp dignitatē.hic aūt in potestate,vr̃ Bar.ɔsiderate laborē simpl̃r.per d.l.Seio.vr̃ posse rñderi ꝙ hic qñ fuit remotus propter culpā,nō consideratur dignitas:qa reatus oēm honorem excludit vt legitur in l.j.in fi.C.vbi senat.vel clarissi.facit tex.in l.de his.C.
a de fur.¶In gl.in verbo,eo tp̃e,vbi peride ac si fuisset.ista gl.cōiter a approbatur,vt Alexā.de Imo.hic dicit.& pro ea allegat illum tex. in l.Labeo scribit,si mihi.ff.de ɔhen.emp.Solus Rom.hic tenet ɔrium duplici ratione.Prima est, quia in fauorem assessoris inductum est vt possit se locare cū alio si velit. ergo non debet resultare in odium.l.qđ fauore.C.de legi.Alex.respondet hoc nō esse odiū,si cōmodè,alteri operas locare possit.sed ista rñsio nō videt vera:qa odiū est inuitus cogat.l.nec emere.C.de iur.deli.facit tex. in §.præterea.insti.de actio.Secundo Ro.alle.tex.in l.si mandato meo.in prin.ff.man.vbi creditor si non velit oblõne mutare, non cogitur:ergo non vr̃ ꝙ assessor cogatur mutare debitorem.Alex. respondet,ꝙ ibi non erat iustū impedimentū debitoris mortui:& æquitas q̃ hoc suadet.& ad hoc facit tex.in l.qui aūt.§.sed si qs certum.ff.de consti.pec.vbi ex cā vnus debitor pro alio ɔstituit: ista rñsio ēt non tollit argumentum.Et primò text.in d.l.qui autem.non ob.qa ibi ex qualitate oblõnis,illud contingit qa qs aliū inuitū obligare nō potest,& æquitas non suadet ꝙ qs cogatur aliū debitorem accipere.& qa tex.hic loqt condõnaliter, si vero postea comites cū aliis fuerint.& eodē modo loqtur tex.in l.sed addes.§.fi. alle.in gl.ibi,si eodem anno mercedes ab alio non accipisti.ista verba respiciunt actū,& nō potentiam.Et qa ista conditio intelligit ſm naturam actus,qñ propria voluntate se cū alio obligauit. Vñ non debet fieri extensio ad casum,ꝙ inuitus cogatur,& qa fundamentum assessoris est: qa non stat per eum: & ista ratio cessat,quādo se locauit cum alio,& nō quando potuit se locare.Nō ob. tex. in d.l.Labeo.qa ibi actum tacite videbatur ꝙ non deberet stare ꝑ eum.¶In gl.fi.in prin.ibi,scilicet assessore.ista lect.reprobatur per Ful.quia non cōgruit,cum s̃.loquatur in plurali de comitib.Alex. respondet,ꝙ quādoque legislator transit de plurali ad singulare, & econtra l.si cui.vbi gl.ff.de euic.& in c.oēs leges.j.distinct.sed replicari potest.ꝙ illud vr̃ procedere,qñ constat:secus videtur in dubio: ar.l.non aſr.de leg.iij.& quia tex.facit hic relationē ad s̃.dicta dū dicit in eo intelligendo de assessore,& comitib. dixisset in eis. ¶In ea.ibi.propter culpā assessoris. Ale.in l.ij.in fi.ff.qđ qsque iur. post Ful.arguit contra istam gl.& deinde distinguendo saluatur, vt ꝑ eū ibi,in fi.gl.Ale.reprobat istum ītellectū s̃.in vlt.no.de quo ibi dictum fuit.¶Extra gl.alius fuit intellectus Ful.vt tex.intelligat, qñ legatus sine preses fuit remotus à superiore ex cā:qa tunc non debet præses grauari ad soluendum salarium assessori: ar.l.ij.§.me
3 rito ne qd in loco publi.Ale.probat istū intellectū,† quia factum Principis,tñ debet nocere illi cui infertur: & non alteri.l.Lucius. ff.de euic.sed tñ iste intellectus defendi potest, quia probatur in generalitate legis,quæ simpliciter loquitur,quando successorem accepit ante.Non ob.d.l.Lucius.quia loquitur quādo casus occurrit post perfectam venditionem.quo casu periculum ē emptoris,vt declarat Bar.in l.si per imprudentiam.in pri.de euic.& tex. in d.l.Lucius videtur assignare istam rōnem,quæ rō nō procedit in casu isto:qa Princeps remouendo illum ex cā à lucro, ēt videt illum liberare ab onerib.officii: qa absurdum esset ꝙ sustineret onus,sine emolumento.l.is qui in potestate.§.fi.de ꝓſ.facit tex.in §. illud.institu.pro socio.in l.ſm naturam.de reg.iu.Et quia iste videt casus fortuitus de quo conductor non tenetur.l.ex condictio.§. si vis.ff.loca.opi.Ale.haberet locum,quando Princeps præsidem remotum conseruaret in salario sibi promisso, quia ipse pariter teneretur comitib.satisfaceret.¶Postremò Alexā.hic refert Pau. de Cast.post Bald.volentes,ꝙ salarium ꝙ mortuo legato deberetur comitibus,statim possit peti,non expectato fine temporis,qa frustre expectatur,ex quo officium exerceri non poterit.arg.l.aliquando.ff.ad Velle.§.fi.Alex.hic tenet contrarium, & concludit quomodo finis temporis debet expectari,per l.in illa stipulatione si calendis.de ver.ob.Mod.hic tenent opi.Pau.de Cast.per text.in l.si in lege.§.si domus.ff.loca.vbi colonus ad quinquennium si deseruit culturam fundi,statim conuenitur non expectato quinquēnio,& hoc comprobant ratione,quia regulariter pēsio solui dēt in fi.anni.l.seruus cōis Mæuii.§.fi.vbi Bar.đ stip.ser.no.ī l.ædē.C. loca. Et pensio soluitur in recompensationē vsus rei. vnde quando cessat causa huius dilationis,debet cessare dilatio.l. à filio.§.j.ff. ad Treb.prout est quando colonus deseruit fundum, quia nō est opus expectare finem temporis, vt dñs patiatur colonū vti fundo.Et pariter in casu nostro, qñ preses est mortuus,cessat causa dilationis: quia opera propter quam debetur salarium, præstari nō potest. Ideo statim salarium petitur. Sed his non ob. verior videtur opi.Alex.per illum text.in d.l.in illa. ponderando rationē quæ ibi expressè ponitur : quia tota obligatio sub ɔditione, & in diem collata est.& ad diem est tex.in l.si eum.§.homo sisti.ff. si quis cau. ibi enim tota stipulatio in diem collata videtur. Vnde licet conditio impleri non possit,superest tamen dies.& per illum tex.dicit Bald.ibi, ꝙ ex duob.impedimentis, non sufficit vnum remouere. & ista ratio ita militat in contractib. bonæfidei: sicut in contractib.stricti iuris. Et ista ratio pariter videtur militare in casu nostro, quia debetur salarium assessori sub conditione tacita,si operas præstiterit,si in diem.Vnde licet conditio pro impleta habeatur : quia non stat per eum, superest tamen dies.& hoc confirmatur ratione manifesta : quia non conuenit ꝙ plus assessor consequatur mortuo preside, quam consecutus fuisset illo viuente:sed si vixisset,non habuisset salarium, nisi in fine, vt de locatione tradit Bart.in d.l.ędem.C.loca.ergo pariter illo mortuo,debet expectare finem temporis.& ad hoc facit tex.in d.l.si tibi mandauero. in prin.ff.mand.vbi dicitur ꝙ si tibi mandauero vt pro me in diē fideiussores, & tu purè promisisti, non poteris agere contra me ante diem.Et ex his tollitur ratio Mod. quia non solū consideratur vsus rei,sed ēt dies.& ad text.in §. si domus . respondetur ſm Pau.de Castr.ibi, quia loquitur in eo qui fuit in culpa,ideo in pœnam non expectatur finis tp̃is : secus videtur in casu nostro , vbi nulla culpa imputari pōt , quia propter mortē legati hoc ɔtingit. & afflictio afflicto addi non debet.l.diuus.ff.de offic.presi. Et vlterius in d.§.si domus.licet agat statim, agitur ad interesse, nō ꝙ statim cōsequatur totā pensionē,declarando illū text.vt s̃.dictū fuit.

ADDITIO.

a ¶Cōiter. Et benè quicquid dicat Deci.nisi ex iusta causa recusaret esse cum alio.

1 *Assessor in auditorio in quo assidet, non potest tractare sua negotia , & sic consuluere in proprijs negotijs.*

2 *Officium assessoris,& aduocati in eadem persona concurrere non possunt.*

3 *Concilium licet congregari non possit sine summa Pontifice , hoc non procedit vbi Papa ipse accusari debet.*

4 *Aduocatus non potest postea in eadem causa esse assessor.*

5 *Assessor non potest etiam in alio auditorio esse aduocatus.*

6 *Assessor potestatis non potest esse aduocatus in causa capitanei.*

1 Consiliariis. ¶† Not.ꝙ non potest assessor in auditorio in quo assidet, tractare eius negotia. gl.& Doc.intelligunt ꝙ non possit esse Aduocatus.Et ad hoc facit verbum ,tractare. quod generale est.c.ij.de iud.cum si.vt ibi dixi.Et istud tamen dictum de aduocato,non congruit ad istum tex.qui loquitur, & intelligitur in propriis negotiis. Aduocatus autem esset etiam prohibitus in alienis
2 negotiis.quia † officium assessoris, & aduocati in eadem persona concurrere non possunt.l.fin.C.de asse. Vnde tex.prout loquitur simpliciter intelligi debet, ꝙ potest assessor tractare negotia propria,id est consuluere in propriis negotiis,& facit text.in l. qui iurisdictioni.ff.tit.& in l.j.C.ne quis in sua causa.& not. Ant. de But. in c.irrefragabili.& cæterum.co.pc.in ver.not. ꝙ vbi quis de offi. or.dicens.ꝙ vbi quis debet alicui negotio assistere , uti consiliarius, in cā vbi agitur de suo interesse, assistere non debet. Et ideo pupillus tutori eo auctore obligari nō potest.l.pupillus.ff.de auct.
3 tu.Vnde aliàs dicebam,† ꝙ licet concilium congregari non possit sine summo Pontifice.c.j.& per totum.xvij.di.Hoc non procedit vbi Papa ipse accusari debet : quia agitur de interesse publico. Et ita ī terminis Bal.dicit in c.olim.in fi.de resc.& no. Doc.in c.ad apostolicæ.in prin.de re.iur. in vj. Et hoc idem confirmatur, quia vbi consensus alicuius requiritur, si ɔ eum agatur , ille consensus remittitur : vt no.in c.edoceri.de rescr.Et per gl.ij.q.vij. in c.cum pastoris,& in l.cùm non solum.in glo.magna, in fin.C.de bo.quæ lib.& dixi in consi.151.& in sermone qui habetur ibi.& talis prohibitio in l.nostra hic intelligitur eodem tempore, & sic durante officio assessoris, vt hic dicitur. Secus ergo videtur finito officio, vt à contrario sensu colligitur hic.& est tex.in l.fi.C.eo.ti.vbi finito vno officio altero fungitur,& hoc videtur ꝓcedere,nisi finito officio subesset cā suspicionis : qa poterit recusari.l.ꝓtor.ff.tit.j.in
4 c.postremo.de appe.†Et ideo qui fuit aduocatus, non pōt postea in eadē causa esse assessor : vt no.Spec. in tit.de asses.§.j.in fi.& qđ hic dicitur non videtur procedere in iurisdictione voluntaria.l.si consul.ff.de adop.Itē ista prohibitio est limita in eodem auditorio : secus in alieno, vt hic dicitur.Et ratio manifesta videtur,quia in alieno auditorio non est assessor : & sic cessat prohibitio,hodie tñ etiam in alieno auditorio non poterit,ſm gl.hic,per tex.in l.fin

C.eo

C.eo.vbi quis non pōt eſſe eodē tpe aſſeſſor,& aduocatus,nec pt
aſſidere duob.magiſtratib & ſic vr̄ ꝙ ēt ī alio auditorio nō poſſit.
¶Conſiderandum tñ eſt, ꝙ ille text.loquitur in aduocatis, qui in
certo numero conſtituti erant de publico : & in aſſeſſorib. gñalib.
diuerſorum magiſtratuū prout ratio, q̄ ibi allegabatur, oñdit:ſe-
5 cus ergo videtur in aſſeſſore, q † in alio auditorio eſſet aduocatus
in vna cauſa : quia non vr̄ prohiberi per iſtum tex.Et quia in d.l.fi.
in diuerſo tempore non fit prohibitio,ergo pariter in diuerſa cau
ſa,& in diuerſo auditorio. Ang. tñ hic ſentit contrarium,dum in-
6 quit,ꝙ † aſſeſſor poteſtatis nō poteſt in curia capitanei aduocare.
& idē Bart.in l.j.C.ne liceat poten.vbi inquit,ꝙ officialis,qui pſtat
patrocinium in aliqua cauſa alicui priuato, coram alio officiali pu
niri debet.Et ab iſta opinione cōi non videtur recedendum.

1 *Priores ciuitatis poſſunt in ſuos conſiliarios accipere ciues eiuſdem ciuitatis.*
2 *Salarium de publico non debetur alicui,niſi ſpecialiter conſtituat̄ à Principe.*
3 *Generale arbitrium habens,non poteſt ſalarium conſtituere.*
4 *Aſſeſſoribus regulariter conſtituitur ſalarium de publico.*
5 *Aſſeſſor aſſumptus à iudice delegato, debet habere ſalarium à partibus.*
6 *Iudex ſi mittit notarium ad aliquid faciendum,cuius expenſis debet mittere.*

N conſilium. ¶No.hic ſm Pau.de Caſt.ꝙ licet
poteſtas ciuitatis non poſſit ha-
bere pro ſuo aſſeſſore ciuem illlius ciuitatis.l. ſi eadem.
1 s̄.e.† Priores tñ, ſiue anciani ciuitatis, qui dñr procura-
tores reipub.poſſunt in ſuos conſiliarios accipere ciuem eiuſdē
ciuitatis.in quo dicto aduertendum eſt, quia text. hic rationem
adducit : quia publico ſalario non fruitur.vnde attenta tali ratio-
ne,idem eſſet in poteſtate,ſi aſſeſſor eius non haberet ſalarium de
2 publico. Et notandum eſt, † ꝙ ſalarium de publico, non debetur
alicui, niſi ſpecialiter conſtitatur à principe.l.vnica.C. de præben.
3 ſala.lib.x.Et Bart.ibi dicit.† ꝙ ſi alicui concedatur arbitrium gene-
rale, non poteſt vigore talis arbitrii, ſalarium conſtituere. & dicit
ibi Io.de Pla.ꝙ licet alicui cōmittatur electio officialis publici, nō
videtur data poteſtas conſtituendi ſalarium . Et hoc intellig tur,
niſi ex cauſa,videlicet pro neceſſitate publica: vt not. Bart.in l.cū
nauarcorum.C.de nauic.in fi.lib.xj.de quo not.Bart.in l.j.in prin.
s̄.de iuſt.& iur.cum ſi.vt tradit Alex.in l.j.in prin.j̄. quod quiſque
iu.Et cum tex.in iſto caſu ſpeciali dicat,ꝙ aſſeſſor non habet ſala-
4 rium de publico, vr̄ ſentire, † ꝙ regulariter aſſeſſoribus conſtitui-
tur ſalarium de publico.& ad hoc eſt tex.in §.feſtinabis.in auth de
man.prin.vbi dr̄,ꝙ aſſeſſor contentus eſſe debet his,quæ à fiſco dā
tur. Alb.in l.miles.j̄. ex qui.ca. maio. concludit ꝙ ſi à Principe da-
tus ſit aſſeſſor, debet habere ſalarium de publico : ſi verò eligatur
à iudice,debet habere ſalarium à iudice ſed hoc videtur cōtra tex.
in d.§.feſtinabis,vbi aſſeſſor eligitur à iudice, & tamen ille debetur
ſalarium à fiſco. vnde videtur dicendū ꝙ aſſeſſores qui generaliter
aſſumuntur pro tempore magiſtratus, debeant habere ſalarium
5 de publico vt hic cum ſi.s̄.alleg.† Si verò aſſumatur in vna, prout
faciunt iudices delegati ſalarium conſtituitur à partibus, in c.ſtatu
tum.§.aſſeſſorem. de reſcri.in vi.& hoc intelligendū, quando iu-
dex dubitat,& velit habere aſſeſſorem,ſecus ſi iudex ſentiebat pro
vna parte, & altera pars petit aſſeſſorem , tunc ſalariū debetur ab
illa parte quæ petiit aſſeſſorem.ita Bar. concludit in ſimili caſu de
conſilio ſapientis in l.ſi poſtulauerit. in prin.j̄. de adul.& Bald.in l.
ij.in verſi.per iſta determinatur.C.de adul. Et generaliter quando
6 quis petiit à iudice,debet ipſe facere expenſas.†Vnde ſi iudex mit
tit notarium ad aliquid faciendum, debet mittere expenſis petē-
tis,ſi verò ex officio ſuo hoc facit, hoc debet facere expenſis vtri-
uſque partis : vt no.Bal.in l.prætor ait.§.fin.j̄.de eden. in l.genera-
liter.§.iiſdem præſentibus.in ver.deinde not.C.de reb. cre. & in l.
hac lege.in ij.col.ver.ſed nunquid iudex. C. de ſenten. ex breuicu.
reci.& idem Bart.in l.iij.§.dedi.in fi.infra, ex quib. ca.in poſ.ea.Et
notandum eſt, ꝙ ſi ille qui fecit expenſas, vincat , recuperabit ab
aduerſario vt not.Bald.in d.l.ij.C.de adult.

De iuriſdictione omnium iudicum. Rubr.

1 *Iuriſdictionis appellatione,etiam delegata comprehenditur.*
2 *Genitiuus in materia indifferenti , comprehenditur nedum proprietatem , ſed etiam poſſeßionem.*
3 *Species omnes propriè ſub genere comprehenduntur.*
4 *Statutum loquens de habēte propriā iuriſdōnem, non habet locū in delegata.*

¶In gl.rubricæ,ibi,nunc cōiter de omni iuriſdōne.facit text.in l.ſi
ſeruus ſeruū.§ inquit lex. in ver.ſed nō eſt nouum.j̄. ad leg.Aqui.
&.no.per gl.in rub.de re.iur.in vj.& hoc declaratur vt dixi in rub.
1 j̄.de reg.iur.& in rub.extra, de prob.¶†Ex gl.huius rubricæ colli-
a gitur ſm Ale.ꝙ appellatione iuriſdōnis, [a] & delegata cōprehēdi-
tur.Sed aduertendū eſt, qa gl.hic voluit habere reſpectū ad rub.q̄
vniuerſaliter dicit de iur.om.iud. Vnde non vr̄ inferri qd̄ Alex.di-
cit,quia ipſe loquitur in oratione indefinita:oratio vl̄is potentior
eſt: vt no.Bar.in l.generali.§. vxori.j̄.de vſuf.leg.cū ſi.vt dixi in l.
omnia.j̄.ſi cer.pe.¶Secundò Alex. concludit, ꝙ ſm ſubiectā ma-
teriam ſub noīe iuriſdōnis,etiā de delegata intelligitur.Sed ſi ratio
ſubiectę materię non indicat,de qua intelligatur,tunc ſi loquitur
per genitiuum,de ordinaria intelligitur,quia genitiuus caſus de-
notat proprietatem.l.ij.§.j.j̄.de reli.In quo etiam aduertēdum eſt,
qa etiam in caſu genitiuo verba accipiuntur ſm ſubiectam mate-
2 riam.†Et in materia indifferenti genitiuus comprehendit nedum
b pprietatē,ſed ēt poſſeſſionē,[b] vt no.Bar.in rub.j̄.de ope.no. nū.
& Ale.videtur ſeipſum ita declarare in l.aut prætor.in prin.infra,
de iud.& infectu videt̄ ꝙ vna cōcluſio ſufficiat,ꝙ ſm ſubiectā ma
teriam iuriſdictio intelligat̄,vt dictum fuit in l.j.§.qui mandatam.
s̄.tit.ij.¶Iaſ.hic abſolute tenet opi.Ant.de But.in c.ſua nobis. de
off.vic.vbi voluit applone iuriſdōnis de ordinaria intelligi.Et ipe
confirmat hoc tali ratione : quia verba in dubio intelliguntur in
potiori ſignificatu.l.j.§.qui in perpetuum,infra,ſi ager vect.Et iu
riſdictio ordinaria vr̄ firmior,& potētior,vt dictum fuit in rub.
infra,de off.eius ergo de ordinaria intelligit̄.Et iſta eſſet bona rō,
qñ tm̄ in vna ſpecie iuriſdictio deberet verificari in ordinaria, vel
delegat:ſecus vr̄ qñ diſpoſitio loquitur generaliter, prout agitur
in caſu noſtro hic:quia ſub generaliter iuriſdōnis,in materia indif
ferenti vtraq; comprehenditur,per.s̄.dicta.& facit tex. in l.j.§.&
3 generaliter,infra de leg.præſt.†qa pprie omnes ſpecies ſub genere
comprehenduntur:vt no.Bal.in l.ij.C. de iur.aur.anul.Illud clarū
4 eſt,†ꝙ ſi ſtatutum loquitur de habente propriam iuriſdōnem,nō
haberet locum in delegata:quia verbū propriam,nihil operaret̄,
vt dicit Alex.hic.& ad hoc eſt tex.qui expreſſe dicit, ꝙ delegatus
non habet propriam iuriſdictionem in l.fi.C.vbi,& apud quem.
in ver.ſed ne quis ita ibi,propriam iuriſdictionem non habent,&
facit tex.in l.j.§.qui mandatam.s̄.de offi.eius.

ADDITIONES.

a ¶Iuriſdōnis.Nam appellatione iuriſdōnis venit ordinaria,& delegata. ſecūdū Alex.in hac rub.poſt gl ibi.Et quid ſi vtraque uide Io.de Imo.hic in rub.& Bal.hic in l.more.j̄.de iur.om.iu.in Spe.de offi.dele.in prin.& de off.ord.in prin.

b ¶Sed etiam poſſeſſionem.Vide Bar.& Doc.in rub.de ope.no.nun.& Frā.Pata.in 1. conſti. C.vt domus Titii.de reli.l.2.§.1.Car.in cle.1.§.terra.de pœ.l.2.§.in locum infra de reli.& Ale.in hac rub.

1 *Verbum latiſſimum quomodo intelligitur,& an conueniat mero imperio.*
2 *Dictio,etiam,licet implecet,includit caſum minus dubitabilem,non ſic uidetur culpa,&c.*
3 *Genus generaliſſimum comprehendit in ſe omnes ſpecies,& remoto genere remouetur ſpecies.*
4 *Superlatiuo remoto,non remouetur poſitiuus.*
5 *Ad officium iudicis pertinet dare bonorum poſſeßionem.*
6 *Officio iudicis,dantur tutores.*
7 *Iudex imparitur officium ſuū,etiam non requiſitus,pro miſerabilibus pſonis.*
8 *Miſerabiles perſonæ non ſunt pupilli,neque uiduæ,niſi ſint pauperes.*
9 *Iudex,& iuſdicens pro eodem accipitur.*
10 *Ius dicere eſt genus.& iudicare eſt ſpecies.*
11 *Bonorum poſſeßio eſt meri,& mixti imperij.*
12 *Decretum ſi petatur hodie interponi in bon.poſſ.non requiritur cāæ cognitio.*
13 *Verbum poteſt relatum ad iudicem , importat neceßitatem.*
14 *Ea quæ ponuntur in libera iudicis poteſtate,in illis iudex non neceſſitatur, etiam ſi petatur.*
15 *Iuriſdictionis diffinitio quid ſit.*
16 *Princeps licet ſit ſolutus legibus,tamen tenetur de honeſtate.*
17 *Princeps tenetur adminiſtrare iuſtitiam.*
18 *Sn̄iam qua pronunciatur aliquē mittendum eſſe in poſſeſſionē,eſt diffinitiua.*
19 *Sententia ex primo decreto,dicitur interlocutoria.*
20 *Iudex qui non poteſt executionē facere,an poterit pronunciare exequēdū eē.*
21 *Sententia in qua dicitur condemnandum eſſe,vel condemno, valet & paria ſunt in eis qui poſſunt condemnare.*
22 *Officium iudicis,& iuriſdictio,an idem ſint.*
23 *Officium iudicis an cohereat perſonæ in genere.*
24 *Officium iudicis quod modis conſideratur.*
25 *Officium iudicis,eſt ius faciendi ea,quæ ſibi incumbunt.*
26 *Officium iudicis,prout competit parti,an ſit idem cum actione.*
27 *Officium iudicis aliquando datur illi qui actio non competit.*
28 *Libellus debet formari narrando ꝙ pars teneatur,& ꝙ iudex debeat , vel poſſit facere.*
29 *In libello ſi proponātur actio,& imploretur officium iudicis,an libellus ſi ineptus.*
30 *Libellus contrarius ſi poteſt ſaluari,procedit.*
31 *In officio iudicis per interpellationem non conſtituitur in mora ſecus in eo ꝙ iure actonis debetur.*
32 *Per libelli oblationem quis in mora non conſtituitur.*
33 *Officium iudicis miſericorditer debet implorari.*
34 *Officium iudicis dicitur triplex,nobile,mercenarium,& aduerſarium.*
35 *Iuriſdictio an cohæreat territorio.*
36 *Rector ſcholarium an habeat iuriſdictionem,quæ cohæreat territorio.*
37 *Territorium an poſſit eſſe ſine iuriſdictione.*
38 *Iuriſdictio cohæret territorio,vt ſit iuriſdictio in ſeipſa actiue.*
39 *Ciuitas,ſiue populus ſi exercet iuriſdictionem in aliquos ſuos ciues,non dicitur exercere iuriſdictionem in ſeipſum.*

40 *Dominium cohæret personæ domini, & tamen est in re.*
41 *Argumentum de domino ad iurisdictionem, quando procedat.*
42 *Per alluuionem sicut acquiritur dominium, ita pariter acquiritur iurisdictio.*
43 *Princeps consedendo territorium, concedit etiam iurisdictionem.*
44 *Fundi proprietas nihil habet commune cum proprietate iurisdictionis.*
45 *Iurisdictio ciuitatis, uel castri an sit apud populum, & communitatem, uel apud rectores uel magistratus.*
46 *Ante confirmationem actus non dicitur habere essentiam, nec dicitur ius quæsitum in re.*
47 *Magistratus renunciatio, debet fieri in manibus confirmantis.*

IVs dicentis. ¶In tex. ibi, officium. de hoc verbo, officium, dictum fuit. s. in rub. de offi.
1 eius. ¶†In tex. ibi, latissimum hoc ideo dicit secūdū Ale.
post Bar. quia nō solū expediūtur quæ sunt mixti Imperii, vt in ex
emplis positis hic, sed ēt ea q̄ sunt meri imperii, vt denotat illa co-
pula, & q̄ est implicatiua: vt no. in l. j. ff. de so. mat. Ful. & Mod. hic
dnt hoc non esse ɔgruum, qa hoc mō tex. hic nō implicaret casum
magis dubitabilem, sicut si dicat, pōt non solū ɔdemnare ad mor
tē, sed ēt dare bo. pos. Et natura implicatiuæ & vel ēt, est exprime-
re casum magis dubitabilē, & minus dubitabilem includere, vt p
glo. in cle. ij. in verbo. ēt ecclesiæ. de hære. no. Abb. in c. j. in ij. no. de
cōmodato. & tradit Ale. in consi. xxij. viso processu. col. ij. lib. v. &
dixi in l. qui se patris. in j. no. C. vnde lib. Sed ad hoc rnderi pōt, q
verbū latissimū, bene conuenit mero Imperio, in quo agit de ma
xima ptāte sed qa qnq; reperitur, q qs hēt merū Imperium, & nō
cognoscit de causis ciuilib. l. solemus. §. latrūculator, de iud. ad re-
mouendum hoc de quo potuisset dubitari, dicit, nam & bonorū
2 possessio datur &c.† Et qd dictū est, q implicatiua includit casum
minus dubitabilem, vr procedere in dictione, ēt, nō sic vr in copu
la, & q̄ simpliciter implicare vr. Quidā tn̄ Mod. hic dnt q text. hic
non loqtur de mero Imperio, vt patet in exēplis, & qa merum Im
periū nō cōpetit iudicib. simplr, sed solum maiorib. vt no. in l. j. s.
de offic. eius, & qa merū Impium proprie dr ptās. l. ptātis verbo.
de verb. sig. & qa in ti. de offi. iud. insti. nihil dicitur de mero Impe
rio. Sed non est recedēdum à cōi intellectu propter verbū illud la
tissimum. qd videtur adaptari ad omnia q̄ fieri possunt à qbuscun
que magistratib. & sic ēt in mero Imperio, & facit rubr. s. de iur.
om. iu. & tex. in l. Imperium. ff. e. vbi dicitur de mero Imperio & iō
ad ista vr Iurisconsultus habuisset respectum in hac. Non ob. pri-
mo qd dr de exemplis, qa exēpla non restringunt regulā. §. hacte-
nus. inst. de grad. damni infe. la. ij. de dā. infe. & qa cum in prin. l. hic
loqtur generaliter, non restringitur per verba sequentia, q̄ limita-
te loquuntur, vr ex tex. in l. regula. §. & licet de iur. & fac. igno. Nō
ob. q merum Imperium nō cōpetat iudicib. simpliciter, sed maio-
rib. qa hic loquitur de offi. iud. in genere. & ideo maiores, & mino
res iudices comprehenduntur, facit rub. quæ dicit de iur. om. iudi.
Non ob. q merū Imperiū dicit potestas. d. l. ptātis, qa ibi loquitur
de Imperio simpliciter, & intelligitur ibi pro iurisdōne in genere,
q̄ cōpetit magr̄atib. & facit rub. de officio & ptāte. extra de offic.
deleg. Nō ob. q in tit. insti. de off. iud. nihil dicatur de mero Impio
quia qd ibi dicitur in prin. q iudex iudicet f'm iura, ēt in mero Im
perio videtur adaptari. imino in criminalib. magis exuberat offi-
cium iudicis, vt no. in l. congruit. s. de offi. pcid. & in l. iij. §. condem
natū. ff. de re iu. Bar. vero hic exponit verbū latissimum, pro gene-
re generalissimo, & summario dicit q officiū iudicis est genus ge-
neralissimum, & idē postea repetit. Sed hoc dictū non vr bene ada
3 ptari.† qa in gn̄e gn̄alissimo spēs oēs cōprehenduntur sub gn̄e.
Et posita spē, ponitur genus, & remoto gn̄e remouentur spēs, vt
no. p gl. in l. si quid earū. §. inter emptū. de leg. iij. in l. legato gn̄ali-
4 ter. de le. j. Non sic videt in latissimo officio iud.† qa remoto sup-
latiuo, nō remouet positiuus, & ad positionem positiui, non seq-
tur positio superlatiui. Vnde talis adæquatio videtur facta largo
mō: quia sicut sub gn̄e gn̄alissimo oīa cōprehēduntur, ita sub hoc
superlatiuo, oīa includuntur quæ per iudicem quēcūq; fieri pos-
sunt. & sic separatio facta videtur eo mō quo adaptari potest: arg.
c. indemnitatib. §. pe. de cle. in vj. & in l. j. §. lex Falcidia. vbi Bart. ff.
ad l. Fal. ¶Saluari tn̄ potest dictum Bar. non habito respectu ad su
platiuum, sed cōsiderādo officium iud. in gn̄e, prout seipsum Bar.
declarat inferius, qa posito officio iudicis gn̄e, oēs spēs cōprehen-
dūtur, & remoto officio iud. in gn̄e, oēs spēs remouentur. ¶ Pri-
5 mō noto.† q ad officiū iudicis pertinet dare bonorum possess. &
talis bonorum possessio dicebatur decretalis. l. j. §. decretalis. ff. de
suc. ed. & in l. iij. §. & si nemo. ff. de bo. pos. & gl. ibi quæ dicit, q du
plex est bonorum possessio, vna edictalis: altera decretalis. de quo
6 late dixi in rub. C. qui admit. circa fi. ¶† Secūdō noto, q officio iu
di. dantur tutores: & facit tex. in l. j. in l. ius dādi. ff. de tut. & cur. da.
ab his. Et notā singulariter q etiam iudex maleficiorum, q non ha
bet ptātem in ciuilib. l. solemus. §. latrunculator. de iud. habet ta-
men ptātem dandi tutores, secundum gl. insti. de Attil. tut. §. sed
hoc iure. in verbo, præfectus. & subiicit Ale. hic, q ēt nemine pe-
tente à iudice, tutores dari possunt: vt no. Bar. in l. hæc aūt. in prin.
infra, ex qui. cau. in pos. ea. per l. illud. ff. de tut. & cur. da. ab his. vbi
ē t absenti tutor dari potest. Et hoc confirmatur secūdū Alex. hic.
7 † quia iudex impartitur officiū suum, ēt non requisitus p misera-
bilib. personis. l. nec quicqd. §. aduocatos. de offi. procōl. l. fi. §. sed
& si quis. C. de admi. tut. & hmōi sunt pupilli, vt no. in l. j. C. quādo
impera. inter pup. & vid. & in c. sign̄antib. de offi. dele. Sed aduer-
tēdum est, qa illa conclusio nō videt efficaciter iure probari, & re
gula in ɔrium est. l. iiij. §. hoc aūt iudiciū. de dā. infe. & facit tex. hic,
vbi alia de qb. dicit ad petitionē partis ɔceduntur: ergo idē videt
in tutorib. qa ista æquiparantur Et ad hoc allego casum in termi-
nis in l. ij. C. de off. eius qvic. al. obtinet. & est tex. in l. j. §. magistrati
bus. de magi. conuenien. & ibi, tutores seu curatores petentibus
dari. Non obst. tex. in l. illud. qa ibi solū dr, q etiam absenti tutor
dari potest. intelligitur tn̄ q pro absente petat. Nō ob. qd Alex. di
8 cit de miserabilib. personis,† qa pupilli nō sunt miserabiles psonæ
nec viduæ, nisi pauperes sint. vt no. Car. & Imo. in c. significantib.
de offic. dele. & ipse Alex. hoc dicit, & seqtur in l. j. col. iij. ff. sol. ma.
& in consi. cxxj. viso processu. in fi. li. j. & pro responsione ad ea q̄
in ɔrium adduci possunt, considerandū est, qa loquuntur in iudi-
cio, in quo vr tractari de interesse iudicis, ne iudiciū reddatur elu-
soriū, p ea q̄ no. Bar. in l. iiij. hoc aūt iudiciū. de dā. infec. ¶Gl. j. per
9 Bar. & Doc. cōiter reprobatur:† qa pro eodē accipitur iudex, &
ius dicens, & facit rub. quæ dicit de iur. om. iudi. & in text. dr de-
officio ius dicentis. Non ob. tex. in l. voluit. ff. de interro. act. vbi tā
quā diuersa ponuntur ibi, iurisdicendi, vel iudicandi, & in rub. C.
ne quis in cā ius sibi dicat vel iudicet. Quia dicit Ale. dato q sit dif
ferentia inter iudicare, & ius dicere, ibi tn̄ nihil dicitur de his dictio
nib. ius dicens, & iudex. & secundū Ale. iudicare, & ius dicere diffe-
runt, qa iudicare dicitur proprie in sententiam diffinitiua, & ius di
10 cere dicit ēt in sententia interlocutoria, & in directo.† quasi ius
dicere sit genus, & iudicare sit spēs, & hoc ēt voluit Iaco. Butr. vt
Bar. hic refert. Sed ista dr̄ia non sapit, qa iudicare, & ius dicere idē
est, vt probatur in c. forus §. iudex. de verb. sig. vbi ius dicere, & iu
dicare, pro eodem ponuntur. vt colligit, ibi iudex quasi ius dicens
eo q iure disceptet, & disceptare iure, est iudicare. Ergo ius dice-
re, & iudicare idem est, & terminus iudicare videtur magis genera
lis, q̄ ius dicere. c. licet. de sepul. in vj. Non ob. tex. in d. l. voluit, quia
ibi per eodem ponuntur illa verba iuris dicendi vel iudicandi, si-
cut quando dicitur Ale. siue Paris, vt per gl. in l. ad protegendum.
C. de in lit. iur. & dixi in rub. extra de exce. Et quia ista gl. reprobat,
dicit Ale. post Sal. q saluari potest, intelligendo q verbum illud
ius dicentis, sint duæ dictione, vt ipse latius hic refert. Sed ista diffe
rentia non placet, quia etiam si dixisset officium iudicis, idem fuis
set, quia vt dicit Bar. hic loquitur de officio iudicis in genere. & cō
prehendit omnia quæ possunt expediri per quēcunque iudicem.
Bald. et iam hic, Roma. & Mod. dnt saluando gloss. q dicitur offi-
cium ius dicentis ad dr̄iam eorum qui hn̄t iurisdictionem solum
in habitu, vt sunt iudices cartularii. quorum officium non potest
dici latissimū: quia tantum habent iurisdictionē inter consentien
tes, vt no. in l. j. ff. de iud. Sed ista dr̄ia etiā non satisfacit, qa etiam si
dixisset iudicis officium, vtique idem fuisset. Postremo vr q offi-
cium iudicis denotet potentiam. & ius dicentis actum significet.
Sed ista dr̄ia etiam non placet, qa in casu nostro dum tex. dicit ius
dicentis, videtur importare potentiam: cum iudex non sit in actu:
11 & per exempla, quæ hic ponuntur, vbi dicitur dare potest. ¶† In
gl. bonorum, concludit, quod bonorum possessio sit mixti Impe
rii, & de hoc est tex. in l. Imperium. ff. eo. & rationem tradit Bar. in
l. iubere. circa fi. vbi videtur dicere q hodie non sit mixti Imperii.
Bar. concludit contra gl. q etiam hodie sit mixti Imperii, si pars
vellet q iudex decerneret. Et idem sequitur Alex. hic, quia licet ho
die decretum non sit necessarium, non tamen negatur quin inter-
poni possit. Et licet quis agnouerit bonorum possessionem simpli
citer, poterit tamen petere q decretum interponatur. sicut ille q
est in possessione potest petere se ɔfirmari. l. iij. §. missum. vbi Bart.
ff. de Car. ed. & in l. j. C. eo tit. Et quia ille qui petit sibi decem bo-
norum possessione per decretum, apparet q non vult vti agnitio
ne simplici, de qua dicitur in d. l. fin. Sed vult vti prouisione anti-
qua, quę non videtur sublata, nisi exprimatur. l. quoties. infra de
act. & obli vnde via quam elegit sibi pareat. l. si mulier. §. fi. infra qd
me. causa. & cum his transeunt Mod. Sed tamen opi. gloss. verior
mihi videtur, pro qua videtur tex. in l. fin. §. j. C. de cur. fur. ibi dum
dicitur, bonorum possessionem agnoscere quæ ante ex decreto
dabatur, ergo hodie non datur ex decreto. & quia ibi dicitur q
petitio bono. possess. ex lege Constantiniana sublata est, & sic re-
fert se ad d. l. fin. C. qui admit. ergo etiam videtur sublatum decre-
tum quia petitio erat propter decretum. Et de intellectu d. l. final.
C. de cur. fur. dicendum est vt dixi in d. l. fina. C. qui admit. Et cum
decretum sublatum sit, non videtur, quod quis illo vti possit. quia
pœnam falsi incurreret. §. hunc igitur. in prima constitu. & ex isto
fundamento tolluntur rationes Alex. Non ob. q ille q est posses-
sione potest petere se confirmari: quia hoc non habet locum in
decreto

decreto quod sublatū ē. Præterea si bonorū possessio agnitā fuit simpliciter, est quæsitū plenū ius, & non cadit confirmatio, qa nihil operaret, secus est in possess. quæ petit cōfirmari, qa illa cōfirmatio operat si possessio iniusta sit. Non ob. ꝙ ille q petit ꝙ interponatur decretū, non vr̄ velle vti agnitione simplici, quia hoc facere non pōt. cum sit sublatum decretum: vt dixi. Et per hoc non ob. tex. in d. l. quoties, quia loquitur in diuersis remediis, ī quibus vnum ab alio non tollitur. Sed tex. in d. l. fin. loquitur corrigendo in eodem casu, vt probatur ibi. vnde d. l. fi. §. j. de cur. fur. Et subiicit Ale. hic, ꝙ hodie si petatur interponi decretum sm̄ opin. eius, non vr̄ ꝙ requiratur causæ cognitio in tali decreto, ex quo non
12 erat necessarium. iuxta gl. in §. multis. insti. de liber. †Ex quo infertur sm̄ eū, ꝙ hodie interpositio talis decreti poterit delegari. Sed etiam istud dictum vr̄ transire sine dubio, quia si petatur ꝙ interponatur decretum sm̄ iura antiqua, debet etiam adhiberi causæ cognitio, secundum iura antiqua, debet etiam adhiberi causæ cognitio, secūdum iura antiqua, quia vbi quis eligit vnum remediū, debet vti illo cum qualitatibus suis. l. Pōponius. §. cum quis. ꝟ. de acqui. pos. & no. in simili. de clericis qui vtuntur statutis laicorū, quia debent seruare statuta ꝓut loquunt. vt no. Bal. in l. omni nouatione. C. de sac. san. eccl. in l. j. in vlt. q. C. de ꝯhen. emp. cum si. vt dixi in c. ecclesia S. Mariæ. de consti. char. vlt. col. pen. & quia dēt vti lege noua vel antiqua, vt dr̄ in l. fi. §. finautem hoc aliquis fecerit. C. de iur. deli. ¶Non ob. quod dr̄ per gl. in d. §. multis. quia ibi non erat necessaria illa solennitas: sed in casu nr̄o erat necessaria causæ cognitio, sm̄ iura antiqua. Et ex quo via antiqua eligitur, illa seruari debet l. si mulier. quod met. cā. ¶In gl. in verbo, potest, gl. addit: & necesse habet. Mod. hic dn̄t ꝙ ista subauditio non videtur necessaria, qa tex. hic solum vr̄ considerare ptāē, & nō cōsiderat necessitatem, de qua non agitur hic. sed melius dicendum vr̄, ꝙ in iudice ptās vr̄ coniuncta cum necessitate, quia munus iudicandi necessarium est. l. munerum. §. iudicandi. ꝟ. de mu. & ho. Et iudice regul̄r vbi datur, ibi est necessitas, quæ à ptāte separari non potest. Et ad hoc vr̄ tex. in l. non quicquid. ꝟ. de iud. vbi sentit istā regulā. dum dicit, ꝙ non quicquid ptāti iudicis ꝑmittitur, necessitati subiicitur. Sentit ergo ꝙ regulariter ea quæ committuntur
13 ptāti iudicis, hn̄t necessitatem. Et ideo Ang. hic dicit † ꝙ verbum potest, relatum ad iudicē importat necessitatē, & hoc limitat per
14 d. l. non quicquid. quam Bar. hic declarat † procedere in his, quæ in libera iudicis ptāte ponunt, in quibus iudex non necessitatur. l. j. C. qūo, & quando iud. & tex. in d. l. nō quicquid. ita etiā declarat Ale. in l. j. col. pen. ꝟ. de leg. ij. Ang. Are. insti. de act. in prin. col. iiij. versi. iij. ex his. Abb. in c. j. per illū tex. de dila. Secūdò tex. in d. l. nō quicquid. habet locū qn̄ non petitur à iudice, secus si à iudice petatur, quia tunc iudex tenet. l. iiij. §. hoc autē iudiciū. de dā. infe. ita notabiliter Pau. de Ca. dicit in l. vbi pactū. col. pe. C. de transa. & Ale. & Mod. ibi sequunt. ¶Sed aduertendū est, quia si illud quod petitur erat in libera ptāte iudicis, nō vr̄ grauare partē, si non facit illud quod petitur, quia illa ratio, ꝙ sit in libera facultate iudicis, & ꝑ hoc non cogatur, ista ratio militat dato ꝙ petatur. & ideo dictum Pau. de Cas. non vr̄ verum simpliciter, prout ipse loquit, sed vr̄ procedere in his in quibus iudex tenetur: quia intell̄r ꝙ teneatur si reqsitus sit. d. l. iiij. §. hoc autem iudicium. & d hoc latius dixi in c. ad hæc. el. iij. de appel. ¶ Secundò principaliter ex gloss.
15 †hr̄ diffinitio iurisdictionis. & dicit Alex. ꝙ dēt suppleri sm̄ Bar. hic, qui dicit ꝙ addi dēt, tanq̄ à ꝑsona publica, vt excludatur pr̄ & dn̄s, q de publico non hn̄t ptāte, sed ipsi vt priuati hn̄t illam ptātem, vt declarat Bar. hic Mod. tamen hic dn̄t ꝙ absque supplemēto diffinitio saluari potest, quia verba illa cum necessitate iusdicendi, non cōueniūt patri vel dn̄o, qa ipsi nō dn̄t ius, licet faciant qđ disponit à iure, & ita Ful. hic dicit. Sed replicari pōt, qa immo pater vr̄ ius dicere, quia de iuregentium, antequā actiones introductæ fuissent manu Regia ius reddebant. l. ij. in prin. ꝟ. de ori. iur. & ista manus Regia remansit in patre & domino in filium & seruum: vt not. Bar. in l. frater à fratre. col. v. ꝟ. de condi. inde. vbi allegat bonū tex. in l. serui & filii. in prin. ꝟ. de fur. ibi. nec eñ qui pōt statuere, necesse habet aduersus furem litigare, & ideo supplemētum Bar. videtur necessarium, quia pater vel dominus facit ius, ex quo vtitur manu Regia. Alia tamen ratione gl. defendi potest, quia pater & dominus excluduntur, ꝑ illud verbū, cū necessitate, quia patri vel domino nō imponit necessitas. & ita dicit Ang. hic aliter impugnāt diffinitionē gl. qa nō vr̄ gn̄alis qa in Principe est iurisdō maxima & tñ non necessitatur, qa legibus solutus est. l.
16 Princeps. ꝟ. de legib. c. ꝓposuit. de cōces. præbē. Sed rn̄det ꝙ† īmo
a Princeps a tenetur administrare iustitiā. in c. Regū. in c. Rex dēt. xxiij. q. v. & diffinitio intelligitur de iudicibus qui habent administrationem sm̄ naturā tituli & non de chartulariis iudicibus q nō habent administrationē. vt ꝑ Bar. in l fin. C. vbi, & apud quos. Et quod dicitur æqtatis statuendæ, intelligitur casu quo æquitas attendi debet sm̄ not. in l. placuit. C. de iudi. & in c. fin. de transa. &
17 dixi in l. in omnibus. de reg. iur. ¶†In gl. possessionē, ibi, ꝓnuntiatione diffinitiua, colligitur hic ꝙ sn̄ia qua pronuntiat aliquem esse mittendum in possessionem, est diffinitiua. & hoc intelligit in missione quæ dēt fieri ex secundo decreto, quia secundum habet vim diffinitiuæ. vt not. Bald. in l. cum & minores. C. si aduer. rem iud. in l. ij. in x. q. C. de epis. an cum si. per Alex. hic. Secus ex primo
18 decreto: †quia interlocutoria vr̄, & ita intell̄r gl. in l. pn̄ti. §. j. ī verbo, vsque admodum. C. de his, qui ad eccl. cōfu. & sic residet Ale. hic. & tradit Fel. in rub. de re iud. in char. fin. ¶ Sed tñ aduertendū est, quia gl. in d. l. pn̄ti vr̄ loqui in secundo decreto, & dicit illā esse interlocutoriam. & dem gl. in l. Fulcinius. §. quid sit aūt latitare, in verbo, animus. ꝟ. ex qui. cau. in pos. ea. & in c. cum olim. de testi. & iō sm̄ Bal. hic, gl. intelligitur hic de diffinitiua largo mō: quia ēt quælibet interlocutoria pt̄ dici largo mō diffinitiua, quia diffinit illud capitulum de quo loquitur. allegat no. in l. gn̄aliter. C. de reb. cred. Non ob. ꝙ scdm̄ decretum hēt vim diffinitiuæ, quia per hoc absolutè non vr̄ diffinitiua. de quo dixi in c. peruenit. el. ij. de appe.
19 ¶ † Scdō ex gl. hic colligit, sm̄ Bald. ꝙ maioris iurisdictionis est executio, quam pronuntiatio. vn̄ iudex qui nō pōt executionem facere vltimo mense, vel vltimo die officii, poterit pronuntiare exequendum, & successor exequitur. & idem no. Bar. in l. solent. ī fi. ꝟ. de of. procon. & leg. & Bal. in l. j. C. si aduer. lib. cum si. vt tradit Ale. hic, sed adde Are. in c. ij. de accu. col. iij. vbi tenet ꝙ talis ꝓnuntiatio fieri non possit, quia nihil vr̄ operari, ergo reiicit. l. hæc stipulatio. §. diuus. vt leg. no. caue. Et ꝙ fieri non possit, arguit, qa si deberet obseruari per successorem, ista interlocutoria haberet vim diffinitiuæ. Vn̄ qđ dispositum est de diffinitiua, hēt locum in ista. vt no. in c. peruenit. de appel. & in effectu fundm̄ Are. tendit ad hoc, quia qđ à statuto directò prohibetur fieri per īdirectum. Sed ad hoc Alex. hic rn̄det, ꝙ ista vr̄ interlocutoria, quæ per successorem poterit reuocari, per ea quæ no. Bal. in l. cum iudex. C. de sen. Et ad prædicta dicit no. Ang. in cons. ccl. dn̄a Liberina. col.
20 pen. †ꝙ in eo qui pōt condemnare, paria sunt si dicat pronuntio condemnandum, vel condemno: secus est in eo q non pt̄ condēnare. ¶Extra gl. Bar. in j. q. hic concludit, ꝙ si officium iudicis cōsideretur absolutè, prout non cohæret personæ, vt officium ptā-
21 tis, vel capitanei, habet tm̄ Imperium: †Idem est officium iudicis & iurisdictio, sed tñ diuersimodè sm̄ eum, quia cum dico officiū iudicis, denoto principal̄r personam ipsam, vt latius ipse hic prosequitur. In quo aduertendum est, quia verba Bar. prima facie repugnare vn̄r, qa considerat officium iudicis in abstracto, & absolutè prout non cohæret ꝑsonę. Deinde dicit, ꝙ dicendo officium principaliter, denotat ꝑsonam subeuntis officiū. & sic vr̄ sibi ꝯdicere, sed rn̄di pt̄, ꝙ persona non considerat in specie, sed in gn̄e:
22 qa qn̄ dr̄ officium potestatis, intell̄r respectu personæ in gn̄e. †qa denotat administrationem quę sit ab homine, sed nō cohæret ꝑsonæ istius vel illius in specie. Vn̄ bn̄ dicit Bar. qn̄ dico officium iudicis, denoto principaliter personem q hēt administrationem, & secundariò iurisdictionem. Et officium vr̄ esse exercitium iurisdictionis & ad hoc facit. l. honor. de mune. & hon. quæ considerat administrationem, ibi, honor municipalis ē administratio reipub. & in l. fin. C. vbi & apud quem. vbi iurisdictio adhæret iudici qui illam exequit. & eꝯ, cum dico iurisdōnem, denoto principal̄r iurisdictōnem. & ptātē ex qua ꝯn̄r venit officium iudicis, ꝙ est exercitiū illius iurisdōnis sm̄ Bald. in l. j. col. fi. ver. item nota ꝙ iurisdictio. C. si à non compe. iud. Differt aūt iurisdictio ab officio, sicut actus ab habitu, & sicut differt homo in ocio à seipso operante. & in effectu officiū iudicis, est executio iurisdictiōis, & hoc ē qđ dicit Bar. hic considerando scdō mō officium prout cohæret ꝑsonæ: & dicit qui officium est exercitium iurisdōnis. Et in effectu Bar. idem vr̄ dicere in primo & secundo mō, quia licet in abstracto consideret iurisdictio denotat ptātē & officium, in abstracto vr̄ significare exercitium illius ptātis. & verba Bar. in effectu resolunt in eo qđ antiqui dicebant, ꝙ iurisdictio est ius & ptās: & officium est exercitium illius iuris. Bart. tñ sequit Bar. in l. fi. C. vbi &
23 apud quem. ¶†In tertio casu dicit Bar. ꝙ officium iudicis potest considerari non pro tali administratione, sed prout particulariter exhibetur in quibuslibet causis, & tunc loquitur ista lex. quia officiū iudicis est quoddā genus gn̄alissimū, vt ꝑ eū hic. Mod. dn̄t ꝙ tertius casus in nullo differt à scdō. Sed certè apte vr̄ dr̄ia: quia ꝯsiderādo officiū ī particularibus causis. variatur in pluribus speciebus, qa qn̄q; erit nobile, qn̄q; mercenariū, vel aduersarium, vt Bart. dicit. ista variatio non capitur, si pro totali administratione consideretur, quia tunc nō potest dici genus. & sic tertius modus differt à scdō. bn̄ videt ꝙ scds casus differat à primo per ꝟ. dicta.
24 ¶† In ij. q. Bar. aduertēdum est, dū Bar. dicit, ꝙ officiū iudicis est ius faciendi ea quæ sibi incumbunt. obstare vr̄ ꝙ ē. dictū est ēt sm̄ Bar. ꝙ officiū iudicis ē exercitiū iurisdōnis & illud exercitiū vr̄ in facto nō in iure ꝯsistere. ergo officiū iudicis nō est ius. d. Car. in c. ij. col.

ADDITIO.

a ¶Princeps. Not. ad hoc qđ hr̄ in l. digna vox. & ibi Bar. C. de leg. & in Spe. de leg. §. vj. ver. xlvj. & de appell. §. iiij. in prin. nec est solutus moribus. & Bal. in conclu. iuris cano. & in l. ij. C. de fer. & in l. Princeps. supra de legibus.

ij.col.iij.de off.dicit ꝙ eſt impropria locutoria Bar.dum inquit, ꝙ officium iudicis,eſt ius per l.ius dandi,de tu.& cu.da. ab his. quia ibi ſm Car ius accipitur ꝓ ptãte,ſicut in l.ꝫ iuris.§.fi.ꝫ. de pac. ibi, ius donandi non habere.& xxv.q.j.ĩ §.ſi ergo,in ver.his ita,ibi, hẽt ius cõdendi canones.& ideo dicit ipſe ꝙ officium iudicis eſt ptãs exercẽdi quæ ad iuriſdictionem ſpectant,ſed in hoc non vr̃ magis vis,ſiue dicatur ius ſiue ptãs.Et pp hoc non tollitur difficultas quę eſt,ꝙ officium iudicis vr̃ exercitium, Car.dicit in loco præalle. & ſm Car.eſt officium ẽt ante exercitiũ,& in effectu officium eſt potentia magis propinqua ad exercitium,quam iuriſdictio.Vnde qđ ſ.dictũ fuit,ꝙ officiũ iudicis eſt exercitium,intelr̃,ꝙ eſt ptãs, ſiue ius quo immediatè ſuſcipit exercitium.& facit tex. hic qui loquit de officio iudiciis.& dicit dare poteſt. iuriſdictio aũt eſt poteſtas ab exercitio magis remota.& hoc eſt de mente Bar.hic dum dicit
26 de potentia loquendi,quæ locutionem deducit in actu.¶†Subiicit Bar.ꝙ officium iudicis,prout competit parti,non eſt idem cũ actione.& no.per gl.inſti.de act.in princip.in verb.quam ius. quæ allegat bo.tex.in l.quod ſi minor.§.fi.ꝫ.de mi.ad idem tex.in l. hæreditas.ꝫ.de pe.hær.ibi,nulla datur actio,ſed auctoritate ſuperioris compellitur.& no.Bar.per illum tex.in l.Quintus.in prin.ꝫ.de
27 annu.le.& bene facit tex.in l.planè.ꝫ.de pet. hære. † vbi datur officium iudicis illi,cui actio non competit.& per illum text. tradit Ro.in conſ.cccxxv.quo ad primum.col.fi.Car.in cõſi.xxix.iudex, col.ij.Imo.in conſi.cccxxxvj.in cauſa quæ vertitur.in fi. And. Sic. in conſi.xxxvj.lib.j.in fi.& procedit tex.in d.l.planè.etiam ſi tollatur officium iudicis per ſtatutum,quia intelligitur officio iudicis implorato à parte,& non excluditur officium iudicis, quod motu proprio interponitur.Et concſo ꝓdicta procedit propriè loquendo ſed largo mõ,officium iudicis actio dr̃.l.actionis verbo. de ver.ſig.Ex quo infert Ale.hic, ꝙ etiam in ſtatuto exorbitanti à iure communi,ſi facta ſit mentio de actione, etiam officium iudicis includitur quia etiam inorbitantibus fit extẽſio de ſtricta ad latam ſignationem vocabuli.l.ſi filium habeo.ꝫ.ad Mad.cum ſi.vt tradit Ale.hic.Mod.ſequuntur inſti.de act.in prin.col.x.& ibi arguunt ꝙ etiam ex proprietate verbi, per l.actionis verbo. vbi dr̃ contineri, ꝙ verbũ denotat proprietatem:vt no.Bart.in l.cui eorum.§.j.infra,de poſtulã. Sed poteſt rñderi hoc non eſſe verum, vt no.And.Sic.in c.nulli.per illum tex.de rebus ecc.non alie. cum ſi.vt tradit Fel.in rub.de fi.inſtrũ.col.fin. & eſt text. in l. in legibus. infra de teſti. vbi dicitur quòd ſponſus filiæ appellatione generi continentur, & tamen hoc eſt impropriè, vt expreſſe dicit text. in l.ſi qua.§.j.infrà, de rit.nup.cum ſi.vt tradunt Aret.& Moder. in l. Gallus.§. inſtituens . delibe.& poſthu. Et quantum ad concluſionem Alexand .aduertendum eſt, quia extenſio quam *communiter* Doc.dicunt poſſe fieri de ſtricta ad latam ſignificationem vocabuli, intelligitur ſubſiſtẽte eadem ratione, prout loquitur text.in d.l.filium habeo. Sed in caſu noſtro non videtur eadem ratio in officio iudicis, quæ eſt in actione, quia in actione eſt ius magis quæſitum,quam in eo quod officio iudicis competit. Vnde ſi in materia exorbitanti eſſent alicui bannito reſeruatæ actiones, non videtur quòd reſeruata eſſent iura, in quibus officium iudicis competeret quia non videtur eadem ratione: ſecus ſi eadem ratio eſſet in officio iudicis.& ita poteſt ſaluari dictum Alex. ¶Subiicit Bar.differentiam eſſe inter officium iudicis & actionẽ, quia actio oritur ex obligatione.l.licet. §. ea obligatio. infra, de procur. & officium iudicis nullam præſupponit obligationem.l. qui per colluſionem.in fi.de actio.empt. ¶Sed aduertendum eſt, quia ille tex . loquitur in officio iudicis mercenario. & ideo Paul. de Caſtro.ibi.dicit,quòd officium iud.cis, ſiue nobile , ſiue mercenarium,deſeruit actioni intentatæ, quæ præſupponit obligationem.Sed reſpondetur hoc eſſe verum, quantũ ad rem principalem,ad quam actio competit.Sed fructus,& alia acceſſoria quę veniunt officio iudicis mercenario, non ſunt in obligatione. d.l. qui per colluſionem. Vnde ſublata obligatione principali etiam officium mercenarium ceſſat.l.iiij.C.de poſ.& no.in l.terminato. C.de fru. & lit . expen. & quod dictum eſt officium iudicis non præſupponere obligationem,verum eſt proprie,ſed largo modo poteſt dici obligatus,qui officio iudicis conuenitur:vt not.Bar.in l.fi.infra de iniur.& ad hoc eſt gl.no.in l.ſi ſeruum.§.fin. in verbo, poſſit peti.quam Ang.ibi in fi.no.de ver.obl. Alex.hic. & in l. deducta.in prin.infra ad Treb.& hoc videtur intelligendum in his, in quibus iudex neceſſitatur,ita quòd ab eo appellari poſſit,ſi non facit quod petitur:Secus videtur ſi illud reſideat in libera voluntate iudicis.quia nullo modo illud debetur. ¶ Et ex prædictis colr̃
28 ſm Bar.†ꝙ vbi formatur libellus,in actione narrari debet,ꝙ pars teneatur & in officio iudicis concludendum eſt , ꝙ iudex debeat, vel poſſit facere.ſi tamen iſta forma non ſeruet,propter hoc non vitiatur libellus vt ſentit Spe.in ti.de libel.conceptio.§.fin.col.iij. ver.ſis ẽt cautus.Et ſequitur Alex.hic.qa,vt dictũ eſt , officiũ iudicis largo mõ actio dr̃.& vt libellus ſuſtentetur verba impropriari debent,vt no.in l.ſed & ſi poſſeſſori.§.item ſi iuramento. infra de iureiuran.Et hoc debet limitari ſecundum Fel.in c. fi. de off. iud.
29 col.ij.† niſi actio proponatur in libello,& in eo officium iudicis imploretur,quia ſecundum eum,libellus eſſet ineptus.& ita dicit ſentire Spec.in loco.ſ.alle.Sed Spec.hoc non dicit.dictum tamẽ uidetur verum,quia libellus contrarietatẽ cõtineret : quia actio proponitur,& officium iudicis imploratur. Et iſta repugnare vñr vnde libellus propter contrarietatem reijcitur.l. vbi repugnantia de reg.iur.Et in libello tradit Pet.de Anch.in conſi.xxxij. per ſtat. Ange.in ꝯſi.xxxvj.pro deciſione quæſitorum.col.ij.& Pau.de Ca. in conſi.cccxciij.viſo quodam libello.& Ale.in conſi.cxxj.viſo ꝓ
30 ceſſu.lib.j.cum ſi.ut dixi in d.l. vbi repugnantia. † Si tamen libellus à contrarietate poſſit ſaluari,procederet libellus , vt in terminis Cor.tradit in conſi. xviij. in pñti conſultatione. col.vj. lib. iij. quia verbum illud de officio, intelligi poteſt de mercenario , niſi præciſè de nobili officio dicatur,quia tunc libellus manifeſtam ha
31 beret contrarietatem.¶Subijcit Bar.aliam differentiam eſſe:† qa in officio iudicis per interpellationem non conſtituitur in mora. l.cum poſtulaſſem.in prin.de dã.infec.Secus eſt ĩ eo qđ iure actionis debetur.l.mora.infra de vſu.Immo etiam per libelli oblatio-
a nem [a] quis in mora nõ conſtituitur:vt no.Bar. in l. denuntiaſſe.§. quid ergo.in prin.infra de adulte.& ita dicunt Mod.hic.Sed iſtud dictum non facit ad propoſitum de officio iudicis, quia idem eſt
32 ſi aliquid petatur iure actionis: † quia licet per interpellationem debitor conſtituatur in mora,non tamen per libelli oblationem, vt latè tradit Alc.in l.vinum,col.ij.infra ſi cer.pet. Et iſta cõcluſio habet locum in officio nobili,ſecus eſt in mercenario, vt no. Bald. hic col.ij.in ver. item differunt.allegat Cy.in l.j.C.de alie.iud.mut. cauſa fa.& facit quod no.Bart. in rub.infra de interrog. actio. & hoc videtur procedere quo ad rem principalem,quæ eſt in obligatione : ſecus videtur quo ad acceſſoria quæ veniunt ex officio iudicis mercenario,ut.ſ.dictum eſt.Et adde vnum caſum in quo filia quæ officio iudicis tenetur dotem conferre , tamen in mora conſtituitur:vt no.Bal.in l.ſi ſoror.C.de collat. per tex. in l. filius,
33 in fi.infra de collat.do. vbi ratio ſpecialitatis colligitur. ¶† Item ſecundum Bar.alia differentia eſt,quia officium iudicis miſericorditer debet implorari,quia illud quod pars petit ſibi non debetur licet quandoque ſi non facit , appellari poſſit l. j. §. permittitur. de aqua quoti.& æſti.Et quando ſit ꝙ appellari poſſit ab his quę in arbitrio iudicis reſident,dixi latè in c. ad hæc. el. iij. de appella. de dicto Bart.in d.l.j.§.permittitur.dixi late in conſi.cxxxj.vbi videndum eſt. ¶ Succeſſiuè concludit Barto. quod triplex ſit offi-
b cium [b] iudicis,nobile, mercenarium , & aduerſarium. † Imo. in
34 c.fin.col.viij.ver.circa primum.de offi.iud.dicit quod dictũ Bart. de officio aduerſario,qđ deſeruit exceptioni,ſatis põt dici mercenarium quia deſeruit exceptioni propoſitæ, ſicut dicitur mercenarium,qđ deſeruit actioni,quia iudex debet æqualiter iuſtitiã adminiſtrare c.nouit.de iudi.& certè quicquid facit iudex,aut officio nobili,aut mercenario facere videtur. Et in iſta opin.uidetur Albe.hic in rub.qui dicit duplex eſſe officium, nobile & mercenarium.& idem Bald.in l.incerti.col.pe. verſi. item conclude. C. de interdic.& idem Abb.in c.fi.col.ij.de offi.iud.& Ang. Are.inſti.de offi.iud.in rub.licet in §.præterea.inſt.de act.col.pen.aliter diſtinguat.Iſta tamen ſunt vocabula magiſtralia , & ideo officium in quo iudex neceſſitatur,poteſt dici mercenarium,quia cogitur deſeruire petitioni.& nobile quando non neceſſitatur. & ſecundũ opi.Bar.in officio aduerſario etiam illud poteſt dici nobile,quatenus deſeruit in locum deficientis exceptionis,ſicut quando deſeruit in locum deficientis actionis.l.quod ſi minor.§.fi.ꝫ.de mi. ¶Vltimò quærit Barto.an iuriſdictio cohæreat territorio.Et primò refert Guil.de Cu.qui videtur tenere quod ſic , ſicut ſeruitutes quæ prædijs inhærent.l.quia aliud.de verb.ſig.vbi glo.¶Bart.
35 dicit non eſſe neceſſarium † quod iuriſdictio cohæreat territorio,ut patet in iudicibus chartularijs,vt no.in l.j.ꝫ. de iu. vbi Bart. col.ij.& in l.fi.C.vbi & apud quem.& Pau.de Caſt.ibi,hoc dicit in rectore ſcholarium,q. videtur habere iuriſdictionẽ ſine territorio.Sed aduertẽdũ eſt,qa ẽt in iudicibus chartularijs,qui ſunt notarij, non vr̃ eſſe iuriſdictio ſine territorio, qa notarius creatus à populo non poteſt extra iuriſdictionẽ populi exercere officium nec creatus à Rege poteſt extra regnum inſtrumenta conficere, vt no.Bar. in l.j.col.vij.uerſi.ſeptimò quæro. C. de ſum.Tri. & in l.apud proconſulem.ꝫ.de manu.uin.cum ſi.ut tradit in c.j. de fi-
36 de inſtru.col.fin.Pau.de Caſt.in conſi. ccxxvj. lib. j. in nouis. † Et eodem modo in rectore ſcholarium uidetur quod eius iuriſdictio cohæreat territorio, qa ſolũ in loco ſtudij habet iuriſdictio-
37 nem. Et dum Bar.dicit † ꝙ territorium põt eſſe ſine iuriſdictione,

ADDITIONES.

a ¶Oblationem. Idem Iaſ. infra eo.nu.xxix.ſed intelligendum ſi ſiat parte abſente, ſecus ſi etiam parti ſit libellus oblatus,uel communicatus.

b ¶Officium. Vide ad hoc quod habetur in Spe.de act.ſen.pet.§.fin. ver. dicendum, gl.in l.4.C.depo.vide etiam quod not.Bar.ſuper hac.l.

ne,tex.in d.§.territorium in l.pupillus.de verb.significat. vr̃ proba-
re c̃rium dū inquit,ꝙ dr̃ territorium,ex eo quia magistratus hn̄t
ius terrendi.si ergo non sit ius terrendi,ergo non vr̃ territorium.
Sed r̃nderi p̃t ꝙ argm̃ ab etymologia vocabuli non valet, vt not.
in l.j.in prin.j̃.de acquir.pos.& in l.ij.§.appellata.j̃.si cer.pe.& da-
to ꝙ verum sit dictum Bar.ꝙ territorium possit esse sine iurisdi-
ctione,hoc non negat Guil.de Cu.sed dicit c̃ɔ, ꝙ iurisdictio non
potest esse sine territorio.ipse tñ Bar.in l.fi. C. vbi & apud quem.
simpl̃r admittit,ꝙ iurisdictio cohæreat territorio. & idem Bart.
in consi.clxxxix.primo quæritur vtrum.col.j.alle.l.j.§. cū vrbē.s̃.
de off.præf.vr.& idem dicit Bal.in c.j. §. ad hæc.col. ij.ver. modo
quæro,de pa.iu.fir.& in l.Imperium.col.ij.in fin.j̃.eo.Et breuiter
concl̃o est,ꝙ iurisdictio cohæreat territorio passiuè,quia termi-
natur territorio,vt inferius Bar.hic dicit.actiuè verò est in magi-
stratu,cui iurisdō competit,vt no.Bal.in l.j.§.in initio.col.j.versi.
sed hic quæritur.s̃.de offi.præf.vrb.& Ang.in l.morte.in fi.in l.fin.
in prin.j̃.eo.cum si.vt tradit Alexā. in cons.xxxiiij. viso processu.
38 col.pen.lib.iiij.¶†Secundò dicit Bar.ꝙ iurisdictio cohæret terri
torio vt sit iurisdictio in seipsa actiuè , vt est ciuitas Florentiæ , q̄
habet iurisdictionem in ciuitates & castra , quæ ibi subiiciuntur.
nō tñ potest vnum territorium iurisdictionem habere in seipso
passiuè,sed in alio.Et ad hoc facit tex.in l.pen. j̃. de arbi. vbi dicit
ꝙ sibiipsi quis imperare non potest.facit text.in l.ij. j̃. de sti. ser.in
c.fi.de insti .Et quod dicit Bar.de ciuitate,seu territorio, intelligi-
tur de populo,seu communitate.vt Bar.hic in fi.dicit. Et secundū
hoc infertur ex dictis Bar.ꝙ populus non possit exercere iurisdō
9 nem,& punire seipsum.¶†Et in hoc aduertendum est , ꝙ si ciui-
tas siue populus exerceret iurisdōnem in aliquos ciues suos,non
diceretur habere iurisdōnē populus in seipsum , q̃a illi ciues sunt
particulares : sed si populus ex deliberatione præcedenti aliquid
faceret,iuxta no.per Bar.in l.aut facta.§.fi.col. fi.j̃. de pę. tali casu
non posset populus seipsum punire.ita videtur declarandum qđ
Bartol. dicit. & quod dicitur de populo , intelligitur de consilio,
quod eius vicem repræsentat:vt per glo.in rub.quæ sit lon. cons.
& in l.sed & si ex dolo.§.j.in ver.possunt.j̃. de dol. & not. Ang.in
consilio lxiiij.si prouisio.in prin.Alex.in consi.cj.visis instrumen-
40 tis.in prin.lib.j.¶†Tertiò not. Bart.concludit ꝙ iurisdictio po-
tius cohæres personæ , quam territorio . & sil̃e est in dominio,
quod cohæret personæ domini & tamen est in re. Sic est in iuris-
dictione quæ cohæret personæ magistratus ,& tamen est in terri-
torio.Et pro ista æquiparatione facit text.in l. qui furere. s̃.de sta.
ho.vbi etiam Bar.¶Sed aduertendum est ꝙ ista æquiparatio nō
videtur bene procedere, quia dñium non potest pluribus in soli-
dum competere.l.si vt certo.§.si duobus vehiculum.ff. commo.
& tñ iurisdictio pluribus insolidum conceditur. Sil̃r dominium
si in aliquem transferatur,non potest reuocari,vt no.in l. traditio
nib.C.de pac.non sic vr̃ in iurisdōne , q̄ reuocari pōt. l. iudicium
soluit.j̃. de iudic.ergo non vr̃ procedere argm̃ de dominio ad iu-
risdictionem.Non ob.tex.in d.l.qui furere. quia parum facit , q̃a
licet ibi furioso conseruetur dñium , & iurisdictio , non tñ sequi-
tur,ꝙ absolutè dñiū & iurisdō æquiparent̃.Hoc patet , q̃a omnia
alia iura reseruar̃t furioso nō tñ seq̃tur ꝙ vsusfructus & dñiū æq-
parentur in se,licet q̃tū ad ɔseruationē æqparara sint.Et iō con-
41 cludendum vr̃, † ꝙ arg.de dñio ad iurisdictionem procedat , vbi
sit eadē ratio:aliàs secus.Sal.tñ in l.si abducta.col.pe.ver.nec obst.
C.de fur.dicebat æquiparationem procedere in materia fauorabi
li:secus in materia odiosa.Bar.in l.si dñium.C.de fur.tenet c̃riū in
eadem q.in qua lo q̃tur Sal.& vult regulā talē indistinctè ꝓcedere.
& idem Bar.in l.sed legatarius.j̃.de condi.fur.cū si. vt hr̃ in consi.
collegii Papien.qđ reperitur inter consilia Fran. de Cur.in consil.
42 lvj.sup eo qđ ab ordine.col.vij.Et ibi p ista r̃am infertur †ꝙ sicut
p alluuionē dñium acquirit̃,ꝙ pariter ēt iurisdictio acq̃rat̃.de quo
ibi videndū est.& quo ad r̃am considerādū est ꝙ vr̃ procedere,vt
43 s̃.dixi subsistente eadē rōne aliàs secus.¶†Quartò infert Bart. ꝙ
si concedatur alicui territoriū à Principe vr̃ cōcedi iurisdō.& idē
Bar.in l.si qñ.in fi.C.de bo.vac.lib.x.& tradit Old.in cons. cclij. ad
quæstionē qua quæritur.cū si.vt per Alex.hic. & in l.ij. in prin. de
acqui.pos.Fel.in c.quod sedes.de offic. or. & in c.sedes,in prin.de
rescri.Et hoc s̃m Bar.declaratur procedere in cōcessione vniuer-
sali,prout dicit de territorio secus in re particulari,& sic s̃m Bar.
non videtur argm̃ ꝓcedere de dñio rei particularis ad iurisdōnē.
44 Et dicit Bal.in l.à procuratore.C.man.†ꝙ proprietas fundi nihil
habet cōe cum proprietate iurisdōnis.& no.Ol.in cons.clxxvj.fa
ctum tale est.vbi dicit,ꝙ territoriū & districtus sonant in coerci-
45 tionē & in iurisdōnem & non veniunt proprietates. ¶†Vltimò
dt Bar.ꝙ iurisdō ciuitatis vel castri est apud populum & cōitatē.
Inn.verò in c.cū accessissent.circa med.in ver.& est notādum.de
cōsti.formaliter dicit,ꝙ rectores assumpti ab vniuersitatibus hn̄t
iurisdōnē & non ipsæ vniuersitates.Et Ale. hic hoc sequitur per
l.pupillus §.territoriū.de ver.sig.vbi magistratus habent potesta
tem terrendi.Sed ad illum tex.potest responderi,ꝙ videtur habe-
re respectū ad exercitiū,qđ videt̃ esse apud magistratus.Et cōis re-
solutio Mod.est,ꝙ si magistratus eligat̃ à populo qui supremā ha
beat ptātē,iurisdictio videt̃ esse apud talē ppl̃m.& tali casu. Bart.
bene dicit.si verò mag̃ratus sint electi ab vniuersitate,siue popu-
lo,q recognoscit superiorem à quo electio magistratus debeat ɔ-
firmari,iurisdictio vr̃ esse apud illū superiorē.& hoc vr̃ intelligen
46 dū in cōfirmatione,quæ tribuit ius,† q̃a tūc ante ɔfirmationē a-
ctus nō dr̃ habere essentiā.vt no.Bal.ī l.Caius.p illū tex.j̃.de excu.
tu.Et nō dr̃ ius q̄situ;in re:vt no.Ant.de Bu.in c.in nostra.col fi.in
47 ver.& no.hic dictū incidēter.de resc.†Et tali casu renūtiatio ma-
gistratus dēt fieri in manib.cōfirmātis,vt no.Bar.in.l.fi. C. de de-
fē.ci.Secus videt̃ esse in ɔfirmatione in forma cōi, quæ nō tribuit
ius:vt no.Bar.in.l.si cōstat.j̃.de app.in.l.priuilegia.de sac.san.eccl.
cū si.vt dixi in c.j.in gl.ij.de cōfir.vti.vel inuti.Philip.Deci.Pisis.

1 *In causa commissa delegato,intelliguntur cōcessa omnia sine quibus ipsa causa explicari non potest.*
2 *Delegatus non solum potest illud quod accessoriè uenit ad causam, sed etiam illud uenit accessoriè ad accessorium causæ sibi commissa.*
3 *Delegatus licet posit ea,sine quibus causa delegata expediri non potest,non tamen potest ea,quibus mediantibus facilius causa expediretur.*
4 *Mandatum ea,quæ necessaria sunt,etiam utilia includit.*
5 *Absolutio ad cautelam nunquam commissa uidetur,nisi exprimatur.*
6 *Legatus apostolicus non potest absoluere ad cautelā,nisi specialiter sit sibi cōmisū,licet in aliis posit etiam ea,quæ faciliorem respiciunt expeditionē.*
7 *Præscriptum tantum uidetur,quantum est possessum.*
8 *Disputatio licet sit odiosa,extenditur ad connexa.*
9 *Principali destructo per uiam præscriptionis,destruitur etiam accessorium.*
10 *Consuetudo est fauorabilis,licet præscriptio sit odiosa.*
11 *Laicus ex persona episcopi delegatus,an de matrimonio cognoscere possit.*
12 *Laicus in causis spiritualibus ex commisione episcopi,an habilitari posit.*
13 *Delegata potest facere citationem uerbalem,secus si esset arbiter.*
14 *Delegatus etiā lite contestata,non pōt citare re ipsa ad capiendā personam.*
15 *Delegatus si non potest mittere in possessionem,& facere coercitionem realem,multò minus potest capere personam.*
16 *Magistratus municipalis non potest capere personam,nisi esset seruus.*
17 *Delegatus potest re ipsa citare personam suspectam de fuga.*
18 *Suspectum clericum de fuga potest capere iudex secularis.*
19 *Testes possunt examinari per iudicem incompetētē,ubi est periculū in mora.*
20 *Suspectum fugitiuum,creditor potest propria auctoritate capere.*
21 *Delegatus principis,pōt re ipsa citare p̃sonā,licet secus ī delegato ordinarij.*
22 *Specialia non debent multiplicari, & potius est inhærendum regulæ.*
23 *Dictio ex causam immediatam significat.*
24 *Delegatus an posit punire testem coram eo falsum deponentem.*
25 *Ordinarius iudex,cognoscit ea sine quibus actus explicari non potest,imo etiam ea quæ sunt maioris iurisdictionis.*
26 *Delegatus non potest cognoscere maiora expresis,licet secus in ordinario.*
27 *Procurator generalis potest in consequentiam , & incidenter ea quæ requirunt speciale mandatum.*
28 *In possessionem missio est mixti imperij, quando principaliter petitur.*
29 *Iudex secularis non potest de causa spirituali etiam incidenter cognoscere, nisi sit quæstio super facto.*
30 *Omnia ueniunt,quæ secundam uerbi proprietatem includuntur.*
31 *Cibi appellatione,non uenit potus.*
32 *Omnia ueniunt,quę sunt de natura rei.*
33 *In contractibus,uendito feudo,non uidetur concessum iter ad fundum.*
34 *Diuisione facta inter aliquos,si non est expressum,non habetur aditus in partem alterius.*
35 *Prohibito aliquo,non uidetur prohibitum antecedens.*
36 *Prohibitio antecedenti,prohibetur etiam consequens.*
37 *Prohibitus alienare,prohibetur facere actum,ex quo alieno sequatur.*
38 *Prohibitus alienare,prohibetur facere compromissum.*

1 CVi iurisdictio. ¶†No. regulā quę hic ponit̃ in
iudice delegato. ad idē tex.in c.
præterea.de offi. dele.& c. suspicionis.e.ti.cum si.vt per
Mod.hic,quorū dictis adde Fed.in consi. clxiij. sup reuocatione.
col.ij.vbi inq̃t , ꝙ hoc mō iurisdictio delegata ampliãt, licet aliàs
strictè debeat intelligi.Et s̃m istā regulam arguit Cald. in cōsi. vj.
de reli.do.Io.de Deo in q.vj.quā Fel.refert in c.ij.in iij. no.de spō.
Bar.in l.ambitiosa.col.vij.ver.secunda regula est. de decre. ab or.
fa. Abb.in c.publicato.col.fi.de ele.in c.ex parte.el.iij.de deci.Pau.
de Ca.in cōsi.cccxvj.quoniam ad cessionem.col.fi.Imo.in consi.
xxxiij.in casu præmisso.col.ij.cum si.vt dixi in c.præterea de offi.
2 dele.¶†Et ista concl̃o ampliatur , vt delegatus nō solū possit illud
qđ accessoriè venit ad causam, verum ēt illud qđ venit accessoriè
ad accessorium causæ sibi commissæ:vt no. Abb.per illum tex. in
c.prudētiā §.si verò.in vlt.no.de offi.dele.& Mod.hic referunt,&
sequūtur.Sed aduertēdū est,q̃a,vt dixi in d.c.præterea.ill.c text.in
§. si verò.nō videtur ꝓbare dictū Abb.q̃a ibi illud disponit̃ de ex-
cōicatore,vt colligitur ibi,ꝙ si excōicatores malitiose distulerint,
tūc delegati consequuntur ptātem ex illa noua prouisione facta

à summo Pontifice. & sic in illo casu vr̃ rõ spãlis, ꝑ quã iurisdictio delegati ampliatur, & non põt inferri ad cõclusionẽ quã generaliter Abb. facit, immo tex. videtur ꝓbare ꝯrium à cessante ratione, in qua tex. ibi fundatur. Et ꝯ istã amplificationẽ facit tex. hic qui dicit ꝙ veniunt ea sine qbus iurisdictio expediri nõ põt. & illud accessoriũ accessorij est separatũ à causa cõmissa, qa accidẽtaliter occurrit. ¶ † Et prædicta cõclusio limitat, vt delegatus possit
3 ea sine quibus causa delegata expediri nõ põt, nõ tñ postea ea qb. mediãtib. facilius causa expediretur, vt est gl. no. in c. solet. de sen. excõ. in vj. in verbo, superiore. vbi tenet glo. ꝙ delegatus non põt absoluere excõmunicatũ ad cautelã, qua mediãte causa facilius expediretur. Aret. in. c. de testib. col. iij. vult regulam illius legis ꝓcedere, vt etiam cõmitti videatur accessoriũ, sine quo licet actus possit expediri, melius tamen, & facilius expeditur. alleg. l. cuicunque. §. si ei quẽ. ĵ. de insti. & l. pen. ĵ. de vsufr. Et facit quod no. Bal.
4 in c. fi. de do. & contu. vbi inquit † ꝙ mandatũ ad ea, quæ necessaria sunt, etiã vtilia includit. & resident Mod. hic. Sed aduertẽdum est, qa nec Are. nec iura prædicta loquuntur in delegato cuius iurisdictio odiosa est, prout loquitur gl. in d. c. solet. cui isti nõ rñdẽt. Et ꝓ illa glo. facit tex. hic, qui precisè loquitur de his sine quib. iurisdictio explicari non põt ¶ Resoluendo non vr̃ ꝙ gl. in d. ca. solet bene dicat in casu in quo loquitur. sed extra illum casum opin.
5 Are. verior videt. ¶ † Nam in absolutione ad cautelã, prout illa gl. loqtur, nunquã cõmissa videt, nisi exprimatur. gl. no. in c. capitulũ. in gl. fi. de rescrip. & illam no. Abb. ibi. & tradunt Mod. in c. ad apłicã. de exce. & ideo illã delegatus facere non potest, cũ specialr
6 non sit sibi cõmissa. Sed in aliis videtur † ꝙ delegatus possit etiam ea quæ faciliorẽ respiciũt explicationẽ. Et ita reperio ꝙ Bald. hic, col. ij. expressè tenet, dum inquit, ꝙ continetur omne, sine quo expressum cõmodè explicari nõ põt. Et facit tex. in. d. c. præterea. de offi. deleg. vbi vtitur verbis magis generalib. quã hic, dũ inquit, super omnib. quæ ad causam spectare noscuntur, plenariã recipit ptãtem. & per illum tex. suppletur tex. hic. ¶ Non omitto tñ ꝙ ꝯ præd cta videtur tex in l. pen. §. fi ĵ. fi vsusfr. pet. ibi, eadem solet pstare sine quibus omnino vti nõ põt, sed si cũ aliquo incommodo vtatur, non præstandas nisi dicatur ꝙ ille tex. procedat ne præiudicium inferatur proprietario, qui haberet proprietatem inutilem. Secundò regula non videtur habere locum in iurisdictione præscripta, quia præscriptio est stricti iuris, & non trãsit potestas coercendi, quamuis absque illa iurisdictio explicari possit. c. cum contingat. vbi Car. & Abb. in. iiij. col. de fo. compe. & Alex. hic cũ similib. vt Fely. scribit in c. auditis. col. viij. de præscrip. Et idẽ Mod.
7 sequuntur hic. † qa quãtum possessum est, tantũ videtur præscriptum: vt no. Bar. in l pe. §. si quis hoc interdicto de iti. actuq; pri. Bar. tamen in l. de quib. col. ij. s̃. de legi. dicit ꝙ ille qui præscribit videtur præscribere accessoria fundũ: puta seruitutes. l. si aliena. §. j. ĵ. de vsuca. Mod. respondent ꝙ seruitus inhæret rei. Sed certe idẽ videtur dicendum in casu nostro, per rationẽ tex. quæ videtur
8 etiam procedere in præscriptione: licet sit odiosa, † quia etiã iurisdictio delegata odiosa est, & tamen in casu isto extenditur vt. s̃. dixi. Et ad idem facit quod dicitur de dispensatione, quæ odiosa est. c. j. & ij. de fil. presby. in vj. & tamen extẽditur ad connexa, vt ꝑ
9 glo. in c. quia tantũ. de præb. cũ si. vt dixi ibi. ¶ † Et destructo principali per viã præscriptionis, accessorium etiã destruitur: vt not. Bal. in l. eos in. i. no C. de vsufr. Et facit qđ no. Abb. in c. cũ in tua. de deci. & qđ tradit Alex. in consi. lxviij. & viso. col. pen. li. ij. Non ob. tex. in d. c. cum contingat. quia iurisdictio erat limitata à consuetudine, vt illi haberent iurisdictionẽ absque ptãte excõicandi, vel coercendi. Secus si iurisdictio esset delegata simpliciter, vel alicui simpliciter cõpeteret, qa extẽdit ad ea sine quib. iurisdictio explicari non potest, per s̃. dicta. & facit text. in d. c. cum contingat.
10 † q loquitur in cõsuetudine, quæ fauorabilis est. licet præscriptio odiosa sit vt dixi in rub. extra de consuetu. ¶ Tertiò limitatur regula, secundum Ang. & Pau. de Cast. hic, vt ꝓcedat quando delegatus est capax illius accessorijs: aliàs secus. Nam si epŝ delegauit causam laico, & opponatur ꝙ agens non sit legitimus, qa matrimoniũ nõ tenuit, de ista cã accessoria, & añcedẽti nõ põt cognoscere laicus, ut no. in c. tua. de ordin. cog. in c. lator. qui fi. sint leg. Mod. hic dñt istã limitationẽ non esse verã, in terminis in qb. Ang. loqtur, uidelicet in epõ q laico cãm delegauit, qa laicus fungitur vice delegãtis. l. j. §. q mandatã. s̃. de offi. eius & iurisdictio sua videtur ecclesiastica: vt no. Abb. in c. significasti: in fi. de fo. compe.
11 ¶ † Et sic ex persona episcopi videtur ꝙ laicus delegatus de matrimonio cognoscere possit. ¶ Sed aduertẽdũ est, qa dictũ Arge. in delegato episcopi optimè vr̃ ꝓcedere, ex eo ꝙ in matrimonio agitur de causa spirituali. d. c. lator. & in cle. dispẽdiosam. de iud.
12 ¶ † Et in causis spiritualib. laicus ex cõmissione epi habilitari non potest, vt no. p gl. in c. ij. de iudi. Secus est in summo Põtifi. qui causam ẽt spiritualẽ laico delegare põt vt gl. & cõter Doct. dicunt in d. c. ij. de iu. Et ideò non est verum, ꝙ laicus in cã matrimoniali ex persona epi iudicare possit. sed hoc potest verificari in delegato summi Pontifi. q vt dixi. laicò cãm spiritualem committere põt de aliis limi. me remitto ad ea, quæ dixi in d. c. præterea. ¶ In gl. j.
a ibi, re & verbo. de citatione verbali, clarũ est † ꝙ delegatus illam
3 facere potest, fm Bar. & Doct. quia arbiter etiam potest. l. sed & si interpellatus. §. arbiter. de arb. ibi, per nunciũ vel per epłam iubere potest. sed hoc simile non bene vr̃ procedere, quia arbiter facit vt priuatus, quia non habet iurisdõnem. l. ait prætor. in princ. de re iudic. Et colligitur ex eo quod tex. dicit per nũtiũ, vel epłam, quia epistola fit à priuato, & illud vr̃ posse fieri fm conuentionẽ ex forma compromissi. Et ex hoc non bene infertur ad citationem ex forma compromissi. Et ex hoc non bene infertur ad citationẽ, & iudicium, qđ reddit in inuitum. l. inter stipulantẽ. §. j. de ver. obli. ideo conclusio istius glo. de verbali citatione vr̃ melius probari ꝑ regulã istius legis. Secundò de citatione reali Bart. post
4 antiquos improbat gl. & concludit, † ꝙ delegatus ẽt lite contestata non possit citare re ipsa capiendo personam. per tex. in §. si verò ignoti. in auth. de testi. vbi text. dicit ꝙ non põt delegatus torquere testes vacillantes, sed debet ad superiorem remittere. Mode. hic dicunt ꝙ Bar. & Doct. non vñr bene considerasse illũ tex. quia ibi non dicit ꝙ debeat remitti ad superiorem, sed ꝙ delegatus, qui non hẽt seruitores publicos. deberet facere verberari, & torqueri testes vacillantes per apparitores, isti enim apparitores vñr ministri, & seruitores ad inferendum tormẽta, & torturam. l. omnes. in §. verum si apparitor. l. cum clericis. in fi C. de episc. & cle. & sic in effectu ille tex. vr̃ probare ꝯ Bar. & Doct. ꝙ delegatus possit punire testem ꝑ familiam pŝidis à fortiori vr̃ ꝙ possit realẽ citationem facere. Et iste intellectus colligitur ex dictis Alex. post Fulg. hic, col. fi. ¶ Sed diligenter aduertendum est, qa tex. in d. §. si verò ignoti. considerat duos casus. Primus est in administratore, id est iudice ordinario, & ipse talem torturam inferre potest, vt ibi dr̃. & hoc vr̃ intelligendum, ꝙ ipse faciat q̃tum ad effectum iuris, committendo aliis non manibus propriis cum sit iudex ordinarius. Secundus casus est in aliis, qui non habẽt administrationẽ, & sic non sunt ordinarii, sed delegati. & de his ibi text. aduersatiuè loquitur, ibi, si verò aiis, & ideo vt aduersetur, dicendũ est, ꝙ ipsi hoc agere non possint. & sic etiam aliis cõmittere nõ pñt, q eorum nomine hoc faciat. Et hoc mõ põt intelligi, ꝙ ibi apparitoribus vtatur vti famulis, quia tunc idem esset in delegato & ordinario, cuius ꝯrium ibi dr̃. Et hoc idẽ confirmatur, qa ibi dr̃ ꝙ in ciuitate debent assumere apparitores prætoris, & in prouincia defensorem locorum, certè defensor vr̃ iudex, vt in tit. de defen. ciui. ergo pariter idem vr̃ in apparitore, quia ibi isti duo casus æquiparantur. & ꝙ apparitores essent officiales colligitur in titu. C. de appa. præ e. præt. lib xij. & in tit. seq. & in l. fi. C. de lucr. aduoc. lib. xij. Et ita discurrendo vr̃ ꝓbari ibi cõis opi. quòd delegatus ad alios recurrit ex defectu potestatis. ¶ Vlterius circa ea quæ dicit Bart.
5 aduertendum est in duobus. Primò dum arguit, † ꝙ si non potest delegatus mittere in possessionem, & facere coercitionem realem multò minus poterit capere personam. Prima facie ista consequenti non vr̃ procedere, quia magistratus minor nõ põt mittere in possessionem. l. ea quæ. § j. ĵ. ad municip. l. iubere. ĵ. eod. & tñ potest capere personam cum sit ordinarius. §. si verò ẽt in ver. illum verò. in auth. de exhi. re. & no. in l. magistratibus. ĵ. eo. Im formatistud arg. & dicit hoc contrarium non reperiri declaratum in l. iiij. §. duas ergo. de damno infecto & ibi concludit quòd hodie cùm sit data potestas defensoribus ciuitatum capiendi personam, etiam illis videtur missio in possessionem competere ex passiua interpretatione regulę cui licet. de reg. iur. in vj. & ibi dr̃
6 † ꝙ de iure magistratus municipales non poterant psonã capere, nisi esset seruus. d. l. magistratib. & ibi videbimus. ¶ Scdò dũ Bar. rñdet ad. d. §. si verò ẽt. ꝙ dum ibi dr̃ iudicẽ agere aliquid non valere, lite non contest. ergo lite contesta. poterit aliquid facere, verum est fm Bar. quia deueniri põt ad diffinitiuam, non aũt infertur ꝙ possit re ipsa citare. Istam rñsio prima facie vr̃ adaptari ad illũ tex qui in præcedentib. loquitur de captura: ergo consonat quòd illa verba aliquid agere non valent, intelligantur de captura. Sed tñ pro defensione Bar. & cõis opi considerandum est ꝙ text. in d. §. si verò ẽt. in prin. loquitur qñ lis non fuit contestata, & distinguit inter ordinarium & delegatum, quia ab ordinario citatio re ipsa fieri põt. ibi in ver. illum verò. In delegato ibi dr̃, quòd ipse iudex datus debet denuntiare illi à quo datus fuit, vt ab illo capiatur: ergo ibi probatur ꝙ delegatus non põt personam capere, quia remittit ad delegantem. Et subiicit tex. ibi ꝙ talis captura fit ꝑ delegantem, vel ordinarium. vt s̃. dictum est: ne causa remaneat actori vndique solata iudice agere nihil valente, quia lis non fuit contestata. Et illa verba, iudice agere aliquid non valente, vt dicit Bar. intelliguntur respectu diffinitiuæ. & bene quia ad capturam, iam responsum fuerat ꝙ delegatus ad delegantem remittit. & illa verba,

ADDITIO.

a ¶ De citatione: Delegatus citat verbaliter secundum Alex. hic, & l. plerique. de in ius voc.

verba, iudice agere aliquid non valente. referũtur tam ad ordinariũ, quã ad delegatũ, qa neuter procedit ad diffinitiuam lite non
17 contest. ¶ Et retenta cõi opin. † q delegatus non possit citare re ipsa limitatur fm Rom. nisi psona sit suspecta de fuga. & hoc tradit Pe. de Anch. in consi. cxcij in auxiliũ veritatis. col. j. vbi cõcludit q suspectus de fuga, nõ põt opponere exceptionẽ incompe-
a tentię: a & sequitur Alex. hic. & in l. de pupillo. §. si quis riuos. de no. ope. nun. & idẽ Ro. in consi. ccxlij. vnũ est Are. tñ tenet ɔ̃rium in ɔ̃si. 95. rñdẽdo bř. vbi plurib. medijs reprobat opi. Pe. de Anch. Mod. hic plene referunt, & finalr quatuor rõnib. cõprobant opi.
18 Pet. de Anc. ¶ † Primo quia iudex secularis põt capere clericum b
b suspectum de fuga, fm Abb. in c. cum non ab hominem. de iud. col. iij. Sed rñdetur q opi. Abb. nõ est vera, vt dixi in d. c. cum non
19 ab homine. col. iij. & gra breuitatis non refero. ¶ † Secundo quia vbi est periculũ in mora, iudex incõpetens põt examinare testes. l. ij. vbi Bar. C. de nusra. lib. xj. Sed ille text. parum facit: quia iudex ibi erat cõpetens in illo casu ibi occurrẽti, sed citatio partis solum
20 remittitur. ¶ † Tertio, quia creditor propria auctoritate põt capere debitorẽ fugitiuũ. l. ait prætor. § si debitorẽ. ff. de his, quæ in fraud. cred. ergo vř q hoc fieri põt ẽt à iudice incõpetenti & hoc fuit fundũ Pet. de Anch. in consi. prælle. Sed rñderi potest q in d. §. si debitorẽ. nihil dicitur de persona debitoris, sed solum de re ibi, abstulissem ei qđ mihi debebatur. ¶ Præterea licet hoc concedatur creditori, illud fit ,ppter interesse creditoris, quæ rõ cessat in iudice, cũ non agatur de interesse suo: & quia vř vt priuatus qñ excedit eius ptãtem. Vñ nõ vř habere maiorem ptãtem, quam alius priuatus, & in alio priuato non ,pceditur, ut possit capere debitorẽ alterius. ¶ Quarto, quia ẽt si debitor sit in idẽ, vel sub conditione. põt capi pp suspicionẽ fugæ. l. qsitũ. cum gl. ɔ̃. de pig. Sed rñdetur q illud fit ab ipso creditore, de cuius interesse agitur nõ sic videtur in iudice, vt dictum est. Et in ista. q. ,pbabilis. videtur distin
21 ctio Aret. in d. consi. xcv. & dixi in cõsi. lxxv. vbi uidẽdũ est. ¶ † Secundo cõclusio superius firmata in delegato, procedit in delegato ab ordinario. Secus est in delegato princi pis, qui re ipsa citare potest: ut no. per glo. hic & ita tenent Bar. Ang. & Doc. *cõiter*, ut Alex. hic concludit reiecta opi. Sal. & Fulg. qui tenent ɔ̃rium. Et mouetur: quia hoc iure cautũ non reperitur, & quia delegatus à principe, & delegatus ab ordinario, in hoc æquiparantur vt probatur in d. § si vero ẽt. in ver. si vero non administrat in aut. de exhi. re. Alex. rñdet prædictis rõnib. & primo dicit q iure cautũ reperitur, adducendo illa spãlia quæ sunt in delegato principis. Sed
22 replicari potest, vt ipse Alexan. prius dicit, † q spãlia non debent multiplicari, & potius inhærendum est rlę, vt dixi in l. j. ɔ̃. de reg. iur. Non ob. tex. in d. §. si vero ẽt quia rñdet Alex. q ibi recurritur ad superiorem: quia non habet familiã. Sed hoc non vř verum: qa actus diceret fieri ab eo, qui familiam petit, vt tex. ibi dicit, deducatur ab illo à quo datus fuit. Et quia tex. ibi æquiparat delegatũ principis & aliũ, vñ si delegatus principis, talẽ haberet potestatẽ, esset idẽ dicẽdũ de alio, quia ibi illa determinatio dum dř ad illum denũtiare dẽt: æqualr dterminare dẽt: qa respicit illa duo determinabilia: ar. l. quãuis. C. de impub. & tñ ɔ̃rium *cõiter* tenetur vt s̃. dictũ fuit in delegato inferioris à principe. Secundo Alex. rñdet dãdo nouũ intellectũ q loquat in subdelegato delegati à principe. & vř hoc ,pbari ibi datus sit à quodã iudice sed gl. ibi rñdet q intellr de ordinario, q põt delegare. Et hoc ibi ampliat, siue ex sacra iussione, vel ab administratore datus sit. Vñ sicut in dato administratore intellr ĩmediate: ita ẽt vř tenere in delegato principis: qa vna pars alternatiuæ fm aliã itellr. l. j. vbi Bar. ɔ̃. de reb. dub. Et hoc
23 ẽt confirmatur ex illa dictione, ex sacra forma, † quia dictio ex, cãm immediatã signat: vt no. Bar. in l. eo tpe. in fi. de pecu. no. in l. non dubium. C. de legi. & quicquid sit latis est q cõis opi. non probatur iure. Et iõ opi. Sal. verior vř. ¶ Etiam ex s̃. dictis inferri po-
24 test, an delegatus possit punire † testẽ corã eo falsum deponẽtẽ. de quo latè dixi in c. ,pterea. de offi. deleg. & gra breuitatis ad ibi di
25 cta me remitto. ¶ † Successiue Bar. dicit istam. l. habere ẽt locũ in ordinario: & talis ordinarius vř habere ptãtem, ẽt in his, q̃ sunt maioris iurisdictionis, licet secus sit in delegato. alle. tex. in l. quoties. C. de iu. Et hoc intellr, qñ illa maiora sunt in eadẽ spẽ iurisdictionis: quia secus si alterius sint speciei: vñ iudex qui hẽt iurisdictionem in spẽ, nõ põt mittere in possessionẽ, qa est alterius speciei, cũ sit mixti imperij, vt Bar. hic concludit. Sed ɔ̃ istã resolutionem facit tex. in l solemus. §. latrunculator. ɔ̃. de iud. vbi nõ põt latrunculator ordinarius iudex cognoscere de cã ciuili: & incidẽter, in ɔ̃ñam cognoscit, licet de causa criminali sit iudex: vt no. Bart in l. interdũ. §. qui furẽ. ɔ̃. de fur. & no. Pau. de Ca. in d. §. latrũculator. & tñ sunt diuersæ speciei: quia fit transitus de cã criminali ad ciuilem. Sed põt rñderi q Bar. hic loquitur qñ fit transitus de minori specie ad minorem iurisdictionem diuersæ speciei: & fieri non põt fm Bar. secus est in d. §. latrunculator: vbi cõ agitur de maiori iurisdõne ad minorẽ speciẽ iurisdictionis. bñ rñderi põt resoluen-
26 do, vt statim dicam. ¶ † Secundo dũ Bar. cõcludit, q in delegato non veniunt maiora expressis: secus in ordinario. l. quoties. C. de iud. & sic fm Bar. tex. in d. l. quoties. nõ vř habere locum in delegato: & certe ista vř magna restrictio ad illũ tex. q loquitur gñaliter. & quia idem est in arbitrio qui cognoscit incidẽter de eo, qđ principalr non põt. l. cũ ,pponas. C. de reb. cred. & iõ vř q gñaliter tam in legato qua in ordinario, q ẽt maiora in ɔ̃ñam possit, vt hic per rõnem q̃ assignatur in tex. & in c. ,pterea. de offi. deleg. cum simi. & p tex. in d. l. quoties, qui gñaliter loquitur. & ad hoc ẽt facit, quia procurator gñalis in ɔ̃ñam, & incidenter põt ea, quæ
27 requiritur spãle† mandatũ. no. Bar. in l. cum procurator. in prin. ff. de nou. ope. nun. in l indebitã. ɔ̃. de condi. indeb. cum si. vt tradit Alex. in d. l. cum procurator. Aret. in l. Gallus. §. & quid si tñ. col. iij. ɔ̃. de lib. & posth. vř distinguere inter mandatũ iurisdõnis, de quo Bar. hic loquitur, & aliud mãdatum: sed talis dña non placet: qa vř ɔ̃ tex. in l. & quia ɔ̃. e. & qa rõ huius rlę, vř gñalr procedere. Vñ in hac difficultate placet conclõ quã faciunt Ang. & Pa.
28 de Ca. hic, † q missio in possessionẽ sit mixti imperii qñ principaliter petitur. l. iubere. ɔ̃. eo. l. ea q̃. §. magistratib. ɔ̃ ad munici. Secus si veniat incidenter, & in ɔ̃sequentiam, per. s̃. dicta. & facit text. in l. j. ff de auct. tut. vbi multa conceduntur in ɔ̃ñam quæ principalr prohibentur. & fm istam dist. intelligit tex. in d. §. si vero ẽt. in authen. de exhi. re. vbi in fi §. colli. q delegatus põt mittere in possessionẽ: quia venit incidenter, & in ɔ̃ñam. est tñ dña in captura, inter ordinariũ & delegatũ: quia text. ibi spãlr vlterius ,pcedit ita disponendo. ¶ Tertio & vlt. aduertendum est: quia Bar. in dictis suis vř ɔ̃rius, quia. s̃. dicit, q delegatus nõ põt mittere in possessionẽ, à fortiori nõ poterit capere psonã. hic vero loqtur de ordinario q hẽt coercitionẽ psonæ, & tñ nõ mittit in possessionẽ, & sic maior vř missio in possessionẽ, q̃ capturã personæ. Sed tñ rñderi põt, ,p hic loquitur de captura quã facit ordinarius, q hẽt iurisdõnẽ in specie, quo casu talis captura vř fieri officio iudicis mercenario ,put ui. debimus in l. imperiũ. ɔ̃. eo. Et s̃. loquitur Bar. de captura, q̃ fit meri imperij: & faciunt qđ s̃. dictũ est, fm Imo. in l. iiij. §.
29 duas ergo. de dam. inte. E. dum Bar. ɔ̃cludit † q iudex secularis nõ põt ẽt incidẽter de cã spũali cognoscere, nisi sit qõ sup facto, plura addi possent, q̃ dixi in c. ij. de iud. in vlt. char. & gratia breuitatis, ibi vidẽdũ est. ¶ Postremo Bar ponit magistralẽ doctrinã, ex
30 qua plures notabiles conclões colliguntur Prima est. † q omnia veniunt q̃ fm verbi proprietatem includũtur, vt alle at. l. legatis. q̃ procedit vbi alimenta relicta sint: quia mã fauorabilis vř: secus si alimenta remittantur: quia mã odiosa vř, iõ non venit habitatio, nec vestiarium, fm Bar. in d. l. legatis. per. l. cũ hi. §. qui trãsigit. ɔ̃. de transa. Sed ista lĩtatio non vř vera: quia licet mã odiosa sit, larga interpretatio fit, quatenus proprietas verborum significat. l. cũ lege. ɔ̃. de testa. vbi Aret. no. illum text. ad hoc & dicit idem Cal. in consi. j. de consan. & affi. Non ob. tex. in d l. cum hi. §. qui transigit. quia ibi tex. vlterius procedit ita specialiter disponendo, ibi diuus Marcus specialr de istis transigi voluit: alias ergo secus videtur, qñ
31 dispositio simplr sequeret. Et notandũ est ad d. l. legatis. † q appellone ibi, non continetur potus, vt tradit O. d. in ɔ̃si. lxxix. duo specialia: quia ponunt vt diuersa in l. pediculis. § ar. ẽt. o. de aur. & arg. le. & in sacra scriptura legit, Caro mea verè ẽ cibus, & sanguis meus verè est potus. Sed in ɔ̃rium facit tex. in l. in rebus §. possunt. ɔ̃. cõmo & qa potus videt necessarius ad cibũ. & hoc videt verius, qñ dicit de cibo simplr: Secus est in iurib. alleg. in ɔ̃rium, in quibus distinguit cibus à potu, sicut qñ exprimit de masculo & fœmina, vt no.
32 Bal. in l. in multis. s̃. de sta. hom in fi. ¶ Secunda conclõ, † q veniũt ea quæ sint de natura rei l. fundũ. ɔ̃. de act empt. facit tex. in l. in vẽdendo. in prin. ɔ̃. de contrahen. emp. in l. cùm quid. ɔ̃ si cert. petat.
33 ¶ Tertia conclõ, † q in ɔ̃ctib si vẽdo fundũ, nõ videtur cõcessum iter ad fundum. d. l. in vẽdendo. de quo Bar. se remittit ad not. per eũ in l. j. ɔ̃. de ser. leg. vbi in fi. dicit d. l. in vendendo. non habere lo-
c cum in vltima voluntate. Et ratio dicitur & quidam dicũt: qa in vltimis voluntatib. fit plenior interpretatio. l. in testis. ɔ̃. de reg. iur. Sed ista ratio non placet: qa rla l. in testis. vt dixi ibi, non hẽt locũ in legatis, in quibus. interpretatio fit de minimo. l. nummis. de leg. l. apud Iulianum §. Scio de leg. j. Ideo melior ratio videt: qa in cõtractib. imputat emptori, qui potuit apertius legẽ dicere. l. veteribus. ɔ̃. de pact. Secundo d. l. in vendendo. procedit in concessione momentanea, puta in ɔ̃ctu vendõnis, prout loquitur. Secus in cõcessi one q habet tractum successiuũ, vt Bart. hic ɔ̃cludit. Et rõ diuersitatis assignari põt: quia in momentanea ɔ̃cessione, statim ille est liberatus. Sed in cã successiua, tenet pati q utat: ut no. Bart. in l. [illegible] ij. §.

ADDITIONES.

a ¶Incompetentiæ. Idem Soc. hic Dec. in c. prudentiam. col. v. de off. dele. Alex. consil. 205. col. fi. lib. vj.

b Clericum. Iudex secularis potest capere clericum suspectum de fuga vt præsentetur Episcopo, Inn. in c. vt famę circa medium in gl. in ver. p̄ręla. de sent. excom. & Phi. in c. dilectus, de app. Io. And. in c. nullus. de pig. & Car. in cle. j. q. j. de off. or[illegible]

c ¶Vltima. Et bene quicquid dicat Dec. idem in legato, vel venditione vsusfructus, aut alia concessione non concernente proprietatem, sed vsum rei. Cęp. de ser. vrb. præd. c. xxxviij.

ij.§.& hatū.col.ij.de ver.ob. Sed tñ aduertendū est,quia rō q̄ alle-
gatur in iurib.q̄ de cā successiua loquuntur,quia aliter vti nō pōt.
l.i.§.fi.si vsuf.pet.ēt militat in actu momentaneo, & certe rigoro
sa admodum vr̄.d.l.in vendendo. ꝙ emptor qui cogitauit hr̄e rē
empta quí illam in effectu hr̄e non possit. & quia si hoc est in vlti
ma voluntate,vbi agit de cā lucratiua.d.l.j.de ser.leg.à fortiori idē
a videtur in cā onerosa.Et iō Sal.ª in d.l.in vendendo,intelligit illā l.
vt à fundo vendito non debeatur seruitus alteri per emptorem,
nisi exprimatur:secus si ipso fundo vendito seruitus debita sit:qa
transit in emptorem.l.si aquæductus.de ꝯhen. empt,tex.tñ in d.l.
vendendo videtur prima facie repugnare : quia videtur loqui de
seruitute,quæ debet præstari à venditore emptori,sicut in princ.
l.dicitur de euictione,quæ p̄statur per venditorē. Sed pōt rñderi,
quòd in tex.ibi, nec de venditore,nec de emptore exprimitur:sed
tex.impersonaliter loquitur:& iō intellectus Sal. suadetur per ea
q̄ superius dicta sunt & quia in versi.seq. & idē in seruitutib. loqt̄
de seruitutibus quæ debentur p̄dio vēdito: ergo ꝯsonat ꝙ in ver.
præcedenti loquatur de seruitutib.q̄ econtra à p̄dio vendito de-
bētur.& quia ibi tex.simpl̄r ꝯsiderat duo casus.primus est, ꝙ q̄dā
veniūt,licet non exprimant̄,vt in euictione.secundus casus ꝙ q̄dā
veniūt,tūc demū si dicta sint veluti viā, iter,actū,aquæductū p̄sti-
tū iri,illa verba p̄stitū iri,īpersonal̄r p̄lata , optimè referri p̄nt ad
ipsum emptorē,vt nō teneat̄ p̄stare seruitutes in re empta,si non
fuit dictū:quia libere & simpl̄r ab eo empta fuit.Doc. tñ *cōiter* al̄r
intelligūt illū tex. ¶Retento tñ cōi intellectu ad d.l.in vendendo.
34 †infertur ad diuisionē factā inter aliquos,vt quis nō habeat aditū
in parte alterius,nisi expressum sit vt no.Bar.in l.viam constitui.§.
fi.j.de ser.rust.præd.& Bal.ibi not. ponit. q. de diuisione facta in
ter fratres:sed s̄m intellectū. s̄. dictū aliud esset dicendū.& de his
ēt hr̄ in tract.d.Fab.de emptione & vend.in vj. q. princ. in xiij.q.
¶Vlt.Bar.ponit concl̄ones.Prima est, ꝙ vbi aliquid prohibetur,
35 & videtur ēt prohibitū antecedens,† per qd̄ ad illud p̄uenitur.Se
36 cunda,† si quid p̄hibitū sit , ēt qd̄ ex eo sequitur p̄hiberi videt̄.
circa primū allega.tex.in l.orō.de spon.quem gl.& doc. hic addu
cunt.¶Sed aduertēdū est,quia ille tex. videtur potius probare cō
trariū,dū inquit,vt suppleatur qd̄ orationi deest.si suppletur , er-
go uidetur illud per uiam extensionis inductū, ex quo sequitur ꝙ
prius non esset & isto mō arguit Bar. in auth.quas actiones.C.de
sacrosan.eccl.dum allegat.l.si furioso.C.de nup. & ita illum tex.in
d.l.oratio ponderauit Bald. in l.j.C.si rec.prouin.col.fi. in uersic.
tu dic.ubi inquit,ꝙ arg.ibi de principali ad antecedēs,uenit per in
terpretationē extensiua.per tex.in d.l.oratio.ibi,suppleatur.& se-
quitur Alex.in consi.cxciiij.consideratis verbis instr̄i.col.fin.lib.ij.
Ad hoc tñ videt̄ posse responderi,ꝙ tex.in d.l.oratio,nō loquit̄ de
supplemento simpl̄r:sed dicit vt suppleatur,qd̄ orationi deest : &
sic supplementū fit in verbis : quia oratio non loquebat̄ de spōsa-
libus.& nō fit supplemētū quo ad mentem & intentionem legis,
& ideo ista videtur interpretatio passiua ēt in materia stricta vide-
37 tur procedere.l.j.§.lex falcidia.vbi Bart.j.de leg.falc. † Vñ p̄hibi-
tus alienare,videtur prohibitus facere actū,ex quo alienat̄ sequa-
38 tur:vt no.p gl.in l.si ita quis.§.ea lege.de ver.ob.¶†Hinc est ꝙ p̄hi
bitus alienare, p̄hibet̄ facere compromissum.c.cum tēpore. de ar
bi.cum sim.vt dixi in ꝯsi.xxxix.& in cōsi.xliiij.Et regula d.l.oratio.
habet locum in p̄hibitione perpetua:secus est in temporali: quia
prohibitus ad tēpus matrimoniū ꝯhere , non prohibetur contra
here sponsalia.l.si quis officium.in prin.j.de rit.nup.l.solet.§. quæ
virum.j.de his,qui no.infa.& no.p Dyn.in regula,cū quid vna via.
de reg.iur.in vj.Secundò nō videtur procedere in m̄ā p̄enali: quia
pœna imposita ꝯhenti matrimonium,nō hēt locū in spōsalib.gl.
in cle.j.de consan.& affi.in verbo,ꝯhere.adde ꝙ in ꝯriū facit quod
no.Abb.in c.j.in glo.fi.de postu.prǣla.vbi concludit ꝙ qñ duo ita
se habent,ꝙ de vno ad aliud peruenitur,ēt in m̄ā pœnali,statutum
in vno hēt locū in alio.Et ideo non videtur esse ius in pœna, quia
ēt in pœnis procedit̄ de similibus ad similia,vt no. per gloss.in l.si
quis id qd̄.j.eo.vbi Bal.cū sim.vt tradit ibi Alex.col.pe.Sed quan-
tum ad regulam d.l.oratio,debet considerari,an sit eadem ratio,
vel nō:s̄m Saly.in d.l.j.C.si rector prouin.& Alex.in d.cōsi.cxciiij.
col.pen.lib.ij. Et de ista regula dixi in c. nam concupiscentiam.de
constit.in ij.lect. ¶Circa s̄m intellectum ꝙ sint prohibita quæ se-
quuntur,nō.in l.non dubium.C.de legi.cum sim.vt dixi in d. c. nā
& concupiscentiam.in prin.in j.lect.& facit regula. cùm principa
lis.j.de reg.iur.cum simil.quæ ibi dicta sunt.

ADDITIO.

a ¶Sal.Opin.Sal.non est bona.sed d.l.in vendendo.debet limitari in seruitute cōstitu
ta,actu existenti tempore contractus,quia tacitè reseruata censetur.Cępo.d. c. 38.
& de ser.vrb.prædi.c.iiij.

1 *Iurisdictio inest vt genus cuilibet speciei, & ideo inest mero imperio.*
2 *Merum & mixtum imperium,quomodo intelliguntur.*
3 *Merum imperium est habere gladij potestatem.*
4 *Animaduertere,an præcisè importet mortem, & quomodo intelligatur iste terminus,animaduertere.*
5 *Mixtum denominatur à potentiori.*
6 *Qualitas dignior,an,& quando sit attendenda.*
7 *Matrimonium à matre,& non à patre,denominatur.*
8 *Qualitas attēditur in casu mixto,propter quam minus iuri cōmuni derogatur.*
9 *Merum imperium dicitur potestas.*
10 *Potestas quomodo intelligitur verè & propriè.*
11 *iurisdictio est licentia dandi iudicis.*
12 *Delegatio est actus,& exercitium iurisdictionis.*
13 *Per delegationem perpetua est iurisdictio.*
14 *Pęna capitalis in dubio intelligitur de exilio.*
15 *In dubio interpretatio debet fieri,vt minor pęna imponatur.*
16 *Corpus mortuum non debet suspendi.*
17 *Suspensi non debent morari in patibulis vltra illam diem.*
18 *Suspensi corpus debet dare ad sepulturam cuilibet petenti, & ibi quid ad anatomiam.*
19 *Pœna mortuo prius imposita in vita,potest post mortem continuari.*
20 *Abscisio membri,an & quando de iure fforum erat cognita.*
21 *Inter mutilationem,& truncationem membri an sit differentia.*
22 *Sententia lata in causa summaria vbi ordo iuris non seruatur , an dicatur mera diffinitiua.*
23 *Sententia diffinitiua dicitur duplici respectu,& diffinitionis,& solennitatis.*
24 *Sententia lata in causa summaria, an comprehendatur sub statuto loquente de sententia diffinitiua.*
25 *Argumentū ab etymologia vocabuli non valet,quando contradicit diffinitio.*
26 *Iurisdictio in genere comprehendit etiam merum imperium, & ideo concessa iurisdictione à principe alicui in loco, etiam merum imperium videtur concessum.*
27 *Merum imperium includitur per illa verba,plenissimam,& omnimodam.*
28 *Iurisdictionis concessio fauorabilis est,& debet latè interpretari.*
29 *Iurisdictio debet scribi cum c.*
30 *Coercitio modica non est species iurisdictionis.*
31 *Imperium simpliciter de se quid sit,& vnde dicatur.*
32 *Absentes vt defendantur,interest reipublicę.*
33 *Merum imperium,quibus iudicibus competat.*
34 *Ciuitas quęlibet hodie est loco prouincię.*
35 *Potestas ciuitatum nostri temporis habet merum imperium.*
36 *Ciuitas Florentina habet iura principis.*
37 *Pręsidens castro,si illud subijcitur ciuitati,nullam habet iurisdictionem.*
38 *Vniuersitas si non facit ciuitatem neq; castrum,non habet iurisdictionem,seu merum imperium.*
39 *Doctor an habeat iurisdictionem in scholares.*
40 *Meri imperij gradus sunt sex.*
41 *Potestas legis condendæ an soli principi competat.*
42 *Abscisio membri simpliciter,intelligitur de manu.*
43 *Missio in carcerem est meri imperij,qñ fit ad pœnam : secus si ad custodiam.*
44 *Pœna perpetui carceris an ęquiparetur morti,seu damnato in metallum.*
45 *Missio in carcerem pro custodia,an & quando dicatur meri imperij.*
46 *Deportatio quando perditur ciuitas,an sit meri imperij.*
47 *Relegatio,an sit meri imperij.*
48 *Pęna per quam corpus acriter afficitur,est meri imperij.*
49 *Tortura est meri imperij.*
50 *Modica coercitio corporis,an sit meri imperij,& quid si sit ad priuatam vtilitatem.*
51 *In modica castigatione includitur abscisio auriculæ,& digiti.*
52 *Magistratus minor,puta defensor ciuitatis,habet potestatem in causis leuib. criminalibus.*
53 *Mixtum imperium quid dicatur,& an possit delegari.*
54 *Emancipatio an sit de reseruatis Imperatori.*
55 *Princeps concedendo alicui merum imperium, in tali concessione non veniunt reseruata ipsi principi.*
56 *Missio in possessionem ex secundo decreto,an si mixti imperij.*
57 *Interponere auctoritatem manumissioni & emācipationi,an sit mixti imperij.*
58 *Iurisdictio est quæ officio iudicis mercenario expeditur respiciens priuatam vtilitatem.*
59 *Ad priuatam vtilitatem agitur si nomine fisci agitur,etiam iure actionis.*
60 *Causa seruitutis est causa capitalis,& dicitur esse meri imperij.*
61 *Seruitus ęquiparatur morti,quo ad actus ciuiles.*
62 *Causa cruciatus corporis nec potest delegari*
63 *Pęna corporalis non habet locum,nisi volente eo,cui pęna pecuniaria debet̄.*
64 *Pęna corporalis delegari non potest.*
65 *Modica castigatio corporis,quæ est meri imperij,an & quando possit principaliter delegari.*
66 *Causæ quæ excedunt trecentum aureos,sunt iurisdictionis,& competunt minoribus magistratibus.*

1 IMperium. ¶†In tex.ibi,iurisdictio inest , prout genus cuilibet speciei inest, quia posita specie,ponitur genus,& pari rōne,iurisdictio inest mero imperio,vt Alex.in prin.hic conclusit post Bart. & alios.& Mod.sequuntur.¶Sed considerandum est , ꝙ text. hic solum dum loquitur de mixto imperio, dicit ꝙ iurisdictio inest mixto

mixto ĩperio, & nõ dr̃ hoc de mero ĩperio, q̃a nõ vr̃ sine ministe rio, & q̃a tex. vr̃ facere drĩã inter merũ & mxitũ. & de mixtu dicit, cui ẽt iurisdictio inest & sic nõ est merũ, quia participat de iurisdi ctione. Et attẽta rõne Bar. & doct. ꝙ iurisdictio insit vt genus, idẽ esset in mero imperio, & sic ẽt merũ imperiũ diceret mixtum. & hoc vr̃ ꝯ tex. hic, qui vr̃ facere drĩam respectu iurisdõnis inter me
2 rũ & mixtũ. ¶† Et quia ista verba, inest mixto imperio, proprie intelligunt̃ passiue, & nõ vñr adaptari ad genus, qđ actiue speciem ꝯplectit: & quia si iurisdictio in mixto imperio inesset vt genus iurisdictio in gñe esset dignior mero imperio, quia oẽs spẽs ꝯplectitur. Vñ dẽret dici mixta iurisdõ, & nõ mixtũ imperiũ. & iõ magis placet opi. Ang. & Fulg. hic, ꝙ tex. intelligitur de iurisdõne in spẽ quæ inest mixto imperio. Nõ ob. ꝙ vna spẽs nõ insit alteri, sed bene spẽs inest gñi. l. specialia generalibus. ꝭ. de reg. iur. & ita arguit Alex. hic, q̃a responderi põt, ꝙ inest quo ad hoc vt noua spẽs ꝯstituatur: quia ex mero imperio & iurisdictione in spẽ, mixtum fit imperiũ, sicut ex vino & melle fit mulsum. §. cũ ex aliena. insti. de re. diui. & q̃n est mixtũ ibi inest iurisdõ, q̃a ꝯcurrit in mixto imperio. Et pari rõne est dicẽdũ, ꝙ in mixto imperio insit merũ: q̃a mixtũ pariter participat de mero, sed q̃a appellat̃ imperium, retinet nomẽ imperii, iõ in tex. dr̃ de iurisdictione in spẽ, q̃ inest mixto quia de mero imperio cõstabat ex illa nominatione mixti impe-
3 rij. & hoc mõ tex. declarari dẽt. ¶† Primo noto ꝙ merũ imperiũ, hẽre gladi ptãte. facit tex. in l. solet. in prin. ꝭ. de off. pcõ. in l. nemo põt. ꝭ. de re. iu. Et ista rõne magr̃atus. q̃ merũ imperiũ habent gladiũ deferũt. xxiij. v. c. nõ solũ: & c. sunt q̃dã. cũ si. vt tradit Luc. de Pen. in rub. de glad. C. lib. xj. & ſm iura ꝑalle. text. hic intelligit̃ de gladio materiali & hoc ꝯfirmat̃ ab illo verbo, animaduertendũ in facinorosa hoĩes. Ista eñi verba vñr importare pœnam sanguini. l. aut dãnũ. §. j. ꝭ. de pœp. & pœna animaduersionis est q̃ adimit vitã à corpore, vt no. Dñic. per illũ tex. in c. vt inquisitionis col. j. de hær. in vj. ad idẽ all. tex. in c. ad obolẽdã. de hæret. ibi, animaduersione debita. & idẽ dicit Pet. de Anc. in ꝯsi. xv. spirtualis iudex col. ij. declarando tex. in c. nõnullis. de iud. dũ ibi dr̃ de ꝯdigna animaduersione: & ibi dicit ꝙ animaduertere est aĩatũ corpus tollere in totũ, vel in partẽ. Sed aduertẽdũ est: quia ista ꝯclusio non videtur vera, q̃a terminus aĩaduertere, nõ ꝑcise videtur importare mortẽ
4 sed accipit̃ ſm subiectã mãm. ¶† Nã q̃nq; accipitur ꝓ cẽsura ecclesiastica. c. si. de exce. in vj. vbi Dñic. post. Arch. col. pe. in versi. q̃ro q̃ pœna. Et aĩaduertere pro punire simpliciter punitur. l. si quis. ꝭ. de off. pcõ l. si quis in hoc genus. C. de Episc. & cle. Et q̃nque ẽt aĩaduertere ponitur pro cognoscere. l. j. ꝭ. de hic, qui sunt sui. & in §. j. insti. eo. ti ibi, aĩaduertere possumus. ex quib. patet ꝙ aĩaduersio de se non importat mortẽ. vñ dictũ Pe. de Anch. & Dñic. in locis ꝑalle. non vr̃ verũ. & iura quib. mouentur simpliciter dñt de aĩaduersione debita. in d. c. ad abolẽda. in d. c. vt inquisitionis. & in d. c. nõnullis. & licet illa verba in illis casib. intelligantur de vltimo supplicio: hoc iõ vr̃, quia per alia iura declaratũ est, ꝙ pœna mortis imponat̃ alias secus vr̃. d. c. fi. de exce. in vj. Et pp hoc dr̃ de aĩaduersionib. seuerissimis ad hoc vt de vltimo supplicio intelligat̃. l. nemo. in fi. C. de sum. Tri. & pp subiectã mãm. vt dictũ est. facit tex. in l. & si certus. ad fi. ꝭ. ad Sil. vt ibi gl. Quantũ tñ ad terminos istius l. bñ verum est ꝙ ista verba, gladij ptãtẽ ad aĩaduertẽdũ in facinorosos hoĩes, rõne adiuncti vñr importare pœnã sanguinis, vt hic & in d. l. aut damnum. § j. ꝭ. de pę. & gladius sign̄at mortẽ. l. q̃squis. in prin. C. ad leg. Iul mai. in l q̃uis. la. ij. in fi. in l. cũ vir. C. de adul. &
5 in §. itẽ lex Iulia. de adul. insti. de pu. iu. ¶ Secundò noto, † ꝙ mixtũ denominatur à potentiori & nobiliori: quia mixtum appellatur imperium, & non dicitur mixta iurisdictio. facit tex. in l. quæritur. ꝭ. de sta. ho. in l. cũ in diuersis. ꝭ. de reli. & ita Ale. hic dicit. & Mod. oẽs sequũtur. Sed diligenter ꝯsiderandũ est: quia istud notab. non bñ colligitur hic: quia cum mixtum imperiũ ꝯponatur ex mero imperio, & iurisdictione in specie, ſm istud no. deberet appellari merum imperium: & tunc à notabiliori esset facta denoĩatio: sed hic appellatur mixtũ: & sic appellatur pro tertia spẽ formal: & nõ ab vna qualitate: dictum tñ in se verũ est: quia in casu mixto, si ſm vnã qualitatẽ debet iudicari: quia qualitates repugnant à poten-
6 tiori, vel à digniori denominatur. Et primo † qual. tas dignior attenditur. c. ꝙ in dubijs. de ꝯse eccl. vel alt. & in §. si quis in aliena tabula. instit. de redi. & hoc intelligitur, nisi qualitas quæ de se digni or, est accessorie veniat: quia tunc prin. ipale attenditur. §. si tñ aliena. insti. de re. di. Secundo ꝯsideratur qualitas poten ior. d. l. quæritur. bon tex. in l. legatis serui. §. si vnus seruus. de leg. ij. cum si. vt per Mod. hic, & prius Fel. in c. i. de præscript. Et adde ꝙ hoc non
7 habet locum in matrimonio, † qđ potius à mr̃e quam à pr̃e denominatur, & sic non à potentiori. c. ex literis. de cõuer. in fi. vbi Ab. in c. j. notabiliter dicit hoc esse, ꝓpter maiora onera, q̃ sustinet mater. & no. Ange. Are. inst. de pat. pot. col. j. & no. in rub. sol. matr. videtur tñ ꝙ onera matrimonij magis incũbant marito. l. pro oneri b. C. de iud do. cũ si. sed videtur ꝙ appellet matrimoniũ pp maiorẽ certitudinẽ, q̃ est ĩ matre respectu mariti. l. quia semp. ꝭ. de in

8 ius. vo. ¶ Tertio no. † ꝙ in casu mixto attẽditur illa qualitas pp q̃ minus iuri cõi derogatur. vt no. Abb. in c. super quæstionũ. in §. si vero. in ver. vlt. noto. de of. deleg. & hoc idem no. tradit Pet. de Anch. in ꝯs. xxxvj. ꝯtra Io. & Marian. facit. text. in l. ij. §. fin. ꝭ. ad leg. Aqui. vbi in casu mixto benignior qualitas attenditur. & facit qđ
9 no. Bal. in. l. si quis decurio. C. de falsis. ¶† Quarto no. ꝙ merũ imperium dicitur ptãs. tex. tñ in l. ptãtis verbo. ꝭ. de verbo. sig. dicit, ꝙ in persona magistratũ dicitur imperium, & sic loquitur simpliciter de imperio, & non restringit se in mero imperio. facit tex. in l. iij. § pignori. ꝭ. de reb. eorum. ibi, præsidis vel alterius potestatis. in l. epale. C. de epi. aud. in c. si. de iud. in c. vt inquisitionis. §. prohibe-
10 mus. hære. in vj. & in rub. extra de officio & ptãte iud. dele. † vere tñ & proprie ptãs in magistratu de mero imperio intelligitur, vt probatur hic. & ita dicit. Pau. de Ca. in l. eum qui. ꝭ. eo. per illũ tex. ad idẽ tex. in l. iij. in fi. ꝭ. de arb. & in l. sed. & si per ptorẽ. §. ait ptor. ꝭ. ex quib. cau. ma. Et ideo minores magistratus, qui non hñt merũ imperium, dñr esse sine ptãte. l. nec magistratib. in fi. ꝭ. de iniu. & hoc videtur verum cõsiderando ptãtẽ in spẽ: q̃a in potiori sign̄atu intelligitur. l. j. §. qui in perpetuũ. ꝭ. si ager vectigal. secus vr̃ cõsiderãdo ptãte in gñe: quia tunc in quolibet magistratu verificat̃. per iura. ꝭ. all. & ita procedũt ea q̃ Alex. ꝯ Pau. de Ca. adducit in d. l. cũ qui. Et hoc in simili dr̃ de adoptione in specie & in gñe ꝯsiderari põt. l. ij. ꝭ. de adop & in si. no. Bart. in rub. ꝭ. sol. ma. & in simili
11 de iurisdõni hic dr̃. ¶† Quinto no. ꝙ iurisdictio ẽ ẽt iudicis dã-
12 di licẽtia, † & delegatio est actus & exercitiũ iurisdõnis. gl. ĩ rub. ꝭ. de offe. eius. & dicit ibi Pau. de Ca. ꝙ non solũ exercetur iurisdi-
13 ctio in cognoscendo de cã, sed ẽt delegando. ¶† Ex quo inferri, vr̃, ꝙ per delegationẽ ꝑpetuata sit iurisdictio. qđ no. est de ea q̃ hñr in l. & q̃a. ꝭ. eo. & in c. gratũ. de of. dele. & illa implicatiua, etiã, adaptatur, ſm Alex. hic, quia non requirit ꝙ iudex habeat merũ, vel mixtum imperium ad hoc vt delegare possit: q̃a ẽt magr̃atus infimus, qui ordinariã hẽt iurisdõnẽ, delegare potest, vt hic. Ista tñ declaratio non videtur ꝯuenire verbis literæ, q̃ nõ loquitur de personis q̃ pñt delegare. vñ implicatiua videtur ꝙ possit adaptari hoc mõ: quia iurisdictio in spẽ nõ solũ ꝯsiderari põt in cognitione cãrum vt patet ex diffinitione iurisdõnis, vt dictũ est in l. j. ꝭ. e. sed ẽt circa facultatẽ delegãdi, q̃ est in ptãte iudicis. ¶ In gl. j. glo. cõiter approbatur ꝙ hic non ponatur diffinitio, & reprobat̃ opi. Ang. vt per Ale. hic & hoc ꝯfirmatur, quia ſm Ang. tex. hic intelligitur de gladio ciuili, & non naturali: & hoc mõ in diffinitione esset genus: sed non placet. quia verba repugnãt, ex eo ꝙ ꝑcise vñr importare pœnã sanguinis, pp verba adiecta, vt ꝭ. dixi per tex. in l. at damnũ. §. j ff. de pę. ¶ In gl. in ver. ptãtẽ. ibi tripl r contingit idẽ gl. in l. transigere. C. de transf. facit tex in l. capitulũ in prin. ꝭ. de pę. & insti. de pub. iud. in prin. & ſm hoc tex. hic ampliatur per gl. q̃a verba illa, aĩaduertere gladio, mortẽ significant. d. l. aut dãnũ. §. ibi, vita admittur si damnatus sit, vt cum glos. gladio aĩaduertatur: &
a licet plurib. modis pena capitalis [a] dicat̃, in dubio tñ † intelligitur
14 pro exilio. gl. est quę allegatur in l. j. in verb. capitali. C. ne Christ. man quã no. Imo. in l. ij. col. iij. in versi. item adde. ꝭ. de pub. iud. & idem dicit. Io. Cremo. Hosti. Abb. post alios in c. quanto in iij. col. in uersi. iij. quæro. de iureiur. cum sim. ut tradit Alex. in cõsi. ciiij. statutum loquens. lib. j. colũ. j. Et idem tradit Cum. in ꝯs. cxxxviij.
15 hoc maxime propositum. col. fi. & pe. Et ad hoc facit, † quia in dubio interpretatio debet fieri, ut minor pœna imponatur. arg. l. si præses. ꝭ. de pę. & in regula, in pęnis. de reg. iur. in vj. Et licet ita tenendum sit reperio tñ Ang. in l. saccularij. §. sunt quædam. ꝭ. de extraor. crim. vbi per illum tex. dicit, ꝙ pœna capitalis morte intelligitur. facit tex. in l. respiciendum §. fi. ꝭ. de pę. & ad hoc vr̃ tex. in l. lex Iuli. §. fi. ꝭ. ad l. Iul. reper. vbi dicit ꝙ exilio puniuntur, & ẽt durius quandoque, ut dicitur, tunc de pœna capitali, & sic patet ibi ꝙ pœna capitalis importat mortem, non exilium. Potest tñ responderi, ꝙ illud procedat specialiter ibi ex eo ꝙ facta sit distinctio de pœna exili, ad pœnam capitalem. Vnde secus videtur q̃n simpliciter dicitur de pœna capitali. fundamenta tamen quę adducuntur pro communi opi. non vrgent. Nam primò gl. in d. l. j. ne Christ. mancip. nihil facit, quia ibi de exilio intelligitur: quia ita erat declaratum per alia iura. vt ex gl. ibi colligitur per l. Iudęi. C. de iudę. Non obst. ꝙ docto. d cunt in c. quanto. quia mouentur per regulam. l. si præses. infra de pen. quæ non habet locum in casu isto: quia etiam in pœnis fit lata interpretatio, secundum quod proprietas verborum videtur requirere lege cum lege. vbi Aret. infra de testam. ergo debet intelligi de pœna capitali in potiori significatu, & sic de morte: quia est magis propria, quam si intelligatur ciuiliter quia verba naturaliter intelligi debent l. fi.

ADDITIO.

a Pœna capitalis. Not. etiam quod pœna capitis quandoque dicitur deportatio. gl. in l. pe. ver. capitis. infra, de partic. & gl. & Bar. in l. sacrilegij. infra, ad l. Iul pecu. & ibi tex. no in l. hos accusare. §. omnibus. cum gl. mag. in ver. quę infra, de accusat. Adde Dec. in c. ex literis. col. iiij. de const. Alexan. consi. 104. no. ij. libr. j.

l.fi.C.de his, qui ve eta.impe.Non tñ est recedendum à communi opi.licet articulus sit disputabilis.¶In ead.gl.ibi, oẽs præsides habent.& à fortiori superiores, ut per gl.in l.j.§. de offi.eius. in versi. tr buunt.de quo ibi dixi.¶In gl.in uerb.animaduertendum.animaduertere idem est, qđ punire, si referatur ad dilecta, ut dixi in not.adde tex.in l fi.de cada.puni.in l.respiciẽdum.§.fi.de pœ.xxiij. q.iiij.§.his.ita.in c.quoniam contra de proba.in c. pastor. in fi. de offi.deleg.in c.in Lateranensi.de præb.in gloss.ibi,animatum corpus.secus est si corpus mortuũ sit:quia crimina morte extinguũtur.l.defuncto.ff.de pub.iud.in c.quorundam. xxiij. dist. & in ca.j.
16 xxiiij.q.ij.† Et ideo malè faciunt iudices, qui faciunt suspendere corpus mortuum, vt dicunt Pet.Cyn.& Ange.in l.ij.C.qui test.fa. poss.cum sim.vt tradit ibi Alex.col.fi.Hoc tamen ex causa videt ꝙ fieri possit,ideo arbitrio iudicis relinquitur, vt Bald.dicit in d.l.ij. in versi.sed quæro.& idem Imo.in l.defuncto.præal.colum.j.Ro.
17 in l.si verò.§.de viro.in xvj.fal.ff.solu.mat.& no. est † ꝙ suspensi non debent morari in patibulis vltra illam diem: vt no.Bal.in c.j.
18 §.iniuria.col.iij.de pa.iu.fir. † Et cuilibet petenti corpus suspensi, debet dari ad sepulturam.l.fin.ff.de ca.pun.& ibi Bart. dubitat, an dari possit pro anatomia facienda? & dicit cogitandum, & ꝙ dari possit,bene facit tex.in l.qđ reipub.ff. de iniur. vbi magistratus non facit iniuriam,si aliquid facit intuitu reipu.dato ꝙ ad contumeliam alicuius priuati pertineat.Et ita videtur in casu isto, quia intuitu publicæ vtilitatis factũ videtur, nõ ad iniuriã. Et facit qđ
19 no.Bar.in l.fi.ff.de pign.ac.Et qđ dictũ est,† ꝙ pœna mortuo inferri non põt,verũ est si de nouo imponatur, sed prius imposita in vita post mortẽ põt continuari.l.ij.de cad.pu.ibi, pœna ẽt post mortem manet,& qđ ibi Bar.¶In ead.glo.ibi,totum vel in parte ꝓ ista æquiparatione est tex.in §.& hoc prohibemus. in authent. de coll.& gl.in l.ij.C.de of.eius qui vi.alte.ge.cum si. vt dixi in regula,nemo põt gladij.de reg.iur.& ista glo.bene dicit inspecto iu-
20 re nouissimo authenticorũ.† Sed de iure fforum non erat cognita abscisio membri,vt dicit Ang.hic.alleg.Cy.in l.trãsigere.C. de transa.& sequitur Fulg.hic.Sed Alex.dicit hic,ꝙ est contra text. in §.pœna.insti.de iniur.vbi erat pœna talionis membrum pro mẽbro.Responderi potest ꝙ illud erat de l.xij. tab. prout dicitur in d.§.pœna.ibi,ex l.xij.tab.sed non erat de iure fforum prout loquitur Ange.quia iniuria arbitrio iudicis æstimabatur.d.§. pœna. &
21 no.in l.fi.C.de iniu.¶†Et ad supradicta notandum est dñiam esse inter mutilationem & truncationem membri:vt no. Abb.in cap. cũ illorum.col.iij.de sen.excom.vbi inquit,ꝙ mutilatio est,quando officiũ mẽbri impeditur,truncatio qñ in totũ abscinditur. & ita declaratur tex.in cle.j.de hom.in c.quibusdam. de sent. & talis dñia videt uera propriè loquendo.qñque tamen mutilatio etiam intelligitur,pro tali membri abscisione,vt no.Fel.in d.c.cum illorum.facit tex.in c.pen.de cor.vi.ibi,manu mutilatus.in c. ij. de re iu.in c.fi.de ver.sig.in l.errore.C.de testa.¶In gl.in verb.mixtum, in princ.ibi,quasi ex diuersis. noto ꝙ mixtum appellatur illud qđ ex diuersis simplicib.componitur.§.item mixta.insti.de act. Et ex
22 hoc infert Ang.qđ dicit consuluisse,† ꝙ sñia lata in causa summaria,vbi ordo iuris nõ seruatur,non est merè diffinitiua, quia licet in ea lis diffiniatur:tamen quia lata est lite non cõtest.& nõ seruatis alijs solennitatib.iudiciorum,nõ põt dici merè diffinitiua.Pau. de Cast.hic col.pen.tenet contrariũ per tex.in cle.sæpe in ver.sen tentiam uerò diffinitiuam.de uerb.sig.ubi appellat diffinitiuam lata in tali cã summaria. Et quia diffinitiua dicitur à diffiniendo, vt per gl.in l.qui restituere,ff. de rei vend. & ideo cum diffinita sit cã,non est curandum de solennitate processus.Alex.& Mod.hic sequuntur opi. Ange. quia videtur *communis*, ut patet ex his quæ Alex.refert.& idem vr Are.in consi.cv:in præsenti dubitatione. col ix.in ij.dι b.ubi alleg.Ang.hic,& facit qđ no.idẽ Aret.in cõsi. cxviij.in pñti cõsultatio.Reperio tñ ꝙ ꝯ Ang.tenet Ro. in consil. clxxiiij.spectabilis dñe.in prin.Pro uera resolutione habemus cõsiderare duos uel tres casus.Primus est,quando statutum loquit de mera diffinitiua.prout Ang.loquitur,& indubitanter uera uidetur eius opinio,ꝙ in tali diffinitiua statutum nõ hẽt locum,qa non põt dici mera diffinitiua illa,in qua solennitas iuris in proces-
23 su non seruatur,† cùm diffinitiua dicat duplici respectu, diffinitionis,& solennitatis,ut no.Bar.in l.Titia.ff.de accu. & uerba illa, de mera diffinitiua,sunt ꝑcisa:quia merum dr qđ nullam hẽt mixturã alterius diuersæ qualitatis,ut not.Ang.in l.si sic. in prin. per illum tex.de leg.j.ibi,meram voluntatem.facit gl. inst. de diui. stipu.in prin.in uerbo,mero.cum si.ut tradit Ale.in l.v. in princ.de
24 uerb.obl.& Are.in cõsi.s.all.cxviij.¶†Secũdus casus est, qñ statutum loquit de diffinitiua simpliciter,& tũc vr procedere opi.Pau. de Ca.qa licet non sit mera diffinitiua,est tñ diffinitiua,quia de illa indicat ut de diffinitiua simplr pp potentiorẽ qualitatẽ quæ vr esse respectu cõditionis uel absonis:argu.l.quærit.s. de sta.hom. & ꝓbatur in d.cle.sæpe.& no.Ro.in cõsi.cclviij.in pñti dubitatione.in fi.& facit qđ no.Bar.in l.si cum exceptione.§.hæc autem ff.qđ met.cã.i ver.tu dicas.vbi inquit,ꝙ sentẽtiã põt dici diffinitiua,qñ diffinitur negotiũ principale,licet ordo iuris non seruetur. & sequitur Alex.in consi.50.visis actis.col.pe.lib.ij.& s.dicta vñ procedere habito respectu ad ius cõe.¶Tertius est casus,quando solennitates iuris,quæ in diffinitiua requiruntur,de iure cõi essent sublatæ à statuto,vel forma rescripti,tunc sñia diceretur ẽt mera diffinitiua.& ita ad cle.sæpe.rñdet Ang.in consi.cxv.primò inquiramus.col.ij.in versi.nõ obst.cle.sæpe.aliàs esset dicendum, ꝙ mera diffinitiua nõ posset cõsiderari,vbi solẽnitas processus nõ esset necessaria,qđ absurdũ videtur.Vñ concludendũ est, ꝙ si ꝑ modũ regulæ,solẽnitates generaliter sint sublatæ,erit diffinitiua ẽt mera pp diffinitionem,quia solẽnitates non sunt in consideratione.
25 ¶In ead.gl.ibi,iurisdictio à datione.Alex.post Ful.dicit † non ꝓcedere arg.gl.ab etymologia vocabuli,qa non valet tale arg. quãdo ꝯdicit diffinitio:vt not.per Bar.in l.ij.§.appellata. ff. si cer. pet. Et quia attenta tali deriuatione ẽt patria potestas diceret iurisdictio.Sed vr posse rñderi ꝙ etymologia in casu isto nõ vr hẽre in se plus,quã sit iurisdictio.quo casu valet argu.ab etymologia, vt dixi in d.l.ij.§.appellata.Nam dr donatio,id est doni datio,& tali casu arg.vr procedere.& pariter uidetur in casu isto, quia potestas iuris administrãdi,& iurisdictio idẽ sunt,ut dicit Bart.in iij. q. hic. Non ob.qđ dicit de patria ptãte,quia ẽt dici põt ꝙ pater in filium habeat iurisdictionẽ,& dñs in seruum: quia talem ptãtem tex.appellat imperiũ.l.ij.C.de li. & eo. li. & facit text. in l.serui & filij in prin.ff.de fur.ꝑ quem Bar.in l.frater à fratre.col.v.ff.de condi. indeb.dicit ꝙ in patre & dño remãsit manus regia,quæ erat de iure gentium.de quo dixi in l. j. s. eod. & quicquid sit conclusio glo.
26 *cõiter* approbatur,† ꝙ iurisdictio in gñe,cõprehendat ẽt merum imperium:vt no.Bar.hic in iij.q.Et iõ si à principe alicui cõcedat simpliciter iurisdictio,in loco ẽt merũ imperiũ concessum uidet, quia bñficia principis latè debent interpretari.l.fi.ff. de cõsti. prin. & ita Old.concludit in consi.lij.ad qõnem. in ver. mihi aũt Old. Bal.in d.l.fi.de const.prin.col.ij.ver.itẽ noto ꝙ si princeps.in j.lec. cũ si.vt tradit Ale.consi.xxxiiij.viso processu.in prin.lib.iiij. solus Ias.hic quibusdã leuib. medijs, tenet ꝯrium. Primò ex eo qđ no. Ang.hic col.iij.uer.ex ꝑdictis ẽt deducit. vbi inquit ꝙ infeudatus de iurisdictione,non poterit statuta cõcedere:quia hoc est de mero imperio.Sed mirandum est ꝙ non aduertit ad uerba Ang. qui loquitur de illo qui fuit infeudatus de iurisdictione tantũ, & sic in spẽ,secus ergo uidet si in gñe. prout in q. nostra agitur. Secundò alleg.l.si in aliquã.§.cũ plenissimam.vbi gl. de off. procon. Tertiò glo.in cle.j.in uerbo,oĩmodã.de for.comp.vbi patet ꝙ merũ imperiũ includit ꝑ illa uerba plenissimã & oĩmodã.ergo uidet, ꝙ in
27 iurisdictione † simplici non cõprehẽdat. Sed rñdet ꝙ non valet consequentia:quia illa uerba ad maiorem declarationem exprimunt.Quartò adducit dictũ Bal.in c.quãto.col.pe aliàs fi. in versi. ꝑsonæ Episcopus.de iud. vbi concludit ꝙ si Episcopus concedit alicui oẽm iurisdictionem,non continet merũ imperiũ, quia vr ꝙ in mero imperio requirat spãle manda um.Sed rñdet, ꝙ illud dictum nõ est uerũ,quia *cõis* opi.vr in ꝯriũ & in nrã.q.tradit Bald. in tit.de pa.constã.col.viij.per illum tex.ibi dum dr in iurisdictione tam in criminalib.quã in ciuilib.& cõem opi.ẽt sequitur Abb. in c.ꝙ sedes.de off.ordi.in c.licet cãm.de prob.ubi dixi. & Pau. de
28 Cast.in cõsi.134.notandũ est.col.j.& ad hoc bene facit,† qa concessio iurisdictionis fauorabilis est,& latè interꝑtari: vt no. Bal.in in l.iij.§.fi.ꝑ illum tex.s.de of.ꝑsi.dictum Bar.in c.quãto.cõcordat Fel.distinguendo vt ipse scribit in d.c.ꝙ sedes.sed eius concordia confunditur,ꝑ illud dictum Bal.ĩ d.l iij.§.fi.de off.ꝑsi. ¶ In ead.gl. ibi,coercitio modica.ista gl.ꝑ Bar.hic col.pe.reprobat, quia modica coercitio nõ inducit spẽm iurisdictionis. & hoc latè deducit Ale.hic,obstare tñ vr tex.in l.fi.s.ti.ij.ubi modica coercitio appellatur imperiũ,qđ nõ est merũ. Sed põt rñderi ꝙ ibi imperiũ accipit largo mõ ꝓ potestate,vt in l.j.C.de lib.& tale imperiũ dr cohærere iurisdictioni:ut dicit tex.in l.j.§.qui mandatã.in fi.s.ti.ij. si cohæret,ergo de tali coercitione idẽ iudicatur qđ de iurisdictione: arg.l.quæ religiosis.s.de rei uen.reliqua ꝑtinentia ad gl.uidebi-
29 mus.ff.in cõmunẽ.Bar.¶†Venio ad cõm.Bar.de l.j.q.qđ sit iurisdictio,dictum fuit in l.j.s.e.Vnde dicatur iurisdictio, quia cõiter scribitur cum c.qa consuetudo optimè iura interpretatur.l.de quibus.l.si de interpretatione.s.de legi. placet ut dicatur iurisdictio, quasi ius dicens,qa noĩa dñt esse cõsonantia reb.§.est & aliud inst. de don.&c.dũ Bart.dicit,ꝙ dictio ponit ꝑ ptãte & imperio.inst.in ꝑe facit tex.in §.fi.in auth.de leno.& in c.quorundã.de electio.in vj.Tertiò concludit Bar.in iij.q.ꝙ sub iurisdictione in genere, cõꝑhendat mixtũ & merũ imperium,de quo.s. dictũ fuit. rões tñ Bar.euitari pñt,quia licet merũ imperium iurisdictio appelletur. non tñ sequitur ꝙ dicatur genus.& similiter licet potestas appelletur,non infertur ad iurisdictionem, quia ponitur pro nomine iurisdictionis in genere.Vlt.non ob.tex.hic qui dicit,quod mixto imperio inest iurisdictio, & secundum Barto.inest tanquam ge-
30 nus,qa hoc nõ videtur verum,ut s.dixi.ĩ not.¶†Successiuè Bar. quærit quot species iurisdictio contineat? & primò dũ reprobat glo.&

gl.& dicit ꝙ modica exercitio nõ est species iurisdictionis, dicendum est, vt s.dictũ fuit.Et dũ Bar.concludit post Pet.ꝙ merum & mixtum imperiũ non sunt species iurisdõnis immediatè,quia iurisdictio non diuiditur in merũ & mixtum imperium, sed iurisdictio diuiditur in imperium & iurisdictionẽ,& imperiũ subdiuiditur in merũ & mixtũ.In hoc aduertendũ est,quia nõ videtur conueniens ꝙ imperiũ ponat tanquàm species opposita iurisdictioni, quia imperium absolutè videtur generalius q̃ sit iurisdictio, quia iurisdictio cõpetit iudicib.& tñ imperiũ.Et in personis priuatis verificatur.l.ij.C.de lib.& eo.lib.Sed põt rñderi,ꝙ dũ Bart. loquitur hic in imperio,loquit̃ respectu iurisdictionis: vt colligitur deferẽdo istã l.ad rub.vt patet ex seq.distinctione q̃ Bar.facit de mero & mixto imperio.Sed tunc instatur vlterius,si cõsideratur imperiũ respectu iurisdictionis,ergo videtur ꝙ iurisdictio tanquam genus comprehẽdat merũ imperiũ,sicut comprehendit iurisdõnem in specie,quia ista species iurisdõnis videtur correspectiua ad alias species maiores gradus, & ideo videtur ꝙ sint tres species, prout dicebat Guil.de Cu.& colligitur per istũ tex.& hoc ipse Bart.sentit in q.seq.dũ inquit, ꝙ imperiũ est iurisdõ,ergo iurisdictio tanq̃ genus,merũ imperiũ complectitur.¶Deinde quærit Bar.quid sit
31 imperiũ simpliciter.† & dicit ꝙ est iurisdictio quæ officio nobili expeditur,declarando, vt hic per eũ. Et dicitur imperiũ secundũ quia ex imperio & auctoritate iudicis procedit,nõ ex aliquo iure qđ residat apud partẽ. Sed aduertendũ est, quia imperiũ simpliciter prout Bar.dicit absolutè dicitur iussus,vt in l.ij.C.de lib.& eo. lib.Vnde dictũ Bart.hic restringitur respectu iurisdictionis.& sic respectũ mei & mixti imperii.text.tñ in l.potestatis verbo.de ver. sig.generaliter dicit,ꝙ verbũ,potestas,significat imperiũ in persona magistratũ.& sic imperiũ indiffinitè videt̃ in magistratib. verificari:& sic ẽt in minorib.quia plus & minus non differunt specie. l.fi.ꝭ.de fun.instr.Sed põt rñderi ꝙ imperiũ in magistratib.restringitur in maiorib.magistratib.quia minores magistratus dñr esse sine imperio.l.nec magistratibus.ꝭ.de iniur.facit tex.in l.iubere ꝭ e. in l.ea quæ.in prin.ad munici. Quare aũt dicatur merũ imperium tertia ratio,quam Bart.adducit videtur melior,ꝙ ad differentiam mixti,dicatur merũ,cum hic de vtroque loquatur.& facit tex.in l. v.in prin.de verb.oblig.in §.prætoriæ.inst.de diuis.stip. in l.si sic.in princ.de leg j.ibi,non in meram voluntatẽ hæredis. in c.statutũ §. in super.de rescrip.in vj.in l.j.in §.fi.ꝭ.quis ius di.in c.vt inquisitionis.§.prohibemus.de hære.in vj.ꝙ in c.qualiter.el.j.in fin. de accu. cum si.¶Quid sit merum imperiũ,s̃m Bart.diffinit̃, ꝙ est iurisdictio, quæ officio iudicis nobili expedit̃ ad publica vtilitatẽ.& talis diffinitio,s̃m Bart.includit causas criminales, quæ officio iudicis nobili expediunt̃,vt Ale.hic deducit.Nõ.ob.ꝙ Bar.in l.iudex postquam.in prin.de re iud.dicat officium mercenariũ esse, qđ deseruit accusationi propositæ: quia rñdet Alex.illud dictũ procedere in officio mercenario,qđ deseruit accusationi ꝓpositæ in dãdo dilationes de litãdo.Sed Bar.hic loquitur de officio iudicis quo instituitur accusatio,in qua principaliter peritur reum puniri.Mod. hic dñt opi.Bar.hic ꝓcedere,qñ per viã inquisitionis ꝓceditur:qa illa inquisitio fit ex officio iudicis nobili, & nemine petẽte: secus vr̃ in accusatione ꝓposita à parte: qa officiũ qđ illi deseruit mercenariũ vr̃, sicut qñ deseruit actioni intentatæ:vt dr̃ in l.j.s̃.e.& ad hoc facit,quia accusatio vr̃ fundata in persona accusatoris,qa sine accusatore nõ procedit.l.rescripto.§.si quis accusatorẽ.de mu.& ho. Et quia oblõ naturalis oritur ex delicto priuato, & etiã ciuili, quia actio cõpetit.§.j.inst.de obl.quæ ex deli. na.in l.j.§ j.ꝭ.de fur. & no.Bart.in l.ex hoc iure.col.fin.s̃.de iust.& iur.à fortiori vr̃ hoc dicendũ,si agatur criminaliter ꝓ delicto.ita arguit Are.in rub.extra de accu.Sed defendendo Bart. hic ad ꝓdicta, & similia rñderi põt,ꝙ licet accusatio competat parti, expedit̃ tñ officio nobili ad vtilitatẽ publicã.& hoc ẽt patet in rest. in inte. quæ cõpetit parti, expedit̃ tñ officio nobili ad vtilitatẽ publicã.& hoc ẽt patet in resti.in inte.quæ cõpetit parti.l.in causæ.la.ij.in princ.de iniur. & tñ officio nobili iudicis expeditur.l.ꝙ si minor.§.fi.ꝭ. de mi.& à fortiori hoc vr̃ procedere in accusatione,q̃ fit ad publicã vtilitatẽ, vt dilecta puniant̃, & parti nihil applicatur.c.vt famæ.de sen. exc.l.ita vulneratus.ꝭ.ad.l. Aquil.l.licitatio.§. qđ illicitẽ.ꝭ.de publ. Et ꝑ hoc tollit̃ ar. Are.quia licet oriatur obligatio,& ẽt actio in delicto priuato,qa igitur ad id qđ sibi priuato debetur:nõ sic vr̃ in accusatione, quæ publicã respicit vtilitatẽ. Non ob. ꝙ ex maleficio oriatur ẽt naturalis,qa oblõ nõ ɔsideratur respectu accusatoris,sed respectu fisci,cui pœna debetur ad publicã vtilitatẽ.¶Vlterius vltra diffinitionẽ Bar.arguunt Mod.quia in diffinitione Bar.dr̃ ꝙ in mero imperio agitur principaliter de vtilitate publica. Sed hoc non vr̃ verũ generaliter:quia absoluere reum à pœna in causa meri imperii,illa absolutio est meri imperii.l.solent.in prin.s̃.de off.ꝓcon.& no.Bald.hic in iij.col.in ver.circa tertiũ punctũ.& tñ illa absolutio vr̃ principaliter respicere vtilitatẽ priuatã illius, q absoluitur. Sed ad hoc rñderi põt,ꝙ immo ẽt absoluere reũ respiciat vtilitatẽ publicã, cũ melius sit nocentẽ absoluere, q̃ innocentẽ cõdemnare.l.

absentẽ.ꝭ.de pe.& facit tex.i l.seruũ quoq; §.publicẽ.ꝭ.de pe. vbi dr̃ ꝙ interest reip.ꝙ absentes defendant. & facit tex.in l.si non de-
32 fendantur.ꝭ.de pœn.in l.j.§ si qs vltro.ꝭ.de quæst. ¶†Præterea & secundò rñdetur, ꝙ licet principaliter tractet̃ de vtilitate absoluti, hoc venit in ɔsequentiam,qa principaliter accusatio ꝓponitur ad puniendũ delictũ: & qñ reus absoluitur, venit in ɔsequentiam, & nõ attenditur.ar.l.si quis nec cãm.ꝭ.si cer.pe.Et Bar.in diffinitione vr̃ ɔsiderare illud qđ principaliter agit̃: & absoło de ꝑ se non vr̃ esse meri imperii: Sed per relationẽ ad cõdemnationem: & quia causa accusationis inchoata ad finẽ puniendi reũ criminaliter, vr̃ respicere vtilitatẽ publicã ɔsiderato fine,ꝑp quẽ accusatio fuit formata:& non attenditur absolutio, q̃ accidentaliter sequit̃, ꝑ s̃.dicta.¶Subsequenter q̃rit Bart.quibus iudicib. cõpetat merũ imperium.Et prima ɔclusio est, ꝙ illa, qui pręst.ꝓuinciæ habet merum imperiũ:secus est in ciuitate: vt Bart.hic ɔcludit.Sed consideran-
33 dũ,† ꝙ hodie q̃libet ciuitas est loco prouinciæ:vt not.per gl.in l.
34 fi.C.de præscr.lon.tem.in verb.vna ꝓuincia.† vbi Bar. & doc.illã
a sequuntur.Et s̃m Ang.ibi.in fi.illa gl.est sing.& intellr̃ qñ ciuitas [a] illa per se regitur,& gubernatur. & ponit exemplũ in ciuitate Florẽ.& Senarũ.Et qđ dr̃ de ciuitate,idẽ esset de castro,si ꝓpriã haberet iurisdictionẽ,& à seipso rogatur. Et enim castrum hñs priuilegiũ ciuitatis:vt not.Bart.hic inferius,& in tract. qñ nonnullos.in verb.Lombardiæ.& tradit Mart.Lau.in dispu.incipien.Laudensis cum titulo.col.ij.q̃ reperitur impressa post eius trac. Et de castro separato à ciuitate tradit Fulg.in consi.j.illustris dñs. & s̃m s̃.dicta intelligit̃ qđ no.Bar.in l.j.C.de metrop.Beryt.lib.xj.per text.in l.si duas.§.est aũt.& §.si decet.ꝭ.de execu.tut. vbi distinguit̃,ꝙ ciuitates aliæ sunt maximæ, aliæ magnæ,quæ hñr habere merum imperium,aliȩ minores,q̃ non hñt merum imperiũ.Et de istis minorib. intelligitur qđ loquitur Bar.hic hodie tñ vt dictũ est, solũm ɔsideratur,an ciuitas,vel castrum regatur à seipsa,ita ꝙ non habet supe-
35 riorem.†Et ex his infertur ad potestates ciuitatũ nostri tpis.nam vñr habere merum imperiũ,vt no.per glo.& Bal.ibi,in c.j.col.vj. ver.&noto ꝙ potestates.in tit.hic finitur lex Corradi.& Bal.ibi dicit,ꝙ de consuetudine gñali habet merũ imperiũ.& idem Bald.in l.magistratibus.ꝭ.e cum si.vt tradit Alex.hic de ɔsuetudine no.per glo.in auth.de defen.ciui.in §.nullo. Sed tñ hoc ẽt de iure videtur posse procedere, qñ ciuitas habet propriã iurisdictionem,& à seipsa regatur:quia vr̃ habere iura Principis, & põt cõstituere præsi-
36 des,ꝙ potestates,cũ mero, & mixto imperio.† prout est in Duce Mediolani,qui constituit pręsides.& potestates in ciuitatibus suis, cum mero,& mixto imperio.& tradit Mart.Lau.in dispu.s̃.alleg. Et idem vt dicendũ in excelsa repub. Florentina, quæ hic Pisis, & Pistorii,potestatẽ cum mero,& mixto imperio constuit.Et de ciuitate Regii tradit Alexã.in consi.xvj.in cã,& lite.lib. vj. & qđ dictũ est de ciuitate,fallit in ciuitate,fallit in ciuitate Rom. s̃m Bart. hic per l.§.cum vrbem.ꝭ. de offi.præfe. vrb. ¶Sed aduertendum est,quia idem esset de aliis ciuitatibus,quæ sub illa forma alicui cõmitterentur,per illũ tex.qui arguit, ꝙ vñr cõmissa oĩa, quę occurrunt in ciuitate.nam attenta illa ratione,idem videtur in alia ciuitate,quia talis cõmissio fauorabilis est,s̃m Bal.ibi, & idem Bal.per
37 illum tex.in l.iij.in fi.de off.præsi.¶†Secundò,ɔcludit Bart. ꝙ ille, qui pęst vniuersitati castri,si castrũ subiiciatur ciuitati: nullam habet iurisdõnem.l.ꝙ ex vico.C. de Epis.& cle. in qbus iurib. dicitur ꝙ de castro,& illa,q̃ ciuitati subiicitur, idẽ iudicatur qđ de ciuitate,& sic de se nõ videtur habere iurisdõnem. & cum castrũ subiitur ciuitati, non videtur habere iurisdõnem, & ptãtem in alios.l. sic euenit.ꝭ.de adul.l.homo liber.§.fi.ꝭ. de acq.re.do. qđ tñ declaratur,vt no.Bar.in d.l.sic euenit.& qđ dictũ est.s̃.etiam no. Bar.in consi.clxxxix.primò quæritur.in princ.& ibi s̃m eũ limitatur, nisi aliud de consuetudine,vel ex priuilegio Principis.& idẽ not.Bart. in l.j.ꝭ.de dam.infe.& Cum.in consi.cxliij.videretur prima frõte. Abb.in consi.6.in q.q̃ vertitur.col.ij.lib.ij.& in ɔsi.lxij. in controuersia.col.iiij.vers.ij.principalr̃.eo.lib.ij. & And. Sic.in cõs.iij.col.
38 vj.lib.j.¶†Vltimò Bar.ɔcludit, ꝙ si vniuersitas nõ facit ciuitatẽ, neque castrũ,non habet iurisdictionẽ,sed merum imperium.l.fin. C.de iur.om.iu.Et hoc fallit in doctore, qui habet merum imperium in scholares.auth.habita.C.ne fil.pro pat.licet de facto non seruetur,s̃m Bar.sed aduertẽdum est,dum Bart.dicit iurisdõnem, seu merum imperium,qa in iurisdõne tex.in d.l.fi.videtur probare ɔrium,qa illi,qui præsunt vniuersitati, hñt iurisdõnem inter illos de vniuersitate.Et idem dictum Bar.restringitur præcisè in mero imperio.Et ad illud qđ dictũ est de mero imperio doctoris in scholares, qđ non seruata de cõsuetudine.est gl.in d.auth.habita.
39 in ver.litẽ q̃ dicit † ꝙ in causis criminalibus per nõ vsum tacitè renunciatũ fuit à doctoribus,& scholaribus, & talis ɔsuetudo nocet in locis,vbi fuit studiũ:& longo tpe derogatum fuit dispositioni d.auct.

ADDITIO.

a ¶Ciuitas.Alex.consi.16.in prin.lib.v.Mari.Soci.c.conquestus. col.j. de fo.compe. Alb.Br.consi.84.decis.Thol.554.

d.auth.habita,secus ergo esset in nouo studio,in quo talis cõsuetu
do nõ põt considerari: vt not.Abb.in c.cum olim.in fi.de consue.
40 & Fel.in c.significasti.in fi.de offic.deleg.¶†Successiuè Bar.distin-
guit sex gradus meri imperij,& in primo maximo gradu exẽplum
ponit in potestate condendi legem generalem , quæ soli principi
competit.l.fi.C.de leg.& sena.l.non ambigitur.s̃.de leg.l. formam.
41 C.de offi.præfe.præt.¶†Sed in tali exemplo aduertendũ est,quia
non vr cõuenire in materia de qua agitur.hic.n. cõsiderat merũ
imperium respectu iurisdictionis, quæ habet in se necessitatem, vt
dictũ est in l.j.s̃.eo.& merũ imperiũ hic respicit pœnam delicto-
rum,vt hic dicitur,& in l.capitalium.in prin.j̃.de pœn.Et hoc mo
do,nõ põt adaptari ad potestatẽ legis condendæ,quæ cõsiderat in
principe,& pendet ab eius libero arbitrio.Cõfirmat hoc, quia hic
loquit tex.de mero imperio,ad dñiam mixti,vt hic in tex. colligit.
& ideo non conuenit merũ imperiũ,quod sm Bart.considerat in
potestate legis condendæ.Et quia attenta cõsideratione Bart.esset
aliud imperiũ magis liberũ in principe,qa est solutus legib.l. prin-
ceps.s̃.de legib.l.digna vox.C.de legib.c.proposuit.de concess. pb.
potestas condendi legẽ est regulata,qa debet lex esse iusta, honesta
vtilis,vel necessaria.4.dist.in c.erit autẽ lex.Et ꝯ̃ Bar.etiã facit, quia
potestas condendi legã nõ solũ Principi,sed cuilibet populo vide-
tur competere,l.omnes populi.s̃.de iust.& iu.Et de municipali di-
citur in l.prohibere.§.planè.j̃.quod vi,aut clã.& in.l. gradatim.§.
& si lege.j̃.de mu.& ho.in l.itẽ eorũ.in princ.j̃.quod cuiusq vniuer.
Potest responderi ꝙ Bar.loquatur de lege generali. Sed ob.quod
ipse dicit de præfecto præto. qui nõ facit legẽ generalẽ. Præterea
ista differẽtia de lege generali,vel speciali nõ videt vera,qa plus, &
minus non differunt spẽ.l.fi.de fun.instru.Alij dicunt,ꝙ si fiat statu
tũ super his q sunt meri imperij statutũ erit de mero imperio alias
secus:vt no Bal.in l.nulli.C.de sent.in ver.quæro vtrũ,& in c.cum
omnes col.pen.ver. vlt.noto.de consti.vbi dicit ꝙ statuere est me-
ri imperij , quando ordinatur ad ea quæ sunt meri imperij. Et sm
hoc potestas statuẽdi de se,nõ est meri imperij.Et ideo rectius lo-
quitur Bal.hic,q dicit in iij.col.in ver.circa tertiã quæstionẽ.ꝙ du-
plex est merũ imperiũ.Primum est absolutũ cum plenitudine po-
testatis,& hoc soli principi competit. Secundum est merum im-
perium,prout adhæret iurisdictioni de quo tex.hic loquitur.Et iõ
reseruata principi,de quib. plura Bal.dicit in.l.rescripta. C.de præ-
cib.impe.offe.& plenius nouissimè Iacobinus de S.Georg.in trac.
de feudis,in verbo.Princeps Pedemontium conueniũt talia reser
uata principi mero imperio absoluto,& non mero,de quo ista lex
loquitur.¶In secundo gradu meri imperij maioris,sm Bar.est ha-
bere potestatem animaduertendi in facinorosos homines: vt ĩ tex.
hic dicitur & hoc intelligit,siue in totum vita adimatur,siue mem
42 brum abscindatur,vt.s̃.fuit dictũ in gl.Et notandũ est † ꝙ abscisio
membri simpliciter de manu intelligitur auth. sed nouo iure. C.
de ser.fug.& no.per glo.in §.coges autem.in auth.de defen.ciui.in
verbo,manus amputationem,quæ dicit ꝙ hodie vbi aliquod mẽ-
brum incidi debet,de manu intelligitur,alleg.tex.in l.pe.in auth.vt
null iudi.Et æquiparatio quã facit Barto.hic de priuatione vitæ ad
membri abscisionem,procedit quo ad iudicis competentiam, qa
vtraque causa est meri imperij,vt Bart.hic dicit,& in l.ij.in fi.C.de
of.eius q vi.alte.ge.& Bald.in d.auth.sed nouo iure.in prin.Secus
videtur quo ad pœnam capitalem,quia propriè abscisio membri
non dicitur pœna capitalis:vt no.Bar.in l.ij.col.pe.de pub. iud. qa
damnati pœna capitali,non possunt facere testamẽtũ.l.eius qui.§.
j.j̃.de test.& tamen q manus amisit potest facere testũ.l.q manus.
j̃.de test.quæ etiã procedit si quis pp delictũ manus amisit,vt not.
Bar.ibi Imo.& Are.& idem Bal in l.si veritas.col.pe. C.de fideius.
& ideo non videtur ꝙ pœna abscissionis mẽbri, sit in eodẽ gradu
imperij,in quo priuatio vitæ ponitur ꝯ̃ Bar.hic.¶ Et ex.s̃.dictis in-
fert Bar.ꝙ missio in carcerem sit meri imperij,quãdo fit in pœnã:
43 secus si ad custodiã.†Circa primum exemplum poni potest in ser
uo,q potest condemnari ad perpetuos carceres.l.incredibilem.C.
de pœ.& talis pœna videt capitalis.quia æquiparat morti, sm Im.
in c.qualiter,& quando.de accu.¶Sed in ꝯ̃rium facit qd not.Ant.
de But.in c.j.col.vij.versi.nunqd aũt.de collu.dete.vbi dicit talem
æquiparationem non procedere,quia incarcerato nõ dẽt victus
extenuari,vt properet ad mortẽ:vt ipse Ant.etiã dicit in c. ad au-
dientiã.de cri.fal.pro quo facit tex.in.c.nouimus.de verb.sign.vbi
carceratus perpetuò debet sustẽtari,& illũ tex.ad hoc ĩducit Abb.
in c.cum non ab homine.in fi.de iud.cũ si. vt dixi ibi in fi.Nõ tñ vi-
detur recedẽdũ ab opi.Inn.in d.c.qualiter. col.iij.ver.secunda aũt
44 pœna,vbi inquit,† ꝙ pœna perpetui carceris,non præcisè morti
æquiparatur,sed dãnato in metallũ,ꝓut etiã Bar.hic refert,& plus
est dãnari ad mortẽ,q̃ in metallũ.l.capitaliũ.in prin. & §.pen. j̃. de
pẽn.dãnatus tamen in metallũ efficitur seruus pẽnæ.l. qdam.l.aut
damnum.j̃.de pe.& in §.pœnæ.insti.qb.mo.ius poss.sol. Et pœna
perpetui carceris, nõ imponitur nisi pro grauib.delictis.c. pen.de
cri.fal.Et videtur æquiparari seruituti:arg.j̃.de lib. homine exhi.l.
Titio centum.§.Titio genero.el ij.de cond.& demon.meritò pœ-
na perpetui carceris æquiparatur morti ciuili,sm Inn.in d.c. quali
ter.& Pet.de Anch.in cõsi.clvij.ex narratis.col. ij. videtur tamẽ ꝙ
pœna ppetui carceris nõ sit in eodẽ gradu imperij,in quo est pœ-
45 na mortis,per.s̃.dicta.¶†Circa secundum,dum Bar.cõcludit, ꝙ
missio in carcerem pro custodia,nõ sit meri imperij,.hoc limitat ,
nisi ĩcarceratio facta sit in causa meri imperij, quia sm qualitatem
causæ debet iudicari,vt Bal.hic concludit in ij.col.in ver. sed nun-
quid missio.& idẽ Ang.dicit in l.ij.j̃.de in ius voc.& Alex.hic seq-
tur.Et ista limitatio videtur in se vera.quando fit incarceratio ab
eo qui habet potestatem procedendi in causa meri imperij,qa de
incarceratione quæ præparatoria est,idem iudicatur,quod de cau
sa principali.l.ordinarij.C.de rei vẽd.l.incerti.C.de interd. & no.
Bar.in l.solent.de ali.& ci.le.Sed Bar.hic videtur loqui in iudice, q
caperet pro custodia simpliciter,qui non haberet potestatem pu
niendi,& in tali casu Bart.rectè loquitur,quia incarcerare poterit
46 etiam ille,qui non habet merum imperium.¶†In tertio gradu,se
cundum Bart.magni meri imperij,est quando perditur ciuitas tã-
tum,vt in pœna deportationis,quæ adimit ciuitatem.l.inter pœ-
nas.j̃.de interd.& releg.Et ad hoc facit,qa deportatus retinet eã, q̃
sunt de iure gentium.l.qdã.in fi.de pe.Et ideo põt eligere.l. cũ pa-
ter.§.hereditatẽ.el.j.de leg.ij.Et dicit pati minorẽ capitis diminu-
tionem.inst.de cap.diminut.§.minor.meritò ponitur in gradu in-
feriori à morte.Non ob.ꝙ deportatus habetur pro mortuo.in l.j.
§.quidam filiũ.in fi.j̃.de ꝯ̃tab.ibi,deportatos.n.mortuorum loco
habendos,facit tex.in l.lex Iul.in fi.j̃.ad leg.Iul.repe. quia verũ est,
quo ad cõmodũ eorũ,quia nihil capere possunt.l.j.C.de her.insti.
aliàs secus videtur,quia pœna morti proxima est coercitio metal
li,deinde deportatio.l.capitaliũ.in prin.j̃.de pe.quantũ tñ ad iudi-
cem videtur ꝙ deportatio deberet esse in priori gradu, quia pses,
q habet potestatem circa mortẽ naturalẽ.l.illicitas. §.q vniuersas.
s̃.de of.præ.nõ põt tñ deportare.l.ij.de pe.l.inter penas.j̃. de inter.
& rel.& de ratione laborat Bar.in l.relegatorũ.j̃.de iter.& rel.¶In
47 quarto gradu meri imperij parui,est relegatio,qa † officio iudicis
nobili expeditur ad publicam vtilitatem,vt Bar.hic ꝯcludit,in quo
aduertendum est,quia ista ratio bene infert,ꝙ relegatio sit meri ĩ-
perij sed nõ infertur,ꝙ sit in quarto gradu,hoc patet,quia in qnto
gradu inferiori eadẽ rõ Bar.assignat,& meritò relegatus ĩ gradu in
feriori ponitur à deportato,qa retinet bona,& ciuitatẽ , vt patet
per glo.in §.relegati,inst.quib.mod.ius pat.pot.sol.in ver.relegati
Et ad hoc facit,quia relegatio non est pœna capitalis.l.j. j̃. de pub.
in.l.edicto §.j.de bo.po.l.capitaliũ.§.j.in ver.cæteræ penæ.j̃.de pe.
48 In eodẽ gradu penæ imperij est,sm Bar.†omnis pena per quã cor
pus acriter afficitur.l.si quid erit.s̃.de off.procon. Vñ infert ꝙ tor
tura, quæ ad penã infert, sit in isto gradu imperii. Secus si inferat
ad veritatẽ inuestigandã,qa tunc non est meri imperii,sed iurisdi-
ctionis.ut Bar.hic concludit.Sed aduertendum est,qa Bar.alibi te-
net ꝙ tortura etiã quę fit ad inueniendum ueritatem sit meri im-
perii.in l.cũ seruus.j̃.de condi.ob cau.in l.interdum.§. qui furem.
j̃.de fur.¶Sed rñderi põt, distinguendo ꝙ aut loquit in causa cri-
minali & tortura indistinctè videtur meri imperii, qa officio no-
bili iudicis expedit ad publicã vtilitatẽ:aut in causa ciuili,in qua qñ
que pp indicia deuenitur ad torturã,c.grauis.de depos.& no.Bal.
in l.sicut falsi.C.de fal.Ale.in consi.lxxvij.in cã accusationis.col.fi.
lib.j.& in tali casu erit iurisdõnis.& in isto casu intelligit Bar.hic,&
sic uidet sentire Bar.hic dum dicit,esse possibile,ꝙ tortura sit eius
naturæ,cuius est causa principalis quæ utilitatem priuatã respicit.
Et cum prædicta dist.in effectu concordat Alb.hic col.v.ver.item
quæro.dum dicit,ꝙ tortura debet iudicari sm qualitatẽ causæ,ꝑ
qua ad illã deuenit.deinde ipse Alb.alleg.tex.ubi dr indistinctè pro-
bari,ꝙ tortura si meri imperij in l.defensores nihil.C. de defen.ci.
ubi dicitur,ꝙ defensores absolutè non exerceãt quæstionẽ.¶Sed
põt responderi sm dist.Bar.hic,ꝙ intelligatur qñ tortura dẽt fieri
in penã.& hoc satis colligitur ibi,dum ꝓhibet etiam mulctas seue-
riores,quę in penam fieri videntur.l.ij.C.de spor.Ista tñ responsio
dubitabilis videt,quia illa prohibitio non erat necessaria, quo ad
pœnam quæ non competebat defensoribus ciuitatũ.§.iudicare.&
§.audiet.in auth.de defen.ciui.Vnde absolutè videtur dicendum,
49 † ꝙ tortura semper sit meri imperii,qa est maior pœna q̃ abscisio
utriusq; manus ,ut expresse dicit tex.in auth.ut nulli iud.§. pen.ibi,
membrorum dissolutio grauior est utriusq; manus abscisione. &
facit tex.in l.nemo potest gladii.j̃.de reg.iu.& ideo non videt ve-
rum qd Bar.hic dicit ꝙ tortura sit,iurisdictionis,quando fit ad in-
uestigandum veritatem.Sed dici potest ꝙ iudex in causa ciuili cõ-
sequit maiorem potestatẽ, quando causa meri imperii incidenter
occurrit:ar.l. quoties. C. de iud. quia in consequentiã venit quod
principalr prohibetur.l.j.de auth.tut.Et ulterius aduertendum est
quia Bar.s̃.ponit abscisionem membri in maiori gradu imperii q̃
torturam.quod videtur ꝯ̃ tex.in d.§.pe.& ideo consonat ꝙ absci-
sio membri non sit eodẽ gradu imperii,prout est quando agit de
50 vita hominis,vt s̃. dixi.¶†In quinto gradu meri imperii sm Bart.
est modica coercitio corporis:quæ competit etiam minorib.ma-
gistrati-

giſtratib.l.magiſtratibus.ĵ.eo.in §.audient.in auth.de defen.ciu. &
talis modica coercitio expeditur officio nobili ad publicam vtilita
tem:ideo dr̄ eſſe meri imperii. Secus ſi ad priuatam vtlitatem,vt
Bar.hic dicit per l.fi.s̄.ti.ij.& idem tradit Ang. in l. magiſtratibus.
ĵ.eo.& declaratur vt per Alex.hic. Et ꝯfirmatur, quia modica co-
ercitio de qua loquitur tex.in d.l.fi. videtur iuriſdictionis, quia ibi
erat mandata iuriſdictio,ergo ſecundum naturam cauſæ videtur
ꝙ eſſet coercitio verbalis,prout Bar.hic dicit,quia coercitio cor-
poralis non videtur ꝙ poſſit delegari.l.nemo poteſt gladii.ĵ.de re
gu.iur. Et quod dictū eſt ēt comprobatur, quia in d.l.fi.dum dici-
tur,ꝙ tranſit imperium, intelligitur pro iuriſdictione , de qua ibi
tex.loquitur dum dicit,mandaui iuriſdictione. Et probatur per ra
tionem , quæ ibi aſſignatur, dum dicitur , iuriſdictio ſine modica
coercitione nulla eſt.patet ergo ꝙ de iuriſdictione loquitur.¶Nō
ob.tex.in l.ſi quis.s̄.de offi.procon.vbi leuis caſtigatio videtur trā-
ſire in legatum proconſulis , quia videtur ſpeciale in legato pro-
conſulis,in quo ſunt alia plura ſpecialia,vt dictum fuit in l.j.s̄.tit.ij.
¶Et circa iſtam modicam caſtigationem no.eſt, ꝙ in tali modica
51 caſtigatione,includitur abſciſio articulæ,†& digiti,vt no.Alb. hic
col.v.verſi.item quęro,an abſciſio articulę.quia æquiparatur do-
lor auris,& dentium.l.ob quæ vitia.§.fi.ĵ.de ædil.edi.ibi,leuis dētis
aut articulę dolor , & quia digitus non eſt membrum , ſed officiū
membri.l.non ſunt liberi.de ſta.hom.¶Non ob.quòd amputatio
membri vltimo ſupplicio ęquiparatur.§.prohibemus. in auth. de
colla.qui intelligitur de membris principalibus.arg.l.qui commen
tus.§.fi.de re.militar.& refert Alb.hic ꝙ Gui.de Cu.& Old.ita dnt.
ſed hoc dictum non videtur procedere ſine dubio,quia illa ampu
tatio auriculæ,vel digiti,videtur excedere modicā caſtigationem,
quæ videtur conſiſtere in verberib.& ſecundum Ange.in l.magi-
ſtratibus.ĵ.e.in verſi.& iſtam doctrinam trado tibi ꝙ modica ca-
ſtigatio patris in filium : vel magiſtri in diſcipulum , quæ leuis eſſe
debet.l.ſed & quæcunque.§.fi.ĵ.ad le.Aquil.& in l.item quæritur.
§.item Iulianus.ĵ.locat. & certè leuis caſtigatio non videtur ada-
ptari in abſciſione auriculæ,vel digiti, quia hoc hr̄et in ſe ſeuerita-
tem,& non videtur modica,ſeu leuis caſtigatio,de qua iura loquū
tur.Non ob.tex.in d.l.ob quæ vitia. quia loquitur de dolore auri-
culæ,non de abſciſione membri.Ad illud tamen quod dictum eſt
de modica caſtigatione, quæ conceditur minorib. magiſtratibus
52 obſtare videtur,quia minor magiſtratibus, † putà defenſor ciui-
tatis,habet poteſtatem in leuib.criminibus.§.audien.in aut.de de-
fen.ciu.& tamen non poteſt cognoſcere de cauſa pecuniaria,quę
excedat ſummam trecētum aureorum,& tn̄ ſcriptum eſt, ꝙ quæ
libet leuis pœna corporalis reputatur maior quacunq; cauſa pecu
niaria.l.in ſeruorū.in fi.ĵ.de pœ.¶Sed poteſt rn̄deri dupl̄r.Primò
ꝙ illa regula ſit, vera quantum ad illum qui debet pari pœnā , ſed
non reſpectu iudicis,vt proba t̄ in d.auth.de defen.ci.in d. §.& iu-
dicare.iuncto.§ audient.e.ti.¶Vel ſecundò reſpondetur ꝙ tex.in
d.l.in ſeruorum.in fi.non procedit in ſeruis & in vilibus perſonis,
vt no.Bar.in §.fin.ĵ.de pœ.& iſta caſtigatio & modica coercitio vi
detur tantum habere locum in perſonis vilib. & non in honeſtis
perſonis.l.capitalium.§.non omnes.ĵ.de pœ. ¶De vltimo gradu
meri imperii,qđ ſecundum Bar.exemplificatur in leui mulcta, di-
cēdū eſt vt no.in l.j.ĵ.ſi quis ius dic.non obtē.¶Et an merum im-
perium poſſit delegari,dictum fuit in l.j.s̄.eo.ti.ij. Succeſſiuè Bar.
proſequitur mixtum imperium. & primò declarat quare dicatur
53 mixtum,& reprobat gl.in l.iubere.ĵ.eo.¶†Sed tn̄ ſaluari pōt ſecū
dum regulā,quæ ē,ꝙ merum imperium nō pōt delegari.ſimiliter
in mixto imperio agitur regulariter de cauſa pecuniaria,& ſecū-
dum regulam eſt fundata intentio gl.quia regula attenditur,& ca-
ſus ſpeciales non debent attendi,vt eſt doctr.Inn.in c.ij.de dila.cū
ſi.vt dixi in l.j.ĵ.de reg.iur.& mixtum imperium diffinitur, vt per
Bart.hic,reiecta diffinitione Bald.prout Alb.refert, col.xvj.hic.&
ſubijcit Bar.ꝙ mixtum imperium competit illis quib.merum im-
perium.& dicit hoc eſſe verum in mixto imperio magno.idem tn̄
eſt in paruo,ſecundum diſt.Bar.quia etiam in paruo agitur de ple
na cauſæ cognitione,vt inferius Bar.dicit, ergo non poteſt delega
ri.l.omnia quæ.de reg.iur.Et minoribus.magiſtratib.non compe-
tit.l.ea quæ §.magiſtratus.ĵ. ad muni.¶Deinde Bar. proſequitur
plures gradus mixti imperij. & in primo maximo gradu ponit ea
54 quæ Principi reſeruata ſunt.†& inter alia ponit de emancipatio-
ne,& non benè,quia non eſt reſeruata Principi.l.fi.de eman.lib.&
per ipſum Bar.ponitur.ĵ. in vltīo gradu. In ſcđo gradu maiori mi
xti imperij.ponit vnum exemplum reſeruatum principi,& præfe
cto prætorio.in auth.q̄ ſupplicatio.C.de præcib.imp.of.Et in iſto
primo & ſecundo gradu,aduertendum eſt, quia in mero imperio
Bar.tantum facit vnum gradum de competentib.principi,& præ
fecto prætorio hic autem duos facit gradus. Moder.reſpondent,
quòd in mero imperio tantum facit vnum gradum,quia nihil re-
peritur reſeruatum principi, quod præfecto prætorio non com-
peteret.Sed hoc non videtur verum,quia & in primo gradu me-
ri imperii ſunt aliqua reſeruata ipſi principi, quæ non competunt
perfecto prætorio.Nam præfectus prætorio non facit legem ge-
neralem,nec legem contra ius commune.l.formam.C.de of.prę-
fe.præto.Secus tamen eſt in principe.Et vlterius conſiderandum
eſt,vt s̄. dixi in j. gradu meri imperij, ꝙ iſta ſuprema poteſtas quæ
conſideratur in principe non videtur bene adaptari ad merum &
mixtum imperium, quod hic conſideratur, ſecundum ſubiectam
materiam. ¶In magiſtratibus in quibus cōſideratur poteſtas cum
neceſſitate,& in principe non videtur diſtinguendum merum im
perium à mixto , quia illi omnia competunt ratione ſupremę po
teſtatis:ſed in magiſtratibus iſta diſtinguūtur vt hic,& ideo ſi prin-
ceps concederet alicui merum imperium, in tali conceſſione ge-
nerali non venirent reſeruata ipſi principi.c.quod translat. de off.
55 deleg, †Ergo non videtur ꝙ reſeruata principi conueniant me-
ro vel mixto imperio,de quo agitur hic in iij. gradu mixti impe-
rij magni,ſecundum Bar.& illud quod plenam cauſæ cognitione
requirit,& coercitionem habet realem,vel perſonalem.Exēplum
ponit in danda reſtit.integ.& miſſione in poſſeſſionem ex ſecun-
do decreto, & dicit ꝙ hoc fallit fauore minorū,de his videbimus,
56 in l.ſequen. ¶ † Solùm eſt aduertendum dum Bart.reſtringit ſe in
ſecundo decreto, nam text. quem alleg. in l.ea quæ. §. magiſtrati-
bus, ad muni.non videtur loqui in ſecundo decreto , quia loqui-
tur de miſ.in poſſ.cauſa ſeruandæ rei , in qua ſummaria cauſæ co-
gnitio requiritur , & delegari poteſt.l.cognitio.§. vt bonorum. s̄.
titu. ij. Secundò dum Bart.dicit in l.fin.C.vbi & apud quem.pro
cedere fauore mino.hoc non eſt verum,quia tex.ibi loquitur tam
in reſtitutione aliorum ſicut minorum.ibi,ſiue eos minores. xxv.
annis,ſiue maiores, & ideo Bart. in l. ne quicquam. §. vbi decre-
tum.col.pen.s̄.de off.procon.ſimpliciter dicit,fallit in reſtit. in in-
teg.¶In quarto gradu ſecundum Bart. in paruo mixto imperio
ſunt illa quæ plenam cognitionem requirunt , licet non habeant
coercitionem realem,vel perſonalem, quia illa coercitio videtur
aliquid plus habere in ſe, ideo in priori gradu ponitur. Et ſecun-
dum hoc reſtit. in integ. de qua. s̄. dictum eſt in tertio gradu,ma-
gis conueniret in quarto,quia nullam habet coercitionem , & in
gradu iſto etiam conueniret quod in ſeq. dicitur de datione tuto-
ris. ¶ In quinto gradu habentur quæ officio iudicis nobili expe-
diuntur, & ſummariam cauſæ cognitionem poſtulant,& talia de
mandari poſſunt. l. cognitio. §. vt bonorū.s̄.tit.ij. ex quo colligi-
tur ꝙ non valet conſequentia , eſt mixti imperij, ergo delegari nō
poteſt. & idem colligitur ex dictis Bart. in l. iiij.§. j.ĵ.de dam. infe.
57 ¶† In vltimo gradu mixti imperij,ſunt illa quæ officio iudicis no
bili abſque cauſæ cognitione expediuntur, vt eſt interponere au-
thoritatem manumiſſioni, & emancipationi, vt Bart.hic dicit.Et
iſta concluſio videtur bene procedere, præſuppoſito ꝙ nulla cau
ſæ cognitio requiratur,prout Bart.loquitur. Secus ergo videtur
vbi eſſet neceſſaria cauſæ cognitio in manumiſſione,vt in minore,
qui cauſa cognita debet manumittere. §. eadem lege. inſtitu. qui.
manu.non li. & dictum fuit in l. ij. s̄. tit. ij. Et idem eſſet in eman-
cipatione , in qua cauſæ cognitio requireretur, in l. nonnunquā.
s̄. de adopt. Et dum Bart. dicit, ꝙ emancipatio videtur compete-
re iure magiſtratus,vt not.per gloſſ. in l.emancipari.s̄.de adop.nō
poteſt tamen fieri emancipatio coram notario,vt no. Ang.in cō-
ſil. 93. viſis & inſpectis.in j.dub.& dixi in conſi. 13. col.j.Aliter ta
men concludit Corn. in conſi. ccxxxviij. viſa copia.lib. iij. vbi ta-
men non facit mentionem de Ang. in d.conſi.xciij.& idem de no
tario ,etiam concludit Cor. in conſi. cclix.viſo puncto. eod. libr.
iiij. & iſti ſex gradus mixti Imperij, de quibus dictum eſt,reducun-
tur per Bart.ad tres ſpecies in l.iij.§.j.verſ.ſed quæro.ĵ.de dam. in-
fect.& Alb. hic col.fin.in verſi. vltimò quæro.diſtinguit ꝙ triplex
58 eſt merum imperium, & mixtum ſit duplex. ¶† Vltimò quæri-
ritur de iuriſdictione in ſpecie , & diffinitur ſecundum Bart.ꝙ eſt
iuriſdictio , quæ officio iudicis mercenario expeditur priuatam
vtilitatem reſpiciens.Huic diffinitioni obſtare videtur tex hic in fi.
vbi dicitur ꝙ dare iudicem eſt iuriſdictionis,& tamen officio no-
bili hoc videtur expediri , quia hoc conſiſtit in mera volūtate de-
legantis.Sed poteſt reſponderi ꝙ Bar. videtur cōſiderare iuriſdi-
ctionē in exercitio & in adminiſtratione iuſtitiæ reſpectu partiū ,
& nō conſideratur iuriſdictio ꝓut reſidet in iudice,& ita Alex.hic
dicit,col.fi.poſt Guil.de Cu.quē ēt refert Alb.hic col.pen.& idem
ꝯcludit Bal.hic in repe.col.ij.in ver.ad hoc opponitur. ¶Non ob.
ꝙ Bar.hic in fi.& s̄.in mixto imperio videtur conſiderare iuriſdō-
nem,ꝓut cōcernit pſonā iudicis,quia hoc poteſt ꝓcedere alio re-
ſpectu,vbi nō agit̄ de iuriſdictionis diffinitione,ſed in diffinitione
iuriſdictionis hic in tex.ponit̄ diffinitio iuriſdictionis reſpectu iu-
riſ. & per Bar.ponitur diffinitio reſpectu exercitij,& partium. Et
nō placet qđ dicūt Mod.ꝙ quandoq; delegare poteſt eſſem ſimpli
cis iuriſdōnis qn̄ lite inchoata,& pendēte ex aliqua cā fieret,qa pp
hoc natura cāæ non debet alterari,nō enim vr̄ ꝙ cā meri imperij,
q̄ pp abſentiā delegatur.l.j.s̄.tit.ij. pp hoc efficiatur iuriſdictionis.
59 †.Et qa nō eſt conſideratione,qđ accidentaliter occurrit,iuxta gl.
in l.certi condictio.ĵ.ſi cer.pet.Et dū in diffinitione dicit̄ ad priua-
tam

tam vtilitatem,no.est,φ ēt ad priuatā vtilitatē agitur, si nomine fi sci agatur iure actionis,quia causa dicitur ciuilis:vt no.Bar.in l. iij. in fi.ꝭ.de sepul.vio.facit tex.in l.ij.§.hoc interdictū.ne quid in loc. pub.¶Deinde prosequitur Bart.sex gradus iurisdictionis. vt ēt.s. dixi de mero & mixto imperio.Et ī primo gradu iurisdictiōis sūt causæ liberales,& status,vt per eū hic,& ista conclusio debet suppleri fm dict.Bar.in l.nec quicq̄.§.vbi decretum.col.antep.de offi.
60 procon.&le.& gratia breuitatis non refero.¶†Et vlterius considerādū est,φ cum causa seruitutis æquiparētur morti.l.seruitutē.ꝭ.de re.iu.vt s.dictū est,φ dicitur causa capitalis, vbi agitur de seruitute.& ideo dicitur esse meri imperij: ergo non videtur esse iurisdictionis simplicis.Sed potest respōderi φ s.Bar.& Doc.loquūtur de seruitute,ad quam quis condemnatus sit in pœnā propter aliquod delictū:hic verò agitur de seruitute, quæ petitur ciuiliter
61 iū re actionis ad priuatā vtilitatē.†Et seruitus æqparat̄ morti quo ad actus ciuiles:qa pro mortuo hr̄ quātū ad ea q̄ sunt iuris ciuilis. l.qđ attinet.ꝭ.de re.iur.non aūt quo ad alia,vt dixi in l.in personā ꝭ.de reg.iur.¶In secūdo gradu iurisdictionis,fm Bar. sunt causæ, in qb.vigore sñīæ latæ super aliqua actione deueniri pōt ad cruciatū corporis,iuxta regulam quæ dicit,luat in corpore,qui non ha-
62 bet in ære.l.quicunq;.C.de ser.fug.l.si quis iniuriam.ꝭ.de iniur.†Et talis causa fm Bar.nō pōt delegari.qa coercitio in corpus non trāsit in delegatū,vt p Bar.in l.ij.s.eo.Mod.dicunt meliorē ratione esse,φ non transeat in delegatū:quia ista est quedā executio q̄ nō potest fieri per delegatū,vt no.in l.à diuo Pio.in prin.de re iudic.Sed ista ratio nō consideratur hic,quia de executione non querit̄.licet causa pecuniaria transire possit in corporalem.Et quia attenta tali ratione,idem esset in prima causa pecuniaria. & tamen Bart.& Doc.differentiam constituunt.& ratio Bar.etiā euitari potest,dū inquit,φ coercitio corporalis non transit in delegatum,quia illud verum est quando fit castigatio ad vtilitatē publicam : sed in casu isto agitur iure actionis,ad vtilitatē priuatā,& officio iudicis mercenario.& per hoc ēt responderi potest ad id,qđ no.Bar.in l. ij.ꝭ. de pub.iud.col.j.vbi tenet,φ sit pœna capitalis,quando pœna pecuniaria conuerti potest in corporalem.Vnde si est pœna capitalis,videtur meri imperij.quia illud dictum non videtur procedere in isto casu,vbi agitur iure actionis ad priuatam vtilitatem: & causa officio iudicis mercenario expeditur,quod repugnat mero im-
63 perio.†Accedit etiam,φ pœna corporalis non habet locum,nisi volente eo cui pœna pecuniaria debetur,vt no.Inno.in c.Odoardus.de sol.Bal.in l.φ si minor.§.quod si seruus.ꝭ.de min.cū sim.vt tradit Alex.in l.si quis id,quod.ꝭ.eo.Et quia licet pœna pecuniatia sit translata in corporalem,executio tamē fieri potest in bonis, & in pœna pecuniaria:vt not.Bartol.in l.cum duobus.§.idem respōdet.ꝭ.pro soc.& Franc.de Crema.in not.cij.Titius. Cor.in consi. 5.lib.iiij.Are.in cons.89.placet. dixi in c. inter cæteras.col. pen.de rescrip.ergo non videtur,φ talis causa debeat precisè iudicari pro pœna corporali.Sed tamen pro dicto Bar.hic facit text.in l.fi.ꝭ.de in ius vo.vbi quando pœna pecuniaria transfertur in corporalē, iudicatur tanquam corporalis simpliciter. Et ideo ibi ad iudicem
64 corporalis pœna remittitur.† & quia vbi est pœna corporalis,videtur φ delegari non possit,vt probatur in l. nemo potest gladij. de re.iu.ibi,vel cuiuslibet alterius coercitionis.Et quia talis translatio fit solum vbi agitur de delicto,secus si ex contractu,vt no. Ale. post Iac.But.in l.si quis id,quod infra eo.vnde debet esse acris castigatio in pœnam delicti, vt dicit Alexā.in l.si quis iniuriam.infra de iniu.& non videtur transire in delegatū,vt dicit Bar.hic & in l.si quid erit.s.de offi.procon.Vlterius tamen aduertendum est,quia Bar.hic videtur contradicere ad superius dicta,dum concludit,φ merum imperium minus & minimum potest delegari : quia iure magistratus competit.l.j.§.quæ verò.s.ti.ij.hic aūt dicit, φ coercitio in corpus nō transit in delegatum.Pau.de Ca.in l.magistratib. in fi.infra e.concordando distinguit,φ si agat̄ de priuata vtilitate : vt quia delegata sit causa iurisdictionis,non transit in consequentiam modica castigatio corporalis,vt hic,& dictum fuit.s.e.Secus si specialiter sit causa delegata ad vtilitatem publicam: vt quia delegata sit causa criminalis:& tunc delegatus modicam habet casti-
65 gationem: & idem dicit Pau.de Cast.in l.j.col.ij.s.tit.ij.¶†Et cum ista resolutione trāsit.d.Io.Bap.de S.Seuer.hic in xiij.q.in fi. Ang. hic col.pen.dicit totum contrarium,φ modica castigatio corporalis,quæ est meri imperij,non potest per se principaliter delegari. l.nemo potest gladij.infra de re.iu.accessione verò transire videt̄, arg.l.in medicis.infra.de ꝯhē.emp.& ꝯ Pau.de Cast.vr̄ tex,in d.l.nemo pōt.vbi potestas gladij & cuiuslibet alterius coercitionis, non potest delegari.Nam ob.l.fi.s.tit.ij.quia ille tex.intelligitur in coercitione verbali.vt Bar.hic dicit.Et hoc ꝯsonat,quia loquit̄ mādata iurisdictione quo casu in iurisdictione nō cadit castigatio,q̄ ē meri imperij.Nō ob.φ ea q̄ ꝯpetūt iure magistratus,non pn̄t delegari.l.j.§.q̄ vero,s.ti.ij qa hoc vr̄ intelligēdū de his q̄ sunt iuridictionis,& non meri imperii.prout castigatio corporalis.Nō ob. quod modica castigatio corporalis cōpeteret magistratib. municipalibus.l.magistratib.ꝭ.eo.quia loquitur in seruis.Secus videt̄ ī liberis hominib.vt no.Imo.in l.iiij.§.duas,de dam.infe.Et dato φ cōpeteret,magistratus municipales.nō poterāt delegare,q hoc erat reseruatum maiorib.magistratib.fm opi.Ful.vt dictū fuit in l.j.s.ti-ij.Et per hoc rn̄detur ad iura noua,quæ concedunt defensorib. ciuitatū potestatē in leuib.criminib §.audient.in auth.de defens.ciui.Et p p hoc nō videnṫ habere potestatē delegandi modicā castigationē q̄ est meri imperij,quia iura noua intelligunṫ fm d.l.nemo pōt.
66 ar.l.nō est nouum.s.de legi.¶†In tertio gradu iurisdictionis, sūt causæ quæ excedūt.ccc.aureos,quæ non competunt minorib.magistratib.vt p Bart.hic. ¶Sed obstare videt̄,quia si minores magistratus hn̄t coercitionem in leuiorib.criminibus,vt s.dictum fuit, à fortiori videt̄ φ debeat posse iudicare de qualibet causa pecuniaria:arg.l.in seruorū.ꝭ.de pœn.Mod.hic rn̄dent φ illa castigatio ꝯceditur minorib.magistratib.propter vtilitatem publicā, quæ ē vt delicta puniantur.l.ita vulneratus.ad leg. Aquil.quæ ratio cessat in causis pecuniarijs, & fuit ratio Fulg.hic sed ista ratio nō videt̄ procedere,quia attēta hac ratione publicæ vtilitatis,debuissent minores magistratus habere etiam potestatē in casib. meri imperij , qa militat eadem ratio,vt delicta puniantur. Ad hoc tamen replicari potest,φ in causis maiorib,meri imperij licet agat̄ de publica vtilitate,φ delicta puniantur, alia ratione prohibetur delegatio propter grauitatem causarum.Et ad l.seruorum.§.fin.respondetur vt supra dictum fuit reliqua vide per Doct.hic.

1 Inter prætorias stipulationes quæ differentia sit.
2 Iudiciales stipulationes in arbitrio iudicis resident.
3 Missio in possessionem,& reuocatio missionis est mixti imperij.
4 Missio in poss. & reuocatio missionis. à pari procedunt.
5 Contractus si est bonæfidei,eodem modo distractus erit bonæfidei.
6 Dictio,magis,an & quando ponatur electiuè vel comparatiuè.
7 Iurisdictio simplex verè,& simpliciter non consistit in commodo pecuniario.
8 Relatio,quæ fit ad præcedentia,recipit declarationem ex præcedentibus.
9 Delegans an possit mittere in poss.ex primo decreto.
10 Vbi agitur de conseruatione dotis,cautio petitur officio iudici nobili.
11 Missio in poss.ex primo decreto petitur officio iudicis nobili.
12 De medio an & quando debeat idem iudicari quod de fine.
13 An minor magistratus ordinarius possit mittere in possessionē ex pri.decreto.
14 Missio in poss.ex primo decreto licet fiat propter contumaciam: tamen illa cōtumacia causata ex citatione præcedenti videtur fieri officio iudicis mercenario propter actionem propositam.
15 Vbi est periculum in mora,receditur à regulis iuris communis.
16 Creditor missus in possessionē pōt petere nihilominus quod debitor capiatur.
17 In officio iudicis,qn̄ imploratur super eo φ est liquidatū,non requirit libellus.

Vbere cauere. ¶Noto primo.ibi, ꝑtoria stipulatione. secus ergo videtur sent.re tex.in iudicialib.stipl'onib.Et rō vr̄,quia regulr̄ ꝑtoriæ stipl'ones officio nobili iudicis petunt,vt ī cautione dam.inte.& in ti.vt le.no.ca.Iudiciales verò regulariter officio iudicis mercenario incidēter ꝓstari solēt.ideo nō sunt mixti imperij,sed iurisdictionis,vt colligitur ex dict s Paul.de Castr.hic. & fm hoc nō vr̄ dr̄ia īter ꝑtorias stipl'ones,& iudiciales data paritate ter
1 minorū.† Sed vis tota ꝯsistit ī hoc,an officio iudicis nobili,vl̄ mercenario petant̄. Vn̄ stipl'o iudicatū solui,& de iudicio sisti,q̄ prætoriæ sunt.l.j.circa pri.ꝭ de ꝑt stip.tn̄ qa incidēter officio iudicis mercenario expediuntur,nō sunt mixti imperij,& per delegatū expediri pn̄t:vt p gl.in l.v.in princ de ver.ob.Et eꝯ,si iudiciales officio nobili iudicis interponant̄,erūt mixti imperij:in casu.l. denunciamus.C.de his.q ad eccl.ꝯfu.& in l.in oīb.ꝭ.de iu. & ideo de ꝑtoria stipl'one hic dr̄,habito respectu ad cōem ꝯtingentiā.qa plerūq; ꝑtoriæ officio nobili petuntur,& eꝯ iudiciales regulariter officio mercenario,& nō est nouū φ dr̄ia ꝯstituat̄ habito respectu ad cōem ꝯtingētiā:vt no.Bar.in l.qđ Nerua.col.pe.in xij.q.declarando tex. ꝭ.depo.in l.ꝯtus.de re.iu.& ibi dictū fuit, & ista vr̄ melior declaratio ad istū tex.q̄ illa q̄ hr̄ p Io.Fab.in §.fi.insti.de diui.stip. vbi inqt, φ text.hic loquitur de ꝑtorijs:quia illæ sunt necessariæ.l.j. §.vt leg.
2 no.ca.Sed iudiciales nō sunt necessariæ:†qa in arbitrio iudicis resident,vt no.in l.in omnib.ꝭ.de iudic.&Mod.hic sequunt̄.Sed certè ista necessitas nihil facit,vt propter hoc cautio dicatur mixti imperij non melior videt̄ rō.s.all.fm Pau.de Cast.cui non obst.tex.in l. in omnib.ꝭ.de iu.quia respōsio colligitur ex declaratione.s. facta.
3 ¶†Secundo noto φ missio in pos.est mixti imperij.facit tex.ī l.ea quæ. in prin.& §.i.ꝭ.ad muni.& no per gl.in l.j.in ver.delegandū. ꝭ.de dam infe.Et eodem modo reuocatio mis.in pos.est mixti imperij,vt dicit Pau.de Cast.hic in fin.qui alle.tex.in l.iiij.§.si fortè.& in gl.in ver.ex causa.de dam.infe.& Mod.hic simpliciter sequunt̄.
4 Adde Bal.per illū tex.in l.iudex.C.commina. vel Epi. † vbi missio in poss.& reuocatio missionis à pari ꝓcedūt,& in simili dicit Bald. hic col.iiij.ver.circa tertiū,φ absolutio & condēnatio sunt in eadē specie iurisdictiōis.Et si ꝯtus est bonęfidei eodē mō distractus est bonæfidei:vt no.Bart.in l.emptione.ꝭ.de pac.cum simil. vt di-

5 xi.in l.nihil tā nāles de reg.iu.& ibi dictis ista addēda sunt.¶†In gl. j.in prin.ibi,pone φ sit tm vnus casus. s ex cā dāni infecti, non intelligit gl.φ hoc in cā dāni infecti restringat: quia nō esset verū,vt Alex post Bar.hic dicit,quia gñaliter loquit.sed gl.gra exempli loquitur,& exēpla nō restringunt regulā.l.dāni.infe.la.ij.in fi.j.de dā. infect.§.hactenus.insti.de grad.in c.j ne cle.vel mona.¶In ea.glo. ibi, primus in cā dāni.infec.secundus in missione ex alia cā.In isto modo loquendi gl.vr in secundo casu excludere cām dāni infecti. & in hoc reprobat: quia tex.hic generaliter loquit.& qa ēt missio ex causa dāni infecti,est mixti imperii.vt Doc.hic dnt, sed tn salua ri pōt,vt intelligat ex alia causa.s.q dāni.infe. vt exemplificaret fm dictū in alio casu,quam primū,non aūt intelligitur φ uoluerit excludere causam dāni infecti.¶In gl.ibi, comparatiuè nō electiuè, dictū glo.vr cōiter approbari.Bar.tn dicit,φ ēt electiuè accipi pōt. †Mihi vr φ ista dictio magis,electiuè præcisè ponatur,& cōpara-
6 tiuè intelligi nō possit quantū an tex.hic:quia ista missio non pos. hic ponitur inter,cōpatibilia, qa quæ sunt meri vel mixti imperii, non pnt delegari,secus si sint iurisdictionis.vt no.in l.j s.ti.ij.quo casu qñ ista dictio,magis,ponit inter cōpatibilia electiuè ponit.l. in ꝯmodato.§ sicut.j.ꝯmo.vbi gl.in l.qa magis.j.fin.reg.no.Bal.in l.transactione.C.de trans.facit tex in l.j.cōi diui.vbi gl.ponit exēplū si dicat,φ quis sit magis diues φ propter.Saluari tn pōt gl.hic, prout loquit:quia refert se ad mixtū imperiū. Et ꝯsiderando mixtum imperiū de se,dictū gl.vr procedere,qa mixtū imperiū vr cōparatiuè magis esse imperii,q iurisdictionis: qa delegari non pōt, sicut merū imperium,vt gl.hoc dicit.¶Mod.hic reprobant istam rationē, qa non est verū absolutè, φ merū imperiū delegari non possit quia in duobus vltimis gradibus delegari pōt. vt per Bart.
7 in l.præced.¶Itē non vr simpliciter verū, † φ iurisdictio simplex consistat in ꝯmodo pecuniario,vt gl dicit, vt patet in causis liberalibus quæ sunt iurisdictionis:& tn non agit de ꝯmodo pecuniario,& ita dicunt Mod.hic.¶Sed gl. defendi pōt: quia bene loquit fm regulā.& hoc sufficit,quia satis est, φ dictū fm cōem regulā verificet,& non attendunt casus particulares.qui à cōi regula decli-
a nant, a iuxta not.per Inn.in c.ij.de dila. Et tradit Mathe. in not.x'x.
8 noto, φ sñia.¶†In ead.gl.ibi.fecerit mentionē. Conclusio gl.est, φ tex.in d.§.si vero, non loquat in delegato inferioris à principe. & Bar.& Doc.sequunt.hic tn tex.indu ı pōt q ēt loquatur in delegato inferioris: quia cū.s.tex.ibi dicat delegato principis & inferioris,cōsonat φ dū postea continuatiuè loquatur, & dicit φ iudex mittat in possessionē pro mensura debiti,intelligit i.... præcedentia, & sit in delegato inferioris & principis: quia clausula quæ sequit ad oīa præcedentia referri vr.l.i.C.de lib.pte no..in c.secundo requiris.de app.Et quia vna determinatio respiciens plura determinabilia, debet æqualiter determinare.l.iā hoc iure.j. de vul l.quis.C.de impu.Sed pōt rñderi,φ talis relatio quæ fit ad pcedentia, recipit declarationē ex pcedentibus. Vnde cū in præcedētibus ibi dictū sit, φ delegatus facit capturā recurrendo ad delegantē: ita ēt intelligatur de missione in pos. & hoc modo probatur intentio glo.φ delegatus non pōt mittere in posā seipso & sic in effectu gl.hic tenet,φ delegatus nō possit mittere in possessionem ex primo decreto.Et Bart.& Doc.cōiter hoc tenēt. Et pro solutione eorū quę gl.hic & Doc.dnt,principaliter videndū est de duobus.
9 Primò,†an delegatus possit mittere in possessionē ex primo decreto.Secundò an minor magistratus ordinarius possit talē missionē facere.¶Circa primū,cōis opi est φ nō,quā post longā dispu. pluribus rationibus comprobat Alex.q tn euitari pnt.Nā primò inducit tex.in l.ea quæ.§.magistratibus.j. ad municip. vbi missio in pos.cā seruandę dotis:denegatur magistratibus municipalibus: & de iure fforū agebat ad dotē,actione de dote,quę erat bonæ fidei.l.sed & si iō ver.cū enim j.sol.mat. & ꝯsequens post actionem proposita ibi agitur de officio iudicis mercenario,& tn competit minoribus magistratibus , vt ibi.ergo pariter vr φ delegari non
10 possit,& ꝯsequens cōpetat delegato.Sed pōt rñderi † φ ibi agit de conseruatione dotis:quo casu cautio petit officio nob.li iudicis.vt no.Pau.de Cas.in l.si cū dotē.§.finaut in sequissimo.j.sol.ma. declarando illum tex.ibi,adire iudicē competentē. & ad hoc facit quod dr in d.§.magistratibus. de restitutionē in integrū quæ officio nobili expeditur.l.quòd si minor.§.fi.j de min.& ista ibi æqparantur.Cum ergo officio nobili expediat,vr mixti imperii,meritò non cōperit minoribus magistratib.¶Non ob. rō alleg. in ꝯrium: quia procedit si agatur ad restitutionem dotis: tunc enim actio competit.l.ij §.φ si in patris.j.solu. ma. & cū agitur de officio mercenario,nō sic vt in ꝯseruatione dotis, vt s.dictū est.¶Secūdo Ale.alleg.tex.in §.si verò.alleg.in gl.ibi à iudice agere aliquid nō valente,& sic oīa excludunt, & ꝯpns ēt missio in pos.prohibetur.Sed rñdetur vt.s.dictū fuit in l.ij.s.c.φ illa verba intelliguntur respectu diffinitiuæ:qa lis non erat cōtestata, vt latè declaratū fuit in d.l.ij.¶Tertiò Ale.alleg.text.in l. properandū.§. sinaūt reus.C. de iu.vbi dr,φ missio in pos.fit p relationē ad maiorē iudicē:ergo non vr φ delegatus illā facere possit.Sed rñdet, φ ille text.nihil facit,qa non loquit de iudice delegato,sed de ordinario,qui hoc tacit ex sua iurisdictiōe,siue p relationē ad maiorem iudicē.illa verba ex sua iurisdictione,nō conueniūt delegato q nō hēt propriā iurisdictionē.l j.§.qui mandatā.s.tit.ij.& ad maiorem iudicē recurritur,videlicet ad illū q hēt rē in sua iurisdictione, vt gl.ibi de-
11 clarat in verbo,maiorē.¶Quartò adducit rōnē,† qa missio b in
b pos.ex primo decreto,perit officio nobili:vt no Bar.in d.l.ea lege,ergo vr φ non possit delegari.l.ij.§.qđ nō ita.C.de ped. iu.Sed rñdetur,φ negari pt,qa nō expeditur officio iudicis nobili: vt inferius dicā.ꝑterea ēt dato φ esse verū,non valet ꝯña φ delegari non possit.p ea q no.Bar.in l.imperiū s.e.& ex his tollūtur rationes q bus cōis opi.fundata vr.¶Et opi.ꝯria efficaciter probari vr.Primò,φ missio in pos.ex primo decreto nō tribuit ius.qa missus nō hēt possessionē.l.iii.§.fi.j.de acq.pos.ergo vr φ possit delegari: sicut est in aliis missionib.in pos.q non tribuūt ius.ergo delegari pnt.l.cognitio.§.vt possessio s.ti.ij.& fuit ratio Sal.cui Ale.conatur hic rñdere,& dicit.φ tex in d.§.vt possessio nō itelligit de missione actuali,sed de cognitione,& pronunciatione de mittendo. Mod.hic rñsione Ale.non procedere,fm aliū intellectum,q est,φ tex.in d.§.vt poss.intelligatur de actuali missione.ꝑut ēt verba sonant.vt dixi ibi.& fm istū intellectū vr male posse rñderi:vt dicūt. Mo.hic Sed tn videtur bñ posse rñderi negādo æquiparationē:qa
c missio,c quæ fit ex primo decreto,licet non tribuat ius,ordinatur ad fm decretū.vt no.in l.si finita.§.Iul.de dā.infe.Sed delegatus fm Doc.cōiter nō potest fm decretū īterponere:ergo pariter nec primum.qa prohibitio fine,vñr ꝓhibita oīa ad finem.l.oro.j.de spō. q ratio cessat in aliis missionib.q non tribuunt ius.Et ad hoc facit qđ inferius no.Bar.de primo decreto φ ordinatur ad secūdū. Et licet ex primo decreto necessario nō inferat ad secundū, qa reus pōt cōparere & purgare ꝯtumaciā,& nō deuenit ad scdm, tamē nobis sufficit φ primū ordinatū sit ad secūdū.Tn respōsio ēt dubitabilis vr qa licet primū decretum ordinet ad fm, æquiparatio tn non vr bona qa in secūdo decreto plena causæ cognitio requiritur,q impedit delegationem.nō sic vr in primo decreto,in quo
12 simpliciter causæ cognitio.sufficit.Et non videtur verū. φ † de medio idē iudicari debeat,qđ de fine,vt patet in materia ex eo.φ no.Bar.in l imperiū.s.eo.dū ꝯcludit φ missio incarcerem ꝑ custodia sit iurisdictionis.& tn custodia ordinat ad finē,vt reus priuat. & illa punitio est meri imperii.non ergo idē iudicat de medio qđ de fine.¶ Secundo pro ista parte affirmatiua arguitur,qa ea quæ competunt iure magistratus.pnt delegari.l.j.§.quæ vero s.titu.ij. Sed missio ex primo decreto vr ꝯpetere iure magistratus,quia ēt minoribus iudicibus ꝯceditur.§.si vero ēt q iam iurat in authē de exhi.re.dū tex.ibi loquit de administratore.& gl.intelligit de defēsore:ergo vr φ delegari possit. Ale.respondet φ tex.in d.§.si vero. & in auth.& q.C.de bo.auc.iud.pos.vbi est idē tex intelr de ordinario maiore,q habet auth.faciendi talē missionē,& sic de maioribus.p l.ea q.§.ad munic.Sed replicare pōt,φ iura ꝑalle. vñr loq in quolibet ordinario:quia gñaliter loquuntur,& iura antiqua nō videntur prohibere hoc in primo decreto qđ ius non tribuit,& officio iudicis mercenario expeditur:vt inferius dicam.& ad tex.in d. l.ea quæ.§.i.respondetur φ loquitur quando missio in pos.fit officio iudicis nobili & non mercenario,vt s.declaratum fuit.¶Tertio facit quia cū sit dubium de iure ciuili,& clarum sit de iure canonico,in c cum venissent de eo qui mit.in pos.etiam hoc deberet seruari de iure ciuili.iuxta no.in c.j.de ope.no.nun. Ale.respondet non esse dubium de iure ciuili.Sed replicatur,φ hoc negari nō potest. Aliter tamen videtur posse responderi,ꝑ attento iure canonico,ēt fm decretum deberet posse delegari cū omnia de iure canonico delegabilia sint,vt dicta fuit in l.j.s.tit.ij.Sed replicari potest, φ in secundo decreto iura ciuilia expresse cōtradicūt,qa in eo plena causæ cognitio requiritur.l.iij.§.fi.in fi.de acqui.pos. ideo non pōt delegari.l.omnia.de re.iu.non sic vr in primo decreto:in quo plena causæ cognitio non requiritur.¶Quartò videtur tex.in l.cognitio.§.vt possessio.s.tit.ij.vbi missio in pos.potest delegari. Ale. respondēt φ intelr de cognitione,& pronunciatione de mittendo,non autem de actuali missione:vt no. Ang.ibi.Sed replicari pt φ immo tex.in d.§.vt possessio.loquatur de actuali missione: vt ibi dictū fuit & hoc saltem videtur procedere in primo decreto, qđ expedit officio iudicis mercenario: vt inferius dicam.Et ex ꝑdictis patet,φ articulus sit disputabilis,& rationes q pro parte affirmatiua ꝯ cōmunem inducuntur, efficaciores vñr.& ad.s.dicta plura conferunt,quæ tradit Alexan.in disp.tex. Aragonum.in iij.
13 dub.¶†Venio ad scdm,in quo verior vr illa opin.φ minor magistratus

ADDITIONES.

a ¶Declinant.Dec.in l.certum.infra si cer.pet.l.non hoc co.2.C.unde legit.Frā.Ripa l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.20.de ver.ob.limitat Dec.in c.prudentiam.in princi. 7.de offic.deleg.

b ¶Quod non.Sed Deci.sentit hic φ sic,& bene.

c ¶Quia missio.No.hic qđ mis.in pos.ex primo decreto petitur officio iudicis nobili,a quibus fiat autem iudicib.habetur in Spe.de.1.& 2.decre.§.3.& de exe.sen.§.2.

ſtratus poſſit mittere in poſſ.ex primo decreto,vt probatur in d.
§.ſi vero ēt in fin.in auth.de exhib.re.& in auth.& q.C.de bo.auct.
iud.poſſeſ.& probatur ratione,quia talis miſſio non tribuit ius.&
officio iudicis mercenario expeditur.¶ Non ob.quæ in ɔ̃rium ad
ducūtur.Et primò tex.hic intelligitur de illa miſſione in poſſ.quæ
à principio fit officio nobili,vt in poſ.leg.vel ventris noīe, ꝓut ēt
dr̃ hic de cautione dam.infe.ſtcus vr̃ in primo decreto:qa officio
mercenario expeditur.Et ita ēt rñdetur ad text.in l.ea q̃ §.j.ɉ. ad
muni.ꝓut exempla ibi poſita oñdunt,q̃ ſunt de nobilli officio. &
ēt ad illū tex.dici pōt,ꝙ nō loquit̃ in primo decreto,quia ibi vr̃ ha
bere poſſeſſionē,vt deſignāt illa verba,iubere poſſidere,q̃ qdē poſ.
non cadit in miſſione ex primo decreto.l.cui legati.ex qb.cau. in
poſ.ea.in l.is cui.in prī.vt in poſ.leg.cū ſi.vt dixi in c.ɔſultationib.
de of.dele.¶ Nō ob.ꝙ miſſio in poſ.ex primo decreto fiat officio
nobili,vt Bar.hic dicit p l.Iulianus.§.j.ɉ.ex qui.cau.in poſ.ea.qa il-
le tex.vr̃ loqui in ſcđo decreto,vt colligit̃ ibi, poſſideri, vendique
iubebo.nā iſta verba non ɔuenitur primo decreto, qđ nō tribuit
ius,p s̃.dicta.¶ Præterea negari non poteſt,qn primum decretum
interponatur occaſione actionis propoſitæ, & incidenter inter-
ponatur ad finē vt actio propoſita habeat locum:ergo de iſto in
cidenti dēt iudicari,ſicut de principali:ar.l.quoties.C.de iud.& li-
cet miſſio in poſ.ex primo decreto,fiat ex noua cā pp contuma-
14 ciā:† tñ illā ɔtumācia fuit cauſata ex cautione ꝑcedenti:vñ oīa iſta
vñr fieri officio iudicis mercenario,pp actionē ꝓpoſitam. & ita
Sal.dicit in auth.et q.in ij.q.in fi.C.de bo.au.iu.poſ.& licet Ale.hic
videatur tenere ɔ̃rium p l.ea q̃.§.j.ad muni.s̃.rſtſum fuit ad illum
tex.¶ In ea.gl.ibi,ſpāle ibi.qa cā celeritatē deſiderat,iſta ſol.p Bart.
& Doct.*cōiter* approbatur.Sed aduertendū eſt:qa ſi eſt ſpeciale in
in cā dāni infecti,vt cā ɔpetāt in minorib.magiſtratib.ergo in ɔ̃-
riū eſt ius cōe.& ſic vr̃ ꝙ regulr̃ miſſio ex primo decreto nō poſſit
fieri à minorib.magiſtratib.cuius ɔ̃rium s̃. ɔcluſum fuit.Sed pōt
rñderi ꝙ tex.intelligatur reſpectu ſcđi decreti,qa tex.dicit poſſeſ-
ſionē,q̃ qdem poſſeſſio non cadit in primo decreto, vt inferius
dicā .Scđo rñdetur,ꝙ illa miſſio in poſ.ex primo decreto venit oc
caſione cautionis dāni infecti:q̃ eſt mixti imperii: ideo ſpecialiter
vr̃ ɔpetere minorib.magiſtratibus non ſic vr̃ in alio caſu, qñ agit̃
iure actionis: qa tunc iudicis officio mercenario res expeditur. &
qđ dicit gl.ſpāle eſſe in cauſa damnis infecti,Bar.intelligit ſpāle eſſe
qa in illo caſu miſſio in poſ.nō eſt mixti imperii.gl.tñ de mixto im
perio nihil dicit ſed abſolute dicit eſſe ſpāle,& ſic ēt dato ꝙ eſſet
mixti imperii,tñ vr̃ ꝙ ſpāliter delegari poſſit.l.j.ɉ.de dā.inf.in hoc
tñ non vr̃ magna vis,qa ſiue dicat̃:ꝙ non ſit mixti imperii, vt ſen-
tit Bar.hoc dictum vr̃ ad iſtum effectum,vt poſſit delegari:ſiue di
camus ꝙ īmediate delegari poſſit vr̃ ſalutare idē effectus,ꝙ ſpali
ter poſſit delegari qa cā cleritatē deſiderat.& idē eēt in aliis cauſis
exigentib.celeritatē,vt no.Albe.hic poſt Pet.col.iij.& ſequit̃ Ale.
15 hic in fi.† Et hoc ɔfirmatur,qa vbi eſt periculum in mora,recedit̃
à regulis iuris cōis,vt late proba.Ro.in l.ſi vero.§.de viro.in iiij.ſal
len.ɉ.ſo.ma.facit qđ no.Im.in c.ſignauit.de teſti.& Ale.in l.ſi fide-
iuſſor §.ſi ſatiſdatū.co.j.ɉ.q ſatiſ.cog.Et ad tex.in d.l.iiij.§.j.de dā.
infe.aduertēdū eſt dū ibi dr̃,ꝙ ille q nō admittit.miſſum in poſ.nō
cogit à magiſtratib.municipalib.captis pignorib.ſed actione in fa
ctū tenet̃.nā attenta hac rōne vr̃ dicēdū,ꝙ ēt minores magr̃atus
deberēt mittere in poſ.qa actio in factū ſufficeret.Sed rñderi p̄t,
ꝙ actio in factū videt̃ ɔpetere,qñ iudex facit miſſionē,& īmiſſus
nō admittit̃,tūc ɔ̃ cū dat̃ actio in factū, ſed à principio qñ iudex
iubet caueri,& nō cauet̃,nō datur actio ɔ̃ nō cauētē, ſed fit miſ-
ſio in poſ.cū poſtulaſsē.in prī.de dā.infe.Et qđ dicit Bar.hic de ma
giſtratu,q grauare pōt captis pignorib.declarari dēt vt p Alex.in l.
iiij.§.ſi intra.in prī.de dā.infe.¶ In ea.gl.ibi poſſeſſor ex primo vel
ſcđo decreto.ſentit gl.ꝙ miſſus in poſ.ex primo decreto ſi poſſeſ
ſor,& nō bñ,qa nō poſſidet.vt no.p gl.in l.ſi finita.§.Iulianus. de
dā.infe.¶ In gl.magna.circa fi.cū.ſi.vt dixi in c.ɔſultationib.de of.
deleg.co.pen.limitat̃.& declarat̃ hoc vt dixi ibi col.fi.¶ In ea.gl.ibi
ꝓ legato rei ſeruādę cā .Sed ɔ̃ gl.hic,ꝙ īmo ēt in cā legatorū fiat
miſſio ex ſcđo decreto,videt̃ tex.in l.q legati.C.vt in poſ.le.& ibi
Alb.dicat eſſe tex.ɔ̃ gl.hic.& idē Albe.hic.Sed pōt rñderi ꝙ in d.l.
q legati.de ſcđo decreto nihil dicit̃ & ſimplr̃ ibi dicitur ꝙ poſt ac-
ceptum pignus,poteſt petere,ꝙ voluntas defuncti impleatur. &
16 ſm Pau.de Ca.ibi ille tex.ibi eſt nota.† ꝙ miſſus a in poſ.creditor,
a poteſt nihilominus petere ꝙ debitor capiatur.& idē no.Bar. in l.
conſentaneum,col.fi.C.qūo,& qñ iu cum ſi.vt dixi in conſil.xij.
col.ij.Et quantum ad gl.hic de ſecundo decreto ex cauſa legati di-
ſtinguitur,vt per Bar.in l.is cui.in prin.ɉ.vt in poſſ.leg.Et ad illud
17 qđ dicit Bar.† ꝙ in officio iudicis non requiratur libellus,quando
imploratur ſuper eo,qđ eſt liquidatum. Idem no.in c.fi.col.pen.
de off.iud.& quod dicit Bar.de executione ſentētię,tradunt Bar.
& Doc.in l.intra dies.de re iud.

ADDITIO

a ¶ Miſſus.Adde hic quod miſſio in poſſ.debet prius quàm in carcere intentari con-
tra debitorem Ange.in l.nemo carcerem.ver.ſecundò oppo.C.de exac.trib.libr.xj.

LEX V.& VI.

1 *Mos maiorem debet obſeruari.*
2 *Delegare ille poteſt, qui ſuo iure proprio habet iuriſdictionem, & quomodo procedit, vide plenè.*
3 *Delegans, an & quando poßit delegare.*
4 *Procurator licet totum faciat noīe domini, tamen poteſt alterum ſubſtituere.*
5 *Delegatus etiam de conſenſu partium, nec etiam propter aliquod impedimentum poteſt delegare.*
6 *Delegatus non hēt principaliter iuriſdictionem in perſonam ſuam reſidentē.*
7 *Iuriſdictionem ordinariam tribuit lex & conſuetudo.*
8 *Aliud eſt confirmare, & aliud eſt dare.*
9 *Potentius eſt ius quod quis habet ſuo iure proprio, quàm iure alieno.*
10 *Iuriſdictio ordinaria eſt firmior quam delegata, etiam à principe.*
11 *Offendens vxorē clerici, non incidit in canonem. c. ſi quis ſuadente. xvij. q. iiij.*
12 *Statutum imponens pœnam offendenti priorem, non habet locum in eo qui offendit vxorem eius.*
13 *Iuriſdictio delegati non expirat per mortem delegantis.*
14 *Delegatus mortuo delegante, non poteſt ēt de cōſenſu partiū procedere in cā.*
15 *Legatus proconſulis eſt legatus de conſcientia legis.*
16 *Legati cardinalem legatorum poſſunt delegare.*
17 *Delegatio ſub nomine ſedis apoſtolicæ, non extinguitur per mortem Papæ.*
18 *Commißio facta in fauorem fidei, durat etiam poſt mortem.*
19 *Conſuetudo tribuit iuriſdictionem.*
20 *Iuriſdictio acquiritur per præſcriptionem.*
21 *Qui confirmat illud quod eſt nullum, dicitur dare.*
22 *Confirmatio in dubio videtur facta ex certa ſcientia.*
23 *Confirmatio ſemper præſupponit aliquid quod confirmetur.*
24 *Confirmare actum imperfectum non eſt dare, ſed perficere.*
25 *Ante confirmationem electionis non dicitur electo ius quęſitum.*
26 *Renunciatio debet fieri in manibus confirmantis.*
27 *Confirmatio eſt actus ſuperioris.*
28 *Cōfirmans actū quē reuocare pōt, videtur dare, ſi animo inducendi hoc facit.*
29 *Confirmans actum prout eſt tunc confirmare, non eſt dare.*
30 *Confirmatio in forma communi quomodo dicatur.*
31 *Confirmationis natura eſt addere confirmato, & non extendere.*
32 *Delegata videtur iuriſdictio, ſi in conceſsione iuriſdictionis exprimuntur verba, auctoritate noſtra.*
33 *Donatio cauſa mortis cenſetur, quando fit mentio mortis, in verbis diſpoſitiuis, & non in verbis executiuis.*
34 *Delegata iuriſdictio interpretatur vt actus valeat.*
35 *Iuriſdictio ſi concedatur ſimpliciter in vno negotio, vel in pluribus particularibus, non videtur conceſſa ordinaria iuriſdictio, ſed delegata.*
36 *Iuriſdictio videtur prorogata. ſi committitur cauſa habenti iuriſdictionem ordinariam, liceat habeat iuriſdictionem in illa cauſa.*
37 *Commißio vniuerſitatis cauſarum, an faciat quem delegatū vel ordinariū.*
38 *Delegatus an poſt litem conteſtatam poßit delegare.*
39 *Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, an poßit delegare.*
40 *Delegatus cui eſt data poteſtas ſubdelegandi, an poßit delegare.*
41 *Electio iudicis poteſt alteri committi.*
42 *Delegandi poteſtas dicitur data minoribus magiſtratibus in priuilegium.*
43 *Mandatum etiam poſt mortem durat re integra.*
44 *Iuriſdictio perpetuatur in commißione vniuerſali quo ad omnes cauſas, ſi vna iniuſte fuit inchoata.*
45 *Argumentum valet de perſona ad cauſas.*
46 *Iuriſdictio dicitur perpetuata ſolummodo per citationem factam.*
47 *Iuriſdictio an dicatur perpetuata per ſolam commißionem citationis.*
48 *Citationis commißio eſt ſententia interlocutoria.*
49 *Preceptū quod fit habenti poteſtatem, non extinguitur per mortē delegantis.*
50 *Preceptum quod fit nuntio quod militat in poſſeßionem, non extinguitur per mortem iudicis.*
51 *Inter præceptum & mandatum quæ differentia ſit.*
52 *Si committatur aliquod negotium ſeparatum à iuriſdictione, etiam ſub nomine dignitatis, non tranſit in ſucceſſorem.*
53 *Commißio iuriſdictionis in cauſa delegata, facta ſub nomine proprio, non porrigitur ad ſucceſſorem.*
54 *Commißio facta ſub nomine dignitatis, tranſit in ſucceſſorem, quando dignitas competit iure proprio.*
55 *In commißione facta ſub noīe ꝓprio & appellatiuo, attendit̃ illud ꝙ pcedit.*
56 *Iuriſdictio non videtur perpetuata in pluribus cauſis ſimul commißis, quo ad alias cauſas, ſi vna eſt inchoata, ſecus in commißione vniuerſaliter facta.*
57 *Sicut per mortē mandatis expirat officium delegati, ita ēt ſi remotus fuerit.*
58 *Per excommunicationem delegantis non expirat officium delegati.*
59 *Excommunicatio & mors quomodo, & quando æquiparentur.*
60 *Iuriſdictio delegati non extinguitur per mortem delegantis, quia reuocata ſit iuriſdictio: ſed quia voluntas ceſſat.*
61 *Precarij conceſſio tranſit in hæredem.*
62 *Delegatio cauſæ donec duxerit reuocādum, eo mortuo, an dicatur reuocata?*
63 *Iuriſdictio delegati extincta eſt ipſo iure per mortem.*
64 *Delegante mortuo, ſi proceſſus eſt agitatus à delegato, & partibus etiam ignorantibus, non valet.*
65 *Ignorantia non poteſt tribuere iuriſdictionem.*
66 *Iudex retinet iuriſdictionem vſque ad aduentum ſucceſſoris.*

Mo:e

1 MOre maiorum. ¶Ibi more maiorum. Primò colligitur, † quòd maiorũ debet obseruari.ad idẽ tex.in l.pe.ibi saluo more maiorum.ff. de iusti.& iur.in l.testã oĩa.C. de testa. & in c.mos antiquus.lxv.dist.& facit tex in l.si ædibus.ff. de dã.infe.vbi Iurisconsultus sequitur dicta pceptorũ antiquorum, & Papa vestigiis prædecessorũ suorum inhæret.in c.ex parte tua. de conuer. coniu.& ad tex.hic facit tex.in l.morib.in prin.de vul.& pu.in l. cum ptor.§.j. ff.de iud.& in l.more.in prin.de acq.here & ibi Ang.infert, quòd valeret consuetudo & statutũ cõtrium.cum si. vt tradit ibi Alex.in d.l.
2 moribus.in princ.¶†Secundò noto duas regulas. Prima est quòd ille demũ delegare potest, quòd qui iure suo proprio habet iurisdictionem. Scda,quòd delegatus non potest alteri delegare. ¶Circa primã regulam inferri videtur per istũ text.quòd quilibet ordinarius, ẽt minimus delegare possit: quia iurisdictionẽ habet iure proprio. Sed tñ vt dixi in l.j.ff.tit.ij.declarando istum tex.ista ↄsequentia nõ valet,quia hoc est bñ verum requisitum ad hoc vt valeat delegatio,& negatiuè valet consequentia,si non competit iurisdictio iure proprio, delegatio fieri non potest. Sed affirmatiuè argñ non procedit: quia non sufficit quòd iure proprio iudici competat iurisdictio,sed requiritur quòd iudex sit de maiorib.ad hoc vt causa delegari possit,vt dictum fuit in d.l.j.ff.titu.ij. Quod ad secundã regulã
3 perscrutandũ est de ratione,quare sit quòd delegatus †non possit delegare.Et fm Ange.& Doc.ratio videtur,quòd radix & proprietas iurisdictionis est in ordinario, qui à se illã abdicare non potest.l.pe. ff.de off.præsi.Et ideo in delegatum solum transit vsus iurisdictionis,& propriũ nihil habet.l.j.§.qui mandatã.ff.tit.ij. Vnde sicut ille qui habet vsum rei, non põt in aliũ talem vsum transferre §.j. de vsu & habi.insti.pariter vr in delegato, qui cũ tñ habeat vsum iurisdictionis,alteri delegare non põt. Et ista æquiparatio non vr bene procedere,saltẽ quo ad potestatẽ transferendi in aliũ, vt dñt Mod.hic,qui postremò arguunt in cõtrium, ex eo qđ dr de delegato ad vniuersitatẽ causarũ,qui nõ habet iurisdictionẽ iure pprio, & tñ põt delegare,vt no.per gl.in c.cũ causam.de appel.Sed rñderi põt quòd hoc non sit verũ,vt dixi in d.c.cũ cãm.in fi.¶Vlterius tñ aduertendũ est:quia ista rõ,quæ cõiter assignat,non vr vera,ex eo quòd videmus in procuratore, qui totũ facit noĩe dñi, & tñ põt alium substituere.c.j.in fin.de procu.in vj.no.in l.si per procuratorẽ §.si quis mandauerit.ff manda. Et quia ista rõ ẽt militaret in delegato à principe,qui tñ habet vsum,& tñ ipse delegare põt.l.à iudice.C. de iudi.Et ex his tollit alia rõ quorundã, qui dicebant quòd delegatus non põt delegare:quia excederet potestatẽ mãdati: quia manda-
4 tũ non habuit ad delegãdũ.† Nã attenta hac rõne, pcurator non posset alium substituere,nec delegatus à principe posset delegare. Vñ finaliter cõsiderandum est quòd tex hic loquit per modum rõnis, vt Ang.inducit istum text.sed ponit dictum simpliciter, quòd more maiorem inductum fuit quòd is demum possit delegare,qui suo proprio habet iurisdictionem.& hoc fallit in delegato à principe, qui põt delegare,licet iure pprio non videat habere iurisdõnem & rõ vr: quia iura vlterius pcedunt ita disponendo.d. l. à iudice.C. de iu.& talis potestas data est a lege.in c.pastoralis. in prin.in c.fin.de
5 offi.deleg.¶Et ampliando istã rĩam no.est, quòd delegatus ẽt † de cõsensu partium delegare non põt: vt no.Bal.in c. cum Bartol.col. pe.ver.quæro vtrum delegatus.de re iud.nec ẽt pp aliquod impedimentum,delegatus delegare pt: vt no.Bart.in l.legatus in fin.in
6 ver.sed quæro.de offi. pconsl.¶†Tertiò noto, quòd delegatus nõ habet principaliter iurisdictionẽ in personã suam residentẽ: quia habet iurisdictionem noĩe eius qui mandauit.l.solet.ff.eo.ideo agentes noĩe alieno,non dñt principales: vt no.Bal.in aut.principales. per illum tex.C.de iura.cal.& qñ principaliter aliquid fieri indicat, not.Bart.in l.principaliter.per illum tex.C. de libera.causa.& in j. consti.C.in §.quibus col.fi.Bar.in l.ambitiosa.col.iiij.in iij. regula. ff.de decre.ab ord. facien.cum si.vt dixi in c.past.in princ.de iudi.
7 ¶†Quartò noto, quòd iurisdictio datur à lege, & illa est ordinaria,
a vt no.per gl.hic & exemplificatur vt per Pau.de Cast.hic.& videbimus.ff. Et codẽ modo consuetudo tribuit iurisdictionẽ ordinariam: vt no.Bar.per illum tex.in l.viros.in fi.C.de diuer.of. lib.xij.
8 ¶†Quintò noto, quòd aliud est dare, & aliud est confirmare, & ideo eadẽ res non potest dari & confirmari.c.inter dilectos.§. cæterũ. de fide instr.& in c.veniens.§.nec obstare.cum gl. de præscri.not. Bal.per illum tex.in c.j.qui success.ten.cum si.vt dixi in rub. de cõ-
9 sir.vti.vel inuti.col.fin.in fin. ¶†Sextò noto, quòd potentius dicitur esse ius,quod quis habet suo iure proprio,quam iure alieno. & ita Bart.hic facit qđ not.per gloss.in l.si filius.§.erit.ff.de fidei.lib & qđ no.Bar.in l.si quid in bello.ff.de capti.& tex.in l.quod principi.iũ-
10 cta.l.seq.si Augustæ & qđ ibi Bar.de leg.ij.cũ si.† vt tradunt Alex. & Mod.hic.quorum dictis adde, quòd firmior est iurisdictio ordinaria, quam delegata, ẽt à principe, vt s.dictum fuit tit.ij.col.ij.quia ordinaria iure proprio competit:& iõ non extinguitur per mortem.c.ij.de offi.dele.in vj.secus est in delegata, vt hic dr.& facit qđ not.Bal.in l.pe.col.pe.in ver.& per hoc arguit.C. si rect. puin.vbi
11 ↄcludit,† quòd pœna q̃ imponitur offendenti potestatem,nõ hẽt locũ in filiis pr̃tis.Et priuilegium qđ dat clericis,vt percutiens clericũ excõicatur sit.xvij.q.4.c.si qs suadente diabolo.non habet locum in vxore clerici vt no.Do.in c.j.§.fi.de cleri.ↄiuga.in vj.in dictis casibus dignitas non competit iure proprio, sed ex persona alterius consideratur.¶Ex prędictis infert Ale.in consi.203. con
12 sultissime dñe colleteralis.† quòd pœna q̃ imponitur à statuto offendendi illũ q fuit de prioribus,nõ hẽt locum in eũ,q offenderet vxorem eius facit tex.in l.mortis.§.põt.de pœnis.& dixi in l.pe.C.
13 de in ius voc.¶†Vltimo noto rĩam, quòd per mortem delegãtis,expirat iurisdictio delegatis,secus est in iurisdictione ordinaria.d.c. ij.de offi.delega.in vj.& idem est in delegato à principe, cuius iurisdictio p mortem principis extinguitur.c.relatũ.de off.deleg.& idem est in morte subdelegatis,qa expirat iurisdictio subdelegati.c.licet vndique de off.deleg.declarando vt dixi in d.c.relatũ.in prin.& tali casu,mortuo delegante non potest delegatus ẽt de cõsensu partium procedere in cã,vt no.p gl.in c.cũ venissent.in ver
14 bo,egerint.de testi.† Et ratio videtur:qa iurisdictio ipso iure extinguitur.c.fi.§.officiũ.de off.dele.in vj.in c.si cui.in fi.el.ij.de pbend. vnde priuati nõ pñt iurisdõnẽ tribuere priuatorũ.C.de iuris.om. iud.¶Arguitur tñ cõ istã ↄclusionẽ & regulã,fm Pau.de Ca.hic qa delegans delegat virtute ordinariæ iurisdictionis,q̃ sibi cõpetit.& illa ordinaria iurisdictio nunq̃ moritur.l. proponebatur.de iud.q̃ nõ debet restringit in iurisdõne deleg.Pau.de Ca.rñdet quòd iurisdictio ordinaria cuius virtute fuit facta delegatio,nõ ex expirat.sed per mortẽ illa cohærentia dissoluit.Mod. dñt melius posse rñderi,fm Bar.in l.pe.col.v.ff.eo.vbi dicit, quòd iurisdictio ordinaria pt dupliciter ↄsiderari,vno mõ absolute de p se,& nõ morit.d. pponebatur.alio mõ prout cohæret personæ ordinarii.& illa morte extinguit.& in effectu ista solutio in diẽ recidit cũ solutione Pau.de Ca.dũ inqt, quòd p mortẽ dissoluit illa cohærentia ordinariæ iurisdõn s quæ particulariter consideratur in persona delegantis.Et in simili videndum est quod dixi in c.qñ.Abb.col.iiij,de off.dele.& inferius dicã in gl.in ver.principaliter.¶In gl.in ver.alieno.ibi, speciale.ista solutio *cõiter* approbatur.& rõ videtur,qa legatus pcon
15 sulis † est legatus de ↄscientia legis,vt dicit Bar.in l.à iudice.C. de iud.qa lex disponit quòd proconsul habeat legatũ,vt in tit.ff.de offi. proconſ.& lege.Ex quo infertur quòd legati cardinalium legatorum
16 pñt delegare: † qa Cardinales proconsulib. equiparantur.c.ij. de off.deleg.in vj.ita Bal.in d.l.à iudice.cum similibus,vt Ale.hic tradit.¶Primo quantum ad specialitatem in delegato pconsulis, dicendũ est vt dixi.ff.in l.j.§.qui mandatã in ij.nota.de off.eius.Et de eqparatione Cardinaliũ procõsuli dictũ fuit in d.l.j.ver.ix.sed respectu delegationis de qua Ale.hic dicit.considerãdũ est, qa legati Cardinaliũ non sunt legati de conscientia legis: qa à iure de illis nihil disponitur. Vnde delegatus à procõsule,q non est de legatis sibi constitutis,videtur quòd delegare non possit qa videtur delegatus simpliciter & dato quòd æquiparatio haberet locum,legatus procõsulis videtur legatus ad vniuersitatem causarum,& talia casu æquiparatio videtur procedere.secus si vna tantum causa esset delegata à Cardinali.quia æquiparatio non haberet locum,per ea quæ dicit Alberic.in d l.à iudice col.in ver.item quæro.¶In ea.gl.ibi, vel dic vnam ex multis.ista solutio non videtur vera,quæ nimis restrĩgit tex.in d.l.cum prætor.§ j.& tradit Ale.hic.& hoc confirmatur quia tex.in d.l.cum prætor.§ j.implicatiue loquitur, equiparando legatum proconsulis precedentibus,vt colligitur ibi his quosque facit tex.in l.seruum quoque, in prin.ff.de procu.Vnde sicut a pcedentibus potest absolute causa denegari,vt dicitur ibi de proconsuli,ita videtur in eius legato.sed tamen videtur posse saluari; vt dicamus speciale esse in legato proconsulis: quia ipse deputatus sit ad vniuersitatem causarum ideo poterit vnam ex pluribus delegare,& ita dicit Bal.in d.l.à iudice,prout ibi Pau.de Cast.declarat ¶In ead.glo.ibi,vel dic quòd est sua propria iurisdictio.dicit Ale. quòd ista solutio est contra.l.legati.ff.de off.proconſ.vbi dicitur, quòd legati proconsulis proprium nihil habent.sed Alexan.non legit totam illam legem.quia tex.ibi videtur facere in contrarium & probare dictum gloss.hic in versi.nisi vt dixi in l.prime.§.qui mandatam.ff.tit.ij.¶In gl.in verbo principaliter quæ est in l.& quia ibi, sed in contrarium puto.& bene, quia delegatio extinguitur per
17 mortem † principis delegantis.c.relatum.de off.deleg.c.fi.§. officium.de off.deleg.in vj.& hoc intelligitur.nisi facta sit delegatio sub nomine apostolicæ sedis.c.si gratiose.de rescri.in vj.¶Sed obstare dicitur,quia semper Papa,vel imperator videtur delegare iurisdictionem auctoritate sedis apostolicæ,vel Imperialis dignitatis:quia aliter tanquam priuati non haberent potestatem delegandi.Sal.rñdet hoc esse verũ, quo ad validitatem delegationis, sed non

ADDITIO.

a ¶Ordinaria. Per quem autem possit dari iuris.ordinaria.vide Barto.post glo.in l.& quia hoc de iur.om.iud.quod per populum legit & consuetudinem.tenet In.in c.ecclesiarum.de off.or.& c.2.ne prelat vic.su.& in l.Specu.hoc tit.i

non quo ad perpetuandā iurisdictionem,& sequitur Ale.hic Sed
ista solutio non satisfacit.qa si nomine dignitatis dr̄ facta cōmis-
sio quo ad validitatem cōmissionis pari ratione idē videtur quo
ad perpetuandam iurisdōnem:qa ista non vr̄ posse separari.Et
ideo considerandum est ꝙ tex.in d.cap.si gratiose drīam facit , an
cā committatur à summo Pontifice simpliciter,vel nomine apo
stolicæ sedis.Non ob.dum dr̄,ꝙ ēt quando fit cōmissio à summo
Pontifice,vr̄ considerari dignitas,ex aliter cōmissio nō valeret:qa
verum est.Sed talis dignitas ɔsideratur in concreto,ꝑut cohæret
personæ:secus quando fit cōmissio noīe apostolicæ sedis qa tunc
dignitas in abstracto consideratur.& talis dignitas non moritur,
prout in.simili no.Bar.in l.j.col.iij.§.eo.Et prædicta non habent lo
cū in fauorē fidei:qa indistincte cōmissio durat post mortē, vt est
tex.in c.ne aliqui de hæret.in vj.& no.Saly.in l.mandatū.in viij.op
18 po.C.manda.¶† Tex.tamen in d.c.ne aliq.videtur loqui sm̄ regu
lā qa fuit ibi facta cōmissio noīe apostolicę sedis,vt colligitur ibi,
ab apostolica sed cōmissum.Sed potest responderi,ꝙ sedes apo-
stolica.ibi ponatur pro summo Pontifice:ex quo ibi dicitur fauo-
re fidei hoc statutum fuisset,vel dicamus ꝙ fauore fidei interpre-
tatio fit ꝙ noīe sedis apostolicæ facta sit commissio.¶In gl.in ver
19 sic.nec ipsa lex colligitur † ꝙ consuetudo tribuit iurisdictionem.
facit tex.in c.cum contingat.de fo.comp.cum si.vt Fel.ibi scribit.
& idem Bal.in rub.de consuetu.col.ij.vbi allegat l.viros.C.de di-
uer.off.lib.xii.vbi Bar.in fin. Roma. in consi.263.ad prædictorū
roborationem.in versi.ij.in principaliter.& in consi.300.in casu
proposito.col.j.Facit quod no.Bal.in c.j.§.ex eadem.Corradi.in
ver.& est notandum.vbi dicit ꝙ consuetudine iurisdictiones ven
di possunt.& tradit Abb.in consi.300.nita in præsenti.in 22.q.&
eodem modo iurisdictio acquiritur per præscriptionem:vt not.
20 Barto.in l.j.§.denique.† de qua plu.ar.in l.si publicanus.§.fina.de
pub.cum si.vt tradit Alexan.in consi.vj.viso themate.lib.j. Et dif-
ferentiam inter consuetudinem, & præscriptionem not.hic Ale.
& latius dixi in rub.de consuetu.¶In eadem gl.ibi,vel lex.scilicet
scripta nam lex.scripta,& consuetudo æquiparantur.l. magistra-
tus.infra ad municip.& in l.de quibus.ff.de legi.¶In eadem gloss.
ibi,ergo eam dare videtur. An ille qui confirmat videatur dare.la-
te Barto.insistit.&ex eius dictis prima conclusio est, quod quan-
do quis confirmat illud quod est nullum,dicitur dare.& idem An
ge.hic in princ.l.& quia.& not.Barto.in l.priuilegia. C. de sacro-
21 sanctis ecclesi.vbi dicit hoc procedere † quando confirmatio fa-
cta sit ex certa scientia.& not.Imo.in c.j.in fi.de transa. cum si.vt
Ale.scribit in consi.33.viso statuto.col.3.li.4.Abb.in consi.lxij.il
lud co.2.li.j.& dixi in c.j.co.3.de confirma.vtil.vel inutil.& in du-
bio videtur facta confirmatio ex certa scientia,vt no.Ioan.Andr.
in c.pe.de confir.vti.& ibi Anton.de Butr.Card.& Imo.sequun-
22 tur.Abb.in cap.examinata.† circa finem de confirma.vti.& Ale.
in consi.j.co.xij.lib.vj.quia natura confirmationis est rem firmam
facere.c.inter dilectos.de fide instru.¶ Sed tamen ista conclusio
videtur dubitabilis quia confirmatio facta simpliciter, non vide-
tur confirmare actum nullum.c.ex parte.de const.& in c.dudum.
de deci.& quia confirmatio est iuris plusquam sit corroboratio,
vt per Host.& Goffre.in summa,de confir.vti.& confirmatio sem
23 per præsupponit aliquid † quod confirmatur,vt no.Bald.in l. no
minationes.circa fin.de appella.cum si.vt dixi in rubr.de confir.
vti.colum.secunda.¶Non ob.ratio.alleg.in contrarium,dum di-
cit,quod confirmatio importat quod res firma sit quia hoc verū
est,non ex sola confirmatione,sed requiritur validitas actus con-
firmationis,& hoc in actu nullo non verificatur vt nota.Bald in
l.falsus.col.2.C.de fur.vbi inquit,quod confirmatio non est actus
per se stans,sed dicitur confirmatio,quasi cum alio firmatio,vt la
tius dixi in rub.colum.fi.¶Secunda conclusio Barto.est, quod si
quis confirmat illud quod non est ipso iure nullum,sed est imper-
24 fectum,& † tunc confirmare.non est dare,sed est perficere,vt pa-
tet in confirmatione electionis,quæ necessaria est,& tribuit facul
tatem ad administrandi.c.transmissā,& c.qualiter.de elec.no.glo.
& Bald.in l.priuatorum.C.de iuris.om.iud.Bald.in authen.habita
colum.xij.versi.dicto de scholaribus.C.ne fi.pro patr.& Oldra.in
consi.cxlv.factum tale est.Et ideo ante confirmationem electio-
25 nis,† non dicitur esse ius quæsitum:vt no. Anton.de Butr.in c.in
nostra.colum.fin.ver.& nota hoc dictum incidēter & facit quod
nota.Bald.in l.Caius.§.de excusa.tut.propter hoc renunciatio de
bet fieri in manibus confirmantis.vt not.Barto.in l.fin.C.de defē.
26 ciui.& ab eo qui confirmat officialis † dicitur remouere:vt no.
Angel.in §.decreto.in authen.de defen.ciui.per illum tex.& hoc
consonat vt recurratur ad confirmationem vti superiorem ,
27 † confirmatio est actus superioris.vt not.Bal.in l.fina.in versi.vl-
terius,no.C.de legi.& idem Abb.post Hostien.in c.j.in ij nota.de
loca.Fede.in consil.lxj.vacante.colum.penul.vnde confirmatio
ab inferiori peti non potest: vt not.Imo.in consi.xxvij.in casu
præmisso,& hac ratione,quando à pari confirmatio requiritur,
non dicitur proprie confirmatio,sed pro simplici approbatione
accipitur,vt no.Abb.per gloss.ibi in c.j.in fin.de treu.& pace.Et ex
his dubitandum videtur,de eo quod dicit Ang.hic,& in l.& quia.
col.j. quòd si non fuit in electione oppositum contra personam,
postea coram confirmatoribus opponi non potest. allegat Imol.
in c.cum dilecti.in princip.in versi.confirmauit.de elect.nam hoc
non videtur verum per.§.dicta:& quia confirmatio debet fieri cā
28 cognita.cap.nihil.de elec.c.fin.eod.titu.in vj.¶†Tertia conclusio
est, ꝙ ille qui confirmat actum , quem reuocare potest, si animo
inducendi de nouo hoc facit, videtur dare. & hoc videtur proce-
dere, qn̄ constat de voluntate disponentis, prout vr̄ loqui Bart.&
isto casu vr̄ procedere iure,quæ dicunt,& nostra facimus quibus
auctoritatem nostram impartimur.l.j.C.de vet.iu.enu.c. si apo-
stolicæ,de præben.in vj.& tali casu dicitur confirmari,quod per se
disponitur.& idem in primo casu qn̄ actus non valet, vt not.Bal.
per illum text.in l.si donatio.C.de donat.¶Quarta conclusio est
29 in eo qui voluit confirmare actum prout est,& in tali casu † non
firmare non est dare.c.antepen.de confir.vti.vel inuti.& ista dici-
tur confirmatio in forma communi : vt no.Abb. in d.c. antepen.
facit tex.in c.quia diuersitatem.de concef.præben.in c.illa.ne sede
30 vac.& quando dicatur confirmatio in forma communi, dixi in
rub.de confir.vti.vel inuti.in fi.aliter declarando quam Docto.di-
cant.& talis confirmatio in forma cōi,non tribuit ius.vt no.Bart.
in l.priuilegia.C.de sacrosan.eccle.Old. in consil. clxiiij. viso pro-
cessu.cum si.vt dixi in c.j.col.iij.de confir.vti.& ad.§.dicta notan-
31 dum est,† ꝙ natura confirmationis est addere cōfirmato,& non
extendere, vt no.Bald.in l.aduersus.in fi.C.si aduer.rem iud.cum
simi.vt dixi in rub.de confir.vti. vel inuti.¶ In ead.gloss.ibi, quis
dat iurisdictionem ordinariam vel delegatam.Bart. circa hoc in-
sistit.& ex eius dictis prima conclusio est,ꝙ si exprimatur in con-
32 cessione iurisdictionis,† ꝙ hoc facit auctoritate concedentis,tūc
iurisdictio delegata videtur,vt colligitur in procem.institu.vbi,au
ctoritate nostra.& in cap.vnico.de cler.ægro. lib.vj. & ibi gloss.&
idem not.Bart.in l.ambitiosa.col.fin.ȷ̃.de decre. ab or.fa.& in l.ij.
§.fi.de opti.leg.& hoc pro notabili dicto tradit Mathe.in not.89.
noto ꝙ vbicunq;.& dixi in c.relatum. col.ij.de offic.delega.& ad
hoc Mod.in l.ius autem §.de iust.& iur.dicunt esse tex.expressum.
in c.cum aliquibus.de rescrip.in vj.sed ille text. non videtur bene
adaptari : quia loquitur quando fit commissio illis , qui habeant
auctoritatem prius à seipsis.non sic videtur in casu nostro.Sed ta-
men idem concludendum est : quia ex quo superior voluit actū
fieri auctoritate sua, & sic nomine concedentis, apparet quòd ille
non facit nomine proprio,quādo verba in ipsa dispositione prin
cipali apponuntur , vt quia auctoritate nostra cognoscas: secus
videtur,si talia verba in ipsa executione apposita sint : quia tali ca
su clausula accessoria videtur quæ non mutat naturam principalis
dispositionis.cle.j.in fi.de præb , & ita dicit Cardin. & Imol. in c.
quoniam Abbas.de offi.delega. & ad hoc plura similia contingit
Fely.in c.licet.colum.penult.de offi.ord.& adde not.dictum Bal.
in addi.Specu.in tit.de instru.edi.col.fin.quod refert, & sequitur
Alex.in l.quæ dotis.col.iiij.in versicu.vij.fallit.ȷ̃.solu. matr. vbi di-
cit ꝙ quando fit mentio mortis,videtur donatio causa mortis,vt
per glo.in l.Seia.ȷ̃.de don.causa mortis.not.in l.ij.C.de iure do.cū
sim.vt tradit Ale.in consi.14.circa primum. in prin.lib.v. hoc in-
33 telligitur † si facta sit mentio mortis in verbis dispositiuis : secus
si in verbis executiuis.Et in simili habetur ista distin.per gl.in l.qui-
dam testamento.de lega.j.& in d.l.quæ dotis. dicit Alex. se con-
suluisse,& de consilio Ale.meminit.Cor.in consi.223.in hac con
sultatione.col.iij.lib.j.Et quod dictum est de illis verbis,auctorita
te nostra,idem esset quando aliter commissio non valeret : quia
34 vt actus valeat,interpretatio † fit,ꝙ iurisdictio sit delegata,gratia
exempli in notabili casu quem tradit Card.in c.licet.in fi.in versi.
vij.quæro.de off.ordi.vbi à delegato principis,appellatum fuit ad
principem, qui causam appellationis simpliciter ordinario com-
misit.Certē ordinarius vti ordinarius nō potuisset de tali cognos
cere : quia ex quo fuit causa cōmissa à principe , ordinarius non
potest se in tali causa intromitte re : vt no.Bal.in l.si vt proponas.
col.pe.C.qūo,& qn̄ iud.cum si.vt dixi in c.vt nostrum.in princ.de
appell.facit tex.in c.studuisti.de offi.delega.vt ergo commissio va-
leat, videtur causa commissa vti delegato ex quo aliter non con-
stat de voluntate superioris.& dictum Car.sequitur Imo.in d.c.li-
cet in fi.Et hoc in simili confirmatur : quia licet princeps nō præ-
sumatur vti plenitudine potestatis, hoc fallit quando aliter actus
a non valeret : [a] vt not.Paul.de Castr.in l.ex imperfecto.C. de testa.
Ale.in l.qq̄.C.de testa.mil.cum si.vt dixi in c.qm̄ abbas.de off.de-
35 le.& in l.in ɔ̄henda de re.iur.¶Secunda cōclusio est,† ꝙ si ɔceda-
tur iurisdictio simpliciter in vna negotio, vel pluribus particulari-
bus.

ADDITIO.

a ¶Valeret.Dec.c.quoniam Abbas.col.vj.de off.deleg.infra si cer.pe.l.ciuitas. num.8.
consi.77.Mars.sing.lxxxiiij.princeps in dubio.Alex.consi.60.lib.ij.

bus non vř data ordinaria iurisdictio, sed de legata. alle. Bar. tex. in
c. cum aliquib. de rescrip. in vj. Sed aduertendum est; quia ille text.
vř probare ꝯrium: quia ibi canonici vñr recipere ex ordinaria po
testate, non ex delegata, nisi expressè dictum sit, ꝙ faciant auctori
tate apostolica, & ideo in ꝯclusione prædicta, considerandū est, ꝙ
aut talis cōmissio fuit facta priuato, ꝙ uera vř conclusio Bar. quia
priuatus facit auctoritate cōmittentis. & idem concludit Bar. in l.
fi. in fin. C. vbi, & apud quē. aut cōmissio fuit facta habenti iurisdi-
36 ctionem ordinariā, † sed non in illa cā, & tunc vř illa iurisdictio
prorogatiua ad causam cōmissam. d. c. cum aliquibus. & not. Bart.
in d. l. ambitiosa. col. fi. refert Bal. hic col. pe. cum si. & prosequitur
hic in repe. d. Io. Bap. de S. Seue. in xv. q. & bene facit decis. Bal. quā
refert Lap. alle. lxxxvij. cōe Florentiæ. col. pe. uersi. in Christi noīe.
ubi inseritur cons. Bal. editum pro collegio Perusino, ubi conclu-
dit, ꝙ officiales mercenariæ, quibus fuit cōmissa quædā causa, quæ
non erat de eorum iurisdōne, in tali cā dñr ordinarii iudices: quia
eorum iurisdictio ꝓrogata uidetur. aliter tñ uidetur uelle Alb. in
l. sæpe. col. fi. š. de off. præsi. dum concludit, ꝙ si cā cōmittatur ha-
benti iurisdōnem, sed non in illa cā, respectu illius causæ delegatus
uidetur. alle. tex. in l. j. C. qui ꝓ sua iuris. quæ parū facit. Sed ad hoc
uidetur tex. in l. & si prætor. ꝭ. tit. ij. ubi ꝑtor, cui cā fuit cōmissa, di-
citur delegatus. Rñderi tñ potest ad illum text. ꝙ ibi cōstabat cām
delegatā fuisse, & sic non sumus in dubio, vt colligitur ibi, alienam
iurisdōnem. & ibi pro eius mandato ius dicit. sed in dubio uerior
37 opi. uidet ꝙ iurisdictio, † quæ sibi cōpetebat, ꝓrogata sit. ¶ Tertia
cōclusio est, ꝙ si cōmittatur vniuersitas quædam negotiorum, in
dubio iurisdictio ordinaria vř. & idem tradit Ant. de Bu. in c. cum
ab ecclesiarū. col. ij. ver. ad quartum. de off. or. & ista ꝯclusio videt
procedere in dubio, prout Bart. loquitur. Secus est in delegato ad
vniuersitatē causarum: qa est delegata, no. gl. in cle. & si principa-
lis. de rescri. Et ad hoc facit qđ no Host. in c. qñ. de off. dele. dicēs,
ꝙ qñ exprimitur per superiorem, ꝙ delegat, videtur delegata, vt
verba sonant. & sequitur Ant. de But. in d. c. cum ab ecclesiarum.
in loco. š. alle. & idem Mathes. dicit in nota. 89. š. alle. in fi. ¶ In fin.
gl. pro resolutione eorum, quæ Doct. dñt post gl. videndum est de
tribus. Primò, an delegatus post litem contest. delegare possit. Se-
cundò. quid in delegato ad vniuersitatem causarum. Tertiò, quid
in delegato, cui data sit potestas subdelegandi. ¶ Circa primū glo.
38 hic sub dubio fortè tenet, † ꝙ possit ad exemplum procuratoris,
qui lite contesta. potest alium substituere. l. neque. in fin. de procu.
Sed ista æquiparatio non videtur in casu isto procedere: quia per
litis contestationē procurator efficitur dñs litis l. nulla. C. de pro-
cu. ideo non potest reuocari l. post litē. ꝭ. de procu. Secus est in iu-
dice delegato: quia ad libitum delegantis reuocatur. l. iudicium
soluitur. ꝭ. de iudic. Pro opi. tñ gl. facit tex. in l. apertissimi. C. de iu-
dic. vbi iudex delegatus, non potest litē contestatam reuocari, &
sic per litis cōtestationē iurisdictio delegati videtur magis conso-
lidari. Sed rñdetur, ꝙ post litem contestatam non potest delegatus
recusari: quia cœptum est iudicium. l. j. C. de iu. & ideo ibi finiri de-
bet. l. ubi cæptum. š. de iu. ꝑ ꝓ hoc tñ non videtur, ꝙ delegatus con-
sequatur potestatē delegandi: qa ista sunt diuersa, ex quibus non
infertur. l. Papinianus exuli. ꝭ. de min. Similiter pro opi. gl. facit tex.
in c. cum Bertol. de re iud. Sed rñdetur vt dixi post gl. & Abb. in c.
cum causam. de app. & ideo opi. gl. hic cōiter reprobatur: quia nō
reperitur iure cautum, ꝙ delegatus post litē contest. delegare pos-
sit. & no. Bar. hic. & in l. à iudice. C. de iu. cum simil. vt tradit. Alex.
ibi, col. fi. & ibi dicit hoc probari in d. c. cum causam. de app. ubi lis
erat contestata, & tñ ibi dicitur, ꝙ delegatus non potest subdele-
gare. Sed potest ad illum tex. rñderi, ꝙ ibi dum loquitur de delega-
to, qui delegare non potest, loquitur simpliciter, & non apparet,
ꝙ lis esset contestata. & illa alternatiua uel, ibi respicit principalem
decisionem. & ex ea non infertur, ꝙ delegatio esset facta lite con-
testata, vt Alex. dicit in d. l. à iudice. Et pro cōi adducitur text. in l.
pe. C. de ped. iu. vbi dicit, ꝙ si iudex pedaneus. i. delegatus, post li-
tem contest. impeditus sit, superior debet prouidere de alio: er-
go datur intelligi, ꝙ ipse non potest delegare, licet lis esse conte-
stata. Sed potest rñderi ꝙ text. ibi. non negat, quin ipse etiam de-
legare potuisset. & qđ ibi dicitur, ꝙ alius in locum eius per supe-
riorem subrogatur, hoc intelligitur illo non subdelegante. Non
ob. qđ. š. dicebatur, ꝙ non reperitur iure cautum, ꝙ delegatus li-
te contest. possit delegare: quia potest dici iure cautum, pro-
pter æquiparationem, quam tex. hic facit de procuratore ad de-
legatum. Et ad hoc facit text. in c. is qui. de procur. in vj. vbi plus
tribuitur delegato, quam procuratori. Non ob. ꝙ delegatus non
efficiatur dominus litis, sicut procurator, vt. ꝭ. dicitur: quia po-
test replicari, ꝙ imo potest litem contest. iurisdictio consolida-
tur in delegato, vt probatur in c. quamuis. in fin. de off. del. in vj.
vbi delegatus qui cæpit vti iurisdōne, non pōt reuocari, facit tex.
in c. licet vndiq;. de off. dele. Non ob. l. iudicium soluitur. quia nō
probat illud, ad qđ alle. vt dicit Pau. de Cast. ibi. & ex his videtur,
ꝙ artic. esset disputabilis, non tñ videtur recedendū à cōi opin.

30 ¶ † Venio ad secundum in delegato ad vniuersitatē causarum,
de quo grauata breuitatis dicendū est, vt dixi in c. cum causam.
40 de ap. † Et ideo superest vt discutiamus quid iuris in iij. art. in quo
vario modo Doc. loquuntur. Et *cōis* opin. est ꝙ sic, vt concludit
Ale. hic post Bar. & alios quos refert. Et quia q. ista publicata fuit
pro disputabili: iuuat vlterius insistere. Nam primò pro parte af-
firmatiua, quę cōis est, inducitur per Bar. tex. in l. vnum ex familia.
§. si lex Falci. de leg. ij. vbi exectus ab hæredes ex dispositione te-
statoris, perinde habetur, ac si ab ipso testatore esset nominatus.
Sed rñdetur, ꝙ termini non sunt pares: quia ibi hæres de necessi-
tate tenebatur eligere ſm dispositionem testatoris ideo electio
tribuitur testatori, non sic videtur in casu nostro, in quo non co-
gebatur delegatus subdelegare. Præterea in casu isto est prohibi-
tum à lege, ꝙ delegatus delegaret: quia non habet iurisdictionem
iure proprio, & dicta ratio cessat in d. l. vnum. §. si lex Fal. Secūdò
Bar. inducit. l. non distinguemus. §. quæsitum. ꝭ. de arbi. vbi arbi-
ter non potest se remittere ad arbitrium alterius, nisi hoc dictū
sit in cōpromisso. Sed ille tex. parum facit, quia non agitur de iu-
risdictione cōmittenda, quia arbiter non habet iurisdictionem,
vt not. in l. ait prætor. in princ. de re iu. & in arbitrio tota potestas
pendet ex compromisso, d. l. non distinguemus. §. de officio. & in
compromisso nulla est prohibitio, sicut in casu nostro dictum est:
quia delegatus non potest delegare. Tertiò etiam inducitur tex.
in l. cum esset. §. fin. de ser. rust. præd. vbi ille qui habet seruitutem
aquæductus, alteri non potest cedere: de voluntate aūt dñi hoc
facere potest. Sed rñdetur, vt dictū est, ꝙ ibi non est regula ꝓhibi-
tiua, sicut in casu isto. Quartò facit text. in l. apertissimi. in fin. C. de
iud. ibi, quasi arbitri fuerint ab Imperiali culmine delegati. sed ille
tex. parum facit: quia ibi illi arbitri eliguntur à partibus ex disposi
tione legis, & de necessitate. non sic videtur in casu nostro, vbi
delegatus hoc facit ex dispositione hominis, & ex eius voluntate.
& ibi non est regula negatiua, sicut in casu nostro. Quintò facit
tex. in l. solet. ꝭ. eo. ubi delegatus fungitur vice delegantis: ergo vř,
ꝙ possit facere ea, quæ potest ordinarius, videlicet delegare: sed
arg. non valet. nam fungitur vice delegantis, quo ad ea, quæ face-
re potest, non absolutè: quia sequeretur ꝙ quilibet delegatus sim-
pliciter haberet potestatem delegandi. Vltimò Bar. allegat ratio-
nem: quia cognitio causæ est delegabilis: ergo vř ꝙ etiam sñia dā
di iudicis sit delegabilis: quia vtrunque est iurisdictionis. l. impe-
rium. in fi. š. e. Et quæ iurisdictionis sunt, cōpetuut iure magistra-
tus, & delegari pñt. l. j. §. quæ verò. š. tit. ij. Sed rñdetur ꝙ æquipa-
ratio non procedit, quantū ad propositū: qa licet causæ cogni-
tio delegari possit, non sic videtur in facultate dandi iudicis: quia
non potest dari, nisi ab eo, qui habet iurisdictionē iure proprio,
vt hic. & arg. videt procedere in ipso ordinario, qui pōt cognosce
scere de causa, & pariter istam cām poterit delegare, non sic vř
in delegato, de quo agitur: quia delegatus delegare non pōt. l. à iu-
dice. C. de iudi. & ita euitari pñt rationes, quæ pro cōi inducunt.
¶ Pro ꝯrla parte negatiua, prima ratio inducit: quia speciale est in
delegato principis, vt ipse delegare possit. l. à iudice. C. de iud. er-
go aliis denegatum videtur. l. cū prætor. §. j. de iud. Sed rñdetur, ꝙ
argm̄ procedit in aliis delegatis simpliciter: secus videtur in delega
to. cum potestate delegandi, de quo agitur: quia videtur quòd
hoc facere possit virtute mandati. ¶ Secundò facit, quia iudex in-
41 certus dari non potest. c. ad hæc. de rescript. ideo † non videtur
ꝙ talis potestas dari possit: quia iudex esset incertus. Sed respōde-
tur, vt dixi in d. c. ad hæc. nam uidetur ꝙ electio iudicis alteri cō-
mitti possit: vt no. Do. per illū tex. in c. studeas. 50. distinct. Nō ob.
c. ad hęc. quia ibi erat cōmissa electio alteri parti, quæ eligeret in
preiudicium aduersarii, vt ibi colligitur. & qa tex. in d. c. ad hęc. ui-
det procedere duobus concurrentib. vt dixi ibi. ¶ Tertiò, & vlt.
arguitur ſm Ful. in d. l. à iudice. qa potestas delegandi est data ma-
ioribus magistratib. in priuilegiū. l. cū pretor. §. j. de iud. unde alteri
committi non potest. l. j. š. ti. ij. Alex. hic rñdet negādo, ꝙ potestas
42 delegandi sit concessa in priuilegium maioribus magistratib. † qa
etiam competit minoribus cū sit iurisdictionis. imperiū. in fi. š. e.
Sed replicari potest, ꝙ imo talis facultas reseruata uidetur maio-
ribus magistratibus, ſm opi. Ful. ut dictum fuit in l. j. š. tit. ij. Vnde
aliter rñderi potest, ꝙ non competit minoribus magistratib. ita
ꝙ à seipsis hoc facere possint, sed de cognitione maioris iudicis ui
detur ꝙ hoc fieri possit: quia exequitur mandatū sibi iniunctū, &
non facit ut ipse, sed ex potestate sibi data. Et ex his arti. est disputa
bilis. ¶ Tñ ꝯcordando opi. ſm Ang. hic, in l. more, distingui pōt, ꝙ
si data sit potestas simpliciter, delegatus non pōt: si uerò dictum
sit, ꝙ possit delegare noīe delegantis, uidetur ꝙ hoc fieri possit.
Sed tñ considerandū est ꝙ licet delegatio fiat noīe delegantis, vř
tñ ꝓcedere ex iudicio ipsius delegati, q habet pťatem liberam de-
legandi, ut no. in c. decernimus. de iud. & ibi dixi: unde non uide-
tur ꝙ hoc fieri possit. & melius distingui pōt, ꝙ aut fuit data pťas
respectu certę personę noīatę, & uidetur ꝙ hoc fieri possit: secus
si ḡnaliter, ut in simili tex. distinguit in c. si cui nulla. de preb. in vj.

43 ¶†In gl. in verb. anteq. in prin. ibi, alioquin nec. & sic qũ res non est integra, durat mandatũ, ẽt post mortẽ. & idẽ gl. in l. mandatũ. C. man. & Bal. ibi declarat post Pe. in iij. op. in fi. & rõnem adducit, a qa in mandato vli,[a] prout loquit̃ tex. in c. §. si impubes. alĩ. in gl. cũ aliquid est cœptũ res nõ dr̃ integra: qa vle vna sigñatione totũ cõplectit̃, & vbi aliquid tangit̃, totum tangi vr̃. l. possideri. §. j. de acq. pos. l. vulgaris. in prin. de fur. & idẽ not. Sal. in l. inter cãs. in prin. ȷ̃. man. Et s̃m istã declarationẽ solutio Bar. q dicit ꝙ tex. in d. §. si impubes. loquit̃ in mandato vniuersali reducit̃ ad sol. gl. videlicet in mandato vniuersali inchoato, & ita finaliter Ale. hic ↄcludit, & sic tota vis ↄsistit an res sit integra, vel nõ. & ad hoc verba Bart. inferius ↄuenirẽt, dũ inquit, ꝙ in cõmissione vniuersali, vna cã inchoa
44 ta, iurisdictio perpetuat̃ quo ad oẽs. ¶†Sed tñ aduertendũ est: qa verba Bart. hic in prin. vñr repugnare: qa videret̃ recedere ab opi. gl. dum inqt, tu dic ꝙ ibi loquit̃ in mãdato vniuersali, qd̃ æquiparatur ↄcessionis iurisdictionis ordinariæ, hic verò tex. loquit̃ in ↄcessione particulari. Et s̃m istã dr̃iam, vr̃ ꝙ ẽt si ↄcessio vl̃s non sit inchoata, tñ nõ perpetuat̃ iurisdictio, ex quo s̃m Bar. ęquiparat̃ iurisdictioni ordinarii. Et ista sol. Bar. declarata hoc modo, reprobatur per Ful. qa potẽtius vr̃ ius speciale, q̃ gñale, vt no. in l. cognitio. in prin. s̃. tit. ij. & qa eadem rõ vr̃ in mãdato vniuersali si res sit integra, vt p mortẽ extinguat̃. ¶Ale. r̃ndet ꝙ imo potẽtior vr̃ iurisdictio vl̃s q̃ particularis. nã videmus ꝙ iurisdictio ordinaria, q̃ est vl̃s, non expirat morte ↄstituentis. c. ij. de of. leg. in vj. secus in delegata hic: Et qa delegatus ad vniuersitatẽ causarũ p̃t subdelegare: secus est in particulari delegato, vt no. in c. cũ cãm. de app. Sed istæ rõnes Alex. hic euitari p̃nt: qa iurisdictio ordinaria p̃t delegari, nõ qr vniuersalis sit, sed qa cõpetit iure proprio, vt hic dr̃, & pp hoc nõ extinguit per mortẽ. Et idẽ est iurisdictione ordinaria, q̃ conceditur in aliquo casu particulari: qa iure ꝓprio cõpeteret. Nõ ob. qd̃ dr̃ de delegato ad vniuersitatẽ cãrum: qa p̃t delegare: qa p̃t r̃nderi hoc nõ esse verũ ex quo iurisdõ sibi cõpetit iure ꝓprio, vt dixi in c. cum cãm. de app. Et ẽt dato ꝙ esset verũ, argũ nõ valet, vt patet in delegato à principe, q delegare p̃t. l. à iudice. C. de iudic. Et tñ p mortẽ non extinguit̃ mandatũ, ẽt in delegato à principe. c. relatũ. de of. dele. Et rõ Ful. confirmat̃: qa efficacior vr̃ dispõ in specie. l. sed si quis. §. quæsitũ si quis cau. no. in c. qui ad agendũ. de procur. in vj. in c. qd̃ ad translationẽ. de of. dele. Et vlterius ↄ̃ sol. Bart. Ale. allegat tex. in c. fi. §. offin̄. de of. dele. in vj. & inducit tex. in c. ne aliqui. de hæret. in vj. Mod. r̃ndẽt primò. C. ad tex. in d. c. fi. §. offin̄. ꝙ ibi loquitur in nouo iure ↄstituto in cõseruatoribus, vnde nõ debet trahi ad simplices delegatos ad vniuersitatẽ causarũ. Sed replicari p̃t, ꝙ est ius nouũ respectũ conseruatorũ, sed nõ respectu vniuersitatis causarũ: quia tex. fundat̃ in cõi regula, ꝙ morte delegantis cessat iurisdictio delegata. Secundò Mod. r̃ndent ad c. ne aliq. ꝙ ibi est speciale in fauorẽ fidei, etiam si res sit oĩno integra, nos loquimur q̃n res nõ erat integra: qa vna cã erat inchoata. Sed ista sol. nõ vr̃ uera, quia in q. nr̃a præsupponit̃ s̃m Bart. ꝙ res esset oĩno integra, dũ Bar. constituit dr̃iam inter cãm particularẽ, & uniuersalem, æquiparando cãm uniuersalẽ iurisdõni ordinariæ: ut. s̃. declaratũ fuit. Pro opi. Bar. Mod. inducunt tale argũ, ꝙ ualet ar-
45 gũ de ꝑsonis ad cãs. l. qui plures liberi. de vul. ubi Bar. † sed in pluribus. ꝑsonis si cã delegata sit pluribus, & cœpta sit per unũ, ꝑpetua vr̃ quo ad alios. c. cũ in plures. de off. dele. in vj. Idẽ ergo dicendũ vr̃ in pluribus causis. Sed r̃ndetur, ꝙ termini non sunt pares: qa in d. cũ in plures. erat facta ↄmissio cũ cla. ꝙ si oẽs non possent interesse, unus hr̃et potestatẽ, non sic vr̃ in causis separatis. Et ↄcludendo sol. gl. vr̃ uerior declarando ut. s̃. dixi. ¶Vlterius ẽt ad text. in d. §. si impubes. r̃nderi põt, considerando rõnem text. q̃ ibi fundat̃ in utilitatẽ cõem, ut colĩr ibi, ꝑp utilitatẽ ꝑmiscui usus. & hoc confirmat̃, qa in d. §. si impubes. ex quo institor nõ fuit remotus à tutore, censet̃ ↄfirmatus ab ipso tutore. l. sed si pupillus. in prin. e. tit. de insti. ibi, remouẽdus enim fuit à tutoribus. si nollent uti opa eius. & hoc pp cõem utilitatẽ introductũ vr̃. ista tñ sol. reprobari vr̃ p Bald. & Sal. in d. l. mandatũ. qa ibi tex. ẽt loquit̃ añ aditã hæreditatẽ, ut colĩr ibi, eius ↄ̃sẽsus. sed replicari põt, ꝙ postea adita fuerit hereditas, ut ibi dr̃ ẽt si furiosus heres existat. ¶In ea gl. ibi, sed qualiter incipit geri Bar. & Doc. post gl. latè insistunt. sed studendo breuita-
46 ti s̃m Abb. in c. relatũ de off. dele. ↄclusio est, † ꝙ solũ per citationẽ factã perpetuata fit iurisdõ. per text. in c. gratũ ibi, citatione facta, de of. dele. & est text. in c. fi. de off. leg. ubi expirat iurisdictio si
47 citatio non ꝑcesserit. Bar. tñ hic uidet̃ uelle, † ꝙ ẽt per solã com-
b missionẽ citationis perpetua fit iurisdictio,[b] p̃ istũ tex. ibi. geri cœperit. Ad idem tex. in c. licet undiq. de offic. dele ibi, iurisdõne uti cœperit. nã ↄmissio citationis est iurisdõnis, cũ sit inĩa interlocuto-
48 ria, ut p gl. in l. cũ clericis. C. de episc. & cle. & iõ negari non p̃t. † qn utat̃ iurisdõne ĩ tali ↄmissione. ergo ꝑpetuata uidet̃ iurisdõ. & adhoc uidet̃ tex. in d. c. gratũ. ibi ꝑposito citationis edicto. & ibi Abba. in ij. no. Non ob. iura. s̃. all. q̃ loquunt̃ de citatione: quia nõ negat̃ qn ẽt p ↄmisionẽ citationis ꝑpetuet̃ iurisdõ, p alia iura. quæ ↄsiderãt ꝙ delegatus cœperit uti iurisdictione, & ita dñt Doc. hic.

Sed vt dixi in d. c. relatũ. ista respõsio nõ videt̃ bona: qa tex. in d. c. fi. loquitur negatiue, ꝙ dicit expirat iurisdictio si citatio non ꝑcesserit. vñ alius actus non vr̃ sufficiens, cũ ibi ꝑcise requiratur citatio Ant. de But. in d. c. relatum. in ver. aduerte. r̃ndet aliter, & dicit esse speciale in d. c. fi. ex eo ꝙ ibi loquitur in delegato legati apostolicæ sedis. Cuius qdem legati iurisdictio, & ẽt dignitas p mortẽ extinguit̃. Non sic videtur in delegato ordinarii. Alex. hic dicit. ꝙ ista r̃nsio est ↄ̃ illũ tex. vbi solum ↄsiderat̃, ꝙ extĩguitur iurisdictio. Sed replicari potest, ꝙ licet ibi de iurisdõne solũ dicat̃, negari non põt qn cõcurrat illud qd̃ dicit Ant. de But. Ideo aliter põt r̃nderi, qd̃ non sit in consideratione, ꝙ officium expiret p mortem delegati. hoc patet ibi qa valent statuta facta per ipsum legatum, & perpetuata sunt, vt ibi dicitur, licet officium expiret, ergo in d. c. fi. p̃t aliter r̃nderi, ꝙ citatio de qua tex. ibi loquitur, satis verificetur in cõmissione citationis. qa q̃tum ad iudicem facta dicitur citatio. Et cõcordãdo opin. distingui põt, ꝙ aut loquimur quo ad p̃tatem iudicis delegati, & per mortem nõ extinguitur iurisdictio, si vti cœperit iurisdõne ex sola ↄmissione citationis. & ita opi. Bar. ꝑcedit. Aut loquimur quo ad perpetuationẽ iurisd. respectu partis. ne ab alio ↄueniri possit, & tunc citatio videt̃ necessaria. c. proposuisti. de fo. ↄpe. & tali casu locũ habet opi. Abb. & aliorum. Et ita distinguit Ant. de But. in d. c. fi. de off. dele. Ista tamen. dist. vr̃ ↄ̃ tex. in d. c. fi. vbi loquitur tex. quo ad p̃tatem delegati: & tñ dicit ꝙ expirat iurisdictio, nisi citatio ꝑcesserit. Sed p̃t r̃nderi, ꝙ de citatione loqtur, qa citatio dicitur principium iudicii. §. fi. inst. de pœ. teme. litig. & hoc verificatur ẽt in cõmissione citationis: qa illa mediante dicitur vti iurisdõne, & verificatur tex. hic. q dicit, res geri cœperit. & in c. licet vndique de offi. deleg. & ꝓbat in d. c. gratum. de offi. dele. Et quia q̃tum ad iudicem facta dicitur citatio ex sola commissione. ¶In gl. ibi, de ꝑcepto, qd̃ importat necessitatẽ. Istã solutionẽ approbant Bar. & Doc. & ↄclusio est, ꝙ in ꝑcepto qd̃ fit habenti alias p̃tatem non extinguitur per mortem: licet secus sit in iudice delegato qui committitur illud qd̃ ad illum spectabat. & idem no. Spe. in tit. de iud. deleg. in §. restat. ad fi. j. col. cum sim. vt
49 tradit Ale. hic. †Et Abb. in d. c. relatum rationem adducit, qa dum datur a noua potestas, vt in iudice delegato, illud facit nomine mãdantis: ideo per eius mortem iurisdictio extinguitur: secus est in præcepto qd̃ fit habenti p̃tatem: qa tũc solum excitatur potestas, quæ competebat. & Mod. sequuntur. ¶Sed aduertendum est, qa ista ratio satisfacit. nam ea attenta esset dicendum. ꝙ causa esset dicendum, ꝙ si cã esset delegata ꝑtori, q prius habebat p̃tatem à seipso, ꝙ per mortẽ delegantis non expiraret iurisdictio. & hoc nõ vr̃ vtrum: quia in iudice delegato, dato ꝙ prius haberet p̃tatẽ indistincte per mortem delegantis, expirat iurisdictio: qa in causa sibi cõmissa est iudex delegatus. vt est tex. in l. & si prætor. s̃. tit. ij. ratio ergo conclusionis gl. vr̃, quia præceptum hẽt in se necessitatẽ vt videbimus statim denũtio. Infert. n. Bar. hic ꝙ præceptum factum nuntio, ꝙ mittat in possessionem, non extinguitur per mortem iudicis, allegat c. super gratia. de offic. dele. in vj. & l. fundi. venditor. §. fi. de acqui. poss. vbi Bar. idem dicit ibi in fin. & Bald. in l. si de interpretatione. s̃. de leg. vt tradit Alex. in d. l. fundi. & Moder.
50 ¶†Dicit tñ Alex. hic, ꝙ differentia quam facit gl. inter mandatũ & præceptum, non videt̃ vera, quia quocunque modo superior mandat inferior, videtur ꝑceptũ, vt per gl. in l. j. §. j. ȷ̃. qd̃ iussu. not. Bal. in l. si mandator. C. qd̃ cum eo. & per hoc dicit Alex. non esse verum qd̃ voluit glo. in l. sæpe. s̃. de offi. præsid. & hoc quod dicit Alexand. hic idem videtur tenere Abb. in d. c. relatum, circa fin. & Imo. in l. si quis in bona. §. iussu. de acquiren. hęredita. vbi inquit, ꝙ sicut mandatum expirat mortem mandantis, idem est in iussus.
51 Sed tamen. opin. glo. hic saluari potest. † quia differentia videtur inter præceptum & mandatum, vt no. in c. eam te. de rescript. ibi, mandatum dedimus, & præceptum. nam præceptũ habet necessitatẽ. xiiij. q. j. ꝙ præcipitur. Sed mandatũ videtur voluntariũ, vt habetur. ȷ̃. tit. man. licet quandoque pp qualitatẽ personæ mandatum accipiatur pro iussu, no. Pau. de Cast. in l. in princ. ȷ̃. qd̃ iuss. & Card. in clem. j. in viij. not. de iud. & glo. in d. l. sæpe. defenditur, vt dixi, in c. si pro debilitate, col. ij. extra de offi. deleg. Et dicit Cardi. in cle. fi. in j. q. de procu. in ver. & per hoc dico, ꝙ natura præcepti est, ꝙ communiter fiat habenti potestatem à seipso, ideo statim habet complementum suum, & non finitur mortem, & ratio videtur quia non facit nomine committentis, vt delegatus, sed iure proprio, qa eius potestas vr̃ prorogari. vt s̃. dictum est. non sic in mandato qd̃ solet fieri illi qui non habet potestatem, & ideo videtur

ADDITIONES.

a ¶Vniuersali. Immo nihil est speciale quantum ad hoc per c. fi. de of. deleg. in vj. Sed in d. §. si impubes. ratio est ob vtilitatem promiscui vsus. & ne contrahentes decipiantur, vt ibi rectè tangit. Paul.

b ¶Iurisdictio. An perpetuetur per solam commissionem citandi. & an per electionẽ notarii factam à iudice, & an per subdelegationem. & an citationem no. ple. Alex. in l. & quia hoc tit. de iuris. om. iud.

videtur fieri noīe mandatis. Et ſm iſtā declarationem dicendū eſt φ ſemper indiſtinctè per mortem delegantis expirat iuriſdō: qa ſemper delegatus facit noīe delegantis: ſecus eſt in eo qui iure ꝓprio actum facit. & in hoc totū reſoluitur, & qđ dictū eſt de nuntio, dicendū eſt, vt dixi in c. relatū. col. fi. de of. deleg. ¶ In fi. gl. circa
52 ca hoc Bart. inſiſtit. & ex dictis eius plures ꝯclu. colligunt. † Prima eſt, φ ſi cōmittatur aliquid negociū ſeparatū à iuriſd. non tranſit in ſucceſſorē, licet ſub noīe dignitatis facta ſit cōmiſſio. & idē tenet Bar. in l. qui liberis. §. hæc verba. ꝟ. de vul. & pup. Pet. de Anc. in reg. priuilegiū. col. pen. in ver. tertiò quæro. de reg. iur. in vj. Sed in
a hoc Abb. tenet ꝯtrium a in d. c. qm̄ abbas. col. fi. per illū text. qa ſm eū, rō diuerſitatis nō vr̄ poſſe aſſignari. & idē Ab. in c. fi. §. fi. in ver. vlt. quæritur. de of. deleg. & idē vr̄ tenere Ant. de But. ibi col. j. & idē Imo. col. pe. in ver. circa ſm. refert opi. Anto. de Bu. & dicit illam eſſe veriorē. Idē tn̄ Imo. in l. qui liberis. §. hæc verba. col. ij. ver. extra gl. vr̄ approbare opi. Bar. hic. & rōnem diuerſitatis adducit qa vbi cōmtititur iuriſdictio, vr̄ facta cōmiſſio rōne pſumptæ peritiæ, nam veriſilr̄ vr̄ hr̄e qui in illa dignitate reperitur. non ſic videtur in alio negotio qđ non ꝯmittitur rōne peritiæ, ſed ꝑ ꝓ affectionē & confidentiā pſonæ. Sed rn̄deri pt̄, φ ex quo cōmiſſio fuit facta ſub noīe dignititatis, vr̄ tranſire in ſucceſſorē, in illa dignitate. qa nō apparet φ electa ſi induſtria pſonę, ex quo ſub noīe dignitatis cōmittit. & ita vr̄ limitari qđ dr̄ de miniſterio ī c. fi. §. fi. de off.
53 dele. vt dixi in d. c. qm̄ abbas. ¶ † Scđa ꝯclu. eſt, φ cōmiſſio iuriſd. in cā delegata, facta ſub noīe ꝓprio, ad ſucceſſorē non porrigitur quia nomen ꝓprium vr̄ ſolū perſonā noīatam reſpicere, l ad recognoſcendos. C. de inge. manu. §. ſi quis in noīe. inſti. de lega. & iſta ꝯclu. intelr̄, niſi ſubiecta mā reſpiceret dignitatē qa tunc diſpō ad ſucceſſorē extendit, licet nomen ꝓprium exprimat, vt ꝓbatur in c. dilecti. vbi Abb. in gl. j. ver. nota bn̄. de fo. cōp. & idē Dn̄ic. in c. ſi gratioſè. co. ij. ver. quid ſi appellaui. de reſcri. in vj. facit qđ no. Bar. in l. terminato. in ver. qro qđ ſi iudex. C. de fruc. & lit. expē. cū ſi. vt
54 dixi in d. c. qm̄ abbas. ¶ † Tertia cōclu. eſt, φ ſi exprimatur nomen dignitatis trāſit in ſucceſſorē. d. c. qm̄ abbas. facit tex. in d. c. ſi gratioſè. & hoc vr̄ procedere dato φ res nō ſit integra: qa cōmiſſio tn̄ trāſit in ſucceſſorem: qa illa dignitas nunq̄ moritur, vt dr̄ in d. c. ſi gratioſè. vt Abb. cōcludit in d. c. qm̄ abbas. & in hoc reprobatur opi. Ange. q ꝯtrium voluit in §. & hoc verò iubemus. in aut. vt nul. iud. Et qđ dr̄ de dignitate, intelr̄ de illa q̄ cōpetit iure ꝓprio: ſecus ſi ex pſona alterius: vt no. Bar. hic cum ſi. vt tradit Alex. in l. qui liberis. §. hęc verba. col. pe. de vul. & pup. & latius dixi in d. c. qm̄ abbas. Et iſta tertia ꝯcluſio ſilr̄ intelr̄, niſi ex coniecturis colligatur ſuperiorē habuiſſe reſpectum ad perſonā: quia tunc ꝯmiſio cenſet pſonalis, licet nomē dignitatis expſſum ſit vt not. Abb. in d. c. qm̄ abbas. col. iij. & in c. mādata. col. ij. verſi. ego dico. de pſum. cū
55 ſi. vt dixi in d. c. qm̄. col. iij. Quarta & vlt. concl. eſt, † φ ſi exprimatur nomen ꝓprium & appellatiuum, attendit̄ illud qđ pcedit. Bar. hic, & Abb. in d. c. mādata. per l. ſi cōis ſeruus ita ſtipulet̄. in fi. ꝟ. de ſti. ſer. Sed ꝯ iſtā cōcl. tenet Imo. in d. c. qm̄. col. pe. ꝑ illum text. qui indiſtinctè dicit, φ ſi exprimatur nomē ꝓprium, cōmiſſio eſt pſonalis. facit tex. in c. is cui. de of. dele. in vj. Non ob. l. ſi cōis ſeruus. qa ibi loquitur in acquiſitione, q̄ debet fieri dn̄is in qua non cōſideratur induſtria dn̄orum, ſecus vr̄ in caſu nr̄o, in quo ſupior exprimēdo nomē ꝓprium, vr̄ habuiſſe reſpectū ad induſtriā pſonæ. & vr̄ ſequi Ale. in cōſi. 175. pſpectis verbis. col. fi. lib. v. Nō tn̄ recedendū eſt à cōi opi. qa qua rōne in d. l. ſi cōis ſeruus ex priori noīatione illa acquiſitio diſtinguit̄, ita vr̄ in caſu nr̄o, φ ex priori noīatione vr̄ prius cōtēplari nomē ꝓprium: quia ex ordine ipſæ intētio diſponentis arguitur. l. quoties. ꝟ de vſuf. in c. mandato. in fi. de pb̄. in vj. nā in ꝯmiſſione de qua agit̄ induſtria pſonę vr̄ ꝯſiderari duplr̄. vno modo gn̄aliter reſpū cuiuſlibet pſonæ exiſtētis in tali dignitate, alio mō particulariter reſpū perſonę noīatę expſſo proprio noīe. & cū vtrunq; nomen exprimatur, recurrit ad pſumptionē pitię q̄ ex priori noīatione inſurgit, vt latius dixi in d. c. qm̄ abbas. Et ex dictis ibi iſta ꝯcluſio debet declarari & limitari. & gr̄a breui-
56 tatis ad dicta ibi me remitto. ¶ Ex gl. in j. q. Bar. ꝯcludit, † φ in pluribus cauſis. Simul ꝯmiſſis vna inchoata, non ꝑpetuat iuriſdō in aliis: ſecus ſi ꝯmiſſio vniuerſalr̄ fcā ſit: quia vr̄ vna ꝯmiſſio, puta, vt cōmittat̄ cā alicuius hr̄ditatis, uel peculi. Iō vna cā inchoata in oībus ꝑpetuat̄ iuriſdō. & Abb. in c. licet vndiq; de of. del. idē ꝯcludit, ſi cāę ſint ꝯnexę: ſecus ſi ſeparatę ſint. & ex verbis Bart. à ꝯrio ſenſu colli̅r, φ in delegato ad vniuerſitatē cārum, re īegra expirat iuriſdō. & hoc tenet Abb. in d. c. relatum. vbi ad hoc inducit text. ī c. ne alicui. de hr̄tic. in vj. φ qa ratio q̄ eſt in cā particulari, ēt militat in vl̄i. Et noto ſm Bar. hic, φ rationis vniuerſitatis, cāæ vn̄r cōnexę. & idē no. Bal. ī l. mandatū. co. iij. C. mād. & dixi. ſ. in gl. ī verb. anq̄. Et de connexis in c. trāſlato. de conſt. ¶ In ij. q. Bart. concludit
57 † φ ſicut ꝑ mortis mādatis expirat offm̄ delegati, ita pariter eſt ſi remotus fuerit. & no. ꝑ gl. in c. licet vndiq. in gl. fi. circa fi. & ī c. fin. ī gl. pe. de of. leg. facit tex. in l. Gallus. §. & quid ſi tm̄. ibi, ad ſilitudinē mortis, de li. & poſt. & qđ no. Bar. in l. ex ea pte. §. ī iſulā. de ver. obl. & gl. no. in cle. ne Romani. in ver. moriēte. Secus eſt ſi delegās
58 excōicatus ſit † quia per hoc nō expirat offm̄ delegati, vt Bar. hic concludit in iij. q. & idē tenent Ant. de But. & Abb. in d. c. licet vndique. poſt gl. & idē tenet Dominic. in c. j. of. vnica. ī vj. Obſtare tn̄
59 vr̄ huic cōcl. tex. ī c. ſi is cui. de offi. deleg. in vj. † vbi excōicatio & mors æquiparātur. Sed pt̄ rn̄deri: qa illa æquiparatio vr̄ ꝓcedere q̄tū ad exercitiū iuriſdōnis, qđ ita vr̄ īpediri ꝑ excōicationē, ſicut per mortē, ꝓut ille tex. loquit̄. Secus q̄tum ad ptātē, q̄ non tollit̄ ꝑ excōicationē, ſicut ꝑ mortē, vt no. ꝑ Dominic. in d. c. licet vndi-
60 que. ¶ † In iij. q. ꝯclō eſt ſm Bar. φ ꝑ mortē delegantis nō extinguitur iuriſdō delegati tanq̄ reuocat ſit ſed quia volūtas ceſſat. & de hoc dixi ī l. eius. eſt velle. in fi. de reg. iu. Et nūc addendū eſt φ tex. ī c. ſi delegatus. quē Bar. adducit, nō vr̄ ꝓbare intētionē eius, quia ibi delegantus incepit vti iuriſdōne an̄ mortē delegantis. & tex. ibi fundat̄ in hac rōne quia res non erat integra ergo à ꝯrio ſenſu tex. ſentit φ ſi res integra fuiſſet, φ per mortem induceretur reuoca-
61 tio. Vn̄ dictum Bar. ꝓbatur hoc mō: † quia hoc modo conceſſio p̄carii tranſit ī hęredē. l. q̄ſitum. §. j. l. cū p̄cario. §. fi. de p̄ca. c. fin. vbi Abb. in iij. no. de p̄ca. Et ratio vr̄ quia in dubio ſi aliud nō exprimatur, p̄carium vr̄ concedi donec ille qui conceſſit, reuocauerit. & volūtatem mutauerit. l. ij. §. j. de p̄c. & iſta reuocatio non inducit̄ ꝑ mortē, patet, qa trāſit ī hr̄des, vt dictū eſt, ſecus ſi expreſſe dictū ſit, donec voluerit quia voluntas ceſſat ꝑ mortē. d. l. iiij. ꝟ. locat. Et
62 dum Bar. dicit, † φ ſi quis delegauerit cām donec duxerit reuocandā, eo mortuo non vr̄ reuocare. hoc vr̄ intelligendum qn̄ res non eſſet integra ſi. n. res eſſet integra. diceretur finita iuriſdictio delegati quia ceſſaret volūtas ꝑ mortē. licet nō eſſet reuocata, niſi dicamus φ tali caſu non ceſſaret voluntas ꝑ mortē, quia eſt data
63 forma φ dēret reuocari. ¶ In vlt. q. ꝯcludit Bar. † φ iuriſdictio b de-
b legati, ipſo iure extincta ſit ꝑ mortē. & no. ꝑ gl. in l. eius. ꝟ. ſi cer. pe. in verbo, ignoraſſet. & ꝓbat in c. fi. §. offm̄. de off. dele. in vj. ibi, ipſo iure. & in c. ſi cui. §. fi. de pb̄. ibi, oīno expirat. facit tex. in c. licet vndique. de of. dele. ī fi. in l. fi. ꝟ. đ ſol. in §. neque inſti. māda. ¶ Nec ob. c. ſi à ſubdelegato. de of. dele. in vj. ibi, exceptione quia intelr̄. exceptione intentionis facti, iuxta gl. in l. qui ſe debere. ꝟ. de cond.
64 ob cau. ¶ Non ob. tex. in c. cum veniſſent. de teſt. † quia ibi text. intelr̄ φ an̄ mortē cā fuiſſet inchoata, ſm glo. ibi in verbo, egerit. & cum ipſo iure ꝑ mortē delegātis expiret iuriſdictio delegati, infert̄ φ ꝓceſſus agitatus ab ipſo delegato, partibus ēt ignorātibus, non
65 valet: † quia ignorātia non pōt tribuere iuriſdōnē. & iſta eſt cōis opi. vt Alex. concludit in d. l. eius. in pri. in d. gl. in ver. ignoraſſet. in fi. Et huic conclu. non ob. tex. in l. ſi forte. ſ. de of. pſi. qa rn̄det Imo. in d. c. gratum. de of. dele. φ loquitur in ordinario. cuius iuriſdictio eſt fauorabilior. & ſequitur Ale. in d. l. eius. & Mod. hic in iiij. no. Sed iſta ſol. nō vr̄ vera: quia ſi ipſo iure iuriſdō non competeret, prout Doc. hic loquuntur, militat eadē rō in ordinario, quia ignorantia non pt̄ iuriſdictionē tribuere. Ideo ad l. ſi fortè melius
66 pt̄ rn̄deri, φ ibi non deficiebat iuriſdictio: † quia iudex retinet iuriſdictionē vſque ad aduentū ſucceſſoris, vt no. ꝑ gl. & Bar. in l. meminiſſe, de of. pcō. vt dixi in c. ſi duob. col. iiij. de app. & in d. c. gratum, col. fi. vbi uidendum eſt. & ex his expedita ſit iſta lex.

ADDITIONES.

a ¶ Contrarium. Idem Fel. in d. c. quoniam abbas. Dec. hic & ibi. & eſt veritas. Tamen licet dictum Bar. non ſit verum generaliter. eſt tamen verum in exemplo arbitrii, de quo loquitur in d. §. hæc verba. quia ibi ratio ſubiectæ materiæ ſatis oſtendit induſtriam & confidentiam perſonæ electam.

b ¶ Iuriſdictio. Adde quod delegatio finitur morte delegantis. gl. in l. venditor. §. 1. in fra. de iud. etiam principis. Bar. hic, & in Spe. de del. §. 6. ver. fi. item morte. & item delegatio finitur morte delegati ſi fuit facta ſub nomine proprio ſed ſi ſub nomine dignitatis tranſit ad ſucceſſionem. Bald. Ang. & Imo. in l. maritum. infra ſolu. mat. & no. in c. quoniam abb. de of. dele. Doc. & Bar. in l. qui liberis. §. hęc verba. de vul. & pup. Pet. de Su. in l. ſed & ſi reſtituatur. §. ædium infra, de iud.

LEX VII. & VIII.

1 *Terminus communis ita ſe habet ad maſculinum ſicut ad fœmininum.*
2 *Verbum ſi quis tam maſculos quam fœminas comprehendit.*
3 *Maſculinum plerunque concipit fœminum, non ſit econtra.*
4 *Imaginem Crucis vel Santorum percutiens quam pœna puniatur.*
5 *Arma domini deſtruens, punitur vt rebellis.*
6 *Libros armarij communis deſtruens, qua pœna puniatur.*
7 *Delictum quod palam committitur, eſt maius occulto.*
8 *Schedulas affixus valuis eccleſiæ uel palatij lacerans, uel remouens, qua pœna ueniat puniendus.*
9 *Epiſcopus, ſi excommunicauerit aliquo ſi elegerint ſtatim quod preparant ſe ad eligendum, ſunt excommunicati.*
10 *Iudicium populare quid ſit.*
11 *Eleemoſinam quæ debet ex teſtamento fieri pauperibus, debet fieri illis pauperibus qui ſunt in loco, ubi fuit factum teſtamentum.*
12 *Actio eſt popularis ubicunque maieſtas prætoris offenditur.*
13 *Crimen leſæ maieſtatis non incurrit ille qui rumpit conſtituta à principe.*
14 *Ius publicū conſiſtit in magiſtratibus, & magiſtratus ciuitatis dicunt mēbra*
15 *Publica de utilitate ubi agitur, admittit etiā ille cuius non intereſt. (ciuitas.*
16 *Actio eſt populari, ubi pœna debet applicari fiſco.*

17 *Actio quando competit cuilibet de populo non tamen admittitur excõicatus.*
18 *Luit in corpore qui non habet in ære, regula habet locum in eo, qui est debitor ex delicto.n.21.*
19 *Pœna pecuniaria non transmittitur in corporalem pro modico excessu.*
20 *Pœna quæ à statuto imponitur pro vulnere, non habet locum in vulnusculo.*
22 *Debitor si sit soluendo, & velit eligere pœnã corporalem non debet audiri.*
23 *Membrorum suorum nemo est dominus.*
24 *Respublica dicitur domina membrorum hominis.*
45 *Pauper non dicitur vilis persona.*
26 *Debitor remanet liberatus soluta pœna corporali.*
27 *Debitor qui cessit bonis, non est ob id liberatus, si ad pinguiorem fortunam postea peruenerit.*
28 *Causæ ex quibus quis excusatur à pœna, l. si quis id quod.*
29 *Ignorantia iuris licet excuset à dolo, non tamen excusat à lata culpa.*
31 *Ignorantia iuris licet excuset à dolo vero non tamen excusat à dolo p̃sumpto.*
32 *Dolus verus à præsumpto distinguitur.*
33 *Ignorantia iuris an excusetur, vbi agitur de pœna corporali.*
33 *Rusticitas sine aliqua probatione excusatur.*
34 *Excusatio propter rusticitatem, non habet locum in rustico sagaci.*
35 *Rusticis & mulieribus succurritur ipso iure tãtum in casibus expressis à iure.*
36 *Lex quę imponis pœnam facienti, comprehendit autem.*
37 *Mandantis & mandatarij vnum est delictum.*
38 *Mandans non proprie, sed interpretatiue dicitur facere.*
39 *Mãdans an sit causa principalis delicti.*
40 *Factum vnius non potest dici factum alterius.*
41 *Mandans homicidium, videtur puniri tanquam particeps homicidij.*
42 *Lex quæ loquitur de eo qui corrumpit, habet locum in eo qui tollit & aufert absque corruptione.*
43 *Mandanti delictum an grauet mandatarium.*
44 *Qualitas quæ excusat mandatarium non excusat mandantem, econtra vero qualitas mandatarij aggrauat mandantem.*
45 *Delinquentes plures simul, omnes insolidum tenentur.*
46 *Citationem corrumpens, quo pœna puniatur.*
47 *In pœnis proceditur de similibus ad similibus ad similia.*
48 *Extensio non debet fieri in pœnalibus.*
49 *Mandatarius an teneatur de mandato ignoranter facto.*
50 *Officiales plures delinquentes, pro vno tenentur.*

I quis id, quod. ¶Primò no. ibi, si quis. ꝙ ver
bũ, si quis, vtrumque sextum
ꝯplectitur. & ratio vr̃ quia cum termino cõi intelligit:
videlicet, si quis. s. homo. ideo de ꝓprietate sermonis
tam fœminam, quam masculum complectitur, vt no. Bar. ꝑ illũ
tex. in l. j. ꝟ. de ver. sig. & tali casu quãdo terminus cõis est masculi-
1 num non concipit fęmininum, † quia terminus cõis ita se habet
ad masculinum, sicut ad fœmininum. l. hominis. ꝟ. de ver. signific.
ita Bar. declarat in l. pen. in vlt. co. ꝟ. de pecul. & in l. si quis in tan-
tam. col. ij C. vnde vi. ¶Et est verum ꝙ doctori. Bar. s. alle. videtur
posse cauillari, quia licet homo sit generis communis, tñ restrin-
gi videtur ab illa dictione, quis, masculini generis, vt dicit Fulg. in
l. quicunque. in fi. C. de serui fug. Et hoc comprobatur, quia si di-
catur si qua, de fœmina intelligitur l. si qua. C. ad orfi ergo pariter
si dicatur si quis. de masculo intelligitur, & ideo lex quãdoque ex
primit de vtroque. l. si quis. C. ad Tert. ff. Non tamen ab opi. Bar.
recedunt vr̃, ga cõiter approbatur. Nam Card. illam sequitur in cle.
pe. in ij. co. de electio. Dominic. in c. generali. col. iij. de elec. in vj.
Are. consi. xxxix. in facto dicitur Alc. in consi. 24. animaduersis. co
lum. iij. li. ij. Facit tex. in l. si quis maior. cum glo C. de transf. in l. si
quis in tantam. C. vnde vi. cũ gl. fi. in c. si quis suadente diabolo.
xvij. q. iiij. iuncto. c. mulieres. de sen. excom. & probatur in d. l. j. de
2 ver. sig. dũ ibi dicitur, ꝙ verbum si quis, † tam masculos q̃ fœmi-
nas comprehendit. ergo ꝓ termino cõi habetur, sm̃ interpretatio
nem, & sic interpretatio fit ac si de hoĩe dicatur. Et per hoc nõ ob
stat, qđ Ful. dicit, ꝙ terminus homo restringatur ab illa dictione, si
quis, ex quo illa dictio, si quis pro termino communi habet d. l. j.
¶Non ob. ꝙ dictio, si qua, de fœmina intelligitur, quia non idem
videtur in dictione, si quis, vt restringatur in masculo, quia est ter-
3 minus communis. d. l. j † Et quia masculinum plerunque a conci-
a pit fœmininum, non sic eꝯ. l. si ita scriptũ. de lega. ij. l. si legatus. de
leg. iij. ¶Non ob. ꝙ quandoque exprimat de vtroque quia illud vi
detur fieri ex abundanti, ꝑ hoc non tollitur si nõ exprimatur: quin
de vtroque intelligat, vt no. Bal. in l. in multis. in fi. s. de stat. homi.
facit tex. in l. doli. cla. de verb. ob. in l. sanctio legum. ꝟ. de pœnis. Et
ista ꝯclo. et videt ꝓcedere in statuto: vt no. Vnic. in d. c. gñali. col. ij.
Bar. in d. l. j. in fi. de sepul. Secus si statutum loquat in termino mas
culino, & materia odiosa sit, vt tradit Ale. in consi. cxxxv. circa pri
mũ. col. ij. li. j. in consi. 24. animaduersis. co. antep. lib. ij. in cõsi. 29.
præclare & subtilr. co. pen. lib. iij. Bar. vero in consi 29. magnifice
& generose. col. pe. Cor. in consi. 14. in pręsenti. lib. ij. & dixi in l. ij.
col. pe. de re iu. & ibi dictis adde Ale. in consi. 65. quoniam omne
datum. in fi. lib. vj. in consi. 134. animaduersis. col. j. in fi. in conf
cxlviij. visis. col. pen. & in consi. 234. puto. c. lib. 6. & idem Alexan
in consi. lxv. habita. lib. vj. & in consi. cxxv. viso processu. col. fi. in
consi. cliiij. viso themate. col. ij. lib. vij. & qñ masculinum cõcipiat
fęmininum latè insistunt Mod. hic sed plenius dixi in d. l. ij. vbi vi-
dendũ est. ¶Secundò no. ꝙ corrumpens illud qđ positum est cã
perpetuæ iurisdictionis, punitur, vt hic dicitur. Sic etiam à fortio
ri dicendum est de corrumpente imaginẽ virg. Mariæ, vel crucis,
vel aliorum Sanctorũ, nam magna pœna illi imponi debet. c. si ca
nonici. §. fi. de off. or. in vj. & no. Ange. in disp. in refulgẽti palatio
4 col. pe. Et dicit Ang. no. in l. ex senatusc. ꝟ. de sic. per iliũ tex. † ꝙ ille
qui percutit imaginem Deci. vel Sanctorum, vel scindit imaginẽ,
tenet pœna legis Cor. de sica. dicit tñ ꝙ Perusij fuit amputata ma
nus dici ēt ꝙ pœna mortis puniri potest. facit text. in l. j. & qđ ibi
Saly. C. nemi. licc. sig. sal. cum si. vt tradit Alex. in consi. 225. pon-
deratis his, col. ij. lib. vij. Et adde dictum Dñic. in c. quicunque. xxx.
5 dist. vbi dicit, † ꝙ ille qui destruit arma Dñi, punitur, vt rebellis, Et
6 ꝑ verba generalia huius. l. Bar. infert, † ꝙ ꝯ destruentem aliquid
in libris armarii cõis, habebit locum pœna huius. l. Fulg. hic tenet
ꝯrium, quia non videtur eadem ratio in liberis, qui stant in loco
magis secreto. Alex. dicit ꝙ immo maior ratio videtur in libris:
quia grauius videtur dilectum qđ clã cõmittitur. l. fi. ꝟ. de rit. nup,
Sed ista ratio non valet: quia cum ista prohibitio sit de genere ma
7 lorum, † maius videtur delictum qđ palam cõmittitur. §. pœna.
instit. de ob. quę ex delic. nascun. ¶Secundò dicit Ale. ꝙ sententia
delicti habet locum in libris ex identitate rationis. Sed negari po-
test, ꝙ sit eadem ratio, cum maius delictum sit qđ publicè cõmit-
titur in contemptum p̃toris. Mod. hic videntur approbare opi-
nionem Ful. quia verba edicti non conueniunt in talibus libris de
quibus non dicitur in albo. prætoris. Sed huic rationi, rñderi põt,
ꝙ in edicto hic, non dicitur præcisè de albo prætoris, sed alterna-
tiuè, vel in charta, vnde qđ dicitur charta, vr̃ conuenire libris. Vr̃
tñ ꝙ alia ratione dici possit, ꝙ verba non conueniunt. dũ text. lo-
quitur de eo qđ propositum sit causa perpetuæ iurisdictionis. nã
hoc in libri non verificatur. Similiter infert Bar. ꝙ si quis destruit
figuram alicuius homines dẽpicti in pariete, vel tabula, ꝑ aliqđ
delictum, tenet hoc edicto: quia non loquit de scriptura tm̃, sed
generaliter. si qđ propositũ erit Et idẽ Ang. tenet in familia. in fin.
ꝟ. eo. & hoc intelligo, qñ talis pictura facta sit auctoritate publica.
Et de his no. Ang. Are. in §. pœnales. in prin. insti. de actioni. & ibi
8 infert, † ꝙ si qs lacerauerit vel remouerit schedulas affixas in valuis
ecclesiæ vel palatii, debet puniri hac pœna. Sed dictum istud intel-
ligitur qñ illud factum sit causa perpetuę iurisdictionis, prout tex.
loquit. Secus si proponunt, ut eleuentur, prout sunt citationes, vt
Bart. hoc dicit post gl. & ibi videbimus. ¶Tertiò noto ibi propo-
suerint, ꝙ verbum hoc præteriti temporis, non cõprehendit pręs-
sens tps, ut colligitur ibi, uerba cessabunt dum ꝓponitur. Ex quo
Bar. hic infert, ꝙ stante statuto, ꝙ non valeat reformatio nisi pro-
posita facta sit à Capitaneo, & alio statuto cauetur ꝙ si Capita-
neus proposuerit aliquid ꝯ utilitatem cõis vel reipu. sit priuatus
officio. nam si ꝓponente Capitaneo ꝯ vtilitatem cõis uel reip. fa-
cta sit reformatio, ualet quidem: quia proposita facta fuit à Capi
taneo, cum in actu ꝓpositionis Capitaneus sit, & solùm post per-
fectã. propositã priuatus intelligitur officio, ꝑ uerbum illud pro-
posuerit, qđ est præteriti tẽporis. Et idem no. Bar. in l. filiusfa. §. di
ui. col. pen. de leg. j. cum si. ut tradit Ale. hic. Et ista conclusio pro-
cedit quo ad uim, & proprietatem sermonis. Secus uidetur quo
ad sententiam, & mentem declaratam ab eo qui habet uim legis
condendæ, & tali casu, mente inspecta, uidetur procedere qđ no-
tat Bar. in l. ij. ꝟ. de incend. ruin. & naufr. & in l. si quis ex naufragio.
§ de eo quoque. e. ti. ubi erant ablatiui absoluti. ibi, naue expugna
ta, qui resoluuntur in tempore præterito. & tñ qđ ibi disponitur,
etiam habet locum in præsenti, per interpretationem Iuriscon-
sulti: quia eadem ratio videtur, ut hic dicitur. & in d. §. de eo quo-
que. ¶Secundò, prædicta conclusio non ꝓcedit in excõicatione,
9 † quia si eps excõicauerit aliquos, si elegerint, statim ꝙ præparant
se ad eligendum, excõicati sunt, secundum Pau. de Cast. hic, qui al-
legat Inn. qui allegat c. pręterea. de appellationibus: quia gladius
excõicationis penetrabilior est. & Mode. hic sequuntur. Sed ut di-
xi in d. c. pręterea. Pau. de Castr. aliter loquitur in l. filiusfam. § diui.
col. iij. de lega. j. ubi etiã excõicatione dicit ꝙ uerba debent consi-
derari: quia si dicat superior, ꝙ excõicati sint eo ipso ꝙ incipiunt
eligere, electio non ualet. Secus si dicat, si eligerint, quia valet ele-
ctio: quia non sunt excõmunicati, nisi post perfectam electionẽ.
& idem Bald. dicit in l. Arethusa. col. j. uersi. item nota argum. s. de
statu ho. Et ista opi. uidetur ꝓcedere in foro contentioso: quia in
dubio non præsumitur excõicatio. c. cum tu. de testibus. Dictum
Inn.

ADDITIO.

a ¶Masculinum. Masculinum non concipitur à fęminino. l. si ita scriptum. in princ. & ibi Bar de leg. ij. idẽ monachi non veniunt appellatione monialium. Card. in cle. ij. doc. in prin. de stat. mo. ¶Adde Dec. l. ij. num. 95. infra, de re. iur. sed omnium latissime. And. Tiraq. uin. tract. retrac. proximi. §. j. gl. ij. nu. 280. cum seq.

Inn.saluari pōt in foro conscientiæ, vt dixi ibi. Et ad prædicta vi-
dendum est ꝙ not.Bar.in l.pen.in fi.de petitio.bono.sub.li.x.vbi
dicit,quod prohibetur aliquid proponi,reformatio in contrariū
non valet sequitur ibi Ioann.de platea in iiij.notabili.Pau.de Cas.
in l.pen.in princip.infra ad leg.Falcid.Et hoc procedit in prohibi-
tione facta absolutè.Secus si solùm persona prohibita sit:qa actus
valeat nō obstante prohibitione.l.vniuersis.C.de prec.imp.offer.
de quo latè dixi in consi.x. viso puncto. ¶Quartò noto ibi,po-
10 pulare est.† ꝙ populare est,qn̄ iurisdictio offendit:& sic vnicuiq;
a de populo actio ꝯpetit,[a] vt notat̄ p gl.in rub.de populari.actioni.
& hoc intelligitur de populo vbi commissum fuit delictum,secus
esset in alieno populo:vt no.Ang.in rub.j̃.de publ.iudi.Sed idem
Ang.in l.fi.j̃.de priua.delic.tenet ꝯrium, ꝙ immo ēt forensis q̄ sit
de alieno populo admittatur.p gl.in l.ij.§.pen.in ver.actoris.ne qd
in loco publi.& hoc seqt̄ Imo.in l.j.j̃.de priuat.delic.col.iij.ēt ad-
uerte.& idē Io.de Ana.in c.qualiter.el j.in prin.col.pe.in ver.ad-
de prædictis.de accu.Et ista vr̄ cōis opi.dicit Imo.in d.l pe.cum si-
mil.vt tradit Ale.in l.in proniciali.§.si in publico.de ope.no. nū.
Concordando tn̄ opiniones, dicendum vr̄, ꝙ ille qui fuit de po-
pulo & alius in subsidium admittatur:qa magis idoneus admittit̄
vt no.Bar.in rub.de popu.actio.& ad hoc facit dictum Bar.in l.ij.
11 C. de anno.ciui. lib. xj. vbi voluit, † eleemosyna quæ dēt fieri illis
pauperibus, qui sunt in loco vbi fuit factum testm̄.& ad hoc est
gl.no.in c.si pr̄.de test.in vj.Ias.in l.nulli.C.de epis.& cler.& in §.si
quis aūt pro redemptione.in aut.de eccl.ti.& in sil̄i.no.Bar p illū
tex.in l.si fideiussor.§.si necessaria.qui satis.cog.& Ale.ibi infert ad
12 no.q Et quantum ad tex.hic dicit Bar.† ꝙ actio est popularis,vbi
cunq; maiestas prætoris offendit̄. & ponit exemplum in eo q̄ rū-
12 pit confinia ab eo indicta. Notandum tn̄ est, † ꝙ non incurrit in
crimen læsæ maiestatis ille qui rumpit constituta à principe:vt tra
dit Bal.in consi.cxxxix.q̄ritur vtrum lib.j.Et ad text.in l.j.§ huius
14 studii.s̃.de iusti.& iure.vbi dicit,† ꝙ ius publicum ꝯsistit in magi-
stratib.& magistratus ciuitatis dn̄r membra ciuitatis: Barto.dicit
in l.j.C.de apparit.proconsl.li.xij.& iō pro iniuria quæ fit magistra
tui, actio dr̄ publica, vt hic. & idem si iniuria illata sit ecclesiæ:vl̄
15 clericis:vt not.Bar in d.l.j.§.huius studii.nā † vbi agit̄ de vtilitate
publica,admittit̄ ēt ille cuius non interest,vt no. in l.vbi pactum.
16 col.pe.C.de trans.¶ Silr̄ vbi pœna † dēt fisco applicari,actio po-
pularis est,vt no.post glo.in rub.de popu.actio.& Abb. seqt̄ in c.
cum te.de accus.& Io.de Ana.in c.nōnullis.col.pe.de iud.Silr̄ vbi
delictum committitur in certā persona, actio competit cuilibet
de populo:vt no.Bar.per illum tex. in l. quod senatus. de iniur.&
in l.j.col.iij.j̃.de public.iud.Io.de Ana.in d.c.nonnullis.& casu quo
17 †actio competat cuilibet de populo,non tn̄ admittitur excom-
municatus:vt no.Abb.post alios in c. exhibita.col.iij de iudiciis.
18 ¶Quintò noto regulā,† ꝙ luit in corpore,qui non hēt in ære.ad
idē tex.in l.fi.j̃.de in ius voc.in l.pe.in fi.j̃.de pęnis.in l. qcunq;.j̃.
de ser.fugi.c.finē litibus.de do. & contuma.& xij.q.ij.in c.fraterni
tas.& in c.ep̄s.§.liberatus.Et ista regula ampliatur,ēt si defectus sit
ī vno nūmo in pęna pecuniaria:vt no.Bal.ī l.cū sit.C.de sepul.vio.
& sequitur Alex.hic & in l.si seruus.§.si plurium.in fi.j̃.si quis cau.
Ias.tn̄ hic tenet contrarium ex eo qd̄ no.Bal.in l.quicunque. C.de
19 ser.fugi.col.ij.vbi dicit,† ꝙ pro modico [b] excessu non debet fieri
b transmutatio de pœna pecuniaria in corporalem. ¶Sed aduertē
dum est: quia ista dicta quæ simpliciter allegata sunt, vlteriori di-
scutione indigent. ¶Primò quantū ad dictum Bald. in d.l. cū sit.
Bal.ibi loquitur in statuto quod loquitur in cōdône indiuidua.al-
legat.l.v.§.si sortem.de ver.obl.& ista ratio cessat in casu in quo lo
quitur Bal.in d.l.quicunque. & in statuto ꝑut Bal. loquit̄ in defe-
ctū pœnæ pecuniariæ, p̄cisè pœna corporalis imponit̄.Nō sic vr̄
regula q̄ hic ponitur:qa arbitrio iudicis punit̄.d.c.finem litibus.de
dol.& ꝯtuma.& in rōne Bal.ꝙ ꝯdō indiuidua sit,aduertendum est
quia ista ratio nō vr̄ hr̄e locū in isto casu,in quo conditio dēt im
pleri in pœna pecuniaria de qua facta est dispositio,quo casu con
ditio dr̄ diuidua.l.Stichum qui meus erit.& qd̄ ibi Barto.de leg.j.
¶Secundò circa dictum Bal. in d.l.quicunq;. illud vr̄ confirmari
20 ex eo ꝙ no.Bal.in l.si p̄dium.C.de ędil.actio.vbi ponit, † ꝙ pœna
quæ à statuto imponit̄ pro vulnere,non habet locū in vulnusculo
cū si.vt tradit Ro.in l.si verò.§.de viro.in iij.fallen.j̃.sol.ma.& dixi
in c.de appellationibus de appel.Sed tn̄ aduettēdum est: quia hoc
in casu isto non vr̄ verū.p text. no. ad hoc in §.pęnales.institut.de
actio aduersus eū qui qd ex albo eius corrupisset, verbum illud
qd,resoluitur.i.aliquid.l.si multi.vbi gl.in verbo qd de pub.& ver
bū,aliquid,verificatur in minimo.l.si seruum.§.ait pretor.de acq.
hære.vbi Bar.& in l.mulier ꝙ fi.de condi.insti.nisi dicamus qd̄ in
casu istius.l.non reputatur minimum,pp auctoritatem p̄toris, q̄
21 offenditur:ar.l.vulgaris.j̃ de fur. † Et regula supradicta procedit
in eo q̄ sit debitor ex delicto,q̄ bonis cedere non p̄t.Secus si ex ꝯ
ctu dn̄t Ale.& Mod.hic,qb.adde gl. in regula,peccatū.in j.glo.de
re.iu.in vj.in c.nō satis.lxxxvj.dist.in verbo,pp debitū.& in c.j.in
verbo,cruciatus.xiiij.q.vj.& no.Ang.in l.ij.j̃.q̄ bo.cede.pos.Abb.
in c.ij.de iud.& est *communis* opi.vt Alb.dicit in ru. C. q̄ bonis.col.
fi.ver.vlt.q̄ritur.& ij.parte statutorum,in q.cxcvj.cum sim.ut latè
tradit Bar.Veronē.in cons.ix.quidam ex delicto, & ꝙ dictū est de
delicto,idem est ꝑpter vexationē indebitè factam in litē.d. c. finē
litibus.vbi Abb.in vlt.no.& regula procedit prout loquitur,vide-
22 licet in debitore qui laboret inopia.Secus † si soluēdo sit:quia tūc
etiam si vel t eligere pęnam corporalem,audiri nō dēt,vt not.Bal.
in l.fi.ver.quid si reus diues.j̃.de in ius vocan.& hoc intelligitur ēt
debitore consentiente:quia illo inuito pœna pecuniaria in corpo
ralem transmutari non potest,vt no.Bal.& Ale.in d.l.fi.& ad hoc
facit quod no.Bar.in l.Stichus de pecu.leg.vbi in prin. cōcludit ꝙ
condemnatus in centū,& non soluit,ꝙ dēat manus sibi amputari
non potest,eligerere ꝙ manus amputetur,cum simi.vt tradit Ale.
23 in l.q̄uis.col.fi.j̃.sol.ma.Et ratio illa vr̄,† quia nō est quis dominus
membrorum suorum.l.liber homo.j̃.ad leg.Aqui.facit tex.in c.ꝯ-
tingit.de sen.excom.Sed tamen aduertēdum est:quia immo vr̄ ꝙ
imo de consensu debitoris & creditoris pęna corporalis admitta-
tur,quia satisfactū vr̄ creditori eo modo quo ipse voluit.l. si rem.
§.omnis.j̃.de pig.act.¶Non ob.ꝙ q̄s non sit dn̄s mēbrorū suorū:
quia illud vr̄ verum,qn̄ deberet membrū amputari,vel destrui: se-
cus vr̄ in modica castigatione,vt notabiliter Bar.declarat in l.j.§.vs
que adeo.j̃.de iniu.¶Nec ob.ꝙ in d.c.contingit.non agitur de de
structione membri,quia ibi speciale,videtur propter honorē cle-
ricatus,vt ibi dr̄.Vel secundò responderi potest,ꝙ in casu isto cō-
currit adminiculum iuris,quo cauetur,ꝙ luit in corpore qui non
24 habet in ære,& sic actoritate iuris pęna corporalis imponit̄,† qa
respublica dicitur dn̄a membrorū hominis:vt notabiliter Bar. di-
cit in l.Titio centum.el.ij.de rescrip.in ver.¶Saluando tamen op.
communem,dici potest,ꝙ lex non admittit pęnam corporalem,
nisi propter inopiam,prout tex.iste cum simi.loquitur, & iō ces-
sante inopia pęna corporalis non videtur habere locū. Similiter
regula restringitur,vt habeat locum vilib.personis, vt sentit Bart.
in l.j.in fi.j̃.de pęnis.Salic.in l.& si seuerior la iij.C. ex quib. causis
infa.irrog.Alex.& omnes Mod.hic certè ista videtur magna restri
ctio ad iura quæ simpliciter loquuntur,& licet videatur pauper il-
25 le,qui soluere non potest,† non tamen pauper [c] dicitur vilis per-
c sona.l.humilem.C.de inces.nup.in nobilib. autem dici potest, qd̄
regula nō procedat:quia illis deferendum est in pęnis corporalib.
c.fi.cum gl.de pęnis,xxiiij.q.j.in c.qui ꝯ pacem.& not.Bar.in l.si q̄s
viduam.j̃.de quæstioni.Sed in alijs qui non sunt nobiles, nec etiā
viles dicuntur,non probatur iure ꝙ in talib.regula non procedat.
¶Non ob.l.in seruorum.j̃.de pœnis.quia aliter r̄nderi potest,ꝙ li
cet pęna corporalis sit maior q̄ pecuniaria,tn̄ à lege ista maior pę
na imponi potest:vt no.Bar.in l.j.j̃.de in lit.iuran. Similiter regula
habet locum in pęna,prout tex.loquitur:secus est ī mulcta,vt no.
Bar.per illum tex.in l.illicitas.§.fi.de off.præsi.& in l.pe.in princ.ad
fi.j̃.si quis in ius voc.& not.Bal.in l.acceptam,in xxiij.q.C de vsur.
26 ¶Vltimò notandum est,† ꝙ soluta pęna incorporali, debitor re-
manet liberatus,& licet perueniat ad pinguiorem fortunam, vlte
rius non potest pro tali debito molestari,vt no per gl.in c.sicut di-
gnum.de homic.in verbo,si habeat,& in regula peccatum, de re.
iu.in vj.& not.Paul.de Cast.hic per l.diuus Vespasian.in fi.j̃. de iu.
pat.& idem Bal.in l.fi.j̃.de in ius uo. per.l.sed & si unius. §. si ante.
j̃.de iniu.facit tex.in l.interdū.§.qui in rē.j̃.de furt.Et hoc dictum
pro singulari ponit.Rom.in sing.xxiiij.ꝙ non valens. Et ista con-
clusio bene procedit in isto casu,in quo pęna corporalis succe dit
27 in loco pecuniariæ.Secus est in eo † qui cessit bonis: quia non est
liberatus.l.pe.C.qui bo.cede.poss.& ideo si ad pinguiorē fortunā
ꝑuenit,satisfacere tenetur creditorib.§.fi.inst.de act. Et hoc nō ꝓ-
cedit in eo cui pp paupertatē multa remittitur,quia licet diues ef-
ficiatur,vlterius soluere non debet.l.illicitas.§.fi.vbi glo. & Bar.de
28 offi.præsi.¶†Sexto noto quatuor causas, ex quib. quis excusatur
à pęna huius legis.Prima propter imperitiam.Secundà pp rustici-
tatē.Tertia ꝑpter iussum.Quarta propter casum.¶Circa primam
ꝙ imperitia excuset à dolo,ad idē facit tex.in l.si q̄s in graui. §. si q̄s
ignorans.ad Syllan.l.si filia.in princ.infra fam.erci.in l.de die.§.mi-
nori.infra qui satisd.cogā.Et hoc procedit,etiā si sit imperitia iuris
quia

ADDITIONES.

a ¶Actio competit.Actio popularis est pro iniuria illata officiali si pęna est à lege im
posita.vide Alex.& Bal.ibi.item actio popularis post lit.contesta.efficitur propria
agentis,vt l.si cui.de verb.sign Bal.in l.licet,in prin.de procurat.
b ¶Pro modico.Vide Bal.in l.quicunque.C.de ser.fug.& l.illicitas.§.fi.de offi.præsid.
& ibi Alex.& no.in c.irreprehensiblis.in glo.fin.& ibi Docto. de appellat. vide om-
nino in Spec.de accusat.uer.j.& §.vi.vers.quid si pauper.& de do.& contu.§.iij.uers.
item si hodie.
¶Adde Deci.c.de appellationib.col.fi.de appel.c.maiorib.col.j.de præben.Alexan.
consi.ciiij.in fi.lib.j.
c ¶Pauper.Adde hic quod pauperes dicuntur viles personę,glo.in auth. de mā. prin.
§.si tibi quoque,quod est verum si habent malos mores,secundum Bal.in l.humilē.
C.de incest.nup.

quia excusat à dolo,vt dicit Ale.hic p tex.in d.§.si qs ignorās.adde
tex.in d.l,sed & si leges.§.scire.de pet.hær.ibi,dolo caret q̃uis in iu-
re errauerit,vt not.per gl,in l.pelagij.la ij.C.ad leg. Iul.de pelag. &
in l. penul.in fi.j̃.de abig.quæ alleg.text.in l.igitur,§.potest.j̃. de li,
causa.Et tradit Ale.in cōs.xcij.perfectis.col fi.lib.j. Cor.ĩ cōs. 177.
in hac re.col,vj.lib,ij.in cons.xxxiij.visa inquisitione,col.ij.li. iiij.&
facit quod no.Bal in l. pe.per illum tex.C.de his qui sibi ascrib.vbi
dicit & potius in dubio præsumitur ignorantia iuris,q̃ dolus:& se
29 quitur Alex.in cōs,ccxxxiij,pōderatis his.in fi.li.vj.†Et licet igno-
rantia iuris excuset à dolo;non tamen excusat à lata culpa:vt not,
Bar.in l.iustè.in fi.j̃.de acqui,poss.& sequitur Alex.in ꝯs.cix.q̃ritur,
col.fi.li.ij.& hoc patet:quia ipsū ignorare ius, ē lata culpa, ita dicit
Ang.in l.sicut,in fi.C.de præscr.triginta annorū,facit text. in l.latæ
culpæ.in prin.de verb,sig.& no.Bar.in l. qđ Nerua,col.vj. j̃.depo,
30 Silr † ignorantia iuris licet excuset à dolo vero non excusat à do-
lo præsumpto;vt dicit Ang.hic in ver.doli.& no.Bar.in l.diuus. la
31 j.in prin,per illum tex.j̃.de fal.† Nā dolus verus à p̄sumpto distin-
guitur:vt no. Bart.in l,qđ Nerua.col,v.in ver.iuxta hoc quæro. ff.
depo.& no.p gl.& Bar.in l,vbi.j̃.de eden.Silr idē dicēdū est ĩ iuris-
perito,q nō excusatur à dolo pp imperitiā iuris,vt est text.in l.ij.j̃.
32 qđ qsq; iu,vbi videbimus.Silr † error & imperitia iuris nō excusat
vbi agitur de iure nāli:vt no.Bar.in l.si quis in tantā,col,ij. in versi.
q̃ro qd de milite.C.vñ vi.cū si.vt tradit Alex.hic.& in ꝯs.ciij.vr̃,co.
v.li.j.& Ang.in l.ꝯsensu,§.fi.de app.cum.si.vt scribit Frā. de Cur.ĩ
ꝯs.lv.super processu.col.v.& not.in l.ij.C.de in ius voc. ¶Vltimò
tex.hic procedit in pœna legali,prout loquit̄:quia iusta cā excusat;
secus est in pœna ꝯuentionali,vt tradit Alex.in cons.cxix.q̃rit̄.col.
fi.li.ij.vbi allegat Bal.in.l,non solū.j̃.de rei vend. & in simili expēsis
litis,si promissæ sint,p̄cisè debent̄,licet victus iustam cām litigandi
habuerit vt no,per gl.in §.oportet.in auth.de iudicib. & Ale.in d.
ꝯs.cxix.¶Secunda cā est pp rusticitatē.facit tex.in d.l.si qs in graui.
§.si qs ignorans,ibi,pp imperitiā,vel rusticitatē ignarus, & in l.j. §.
fi.j̃.de eden.in l.ij.§.fi.j̃,de iu.fis.& l.iij.§.pe.j̃.de suspe.tu., & in l. ij,
§.fi.j̃.si qs in ius vo.non.ie.Rec.ob.ꝙ rusticus pp imperitiā excu-
sari vr̃,& de imperitia.s̃.dictū est , & sub illa satis expressa videbat̄
rusticas:quia rñderi potest,ꝙ imperitia & ignorantia iuris excusat
33 tūc demū si probet̄.†Sed rusticitas absq; aliqua probōne , vr̃ fun-
dare intentionē ex sola rusticitate.l.iij.C.de defenso.ciuita. ibi,in-
nocens & quieta rusticitas.Et ꝙ in rustico p̄sumatur ignorātia iu-
ris,not.Bal.in l.ij.C.de fideic. p tex.in l.fi.in prin.j̃.de do.excep. Et
34 quod dictū est de † excusatione pp rusticitatē,nō hr̃et locū in ru-
stico sagaci:vt no.p gl.in l. Athletæ. §. de rusticis.in ver.interdū.j̃.
de excu.tu.& Alex.& Mod.hic sequuntur.Sed certè ista vr̃ magna
limitatio ad iura quæ simplr̃ & gñaliter loquūtur de rusticis:& qa
rustici excusari vñr pp imperitiā iuris, q̃ ēt vr̃ hr̃ locum in rustico
sagaci,nam sagax vr̃ eius exercitio,sed nō hēt peritiā iuris, pp quā
excusantur rustici,p iura.s̃.Aliàs idē eēt dicendū in muliere sagaci,
vel in milite sagaci.¶Gl.tñ saluari p̄t in casu in quo loquit̄, fauore
pupillorū.Et mirū vr̃ ꝙ hic rusticus excusetur ab isto delicto, qđ ĩ
non faciendo ꝯsistit:& non excusatur in l.ij.C.de in ius vo.vbi agi-
tur de delicto,qđ n non faciendo cōsistit,quod quidem in minus
delictū reputatur,iuxta gl,in l si mora.j̃.sol.ma.Sed responsio col
ligit̄ ex rōne q̃ lex adducit in d.l.ij.quia ibi fit ꝯ rationē nālē.¶Vlti-
mò no.est,ꝙ sicut mulierib.non succuritur,nisi in casib.à iure ex-
pressis. l.fi.C.de iur.& fa.igno. ita pariter dicendū vr̃ in rusticis, &
ita tenet Ant.de But.in c.ij.col.iij.de ꝯsti.& sequitur Ale. hic.& in
consi.xiiij.viso.col.j.li.ij.vbi alleg.gl.quæ hoc dicit pe. q.iiij. in ver-
bo notandum.Sed aduertendum est: qa in ꝯriū plura offeruntur.
Primò tex.in d.l.ij.C.de in ius voc.vbi dr̃ non esse parcendū rusti-
citati ratione naturali , de qua ibi dr̃:ergo vr̃,ꝙ extra illū casum in
his quæ sunt iuris positiui rusticitas dēat rlr̃ excusari. ¶Secūdò ad
hoc facit tex.in l.fi.in prin.C.de test.vbi dr̃,ꝙ semper rusticitati ꝯ-
sultum fuit.ergo vr̃ ꝙ regulariter rusticitati deferendū sit. ¶ Ter-
tio hoc confirmatur,quia cū in q̃ plurib.casib.particularib.expres
sum sit,ꝙ rusticitas dēat excusari:vt probatur in iurib.s̃.alle.ex qb,
vr̃ ꝙ regula firmari possit ꝙ debeat regulariter excusari rusticitas,
p ea q̃ hñr in l.pe.de re.iur & ideo vr̃ ꝙ rl̃a firmari possit,ꝙ rustici-
ti parcēdū sit,nisi expressè dicat̄ in ꝯriū in aliqua.l.¶Nō obst. tex,
in d.l.fin.qa nō loqt̄ in rusticis:sed in mulierib. quib.ex spāli priuile
gio nō succurrit̄, plus q̃ masculis,nisi ĩ casib.à iure expressis. nō sic
vr̃ in rusticis:qa cū d.spō d.l.fin.,odiosa sit ; qa restringit priuilegia
mulierū,nō debet extendi ad rusticos quorū cā fauorabilior est:ar
gu.l.j.& ij,C.ne rusti.ad vllū obs.li.xj.& in l.pe.C.de agri.& censib,
co.li.Facit tex.in l,quicunq;. C.q admit.vbi plus tribuitur rusticis
q̃ mulierib.& facit tex.in auct.agricultores.C.q̃ res.pig.oblig.pos,
Si tamen volumus saluare cōem opi.illa restringi pōt , in his q̃ for-
mā actus respiciūt,ĩ qb,nō parcit̄ rusticitati:vt no.Bal.ĩ l.iuris igno
rantia.in fi.C.q admit.cū si.vt ibi tradit Alexā.& in tali casu videt̄;
pcedere ꝯso.s̃,facta: ꝙ tm̄ succurratur in casib.expressis in iure.&
35 facit tex.in l.fin.C.de testa.Vel distingui pōt prout tradit Alex. in
a d.l.iuris ignorantia. † ꝙ rusticis & mulierib. [a] tm̄ succurratur ipso
iure in casib,à iure expressis.Sed in casibus nō expressis , videtur ꝙ
restitutio impetrari non possit causa iusta, q̃ subesse uidetur pro-
pter qualitatem personarum.Tertia cā est pp iussum ab ipso præ-
tore factū,& hoc clarum est iussu iudicis,prout text.hic loqtur ad
idem tex.in l.furti.§.qui iussu.j̃.de his,qui not. infa.cum l. ait præ-
tor.§.j.in uer.quid tamen.j̃.de min.& in l.q̃q̃.§.j.j̃.de aqua.plu.ar
cen.in l.non uidetur.§.qui iussu.de reg.iur.ubi dixi.& facit qđ no.
per gl.in l.rē.§.tignū.ff.de rei uendica.cū si.ut dixi in regula. eius ē
uelle.de re.iur.¶Quarta causa est,pp casum,ut hic dicitur.Est enĩ
casus fortuitus qui nullo hominum iudicio præuideri pōt,l.ij.§.si
eo tpe.j̃.de admi.re.ad ciui.pertinen.& no.Bal.per illum tex.in l.
quæ fortuitis.in prin.j̃.de pig.actio.Ideo pp talem casum quis ex-
cusatur:quia culpa imputari non pōt.d.l.quæ fortuitis.& in l.si ea
res.j̃.de actio.emptio.in l.respiciendum.§.delinquunt,j̃.de penis
secus est si culpa precedat casum,ut Bar.distinguit in l. si ut certo.
§.sed interdum.j̃.commoda.facit tex.in l.in rebus,in prin.eo.titu.
36 & no.in l.j.§.diuus de sic.¶Septimò no.† ꝙ lex quæ imponit pœ
nam facienti,comprehendit mandantē.ad idē tex.in l.pen.§. deie-
cisse.j̃.de ui & ui ar.in l.aut qui aliter.in fin.quod ui, aut clam. & in
37 regula,is damnum dat,cum si.de reg.iu.ut dixi ibi.Et adde † ꝙ unū
est delictum mandatis & mandatarii:ut no.Bal.in l.pe.§.ne autem
col,j.C.de cad,toll.& in l.non ideo minus.in ij.q.C.de acc.& ideo
in eodem libello mandans,& mandatarius accusari possunt,ut no.
Bart.per illum tex.in l.Athletas.j̃.de falsis,no.Bar.in l.j.C.si reus vl̃
accu.mor.fu.facit tex.in l.nihil,& quod ibi Bar.de adul.cum simil.
38 ut tradit Ale.in l.minori.C.de his,quib.ut indi.& dicit Bar.hic.† ꝙ
b mandans non proprie,sed interpretatiuè [b] dicitur facere per istū
tex. qui dicit ex sententia.& idem Bal.dicit in d.l.j.§. ne autem. &
latè tradit Bar.in l.sed si unius.§.seruus.col.ij.de iniu.& not. Abb.
propter illum tex.in c.ij.de cleric.pugnan.in duel.cum simil.ut di-
xi in dicta regula,is damnum dat.Et ibi dictis adde quod dno iura,
quæ allegant Mod.hic expressè probant,ille qui facit per alium,di
catur ipse proprie facere.in l.quod certè.§.j.ibi, præcario propriè
hærede dicor.j̃.de præcar.& in c.mulieres. de sen. exc. in fi.ibi,cū
his committat vere cuius auctoritate, uel mandato delictum cō-
mitti probatur , & per dicta iura,& quædam alia uidetur dicen-
dum,ꝙ statutum quod loquitur in faciente,habeat locum in mā-
dante,& hoc tenet Bar.in l.quemadmodum. C.de agri.& censib.
lib.xj.Et hoc confirmatur s̃m Are.noua ratione in l. Gallus. §. qđ
39 si is.col.fin.de lib.& post.quia dicit,† ipse mandans dicitur esse cā
principalis delicti:quia in dubio non præsumitur ꝙ faciens fuisset
alias facturus,nisi propter mandatum,ut no.in l.pe.in fi.C.de rap.
uirgi.Vnde esset absurdum,ꝙ mandatarius puniretur.& non alius
qui est principalis.Et ad hoc facit:quia ipse qui mandauit,delinqt,
& facit alium delinquere,ut in simili no.per glo.in l. Athletas.§.Pō
ponius in uerbo,in seruitute.j̃.de his,qui notan. infam. & not.gl.
& Ang. per illum tex.in §.eos autem,in auth.ut ind. sine quoquo
suffrag. Et pro ista opinione quidam Mod. aliam rationem indu-
cunt:quia ille qui mādat habet animum delinquendi uere, & per
alium ficte exequitur,unde principaliter animus attēditur.l.uerū.
l.qui iniuriæ.j̃.de fur.& in tali delicto cōcurrit ueritas ex parte mā
datis propter animum:& fictio, quia mādans fictè per alium facit
& ueritas præualet.l.filio quem pater,de lib.& posth. & sic princi-
paliter mandati delictum ascribitur:ideo uidetur ꝙ ipse tanquam
principalis in statuto comprehendatur.¶Quibus tamen non ob
stantib.non uidetur recedendum ab opinione hac, quæ *commutiter*
approbatur.¶Non ob.tex.in d.l.certè,quia s̃m glò.ibi loquitur in
nuncio,qui tanq̃ merus executor facit,actum fundando in perso
nam domini:quo casu ipse dominus proprie dicitur facere:ut no.
Bar.in ru.de exercitior,col.ij.cum si.ut tradit Ale.in l. qđ quis. C.
procur.facit tex.in l.qui autem.§.constituere.j̃.de const.pecu.ubi
Bar.& pro isto intellectu,facit quod dicitur in d.l.certe.§.j.de rati
ficatione,quæ non bene adaptatur in procuratore.¶Secundo re-
spondetur,ꝙ ille tex.loquitur in possessione, q̃ pprie dr̃ esse apud
dominum,licet modus acquirendi sit fictus,ut Bar. ibi dicit in l.ab
emptione,circa fi.j̃.de pac.in l.si is qui p emptore.col.pe.de vsuc.
non uidetur in statuto,quod loquitur in psona faciēte : & non p̄t
40 uerificari in mandante: † quia factum unius non potest dici factū
alterius.l.j.§.ne autem.C.de cad.toll. Vel iij.text.in d.l. certè.intel-
ligitur quo ad effectum iuris,uidelicet quantum ad pœnam. Non
obst. text. in d. c. mulieres. quia Bartol. respondet in d.§. seruus.
ꝙ ille text.intelligitur in foro conscientiæ quo ad pactum.& idem
Abb.in d.c.mulieres.text.tamen loquitur ibi generaliter in ratio-
ne eius.Rom.in d,l.si is qui pro emptore.in antepen.col.subtiliter
ponderat

ADDITIONES.

a ¶Rusticis & mulierib.Adde quod ignorantia iuris non excusat rusticum , si faciat clam.gl.in l.j.C.de interdi.mat.& in l.qui contra.C.de incest.nup.

b Interpretatiue.Mandans dicitur facere interpretatiue .Bal,in l.j.C.de ser.fu. & Bar. in l.iiij.§.si procurator infra quo quisque iu,& in l.i,§.deiecisse.& ibi gl.& Bar,de vi & vi armata,

ponderat tex.in d.c.mulieres,dum dicit, verè committit, nõ dicit
delictũ.vñ intelligit̃ cõmittat.ſ.in legẽ.facit tex.in l. non dubiũ, in
prin.C.de leg.Sed iſta rñſio nõ ſatisfacit,qa tex.ibi ꝑ modũ rõnis
dicit,cũ is ꝯmittat verè,quo caſu de neceſſitate ĩtelligit̃ de delicto
aliàs rõ non cõueniret.Vñ dici põt,ꝙ ſpeciale ibi ſit in ſnĩa excõ.ĩ
qua lata ſit interpretatio.c.pen.de ſnĩa excõ.¶Nõ ob. ꝙ mandans
vr̃ principalis,vt dicit Are.qa mãdatarius hic non erat aliàs factu-
rus.qa hoc nõ facit,vt dicat̃ principalis reſpectu homicidij à mã-
datario cõmiſſi:quia animus non facit homicidiũ,iõ non põt dici
a principalis a reſpectu homicidij.principalis.n.vr̃,qui actualiter cõ
41 mittit homicidiũ.qa non tenebatur obedire.† & mãdãs vr̃ puni-
ri.tanq̃ particeps homicidij nõ vt principalis:vt not.Bal.in d.l.j.§.
ne aũt.col.ij.& ad hoc vr̃ tex.in l.nõ eo minus.C.de accu.ibi,præ-
ter principalẽ mãdatorẽ quoq;.¶Nõ ob.ꝙ in mãdatore vr̃ maius
delictũ:qa facit aliũ delinquere.& fuit rõ Ro. in d.l.ſi is q pro em-
b ptore:qa in mãdante non verificantur verba ſtatuti,[b] quæ loquũt̃
de illo q fecerit homicidiũ Præterea nõ vr̃ maius delictũ, ex eo ꝙ
facit aliũ delinquere:qa mandans punitur ꝑꝑ delictũ ab alio com-
miſſum:ergo vr̃ maius delictũ in cõmittente, auth. multo magis.
C.de ſa.ſan.ecc.¶Nõ ob.illa rõ quæ fundat̃ in voluntate mãdatis:
qa voluntas non committit delictũ de quo ſtatutũ loquit̃. & licet
in delictis animus inſpiacit, verũ ẽ ſecuto delicto, & hoc nõ eſt in
mandante:ſed bene in mandatario,in quo aĩus cũ delicto cõcur-
42 rit.¶Octauò no.ꝙ lex † quæ loquitur de eo q corrũpit,hẽt locũ ĩ
eo q tollit & aufert abſq; corruptione.facit tex.in l.ſi ſeruus. §.in-
quit lex.ĩ.ad leg. Aquil.vbi dr̃ de verbo,corrũpit,ꝙ gñalẽ hẽt ſigni
ficationẽ.Et rõ vr̃,qa reſultat idẽ effectus,vt dicit Pau. de Ca. hic.
Vñ infert,ꝙ falſi tenet̃ ille q occultaret inſtr̃m ſicut ille q laceraret.
43 & tradit Alex.in l.q accuſare,in ii.no.C.de eden. ¶Nonò not.† ꝙ
delictum mandantis,non grauat mandatarium innocentẽ, & ſic
44 † qualitas quæ excuſat mandatariũ,non excuſat mandantem. Eꝯ
verò qualitas mandatarij,aggrauat mandantẽ.l.vtrũ. ĩ.de patri.&
45 in §.alia.inſt.de pub.iu.¶Vltimò no.in fi.cũ.l.ſeq.† ꝙ qñ plures ſi-
mul delinquũt,oẽs inſolidũ tenent̃,de quo no.Bar.in l.fi.ĩ. de ſic.
cũ ſi.vt ꝑ Alex.hic.& in conſ.xv.viſo.li.j.& dixi in regula , fauora-
biliores.de reg.iu.¶In gl.j.concludit ꝙ etiam in eo q corrũpit ci-
tationẽ particularẽ haberet locum pœna huius.l.Sed reprehendit̃
ꝑ Bar.& Doct.*communiter*,qa caſus citationis expreſsè hic excipit̃ ĩ
tex.in ver.incidit.Sed tñ vr̃ ꝙ gl.ſaluari poſſit,qñ qs corrũperet ci
tationẽ in cõtẽptũ iuriſdictionis iudicis.Sed obſtare vr̃ tex. hic dũ
dicit ꝑpetuæ iuriſdictionis.nã attẽta rõne ꝑdicta de cõtẽptu iuriſ-
dictionis,nõ eſſet vis in edicto ꝑpetuæ iuriſdictionis,niſi dicamus
ꝙ in edicto ꝑpetuæ iuriſdõnis vr̃ factũ in cõtẽptũ iuriſdõnis,non
ſic vr̃ in citatione priuata,qa illud factũ vr̃ prò priuato intereſſe:&
ita cõiter cõtingeret.Si tñ cõſtaret ꝙ in citatione priuata ille q cor
rumpit,hoc feciſſet in cõtẽptũ iuriſdõnis,tali caſu glo.ſaluari põt.
46 ¶†Subijcit tamen Bar.ꝙ corrumpens citationẽ dẽt puniri arbi-
trio iudicis.ar.l.pe.ĩ.de.deli.Immo vr̃ ꝙ pena tali puniat̃, vt dicit
Ale.hic.per.l.pen.ĩ.de fal. vbi dr̃ hodie qui edicta propoſita dolo
malo corrumpunt,falſi pœna plectuntur.Sed tñ ille tex. non vide
tur bene adaptari ad.q.gl. hic, quia loquitur generaliter de corrũ-
pente edicta propoſita,nõ de citatione,de qua gl.hic dicit.Et ideo
tex.in d.l.pe.intelligitur qñ agit̃ criminaliter.& tex hic procedit.
qñ agitur ciuiliter.& ita ẽt videtur ſentire Alex.hic. Et ex iſta glo.j.
47 colligitur ſm Bal.hic in prin.† ꝙ in pœnis ẽt procedatur de ſimi.
ad ſimilia.pro quo Ale.alle.tex.in c.j.§.porrò,quæ fu.pri. cã bene.
ami.vbi Bal.dicit illũ tex.meliorem eſſe de iure.Sed tñ ad illũ text.
rñderi põt,ꝙ tex.ibi vlterius proceſſit ita diſponendo, ita ꝙ abſq;
vlteriori diſpõne aliud dicendũ fuiſſet:vel ibi loquit̃ ĩ feudo, ĩ quo
nõ agitur de mera pena,& quia reuertitur ad dominum feudi ad
quem facilior eſt regreſſus,arg.c. j. de feu. Et ad illum text. etiam
aliter rñdit Imo.in l.ſi verò.§.de viro.col.antepen.in ver.non obſt.
qd habetur.ĩ.ſo.ma.& ex ibi dictis ꝑ eũ firmari poteſt cõcluſio ne
48 gotiua,† ꝙ in pœnalib.extẽſio.fieri non dẽt.de quo Ang. Are latè
in §.ius aũt ciuile.char.pe.col ij.de iuſ.& iu.vbi alle.xiij glo.ꝓ par-
te negatiua, ꝙ non dẽat fieri extenſio in pœnalib.& ibi ẽt. xij.in ꝯ-
rium adducit.itaque firma regula dari non poteſt & dixi in regu-
la in pœn.¶In ea gl.in fi.ibi,de æqtate.hoc dictũ gl.falſum videtur
ſm Ang.hic,quia pœna ſapit rigorem,& non æquitatem. Sed gl.
ſaluari põt,quia æquitas eſt,ꝙ delicta puniantur ita Bart. expreſsè
dicit in l.ſi is qui pro emptore.col.xviij.ĩ.de vſuca.in verſ.iij.inſta-
tur, vbi allegat duo iura.text.in l.non ſolùm.§.j.ĩ.de iniu. vbi di-
citur actio iniuriarũ,ex bono & æquo eſt.& in l.q̃ſitũ.ĩ. de ſepul.
vio.vbi dicitur ꝙ actio ſepulchri violati in bonũ & æquum conce
pta eſt.¶In gl.in verb.quingẽtorũ,ibi l.hodie.de intellectu huius.
l.s.dictũ eſt.¶In glo.in fi.ibi actori datur,& hoc limitat̃, vt ꝑ Bar.
hic latè.& dixi in rub.extra de iud.co pe.& fi.in ij.lec.¶In gl.ĩ ver.
tenebit̃.Bar.ſequit̃ gl.& ita dicit ꝙ tex. hic procedit in dilecto in-
nominato,ꝓut loquitur hic.Secus eſſet in delicto noĩato,vt Bart.
hic concludit.Ex qua inferri videtur,ꝙ iſte tex.non haberet locũ in
homicidio,quod eſt delictum nominatum.Et hoc nõ videtur ve-
49 rum,† quia ſi quis ignoranter acciperet à me uinũ uenenatũ,& de
mandato meo daret Titio, qui mortuus ſit ,non videtur ꝙ mãda
tarius qui de veneno ignorabat,de homicidio teneat̃,quia nõ hẽt
aĩum occidẽdi:ergo nõ tenet̃.l.pe.C.de ſic.l.j.§.diuus,& l.diuus.ĩ.
de ſic.& de veneno hr̃ in l.iij.§. adiectio aũt. eo. tit. ille aũt qui de
veneno ſciebat,vr̃ puniẽdus,vt hic dr̃.& hoc mõ vr̃ ꝙ iſte tex.etiã
haberet locũ in delicto noĩato,ꝓut eſt homicidiũ.ꝯ Bart.hic. Vñ
ad duo iura alleg.in ꝯriũ rñderi põt.Primò ad l.ſi is qui rem.§.ſi tu
Titiũ,ĩ.de furt.ꝙ ibi ego feci ꝙ tu acciperes pecuniam , vt faceres
furtũ noĩe tuo.nã cum tu non tenearis furti,quia eras in bonafide
& tali caſu,quia non fuit furtũ,ẽt ego non teneor de ope vel man
dato.Si verò mandaui tibi,vt faceres furtum meo nomine,& tũc
ego ſciens teneor,licet mandatarius eius ignorãs non teneatur,&
ita dñt quidã Mod.hic.Sed iſta diſ.non ſatisfacit,quia rõ in qua fũ
dat̃ tex.in §.ſi tu Titium.militat vtroque caſu,qa ſi furtum non ſit
non põt alius teneri de ope,nec de mandato.Sed tenetur actione
in factum ille,qui in dolo, ibi dicit̃, & ĩ hoc ꝯcordat cũ iſto tex.in
quo ille qui fuit in dolo tenetur, ſed non tenet̃ furti , quia non eſt
furtũ. Ad l.ſi qs quid perferendũ. rñdet̃ ꝙ ibi non tenet̃ furti mani
feſti quia deprehenſus nõ fuit : ergo non negatur ibi, quin teneat̃
furti non manifeſti.Sed hoc tñ nõ vr̃ verum,qa ſi furtũ non ſit,er-
go nõ põt mandas furti teneri.d.l.ſi is qui rẽ.§.ſi Titiũ,ſed tenetur
actione in factum,quia fuit in dolo,vt ibi dicitur,& ita intelligitur
d.l.ſi quis quid ꝑferendum.vt concordet̃ cũ d.§.ſi tu Titium.¶In
50 gl.fi.extra gl.opponit Bar.de l.ſi multi.ĩ.de publ.& concludit † ꝙ
plures officiales delinquentes,pro vno tenentur.& ad idẽ tex. in l.
aufertur.§.fi.ĩ.de iu.fiſ.& ibi Bar.in l.magiſtratus.in prin.ĩ.ad mu
ni.in l.fi.col.ij.de ſic.& in l.qui in contractibus.in fi.C.de iu. fiſ.li.x.
& Bal.rub.C.de poe.iu. in ver. quæro quid ſi plures. & tradit Paris
de pub.in tra.ſynd.char.lxxxj.col.iij.ver.plures officiales. Et ex his
tandem diligenter.l.iſta expedita ſit.

ADDITIONES.

a ¶Principalis.Immo eſt principalis,ut puta author delicti,cuius nomine ,& contem
platione ſit.
b ¶Statuti.Immo potentius verificantur verba, & mens.

LEX IX

1 *Dominus pro furto facto à familia ſeruorum,tenetur in effectu pro vno tantũ.*
2 *Dominus tunc tenetur pro ſingulis,quando quilibet ſeruus à ſeipſo motu pro
prio facit.*
3 *Maieſtas in pretore,& alijs inferioribus à principe dicitur ſecundum quid,in
ipſo ſuppremo principe maieſtas dicitur ſimpliciter.*
4 *Maieſtas dicitur triplex.*
5 *Magiſtratum & publicam perſonam offendere,eſt maius delictũ q̃ priuatam.*
6 *Pena debet commenſurari delicto.*
7 *Statutum quo cauetur,quòd credatur iuramento damnum paſſi,an habeat lo-
cum in furto.*
8 *Furtum appellatur damnum ex communi vſu loquendi.*
9 *Dictio ſi quis,complectitur familiam,etiam in materia penali.*
10 *Iura que loquuntur per verbum ſi quis,an habeant locum in vniuerſitate.*
11 *Perſone appellatione non venit communitas.*
12 *Ratio non videtur eadem in vniuerſitate,quæ eſt in perſona particulari.*
13 *Furtum vnum dicitur,in pluribus ſeruis facientibus furtum.*
14 *Iniuria an ſit delictum nominatum.*
15 *Furti nomine,omnis alienæ rei vſurpatio intelligitur.*
16 *Furtum vbi commiſſum eſt à familia, omnes pro vno tenentur , ne dominus
priuetur tota familia.*
17 *Familia ſeruorum corrumpens album pretoris,licet omnes teneantur, tamen
ſi tota familia mandet vni quòd album corrumpat,pro vno tantum tota fa
milia tenetur.*
18 *Quemadmodum,dictio,videtur denotare ſimilitudinem abſolutè.*
10 *Verbum iniurioſum,ſi eodem tpe idem pluries repetitum ſit,pro vno habetur.*
20 *Vulnerans & inſultum faciens eodem tempore,non punitur de inſultu,ſed tã-
tum de vulnere.*

1 SI familia. ¶†Noto primò , ꝙ dñs ꝓ furto facto à familia ſeruorum tenet̃ in effectu ꝑ vno tm̃.ad idem tex.in l.j.§.j.ĩ.ſi fami.fur.feciſ.dicat.& hoc intelligitur.qñ delictũ fuit vniformiter à familia cõmiſſum:Secus ſi difformiter,vt qa in vno fuit furtum manifeſtum, in alio nõ manifeſtũ:qa tunc pro ſingulis tenetur,vt no. Ang.ꝑ illum tex.in l.ſi quis qd perferendũ.§.fi.ĩ.de fur.& ſequuntur hic Alex.& Mod.Sed aduertendũ eſt,qa tex.in d.l.j.§.j.adducit rationẽ,q̃ ẽt vr̃ militare dato ꝙ delictũ cõmiſſum fuerit difformiter , dum ibi dr̃, ne plures euertant domini patrimonium , ideo pro vno tantum tenetur. ¶Non ob.tex.in d.l.ſi quis.§.fin. quia ibi loquitur in diuerſis delictis,non quando agitur pro vno delicto,prout loquit̃ tex.in d.l.j.§.j.Vel ſcdò dici põt,ꝙ dum ibi dicitur,ꝙ dñs tenet̃ pro vtroque,eſt verũ de rigore iuris:non tñ negat tex.ibi quin liberetur : ſi ſoluat pro vno,ne plures euertant domini patrimonium.d.l.j.§.j. Vel tertiò tex.ibi loquitur in duob.particularib.ſeruis,nõ in familia,

3 lia, put dr̃ in d.l.j.¶† Secundò limitatur, quando cõi ꝯsilio. & voluntate furtum committitur, Secus si quilibet à seipso motu proprio hoc faceret, qa qñ ꝓ singulis tenetur. arg. l. sp. § si quis in sepulchro. ȷ. qđ vi, aut clã. ita dñt Alc & Mod. hic post gl. & Bar. Sed ꝯsiderandum est, rõ d.l.pe.§.j.ne dñs priuet tota familia. pariter militat: siue singuli hoĩes, siue cõicato cõsilio furtũ fecerĩt. ¶ Nõ ob. tex. in §. si quis in sepulchro: qa loqtur in liberis hoĩbus, qui ex ꝓprio eorum delicto tenẽtur, secus est in dño, qui ex facto seruorum eius ꝯuenitur. ¶ Tertiò qđ dr̃ de furto familiæ, vt pro vno agat, nõ ꝓcedit si agat criminaliter: qa oẽs de familia tenẽtur: vt no. Bar. in d.l.j. in versi. q̃ro vtrũ ista lex, vbi hoc dicit per istũ tex. Ale. hic tenet ꝯtrium post Bar. hic. Et pro ista opi. bñ facit tex. hic, dũ dicit, ꝙ in furto est vnũ factũ. ista rõ militat, siue ciuiliter siue criminaliter agatur. Et pariter rõ q̃ adducitur in d.l.j.§.j.ne dominus priuet familia eodẽ mõ procedit si agat criminalr.

2 Et rationes Bar. in d.l.pe. rñdit Alex. hic. ¶ Scđo no. ꝙ maiestas ẽt ꝑtori attribuit, vt no. Ale. hic ad idẽ tex. in l.pe.s̃. de iust. & iu.† nã in ꝑtore, & aliis inferiorib. à principe, dr̃ maiestas ſm qđ in ipso supremo principe maiestas dr̃ simpliciter. l.iij. C. de epis. aud. l. fi. C. de dela. lib. x. in fi. & in tit. ȷ. & C. ad leg. Iul. maie. Et q̃nque tñ exprimitur maiestas imperatoria in procem. insti. in prin. ibi, imperato-

3

4 riã maiestatẽ, & de regia maiestate dicitur in l.pe. vt ne priua. †Et triplex maiestas dr̃, vt Maria. tradit in consi. xxii. sequẽdo ordinẽ. col.ij. & ibi, qñ dicatur ꝯmitti crimen læsæ maie. de quo no. Bal. in cõsi. lix. licet alleganter. li.j. Old. in consi. xliiij. q̃ritur, in vj.q. Cum. in consi. liij & Nell. in j parte secundi tpis. q. xiij. & late Bar. Soc. in ꝯsi. 275. in causa fratris. Et ista addenda sunt ad ea q̃ Fely. scribit in

5 c. cum non liceat. co. vij. de ꝑscrip. ¶ †Tertiò no. ꝙ damus delictũ est offendere magistratũ, & publicã personam, q̃ priuatam. facit

6 tex. in §. atrox. inst. de iniu. & ideo maior pœna imponi dẽt: †quia pœna dẽt ꝯmensurari delicto. c. q̃siuit. in fin. de his, q̃ fi. à ma. par. cap. c. fi. de exces. pl. in c. felicis, §. illud. de pœn. in vj. cum si. vt dixi in c. at si clerici. in prin. col. v. de iud. & in consi. lxv. col. fi. ¶ Quartò no. hic, ꝙ furtũ & dãnũ ponuntur tanq̃ diuersa. ad idẽ tex. in l. q̃tæ. de pub. in l.ij. §. si quis nõ hoĩes. ȷ. vi bon. rap. in l. nauta. ȷ. nau. cau. stab. & in l. si seruus seruum. §. oliuã. ad leg. Aqui. & p illũ text.

7 arguit Bal. ibi, † ꝙ statutũ quo cauet, ꝙ credatur iuro dãnũ passi, non hẽt locũ in furto, & idẽ Bal. in d.l. nauta. cum si. tradit Alexã. hic reassumum Mod. & idem Ale. in l.ij. ȷ. de dam. infe. & in consi. clxviij. requisitus. li. ij. & dixi in ꝯsi. lxxxiij. in causa inquisitionis. Sed aduertendum est, qa ista conclusio nõ videt vera: qa imo si statutũ g̃naliter loqtur de dãno, videtur habere locum in furto: qa dãnum est diminuto patrimonii. l. iij. ȷ. de dam. infec. & hoc verificatur in furto. & ad hoc bñ facit tex. in l. in rõne. la, ij. in prin. ad l. Fal. vbi in prin. dr̃ de furto rapina, & incendio. & de quocũque dãno facit ru. de iniu. & de dam. dato. & c. nostra. e. tit. & videtur ꝙ damnum dupl̃r considerari possit. Primo tanq̃ genus Scđo tanq̃ spẽs: vt de adoptione, & de arrogatione dicitur in l.ij. ȷ. de adop. Et idẽ de cognitione, & agnatione dicitur, & de verbo petatur, & reperatur no. Bar. in rub. ȷ. so. mat. & hoc modo rñdetur ad iura. s̃. allega. quia illa diuersitas consideratur tanq̃ genus & spẽs, vt no. in ru. C. de ser. & aqua. Et quia in iurib. pal. prius dicitur de furto, & postea de damno. Secus eẽ, si prius dictum fuisset de dãno: qa tunc necessarium non fuisset dicere de furto. Et ideo statutum ꝙ credatur iuramento damnum passi, etiam videtur habere locum in furto: qa damnum accipitur in genere, & qa eadem ratio videtur in

8 furto. ẽt† cõi vsu loquendi furtum damnum appellatur. Et ita in terminis scribit Barth. Veron. in consi. xviij. statutũ est Vincentiæ.

9 ¶ Quintò no. hic iuncta. l. si quis. s̃. eo. † ꝙ ista dictio, si quis, complectitur familiam, ẽt in materia pœnali, & pari ratione videretur comprehendere ciuitatem, & vniuersitatem. & hoc facit ꝯ Bal. in l. oẽs populi. col. pen. ver. sed nunquid. de iust. & iu. vbi concludit ꝙ tale verbum respicit personam verã, & non fictã, prout consideratur in vniuersitate. & ꝯ Bal. Mod. in l. si quis maior. col. ij. C. de transact. inducunt text. in l. nihil interest. ȷ. ad Maced. in l. item ait pretor iuncta. l. ergo sciendum. ȷ. ex cui. cau. ma. & in c. quoniam.

10 ver. si qs. xlvij. dist. iuncto. c. ꝯquestus. de vsu. † vbi iura quæ loquũtur per verbum, si quis habet locũ in vniuersitate: qa eadem ratio videtur. Et ita etiam in casu quo Bal. loquit dicendũ est. Sed tamẽ opin. Bar. verior videtur: quia dictio illa, si quis. respicit personam,

11 & appellatione personæ † non venit communitas. auth. itẽ nulla cõitas. C. de epi. & cle. & no. Bal. in rub. C. ad Treb. in fi. cum si. vt tradit Ro. in ꝯs. cxcv. in casu pmisso. & in consi. cccc. q̃ritur an statutum. ¶ Non ob. iura alleg. s̃. in contrarium, qa illa procedũt virtute extensionis factæ specialiter in illis casibus. vt dicit Roma. in consi. cccc. in fi. & idẽ Ang. in d.l. nihil. & Ant. de but. in c. graue. in iiij. no. de præben. & ideo si extensio in dictis casibus facta non fuisset, nõ haberet locum. & idem Rom. in l.ij. in prin. col. ij. ver. ij. an

12 statutũ. de ver. ob. † Et in vniuersitate non videtur eadẽ rõ, q̃ est in ꝑsona particulari, vt colligit in c. Romana. §. vniuersitatẽ. de sent. excõ. in vj. & no. in c. vniuersitatis. de do. & cõtu. & de his. Fel. scribit in c. eã te. de rescri ¶ Sextò not. ibi, in furto vnã dr̃iam, q̃ facit

13 tex. † ꝙ in plurib. seruis facentibus furtum, vnũ furtũ dr̃, sed in dãtibus damnum vel inferentib. iniuriam, dicuntur plura facta, & rõ diuersitatis non facile ꝑscrutari põt. Bar. dicit ꝙ furtũ est dilectũ nominarum, & sonat in ius. Sed corrũpere edictũ ꝑtoris, vr̃ delictum innominatũ: qa sonat in factũ, si qs corruperit. Et idẽ dicit Bar. de damno, & iniuria, vt latius p eum hic. Mod. dñt ꝙ ista ver-

14 ba Bar. nihil sunt nec aliquid declarãt. Sed dici põt ꝯ Bar. † ꝙ ẽt iniuria vr̃ delictũ nominatũ: & vr̃ sonare in ius, sicut furtũ qa reqrĩt ꝙ iniuria fiat animo iniuriandi. l. illud. ȷ. de iniu. l. si non conuitii. C. eo. tit. Mod. tñ defendendo Bar. dñt, ꝙ iniuria non est delictum nominatũ, sed vr̃ nomẽ g̃nis. qa qcqd fit non iure in iniuriã fieri dr̃ inst. de iniu. in prin. Sed certè ista rõ parũ valet: qa iniuria in proposito nõ accipit largo mõ, ꝓ eo qđ nõ iure fiat: qa ẽt hoc mõ furtũ esset iniuria. Sed accipit iniuria in spẽ, ꝓ cõtumelia: vt tex. distiguit in l. pe. in prin. ȷ. de iniu. Sic ẽr furtũ largo mõ. alia delicta cõ-

15 plectitur, † qa furti noĩe, oĩs alienæ rei vsurpatio intelligit. xiiij. q. v. in c. pœnale. & xxij. q. iiij. in c. meretrices. & sic rõ Bar. nõ vr̃ vera: qa vt s̃ dixi, ẽt iniuria in spẽ videt delictum nominatum. Et cõtra Bar. ẽt facit: qa si plures cõmittunt furtũ, dño sciente, dñs tenetur ꝓ quolibet seruo. d.l.pe. vbi Bar. si fa. fur. Et sic tunc non vr̃ vnũ furtum, sed plura: qa plures delinquunt, & ꝓ singulis tenet ergo ideo Bar. non vr̃ bona. Vnde aliam rõnẽ diuersitatis adducit Pau. de Ca. hic, qui dicit, ꝙ furtum dicit vnũ: quia denominatur à re subtracta, & sic vna res est, ita vnum furtũ videt. & idem Bal. dicit in l. cũ rationib. C. qui acc. Ale. reprobat istã rõnem qa sequeretur ꝙ si plures res simul subtractæ fuissent, ꝙ essent plura furta. & hoc falsum est: qa vnum furtum est vt no. Bar. per illũ tex. in l. eũ q̃ § idem dicit. cũ gl ij. ȷ. de fur. Sed ad illum tex. videtur posse respõderi ꝙ ibi loquitur in vno qui plures res subtraheret in casu nostro erant plures personę, q̃ delictum committunt. Sed ꝯ Paul. de Cast. melius facit tex. in l. ita vulneratus. §.j. ad leg. Aquil. & in furto hoc ꝓbatur in l. vulgaris. §. fi. ȷ. de fur. & in l. si plures. ȷ. de iniu. in quibus iuribus hr̃, & si plures cõmittunt vnũ delictũ, oẽs tenẽ-

16 tur. ꝯ Pau. de Ca. Et ideo ad tex. hic responderi potest † ꝙ speciale sit in familia: ꝙ oẽs pro vno teneantur, ne dominus priuetur tota similia & idem de iniuria illata à familia. l. illud. ad l. Aql. Et hoc statutum fuit ex æquitate quia dominus ex facto alterius absque

17 eius culpa conuenitur. ¶ Septimò & vltimo no. in fi. † ꝙ licet familia seruorum corrupens album prætoris oẽs teneantur, vt in prin. hic, tamen si tota familia mãdet vni, ꝙ albũ corrumpat, pro vno tm̃ tota familia tenet. & ratio vt ſm Bar. qa respectu recipiẽtis est vnum mandatum, & vnũ consiliũ. In quo aduertendum est. Primo, quia attenta hac ratione, si mandatum esset factum plurib. à familia, pro omnibus tenetur: & dẽret tex. restringi, qui loquitur generaliter. ¶ Secũdo ꝯ Bar. facit qđ. s̃. dictum est quia quando plures delinquunt ex eorum persona, reputantur plura delicta. licet respectu recipientis vnũ delictum sit. Sed breuiter dici potest hoc esse speciale hic in domino, qui conuenitur ex persona alterius. Et ad tex. hic in fi. facit qđ no. Bar. in consi. ccxxxiij. municipali. vbi concludit ꝙ ille qui præstat auxilium pluribus cõmittentib. homicidium pro vno tenetur. ¶ In gl. in verbo, in furto vnũ. ibi. §. si in sepulchro. illo. §. non videtur bene adaptari ad dist. Marti. qa ibi cõi cũ filio erat datum damnũ, & tamen singuli tenentur, & ibi, non loquitur in seruis, vt dixi in j. no. Et dist. Marti. confunditur per istum tex. vbi datum fuit damnum à familia, & tamen singuli tenentur. ¶ In ead. glo. ibi, tu dic. gl. ponit aliam sol. & concludit speciale esse in albo: & ꝙ in furto, & iniuria idem sit. d.l. illud. ¶ Non ob. tex. hi qui videtur æquiparare album, & damnum, vt hic in ver. quemadmodum quia dicit glo. æquiparatio procedit isto respectu, quia plura facta sunt, sed non est idem ius. & Doct. *communiter* sequuntur. Et dicunt Mod. not. ꝙ dictio, quemadmodum, denotat similitudinem facti, non iuris. Sed certe ista communis intelligentia nõ satisfacit: qa pluralitas factorum hic consideratur ad effectum iuris: vt patet hic in furto, in quo qa vnum reputatur,

ADDITIO

2 ¶ Criminaliter. Et sic Deci. sequens Alex. limitationem hanc conuertit in ampliationem, sed nullo iure hanc ampliatio probatur Cæterum doctorum super his legib. intricationem uisus est Ale. Para. lib. 2. cap. 16. si euoluere, distinguens. an vno communicato consilio familia deliquerit. & tunc locus sit legib. quæ debent dominium liberari soluendo pro vno secus si suo quisque consilio etiam simili deliquerit & hoc argute qui debet dicendum est, sed non congruit rationi in his legibus expresse, quæ pariter locum habet siue communicato consilio siue non deliquerit. ut Dec. hic nu. 2. etiam nos dicimus regulam huius. l. & d.l. illud & d.l. 1. seruandam in omni priuato delicto. siue constet de communicato consilio. siue non, siue dubitatur Et ad l. si plures. de iniur. quæ sola obstare videtur respondetur, quod non ob. nec hanc regulam lædit. non. n. dicit dominum teneri insolidum pro singulis singulorũ familię iniuriis, sed tantum ostendit maiorem esse iniuriam, si tanto pluries ęstimandam. sufficit tamen, quod dominus soluat quantum si unus liber homo talem & tantam iniuriam hoc est tot seruis coadunatis. uel ad hoc missis fecisset. Sed si res tam atrox & grauis exempli sit ut extraordinariam pœnam exigat, tamen cessant dicta iura. quod attinet ad correctionem criminalem, & singuli pro modo delicti plectentur.

18 putat, pro vno tenet. † Et qa illa dictio, quẽadmodũ, a vr̃ denota-
a re si͞litudinẽ, absolutè. l. quẽadmodũ. de sup. leg. l. quẽadmodũ. C. de agr. & cen. li. xj. in l. diuus. ff. de vsu & ha. in l. vẽditor. ff. de hære. vel act. ven. Vñ cogitabã φ tex. intelligi possit simpl'r ,put loqt, & sic ẽt ad effectũ iuris ↄsiderãdũ hoc mõ: qa tex. hic æquiparat albũ corruptũ à familia: quo casu oẽs & singuli tenent, & damnũ datũ, vel iniuriã illatã à plurib. seruis, non tñ à familia: qa de familia nihil dr̃, vt patet ibi, quẽadmodũ cũ plures serui. Et hoc intelligi põt in seruis pluriũ dñorum ,put glo. hic dicit. & ẽt intelligi potest in plurib. seruis, eiusdem dñi: qui vt singuli faciũt p se, & ibi non est familia. Et ↄcl'o sit, φ in albo corrupto, sp̃ sunt plures pœnæ, & plura facta, licet factũ sit à familia. Et idẽ erit in dãno, vel iniuria illata à plurib. seruis particularibus: qa plura facta sunt: & plures pœnę. Et sic similitudo in facto, & in iure procedit. Si verò à familia facta sit iniuria, vel illatũ damnum, vna tm̃ erit pena, sicut in furto. d. l. illud. ad le. Aquil. ¶ Postremò ad mãm qñ dicatur vnũ delictũ, Bart. in l.
19 apud Labeonẽ. §. j. ꝟ. de iniu. † concludit φ idẽ verbũ iniuriosum: si eodẽ tpe pluries repetitum sit, pro vno hr̃. facit gl. no. in l. 4. ꝟ. de pig. act. cũ si. vt dixi in l. pe. C. de pac. & hoc vr̃ procedere, nisi statutum dicat, φ quis puniatur pro quolibet verbo iniurioso: ,put sensit Bal. hic, col. fi. in prin. in ver. iij. qñ delictũ. Sed tñ hoc nõ vr̃ verũ qa ẽt si statutum dicat, pro quolibet verbo iniurioso, tñ intelligitur ex interuallo: vt no. tradit. Bar. in consi. 108. in q. vertente. tunc enim sunt plures iniuriæ, qñ idem verbum iniuriosum ex interuallo reiteratur, vt in no. casu. Ro. scribit in ↄs. 74. qa superius. col. pe. ver. videndum ergo. Et ad hoc facit tex in l. illud. §. fi ꝟ. ad le. Aq. vbi si qs vno ĩpetu, plurib. vulnerib. vnũ hoĩem occiderit, soiũ de occiso tenetur. Secus si qs vulnerauerit, & cũ interuallo postea occide-
20 rit, qa tũc & de vulnere, & de homicidio puniri põt. † Et iõ ĩsultãs & vulnerãs eodẽ tpe, nõ punit de insultu: sed tm̃ de vulnere, vt no. Bar. in l. nunq̃ plura. col. pe. ver. ij. pone exemplũ. ꝟ. de priua. deli. Et hoc verũ intelligitur, qñ insultus, & pcussio facta sit in eodem territorio. Secus si in vno territorio factus sit insultus, & in alio pcussio: quia tũc nõ ↄfunditur insultus cũ pcussione: vt no. Bal. dicit ĩ c. j. §. iniuria. col. v. ver. q̃siuit Ia. But. de pa. iur. fir. & sequit Are. in ↄs. x. casus talis est. col. pe. Contrariũ tñ in hoc vr̃ sentire Bart. in l. & si amici. §. j. in l. qđ ait, de adult. vbi in diuersis territorijs, tenet φ insultus & tractatus ↄfundant cũ delicto prĩcipali, dũ alleg. d. l. illud.

ADDITIO.

a ¶ Quemadmodum. Similitudinariè ponitur vt hic, & in l. iij. §. si duobus. & ibi gl. in ver. vtique. infra de adi. le. & in l. quemadm. de acqu. pos. Item quandoque ponitur interrogatiuè, gl. & Bar. & do. in ru. ver. quæro. j. infra, sol. ma.

LEX X.

1 *Iudex in propria causa, nemo esset debet.*
2 *Testificari in causa propria, an quis possit.*
3 *Notarius non potest in causa propria instrumentum conficere.*
4 *Dispositioni negatiuæ renunciari non potest.*
5 *Iudex in causa propria & suorum quis esse potest, nisi recusetur. Vide ampliationem huius num. 13.*
6 *Iudex an possit causam psopriam alteri delegare.*
7 *Arbiter quis esse non potest in causa propria, secus tamẽ in arbitratore nu. 8.*
9 *Arbiter æquiparatur iudici.*
10 *Imperator potest esse iudex in causa propria.*
11 *Iudex potest iudicare in propria causa, quando facta est notorium.*
12 *Iudex in propria causa esse potest ille, qui non potest recurrere ad superiorem pro iusticia.*
14 *Exempla non restringunt regulam.*
15 *Pater qui habet potestatem legitimandi, an possit proprium filium legitimare.*
16 *Actor videtur personam iudicis approbare.*
17 *Iudex an quis esse possit inter familiares, vel coniunctos.*
18 *Officiales principalis magistratus si delinquãt in eorum officio, an ab ipso principali magistratu puniantur.*
19 *Suspicio quando cessat in persona iudicis, an possit iudicare inter coniunctos.*
20 *Consuetudine an induci possit, vt quis sit iudex in causa propria.*

1 Vi iurisdictioni. ¶ † Primò no. φ in causa propria quis iudicare nõ potest. id idẽ tex. in l. j. C. ne qs in sua causa. facit text. in l. eos. in
2 prin. C. de app. † Sic etiam in cã ,ppria, qs testificari nõ põt. l. nullus.
3 ꝟ. de testi. & in l. oĩb. C. e. tit. Et pari rõne † nõ potest notarius ĩ cã eius propria instrumẽtum cõficere: vt no. Bart. in l. filius. §. sequẽs. in l. impuberem. §. fi. ꝟ. de fal. cum si. vt dixi in consi. xlij. in ij. dub. Et quod dicitur hic de iudice, ampliatur ẽt si iudex sit dñs in loco: qa in causa propria iudicare nõ põt: vt no. Old. in cõs. cxxiiij. φ remissio quæ petit. Et ideo si est qõ inter dñm feudi, & vasallum, dñs feudi iudicare non põt, sed ad pares curiæ recurritur. c. imperialẽ. §. fi. de prohi. feu. alie. cum si. vt tradit Alex. in ↄs. lxxix. circa primum li. j. & dixi in c. cæterum. de iudi. ¶ Scđò ampliat, vt iudicare nõ pos-
a sit in cã propria, ẽt aduersario consentiente: a vt no. Abb. dicit in ca. in Genesi. in iij. no. de elec. & Soc. sequitur in consi. xcvj. viso ,pcessu. col. 4. Et ad hoc facit regula illa negatiua, ne qs in causa sua.
4 † Nam dispositioni negatiuæ renunciari non potest, vt no. p gl. in l. pe. in gl. fin. ad fin. C. ne fideius. do. dẽ. & ideo non valeret sñia lata in cã ,ppria: vt Abb. concludit in c. venissent. in gl. fin. ver. sed quæro. de iud. Sed tñ aduertẽdum est: qa talis prohibitio vr̃ fundata in p̃sumptione, q̃ hr̃ in cã propria pp affectionẽ: & sic vr̃ hoc ,phiberi pp honestatẽ: vt coll'r in d. l. j. ibi, iniquum est. Vñ cùm talis prohibitio facta sit, non pp inhabilitatẽ psonę, sed pp honestatẽ, actus in ↄriũ valet, vt no. Fede. in ↄs. ccxciij, factum tale est, col. fin. Ro. in cõs. ccxv. quo ad primum. in ij. dub. Abb. post Ant. de But. in c. ij. de iud. cum si. vt dixi ibi col. xj. Et ad hoc facit: qa tex. hic dicit nõ dẽt, nõ aũt dicit non põt: vt ẽt Alex. ponderauit hic, & prius Pau.
5 de Cast. concludit † φ iudex in causa propria, & suorũ b sit iudex,
b nisi recuset. p. l. in priuatis. ꝟ. de iud. & in l. quin etiã. de arb. Et hoc idem ↄfirmatur: qa etiã si hoc esset datum pro forma: ex quo respicit vtilitatem priuatam, renunciari potest: vt no. Abb. per. illũ tex. in c. fi. §. his autem. in ij. no. de offi. deleg. facit tex. in l. filio p̃terito. de iniu. rupt. cum si. vt dixi in l. pe. C. de pac. & in tali casu alleg. s̃. in ↄrium non videntur procedere, vt dixi in c. cum venissent. de iud.
6 & ẽt infra videbimus. ¶ † Tertiò ampliatur, vt alteri iudex delegare non possit, vt Bar. cõcludit: qa ad petitionẽ partis delegatus dari non dẽt. l. obseruandum. ꝟ. de iud. Ergo multo fortius non vr̃ φ ipsa pars iudicẽ dare possit. sed ↄrium dicit Pau. de Cast. hic per. l. p̃tor. ꝟ. e. Et ad hoc facit: qa suspectus in cognoscendo, non est suspectus in delegando. c. si quis ↄ clericum. de fo. cõp. Non ob. l. obseruandũ: qa intelligitur qñ pars est pñs, & ↄdicit, alias, secus, vt ibi
7 no. per gl. & Doc. ¶ † Quartò ampliat hoc ẽt hr̃e locũ in arbitrio c
c l. pe. ꝟ. de arb. qa sibi imperare non potest, vt ibi dr̃. † Secus tamen ẽ
8 in arbitratore, vt dñt simpl'r Mod. hic, per. l. si libertus ita iurauerit. ꝟ. de ope. lib. Adde Bal. in c. j. §. inter pares. col. ij. in ver. sed qa fit mẽtio de l. Corradi. Ab. in d. c. cum venissent. co. fin. ver. sed quæro. & Car. in cons. ccxl. & quo ad primum. col. j. Et ratio diuersitatis ma-
9 nifesta vr̃, † qa arbiter æquiparat iudici. l. pe. ꝟ. de arb. Secus vr̃ in arbitratore, q non adstringitur ad ordinem iudiciariũ, vt not. Inn. in c. Quintauallis. de iureiu. refert Bal. in l. fi. in iij. q. C. de contrahen. emp. Vlterius tñ considerãdũ vr̃, qa probabiliter dici potest, φ ẽt arbiter in cã eius propria iudicare possit: quia põt hoc iudex, nisi recusetur, vt. s̃. dictũ est: & sic ex tacita voluntate partis, vr̃ φ iudex possit à fortiori cum expressa voluntate q̃ in arbitro, vel arbitratore reperitur. Non ob. l. pe. qa intelligi põt, qñ superuenit φ post compromissum res propria efficitur, vt sonãt illa verba, de re sua arbiter factus. vt in simili hr̃ iudice, in l. Iulianus. ꝟ. de iudi. Sed si de nouo pars consentiret, videret valere cõpromissum: vt in si͞ hr̃ ĩ l. nõ distinguemus. §. sacerdotio. ꝟ. de arb. Obstare tñ vr̃ tex. in l. pe. in ratione, dũ inquit, φ sibi ipsi imperare non põt. Et ista ratio ita vr̃ hr̃e locũ in arbitratore, sicut in arbitro, nisi dicatur φ non valebit vti sñia: qa tex. dicit sñiam dicere non põt, valebit tñ vt pactũ: iuxta no. p gl. in l. ij. C. cõia vtri. iud. Vel considerãdũ est, φ si res efficiat ,ppria, ita φ eadẽ psona sit actor, & reus, non põt sñiam dicere: qa nõ cadit cõdẽnare seipsũ sibi: al's secus: vbi remaneret distincta psona actoris, & rei d. l. si libertus ita iurauerit. Et p reg. huius. l. inferunt Mod. hic ad dictũ Bal. in c. j. §. iniuria. ĩ prin. de pa. iu. firmãd. φ nõ sit verũ, dũ ĩqt: φ ille q daret alapã p̃tori, possit capital'r puniri: qa arbitriũ datũ iudici, extẽdit vsq; ad mortẽ, vt p gl. in §. ĩ sũma. inst. de iniur. & qa ex cã licet leges trãsgredi. vt no. Inn. ĩ c. j. de cõst. Nã nõ vr̃ φ tali casu ĩ cã ,ppria ipse p̃tor hẽat ptãtem iudicãdi, vt dñt Mod. hic p istũ tex. Nõ ob. gl. ĩ d. §. ĩ sũma. qa dñt Mo. qđ cõiter reprobat. ¶ Nõ ob. dictũ Inn. qa hẽt locũ ĩ supremis iudicib. nõ in alijs, fm̃ Bald. ĩ auc. hodie. C. de iud. ¶ Sed tñ vr̃ φ dcm̃ Bal. saluari possit: qa tale delictũ vr̃ eẽ notoriũ, quo casu iudex ĩ cã ,ppria iudicare põt: vt no. p Inn. & Doc. ĩ c. ex pte. de ver. sig. Et statim dicã. Nõ ob. φ gl. ĩ. d. §. ĩ summa. reprobet: qa nõ est verũ, vt dixi ĩ c. ex l'ris. col. pen. de ↄsti. & ibi rñdet ad l. pẽ. de fur. baln. q̃ Mod. hic adducũt: qa arbitriũ ibi limitatũ fuit: & non erat liberũ. ¶ Nõ ob. φ dictũ Inn. restringat in maiorib. magistratibus: quia non vr̃ verũ, vt dixi in d. c. j. in ij. lect. in fi. de const. ¶ Et retenta r'a amplia-
10 ta, vt dictum est, φ in cã propria qs iudicare nõ põt, fallit, † in Imperatore: vt no. Bal. per illum tex. in l. proximè. ꝟ. de his quę in test. delentur. & in l. Tyberius, infra de hære. insti. cum si. vt tradit Alex. in l. est receptum. infra e. & idem est in summo Pontifice declaran-
11 do: ut dixi in c. cum venisset. de iud. ¶ † Secundò fallit in facto notorio

ADDITIONES.

a ¶ Consentiente. Et bene, quia forma iudicij requirit distinctionem personarum, sed in causa suorum potest esse iudex, vel arbitrator consensu partium: secus si recusatur quia processus debitè recusati nullus est etiam circa appellationẽ nisi recusans sponte procedat, vt per Pan. in c. suscitatus, de rescr.

b ¶ Et suorum. Quib. casib. quis esse possit iudex in causa propria, vel suorum, no. per Alex. hic & c. insinuante. in gl. & c. cum causam quę. de appe. & c. postremò. de foro cum. & c. cum contingat. in gloss. tu dic, quòd non nisi causa sit breuis secundum Alexand. hic.

c ¶ In arbitro. Arbiter in causa propria quis esse non potest, vt hic. & an in re propria vel cõi. no. in Spec. e. ti. secus in arbitratore. vide gl. in ver. imperare. & Doc. in l. pe. de arb. & in l. si pro ea. C. de do promis. & not. in l. hęc venditio. de contrah. emp. & in c. quintaual. de iureiu. & Lanfran. in trac. de arb. in j. parte. iij. q.

torio, in quo iudex in cā ꝓpria iudicare pōt: vt not. Inn. in d. c. ex pte. facit tex. n c. propoſuit. de appel. qa in tali caſu vř potius executor, q̃ iudex: ut no. Bar. in l. ſi qs. §. j. de pœnis. Et hoc intelligit, qñ pœna eſt certa: ſecus ſi pęna arbitraria ſit: qa tūc rō ꝑall. ceſſat, ut not. Abb. in c. cū veniſſent. cū ſi. vt dixi ibi, de iudi. Et vlterius adnertēdū eſt, qa tenendo ꝙ qs in cā propria ipſo iure nō ſit iudex: iſta limitatio nō haberet locū: qa licet delictū notoriū ſit, iudex incompetēs nō hēr ptāte: vt no. Bal. in l. magiſteriæ. ꝑ illū tex. C. eo. tit. cū ſi. vt tradit Alex. in l. magiſtratib. in fi. ꝟ. eo. Sed retenta ꝯcłone. ſ. firmata, ꝙ iudex in cā propria habeat iuriſdōnē, & cognoſcere poſſit, niſi recuſet: iſta limitatio de notorio bñ procedit: qa recuſatio remouet, vt declarat Alex. in d. l. magiſtratib. in fi.

12 ¶ † Tertiò fallit, in eo q non pōt recurrere ad ſuperiorē pro iuſtitia, qa ius ſibi facere pōt in cauſā propria: vt no. Bar. in l. nullus. C. de iudæis. & in l. alius. §. belliſſimè. ꝟ. qđ vi aut clā. & in l. gñali. C. de decu. li. x. eſt dictum Inn. in c. olim. el ij. de reſti. ſpo. no ꝑ gl. in c. ius gentium. j. diſt. cū ſi. vt tradit Alex. in ꝯſ. xi circa primū. col. fi. lib. j. & Ro. in §. de viro. in l. ſi verò fallē. xli. ff. ſol. ma. Et pluribus al ijs modis limitat iſta rła, vt tradit Spe. in ti. de actore. co. xxviij. in uer. itē ꝙ propria aut. ¶ Secunda rła huius l. eſt, ꝙ qs non dēt iudicare in cauſis ſuorū. ad Mod. alleg. tex. in c. poſtremo. de appe. ¶ Sed ille tex. facit in ꝯrium: qa dicit, ꝙ pōt recuſari, ergo vř iudex ſi nō recuſet. & hoc tenet Ale. hic poſt Pau. de Caſt. tex. in l. qn ēt. ꝟ. de arbi. ibi, nam & iudicē eū eſſe poſſe. & hoc clarum vř ſn ſuis dictis. d. c. poſtremò. pariter idem vř in cā propria qa iſti duo caſus hic æquiparantur. ſ. dictum fuit, ꝙ rła iſta intelligitur niſi recuſet. Iaſ. tñ hic tenēt ꝯrium allegando Ant. de But. in c. dilecti. de appel. in ver. no. gl. vbi tenet ſm intellectū ꝙ in cauſa propria, iudicium ſit nullū ipſo iure. Sed rñdetur, ꝙ loquit ſm vnū intelłm. Vñ cū plures habeat intellectus, nō pōt fundm̃ fieri: vt no. in l. in ambiguo. de reb. Præterea in d. c. dilecti. dicit ipſe Anto. de Butr. erat ſuſpenſa iuriſdictio ꝑ appellationē: iō iudiciū nūllū reddit. ¶ Secundò adducit tex. in l. eos. in prin. & ibi Bal. col. pen. in fi. C. de appe. vbi dicit, ꝙ vbi eſt ſuſpicio iuris, & de iure, iſta reddit proceſſum nullū. Sed rñdet illud procedere in caſu ſpeciali illius. l. vbi eſt maior ſuſpicio q̃ in caſu nřo: qa iudex ſemel iudicauit, & nō eſt veriſiłe ꝙ uelit ſe corrigere. vñ ille text. non dēt trahi ad caſum nřm in quo diuerſa rō vř. ¶ Tertiò inducit tex. hic, q dicit, nō dēt. qđ vř importare neceſſitatē, iuxta gl. in cle. attendentes. de ſta. mo. ¶ Sed rñdet vt. ſ. dixi, ꝙ iſta ꝓhibitio eſt facta pp honeſtatem, quo caſu actus ualet, non obſtāte tali prohibitione. Et in ſimili facit qđ dř de verbo, oportet, qđ qñq; importat honeſtatē. vt per gl. in c j. in uerſic. oportet de ꝑſcr. in vj. & ſic cōcło fit. ꝙ ipſo iure pōt iudex in cā propria, & ſuorum iudicare, niſi recuſet, vt. ſ. dixi. ¶ Et ampliatur

13 iſta rła, † vt habeat locū in oīb. coniunctis, vſq; ad gradū in quo pñt ſuccedere, vt Bar. hic dicit ꝑ tex. in l. lex Cornelia. in prin. de iniur. Sed tñ ille tex. loquitur de iniuria, q̃ illata vni vř facta oīb. coniunctis: & ſic agit de cā propria. Et ita illū tex. Bar. declarat in l. qui teſtō. §. quæcunque. circa fi. in uer. ſed qro. ꝟ. de teſta. nō ſic uidet in caſu iſtius. l. ubi tex. numeruit certas perſonas: ergo in aliis non noīatis non vř hře locū: ar. l. cùm ꝑtor. ꝟ. de iudi. niſi dicamus ꝙ ex

14 preſſum ſit de certis perſonis gřa exempli: † & exempla nō reſtringunt rłam. §. hactenus. inſti. de gradi. in l. dāni infecti. la ij. in fi. de dā. infec. & in propoſito no. Abb. in nonnulli. §. ſunt & alii. col. fin. de reſcr. Et breuiter ꝯcludendū eſt, ꝙ vltra perſonas nominatas totū ſit in arbitrio iudicis ſm Abb. in d. c. fi. & dixi in d. c. poſtremo. Et rła ſ. dicta limitatur procedere in iuriſdictione contentioſa: ſecus eſt in uoluntaria. l. ſi ꝯſul. ꝟ. de adop. ex quo Bal. ibi in-

15 fert in verſ. quarta qō eſt, † ꝙ pr̃ q hēt ptātem legitimandi, pōt filium proprium legitimare. & ſequit Ale. in conſi. pen. pſpectis. in

a prin. lib. v. Sed tñ coīs opi. in ꝯrium vř: ut tenet Pet. Anch. in cōſi. 32. primū dubiū. col. pen uer. ſed reſtat. & Io. de Ana. in conſi. 29. uiſa. ij. dubio. cum ſi. ut dixi in c. ex literis. de proba. & ibi dictis ad de Soc. qui latè ꝯſuluit in conſi. 95. nulli dubiū eſt lib. iiij. ¶ Secundò hæc regula fallit, ſm Ang. hic, in cauſis multum breuius, in qb. non eſt uериſſimile aliquem pp affectionem trahi ad non adminiſtrandum iuſtitiam. alleg. ēt. l. ſenatuſconſulto. de offi. præſi. Alex. reprobat hoc, quia attenta d. l. ſenatuſconſulto. eſſet dicendum ꝙ etiam in cauſa propria minima, quis poſſet iudicare: qđ uidet ꝯ. l. pe. C. ne quis in cau. propria. Sed certè non videtur abſurdum ꝙ d. l. limitet hoc mō per rōnē q adducit Ange. ꝓ qua facit text. in c. accedens. de cri. fal. ubi pſumptio falcitatis ceſſat in re parui præiudicii. cum ſim. ut dixi in c. de appellationibus. extra de appell. ¶ Nec ob. ꝙ appellatio in minoribus cauſis admittatur: quia applō eſt magis ꝑiudicialis, q̃ recuſatio, ut probat in l. j. in fi. ꝟ. apud eū à quo. ¶ Tertiò rła procedit in pſonis hic agentib. expreſſe, ſecus ſi corā tali iudice ꝯueniant: qa tunc imputat actori. vt not. Ange. hic facit text. in l. lex Cornelia. in princip. ibi, ei qui agit. ꝟ. de iniur.

16 † Actor. n agendo, uř perſonā iudicis approbare: & recuſatio rejecta uidet: ar. tex. in c. monaſterium. de re iu. facit tex. in c. gratum. de off. dele. & per hoc confirmat qđ. ſ. dcm̃ eſt, ꝙ ipſo iure iudex hēat iuriſdōnē licet recuſari poſſit. dicit tñ Ang. hic in fin. ꝙ iudex poterit non admittere querelā. Et ſm hoc limitat qđ no. ꝑ Do. in

17 l. iiij. §. ſi tā vicinum. de dam. infe. ¶ Quartò rła nō ꝓcedit † iter ipſos familiares, vel cōiunctos: qa tunc, ꝑ ꝑparitatē affectionis, ſuſpicio remouet: vt no. ꝑ gl. in c. poſtremò. de app. facit tex. in l. nō ſolum. §. de ri. nup. cum ſi. vt tradunt Mod. hic. Et adde qđ not. Pau. de Caſt. in l. ſed & hæc. in pr n. ꝟ. de proc. & qđ tradit Sal. in l. exigēdi. col. ij. C. de procu. & qđ dcm̃ eſt de familiarib. & cōiunctis, intelłr qñ ſunt ī pari gradu. Secus ſi alter proximior ſit, vt declat Bar. hic in vna litera, & Abb. in c. poſtremo. cum ſi. vt dixi ibi. & dato ꝙ ſint in pari gradu, hoc intelłr, niſi maiorem affectionē haberet vni

18 q̃ alteri: c. accedēs. el ij. vt lite nō cōt. ¶ Quintò, † regula nō hēt locum in officialib. magiſtratus principalis: qui ſi delinquant in eorū officio, ab ipſo principali magiſtratu puniūtur, vt no. in l. nulli. C. quorum app. cum ſi vt per Alex. hic. Nam qñ officialis delinquit in officio: vt quia accipit pecuniam pro adminiſtrando, vel nō adminiſtrando iuſtitiā, dř baratariā committere, vt dicit Pau. de Caſt. in conſ. 153. videndum eſt. & grauiter punitur. l. iudices. C. de digni. lib. x. & no. Ang. in l. ſi quis autē. in auth. vt iud. ſi quo. ſuffr. & ibi dicit, ꝙ tali caſu ēt durante officio conueniri pōt. & ad hoc eſt text. in l. iubemus. C. ad leg. Iul. repe. & no. gl. & Bar. in l. pars literarum. de iud. & puniri pōt, vt dcm̃ eſt à magiſtratu principali, vt probat in l. ſi qs fortè. §. ſi qs comitum. ꝟ de pę. & in l. ij. C. de off. magi. mil. in l. omnes prouincias. in l. officiales. C. de of. rect. prouin. & in l. ij. C. de ſpor. in l. ij. C. de of. præfe. Aug. & de hoc latè ſcribit Albe. in l. ſi quos. C. de of. præfe. pretor. oriēt. & in d. l. ſi quis. §. ſi quos comitum. de pœ. Et vt iſta limitatio operetur, intelligi dēt, ꝙ recuſari non poſſit principalis officialis. Nā ſi tollit applō. d. l. nulli, à for-

19 tiori videtur tolli ſuſpicio. l. j. in fin. apud eum à quo. ¶ † Sexto fallit, qñ talis ſit pſona iudicis, in qua ſuſpicio ceſſaret, vt eſſet religioſus itegerrimus, vt voluit Spe. in ti. de iudic. dele. §. ſupereſt. in ver. quid ſi non eſt conſanguineus. & tradit Alex. hic. cum ſi. vt dixi in d. c. poſtremò. Adde tamen ꝙ iſta limitatio non videtur iure probari: qa pp qualitatē religioſi, nō vř recedendū à reg. iuris cōis. c. j. in fi. vbi Bal. per illum tex. extra vt lit. pe. Et ad hoc facit tex. in c. nuper. de teſt. vbi religioſo non creditur abſque iuro: ſm rłam iuris: & præſertim vbi eſſet affectio naturalis: q̃ pp religionem remoueri non vř: qa rō naturalis ꝑualet. l. qui hēt. ꝟ. de tute. & in l. tutor. §. tutorib. ꝟ. de excu. tut. facit tex. in §. ſed naturalia. inſti. de iur. nat.

20 ¶ † Septimò fallit ſtāte conſuetudine, vt probat in c. cum ꝯtingat. de fo. cōp. & no. ꝑ gl. in in c. j. verb. punire. circa fin. de pœ. in vj. Eſt enim regula cōis, ꝙ conſuetudo poſſit iuriſdōnē tribuere. ix. q. iij. in c. conqueſtus. Et in c. dilecti. de arb. Conſiderādum tñ eſt, ꝙ iſta conſuetudo, q̃ tribuit iuriſdōnē, nō vř excludere recuſationē: quia licet cā cōmittat ſuſpecto, non tollitur recuſatio, vt not. ꝑ gl. in c. ad hæc, de reſcr. Et ſm hoc iſta limitatio parum vř operari: qa etiā abſque conſuetudine, ipſo iure iudex hēt iuriſdōnē, niſi recuſet vt ſ. dcm̃ eſt, & iō vt iſta cōſuetudo aliquid operet, eſſet opus ꝙ tolleret recuſationē. ¶ In gl. j. ibi, in delegato. iſta ſo. *communiter* approbatur: ſed non vř vera duplici rōne. Prima, qa diuinat ad d. l. in priuatis, ſi reſtringat in delegato. Secunda, quia tex. ibi loquitur in priuatis negocijs, & à ꝯtrario ſenſu ſecus videtur in publicis, & talis differentia ita vř ꝓcedere in ordinario, ſicut in delegato. ¶ In ead. gl. ibi, in criminalib. iſta ēt nō placet: quia nimis reſtringeretur iſte tex. qui loquitur generaliter, & videtur ponere regulā generalem. ¶ In ead. gl. ibi, hic quando agit, ibi, qñ conuenitur iſta eſt vera in ſe vt ſ. dcm̃ fuit. Sed dicunt Mod. ꝙ diuinat ad iſtum tex. ſed tñ vř ꝙ iuſtificari poſſit: quia dum dicitur, ius dicere non debet, iſta verba deſignant ꝙ perſonæ de quib. dicitur hic agerent, & ipſis agentib. non debet ius dicere. facit tex. in l. ſenatuſconſulto. ſ. de offi. preſi. ibi, parciſſimè ius dicatur, & in d. l. in priuatis. dicitur ꝙ pōt habere iudicē. quæ verba vñr ītelligi debere paſſiuè ita ꝙ ſit iudex ſi coram eo conueniatur, quia ipſe reus dicit habere iudicē: quia actor ſequitur forum rei. c. cum ſit generale. de fo. compe. l. ij. C. eo. titu magis tamen placet, vt dicamus ꝙ l. priuatis. procedit niſi recuſetur. & tex. hic intelligitur ſi recuſatio opponatur, vt dicit Paul. de Caſt. hic. & ſ. dcm̃ fuit. Imputatur. n. illi, qui recuſationem nō propoſuit. c. inter monaſterium. de re iu. & in ſimili facit: quia ſi pater pro filio in teſtem producatur, vel eꝯ, eius teſtimonium recipitur, ſi apertè non opponatur, vt no. Bar. in l. qui teſtamento. §. quæcūque. col. pe. de teſta. not. in l. ſi quis teſtibus. §. pe. ff. de teſti.

ADDITIO.

a ¶ Communis. Vt per Præpoſit. in c. per venerabilē. n. 112. qui filii ſint legi. Dec. c. 3. col. vj. de probat Iaſ. hic, & in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de li. & poſth. Et eſt veritas, licet Alex. aliter dicat in d. conſi. pe.

LEX XI.

1 *Summæ diuerſæ, ex diuerſis cauſis debitæ, in codē libello cumulare nō poſſunt.*
2 *Cumulatio nō fi de pluribus ſummis, ad excludēdum iuriſdictionem iudicis.*
3 *Fideiuſſor q ꝓmiſit decē ꝑ vno, & decē ꝑ alio, an videat eſſe obligatus ꝑ xx.*
4 *Ambigeus eſt, qui rapuit decem oues, ſimiliter qui rapuit quinque & quinque.*
5 *Cumulatio, an debeat fieri in temporibus.*

Seruus.

Seruus, qui tenetur seruire septem annis ad libertatem consequendam, si aufugiat, tempus fugæ non computatur in numero septem annorum, & num. 7.
8 *Argumentum de re ad tempus valet.*
9 *Nouitio, qui debet habere probationis annum continuum, duo semestria separata non sufficiunt.*
10 *Priuilegium audiendi leges per triennium datum clerico intelligitur de tribus annis continuis.*
11 *Summæ plures paruæ non debent coaceruari, etiam quando statutum disponit, quòd credatur libro mercatoris vsque ad certam summam.*
12 *Emphyteuta non soluens canonem per triennium, cadit à iure suo.*
13 *Auctoritas maiorum sufficit in decisione dubij.*
14 *Auctoritas rusticorum quandoque allegatur.*
15 *Causa potius quam titulus actionis inspicitur.*
16 *Cumulatio de paruis debitis an fiat vbi agitur vna actione.*
17 *Cumulatio an sit admittenda quando tractatur de liberatione debitoris.*

1 SI Idem cum eodem. ¶†Priò no. ꝙ diuersę summæ ex diuersis
causis debitæ in eodē libello cumulari nō pñt. Ita dicūt
Ang. Pau. de Cast. & Alex. hic, & vr̄ ꝓbari hic in ꝗnalita-
te tex. q ita intelligit̄, vt maiorē videat̄ hr̄e dubitationem. Et ex hoc
inferunt Pau. de Ca. & Alex. ꝙ non rectè loquat̄ Bart. ī l. edita. col.
ix. vers. iuxta hoc q̄ro. C. de eden. vbi voluit ꝙ plures actiones spe-
cie differentes, deberent in diuersis libellis peti. & idē Bar. in l. libe-
rorū. §. sed & si aliud. col pe. de accu. dū ibi alle. l. nō est nouū. s̄. de
act. emp. Sed vt dixi in l. edita. col. xx. Bar. non debet reprehēdi: qa
non negat, qn actiones specie differentes eodem libello. i. in eadē
charta possint cumulari. Sed Bar. ibi loquit̄ respectu conclusionis,
quia vna conclusio nō pōt adaptari in plurib. actionibus differen-
tib. specie, & cū diuersæ sint conclusiones quo ad effectū iuris di-
2 cuntur plures libelli, vt latius declaraui in d. l. ædita. ¶†Scđò no. ꝙ
non fit cumulatio de plurib. summis ad excludendū iurisdictionē
iudicis: qa hoc est odiosum. vt Doc. hic dnt. Secus si mediāte cumu
a latione iurisdictio acquirat̄. a l. si qui separatim. §. j. de app. Nā acq-
sitio iurisdictionis fauorabilis est. l. iij. vbi Bal. in iij. not. s̄. de offi. p̄-
si. & communiter conclusum est, ꝙ vbi agitur de mā fauorabili, cu-
mulatio fieri dēt. Secus si odiosa sit, vt Alex. cōcludit in cōs. 97. vi
so themate. col. ij. lib. 6. & idem Alex. in cōs. 2. ex narratis col. ij. lib.
iiij. & Barth. Veronē. in ꝯs. 14. ꝓ declaratione. col. iij. ver. circa fin.
Et ista addenda sunt ad ea q̄ Fel. tradit in c. in oī. in prin. de testi. Et
ex p̄dictis inferunt Iac. But. Cy. Ang. & Doc. ꝙ exbannitus ex pluri
bus maleficijs in diuersis summis, quæ cumulatæ simul excedunt
centum, non fit cumulatio ad hoc vt occidi possit bannitus, statu-
to permittente hoc homicidiū in bannito in cētum, quia talis cu-
mulatio odiosa est. & no. Bar. in l. fideiussor. per gl. ibi. j. de sol. cū
si. vt tradit Ale. hic, & Nellus ī ij. parte scđi tpis. q. vij. & viij. in trac.
bannitorū, & Doc. in locis s̄. alle. & ad hoc facit in sili qđ no. Do-
min. in c. j. de vi. & ho. cleri. & Ang. in prooe. ffrū in § hęc aūt. Mod.
tñ hic dicunt, ꝙ in q. de bannito fundūn Doc. non vr̄ verū: qa ma-
teria odiosa sit: quia immo fauorabilis videtur cum respiciat vtili-
tatem publicam: vt delicta puniantur. c. vt famæ. de sent. exc. l. ita
vulneratus ad leg. Aquil. Sed responderi potest ꝙ hic delicta non
erunt impunita, quāuis non habeat locū pęna statuti. Sed hic agit̄
de maiori pęna: vt occidi possit: ideo interpretatio debet fieri de
minori pęna: vt no. declarat Bar. in l. ij. §. exercitū. in fi. de his, q no.
infa. ar. l. si præses. ff. de pœnis. ¶Secundò ꝯ cōem sniam facit text.
3 in d. l. vbi fideiussor. vbi dr̄ † ꝙ fideiussor qui promisit decem pro
vno, & decem pro alio, est obligatus pro viginti: ergo ꝙ decem
faciant viginti, ꝯ gloss. ibi. Sed rñderi potest, ꝙ est obligatus pro
viginti quo ad effectum iuris: qa pro viginti pōt conueniri, sed tñ
decem & decē non sunt formalr̄ viginti, qa hoc fit mediāte cumu
latione: & sic nō sunt viginti simplr̄, sed f̄m quid. & verba accipiū-
tur simplr̄, præsertim in mā odiosa. l. hoc legatū. vbi Bar. de leg. iij.
4 ¶†Tertiò ꝯ cōem Ro. hic alle. tex. in l. fi. in prin. ff. de abig. vbi qui
rapuit oues decem, abigeus est. & pariter q subtraxit quinq; abige
us dr̄. d. l. fi. §. qui sæpius. Alex. dicit ꝙ in d. §. q sæpius. nō requiritur
ꝙ sæpius surripiat vsque ad x. sed consideratur ꝙ vnā semel, & alia
vice duas surripiat. nam abigeus est quasi artē faciēs, & sic ille text.
parū facit. Vlterius tñ aduertēdū est: qa aliter ille tex. induci potest
quia sicut ibi, q vnā vel duas sæpius surrupuit, magis punitur q̄ si se
mel sex, vel octo surripuisset, qa vr̄ malam consuetudinē induxis-
se: ita vr̄ in proposito dicēdū, ꝙ si bannitus in centum occidi pōt,
à fortiori vr̄ ꝙ bis bannitus in quinquaginta occidi possit, pp ma-
lā ꝯsuetudinē. Facit tex. in l. ij. de Epi. aud. cū si. vt tradit Fel. in c. po
stulasti. col. iiij. de rescr. Nisi dicamus ꝙ in tali casu nō verificantur
verba statuti de bannito in centū: quia verū nō est dicere, ꝙ banni
tus sit in cētū. ¶Et retenta cōi opi. limitat̄ nō ꝓcedere, qn̄ qs ex ea-
dē cā in plurib. paruis summis ꝯdemnatus fuisset: qa tunc cumula-
tio fieri debet: vt no. Ang. hic p. l. istā in § fi. & per l. si q separatim. ī
fi. de app. cū si. vt tradit Alex. hic, & Barth. Veronē. in d. cōs. 14. col.
vj. & f̄m Doc. nō videtur vis in mā fauorabili, vel odiosa: cū ex ea-
dē cā debeat̄: sed in diuersis causis cōis Doc. opi. saluari pōt, de qua
5 tñ inferius dicā. ¶An † autē in temporib. debeat fieri cumulatio, b
b Ang. dicit ꝙ non, ēt in mā fauorabilis, vt quia ēt relaxādus sit à car
ceribus, qui stetit carceratus per annum: Nam nō venit relaxādus,
qui venit p duo diuersa semestria. & idē Ang. in l. quoties in stipu-
lationib. de verb. ob. in l. ij. §. j. de cond. inst. & in l. fi. §. quoties. in q-
busdam lecturis, vt Ro. ibi refert, de publ. cōtrarium tenet ibi Ro.
quia dicit ipse hoc esse contra tex. in l. Paulus. §. fi. j. de libe. cau. vbi
seruus venditus fuit Titio, cui debuit seruire triennio continuuo,
& postea liber fieri. Ante finem triennij seruus aufugit, & interim
Titius cui seruire debuisset, mortuus est, dicit̄ ibi ꝙ mors Titij nō
impedit libertatem. si reuertatur, & hoc expleto tēpore intra qđ
debuit manumitti, & secundum glo. ibi debet seruire pro tpe quo
fuit in fuga. & sic videtur ꝙ tp̄s, quo seruiuit ante & post fugā, cō-
iungatur, vt libertatem consequatur. ¶Sed ille text. non vr̄ proba-
re hoc, quia ibi de coniunctione tpis nihil dr̄. Sl̄r ibi dr̄ expleto tpe
intra qđ debuit manumitti: qđ erat triennium continuum. & tex.
ibi solùm facit dubitationem, quia mortuus erat Titius cui serui-
re debuisset, vt not. per gl. in l. Thais. §. intra certa tempora. j. de fi-
deicom. lib. Et licet in d. §. fi. dicatur ꝙ si ante finem triennij aufu-
git, non habuit libertatem, quia non perfecit triennium cōtinuū:
solùm ergo libertatem consequitur seruiendo triennio continuo
post regressum. & illū tex. etiam alle. Mod. hic tacito auctore. ¶Se
cundò ꝯ Ang. Mod. inducunt text. in l. seruus qui testamēto. §. pe.
6 de sta. lib. † vbi seruus, si tenetur seruire septem annis ad libertatē
consequēdam, si aufugit, tempus fugæ non computatur in nume
ro septem annorū. sed etiam ille tex. parū facit, quia ibi seruus ante
quam cœpisset seruire, aufugit: vnde reuersus tenetur seruire per
annos septem, inter quos non computatur tempus fugæ: & non
agitur ibi de aliqua cumulatione temporū: vel etiā dici potest, ꝙ
in iurib. pręall. agitur de fauore libertatis, quę fauorabilior est, quā
7 casus de quo agitur. ¶†Tertiò contra Ang. adducunt Mod. quia
ista liberatio à carceribus fauorabilis est, ergo debet fieri cumula-
tio: vt s̄. dictum est in diuersis qualitatib. ergo pariter videtur in tē
8 pore, † quia valet arg. de re ad tempus. l. miles ita. §. j. de testa. mili.
c ¶Sed videtur ꝙ argum. c bene procedit hoc modo, ꝙ sicut decē,
& decem faciunt. xx. ita duo semestria cumulata faciunt annum.
¶Sed nō sequitur, ꝙ debeat fieri cumulatio eius, quod debeat fie-
ri in vtroque semestri. Præterea Doct. qui dicunt cumulationē de
bere fieri in materia fauorabili, hoc dicunt respectu iurisdictionis,
per l. si qui separatim. de app. & in iurisdictione agitur de modico
præiudicio, & non bene infertur ad alios casus. Nec videtur verū
ꝙ in materia fauorabili absolutè fiat cumulatio: quia tex. in d. l. si q
separatim. non probat hoc: quia ibi loquitur quando plures sum-
mæ eadem actione debebantur. Secus ergo in diuersis actionib. vt
inferius dicam. Et melior vr̄ solutio, vt dicamus ꝙ cumulatio dēt
fieri, vbi est eadē ratio: alias secus, vt probatur in l. si plures, §. pe. de
9 pac. ¶Infertur etiam ad quæstionem de nouitio, † qui debet habe
re probationis annum cōtinuum, vt no. in c. ad apostolicā. de rl̄a.
& duo semestria separata non sufficiunt, vt no. Bar. in l. quoties. §.
fi. de publi. Spe. in § j. de sta. mona. in prin. in ver. xxxvij. Ang. hic, &
in d. l. ij. §. j. de condi. inst. & ratio videtur, quia annus probationis
est datus in fauorem ingrediētis d. c. ad apostolicā. & excludere ta
lem fauorem odiosum videtur, & quia non vr̄ eadē ratio: quia in
anno continuato videtur maior asperitas religionis, quam in duo-
bus separatis semestrib. Mod. tñ hic in ꝯrium alle. gl. in c. cum q cer
tus. de reg. iur. in vi. quæ nihil facit, quia loquitur de eo qui in fine
anni exiuit: & iterū si postea ingreditur, debeat habere annū proba
tionis. Similiter in contrarium alle. Bal. in l. non solum in princ. de
10 exeu. tu. vbi inquit, † ꝙ si datum fuerit alicui clerico priuilegium au-
diendi leges per triennium, refert disputatum fuisse ꝙ intelligatur
etiam de trib. annis non continuis: quia agitur de fauore, q debet
ampliari, & hoc dcm̄ non aduersat̄ ad illud, qđ supradictum est de
anno ꝓbōnis. ¶Postremò duo notāda sunt. Primum est dcm̄ Bal.
in l. j. C. de confess. col. iiij. vers. nec in ista materia. vbi inquit ꝙ plu-
res paruæ quantitates scriptæ in libro mercatoris, nō debēt cumu
lari: quia maior fides libro tribuitur in paruis quantitatib. Ex quo
11 inferunt Mod. hic, † ꝙ statuto disponente, ꝙ credatur libro mer-
catoris vsque ad certam summam, non debent plures paruæ sum
mæ coaceruari, vt dispō statuti euitetur. Et ista cōclo cōfirmatur:
quia talis cumulatio odiosa vr̄: quæ tolleret facultatem probandi:
arg. l. qm̄. C. de hære. in fi. Et hoc videtur procedere in paruis q̄tita
tibus ex diuersis debitis: secus videtur si ex eadē cā: qa tunc vr̄ vnū
debitum,

ADDITIONES.

a ¶Acquiratur. Hoc non probatur hic. Sed bene probatur hic indifferenter ꝙ non fit cumulatio. Idem in l. si qui separatim. infra de app. vbi demū fit cumulatio quādo ē vna, & eadē actio. Ita ēt sentit Deci. hic col. i. in fi. & bene. quāuis aliter Ias. hic nu. 3.
b ¶Cumulatio. Vide Ale. consi. fi. lib. iiij. & consi. 113. lib. v.
c ¶Arg. Vide Bar. in l. miles. §. & quia diximus. de test. mil. adde Bal. in l. conuenticula. ver. item est arg. de re. de Epi. & cler.

debitũ,& reputat̃ vna ſumma diuiſa,pp ↄmoditatẽ ſoluẽdi, ſicut
dr̃ de diuiſione facta gr̃a cõmodioris culturæ.l.Caius. §. Titius. de
leg.ij.& facit tex.§.ñ.ea.l.& in d.l.ſi qui ſeparatim.§.j. ¶ Aliud ſecũ
12 dò notandũ eſt,† ꝙ emphyteuta, a qui ſi nõ ſoluit canonẽ ꝑ triẽ-
a niũ,cadit à iure ſuo.l.ij.C.de iuremph.& in emphyteuta eccleſię ꝑ
bienniũ.c.potuit.de loca.in auth. qui rẽ C.de ſacroſ.eccl.Nã req-
ritur ꝙ illud tempus biennij,vel triennij ſit cõtinuũ ſine intermiſ-
ſione,vt no.tradit Io.And.in addi.Spe.in ti.de emphyteuſ.§. nũc
aliqua.in ver.xxvij.alle.tex.in c.cupiẽtes. §.cęterum.de ele.in vj.&
idẽ tenet Bald.in d.auth.qui rẽ.col.pe.ver.ſed pone.& Sal.in d.l.ij.
col.j.in ver.quæro an hoc trienniũ, & latè tradit Soc.in ↄſ.117.cir
13 ca p̃ſentẽ ↄſultationẽ.¶ Vltimò no.ſm Ang.† ꝙ in deciſione du-
bij,ſufficit allegare auctoritatẽ maiorũ,vt colligit̃ ibi , Sabino , &
Caſſio,& Proculo placuit,& no.Bal.in l.j.ĩ fi.s̃.de off q̃ſt.facit text.
14 in c.j.de decimis,vbi ſatis ẽ allegare auctoritatẽ magiſtrorũ, † qñ-
q; etiã auctoritas ruſticorũ allegat̃.l.ſi chorus. §.j.de leg.iij. ¶ Sed
aduertẽdũ ẽ,qa hic allegat̃ auctoritas Iuriſcõſulti,q habebat pote
ſtatẽ legis condendæ.§.rñſa prudentũ.inſti. de iure natu. Vnde nõ
bene infertur ad auctoritatẽ maiorũ ſimpliciter. Præterea credit̃
hic iuriſconſulto referẽti:quia ipſe hẽt ptãtẽ legis ↄdẽdæ,& de au
cto.alle.per Iuriſconſultũ vr̃ facta lex:ideo illi credit̃, vt de aucto-
ritate pœtarum dicit Pau.de Caſtr.in l.j.ɉ.ſi certum peta.& Abb.
in c.j.de præſup.& dixi in d.l.j.ſi certum petatur.¶ In gloſſ.j.ibi,ſe-
cus ſi vna, iſta ſolutio per Bar.& Doc.*communiter* approbat̃, & licet
gl.& Doc.videantur ↄſiderare vnam actionẽ,vel plures,vr̃ potius
15 ꝙ cã dẽat ↄſiderari,an ſit vna,vel plures,† quia potius cã q̃ titulus
actionis inſpicit̃:vt dicit tex.in l.tutor.ɉ.de fideiuſ.Et idẽtitatẽ cau
ſæ,& eiuſdẽ facti cõſiderãt Ang.hic,& Alex.& Bar.Vero.in conſi.
104.ɉ.alle.col.vj.Et p̃terea aduertẽdũ eſt ad tex.alle.in gl.in d.l.ſi q
16 ſeparatim.§.j.† vbi dr̃,cũ vna actione ageret̃,cumulatio fit de par
uis debitis.Secus ergo vr̃ à ↄ̃rio ſenſu,in diuerſis actionibus:in qui-
bus non deberet cumulatio fieri.Et ideo cõis doctrina ꝙ cumula-
tio fiat in mã fauorabili nõ odioſa,reſtringit̃ in pluribus actionib.
competẽtibus ex diuerſis cauſis,ſed qñ eſt vna actio,indiſtinctè vr̃
habere locum cumulatio.¶ In ſecũda gl.q̃ ponit exẽplũ de defen-
ſore ciuitatis,in quo aduertẽdũ,qa nõ facta cumulatione impedit̃
iuriſdictio p̃ſidis:q habebat cognitionẽ de maiori ſumma:& hoc
Doc.hic dñt ꝑ d.l.ſi qui ſeparatim.§.j.vbi fit cumulatio, vt deferat̃
cã ad principẽ,& hoc reputat̃ fauorabile:ergo hic deberet fieri cu
mulatio,vt cauſa deferat̃ ad maiorẽ iudicem. Sed reſponderi põt
ꝙ excludere illum,q hẽt iuriſdictionẽ limitatam,odioſum vr̃,& li
cet in ↄſequentiã deferat̃ ad maiorẽ iudicẽ,hoc nõ vr̃ eſſe fauora-
bile pp amplã iuriſdictionẽ maioris Iudicis,ſed ſolũ cõſiderat̃ iu-
riſdictio inferioris,& de illo ſolũ hic q̃rit̃.¶ In gl.ſi. Bar.& Doct.di
17 cũt,† ꝙ ibi admittit̃ cumulatio in fauorẽ:qa tractat̃ de liberatiõe
debitoris.Et iſta ſolo bñ ꝓcederet,qñ iſte creditor plurium ſum-
marũ cõſentiret pacto liberatorio.ſecus ergo vr̃ ſi ↄ̃diceret: quia
tũc ceſſat fauor liberationis.Et ita Pau.de Caſt.ibi limitat illũ text.
tñ qa hoc mõ ille tex.reſtringeret̃,vt declarat ibi Ale.alr rñderi po
b teſt ꝙ vbi admittit̃ b cumulatio in fauorẽ,vt Bar.hic dicit:& fauor
ↄſiderat̃ iſto reſpectu:qa ↄſiderat̃ ius qđ in veritate creditori ↄpe-
tit:& fauorabile eſt,ꝙ illud ſibi cõſeruet̃,& meritò ibi fit coacerua
tio,ne iure ſibi competenti priuetur,vt Alber.hic dicit.Nam ad vi
dendum quantum quis habeat in bonis,oĩa cumulari debent.

ADDITIONES.

a ¶Emphyteuta.Adde hic ꝙ emphyteuta non ſoluẽs canonẽ.infra terminũ cadit a iu
re ſuo, [redacted]

b ¶Addmittitur.An & quando admittatur cumulatio.glo.Bar.& Doct.in l. maiorem.
de pact.Alex.in l.ſi plures.eod.tit. & in l.iij.de arb.

1 *Actiones mutuæ,ſunt mutuæ petitiones.*
2 *Obligationes dicuntur mutuæ,in quibus partes adinuicem obligantur.*
3 *Actor inuitus reconueniri poteſt coram eodem iudice coram quo reus conueni tur,licet ſumma reconuentionis excedat iuriſdictionem iudicis.*
4 *Calumniari præſumitur ille, qui facit quod de iure non licet.*
5 *Reus reconueniendo actorem agere intelligitur.*

1 §. Quod ſi mutuæ. ¶Præmittendum eſt,ꝙ† mutuæ a-
ctiões,de quib.hic dr̃, ſunt mutuæ
petitiones,de quib.hr̃ in c.j.de mut.pet.& mutuæ petitiones ſunt
conuentio ex parte actoris,& reconuentio ex parte rei Nam recõ
uentio eſt ſecunda petitio.& ſic ſunt duæ petitiones,& cũ ab vtra
que parte ſit petitio,mutuæ petitiones dñr,vt not.Abb.in rub.de
2 mutu.peti.in prin.Et ſic ẽt † dñr mutuæ obligationes in qbus par
tes adinuicẽ obligãt.inſti.de auc.tut.in prin.facit text.in l. cũ alias,
ibi,vice mutua.C.de caſt.pec.lib.xij.ĩ l.j.ɉ.de don.inter virum.ibi,
mutuo amore inuicẽ ſpolient,& in c.j.ɉ.de ſpon.du.& in c.ſi quis
ↄ̃ clericũ.de fo.cõp.Et mutuæ iſte petitiones dupliciter cõſiderari
pñt.Primò circa eãdẽ rẽ,& eodẽ negotio. Scđò in diuerſis rebus
vt hic,no.Bar in aut.& ↄñr.col.j.C.de ſen.Abba.in d.c.j.col.xij.de
mu.peti.In quo aduertendũ eſt qa reſpectu eiuſdẽ rei,vel negotii,
nõ vr̃ ꝙ ſecunda petitio admittat̃,ex eo qđ no.Inn.in c. cũ cõtin-
gat.de for.comp. Ang.in l.ſed cũ ambo.ɉ.de iudi. Bal.in l.ſi iudex.
ɉ de his,qui ſunt ſui.cũ ſi.vt dixi in c.in pñtia.in v.no.de proba.vbi
3 videndum eſt.¶ Primò no.ſm *cõem* intellectum,† ꝙ actor inuitus
reconueniri poteſt coram iudice,coram quo reus conuenitur:li-
cet ſumma reconuentionis excedat iuriſdictionem iudicis,& iſtđ
dr̃ priuilegium reconuentionis:quia extendit iuriſdõnem contra
actorem,contra quem aliàs non habebat iuriſdictionem : vt no-
ta. Abb.per illum tex.in d.c.j.de mutu.pet. ad idem in l.ij. §. ſed ſi
agant.ɉ.de iudi.Et procedit iſta concluſio ẽt in iudicibus habenti-
bus iuriſdictionem de iure ſpeciali,vt no.Bal.in c.j.§.fin.ver.quæ-
ro vtrum.col.iiij.de prohi.feu.alie.per Fede.& idem Bal.per illum
tex.in c.j.in princ.col.ij.ver .nunquid iſti pares.in ti.de contro.feu.
ap.pares termi.Et ibi in verſi.ſecundò quæro.infert, ꝙ ſi à ſtatuto
ciuitatis deputati ſint certi iudices pro pauperibus agentibus , ꝙ
etiam coram illis iudicibus dicti pauperes poterunt recõueniri,vt
ſeruetur æqualitas. & maximè hoc haberet locum ſi ageretur de
eodem negotio,ita ꝙ cauſa reconuentionis eſſet connexa:ut not.
Bal.in aut.habita.col.viij.in ver.v.quæro.C.ne fil.pro pa.¶ Secun-
4 dò no.ibi,ne in ptãte calumnioſa,ſm Bald.hic in fi.ꝙ † ille præſu-
mitur calumniari,qui facit illud qđ de iure non licet.& ad hoc fa-
cit tex.in l.quemadmodum.C.de agri & cenſi. lib.xj. & in regula,
is qui in ius.iur.hoc modo videtur probari dolus:vt not.Bart.in l.
propter veneni.§.neptis.ɉ.ad Sylla.& facit tex.in c.j.prę̨ſumpt.&
quod no.Bar.in l.inter omnes.§.ille.ɉ de fur.¶ In glo.ei.i. ab eo.a-
5 gendum erit,ita reus † reconueniendo actorem agere intelligitur.
c.cum inter.in fi.de excep.

1 *Actio familię erciſcundæ dicitur communis.*
2 *Partem in re communi quilibet habere dicitur,etiam in minimo ceſpite terrę.*
3 *Adiudicari verbum,competit in iudicio diuiſorio.*
4 *Iudex poteſt in totum vni rem adiudicare,vbi res commodè diuidi non poteſt.*
5 *Contingentiam de futuro quando pręſens ſtatus indicat,inſpicitur quod euenire poteſt.*
6 *Opinio quę melioribus rationibus comprobatur,pręualet.*
7 *Aequitas præfertur rigori,data paritate terminorum.*
8 *Statutum, ſi ſibi ipſi contradicat, debet ſeruari quod vltimò ſcriptum reperitur.*
9 *Interpretatio ſemper fieri debet,vt contrarietas remoueatur.*

1 § Si vna. ¶Noto † ꝙ actio fam.erc.dr̃ cõis.& idem eſt in aliis
actionibus mixtis de quibus in.§.quædam.inſtit. de
act.Et ideo actio iſta dr̃ cõis: quia in tali actione vterque dr̃ actor.
& reus l.inter cohæredes.§.qui familiæ.ɉ.famil.erciſc. & in c.ex li-
2 teris.de proba.& hoc vlterius declaratur:quia † in re cõi, quilibet
habet partem,ẽt in minimo ceſpite terræ.l.ij.C.quando , & quib.
quart.pars. lib.x. Ideo facta diuiſione pro illa parte quæ in totum
uni aſſignatur,ille dr̃ actor:quia partem quæ erat alterius in illa ꝑ-
te conſequitur,& pro altera quæ erat ſua, & alteri in totum con-
cederet,dr̃ reus,qui priuatur iure,qđ prius in illa parte ſibi compe
tebat,meritò vterque dr̃ actor,& reus. Et ita in effectu concludit
Bald.in l.ij.ver.iuxta hoc quæ.C.cõi diui.Et idem Bald in d.l.in tri-
bus ɉ.de iudi.ſequitur Flor.in l.iudiciũ.communi diui.Et idem tra
dit Alb.in rub.ɉ.ſi cer.pe.& dixi in d.c.ex lr̃is.¶ Secundò no.ibi,ad
3 iudicari , ꝙ † hoc verbum competit in iudicio diuiſorio , de quo
agitur ſm gl.in l.ſed & ſi res,in prin.ver.adiudicata.infra , de publ.
Et ideo in tali iudicio diuiſorio proprie procedit libellus , ſi dicat̃
talem rem peto mihi adiudicari:vt not.Dominic.poſt Arc.& Io.
And.in ca.abbate.in prin.in j.oppo.de re iud.in vj.facit text.in l.ſi
quis putans §.officio.infra communi. diui.& ex tali verbo domi-
nium transfertur,vt Soc.ſcribit in conſ.lxix.uiſo laudo.co.ij.li.vlt.
4 ¶Tertiò no.† ꝙ in iſtis actionibus communibus,ubi res commo
dè diuidi non poteſt , iudex poteſt in totum vni rem adiudica-
re,refuſa pecunia alteri parti.ad idẽ tex.in §.ſi familiæ.inſti.de of.
iud.in l.j.infra fi.reg.& in §.quædã.in fi.inſti.de actio.& ſm Ange.
Aret.ibi ſimile eſt in arbitratore,qui poteſt pro bono pacis de iu-
re vnius alteri dare,vt no.per gl.& Bar.In l.ſi de meis.§.recepiſſe.in
fra de arb Iaſ.ibi dicit æquiparationẽ iſtã non procedere:quia arbi
trator tantum in modico lædere poteſt aliàs reducitur arbitrium
boni uiri:ut no.Bar.in d §.recepiſſe.Ro.in conſi.lv.ſi uolumus.
¶Sed tñ pro iſta æquiparatione iudicis ad arbitratorem , eſt dictũ
Barto.in l.cum Aquiliana.in uerſicu.pręmitto tamen aliam.q. in-
fra de tranſa.ubi concludit,quòd ſicut iudex,ita etiam arbitrator
poterit rem,de qua agitur, vni in totũ adiudicare , refuſa pecunia
alteri parti.§.penulti.inſtitut.de officio.iudic. & idem not. Ange.
in l.de his. infra de tranſac.cum ſi.vt tradit Alexand. in conſilio.
cxxiiij.in cauſa,& lite,col.iij.libro.ij. & in conſilio. cxix. quæritur.
col.j.eod.libro.ij.& in conſilio lxxix.eleganter.colum. fina.libro.
v.& facit

v.& facit qđ no. Bal. in l. si super possessione. C. de transa. cũ si. vt dixi. Non ob. φ arbitrator nõ põt lædere partẽ, nisi in modico, qa in casu isto nõ vr̃ lædere, etiam in modico ex quo pecunia refun ditur & arbitrator facit illud quod facit iudex: & quod iura dispo nunt. ¶ Quartò no. ibi, φ inspicitur qđ euenire põt, ibi, vel vni ad
5 iudicari potest. Nam † qñ põs status rei inducat contingentiã de futuro, inspicitur qđ euenire potest: vt not. Bar. in l. inter stipulantẽ. §. sacrã. de ver. obl. vbi ad hoc alle. istũ tex. ĩ l. habitatores. ꝟ. loc. in l. cũ bona. §. cum inter. in l. hanc stipulationem. in fi. de dã. infe. & idem no. Bart. in l. fundum. col. ij. ꝟ. de excep. Ale. in cõsi. xcviij. visa parte testamenti. col. fi. ver. semper enim lib. iiij. Et quãdo verisimile est φ eueniat, inspicitur qđ euenire potest, vt no. Bald. in l. fi. §. sed quia. col. fi. C. commu. de leg. alle. l. si contestante. in prin. ꝟ. sol. mat. Et hoc intelligitur quando uenit de iure cõmuni: secus si de iure speciali quia illud non attenditur. l. iiij. §. j. vbi Bart. ꝟ. de fideicõ. lib. & no. Bar. in d. §. sacrã. ¶ Vltimò not. secundum Bald. & Ang. hic, φ vltima opi. quæ in lege recitatur, approbata videtur. facit tex. in l. bona fides. & quod ibi Bar. & Sal. ꝟ. depo. & est glo. q̃ allegatur in l. qui filiũ. §. Sabinus. ꝟ. ad Tre. Et ad hoc Ang. Are. põ derauit tex. in §. item pretium. Insti. cõtrahen. emp. & idem Ange. Are. in §. responsa prudentum. Insti. de iure natu. & Io. And. in c. j. de pẽn. in vj. per c. pe. de cog. spiri. & sequitur Alex. in cõsi. lxxvij. in causa, & lite. li. ij. Et in consi. xxix pclarè & subtiliter. col. j. lib. iij. & in consi. iij. super processu. col. fi. lib. 4. & in consi. x. viso instrumento. in fi. lib. v. Et supradicta conclusio limitatur, nisi præcedẽs opi. melioribus rationibus comprobata sit. ita dicunt Mod. hic p
6 glo. in d. §. Sabinus. Sed aduertendũ est, quia verum est † φ præua leat illa opi. quæ melioribus rationibus comprobatur. d. §. itẽ pretium. ¶ Sed propter hoc non tollitur, quin vltima opi. videatur approbari, quando ultimo loco recitatur. & glo. in d. §. Sabinus. hoc non dicit, neque probat, qa ibi præfertur vltima opi. & illa q̃ meliorib. rationib. probat. ita glo. ibi dicit. ¶ Secundò limitat nõ procedere, qñ prima opi. saperet æqtatem, & ultima rigorẽ, quia tunc nõ ultima, sed prima præualet, secundũ Are. in consi. clxij. diligenter & maturè. col. vj. vbi ad hoc alleg. glo, in l. si cũ exceptione. in §. sed & si quis. ꝟ. quod met. cau. & Mod. hic simpliciter sequuntur: sed considerandum est, φ contra istam limitationem vi detur glo. in c. extirpandæ. §. quia verò. de præben. per quam Alc. in l. placuit. C. de iudi. concludit, φ vbi æquitas est contraria rigori scripto, si rigor sit scriptus in lege posteriori, præualet rigor, qa videtur derogare æquitati. sed ratio ista euitari potest, quia rigor non præcisè contradicit æquitati quia æquitas temperat rigo rẽ, ut dixi in regula, in omnib. in fi. de reg. iur. Vlterius in ista limita-
7 tione aduertendũ est, quia parum operari videtur, quia † data paritate terminorum æquitas præfertur rigori. d. l. placuit. Si ergo in priori opi. ęquitas scripta sit, in ultima rigor, prima præualet da to φ vlt. etiam expresse approbata sit in rigore, quia æquitas præfertur rigori. d. l. placuit. Et ideo non est facienda vis in ultima opi. quia etiam si vlt. opi. approbata sit in rigore, æquitatem præcedẽtis opi. non tollit. d. l. placuit. Et ideo recurrendum est ad aliam di stinctionem an rigor sit scriptus in genere an in specie, vt not. in d. l. placuit. & in c. si. de transa. ¶ Tertiò limitatur vt dicunt Mod. hic, quando glo. primam opi. recitat simpliciter, in ultima dicit, alij dicunt, quia prima censetur opi. glo. vt colligitur ex gl. in rub. ꝟ. si cert. peta. ibi alij dicunt unam tantum certi condictionem ge neralẽ iuncta gl. in l. certi condictio. in princ. eo. tit. quæ tenet duplicẽ esse certi condictionem. Sed aduertendum est qa limitatio uidetur posse uerificari, quando gl. prius expresse firmaret primã opin. quia si postea dicat, alij dicunt, non uidetur recedere à prima opi. quã firmauit, quia non videtur uelle se incontinenti corrigere: arg. l. non ad ea. ꝟ. de condi. & demon. secus videtur quãdo recitat primã opin. simpliciter, prout Mod. hic dñt qa si in secunda opi. dicat, alij dicunt, non vr̃ per hoc approbare primã opin. relatã simpliciter, sed potius vr̃ residere in vlt. opi. & ita fuisset dicẽdum in gl. rub. si cer. pet. nisi gl. vlterius declarando processisset. in d. l. certi conditio. ¶ In gl. in verbo, adiudicari ibi. l. sciendũ §. pen. Bar. rñdet φ præsens status rei non indicabat contingentiã de futurò, hic sic. Sed ista solutio prima facie non vr̃ congrua ad illum tex. quia ibi erat lata sententia ꝯ possidentẽ, & pendebat ap pl'o quæ indicabat cõtingentiã de futuro, qa sententia poterat cõfirmari, sed rñderi põt, φ solũ ibi cõsideratur an possideat. nam cum tẽpore motæ litis possideret, non debuit satisdari. d. l. sciendum. in prin. & licet fuerit lata sñia contra ipsum possidentẽ, ipse appellauit, & pendente appl'one nõ est priuatus possessione, & ibi cõsiderat tẽpus litis motæ, quo tempore possidebat, & nullã habebat dependentiam de futuro. & no. Bar. in d. §. sacrã. vbi ita declarat illum tex. ¶ In gl. fi. ibi, referatur ad proxima. quia sententiæ erãt contrariæ. vt in fi gl. dicitur. Ad hoc bene facit quod no.
8 Ang. in l. in ciuile. ꝟ. de legi. ubi inquit, φ † etiam si vnum statutũ cõtradicit sibijpsi, debet seruari quod ultimò scriptum repetitur. & de ꝯrietate quã facit, φ tñ ad proxima relatio debeat fieri, no. Bar. in l. talis scriptura. de leg. j. vbi alleg. text. hic. & Alexan. consi. ccxiij. col. fi. lib. ij. & in consi. xcv. repetitus. col. ij. lib. vij. Nã relatio ita debet intelligi, vt non contineat ꝯrietatem, iõ tñ ad proxima
9 refertur: quia aliàs ꝯrietas resultaret, & simper illa † interpretatio fieri debet, vt ꝯrietas remoueat. c. inter cæteros. §. cæterum. de fi. instr. & de ꝯctib. no. Bar. in l. fi. §. idem quæsiuit. ꝟ. de condi. inde. & in positionib. tradit Bal. in l. cum falsa. in fi. C. de iur. & fac. ign. cũ si. vt Alex. scribit in l. j. in prin. ꝟ. ne quis eum. & in omnib. dispositionib. hoc habet locum, vt per distinctionẽ si fieri potest ꝯrietas tollatur. vt Alex. concludit in consil. cxlj. viso testamento. col. iiij. lib. ij. & dixi in regula, vbi repugnantia. ꝟ. de regu. iur. & de aliis quæ hic dicit Bar. de relatiõe me remitto ad ea, quæ plenè dixi in c. secundò requiris. de appel.

LEX XII.

1 *Supplicium propriè dicitur pœna corporalis.*
2 *Pena capitalis pluribus modis dicitur.*
3 *Magistratibus municipalibus an liceat de seruo supplicium sumere.*
4 *Magistratibus municipalibus minima castigatio competit.*
5 *Defensoris ciuitatis officium est diuersum à magistratu municipali.*
6 *Magistratus municipales an possint castigare.*
7 *Confessio facta coram iudice incompetenti non nocet coram competenti: tamẽ facit iudicium ad torturam, & intelligitur quod confessio sit facta coram iudice, cuius iurisdictio prorogari potest. nu. 8. & 9.*
10 *Confessio facta iudicio nullo ualet.*
11 *Confessio facta in una causa, nocet in alia.*
12 *Confessio facta calore iracundiæ, non nocet in aliquo.*
13 *Iudex secularis cui à iudice ecclesiastico contra condemnatum de hæresi fuit commissa executio, potest de nouo de causa cognoscere.*

Agistratibus. ¶ Ibi. municipalib. de quib. in ti. de magi. muni. & ĩ l. magistratus municipales. & in l. ea quæ. §. magistratib. municipalib. ꝟ. ad muni. in l. pe. in fi. in l. iiij. §. duas. de dam. infec. & æquiparantur defensorib. ciuitatum, vt no Pau. de Ca. hic & ple nius tradit Imo. in d. l. iiij. §. diuas. col. pen. ¶ In tex. ibi, supplicium fm gl. de vltimo supplicio intelligitur, & sic de morte. & idẽ sentit Bar. in summario. Sed Ful. & plerique Mod. hic dicunt hoc esse verum, qñ dr̃ de vltimo supplicio, prout loquitur tex. alle. in gl. in vltimo supplicium. & in l. capitalium. in princ. ꝟ. de pœ. secus vr̃ in casu isto quo dicitur de supplicio simpl'r, quo casu vr̃ φ præcisè de morte intelligatur. Sed considerandum est, φ tex. hic negatiuè loquitur, quo casu includit mortem, sed non restringitur in mor
1 te, quia † proprie supplicium dr̃ pœna corporalis: vt no. Lucas de Pen in l. fi. qñ circa fi. C de bo. vacan. lib. x. vbi alle. text. in §. si quis autem. in auth. vt iud. sine quo. suffr. ibi. & in corpus verbera atq; supplicium. & xxxv. dist. ca. fin. & supplicium vr̃ terminus cõis. vt colligitur in l. milites. ff. de cust. reo. & quod ibi gl. in verbo, supplicio. & in l. à proconsulib. in fi. C. de appel. ibi, digno supplicio. & xj. q. iij. in c. nemo peritorum. ibi, pro veritate pati supplicium, & in l. fin. C. de execu. & exactorib. xij. ibi, perpetui exilii suppliciũ. & in l qui cum maior. §. is demum. ꝟ. de bo. lib. ibi, supplicium aut exilium subiectam materiam intelligitur. Et ideo hic accipitur ꝓ pœna corporali, quæ excedat modicam castigationem. & etiam si delicti qualitas suaderet, supplicium de morte intelligitur. & ita quod gloss. hic dicit, saluari potest. Et si affirmatiuè dicatur de supplicio, deberet intelligi de mitiori pœna citra mortem. vt
2 † dicitur de pœna capitali, quæ plurib. modis dicitur. §. publicorum. Insti. de pub iud. in l. ij. ꝟ. de poen. & no. per gl. in l. transigere. in verbo, capitali. C. de transa. & in dubio de mitiori pœna intelligitur, id est de exilio vt no Io. An. in c. quanto. ibi Abb. post alios de iureiur. Et idem sequitur Ioã. de Imo. in l. ij. ꝟ. de pub. iud. Ioan. de Ana. in c. qualiter. & quando. el ij §. ad corrigendos. col. v. in verti. quid autem si lex. de accusa. Alex. in consi. 104. statutum loquens. lib. j. & ad hoc tex. cum glo. in l. fi. in ver. capitali. C. ne christi. manci. in l. in criminali. in ver. capitalem. C. de iur. om iud. & in l. hos accusare. §. omnibus. in ver. capitis. de accus. de quo tamen vi dendum est quod dixi in l. imperium. in gl. potestatem. s̃ eo. ¶ Pri
3 mò no. † φ magistratibus municipalib. non licet de seruo supplicium sumere. & hoc maximè videtur habere locum in vltimo supplicio per supradicta. Et hoc procedit ẽt si delictum notoriũ sit. vt Ange. hic dicit. & ad hoc facit, quia notorietas delicti non supplet defectum iurisdictionis: vt no. Bal. in l. magisteriæ. C. eo. & Alexan. hic in fi. & Fel. in c. ecclesia. car. antece. in fi. in ver. ex qb. in effectu. de cõsti. Non ob. tex. qui videtur probare contrarium in l. cum seruus. ꝟ. de condi. ob causæ. quia dicit Ang. hic quod iudex ibi de facto processit. & ita dicũt Mod. in d. l. cũ seruus. ¶ Se-
4 cundò not. † φ modica castigatio competit magistratibus municipalibus. & cũ tex. hic aduersatiuè loquat, ibi, modica aũt, vt verè aduertetur, videtur φ text. loquatur de castigatione corporali.

& ita probatur quod dicit Bar. hic, & dicit Ang. hic in versi. & istā doctrinā trado, ꝙ talis castigatio non dēt communi opi. habere in se seueritatem: secus est in illa modica castigatione, quæ datur delegatis, quæ verbalis est, & est iurisdictionis, vt Bar. declarat hic. de quo dictum fuit in l. Imperium. in quinto gradu meri Imperiis. ꝟ. eo. & in l. fi. ꝟ. de offi. eius. ¶ Sed ꝯ illud qđ dictum est de iure delegato, Mod. alle. tex. in c. præterea de offi. delega. vbi cōtumaces seueritate ecclesiastica coerceri debent à iudice delegato. sed ille tex. parum facit, quia non loquitur debent à iudice delegato. sed ille tex. parum facit, quia non loquitur de pœna corporali, sed de mulcta, ſm Abb. post Bal. ibi. præterea vt declaraui ibi seueritas licet videatur respicere pęnam corporalem, ibi tñ loquit̃ de seueritate ecclesiastica quæ non intelligitur de pœna corporali. vt declaraui ibi, non plus importare vr̃ seueritas ecclesiastica quam censura. ¶ In gl. fi. ibi, etiam in libero, hoc non vr̃ iure cautum in libero, ſm Imo. in l. iiij. §. duas de dam. infec. Et ad hoc facit tex. in l. si priuatus. ꝟ. qui, & à quibus. hodie dicit Alex. vr̃ concessa ista modica castigatio in quocunq; magistratu. §. audient. alle. in
5 glo. Sed aduertendum est, † quia ille tex. loquitur in defensore ciuitatis, & non bñ infertur ad magistratus municipales quia diuersi sunt, vt patet ex diuersitate titulorum, vt habetur. C. de magist. muni. & de defen. ciui. & facit text. in d. l. si priuatus. vbi dñs dixit seruum suum liberum esse, ne castigaretur à magistratibus municipalib. & quia hoc in seruo permittitur, secus ergo videtur in li-
6 bero. † & qa nō possunt magistratus municipales mittere in possessionem. l. ea quæ. §. magistratibus. ꝟ. ad muni. à fortiori nec castigare, quia hoc maius videtur: arg. l. in seruorum. de pœn. His tamen non obst. videtur ꝙ opi. gl. saluari possit, quia text. hic licet loquatur in prin. in seruo, tñ in secundo dicto regula generalis ponitur. Confirmatur hoc, quia quod dr̃ in primo dicto negatiuo in seruo, à fortiori vr̃ habere locū in libero, & expressum fuit de seruo, quia videbatur ꝙ saltem in seruo esset permissum. Non obst. l. si priuatus. quia non loquitur ibi respectu modicæ castigationis, sed absolutè ibi loquitur de magistratib. à quib. maior pęna imponitur seruis quam liberis hominibus. Non obst. ꝙ non possunt mittere in possess. quia ex hoc non videtur inferri ad modicam castigationem, quæ venit in consequentiam. l. ij. ꝟ. eo. de iure etiam nouissimo conclusio etiam videtur procedere prout dicit Alex. in d. §. audient. Non obst. ꝙ loquatur in defensorib. ciuitatum, quia æquiparari vñr. vt no. Pau. de Castr. hic & Imo. in d. l.
7 iiij. §. duas. ¶ Dum Bar. concludit † ꝙ confessio facta coram iudice incompetenti, non nocet coram competenti. adde Abb. in d. c. at si clerici. col. j. & ij. & in c. ij. de resti. spo. col. iij. in ver. vlt. no. singulariter. de rest. spol. Bal. in l. quid tamen. in prin. in ver. extra inducit. ꝟ. de arb. Et ista conclusio de plano procedit, quando coram iudice incompetenti iurisdictio prorogari non potest, prout loquitur in d. c. at si clerici. secus vr̃ si iurisdictio poterat prorogari coram incompetenti, quia per confectionem videtur facta prorogatio. vt no. Ang. distinguit in l. pe. in prin. ꝟ. de confes. alleg. Io. An. in addi. Spe. in tit. de confes. § sequitur videre. in ver. v. non valet. Et hoc dictum de iurisdictionis prorogatione, etiam videtur procedere si delictum esset præscriptum ex forma statuti, quia si confitetur, videtur prorogata iurisdictio de tpe ad tempus, vt tradit Ang. Are. in tract. malefi. in ver. comparent dicti inquisit, & confitentur totum, in ver. an confessus. & inducit quod no. Bal. in l. properandum. in prin. ad fi. C. de iud. in ver. vnum tñ addo. vbi concludit ꝙ si reus perempta instantia confitetur delictum, puniri potest, quia notorium est delictum. Sed hoc dictum de præscriptione statuti non videtur verum, quia paria sunt satisfactum esse de crimine vel præscriptum esse cognitioni criminis. l. sed & si vnius. § prætor ait. ver. si ante. in fi. de iniur. & not. Bar. in l. si pupillus. §. fi. per illum tex. ꝟ. de admi. tut. & in terminis hoc tradit Bal. in c. fi. col. vj. de offi. dele. in ver. pone ꝙ maleficium vbi dicit per præscriptionem abolita est accusatio, immo ipsum maleficium, ideo confessio nihil valet. idem videtur Card. in cle. pe. in x. q. de consan. & affi. Et hoc idem tenet Are. in c. cum P. colum. vj. de accu. Non ob. d. Bal. in d. l. properandum, quia perempta instantia non perimitur ius agendi, nec delictum. secus est in præscriptione per quam cognitio criminis elisa est. l. pe. §. accusatione. ꝟ. de accus. Et de hoc latius dixi in rub. de proba. extra col. xiiij. ¶ Secundò conclusio Bar. procedit quo ad condemnationē:
8 secus est quantum ad indicium. quia † talis confessio faciat indiciū ad torturā corā iudice competēti. vt Bal. hic dt. & idē Bal. in l. vnica. col. pe. C. de confes. cum si. vt tradit Ale. hic, qui dicit ꝙ ista est cōis opi. Nec ob. ꝙ confessio facta coram iudice incompetenti, si non valet vt iudicialis, non deberet etiam facere indiciū, qa in iudicio si non valet vt actus agit, nō valet vt valere pōt. l. iij. vbi Bald. C. de repu. hære. Quia rñdetur, ꝙ illud verū est in actu dispositiuo qui fit à parte in quo ꝯsideratur intentio disponentis. l. non omnis. in prin. ꝟ. si cer. pe. Secus est in actu probatorio, q magis pendet à ptāte iuris, & iudicis. vnde licet pars non possit se fundare ex instrumēto qđ impugnauit, vt in rła ex eo. de re. iu. in vj. iudex tñ ex officio pōt illi instrumento adhibere fidē. vt no. Inn. in c. cū olim. de censi. Bar. in l. post legatum. col. pen. ꝟ. de his quib. vt indi. vt latius dixi post Are. in d. c. at si clerici. colū. ix. ¶ Et retenta communi conclusione ꝙ talis cōfessio facit iudicium, sanè intelligātur, quādo confessio facta sit coram iudice cuius iurisdictio pro-
9 rogari potest: † secus si prorogari non possit: quia tunc nō facit indicium. vt no. Ang. in d. l. pe. in fi. C. de confes. Alex. hic. Et pro ista limitatione bene facit tex. in d. c. at si clerici. in prin. vbi præcisè dicitur: ꝙ clerici confessi delictū corā seculari non sunt ꝓpter hoc aliquatenus cōdēnandi. nā verbū illud, aliquatenus, est præcisum. vt in c. de cætero. de testi. & ēt vr̃ excludere iudiciū, & quia doct. pp hoc ista verba denotāt cām remotā. vt no. in l. eo tpe. §. fi. vbi Bar. ꝟ. de pecu. ergo videtur ꝙ non faciant indiciū, qa si facerent indiciū quo mediante positus ad torturā confiteretur, & esset condēnatus saltē mediatè videretur pp hoc cōdēnatus. sed tamen ista limitatio si rectè consideretur non vr̃ iure ꝓbari, quia ꝙ iurisdictio ꝓrogari non possit, hoc nihil facit ad indiciū, nam qua ratione cōfessio extraiudicialis facit indicium ad torturā. vt no. in l. capite quinto. vbi gl. & Bar. ꝟ. de adul. quia asserenti de facto suo credendū est. l. quæro. in fi. C. de ædili. edic. Ita videtur in casu isto, & videbimus ꝙ ex processu nullo infamia facti irroget. vt no. per Azo. in summa. C. ex qbus cau. infa. irro. cum si. vt tra-
10 dit Ale. in consi. lij. viso processu. col. ij. lib. v. † Et cōfessio facta in
a iudicio nullo valet vt extraiudicialis. [a] vt no. Bal. in c. fi. col. ij. de mil. vas. qui contu. est. & arbitrio iudicis cōmittitur qñ oriatur indicium ad torturā. vt no. Bar. in l. fi. versi. sed quæro. ꝟ. de quæstio. & non videtur ꝙ iudex aliter arbitrari possit, nisi ꝙ oriatur indicium ad torturā, ex quo confessus fuit delictum. Non ob. text. in c. at si clerici. in ver. aliquatenus, quia illud uerbū intelligit̃ respectu confessionis iudicialis de qua loquitur ad effectum condemnationis, sed non quo ad indicium de quo ibi non agitur. Nō ob. qđ dicitur de illo verbo propter qđ, quia intelligitur vt dixi respectu probationis plenæ & cōdēnationis, quia non solùm immediatè, sed nec etiam mediatè si nouus processus inchoetur corā competenti, non poterit condēnari, sed respectu iudicij non loquitur, quia licet faceret indicium quo mediante positus ad torturam confiteretur & deberet condemnari, non tamen diceretur ex tali indicio condemnatus. vt no. Bal. per illum tex. in l. j. C. in quib. cau. ser. pro præmio lib. accip. Et quod dictum est de confessione quæ facit indicium ad torturam, habet locum nisi reuocata sit quia tunc habetur perinde ac si facta nō fuisset. vt no. Bal. in d. l. vnica. col. pen. in ver. item dicit Inno. & ibi dicit ꝙ cautius sit torquendus vt dicat se confessionem expresè reuocare. & Mod. sequuntur. sed aduertendum est, quia istud d. Bal. bene procederet quo ad effectum iuris, quia confessio reuocata non noceret, vt in l. de ætate. §. ex causa. & in §. qui iusto. secus videt̃ in indicio quod extrinsecus venit, & in facto consistit. nam hoc totum videtur arbitrio iudicis consistere, si enim in tali confessione reuocata aliquid sit narratum quòd habeat mouere animum iudicis, videtur ꝙ indicium oriri posit, licet confessio fuerit nulla, uel prouocata, ex eo quod not. Abb. in c. illud. col. pen. de præscri. in ver. vnde clarius prosequendo tertiò tale indicium, vt ex dicta cōfessione oriatur requiritur quod sit verisimilis, vt no. Bal. in l. clarum. circa fi. C. de aucto. præst. Et Mod. hic simpliciter sequuntur. adde d. Bal. in l. si quis in hoc genus. in ver. deinde noto. C. de episc. & cle. cum si. vt tradit Bartho. Vero. in cōsi. xxxiij. multa posset, col. pe. Sed aduertendum est, quia Doct. in locis præall. loquūtur in confessione quæ respicit condemnationem & non quo ad indicium. Nam hoc totum videtur in arbitrio iudicis qui informabit indicium ex his quæ in facto consistunt. ¶ Quartò limitatur, quando confessio facta sit ad eundem finē: secus si ad alium effectū. vt no. Ang. in d. l. pe. in fi. C. de confes. Alex. hic reprobat,
11 quia † confessio facta in vna causa nocet in alia quo ad præsumptionem & indicium. vt no. per gl. in l. & quia. in ver. præiudicet. ꝟ. de interro. act. & ad hoc vide Bar. in l. ij. in prin. col. pe. ꝟ. vi bo. rap. Sed aduertēdū est, qa Doc. in locis ꝑalle. loquuntur in confessione ualida: sed in confessione nulla de qua agitur nō videt̃ considerandū an agat̃ ad eundē finem vel nō, sed solū inspicitur qđ in
12 facto consistit ad informādū animū iudicis. ¶ Vltimò † limitatur non habere locū, si calore iracūdiæ facta confessio fuit, quia non præiudicat in aliquo, per tex. in c. ex literis. cū gl. de diuor. ita Abb. dicit in d. c. at si clerici. in prin. col. iiij. ver. & inquantum dixit. & hoc intelligitur reuocatione secuta vt dixi in d. c. at si clerici. col. xj. Et qualitas iracundiæ ēt debet considerari, qđ totum vr̃ in arbi-
13 trio iudicis. ¶ Vltimò Bar. concludit, ꝙ † iudex secularis cui à iudice ecclesiastico contra condemnatum de hæresi fuit commissa executio, posit de nouo de causa cognoscere per tex. in §. si verò cri.

ADDITIO.

a ¶ Extraiudicialis. Et bene Im. Panormi. Aret. Dec. d. c. at si clerici. de iu. Nico. Boer. decisio. Burdeg. &c.

crimen.in auct.de san.epis. Et quia Doc.vario modo loquuntur
vt Ale.hic refert.pro vera resolutione habemus cõsiderare duos
casus primus est in causa hæresis,prout Bar.ibi loquitur,in qua iu
dex secularis nullam habet iurisdictionem.c.vt inquisitionis.§. ꝓ
hibemus.de hære.in vj.Et ideo non põt iudex secularis de tali de-
licto cognoscere,sed stãdum est ꝓcessui facto à iudice ecclesiasti-
co.& no. Ang.in l.diuus.l.ij.ĩ.de cust.reo.vbi dicit,ꝙ Cano.ita te-
nent.& idem sequitur Bal.in auth. clericus quoque. in fin. C. de
epi.& cle.cum si.vt tradit Ale.hic,& idem Abb.in c.j.de off.ord.
col.pe.vbi dicit Bar.hic dixisse ꝯ tex.in d.§.prohibemus.& ibi cõ-
cludit idem esse in alio delictio merè ecclesiastico.Secũdus casus
est in delicto mixto:putà in sacrilegio,in quo vterque iudex secu-
laris & ecclesiasticus cognoscere potest.vt in d.c.cum sit genera-
le.de fo.compe.Et tali casu saluatur opi.Bar.sed non exemplum,
& hoc modo intelligunt tex.in d.§.si verò crimen, quia tali casu
remissus reperiẽ de foro iudicis secularis,& iudicari debet vt sub-
ditus,vt declarat Abb.in d.c.j.col.pe.& ita in effectu residẽt Ale.
& Mod.hic.sed tamen in isto secundo casu aduertendum, quia li
cet vterque iudex habeat iurisdictionem:tamen ille qui præoccu
pauit attẽdi debet.arg.l.j.s̃.de offi.cõsu.facit tex.in ver. vbi cęptũ.
in l.si quis postea.ĩ.de iudi.Et ideo si ecclesiasticus cognouit & iu-
dicauit,& pro faciliori executione committat executionem secu
lari, videtur ꝙ secularis debeat exequi cõmissionem simpliciter
in re de qua cognitum fuit,& iudicatum, videtur tamen ꝙ dictũ
Doct.in secũdo casu saluari possit,quando iudex secularis vellet
nouum processum inchoare ad alium finem,quia punitus in fo-
ro canonico etiam potest puniri in foro seculari.vt no.Bald. in l.
placet.circa fi.C.de sacrosan.eccl.in ver.sic ergo.vbi inquit ꝙ pę
na spiritualis non tollit temporalem,nec econtrà. & no. Abb. in
c.tuæ.col.pen.de procu.& probatur in c.fęlicis.§.per hoc quoq;.
de pę.in vj.cum si.vt Fely.tradit in c.de his.col fi.de accusa.

LEX XIII.

1 *Magistratus dicitur iudex ordinarius,qui potest delegare,non autem delegatus qui non habet potestatem delegandi.*
2 *Potestas alicuius terræ dici non potest,nisi ille, qui merum habet imperium.*
3 *Magistratus qui habet iurisdictionem ordinariam potest delegare.*
4 *Factum tempore permisso,si conferatur in tempus prohibitum, non ualet.*

1 EVm qui. ¶†Primò no.secundũ Pau.de Ca.ꝙ ma
gistratus dicitur iudex ordinarius q̃ põt
delegare:non autem delegatus, qui nõ habet ptãtem
a delegandi a l à iudice.C.de iudic.vt colligitur iũcta gl.
Ale dicit ꝙ istud non bene probatur hic,quia nõ sequitur,opor-
tet ꝙ iubens iudicare:seu delegans sit magistratus.ergo delegatus
qui non potest delegare non est magistratus.Sed tamen videtur
ꝙ ꝯña quã facit Pau.de Cast.bene ꝓcedat,q̃a tex.seipsum declarat
dum continuatiuè dicit,magistratus tamen est, vbi patet ꝙ loq-
tur de iudice ordinario qui habet iurisdictionem iure proprio.l.
more.s̃.eo.ideo delegare potest vt ibi dicitur. sed secus est in de-
legato qui vtitur iurisdictione alterius.l.j.§. qui mandatã. s̃. tit.ij.
& ideo hic magistratus de ordinario intelligitur, non de delega-
to.q̃uque tamen ꝑꝑ subiectã materiã ista uerba apud eum q̃ ma-
gistratum potestatẽque habebit verificantur etiam in delegato.l.
pe.§.si quis apud.ĩ.tit.j.cum ibi no.sed s̃m Bal.in l. pen. in prin.s̃.
2 de off.eius.delegatus dicitur magistratus. ¶†Secundò no. vt idẽ
Pau.de Cast.dicit,ꝙ nõ põt dici ptãs alicuius terræ, nisi ille q̃ me-
rum habet Imperium,vt exempla hic posita ostendunt,vt proba
tur in l.potestatis.de ver.sig.vbi dicitur ꝙ potestas in magistratu
denotat Imperium. Alex.hic dicit ꝙ cõtra Pa.de Ca.videtur tex.
hic in prin.dũ dicitur ꝙ illi delegare possunt qui habent magistra-
tum.,& ille dicitur esse in magistratu qui sit in aliqua ptãte. & hoc
videtur verificari in quolibet magistratu qui delegare potest,qui
iure proprio habet iurisdictionem.d.l.more.s̃.eo.licet nõ habeat
merũ imperiũ.Non ob.tex.hic,quia exempla non restringunt re-
gulã,quia verum est,ꝙ alia exẽpla poni possunt,sed tñ exẽpla de-
clarãt regulã, q̃n loquitur de magistratib. habentib. merũ Impe-
rium.& facit tex.in d.l.ptãtis,qui debet intelligi s̃m naturam titu.
Non obst. tex. hic, in aliqua potestate, quia intelligitur de mero
Imperio,vt statim dicã.Et facit tex.in l.Imperiũ.s̃. eo. vbi merum
Imperium potestas simpliciter appellatur cũ si.vt dixi in c. j col.
3 j.de offi.deleg.¶†Tertiò no.secũdũ Ang.in prin. hic, ꝙ quilibet
magistratus qui habet ordinariam iurisdictionem potest delega-
re Ful.hic tenet cõtrariũ in minoribus magistraribus ꝑ istũ tex.cũ
si.Mod sequuntur *cõem* opi.per.tex.in d.l.more.quia qui habet iu
risdictionem iure proprio delegare potest,sed illud est vnum de
requisitis,ut delegare possit, & requiritur ꝙ sit de maioribus, vt
patet hic in exemplis,quæ ponuntur.& in l.cum prætor.§.j. ĩ. de
iudi.Secundò Mod.alle.text.in l.Imperium.in fi.s̃.eo. vbi dicunt,
quod iurisdictio est iudicis dandi licentia.ergo videtur quod ma-
gistratus minores, quibus iurisdictio competit, habent pote-
statem delegandi. Sed respondetur quod illud dictum intelli-
gitur de iurisdõne quæ cõpetit maioribus,q̃bus reseruata est po
testas delegandi per iura.s̃.alle. Tertiò inducunt tex.hic dum dr̃ ĩ
aliqua potestate,quia verbum aliqua,verificatur in minimo.iux-
ta gl.in cle.pe. de for.comp .Sed r̃ndetur ꝙ minores magistratus
non dñr esse in aliqua potestate,vt probatur in d. l. nec magistra-
tib.in fi.ĩ.de iniur.vbi dr̃ ꝙ minores magistratus sunt sine pote-
4 state.& de his dixi in l.j.s̃.tit.ij.in princ.¶ † Quartò & vlt.not.q̃d
illud q̃d fit tempore permisso si conferatur in tempus prohibitũ
non valet.ad idem tex.in l. quod sponsæ.C.de dona.ante nup.&
per istum tex.infert gl.viij.q.j.§.his omnib.ꝙ Papa non p̃t sibi eli
gere successorem, quia effectus confertur in tempus quo non
erit Papa.Et ꝑꝑ hoc Abb. infert in rub. de transa. ꝙ stricto iure
nullus posset testm̃ facere, quia dispositio confertur in tempus
quo non erit dominus ꝑꝑ mortẽ, q̃ omnia soluit.§. deinceps. in
auth.de nup.& ideo de gratia omnibus ꝯcessa fuit facultas testan-
di,vt no.gl.in l.illa institutio.ĩ.de hære.insti.vbi tñ Bal.dicit ꝙ im
mo de iure cõmuni valet testm̃ quia post mortem remanet hæ-
reditas quæ representat defunctum,& facultas testandi s̃m Bart.
in l.interdum.col.iij.ĩ.de condi.inde.est de iure gentium,ergo vr̃
de iure cõi non iure spãli.Et quia hoc etiam reperitur in ꝯctibus
in quibus effectu conferri põt post mortem. §. post mortem. in
sti.de inuti.stipu.& in l.pen.C.vt act ab hære. & ꝯ hære. Sed præ-
dictis rationibus r̃nderi põt.nam quod dicit Bald. de hæreditate,
procedit per fictionem,& fictio est si veritatem,& vr̃ de iure spe
ciali. Non ob. ꝙ de iure gentium erat permissum vt quis posset
b testari,quia erat permissum de gratia b, vt ille qui non est domi-
nus disponere possit.Non ob.quod dr̃ de ꝯctu,quia vt ibi patet,
de iure antiquo erat prohibitũ s̃m regulã. Et de nouo ꝯrium est
statutum ꝙ videtur de iure speciali attenta regula gñali & natura
li,quæ vr̃ in ꝯrium,quia nemo dat quod non habet.¶In gl. j. ad-
de ꝙ quartò requiritur ꝙ causa sit delegabilis.l.j.s̃.ti. ij. vbi causa
meri Imperii non potest delegari.& not.in l.placet. C. de pedan.
iudicib.vbi requiritur ꝙ delegatus sit capax.c.lator.qui fil.sint le-
gi.vbi requirit ꝙ non sit facta delegatio in terminis.§.iudicare. vt
hic dr̃.Et q̃n delegatio non valet,etiam si de consensu partium fa
cta sit,non valet s̃m Bal.hic per.l.priuatorum.C.eo.vbi est glo.in
l.pe.in verb.nullo.C.de pę iu.¶In ea gl.in fin.ibi, licet teneat dele
gatio,pariter vr̃ inferri in casu.d.l.ius dandi. si datus sit tutor alte
rius iurisdictionis,ꝙ datio tutoris valeat illo acceptante,q̃d not.
est pro ampliatione d.l.ius dandi.¶In gl.fi.adde ꝙ contra secun-
dum intellectum facit,quia eodem die delegatus non potest esse
instructus de causa ꝑꝑ breuitatem temporis,iuxta dictum Bar.in
l.prolatam.C.de sen.cum si milib.vt dixi in c.ecclesia.de consti.in
gl.fin.in l. ij.ꝯclu.& hoc nisi apparet ꝙ prius delegatus instructus
fuisset,quia tunc ratio prædicta ce ssaret.

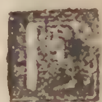
ADDITIONES.

a ¶Delegandi.Valde erant omnes gl.& Doct.hic,quia lex non loquitur de delegatione,sed de compulsione ad subeundum publicum,& necessarium iudicandi munus deque delecta prudentium ad hoc,ex veteri, sanctissimoque Romanorum veterũ instituo per tyrannos abolito.

b ¶De gratia.Stulta euasio,quia si de iure gentium,ergo iure proprio,& natiuo.

LEX XIIII.

1 *Magistratus possunt se subiicere iursdictioni alterius,sicut & priuat.*
2 *Papa subicit se alteri,& an hoc intelligatur dummodo non committat se seculari,& nu.3.4.& 5.*
6 *Damasus Papa de adulterio accusatus,synodo se subiecit.*
7 *Reconuentio in qua subiectione locum habat.& nu.8.*
9 *Arbiter iudicare non potest, nisi de his,de quibus factum est compromissum.*

St receptum. ¶In tex.ibi,eoque,iure vtimur. fa
cit iste tex.pro eo quod no. in c. j.
de treu.& pa.in ver.frangere. in fi. ꝙ non attenditur lex,
a quæ in vsum recepta a non fuit.c.in istis.§.leges.4. dist.cum si. vt
tradit Ro.in consi.411. quo ad primum.in fi. & Alex.in consilio
cxxxj.visa facti narratione.in prin lib.j.& in cons.xxxix.visis. lib.iij.
1 & latè sequitur Fel.in d.c.j.de treu.& pa.¶†No.regulam quæ hic
ponitur,quia quemadmodum priuat possunt se subiicere iurisdi
ctioni alterius iudicis.l.j.ĩ.de iud.ita etiã magistratus, quia vt hic
dicitur,maior iudex se potest subiicere iurisdictioni inferiorum
vel æqualis.ad idem tex.in l.ille à quo.§.item pestiuũ. ĩ. ad Treb.
nam de pari idem videtur, quod de maiori,quia par in parem nõ
habet imperium.l.nam & magistratus §.j.& d.§.tempestiuum. &
in l.j.§.si quis ergo.infra de app . quandoqne tamen sit differentia
inter parem & maiorem,vt not.per glo.in l.minor autem.in prĩ.
infra de mino.de quo videndum est quod Alb scribit in l. ĩcausę
§.nunc videndum.eo.tit. & per talem submissionem illi qui erat.
minor maior efficitur,prout contingitur quando appellatio ad
minorem iudicem defertur:quia in ilio artic.appellationis,maior
reputatur.

ADDITIO.

a ¶Recepta.Io.Gerson in regulis moralib.col.iiij.Alex.cons.xxxix.lib.iij.

reputatur: vt not. Dominic. post Io. de Lign. in c. ij. de consue. in ij. de no. de quo dixi in rub. de appel. col. ij. Et regula istius legis ſm gl. hic vr̄ etiam habere locum imperatore, & hoc de ptāte ordinaria inlīr, vt dicit Ang. hic, quia de ptāte absoluta in causa eius propria iudicare potest. l. & hoc Tiberius. vbi Bar. j. de hære. inst. l. ꝓximè. j. de his quæ in testa. delen. cum si. & idem est in summo Pōtifice qui iudicio alterius se subiicere potest. ij. q. vij. c. nos si incō-
2 petenter. in prin. & no. per gl. ix. q. iij. in c. nemo. in prin. † & hoc maximè videtur procedere in foro animæ, quia Papa subiicit se confessori, vt per gl. in d. c. nemo. & in c. sanè. el. ij. de offic. dele. & tradit Abb. in c. omnis vtriusque sexus. de poe. & remis. col. pe. & dixi in c. sane. in fi. de offic. deleg. Et quod dictum est de summo Pontifice etiam de honestate hoc intelligitur, quia de iure ipse in causa proprio iudicare potest. vt no. Abb. in c. cum venissent. col.
3 ij. de iud. & quod dictum est de Pontifice intelligitur † dummodo se non committat seculari etiam Regi, vel Imperatori, quia hoc modo videtur inferri iniuria Deo cuius est vicarius, & hoc facere non potest, vt no. Io. An. & Abb. post alios in c. ecclesia. in ij. col. de consti. & idem Abb. in c. significasti. col. v. de for. compe. cum si. vt dixi in dicta. ecclesia. columna viij. nam tali casu non videtur ꝙ iurisdictio laici prorogari possit. d. c. si diligenti. & d. c. significasti, de fo. comp. Et tex. hic vr̄ procedere qn̄ iurisdictio iudicis prorogari potest, vt dicit Imo. in d. c. ecclesia. col. fi. Non ob. tex. in d. c. nos si incompetenter, quia dum ibi dicitur, ꝙ submittit se iudicio Imperatoris, iudicium ibi pro discretione accipitur, ſm Vin. & Arch. ibi. Sed Dominic. ibi dicit, ꝙ alia verba, quæ ponitur ibi, vñr deuote verum iudicium, dū ibi dr̄, legitimo terminetur examine: & nihil sit quod indiscussum vel indefinitum remanet. Mod. hic referunt, & non rn̄dent. Et tenendo cōem opi. vr̄ ad illū tex. posse rn̄deri dupliciter. Primò ꝙ illa verba non repugnat quo minus de arbitrio Imperatoris intelligatur. vel secundò aduertēdum est: quia illa verba non respiciunt iudicium Imperatoris cui Papa ibi subiicitur, sed referuntur ad illum qui pro informatione casus transmittitur, vt ibi patet, & ille debes diligenter negotium examinare vt verā relationem facere possit ad informandum arbitrium Imperatoris. & hoc modo ille tex. quo ad iudicium Im-
4 peratoris nihil facit. ¶ Alia est opi. principalis, † ꝙ imo Papa possit se subiicere seculari iudici in totum vt no. per gl. lxiij. dist. in c. in synodo. in verbo. apostolicam. & in c. nemo. ix. q. iij. & in proe. vj. in verbo seruus. Et pro ista opin. facit text. hic. qui generaliter loquitur. ¶ Non ob. ꝙ ſm Imo. iurisdictio potest prorogari, quia in summo Pontifice videtur quòd iurisdictio prorogari possit, cum ipse etiam causas spirituales laico committere possit, vt no. per gl. in c. ij. de iudi. cum si. vt dixi. ibi. in versi. in eadem gl. & ideo quod dr̄ in d. c. si diligenti. & in c. significasti. non videtur habere locum in summo Pontifice, qui est s̄. ius. c. proposuit. de conces. præb. & ix. q. iij. c. cuncta per mundum. Et quia iura præallegata loquuntur in casibus in quibus recurri potest ad alios iudices, secus videtur in summo Pontifice, qui non habet superiorem. Vnde ad remouendum suspicione cōgruum videtur ꝙ possit etiam laico se subiicere, quia in laicis suspicio melius purgari videtur, qa laici clericis oppido infesti sunt. vij. q. pen. in c. laico. & est tex. in d. nos si incompetenter. declarando vt s̄. dictum fuit. ¶ Videtur ta
5 men ꝙ opi. concordari possint, † vt dicamus, ꝙ vbi agitur de iurib. ecclesiæ Romanæ. vel inferioris. in quibus potest esse controuersia inter Papam & alios, tali casu potest se subiicere pro interesse ciuili de quo agitur. & ita loquit tex. in d. c. nos. Si verò agatur de causis criminalibus tangentibus personam Papę, prima opi. procedit. Et ista est communis resolutio theologorum vt refert Card. S. Sixti in d. c. nos. & probatur in c. aliorum. ix. q. iij. vbi dicitur, aliorum hominum causas Deus voluit per homines terminare. sed sedis istius præsulem suo reseruauit iudicio, & quæ iudicio Dei reseruantur, ab humano iudicio iudicari non debent. xxij. dist. c. columnam. cum si. vt dixi in consi. cxlj. maximi ponderis. in j. dubio. Et alias rationes inducit Card. S. Sixti in d. c. nos si.
6 incompetetenter. ¶ † Sed tamen nec ista dist. satisfacit, quia atten ta tali distin. esset dicendum ꝙ Papa in causa etiam criminali etiā ecclesiasticis iudicibus non possit se subiicere. cuius ɔ̄rium probatur. Primò hoc clarum est in crimine hęresis, in quo Papa accusari potest. xl. dist. in c. si Papa. & paritur subiicere se potest iudicio alterius, vt colligitur xviij. dist. c. concilia. §. hic etiam. versic. Simmacus papa. & xx. distin. c. nunc autem. ¶ Et Camasus Papa, de adulterio accusatus, synodo se subiecit. d. c. nos. §. pe. incip. item Hieronymus refert. cum si. vt dixi in d. c. cum venissent. de iudi. col. vij. in fi. tradit Ro. in consi. lxxj. beatissimus. in princ. Et ita ex prędictis patet ꝙ regula huius legis generaliter procedit. & quod dicitur in d. c. nos Non ob. tex. in d. c. aliorum. cum si. quia vñr hr̄e locum, quando Papa ipse propria voluntate se subiicit, vt hic, & in d. c. nos. Et sic opi. affirmatiua indistinctè verior videtur. Et q̄tū ad tex. hic Albe. circa finē mouet difficultatē, qa ab illo cui Papa subiicit appellādū erit ad ipsum Papā, quo casu talis submissio vr̄ parū operari. vñ ſm eū tex intellr̄ qn̄ talis subiectio facta sit nō subdito. Sed ista vr̄ magna restrictio ad tex. q vr̄ ꝓcedere gnāliter, ꝓut loquit. & de Papa dicendū est, ꝙ si appellatur. ad eū, ipse det alteri causam cōmittere: ar. l. si prętor. s̄. de offi. eius. Et facit tex. in l. si prætor. j. eo. Et quia semel alteri causam istam commisit: arg. l. pater filium. §. quindecim. de leg. iij. Et in Imꝑatore cessat ista difficultas, quia ad eūm non appellatur. omisso medio. l. Imperatores infra de appel. & hoc modo tollitur qd̄ dicunt Mode. hic de Imperatore esse cogitandum. ¶ In glo. j. ibi, non in voluntaria, & idem probat in l. apud eum. j̄. de manumis. Et ratio vr̄, quia cum ipse coram se iure ordinario hoc facere possit. l. si consul. §. pe. s̄. de offi. consu. in l. ij. s̄. de offi. præsi. non recurritur ad extraordinariom remedium submissionis: vt dicunt Bald. Ang. & Mod. hic Et ista ratio. §. detur bene procedere in iurisdictione voluntaria, in qua non cadit suspicio, sed non videtur habere locum in iurisdictione contentiosa, vt patet in Papa & Imperatore, qui in cā propria iudicare possunt, & tamen aliis se subiiciunt. Et cōclusio glo. intelligitur, nisi ex causa, vt quia esset minor. nam tunc apud collegam possunt manumittere. l. pen. in fi. s̄. de offi. consu. Secundò intelligitur, quando magistratus habent par Imperiū in codē loco, secus si in diuersis locis prout est prætor, & procōsult. quia prætor apud proconsulem manumittere potest. d. l. apud eum.
7 §. sed prætor. de manumis. ¶ † In gl. fin. tenet gl. ꝙ de subiectione de qua agitur hic, habeat locum reconuentio. & Bar. & Doct. illam sequuntur pro no. Et ratio videtur, ſm Paul. de Cast. hic in fi. quia cum maior subiiciat se inferiori, videtur prorogata iurisdictio ordinaria inferioris. & videtur habere locum ratio quæ alle. in l. pen. alleg. in gl & facit tex. in l. ij. §. sed si agant. j̄. de iudi. vbi legati agentes coram ordinario perdunt priuilegium ergo pariter videtur ꝙ iste qui subiicit se iurisdictioni inferioris, agendo ꝙ ibi reconueniri possit. & ad hoc facit text. hic dum dicit possit ei, & aduersus eum ius dicit. nam in generalitate ista verba etiam recō
8 uentioni conueniunt. ¶ Sed tamen aduertendum est, † quia prima facie, quod dictum est de reconuentione non videtur in casu isto bene adaptari, quia reconuentio fit contra actorem. d. l. pen. sed iste tex. & in d. c. nos si incompetenter. videntur loqui in reo, vt patet ibi, & hic in ver. subiiciat. no. in l. j. j̄. de iud. & in reo non adaptatur ratio. d. l. pen. quia reus qui se subiicit in vna causa, non videtur in alia causa se subiicere. tamen recedendum est ab opin. communi, quæ videtur probari hic in fin. ibi. c. j. & aduersus eum ius dicit. nam ista verba complectuntur maiorem iudicem subiicientem se agendo, vel defendendo. ¶ Et retenta *communi* opinio. ꝙ reconuentio habeat locum, hoc ampliatur etiam coram delegato. auct. & consequenter. vbi glo. & Docto. j̄. de sen. no. Ab. in c. cum dilectus. in prin. de arb. secus tamen est coram arbitrio, coram quo reconuentio fieri non potest. d. c. cum dictus. vbi text.
9 rationem adducit: † quia arbiter iudicare non potest, nisi de his de quibus factum sit compromissum. Moder. hic in fin. dicunt, ꝙ attenta dicta ratione idem esset dicendum in delegato, qui solū habet potestatem in eo quod sibi à delegante committitur. c. cū olim. de offi. deleg. facit tex. in c. cum dilecta. de rescrip. & Abb. ipse hanc difficultatem mouet in d. c. cum dilectus. col. ij. in ver. opponitur contra tex. & ibi dicit contrarium esse difficile Sed respōderi potest ꝙ tex. in d. c. cum dilectus. expresse facit differentiam inter iudicem & arbitrum, in iudice qui habet illam iurisdictionem fit interpretatio. d. l. pen. C. de sen. quæ ratio in arbitro non potest adaptari. Et hoc idem Abb. sentit in d. c. cum dict. quia iurisdictio delegata procedit à iure, ideo suppletur à lege, quæ inducit reconuentionem ex æquitate, non sic videtur in arbitro, quia non habet potestatem à iure, sed sola partium conuentione. & tali casu lex non supplet, quia partes fecerunt prouisionem quam voluerunt, argument. l. fin. C. de pact conuen. & secundum istam rationem, etiam si causa esset delegata de consensu vtriusque partis, haberet locum reconuentio coram delegato. cuius contrarium tamen dicit Bar. in d. auth. & consequenter. col. j. in fi. & Abb. sequitur in d. c. cum dilectus col. ij. Et de prędictis plenè Maria. scribit in c. j. de mutu. peti. col. xij. versi. v. principaliter quæro.

LEX XV.

1 *Promissio facta per erorem reuocari debet.*
2 *Solutum per errorem repeti potest.*
3 *Error impedit iurisdictionem.*
4 *Consuetudo indicitur à populo, non obstante errore.*
5 *Error quandoque non impedit prorogationem. & nu. 6.*
7 *Processus valet, quando agitur coram iudice competenti, qui ex priuilegio recusari potest, & non opponitur exceptio priuilegij.*
8 *Processus si continuatur, acta prius facta confirmatur.*
9 *Dilatoria fori omissa per errorem ante litem contestatam, an postea opponi possit.*
10 *Ignorantia præsumitur in dubio, in eo qui litigat coram iudice incompetenti.*

Si

SI per errorem. ¶Primò not. ꝙ erans non consentit. cum si. vt dixi in l. ius publi
1 cum. §. non vr. ff. de re. iur. †Et ideo promissio facta ꝑ erro rem reuocari debet. l. is qui plus. ff. de condi. inde. l. qui siniæ. ff. de
2 condi. sine causa. l. pe. §. mulier. ff. sol. ma. †Et pariter solutum per errorem repeti potest. l. j. l. quod indebitum. l. eleganter. §. fi. ff. de condi. inde. l. j. eodem titul. cum si. vt dixi in consil. cccl. visis alle.
3 ¶†Scdò no. ꝙ error impedit iurisdictionē ad idē tex. ĩ l. ij. in pri. ff. de iud. Et ista conclusio limitatur primò ſm Bal. in l. j. C. de confes. col. xiiij. vt procedat in his quæ sunt fundamenti & substantiæ principalis: secus vr in eo quod venit in ꝯnam. l. regula. §. qui ignorauit. ff. de iur. & fa. ig. & sequitur Alex. in prin. hic. ¶ Sed aduertendũ est, quia illud qd principalr prohibetur, etiam in ꝑnam prohiberi vr. l. athelas. §. ait prætor. ff. de his qui no. infa. in l. fi. C. si manci. ita fue. alie. facit regula, cũ quid vna via. de reg. iur. vj. ¶ Non obst. tex. in d. §. qui ignorauit, quia primò rñderi potest. ꝙ ibi non sit error in eo, quod venit in consequentiam quia in ꝯctu venditionis dñium consideratur principaliter, & respicit substantiam contractus. l. cum manu sata. §. fi. de ꝯhen. emp. ¶ Secundò rñderi potest, ꝙ tex. in d. §. qui ignorauit. loquitur qñ error fit ex parte recipientis, in tali errore meliorem facit eius condonem, secus vr in errore in quo agatur de præiudicio errantis, quia licet veniret in ꝯnam, deberet attendi, quia deficit consensus. & ad hoc facit, quia error etiam in qualitate iurisdictionis impedit prorogationem, vt no. Abb. in c. P. & G. & in gl. ij. ff. de offi. dele. & in effectu debet esse talis error, quo cognito verisilr pars non ꝯxisset, secus si veri similiter non obstante errore eodem mõ ꝯxisset, & hoc modo vr procedere tex. in d. §. qui ignorauit. Sed tñ pro d. Bal. facit text. in l. in venditionib. ff. de contrahen. emp. & in l. cum qui. §. si iniuria. ff. de iniur. & in l. pe. §. si legatarius. ff. ad leg. Fal. quæ iura alleg. sunt hic in gl. pe. ¶ Secundò limitatur ista lex procedere in prorogatione iurisdõnis, quæ fieret à populo: quia litigando coram incompetenti per tales actus consuetudo inducitur. & ita Bal. dicit in l. ij. col. fi. ver. ex hoc edicto. C. quæ sit lon. consue. & dicit Alex. hic, ꝙ ista limitatio sustineri potest, ex eo quod habetur in l. Barbarius. ff. de offi. præto. Moder. hic reprobant istam limitationē: quia rõ alleg. in tex. militare vr in isto casu, & quia actus agentium non operantur vltra intentionem. l. non oĩs. ff. si cer. pet. & per ea quæ no. Bar. in l. j. in fin. ff. de supel. leg. Sed certè ista iura vulgata non ignorauit Bal. qui differentiam facit inter personas singulares & vniuersitatem, siue populum, in personis singularib. vñr ꝓcedere rões Mod.
4 †Sed in ppło non obstante errore consuetudo inducitur. d. l. quod non ratione. ad quam Mod. non rñdent. sic etiam error principis facit ius. d. l. j. §. fi. de supel. leg. Debet tamen tex. in d. l. quod non ratione. declarari ſm Ang. ibi, vt procedat, quando error fit in ratione, & non in substantia facti. Gratia exempli, in loco est consuetudo, ꝙ tantum primogenitus succedat, & à principio putauerũt ꝙ ita esset de iure communi. In ista rõne ppłs errauit, sed tamen perseuerando hoc modo consuetudo inducitur, quia apparet de consensu ppłi, qui voluit primogenitum succedere, & eodem modo Bald. hic declarat text. in d. l. Barbarius. & dicit, ꝙ error ibi non excludit consensum: quia non est circa idem. nam ppłs intendebat facere illum prætorem, & in consentiebat, in persona illius error erat in qualitate, quia putabat illum liberum, cum esset seruus populus intendebat facere illum pretorem. & ita d. Bal. declarari videtur. Sed tamen absurdum videtur, ꝙ valeat consuetudo, quæ habeat fundamentum erroris. vñ tex. in d. l. quod non ratione. videtur habere alium intellectum vt dicamus, ꝙ non ratione introductum est, sed errore primum, deinde cognito errore consuetudine obtentum est: qa ita placuit populo non obstante errore, & tunc consuetudo inducitur. ita vr sentire tex. dum inquit, errore primum, deinde cõsuetudine obtentum est, ergo obtentum consuetudine ſm naturam consuetudinis quæ tacito consensu inducitur. ¶ Tertiò fallit, quando partes litigarent coram iudice qui haberet iurisdictionē ipso iure, sed non exercitium iurisdictionis, putà coram vno ex
5 duob. delegatis, †quia tunc error nõ impedit prorogationem: vt no. Ang. hic in ver. vlt. ꝯclude. alleg. dictum In. in c. prudentiam. in prin. de off. dele. quod dictum pro sing. ponit Ro. ĩ sing. suis. 684. tu habes. Alc. tñ hic tenet ꝯriũ, post alios quos refert, & dixi in d. c. prudẽtiã. in prin. col. pe. in ver. scda ꝯclusio. de offic. de leg. Et ꝓ ista cõclusione facit tex. in l. ij. & ĩ pri. ff. de indi. cum gl. dũ dt de iudicib. chartulariis, q habent ptãtem in habitu. Saluari tamē potest opin. Ang. hic, qñ essent plures delegati dati cum cła illa, ꝙ si non omnes. ita videtur ipse Inno. velle in d. c. prudentiã. refert & sequtur Fulg. quia ita distinguit in cons. clxvij. visis. in j. dub. ¶ Quartò
6 fallit † si iudex pronunciaret se competentē, & non sit appellatũ, quia snia transit in rem iudicatã: & habetur pro veritate. vt Alex. hic post alios concludit. & idem Abb. in c. si duob. de appel. vbi dicit hoc procedere, etiã qñ iudex ipso iure non haberet iurisdictionē. & idem Abb. in c. ex parte decani. in iiij. no. de rescr. & Domi. in c. si à delegato. in fi. de offi. deleg. in vj. & ideo vtile est ꝙ semper iudex pronunciet se competentē, vt dixit Imo. in d. l. ex duob. co. pen. Requiritur tamen ꝙ iudex expressè pronunciet se competentem, & tali casu non sufficit ꝙ vlterius procedatur ad vlteriora. quia ꝑ hoc non videtur se competentem pronunciare, vt not. Inno. in c. præterea. de dila. & Abb. ibi col. pe. & idē Abb. in c. pastoralis. col. iiij. de excep. & in no. quæst. tradit Ant. de But. in ca. super literis. in repe. col. iij. ver. sed aduerte. de rescrip. & sequit Alex. in consi. 83. consideratis his. circa fi. lib. iij. & ista conclusio procedit parte absente, quę nõ opposuit de incõpetẽtia, secus vr si pars si præsens, & opponat de defectu iurisdictionis, quia tunc iudex si de tali exceptione cognouit, procedendo ad vlteriora, videtur pronunciare se competentē, vt Abb. concludit in d. c. præterea. col. pe. Ang. in d. l. ij. ff. si quis in ius vo. col. iiij. in versi. itē an est necesse. cum si. vt dixi in d. c. si duob. post Peru. col. pe. Et qd dictum est de iudice pronunciante se competentē, procedit in iurisdictione quæ possit prorogari, aliàs secus, prout esset in iudice seculari ꝯ clericũ, quia tali casu pronunciatio ꝙ esset iudex cõpetens non valeret: vt no. Abb. in d. c. si diligẽti. col. fi. & idē Car. in consi. cxx.
7 ad primũ. in prin. ¶ Quintò fallit † in iudice competenti, qui ex priuilegio potest recusari, si coram eo agatur, non opposita exceptione priuilegij, valet processus. glo. no. in l. ij. in ver. consensus. ff. de iud. quia vr renuntiatum priuilegio, vt dicit Pau. de Cast. hic. Mod. dicunt ꝙ ex quo ignorabat de priuilegio reus cõuentus nõ videtur illi renunciare. argu. l. mater. ff. de inoff. test. Et ad hoc facit tex. in c. pasto. in fi. de exceptionib. Sed potest rñderi, ꝙ in priuilegio videtur tractari de facto proprio, in quo scientia præsumitur c. ab excõicato. de rescri. no. in l. quãquã. ff. ad Velle. Et vlterius cõsiderandum est, ꝙ in casu isto non videtur ꝙ debeat vis fieri in renuntiatione. qa satis est ꝙ exceptio opposita non fuit, cùm ipso iure iudex haberet iurisdictionem, quo casu dicitur competens, vt no. ꝑ gl. in cle. ij. in ver. cõpetẽti. vt lit. pē. & ideo valet processus si non opponatur: ut not. Bar. in l. si qs ex consensu. col. iij. in ver. deinde no. C. de epis. au. cum si. vt tradit Ale. in l. ij. col. iij. ff. si quis in ius voc. vbi dicit hoc procedere, etiã si priuilegiũ esset notoriũ, qa debet allegari. cle. appellãti. de app. Et est cõis regula ꝙ qñ alicui ius cõpetit mero iure, licet elidi possit per exceptionem actus valet, si nõ opponatur, vt no. per glo. & Bar. ibi col. v. in l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pac. & in l. eum qui ita. §. qui ita. de
8 ver. obl. ¶ Sextò fallit † scia superueniẽte, qa si processus cõtinentur, acta prius facta cõfirmatur: vt no. Bal. post glo. in l. pen. C. ubi de crimen. quia vt Bar. dicit, erat solũ defectus in cõsensu partiũ: Ideo per ratificationem actus cõfirmatur. vt not. Bar. in l. licet. in prin. ad fi. de iudic. & idē Bar. in l. si quis mihi bona. §. iussum. de acqui. hæred. Et ad hoc bene facit tex. in l. Iulia. qui satis. cog. vbi Ang. per illum tex. dicit, ꝙ si constituo te procuratorem, posteaq̃ sciui te agere nomine meo, videor omnia acta præterita ratificare. In contrarium tamen videtur facere iste tex. hic, ibi, si alius pro alio ꝑtor fuit aditus, & sic cõsideratur principiũ quãdo ꝑtor aditus fit. & tñ dicit ꝙ nihil valet qd gestũ est, nisi suppleatur hoc esse verũ, nisi ex superuenienti consensu confirmetur. ¶ Septimò &
9 vlt. dicit Ale. † istam l. procedere in dilatoria fori. de qua hic loqr, secus est in alijs dilatorijs, qa licet per errorē omissæ fuerint añli. cõte. postea opponi nõ pñt, vt no. ꝑ gl. in l. q ꝓcuratorē. in verbo, remisit. ff. de ꝓcu. & in c. pastoralis in gl. fi. de exce. & no. Ang. per illũ tex. in l. de dic. §. q seruus. q satis. cog. Et de hoc latè tradit Ale. in l. ita deũ. C. de ꝓcu. ubi videt tenere cõtrariũ. Finaliter tñ distinguit, an parti imputari possit negligẽtia uel non, ꝓut Abb. distin-
10 guit in d. c. pastoralis. & dixi ibi. † & in dubio in eo q litigat corã incõpetenti, ignorãtia ꝑsumitur, secundum regulã l. verius. ff. de ꝓba. & Ang. hic, nisi qualitas personæ aliud suaderet, & ideo partē instruit, vt faciat apparere ĩ actis ꝙ ex certa sciẽtia litigabat. Mod. hic cõtrariũ tenēt in casu huius legis, quia Romæ notorium erat de qualitate ꝑtoris vrbani, uel peregrini, ideo ꝑsumebatur scia, de quo erat publicè notũ. Sed breuiter in tex. hic nõ exprimit de qualitate ꝑtoris, sed vr cõsiderare ꝑtorē largo mõ ꝓ iudice ordinario vt patet hic, ubi appellat ꝑtorē præsidē. Præterea licet notorium Romæ, poterãt forenses ignorare in qbus ignorãtia ꝑsumitur, ut no. ꝑ Bar. in l. j. C. de sum. Tri. cum si. ut tradit Ale. in cõsi. 85. visa inquisitione. col. fi. lib. ij. de ciue nouel. not. Bal. in l. data opera. C. qui accus. non pos. Ro. consi. 256. clarissime.

LEX XVI.

1 *Iurisdictio, mandari & delegari potest, in totum, uel pro parte.*
2 *Delegatus fungitur uice delegantis.*
3 *Delegatus debet honorari, tanquam repræsentans personam delegantis.*
4 *Iniuria facta delegato, uidetur facta deleganti.*
5 *Episcopo maior reuerentia, quam uicario.*
6 *Dignitas quæ competit iure proprio, est maior, quam illa quę competit ex ꝑsona alterius.*
7 *Comes palatinus, qui ordinario iure legitimare potest, sicut in totum potest, ita etiam pro parte.*

8 *Poteſtatem habens in legitimatione fauorabilis, an poſsit diſpenſare.*
9 *Argumentum de toto ad partem, an ualeat.*
10 *Conſuetudo quæ eſt in foro delegantis, debet ſeruari, & non illa quæ eſt in foro delegati.*
11 *Notarius qui ex priuilegio ſolum debet ſcribere ſententias epiſcopi, debet etiam ſcribere ſententias delegati ab epiſcopo. & nu. 12.*
13 *Delegatus ad uniuerſitatē cauſarū, an poſsit unā cauſam delegare. nu. 14.*
15 *Delegatus ad uniuerſitatem cauſarum, æquiparatur ordinario.*

1 SOlet. ¶ † Primò no. ꝙ iuriſdictio mādari, & delegari poteſt in totū, uel pro parte. & ſic valet ar. de toto quo ad partē. l. quæ de tota. ī. de rei vend. in l. q ſit. in prin. ī. de vſu. & in l. qui ſine. vbi Bar. ī. de cōdi. ſine cau. cū ſi. vt dixi in l. cuius effectus. de re. iur. & procedit iſta regula, vbi eſt eadem ratio, ſecus ſi diuerſa ratio ſit, vt no. per glo. in l. qui hominē. in prin. ī. de ſol. in ver. Titio. & in cle. ij. in ver. defenſor. de re. eccl. non alie. & not. Abb. in c. paſtor. §. item cum in totum. in fi. de off. dele. Bar. in l. iuriſgē. §. adeo. in pe. op. ī. de pac. Are. in cōſi. 164. diligēter. col. iij. & latius dixi in d. reg. cuius effe-
2 ctus. ¶ † Secundò no. ꝙ delegatus fungitur vice delegantis. ad idē tex. l. j. §. qui mendatā. ſ. de off. eius. cum ſi. vt dixi ibi. & adde text. in c. ſanè. el. ij. de off. dele. vbi dicit, ꝙ delegatus Papę gerit vices Pa-
3 pæ. † ex quo Abb. ibi infert, ꝙ delegatus debet honorari tanquam repræſentans pſonam delegantis. & pp hoc eſt, ꝙ vicerector honorari debet ſicut rector. alle. bo. tex. xciij. diſt. c. fi. ibi, tunc enim ſicut illius locū tenēs honorificabitur. & p illū tex. dicit gl. ij. q. iiij. in c. quæ de cauſa. ꝙ delegatus Papæ debet honorari ſicut Papa. & dicit Pet. de Anch. in c. grandi. in v. no. de ſup. neg. præla. ꝙ honor debetur adminiſtrāti, ſicut dño. & pręrogatiua, quæ eſt in prīcipali, eſt in locū tenente: ut no. Ang. in l. ſi prior. §. à Titio. ī prin.
4 ī. qui pot. † Et pari ratione iniuria, quæ eſt facta delegato, vr̄ facta deleganti: vt no. Abb. in c. cum olim. el. ij. in prin. de offi. dele. Sed tñ in pdictis, quæ Doct. ſequunť, aduertendū eſt, quia non vñr ita ſimpliciter procedere, ſed declaratione indigent. Nam primò qđ Abb. dicit in d. c. ſanè. ꝙ delegatus debet honorari tanquam repræſentans delegantē, & in hoc bene dicit. & dum poſtea infert, ꝙ vicerector debet honorari ſicut rector, hoc non ſequitur, nec eſt verū. ſimiliter non eſt verū, ꝙ delegatus Papæ debeat honorari ſicut Papa, ſm gl in d. c. quæ de cauſa. ij. q. iiij. ſimiliter nō eſt verū, ꝙ honor debeať adminiſtranti ſicut dño, vt dicit Pet. de Anc. in d. c. grādi, quia maior reuerentia debetur principali, quā locum tenēti. l. ſed ſi hac. §. fi. ī. de in ius voc. & ideo Bal. ibi in ver. ſemper
5 aūt dicit, † ꝙ maior reuerētia debetur epō, quā vicario. & ratio vi-
6 detur manifeſta: † qa maior eſt dignitas, quæ cōpetit iure pprio, quā illa, quæ cōpetit ex pſona alterius, ut no. Bar. in l. qđ principi. de le. ij. vnde pœna quæ imponitur offendenti principalē, nō habet locum in vicario, vt no. Bar. in l. j. C. ſi rec. prouin. & in no. caſu tradit Are. in conſi. 131. conſultiſſime dñe. eſt ergo cōcluſio, ꝙ delegatus debet honorari ex pſona delegantis, & vicarius pſona principalis debet honorari magis, quā alius priuatus, uel inferior, ſed nō tanquā principalis. Et qđ dictum eſt de delegato, qui repſentat delegātē intelligitur ſi bene facit, & rectè procedat, ſecus ſi malè faciat, qa tunc non uidetur repræſentare delegantē. Ita de vicario epī dicit Pau. de Ca. in conſi. 119. notandū eſt ꝙ adulteriū. col. fi. ſed hoc dictū prima facie nō vr̄ verū, qa ſi delegatus aliquid faciat tanquā delegatus, & vicarius aliqd tāquā vicarius, vr̄ repſentare epm dāto ꝙ malè faciat hoc. n. adſcribitur principali, qui tali miniſtro cām cōmiſit. Dictū Pau. de Ca. ſaluari pōt, qñ delegatus, ſed exercendo cōmiſſionem, & vicarius non tanquā vicarius de facto aliqd faceret, tunc non vr̄ repræſentare epm, vel delegā-
7 tem. Et per iſtū tex. infert Pau. de Ca. hic, † ꝙ comes palatinus qui ordinario iure legitimare pōt, ſicut in totū poteſt legitimare, ita etiā pro parte, ut legitimatus poſſit ſuccedere in eo qđ patri videbitur, ſecus dicit in delegato, qui ſolā habet ptātem in eo, quod ſibi expreſsè committitur. c. dilecta. de reſc. Sed aduertēdum eſt primò, qa etiam in delegato, cui totū cōmittitur, vr̄ ēt pars commiſſa, in regula, cui licet. de reg iu. in vj. & in reg. in eo qđ plus eſt. de regul. iu. Iſta. n. videtur interpretatio paſſiua, quæ ēt in materia ſtricta pcedit, ut no. in l. j. §. lex Fal. ī. ad le. Fal. Secūdò in d. principali de comite palatino, Pau. de Ca. idem dicit in l. pactum qđ dotali. C. de coll. cum ſi. ut tradit ibi Ale. & idem Ale. in conſi. xxv. circa primum. lib. j. & iſta particularis limitatio, uidetur diſpenſa-
a tio, [a] non legitimatio, ut dicit Pau. de Ca. hic, ex quo in totū non eſt limitatus. & idē Pau. de Ca. in l. adoptiuum. §. patronū aūt. ī. de in ius vo. Ale. tamen ibi dicit, ꝙ attenta rōne Pau. de Ca. ltīmatus ab Imperatore, non diceretur ltīmatus, quia non eſſet plena ltīmatio, qa non porrigitur ad ſpūalia, ut p glo. in ca. ſi officiali. di. no. in c. p uenerabilē. qui fi. ſint le. Sed rñderi pōt, ꝙ Pa. de Caſt. loquiť qñ qs non fuit plenè ltīmatus ſm ptātem pleniorē, quā hēbat ille q ltīmauit. ſecus vr̄ in Imperatore, q fecit plenam legitimationē, quantū fuit in eo, ut dixi in conſi. lij. inci. uiſo, & retenta conclu. ꝙ iſta ſit diſpenſatio, odioſa vr̄. c. pe. de fi. pſb. in vj. licet ltīmatio plena fauorabilis ſit. Et iſtā drīam tradit Pet. de Anc. in conſi. dclij. ex tenore. in prin. & in conſi. ccccxxviij. circa primū. in prin.
8 cū ſi. vt dixi ī c. at ſi clerici. §. de adulte. col. viij. de iudic. † Et ex hoc vr̄ ꝙ ſi quis habet ptātem ex ltīmatione fauorabili, non vr̄ quod
9 poſſit diſpenſare, quia talis diſpenſatio odioſa eſt. † & ſic drīa vr̄ in totum & partē: quo caſu arg. nō valet, vt ſ. dictū eſt Pau. de Caſ. quod vr̄ dubitabile. Et vlterius aduertendū eſt, qa dato ꝙ iſta diſpenſatio non ſit ltīmatio, veluti, qñ quis fuit habilitatus in eo qđ pr̄ voluerit: ſecus videtur ſi plenè legitimatus ſit, quo ad perſonā: vt quia reſtitutus ſit natalib. ac ſi natus eēt de legitimo matrimonio, quia tunc abſolutè videtur legitimus quo ad perſonā, & tūc ltīmatio facta reſpectu ſucceſſionis, non tollit quo minus dicať propriè legitimatus, quia legitimatio reſpicit pſonam, & ius ſuccedendi eſt ſeparatum ab ipſa filiatione: vt no. Bart. in l. is poteſt. in j. car. de acquir. hæ. & patet in filia, quæ renunciauit hæreditati patris, iuxta c. ij. de pac. in vj. & pp hoc non dr̄ minus ltīma. Sozi. ita ſcribit in conſ. ccxxxvj. eleganter. col. iij. & idem Fran. de Cur. in conſi. lxxiij. col. xvj. in ver. ij. reſpondemus. & dixi in cōſi. cclvij.
10 in cauſa. in fi. ¶ † Secundò per illum tex. infert Ale. hic, ꝙ conſuetudo quæ eſt in foro delegantis, debet ſeruarii, & non illa quæ ſit in foro delegati: vt no. Ang. in l. & ſi prætor. ſ. de off. eius. Sed ipſe
b Ale. tenet ɔ̄rium [b] & dicit, ꝙ ita in terminis tenet Io. An. & Docto. in ru. extra de conſue. & confirmari poteſt, quia attenditur conſuetudo vbi cauſa agatur. l. ſi fundus. ff. de euic. & facit text. in c. iij. de eo qui mit. in poſ. vbi cauſa fuit delegata ſm conſuetudinem terræ in qua agebatur. Non obſ. ꝙ delegatus fungatur vice delegantis, quia rñdet Ant. de But. in d. rub. hoc eſſe verum quo ad poteſtatem pronunciandi, & cognoſcēdi, non autem in aliis. ¶ Tertiò infert Alex. ad q. quam ponit Bald in l. fi. C. vbi, & apud
11 quos: in prin. † vbi concludit ꝙ notarius qui ex priuilegio ſolu. debet ſcribere ſnīas epī, ēt debet ſcribere ſnīas delegati ab epō, quia reputatur factum à delegāte, quod facit delegatus. & Pau. de Caſ. ibi ſequitur col. ij. in verſi. item not. ſed ibi ɔ̄rium tenet Saly. quia non propriè dr̄ ſententia epī illa, quæ lata ſit ab eius delegato. & ſequitur Ale. hic, eo ꝙ ad ipſum epm debet appellari à ſententia ipſius delegati. ergo patet, ꝙ nō debet dici ſnīa epī, vt no. in l. cos. C. de ap. & pro dicto Sal. induco tex. in c. ij. de iud. vbi dixi ꝙ delegatus iudicat iudicio ſuo, & ſm motum animi ſui, nō aūt iudicio
12 delegantis. ¶ † Quartò inferri poteſt, ꝙ ſi notarius debet ſcribere ſnīas epī, non poterit ſcribere ſnīam epī in cā in qua epſ delegatus ſit, qa illa non vr̄ ſnīa epī ſimplr̄, ſed delegati. facit quod not. Fed. in conſ. cxxx. factum eſt tale. circa fi. vbi dicit, ꝙ vicario epī nō competūt ea, quæ epō ex ptāte delegata tribuunť & ſequiť Abb. in c. cum olim. xv. q. de ma. & obe. ¶ In gl. j. ibi, ergo delegare vnā
13 cauſam poterit. † concludit gl. ꝙ delegatus ad vniuerſitatem cārum poteſt vnam cauſam delegare. & idem tenet gl. in l. à iudice. C. de iud. in gl. pe. in fi. cum ſi. vt tradit ibi Alex. qui dicit quòd ita *communiter* tenetur. Sed tamen non videtur vera, [c] quia potiſſimè fundatur iſta *communis* opi. in l. pe. in ſimile. in gl. hic vbi dici-
c tur, ab eo, cui quis mandat iuriſdictionem, non prouocatur qui mandauit immediate, ſed ille primus qui cauſam delegauit, nam ſecundum glo. ibi, in ver. not. ipſe delegatus. text. intelligitur in delegato ad vniuerſitatem cārum, quia alr̄ non vr̄ ꝙ ille tex. poſſit intelligi, quia delegatus ad vnam cām, non poteſt ſubdelegare. d. l. à iudice. C. de iudic. Sed reſponderi pōt ꝙ iſte intellectus non eſt neceſſarius, quia ille tex. verificari poteſt in delegato principis, in quo tres perſonæ concurrere pñt, perſona delegans, & delegati qui pōt ſubdelegare. d. l. à iudice. & ſubdelegatus, & hoc intelligo quando delegatus à principe in totum cauſam ſibi delegatam ſubdelegauit, quo caſu appellatur ad ipſum primum delegantē. c. ſuper qōnum. §. porrò. de off. deleg. & tali caſu poteſt verificari tex. in d. l. pe. Non ob. ꝙ illa diſt. quæ habetur in d §. porro. videať procedere de iure cano. & non de iure ciuili. ſm Barto. in d. l. pen. quis & à quo. quia rñdetur, ꝙ immo etiam vr̄ habere locum de iure ciui. qa deſinit eſſe iudex delegatus, qñ in totū ſubdelegauit, meritò ad eum appellari non pōt, ſed ad primū delegātē, & ita iura ciuilia ſuppleri debent, ex quo iura ciuilia non ɔ̄dicunt, vt not. in c. j. de ope. no. nūc. Scđò glo. hic rōnem adducit, quia ſi mādat omnē iuriſdōnē put hic dr̄, ergo vr̄ mandare iudicis dandi licentiam. l. Imperium. in fi. ſ. e. ergo vr̄ ꝙ delegatus ad vniuerſitatē cārum, poſſit vnā cām delegare. & ita arguit gl. hic, ſed arg. nō valet quia tex. in d. l. Imperium. in fi. intelligitur de iuriſdictione ordinaria, quę competit iure proprio. l. more. ſ. eo. ſecus in delegato, qui vtiť iuriſdictione alterius. l. pe. §. qui mandatam. ſ. de offi. eius.

Tertiò

ADDITIONES.

a ¶ Diſpenſatio. Ale. conſi. fi. lib. v.
b ¶ Contrarium. Et bene, quia eo ipſo quod alius iudex habēs certū forum, & ſtylū, delegatur, cenſetur agi vt ſtylo ſuo conſueto vtatur, ſecus ſi quis exiſtens de curia delegantis, vel priuatus delegatur qui nullum habet ſtylum proprium.
c ¶ Vera. Imo: vera eſt, & tenenda communis ſententia.

14 Tertiò † ſm Bar. arguit: quia ſicut ille cui cōmittit vna cā, pt vnū articulū alteri delegare. cle. pe. de offi. del. ita pariter delegatus ad vniuerſitatē cārū poterit vnā cām delegare. ſed rñdet φ aſſumptū Bar. falſum eſt: qa delegatus in vna cā, non pōt vnū articulum illius cāæ cōmittere, ſm cōem opi. vt latè tradit Alc. in d. l. à iudice.
6 † Quartò & vlt. p cōi opi. facit: qa delegatus ad vniuerſitatē cārū,
15 æqparatur ordinario: vt no. p gl. in c. cū cām. de appel. & in c. ſtatutum. §. inſuper. in ver. moderatas. de reſc. in vj. ſed rñdet, φ iſta æqparatio nō eſt vera: quia delegatus ad vniuerſitatē cārū ē delegatus, vt no. p gl. in cle. & ſi principalis. de reſcr. in ver. foraneo. & cum ſit delegatus non habeat iuriſdōnē iure proprio, non poteſt delegare. d. l. more. ſ. eo. & latius dixi in d. c. cum cauſam.

LEX XVII.

1 *Iudex ordinarius, ſi ſit ſuſpectus, debet cauſam alteri delegare.*
2 *Suſpectus licet quis ſit in iudicando, non videtur ſuſpectus in delegando.*
3 *Prætor in quib. cauſis poſſit vniuerſam iuriſdictionē, vel vnā ſpecie dlegare.*
4 *Aduocatas in cauſa ſi efficiatur iudex recuſari poteſt.*
5 *Pauperes dicuntur perſ n certæ.*

1 PRetor. ¶ In hac. l. idē dr̄ qd in pced. & vlterius dr̄, † φ ſi ordinarius iudex ſit ſuſpectus, dēt cām alte
2 ri delegare, & ſic † licet ſuſpectus qs ſit in iudicādo, nō vr̄
a ſuſpectus in delegando.ᵃ facit tex. in c. ſi quis ꝯ clericū. de fo. cōp. & in c. cum in ſpāli. §. j. de appel. & in caſu iſtius. l. cā poterit delegari, etiam ſi ſit cā meri Imperii ſm Ang. hic poſt Gui. de Cu. & hoc procedit ſi iudex ſit recuſatus: quia tunc eadē rō vr̄ q̄ eſt in abſente, vt cā meri Imperii delegari poſſit. l. pe. §. j. ſ. de off. eius. ſecus ſi iudex non ſit recuſatus: quia ipſe poterit iudicare, vt Alex. hic cōcludit, & alii ſequunt. Sed aduertendum eſt dum tex. hic dicit maximè: quia implicat φ idē iuris ſit ēt cā non ſubſiſtente. vt per glo. in l. illud. ꝟ. ad leg. Aq. & iō nulla rō nos aſtringit φ tex. hic loquatur de cauſa meri Imperii. Et cum regula hic ponatur ſimpliciter
3 † φ prætor pōt vniuerſam iuriſdictionem, vel vnam ſpeciē delegare, intellr̄ de cauſis delegabilib. ſatis operatur rl̄a q̄ hic ponitur arguēdo de toto ad partē. Dictū Doc. de cā meri Imperii ī ſe vr̄
4 verum, ſed verbis literæ nō correſpōdet. ¶ † Scdō not. φ ille qui fuit aduocatus in cā, ſi efficiatur iudex, recuſari pōt: qa vr̄ habere affectionē ad cām. ad idē tex. in c. poſtremò. de app. & eodē mō ille qui fuit teſtis in cā, ſi efficiatur iudex, recuſari pōt, vt p gl. in c. fi. de teſti. in vj. no. Abb. in c. dilecto. de teſti, & tradit Arc. in conſi. xxiij. iij. q. col. fi. & facit tex. in l. fin. ꝟ. de teſt. & qd hic de aduocato dicitur, intelligitur in eodē negocio, ſeu in eadem cā: ſecus eſt in alia. d. c. poſtremò. a ꝯrio ſenſu. & Abb. ibi declarat. Secundò hic intelligitur, qn̄ allegatur ſuſpectus ab illa parte, ꝯ quam aduocatus fuit, ſecus ab alia parte: quia ceſſat rō prohibitionis, vt per gl. fi. in d. c. fi. de teſti. in vj. Tertiò intelligitur, qn̄ aduocatus aperuit motum animi ſui, aliàs ſecus: vt per gl. in d. c. dilecto. de teſti. cum ſi. vt tradit Alex. hic. & idem Abb. in d. c. poſtremò. in c. irrefragabili. §. exceſſus. de off. ord. & ad hoc eſt gl. in l. fi. ꝟ. de teſti. quæ dicit, φ iura q̄ loquuntur de aduocatis qui præſtiterūt patrociniū, non hn̄t locū in eo qui nondū præſtitit patrociniū, dato φ de ſalario ꝯuentum ſit. ſed ꝯrium tenet ibi Gui. de Cu. quia facta conuentione de ſalario, aduocatus dr̄. l. j. §. aduocatos. ꝟ. de var. & extraord. cog. Et iſta opi. cōprobari pōt; quia ſi ille q fuit aduocatus ſuſpectus redditur pp officium aduocati finitum, vt hic, & in d. c. poſtremò. à fortiori iſte qui de præſenti eſt aduocatus ꝯductus, videtur ſuſpectus: qa negari non pōt quin videat habere affectionē ad cām in qua patrociniū ſuſcepit, & pp affectionem recuſari pōt. c. accedēs. vt li. nō ꝯteſt. ¶ In gl. pe. ibi, inter pauperes, not. ſm
5 gl. hic, † φ pauperes dn̄r pſonæ certæ, & hoc ītelligit pp qualitatē paupertatis, vt in pupillis pp qualitatem ætatis pupillaris. & ſic eſt certum genus pſonarū: aliàs vero pauperes dn̄r pſonæ incertæ, valet tn̄ legatū factū pauperib. nō obſtāte īcertitudine. l. id qd pauperib. l. nulli. C. de epiſ. & cle. no. Bar. ī l. qdā relegatus. de reb. dub. facit qd no. Arch. j. in c. ſunt nōnulli. Ant. de But. & Abb. in c. ex parte. de cenſi. & Ale. in l. ita ſtipulatus. col. ij. de verb. oblig.

ADDITIO.

a ¶ Delegando. Niſi poſt iuſtam recuſationem propoſitam, quia tunc non poteſt delegare, niſi de recuſantis aſſenſu. d. c. cum ſpeciali. c. iudex. de offi. dele. in vj.

LEX. XVIII.

1 *Penitentia an habeat locum in pacto de litigando coram iudice non ſuo.*
2 *Debitor ſi paſciſcitur cum creditore, quod poſſit conueniri in loco vbi forum non ſortitur, an aliquid operetur pactum.*
3 *Actus taciti, non excluduntur vltra quam fiant.*
4 *Promittēs cū iur̄o aliquid facere, an pciſè obligēt ad ītereſſe. & n. 5. & 10.*
6 *Libertatis fauore quis ad factum præciſè obligatur.*
7 *Actus reuocabilis p reſt. ī īteg, minoris, accedēte iur̄o efficiē irreuocabilis.*
8 *Iuramentum habet vim litis conteſtatæ.*
9 *Iuriſdictio quandoque prorogatur abſque pœniten ia.*
11 *Qualitas quæ reſpicit diſpoſitionem, ſi appoſita ſit in vna diſpoſitione, non videtur repetita in alia: etiam ſi acceſſoriè veniat ad precedentem.*
12 *Exceptio non num. pecu. quæ tendit ad impugnationē contractus mutui, ī lege contractus obijci poteſt.*
13 *Pœnitētia nūquid hēat locū, ſi cōuētio ſit facta in pſētia iudicis acceptātis.*
14 *Factum in iudicio, uidetur maioris efficaciæ.*
15 *Pœnitentia, an habeat locum in prorogatione facta per uiam confeſſionis.*
16 *Partes, an facere poſſint φ pœnitentia non habet locum in contractibus innominatis.*
17 *Actio naſcitur ex nudo pacto.*
18 *Pactum ſi ſit ueſtitum cohærentia contractus, an uideatur inferri ad tollendum pœnitentiam.*
19 *Dominus ſi prorogauerit iuriſdictionem, licet ipſe dominus poſſit pœnitere, procurator tamen non poterit.*
20 *Acta ante pœnitentiam quomodo ualeat.*
21 *Partes ſi promittunt parere mandatis curiæ, an ſit locus pœnitentiæ.*
22 *Iuriſdictio prorogatur irreuocabiliter, ſi prorogatio ſit facta delinquendo, uel contrahendo in loco alieno.*
23 *Pœnitentia habet locum ubi agitur de prorogatione iuriſdictionis, ſecus eſt in pacto de non alienando iuriſdictionem proprij iudicis.*
24 *Iuriſdictio progaē, ēt circa litē cōteſtatā, pponēdo exceptiones dilatorias.*
25 *Iudicē in cā principali recuſare nō pōt ille, qui eū ap pbauit in cā pparatoria.*
26 *Conſenſus utriuſque partis requiratur, ubi agitur de præiudicio utriuſque.*
27 *Exceptio iuriſdictionis, ſemper reddit iudicium nullum.*
28 *Reus licet confiteatur maleficium coram iudice, qui non poterat de delicto cognoſcere, tamen puniri non poteſt.*
29 *Iuriſdictio facilius conſeruatur, quam de nouo tribuatur.*
30 *Reus ſi promiſit ſoluere in quolibet loco, prout actori placuerit, quomodo intelligatur illa promiſſio.*
31 *Soluere quando quis promit t in quocunque loco fuerit inuetus, nunquid conueniri poteſt ubi reperi ur. & nu. 32. 33. 34. 35 & 36.*

a SI conuenerit. ¶ Iſta lex,ᵃ ſm cōem intellectū
1 ponit caſum ſpecialē, † in quo hēt locū pænitētia, videlicet in pacto de litigādo corā iudice nō ſuo, cui qs ſtare nō cogit. Et ſm iſtū intellm illa uerba, mutata volūtas fuerit, intelligit ēt ab vna parte: qa hēt locū pnīa, & hoc mō ponit hic caſus ſpālis. ſed iſte intells nō ſatiſfacit, qa tex. hic habuit iſtū caſum p claro, & indubitato, vt colligit ibi, pculdubio. ſi. n. eſſet caſus ſpālis ꝯ regulā cōem, nō paruā habuiſſet dubitationē, qa rl̄a eſt in ꝯriū, & iō magis conſonant φ tex. intelligat, qn̄ ab utraque parte mutata ſit voluntas. & tex. hoc mō de plano pcederet, ut dicit Alb. hic in prin. Sed difficultatem nō paruā facit, qa hoc mō iſte intellectus nullā haberet dubitationē, qa à ꝯtu, vel pacto cōi cōſenſu recedit. l. ab emptione ī prin. ꝟ. de pac. l. nihil tā nāle. ꝟ. de re. iu. Et lex dēt intelligi, ut habeat dubitationē. l. qd Labeo. ꝟ. ad Carbo. l. ancilla. C. de fur. Sed rñderi pōt dupl̄r. primò φ tex. hic habuit iſtū p claro & indubitabili. vt coll̄r ibi, pculdubio nemo cogit. Secūdò & melius pōt rñderi, φ licet tex. intelligat de mutatione voluntatis utriuſque partis, tñ pbabilē videt habuiſſe dubitationē reſpectu iudicis, cui videbat ius eſſe q̄ſitū, ex eo φ partes cōuenerūt corā eo litigare. vñ videbat prima facie φ partes nō poſſent à tali pacto recedere abſque cōſenſu iudicis. Sed tñ ꝯriū determinat hic. qa ſicut in progatione iuriſdōnis ꝯſenſus iudicis nō reqrit. l. ij. §. j. ꝟ. de iudi. Ita nec in reuocando progationē factā neceſſarius eſt ꝯſenſus iudicis. Et hoc apertè videt ſentire tex. hic cū dicit prius q̄ adiret, mutua voluntas fuerit. vr̄ ergo habere reſpectū ad iudicem. & hoc mō iſte intells ſuaderi vr̄. Nec obſtare vñr alia verba tex. dū ingt, nemo cōpellit huic cōuētioni ſtare. nā illud verbū, nemo, arguit φ ēt vnus, uel alter volūtatē mutare poſſit. Sed rñderi pōt, φ dicta verba veniūt cōtinuatiuè ad præcedētia, & referunt ad iudicē, cuius reſpectu loquitur, ut dixi. Et quātū ad iudicē, uerum eſt dicere neminē ſtare conuētioni, ex quo partes volunt ab illa recedere: quia iudici nullum ius quæſitum fuit. Et retēto iſto intellectu, multa occurrunt q̄ à Doc. hic traduntur. ¶ Retēto tñ communi intellectu, calcādo veſtigia Doctorum ſm cōem intellectū infert Bart. hic in ver. q̄ro qd releuent.

ADDITIO.

a ¶ Lex. Hæc lex obſeruat ēt hodie in regno Frāciæ, ita quod non obligat pactū etiā cū ſtipulatione, nec fit progatio niſi actu in iudicio procedēdo corā iudice talis cognitionis capaci. Obſeruatur ēt quod priuilegiū, uel exceptio declaratoria poteſt pacto remitti, ut quis teneatur procedere corā primitiuo iudice ſuo, prout eſt de iure, ſed in ipſo regno ſubditi dñorum tpaliū hn̄tium a rege iuriſ. infeudatā conuenti coram naturali & proprio iudice regio loci, nō poſſunt ex pſona ſua declinare, & petere remitti ad dñm ſuum, niſi dn̄s petat, qui ēt ſolus ſubito inuito petere pōt. Et hoc niſi ſubditus ille ſe obligauerit ſub ſigillo regio proprij ſui iudicis regij, cum expreſſa ſubmiſſione eius iuriſdictioni, quia hoc poteſt facere inuito domino. Et non ſolum non poterit ex perſona ſua declinare ut dictum eſt, ſed nec dominus eum poterit requirere, & petere ad ſe remitti. tuncque erit electio actoris ubi conueniat, uel corā domino debitoris, uel iudice regio domicilij debitoris. Secus expreſſa ſubmiſſione, uel ēt ſub ea ſi ſe obligauerit ſub ſigillo regio alterius non ſui iudicis ēt regij, ſed diuerſæ prouinciæ (ut prouincias pſidatus diſtinguimus) quia tunc, ut non ligat pactum, ita nec ligat ſigillum, (excepto ſigillo præſidis Pariſienſis) ideo non ſolum libere poterit debitor declinare, ſi uelit, & petere ſe remitti ad iudicem ſuum regium, uel dominum ſuum ſubalternum, ſed etiā declinare nolit, poterit dominus ante lit. conteſ. eum requirere, & petere ad ſe remitti, quia iure ſuo ante lit. conte. non priuatur, niſi ſub ſigillo proprij ſui iudicis regij, cum ſub miſſione expreſſa, uel ſub ſigillo preſidis Pariſienſis contraxerit.

2 leuent. † ꝙ si debitor paciscitur cũ creditore ꝙ possit cõueniri in loco vbi forũ nõ sortit, ꝙ tñ pactũ nihil operatur, cũ possit pęnitere. & idē Bar. in l. iij. §. si qs ita. in fi. ĵ. de eo qđ cer. lo. & in l. pe. C. de pac. cũ si. vt tradit ibi Ale. & inferius dicã. Et hoc ampliat secundũ Ang. hic vt talis pęnitentia habeat locũ, nõ solũ in prima, sed ēt in secũda instãtia, si prima perēpta sit. Ale. hic in fi. dicit, ꝙ malè loqt. & idē Ang. tenet ꝯriũ in l. si qs postea. in fi. ĵ. de iud. Sed ĩ ista ꝯrietate ꝓbabilis vr̃ distinctio quã ponit hic Pau. de Ca. ꝙ si in prima instãtia facta sit ꝓrogatio litigãdo, talis ꝓrogatio tacita non hēt locũ in secũda instantia. Si verò expſsè ꝑ pactum facta sit prorogatio, illa ēt ad secundã instantiã porrigitur, ex eo qđ not. ꝑ gl. in clem. sępe. in ver. partib. de ver. sig. ad idē facit gl. no. in l. j. §. sed videndũ. ĵ. de success. edic. in ver. succedat. Et in casu isto cõsiderãdũ est, ꝙ licet cõuentio de litigando coram iudice alieno expſsa sit, hēt tñ tacitã cõditionem pęnitentię, qua pnĩa licet qs nõ fuerit vsus in prima instantia, & sic tacitè renuntiauerit pnĩæ, non tñ
3 vr̃ excludi in secũda instãtia quominus utatur tali pnĩa, qa † actus taciti non excludũtur ultra quã fiãt, ut no. Bar. in l. pe. §. si qs hoc interdicto. in fi. ĵ. de iti. actuque priu. in l. Titio. §. altero. circa fi. ĵ. de admi. tut. facit tex. in l. fi. C. ne vxor ꝓ mar. Et hoc ēt expſsè tenet Bal. hic in uer. ultimò circa legē. ꝑ tex. in l. hos accusare. §. hoc bñficio. ĵ. de accu. Et prædicta cõclusio limitat primò, nisi iurm̃ interpositũ sit: qa tunc pnĩa remouetur, ut no. Ang. hic, Pau. de Ca. Ale. in prin. qa cum iurm̃ seruari possit sine interitu salutis æternę
4 dēt seruari. c. si uerò. cũ cõtingat. de iureiur. † Et qa ꝓmittens cũ iurõ aliqd facere, p̃cisè obligatur, & nõ põt solui interesse secũdũ gl. in l. si pecuniã. in prin. in verbo necesse habeas. ĵ. cõdi. ob cãm. cũ si. Ale. hic. Sed prædictæ rõnes euitari pñt: quia cũ in casu isto permittatur pnĩa à lege, iuramētum nõ vr̃ excludere pnĩam. arg. l. fi. C. de non nu. pecu. & quia iuramentum non est interpositum super pęnitentia remouenda, & iuramentũ non impedit reuocationem actus, qui de sui natura reuocabilis sit. vt per gl. in c. fi. de procu. in vj. in verbo reuocatus & no. Io. An. in regula quod semel de reg. iur. in vj. Bar. in l. si quis in principio testamenti. de leg.
5 iij. col. pe. ¶Non obstat † ꝙ iuramentum obliget præcisè ad factum quia plerique tenent ꝯriũ. Imo. in l. ij. col. fi. ĵ. de don. & Ioan. de Ana. in c. fi. col. pe. ne prælа. vices suas. Præterea in casu isto aduertendum est, quia duo sunt. Primò obligatio ad factum secundò pœnitentia, quæ in tali pacto specialiter conceditur. licet ergo tollatur primum per iuramentum: secundum videlicet
6 pœnitentia non tollitur. hoc probatur in simili. † Nam fauore libertatis ad factũ præcisè quis tenetur. l. qui Romæ. §. Flauius. vbi Pau. de Cast. ĵ. de verb. obl. Et tamen hoc non habet locum si qs ad factum manumissionis ex contractu innominato obligetur: quia in eo habet locum pœnitentia. l. si pecuniam. §. sed si acceperit. cum glo. in ver. consequi. ĵ. de condi. ob causam. & tradit Ale. in l. stipulationes non diuiduntur. de verb. ob. col. antepe. in ver. sed contra hoc facit. Mod. etiam hic alijs rationib. sequuntur su-
7 pradictam opin. quatuor med. js. † Primò, quia actus reuocabilis per restitutionem in integrum minoris, accedente iuramento efficitur irreuocabilis. auth. sacramē. puberum. C. si aduer. ven. Sed responderi potest, ꝙ iuramentum non excludit tacitam conditionem ex natura actus super quo interponit: quia iuramentum semper habet illam tacitã conditionem quam habet promissio cui adhæret, vt no. Ang. in consi. cccxv. statuto cauetur. col. j. facit tex. in l. fi. C. de non num. pec per quam Old. concludit in consi. ccxxviij. cum mulier. ꝙ iuramentum appositum in donatione nõ tollit reuocationē quæ permittitur à lege superuenientib. liberis. l. si vnquam. C. de reuoc. do. cum si. vt dixi in consi. ccxl. Secundò, quia si haberet locum pnĩa, iuramentum nihil operaretur. qđ nõ est dicendum. arg. l. si quãdo. de leg. j. Sed certè ista ꝯñtia non valet: qa multo alios effectus operari potest iuramentum. c. fi. de fo.
8 compe. in vj. Vnde non infertur ꝙ tollatur pœnitentia † Tertiò qa iurm̃ habet vim litis contestatæ. l. nã & postea. §. si is qui t pali. de iureiu. Vnde sicut in casu istius. l. per litis contestationem tollitur pnĩa, ita videtur ꝙ tollatur per iuramentũ. Sed responderi potest ꝙ argm̃ procedit, vbi est eadē ratio, prout loquitur text. in d. §. si is. qui. quãtum ad interrũpendũ præscriptionem, secus videt in casu nostro, quia licet per litis contest. tollatur pnĩa, non sic videtur in pacto etiam cum iuramento, quia litis contestatio respicit factũ corã iudice. Et ista prorogatio quæ fit mediãte pacto est
9 fortior, vt † patet in eo qui delinquit in loco, vel contrahit. Nam prorogatur iurisdictio absque pnĩa. & cùm tex. hic loquatur de pacto simplici non debet extendi, cum exorbitans sit, ad litis contestationē, nec econtra. Et quia tex. in d. §. si is qui temporali. loqtur in fauorē iurantis. hic aũt in casu nostro esset in præiudicium ꝯ. l. quod fauore. C. de legi. Quartò, quia regula videt in ꝯrium, ꝙ iurm̃ semper aliqd addit, vt ex plurib. probãt. Moder. hic. Sed dato ꝙ ita sit ꝙ aliquid addat, tñ hoc nõ tollitur quominus iuramētũ recipiat cõditionē tacitã s̃m naturã actus. l. fi. ĵ. qui satisd. cog. l. fi. C. de non nume. pecu. Et ita euitari pñt rationes quæ pro cõi opi. inducuntur. Non tñ recedendum est ab opi. Pau. Ang. & Ale. a quæ vr̃ *cõis* quam tenet Pet. de Anch. in cõsi. cxcij. in auxilium veritatis. col. pe. licet ꝯria opinio sit sustentabilis, vt patet ex his quæ dixi in c. j. de iudic. char. v. Secundò ista lex. vr̃ procedere prout loquitur, qñ fuit factum tale pactum absque stipĺone, vt sonat ver-
10 bum illud conuenerit, vt no. in l. lecta. ĵ. si cer. pet. † Secus si stipĺo interponatur, quia tunc conueniri potest ad interesse: si stipĺo nõ seruetur, s̃m Bar. hic cum si. vt tradit Alex. hic in ver. ij. limita. Per.
a tñ hic & Cyn. & Io. An. quos Alex. hic refert, tenent ꝯrium. a quia cum pnĩa permittatur hic, quod fit lege permittente pœnam nõ meretur. l. Gracchus. C. de adult. Et huic rõni non rñdet Alex. & ideo Mod. hic in iij. col. in versic. ix. limita. sequuntur istam opin. ꝙ non obstante stipĺone pnĩa impunè admittatur, ne quis sub auctoritate legis decipiatur. arg. l. pe. C. de his qui veni. æta. impe. Et quia si interueniente stipulatione ageretur ad interesse, idem esset dicendum in pacto, quia etiam pacto nudo agitur ad interesse, si pactum non seruetur. l. eleganter. §. seruus pactionis, vbi Bar. ĵ. de dolo. & hoc esse ꝯ tex. istum, sed tñ non est recedendum à cõi opi. Barto. & aliorum: quia tex. hic vt dictum est, loquitur in pacto simplici, quod actionem non producit. l. iurisgentium. §. igitur nuda. ĵ. de pac. vnde non debet extendi vt etiam habeat locum interueniente stipĺone, quia nã stipĺonis magis repugnat, vt non admittatur pœnitentia. Insti. de verb. ob. in prin. & quia illa pnĩa specialr̃ ꝯ regulas iuris cõis conceditur, ideo debet restringi in terminis in quib. loquitur. l. quod non rõne. ŝ. de legi. & non extendit ad stipĺonem in qua diuersa rõ vr̃. Et in simili facit: quia in ꝯctib. innoĩatis licet habeat locum pnĩa. l. si pecuniam. in prin. ĵ. de condi. ob cau. illa pnĩa excludit interposita stipĺone, vt no. Bar. in l. ij. C. de condi. ob cau. Bal. in l. quãuis. C. de trãs. in fi. not. in l. ex placito. C. de rerum pmu. Non ob. ŝ. alleg. in ꝯrium. & primo, dũ dr̃, ꝙ pnĩa hic dēt admitti impune qa permittitur à lege: quia verũ est ꝙ permittitur in pacto simplici, secus vr̃ in stipĺone. Nõ ob. ꝙ etiam in pacto agit ad interesse. d. l. eleganter. §. seruus pactionis. cum simi. vt tradit Alex. hic in iiij. limi. & in cons. xxx. viso pũcto. lib. ij. quia rñdetur illud esse verum, qñ quis patitur damnũ extrinsecum, si pactum non seruetur, prout loquitur tex. in d. §. seruus pactionis. alias verò ex eo ꝙ pactum simplr̃ nõ seruetur, non agitur ad interesse: quia hoc modo oĩa pacta deberent obseruari ꝯ regulam. ¶Et retenta *communi* concĺone ꝙ agi possit ad interesse, si stipĺo non seruetur. hoc interesse peti potest coram illo iudice, coram quo reus ꝓmisit litigare: quia etiam sup interesse vr̃ facta ꝓrogatio. arg. l. ꝯxisse. de ac. & obl. & no. Guil. de Cu. in l. pe. ĵ. de iu. & sequitur Abb. post Ant. de Bu. in c. j. de iudic. col. ix. ver. sed circa ꝑdicta. & sequitur Alex. hic in ij. limi. Sed ꝯ istam conclusionē facit, qđ no. Bar in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. de ver. ob. dum alleg. l. q fundũ. ĵ. de contrahen. emp. & concludit ꝙ qualitas
11 † quæ respicit dispõnem, si apposita sit in vna dispõne, non vide
b tur repetita[b] in alia etiam si accessoriè veniat ad p̃cedentem. ex quo infert ibi Imo. char. fi. & Alex. col. antepen. ꝙ ille qui fuit stipulatus sortem sibi dari in aliquo loco remoto à loco cõtractus, & deinde stipulatus sit pœnam simplr̃, pœna locus repetitus nõ videtur. & ideo quidam Mod. hic referunt alias iudicatum Ferrariæ fuisse de illo qui cum esset Rhodii, certã quantitatem frumenti soluere promisit Ferrariæ, & si non solueret, promisit pœnam
c simplr̃. Nam conclusum[c] fuit ꝙ Ferrariæ ad pœnam non possit conueniri. & videtur dicendum in proposito, ꝙ si Pisanus promisit pœnam, in pœna qualitas loci repetita non videtur. Non ob. l. ꝯxisse: quia procedit respectu principalis dispõnis, secus quo ad pœnã vel interesse qđ accessoriè venit. Sed tñ non vr̃ recedendũ à cõi opinione, qa vbi quis sortitur forum rõne ꝯctus etiã in accessoriis ꝯctus dēt ibi conueniri c. dilecti. vbi Abb. ibi in v. no. de fo. cõpe. facit qđ no. Bar. in l. qui certo loco. ĵ. de ꝑdi. inde. vbi dicit ꝙ ille q recipit indebitũ ꝑ errorē in certo loco, vbi debuit solutio fieri ēt in tali loco põt conueniri cõdictione indebi. & quod no. Bal. in l. in contractib. §. in omni. per istum tex. C. de non num. pec. vbi

ADDITIONES.

a ¶Contrarium. Et bene, quicquid dicat Deci. hic. Aut ergo non conuenitur debitor ad interesse ex eo quod declinauit forum alienum contra quem pactum, vel etiam stipulatum fuerat, & non tenetur ad hoc interesse, quia conuentio non ligat, & nulla est mora. Aut verò conuenitur ad interesse, ex eo quòd non soluit in loco in quo promiserat soluere, & tunc aliud esset, & posset coram iudice competenti conueniri arbitrari. Cęterum ex eo solo quòd quis promisit soluere certo loco, licet ibi cõueniri possit de iure, sicut si ibi contraxisset, tamen hoc non obseruatur in regno Franciæ, quia in eo non sortitur qui forum rõne contract. ēt vere, & realiter facti loco, etiam si se obligauerit sub sigillo loci submissione expressa, etiam sit sigillum regium, nisi sit sigillum præsidis Parisiensis, vel nisi sit iudex regius domicilii obligati, & agatur solum de excludendo domino subalterno. Et consequenter nullo modo in ipso regno prorogatur iurisdictio per promissionem soluendi, in alio loco.

b ¶Repetita. hęc verum si adsit diuersa ratio, alias secus.

c ¶Conclusum, & male, si ibi conueniri poterat ad principale, prout de iure potestvt hic rectè tenet Deci.

12 pec. vbi † exceptio non numeratę pecunię tendit ad impugnationē ꝯtus mutui, in loco ꝯtus obicij potest. & in proposito bene facit qđ no. Are. in cons. lxxxiij. qñ multa. vbi ex pluribus probat ꝙ qui est iudex in aliquo facto præcise quia interesse idē cum ipso facto reputatur. alleg. Bar. in l. stipulationes non diuiduntur. in viij. q. co. ii. de ver. obl. & alia plura ad hoc adducuntur. Nō ob. quod Doct. dicunt in d. §. Chrysogonus: quia illa decisio vř dubitabilis. & in ꝯrium facit dictum Bar. per illum tex. in l. Titius. C. de oper. liber. vbi inquit ꝙ qualitas apposita in principali dispositione, repetita videtur in qualibet eius cohærentia. & no. Are. in d. §. Chrysogonus. Et dato ꝙ illa decisio sit vera, vř procedere prout loquitur qñ debitor qui non soluit qđ principaliter promisit soluere in certo loco ad pœnā possit conueniri, hoc intelligitur in loco coram iudice creditoris, & quia hoc vř respicere fauorē creditoris: & ista vř fuisse intentio partiū. secus vř in casu nostro quātum ad interesse quod subrogatur in locum facti principalis per.
13 s̄. dicta. ¶ † Tertiò limitatur iste tex. non procedere, si talis conuētio facta sit in præsentia iudicis acceptantis, quia tūc non licet pœnitere, vt Ale. hic tradit in v. limi. & loquitur Alex. qñ iudex acceptauit. & tali casu hoc vř de plano procedere, vt Ang. cōcludit in l. pe. col. ij. ⁊. de iud. & tali casu ēt loquitur Abb. in c. j. co. vij de iud. Math. in no. cvj. no. doctrinā, nam acceptatio iudicis vř impedire pñiam, quia tractatur de suo interesse, & in tali casu non loquitur iste tex. qui cū sit exorbitans à iure cōi, non dēt extendi, & quia acceptatio iudicis dēt aliquid operari. facit qđ no. Bar. in l. postq̄ lit. co. pe. C. de pac. Sal. in l. generaliter. in vj. q. C. de non nu. pec. cū si.
14 vt tradit Alex. in cons. xx. in causa appellationis. li. iiij. † Sed difficultas est, si conuentio facta sit simpliciter pñte iudice, nō tñ acceptāte. & idē tñ Doc. *cōiter* tenēt ꝙ non habeat locū pñia. Ang. hic in ver. itē nō hēt locū. & in d. l. pe. de iudic. & idē Abb. & Math. in locis s̄. alle. Ale. post alios hic, & fundatur ista cōis opi. pluribus rōnib. q̄ tñ nō nſunt efficaces. Primò inducitur tex. in l. est receptū s̄. eo. sed parum facit ille tex. quia solùm dicitur ibi ꝙ maior magistratus potest se subijcere inferiori. de modo autē qualiter subijciatur ibi nihil dicitur vnde fm alia iura hoc debet declarari. Secūdo facit tex in c. j. de iudi. sed Ale. hic bene rñdit. Tertiò facit, quia in facto iudiciali quis cogitur præcisè, vt no. in l. sed hæ. § defende re. in ver. præter. in verb. cōpellatur. ⁊. de procu. vnde pariter vř ꝙ in tali facto iudiciali pñia excludatur. Sed rñderi pōt ꝙ arg. procedit in facto in quo extra iudicium ageretur ad interesse fm regulā. l. si quis ab alio. de re iud. sed non bene infert ad casum nostrū in quo spālitei habet locū pñia, & agi nō pōt ad interesse, vt s̄. dictum fuit de pacto libertatis dandæ, in quo quis præcisè obligatur, & tñ penitentia non excludit. ut tradit Alex. in l. stipulationes non diuidunt. col. antepe. Quarto ꝓbat hic à ꝯrio sensu, ibi, priusquā adiretur iudex, & sic vř facta ꝯuentio absente iudice, & tunc hēt locū pñia: secus vř pñte iudice. Sed potest respōderi ꝙ hic nō probatur ꝙ pactū prorogationis factū sit in pñtia iudicis, quia illa verba mutata volūtas fuerit, respiciūt mutationis volūtatis post factā prorogationē, vñ stat hoc ꝙ prorogatio facta sit absente iudice, & ꝙ mutatio uoluntatis postea facta sit præsente iudice. Quinto, quia factum in iudicio vř maioris efficaciæ. l. pacta nouissima. C. de pa. l. cū ostendimus. s̄. fi. de fideiuss. tu. Sed respondetur hoc non esse uerū regulariter, vt probatur in l. omnes. §. in hoc. cl. ij. C. de epis. & cle. & no. Are. in l. pe in prin. de ver. ob. alleg. in ꝯ rīū loquuntur in casibus specialibus. Sextò & vl. inducit tex. in l. pe. ⁊. de iud. vbi ex tacito consensu litigando inducitur prorogatio ēt circa litis contestationē, ut no. in l. sed si susceperit. ⁊. de iud. & in c. dilecti. de fo. comp. multo ergo magis consensus partium hoc dēt operari prout vltimò arguit Ale. hic. Sed respondetur ꝙ illa prorogatio q̄ ex pacto inducitur, fortior est, quia desinit res esse integra, ideo non habet locum pñia, ut in simili habetur in l. si pecuniam. in prin. ⁊. de cond. ob. cau. & ꝙ fortior sit prorogatio tacita quā expressa, declarat. d. Abb. in d. c. dilecti. in iij. no. & Bald. in l. j. col. j. de iud. & attēta rōne Ale. ꝙ ꝯsensus expressus sit fortior non haberet locū iste tex. vbi in pacto expresso pñia non admittitur. & ideo vř ꝙ cōis opi. restrīgatur in pacto facto coram iudice acceptante per s̄. dicta. ¶ Quartò limitatur
15 lex † in prorogatione facta per viā confessionis non habere locū ista se teneri rñdere, & litigare corā tali iudice, nō erit locus pnię, qa ꝯfessio hř ꝓ veritate. l. depositi. §. j. ⁊. de pecu. ita Bal. dicit in l. si pater. C. ne de sta. defun. & sequit Ale. hic in vj. limi. Sed aduertēdū est, qa si tali casu statur ꝯfessioni, ergo vř ꝙ renuntiari possit dispō
a ni huius. l. per ea q̄ no. Bar. in l. si fortè. de cas. pec. Et ꝯrīū ᵃ expresse voluit Bal. in c. P. & G. de offi. del. col. pe. ver. sed nunqd. & ꝯ istā limi. facit, qa falsa confessio sciēter facta in his q̄ pertinēt ad litis ordinationē non præiudicat, vt no. Bar. in l. nō fatetur. col. j. ⁊. de confess. alle. tex. in l. is qui se obtulit. in fi. ⁊. de rei vē. & talis confessio videtur ptinere ad litis ordinationē, ergo nō præiudicare videtur. Sed tñ non puto recedendum ab opi. Bal. in d. l. si pater qa cùm ista lex exorbitans sit, & loquatur in pacto, nō videtur habere locum in confessione, & confirmatur hoc ex eo ꝙ de iure videtur ꝙ immo dispōni huius l. renunciari possit, vt Alb. hic tenet in vl. q. & ad hoc facit, quia in casu istius. l. agitur de fauore priuato, vt dicit Pet. de Anch. in cons. cxcij. in auxilium veritatis. col. fi. ergo renunciari potest. l. pe. C. de pac. c. ad aplicam. de reg. & ista cōclo ēt comprobat, quia si partes ꝯfitentur litē esse contestatā, stat eorū confessioni. c. fi. & ibi Abb. declarat, de ꝓba. sed ꝑ litis contestationē tollit pñia, vt gl. hic, & Doc dicunt. ergo pariter videtur ꝙ confessio præiudicet, sicut in litis contestatione à qua pñia terminat. Non ob. qđ not. Bar. in d. l. non fatetur, quia ibi non præiudicat ante litē cont. sed hic reputatur ꝙ sit lis ꝯtestata ꝑ talē confessionem ex quo fatet se respondere, vt verba sonant. ¶ Ex prædictis habet quinta limitatio, ꝙ huic. l. renunciari possit, licet ꝯrium Bal. dicat in d. c. P. & G. Sed pro concordia dici pōt ꝙ valet reuunciatio vt qs non vtatur pñtia quæ sibi competit ex tali pacto, qa hoc concernit priuatū ꝯmodum renunciantis: secus videtur si dicatur, ꝙ in casu istius. l. si conuenerit, non habeat locum pñia, qa renunciatio non valeret, qa hoc videtur ꝯ istum tex. ar. l. nemo pōt. de le. j. nam ꝙ qs aliquo ꝯtu obliget hoc pendet à ptāte legis. instit. de
16 ob. in prin. † Vnde nō videtur ꝙ partes facere possint, ꝙ in ꝯtib. innoīatis non habeat locū pñia. d. l. nemo pōt. & hoc modo continet ius publicum, vt dicit Bal. in d. c. P. & G. ¶ Sextò limitatur tex.
17 non habere locum de iure canonico, qa secundum *cōem* opi. † ex pacto nudo actio nascitur, vt no. in c. j. de pac. & ita expresse tenet Bal. in l. si quis in conscribendo. col. fi. in prin. C. de pac. & sequitur Ale. hic in iij. fallentia. & hoc confirmari potest, de iure canonico qui factum promittit, præcisè obligatur, vt no. Abb. in c. per tuas. in repe. de arb. in v. charta. & Roma. in l. stipulationes non diuidūtur. col. antepe. versi. decima conclusio. de ver. ob. Sed aduertendum est, qa ista limitatio non videtur iure probari, quia ista lex ponit casum spālē in quo habet locum pñia, & in dubio approbata videtur de iure canonico, ex quo non reperitur reprobata, vt no. in c. j. de oper. no. nun. Non ob. ꝙ de iure canonico pactum nudū actionem producat, & ꝙ præcisè quis ad factū obliget, qa talis regula generalis non videtur derogare in casu speciali huius legis. ar. l. decurionibus. C. de silentiariis. li. xij. Ista tñ limitatio confirmari potest alio simili proximiori, qa fm *cōem* opi. pœnitentia quæ in contractibus innominatis de iure ciuili admittitur, nō habet locū de iure canonico, vt not. Bal. in rub. C. de rerū permu. Ang. in l. in traditionibus. in fi. ⁊. de pac. Alex in l. si pecuniam. col. v. de condi. ob. cau. & in cons. xvj. viso dicto themate. lib. ij ergo pariter idem
18 videtur in isto casu. ¶ † Septimò idem vř si pactum uestitū sit cohærentia ꝯtus, qa actionem ꝑducit. l. in bonæfidei. C. de pac. & no. Ale. hic in iiij. fal post Bal. hic considerandum est ꝙ tale pactū qđ vestitur cohærentia contractus satis operatur ꝙ actionem ꝑducat, & non videtur inferri ad tollēdum pñiam. quæ in casu isto particulari conceditur. & in simili bene facit quod not. Bal. in l. ex placito. in fi. C. de re. permu. vbi inquit, ꝙ fideiussor in quo stipulatio requiritur. l. Blanditus. C. de fideiuss. non obligatur cohærentia contractus, nec ēt obligatur ex pacto de iure canonico, sed stipulatio præcisè requiritur, ut no. Bal. in c. j. col. pe. de pac. & dixi in cō
19 si. xciij. ¶ † Octauò fallit in procuratore, qa si dñs prorogauit iurisdictionem, licet ipse dñs possit pœnitere, procurator tñ nō poterit, qa ipse non potest uenire contra factum dñi. l. si hominem. ⁊. mā. ita in terminis dicit Pe de Anch. in consi. 139. primum dubium col. fi. in uers. ex quib. liquidè apparet. & idem Pe. de Anc. in cons. cxcij in auxilium veritatis. col. ij. & hoc intelligitur nisi ex cā
20 prout dicitur in d. l. si hominem. ¶ † Nonò fallit quo ad acta ante pñiam, quia ualent, ut dicit Alex. hic in ix. limi. ex eo ꝙ in simili dicitur de actis factis coram iudice delegato quæ ualent, licet postea delegatus reuocatus sit, iuxta l. iudicium soluitur. ⁊. de iud. sed tñ hoc sic non videtur bene procedere qa in iudice delegato continuatur causā coram delegante qui reuocatur, ut no. in d. l. judiciū soluitur. non sic videtur in casu nostro hic, quia illa acta uidentur facta
21 sub tacita conditione pnīæ, & data pñia resoluuntur. ¶ † Decimò fallit quando partes promittunt parere mandatis curiæ, qa ista uerba excludunt pñiam, vt no. Bal. in addi. Spe. in ti. de reo. co. pe. uer. seu an reus. ibi hoc non credo. & dicit Pau. de Ca. in l. pen. col. ij. dicens ꝙ ista uerba aliud important, & qa ista lex exorbitans uidetur & non licet trahi ad istum casum, & facit id qđ dictum est
22 de confessione. ¶ † Vndecimò iste text. procedit in proroga-
b tione ᵇ facta per pactum prout loquitur, secus si prorogatio facta

ADDITIONES.

a ¶ Contrarium. Hæc vera etiam in terminis iuris, quicquid hic dicat Dec.
b ¶ De prorogatione. Pœnitentia quibus casibus locū habeat in prorogatione iurisdictionis, vide Bal. in addi. Spe. de comp. iud. adi. ver. iurisdictio, alias in crpit. sub trib. vbi ponit duos casus, videlicet vbi iurisdictio prorogetur per pactum, ꝙ possit vbique conueniri. & si promisisset per pactum vbique respondere, istis duobus casibus admittitur pœnitentia vsque ad lit. contest.

facta sit delinquẽdo vel ɔhẽdo in loco alieno, qa tali facto irreuocabiliter prorogatur iurisdictio, vt no. Ang. hic, quia iura absoluto dñt φ rõne delicti quis sortitur. auct. qua in prouincia. C. vbi de cri. & idẽ rõne ɔtractus. c. fi. de fo. comp. & no. Sal. in l. nullũ. in ij. op. C. de testi. & ad hoc facit, quia fortior est ista prorogatio q̃ sit rõne delicti vel ɔ̃ctus, quã expressa p pactũ, vt no. Abb. in c. dilecti. p illũ tex. in ij. no. de fo. cõp. & qa dispõ istius l. exorbitãs nõ
23 dẽt extẽdi ad istum casum in quo diuerso rõ vr̃. ¶† Vltimo hẽt locũ, vbi agit de prorogatione iurisdictionis: secus est in pacto de nõ declinãdo iurisdõnẽ proprij iudicis, de quo videmus in glo. fi.
24 ¶† In gl. ij. ibi, ad litẽ ɔtestatã. Bar. concludit quod ẽt citra litẽ cõtestatã iurisdictio prorogatur proponẽdo exceptiones dilatorias p l. sed & si susceperit. in prin. ff. de iud. & idẽ Bart. in l. quidã cõsulebãt. col. pe. cũ si. vt tradit Alex. ibi col. pen. de re iudic. Et ibi dictis addit Alex. hic, φ pro opi. Bar. facit tex. hic in ver. adiret. à cõtrario sensu. nã iudex aditus dr̃ ẽt ante lit. ɔtest. §. si vero ẽt iurẽt. in aut. de exhi. re. ibi, non facta litis contestatione adire actorem. Sed responderi potest φ tex. hic intelligitur, q̃n ab vtraque parte iudex aditus sit, vt sonãt verba illa priusq̃ adiret mutata voluntas fuerit, quia in facto vtriusque voluntas interuenit. l. ij. §. pe. de iud. ergo pariter in mutatione volũtatis. arg. l. nihil tã naturale. de reg. iu. sed in d. §. si vero, ille tex. loquitur q̃n actor tm̃ iudicẽ adiuit: & ab actore solo non vr̃ prorogare iurisdictio, & sic ille tex. parum facit. & ideo fundamentum Bar. consistit in d. l. sed & si susceperit. vbi reus qui actionem susceperit, & alijs defensionibus vsus sit non potest iudicẽ recusare. nec valet responsio Fulg. hic, φ intelligatur p litis contestationem, quia vltra ea quæ Ale. dicit considerãdum est φ in tex. ibi duo copulatiue requiruntur, φ actionẽ susceperit, & φ alijs defensionibus vsus sit. Nã si illa verba, actionẽ sceperit. intelligerentur per litis cõtestationem, vt Ful. dicit, aliud non requireretur, quia solũ litis contestatio tolleret recusationẽ. l. apertissimi. C. de iudi. cum ergo ibi copulatiue requiratur, quod alijs defensionibus vsus sit, manifeste patet φ illa verba, actionem susceperit, pro litis contestatione non intelliguntur. Nec ob. si dicatur, φ litis cõtestatio excluditur declinatoriam iudicis. d. l. apertissimi. & in l. nemo. de iur. om. iud. ante litẽ contesta. excludi non vr̃. & ita arguit Fulg. hic. Are. in d. c. j. col. pen. & fuit rõ antiquorũ, vt Abb. refert in d. c. inter monasteriũ. in v. opp. quia Alex. hic respondet, φ attenditur litis contestatio, ad excludendũ recusationem iudicis, si prius non apparet de tacita prorogatione facta à partibus. & hoc idem colligitur ex dictis Abb. in d. c. inter monasterium. col. iiij. dum respondet ad d. aut. offeratur. C. de lit. cont. Et hoc confirmatur, quia si præcise attenderetur litis contestatio sequeretur φ aliter iurisdictio nullo modo posset prorogari. dicit, falsum videtur quia saltem pacto expresso ante litem. contest. prorogatio fieri potest. Et ideo dicendum est, φ terminus litis cõtest. videtur excludere, ita φ postea opponi non possit, non autẽ respicit principium, ita φ ante lit. contesta. non possit. Secundò contra Bar. arguit Fulg. hic. & Aret. in d. c. j. col. pe. quia quælibet exceptio quæ opponitur ante lit. contesta. tendit ad finem repellendi iudiciũ. & q̃uis quantum ad cognitionem illius exceptionis prorogata videatur iurisdictio, vt iudex in tali exceptione iudicare possit, nõ tñ in casu principali vr̃ ꝓrogata iurisdictio, quia esset arguere de minori ad maius affirmatiue: qđ non valet, vt not. in auth. multo magis. C. de sac. sanc. ecc. in c. cũ in cunctis. de elect. ¶ Sed responderi potest, φ illud quod ante lit. contest. opponitur tendit ad repellendũ iudiciũ, non simpliciter, sed eo mõ quo opponitur, & sic respectu libelli vel actoris ɔ̃ quẽ obijcit, sed non respectu iudicis cõtra quẽ nihil opponitur. Et ad hoc facit, quia cũ solum opponatur ɔ̃ actorẽ vel libellũ, tacite vr̃ in iudicẽ consentire: ar. l. cũ prætor. ff. de iud. & ẽt persona eius approbata videtur ex quo ɔ̃ eũ nõ excipitur, & ab eo super hoc petitur ꝓnũtiari, & tali casu ẽt videtur approbatus in casu principali, vt probat in d.
25 l. sed & si susceperit. in prin. Et ad hoc facit: † qa ille qui approbauit iudicẽ in cã præparatoria, non potest illũ in cã principali recusare. l. ordinarij. vbi Bal. C. de rei vẽ. l. minor vigintiquinque ann. in fi. princ. ff. de euic. ex quo datur intelligi, φ approbatio iudicis non restringitur ad actũ, ex quo tacitus consensus colligitur, & hic non arguit de minori ad maius, quia approbatio iudicis super exceptionibus dilatorijs ondit, φ iudex nõ sit suspectus, & remota suspicione iudex absolute approbatus vr̃, eo ipso φ non apparet de recusatione. Et cõclusio Bar. s. facta limitatur nõ habere locũ in declinatoria, quæ respicit personã iudicis, quia tali casu non procedit opi. Bar. c. super literis, de resc. & no. Abb. in c. inter monasteriũ. col. iiij. in fi. arti. in ver. placet ẽt illud dictũ Io. An. de sñia & re iud. & Bal. in d. l. non vr̃. vbi inquit φ exceptio incõpetentiæ nihil nocet quominus iudex postea recusari possit. ¶ Secunda cõclusio Bar. nõ habet locũ in casu inquisitionis, in qua nõ adest cõsensus vtriusq; ptis, put in ꝓrogatione reqritur. ita Bal. in d. l. j. C.
26 de sic. & idẽ Bal. in l. j. vbi de cri. † Sed prædictæ rationi respondet Aret. in c. j. pe. de iud. φ consensus vtriusq; partis requiritur, vbi agit de ꝓiudicio vtriusq;. sed cũ in casu inquisitionis agat solũ de præiudicio rei inquisiti, satis vr̃ esse φ ipse tacite consentia. & idẽ Aret. tradit in c. ad petitionẽ col. antepe. de accu. vbi inducit tex. in l. etiã. §. fi. ff. de ma. vin. & idẽ prius voluit Sal. in l. j. in viij. q. in fi. C. eo. & in l. j. in vlt. q. C. vbi de cri. opi. Bal. saluari põt, quãdo inquisitio esset forma in casu prohibitio: quia tunc non fit pro-
27 rogatio, cũ reus semper opponere possit ɔ̃ iudicẽ: † qa exceptio iurisdictionis semper reddit iudiciũ nullũ: vt Bal. sentit post Iac. Bu. in l. licet. col. ij. in ver. iuxta hoc quæritur. C. de procur. & sequitur Alex in l. quidã consulebãt. col. pe. de re iudi. & hoc confirmatur ex eo qđ dicit Bal. in c. fi. de off. dele. in ver. pone φ male-
28 ficiũ. vbi ɔcludit † φ licet reus ɔfiteatur maleficiũ corã iudice, qui non poterat de delicto cognoscere, nõ tñ puniri. & idẽ tenet Car. in cle. j. in ix. q. de ɔsang. & affi. ex quo datur intelligi, φ iurisdictio non prorogatur in casu, in quo iudex prohibetur inquirere. ¶ In gl. fi. vlt. sol. cõiter tenetur per Bar. & Docto. φ in d. l. pe. agatur de ɔseruando iurisdictionem iudicis, q̃ ex aliquo priuilegio declinari potuisset. hic aũt tex. loquitur in pacto, qđ ꝓiurisdictio alieno iu-
29 dici tribuitur. & rõ † vr̃, quia facilius ɔseruatur iurisdictio, quã de nouo tribuatur: ar. patre furioso. s. de his, qui sunt sui. & in l. j. §. casum. ff. de posthu. & quia in ɔseruãdo iurisdõnẽ res reducitur ad eius naturam: ar. l. si unus. §. pactus ne peteret. versi. φ in specie. ff. de pac. xlv. dist. c. ab exordio. & quia illa pnĩa, q̃ ɔceditur in pacto ꝓrogandæ iurisdõnis, vr̃ cõpetere de iure spãli: φ facilius remouetur. l. eius militis. § militia missus. de rest. mi. & qa cũ dispõ illius legis exorbitans sit, & loquatur in pacto, p qđ noua iurisdõ conceditur non debet extẽdi ad casum, in quo iurisdõ, q̃ prius cõpetebat, ɔseruatur. & in simili facit gl. in l. j. in prin. in verb. ɔsensus. ff. de iud. Et in alio simili casu tradit Bal. in cons. xxv. attingã. col. pe. lib. j. & in c. significasti. col. iiij. de fo. cõpe. & pro dñia quã facit gl. hic alias rationes Abb. inducit in d. c. j. q̃ parũ valẽt. vt dixi in ij. lec. ¶ Extra gl. in q. iiij. quam vltimo loco ponit Barto. ex cuius dictis. plures conclusiones colliguntur: Prima est, φ ille, qui in instrumẽto voluit posse conueniri, hoc releuare nõ videt, quia habet locũ præsentia, per istum tex. & idem Bar. in l. j. col. ij. C. de pac. cum si. vt tradit ibi Alex. dixi ibi. Sed certe, fm̃ intentionem partium cõsonat, φ verbum illud, conueniri, intelligatur quo ad effectũ solutionis, de quo partes cogitare vñr. vt dicit Pau. in d. l. pe. φ vidit hoc obseruari in curia Ro. ¶ Obstare tamen videtur iste tex. cui dicit non videri sibi, φ possit responderi. Sed tenendo intellectũ quem dixi s. in prin. l. responsio aperta videtur, intelligendo tex. φ mutata voluntas fuerit ab vtraque parte, vt ibi dixi. & ita etiam dixi. in d. c. j. de iud. Et hoc confirmatur: quia illa mutatio voluntatis, de necessitate inteligitur ab vtraque parte, ex quo pactum de voluntate vtriusque præcessit. Pariter ergo mutatio de voluntate vtriusque intelligi debet. l. nihil tam nãle. ff. de reg. iu. ¶ Nõ ob. si dicatur, vt quidam posterio res dñt, in d. c. j. φ si mutatio fcã sit de volũtate vtriusque, vt dicebãt, ẽt postquã aditus fuerit iudex de volũtates vtriusq; partis, mutatio sp̃ fieri poterit: qa partes potuerunt recedere à lite, q̃n vlount cõi cõsẽsu. l. postquam liti. C. de pac. Et hoc videtur ɔ̃ tex. hic qui admittit mutationem voluntatis, antequã iudex adeatur, & non postea. ¶ Quia ad hoc rñdetur, tenendo intellectum quẽ dixi. Et aduertendum est, φ tex. hic loquitur in casu spãli huius l. in quo admittitur pnĩa respectu iurisdictionis prorogatæ. Et hoc limitatè conceditur, antequam iudex adeatur, non postea, ẽt de ɔsensu vtriusque non habebit locũ pnĩa. Et licet partes renũciare possint liti, & cãç hoc nihil facit ad pnĩam, q̃ in casu isto specia i consideratur. ¶ Et hoc patet, quia ẽt si tex. intelligatur de nutu voluntatis vnius partis, vtique tñ rõ præalleg. haberet locũ, qa semper pars posset renunciare liti, & causæ, & ideo intells de quo s. dixi, videtur bene
30 procedere. ¶ Secunda conclo, † si reus promisit soluere in quolibet loco, prout actori placuerit, hoc parũ operatur: quia intelligit in loco in quo forũ sortitur. Et ista conclo vr̃ procedere, q̃n verba importãt arbitriũ boni viri, prout loquit Bar. & iura quæ inducit. & de verbo, placuerit, probatur in l. Thais. §. sororem. de fidei. li. Secus si verba importarent liberã voluntatẽ, qa tunc poterit cõueniri vbi fuerit inuentus. & in ista distin. residet Ale. hic post alios quos refert. & ita prius voluit Abb. in d. c. j. col. x. ¶ Adde tñ φ ẽt in casu quo uerba importarent arbitriũ boni, uiri, non tñ præcisè dẽt conueniri solum vbi forũ sortitur, quia verba nihil operarentur. & hoc vr̃ ɔ̃ intentionẽ partiũ, q voluerũt extẽdere iurisdõnẽ: arg. l. si q̃n in prin. de leg. j. in c. si Papa. de pri. in vj. videt φ ẽt arbitrio boni viri conueniri possit in loco in quo forũ non sortitur si iudici videbitur. & ita dicit Ant. de But. in d. c. j. char. pe. in fi. ibi, credo φ sufficiat. & ita vr̃ tenere ibi Im. col. pen. ¶ Tertia ɔclusio,
31 † quando quis promisit soluere in quis in quocunque loco fuerit inuentos, conueniri põt vbi reperitur: quia videtur ibi contraxisse. & in ista conclusione Bart. habemus considerare casus. Primus, quando locus destinatæ solutionis exprimitur in specie. Secundus, quando generaliter, prout Bart. loquitur. Circa primum

res clara vr, ꝙ conueniri possit, & cogi ad soluēdū in loco spāliter noīato: quia ibi ɔ̄xisse vr. l. ɔ̄xisse ɉ. de ac. & obl. l. hæres absens. §. fi. ɉ. de iud. l. iij ɉ. de bo. auct iud. pos. Et hoc procedit ēt quo ad accessoria, pro quibus pōt cōueniri in loco ɔ̄ctus: vt no. Abb. in c. dilecti. in v. no. de fo. comp. Et pari ratione idē videtur in loco destinatæ solutionis. ¶ Secundò ēt ampliat, si tacitè alibi solutio destinata sit: vt no. Ant. de Bu. in c. fi. col. x. in ver. in quantū dixi, de fo. compe. Et idem Abb. ibi col. xij. in ver. ex quibus concluditur. vbi dicit, ꝙ in hoc tacitum non differt ab expresso. facit tex in l. sed & si susceperit. §. j. ɉ. de iud. & qđ no Bar. in l. hæres absens. §. proinde. ɉ. de iud. ¶ Tertiò ampliatur, ēt si post ɔ̄ctum perfectum solutio alibi destinata sit ſm Ant. de But. in d. c. fi. col. vj. ver. inquantum dixi. per tex. in l. quāuis. §. j. ɉ. de iud. Dicit tñ, ꝙ tali casu etiā poterit conueniri in loco contractus: quia forus ibi erat iā ereatus ratione ɔ̄ctus, licet secus sit qñ à prin. in ipso ɔ̄ctu solutio alibi destinata sit: vt no. Bar. in l. pe. ɉ. de eo qđ cer. lo. & in l. quæro. ɉ.
32 de sol. cum si. ¶ † Ea prædicta ɔclusio primi casus, ꝙ attendatur locus destinatæ solutionis, nunc limitatur primò procedere quo ad facultatem conueniendi, & soluendi, secus est quo ad subijciēdum ɔ̄ctum legibus, & statutis loci: quia locus contractus inspicitur: vt no. Abb. in c. fi. col. xj. de foro compe. per l. si fundus. ɉ. de euic. & alleg. Bar. qui hoc dicit in l. j. col. vj. C. de sum. Tri. ibi ī ver. & intelligo locum contractus. ¶ Secundò qđ dictum est de loco destinatæ solutionis, limitatur vt procedat per viam fictionis, vt colligitur in d. l. ɔ̄xisse. ibi, intelligitur, qđ verbum denotat fictionem. l. qñ. vbi Bal. ɉ. de his qui no. infa. no per gl. in l. eum qui. §. j. in ver. denegatur. ɉ. de const. pec. Verè aūt contractus celebratur in loco, vbi verba proferunt. d. l. iij. de bo. auct. iu. pos. Et no. Ant. de Bu. in d. c. fin. col. vj. in ver. aduerte, quia contractus. Et ideo infert ad statutum de contractu, & de gabella, quæ debet solui in loco contractus, & non in loco destinatæ solutionis. & idem Abb. ibi, col. xij. Et de gabella idē tenet Bal. in l. j. in iiij. q C. de contrah. empt. in l. magis puto. § illud. in ver. itē est hic arg. de reb. eo. & in
33 l. j. in ver. quæro ergo. C. vbi conue. qui cer. lo. da. prom. ¶ † Tertiò, dicta conclusio intelligitur, vt possit conueniri in loco destinatæ solutionis, si ibi reperiatur: secus si nō reperiatur: vt no. Bar. in fi. hic. Et idem est in foro contractus: quia tunc demum potest ibi conueniri, si ibi reperiatur. c. Romana. §. contrahentes. de fo. comp. in vj. & no. per gl. in l. j. in ver. dato. ɉ. si quis in ius. vo. Et idē est in loco originis, quia non potest conueniri, nisi quis ibi reperiatur: vt Bar. concludit in l. assumptio. § j. col. ij. ɉ. ad mun. cum si. vt tradit Ale. in l. cum quædam. ɉ. eo. Et pœnitētia dñi requiritur, & non sufficit pœnitētia procuratoris: vt no. Bal. in cons. cccxiiij. verba dñt ꝙ pmisit. li. j. Et de his plenius dixi in c. j. de iud. char. pe.
34 ¶ Secundus est, vt dixi, † qñ locus expressus fuit gñaliter, & iste casus ēt dupl̄r considerari pōt. Primo, qñ expressio loci fuit absolutè gñalis absque expressione alicuius loci. Secundò, qñ fuit facta expressio de quibusdam locis cum clā gñali. Circa primū Bar. cōcludit, ꝙ ille, qui promittit soluere vbicunque fuerit inuentus, cōueniri potest, vbicunque reperitur. l. Titium. §. j. est in §. ii. qui incipit, tutores. ibi, vbicunque fuerit petitium, soluatur. ɉ. de admi. tut. & sequitur Alc. hic. & idē Bar. in l. pe. col. pe. C. de pac. nā illa gñalitas declaratur, & restringitur in loco, in quo reperitur. & facit tex. in l. Lucius. la j. & qđ ibi Bar. ɉ. depo. Et idē Bart. in l. iij. § si quis ita. in fi. ɉ. de eo qđ cer. loco. Abb. in d. c. j. col. x. de iud. In secundo casu, qñ fuit facta expressio de quibusdā locis, cum clā gñali, vt quia promisit soluere Florentiæ, Senis, Lucæ, & vbique locorū, vbi fuerit inuentus. ista clā gñalis restringitur in locis expressis, ita ꝙ in locis remoniorib. non possit conueniri, vt dicit Ant. de Bu. in d. c. j. de iud. col. xv. ver. hoc puto. maxīe ar. in c. sedes de rescr. in l. fi. §. cui dulcia. de vin. tri. oleoque leg. Et idē Abb. ibi dicit, col. xiiij. & sequitur Rom. in cōs. clxxx. si admittimus. col. fi. & facit qđ no. Old. in cons. viij. quidā. paterfa. & qđ no. Bar. in l. qui habet. §. fi. de tutel. Imo. tñ in d. c. j. col. pe. de iud. tenet con-
35 trarium, † ꝙ possit in quolibet loco conueniri: quia iura allegata per Ant. de Bu. loquuntur in clā indefinitè prolata: secus videtur in clausula vr, de qua agitur. & Alex. sequitur hic. Et ad hoc bene facit qđ no. Bar. in l generali. §. vxori. ɉ. de vsuf. leg. cū si. vt dixi in
36 l. omnia. ɉ. si cer pet. ¶ Et concordando opiniones dici potest, † ꝙ si sit locus insolitus, in quo verisimiliter non debuerunt partes cogitare, reus non poterit ibi conueniri: ar. fistulas frumenta. ɉ. de contrah. empt. & in l. Seio. §. medico. & qđ ibi Bart. ɉ. de ann. leg. Et quod tradit Ang. in consi. clxxvj. præmittendum est. Si vero locus non sit insolitus, quamuis remotior sit alijs expressis, ex intentione partium videtur ꝙ ibi possit conueniri. in aliis me remitto ad ea, quæ dixi in d. c. j. de iud.

LEX XIX.

1 *Mutatio fori post sententiam, vel litis contestationem non impedit iurisdictionem prioris iudicis.*
2 *Lex quę generaliter loquitur, etiam in dubio īcludit casus alias priuilegiatos.*
3 *Mutatione domicilij mutat forus nō tñ forus rōne contractus acquisitus. n. 4.*
5 *Forus originis, an mutetur propter mutationem domicilij, & quid de muliere nupta. num. 6. & 8.*
7 *Iudex qui praeoccupauit iurisdictionem in cognoscendo, uidetur habere potestatem exequendi, secus est in eo qui cognouit ex iurisdictione prorogata.*
9 *Vxor si ducat virum ad domum suam, tamen efficitur de domo mariti.*
10 *Vxor si litiget cum marito, quòd debeat litigare in foro mariti.*
11 *Vxor vidua, an sit de foro mariti mortui, & quid de vidua luxuriosè viuente. nu. 12.*
13 *Meretrix non priuatur iure suo.*
14 *Offensa illata marito post mortem, non dicitur vera offensa.*
15 *Translatio personæ mulieris, non est causa, quod domicilium mariti acquiratur.*
16 *Concubina vn mutet domicilium.*
17 *Concubinatus non prohibetur in laicis.*
18 *Secularis aliquis si sit condemnatus, & postea efficiatur clericus, tamen ob id non impeditur iurisdictio primi iudicis.*

Vm quædam puella. ¶ Primò nota, ꝙ mutatio fori post sñiam, vel litis contestationem, non impedit iurisdōnē prioris iudicis. & idē est si per solam citationē præoccu-
1 pata sit iurisdictio. l. si quis † postea. ɉ. de iud. in c. proposuisti. de fo. comp. & no. Abb. in cons. 5. duo, vt morem geram, lib. j. Et adde tex. in l. vbi cœptum. ɉ. de iud. & per illum tex. dicit Bald. in l. nulli. in princi. C. de iud. ꝙ continentia causę diuidi non potest. Et ista conclo intelligitur, & procedit, opposita exceptione litis pendentis, quo casu processus corā alio iudice esset nullus, vt tradit Maria. in cons. 38. pro decisione col. iiij. in prin. Sed non opposita exceptione valeret processus. Abb. in c. eum M. de consti. & ibi dixi col. fi. & not. Bal. in d. l. nulli. in fi. & dicta exceptio litis pendentis, intelligit habere locum quando fit connexitas in tali causa, pp quam sentētia lata in vna causa, pariat exceptionem rei iudicatæ in alia: aliàs secus, vt no. declarat Bal. in c. j. circa fi. de contro. feu. apud peres ter. Et dixi in consi. 33. colum. iij. Et circa istum text. dñt Mod. hic, ꝙ in casu istius legis non videtur, ꝙ per solam citationem esset præuenta iurisdictio: quia tex. fuisset de indubitabili: quia si sola citatio hoc operatur non fuisse sed dubitandum de lit. conte. vel sñia de quibus tex. hic loquitur. Et ideo dicunt, ꝙ vr speciale in matrimonio, ꝙ sola citatiō non sit sufficiens. ¶ Sed aduertendum est, qa in dubio non vr ꝙ spālitas inducat, vt per gl. in l. itē veniunt. §.
2 in priuatorum. ɉ. de pe. hæ. † Et ideo lex, q̄ gñaliter loquitur, ēt in dubio includit casus als priuilegiatos l. in fraudem. in fi. vbi Bald. ɉ. de test. mil. Et ideo non est dicendum in dubio, ꝙ sit speciale in matrimonio. Et ad hoc facit tex hic in fi. dum dicit, ꝙ in aliis casib. gñalr idē seruandū sit. Nō ob. ꝙ non vr habere dubitationem: quia tpe huius l. non erat l. si quis postea. ɉ. de iudi. quæ postea edita est ab eodem iureconsulto Vlpiano. & quia tex. hic vr recitare cōtingentiam facti, quo casu alia dubitatio non requiritur. ¶ Secundò not.
3 † ꝙ mutatione domicilii, mutatur forus. vt hic dicitur de muliere nupta. de quo in glo. & hoc quod dictum est, procedit in foro ratione domicilii prout tex. loquitur, secus est in foro ratione contractus, qui mutari non potest. l. ij. C. eo vbi dicitur, ꝙ reus conueniri debet vbi habet domicilium: vel tpe contractus habuit, licet
4 postea mutauerit, & sic † per mutationem domicilii, non tollitur forus ratione contractibus acquisitus. & plus ſm Barto in d. l. ij. vr probari, ꝙ si quis tempore contractus domicilium habebat Ferrariæ & contraxit Bononiæ, licet postea mutauerit domicilium, poterit conueniri Ferrariæ pro illo contractu, per illum tex. ibi, tempore contractus habuit. & dicit Bar. ibi sed Abb. post Ant. de Bu. tenet contrarium, in d. c. poposuisti. col. ij. in ver. plus dicit Barto. per illum text. ad idem text. in d. l. si quis postea. vbi non potest in priori domicilio conueniri, nisi fuerit prœuentus. & ad tex. in d. l. ij. respondet, ꝙ intelligitur quando contraxit in loco domicilii præteriti, & sic rōne contractus ibi conuenitur. Et istam opinionem videtur sequi Alex. hic. & Are. in d. c. proposuisti. in fi. & certè verior videtur: quia tex. in d. l. ij. dicit, ꝙ tantum duobus casibus reus ibi potest cōueniri in loco domicilii præsentis, & domicilij, quod habuit tempore contractus, qđ non est dicendū, & quia iura volunt, ꝙ p mutationē domicilii solùm in nouo domicilio conueniri debeat rōne domicilii, & non reperitur iure cautum ꝙ in antiquo domicilio possit conueniri. quia rōne domicilii conueniret
5 in duobus locis. † Et quod dictum est de foro ɔ̄ctus, ēt habet locū in foro originis, q non tollitur pp mutationem domicilii. l. assumptio. in prin. ɉ. ad muni. & iō ibi pōt cōueniri si ibi reperiat, vt no. Bar. in d. l. assumptio. §. filius. in ver. iiij. casu. Abb. in d. c. j. in fi. de fo. cōp. & ista est cōis opi. vt dicit Imo. in c. fi. in fi. de fo. cōp. & Alc. hic
6 † Et hoc fallit in muliere nupta, vt no. Bar. in l. fi. §. iidem rescripserunt. ɉ. ad muni. vbi per illum tex. ɔcludit, ꝙ mulier nupta exēpla vr à loco originis. & hoc ſm Bar. ibi intelligitur quo ad ea in quib. persona mulieris distraheretur à seruitiis mariti. quo aūt ē ad alia mulier nupta non mutat originem, vt Barto. ibi dicit. Et ideo infert stante statuto, ꝙ forensis in loco non possit acquirere, mulier

tamen

tñ alibi nupta poterit in loco originis acquirere: qa non dr forensis. & no. Pau. de Ca. in cons. xcv. posset qs dicere. in fi. & tradit Alc. ɔs. lvj. ɔsideratis verbis. col. pe. ii. j. & in ɔs. 20. viso processu. li. ij. & in cõs. c. ex inspectione. in prin. li. iij. Cor. in cons. 177. circa qđ est primũ videndũ. col. fi. li. iiij. & latè Soc. in ɔs. ccxxvij. pñs ɔsultatio & pp hoc reprobat dcm̃ Bar. in l. quoties. C. de priu scholar. lib. xij. vbi voluit, ꝙ priuilegiũ datũ alicui ꝓ se, & filiis masculis, & fœminis nõ competit filiæ feminæ nuptæ. & dictũ Bar. reprobat Alex.
a hic. & latius dixi in l. ij. ĵ. de reg. iur.ᵃ ¶Tertiò no. in versic. & si post.
7 susceptam. gl. in verb. exequi.† ꝙ iudex q ꝓoccupauit iurisdõnẽ in cognoscendo, vr̃ habere ptãtẽ exequendi. Secus est in eo, q cognoscit ex iurisdõne ꝓrogata l. epale. in fi. & gl. ibi. C. de epi. au. Et ita Ale. hic, & Mod Sed aduertẽdũ est, qa qđ dr̃ in d. l. epale. vr̃ spãliter procedere in epo, ꝓut loqtur, q non hẽt familiã. & vt ibi dr̃, ne cassa sit sñia, ad alios officiales recurrit. Secus ergo vr̃ in iudice, qui haberet familiam: quia si eius iurisdictio ꝓrogata sit, iurisdictio rogatæ attẽditur: & ipse vr̃ habere potestatẽ exequendi, sicut alias sñia ab eo lata exeqtur. & tex. in d. l. episcopale, limitatur vt p Abb. in c. cãm q̃. de re iu. Et quod dcm̃ est de executione, q̃ fit à iudice, q iudicauit intelligitur qñ executio peritur officio iud. vt dicit Paul. de Ca. hic. Secus si petatur actionis. quia tũc ẽt ab alio quocunque iudice executio fieri potest. Nã pro executione sñiæ, nõ solum officium iudicis competit, sed ẽt datur actio iudicati l. miles. §. fi. vbi gl. iij. in prin. de re iu. Et no. Bart. in l. intra dies. eo. ti. ¶In gl. j. ibi & si
8 domicilium mutauit, † sic ergo vxor efficit de domicilio mariti. ad idem tex. in l. mulieres. C. de dig. lib. xij. & no. Cuma. in cons. 26. cum statutum. in prin. Ful. in consi. 93. ad id, de quo. col. fin. Imo. in consi. 73. in casu proposito. in fi. Car in consi. 135. puto filias. & idem Ro. in consi. 1. certissimi iuris est. Et qđ dictum est de domi
9 cilio mariti. †ẽt hẽt locum si vxor ducat virum ad domum suam: qa tñ ipsa efficitur de domo mariti, fm̃ Bal. hic. Sed ɔ̃rium tenet idẽ Bal in l. fi. col. pe. in ver. sed vir. C. si à non cõp. iud. vbi inquit, ꝙ qñ vxor ducit virum ad domiciliũ eius, tunc ipsa non seqtur domicilium mariti, & hoc dictum intelligit, qñ maritus accessit ad domiciliũ vxoris aĩo morãdi ppetuò ibi. dictũ Bal. hic intelli qñ maritus accessit ad domum uxoris, aĩo tñ redeũdi ad ꝓprium eius do
10 micilium. ¶†Secundò ampliat ẽt si uxor litigaret cũ marito qa in foro meriti dẽt litigare, ẽt ꝙ ipse conueniatur, ut no Bal. ꝑ illũ tex. in c. constitutus. el. ij. de testi. & loquitur ille tex. in casu fortiori in foro mariti, qui erat dñs in foro, nisi dicamus, ꝙ causa ibi agebat
11 corã ecclesiastico, & iõ suspicio mouet. ¶Tertio ampliat † habere locũ in vidua, q̃ retinet domiciliũ mariti. l. filij libertorũ. §. viduam. ĵ. muni. facit tex. in l. feminæ s̃. de sena. l. quoties. vbi Bar. C. de
12 priui scholar. li. xij. & fm̃ Ang. hic limitatur non habere locũ † in vidua luxuriose viuente. & no. Bal. per ilũ tex. in l. his solis. in ver. sed pone ꝙ vidua. C. de reuo. do. & sequitur Ale. hic quia rationẽ adducit, quia vidua. q̃ ɔ̃hit matrimoniũ perdit forũ primi mariti. d. §. vidua. & tñ dr̃ honeste viuere ɔ̃hẽdo matrimoniũ. l. mulier. §. cum proponeretur. ad Tre. A fortiori ergo vr̃ si luxuriose uiuit. Et adde notabile dictũ Pau. de Ca. in l. sororẽ, in uer. & optime. facit. C. de his, qui. ut indi. ubi inquit, ꝙ sicut vxor ꝑdit dotẽ ꝓpter adulteriũ cõmissum viuẽte marito. c. plerũq; de do. inter vi ita par
b riter vr̃ in vidua, si cõmittat stuprũ. & ita etiã tradit Pau. de Cast.ᵇ in cons. cxxij. reuocatur in dubiũ. in fi. Ful. tñ hic dicit ɔ̃rium, ꝙ vidua non priuetur foro mariti ꝓpter uiam luxuriosam, & ad hoc
13 facit quia † meretrix non priuatur iure suo. Vnde coniunctis sui. potest succedere. §. j. ubi Ang. in ver. in uerbo ibi à quodam rogato. in auct. qui. mo. na. eff. le. & iõ si in loco mariti proposuit persistere, & continuare domiciliũ mariti, ꝓut põt: quia ad libitũ uoluntatis domiciliũ constituitur. l. nihil. domiciliũ. ĵ. ad mu. tali domicilio qđ cõpeteret mulieri de iure cõi non vr̃ ꝙ priuari possit. & ulterius etiã uidetur, ꝙ ẽt priuilegio ꝙ cõpetit ex persona mariti, non uidetur ꝙ debeat priuari, nisi expresse dictum sit: quia pœna priuationis non habet locũ, nisi exprimatur. §. cum igitur. in auth. de non elig. sec. nu. Et per illum tex. ita arguit Bal. in auth. ex testõ. col. pe. C. de secund. nupt. facit tex in l. at si quis. §. diuus. ĵ. de rel. ibi, pœnam autem statutam non esse. & no. per. gl. in ca. fi. ubi Abb. de iu. pa. & ideo Ale in d. l. sororem. reprobat dictum Pau. de Ca. per tex in c. ij. de feu. sine causa non amit. ponderãdo
14 tex. ibi, dño uiuente: quia † offensa illata marito post mortẽ, non dicitur uera offensa, ut per Bal. ibi in fin. & ideo non uidetur eadẽ rõ, q̃ esset marito uiuente, & in pœnalib. extensio fieri non dẽt. l. in pœnalib. de re. iu. Non ob. ratio Ale. hic dũ arguit de secundo matrimonio, in quo dicitur mulier caste uiuere: quia hoc non est uerum respectu mariti, ut no. Ang. in d. §. cum proponeretur. & Ale. ibi sequr. non ob. l. his solis: qa ibi exprimit ab Imperatore ulterius ꝓcedẽdo. Secũdò, qđ dictũ est de uidua retinẽte foro mariti, limitatur, fm̃ Pau. de Ca. nisi uidua reuertatur ad primũ eius domiciliũ: qa cessat cã domicilij uiri, q̃ fuit pp trãslationẽ personæ mulieris. Et hoc idẽ dicit Ant. de Bu. in c. ex pte. v. de fo. comp. in
15 fi. Ale. hic dicit hoc non cẽ uerũ: quia † trãslatio ꝑsonæ mulieris, nõ est cã, ꝙ domiciliũ mariti acqratur, sed solũ matrimoniũ hoc operatur, vt per tex. in l. ea q̃. la. ij. ad mun. & vidua reputatur esse in matrimonio. l. fi. C. de bo. mat. & in §. soluto. in auth. de nupt. ergo videtur retinere domiciliũ sed ɔ̃ hoc facit qđ. s̃. dictũ est, fm̃ Bal. in d. l. fi. C. si à non ɔpe. de marito, qui accessit ad domũ vxoris quo casu domiciliũ mariti non acquiritur vxori: ergo non videt ɔsiderari matrimoniũ solũ, ꝓut Ale. dicit. Et certe in foro domiciliũ, prout loquitur Pau. de Ca. videtur ꝙ bene dicat: quia domiciliũ põt mutari ꝓ libito volũtatis. d. l. nihil. & d. l. domiciliũ. & no. Bar. in l. assumptio. in prin. ad mun. Bal. in rub. C. si à non cõp. iudi. in ver. itẽ ɔsenſu. Abb. in cons. c. illud in dubio. li. ij. Cum. in cons. cxlvj. simo. in fi. Vnde si vidua mortuo marito reuertatur ad domiciliũ eius antiquũ, & velit morari, & domiciliũ constituere, nihil obstat quominus hoc facere possit relicto domicilio mariti, cũ hoc totũ pendat ab eius sola volũtate per s̃. dicta. ¶In gl. ibi,
16 ɔcubina domiciliũ nõ mutat: alibi tñ † vxor, & cõcubina æquiparãtur. l. itẽ legato. §. parui aũt referri. de le. iij. Sed text. ibi loquitur quo ad affectionẽ hoĩs, non quo ad ea quæ veniunt ex dispositione legis, vt hic. & ita Bal. hic dicit. & tex. in d. § parui. excipit dignitatẽ, q̃ tribuitur vxori, ex persona mariti, non concubinæ. Et ɔclo gl. litatur fm̃ Ale. hic. ꝙ licet virtute concubinatus non acquirat domiciliũ, si tñ illuc accessit aĩo cõstituendi sibi domiciliũ, illud sibi acquiritur. l. domiciliũ. & l. nihil. ĵ. ad mun. alle. Ale. hic. Bald. in lect. antiq & hoc expresse dicit Bar. in l. fi. §. idẽ rescripserũt. in prin. ver. iij. qro. ĵ. ad muni. Et hæc limitatio est vera in se, sed congrua non vr̃: quia domiciliũ tali casu vti ɔcubine non acquiritur. Secũdo limitatur gl non habere locũ in ɔcubina clerici, q̃ efficitur de foro clerici, vt no. per gl. in c. eos. xxxij. dis. & no. Abb. in c. si concubine, per illũ tex. ĩ prin. de sen. exc. cũ si. vt per Mod. hic, qui hoc cõprobat pp honorẽ clericũ, ne scãdelizẽtur p laicos, quibus oppido infesti sunt, vt dicitur in c. laicos. ij. q. vij. Et ista ratione consuluit. Pe. de Anc. in cons. cxcvij. magnifice, & illustris. non valere statutũ laicorũ ɔ̃ concubinas clericorũ, vt refert Io. de Ana. in ru. de adul. Sed aduertendũ est, quia non videtur iuri consentaneũ.
17 ꝙ melioris conditionis sit concubina clerici, quã laici; † quia in laicis non prohibetur concubinatus, vt no. in l. in ɔcubinatu. vbi Bar. ĵ. de concubi. secus est in clericis. l. cũ qui. C. de epis. & cle. c. si clericos. de coha. cle. & mulier. in. d. c. si ɔcubinæ. Non ob. gl. in d. c. eos. quia illa non dicit absolute de domicilio: qđ consideratur in fauorẽ mulieris. Sed ibi in odium permittitur, vt puniri possit epo ratione delicti. & hoc dicit Ale. hic in fi. de vidua, quæ non retinet domiciliũ mariti si luxuriose uiuat. Nam hoc est verum fm̃ Ale. nisi retinere domiciliũ mariti esset sibi odiosum: ar text. in l. si quis solidum. ĵ. de hær. instit. Non ob. qđ tradit Pe. de Ancha. in d. cons. quia ec ibi cõcludit illud procedere in dubio: secus vbi constat, ꝙ sit concubina clerici. & facit text. in d. c. si concubinæ. ¶In gl. fi. ibi, ad literas primi iudicis, & sine literis primi iudicis non valeret executio, vt dicit Bal. hic, & refert fuisse iudicatum in sententia lata Florentiæ, cuius executio fuerat petita Pistorij, vbi erant bona. & idem no. Bar. in l. à diuo Pio. § sententiam. col. j. de re iu. cum si. vt tradit Alex. hic. Et adde Pau. de Cast. in consil. ccxxvj. si dicta sententia. & Imo in consi. xxxv. in casu præmisso. co. pe. & Cum. in cons. cxl. dñi indices. & tradit Fel. in c. postulasti. coiũ. pe.
18 de fo. comp. ¶Vltimò per illum tex. infert Bar. ad q. ꝙ si quis† secularis condẽnatus sit, & postea efficiatur clericus, ꝙ iurisdictio primi iudicis non impeditur. de quo Bar. se remittit ad l. pe. ĵ. de pœ. ɔum si. vt tradit hic Ale. & idem Alex. in l. nemo potest. colũ. fin. de leg. j. Oldr. in consi. iiij. laicus. Fed. in consi. xcvii. quoniam. Imo. in consi. cviij. in casu præmisso. Pau. de Ca. in l. addictos. C. de epis. aud. Bart. Vero. in consi. xj. casus talis est. col. iij. And. Sic. in consi. lij. col. vj. lib. ij. & Fel. remissiue. in c. fi. colũ. pen. de constitu.

ADDITIONES.

a ¶Iur. nu. 84. Ale. consi. cxxv. nu. 10. lib. vj.
b ¶Pa. de Ca. cons. cxlvii. li. pe. Gerar. fin. xlviii. & Lud. Ro. fin. cccx. Ang. Are. infra tra. malefic. ver. che me hai adulterato Hip. de Mar. in l. j. in fin. infra. ad l. Cor. de sic. & in fin. 234. paria. fin. 416. plures Fel. c. pastor. col. iii. de iud. Sed contrarium tenet Ale. in l. sororem. C. de his qui. ut indi. Iaf. in l. fideic. C. de fideic. Dec. hic. & in d. c. pasto. col. fi. Hip. de Mar. consi. 13 Ale. de præsum. re. ii. præsum. ix. Et est veritas, nisi vidua infra annum luctus fornicaretur, & pareret, ut in aur. de rest. & ea quę parit. §. fi. Opi. etiam. Ale. quę est communis sequitur Gu. Benedic. in rep c. Ray. par. 3. ver. qui cum alia matrimonium contra. nu. 2. c. 2. dicens satis esse ꝙ perdat legatum sibi factum a uiro & tutelam filiorum.

1 *Petitio facta in libello inspicitur, quo ad fundandam iurisdictionem.*
2 *Pars de maiori summa potest peti coram iudice minoris summæ.*
3 *Conuentus si quis ratione contractus in loco, statur assertioni actoris quo ad iurisdictionem fundandam.*

1 §. Quoties. ¶†No. ꝙ ad fundandã iurisdõnẽ, petitio facta in libello inspicitur, & hoc verum est, quantũ ad hoc, vt quis admittatur, & de cã cognoscatur. Secus est quo ad obtinendum: quia tunc probatio necessaria est, vt no. Bart. & Ang. in l. pe. in prin. ĵ. de dolo. Et ideo quãtum ad effectũ obtinẽdi ꝓcedunt iura, q̃ requirunt probationẽ eius, qđ alle. vt in l. j. in prin.

prin.cum gl.j.si qua pauper.in d.l.pe.de dol.cũ si. vt tradit Ale. in
l.si prius.de ope.no.Fel.in c.cũ dilectus.col.fi de accu.¶Secundò
2 no.secundum Bar.† ꝙ corã iudice minoris summæ, possum pe-
tere partẽ de maiori summa: quia cõsiderat forma petitionis. &
idẽ dicit Bar.in l.in cõmodato.§.si duobus.j.cõmo. cũ si. vt ple-
nius tradit Ale.in l.si mihi.in prin.de lega.j.Et hoc ꝓcedit ẽt parte
opponẽte ꝙ non debeat vexari ꝓ eodẽ debito in diuersis iudicijs
iuxta no.p Bar.in l.nõ est nouũ.in fi.de act. emp. qa illa regula in-
telligitur qñ iurisdictio iudicis patiat: secus,vt expsse Bart.dicit in
d.§.si duob.in fi.p istũ tex.Adde tñ Ale.in d.l. si mihi. in prin. col.
ij.vbi dicit,ꝙ iste tex.malè allc.per Bar.in d.§.si duobus.qa si esset
defectus iurisdictionis,ipso iure nõ ꝓcedit iudiciũ. Sed ista ratio
Ale.hrẽt locum si tota summa petatur coram illo q nõ hẽt juris
dictionem.Sed hoc non cadit qñ pars petitur,prout loquit Bart.
in d.§.si duobus.& illa minor summa de maiori summa non pe-
tit,tanquã ꝓmissa,sed tãquã debita,vt no.Bar.in l.scire debemus.
de ver.obl.Si tamẽ vti ꝓmissa peteretur, non pp hoc deberet li-
bellus vitiari,vt dicit Ang.in d.l.scire.post Bar.& de hoc dixi in re
gula,in eo.j.de reg.iu.¶Secũdò p istũ tex.infert.in l.ij.col.iij.ver.
3 quæro aliqs Florentinus.j. si qs in ius voc. ꝙ † si qs conuentus sit
rõne ꝯtus in loco,statur assertioni actoris,quãtũ ad iurisdictio-
nẽ fundandã.de quo latè Ale.insistit in d.l.ij.col.pe.Et idẽ Ale. in
consi.j.col.iij.lib.v.& Fel.in c.si clericus laicũ.de fo. compe.col.iij.
in ver.ij.limi. Et quantũ ad istũ tex. hic,parũ facit in ista.q. qa hic,
ut inferius dicã cõstabat de ueritate petitionis, & nõ statur dicto
actoris simpliciter.& ad tex.hic prout cõiter intelligitur, facit qđ
no.per gl.in cle.dispendiosam.in uerbo,usuris.de rescri. dũ dicit
ꝙ forma petitionis attẽditur.& no.Pau.de Ca.hic.Simpliciter vi-
detur posse inferri ꝙ si iudices mercantiæ non possint congnosce
re de debito instrumẽti guarentigiati,si quis petat debitũ simpli-
citer,& de instrumẽto nihil dicat.attenta petitione vr ꝙ cogno-
scere possint,non obstãte ꝙ postea instrm ꝓducatur:quia ꝓduci
tur ad ꝓbationẽ simpliciter,& nõ utitur guarentigia,ut no. Bald.
in plenè.ff.qđ fal.tut.aucto.& seqtur Ro.in consi.300.in casu ꝓ-
posito,in ver.qñ rñdeo.¶Tertiò & ultimo infert Bar. hic ad sta-
tutũ quo cauet,ꝙ actor debeat soluere duos denarios ꝓ libra,
nã inspicitur lis quo ad formã petitionis,& nõ consideratur effe-
ctus exactionis.& idẽ dicit Bar.in l.in offerendis.in prin.in j.no.C.
de app.in l.qui tabulas.in prin.j.de fur. Et ista cõclusio ꝓcedit in
terminis,in quibus Bar.loquit de lite.aliàs secus videt: qa effectus
exactionis in gabella põt cõsiderari,ex eo qđ no.Bar.in l. quoties.
in l.in lege Falc.j.ad l.Fal.cum si.vt Mod.hic.Et plenius dixi in ꝯsi.
clvj.statutum cathedralis ecclesiæ. Sed in omnib.prædictis aduer
tendum est.Primo quantum ad gabellã de qua loquitur Barto.&
considerandũ est,ꝙ tex.hic loqtur quantum ad fundandam juris
dictionem iudicis in qua agitur de modico ꝑiudicio:& quia videt
materia fauorabilis.l.iij.vbi Bal.j.de off.præsi.Vnde non bñ infer
tur ad gabellã de qua loqtur Bar.hic.qa gabella est odiosa, ut no.
Cor.in consi.199.circa primũ.col.iiij.alle.Bar.in l.si pupillus.j.ad
leg.Fal.Et in gabella consideraretur effectus exactionis,vt no.per
Bal.& Ang.in l.non amplius,in prin. de leg.j. cum sim. Secundò
circa istum tex.aduertendũ est:qa tex.hic non considerat petitio-
nẽ simpliciter,sed eo respectu vt non attendat qđ plus debeatur,
ibi nõ quantũ debeatur.q.d.licet in ueritate plus debeat,hoc non
inspicitur:qa petitio quæ nõ excedit summã iurisdictionis iudicis
attendit.& in casu istius.l.qđ petitur,debetur in ueritate.Et vr cõ
stare de ueritate dũ ꝑsupponit ꝙ plus debeatur in ueritate. & iõ
non vr inferri p istũ tex. ad qualitatẽ alle.ab actore de cuius ueri-
tate non cõstat.& non bene dicit Pau.de Cast.hic,in princ. dũ di-
cit,ꝙ attenditur petitio,licet uera non sit:qa hoc non probatur p
istum tex.qui dicit affirmatiuè ꝙ nõ cõsideratur quãtũ debeatur
sm Pau.de Cast.debuisset dicere quãtũ debeatur,uel non. Et hoc
cõfirmatur:qa non vr ꝙ lex pmittat actori vt mendacium dicat,
cũ illud prohibeatur reo.ut p gl.in c.cupientes.in prin.in ver.ma-
lignantium.de ele.in vj.& per gl.in c.j.in prin.de iura.calũ.Nõ ob.
tex.in d.l.in offerendis:quia ibi attenditur quantitas sententiæ:qa
pro sententia præsumitur.l.Herennius.§. Caia. de euict. sit ergo
conclusio sic, ꝙ attenditur assertio actoris, quandoq; constat de
ueritate saltem præsumptiuè:aliàs secus uidetur.

LEX XX.

1 *Iurisdictio iudicis non extenditur extra territorio.*
2 *Iurisdictio iudicis non habet locum in loco exempto.*
3 *Statutum excludens fẹminas,non excluditur extra territorium.*
4 *Statutũ ꝙ bannitus possit impunè offendi,non habet locũ extra territorium.*
5 *Statutum in quo obligatur pater pro filio,non habet locum in contractibus factis à filio extra territorium.*
6 *Legitimãdi ptãtẽ habẽs ab Imperatore,nõ põt in terris ecclesiæ legitimare.*
7 *Milites creare an quis possit extra territorium suum.*
8 *Doctorandi potestatem habens à summo pontifice,an extra pontificis territorium doctores creare possit.*
9 *Præses duarũ ꝓuinciarũ,an possit in una ꝓuincia expedire negocia alterius ꝓuinciæ.*
10 *Episcopus excommunicat subditum etiam extra territorium.*
11 *Participans corpori mortuo excommunicato,incurrit excommunicationem.*
12 *Conuentio quòd quis teneatur pro delicto facto extra territorium,an ualeat.*
13 *Statutum,uel consuetudo,si continet prohibitionem fauorabilem, comprehendit etiam subditum facientem actum extra territoriam.*
14 *Iudex an possit in notorijs extra territorium cognoscere.*
15 *Citatio requiritur etiam in notorio.*
16 *Iudici excedenti metas suę iurisdictionis,impune non paretur.*
17 *Statutum,si prohibeat iudici quòd non excedat urisdictionem suam, tunc non ualet sententia ipsius,qua pronunciat se competentem.*
18 *Argumentum de loco ad quantitatem,ualet.*
19 *Districtus differt à territorio.*
20 *Sentẽtia iudicis qui iudicauit ultra summã suę iurisdictionis in totũ est nulla.*

1 EXtra territorium. ¶†No.regulã ꝙ iurisdi-
ctio iudicis extra terri-
torium,nõ extendit.ad idẽ tex.in c.ij.§. statuto de cõ-
sti.in vj.facit tex.in l.iij.s.de off. ꝑsi. in l.ex ea cã.§.fi. de
postu.Et pari rõne statutũ extra territoriũ,nõ porrigit.d.§. statu-
a to.Nã à pari[a] ꝓcedũt forũ sortiri,& statutis ligari,vt no.Inno. in
ru.ex de cõsue.& ibi Ant.de Bu.in ver.nã regulã habetis. & idem
Cald.in dispu.statuto cauet.Spe.in ti.de consti.§.j.ver.& no.Arc.
in c.quo iure.viij.dist.& ita arguit Cum.in consi.cxxxix.Pe. laicus
col.ij.Pau.de Ca.in consi.lxix.visis.col.ij.vbi all.Fed. in cõsi. xcvj.
apparet.Ale.in consi.ccij.ponderatis.col.j.li.ij.Et ampliat ista re-
gula ẽt si statutũ dicat expsè ꝙ habeat locũ ẽt in eo qđ extra ter-
ritorium committit:qa hoc nihil operatur,vt no.Bar.in l.pen. in
vij.q.C.de sum.Tri.& refert,& seqtur Imo.in consi. cxxvij. in ca-
su ꝑmisso.col.ij.& Ale.in consi.iij.col.ij.ponderatis. lib.j. & facit
tex.in c.à nobis.el.j.de sent.exc.¶Secũdò ampliat regula huius.l.
2 vt hẽat locũ † in loco exẽpto:[b] qa paria sunt,locũ esse extra terri-
b toriũ,uel exẽptũ.c.cũ eps.de off.or.in vj.Et no.Domi.post Ioan.
An.in c.ij.de cõsti.in vj.cũ si.vt p Mod.hic. & plenius Fel. scribit ĩ
c.graue.de of.ord.Adde tamen qđ tex. videtur in contrariũ in l.
si qs ingenuus.C.de epi.& cle.vbi iudex secularis punitur delictũ
commissum in ecclesia. quæ exempta est à iurisdictione seculari.
Sed responderi põt.ꝙ exemptio inducta in fauorem ecclesiarũ,
non cõplectit eos q in ecclesia delinquunt.c.inter alia. de immu.
eccl.& ita dicit Pet. de Anch.in c. postulasti. in v.oppo.circa fi. de
fo.comp.Et ibi etiã aliter respondet, & refert Ale. in d. consi. iiij.
3 col.ij.li.j.Et ex regula s.dicta infertur,† ꝙ statutũ excludens fẹmi-
nas non extendit extra territoriũ,vt not.Bar.in l.pe.col. xj. in vj.
q.C.de sum.Tri.cum sim.vt tradit Fel.in c.postulasti.col.ij.de fo.
comp.& eius dictis adde Ale.consi.xvj.viso titulo qõnis.li.j.& in
consi.cxxviij.cõsideratis uerbis.col.pe.eo.lib.j.& Caprã in consi.
xij.& si viso.col.ij.And.Sic.in consi.xxxviij.col.x.lib.iiij.& in cõsi.
lxxv.eo.lib.iij.& Cor.Perus.in cõsi.cxv.in cõsultatione.lib.ij.& in
consi.ccij.circa ꝑsentẽ.col.iiij.eo.lib.ij.& in cõsi. lxxxv.plura du-
4 bia.col.iij.li.iiij.Eodẽ† mõ statutũ ꝙ bãnitus possit impunè offen
di,nõ hẽt locũ extra territoriũ.Imo.in clem. pastoralis.col. iij. in
vj.no.de re iud.cũ sim.ut p Mod.hic.Et adde Bar.in l.nullus.in fi.
c C.de iudi.Et hoc ampliatur ẽt in subdito,[c] qui sit extra territoriũ
5 ut tradit Ale.in consi.præalleg.iij.lib.j.ubi alios refert.Et †pariter
statutum in quo obligatur pater ꝓ filio,non habet locum in cõ-
tractibus à filio extra territorium: ut no.Bald.in l.pen. in iij. q. C.
ne fil.pro pa.Barto.in trac.represa.in j.q.prin.in ver.ad quartum.
in fi.& no.Imo.in cõsi.lxxx.in casu præmisso.cum si.ut dixi in ꝯs.
ccclix. in causa. Et regula supra dicta limitatur non procedere.
Primò non habet locum in iurisdictione uoluntaria, ut not. p gl.
hic per.l.emancipati.supra,de adop.& Doct. hic simpliciter se-
quuntur. Sed in contrarium reperio Pet. de Ancha. in consilio
321. primum dubium est.col.pen.ubi expresse dicit regulam hu-
ius l.habere locum etiam in iurisdictione uoluntaria, per text. in
cle.pen.§.porrò.de iureiur.ponderando text.ibi, iurisdictionem
quãcunque,& sequitur Ale in consi.lxvij.ponderatis his.col.fi.li.
j.Et hoc uidemus in legitimatione,quæ est uoluntariæ iurisdictio
nis.ut no.Ant.de But.in c.per uenerabilem.col.iiij.& Ab. ibi col.
iij.qui fil.sint le.Sign.in consi.131.factum sic se habet.col.j.Cum.
in consi.168.reuerendus pater.colum. pen. cum simil. ut dixi in
6 consi.150.& in consi.207. Et † tamen qui habet potestatem le-
gitimandi ab Imperatore,non potest in terris ecclesiæ legitima-
re,et no.Cald.in l.j.C.de iur.au. annu. Pet. de Ancha. in d. consil.
cccxxj.Et ista uidetur *communis* opi.ut Alex.dicit in d. consi. lxvij.
col.fi.

ADDITIONES.

a ¶Pari.Ale.cons.210.eo.r.li.2.cõs.19.nu.8.li.6.Nico.Boer.dec.Burde.13.nu.14.
b ¶Exẽpto.Idẽ Pe.de An.in rep.c.1.eo.56.de cõst.Gem.in c.2.de cõst.in 6.Ias.hic.n.5.Henr.de Bottis in tra.de sym.pt.3.ar.2.nu.9.Sed in cõtrariũ est ueritas ꝙ subditus delinquẽs,uel cõtrahẽs in loco exẽpto,nihilominus litigat statuto sui supioris ex quo ꝑsona nõ est exẽpta.& ita tenet Fel.in c.grauis de of.or.Pet. de Anc.in c.à nobis.de sent.exc.& in c.postulasti.col.16.de fo.comp.Ias.cõsi.82.col.fi.lib.1.
c ¶Subdito.Immo respectu iudicis statuti,quia in actibus priuatorum nõ attenditur territorium.Bal.in l.cunctos populos.col.8.C.de sum.Trin.

col.fi.li.j. Sed ↄcordando opiniones diſtingui põt, vt not. poſt gl.
p Abb. in c. nouit. de off. dele. ꝙ ſi actus ſit, qui abſq; cauſæ cogni-
tione expediri põt, hoc poterit fieri extra territoriũ: aliàs ſecus. Et
in iuriſdõne voluntaria vlterius conſiderandũ eſt, ꝙ ſi hr̃ ab infe-
riori à principe, nullo mõ vr̃ ꝙ extra territoriũ exerceri poſſit. l. ij.
ẜ. de off. proconſ. & no. Bar. in l. pe. in ver. ego credo. C. de ſum.
Tri. & fi. cat. Et per hoc ibi infert, ꝙ creatus ab inferiori à princi-
a pe, non põt extra territorium eius, q officiũ creauit, exercere, &
idem Bar. in l. apud proconſulẽ. ꝭ. de manu. vind. cũ ſi. vt congerit
Fel. in c. cũ P. de fi. inſtr. col. pe. Et tradit Pau. de Ca. in cõſ. ccxxvj.
ſuper primo quo q̃ritur. in nouis. Et ex prædictis inferri põt, ꝙ qs
extra territoriũ cauſas delegare poſſit l. fi. ẜ. de off. præf. vrb. & no.
p gl. in l. iij. ẜ. de off. pſi. qa in tali actu cauſæ cognitio nõ req̃rit.
7 Et † pari rõne dñs extra territoriũ eius põt creare milites: vt not.
8 Bar. in l. pe. col. antepe. C. de digni. lib. xij. Et † pari rõne, ꝙ habens
p̃tatem doctorãdi à ſummo Pontifice, vel principe, extra eius ter
ritoriũ doctores creare poſſit cum hoc ſit voluntariæ iuriſdõnis
Et ex ẜ. dictis aliàs Gallia reuocabatur in dubium, an effectus di-
b ſpenſationis porrigeretur extra territoriũ eius, qui diſpenſauit; [b]
nam diſpenſatio recipit iuriſdõnem: vt no. Dom. poſt alios in c.
cum ex eo. de ele. in vj. col. pe. in fi. Ro. in conſ. cccxv. quo ad pri
mum, col. fi. Et iuriſdictio non põt exerceri extra territorium, v.
hic cum ſi. Dom. in d. c. cum ex eo col. ij. in ver. no. iſtam gl. no. cõ
cludit, ꝙ qñ facienda ſit diſpenſatio pſonæ reſpectu rei p perſonã
detentæ, eps qui habet perſonã ſubiectam ratione originis, ñ dẽt
diſpenſare, ſed ille q habet rem ſubiectam. Vnde infert, ꝙ ſi ille q
habet beneficium curatum, velit habere ſecũdum per viã diſpẽſa-
tionis, dẽt hẽre diſpenſationem ab epo, in cuius diœceſi eſt bene-
ficiũ: qa ſecundum beneficiũ eſt illud qđ impedimentum facit. Et
ſic patet, ꝙ diſpenſatio epi originis non habilitaret illum in benefi
cio exiſtẽti extra territorium. Et iſta deciſio vr̃ procedere in diſpẽ
ſatione facta ſpecialr̃ reſpectu certi beneficij quo agebatur. & ita
loquitur Domi. Secus vr̃ in diſpenſati one facta gñalr̃ ad habilitã-
dum perſonam non reſpectu alicuius beneficii in ſpecie: qa ille q
habet competẽs beneficiũ non dr̃ idoneus ad aliud beneficiũ. c. is
cui. de præb. in vj. Et in tali diſpenſatione agitur principalr̃ de ha-
bilitando perſonã, quo caſu vr̃ ꝙ talis diſpenſatio extendat etiã
extra territorium. ſicut in ſimili no. Bar. in l. legitimos, col. pe. ver
ſi. q̃ro an iſtud decretum, de legi. tu. vbi inquit, ꝙ decretũ, qđ reſpi
cit principalr̃ perſonã, debet interponi à iudice, q habet pſonam
ſubiectã, & porrigit ad bona, q̃ ſunt extra territoriũ. l. magis puto.
§. illud. de re. co. Et idem Barto. in l. pupillo. de tut. & cur. da. ab his
Pet. de Anc. in c. ij. de ſta. mona. Ro. in conſi. xxxix. in propoſita
conſultatione, cũ ſi. vt dixi in conſi. ccvij. pulchrum eſt dubiũ. Et
9 regula iſtius l. etiam in iuriſdictione ↄtentioſa limitat † non pcede
re in præſide duarũ prouinciarum, q expedire põt in vna prouin-
c cia negotia a lterius prouinciæ: [c] vt no. Inn. in c. nouit. de offi. leg.
Ang. hic, cum ſi, vt tradit hic Alex. qui in ↄ̃riũ alle. gl. & Bal. in l. iij.
ẜ. de of. pſi. & reſpondet. Sed rñderi põt, ꝙ gl. illa ſit vera: quia quo
ad ipſum regẽ, vel pſidẽ reputat vna prouincia. & ita vr̃ loqui tex.
in d. c. nouit. & facit tex. in c. epm. de off. or. in vj. vbi eps in qualibet
parte diœceſis cognoſcere põt. ex quo vr̃ ꝙ iſta non ſit congrua
limitatio: quia non dicit ius extra territorium, quantum ad ipſum
pſidem, vel regem. Silr̃ regula fallit ſi de conſenſu partium iudex
extra territorium procederet: qa valeret pceſſus. c. ſtatutum. §. in
nullo. de reſcrip. in vj. facit tex. in l. quero. ꝭ. de ſol. cũ vt proſequit
Alex. hic qui rñdet ad quædam, quæ in contrarium adducuntur. &
in iſto caſu etiam tacitus conſenſus partium ſufficit, vt Ale. hic cõ
cludit. & tex. in d. §. in nullo. qui expreſſum conſenſum requirit, re
ſtringit in delegato. ita Ang. hic, & Imo. in d. l. q̃ro. in ver. adde præ
dictis. Sed tñ negari non poteſt, quin iſta ſolo diminet, & reſtringat
tex. in illo verſi. niſi, vbi gñaliter loquitur. & idẽ Ang. in d. l. q̃ro. ab
ſolutẽ dicit, ꝙ ille tex. intelligitur in prorogatione, q̃ fit de loco
ad locũ. & ita loquit. & idẽ dicit Dom. in d. §. in nullo. in vlt. no. vbi
a le. Ang. in ↄſi. lxxxv. ſed reperit in ↄſ. xciij. viſis, ĩ col. iij. Vlterius tñ
ad illum tex. melior intellectus aptari poteſt, vt dicamus, ꝙ reſtrin
gatur ad pcedentia, prout expreſſẽ dicit, ibi in nullo quoque caſuũ
prædictorũ, & in caſu præcedẽti ad quem ſe refert dr̃, ꝙ actori li-
berè permittitur, ſi habet iudicem rei ſuſpectum impetrare iudi-
cem, dummodo reus non trahatur vltra vnam dietam extra diœ-
ceſim, vel ciuitatem eius: ſic Papa abhorret, ꝙ trahatur ad locum
remotum: & ideo in tali caſu ſi iudex deputatus in loco velit extra
illum locum cognoſcere, nõ põt niſi de expreſſo partiũ conſen-
ſu: quia noluit Papa, ꝙ reus tantũ moleſtetur, interueniat expreſ-
ſus partium conſenſus. Subijcit etiã Alex. hic, ꝙ vltra conſenſum
partium requiritur conſenſus iudicis territorij: vt not. per gl. in c.
vt litigantes. de off. ord. in vj. & in hoc non requiritur conſenſus
expreſſus. Sed ſatis eſt quòd iudex ſciat, & non contradicat, vt
Alex. hic concludit poſt alios, quos refert. & reijcit diſtinctionem
Paul. de Caſtr. qui dicebat, quòd non poteſt in territorio alte-
rius iudicis, tribunal eligere abſque conſenſu ſuo, ſed in loco ſe-
certo non prohibetur. Ale. nõ approbat talẽ diſtinctionẽ: qa dicit
ꝙ nihil allegat, ſed tñ Pau. de Ca. rõnem adducit: qa ſi eligeret tri-
bunal publice, hoc procederet in dedecus iudicis territorij: ar. l.
diuus. de ſer. ruſ. præd. & in l. hæres in fundo. de vſufr. leg. quæ ra-
tio ceſſat in domo priuata. Sed rõ iſta non ſatisfacit: quia volun-
tas iudicis debet conſiderari, ſi non adeſt, vtroq; caſu vr̃. & ſi adeſt
ẽt vtroque caſu idẽ vr̃, & ſi in loco ſecreto hoc fieret, eſſe proba
bilis ignorantia, & ſtante ignorãtia, iudex nõ videt ↄſentire. l. pe. ꝭ.
10 de iudi. Similiter † in ſententia excõicationis non habet locum
iſte tex. quia proferri poteſt an epo in ſubditum exiſtentem extra
d territorium [d] quia excõicatio reſpicit aĩam, quæ loco non circũ-
ſcribitur, vt dicunt Mod. hic. Sed iſta limitatio dubitabilis vr̃ quia
imo excõicatio reſpicit ẽt corpus: vt no. per gl. in c. à nobis. el. ij.
11 in verb. relaxetur. de ſen. excom. † Et ideo participans corpore
mortuo excõicato excõicationem incurrit, vt no. per glo. in c. ad
hæc. de pri. & quibus non cõicamus viuis, non cõicamus defun-
ctis. c. ſacris. de ſepul. Et quia in excommunicatione cauſæ cogni-
tio requiritur. c. ſacris. de ſen. excom. ij. q. pe. in c. nemo. ideo ex-
tra territorium exerceri non poteſt: vt. ẜ. dictum eſt ſaluari poteſt
in abſolutione excõicationis: quia abſque cauſæ cognitione fieri
põt: vt no. Inn. in d. c. nouit. & Abb. ibi ſequitur. Similiter in cau
tione præſtita ab eo, qui promiſit non offendere ſub pœna: quia
licet extra territoriũ offenſio facta ſit; pœna tñ committitur, vt
no. Bar. in l. illicitas. §. ne potentiores. in verſi. quæro Titius. ẜ. de
præſi. cum ſi. ut tradunt. Mod hic. Sed iſta non vr̃ congrua limita
tio: quia iſte cogitur ratione cõuentionis. & promiſſionis, quæ fa-
cta vr̃ generaliter vbicunque offendatur, & non vr̃ dubitandum,
12 † ꝙ valeat ↄuentio, ꝙ quis teneatur pro delicto facto extra terri
torium: quia ↄ̃ctus ex conuentione legem accipiunt. in regula, ↄ̃-
ctus. de re. iur. in vj. & in ſimili valet ↄſuetudo, ꝙ iuriſdictio exer
ceri põt in territorio alterius: vt no. Bal. in c. j. de teſt. cog. alle. tex.
in l. iij. §. fi. ꝭ. de teſti. vbi Flor. no. illum tex. Et facit tex. in c. vt liti-
13 gantes. in fi. de offi. ordi. in vj. Similiter † ſi ſtatutum, vel ↄſuetudo
continet prohibitionem fauorabilem ẽt comprehendit ſubditũ
facientẽ actũ extra territorium: vt Bar. cõcludit in l. pe. C. de ſum.
Trin. col. xj. ver. vj. videndum eſt, vbi exẽpla ponit de ſtatuto pro-
hibent minorẽ teſtari, vel vxorem relinquere, ex eo qđ in ſimili re
peritur, ꝙ interdictio bonorum facta prodigo à iudice, extendit
ad bona exiſtẽtia extra iudicis iuriſdõnẽ vt no. in l. is cui; bonis. de
ver. ob. in l. Iulianus de cur. fu. & dictũ Bar. ſequitur, & late pro-
bat Ro. in conſ. xxxix. in propoſita qõne. Ale. in cõſ. xli. viſis quæ
ſubtiliter. lib. v. col. ij. vbi reſpondet ad quædã contraria. & idem
late conſuluit Bene. cap. in conſil. xxj. cum de duobus quæratur.
& Cor. in conſ. ccxxij. circa primũ. in prin. lib. 4. Et licet An. Sic. in
ↄſ. xij. col. xiiij. vdeatur dubitare de dicto Bar. idem tamen And.
Sic. approbat, & ſequitur, Bar. in conſ. vij. col. xviij. lib. iij. Et in ma-
teria fauorabili videtur cõis opin. à qua non eſt recedendũ. Secus
eſt materia odioſa, quæ extra territorium nõ porrigitur, vt dictũ
14 fuit. ẜ. in prin. legis. Similiter † in notorijs poteſt iudex extra ter-
ritoriũ cognoſcere, vt no. Hoſt. & Io. And. in d. c. nouit. In ↄ̃rium
15 arguunt Mod. hic. † quia etiam in notorijs citatio requiritur. c. ad
noſtram. el. ij. de iureiu. c. cum ſit Romana. §. fi. de app. Sed diſtin-
gui poteſt, ꝙ in notorio, in quo conſtat defenſionem non com-
petere, videtur procedere dictum Hoſt. aliàs ſecus, declarando.
vt dixi in d. c. cum ſit Romana. §. fi. eodem mõ regula iſta nõ ha-
bet locum in ciuitatibus confœderatis, & colligatis, de quibus idẽ
iudicatur qđ de proprio territorio, ut no. Bar. in l. pe. col. xvj. in
viij. q. C. de ſum. Tri. & in l. non puto. ꝭ. de iure. e. cũ ſi, ut per Mod.
hic. Adde Albe. in iiij. parte ſtat. in q. lxxxv. Bart. in rubr. de fid. in
ſtru. in fin. & in c. cum, in col. pe. de conſt. Alex. in conſ. 84. in cau-
ſa quæ uertitur. in fi. li. iij. Et hoc videtur intelligendum, qñ in capi
tulis ↄfœderationis hoc exprimitur, vel qñ dicitur ꝙ vnicum repe
ritur territorium: aliàs ſecus vr̃. vt Nellus in trac. banni. in ij. parte
ſecundi temporis in q. xxxvj. duæ ciuitates. Similiter eſt ſpeciale
in libertate, vt no. per gl. per illum tex. in l. non tantum. §. ſenatuſ-
conſulto. in ver. prouinciæ. de fideicom. lib. Ex quo idem vr̃ dicẽ
dum in cauſa pia, in cauſa alimentorum, quib. non minor fauor
debetur quam libertati, vt dixi in l. fi. C. de eden. & in c. j. de pro-
16 ba. ¶ † Secundò no. ꝙ iudici excedenti metas ſuæ iuriſdictionis
impunè non paretur. Nam qñ conſtat iudicem non habere iuriſ-
dictionẽ citatus nõ tenet cõparere, ut no. per gl. ĩ c. ueniẽs. in ver.
propter

ADDITIONES.

a ¶ Extra. Adde. Io. de Pla. in l. duumuirum, in fi. C. de decur. lib. x. Sal. in l. j. C. de emã. lib. o. Lu. in pręfa. rub. de dona. inter vi. & vxo. col. 4. Dec. ſupra. eo. l. 1. nu. 35. Gemi. Phi. Franc. c. 1. §. fi. de fo. compe. lib. vi.

b ¶ Diſpenſauit. Dic quod non, vt etiam in legato de latere late tenent Caſſa. in conſuet. Burg. tit. viii. xv. xvi. & in conſ. xxxi. ſentit Alcia. in l. 1. ad fi. C. de ſum. Tri.

c ¶ Prouincię. Idem Iaſ. Hyp. de Marſ. hic. ſed non eſt uerum in his quæ cauſæ cognitionem requirunt per no. per Pau. in c. nouit. de off. dele. Phi. Fran. c. fi. de ele. in vi.

d ¶ Territorium. No. hic ꝙ excõicatio põt fieri contra ſubditũ exiſtẽtẽ extra territoriũ ſecũdũ Car. cõtra Pau. in cle. §. deniq. li. q. fi. de re iu. & in c. fi. de. fo. compe.

pp cõtumacia.de accu.in l.ij.ſ. ſi qs in ius vo. Et ideo clericus citatus à iudice ſeculari,nõ tenet cõparere, vt no.p gl. xxij. q.xxviij.c. cõuenior.in ver ꝯgrueret.& tradit Old. in conſi. 83.an eps.in fin. Bar.in l.iij.ſ.de iud.Et tali caſu ēt notoriũ proponi nõ dēt:vt no. Abb in c.ex parte.el.j.ſ.de app.in c.ſi clericus laicum. in iij.no.de for.cõp.Et tali caſu ſi iudex pronunciaret ſe cõpetentē, ſnīa non valeret:vt no.Abb.in c.ſi diligenti.col.fi.de fo.cõp.Secus vero eſſet in dubio, quia iudici parēdũ eſt.l. ſi quis ex aliena. ſ. de iud.Et tali caſu bonũ eſt ꝙ iudex ꝓnũciet ſe competentē: quia ſi appellatum non fuit tranſiret ſnīa in rem iudicatã,vt no. Bar. in d. l.iij. col.ij.Et hoc ꝓcedit ēt ſi ipſo iure iudex non haberet iuriſdõnē, vt no.Abb.dicit in c.ex parte. decani.in iiij.no. de reſcri. cũ ſi. vt dixi in d.c.ſi duobus.de app.col.iij.Et hoc limitatur, niſi ſtatutum
17 †ꝓhiberet iudici,ꝙ non excederet iuriſdõnem ſuã:qa tunc non valeret ſnīa, qua ꝓnunciaret ſe cõpetētē: vt no. voluit. Anto.de Bu.in c.præterea.col.v.de dila. Et ſequitur Alex. in conſ.85.viſis. col.v.lib.iij.& in conſi.80.viſo proceſſu.col.pe. eo. lib.iij.& dixi
18 in conſi.xviij. viſo.puncto. ¶Tertiò no. † ꝙ arg. valet de loco ad quantitatē, ſic ēt de loco ad tps.l.vnũ.vbi Bar. in prin. ſ.ſi cer. pe.in l.fi.ſ.de ꝯdit.de tri. Et ſimiliter etiã ſi iudex excederet iuriſdictionē in tpe,non valeret proceſſus,niſi tempus à patribus prorogetur.l.ij.§.ſed ſi iudex.de iud.no.in l.ſi in lege.in prin.ſ. loca.&
19 facit tex.in l.de qua re.§.j.ſ.de iud.¶In gl.j.no. ſm Ang. hic, † ꝙ diſtrictus differt à territorio,qa territoriũ eſt vniuerſitas agrorũ intra fines cuiuſq; ciuitatis,vt dr̄ in l.pupillus.§.territoriũ.alleg. in gl.Si vero locus non ſit intra vniuerſitatē agrorũ ciuitatis, & ibi qs hēt ptãtē terrendi, dr̄ diſtrictus.exēplũ ponit Ang.in Piſtorienſibus,& Aretinis,qui dñr de diſtrictu Florētiæ, & non de territorio:qa in effectu territoriũ reſpicit comitatũ.& idē ꝯcludit Aret. in ꝯſ.lxxvij.& rõ ſcribēdi.col.ij.vbi inquit, ꝙ nunq̃ vidit hoc bene declaratũ,& non fuit memor verborũ Ang.hic.Abb.tñ in c.licet cãm.in j.no.de ꝓba.dicit,ꝙ diſtrictus idē eſt,ꝙ territoriũ,per tex. in cle.ne Romani.§.ſane.de ele.ibi,diſtrictu, ſiue territorio: & ſic ſm eũ pro eodē ponit diſtrictus,& territoriũ, & eodē mõ loquēdi vtit tex.in c.vbi periculũ.§.porro.de ele.in vj.& Dom. in j.no. hoc idē dicit.& in d.c.licet cãm ſequutus ſum. Nũc dico hoc nõ eſſe uerũ:qa in iurib.præall. licet idē iudicet de territorio, & diſtrictu,illud eſt pp ſubiectã mãm,q̃ ita ꝓcedebat ĩ territorio,ſicut in diſtrictu nõ tñ ſeqt ꝙ idē ſit territoriũ, & diſtrictus.& ſic dr̄ia,q̃ ponit.Ang.hic,vr̄ vera.Alia dr̄iam ponit Bal.in d. c. licet cãm.qui dicit,ꝙ territoriũ ſolum dr̄ de terra,vt verba ſonãt.Sed diſtrictus, ēt in mari intelligit.idē tñ Bal.in c.concedens.circa fi.vt lit.nõ ꝯre. dicit,ꝙ terrritoriũ ēt ſe extendit in quis,& appłone territorij venit mare,vt no.Dom.in d.c.vbi periculũ. §.porro. p gl.ibi, & dixi in d.c.licet cãm.col.ij. & de his plene ſcribit Fel.in c. Rodulphus.
20 col.xij.in verb.diſtrictus.de reſcr. ¶In gl.fi.dũ concludit,† ꝙ ſi iudex iudicauit vltra ſummã ſuę iuriſdõnis, ꝙ ſnīa in totũ ſit nulla ſm Bal.habemus conſiderare duos caſus.Primus eſt qñ ſnīa continet diuerſa capitula,& põt valere in uno capitulo, & nõ in alio. l.q̃dã mulier.vbi Bal.ſ.fa.erc.& idē Bal.in l.in hoc iudicio.eo.ti.qa tot vñr ſnīæ,quot ſunt capitula.l.ēt.§.j.vbi gl. de mino. & hoc intelligitur qñ capitula ſunt ſeparata,& non cõnexa. Secus vr̄ in cõnexis, de quibus idē iudicatur,qđ de principali, vt no. in d.l.ēt.§. j.& per gl.in l.ampliorē.in prin.C.de app.facit text.in c.tranſlato. de conſt.in c.quãto.de iud.cũ ſi. vt dixi in d.c. tranſlato. in iiij.no. & q̃ dicant ꝯnexa no.Bal.in d.l.ampliorē.in prin.col.ij.ver.ſed quęro.Ant.de But.& Imo.in c.cum inter. de re iud. Alex. in conſ.85. circa primũ.in fi.lib.j.cum ſi.vt dixi in d.c.tranſlato.& in c.ſi duobus.col.pe.de app.Secundus caſus eſt,quãdo agitur de nouo capitulo,vel vna ſententia ſimpliciter, & tali caſu concludit Bar. ꝙ in totum ſententia ſit nulla. per tex. in d.l. in hoc iudicio. Et iſta opi.eſt cõis,quã Alex.tenet, & reſpondet ad ea, quæ in ꝯtrium adducuntur.Sed tñ ꝯ iſtam concluſionē tenet gl in d.l.ij. C.de re iu. Et idē tenet Io.And.vt gl. refert in regula, ea quæ.de regu.iur.in vj.& iſta opi.maiorē vr̄ habere æquitatem,vt valeat ſententia pro parte,pro qua iudex iudicare poteſt. & ad hoc adduco bonũ tex. in l.ſi ꝯſtante.§.fi.ſ. ſo. ma. vbi valet ſententii pro parte,pro qua valere põt.& in l.pe.§.j.ſ.quæ ſen ſi app.vbi ſententia,quæ annullatur ꝓpter errorē calculi,ſm veritatē pro parte ꝯſeruat. Et facit regula,vtile per inutile.de re.iur.in vj. & regula.l.quoties de ver. ob.Ad idē facit tex.in l.placuit.ſ.vſur vbi promiſſio vſurarum vltra legitimũ modũ,ꝯſeruatur quatenus fieri põt. & facit text.in l. in pupillari.ſ.de vulg.& in c.dilectus.el.j.de præb.Non ob. fundamentum.gl.& Bar.de d.l.in hoc iudicio quia loquitur qñ erat in poteſtate iudicis iudicare ſuper toto: ſecus in quæſtione noſtra,in qua ſuper toto iudicare non potuit.Et ideo ꝯſiderari debet quatenus potuit:quia iudici nihil imputari põt.ſecus in d. l. in hoc iudicio:quia imputatur illi,qui potuit ſuper toto iudicare, & noluit.

Quod quiſque iur.in ali.ſtatuerit.&c. Rubrica.

1 *Rubrica tituli quod quiſque iur.an poſſit allegari.*

1 ¶†Hæc rub.cũ habeat orationē pfectã,allegari põt ꝑ tex.ut dicit Ant.de Bu.in proę.Decret.col.ij.cum ſi.ut tradit Alex. in pe.ſ.ſi cer.pe.Et hoc vr̄ probari ad alteriam in c.cum oēs.de conſtit. vbi Papa hanc rubric.adducit.Sed tñ, vt dixi in d.l.pe. ſ.ſi cer.pet.iſta ꝯcſo non vr̄ vera:quia rubr.de ſui natura eſt poſita ad deſignandum illud,quod in nigro continetur:non autem ad diſponendũ vt latius dixi in d.l.pe.Non ob. ꝙ iſta rub. allegetur in c.cum omnes.de conſt.quia allegatur virtute nigri, quia nigrum hoc cõfirmatur cum rubrica,& virtute nigri rub. tanquam magna non allegatur.Secus ergo videtur in rub.per ſe, quæ non haberet nigrũ quia non diſponit, vt dixi in d. l.pe. & in rub. de conſtitu. in fin.

1 *Cauſam conquerendi non habere, vel habere iniuſtam,paria ſunt.*
2 *Effectus quandoque inſurgit ex actu nullo.*
3 *Conſuetudo inducitur ex actibus nullus.*
4 *Cauſa iniuſta,an excuſet à pœna.*
5 *Facere alteri,quis non debet,quod ſibi fieri non vult.*
6 *Statuta an ligent ipſum ſtatuentem.*
7 *Principi licet non conueniat verba edicti,intentio tamen,& æquitas edicti, videtur habere locum in principe.*
8 *Rectores ciuitatum,an poſſint facere ſtatuta.*
9 *Magiſtratus,qui ius iniquum ſtatuit,eodem iure contra ſe vti debet.*
10 *Retorquutio non fit in tortura.*
11 *Tortura ad quid fiat.*
12 *Magiſtratus diſtinguitur à poteſtate.*
13 *Poteſtas in maſculino,& fœminino inuenitur.*
14 *Statutum iniquum an valeat.& nu.15.*
16 *Appellari poteſt propter iniquitatem ſtatuti.*
17 *Magiſtratus poſſunt facere legem ſpecialem.*
18 *Iudices maiores poſſunt facere leges perpetuas.*
19 *Cardinalium collegium æquiparatur ſenatui.*
20 *Magiſtratus inferiores,qui habent iuriſdictionem perpetuã vt ſunt epiſcopi, comites,& marchiones,poſſunt legem facere in eodem territorio.*
21 *Magiſtratus inferiores temporales poſſunt facere leges cũ voluntate populi.*
22 *Nullum ſi aliquid ſit,& de facto ſeruetur,perinde habetur ac ſi ualeret.*
23 *Fideiuſſor qui de facto cogitur vſuras ſoluere,poteſt illas repetere à dubitore principali,perinde ac ſi de iure ſoluiſſet.*
24 *Retorquutio non fit in ſinglos de ciuitate,pro iure iniquo facto à populo ciuitatis.*
25 *Interpretatio lata fit in ſententia excommunicationis, licet contineat pœnam.*
26 *Sententia videtur approbari à parte, quando non appellatur.*
27 *Iuris diſpoſitione potius excluditur non appellans, quam ex eius conſenſu.*
28 *Ius nouum illud eſſe dicitur,quod prius non fuit à iure ſcriptum, nec conſuetudinem roboratum.*
29 *Monaſterium deſtructum in totum ſi renouetur an dicatur nouum.*

Oc edictum. ¶Primo not.ꝙ iſtud edictũ ſummam habet æquitatē, quæ in omnibus,& maxime in iure ſpectanda eſt.l. in omnibus.ſ. de reg.iur.Et æquitas eſt naturalis iuſtitia : ut no. Bal. in c.paſtoralis.in fi.de cau.poſ.& prop.cũ ſi.ut plene dixi in d.l.in oī
1 bus. ¶Secũdũ no.ibi,indignatione iuſta,ſm Pau.de Ca.hic,ꝙ† paria ſunt non habere cã ꝯquerēdi, uel habere cãm non iuſtam.facit tex.in l.ſi cũ dotē.§.eo.aũt tpe. in fi.ſ.ſol.mat.Et paria ſunt,ꝙ cauſa nulla exprimatur,vel friuola,quæ pro nulla habetur, ut per glo. in l.j.in prin.in ver.eatenus.de ope.no.nun.Et nulla differentia eſt, ꝙ interueniat auctoritas tutoris, vel perperam interponatur. l. nulla.de auct.tut.ad idem tex.in l.quamuis §.fin.conuenerit. ſ. ad Velle.in l.non putauit.§.non quæuis.ſ. de contratab. in l.quoties. ſ.qui ſatiſd.cog.& in l.ſi autem nullum.vbi Bal C. de legit. hæred.
2 Adde tamen †ꝙ quandoque ex actu nullo aliquis effectus inſurgit.Nam actus nullis declarat voluntatem teſtatoris. l.fi. vbi Bar.
3 infra de re.eo. Et † ex actibus nullus conſuetudo inducitur:vt tradit Aret.in §.ex non ſcripto. col.viij. vbi alios refert, inſti.de iure. nat.Et aliud eſt,ꝙ quis nullum fecerit teſtamentum, vel ꝙ fecerit inutiliter:no.Cald.in conſ.vj.in tit.de conſtitu. & latè Ro. in conſ. cxcix.præſens caſus.& dixi in c.ex tenore. de reſcrip. & adde Ant. de Bu.qui no.loquitur in conſ.xxv.ad primum dubium.in prin.&
4 facit etiam,quia videmus,ꝙ† etiam cauſa iniuſta excuſa à pœna.
a l.igitur. infra de lib.cauſa a & not. per gloſſ. in l. plagij. la. ij. C. de plag.cum ſimi.ut dixi ſupra tit.proxi.in l. ſi quis id quod. Et ſupra dicta procedunt in caſibus in quibus cauſa requiritur, ſecus videtur in dependentibus à libera voluntate, in quibus eſt pro ratione

ADDITIO.

a ¶ Cauſa.Not.quod cauſa iniuſta excuſat à pœna delicti, etiam in his,quę ſunt de genere prohibitorum,Ang.poſt gl.in l.plagij.C.de plag. quod eſt verum etiam ſi pęna corporalis,à qua excuſatur, qui crimen commiſit, eſſe iniuſta ratione motus, ſecunduum Ang.ſi.in l.prætor.§.hæc act.vi bon. rap.&Vinc.Paleo.in conſ.hac hæſitatione. quod eſt poſt conſ.cx.Alex.de Imo.iij. part.

tione voluntatis l. cum quidam ita. de leg. ij. fideicommissa & quãquam de le. iij. ¶ Tertiò no. † ꝙ quis non debet alteri facere, quod
5 sibi non vult fieri: & hr̃. i. dist. in c. j. & not. in gl. hic. facit tex. in l. cũ hæreditas. in fi. j. de admi. tu. in l. cũ eo. j. đ pac. i. l. pe. C. de sentẽtiis. & in c. pro illorum. de præben. facit tex. in l. fin. C. de fruc. & lit. expen. & hac lege naturali procedit qđ dicitur in l. nam hoc natura. j. de condi. inde. vt dicit Host. in summa. § j. de constit. & hoc habet locum de iure canonico. d. c. cum oẽs. & no. Bal. in l. iij. § ex hac j. eo. & sic etiam in foro conscientiæ procedit, iuxta gl. in c. cum contingat. de iureiur. Istud tñ dictum non videtur verum simpliciter, prout verba sonant: nam prout dicit gl. in uer. uult. ego vellem ꝙ alter det mihi rem suam, non tñ uolo illi dare meam. vñ gl. exponit vult, id est, debet velle, vel ꝙ dicta uerba sunt cõsilii. Sed melior resolutio vr̃, dicamus ꝙ ista verba referantur ad dispositionem iuris, prout hic dicitur, ꝙ quisq; iuris. Et sic resoluto &, ꝙ non debes uelle fieri alteri de iure, qđ tibi fieri non vis. ¶ Quartò not. secundũ
6 Bar. hic. † ꝙ statuta ligant ẽt ipsum statuẽtem. Sed Pau. de Castr. & Alexan. hic dñt, ꝙ hoc in isto tex. non probatur: quia hic statuentes comprehenduntur virtute retorquutionis. & sic de iure com muni per istum titulum, qđ quisque iuris non aũt immediatè com prehenduntur uirtute legis, uel statuti. Sed certè nec Bar. videtur aliter in intellexisse, nisi rõne retorquutionis: quia Bart. hoc infert ex ipsa retorquutione. Et iõ nõ dẽt reprehẽdi. Et hoc idẽ est ĩ prin cipe, qui licet legibus solutus sit, l. princeps. s̃. de legi. de honestate tñ adstringitur ea ratione, quæ hr̃ per glo. hic. Patere legem quam tu ipse tuleris. Nec aliis debent statuentes legem imponere, quam ipsi negligunt obseruare, ut dicit tex. in d. c. pro illorum. & hoc est quod Imperator dicit in l. digna uox. C. de legi. ubi própria sponte se legibus allegatum profitetur. & c. iustum est. ix. di. dicitur, iustũ est principem legibus suis obtemperare. & iõ videtur ꝙ etiã princeps de honestate dispõnem istius tit. obseruare teneatur. licet eñ
7 verba † edicti non conueniant principi: quia est edictum à prætore constitutum intentio tñ, & æquitas edicti videtur habere locũ in principe, saltem de honestate, vt dictũ est in se tñ verum est ꝙ statutum non ligat statuentem, secundum *cõem* opi. vt Alexan. hic dicit, qui alios refert. idem Alexã. in l. cætera. §. idem quæri põt de leg. j. & Roma. in cons. cccc xx iiij. an dictum. in fi. Abb. in c. j. in fi. de rapto. Fely. in c. j. de consti. col. ix. ver. amplia quartò. ¶ Quintò
8 no. s̃m Bart. † ꝙ actores ciuitatum possunt facere statuta, de quo
9 uidebimus in gl. post Barto. ¶ Sextò not. † ꝙ magistratus quis ius iniquum statuit, eodem iure contra se vti debet. Vnde Bart. hic in fi. infert, ꝙ stãte statuto, quòd pro homicidio fit pœna pecunia, si magistratus facit aliquem pro homicidio decapitari, & noluit ad mittere pœnam pecuniariam, ipse pariter erit decapitandus, nec debet iuuari statuto, si velit pœnam pecuniariam soluere. & idem Ang. in fi. hic, & idem Bald. in rubr. C. de pœna iu. qui malè iu. col. pe. dicit, ꝙ iudex, qui de facto facit aliquem suspendi, debet puniri similitudine supplicii, per istum titulum quod quisque iuris. & Mod. sequuntur. Sed aduertendum est: quia ista conclusio non vr̃ simpliciter uera: quia magistratus in tali casu non videtur fuisse in dolo: quia potuit probabiliter cogitare ꝙ tale statutum non valeret prout inferius dicam. & maximè hoc esset dicendum si magistratus hoc fecisset de consilio assessoris. l. ij. j. eo. Et iõ Alber. in l. ij. j. e. dicit, ꝙ si potestas centum homines decapitaret contra ius, non deberet ipse decapitari: quia non probatur ꝑut dolus requiritur in magistratu. d. l. ij. sed de imperitia deberet puniri. Et ideo infert ꝙ malè fecerunt Cremonenses, qui non probato dolo, eorũ potestatẽ decapitauerunt. Sed concl'o superius dicta saluari pt̃ quando ꝯstaret ꝙ magistratus dolo illud fecisset: qa solum hoc ca
10 su magistratus tenet d. l. ij. Et ista cõclusio fallit in tortura, † in qua non fit retorquutio: qa illa non imponitur pro finali pęna delicti, ut dicit Bal. in rub. C. de pę. iud. q ma. in versi. q̃ro quarr. & seqtur Alex. hic in fi. Nec ob. ꝙ q̃nq; ẽt tortura fit pro finali pœna delicti: vt no. Bar. in l. imperium. col. iiij. gradu meri imperij. s̃. ti. j. qa ꝯsideratur qđ fit regulariter. l. suus quoque. §. puto. j. de hæred. insti.
11 l. quoties. ubi Bar. j. si quis cau. † Et pariter tortura fit ad veritatẽ inuestigandam, vt no. per gl. in l. nullam. C. ex qui. cau. infa. irrog. & habita veritate pœna imponitur. Et iõ distinguitur titulus de pœnis, à titulo de q̃onibus. & ad torturã deuenitur in subsidium, q̃n veritas alr̃ explorari non põt, l. edictum. vbi Bar. j. de q̃o. & in l. milites. C. de q̃o. Et in magistratum constat de delicto, qui indebitè posuit reum ad torturam. ideo in eo non cadit tortura. Et absurdum esset, ꝙ fieret retorquutio in pœna principali, & tortura q̃ non cadit in magistratu, de cuius delicto constat. Et dum Alexã. ponderauit verba Bar. qui non videtur velle ꝙ valeat statutum im
a ponens pœnam pecuniariam pro homicidio, dicit Alex. ꝙ ꝯrium a tenet Hosti. in c. fi. de consue. & Abb. ibi post alios sequitur in c. ij. cum si. vt tradit Alex. hic & idẽ Dñi. sequitur c. ij. co. pen. de consue. in vj. Et ratio communiter adducitur: quia tale statutum præstaret occasionem delinquendi, ꝯ l. conuenire. j. de pac. dot. & latius hoc tradunt Io. de Ana. & Fel. in rub. de homi. Et dicit Alex. hic se consuluisse, ꝙ valeat statutum dummodo non sit minima. & hoc vr̃ tenere Bal. in c. j. §. iniuria. in fi. de pa. iur. fir. & pro singulari hoc ponit Ro. in singulari dccxiij. iudex ptãtis. Nã si imponitur pœna notabilis quantitatis: cessare vr̃ rõ q̃ communiter allegaẽ: qa non datur occasio delinquendi. & ita r̃ndebã, tenendo partẽ affirmatiuam, cum hic Pisis alʼs disputarẽ articulum in eccl'ia. S. Michaelis. Sed cum postea ista responsio ab arguentibus ꝑ parte affirmatiua ꝯ me retorqueretur, defendendo partem negatiuam replicaui ꝙ immo ẽt imponendo magnã pœnã pecuniariã præstabat occasio delinquendi: qa q̃ñ solita pœna minuit, occasio delinquendi pstari dr̃, p l. no. in l. ii in operis. C. de poe. vbi dr̃, ꝙ ubi dr̃, ꝙ publicè interest non remittere pœna, ẽt pro parte, prout tex. ubi loquit (ne ad
12 maleficia temere qsq; ꝓsiliat.) ¶ † Septimò no. ibi magistratũ ptãtẽve. ꝙ magistratus à ptãte distinguitur: nã magistratus dr̃ q. habet
13 merũ imperium. l. eũ q, s̃. ti. j. ubi dictũ fuit. † De potestate verò cõsiderandum est ꝙ reperitur in gñe fœminino, in c. fi. de iu. ibi, Florẽtina ptãs. & in c. j. de offi. del. cũ si ut dixi ibi. & in gñe masculino in c. tua nos. de homic. in l. fideiussorii. in prin. j. de pign. & gl. ibi. & tali casu designat ꝑsonã hñtẽ illam dignitatẽ. Sed in gñe fœminino ipsam dignitatẽ significat: ut no. Io. And. in d. c. j. & ptãs in magistratu propriè capit pro illo qui hẽt merũ imperiũ. ut dicit Pau. de Ca. in d. l. eũ q per. l. ptãtis. de uer. sig. facit l. imperiũ. s̃. ti. j. Alex. in d. l. eũ q. tenet contrariũ. Sed ut dixi ibi, largo modo uerbum, ptãs, ẽt in minoribus magistratibus uerificat, s̃m subiectam materiam. & ita uidetur hic. ex quo dixit de magistratu, & addit de ptãte, vr̃ cõprehendere maiores & minores magistratus: quia rõ tituli vr̃ in oĩbus magistratibus procedere. ¶ Octauò & vlt. no. ibi, noui iuris exponit, id est, iniqui. l. ij. & l. iij. in prin. j. eo. ex quo s̃m Alexã. colligitur,
14 † ꝙ statutum quamuis iniquum ualeat, etiam si dolus interueniat. l. ij. & ibi Ang. j. eod. & hoc confirmatur: quia statuta sunt stricti iuris. l. si quis cum aliter. de verb. obl. & fuit rõ Bal. in c. cum oẽs. col. pe. de consti. quam Mod. hic sibi abscribunt. & adde Abba. in d. c.
15 omnes, in iiij. not. qui dicit, † ꝙ immo statutum iniquum est nullum: quia lex dẽt esse iusta. & honesta. ii j. dist. in c. erit aũt lex. Sed r̃ñderi põt, ꝑ debeat esse iusta, non tñ sequitur ꝙ si iniusta sit, dicatur nulla, vt patet in sententia, quę debet esse iusta. & tamen propter iustitiam non redditur nulla, sed debet appellari propter iniquita-
16 tem. l. j. in prin. infra de appella. Et pariter † propter iniquitatem statuti appellari potest: vt not. Bart. in l. omnes populi. in quæstio. v. princip. in fin. in uer. ibi, credo tamen. per l. pe. in fi. de doli exceptio. cum si. vt per Mod. hic latè dixi in c. cõsuluit. e. iij de appella. Et tali casu non solum per viam appellationis, sed ẽt per viã querelæ reclamari potest, vt no. Abb. in d. c. cũ oẽs. in v. no. per illum tex. & in hoc fortior est dispositio sententiæ quæ transit in rẽ iudicatam, quã dispositio statuti. vt no. Bal. in l. pe. §. similique modo. C. de lati. libe. to. l. Adde tñ no. ꝙ talis facultas reclamandi solũ durat per annum: vt no. Bart. in l. ambitiosa. col. pe. j. de decr. ab ord. fa. per l. qui grauatos. C. de cẽsibus. li. xj. Et hoc videtur procedere q̃ñ agitur per viam querelę: secus si per viam appellationis. c. cõcertationi. de ap. in vj. ¶ In gl. in verb. qui magistratum ibi, intellige municipalem, hoc non vr̃ verum: quia tex. loquitur simpliciter de magistratu, quo casu intelligitur de eo qui merum habet imperiũ, l. eũ qui. s̃. tit. j. & ibi dictum fuit. secus si exprimatur de magistratibus municipalibus. vt in rub. C. de magistr. muni. & in l. ea quæ. §. magistratib. j. ad municipa. & ideo dicẽdum est, vt dixi in iij. no. ¶ In n. gl. Bar. latè insistit, & ex dictis eius plures ꝯclusio-
17 nes colliguntur. Prima † est. ꝙ magistratus possunt facere legem specialem, vt no. gl. hic dicit. & hoc verum est pro tempore officij sui in pertinentibus ad officium eius, vt Bar. hic, & Ange. dñt. Sed adde ꝙ ꝯrium tenet idem Bar. in l. pe. in prin. s̃. de iusti. & iure. dum inquit, ꝙ si potestas constituit præmium capientibus bannitum, si hoc facit à seipso non requisitis gubernatoribus ciuitatis non valet. Videtur tamen posse concordari: quia Bar. intelligitur in pertinentibus ad administrationem officij, in quibus non agitur de donatione, in præiudicium ciuitatis, prout loquitur in d. l. de præmio & donatione, quam potestas facere nõ potest absque prioribus nisi esset modica impensa. vt not. Bartol. in l. diuus. de bon. damna. & in l. pen. C. de modo mul. cum simili. ¶ Secunda
18 conclusio est, † quòd maiores iudices possunt facere leges perpetuas, vt est Senatus, Prȩfectus prȩtorio, & Reges, & Cardinales, qui præfecto prætorio æquiparantur, vt not. in l. pen. C. de offic.
19 præf. præto. Et quod dicit Bartol. de Cardinalibus † simpliciter, si in-

ADDITIO.

a ¶ Contrarium. Et bene, idem Alberi. l. quidem. de pę. Io. de Ana. Fely. in rubr. de homic. Philip. Fran. c. fi. col. ii. ne cler. vel mona. lib. vi. Claua. in ver. in pœna. § xv. Syluester, ver. pœna. q. vi. Hippo. Mar. in repe. l. i. nu. 9. ad leg. Corne. de sicar. Deci. cognoscentes. lect. i. col. i. de consti. facit Ias. in l. ait prætor. in col. ii. ff. de iureiu. & refert. Io. Ingenus. in l. lege Cor. §. ex hoc edicto ad Syl. nu. 64. ita iudicatum fuisse Mediolani contra Nauarienses, in quorum statuto imponebatur pœna homicidij centum liberarum monetę.

si intelligatur de collegio cardinalium, Bar. bene dicit: quia æquiparatur Senatui.c.Constantinus.lxxxvj.dist.Et not.Imo.in l.si quæramus. in fi.de test.& tradit Ro. in consi.468. in casu quo quæritur. in prin.Si verò Bar.vellet intelligere de vno Cardinali, vel plurib. particularibus;eius dictum non esset verum:quia ipsi non habent potestatem legis condendæ,nisi esset legatus de latere.c. fin. de off.lega. & in c.j.de loc.

20 ¶Tertia conclusio est,† quod etiam magistratus inferiores, qui habent iurisdictionem perpetuam,vt sunt epi,& comites,& marchiones,possunt legem facere in eodem territorio.c.ij.de consti.in vj. & in c. ij. de ma.& obe.& idem tradit Bar.in l.omnes populi.in iiij.q.j.q.principalis. Et pro ista conclusione facit quod no.Pau.de Cast.in consi.227.super j.dubio.col.ij.ver.iiij.principaliter.vbi concludit quod isti magistratus perpetui, longè maiorem habent potestatem, quam temporales.& prædicti tamen omnes magistratus inferiores à principe, non possunt facere legem contra ius com.l. formam.C.de off.præf.pręt.Et tradit Pau.de Cast.in consi.cxlix.visis & ponderatis.col.fi.facit tex.in cle.ne Romani. & in §. quib.in

21 prima const.C.& quod ibi Bar.¶Quarta conclusio est,† quod magistratus inferiores temporales possunt facere leges cum voluntate populi: vel consilii & ista conclusio clara videtur quia populus ipse habet potestatem legis condendæ.l.omnes populi supra de iust.& iure. Et idem est de consilio populi,quia repræsentat populum,vt not.per gl.in rub.infra quod sit long.consu.& tradit Ang.in consi.63.si præmissis.in prin. Alex.in consi.c.visis instris.in prin.lib.j.¶Quinta & vlt.conclusio est, secundum Bart.quod dispositio istius tituli haberet locum etiam si statutum esset nullum: dum-

22 modo in effectu esset seruatum.& sic notandum esset,† quod illud, quod est nullum,si tamen de facto seruetur, perinde habetur ac si valeret.facit gl.no.in l qui habebat.§.j.in gl.fi infra de manu.testa. quæ æquiparat actum validum,& nullum : quando de nullitate opponi non pot. Vnde fide-

23 iussor† qui de facto cogitur vsuras soluere,pot illas repetere à debitore principali,perinde,ac si de iure soluisset, vt no.Imo.in c.ij.de fideiusso.col.vij.de Albe.in l.j.col.fi.ver. ego hanc quæstionem de facto habui.C.de summa.Trin.cum simil vt Alex.scribit in consi. 107. pro inuestigationem prædictorum.col. pen.lib.ij. Et ad do.quod in simili casu voluit Pet.de Ang.in consi.108.contra fratres. de fratrib.minorib.qui de facto bona immobilia possident. nam pro illis bonis tenentur soluere sicut alii religiosi,qui de iure bona retinent. & idem Ant.de Bu.in consi.304.vt.supra solenniter.vbi in eodem casu consuluit.¶In gl.in verb.noui iuris ibi, non tamen quilibet homo de popu-

24 lo,concludit gl.† quod pro iure iniquo facto à populo ciuitatis, non fit retorquutio in singulos de ciuitate. Vnde infert Bar. quod stante statuto hic Pisis,quod si forensis hic occidatur, sit pœna pecuniaria : si tamen Pisanus alibi occisus fuerit, non debet habere locum pœna pecuniaria : quia illud statutum fuit factum à populo, seu vniuersitate, non à particularib . Et alia consideratio habetur de singulis, alia de vniuersis.d.l.sed & si hac.§. qui imaauimittunt. & in l.sicut.§.j.j.quod cuiusque vni.in l.in tm.§ vniuersitatis.supra de rer.diui.in l.j.§. fuit quæsitum.versi.si aut.infra ad Treb.Et ideo procurator constitutus ab vniuersitate, non est idoneus in causis singulorum.l.ij.infra quod cuiusque vni.Et ad hoc bene facit quod no.Pet. de Anch.in consi.ccv. uisis & ponderatis.ubi concludit, quod si Veneti promiserunt aliquid non facere in certo loco sub pœna,illa promissio intelligitur quando vniuersitas illud facerent nomine vniuersitatis, non autem habet locum promissio si vnus ciues Venetus nomine eius proprio illud faceret : quia promissio quæ concernit uniuersitatem,non habet locum in plurib.uti singulis,per supra dicta.ex quib.confirmatur opi.gl.quæ per Bart.& alios communiter approbatur.solus Pau.de Cast.hic discrepat à communi opin.quia dicit ipse, retorquutio ratione homicidii de qua Bart. loquitur, non potest fieri contra populum : quia populus occidi non pot. Ideo videtur quod retorquutio habeat fieri contra singulares de populo , alias sententia esset elusoria,ut in est text.in c.si sententia.in fi. de sent. exco.in vj. Ale.hic respondet ad illum tex.dupliciter.Primò, quod text.in d.c.si sententia. loquitur in pœna excommunicationis,quæ medicinalis est , in qua uidetur tractari de modico præiudicio.c.j.de sen.exc.in vj. Et non bene in-

25 fertur ad pœnam homicidii de qua agitur.Et hoc confirmari pt, quia† in sententia excommunicationis fit lata interpretatio, quamuis contineat pœnam. c.pe.de sent exc.secus est in aliis pœnis.l.in pœnalib.de reg.iu.l.si præses.de pœnis.Ergo non uidetur quod bene arguatur de pœna excommunicationis ad aliam pœnam. Sed tamen replicari pot quod hic non arguit de sententia excommunicationis simpliciter,sed solum à ratione generali posita in d. c.si sententia.ne sententia effectu careat:quæ quidem ratio expressa in tex.generali est. & ratio ista uidet in casu nostro militare,quia pœna homicidii non caderet in populum.Secundò Alex.respondet,quod in casu nostro cessat ratio d.c. quia delictum hic,non erit impunitum:quia retorquutio fieri pt contra consiliarios & officiales,qui consenserunt.ut no.Bar.hic per l.pen.de magis.conue. Sed ista responsio etiam non satisfacit, quia secundum Bal. solum habere locum in consiliariis,& non in aliis popularib.& hoc est contra tex. in d.c.si sententia.ubi generaliter dicit, quod singulares personæ innodantur. Præterea etiam illud dictum de consiliariis,non uidetur probari iure, quia consiliarii vti priuati non clentiunt , sed ut uniuersi ad integrandum corpus uniuersitatis.ideo uidetur quod uniuersitas debeat pati retorquutionem, non consiliarii vti singuli, sicut dicitur de quolibet de populo.Non ob.tex.in l.pe.de mag.conuen.quia magistratus specialiter sibi hoc facit,& sibi vti particulari actus ascribit,non sic in casu nostro, vt dictum est,& sic opinio.Pau.de Ca.videtur sustentabilis.¶In ea.glo. ibi,quia causa subesse potuit,per istam causam dicit Bar.in l.item si res. in prin.circa,fi.infra de alie.iud.mu.cā.fa.quod pars quæ non appellauit à sententia iniqua,pot tamen agere contra iudicem in syndicatu:quia licet pars sit in culpa,magistratus vero in dolo,qui præponderat culpæ.l.item si obstetrix. infra ad leg. Aql.& no. Bar.hic,cum si.vt no.Ale.hic & in l.iij.§.fi.infra de dā.infe.& no. Ang.in l.mādi.in ver.scias etiam.C.de ser.fug.& in consi.188. sed nunc uidendum restat.col.fi.vbi ampliat hoc etiam si pactum de non appellando factum sit,cum si vt latè scribit And.Sic.in consi.xij.li.iiij.& dixi in c.sæpe.de app.& non solum contra iudicem,sed etiam contra ciuitatem quæ eligit iudicem,agere pot ille qui succubuit,vt tradit Ro.in consi.338.in casu propo-

26 sitæ consultationis.in ij.dub.Nec supradictæ conclusioni obstat, † quod pars quæ non appellauit videtur approbare sententiam.l.ab eod.C. quo, & quando iudex,& in c.quod ad consultationem.de re iud.quia vere non videtur consentire sententiæ is qui non appellauit,sed fictè per interpretationem iuris.d.c. quod ad consultationem,& no.Bar.in d.l.ab eo.in fi.Abb.in c. pastoralis.§.quia vero.co.ij.ver.ij.no.de of.deleg. Are.in c.de his.in prin.de

27 accu.Nam † excludit ille,qui non appellauit potius , ex dispositione iuris,quod facit sententiam transire in rem iudicatam,quam ex eius consensu:quia ex eo ponit non appellare: quia execratus fuit lites ar.d.l.item si res.§.fi. Et quantum ad partem cum qua cā agebat,sententia transit in rem iudicatam.sed non respectu iudicis: vt no.Bal.in c.j.§.iudices.col.pe.de pa.iur.fir. Et

28 latius dixi in d.c.sæpe.¶In fi gl.no.quod †nouum ius illud esse dicitur,quod prius non fuit à iure scriptum,nec consuetudine roboratum.Et ad hoc ad de Arch.in c.auaritiæ,in ver.nouo.de elec.in vj.qui similiter dicit declarando illum tex.quod nouum dicitur,quod prius non fuit.ad idem tex.cum gl.xij. dis.c.ij.vbi gl.in ver non nouum est.vbi dicit,quod non dicitur nouum, quod quandoque factum fuit,licet remouetur.ad idem gl.in c.per tuas,in ver. de nouo.de don.facit tex.in l.ij.§.sed quia diuinæ.in fi.C.de ver.iur.enu. quandoque tamen etiam nouum dicitur,quando reuocatur.l. stipulatio. §. opus.de ope.

29 no.nunciat.& xviij.q.ij.in c.de monachis.vbi gl.dicit † nouum [a] esse

a monasterium,quod fuit destructum in totum,si renouetur,quia tunc reficere propriè quis dicitur facere,quando res in totum fuit destructa,vt no.Host. in sum.de eccl.ædifi.in fi.& Abb.in c.consuluit.de iudæ.cum si.vt tradunt Ale.& Mod.in l.j.§.si quis ędificium.infra de ope.no.& dixi post Fel.in c.cum accessissent.de consti.in fi.& vetus quandoque dicitur,quod non est nouum.idest prioris anni.l.vetus.intra, de vino oleo tri.& in l.fi.§.quot.de publ.cum si.vt per glos.in c.generali.in ver.nouo.de elec.in vj. Et plurib.modis dicitur quid nouum,vt prosequitur Lucas de Pēnam in l.omnia quæ.C.de condi.in pub.hor.lib.x. & per gl.hic refert Ang.se consuluisse,quia cum esset datum arbitrium alicui ciuib.à statuto prouidendi super nouis casib.vigore talis arbitrii,possunt prouidere ambasiatorib.Imperatoris,vel Regis Francorum,vt publico sumptu recipiantur:quia aduentus legatorum tantorum principium est quod nouum & refert Ale.in d.rubr.de ope.no. dicit tamē ipse ibi,quod non videt quo iste casus adaptetur.Sed videtur adaptari exponendo nouum,idem est,insolitum.Sed tunc obstare videtur,quia in generali dispositione non veniunt casus insoliti.l.Seio.§.medico, de annuis leg.vbi Bar.no.in l.fistula.§.frumenta.de contrahen.emptio. Sed potest responderi quod in isto casu venit casus insolitus.quando facta fuit dispositio de casibus nouis quia talis prouisio videtur magis necessaria in casibus insolitis,in quibus.etiam videtur maior nouitas,quę à statuto consideratur.

ADDITIO.

a ¶Nouum dicitur quod nunquam fuit.7.q.1.non autem.xxiiij. q. 1. Achati.de ver. signi.quod per nouale.Item quod alias fuit si renouetur.18.q.1.de mona.& Card. in cle.fi.de pœn.

1 *Ius nouum ille qui impetrauit sibi fieri,eodem iure ipsi vti debet ad postulationem aduersarij.*

2 *Aduersarius quis dicatur.*

3 *Aliquid d.ctio quid importat.*

4 *Quandoque aduerbium,ponitur pro aliquo tempore.*

5 *Doctor qui semel dedit cōsilium in causa sibi commissa,non pt postea mutare.*

6 *Diuersitas est inter magistratum statuentem & partem impetrantem.*

1 §.Si quis. ¶Not.† quod ille qui impetrauit ius nouum sibi fieri,eodem iure ipse vti debet ad postulationem aduersarii,& probat istum tex.videtur quod solum retorquutio procedat aduersario,vt seruetur

2 æqualitas: de quo videbimus in l.iij.§.hæc pœna.infra eo.Et † aduersarius dicitur ille,qui se mihi opponit in lite:vt no. Abb.in c.j.in princ. de iud.& in c.j.in no.de eo qui mit.in pos.Domi.in c.fi.in iij.nor. de iura.cal.in vj.cum si.vt dixi in d.c.j.& in casu isto, aduersarius secundum naturam tituli,intelligitur ille qui in effectu passus sit præiudicium noui iuris,vt infra ea.l. §. hæc autem verba, & probat hic in versi.obtinuerit.quod cum effectu intelligitur.facit tex.in c.si religiosus,de elec.in vj. & in cle.j.de testa.alias aut aduersarius dicitur ante lit.conte.vt dixi in d.c.j.per tex.in §.fi.Instit.de pœna teme.litig.& cum hic dicat tex. de aduersario,non haberet locum in iudice,qui in casu inquisitionis procederet:quia non dicitur aduersarius.vt no.Bald.per illum tex.in c.cum spāli.in iij.colum.de appel.Sed,tamen hoc dictum Bald. non

videtur verum,qa iudex in casu inquisitionis subrogatur in locũ accusatoris ideo aduersarius dr̃,quia subrogatur in lite.vt no. Do. in c.ij.no.vt lit.pen.in vj.de quo gratia breuitatis videndum est qđ dixi in d.c.j.de iud.in ij.lec.col.j.¶Secundò no.ibi,aliquid,ꝙ istud
3 dictum ēt in minimo verificatur:† quia verbum aliqđ,ita importat:vt not.Bar.per illum tex.in l.si seruus.§.ait prætor, de acquir. hær.facit gl.in cle.j.in ver.earum parte.de fo.cõp.& hoc intellr̃,nisi subiecta materia aliud suaderet.Nam minorib.datur restõ cum passi sint aliquid dãni,vt dr̃ in l.minorib.xxv.annis.ff.de min.& tñ pro modico dãno non daẽ restõ.l.scio.ff.de in integr.rest. & facit
4 tex.in l.ij.ff.qđ cũ eo.¶Tertiò no.ibi,† qñque,nã hic accipit qñque ꝓ aliquo tẽpore,nõ ꝙ designet r̃am in ꝯrium.& ĩ simili casu hec modo accipitur insti.quib.mod.re ꝯhit obl.§.j.vt ibi,& qñque nobis non eædẽ res.sed aliæ reddantur.ꝓut istum tex. declaraui in l. ij.in prin.ff.si cer.pet.& in c.qm̃ ꝯ.in prin.de prob.vbi videtur similis tex.cum si.ibi alleg.& per istũ tex.infert Ang.hic, ꝙ doctor, q in aliena cã consuluit ꝯ aliquem,teneatur sequi illud consilium in cã ꝓpria ad instantiam eius ꝯ quẽ ꝯsuluit.facit tex.in l.ij.ff.eo.& hoc intelligitur in ꝯsilio decisiuo,secus est in consilio voluntario,&
5 persuasiuo,vt dñt Pau.de Cast.& Ale.hic.& ad hoc facit,qa † doctor q semel dedit ꝯsilium in cã sibi cõmissa,nõ põt postea illud mutare,vt dicit Bal.in r̃a,mutare ꝯsilium.de re.iu.in vj.ꝓut refert ibi Peru.facit tex.in l.qui arbiter.ff.de arb.& hoc dcm̃ vr̃ procedere in cõsilio decisiuo,ꝓut loquitur Bal.secus vr̃ in cõsilio volũtario,qđ mutari pt̃,quia excusatur doctor,q ꝯsuluit ꝯrium eius qđ prius consuluerat vt no.Bal.in l.de tutele.C.de in integ.restit.in l. fi.§.sed cum in C.de fur.in fi.& in c.ne innitaris,in fi.de cõsti.Ang. in l.Labeo.in fi.de ser.rust.præd.& dixi in l.r̃a,nemo põt.de regu. iu.¶In glo.in ver.si quis.ibi,r̃ndeo no.Ale.hic post Bal.in lec.antiqua dicit notandum esse,ꝙ illud qđ tacite intelligitur in primo capitulo nõ vr̃ repetitum in secundo secus est in eo qđ expressum sit,vt per gl.in §.itẽ lapilli.insti.de rer.diui.in ver.inuentores.sed tñ ista gl.non vr̃ ꝓbare hoc,qa simpliciter dicit,ꝙ in secundo capite non requiritur dolus,& hoc quia verba secũdi capitis vñr h̃re locum sine dolo,vt colligitur in ver.credidisset qđ ponderatur per gl.hic.Dictum etiam in se non vr̃ verũ,qa si eadem rõ sit in sequẽti capitulo,quæ est in primo,vr̃ eadẽ subauditio debere fieri immediate in tali capitulo,non ꝙ prima subauditio extendaẽ.in alia tñ materia qñque reperitur ꝙ potior est expressa dispositio q̃ tacita vt per gl.in cle.sæpe.in ver.partib.de verb.sig.no.Pau.de Ca.in cõ si.xxvij.visa applõne col.pen.& facit tex.in l.fi.in prin.& ibi Bart. de leg.ij.¶In ea.gl.ibi,ad impetrantem aliquid peruenit.ista rõ nõ est generalis quia in retorquutione homicidii non h̃ret locũ,in qua parti nihil acquiratur.& ad hoc facit tex.in l.iij.in prin.ff.c.vbi ille q non est vsus nouo iure,patitur tñ retorquutionem, & sic nihil ad eum ꝑuenit.¶In ea.glo.ibi,ꝙ innuit sine dolo,ista rõ etiam
6 satisfacit.quia ponit diuersitatem † inter magistratum statuentẽ & partem impetrantem:sed rationem diuersitatis non adducit, vnde ratio assignari potest,quia in iudicem est necessitas iudicandi.l.munerum.§.iudicandi.de mun.& ho.l.pen.§.duo genera. de voca.mune.ideo minus grauatur q̃ impetrãs,qui voluntariè illud facit.arg.l.si fideiussor.§.si necessaria.infra satisda.cog.

1 *Verba sunt intelligenda cum effectu.*
2 *Statutum,si dat præmium capienti bannitum,non habet locum in eo qui capit & non retinet bannitum.*
3 *Iudex qui tulit sententiam nullum,an faciat litem suam.& nu.4.*
5 *Sententiam lata ab eo,qui non habet iurisdictionem,est nulla.*
6 *Sententia lata,& sententia lata nulliter,perficantur.*
7 *Conatus sine effectu non attenditur.*
8 *Conatus in atrocioribus pnitur licet non habuerit effectum.*
9 *Miles,qui retrocedit,capite punitur.*
10 *Pœna quando à lege imponitur ipso,facto requirit factum consumatum.*
11 *Conatus nunquam punitur in statutis,sed requiritur,delictum consummatum.*

1 § Hæc aut verba. ¶Primò † no.ꝙ verba sunt intelligẽda cũ effectu.ad idem text. in l.pe.§. docere.infra,ne qs cum .in c.relatũ.de cle.non resi.Et iste text. h̃r de pœni.& remis.in c.hæc autẽ verba.& per istũ tex.cum simi.A-
2 lex.hic post Ang.infert,† ꝙ si à statuto daẽ p̃mium capienti bannitum,nõ h̃et locũ in eo,qui capit,& nõ retinet bannitũ.& idem no.Ang.in l.si qs Barsatorã.C.de fideiuss.cum si.vt ꝑ Alex hic, & facit tex.in l.aliud est capere.de verb.sig.vbi dr̃,ꝙ verbum,capere cum effectu intelligitur,& ideo nõ vr̃ capere quis, id qđ alijs restituturus est.l.nõ vr̃.ff.de re.iu.& capere nõ vr̃,q tantundẽ p̃stat.l.ciuitatib.§.fi.de leg.j.in fi.Et dicit Bal.ꝑ illũ tex.in l.delatronum.C. qui.ad lib.ꝓcl.non lic.ꝙ valet statutum ꝙ capiens bannitum, habeat illum seruum,ex quo datur intelligi,ꝙ statutum de captura banniti cum effectu intelligat.Et ista conclusio ēt vr̃ procedere fm̃ mentẽ statuentiũ,qa voluerunt p̃mium p̃stare,quando haberẽt bãnitũ in manib.¶Quid autẽ de statuto de inuento cũ armis, an requiraẽ ꝙ capiatur late scribit Ale.in l.iij.§. Neratius.de acqui. pos.& in consi.xxiiij.animaduersis.col.ix.lib.ij.& Bartho. Veron. in l.si fugitiui.in col.pe.C.de ser.fug.¶Secundò not.ibi, edictum
3 cessare putamus hic probari fm̃ Ange.† ꝙ iudex qui tulit sententiam nullã,non feciet litẽ suã,& no.ꝑ gl.in l.fi in gl.j.ff.de variis & extra.cog.Dicit tñ Ang.hic,ꝙ licet iudex nõ teneaẽ tali casu ad integram litis æstimationẽ,tunc tenetur tñ ad expensas litis.ar.l.seueriter.C.de exec.tu.Et idem tradit Bar.in duspu.iudex ꝑ imperitiam.col.fi.lib.iij.subiicit tñ Ale.hic,hoc non habere locum si sententiam lata fuisset nulla dolo iudicis:qa tunc ad integram litis estimationẽ tenetur.l.fi.C.de pœna iudi.in l.filiusfamilias.ff.de iudic. Sed in hoc aduertẽdũ est,qa dato ꝙ ista lĩtatio esset vera, in casu isto non vr̃ h̃re locum,qa hic magistratus solum tenetur,quando fuit in dolo.l.ij.infra eo.& tñ hic expresse dr̃,ꝙ non tenetur si sententia fuit nulla,qđ vr̃ ꝯ Ale.hic.Sed r̃ndetur ꝙ tex.hic ꝓcedit q̃tum ad retorquutionem fm̃ naturam tituli,sed ex nãm tituli videtur h̃re locũ qđ Ale.dicit ꝙ plenius idẽ Ale.scribit ĩ l.pe.C.de pac.
4 Et dum Ale.hic concludit,ꝙ† iudex non facit litẽ suam,si ſnĩa fuit nulla,hoc nõ habet locũ qñ iudex vlterius procedit ad executionem facti vt no.Bal.in l.obseruare.§.ꝓficisci.in j.q.de of.ꝓcon.& legat.hoc dcm̃ Bal.fm̃ Ale.post Ful.ꝓcedit,nisi illa executio retractabilis sit:qa tunc dẽret retractari.l.si cũ nulla.de re iu.& sic non agitur tunc ꝯ iudicẽ,sed non vr̃ verum,qa per hoc pars non excluditur quominus agere possit ꝯ iudicem,q de facto facit executionẽ,prout s.in prin.l.dictum fuit,ꝙ agi possit ꝯ iudicem, licet pars
5 nõ appellauerit.¶Tertiò no.† ꝙ sententia lata ab eo q non habet iurisdõnem est nulla.& ista exceptio deficiẽtis iurisdõnis semper opponi:vt per gl.in cle.pe.de seque.pos.& fruc.de qualitate scribit Ale.in l.de pupillo.§ qui opus.de ope.no.Fel.in c.pasto. col.
6 iij.de excep.¶Quartò no.† ꝙ parificantur ista duo, ꝙ nulla lata sit sententia,vel lata sit nulliter.Vñ infert Bal.hic in fi.ꝙ si à statuto imponatur pœna opponenti aliquam exceptionem, non h̃et locum si locum si opponatur exceptio ineptè,& nulliter, & idẽ in simili no.Barto.de cessione nulla in l.filium.§.si quis bonorum in fi.de leg.præstan.cum si.vt tradunt hic Ale.&Mod.& alia plura similia de actu nullo congerit Rom.in l.si vero.§.de viro.in xxxiij. fal.fol.ma.Ale.in l.iiij.condemnatum.de re iud.colum.pe.& Fely. in c.ex tenore .de rescrip.& ita interpretatio nullitatis actus admittitur,non ob.statuto qđ reiiceret oẽm interpretationem: vt no.Pau.de Cast.in consi.cxcviij.super hoc puncto.col.pe.facit qđ no.Bar.in l.diuus.ꝑ illum tex.ff.de test.mil.cum si.vt dixi in c.ex ꝑte.el.ij.in iij.lĩtatione,de of.deleg.Et concl̃o doct.hic procedit,nisi lex consideraẽ factum simpl̃r absque iuris effectu,vt no.Bar.in l. quid ergo.§.cum aũt.ff.de his qui no.infa.& dixi in d.c.ex tenore.
7 ¶Vlti.no.hic † conatus sine effectu non attenditur.facit text.in l. qui autem.in prin.ff.de his qui no.infa.& ista conclusio vr̃ procedere de plano in isto tit.in quo agitur ciuiliter,quo casu conatus non ponitur,vt Bal in l.si constiterit.C.fi.reg.in fi.tex.& tamẽ hic vr̃ habere rõnem specialem,quia isto tit.consideratur interesse aduersarii.& quia edictũ loquitur ꝑ verba q̃ notant rẽ perfectã,vt in tex.dr̃,ideo conatus non sufficit,vt videbimus in gl.in verb.putamus.ibi,l.ratas.ad istum tex.planius respõderi pt̃,ꝙ ibi p̃supponiẽ ꝙ ibi retorquutio h̃eat locũ.& hoc p̃suppositum intelligitur casu quo casu verificari põt,videlicet,qñ illa impetratio valuisset:qa facta fuisset cum clausulis opportunis : quia cum retorquutio habebat locum,vt ibi dr̃,ergo vr̃ ꝙ impetratio rescripti valeret,ꝑ istũ tex.hic. Vel ij.intelligitur ille text.quando de facto illud rescriptũ nullum,obseruatum fuisset fm̃ naturam tit.vt s.dictum fuit.¶ In glo.ibi,propter enormitatem criminum,ista solutio est vera in se
8 † quia in atrociorib.conatus punitur,licet non habuerit effectum vt per gl.in l.præsenti.in ver.cogitatione.C.de his,q ad eccle.confu.& in c.nullus Eps.in ver.exigat. j.q.j.& facit tex.in l.si quis non dicant rapere.C.de Epis.& cle.in l is,qui cum telo.C.de sica. & qđ no.Bar.in l.pen.ff.de patri.de monachis qui dederunt venenum abbati.Et solutionem gl hic tenet Bal.in d.l.si quis.col.pen.vbi dicit,ꝙ tex.hic loquitur in leuiorib.delictis.Alex.tamen hic aliter r̃ndet,ꝙ hic non attenditur solus conatus:qa agitur de pœna ciuili, & sic de interesse partis quo casu conatus non ponitur,nisi transeat in aliam speciem delicti.l.vulgaris.§.qui furti.ff.de fur. Et vlterius etiam responderi põt,ꝙ tex.hic vlterius procedit absoluẽdo conatũ,quo casu sumus in casu claro,quia cõstat de mente legis: vt no.Sal.in d.l.is.q cum telo.col.pe.¶In ead.gl.ibi,l.si quis seruo Sol.gl.cõiter approbatur,vt res transeat in exemplum.ista tñ ratio vr̃ gñalis,qa h̃et locum in oĩb.delictis,in quib.pœna imponitur. cle.pe.in fi.de off.ord.cle.ij.de p̃b.Sed potest replicari ponderando,gl.hic,dum dicit de leui poterat trahi in exemplum.ad hoc bñ
9 facit tex.not.in l.omne delictum.§.qui in acie.ff.de re mil.† vbi ille qui retrocedit ex militibus capite punitur, quia perniciosum esset exemplum aliis.ad omnia etiam.s.dicta respondet Alexã.ꝙ ista pœna retorquutionis ipso iure imponitur.l.iij.ꝙ autẽ vbi Barto.
10 infra eo.quo casu † quando pœna à legis ipso facto imponitur requirit factum consumatum,& conatus non sufficit:vt not.per Ioan.

Io.An.in c.perpetuæ.de ele.in vj.Bal.in l.qui aũt.ĵ. de his qui not. in fa.Alex.hic.adde Abb.in c.cum in iunctis.§.clerici.in iij.no. de elec.& in c.j.col.iiij.in versi.duo tñ no.de eo qui mit.in poss.Dominic.in c.ij.§.j.de iud.in vj.Io.de Ana.in c.j.in iij.no.de adul.Car. in cle.j.in versic.si quis in ii.q.de reb.eccl.non alie.& ad s̃. dicta facit gl.in cle.sæpe.de consang.& affi.in ver.ꝯhere.quæ dicit ꝙ pœna quæ ibi imponit ꝯhentib.matrimoniũ non habet locũ in spõsalibus.Et pœna imposita reformantib.aliquid in fauorẽ bannitorum,nõ habet locũ in ꝑponentib.tñ:vt no.Bal.in l.vnica,circa fi. C.si rect.prouin.& in simili no.Bal.in l.pe.§.docere.ĵ. ne quis eũ. & tradit Alex.in consi.194.consideratis verbis.col.fi.lib.ij.¶Vlt.
1 notandũ est,† ꝙ in statutis conatus nunq̃ punit:sed delictum consummatũ requiritur:vt not.Bar.in l.pen.§.diuus.ĵ.de sic.[in d.l.is, qui cum telo.cum si.vt per Alex.hic in fin.& idem Alex. in consi. 15.viso processu.col.ij.lib.j.& in consi.140.vr̃ in casu proposito. col.pe.in fin.lib.ij.Et de his plenè Fel.scribit in q.quæ incipit,regulariter solus conatus,quæ habetur post ti.de appel.

LEX II.

1 *Dolus in statuendo ius iniquum,non reddit actum nullum.*
2 *Magistratus,qui dolo ius iniquum constituit,se tueri non potest quo minus retorquutionem patiatur.*
3 *Error iuris non excusat assessorem.& nu.8.*
4 *Ignorantia iuris,est lata culpa,non dolus.*
5 *Magistratus,qui noluit sequi consilium assessoris, videtur esse in dolo, & ipse retorquutionem patitur.*
6 *Assessoris imperitia,excusat magistratũ, nisi magistratus peritus sit. & quo intelligatur ꝙ magistratus excusetur propter offic iũ assessoris. & nu.14.*
7 *Iudex,qui secutus est consilium sapientis,non excusatur.*
9 *Aduocatus,an teneatur de imperitia.*
10 *Peritia,requiritur in assessore.*
11 *Assessor tenetur de temeraria assertione,ac si esset in dolo.*
12 *Magistratus licet excusetur propter ignorantiam assessoris, vt non patiatur retorquutionem,non tamen excusatur quominus faciat litem suam.*
13 *Magistratus,an teneatur pro delicto officialium.*

1 HOc edicto.¶No.ibi,dolus.ꝙ† in statuendo ius iniquũ,non reddit actũ nullũ:quia si actus esset nullus,pœna retorquutionis non hr̃et locũ. l.pe §.fi.s̃.e.& ita arguit Ale.hic post Ang.de & hoc dictũ fuit in l.j.in prin.inuiij.no.s̃.e.Quantũ tñ ad rõnẽ Ale.hic.dum arguit,ꝙ si actus non valet,non habet locũ retorquutio,aduertẽdũ est,quia tex.in d.§.fi.vr̃ loqui in casu speciali,qñ fit defectus iurisdõnis quia loquit̃ qñ iudex iudicauit inter eos, inter quos iurisdictionẽ non habuit.Secus aũt vr̃ in nullitate, q̃ respiceret fauorẽ patris: quia ille in cuius fauorẽ actus redditur nullus, posset impetrare retorquutionẽ, ex quo nullitas in fauorem eius introducta est,vt ꝑ gl.& Bar.in l.elegãter.in prin.ĵ.de dolo.& in l.in causæ.ij.in ver.nec inter maiores.s̃.de min.in l. transactione finita C. de transf.vbi ille q dolũ adhibuit in trãsactione,nõ p̃t petere ꝙ trã-
2 sactio retractetur.Et iõ† magistratus qui dolo ius iniquum constituit: non vr̃ ꝙ se tueri possit quominus retorquutionem patiat̃. & ꝯcludendo considerandũ est,ꝙ nõ vr̃ ius in validitate actus,vel sniẽ,q̃tum ad retorquutionẽ,sed solum ꝑscrutari debet de interesse aduersarii,quia si aduersarius patiatur ꝑiudiciũ ẽt de facto, qñ snĩa sit nulla,dispõ istius tituli ꝓcedit,vt s̃.fuit dcm̃ post Bart.ĩ prĩ. l.j.in v.conclusione,aut pars nullũ patitur præiudiciũ, & cessat rõ tituli.Et qd s̃.dixi rñdendo ad tex.in d.§.fi. ꝙ loquitur in casu particulari,vbi est defectus iurisdõnis.Illa rñsio non vr̃ vera:qa ponitur regula principalis,ꝙ requiritur ꝙ actus valeat, ponderado ibi verbũ,statuerit,qd̃ disignat rẽ validã. Et licet ibi inferat, ponendo exemplũ in eo,q nulliter iudicauit ex defectu iurisdõnis,exempla non restringunt rr̃am.l.dãni infecti.la ij.ĵ.de dã.infec.§. hactenus. insti.de gradib.& facit tex.in l.rr̃a.§.licet.ĵ.de iur.& fac.ign.¶Scđõ
3 no.† ꝙ error iuris nõ excusat assessorẽ,qui vr̃ asserere se peritum, quo casu ignorantia iuris vr̃ dolus ꝑsumptus in eõ qui peritiã ꝓfitetur,vt dicit Cal.in c.j.§.iudices.col.pe.de pa.iur.fir.& idem sentit Ang.hic.Sed Sal.Pau.de Cast & Ale.hic tenent ꝙ imperitia ẽt
4 in assessore sit lata culpa simplr̃,sm̃ rr̃am q̃ est,ꝙ ignorantia†iuris est lata culpa, nõ dolus,vt not.ꝑ gl.in l.librorũ.§. notantur in ver. iuris.ĵ.de his,qui no.infa.no.Bar.in l.qd̃ Nerua.col.vj.in ver.iuxta ꝑdicta q̃ro.ff.depositi.cum si.vt Ale.tradit hic.& idẽ Ale. in consi. lxxvij.visis.lib.j.& pro ista culpa lata dicũt doct. hoc edictũ hr̃e locũ,ẽt in primo capite.Non ob.ꝙ in primo capite ꝯtingere põt ꝙ pœna retorquutionis esset corporalis,in qua pœna corporali,lata culpa non æquiparatur dolo.l.in lege Cor.ĵ.de sic.quia intelligit Alexã.ꝙ attenta hac rõne idẽ esset dicendum in assessore, ꝙ rõne latę culpę non hr̃et locũ retorquutio in pœna corporali,qd vr̃ ꝯ tex.hic.Sed ista rñsio nõ tollit argũ, qa allegare inconueniens nõ est soluere.Vñ melius rñderi põt, ꝙ tex.in d.l.in lege Cor.ꝓcedit, vbi agitur de pœna q̃ imponitur ꝓ delicto:hic verò nõ punit delictũ rõne doli,,vel culpę. Sed qa dẽt qs pati in personã suam,qd in aliis æquum putauit.Et ideo licet magistratus occiderit hominẽ absque dolo,vr̃ habere locũ retorquutio,licet pœna homicidii nõ hr̃et locũ,immo qd̃ plus est in casu isto ẽt vr̃ si ex leui culpa magr̃atus præiudicium parti intulisset,ꝙ hr̃et locũ retorquutio, ꝑꝑ æquitatẽ tituli q̃ hic in l.pe.in prin.põderatur.& in ver.qs.n.asper nabitur.Nã istud edictũ gn̄alem ẽ,& vr̃ procedere ẽt si culpa leui & leuissima datũ sit: qa solũ ꝯsiderat̃ interesse aduersarii,& nõ attẽditur dolus vel culpa inferẽtis.Nõ ob.ista l.vbi in magr̃atu dolus reqrit̃,qa loquit̃,qñ hẽt assessorẽ,& loqtur ad istũ effectũ an retorquutio habeat locũ ꝯ assessorẽ,vel in magr̃atum:& ꝯcłõ est,ꝙ si magistratus seqtur consilium assessoris,ipse non tenet,vt hic dr̃.
5 † Si vero magr̃atus noluit seq ꝯsiliũ assessoris,vr̃ esse in dolo, & tunc ipse,non assessor retorquutionẽ patit̃.Et ẽt dici põt ꝙ licet de dolo magr̃atus teneat̃,nõ vr̃ negari posse,qn de imperitia ẽt te
6 neatur.¶ Tertiõ no.† ꝙ imperitia assessoris excusat̃ magistratũ, & hoc verũ est,nisi magr̃atus ẽt ipse ꝑitus sit:qa tunc non excusat̃: vt no.Bar.in l.in bonorũ.in fi.ĵ.bo.pos.Ale.hic in fi.Sed hoc vr̃ in
7 telligendũ in eo q rõne officii iura scire dẽt.†Vñ nõ excusat̃ iudex q ẽ secutus ꝯsiliũ sapiẽtis:vt no.Bar.in l.si ꝯuenerit.de re iud.cũ si. vt tradit ibi Ale.&[Bar.ẽt in d.l.bonorũ.loqt̃ in assorib.q rõne officii ꝑiti ẽt dẽnt.Secus vr̃ in alio q ꝯsuluit ꝑitiores, qa dẽt excusari ẽt si doctor sit:qa licet turpe sit ius in quo versat̃ ignorare.l.ij.§. seruius aũt.Sulpitius.s̃.de orig.iur.nõ tñ dẽt pati damnũ.vt no.in
8 l.pe.C.q & aduer.quos.¶ Quartõ no.ꝙ assessor † de imperio ꝯsilio tenet.Nã rõne officii punit,alias ex cõsilio qs nõ obligat̃.l.ꝯsilii. de re.iur.vbi late dixi.& ad idẽ facit qd̃ no.Abb.de ꝯsilari s princi
9 pum in c.sicut dignũ.col.fi.de homicid.†Et idẽ de imperitia aduo
a cati: vt no.Ant.de But.in c.calũniã.in fi.de pœnis.Bar.in l.ij.ĵ.mãda.Ro.in ꝯsi.ccxxix.ꝓ plena in fi.Ale.in rub.C.de ꝓcu.& de imperitia doctoris.ꝯsulentis tradit Ant.de But.& Abb.in c.tua nos.de
10 homi.cũ si.vt ibi Fel.scribit.¶In gl.ibi,nisi ꝑꝑ ꝑitia.no. † in assessore peritia reqrit̃.& no.ꝑ gl.in auth.de iudiciis,in prin.in ver.nostris collatis.Adde tñ ꝙ ꝑitia satis est ꝙ sit mediocris,ꝑ ea q̃ no.In no in c.cũ in cũctis.in prĩ.de elec.facit l.si qd venditor.de ædil.edi.Et qd̃ no.ꝑ gl.insti.de obl.q̃ ex del.nas.in prin.& ĩ cle.j.ver.sufficiẽtẽ.de magistr.& ideo si assessor imperitus inuenit,reprobari põt.vt no Bal.in l.sed & reprobari.in princi.ꝑ illũ text.ĵ.de excutu.& dixi in rub.s̃.de offi.asses.¶In ea.gl.ibi,tacita asseueratio.no.
11 † temeraria assertio facit teneri,ac si esset in dolo.Vñ infert Pau. de Ca.ꝙ si testis temerarie asseruit aliquem nihil hr̃e in bonis, si deprehẽdat̃ ĩ mẽdacio,vr̃ dolose asseruisse,& puniri p̃t rõne temeritatis,vt finalr̃ ꝯcludit Ale.hic & no. Ang.in l.plagii.C.ad leg. Iul. de plag.in ver.silr̃ attẽde.vbi dicit ꝙ licet ꝑꝑ temeritatẽ qs excusetur à pœna doli,non excusat̃ à pœna temeritatis,ꝑꝑ q̃ qs incurrit crimẽ stellionatus,in quo est pœna arbitraria.Et adde ꝙ talis testis ꝑꝑ mendacium potest poni ad torturã,vt no.Ro.in consi. 8. viso facto.in ver.tertium quidẽ iudicium.alleg.no.ꝑ Bar.in l.fi.de q̃st.cũ si.vt tradit Ale.in ꝯsi.lxiij.omissis nõ necessariis.lib.j.¶ In fi.
12 glo.ꝯcludit † ꝙ licet ꝑꝑ ignorãtiam assessoris magistratus excusetur,vt nõ patiat̃ retorquutionẽ nõ tñ excusat̃ quominus faciat litẽ suam,si male iudicauit.l.si iudex.allegata in gl.illa tñ non loquitur qñ ꝑꝑ imperitiã assessoris male iudicauit.Et ꝓ ista ꝯcłone gl. Alex.
13 inducit tex.§.nullo.in auth.de iudicib.vbi Ang.dicit,† ꝙ magistratur tenetur pro delicto officialium,qa debuit bonos officiales eligere.& idẽ dr̃ in auth.de q̃õ.in §.maxime.& facit tex.in l.fi.§.hæc actio.cũ.§.se.ĵ.nau.cau.& in l.si post depositã.C.de asses.Et ista alleg. Ale.hic ad confirmationẽ gl.in qb.aduertendũ est, quia licet potestas teneatur ꝓ delicto familiæ,vt per Bar.in l.pe.§. familiæ. ĵ.de pub.& no.Ro.in consi.xj.in proposita q̃õne.& in consi. 15. plura sunt.& in consi.338.in casu propositæ.circa fi.Ioan.And.in consi.71.visis,& diligenter ponderatis.col.ij.cum si,hoc non cadit in isto casu,vbi magistratus ipse male iudicauit,& pro eius delicto,vel quasi conuenitur,& non ꝓ delicto alterius.Et si pro delicto assessoris teneretur,exhibendo assessorem esset liberatus.d.l.si post depositã.l.j.§.qd̃ nouissime.de pub.no.Bart.in d.§.familiæ. Ro.in d.consi.xj.& in consi.338.& tradit Imo.in consi.lj.in casu pręmisso.in fi.Est ergo videndum in isto casu,an magistratus qui dedit sententiam iniquam de consilio assessoris, excusetur gloss. hic tenet ꝙ non.in ista conclu.vera videtur,quando ipse magistratus elegit assessorem.Et ita de consultore[dicit Bald.in l.mancipia. C.de ser.fugi.quia mala electio est in culpa.Secus si respublica elegisset,quia tunc esset excusatus magistratus.& idem concludit Bald.in rub.de pœ.in.col.i.ver.quæro nunquid potestas.& idem Sal.in l.fi.in 5.q.eo.tit.de pœ.iu.Ale.in consi.65.habita super con tentis.col.ij.li.j.¶Prædictæ conclu.obstare videtur[tex.in l.ex facto.ĵ.de neg.gest.vbi curator principalis tenetur sub curatore dato à re.

ADDITIO.

a ¶Aduocati.Adde Ang.Are.§.fi.in fi.Inst.quib.ex cau.mai.non pos.Philip.Fran.in c.nullus.de reg.iu.in vj.Fran.Pur.in l.si me & Titium.nu.3.ĵ.si cert.pete. Tamen Alex.in rub.C.de procu.tenet ꝙ tantum de dolo & lata culpa teneantur.

to à repu. sed ibi obligatur principalis ex propria culpa. vt ibi in fi. col. fi. Eodē mō excusatur magistratus si assessor habeat istam suę approbōnis factæ in studio publico, vt voluit Sal. in d. l. fi. & sequtur Ale. hic, & in d. ɔsi. lxv. lib. j. & dixi in ɔsi. 8. viso puncto. col. ij. Nam pro eo q doctoratus sit in studio publico, maior p̄sumptio insurgit. c. tuę. de cle. non resi. no. Car. in cle. ij. in ij. q. de magi. in hoc tñ qualitas collegii deberet considerari: qa in qbusdam locis admittũtur, & recipiuntur ad gradũ doctoratus cum parua cāæ cognitione: & ideo vlterius ætas, & fama doctoris dēt considerari. & his circunstantiis erit iudicandũ, an magistratus excusari debet, & eodem mō ſm Sal. in d. l. fi. si assessor exercitatus sit in tali officio, & se peritũ oñdit, magistratus excusatus vr̄. Et ad hoc facit, qa peritis in arte credendũ est: vt no. Btr. in proœ. ff. orum, col. iij. vers. item no. & in l. fi. co. fi. ȷ̄. de sica. p̄batur in l. semel. C. de re mil. libr. xij. in c. significasti. el. ij. de homi. cũ si. vt dixi in c. p̄posuisti. de p̄bationib. & ex s̄. dictis vr̄ ꝙ dñia quam facit gl. fi. non sit vera, quia sicut iudici imputatur culpa, si malum assessorem elegit, & pp hoc facit litem suam, sed excusatur qñ culpa illi adscribi non pōt: ista distinctio

14 pariter vr̄ hr̄e locũ in retorcutione de qua agitur: qa dum hic † dicitur, ꝙ magistratus excusatur pp officium assessoris, debet intelligi qñ culpa illi imputari non potest: secus si in culpa fuerit, vt s̄. in alio casu dcm̄ fuit Nam ratio diuersitatis non videtur posse assignari inter vnum casum & aliũ, tamen Pau. de Ca. hic dicit, ꝙ in retorcutione agitur de mera pœna. & ideo facilius excusatur, nō sic videtur quando facit litem suam. Sed ista ratio non valet, quia etiam in isto tit. interesse partis consideratur, d. l. j. §. fi. & ideo data paritate terminorum non videtur differentia.

LEX III.

1 *Concessio facta ad postulationem, præsumitur facta propter importunitatē, & in ea habet locum retorcutio facta vero motu proprio præsumitur facta propter merita, & in ea non habet locum retorcutio.*

2 *Motus proprius non solum consideratur in principe, sed etiam in iudice.*

3 *Papa si dicat, Supplicauit nobis talis super tali beneficio, cui etiam motu proprio concessimus dicta concessio videtur facta motu proprio.*

4 *Concessio facta motu proprio, fauorabilior est illa quæ fit ad postulationem.*

5 *Paria sunt quod Papa exprimat in concessione ea quæ sibi reseruata sunt, vel vtatur clausula, motu proprio.*

6 *Benemerita si præcesserint concessionem, concessio præsumitur facta motu proprio.*

7 *Publica vtilitatis causa multa conceduntur, quæ alias non concederentur.*

8 *Concessio licet sit facta motu proprio, tamen retorcutio habet locum in his quę respiciuntur ordine litis.*

9 *Clausula, motu proprio, in præiudicium tertij, nihil operatur.*

10 *Retorcutio habet locum contra impetrantem ius iniquum.*

11 *Aduersario ius quæritur, per solam impetrationem.*

1 SI quis iniquum. ¶ No. primò dñiam quam facit iste tex. an † ius iniquũ impetretur, vel motu proprio concedatur. & ratio diuersitati vr̄ ſm Bal. in l. qđ fauore. in ij. opp. C. de legi. qa ɔceditur ad postulationē, p̄sumatur obtentũ pp importunitatem. l. pen. vbi Bar. in fi. C. de pe. bo. sub. lib. x. Ideo habet locũ retorcutio. Secus videtur quando motu proprio conceditur, quia ob benemerita concessum videtur. facit tex. in l. nec adiecit. ȷ̄. pro socio ideo non congruit ꝙ fiat retorcutio: qa ratio tituli non videtur adaptari, quia ille qui impetrauit videtur esse in culpa. quæ ratio cessat in concessione facta motu proprio. Et aduertendum est: quia illa distinctio solum vr̄ habere locum in secundo capite, prout loquit̄ in eo qui impetrauit, & in primo capite non videt̄ adaptari, ex quo non hēt locum retorcutio ɔ̄ magistratum: quia ipse in culpa fuit statuendo ius iniquum ēt motu p̄prio, iderco

2 habet locũ retorcutio. & ꝺ hoc. ȷ̄. videbimus. ¶ Primò no. † ꝙ motus proprius consideratur non solum in principe, vt in c. si motu proprio. p̄ben. in vj. sed etiam in iudice, vt hic no. Bar. in l. tutor petitus. col. ij. de tuto. & cu. da. ab his. dum loquitur de tutore dato à iudice motu proprio. & facit qđ no. Bal. per illũ tex. in l. fideicom. § si seruo. de leg. iij. vbi secundũ eum ēt motus proprius ɔsideratur in testatore.

3 † Et notandũ est, ꝙ si Papa dicit, supplicauit nobis talis super tali beneficio, cui etiam motu p̄prio concessimus, dicta concessio vr̄ facta motu proprio, vt no. Bal. dicit in c. nisi, de off leg. in ver. pone literis. & sequitur Felyn in c. cām q̃. de testi. & Franc. de Cur. in consi. lxv. super præmissa narratione. col. 6. dixi

4 in consi. 341. viso. col. ij. ¶ † Secũdò no. differentiam inter concessionem factā ad postulationem, vel motũ proprio, qa fauorabilior videt̄ illa q̃ motu proprio facta sit: qa non hēt locum retorcutio. & no. p gl. in c. ij. in gl. fi. in fi. de mut. pet. & in l. j. §. si qs. in ver. decernetur. s̄. eo. Nā motus proprius ostendit liberalitatē, ideo dēt late interpretari l. beneficium. s̄. de consti. prin. c. cum dilecti. de do. Et ita arguit Pet. de Anc. in consi. 295. pro clariori intelligētia. in prin. & probatur in terīs in d. c. si motu proprio, & in c. si plurib. de p̄b. in vj. no. Ant. de But. in c. cum in cunctis. co. 4. in ver. noto. hic qđ dicitur. de elec. & idem Pet. de Ancha. in consi. 138 de nā & efficacia. in prin. facit qđ no. Bart. in l. vniuersi. in fin. C. de

5 leg. libr. x. & in l. tutor petitus. † Et paria sunt ꝙ Papa exprimat in cōcessione ea quæ sibi reseruata sunt, vel vtatur cl'a, motu p̄prio: vt dicit Ant. de Bu. in c. constitutus. col. ij. de rescrip. vbi facit istam æquiparationē ibi, nisi exprimat, vel nisi forte hoc faceret motu proprio. Et in concessione facta motu proprio dispensatũ videtur super omni macula, & defectu: vt dicit Ang. per illũ text. in authent. eis. C. de nup. & hoc intelligo qñ superior habet notitiam de tali defectu, per ea quæ not. Bal. in l. fi. col. ij. C. sen. resc. non posse. Et dixi in consi. cxcviij. col. pe. Et pœna quæ imponitur impetrāti, vel obtinenti certum officium non habet locum in eo cui motu proprio concedat̄, vt dicit Io. de Ana. in c. cũ sit. col. iij. de iud. Et clausula motu proprio operatur: quia vera esse probantur, q̃ narrata sunt, in quibus gratia fundatur: vt no. Abb. in c. dudum. de priui. col. fi. in ver. & puto hoc limitandũ. similiter clausula, motu proprio, operatur & in principe iusta causa p̄sumatur: vt not. Ro. in consi. 436. ꝙ indultum Petri. col. ij. Et dixi in consi. 341. col. ij. Et in dubio p̄sumit̄ ꝙ priuilegiũ concessum sit ad postulationē, & non motu proprio. d. c. si motu proprio. & not. Bart. hic, & in l. pe. C. de pet. bo. subl. lib. x. cum si. vt tradit Ale. hic, & in consi. cxij. visa. copia in prin. lib. vij. ¶ Et hoc primò limitatur, nisi concessio geminata fuerit: quia tunc idem operatur qđ clausula motu proprio: vt no. Bal. in l. nec damnosa. in prin. C. de præci. imp. off. Ro. in l. si verò. §. de viro. in xxxj. fal. sol. mat. Ale. & Mod. hic. & idem Io. de Pla. in d. l. pen. C. de pet. bo. sub. col. pe. idem Ro. in ɔsi. 436. s̄. all. col. iij. Sed aduertendum est: quia obstare vr̄ tex. in d. c. si motu proprio. in fi. vbi præcisè dr̄, ꝙ solũ motu proprio fieri dr̄, cum hoc expresse dictum fuerit. Ergo non vr̄ ꝙ concessio geminata idem operet̄. Videtur posse r̄nderi, ꝙ ille tex. solum p̄cedat in bñficialib. & dictum Bal. habet locum in aliis cōcessionib. vt Fel. scribit post alios quos ibi refert in c. si qñ col. pe. de rescrip. ¶ Secũdò

6 limitatur, nisi præcesserint † benemerita eius cui concessio facta sit, quia tunc p̄sumit̄ ꝙ concedens p̄prio motu hoc fecerit pp benemerita, vt Alex. hic concludit: arg. l. si verò non remunerandi. § idē Papi. ȷ̄. mā. Et ista limitatio vr̄ notabilis: quia cōiter in priuilegiis dr̄, ꝙ concessio facta sit pp bñmerita. Non ob. si dicatur, ꝙ non statur assertioni benemeritorũ iuxta glo. in l. si donatione. C. de coll. quia r̄ndetur ꝙ īmo statur assertioni, qñ non erat p̄hibita donatio: vt per Bar. in l. si fortè. ȷ̄. de ca. pec. vel aliter r̄nderi potest, vt dixi in l. pe. s̄. de of. eius. Obstare vr̄ tex. in d. c. si motu proprio. Sed r̄ndetur vt s̄. ꝙ restringitur in beneficialib. p̄ut loquit̄. ¶ Tertiò fallit in priuilegio ɔcesso per viā legis vel statuti: qa motu proprio ɔcessum vr̄, vt no. Bar. in l. pe. in fin. C. de bo. vac. li. x. & in d. l. pe. C. de pet. bo. subl. Bar. post gl. in auth. quas actiones. col. pe. C. de sacros. eccl. Nam tali casu nō vr̄ ɔcessio facta rōne priuatæ vtilitatis, sed pp vtilitatē publicā, ſm nām legis q̃ fit pro cōi ciuiũ vtilitate. iiij. dist. in c. erit āt lex. Et pari rōne idē vr̄ in priuilegio cōcesso ecclesiæ, vel vniuersitati: vt not. Bald. in d. c. auth. quas actiones.

7 col. fi. † Nā rōne publicæ vtilitatis multa conceduntur, q̃ aliàs nō ɔcederentur, vt latè tradit Ro. in d. l. si verò. §. de viro. in iiij. fal. Et Felin. d. c. nonnulli. in prin. char. vij. vbi ad p̄positũ infert, ꝙ in tali casu vbi agit̄ de vtilitate publica, non præsumit̄ superior motus pp importunitatē petentiũ, sed p̄prio motu, quia mā fauorabilis est: & priuilegiata. & conferunt q̃ tradit Ro. in d. cōsi. 436. col. ij. & ubiicit Ale. hic, ꝙ clausula motu p̄prio, non p̄t p̄bari testibus. vt per gl. fi. in d. c. si motu p̄prio. & ibi Dñic. cũ si. vt tradit Ale. hic. & idem Ale. in ɔſ. cvij. uideret. lib. vij. Fel. in c. cām quę. col. pen. de testa. Et dũ Ale. lītat qđ dcm̄ est de motu p̄prio, tollit retorcutionē.

8 † vt non habeat locũ in his quę respiciunt ordinē litis, qa in talib. habet locũ retorcutio, licet motu p̄prio ɔcessio fcā sit. l. fi. vbi Bar. C. de fru. & li. expen. & posteriores hic sequuntur. adde tamē ꝙ Ale. in l. non tm̄. ȷ̄. de re iu. vr̄ ɔstituere dñiam inter istũ tit. & d. l. fi. hic, dũ inquit, ꝙ specialiter in d. l. fi. rōne ęqualitatis seruandę in iudicio, qđ concedit̄ vni ex litigatorib. habet locũ in alio, & ad hoc facit qđ not. Bart. in l. dies sabbati. C. de iudæ. cũ si. vt Fel. scribit in rub. de rescr. Secus dicit ipse esse in aliis priuilegiis, vt in casu nr̄o hic, vbi hoc statuitur pp retorcutionē in odiũ imperrantis ius nouũ. & iō in casu nostro non cadit lītatio quā tradit Ale. hic. qa retorcutio de qua hic, est concessa in odiũ impetrantis. & ista ratio cessat si motu proprio cōcessio fcā sit, & quia tex. in d. l. fi. vr̄ procedere in ead. cā, & retorcutio hr̄et locum ēt in alia cā, vt declat

9 Ale. in fi. §. donec. C. de iur. del. † Et ad s̄. dicta no. est ꝙ cl'a, motu p̄prio, in p̄iudiciũ tertii, nihil operat̄: vt no. Host. & Ab. post alios in c. cām q̃. de tes. cũ si. vt Fel. ibi scribit, & idē Ale. in cōsi. ccxv. ici. non ob. si dicatur. lib. vij. & Frā. Cur. in ɔsi. 35. super controuersia. col. fi. Itē ꝙ dcm̄ est de retorcutione lītat, ut nō hēat locũ qñ spāli ratione aliqd noui ɔcedit̄ impetrāti: vt no. Bal. in c. j. de rescrip. all. tex. no. in l. fi. de leg. j. vbi tutor qui accipit pupillā in vxorē ɔ̄ p̄hibitionē iuris nō p̄t aliqd cape ex testō dictę mulieris: ipsa tñ nō p̄hibetur capere ex testō mariti. & dictum Bal. sequit̄ Fel. in rub. de rescr. tex. tñ in d. l. fi. parũ facit, qa loquit̄ in pœna imposita à lege, quę non

quæ non dẽt extẽdi ad mulierẽ. quæ cirunuẽta fuit. Sed dictũ Bal.
vr̃ poſſe exẽplificari in iſto caſu, ſi alicui pauperi ex miſericordia
dilatio ad ſoluẽdũ petẽti data fuit, ex eo ꝙ abſque culpa eius inci
diſſet in paupertatẽ. tali. n. caſu nõ vr̃ aliquid imputari cõcedenti
nec impetrãti: & iõ ſpãli rõne nõ vr̃ habere locũ retorcu. vt Bal.
dicit. Et ad hoc facit tex. in l. doli. in prin. in ver. cæterum. ĵ. de ſer.
corr. vbi q dolo ſeruũ recepit, tenetur, ſecus ſi hoc fecerit huma-
nitate, vel miſericordia, vel alia iuſta cã. & hoc mõ dictũ Bal. veri-
ficari põt, & magnã vr̃ hr̃e æqtatẽ. Licet. n. retorcutio fundata ſit
in æqtate, vt dr̃ in l. j. in prin. s̃. e. qñque tñ æqtas vr̃, ſi nõ cõcedat̃,
vt in ſimili no. tex. in l. pe. ĵ. de min. vbi dr̃, ꝙ qñque æqtas eſt, vt pa
cta nõ ſeruentur, licet regulariter debeant ſeruari l. j. in prin. ĵ. de
10 pac. ¶ † Tertiò no. ꝙ ꝯ illũ q impetrauit ius iniquũ hẽt locũ retor
cutio, dato ꝙ ille nõ fuerit vſus tali iure impetrato. Nã in iſto caſu
impetratio valet, & ille q impetrauit vti potuit, vt gl. hic dicit. Se
cus ſi actus ſit nullus. d. l. j. §. fi. s̃. e. & not. Imo in c. cũ oẽs. col. iij. de
ꝯſti. Ale. hic col. ij. iſta tñ reſolõ nõ ſatiſfacit, qa tex. in d. l. j. §. fi. di-
cit, ꝙ verba accipi debẽt cũ effectu. Et ꝙ verbũ ſtatuerit, rẽ pfectã
& ꝯfirmatã ſignificat, & qa conatus nõ nocuit, cũ nullũ habuerit
effectũ iniuria. Iſta. n. verba vñr retorcutionẽ ꝓhibere, qñ ille q im
petrauit nõ ſit vſus iure impetrato, cuius tñ ꝯriũ expſsè dr̃ hic. Iõ
ꝓ veriori reſolõne ꝯſiderãdũ eſt, ꝙ in hoc edicto sũt duo capita.
Primũ eſt in eo q ius iniquũ ſtatuerit: vt in prin. l. dr̃. Secũdũ eſt in
eo q ius iniquũ ĩpetrauit, vt in ver. ſi qs apud eũ in prĩo capite ma
gratus ñ patit̃ retorcutionẽ, niſi illud ius iniquũ habuit effectũ. &
ſi ille in cuius fauorẽ ſtatutũ fuit ius iniquũ, nõ fuerit vſus tali iure
nõ vr̃ ꝙ retorcutio fieri poſſit: qa verba poſita in d. l. j. §. fi. põdera
ta vt s̃. repugnãt. ſed in capite ſecũdo punit̃ ille q obtinuit, vel im
petrauit ius iniquũ & tali caſu delict videt̃ ꝯſummatũ ſola ĩpetra
tione, meritò hẽt locũ retorcutio, dato ꝙ ille qui impetrauit vſus
nõ fuerit: qa impetratio erat ꝓhibita. Facit qđ no. Ale. de ſola im-
petratione q̃ facit impetrãtẽ incidere in pęnã in l. ſi qs maior. C.
de trãſ. col. pe. Et qñ lex loqt̃ de poſtulatione, ẽt in mã pęnali, ſatis
eſt poſtulare, licet vlterius nõ ꝓcedat̃. vt no. Bal. in c. j. col. ij. ver. di
11 cit ſtatutũ. de poſtu. p̃lato. ¶ Quartò no. ꝙ † p ſolã impetrationẽ
reſcripti q̃ritur ius aduerſario, vt tali reſcripto vti poſſit. Nam re
ſcriptũ hẽt vim legis inter partes. ſicut. n. lex dẽt eſſe cõis ĩter oẽs.
c. erit aũt lex. iiij. diſ. ita reſcriptum dẽt eſſe cõe inter partes, vt dñt
Io. An. & doc. in rub. de reſc. Et iõ qđ dr̃ in reſcr. ꝓ illo q impetra-
uit, ẽt hẽt locũ ꝓ aduerſario: vt tradit Rota in ij. deciſ. in ti. de do.
& ꝯt. ĩ antigorib. facit qđ no. Bar. ĩ l. ĩ ſacris. vlt. ĩ fi. C. de ꝓximis ſa.
ſcr. li. xij. cũ ſi. Et iſta ꝯclõ ampliat̃ p iſtũ tex. vt aduerſarius vti poſ-
ſit tali reſcripto, dato ꝙ ille q impetrauit vſus nõ fuerit. Ex quo in
fert̃ ꝙ iſte q ĩpetrauit reſcriptũ, nõ poſſit renũtiare tali reſcripto,
licet vſus nõ ſit: qa ex ſola ĩpetratione vr̃ ius q̃ſitum aduerſario.
Et hoc ꝯ *cõem* opi. q̃ eſt ꝙ impetrãs reſcriptũ illi põt renũtiare an-
teq̃ eo vtatur. vt no. Inn. & Abb. poſt alios in c. ex cõqueſtione.
col. v. de reſti. ſpol. cũ ſi. vt tradit Fel. in rub. de reſcrip. & ĩ caſu iſto
videtur ſpãle in tali retorcutione, qa talis pęna imponit̃ impetrã
ti. Iõ ex ſola impetratione vr̃ ius q̃ſitum aduerſario, & hoc ſtatui
tur in pœnã impetrãtis, quia lex abhorret talẽ impretationẽ.

1 *Procurator de ſpãli mãdato dñi põt ius iniquũ impetrare, & non punit̃. nu. 6.*
2 *Ratihabitio, & mandatum ſpeciale equiparantur.*
3 *Compromiſſum ſi quis fecerit nomine alterius, & ille ratum habuerit, ualebit compromiſſum, licet in eo requiratur ſpeciale mandatum.*
4 *Reſcriptum impetratum à falſo procuratore, an ratificari poſſit.*
5 *Procurator falſus quis dicatur.*
7 *Procuratores appellatione non uenit procurator in rem ſuam.*
8 *Impetrans ius iniquum mediante procuratore, patitur retorcutionem.*
9 *Ratificatio habet locum in delictis.*
10 *Ratificari uidetur impetratio, quæ fuit nulla.*
11 *Procurator ſi ius iniquũ impetrauerit, mitius cũ eo agitur, quã cum tutore.*
12 *Impetratio iuris iniqui facta à tutore, an noceat pupillo, & nu. 21.*
13 *Mandato generali non uenit, quod à procuratore fieri poſſit illud propter ꝙ dominus in pœnam incideret.*
14 *Dominus an teneatur ex eo, ꝙ impetratio facta à procu. generali non ualeat.*
15 *Impetratio facta nomine domini, illo non ratificante, uidetur actus habere locum in ipſo procuratore & nu. 16.*
17 *Procurator qui cum ſpeciali mandato exercuit uſuras, an ipſe ad reſtitutionem earum teneatur.*
18 *Proxenetæ, & notarij, dantes operã contractib. illicitis, pari pœna puniunt̃.*
19 *Procurator qui impetrauit, uidetur retorcutione contra dominum.*
20 *Perſona loquentis ſicut non includitur in generali ſermone, ita non uidetur includit perſona ad quem ſermo dirigitur.*

1 §. Si procurator. ¶ Noto † ꝙ procurator de ſpãli cõ-
miſſione dñi põt ius iniquũ impetra-
re, & nõ punitur, qa talis impetratio valet de iure. Secus eſt in de-
lictis, in quib. ꝓcurator punit̃. l. nõ iõ minus. C. de accu. Et ita dicit
Ang. hic, q ex hoc infert, ꝙ procurator ſpecialiter conſtitutus ad
impetrandum veniam pro reo læſæ maieſtatis, quia impetratio
valet: procurator non patitur pœnã infamiæ, & ſic nõ hẽt locum
quod dr̃ in l. quiſquis. §. deniq;. C. ad leg. Iul. maie. & ſequitur Ale.
in prin. hic. Sed aduertendum eſt, quia iſta illatio quã facit Ang. &
ſequitur, nõ vr̃ rectè procedere: quia hic impetratio non eſt ꝓhi-
bita: iõ procurator non incurrit pœnam: ſecus vr̃ in l. quiſquis. §.
denique. vbi pœna infamiæ imponit̃ ſine via his q pro reis in cri-
mine læſę maieſtatis interuenire tentauerint, & ſic patet ꝙ termi
2 ni non ſunt pares. ¶ Secundò not. † ꝙ ratihabitio & mãdatũ ſpe-
ciale æquiparant̃, & iſta eſt lex hic pro cõi opi. q̃ hẽt ꝙ ratihabitio
æqparatur mandato ẽt in requirentib. ſpãle mandatũ, & no. Ang.
in l. licet. in prin. ĵ. de iud. Bal. per illum text. in l. qđ ſi de ſpãli. ĵ. de
mi. & idem Bal. in l. ſi maritus. C. mã. cum ſi. vt tradit Ale. in conſ.
3 lxxvij. viſo. col. v. li. v. Et ex hoc inferri p̃t, ꝙ † ſi quis fecit cõpro-
miſſum noĩe alterius, & ille ratũ habuerit, valebit cõpromiſſum, li
cet in eo reqratur ſpãle mãdatũ. c. p tuas. de arbi. vbi Ab. in ij. no.
4 ¶ † Tertiò no. intelligẽdo tex. hic in reſcriptio impetrato, vr̃ tex.
hic ꝙ reſcriptũ ĩpetratũ à falſo ꝓcuratore ratificari põt. Nam dr̃
5 falſus ꝓcurator ille, † q hẽt gñale mãdatũ, in caſu in quo ſpãle req-
rit̃, vt no. Bal. p illũ tex. in c. nonnulli. col. pe. in ver. ibi, nõ valeat. de
reſcr. Et hoc vr̃ ꝯ *cõem* opi. q̃ hẽt, ꝙ reſcriptũ impetratum à falſo
procuratore ratificari non p̃t: vt no. Inno. in c. ex parte decani. in
fi. de reſcr. & Ab. poſt gl. & alios ĩ d. c. nõnulli. §. j. col. ij. cũ ſi. Mod.
hic rñdent, ꝙ ratificatio non p̃t fieri in fauorẽ, & commodum ra
tificãtis, ꝓut Inn. & doc. loquuntur. Sed q̃tũ ad dãnum, & p̃iudi-
cium ratificantis, fieri p̃t, vt hic, vbi ratificans incidit in pęnã. Et ad
hoc facit qđ no. Bar. in l. ſi fundus. §. j. ĵ. de pig. & no. p gl. in rła, ra-
tũ. de reg. iur. in vj. vbi qs ratificare p̃t in p̃iudicium eius id qđ aliàs
ratificare nõ p̃t. & ad hoc ẽt facit qđ dr̃ de proceſſu facto cum fal-
ſo procuratore q ratificare põt in p̃iudiciũ, & nõ in fauorem, vt
dicunt Vltram. quos Bar. refert in l. ſi tutor. C. in quib. cauſis in in-
teg. reſt. non eſt neceſ. Bar. tñ ꝯriũ, p gl. in l. ſi mater. §. hoc iure. vbi
ẽt Bar. ĵ. de excep. rei iud. Sed tñ aduertendum eſt, qa ſi actus erat
nullus, retorcutio non poterat hr̃e locum. l. pe. §. fi. s̃. eo. Præterea
non conſonat ꝙ quis velit actum in p̃iudicium eius ratificare, &
etiam non videt̃ ꝙ hoc fieri poſſit: quia cùm ratificatio mandato
æquiparetur. l. fi. C. ad Maced. non videtur ꝙ idem actus ꝓ parte
approbari, & pro parte reprobari poſſit, l. cum quærit̃. ĵ. de admi.
tut. & facit quod no. Bar. in l. Aurelius. §. idem quæſiuit. de lib. leg.
Vnde aliter dicendum eſt, ꝙ cõis opi. allegata in ꝯrium, hẽt locũ
qñ quis malitioſe allegauit ſe procuratorem, qñ reſcriptum impe
trauit, tali caſu non poteſt impetratio ratificari. Secus ſi bonafide
hoc faciat: quia tunc ratificari poteſt, vt notabiliter voluit Bart. in
l. Iulianus. § fi. in v. q. ĵ. quia ſatiſ. cog. Et ita videtur in caſu iſto: qa,
cum hẽret mandatum gñale, & impetrauit reſcriptum, vr̃ feciſſe
bonafide quia reſcriptum eſt modici p̃iudicii: vt no. Bart. in l. pe.
C. de diuer. reſcr. & ideo in reſcripto non p̃ſumitur dolus; vt eſt
caſus in c. accedens. de crimi. falſi. & quia nõ vr̃ oĩno falſum illud
qđ caret primordio veritatis. l. cum filius. §. hæres. de leg. ij. ibi, nec
in totum falſum videri quod primordio. veritatis adiuuaretur.
6 ¶ Quartò not. † ꝙ procurator qui cum ſpeciali mandato ius ini-
quũ impetrauit, non patitur retorcutionem, eodẽ mõ qñ dñs ra-
tificat, vt hic hr̃. Et idẽ ſi dñs ſcit & patitur procuratorẽ impetra-
re: vt dñt Mod. hic. Et ad hoc eſt deciſio in terminis Bal. in l. ij. ĵ. de
noxa. vbi expreſsè dicit, ꝙ ꝓcurator facit dñm incideretur pœnã
licet nõ hẽat ſpeciale mandatum ſi dñs ſcit & patitur: Secus eſt in
procuratore in rem ſuam, q indiſtincte tenetur. Et ex hoc videtur
7 ꝓbari, ꝙ † appellatione ꝓcuratoris non veniat ꝓcurator a in rem
a ſuam, qa nõ eſt ꝓpriè procuratore, non hẽt locum in procurato-
re in rem ſuam: vt no. Bal. in l. qui ſtipendia. C. de procu. in prin. cũ
8 ſi. vt tradit ibi Alex. ¶ Quinto no. † ꝙ impetrans ius iniquum me
diante procuratore, & ſic per alium. patitur retorcutionem per
illam rõnem: q per alium facit, per ſeipſum facere vr̃, vt in reg. qui
alium. de reg. iur. in vj. cum ſi. declarando vt dixi in l. is damnũ dat.
de regul. Et an hoc habeant locum ꝓprie, dixi in l. ſi quis id, quod
s̃. tit. j. Et hoc quod dcm̃ eſt, dicit Alex. hic procedere, niſi verba
deſinarent pſonalitatẽ: qa tunc actus p alium expediri nõ poteſt.
l. j. §. ne aũt. ver. ſi nõ talis. ĵ. de cal. tol. Et quod no. Bar. in l. p hanc.
alias incipit, iubemus. in fi. C. de eroga. mil. anno. li. xij. cum ſi. vt p
Alex. hic. & adde ꝙ hoc declarari dẽt non procedere in actu non
p̃iudiciali, in quo licet verba notarent perſonalitatem, tamẽ actus
ab alio expediri p̃t: vt no. Car. p illum tex. in cle. pen. in §. nos ita-
que in xx. no. de iureiu. & de his plenius ſcribit Fel. in c. fi. §. his au-
tem. de of. del. ¶ Sextò not. ꝙ ratificatio hic hẽt locum in iſto edi-
9 cto, in quo agit̃ de quaſi delicto, & non mirum, † qa ẽt in delictis
hẽt locum ratificatio. l. j. §. deieciſſe. de vi & vi arma. in c. cum ad
ſedẽ, de reſti. ſpol. cum ſi. vt dixi in rła, ſp q non prohibet. ĵ. de reg.
iur.

ADDITIO.

a ¶ Procurator. Adde Bal. in l. j. v. q. j. q. principalis. C. de actio. & obl. & in l. qui ſtipẽdia. verſ. bene facit ad ſtatutum. C. de proc. Io. de Pra. in l. j. infra. eo tit.

10 iu. ¶ † Septimò no. hic ꝙ ratificari vr̄ impetratio q̄ fuit nulla. ꝯ regulā quā ponit Bar. in l. obseruare. in fi. ś. de of. procō. vbi dicit, ꝙ ratihabitio non firmat ea q̄ sunt nulla. & idē tradit Pet. de Anc. in consi. cxxiij. vnus ex procuratō. Sed rn̄deri p̄t, vt no. dicit Bar. in d. l. obseruare. in pe. opp. ꝙ actus nullus non pōt ratificari, ita ꝙ valeat à tpe quo factus nulliter fuit. Sed bene ratificari pōt, vt valeat à tpe ratificationis. & sequitur Alex. in consi. 88. viso. col. pen. lib. v. & dixi in d. l. semp. col. iij. & ēt pōt dici hic, ꝙ impetratio non fuit
11 nulla, vt inferius dicā. ¶ Octauò not. † ꝙ mitius hic agitur cum procuratore, q̄ cum tutore: quia procurator q cū spāli mandato impetrauit, nō tenet ipse, secus est in tutore: qa ipse tenet, & non principalis. & hoc est ꝯ rr̄am q̄ hr̄ in l. ꝑcurator q ꝑ euictione. ȷ. de ꝑcu. cū his q̄ ibi in gl. dn̄r. nam illa rr̄a hēt locū in ꝯctib. tex. hic spāliter ꝓcedit in isto casu, dicit Bal. hic in ij. no. ¶ Nonò no. quòd
12 impetratio † iuris iniqui facta à tutore nō nocet pupillo. facit tex. in l. meminerint. in fi. C. vn̄ vi. in l. neque interdicto. ȷ. de reg. iur. in ꝯrīū facit text. in l. polla. C. de his, quib. vt indig. & in l. illud. §. fin. infra de euictio. Sed restringitur vt per Bartol. in l. dolo tutoris. ȷ. si quis om. cā test. & in l. j. §. si quis iurauerit. ȷ. si quis ius dicen.
13 nō obtē. ¶ Decimò, & vlt. no. † ꝙ in gn̄ali mādato venit non, qđ à procuratore fieri possit illud pp qđ dn̄s in pœnā incideret. facit tex. in l. si pr̄. ȷ. de his, q̄ in fraud. cred. in l. iiij. in prin. ȷ. ad Maced. cū si vt tradūt latè Moder. in l. si ꝑcurator. ȷ. de condi. indeb. & eorum dictis adde Bal. in consi. cccvij. factū super quo. lib. ij. & in ꝯsi. xcix. decreto dn̄i cancel. col. ij. lib. iij. Ant. de But. in consi. lxvij. in facto proponit. & in consi. lxxiiij. prima facie. Imo. in consi. lxxvj. visis. & in consi. lxxiiij. visa locatione. in fi. Rom. in consi. lx. mādatū. in ꝯsi. ccxli. spectabiles dn̄i. col. pen. & ī ꝯsi. cxx. circa primū. col. iij. Ale. in ꝯsi. cxxvij. pulchrè rn̄det. col. pen. lib. iiij. ¶ In gl. in verb. ne solum. ibi, ipse aūt tenet, Bar. hic primò vr̄ transire cū gl. sed in fi.
14 postea illā reprobat, † quia non vr̄ ꝙ ꝑcurator ipse teneatur ex eo ꝙ impetratio fcā à ꝑcuratore gn̄ali non valet: iō retorcutio non hēt locū. l. j. §. fi. ś. eod. & qa solum in duob. casib. habet locum retorcutio, si ꝑcurator spāis sit, vel secuta ratificatione, vt hic dr̄, ergo in aliis casib. non vr̄ hr̄e locum, vt latius tradit Alex. post alios hic, quos refert, & posteriores sequuntur. Sed aduertendum est: qa fundm̄ Bar. & doct. ꝯ gl. euitari p̄t negādo, ꝙ impetratio facta à ꝑcuratore gn̄ali sit nulla, qa cum ratificari possit, vt hic dr̄: ergo datur intelligi ꝙ nō est nulla, qa actus nullus ratificari nō p̄t. c. auditis. de elect. no. Bar. in d. l. obseruare. in fi. Secdò p̄t rn̄deri, vt dixi in §. præcedenti, ꝙ tex. in l. j. §. fi. ś. e. loquitur in primo capite, dum ponderat ibi verbū, statuerit. Secus vr̄ in ij. capite, de quo agitur in isto casu, in quo sola impetratio punit: vt hic colli̇r, & in d. l. j. §. si qs. ibi aliquid noui iuris obtinuerit. & in l. iij. in prin. ś. eo. ibi, impetrauerit. & in isto ij. capite nō requiritur ꝙ impetratio habuerit effectum: qa hēt locū retorcutio dato ꝙ impetrans vsus nō fuerit. d. l. iij. in prin. Non ob. ꝙ impetratio fcā sit noīe dn̄i, qa rn̄detur vt gl. hic dicit, ꝙ satis est, ꝙ alius vtat, vt patet hic in tutore, q tene
15 tur & tn̄ noīe pupilli impetrauit. Vel ij. rn̄deri p̄t, ꝙ † impetratio fcā noīe dn̄i, illo non ratificante, vr̄ actus hr̄e locū in ipso ꝑcuratore. l. si absentis. C. si cer. pe. Non ob. ꝙ solū in duob. casib. hēat locū retorcutio, qa verum est respectu. dn̄i, ꝓut tex. loquit. Sed non excludit ꝑcurator de quo agitur. Non ob. ꝙ ꝑcurator in rē suam tenet, vt hic dr̄: ergo secus vr̄ in procuratore simplici: quia p̄t rn̄deri ꝙ procurator in rem suam semp tenetur, quia cā propria est.
16 † Sed procurator simplex, tenet dn̄o non ratificante. Non ob. ꝙ offim̄ procuratoris non dēt eē sibi dānosum. l. si seruus. §. qđ verò. ȷ. de furtis. l. videlicet. ȷ. ex q. ca. ma. qa illa rr̄a nō hēt locū in ꝓhibitis. l. j. §. quoties. de vi & vi arma. & qa procuratori imputari pōt, qa excessit fines mādati. Vltimo non ob. si dicatur, sicut ille q impetrauit patit retorcutionē, licet vsus nō fuerit, vt hic dr̄ in prin. l. pariter vr̄ q̄n procurator gn̄alis impetrauit noīe dn̄i: quia dn̄s ratificare pōt, & sicvti si noluerit, vr̄ ꝙ patiatur retorcutionem. Sed rn̄detur ꝙ termini non sunt pares, quia ille qui impetrauit fecit ꝯ edictum, ideo hēt locum retorcutio licet non vtat: q̄ ratio cessat q̄n procurator gn̄alis pro dn̄o impetrauit, qa dn̄o nihil imputari p̄t. Et q̄n ipse dn̄s impetrauerit, licet vsus non fuerit, valet impetratio. Secus est in impetratione facta àprocuratore gn̄ali, quę nō valet in effectu, nisi ratificetur, & domino nihil imputari potest. Et ex his vr̄ ꝙ opi gl. quæ cōiter damnatur, defendi potest. ¶ In ea. gl. ibi. quod in tutore secus. quia dn̄s impetrat sine voluntate dn̄i, & est loco dn̄i l. interdū. §. qui tutelā. ȷ. de fur. secus vr̄ in ꝑcuratore, qui nihil facere p̄t absque voluntate dn̄i. Et ex hac rōne inferri
17 vr̄ ꝙ †, ꝑcurator q cū spāli mādato dn̄i exercuit vsuras, ꝙ ipse ad rōnem earū non teneatur: secus vr̄ in tutore, vel curatore. & ita Pau. de Ca. hic in prin. cōcludit. alleg. gl. xlvj. dist. in c. si. In ꝯtrarium facit gl. in l. si sciēte. ȷ. de partic. q̄ dicit ꝓxenetā teneri ad restōnē vsurarū. & Bar. ibi seqtur. & idē Bar. in l. j. §. incidit. in fi. ȷ. ad Turp. & not. Ang. p illū text. in l. j. C. vt nemo ad suū pat. lib. xj. vbi dicit
18 † ꝙ ꝓxeneta & notarii dantes operā ꝯctib. illicitis, pari pœna puniuntur, sicut principales. cum si. vt per Ale. hic, q infert ꝙ Pau. de Ca. malè dicat. & idē cōcludit esse in notario, qa ēt ipse tenet de cōtractu vsurario, de quo fuit rogatus. & de notario plenius scribit Io. de Ana. in c. Michael. col. fi. de vsuris. Fel. aliqđ scribit in c. si aduersus de hær. Sed in p̄dictis aduertendū est, qa cōsonat ꝙ notarius dēat puniri sicut ꝓxeneta q fuit medius & instigator delicti, non sic vr̄ notario q post cōclusionē factā est reqsitus, quo casu vr̄ pstare auxilium, & fauorē post actū, quo casu mitiori pœna dēt puniri. vt no. Bar. in l. in furti. ś. ope. ȷ. de fur. Ant. de But. in c. v. col. ij. de of. del. cū si. vt dixi ibi, & qa notario aliæ pęnę imponūtur à iure, vt no. in c. imperialē. §. callidis. & ibi Bal. de prohi. feudi aliæ. p Fed. & idem Bal. in l. ij. C. de euic. cū si. vt p gl. Io. de Ana. in d. c. Michael. & iō nō vr̄ ꝙ ēt hac pœna dēat teneri, vt cogatur restituere qđ nō habuit. Secdò qđ fortius est, nō vr̄, ꝙ ꝓxeneta, nec ꝑcurator, nec similes teneant ad restōnē vsurarū, q̄ ad eos non ꝑuenerūt, & hoc in foro cōtentioso. Sed in foro cōscientiæ intelligi p̄nt doct. ś. in locis allegatis p Alex. hic, vel saltē vr̄ dicendū, ꝙ p̄dicti in subsidiū teneantur, q̄n principalis q vsuras percepit, non sit soluendo, vt dn̄t Hos. Io. An. & Ab. post alios in d. c. Michael. in fi. Tertiò dū Ale. hic alle. l. j. C. vt ne. ad suū pat. lib. xj. vbi dicit ꝓbari f̄m Ang. ibi, ꝙ ꝓxeneta & notarij ꝑ cōtractu illicito eadē pęna teneant, qua principales ꝯhentes. nā ille tex. nō vr̄ probare hoc qa alia pęna imponit ibi notario, & alia imponitur principalibus ergo nō parificantur. Sed pōt ad hoc rn̄deri, ꝙ ibi in illo casu maior pœna imponitur notario, quā parti, qa notario pœna publicationis omniū bon. impon. t, & parti si nobilis sit, pęna librarum cētum auri: ergo in illo casu æquiparatio vr̄ bn̄ ꝓcedere à fortiori inter partē, & notariū. Sed alio respectu ille tex. parū facit, quia vt patet, ibi loquit in casu spāli, in quo agitur de interesse reipublicæ, vt colligitur ibi, ꝑsonæ quæ ꝯ publicā vtilitatē. ¶ In ead. gl. in fi.
19 Bar. & doc. tenēt, ꝙ † procurator q impetrauit ēt ipse vtatur retorquutione ꝯ dn̄m. Et hoc declaratur vt p Ale. hic. & in fi. dū dicit ꝙ rō. l. inquisitio. cessare vr̄. Dicatis ꝙ immo rō d. l. inquisitio.
20 cessare nō vr̄: qa † sicut in gn̄ali sermone non includitur ꝑsona loquētis. d. l. inqsitio. ita non vr̄ includi ꝑsona eius ad quē sermo dirigitur. l. j. ś. de sena. & in l. q hr̄di. §. fi. de ꝯd. & dem. iō videtur ꝙ mādatū factū ꝑcuratori, ꝙ impetraret cōtra oēs, intelligitur cōtra oēs alios, nō ꝯ ipsum ꝑcuratorē ad quē sermo dirigitur. ¶ In
21 gl. in verb. coerceet, ibi, quatenus vtitur. cōclusio gl. est, † ꝙ ꝑ iure iniquo qđ tutor impetrauit, tenet pupillus, quatenus ad eū ꝑuenit, vt Bar. & doc. *communiter* hic dn̄t. Reiecta opi. Ful. & Ale. hic cōcludit, & posteriores sequuntur. Sed aduertēdū est, primò circa gl. dū dicit, ꝙ pupillus tenet quatenus vtitur. Nam hoc dictum primò intelligi p̄t, ꝙ vtatur mediante ratificatione, & tunc pupillus in totū esset obligatus, vt hic dr̄. & hoc intelligitur q̄n factus sit maior. iuxta l. fi. vbi Bar. C. si res alie. pig. da. sit. Secundò intelligi pōt gl. ꝓut doct. dn̄t, q̄n factus sit locupletior. Nō ob. huic cōclusioni tex. hic dū inqt, ꝙ ipse tutor vel curator coercetur, quasi velit ꝙ pupillus nō teneatur, qa verū est, qa ipse nō tenetur ex ꝑsona sua, quia ipse nō īpetrauit, nec ratū habuit. Sed tn̄ accidētaliter tenetur in eo in quo factus sit locupletior, & hoc nō negatur hic. Secundò nō ob. ꝙ sola impetratio attendat, & vsus nō cōsideratur, quo mediante qs efficitur locupletior, vt hic in prin. l. dr̄: quia uerum, ꝙ in eo q impetrauit nō cōsideratur vsus, secus vr̄ in eo q non impetrauit, vt in pupillo, in quo vsus attēdit, quo mediante factus sit locupletior. & cōclusio gl. hic verissima vr̄, qa pupillus non tenetur ex isto edicto: sed cōueniri p̄t in eo, in quo inuenitur locupletior. l. j. §. j. ȷ. de auc. tut. ibi, pupillam nō teneri, sed in quantū locupletior fcā sit, dandam actionem. ad idem tex. in l. pupillus. e. tit. vbi Bar. & in l. fi. de vsuc. ꝓ emp. ad idē text. in l. iij. in prin. cōm. in l. Iulianus. §. idem Iulianus. ver. sed & cum in facto. ȷ. de act. emp. in §. si autem. insti. quib. alie. licet vel non.

1 *Retorcutio non solùm conceditur contra illum qui lęsus fuit, sed etiam omnibus alijs competit.*
2 *Legis pars, secundum aliam intelligitur.*
3 *Impetrans ius iniquum in certa quantitate expressa, non patitur retorcutionem in maiori summa.*
4 *Ius iniquum si quis impetrauerit contra debitores suos, intelligitur de debitoribus, qui erant tempore impetrationis, & non de futuris.*

1 §. **Hæc pœna.** ¶ Noto ibi, nō solū eo postulāte, † ꝙ retorcutio nō solū ꝓcedit ꝯ illū q lęsus fuit sed ēt oīb. alijs ꝯpetit. & ad hoc facit rō gn̄alis q̄ ponit in l. j. in ver. qs. n. aspernabit. ś. e. & j. dis. in c. j. & no. p gl in l. j. in prin. dū inqt, patere legē quā tu ipse tuleris. ś. eo. & spāliter facit tex. in l. ij. §. sed si agāt. ȷ. de iud. vbi legati si agant ꝯ vnū ab oīb. conueniri p̄nt. Et ista cōclusio ēt principaliter probatur in l. ratas. C. de rescin. vendi. vbi ille qui læsus non fuit, vtitur retorcutione. Sed quia articulus est disputabilis, prædictis rn̄deri pōt. Primò ad tex. hic glo. respondet, ꝙ intelligitur quādo impetrauit cōtra oēs, licet solùm vsus fuerit cōtra vnū. Non ob. ꝙ ista solo vr̄ diuinare, qa talis impetratio sua detur ꝙ pœna commensuretur delicto, vt dicit tex. in c. quæsiuit. in fi.

in fi.de his quæ fi.à ma.par.cap.Et q̃d dr̃ hic de leso, intellr̃ actu,
& re ipsa, alii aũt oẽs lesi ẽt dñr aptitudine.qa impetratio fuit ge-
neralis ꝯ omnes,& in oĩb.potuit hr̃e locum.Nõ ob.rõ gñalis.q.s̃.
ponderatur:quia põt rñderi,ꝙ imo hoc edictum loquatur in iu-
re nouo statuto,vel impetrato ꝯ aliquem:vt collr̃ ibi,in aliquem
noui iuris statuerit in l.j.s̃.eo.in prin.& in §. si quis apud.Nõ ob.
l.ij.§.sed si agant.quia loquit̃ in priuilegio quod facilius tollitur.l.
eius militis.§.militia missus.d̃ test.mil Nõ ob.tex ĩ d.l. ratas.qa rñ-
det,ꝙ ĩtellr̃ s̃m qd̃ gl. hic dicit videlicet qñ ĩpetratio erat facta ꝯ
oẽs.Scd̃ò rñdet,ꝙ tex.ibi intellr̃ hoc mõ;ꝙ retorcutio fiat à fisco
si ius nouũ impetratũ sit ꝯ fiscum,& à priuato si ꝯ priuatũ. & ita
rñdet Alb.post Cy.in d.l.ratas.Et tenẽdo istã partem quam Mod.
dñt verissimam post Fulg.ꝙ retorcutio fieri possit à quocũque,
dato ꝙ non sit læsus. Ad tex.q efficaciter in ꝯriũ facit in d l j. §. si
quis apud.ibi,aduersario eius postulante.rñdent Ful. & Mod. ꝙ
tacito auctore,hoc idem dñt,ꝙ verbũ illud aduersario postulan-
te,non intellr̃ de aduersario ꝯ quem ius nouũ impetratum fuit:
Sed de aduersario quocunque,qui petat retorcutionem sibi fieri.
Et sic ẽt ille qui non fuit læsus dr̃ aduersarius, quia assumit litem
retorcutionis.Et ista rñsio vr̃ probari ex eo ꝙ ẽt in primo capite
silr̃ dr̃ aduersario postulante. & clarũ ibi vr̃ ꝙ non põt intelligi
de aduersario ꝯ quem ius nouum impetratũ sit, qa ibi in primo
capite magr̃atus fecit statutũ gñale,quo casu nullũ vr̃ aduersariũ
habuisse,sed dr̃ aduersarius respectu retorcutionis. Et ita etiam
2 in secundo capite dicta verba debent interpretari: † qa vna pars
legis s̃m aliam intellr̃.l.vtrum.j̃.de pe.hær.facit tex.in l.qui filiab.
in prin.de leg. j. & ista rñsio confirmari potest: quia aduersarius
dr̃ etiam añ litem inchoatam.insti.de pe. te,litig.§.fi.ibi,aduersa-
rius in ius vocandus est. Sed etiam ista rñsio non satisfacit, quia
falsum est,quod pro magno fundamento.s̃.præsupponitur,ꝙ in
primo capite edicti non esset aduersarius: quia immo statutum
ibi non fuit factum à magr̃atu gñaliter,vt s̃.dictum est,sed ꝯ p̃so-
nam,vt colligitur ibi, in aliquem noui iuris statuerit. Vnde ille ꝯ
quem ius nouum statutum fuit,dr̃ aduersarius, & ibi aduersarius
de necessitate intellr̃ pro illo ꝯ quem ius nouum statutum fuit.
ergo pariter in alia parte ita intellr̃, & sic argũ.s̃.factum. retor-
quetur.Et quia illa verba,aduersario postulante,vñr p̃supponere
ꝙ aduersarius esset ante illam postulationem, & iõ ibi efficaciter
probatur communis.opi.pro qua facit tex.in l Fu.cinius.§.quod
si aduersus.in ver.vtrum ergo,in fi.j̃.ex quib.cau.in pos.ea. quem
tex.hic Alex.adducit.& prius illum allegauit Alb.hic.& in d.l. ra-
3 tas.& retenta cõi opi.infert Bar ad.q.& concludit,ꝙ ille qui im-
petrauit ius iniquum in certa quantitate expressa,non patit̃ retor
cutionem in maiori summa:secus si impetratio facta simplr̃, qa
retorcutio erit gñalis.& doct. simplr̃ sequuntur. Sed ꝯ istam di-
stinctionem facit,quia aut consideramus effectum læsionis,pro-
ut gl.hic dicit,& tunc quatenus quis læsus repit,dẽt hr̃e retorcu-
tione:quia limitata causa,limitatum effectum producit.l.in agris.
de acq.re.do.prout arguit Paul. de Cast. hic. Et s̃m istam rõnem
non videtur esse ius in quantitate exp̃ssa, vel ꝙ impetratio facta
sit simplr̃,ex quo effectus læsionis attenditur. aut consideramus
potentiam læsionis,vt in l.iij.in princ.s̃.eo. & hic etiam distincte
vr̃ locus torcutioni.vt concludit Alb.in l.j.in princ.col.[illegible]
item quæro impetraui.s̃.eo.Et vlterius ꝙ expressio nihil operet̃,
4 facit quia † si ergo impetraui ius iniquum ꝯ debitores meos,in-
tellr̃ de debitorib.qui erant t̃pe impetrationis,& non de futuris,
vt tenent Bar.& doc.in §.illud. j̃.eo. Et tali casu paria sunt expri-
mere debitores qui erant t̃pe impetrationis,vel non exprimere,
quia non veniunt nisi illi,qui erant tp̃s impetrationis, qui erant
certi siue exprimerentur,siue non.ita ergo pariter vr̃ in quantita
te.Doctrina Bar.saluari potest qñ quis erat debitor in magna quã
titate puta in mille,& impetraret ius nouum pro parte, puta pro
centũ.nã tali casu impetrans manifeste vr̃ moderare voluisse læ-
sionẽ:itavt nõ patiatur retorcutionẽ,nisi in quãtitate expressa,si
aũt petat simplr̃ ius nouum:tũc pro tota summa videtur inferre
læsionem,& respectu totius summæ habebit locum retorcutio.

1 *Retorcutio quæ datur contra principalem qui ius iniquum,impetrauit, vt nul-*
lus debitor vtatur exceptione contra eum,etiam competit contra fideius-
sorem,in negotio in quo fideiussit.
2 *Delictum rei principalis,nocet fideiussori.*
3 *Princeps an possit auferre exceptionem pacti de non petendo.*
4 *Princeps an possit auferre exceptionem pacti de non petendo.*
5 *Exceptio dicitur defensio.*
5 *Exceptio de iure naturali essentialiter.*
6 *Papa potest tollere exceptiones rationabiles per rescriptum.*
7 *Papa potest sine causa ius quæsitum vni ecclesię auferre in beneficialibus.*
8 *Priuilegio si concedatur alicui,ꝙ contra eum quis vti non possit exceptione,*
an intelligatur etiam de peremptoria,& nu.9.
10 *Exclusus vt non possit opponere exceptionem,etiam exclusus videtur vt of-*
ficium iudicis implorare non possit.
11 *Exceptio semel quæsita fideiussori,quando non possit auferri.*
12 *Retorcutio quando fit ꝑ importunitatem iuris iniqui,ille retorcutio habet lo-*
cum non solum pro actionib.quæ competebant tempore impetrationis,sed
etiam pro alijs quæ in futurum competerent.
13 *Delictum principalis non tollit exceptionem quæsitam fideiussori.*
14 *Reus principalis,quando habet exceptionẽ & non fideiussor,potest fideius-*
sor conueniri non excluso principali.

1 §.Si is pro quo. ¶†Primo no.ꝙ retorcutio q̃ dat̃ ꝯ prĩ
cipalẽ,q ius iniquũ impetrauit, vt nul-
lus debitor vtat̃ exceptione ꝯ eũ,ẽt competit ꝯ fideius.in negotio
in quo fideiussit.facit tex in l.&. hæredi.§.fi.j̃.de pact.in l.exceptio
nes q̃.§.rei.de exc.& iõ si petatur executio ꝯ fideiussorẽ licet alias
fideiussori ꝯpetat exceptio cedẽdarũ actionum.l.ij.§.sed cũ.C.de
fideiu.l.fideiusso.j̃.eo.ti.in isto casu non poterit talem exce. obii-
cere,cum hoc p̃cedat absque culpa fideius.Sed facto rei principa
lis datur fideiussori actio mãdati ꝯ principalẽ. Secus vbi culpa fide
ius.imputari p̃t,vt hic,qñ fideiu. ipse ius iniquũ impetrauit, vt hic
in fi.dr̃.& facit tex.in l.exceptione.j̃.de fideiu.in l.si fideiussor. §.j.
in l.si procuratorem.§.si ignorantes.j̃.mã.& no.Bal.in l. constõ-
2 nib.C.de vsu.cum si.vt tradit Alex.in cons.ccxix.cõm lib.ij. ¶†Se-
cundò no.ꝙ delictum rei principalis nocet fideiu.secus est eꝯ, vt
hic facit tex.in l.mora,de verb.ob.in priu.in l.si à te.§.fi.j̃ de exce
pt.rei ind.& hoc idẽ comprobat̃ p tex.l.&. hæredi § fi.j̃.de pact.vbi
conuentio debitoris prodest fideius.secus eꝯ.l.fideiussoris aũt. e.
tinã faci ius factum principalis porrigitur ad fideius.qui accesso
rie venit,[illegible] quod per manus.j̃.de iu.cod.in l.ex pupillari. j̃.
3 de vul.& pup.¶†Tertiò no.s̃m Pau.de Cast.& Alex.hic, ꝙ prin-
ceps auferre p̃t exceptionem pacti de non petendo,prout gl. exẽ
plificat hic.Et non ob.ꝙ talis exceptio vr̃ de iure nãli l.pe.in prin.
j̃.de pac.cui iuri nãli etiam princeps nõ vr̃ ꝙ derogare possit, vt
no.in l.fin.C.[illegible] & in c.q̃ in ecclesiarum.de const.quia Ale.rñ-
det ꝙ immo exceptiones sunt de iure ciuili qa excludũt actiones
quę sunt de iu.ci.vt no.Bar.in l.ex hoc iure.in fi.s̃.de ius.& iu.Sed
4 ista sol.dubitabilis videt̃.†qa exceptio dr̃ defensio.l.si qdẽ.§ si qs.
C.de exce.l.ij.C.de in et [illegible] in c.signauerũt.d̃ except.& defen-
sio ẽ de iure nãli.c.pastoralis de re iu.& iõ Ab.in rub.ex de exce.
5 cõcludit †ꝙ exceptio sit essentialr̃ de iu.naturali,sed q̃ ad formã
est de iu.ci.& idem Abb dicit in rub.de ap.Nõ ob. rõ Bar in d l.
ex hoc iure:qa p formali rõne cõsiderandũ est, ꝙ exceptio est
exclusio actionis qa tẽdit ad ĩpugnãdũ actionẽ,vt dr̃ ĩlli.de exce.
ĩ prin.Et vlterius ẽt ꝯcludit intentionẽ.l.ij.de exce respũ actionis
hic respicit formã,& isto respũ põt dici de iu.ci.sed respũ intẽtio
nis,q̃ cõcurrit cũ actione dr̃ de iu. naturali:qa exclusio intentio-
nis erat añ ius ciuile,sicut petitio erat añ actiones: quia manu re-
gia oĩa expediebant.l.ij.in prin s̃.de ori.iu.Sedò p̃dicto gl.est tex.
6 in c.ex parte.el.ij.de of.del.vbi Papa p eius rescriptum põt tolle-
re exce.rationabiles,& hoc intellr̃ qñ apparet de voluntate prin-
cipis.Secus si simplr̃ dicat̃ nullo obstãte exceptione, qa tunc ex-
ceptiones ltĩmæ nõ tollunt̃,vt no.p gl.in d.c.ex parte.cũ si.vt dixi
ibi.Tertiò ad illud ꝙ exceptiones ltĩmæ sunt de iure nat. & nõ vr̃
ꝙ tolli possint,rñdet ꝙ ex cã ẽt ius naturale põt tolli:vt no. Ang.
in l.si sic.de leg.j.Alex.in l.q̃ mulier.j̃.sol.ma.Alb.in l. oẽs q. col.
pe.C.de epi.& cle.& tradit Nell.in [illegible] ¶Successiue s̃m gl.
hic requirit,ꝙ princeps hoc faciat ex certa sciã & cũ cl̃a nõ obstã
te de q̃ Ale.hic plũ refert,& finaliter ꝯcludit s̃m magis communem
opi.ꝙ aut tractat̃ de modico p̃iudicio,& cl̃a ex certa sciã sufficit:
aut agit̃ de graui p̃iudicio alterius,& tunc reqrit̃ ẽt cl̃a non ob-
stãte.& idẽ Alex.i cõsi.ij.visis codicillis.col.fi.lib.j. vbi limitat hoc
nõ hr̃e locũ in bñficialib.in quib.Papa liberã hẽt ptãtem.cle.i. ĩ fi.
de p̃b.c.ij.vt lit.pen.lib. vj. & tali casu ẽt sine cl̃a non obstante in-
fertur p̃iudiciũ.tertio alle.Ant.de Bu.& Imo.in c. q̃ in ecclesiarũ.
7 de const.†Et ad hoc facit,qa in beneficialib. p̃t Papa sine causa ius
q̃sitũ vni ecclesiæ auferre.vt tradit Pa.de Ca.in cõs.cclxxxi.primum
dubiũ.col ij.cũ si.vt dixi in d.c.q̃ in ecclesiarum.col.x.ver.ij casus
8 est.†Subsequẽter dicit Ale.post Bal.hic,ꝙ si p viã priuilegii cõce-
ditur alicui ꝙ ꝯ eum qs vti non possit exceptione, intellr̃ etiã de
perẽptoria vt priuilegiũ aliquid operetur.ar c.si Papa de priu. in
vj.& hoc intellr̃ qñ cl̃a non obst.apponitur:alias secus.& ita p̃ce-
dit gl.in d.c.ex parte,& sic cõcludit Alex.hic post Imo.in l. fi. à q.
9 app.non li.†Sed aduertendũ est,ꝙ rõ quã Bal.adducit, ꝙ priuile-
giũ dẽat aliquid operari,non infert ad exceptionem perẽptoriã:
quia satis operatur priuilegiũ in dilatorijs,& dato ꝙ aliquid ope-
ret.hoc sufficit,qa restringi dẽt,vt minus iuri cõi derogetur.ar.l.si
qñ.C.de inof.tes.& rõ quã Bal.adducit vr̃ p̃cedere dato ꝙ cl̃a nõ
ob.non apponat,qa priuilegiũ ita se intelligi dẽt,vt aliquid op-
eretur.c.in his.de priui.& c.si Papa.e.tit.in vj. & in priuilegio pro-
ut Bal.loquitur cl̃a nõ ob non vr̃ necessaria:qa eo ipso ꝙ p̃nceps
priuilegiũ cõcedit,ipso facto apparet ꝙ vult infringere ius cõe.& cl̃a
nõ ob.nõ requiritur:vt no.Bal.in l.ne lapilli.col.iij.ver. ego dico.
s̃.de re.di.facit qd̃ no.Abb.p gl. ibi in c.cũ olim. de priui.Et dũ
Bal.hic in priui.bñ p̃cedit,prout loquitur,qñ constat principẽ conce

dere priuilegium ꝙ exceptio peremptoria opponi non poſſit. gl. in d. c. ex parte. hēt locū ꝓut loquit in reſcripto qđ ꝓceditur ad obſeruationem iuris cōis. l. falſo. C. de di. reſc. & ideo in reſcriptis non reputat abſurdū ꝙ verba nihil operent: vt no. Ab. in c. cām
10 q. de reſc. ¶ † Vlti. per iſtum tex. infert Ale. hic, ꝙ excluſus vt non poſſit opponere exce. etiam excluſus vr̄ vt offin iud. implorare nō poſſit ꝑ iſtum tex. hic, dum vr̄ ꝙ iniuriā patitur. & ita vr̄ tenere Bal. in l. j. col. ſi. C. de condict. indeb. cū ſi. vt per Alex. hic. ꝯrium tn̄ tenet Bal. in l. planè. ꝑ illū tex. de pet. hær. cū ſi. vt dixi in l. j. §. ti. j. & in d. c. ex parte. Sed iſta dicta concordari debeat, vt ꝑ Imo. in l. fi. § fi. à q. app. non li. Sed q̄tum ad tex. hic non valet conſequentia quā facit Ale. Iſte fideiuſſor patitur iniuriam ſi principalis non ſit ſoluendo, ergo ſibi non competebat aliud remedium, qa tex. hic intelligitur caſu quo agatur ꝯ principalē, vel hic vr̄ tex. ꝓcedere ī retorcutione, q̄ dēt cōmenſurari ad ius iniquū, qđ īpetratū fuit. & dcm̄ Bar. in d. l. planè approbatū vr̄ cōiter de quo plenius ſcribit Fel. in d. c. ex pte. ¶ In gl. in verb. exceptione vti. ibi, nunq̄ competit cū efficacia fideiuſſori. vult dicere gl. ꝓut declarat Pau. de Caſt. ꝙ ſi primò fuit fcm̄ pactum de non petendo debitori principali,
11 tunc eſſet acqſita exce. ipſi principali & fideiuſſorii, † & per interꝑtationē poſtea factam ab ipſo principali, non pōt auferri exceptio ſemel q̄ſita fideiuſſori. d. l. fi. de pac. Sed ſi primò impetrauit ius iniquum reus principalis, & poſtea creditor ſibi facit pactū de non petendo, illa impetratio ꝓcedens operatur, ne ſibi nec fideiu. exce. acqrat cū effectu, & ſic impedit ne except. naſcat, & ſi naſceret tolleretur virtute retorcutionis q̄uis ſi nata ſit ſimpliciter: & acquiſita tolli non poſſit. Et nō eſt nouū ꝙ in iure q̄rendo ꝑiudicari poſſit, & nō in iure quæſito. l. fi. C. de acq. poſ. Sed ꝯ hoc arguit Pau. de Caſ. quia cū poſtea creditor faciat pactū de non petendo, vr̄ renuntiare iuri retorcutionis qđ prius ſibi cōpetebat: arg. l. ſi
12 quis poſt q̄. j. de fideiu. † Ad hoc ſuſtinendo gl. Mod. rn̄dēt, ꝙ q̄n fit retorcutio ꝑꝑ īportunitatē iuris iniq, illa retorcu. hēt locum nō ſolū ꝓ actionib. q̄ꝑpetebant tpe impetrationis, ſed ēt pro aliis q̄ in futurū competerēt. § illud. j. e. l. & ſic ꝑ īpetrationē iuris iniq factā gn̄aliter, nō ſolū retorcu. fieri pt̄ quo ad actionē & exce. an̄ competentes, ſed ēt quo ad eas q̄ poſtea cęperūt cōpetere, & ſic tollitur exce. ex pacto de non petendo poſtea facta. Sed iſta rn̄ſio non vr̄ in caſu iſto procedere, in quo impetratio fuit facta ſimpliciter: quo caſu ad futuras actiones, vel exce. non porrigit: vt Bart. & doc. dn̄t in d. § illud. ꝑ l. ſi ita. de au. & ar. le. tunc ein ad futuras actiones porrigitur, q̄n actum fuit à partib. de p̄ntib. & futuris. & hoc in caſu iſto non fuit. Vnde ad ar. Pau. de Ca. aliter rn̄deri pōt, videlicet ꝙ creditor faciendo pactum debitori, non pt̄ dici, ꝙ videatur remittere ius retorcutionis qa iuri futuro renuntiare quis nō pt̄. l. ſi ita. § ſi ſub cond. de leg. ij. Scđo ēt aliter rn̄deri pt̄, & cōſiderandū eſt ꝙ ius retorc. quod creditori competebat pro iure nouo impetrato à debitore, eſt diuerſum & ſeparatum à pacto de non petendo, facto poſtea debitori, & ideo creditor q. hēbat retorc. ꝯ debitorē ſuum, ſi facit debitori pactum de non petēdo, ꝑꝑ hoc non vr̄ creditor renuntiare iuri retorcu. quia renunciatio non inducit, n. ſi cōſtet expſſè. c. ſanè. vbi gl. pe. in fi. de renun. facit tex. in c. clarè. de renun. & no. Cal. in conſ. v. cum ſi. vt dixi in conſi. ccclij. co. pe. Alia ēt ſo eſt vltra gl. ꝙ ꝑ viā pacti & ꝯuētionis, reus nō pt̄ ꝑiudicare fideiuſſori. d. l. fi. de pac. ſecus eſt ꝑ viā delicti vel
13 quaſi. facit tex. in l. mora. in prin de ver. ob. † Sed ꝯ iſtam ſol. facit tex. in d. l. mora in ij. rn̄. vbi delictū principalis non tollit exce. q̄ſitā fideiu. Pa. de Ca. rn̄det, ſed Ale. reprobat eius rn̄ſionē, iō Mod. finaliter dn̄t, ꝙ in d. l. mora erat ius q̄ſitū fideiu. ex facto ipſius fideiuſ. q obſonē fecit creditori, ſed tex hic loquit in exce. q̄ fit à fideiu. ex facto debitoris cui fuit fcm̄ pactū de non petendo: ſed iſta rō nō ſatisfacit, qa in ꝯrīū vr̄ tex. in d. l. fi. vbi exce. acquiſita fideiuſ. non pt̄ tolli, dato ꝙ quæſita ſit facto debitoris, & nō vr̄ bona illa rō ꝙ ex eo ꝙ ius q̄ſitū fideiu facto ſuo non pt̄ ſibi ꝑiudicare: quia à ꝯrio. ſi eſſet illi ius q̄ſitum facto debitoris, dēret poſſe reuocare: cuius ꝯrium dr̄ in d. l. fi. vnde non vr̄ ius, q̄uocunque ius quæ
14 ſitū ſit: ſed ex quo q̄ſitū eſt auferri non dēt. ¶ † Vlt. Bar. concludit ꝙ q̄n reus principalis hēt exce. & non fideiuſſor, pt̄ fideiu. cōueniri nō excuſſo principali, & hoc vr̄ ꝓcedere qa culpa ipſius fideiu. cōtingit, vt declarat Alex. hic. qdā tn̄ dn̄t ꝙ culpa fideiu. q impetrauit ius iniquū, nō erat ordinata ad hoc ꝙ exce. excuſſionis vel cedēdarū actionū, q̄ fideiu. cōpetūt, deberet tolli vigore retorcutiōis q̄ fuit litata ꝙ eius debitores nō vterent exce. pacti de nō petēdo, & pariter ī tali retorc. idē erat dicēdū in exce. ſimili de pacto de non petēdo ſed in exce. excuſſionis, & cedēdarum actionum, culpa non erat ordinata ad iſtum caſum. & ideo non attendit. l. non omne. ꝯ. de ſta. li. no. Barto. in l. ſi vt certo. §. ſed interdum. ꝯ. commo. Sed poteſt rn̄deri ꝙ culpa fideiuſ. ſatis erat ordinata ad hoc, quia propter talem culpam fideiuſ. actio mandati denegatur: vt hic dicitur, ideo fruſtratoria vr̄ exceptio excuſſionis & cedendarum actionum, quem dantur ad finem repetitionis faciendæ, quæ in caſu iſto non habet locum.

1 *Impetratio filij, non coerceret patrem. & nu. 6.*
2 *Filius familias magiſtratum gerere poteſt.*
3 *Filius non debet conditionem patris deteriorem facere.*
4 *Priuilegium filij, nec ēt caſtrēſe, non dēt publicari propter ipſius delictum.*
5 *Domus in qua alius hēt uſumfr. non dēt deſtrui, propter delictum ꝓprietarij.*

1 §. Si filius. ¶ † No. ꝙ impetratio filij non coercet patrem. & hoc litatur ſm̄ Ale. hic poſt Ful. vt nō ꝓcedat q̄n p̄r ageret actione ſibi q̄ſita extra rē p̄ris, & actio eſſet quæſita per impetrationē iuris iniqui. in l. q hoiem. §. qdā filiū. ꝯ. de ſol. Sed periculoſa vr̄ iſta litatio, qa tex. hic gn̄aliter loqtur, ergo gn̄aliter intelligi dēt. l. j. §. gn̄aliter. de leg. p̄ſtā. & iō text. vr̄ hr̄e locū ne patris cōditio deterior efficiat. Nō obſt. tex. in d. §. qdā filiū. ut no. Bar. ibi ille tex. intelligit q̄n agit de ꝑiudicio tertij. ibi. n. iura cenſent remanere penes filiū, ne tertio ꝑiudiciū inferat. & ita litat regula. l. placet. ff. de acq. hær. ſecus eſt inter ipſum patrem & filium prout agi
2 tur hic. ¶ † Secūdò no. ꝙ filiusfa. magr̄atum gerere pt̄. l. filiusf. §. de his qui ſunt ſui. in l. ſi filiusfa. ꝯ. de iud. in l. ille à quo. §. fi. ꝯ. ad Treb. vbi dr̄, ꝙ filius exiſtēs in magr̄atu, ēt pt̄ cogere patrē ꝓ iuſtitia. nā in his quæ ſunt iuris, filius nō tenetur deferre patri. ſed veritati &
3 iuſtitiæ. l. ſi tutori. vbi Alb. infra de manumiſ. vin. ¶ † Tertiò no. ꝙ filius nō dēt condōnem patris deteriorē facere. ad idē tex. in l. filius. C. de pac. cū ſi. ibi alleg. in gl. & dixi ibi. & iſta concluſio ēt hic ampliatur hr̄e locū in actionib. quæſitis patri ꝑ filiū, vt hic dr̄. & hoc intellr̄ poſt ꝯtum: in ipſo verò contractu pt̄ filius patri ꝑiudicare. l. ſi autē. infra, de pac. & dixi in l. ſeruus. C. de pac. Nā patri actio acquiritur cū qualitatib. ſuis: vt no. Bald. in l. cōtra iuris. § fi. infra, de pac. facit tex. in l. Pōpo. §. cū qs. infra, de acq. poſ. Et ideo acquiritur patri eo mō quo facta ſit à filio. & ꝑ iſtum text. infert
4 Alex. hic, † ꝙ ꝑꝑ delictū filij non dēt publicari eius peculiū, nec ēt caſtrenſe. l. iij. C. de bo. dāna. & ita dicit Alex. *cōem* eſſe opi. Sed tn̄ in peculio caſtrēſi videt dubiū, quia filiusf. reputatur ſui iuris in caſtrenſi peculio. l. ij. infra, ad Mace. & ideo Ang. in l. ſi finita. infra, de dam. infe. tenet contrarium in ver. mihi plus placet. & Rom. in d. l. ſi finita. §. ſi de vectig. hoc ſequitur & comprobat in iiij. col. in verſi. vij. adde. de quo tamen Alex. ibi col xix. Item colligit Barto.
5 hic arg. ꝙ † propter delictum proprietarij, non pt̄ deſtrui do-
a mus in qua alius habet vſumfructum. & idē no. Bal. in c. j. rurſus. de controuer. inue. in verſi. pone ergo. cum ſi. vt ꝑ Alex. hic. adde Bal. in l. ſi ſeuerior. in fi. C. ex qui. cau. infa. irrogetur. vbi tradit regulam, ꝙ publicatio bonorum ſemper facta intelligitur ſine pręiudicio tertij. ¶ † Quartò no. ꝙ impetratio iuris facta per filium,
6 non nocet patri, ſecus eſt in fideiuſſore, cui nocet impetratio facta à principali. & ratio diuerſitatis eſt ſecundum Bar. hic & Ale. poſt alios ſequitur, quia pater non habet actionem ex perſona filij acceſſoriè. ſed principaliter ex diſpoſitione legis, ideo factum filij non nocet patri, ſecus eſt in fideiuſſore, cui acceſſoriè acquiritur exceptio pacti ex perſona debitoris. & acceſſorium ſequitur ſuum principale: vt in regula, acceſſorium. de reg. iu. in vj. Iſta ratio quam poſteriores ſequuntur nō ſatisfacit: quia ponunt diuerſitatem caſus, ſed rationem diuerſitatis non adducunt. & in contrarium videtur tex. in d. l. fi. de pact. vbi fideiuſſori acquiſita fuit exceptio ex perſona debitoris principalis, & tamen illi præiudicare nō poteſt ex nouo facto debitoris. Vnde ad tex. in §. ꝓced. qui loquitur in fideiuſſore aliter reſponderi poteſt. Et conſiderandū eſt ꝙ text. ibi limitatè loquitur in negotio, in quo fideiuſſit. nam in tali caſu fideiuſſor patitur retorcutionē ex perſona principalis, quia hoc reſultat in pręiudicium rei principalis. Si. n. fideiuſſor nō pateretur retorcutionem, hoc in effectu reſultaret in vtilitatem rei principalis, qui non eſſet obligatus ſoluere fideiuſſori. & ideo ibi in odium rei principalis retorcutio extenditur ad fideiuſſorē ſine eius dāno, quia habet actionem mandati, vt ibi dicitur. Et iſta ratio ceſſat in caſu iſto in patre reſpectu filij. & ſic videtur iſta plana reſolutio, quicquid dicant doc. hic. Secundò Bart. reſpondet principaliter ꝙ text. in §. præcedenti loquitur in exceptione quæ facilius tranſit quam actio, ut per eum hic. Sed iſta reſponſio nihil valet, ꝙ aſſumptum non videatur verum in patre, prout text. hic loquitur, in quo de facili actio tranſit de filio in patrem, ſm̄ regulam. l. placet. de acq. hære. Nam qđ dicit Bar. poteſt habere locū in extranei quia actio vni quæſita non ſolet in alium tranſire, vt dicit tex. in l. ſed & ſi quis. §. ſi operas. infra, de vſufr. Exceptio autem tranſit in ſingularem ſucceſſorem. l. ſi à te. §. fin. infra, de exce. rei iudi. Præterea dato ꝙ aſſumptum Barto. ſit verum, hoc in propoſito nihil facit, quia pro conſtanti præſupponitur, ꝙ actio patri acquiſita ſit, & deberet tranſire in patrem cum qualitate retorcutionis: ſed non tranſit, quia retorcutio non eſt qualitas quę inhæreat

ADDITIO.

a ¶ Deſtrui. Alber. 3. par. ſtat. q. 7. 14. & q. 46. Gem. c. felicis, de pen. in 6. Io. And. in addi. Spe. ru. de pęn. Ang. Aret. in tract. malef. in ver. & eius bona publicamus. col. 13. col. 16.

inhæreat actioni, vel exceptioni, ſed extrinſecus venit, & ex alio fonte procedit. & ideo reſpondendum eſt vt ſ.dixi.

1 *Retorcutio an tranſeat in hæredem.*

1 § Quod aũt. ¶Noto † ꝙ pœna huius edicti tranſit in hæredem Et ratio huius concluſionis eſt ſm gl.Bar.& Doct.quia pœna retorcutionis impoſita vr̃ iure à lege. & tali caſu pœna tranſit in hæredem l. cum ipſa ĩ.de pub.& not. Bar.in l.j.de priua. delict's. Et idem Ang. in l.j.C. ne ex delict. defun.in ver.addo tibi.& idem Bal. ibi vbi alleg. tex.in c.j.de homi. in vj.Sed contra iſtam conclu.facit,quia non videtur hic ꝙ pœna retorcutionis habeat locum ipſo iure:quia in vtroque capite dicitur,ꝙ talis retorcutionis conceditur aduerſario poſtulante, ergo non videtur ꝙ ipſo iure concedatur.Præterea dato ꝙ ipſo iure haberet locum, requiritur tamen ſententia declaratoria ſuper facto.c.cum ſin,de hæ. etic.in vj.& ante talem declarationẽ non vr̃ ꝙ pœna trãſeat in hæredem: vt no.Bar.per illum tex. in l.eius qui.circa fi.in ver.iij.& vlt.ĩ.de iu.fiſ.Mod.hic rñdent,ꝙ qñ lex imponit pœnam quæ trahit ſecum executionem,tunc non requiritur ſnĩa declaratoria:vt no.Bal.in l.quæ ſub conditione.§.fi.circa fi.de cond.inſti.& idem no.Domi.in c.felicis.in prin col.ij.de p̃b. in vj.& late tradit Fel.in c. Rodulph. in pen. char.in iiij.limit. Sed iſta rñſio non tollit difficultatem:quia non oſtenditur ꝙ pœna retorcutionis in caſu noſtro trahat ſecum executionẽ & in ꝯrium facit ꝙ ſ.dictum eſt de illis verbis, poſtulante aduerſario & iõ vere reſolutio vr̃ illa quę ex verbis Bar.hic colligitur,dũ inquit,ꝙ eo caſu quo actio oritur ex hoc edicto, illa non datur ꝯ hæredẽ:quia tunc non eſt executio facta ipſo iure ꝯ hæredem, ſecus videtur ſi pœna retorcutionis veniat imponẽda per viã exceptionis, Gratia exempli.Si tu impetraſti, vt non poſſis conueniri à creditoribus tuis, & ego eram creditor tuus, & per exceptionem fui à te excluſus, ſi poſtea tu agas ꝯ me,qui erã debitor tuus in alia cauſa, ego virtute retorcutionis poſſum te & hæredem tuũ per viã exceptionis repellere,& alia executio facti in tali exceptioni non requiritur:ſecus eſt ſi retorcutio cõpetere per viam actionis, puta ſi quis impetrauit ꝙ pacto nudo agere poſſit, eodẽ mõ per viam retorcutionis aduerſarius poterit pacto nudo contra illum impetrantem,ſed non contra eius hæredem:quia pœna retorcutionis non fuit executa contra defunctum: quia neceſſarium fuiſſet qđ ille ex pacto ageret Et pro iſta differentia quæ fit inter actionem & exceptionẽ,facit qđ no.Pe. de Anch. & Im in c. fi. de dona.vbi Imo.col.vij.ver.ſed dubiũ eſſe põt.Pe.de Anch.ibi col. ij.in ii. no. vbi tenent ꝙ ius excipiendi tranſit contra hæredem donatarij, & non ius agendi & facit quia cauſa fauorabilior eſt, l. fauorabiliores.de reg.iur.l Arrian.de actio. & ob. & in reo ſi abſoluatur, ſententia eius abſolutoria non requiritur executio, quia trahit ſe cum executionem: & exceptio rei iudicatæ abſoluto competit: vt no.Bar.in l miles §. qui iudicati. in princ. de re iudi. Et ſecundum iſtam declarationem.ſ.factam in effectu reſultat,vt tantum ſit vnus intellectus virtute exceptionis.

1 *Publicatio bonorum,non porrigitur ad futura.*

2 *Bona hæreditatis delata bannito,qui hæreditatem non adiuit,non veniunt cõfiſcanda.*

3 *Hæreditas antequam adeatur,repræſentat perſonam defuncti, & non hæredis.*

1 § Illud. ¶Ex eo quod not.Bar.& doct.hic, Alex.infert quod † publicatio bonorum non porrigitur ad futura l.ſi mandauero §.is cuius.infra man. no.Bar. in l.j. col.ſi.de bo dam. cum ſimilib.vt per Alexan hic Et adde Ro.in conſil. cclvij.poteſt dici Pau de Ca.in conſil lvj. ſuper primo. in nouis. vt tradit Nellus in j.parte ſecundi temporis q xviij in tract bannitorum.Et ex hac concluſione ſuperioribus diebus conſului, quod ius adeundi,quod competebat illi,cuius bona publicata fuerunt, non tranſferatur in fiſcum:quia in iure adeundi agitur de iure quærendo, non autem de iure quæſito:vt no. Bar.in l.is poteſt.col. iiij. verſi. ꝙ per hoc dico.infra de acqui.hær. Alex. in l. pretia rerum. infra,

a ad leg Fal.Et ideo tale ius adeundi non dicitur eſſe in bonis d.l. pretia rerum. Et hoc in terminis voluit Nellus in prima parte ſecundi temporis. q.xxx incip. xxx quæro. vbi dicit determinatum fuiſſe,quod † bona hæreditatis delata bannito. qui hæreditatem non adiuit, non veniunt confiſcanda. Et late ibi hoc probat.Et ad hoc facit,‡ quia hæreditas antequam adeatur,repræſentat perſonam defuncti & non hæredis.l. hæreditas & in alia.l.hæreditas in multis.de acqui.rerum domi.not. Bar. in l. nam & ſeruius.§.qui negotia.infra de nego.geſt.& in rub.de acqui. hær. Ergo cum ante aditam hæreditatem non dicuntur bona hæredis, merito non tranſeunt in fiſcum. Laus Deo.

ADDITIO.

a ¶Bonis. [redacted]

EXCELLENTISSIMI & in toto orbe terrarum famoſiſsimi Iurſconſulti D.Philippi Decii. Mediolanenſis.

Luculentiſsima ac admiranda Commentaria Super ſecunda Digeſti Veteris Florentiæ legentis.

Si certum petatur. Rubrica.

1 *Copula,&,diuiſionem facere videtur.*

2 *Punctus loco copulę habetur.*

3 *Actiones mixtæ an dentur contra poſſidentem ad inſtar realium actionum.*

4 *Actiones reales ſunt digniores perſonalibus.*

5 *Delegatus Principis eſt dignior ordinario: licet ordinarius firmiorem habeat iuriſdictionem.*

6 *Doctor theologiæ ratione ſubiecti dicitur dignior alijs doctoribus.*

7 *In pœna delicti dicitur adeſſe aliqualis conſenſus.*

8 *In obligatione rem reſtitui,re extincta ſuccedit obligatio ad intereſſe in re furtiua.*

9 *Generalis ſermonis eſt quod omnes caſus includantur: licet maior ratio ſit in vno quàm in alio.*

10 *Petatur,id eſt,repetatur.*

¶Ad ſolitã iuterpretationem Iuris ciuilis, iure quodã poſtliminii reſtitutus, ꝓpoſui q̃dam ſcribere:qb. quãtũ in quotidianis lectionib.inſudauerim,facile apparebit.Rubri.ſm Bar.Bal.& Doc.*cõiter* tres ptes ꝯtinet.Prima eſt ibi de reb.cred. Scd̃a ibi, ſi certũ petat.

a Tertia ibi,de certi ꝯdict.Sunt tñ q velint,ᵃ ꝙ tm̃ in duas partes diui

1 dat,pp copulã,&,† q̃ duntaxat in vltima parte ponit, ex qua diuiſio fcã vr̃:ar.l.reos.§ cũ in tabulis. ĩ.de duo.re.& in l.j.C.ſi plu.vna ſen.Et iſta opi.poſſet hr̃e locũ,intelligẽdo illa uerba,ſi cer.pet.gñaliter, vt verba ſonant,ſed tenendo ꝙ ſpãliter ꝓ mutuo reſtringant ꝓut *cõmuniter* Doc.dñt talis diuiſio nõ ꝓcedit, qa uerba illa de reb. credi.eſſent poſita tm̃ reſpectu mutui: & nõ cẽant gñaliaad alios ꝯtus.ꝯ l.j.ĩ.e. & iõ à cõi diuiſione nõ eſt recedẽdũ. Et ad hoc facit:qa Imperator ipſe hoc mõ intellexiſſe vr̃,dũ in lib.C.tit.ſi cer. pe.à ti.de reb.cred.ſeparauit.Nõ ob ꝙ dr̃ de copula,qa eſt modus loquendi ꝙ copula tm̃ vltimo loco ponat,ſed tm̃ in p̃cedentibus

2 repetita intelligitur:† & pũctus loco copulæ hr̃ ut p gl. in l. p̃tia

b rerũ ĩ.ad legẽ Fal.& in l.cũ duob.§.ſi in coeũda ff.pro ſocio. ¶In gl.rubricæ ibi,ad exẽplũ earũ proponuntur,& ſunt actiões mixtę & pſonales in rem ſcriptæ,ſm Bal.hic exẽplificãdo,ut ꝓſeqt̃ Ale. ꝯcludit ꝙ oẽs iſtæ actiones dicant̃ dari ad inſtar realiũ,qa dant̃ cõtra poſſidẽtẽ.Iaſon hic dicit ꝙ rõ Ale.nõ eſt bona:qa actio famil: erciſ.q̃ mixta ẽ,nõ dat ꝯ quẽlibet poſſeſſorẽ,ſed tm̃ inter ipſos hr̃des.l.j.i.ſed & eius.§.j.ſ.fa erc.Sed aduertẽdũ ẽ qa non dixit Alex. ꝙ actiones mixtæ dent̃ ꝯ quẽlibet poſſeſſorẽ,ut iſte refert,ſed ſimplr dicit ꝙ dant̃ ꝯ poſſeſſorẽ,& hoc uerũ eſt ẽt in actione fa erc.q̃ cõpetit ẽt ꝯtra hr̃dẽ poſſidentẽ:ut hr̃ in d.l.j.fam erc. Alio tñ reſpectu nõ vr̃ rectè loq Ale.dũ æꝗparat actiones pſonales in rẽ ſcriptas,& mixtas actio.qa in rẽ ſcriptæ bñ dant̃ ꝯ quẽlibet poſſiden-

3 tẽ,ut in iuri.p eũ alleg.nõ ſic mixtæ.Præterea † licet actio mixtæ ẽt dent̃ ꝯ poſſidentẽ ſimplr ut Alex.dicit:p hoc tñ mixtæ non dicũtur dari ad inſtar realium:ꝓut Alex.infert, qa in realibus poſſeſſio ex parte rei ꝯuenti neceſſaria eſt. l.j. C. de al. iudic.l.officiũ.ſ.de rei uen.Secus eſt in actione mixta:nã actio fami erc.ẽt ꝯpetit ꝯ cohæredem nõ poſſidentẽ:vt eſt caſus in l.hr̃des §.q̃tum.ſ.fam.erc.Cũ ergo in tali actione mixta poſſeſſio ex parte rei ꝯuẽti nõ ſit neceſſaria,ſimilitudo de actionib. mixtis ad reſpectu poſ.ꝓut Ale.dicit non bene procedit.& iõ alio reſpectu dicẽdum eſt ꝙ mixtæ dentur ad ſimilitudinem realium: qa ſicut in realibus qs conſequit̃ ꝙ ſuum eſt:ita pro parte eſt in iſtis, ut Alber.declarat hic. & idem Alber. in l. in hac. §. præterea. ſupra ad exhiben. Bald in l. ij. in princip. C. de commu. diuidun.& in l. in tribus. ſupra de iudic. Fo. in iudicium communi diuidundo ſupra ſi. regun. not. in §. quædam. inſtitu. de actio. & dixi in capitu. ex literis. de proba.

4 ¶In eadem gloſſ. ibi, ſupereſt uidere de perſonalibus. † Iſta continuatio *communiter* approbatur & huius ordinis rationem Alex. addu

ADDITIONES.

a ¶Velit.Silicet Lancel.Decius frater huius maior.

b ¶Punctus.Tex.in l.tripl ci.ver.videamus aũt.infra de verb.ſig.Ale.in d.l.pretia.co. 2.Imo.in l.diuus.col.1.de re iu.Bal in l.placet.in fi. C. de ſacroſan.ecc. Lanf. in repet.cle ſæpe.ver.& figura.nu.4.de verbo.ſig.Alcia l.alienationis.in fi. infra de verb. ſig.Dec.in l.eo quod plus.§.vbi verba.infra de reg.iur.

adducit poſt alios, quos ipſe refert, quia certo reſpectu reales videntur eſſe digniores, cũ dentur cõtra quẽlibet poſſidẽtẽ. §.j. inſti. de actio. vnde fortiores ſunt. l. plures cautionis. ĩ. de reg. iu. meritò de his prius dictũ eſt. & ita Mod. oẽs hic ſequũtur. Sed aduertẽdũ eſt, qa rõ iſta non multũ ſatisfacit. In effectu. n. tẽdit ad hoc ꝙ actiones reales firmiores ſint pſonalib. nã dato ꝙ hoc eſſet verũ, nõ bene infert ꝙ digniores ſint: qa iſta diuerſa ſunt, & ex diuerſis nõ fit illatio. l. Papi. exuli. s. de min. hoc patet in ſimili in teſtõ militis, qđ dignius eſt teſtõ pagani, pp multa eius priuilegia, vt p glo. & Doct. in rub. C. de teſt. mili. & tñ teſtm̃ factũ de iure cõmuni firmius dr̃: qa nõ ita de facili tollitur l. eius militis. §. militia miſſus. ff.
5 de teſt. mili. † Similiter delegatus Principis eſt dignior ordinario. c. paſtoralis. §. præterea. de off. ord. c. ſane. de off. dele. & tñ ordinarius firmiorẽ dicitur hr̃e iuriſdictionẽ, vt dicit Arch. in c. ſi ep̃s. ij. q. vj. Bal. in l. ſi vt pponis. la j. C. quõ, & qñ iu. no. ĩ rub. extra de off. deleg. & latè tradit Ale. in rub. s. de off. eius. & pſertim eo modo quo arguit Ale. hoc inferri nõ vr̃, dũ inquit, ꝙ certo reſpectu reales digniores eſſe vident̃. nã ex eo ꝙ aliquo reſpectu eſſent digniores, nõ infert̃ ꝙ abſolute digniores ſint, ita vt pmitti debuiſſent. Et ex his ẽt tollit̃ alia rõ Pa. de Ca. q dicebat actiones reales eſſe digniores: qa difficilius tollũt̃, cũ à Principe facilius actio pſonalis q̃ dñium tolli poſſit, vt tradit Inn. in c. quæ in eccleſiarũ de cõſti. nã iſta rõ arguit ꝙ actiones reales firmiores ſint: ſed nõ valet ꝯña, ꝙ digniores reales ſint p ſupradicta. Præterea nõ vr̃ verũ, ꝙ difficilius tollãt actiones reales quã pſonales: qa æqualiter oẽs tolli pñt, cũ oẽs ſint de iure ciuili, vt no. in l. ex hoc iure. s. de iuſ. & iur. & Inn. in d. c. quæ in eccleſiarũ. nõ loqtur de actionib. realib. ſed de dñio, qđ difficilius tollit̃, qa regulariter de iure gẽtiũ acqrit̃. Quæ rõ ceſſat in actionib. realib. quæ ſunt de iure ciuili ſicut actiones pſonales, vt Doct. tradunt in d. l. ex hoc iure. & iõ ſi dñium acqſitũ eſſet de iure ciuili, pariter à Principe tollit põt. vr̃ no. Bal. in l. fi. col. pen. C. ſen. reſcin. non poſ. Ang. in l. Lucius. ĩ. de euic. Pau. de Ca. in l. cũ hr̃des. in prin. ĩ de acq. poſ. cũ ſi. vt tradũt Mod. in d. c. quæ in eccleſiarũ. & ipſe Pa. de Ca. alibi, videlicet in l. j. in prin. ĩ. ad Treb. concludit, ꝙ facilius tollat̃ dñium, quã actio pſonalis, per l. fi. C. de leg. ſed non inſiſto: qa hic nõ cadit ſtantib. s. dictis. ¶ Secũdò prĩcipaliter cõſiderãdũ eſt, ꝙ immo actiones pſonales digniores vidẽtur realib. Primò rõne ſubiecti, nã pſonæ digniores ſunt rebus: iõ prius tractat̃ de pſonis, quã de reb. l. j. s. de ſta. ho. §. fi. inſti. de iu. nat. facit text. in l. iuſtiſſimè. in prin. ĩ. de ædi. edi. & iõ vr̃
6 ꝙ actiones pſonales digniores ſint. † & hac rõne doctor theologiæ rõne ſubiecti, dr̃ dignor alijs, vt Do. tradunt ĩ c. clerici. de iud. Secundò pbatur, qa propriè actio dr̃, quæ pſonalis eſt, realis verò impropriè, vt per gl. in l. in actionib. ĩ. de in lit. iur. facit text. in l. actio in pſonã. ĩ. de act. & obl. no. inſ. de acti. §. j. ergo dignior videtur, cũ illud dicatur eſſe dignus tale, ꝙ magis ppriè eſt tale. Tertio facit ꝙ actiones ex cõtractib. dñr digniores illis, quæ competunt pro delictis, vt Bar. & Doc. hic dñt, qđ alia rõne nõ vr̃, niſi pp conſenſum, q in illis reperit̃, ergo pariter hac rõne digniores realibus vñr, ex quibus omnib. patet ꝙ rõ Doct. nõ vr̃ bona. ¶ Poſtremò ẽt continuatio gl. nõ vr̃ vera, dum inquit. s. dictũ fuit de realib. nũc de pſonalib. qa. s. ẽt dictũ eſt pſonalib. vt patet in ti. de ne. geſt. in ti. de dol. in ti. ad l. Aquil. cũ alijs ſi. & ĩ. etiã tractatur de realib. vt in tit. de pign. ergo non vr̃ verũ qđ gl. dicit. Preterea. s. tractatũ fuit de actionibus mixtis, vt patet in tit. fam. erci. cũ ſi. Certè ſi Iuriſconſul. habuiſſet iſtũ reſpectũ, tractaſſet prius de realibus, & poſtea de pſonalib. & reſeruaſſet mixtas poſteriori loco, qa congruit tractare prius de ſimplicibus & poſtea de mixtis, vt pbatur in §. j. iuncto. § quædã. inſti. de act. & ideo tutior vr̃ illa continuatio quæ colligit. s. in proœ. & in l. ij. C. de vete. iur. enucl. videlicet ꝙ hic ſit tertia pars diuiſionis librorũ. ff. vt tradit Pau. de Caſt. hic. ¶ In eadem gl. ibi, quæ ex contractibus pficiſcuntur. Nã ſecundũ Bar. prius de iſtis loqtur: qa digniores ſunt illis, quæ ex delictis oriuntur, & hoc ex eo uidetur, quia verũ habent conſenſum, qui nõ
7 vr̃ eſſe in delictis p quibus actiones competunt. & † licet pœna delicti dicatur adeſſe aliquis cõſenſus, vt p gl. ſing. l. ſeruus. s. de his, q no. infa. facit tex. in l. fi. in fi. C. de col. ſun. pa. lib. xj. & in l. Imperatores. ĩ. de iure fiſci. verius tamẽ & pprius nõ vr̃ conſenſus prout eſt in cõtractib. Aliter ẽt dici põt, vt colligit ex verbis Bald. hic in principio, ꝙ prius tractetur de actionib. prouenientib. ex cõtractu: qa cõtractus eſt prima ſpẽs ex qua actiones naſcũtur, ſm diuiſionem quæ hr̃ in l. j. in prin. ĩ. de acti. & obl. & in §. fi. inſt. de obl. ſed non conſonat ꝙ hic habeatur reſpectus ad diuiſionẽ quæ inferius & poſteriori loco longo interuallo facta reperitur. vnde rõ prius dicta magis ſatisfacit. ¶ In eadem gl. ibi. l. ſingularia, facit qđ dicitur de teſta. mili. in quo multa ſunt priuilegia, & iõ talis tit. de teſta mili. præponitur, vt per gl. & Doct. in rub. C. de teſtam. mili. a
Aliam rationem Bar. adducit, uidelicet propter frequentiam cõtractus mutui. l. certi. cõditio. §. ſi nummos ĩ. eo. facit glo. in l. ij. in b
prin. ĩ. p emp. Sed ꝯ hoc facit, qa attẽta tali rõne, debuiſſet prius dicere de contractu emp. qui frequentior eſt. l. iuſto, in prin. ĩ. de

vſuc. Iaſ. hic dicit ꝙ ratio iſta attendi poteſt coniungendo rationem gl. prout etiam facit Alb. hic. Sed hoc non tollit argumentũ. nã ratio gl. ſola ſufficit, & frequentia nõ videtur eſſe in aliqua cõſideratione, & ſic ratio Bar. in effectu nõ habet locũ. Et ideo aliter reſponderi poteſt, ꝙ ratio Bar. bene pcedit in contractib. qui re cõtrahũtur, de quibus prius hic tractatur. & inter iſtos cõtractus frequentior eſt ꝯctus mutui, iõ alijs præponit̃. Et per hoc non ob. qđ dicit̃ de ꝯctu venditionis: qa talis cõtractus ſolo cõſenſu cõtrahitur. vt inſt. de emp. & ven. in prin. & de obli. quæ ex con. in prin. ¶ In ea. gl. ibi, ſi cer. pet. l. mutuum, Ful. tenet ꝙ iſta verba accipian
a tur generaliter: [a] qa ſecundũ eum nulla rõ ſubeſſe uidetur, vt à pprietate verborum recedatur. l. non aliter. de leg. iij. Bar. & Doct. *communiter* ſequuntur glo. pro qua Pau. de Caſt. in l. j. in prin. ĩ. eo. rationẽ adducit, quare dicta verba magis ad mutuũ referãtur: qa in cõtractu mutui ſpãliter certũ continetur, qd, quale & quantũ. allegat l. certũ. ĩ. eo. facit l. cum quid. eo. tit. Non eſt ſic in alijs cõtractib. vt videtis. Ale. dicit ꝙ immo in alijs contractib. q re cõtrahuntur, vt in cõmodato, & depoſito ita ſpãliter certũ deducitur, ſicut in mutuo, & etiam maior videtur eſſe certitudo cũ idẽ red-
8 datur hic. † Sed cõſiderandũ eſt, ꝙ in commodato, & depoſito, agitur oblõne rẽ reſtitui, quæ de facto eſt, & ideo incerta videtur. l. vbi autẽ. §. quiquid. ĩ. de ver. obl. & in tali obligatione rẽ reſtitui ſaltẽ re extincta, ſuccedit obligatio ad intereſſe. l. in re furtiua. ĩ. de conditio. fur. & latè notat Bar. in l. ſtipulationes nõ diuiduntur. in vj. q. ff. de ver. ob. In mutuo verò agitur ad dandum, & ad genus ꝙ perire nõ põt. l. incendiũ. C. ſi cer. pe. vñ patet ꝙ magis abſolutè certũ dicitur, ꝙ in mutuo deducitur. Et ita Pau. de Caſt. ab impugnatione quã facit Ale. defendi põt. Alteri tñ rõ Pau. de Caſt. iudicio meo tolli poteſt. Nam dato ꝙ in mutuo magis abſolutè dicatur eſſe certum, quã in alijs contractibus, vt ipſe dicit, p hoc tñ non bene infertur ꝙ iſta verba ſi cer. pet. quæ generalia ſunt, debeant reſtringi in mutuo. ſi. n. talia verba in vna tm̃ ſpẽ ꝯctus deberent verificari: tunc de mutuo intelligerẽtur, qa illud magis certum videtur, & tali caſu haberet locum qđ dicit Pau. de de Caſt. Sed cum verba prædictã, ſi cer. petatur, ſimpliciter poſita ſint, & de ſui natura generalia ſint, nulla ratio ſubeſſe videtur ꝙ à genera
9 li proprietate verborum recedatur, vt Ful. dicit, & † cõfirmatur, qa natura generalis ſermonis eſt ꝙ oẽs cauſas includãtur licet ma
b ior [b] ratio ſit in vno, quã in alio. l. j. §. qđ autẽ. s. de aleato. l. in fraudẽ, in fi. ĩ. de teſt. mil. l. j. §. generaliter. ĩ. de leg. præſtã. Et ad hoc ſpãliter bene facit tex. in l. certũ. ĩ. eo. vbi declaratur quomodo certum eſſe dicatur. & illa declaratio ẽt competit commodato & depoſito. & ſecundum d. l. certum. videtur ꝙ verba rubricæ intelligãtur prout. ĩ. dicã. Poſtremò Alex. pro gl. & cõi opin. duas rõnes inducit. Prima eſt quia niſi iſta verba ſpãliter p mutuo acciperentur, non eſſet aliquis ſpãlis tit. pro mutuo, ſicut eſt, pro commodato, & depoſito, qđ videtur inconueniens, cùm ſit ꝯctus magis frequẽs. Secunda qa leges quæ ſunt in iſto tit. p maiori parte de tuo loquuntur. ergo conuenit ꝙ rubrica de mutuo intelligatur, vt rubrica correſpondeat nigro. l. j. ĩ. eo. & cum iſtis rationib. trãſeunt poſteriores omnes hic. Sed tñ conſiderãdum eſt ꝙ attentis rõnibus prædictis pariter eſſet dicendum, ꝙ illa verba rubr. & cer. condictione, de certi condictione ſpeciali pro mutuo tãtum intelligerentur, ex quo alia ſpecialis actio pro mutuo in alio ſpeciali tit. non reperitur, & qa pro maiori parte. ll. loquuntur de mutuo, & tñ falſum eſt: qa verba illa de certi condictione, generaliter intelliguntur non ſolum pro mutuo, ſed pro omni caſu in quo, certum petitur, vt gl. & Doc. oẽs tenent. & pbatur in l. certi condictio. in prin. ĩ. eo. ergo rationes Ale. non concludũt. & ideo in puncto iuris opi. Ful. verior videtur, p qua facit, qa certi cõdictio competit ex omni cã, & ex omni obligatione ex qua certũ petitur, vt eſt tex. in l. certi condictio. ĩ. e. Cùm ergo verba rub. de certi cond. generaliter intelligãtur, conſonat ꝙ verba illa, ſi cer. petatur, immediatè præcedentia generaliter ẽt intelligãtur pp correlationẽ quã habere vñr. d. l. certi cõdictio. in prin. Confirmat̃ hoc quia ſicut illa verba rub. de certi condi. generaliter intelligitur, qa ita declarãtur in l. certi condictio. in prin. ĩ. eo. tit. Ita pariter dicendum eſt ꝙ illa verba rub. ſi cer. pet. accipiatur generaliter ſm qđ declaratur in l. certi condi. ĩ. eo. ad quã ſpãliter videtur quod
10 rub. referatur. ¶ In gl. † petatur, id eſt, repetatur, ſimilis expoſitio habetur in glo. fi. in rub. ff. ſol. mat. & in terminis de mutuo eſt etiam glo. in l. petenti. ĩ. de pig. acti. & pro iſta expoſitione bene facit text. in l. cùm quid. infra eodem, in verbo, reddere, & in verbo, redderetur. & inſti. quib. mo. re cõtrahitur obligatio. in princ. ibi,

ADDITIONES.

a ¶ Generaliter. Idem Dec. Alci. & Benedi. quicquid ueteres & recentiores, ut Pur. Fran. Ripa.

b ¶ Maior. Idẽ Dec. l. 2. col. 2. infra eo. l. fi. C. unde lib. c. 1. col. 3. de prob. conſi. 5. col. 2. & ubique, quia piget ſingula citare. Idem And. Tiraq. in conſue. Picto. titu. retra. §. 1. gl. 4. nu. [redacted] ad fi. Sed non eſt perpetuum & contrarium tenet Aymo conſi. 70. nu. 72. [redacted]

ibi,aliæ res reddant.ſicut ergo mutuum reddit, ita vr̃ ꝙ repetatur
& iſta ɔclo ſm Bar.& Doc.vera eſt ɔſiderato gñe:qa in eodẽ gene
re quo datũ eſt,repetit.l.ij.in prin.ĩ.e.ibi,recepturi nõ eãdẽ ſpẽm,
ſed idem genus.cum ergo idem genus.petatur, ergo videt repeti-
tio:ſed reſpectu ſpeciei q̃ data fuit mutuo eſt petitio:qa illa ſpẽs nõ
recuperat. & iſto reſpectu verbũ,petit; ꝓpriè ponit. Et hoc mõ
vñr ꝓcedere iura.q̃ hoc eodẽ verbo vtunt.l.vnũ.ĩ.e.ibi.petitũ eſt.
& in l.eius q.ibi,peti poſſe.& in l.j.in prĩ.ĩ.de tri.ibi,pecuniã nume
ratã petit.& in.l.petẽti,in prin.ĩ.de pig.acti.& ita ɔprobat, & de-
clarandũ vr̃, qđ dñt.¶ Vlterius ẽt dici põt,ꝙ conſiderato effectu,
qñ mutuum ſoluit eadem bonitate & qualitate prout requiritur
in l.cũ qd.ĩ.e.quo ad interpretationẽ vr̃ ille q mutuauit recuperaſ
ſe illud,qđ dedit:qa res iſte recipiũt functionẽ in gñe ſuo.l.ij.§.j.ĩ.
e.& iſto reſpectu vr̃ repetitio.ad hoc facit tex.in l.cũ qd.in fin.ibi,
ſoluat qđ datũ ſit.nã ſi ſoluit qđ datũ eſt:ergo repetitio vr̃.ad idẽ
tex.d.l.vinũ.in prĩ.vbi dicit vinũ qđ mutuo datũ erat,p iudicẽ peti
tũ eſt.cũ ſi.& ex his br̃ rub.abſoluta ſit. Phil.Dec.Flor.legens.

Appendix Piſis addita.

1 *Dictio,de,ſignificat cauſam materialem, & cauſam proximam immediatam.*
2 *Statutum imponens pęnam bannito de homicidio, non habet locum in eo qui mandauit committi homicidium.*
3 *In correlatiuis licet vno expreſſo alterum intelligatur in conſequentiam, illud tamen quod exprimitur videtur tantum principaliter conſiderari.*
4 *In actione mixta non eſt neceſſaria poſſeſſio ex parte conuenti.*
5 *Depoſiti contractus,& dotis,ſunt fauorabiles & priuilegiati.*
6 *Species propriè dicitur contineri ſub genere.*

¶ Addendo non impertinenter priorib.ſcriptis,Primò in rub.ibi,
1 de reb.creditis.no.† ꝙ iſta ꝑpoſitio,de,cãm materialẽ ſignificat:ſi
cut ſi dicatur cautellus eſt de ferro:vt not.Bal.in l.ex anali.in prin.
C.de acti.emp.& idem Bal.in l.ſi plures.circa fi.in ver.tu dic.C.de
ɔd.inſer.& in l.hoc iure.col.iiij.in verſi. item dictio,de.ſ.de iuſt.&
iu.& ad hoc facit tex.in c.cum cãm.de ele.ibi,veſtem de lana lino-
que contextam.ſignificat ergo ꝙ materia huius tit.de reb. creditis
& hoc intelligitur immediatè:qa iſta ꝑpoſitio,de, cãm proximam
& immediatam ſignificat.l.j.nunc videamus.ibi,hoc.n.non de bo
nis aũt.ſed pp bona poſtea eis accreſcit. & ibi Bar. ff. de commu-
nium.cũ eman.lib.& idem Bar.in l.j.q.ĩ.exer.& no.Bal.in l.de pe-
corib.C.ad leg.Aql.vbi pp hoc infert ad ſtatutum ꝙ pax fieri non
poſſit de percuſſionib. ſanguinolẽtis. nam ſi impuli te ad terram,
& colliſo capite ad lapidem exiuit ſanguis,nõ hẽbit locum ſtatutũ
qa immediatè ex impulſu non ꝓceſſit ſanguis: ſed accidentaliter
a ex colliſione lapidis, a Similiter † pœna q̃ imponitur bannito, hõ
2 hẽt locum in eo,q mandauit committi homicidiũ,vt no.Bal.in l.
non dubium.in v.no.C.de legib.in l.peremptorias.col.vj.ver.q̃ro
qd ſi ſtatutum.C.ſen.reſc.non poſ.in l.j.in iiij.opp.C.ſi ſer.exter.&
in d.l.ex hoc iure.col.iiij.in ver. facit ſilr̃ ad ſtatutum. ¶ Et hoc qđ
dictum eſt dicta cã immediata,procedit niſi aliàs ɔſtaret de mente
diſponentis:vt no.Bar.per illum tex.in l.ſi finita.§.deinde.de dam.
infec.cũ ſi.vt ibi tradit Alexã.Et pluribus aliis modis iſta dictio,de
accipit,vt Bal.proſequit in d.l.ex hoc iure.col.iiij.Alb.in dictiona-
rio in verbo,de,& latius Lucas de pẽna in l.oẽs iudices.col.xvij.de
decurio.lib.x.¶ Secundò in rub. ibi, de reb.cred.cũ miniſterio dr̃
de reb.creditis,& nõ reb.debitis:qa intentio legislatoris fuit tracta
re de actionib.q̃ creditorib.competunt,vt no.p gl.& Bar.in l.j.C.
3 eo.¶ Ex † quo infert ꝙ licet in correlatiuis vno expreſſo,alterũ in
conſequentiam intelligatur.l.fi.C.de indi.vidu.tollen.l.fi.ff.de ac-
cep.cum ſi.illud tñ qđ exprimit, vr̃ principaliter conſiderari, & in
eius fauorẽ vr̃ facta diſpoſitio, vt hic. ¶ Et ideo ſi ſtatutum dicat,
ꝙ de inſtr̃o debiti ſoluatur gabella, & non dicit à quo, ipſe credi-
tor q eſt habiturus commodum ex inſtr̃o,gabellam ſoluere tenet
b vt not.Sal. b in rub.C.eo.facit tex.in l.debet.ĩ.de ædil.edi.no.Bal.
in l.ſi prędiũ.col.ij.C.de ædil.actio.cũ ſi.vt Soc.ſcribit in ɔſ.ccxlvij.
circa primum.co.ij.aliqñ & tertio.& pp hoc ſi agat ꝙ debitor ip-
ſe teneatur ſoluere gabellam ꝑſumptio ſimulationis inſurgit, vt
tradit Barth. Veron.in trac.de ſimul.in vj. præſumptione.¶ Ter-
tiò ibi,ſi cer.pet.hoc pro mutuo accipit: ſecundum communem
intellectũ,de quo inferius dicã.& mirũ vr̃ ꝙ rub. in hac parte alle-
gari ſolet,& non in prima parte de hoc mirat Ful.& dicit Apollo.
¶ Ale.hic reſpondet ꝙ cũ pro maiori pte.ll. huius tit. loquantur
de mutuo,meritò allegatur ſecunda pars rubricæ.q̃ de mutuo in
telligitur.Iſta ſolo non ſatisfacit: quo in ordine lr̃æ prius dicitur
de reb.creditis,illa pars vr̃ dignior & principalis q̃ prius nominata
eſt:ar.l.quoties.ff.de vſufr.& in l.generaliter.§.quis ergo ſtatuet.ĩ.
de fideic.in c.mandato.de prę̃b.in vj. & hoc comprobat, qa pri-
ma pars de reb.cre.eſt generalis,& plures ɔ̃ctus complectitur,iõ di
gnior vr̃:ar.gl.in c.in nouo.xxj.diſt.& hoc patet in rub.de reb. cre
dit. & iu. iur.vbi omnes fere. ll. illius titu. loquuntur de iuramen-
to, & tamen in rubri. allegat. de reb. credito. vnde talis alle-
gatio videt ex quadã ɔſuetudine prodeſſiſſe, p̃ter rõnẽ.¶ In glo.
rub.ibi,ad exẽplũ earũ proponunt dic, dicẽdũ eſt vt aliàs ſcripſi
& dũ dicebã ꝙ in actione mixta nõ erat poſſeſſio neceſſaria ex par
te ɔuenti,iõ impugnabã æquiparationẽ qua facit Ale. hic. Quidã
4 poteriores dñt,† ꝙ immo in actione mixta poſſeſſio vr̃ neceſſaria
ex parte ɔuẽti,p l.cõis ſeruus.§.cũ agere ſ.cõi diui.ibi, ille q partẽ
ſuã alienauit,ne ſecũ ageret.ergo videt ꝙ poſſeſſio ſit neceſſaria.
Nõ ob.tex.quẽ in ɔ̃riũ allegabã in l.hæredes.§.q̃tũ ſ.fa.erc.qa in
telligit ꝙ agat ad perſonales p̃ſtationes caſu quo agat ɔ̃ nõ poſſidẽ
tẽ,vt per gl.in l.pe.ĩ.cõi diui.& præſtationes ſunt actiones perſo-
nales.l.itẽ Labeo.familię.ſ.fa.erc.Iſta ſaluatio nõ eſt vera:qa actio
mixta,vt dixi,datur ẽt ɔ̃ non poſſidẽtẽ.d.§.quãtum.vbi regula po
nitur. & in l.pen.ſ.cõi diui.Nõ ob.tex. in d. §.cum agere, quia ibi
non agitur de poſſeſſio,ſed de proprietate:quia ille eius partẽ alie
nauit,& ſic proprietatẽ, non ſolũ poſſeſſionẽ veram, & ſatis eſt
ꝙ res dicatur cõis,vt habet locũ iudiciũ cõi.diui. & poſſeſſio non
requirit.d.l.pe.cõi diui.Sed qñ quis alienauit eius partẽ,res deſinit
eſſe cõis,& ceſſaret actio cõ.diui.niſi alienatio facta fuiſſet in frau-
dẽ.d.§.cũ agere.¶ In gl.ibi, ſupereſt videre de perſonalib.Iſta cõti
nuatio *cõiter* approbatur ſed illã aliàs plurib. rõnib. impugnaui, q̃
adhuc placẽt.iõ vlterius nõ inſiſto.¶ In ea.gl.ibi,ex ɔ̃ctib,proficiũ
tur.Nam prius de iſtis loquit, quia vñr digniores his, quæ ex deli-
ctis oriuntur.Et adde prioribus ſcriptis ꝙ immo de actionib.ex
delictis & accuſationib.videt ꝙ prius dicẽdũ fuiſſet, quia hoc reſ-
picit vtilitatẽ publicã,vt delicta puniantur.c.vt famæ.de ſen.excõ.
l.ita vulneratus.ad l. Aqui.& vtilitas publica p̃ferri debet priuatæ.
l.vtilitas C.de primip.lib.xij.l.j.§.fi.C.de cad.tol.vbi Bar.& quia vi
detur tractari de maiori præiudicio in delictis:arg.l.in ſeruorum.
in fi ĩ.de pœn.iõ concludendum eſt,ꝙ ɔtinuatio gl.non ſit bona.
5 ¶ In gl.ibi,ſingularia adde ꝙ ɔ̃ rõnes gl.facit,† quia ɔ̃ctus depoſiti
vr̃ fauorabilior,& priuilegiatus l.pe.& fi.C.depoſi. ſimiliter ɔ̃ctus
dotis multa habet priuilegia.ĩ l.j.ſol.mat.ergo de iſtis ſicut de mu
tuo prius dicendũ fuiſſet. Sed põt reſponderi,ꝙ in mutuo tranſ-
fert dñiũ,non ſic in depoſito, & iſto reſpectu ɔ̃ctus mutui digni-
or vr̃,vt no.Bal.in j.col.hic Non ob.qđ dr̃ de ɔ̃ctu dotis: quia ille
ɔ̃ctus venit in ɔñam ad mr̃imoniũ,& iõ reſeruat in tractatu mr̃i-
moniũ.Aliã rõnẽ vltra gl.hic Doc.adducũt ꝓpter frequẽtiam de
qua aliàs dixi.& adde ꝙ in ɔ̃rium facit tex. in l.certè. §. fi.de p̃car.
vbi ɔ̃ctus præcarij qui re ɔ̃hit frequẽter celebrat, & ſic eadẽ rõ vr̃
prout in mutuo.¶ Sed põt reſponderi ꝙ in ɔ̃ctu p̃carij non trãſ-
fert dñiũ,ſicut in mutuo. vt ſ. dictũ eſt in ɔ̃ctu depoſiti. ¶ In glo.
ibi,ſi cer.pet.i. mutuũ.Ful. tenet ꝙ iſta verba accipiantur genera-
liter,& opinio ſua vr̃ ſuſtentabilis,vt aliàs dixi. Et ɔcordando opi
niones diſtingui põt,ꝙ quãtum ad vim verborũ dicta verba gñā-
lia ſunt de ſe,ſed facta relatione ad iſtum titulũ in quo tantum de
mutuo tractatur, iſta generalitas ſoluitur reſpectu mutui:arg.l. ij.
ĩ.de lib.& poſth.¶ In fi.gl.ibi,de triticaria.l.i.Bar.dicit ꝙ verba d.l.
j.denotat factum,& non nomen actionis, ſed prima facie verba
repugnant ibi,illa actione.ſi cert.pet.ſi factum denotaret, dixiſſet
de numeratione quæ in facto conſiſtit. Suſtinendo Bar. declarari
debet hoc modo,illa actione qua vti ſolemus,qñ certum petitur.
¶ In gl.petatur.i.repetatur:dicendũ eſt vt dixi. & adde ꝙ illa *cõis*
reſolutio non ſatisfacit, ꝙ dicatur petitio reſpũ ſpeciei: quia illa
ſpecies non petitur, & ideo indiſtinctè expoſitio gl. verior videt
per rõnem quã inducebã quia conſiderato effectu,ex quo mutuũ
ſoluitur in eadem qualitate, videt quo ad interpretationem iuris
quis recipere illud qđ mutauit,declarando vt latius dixi.Et ad hoc
bene facit tex.in §.j.inſtit. qui. mo. re ɔ̃hi.oblig.ibi, aliæ res nobis
reddentur loquitur de aliis rebus quæ ſm Bar. dicerentur peti. &
tamen tex. dicit reddantur. Adde etiam dicendum in prædictis
quod not.Bartol. in rubr. ſolut. matr. colum. iiij. in verſic. tulit
quod peti poteſt vt genus. vbi concludit quòd verbum, petere,
poteſt

ADDITIONES.

a ¶ Lapidis.Hęc deciſio cum ſeq.falſa eſt,& redicula.

b ¶ Sal.Infert ibi Sal.in d.rubr.pulchrum verbum quod ſi contractus eſt fęnera titius ſoluere tenetur gabellam creditor,ſi ſimplicis mutui, ſoluere tenetur debitor, nec aliter probat ſequuntur Berta.in tract.gabella.in vij.par.prin.ij. q. An.Cor. in reper.in ver.correlatiua.Fran.Rip.hic.col.ij.n.6. reprehendit illud dictum Sali.& tenet indiſtinctè qđ creditor debet ſoluere, ad cuius commodum fit inſtrumentum. Aduerte hoc eſse verum reſpectu gabellarij qui debet exigere à creditore, contra quem ſolum habet actionem,ſed in effectu debitor debet in liberali mutuo exonerare creditorem ab eo ſumptu,quia ille eſt ſolitus modus contrahendi & intelligẽdo in liberali mutuo,& fere generaliter,vt recipiens nummos debeat hoc ferre ſumptus,& ſic hoc tacite cenſetur ineſse, ſecus ſi in contractu fęneratitio quam tunc non ſolum ineſt tacite,ſed nec ineſse poteſt nec poteſt paciſci quod hac onera ſpectent ad debitorem,ſed neceſse eſt ad creditorem ſpectare vel deduci de ſorte & vſuram non manere,niſi de reſiduo.l.in eos.ad fi.C.de vſur.Quod intellige verum in fęnore negotiatiuo, ſecus in incidenti puta ſi creditor gratis mutuet vſque ad tempus,& ſtipuletur vſuram vel pœnam poſt terminum ſi debitor fuerit in mora. quia tunc valet pactum quod hoc onus ſpectaret ad debitorem.

poteſt accipi, vt genus, & tunc talis expoſitio quam facit gl. non
videtur neceſſaria: quia ſub petitione quę dicitur genus, repetitio
6 continetur tanquam ſpecies, & quidem propriè: † quia ſpecies
dicitur propriè ɔtineri ſub genere: vt no. Bar. in d. rub. & Bal. in l.
iij. C. de iu. cal. & tradit Alex. in ɔſi. l. viſo puncto. col. iij. in ver. ac
cedit ẽt ad hoc. lib. iij. vbi hoc in ſimili dicit, ꝙ veniens dicatur re
dire, alleg. l. cum quidam. la j. de le. ij. & pari ratione infert Fel. in c.
at ſi clerici. in prin. col. vij. de iud. ꝙ verbum, conuenire, prout ge-
nus cõprehendit recõuentionem & pari rõne dixi in verbo face-
re, & reficere, in c. cum acceſſiſſent. in fi. de conſti. Piſis.

Lectura tertia. Si certum petatur. Rub.

1 *Libri ad librum, nunquid congrua continuatio ſit.*
Declaratio gl. in rub. ff. de condi. fur. in fi.
2 *Principium libri dupliciter conſideratur.*
3 *Et copula, cuius ſit naturę.*
4 *Dictio, de cauſam materialem ſignificat. Item proximam, & immediatam. nu. 5.*
6 *Intellectus gl. in c. de cætero. de homi.*
7 *Quare in præſenti rub. de reb. creditis, & non de rebus debitis.*
8 *Statutum quod de inſtrumento ſoluatur gabella, con exprimens à quo, intelligitur ab ipſo creditore, in cuius fauorem factum eſt inſtrumentum.*
9 *Correlatiuorum vno expreſſo, alterum in conſequentiam intelligitur.*
10 *Primò nominatus, magis dilectus videtur.*
11 *Secunda huius rub. pars, & non prima, quare allegari conſueuit.*
12 *Specialis diſpoſitio generali prępon itur, quando generalis cum ſpeciali concurrit.*
13 *Conſenſus in omnibus contractibns requiritur.*
14 *Actiones reales quæ dicantur, & quæ ad eorum exemplum dentur.*
15 *Natura rei potius, quàm quod accidentaliter occurrit, conſiderari debet.*
16 *Actiones mixtæ, an dentur contra quemlibet poßdentem.*
17 *Declaratio tex. in l. communis ſeruus §. cum agere. §. communi diuidundo.*
18 *Actio communi diuidundo datur inter habentes rem communem.*
19 *In re communi quilibet habet partem in qualibet minima parte.*
10 *Actiones perſonales digniores ſunt realibus.*
21 *Ex diuerſis non fit illatio.*
22 *Verba ſimpliciter intelligi debent, non ſecundum quid.*
23 *Actio perſonalis difficilius tollitur, quàm dominium.*
24 *Dominium iure ciuili quęſitum à Principe tolli poteſt.*
25 *Perſonę ſunt rebus digniores.*
26 *Actio dicitur illa quę perſonalis eſt.*
27 *A verborum proprietate non eſt recedendum.*
28 *Vtilitas publica præfertur priuatę.*
29 *Contractus depoſiti an ſit fauorabilior, quàm contractus mutui.*
30 *Verba, ſi certum petatur, quomodo intelligantur.*
31 *Rubricę verba debent nigro conuenire.*
32 *Conuenire, verbum, reconuentionem comprehendit.*

¶ Lecturus hic Senis iſtũ titulũ. ff. ſi cer. pet. in ſtabo diligenter: ad
dẽdo plura priorib. ſcriptis, q̃ impreſſa ſunt. Et primò circa con-
1 tinuatione ɔſiderãdũ eſt, † ꝙ cũ hic liber duodecimus inchoetur,
in principio libri alia ɔtinuatio nõ reqrit̃, ſm gl. in ru. ĩ. de ɔd. fur-
ti. in fi. Quidã dñt, ꝙ illa gl. nõ vr̃ dicere hoc: ſed mihi vr̃, ꝙ gl. hoc
velit in fine in illis verbis: dũ inquit ẽt liber hic incipit, q d. licet. ſ.
gl. fecerit ɔtinuationẽ, nõ vr̃ ɔtinuatio neceſſaria: qa liber incipit.
2 Et ad declarationẽ dictæ gl. notãdũ eſt, † ꝙ principiũ libri põt du
pliciter ɔſiderari Primò, vt principiũ alicuius voluminis: & tali
caſu gl. bene dicit, qa illud qđ eſt primũ, aliud ante ſe hr̃e non po-
teſt. §. nos vero tm̃. in ꝓęmio fforũ. & no. Bal. in ru. C. de ſer. fug.
Scđò, principiũ libri intelligi põt, qñ in eodẽ vol. alij libri præce-
dũt: ꝓut in caſu iſto vr̃: tunc ɔtinuatio ɔgrua vr̃ de libro ad librũ,
ſicut de titulo ad titulum: quia eadem ratio videtur: ar. l. illud. ff.
ad leg. Aqui. l. à Titio ĩ. de ver. ob. & hoc colligitur in plurib. iurib.
in quib. fit continuatio de libro ad librum, in l. j. in prin. ſ. de rei
ven. in l. j. in prin. ĩ. de pecu. in l. j. in prin. ĩ. ad Treb. & inſti. de re-
rum diui. in prin. & inſti. de obli. quæ ex delic. naſcun. in princ. &
gl. in rub. ĩ. de acti. emp. facit continuationem de libro ad librum:
& ex his videtur: ꝙ gloſſ. in d. rub. de condi. fur. non ſit vera, licet
3 communiter approbetur. ¶ † Secundo hæc rub. videtur habere
tres partes. Prima ibi, de reb. credi. Secunda ibi, ſi cer. pet. Tertia
ibi, & de certi condictione. Sunt tamen, qui dicunt, ꝙ tantum in
duas partes diuidatur ꝓpter copulam, & quæ tantum in vltima
parte ponitur. & natura copulæ eſt diuidere. l. reos. §. cum in ta-
bulis. ĩ. de duo reis. in l. j. C. ſi plures vna ſent. Sed reſponderi põt,
ꝙ eſt modus loquendi magis ornatus ꝙ copula, & tantum in vl-
timo loco ponat̃: ſed tñ in præcedentibus repetita vr̃, & punctus
loco copulæ habetur: vt no. ꝑ gl. in ver. adeat. in l. pretia rerũ. ĩ. ad
leg. Fal. in l. cũ duob. §. ſi in coeunda. ĩ. pro ſocio. & qa nõ conſo-
nat, ꝙ in vna parte ponantur illa verba de reb. cred. ſi cer. pe. quia
Imperator illa verba in C. in diuerſis titulis poſuit, & in hoc non
4 inſiſto, quia parui eſt momenti. ¶ † Tertiò ibi, de reb. creditis, illa
dictio, de, duas habet qualitates Prima eſt, quia cauſam materialẽ
ſignificat, ſicut ſi dicatur cultellus eſt de ferro & ſic cauſa materia
lis cultelli eſt ferũ: vt no. Bal. in l. ex arrali pacto. in prin. C. de actio.
emp. & hoc, quia eſt iuncta materiæ: quia dicitur de ferro: ſecus ſi
iungatur loco. vt quia dicatur Bal. de Peruſio: quia denotat cau-
ſam naturalem ſumptam de loco, & denotat originem, vt not.
Bal. in d. l. ex arrali pacto & cum prædictis concordat Bal. in l. ſi plu
res. in fi. in ver. tu dic. C. de condit. inſert. & in l. ex hoc iure. col.
iiij. in ver. item dictio de ſ. de iuſt. & iu. & ad prædicta facit text. in
c. cum cauſam. de elec. ibi, veſtem de lana linoque ɔtextã ſignificat
5 ergo ꝙ materia huius titu. ſit de reb. credi. ¶ † Alera qualitas eſt
huius dictionis de quia cauſam proximam & immediatã ſignifi-
cat. l. j. §. nunc videamus. ĩ. de ɔiun. cũ eman. libe. ibi, non de bonis
ſed ꝓpter bona. & no Bar. in l. j. §. ſi plures, in j. q. in prin ĩ. de exer-
ci. & idem Bal. in l de pręcorib. C. ad leg. Aqui. vbi ꝓpter hoc in-
fert ad ſtatutum, ꝙ pax non poſſit fieri de percuſſionib. ſanguino
lentis. Nam ſi te impuli ad terram, & colliſo capite ad lapidem exi
uit ſanguis, non habebit locum ſtatutũ: quia ſanguis non proceſ-
ſit immediate ex impulſione ad terrã, ſed accidẽtaliter ex colliſio-
ne lapidis. Sed tñ in iſta deciſione Bal. quæ ſimpliciter cõiter ap-
probatur, aduertendum eſt: quia non vr̃ procedere, ex eo ꝙ cauſa
proxima tantum inſpiciatur ꝓpter illam dictionem, de, ſed ex eo
ꝙ illa cã non erat ad hoc ordinata: nam nõ ſolum cauſa proxima,
ſed & mediata attendit̃, l. vxori. la. ij. vbi Bar. ĩ. de aur. & argen. leg.
Facit tex. in l. manumiſſiones. ſ. de iuſt. & iu. vbi dicit̃ ꝙ quicquid
eſt cauſa cauſæ, eſt cã cauſati, & qđ no. Bar. in l. vnũ ex familia. §. ſi
de Fal. de leg. ij. & tex. in l. itẽ corũ. §. ſi decuriones. ſ. qđ cuiuſque
vniuerſita. vide quæ dixi in l. certi ɔdictio. in prin. ĩ. eo. & hoc in-
telligitur qñ cã remota ſit ordinata ad cãm proximã, vt in iurib. p̄-
alleg. Secus ſi non ſit ordinata ad cãm proximã: quia tunc ſolum
cã proxima inſpicitur. l. ſocium qui in eo. §. fi. vbi Bar. declarat. ĩ.
pro ſoc. & dicit ꝙ tunc dicitur occaſio, & non cã & de hoc dixi
in rub. C. qui admit. col. iiij. & facit tex. in l. non oẽ. ſ. de ſta. libe. in
l. is qui de act. & ob. & no. Bar. in l. ſi vt certo §. ſed interdum. ĩ. cõ-
mo. iõ dictũ Bal. in d. l. de pecorib. vr̃ procedere: quia illa impulſio
ad terram non erat ordinata ad iſtum effectum, ꝙ exiret ſanguis.
6 ¶ † Et ſm ſ. dicta intelligitur gl. in c de cætero. de homic. q̃ dicit ꝙ
ille vr̃ dediſſe dãnũ, qui cãm præbuit, qñ cã fuit proxima, non re-
mota. Nam qñ remota eſt ordinata ad proximã, ẽt cã remota cõ-
prehenditur. non obſtante illa ſyllaba de tex. eſt not. in l. ſi finita. §.
deinde. ĩ. de dã infec. vbi Bar. no. ꝙ dictio, de, cauſam remotam ſi-
gnificat, & dicit ibi Alex. hoc eſſe verum, qñ colligatur ex mente
diſponentis, nec aliter hoc declarat. Nam qñ apparet de mẽte diſ-
ponentis, res clara vr̃: quia veniret ẽt illud, qđ occaſione rei veni-
ret accidentaliter. l. prætor ait. §. qđ de fructib. ĩ. de bo. auct. iudic.
poſſi. Ideo hoc aliter declarari debet, vt dicamus ꝙ cauſa proxi-
ma & remota vtraque ɔprehendatur, qñ hñt inter ſe conexitã. d. l.
ſi finita. §. deinde. Secus ſi nulla ſit connexitas inter cauſam remo-
tam, & proximã: quia tunc proxima tm̃ inſpicit̃. Et de iſta dictio
ne, de, no. Bar. in l p̄tor. ait. §. qđ de fructib. ĩ. de bo. auct. iud. poſſi
dẽ. Bal. in l. non dubiũ. in v. not. C. de legi. in l. j. in iiij. op. C. ſi ſer. ex
ter. in l. peremptorias. col. vj. C ſnĩam reſcindi non poſſe. Albe. in
diction. in verbo, de Lucas de pẽna in l. oẽs iudices. C. de decurio-
ni. lib. x. Fran. Pau. in tract. de ſede vacan. in princ. vbi latè inſiſtit.
7 ¶ † In rub. ibi, de reb. creditis iõ dicitur de reb. creditis, non de re
bus debitis: quia tractatur de actionib. quæ creditorib. cõpetũt: vt
no. per gl. & Bar. in rub. C. eo. & ſic attenditur perſona, de cuius
8 intereſſe principaliter agitur. † Vñ ſi ſtatutum dicit, ꝙ de inſtro ſol
nat̃ gabella, & nõ exprimat̃ à quo, intelligit̃ ab ipſo creditore, in cu
ius fauorẽ eſt factũ inſtrumẽtũ; vt no. Sal. in rub. C. eo. Bald. in l. ſi
prædiũ. col. ij. C. de ędi. litiis act. Ale. in ɔſ. li. viſo themate, circa fin.
lib. iij. Soc. in ɔſ. ccxlvij. circa primũ. col. ij. & facit tex. in l. debet. ĩ. de
ędili. edic. & licet hic exprimat̃ de reb. creditis, tñ ẽt in ɔñam intel-
9 ligitur de rebus debitis; † quia iſta ſunt correlatiua: quo caſu vno
expreſſo alterũ in ɔñam intelligitur. l. fi. ĩ. de acceptila. l. fi. C. de in-
dic. volui. tollẽ. illud tñ qđ exprimitur, videtur principaliter conſi
10 derari, & in eius fauorem videtur facta diſpoſitio: vt hic. † Facit
qđ dicitur de primo noĩato, qui videtur magis dilectus. l. quoties
11 ff. de vſufru. l. generaliter. §. quid ergo. ĩ. de fideic. liberta. ¶ † In ſe-
cunda parte rub. mirum videt̃, ꝙ rub. in hac ſecunda parte allegari
ɔſueuit: & nõ in prima parte de reb. cred. de hoc Ful. mirat̃ hic: di-
cit ſoluat Appolio. Alex. rñdet ꝙ cũ ꝓ maiori parte. ll. huius tituli
loquantur de mutuo: iõ ſcđa pars ru. allegat̃, q̃ de mutuo intelli-
git̃. Iſta rñſio non ſatisfacit: qa in rub. C. eo. allegat̃ de reb. cred. &
ll. illius tituli fere oẽs loquunt̃ de iureiu. & attẽta rõne Alex. dẽret
allegari rub. de iureiu. & in caſu noſtro dẽret allegari prima pars
de reb. cred. qa prius eſt poſita in ordine literæ, iõ vr̃ dignior: ar. l.
quoties. ſ. de vſufr. & in c. mandato. de præb. in vj. & quia rubr. de
reb. cred. eſt magis gñalis, & plures titulos complectitur, & iſto
reſpectu dignior videtur, vt per gloſſ. xxj. diſt. c. in nouo. ideo de-
beret

beret in prima parte allegari de rebus creditis, nisi dicamus ꝙ illa verba, si cert. pet. secundum *communem* intellectum specialiter pro mutuo accipiantur: & quando cōcurrit dispositio † generalis cū
12 speciali, videtur ꝙ specialis præponatur: vt no. Bart. in l. hoc legatum, de leg. iij. cum sim. in fi. vt tradit. Alex. in l. Gallus. §. si eius. co. j. de liber. & posthu. & dixi in c. dilecti. de iud. Et videmus in stipulatione quæ denominatur à verbis pp formam specialem, & non
13 à consensu, † qui generaliter in omnib. ꝯctib. requiritur. l. j. §. j. ff. de pact. Ista tamen ratio etiam non placet. quia quod dicit Barto. in d. l. hoc legatū, videtur habere locum, quando dispositio generalis & specialis concurrunt circa idem: sed hic diuersa respiciunt, quia verba illa, de reb. cred. referuntur ad oēs ꝯtus in quibus sequmur fidem alienam: & illa verba, si cer. pet. specialiter pro mutuo accipiuntur: & ideo talis allegatio videtur processisse ex quadam
14 consuetudine præter rationem. ¶ † In gl. rub. in j. parte ibi, s. de in rem actionib. & de alijs quæ ad exemplum earum præponuntur. Ad declarationem horum verborum vidēdum est quæ dicantur actiones in rem, & quæ ad exemplum earum dentur. Circa primū actiones reales dicuntur quæ competunt ratione iuris, quod quis habet in rem, & non habet personam obligatam. §. j. Insti. de acti. & not. Bal. in l. si certis annis. col. pe. in ver. sed alio modo. C. de pactis. Quæ verò sint actiones quæ dentur ad exēplum realiū, Alexā. hic exemplificat duobus modis. Primò in actionibus in rem scriptis. Secundò in actionibus mixtis Circa primum, actio in rem scripta est personalis. l. iij. §. est autem personalis. s. ad exhibend. vbi actio ad exhibendum personalis est. quia tamen datur contra possessorem dicitur in rem scripta: vt not. gl. ibi. in verbo personalis. per l. iij. §. fi. ff. eo. tit. & in actione in rem scripta agitur contra illū, qui obligatus est, quia est personalis: secus est in actione reali. d. §. j. instit. de actio. & quia etiam datur contra quemlibet possessorē, dicitur in rem scripta: vt not. per gl. in l. si tertius. §. aquæ pluu. j. de aqua. pluu. arcen. ad idem glo. in l. j. §. interdicta omnia. in verb vt tamen. j. de interdi. & Bar. sequitur in d. l. si tertius. §. si quis prius. & hoc videtur bonū exemplū: quia cùm actiones in rē scriptæ, dentur etiam ꝯ possessorē, in hoc dantur ad exemplum realium, Ista tamen æquiparatio nō vr̄ bene procedere, licet *cōiter* Docto. hoc sequantur, quia istæ actiones in rem scriptæ, cum sint personales de sui natura, vr̄ ꝙ potius deberent personalib. quàm reali-
15 bus adæquari: † quia potius natura rei debet considerari, quam illud qđ accidentaliter occurrit, vt per gl. in l. certi condictio. in prin. j. eo. bene facit tex. in l. item veniunt. §. cū prædiximus. s. de
16 peti. hære. ¶ † Secundò dictum gl. fm Ale. etiam in actionib. mixtis exemplificari potest, vt est actio fa. erci. cōi di. fi. reg. quæ dicūtur mixtæ. §. quædam. inst. de act. l. j. vbi gl s. fi. reg. & dicuntur dari ad instar realium: qa vt Ale. hic dicit, dantur contra possidentem. Iason. hic inquit ꝙ ista ratio Alex. non videtur bona quia actio familiæ erci. quæ est mixta, non datur contra quemlibet possidentē, sed tantum inter ipsos hæredes. l. j. s. fam. erc. Sed aduertendum est, quia Alex. non dicit ꝙ actiones mixtæ dentur contra quemlibet possidentem, vt iste refert, sed simpliciter dicit, ꝙ dantur contra possidentem: & hoc intelligitur inter ipsos cohæredes, inter quos solum habet locum actio famil. ercis. l. j. & l. sed & eius. ff. eo. tit. & illa datur ꝯ cohæredem possidentem. Alia tamen ratione mihi vr̄ nō esse verum qđ Alex. dicit: quia dato ꝙ actiones mixtæ dētur contra cohæredē possidentem, per hoc nō videtur quòd mixtæ dentur ad instar realium prout infert Ale. quia in realib. possessio videt necessaria ex parte rei conuenti. l. j. C. de alie. iud. mu. cā. l. officium. s. de rei vend. c. examinata. extra de iu. secus est in actione mixta, quæ datur etiam contra non possidentem. l. j. l. hæredes. §. quantum s. fami. ercis. ¶ Quidam posteriores dicunt ꝙ immo etiam in actione mixta possessio ex parte rei conuenti videtur necessaria, per text. in l. communis seruus. §. cum agere supra communi diui. vbi dicitur, ꝙ reus partem suam alii tradidit, nec secum ageretur: ergo videtur ꝙ possessio fit necessaria, quia transferendo rem in alium, euitat iudicium. Sed aduertendū est, quia omnino falsum est, ꝙ isti dicunt, ꝙ requiratur possessio ex parte conuenti, quia hoc est contra tex. in l. pen. ff. communi diui. & not. in l. j. s.
17 fam. erc. ¶ † Non ob. tex. in d. l. communis seruus. §. cum agere, quia dum ibi dicitur ꝙ reus partem suam alii tradidit intelligitur ꝙ illam alienauit, ita illum tex. declarat tex. in l. fi. s. de alien. iu. mu. causa fac. & ideo ibi non agitur de possessione rei simpliciter, sed de proprietate, quam ibi reus alienauit, & per illām alienationem
18 res desinit esse cōmunis, & non potest hr̄e locum † actio communi diuidun. quæ datur inter illos, qui rē hn̄t cōem l. j. s. cōi diui. Vel secundo r̄nderi pōt, ꝙ in d. §. cum agere. vr̄ spāle propter fraudē: qa pro possessore hr̄, qui dolo desiit possidere, vt in regula, pro possessore. de reg. iu. in vj. & licet tex. dicat, ꝙ tradidit Tirio causa mutandi iudicii, illa erat intentio rei, quæ ibi recitatur, non tamen tex. ibi approbat ꝙ propter hoc euitaret iudicium, sed propter fraudem ibi decidit casum qui contingit, & ꝙ actio communi diuidun. detur etiam ꝯ non possidentem, ibi est casus in d. l. pen. s.

cōi diui. Vnde alia ratione Doc. dicunt, ꝙ mixtæ actiones ad simi-
19 litudinem realium dantur: † quia in re cōmuni quilibet habet partem in qualibet minima parte. l. ij. C. quando, & quib. quar. pars li. x. Vnde pro parte, quæ erat sua, actio erat realis: pro altera parte erat personalis, & sic mixta videtur. & ita dicit Albe. hic. & in l. in hac. § præterea. s. ad exhi. Bal. in l. ij. & cōmuni diui. in princ. in l. in tribus. s de iud. Flo. in l. iudicium communi diui. s. fi. reg. & dixi in c. ex literis. de proba. Quidam Mod. dicunt, ꝙ ista ratio non videt bona. qa in actione reali, petitur, ꝙ ille qui agit, dominus declaret: vt no. Bar. in l. ex diuerso. §. j. s. de rei vē. sed in actione cōi diui. agitur ad diuidendum, quando volūt à cōione recedere. l. j. s. cōi diui. Sed ista diuersitas parum facit, quia licet detur ad diuidendum, illa diuisio producit istum effectum, ꝙ illa pars quā alter solus mediante diuisione cōsequitur, prius erat sua pro parte, & isto respectu alio realis: videtur: & pro parte, quæ erat alterius videtur personalis: vt dictum est. ¶ Secundò inducitur tex. in §. fi. insti. de offic. iud. vbi dr̄, ꝙ illud quod alicui adiudicatur in actione mixta, statim illi acquiritur: ergo videtur ꝙ prius non esset illius. Sed respondetur hoc esse verum respectu totius quod illi in totum pro diuiso adiudicatur: sed per hoc non tollitur, quin prius esset sua pro parte pro indiuiso. Alia tamen ratione videtur ꝙ hoc dictum gl. non bene possit exemplificari in mixtis: quia in casu mixto considerat quod potentius est. l. quæritur. s de stat. ho. l. legatis. §. si vnus. de legat. iij. & ideo dixi ꝙ actiones in rem scriptæ quæ sunt personales simpliciter, non bene adæquantur realib. vt dixi. s. & idem videtur esse in mixtis: quia si mixtæ etiam æqualiter fuissent, cur prius de realib. quam de personalibus dictum fuisset: & quia de mixtis erat dicendum vltimo loco, vt in tit. C. cōmunia de leg. cōia vtriusque iud. cōia prædi. vnde finaliter mihi vr̄, ꝙ gl. declarari possit, & debeat hoc modo. s dictum est de actionibus in rem, quæ competunt habentib. dominium de iure gentium vel ciuili. l. in rem. in prin. s. de rei ven. & dantur ꝯ possidentem. l. officium, s. de rei vē. & idē est de alijs, quæ dantur ad exemplum earum: vt sunt actiones quæ dantur pro iurib. incorporalib. in quibus non cadit vera possessio. l. seruus. §. incorporales. j. de acqui. rer. do. l. sequitur. §. si viam. de vsucap. & per gl. insti. de re. corpo. in prin. sed in iurib. in corporalib. consideratur quasi possessio. l. iij §. qui vsusfructus. ff. de vi & vi ar. & pro seruitutib. actiones in rem non competunt. l. ij. in prin. s. si serui. vēdi. & in §. equè. insti. de act. vbi hoc probat: quia primò loquitur de actionibus in rem pro rebus corporalib.
20 & postea de actionibus in rem pro rebus incorporalib. ¶ † In gl. ibi, superest videre de omnibus personalibus. ista continuatio *cōiter* approbatur, & huius ordinis rationem Alex. adducit post alios quos refert: quia reales actiones certo respectu vident ignobiores, quia dantur ꝯ quemlibet possessorem. §. j. instit. de acti. & pp hoc fortiores dicuntur. l. plus cautionis. j. de regu. iur. l. forma. §. quanquam. de censi. ideo de his prius dictum fuit: & posteriores sequuntur. sed ista rō vt ēt aliàs dixi, non satisfacit: quia in effectu tendit ad hoc, ꝙ actiones reales sint firmiores personalibus, sed
21 ex hoc non infertur, ꝙ digniores sint: quia eā sunt diuersa, † & ex diuersis non fit illatio. l. Papin. exuli. s. de mino. & hoc patet in testamento militis, quod dicitur dignius testamento pagani pp priuilegia militum, vt dixi ibi in rub. C. de testa. mil. & tamē testin factum de iure communi firmius vr̄, quia non ita de facili tollitur. l. eius militis. §. militia missus. j. de testa mili. similiter videmus ꝙ delegatus Principis est dignior ordinario. c. pastoralis. §. præterea, de offi. ordi. & tamen ordinarius dicitur habere firmiorem iurisdictionem: vt dicit Arch. ij q. vj. in c. si Episcopus. & no. Bal. in l. si vt proponis. la. j. C. quomodo & quando iud. & latè tradit Alex. in rubr. s. de offic. eius. & hoc præsertim dicendum est eo modo quo arguit Ale. dum inquit, ꝙ reales certo respectu digniores videntur. nam ex eo ꝙ aliquo respectu essent digniores, non infertur ꝙ absolutè sint digniores ita ꝙ præmitti debuissent, quia es-
22 sent digniores secundum quid, & non simpliciter. † verba autem debent intelligi simpliciter, non secūdum qui d. l. hoc legatum. & ibi Bart. de leg. iij. Et ex his etiam tollitur ratio Pau. de Cast. qui dicit actiones reales esse digniores, quia difficilius tolluntur à Prin-
13 cipe. † nam actio personalis facilius tollitur quam dn̄ium: vt not. Inn. in c. quæ in ecclesiarum. de consti. nam ista rō arguit ꝙ actiones reales fortiores & firmiores sint: sed non valet consequentia ꝙ absolutè sint digniores per s. dicta. Præterea non vr̄ verum, ꝙ difficilius tollantur actiones reales, quam personales, quia æqualiter oēs tolli pñt à Principe, quia sunt de iure ciuili, vt not. in l. ex hoc iure. s. de iust. & iu. & Innocē. in d. c. quæ in ecclesiarum. non loquitur de actionib. realib: sed de dominio quod difficilius tollit qa regulariter ē de iure gētiū d. l. ex hoc iure. secus vr̄ in actionib. realib: quæ sunt de iure ciuili: sicut actiones personales, vt not. in
14 d. l. ex hoc iure. facit tex. in §. deinde. in l. ij. de ori. iu. † Et ideo si dominium sit quæsitum de iure ciuili, pariter à Principe tolli potest: vt no. Bal. in l. fi. col. penul. C. sen. rescin. non pos. Ang. in l. Lucius. j. de euic. Pau. de Cast. in l. cum hæredes. in princip. j. de acquiren. pos.

pos. & ipse Pau. de Cast. in l. j. in prin. ӯ. ad Treb. cõcludit ꝗ facilius tollatur dñiũ ꝗ actio ꝑsonalis per l. fi. C. de lega. & facit qđ no. Bar. in l. j. ӯ. de cond. inde. dũ inquit, ꝗ lex Falcidia resecat legata quo ad dominium, sed non quo ad oblõnẽ naturalẽ. Et vlterius ad cõtinuationem glo. facit, quia immo actiones personales digniores vñr realib. hoc probatur. Primò ratione subiecti, nam personę sũt
25 digniores reb. l. j. s. de sta. ho. §. fi. inst. de iure natu. †facit tex. in l. iu stissime in prin. ӯ. de ædil. edi. & facit tex. in §. j. insti. de acti. vbi pri-
26 us loquitur de personalib. deinde de realib. ¶† Secundò probat hoc: quia propriè actio illa dř, quæ personalis est: vt not. per glo. in l. actio. ӯ. de in lit. iu. facit text. in l. actio in personã. ӯ. de act. & obli.
27 ergo dignior vř, quia dignius vř illud qđ est propriè tale: quia † à proprietate verborum non est recedendum. l. non aliter. de leg. 3. l. j. §. is qui nauem. ӯ. de exerci. act. ¶ Tertiò hoc confirmatur, quia in actionib. personalib. concurrit consensus partium, ꝑꝑ quẽ no. Bar. hic, ꝗ actiones ex contractib dicuntur digniores illis, quæ ꝓueniunt ex delictis: ita ergo vř ꝗ ista rõne sunt digniores realibus. ¶ Quartò, quia non vř verum simpliciter qđ dř in continuatione ꝗ s. dictum est de realib. nunc de personalib. quia ẽt s. dictum fuit de personalib. vt in tit. de neg. gest. de dolo. ad l. Aquil. & ӯ. etiam tractatur de realib. in tit. de pig. ergò dictum gl. non videtur verũ. ¶ Quintò, quia s. tractatum fuit de actionib. mixtis, in tit. fi. reg. famil. ercis. cõi diuidũ. Certè si Iuriscõ. habuisset respectũ, quem gl. dicit, reseruasset inferius de mixtis: quia congruũ fuisset prius tractare de simplicibus postea de mixtis: vt colligitur in §. j. iuncto. §. quædam, insti. de act. in tit. cõia prædiorum. cõia de leg. cũ fi. ¶ Sextò, quia prius dicendum fuisset actionibus ex delictis, & de accusationib. in quib. agitur de maiori præiudicio: arg. l. in seruorum. in fi. ӯ. de pœnis. & in quib. agitur de vtilitate publica, ꝗ delicta puniã-
28 tur. l. ita vulneratus s. ad l. Aquil. c. vt famæ. de sen. excom. & † vtilitas publica debet præferri priuatæ l. j. §. fi. C. de cad. tol. l. vtilitas. C. de primip. lib. xij. Ex quib. omnib. concludendum est, ꝗ continuatio gl. non sit bona, & ideo tutior videtur continuatio ꝗ colligitur in l. j. in §. in tertia verò congregatione. C de veter. iu. enu. ꝗ hic est tertia pars fforum. & no. Pau. de Ca. hic in gl. ibi, quę ex cõtractib proficiscuntur. nam de istis secundum Bar. prius loquitur: quia digniores sunt illis, quæ ex delictis oriuntur: quia verum habent consensum: qui in delictis esse non videtur: & licet in pęna delicti videatur esse aliqualis consensus. l. Imperatores ӯ. de iu. fi. §. qa vero Leonis. in auth. de non alie. non vř verus ꝯsensus, sicut in cõtractib. Considerandum tamen est, ꝗ attenta hac rõne fuisset dicẽdũ de verb obl. in qua obligatione inest ꝯsensus. l. j. §. j. s. de pact. & similiter de fideiussorib de duo. reis. vnde concludẽdum est, vt
29 dixi, ꝗ non sit bona continuatio. ¶† In ea gl. ibi. l. singularia. sed ꝯ rationem gl. facit, quia contractus depositi dř esse fauorabilior, ꝗ sit mutuum. l. pen. §. fi. C. depo. & ꝯtus dotis plura habet priuilegia, ꝗ mutuum. l. j. ӯ. sol. mat. sed põt rñderi, ꝗ in contractu depositi non transfertur dominium, sicut in mutuo, & isto respectu contractus mutui uidetur dignior, vt dicit Bal. in j. col. hic nõ obst. qđ dicitur de contractu dotis: quia ille contractus venit in consequẽtiam matrimonij, & ideo in contractu matrimonij reseruatur. vnde Bar. aliam rationem adducit, ꝗ prius dictũ sit de mutuo ꝓpter eius frequentiam l. certi conditio. §. si nummos. ӯ. eo. Sed ꝯ Bart. facit: quia attenta rõne frequentiæ prius erat dicendũ de ꝯct. emptionis, quia frequentior est. l. iusto. in prin. ӯ. de vsuca. Alb. hic dicit, ꝗ ratio Bar. coniungi debet cum ratione glos. ꝗ ꝑꝑ priuilegia mutui, & ꝑꝑ eius frequentiam, sit prius dictum de mutuo & Iaso. sequitur, sed in ꝯrium facit rła quæ dicit, ꝗ singula ꝗ nõ ꝓsunt nec collecta simul iuuãt. l. spadonẽ. §. iura. ӯ. de excu. tut. vel ẽt dici põt, ꝗ ratio Bar. procedat in ꝯctib. q te ꝯhuntur inter quos ꝯctus mutui frequentior videtur, & ꝓ hoc non ob ꝗ dictum est de ꝯctu emptionis, q solo consensu ꝑficitur. insti. de emp. & ven. in prin. & instit. de obl. ex consen. huic rationi obstare vř tex. in l. certè. §. fi. ӯ. de preca. vbi agitur de ꝯctu præcarij q re ꝯhitur, & frequẽtatur, vt ibi dř, sed potest responderi ꝗ non ita frequentatur sicut mutuum, & quia in mutuo transfertur dominium, non sic in precario. ¶ In
30 ead. gloss. ibi. † si cer. pet. id est, mutuum. Ful. tenet ꝯ gl. ꝗ verba ꝓdicta non restringantur in mutuo, sed gñaliter intelligant: vt verba sonant: quia à proprietate verborum non est recedendũ. l. non aliter. de leg. iij. sed Bar. & Doc. *communiter* sequuntur glo. ꝓ qua Pau. de Cast. in l. j. in prin. ӯ. e. rationẽ adducit: qa in contractu mutui, certũ absolute continet, qd, quale & ꝗtum. l. certum. l. cum qd. ӯ. e. nõ sic vř in alijs ꝯctib. in quib. aliqñ venit incertũ l. si iactũ rhetis. ӯ. de act. emp l. nec emptio. ӯ. de ꝯhen. emp. Alex. dicit ꝗ ista ratio non sibi satisfacit: qa in cõmodato, deposito, & in alijs ꝯctib. qui re ꝯhuntur, certum absolutè ꝯtinetur sicut in mutuo, & ẽt maior certitudo vř in commodato, & deposito: quia idem redditur, sed replicari põt ꝗ in cõmodato, & deposito, agitur de obligatione rem restitui, quæ in facto consistit, ideo incerta vř. l. vbi autem. §. qd, qđ de ver. ob. & in tali oblõne rem restitui, succedit oblõ ad interesse, saltẽ re perempta. l. in re furtiua. ӯ. de ꝯdi. fur. not. Bart. in l. stipulationes non diuid. in vj. q. de ver. ob. in mutuo agitur ad dandum, & ad genus, qđ perire non potest l. incendium. C. eo. l. in ratione. la. ij. §. incertæ. ӯ. ad l. Fal. vnde patet ꝗ magis certum esse vř in mutuo, vt dicit Pau. de Cas. q hoc modo defendi potest ab impugnatione Alex. Alia tamen ratione dictum Pau. de Ca. tolli potest: quia dato ꝗ in mutuo magis absolutum dicatur esse certum quàm in aliis cõtractibus, per hoc tamen non bene infertur, ꝗ verba illa gñalia, si cer. pet. debeant restringi in mutuo. si. n. talia verba tñ in vna specie deberent verificari, hřet locũ rõ Pau. de Cast. sed cum uerba generalia sint sub dispositione gñali, oẽs casus comprehenduntur, dato ꝗ maior ratio sit in uno casu, ꝗ in alio. l. j. §. qđ aũt. s. de alea. in l. j. §. hæc generaliter. de leg. præst. & in l. in fraudẽ. in fi. ӯ. de testa. mili. ergo concludendo vř ꝗ sub illis verbis generalib. si cer. pet. includat non solum mutuum, sed oẽs ꝯctus, in quib. certũ petit Postremò Alex. pro gl. & cõi opin. duas rõnes inducit. Prima est: quia si ista uerba non accipiant specialiter pro mutuo, non esset aliquis titulis specialis pro mutuo: qđ vř inconueniens in ꝯctu ita frequenti. Secunda, quia ll. quę sunt in hoc tit. pro maiore parte loquuntur de mutuo: vnde consonat ꝗ rub. de mutuo
31 intelligatur: † qa uerba rub. debent nigro conuenire. l. j. ӯ. e. his tñ non obstantibus ut aliàs dixi, verior vř opi. Ful. qa generalia sunt uerba si cer. pet. & nulla ratio suadet ꝗ tantum in mutuo restringantur, vt dixi ꝯ Pau. de Ca & hoc confirmatur, quia uerba rub. vř declaratur in l. certum est. ӯ. eo. vbi declaratur qñ quid dicatur esse certum, tam in aliis ꝯctib. quàm in mutuo: ergo consonat, ꝗ verba rub. generaliter intelligantur: ut uerba sonant: & in d. l. certum, declarat. & hoc idem comprobantur, quia in rub. dicitur de certi cõdictione, ꝗ videtur habere relationẽ ad illa verba, si cer. pet. vñ sicut certi condictio gñaliter accipitur: prout text. in l. certi condictio. in prin. ӯ. e. ita vř dicendũ de illis verbis, si cer. pe. sicut. n. verba rub. de certi condictione, gñalř declarata sunt in d. l. certi condõ. in prin. pariter vř ꝗ illa uerba illa rub. si cer. pet. declarata sint gñaliter in d. l. certũ est. & ab ista declaratione Iurisc. nõ videt recedẽdũ. Non ob rationes Ale. qa licet uerba gñaliter intelligant in illa gñalitate, ẽt mutuum comprehendit, & hoc sufficit, aliàs esset dicendum ꝗ verba tu. de certi condictione, tñ ꝓ speciali certi condõne, pro mutuo acciperent, ꝯ tex. in l. certi condictio. in princ. Non ob. ꝗ pro maiori parte ll. loquat de mutuo: qa hoc non attẽdit, vt patet in ti. de reb. cre. & s. dixi. bñ concordando opi. distingui põt, ꝗ ꝗtum ad vim & proprietatem uerborum, dicta verba de se generalia sunt: sed fctã relatione ad istũ titulũ, in quo mutuo tantum tractatur, d. generalitas restringitur, respũ mutui: arg. l. ij. de libe. & posth. ¶ In fi. gl. Bar. dicit ꝗ uerba d. l. j. de triticaria. denotant factum, non nomen actionis. sed prima facie verba videnẽ repugnare ibi, illa actione si cer pe. si. n. factum denotarent de numeratione dixisset, quæ in facto consistit, nisi dicamus exponendo verba illa, actione qua uti solemus quando certum petitur, & illa est certi condictio. ¶ In gl. petatur, id est, repetatur. idem no. per glo. in l. petenti. ӯ. de pig. act. & in rub. ӯ. sol. mat. Et pro ista expositione facit tex. in l. cùm quid. ӯ. e. in verb. redderetur. & in isto uerb. reddere & inst. qui. mo. re ꝯhi. obli. in prin. ibi, aliæ res reddãtur si mutuum redditur ergo uidetur ꝗ repetatur: ut glo dicit. & ista conclusio secundum Bar. & Doc. est uera inspecto genere: qa qđ datum est in eodem genere restituitur. l. ij. in prin. ӯ. eo. ibi, recepturi non eadem speciem, sed idem genus. cùm ergo idem genus repetatur, videtur repetitio respectu generis, sed respectu speciei dicit Barto. non est repetere, sed potius petere, quia petitur illud qđ datum non fuit: & tali casu hñt locũ iura quæ utuntur verbo, petere, vř petitũ. l. vinũ. ӯ. e. ibi, petitũ est, in l. eius q. §. j. ӯ. d. l. j. ӯ. de tritic. & in d. l. petenti. de pig. act. & ita Doc. *communiter* dñt. Sed aduertendum est dum Bar. & Doc. tenent ꝗ respectu speciei quæ solui debet, dicatur petitio, & non repetio. istud est verum ueritate inspecta: sed quantum ad iuris interpretationẽ, etiam respectu speciei dicitur repetitio: qa cum dictæ res in quibus mutuum consistit, recipiant functionem in genere suo. l. ij. §. j. l. certum. ӯ. eodem ibi, tantundem præstent, ille qui mutuauit, videtur recipere illud quod dedit: & sic etiam respectu speciei, quantum ad iuris interpretationem dicitur repetitio, & ad hoc facit tex. in d. l. cum quid. ibi, soluatur quod datum est. & in l. vinum. infra eodem. ibi, vinum quod datum erat, si soluitur quod datum erat, ergo videtur repetitio etiam respectu speciei. & bene facit tex. insti. qui. mo. re ꝯhi obl. §. j. ibi, aliæ res nobis reddant, loquitur de aliis rebus ꝗ fm Bar. dñr peti, & tñ tex. dicit reddat. ¶ Et quantum ad expositionẽ, gl. quæ verbum, petatur, exponit repetatur, facit quod no. Bar. in rub. ӯ. sol. mat. col. iij. in verb. tu dic. vbi concludit ꝗ uerbum, petere, potest accipi vt genus, & sub tali genere repetitio tanquam species continetur, & quidem propriè: vt ibi not. Barto. & idem Bal. in l. ij. C. de iure au. annu. sic etiam rediens dicitur venire: vt not. per gloss. in rubri. infra solut. matri. per text. in l. cum quidam. de leg. ij. vt not. Alexand. in consi. l. viso puncto. colum. iij. libro. iiij.
32 ¶ † Et verbum conuenire, prout genus, comprehendit reconuentionem

tionem : vt tradit Fel.in c.at ſi clerici.in prin.col.vij. de iudi.eodē
modo videtur in verbo,facere, & reficere.vt dixi in c.cū acceſſiſ-
ſem.in fi.de conſti Quidā poſteriores arguunt ꝯ̃ Bar.dum dicit, ꝙ
reſpectu ſpeciei, eſt petitio proprie: quia petitur qđ nūquam da-
tum fuit.dicunt iſti ꝙ Bar.preſupponit, ꝙ in mutuo petatur ſpe-
cies:& hoc falſum eſt.l.ij.ĩ.e.ſed iſti inaduertenter loquunť: quia
nō eſt verū ꝙ Bar.præſupponat ꝙ in mutuo petatur ſpecies, ſolū
dicit ꝙ reſpectu ſpeciei dr̃ petere, intell'r reſpectu ſpeciei ſoluen-
dæ:non dicit Bar.petendæ.Et ex his expedita ſit hæc rub.

LEX I.

1 *Ad cognitionem ſpecierum debet precedere cognitio generis.*
2 *Dictio,enim,dicitur dictio continuatiua.*
3 *In tractatu alicuis materiæ,à titulo generali inchoandum eſt.*
4 *Rubrica debet eſſe generalis ad nigrum, quandoq; tamē contrariū reperitur.*
5 *Rubrica quando eſt generaliter nigro, nigrum ampliatur per rubricam.*
6 *Rubrica habens orationem perfectam,poteſt allegari pro nigro.*
7 *Rubricæ faciunt præſumptionem eorum,quæ debent ſequi.*
8 *Arguere eſt licitum ex verbis rubricæ,& ex ordine earum.*
9 *Argui poteſt ex verbis rubricæ ad interpretationem nigri generalis.*
10 *Titulus quot modis accipitur.*
11 *Credere idem eſt,quod fidem habere.*
12 *Rerum appellatione,quę contineantur.*
13 *Impertinens non dicitur,quod explicitè declaratur.*
14 *Teſtis qui examinatur ſuper aliquo facto,p̄t interrogari,ꝗd ſit illud factum.*
15 *Teſtis deponens aliquid factum fuiſſe pręſentibus Titio,& Seio, ſi poſtea interrogatus,dicat,nullis pręſentibus,intelligitur exceptis Titio,& Seio.*
16 *Teſtis,in cā̃ ſcię interrogatus dixit,quia ſum vicinus,vel coniunctus, probat.*
17 *Vicinus,præſumitur ſcire facta vicini.*
18 *Condemnandus ſi quis eſt ex probatione præſumptiua pœna minuitur.*
19 *Teſtes aſſignantes rationē,p̄feruntur alijs teſtibus, qui ſine ratione deponunt.*
20 *Argumentum,ab auctoritate valet.*
21 *Libris hiſtorialibus,& chronicis creditur,ſicut alijs libris antiquis.*
22 *Libris auctorum approbatis in ſtudijs,creditur,aliàs non.*
23 *Scripturę diuinæ allegari poſſunt ad deciſionem cauſarum,niſi conſtitutio Papalis contradicat.*
24 *Scripta q̄ in ſtudijs approbata nō ſunt,nō hn̄t auctoritatē,niſi rōne ꝓbentur.*
25 *Deciſiones Rotæ,non habent vim legum.*
26 *Creditor an dicatur quando ſibi debetur ex delicto,vel legato.*
27 *Creditor,& debitor,quis dicatur.*
28 *Dictio,mox,interpretatur pro poſtea.*
29 *Creditor,an proprie dicatur ille,cui pecuniæ,in diē,vel ſub conditione debeť.*
30 *Fideiuſſor,an dicatur debitor.*
31 *Ceſſionarus ,an dicatur creditor.*

1 BEne eſt. ¶†Iſta l.ſm Bart.h.d.† Ad cognitionem
ſpecierū , debet præcedere cognitio ge-
neris,ſed verbū,credendi,& verbū rei gn̄alia ſunt.ideo
à p̄tore de reb.cre.rub præponitur.Pau.de Caſt.hic di-
cit,ꝙ illario quā in fi.ſummarii Bar.facit, non ſequiť ex p̄miſſis dū
inquit,non à prætore p̄mittitur,nā ſm eū debuit dicere : iō de iſta
prima p̄te prius cognoſcendū eſt , ſicut dixit Bar.in maiori ꝓpo-
ſitione. Ale.ſimpliciter hic concludit ꝙ in effectu nō differunt cō
cluſio Bart.& qđ dicit Pau.de Caſtr.nec aliter declarat.hoc voluit
dicere,vt puto,ꝙ Bar.non vr̃ alio reſpectu ꝯſiderare,ꝙ gn̄alis titu
lus præmittať, niſi qa debuit p̄mitti reſpectu cognitionis. Alia tn̄
rōne ſummariū Bar.non vr̃ procedere, qa vt ipſemet Barto. infe-
rius dicit,illa maior ꝓpoſitio,ꝙ ad cognitionē ſpecierū &c.hic tā
quā nota omittiť,& ſic non probať hic:ergo nō bn̄ poniť ꝑ Bart.
in ſummario. Vn̄ br̄ hoc mō ſummari pōt. Titulus de reb.cred.p̄-
poniť:qa gn̄alis eſt ad multos tractatus, q ſequunť.¶Caſus forma
tur ſm Bar.ꝙ quæſitū hic fuit, quare p̄tor rubricā de reb. cred p̄-
miſit.Paul.de Caſtr.aliter caſum ponit. videlicet ꝙ quæſitū fuerit
quæ ſit ſignificatio verborum rubricæ de reb. creditis. Cui qōni
ſm eum rn̄detur in ver.oīs enim.Sed nō vr̃ verū ꝙ in d.ver.pona
tur principal s rn̄ſio Iuriſcō. qa venit ꝯtinuatiuè aſſignando rōnē
2 ad ſ̃.dicta,vt coll'r ex illa dictione,† enim.l.milites enim.ĩ. de teſt.
mili.vn̄ magis placet qđ Bar.dicit ꝑ tex.in ver.qn̄ igiť. vbi vr̃ infer
re ad qōnem propoſitā.& ꝑ text.ibi.iō titulū rerū creditarū præ-
miſit.Ex rn̄ſione enim colligiť qualis interrogatio p̄ceſſerit,vt no-
tať in §.pręterea.inſti.de inuti.ſtipu.in c.inter dilectos.de fid.inſtr.
¶Primò noto qđ Bar.dicit in ſummario eius.Inferius tn̄ Bar. cō-
cludit,ꝙ hoc nō probať hic,qa ſimpliciter dr̃ ꝙ p̄tor gn̄alem titu-
lū p̄miſit. Et maior ꝓpoſitio tanq̄ nota omittiť , quę eſt ꝙ ad co-
gnitionē ſpecierū,&c.Pau.de Caſt.hic dicit ꝙ īmo iſta maior pro
bať in principio legis ibi,bn̄ eſt. Ale.col.vj.ſaluando Bart. rn̄det,ꝙ
tex.in principio nō dicit, ꝙ iſta maior debeat de neceſſitate præ-
mitti,ſed dicit bn̄ eſt.Iſta rn̄ſio Ale.non ſatisfacit:quia cū materia
de qua agiť,neceſſaria ſit:qa vt Bart dicit , non poſſum ſcire ꝙ Ti-
tius ſit homo,niſi ſciā quid ſit hō in gn̄e . Et hoc ſtante ꝙ materia
neceſſaria ſit nō refert,licet verba nō importent neceſſitatē : quia
verba impropriant ſm naturā materiæ.xj.q.iij.in c.rogo. vbi gl.fa
cit gl.in c.j .in verbo,hortamur.de teſta.& in cle.j.de teſti.& Doct.
3 tradunt in c.nā concupiſcentiā.de conſti. ¶Secundò noto † ꝙ in
tractatu alicuius materiæ à titulo generali inchoandum eſt, & ita
ſeruať in tit.de ſerui.in tit.ĩ.de bo.poſ.& no.gl.in rub.ĩ.de fi.inſtr.
& glo.quę plura iura adducit,in rub.de reg.iu.in vj.cū ſi. vt dixi in
4 rub.extra.de proba.col.j.¶Tertiò no.ſm Bart.ꝙ † rub.debet eſſe
gn̄alis ad nigrū.Quandoque tn̄ ꝯ̃rium reperitur,ꝙ nigrū erit gene
ralius rubro,vt patet in auth.vt eccle.Ro.col.ji.& in auc. nul.cred.
agr.& in gl.in ver.oīs.& qđ no.gl.in auth.de inceſt.nup. in prin.in
verbo illicitas.& hoc caſu nigrum attendiť. qa vis tota in nigro vr̃
conſiſtere, vt.ĩ. dicā.Quandoque ēt eꝯ̃ reperiť rubrū eſſe genera-
lius nigro,vt patet in rub.C.de relig.vbi gl.& in rub.C.de ſpon.&
inſti.de oblig.quæ ex deli.in prin.cum ſi.Et eo caſu quo rubrū eſt
generalius nigro, ſtať rubro, ēt ad deciſionē cauſarū, qn̄ orōnem
habet perfectā.vt in rub.ne fide do. den. Ita Ioan. de Imo. ꝯcludit
in rub.ĩ.de verſi.obl.& ibi refert ſe ita rn̄diſſe in qōne de facto, in
5 ſtatuto cuius † rub.erat gn̄alior nigro, nā ſm eum nigrū amplia-
tur per rubricā.& ad hoc allegat l.j.vbi gl.& Bar.C.de capit.ciuiū
cen.exi.lib.xj.& ſequiť Ro.in conſ.xvj.viſo themate.col.j. & in ꝯſ.
xxxij.viſa municipali.col.ij.& conſi.cxx.circa primū.& Ale.cōſi.j.
col.iij.lib.iiij.Et hoc idē in notabili qōne tradit Pau.de Caſt.in cō-
ſi.cccxxxiiij.pręſens caſus.col.iij.ver.iiij. ſtatutū. vbi ſtatutum ex-
cludebat filiam à ſucceſſione matris : tn̄ quia rubrica erat genera-
a lis,conſuluit ꝙ excluditur ab hęreditate patris. [a] Et reperio ꝙ idē
in ſimili caſus conſuluit Bal.in conſi.cccxvj.an ſtatutum in primo
lib.vbi ſtatutū excludebat aſcendentes per lineam fœminā , & ꝑꝑ
generalitatē rub.Bal.concludit idē in deſcendentibus.& idē Bald.
conſi.incip.rub.dicit ꝙ vir lucretur dotem. cōcludit ꝙ q̄uis ſtatu-
tum loquereť de dote tradita, tn̄ habeat locū etiam in dote pro-
b miſſa, [b] quia rub.erat generalis.† Et iſta vr̃ *cōis* cōcluſio,à qua nul-
6 lus diſcrepat,ꝙ rub. quæ habet orationē perfectam allegeri poſ-
ſit pro textu.vt tradunt Spe.& Io.An.in tit. de diſpu. & alle.in §.
fin.in fin. Archi.in ix.diſt.c.quis neſciat gl.in proę.vj.in ver.titulis.
Ant.de But.& Abb.in proę.Decretalium.Et idem in effectu tra-
dit Bar.in rub.C an ſer.ex ſuo fa.Alex.in conſi.lxxxiij.viſo proceſ-
ſu cauſæ vertentis.in vij.col.lib iij.& in conſi. cxij. viſis his. col. ij.
eo.lib.iij.Et licet ita tenendū ſit,tn̄ concluſio iſta vr̃ dubitabilis:qa
actus non operatur vltra intentionem.l.non oīs.ĩ.e. Sed rub.po-
nitur ad deſignandum illud qđ in nigro contineť,ergo non vr̃ diſ-
ponere niſi quatenus in nigro reperitur. Confirmatur hoc : quia
rub.vr̃ habere relationē ad nigrum,ergo non diſponit niſi quate-
nus in nigro reperitur.l.in teſtō.ĩ. de ꝯdi.& de.& in aut. ſi quis in
aliquo.C.de eden. Et ad hoc bene facit qđ tradit Bar. in notabili.
q.in l.admonendi.in ix.col.ver.pone ꝙ in libro.ĩ.de iureiu.vbi di-
7 cit ꝙ †rubricæ faciunt præſumptionē eorū quæ debēt ſequi.alle-
gat l.j.C.de impo.lu.deſeri vnde ſm eum ſi in lib. notarii defun-
cti reperiť rubric.quæ dicat inſtr̃m venditionis inter tales, & ſpa-
ciū poſtea dimiſſum ſit, nō ꝓbat. Et in ſimili qōne hoc idē voluit
Bar.in l.ſi is qui.ĩ.de teſta.vbi ſm eū, non valet inſtr̃m qn̄ apparet
ꝙ notarius valebat plus ſcribere.A fortiori in ꝓpoſito hoc dicēdū
eſt,vbi apparet nigrū qđ diuerſo modo loquiť.Confirmať hoc:qa
ſi nigrum attendiť, qn̄ rubr.eſt ſpecialis, vt.ſ̃.dictū eſt, ergo ēt de-
bet nigrū attendi,qn̄ rub.eſt gn̄alis:quia eadē rō vtroq; caſu vr̃. Et
certè ꝯ̃rium de iure cautū reperiť.nā in rubricis quæ allegaň pro
tex.quia orōnem habēt perfectā,vt in rub.ne fide. do.den.in rub.
qđ quiſq; iur.cū ſi.nigrū correſpondet cū rubrica , & illud eſt qđ
tribuit auctoritatē rubricæ,& rubrica tanquam magis nota virtu
c te nigri allegať.Secus [c] ergo vr̃ qn̄ nigrū non reperiť ꝙ rubricę cor
reſpondeat:quia tunc non vr̃ ꝙ pro tex.allegari poſſit licèt ora-
tionē habeat perfectā ꝑ ſupradicta.Ex q̄bus deciſio Pau.de Caſ.in
ꝯſi.ſ̃ allegato vr̃ dubitabilis, & non vr̃ ꝓcedere : ex quo nigrū tn̄
de ſucceſſione matris loquebať.& ꝯ̃ eum ēt facit, qa cū tale ſtatu-
tū ſit ēt ꝯ̃ ius cōe debet intelligi ꝙ minus videať derogatū iuri cōi
q̄ fieri poſſit:arg.l.ſi qn̄ C.de inoffi teſt.& in c.cū dilectus. de ꝯſue.
cum vulgarib.& per iſtā rōnem, & quibuſdā aliis rōnib. leuibus ꝯ̃
Paul.de Caſtr.tenet Iaſ.hic : & pręſertim quia in caſu quo loqui-
tur Pau.de Caſ.rub.ſtatuti non habebat orationē omnino perfe-
ctam,ex quo non declaratur de qua ſucceſſione loquatur.Et quia
erat rub.generalis,& ſic obſcura,ideo dēt per nigrum declarari.Et
quia cum talis rubr. loquať indefinitè , indefinita non ęquipollet
vniuerſali,in materia odioſa ꝓut iſta vidētur notari in l.ij.de lib.&
poſth.

ADDITIONES.

a ¶Patris.Ita Pau.d.conſi.incip.pæſens caſus quod eſt conſi.33.lib.ij .in nouis,ſequitur Alexan.hic col.ij.in conſi.6.lib.7.Soc.conſi.128. videtur col.1.libr.4. Cur.iun. conſi.5.Aſb.Bru.late in tract.ſtatuto.exclu. fœmi.art.viij.q. xx. Phil. Dec. hic , & Purp.nu.21.Sed contrariam ſententiam veriorem puto, quam tenet hic Lancelo. Dec.Iac.de S.Geor.Iaſo.& Fran.Rip.nu.9.in quam etiam inclinat Alci.hic,& apertius lib.2.Parad.c.xvij.& bene.

b ¶ Promiſſa.Idem Iaſ.hic nu.9.Purpu.num.22.Pa.Ale.Iaſo.l.ſi donaturus.§.j.infra, de condi.cau.da.& placet Licet Matth.Mat.contrarium velit ſingu.74.

c ¶Secus.Idem Deci.in rub.de conſti.nu.13. ſed contrarium tenent Ange.in proœm. inſtit.Iaſ hic,vt Purpu.nu.25.in fi.& eſt communis.

poſthu. Et quia iſta vr̃ quædam exhæredatio, quæ nominatim debet fieri. d. l. ij. de lib. & poſthu. Sed iſte rationes euitari poſſunt, retenta communi opi. ꝙ ru. q̃ habet orationem perfectã, poſſit allegari pro tex. Iſta enim rub. vr̃ habere oratioñe perfectam, ex quo gñalr̃ filia à ſucceſſione excludebatur: qa diſpoſitio quæ gñaliter loquitur, gñaliter debet intelligi, ēt ꝙ maior ſit ratio in vno caſu, q̃ in al io. l. j. §. quod autem. ff. de aleat. l. in fraudem. in fi. de teſt. mil. facit tex. in l. cum lege. ff. de teſta. & quod ibi Arc. & quia rub. q̃ habet orationẽ perfectã pro tex. hr̃: vt omnes cõiter dñt, ſed ſi in tex. & in nigro haberetur iſta generalitas, tota diſpoſitio eſſet generalis, vt probatur in l. regula. §. & licet. ꝟ. de iur. & fact. igno. ergo pariter idem dicamus in rub. Non ob. ꝙ oratioñe non habeat perfectam ſtatutum de quo loquitur Pau. quia imo habet perfectã orationem: licet generaliter loquatur, ꝓut patet in omnibus legibus quæ ſimpliciter loquuntur, q̃ tñ habent perfectam orationẽ. Non ob. ꝙ verba obſcura debent declarari per nigrum: quia verba hic non ſunt obſcura, licet generaliter rubric. loquatur. Non obſt. qđ dicitur de indefinita: quia non habet locum in diſpoſitiõe legis: vt not. dicit Bar. in l. ſi pluribus. de leg. ij. prout hic vr̃. Et quia materia videtur fauorabilis attenta principali ratione ſtatuti. Nõ ob. ꝙ exhæredatio iſta non videtur facta expreſſe: quia imo ex quo ſtatutũ expreſſe filiam excludit, & hæc ratio conſideratur, ꝙ exhæredatio facta ſit nominatim: quia ſatis eſt, ꝙ à ſtatuto excludatur. Non ob. ꝙ debet ſtatutum reſtringi, cũ ſit ꝯ̃ ius: quia verum eſt, ſi per aliam regulam iuris eſſet facta reſtrictio, vt no. in d. c. cum dilectus. aliàs ſecus: quia generalitas attenditur per ſ. dicta & idem eſt dicendum in caſibus, in quibus loquitur Bal. in conſilijs. ſ. all. ¶ Quartò noto

8 ſecundum Bar. † licitum eſſe arguere ex verbis rubricæ, & ex ordine earum. nam ſi rub. generalis præponi debet, vt hic, ergo ordo rubricæ attenditur, & ex eo argui poteſt tripliciter. Primò, ex ordine: vt Bar. hic dicit: idem Bar. in l. j. in prin. ꝟ. de pecu. & ꝑ gl. in rub. ſ. de eo, per quem factum eſt. cũ concord. vt Alex. hic tradit. & ad

9 idem eſt gl. in §. pœnales inſti. de act. Secundò † arguitur: quia ſi lex plures habet intellectus, ille præualet qui conuenit rubricæ: vt no. Ant. de But. in prooe. Decret. in §. ſane. vbi alleg. notata in c. cum monaſterium. de ele. & ſm̃ hoc declarari videtur. quod no. Barto. in l. in ambiguo. ꝟ. de reb. dub. ꝙ vna lex poteſt habere plures lect. & vtraq; bona ſit. nam ſi vna confirmatur cum rub. illa præualet. & hoc verum eſt, niſi pro alia lectura eſſent aliæ rationes, quæ præponderarent, per ea quæ Bar. dicit in d. l. in ambiguo. Tertiò argui poteſt ad interpretationem nigri generaliter. glo. notab. vbi Bal. in l. j. in ver. prætorio. C. ne lic. ter. prouo. cum ſimil. vt proſequitur Alex. hic, & latè idem Alex. in conſi. xiij. circa princ. col. v. lib. iij. ad idem gl. in c. ſuper gratia. de offi. deleg. in vj. in clemen j. eod. titul. Abb. per illum tex. in c. ad audientiam. de reb. eccl non alie. Et de his not. Abb. in prooe. Decret. circa fin. & Angel. Are. in prooe. in-

10 ſtit. ¶ † Quintò noto, ꝙ titulus accipitur hic pro rub. & in l. j. § fi. ſ. de poſtu. Alijs tamen modis titulus accipitur, vt per glo. in c. dudum. el ij. in verbo, intitulatam, de elect. cum concord. vt per Alc. hic, ad idem gloſſ. in c. fi. de off. arch. & latè proſequitur Fulg. hic in

11 rub. vbi ponit, ꝙ nouem modis titulus accipitur. ¶ † Sextò noto, ꝙ credere dicitur à credendo, ſeu fidem habendo. nam nihil aliud eſt credere, quam fidem habere, vt dicitur de conſe. diſ. iiij. in c. nihil. & hoc quando ſponte, & propria voluntate quis credit, ſecus ſi quadam neceſſitate inducatur: quia tunc propriè nõ dicitur credere, vt probatur in l. ſi tibi, in princ. ꝟ. eod. ¶ Vltimò not. ꝙ rei appellatio generalis eſt. nomine enim rerum vniuerſa hæreditas con

12 tinetur. l. licet. vbi Bal. C. de pac. ¶ † Et ſub appellatione rerum, idẽ continetur, quod ſub nomine bonorum: vt not. Bartol. per illum tex. in l. fin. ꝟ. de vſufruct. leg. Et appellatione rei etiam ſerui continentur. l. omnia. §. cum ita. de leg. ij. facit tex. in l. fin. C. de ver. ſig. in l. cum ancillis. C. de inceſt. nup. reliqua in locis alleg. per Alexan. hic ¶ In glo. j. Bar ſecundum expoſitionem eius infert ad q. de teſte, q interrogatus ſuper artic. antequàm reſpondeat, dicit quomodo verba ſua, vel articulos intelligat. nam talis declaratio non videtur extra articulum. Ea enim quæ conferunt ad intelligentiam, & declarationem eorum, quæ in articulis continentur: non dicuntur extra articulum: vt idem Bar. dicit in l. ſi duo patroni. §. fi. ꝟ. de iure iur. nam ſuper connexis, & dependẽtibus ab articulis teſtis deponere, & interrogari poteſt, vt not. Ang. in l. ij. ſ. de iur. omn. iu. In-

13 no. in c. cum Bertoldus de re iud. ¶ † Et impertinens non dicitur, neque ſuperfluum, qđ explicitè declaratur: vt no. Domini. in c. j. in

a ver. & filio. de ſum. Trin. in vj. Et modicum, conferẽtia ad cauſam etiam pertinentia dicuntur: vt no. Bal. per illum tex. in c. quoniam de teſtib. Et pertinens etiam illud dicitur quod adminiculum facit: vt Barto. inquit in l. ad probationem. la j. in iij. not. C. de probatio. ¶ In gloſſ. in ver. varios. dum Barto. inferendo ad quæſtionem cõ-

14 cludit, † ꝙ teſtis, qui deponit ſuper mutuo, interrogari poteſt qđ ſit mutuum. idem eſt in ſimili de eo, qui deponit ſuper mala fama, nam interrogari poteſt quid ſit mala fama: vt no. Bal. in l. j. ff. de his qui ſunt ſui. Alexand. in conſ. xlv. col. pen. lib. ij. vbi infert ad teſtem interrogatum quid ſit conſuetudo, idem Alex. conſi. cl. col. vj. lib. v. Similiter notarius, qui in inſtrumento atteſtatur ſe certioraſſe mulierem de Velleiano, interrogari poteſt quid ſit Velleianum, & ſi neſciat, renunciatio non præiudicat: vt not. Alb. tradit l. fin. §. pe nul. ꝟ. ad Velleia. vbi Alex. in addi. & hoc refert idem Ale. in l. ſciẽdum. de verborum obligation. vbi reprobat dictum Alb. per rationem quam Fulgo. adducit in d. l. fin. §. pen. ad Velleian. Sed reſponderi poteſt, quod fuit ius quæſitum tempore contractus cum iſta præſumptione, quod notarius intelligeret quid eſſet Velleianum, vnde ſi apparet poſtea ꝙ non intellexit, apparet ius quæſitũ non fuiſſe: vt in ſimili habetur in l. ſi qui adulterij. C. de adult. & ratio iſta non videtur habere locum in teſtibus, &c. Et quod dictum eſt de teſte, qui de mutuo interrogatur ſecundum Bart. hoc intelligitur, niſi ex verbis ipſius colligatur, quomodo mutuum intelligat: quia tunc vlterius non debet interrogari. Et ſi interrogetur,

b & dicat neſcio. [b] propter hoc dictum eius non vitiatur. nam intelligitur neſcio aliter, ſcilicet quam dictum ſit: vt voluit Bart. in l. de ætate. col. v. verſ. ſed quid ſimpliciter dicat neſcio. ſ. de minorib. quem Alexã. hic refert. Et ad hoc in ſimili bene facit quod voluit

15 Alber. per illum text. in l. non erit. §. dato. ꝟ. de iureiur. ꝙ † ſi teſtes deponunt aliquid factum fuiſſe præſentibus Titio, & Seio, & poſtea interrogati, quibus præſentibus, dicant nullis, intelligitur exceptis Titio, & Seio, de quibus dixerunt. & plura ſimilia ad hoc tradit Rom. in l. j. in princ. de oper. nou. nuncia. vbi inter alia allegat Spe. in tit. de noto. cri. §. fama. verſ. quid ſi teſtis. quem Bal. refert in l. ſi defenſor. §. qui interrogatus de inter. ac. quod teſtis, qui ſuper veritate interrogatus dicit neſcire, licet poſtea de fama atteſtetur, intelligitur neſcire reſpectu veritatis, de qua fuit interrogatus &c. Et ad prædicta facit gloſſ. & quæ ibi Alexand. tradit in l. ſtipulatio iſta. §. hæc quoque. ꝟ. de verbor. obligat. vbi habetur an teſtis, qui deponit ſuper poſſeſſione ĩterrogari poſſit, quid ſit poſ

16 ſeſſio. de quo notabilem diſt. ponit Bald. hic in iij. col. ¶ † Tertiò, Bar. hic concludit, ꝙ teſtis benè probat, ſi in cauſa ſcientiæ interrogatus reſpondeat, quia ſum vicinus, vel coniunctus, quamuis prætermittat illam maiorem propoſitionem tanquam notam in iure ꝙ vicinus, vel coniunctus præſumatur ſcire facta vicini, vel coniuncti. Et ſuper hoc Alexan. hic latè inſiſtit: & finaliter in hoc reſidet, ꝙ dictum Bar. intelligatur, & procedat in his, quæ à communiter accidentibus cadunt in notitiam vicinorum, vel coniunctorum, & ita Bart. hic declarat, & ſequitur Bald. in l. conuenticulam. col. v. ver. ex prædictis infero. C. de epiſc. & cleric. quia ſecundum eum in exemplis, de quibus loquitur Bartol. hic vicini communiter notitiam habent. Secus verò in his, quæ à communiter accidẽtibus neſciuntur per vicinos, vt quia agitur de aliquo homicidio, vel furto. Et ita etiam Bald. diſtinguit in l. in fi. C. de collu. dete. vbi differentiam facit in probando aliquod ſtuprum, vel aliquam meretricem eſſe. & idem videtur velle Angel. hic. & ſecundum iſtã diſtinct. conſuluit Alexand. conſil. lxxx. examinato lib. ij. colum. iij. in fin. in conſi. 5 o. in cauſa, & lite. col. pe. lib. j. & de hoc etiam not. Alex. conſi. xcij. viſo. col. iij. lib. v. & in conſ. lj. col. iij. lib. j. Et prædicta diſtinctio videtur ex mente Bart. ex quo illa regula, ꝙ vicinus præſumitur ſcire facta vicini, ita interpretatur, & intelligitur: vt notat Bald. tradit in l. qm̃ ſororem. C. de iur. delib. ergo aliter videtur ſenſiſſe Bartol. dum fundatur in illa regula, quæ ita intelligitur. Et cùm probatio facta modo prędicto dicatur probatio pręſumpta & non concludens, vt per Bartol. hic, & Bald. in d. l. conuenticulã, infertur ſecundum Alexan. hic, & Mod. omnes ſequuntur, ꝙ ſi hoc modo delictum probaretur, pœna deberet mitigari, vt eſt dictum Inno. in c. quia veriſimile. de præſump. not. in c. afferte. eod. titul. Ex quo ſingulariter etiam voluit domin. Abb. in c. auditis. de reſcrip. ꝙ ille qui confitetur homicidium feciſſe ad defenſionem eius, ſi defenſio non probetur, non tamen debet decapitari: quia ex condemnatione præſumptiua condemnatus videtur. ꝙ dictum ad practicam eſt valde notab. Mod. tamen in l. nõ vtiq;. ꝟ. de exce. conantur illud impugnare, ſed tñ defenditur ex his, quę nouiſſimè dixi in c. cum venerabilis. de exce. Sed quantum ad propoſitum noſtro, hæc illatio quam Ale. facit, vera non vr̃. Eſt enim

17 conſiderandũ, ꝙ iſta præſumptio, † ꝙ vicinus præſumatur ſcire facta vicini, eſt approbata à iure, & ſic præſumptio iuris vr̃, vt ĩ iuribus alle. ꝑ Bar. hic, & qñ quis condẽnatur ꝑꝑ iuris ꝑ̃ſumptionem

18 ordinaria pœna imponitur: vt no. Bal. in l. fin. C. de prob. ¶ † Et patet, & probatur hoc in l. j. C. de ſica. vbi ordinaria pœna imponitur homicidij, & tamen quis ſemper ꝓ homicidio ex præſumptione iuris vr̃ condẽnari, videlicet ꝙ malo animo homicidiũ cõmiſerit, niſi aliud probetur. d. l. j. de ſic. Sed dictũ Inn. in d. c. qa veriſimile. quod Alex. hic adducit locum habet, & ꝓcedit in præſumptione hominis, quæ non ita certa reputatur: vt no. d. Abb. diſtinguit, n c.

ADDITIONES.

a ¶ Modicum. Dec. conſi. clxij per totum.
b ¶ Neſcio. Modo iam cum cauſa depoſuerit. Bal. & alij hic.

in c.accedens.col.ij.de accusa.Infert ēt ex eo ꝙ talis ꝓbatio pſumptiua sit,vt dcm̄ est.& si pro alia parte essent testes,q cū rōne concludenti deponerent,ꝙ cæteris partib.illi præferendi essent, iuxta no.in c.in nr̄a,de testi.ſm Io.Pe.hic pro quo adduco qđ no.Bal.in
19 l.presby.circa fi.C.de epiſ.& cle.dum ibi ɔcludit,† ꝙ testes assignantes rationē præferunt aliis testib. qui absq; rōne deponūt,q̄uis de rōne non sint interrogati.Infert ēt ſm Io. pe. hic, ꝙ istis testib.qui pſumptiuè deponunt,nō deferat iurm̄ in defectū ꝓbationis iuxta ea quæ hn̄r in l.in bonefidei.C. de reb.cre.in c.si de iurein.ad qđ bene facit qđ voluit Bal.in c.j.§. sacrm̄.col.ij.de cōsue.re. feu.vbi inquit ꝙ testi deponenti absq; rōne,de qua ēt non fuit interrogatus,non sit deferendū iurm̄ in defectū ꝓbationis.qđ tn̄ nō ꝓcedit sine dubio per ea quæ dixi in rub.extra de ꝓba.in fi.Et quia in ꝓposito nr̄o hic licet ꝓbatio sit pſumptiua, est tn̄ approbata à iure per ea quæ superius dicta sunt.Et ex dictis Bar.hic ēt hr̄ ꝙ satis est, ꝙ ꝓbatio ɔcludat ſm præsumptionē iuris.& idē no. Bal.in l.non hoc.col.fin.C.vnde cog.cū si.vt dixi in c.in pn̄tia.de proba. col xiij.¶In gl.omnes.Bar.quærit an sub isto tit.comprehendat titulus de fideiuſ.& de verb.ob.& concludit ꝙ non:& patet quia in isto lib.ff.vet.non ponunt.dicit tn̄ Bar.ꝙ q̄tum ad signationē verbi,credendi, bn̄ comprehendit per verba illa vl'ia:oēs enim ɔtractus & ita Doc.sequunt.Sed considerandū est,ꝙ verba illa oēs.n.ɔ̄ctus &c veniunt ad præcedentia ꝑ modū rōnis:ideo cū dicto p̄cedenti cōiungunt:& vr̄ sensus,sub hoc titu.de reb.cre. p̄tor varios ɔ̄ctus inseruit.oēs enim ɔ̄ctus complectitur.ſ.sub hoc titu.& sic oēs ɔ̄ctus qui sub verbo credendi continent sub hoc titu. à p̄tore inserti vident.Non ob.qđ dr̄ de tit.de verb. oblig. & de fide quia alibi ponunt ex ordine Iurisconsultorū,non ſm ordinē prætoris.
20 de quo tex.hic loquit.¶Successiuè prosequit Bar. † qn̄ valeat argu̅ ab auctoritate:& ex dictis eius eliciunt plures ɔclusiones. Prima est,ꝙ scriptura approbata ab Imperatore,vel summo Pontifice pro lege hr̄.in l.leges.C. de lega.Et idem in approbatione facta per aliū qui habet auctoritatē legis cōdendæ, vt de Iurisconsulto. hic dr̄.Et hoc intelligit qn̄ approbat scriptura,vt habeat vim legis: alias secus,vt patet in dictis Inno.qui erat summus Pontifex,& tn̄ scripta eius non hn̄t auctoritatē legis, vt ipse tradit in c.per tuas, el.ij.de simo.quia ipse noluit.vt dicit Host.in c.solet.de sen. excō. in vj.tn̄ vt cōmentator alios excellit : quia fuit pater & organum veritatis:vt inquit Arch.in c.j. de excep. in vj. ¶Secunda conclusio est,ꝙ libris historialibus,& chronicis credendū est, sicut aliis li
21 bris antiquis.de quo vltra allega.per Alex. hic no.† Bal.in l.j.ſ.de offi.quæsto.vbi per illum text.dicit standum esse chrocinis approbatis.facit gl.in cle.j.de mag.in cle.j.de reliq.& vene.san.& in p̄ce. ssorum.in §.hæc autem tria. Et in factis antiquis hmōi libri plenè probant.no.Do.post gl.in c.placuit.xvj.dist.in c.quamuis,circa fi. post gl.ibi.21.dist. in c.in nomine dn̄i.post gl.ij.23. dist.Et qn̄ tales libri retenti sunt in loco pu̅blico sub fida custodia , vbi reseruant scripturę authenticæ, generaliter in iudicio plenā faciunt fidem,
22 ſm d.Ab.in c.cum causam.de proba ¶†Tertia conclusio, libris auctorem approbatis in studiis credit : vt not. Abba.in c.ex parte. el.j.circa fin.de rescr.cum si.vt tradunt Mod.ibi. Ista conclusio de plano procedit,qn̄ de illis auctoritatib. lex facta reperit. vt in l.ſeptimo.ſ.de sta.ho.in l.si pater.ɔ̄.de sol.cum si. Tūc enim illis credit auctoritate legis,vt dicit Ia.Bu.quem refert Pau.de Cast.hic,& Abb.in c.j.in prin.de præsum.vbi per illum tex.hoc dicit de dictis Salomonis.Si verò de illis lex facta non reperit,ēt eis standū est,nisi lex ɔ̄dicat : quia maior est auctoritas legis.vt patet in auctoritate Pauli dicentis,Si filius,ergo hæres,quam tn̄ ɔsequentiam lex nō admittit.l.j.C.si vt se ab hære.absti.& ita Pa.de Cast.hic.& ſm hoc declaratur gl.in §.cogitatio.in aut.vt iu.sine quoquo suffra. in verbo,eloquiorū.quæ dicit ꝙ diuinæ scripturæ allegari pn̄t ad decisionem causarum.ad hoc tex.20.dist.c.j.in fi.no.Ab.in c.cum ab apostolica de his quę fiunt à prēla.& in c.cū cām. in v.not.de electio.nam hoc intelligitur,nisi constitutio Papalis cōtradicat, quia n ō Sanctis,sed Papæ data fuit auctoritas legis ɔdendæ.c.ꝓposuit. de conceſ p̄beu.no.Abb.in c.qualiter.el.ij.in prin. de accuſ.in c.
23 ne innitaris.de consti.& tradit gl. 20.dist.in summa.¶†Et hoc verum est,nisi dictum Sancti esset confirmatū auctoritate veteris, vel noui testamenti : quia tunc ēt in decis. causarū p̄fert constitutioni Papę : vt no.dicit glo.in c.de libellis. 20.dist.in verbo,illorum,quam pro sing.Ro.tradit in no.suo.685.dicas. Et ratio vr̄, quia Papa cōtra nouum,vel vetus testm̄ disponere non pōt. xxvj. q.j.in c.sunt quidā. In casib.aūt in quib.Papa pōt limitare ius diuinum,ſm no.in c.quę in ecclesiarum.de consti. vr̄ ꝙ etiam cōstitutio Papę prēualeat.¶Quarta conclusio.Scripta quę in studiis approbata non sunt auctoritate non hn̄t, nisi quatenus per rōnem
24 probantur,vt patet in cōmentis Bar. & aliorū.Doc.¶†Et hoc ēt procedit in summo Pontifice , qn̄ scribit interpretando, vt.ſ.dictum est de Inn.Et ideo decis.Rotę non hn̄t vim legis,vt no.Domi.in c.duob.in gl.super verbo,primo pn̄tauerit. circa fin.de re-
25 scr.& dicit Arc.x.q.ij.in c.nolite.† ꝙ cuicunq; licet magno doctori non est credendū,nisi dictū eius probet.Reliqua per Doct. hic.¶An aūt ille cui debetur ex delicto.vel ex legato, dicat creditor?Ro.& Ale.post aliorum opi. quas referunt, cōcludunt,& tenent ꝙ propriè dicatur creditor, per text.hic, vbi à credendo dr̄.
26 & hoc in istis non verificatur.¶†Secundò per text.in l.si cui.ɔ̄.de ver.sig.dum dr̄,ꝙ creditoris loco sunt:ergo propriè non vn̄r creditores.nā propria significatio vt Alex.hic dicit,est illa quę à deriuatione procedit.vt per Bart.in l.libellorū.in ij.q. de verb.sig. in l. oēs populi.in vj.q.ſ.de iust.& iu.Sed creditor dr̄ à credēdo,vt hic: ergo isti non vn̄r creditores.& ideo gl.in l.j.in prin.ɔ̄.vt leg.no. ca. dicit ꝙ creditor ex legato abusiuè,& impropriè creditor dr̄.& ad hoc adduco , quia iura diuersimodè loquunt de creditoribus , & legatariis.l.creditorib.l.quoties.ibi, non solū creditores, sed etiā eos quib.legatum fuit.ɔ̄.de sepa.bo & in l.fi.§.licentia. el j.& in §. licentia danda creditorib.seu legatariis.C.de iu.deli.facit tex.in l.j. C.de bo.auct.iud.poſ.vbi legatū quasi ęs alienū soluitur.¶Sed tn̄
a his non obstantib.contrariū a suaderi potest, videlicet ꝙ isti propriè creditores sint per iura cōia quę allegant, quę posita sunt in tit.de verb.sig.ergo vn̄r creditores de propria significatione:quia rubrica nigrum interpretat.vt per gl.& Bal.in l.j.C.ne lice.ter.ꝓuo.& ſ.dictum fuit, & precipue tex.in l.creditor aūt is est.de ver. sig.vr̄ ponere quidditatē, & essentiam creditoris, dum dr̄ is est. & illa diffinitio bene competit istis creditorib. ex delicto, vel ex legato,& in l.creditorū appellatione,de verb.sig.Et ista cōclusio comprobatur, quia debitor & creditor correlatiua sunt, prout arguit Bar.inferius in creditore ɔditionali.& no.Bald.in rub..C.e.& in l. ꝑ litem.in prin.ɔ̄.de excu.tu.Ro.in consi.202.non est dubium. in prin.facit tex.in aut.minoris debitor.C.qui dari tu. pn̄t vnde sicut debitor dr̄ ille à quo inuito pecunia extorqueri pōt.l.debitor. ɔ̄.de verb.sig.ergo creditor vr̄ ille qui ab inuito exigere potest. Et ꝙ ex delicto dicatur debitor, probat in §.pe.insti.de pęna te.li. Et
27 † ꝙ ex delicto dicat creditor no.Bar.per gl.ibi in l. rescriptum.in prin.in iij.no.ſ.de pact.Et ille cui ex causa legati debet fit creditor, probatur in l.j.& ibi Bal.C.qui ma.non poſ.& in l.qui in fraudem. §.ex omni.ɔ̄.qui & à quib.& in l.si cum fideicōmissaria libertas.§. ne quis.e.tit.¶Non ob.allegata.ſ.in contrariū, & primò tex.hic : quia argu̅ ab etymologia non valet, qn̄ diffinitio contradicit , vt videbimus in l.ij §.appellata.ɔ̄.eo.& qn̄ etymologia minus signat quam vocabulum,non valet argu̅,vt ibi dicam.& quia hic vr̄ loqui de reb.creditis vel de re credita.Secus vr̄ in hac quęstione vbi agitur de creditore simpliciter.vnde dicitur creditor,licet non dicatur res credita.Non ob.tex.in d.l.si cui.ibi, debitoris loco, quia rn̄detur vt Ale.dicit ꝙ illa verba exprimunt veritatem: vt in simili no.Bart.in l.si is qui pro emptore.ɔ̄.de vsucapionib. in iij.quęst. & hoc suadet, quia tex.in d.l.si cui primo loquit de creditorib.ex contractu:deinde sub eadem determinatione ēt de ipsis creditorib.ex delicto loquitur:ergo vn̄r omnes simili ęqualiter creditores, considerato effectu exactionis. ¶Non ob. iura quę allegabā, quæ tanquam diuersa ponunt creditores à legatariis : quia cum ibi dicta iura loquant de creditorib.ad dr̄iam legatariorū,in dictis casib.legatarii à creditorib. distinguunt : sicut etiam sæpenumero species à genere separat,per hoc tn̄ non tollitur quin aliàs legatarii creditores sint, & absolutè appellatione creditorū comprehēdant.Ex his infert Ro.ꝙ si concedat alicui, vt per quinquennium non possit conueniri à creditorib.ꝙ etiam à creditorib.ex delicto non poterit ɔueniri.quia beneficiū latè debet interpretari.l. fin.ſ. consti.prin. Ale.tenent contrariū, quia tale priuilegiū non intelligitur ratione delicti.l.sed si ex parte.§.q̄q̄. ff. qđ cum eo. vbi Cyn. hoc tenet per l.si rerum.ɔ̄.de re iud.& ad hoc Ale.alle.tex. in §.ꝙ si delinquentes.cum gl.in verbo, nocentes.in aut.de man.prin.facit text.in aut.qua in prouincia.C.vbi de cri. agi opor. in quib.iurib.paret, ꝙ priuilegium delinquentibus non prodest. & postremò adducit, quia illud est priuilegium cū sit contra ius cōe : & iō debet strictè interpretari. 3.dist.in c.priuilegia.& quia agit de præiudicio creditorū.vnde stricta interpretatio fieri debet ne tertio præiudiciū inferat.c.ex tuarum,de aucto.& vsu palli.l.ij §.meritò & §.si quid à principe.ɔ̄.ne quid in loco publico.¶Sed tn̄ præ-
b dictis non obstantib.magis placet qđ Rom.b dicit,per ea quę.ſ.dixi,videlicet ꝙ etiam ex delicto propriè dicatur creditor. & in priuilegiis fit lata interpretatio, quatenus proprietas verborū extenditur:vt no.Ang. in l.fi.col.fin.ver.iij.quęrit de consti. prin.Cal.in consi.1.in prin.in tit.de consan.& affi.bonus tex.in l. cum lege.& qđ ibi Arc.ɔ̄.de testa.ergo videtur ꝙ tale priuilegium etiam ad creditores ex delicto extendatur.& ad hoc facit , quia prærogatiua quæ captiuis & carceratis conceditur : etiam competit carceratis pro

ADDITIONES.

a ¶Contrarium.Idem Purpu.nu.193.Fran.Ripa.nu.91. Alex.hic & est vera & cōis.
b ¶Ro.Transit Purpu.hic nu.193.Sed Frā.Rip.nu 97.sequitur opi.Gui. de Cu.Cyn. & Ale.Idem Ale.hic,& bene Confirmo quia talis non haberet beneficium cessionis bonorum,ergo nec hoc beneficium qđ ad differendum cessionem datur.

tis pro delicto.& per gl.xij.q.ij.in c.& sacrorũ.& no.Bar.per illum tex.in l.q̃uis.ff.sol.ma.cum concor.vt tradit ibi Ale. Non obstant allegata.s.in ꝯtrarium.Et primò tex.in d.l.sed si ex parte.§.q̃q̃.quia rñdetur, ꝙ ibi expresse erat datum illud beneficiũ pro creditoribus ex contractu.vt in l.j.ĩ.qđ cum eo.Et eodẽ modo rñderi põt ad tex.in d.l.si rerum.vt patet in l.non tñ.eod.tit.de re iudi.Non ob.alia iura quæ Alex.adducit, quia loquuntur quando quis delinquit post priuilegium.Secus vř in casu isto pro delictis præteritis, in quibus eadẽ ratio vř quæ in aliis creditorib.ex contractu. Non ob.ꝙ agatur de præiudicio tertii,quia constat de mente ꝓcedentis ꝑ generalitatem verborum : & quia tractat de modico præiudicio dilationis,quo casu non procedit regula.l.ij.§. si quid principe.vt hř in l.quoties.C.de prec.impe.offe. Benè verum est ꝙ tale priuilegium non habet locũ in illis creditoribus , quibus debitor esset obligatus cum iur̃o.vt no.tradit Ale.consi 38.visa petitione. lib.iij.¶In gl.in verbo,mox, in fi.ista exposito videtur extorquere literam,licet Bar.& Doc.gl.sequantur.Vnde cogitabam ꝙ tex.de plano potest procedere intelligendo hoc modo.nam dum dicit, mox recepturi,non habet denotare actualem receptionem, quæ debeat in mutuo statim fieri. Sed intentio Iurisconsulti fuit dicere simpliciter, ꝙ iste qui alienam fidem sequitur, remanet creditor.nõ enim dicit tex.ꝙ mox recipiat,sed ꝙ mox, sit recepturus. Et istud verum est, quòd incontinenti ille qui mutuat pecuniam est recepturus: quia non dat animo donandi. & ista videtur fuisse intentio Iurisconsulti hic.& hoc videtur voluisse Fulg.hic. Potest
28 etiam intelligi † ꝙ ista dictio,mox,interpretetur pro postea.prout Iurisconsultus declarare videtur in istis terminis de mutuo, in l.j.§.j.ĩ.de acti.& obl. Istam etiam dictionem mox, in isto casu aliter interpretatur Alb.in dictio.in verbo , mox. sed magis placet
29 quod dixi.¶†Et circa istam glo.quærit Bart.an ille cui pecunia in diem,vel sub conditione debetur, dicatur creditor propriè.& cõcludit quòd non vt per eum hic.& ista est *communis opinio*,vt prosequitur Alex.Facit text.in §.ex conditionali.insti.de inuti. stip. vbi dicitur, quòd ante conditionem spes est indebitum iri. ergo non videtur esse debitor prius,nec creditor.& not.gloss.in §.sub conditione.instit.de verb.oblig.facit text. in l. si cum fideicommissaria libertas.§.si sub conditione . infrà qui & à quibus . Et pro ista conclusione allego text.in l.j.infrà de dona.in princ. vbi donatio sub conditione,non propriè appellatur : sed tota donatio sub cõditione est.Sed tamen in contrarium facit tex.in l.creditores.ĩ.de verb.sig.vbi æquiparatur creditor purè,in diem.vel sub conditione,& in l.is cui in princip.ĩ.de act.& obl.vbi dicitur,placuit etiam pendente conditione creditorem esse.Et ista conclusio vera videtur in materia indifferenti , quæ pariter conueniat creditori sub conditione,vel in diem,sicut creditori purè.facit tex.in l.in possessionem.ĩ.ex qui.cau.in pos.ea.in l.in omnib.s. de iu. & quod not. in aut.minoris debitor.in verbo,hoc aũt.C.qui tu. da. pos. Secus verò quantum ad effectum exactionis prout loquuntur iura quæ per Doct.hic allegantur, nam si in aliquo contractu certa solennitas requiratur,ẽt in contractu ꝯditionali talis solennitas erit necessaria.l.donatio.ĩ.de dona.Et ideo gl.Bar.& Doc.in d.l.j. de dona. concludit ꝙ donatio facta sub conditione,propriè donatio dicatur.& ad tex.ibi qui vř contrarium dicere,vt.s.dixi, rñdent, ꝙ loquitur in conditione onerosa donatario, quæ facit ꝙ donatio facta videatur ob causam,& non propter liberalitatẽ Secus in conditione simplici quæ extrinsecus apponatur, vt etiã Pau. de Cast.
30 ibi,declarat.¶†Postremò sm̃ Bar.quæritur an fideiussor dicał debitor.& concludit ꝙ sic,per tex.in l.& magis.ĩ. de sol. ibi fideiussorio nomine debeo.ad hoc etiam Alex.allegat tex.in l.si fideiussor.in prin.de lega.j.ibi,quid ei deberetur.& in l.si seruum.§.nunc videamus.ĩ.de verbo.obl.ibi,principalis debitor. Ad idem potest allegari tex.in l.cum alter.C.de fideius.ibi,debito satisfacit. Sed tñ prædicta iura non videntur efficaciter istam conclusionem probare.Nam primo tex.in d.l.magis.non appellat debitum simpliciter,sed secundum quid ibi, fideiussorio nomine debeo, & hoc in simili hic Doc.dicunt de creditore cõditionali,per.l. conditionales.ĩ.de verb.sig. Ad tex.in d.l.si fideiussor.ibi. cùm legatum esset à fideiussore,quod deberet creditori.illa verba non poterant aliter intelligi,cum alio respectu fideiussor non esset debitor : ideo verba impropriantur,vt in simili habetur in l . quibus diebus. §. dominus.infra de condict.& demonst Similiter ad text.in d.l. si seruum.§ nunc videamus.dum facit mentionem de principali debitore : ex quo arguitur quòd fideiussor sit debitor, licet non principalis, respondetur quòd satis est , quòd non videtur debitor simpliciter. Vltimò ad text.in d.l.cum alter.ibi,debitor satisfacit, respõdetur ꝙ intelligitur de debito respectu principalis.¶Nõ tamen recedendum est à cõmuni opinione : quia respectu creditoris cui fideiussor promisit,debitor vř : quia eius fidem creditor secutus fuit,& ab eo exigi potest, ideo videtur debitor.l.debitor. de verb.signifi & ideo sicut debitor non potest esse tutor pupilli,in aut.minoris debitor.C.qui tu.dare poss.ita pariter est in fideiussore,qui tanq̃ debitor à tutela repellitur:vt no. Ang.concludit in auth. vt hi, qui oblig.se perhi.habere res mino.in prin. circa fi.ver.sed quæro quia si fideiussor est,ergo debitor,alleg.l. Blanditur.C.de fideius.& d.l.magis.& dicit ꝙ ita de facto iudicatũ fuit Et ista conclusio procedit,nisi rõ statuti & subiectæ materiæ aliud suaderet.exẽplum in q.quam ponit Bal.hic col.fi.ver.alia qõ.dicit statutum ꝙ debitor vel obligatus ex contractu,non possit bona immobilia alienare fideiussor obligatus pro eo, qui esset soluendo,non comprehenderetur in tali statuto,inspecta mente statuti.quia non videtur debitor eo respectu,vt dicatur habere minus in bonis.de hac qõne no.Bal.hic & late Albe.in q.clxxix qõ. esset pulchra.in prima parte statutorum. Ad supradicta etiam considerandum est,ex quo fideiussor non potest cum effectu conueniri, nisi excusso principali.iuxta auth.præsente.C.de fideius.non videtur ꝙ fideiussor possit simpliciter dici debitor,sed de eo tanquam
31 de debitore conditionali iudicandum videtur. ¶†Postremò nõ omitto aliam conclusionem quam Doc.hic prosequuntur. videlicet an cessionarius dicatur creditori & Ia.But.hic,quem Doc.sequuntur,cõcludit ꝙ sic,a per l.ij.C.de dona.cũ concor. vt prosequitur Ale hic.Et sm̃ istam cõclusionem late consuluit Ro.in cõsil.142.ꝙ idem cessionarius,& idẽ Ro.in consi.202. non est dubium,& qđ idem Rom.tradit in consi.38.in prin.& ad hoc facit quòd no.Bal.in d.l.si sic.ĩ.de leg.j.cum concor.vt tradit ibi Alexã. & quamuis ista videatur *cõiter* opin.Bald.tamen contrarium attestatur in l.plane.per illum tex.s.fam.ercisc.vbi Flor.qui se, ad istá legem remittit.Et idem Bald.in l.pen.in prin. C.ad Treb. dicit ꝙ ille contra quem actiones ceduntur,non efficitur debitor cessionarii.allegat.l.mulier.§.ex asse.ĩ.ad Treb.Reliqua per Docto.hic Philip.Decius Florentiæ.

a ADDITIO.

¶Quod sic Idem Purpu.hic in fi.

Appendix ad dictam.l.Benè est, quæ est lex. prima,Pisis addita.

1 *Præfationes debent præmitti in tractatu alicuius materiæ.*
2 *Rubrica debet esse generalis ad nigrum.*
3 *Statutum disponens ꝙ non soluenti collectam imponatur pœna quanti pluris. secundum formam statuti antiqui,dato ꝙ dictum statutum non reperiatur habebit locum dictum statuti.*
4 *Iurisconsultus vtitur breuitate.*
5 *Titulus,accipitur pro rubrica.*
6 *Si contraho cum aliquo,videor habere fidem de eo.*
7 *Rei generalis appellatione,continentur etiam serui.*
8 *Appellatione rei siue bonorum,non contineatur iura & actiones.*
9 *Appellatione rerum vel bonorum,an comprehendantur bona feudalia.*
10 *Feudum non comprehenditur in generali renunciatione,& in generali potestate legitimandi,non venit,vt quis possit legitimari ad feuda.*
11 *Testis deponens super mutuo,potest interrogari quid si mutuum.*
12 *Testis,in articulo mortis si dicat se dixisse falsum testimonium,non nocet illi in cuius fauore disposuit.*
13 *Testis qui dicit credo,quia vidi plene probat.*
14 *Testis probat,quando in causa scientiæ interrogatus,dicit quia sum vicinus, vel coniunctus.*
15 *Probatio,quæ de se concludit,satis est quod præsumptione iuris adiuuetur.*
16 *Argumentum ab auctoritate,an & quando valeat.*
17 *Regulæ canselariæ,an habeant auctoritatem legis generalis,& debeant extra curiam obseruari.*
18 *Non potest,qui se fundare in auctoritate publica alicuius instrumenti, nisi producat instrumentum.*
19 *Creditor sub conditione,an dicatur proprie creditor.*

Ene est. ¶De summario & casu dicendum est vt alias dixi.¶Priò no.quod Bar.dicit summario declarando vt dixi.Et adde ꝙ opinio Bart. ibi, summa est.verior videtur quia licet illa verba, bene est,non videantur inferre præcise,ꝙ cognitionem specierum debeat præcedere cognitio generis:quia sunt verba generalia, ibi, pauca de significatione ipsius tituli referre,virtualiter tamen hoc intelligitur,dum tex.ponit minorem ꝙ prætor titulum generalem præmisit,quia aliter arg.qđ facit Iurisconsultus ibi,ideo non
1 congrueret.¶†Secundò no.ꝙ in tractatu alicuius materiæ præfationes præmitti debent.l.j.in prin.vbi Bal.s.de orig.iur. & in authen.in med.lit.non fi.sa.ius.§.fi.vbi initium ex pœmiis fieri debet præfationis.Præfationes enim probant,& arguunt causam finalis dispositionis.l.fi.vbi Bart.per illum tex.ĩ.de hæred. insti.in l. j.in prin.ĩ.ad Mace.Car.in consi.132.duo sunt in prin.in consil. 147.videtur.in prin.Imo.in consi.128.visis Roma.in consil.16. viso themate.in consi.65.viso.col.fin.in consi.90. viso.in princ. Alexan.in consi.7.visis col ij.lib.ij.in consi.58.in prin.libro.5.Andr.Sicu.in consi.10.colum.pen.in consi.16.colum.ij.lib.j.in consil.19.in prin.in consi.21.in prin.co.lij.in consi.15.col.pe. in ꝯsi.

20.in prin.lib.iiij.in consi.74.col.j.in consi.83.lib.iii. in consi.2.in
2 prin.in consi.14.in princ.lib.iiij.¶†Tertiò no.ſm Bart.ꝙ rubrica debet eſſe generalis ad nigrum.& dicit Bal.hic,ꝙ rub.pōt allegari ſicut tex.& hoc intelligit qñ habet orōnem perfectā, vt aliàs latè dixi.Et prius dictis adde Alex.in consi.113.circa primum. col.iij. lib.iij.in ꝯsi.180.maturè digeſtis.col.j.lib.xj.& idem Corn.in cōsi.67.plenè quidem, col.ij.lib.j.& in consi.104.licet.col.iij.eod.lib.j. in consi.82.in hac consultatione.col.ij.lib.ij. Et licet iſta ſit *communis opi.* illam tamen latè & efficaciter impugnaui in prioribus ſcriptis.& fundam̄ potiſſimum eſt, quia rub.ponitur ad deſignandū illud qđ in nigro continet̃:ergo ipſa rub.non vr̃ diſponere,quia actus agentium non operant̃ vltra intentionem.l.non oīs.ꝟ. eo.Et quia rub.vr̃ habere relationem ad nigrum.ſi ergo nigrū non reperitur, rub.non vr̃ diſponere:arg.l.in teſtō.la.j.ꝟ.de condi.& dem. ¶Poſteriores quidam conati ſunt rñdere, & dñt ꝙ ex quo conſtat de mente:quia rub.habet orationē perfectam,non attenditur relatio:vt not.Bar.in l.admonendi.col.iij.ꝟ.de iureiur. vbi iniquit ſi ſtatutum diſponit,ꝙ non ſoluenti collectam imponat̃ pœna q̃ti pluris ſm formam ſtatuti antiqui.nam tale ſtatutum habebit locum,dato ꝙ ſtatutum antiquum nō reperiat̃.& in ſimili no.Bart. in l.eum qui.§.Iulianus.ꝟ.de conſt.pec.cum ſi.vt tradit Alex.in d.
3 l.admonendi.& dixi in c.ij.de reſcrip.¶†Sed iſta deciſio non vr̃ in caſu iſto bene adaptati:quia loquitur Bart.qñ conſtat de voluntate diſponentis,quæ cum ſit certa,attenditur:ſed in caſu noſtro nō apparet de certa diſpoſitione, quia rub.nō diſponit, ſed deſignat illud qđ in nigro debet contineri.& ita irreſragabile vr̃ hoc fundamentum.¶Et pro opin quam tenui bene facit qđ not.Dñic.poſt Imo.quem ille refert in rub.de ſum.Trin.in prin.lib.vj.vbi concludit,ꝙ ex rub.dato ꝙ concordet cum nigro, & orationem habeat perfectā,non tñ oritur actio ex ipſa rub:ſed ex nigro, quia rubrū eſt ꝑ nigrum , & ab eo tanquam principali actus denominatur. ¶Retenta tamen cōi opinione infert ad quæſtio.Pau.de Caſtr.in conſi.334.præſens caſus.quem Mo..reprobant hic plurib. rationib.quibus reſponſum fuit. Et addedum dicitur ꝙ exhæredatio debet non natim fieri,& ſpecialiter legitimè renunciari debet l.ſi qñ.C.de inof.teſt.Nam iſta procedunt in diſpoſitione hominis:ſecus eſt in diſpoſitione legis:vt diſtinguit Soc.in conſi.150.col.iiij. & aliter reſpondet Cum.in conſi.188.ſpectabiles viri. & dixi in conſi.299.& deciſio Pau.de Caſt.declarari debet,vt tradit Cor.in conſi.314.videtur primo aſpectu. col.iij.lib.iiij.& facit qđ idem
4 tradit in conſi.214.circa primum.col.ij.lib.ij. ¶†Quartò not.ibi, pauca,ꝙ Iuriſconſultus vtitur breuitate,de quo dixi in l.j.prin.de reg.iu.& facit tex.in l.j.de præſcr.verb.ibi,paucis agam.non tamē vt ſit talis breuitas quæ pariat obſcuritatē:vt per glo.in proœ.ff.forum in verbo,compendiū,& ſm Ful.hic facit iſte tex.cōtra Doc.
5 qui ponunt totam materiam in rub.¶Quintò no. qđ titulus hic dicitur pro rub.ad idē tex.in l.j.§ fi.ꝟ.de portu.& aliis plurib. modis dr̃,vt dixi,& adde Lucā de penna in l. abſit à nobis. C. de pritil.do.aug.lib.xj.in l.nullus.C.de his qui ex publi.col.j.libr.x. & in l.iij.C.de bo.va.li.x.¶Sextò no.ꝙ credere dr̃ à credendo. & hoc qñ quis ſponte & propria voluntate credit : ſecus ſi ex neceſſitate hoc facit : quia tunc non propriè dicitur credere.l.ſi tibi, in prin. ꝟ.eo.& ibi Bar.in iij.no.Sed tñ conſiderandū eſt,ꝙ licet mutuum non habeat principiū voluntariū,tñ ex quo transfert dñium & repeti poteſt,vr̃ ꝙ etiam datur mutuum : quia competit diffinitio mutui,ſicut in eo qui grauatus vendere, vr̃ tamen vera venditio.
6 l.ſi fideiuſſor.§.meminiſſe.de leg.j.l.ſi hęres.ꝟ. de act. emp.¶†Septimò not.ꝙ qñ contraho cū aliquo,videor habere fidē de eo,& hoc intelligitur ſm Ale.hic,vt per gl.in l.qđ vendendi.ꝟ.de contrahen.emp.& in § venditæ.inſti.de re.diui. cum ſi. Sed aduertendū eſt,ꝙ hoc nō intelligitur reſpectu pretii,prout vr̃ intelligere Ale. hic.ſed reſpū contractus, ſm eius naturam, vt in contractu commodati,depoſiti,vel pignoris, & etiam in contractu venditionis venditor abſolutè videtur habere fidem , ꝙ emptor ſoluat. An autem ſtatim vel poſtea aliud eſt, & extra propoſitum noſtrum. & iſto reſpectu loquuntur glo.quas Alexan. adducit. ¶† Vltimò not.quòd appellatio rei generalis eſt,& dum in prioribus ſcriptis dixi,ꝙ etiam ſerui continentur, adde text.in l.Paulus.§.fin. de pig. Et quod dicitur de hic de appellatione rei , idem videtur de appellatione bonorum:vt not.Bart.in l.fin.de vſufru.le. Vnde ſicut appellatione rei etiam iura continetur.l.rei appellatione. de ver. ſig.& nomina debitorum : vt not.Bart.in l.quintus.§. argento.in
8 verſi.quæro aliquis donauit.de aur.& arg. le. † Idem eſt appellatione bonorum,vt Bart.etiam ibi dicit.allegat.l.nam quod.§.fin. ꝟ.ad Treb.& hoc intelligitur ſi facta ſit mentio bonorum ſimpliciter:ſecus ſi dicatur de bonis mobilibus , & immobilibus: quia tunc actiones & iura non cōprehenduntur.l. quam Tuberonis. § vbi peculio.vbi Bart.infra, de pecu.in l.poteſt.infra, de auc.tu. in l.à diuo Pio.§.in venditone.de re iu. cum ſi. vt ibi tradit Alex. & adde Bar.in cōſi.50.Iulius Petri de Florentia. Old.in cōſi. 219. factum tale eſt.Lap.alleg. xxj.in primis videndum eſt.in fin. Ange. in conſi.228.conſultatio col.ij.& in §.j.in auth.de non alie. Ab.in c.nulli.de re.eccl.nō alie.Car. in cōſi.66.ſtatuto ciuitatis.& in ꝯſi. 72.ſingulatim.Dñic.in c.ij.col.ij.de re.ecc.nō alien.in vj.Mari. in trac.de obla.lib.8.in vj.q.& Gui.Papæ.q.cccxlj.& q.489. Et ideo in donatione oīum bonorum mobilium,& immobilium nō ve-
a niunt actiones,nec noīa debitorum.[a] vt decidit Bal.in cōſi.332. ſuper.ꝟ.ſcriptis.lib.ij.& dixi in cōſi.237.& iſta addenda ſunt ad ea
9 quæ Mod.dñt in l.ſtipulatio hoc modo,in fi.de ver.ob.¶†Et ad p̄dicta non impertinenter q̃ritur,an ſub noīe rerum,vel bonorum cōphendant̃ bona feudalia? & vr̃ ꝙ nō,qa in generali renunciatione non includitur feudum.vt no.Bal.in auth.in ſucceſſione.in fin. C.de ſu.& legi.& in c.j.col.iiij.ver.ſed quid ſi filius.in tit.an agn. vel fil.Sic ēt in generali ptāte legitimandi,non venit vt quis ad feu
b da..[b] legitimari poſſit,niſi ſpāliter exprimatur:vt no.tradit Sig.de Homo.in conſi.218.quidam dictus Iannotus.col.ij. & cum hac conclōne concordat Soc.in conſi.74. ſuper controuerſia.col.iij.
10 ver.4..conclo.li.4.Sic etiam ille † qui renunciauit hæreditati pa-
c ternæ,non prohibetur feudum , & emphyteuſim petere:[c] vt tenet Bart.poſt Dyn.in l.item videndum.§.fi.in fi.ꝟ.de pet.hæred.& facit tex.in c.j.§.in generali.in tit.ſi de feu.fue. contro.inter do.& agnat.ꝙ q̃tum ad vim & proprietatem verborum,applōne rerū, vel bonorum videtur ꝙ feuda comprehendantur ꝑꝑ generalem ſignificationem :ſed nō includuntur ex eo, quia ſpālis expreſſio requiritur,vt ſentit Bal.in auth.in ſucceſſione.& facit tex.in d.§. in gñali.ſicut ēt contingit in caſi.in quib.ſpāle mandatum requiritur qa licet dicatur ꝙ ſit conſtitutus ēt ad oīa q̃ ſpāle mandatum requiruntur,nō ſufficit:quia ꝑ forma ſpecialis noīatio neceſſaria eſt.c.q ad agendum.de procu.in vj.Non ob.qđ dr̃ p Bar.in d.l. itē videndum.§.fi.qa illud de plano ꝓcedit:qa feudum non eſt qd hr̃ditarium. Vnde ſecus eſſet in eo qui renunciaret bonis:qa tunc ēt à bonis feudalib.excluditur,ſm Spe.in tit.de emphyteuſ.§. nunc aliqua.in ver.vj.in fi.& Mod.ſequuntur in p̄lu.feu.col.xv.ver.limita tamen ſinglr.Et iſtud dictum vr̃ procedere habito reſpectu, ꝙ bona ēt illa dicuntur,q̃ iure hæreditario non deferunt̃,qa appellatio bonorū generalis eſt.l.bonorum applō.de ver ſig.Sed obſta
d re vr̃:qa bona feudalia in generalitate[d] nō includunt p ſ.dicta. & facit qđ no.Bal.in c.cum ordinem.de reſcr.& dixi ibi col.j. Et ſm dictum Spe.plenior videtur renunciatio facta bonis,q̃ hæreditati: cuius ꝯrium no.Bar.in l.iuriſiurandi.§.ſi liberi.in fi.de ope.li.& facit qđ no.Bal.in l.ſi cum dotem.§.ſi pater.in fi.ꝟ.ſo. ma.& tradit. Ange. Are.in trac.de teſt.in verbo iuſſit eam fore tacitam & contentam.in fi Pau.de Ca.in conſi.65.ſuper primo puncto.col.fi.& hr̃ in prac.Papienſi in forma libelli quo petitur hæreditas ex teſtamento in verbo,in omnib in fi.¶In gl.j.ſm expoſitionem gl.Bar. infert ad quæſtionē de teſte,qui interrogatur ſuper articulo,qūo verba eius & articulos intelligat.Nā talis declaratio non dicit eſſe extra articulum.vt per Bar.in l.ſi duo patroni.in § fi.de iur.iur.cū ſi.vt alias dixi.Et adde ꝙ pertinens dicitur,non ſolum illud quod principaliter,& directo facit ad cauſam:ſed etiam illud quod qualitercunque adminiculatur ex leui præſumptione.ita Bald.dicit in c.licet cauſam.col.pe.in ver.ex prædictis apparet.de proba. cū ſi. vt dixi in conſi.172.in cauſa quæ agitatur.& ex his non videtur verum dictum Ang.in conſi.169.ſuper pūcto.co.fi.dum dicit ꝙ teſtis examinatus ſuper contractu venditionis,videtur extra articulum deponere,& non probat,ſi dicat ꝙ de tali contractu rogatus
11 ſit notarius.¶ In gl.in verbo.varios dum Barto.concludit† ꝙ teſtis qui deponit ſuper mutuo,pōt interrogari qđ ſit mutuum: & ſi neſcit reſpondere , eius dictum vitiatur.& idem eſt de mala fama,& conſuetudine vt alias dixi,& adde Ale.in conſi.115. viſo ꝓceſſu.col.ij.li.iiij.& in conſi.cxcj.quoniam coram.co.ij.li.vij. & in conſi.167.quoniam res.co.ij.eo.lib.7.Et hoc declarari debet vt inferius dicam,ſm Bar.Et hoc idem ſimile eſt in notario,qui in inſtrumento atteſtatur ſe certioraſſe mulierem de Velleiano,cui renunciauit.Nam interrogari poteſt quid ſit Velleianum,& ſi neſciat renunciatio non valet ſm Alb.in l.fi.§.pen.ꝟ.ad velleia.Ale.in l.ſciendum.de verb.oblig.reprobat hoc dictum in x.col.verſi.ad-
12 de tamen,ex eo quod no.Bar.in l.ſi quis in graui.§.i.ad Syl.vbi nō attenditur ꝙ teſtis in articulo mortis dicat,ſe dixiſſe falſum teſtimonium quia hoc nihil nocet illi in cuius fauorē depoſuit,& hoc tradit Ale.in conſi.14.ponderatis.li.iiij.Fel.in c.literas.col.pen.de præſum.& Pau.de Ca.in l.Scia.in prin.ꝟ.ad velle.& Ange.in conſi. 399.factum tale eſt,Chriſtophorus.col.pe.limitatur tamen hoc, niſi aliæ coniecturæ concurrant,vt tradit Andr.Sic.in conſi.30.cir fi.li.j.alias tamen ſubſtinebam dictum Alb.ab impugnatione Ale. vt patet in priorib.ſcriptis.& facit tex.in c.ij.de purg.vu. Et nunc concor

ADDITIONES.

a Debitorem.Immo propter vniuerſitatem omnium,& tacitam mentem,vt rectè tradit Ale.in l.1.C.de ſac.ſan.ecc.& l.mouentium.infra de ver.ſigni.
b ¶Feuda.Adde Lud.Goza.in conſi.25.co.3.
c ¶Petere.Ial.in prælu.feu.col.13.
d ¶In generalitate.And.Tiraquel.in conſue.Picto.§.1.gl.3.nu.5. cum ſeq.

concordando opiniones distingui pōt, ꝙ aut fuit interrogatus
tempore confecti instrī,& vr̄ procedere opi. Alb. aut ex interual-
lo,& procedat opi. Ale. qa ex interuallo notarius potuit nō habe
re memoriam eius qđ intellexit tpe instrumēti. Et notādum est di-
ctum Bar. hic, qđ dictū testis super mutuo debet intelligi ꝓut in fa
cto mutuū consideratur.& idē de mutuo,& possessione no. Bart.
in l. stipl̄o ista. §. hæc quoque, de ver. ob. & ad hoc facit, qa testis de
bet deponere de his, q̄ eius sensu corporeo ꝑcipiūtur. l. q testō. §.
fi. vbi Bar. in vlt. nota. j̄. de test,& idem Bar, in l. Labeo. col. pen. de
Supel. leg. Et ad idē facit, qa verba testium s̄m cōem vsum loquen-
di intelligūtur, vt no. in c. cū clamor. in fi. de testi. & ibi ant. de But.
& Car. facit tex. in c. ex literis. de spō. in c. q̄uis. de verb. sig. & in c. q̄
quam ij. q. vij. Et qđ dictū est de interrogatione mutui, limitat̄ s̄m
Bar. nisi ex aliis verbis ipsius testis colligat̄ quō mutuū intelligat,
vt qa dicat vidi numerari decē ex cā mutui qa tunc vlterius nō de-
bet interrogari:& si interroget̄,& dicat nescio. pp hoc dictū eius
nō vitiat̄, vt al's dixi,& no. Ale in l. nō erit. §. dato. j̄. de iureiu. & in
simili casu tradit Ang. in cōsi. 275. ex themate. in fi. co. & in termi-
nis de mutuo, no. Bar. in l. cū qd. co. pe. in ver. ex hoc puta. j̄. eo Et
adde ꝙ dictū testis, qđ alias non valet de se, à rōne ɔfirmat̄. vñ testis
de credelitate ꝓbat, qñ rō q̄ allegat̄, scientiā oñdit, vt no. Io. And.
in c. p̄sentiū. de testib. in 6. Ant. de But. in c. quoties. de testi. Aret.
13 in ɔsi. 44. in proposita. co. fi. ¶ † Ideo testis, qui dicit credo qa vidi
bñ probat, vt Bal. dicit in l. si seruus legatus. §. qui quinque. in ver.
etiā est arg de leg. j. & in l. conuenticulā. col. 5. in ver. itē multo for
tius. C. de epis. & cle. & in l. data opera. co. iiij. ver. nam interdū. C.
qui acc. in l. 2. § ꝙ obseruari. col. ij. ver. in hoc tamen noto. C. de iu.
cal. & tradit Ale. in consi. 109. visis. co. pen. li. j. & in consi. 133. vi-
so ꝓcessu. col. 3. eo. lib. j. & in consi. 187. in hac cā. col. pen. lib. ij. &
facit qđ no. Bar. de verbo videtur, in l. quid tamen. §. si arbitrer. s̄.
de arb. & circa illā cōcordiā, dū dicitur nescio, al'r q̄ dictum sit ar-
guunt Mod. ꝙ talis concordia admittitur, vt testis excusetur à fal-
sitate, nō autem vt probet, vt ꝑ Bar. in l. j. §. nunciatio. de ope. no.
nun. de quo videbimus in l. ij. §. creditum. j̄. eo. Mod. respondēt ꝙ
in tali casu, nulla videtur contrarietas: quia non debuit vlterius in-
terrogari, vt Bar. dicit ideo si ex abundanti interrogatus sit,& ma
le respondet, actus non debet vitiari, iuxta gl. in §. multis. insti. de
liber. facit tex. in l. j. in prin. C. de rei. vxo. act. Sed ista ratio non valet
vt videbimus in l. vinum. j̄. eodē. & hoc patet in sententia in qua
expressio causæ non requiritur. c. sicut. de re iud. & tamen si mala
causa exprimatur, vitiatur sententia,& in terminis in teste non de
bet causa exprimi, si non sit interrogatus,& tamen si causa mala
exprimatur, dictum eius vitiatur, vt no. in l. solam. C. de testi. vnde
aliter responderi potest, ꝙ in isto sit concordia vt probet: qa prius
tamen deposuit,& non videtur incontinenti voluisse se corrigere
arg. l. non ad ea. de condi. & dem. ¶ Successiuè dum Bar. concludit
14 † ꝙ testis bene probat, quando in causa scientiæ interrogatus di-
cit, quia sum vicinus, vel coniunctus, hoc debet declarari vt alias
dixi,& adde Ale. qui eandem declarationem sequitur in l. Titius.
§. Lucius. col. ij. de lib. & posth. Cor. in consi. 156. cum in causa. co
lum. ij. libro iij. & Fel. in capit. cum causam. colum. x. de test. & in
ca. literis. de præsum. Vide tamen Bald. in c. j. §. si tres. de pace ten.
vbi dicit ꝙ talis ratio, qa sum vicinus, facit p̄sumptionem nō autē
videtur facere ꝓbationem: dato ꝙ plures ita dicant.& dicit hoc
esse contra Bar. hic. Et responderi pōt ꝙ ita sit præsumptio iuris,
quæ ꝓ plena probatione habetur. l. j. C. de sica. & no. Abb. in c. ac-
cedens. de accus. & pp hoc probaui qđ dicebat Ale. hic de proba-
tione presumptiua, vt patet in priori. scriptis. Et no. ex dictis Bar.
15 ibi, † ꝙ probatio q̄ de se non ɔcludit, satis est ꝙ præsumptione iu
ris adiuuetur,& cōprobetur.& no. Bal. in l. non hoc. C. vnde legi-
timi. col. fin. ideo si testes dicunt plures esse institutos. intelligitur
ꝙ æqualiter instituti sint: vt no. Bal. in l. si qs ita scripserit hr̄dem.
j̄. de hære. insti. cum si. vt dixi in c. præsentia. de prob. col. ix. & in d.
l. non hoc. col. pen. Et non est omittendum ꝙ Bar. in eius doctrina
videtur sibi contrarius, dum dicit, ꝙ per illam rationē quia sum vi
cinus, probatur ꝙ quis sit diues,& ꝑ cōsequens vr̄ ꝓbari dominiū
& tamen dicit Bar. ꝙ testib. nō pōt probari dñium: vt no. Inno. in
c. cum cām. de testi. ita arguunt Mod. & dñt cogitandum. Sed dic
ꝙ aliud est probare dñium alicuius rei in specie,& nō potest faci
le testis hoc probare: aliud est probare aliquem diuitem, vel paupe
rem in genere: qa hoc probatur ꝑ vicinos: quia ēt sola fama suffi-
cit vt no. Bar. in l. si constante. j̄. sol. mat. no. in l. paupertas. j̄. de ex-
cus. tut. Alia videtur difficultas de eo qđ no. Bar. in l. Labeo. col. ij.
de sup. leg. vbi testis non probat, licet dicat ꝙ communiter sic di-
citur. Sed respondetur ꝙ Bar. ibi loquitur, quando testis imperso
naliter loquitur, sicut quando dicitur ꝙ publicè dr̄: vt no. Bar. in l.
de minore. §. si pluriū, col. 5. in ver. sed quid si testis dicit. j̄. de qō.
& ideo Bar. in d. l. Labeo. dicit ꝙ non probat: quia non dixit se au-
diuisse.& sic de se non attestatur. hic verò in quæstione nostra at-
16 testatur de se, ꝙ sciat. ¶ Successiuè prosequitur Bartol. † quan-
do valet argumentum ab auctoritate. ex cuius dictis quatuor col-
ligunt̄ ɔclusiones, vt aliàs dixi, nunc verò breuiter concludendum
est ꝙ auctoritas Poetarū, Philosoporū, vel etiā Sanctorū, non vr̄
ꝙ ꝓ lege allegari possit: quia hoc solū vr̄ hr̄e locū in casib. in quib.
de illa auctoritate sit facta lex, vt dicit Pau. de Ca. hic post Iac. But.
& idem no. Ab. in c. j. de p̄sum. tūc. n. credit̄ pp auctoritatē legis la-
toris in illo casu: secus igit̄ vr̄ in aliis: qa Papæ & non aliis fuit data
auctoritas condendi legē, vt no. Ab. in c. ne innitaris. de const. in c.
qual'r. el ij. in prī. de accu & illa approbatio fuit limitata. Vnde cū
facta sit in vno capitulo nō habet locū in aliis separatis: vt ꝑ Bart.
in l. Aurelius. §. idē q̄siuit. de lib. leg. in l. quædā. §. nūmularios. s̄. de
eden. Bal. in l. j. col. fi. C. de edē. & no. Ant. de Bu. in ɔsi. 66. primo
aspectu vr̄. Ab. in cōsi. 36. circa primū. col. fi. pro scdo. Ale. in ɔsi.
2. ex narratis. col fi. lib. iiij. ideo qui approbat testm̄ in vno capl'o.
non per hoc vr̄ alia capl'a eiusdē testamēti approbare: vt no. Ale.
in consi. 123. discussis hæsitationib. col. pen. libr. j. & substitutus in
testō licet impugnauerit testm̄ respectu institutionis, pōt se funda
re in eodem testō respū substitutionis: vt no. Bal. per illū tex. in l. si
filius. j̄. de hære. insti. Alex. in l. ex facto. §. Lucius. de vulg. in l. inter
cætera. in fi. de lib. & posth. & dixi in consi. 317. in fi.& qđ dictum
est de approbatione, intell'r ꝙ approbatio facta sit ad istū effectū
17 vt habeāt vim legis gñalis. ¶ † Vñ lrę cācllariæ nō hñt auctorita
a tem legis gñalis & extra curiā obseruari nō debent: quia Papa nō
vult, vt tradit Pe. de Anch. consi. 267. efficacib. in prin. & Car. ɔsi.
99 dico ꝙ acceptatio. in fi. & hoc intelligitur nisi data sit sub plū-
bo in forma bullarū, vt no. Fran. Paul. in præludiis glo. extraua. Io.
xxii. Et approbatio qđ liber legat̄ in scholis & in studiis, non infert
qđ ꝓ iure habeat̄: vt patet in lib. Decreti, qui licet in studio legat̄,
nō habet auctoritatē iuris, vt not. Ab. post Io. And. & alios in c. ij.
de rescr. & dixi ibi col. fi. Et dum Bar. concludit, ꝙ testis non pōt se
fundare in auctoritate publica alicuius instrī, nisi producat̄ instrm̄,
vel nisi perditū sit,& tūc duo ꝓbari debeant. primò ꝙ instrm̄ per-
ditū sit. scđò ꝙ testes de tenore instrī deponant,& requirit̄ ꝙ sint
periti. vt no. latius Bar. in d. aut. si quis in aliquo. in l. ij. §. diuus. j̄. de
iu. fis. cū si. vt tradit Ale. in l. ij. col. fi. C. de sec. ta. & in cōsi. 133. viso
18 testō. lib. ij. & dixi in d. aut. si quis. & in ɔsi. 82. † Subiicit ēt Bar. ꝙ te
stis non potest se fundare in priuata auctoritate alicuius, à quo di-
cat se audiuisse: quia testimoniū de auditu non valet, vt no. per gl.
& doc. in l. testiū. C. de testi. Adde tñ ꝙ facit præsumptionē, ad eo
qđ transfert onus ꝓbandi in aduersariū, vt voluit Arch. xxij. qō. v.
c. hoc vr̄. Pau. de Ca. in cōsi. 17. in cā quæ vertit̄. col. x. ver. sunt &
alii. Ro. in l. si verò §. de viro. col. fi. sol. ma. Ale. in cōsil. 77. in cau-
sa accusationis. col. ij. lib. j. & hoc intelligit̄, nisi deponerent post
litem motā: qa tunc nullū facit indiciū. vt no. Archi. xxxv. q. vj. c.
j. Abb in c. licet ex quadā de test. per illū tex ibi, ante litem motam.
91 Ro. in sing. 775. omni casu. dixi in d. consi. 82. ¶ † An aūt creditor
sub conditione dicat̄ propriè creditor. dicendum est vt aliàs dixi.
& pro cōi opi adde tex. in d. l. si ita scripsisset. de leg. ij. & qđ ibi Pa.
de Castr. cum si. vt tradunt Mode. in l. si stipulatus. §. cum stipula-
mur. de verb. obli ¶ In gl. fi. in fi. ibi, quo ad libellum. Bart. & Doc.
approbant sol. gl. Est tñ aduertendū: quia tex. in d. l. si in rem. videt̄
velle qđ opus sit exprimere an rem totā, vel partē petat: ergo vi-
detur qđ non sufficit petere rem simpliciter. verior tñ est opin. qđ
in rei vendicatione procedat libellus in quo res petatur simplici-
ter: vt no. Bar. per illum tex. in l. de pupillo. §. qui nunciat. de ope.
no. nun. cum si. vt ibi tradit Ale. & adde text. in l. locus. j̄. de verb.
signi. cum si. vt Soc. scribit in l. si quis cum totum. in princ. ad fin.
de exce. rei iu, Non ob. tex. in d. l. si in rem. quia illud vr̄ dictum re-
spectu partis: quia si velit petere partem, illa pars debet designa-
ri, si verò totum, sufficit petere rē simpl'r: qa totū petere videtur.

ADDITIO.

a ¶ Vnde regulæ. Plenè Lud. Gomes. in trac. regu. cancella. in proœ. q. ij.

Lectura iij. d. l. j.

1 *Cognitio generis ad cognitionem specierum præcedere debet.*
2 *Verba secundum subiectam materiam impropriantur.*
3 *Incboandum est à generali titulo, in tractatu alicuius materiæ.*
4 *Præfationes in principio tituli præmitti debent.*
5 *Præfationes causam finalem probant, & argunt.*
6 *Rubrica ad nigrum generalis esse debet.*
7 *Rubrica cum nigro debet confirmari.*
8 *Rubrica habens orationem perfectam, pro tex. allegari potest.*
9 *Actus agentium, vltra eorum intentionem, non operantur.*
10 *Rubrica non disponit, nisi quatenus in nigro est expressum.*
11 *Rubricæ generalitas non attenditur ad ampliationem nigri, sed rubrica generalis restringitur ad illud, quod in nigro continetur.*
12 *Filia exclusa ab hereditate matris ex forma statuti, an ab hæreditate patris exclusa esse intelligatur, quia rubrica erat generalis.*
13 *Dispositio generaliter loquens, debet generaliter intelligi.*
14 *Negatiua potentius negat, quàm affirmatiua affirmet.*
15 *Lex vel rubrica generaliter loquens, obscura non dicitur.*
16 *Lex clara & manifesta esse debet.*

17 *Statuto*

17 Statuto loquente generaliter & indefinitè in materia odioſa, indefinita non ęquipollent vniuerſali.
18 Filia à ſtatuto excluſa deſinit eſſe ſua,& reputatur extranea.
19 Filia quę non poteſt ab inteſtato venire,legitimam non poteſt petere.
20 Statutum contrarius commune debet reſtringi.
21 Argumentum eſt licitum á verbis rubricarum,& ex earum ordine.
22 Breuitate Iuriſconſultus vtitur.
23 Breuitas talis eſſe debet,ne obſcnritatem pariat.
24 Titulus pro rubrica accipitur.
25 Credere quid ſit,& vnde dicatur.
26 Contrahens cum aliquo fidem de eò habere videtur.
27 Rerum & bonorum appellatione,quid contineatur.
28 Hæreditas ſub nomine rerum comprehenditur.
29 Factum appellatione rei continetur.
30 Species rei nomine venit.
31 Appellatione rei continentur ſerui.
32 Homines libri ſub nomine ſerui non comprehenduntur.
33 Statutum ꝙ ſoluatur gabella de animalibus, non intelligitur de hominibus.
34 Homo liber æſtimationem non recipit.
35 Gbella de inæſtimabilibus rebus non ſoluitur.
36 Padagium quod ſoluitur de animalibus,non habet locum in hominibus.
37 Iuramentum quod ſoluantur decimæ de animalibus, non habet locum in hominibus,etiam ſeruis.
38 Intellectus ad l.j.ff.de ſta,homi,
39 Maſculinũ nõ cõcipit fœmininũ,vbi expreſsè dictũ eſt de maſculo,et fœmina. Expreſſum facit ceſſare præſumptum.
40 Iura continentur rei appellatione.
41 Nomina debitorum,comprehenduntur ſub nomine rei.
42 Bonorum nomine.veniunt nomina debitorum.
43 Feudalia bona,an ſub nomine bonorum,& rerum comprehenduntur.
44 Poteſtas legitimandi ad feuda,non intelligitur conceſſa in generali legitimandi poteſtate.
45 Renunciãs hæreditati paternæ,non prohibet̃ feudũ, uel emphyteuſim petere.
46 Res alienari prohibitæ in generali obligatione non veniunt.
47 Teſtis interrogatus ſuper articulo,& antequam reſpondeat dicat quomodo verba articuli intelligantur,non intelligitur extra articulum deponere.
48 Teſtis ſuper dependen.ib.& connexis interrogari,& deponere poteſt.
49 Impertinens,neque ſuperfluum dicitur,quod explicitè declaratur.
50 Modicum ad cauſa conferentia,pertinentia dicuntur.
51 Pertinens dicitur,etiam quod ex leui præſumptione adminiculatur.
52 Teſtis deponens ſuper mutuo,interrogari poteſt quid ſit mutuum.& ſi neſcit reſpondere,eius dictum vitiatur.nu.54.
Idem in teſte deponente de mala fama.
53 Notarius qui in inſtrumento atteſtatur ſe certionaſſe mulierem de Senatuſconſulto Velleia. interrogatus quid ſit Velleianum, ſi neſcit, renunciatio non valet.
55 Teſtis debet deponere de his,quæ ſenſu corporis percipiuntur.
56 Teſtium verba ſecundum communem loquendi vſum intelliguntur.
57 Teſtis deponens,& interrogatus de cauſa ſcientię dicit,quia vicinus, vel cõiunctus,an faciat plenam probationem.nu.66.
58 Fama in vicinia,eſt præſumptio ſcientiæ.
59 Scientia præſumitur ex aſſidua conuerſatione in loco.
60 Pœna eſt mitiganda in condemnando ex præſumptiua probatione.
61 Confitens feciſſe homicidium ad eius defenſionem, & non probans defenſionem,victus remanet ex præſumptiua probatione.
62 Condemnato propter iuris pręſumptionem,ordinaria pœna imponitur.
63 Preſumptiones iuris,dicuntur liquidiſſimæ probationes.
64 Sententia ex pręſumptis probationibus data, nunquam tranſit in rem iudicatum.
65 Sententia lata cum teſtibus de creditore, vel ad conſilium ſapientis, poteſt ſemper retractari, repertis teſtibus peritioribus, vel melius deponentib.
67 Fama ſola probat quem eſſe diuitem,vel habere dominium.
68 Teſtis non probat,licet dicat quod communiter ſic dicitur.
69 Teſtes aſsignantes rationem,præferuntur teſtibus abſque ratione dep endntibus,licet de ratione non ſint interrogati.
70 Teſtibus pręſumptiuè deponentibus, non eſt deferendum iuramentum in defectum probationis.
71 Iuramentum non eſt deferendum teſti doponenti abſque ratione, de quo non eſt interrogatus.
72 Scriptura approbata ab Imperatore,vel ſummo Pontifice,vt ſit lex, pro lege habetur.
73 Innocentij dicta non habent vim legis.
74 Regulæ cancellariæ non habent auctoritatem legis generalis, & extra curiã non debent obſeruari,niſi datę ſint iu plumbo in forma bullari.
75 Deciſiones Rotæ non habent auctoritatem legis.
76 Libris hiſtorialibus & chronicis creditur ſicut alijs libris antiquis.
77 Scripturæ uel libri retenti in loco publico ſub fida cuſtodia, vbi authenticæ ſcripturæ reſeruantur,in iudicio plenam fidem faciunt.
78 Credendum eſt ad deciſio.cauſarum libris auctorum approbatis in ſtudijs.
79 Idem eſt in ſacris ſcripturis.
80 Creditur auctoritati legis.
81 Argumentum à dictis Poetarum,Philoſophorum,& ſacrorum Patrũ, quorum opuſcula ſunt per eccleſiam approbata,valet,
82 Capitulum vnum approbans,alia ſeparata capitula approbare non videt̃
83 Subſtitutus,qui teſtamentum inſtitutionis reſpectu impugnauit,reſpectu ſubſtitutionis in eodem teſtamento ſe fundare nou prohibetur.
84 Declaratio ad.l.cum prætor.ff.de iudi.
85 Dictum Sancti auctoritate noui vel veteris teſtamenti munitum, in deciſionibus cauſarum conſtitutioni Papæ præfertur,
86 Papa non poteſt contra nouum,vel vetus teſtamentum diſponere,
87 Scripta quæ in ſtudijs approbata ſunt auctoritatem non habent,niſi quatenus per rationem ſunt approbata.
88 Decretum non habet auctoritatem iuris.
89 Teſtis non poſſet ſe fundare in auctoritate publica alicuius inſtrumenti, niſi inſtrumentum producatur.
90 Teſtis de auditu non facit præſumptionem.
91 Creditor an proprie dicatur ille,cui ex delicto vel legato debetur
Creditor vnde dicatur,
92 Argumentũ ab etymologia vocabuli non valet quãdo diffinitio contradicit.
93 Debitor cui conceſſum eſt priuilegium. vt per quinquennium conueniri non poſſit à creditoribus,nec ex delicto poterit conueniri.
94 In priuilegijs lata fieri debet interpretatio quatenus verborum proprietas extenditur.
95 Prærogatiua captiuis & carceratis cõceſſa,carceratis ꝓ delictis competit.
96 Ille,cui pecunia in diẽ vel ſub conditionẽ dẽtur an proprie dicatur creditor
97 Fideiuſſor,an dicatur debitor.
98 Intellectus ad.l.ſi ſeruum.§.nunc videndum infra de verb.obli.
99 Ceſſionarius,an dicatur creditor.

1 BEne eſt. ¶†Iſta.l.j.ſm Bar. hoc dicit Ad cognitionẽ ſpẽrum debet præcedere cognitio generis,& quia verbum,credere,& verbũ, rei, generalia ſunt,iõ à prætore rub.de reb.cred.præponitur.Pau. de Ca.hic dicit,ꝙ iſta argumentatio nõ eſt bona:qa concluſio non ſequitur ex premiſſis.dũ Bar.dicit ideo à pretore ꝑmittitur.nã ſm eum debuit dicere.ideo de iſta prima parte cognoſcendũ ex quo in prin.dicit ad cognitionẽ ſpẽrum.Ale.hic concludit ꝙ in effectu conclo Bar.ab eo,qđ dicit Pau.de Caſt.nec aľr declarat.voluit dicere vt puto,ꝙ Bar.nõ vr̃ alio reſpectu conſiderare,ꝙ gñalis ti. præmittatur,niſi qa debuit ꝑmitti,reſpectu cognitionis generalis. Alia tamẽ rõne ſummarium Bar.non videtur mihi bene procedere:quia ipſemet Bar.inferius dicit,ꝙ illa maior propoſitio,ꝙ ad cognitionem ſpecierum,dẽt præcedere cognitio generis,tanquam nota omittit̃.ergo non bene ponitur in ſummario Bart. ſi omiſſa ſit.de hoc etiam inferius dicam in j.no.vnde ſummari poteſt,titulus de reb.credi.ꝑmittitur:quia generalis eſt ad multos tit. qui ſequuntur.¶Caſus formatur ſm Bar.ꝙ quæſitum fuerit quare prætor ꝑmiſit rub.de reb.cre.Pau.de Ca.aľr dicit,& ponit caſum,ꝙ q̃ſitum fuerit,q̃ ſit ſignificatio verborum rub.de reb.cred. cui.q.rñdetur ſm eum in ver.oẽs.n.ſed non conſtat ꝙ in d.verſi. ponatur rñſio principalis iuriſc.quia venit aſſignando rõnẽ ad.s̃, dicta:vt colligitur ex illa dictione.enim.l.milites.n.j̃.de teſt.mil.in §.nuptias.in verb.enim.i.certe in auth.de nup.facit tex.in c.j.§.ſolent.de reſt.ſpo in vj.& inſt.de rerum diui.in prin.vnde magis placet,quod Bar.dicit ꝑ tex.in ver.quoniã igitur.vbi videtur inferre ad q.ꝓpoſitã ibi,ideo rerum creditarum tit.præmiſit, nam ex rñſione colligit,qualis interrogatio præceſſit.§ præterea.inſti.de inuti.ſtip.in l.ſi defenſor.§.qui interrogatus.s̃.de interrog.act. in c. inter dilectos.de fi.inſtr.¶Primò noto ꝙ ad cognitionem ſpecierum debet præcedere cognitio generis:vt Bar.in ſummario dicit ipſe tamen Bartol inferius dicit, ꝙ hoc non probatur hic. nam ſimpliciter dicitur,ꝙ prætor generalem tit.prẹmiſit.& maior ꝓpoſitio tanquam nota omittitur,videlicet ꝙ ad cognitionẽ ſpeciei debet præcedere cognitio generis.Pau.de Ca.hic dicit ꝙ immo & maior propoſitio vr̃ probari,dũ tex.in prin.dicit,bene eſt &c.Alc.conatur defendere Bar.& dicit,ꝙ in prin.l.non dicitur,ꝙ maior ꝓpoſitio debet de neceſſitate præmitti,ſed dicit bene eſt Iſta reſponſio Ale.non ſatisfacit,qa cum materia de qua agit̃ neceſſaria ſit,quia vt ipſe Bar.dicit,non poſſum cognoſcere ꝙ Titius ſit homo,niſi intelligam quid ſit homo in genere,& hoc præſuppoſito ꝙ materia neceſſaria ſit,nihil refert ꝙ verba nõ impor-
2 tant neceſſitatem,† quia impropriantur,ſm ſubiectam materiã, quæ neceſſaria eſt.xj.q.iij.in c.rogo:vbi glo.& in c.j.in verb.hortamur.de teſt.in cle.j.de teſti.& dixi in c.nam concupiſcentiam. de conſti.& ideo illa verba,bene eſt,propter ſubiectã materiã,vident̃ importare neceſſitatem,qđ tamen dicit Pau.de Ca.non videtur probari in illis verbis,bene eſt,quia in illis verbis non habetur de cognitione generis.Sed tex.al.Ludit.ad illud quod dicit̃ in l.j.s̃.de ori.iu.ꝙ præfationes fiunt,ne illotis manib. accedamus protinus ad interpretationem materiæ.& ideo dictum Pau.de Caſt.ꝙ hic maior propoſitio ponatur,melius colligitur in ver.quoniam mul-
3 ta &c.iuncto ver.ibi,ideo rerum creditarum titu.premiſit.¶†Secundò no.ꝙ in tractatu alicuius materiæ à titulo generali,inchoandum eſt.& idem colligitur in titu.de ſeruitutib & s̃.in ti.de bo.

pos.& in rub.extra de prob.cum si.declarando,vt dixi in rubr.ꝭ.
4 de reg.iu.¶†Tertiò no.ibi pauca de significatione ipsius tituli referre,ꝙ iu prin.tit.præfationes præmitti debent.& dicit tex. in l.j. in fi.s̃.de orig.iur.ꝙ istæ præfationes libentius nos ad lectionem propositæ materiæ perducunt:& cum ibi venerimus,eu identiorem præstant intellectum.& in §.pen.in auth.in medio litis non fieri co.8.ibi initium apud iudicem accipere ex procemiis.& dicit Alb.hic,ꝙ prius debet exponi rubrica q̃ tex.quia præparatoria,& euidentialia declarant sequentia.& ad hoc tex.in l. Titia.§.idem rñdet.de ver.ob.vbi Bar.in summario dicit,ꝙ dicta ĩ præfationib.in
5 telliguntur repetita in sequentib.† & præfationes probant, & arguunt causam finalem.l.fi.vbi Bar.ꝭ.de hæred.insti.in l.j.in prin.ꝭ. ad Mace.vbi Bar.& hoc modo arguit Car. in consi.132.duo sunt in prin.& in consi.147,videtur.in prin.Imo.in consi.128.visis.co j.in ver.item videtur.& Rom.in consi.16.viso themate.in consi. 65.viso.col.fi.in consi.90.viso colum.j.Ale.in consi.7.visis. colū. ij.lib.ij.in consi.55.quoniam in prin.lib.5.& in consi.119.viso.colum.fi.eod.lib.5. And.Sic.in consi.10.co.pen.in consi.16.colum. ij.lib.j.in consi.19.in consi.20.in prin.eo.lib.j. in consi.47.colū.j. in consi.83.li.iij.in consi.16.col.pen.in consi.20.in prin.lib.iij.cū
6 si.¶† Quartò no.ſm Bar.ꝙ rub.debet esse generalis ad nigrum.
7 & idem no.Bar.in l.j.C.de capi.ciuium censi. eximen.lib.xj.† & rubr.debet se confirmare cum nigro,vt no. Abb.in c.si sacerdos. colum.pen.de offi.ordi.in c.ad audientiam.de reb.ecc.non alienan. in c.fin.colum.fin.de re iudi.& facit quod no.Bal.per glo.ibi in l.j. C.ne lic.ter.prouo.quandoque tamen reperitur ꝙ nigrum erit generalius rubro,vt habetur authen.nullum credentem agricolę. colum.iiij.vbi glo.in ver.in omnes.& in authen.de incest. nup.in prin.vbi gl.in verb.illicitas.& tali casu nigrum attenditur,quia tota vis in nigro consistere videtur,cum rubrum sit propter nigrū, & ab ipso nigro tanquam principali actus denominatur:vt not. Domi.post Imo.quem ipse refert in rub.de sum.Trin.in prin.lib. vj.quandoque etiam econtra reperitur ꝙ rubrica est generalior nigro,videtur in rub.C.de reli. vbi in rubrica dicitur de aleæ lusu: de quo in nigro nihil habetur.& idem in rub.de spon.& insti. de obli.ex deli.iu prin.in ver.ex maleficio & tali casu attenditur rubr. generalis. etiam ad decisionem causarum : vt no.Imolā. in rubr. de ver.ob.col.ij.in ver.quid econtra.& dicit se de facto consuluisse,ꝙ nigrum amplietur per rubricā allegat Bar.in l.j.C.de cap.ci.s̃, alle.vbi.Bar.dicit,ꝙ quando rub.est generalis,etiam lex debet generaliter intelligi & hoc modo ex verbis ru.arguit Ro.in cōsi.16. viso themate.co.ij.in consi.120.circa primum.in ij.dub.Alex. in consi.j.ponderatis.co.iij.li.iiij.in consi.42.viso processu.libr.6.in consi.6.attentis verbis.co.j.in ver.2.præsuppono.lib.7.& in not, q.tradit Pau.de Cast.in consi.334.præsens casus.colum.ij.in ver. quantum ad statutum & idem in simili casu consuluit Bald.in cōsil.274.alias.cccxvj.an statutū.li.j.& ista vr̃ *cōis* opin.quę tamē nō probatur iure quia non videtur verum ꝙ fundamentum possit fieri in rub.quæ de sui natura non decidit:sed habet relationē ad nigrum,& tota vis in nigro consistit:vt no.Domi.de.S.Gem.post
8 Imo.in d.rub.de sum.Trin.in prin.lib.vj.¶† Dicunt etiam Doct. ꝙ rub.quæ habet orationem perfectam,potest allegari pro text. vt no.per gl.in proœ.vj.in ver.titulis.cum si.vt tradit Alexā. hic.& Abb.post Ant.de But.in proœ.Decre.col.pen.& idem Bald.in ru. C.an ser.ex suo fa.Alex.in consi.190.maturè digestis.col.ij.lib. ij. in consi.82.viso processu.col.pen.lib..ij.& in consi.108.visis his. eod.lib.3.in consi.6.attentis verbis.col.vij.lib.j.And.Sic.in consi. 44.col.5.Fran.Cur.in consi.80. rectè præfatus.col.5. & Corn.in consi.67.col.plenè quidem.colum ij.lib.j.in consi.104.licet in hac consultatio.colum.pen.eod.lib.j.& in consi.82.in hac consultatione.colum.2.lib.2.& ad hoc facit rub.ne fideiuss.do. den. & in rub.s̃.quod quisque iur.quæ allegatur pro tex.in c.cum omnes.de consti.Et licet ita tenendū sit propter cōem opi.tñ vt als dixi,ista conclusio vr̃ dubitabilis:& non probatur iure:qa actus agentium
9 non operantur vltra eorū intentionem.l.non oīs.ꝭ.eo.† sed rub. ponitur ad designandum illud qđ,in nigro ꝯtinet:vt hic: ergo nō vr̃ disponere,nisi quatenus in nigro reperitur:& hoc cōprobatur
10 qa rub.vr̃ hēre relationē ad nigrum:vnde † non videtur disponere,nisi quatenus in nigro expressum sit.l.in testamento.la.j.de cō di.& demon.facit tex.in auth.si quis in aliquo.C.de edēn.& quod no.Bar.in l.admonendi,colum.8.in ver.quæro pone ꝙ in libr.ꝭ. de iureiur.vbi dicit ꝙ rubricæ faciūt præsumptionem eorū.q̃ sequi debent all.l.j.C.de impo.luc.desc.vnde infert,ꝙ si in libro notarii defuncti,reperitur rub.quæ dicit instrm venditionis inter tales,& postea spatium dimissum sit,nihil probat:quia res imperfecta est,& in si.q.no.Bar.in l.si is qui.ꝭ.de testa.idem ergo videtur in casu isto à fortiori,vbi apparet nigrum quod diuerso modo loquitur à rubr.& hoc confirmatur:quia si attenditur nigrum quādo rubrica est specialis,vt s̃.dictum est,ergo pari ratione videtur ꝙ nigrū tantū attendat,si rub.gñalior sit:qa tota vis in nigro ꝯsistit,Et certè ꝯrium in iure nō reperit.nā in rubr.quæ allegant pro text.quia hñt orōnem pfectam:vt in ru.qđ quisq; iur.in ru.ne fide. do.dē.cum si.nigrum ꝯcordat cū ru.& à nigro ru.accipit auctoritatē:& ru.tanquam magis nota virtute nigri allegat.d.c.cū oēs.de consti.secus ergo vr̃,qñ nigrum nō reperit,vt concordet cū ru.qa tunc non vr̃,ꝙ pro textu.allegari possit, dato ꝙ orōnem haberet perfectā,quia natura rubricæ nō est disponere sed solū designare, qđ in nigro continet & ideo tota vis in nigro cōsistit : vt not.Do. in ru.de sum. Trin.in proœ.vj.¶Quidam posteriores videlicet d. Ant.Burgos dum legeret Paduę post discessum meū,conatus fuit impugnare hanc nouam opi.meā in ru.extra.de ꝯsti.nam dicit ipse de mente rubricæ constat , qñ habet orōnem perfectā : & ideo non attendit relatio quā ru.vr̃ facere ad nigrū.ex eo qđ not. Bart. in l.admonendi.col.iiij.ꝭ.de iure iur. vbi inquit, ꝙ si statutū velit, ꝙ non soluenti collectam in tpe statuto , imponat pœna quanti pluris ſm formam statuti antiqui,statutū antiquū habebit locū,licet statutū non reperiat, quia constat de mente statuentiū. & in si.not.Bart.in l.eum qui.§.Iul.ꝭ,de consti,pec.cū si. vt tradit Alex. in d.l.admonendi.& dixi in c.ij.de rescr.sed certè prædicta decis. non vr̃ in casu nr̃o bene adaptari : quia loquitur Bar. qñ cōstat de mente disponentis, qui potuit & voluit disponere illud qđ in statuto antiquo continebat. Secus est in casu isto , in quo non apparet de certa dispositione statuentiū : quia vt.s̃.dixi,rub non dispo nit sed solum designat qđ in nigro debet ꝯtineri, & sine nigro dispositio imperfecta vr̃,vt s̃.dixi.& licet ipse sibi blandiat,de ista impugnatione apparet euidenter, ꝙ nihil facit. Et retenta ꝯcl.s̃.facta,
11 ꝙ nigrum tm̃ attendatur, infert † ꝙ generalitas ru.nō attendatur ad ampliationem nigri : sed potius rub. generalis restringat ad illud qđ in nigro continet : & ideo non vr̃ verum qđ not.Imo.in ru.de verb.ob. dum inquit, ꝙ nigrum debet ampliari per ru.quæ generaliter loquit,& pari modo non vr̃ procedere qđ Doc.dñt in plurib.casib.s̃,allega.ꝙ ru.quæ gñaliter loquitur, habeat ampliare
12 nigrū ;& inter alia specialiter nō † vr̃ vera decisio Pau.de Ca.in ꝯs. s̃.alle.334.pñs casus.col.iiij.ver.iiij..statutū.vbi voluit, ꝙ statutū, qđ excludebat filiam ab hereditate mr̃is,tñ quia ru.erat gñalis,consuluit,ꝙ esset etiam exclusa ab hæreditate pr̃is. Sed retēta cōi opi. ꝙ per rub.generalem nigrum amplieᵗ.decisio Pau.de Cast.vr̃ procedere, q̃ Ias.hic plurib.rōnib. conat impugnare : delib .rōnib .vt statim apparebit.¶Nam primo arguit contra Pau. de Castr. quia in casu in quo loquit Pau.de rub.erat generalis,& nō habebat orōnem perfectam ; ideo allegari non poterat.Sed ad hoc rñdetur,vt alias dixi ꝙ immo ru.generalis vr̃ habere orōnem perfectā,ex quo
13 filia generaliter excludit à successione : quia dispositio quæ generaliter loquitur,debet generaliter intelligi.l.j.§. qđ aūt.ff. de alea.l. in fraudem.§.fi.ꝭ.de test.mil.in l.j.§.generaliter.de leg.præst.l.cum lege.ꝭ.de testa.& si in prin.lex generalis sit tota lex reputat generalis.l.regula.§.licet.ꝭ.de iur. & fac.igno .& pariter idem vr̃ in ru.generali quæ habetur pro text. ſm *communem* opin.& hoc præsertim dicendum est in rub.negatiua prout loquitur Pau.de Cast. † quia
14 negatiua potentius negat,quam affirmatiua affirmet : vt not.per gl.in c.cum dilectus.de consue.& no.Bar. in l.iij.§.liberti.ꝭ. de suspe.tu.& qđ no.per glo.in l.hoc genus.ꝭ.de condi.& demon. cum si.vt dixi in c.nā concupiscentiā.de consti.& ideo in casu nr̃o rubrica quæ generaliter loquitur,perfectā vr̃ habere orōnem.¶Se-
15 cundo Ias.arguit, † ꝙ verba nigri obscura declarari debent per rubricā vt per gl.in l.j.vbi Bal C.ne li.ter.prouo.ita econtra vr̃,ꝙ verba rub.obscura,debent per nigrum declarari. Sed rñderi pōt, ꝙ verba rub.quæ generalia sunt, non dñr obscura : hoc patet ex eo qđ regula dicit,ꝙ lex quæ generaliter loquit , gñaliter debet intelligi.d.l.j.§.generaliter.de leg.præstan.cum si.s̃.alleg. ergo datur intelligi,ꝙ lex vel ru.quę generaliter loquitur non dicat obscura:
16 † quia lex debet esse clara, & manifesta.iiij.distin c.erit aūt lex. & no.in c.fin.de consti.¶Tertiò mouet,† quia materia vr̃ odiosa, in eo ꝙ filia excludit ab hęreditate sibi debita de iure cōi l.maximum vitium.C.de li.prętę.vnde cum statutum loquitur generaliter, & indefinitè in materia odiosa , indefinita non ęquipollet vniuersali.l.ij.ꝭ.de lib.& posth. Ad hoc rñdetur dupliciter.Primò,ꝙ arg.habet locum in indefinita, quę procedit ab homine. d. l.ij. de lib. & posth.secus est si indefinita sit,quę procedat à lege,quę indistinctè ęquipollet vniuersali:vt not. Bart.in l.si plurib.de leg.j.& ita vr̃ in casu isto in statuto. Secundo rñdetur negando assumptum , quia non vr̃ materia odiosa: sed potius vr̃ esse fauorabilis inspecta ratione principali quę respicit fauorem mandatorum , vt dixi in l. ij.C.de in ius vo.¶Quartò inducitur ꝯtra Pau.de Cast.deīn Bal.in l.si defunctus.col,j.C.de su.& le.vbi inquit. ꝙ talis priuatio, videtur quędam exhæredatio.l.qui volebat.cum gl.ꝭ.de hęr,insti.& exheredatio debet nominatim fieri.l.j.& ij.de li.& posthum. hic autem non est facta nominatim : ergo non valet. Sed respondetur, ꝙ argumentum procedit in exhęredatione facta ab homine : secus est,si facta sit à lege vel statuto : vt Soc.distinguit in cōsi.159. col.iiii.& dixi in consi.299.in causa mihi cōmissa. aliter etiam rñdet Cum.in consi.188.spectabilis miles, & qđ dixi confirmat : qa filia

18 † filia exclusa à statuto desinit esse sua, & reputat extranea: vt not. Bart. in l.j.§.sciendum.infrà, de su.& legit.& ideo exhæredari non debet: quia filiæ exclusæ à statuto non debetur legitima: quia legi
19 tima cõmensuratur cũ successione quæ debet ab intesta. † Ideo illa quæ ad successionem ab intesta. venire non põt, pariter nec legitimã petere potest: vt no. Ange. in consi. 105. statuto cauetur. in fi. Paul. de Castr. in consi. 118. super eo de quo quærit. in prin. cum si. vt tradit Ale. in consi. 68. circa præmissam consultarionẽ. col. fi. lib. iij. & dixi in consi. 303. in casu occurrenti. col. fin. ¶ Vltimò dr̃
20 contra Pau. de Cast. † ꝙ statutũ est cõtra ius cõe, & debet restringi, vt no. in l. si qñ. C. de inof. test. in c. cum dilectus. de consue. Sed rñdetur hoc esse verum, nisi statutum legatur superfluum, prout est in isto casu: ar. l. si qñ. in princ. de lega. j. & in c. si papa. de priu. in vj. & in casu isto generalia verba rub. nil operarentur, si restringerentur ad nigrum, & sic rationes quas contra Pau. de Castr. Ias. inducit, euitari pñt, & deci. Pau. de Cast. in d. cõsi. 334. sequitur Cor. in con. 67. plenè quidem & egregiè. col. ij. lib. j. & in simili casu idẽ scribit in consi. 82. in hac consultatione. col. ij. lib. ij. deci. tñ Pau. de Castr. vt s̃. dixi impugnari vr̃ ea sola ratione: quia verba rubricæ nõ disponunt, dato ꝙ habeant orõnem perfectã. & à fortiori rub. quæ gñaliter loquit, non vr̃ disponere, nisi quatenus in nigro repe-
21 rit, ad qd̃ rubrica relationẽ habere vr̃ p. s̃. dicta. ¶ Quintò no. † sm̃ Bar. ꝙ licitũ est arguere ex verbis rubricarũ & ex ordine earũ. allegat tex. in l. idem Labeo. j̃. re. amo. ibi, & ita edictũ ordinatum vr̃. sed ille text. parum facit, quia non loquit de ordine ru. & verbum illud ordinatum, accipit pro simplici dispositione, nulla habita cõsideratione ru. dictum tñ Bar. vr̃ probari hic: quia si ru. generalis pmitti debet, ergo vr̃ ꝙ ordo ru. attendatur: & argui possit ex ordine ru. ẽt no. Bar. in l. j. j̃. de confir. tu. & in ru. de eo per quẽ fa. est & in l. j. in prin. j̃. de pecu. & no. per gl. in §. pœnales. in ver. item aduersus. insti. de ac. & ad hoc facit tex. in l. ij. s̃. de sta. ho. ibi, in se proximos atq; coniunctos applicantes titulos. Similiter argui põt ex ru. qñ lex habet varios intellectus: nam ille præualet qui rubricæ congruit: vt not. An. de Bu. in proœ. Decre. §. sanè: & hoc intelligitur nisi pro alio intellectu essent aliæ rõnes, quæ pponderarent: per ea quæ not. Bar. in l. in ambiguo. ff. de re. dub. Similiter argui pt̃ per ru. ad interpretationẽ libri: vt no. gl. & Bal. in l. j. C. ne li. ter. pro no. in verb. retractare. & hoc dictum in effectu cõplectitur qd̃. s̃. proximè dcm̃ est, ꝙ præualeat lectura quæ ru. correspondet: & sicut ru. declarat nigrũ, ita & rub. declarat per nigrũ, vt tradit Alex. in cõsi. 13. circa primum. colum. iij. lib. iij. & cum prædictis concordat Ale. in cõsi. 190. maturè digestis. col. ij. lib. ij. in consi. 42. viso pcessu. col. ij. lib. vj. in consi. 89. circa primum dubiũ. col. ij. & iij. eo. lib. vj. in cõsi. 225. ponderatis his. col. ij. & in cõsi. 227. ponderatis narratis. col. iij. e. lib. vj. & in cõsi. 70. in cã. col. fi. lib. vij. & idẽ Ab. in c. bonæ. de cõfir. vti. vel inuti. cũ si. vt dixi ibi. & facit tex in l. Imperatores. vbi Bar. j̃. de indi. addi. vt no. Ro. in cõsi. 104. reuerende pr̃.
22 Barth. Vero. in consi. 12. super expensis ¶ Sextò no. ibi pauca, † ꝙ
23 Iurisc. vtit breuitate. & in l. j. paucis agã. j̃. de pscr. ver. † non tñ talis debet esse breuitas, quæ pariat obscuritatem: vt no. per gl. in pœ. ffrorum, in ver. compendiũ. & dixi in l. j. de reg. iur. ¶ Septimò no.
24 † ꝙ hic tit. accipit pro ru. & idem no. in l. j. §. fi. s̃. de post. & aliis pluribus. modis titulus accipit: vt no. per gl. in c. dudũ. el. ij. in ver. intitulatã. cum si. vt tradit Ale. hic. & idem gl. in c. fi. de of. arch. & de hoc no. Luc. de Pen. l. iij. C. de bo. va. li. x. in l. nullus C. de his qui ex pluribus. lib. x. & in l. absit à nobis. C. de priui. do. aug. lib. xi. ¶ Octauò
25 not. † ꝙ credere dicitur à credendo, seu fidem habendo: nam nihil aliud est credere, quam fidem habere. c. nihil. de consec. di. iiij. & argũ hic colligit ab etymologia vocabuli: qd̃ tñ regulariter non valet. vt no. in l. j. in princ de acqu. pos. in l. ij. §. appellata. j̃. eod. Sed dic valere argũ qñ etymologia non habet se in plus, quam ipsum vocabulũ: quia tunc cõuertunt: vt est in donatione, quia dr̃ doni datio. l. senatus. §. donat. de do. causa mort. Vnde valet argũ, est doni datio, ergo est donatio: ita hic credere dr̃ à credendo, ideo valet argũ, vbicunque quis sequitur fidem alterius dr̃ credere, & videbimus in d. §. appellata. & istud qd̃ dicitur hic, bene pcedit qñ quis propria voluntate credit: secus si ex necessitate hoc facit: qa tunc non dicitur propriè credere. l. si tibi, in princip. ibi, creditam non esse, & ibi Bart. in iiij. not. j̃. e. sed tñ considerandum est, ꝙ licet mutuum non habeat principium voluntarium: tñ ex quo transit dñium in tali mutuo & repeti potest: vr̃ ꝙ propriè dicat mutuũ: quia diffinitio mutui competere videtur, sicut si quis grauatus sit vendere, videtur tñ vera venditio. l. si ædes. j̃. de act. emp. no. in l. si fideiussor. §. meminisse. de leg. j. & ad tex. in d. l. si tibi. rñderi potest creditam non esse, sm̃ ordinariam nãm mutui, qd̃ solet fieri ex libera voluntate, sed per hoc non tollit, qñ dicat propriè mutuũ quia ꝯcurrũt omnia essentialia mutui. ¶ Nono no. † ꝙ qñ contra
26 ho cum aliquo, videor hr̃e fidẽ de eo, & hoc sm̃ Ale. intelligit, vt per gl. in §. venditæ. insti. de re. diui. & in l. qd̃ vendi. j̃. de contrahẽ. em. vbi venditor qui rem venditam tradit: vr̃ habere fidem de ptio. & hoc uidet dicere Ale. gratia exẽpli: quia hoc no. vr̃ pcedere respectu cuiuslibet ꝯctus in mutuo commodato, & deposito, cũ
27 si. ¶ Decimò & vlt. no. † ꝙ applõe rei generalis est: vt in iurib. etiã alle. in gl. & applõne rerũ, idẽ cõtinet qd̃ applõne bonorum. l. fi. vbi Bar. j̃. de vsuf. leg. & sub nomine rerũ ẽt hr̃ditas cõprehendit.
28 l. licet. vbi Bar. C. de pac. † applõne rei ẽt factum cõtinet, vt no. p
29 gl. in ver. rei insti. de ver. ob. in prin. † applõne rei ẽt spẽs cõprehẽ
30 ditur: vt no. Are. cõtra Ro. in l. is põt. col. iiij. de acqui. hęr. † & ap
31 plõne rei ẽt serui ꝯtinẽtur. l. oĩa. §. cum ita. de leg. ij. facit † tex. in l. fi. C. d̃ ver. sig. in l. cũ ancillis. C. de incest. nu. in l. Paulus. §. fi. j̃. de pi
32 gno. no. Bal. in l. j. in ver. sed nunquid. s̃. de sta. ho. † Secus est in liberis homnib. qui sub noĩe rei non ꝯtinentur: vt no. Pau. de Castr.
33 post Bald. in d. l. oĩa. §. fi. † Et ideo statutum ꝙ soluat gabela de animalib. non intelligitur de hoĩb. vt Alb. post Gui. de Cu. conclu-
34 dit in j. parte sta. In q. clvj. Rex Franciæ. ad hoc facit, † quia homo liber non recipit æstimationẽ, l. hõ liber. j̃. de ver. ob. l. ij. §. corpo-
35 rum. liberorũ. j̃. ad leg. Rho. de ia. † & de re inæstimabili non soluitur gabella: vt no. Bar. in l. ita tamen. in prin. j̃. de admi. tuto. in l.
36 iiij §. prætor ait, de dam. infe. cum si. vt tradit ibi Ale. † & ideo pedagium qd̃ soluitur de aĩalib. nõ hẽt locũ in homnib. vt no. Flor.
37 in l. ij. s̃. ad leg. Aquil. in ij. no. † Imo qd̃ plus est, ille q iurauit soluere decimas de animalib nõ hẽt locũ in hominib. ẽt seruis: vt tradit Car. in cle. j. in xvii. q. de deci. Vlterius tñ considerandum est, ꝙ de vi & proprietate verborũ in statuto de animalib. etiã homines cõprehendunt: qa hoc est aĩal: sed non includit ex verisimili mente disponentis, & eodẽ modo vr̃, ꝙ liber homo ꝯprehendat de proprietate sermonis, qa dr̃ res corporalis, inst. de reb. corpo. & facit tex. in l. j. §. per hanc. s̃. de rei ved. sed ex verisimili mente disponentis non comprehendũtur, vt inferius dicã de feudo. Non ob. l. j. s̃.
38 de sta. ho. † vbi res à personis distinguunt: qa ibi non ꝯtinentur p sonæ applõne rerum qa est facta distinctio rerum: & personarũ: quo casu tunc qa specialiter est facta mentio personarũ: nõ veniunt applõne rerũ: ar. l. doli clã. de ver. ob. in l. sanctio legum. de pœnis. secus ergo vr̃ vbi simplr̃ sit facta mentio rerũ. Sicut in siti hr̃,
39 † ꝙ masculinum non ꝯcipit fœmininũ, qñ dictum est expressẽ de masculo, & fœmina: qa expressum facit cessare psumptum: vt
40 Bal. dicit in l. in multis. in ver. item noto. s̃. de sta. ho. † Sic etiã applõne rei iura continentur. l. rei applõne. j̃. de verb. sig. eodem mõ
41 † noĩa debitorum cõprehẽdunt: vt no. Bar. in l. 5. §. argẽto. in ver.
42 q̃ro aliquis donauit. j̃. de aur. & arg. leg. † sub noĩe bonorũ simpliciter veniunt noĩa debitorũ: vt no. Bar. in l. fi. in ver. q̃ro quid si alicui. j̃. de vsufr. leg. & Bal. in l. si cõstante. §. fi. in ver. vlt. q̃ro. j. sol. ma. Secus si dicatur de bonis mobilib. & immobilib. qa actiones, & iura non comprehendũtur: vt no. Bar. in l quã Tuberonis. j̃. de pecul. in l. potest, infra de auct. tut. in l. à diuo Pio. §. in venditione. j̃. de re iud, cum si. vt ibi tradit Ale. & Cor. in consi. 173. circa primum. in fi. li. iij. & dixi latè in consi. 237. in casu proposito. in prin.
43 ¶ † An autẽ sub noĩe bonorũ, & rerũ comprehendãtur bona feudalia. Et primò videtur ꝙ nõ: qa in generali renunciatione non includitur feudum, vt no. Bal. in auth. in successione. in fi. C. de suis & legi. & idem Bal. in c. j. col. iiij. in ver. sed quid si filius. in tit. an agnatus vel filius, lib. ij. feudorum. & est tex. in c. j. §. in generali. in tit. si de feu. fue. contro. inter do. & agna. & no. in c. j. de cap. qui curi.
44 vendi. † & ideo in generali potestate legitimãdi, nõ vr̃ cõcessa potestas legitimandi ad feuda, vt tradit Signoro. de Mediolano in cõsi. 218. quidam dictus Ianolus. & no Soc. in consi. 84. super con-
45 trouersia. in. ver. iiii. concl. lib. 3. † Sic etiã ille qui renunc auit hr̃ditati paternæ, nõ phibet feudum vel emphyteusim petere: vt not. Bar. post Dyn. in l. itẽ videndũ. §. fi. in fi. s̃. de pet. hæ. & facit regula,
46 quam ponit Bar. in l. codicillis. §. instituto. de leg. j. vbi inquit, † ꝙ in generali obligatione non veniunt res prohibitæ alienari, cum si. vt per Ale. in consi. 168 requisitus. co. ij. li. ij. Sed tamen considerandum est, ꝙ quantum ad vim, & proprietatem verborum, appellatione rerũ vel bonorũ, vr̃ ꝙ etiam bona feudalia comprehendantur: qa rei appellatio gñalis est: vt hic dicitur: sed non includũtur ex eo, qa specialis expressio necessaria est, vt no. Bald. in d. authen. in successione. in fi. & tex. in d. c. j. §. in generali. sicut contingit in casib. in quibus speciale mandatum requiritur. in c. qui ad agendum, de proc. in vj. nam illi casus bene comprehenduntur ex vi verborum, sed pp eorum qualitatem à proprietate verborum excipiuntur. Non obst. dictum Bar. in d. l. item videndum. §. fi. qa illa renunciatio vr̃ facta de his ꝙ competunt de iure hæreditario sed feudum non est quid hæreditarium: ideo illa renunciatio non præiudicat. Secus est in eo qui renunciaret bonis: quia tunc etiã à bonis feudalib. exclusus intelligitur, sm̃ Spec. in tit. de emphyteu. §. nunc aliqua. in ver. clvj. in fi. De quo tamen dubitari põt, ex eo qd̃ no. Bar. in l. fi. j̃. de vsuf. leg. vbi æquiparat qd̃ dicatur de reb. & de bonis & qd̃ no. Bal. in d. auth. in successione. in fi. & Bar. in l. vt iurisiurandi. §. si liberi. in fi. de ope. lib. Bald. in l. si cum dotem. §. si cum pater. in fi. infra, so. mat. Pau. de Ca. in consi. 65. super isto puncto col. fi. & hr̃ in practica Papien. in forma libelli. in quo petitur hæreditas ex testõ. in verb. omnib. in fi. & Ang. Aret. in trac. de testa. in

47 verb. iussit eã forte tacitam. in fi. ¶ † In gl. j. Bar. ſm eius expositio nem infert ad q. de teste, interrogatus super articulo, antequam respondeat, dicit quomodo verba sua vel articulos intelligat, nã talis declaratio nõ videtur extra articulum: qa ea, q̃ conferunt ad intelligentiam & declaratione eorum, q̃ in articulis dicũtur: non dicũtur extra articulum: vt Bar. hic dicit. & idẽ no. Bar. in l. si duo.
48 §. fi. j. de iniur. † nã super dependentib. & connexis, testis interro-
49 gari, & deponere potest. vt nota. Ange. in l. j. s. de iurisd. omn.
50 iud. † Et impertinens neque superfluum dr̃, qđ explicite declara tur: vt no. Dom. in c. j. in ver. & filio. de sum. Trin. in 6. † & modicũ conferentia ad cãm, ẽt dicũtur pertinentia: vt no. Bal. per illum tex. in c. quoniã. de testi. in l. ad ꝓbationẽ. la. j. in iij. no. C. de proba:
51 † & pertinens dr̃ illud, qđ adminiculatur ẽt ex leui præsumptione: vt Bal. dicit in c. licet cãm. co. pe. in ver. ex ꝑdictis apparet. de ꝓb. & dixi in consi. 162. in cã q̃ agitatur. & ex ꝑdictis non vr̃ ꝙ bñ dicat Ang. in consi. 179. super puncto. col. fi. vbi voluit ꝙ testis examinatus super ꝯtu vendõnis, si dicat, ꝙ de tali ꝯtu rogatus sit notarius nõ probet: qa videtur deponere extra articulũ, per s. di-
52 cta: nã hoc nõ vr̃ verũ ꝑ s. dicta. ¶ † In gl. in verb. varios. Bart. in hac gl. applicat. q. & concludit, ꝙ testis q deponit super mutuo, potest iterrogari qd sit mutuum; & si nescit respõdere, dictum eius vitiatur: & idẽ est in eo qui deponit de mala fama: vt no. Bal. in l. j. s. de his qui sunt sui vel alie. iur. & tradit Ale. in consi. 45. visis at testationib. col. pe. lib. ij. vbi etiã dicit de eo, q̃ fuit interrogatus, qđ sit consuetũ, & de fama no. Ale. in consi. 115. viso processu. col. ij. li. iiij. in consi. 150. in causa & lite. co. 5. lib. 5. in consi. 101. circa
53 primum. col. ij. li. 6. † Similiter notarius q in instrumento attestatur se certiorasse mulierem de Senatusconsulto Velleiano, interrogari potest qd sit Velleianum: & si nesciat, renunciatio non valet: vt no. Alb. in l. fi. §. pen. j. ad Velleia. & hoc dictum refert Alex. in l. sciendum. co. viij. alias. x. in ver. adde tamen. de verb. oblig. vbi ipse videtur hoc reprobare, ex eo qđ no. Bar. in l. si quis in graui. §. j. j. ad Sylla. vbi non attenditur ꝙ testis in articulo mortis dicat se dixisse falsum testimonium: qa hoc non nocet illi in cuius fauore deposuit. & tradit Ale. in consi. 14. ponderatis his li. iij. Ang. in cõsi. 309. factum tale est, Christophorus. co. pe. ver. descendo ad tertium. & idem Pau. de Ca. in l. Seia. in prin. j. ad Velleia. And. Sic. in consi. 30. col. fi. lib. j. & contra Alb. etiam Ful. tenet in d. l. fi. §. pe. in fi. j. ad Velleia. & mouetur eadem ratione: quia videtur ius quæsitum parti, tempore contractus. cui notarius postea præiudicare non potest: Sed deffendendo Albe. responderi potest, ꝙ ius fuit q̃situm cum ista præsumptione, ꝙ notarius intelligeret, à qua præsumptione receditur, si apparet illam non recessisse: arg. l. singularis. in l. si qui adulterii. C. de adulte. & in c. ij. de purg. vul. Bene concordando opi. distingui potest, ꝙ aut notarius fuit interrogatus tempore confecti instrumenti, & dictum Alb. videtur procedere. aut postea ex interuallo, & videtur habere locum ꝙ Ful. & A-
54 lex. dicunt. † qđ dictum est de interrogatione mutui, ſm Bart. debet limitari, nisi ex verbis ipsius testis colligatur quomodo mutuum intelligat: vt puta: si dicat ꝙ vidit numerari decem Titio ex causa mutui: quia tunc vlterius non debet interrogari: & si sit interrogatus, & dicat nescio: propter hoc eius dictum non debet vitiari, quia intelligitur nescio aliter q̃. s. dictum sit: vt no. Bar. in d. l. de ætate. col. 5. in ver. sed quid si simpliciter. s. de mino. & in simili no. Alb. in l. non erit. §. dato. j. de iure iu. vbi inquit ꝙ si testes à principio dicant, præsentes fuisse Titium & Seium, & postea interrogati dicant nullum fuisse præsentem, intelligitur exceptis s. nominatis. & ibi Ale. & in consi. 170. viso instrumẽto. in fin. lib. 6. & in simili plura similia tradit Rom. in l. j. in prin. de ope. no. nun. vbi inter alia allegat Spec. in tit. de no. crimi. §. fama. in ver. quid si testis. quem Barto. refert in l. si defensor. §. qui interrogatur. s. de interr. act. facit quod no. Ange. in consi. 275. ex themate. col. fi. & de mutuo in terminis no. Bar. in l. cum quid, co. pen. ver. ex quo puto. j. eo. Et sic concludendum est, quod si testis prius deposuit de mutuo quomodo intelligat: si postea interrogatur dicat, nescio, intelligitur aliter quam s. dictum sit: sed si immediate interrogatus sit quid sit mutuum, & dicat nescio: non probat. & ita concludit Ale. in l. stipulatio ista. §. hæc quoque. de ver. ob. & no. est dictũ Barto. quod dictum testis super mutuo, debet intelligi prout in facto mutuum consideratur. & idem de mutuo & possessione no.
55 Barto. in d. l. stipulatio ista. §. hæc quoque. & ad hoc facit: † quia testis debet deponere de his quæ sensu corporeo percipiuntur: vt Barto. in l. qui testato. §. fi. j. de testa. in l. Labeo. col. pen. j. de su-
56 pel. leg. † & quia verba testium secundum communem vsum loquendi intelliguntur, vt no. Inno. & Anto. de But. in c. cum clamor. de testi. vt no. Barto. in tit. de no. ope. nun. cum si. vt per Moder. ibi. facit tex. in c. ex literis. de sponsi. in c. quamuis. de ver. sign. & in c. quamquam. ij. q̃. vj. ibi, secundum vocabula quàm vsus
57 obtinuit. ¶ † Successiuè dum Bar. concludit, ꝙ testis bene probat, si interrogatus in causa scientiæ dicat: quia vicinus vel coniunctus. & super hoc latè insistit Ale. & finaliter in hoc residet, ꝙ dictum Bar. intelligatur, & procedat in his quæ à cõiter accidentib. cadunt in notitiam vicinorũ, & coniunctorũ. & videtur sentire Bar. hic in exemplis ab eo positis. & sequitur Bar. in l. conuenticulã. col. 5. in ver. ex prædictis infero. C. de epis. & cle. Secus est in his de quib. vicini vel ꝯiuncti cõiter nõ habent notitiã: vt quia agitur de aliquo delicto, vel contractu particulari, qui verisimiliter non cadit in notitiam vicinorum, vel coniunctorum. & ita etiã distinguit Bal. in l. fi. C. de collu. deteg. vbi differentiam facit in probando aliquod factum, qđ secrete fieri solet: vel in probãdo aliquam esse meretricem. & idem videtur velle Ang. hic: sequitur Alex. in l. Titius. §. Lucius. de libe. & posth. & ſm prædictam dist. consuluit Ale. in consi. 50. viso & discusso. co. ij. & in consi. 80. examinato processu. co. ij. in consi. 92. viso. col. 2. lib. 1. & in consi. 138. viso puncto. in fi. lib. 7. & idem tradit Cor. in consi. 156. cum in causa. co. 2. lib. 3. & prędicta distinctio videtur de mente Bar. ex quo illa regula, ꝙ vicinus præsumatur scire facta vicini, & coniunctus coniuncti, ita intelligitur: vt nota. Bald. in l. quoniam sororem. C. de iure delib. ita ergo videtur sentire Bar. dum fundatur in illa regula: quæ ita intelligitur. Et in ista conclusione Bart. aduertendũ est, quia ipse Bar. aliter loquitur in l. is potest. col. 6. j. de acquir. hæred. vbi inquit, ꝙ scientia non præsumitur ex eo ꝙ vicinus sit: sed vlterius requiritur probari, ꝙ fama sit in vicinia. Alex. ibi dicit, ꝙ illud dictum Bar. ibi non videtur verum: quia est contra cõmunẽ
58 opi. Doc. hic: & hoc comprobari potest: quia † si esset fama in vicinia, esset ꝑsumptio scientiæ. c. j. de post. præla. c. fi. qui matr. accu. pos. no. Bar. in l. si cui. §. eisdem. j. de accu. & tradit Alexã. in consi. 36 visis his. col. ij. lib. j. & dixi in consi. 154. casus, de quo quæritur & stante præsumptione scientiæ propter famam, non esset vis in vicinia: & quod dictum est de coniunctis & vicinis, illud videtur
59 esse propter conseruationem: † & ideo illud esset dicendum in eo qui haberet conseruationem assiduam in loco: quia ex tali cõuersatione scientia præsumitur. c. postquam. de elec. in c. scriptũ. eo. tit. in c. cum te. de purg. cano. cum si. vt per glo. in d. c. postquã Et aduertendum est, ꝙ in coniunctis non sufficit quod sit coniunctus simpliciter: quia tex. in d. l. octaui. ponderat qualitatem coniunctionis, ibi, tam coniunctam sanguini, & in l. si filium. C. de lib. caus. ibi, tam proxima necessitudine coniunctus: vnde hoc totũ videtur esse in arbitrio iudicis: ar. l. j. j. de iur. delib. & ex eo qđ probatio. s. dicta de consanguineo & vicino dicatur præsumpta, & non concludens: vt per Bar. hic, infertur secundum Alex. hic, ꝙ si sic hoc modo delictum probatum sit quod pœna deberet mitigari:
60 † quia quando quis ex probatione præsumptiua condemnatur, pœna mitigatur: vt no. Inno. in c. quia verisimile. de ꝑsum. not. in c. afferte. eo. tit. Ex quo etiam singulariter Abb. infert in c. auditis.
61 de prescrip. † qđ ille qui confitetur fecisse homicidium ad eius defensionẽ: si non probat defensionem, remanet victus ex probatione præsumptiua ideo non debet decapitari: sed pœna debet moderari. & licet Soc. in l. non vtique. j. de excep. conetur illud dictum Abb. impugnare: defenditur tamen ex his q̃ dixi in c. cum venerabilis. col. 16. de excep. Quantum vero ad propositum nostrum hic, illatio, quam facit Alex. non videtur vera: vt aliàs dixi. & considerandum est qđ ista pręsumptio coniuncti, & vicini, approbata est à iure, & sic est præsumptio iuris, vt in iurib. prælleg. hic
62 per Bar. † & quando quis est condemnatus propter præsumptionem iuris, ordinaria pœna imponitur: vt no. Bal. in l. fi. C. de proba. & probatur in l. j. infra ad leg. Corn. de sica. vbi pœna ordinaria imponitur pro homicidio ex præsumptione quod malo animo commissum sit: quia est præsumptio iuris. Secus est in ꝑsumptione hominis, prout loquitur Inno. in d. c. quia verisimile. & ꝑdictam differentiam inter præsumptionem iuris, & hominis, tradit Aqb. in c. accedens, de accu. & sic dictum Alex. non videtur verum, ꝙ in casu isto pœna debeat mitigari. ¶ Quidam de Nigris conatur defendere Ale. & dicit primò quod in d. l. j. C. de sica. fuit statuta pœna per illam præsumptionem quę ibi habetur: & in casu nostro est imposita pœna: sed hoc non tollit arg. quia quã ratione ibi ex illa pręsumptione doli imponitur pœna mortis: quia est præsumptio approbata à iure, ita pariter videtur isto casu, cum
63 dicta præsumptio sit approbata à iure, † & præsumptiones iuris dicuntur liquidissimæ probationes. l. licet Imperator. de le. j. l. si qs locuples, in fi. j. de manu. test. in l. quidam in testatõ. in fi. de vulg. & pup. cum si. vt dixi in rub. extra de proba. col. xix. Secundò pro Alexan. arguit, quia ex indiciis etiam indubitatis, non potest quis puniri ad mortem, secundum communẽ op. de qua dixi post Ab. in c. tertio loco. col. fi. de proba. Sed respondetur, qđ hoc vr̃ ꝓcedere in indiciis, & præsumptionib. hominis, secus est in pręsumptionib. iuris, vt dixi in d. c. tertio loco, & sic iste de Nigris melius fecisset si paginam albam dimisisset. Illud etiam negari nõ potest, qđ vera probatio & ꝯcludens est fortior, q̃ præsumpta: & ideo si pro vna parte esset probatio concludens, per testes illa deberet præferri probationi præsumptæ, quæ esset pro altera parte, vt dicit Ioan. Petru. hic Perusinus. & ad hoc facit quod notat. Baldus in l.

in l.presbyteri.in fi.C.de Epi.& cle.vbi concludit q testes qui assignant rationem, præferunt aliis testib. qui absque ratione deponunt,dato qd non sint interrogati.†Est etiam notandum, q snia
64 lata ex probationib.præsumptiuis, nunquam transit in rē iudicatam: vt no.Inn.in c.tua nos.col.ij.in ver.sed quod est mirabile de cohabi.cle.& mul.sequitur Ang.in l.j.C.quæ sen. rescin.non pos. in l.sub specie.C.de re iu.in l.diuus.ff.de test.mil.& Anto.de But.in
65 c propofuisti.col.j.ver.nunquid autē.de proba.vbi dicit,q†omnis snia lata cum testib.de credulitate, vel ad consilium sapientis, semper potest retractari repertis testib.melius deponentibus.vel peritiorib.& no.Io.An.in addi.Spe.in tit.de homicid.§.j.versi.sed pone.cum si.vt tradit Ale.in l.ab hostib.col.iij.solu.mat.de quo latè dixi in d.c.proposuisti.col.v.ver.iij.principaliter quæritur.vbi
66 defendo cōem opi.ab his quæ in contrarium adducuntur.¶†Et cum ista probatio sit præsumptiua, quia vicinus, vel coniunctus infertur,q non possit deferri iurm in defectum probationis:quia non defertur nisi probatum sit semiplenè per veram, & concludentem probationem,vt tradit Ro.in consi.91.visis ac percunctatis.col.pe.in ver.nec etiam putarem.allegat glo.in l.iij.§.j. in versi. leuior.ff.de mino.& in l.fin.ff.de eo,quod me.causa.& Ias.sequitur in repe.l.admonendi.col.lxxviij.in versi.vij.dicta regula.de iureiu. vbi hoc comprobat:quia testis qui deponit cum ista ratione, quia vicinus nō probat,sed facit indicium,quod minus est quam semiplena probatio:vt no.per gl.in l.cum probatio.ff.de proba.allegat Bal.in l.ij.in vl.char.in prin.C.de rescin.ven.& adde qd hoc etiam dicit Bald.in c.j.§.si res.in ver.vnde testes.de pa.tenen.vbi inquit, q testes qui deponunt quia vicini, non probant: sed tm faciunt præsumptionem,quod dicit esse contra Bar.hic.& facit quod no. Bald.in c.j.§.sacramentum.de consue.rec.feu.sed considerandum est qd cùm ista sit præsumptio iuris, quæ plena probatio reputatur d.l.j.C.de fica.& colligitur ex dictis Bar.hic, qd probatio quæ de se non concludit: satis est qd iuris præsumptione adiuuetur:vt etiam not.Bald.in l.non hoc.col.fin.C vnde legi.& no.Bart. in l.si quis ita.ff.de hæ.inst.& vlterius ex dictis Bar.aduertendum est:quia in dictis suis videtur contrarius, dum inquit: per illam rationem, quia vicinus,vel quia coniunctus: probatur quòd quis sit diues, vel pauper,& consequenter in diuite probatur dominium, & tamen Bart.dicit, qd dominium probari non potest: vt not.Inn.in c.cum causam.de testi.Sed respondetur qd aliud est probare do-
67 minium alicuius rei in specie.& hoc de facili† non potest probari: vt not.Inn.in d.c.cùm causam aliud est probare aliquem diuitem,& habere dominium in genere: & hoc bene probatur per vicinos, vel coniunctos: quia etiam sola fama sufficit: vt not.Bart.
68 in l.si constante in prin.in ij.q.primæ partis.ff.sol.mat.¶†Alia etiā videtur difficultas de eo quod no.Bar.in l.Labeo.col.ij.ff.de supel. leg.vbi inquit,q testis non probat,licet dicat,q coiter sic dicitur, & tamen videtur præsumptio scientiæ: quia publicè dicitur, vt per gl.in l.si tutor.C.de peric.tu.Sed rñdetur q Bart. ibi loquitur, quando testis impersonaliter deponit: casu quo dicat, q publicè dicitur: vt no.Bar.in l.de minore.§.si plurimum.col. v. versi.sed quid si testis.de questio.quia non dicit se audiuisse,& sic de se non attestatur.hic uerò in q.nostra attestatur de se,q sciat, & prædicta probatio,quia uicinus,cùm sit presumptiua, si pro alia parte esset probatio concludens per testes,illa deberet preferri. ita dicit Ioā. pet.hic,pro quo facit quod no.Bar.in l.presbyteri.in fi.C.de Epi.
69 & cle.vbi concludit,† q testes assignātes rationem præferuntur aliis testib.qui absque ratione deponunt, dato q de ratione non sint interrogati.¶Infertur etiam secundum Ioan.pet.q prædictis
70 † testibus,qui presumptiuè deponunt, non sit deferendum iuramentum in defectum probationis, iuxta no.in l.in bonę fidei.C. de reb.cre.in c.fi.de iudic.& ad hoc bene facit quod not.Bal.in c.j.
71 §.sacramentum.col.ij.de consue.rec.feu.ubi inquit, qd † testi deponenti absque ratione de qua non sit etiam interrogatus: non est deferendum iurm in defectum probationis.¶In glo.in uerbo, omnes.Bar.querit an sub hoc titulo comprehendatur tit. de uer. obl.& de fideiuss.& concludit qd sic: licet prætor non sit sub hoc titu.Sed uidet dicendū,q à pretore hic in eius edicto inserti fuissent:ut sonant uerba illa uniuersalia: sed in alio libro reseruati sunt ex ordine Iurisconsultorum.¶Successiuè querit Bar.quando ualeat argm ab auctoritate: & ex eius dictis plures conclusiones col
72 liguntur.¶†Prima conclusio est,q scriptura approbata ab Imperatore,uel summo Pontifice,ut sit lex,pro lege habetur.l.leges.C. de legi.& hoc intelligitur,quādo approbatur scriptura, ut habeat uim legis: secus si sit approbata scriptura uti doctoris, & com-
73 mentoris, † ut patet ex dictis Inno. qui erat summus Pontifex, & tamen eius dicta non habent auctoritatem legis,quia noluit,ut ipse tradit in c.per tuas,el ij.circa fi.de simo.& no.Host.in c.solet. de sent.excom.in vj.tamen ut commentator alios excellit: quia fuit pater,& organum ueritatis,ut inquit Archi.in c.j.col.j.de ex-
74 cep.in vj.Eodem modo regulę cancellarię non habent auctoritatem legis generalis: & extra curiam non habent obseruari, ut tradit Pet.de Anch.in consi.297.effiacibus in princip. Card.in consi.99.dico quòd acceptatio.in fin.& hoc intelligitur nisi datę sint sub plumbo in forma bullari: ut tradit Franc.Pauli. in proœ.
75 gloss.extraua.Ioan.xxij.† & pariter decisiones Rotę non habent auctoritatem legis.ut nota.Dominic.de S.Ge.in c.duobus in glo.
76 in uersic.primò presentauerit.de rescrip.in vj.¶†Secunda conclusio est, quòd libris historialibus & chronicis creditur, sicut aliis libris antiquis.nota per gloss.in c.venerabilem.in versic.transtulit. de elect.in c.inter dilectos. in versic.magis. de fide instru. cum si vt tradit Alex.hic.& adde Bald.in l.prima.suprà de offic.quæst.vbi per illum text.dicit standum esse chronicis, facit gloss. proœm. ffòrum.suprà in §.hæc autem tria.& in cle.si quis.de reli.& sump. fune.in clem.j.de magistr.notat Dominic.post gloss. in c. placuit.
77 16.dist.†Et quando tales scripturæ,vel libri retenti sunt in loco publico,sub fida custodia,vbi seruantur scripturæ auctenticæ, generaliter in iudicio faciunt plenam fidem, vt Abbas.tradit in c. cum causam de probat.declarando,vt dixi ibi.¶†Tertia conclusio est,quod libris auctorum approbatis in studiis, creditur ad decisionem causarum: argum.textū.in l.septimo. suprà de sta. ho. in l.in tantum.in final.de rerum diui.in l.antiqui.suprà si pars hęr.
79 pet.in l.si pater.in.de sol.† & idem est in sacris scripturis, vt nota. per gloss.in §.cognitio.in verb.eloquiorum.in authen. vt iudic.sine quoquo suff.fiant.& ad hoc est text.2.distinct.c.ij.in final. not. Abbas in c.cum causam.colum.prima de elec. in c. cum apostolica.de his quæ fiunt.à prę.l Et ista conclusio de plano procedit in dictis casibus in quibus dictę auctoritates allegatę sunt: quia de
80 illis auctoritatibus lex facta reperitur: † & auctoritati legis creditur: vt dicit Paul.de Castr.hic post Iacob. But. & idem Abbas.
81 hic de dictis Salomonis in d.c.primo de psump.† si verò de dictis auctoritatibus non sit facta lex, dicit tamen Paul. de Castr. quòd valet argumentum à dictis Poetarum, Philosophorum, & sanctorum Patrum, quorum opuscula approbata sunt per ecclesiam, vt habetur.16.distinctio. Sed aduertendum est: quia dicta Paul.de Castr.videntur in se habere repugnantiam. nam si prędictę auctoritates attendantur, ex eo, quòd de illis facta sit lex: ista specialis approbatio videtur alias auctoritates excludere: vel quia lex facta non reperitur: quia vnius inclusio alterius exclusio videtur.l.cū pretor.suprà de iudi.& hoc modo in simili casu per d.l.cum pretor.arguit Anto.de But.in consilio 66.primo aspectu
82 videtur.in ij.dub.†Et ad hoc facit, quia qui approbat vnum capitulum,non videtur alia capitula separata approbare: vt not.Bar. in l. Aurelius.§.idem quęsiit.de libe.lega.cum si.vt tradit Alean.in
83 consi.123.discussis colum.pen.lib.primo. † Et ideo substitutus, qui impugnauit testamentum respectu institutionis, non prohibetur se fundare in eodem testamento respectu substitutionis: vt nota.Bald.per illum text.in l.si filius.ff.de hęre.insti. Alexan.in l.ex facto.§.Lucius.de vulga.& pupil. & dixi in consil.317. visis, ergo non videtur procedere quod dicit Paul.de Castr. quòd alię aucto-
84 ritates, de quibus non sit facta lex, † habeant vim legis.vnde pro declaratione considerandum est, quòd licet iura allegent auctores,non tamen de illa auctoritate videntur voluisse facere legem quia illa auctoritas simpliciter allegatur & non apparet, quòd de illa auctoritate Iurisconsultus voluerit facere legem: & hoc modo plano procedunt, & erit vnica conclusio. quòd dicta auctorum possunt allegari ad decisionem causarum ad similitudinem legislatoris,qui illos auctores alleget. Vel secundò etiam si dicamus, quod de auctoritate allegata lex facta sit, non sequitur quòd alia dicta eiusdem auctoris reprobata sint: bene sequitur quod nō sint approbata,ex quo illa approbatio limitata fuit, sed remanent in dispositione iuris,& ita declaratur text.in d.l.cum prætor. prout nota.Salyc. in l.de crimine.C.qui accu.non pos. in ij. opp. & sic inclusio vnius,est exclusio alterius, quantum ad illam legem quæ limitatè includit: sed non derogatur aliis legibus, quæ ex alio capite includerent.Et retenta conclusione quòd dicta auctorum,& sacræ scripturæ possint allegari pro lege, hoc intelligitur, nisi lex contradicat,vel constitutio papalis, quia non Sanctis, sed Papę data fuit auctoritas legis condendæ.c proposuit. de conces. preben. & nota. Abbas in c.qualiter. el secundo in princip. de accus.& in c.ne innitaris.de constit.nota. per gloss. 20. distinct. in summa.in princip.& patet in auctoritate Pauli dicentis, si filius, ergo heres, quam tamen consequentiam lex non admittit. l. pri-
85 ma.C.vt ab hereditate abstin.& nota.Paul.de Castr.hic. † Et quod dictum est de summo Pontifice,limitatur nisi dictum sancti esset munitum auctoritate noui, vel veteris testamenti, quia tunc in decisionibus causarum,præfertur constitutioni Papæ: vt per glo. in c.de libellis.in verb.illorum. 20.distinct. & illam pro singul.tra-
87 dit Roma.in fin.685.incip.dicas.Et ratio illa videtur: † quia Papa non potest contra vetus,vel nouum testamentum disponere. 25. q.j.in c.sunt quędam.in casib.ergo in quib. Papa potest limitare ius diuinum,esset dicendum à cessante ratione, quod auctoritate Papę preualerent: iuxta nota.in c. quę in ecclesiarum. de consti.

87 ¶†Quar-

87 ¶ † Quarta conclusio, scripta quæ in studijs approbata sunt, au-
ctoritatem non habent, nisi quatenus per ratione probata sint. vt
patet in commen. Bar. & aliorum. & facit quod. s̄. dictum est de
Inn. & deci. Rotæ. & dicit Arch. in c. nolite. x. q. iij. ꝙ cuicunque
etiam magno doctori non est credendum, nisi eius dictum pro-
betur: & approbatio ꝙ liber legatur in scholis in studijs non infert
88 ꝙ pro iure habeatur, † vt patet in Decreto, quod licet legatur,
non habet iuris auctoritatem: ut no. Abb. post Io. And. & alios in
89 c. ij. de rescr. de quo dicendum est ut dixi ibi col. fi. † Et dum Bar
concludit, ꝙ testis non potest se fundare in auctoritate publica
alicuius instrumenti, nisi producatur instrumentum, authen. si
quis in aliquo. C. de eden. vel nisi perditum sit: & tunc duo proba
ri debent, primo, ꝙ instrumentum perditum sit. secundo, quòd
testes tenorem instrumenti deponant: & requiritur quod periti
sint, ut latius no. Barto. l. in d. auth. si quis in aliquo. l. ij. §. diuus. ȷ̄. de
iur. fis. cum si. vt tradit Ale. in l. ij col. fi. C. de sec. tab. in consi. 133.
viso testamento libr. ii. & dixi in d. auth. si quis in aliquo, & in cõsi.
82. ¶ Et dum Bar. concludit, ꝙ testis non potest se fundare in pri-
uata auctoritate alicuius à quo dicat se audiuisse: quia testimo-
90 nium de auditu nõ ualet: ut no. per gl. in l. testium. C. de testi. † Ad
de tamen ꝙ testis de auditu, non facit præsumptionem: ut not.
Arch. 22. q. v. in c. hoc videtur. Pau. de Cast. in consi. 17. in causa
quæ uertitur. col. x. ver. sunt & alij. Ro. in l. si vero. §. de viro, colũ.
fi. ȷ̄. sol. mat. Ale. in consi. 78. in causa accusa. col. ij. lib. j. & hoc in-
telligitur, nisi deponeret post litem motam: quia tunc nullum fa-
cit iudicium, ut notat Arch. 35. q. vj. in c. j. Abb. in c. licet ex qua-
dam. de testi. per illum tex. ibi, ante litem motam. Ro. in fin. 775.
91 omni casu. ¶ † Successiuè Bar. quærit an ille cui debetur ex deli-
cto, vel legato dicatur creditor. Et primò quantum ad differen-
tiam, quam facit Bar. inter creditorem & rem creditam, illa non
videtur uera: quia creditor à credendo deriuatur, ideo non vide-
tur differentia, & ipse Bar. hoc sentit. supra in iij. no. dum inquit,
qnòd creditor dicitur à credendo. ¶ Secundò, in q. princ. Alexã.
post Ro. concludit ꝙ propriè non dicatur creditor ille, cui ex
delicto, vel ex legato debetur. per text. hic: vbi à credendo dici-
tur: & hoc in istis non verificatur. Secundò per text. in l. si cui. in-
fra. de verbo. signi. dum ibi dicitur quòd creditoris loco sunt: er
go propriè non videntur esse creditores. nam ut Alexan. hic di-
cit propria significatio est illa quæ à deriuatione procedit: ut no.
Bartol. in l. omnes populi, in vj. q. supra de iust. & iur. in l. libe-
rorum, in ij. q. infra de verbo. signi. sed creditor dicitur à credendo,
ut hic: ergo isti non videntur propriè creditores: & ideo gloss. in
l. j. in princ. infra de leg. ij. no. dicit, quod creditor ex legato abusi-
ue dicitur creditor. & ad hoc faciunt iura quæ separatim loquun-
tur de creditoribus, & legatarijs. l. creditoribus. & l. quoties. infra
de sepa. bo. l. fin. §. licentia. C. de iur. deli. facit tex. in l. pe. C. de bo.
auc. iudi. ubi legatum quasi æs alienum soluitur. ¶ Sed tamen his
non obst. contrarium suaderi potest, quod isti propriè credito-
res sint, per iura communia quæ allegantur, quæ posita sunt in ti.
de uerbo. signi. arg. l. imperatores, infra de in di. addi. & adde tex.
in l. si cum fideicommissaria libertas, § j. infra qui & à qui. ubi cre
ditores appellantur quibus quacunque ex causa actio competit.
& bene facit tex. in d. l. creditoris est. vbi videtur ponere quiddita
tem, & essentiam creditoris dum dicitur, is est. & illa diffinitio be-
ne competit istis creditoribus ex delicto, vel legato. facit text. in
l. crrditorum appellatione. de uerbo. signi. & ista conclusio com-
probatur: quia debitor, & creditor correlatiua sunt, prout infra
arguit Barto. de creditore conditionali. no. in rubr. C. eo. in l. pro-
pter litem. infra de excu. tu. Rom. consi. 202. non est dubium. in
prin. facit tex. in auth. minoris debitor. C. qui da. tut. pos. unde si-
cut debitor dicitur ille à quo inuito exigi potest, l. debitor. infra.
de verb. signi. ergo creditor videtur ille qui ab inuito exigere po-
test. Et ꝙ ex delicto debitor dicatur, probatur in §. pe. instit. de
poe. teme. liti. ibi, ex delicto vel contractu debitor sit. & in l. sed ve
rum. supra de pet. hæ. facit tex. in l. peculium autem. §. si ipse ser-
uus. de pecul. Similiter ꝙ ille, cui ex causa legati debetur, sit credi-
tor, probatur in l. pe. vbi Bald. C. qui manu. non poss. in l. qui in
fraudem. §. ex omni. infra qui & à qui. & in d. l. si fideicommissa li-
bertas. §. ne quis eod. ti. in l. apud Iulia. in fin. infra ex qui. cau. in
92 pos. ea. ¶ † Non ob. s̄. alle. in contrarium, & primo text. hic: quia
argumentum ab etymologia uocabuli non ualet quando diffini-
tio contradicit, ut videbimus in l. ii. §. appellata. ȷ̄. eo. Non ob. tex.
in d. l. si cui. ibi, creditoris loco: quia respondetur, ꝙ illa verba ex-
primũt veritatem, vt Ale. hic dicit, & in simili no. Bar. in l. si is qui
pro emptore, q. iij. de vsuc. & hoc confirmatur: quia in prin. text.
ibi loquitur de creditorib. ex contractu: & sub eadem diffinitio-
ne ẽt loquitur de creditorib. ex delicto: ergo æqualiter omnes vñr
creditores, vt æqualiter facta determinatio intelligatur: ar. l. iam
hoc iure. ff. de vulg. l. quamuis. C. de impu. Non obstant alia iura.
s̄. a leg. in quibus tanquam diuersa ponuntur creditores à legata-
rijs. Quia rñdetur, ꝙ cum in dictis iuribus fiat dr̃ia inter credito-
res, & legatarios: meritò creditores à legatariis distinguuntur; si-
cut etiam sæpe numero cõtingit ꝙ spẽs à genere separatur, quo
casu spẽs illa tunc non cõprehenditur sub. genere. l. doli clã. ȷ̄. de
ver. ob. l. sanctio legum. ȷ̄. de poenis. per hoc tñ non tollit quin alia
spẽs sub genere comprehendatur: & pari rõne non tollitur quin
aliàs legatarii creditores dicant, & absoluè applone creditorum
comprehendantur. Concordando tñ opiniones dici potest, quod
quantum ad effectum exactionis, creditor dr̃ ex delicto, vel ex le-
gato: sed alio respectu potest fieri dr̃ia. sm subiectam mãm, in qua
alia rõ esset in creditoribus ex contractu: & alia in creditoribus ex
93 delicto. ¶ † Ex. s̄. dictis infert Ro. quòd si alicui concedat priuile-
gium, vt per qninquennium non possit conueniri à creditoribus
quod etiam à creditoribus ex delicto non poterit conueniri quia
tale beneficium debet latè interpretari l. fi. s̄. de consti. prin. Alexã.
hic tenet contrarium: quia tale priuilegium non intelligitur ratio
ne delicti. l. sed si ex parte. §. quanq̃. ȷ̄. quod cum eo vbi Cy. idem te
net per l. si rerum. ȷ̄. de re iu. & ad hoc Ale. alle. tex. cum gl. iñ verb.
nocentes, in §. ꝙ & si delinquentes. in aut. de man. prin. Postremò
adducit ꝙ priuilegium est contra ius commune ideo strictè inter
pretari debet iij. dis. in c. priuilegia. & quia agitur de præiudicio ter
tii, vnde restringi debet ne tertio præiudicium inferatur. l. ij. §. me
ritò. & §. si quis à principe, ȷ̄. ne quid in lo. publi. in c. super do. de
offi. deleg. ¶ Sed tamen prædictis non obstan. magis placet quod
94 Ro. dicit: quia etiam ex delicto dr̃ propriè creditor. † ergo etiam
in priuilegiis debet fieri lata interpretatio, quatenus proprietas
verborum extendatur: vt uo. Cal. in consilio. j. in titu. de consan. &
affi. facit tex. in l. cum lege, vbi Are. ȷ̄. de testa. ergo vr̃ ꝙ priuilegiũ
95 etiam ad creditores ex delicto extendatur. † & ad hoc etiam fa-
cit: quia prærogatiua quæ captiuis, & carceratis conceditur, etiam
carceratis pro delictis competit, vt not. per gloss. xij. quæst. secun-
da. in cap. sacrorum, not. Bald. in l. quamuis. per illum tex. infra so
lu. matri. cum si. vt ibi tradit Alex. Non ob. alle. supra in contrariũ.
& primo tex in d. l. sed si ex parte. §. quamquam: quia ibi erat limi-
tatum priuilegium pro creditoribus ex contractu: vt patet in l. j.
eodem titu. quod cum eo: ideo non extenditur ad delicta, & eo-
dem modo non obst. text. in d. l. si rerum. vt patet in l. non tan-
tum, eodem titu de re iud. ¶ Secundò tamen detur etiam ad alia
iura quæ Alex. adducit quia loquuntur quãdo quis delinquit post
priuilegium: quia daretur occasio delinquendi. secus est in casu
isto pro delictis preteritis, in quibus eadem ratio videtnr: quæ in
creditoribus ex contractu. Non obst. quòd agatur de præiudicio
tertii quia constat quod superior voluit tertio preiudicare, & qa
agitur de modico preiudicio. l. quoties. C. de preci. imper. offe. Et
notandum est, ꝙ tale priuilegium non habet locum in creditorib.
quibus debitor esset obligatus cum iuramento, vt tradit Alexan.
96 in consi. 38. lib. iij. visa petitione ¶ † Et quia dicit tex. mox receptu
ri, querit Barto. an ille cui pecunia in diem, vel sub conditione de-
betur dicatur proprie creditor: & concludit ꝙ non, per istum tex.
& ista videtur *communis* opin. vt prosequitur Alexan. hic facit text.
in §. ex conditionali. insti. de innuti. stipu. vbi dicit, quòd ante con
ditionem est spes in debitum iri: ergo prius non videtur esse debi-
tor, nec creditor. & not. per gloss. in §. sub conditione, insti. de ver.
obli. in ver. differtur. facit tex. in l. si cum fideicommissaria libertas.
§. si sub cõditione ȷ̄. qui. & à qb. & in l. j. ȷ̄. de dona. vbi donatio sub
ↄditione non propriè dr̃ donatio: sed tota sub conditione est. Ad
idem facit tex. in l. si ita scripsisset. de le. ij. Sed in contrarium facit
tex. in l. creditores. ȷ̄. de ver. sig. vbi æquiparantur creditor purè, in
diem, vel sub conditione. & in l. is cui in prius. ȷ̄. de act. & obl. vbi
dicitur, placuit etiam pendente conditione creditorem esse. Et
ista conclusio videtur vera in materia differenti, quę conueniat
pariter creditori in diem, vel sub conditione, sicut creditori purè.
Exemplum habetur in l. in possessionem. ȷ̄. ex qui cau. in pos. eat.
in l. creditoribus. infra de separationibus. in l. in omnibus. s̄. de iu-
di: facit quod no. per gl. in auth. minoris debitor. in verb. hoc autẽ
C. qui dari tutores possunt. Secus verò est quantum ad effectum
exactionis: quia tunc non sumus in materia indifferenti, & isto ca
su habent locum iura, quę allegata sunt supra in contrarium. nam
si in contractu aliquo certa forma, vel solennitas requiratur:
etiam in contractu conditionali, illa solennitas erit necessaria. l.
donatio. C. de donationibus & ideo gloss. & Doctores in l. prima
infra de donationibus dicunt quòd donatio sub conditione di-
catur propria donatio dicto respectu. & Paul. de Castr. ibi decla-
rat. Et ad text. ibi qui videtur dicere in contrarium respondetur,
quòd loquitur in donatione onerosa donatario, quę facit quòd
donatio videretur facta ob causam, & non propter liberalita-
tem: secus videtur in conditione simplici, quæ extrinsecus appo-
97 natur. ¶ Successiuè quæritur secundum Barto. † an fideiussor di-
catur debitor: & concludit quod sic: per text. in l. & magis. infra
de sol. ibi fideiussorio nomine debeo. ad idem allega. Alexan. text.
in l. si fideiussor. in priucip. de leg. primo. ibi, quòd ei deberet, in l.
si seruum. §. nunc videamus. de verbo. obligat. ibi, principalis de-
bitor

bitor.vnde fideiussor vr debitor accessorius.ad idem facit text. in l.cum alter.C.de fideius.ubi loquitur de fideiussore,& dr ꝙ debito satisfaciat. Sed tn prædicta iura non vhr dictam conclusionē efficaciter probare.Nam primò tex.in d.l.& magis. non appellat debitum simplr sed fm quid. ibi, fideiussorio nomine debeo, & hoc in simili Doct.dnt de creditore conditionali.per l.conditionales.de uer.sig.Non ob.tex.in l.si fideiussor.quia cum ibi legatum fuisset factum à fideiussore, qui legauit quod debet creditori, illa verba non poterant intelligi,nisi de debito fideiussoris,cum aliud debitum non fuisset:vt in simili habetur in l.quib.dieb.§.dominus ubi Bar.de condōnibus.& demonst.ubi appellatione debiti uenit debitum nāle tm:quia in alio debito non poterat tex.verificari.
98 †Similiter ad tex.in l.si seruum.§.nunc uideamus.ubi est debitor: sed non principalis,ergo non vr absolutè debitor.Et ad text.in d. l.cùm alter.ibi,debito satisfaciat, illa uerba intelliguntur respectu principalis debitoris,& non respectu fideiussoris.Et licet prædicta iura hoc modo euitari possint:non tn recedendum est à cōmuni opi.quia respectu creditoris,cui fideiussor promisit,debitor vr,qa eius fidem creditor est sequutus per text.hic & ab ipso fideiussore exigi potest:ergo vr debitor.l.debitor.ȷ̄.de uerb.sig.vn sicut debitor non potest esse tutor pupilli.auth.minoris debitor.C.qui dari tutores pñt.idem est in fideiussore,qui tanquam debitor à tutela repellitur:vt no. Aug.I aut.ut hi qui obligatas se habere perhibēt res minorum.in prin.circa fi.in uer.sed quæro.& ibi ita dixit Ange. ꝙ ita de facto iudicatum fuit.& ista conclusio procedit,nisi pp subiectam materiam aliud esset dicendum,ut in quæstione quam Bald. hic ponit,col.fi.in uer.alia.q.si statutum dicit, ꝙ debitor obligatus ex ꝯctu,non possit eius bona alienare: certè fideiussor obligatus pro eo qui esset soluendo,non vr prohibitus alienare:quia tali casu rō statuti cessare vr:secus si fideiussor non possit hre regressum contra principalem:puta si animo donandi fideiussit.l.quod dictum.in fi.s̄.de pact.uel qn ex dispositione testatoris hæres fideiussor fuit:quia non repetit.l.tribus.s̄.de usufru.earum rerum quæ vsu consumuntur.Et de ista qōne Alb.notabiliter scribit in j. parte statutorum.in q.clxxix.q. pulchra est. Et ad aliud qd dictum est considerandum est,ꝙ ex quo fideiussor non potest conueniri,nisi prius excusso principali.auc.p̄sente.C.de fideiuss.non vr ꝙ fideiussor possit absolutè dici debitor, sed de eo tanquam de debitore
99 conditionali iudicandum uidetur.¶†Postremò non omitto aliā conclusionem quam Doctores hic prosequuntur, an cessionarius dicatur creditor.Et dominus Iac.But.hic concludit ꝙ sic per l.j.C.de donat.& idem tenent Bal.& Saly. hic cum si. vt tradit hic dominus Alex. de Imol. Et secundum istam conclusionem latè consuluit Lud.Ro.in cons.142.ꝙ cessionarius & in cons.202.nō est dubium,& idem etiam tenet Lud.Ro.consi.38.in casu proposito.in prin.ubi concludit ꝙ statutum de exequutione,q debet fieri contra debitorem,etiam habet locum in cessionario.alleg. Bal. hic ad hoc propositum.& ad hoc no.Bal.in l.si sic.de leg.j.cum si. ut Imolen. Alex.ibi scribit.Et licet ista sit cōis opinio, addo tamen Bal.qui vr tenere contrarium in l.plane.per illum tex.s̄.fami.erc. Et idem etiam Bal.in l.pen.in princ.C. ad Trebel.Sed à communi opi. non est recedendum.

LEX II.

1 *In mutuo non eadem res,sed alia nobis redditur.*
2 *Dictio,quandoque,non arguit regulam in contrarium, sed ponitur pro aliquo tempore.*
3 *Qualitas contractus intelligitur secundum mentem contrahentium.*
4 *Ex eodem facto non possunt resultare diuersæ species contractus.*
5 *Dictio,alioquin,ponitur aduersatiuè.*
6 *Dictio,idem,non solum refertur ad illud quod est idem in specie,sed etiam ad illud quod est in genere idem.*
7 *Mutuum & commodatum quomodo differant.*
8 *Creditor inuitus an teneatur eandem rem recipere.*
9 *Depositi contractus intelligitur,si tradatur res causa custodiæ, & eadem res debeat restitui.*
10 *Commodatum erit quando eadem res debet restitui, si tradatur vt recipiens ad certum vsum vtatur.*
11 *Contractus innominatus erit,quando eadem res debet restitui, & dominium transfertur.*
12 *Mutuum erit quando agitur vt aliud reddatur in specie,sed idem in genere.*
13 *Permutatio erit quando agitur vt species pro specie reddatur.*
14 *Contractus innominatus do vt dies,erit, quando agitur vt genus pro genere, vel pro specie reddatur.*
15 *Contractus innominatus vt do des,erit,quando agitur ex vtraque parte quòd detur quantitas pro specie, vel species pro quantitate.*

Vtuum damus.¶Summatur,& diuiditur,vt per Bar.hic.¶In tex.ibi,alioquin aut commodatum erit aut depositum.Ista verba non intelligūtur pcisè vt sonant:qa licet idē in spē reddatur,non sequit ꝙ sit commodatū vel depositū:qa posset esse cōtractus pignoris, in quo idē restituit. Sed ista verba plata sunt eo respectu,vt ostēdat non esse mutuū,q.d.non erit mutuū sed alius
1 ꝯctus.& gl.hoc sentit hic in verbo,depositum.¶Primò no.† ꝙ in mutuo non eædē res,sed aliæ nobis redduntur.Ad idē text. in l.j. §.i.ȷ̄.de act.& obl.ibi,recepturi alias res eiusdē generis. Inꝯtrariū tn efficaciter prima facie facit tex.inst.quib.modis re cōtrahit obligatio.in prin.dū loquitur de mutuo,& inquit, & qnq; nobis nō eædē res,sed aliæ eiusdē naturæ & qualitatis reddantur. Nā illa dictio,qnq:,vr ponere regulā in cotrariū, & sic vr ꝙ regulariter nobis eædē res reddātur,contra tex.hic, Gl.ibi & hic non vr intellexisse illum tex.quia dicit,ꝙ qnq; nobis eædē res restituuntur, videlicet qnque ille qui mutuū recipit aliquo casu, postea pecunia nō indiget & illāmet restituit.nem iste intellectus procederet, si tex. diceret ꝙ qnq; eædē reddantur.Sed aliter loquitur tex. & dicit,ꝙ qnq; non eædē,sed aliæ reddantur. Vnde aliter ad illum tex. rñdebam dum legerē institutiones,ꝙ in mutuo cōsideratur ꝙ aliæ res nobis reddantur,vt dr hic,& in d.l.j. de actio. & obl.& hoc idem dicit tex.in d.§.j.ꝙ non eædem res,sed aliæ qnq:,id est,aliquo tempore reddantur: quia si non redderentur,non esset mutuum,sed
2 donatio.Et † sic dictio ibi qnque, non arguit regulam in contrarium,sed ponitur pro aliquo tpe, sicut si dicam, homines qnque moriuntur,& ad hoc allego tex.in l.res in dotem.ȷ̄.de iu.dot.ubi, & qnque solut.ma.&c.Et hoc mō ēt accipitur in c. qm contra.vt ibi dixi de proba.& hoc idē dicit Fulg.hic, qui in simili allegat tex. in l.tutor,in prin.de iureiu fm vnū intellectū quem dicit veriorē, vbi qnque,ponitur pro qncunque. ¶Secundū no.ꝙ licet agatur ad genus in mutuo, tamē ad certum agi dicitur ex natura mutui.
a l.certum.l.cum quid.ȷ̄.eo.aliàs vero secus esset: quia genus, dicitur incertum.l.in ratione.§.incertę.ad leg. Fal.l. cum incertus.de leg.j.l.si unus.§.sed si generaliter.s̄. de pac.l. hæredes.§.si incerto. s̄.fa.er.no.gl.& Bar.in l.Meuius.§.duobus.de leg.ij. ¶Tertiò no. fm Bar.quisnam debeat esse animus contrahentium mutuum,vt
3 idem in genere reddatur.† Ex quo inferunt Mod. hic, ꝙ qualitas contractus intelligitur secundum mentem contrahentium.l. legem.C.de pac.& quia actus agentium non operantur vltra eorū intentionem.l.non omnis. ȷ̄. eod.Sed ista illatio non bene inferri videtur ex isto tex.hic.nam potius contrarium probatur,ꝙ intentio contrahentium reguletur fm qualitatem contractus, dictum tamen istorum vr probari in casu.l.Lucius.la.j.ȷ̄. deposi.quā Ale. hic alle.in iij.no.& no.Bar.in l.j.ȷ̄.de re.permu.in l. Aristo.ȷ̄.de do.
4 ¶Quartò no. fm Bar. † ꝙ ex eodem facto non possunt resultare diuersæ species contractus. ut probatur in versi.alioquin. Et hoc de plano procedit,qn sunt contractus habentes qualitates contrarias,ut est commodatum, vel depositum. Secus fm Fulg. & Ro. si essent contractus compatibiles, ut in l.ij. C.de pac. inter empt. & in l.Aristo.de donatio.& hoc voluit Cy. in l.hac consultissima. §.per nuncupationem.C.de testamen.vbi inquit,si interrogo aliquem,vendis mihi librum pro decem & ille respondet, vendo, erit venditio,& contractus stipulationis.Alex. conatur responderé,& dicit primò, ꝙ in iuribus præallegatis, videlicet in d. l. ij.& in d.l. Aristo. diuersi contractus ex diuersis factis vnr prouenire non ex uno.Secundò ꝙ dictum Cy. non videtur verum:quia in illo casu non oritur stipulatio, cum verba non sint concepta in futurum,prout in stipulatione requiritur.l.v.§.stipulatio.de ver.ob.
b Sed tamen quod dicit. Cy.verius [b] videtur:quia cum in illo exemplo concurrant ea quæ in contractu vendi. requiruntur:ergo erit venditio,& cum etiam adsint ea quæ in contractu stipulationis sunt necessaria,ergo contractus stipulationis videtur:quia isti cōtractus se adinuicem compatiūtur.l.duo societatem.ȷ̄. pro socio. & videtur tex.in l.si stipuler.§. fi. de ver. ob.ubi ipse Alex. videtur hoc sequi.Non ob.ꝙ in iuribus.s̄.alle.contractus diuersi ex diuersis factis oriantur: quia ex eodem facto oriri vnr: ex quo eodem tempore,& contextu illud factum est.bene fateor ꝙ illud factum diuersas habet qualitates. & hoc necessarium est: quia aliter non possent diuersi contractus oriri.patet in exemplo Cy. vbi fm oēs vnum est factum,& tn habet diuersas qualitates, ex quibus diuersi ꝯctus nascuntur.Non obstat qd Alex.dicit de verbis futuri tpis, quæ in stipulatione requiruntur:quia illud potest procedere qn stipulatio de se simpliciter interponitur. Secus videtur quando interponitur in contractu venditionis quia tunc naturam eius sequitur.l.si stipulatus.de vsur.& quia etiam hic in effectu stipulatio respicit futurum,ex quo traditio rei,& pretium debet postea numerari.Ista tamen dicta altiorem postularent indaginem, vnde dicēdū est,ut tradūt Bal.Nouellus,& Mod.in rub.de verb. ob.¶Quin
5 to noto † ꝙ dictio,alioquin,aduersatiuè ponitur. de quo per Sal. hic.facit tex.in l.milites.ȷ̄.de cust.reo.Bar.in l.j.ȷ̄.de condi.& dem. lo.

ADDITIONES.

a ¶Genus.Dic quod in mutuo non debetur nec petitur genus abstractum sed substantia certi generis,eaque non incerta sed ipsa prolatione, ut decem aurei vel relatione ad ipsam speciem mutuatam certa.
b ¶Verius.Idem Parp.Fran.Ripa.Ale.hic & bene.

Io. An. in c. j. de restitut. spo. in vj. Alb. in verbo, alioquin, in dictio
6 nario eius. ¶ Sextò noto fm Ful. hic, † ꝙ ista dictio, idem, non solũ refertur ad illud quod est idẽ in spẽ, sed ẽt ad illud qđ est idem in gñe. Ad hoc est gl. quæ alle. istum text. in l. fi. ȷ. de magi. conue. Facit qđ dicitur de relatiuo qui, vel quæ, qđ facit qñq; relationem respectu gñis, ut mulier quæ dãnauit saluauit. de quo no. Bart. in l. Iulianus. ȷ. de hære. instit. no. in l. iiij. C. de neg. gest. in l. dominum. C. de iniur. cum si. Et ex hoc comprobatur qđ dicit Alex. in fi. hic, ꝙ libellus saluatur in quo agens ex mutuo petit reum ɔdemnari ad idem restituendum qđ mutuauit. & tradit Alex. in l. vinum. in
7 primo no. ȷ. e. ¶ Vltimo no. † differentiã inter mutuũ & cõmodatum. qñque tñ impropriè mutuũ cõmodatum appellatur, vt in l. ij. vbi Bar. C. de his qui ex pub. rõ. lib. x. & hoc regulare est, ꝙ verba contractus sæpenumero impropriantur. l. si vno. in prin. ȷ. loca. l. insulã. ȷ. de præscri. verb. l. si oneri. C. loca. cum si. reliqua per Doct. hic. ¶ In gl. j. ibi, sed dic ɔ. Hæc cõiter tenetur. sed dubium
8 est † an creditor inuitus cogat illud idẽ recipere. Cy. & Do. *cõiter* tenent ꝙ sic: a quia sufficit ꝙ in eodẽ gñe restitutio fiat. & non pt
a esse magis in eodẽ gñe, quã si idẽ sit. Non obst. tex. hic ibi, non eandem speciem: quia hoc dicitur respectu ɔuẽtionis quæ in mutuo non debet fieri ꝙ eadem res reddatur. Vel habetur respectus ad propositum primũ. ut gl. hic dicit. Ista ɔclusio prima facie videtur dubitabilis: quia tex. absolutè negat ꝙ in mutuo eandem speciem recepturi non sumus, vt hic dicitur. Ad idẽ tex. in d. l. j. §. j. ȷ. de act. & obl. ibi, aliàs recepturi. ergo videtur ꝙ eadem res restitui non possit & hoc idẽ probatur in d. §. j. insti. quib. mo. re ɔ. ob fm intellectũ quẽ. s. pósui. Et hoc ẽt rõne ɔfirmatur: quia ita fuit intentio partium tacitè à principio: ergo debet seruari sicut si expressum fuisset. l. cũ quid. ȷ. eo. & ex hoc tollitur qđ dicitur ꝙ iura habent respectũ ad primũ propositum. nam hoc verum est, & illud propositum primum attenditur, ex quo ita tacitè actũ videtur: & non põt à tali proposito recedi cõtra volũtatem partis, & naturã cõtractus, licet secus sit parte volente prout glo. hic loqtur. Et non videtur verũ ꝙ illa verba, recepturi non eandẽ spẽm, referantur ad ꝓpositum, & intẽtionẽ partium, ut gl. dicit: qa immo vñr denotare actualẽ receptionem, ut denotatur in alio verbo sequenti ibi si pro tritico vinum recipiamus. ¶ Saluando tñ cõem opi. considerãdum est, ꝙ licet eadem res restituatur in casu in quo loquitur gl. hic, non videtur restitui vti eadẽ species, sed restituit sub consideratione gñis: quia ista in quib. mutuũ consistit, recipiunt functionẽ in gñe suo, vt ȷ. in proximo. §. dicitur. Et in tali gñe ẽt apud debitorẽ reperitur illamet pecunia quæ credita fuit. meritò põt restitui, nec videtur ꝙ creditor cõtradicere possit, nã pp unumquodque tale, & illud magis authen. multo magis. C. de sac. san. eccle. c. cum in cunctis. de ele. Si ergo aliæ res in mutuo redduntur: quia habent functionem in genere suo, à fortiori eadem res restitui potest. Non obst. iura quæ de alijs rebus loquuntur: quia habuerũt respectũ ad cõem ɔtingẽtiã q̃ est ꝙ nõ eadẽ res, sed aliæ reddũtur. & in simili hoc dicit Bar. in l. qđ Nerua. ȷ. depo. declarãdo tex. in l. ɔtus. ȷ. de reg. iur. Vel secũdo rñdetur, vt dixi ꝙ qñ eædẽ res in casu ꝑdicto restituũtur, non vti spẽs, sed sub ɔsideratione gñis reddũtur. ¶ In glo. j. Bar. no. doctrinam tra-
9 dit, ex cuius dictis plures ɔclusiones colligũtur. Prima est, † ꝙ qñ eadẽ res debet restitui, si cã custodiæ tradatur, ɔtus depositi intelligitur. l. j. in prin. ȷ. depo. In deposito eñ custodia abdicatur ab eo qui deponit. vñ si quis dicat pono rem penes te, non est depositũ, secũdũ gl. in d. l. facit qđ no. Io. And. in rub. de deposi. de scholari qui simpliciter posuit librum in domo amici sciẽte illo, & nõ ɔdicente, vt non dicatur esse depositũ. refert Pau. de Ca. in d. l. j. in prin. ȷ. depo. Vr tñ ꝙ si dicã, pono apud te istũ librũ, ꝙ sit depositũ: ar. l. Lucius. la. j. ȷ. e. & l. dies sponsaliorum. ȷ. e. & ita Ful. in d. l. j. depo. Et in deposito principaliter custodia consideratur: quia fit gratia deponentis. l. ɔtus. ȷ. de reg. iu. l. si ut certo. §. nunc videamus. ȷ. cõmo. Depositarius eñ re deposita vti nõ põt. l. iij. C. dep. & per hoc distinguitur à comodato qđ fit gratia cõmodatarij. Et licet in cõmodato maior diligentia requiratur, non tñ principaliter pp custodiã fit cõmodatum, vt probatur in iuribus præalle. merito Bar. ex custodia arguit ɔtum depositi. Et ista prima ɔclusio procedit qñ custodia venit in cõtractu principaliter, secus si in ɔ̃tiam alterius ɔtus præcedentis. l. j. §. ꝙ si rẽ. & §. idem Pompo. ȷ. depo. Secundo locum habet qñ gratis recipit rem in depositum: secus si cum mercede. l. j. §. si vestimenta. & §. si quis puerũ.
10 ȷ. deposi. ¶ † Secunda ɔclusio, ꝙ qñ eadẽ res dẽt restitui, si tradat vt recipiẽs ad certum usum vtatur, erit cõmodatum: si ad vsum
b indeterminatum erit præcarium. b l. in commodato. §. sicut. infra commo. vbi Bar. declarat hoc, ꝙ in commodato debet esse vsus limitatus cum tempore limitato expressè vel tacitè & idem tradit Bar. in l. j. in prin. ȷ. de preca. Cy. Bal. & Pau. de Cast. in l. j. C. com-
11 mo. & tradit. d. Abb. in c. fi. col. ij. de preca. ¶ † Tertia conclusio, si eadem res debet restitui, & dominium trãsferatur erit contractus innominatus. l. naturalis. §. j. l. si tibi areæ. de præscrip. verb. & per gl. hic in ver. depositũ. & licet illa iura loquãtur in diuersis rebus: idẽ tñ erit in eadẽ re, ꝑut gl. & Bar. hic loquũtur. Et in isto mẽbro principali qđ ꝑ Bar. cõsiderat qñ aliqđ datur ut illud idẽ reddat, vltra Bar. alij ɔtus ɔsiderari pñt, & huic membro applicari, vide licet ɔtus pignoris, de quo in l. si qs nec cãm. §. res pignori. ȷ. eo. Itẽ cõtractus mãdati, & locationis, ut colligitur in l. si tibi pollicenda. in prin. ȷ. de præscri. ver. Sed dici põt, ꝙ in his casib. quos videt omisisse Bar. qualitas ɔtus manifesta vr ex verbis eius, sed Bar. vr
12 loq qñ dubitatur. ¶ † Quartò Bar. concludit, ꝙ si agatur ut aliud reddatur in specie, sed idẽ in gñe, erit mutuũ, ut hic hr. Ista cõclusio intelligitur & procedit, qñ genus est eiusdẽ qualitatis, ꝑut in mutuo reqritur, secus si esset alterius qualitatis. Gratia exempli, vt dicit Odo. hic, si mutuo tibi vinũ, ut reddas acetum, idẽ genus vr qa propriè eadẽ vua est aceti, & vini. l. in venditionibus. in fin. ȷ. de contrah. empt. & tñ non vr mutuũ: quia nõ est eiusdem qualitatis. Sed tñ aduerte ꝙ licet non sit eiusdẽ qualitatis, nõ tñ sequitur ꝙ non sit mutuum. nã in l. cũ quid ȷ. eo. vbi uinũ nouum ꝓ veteri non põt reddi inuito creditore, eo tñ uolente esset mutuum: qa substãtialia mutui fuerunt: nisi dicas, ꝙ de substãtia mutui sit ꝙ in eadẽ qualitate reddatur. ut Ful. hic dicit. Itẽ ɔclo ista procedit, nisi ex alijs verbis colligatur ꝙ esset species alterius contractus: puta dotis, prout est qñ quis repeteret centũ data in dotem. nã tũc agitur ut aliud in specie reddatur, sed idẽ in gñe, & tñ non est mu-
13 tuum. ¶ † Quinta ɔclo ꝙ si agitur ut species pro specie reddatur erit ꝑmutatio, si uero genus pro gñe, vel ꝑ specie, erit ɔtractus innoĩatus do ut des. & idẽ dicũt gl. & Bar. in l. j. ȷ. de re. ꝑmu. & per
14 gl. in l. j. C. e. ti. Huius † diuersitatis las. hic rõnẽ adducit: qa qñ species certa cũ alia specie ꝑmutat, ꝑfecta dr permutatio: ꝑut illa dictio, ꝑ, vr denotare. l. vrbana. in §. ꝑnotare. de ver. sig. Et ista rõ non ita vr verificari in ꝑmutatione generis, vel speciei cum gñe. Ista rõ parũ ualet: qa ẽt ꝑfecta ɔmutatio vr in ɔmutatione generis quo ad effectũ: qa facta solõne in aliqua specie, illa cẽset à princi-
c pio in obligatione fuisse. l. cũ incertus. de leg. j. Et ecõtra c istã dñã ponit tex. in l. nãlis §. j. de ꝑsc. ver. vbi primo dr, ꝙ si do rẽ, ut rẽ accipiã: qa non placet ꝑmutationẽ rerum emptionẽ esse, postea in ver. seq. sed si scyphũ dedi. dr ꝙ si dedi scyphũ, ut Stichũ mihi dares, & subijcit in fi. explicatus est articulus ille do ut des, patet ergo ꝙ sub illo mẽbro do ut des ɔprehẽdit, qñ agit ut species pro specie certa det. & tex. ibi appellat permutationem qñ do rem, vt rẽ accipiã. Et uerum est, ꝙ est permutatio capiendo permutationẽ ut genus: ut notat in rub. ȷ. de rer. ꝑm. & in rub. C. e. tit. ubi Bal. & rõ vr bene probari in iure. ꝙ dare vnã spẽm pro alia dicat per-
15 mutatio in specie, ꝑut Doct. *cõiter* dicũt. ¶ † Sexta & vlti. ɔclo. si agitur ex vtraq; parte ꝙ detur quãtitas pro specie, uel species ꝑ quãtitate erit ɔtractus innoĩatus do ut des. l. fi. ȷ. de ɔdict. ob. cau.
d ista ɔclo limitatur, nisi exprimat ꝙ quantitas det pro ꝑtio, d quia tunc vr ɔtus venditionis. l. fi. C. de prædijs curia. libr. x. & ita dñt Pau. de Ca. Alex. & Mod. hic. & facit tex. cũ gl. in l. apud. Celsum. §. si cum legitima. de excep. do. in ver. pretio. gl. & Bal. in l. cũ dotẽ. C. de iure doti. Sed hoc non vr procedere sine dubio: quia text. in d. l. fi. C. de præ. curi. loquitur qñ sumus in dubio, vtrũ donatio vel vẽditio fuerit, nã tunc rõne ꝑtij arguitur cõtractus uẽditionis qa ibi nihil repugnat quominus ɔtus vẽditionis fuerit. Sed in ca
e su nro repugnare vr: qa altera pars ꝓmisit dare, e qđ est cõtra naturã vẽdõnis. d. l. fi. ȷ. de ɔdi. ob. cau. Et iõ Bar. in d. l. ex empto. §. j. ɔcludit ꝙ si ꝓmitterẽ dare librũ ꝓ cẽtũ, non esset vẽditio. Secũdo prædicta vltima ɔclusio limitatur nõ hre locũ in venditionẽ generis: ut per Bar. circa fi. hic. nã tũc ẽt vẽditor ad dãdũ obligatur, & eadẽ rõ vr in isto casu in vẽditore, q̃ est in emptore, q ad dãdum ꝑtium tenetur. l. ex empt. §. j. de actio. emp. vbi Bar. hoc tenet. allegat ẽt tex. ad hoc in l. si sterilis. §. cũ ꝑ vẽditorẽ. ȷ. de actio. emp. ubi tex. loqtur in vẽditione gñis, & utitur uerbis dãdũ, & datũ, q̃ important dñij trãslationẽ. §. sic itaque. instit. de actio. Et licet ita tenẽdũ sit: tñ in disputationis cõgressu, cõtrariũ suaderi põt, videlicet ꝙ vẽditor alicuius quãtitatis in gñe teneat duntaxat ad tradẽdum, fm nãm cõtractus vẽditionis. l. j. in prin. l. ex empto. in prin. ȷ. de act. emp. q̃ iura gñaliter loquũtur. Et ꝓ ista ɔclusione allego tex. in l. qđ sæpe. §. in his. ȷ. de cõtrah. emptio. vbi dr ꝙ in his q̃ cõsistũt pondere, numero, vel mẽsura, seruat idẽ qđ in cæteris reb. vẽditis.

ADDITIONES.

a ¶ Quod sic. Nisi esset deteriorata. Ale. Purp. Alcia. hic, quia debet reddi in eadem bonitate. l. cum quid. supra, eo.

b ¶ Precarium. Omnes Doc. in hac dña errãt, quia ẽt precarium ad certũ vsum fieri põt tex. in l. iij. de pre ca. vel ad certum tps. l. in reb. in fi. cum. l. seq. l. quæsitum. §. interdictum. de preca. Dic ꝙ vera dña est, quia precarium est liberalitas suspensa ad voluntatem concedentis. tex. in l. j. l. ij. §. j. l. & habet, in prin. de preca. Sed commodatum est liberalitas legata ad certum vsum, vel tempus donec finitum sit.

c ¶ Econtra. Idem Deci. infra, e. nu. 29. Purp. hic nu. 45. Alcia, hic in prin. & verius videtur licet Fran. Rip. sequarur communem.

d ¶ Pretio. Idem Purp. Fran. Rip. Alci. hic.

e ¶ Date. Sed quod magis sit secũdũ ꝙ cõtra naturam vẽditionis tenet hic Fran. Rip. num. 30. & placet, & se ipsum postea legendo correxit Deci. ut infra, nu. 30.

ditis,& non tenetur vẽditor nisi ad tradẽdũ,ita nec in istis.Nõ ob stãtiõ alleg.p Bar.de tpe:quia emptor tenet̃ ad dãdũ nũmos, qa eius nõ interest,ꝙ soluẽdo pecuniã alienã liberet̃,ex quo ad tãtũdẽ pecuniæ in casu euictionis teneret̃, sed ĩ vẽditore vẽdẽte aliqd in gñe sua interest,ꝙ liberet̃,tradẽdo ẽt vinũ, vel frumẽtũ alienũ, qa postea ad pecuniã tenetur. qđ sibi erit facilius soluere ꝙ̃ iterũ emere vinũ vel frumentũ & tradere.arg.l.vnũ ex familia.§.si rem, in l.fi.ꝟ.de leg.ij.Præterea tex.in d.l.ex empto.§.j.manifestè dñam facit inter emptorem,& venditorem,ꝙ venditor ad tradendum, emptor verò ad dãdũ teneat̃, vñ isto casu de uno ad aliũ non bñ arguit̃.Nõ ob.text. in d.l.si sterilis,§. cum p venditorẽ. dum dicit datum,vel dãdũ,quia exponit̃, id est, traditum vel tradẽdum,fm nãm ꝯctus vendõnis,vt no.in l.si stipulatus.ꝟ.de vsu. & ꝓbatur in l.si tibi rẽ vẽdẽdã.§.sed si puerũ.ꝟ.de pſc.ver.vbi gl.& tex.ĩ d.§.cũ p vẽditorẽ.in prin.loqtur p verbũ traditæ & traditum. vñ ex illo tex.nõ põt argm̃ fieri ex quo diuersimode loquit̃.Et dum ibi dicit datum,& dãdum,illa verba incidenter proferunt̃, & nõ vñr ꝑlata cum ministerio, vt ibi satis colligit̃.Nõ obstat ꝙ de' nã gñis sit dare,qa hoc nõ facit,ꝙ vẽditor ad dãdum obliget, cum veniat ac cidẽtal̃r ex qualitate rei deductæ in ꝯtractum, sicut ẽt in vẽditore speciei dñium transfertur qñ venditor dñs reperitur hoc tñ non facit ꝙ ex nã obligationis venditor ad dandum teneatur.l. ex empto.in prin.ꝟ.de act.emp.Præterea nã gñis restringitur fm nãm vẽditionis,p ea q̃ superius dicta sunt.& patet, qa ad interesse agitur si res vendita in gñe non traditur.l.rõ.§ si p vẽditionẽ.l.si sterilis, §.cum p uenditorem.de act. emp. ergo nõ tenetur ad dãdum,qa non succederet obl̃o ad interesse.l.si seruum.§.fi.infra de ver. ob.

Appendix ad dictam.l. Mutuum damus, quæ est lex secunda, Pisis addita.

1 *In mutuo redduntur non eędem res, sed aliæ.*
2 *Mutuum dicitur certum respectu generis, sed incertum ratione speciei.*
3 *Ex vno & eodem facto non debent resultare diuersæ species contractus.*
4 *Dictio, alioquin, est aduersatiua, & exponitur, id est, si non fit, vel fiat.*
5 *Dictio, idem, refertur etiam ad illud quod est idem in genere.*
6 *Inter mutuum, & commodatum quæ sit differentia.*
7 *Pactum in mutuo quòd eadem res restituatur, an valeat.*
8 *Statutũ disponens ꝙ nullus emat frumentũ, nisi pro vsu suo, quõ intelligitur.*
9 *Eadem res si debet restitui, & tradatur ad vsum determinatum; erit commodatum, si ad vsum indeterminatum, erit precarium, & quid in dubio.*
10 *Eadem res si restituẽda sit, & dominiũ trãsferat̃, erit cõtractus ĩnominatus.*
11 *Si agatur vt aliud speciẽ reddatur, sed idem in genere, erit mutuum.*
12 *Si agatur vt species pro specie reddatur, erit permutatio, si genus p genere, vel pro specie reddatur, erit contractus innominatus do vt des.*
13 *Si agatur ex vtraque parte ꝙ detur quantitas pro specie, vel species pro quantitate, erit contractus innominatus.*

1 MVtuum damus. ¶† Primò no. ꝙ nõ eædem res, sed aliæ reddũtur, de quo dicendum est ut aliàs dixi declarãdo tex.insti.quib. mo. re ꝯhi.obli.§.j.ut uerbũ illud, qñque, exponat̃ ꝓ aliquo tpe. Et adde ꝙ pro isto intellu bñ facit tex. in l.j. in prin.ꝟ. de ac.& ob.ibi,postea aliàs recepturi eiusdẽ gñis & qualitatis.nã illa dictio, postea,cũ interuallo intell̃r.l.nõ erit.§.fi. vbi gl. ꝟ. de iur.iu.in l.iurisg.§.quinimmo.in fi.ꝭ.de pac.not.Bar.in l.fructus. in fi.ꝟ.so.ma. & sic resoluitur in hoc qđ mutuũ cum interuallo postea reddatur & sic ꝯcordat cũ dicto intellectu,ꝙ qñque aliæ res.i.aliquo tẽpore
2 reddantur.¶†Scđo no.ibi,idẽ genus, qđ in mutuo petitur idẽ in gñe,& idẽ ꝓbatur in l.j.§.j.de act. & obl. in §.j.instit.quib.mo.re. & in l.cũ quid.ꝟ.co.Et hoc genus dr̃ esse certũ, fm nãm mutui,vt reddatur in eadẽ qualitate.d.l.cum qd.& in l. certi ꝯdõ. in prin.& in l.certũ.ꝟ.e.& dr̃ certũ respectu gñis,sed respectu spẽi incertum dr̃.& hoc mõ ꝓcedũt iura q̃ dñt, ꝙ genus incertũ est.l. in rõne.§. incertæ.ad l.Fal.cũ si.al̃s alleg.Et adde ꝙ genus tripl̃r accipitur, ut tradit Luc.de Pẽna in l.eos.C.de decurion.li.x.nã genus pro fami lia accipit̃,& ꝓ gñe qđ spẽs cõprehendit,& pro qualitate rei cuius gñis sit,& ita in mutuo cõsiderat̃.al̃r distinguit̃, ut p Bart.in l.Meuius.§. duob. in prin.de lega. ij. & quatuor modis ꝯsiderat̃ genus fm Pau.de Ca.in §.j.ꝟ.ca.l.¶ Tertiò no.ibi,mutuũ damus.fm Bar. qualis dẽt esse aĩus ꝯhentiũ,ut idẽ in gñe reddatur,fm nãm mutui. Ex quo infert Soci.hic,qd qualitas ꝯctus fm mentẽ ꝯhentiũ intelligitur:quia actus agẽtiũ vltra eorũ intẽtionẽ nõ operat̃.l. nõ oĩs, in prin.ꝟ.eo.sed ista illatio non bñ infertur per istũ tex. quia hic,vt aliàs dixi,potius ꝓbat̃ ꝯriũ ꝙ intẽtio ꝯhentiũ fm nãm,& qualitatẽ ꝯtractus reguleť.& ad hoc facit quia qui facit aliquẽ actũ vr̃ se astringere legibus loquentib.de illo actu: ut no. Bal.per gl. i bi l.si duo.ꝟ.de acqui.hæ.& qui tenetur ad aliquid faciendum, intelligit̃ ꝙ faciat illũ actũ validũ,fm ꝙ iura disponunt: ut no.Bal.in l.huiusmodi.in prin.per gl.ibi de le.i.& hoc bene probatur,vbi partes vñ facere mutuũ,fm eius nãm.Et ista ꝯclo intell̃r,& ꝓcedit in dubio. Secus ubi constaret qđ partes à dispositione iuris voluissent recedere,qa ꝯtractus ex ꝯuẽtione partiũ legẽ accipiunt,ut in r̃a,con-

tractus.de re.iur.in vj.l.j.§.si ꝯuenerit.ꝟ. depo. & in l. Lucius.la.ij. eo.ti.vbi Pau.de Ca.& in ꝯtractib. sp inspicitur qđ actũ est.l.sp in
3 stipulationib.ꝟ.de regul.iu.cũ si.vt dixi ibi.¶† Quartò no.fm Bar. ꝙ ex uno,& eodẽ facto non dñt resultare diuersæ spẽs cõtractus, & hoc qñ sunt incõpatibiles, secus si cõpatibiles sint: ut per Cyn. in l.hac ꝯsultissima.§.per nũcupationẽ. C. de testa. declarando & defendendo eius opi.ab impugnatione Alex. ut aliàs dixi.Et adde ꝙ opi.Cy.plurib.mediis impugnauit Bal. no.in ru. de ver.ob.col. v.Sed Soc.ibi col.ix.illis respondet. Et non omitto vna rõnẽ,cui non respondet.nã dicit ipse Bal. stipulatio solũ respicit interesse stipulãtis,& nõ interesse vtriusque partis, prout ꝯctus emptionis, & venditionis.Sed huic rõni rñdetur, ꝙ stipulatio qñ interponit̃ sup ꝯctu venditionis assumit eius nãm.l. si stipulatus. ꝟ. de vsu.& iõ non mirũ si ꝯtractus stipulationis ẽt prodest illi à quo qs stipulatur.& ad hoc bñ facit tex.in l.si duo p̃roni.§.si qs iurauerit.de iu reiu.vbi ille qui iurauit me vendidisse sibi rẽ, tenetur ad ꝑtiũ rõne
4 correlationis,& ꝯnexitatis,& ita vr̃ in stipulatione.¶†Quintò no. ibi,alionquin.ꝙ dictio ista hic aduersatiuè ponitur.i.si non fit,vel fiat,qđ dictũ est.l.si finita.§.ex hoc edicto.de dã.inf cum si.vt no. Bar.in l.j.col.iiij.in ver.iiij.quæro.de ꝯdi.& dem.facit tex.in l.milites.in ver.& ita demum.ꝟ.de cust.reo.in l.eleganter. §.fi.& glo ibi in verbo,alioquin.ꝭ.de dolo.& in §.j.inst.de iuſ.& iu.cum si.vt tradit Alb.in verb.alioquin.in eius dictionario,& latè insistit Sal.hic.
5 ¶†Sextò no.ibi.idem genus,qđ ista dictio,idem,refertur ad illud qđ est idem in gñe,de quo aliàs dixi.& dicit Bal.hic, ꝙ idẽ dicitur duob.modis,respectu speciei,& respectu gñis. Est tñ aduertẽdũ: quia respectu gñis est idẽ qualificatũ,prout hic idem genus, & ab solutè non dicitur idem,fm hoc tñ sustinetur libellus,ex quo agẽs ex mutuo petit reũ ꝯdemnari ad idem restituendum ut Alex.hic in fi.ꝯcludit,& aliàs dixi.& ex hoc no.limitationem ad no. p Bart. in l.hoc legatum.de leg.iij.qđ in dubio verba intelligi debent potius in specie,q̃ in gñe.nã hoc nõ procedit hic: quia actus vitiaretur,& ideo ut valeat libellus,intelligitur idem respectu generis,& quia verba libelli etiã impropriè accipiuntur, fm subiectam ma-
6 teriã:arg.l.si verò.in prin.ꝟ loc.& in l.insulam.de pſc.verb. ¶†Vlti.no.dñam esse inter mutuum,& commodatũ, qñque tñ unum uerbum pro alio ponitur.l.ij.C.de his qui ex pub.rõ.lib.x.vbi tex. loquitur de pecunia,& dicit cõmodauit & gl.exponit, idest mutuauit.& no. Ale.hic adde ꝙ ille text. põt intelligi qñ cõmodauit ad põpã,quia tunc est cõmodatũ.l.iij.§.fi.ꝟ.cõmo.& ibi ꝯsonat:qa ibi prin.loquitur de mutuo,deinde ponit alium casum.is ẽt qui aurum cõmodauerit, vñ intelligitur propriè si cõmodauit in specie,vel etiã si numerauit pecuniã ad ostentationem:quia tunc est cõmodatum non mutuũ.d.l.iij.§.fi.cõmo.¶Et no.est ꝙ qñ pecunia mutuat̃ nihil p̃t accipi ꝓ vsuris:qa trãsfert dñiũ pecuniæ secus qñ pecunia est cõmodata ad ostẽtationẽ:qa ꝓ tali cõmodato aliquid recipi põt in recõpensationẽ.ita dicit Pau.de Ca. fm theologos in d.l.iij.§.fi. & Bald. hoc idẽ dicit in l. si nauis. ꝟ. de rei ven.&
a Ro. in ꝯsi.500.summarius qõnis col.j.¶In gl.ibi propositũ inspicitur.Hæc gl.coiter approbatur, & creditor ẽt inuitus cogit illud
9 idẽ recipere:qa.sub consideratione generis restituitur, vt aliàs dixi,& cõprobari põt:qa in fauorem debitoris introductam est,ꝙ aliæ res eiusdẽ generis reddant̃. Vnde si debitor uult restituere eãdẽ rem in specie,& suo fauori renuntiare,hoc põt.l.pe.C. de pac. & non vr̃ ꝙ creditor recusari possit quominus recipiat, nisi p̃tenderet interesse,ut qa res nõ esset in eadẽ qualitate, prout erat tpe
7 initij.¶†An aũt valeat pactum qđ in mutuo eadẽ res reddat̃? vr̃ ꝙ sic:arg.tex.in l Lucius.la.j.ꝟ.depo.ubi in deposito ualet pactum qđ transferatur dñium ꝯtra nãm contractus. & tñ remanet depositum,ut gl.ibi dicit per l.dies sponsaliorum.§.j.ꝟ.e.ti. Ita ergo vr̃, ꝙ in mutuo dici possit. Sed tñ contrariũ verius vr̃: quia tale pactũ qđ eadem res restituatur, est ꝯ substantiã mutui, ut probatur hic,ibi,non candẽ spẽm.Et ideo pactũ non ualet.l. cum p̃cario.ꝟ. de p̃ca.l.cũ manusata.§.fi.de ꝯh.emp.in l.ij.ꝭ.de vsufru.ea. re.quæ vsu ꝯsu.Non ob.tex in d.l.Lucius:qa ibi vr̃,ꝙ in veritate nõ remaneat depositũ,sed transeat in mutuũ, ex quo transfertur dñiũ.& tandem restituitur:ergo non est depositũ & tex. sentit dũ dicit ꝙ egreditur notissimos terminos depositi.Bene uerum est, qđ pro tali mutuo partes conuenire possunt, ut soluant̃ vsuræ quæ pro deposito debent̃.Ista eñ solutio vsurarũ respicit merum fauorẽ
b partiũ,ideo partes hoc facere possunt,sed qđ depositũ sit,qñ dñiũ trãsfert,& tandẽ dẽat restitui,hoc nõ vr̃ in p̃tate partiũ. Et dum
8 gl.hic dicit,ꝙ † primum propositũ attendit:infert Pau. de Ca hic ad q.quã tradit Bar.in l.cætera. §. sed & si parauerit.col.ij. de le.j. De statuto ꝙ nullus emat frumentũ nisi pro usu suo, si quis emit pro usu suo,cogitãs ibi morari, sed postea mutato proposito velit recedere,põt illud vendere, nec incurrit pœnam statuti: quia-primum

ADDITIONES.

a ¶Ro.[redacted]

b ¶Partium.Immo vt fit depositum irregulare vt omnes tenent.

primũ ꝓpositũ attendit. & ad hoc bñ facit tex. in l.j.§.idẽ Offilius. ꝟ.de exer. & Bal. ibi hoc idem dicit in ver. vlti. Guil. & idem Alb. tenet in vlt. parte statutorũ. q.ccvj. inci. prædicta ẽt faciunt, & ibi ad hoc ẽt alle. tex. in l. diui frẽs. ꝟ. de relig. ¶ In gl. fi. Bar. not. ponit distinctionem ex qua plures ↄclusiones colliguntur. Prima est, qđ si eadem res dẽt restitui, & tradatur cã custodiæ, est depositũ, declarando vt aliàs dixi. Et adde qđ ista ↄclusio ampliat, vt etiã procedat in dubio, qñ de custodia nihil dr: quia tñ in dubio res vr tradi-
a ta cã custodiæ.[a] l. cũ pr̃. §. pr̃ pluribus. vbi gl. & Bar. de leg. ij. no Bal. in l. Meuia. in prin. ꝟ. so. ma. Alc. in l. Labeo. ꝟ. de pac. facit qđ not. Bal. in c. j. col. ij. ver. si pater. de feu. guar. ergo in dubio erit. depositum & ad hoc facit, quia in dubio capitur illa præsumptio, vt actus sit minus præiudicialis: vt no. Pau. de Ca. per illũ tex. in l. j. ꝟ. si quis cau. Et conclusio Bar. procedit, vbi agitur de custodia simpliciter, ꝓut loquitur Bar. secus si ↄcurrat alia qualitas, quæ denotet aliã spẽm ↄtractus. l. j. §. ꝙ si rẽ. & §. idẽ Pōponius. ꝟ. depos. vt aliàs dixi in d. §. ꝙ si rẽ. ¶ Nō ob. tex. in d. l. idẽque. §. si quis Titio. ꝟ. mãda. qa Bar. ibi rñdet. & pro opi. Ful. q̃ als sum sequutus in l. j. ꝟ. deposi. facit tex. in l. pecuniã q̃. ꝟ. de sol. & in l. si ego. §. fi. ver. qđ eius in-
9 terest. ꝟ. de iur. do. ¶ † Scđa ↄclu. est, si eadẽ res dẽt restitui, & tradatur ad vsum determinatũ erit cōmodatũ, si ad vsum indeterminatũ, erit p̃cariũ: vt no. Bal. in l. ↄmodato. §. sicut. ꝟ. ↄmo. cum si. vt aliàs dixi. & adde ꝙ ẽt p̃cariũ pōt fieri ad certũ tps. l. in reb. in fi. ꝟ. de p̃ca. ibi, p̃cariũ ad tps rogauit, sed tñ nō obstante tpe reuocari pōt ad nutũ ↄcedentis: vt no. Ab. in c. fi. de p̃ca. per l. cũ precario. ꝟ. de p̃ca. & licet p̃cariũ reuocari possit ad volũtatẽ ↄcedẽtis. l. j. de p̃ca. l. Lucius. ꝟ. de don. tñ non vr̃ ꝙ statim reuocari possit: vt not. Ab. voluit. in c. fi. col. ij. de p̃c. ex eo qđ de mutuo no. Barto. in l. si
b pœnam de verb. ob. Sed hoc dictum non vr̃ uerum,[b] quia in tali contractu præcisè statutum fuit, ꝙ duret ad voluntatem concedentis, & ꝓpter hoc solum tenetur de dolo. l. quæsitum. §. eum quoque. de præca. & no. Bart. in l. qđ Nerua. col. fi. ꝟ. deposi. & ista ratio cessat in mutuo, & ille qui recipit præcarium conqueri non potest, quia sciebat qualitatem præcarij, vt dixi in regula, in oĩb. & in regula, ↄtractus. de reg. iu. Et licet p̃cariũ reuocari possit, præcaria tñ concessio q̃ non est cognita de iure ciuili reuocari non pōt. no. Abb. in c. j. & in c. fi. de p̃c. ¶ Quid autem in dubio si non apparet an cōcessio facta sit ad certum vsum, vel incertum? dicit contractus innominatus. l. si gratuitã. in prin. ſm vnũ intellectum gl. ibi. ꝟ. de præscr. verbis. & ad hoc facit, quia in dubio contractus vr̃ innominatus. l. j. ꝟ. de exerci. actio. & ista conclusio posset habere locũ qñ nullo modo apparet de qualitate ↄ̃ctus, sed in casu nostro, præsupponitur ꝙ res ↄcessa fuerit ad vsum recipientis, quo casu si vsus non est determinatus, ergo vr̃ indeterminatus, ex quo sequitur ꝙ sit præcarium, pro quo ẽt datur actio p̃sc. verb. l. duo. §. fi. de p̃c. Et ad hoc uidetur tex. in l. Lucius. ꝟ. de don. ¶ Et in ↄmodato licet non possit reuocari, nisi finito vsu. l. in comodato. §. sicut. ꝟ. cōm. ſm Bar. ibi sufficit ꝙ expectetur tanto tpe, quo, uti po-
10 tuit ad usum ↄcessum. ¶ † Tertia conclusio, si dñium transferatur & eadem res restituenda sit erit ↄtractus innominatus, & ista conclusio intelligitur qñ sumus in dubio, & ex alia qualitate non apparet de alia specie ↄtractus, prout esset res data in dotem, in qua dñium transfertur in maritum. l. in reb. C. de iu. do. & soluto matrimonio reuertitur ad mulierẽ: & nō est ↄ̃ctus innominatus, eodẽ mō in re ad longum tps locata, in qua transit utile dñium. l. j. & ij. ꝟ. si ag. vecti. & non est cōtractus innominatus, licet qñq; dñiũ reuertatur ad illũ qui locauit, quia in his & similib. casib. apparet de qualitate ↄtractus. similiter iura quæ Bar. alle. ut aliàs dixi, non lo-
11 quuntur in terminis ex quibus Barto. probat. ¶ † Quarta ↄclusio ꝙ si agatur ut aliud in specie reddatur, sed idẽ in gñe, erit mutuũ, & hoc intelligitur dũmodo eiusdẽ sit qualitatis, prout in mutuo requiritur: secus si esset diuersæ qualitatis: licet esset eiusdem generis prout esset vinũ, & acetũ. nã vr̃ idem genus: quia eadẽ est vua ut dicitur in l. in venditionib. in fi. de ↄtrah. emp. non tñ esset mutuũ: ut dicit Odof. hic. & Ful. dicit, ꝙ de substantia mutui est, ꝙ in eadem qualitate reddatur, ut aliàs dixi. Sed adde, qa vr̃ ꝙ de ↄ̃sensu partiũ fieri possit ꝙ mutuũ sit, licet non sit eiusdem qualitatis, ut in uino ueteri cũ nouo: quia non vr̃ uerũ ꝙ de substãtia sit mutui, ꝙ in eadem qualitate reddatur, sed vr̃ de natura ↄ̃ctus, quo casu pactũ ↄ̃ nãm ↄ̃ctus ualet. l. pacisci. ꝟ. de pact. no. Bar. in l. ij. C. de iure emph. Sed si fieret pactũ ꝙ non transiret dñium in mutuo vel ꝙ reddatur in alio genere, non esset mutuũ: ut est tex. hic: quia, substãtia mutui destrueret. facit tex. in l. cũ p̃cario. ꝟ. de p̃c. & not. Bar. in l. ubi ita donat. ꝟ. de dona. cã mor. Nō ob. qđ Odof. dicit de aceto. qa si à principio agat, ꝙ acetũ reddatur pro uino, nō vr̃ ẽt esse eiusdem generis: ideo pactũ nō ualet: quia ↄtra substantiã, secus vr̃ si uinũ acueret. qa tunc esset mutuũ, cum sit eadem vua. d. l. in uẽdi. §. fi. ¶ Nō ob ꝙ ĩ mutuo æquiparati nr̃ ad hoc ꝙ nō sit mutuũ, si sit diuersi generis & qualitatis. l. j. §. j. de actio. & obli. §. j. insti. quib. mod. re contrah. in l. cũ quid. ꝟ. eo. Sed respectu generis nō ꝑñt partes facere mutuũ, ergo nec respectu qualitatis. Sed dic ꝙ æqparatio ꝓcedit, nisi inspecto iure cōi, ꝓut iura ãllegata loquũtur, sed nō q̃tum ad ↄuentionẽ, qa substãtialia tolli non pñt, secus
12 in nãlibus, vt dictum est. ¶ † Quinta ↄclusio ſm Bar. est, ꝙ si agatur vt species pro specie reddat, erit pmutatio, si verò genus ꝓ genere vel ꝓ specie, erit ↄ̃ctus innominatus do vt des, de quo dicendum est, vt dixi. & ↄclo fuit, ꝙ ista dr̃ia non ꝓbat iure, p l. nãlis. §. j. de p̃scrip. ver. vbi absolutè dr̃ pmutationem esse, si datur vna res ꝓ alia & qñ dat species ꝓ specie, est ↄ̃ctus do vt des. & hoc idẽ cōfirmat p tex. in l. j. ꝟ. de rer. perm. vbi dr̃ia q̃ fit ibi inter venditionẽ & permutationẽ, ita vr̃ ꝓcedere respectu pmutationis generis, sicut speciei: qa sicut venditio est, siue in genere, siue in specie fiat: ita vr̃ in pmutatione: & qa ↄ̃tio accedente est venditio, ergo & sine pretio est pmutatio, & sic ẽt pmutatio generis comprehenditur: qa non hẽt pretium, & qa pmutatio obtinet vicem emptionis. l. ij. C. de re. permut. sicut ergo uenditio est in genere, ergo pariter permutatio vr̃. Non ob. ꝙ pmutatio sit species ↄ̃ctus. §. item pretium. insti. de emp. & vend. quia verum est, ꝙ est species distincta a uenditione, & hoc procedit in pmutatione generis sicut speciei. & quia rõ l. j. de rer. permu. ita militat in permutatione generis, sicut speciei, & qa vtroq; casu eodem modo fit translatio dñij. l. cum precibus. C. de rer. permu. ¶ Sexta & vltima conclusio, ꝙ si agatur ex vtraq; parte ꝙ detur quantitas ꝓ specie, uel species pro quãtitate, erit ↄ̃ctus innominatus. l. fi. de condic. ob cau. de quo dicendum est ut aliàs dixi
13 Adde tñ qđ † non vr̃ quod translatio dñij sit ↄ̃ nãm ↄ̃ctus uenditionis p l. cum manu. sata. §. fin. de ↄhen. emp. vbi non ualet pactũ qđ in ↄ̃ctu uenditionis dñium non transferat, ergo vr̃ quod trãslatio dñii sit de nã ↄ̃ctus. Et quia contractus, uendõnis ponit inter ↄ̃ctus, de quorum nã est, qđ dñium transferat. §. sed istę. insti. de actio. l. iij. de public. Et qa per traditionẽ ex cã uenditionis transfert dominium. l. nunquam nuda. de acquirend. rerum domi. l. clauibus. ꝟ. de contrahen. empt. Non obst. text. in d. l. fi. quia responderi potest ut dixi in l. certi condictio. in princip. infra eodẽ. quod ille tex. non loquitur in uenditore, nec in contractu venditionis, sed in ↄtractu innominato do, ut des: ut ibi ex forma ↄ̃ctus & obligationis dũ dr̃, dedi tibi pecuniam vt mihi Stichum dares. ista uerba sonant contractum do, ut des. qa accipit nomẽ ab executione & nō ↄueniunt uendõni q̃ solo ↄsensu ↄ̃hit. insti. de emp. in prin. & qa loquit de pecunia simpl̃r, & non dr̃ de pecunia numerata, ꝓut reqrit in ↄtractu uẽditionis. §. itẽ prętiũ. Insti. de emp. & uendit. & ideo ibi pecunia data fuit in specie ut gl. ibi dicit. Nec istud est diuinare, ut Bar. ibi dicit: quia iura exprimunt de pecunia numerata qñ de uenditione loquunt, vt dixi in d. l. fi. & qa tex. loqt in dubio, & non negat qn posset esse uenditio si à partibus agat qđ sit ↄ̃ctus uenditionis, licet uẽditor promittat dare: quia hoc non repugnat contractui uenditionis, per ꝟ. dicta.

ADDITIO.

a ¶ Custodię. Alex. consi. 28. consi 184. lib. 7.

b ¶ Verum idem Barba in d. c. fi. Dec l. contractus, nu. 2. ꝟ. de re. iu. Alci. hic versi. commodatum. Sed aduertendum, ꝙ quando concedẽs vellet intempestiuè, sine causa, & cum damno recipientis, ex improuiso reuocare, tunc esset dolus, & reuocari hoc modo nō potest, & ita debet intelligi opi. Pan. & ita tenent Purp. hic. nu. 28. & Fran. Ripa nume. 20. & bene, & sic habes limitationẽ in reuocatione odiosa. Limitatur secũdò in precario dato emptori donec soluat: quia nō potest liberè reuocari, sed ita demum si sit emptor in mora pretii soluendi tex. sing. in l. quę distracta. de preca.

Lectura. III.

1 *Commodatum, an differat à mutuo.*
Intellectus ad l. ij. C. de his, qui ex publicis rationibus mutuo pecu. accip. lib. x.
2 *Lex declaratur ex verbis rubricę.*
3 *Sacra scriptura non subijcitur regulis grammaticalibus.*
4 *Intellectus ad tex. in l. prima §. primo. ff. de acti. & obli. & ad c. quoniam contra. de probatio.*
4 *Qualitas contractus secundum intentionem contrahentium iudicatur.*
6 *Ex eodem facto, diuersę species contractus oriri possunt.*
7 *Alioquin dictio, aduersatiuè ponitur, & conditionem importat.*
8 *Dictio idem, verificatur etiam in eo quod idem sit in genere, & non in specie.*
9 *Verba quę in specie intelligi non possunt, in genere intelliguntur.*
10 *Verba in dubio potius ad speciem, quàm ad genus referuntur.*
11 *Creditor, an inuitus cogatur recipere precisè, quod mutuauit in specie.*
12 *contractus depositi, dicitur quando res debet restitui, quę causa custodię traditur.*
13 *Commodatum est, quando res tradita vt ad certum vsum vtatur, eadem debet restitui si verò traditur ad voluntatem concedentis erit precarium.*
14 *Contractus est innominatus, quando dominium transfertur, & eadem res est restituenda.*
15 *Mutuum, nunquid sit, si agitur vt aliud in specie reddatur, & idem in genere.*
26 *Acetum, non continetur appellatione vini.*
17 *Pactum contra naturam contractus tenet.*

18 *Inter*

18 *Inter permutationem & contractum innominatum, an sit differentia.*
19 *Contractus est innominatus, quando agitur quòd detur quantitas pro specie, vel species pro quantitate.*
20 *Pactum, q̃ in contractu venditionis non transferatur dominium, non valet.*
21 *Dominium transfertur per traditionem ex causa venditionis.*
22 *Intellectus ad.l.fi.ff.de condi. ob causam.*
23 *Intellectus ad l.si sterilis. §.cum per venditorem.ff. de act.emp.*

Vtuum damus. ¶In mutuo non in eadem
spẽ,sed in eodem genere re
stitutio fieri debet.h.d.¶In tex.ibi, cõmodatũ erit, aut
depositũ.Ista verba non intelligunt̃ præcisè vt sonãt:qa
licet idẽ in specie reddat̃,non tñ sequitur q̃ sit cõmodatũ,aut de-
positũ:quia poterit esse contractus pignoris, in quo idẽ restitui-
tur.§ creditor quoq;.insti qui mo.re ꝯtrahi.obli.sed ista verba ꝓ-
lata sunt eo respectu,vt oñdatur non esse mutuũ.q.d.nõ ierit mu
tuũ,sed alius ꝯtractus.¶Primo no.ibi,cõmodatũ erit,aut deposi-
1 tũ:† q̃ cõmodatũ à mutuo distinguitur, & hoc patet ex diuersita-
te titulorũ aliqñ tñ cõmodatũ pro mutuo accipitur.l.ij. C.de.his
qui ex pub.rõnibus mut.pecu.acce.lib.x.vbi gl.exponit, cõmoda
uerit.i.mutuauerit.ex quo Bar.ibi infert ad saluationẽ libelli, & se
quitur Alex.hic in iij.no.& hoc ꝯfirmari põt,quia rub.loquitur de
2 mutuo:vñ cõsonat,q̃ & verba legis pro mutuo accipiantur: † qa
verba rub:declarãt legẽ,vt no.per gl.in l.i.C.ne lic.ter.prouo. vbi
Bal.facit tex.in l.Imperatores.ff.de in di.addi.& ad idẽ facit:quia in
d.l.ij.in princ.expressè dicit̃ de mutuo.ibi,accipiendi mutuo,& iõ
cõsonat q̃ ẽt in fine legis de mutuo intelligatur: & sic cõmodatũ
ibi pro mutuo accipit. ista tamen differentia inter commoda-
& mutuũ non reperitur apud grammaticos. Et ideo in legenda.
S.Benedicti,vt refert Fulg.hic:reperitur mutuũ esse capisterium,
pro tritico purgando,nã ibi eꝰ mutuatum pro cõmodato acci-
3 pitur:sed põt responderi, † q̃ sacra scriptura non subijcitur regu
lis grãmaticalibus:vt hr̃ xxviij.in c.indignũ.vbi dr̃ indignũ esse ve-
hemẽter, q̃ verba cęlestis oraculi,sub regulis donati,restringant̃.
sed tñ vlterius aduertendũ est ad intellectũ d.l.ij.quia non videtur
verũ q̃ cõmodatũ ibi pro mutuo accipiatur,sed pro cõmodita-
te recipientis & non pro ꝯtractu cõmodati. Nam sicut cõmoda-
tũ fit gratia cõmodatarij.§.item is cui.in fi.insti.qui.mo.re ꝯtrahi.
obli.idẽ est in mutuo,quia gratis fieri debet ad vtilitatem recipiẽ
tis c.cõsuluit.de vsur. & sic in mutuo ẽt concurrit cõmoditas re
cipientis.& ad hoc facit tex.cum gl.in l.fundi.C. de fun. pa. lib. xj.
vbi gl.exponit in ver. cõmodamus. ad cõmodũ præcipientis da-
mus & ita põt intellige tex.in d.l.ij.& facit ille tex.in prin vbi loqui
tur de mutuo,& dicit priuatis cõmodis profuturum: quia etiã in
4 mutuo agitur de commoditate recipientis. ¶† Secũdò principa
liter ẽt dici potest,q̃ ibi tex.in cõmodato propriè loquatur: quia
sicut aurum publicum mutuari non potest, vt dicitur in d. l.ij in
prin.hoc idem extenditur ad cõmodatũ, quia aurum publicum
non põt cõmodari.& hoc probatur ibi in ver.his ẽt.in illa impli-
catiua ẽt,& hoc mõ cõmodatũ non accipitur ꝓ mutuo, vt glo.&
Doc.dñt,sed pro ꝯtractu cõmodati.& dũ dicit aurũ, hoc põt ve
rificari in specie,& ẽt in quãtitate:quia ẽt pecunia numerata in au
ro cõmodari põt ad põpã.l.iij.fi.j̃.cõmo.& pro tali cõmodato li
citũ est aliquid recipere,in recõpensationẽ,ẽt fm theologos,vt di
cit Pau.de Cast.in d.l.iij.§.fi.Bal.in l.si nauis.s̃.de rei ven.Ro.in ꝯs.
5 500. summarius. q. ¶Secundò no. † q̃ pro mutuo non eædem
res,sed aliæ nobis redduntur.ad idẽ tex.in l.j.§. j.j̃. de act. & obli.
ibi recepturi aliàs res eiusdem gñis:sed aduertendũ est:quia in ꝯ̃riũ
vr̃ tex.insti.qui.mo.re.ꝯtrahi.obli.in §.j.vbi loquitur in mutuo,&
dicit q̃ qñque nobis non eædem res, sed aliæ eiusdem naturæ, &
qualitatis redduntur. Nã illa dictio,qñque, vr̃ ponere regulam in
ꝯ̃rium,in c.q̃ nonnullis.de priui.& sic vr̃, q̃ regulariter eædẽ res
nobis reddantur.ꝯ̃ tex.hic.gl.in d.§.j.non vr̃ illum tex intellexisse
dũ inquit,q̃ qñque nobis eædẽ res reddunt̃,videlicet qñ ille,qui re
cepit mutuũ ex aliquo casu postea superuenienti, nõ indiget illa
pecunia, iõ illãmet restituit.& iste intellectus procederet si tex.di
ceret q̃ qñque eædẽ res reddũtur, sed tex.aliter loquit̃ dũ inquit,
q̃ qñque non eædem res, licet aliæ reddant̃, ergo vr̃ stare argm,q̃
in mutuo regulariter eædẽ res reddant̃, & qñque aliæ res restituã-
tur.ꝯ̃ tex.hic. Vñ ad illũ tex.vt aliàs dixi, alius intellectus accõmo-
dari põt:vt dicamus q̃ in d.§.j.illa dictio,qñque, non arguit regu
lam in ꝯ̃rium,sed illa dictio,qñque.ibi intelligitur pro aliquo tpe,
vt si dicã,hoĩes qñque moriuntur:& sic vr̃ q̃ mutuum aliquo tpe
restituatur:quia si non redderetur, esset donatio, non mutuũ.&
pro isto intellectu facit tex.in l.res in dotem.j̃.de iur. do.vbi dici-
tur,q̃ qñque soluto matrimonio fit restitutio,& hoc modo etiã
intelligitur tex.in c.qm̃ contra.de prob.& dixi ibi. & facit tex.in l.
tutor.in prin.j̃.de iureiu.¶Tertiò no. q̃ in mutuo agitur ad ge-
nus,& tñ ad certum agitur.l. cum quid. l. certum.j̃. eod. sed extra
nãm mutui,genus est incertum.l.cum incetus.de leg.j. l.si vnus.§.
sed si gñalr̃.s̃.de pac.l.hæredes.§.si incerto.s̃. fa. ercis. in l.in ratio-
ne.§.incertæ.j̃.ad leg.Fal.& ista conclo sane intelligit̃ vbi sit facta
mentio de vno hoĩe in genere, vel de vna re: secus si generaliter
dispositio facta sit de omnibus:quia tunc certa vr̃,ex quo oẽs sub
gñe cõpreheaduntur.l.j.§.generaliter.j̃.de leg.prest.l.in fraudem.
in fi.j̃.de testa,mil.l.si chorus.in prin.de leg.ij. in l.oẽs. C.de ꝓscr.
xxx.ann.¶Quartò no.fm Bar.qualiter debeat esse animus ꝯ̃hen-
tium in mutuo, vt redatur idẽ in genere fm nãm mutui.Ex quo
5 infert.Soc.hic.† q̃ qualitas ꝯ̃ctus,fm intentionem ꝯ̃hentium iudi
catur.facit tex.in l.non omnis.in prin. j̃. eo. sed ista illatio non vr̃
inferri per istũ tex.sed potius probatur ꝯ̃rium, q̃ intentio ꝯ̃hen-
tium reguletur fm naturã ꝯ̃ctus mutui.vt hic dicitur, & no.Bart.
in l.si vno,in prin.j̃.loc.cum simili.vt dixi in l. quoties.j̃. de reg.iu.
bene verum est,q̃ qñ ꝯ̃ctus habet eius substantialia, tunc ꝯ̃ctus re
gulari põt fm intentionẽ ꝯ̃hentium, vt hic dicitur q̃ erit cõmo-
datũ,vel depositũ.fm voluntatem ꝯ̃hẽtiũ.& facit tex.in l. Lucius.
j̃.depo.vt no.Bar.in l.j.j̃.de re permu.in l. vbi ita donatur.de do.
causa mor.¶Quintò no.fm Bar.hic ibi,commodũ erit aut depo
6 sitũ.† qđ ex eodem facto non pñt oriri diuersæ species ꝯ̃ctus: &
hoc vr̃ de plano procedere,qñ sunt species ꝯ̃ctus quę se non cõ-
pariuntur: secus si contractus cõpatibiles sunt vt dñt Ful. & Ro.
hic per l.ij.C.de pac.inter emp.& vẽ.& no.in d.l.Aristo. de dona.
& ideo Ale.hic refert Cyn.in l.hac consultissima.§.per nuncupa-
tione.C de testa.vbi tenet qđ si interrogo te, vendis mihi talem li
brum pro x.& tu respondes,vendo, erit venditio: & pariter erit
contractus stipulationis. Ale.conatur respondere & dicit, q̃ in iu
ribus præalleg in d.l.ij.& in d.l. Arist. non oriuntur ex eodem fa-
cto,sed ex diuersis factis.quia fm Ale.non videtur qđ contractus
stipulationis resultare possit: quia in exẽplo Cy.sunt verba pñtis
temporis:quæ non conueniunt stipulationi,quæ habet relationẽ
ad futurum l.v.§.stipulatio.j̃.de verb.ob.ibi, ille qui interrogatur
se daturum facturum ve respondet.Sed tñ opi.Cyn.defendi põt
ab impugnationibus Ale.quia cum in illo exemplo concurrant
ea quæ requiruntur in contractu stipulationis & venditionis,vr̃
q̃ vterque contractus habet locum & ad hoc facit tex. in l. quo-
ties.j̃.de iur.do.vbi est venditio,& dotis constitutio, qñ pater dat
rem æstimatam pro dotæ filiæ. & ad hoc facit tex. in l. si stipuler.
§.fi.à contrario sensu.j̃. de ver.obl.& in l. duo societatem. j̃.pro
socio.Non ob.qđ in iuribus.s̃.alleg.vt dicit Ale.illi cõtractus non
proueniunt ex eodem facto,sed ex diuersis: quia immo ex eodẽ
facto oriri vñr,ex quo eodem tpe,& momento illud factum est.
Non ob.qđ Alex.dicit de verbis quæ in stipulatione respiciunt fu-
turum:quia illud procedit in stipulatione simplici,secus vr̃ quãdo
stipulatio interponitur super ꝯ̃ctu venditionis:quia eius naturam
imitatur.l.si stipulatus.j̃.de vsur.& ꝯ̃ Ale.facit, quia in dubio ver-
ba interpretari debent,ne superflua sint: vt no. Abb.post Ant.de
Bu.in c.dilecti.col.pe.de iudi. Et ista ꝯclusio procedit, nisi partes
agerent q̃ alter contractus ageretur principaliter. l. j.§. si rem.&
7 § seq.j̃.depo.facit tex.in l.si quis nec cãm. j̃.e. ¶ † Sextò no.q̃ di-
ctio,aliquin,aduersatiuè ponitur,ut hic & in l. milites. j̃. de cust.
reo.& in l.aliquin.j̃.de cõtrahẽ emp.& in §.his igitur. inst.de iust.
& iur.& in effectu importat. ꝯdõnem.i. si non fuerit qđ dictum
est,ut probatur in l.si finita §.ex hoc edicto.j̃.de dam. infec. cum
si.ut tradit Bar.in l.j.col.iiij.de cõd.& dem.& de ista dictione,alio
8 quin,latè no.Sal.hic in fi.¶Vltimò no.q̃ dictio, idem, † uerificat̃
ẽt in eo quod idem sit in gñe,& non in specie,ut dicit Bal. hic, &
colligitur ibi,idem genus. & hoc clarũ ur̃ in isto casu, in quo tex.
dicit,idem genus.& in l.j.§.j.j̃.de act.& ob.ibi, eiusdem gñis, & sic
est idem non simpliciter:sed fm quid propriè tñ idem dicitur, qñ
est eadem iuris censura.l.cum hi.§.si uni. ubi glo. s̃. de transa.§.si
duorum.insti.de rerum diui.quandoque tñ idem uidetur, sed nõ
per omnia,ut no,per glo. in l. idem est. j̃. ad Velle. sic etiam alibi
9 † uerba quæ non possunt intelligi in specie, in genere intelligun-
tur,ut no.per gl.fi.in l.fi. j̃.de magi.conuen.quæ allegat tex. hic. &
facit quòd dicitur de muliere,quæ damnauit, & saluauit, ut not.
Bar.in l.Iulianus.infra de hæ. inst. & no. per.gloss.in l.iij.j̃.de neg.
gest.in l.dominum,C de iniur. Et ista conclusio sane intelligitur,
quando constat de mente legis,ut hic, vel aliter necessitate urgẽ-
10 te fieri non potest: alias secus † quia in dubio uerba referuntur
potius ad speciem quam ad genus,ut no.Barto. in l.hoc legatum.
de lega.iij.in l.j.in fi.s̃.de eden. ¶In gl.j.ibi,sed dic contra.hoc *cõi-*
11 *ter* tenetur.Sed dubium est,† an creditor inuitus cogatur recipe-
re præcisè illud qđ mutuauit in specie. & *cõiter* Doc. concludunt
a qđ sic, quia sufficit qđ in eodem genere restitutio fiat, & non ur̃
q̃ magi in eodem genere esse possit,quam si idem sit.non omitto
tñ q̃ ista conclu.quæ cõiter approbatur,uidebatur prima facie du
bitabilis: quia iura præcisè dicunt, quod eadem species restitui
non debet,ut hic,ibi,recepturi non eandem speciem, & in l.j.§.
j.infra de act.& obli.institu.qui.mo.re contrahi.obli.§.j.ibi,non
eædem

ADDITIO

a ¶Sic.Dummodo non deterioratum.

eædem res, sed aliæ reddantur: & hoc confirmatur, quia ista vr̃ tacita voluntas partium, q̃ cogitabant q aliæ res redderentur, ergo pro expresso haberi debet, cum hoc sit de natura contractus. l. cũ qđ. ff. eo. & per hoc tollitur rõ gl. dum dicit, q iura hñt respectum ad primum propositũ partium qa hoc non vr̃ verum ex quo ita tacite actum videtur, & à tali tacito pacto non vr̃ q partes recedere possint: qa vr̃ contra substantiã mutui, q eadẽ res reddatur, & nõ vr̃ verum qđ illa verba, recepturi, referantur ad ꝓpositũ, vt gl. dicit: qa verbum illud, recepturi, vr̃ denotare actualem receptionem, & non propositum, & ad hoc facit qđ subiicitur hic, si triticum pro tritico recipiamus, nã hoc in proposito non vr̃ verificari. Sed tñ saluando opi. cõem ꝯsiderandum est, q licet eadẽ res restituat̃ in casu in quo loqtur gl. hic, non vr̃ restitui vti spẽs: sed sub consideratione generi restituitur, qa ista in qb. consistit mutuum, recipiunt functionem in gñe suo. §. j. ff. eo. & tali genere, apud debitorem reperitur illamet pecunia q̃ fuit credita, merito restitui potest, nec videt̃ q creditor ꝯdicere possit: qa propter vnũquodque, & illud magis. auth. multo magis. C. de sacrosi eccl. Vñ si aliæ res in mutuo pñt reddi: qa habent functionem in gñe suo, à fortiori ergo eadem res restitui potest. & certe hoc clarũ vr̃, ex quo creditor non potest prætendere interesse, cùm res sit eiusdem bonitatis, & qualitatis. ¶ Non ob. iura q̃ de aliis rebus loquuntur: qa habuerunt respectum ad communem cõtingentiam, q̃ est, q nõ eadem res, sed aliæ reddantur. & hoc in siñ à cõiter accidentib. nota. Bar. in l. qđ Nerua, col. pe. in xij. q. ff. depo. & quia illa res, vt dixi restituit̃ sub consideratione gñis, & nõ tanq̃ species, & ad hoc ẽt facit: qa iura q̃ permittunt q in mutuo aliæ res restitui possint, videntur hoc fecisse in fauorem debitoris, vt commoditatem recipiat ex mutuo vnde si ipse velint eadem rem restituere, hoc videt̃ esse in facultate sua, cum ipse possit fauori suo renuntiare. l. pe. C. de pac. c. ad apr̃icam. de regula aliàs inducta in fauorem retorquẽtur in odium contral. quod fauore. C. de legi. ¶ In gl. in verbo, depositum, Bar. ponit no dist. ex cuius dictis plures conclusiones col

12 liguntur. Prima est, † q quando eadẽ res dẽt restitui, si tradatur cã custodiæ, videtur contractus depositi. l. j. in prin. ff. depo. & etiam in dubio res tradita videtur ratione custodiæ. l. cum pater. §. pluribus. vbi Bar. de leg. ij. no. Bal. in l. Meuia. in prin. ff. so. mat. Alc. in l. Labeo, col. ij. ff. de pac. & facit quod no. Pau. de Ca. in l. j. ff. si quis cau. & non sufficit, q res ponatur in domo alicuius illo sciente, & patiente & dicit Pau. de Ca. in l. j. in prin. ff. depo. & spãle videtur in nauta, & caupone: quia eo ipso q res immissæ sunt, & receptæ nauta. vel caupo tenetur. l. j. §. fi. ff. nau. caupo. stab. & idem est in bidelio, qui esset obligatus ad custodiã ratione officii aliàs secus: vt no. Bar. in l. si quis vxori. §. apud Labeonem. ff. de fur. Non omitto tamen qđ Ful. in d. l. j. ff. depo. dicit se putare, q si dicam, q depono apud te istũ librum, q sit depositum, sed videtur hoc cõtra istud quod. ff. dictum est. secundum Pau. de Ca. & contra regulam, quæ habet, q vbi agitur de obligatione personali, tacens habetur pro contradicente. l. filios §. vetare ff. de proc. sed opi. Fulg. saluari potest quando apparet de voluntate eius apud quem res deposita est, q ipse cõsenserit. l. si ego. §. pe. ver. quid enim interest. ff. de iur. do. & facit tex. in l. pecuniam quam. ff. de solu. & conclusio Barto. ff. dicta videtur procedere vbi agitur de custodia simpliciter secus si alia qualitas concurrit, quę denotet aliam speciem contractus principaliter. l. prima. §. si rem. infra depo. & quandoque oritur actio mandati, & depositi l. si ego. §. fin. in fin. de iure do. & quando pro custodia merces data sit, ex contractus locationis. l. j. §. si

13 vestimenta. ff. depo. ¶ Secunda conclusio est, † q quando eadem res debet restitui, si tradatur, vt recipiens ad certum vsum vtatur erit commodatum: si ad vsum indeterminatum, puta ad voluntatem concedentis, erit præcarium, & idem no. Barto. in l. in commodato. §. sicut. ff. commo. in l. j. in prin. de præcar. not. Cyn. Bald. Pau. de Ca. in l. ij. C. commo. Abb. in c. fi. co. ij. de preca. & licet precarium ad libitum reuocari possit, non tamen videtur q statim reuocatio fieri possit: quia debet fieri cum aliquo interuallo: arg. l. qđ dicimus. ff. de sol. ita Abb. dicit in c. fi. col. fi. in ver. putarem. de preca. Sed hoc dictum dubitabile videtur: quia in contrarium facit tex in l. quæsitum. §. cum quoque. ff. de preca. vbi ratio ponitur q ex eo q reuocari potest, propter hoc tenetur solum de dolo, & lata culpa. ista ratio facit, qđ statim possit reuocari, & hoc tenet Bar. in l. qđ Nerua. col. fi. vbi dicit, qđ precarium ab initio reuocari potest, nec recipiens potest dicere se deceptum, ex quo ista est natura prẹcarii de quo potuit cogitare, & prędicta reuocatio fieri potest in precario: secus est in precaria fœminini generis: quia illa conceditur ad certum tempus, & non potest reuocari: vt not. Abb. in c. j. in ij. no. in c. fin in vlt. no. de preca. & talis contractus non est cognitus à iure ciuili: vt not. Abb. in d. c. j. & si precarium factum sit ad certum tempus, quod fieri potest. l. in rebus. in fin. ff. de preca. tamen reuocari potest, quia hoc est contra substantiam actus l. cum precario. ff. de preca. no. Abb. in c. fi. col. fin. de prec. & in commodato ad certum vsum: licet non possit reuocari, nisi finito vsu sufficit qđ tanto tempore expectet̃, qđ vsus determina-

14 tus adimpleri possit: vt no. Bar. in d. §. sicut. ¶ † Tertia conclusio est, q si dñium trãsferatur, & eadem res restituenda sit, erit cõtractus innominatus, vt no. per gl. hic in versi. depositum. Adde qđ ista conclo etiam in contractibus nominatis verificari potest: vt patet in contractu dotis, in quo transit dominium in maritum. l. in reb. C. de iure dot. & soluto matrimonio reuertitur ad mulierẽ facit tex. in res in dotem. ff. de iure do. eod. modo in re locata ad longum tempus, in qua transit vtile dñium. l. j. & ij. ff. si agere vecti. & qñque dominiũ postea reuertitur ad illũ, q locauit. in istis & similibus contractibus apparet de qualitate ꝯtractus. Conclusio gl. & Bar. habet locum in dubio. silr alii ꝯctus pñt considerari, qñ eadem res tradita restituitur, licet dominium nõ transferat: vt patet in contractu pignoris. l. si quis nec cãm. §. res pignori. ff. eod. §. creditor. insti. quib. mo. re contrahit. obli. Silr põt esse ꝯctus mandati, & locationis, vt probatur in l. si tibi polienda. ff. de præs. verb. sed etiam in istis qualitas contractus mãifesta vr̃. Bar. hic in dubio

15 loquitur. ¶ Quarta conclusio † si agatur, vt aliud in specie reddatur, & idem in genere, erit mutuum. & cõclusio intelir, & procedit, qñ genus est eiusdem qualitatis. prout in mutuo requiritur secus si esset alterius qualitatis. Gratia exempli, dicit Goff. hic, si mutuo vinum vt reddas acetum, vr̃ eiusdem generis quia prope eadem est vua vini, & aceti. l. in venditionib. §. inde q̃ritur. ff. de contrahen. emp. & tamen non vr̃ mutuum: quia non est eiusdem qualitatis. Sed aduertendum, est, quia tex. in d. l. in venditionib. loquitur de vino quando acuit: non sic videtur in aceto, qđ à vino differt in substantia. d. l. in venditionibus. §. inde quæritur. ideo non videtur mutuum in quo non licet rem deteriorem reddere, etiã in eodem genere. l. cum quid. infra eod. §. j. insti. qui. mod. re con-

16 trahi. obli. † Et appellatione vini, acetum non continetur. l. quis vinum §. item acetum. ff. de vi. ole. & triti. & not. Bar. in l. j. C. de erog. mil. anno. lib. xij. & in statuto not. Bald. in l. ij. in fi. C. de peri. & commo. rei ven. Et prædicta procedunt de iure communi prout iura præalle. loquuntur sed per hoc non tollitur quin contrariũ

17 fieri possit de consensu partium, † quia valet pactum contra naturam contrctaus. l. pacisci. ff. de pac. l. j. C. de iure emphy, & quod reddatur mutuum in eadem qualitate, videtur de materia contractus & ideo de consensu partium contrarium fieri potest. d. l. cũ quid. vbi nouum vnum reddi potest pro veteri volente creditore. & bene facit tex. in l pretii causa. C. de rescin. vendi. sed si fieret pactum. quod in mutuo non transiret dominium, non valeret pactum quia esset contra substantiam mutui, quo casu non valet. l. cum precario. ff. de preca. not. in l. pacta conuenta. ff. de contrah. emp. & in effectu satis est q à principio contractus habeat sua assentialia, & non attenditur resolutio: quæ fieri potest sm voluntatem partium d l. pretii causa. Et prędictis non ob. vt vinum ab aceto differt in substantia, d l. in venditionib. §. inde quæritur, quia illud verum est, & in substantia rei, sed non in substantia cõtractus mutui: de quo dixi in l. cum quid. ff. eo. ¶ Quinta conclusio secun

18 dum Bar. est † q si agatur vt species pro specie reddatur, erit permutatio: si vero genus pro genere, vel pro specie, erit contractus innominatus do, vt des: & non dicitur permutatio, & idem dicũt gl. & Bar. in l. j. ff. de rerum permu. & huius diuersitatis Ias. hic rationem adducit quia quando species certa cum alia specie permutatur, videtur perfecta permutatio, prout illa dictio, per, signare videtur. l. vrbana. § pernoctare. ff. de verb. sig. & ista ratio sm eũ, non videtur ita verificari in permutatione generis cum gñe, vel cũ specie, sed ista rõ parum valet: qa etiã perfecta videtur commutatio, in permutatione generis cũ genere quo ad effectum: quia ex vtraque parte transfertur dñium, sm naturã ꝯctus permutationis. l. cum precibus. C. de rerum permu. & quia in promissione generis, postmodum facta solone in aliqua specie, illa spẽs soluta cẽsetur à principio fuisse in obligatione l. cum incertus de lega. j. & sic videtur perfecta permutatio, sicut in speciebus: & ista differentia inter permutationem, & contractũ innominatum, do vt des non videtur probari iure, & in contrarium videtur tex. in l. naturalis. §. j. ff. de præscr. verb. vbi dicit, si dotem vt rem accipiam: permutationem esse: & si dedi scyphum, vt Stichum mihi dares, subiicit textus ibi, explicatus est articulus, do vt des: & sic patet ibi q sub articulo do vt des comprehenditur, quando datur species ꝓ specie. & ad hoc videtur tex. in l. emptionem. C de rerum permu. & ibi Sal. summarium ponit hoc modo, emptio non est sine pretio: ideo si frumentum datur pro oleo, permutatio est, vt probatur in illo text. & sic de genere ad genus permutatio dicitur & facit rubr. de rer. permu. sub qua illa lex situata est: bene facit text. in l. j. ff. de contrahen. emp. vbi venditio subrogata fuit in locum permutationis & sic non est venditio, remanet permutatio: ergo siue in specie, siue in genere fiat, erit permutatio. & in d. l. prima dicitur de permutatione facta de vino cum ferro sed videtur permutatio generis: & hoc consonat quia rubr. dicit de permutatione rerum, & non specierum. Nõ ob. q permutatio propria

species ꝯtractus.§.item pretium.insti.de contrah.emp.quia est ꝓ-
pria species contractus, respectu uenditionis: quia distinguitur
à venditione,prout ibi loquit̃: & colligit̃ ibi propriam esse speciẽ
contractus à venditione separatam, sed non vr̃ separata species
ab illo contractu innominato do vt des:quia idem vr̃ per.s̃.dicta.
19 ¶Sexta & vltima conclusio est, † ꝙ si agitur, qđ detur quantitas
pro specie,vel species pro quantitate, erit ꝯtractus innominatus.
l.fi.j̃.de condict.ob cau.Et ista ꝯclusio limitat̃,nisi exprimatur, qđ
quantitas detur pro pretio: quia tunc vr̃ contractus venditionis.
l.fi.C.de præd.curi.lib.x.& ita dicunt Pau.de Cast.Alc.& Mod.fa-
cit tex.cum gl.in verb.pretio.in l.apud Celsum.§.si cum legitima.
j̃.de exce.dot.& gl.& Bald.in l.cum dotem.C.de iur.dot. Sed ad-
uertendum est: quia hoc non videtur procedere sine dubio,quia
tex.in d.l.fi.de præd.curia.loquitur qñ sumus in dubio: quia tunc
ratione prætii, arguitur contractus venditionis: quia ibi nihil re-
pugnat, quominus sit contractus venditionis: sed in casu nr̃o re-
pugnare vr̃:quia ab vtraque parte actum est,qđ det̃: & hoc est cõ-
tra naturam venditionis.d.l.fi.de condi.ob.cau.& ideo Bar.in l.ex
empto.§.j.j̃.de act.emp.cõcludit ꝙ si promitterem dare librum
pro centũ,non esset venditio.& idem Bart.in l.j.C.de rerum per-
mu.¶Non tamen vr̃ recedendum à limitatione.s̃. dicta: quia illa
qualitas pretii arguit contractum venditionis,vt dictũ est, & facit
tex.in l.j.j̃.de cõtrah.emp.vbi in principio,& in fine dicit̃, ꝙ aliud
est merces & pretium: & intelligo pretium numeratũ, prout in
ꝯtractu venditionis.§.item pretium.inst.de emp.& ven. non ob.
ꝙ translatio dñii sit ꝯtra naturã venditionis: quia hoc non vr̃ ve-
20 rum,vt probat̃ in l.cum manusata.§.fi.j̃.de ꝯhen.emp.vbi † non
valet pactum ꝙ in ꝯtractu venditionis nõ transferat̃ dñium ergo
vr̃ ꝙ translatio dñii sit de natura ꝯtractus. & quia ꝯtractus vendi-
tionis ponit̃ inter alios contractus, de quorũ natura est,ꝙ dñium
21 transferat̃.§.sed istæ insti.de act.in l.ij.s̃.de pub.& quia † per tradi
tionem ex causa venditionis transfert̃ dñium l.clauibus. de ꝯtrah.
22 empt.in l. nunquam nuda.j̃.de acq re.do.† Non ob.text.in d.l.fi.
de condict.ob.cau.quia ille tex.non loquit̃ de contractu venditio
nis,sed in contractu innominato, do vt des:vt colligitur ibi dum
dr̃,dedi tibi pecuniam,vt mihi Stichum dares. ista enim verba so-
nant in contractũ do vt des,qui nomen accipit ab executione:vt
per Bar.in l.iurisgentiũ.in prin.s̃.de pac.& non conueniunt vendi
tioni,quæ solo cõsensu contrahit̃.insti.de ꝯtrah.emp.in prin.& qa
text. in d. l. fin. loquitur de pecunia simpliciter.& non dr̃ de pe-
cunia numerata, prout in contractu venditionis requirit̃.§. item
pretium.insti.de vendit.& emp.& ideo s̃m glo.ibi fuit data pecu-
nia in specie.Nec obs.qđ hoc sit diuinare: vt Bart. ibi dicit: quia
non vr̃ hoc verum, ex quo iura cõiter exprimunt de numerata
pecunia,qñ loquuntur de venditione,& quia in d.l.fi.tex.loquitur
in dubio,& non negatur quin possit esse venditio, si à partibus a-
gatur: quia licet venditio promittat dare: hoc non vr̃ repugna-
re contractui venditionis, per.s̃.dicta.¶Secundò, p̃dicta ꝯclusio
limitat̃,non habere locum in venditione generis: vt per Bar.cir-
ca.fi.hic.nam tunc etiam venditor ad dandum obligatur:& tali ca
su eadem ratio vr̃ quæ est in emptore, qui ad dandum p̃tium te-
net̃: vt no.Bar.in l.ex empto §.j.j̃.de act.emp. vbi ẽt allegat text.
in l.ratio.§.si per venditorem.in l.si sterilis.§. cum per venditorẽ,
j̃.de ac.emp.vbi tex.loquit̃ in venditione generis,& vtit̃ verbis,
datum damnum,quæ verba important translationem dñii.§. sic
itaque.insti.de actio.& ista vr̃ *communis* opi. à qa nullus discrepare
videt̃: sed tñ in puncto iuris contrarium suaderi põt: quia iura
gñaliter dicunt,qđ venditor ad tradendum tenet̃, non ad dandũ.
d.l.j.in prin.d.l.ex empto.§.j.ergo generaliter intelligi debet.l.j.§.
generaliter.de leg.præst.l.j.§.qđ autem.s̃.de alea.ergo etiam in vẽ-
ditore gñis dicta iura vñr habere locum, & ad hoc specialiter al-
lego bonum text.in l.qđ sæpe.§.in his.j̃. de contrah.emp.vbi dicit̃
ꝙ in his rebus,quæ consistunt pondere,numero,vel mensura,ser-
uatur idem qđ in cęteris rebus venditis: ergo videtur, ꝙ in illis
venditor solum teneatur ad tradendum, sicut in aliiis rebus.Non
ob.ratio alleg.per Bar.in d.l.ex empto.dum inquit, qđ emptor te
netur ad dandum nummos: quia non interest eius, ꝙ liberet̃ sol-
uendo pecuniam alienam: quia in casu euictionis ad tantundem
pecuniæ tenetur,& idem ergo dicit Bar.vr̃ in venditione generis.
Nam ista ratio,& ista æquiparatio,non vr̃ procedere in venditio-
ne generis:quia venditoris interest ꝙ liberet̃ tradendo vinum,vel
frumentũ alienum: quia postea in casu euictionis obligat̃ ad pecu
niam,quæ potest facilius solui,quam ꝙ de nouo ad vinum teneat
vel frumentum: ar.l.vnum ex familia.§. si rem.de leg.ij. & ad hoc
facit tex.in d.l.ex empto.§.j.vbi tex.facit expresse dr̃iam inter em-
ptorem & venditorẽ,dum dicit, ꝙ venditor ad tradendum,em-
ptor aũt ad dandum tenetur, ideo in isto casu non vr̃ procedere
23 arg.Bar.de emptore ad venditorem.¶†Non ob. tex. quem Bar.
adducit in d.l.si sterilis.§.cum per vẽditorem.ponderando tex.dũ
dicit, datum damnum:quia exponitur s̃m naturam contractus.i.
traditum tradendum: vt nota.in l.si stipulatus.j̃. de vsur. & in l.si
tibi rem vendendam.§.sed si puerũ.j̃.de præsc.verb.vbi gl.& qa
in d.§.cũ per vẽditorẽ.in prin.loqtur ꝑ verbum,tradidit,& tradi
tum:vnde in illo tex.non põt fundametum fieri:qa vario modo
loquitur,& ad hoc facit qđ no.Bar.in d.l.ex empto.in fin.prin.de
illa cl̃a,venditor dedit,& tradidit,quæ intell̃r s̃m naturam contra
ctus. ¶Vltimò nõ ob.ꝙ natura generis sit dare,& transferre do-
minium:quia hoc non facit,quod venditor ad dandum oblige-
tur:qa accidentaliter venit dñium ex natura rei deductæ in ꝯ̃ctu
sicut etiam in venditore dominiũ transfertur, si venditor domi-
nus sit.d.l.ex empto.§.j.& hoc tamen non facit,ꝙ venditor ad dã
dum teneatur:quia natura generis restringitur,s̃m naturũ vendi-
tionis,& hoc patet,quia ad interesse agit̃,si res vẽdita in gñe non
tradat̃.d.l.rõ.§.si per venditorẽ.& d.l.si sterilis.§.cũ ꝑ venditorẽ.
de act.em.ergo nõ tenetur ad dandũ venditor generis: quia non
succederet obligatio ad interesse l.si seruum.§.fin.de verb. oblig.

1 *Mutuũ in his rebus contrahitur,q̃ pondere,numero,uel mensura consistunt.*
2 *Vnus non est numerus,sed principium numeri.*
3 *Argumentum ualet à destructione antecedentis.*
5 *Qui petit æstimationem,rem ipsam petere uidetur ex causa & in subsidium.*
6 *Pro massa argenti,mutuo data pecunia restitui potest,dummodo non minorẽ utilitatem afferat,quam ipse materia.*
7 *Pecunia,artificio hominis inuenta fuit,ut numeretur.*
8 *Doctor pater si grauauit filium hæredem in libris,non auditur filius prestans æstimationem.*
9 *Ecclesia,an habeat pro priuilegio quòd creditor ipsius cogatur recipere rem pro pecunia.*
10 *Solui aliud pro alio.an & quibus casib.procedat.*

1 §. Mutui datio Summatur,& diuidit̃,vt per Bar.& doct.
hic.¶† Primò noto qđ mutuum in his re
bus ꝯ̃hitur,q̃ pondere,numero,mensurave cõsistunt.Et dũ dr̃ nu
2 mero,vr̃ quod in vno nũmo mutuum nõ ꝯ̃hatur: † qa vnus non
est numerus,sed principium numeri,vt ꝑ gl.in l.si quis ante.j̃. de
acqui.pos.Sed tamen ꝯ̃rium cõcludunt Pet.& Cy.hic quia idem
iudicamus de principio actus qđ de ipso actu iudicatur.l.nõ ideo,
C.de hære.insti.& qa vt dicunt Mod.hic tex.videtur ꝯsiderare ap
titudinem, vnde licet vnus non sit numerus, aptus tamen ad nu-
merum videtur.¶Secundò noto s̃m Bar.qđ ea quę ꝯsistunt pon
dere,numero,vel mensura,recipiũt,functionẽ in genere suo, id
est,qđ mutua vice fungũtur,& tantundẽ p̃stant:vt declarat Iuris-
consultus in l.certum.in fi.j̃.eo.& in talibus rebus s̃m Bal.hic.nec
etiam subtili artificio differentia assignari põt,vnđ propter omni
modã similitudinẽ non cadit affectio in similib.rebus:vt no.in l.
nummis.j̃.de in litem iuran.Et quare in talibus tantũ reb.cõsistat
mutuum,rationem ponit Ioan.An.in regula, peccatũ.col.5.ver.
occurrit tamen.de reg.iu.in mercurialib.¶Tertiò no.s̃m Cyn.&
3 Bal.valere argumentum à consequenti destructo,vt notatur per
gl.hic.Et de argumento Albe.tradit in dictionario suo in verbo,
4 argumentũ.Bal.in l.conuenticula.co.v.C.de epi.& cle. Valet ẽt
argumentum à destructione antecedentis,vt per gl.xliij. dist.in c.
Ephesis.etiam argumentũ hic potius vr̃ à destructione antecedẽ-
tis,vt dicam in gl.¶Quartò & vltimo noto,qđ aliud pro alio cre
ditore inuito solui non potest.facit tex.in l.j & quod ibi Bart.C.
de fabri.lib.xj.& in l.si domus §.si cui,de le.j.d e quo inferius plura
videbimus.¶In gl.ma.in verbo in creditum.ibi,non eandem spe
ciem dẽt fieri sol̃o,gl.ad faciendum istam expõnem mota fuit:qa
si verba accipiantur simpl̃r,vt sonant.non vr̃ verum,ꝙ text.dicit,
videlicet qđ res in quib.mutuum ꝯsistit,recipiant functionem in
genere suo per solutionẽ magis q̃ per spẽm eandem,q̃ restituatur
qa non potest esse maior similitudo q̃ si eadem res reddatur.nam
nullum simile est idem.l.ꝙ Nerua.j̃.depo.vnde gl.vult, qđ dictio
illa magis,vel potius,nõ stet comparatiuè,sed electiuè ponatur,
& hr̃ perinde,ac si tex.p̃cise diceret per solutionẽ,& non per spe-
ciem.& sit sensus,qđ per eandem speciem nõ debet restitutio fie
ri,vt in prin.l.hic dicitur,non eandẽ spẽm,recepturi.& glo.istam
Doc.sequuntur,tñ s̃m istam expõnem litera violatur.Et illud di-
ctum simpl̃r,qđ eadẽ spẽs non debet restitui,esset dictum extrin
secus:& nihil confert ad functionẽ,& de qua text.loquitur.Paul.
de Ca.Conatur declarare,& in principio hic dicit,ꝙ solutio pro-
priè dr̃,quando fit de eo qđ non est,nec vnq̃ fuit meum,si est, vel
fuit meum,restitutio dr̃.l.videamus.§.in Fauiana.j̃.de vsu.Ista er-
go in quib.mutuũ ꝯsistit,recipiunt functionem in genere suo per
sol̃onẽ,quæ fit de aliis reb quæ in gñe suo conueniunt, & idẽ re-
putãtur,& si nõ est necesse qđ eadẽ species mihi reddatur,ad hoc
vt dicatur restitui oĩno simile,& hoc est.qđ voluit dicere tex.ma
gis quã ꝑ speciem.i.eiusdem speciei restõnem, q̃ ꝓpriè diceretur
restitutio.Sed ista declaratio ẽt nõ satisfacit: qa dato qđ solutio
facta de talib.reb.haberet vim restitutionis,nõ tñ vr̃ maior restitu
tio q̃ illa q̃ fit in eadẽ re.vnde cõparatio quã facit tex.nõ vr̃ verisi-
cari. Vñ Ful.istum tex.aliter interpretatur cõparatiuè, ꝓut verba so-

nant, & considerant maiorem functionē esse in istis rebus, q̃ in eadem specie, q̃ deberet restitui respectu debitoris: qa vsus in istis rebus ꝯsistit in ꝯsumptione. nā vsus vini, est ꝯsumptio vini. Vnde si eadem res in specie dēret restitui, recipiens mutuo nō posse vti. Istud qđ Ful. dicit in se verū est: tñ verba Iurisconsulti hic vidētur respicere functionē, & vsum respectu creditoris, q mutuauit q̃tū ad restitutionem, dnm dr̄. per solonem in gñe suo. Sed ſm Fulg. illa functio non esset respectu solonis, prout vr̄ considerare text. hic & ideo vr̄ qđ litera hic, planius, & simpl'r hoc modo intelligi possit, & recipiunt functionē in genere suo per solonem magis, quam per spēm, non eandem prout gl. dicit, & Pau. de Ca. sed ꝙ voluerit simpl'r dicere, ꝙ maior sit similitudo in istis rebus, in quibus dixi mutuum ꝯsistere, q̃ in spēbus, in quib. licet aliqua alteri assimilari possit, non est talis similitudo in qua mutuum consistat, & sic qđ per speciem q̃ pro alia simili reddatur, vel maior functio videtur in rebus in qb. consistit mutuum: qa per solutionem totū ius creditoris ꝯseruatur, sed non sic in specieb. q̃ redduntur deteriores cum eædem reddantur, primus sensus tñ planior vr̄. ¶ In gl. ibi, ſm Porphyrium. aliis modis accipitur genus, vt tradit Paul. de Ca. hic. & Bar. in l. Mæuius. §. duobus. de leg. ij. & Bar. j̄. eo. §. circa fi. & Alc. in prin. l. hic. ¶ In ea. gl. l. si ita fideiussorem. Econtra q̃ritur. Si recepi mutuo frumentum, an possim reddere pecuniam Iac. de Are. videtur velle ꝙ sic, vt in l. vinū. j̄. eo. in l. si sterilis. §. cū per venditorem. j̄. de act. emp. sed loquuntur illę leges ſm Bart. quando debitor in fuit nō mora, sed hoc remoto ſm Bar. æstimatio solui non potest: qa in alio genere mutuum reddi non debet. & hoc sequuntur cōiter Doc. Et pro ista communi opin. Soc. allegat tex. in l. si non sortem. §. libertus. ver. interdum de condi. inde. dum ibi dicitur qđ æstimatio operarum p̄stat: qa operæ p̄stitæ nō possum repeti, q̄uis aliūd pro alio solui non possit, & ita vr̄ ꝙ æstimatio sit aliud q̃ res q̃ æstimatur, & ideo pro frumento non videtur, ꝙ æstimatio reddi possit. Prima facie tamen in ꝯ̄rium facit: qa æstimatio q̃ fit per pecuniam, vice rei æstimatæ fungitur, vt no. in d. l. si ita fideiussorem. nam ille tex. in rōne multum facit, & ita illum no. Aret. hic & idem Ful. prius hic. facit etiam tex. in l. stipulatus es opus. eo. tit. de fideiuſ. & qđ no. Bar. in l. stipl'ones non diuiduntur. in ix. q. de verb. ob. & qđ no. Are. consi. 84. q̄n multa
5 † & ideo qui petit æstimationem. rem ipsam petere vr̄: vt tradit Io. An. in addi. Spec. in tit. de act. & ob. §. sequitur videre: in vlti. addi. in fi. Et in mutuo sufficit qđ res vice alterius fungatur: licet diuersa sit. Sed potest respondere, qđ æstimatio fungitur vice rei: quando res p̄stari non potest, put vr̄ in iurib. s̄. alle. & in dictis iuribus deuenitur ad æstimationem in odium debitoris, q fuit in mora, vt j̄. dicam. Sed in nostra q̄one frumentum potest p̄stari, & debitor non est in mora: ergo frumentum solui dēt. Facit text. in d. §. libertus. vbi in subsidium ad æstimationem deuenitur, quando operę repeti nō possum: ergo data facultate soluendi illud qđ debetur, æstimatio p̄stari non potest. Et eodem mō facit tex. in l. non amplius. §. bonorum de leg. j. cum si. in quibus deuenitur ad æstimationem ex cā: ergo alias secus, & hoc p̄sertim vr̄ hr̄e locū in mutuo, in quo requiritur qđ in eodem gñe reddat. l. ij. in prin. s̄. eod. l. i. §. i. j̄. de act. & ob. sed pecunia non videtur in eo. genere, prout Bart. dicit. nam pecunia numeratur, & frumentum mensurat: vt probatur hic in prin. legis dum dicit, pro tritico vinum, & tamen vtrunque mensurat. A fortiori in casu nr̄o idem dicendum est: quia pecunia numeratur. & tex. hic vr̄ considerare pro vno gñe qđ mensuret. & pro alio qđ numeret. Non ob. ꝙ hr̄ in l. vinum. cum si. qa vltra Bar. r̄ndetur, ꝙ illud non est respectu mutui sed illa æstimatio petit̄ pp. morā debitoris, & illud statutum fuit in fauorem creditoris. Vñ creditor si velit, potest petere frumentum sibi reddi ex cā mutui, & non velle æstimationē, vel pōt petere frumentum ex cā mutui, & vltra hoc petere interesse quāti plurimi, ratione moræ. Non ob. tex. in d. l. si ita fideiussorē, qa ob'o fideiussoris intelligitur habere locum eo casu, quo ipse principalis ad æstimationem debeat condemnari, vt Ful. hic dicit. Nō ob. qđ æstimatio pro re reputatur: quia non est verum, nisi ex causa, & in subsidiū: vt s̄. dixi. & quia mutuum propriam habet naturam, vt in eodē genere reddatur, in prin. l. hic. ergo nō poterit reddi pecunia pro frumento. ¶ † In ea. gl. ibi, respondeo sic, & ita tenent Bar. qui cōcludit quod pro massa argenti mutuo data pecunia restitui potest dummodo non minorem vtilitatem afferat quam ipsa materia. Et idem nota. Barto. in l. diuortio. §. ob donationes j̄. so. matr. cum concor. vt per Alex. hic. Et ista est cōis ª op. de qua tamē dubitari potest: quia in mutuo restitutio debet fieri in genere eiusdem qualitatis l. j. §. i. de actio. & oblig. & pecunia formata non videtur eiusdem esse qualitatis, cuius est massa argenti. Et ad hoc facit text. in l. cum aurum. in princ. j̄. de aur. & ar. lega. vbi in legato argenti venit argentum totum factum, vel infectum, & tñ pecunia non continet: vt ibi dr̄. ergo sub ꝯsideratione argenti, non venit pecunia. & ita Rom. hic. & pro ista opin. Ias. hic adducit l. qđ tñ. circa medium. s̄. quib. modis vsufru. amit. vbi dr̄, qđ q̄n forma additur materiæ, materia vr̄ extincta, & prius istam text. allegauit Soc. hic. & attenta cōi opi. pariter esset dicendum: qđ si tibi mutuarē decem aureos, massa argenti restitui posset, qđ tñ non vr̄ verum, cū mea intersit verisimiliter potius habere pecuniam numeratam, prout mutuaui, quam argentū. ¶ Sed tñ a cōi opi. non vr̄ recedendum, quæ indubitanter procedit, q̄n pecunia ad pondus restituit̄ in eodē pondere, & qualitate argenti: quia tunc non tanquam pecunia numerata: sed sub consideratione massæ restituta vr̄. Facit quod gl. hic circa fi. dicit, q̄n pecunia datur in saculo per l. planè. §. j. j̄. de lega. j. Et in isto casu rationes. s̄. dictæ non obstant: quia in eodem genere, & in eadem qualitate facta restitutio vr̄. Non ob. ꝙ in legato argenti non venit pecunia, quia pecunia ibi pro alia re diuersa ab argento reputat̄, considerato cōi vsu loquendi, & attenta verisimili mente testatoris. Sed in casu nostro pecunia quæ ad pondus restituit̄, idem ꝙ massa argenti reputat̄. cum ad massam reduci possit. bene facit text. in l. quæsitum. §. illud. de leg. iij. & in §. cum ex aliena. insti. de rerū diu. Non obst. qđ dicitur in d. l. quid tñ, quia licet pecunia formata non dicat̄ massa, tñ ex quo est in eodem pondere fungit̄ vice massæ, cū ad massam reduci possit: & in mutuo sufficit ꝙ reddatur in eodē genere, & in eodem pondere. Non ob. dum attenta cōi opi. infertur, qđ si mutuaui decem aureos, massa argenti poterit reddi, quia
b hoc nō bene infert̄ in casu prædicto, quia massa ᵇ quæ restituit̄ nō potest numerari, sicut numerata fuit pecunia. Sed in casu prędicto pecunia bene potest ponderari, sicut massa ad pōdus data fuit, & sic patet qđ termini non sunt pares. Si verò pecunia numeret̄, vt æstimatio massæ reddatur, non vr̄ qđ in mutuo hoc fieri possit, & isto casu non procedit cōis opi. quia pecunia numerata, vt. s̄. dixi, non est eiusdem qualitatis cuius est massa, immo non vr̄ esse in eodem genere: ex quo massa ponderat̄, & pecunia numerat̄, per. s̄. dicta. Si tñ constaret qđ pecunia numerata in eodem esset pondere, cuius fuit massa mutuata, esset mutuū: quia tota vis in pondere massæ consistit. Non ob. iura alleg. in gl. quia non loquunt̄ in mutuo, qđ propriā habet naturam, & ſm regulā eius requirit̄ ꝙ res reddat̄ in genere eiusdem qualitatis. ¶ In ea. glo. ibi, natura. l. qđ ad hoc sit inuenta, sicut pecunia ad numerandū. Bar. circa hoc dicit ꝙ de necessitate hoc non requirit̄: quia pecunia ꝑ ꝑ aliud inuēta fuit Præterea ponit exemplū in pipere in quo mutuū consisteret pōt,
7 vt per eum hic. Sed certè intentio gl. fuit dicere, † qđ pecunia quę ab initio artificio hominis inuenta fuit, habuit istā naturam, vt enumeretur, sicut vinum, & frumentū habuit naturam, vt mensuret̄. Et qđ dicit Bar. de pipere, non procedit sine dubio: quia licet considerata natura eius numerari possit, cōsuetudo tñ repugnare vr̄, sicut etiam frumentum posset numerari: sed tñ consuetudo in numero, in frumento mutuū non admittit. Nam ꝯsuetudo ēt in mutuo attendit̄, vt per glo. hic, & ita Ful. hic dicit. Itē circa id qđ dicit Bar. de aptitudine, ponderando qđ vtilitas consistit in pondere, numero, vel mensura in his quæ consistunt pōdere, numero vel mensura, non sic in libro, & similibus declarari, potest ꝑ exemplū: quia in talibs rebus in quibus mutuū cōsistit, maior vtilitas habet̄ ex maiori numero, pondere, vel mensura, & quatenus augetur numerus, pondus vel mensura, maior vtilitas habet̄, non sic in libro quia maior vtilitas ex maiori pondere non hr̄, & sic de similibus, vt patet. ¶ In gl. in verbo, credendū, ibi à consequēti destructo. vr̄ potius arg. ab antecedenti destructo: quia ad hoc vt mutuum sit, debent esse res quæ in genere recipiant functionē. arg. à consequēti destructo, melius habetur in §. appellata. j̄. eod. dum arguit non esse mutuū, nisi dñium transferatur. ¶ In gl. fi. ibi, ratione sanguinis & personarū, secus in affectione rerū. Nā prout ibi dr̄ alia est cōdi
8 tio hominū, alia cæterarū rerum. Ex quo infert̄ ſm Bald. ibi, † si pr̄
c doctor grauauit filiū hæredem in libris, ᶜ non auditur filius si æstimationem præstare velit. & licet affectio rerum ēt aliàs consideretur, vt in l. si in emptio. s̄. de minori. in l. libertus qui soluendo. j̄. de bo. liber. illud non habet locum ꝯ̄ dispositionē testatoris ſm Pau. de Castr. in d. §. qui confitetur. ¶ In ea. gl. ibi, speciale fauore ecclesiæ. hoc sequitur Bart. in fi. hic, sed Alc. circa fin. hic dicit non esse aliud in ecclesia, quam in priuato. vt probatur in §. qđ autē. alle. inferius in gl. In hoc tñ differentia est, ꝙ priuatus cogit̄ dare de bonis melioribus. d. §. qđ autem. Ecclesia verò potest dare rem mediocrē. d. §. si verò & in aut. hoc ius porrectum. C. de sac. sanc. ec. & istud qđ Alex. dicit formaliter tradit Ful. hic. Reperio tñ Pau. de Cast. in d. aut. hoc ius porrectum. quia vr̄ sequi opin. Bart. hic, vbi circa fin. quantum ad propositum concludit duo esse specialia in ecclesia. Primum, ꝙ creditor ecclesię cogitur recipere rem pro pecunia.

ADDITIONES.

a ¶ Communis. Et ita tenent omnes, & bene, excepto solo Lancel. Dec. hic.
b ¶ Massa. Idem Franc. Rip. hic col. iiij. & Alc. & bene licet idem esse velit Purp. hic nume. 32.
c ¶ Libris. Idem Ias. Purp. Ri. Alc. producentes ad collationem per l. j. §. iubet, de colla. quæ extensio non est simpliciter vera.

9 pecunia.†Secundum, ꝙ cogitur mediocrem recipere. Verius tamen videtur quod Fulg.& Alc. dicunt: quia tex in d.auth.hoc ius porrectum.& in auth.& alie.& emph.§.si verò secundum. & in præceden.loquuntur quando bona immobilia ecclesiæ ex causa necessitatis alienantur, ita ꝙ ex mobilibus satisfieri non potest, ergo si ecclesia habet pecuniam, non deuenitur ad dationem in solutum. Reliqua, vt per Bar.hic.cuius distinctio paucis ad hoc redu ci potest, videlicet ꝙ regula quæ hic ponitur, non habet locum ratione necessitatis. Vel quando facultas datur à lege, vel ab homine, vt aliud pro alio soluatur. Vel tertiò, ratione affectionis, vt in
10 d.l.si domus.§.qui confitetur.& ita breuiter Ful.hic dicit.¶†Addatis tamen plures casus, in quibus aliud pro alio soluitur. Vnum ponit Bald.in l.Macedoniani.C.ad Mace.de scholari, cui pater libros non donauit.nam pro illis poterit fratribus æstimationem soluere ſm Bal.ibi, dum alle.l.nepos Proculo.ff.de ver.sig. Alius est casus in hærede conficiente inuentarium, in l.fin.§.& si præfatam. vbi Bart.& Doc.C.de iur.delib. Alius ponitur in l.fin.C.de argen. pretio.lib.x. Alius habetur in l.ij.§.locum.ff.de relig. Alius in l.fun di Trebatiani.secundum glo.ibi.& Alb.ff.de vsufru.leg. licet Bart. ibi aliter videatur illum tex.intelligere. Alius casus, & vltimus colligitur per gl.in l.si Titio.ff.de pign.vbi Ange.& idem Ange.in l.illud.ff.de euic.¶Postremò nota.est, ꝙ in casibus in quibus soluitur aliud pro alio, si soluatur ipsi creditori, debitor ipso iure liberatur, Si verò soluatur alteri de voluntate creditoris, ope exceptionis liberatio contingit, vt not.Bart.distinguit, in l. si cum fundum ff.de pac.per l.fin.§.ff.de ver.obl.vbi glo.& pro notabili hoc tradit Mathe.in no.cxi.not.ꝙ vbi soluitur.& de quo tñ aliter loquitur Bart.in l.si hæres generaliter.de le.j.vt tradit Arc.in d.l.fi.§.fi. de ver.obliga.

1 *Mutuum solum consistit in his rebus, quæ pondere, numero, vel mensura constant.*
2 *Vnus non est numerus, sed principium numeri.*
3 *Argumentum à consequenti destructo, quomodo procedit in iure.*
4 *Solui non potest aliud pro alio inuito creditore.*
5 *Solutio debet fieri in eodem genere.*
6 *Pro massa argenti, quæ cum pondere mutuata sit, pecunia numerata restitui non potest.*
7 *Pecunia debet sic fieri, ut tantum utilitatem habeat in forma, quantum in materia, & expensæ debent fieri de publico.*
8 *Doctori alleganti consuetudinem ita esse, credendum est.*

1 §.Mutui datio. ¶Primò no.† ꝙ mutuũ solùm consistit in his rebus, quæ pondere, numero, vel mensura, constant, vt in §.j.insti.qui.mod. contrah.obli.& in l.j.§. j.ff.de act.& obli.& cum hic dicatur de mutuo, & in iurib. pall. de nu.pecu.& vr ꝙ in vno nũmo non possit mutuũ fieri: quia vnus non est numerus, vt per gl.in l.si qs ante.de acq.pos.& vt ibi dr, locatio facta in vno nũmo non valet. & in l.si qs cõduxerit.ff.loc.Cõtrariũ tñ concludit Alb.hic.col.pe.in ver.item quæro.vbi post Pe. Cy.& Old.tenet, ꝙ etiã in vno nũmo sit mutuũ: quia vnus est principium numeri, & idem iudicamus de principio, actus. qđ de ipso actu.l.non ideo.C.de hære.insti.vt alias dixi & adde ꝙ imo videtur, ꝙ vnus sit numerus, vt no.Io.An.in proœ.vj. quia vnus dicitur respectu duorũ, aut pluriũ: ergo verba legis vñr verificari: & dato ꝙ verba designarent numerũ, & pluralitatẽ, pluralitas ẽt in vno resoluitur, vbi sit eadẽ ratio, vt no.Pau.de Cast.in l.j.C.de od.
2 inser.cum si.& hic videtur eadẽ rõ,† qa vnus nummus recipit functionem in gñe suo, & videmus ꝙ legatarius in vno nũmo dr esse legatarius, vt not.Bal.per illũ tex.in l.mulier.§.fi.ff.de condi.insti.& nihil repugnare vr, ꝙ in vno nummo possit fieri, pariter venditio & locatio, ſm qualitatẽ rei. Sed qñ est res longè maioris pretii, cui vnus nummus non cõueniat, non vr vẽditio, nec locatio, sed potius donatio.& hoc modo iura.ff.alle.in ꝯrium ꝑcedunt.¶Secũdò no.ſm Bar.ꝙ ea quæ consistunt põdere, numero, vel mensura, recipiunt functionẽ in gñe suo, confirmando, vt aliàs dixi. Et adde rõnem quare solũ in his consistat mutuum, q̃ tradit Io. An. in regula. peccatũ.col.iij.uer.occurrũt tñ.de reg iur.in vj. quia dicit ipse in.mutuo non tenet debitor restituere rẽ mutuatã sub identitate substantiæ, qa hoc est impossibile, ſm naturã mutui in quo dominiũ trãsfertur, vt in §.appellata.ff.eo. & ideo tenet restituere in eodẽ gñe sub certitudine eiusdẽ valoris.& talis certitudo non inuenitur ex natura rei, nisi in his quæ numero, pondere, vel mẽsura
3 ꝯsistunt, meritò solũ in his mutuũ ꝯhitur.¶†Tertiò not. Bal. post Cy.hic valere argm̃ à ꝯñti destructo, de quo dixi hic.& adde ꝙ hoc declarari põt duob.modis. Primo, quia hic tm̃ mutuũ consistit in his quæ pondere, numero, vel mensura cõsistunt, si ergo nõ consistit res de qua agitur in pondere, numero, vel mensura, non erit mutuũ. Vel secundò sic in mutuo põt solui aliud pro alio, ẽt inuito creditore sed in aliis rebus, non põt solui aliud ꝓ alio, credito-
4 re inuito, ergo non est mutuũ.¶†Quartò & vltimò not. ꝙ inuito creditore, aliud ꝓ alio solui non põt: de volũtate ergo creditoris, aliud ꝓ alio solui põt.& attẽta hac rõne, esset dicendum ꝙ de voluntate creditoris, & debitoris, etiam in speciebus possit esse mutuum, qđ tñ falsum est, vt hic dicitur. Sed dic ꝙ ratio adaptari debet hoc modo, in reb. in quibus consistit mutuum, aliud pro alio solui põt, etiam inuito creditore, ꝑ naturam mutui, secus in aliis reb.& hoc modo ex ratione præalleg.non infertur qđ dictum est. Vel secundò dici potest, ꝙ illud dictum est de creditore inuito, nõ respicit illud qđ.ff.est dictum de mutuo, sed referri debet ad regulam immediatam, ꝙ aliud pro alio solui non potest, ista regula limitatur inuito creditore.¶In gl.mag.ibi, electiuè.q.d.nõ per eandem speciem debet solutio fieri.de hoc dicendum est, vt alias dixi. Et nunc clarius declarando, ꝙ res istæ in quibus mutuũ consistit, recipiunt functionem in genere suo, per solutionem factã in suo genere, magis quam per speciem similem, quæ redderet, quia in speciebus non potest considerari tanta similitudo de vna specie ad aliam, quanta est in reb. in quib. mutuum consistit, & dic tã per solutionem factã in istis reb.mutui, quã per solutionem factam in
5 speciebus.¶†In ea.gl.ibi, si fideiussorem accepero. Gl.dicit, ꝙ pro pecunia mutuata, non potest solui frumentũ, & idem eꝯ: quia nõ fit solutio in eodem genere, vt alias conclusum fuit.¶Et adde, ꝙ dum Bar.dicit, ꝙ iura alleg.in ꝯrium per Iac.de Are loquuntur qñ venditor fuit in mora, quo casu dicit Bart.nunc post moram non reperitur frumentum, vel vinum eius bonitatis cuius debet reddi. Ias.hic dicit, ꝙ inepta sunt ista verba Bar quia immo reperitur frumentum, & vinum in genere eiusdem bonitatis: quia genus perire non põt l.incendiũ.C.si cer.pe.l.in rõne.§.incertæ.ad legẽ Falc. sed inepta potius vr reprehensio.Ias.quia non ignorabat Bart. ꝙ genus perire non põt, sed dicit Bar.ꝙ non reperit frumentũ eiusdem bonitatis, habito respectu ad bonitatem extrinsecã, de qua iura all.loquunt.Grã exempli, frumentũ erat mihi restituendum in mense Maij, in quo plus valet, putà libras.vj. si velis restituere in mense Augusti quando valet libras quatuor, non est frumentum eiusdem bonitatis extrinsecæ, id est eiusdem æstimationis, licet reperiat in eadem bonitate intrinseca: secus quo ad intrinsecam, & sic qđ dr, ꝙ genus perire non põt, verum est quo ad bonitatẽ intrinsecã, id est, quo ad ęstimationem, de qua loquitur Bar. & dum Bar.concludit ꝙ post moram deuenit ad æstimationẽ quanti plurimi, & sic soluitur pecunia pro specie hoc intelligitur in fauorẽ creditoris vnde si ciredtor velit potius habere frumentum, quam æstimationẽ, potest illud petere, ne inducta in fauorẽ resultent in odium.l.quod fauore.C.de legi.cũ si.vt dixi in consi.12.alias esset melioris conditionis morosus.ꝯ l.Seruius.ff.qđ vi, aut clã.Et retẽta cõi opi.non ob.tex.in d.l.si ita fideiussorẽ accepero.quam Arc. ꝯ opi.cõem inducit: quia rñdetur ſm Ful.hic, ꝙ intelligitur eo casu, quo debitor principalis erat obligatus ad pecuniam, vt alias dixi. Sed ista rñsio nunc non placet: quia illa attenta ille tex.procederet ſm regulã, ꝙ fideiussor esset obligatus in eo qđ principalis.& hoc videtur ꝯ illum tex.qui vr ponere specialitatẽ in pecunia, per quam aliæ res æstimantur.vñ melior sol.videt, ꝙ illa res procedat
a in fideiussore a prout loquitur. Nos aũt in mutuo, in quo magis strictè proceditur: quia in eodẽ genere & qualitate restõ debet fieri, & si numeret pecunia pro frumento, non esset in eodem gene
6 re, nec in eadem qualitate.¶†In ea.gl.ibi, rñdeo, sic. Conclusio gl. est, ꝙ pro massa argenti, quæ cum pondere mutuata sit, pecunia numerata restitui non põt, & ista conclusio ꝑcedit, nisi pecunia in eodem pondere, & in eadem qualitate argenti restituat, declarando, vt alias dixi. Adde tñ primò ꝙ illa ratio, ꝙ pecunia sit ad massam reducibilis, non videt tuta: quia in illa qualitate non fuit mutuata, vt not.Sal.in l.si quis argentum.in princ.C.de donat.& pro eo facit tex.in l.quid tñ.§.si massę.ff.qui.mo.vsusfr.amit. Sed rñderi potest, ꝙ ratio Sal.haberet locũ si pecunia numerata sit, sed nos loquimur in pecunia data in pondere, quæ pro massa & specie habetur.¶Non ob.text.in d.l.qui tñ: quia speciale est in vsufru.vt s.
7 dictum est.¶Secundò adde dum dicit Bart.† ꝙ pecunia debet sic fieri vt tantam vtilitatẽ habeat in forma, quantã in materiã, & expensæ quæ fiunt, debent fieri de publico.l.j.cum gl.ff.de ꝯhen.em. & idem dicit Bart.in l.j.de aur.& ar.leg.in l. Paulus in ij.q. ff. de sol. in l.qui falsam.ff.de fal.& reprobat Inn.in c.quanto.de iureiur.qui tenet ꝯrium.& idem Bar.in l.j.C.de ve.numisma.pot.lib.xj. & ista
b est op.legistarũ, vt dñt b Ant.de Butr.& Inn. in d.c.quanto.¶Sed opi.Inn.sequuntur Ant.de Bu.Imo.& Abb.in d.c.quanto.& concordando opi.distingui põt, ꝙ aut loquimur respectu mutui, & vera sit opi.Bar.quia pro massa argenti non poterit restitui pecunia, quæ nõ sit in eo pondere cum massa, sed extra causam mutui videtur

ADDITIONES.

a ¶Fideiussore. Idem Purp.hic nu.12.& placet.
b ¶Dicunt. Sed malè dicunt, quia Bar.est solus in sua opi. Et omnes etiam legistæ tenent idem quod Inn.videlicet Imo.in l.Paulus.ff.de sol.Io.de Plat.in l.j.C.de muneribus.Lancel.Decius l.non amplius.§.fi.col.iiij.de leg.j.Tiraq.§.fi.ff.de ann.le. Alb Bru.consi 23.Cur.Inn.hic, col.iij.nu.13.per l.j.C.de pond.aur.lib.x.Phil.Deci.hic. Idem Theologi, vt Gabr. in iiij.sent.dist.xv.q.ix.art.1.& est veritas.

Decius super ij.ff.vete

videtur procedere op. Inn. vt expendi possit pecunia, licet non af-
ferat tātā vtilitatē in forma, sicut in mā, & qcquid sit de iure, Bar.
hiç fatetur, ꝙ de consuetudine seruatur ꝙ minus valet pecunia in
forma, q̃ in mä: eo. mō licet de iure pro auro nō possit solui argen
tum, nec eƺ, vt no. Bar. in l. j. §. fi. in fi. de au. & arg. leg. tñ vt Bar. ibi
dicit, ƺriū seruatur de consuetudine. & idē not. Bar. in l. diuortio.
§. ob donationes. j̃. so. ma. & no. per gl. in d. l. si quis argētū. in prin.
vbi Bar. & Bal. Et considerandum est, ꝙ aut agitur de interesse cre
ditoris, & non vr̃ ꝙ vna pecunia ꝓ alia solui pōt. l. Paulus. la. j. j̃. de
solu. aūt nō agitur de interesse creditoris, & vna pecunia pro alia
solui potest, vt per Bar. in d. l. Paulus à contrario sensu, & quia re-
cipiunt functionē in gñe suo, vt in tex. hic dr̃. Stante aūt cōsuetudi
ne, dato ꝙ agatur de præiudicio creditoris cōsuetudo attendit, vt
Doc. dñt in locis. s̃. alleg. & no. Bald. in l. libera. C. de sen. Et not. est
8 ꝙ † doctori asserenti consuetudinem ita esse, credendū est: vt no.
Bart. in l. de quibus. in repe. col. xj. ver. 4. principaliter quæritur. s̃.
de legi. Sed illud dictum Bar. reprobatur per Ale. in l. post dotem.
col. pe. j̃. sol. ma. vbi concludit, ꝙ ēt pluribus doct. asserentibus ita
esse de consuetudine, non esset credendum: qa non reperitur iu-
re cautum, ꝙ eorum voce mortua probetur consuetudo, quæ est
facti. & idē tenet Aret. in consi. 132. in causa quæ vertitur. col. ij.
¶Quia nō credit testib. absq; iuro. c. nuper. de testi. & qa si docto
rib. asserentibus de ɔsuetudine crederet, esset duplex ĩpālitas circa
idē. prima ꝙ testes non iurati admitterentur. secunda, quia depo-
nerent per sctipturā: qđ nō licet, vt no. in c. tuis. de testi. & istā opi.
sequuntur Mod. in d. l. de quibus. col. pe. allegādo Bald. in pluribus
locis, & gr̃a breuitatis non refero, & idē tradit Cor. in consi. 83.
circa primū. col. antepe. li. iiij. & cū prædictis ɔcordat Frā de Cur.
in ɔsi. 77. d. Franceschina. col. fi. & ista vr̃ *cōis* opi. Mod. non vr̃ re-
cedendū ab opi. Bar. q̃ sequit̃ Cu. in cōsi. 57. monasteriū iure loca-
tionis. in fi. & in ɔs. 169, viso testō, col. j. & Pau. de Cast. in cōsi. 161.
in pñti cā. in prin. vbi dicit esse credendū Bald. attestāti de quadam
cōsuetudione in l. cum antiquiorib. C. de iu. deli. & idē Bar. Veroñ.
in consi. 39. Lucius cuius. col. iiij. & in cōsi. lviij. Paulus Faber. col.
ii. & Lanfran. de Brix. in repe. c. qñ ƺ. de prob. col. pe. ex qbus pa-
tet ꝙ opi. Bar. vr̃ magis *cōis*. Et ꝓ vera ɔcilone cōsiderandū est, ꝙ
Bart. in d. l. de quibus. loquit̃ de præsumptione [a] dū inqt formali-
a ter credo ꝙ auctoritas excellentis doc. sufficiat, nisi probetur ƺriū,
& hoc dictum iustificari pōt pp qualitatē psonæ: qa loquitur. Bar.
de auctoritate excellentis doct pro quo præsumitur. arg. c. nisi es-
sent. de præb. sic ēt pro iudice p̃sumitur. c. in pñtia. de renun. c. in
nr̃a. de procu. & ꝓ notario præsumitur. c. ad audientiā. de p̃scri. &
quia dictū vnius facit præsumptionē, vt not. per gl. in c. nuper. de
test. & facit qđ no. per gl. in l. Titio fundus. de condi. & de. Et ex his
rñdetur ad alle. in ƺrium: qa ꝓcedunt quo ad plenā probationē
non quantū ad præsumptionē. ¶In ea. gl. ibi, ƺctus innominatus,
vel venditio. Quod gl. dicit de venditione, intellligitur qñ numera
ta sit pecunia, vt no. Bar. hic, & hoc intelligit qñ certū sit taxatū p̃-
tiū: secus si dictum sit, ꝙ soluatur estimatio quanti plurimi value-
rit frumentū in mense Maij: quia tunc esset ƺctus illicitus, vt tra-
dit. Ale. in consi. 175. inspecto diligenter processu. lib. ij. in prin. vbi
alle. Pet. de Ancha. in c. nauiganti. de vsur. & Lau. de Rodul. in c.
consulit. q. xxiij. de vsu. & hoc no. est: quia multi illaqueantur.

ADDITIO.

a ¶Presumptione. Idem Aymo. consi. clxvj. nu. 9. sed verior est opi. contra Bar.

1 *Muutum consistit in rebus, quæ numero, pondere, vel mensura consistunt.*
2 *Vnus quòd sit numerus.*
3 *Quæ pondere numero, vel mensura cōsistunt, functionē in genere suo recipiūt.*
4 *Argumentum á consequenti destructo valet.*
5 *Solui potest etiam inuito creditore, aliud pro alio in mutuo,*
6 *Res in quibus mutuum consistit, functionem in genere suo recipiunt, per solutionem in suo genere factam.*
7 *Genera etiam illa dicuntur, quæ numero, pondere, uel mensura consistunt,*
8 *Farina nunquid pro frumento reddi possit.*
9 *Intellectus ad l. si ita fideiussorem ff. de fideiuss.*
10 *Pecunia pro maßa argenti mutuo data restitui potest numero.*
11 *Intellectus ad l. quid tamen. §. si maßæ. ff. qui. mo. vsusfr. amit.*
12 *Intellectus plurimarum legum.*
13 *Doctori asserenti ita de consuetudine esse, credendum est.*
14 *Testibus absque iuramento deponentibus non creditur.*
15 *Præsumptionem facit dictum vnius.*
16 *Pecunia quare inuenta.*
17 *Consuetudo an consideretur in mutuo,*
18 *Locatio non consistit nisi in his quæ locari consueta sunt.*
19 *Mutuum in pane consistit.*
20 *Soluere qui promisit in vno loco, in alio loco soluere non potest.*
21 *Reus q ꝓmisit soluere in vno loco, nō p̃t in alio loco ad soluēdū cogi, nisi ex cā.*
22 *Soluere qui certo tempore tenetur, non potest cogi soluere in alio tempore.*
23 *Qui aliud in genere debet, non potst in alio genere, nec in specie inuito creditore soluere, fallit tamen vt ibi.*
24 *Debitor specierum aliud pro alio non potest soluere.*
25 *Creditor cogi pōt accipere bōa debitoris in solutū, qñ debitor soluere nō pōt.*
26 *Debitor quantitatis pecuniæ non potest aliud pro alio soluere, fallit vt ibi.*
27 *Debitor soluens alteri de voluntate creditoris, an liberetur.*
28 *intellectus ad l. fi. §. cum mihi ff. de ver, ob.*

1 §. Mutui datio. ¶Primò no. † ꝙ mutuū consistit in reb. q̃
numero, pondere, vel mensura cōsistūt.
ad idē tex. in l. j. §. mutui aūt. j̃. de act. & ob. & in §. j. insti. q. mo. re
ƺh. ob. & dū dr̃ de numero vr̃ ꝙ in vno nūmo non ƺhatur mu-
2 tuum, † quia vnus non est numerus, sed principium numeri, vt
p gl. in l. si quis ante. j̃. de acq. pos. sed tñ ƺriū tenēt Pet. & Cy. hic,
qa idē iudicamus de principio actus, qđ de ipso actu. l. nō iō. C. de
hær. inst. & qa in mutuo ɔsiderat̃ aptitudo, vt videbimus in gl. &
vnus, licet non sit numerus, est tñ aptus ad numerū. & qđ plus est
dico ꝙ ēt vnus dr̃ numerus, qa vnus dr̃ respectu duorū, vel plu-
rium, & qa numerus pluralis dr̃ respū singularis. l. vbi numerus.
j̃. de testi. & sic est numerus singularis. & hoc tenet Io. An. ĩ proę.
Decre. & qa eadē rō vr̃ in vno nummo. qa recipit functionem in
gñe suo: vñ ut in vno nūmo dr̃ legatarius. l. mulier. §. fi. j̃. de ɔdi. in
sti. & p gl. in l. exhæredatos. in verbo, noluit, in auth. de hær. & fal
in fi. & seruus dr̃ habere peculiū, ēt in vno nūmo. l. si qd venditor.
in fi. j̃. de ædil. edi. & dotata dr̃ mulier, ēt si vno nummo dotata
sit: vt no. Bal. in c. proponēte. de rescri. cū si. vt dixi in c. de appel.
lationibus. in tit. de appel. ¶Secūdò no. ibi, qa earū datione pos-
sumus in creditum ire. hic vr̃ eadē rō cum dicto, qđ non vr̃ proce
dere, vt no. p gl. in l. fi. s̃. de offi. procu. Cæs. sed potest br̃ rñderi, ꝙ
hic subiiciuntur alia verba q̃ declarāt d. rōnē esse separatam à di-
cto, dum dr̃: qa in gñe suo functionē recipiūt. & illa verba ꝓpius
posita in ver. qm̄, non respiciunt verba p̃cedētia, sed ad ea quę se-
quūtur referūtur, & planior vr̃ ista declaratio, q̃ illa quam tradūt
3 Pau. de Ca. & Mod. ¶Tertiò no. sm̃ Bar. † ꝙ ea quæ cōsistunt pō
dere, numero, vel mensura, recipiunt functionem in gñe suo: hoc
est, ꝙ mutua vice res funguntur, & tantundem præstāt: vt text. de
clarat in l. certū. j̃. eo. & pp omnimodam similitudinem in talib.
non cadit affectio. l. nummis. j̃. de in lit. iur. & idē est in alio ƺctu,
qñ sunt res quæ in pondere. numero, vel mensura ɔsistunt. l. res in
dotem. j̃. de iur. do. & rōnē quare tātū in dictis rebus cōsistat mu-
tuū, tradit Io. An. in regula, peccatum. co. 4. ver. occurrit tū. de re
gu. iu. in 6. qa in mutuo nō tenetur debitor rē mutuatā sub idēti-
tate substantiæ restituere: qa hoc est impossibile sm̃ naturam mu-
tui, sed tenetur restituere in eodē gñe, sub certitudine eiusdē valo
ris, & talis certitudo in valore non reperitur, nisi in his quæ con-
sistunt pondere, numero, vel mensura: merito solum in his mu-
tum consistit, & sir̃ in his tantum vsura committitur, vt tradit
Abb. & Io. de Ana. in rub. de vsu. quia in talibus rebus vsus rei ab-
4 sorbet proprietatē. ¶Quartò no. sm̃ Bal. hic post Cy. † ꝙ valet ar
gumētū à ɔñti destructo, nam destructo ɔñti, quod necessariò ex
antecedēte seqtur, videtur destructū antecedēs qa vñr correlati-
ua, & ad hoc exēplificari pōt plurib. modis. Primò: qa in ɔñriā, ali-
ud ꝓ alio solui nō pōt in mutuo ĩuito creditore, vt hic dr̃. si ergo
aliud ꝓ alio soli pōt, nō erit mutuū. Vel secūdò, mutuū ɔsistit tm̃
in his q̃ pōdere, numero, vel mēsura ɔsistūt, ergo si de talib. reb. nō
agit̃, nō erit mutuū. Vel tertio mutuū fit de meo tuū, si nō fiat de
meo tuū, nō erit mutuū. §. appellata. j̃. e. & de tali. ar. à ɔsequēti de
structo, no. Alb. in ver. arg. in dictio. suo. Bal. ĩ l. cōuenticula. co. 5.
C. de epi. & cle. valet ēt argm̄ à destructione antecedētis, vt p gl. in
c. & ex his. xliij. dist. & hoc ēt pōt verificari in isto. §. qa si nō reci-
pit functionē in gñe suo, & sic destructo antecedēti, seqtur ꝙ nō
5 est mutuū ¶Quintò & vltimo no. regulā, † ꝙ aliud pro alio inui-
to creditore solui non potest iura concordantia sunt in gl. ad idē
tex. in l. si domus. §. cū alicui. de le. j. in l. j. C. de farb. lic. xj. & aduer-
tendū est: qa ex rōne q̃ allegatur in tex. in fi. inferri videt̃, ꝙ volen-
te creditore, ēt in specieb. mutuum fieri pōt, qđ tamē falsum est:
Sed rñdetur, ꝙ illud dictum de creditore inuito, nō respicit illud
qđ. s̃. dictum est de mutuo, sed loquitur in aliis rebus, in qbus non
consistit mutuum, & in talibus procedit quod dicitur de credi-
tore inuito, sed in mutuo etiā creditore inuito aliud pro alio sol
ui pōt, pp naturā mutui. ¶In gl. ibi, & nota hic tria, sed dicatis ꝙ
immo duo tantum colliguntur qa ver quoniam. coniungitur cū
ver. quia. & in vtroque ver. ponitur ratio dicti præcedentis. & pro
pter hoc etiam diuisio Bar. non satisfacit. ¶In gl. magna ibi, non
6 per eandem spēm fieri debet solō, gl. † ad faciendā talē expositio
nem, ꝙ dictio, magis. ponatur electiuè, mota fuit: qa si verba acci
piantur simpl̃r, vt uerba sonant, non uidetur uerum qđ tex. dicit,
videlicet ꝙ res in qbus mutuum consistit, recipiant functionē in
gñe suo per solōnē magis, q̃ per spēm eādē, quæ restituatur: quia
non potest esse maior similitudo q̃ si eadē res reddatur qa nullū
simile est idē. l. qđ Nerua. j̃. depo. & pp hoc gl. vult, ꝙ illa dictio, ma
gis, electiuè ponatur, & est sensus ac si diceret p solōnē, non per
spēm. gl. & Doc. sequuntur, tñ sm̃ istā expositionē litera violatur:
quia proprie dictio, magis stat comparatiuè. l. iubere cauere. s̃. de
iuris.

iurisconsu.iu.vt not.Bald.in l.transaction.C.de transa.vnde Pau.de Ca.hic aliter declarat tex.& dicit in prin.hic, ꝙ solutio dicitur, qñ fit de eo qđ non est,& nunquam fuit meũ,si est vel fuit meũ, dr̃ restitutio.l.videamus.la ij.§.in Fauiana.ƒ.de vsur. ista ergo in quib. mutuũ consistit,recipiunt functionẽ in genere suo per solutionẽ quæ fit de reb.quæ in genere suo functionem recipiunt, in quibus idẽ repræsentatur,& sic non ẽ necesse, ꝙ eadẽ species mihi reddat ad hoc vt dicatur restitutio, sed ista declaratio ẽt non satisfacit:qa dato ꝙ solutio facta de talib.reb.habeat vim restõnis,non tñ videtur maior restitutio q̃ illa quæ fit de eadẽ re in specie, & comparatio quam facit tex.non videtur verificari in declaratione q̃ facit Pau.de Cast.Ful.aliter istũ tex.interpretatur,& cõparatiuè, prout verba sonant,& cõsiderauit maiorem functionẽ esse in istis rebus. quã in specie eadẽ,quæ haberet restitui, & hoc respectu debitoris qui rem sibi mutuatã consumit, quia sua est, sed in eadẽ specie restituendæ,debitor nõ habet vsum consumptionis. istud qđ Ful.dicit,verũ est in se.sed verba tex.hic non vñr respicere vsum debitoris,sed potius vsum creditoris,qui mutuauit,q̃tum ad restõnem, quæ debet fieri p solutionẽ debitoris.& tex.expresse dicit,ꝙ in genere suo recipiunt functionem per solutionẽ,sed fm̃ Fulg.ista functio nõ esset respectu solutionis,& ideo videtur ꝙ litera planius & simpliciter hoc modo intelligat, ꝙ res istæ in quib.mutuũ cõsistit,recipiunt functionẽ in genere suo, p solutionẽ factã in suo genere,magis q̃ per speciem similẽ quę redderetur:quia in speciebus non potest considerari tanta similitudo de vna specie ad aliã, quanta est in rebus,in quib.mutuum consistit, & dic per solutionẽ factã tam in rebus mutui, quam per solutionẽ factã in speciebus,& istũ intellectum sentit gl.hic in ver.& est ratio.¶In eadẽ gl. ibi,fm̃ Porphyrium.& propriè vt dñt Dialectici.& no.in §.creditum.ƒ.eo.& facit tex.in l.Iurisconsul.§.inter agnatos.ƒ.de gradi.& impropriè fm̃ Legist.homo.bos,asinus,dñr genera.l.legato generaliter.de leg.j.† & ẽt illa dñr genera, quæ consistunt numero, pondere,vel mensura,vt hic.& no.Bar.in l.Meuius.§.duobus in prin. de leg.ij in l.quæsitum.§.si col.ij.in ver.his expeditis.ƒ.de fun. inst. & no.Pau.de Cast.hic.Alex.s̃.in prin.l.& videbimus.in §. creditũ, ƒ.eo.¶In ea.gl.ibi l.si ita fideiussorem,gloss.bene dicit. Sed maior dubitatio est eꝯ,† an pro frumento possit reddi farina.la. de Are. tenet ꝙ sic in l.vinum.ƒ.eo.& in l.si sterilis.§. cum per venditorẽ. ƒ.de act.em.sed dicta iura secundum Bar.loquuntur quando debitor fuit in mora,ita ꝙ nunc non reperitur vinum vel frumentum eiusdem bonitatis, sed mora cessante concludit Bart.ꝙ æstimatio solui non potest : quia in alio genere mutuum reddi non debet,vt s̃.in prin.l.& hoc cõiter sequuntur Doc.& facit tex.in l. si non sortem.§.libertus.in ver.& interdum.ƒ.de cond.inde. vbi æstimatio operarum præstatur : quia operę præstitæ repeti non possunt. & sic ea necessitate ad æstimationem deuenitur, & cessante necessitate hoc fieri non potest Prima facie tñ in contrarium facit,quia æstimatio quæ fit p pecuniã, vice rei æstimatæ fungitur.d.l. si ita fideiussorem.dum dicit,ꝙ omnia per pecuniã æstimari possunt, & facit quod no.Bar.in l.stipulationes non diuiduntur.in ix.q.de verb. obl.vbi voluit,ꝙ interesse reputatur idẽ esse,quod res, & no.Are. in consi.lxxxiij.quoniam multa,col.ij.& ideo qui petit æstimationem,ipsam rem petere videtur,vt no.Io.Andr.in addi.Spe. in tit. de act.& obl.§.sequitur videre,in vlti.addi.in fi.& in mutuo sufficit,ꝙ vna res vice alterius fungatur, sed responderi potest ꝙ æstimatio fungitur vice rei,quando res præstari non potest, prout habetur in iuribus pręalle.in quibus deuenitur ad æstimationem, in odium debitoris, qui fuit in mora.sed in q. ista debitor non fuit in mora.& ꝙ frumentum pro farina præstari possit,natura mutui repugnat : quia restitutio debet fieri in eodem genere,vt hic dicitur & in l.ij.in prin.s̃.eo.in l.j.§.j.ƒ. de act.& ob.sed pecunia non videtur in eodem genere : quia pecunia numeratur , & frumentum mẽsuratur,& facit tex.hic,qui dicit ꝙ pro tritico vinum reddi nõ potest,& tñ vtrunque mensuratur, a fortiori ergo idem dicendũ est in pecunia quæ numeratur.& tex. hic videtur considerare pro vno genere,illud qđ numeratur, & pro alio qđ mensuratur. Non obst qđ habetur in d.l.vinum : quia illud est pp moram debitoris, & statutum fuit illud in fauorem creditoris, vnde creditor si velit potest petere frumentum.l.qđ fauore.C.de legi.Non ob.tex. † in d.l.si ita fideiussorem.quia obligatio fideiussoris ad æstimationem, intelligitur habere locum eo casu quo ipse principalis ad æstimationem debeat condemnari,vt Fulg.hic dicit,quæ responsio diuinat,& restringit illum text.& quia hoc modo ille tex. procederet secũdum regulam ꝙ obligatus esset in eo quod principalis.& hoc videtur contra illum tex.qui videtur ponere specialitatem in pecunia per quam aliæ res æstimantur : vnde aliter responderi potest,ꝙ ille tex.videtur procedere in fideiussore,prout loquitur, secus esse videtur in mutuo,in quo magis strictè proceditur:quia in eodem genere, & qualitate restitutio fieri debet. Non ob. ꝙ æstimatio pro re reputat,quia nõ est verũ,nisi ex causa,vt s̃.dixi.Quidam tñ dñt,ꝙ iura alle.per Bar.in quib.non põt solui pecunia pro re,nisi ex causa,loquuntur qñ in re q̃ erat soluenda, cadebat affectio prout in speciebus contingit, secus videtur in q.nostra, vbi debetur quantitas frumenti,in qua non cadit affectio,vude videtur ꝙ pro frumento solui possit pecunia:quia non agitur de interesse creditoris habere frumentum,vel æstimationem,sed tamen hoc non videtur verum: quia cum sint diuersi generis, non cadit mutuum,vt s̃.in prin.dicitur.Non ob.ꝙ in frumento debito in gñe,non cadit affectio,respectu frumẽti eiusdem qualitatis,& generis,sed bene cadit affectio pp diuersitatẽ gñis:qa interest mea habere potius frumentum,q̃ pecuniã.licet enim cum pecunia frumentum comparari possit,& aliæ res.d.l.si fideiussorẽ.& l.ij.C.de const.pec.tñ ille qui habet pecuniã,nõ dicit habere ea quæ mediãte pecunia haberi possunt,vt dicit tex.in l.propemodũ.in fin.ƒ.de ver.sig.Et retẽta cõi opi.ꝙ p frumento,vel alia re mutuata,pecunia restitui non potest,infertur ad.q.emphyteutæ,q pro censu tenebatur soluere vnum par caponum,non sufficeret offerre pecuniam pro caponib.& illã deponere dño recusante,quia non euitaret caducitatẽ: quia aliud pro alio solui nõ potest,& ꝯclo s̃. dicta limitatur fm̃ Bartol.qñ vinũ vel frumentum non reperitur, quia tunc æstimatio pręstari debet.d.l.vinũ.cum si.Ias.hic dicit,ꝙ inepta est solutio Bar.ad d.l.vinũ:quia genus perire nõ potest. l.incendiũ.C.si cer.pet.sed certe potius videt inepta reprehensio Ias.qa non ignorauit Bar.ꝙ genus perire non potest:sed dictum Bar.intellr̃ qñ non reperitur in eadem bonitate extrinseca, id est, in eadem æstimatione,ꝓut fuit.potest etiam intelligi in bonitate intrinseca:quia licet perire non possit,deteriorari tñ potest,vt qñ ꝯtingit ꝙ vina,& frumenta erunt in vno anno deteriora solito.facit tex.in l.si vina.ƒ.de peric.& commo.rei ven.& tali casu nõ põt mutuum in eadẽ bonitate restitui,& ita exemplificari potest qđ
10 Bar.dicit.¶† In ea.gl.ibi.respondeo,sic & ita tenet Bar.& ꝯcludit,ꝙ pro massa argenti mutuò data,pecunia restitui põt,dũmodo non minorẽ afferat vtilitatem,q̃ ipsa massa.& idem not.Bart. in l.diuortio.§.ob donationes.ƒ.sol.ma.cum si.vt tradit Ale. hic, qui dicit istam esse cõem opin.de qua tamen dubitari potest.:quia in mutuo dẽt restõ fieri in eodem genere,& in eadẽ qualitate.l.j. in prin.s̃ l.j.ƒ.de act.& obl.& in §.j.insti.quib.mo.re contrah.obl. & pecunia formata non videtur esse eiusdem qualitatis,nec in eodem genere ,quia pecunia numeratur,& massa ponderatur,& in diuerso genere non consistit mutuum,vt hic dicitur in prin.l.Et ad hoc facit tex.in l.cum aurum.in prin.de aur.& arg.leg. vbi apþone argenti facti,vel infecti,pecunia non cotinetur. ergo sub consideratione argenti,non venit pecunia.& ita arguit Rom.hic facit tex.in l.quid tamen.§.si massæ.s̃.qui.mod.vsufru.amit. & in l.græce.§.si quis Stichum.infra de fideiuſ.Et attenta communi opi.esset pariter dicendum,ꝙ si tibi mutuarem decem aureos, ꝙ massa argenti posset restitui. & hoc non videtur verum, cum mea intersit potius habere pecuniam,quam argentum, Concludendo communis opin.videtur procedere quando pro massa argenti pecunia restituitur in eodem pondere:quia tunc pro massa reputatur,quia ponderatur,& non numeratur,& quia illa pecunia ad massam reduci potest,arg.l.quęsitum.§.illud.de leg iij.& in §.cum ex aliena.insti.de rer.diui.& ex hoc tolluntur omnia allegata in contrarium.Vnde non obstat ꝙ pecunia non videtur eiusdem qualitatis:quia ex quo ponderatur,videtur sub eodem genere & qualitate,vt s̃.dixi.Non ob.tex.in l.cum aurum.vbi appellatione argenti,vel auri , simpliciter pecunia non continetur : quia ibi videtur ex communi vsu loquendi,& ex verisimili mente testatoris.l.quintus.la.ij.§.j.de aur.& arg.leg.ibi,nõ facile.n.quisquã argẽti numero,nũmos cõputat.& in q.nostra agitur de mutuo, in quo sufficit,ꝙ fm̃ regulam mutui.mutuũ ꝯsistat.Non ob.ꝙ restitutio videatur fieri.in alio gñe:quia sufficit,ꝙ eadẽ sit materia massa argenti,& pecunia,quo casu ẽt in alio gñe restitutio fieri põt,vt Bar.dicit in d.l.diuortio.§.ob donationes,& hoc mõ am-
11 pliatur cõis opi.s̃.dicta,Non ob.† ꝙ pecunia formata non dicatmassa.d.l.qđ tamen.qa ille tex.vr̃ procedere spãliter in vsufructu prout loquit:qa vsusfructus rei mutatione de facili extinguitur. §.rei mutatione.insti.de vsuf.sed in mutuo pecunia quę redditur sub eodẽ pondere,vel æstimatione,p massa reputat.Non obst.ꝙ attenta cõi opi.infertur,ꝙ si mutuaui.x.aureos, massa põt restitui,qa hoc non bene infertur,qa massa,q̃ restituit.non potest numerari,sicut fuit numerata pecunia,secus eꝯ,qa pecunia põt põderari,sicut massa ponderata fuit.& tenendo ꝙ pro massa restitui possit pecunia.intellr̃, dũmodo creditor conseruetur, ne patiat aliquod damnum in expensis,q̃ fiunt in reducendo massam in pecunia,als possit creditor recusare.l.Paulus.la.ij.ƒ.de sol. ¶In ea.gl.
12 ibi,prędicta in vlt.voluntate.Ista † responsio gl.adaptari põt, ꝙ iura ãll.non loquuntur in mutuo,in quo solo debet fieri in eodem genere,& in eadem qualitate,sed loquuntur in vlti.voluntate.in qua ita pmittitur,vt hęres sit minus grauatus: & quia agitur de causa lucratiua.l.si quis argentum,in prĩ.C.de dona. Et no.est, qđ in ista q̃ dicit Bar.ꝙ pecunia debet cudi,& taliter fieri, vt tan-

tam vtilitatem hẽat cũ forma. sicut in materia, alleg. l. j. cum gl. in ver. ꝓbet. ꝟ. de ꝯhen. emp. & idẽ dicit Bar. in l. j. § fi. de aur. & arg. vbi dicit ꝙ expensa cudẽdi debet fieri de publico. & idẽ Bar. in l. q falsam. ꝟ. de fals. Innoc. vero tenet ꝯrium in c. quanto. de iurei. vbi dicit, ꝙ ꝑ expẽsas, pecunia minus valet in forma, ꝗ̃ in massa, qa officium cudẽdi non debet esse damnosum. l. j. ſ. ex qui. cau. ma. in l. sed & si quis ex signatorib. ꝟ. quẽad. test. ape. & hoc sequunt̃. Anto. de But. & Imo. & Abb. in d. c. quãto. ad illud tñ qđ dictum est de impensa, tolerari põt in republica, vt ipsa habeat onus talis impensæ, qa ꝑcipit gabellas, & vectigalia in pecu. Et ꝯcordãdo opi. distingui põt, ꝙ aut loquimur in mutuo, & vera sit opi. Bar. quia ꝓ massa argenti nõ põt restitui pecunia, ꝗ̃ non sit in eodẽ pondere cũ massa. sed extra cãm mutui videtur ꝓcedere opi. Inn. ꝙ pecunia expendi possit, licet non afferat tantã vtilitatẽ in forma, sicut in materia: & qcquid sit de iure, Bar. fatetur ꝙ de cõsuetudine seruat̃, ꝙ minus valet pecunia in forma, ꝗ̃ in materia. eodẽ mõ licet de iure pro auro argẽtum solui nõ põt, nec ꝯ, vt no. Bart. in l. j. §. fi. ı̃ fi. de au. & arg. le. tñ Bar. ibi dicit, ꝙ ꝯrium seruatur de ꝯsuetudine. & idẽ Bar. in l. diuortio. §. ob donationes. ꝟ. so. ma. no. ꝑ glo. in l. si quis argentum. in prin. C. de dona. & no. Bal. in l. liber... col. ij. C. de senten. idem tñ Bar. in l. j. C. de argen. pretio. lib. x. vbi in casu speciali pro auro, argentum solui põt. Et nota. est ad prædicta,

13 † ꝙ doctori asserenti ita esse de consuetudine, credendũ est, vt no. Bar. in l. đ quibus. co. xj. in ver quarto principaliter quæritur. ſ. de legi. sed illud dictum Bar. reprobatur per Alexã. in l. post dotem. co. pe. ꝟ. so. mat. vbi concludit, ꝙ etiam multis doctoribus asserentibus esse de ꝯsuetudine non esset credendum, quia iure cautum non reperitur, ꝙ eorum voce mortua, consuetudo probetur, quæ est facti. & idem tenet Aret. in consi. cxxxij. in causa quæ

14 vertitur. co. ij. †quia non creditur testibus absque iuramẽto. c. nuper. de testi. & quia esset duplex specialitas. Prima, ꝙ testis absque iuramento reciperetur. Secunda, ꝙ deponeret per scripturam. ꝯtra notata in c. si qui. de testi. & istam opi. ꝯ Bar. Iaso. sequtur in d. l. de quibus. co. pe. allegat Bal. in plurib. locis. & gratia breuitatis nõ refero. & idem tradit Cor. in cõsi. lxxxiij. circa primum. col. antepen. li. iiij. & Fra. de Curte in cõsi. 78. domina Franceschina. col. fi. & ista videtur *cõis* opi. Mod. Tamen mihi non vř recedẽdum ab opi. Bar. quẽ sequitur Cuma. in consi. 57. monasterium iure locationis. in fi. & in consi. 69. viso testamento. co. j. Pau. de Ca. in cõsi. clxj in præsenti causa. in prin. vbi dicit esse credendũ. Bal. attestanti de consuetudine quadã in l. cum antiquiorib. C. de iure deli. & cum prędictis concordat Barth. Veron. in consi. 39. Lucius ciuis, co. 4. & in consi. 58. Paulus Faber. colum. 3. Lanfran. de Brix. in c, quoniam cõtra. co. pen. de proba. ex quib. patet ꝙ opi. Bar. vř esse *magis cõis*, & iustificando dictum Bar. considerandum est, ꝙ loqtur Barto. de pręsumptione, dum inquit formaliter, credo ꝙ auctoritas excellentis doctoris sufficiat, nisi ꝓbetur contrarium, loquit̃ enim Bart. de auctoritate excellentis doctoris, pro quo ꝓsumitur. arg. c. nisi essent. de præben. sicut etiam pro notorio præsumitur in c. ad audientiam. de præscrip. & pro iudice præsumit̃,

15 c. in præsentia. de renun. in c. in nostra. de procur. † Et quia dictũ vnius facit præsumptionem, vt no. gl. in c. nuper. de testi. & facit qđ no. per gl. in l. Titio fundus. ꝟ. de ꝯdi. & demõ. alle. in contrariũ videntur procedere quo ad plenam probationem. nõ autem quã tum ad præsumptionem de qua loquitur Bar. quæ præsumptio transfert onus probandi contrarium. in l. generaliter. §. si petitũ. in ver. sed cum ex præsumptione. ꝟ. de fideicom. lib. ¶ In ead glo, ibi, contractus innominatus, vel venditio, hoc de venditione intelligitur concurrentibus requisitis in venditione. & pecunia sit numerata secundũ æstimationẽ quæ currit tempore contractus, secus si æstimatio deberet reddi quanti plurimi valeret frumentum in mense Maii: quia contractus esset illicitus, vt tradit Ale. in

16 consi. clxxv. inspecto diligenter. col. j. lib. ij. ¶† In ea. gl. ibi, natura. scilicet vt ad hoc sit inuenta, sicut pecunia ad numerandum. Bart. dicit, ꝙ pecunia non fuit inuenta vt numeretur: sed propter necessitatem hominum. l. j, de contrahen. emp. & dicit Bart. ꝙ etiã in pipere mutuum consistere potest: quia grana piperis numerari possunt. Primò quantum ad glo. dum loquitur de pecunia numerata, intentio glo. fuit dicere, ꝙ pecunia quæ ab initio artificio hominis inuenta fuit, habuit istam naturam vt numeretur, sicut vinum vel frumentum habuit naturam vt mensuretur. & ad hoc facit tex. in l. si in rem. in verb. Octauenus. ſ. de rei vend. ibi, pecuniæ signatæ numerum. & sic numerus pecuniæ attribuitur: vt gl. dicit. Secundò quod Bar. dicit de pipere, non videtur procedere sine dubio: quia licet considerata eius natura, piper numerari possit, consuetudo repugnare videtur, sicut etiam frumentum numerari potest, & tamen consuetudo hoc non admittit: & consuetudo in mutuo consideratur vt gl. hic dicit. ¶ Secũdò dicit gl. ꝙ consuetudo in mutuo consideratur, & hoc dictum quod simpliciter glo. ponit fm̃ Barto. intelligi potest duobus modis. Pri-

17 mò, †ꝙ sit cõsuetudo, vt res recipiant functionem in genere suo, ita ꝙ cum veritate concurrit consuetudo, vt in vino, frumẽto, & similibus: secus si cum veritate non concurrit consuetudo, vt in pluribus codicibus eadẽ manu scriptis, in qbus licet sit omnimoda similitudo, non tñ in illis mutuum fieri potest: & tali casus glo. verum dicit secundum Bar. Sed aduertendum est, qa ex quo res functionem recipiunt in genere suo, videtur in illis cõsistere mutuum, vt hic dř, nec alia consuetudo necessaria videtur: iõ dictum Bar. intelligitur, ꝙ sit consuetudo in contrarium, quia licet res habeant functionem in genere suo, est tamen consuetudo ꝙ mutuari non possint, vt patet in libris impressis. Secundò dictum glo. intelligi potest, quòd sit consuetudo, id est, quòd consueuerit mu-

18 tuari: aliàs non esset mutuum, sicut dicitur de locatione, † quæ non consistit nisi in his quæ consueta sunt locari. l. naturalis. §. at cum do. infra. de præscri. verb. ibi, si tale factum, cum locari soleat, & idem dicit Bart. in habentibus similitudinem cum eis quia de similibus idem est iudicium. l. non possunt. supra. de legibus. c. translato. de constitutionibus. in his verò quæ dissimilia sunt, locatio non consistit. & idem dicit Bar. ex suprà dictis, propter similitudinem, quòd si sint aliquę res quæ mutuari non consueuerunt, nec sunt in vsu communi mutuandi; si tamen in suo genere recipiunt functionem: in eis erit mutuum. & se remittit Bar. ad ea quæ. infra dicit. & infra. Bart. ponit exemplum in lapidibus coctis sub certo pondere. in quibus cadit mutuum, & hoc intelligo, nisi consuetudo sit in contrarium, vt dixi. supra in primo casu. Tertiò, in mutuo consideratur aptitudo, ponderando quòd vtilitas consistit in numero, pondere, vel mensura, non sic in libro. & hoc exemplificari potest declarando Barto. quia in talibus rebus, in quibus mutuum consistit, maior vtilitas habetur ex maiori numero, pondere, vel mensura, non sic in libro: quia maior vtilitas ex maiori pondere nõ habetur, & ita declaratur qđ Bar. dicit in tertio requisito. Et qđ glo. dicit de ouibus, procedit in mutuo, quia sunt species, & non videntur consistere in numero quo ad mutuum secus esset in contractu venditionis, in quo singulæ oues in numero deducuntur. l. qđ sæpe. §. in his in versi. qđ si vinũ ita venerit erit. ꝟ. de contrahen. empt. Quartò, in mutuo actus consideratur, vt sequat̃ fm̃ rei naturam puta ꝙ pecunia numeretur secus si in sacculo detur vti species, vt gl. hic dicit: quia non erit mutuum. l. planè. §. j. in ver. sed hoc ita. & in l. sed & si certo. de leg. j. Aduerte tamen: quia gl. aliter loquitur quam Bar. dicat: quia dicit ꝙ tantundem reddat̃ Bar. verò dicit ꝙ idem restituatur & Bar. melius loquit̃: qa si agitur vt tantundẽ reddat̃ erit mutuũ. l. certi cõdictio. §. fi. ꝟ. e. & sic gl. non benè dicit, & conclusio gl. de actu numerationis, limitatur nisi quis petiisset mutuo viginti, & ille requisitus tradidit pecuniã in sacculo, affirmando ꝙ ibi sunt viginti numerata: quia erit mutuũ: vt tenent Pe. Cy, & Sal, hic, & sequitur Alex. hic per text. in d. l. certi condictio. §. fi. Obstare tamen videtur tex. insti. quibus modis re contrahitur oblig. in prin. vbi dicitur, ꝙ in pecunia contrahitur mutuum numerando, illud gerendium, numerando, videtur importare necessitatem iuxta gl. in rub. ſ. de eden ergo videtur ꝙ præcisè numeratio necessaria sit. Sed responderi potest primò, ꝙ non sit verum, ꝙ gerundium importet necessitatem: vt dixi in rubr. C. de edend. Secundò respondetur, ꝙ hic numeratio interuenit, quia ille qui tradidit sacculum, asseruit in eo esse vigenti numerata, & ille qui recipit, adhibuit fidem, & hoc practicatur inter mercatores: maximè Venetiis. vbi tradunt pecunias in sacculis, & credunt illas numeratas prout requiritur. ¶ In fi. gl. concludit gl.

19 ꝙ in pane non consistat mutuum, & hoc verum secundum Bart. nisi sit limitatus in pondere: aliàs secus: quia nõ haberet requisita in mutuo & in ista ꝯclusione residet Alex. post alios quos refert, sed tñ absolutè practicat̃ ꝙ in pane vř mutuum inter vicinos, etiã ꝙ non sit limitatus pondere & ista practica iustificari vř à consuetudine quia vt ſ. dictum est, in mutuo consuetudo attenditur, nisi dicatur ꝙ licet sit consuetudo præstandi panes adinuicẽ, non tñ cõstat ꝙ sit mutuum potius quã ꝯtus innominatus. ¶ In gl. fi. regula sit ꝙ aliud pro alio solui non põt: concordantia iura sunt in

20 gl. & ista conclusio amplatur, † vt idem sit in loco, quia qui promisit soluere in vno loco, in alio loco soluere non põt. l. is qui. ꝟ. de eo qđ certo loco Et facit regula quæ dicit valere argũ de re ad

21 locum. l. fi. in fi. ꝟ. de triticaria. †Similiter reus qui promisit soluere in vno loco. nõ potest cogi ad soluendum in alio loco, nisi ex cau-

22 sa. l. vsuras. C. de solutio. † Eodem modo, qui tenetur soluere in certo tp̃e, non potest cogi soluere in alio tempore; vt no. Bal. in l. plures. in fi. C. de fid. instru. & ad hoc facit quia valet argũ de loco ad tempus. l. vinum. ꝟ. eodem. ¶ Vltimò ampliatur conclusio. et si debitor velit soluere aliam rẽ meliorẽ, quia creditor non cogitur illam accipere ꝯ eius voluntatem. §. præterea. insti. de actionib. l. hactenus. in fi. ſ. de vsufr. l. fi. supra, de vsu & habita. vide tamẽ Bar. qui aliter loquitur in l. Paulus. col. j. de solu. per illum tex. ¶ His pręmissis ex doctrina Bart. colliguntur tres conclusiones principali-

23 ter. Prima est, ꝙ ille qui debet aliquid in genere, † non potest in alio genere soluere, nec in specie inuito creditore, & qđ dictum est in spe-

in specie, intelligit nisi aliter prouisum sit à lege, vt in l. legato generaliter. de lega. j. in l. si quis argentum. §. similique modo. C. de dona. Secundò fallit si debetur in genere certum pondus argenti ex liberalitate: quia æstimatio solui potest. d. l. si quis argentum. §. j. vbi Bal. facit tex. in l. j. §. fi. in l. cum certum. in l. cum aurum. §. proinde. de au. & ar. le. vbi idem est in legato, quia legatum est donatio. l. legatum est. de leg. ij. Tertiò fallit in genere quotæ, vt quia legata sit tertia vel quarta pars bonorum: quia tunc qñ res non recipit cõmodam diuisionem, deuenitur ad æstimationem. l. non amplius. §. bonorum. de lega. j. & est regula cõis, φ si res commodè diuidi non potest, præstatur æstimatio. §. si familiæ. §. eadẽ. insti. de offi. iudicis. l. ad officium. C. communi diuidundo. l. antepenultima. ff. fa. erc. & no. Bal. in l. j. in ij. notabili. C. communi diuidũdo. & in notabili q. de hospitio communi, tradit Bal. in l. sancimus C. de dona. Quartò fallit in casu. l. Titia Seio tesseram. in princ. de legat. ij. secundum vnum intellectum. vbi secundum Bart. ille qui grauauit hæredem. φ emeret certam rem in genere, in tali legato videtur legata æstimatio, quæ solui potest pro illa re, quæ emi debuisset. & considerandum est, φ in casu d. l. heres erat obligatus ad factum ex dispositione testatoris. quo casu præcisè obligatus intelligitur. l. fideicommissa. §. fi. de lega. iij. sed quia legatarius consecutus fuit rem legatam ex causa lucratiua, meritò agitur ad æstima
24 tionem. ¶ †Secunda conclusio secundum Bar. est, φ regula etiam habet locum in debitore speciei, quia aliud pro alio soluere non potest, vt hic, cum similib. fallit quando species debita præstari nõ potest, quia tunc æstimatio soluitur. l. non dubium. in fine. l. qui concubinam. § fi. de lega. iij. §. non solum. institu. de leg. & idem est si pro parte præstari non possit, vt quia res deterior facta sit: quia soluitur æstimatio. l. iij. §. si debita. ff. commoda. & dicitur non posse præstari, quando dominus precium rei excessiuum peteret. d. l. non dubium. d. §. non solum. & in l. si domus. §. qui confitetur. de lega. j. facit tex. in l. j. §. cura carnis. ibi, iusto pretio. ff. de offi. præfec. vrb. & quod not. Bart. in l. planè. §. quod si rem. in fine, de legat. primo. & hoc limitatur non habere locum in casu notabili, quem ponit Bald. in l. ij. colum. final versic. sed occurrit dubium. C. de rescin. vendi. vbi concludit, quòd vicinus vel consors qui ex forma statuti extraneo præfertur in emptione rei, non sufficit φ iustum pretium ab eo offeratur, sed tenetur soluere totum illud pretium quod ab extraneo reperitur: quia prælatio attenditur ratione personæ non respectu pretii, & idem nota. Salyc. in l. dudum. colum. secunda. versi. statuto cauetur. C. de contrahen. emp. Imo. in l. qui Romæ § cohæredes de verb oblig. Fabianus in tract
25 de em. & vendi. in xx. q. princip. Et ex ista fallentia infertur, †quòd creditor cogi potest accipere bona debitoris in solutum, quando debitor soluere non potest, vt not Bald. in l. ordo. colum. fin. ver. quæro si creditor C de execu. rei iudi. & hoc modo euitabit carceres, vt nota. Abbas. in c. lator. in princip. de pig. & in tali casu creditor eligere potest rem quam velit, secundum Bald. in d. l. ordo. & est text. in §. quòd autem. in auth. de fideiuss. Secundò conclus. prædicta fallit ratione coniunctionis, in d. l. si domus §. qui confitetur, & habetur in gloss. hic. ad idem tex. in l. possessionum. C. cõmunia vtr. iu. in l. quæsitum. §. vxores quoque & infantes. ff. de fun. instru. cum si. ibi alleg. in gloss. & ad hoc facit, quia ratione coniunctionis receditur à communi regula, vt tradit Rom. in l. si verò. §. de viro. ff. solut. matrim. & ista affectio consideratur in personis, non in rebus. d. l si domus. §. qui confitetur. in fin. vbi Pau. de Cast. per illum tex. ibi, alia est conditio hominum, alia cæterarum rerũ, & ideo infert ibi Pau. de Cast. post Bal. qđ si doctor legauit libros suos Titio: hæres cogitur expresè ipsos libros tradere. sed tamen in contrarium facit quod not. Bald. in l. Macedniani. in ver. aduerte tamen. C. ad Maced. vbi filius qui studuit in libris, potest libros retinere. & soluere æstimationem. alleg. gloss. in l. nepos Proculo. ff. de verb. sig. quæ dicit, φ arma non debent auferri militi, nec libri scholari. & ad hoc facit: quia etiam in rebus habetur ratio iustæ affectionis. l. si in emptione. ff. de mi. l. si libertus. ff. de bo. li. Non ob. dictum Paul. de Castr. quia loquitur in hærede, qui non habebat affectionem ad libros doc. Non obst. text. in d. §. cum alicui: quia illa differentia procedit regulariter: fallit in quibusdam reb. particularibus in quibus habetur ratio iustæ affectionis. & secundum Pau. de Castr. in d. §. qui confitetur. non habetur ratio affectionis secundum Pau. de Castr. in d. §. qui ꝯfitetur nõ habetur ra-
26 tio affectionis quando ostenditur voluntas testatoris. ¶ †Tertia est conclusio princip. quòd debitor quantitatis pecuniæ non potest soluere aliud pro alio, per istum text. & in l. cum à quo. C. de solu. & hoc primò fallit secundum Bar. quando debitor non potest soluere pecuniam: quia potest dare de bonis in solutum. aut. hoc nisi debitor. C. de solu. & hoc intelligitur, nisi ꝑcisè debitor ꝓmitteret soluere in pecunia numerata, & renuntiaret beneficio dictæ auc. hoc nisi debitor. C. de sol. nã potest renuntiare secundũ Cy. ibi, & sequitur Sal. in ver. ibi quærit Cy. & hoc habetur in practica Papien. in libello actionis hypothecariæ. in ver. exceptionẽ solutionis. in fi. vbi dicitur φ ita practicatur. Et ista conclusio maximè haberet locum iuramento interposito: quia iuramentũ obligat ꝑcise ad factum, iuxta glos. in l. si pecuniã. ff. de cond. ob. cau. & hoc tenet Ale. in cõsi. xxxvij. viso & opportune discusso. col. 7. in ver. & tanto fortius. lib. ij. vbi consuluit, φ statutum quo cauetur, φ debitor possit dare de bonis in solutum: non hẽt locum, qñ debitor promisit soluere tot aureos cum iurõ, & in tali datio ne in solutum plura requiruntur, vt tradit Ro. in ꝯsi. clxiij. constitutio curiæ mercantiæ. Secundo conclusio fallit in debito quantitatis, respectu speciei. l. miles. §. decem. de re iudica. cum similib. vt per Barto. hic. ista tamen limitatio non videtur congrua in casu. d. §. decem: quia illa species videtur debita arg. authen. multo magis. C. de sac. san. eccl. & sic non soluitur aliud pro alio. Et retenta hac limitatione infert Ro. in l. rogasti. in fi. ff. eo. ad. q. φ si tibi petẽti pecuniã mutuo, tradiderim aliquam speciem vidẽdam, vt pretium esset tibi mutuatũ, φ debitor poterit restituere rem quam accepit: qa videtur debitor respectu speciei. & dicit se ita obtinuisse. Bononiæ contra d. Nellum de Sancto Gem. & Mod. hic sequũtur, sed dic φ in d. q. non videtur debitor respectu speciei, quia species fuit data vt pretium conuerteretur in mutuum. Vnde statim φ res fuit vendita, pretium datũ videtur mutuo simplr, & intentio partium fuit: vt debitor ex mutuo simpliciter obligaretur. op. Ro. põt saluari antequam res esset vendita, vt dixi in d. l. rogasti. Et prædicta conferunt ẽt ad. q. quam ponit Alb. in l. fideicommissa. §. cum esset. in fi. de leg. iij. de filia quæ excluditur à statuto, sed debet dotari à fratre: sed frater vult illam admittere ad successionẽ, & ipsa velit potius dotari, quæritur qđ iuris? Alb. in d. §. cum esset. in fi. tenet φ teneatur eam dotare prout in statuto disponitur. & idẽ Albe. in ij. parte statutorum. q. cij. in ver. item quæro cõiter. in fi. Contrariũ tamen concludit Bal. in l. maximũ vitium. co. iiij. ver si. sed pone φ frater. C. de lib. præte. vbi inquit, φ frater potest statuto facto in eius fauorem renuntiare & idẽ sequtr Pau. de Ca. in l. Titio centum. §. Titio genero. in fi. de condi. & demõ. cum si. vt hr̃ in tractatu statu. φ stãtib masculis φ filia non succedat. in x. ca. in prin. in ij. q Tertiò fallit in ecclesia, vt Bar. dicit hic, post gl. in fi. & in hoc tantum videtur differentia: quia priuatus tenetur dare de melioribus bonis in solutum, sm̃ voluntatem creditoris: ecclesia vero dare potest rem mediocrem. aut. hoc ius porrectum. C. de sac. san. ec. & glo. ibi in verbo, mediocris, adde tñ φ illa forma quæ habetur in d. auth hoc ius porrectũ, non attenditur de iure cano. qđ præualet in isto casu, vt concludit d. Abb. in c. ecclesia. S. Mariç. col. x. de const. Inno. in c. j. de reb. eccle. non alie. in vj & Domi. ibi in gl. in verb. tractatus. in fi. & idem Abb. in c. nulli de rebus ecclesię non alie. in c. in præsentia. co. 7. de proba. in c. inter alia. co. 5. in
27 ver. præterea. de immunit. ecclesiarum. ¶ Vlti. notandum est, † φ in casibus in quibus soluitur aliud pro alio, si soluatur ipsi creditori, debitor ipso iure liberatur, si vero alteri soluatur de voluntate creditoris, ope exceptionis liberatio contingit: vt no Bar. in l. si cũ fundum. ff. de pact. per l. si. §. cum mihi. ff. de ver. ob. & hoc pro dicto not. tradit Mathe. in not. cxij. not. φ vbi soluitur, & Mode. hic simpliciter sequuntur. Sed adde Barto. in l. si hæres generaliter. de leg. j. vbi expresse tenet contrarium, & dicit φ si soluitur aliud pro alio alteri de voluntate creditoris, ipso iure liberatio sequitur. per l. solutam. de sol. vbi paria sunt φ creditori sit soluta pecunia, vel alteri de mandato creditoris. Non ob. tex. in d. l. fin. §. cum mihi:
28 † quia loquitur de solutione, quæ debet fieri adiecto, in quo speciale videtur: quia adiecto solui potest creditore inuito. l. vero ꝓcuratori. ff. de solu. & no. Bar. ff. eod. l. §. fi.

1 *Argumentum ab etymologia vocabuli, an & quando procedat.*
2 *Confessio quæ fit ex causa de preterito, operatur φ non habeat locum exceptio non numeratæ pecuniæ.*

1 § **Appellata.** †Noto sm̃ Bar. φ valet agumentum ab etymologia vocabuli, & hoc intelligitur & ꝓcedit, quando diffinitio vocabuli nõ ꝯdicit, vt Bart. declarat hic, & idem Bar. in l. j. ff. de testa. l. j. in prin. infra de acqui. pos. cum cõcor. vt Ale. hic tradit. Et ista conclusio verissima vr̃, quia vbi diffinitio competit, argumentum valet. l. j. §. i. ff. de dolo. Sed tamen ꝯsiderãdum est, φ tunc argumentum ꝓcedit virtute diffinitionis, & non vr̃ argumentum ab etymologia. Vnde ista rõ Bar. non satisfacit. qa in effectu nunq̃ verum erit dicere, φ ab ipsa etymologia arguatur. & ideo alia fuit doctrina Saly. hic, φ argumentum affirmatiuè nõ procedit, ꝑ ea q̃ Bar. hic dicit. Sed negatiue bene arguitur, vt in mutuo dicit hic Iurisconsultus. Nam si non fit de meo tuum, ergo non est mutuum. Ale. ꝯ Sal. tenet, φ imo ẽt negatiuè argumentum fieri non possit. patet in l. j. in prin. infra de acqui. pos. vbi possessio dicta est quasi pedum positio, & tamen etiam negatiuè non sequitur, non est pedũ positio, ergo nõ est possessio, qa etiam solo visu possessio acqritur. l. iij. §. si iusserim l. qđ meo. §. si vendito rẽ. de acq. pos. Sed põt rñderi φ in d. l. pedũ positio large accipit

pro toto corpore, vel pro quolibet actu corporis: & ideo text. in l. iij. in pri. de acq. pos. non dicit ꝙ pedibus possessio acquratur, sed ꝙ animo & corpore acqritur, & in simili reperitur, ꝙ manus q̄n que pro omni sensu corporis accipitur, vt per Bar. in l. ij. per illū tex. C. de peri. nomi. li. xj. Ro. etiam ꝯ Sal. hic inducit l. j. in prin. infra de fur. vbi furtum dicitur à furuo, id est, nigro, ex eo ꝙ clam & de nocte plerunque fiat. & tamen nō valet argm̄, non fit de nocte, ergo non est furtū. Sed argm̄ hoc remouetur, ex eo ꝙ text. dicit plerūque. & qa ēt Iurisconsultus ibi transit ad alias etimologias, & non vr̄ firmare se in illa quam Ro. dicit. Mod. hic distinguunt, ꝙ argm̄ negatiue procedit in nomine appellatiuo, q̄n argm̄ sumitur ex natura essentiali ipsius rei, vt hic in mutuo: secus si arguatur ex accidentialib. vt l. j. in prin. de acqui pos. Et fuit ista formalr̄ distinctio dn̄i Ab. in c. j. co. pen. de iud. q̄ ēt non satisfacit: qa p hoc non vr̄ firma doctrina q̄n argm̄ procedat. Nam ꝙ arguatur à substantia ipsius rei vel ab accidenti, hoc apparebit, quando argumentum habebit locū vel non, & sic iudicabitur ex parte post. ex eo qd̄ sequitur: & ideo ad cognoscendum hoc à principio firma doctrina non hr̄. Alia doctrina colligitur ex verbis Ful. ꝙ vbi valet argm̄ de gn̄e ad speciē, vel cꝯ: etiam tunc argm̄ ab etymologia procedit. Istud in effectu resolui vr̄ in eo ꝙ dictum est, ꝙ affirmatiue non valet argm̄, sed negatiuè sic. praeterea Fulg. psupponit ꝙ etymologia habeatur vt genus, vt est in mutuo, in testō, in possessione. Sed hoc non est semper verum: qa q̄nque etymologia se in minus habet, & magis restringitur, q̄ vocabulum significet, vt hr̄. iij. distin. in c. priuilegia. ¶ Vnde postremo solidior vr̄ cōclusio q̄ ponit Hugutio. 3. dist. in c. priuilegia. quē Domi. ibi, & Mod. referunt, videlicet, ꝙ argm̄ valet, quando nō hēt se in plus, neque in minus etymologia q̄ vocabulum. ita ꝙ deriuatio nō excludit significatum vocabuli, nec eꝯ. Et de hac cogitabā posse dari exemplum in donatione, q dicitur exclusio actionis. insti. de except. in prin. nā in his vr̄ habere locū qd̄ Hug. dicit. Et q̄uis in istis casibus diffinitio non ꝯdicat deriuationi vocabuli, sufficit ꝙ argumentū procedit, & verificatur absque alia consideratione diffinitionis. ¶ In gl. ij. ibi, secus in ciuili, hoc tn̄ nō vr̄ mutuum, sed potius obli-

a gatio literarum a ꝯhitur, vt Bar. dicit hic, & ideo non videtur hoc benè positum per gl. hic. Iaco. Bu. conatur saluare gl. vt procedat,

2 † quando qs confitetur ex causa de praeterito: qa tunc nō habet locū exceptio non numeratę pecuniae qa tunc confessio statim p̄iudicat. l. generaliter. C. de non nu. pec. vbi Cy. refert hanc fuisse opinionem Symonis Vicentini, Sed tamen gl. in d. l. gn̄aliter. quam ibi Cy. & Sal. sequuntur, contrariū tenet, & ita se habet *cōis* opin. vt Ale. hic concludit. Reperio tn̄ ꝙ Alb. approbat opinionē praedictam Sym. Vicentini in d. l. generaliter. in prin. in l. in contractib. C. de non nume. pe. de quo ēt not. Ang. Are. in §. idem iuris. colū. xvj. versi. sed quid si confiteor, de excep. Sed quicquid sit, quantum ad gl. nostram hic, hoc nihil facit: quia glo. praecise loquitur de obligatione literarum, videlicet quando confessio non statim obligat, sed post biennium, dum alle. l. in contractibus. C. de non nu. pecu. & ideo defensio quam facit Iac. But. nullo modo conuenit ad mentem gl. hic. vnde aliter potest dici, ꝙ licet in isto casu nascatur obligatio literarum illa tn̄ videtur habere fundamentum ex cā mutui praesumpti potest biennium & isto respectu dicitur mutuū ciuile, de quo videbimus in §. seq. vbi haec materia tractatur.

ADDITIO.

a ¶ Literarum. Ego dico quod illa obligatio literarum nihil est aliud quam obligatio mutui literis probata, & quod gl. & Doc. dicunt de mutuo ciui. merum figmentum est, vt post Ful. §. seq. tenent ibi Ale. Ias. Dec. & Alci. hic.

1 *Etymologia quid sit. & vnde dicatur.*
2 *Argumentum ab etymologia vocabuli an & quando procedat.*
3 *Nomina reb. consona esse debent.*
4 *Effectu carere debet, qui nomine caret.*
5 *In tortura quando plures suspecti sunt, inchoari debet ab eo qui malum nomē habet.*
6 *Scholares qui scholas non frequentant, nec student priuilegio scholarium non gaudent, licet in matricula scholarium sint descripti.*
7 *Mutuum in re aliera contrahi non potest.*
8 *Mutuum naturale consumptione reconciliatur, & nu. 9.*

§. Appellata. Etymologia de qua tex. hic loquitur, de riuatio & allutio vocabuli, idem sunt, vt Ang. hic dicit, & latius idem Ang. in l. j. in prin. infra de acqui. pos. vbi dicit

1 † ꝙ etymologia dicitur ab ety graecè, latinè verum dicitur. & idem Albe. in dictio. in verb. etymologia. & quid sit etymologia no. Archi. in c. j. xxj. q. j. Bal. in c. j. §. si quis de māso. de contro. inuest. col. pen. vbi inquit, ꝙ etymologia est resolutio vocis in proprium effectum rei, quae demonstratur. & ibi infert ad. q. de qua inferius di

2 cam. ¶ Primò no. secundum Bar. † ꝙ valet arg. ab etymologia vocabuli. facit tex in l. j. in prin. infra de acqui. pos. in l. tugurii appellatione. in l. pupillus. §. territorium. infra de ver. sig. & xvj. q. j. in c. j. & in c. si cupis. & in l. j. §. j. infra de tu. in §. tutores. insti. e. tit. & insti. de testa. in prin. & j. distinct. c. ius generale. & in c. forus. §. iudex. de

3 ver. sig. cum si. † Nam nomina debent esse consona reb. §. est & aliud. inst. de do. in auth. de defen. ci. in prin, co. 3. in l. decernimus. in

4 fi. C. de epi. & cle. † & ideo qui caret nomine, carere debet effectu. l. à nulo. vbi Bal. C. de fer. in fi. & C. de inof. test. l. fi. bonus text. in c. in c. 3. de reg. & secundum Bar. hic, arg. ab etymologia vocabuli valet quando diffinitio vocabuli non contradicit. & idem no. Barto. in l. j. de testa l. j. in prin infra de acqui. pos. cum si. vt tradit Ale. & ista conclu. verissima videtur: quia vbi diffinitio competit, valet arg. l. j. §. j. ff. de do. Sed aduertendum est, quia tunc argu. procedit virtute diffinitionis: & nō videtur arg. ab etymologia vocabuli, ideo dictum Bar. non satisfacit, quia nunquam erit verum dicere, ꝙ arguatur ab etymologia, vnde alia fuit doc. Sal. ꝙ arg. affirmatiue non procedit, sed negatiuè videt habere locum prout arguit tex. hic in mutuo: quia non fit de meo tuum: ergo nō est mutuum, & hoc idē Abb. tradit in c. cū sine. de praeben. in pe. no. Ale. hic dicit, ꝙ ēt negatiue ar. non valet per tex. in d. l. j. in prin de acq. pos. vbi possessio dicitur quasi pedum positio & tn̄ negatiue non valet argumentum si dicatur non est pedum positio ergo non est possessio: quia ēt solo visu possessio acquiritur. l. 3. §. si iusserim. & in l. ꝙ me. §. si venditorem. de acqui. pos. Sed pōt respōderi, ꝙ pedum positio in d. l. accipitur pro quolibet actu corporis: iō tex. in l. 3. in prin. de acqu. pos. non dicit ꝙ possessio pedibus acquiratur, sed ꝙ animo & corpore acquiritur: & in simili reperit, ꝙ mauns q̄nque pro quolibet sensu corporis accipitur: vt no. Bar. in l. ij. per illum tex. C. de peri. no. li. xj. Ro. ēt hic cōtra Sal. inducit text. in l. j. in prin. ꝭ. de fur. dum ibi dicit, ꝙ furtum dicitur à furuo, id est, nigro ex eo ꝙ clam, & plerunque de nocte fiat: & tn̄ non valet arg. non fit de nocte, ergo non est furtum, sed arg. remouetur ex eo ꝙ tex. dicit plerūque & quia tex. ibi trāsit ad alias etymologias & nō videtur se firmare in illa, quam Ro. dicit. d. Abb. in c. j. co. pe. de iu. distinguit ꝙ aut arg. sumitur negatiuè à natura essentiali ipsius rei, & valet argu. vt patet hic in mutuo: aut sumitur ab aliquo accidenti, qd̄ potest esse & non esse, & non valet arg. & cum ista dist. transeunt omnes Mod. hic. Sed tamen aduertendum est; quia licet in se vera sit, ex tali tamen dist. non habetur firma regula, ꝙ arg. procedat quando arguatur à substantia ipsius rei, vel ab accidēti, hoc apparebit ex parte post: quia si non valebit arg. ab accidenti sumptum videbitur, si valebit à parte substantiali, factum iudicabitur: & ideo ad cognoscendum hoc à principio certa doctrina non habetur. Alia doc. colligitur ex dictis Ful. hic, ꝙ vbi valet arg. de genere ad speciem, vel contra: ita etiam arg. ab etymologia videtur procedere & istud in effectu soluitur in eo qd̄ dictum est affirmatiuè non valet, sed negatiue sic. Praeterea Ful. videtur praesupponere ꝙ etymologia habetur tanquam genus: vt est in mutuo, in testamento, in possessione: sed hoc non est semper verum: quia quandoque etymologia se in minus habet, & magis restringitur, quā vocabulum significet, vt habetur. v. di. in c. priuilegia. finaliter placet conclu. quam tradit Hugutio in d. c. priuilegia. 3. distin. quem Domi. & Fel. referunt in proce. Gregoria. co. ix. videlicet ꝙ arg. valet quando non habet se in plus vel minus etymologia quam vocabulum, ita ꝙ deriuatio non excedat significatum vocabuli, nec econuerso, & hoc potest exemplificari in donatione q̄ dicittur doni datio. §. est & aliud. insti. de dona. similiter in exceptione, quae dicitur actionis exclo. l. pen. de exce. nam in illis exemplis videtur verificari qd̄ Hug. dicit: quia etymologia non habet plus vel minus, quam vocabulum: & licet in istis exemplis diffinitio non contradicat etymologiae vocabuli, satis est ꝙ argu. procedit, & verificatur absque alia consideratione diffinitionis: & ex ista resolutione infertur, ꝙ in nominib. verbalib. non procedit argumētum ab etymologia vocabuli. Nam doctor dicitur ad docendo, & non sequitur ꝙ ille qui docet, sit doctor, & Imperator ab imperando dicitur. & non sequitur, ꝙ ille qui imperat, sit Imperator, & no. Bar. in proeffforum co. 3. Ab. in c. j. co. fi. de iud. quia tali casu etymologia excedit vocabulum. Eodem modo non valet arg. ab etymologia in nominibus propriis: quia licet quis vocetur Perusinus, non sequitur ꝙ sit de Perusio: vt no. Bar. in l. fi. §. fin. in l. pen. colum. fin. infra ad munic. & in rub. infra sol. mat. col. pen. & per hoc non videtur ꝙ gl. bene dicat in l. facta. §. si in danda. in ver. cōdictio. infra ad Trebel. inquit ꝙ Accu. glossator appellatur, ex eo ꝙ succurrit tenebris iuris ciuilis nam cum illud sit proprium nomen, à tali nomine, argumentū non valet. & pari ratione qd̄ legitur in sacra Scriptura, Petrus dicitur à petra, ꝙ erat Christus. & similiter ꝙ fratres. S. Dn̄ici dn̄t ꝙ Dominic. dicitur quasi Dominus, cum. n. sint noīa propria, arg. nō valet per. s̄. dicta. videtur tamen quod nomē propriū faciat aliqualē praesumptionē: quia ex malo nomine sinistra

5 suspicio insurgit, vt no. Io. And. in rub. de depo. † & iō in tortura q̄n plures sunt suspecti inchoari debet ab eo qui malum nomen habet: vt tradit Fran. Bru. in suo trac. malefic. char. xij. in ver. & vide ad praedicta. vbi allegat Ioan. An. in c. cum in contemplatione de regu. iur. Et ista conclusio videtur procedere quando esset nomen

nomen acquisitũ ex accidenti,sed in proprio noĩe non videt̃ hoc
habere locũ,per ea quæ s̃.dicta sunt.Et ex.s̃.dictis ẽt infertur ad q.
quam ponit Bal.in c.j.§.si quis de manso.col.pe. de contro.inuc.
vbi inquit ꝙ molendinum dr̃ à molendo,& vt pœna euitetur,va-
let argu.ab etymologia vocabuli : vt Bald.ibi dicit,& hoc vr̃ verũ
in terminis q.Bal.quia rõ statuti cessare vr̃ & nõvr̃ hoc pp argu.ab
etymologia vocabuli de inuentario in no.q.arguit Bar.in l.tutor
qui repertoriũ.col.ij.in versi.& ex hoc concludo.j̃. de admi.tuto.
6 † Et ex s̃.dictis pariter inferri potest ad scholares qui dicuntur à
scholis.Vnde si non frequentant scholas, non videntur gaudere
priuilegio scholarium : vt no.Bar.in l.qui sub prætextu.C. de sac.
eccl.vbi inquit,ꝙ si quis est in matricula scholarium,& non intrat
scholas,nec studet,non gaudet priuilegio scholariũ. & idem Bald.
in l. scriniarios. C. de test,mi,in l.j.C.de colleg.lib.xj.Et hoc verum
est in priuilegiis, quæ conceduntur respectu exercitii, secus si pp
qualitatem,vel dignitatem ordinis tribuantur : vt no. Do.in ꝓœ.
vj.in rub.proœ.in fin.& latè tradit Aret.in c.clerici.de iud. & dixi
ibi col.vj.ĩ verb.postremò notã.est & ĩ c.j.in fi.in ij.lect.d̃ iud.¶Se
cundò principaliter hic colligitur,ꝙ in mutuo requiritur ꝙ domi
7 nium transferatur, ex quo infertur, † ꝙ in re aliena mutuum ꝯhi
non potest.l.rogasti.§.fin.l.nam & si fur.in prin.j̃.eo. & mirum vi
detur,quia res aliena vendi potest.l.rem alienam.j̃.de ꝯhen.emp.
sic etiam res aliena potest cõmodari.l.commodare.j̃. commo.&
pariter deponi potest.l.bona fides.j̃.depo.res tamen aliena pigno
rari non potest.l.rem alienam l.aliena res.j̃.de pi. act. & rationem
diuersitatis inter venditionem & pignus gl.adducit in d.l.rem alie
nam.de contrahen.emp quia in contractu pignoris causatur ius
in re : & hoc in re aliena constitui non potest,sed in ꝯ̃ctu venditio-
nis solum causatur obligatio personalis,quæ contrahitur,licet res
aliena sit.ista tamen ratio non satisfacit in mutuo,in quo oritur a-
ctio personalis : videlicet certi condictio, & tamen mutuũ in re
aliena contrahi non potest vnde in mutuo alià ratio assignari po-
test,quia substantia mutui consistit in consumptione,vt ille qui re-
cipit mutuo,in eius vsum conuertat. & ideo esset inconueniens,
ꝙ lex permitteret cõsumi rem alienam in pręiudicium dñi, & pp
hoc concedit, ꝙ ante consumptionem à domino pecunia vendi-
cari possit.d.l.rogasti.§.fi. & per consumptionẽ mutuum recon-
8 ciliatur † ex quadam necessitate,quia non extat res quæ vendica-
ri possit, & quia ex postfacto multa conceduntur, quæ re integra
prohibentur.l.patre furioso.s̃.de his qui sunt sui vel alie.iur.l.j.§.
casum,de postul.& de consumptione videbimus.¶In gl.tuũ.ibi.l.
in ꝯ̃ctib.ibi ſm Bar.non orit̃ actio ex mutuo,sed ex ꝯ̃ctu literarũ,
& sic non vr̃,ꝙ gl.rectè loquatur : quia in tali casu non vr̃ mutuũ,
breuiter rñderi põt, ꝙ obligatio literarum non excludit, ꝙ etiam
non sit mutuum ; prout videbimus in stipulatione interposita in
mutuo,nam licet oriatur obligatio verborum, non tñ concludit
mutuũ,nisi animo nouandi stipulatio interposita sit.l.si ita fuerit.
j̃.de noua. Præterea licet oriatur obligatio literarũ post bienniũ,
illa obligatio videtur habere fomentum ex causa mutui præsum-
pti,& ideo appellatur mutuũ ciuile,quia in effectu petitur virtute
literarum,& de numeratione non constat.¶In ead.gl.ibi,l.quam-
uis.dicit Bart.ꝙ ibi loquitur in mutuo ciuili, cui natura coopera-
tur,de quo not.j̃.ead.l.in fi.in §.fi.Sed aduertendum est, quia mu-
tuum cui natura cooperatur, dicitur qñ interuenit stipulatio, &
ante vel post numeratur pecunia, quo casu oritur actio ex stipu-
latione impleta pe numerationẽ.l.si ita stipulatus.§.Chrysog.ff.de
ver.ob.l.si ita stipulatus fuero.l.cum enim j̃.de noua. sed hoc non
vr̃ procedere in casu d.l.quamuis.quia in illa stipulatione non con
currit implementum numerationis : quia ibi erat pecunia aliena,
in qua ille qui fuit stipulatus,non potuit dñium transferre. & ideo
dicit Fulg.hic,ꝙ in d.l.quamuis.non videtur efficax stipulatio, qa
videtur sine causa, & obstare videtur exceptio doli.l.ij.§. circa.j̃.
de excep.do.Bal.in d.l.quamuis,in ij.oppo.rñdet ad hoc,& dicit ꝙ
pro cã stipulationis,sufficit numeratio facti,quę ibi interuenit.Ista
rõ vr̃ respicere validitatẽ stipulationis à prin.sed nõ tollit fundam̃
Fulg.ꝙ talis stipulatio vr̃ sine cã quæ erat pecunia aliena, ideo ob-
staret exceptio doli,nisi dicamus ꝙ stipulatio producit actionem
personalẽ,quæ ẽt cadere põt re existente aliena,vt patet in contra
ctu venditionis,in quo vendita re aliena,nascit actio personalis ex
vendito, vel ẽt dici põt ꝙ in d.l.q̃uis. erat causa in spe futuræ nu-
merationis : & rła quæ ponitur in d.§.circa. videtur habere locũ,
qñ non erat causa,nec in re,nec in spe.¶In ead.glo.ibi.itẽ consum-
9 ptione.† no.ꝙ mutuũ naturale reconciliatur ꝯsumptione : & rõ
vr̃ ſm Bar.in l.non omnis.§.si pupillus.j̃. eo. quia facto tradentis,
& numerantis pecuniã alienã, videtur ad consumptionẽ perue-
nisse.sed ista rõ non multũ satisfacit, quia illud factũ non tendebat
ad hoc,sed accidentaliter illud cõtingit,vñ rõ melior vr̃ posse assi-
gnari,quia nõ debet quis lucrari cũ iactura aliena.l. nã hoc natura.
j̃.de condi.inde.nã vbi pecunia est vsucapta,consumpta,vel deper
dita,non põt vẽdicari, quia non extat ; ideo mutuũ recõciliatur,
& datur actio mutuanti ex æquitate.arg.l. Cassius.in fin.j̃.de solu.

1 Mutuum differt à credito,sicut species á genere.
2 Pecunia accipitur pro omni re,in qua mutuum consistit, licet propriè intelliga tur de numerata pecunia.
3 Contineri verbum,denotat proprietatem.
4 Vsura quare in mutuo committitur,& prohibetur.
5 In testibus, gratia euitandę contrarietatis exponuntur illa verba, ante nuptias,scilicet finitas,& post nuptias,scilicet contractas.
6 Dictio,ante,significat tempus ante principium.
7 Testes licet sint contrarij in quibusdam accessorijs,non refert.
8 Testium dicta cum dicto partis,an debeant concordari.
9 In testibus contradicentib.non habet locum concordia,quando plures sunt testes pro vna parte,quia illi præferuntur.
10 Testes repetere cautius est iudici,vt eorum dicta declarent.
11 Dicto,ante,& post,quo ad verborum proprietatem, quomodo debent declarari,& intelligi.
12 Obligatio facta per filium & seruum, an acquiratur patri vel domino, an filio vel seruo.
13 Mutuum ciuile quid sit,& an reperiatur.
14 Procurator constitutus ad recipiendum mutuum, non obligat dominium ex simplici confessione,nisi uera numeratio probetur.
15 Statutum loquens de solutione,uerificatur in confessione.
16 Confeßio probat ueram numerationem.
17 A procuratore actus pręsumitur factus,eo modo quo habuit in mandatis.
18 Procurator ad recipiendum & confitendum,confitendo, domino an præiudicet si uera numeratio non probetur.
19 Superfluitas in notario aliquando toleratur.
20 Mutui diffinitio quæ sit.

§.Creditum ergo.

1 Summatur,& diuiditur,vt per Bar.
hic.¶†Primò noto ꝙ mutuum dif-
fert à credito,sicut species à genere,& inter genus & speciem mul
tum differt, vt dicit tex.in l.si peculium.in prin. de manu.test.Simi-
le glo.dicit esse in plebe quæ à populo distinguitur, sicut species à
genere.Insti.de iu.natu.§.plebs autem.Ista tamen similitudo ex to
to non procedit,quia si mutuum est : ergo creditum est,& tamen
2 non sequitur.si plebs est, ergo populus est. ¶† Secundò noto, ꝙ
pecunia accipitur hic pro omni re in qua mutuum consistit, & ꝓ-
priè tamen & strictè pro numerata pecunia accipitur, vt per glo.
hic, & ideo in statuto contra ius commune qd̃ debet strictè in-
terpretari,verbum,pecunia,de numerata intelligitur,ſm Bald.hic.
in col.ij.in ver.quid autem si dicat statutum. In contrarium tamẽ
Mod.hic adducunt text.in l.ij.in prin.iuncto fine.s̃. de calum. vbi
in materia pœnali non solum numerata pecunia, sed etiam ãliæ
res continentur,& illum tex.ad hoc adducit Ant.de But. in dispu
tatione sua inci.Bononien Sed potest responderi, ꝙ tex.loquitur
quando aliquid fuit datum pro pecunia, sic formaliter dicitur in
d.l.i.in fi.& sic per viam extensionis videtur loqui à paritate ratio
nis,& non ſm proprietatem verbi.Præterea ille tex. potius ꝯ̃rium
vt̃ probare,dum dicit,ꝙ fuit datũ pro pecunia:ergo patet ꝙ pecu
nia ibi strictè accipitur, aliter non diceretur datum pro pecunia
& ille tex.retorqueri potest.Vel secundò intelligi potest,quando
ex parte post aliqua res data fuit pro pecunia promissa, quo casu
reputatur ꝙ pecunia numerata data sit,vt probatur in l.pretii cau
sa.C.de rescin.vend.Sed tamen contra Bald.& glo.hic aliter argui
potest ꝙ immo etiam propriè pecunia pro aliis reb. accipitur,in
3 l.pecuniæ verbũ.j̃.de ver.sig.vbi dicit̃ † appellatione pecuniæ cor
pora quoq; contineri.Nã verbũ,contineri,denotat proprietatem.
l.cui corũ.§.j.vbi Bar.s̃.de postul.Facit ẽt text.in l.ij.circa fin.C. de
consti.pecu.vbi dicitur, ꝙ veteres pecuniæ appellatione, oẽs res
significari diffiniunt, nã illa diffinitio arguit proprietatẽ. Ad hoc
ẽt rñderi potest,ꝙ dictũ Bal.saltẽ procedit ſm cõem vsum loquẽ-
di,qui est ꝙ verbum,pecunia,ad numeratam pecuniam restringa-
4 tur,vt tradit Bart.in l.talis scriptura.de lega.j.¶† Tertiò not. ꝙ in
mutuo dñium transfertur,& ista est ratio ſm Bal.hic,quare in mu-
a tuo vsura cõmittitur & prohibetur,quia cũ accipiens dñs [a] efficia
tur.& vsus non distinguitur à dñio,sequitur ꝙ non pro re,sed pro
tpe vsura pręstatur,ſm Theologos.& idẽ Bald in l.si nauis.s̃.de rei
vend.vbi inquit, ꝙ magis licita est pensio in ꝯ̃ctu locationis, quia
percipitur ex re sua,sed in mutuo dñium transfertur, & ex re alie-
na vsura percipitur.Et istã rõnẽ gl. adducit in c.j.xiiij.q.iij .de qua
vide Io.An.in rła,peccatum.col.v.de regu.iu.in vj.in mercurialib.
Sed tñ rõ ista non multum concludit, quia si dñium transferatur
in mutuo mendiante facto mutuantis, recipiens maiorem vsum
consequitur, ideo vsura potius deberet tolerari. Nisi dicamus ꝙ
in locatione eadem res deterioratur, ideo merces debetur. Secus
in mutuo ; quia res quæ restituitur, recipit functionem in genere
suo : vt in §.j.s̃.ea.l.& quia materia nõ cadit hic,non insisto.Notat
etiam Bal.in l.j.col.iiij.C.de sum.Tri.& latè procedit Ioã.de Ana.
in

ADDITIO.

a ¶Dominus. [redacted]

In rub. extra. de vsu. ¶ In gl. in verbo, post nuptias. ex his quæ Bart. circa istã gl. dicit primo quantum ad testes, qui ɔ̃dicunt, plures cõclusiones eliciuntur. Prima est, † ꝙ in testibus gratia euitandæ cõ-
5 trarietatis exponuntur illa verba, ante nuptias. s. finitas, & post nu-
a ptias. s. ɔ̃ctas, & eodẽ mõ concordantur testes post publicationẽ s. inchoatã, & ante publicationẽ. s. finitã, ut no. Ang. in ɔs. 274. ex themate, col. pe. ver. nunc venio. Nam testes debent reduci ad concordiam. ut no. Bal. in l. item uidendum. per illum tex. ff. de pe. hæ. & no. idem Bal. in prima consti. C. §. quib. col. j. Bar. in l. Gallus. §. ille casus. de libe. & posth. in l. si statuta. ĵ. de iniu. Bal. de pace Constan. in verbo die lunæ facit tex. in c. periculosè. de pen. dist. j. cũ si.
b ut tradunt Mod. in c. cum tu. de test. colũ. iiij. & no. Imo. in c. inter corporalia. per gl. ibi in verb. sex menses. de transla. episc. Are. in l. si cui. in prin. de leg. j. Et idem in isto taliter interpretatio fieri debet, ut ɔ̃rietas remoueatur. c. inter dilectos in §. cæterum. de fi. instr. cũ si. ut dixi in l. ij. C. de secun. tab. in gl. in ver. doceri põt. in fi. Et an talis concordia etiam debeat fieri in causa criminali vide qđ no. idẽ Bal. in d. c. cum tu. ubi Mod. latè, qđ no. Domi. in c. ij. §. fi. in prin. de pen. in vj. vbi primus verificatur incipiendo ab vltimo & plura similia de concordia testium ponit Ro. in l. j. in prin. de ope. no. in addi. in ver. inquantum Bar. hic & ibi ɔ̃talem concordiã arguit, ꝙ non procedat, ut per eum ibi, & ita sentit Barto.
6 aliud est de proprietate uerborum & bene, † quia verbum, ante, significat tps añ principiũ actus. l. si quis id, qđ. ver. ꝙ si non proponitur. s̃. de iu. om. iu. l. j. ubi Bal. C. ne. de sta. de. & hoc per ista iura tradit Are. in c. cũ tu. col. pe. de testi. & in l. qui ante kaleudas. in ij. col. de ver. ob. & no. ẽt hoc Bal. in l. ex his. C. quando dies lega. ced. dum dicit ꝙ propriè añ, dr̃, ꝙ omnino est ante. facit tex. xxxj. dist. in c. j. ibi, quæ ante triennium facta est, & uide ẽt tex. in l. fi. ĵ. de albo scriben. ¶ Ad tex. tñ in d. l. si quis id, quod. posset responderi ꝙ ibi constat, quia distinctè tex. loquitur qñ proponitur & ante, unde ibi necessarium est intelligere, ꝙ añ, denotet ante principiũ actus &c. Et ista concordia quã facit Bal. hic, procedit, nisi constaret de mente ɔ̃ria deponentiũ, ƒm Bal. in d. c. cum tu. col. ij. Gratia exempli ƒm Bal. ibi. Aliqui deponunt de maiori ætate, & dñt natũ post aduentum Imperatoris, tali casu non fit concordia: quia manifeste apparet de ɔ̃rietate, ex quo alij de minori ætate deponunt. Sic etiam à falsitate quis non excusatur per impropriationem uerborum, qñ illa manifesta est, ut tradit Petr. de Anch. in cõs. ccxcviij. visis. artic. & idem Ro. in consi. cccj. in proposita consultatione, nam talis concordia, testium debet esse verisimilis: vt no. Bal. in l. j. col. ij. in lectu. antiqua. C. de fi. instr. & in simili tradit Bal. in l. scripturæ. col. ij. ubi loquitur in contrarietate scripturæ, & dicit ꝙ nõ qđ esse põt, sed qđ verisimile est consideratur, & no. Are. in d. c. cũ tu. col. v. facit qđ idem Bal. voluit de inquisitione non verisimili in l. j. col. iij. C. de ser. fug. & qđ no. d Ab. in testib. in c. quia verisimile. de præsump. Et ista contrarietas in testib. consideratur in facto
7 principali. Aliàs † enim licet testes essent contrarij in quibusdam
c accessorijs, non refert: ut notabiliter Bar. dicit in l. eos. col. ij. ĵ. de fal. Spec. in ti. de teste. §. j. ver. item qđ de suo. Ang. in ɔsil. cclxxiiij. ex themate. col. vij. Sic de singularitate testium ẽt Bald. scribit in l. de quib. col. pe. s̃. de legi. Et idem de falsitate no. Bal. in l. pen. circa fi. C. de trans. Et qđ plus est, etiam in facto principali modica contrarietas non nocet, ƒm Ant. de Bu. in c. ij. de regula. Alex. refert
8 in cons. 5. in causa inquisitionis lib. j. ¶ † Secunda conclusio, ꝙ dicta testium, cum dicto partis non debent concordari, ƒm Barto. hic, post In. in d. c. cum contingat. & sequitur dñs Abb. in d. c. cum tu. ubi ad hoc alleg. tex. in c. in præsentia. extra de proba. Bal. in §. quib. col. j. in j. consti. C. Flo. in l. cum de ætate. col. j. de proba. Et procedit ista conclusio, nisi cum assertione partis etiam essent testes, quia tunc respectu testium concordia habebit locum, ut probatur in d. c. cum tu. facit tex. in c. cum Ioannes. de fid. instr. & ita dñt dñs Io. Pe. & Mod. hic. facit quod no. in c. series. de testi. Secundo prædicta conclusio procedit in dicto partis producẽtis testes, Secus est in dicto aduersarij: ut notabiliter Abb. dicit in d. c. cum Io. in pen. not. Tertiò prædicta conclusio intelligitur, qñ dicta testiũ aperte contradicunt, secus si dubia sint, quia tunc interpretari debent ƒm assertionem partis, quia dicta testium ad articulum referuntur, ut no. Bar. in l. Labeo. de sup. lega. Bal. in l. si defensor. §. qui interrogatus. in fi. s̃. de interro. actio. Alex. in consi. lxxxviij. col. antepe. lib. v. Quartò procedit ut dicta testium non concordentur cum dicto partis, tamen dicta ipsius partis apparentis cõtraria debent concordari: ut no. Bar. in l. ij. in quibusdam lectu. & ibi sequitur Pau. de Cast. in l. ij. ff. ne quis eum. & Alex. ibi in versi.
9 super. l. ij. ¶ † Tertia conclusio. In testib. contradicentib. non habet locum concordia, quando plures sunt testes vel meliores pro vna parte, quia illi præferuntur: secundum Bartol. hic, & tenet glo. in c. cum contingat. in gl. j. in fi. s̃. de offi. deleg. & idem Bald. in l. Gallus. §. ille casus. ĵ. de lib. & posth. Bald. in j. constit. C. in § quib. cum con. or ut Alex. hic tradit. & in l. inter stipulantem. §. si Stichu. vj. col. j. de verb. obl. & ultra alleg. per eũ ad hoc facit qđ no.

Bar. in l. admonendi. in ver. qro quid si actor probauit. infra de iureiu. dum alleg. l. ob carmen. §. fi. ĵ. de testi. Idẽ Bal. in auth. generaliter. col. v. ver. ex ꝑmissis. & in disputat. accusatus devt turbatiua. circa fi. & in c. cum ecclesia Vulterana. col. pen. in fin de ele. & qđ no. Bar. in l. si duo. col. iij. vti pos. & ita se habet cõis opi. Aliq tñ ɔ̃rium tenent quorum opi. procedere potest quantum ad hoc vt testes à periurio & falsitate excusentur. Et ƒm prædictã conclusionem, raro habebit locum concordia, qa vt plurimum testes non sunt om
10 nino æquales. vt Ale. dicit in d. l. Gallus. §. ille casus. ¶ Quarta † ɔclo
d est, ꝙ cautius sit iudici testes repetere, d vt eorum dicta declarent, ƒm gl. in. §. illud. in ver. non habebit in auth. de test. Et ꝙ iudex hoc facere possit, tenet ẽt Bar. in l. si quis intentione. s̃. de iud. verb. qd si dictum testis. Bal. in l. ampliorẽ. in prin. C. de appel. in aut. qui semel, vbi latè hoc prosequitur. C. de proba. & idem latè tradit Pau. Ca. in cons. ccclxviij. in causa de qua quæritur. Et no. est, ꝙ isto casu nõ debent testes de nouo iurare: vt no. Bal. in l. fi. circa fi. C. de testi. & in l. hæredes palã. versi. sed si notam. in prin. ĵ. de testa. & idẽ Bal. in aut. hodie. in prin. C. de iur. calũ. vbi ẽt dicit, ꝙ eadem rõne tali casu pars non debet citari, & idẽ Bal in d. ver. sed si notã. Imo. & Pau. de Ca. in ea. l. in §. si quid post. & hoc intelligitur, qñ simpl'r prius dictũ declaratur, secus si aliquid de nouo addatur, vel dictũ prius alteret, vt sentit Imo. ibi, & fuit aliàs ita consultum à cessan-
11 te ratione, qua Doct. mouentur in locis præallega. ¶ † Quantum verò ad proprietatem verborum illius dictionis ante, vel post, primò Bar. concludit, ꝙ in actu q breui absoluitur, & in instanti, puta mortis, ante, significat tempus qđ præcedit, & post tps qđ sequit. facit tex. in l. si ita fuero stipulatus. §. fi. de noua. & tex. ibi, ante stipulatio facta. in d. c. cum tu de testi. in c. super eo. de appel. el ij. & 32. di. in c. si quis. & qđ dicit Bal. in d. c. cum tu. col. ij. vbi inqt, ꝙ actus momentaneus non recipit ante & post. & cum isto primo membro conuenit quod Bar. vlt. dicit de nup. quia nuptiæ respectu cõtractus momento absoluuntur, & ideo ante nuptias, intelligitur contractas, & post nuptias intelligitur contractas, vt Bar. inferius dicit, & concordia quæ s̃. dr̃ in testib. non habebit locum, & ita ƒm Bar. mors est actus qui finitur br̃, & in instanti, qđ verum est considerata illa extrema separatione, quæ fit de anima à corpore. Tẽpus verò quo quis moritur, habet tractum successiuum, videlicet quando quis laborat in extremis, & tendit ad mortem, vt declarat Bar. in l. quod pariter. in fi. ĵ. de re. du. Et hoc modo procedit qđ dicitur in euangelio, Incipiebat. n. mori. facit tex. in l. qui duos. §. j. ff. de ma. testa. & ista conclusio procedit in actu momentaneo nõ reiterabili: secus in actu reiterabili, quia tunc contrarietas potest concordari, vt in c. cum Ioannes. de fid. instru. no Bal. in §. quibus prima. consti. C. Et idem si non essat actus reiterabilis, sed aliter posset distingui, valet. patet in c. periculose. de pœn. dist. j. secundò Barto. concludit, ꝙ istæ dictiones quandoque, referuntur ad actũ, qui habet tractum ab initio vsque ad perfectionem eius, & si habet tractum successiuum determinatum, vt cum dicitur ante calendas. post calendas, ante annum, post annum, & dictio ante respicit finem actus, & intelligitur ante calendas finitas, ante annum finitum, per iura quæ Bartol. adducit. Ex quo Alexand. infert, ꝙ si promitto tibi soluere ante mensem Ianuarii. intelligitur ante mensem finitum: per l. qui ante calendas. ff. de verbo. obligat. vbi text. secundum communem intellectum intelligitur ante Calendas finitas. Ista conclusio tamen videtur contra proprietatem verborum, qa vt s̃. dixi, dictio, ante respicit initium rei. Facit qđ no. Bart. seq. conclusione. nam eadem ratio videtur isto casu, attenta proprietate verborum, & contrarium non videtur expresse cautum in iure. Non ob. tex. in d. l. qui ante Calendas, quia tex. expresse non dicit hoc. & illa similitudo, quæ ibi habetur, necessario hoc non infert. Vel põt ille tex. intelligi, qñ hoc ex qualitate rei, & tpis colligeretur, vt quia debitor aliter nullam habuisset dilationẽ ad soluendum. ¶ Tertiò Bar. concludit, ꝙ quando istæ dictiones respiciunt actum, qui durat post suam perfectionem, & sic habet tractum successiuum indeterminatum, vt in exemplo guerræ, vel nuptiarum, & tunc verba propriè accipiuntur. Et idem videtur in isto casu quod in primo. Et in effectu etiam ista conclusio videtur cũ prima conuenire, quia contractus nuptiarum breuiter expeditur sicut de morte. s̃. dicitur, & sicut post contractum nuptiarum perfectio durat, idem in morte videtur, quæ irreuocabilis est, & ita Fulg. hic verum est ꝙ mors durat perpetuo, non sic nuptiæ. Et sic quod dicitur in ista conclusione de nuptiis, potest dupliciter considerari. Primo respectu contractus, & videtur actus momentaneus. Vnde idem videtur ꝙ in primò casu. Secundo eo respectu quo loquitur Bar. quia post perfectionẽ durant, & habẽt finẽ inde termina-

ADDITIONES.

a ¶ Testes. Latè purpur hic, nu. 55. Fran. Rip. supra eod. l. 1. nu. 34.
b ¶ Moder. scilicet. Fel.
c ¶ Refert. Imo. tunc fortius probant, vt per Deci. consi. 163.
d ¶ Repetere. Ale. consi. 228. lib. 6.

terminatū &c. Dies verò vel annus de quo in secūdo mēbro Bar. loquitur, habet finē determinatū, & ante finē nō habet pfectionē, & post perfectionē, non durat. Secus est in nuptijs, de quibus in tertio mēb. Bar loquitur quia nō hñt finē determinatū, & ante finē hñt perfectionē, videlicet mrimonio cōsummato, & post pfectionē durāt. Et ideo melius consonat q ante annum intelligat finitum: cum finis sit determinatus & restrictus, non sic vr̄ in nuptijs, quia dispositio magis vagaretur ppter incertitudinem finis. Et cōcludendo omnia quæ Bar. dicit, ad hoc breuiter reduci pñt, vt dicamus q dictio ante, significet tps qđ procedit, & post, tempus qđ sequitur, q generaliter hoc sit verum patet ex proprietate verborū. p s. dicta in prin. Hoc fallit in casu d. l. qui ante Calēdas cum sim. & qđ ibi dr̄ de die, idē est in anno, vel mēse, fm Bart. nam hoc vr̄ procedere in die, vel anno, q habēt finē determinatum, & post eorum perfectionē non durant. d. l. qui ante Calendas, cum simi. alle. per Bar. & idē tex. in l. cum stipulatus. de verb. ob. & in c. presby. lxxviij. dis. cum simi. quæ alleg. Old. consi. xlix. circa fi. dicēs q in dictis iuribus ante ponitur inclusiue. & rō vr̄, quia si dico, dabo tibi decē ante annum, sufficit si tibi dentur ante finē anni, & verū erit dicere, me tibi dedisse, ante finē anni, & tu non poteris conqueri nisi finito anno, & sic dictio, ante, denotat pfectionē actus, id est, antequā actus perficiatur. Et ad prædicta est tex. in l. anniculus. §. fi. de ver. sign. vbi ante diē decimum, & post diē decimum, vtroque modo vndecimus dies significatur, & hoc modo patet istud esse de proprietate sermonis, & per hoc non vr̄ verū qđ Ful. dicit, q iura alle. per Bar. loquuntur fauore debitoris, ut maiorem habeat dilationē ad soluendum, quia pp fauorē debitoris, non esset recedendum à proprietate verborum. Et q sit de vi verborū, facit. §. in diē. Insti. de ver. ob. vbi ille qui promittit in diē certū illo die non pōt conueniri, quia nunquā certū est illo die datum non fuisse, nisi post illum diem. Ista ratio vr̄ militare in proposito: quia si promitto soluere tibi ante mensem, nunquā erit verum me nō soluisse ante mensem, nisi post mensem. Non ob. q si dicatur intra annum, vel anno, non expectatur finis. l. si ita fuerit. la. ij. in prin. & §. fi. ff. de ma. test. & ho. in l. inter illam. de ver. sig. quia nō loquitur de dictione, ante, vñ æquiparatio quam facit Ful. de illis iurib. ad casum istum, non videtur procedere, & quia tex. in d. l. si ita fuerit. loquitur in ablatiuo. secus est in accusatiuo. l. si in annos. de pd. 12 & dem. no. Bar. in l. qui hoc anno. de ver. obl. ¶† In gl. in verbo, obligant. s. accipientem. & naturalis obligatio ipsi filio, vel seruo acquiritur, fm unum intellectū: vt per Bal. hic. Sed in ꝯrium facit quia illa verba obligant, quæ absolutè proferuntur, debent intelligi cū effectu, & sic de naturali obligatione iuncta cum ciuili ut no. Insti. de ob. in prin. & talis obligatio non acquiritur ipsi seruo, vel filio, sed patri, vel domino, Insti. de stipu. ser. §. j. l. j. in prin. ꝟ. e. ti. & bene facit tex. in l. nec seruus. ff. de pecu. & ideo verior videtur alius intellectus, q obligatio efficax, dño vel patri acquiratur, & sic dum dicitur obligant, intelligitur ipsi patri, vel dño & ad hoc facit quia exemplum qđ ponitur in ver. id enim tale est. loquitur qñ vnus dat pecuniam, & alteri actio acquiritur. Sic ergo in filio, vel seruo, dantes peculiares nummos intelligitur q obligatio nō acquiratur ipsis mutuantibus, sed alijs, videlicet patri, vel dño. Intelligendo tñ tex. hoc modo, obstare vdentur illa verba, licet nūmi mei non fuerint, qui non verificantur in nummis peculiaribus, qa illi sunt domini, vel patris, & tñ illa verba licet nummi mei non fuerint, vñr præsupponere, q in casu precedenti, loquatur qñ obligatio acquiratur illi cuius non essent nummi & fm istum intellectum iste casus non esset talis, qualis præcedens, cuius ꝯriū dicitur hic, & quia non esset similitudo respectu dñij, prout in mutuo hic consideratur. & illa verba tale quale, non vñr verificari &c. Sed respondetur q illa verba pñt adaptari hoc modo, considerādo qđ s. dicitur, oportet dantem mutuo dñm esse, nam licet seruus, vel filius, dantes nummos peculiares, non sint dñi, mutuum tñ ꝯhitur quia voluntatem dñi habent: & sic sufficit q ille qui dat mutuo, habeat voluntatem dñi, ut recipiens ex mutuo obligetur, sicut in casu fortiori videbimus, q si tu numeres pecuniam tuā noīe meo, actio mihi acquiritur, licet nummi mei non fuerint, & hoc non est nisi ppter voluntatē tuā. Vnde si uoluntas tua hoc operatur, ut actio mihi quæratur, licet tuę essent pecuniæ, idem à fortiori in filio, vel seruo qui dant pecuniā dñi, vel patris ut ipsi patri, vel dño actio acquiratur. Et retento isto intellectu, q obligatio acquiratur patri, vel dño, hoc dupliciter intelligi potest, videlicet quando seruus vel filius simpliciter peculiares nūmos crediderunt, nulla facta mentione patris vel dñi. Vel secundò, qñ crediderunt noīe pris, vel dñi, put in exēplo Iuriscon. hic loquitur. Pro primo tñ intellectu, verbū obligāt respicit dātes, & sic filium, vel seruum facit qđ no. Bar. per illum tex. in l. cum in testō de aur & arg. le. Nō ob. q esset obligatio sine effectu, quia immo cum effectu: quia ageret dominus. Ista enim verba dñr respectu recipientis, sed alio respectu, fm ius commune intelliguntur, qđ est, ut respectu serui, ad factum referantur, sed quo ad ius, ad dñm: ut est tex. in l. nec seruus.

ff. de pecu. ¶ In gl. fi. ibi, & ita de credito. fm istū intellectū. Iurscōsultus videtur repetere qđ s. dixit in versi. itē mutuū & hoc superfluū vr̄. Ful. respondet, q in ver. itē mutuū. dū ponitur exēplū nuptiarū, pōt intelligi de dote promissa simplici pacto. iuxta. l. ad exactionē. C. de do. promis. hic vero in ver. verbis quoq;. tex. loquitur de stipulatione, sed tñ ēt tex. in versi. itē mutuū. dum ponit exemplū, veluti si post nuptias dos promittatur, videtur loqui de stipulatione, ex eo q dicit promittatur, qđ verbū de stipulatione intelligitur. l. sciēdū. ꝟ. de ver. ob. Vnde Pau. de Ca. aliter respondere vr̄ q in ver. itē mutuū. spāliter loquatur hic vero gñaliter, sed hoc ēt nō satisfacit: qa in d. versi. de dote promissa post nuptias, loquitur gřa exēpli, & exēpla nō restringunt regulā. §. hactenus. Insti. de gra. nisi dicatur, q ibi loquitur respectu exēpli dotis, in quo maritus sit creditor, & nihil dederit, tñ habet subire onera matrimonij. hic uero ponitur ampliando aliud exēplū, & dicitur, verbis quoque uidelicet simpliciter quis efficitur creditor per stipulationē factā ex cā lucratiua &c. ¶ In fi. gl. Bar. concludit q ēt mutuū ciuile erit, qñ quis animo donandi per stipulationē promitteret cētū. q̄ confiteretur ex cā mutui recepisse. nā statim talis confessio præiudicat, & mutuum ciuile ꝯhitur, & erit donatio, q̄ in cām mutui trāsfertur ut dicunt Pau. de Ca. & Alex. hic per l. si ex pretio. C. eod. Et pro ista conclusione est bonus tex. in l. vir ab eo. ꝟ. de iure do. in fi. ubi ille qui liberat per acceptilationem debitū, prius accepisse vr̄. facit tex. in l. singularia. ꝟ eo. & in mutuo satis est q vere, vel fictè res interueniat. ut in diffinitione Bar. hic dicit. Sed tñ ista iura loquuntur qñ in ueritate alia causa præcedebat, quæ in cām mutui fuit translata hic uero cā alia non præcedebat, & vnica fuit cōfessio ex cā mutui. unde si non habet exce. non nume. pec. in effectu est donatio, ut Ful. dicit inspecta ueritate, sed tñ mutuū vr̄ & dici potest, ex quo confessio dicit de mutuo: & ꝯriū nō pōt probari, sicut post biennium, ēt pōt dici mutuum, dato q nulla pecunia
13 numerata sit. ¶ † Subijcit Alex. q dici pōt, q in iure mutuum ciuile non reperiatur. nā qñ stipulatio interuenit, obligatio verborum
a nascitur, quæ licet habeat cām mutui, vnicus a tñ est ꝯctus stipulationis. l. si ita stipulatus fuero. §. Chrysogonus. j. de verb. obli. Sic ēt in chirographo obligatio literarū dicitur, quæ à mutuo distinguitur. mutuum. enim est contractus qui re ꝯhitur, non verbis, vel literis. & ista non est noua opi. Ale. nā Bal. hoc idem dicit in rub. C. eo. in prin. ubi inquit, q unus est tantum ꝯctus mutui, qui re celebratur. Et idem Ful. hic. & Alb. de Rosa. hic idem fatetur dicens, q ista sunt verba magistralia gl. quæ de mutuo ciuili loquitur. Pōt tñ dici pro defensione gl. q mutuum ciuile sit, prout in gl. dicitur, & sic non est mutuum simpliciter, sed fm quid: in quo saltem præsumptiuè pecunia interuenit. Nam post biennium fundata est intentio creditoris q pecu. numerata fuerit, fm q in confessione dicitur, sed quia de uera numeratione non constat, ideo mutuū ciuile appellatur & facit tex. Insti. de litera. obli. ubi dicitur ne proprijs pecunijs forte fraudetur. Ista verba arguūt mutuum sed quia non constat, oritur obligatio literarum, ideo mutuum ciuile dicitur. non tñ reperitur text. qui dicat hoc esse ciuile mutuum, sed
14 sunt verba magistralia &c. ¶ † Postremo Bar. infert ad. q. in qua primò concludit, q procurator constitutus ad recipiendum mutuo, non obligat dñm ex simplici confessione, nisi vera numeratio probetur. Et ista uidetur cōis opi. ut patet ex his quæ Alex. refert & deducit. Sed tñ contraria opi. quam plerique tenent, ut Ale. refert, verior videtur. & in his rōnib. vltra alle. per Doct. hoc suaderi potest. Nam confessio probat verā & realem numerationē. l. pecuniæ. vbi Bal. C. de sol. & tex. in l. fin. de instit. vbi probat ꝯtra
15 dñm. † Et ideo statutum qđ loquitur de solutione, in confessione verificatur. ut no. decidit Bal. in l. si non sortem. §. indebitum. col. ij. ver. quid de exceptione fictæ solutionis. ꝟ. de cond. indeb. ubi al
16 le. bonum tex. in l. si acceptolatum. §. fi. ꝟ. de accep. Et † q confes-
b sio veram probet numerationem. latè deducit Pau. b de Ca. in ꝯs. cccxc. iiij. quæritur vtrum, vbi plura dicit, quæ ad istam quæstionē conferunt & concludit q confessio creditoris de recepto veram probet numerationem, ut fideiussor cōtra debitorē agere possit & latè idē Ale. in ꝯs. xxv. viso instrō. li. ij. & ponit etiā Ale. in l. duobus. §. j. de iureiu. mō sic, mādatum factum pcuratori in uno casu extenditur, & locum habet in æquipollēti. tex. no. in l. fi. §. fi. ꝟ. mā. ad idē tex. no. in l. si quis mihi bona. §. sed si mādauit. vbi Bal. ꝟ. de acq.

ADDITIONES.

a ¶ Vnicus. Ego dico q non est nisi vnus inspecto effectu, ideo non fit nouatio. l. si ita fuero, §. i. cum l. seq. infra de noua. & unica obligatio unde sufficit una acceptilatio. sed habet uirtutē vtriusque causæ ut probat tex. in l. certi condictio. §. quoniam infra eo. & patet si deposito incontinenti addatur stipulatio habebit enim omnes uires & priuilegia depositi.

b ¶ Pau. Habetur in nouis cons. lxiiii. li. i. & est simpliciter ipsa ueritas contra Bar. & ita obseruatur. idem sentit Ale. cons. xc. li. iii. idem Barb. cons. xviii. li. iii. Alcia. hic & l. solutionis uerbum in fi. infra, de uer. sig. Cæpo. causarum ciui. cōsi. xii. Matt. Afflict. decis. Neap. xciiii. quamuis Ias. & Purp. hic num. 87. cum seq. loquuntur Bar. saltem in primo membro. & latè And. Tiraq. in tract. de retract. conuen. §. iiii. gl. vi. nu. 12. & male.

acq.hæt.ergo mandatum factum procuratori ad recipiendum vi
detur includere ꝯfessionem de recepto, quæ habetur ꝑ æquipollẽ
ti ꝑ s̃.dicta. Et quia mandatum intellr̃ ſm diſpõnem iuris commu
nis.c.cãm quæ.de reſcri. & de iure communi eſt ꝙ per confeſſio-
nem de recepto vera numeratio probeť. Et pro iſta parte bene fa
cit tex.in l.ij.§.fi.C.de quadri.preſc. vbi confeſſio procuratoris præ
iudicat ipſi fiſco. Nec ob. rñſio quę datur ꝑ Ale.hic ꝙ ſpeciale ſit in
procuratore fiſci, qui liberam hãbet adminiſtrationem: qa in libe-
ra conceſſione, non veniret facultas donandi.l.contra iuris.§. fi.s̃.
de pac.l.filiusfa.§.fi.j̃.de don. & qa procurator fiſci minus põt, q̃
procurator priuati, vt patet ꝑ ea quę no.Bar.in l. adiuo Pio. §.ſed
ſi emptor.j̃.de re iud. Poſſet tñ rñderi, ꝙ ibi in d.l.ij.§.fi.lex vltra ꝓ-
cedat qđ patet, quia in prin.l.ponitur aliud dictũ, qđ ex noua illa
17 conſtitutione procedit: ergo idem in dicto ſequenti. † Pro opi-
nione facit quia actus præſumitur factus à procuratore, eo modo
quo habuit in mandatis: vt no.Bal.in l.cum oportet.in princ.C.de
bon.quæ libe. per.l.qui negociationem.s̃. de neg.geſt.in princip.
no.Bar.in l.Titium.§.altero.de adm.tu.ergo videtur facta confeſ
ſio de vera receptione. Et quia ratio quæ eſt in principali debi-
tore, vt videatur confiteri ſpe futuræ numerationis, videtur ceſſa-
re in iſto procuratore, ex quo ipſe non recipit pro ſe, vnde non
videtur ſubeſſe illa facultas, vt videatur confiteri illud quod non
habuit. Et quia ſi dominus confiſus fuit de procuratore quòd pro
eo mutuum acciperet, pariter videtur confiſus, quòd non confi-
teretur niſi recepiſſet: Conſidera ꝙ allegata contra communem
vera ſunt in alia confeſſione quam mutui: ſed in confeſſione ex cã
mutui, illa vr̃ excludere verã ſolutionem, ex quo præſumitur ꝙ nõ
ſit pecunia numerata, cum detur exceptio non nu.pecu. Et iõ vide
tur fundm̃ Bar. procedere, & ſaluatur communis opi. Niſi dicas ꝙ
hoc non vr̃ procedere in tali procuratore, qui vr̃ feciſſe confeſſio
nem ex cã mutui, prout habuit in mandato, & non prout abſolu-
tè conſideratur per.s̃.dicta: & quia vr̃ feciſſe vti procurator pro-
curatorio noĩe: aliàs proprio noĩe facta videretur.l.& magis.de ſo
lut.ſi procuratorio noĩe, ergo vr̃ facta de vera receptione, prout
in mandato vr̃: & ita contra Bar. Finaliter verior vr̃ opin. pro qua
facit, quia confeſſio inſtitoris non nocet dño.l.fi.de inſti. ergo idẽ
in procuratore, & ad hoc facit tex.in l.j.§.non aũt & in l.fi.de exer
cito, vbi ſufficit mutuare mihi cã nauis, in qua eſt præpoſitus, & nõ
attenditur ꝙ recipiens in alios vſus conuertat. nam ex illa confeſſio
ne dñs conuenitur, & ſibi impuatur ꝙ talem præpoſuit.d.l.j.§. nõ
autem. ita in propoſito procurator fuit conſtitutus ad pecuniã re
cipiendã, & ſic ad naturale mutuũ, & ita ẽt verba ſonant: ergo dñs
tenetur, non obſtante ꝙ hoc poſſit eſſe falſum. nam imputať dño
qui talem conſtituit. Non ob.§.ſed an ipſos qui intelligitur in pro
curatore gñali, &c. Secus vr̃ in ſpeciali, & qa procurator non videť
in dubio ſe obligare: vt no.in d.l. fi.de inſti. & in l.ſi pupilli. §.j. de
neg.geſt.ergo vera videtur confeſſio, aliter ipſe remaneret obliga
tus, qđ non videtur & quia excederet mandatũ &c. ¶ Retenta tñ
opi.communi eam limita nõ ꝓcedere, qñ dñs cũ iur̃o promiſiſſet
ſe ratũ habiturũ qcqd per procuratorem factũ eſſet: quia ſi confi-
teatur, hoc eſt factum pro quo dñs arctatur. vt per Pau.de Ca.cõſ.
218.conſideranda ſunt. Et iſta ratio nõ reſpicit iuramentum: qa ẽt
abſq; iuramento procedit, ſed tñ videť ꝙ illa verba, quicquid factũ
fuiſſet, reſtringantur ad ea q̃ reſpiciunt verum mutuũ, ſm ꝓcedẽtia
prout dr̃ infra, in mandato ad confitendũ: qa intelligitur ſm Bart.
18 de receptione. ¶ † Secundò Bar. concludit, ꝙ ẽt ſi dicatur in man
dato ad recipiendũ, & cõfitẽdũ confeſſio procuratoris dño ꝑiudi
cabit, niſi vera numeratio ꝓbeť. In hoc cõis opi. ꝯ Bar. vr̃, vt Alex.
hic ꝯcludit. & ita ꝯ Bar. tenẽt in iſto caſu Bal. & Ful. Pau.de Ca. Ale.
& Mod. quia illa verba appoſita in mandato, ad confitendum, ſm
intellectum Bar. eſſent ſuperflua. quod non eſt dicendum: & quia
confeſſio procuratoris habentis mandatũ ſpeciale dño præiudi-
cat.l.proinde.la.ij §.ſi procurator.cum gl.s̃.ad leg.Aqui. nõ ob.fun
damentum Bar. dum inquit, ꝙ talis confeſſio eſſet donatio qa, hoc
non eſt verum, ex quo dñs habebit exceptionem non nu.pecu.in-
fra biennium, & poſtea habebit regreſſum contra procuratorem,
vt per Ale.hic. ¶ Si volumus tenere opi.Bar.in iſta ſecunda conclõ
ne iſte rõnes cũ quibus tranſeunt Ale. & Mod. euitari pñt: & inter
pretatio Bar. ſuadetur. vt illa verba, & ad confitendum, ſecundum
præcedentia declarẽtur, videlicet quatenus recipit. nam verba mã-
dati ſm præcedentia declarantur, vt in no.conclõne Bar. dicit in l.
quod dicitur. per illum tex. infra, de tute. Confirmatur hoc, quia
copulatiuè dicitur, ad recipiendũ & confitendum, vnde illa quali-
tas receptionis repetita uidetur, & influit in alterum ex copulatis
quod ſeqtur.l. Seiæ.§.Caio. vbi Bar. infra, de fun.inſt. & ad hoc fa-
19 cit tex.in l.ſed ſi adiiciať.ff.ꝓ ſoci. † vbi ſocietas cõtractus & lucri
intelligitur de lucro ex ꝯctu tantum. & Bar.no.illũ tex. Non ob. qđ
dicitur de ſuperfluitate: qa ſuperfluitas tolleratur: quia ſepenume
ro tabelliones ex conſuetudine utuntur inculcatione verborũ, vt
Spe.dicit in ti.de proc.§.ut aũt.ver.ſed opponitur, dũ loqtur de
illa clauſula procuratorem conſtituit creauit &c. Et idẽ no. Albe.
in l.j.in vj.col.s̃.de off.procu.Cęſa. dum alle.l. pediculis.§. Labeo.
infra, de aur.& arg.leg. Præterea hic exprimitur, qđ tacite ineſt ad
maiorẽ declarationẽ, unde hoc ſuperfluum non reputatur, ut per
gl.in c.j.in uerbo, vt filio. circa fi. & ibi Dominic.de ſum. Tri.in vj.
facit tex.in l.iij.infra, de leg.j. & quia ſi verba illa, ad cõfitendũ, intel
liguntur ſimplr̃ vt ſonant, reſultaret donatio contra intentionem
ipſius mandantis: unde potius toleratur ꝙ verba nihil operentur,
ar.eius qđ no.Bal.in l.j.C.de pact.pig. & tradit Domi. in c.ſi Papa.
de priuil.circa prin.in ver.fallit tertio. dum alle. tex.in c.cãm quæ.
de reſcr. Non ob. ꝙ confeſſio procuratoris cum ſpeciali mandato
ad confitendum dño præiudicet: quia verũ eſt qñ habet mãdatum
ſimpliciter ad ꝯfitendum: ſecus in caſu noſtro, vbi mandatum limi
tatum videtur ad confitendum qđ recipit, per ſupradicta, nam ſi
procurator poſſet cõfiteri ſimplr̃, eſſet donatio, ut Bar. dicit. Nec
ob. ꝙ dñs habeat exceptionẽ non nu.pec. & ꝙ poſſit agere ꝯ pro
curatorẽ in ſubſidium, quia poſt biennium erit donatio: unde ſi-
cut procurator non põt donare, ita non poterit facere confeſſio
nem per quam ad donationã perueniatur, ut per glo.in l.ſi ita qs.
§.ea lege.infra, de ver. ob.no.in c.cum tempore. de arbi. & quam
uis haberet exceptionem & agere poſſet contra procuratorem,
tñ melius eſt ſibi ꝙ illæſus conſeruetur: ar.l.fi.C.in qui.cau.in integ.
reſti. & ita opin.Bar. defendi põt ab his, quæ cõtra eum adducun-
tur per Doc.hic, ſed tñ quia.s̃.tenui contra Bar. in prima conclu-
ſione, iõ idem dicendum eſt ꝯtra Bar. in iſto caſu, quia pariter mili
20 tant rõnes, quas.s̃.dixi. ¶ † Vlt.Bar.hic ponit diffinitionẽ mutui,
contra quam arguit Fulg. quia non ſufficit, ꝙ in diffinitione dica-
tur, cum ſpe recipiendi tantundem in genere ſuo, ut Bar. dicit, ſed
debuit addere in diffinitione iſta verba, in eadem qualitate partiũ
quod habetur infra l.proxi. Sed Alex. reſpondet ꝙ verbum idem,
poſitum in diffinitione Bar. tollit argm̃. iſta reſponſio non uide-
tur ſufficiens, quia illud uerbum, idem, vel tantundem, uidetur re-
ſpicere ꝙ in eodem genere fiat reſtõ, & in eadẽ quantitate, non
aũt uidetur referri ad eandẽ qualitatem, q̃ in mutuo conſideratur
ut collr̃.in l.j.§.j.de act.& ob.ibi, eiuſdẽ generis & qualitatis & in
l.proxima.in fi.infra, e. vide tamen tex. in l.certũ infra e.in fi. vbi di
ctio illa, tantundẽ, ad oĩa referri uidetur, ſed tamen ibi ſolus effe-
ctus demonſtratus conſideratur, & non agitur de qualitate &c.
Vnde aliter ad argm̃ Fulg. reſponderi põt, ꝙ in diffinitione non
ſunt exprimenda omnia, quæ in re diffinita requiruntur, ut not.
in l.j.infra, de teſta.in l.j.infra de tute. ſatis eſt enim quod exprimã
tur ea quæ ſunt de ſubſtantia mutui. ꝙ autem in eadem qualitate
mutuum reddatur, hoc uidetur de natura contractus, ut uidebi-
mus in l.cum quid.infra, e. que ſequitur. Phil.Dec.

1 *Creditum differt à mutuo, tanquam genus à ſpecie, & ſpecies multum differt à genere.*
2 *Pecunia, accipitur pro omni re, in qua mutuum conſiſtit.*
3 *Vſura, quare in mutuo committitur.*
4 *Verba, de voluntate mea, idem important, quantum ſi dicatur de mandato meo.*
5 *Vxor licet conſtante matrimonio marito donare non poßit, poteſt tamen dotem promittere.*
6 *Promißio dotis ante matrimonium contractum ſi matrimonium ſequatur intelligitur.*
7 *Inſtrumẽtum conditionale, non habet executionem, niſi conditio ſit liquidata.*
8 *Confeßio dotis facta per maritum conſtante matrimonio valet.*
9 *In teſtib. gratia euitandę contrarietatis exponuntur verba illa, ante nuptias, ſcilicet finitas, & poſt nuptias, ſcilicet contractas.*
10 *Citatus ad audiendam ſententiam ante nonam, poteſt intelligi ante nonam finitam, vel inchoatam.*
11 *Inſtrumentum habet taliter interpretari, vt contrarietas remoueatur.*
12 *Teſtes etiam in cauſa criminali concordari debent, vt euitetur falſitas.*
13 *Verbum, ante ſignificat tempus ante principium actus.*
14 *Improprietas verborum non excuſat quem à falſitate manifeſta.*
15 *Teſtium verba ſecundum communem loquendi vſum debent intelligi.*
16 *Teſtes licet ſint contrarij in acceſſorijs, nihil refert.*
Idem eſt in ſingularitate teſtium.
Idem in falſitate.
17 *Teſtium modica contrarietas in facto principali, non nocet.*
18 *Teſtium dicta, cum dicto partis, an debeant concordari.*
19 *Dicta teſtium, ad articulum referuntur.*
20 *Concordia non habet locum in teſtibus contradicentibus, quando plures ſunt teſtes pro vna parte quam pro alia, quia illi preferuntur.*
21 *Teſtes repetere cautius eſt iudici vt eorum dicta declarent.*
22 *Teſtes qui repetuntur ad declarationem, non debent de nouo iurare.*
23 *Dictio, ante, & poſt, quo ad verborum proprietatem, quomodo debeat declarari & intelligi.*
24 *Obligatio facta per filium vel ſeruum, an acquiratur patri vel domino, an filio vel ſeruo.*
25 *Mutuum naturale quid ſit, & quid ciuile, & an reperiatur.*
26 *Procurator conſtitutus ad accipiendum pecunias mutuo, non obligat dominum ex ſimplici confeßione mutui.nu.32. & 39.*

27 *Statutum*

27 Statutum loquens de ſolutione in confeßione verificatur.
28 Confeßio creditoris de recepto, probat veram numerationem, ad hoc, vt fideiuſſor agere poſſit contra debitorem.
29 Confeßio procuratoris præiudicat fiſco.
30 Intellectus ad l.penul.§.ſi mutuum. verſi. plane ſi non accipit. ff.ſi quid in frau.patro.
31 Intellectus ad.l.certum. §.ſed an ipſos.de confeſ.
32 In dubio verba confeßionis in fauorem confitentis debent interpretari.
34 Intellectus ad l.ij.§.fi. de quadri. præſcrip.
35 Procurator dicitur etiam, qui ad vnum actum conſtitutus eſt.
36 Iuramentum nihil operatur, vbi defectus eſt voluntatis,
37 Iuramentum ad plus non extenditur, quam extendatue virtus promißionis,
38 Iuramentum habet illā tacitam conditionem, quam habet actus ſuper quo interponitur.
40 Expreſſum ad maiorem cautelam, quod tacite intelligebatur, ſuperfluum non reputatur.
41 Mutuum quid ſit.

1 §Creditum ergo. ¶Primò not. † ꝙ creditū differt à mutuo tanq̄ genus à ſpē, & ſpecies
muitū differt à gn̄e: vt dicit tex.in l.ſi peculiū. in.prin. j̃. de manu-
miſ.teſt.& iō vbicūque eſt mutuū, ibi eſt creditū: q̄a poſita ſpē, po
nit genus.l.ſi qd earū.§.inter emptū. de leg.iij. ubi gl. & Bar.ad idē
tex.in l. Iuriſcōſ.§.inter agnatos. j̃.de gradi. Sic ēt differt populus
à plebe, tanquā ſpēs, à gn̄e.§.plebs.inſtitu.de iu.na.& glo.hic dicit.
Iſta tn̄ ſimilitudo nō vr̄ bn̄ ꝓcedere: q̄a ſi mutuū eſt, ergo creditū
eſt: quia poſita ſpē ergo ponitur genus hoc tn̄ non uerificatur in
d.§.plebs.quia poſita plebe, nō ponit ppl̄s. unde aduertēdū eſt: q̄a
illud qđ dr̄ poſita ſpē, ponitur genus: uerum eſt qn̄ illa ſpecies eſt
pars ſubiectiua: ſecus ſi ſit pars integralis: q̄a ad poſitionem partis
integralis: nō ſequitur totum: ut not. declarat Bart.in l.ſi mater fi-
lij.§.ſi quis inter. j̃.de exec.rei iu.& no.per gl.in l. rectè dicimus. j̃.
de ver.ſig.& ibi Bar.no.illam gl.unde ad poſitionē parietis, nō ſe-
quitur domus: q̄a paries eſt pars integralis domus. l. eum qui hæ-
res. j̃.de vſuc.& ita vr̄ in d.§.plebs vbi plebs videtur pars integra
lis populi: ideo poſita plebe, non ſequitur populus, & qūo genus
inſit ſpeciei, declarat Bar.in d.l.ſi quid earum. §.inter emptum, ꝙ
ineſt reſpectu ſpeciei, non ꝙ genus in diſpoſitione compreheda
tur, ſed ſolū illa ſpecies nominata cōtinetur, & qn̄ ſpecies eſt nomi
nata cū gn̄e, illa ſpecies noīata ſpecialr̄ non comprehenditur à
gn̄e: ut eſt tex.in l ſi peculium.in prin, j̃.de manu. te. facit tex.in l.
doli cl̄a.de ver.ob.in l.ſanctio legum. j̃.de pœ. qđ hr̄ in rub.C.de
ſer.& aqua.& in rub.C. de hære. & manich. & ibi Azo in ſum. in
prin.& rō illa videtur: quia expreſſum facit ceſſare tacitum.l.cum
2 ex filio.§.filio.de vul.& pup. ¶Secundò no. † ꝙ pecunia accipitur
pro omni re, in qua conſiſtit mutuum, ad idem text. in l.talis ſcri-
ptura.de le.j.in l.ij.in princ.C. de conſti. pec. propriè tn̄ & ſtrictè,
qđ numeratur, accipitur in pecunia: iō ſtatutum ꝯ ius cōe, quod
debet ſtrictè interpretari, pro numerata pecu.intelr̄, ſm̄ Bald.hic
col.fi.in ver.quid aūt ſi dicat ſtatutū.& ad hoc facit tex.in l.ij.s̃.de
aleato.in l.ij. j̃.quarū rerū actio non de.in l.litigatores. §.quod ait.
s̃.de arbi.in l.lex.quæ tutores.circa fi.in ver.huic accedit.C.de ad-
min.tu.in quib.locis iura loquuntur de pecunia ſimplr̄, & de pecu
nia nume.intelligūtur.& hoc probatur in l. ſed Iulianus. §. mutui
dationē. j̃.ad Mace.vbi dicitur, verba vn̄r mihi ad pecu.nume.re-
ferri: quia dicit mutuam pecuniā dediſſe. & iō ꝯſonat ꝙ eodē mō
ſtatutum intelligatur. & hoc confirmatur: quia pecunia ſignata
eſt forma publica.l.j. j̃. de contrahen. empt. & illa forma deſignat
numerum.l.ſi in rem.uer.Octauenus ibi, ſignatæ uero, numerum.
s̃.de rei ven.ergo uidetur, ꝙ pecunia intelligatur de numerata.&
facit tex.in l.pecuniæ verbum. j̃.de ver.ſig.ibi, non ſolum numera
tam pecuniā & hoc idē cōprobatur: q̄a ſm̄ cōem vſum loquendi
appione pecuniæ de numerata intelr̄, ſm̄ Bar. in l.talis ſcriptura.
in fi.de leg.j.In ꝯriū tn̄ ꝙ ēt in materia odioſa, & pœnali, appella-
tione pecuniæ, aliæ res comprehendantur. vr̄ tex.in l.j. in princi.
ibi, pecuniā accepiſſe dr̄, iuncto.§.fi s̃. de calum. & illum text. al-
leg. Ant.de Bu.in diſpu. Bononiæ, ut refert Soci.Sed reſponderi
pōt ꝙ ibi illud fit per uiam extenſionis, ne fieret fraus legi, ut in
ſimili probatur in l.ſi filiusfa.§.is aūt infra, ad Mace.ubi ſenatuſc.
prohibet mutuā pecuniam dari filiofa. & in l. ſed & Iul. §. mutui
dationem.eo.ti.dr̄, ꝙ illa verba de numerata intelliguntur: ſed ne
fiat fraus ēt prohibet ne aliæ res dentur pro pecunia, & ratione
fraudis remouendæ extenſio fit.& ita vr̄ in d.l. pe. de calum.facit
tex.in c.ſi ciuitatis.de ſen.excō. lib. vj. & quod no.per gl.fi.in c. q̄
quam.de vſu.in vj.in cle.j.in ver.ſepellire.in fi.de ſepul.cum ſi. Vl-
terius & ſecundo ad tex.in d.l.pe.de calum. pōt rn̄deri, ꝙ text.ibi
ꝓbat ꝯriū, dum dr̄, pecuniā aūt accepiſſe dr̄, ēt ſi aliquid ꝓ pecu-
nia recipimus: ex quo ergo datū fuit ꝓ pecunia, patet ꝙ pecunia
ſtrictè ibi accipitur, aliter non diceretur datū pro pecunia.& idē
probatur in d.l.ſed Iulianus.in d. §.mutui dationem. Supradictis
tamen aduerſari vn̄r iura, quæ dn̄t, ꝙ nomine pecuniæ cōprehen
duntur ea quæ ſunt in patrimonio. l. rei appellatione.l. pecuniæ.
verbum.l.pecuniæ noīe.de ver.ſig.& in l.ij.de cōſti.pecu.dr̄ ꝙ ap-
pellatione pecuniæ, oēs res ſignificari diffiniuntur. ad idē text.j.q.
iij.in c.totum.ſed prædicta vn̄r ꝓcedere, quādo ſubiecta mā hoc
indicaret.l.nā qđ. §.fi. j̃. ad Treb. ſed de ꝓprietate ſermonis aliud
vr̄, per s̃.dicta. ¶Tertiò no. ꝙ in mutuo dn̄ium transfertur. & iſta
3 eſt rō ſm̄ Bal.hic, † quare uſura in mutuo non cōmittitur, & pro-
hibetur, quia cum accipiens dn̄s efficiatur pecuniæ mutuatæ, &
uſus pecuniæ non eſt ſeparatus à dn̄io, non pro re, quæ nō eſt ſua,
ſed ꝓ tpe, uſura ſolueretur, ſm̄ Theologos.& idē no. Bal.& Ang.
in l.ſi nauis s̃.de rei ven.ubi inquit, ꝙ licita eſt pēſio in ꝯtractu lo-
cationis: quia ex re propria percipitur: ſed in mutuo dominium
transfertur, & ex re aliena uſura perciperetur. & iſtā rōnem gl.ad
ducit.in c.j.xiiij.q.iij.ſed tn̄ rō prædicta non vr̄ bn̄ procedere: quia
cum dn̄ium in mutuo transferat mediāte facto mutuantis, reci-
piens pleniorem uſum ꝯſequitur, q̄ ille q conducit: ideo uſura de-
beret tolerari: niſi dicamus ꝙ in locatione agitur de eadem re, quę
deterioratur pp uſum: ideo merces debet: q̄ rō ceſſat in mutuo:
quia res recipiunt functionem in gn̄e ſuo.l.ij.§.j.s̃.e.& aliam rōnē
ꝯ ꝓhibitionē uſurarū gl. adducit in d.c.j.xiiij.q.iij.quia ille qui mu
tuat bn̄ficium facit recipienti: & recipiens obligatus vr̄ ad antido
ra.l.ſed & ſi lege.§.conſuluit. s̃. de peti.hæ.ergo vr̄ ꝙ illa naturalis
oblo in pactū deduci poſſit: quia etiam in ſpiritualib. inquantum
deducitur illud ad quod quis tenetur abſq; uitio ſimoniæ; ut no.
in c.ſignatum.de præb.& in c.ſignificaſti. de ele.& gl.ibi hoc argu
mētū inſolutum relinquit. Sed pōt reſponderi, ꝙ illa oblo nālis
ad antidora, non eſt taxata, nec habet in ſe neceſſitatē: & iō nō de
bet deduci in pactum: ut tradit Io.de Ana.in rub de uſu. col.pen.
& Io. An.in regula, peccatum.de re.iur.in vj. iſta tn̄ rō non vr̄ tol-
lere difficultatem quare non poſſit deduci in pactum de partiū
conſenſu.unde dicendum eſt, ut hr̄ in d.rub. de uſur. ¶Quartò &
4 ult.no.ſecundū Are.hic, † ꝓ tm̄ eſt dicere de uoluntate mea quā-
tum ſi dicatur de mandato meo, ut colligitur ibi, ſi uolūtate mea
des pecuniā.& hoc idem probatur in l.Pomponius. §.fi.s̃.de ꝓc.
in l.j.§.deieciſſe. j̃.de vi & vi ar in l.fi, ubi Bal.C.de exer.facit tex.in
l.qui patitur. j̃.man.& tradit Are.in l.ſi ſeruus. j̃.de acqui.poſſ.ubi
dicit hoc ēt procedere ſi mandatum ſpeciale requiratur. hoc ta-
men non eſt uerum ſimpliciter, & ideo recurrendum eſt ad do-
ctrinā, quam ponit Bar.in l.poſt dotē.col.iiii. j̃.ſol.mat. & ēt aſſu
mit Ale.in conſ.lxxix.uiſo proceſſu.col.iij.lib.iiij. ¶In gl.in uerbo
poſt nuptias, ibi, poſt nuptias contractas fuit dos promiſſa ab uxo
5 re uiro.no.eſt, † ꝙ licet uxor conſtante matrimonio non poſſit
donare marito l.j.per totum.infra, de do.inter ui. & uxo. dotem
tamen promittere pōt, ut hic dicitur. & iō ratio uidetur, quia in
dote maritus non habet cauſam lucratiuam, ſed oneroſam: ut
no.Bar.in l.fi.§.ſi à ſocero, infra, de his q̄ in frau.cre.& uidetur tex.
in l.ex promiſſione dotis.infra, de act.& ob. & tradit Alex.in cōſ.
xxxj.ponderatis his.in fi.lib.iij.& no.per gl.in l.ſi donaturus.§. j.in
fra, de ꝯdi.ob.cau.in uerb.duntaxat. ubi Alex. dicit idem eſſe in lu
cro dotis, qđ facit maritus ex forma ſtatuti. de hoc tamen lucro
aliter dixi in conſ.cclx.quæritur breuiter. ubi uidendum eſt. ¶In
6 ead.gl.ibi, ſi matrimonium extiterit, intelligitur colligere † ꝙ pro
miſſio dotis ante matrimonium contractum intelligitur ſub taci-
ta conditione, ſi ſequatur matrimonium. l. ſtipulationem.l. talis
ſcriptura.l plerunque.§.ſi ante.l.in rebus.§.j.de iur.do. & ideo in-
fert Ang.hic, ꝙ inſtrumentum dotis ſuper dote promiſſa, nō ha-
bebit executionem paratam, niſi nuptijs ſecutis.& eſt regula com
7 munis, † ꝙ inſtrumētū ꝯdōnale non habet executionē, niſi cōdi-
tio liquidata ſit, ut no Bal.in l.ſi quidē.col. fi.in uer. ibi extitiſſe.de
exce tradit Are.in conſ.xxxij.diligenter conſideratis.in prin.Soci.
in conſ.lj.præſtantiſſime doctor.col.pe.Cor.in conſ.ccxxxv.uide
tur in hac conſultatione.lib.iij. ¶In gl. ibi.l.quod de ſuo, per illum
8 tex.dicitur, † ꝙ confeſſio dotis facta per maritum conſtante ma-
a trimonio, non valet, quia uidetur facta cauſa donādi, [a] vt no.Bar.
in l.ſi diuortio.infra, de ver.ob.cum ſi.ut Alex.ibi, & idem Bart.in
l.cum quis decedens.§.Titia. de leg.ij.Pau. de Ca. in conſ. xcix.vi-
ſis & conſideratis. Alex. in conſ. cxliij. viſo proceſſu. col ij.lib.v.&
in conſi.clxv.dubitatur an mulier.col.pe.lib.vj.& de hoc habetur
in l.j.ſol.mat. ¶Vltima concluſio ex gl.habetur, ꝙ uerba iſta, poſt,
nuptias, dupliciter intelligi poſſunt, videlicet poſt nuptias ꝯctas,
9 vel poſt nuptias ſolutas, ex quo Bar. infert ad q. † de teſtib.diſcor
dantib.quorum aliqui dicunt fuiſſe ante nuptias, aliqui poſt nu-
ptias.nam concordari poſſunt ante nuptias ſcilicet finitas, & poſt
nuptias. ſ. contractas. & idem ſi dicatur ante guerram. vel poſt
guerram.& ad hoc Battol. alleg.text. in c.cum tu. de teſti. ſed ille
text.non bene facit in propoſito. quia loquitur in diuerſis actib.
quo caſu concordia plana videtur, ſed teſtes non probant: ut
not.in conſil.xciiij.uiſo proceſſu. colum.ij. libr.vj. ſed nos hic lo-
quimur

ADDITIO.

a ¶ Donādi. Idē Fran.Purp.hic nu.29.Ale.conſ.142.& conſi. 248.lib.5. Are.conſi.86.co.fi.Cur.iunior conſi.95.

quimur quando agitur de eo actu, in quo nõ ita de facili cadit cõ
cordia. & ad illud qđ dicit Bar. de cõcordia teſtiũ, idẽ in ſimili ca-
10 ſu Bar. ſcribit in conſi. clxxvj. pluries contingit, vbi inquit, † ꝙ ci-
tatus ad audiendã ſñiam ante nonã, intelligi poteſt ante nonam fi
nitam, vel inchoatam. eodẽ modo ꝯcordari pñt teſtes poſt publi
cationem inchoatam, & poſt publicationẽ finitam: vt no. Ang. in
conſi. clxxiiij. ex themate. co. fi. facit qđ no. Bar. in l. in operis ꝟ. lo-
cat. in l. ſi ſtatua. l. ſi plures ꝟ. de iniur. l. Gallus. § ille caſus. de lib. &
poſth. & ꝙ teſtes debeant reduci ad concordiã, no. Bal. in l. item vi
dendũ. per illũ tex. ſ. de peti. hær. & in § pen. in j. conſti. C. in iij. no.
facit tex. in c. periculoſa. diſt. v. no. Bal. in c. inter corporalia. in gl.
de tranſla. epiſcop. Aret. in l. ſi cui in prin. in ij. not. de lega. j. & idẽ
11 in inſtrumento debet taliter interpretatio fieri, vt ꝯrietas remo
ueatur. c. inter dilectos. §. cęterum. de fi. inſtr. no. Bald. in tit. de pa.
Conſtan. in ver. die Lunæ. Bar. in l. fi. §. idem quæſiuit. ꝟ. de condi.
12 indeb. & dixi in l. ij. C. de ſecun. tab. & talis † concordia teſtium
etiam poteſt fieri in cauſa criminali, vt falſitas euitet̃: vt tradit Fel.
in c. cum tu. col. pen. & facit quod no. Doc. in c. ij. §. fi. in vlt. not.
de pœn. in 6. & plura ſimilia de concordia teſtium tradit Ro. in l.
j. in prin. ꝟ. de ope. no. in ver. in q̃tum Bar. hic. & Fel. in d. c. cum tu.
colum. iij. & iiij. Et concordia quam facit Bar. hic de iſta dictione
13 ante, & poſtea, videtur ꝯ proprietatem verborũ: † quia verbum,
ante, ſignificat tempus ante principiũ actus. l. ſi qs id, quod. ver. ꝙ
dũ ꝓponitur. ſ. de iu. om. iu. ibi, dũ ꝓponitur, vel ante propõnẽ,
& proprie añ dr̃, ꝙ eſt omnino ante, vt Bal. dicit in l. ex his. in ver.
opponitur. C. quando di. leg. ce. facit tex. in c. ante trienniũ. xxxj.
diſt. in l. fi. ꝟ. de al. ſcri. & no. Are. in l. q ante Calendas. co. ij. de ver.
ob. in d. c. cũ tu col. pen. vnde concordia quam facit Bar. vr̃ proce
dere ex æquitate, vt pœna falſitatis euitetur, & talis concordia nõ
procedit. quando teſtes præciſe ꝯdicunt, ita ꝙ concordia adapta
ri non poteſt, vt no. Bal. in d. c. cum tu. co. ij. vbi exemplum ponit
qñ aliqui teſtes deponunt de maiore ætate. 25. annorũ, & alii de
minori ætate. 25. annorũ. tali caſu non cadit concordia. & no. idẽ
14 Bal. in §. quib. in j. conſti. C † ſic ẽt in falſitate quis non excuſatur,
per verborũ improprietatem, quando falſitas manifeſta eſt, vt tra
dit Pet. de Anc. in conſi. 296. viſis articulis. & Ro. in conſi. cccj. in
propoſita conſultatione. col. fi. dicit Bal. in l. ij. C. de fi. inſtr. in lec.
antiq. ꝙ concordia teſtium debet eſſe veriſimilis. & idem dicit
Bal. de contrarietate ſcripturæ, in l. ſcripturæ co. ij. C. de fid. inſtr.
dum inquit, ꝙ conſideratur quod eſt veriſimile, non qđ eſt poſſi-
bile. & facit qđ no. Bald. de inquiſitione non veriſimili, quæ reiicit
in l. j. co. iiij. C. de ſer. fug. & Abb. in c. quia veriſimile. de præſump.
& ex his redditur dubitabile dictum Bar. in l. ij. ꝟ. de duo. reis. in fi.
co, vbi dicit, ꝙ ſi teſtes deponunt, ꝙ Titius cognouit Seiam violẽ
ter, non probant quia aduerbium, violenter, intelligi poteſt paſſi
uè, videlicet ꝙ Seia violentiam intulerit Titio, ſed certe hoc non
videtur veriſimile, ꝙ à muliere illata ſit violentia viro, & merito
illud dictum reprehenditur per Angel in l. ij. per illum tex. C. vi
bo rap. & Imo. in d. l. ij. co. j. & eodem modo non videtur vera cõ
cordia, quam in teſtib. facit Bar. in l. ſi finita. §. ſi autem. ꝟ. de damn.
infec. in teſtib quorum aliqui dñt, ꝙ inſtitutio fuit facta æqualiter
de filio & filia. alij dñr, filium inſtitutum in maiori parte, filiam in
minori, concordat Bar. ꝙ verbum æqualiter, intelligatur reſpe-
ctu temporis, quia eodem tempore ĩſtituti ſunt filius & filia. Sed
15 certe talis concordia non eſt veriſimilis: † quia verba teſtium de
bent intelligi ſm cõmunem vſum loquendi: vt no. In c. cum cla-
mor. in fi. de teſti. vbi Imo. ad hoc alle. tex. in c. ex literis. de ſponſ.
facit tex. in l. Labeo. ꝟ. de ſupel. leg. c. q̃q̃. ij. q. 7. Et ex iſta ratione ẽt
inferri videtur, ꝙ non videtur procedere concordia quam facit
Bar. hic ante nup. finitas vel inchoatas: qa ꝓprietas verborũ repu
gnat, vt ſ. dixi. & patiter cõmunis vſus loquendi. vt dixi. & ideo di
cit Bal. in c. cauſam quę. de reſcri. col. fi. in ver. quæro. de teſti. ꝙ ta
lis concordia quam facit Bar. eſt refugium miſerorum. & contra
Bar. tenet Ro. in d. l. j. de ope. no. nun. & iſta opi. verior uidetur in
puncto iuris. communis opin. ſaluari poteſt gratia falſitatis euitã
dæ: vt no. Bar. in l. pen. in fi C. de vſufruc. & ſ. dicta habent locum
16 quando contrarietas eſt in facto principali. † Secus ſi teſtes con
trarii ſint in acceſſoriis: quia hoc non attenditur: vt no. Bart. in l.
eos. co. ij. infra de fal. Spe. in tit. de teſte. § j. in ver. item ꝙ de ſuo.
& Ang. in conſi. cclxxiiij. ex themate. co. 7. & idem eſt in ſingulari
tate teſtium. vt no. Bal. in d. l. de quibus. co. pen. ſ. de legi. & idẽ eſt
17 in falſitate no. Bald. in l. pen. circa fi. C. de tranſa. † & etiam in fa-
cto principali modica contrarietas non nocet, vt no. Ant. de But.
18 in c. ij. de reg. Ale. in conſi. 5. in cauſa inquiſitionis. lib. j. † Simili-
ter quod dictum eſt de concordia teſtium procedit in teſtib. nõ
autem debet fieri concordia cum dicto partis ſecundum Bar. hic
in fi. poſt Imo. in c. cum contingat. de offi. deleg. & ſequitur Abb.
in d. c. cum tu. vbi ad hoc alle. tex. in c. præſentia. de proba. & idẽ
Bal. in j. conſti. C. §. j. Flor. in l. cum de ætate. colum. ij. in fi. infra de
proba. & tradit Alexan. in conſi. xcix. viſis proceſſib. col. pe. li. 5. Et
hoc qđ dixi concordiam non poſſe fieri cum dicto partis. intelli-
parte quæ teſtes producit, ſecus eſt cũ dicto aduerſarii, vt not. Ab
bas dicit in c. cũ Ioan. de fi. inſtr. in pe. no. ſecundò intelligit̃, qñ di-
cta teſtium exp̃preſſe ꝯdictum dictis partis: ſecus ſi eſſent dubia,
qa tunc interpretari debent ſm intentionẽ partis: arg. l. ſi quis intẽ
19 tione ambigua. ſ. de iud. † & quia dicta teſtiũ ad artic. referuntur:
vt no. Bar. in l. Labeo infra de ſupel. le. Bal. in l. ſi defenſor. §. qui in-
terrogatus. ſ. de interro. act. Ale. in conſi. 88. quoniã oẽ datũ. col.
5. lib. iij. Siľr ſi cũ aſſertione partis eſſent teſtes, tunc reſpectu te-
ſtium hr̃et locum concordia: vt dicit Io. Pet. hic ꝑ d. c. cum tu. fa-
cit tex. in d. c. cũ Ioan. licet dicta teſtium nõ debebãt concordari
cum dicto partis. dicta tñ ipſius partis q̃ vñr ꝯria debent concor-
dari: vt no. Bal. ĩ quibuſdam lec. in l. j. ſ. ne quis eum. & Pau. de Caſ.
ibi. cũ ſi. vt tradit Ale. in ver. ſ. l. ij. & dixi in l. pacta nouiſſima. col.
20 j. in fi. C. de pac. & in conſi. 95. co. 2. Item ſm Bar. † talis concor-
dia non habet locũ, quando ſunt ꝓ vna parte plures teſtes, vel me
liores q̃ pro alia: qa illi præferuntur. & idẽ tenet gl. in c. cũ contin-
gat. de off. dele. in gl. pen. in fi. & idẽ Bal. in l. Gallus. §. ille caſus. de
li. & poſth. & in j. ꝯſti. C. in §. qb. cũ ſi. vt tradit Ale. hic, & in l. inter
ſtipulantem. §. ſi Stichum. co. 6. de ver. ob. & ad hoc facit qđ nota.
Bar. in l. admonendi. co. 11. ver. iiij. quid ſi actor ꝓbauit. infra de iu
reiu. dum alle. l. ob carmen. §. fi. ꝟ. de teſti. & idem dicit Bart. in l. ſi
duo. col. pe. ꝟ. vti poſ. & Bal. in diſpu. accuſatus. de vi turba. col. fi.
in ver. ſecundo caſu. & ſm iſtã ꝯcluſionem raro hẽbit locũ cõcor-
dia: quia vt plurimum teſtes nõ ſunt oĩno æquales. vt Ale. dicit in
d. l. Gallus. §. ille caſus. & ideo plerique Doc. tenẽt ꝯrium, ꝙ debe
at fieri concordia, dato ꝙ plures vel meliores teſtes ſint pro alia ꝑ
te. Mod, tamen hic ſequuntur cõem opi. qa fruſtra expectatur e-
uentus rei, q nil operatur. l. aliquãdo. ꝟ. ad Velle. fruſtratoriũ ergo
vr̃ reducere teſtes ad concordiam, qñ ſunt plures ꝓ vna parte, qa
illis plurib. ſtandum eſt. Tamen iſta valent. qa ſi concordia dimitte
retur, non eſſet ſtãdũ plurib. teſtib. ſed illa cõcordia admitteret̃.
& ideo in pũcto iuris uerior videtur opi. ꝙ ẽt pauciores teſtes ꝓ
una parte tm̃, plurib. de altera parte debeant concordari. vt ſen-
tit gl. in c. in noſtra de teſti, & hoc tenet Ant. de But. & Ab. in d. c.
cũ tu. de teſti. q generaliter & indiſtinctè loquitur, cũ ſi. ut proba
tur hic, & in d. l. inter ſtipulantẽ. §. j. Non ob. ꝙ tex. in d. c. cũ tu. re-
ſtringat̃, ne abſurdũ ſequatur, vt dñt Mod. hic, quia nullũ abſurdũ
vr̃ ſi ſequatur concordia: vt in d. c. cum tu. & p̃ſertim ponderan-
do rõnem, q̃ in d. c. cum tu. adducitur. ibi, nos dicta teſtium beni-
gnè interprætari volentes, ne præiurii reatu notentur. nam ratio
iſta expreſſe ibi videtur procedere, dato ꝙ teſtes eſſent plures pro
altera parte. & hoc ſuaderi põt, quia iura q̃ diſponunt de concor
dia teſtiũ videntur magis ſpecialia, q̃ iura quæ de maiori loquun-
tur, iõ debent præualere, quia generi ꝑ ſpẽm derogatur, vt in reg.
generi. de reg. iur. in 6. & quia illud p̄ualet in quo maior eſt vtili-
tas, & maior ratio ſpãlitatis, vt benigniorem faciamus interpreta
tionem. l. benignius. ſ. de leg. & ita Bar. tradit in tract, ad reprimẽ
dum in ver. non ob. col. ij. & no. Bal. in l. hac conſultiſſima. col. pe.
C. qui teſta. fa. poſ. & tex. in d. c. cũ tu. fundatur in benigniori inter
pretatione: iõ diſpoſitio d. c. concordia attendi debet concordan
do tamen opi. iſta opin. videtur procedere ad euitandum periu-
rium, vel falſitatem, prout dicitur in d. c. cũ tu. Et qđ dictũ eſt de
plurib. teſtib. concordandis, ẽt habet locum qñ producti ꝓ ea par
te ꝯrii ſunt, vt no. Inno. in d. l. inter ſtipulantẽ. §. j. co. 3. in ver. & p̃-
dicta procedunt. licet alr̃ dicat voluiſſe Anto. de Butr. in d. c. cum
tu. & ad hoc eſt gl. in d. l. in noſtra. & ſ. dicta hñt locũ quãdo teſtes
plures ſibi contradicũt: ſecus aũt videt̃ ſi vnus ſibi ipſi ꝯrius ſit: qa
non fit concordia: vt no. per. gl. in d. c. in noſtra. & no. Bar. in l. eos
in fi. infra de fal. vbi dicit, ꝙ ita intelligitur tex. in l. qui falſa. infra de
teſti. & hoc intelligitur quando euidens ſit ꝯtrarietas, aliàs ſecus,
vt tradit Ale. in conſi. 105. reuerende domine. lib. 2. vbi alleg. Bar
to. in l. Labeo. infra de ſupel. lega. & in l. j. in prin. infra de oper. no.
nun. & idem Alexan. in conſi. cxc. viſis atteſtationibus. colum. pe.
lib. 7. & hoc confirmatur, quia in eadem ſcriptura debet fieri cõ-
cordia, ſi poteſt. c. inter dilectos. §. cęterum. de fi. inſtr. no. in l. ſcri
pturæ. C. de fi. inſtr. & tradit Ale. in conſi. lxx. viſo proceſſu. colũ.
2. lib. 1. Are. in conſi. 7. procedendo breuiter. col. pen. ergo idem
videtur in uno teſte, quia à pari procedunt teſtes, & inſtrumenta.
21 l. in exercendis. C. de fid. inſtr. † Et ad remouendum ꝯtrarietatẽ
in omnib. ſ. dictis caſib. poteſt iudex ex officio eius repetere ad de
clarationẽ, vt not. per glo. in §. illud. in ver. non habet in authẽ. de
teſti. Barto. hic, & in l. ſi quis intentione ambigua. in ver. quid ſi di
cta teſtis. ſ. de iud. Bal. in l. ampliorem. in prin. C. de appel. & in au
then. qui ſemel. colum. 2. de proba. Paul. de Caſtr. in conſi. cccxc.
in caſu de quo quæritur. Alexand. in conſi. cxxij. viſo proceſſu. co-
lum. 2. lib. 2. & in conſi. ccxxxviij. ponderatis his. lib. 6. ſecus eſt ad
inſtantiam partis, vt per Alexand. in conſi. xciiij. viſo proceſſu. co
22 lum. 2. lib. 6. & caſu quo † repetantur teſtes non debent de no-
uo iurare, vt nota. Bald. in l. fin. circa fin. in ver. quæro nunquid te
ſtes. C. de teſti. & hoc quando repetuntur ad declarationem, ſe-
cus ſi uelint de nouo deponere, ut Bald. concludit in d. l. fi. & idẽ
in de

in declaratione no. Bald. in l. hæredes palam. § si quid post. in ver. sed si notã. j. de testi. vbi idem dicit de citatione, quæ nõ requiritur, & sequuntur ibi Imo. & Pau. de Ca. cum si. vt dixi in c. pastoralis in §. verum. de appe. & in l. edita. col. xj. C. de edẽ. vbi alleg. Old. in cons. clxvij. ante omnia circa fi. & Io. de Ana. in cons. lxxxiiij. vi
23 dendum est. col. j. ¶ Successiuè quantum ad doctri. Bar. † in ista dictione, ante & post. Bar. primo concludit. ꝙ in actu qui breuiter & momento expeditur, puta in morte, ante signat tp̃s quod præcedit, & post tp̃s quod sequitur, vt s. dictũ est. facit tex. in l. si ita stipulatus fuero. §. fi. j. de noua. & in d. c. cum tu. & in c. super eo. el ij. de appel. & xxxij. dist. in c. si quis eorum. & ista conclusio procedit s̃m proprietatem verborum ut s. dixi. vnde dicit Bal. in d. c. cũ tu. col. ij. ꝙ actus momentaneus non recipit ante, vel post. & cum isto primo membro conuenit quod Bar. vlt. dicit de nuptiis: quia nuptiæ respectu ꝯctus momento absoluuntur: & ideo intelligit ante nuptias ꝯctas, & post nuptias contractas: & s̃m Bart. hic, mors est actus qui momento finitur, qđ verum est considerata illa extrema separatione quæ fit de anima à corpore. tp̃s vero quo quis moritur habet tractum successiuum: videlicet qñ quis laborat in extremis, & tendit ad mortem, vt declarat Bar. in l. quod pariter. in fi. j. de re. du. & hoc modo procedit quod dicitur in Euan. incipiebar enim mori. facit tex. in l. qui duos. §. j. j. de manu. test. Et ista conclu. procedit in actu momentaneo non reiterabili: secus in reiterabili. d. c. cum tu. & in c. cum Ioã. de fi. instr. & no. Bal. in j. consti. C. in §. quib. col. pe. in ver. unum aduerte. & idem si nõ esset actus reiterabilis, sed aliter posset distingui: ut habetur de pe. dist. j. in c. periculosè Secundò Bar. concludit, ꝙ istæ dictiones quæ referuntur ad actum, qui habet tractum succcessiuum determinatum: ut dũ dicitur, ante calendas, post calendas: añ annũ, post annum: & tunc dictio, ante, respicit finem actus, & intelligitur añ calendas finitas, & ante annum finitũ. per l. qui ante calendas. de ver. ob. Ex quo infert Ale. ꝙ si promitto tibi soluere ante mensem Ianuarij venturum. intelligitur. s. finitum ista tñ conclu. videt quo ad proprietatẽ verborũ, ut s. dictũ est. & facit quod no. Bar. in seq. conclu. dũ loquitur de nuptijs, & ibi attenditur proprietas verborũ: & sic in vtroque casu eadẽ rõ videat, attenta proprietate verborũ & qđ dicit Bar. nõ probatur de iure. Non ob. tex. in d. l. qui ante calẽdas. quia tex. ibi hoc nõ dicit. & ista similitudo quæ ibi hr̃, hoc non infert: quia verificari põt, ꝙ sicut ille qui calendis stipulatur, in die calendarum non põt conueniri, ita qui ante calẽdas stipulatur, agere non põt, nisi elapso toto tpe, qđ est añ calendas: ut no. per gl. in l. eũ qui ita. de. ver. ob. vel secundò, tex. in d. l. q ante calendas. procedit in stipulatione prout loquitur: in qua interpretatio fit contra eum qui stipulatur. l. quicquid. j. de ver. obl. l. veterib. j. de pac. & vlterius ꝯcurrit fauor debitoris. & de hoc inferius ẽt dicã. Tertiò Bar. concludit, ꝙ qñ istę dictiones respiciunt actum qui habet tractum successiuum indeterminatum, ut in exẽplo guerræ & nuptiarũ: tũc verba propriè accipiuntur. & idem vr̃ in isto tertio casu qđ in primo, quia ꝯctus nuptiarum breuiter expeditur, sicut de morte. s. dictũ est. & sic qđ dicitur in isto j. casu de nup. põt dupliciter considerari. Primò respectu cõtractus, & videt actus momẽtaneus & idẽ vr̃ qđ in primo casu. Secundò considerari põt eo respectu quo loquitur Bart. quia hñt tractum successiuũ, & finem determinatũ, dies vero & annus habet finem determinatũ: ideo ꝯsonat, ꝙ ante annũ, vel ante diẽ intelligatur finitũ: quia dies est determinatus, & habemus certitudinem. nõ sic vr̃ in nup. quarum finis incertus est. Et cõcludẽdo, oĩa q̃ dicit Bar. ad hoc reduci pñt: ut dicamus ꝙ dictio, ante, signat tp̃s qđ ꝓcedit. & post, tp̃s qđ sequitur. & hoc gñaliter verum est s̃m proprietatẽ verborũ, ut s. dictũ est hoc fallit in d. casu d. l. qui ante calẽdas. vbi intelligitur ibi ante calendas finitas, s̃m Bar. hic, & in d. cõsi. clxxvi. pluries contingit. Et ista conclu. Bar. posset habere locũ qñ ex mẽte partium appareret ꝙ de fine anni, vel mensis cogitarẽt, ut quia quis promitteret dare ante annũ vel j. annũ, intelligitur finitum: aliàs debitor non haberet dilationem ad soluendum prout partes cogitauerunt, sed extra istum casum, promissio facta de mense Maij, ĩn mensem Augusti intelligitur inchoari. contra Alex. ut s. dixi. & ita tenet Bal. in ti. de pa. Constan. in ver. opi. zoni. in fi. qa dicit ꝙ intellectus Bar. non consonat aurib. vulgi. & ad hoc facit tex. s̃m unum intellectum in l. anniculus. §. fi. la j. de ver. sig. ꝙ ante xij. diem calendarum & post diem. x. calen. vtroque sermone. xj. dies significatur. ¶ In gl. in uer. obligant. s. accipientẽ videlicet ipsi seruo vel filio, secundum unum intellectum Bar. & sic erit natura
24 lis obligatio, quæ actionem non producit. † & iõ magis consonat ꝙ uerbum illud, obligant. intelligatur de obligatione efficaci, & sic de naturali obligatione iuncta cum ciuili: ut no. inst. de obl. in prin. & talis obligat io non acquiritur filio vel seruo, sed patri vel dño. Inst. de stip. seruor. §. j. in l. j. §. j. eo. ti. in l. nec seruus. j. de pecu. & ad hoc facit, qa exemplũ quod ponitur in ver. id. eñ tale est loquitur quãdo unus dat pecuniã, & alteri actio acqritur. Obstare vr̃ tñ tex. hic, qui dicit mutuũ ꝯtrahi, licet nũmi mei non fuerint & hoc non videtur verificari in nummis peculiaribus. qui sunt patris, vel dñi. sed hr̃ rñdet, ꝙ nummi reputanť filii, vel pr̃is, ꝑp volũtatẽ patris, vel dñi. & similitudo adaptari põt hoc mõ, vt s. dictũ est: oportet dantem mutuo dñm esse, nam licet seruus, vel filius dãtes nummos peculiares non sint dñi, tñ mutuum ꝯhit, cũ voluntatẽ, dñi hẽant, & sic sufficit, ꝙ ille qui dat mutuo. hẽat voluntatẽ domini. vt recipiens mutuo obliget. Primus tamen intellectus magis placet, ꝙ oblõ acqratur filio, vel seruo, qa tex. hic dum dicit, obligant, vr̃ respicere dantes mutuo, & sic filiũ, vel seruum: qa verba in dubio relata videnť ad disponentẽ, vt no. Bar. in l. cũ in tẽstõ. de au. & arg. leg. & verbũ illud obligant vr̃ recipere verbum illud, dãtes. & sic dantes mutuo obligant recipientem ipsis dantibus. Nõ obst. ꝙ oblõ esset nãlis sine effectu: quia immo cum effectu: qa ageret pater, vel dñs, qa respectu domini oblõ sibi acquirit, vel patri, sed quo ad seruum, factum referrur vt est casus in d. l. nec seruus.
25 j. de pec. ¶ In gl. fi. ibi, nãle, Bar. dicit † mutuũ nãle ꝯsiderať dupl r. primò vt gl. dicit secundò est mutuum nãle. cui ius ciuile coopať, ꝑ aliquam fictionem: vt qa ius fingit numerasse illũ qui nõ numerauit, vel dominũ esse q non erat. l. certi ꝯdictio. § si nummos. & §. fi. j. eo. Sed dici põt, ꝙ mutuum nãle sit, qa in veritate pecunia interuenit. Aliud est mutuum ciuile, cui nã cooperať, vt qñ ante stipulationem, uel post incontinenti numerať pecunia, vt gl. dicit. & tali casu non nascit actio ex numeratione, sed stipl̃one: vt in iurib. alle. in gl. & tale mutuum dici põt nãle, cui ius ciuile cooperať: quia numeratio interuenit: vel vtroq; casu dicit potest mutuum ciuile, cui nã cooperať. & sic gl. saluari põt, & verba Bar. non sunt necessaria. Vltimò est quoddam mutuũ mere ciuile, vt in chirographo, ex quo quis obligať post biennium. l. in ꝯctib. C. de non nu. pe. & isto casu non orit oblõ ex mutuo: sed ex ꝯctu lrarum ꝑp mutuũ, vt gl. dicit de quo. s. in §. appellata. & qđ gl. hic dicit post biennium hẽt locum qñ fuit facta promissio spe futuræ numerationis: si vero aĩo donandi promissio facta sit statim non expectato biennio, contraheretur illud mutuum ciuile, vt hic est casus in isto ver. & s̃m Ale. post Pau. de Ca. erit donatio, quę in cãm mutui transfert, vt in ñ. hr̃ in l. si ex ꝓtio. C. eo. & no. per gl. in d. l. ex contractibus in gl. j. facit tex. in l. vir ab eo. infra, de iu. do. & in l. singularia. infra, eod. Sed tñ aduertendum est, qa iura prędicta loquuntur, quando in veritate alia causa ꝓcedebat, quæ fuit in cãm mutui translata: & sicut dr̃ in d. l. si ex pretio. ibi, non deficit substãtia rei. hic vero in q. nostra alia cã non præcedebat, & vnica fuit confessio ex cã mutui: vñ si non habet locum exce. non numeratæ pecuniæ in effectu est donatio, vt dicit Ful. hic veritate inspecta nisi dicamus, ꝙ mutuum dici potest ex quo confessio dicit de mutuo, & ꝯrium non probatur sicut post biennium ẽt põt dici mutuum, dato ꝙ nulla pecunia numerata sit, & dr̃ mutuum ciuile: vt Bar. dicit. sed tamen hoc non satisfacit, quia Bar. hic loquiť quando confessio, fuit facta aĩo donãdi de quo appareat: quo casu non potest dici, ꝙ sit mutuũ: quia repugnat nã donationis. & hoc facit tex. in l. si qs donationis ca. infra, de contrahen. emp. vbi dicitur non esse venditionem si cã donationis venditio facta sit. & ad idem tex. in l. cum in venditione. eo. tit. de contrah. emp. alle. s. in contrarium loquuntur in dubio & ita in effectu opi. Bar. vera non videtur. & ex s. dictis vnus casus habetur in quo in confessione mutui non habet locũ exce. non numeratæ pecunię videlicet quando est facta aĩo donandi. & iste casus non rectè excipitur à rñ q̃ loquitur de ꝯfessione mutui simplr̃ & de aliis casib. in quibus cessat exce. non numeratę pecuniæ vt tradunt Mod. hic, & plenius in l. qui pecuniã. infra, e. & subiicit Alex. hic, ꝙ dici potest ꝙ in iure non reperitur mutuũ ciuile, qa quãdo stiplõ interuenit, oblõ verborum dicitur, & vincus est ꝯtractus stipulationis, vt est tex. in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. de ver. ob. sic etiam in chirographo nascit oblõ literarum quæ à mutuo distinguitur. est. n. mutuum contractus qui re contrahitur non verbis, vel literis. & ista non est noua opi. Ale. nã idẽ dicit Fulg. hic, & Bal. in rub. C. e. in prin. & Alb. hic, qui dicit, ꝙ sunt verba magistralia gl. quæ de mutuo ciuili loquitur saluando tamen glo. dici põt ꝙ sit mutuum ciuile, prout loquitur glo. & sic non est mutuum simpliciter, sed secũdum qđ, quia hẽt adminiculũ iuris ciuilis, vt in iurib. alle. in gl. nam post biennium creditor habet fundatam intentionem, ꝙ pecunia numerata fuerit, prout in confessione dicit sed qa de vera numeratione non constat, ideo mutuum ciuile dicitur quia à iure ciuili hoc fuit inductum. & facit text. Instit. de lit. obl. in prin. vbi dicitur, ne propriis pecuniis fortè fraudeť. ista verba arguunt mutuum, sed quia non constat de numeratione, oritur oblõ literarum. & ideo dicitur mutuum ciuile: quia à iure ciuili statutũ fuit. Ex s. dictis Bar. infert ad duas q. in quibus duę conclu. colligun
26 tur. Prima est, † ꝙ procurator ꝯstitutus ad accipiendum pecunias mutuo, non obligat dominum ex simplici confessione mutui. per l. infra §. si mutuam. in ver. planè si non accepit. infra, si quid in fra. pa. & idem no. Bar in l. si debitoris per illum tex. infra, de nouationibus & ista videtur *communis* opin. sed tamen contraria opinio. quam plerique tenent, vt Alex. refert prima facie verior videtur.

& vltra

& vltra alle. per Ale. hic, rationib. ſuaderi pōt, q̃a confeſſio probat
27 verā & realē ſolonē. l. pecuniæ. vbi Bal. C. de ſol. † & iō ſtatutū qđ
loquitur de ſolutione in confeſſione verificatur: ut no. Bar. in l. ſi
non ſortem. §. indebitū. col. ij. ver. quid de exceptione. ĵ. de cond.
ind. & ad hoc bene facit qđ tradit Pau. de Ca. in conſ. cccxciiij. q̃ri-
28 tur vtrū. vbi concludit, † ꝙ confeſſio creditoris de recepto, pro-
bat veram numerationē ad hoc ut fideiuſſor agere poſſit ꝯ debi-
torem. & idem latè Ale. ſcribit in cōſ. xxv. viſo inſtr̄o. li. ij. & idem
Ale. in l. duob. §. j. de iureiur. cū confeſſio probet numerationē de
iure cōi, mādatū factum intelligitur ſm̄ diſpoſitionem iuris cōis.
c. cām quæ. de reſc. & quia mādatum factum procuratori in uno
caſu extenditur. & habet locū in æquipollenti. l. fi. §. fi. l. mādati. l. ſi
quis mihi bona. §. ſed ſi mandauit. ĵ. de acqui. hær. ergo vr̄ ꝙ man-
datū factū procuratori ad recipiendum mutuo habeat locum in
29 confeſſione quæ æquipollet. † & facit tex. in l. ij. §. fi. C. de quadrì.
præſc. vbi confeſſio procur. præiudicat fiſco. Non obſt. ꝙ ſit ſpāle
in procur. fiſci, ut Ale. hic dicit, quia habet liberam adminiſtratio-
nē, quia reſpondet ꝙ in libera adminiſtratione, non venit facul-
tas donandi. l. ꝯ iuris. §. fi. ſ. de pac. l. filiusfa. §. fi. ĵ. de donat. & quia
procurator fiſci minus pōt q̃ procurator priuati, ut patet ex no.
per Bar. in l. à diuo Pio. §. ſed ſi emptor. ĵ. de re. iudic. & quia ratio
quæ conſideratur in principali, vt videatur facta confeſſio ſpe fu
turæ numerationis, vr̄ ceſſare in procuratore qui non confitetur
pro ſe: vnde in eo, non vr̄ ſubeſſe illa facilitas, ut videat̄ confiteri
qđ non habuit, & quia dn̄s cōfiſus fuit de procuratore ad mutuū
recipiendum, qualiter confiſus videtur, niſi quatenus reciperet.
& ad hoc facit tex. in l. fi. ĵ. de inſti. vbi cōfeſſio inſtitoris, nocet do
mino. & facit tex. in l. quicunq;. §. non tn̄. e. ti. de inſti. no. Bart. in l.
ciuitas. col. pe. ĵ. e. Non obſt. alleg. per Bar. videlicet tex. in d. l. j. §. ſi
30 mutua. quia † loquitur qn̄ conſtabat pecuniam non interueniſſe.
vel qn̄ ageretur de præiudicio tertij, prout loquitur: ſecus videtur
vbi agitur de præiudicio confitentis vel dn̄i, à quo procurator ha-
buit mandatnm. non ob. tex. in l. certum. §. ſed an ipſos. de con-
31 feſ. quia † loquitur in procu. gn̄ali, ſecus vr̄ in ſpāli ad mutuū reci-
piendum, prout agitur in iſta. q. ¶ Supra dictis non ob. non vr̄ re-
cedendū ab opi. Ale. quam ēt tenuit Barto. in l. non abſtulit. C. de
do. cum ſi. vt per Ale. hic. & adde Pau. de Caſt. in conſ. cccxcviij. in
cā quæ vertitur Piſis. & eſt vlt. conſi. vbi conſuluit in hac ciuitate.
32 Piſarum, † ꝙ in mandato gn̄ali, qđ factū fuit ſyndico ad recipien-
dum pecuniam mutuo, non venit ut procurator confiteri poſſit
ſe recepiſſe in præiudicium dn̄i, ſm̄ conclu. Bar. hic. & ibi. col. iij. di
cit hoc procedere ēt ſi in confeſſione exprimatur ſe per lr̄as cam-
bij habuiſſe & recepiſſe: quia ſi non creditur confeſſioni qn̄ quis
atteſtatur per ſeipſum recepiſſe, à fortiori minus credendum vr̄
ſi per interpoſitam perſonā ſe recepiſſe dicat. & ad hoc idem cō-
33 probatur: † quia in dubio verba confeſſionis in fauorē confiten-
tis interpretari debent: ut no. An. de Bu. in c. ex literis. el. j de ſpon.
in fi. alle. no. per Bar. in l. inter ſtipulantē. §. j. de verb. ob. refert, & ſe
quitur Alex in conſ. clxxxiij. viſo puncto. col. fi. li. v. ergo vr̄ ꝙ con
feſſio intelligatur de illa quæ minus confitenti pręiudicat. Non
ob alle. ſ. in contrarium. Et primo iura. alle. in cōtrarium non lo-
quuntur in cauſa mutui, de qua agitur. eſt enim in mutuo peculia
re ꝙ confeſſio ex cā mutui non præiudicat: quia datur excep. nō
numeratæ pecuniæ inſti. de lit. obl. & in l. in contractib. C. de non
nu. pec. Non ob. ꝙ mandatū factum in uno caſu, habeat locum in
æquipollenti: quia in mutuo confeſſio, & mutuū non parifican-
34 tur. Non. ob. tex. in l. ij. §. fi. de quadr. pręſcr. † quia non loquitur
in confeſſione facta ex cā mutui. de qua agitur, ſed de confeſſio-
ne pretij rerum venditarum. Non ob. ꝙ ratio facultatis quæ eſt in
principali, non vr̄ habere locum in procur. quo ad præiudicium
dn̄i: quia ſi propria cōfeſſio non nocet dn̄o, minus debet ei noce
re confeſſio procuratoris. ¶ Vlt. non ob. ꝙ cōfeſſio inſtitoris, no
cet dn̄o, d. l. fi. quia ibi loquitur in inſtiore, qui eſt præpoſitus vni-
35 uerſali adminiſtrationi quæſtariæ: non ſic vr̄ in ꝓcuratore, † pro-
curator enim dicitur ille qui ad vnū actū ꝯſtitutus eſt: vt no. Bar.
in l. ſi inſtitorem. ĵ. e. ¶ Retenta cōi opi. limitatur non procedere
qn̄ dn̄s cū iur̄o promiſiſſet habere ratum quicquid p ꝓcu. factum
fuiſſet. nā tali caſu ex ſimplici confeſſione procuratoris dn̄s obliga
tur, vt tradit Pau. de Ca. in ꝯſ. ccxxj. conſiderata ſunt verba inſtru-
menti. col. ij. & Mod. hic ſequuntur. Sed conſiderandum eſt, ꝙ illa
verba, quicquid per procu. factum fuerit, non reſpiciunt iur̄m ſpā
liter, quia ēt abſq; iur̄o, illa verba vl̄ia vn̄r hoc importare. & dici
pōt, ꝙ talia verba reſtringant̄ ad ea quæ reſpiciunt verū mutuum
ſecundū p̄cedētia, vt in ſeq. conclu. Bar. dicit, & vlterius dicā. & vl
terius vr̄, ꝙ dictū Pau. de ca. nō ſit verū, q̃a dn̄s tm̄ voluit obligari
ꝓ vero mutuo, & in confeſſione abſq; numeratione non vr̄ con-
36 ſenſiſſe. † & vbi eſt defectus voluntatis, iur̄m nihil operatur. l. tin.
C. de nō nu. pe. vbi videt̄ tex. in terīs. & no. Bar. p illū tex. in l. ſi q̃s
pro eo. col. fi. in ver. prædicta quæ dixi. ĵ. de fideiuſ. & ad hoc facit,
37 † q̃a iur̄m ad plus nō extēdit q̃ extēdat virtus ꝓmiſſionis: vt dicit
38 Ang. in cōſi. cccxv. ſtatuto cauetur. col. j. & ibi dicit, † ꝙ iur̄m hēt
illā tacitā ꝯdōnem, quam habet actus ſuper quo interponitur. &
idem tradit. Old. in conſ. ccxxxvij. cum mulier. & in cōſ. cclxxxviij.
licet quātū. in iii. q. Ro. in cōſ. cclxix. non eſt dubiū. in prin. Aret. in
39 cōſ. xxiiij. quatuor dubia obſcura. Secūda conclu. Bar. eſt, † ꝙ ēt
ſi dicat̄ in mandato facto ꝓcu. ad recipiendū & ꝯfitendū, cōfeſſio
tn̄ proc. nō præiudicat dn̄o, niſi vera numeratio ꝓbet̄. in hoc *com*
munis opin. vr̄ ꝯ Bar. vt Ale. hic concludit poſt alios, quos refert:
q̃a illa verba appoſita in mādato, & ad ꝯfitēdū, eſſent ſuperflua, ꝙ
non eſt dicēdū: ar. l. ſi qn̄ in prin. ff. de le. j. in c. ſi Papa. de priui. ī vj.
& quia confeſſio procu. hn̄tis ſpāle mādatū ad ꝯfitēdū dn̄o p̄iudi-
cat. l. proinde. la. ij. §. ſi ꝓcu. cū gl. ſ. ad l. Aqui. Nō ob. fundm̄ Bart.
dum inquit, ꝙ talis confeſſio abſq; numeratione eſſet donatio: q̃a
hoc non vr̄ uerum: quia dn̄s habebit exce. non nu. pe. & q̃a habe-
bit regreſſum ꝯ procur. ut tradit Alex. hic nō tn̄ videt̄ recedendū
ab opi. Bar. & rōnes p̄dictæ reuocari poſſunt, & interpretatio Bar.
ſuadetur, quia illa uerba, & ad ꝯfitendū, ſm̄ p̄cedētia dn̄t declarari
videlicet & ad ꝯfitendū, quatenus recepiſſet. & in ſimili no. Bar. in
l. qđ dr̄. per illū tex. ĵ. de tu. ubi proc. conſtitutus ꝯ Titium in tali cā
& gn̄aliter in oī alia cā, intelligitur ꝯ Titiū, ſm̄ præcedētia. & hoc.
idem confirmatur: quia copulatiue dicitur, ad recipiendum & cō
fitendum. vn̄ illa qualitas receptionis videtur repetita, & influit in
alterū ex copulatis, qđ ſequitur. l. Seię. §. Caio. vbi Barto. de fun. in
ſtru. & facit tex. in l. ſed ſi adijciatur. ĵ. pro ſocio. ubi ſocietas ꝯctus
& lucri, intelligitur de lucro proueniente ex ſocietate. & Bart. ibi
no. illū tex. Non. ob. quod ſ. dicitur de ſuperfluitate: quia toleratur
ſępenumero enim tabelliones utuntur inculcatione uerborum,
ut dicit Spec. in tit. de procu. in §. ut aūt. in ver. ſed opponitur. dū
loquitur de illa clauſula, procuratorē conſtituit, creauit &c. & idē
Alb. in l. j. col. vj. ſ. de of. ꝓc. Cæſ. ubi alle. tex. ī l. pediculis. §. Labeo.
40 ĵ. de aur. & arg. le. Et quia hic exprimitur † qđ tacite intelligebat̄,
ad maiorē cautelā. vn̄ hoc ſuperfluū non reputatur: vt no. Dn̄i. de
S. Gem. in c. j. per gl. ibi in ver. ut filio. circa. fi. de ſum. Tri. lib. vj. fa-
cit tex. in l. iij. de le. j. & quia ſi uerba illa intelligerētur ad ꝯfitendū
ſimpliciter, ut uerba ſonāt, reſultaret donatio ꝯ intentionē, & in
graue præiudiciū dn̄i. vn̄ potius tolerat̄, ꝙ uerba ſuperflua ſint q̃
ꝙ alicui notabile p̄iudiciū inferat̄: ut no. Do. in c. ſi Papa. in uer. fal
lit tertio. de priui. in vj. & facit tex. in l. pe. ubi Bal. C. de pig. act. in
l. fi. §. in computatione. C. de iu. deli. Non ob. qđ ſpāle mandatum
ad ꝯfitendum dn̄o præiudicat: quia illud eſt uerū in ſpāli mandato
ad ꝯfitēdū ſimpliciter. Secus qn̄ dicitur ad recipiendū & ꝯfitendū:
quia uerbum illud, ad confitendū, reſtringitur reſpectu receptio-
nis: vel intelligitur ad cōfitendum in alia cā, quā in cauſa mutui: vel
intelligitur quòd præiudicat domino: ſicut ſi eſſet confeſſio do-
mini, q̃ non excludit exce. non numerat pecunię Non ob. qđ do-
minus nō hēat exce. nō nu. pe. & quòd poſſit habere regreſſum ꝯ
ipſum ꝓcu. q̃a poſt biēniū erit donatio: q̃a excluditur exce. non
nu. pe. l. in ꝯctibus. C. de non nu. pe. unde ſicut ꝓcu. non pōt dona
re, ita non poterit facere cōfeſſionē, quæ haberet in ſe donationē:
ar. gl. in l. ſi ita q̃s. §. ea lege. ĵ. de uer. ob. & qđ no. in c. cum tempo-
re. de arb. & quia licet haberet actionē in ſubſidium ꝯ ipſum pro-
curatorē tamen melius eſt qđ illęſus conſeruetur: arg. l. fi. C. in qui.
cau. in inte. reſti. non eſt ne. & ita opi. Barto. defendi poteſt. ¶ Vlt.
41 quærit Bar. † quid ſit mutuū. & ſm̄ eum diffinitur, ꝙ eſt contra-
ctus celebratus datione uera vel ficta rei conſiſtentis pondere, nu-
mero, uel menſura, cum ſpe recipiendi tantundem in genere ſuo
iſta diffinitio reprehenditur per Fulg. hic, q̃a non uidetur expreſ-
ſum de qualitate, prout in mutuo requiritur. l. cum quid. ĵ. e. l. j. §.
j. de act. & obl. Ale. reſpondet qđ uerbū tantundē, uidetur tolle
re argentū nihil tamē alle. ſed ꝓ eo uidet̄ tex. in l. certū. ĵ. e. ibi, mu
tua uice res fungātur q̃ tantundē p̄ſtēt. iſta uerba uidētur qualita
tē reſpicere: q̃a illa uerba, mutua uice fungātur, ēt includūt quali-
tatē. & tex. dicit, q̃ tantundē p̄ſtent, q̃ æquipollēt. & colr̄ ēt ibi ex
uerbis præcedentib. ibi, qualis, quantaq; ſit oſtēditur. & facit tex.
in l. quia tantundem ſupra, de neg. geſt. in l. ij. §. j. de don.

LEX III.

1 *Dictio, quid, quomodo exponatur & intelligitur.*
2 *Vinum vetus dicitur melius nouo.*
3 *Tacitum in contractibus pro expreſſo habetur.*
4 *Conuenire videntur partes de eo, quod eſt de natura contractus.*
5 *Mutuum debet reddi non ſolum in eodem genere, ſed etiam in eadem bonitate.*
6 *Vinum vetus melius nouo reddi poteſt, ſecus ſi deterius eſſet.*
7 *Seniores debent pręcedere in dignitatibus iuniores.*
8 *Doctor antiquior debet præferri alijs doctoribus.*
9 *Doctor, qui fuit primo licentiatus, alteri poſtea doctorato præponitur.*
10 *Licentiatus dicitur habere dignitatem ſine adminiſtratione, & per, doctoratum ſola adminiſtratio acquiritur ei.*
11 *Doctor reſtitutus ad collegium, non recuperat priorem locum, quia non conſideratur principium, ſed finis & perfectio actus.*
12 *Inter doctores diuerſę facultatis quandoque iunior antiquiori præponitur*
13 *Doctor in theologia præfertur alijs doctoribus.*
14 *Doctor canonum pręfertur doctori iuris ciuilis.*

15 *Doctor*

15 Doctor vtriusque iuris, præfertur habenti vnum gradum.
16 Doctor in vtroque iure, posterior tempore, non præcedit doctoratum prius in vno gradu.
17 Doctor canonum, & theologiæ simul, prefertur simplici theologo.
18 Doctor artium & iuris ciuilis, non præponitur doctori canonum.
19 Doctor leges præponitur antiquiori.
20 Doctor iunior antiquiori præponitur quandoque.
21 Doctor in vtroque iure, non præcedit habentem vnum gradum ab Imperatore, vel summo Pontifice.
22 Differentia quæ sit inter contractus, & vltimas voluntates.
23 In contractibus tacitum habetur pro expresso.
24 Testis qui deponit super facto ex quo mutuum præsumitur.
25 Allegatio præsumptionis non requiritur, quando proceditur summarie & de plano.
26 Iudex etiam alio non petente, supplet in his, quæ ex actis colliguntur.
27 In re sufficit factum taliter proponere, ex quo præsumptiue exceptio colligatur.
28 Mutatio monetæ, quando fit in materia vel in forma, debet reddi antiqua moneta, vel eius æstimatio.
29 Pecuniæ valor si variatur, hoc inspicitur à tempore moræ.
30 Scholaris reuersi ignorantia si detegatur, quod datum est potest repeti.

CVm quid mutuum. Summat, & diuidit vt p Bar. hic. ¶ Primò tex. ibi
1 quid, exponit. l. aliquid. l. si multi. vbi gl. ff. de publican. †& ista dictio, aliqd, de sui nãli re minima verificat. l. si seruuũ. §. ptor ait. vbi Bar. ff. de acqui. hær. ex quo Ang. ibi ad no. q. infert. facit gl. no. in cle. j. in ver. earum parte. de fo. compe. & qd not. p gl. in c. cũ de bñficio, in ver. prioratus. Qñq tñ ẽt verbũ, aliqd, in minimo nõ verificat. ad hoc alle. duo iura, quæ simul iuncta hoc probant, videlicet tex. in l. minorib. xxv. annis. ff. de mi. vbi dr ꝙ minores restituunt cũ aliqd dãni passi sunt. & tñ hoc pro minimo damno in-
2 telligi non põt l. scio. ff. de in integ. rest. ¶ Secundò no. †ꝙ vinum vetus dr melius nouo, vt hic, & l. iubemus, C. de ero. mi. an. lib. xij. quam Bar. ibi ꝯ tutores inducit, qui familiæ pupilli dãt vinũ vetus ad bibẽdũ, qd fieri non debet. & hoc verũ vr, nisi qualitas familiæ postularet potius de vino veteri, ꝙ de nouo: qa ſm qualitatẽ pso nę alimẽta debent. habitatio in fi. ff. de vẽt. in pos. mit. ibi, ſm dignitatẽ cibaria pstãda sunt. & ĩ l. sed & si qd. § j. ff. d vsufr. ¶ Tertiò
3 no. †ꝙ tacitũ in ꝯctib. p expsso hr: & iõ si i. strm paratã hẽt executionẽ ex forma statuti, ẽt illud qd tacitè ꝯtinetur in instro, habebit executionẽ paratã, ſm Bal. in l. ad pbationem. la. j C. de proba. vbi refert se itã consuluisse, & fuit primũ ꝯs. eius. & idẽ Bald. in l. j §. & vt plenius. C. de rei vxo. act. cũ ꝯcor. vt tradit Ale. in l. iurisgẽtiũ. §.
a qd ferè. in fi. ff. de pac. bo. tex. in c. cum olim. in fi. de cens. & qd ibi Abb in vlt. no. & latè psequunt. Mod. in c. trãslato. de ꝯsti. Cõsiderãdũ tñ est, ꝙ pprie nõ dr expssum, licet p expresso habeatur: qa tex. hic vtitur verbis denotãtib. improprietatẽ, dum dicit, p cauto, sicut si dicatur, p tali. iuxta no. p Bart. in l. mercis. de ver. sig. & similiter illa verba, agi intelligitur, importãt fictionẽ. l. j. in prin. C.
b de rei vxo. ac. Vñ si statutũ loqueretur de eo qd est expssum in instro: nõ haberet locũ in eo qd tacitè ꝯtinetur: qa non est expressum pprie, & statutũ pprie itelr. in l. iij. § hæc verba. ff. de neg ge. l. j. § hoc interdictũ. vbi Bar. ff. de fon. facit tex. in c. inquisitores. in ver. expsse. de hære. in vj. in cle. ij. in ver. expsse. de pb. & quod dicit tacitũ in ꝯctibus haberi p expsso: hoc bñ pcedit in his quę sunt de natura ꝯctus, & semper eodẽ mõ vniformiter se hñt: secus est si vario mõ se hẽant: qa de talib. ẽt si substantialia sint, tacitè actum non vr, nisi expresse dicatur, vt est in ptio, in ꝯctu vendõnis. §. pretiũ. de insti empt. & vendit. & ita Ful. hic dicit. & hoc idem voluit Bar. in l. sciẽdũ. col. j. ff. de uer. ob. ¶ Quartò no. ibi, id agi uidetur,
4 † ꝙ partes uñr conuenire de eo qd est de nã ꝯctus. hoc tñ non ur
c propriè esse ex conuẽtione ꝯhentium, sed potius ex puisione legis. patet hic, dũ dicit, agi itelr. qd uerbũ ut s. dici, denotat fictionẽ. facit qd no. Bar. in l. cũ stipulatus. ff. de uer. ob. ubi dicit, ꝙ obl'o ad interesse q tacitè uenit in oblõnib. facti, non dr esse ex dispõne hoĩs, sed legis. sic uidemus in iure accrescẽdi, ꝙ licet pcedat ex tacita uolũtate defuncti, ur tñ esse immediatè ex dispõne legis. l. si in testõ. ubi Bar. ff. de uul. & ad hoc bñ facit tex. hic, ubi dicitur ꝙ p cauto habetur, nã ista dictio denotat fictionem. l. j. ubi Bal. ff. de iu. & legi. & s. dictũ est. & fictio à lege inducit non ab hoĩe. l. si forte. ff. de cas. pe. ergo ĩmediatè hoc ut ĩtroductũ à lege. & ita istum tex. Are. inducit in l. iiij. §. Cato. in xiij. col. ff. de uer. ob. ¶ Vlt. not.
5 †ꝙ mutuũ debet reddi non solũ in eodẽ gñe, sed ẽt in eadẽ bonitate. ad idẽ tex. in l. j. §. j. ff. de act. & obl. & ĩsti. q. mo. re. cõtr. obli. §. j. facit tex. ĩ l. res ĩ l. dotẽ. ff. de iu. do. dicit tñ Pau. de Cas. hic, ꝙ hoc ñ ẽ de substãtialib mutui, qa agi põt ꝯrũ, uidelicet ꝙ res nõ reddat ĩ eadẽ bonitate, & tñ esset mutuũ, qa nãlia ꝯctus alterari pñt per ꝯuẽtionẽ: ut no. in l. pacta ꝯuẽta. ff. de ꝯh. emp. & facit tex. in l. j. §. si ꝯuenerit. ff. depo. & idẽ sentit Bar. hic ĩ iij. no. & in j. col. dũ alleg. l. firmio. §. a. ff. qñ di. leg. ce. sed ꝯrium expsse tenet Ful. in l. ij. in prin. co. iij. dicẽs ꝙ de substãtia mutui est, ꝙ in eadẽ bonitate reddatur.

Ias distinguit, ꝙ aut agitur ꝙ sit mutuum, qñis non restituatur in eadẽ qualitate, puta, nouũ vinũ p veteri, & erit mutuũ: qa altera-
d tur qd est de natura ꝯctus. Aut simpr fit ꝯctus, & nõ vr mutuũ. l. si Titius. ĩ fi. vbi gl. de pscr. ver. ꝯsidera ꝙ si de substãtia mutui sit, ꝙ in eadem qualitate reddatur, partes non pñt hoc alterare. patet in l. ij. in prin. ff. e. ibi, si p tritico vnũ recipiemus, non erit mutuũ. nã ille tex. vr pcedere ẽt si vellẽt partes ꝙ eẽt mutuum. tota ergo vis consistit an sit de substantia ꝙ reddat in eadẽ qualitate. & vr ꝙ sic, put Ful. dicit, ꝙ iura æqualr & sub eadẽ determinatione de eodem gñe, & eadem qualitate loquuntur: vt hic, & in d. l. j. §. j. & insti. q. more cõtr. oblig. §. j. si esset de nã mutui, tunc distinctio s. facta eẽt bona & fuit dist. Christ. de Caste. nã in nãlib. ꝯctus ex cõuẽtione legẽ accipiũt. l. j. §. si cõuenerit ff. depo. l. pacisci. ff. de pac. no. Ang. in l. expdiis. C. de euic. sed tñ vr esse de substãtia: qa respũ gñis vr de substãtia, vt in l. ij. in prin. s. eo. vbi p frumẽto nõ pt vinũ reddi, & partes ibi nõ vr ꝙ possint facere ꝙ eẽt mutuũ stante diuersitate gñis: ergo idẽ vr stãte diuersitate in qualitate: quia vniformiter iura loquunt, ꝙ sit eiusdem gñis, & qualitatis, & qa si nõ sit eiusdẽ bonitatis, nõ vr res recipere functionẽ ĩ gñe suo: ergo ñ erit mutuũ: qa nõ ꝯhit nisi ĩ reb. q recipiũt functionẽ ĩ gñe suo. d. l. ij. s. e. & recipe functionẽ est, ꝙ res tm valeat. l. certũ. ff. e. Ad hoc tñ pt rñderi ꝙ ex quo ille q mutuat, est ꝯtẽtus recipere deteriorẽ, vr mutuũ ĩ illo deteriori: qa si melius est, vtiq: tm est: vt in casu eꝯ dr hic ſm Bar & Doc. ꝙ p vino, nouo pt reddi vetus melius: qa si melius, ergo bonũ. facit tex. in l. rogasti. §. si tibi. ff. e. vbi ĩ minori valet mutuũ. qd ibi dr in summa, idẽ vr in qualitate: qa ille q ꝯsentit vt p vino veteri reddat nouũ, vr ꝯsiderare vetus p qualitate noui, & isto respũ ꝯhit mutuũ. ¶ In gl. ĩ ver. nouũ. ibi, vr eꝯ, Bart. quem
6 cęteri sequunt. ꝯrũ tenet, & ꝯcludit †ꝙ vinũ vetus, melius nouo reddi possit: secus si deterius esset. In effectu. eñ cõsiderat ꝙ non sit deterior ꝯdõ creditoris: vt hic, & in l. Paulus rñdit ff. de sol. & iura q loquunt ꝙ in eadẽ qualitate restitutio fiat. vt ĩ l. j. § j. ff. d act. & obl. ĩ l. si res ĩ dotẽ. ff. de iu. do. ĩtelligunt isto respũ, ne piudiciũ fiat creditori: vt hic, & ĩ d. l. Paulus, pbat. Qñ ãt dicat vinũ vetus, declarat Bar. hic. & dũ ꝯcludit ꝙ qñ vina nõ durãt vltra annũ, in illis vinũ vetus dr, qñ purgatũ & clarificatũ est. in hoc dñs Io. Pe. tenet ꝯ Bar. qa dcm eius vr ꝯ tex. in d. l. vetus. ff. de vi. tri. oleoq; leg. vbi dr vinũ vetus esse qd nõ est nouũ, videlicet anni prioris, & ita vetus dr respectiuè ad nouũ & iõ ñ pt vetus dici, nisi fcõ nouo. & ꝯ Bar. est cõis loquẽdi vsus: qa non appellat vetus vinũ qd isto tpe Decẽb. repit clarificatũ. Et certè qd Bar. dicit, ñ pbaret iure, nisi dicamus ꝙ Bar. loqt respũ restõnis: qa vinum nouũ clarificatũ, puta in tpe Decẽb. reputat vetus, vt p veteri possit reddi: qa vr in eadem bonitate. Et ꝯclu. br vẽ ꝙ nõ sit vis in vino nouo vel veteri: sed bonitas vini veteris, vel noui ꝯsideret: tñ à cõiter accidentib. qñ incipit vinũ nouũ de mẽse Septẽb. vetus melius reputat, & iõ mustũ p vino veteri reddi ñ pt, & hoc mõ vr pcedere tex. ¶ In ea gl. ibi, ĩ dignitatib. seniores. ꝯ hoc arguit Bar. de eo qd dr p gl. in l. Gallus. ĩ
7 prin. ff. de li. & posth. †ꝙ qto iuniores, tanto pspicaciores sumus. Sed rñdet ꝙ illud intellr respũ tpis, vt posteriores dicant pspicaciores: qa dcã antiquorũ hñt p oculis, & facile est inuentis addere. & dicit Ful. hic, nõ ãt illa verba intelligunt respũ ætatis. Et circa ea q tradunt hic de doctorib. quia quotidie dubitari cõtingit, insistã ordinãdo plura dcã Doc. quia vario mõ loquunt, prout als dixi. c. clerici. de iudic. sit ergo rła, & ꝯclu. ſm gl. hic, ꝙ antigor doctor
e dẽt pferri, vt in simili pbat in l. j. ff. de al. scribene. in l. j C. de cõsu. li. xiij. cũ si. Absurdum est eñ vt noui antigs pferant, vt dr lxj. dis. c. statuimus. & antigor intellr nõ ætate, sed dignitate, & gradu, vt dicit gl. no. in c. fi. de ꝯsu. in vj. & ista ꝯclu. pcedit, ẽt si posterior sit ditior, vel nobilior: quia istæ qualitates nõ tollunt prrogatiuã tpis, vt p Inn. in c. statuimus. cũ si. ff. vlt. alle. Scdõ ampliat vt procedat, vt priori tpe designatus ad doctoratũ, antigor dicat, vñ q fuit prius licentiatus alteri postea doctorato pponitur, si prius lñiatus posteriori tpe doctor efficiat: vt r. o. decidit Ang. Are. in §. qdã in ix. col. insti. de act. vbi alle. tex. in d. l. j. de cõsuc. lib. xij. sed tamen ille tex. non multum facit, qa ibi prius adeptus fuit dignitatem consulatus, vnde non mirum si pponit, qa reperit prius habuisse dignitatem.

ADDITIONES.

a ¶Mod. si Fely. & ibi Dec. & infra, e. l. certi condictio. in prin. nu. 9. Ro. in consi. 176. Alex. consi. 126. lib. 6.
b ¶Vnde. Idem Purp. hic nu. 21. & Alcia. & benè.
c ¶Legis. Immo ex conuentione præsumptiue, non fictè, vt tenent Pur. & Ale. hic, & melius.
d ¶Mutuum. Sed immo quod fit mutuum, vult Alc. hic, & melius.
e ¶Preferri. [redacted]

tē.sed in q.ista prius tm̄ habuit licentiā doctorādi,ex qua lnīa simplici,dignitas non tribuit.Nā tex.in d.l.j.melius facit ad similē conclusionē in qua aliás ꝯsului Pisis in fauorē magr̄i Steph. Mediol. ꝯ̄ magrum Perleonē.videlicet ꝙ doctor artiū q postea doctor medicinæ efficit,p̄fertur illi q medio tpe vtrunq; gradū artiū sit̄ & medicinæ ꝯsequit:qa prius habuit dignitatē,ꝓut de ꝯsulatu dr̄ in d.l j. & ita determinatum fuit.& ad maiorē declarationem postea fuit
a fcm̄ statutū in collegio medicorū.Mod.a tū hic ēt in licentiato approbat opi.Ang.in d.§.q̄dā duplici rōne.Prima pōderādo rōnē q
8 alle.in d.l.j.de consue.in fi.dū ibi dr̄,† ꝙ ille p̄ponit,q prius fuit cōsul,quia prius meruit patritiatū.Nā ista vr̄ procedere in proposito qa prius meruit doctoratū:vt p lnīam declarat:ergo ex tali lnīa debet p̄ferri.sed rō ista euitari pt:qa meritum nō tribuit dignitatē, vt
9 concludit Car.in cle.ij.in ij.q.de magi.In casu verò d.l.j.† meritū declaratur p dignitatē ꝯsulatus,vt ibi dr̄,& p̄fert virtute dignitatis, nō pp meritū simpl̄r.Pręterea illa verba,q prior meruit patritiatū referunt ad illū qui fuit prius patritius:vt ibi patet.vnde tex.nihil fa
10 cit.Secunda rō inducit.† qa ſm Bal.in l.q indignus s̄.de sena.lnīatus dr̄ hr̄e dignitatē sine administrōne, & per doctoratū sola administratio acquirit.vn̄ succedit ꝙ ille q prius dignitatē habuit, sine administratione,si postea administrōnē ꝯsequat.p̄fertur illi qui medio tpe dignitatē habuit cū administratione.vt est tex.in l.ij.C. vt dig.or.ser.li.xij.Sed huic rōni ēt rn̄det,negando illud q̄d Bal.dicit:qa per lnīam non vr̄ verū ꝙ dignitas acquiratur, vt s̄.dixi.nec Bal.vr̄ firmare hoc.sed illud dicit arguēdo in q. in qua postea ꝯ̄riū decidit,& dato ꝙ hoc vellet,non vr̄ verū.Pro dicto tn̄ Ange.Are. alia rō induci pōt.Nam doctoratus q postmodum lnīam sequitur hēt relationē ad lnīam.Examen.n.vr̄ principiū doctoratus, p ea q̄ hn̄r in l.magr̄os.C.de ꝓfes.& medi.li.x. sed qn̄ finis hēt relationē, & necessariā ꝯnām ad principiū,principiū attēdit.l.iij.scio.vbi nō. s̄.de mino.vn̄ doctoratus q sequit virtualr̄ trahitur ad tp̄s lnīæ, & sic prius doctoratus vr̄. Ad q̄d bn̄ facit q̄d Bal.dicit in d.l.qui indignus circa fi s̄.de sena.vbi plurib.rōnib. ꝓbat ꝙ lnīatus in vno loco,nō pt in alio doctoratū accipere, ex quo datur intelligi ꝙ doctoratus referat ad lnīam p̄cedētē.Sed huic rōni ēt vr̄ posse rn̄deri,ꝙ ista relatio vt videat doctoratus tpe lnīę nō attēditur in p̄iudiciū tertii,q interim medio tpe doctor efficit: ex eo q̄d in simi Bart.
11 no.voluit in l.j.ꝯ̄ de decu.ingt,† ꝙ doctor restitutus ad collegium non recuperat priorē locū in p̄iudicium eorū q in medio tpe doctorati sunt.& ita paret ex prædictis ꝙ decisi.Ange.in d.§.q̄dam. non vr̄ iure probari.Et ꝯ̄ Ang.in terīs est decisi.antiqui Doc. Brix. in ꝑę.cle.qa ſm eū non ꝯsiderat principiū,sed finis & p̄fectio actus inspicit:arg.l.si qs à multis.s̄.de noxa.Postremò qa dcm̄ Ange.approbat per posteriores in d.§.quædā.& idē tenet d.Maria.in c.q̄to de magi.prout referunt Mod.hic,cogitabā non obstare q̄d s̄.dixi. ꝙ bn̄ probari vr̄ in d.l.j.de ꝯsue.si rectè & subtiliter ꝯsiderat, qa ibi licet consul prius haberet dignitatē,tn̄ illa dignitas non erat in cōsideratione respū dignitatis patritiatus alterius: sed prior ꝯsul ibi p̄ponendus est propter patritiatum postea acquisitū, & illa ꝯiunctio patritiatus posterioris cū anteriori consulatu facit illum p̄ferri.& rō ista vtiq; vr̄ in casu isto ꝓcedere.Retēta ꝯclu.ꝙ doctor antiquior p̄ferat,litatur nisi doctor tpe posterior ab Imp.vel summo Pōt.gradum ꝯsequat:vt no.voluit Ro.in l.si verò §.de viro.in xlix. fal.ꝯ̄.sol.ma. Ale.sequit in l.ij.§.prius.ꝯ̄.de vul.& pu.arg.c.p tuas.de ma.& obe.vbi hoc ēt dicit in militib.facit tex.in l.fi.ꝯ̄.de albo scri. in ver.q dignitates Principis iudicio &c.& gl.no.in l.restituenda.in ver.consecuti.C de aduo.di.iu.& in c.dn̄s nr̄.in ver.eligit.xciij.dis. Et hoc verū intelligitur,qn̄ creatus ab Imp.vel summo Ponti.fuit factus cum rigore examinis: secus si verbo simplici, puta eo do-
b ctor,b vt no.voluit And.Sic.in ꝑę.cle.in xiiij.col.per l.nemo.C.de aduo.diuer.iu.& idē dicit d.Mari.in c.qual.rel ij.in iij. no.de accus. & sequuntur Mod.in d.c.per tuas. q̄d dcm̄ potius ex quadā æquitate procedit,q̄ rigore iuris:quia vis in ipsa dignitate consistit,quę
12 ab Imp.ēt sine examine tribuitur.¶ Secundò † rl̄a locū hēt inter doctores eiusdem ꝓfessionis:secus si sint diuersæ facultatis,qa tūc qnq; iunior antiquiori p̄ponit. patet hoc in doctore Theologiæ,
13 qui alios doctores præcedit † quia rōne subiecti digniores dn̄r,vt concludit Ioā. And.& sequitur Car. Abba.& alii in c.cleric.de iu.
14 † Et hac rōne doctor canonū p̄fert doctori iuris ciuilis. & doctor iuris ciuilis p̄ferendus est doc.artiū. & medicinę: q̄d tn̄ dcm̄ est de Tleogo vt aliis p̄ferat,verū est in honorib.iā delatis:secus est si agetur de ꝓmotione ad ep̄atū in loco,vbi pp cās occurrentes magis expediret ꝙ doctor canonū eligeret ſm Hosti.quem post alios
15 Abb.seqt̄ in c.j.de ꝯsan.& affi.Tertiò,† rl̄a falli in doc.iuniore,qui plꝰes haberet gradus exēplū in doc.vtriusq;iuris,q p̄fertur hn̄ti vnū gradū:quia duo vincula magis ligant.c.j.de treu.& pac.& dn̄t Io. An.& Doc.in d.c.clerici. Car.te ibi dicit hoc ꝓcedere cæteris parib.& ide semper dicit Io.de Ana.in rub.de magi.ex quib.verbis p̄ma facie inferēdū vr̄,ꝙ doctor in vtroq; iure,posterior tpe non p̄cedat doctoratū prius in vno gradu:quia non sunt cætera paria cū ille hēat p̄rogatiuā tp̄is.q̄d tn̄ non vr̄ verū:qa ſm hoc, cōis opin. q̄ hēt ꝙ doctor in vtroq; iure p̄ferat,nunq̄ ferè hēret locū, cū semp
c in aliquo esset p̄rogatiua tp̄is,q̄ ēt in vna hora c attendit:vt p gl. in l.si ex plurib.§.fi.ꝯ̄.de sol.facit tex.in l.Titius.§.Lucius.ꝯ̄.de libe. &
16 posth.& intentio doc.in d.c.clerici vr̄, † doc.in vtroq; iure p̄cedat habētē tm̄ vnum gradū,ēt priorē in tpe:qa duplicatio graduū maiorē dignitatē inducit,& vbi maior dignitas est, prærogatiua tp̄is non attēdit,vt p gl.xvj.dis.in c.placuit.in ver. Isidorus. vn̄ illa verba cæteris parib.nō vn̄r debere intelligi respū p̄rogatiuæ tp̄is, sed pp alias qualitates,de quib.inferius.& ita patet,ꝙ ista tertia litatio bn̄ ꝓcedit,ꝙ doc.in vtroq;iure p̄feratur hn̄ti vnum gradum, ēt tpe
17 anriore.† sic ēt doc.canonum & theologiæ sit̄ simplici theologio p̄ferat,vt dn̄t Host.& Abb.in d.c.j.de ꝯsan.& affi. Sic ēt comes & baro,comitem tm̄ p̄cedit:vt no.Bal.in l.sed & milites. ꝯ̄. de excu. tu & p̄dicta vera sunt,& de plano ꝓcedunt, qn̄ in vtroq; gradu ēt concurrit alter gradus,ad quē ꝯparatio fit,vt patet in casibus.s̄.dictis.Secus vr̄ si de duplici gradu comparatio fiat ad vnum gradū, qui sit potentior vtroq; simplici:quia tunc ille gradus vicinus p̄ualet.Gr̄a exempli.Non vr̄ ꝙ doctor in vtroq; iure theologo p̄ferat, nec vr̄ ꝙ doct.canonum p̄ponat illi qui doct.est in legib. & artib. quia ille gradus solus potentior dr̄,& non concurrit in gradu duplicato alterius.& isto casu verificat q̄d dn̄r Car.& Io.de Ana.cęteris parib.quia hæc non sunt paria.ad hoc decis.Ro.in ꝯs.cccxxxj. j.quo ad primum.quia ſm eum q̄ non ꝓsunt singula,nec sit̄ colle-
18 cta iuuant l.spadonem.§. qui iure.de excus.tu.Ex quo infero,† ꝙ doc.artium & iuris ciuilis non p̄ponit doc.canonum,& à fortiori nec theologo,vt s̄.dixi.Rō tn̄ quā Ro.adducit,restringit & procedit in casu suo,non aūt hēt locum generalr̄:aliàs sequeret ꝙ doct. in vtroq; iure,non p̄cederet doc. canonum, quia singula illa non
19 ꝓsunt,& tn̄ hoc falsum est ſm oēs in d.c.clerici.¶ Quartò † regula fallit in doct. legente, q antiquiori p̄ponitur ſm And.de Baru. in d.l.i.C.de ꝯsulib.lib.xij.Io.de Pla.in l.ij.C.vt dig.or. ser.ꝓut. refert. Ale.hic.& in l.ij.§.prius.ꝯ̄.de vul.& pup.& maximè hoc haberet locū,qn̄ p xx.annos legisset: quia tunc dignitatē comitis acquirit l.j.C.de profes.qui in vr̄.Cōstā.li.xij & inter legentes, q diutius legerit,& maiora stipendia habuerit,præferēdus est, vt Ab dicit in d.c.clerici.per l.nemo.C.de off.diuer.iudi.& sequitur Alex. hic.& in d.l.ij.§.prius.Et quod dictum est de doct.legente.videretur habere locum in ordinario,aliàs non conueniret ꝙ ille qui de nouo tale munus suscepit, puta, lecturam institutum ꝙ antiquiori de-
20 beret præferri. ¶ Quintò † in doc.iuniore, qui doctor esset antiquo:vt arguit gl.per illum tex.in §.ordinationē. in aut. de mona. vbi Ang.hoc idem dicunt Sal.in l.ꝓuidendum.per illum tex.C.de postu.& Alex.hic.Sed tn̄ considerandū est ꝙ tex.in d.§.ordinatiōnem. loquitur in honoribus deferendis, & in noua promotione in qua magis idoneus eligitur, sed in honorib. delatis antiquior præponitur:vt not.Bar.in d.l.ij.§.prius.& Abb.refert in d.c.clerici. si tn̄ doctor iunior esset valde excellens, p̄dicta conclu. posset verificari,vt ēt in honoribus delatis præferatur.arg.text. not. in l. sed & reprobari §.amplius.ver.valde disciplinatos.de excu. tut.& q̄d p illum text.Ro.dicit in l.si verò.§.de uiro.in l.iij.fal.so.ma. Alexhic,& in d.§.prius.Et ex s̄.dictis colligitur, ꝙ regula quæ habet, ꝙ antiquior præferatur,intelligitur cæteris paribus alias secus, ſm s̄. dicta.Sic etiam in doc.in vtroque iure, nam præponitur habenti vnum gradum cæteris paribus vt dicit Car in d.c.clerici. Ioan. de Ana.in rub.extra de ma.& hoc exemplificari potest in qualitatib. s̄.dictis.vnde doct.in vtroq; iure non præcederet habētem vnum
21 gradum ab Impe.vel summo Ponti.† vel quando legeret,vel esset valde excellentior, secundum s̄.dicta, quia non sunt cętera paria. Similiter doctor in vtroque iure non præcederet theologum, vt s̄.dixi.& hoc bene procedit in istis qualitatibus.s̄.dictis,quæ ipsam dignitatem respiciunt, & augmentum dignitati conferunt: secus videtur in aliis qualitatibus separatis ab ipsa dignitate, vt sunt diuitiæ,& nobilitas.istæ.n.non tollunt p̄rogatiuā tp̄is, sed cōsiderat data paritate in tpe,vt no.Barto.in l.j.ꝯ̄.de obseq.& quod no.Bal.in l.nemine.in fi.C.de aduo.di.iu.& ad hoc est dcm̄ Inn.in c.statuimus.de ma.& obe.vbi inquit ꝙ licet posteriori tpe ꝓmotus sit dignior ꝓpter facultates, vel alio simili respectu, nō tn̄ pp hoc præcedit priorē in tpe ꝓmotū.Et si p̄rogatiua tp̄is non tollit multò minus p̄rogatiua vtriusq; gradus,ab istis qualitatib. tolli nō videt & oīa.s̄.dicta de iure ꝓcedunt, sed de consuetudine seruat ꝙ ēt doc.in vno gradu prior in tpe præcedit doctor in vtroq; iure & inter iuris doctores,& doc.artiū & medicinę ēt obseruat ꝙ antiqior p̄ferat nulla habita dr̄ia facultatis.¶ In gl.in ver.ꝓ cautione Bar.quē doc.cōiter sequunt,distinguit,vt p eū hic.ꝯsiderandū tn̄ est

ADDITIONES.

a ¶ Mod.Scilicet Bartho.Soci.hic,col.2.nu.20.idem Purp. hic nu.60.& in hanc tandem inclinat Dec.hic,& est veritas quanquam Ias.contrarium hic sentiat.
b ¶ Ello docto. De his doctorellis bullatis,vide Hie.Cagno.in l.si quis maior.co.24. nu.163.cum seq.C.de transac.
c ¶ Hora.Decius l.in ambiguis.in fin.de reg.iur.

12 est,ꝙ dū ipse vr̄ dr̄iā cōstituere inter ꝯtus & vltimas voluntates,
dici potest consideratis dictis eius, ꝙ non sit dr̄ia. Nā sicut in vltimis voluntatib.Bar.dicit ꝙ tacitū hr̄ pro expſſo:qa mēs testātis p̄cipue attendit.ad hoc ēt bonus tex.in l.iij.C.de lib.p̄te. in l.cū virū.C.de fideic.in l.pater Seuerinā.in prin.l.Publius.de ꝯdi.& dem. in l.pe.de leg.j. ita pariter est in ꝯtib.in qb. potius mentē q̄ verba ꝯhentiū inspicimus.l.fi,C.q̄ res pig.gl.fi.per illū tex.in l.si vēdōne. ꝗ.cōia p̄dio.in l.ita stipulatus.la.grāde.in ver.sn̄ia.de ver.ob.bonus tex.in l.sed Celsus.§.si fundus.ꝗ.de ꝯhen.emp.Et sicut dicit Bar. in ꝯtib.vbi agit̄ de forma,tacitum non hr̄ ꝑ expſſo, hoc idem locū hēt in vltimis voluntatib.vt ꝓbat̄ in l.iubemus.C. de test. vbi nomē hr̄dis dēt exprimi formalr̄,& si omittat̄,ꝑ expſſo non hr̄. Silr̄ sicut dicit Bar.in ꝯtib.tacitum hr̄ pro expſſo si probari p̄t, secus si probari non pōt.Nam idem est in vltimis volūtatib. l. duo sunt Titii.ꝗ.de testa.tu.Et in vltima voluntate non sufficit testōrem ita
a voluisse,nisi vltra a procedat disponendo.l.qdā cū filium. vbi Bal. ꝗ.de hær.insti.& quod dicit Bar.in ꝯtibus qđ agitur ab vna parte tacite ꝑ expſſo non hr̄.hoc verum est in fauorem eius, secus est si de p̄iudicio suo agatur.vt no.Bar.in l.si ego.ꝑ illū tex.ꝗ.eo.¶Vlti-
13 mò circa p̄dictā regulā q̄ ex hoc tex.colligitur,† ꝙ in ꝯtib.tacitū hr̄ ꝑ expſſo,videt̄ decisio.Old.consi.cxxx.col.ij.vbi ponit, ꝙ licet ꝓcurator habeat p̄tātē reuocandi substitutum ab eo, expſsè pōt. non tacitè.& dicit c.si quem.§.j.de ꝓcu.in vj.hr̄e locū in principali & non in procuratore. sed tñ in ꝯrium vr̄ rō quam alle. Doc.in d.c.si quem.& alias consului.& uide Nel.in trac.de ban.in ix. q.iij. par.tpis.¶In ea.gl.ibi.l.cum in corpus,retenta ꝯdōne,ꝙ nō sit donatio,ꝑut declarat Bar.hic,in dubio,tunc vr̄ esse mutuum, si pecunia numerata sit ut Ang.hic concludit post Cy.in l. incēdium. C.eo.Nec ob.quod Ful.dicit,ꝙ traditio vr̄ nuda q̄ non transfert dn̄ium.l.nunq̄ nuda.de acq.rer.do.quia Alex.rn̄det ꝙ ex quo nu-
b meratur pecunia,vr̄ velle ꝙ ea vtatur, b & sic ex cā mutui dn̄ium transfertur.Ista rn̄sio dubitabilis vr̄.qa numeratio necessariò non fert ad mutuum,& ad translationē dn̄ii.nam talis numeratio etiā īfieri pōt in deposito ad illum effectum ne depositarius aliquid accipiat,sicut dr̄ de æstimatione q̄ fit qn̄que ut cognoscatur an res datæ in dotē deteriores sint.ut l.si inter.in fi.C.de iu.do.sed tñ ad hoc rn̄deri pōt, ꝙ in dubio estimatio facit vendōnem.l.quoties. ubi Bar.C.de iu.do.gl.in d.l.si inter. Sic ergo in dubio numeratio facta vr̄,ut dn̄ium transferatur.Et ad hoc bn̄ facit, quia in dubio causa subsistēte dn̄ium transferri vr̄. l. si ita distrahatur. ꝗ. de ꝯhen. emp.& bo.tex.in l.j.§.& est qō.in uer.& tñ. ꝗ. pro dote. dum ibi dr̄,si non apparet quod actum est,credendum est id agi,ut dn̄ium transferatur.& p̄dicta conclu.intelligitur,nisi qualitas ꝑsonæ recipientis pecuniam aliud suaderet:vt quia numeratur pecunia mercatori,quem non sit uerisimile pecuniā mutuo accipere, nā tunc depositum vr̄.& ita soluatur quod Bald.dicit in l.incendium.in fi. C.eo.quem Pau.de Cas.reꝑhendit hic.Prædicta inducunt̄ ꝑ Bart.
24 ad q. † de teste,q deponit sup facto ex quo mutuum p̄sumitur.& conclu est sm̄ eum,ꝙ qn̄ actor vel reus uolunt ꝙ ex fcō suo aliqd p̄sumatur,illud dēt allegari.Secus si ex fcō alterius p̄sumptio causetur.& hoc sequitur Ant.de But.in c.ij.de li.obl.cum concor.ut tradit Ale.hic,& idem tenet Ang in l.oēs §.Lucius. de his q̄ ī frau.
c cre.Ro.in cons.80.pr̄ reuerende. & latè hoc ꝑsequnt̄ Mod. c in c.cū ordinē de rescri.& talis allegatio præsumptionis fieri potest ēt tpe quo allegationes iuris admittuntur: quia super ea intentio partis non fundatur,sed coadiuuatur,ut dicit Ant. de But. in d.c.
25 ꝯuenit.col.pe.de emp.& ven.†Et prædicta allegatio præsumptionis non requiritur,qn̄ proceditur summariè,& de plano: quia vr̄ esse de apicib.iuris.Ita aliàs consuluit do.Tho. Doctius in consi. inc.in cā cē.ci.& idem d.Maria.in d.c.ij.de li. obl.& in proposito dicit Ro.in d.cons.80.ꝙ ēt allegatio tacita sufficit, q̄ colligitur ex illa rl̄a q̄ hēt q uult ꝯn̄s & c.l.illud,de acqui.hæred.Facit quod not. Bar.in l.si adulterium cum incestu. § idem Pollioni. ꝗ. de adul.& Ro.in iij.deci.inci.de li.ob.in nouis.in fi.ubi dicunt ꝙ satis allegat̄, qn̄ ex libello uel exceptionib.hoc colligitur,& casu quo talis allegatio omittatur, iudex tamen potest se fundare in tali præsum-
d ptione:quia iudex supplet d etiam nullo petente † in his quæ ex
26 actis colliguntur. Ang.in l.fi.ꝗ.de peti.hęr & facit gl.in l.age.C.de trāsa.& tradit Ale.in l.eum.§.qui ita.ꝗ.de uer.ob.Nam notorium dicitur,quod in actis habetur c. cum olim. de uer.sig.Inn. in c. ex insinuatione.ubi dixi de appell. ideo iudex etiam non requisitus supplere potest:ut no. Ant.de Bu in c.bonæ.el j.de electio.refert, & sequitur Alexan in l.j.C.ut quæ des.aduo.Non omitto quod ꝯ Bar.hic arguit Ro.ꝙ etiam in parte agente sufficit factum talr̄ ꝓponere ꝙ resultet mutum,ex eo quod no.Barto.in l. Aurelius.§. Sticho.ꝗ.de lib.leg.ubi dicit,ꝙ sufficit narrare ꝙ res amouit, quàre petitur condemnari de furto, nam intelligitur ꝙ res amouit ꝑ furtum sm̄ ꝙ in conclu.dicitur. Alex.rn̄det ad hoc, ꝙ termini nō sunt pare:quia in.§.Sticho.conclusio libelli declarat ꝙ agatur furti,sed in casu in quo Bar.hic loquitur,expressio causę & conclusio libelli non infert,ꝙ esset mutuum:& ad hoc facit quod no.Ful. in l.si quis nec cām.§.fi.ꝗ.eo.Ista rn̄sio tamē dubitabilis vr̄: & dcm̄ Bart.ēt non vr̄ apud me sine dubio ꝓcedere,qa factū eodē mō ꝑ actorē deducit,sicut ꝑ testes super eo deponitur. Et in testib. fa-
c tet Bar.ꝙ mutuū p̄sumptiuè inferat̄:ergo pariter e in actore mutuū inferri vr̄,ex quo vniformiter factū se hēt,tā ī actore q̄ in testib.Et vlterius ꝯ Bar.facit,quia ēt in actore p̄sumptio iuris, q̄ ex ꝓprio facto resultat, sufficiens vr̄ absq; eo qđ allegetur,ex eo qđ no.Bar.in l.certū.§.sed si fundū.circa fi.de confe. vbi sufficit narre ꝙ mutuata sint tibi x. ex quo facto sequitur ꝙ fuisti obligatus.
27 †& obligatio adhuc durare p̄sumit̄, si ex tali p̄sumptione intētio actoris fundatur:sic in reo sufficit taliter factū ꝓponere, ex quo p̄sumptiuè exceptio colligatur:vt no.Bar.in l.j.in ij. q. de exce.facit qđ no. Bar.in l.necessariis.ꝗ.de acq.hæ.nā gn̄aliter ex præsumptione iuris intentio fundat̄.l.gn̄aliter.§.si petitū.ꝗ.de fideic. lib.& p̄sertim sm̄ exemplum Bart.hic.vbi illa præsumptio vr̄ colligi ex actis,quo casu allegatio nō est necessaria:quia acta faciunt notoriū:& notoriū qđ ex actis colligit̄,non est opus ꝙ allleget̄.Ro.in ij. deci.de app.in nouis.Ant.de Bu.ī d.c.bonæ,đ ele.& dato ꝙ allegatio reqrat̄,satis colligit̄ ex libello in isto casu,in quo Bar.loqtur.& hoc sufficit prout ipse Bar.dicit,vt s̄.retuli.Non ob.tex.in d.§.idē Pollioni:quia ibi non erat p̄sumptio erroris,iō dēt allegari cogitabitis tñ.¶In gl.fi.Bar.infert ad q.monetæ q̄ mutata reperit̄.& primò concludit,ꝙ qn̄ mutatio fit in mā,vel in forma,dēt reddi antiqua,vel æstimatio eius. sed respectu formæ ꝯsiderandum vr̄, an agat̄ de interesse creditoris,nā licet imago Principis variet̄,vr̄ ꝙ de noua pecunia solui possit,si conditio creditoris non reddatur de-
28 terior:vt hic.& in d.l.Paulus de sol.Scđò Bar.concludit † ꝙ si valor pecuniæ variat̄,hoc inspicitur à tpe moræ,l.vir.fi.ꝗ.e & de isto
29 casu † qn̄ debitor est in mora nō ꝯsideratur interesse respū lucri, qđ fieri potuisset:sed tm̄ attenditur interesse qđ in dāno consistit: vt no.Bar.in d.l.Paulus.col.iij.de sol.vbi alle.tex.in l.si sterilis.§.cū ꝑ venditorē.de act.emp.& hoc refert simplr̄ Ale.hic.sed tñ tex.in d.§.cū ꝑ vēditorē.non solū loquitur de lucro,sed ēt de intesse,qđ in damno consistit,dum ibi ponit̄ exemplū de seruis fame necatis, & sic vr̄ pariter loq de interesse dāni & lucri cessantis,& gn̄alr̄ dr̄ ibi ꝙ nō venit interesse,qđ est extra rē, siue de dāno siue de lucro agatur.sed dcm̄ Bar.melius vr̄ ꝓbari in l.fi. ꝗ. de peri.& cō.rei vē. vbi tex.loquitur in pecunia debita,& dicit ꝙ interesse lucri cessantis non debetur.Limitatur tñ hoc,nisi ꝑsona creditoris esset solita negociari:qa tūc ēt venit īteresse lucri cessantis.l.iij.§.fi.ꝗ.de eo. qđ cer.lo.vbi Bar.idē tradit Bar.in l.j.C.de sen. quæ ꝑ eo qđ inte. & Ale.simplr̄ sequitur hic.& idē Ale. in consi.cxc visa scriptura. col.fi. lib. ij. & iō parte agentis debet articulari & probari,ꝙ esset ꝑsona solita negotiari, aliter actor non obtineret interesse lucri cessantis.vt idē Alex.tradit in cons.cxlj.viso themate.li. v. Et licet ista sit *cōis* opi.tñ in iure non probatur,qa interesse lucri cessantis, dr̄ extra rē,de quo nulla rō hr̄ ēt si in dāno cōsistat.d.l.si sterilis.§. cum ꝑ venditorē.de act.emp.Nec ob.ꝙ Bar.ī locis ꝗ.alle.dicat illū.§.ꝓcedere in solito negociari:qa hoc non solū diuinat, sed etiā vr̄ ꝯ rōnem tex.dū inqt,nō venit interesse rōne dāni vel lucri cessantis: qa extra rem sit. nā rō ista militat in solito negociari, & ꝙ ēt in solito negociari rō lucri non habeatur, vr̄ casus in l.fi.in fi.infra,de peri.& cō rei ven.ibi,veluti si negotiator fuit. Ad tex.in d.l. iij.§.fi.dicendū est,ꝙ loquitur in actionib.arbitrariis:vt ex nā titu. colligitur,& ēt ex.uerbis literæ, dū inqt, in hanc actionē arbitra-
30 riā.& sic loquitur in casu spāli,vt alias dicet̄.¶Vltimò†Bar.exemplū ponit de scholari reuerso de studio, & dū cōcludit ꝙ si ignorātia detegatur,repeti possit qđ datū ē,& seq̄tur Ro. ꝯs.ccccxvij. in ꝓposito casu.col.j. nā ad hoc facit, qa ex cā superuenienti approbatus reprobari pōt.l.ut gradatim.§.reprobari.īfra de mu.& ho.l.sed & reprobari.in prin.īfra,de excu.tu.ubi Bal. arguit quòd collateralis p̄tātis qui imperitus reperitur,reprobari possit.& idē Abb.đt de doctore q apparet non idoneus.in c.j.in fi.de mag.& ī c.de illis.de cond.ap.facit qđ no. Abb.in c.cū uenerabilis. circa fi. ubi dixi de exce. & dū Bart.limitare vr̄ qđ dictū est, nisi scholaris esset consanguineus abbatis, quia tunc potius vr̄ fundus datus respectu consanguinitatis,quam pp patrocinium quod speretur. ad hoc est bonus tex.in l.tutor.§.quæ tutoribus.ꝗ.de excusa.tuto.

LEX.

ADDITIONES.

a ¶Vltra.Cur.iunior hic,col.4.Dec.cons.287.nu.7.Alex.cons.202.nu.8.lib.viij.
b ¶Vtatur. Hęc veritas,quia in dubio non præsumitur depositum,nisi probetur, siue creditor uelit indilate repetere,siue priuilegia depositi habere, & sic remanebit in terminis simplicis mutui.
c ¶Mod.Scilicet Fel.Adde Dec.in l.nō hoc col.j.C.vnde legi.Alciat.in trac.pręsum. reg.ij.præsump.regu.xij.nu.3.
d ¶Supplet.Idem Alc.hic,& trac.præsumptio.fol.29.Alex.cons.186.in fin.lib.3.
e ¶Pariter.Imo.non est simile.quia minor est ratio supplendi pro eo,qui de facto suo certior aliis esse dēt, quā pro alio.& non supplens in facto proprio ad sui commodum,videtur sibi conscius rem aliter habere,quare non sic de facili iudex supplebit,& sic defendo Bat.& communem.

LEX III. Lectura ij.

1 *Dictio, quid, quomodo exponatur & intelligatur.*
2 *Vinũ uetus dicitur melius nouo, & pro uino ueteri non licet nouum reddere.*
3 *Alimenta ſecundum qualitatem perſonarum præſtari debent.*
4 *Acetum, non uenit uini appellatione.*
5 *Tacitum in contractibus pro expreſſo habetur.*
6 *Quæ tacitè ueniunt ex natura contractus, pro expreſſis habentur.*
7 *Partes conuenire uidentur, de eo quod eſt de natura contractus.*
8 *Mutuum reddi debet, non ſolum in eodem genere, ſed etiam in eadem qualitate.*
9 *Ex conuentione partium naturalia contractus poſſunt alterari.*
10 *Vinum uetus melius nouo reddi poteſt, ſecus ſi debitor eſſet.*
11 *Vinum uetus quod dicatur.*
12 *Senex quis dicatur.*
13 *Senectus ex canitie capillorum, & barbę colligitur.*
14 *Doctor in utroque, præcedit doctorem in uno iure, cęteris paribus.*
15 *Seniores dignitatibus, iuniores præcedere debent.*
16 *Doctor antiquior in gradu, alijs poſterioribus pręfertur, quod limita niſi doctor tempore poſterior ab Imp. uel ſummo Pont. gradũ acceperit. nu. 19.*
17 *Doctor primò licentiatus, alteri poſtea doctorato præfertur.*
18 *Licentiatus in uno loco, alibi doctorari non poteſt.*
20 *Imperator ſolo uerbo doctorem quem creare poteſt.*
21 *Doctor theologię alios doctores præcedit.*
22 *Doctor canonum præfertur doctori iuris ciuilis.*
23 *Doctor iuris ciuilis, præfertur doctori artium, & medicinæ.*
24 *Doctor utriuſque iuris, præfertur habenti unum gradum.*
25 *Doctor canonum & theologiæ ſimpliciter, præfertur theologo.*
26 *Comes & Baro, Comitem tantum pręcedit.*
27 *Doctor & miles, doctorem uel militem tantum pręcedit.*
28 *Epiſcopus doctor, epiſcopum ſimpliciter, licet tempore priorem præcedit.*
29 *In honoribus deferendis, magis idoneus eſt præponendus.*
30 *Doctor legens, antiquiori præponitur.*
31 *Doctor per xx. annos legens, comitis dignitatem conſequitur.*
32 *Item præfertur militibus.*
33 *Item legitimare poteſt, & creare notorios.*
34 *Doctor, qui diutius legit, & maiora ſtipendia habet, inter legentes alijs pręferendus eſt.*
35 *Doctor iunior, & doctior, antiquiori præfertur.*
36 *Scientia eminens, præſtat cauſam recedendi à ſtatuto.*
37 *Doctor theologus, uel iuris canonici mediocris, pręferendus eſt ſupremo iuris ciuilis doctori.*
38 *Doctor principicis conſiliarius, maiorem dignitatem habere reputatur, & alijs pręfertur.*
39 *Conſuetudo in pręlationibus attenditur.*
40 *Promotus à doctoribus corruptis, priuilegia doctorum non habet.*
41 *Doctor an militem præcedere debeat.*
42 *Differentia quæ ſit inter contractus, & ultimas uoluntates.*
Tacitum in contractibus habetur pro expreſſo.
43 *Contractus, ſecundum conſuetudinem loci intelligitur.*
44 *Tacitum pro expreſſo non habetur, ubi pro forma aliquid requiritur.*
45 *In ſubſtantialibus tacitum habetur pro expreſſo, quando ab utraque parte tacitè agitur.*
46 *Procurator qui habuit mandatum cum poteſtate ſubſtituendi, & reuocandi ſubſtitutum, non poteſt tacitè reuocare, ſed expreſſe.*
47 *Argumentum à lege tacite correcta, per conſuetudinem ſumi poteſt.*
48 *In uenditione tacita, uenditore ſciente & patiente, fides de pretio habita nõ uidetur.*
49 *Pactum tacitum moræ purgationem non impedit.*
50 *Conſenſus duorum non requiritur in pacto tacito.*
51 *Duorum conſenſus non requiritur in donatione expreſſa, ſecus eſt in tacita.*
52 *Priuilegium conceſſum diſpoſitioni expreſſæ, non habet locum in tacita.*
53 *Ex uoluntate alicuius non dicitur, quod tacitè ex mente colligitur.*
54 *Teſtis ſi deponit ſuper facto, præſumitur mutuum.*
55 *Legitimatio ſub conditione fieri poteſt.*
56 *Mutatio monetę quando ſit in materia, uel forma, an reddi debeat antiqua moneta, uel eius æſtimatio.*
57 *Scholaris reuerſi imperitia ſi detegatur, quod datum eſt, repeti poteſt.*
58 *Propoſitum in mente retentum, nihil operatur.*

1 Vm quid. ¶In tex. ibi, † qd. exponit, id eſt, aliqd
l. ſi multi. cũ gl. ĩ. de publican. & iſta di
ctio, aliquid, in minimo verificatur. l. ſi ſeruũ §. ꝑtor ait,
vbi Bar. ĩ. de acq. hær. & Ang. ibi infert ad no. q. & adde Bald. ꝑ illũ
tex. in c. qm̃. de teſt. facit tex. in l. j. in fi. ſ. de calũ. in l. ꝓ hærede. §. ſi
qd tñ. de acq. hær. in l. Paulus. la. j. ĩ. de ſol. nã in iſtis iurib. verbũ ali
quid, in minimo verificat & ex hoc vr̃ limitari regula, quæ dicit
nõ eſſe curãdũ de minimis. in l. ſcio. ſ. de in inte. reſt. in l. j. §. ſed ſci
endũ & §. ꝓinde. ĩ. de ædil. edi. in l. ſenatus. § Marcellus. de le. j. cũ
ſi. vt dixi in c. de appellationib. in tit. de appell. nã ꝑdicta iura non
vñr habere locũ vbi dictio, aliqd, reperitur ꝓꝑ pręciſam naturã di
ctionis, aliqd, quæ ẽt in minimo intelligitur, per. ſ. dicta. & hoc in
telligit niſi iura vlterius ꝓcedant: vt probatur in l. minoribus vi
gintiquinque annis. ſ. de minorib. vbi dr̃, ꝙ minoribus ſuccurritur
cũ de bonis eorũ aliquid minuitur: & tñ hoc non hẽt locũ in mi
2 nimo dãno. d. l. ſcio. ſ. de in inte. reſt. ¶Secundò no. ſm Bar. † ꝙ vi
nũ vetus eſt melius nouo: ideo ꝓ vino veteri non licet nouũ red
dere. Ad idẽ facit tex. in l. iubemus. C. de erog. mili. anno. li. xij. vbi
dr̃, & erogatio vini veteris, eſt dãnoſa. vnde Bar. arguit ibi per illũ
tex. cõtra tutores, qui faciunt ꝙ ꝑ familiã bibatur vinũ vetus poſt
calendas Nouẽbris. & idẽ dicit Io. de Platea ibi. & hoc intelligitur
niſi qualitas familiæ aliud poſtularet: vt quia eſſet infirmus, vel ſe
3 nex, † quia ſecundum qualitatem perſonarum, alimenta debent
præſtari. l. habitatio. in fi. ĩ. de ven. in poſſ. mit. ibi, ſm dignitatem.
& in l. ſed & ſi quid. la. j. in. §. j. ſ. de vſufr. ibi, ſecundũ ordinẽ & di
gnitatẽ mancipiorũ. Et qd̃ dictum eſt de vino nouo, à fortiori idẽ
eſſet in aceto, qa licet eadẽ vua ſit vini & aceti, vt dicit in l. in ven
ditionibus. ĩ. de ꝯh. emp. tñ non videtur ꝙ pro vino reddi poſſit
4 acetum: quia ſunt diuerſæ qualitates: † & appellatione vini non
venit acetũ. l. ſi quis vinũ. §. idẽ acetũ. de vi. & ol. leg. in l. j. vbi Bart.
C. de erog. mil. anno. li. xij. & no. Bal. in l. ij. in fi. C. de peri. & cõ. rei
ven. & d. l. iubemus. alleg. Ro. in ſing. cccl xxv. ſcires tu ꝙ vinũ no
uum debet potari in primo die Nouemb. ſed ille tex. non probat
hoc generalter: quia ibi hoc dicitur in militib. pro minori diſpẽ
dio: & idem videretur in alijs quibus alimenta debentur & inferri
poteſt ad ſcholares quibus cibaria debent præſtari quando morá
tur in duodena, in alijs verò eſt in eorum arbitrio. ¶ Tertiò no.
5 † ꝙ tacitum in contractib. hr̃ pro expreſſo: & ideo ſi inſtrumentũ
habet paratam exequutionem ex forma ſtatuti, ẽt in eo qd̃ con
tinetur tacitè in inſtr̃o. paratam habebit exequutionẽ, ſecũdum
Bal. in l. ad probationẽ. la. j. C. de prob. & in l. j. §. & vt plenius. C.
de rei. vx. act. cũ ſi. vt tradit Alex. in l. iuriſgẽ. §. qd̃ ferè. in fi. ſ. de
pact. & Fel. in c. translato. de conſt. ſed ꝯrium voluit Anto. de Bu.
in d. c. translato. col. ij. in ver. ſimiliter ſi ſtatutum. & Im. ibi in vlt.
no. tenet, ꝙ in obligationibus facti, in quib. ſuccedit obligatio ad
intereſſe, quantum ad intereſſe, non habebit ſtatutum exequutio
nem paratã: quia tale ſtatutum eſt contra ius cõe, quia de iure cõi
inſtrã non habent exequutionem paratam. l. minor. xxv. annis cui
fideicõmiſſum. ſ. de minor. Ideo debet tale ſtatutum contra ius
cõe ſtrictè interpręrari: vt no. Ang. in l. ait prætor. §. ſi iudex. ĩ. de
re iu. facit tex in l. iij. §. hæc verba. vbi Barto. ſ. de neg. geſt. in l. j. §.
hoc interdictum. ĩ. de fonte. vbi Bart. & quia cùm ſtatutũ loqua
tur de inſtr̃o, videtur loqui de eo, de quo factum ſit inſtr̃m inter
partes: & ita vr̃ ſtatutum tribuere exequutionem cõuentioni par
tium, ergo talis exequutio non vr̃ cõpetere pro intereſſe: qd̃ taci
tè intelligitur in obligationib. quia talis obligatio ad intereſſe, dici
tur prouenire ex legis diſpoſitione, non ex conuentione contra
hentium: vt no. Bar. in l. cum ſtipulatus. de verb. ob. & quia dum
ſtatutum loquitur de inſtrumento, debet intelligi de eo qd̃ pro
uenit immediatè ex inſtr̃o: ſed intereſſe non procedit immediatè
ex inſtr̃o, ſed à lege, licet ſit ex tacita voluntate ꝯhentium, ſicut di
citur de iure accreſcendi: ut no. in l. ſi ex teſtamento. de vulg. et pu
6 pil. & hoc idem comprobatur: † quia illa quæ veniũt tacitè ex na
tura ꝯctus, habent pro expreſſis: vt hic dr̃, & hoc vr̃ per fictionẽ:
vt denotat illa dictio, pro, vt no. Bar. in l. j. ĩ. de ſuis & legi. & decla
rat Aret. in l. iiij. §. Cato. col. xiiij. de verb. ob. & hoc tacitum non
hr̃ pro expreſſo in ſtatutis, vt no. Bar. in l. j. in prin. ĩ. de his, quę in
teſt. del. & tacitũ dicitur illud, qd̃ in ꝯñam venit, vt no. Bàl. & Im.
in l. illud. ĩ. de ac. hæ. & ad hoc videtur tex in l. j. §. fi. ĩ. de hær. inſt.
quem alleg Are. in d. l. illud & ad idem tex. ĩ l. ſicut cert. C. de teſt.
mili. vbi Are. ad hoc no. illum tex. Et qd̃ dictum eſt tacitum habe
ri pro expreſſo in ꝯctibus, habet locum in his quæ ſunt de natura
contractus: & ſemper eo modo vniformiter ſe habent, ſecus ſi va
rio modo ſe habeant: quia de talibus etiã ſi ſubſtantialia ſunt, taci
tè actum non videtur, niſi expreſsè dicatur. exemplum in pretio
in ꝯctu venditionis, de quo non præſumitur, niſi exprimatur. ita
Ful. hic. & Bar. in l. ſciendum. col. j. de verb. ob. per tex. in §. pretiũ.
inſtit. de emp. & vendit. ibi tñ non dicitur, ꝙ non præſumatur de
pretio. ſed induci poteſt ille text. quia dicit ꝙ pretium debet eſſe
certum. ex hoc infertur ꝙ exprimi debet, aliter non eſſet certum
pretium, de quo in d. l. ſciendum. ¶ Quartò no. ibi, agi intelligitur
7 ꝙ † partes vñr conuenire de eo qd̃ eſt de natura ꝯctus, hoc tamẽ
uidetur per fictionem, vt denotant illa uerba, agi ĩtelligitur. l. qm̃
intelligitur. ſ. de his qui no. infam. vbi Bal. in vj. no. in fi. facit tex. in
l. j. in prin. C. de rei vxo. act. & text. hic, ibi, ſed cautio habetur. iſta
enim verba etiam denotant fictionem: vt no. Barto. in l. j. de ſuis
& legi. & ita iſtum text. inducit Are. in d. l. iiij. §. Cato. col. xiiij. &
hoc in ſimili de intereſſe tradit Barto. in d. l. cum ſtipulatus. de
verborum obligat. Nam propriè ex voluntate contrahentium
eſſe dicitur, quod ex verbis diſpoſitiuis colligitur, quod autem
ex mente colligitur, non dicitur propriè ex uoluntate: vt not.
Aret. per illum text. in l. cum res. in princ. in fi. not. de lega. primo
& ad hoc facit text. in l. ij. §. uoluntatem. infra ſolut. matrim. ibi,
quaſi

8 quasi ex uoluntate.¶Quintò no.† ꝙ mutuum reddi debet nō so
lum in eodē genere,sed ēt in eadē qualitate.ad idem tex.in l.j..§.j.
ĵ.de act & obl.in §.j..insti.qui.mo.re cōtrahi.oblig. facit tex. in l.
res in dotē.ĵ.de iur.do.dicit tamen Pa de Ca.hic,ꝙ nō est de sub
stantia mutui,ꝙ reddatur in eadem qualitate:quia inter cōtrahē
tes fieri pōt,ꝙ res non reddatur in eadem qualitate,& tamen erit
9 mutuū:† quia naturalia contractus alterati pñt ex cōuētione par
tium.l.j.§.si cōueniat.ĵ.depo.secus est in substāti alib. contractus:
vt not.in l.pacta cōuenta.ĵ.de cōtrah.emp.& iō cū misterio loqͭ
Pau.de Ca.de naturalib.cōtractus.& videt̄ hoc sentire Barto. hic
col.j.dum allegat.l.Firmio.ĵ.quādo dies leg.ced.Ful. aūt in l.ij. in
prin.s̃.eo.col.iij.tenet ꝙ immo sit de substātia mutui ꝙ in eadem
qualitate reddatur. Ias.hic distinguit,ꝙ aut agitur,ꝙ sit mutuum,
quāuis non reddat̄ in eadem qualitate:puta vinum nouū ꝓ vete-
ri,& erit mutuū qa alteratur qđ est de natura cōtractus.aut fit cō
tractus simpliciter,& nō erit mutuū.l.Titius in fi.vbi gl. de præsc.
ver.& fuit ista dist.Christop.de Castel.hic,quæ in effectu concor-
dat cū opi.Pau.de Ca.sed pro opin.Ful.facit,qa ꝙ mutuū reddat̄
in eodē genere,vr̄ esse de substātia mutui.l.ij.in prin.ibi,si pro tri-
tico vinum recipiamus,nō erit mutuū certè, ēt si partes vellent,
ꝙ esset mutuum,recipiendo pro tritico viuum:non videtur ꝙ à
partib.hoc fieri possit:quia hoc videt̄ contra substantiam mutui:
quo casu nō valet pactum cōtra substantiam contractus.l.cū pre
cario.ĵ.de p̄ca.no.in d.l.pacta cōuenta.pariter ergo idem uidet̄
in qualitate ꝙ non valeat pactū,ꝙ mutuum non reddatur in ea-
dem qualitate:quia iura æqualiter dñt,ꝙ mutuum reddatur in eo
dem genere,& in eadē qualitate.d.l.j §.j.de act.& obli.ibi,eiusdē
generis,& qualitatis.& in d.§.j.inst.quib. mo. re cōtrahi. obl. ibi,
eiusdē naturæ & qualitatis:vnde cum sub eadem determinatione
dicatur,de eodem genere,& de eadem qualitate,debet fieri ęqua
lis determinatio.l.iam hoc iure.ĵ.de vulga.l.quāuis. C. de impu-
be.& sic uidetur,ꝙ sicut in diuerso gñe agitur de substantia mu-
tui:sic etiā in diuersa qualitate & hoc cōfirmatur:qa si nō sit eius
dem qualitatis,& bonitatis,non vr̄ ꝙ res recipiant functionē in
gñe suo,id est,ꝙ res tātū valeant.l.certū.ĵ.e.ergo nō vr̄ mutuum
l.ij.in prin.s̃.e.Sed rñderi pōt,ꝙ iura.s̃.alle.loquuntur inspecto iu
re cōi,& nō negāt d.iura qn valeat conuentio facta in contrariū.
& ad hoc facit l.rogasti.§.si tibi.ĵ.eo.vbi si mutuaui tibi.x. ut red-
das ix.in minori quantitate mutuum est.& qđ ibi dicitur in sum-
ma,idem vr̄ in qualitate : qa ille qui consentit ꝙ pro vino veteri
reddatur nouū,vr̄ cōsiderare vetus,pro qualitate noui,& in effe-
ctu hr̄ ac si nouū mutuatum sit.nisi dicamus non procedere argu
mentū de quantitate ad qualitatē:qa in quantitate fieri pōt sepa-
ratio de x.ad ix.d.l.rogasti.§.si tibi.& in stipulatione facta de x.va
let in v.quia in minori summa partes conueniunt.l.j.§.si stipulan-
ti.de verb.ob.non sic uidetur in qualitate,de qua agitur in isto ca
su,quia diuersitas in qualitate inducit diuersitatem in substantia
obligationis:sed in quantitate pro illa parte in qua partes conue-
niunt,nulla uidetur diuersitas:ut no Bar.in d.l.j.§.si stipulāti.col.
j.Sed tunc instatur;si in qualitate est diuersitas in substantia, vt ēt
in qō.nostra Fulg dicit,ut s̃.relatum est: ergo non uidetur ualere
pactū ꝙ mutuum non reddatur in eadem qualitate: quia contra
substantiam actus pactum non ualet l cū p̄cario.ĵ.de p̄ca. Sed rñ
deri potest ꝙ uolente creditore non vr̄ factum contra substantiā
mutui:& iura quæ æquiparant ꝙ mutuū reddatur in eodē gene-
re,& in eadē qualitate,procedunt iure cōi inspecto:& ꝯ uolunta
tem creditoris Secus vr̄ eo uolente: qa uolente creditore:ut hic
dicit̄,uinū nouū reddi pōt pro ueteri:ergo pariter vr̄, ꝙ pactum
fieri pōt ꝙ pro uino ueteri reddatur nouū,non sic uidetur in di-
uerso genere,qa illud est contra substantiā actus. ¶In gl.nouum,
10 ibi,uel econtra.gl.tenet † ꝙ pro uino nouo mutuato, uetus red-
di non pōt.Cōtrarium cōcludit Bar hic,quem cæteri sequuntur
ꝙ immo uinum uetus melius nouo reddi possit, secus si esset de-
terius,qa in effectu cōsideratur qđ non sit deterior conditio cre-
ditoris,ut hic,& in l.Paulus.ĵ.de solutio.& iura quæ dicunt ꝙ in
eadem qualitate fiat restitutio,intelliguntur isto respectu, ne fiat
præiudicium creditori,vñ si uinum uetus sit melius nouo, reddi
potest,qa si melius est,utique uidetur bonum.l.ubi autē.in princ.
de ver.ob.& quia qđ pluris est,utique tanti est l. cū furti. ĵ. de in
lit.iuran & ad hoc est gl.in l.j in gl.fi s̃.si ex noxa. causa aga. Adde
tamen ꝙ uidetur.ꝙ opin.gl.sustineri possit,ꝙ uinum uetus abso-
lutè pro nouo reddi non possit,quia non est eiusdem qualitatis.
prout iura cōsiderant,d.l i.§ i.de actio & oblig in § j.institu. qui-
bus mod.re contrahi.oblig.in l.res in dotem.ĵ. de iure dot. & ex
hoc tollitur fundamentum Bar.dum dicit,si melius est,utique bo
num videtur, quia nō est bonitas eiusdem qualitatis,prout in d.
iurib.consideratur.vñ si mutuaui uinū rubeum,non uidetur ꝙ al
bū reddi possit.& si leue uinū mutuaui,non uidetur ꝙ graue red-
di possit,quia non est eiusdem qualitatis,ut in mutuo considera-
tur,ut in rub. p̄alle. nisi dicamus ꝙ uinum nouum, & uetus non
sint diuersæ qualitatis:sicut vinū albū,& nigrum:ut dicit Pau. de

Ca.hic.sed certè non vr̄,ꝙ vinum nouū.& vetus fiat eiusdem qua
litatis,quia vinū vetus minus durat.& in argm̄ facit tex.in l.præci-
11 piunt ædiles.in l.fi.de ædil.edic.& in l.fi.§.quoties.de pub.†Quan
do autem dicatur vinum vetus,Bar.hic declarat, & concludit, ꝙ
qñ vina non durāt vltra annū,in illis locis vinum vetus dicitur qñ
purgatum & clarificatum sit.in hoc d.gō.Petruc. tenet ꝯ Bar.per
tex.in l.vetus.ĵ.de vi.tri.oleoque leg.vbi vr̄ vinū vetus quod non
est nouum:videlicèt anni prioris,& ita vetus dr̄ respectiuē ad no
uum:ideo oon pōt dici vetus nisi facto nouo.Et ꝯ Barto.est cōis
vsus loquendi:quia non appellatur vinum vetus qđ in mense De
cemb.clarificatum reperitur:& certè qđ Bar.dicit, non probatur
iure nisi dicamus ꝙ Bar.loquit̄ respū restōnis:quia vinum nouum
clarificatum in mēse Decēb.reputatur vetus, vt pro veteri reddi
pòssit:quia in eadē bonitatate vr̄.& conclusio breuiter est,ꝙ non
sit vis in vino nouo, vel veteri:sed bonitas vini veteris, vel noui
debet considerari:tñ à cōiter accidentib. qñ incipit vinum nouū
in mense Septē.vetus melius reputatur, & ideo mustum pro vi-
no veteri reddi non potest.& hoc modo vr̄ procedere tex.hic,Si-
militer non dr̄ ꝙ pro vino purgato,& clarificato,puta in mense.
Decēb.& Ian.vetus reddi possit,quia deterius vr̄:quia facilius cor
rumpitur.& tñ non durat.& non placet quod dicit Bart.ꝙ vina
potentia quæ multis annis durant,dicantur vetera post annū, &
non vltra,quia si longo tpe durant,videtur ꝙ in primo,& secun-
do anno, dicantur noua & vetera, qm̄ transcendunt maiorem
partem tpis,quo durare solent.¶In ea glo.ibi, ad testes seniores,
colligitur, ꝙ testes seniores præferuntur iunioribus: in quo pri-
12 mò no.est † quis dicatur senex:nā ex aspectu iudicatur:vt no.Bar.
13 in l.j.C.de mendican. validis,lib.xj.† & senectus probatur ex ca-
nitie capillorum,& barbæ:vt no. Ange.in aut.de quæstio. in fi.&
de hoc tradit Abb.in c.qm̄ frequenter. in ij. q.vt lit. non contes.
cum si.vt tradit ibi Fel.Et seniores hic dñr,qui sunt maiores ętate,
pro quibus magis præsumitur.l.fi ĵ.de fi instr.l.cū pr̄.§. pater plu-
rib.de leg.ij.cum si.vt latè tradit Rom.in l.si verò.in §.de viro. in
liij.fallētia.ĵ.sol.ma.& quod dicit gl.hic.& facit text.in c.quoties.
ibi,seniorib.& meliorib.loci. de testi.& conclusio gl.videtur pro
cedere cęteris paribus,si enim pro vna parte essent seniores, & ꝓ
alia parte iuniores,q maiorem haberent dignitatem,& in quibus
esset maior fides,illis potius esset credendum,q̃ senioribus. per ea
quæ habentur in l.iij in princ.& § j & in §.eiusdem quoque.& in
l.ob carmen.§.fin de testibus. & in c.in nostra. de testi. & hoc in
14 simili dicit Card in c.clerici de iudi.vbi inquit,†ꝙ doctor in vtro
que iure præcedit doctorem in vno iure,cęteris parib & idem Io
an.de Ana.in rub.de magist.col.pen.de quo statim videbimus in-
15 ferius.¶In gl.ibi,in dignitatib seniores.†contra hoc arguit Bart.
de eo quod dr̄ per gl.in l.Gail.in prin.de lib.& posth.ꝙ quanto iu
niores tāto ꝑspicaciores sunt. Sed respōdetur ꝙ illud nō intelligit̄
ratione ætatis,sed respectu temporis : quia posteriores dicuntur
perspicaciores: quia dicta priorum perscrutari possunt tex.tamē
in c.j.de natura feu.in contrarium facit ibi,dum dicitur,Mod.autē
non ita subtiliter cernentes.Sed responderi posset, ꝙ in dubio p̄-
sumendum est Mod.vt gl.dicit:secus quando constat, vt in d.c.j.
de natura feu.& ibi vr̄ ꝙ etiam sententia Mode præualet:quia po
steriores sibi damnant ob.mod. ¶Circa ea quæ traduntur hic de
doct.regula est ſm gl.hic,ꝙ antiquior in dignitate debet præferri.
& ad hoc.tex.in l.j.ĵ.de al scrib in l j. C. de consu. lib.xij. in c.j.de
ma.& obe.& absurdum est,ꝙ noui antiquis præferantur.xvj. dist.
in c.statuimus.& antiquior intelligitur non ætate, sed gradu, vt
no.per glo.in c.fi.in ver.antiquiores.de consuetu.invi.& ibi illam
16 no.Dominic.& ideo cōcludendum est,†quod doctor antiquior
in gradu aliis posteriorib.præferatur.& in tantum ista conclusio
pròcedit,ꝙ consuetudo in contrarium non valet, ꝙ minor præ-
feratur maiori,nisi ex causa:vt no.Ant.de But.i c j.de ma.& obe.
& tradit Arc.in cons.xxxiij in pręsenti consultatione.in fi. & pari
ratione non valet consuetudo,ꝙ archidiaconus vicario episcopi
præferatur:vt Abb.concludit in consil.xxj. viso dubio.& in addi.
quæ ibi habetur,incip.fuit tamen quæsitum.lib.j.& facit quod no.
Abb.in c.statuimus.in pe.no.in versic.item no. consuetudinem.
de maio.& obe ¶Secundò conclusio.s̃.dicta ampliatur, etiam si
posterior sit doctor,vel nobilior:quia istæ qualitates non tollunt
prærogatiuam temporis,sed considerantur data paritate in tem-
pore,vt not.Bar.in l.j.ĵ.de obseq.patro.præst.Bal. in l.nemini. C.
17 de aduo.diuer.iudi.in fi & no.in d.c.statuimus.¶†Tertiò amplia
tur,vt etiam habeat locum in eo qui priùs licentiatus fuit pro do
ctoratu : quia antiquior reputatur:& ideo qui prius fuit licentia-
tus ad capiendum gradus doctoratus,alteri posteri tempore do-
ctorato præfertur:licet ipse posteriori tēpore efficiatur doctor:
quia tempus licentiæ inspicitur:vt no.decidit Ang.Arc.in §.quæ-
dam.insti.de ac.col.vj.per tex.in d.l.j.C. de consul. lib.xij. vbi pri-
mo consul, & posteriori loco patritius, præfertur illi qui medio
tempore fuit consul,& patritius:vt ibi in fi. colligitur sed tamen
ille tex.non bene facit,quia ibi prius ille adeptus fuit dignitatē cō-

ſulatus: vnde nimirum ſi præponitur: quia reperitur prius digni-
tatem habuiſſe. ſed in q. noſtra prius tantum habuit licentiam
doctorandi, ex qua licentia dignitas non tribuitur: vt no. Car. in
cle. ij. in ij. q. de magi. ille tamen tex. in d. l. j. bene facere videtur, ꝙ
doctor artium qui poſtea doctor medicinæ efficitur, præfera-
tur illi qui medio tempore vtrunque gradum accepit: quia prius
habuit dignitatem: vt de conſulatu dicitur in d. l. j. & ita alias con-
ſului in fauorem magiſtri Steph. de Mediolano ꝯ magiſtrum Per
leonem Spoletinū, q legebant hic Piſis. Sed in licentiato prout
loquitur Ang. in d. §. quædam. Soci. hic duplici ratione opi. Ang.
ſequitur. Prima eſt ponderando rationem d. l. j. de conſuli. dum
ibi dicitur, ꝙ ille præponitur, qui prius fuit conſul: quia prius mer
uit patritiatum. nam iſta ratio videtur militare in caſu iſto: quia
prius meruit doctoratum, vt declaratum eſt per licentiam: ergo
debet præferri. Sed reſpondetur ꝙ meritum non tribuit dignita-
tem: vt no. Car. in d. cle. ij. & in d. l. j. meritum declaratur per digni
tatem conſulatus. & certè text. in d. l. j. nihil facit, quia verba illa,
quia prius meruit patritiatum, referuntur ad illum qui fuit prius
patritius. vnde ille tex. nihil facit ſi rectè legatur. Secūda ratio eſt,
quia licentiatus videtur habere dignitatem ſine adminiſtratione,
ſm Bald. in l. qui indignus. ſ. de ſena. vnde ſi poſtea doctoratum
conſequitur, debet præferri. l. ij. C. vt digni. or. ſer. Sed responde-
tur ꝙ Bald. hoc non dicit, & dato ꝙ diceret, non eſt verum per
ſ. dicta, quia licentia non tribuit dignitatem, vt dictum eſt. pro
opi. Ang. Are. rationem induco: quia examen videtur principiū
doctoratus: vt no. in l. magiſtros. C. de profeſ. & medi. lib. x. & do
18 ctoratus videtur habere relationem ad licentiam: † ideo licentia
tus in vno loco, alibi non poteſt doctorari: vt no. Bald. in d. l. qui
indignus. in fi. & quando finis habet neceſſariam conſequentiam
ad principium, attenditur principium l. iij. §. ſcio. de mino. Sed re
ſponderi poteſt, ꝙ hoc non debet conſiderari in præiudicium
tertii: vt in ſimili no. Bar. in l. ij. ȷ. de decu. Vltimò pro opin. Ang.
facit tex. in d. l. j. de conſu. conſiderando hoc modo, quia ibi licet
conſul primò creatus haberet dignitatem: illa dignitas nihil vale-
bat reſpū patritiatus alterius: ſed conſul prius præfertur propter
patritiatum poſtea acquiſitum: & illa coniunctio poſterioris pa-
tritiatus cum priori conſulatu, facit ꝙ præferatur. & iſta ratio cō
iunctionis videtur pariter habere locum in caſu iſto, niſi dicamus
vt ſ. dictum eſt, ꝙ in illa coniunctione l. j. de conſu. erat coniun-
ctio dignitatum conſulatus. & patritiatus. & de hoc videndum
eſt quod latius nouiſſimè ſcribit Soc. in conſi. lxx. vtrum licentia-
tus. lib. vlt. vbi plurib. rationib probat, & ſequitur opin. Ang. quā
etiam tenet Marian. in c. quanto. de mag. ꝯrium tamen voluit Si-
mon Brixia. in procœ. cle. quia ſm eum non conſideratur princi-
piū ſed finis, & pfectus actus inſpicit arg. l. ſi à multis. ſ. de nox. nō
tū recedendū eſt ab opi. Ang. quæ *cōis* videtur. Et retenta conclu-
19 ſione ſuperius firmata, ꝙ doctor antiquior præferatur, † limitat
primo, niſi doctor tempore poſterior ab Impe. vel ſummo Ponti.
gradum acceperit, quia tunc pp auctoritatem Papæ, vel Impe-
ratoris, præponitur antiquiori: vt voluit Ro. in l. ſi vero. §. de viro
in xlix. fal. ȷ. ſol. ma. & ſequitur Ale. in l. ij. §. prius. ȷ. de vulg. & pup.
arg. c. p tuas. de ma. & obe. vbi Ab. hoc dicit in militib. & idē Abb.
in c. poſtulaſti. de conceſſ. præb. & fuit opi. d. Fran. Tig. in l. ij. per il
lum tex. de alb. ſcri. qđ refert, & ſequitur An. Sic. in cap. quod cleri
cis. de fo comp. co. pe. & ad hoc bene facit glo. in l. reſtituendæ in
ver. ꝯſecuti. C. de aduo. di. iud. & in c. dñs noſter. in verſi. eligit xciij.
diſt. ī c. j. de ma. & obe. facit tex. in c. ſi à ſede. in c. iij. qui de pb. in 6.
& hoc intelligitur, quando fuit factus cum rigore examinis: ſecus
ſi ſimplici verbo, puta eſt doctor quia talis non habet prærogati-
uam, vt aliis præferatur, ſm And. Sic. in procœ. cle. xiiij, col. per. l. ne
mo. C. de aduo. diuer. iud. & idem voluit Mar. in c. qualiter, & quā
do. in iij. no. de accu. & ſequitur Fel. in d. c. per tuas. & Iaſon. in d. l.
ij. §. prius. Sed aduertendum eſt, quia hoc vltimum dictum po-
tius videtur procedere ex quadam æquitate, quam de rigore iuris
20 quia tota vis in dignitate conſiſtit, † quæ ab Imper. ſine examine
tribuitur. cum ipſe ſolo verbo doctorē creare poſſit: vt dicit An-
ge. in l. pe. C. de ſenten. paſſ. & quia talis prærogatiua dignitati tri-
buitur quo caſu exercitium non conſideratur vt no. Domin. in
procœ. vj. in fi. Bal. in l. qui ſub prætextu. C. de ſacroſ. eccle. cū ſim. vt
tradit Are. in d. c. clerici. de iudi. iō concludendū vr̄, ꝙ doctor ē t
ſine examine: ab Impe. creatus, aliis pferat. & qđ dictum eſt de
doctorato à Papa, vel Imp. idem vr̄ in eo, qui doctoratus ſit à Co
mite palatino, vel ab alio inferiori, ſi ſpecialiter ab ipſo Imper. vel
Ponti. habuiſſet poteſtatem doctorandi aliquem: vel aliquos no-
minatim, ſecus ſi auctoritas concedatur in genere, non nominan-
do perſonā. arg. tex. in c. ij. qui de præb. in vj. ibi, auctoritate alte-
rius ſibi in hac parte ſpecialiter conceſſa. & facit text. in cap. ſi cui
nulla. & c. ſeq. de præb. in vj. & in c. is cui. de of dele. in vj. & ad hoc
facit, quia ille qui conſequitur auctoritatē ab Imp. vel Papa ſim-
pliciter & in gñe, non vr̄ hr̄e illā prærogatiuā, quæ in ipſo Impe.
vel ſummo Pont. conſideratur: vt not. Inno. in c. dudum. el ij. col.
ſi. in ver. item ſi Papa mandat alicui. de elec. vbi loquitur in mate-
ria diſpenſationis. & idem Bal. in l. ſi teſtamento. in princ. C. de te-
ſta. in ver. item poteſt. & in l. ij. col. vij. in ver. item ſi Papa. de ſeru.
cum ſi. vt tradit Fel. in c. poſtulaſti. char. vij. in verſi. quartus caſus.
de reſcr. & idem Alex. in conſi. xciiij. conſideratis. lib. j. in ꝯſi. lx. vi-
ſa legitimatione. col. vij. lib. ij. & hoc ītelligitur, ſi nomina illorum
exprimantur, cum quib. erit diſpenſandum, vt no. Io. mil. in reper
torio in verſi. diſpenſatio. quem Fel. refert in d. c. poſtulaſti. & de
hoc eſt dictum Spe. in tit. de diſpen. §. dicēdum reſtat. col. viij. ver.
quid ſi Papa dat poteſtatem alicui. in fi. & idem eſſet ſi auctoritas
doctorandi tribuatur expreſsè, cum illa prærogatiua, quæ reperi
tur in ipſo Imper. vel ſummo Pont. vt in ſimili no. Bald. in l. cum
filius ȷ. de teſt. mil. Alex. in conſi. lxvij. conſideratis. col. vj. in verſi.
corroborantur prædicta. li. j. & Pau. de Caſt. in conſi. ccxxv. ſuper
primo dubio. col. pen. Secundò regula habet locum inter doct.
eiuſdem qualitatis & profeſſionis: ſecus ſi diuerſæ ſint facultatis.
21 quia tunc quandoque iunior antiquiori præponitur, † hoc patet
in doctore theologiæ quia alios doctores præcedit: quia ratio-
ne ſubiecti dignior reputatur: vt Abb. poſt alios concludit in d. c.
21 clerici. de iud. & hac rōne doctor canonum † præfertur doctori
iuris ciuilis: quia ſcientia iuris ciuilis reſpicit ſimpliciter bonum
commune: ſed ius canonicum dirigitur non ſolum ad commu-
ne, ſed etiam in Deum, & reſpicit ſalutem animæ. vt Abb. dicit
poſt alios in d. c. clerici. ad hoc eſt gl. ij. in c. cum contingat. de iure-
23 iu. † Etiā ſi ratione etiam doctor iuris ciuilis præfertur doctori
artium & medicinæ. cuius ſubiectum eſt hō, ſm Abb. in d. c. cleri-
ci. poſt alios. Sed aduertendum eſt, ꝙ ratio præallegata vr̄ proce-
dere in medicina, ſed non in philoſophia naturali, q̄ verſatur in
cognitione rerum naturalium: & ſic videtur habere ſubiectum
dignius, quam ſcīa iuris ciuilis, quæ moralem reſpicit philoſo-
phiam. l. j. §. j. ſ. de iuſt. & iu. Sed poteſt rn̄deri ꝙ ſcīa iuris ciuilis
dignior reputatur. inſti. de iuſt. & iu. in prin. facit text. in l. ij. §. poſt
originem. vbi Bal. in fi. dicit ꝙ reſpublica non poteſt ſtare ſine iu-
ris perito. ſ. de orig. iur. quæ quidem ratio ceſſat in philoſophia.
Et quod dictum eſt non videtur hr̄e locum in medico Papæ, vel
principis: qui maiorem dignitatem hr̄e videtur: vt no. Barto. per
illum tex. in l. j. C. de comiti. & archi. lib. xj. Tertiò regula fallit in
24 doctore iuniore, qui haberet plures gradus. † Exemplum in do-
ctore vtriuſque iuris. qui præfertur habenti vnum gradum: quia
duo vincula magis ligant. c. j. de treu. & pa. Abb. poſt alios conclu
dit in d. c. cleri. ibi tamen Card. dicit hoc procedere cæteris pari-
bus. & idem ſimpliciter dicit Io. de Ana. in rub. de magi. ex quibus
verbis prima facie inferri videtur ꝙ doctor in vtroque iure po-
ſterior tempore non præferatur doctori antiquiori in uno gra-
du: quia cætera non ſunt paria, cum ille antiquior in vno gradu,
habeat prærogatiuam temporis. & hoc tamen non videtur verū:
qa ſm hoc *communis* opi. quæ dicit vnū ꝙ doctor in vtroq; iure, p
feratur habenti vnū tm̄ gradum, nunq̄ haberet locū: quia ferè ſp
in aliquo eſſet prærogatiua tpis: quæ etiam in vna hora attendit:
vt no. per gl. in l. ſi ex pluribus. §. fi. ſ. de ſol. facit tex. in l. Titius. §.
Lucius. ȷ. de lib. & poſth. & intentio doctorum vr̄ eſſe, ꝙ doctor
in vtroque iure præferatur habenti vnum gradum priori in tpe.
& hoc ratione probatur: quia duplicatio gradus, maiorem digni
tatem inducit: & vbi maior dignitas reperitur, prioritas tempo-
ris non attenditur: per gl. in c. placuit. in uerb. Heſiodorus. xij. diſt.
no. in c. ſtatuimus. de ma. & obe. vnde illa uerba, cæteris paribus,
non debent intelligi reſpū prærogatiuæ temporis, ſed propter a-
lias qualitates: de quibus inferius dicam. & ita patet ꝙ iſta tertia li-
mitatio benè procedit, ꝙ doctor in vtroque iure, præferat habē-
ti vnum gradum, etiam anteriorem tempore. † Sic etiam doctor
canonum & theologiæ, præfertur theologo ſimplici: ut tradit
26 Abb. poſt Hoſt. & alios in c. j. de conſan. & affi. † Sic etiam comes
& baro, comitem tantum præcedit: vt no. Bal. in l. ſed & milites.
27 ȷ. de excu. tu. Et pari ratione † doctor & miles doctorem vel mi
litem tantum præcedit: vt tradit Alex. in l. centurio. col. v. in ver.
adde tamen. de vul & pu. & doctor artium & medicinæ ſimul,
doctorem tantum in artibus, vel in medicina præcedere debet,
28 qer ſ. dicta. † Et epiſcopus doctor, epiſcopum ſimpliciter, licet
tempore priorem præcedit: vt not. Domini. xvj. diſt. in c. Iſido-
rus. in fi. Et prædicta omnia vera ſunt, & de plano procedunt, qn̄
in vtroque gradu concurrit gradus ille ſolus ad quem compara-
tio hr̄, vt patet in caſibus ȷ. dictis. ſecus vr̄ ſi de gradu duplicato
fiat comparatio ad alium gradum, qui in gradu duplicato non
continetur: qa talis ſolus gradus poterit eſſe potentior illo gra-
du duplicato. Gratia exempli. Non videtur quòd doctor in vtro-
que iure, doctori theologiæ præferatur, nec videtur ꝙ doctori
canonum pponatur doctor iuris ciuilis, & artiū quia ille gradus
ſolus potẽrior vr̄, & nō ꝯcurrit in gradu duplicato alterius. & ad
hoc eſt deci. Ro. ꝯſ. cccclxxxiij. quo ad primū. qa ſm eū q̄ ſingula
nō pſunt, nec ſimul ꝯiuncta iuuāt. l. ſpadonē. §. q iura. ȷ. de excu.
tu. & rō iſta vr̄ procedere in caſu in quo loqtur Ro. in d. conſi. nō
autem

aũt generaliter haberet locũ,qa sequeret ꝙ doctor in vtroque iure non præcederet doctorẽ canonum priorem,quia illa singula non prosunt.cuius ꝯrium oẽs cõiter tenent vt ſ.dictũ eſt.¶Quartò rſa,ꝓcedit in honorib.delatis,& acquisitis,secus est in deferendis,† quia tunc non antiquior,sed magis idoneus ꝓponendus est, vt no. Bar.in l.ij.§.prius.de vul.& pup.Abb.in d.c.clerici.per.l.honores.in prin.de decu.ad idem tex.in l.vnicuique.C.de proxi.sac. scri.li.xij.& in §.ordinationem.in auth.de mona.& est regula cõmunis,ꝙ in dignitatib.non antiquior,sed magis idoneus eligatur. viij.q.j.in c.si ergo & no.in c.cõstitutis.de app.& ibi dixi facit qđ no. Hostien.quem Ab.& alii sequuntur in c. j.de cõsan.& affi.vbi concludit, ꝙ ĩ promotione epi doctor canonum ꝓfertur theologo,quando in loco hoc magis expediret.¶Quintò fallit in do-
30 ctore legente,† quia licet iunior sit,antiquiori ꝓfertur,ſm Andr- de Barul.in d.l.j.de cõsu.lib.xij.Ale.hic refert,& sequitur.& in d.l. ij.§.prius.& idẽ tenet Io.de Pla.in l.ij.col.pe.in fi.in ver.& hoc facit vt doctores.C.vt dig.ord.ser.& idẽ Are.in d.c.clerici.in fin.&
31 hoc maximè haberet locum in eo † qui legit per.xx.annos: quia tunc dignitatem comitis consequit.l.j.C.de profes. qui vr. Con-
32 stan.lib.xij.† & iste talis indistinctè ꝓfertur militib.vt Abb. tenet
33 in c.quanto.de magi.† & talis doctor.cũ sit comes legitimare potest,& creare notarios.vt no.d.Pa.de Ca.in j.consti.C.col.ij.& in-
34 ter legentes,† qui diutius legit,& maiora stipendia hẽt,aliis præferendus est, vt Ab.dicit in d.c clerici.& Alex.hic.& in d.§.prius.Et qđ dictum est de doctore legente,videt intelligendum in eo qui ordinariam legeret,& non consonat ꝙ talis prærogatiua ꝯcedat illis qui legunt institutiones.¶Sextò limitatur non habere locum
35 in doctore iuniore,† qui esset doctior antiquo,ſm gl.in auth.de mona.in d.§.ordinationẽ,vbi Bar.& Ang.sequuntur.& idẽ Sal.in l.prouidendum.C.de postu.Ale.hic,& Ro.in l.si vero.§.de viro.in liiij.fal.in ver.quarto ꝓbatur.ꝫ so.ma.Sed tamen aduertendũ est, quia tex.in d.§.ordinationẽ.loquitur ĩ honorib. deferendis,& in noua,ꝓmotione,in qua magis idoneus eligitur,ꝗ in honorib.delatis,prout in casu isto videtur antiquior ꝓponitur,vt ſ.dictum est. si tamẽ doctor iunior esset valde excellens ꝓdicta limitatio posset verificari:& in honorib.delatis,vt iunior ꝓfaratur:arg.tex.in l.sed & reprobari.in §.amplius.in ver.valde disciplinatos.ꝫ.de excu.tu.v-
36 bi Bal.dicit,ꝙ † ꝓpter eminentem scientiam alicuius recedi põt à statuto.& no.Ro.in d §.de viro.in d.liij.fal.Alexã.hic.& in d.§. prius.Fel.in ru.de ma.& obe.col.iij.Adde tamen ꝙ in ꝯrium fa-
37 cit,†quia doctor theologus,vel iuris canonici mediocris, est ꝓferendus supremo doctori iuris ciuilis,ſm And Si.in d. c. clerici. col.iij.ar.tex.no.in l.j.C.de Alex.prima.lib.xj vbi Bar.dicit,ꝙ ciuis mediocris alicuius supremę ciuitatis,ꝓponitur ciui primario alicuius mediocris ciuitatis.vnde concludendum mihi vr̃, ꝙ maxima alicuius disciplinæ excellentia,præstat iustam cãm dispensandi,vt à statuto vel cõi rſa recedatur:arg.c.de multa.iu fi.de ꝓb.& ita videtur loqui Bal.in d.ver.amplius.dum dicit,ꝙ à statuto recedi potest:quod immediatè absque dispensatione non est recedẽdum à statuto,vel rſa cõi,propter qualencunque hominis qualitatem.ita no.Bal.per illum tex.in c.j in fi.extra vt lit.pen.¶Septi-
38 mò fallit regula† in doctore consiliario Principis,qui reputatur hr̃e maiorem dignitatem:vt no.Ang.in l.j.ꝫ.de test.mi.arg.l.j.C. testa.mi.facit text.in l.j. C.de prępo.lab.in fi.lib.xij.ibi, quos nr̃i lateris comitatus illustrat.& per illum text.dicit Bal.in rub.ſ.de offi.procons.ꝙ digniores sunt Cardinales qui resident in curia apud Papam,quam illi qui extra curiam morantur.¶ Vlti.regula.ſ.dicta,ꝙ antiquior prę feratur,intelligitur cęteris parib. & iõ doctor antiquior in iure non præcederet theologum posteriorem,vel doctoratum à Papa,vel imperatore,& idem in doctore in vtroque iure:quia non pręcederet prædictos quia non sunt cętera paria.& hoc intelligitur,&bene procedit in qualitatib. ſ. dictis que ipsam dignitatem respiciunt:& dignitati augmentũ conferunt:secus est in aliis qualitatibus.separatis ab ipsa dignitate, vt sunt diuitiæ & nobilitas,istæ.enim qualitates non tollunt prærogatiuam temporis,sed data paritate in tempore,prædictæ qualitates debent considerari,vt no.Bar.in d.l.j.de obseq. Bald. in d.l. nemini.& ſm prædicta declarari debet dictum Car.in d.c.clerici. & Io.de Ana.in d.rub.de magi. dum dicunt, ꝙ doctor in vtroque iure,præcedit habentem vnum gradum,cæteris parib. Nam hoc dictum intelligitur, cæteris paribus respectu qualitatis, quæ auget dignitatem,nõ autem respectu qualitatis,quæ extrinsecus venit,& separata sit ab ipsa dignitate: vnde prærogatiua temporis,nobilitatis.vel diuitiarum nõ facit quominus doctor in vtroque iure præferatur habenti vnum gradum priorem, qa maior dignitas in vtroq; iure reputatur, & tali casu, licet ille qui tantũ hẽt vnum gradum,nobilior sit,vel doctor propter hmõi qualitates, dignitas maior non reputatur. & omnia ſ. dicta procedunt de iure,sed de consuetudine obseruatur, ꝙ ẽt doctor in vno gradu prior tpe,ꝓcedit doctorẽ in vtroque iure:& inter iuris doctores,& doctores artium,& medicinę,etiam obseruatur,ꝙ antiquor præferatur,non habita differentia facultatis, & talis consuetudo
39 debet obseruari:†quia in istis prælationibus consuetudo attenditur,vt no.Bal.in l obseruare.§.antequã ſ.de offi. procon. in c. cũ
40 olim.in prin.de consue. Et ad prædicta no. est † ꝙ promotus à doctoribus corruptis,non habet priuilegia doctorum:vt no Archi.in d.c.de quibusdam xxxvij.dist.arg.tex.in l.j C.de athle.lib.x. sequitur Abb.in d.c.clerici.& ibi idẽ dicit in illis,qui gratia honoris, accipiunt gradum in facultate sibi incognita.allegat. Pet. de Anc.qui hoc dicit.in c.j.de paroc.sed tamen hoc vltimum dictũ non transit sine dubio:quia licet ignarus sit,habet tamen dignita-
41 tem,per ea quæ ſ.dixi de doctorato ab Imp.† An autem doctor debeat militem præcedere,est quæstio quam latè disputat Sig.de Hom.in consi.xxiiij.est qõ disputata per me & æqua videtur dist. Ale.in d l.Centurio.col.v.ꝙ in actibus militaribus præferatur miles,in actibus doctoreis doctor præcedat: vt in simili hr̃ in l. j. C. de offi.vic in actu autẽ indifferenti,cæteris parib.doctor præfertur. vnde si doctor & miles sint ad latus Principis,doctor præfertur,vt no. Ang.in l.j.C.de test.mili.si Principi non adhærent doctores excellentes,præferuntur milites,vt dicit Bal.in proœ.fforũ in fi.& ibi dicit ꝙ splendidi milites,præferuntur doctorellis.& tradit Aluaro.in ca.j.quis di.dux col.xj.& doctor qui diu legit indistinctè præponitur militib.vt dñt Abb.& Io.de Ana.in c. quãto. de mag.¶In gl.ibi,pro cauto,Bar.post gl.declarando materiã no. ponit dist.ex qua plures conclu.colliguntur.Et in primis Bart. vr̃
42 facere drĩam † inter vltimas voluntates,& cõtractus, & talis differentia non uidetur etiã procedere,attentis his quæ ipse Bar.dicit,quia sicut in vltimis voluntatib.tacitum habetur pro expresso: quia mens testatoris attenditur.l.iij.C.de lib. præte.l. cũ virũ. C.de fideic.l.in conditionib. primum locum. in prin.l. pater Seuerinã.in prin.l Publius.ꝫ.de cond.& dem.l.pe. de le.j. ita pariter est in contractib.in quib.mentem potius quam verba inspicimus l.fi.C.quæ res pig.l.si in venditione ſ.cõia præd.in l.ita stipulatus. la grande.de verb.ob.in l.sed Celsus.§.Celsus.ꝫ.de contrah. emp. & sicut dicit Bar.ꝙ in contractib.vbi agitur de forma,tacitũ non hr̃ pro expresso.idem est in vltimis voluntatibus.l.iubemus.C.de test.vbi nomen hæredis exprimi debet à testatore formaliter,& si non exprimatur pro expresso non habetur. Et similiter qđ dicit Bar.in contractib.tacitum habetur pro expresso, si probari potest:secus si probari non potest.nam idem est in vltima voluntate.l.duo sunt Titij.ꝫ.de test.tu.& non sufficit testorẽm ita voluisse,nisi vlterius procedat disponendo l.quidam cũ filiũ.vbi Bal. & Imo.ꝫ.de hær.insti.& qđ dicit Bart.in contractibus ꝙ vbi agitur tacitè ab vna parte,pro expresso non hr̃,hoc est verum in fauorẽ eius:secus est in præiudicium eius: quia pro expresso hr̃: vt not. Bar.per illum tex.in l.si ego.ꝫ.e.de quo dicendum est, vt ibi dixi. Et prima conclus.est secundum Bar.ꝙ in vltima voluntate, tacitũ hr̃ pro expresso.ad idem tex.in l.cũ auus.ꝫ de cõdi.& dem.in l.cũ acutissimi.C.de fideicõ.in l.gñaliter.§.cũ autẽ.C.de instit. & substi.in l.iij.C.de noff test.& hoc intelligitur,qñ apparet, & probari põt de tali tacita uoluntate.d.l.quidam cum filiũ.de hær. insti. & tradit Ale.in l.iij.in fi.C.de lib.præte.& hoc ꝙ tacitè testator voluerit,probari potest ex natura contractus,vbi intelligitur in l. ex empto.in prin.ꝫ.de ac.emp. ibi: ea probabuntur quæ naturaliter insunt,& natura dicit qualitas innata à prĩcipio gñationis, ex qua uirtus conttactus proficiscitur, & semper inesse uidetur. uerba sunt Bal.in prælu.feu.in iiij.diuis.char.pe.in fi & idem no. Ang. in consi.cx.sanctissima & illustrissima Regi. col. iij. in vers. & certè natura rei.& ibi col.v.dicit,ꝙ generalis determinatio legis secundum naturã ꝯctus intelligitur.alle.l.ita stipulatus.ibi & ipsius rei naturã.de verb.ob.& no.Bar.in l.si vno.in prin.per, illum text. ꝫ. loc.ꝙ verba ſm naturã ꝯctus accipiuntur.& tradit Alex.in consi. xxj.viso cõpromisso.col.ij.& col.iij.in uer.nõ obst.ꝙ verba. lib. v. in cõsi.xlvij.uiso themate.col.j.lib.vj.in consi.xcij.perspectis diligenter.col iij:e.lib.vj.in consi.lx.in causa & lite.in fi.lib.vij. Secundò probatur si erat consuetudo. l. ꝙ si nolit.§. quia assidua.ꝫ. de ædi.edi.in l.si prius §.placuit.ꝫ.de aqua plu.ar.in l.fi.C. de fideius. & qđ ibi Bal.in prin.† & contractus secundum consuetudinem
43 loci intelligitur.l.domini prædio.vbi Barto.in fi.C.de arg. & cen. lib.xj.& not. Barto.in leg.nemo est qui nesciat.ꝫ.de duo.re.vbi dicit,ꝙ doctor conductus,legere potest per substitutum, si in tali studio sit cõsuetudo.facit tex.in l.si pignore.§ fi.ꝫ de pig.act. in c. cæterum.de don.no.Bar.in l.fi.ꝫ.de his quę in frau. cre. in prin. cũ si.vt prosequitur Fel.in c.cum M.de const.Tertiò ſm Bar. probari põt ex præfationib.& ex his quæ dicta sunt tempore cõtractus. l.Titia.§.idem respondet.de verbo.obl.& idem in aliis conuentionibus idem probetur,vt probatur in l.semper in stipulationibus.de reg.iur.vbi dixi.& qđ dictum est de præfationib. no. est ꝙ ex illis causa finalis colligitur.l.fi.vbi Bar.ꝫ.de hær.inst.ĩ l.j.in prin. ꝫ.ad Mace.cum si.vt dixi in l.j.in ij.no.ſ. eo. ¶ Secunda conclus.
44 colligitur,†ꝙ vbi pro forma aliquid requiritur, tacitum non habetur pro expresso.Sed ꝯ istã conclu.vr̃ tex.alle.p.Bar. hic in d.l.

ꝙ ſi nolit.§.quia aſſiduá.vbi ſtipulatio duplæ facta intelligitur ra-
tione conſuetudinis.& tamen in ſtiplone pro forma verba requi
runtur. Sed rñdetur, ꝙ illud inducitur à lege, rõne cõſuetudinis, ſi-
cut etiam fingitur ꝙ ſtipulatio facta ſit in caſu l. primę. in pri. C. de
45 rei vxo.act. ¶ Tertia conclu. hr̃ ſm Bar. † ꝙ in ſubſtantialib. tacitũ
hr̃ pro expreſſo, qñ ab vtraque parte tacitè agitur. l. triticum. ꝟ. de
verb.ob.& ex prædictis infertur ꝙ maior ſit defectus formæ quã
materiæ.& not. Bar. in l.j.§.ſi quis ita.de verb.ob.& Bal.& Imo. in
l. ex diuerſo.§.ſi in iudi.ꝟ.ſol.ma.& Bal.& Paul.de Caſ. in l.j.C. de
err.calc.dicit Abb.in d.c.cum olim.col.pe. de re iu. ꝙ plus inficit
& nocet iniuſtitia ex ordine, quam ex cauſa, & plus punitur pec-
cans in forma, quam in mã: vt no. Bal. in c.j.§. vaſallus.lib.j.col. pe.
in ti.ſi de feu. fu.contro.inter do.& ag. Et ad regulam huius legis
ꝙ par virtus ſit taciti & expreſſi, in qua inſiſtunt Mod.hic, eorum
dictis adde, ꝙ nõ ſemper verum eſt, ꝙ tñ valeat tacitum, ſicut ex
preſſum, vt no. Bartol. in l. Centurio. colum. ij. de vulgari & pu-
pil.& hoc dcm̃ Bartol. verificari poteſt in plurib. caſib. Primò ex
eo, quod no. tradit Old. in conſi.cxxx. omiſſa prolixitate facti. col.
46 ij. verſi. præterea non apparet. vbi concludit, † ꝙ procurator qui
habuit mandatum cum poteſtate ſubſtituendi, & reuocandi ſub-
ſtitutum, põt expreſsè reuocare, & non tacitè: de quo tñ aliter lo-
quitur Ro. quem Dominic. refert in c.ſi quem.§.j.de procu.in vj.
& tradit Nel. de S. Gem. in tract. banni. in ix.q.iij.par.j.temporis.
47 ¶ Secundò † licet à lege expreſsè correcta argu. ſumi non poſ-
ſit, l.j.in prin. C. de lati.lib.tol. ſecus tñ eſt in lege tacitè correcta
per conſuetudinem: vt no. Bar. in l. de quib. in repe.col.iij.in vj.op.
48 in verſi. ex quo no ſ. de leg. ¶ Tertiò † licet per traditionem rei
venditę expreſſe factam, videatur habita fides de ꝑtio: vt not. per
gl. in §. venditæ. inſti. de re.di. l. quod vend. ꝟ. de ꝯhē.emp. ſecus eſt
in tacita venditione, quæ facta ſit vend. tore ſciente, & patiente: nã
non videtur habita fides de pretio: vt no. Are. concludit in l. ſi ex
49 ſtipulatione. in fi. ꝟ. de ac.poſ. ¶ Quartò † pactum expreſſum im-
pedit purgationem moræ, ſecus eſt in tacito, vt voluit Aret. dicẽs
hoc eſſe nouum dictum in l. ſi ita quis.§. Seia cauit. col.pen. in ver.
50 rñdeo ſingulariter. ꝟ. de verb.obl. ¶ Quintò † in pacto expreſſo
duorum conſenſus requiritur. l. pactum. ꝟ. de poll. l. j. in princip.
ſupra de pact. ſecus eſt in tacito. l. ij. vbi Barto. in fin. & in l. credi-
51 tores. in fi. C. de pac. cum ſi. ¶ Sextò † in donatione expreſſa, duo
rum conſenſus requirit: vt no. in l. abſenti. ꝟ. de dona. & ꝑ glo. in l.
illud. C. de ſac. ſã. ec. ſecus ẽ in tacita. l. j.§. accedit C. de rei vxo. ac.
52 & in l. iij.§. fi. vbi Bal. in iij. no. ſ. de neg. ge. ¶ † Septimò priuilegiũ,
quod conceditur diſpoſitioni expreſſæ, non habet locum in taci-
ta: vt no. Are. in l. qui patri. in fi. de acq. hæ. vbi alle. Barto. in l. item
quod Sabinus. in §. vnde idem. ꝟ. de hę. inſti. vbi Bart. dicit, ꝙ taci-
ta voluntas teſtatoris non operatur idem quod expreſſa, ad indu
53 cendum ius accreſcendi. ¶ Octauò † nam propriè dicitur ex vo
luntate alicuius eſſe, quod colligitur ex verbis diſpoſitiuis, non ſic
ſi colligatur ex mente, ut not. Aret. per illum tex. in l. cum res. in
princ. in iiij. no. de leg. j. ¶ In ea. gl. ibi. l. cum in corpus, attenta illa
l. idem eſſet dicendum, ſi non eſſet parua quantitas, vt hic loqui-
tur: quia militaret ratio illius l. & retenta conclu. ꝙ non ſit dona-
tio, prout declarat Bar. hic. & ad hoc facit, quia vbi alia coniectu-
ra etiam leuis habetur, donatio non præſumitur: vt dicit Bal. in l.
j. C. ad Treb. & ideo de voluntate donatoris manifeſtè apparere
debet.§. perficiuntur. inſt. de dona. & cum non ſit donatio, in du-
bio videtur mutuum, ſi pecunia numerata ſit, vt Ang. hic conclu-
dit poſt Cyn. in l. incendium. C. eo. Non ob. quod Ful. dicit quòd
traditio videtur nuda, quæ non transfert dominium. l. nunquam
nuda. de acqui. rer. do. quia Alex. reſpondet, quòd ex quo nume-
ratur pecunia, videtur velle quòd illa vtatur, & ſic ex cauſa mutui
dominium transfertur. Iſta reſponſio dubitabilis videtur: quia
numeratio neceſſariò non infert ad mutuum, & ad tranſlatio-
nem dominii: quia talis numeratio poteſt fieri etiam in depoſito
ad iſtum effectum, ne depoſitarius aliquid accipiat: ſicut dicitur
de æſtimatione quæ fit quandoque in dote vt cognoſcatur, an
res datæ in dotem deteriores ſint: l. ſi iter. in fi. C. de iu. do. ad hoc
tamen replicari põt, quòd in dubio æſtimatio facit venditionem
in reb. datis in dotem. l. quoties. vbi Bar. C. de iu. do. no. per glo. in
d. l. ſi inter. ſic ergo videtur dicendum in numeratione, quę vide-
tur facta in dubio, vt dominium trãſferatur. & ad hoc facit, quia
dominium in dubio transferri videtur l. ſi ita diſtrahatur de con-
trahen. emp. & tex. no. in l. j.§. eſt quæſtio vulgata. ꝟ. pro dot. ibi, ſi
non apparet quod actum eſt, credendum eſt id agi: vt dominium
transferatur, & hoc confirmat: quia numeratio de ſui natura ar-
guit mutuum. l. certi condictio.§. quantum. in verſi. numeraui. ꝟ.
eo. in l. in naue Saupheli. ꝟ. lo. vbi ſi in depoſito ſit numerata pe-
cunia, actum videtur quòd tantundem reddatur. ergo videtur
mutuum, quòd in dubio videatur numeratio facta ex cauſa mu-
tui, tradit Anto. de Butr. in conſilio lxvj. in primo aſpectu. Alexã.
in conſi. xxxvij. viſo d. inſtrumento. col. penu. in ver. nec huic in-
ſtrumento. lib. iij. & Ro. in conſi. cxxxviij. pro habenda ſubſtantia
veritatis. col. pe. & in conſi. ccxc. in caſu propoſitæ. col. fi. in ver. ſe
cundò principaliter. & iſta conclu. haberet indubitanter locum,
ſi recipiens rogauit dantem: quia gratia recipientis videtur data pe
cunia: & ſic videtur mutuum: arg. tex. in l. rogaſti. ꝟ. e. & in l. ſi gra-
tuitam.§. j. de pſcri. verb. & iſta cõclu. videtur procedere, niſi qua
litas perſonæ recipientis pecuniam aliud iudicare, vt quia mer-
cator reciperet pecuniam à ſcholari, qui veriſimiliter non ſit mu
tuo pecuniam accepturus à ſcholari: nã tunc videtur depoſitum.
& ita ſaluari poteſt qđ Bal. dicit in l. incediũ. in fi. C. e. vel quia eſſet
coniunctus, qa ratione ꝯiunctionis donatio pſumitur: vt Bar. hic
dicit ꝑ l. vtrum ꝟ. de do. inter vi. & vxo. & hoc intelligit in re parui
momenti. & ita dictum Bar. hic intellr: vt tradit Ale. in l. à Titio.
de ver. ob. in ver. quartò limita. Et dum Bar. alleg. l. ꝓinde. đ prob.
dic, ꝙ illa procedit trib. concurrentib. vt ibi no. Bar. & Ro. in cõ-
ſil. cxvij. in caſu propoſitę. col. pen. in fi. char. & Ale. in conſ. xlvj.
viſis. col fi. in fi. lib. j. & in ꝯſ. liij. in pñti conſultatione. in fi. lib. iiij.
& dixi in conſi. lxxix. in ij dub. & in conſi. ccxlvij. col. iij. & conclu.
ſ. dicta procedit interueniente numeratione, quæ arguit mutuũ
vt. ſ. dictum eſt: ſecus ſi abſque numeratione oriať dubiũ de quali
tate ꝯtus: quia in dubio vr̃ ꝯtus in nominatus. l. j. ꝟ. de eſti. act. &
in l. pen. & in l. ſi gratuitam. ꝟ. de præſcri. ver. ¶ Supradicta indu-
54 cuntur ad. q. † de teſte qui deponit ſuper facto, ex quo mutuũ ꝑ-
ſumitur. Et primò Bar. concludit, quod ſi teſtis dicat, neſcio ſi fuit
mutuum: tamen ſcio quod numerauit ſibi tantam quantitatem
pecunię in preſentia mea: ex tali pacto probatur mutuum. &
in iſta. j. conclu. aduertendũ eſt, qa vult Bar. quod licet teſtis dicat
neſcire quid ſit mutuum, tñ probat. cuius ꝯrium vr̃ voluiſſe ipſe
Bar. in l. j. ſ. e. Sed rñdetur, ꝙ Bar. hic loquitur, quando teſtis depo
nit ſuper facto ex quo mutuum colligitur: ſecus quando ſimplr
dicit neſcire quid ſit mutuum. prout in d. l. j. loquitur. Secundo
Bart. concludit ꝙ teſtes qui ſuper facto bene deponunt, probant
mutuum, ſed in actore vel reo nõ ſufficit factum proponere, niſi
pręſumptio iuris allegetur. l. ſi adulterium cum inceſtu.§. idẽ Pol
lioni. infra, de adul. ibi, vtriq; ſi error allegetur, & ſequitur Abb. in
c. afferte. de præſum. cum ſi. vt tradit Ale. hic, & idem Ale. in l. qui
in aliena. in prin. col pe. in uer. extra gloſſ. de acquiren. hęred. ubi
etiam aliorum auctoritates adducit. & adde Cum. in conſi. vij. vi
ſis. colum. vj. in prin. & in conſi. xiiij. in q. circa fin. Alex. in conſil.
cxxxvij. in cauſa & lite. col. ij. lib. ij. & in conſil. primo. ponderatis.
col. penul. libr. v. Roma. in conſil. lxxvij. pater reuerende. & Bar-
tholo. Veronen. in conſil. vj veritas primi dubij. colum. fin. And.
Sicul. conſil. 50. colum. penult. lib. j. & in conſi. lxij. colum. ij. eo.
lib. j. vbi dicit ꝙ notoriũ. ꝙ reſultat ex facto partis, debet allega-
ri, licet ſecus ſit in præſumptione iuris. & idem Andreas Sicu. in
conſi. xviij. col. penul. libro ij. in conſilio lix. col. x. eo. lib. ij. in con-
ſilio xxxv. col. iij. in conſilio xlv. col. pen. eo. lib. ij. Sed contra con-
cluſion. Bart. arguit. Ro. hic, ꝙ immo etiam in parte agente ſuffi-
cit taliter factum proponere, ꝙ reſultet mutuum: ex eo quod no.
Bar. in l. Aurelius.§. Sticho. de lib. lega. vbi inquit, ꝙ ſufficit narra-
re contra aliquem, ꝙ res amouit, & petitur condemnari de furto
nam intelligitur ꝙ res amouit per furtum. Alex. reſpondet ꝙ ter
mini non ſunt pares, quia in d.§. Sticho. per concluſionem libelli
declaratur ꝙ agatur pro furto ſed in q. factum alterius hic loqui-
tur in eo qui allegat factum proprium. & iſtam differentiam ex-
preſsè facit Bar. hic dum reſpondet ad tex. in l. omnes.§. Lucius. ꝟ.
de his qui in frau. cre. vlterius tamen aduertendum eſt: quia diffe-
rentia, qnam facit Bar. inter teſtes, & partem, non videtur proce-
dere de iure: quia factum eodem modo per actorem deducitur,
ſicut per teſtes ſuper eo quod deponitur. & in teſtib. fatetur Bar.
ꝙ mutuum præſumptiuè inferatur: ergo pariter in actore mu-
tuum inferri videtur: ex quo factum vniformiter ſe habet tam in
actore quam in teſtib. & quia ſi hoc eſt in teſtib. vt Bar. dicit, à for-
tiori hoc in parte dicendum videtur: quia in teſtib. in dubio inter
pretatio fit contra eos. c. in præſentia. de prob. & in actore inter-
pretatio ſolet fieri in fauorem actoris. l. ſi quis intentione ambi-
gua. ſ. de iudi. Et ad hoc benè facit quod no. Bar. in l. certum.§. ſed
& ſi fundum. ꝟ. de confeſſ. vbi ſufficit actorem narrare ꝙ mutua-
uit tibi. x. ex hoc ſequitur quòd ſis obligatus: & in tali obligatione
actor fundatam habet intentionem: ſic etiam in reo ſufficit tali-
ter factum proponere, ꝙ ex eo præſumptiuè exceptio colliga-
tur: vt no. Bar. in l. pen. in ij. q. ꝟ. de excep. & generaliter ex iuris ꝑ-
ſumptione intentio probata videtur, niſi contrarium probetur.
l. generaliter.§. ſi petitum. ꝟ. de fideic. lib. Nõ obſt. tex. in d. l. ſi adul
terium.§. idem Pollioni. ibi dum dicit vtique ſi error allegetur.
vt in ſimili no. per gl. in c. non eſt. in ver. allegat. de conſue. in vj. &
ibi Domi. facit tex. in l. j. ſ. ſi quadru. paup. fe. di. & in l. prætor ait. ĩ
princip. ꝟ. vi bon. rapto. cum ſimi. & quod dicitur in §. idem Pol-
lioni. de ſexu vel ætate, quæ excuſare ſolent, hoc intellr ſecundum
gl. ibi in uerb. ſi error. qñ palã factum ſit. l. fin. ꝟ. de rit. nupt. qa ĩ de
lictis minor non excuſatur. l. auxilium.§. in delictis. ſ. de minorib.
¶ In fi. gl. ibi, actus, hr̃ rñdetur ꝙ ibi tacitũ non hr̃ ꝑ expreſſo, quia
actus

actus redderet nullus:& tali casu nō est par virtus taciti,& expressi,vt tradit Alex.in cōsi.lix.attētis verbis.col.pen.li.iij.& in d.reg. actus.no.est q restringit in casi.ibi expressis fm Dy.ibi.& in no.q. scribit Cu.in consi.xcviij.supposito tenore ltimationis. vbi cōclu
55 dit,† q ltimatio potest fieri sub cōditione:qa nō est actus ibi nominatus.& idē no.Car.in cōsi.ciij. casus super quo col. fi. vbi pp hoc cōcludit,q acceptatio facta sub cōdōne valet: qa nō est d ibi noiatis,& ad idē gl.in §.oēs.in ver.in diē.instit.de verb.ob. & aliās dixi in d.reg.actus.vbi vidēdū est.¶In gl.fi.ibi.l.vinū.Bar.cōcludit q tex.hic intelligit de bonitate intrinseca, quæ cōsistit in sapore & colore.alia est bonitas extrinseca,quæ in valore cōsistit, & ista
56 solū à tpe moræ cōsideraē.d.l.vinum.ex quo infert Bar.ad q.† de moneta mutata an dēat solui fm valorē antiquū.& ex eius dictis duæ cōcl.colligūt.Prima est,q si mutatio fcā sit in materia,vel forma,dēt reddi moneta antiqua,vel eius æstimatio.& ista concl. de plano pcedit in materia quæ mutata sit:qa mutuū dēt restitui in eadē bonitate & qualitate,vt hic dr:sed in forma cōsiderādū est, an agat de interesse creditoris:qa licet forma mutetur,puta imago principis:vr q de noua moneta solui possit,si cōdō creditoris nō sit deterior.l.Paulus.j.de sol.& Bar.ibi in j.col.¶Scda conclu. Bar.est,q si valor pecuniæ variat ante morā,piculū est creditoris post morā,est debitoris piculū.Circa primū,qn an morā sit piculū creditoris.ista vr cōis opi.vt dñt hic Alex. & Mod. qa debitori nihil imputari pōt:qa nō est in mora.& ita dicit ēt Bar.in d.l.Paulus.col.ij.ver.scdo mō.Sed adde,q pbabiliter dici pōt, q ēt ante morā sit piculū debitoris: qa in pecunia vr q bonitas intrinseca sit respectu valoris:qa si mutuaui cētū libras:& tpe mutui valebat ducatus v.libras & dedi tibi xx.ducatos ad rōnem librarū v.p ducato,si postea ducatus creuit in valore vj. vel vij. librarū, & ad istā rōnem ille q habuit xx.aureos,p centū libris restituet. xv. vel xvj. aureos certe nō vr satisfactū:qa nō fit restitutio in eadē bonitate, & in eodē valore.ɔ tex.hic,& nō dr res reddita,si sit deterio.l.iij. §.si reddita.j.commo.& quia bonitas pecuniæ, est respectu vsus. l.j.j.de ɔhē.emp.& ideo si vsus pecuniæ & æstimatio minuat, etiā rerū ptia minuunt.l.ij.C.de vet.nu.potes.lib.xj.& qa ille q accepit mutuo,est effectus locupletior fm valorē q erat tpe mutui, & ita tenet & ɔcludit Abb.post Ant.de Bu.in c.q̄to.col.pe. de iureiur. vbi alleg. Odof.in l.in minorū.C.in qb.ca in integ.rest.qa vt dictū est bonitas pecuniæ est principaliter in vsu,& si in totū pecunia reprobata sit:de illa solui nō pōt.l.eleganter.§.q reprobos.j.de pig. act.pari rōne Abb.dicit idem esse si p parte reprobata sit:arg.l. q de tota.s.de rei vēd.& qa nō dēt creditor ex suo beneficio dānū sentire,& ad hoc alleg.tex.in c.olim.de cēsib. vbi ēt Abb. in ij. dicto. Cōclusio est,q post morā sit piculū debitoris. d. l. vinū & in tali casu solū cōsideraē interesse qd in dāno cōsistit,& nō cōsideraē interesse lucri qd fieri potuisset,vt no. Bar.in l.Paulus.col.iij.j. de sol.vbi alleg.tex.in l.si sterilis.§.cū p vēditorē j.de act. emp. & hoc refert,& sequit simplr Alc.hic.Sed aduertēdū est,qa tex.in d. §.cū p vēditorē.nō solū loqē de lucro, sed ēt de dāno , vt colligit ibi dū loqē de seruis fame necatis.& ibi gnalr dr,q nō venit interesse extra rē,siue de dāno,siue de lucro agat.sed dcm Bar.melius probat in l.fi.j.de peric.& cō.rei ven.vbi loquit in pecunia , & dicit q interesse lucri nō debeē,& hoc limitaē,nisi psona creditoris solita sit negotiari:qa tūc venit interesse lucri cessantis.l.iij. §. fi.j. de eo qd cert.lo.vbi Bar.cū si.vt tradit Alc hic,& cōs.cxc. visa scriptura.col.fi.lib.ij.& iō ex parte agētis articulari pōt , q erat psona solita negotiari,vt idē Ale.scribit in cōsi.cxlj.viso themate.col. fi. lib.v.& licet ista videaē cōis opi.tñ nō vr pbari iure.& regula est in ɔtrū:qa interesse extra rē nō venit.d.§.cū p vēditorē, & interesse lucri extra rē dr,vt ibi colligit.& rō quæ in d.§.allegat ēt vr habere locū in solito negotiari,vt vr tex.in d.l.fi.de peri.& cō. rei vēd. ibi,ueluti si negotiator sit.erat ergo psona solita negotiari. & tñ ibi dr q interesse lucri peti nō pōt.Nō ob.tex.in d.l.iij.in fi. qa ille tex.loquit in actionib.arbitrarijs:vt ex natura tit.colsr. & qa text. dicit,in hanc actionē.& sic vr loqui spālr in illo casu,& in arbitrarijs actionib. multū exuberat officiū iudicis. §. præterea.inst. de act.no.Bar.in l.hoc edicto.de publ.& dixi in l.nummis. in gl. fi. j.
57 de in lit.iur.¶Vlt.Bar.ponit q.de abbate,† q dedit fundū ad fruēdū scholari reuerso de studio:si detecta sit eius imperitia, repeti potest quod datum est vt Barr.concludit post Guil.de Cu. sequitur Rom.in consi.ccccxvij.in proposito casu.col.pen. & ad hoc facit,quia approbatus ex causa superuenienti reprobari potest.l. ut gradatim.§.reprobari.infra,de mun.& hono.in l. sed & reprobari:in prin.j.de excu.tut.vbi Bal.hoc dicit in collaterali ptātis.& idē Abb.dicit in doctore in c. j. de magi. & in c. de illis. de cond. app.& facit qd no. Abb.in c.cū venerabilis.de excep.in fi. cū si. ut dixi ibi,& ista concl.vr pcedere sine dubio in prælato,put loquit Bar.qa nō pōt prælatus sine cā alienare. l. iubemus nulli. C. de sacrosan.eccl.Sed pōt rñderi fundū datū fuisse grā remunerationis qd ēt prælato permittit:vt no.in d.l iubemus.& in c.relatū de testa.ibi,iuxta seruitij meritum,& qa Bar.loquit de fructib.quo casu ēt à prælato concessio ad.tps fieri pōt:vt no.Bar.in l.cōtinuus. §.si ab eo.d verb.ob.& qa cū qō formata sit respectu petitionis, psupponit p ɔstāti q cōcessio ltimè facta fuisset:arg. l. q in test.in prin.de testi.Nec ob.q illa cōcessio facta fuit simpliciter, & nō vr
58 admittere repetitionē.& † ppositū in mente retentū, nihil operaē.l.si repetendi.C.de cōd.ob cau.qa in casu isto,ex qualitate psonarū cā traditionis colligit:ideo ab utraque parte expressū vr. & ad id quod Bar.dicit de coniunctō,est tex.no.in l.tutor. §. quæ tutorib.j.de excu.tut.vbi in dubio rōne coniunctionis legatū factum uidetur.Et ex istis expedita sit ista lex notabilis.

LEX IIII.

1 *In usurario propositum & intentio consideratur.*
2 *Depositum quando fit gratia depositarij, idē iudicatur de ipso, prout de commodato.*
3 *Qualitas contractus indicaē secūdū principalē intentionem contrahētium.*
4 *Statutum q extantib. masculis fœminæ non succedant, dicitur iniquum, & odiosum.*
5 *Verba periculo eius quomō intelliguntur, & an intelligunē de casu fortuito.*

SI quis nec causam. Summaē, & diuidiē, vt per Bar.hic.In.text.ibi, cām,qa forte erat hō diues.¶Ibi,nec ppositū.qa erat bonæ ɔsciētiæ,ut dicit Ful.hic.aliter tñ ista verba in gl. declarant.¶Ibi,fœnerandi,id est,mutuandi cū vsuris,ut habetur
1 xiiij.q.iij.c.j.¶Primō no.† q in usurario ppositū & intētio cōsideraē.de quo in c.cōsuluit.extra de usu.& hoc ppositū solo iuro pbaē,ut p gl.in clem.fi.in uer.negociādi.de cēsi.quā Bal. seqē in l. cū pponas.C.de nautic.feno.cū cōcor.ut tradit Ale.in l. cætera. §.sed & si quis.de leg.j.& idē no.Bal.in l.j.§.unde q̄ritur.in prin. j. de exerci.& hoc sanè intelligiē,nisi psumptio iuris esset in ɔrīū: ut
2 notat Bar.in l.inter oēs.§.recte.infra,de fur.¶Scdō no.† q qn depositū fit gratia depositarij,natura eius alteratur. nā de tali deposito iudicatur idem, qd de commodato,ut no.Bart. in l. qd Nerua.in viij.q.per istum tex.hic,infra,deposi.& ibi.in xij.q.Bar.concludit non esse differentiam inter commodatum & depositū data paritate terminorum.hic tamen uidetur q depositum ēē gratia deponentis factum fuerit, dum dicitur q creditor necessitatē forte habebat proficiscendi,sed tamen principaliter iudicatur q gratia depositarij,qui rogauit , depositum factum fuerit inferius
3 dicam.¶Ex quo tertiō no. † q qualitas ɔctus iudicatur fm principalem intentionē ɔhentiū.facit text.in c.ad qōnes.de re.pmu.& qd no.Bar.in l.Aristo.§.fi.infra , de dona. nam actus à principali intentione iudicatur.l.verū.infra,de fur.l.qui iniuriæ.in princ.eo. tit.facit tex.in l.j,infra,de auct.tu.ex quo d. Abb.no. infert ad pulchrā.q.in consi xv.quæritur an prædictus ɔctus.lib.j.& allegat aliqua Alex.in consi.j.col.ix.li.iij.plura similia Ias. hic tradit. & hoc ēt infert Pau.de Ca.hic,q statutum q extantib. masculis filiæ fœminæ non succedant,dicaē fauorabile, attenta principali intentione statuentium,qd tñ sine dubio non pcedit:qa cōtrarium tenet Bar.in l.j.in vj.q.circa fin.C.de sum.Trin.ubi pp hoc concludit,q ultra territorium non extendatur.& idem no. Bal.in l certum.in
4 prin.C.unde legi.dicens † q tale statutum dr iniquū, & odiosum. idem Bal.in l.inter filios.C.fam.ercisc.in l.ij.C.qui ad liber. perue. non pñt.in l.lege xij.tab.C.de legit.hæred.in l.fi.in princ.C. de suis
a & legi in l.si defunctus.eo.tit.ubi inquit, q non pōt argui a ab illa rōne,q statutum factū sit,ut bona cōseruetur in familia: quia rō ista non est expressa in statuto.allegat Bar. q hoc dicit in l. liberorū.col.ix.de verb.sig.& hoc sequitur Ale. in consi.xvj.uiso titulo qōnis.col.j.li.j.& in cōsi.cxxviij.col. ij. cōsideratis uerbis.e.lib. de
5 quo aliās dixi in l.ij.C.de in ius voc.¶ Quartō no.q ex eodem facto plures ɔctus successiuè colliguntur,quod facit ad ea quæ dicta sunt in l.j.in prī s.eod.¶Vltimō not.q ad cognoscēdū cuius causa ɔctus celebratus sit,attenditur quis prius rogauerit.de quo est notabilis tex.in l.si gratuitam.§.j.infra,de præsc.verbis.¶In gl. j.in fi.conclusio est fm Bar. quem omnes alij sequuntur , q licet ɔctus mutui cū usuris, uideat grā utriusque celebrari , tamen qa à principio iste non habuit propositum fœnerandi:ut hic dicitur attenta prima & principali intentione,mutuū tamen gratia recipientis factum reputaē.Sed huic conclusioni obstare videtur tex. hic,ubi dicitur q pecuniā deposuit,qa forte habebat necessitatē pficiscēdi:vñ ex isto capite ɔctus uidetur factus gratia utriusque. Sed pōt rñderi,q dū iste uolebat pficisci,bene consideratur interesse ipsius deponentis absolutè,put in deposito ɔsideratur. sed qa forte erat depositurus apud mercatorē,& pcib.eius q rogauit cum motus depositū fecit ad similitudinē mutui, talis cōtractus prīcipalr factus vr grā eius q rogauit d.l.si gratuitā.§.j. Vel dic.q illa verba,q hēret necessitatē pficiscēdi,nō īferūt q ipse vellet pecuniam

ADDITIO.

a Argui.Ale.consi.80.col.v.lib.j.Ias.consi.163.col.2.li.2.

cuniã deponere: ſed dicta ſunt ex eo, qa ille q volebat mutuũ recipere, ſolũ eo caſu quo p̃dia emiſſet, volebat ex mutuo obligari vñ iſte q erat mutuaturus, nõ poterat expectare ꝙ caſus emptionis veniſſet: qa hẽbat neceſſitatẽ ꝓficiſcendi: vñ fecit depoſitũ ſolum ad iſtũ effectũ, vt eueniente caſu eẽt mutuũ. Scđo ẽt ↄſiderato ↄ̃ctu mutui, & ↄſiderato effectu ꝙ creditor vſuras recepit, gr̃a vtriuſq; celebrari vr̃, vt ꝓbatur in l. rogaſti. in prin. j̃. e. dũ ibi in j. membro diſt. dr̃, ꝙ ſi me rogaſti, vt tibi pecuniã crederem: & ego cũ nõ habe rẽ pecuniã, tradidi tibi maſſam auri, q̃ venalẽ hẽbã, vt eã vẽderes, & p̃tio vtereris, ↄ̃ctus ibi dr̃ gr̃a vtriuſq; celebrari, & tñ ↄ̃ctus vr̃ prĩcipalr̃ factus gr̃a recipiẽtis, q prĩò rogauit. l. ſi gratuitã. §. j. j̃. de p̃ſc. verb. qđ vr̃ ↄ̃ Bar. hic. Sed põt rñderi, ꝙ in caſu l. rogaſti. à principio ille hẽbat rẽ venalẽ: vñ ẽt iſto reſpectu motus vr̃ ad ↄ̃hendũ: hic verò à principio nõ hẽbat propoſitũ mutuandi, & ita propoſitũ primũ inſpicit, & nõ atẽdit illud qđ poſtea accidẽtalr̃ ſeqt̃. l. j. §. vnde q̃rit Offilius. j̃. de exerci. l. j. §. idẽ Pomponius. j̃. depoſi. bonus tex.

5 l. tutor rerũ. vbi Bar. de admi. tut. ¶† In glo. in verbo, p̃iculo. opin. Azo. approbat *cõiter*, vt ꝑ Bar. hic Non obſtant illa verba, periculo eius eſt, qa non important caſum fortuitũ, vt Ale. hic dicit, allegãdo. gl. in l. ſed & ſi qs. §. q̃ſitũ. ſi qs cau. & pro iſto communi intellr̃u bene facit tex. in l. j §. ſi pecuniã. in fi. depoſi. vbi dr̃, ꝙ antequã depoſitũ transferat in cãm mutui, recipiens actione depoſiti tenet: ergo non vr̃ obligari de caſu fortuito: qa talis caſus non venit in actione ↄmodati. & ꝓ eo qđ Ale. dicit, ꝙ illa verba, p̃iculo eius, nõ intelligant de iſto caſu fortuito, vr̃ tex. in l. j. §. ſępe. j̃. depo. vbi qs de p̃iculo depoſiti tenet, & tñ ꝓ caſu fortuito non obligat vt exp̃ſſe ibi dr̃. ſed tñ his non obſtantib. opi. Io. videlicet ꝙ ẽt periculũ caſus fortuiti ad accipientem pertineat hic, & in d. l. rogaſti. qa iſti

a duo caſus æquiparant in ver. nã & q. Iſta opi.[a] vr̃ magis ſm̃ mentẽ Iuriſc. dum abſolutè hic dr̃, ꝙ depoſitũ eſt p̃iculo eius, q ſuſcepit nã iſta verba gñalia ſunt ſiue periculũ ſequat caſu fortuito, ſiue nõ, vt no. Pau. de Ca. in l. ſed & ſi qs. §. q̃ſitũ. s̃. ſi qs. cau. facit tex. in l. cũ ꝓponas. vbi Bal. C. de nau. fœn. gl. in l. dãni iufecti. la j. in princ. j̃. de dã. infec. in verbo, periculo. & qa ſicut qñ fit depoſitũ, vt tantundẽ reddat, aſſumit naturã mutui. l. Lucius. l dies ſponſaliorũ. j̃. depoſi. ita vr̃ in iſto depoſito, qđ factũ fuit gr̃a recipiẽtis, & ꝙ ↄuerti põt in mutuũ ad volunatem creditoris, & recipientis. nã idẽ iudicatur qđ de mutuo: arg. l. oratio. j̃. de ſponſa. facit tex. in l. iiij. cum gl. j̃. de fun. do. cũ ſimil. & hoc ẽt ꝓbat in d. l. rogaſti. quæ expreſſe vr̃ loq de periculo caſus fortuiti, dũ gñalr̃ negatiuè dicit ſine culpa: ergo oẽm ſpeciem culpæ remouere vr̃. l. j. §. & gñaliter. de lega. p̃ſt. & qa negatiua magis negat quã affirmatiua affirmet, vt ꝑ gl. in c. cũ dilectus. de ↄſuet. Non ob. expoſitio gl. hic, q̃ dicit, ſine culpa. ſ. leui. quia hoc diuinat & lr̃am deſtruit. Et vlterius ↄſiderandũ eſt qa cũ materia, de qua agit ibi videat ẽt recipere culpã leuiſſimã, de qua recipiens ibi rẽ non venalem obligatur. illa verba, ſine culpa, vñr ẽt culpam excludere, pro qua recipiens ibi tenebat. hoc probatur in l. in rebus. in prin. j̃. ↄm. vbi commodatarius nõ tenetur ꝑꝑ mortes ſeruorũ, q̃ ſine dolo & culpa eius acciderunt. nã ẽt de leuiſſima culpa iſta verba intelligunt ꝑꝑ ſubiectã materiã: ergo ita in ꝓpoſito dicendum vr̃. Non ob. qđ Ale. dicit de p̃iculo, qa immo p̃iculũ ẽt caſum fortuitũ includit ꝑ s̃. dicta. Nõ obſt. ꝙ pecunia non fuit numerata, ꝓut in caſu d. l. Lucius. Bar. dicit, qa p̃t dici ꝙ immo veriſilr̃ numerata fuit ex quo poterit ↄuerti in mutuũ ad nutum debitoris recipientis. Non ob. ꝙ inſpecto p̃nti ſtatu eſt depoſitũ, vt hic dr̃. ibi hoc depoſitũ: & actione depoſiti recipiẽs tenet. d. l. j. §. ſi pecuniã. qa de tali đ poſito idẽ iudicat ꝙ đ mutuo, vt s̃. dictũ eſt & actio depoſiti informat, & ad caſum iſtũ extendit, ſicut qñ nominatim ex conuentione depoſitarius ad caſum obligat, vt dr̃ in d. l. j. §. ſæpe. in prin. non tñ ſatisfacit: qa ẽt in d. §. ſi pecunia. erat ordinatũ depoſitũ ad mutuũ, ſed ibi non fuit rogatus ille, qui depoſuit. & dictum eſt gñaliter, ſi volueris vteris &c. Vlt. nõ obſt. ꝙ in d. c. ſæpe. vr̃ ꝓbari ꝙ noĩe p̃iculi, caſus fortuitus non includat, quia tex. ibi limitate loquit dũ inquit, periculo depoſiti ſe alligaſſe. vñ nõ mirũ ſi nõ venit caſus fortuitus. qa nõ eſt de natura depoſiti. Secus vr̃ qñ abſolute dr̃, ut hic, ꝙ res ſit periculo alicuius. nã iſta verba ẽt de caſu fortuito intelliguntur, per s̃. dicta & probatur in d. §. ſępe. in prin. vbi ſi ex conuentione res ſit periculo depoſitarii, de caſu intelligitur, licet ſecus quando ſe obtulit.

ADDITIO.

a ¶Iſta opi. Pur. hic ſtat cum cõi ſolus Ale. ſentit cum Dec. & placet ẽt ſi pecunia erat interim depoſita vt ſp̃ẽs, quia iſtud non eſt verum depoſitum, cũ non fiat gratia cuſtodiendi deponenti, ſed ipſi depoſitario, qui poteſt vti, & in creditum accipere quoties voluerit, nec poſſit depenẽs repetere, & interim depoſitarius donec incipiat vti, liber eſt ab vſuris, vnde creditor cui interim abeſt pecunia, & vſus pecunię, non debet eſſe deterioris conditionis circa periculum, dum ab vſuris abſtinet, quam poſtquam vſurę cœperint currere, eſt tamen veriſimile in hac l. pecuniam datam eſſe ad numerum & ſtatim in creditum abiiſſe, ſed ideo actum vt eſſet in cauſam depoſiti donec recipiens vteretur ne prius currerẽt vſuræ veriſimiliter conuentę in caſu mutui. Opi. autem Io. non poteſt quadrare, niſi cum depoſita eſt ſpecies, & vera eſt hoc caſu eius ſententia.

1 *Pignus liberatur, ſoluta pecunia creditori.*

Pignora retinens, ſoluta pecunia contra voluntatam debitoris, creditor ipſe furtum committit.

3 *Creditor nec ante, nec poſt ſolutum debitum, facit fructus ſuos.*

4 *A fure res propria condici poteſt.*

5 *Fluminis impetu ſi res fundo alterius applicatur, dominus non priuatur dominio.*

1 §. Res pignori. ¶Summat, & diuidit, ut ꝑ Bar. hic. ¶Prĩò no. † ꝙ ſoluta pecunia creditori pignus liberat. & idem ſi alio mõ creditori ſatiſfactum ſit. l. ſi rem §. oĩs.

2 j̃. de pig. act. facit tex. in l. ſolutum. §. ſoluta. eo. tit. ¶Scđo not. † ꝙ creditor qui ſoluta pecunia pignus retinet ↄ̃ voluntatem debitoris, furtũ committit, de quo eſt tex. in l. ſi quis uxori. §. cũ creditorem. j̃. de fur. & in creditore, qa ipſe poſſidet pignus. l. ſciendum. s̃. qui ſatiſd. cog. furtum committi vr̃ abſque alia contrectatione ex ſola denegatione: vt vr̃ probari in d. §. cũ creditorẽ. & ad hoc eſt bonus tex. in l. Ponponius. §. fi. j̃. de acq. re. do. licet Bar. hic, & doc. aliter dicant: ſed iura quæ Bar. adducit, loquuntur in commodatario, qui duntaxat detentionem hñt, unde in illis contrectatio reqritur: & dr̃ia[a] vr̃ in l. inficiando. in j̃. rñſo. j̃. de fur. vide tñ Cu. & & Alex. in l. iij. §. ſi rem. j̃. de acq. poſſ. ¶Tertio no. intelligẽdo tex.

3 in fi. prout cõiter intellr̃, † ꝙ à fure res propria condici põt. & eſt ſpeciale in fure. §. ſic itaq;. inſtl. de act. l. fi. in fi. s̃. vſufr. quemadmo. caue. & ratio ſpecialitatis colligitur in d. §. ſic itaq;. ubi gl. latius ꝓſequitur. & dicit Ful. hic, ꝙ quanuis impoſſibile ſit ꝙ dominium rei furtiuę dño det, talis petitio ĩ odiũ furis tolerat, ſicut ↄ̃ moroſum petitio dandi rem mortuam admittitur: licet impoſſibilę ſit, ꝓut dr̃ in l. ſi ſeruũ. §. fi. j̃, de verb. obl. ſed tñ hoc ſilr̃e ex toto non procedit: qa à principio ibi res dari potuit, & actio competebat ad dãdum: vnde hoc facilius tollerat: arg. l. patre furioſo. s̃. de his q ſunt ſui, vel alie. iur. Et qa non vr̃ falſum, quod primordio ueritatis adiuuatur. l. filius. §. hæres. de leg. ij. ſed in caſu à principio ſemper impoſſibilitas fuit. eſt ergo ſpeciale in fure, ut s̃. dictum eſt. & alia ratio ſpecialitatis aſſignari põt: quia tali condõne, quæ eſt actio perſonalis. §. appellamus. Inſt. de act. fur. obligatus dicit, qđ non ẽ in actione reali, quę datur ad reſtituendum. Ex quo inferri uidet ꝙ tali condictione furtiua, fur ↄueniri poſſit, licet non poſſideret.

4 ¶Quarto no. † ꝙ creditor poſt ſolutũ debitum non facit fructus ſuos, nec ante ſolutum debitum lucrat fructus, qui ex pignore percipiuntur: quia in ſortem debent computari. l. ij. C. de pig. act. nec pactum in ↄ̃rium ualet: quia uſurã contineret. c. illo uos. c. cum ↄ̃,

b de pig. niſi in caſu ſingulari,[b] uidelicet qñ mulieri fit mora in reſtitutione dotis & interim ſibi bona in pignus aſſignantur, cũ pacto exp̃ſſo ꝙ fructus lucretur. nã tale pactũ valet, ut ſinglr̃ tradit Laur. de Rod. in c. conſuluit extra de vſur. in q. lxv. & conſuluit Pau. de

5 Caſt. in conſil. 334. uiſis & ponderatis. ¶Vlt. not. † ꝙ quando res impetu fluminis fundo alterius applicatur, dñs non priuatur dñio ſecus ſi per alluuionem. inſti de rer. diuiſi. §. item per alluuionem. Et iſta cõclr̃o declaratur, & lĩtatur prout dicitur in l. hoc amplius. §. de his. j̃. de dã. infe. ubi Pau. de Ca. refert ꝙ Fed. de Sen. conſultus à quibuſdã ruſticis de caſu iſtius. §. non fuit recordatus. ¶In gl j. in fi. Bar. poſt Ia. But. rñdet, ꝙ res dr̃ condici à fure ratione dñij, quod conſiderat ex parte agentis. ſed tñ rõ iſta potius in ↄ̃rium facit: qa dñium potius repugnat naturę condictionis. unde dicendum eſt, vt hr̃ in l. ſcire debemus. §. fi. j̃. de uer. ob. ¶In gl. fi. ibi uel malæfidei poſſeſſorib. gl. concludit, ꝙ iſte tex. cum ſim. qui loquuntur de fure, etiam habeant locum in malęfidei poſſeſſore. & idem uoluit gl. in §. ſic itaq;. inſt de act. & hoc ſequitur Alexan. hic ↄ̃ Pau. de Ca. per tex. in §. ſi tamen. quem gloſſ. hic adducit. inſti. de rer. diui. ſed

c tamen opin. Pau.[c] de Caſt. uerior videtur, quia illud quod eſt introductũ in odium furis, non debet extendi ad ſimplicem malæfidei poſſeſſorem, in quo longe minor rõ vr̃. Non obſt. tex. in §. tamen. dum dr̃ à furibus & quibuſdam aliis poſſeſſoribus quia limitate loquitur de quibuſdam aliis nam dictio, aliis, ſimilitudinem arguit:

ADDITIONES.

a ¶Dr̃ia. Verbalis eſt, nec eſt verum in hoc ſp̃ãle eſſe in creditore propter poſ. Dec. recte carpit Ale. hic, qui tñ. labit dum putat ſola denegatione ꝑdi poſ. licet furtũ non cõmittatur niſi re contrectata, qa ĩmo ſine alia cõtrectatione nõ amittit poſ. vt no. gl. & doc. in l. ſi rẽ mobilẽ. de ac. poſ. nec ex ſola inficatione. d. l. inficiando. in princ. Dicendũ ꝙ in iure fori nõ cõmittitur furtum ſola cogitatione. l. j. de fur. Ita nec ſolo verbo, vel ſcriptura. l. ſi quis vxori. §. neque verbo. de fur. ſicut nec ſola inficiatione. Quid etiam ſi tunc res non eſt in rerum natura. Quid ſi extet, ſed non in p̃tãte inficiantis, vel nihil aliud circa rem egit, ſed ſi de fcõ per ſe vel aliũ retinetur, vel impedit de facto quo minus auferri poſſit, tunc ſi nec manib. nec vngulis eã contrectet. furtũ committit. d. l. ſi quis vxori. §. eum creditorem. non. n. requiritur manualis cõtrectatio, vt doct. putant, ſed cum peruerſa intentione ſufficit quodcunque factum externum, ad contrectandum, retinendum, vel tollendum domino inuito.

b ¶Singulari. Immo nihil ſpeciale etiam in dote ſed idem in aliis caſi. data eadem rõne intereſſe decidit Bal. nouel. in tract. de dote, part. 7. priu. 3.

c Pau. idem ſentit Purp. ſed mihi placet op. Alex. quia in mobili certum eſt ꝙ furtum cõmittitur, ẽt ſi habeat titulum, quicquid Bal. in l. mala fide. C. de condi. ex lege. Et hoc niſi ſcienter à iure emeret, non animo lucrandi, ſed vt facilius reſtitueretur domino, vel niſi retineat ut auctorem laudare poſſit. vt per Anc. in rep. c. peccatum. co. xij. de reg. iur. in vj. in immobili autem data eadem malafide, æquè condictioni locus eſſe debet, vt per l. ij. de tri. action.

guit: ut intelligatur de alijs possessorib. malæfidei, sicut sunt fratres vt no. in l. ij. C. de ser. fug. & sic in effectu habetur ac si diceret de quibusdam malæfidei possess. & sic videtur loqui de inuasoribus, & prædonib. qui in hoc bene furib. æquiparantur. l. j. in fi. ff. de tritica. cum l. seq. §. furtiuæ insti. de vsucap.

LEX V.

1 *Debitor speciei, ante moram eius interitu liberatur.*
2 *In mora ad hoc ut aliqs cōstituat̄, reqrit̄ φ desierit habere facultatē soluēdi.*
3 *In mora ad hoc ut aliqs cōstituat̄, requirit interpellatio etiā extraiudicialis.*
4 *Scire uel scire debere, paria sunt.*
5 *Iusta causa excusat à mora, & à pœna.*
6 *Specie perempta, an & quando debitor liberetur.*
7 *Pecunia si reprobetur, an debitor de illa soluere possit.*
8 *Pecuniæ mutatio an cedat in damnum debitoris uel creditoris.*
9 *Debitor quantitatis, an & quando liberetur interitu quantitatis creditæ.*
10 *Per interpellationem, debitor an & quando in mora constituatur.*
11 *Iuramenti ratione dicitur quis esse in mora, absque alia interpellatione.*
12 *Promittēs se factur ū et curaturū, absq; interpellatione tenet̄ facere φ pmi (sit.*
13 *In delictis debitor post moram indistinctè tenetur.*
14 *In obligationibus personalibus ex contractu, uel quasi, post moram periculum est debitoris.*
15 *Fur & morosus, an & quando æquiparentur.*
16 *Mora ratione loci, & mora ratione temporis, an à pari procedant.*
17 *Difficultas excusat debitorem à mora,*

1 Vod te. ¶ Summat̄, & diuidit̄, vt p Bar. hic. ¶ Primò noto, † φ debitor spēi an̄ morā, eius interitu liberat̄. Idē ꝓbat̄ in l. si ex legati cā. de verb. ob. Et idem si res desinat esse in cōmercio hoīum. hoc. n. morti æqparat̄. l. si mihi alienū. ff. de solu. Et idē est in debitore facti, q liberat̄ si illud factū desinat posse fieri. l. si decesserit. q sat. cog. vbi Pa. de Ca. ad ampliationē huius legis hoc dicit. Et in obligato ad spēm, sufficit ꝓbare interitū simpliciter, secus est in eo, q ad custodiā tenet̄ rōne officij, vt Bal. notabiliter tradit post gl. in l. cū ita legatū. §. spēs. de
2 leg. ij. ¶ Scdò noto, † φ ad hoc vt in mora ɔstituat̄, reqrit̄ φ dolo desierit hr̄e facultatē soluēdi: ergo vr̄ φ culpa nō sufficiat, vt dicit Pa. de Ca. sed Ale. post Fulg. tenet ɔ̄riū p tex. hic. si in ptāte tua fuit: ergo sufficit φ in ptāte fuerit. & ad hoc Ia. alleg. text. in l. mulier. §. sed. n. ff. ad Treb. vbi culā expressè ɔsiderat: sed loqt̄ in culpa lata, quæ dolo æqparat̄, de qua nō vr̄ loq Pa. de Ca. & ille tex. nihil facit: qa loqt̄ de culpa interitus, quo casu clarū est φ tenetur, sed hic agit de culpa quo ad morā, quæ nō est ordinata ad casū, & iō inaduertēter ille tex. allegat̄. & ꝓ opi. Pa. de Ca. facit, qa qn̄ culpa nō est ordinata ad casū, nō tenetur de interitu ille, q est obligatus ad spēm, vt est tex. ī l. is q ex stipulatu. de ac. & ob. l. electio. §. si is quē. de nox. l. vēditor. la ij. de hær. vel act. vēd. & no. Pa. de Ca. in d. l. inuito. secus esset ī obligatione rē restitui. l. j. §. si rē depositā. ff. dep. sed immo vr̄, φ debitor ex stipulatu, & ex cā depositi æqparet̄: vt ꝓbat in l si in Asia. §. fi. ff. depo. & φ dixi de culpa, verū est. nisi esset ordinata ad casū: vt in l. si seruū. ver. sed si sit. de ver. ob. vbi de cul-
3 pa tenet̄. ¶ Tertiò noto plura quæ ɔsiderant̄ † ad hoc vt debitor in mora ɔstituatur. de qb. p gl. in l. mora. ff. de vsu. & p̄supponit φ hic debitor interpellatus fuerit, & fcā interpellōne ɔsiderari dēnt quæ in tex. dn̄r, vt Bar. inferius dicit. Et interpello ēt extraiudicialis sufficit. gl. in l. q Romæ. §. cohr̄des. in ver. testari. ff. de verb. obl. & vnā sola interplło reqrit̄. l. Titio. §. vsuras. vbi Bar. de leg. ij. cum ɔcordātiis, vt tradit Ale. in d. §. cohr̄des. in prī. & idē gl. in l. j. ī ver. reqsierit. de hr̄d. inst. in cle. j. in ver. fcām. de decimis. & latè ꝓsequitur Mod. in c. ex literis. de ɔst. Et ad pdicta notād ū est, φ interplło extraiudicialis sufficit, datio tn̄ libelli nō sufficit, vt debitor ɔstituat̄ in mora, sed litis ɔtestatio necessaria est: vt no. Bar. in l. q vxori. §. j.
4 de adul. Ale. seqt̄ in l. vinū. in ij. col. ff. ɔ. e. ¶ Quartò no. φ † paria sūt scire, vel scire dēre, & iō sicut pōt denūtiare debitor, q scit se debitorē ita ille q hoc scire dēt. sic Bal. p istū tex. dicit ī aut. ad hæc. col. 4. ver. qro. C. de vsu. Sic ēt paria sūt scire, & scire posse de facili. vt no. Bal. p illū tex. in l. si duo. de acq. hr̄. & facit tex. in l. q ɔ. vbi Bald. C. de incest. nup. & in c. ij cū gl. de tēp. ord. in vj. sic ēt paria sūt hr̄e & hr̄e dēre, vt in no. q. Bar. dicit in l. pe. §. cū ita. de auro & arg. leg. sic ēt paria sūt hr̄e, & hr̄e posse, vt in not. q tradit Ang. in l. itē venijunt. §. petitū. de pet. hær. vbi alleg. Bar. eo audiēte in illa q. hoc di-
5 xisse. & φ ita iudicatū fuit alleg. tex. nr̄m hic. ¶ † Vlt. no. φ iusta cā excusat à mora, sic ēt iusta cā excusat ab oblōne interesse. gl. no. ī l. iij. §. in hac. ff. de triti. q̄ Bal. ꝓ sing. adducit in c. j. q suc. feu. ɔfir. in
a ver. pone φ hr̄s. Sic ēt iusta cā excusat à pœna,ᵃ vt p gl in l. ab executione. C. quo. appel. no. Bal. in l. ij. circa fi. C. de Epis. aud. & text. vbi Bal. in j. no. de ɔtro. inter do. & emp. facit tex. in l. igit̄. ff. de lib. cau. & qn̄ cā ēt iniusta excusat à pena, limita vt p Ale. in consi. ciij.
6 vr̄. col. antep. lib. j. ¶ In gl. j. ibi l. incendiū. Ista cōcl. limitatur, † nisi quātitas esset debita respectu speciei: qa tunc specie illa pēpta, debitor liberat̄. secundū Bar. hic, q plura iura adducit, qb. Fulg. hic rn̄dere conat̄, & nō bn̄, vt prosequitur Ale. hic, q cōcludit opi. Bart.

procedere, & *communiter* approbari, qn̄ spēs erat in facultate soluendi, put loquuntur iura alleg. p Bar. secus ᵇ si species non erat
b in facultate soluendi. p l. fundum Cornelianū. ff. de noua. fm Pa. de Cast. & Mod. hic. & pro ista opi. Alex. alleg. text in l. j. §. fi. iuncto prin. ff. si cui plusquam per l. fal. & ultra eū est bo. tex in l. nauis onustæ § j. ff. ad leg. Rho. de iac. ad idem tex. in l. j. §. & cū etiā. s̄. si quadr. pauper. fe. di. & in l. si seruus cōmunis in prin. ff. de fur. Et retenta cōi cōcl. limitatur procedere qn̄ quantitas incerta debetur, secus in q̄titate certa, quæ respectu speciei debeatur: vt not. Bar. per illū tex. in l. vir vxori. ff. de do. præl. Ale. in l. Titiæ textores. §. fi. de le. j. dicit, φ ista limitatio non vr̄ hr̄e bonā rōnē. & Are. ibi in ɔ̄riū duo iura adducit. tex. in l in naue Saupheli. ff. loca. & in l. ij. C. de iu, emph. Sed ista iura euitari pn̄t. nā tex. in l. in naue. loqtur in eo, qui
c erat obligatus in gn̄e subalterno,ᶜ quo genere in totum extincto, idē iudicatur qd̄ de debitore speciei. & in d. l. ij. C. de iur. emph. nō vr̄ φ q̄titas ibi respectu spēi debeat̄, cū nō sit pretiū, uel æstimatio rei. & istā limit. seqtur Pau. de Ca. in l. qdā testō. §. si tibi. l. Titiæ textores. §. fi. ff. de leg. j. & ibi rōnē adducit. Et circa d. l. uir uxori. ɔsiderandū est φ q̄titas relicta ibi fuit ꝓ dote quæ erat in mancipijs, & cum uiuente adhuc testōre mancipia mortua sunt, & testōr nō reuocauit legatū: illa quātitas relicta vr̄ absolutè, & dētur ꝑ uoluntatē testatoris. Scdò cōis opi. limitatur, nisi ille q dēt q̄titatē respectu spēi apud se hr̄et pretiū illius spēi, qa tūc nō liberatur. ita Ang. p illum tex. dicit in l. si possessor. §. fi. s̄. de pet hær. & idem Ang. hic quē Ale. refert. Sed ɔsiderādū est φ in d. l. si possessor. §. fi. illud vr̄ esse ex natura oblōnis quæ est, φ possessor bonæfidei teneat quatenus reperitur factus locupletior. l. verū. eo. ti. & hac rōne si possessor pretium qd̄ accepit amisisset, liberatur, licet esset debitor quātitatis illa rōne, quia non reperit̄ locupletior. d. l. verū. de pet. hære. Tertiò fallit qn̄ species pempta cēseat̄ uiuere respectu debitoris in quātitate, qa tūc nō liberatur debitor, licet illa spēs pempta sit, ita intelli̇r tex. in d. l. hominē. secundū Are. in d. l Titiæ textores. §. fi. facit tex. in l. nemo rem suam. §. j. de uerb. ob. Quartò fallit, qn̄ talis debitor esset in mora suscipiendi iudiciū, qa tūc interitu spēi nō liberatur, gl. fi. in l si plurium. §. fi. de nox. quæ alleg. tex. in d. l. electio. §. si is. e. ti. Vlt. fallit in casu. l. cū quidam. vbi Saly. circa fi. C. de cond. inser. Non omitto tn̄ φ cōclu. in qua cōis opi. resoluitur secūdū Pa. de Cast. & Ale. hic, uidetur dubitabilis: qa respectu moræ, nō vr̄ esse in cōsideratione illud, qd̄ est in facultate soluendi, ex quo peti non pōt l. miles §. decē de re iud. unde si debitor non vtit̄ facultate quam hēt, & res pereat, nulla ratio subest, φ hoc cedat in præiudiciū creditoris, & iō meliori rōne distingui pōt, φ aut spēs cuius respectu q̄titas debet̄, est cā finalis, ꝑ q̄ illa quātitas debeat̄, & locū habet cōis opi. ī d. l. electio. §. si is. & in d. l. nauis. quā ad hoc allegat Bal. in l. incēdiū. C si cer. pet. tūc. n. cessante cā cessat effectus. l. adigere. §. quis. ff. de iure pat. c. cū cessante. de appel. aut spēs nō est cā finalis φ q̄titas dēat, ut in casu l. fundū Cornelianū. de noua. ubi æstimatio debet̄ ex noua oblōne ɔhentiū & spēs ibi nō est cā finalis & immediata φ q̄titas debeat̄. & tunc interitu spēi debitor nō liberat̄ ex dictis Bal. in d. l. incēdiū in iij. opp. & ista est vera resolutio cōsiderādo & discurrēdo sin-
7 gulos casus, qui in materia alleg. ¶ Iuxta s̄. dicta Bar. quærit, † si pecunia reprobet̄, an debitor de illa soluere possit. & cōcludit φ sic pītādo illā pecuniā in materia, hoc est, æstimādo materiā antiquæ pecuniæ, & ita soluēdū erit de noua, secūdū æstimationē ueteris: ut dicunt Fel. & Pau. de Ca. hic. & idem Ang. in d. l. cū quid. s̄. eo.
8 ¶ Sed quæritur † an ista mutatio cedat in damnum debitoris uel creditoris. conclu. est φ ante morā antiqua simpliciter solui pōt: quia in eadē materia & forma soluit̄, secundū Pe. & Cy. in l. in minorum. C. in quib. cau. in integ. rest. cū concor. vt tradit Alex. hic, qui finaliter hoc sequitur per l. creditor oblatam. in princ. fm in-
d tellectum gl. ff. de solu. Contrarium ᵈ in hoc tenet Abb. post Ant. de But. in c. quanto. de iureiur. videlicet φ nullo mō etiā ante moram de antiqua solui possit: quia ex quo reprobata fuit, non videtur in eadē bonitate, quæ respectu vsus cōsideratur. 88. dist. c. eijciens & c. olim. de censi. Et pro ista concl. facit, qa pecunia reprobata nō dr̄ pecunia. l. elegāter. §. q reprobos. ff. de pig. act. vn̄ noluit Dy. in l. cuiusque. ff. ad leg. Iul. maie. φ ille q pecuniā reprobatā fecisset, uel totondisset, nō incideret in pēnā statuti de falsificāte, uel tōdēte pecuniā. & qd̄ latè tradit Ale. in ɔs. ciiij. statutum. li. j. sed tn̄ nō est recedēdū ab opi. pcedēti, quæ *cōis* vr̄. & illā tenet Bal. in ɔs. cxxxvij. sup e. li. j. Nō ob. rō Abb. qa in pecunia nō solum vsus, sed bonitas intrinseca in materia cōsideratur. l. j. C. de vet. nū mis.

ADDITIONES.

a ¶ Pœna. Vide Ale. cōsi. 119. col. pe. li. 2. consi. 115. col. pen. li. 4. consi. 66. li. 5. cōsi. 132. li. 7. Dec. cōs. 566. & ff. de re iu. l. qui cum alio. l. nulla. l. impossibilium.
b ¶ Secus. Idē Ias. hic, quod est imperfectum nisi addas distinctionē Decij hic nu. 7. quam etiam tangit Ias. hic colum. 5. & sequitur Purp. Fran. Rip. hic col. 5.
c Subalterno. Idem Dec. in l. centractus nu. 8. de reg. iu. & est ueritas.
d Contrarium. Et est ueritas, quicquid dicat Deci. & ita sentit Ias. hic, num. 16. Alb. Bru. in tract. de aug. col. lxxxvj.

mis.pos.l.i.j.de ꝯh.emp.no.Bar.in l.cū quid.s̃.e.Raph.Cu. in ꝯsi.
cxxxix circa fi.hoc maximè ꝓpositū qũ.n. Abb dicit de viu,extrī-
secus venit,sicut de æstimatione dr̃ in l.vinū.j̃. e. Cōcordando tñ
omi.dici p̄t,ꝙ si reprobō facta sit respū materiæ,pōderis,vł ñ po
terit solui talis pecunia:q̃a nō est in eadē bonitate,secus si stante pe
cunia in eodē pondere, & in eadē mã aliquo alio respū reprobet̃,
ꝓut Imo distinguit in l.Paulus,de sol.& Ale.hic refert.& ita ēt cō-
cludit d.Mar.Laud.in trac.de mone.ĩ xiiii q.& gñaliter qñ mone-
ta post ꝯctum mutata reperit,inspicit̃ tp̄s ꝯctus,nō solonis,sed in
legib.vel statutis ꝯsiderat tp̄s solonis,vt no.Spe.in ti.de obl.& sol.
§.nō aliquo.ver.ñ.refert.& lītat Bal.in l.illud circa fi.C. de sacros.
eccl.& latè Ab tradit in ꝯs.vj.ꝙ solo.in ij.lib.& idē Ro.in ꝯs.123.
circa primū dubiū.& in sili.q.Ol.in ꝯs.xiij.cū q.& in ꝯs.31. them.
tale est.& in ꝯs.163 ad.j.q.& Bal.in consi.137.s̃ alleg. & in simili.
q.Bald. in consi.339.punctus,& in consi.424.quia obligatus in ij.
lib.¶In ea gl.ibi,qa genus pire nō p̄t.dicendū est,vt per Bar.hic.&
9 no.est ad lim.huius gl.†ꝙ reper̃t singularis tex.in l.Titius.j̃.de p̄-
scrip.ver.vbi ꝓbat̃ ꝙ ēt debitor q̃titatis liberatur interitu q̃titatis
creditæ,de quo mirat̃ Pau.de Ca.ibi in prin.& refert Ale.in l.si ex
legati cā.in fi.j̃.de ver.ob.& illud fortè ꝯtingit:qa pecunia ibi data
fuit principalr̃ respectu creditoris, per ea q̃ dicta sunt in l. si quis
a nec cām.s̃.e.Hoc tñ nō vr̃ verū:a qa ibi à principio fcā fuit ꝯuentio
gr̃a vtriusq;.vñ ibi vr̃ ꝯctus societatis ĩ qua cōe deberet eē piculū:
sed qa ille q dedit erat pcepturus maius lucrū:iō ad eū totū pericu
lū ptinet.Silr̃ alius casus in l.vtrū.s̃.de pet.here.vbi ēt debitor in q̃
titate,eius interitu liberat̃.sed ibi nã tituli hoc facit, qa bone fidei
possessor nō tenet̃,nisi quatenus locupletior reperit̃, vt dictū est.
s̃.p d.l.vtrū.& rl̃a d.l.incēdiū ēt lītat̃ vt p Bal.ĩ l.siue hr̃ditaria.ĩ ij.
no.s̃.de neg.gest.& vide Ias.in l.nã & si fur.§.si à furioso.in iij.co.j̃.
10 e.¶In ea gl.ibi,& ĩterpellatus fui.no.† ꝙ p interpellōnē debitor
in mora ꝯstituitur,hoc tñ intelligit̃ dato modico spatio,qđ dat̃ de
bitorib.vt habet̃ in l.qđ dicimus.in l.ratum.j̃. de sol. ita Odof. hic
dicit.per tex.in l.si qs filium.§.stiplo.j̃.de coll.bo.ibi,interpellatus
cum aliquo spacio.bo.tex.in l.diuortium.circa med.s̃.de neg.ge.
& no.Bar.ĩ l.si penū.j̃.qñ di.leg.ce.Bal.in l.& si post tres.col.iij.s̃.
si qs cau.vbi alle.gl.in l.Aemilius.s̃.de mino.& illã ēt ꝓ sing. addu
cit in c.j.in prin.in ij.col.de no.for.fide.in vsib.feu.dicēs,ꝙ oīs in-
terpellō legis,vel hoīs,quoddã spatiū saltē tantum cōtinere dēt,
facit gl.in §.si impoīis.in ver.statim inst.de inut.stip.in l. si duo.§.
ait pretor. de constitu.pec.& de his Alexand.tradit in l.j.§.item si
ita colum.iij.j̃.ad le.Fal.& p̄dicta ꝯcl.bñ ꝓcedit.qñ debitor in mo
ra ꝯstituit̃ p interpellōnē creditoris de qua debitor p̄cisè cogitare
nō potuit,ꝓut loquunt̃ Doc.in locis p̄all.secus vr̃ in interpellōne
q̃ fit p appositionē diei,nã elapso tali die,debitor vr̃ in mora ꝯstitu
tus,qa iura simplr̃ hoc dñt.l.magnã.C.de ꝯh.& ꝯm.stip.l.ij. C. de
iu.emph.c.potuit.de loca.& de tali interpellōne debitor cogitare
potuit,Cōsiderādum tñ est,ꝙ iura p̄all.dñt,ꝙ dies interpellat pro
b hoīe:ergō b vr̃ ꝙ plus nō hēat operari interpllō diei q̃ hoīs, & sic
vtroq; casu post interpellōnē aliqđ spatium ꝯcedēdum vr̃,& effe
ctus moræ de quo lex nr̃a loqt̃,post tale spatiū ꝯsiderādum est.Et
circa istã gl.Ale.enumerat pl̃es casus,in qb. qs sine interpellōne ĩ
11 mora ꝯstituit̃.†& inter alios qñ qs obligat̃ cum iurō. nã dr̃ esse in
mora absq; alia interpellōne qñ scit creditorē indigere re ꝓmissa,
c vt sentit Io.An.& seq Imo.in c.breui.de iureiu. Ale.c tñ ipse ꝯriū
tenet,qm̃ fm̃ eum spāle ē in vasallo vt absq; interpellōne dñm iu-
uare teneat̃,qñ scit piculū imminere.c.j.§.licet.si de feu.fue.ꝯtt.in-
ter do.& agn.ergo rl̃r vasallus nō tenet̃ sine reqsitione, & tñ ipse
obligat̃ cū iurō,fm̃ formã fidelitatis q̃ hr̃ in c.j.de for.fidel.Nō pu-
to recedēdū ab opi.Io.An.quã cōiter doc sequunt̃ in d.c.breui.& ē
d.in Spe.in ti.de adul.§.j.ver.sed rūqd.& idē voluit Hos.ĩ sum.de
p̄scr.in §.q̃ res.quē refert,& seqt̃, Abb.in c.fi. de p̄sc. & ita ēt tenet
And.Sic.in c.ex lr̃is.in x.col.de ꝯstitut.Nō obst.qđ Ale.dicit de va-
sallo:qa fateor spāle eē,q; vasallus tūc demū teneat̃ dñm iuuare,qñ
maximū piculū imminet:aliàs nō tenet̃ sine interpellōne, vt dr̃ in
d.§.licet.Sed ꝯsiderādū est , ꝙ vasallus nō obligat̃ simplr̃ cū iurō,
sed tunc demum,qñ fuerit reqsitus,ita dr̃ in c.j.de no.for.fid.& ibi
gl.in ver.reqsitus. vñ si reqsitus nō tenet̃ cōsiderata forma iurīs:se-
cus vr̃ qñ iurm̃ simpliciter interponit̃,ꝓut loquunt̃ Doc.in d.c.bre
ui:qa iurm̃ opat̃ vt debitor sponte qđ ꝓmisit,offerre teneatur. fa-
cit qđ no.Bal.in c.q̃relã.ex̃ de iureiu.& tradit Ale. in ꝯs.cxxvj.non
puto.ii.j.& vide ꝙ no.idē Ale.in l.ii §.voluntatē.in fi.j̃.sol.ma.Silr̃
12 Ale.dicit † in eo q ꝓmittit se facturū & curaturū.nã absque inter-
pellōne tenet̃ facere qđ ꝓmisit quã primum p̄t.alleg.sing.Bal.qui
exp̄sse hoc dicit in c.j.§.ad hæc.in ver.& no.ꝙ si qs circa fi.in ti.hic
finitur lex Federici.vbi tñ Bal.q̃dã adducit q̃ nihil ꝓbāt.Et ꝯ Bal.fa
cit, qa qñ p̄cedit dispō de dādo,vł faciēdo,& si nō dederit,vel fece
rit,pęna ꝓmittitur,intelr̃ si fuerit in mora faciēdi : iō vt in mora
ꝯstituatur interpellō reqritur:vt no.Bar.per illū text.in l.si duo.§.
ait p̄tor.ver.hæc aūt verba.de ꝯsti.pec.& idē Bar.in l.ita stipulatus
in vij.opp.p.j.par.de uerb.ob.post.gl.j.in fi.vbi Ang.Imo.Raph.Cu
& Ale.hoc sequunt̃ p d.l.ita stipulatus.in ver.& tādiu.& idē sentit
gloss.fin. quã Bal.& Ang.approbāt in l.& si post tres.s̃.si qs cau. &
hoc in terīs de eo q ꝓmisit se facturū.& curaturū tradit Are.in ꝯs.
lxxij. præsupponit̃ in facto.col.fi.ver,ad octauū igitur alleg.tex.in
l.si pœnã.j̃.qñ di.leg.ce.& no.Bar.in d.l.ita stipulatus.in vj.q.nisi.n.
qs interpellet̃,p eū stare nō dr̃,quominus faciat qđ ꝓmisit, vt Old.
dicit in ꝯsi.ccxlij.tota pñs q.col.ij.ver.tertio obiicitur.alle.l.j.§.nō
exigit p̄tor.vt in pos.leg.& ꝯ Bal.facit.qa vt Bar.dicit in d.l.ita stipu
latus.in car.fi.ver iiij.circa p̄dicta. q promittit hoīem sisti in iudi-
cio,vr̃ promittere se facturū.& curaturum.alle.tex.in l.quoties qs
vbi hoc ꝓbatur.de uer.ob.sed qñ qs ꝓmittit aliquē in iudicio sisti,
interpellari dēt ad hoc ut in mora ꝯstituatur.l.& si post tres.cū gl.
fi.& d.l.ita stipulatus.cū gl.no.in l.si decesserit.q sat.cog.& ita his &
d qbusdã aliis rōnib.ꝯ Bar.supiorib.dieb.ꝯsultū d fuit, & iudicatū in
e cã magni ponderis.Silr̃ in eo q ad fcīn successiuū e obligatur,in tē
li fcō mora absque interpellōne cōmittitur,vt Ale.hic dicit.& idē
Alex.in l.si ita stipulatus essē.in gl.j.in prin.j̃. de uer. ob.¶In glo.in
uer.detrimētū.ex doct.Bar.hic plures ꝯcl.eliciūtur.Prima ꝯclō est,
f ꝙ in actione reali f approbatur ꝯcl.quã gl.tradit in l.itē si uerberatū
§.fi.de rei uē.nã talis debitor q actione reali ꝯuenitur,nō dr̃ obliga
tus §.j.inst.de ac.iō minus obligat̃.Facit ēt, qa periculū rei ad dñm
13 ptinet.l.q̃ fortuitis.C.de pig.act.& vide Ful.hic. ¶Scđa ꝯcl. † ꝙ in
g delictis g debitor post moram indistinctè tenetur.l.j §. rectissimè,
& l.meritò.j̃ de ūi & vi arm.cū si.vt per Bar.hic.sed tñ iura q̃ alle-
gantur simplr̃ loquūtur,sicut in debitore ex ꝯctū .vnde possunt
distingui fm̃ qđ dr̃ in l.si cū exceptione.§.ꝙ si hō.s̃.ꝙ me cã.uel sal
tem idem vr̃ esse dđm in debitorib.ex delicto,qđ de debitorib. ex
ꝯctu:qa respū morę de qua agit̃,nō vr̃ magis obligatus debitor ex
delicto,quã ex ꝯctu.ut j̃.dlcã.¶ Tertia ꝯcl. † ꝙ ĩ oblōni. psonalib.
ex ꝯctu vł quasi post morã, indistinctè piculū ē debitoris:qa fur &
morosus æqparātur,ut p Bar.hic.Ista tñ ęqparatio prima facie nō
vr̃ ꝓcedere qa in fure est delictū,qđ in faciendo ꝯsistit.& sic maior
15 culpa vr̃ quã in mora vt per gl.in l.si mora j̃.solu.mat.& iō † non
ualet ar.de delicto qđ fit in cōmittēdo, ad illud qđ fit ĩ omittēdo:
ut no.Bar.per illum tex.in l.licet.§.fi.j̃.de pec.Præterea ꝯ Bart. fa-
cit:qa æquiparatio vr̃ fieri de fure ad morosum, ita ꝙ dispositū ꝯ
morosum hēat locū ꝯ furē l.meritò,de vi & vi ar.& hoc bñ ꝓcedit
à maioritate rōnis.Eꝯ verò ꝓut Bar.dicit ꝙ dicta in fure,hēant lo
cū in moroso,ar.nō valet:qa in moroso lōge minor rō vr̃.Sed rñ-
deri p̄t ad p̄dicta,ꝙ licet absolute æqparatio nō ꝓcedat,satis est ꝙ
hēat locū respū moræ de qua agit̃.nã sicut debitor p interpellōnē
in mora ꝯstituitur,vt hic,ita fur p̄do, statim rōne delicti dñr eē in
mora.l.in re furtiua.§.fi.j̃.de ꝯdi.fur. & vltra pœnas q̃ imponunt̃
ꝓ delicto,ēt locū hñt iura q̃ de mora loquunt̃.vñ isto respectu æq
paratio bñ ꝓcedit,& quātū ad morã culpa ē in omittēdo tã ĩ fure
q rē nō restituit,quã debitore ex ꝯctu.Nō ob.ꝙ in fure ē maius de
lictū:qa fateor absolutè,& iō magis punit̃.alię.n.pœnæ imponūt̃
ꝓ delicto,sed quātū ad piculū interitus,qđ rōne moræ ꝯsideratur
h idē vr̃ in fure h qđ in moroso.& isto respū ar.bñ ꝓcedit de moro
so ad furē,& eꝯ.l.inter stipulātē.§.pe.j̃.de ver.ob.Et ex ista decīo
ne inferri vr̃,ꝙ rōne morę quātū ad interiū rei,nō magis debitor
ex delicto,quã ex ꝯctu teneat̃. & ad hoc facit: quia iura in delictis
alle.loquunt̃ simplr̃,ꝓut ēt iura in debitorib ex ꝯctu dicūt.¶Po-
stremò Bar.dicit ꝙ ad l.si plures.j̃.dep. rñderi dēt, vt p gl.hic,quæ
duplr̃ rñdet.sed j.so.reprobat̃ p Bar.in l.nemo.§.j.j̃.de ver.ob.scđa
silr̃ reprobat̃,vt tradit Ale.in d.l.nemo.§.j. Vnde postremò Ale.
rñdet ꝙ in d.l. plures.nō est sumendū arg. à ꝯrio sensu : qa esset ꝯ
i alia iura,sed nō vr̃ Ale. i bene aduertisse ad illum text. qui loquit̃ in
fauorē debitoris, & dicit periculum interitus ad creditorē perti-
nere,qñ res eod.mō erat peritura. ergo si non erat peritura apud
creditorē,debitor tenet̃,non tm̃ à ꝯrio sensu,sed ex regula coi, q̃
dicit ꝙ post morã periculū ē debitoris,vt hic,cū si.Præterea si nō
hēret locū arg.à ꝯrio sensu in d.l.si plures.esset dicendum ꝙ post
moram

ADDITIONES.

a ¶Verū.Immo est verum,quia ēt ille cōtractus magis accedit mãdato q̃ societati,vel alii spēi cōtractus,quidquid ibi dicat Pau.inuit tex.in d.l.Titius ibi,quasi mãdatū.
b ¶Ergo.Non sequitur,quia diei inest præmonitio ex tempore conuentionis.
c ¶Ale.Et bene quicquid dicant Dec.& Ias.hic col. vij. quia iurm̃ intelligitur secūdū ius,& subiectam materiam l.fin.C.de no.num.pec. quanquam contrarium cōsuluerit Ale.consi.9.num.5.consi.148.num.6.lib.vij.& malè.
d ¶Cōsultū.Forte intelligit de Soc.cōs.288.lib.ij.vbi q.4.col.14.latè cōsuluit interpellationē requiri.Idē late Dec.consi.2.Lancel.Galia.l.4.§.Cato.col.20.infra.de verb.ob.q̃uis.contrariū Purp.hic nu.98.& Ale.consi.157.nu.2.lib.vj.consi.cxlviij.lib.vij.
e ¶Successiuum.Et ita Lancel.Galia.d.§.Cato.col.xx.saluat dictum præfatum Bald.
f ¶Reali.Ita cōiter doct.vbique.Sed in contrarium veritas est non esse in hoc dr̃iam in actione reali.Et ꝙ doct.citant regulam, periculum spectare ad dominum, impertinens est,vbi propter culpam,vel moram ageretur,& idem in reali tenet Purp.hic num.30.& Fran.Rip.nu.32.vbi malè distinguit post lit.contest.
g ¶Delictis.Tenet Dec.quod etiam in delictis locum habet modificatio d.l.si plures.in fi.nec sit in hoc differentia inter contractus & delicta,dummodo certò constet rē ęquè fuisse omnino perituram apud creditorem.Idem Ful.la.Pur.Fran.Rip.hic.Ias.in l.nemo.de verb.ob.Pa.in d.l.si plures.§.j.& in l.si filiofa.§.si post.so.ma.& est veritas,licet Pa.transeat hic cum communi.
h ¶Fure.Imo in hoc lex magis furē execratur.l.merito.ff.de vi & vi ar.Pur.hic nu.26
i ¶Alex.Quem eod.modo rectè reprehendit Ias.in l.nemo.de verb.obli.

mo rã indistinctè è pĭculū.esset creditoris,ɔ̃ illã.l. & alia iura. Itē qđ dicit Ale.de ɔ̃rio sensu,posset hr̃e locū si text. negatiuè loqueret,ꝗ ad creditorē nō ptinet pĭculū,si res apud eū non peritura fuisset:ergo si pitura æquè esset,periculū esset creditoris.sed tex.loquit affirmatiue,& dicit ad creditoris pĭculū pertinere,si apud eū erat peritura. vñ si non hr̃et locū à ɔ̃rio sensu arg.esset dicendum ꝗ indistinctè pĭculum eēt creditoris post morā debitoris qđ est falsum. Qđ tñ Ale.dicit de arg.à ɔ̃rio sensu,alio respectu adaptari pōt,saluādo sol.gl.hic,dū dicit ꝗ in d.l.si plures.reus hēat iustā cām litigādi.Nec ob.ꝗ tunc nō dr̃ esse in mora,si iustā cām litigandi habuisset:vt dicit Pau.de Ca.in d.l.si plures.& Alex.in d.l.nemo.p̃.l.si qs soloni.in prin.de vsur.& p ɔ̃ns nō teneret debitor,ēt si res eo modo nō fuisset peritura apud creditorē.qđ vr̃ ɔ̃ d.l.si plures:qa ibi hoc nō colligit,nisi à ɔ̃rio sensu,& iste intellectus nō debet fieri ɔ̃ alia iura. Postremò ɔ̃cludendo dicēdum est,ꝗ tex.in d.l.si plures, hēat locum qñ ɔ̃stat & apparet ꝗ res erat eodē modo pitura penes creditorē. nā tali casu debitor non tenet:qa nō agit de interesse creditoris:ex quo res apud eum pariter pijsset.& ita dicit Pau.de Ca.in d.l.si plures.& in l.res.§.fi.de leg.j.cum si.vt refert Alex.in d.l.nemo.§.j.& ista ɔ̃cl.ɔ̃firmat: qa idē ē in debitore qa ī mora rōne loci ɔ̃stituit, nā talis mora nō nocet debitori,si creditoris ñ īteresit:vt no. in l.
16 ij.ɔ̃.de eo qđ cer.loc.Idē ergo vr̃ ī mora rōne tp̃is: qa valet arg. de loco ad tp̃s.l.vinū ɔ̃.e.& ita arguit Ful.hic.& ad hoc adduco,qa ēt si culpa ī faciēdo ɔ̃sistat,dbitor excusat,qñ oīno res ēt absque illa culpa pijsset,vt ē tex.no.ī l.fi.§.j.& qđ ibi Bart.ɔ̃.ad leg. Rhod. de ia.& ī l.& ī totū.ī fi.infra, de īpe ī reb.do.ad idē ē bo.text.ī l.si alius.§.ē aūt.ver.idē ait.ibi,æquè peritus ædib.infra, qđ vi aut clā. & qđ no.Bar.p̃ illū tex.in l.si qs in graui.in prin. ad Sil.& Ful.hic Nec præmisse concl.ob.qđ Ale.dicit ī l.nemo §.j.videlicet quod fur & morosus æquiparant:qa rñsio colr ex.s̃.dictis,nam in fure ēt dici pr̃ ꝗ ñ teneat de interitu,qñ ɔ̃staret ꝗ res oīno fuisset peritura apud creditorem:vt Ful.hic.qa licet fur aliis pēnis afficiatur pp delictum:tñ rōne moræ nō vr̃ magis obligari,q̃ debitor ex ɔ̃tractu,p ea q̃ superius dicta sunt.nā fur.vr̃ in mora re ipsa,absq; alia interpelsōne,vt ī d.l.j.§.rectissimè.& d.l.merito, vñ rōne moræ, nō dēt alr̃ obligari,q̃ morosus ex ɔ̃tractu qñ fuit facta interpelsō: & in aliis plus grauatur fur.vñ videmus ꝗ nō obligatur ad singulare interesse.l.in furti.infra,de fur.&c.Si verò nō ɔ̃stat ꝗ res eodem modo esset pitura apud creditorē.tūc in dubio ī odiū morosi p̃sumitur,ꝗ apud creditorē pitura nō fuisset,& ɔ̃siderat ꝗ illā rem creditor vēdere potuisset,vt est tex.ī d.l.cū res.§.fi.de leg.j.ad idē tex.in l.si possessor.§.fi.& in l.illud.in prin.s̃.de pet. hære. & ita in effectu ɔ̃cludit Pa.de Ca.ī locis p̃all.¶In gl.in ver.ī ptātē.discurrēdo ea q̃ Ale.refert post Bar.vr̃ posse gñalr̃ ɔ̃cludi,ꝗ difficultas ex-
17 cuset debitorē à mora.Primò ̃in obligatione facti, hoc oēs fatētur.l.si vehēda.§.si cū ea.ver.idē iuris.infra,ad leg.Rhod.de iac.& idē est in iudiciis.l.ij.§.si qs in iudicio. vbi Bal.s̃.si qs cautio.& idē in arbitriis,l apud Celsum.§.si in arbitriū.infra,de exce. doli. not. Pau.de Cast.in d.l.si vehenda.§.pe.idē in oblĩone dādi spēm, vt tenet Bar.hic p̃ l.cū seruus.de leg.j.& tex.hic cū gl.& idē tenet Bar. in d.l.ɔ̃tinus.§.illud.circa fi.Postremò idē vr̃ in debitore quantita
a tis, qa stāte difficultatē,& impedimēto,nō vr̃ debitor esse in culpa,& p ɔ̃ns nec in mora vt hic,& l.sciendū.cū l.seq infra, de vsuris.& hoc tenēt Sal.Ful.Pau.de Ca.& Ro.hic.Et hoc idem fatetur ēt Ale.qui op in.Bar.restringit qñ difficultas fuit culpa debitoris, & sine iusta cā,& tali casu ēt in obligatione facti,qñ culpa debitori imputari pōt.debitor nō excusatur,vt no.Bar.in d.l.ij.§. si qs in iudicio.dū allegat.l.q̃ cōmeatus.de re mil.Et istam conclōnē etiā
b in debitore quātitatis tenet Rom.[b] in consi.485.in præsenti consultatione.in fi.vbi alleg.tex.in d.c.significante.de pig.& in l.quib. dieb.in prin.de condi.& demon.Non ob.text.in d.l. ad diem. de verb.oblig.& in l.fi.infra,de nautico fœnore,quia loquitur quan-
c do dies[c] apposita est q̃ plus operatur q̃ interpellatio hominis:vt no.Bar.in l.vinum.col.pen.dum allegat l.qui Romæ.§. Augerius. de verb.obl.& tradit Alex.in d.l.ad diem.in ij.no.

ADDITIONES.

a ¶Quantitatis.Idem Are.& Purp.hic nume.64.Ias.Alc.hic.Fran.Rip. nume. 53.nisi in mora irregullari quod non valet,quia difficultas quantumcunque iusta non impedit moram etiam irregularem,quantum ad accessiones quæ consistunt in rei persecutione.Cęterum valde periculosa est opi.quam sequitur hic Dec.quia vulgo facile esset debitoribus multas difficultates causari ad eludendum omnes effectus moræ.Nec est verum, ꝗ Pa.ita simpliciter teneat,sed aliter satis commode distinguit hic in fi.Opi.aūt Bar.practicatur & de iure verior est cum moderatione de qua per Pa.Alc.Ale.& Fran.Rip.hic.

b ¶Ro.Non est ad propositum,quia Ro.ibi loquitur in simplici limitatione, qua pōt fieri qnandocunque post terminum,non obstante pacto tanquem legis commissoriæ reprobato:alias secus.

c ¶Dies.Hæc solutio non valet,quia eadem est ratio & æquitas,siue dies apposita sit, siue non.sed dicendum,quod dicta iura loquuntur in effectu conuentionali fundato in conuentione,& non in sola mora.Adde Dec. in l.impossibilium,in fi.de reg.iur.

LEX V. Lectura ij.

1 *Mora pro habitatione accipitur.*
2 *Item pro dilatione,& tractu temporis.*
3 *Item pro dilatione,quæ culpam continet.*
4 *Mora est culpa.*
5 *Mora dicitur dolus.*
6 *Mora maleficium dicitur.*
7 *Moræ diffinitio.*
Mora est contumacia debitoris vel creditoris in solutione,vel receptione contracta.
8 *Debitor speciei,ante moram eius interitu.*
9 *Facti debitor liberatur,si factum illud posse fieri desinat.*
10 *Debitor speciei perempta specie post moram liberatur, quia mora perpetuã facit obligationem debitoris etiam si res pereat infra tempus datum ad purgandum moram.*
11 *Dolus commissus ante moram,perpetuat obligationem debitoris.*
12 *Debitor in mora constituitur,quando dolo desijt habere facultatē soluendi.*
13 *Speciei debitor in mora constituitur quando res debita est in eius potestate, & interpellatus est.& nu.14.Et si dolo malo fecit,quominus esset in eius potestate,nu.15.*
Itē si aliqua iusta cā subsit pp quā intelligere debet se debitorem esse.16.
17 *Paria sunt scire,vel scire debere.*
18 *Paria sunt habere,vel habere debere.*
19 *Habere,& habere posse,paria sunt.*
20 *Scire & scire posse,paria sunt.*
21 *Causa iusta,à mora excusat.*
22 *Iusta causa excusat ab obligationibus interesse.*
23 *Excusat à pœna,etiam causa iniusta.*
24 *Pęna conuentionali causa iusta non excusat.*
25 *Debitor speciei,an perempta specie liberetur.*
26 *Intellectus ad l.qui decem.in prin.ff.de solutio.*
27 *Appellatione culpæ de leui intelligitur.*
28 *Negatiua potentius negat,quàm affirmatiua affirmet.*
29 *Legis negatiua dispositio fortior est quàm affirmatiua.*
30 *Periculum casus fortuiti potest quis in se suscipere.*
31 *Debitor soluendo antiquam monetam reprobatam à debito non liberatur.*
32 *Pecunia reprobata pecunia non dicitur.*
33 *Pecuniã qui fecit reprobã ī pecuniã statuti de falsificante monetã nō īcidit.*
34 *Lex vel statutum, non præterita,sed futura respicit.*
35 *Argenti appellatione,non venit pecunia.*
36 *Obligatio hominis in genere,est generis generalissimi.*
37 *In genere subalterno qñ quis promitit vnum ex seruis quos habet, si omnes serui moriantur,an per hoc debitor à debito liberetur.*
38 *Debitor speciei alternatiuæ,an vna perempta alteramque superest præstare teneatur.*
39 *Intellectus ad §.si res legata.ver.si non hæredis seruus.insti.de legatis.*
Hæres qui manumittit seruum proprium legatum à testatore tenetur ad æstimationem,licet ignoraret legatum esse.
40 *Species debita si perit facto debitoris iniustè,debetur indistinctè.*
41 *Specie perempta facto creditoris,vel tertij,an per hoc debitor liberetur.*
42 *Debitor interpellatus,an & qñ per interpellationem in mora constituatur.*
43 *Casus in quibus quis constituitur in mora sine interpellatione.*
Quando quis obligatur cum iuramento sciens creditorē indigere illa pecunia, videtur esse in mora ex vi iuramenti.
44 *Iuramentum intelligatur secundum conditionem quæ est in actu.*
Qui obligat se facturum & curaturum absque interpellatione tenetur facere quod promisit quam primum potest.
45 *Promittens hominē sistere in iudicio,interpellari dēt,vt in mora cōstituatur.*
Qui promittit hoīem sistere in iudicio,videtur promittere se facturum & curaturum.Sed quando quis promitteret hominem sistere in iudicio debet interpellari vt in mora constituatur.
46 *Debitor in actione reali non tenetur de casu,etiam post moram,si eodem modo res apud actorem fuisset peritura.*
In actione reali veniunt fructus à tempore morę,in personali a tempore litis contesta.
47 *In delictis debitor post moram indistinctè tenetur.*
48 *In obligationibus personalibus ex contractu, vel quasi post moram periculum est debitoris.*
Fur & morosus æquiparantur.
49 *Argumentum de delicto quod fit in committendo,ad delictū quod fit in omittendo,non valet.*
Magis punitur fur quam morosus, quia in fure maius delictum esse reputatur.Sed quantum ad periculum interitus, qui ratione morę consideratur, idem in fure & in moroso.
50 *Intellectus ad l.si plures.ff.depositi.*
51 *In obligationibus facti difficultas indistinctè excusat à mora.*
Dictio,vtique,resoluitur,id est,tantum.
52 *Difficilius est facere,quam dare.*
53 *Iuramentum intelligitur secundum naturam actus,super quo interponitur.*
54 *Difficultas excusat a mora,etiam si debetur species.*
Promittens seruum alienum constitui potest in mora.
Dominus non est in potestate vendendi seruum si seruus fuit in fuga,vel peregrè.
Pœna priuationis,non habet locum nisi exprimatur.

55 *Ius*

55 *Ius quærendum facilius tollitur quàm quæsitum.*
56 *Difficultas non excusat à mora in debitore quantitatis.*
In debitore quātitatis, non pōt dici qđ aliquid sit in obligatione determinatè.
Si difficultas iusta causa, & iusto impedimento processisset, debitor quātitatis excusaretur.
57 *Capones qui soluere tenetur, viuos dare debet.*

Vod te. Ista lex elegantē habet materiā, & quia in ea principaliter tractatur de mora, pmittendum est secundū Sal. hic, & Florianū in l. mora. in prin. ī. de vsuris, ꝙ mora accipitur trib. mod. Primo
1 † p habitatione. in l. ij. C. de incolis. lib. x. ibi, in aliquo loco morātur. & adde tex. in l. ij. ī. de seruis export. ibi, in puincia morari potest. & in l. Titius. e. ti. de seruis expor. & in l. iij. š. de senatorib. in l. ij. §. ignominiæ aūt. š. de his q no. infa. vbi dicitur, ꝙ ignominiæ cā missis, neque in vrbe, neque alibi, vbi Imperator sit, morari licet. ad idē tex. in §. j. insti. de vsu & habitatione. in l. pen. C. de legatis. in c. cū nō deceat. de electio. in vj. in c. pnti. §. locat. de pbēdis. in vj. Se
2 cundò accipitur † mora p dilatione, & tractu tpis. in auth. sed lis. C. de tēpo. appel. ibi, absque dāno moræ intacta permaneat. adde gl. in l. itē si verberatū §. fi. in verb. morā. quæ exponit morā. i. dilationē. š. de rei vend. facit tex. in l. q ea. C. q accusare. in l. tutor qui repertoriū. §. j. ī. de administrat. tut. & ī l. quoties. C. de pcib. Imp.
3 off. Tertio modo accipitur † mora in casu nostro pro dilatione, q cōtinet culpā: vt no. per glo. in l. si mora. in glo. ij. & ibi Alex. post
4 Imo. ī. sol. mat. † Et mora est culpa, vt notatur p gl. in l. in minorū. C. in quib. cau. restō in integ. nō est necessaria. & in l. fundū Cor-
5 nelianū. ī. de nouationib. † Et mora ēt dr̄ dolus. l. duobus. ī. mā.
6 cum sim. vt tradit Ale. in d. l. mora. largo mō dicitur maleficium: vt no. Bar. in l. omne delictū. ī. de re militari. cū sim. vt tradit Alex. in l. j. §. fi. col. fi. š. si quis ius dicenti nō obtēperauit. Fel. in c. ex lite-
7 ris. col. fi. de constitutio. † Et ista mora in iure cōsistit, vt dicit tex. in l. mora. in prin. ī. de vsuris. gl. tñ ibi ponit diffinitionē, & secūdū Old. quē Ful. hic refert. describi pōt, ꝙ mora est contumacia debitoris, vel creditoris in solutione, et receptione contracta. aliàs ēt diffinitiones tradit Saly. hic, & Alb. in ver. mora. ¶ Primo no-
8 to † ꝙ debitor speciei ante morā eius interitu liberatur. Idē probatur in l. si ex legati cā. de verb. obl. facit tex. in l. si Stichus. in l. cū filius. §. fi. de verb. obl. Et idem est, si res desinat esse in commercio
9 hominū. qa hoc morti equiparatur. l. si mihi alienū. ī. de solu. † Et idem est in debitore facti: qa liberatur, si illud factum desinat posse fieri. l. si decesserit. š. qui satisd. cog. & in l. sed & hi. §. j. in ver. quitū. ī. de publicanis. facit tex. in l. non solū. §. hæc actio. in ver. pinde. š. de alienatio. iud. in l. electio. §. si is quē. de noxalib. cū si. ibi allegatis in gl. & in obligato ad spēm sufficit pbare interitū simpliciter, secus est in eo qui ad custodiā rei tenetur rōne officij. qa nō sufficit probare interitū: sed dēt pbari ꝙ casu mors sequuta sit, vt no. Bal. in l. cū ita §. spēs. in fi. de leg. ij. & sequitur Ale. in cōs. clviij. in casu & lite. col. ij. lib. ij. & ad hoc facit tex. in §. cū autē. in ver. qđ si fugerit. inst. de emp. & vend. & in l. qđ sæpe. §. si res. ī. de contraliend. em. Et vlterius ēt identitas rei mortuæ dēt pbari, vt tradit Io. An. in c. auditis. de psc. de illo q probauit equū cōductum mortuū in itinere: & qa nō probauit de identitate equi, succubuit & not. Ale. in cōsi. cxviij. in cā & lite. col. fi. lib. j. & in cōsi. xxxiij. viso themate. col. fi. lib. ij. Et conclusio. š. dicta limitaṯ, vt tradit Ale. in l. fi. in ij. no. ī. de cōdi. ob cām. & aliter, vt p Abb. in c. cū dilecti.
10 de emp. & vend. circa fi. in ver. ex hoc. infert. ¶ Secundò no. † ꝙ debitor speciei, perempta specie post morā, nō liberaṯ: qa mora perpetuā facit obligationē debitoris. l. si qs soloni. §. fi. ī. de vsuris l. si seruum. §. sequit. l. nemo. §. j. de verb. ob. facit tex. in l. hominē. in fi. ī. mandati. & ampliatur hoc, pcedere ēt si res pereat intra tps datū ad purgandū morā: qa pp hoc debitor nō liberaṯ, vt est text. no. in l. sancimus. C. de fideiuss. vbi Bar. in fi. & no. Ale. in l. si ex legati cā. col. pe. in l. si insulā. in xv. fal. de ver. ob. & rō vr̄: qa licet mora purgari possit, tñ ante purgationē moræ dr̄ in mora, & in statu moræ iudicatur: licet mora resolui possit, vt in simili no. p gl. in l. ij. ī. de in diē addict. Bar. in l. iudex postquā. circa fi. de re iud. & in l. Iulianus. in fi. ī. de condictio indebiti. & facit tex. in l. hęc vēditio. §. fi. ī. de ꝯhen. emp. Et ista cōclusio limitaṯ non habere locū in actio. iniuriarū. l. si eū. §. q iniuriarū. š. si qs cautio. vbi Mod. in j. no.
11 Et sicut oblō pp morā ppetuaṯ, eodē mō † dolus cōmissus ante morā ppetuat oblonē debiboris. l. j. §. si res. ī. deposi. & hoc pcedit in eo q pmittit dolū alienādo rē meā, put loqṯ tex. ī d. §. si res. secus est in eo. q alienaret debitā, qa nō teneṯ de interitu. l. venditor ex hr̄ditate. §. j. in ver. nō. n. vbi dr̄, ꝙ pmissor Stichi si eum vēdidit, & an̄ morā moriaṯ. nō teneṯ debitor de interitu. & ita distinguit Pau. de Cast. hic, & Mod. sequuntur. Sed ꝯ istā distinctionem vr̄ tex. in l. si in Asia. §. fi. ī. deposi. vbi post iudiciū cēptū, si res pereat, est detrimento debitoris, in actione depositi, sicut in actione ex stipulatu, vel ex testō. & sic ibi à pari procedunt res mea, & mihi debita. & illum tex. allegat Alex. in l. nemo. §. j. de ver. obl. & certe mirū vr̄ ꝙ in d. §. si res. debitor ex causa depositi teneatur, ex quo culpa non erat ordinata ad causam, ꝯ l. is q. de actio. & obli. & in l. non omne. ī. de statulib. nisi dicamus illū text. procedere in deposito, put loquitur, pp exuberantē fidē, quę in deposito requiritur. l. fi. C. depositi. & qđ not. in l. j. §. j. ī. depositi. Vel secundò rn̄deri pōt illum tex. procedere, quia depositarius rem depositam contrectauit tradēdo, vt ibi colligitur: dū dicit, postea redemisti. & sic furtū cōmisit. §. furtum aūt. instit. de obliga. quæ ex delict. & ideo text. in d. §. si res. dicit ꝙ semel dolo fecit vendēdo: ideo tenetur: quia furtū pmisit, declarādo vt dixi. Nō omitto etiam ꝙ ꝯ regulam quæ hr̄ hic, ꝙ perēpta specie post morā, debitor nō liberatur: vr̄ text. in l. de eo. §. si post. š. ad exhibē. vbi dicit, ꝙ si post iudicium acceptū, homo qui debuit exhiberi mortuus sit sine dolo & culpa possessoris, interdum tanti est condemnandus quanti interfuit &c. illa dictio, interdum, præsupponit regulam in contrarium. l. interdum. de cond. iudeb. & l. interdum. de verb. oblig. Gl. ibi respondet, ꝙ tex. intelligitur quando sciebat, vel scire debebat se teneri, quo casu videtur esse in culpa, prout hic dicitur, sed hoc vr̄ contra illū tex. qui dicit sine dolo & culpa possessoris. ad hoc replicari pōt ꝙ tex. ibi loquitur de dolo & culpa possessoris quo ad interitum: quia mortuus est sine dolo & culpa possessoris respectu interitus. fuit tamen in culpa, quia iudicium suscepit, quo casu dicitur esse in mora. l. nemo. §. si post moram. in fi. de verb. ob. ibi, morā fecisse vr̄, ꝙ litigare maluit quā restituere. & sic
12 ille tex. concordat. ¶ † Tertiò no. ꝙ debitor in mora constituitur, quando dolo desierit habere facultatem soluendi. ibi, dolo malo feceris, ergo videtur ꝙ non sufficiat culpa, secundum Pau de Ca. hic, qui dicit ꝙ si debitor rem debitam in alio loco transtulit sine dolo, non videtur in mora. sed Ale. post Ful. hic tenet contrariū per tex. hic ibi, si in potestate tua fuit. sufficit ergo. ꝙ in eius potestate fuerit. & ad hoc Ias. allegat tex. in l. mulier. §. sed enim. ī. ad Trebel. vbi culpa consideratur de culpa lata, vt colligitur ibi, quæ dolo proxima est, de qua non loquitur. Pau. de Ca. hic, secundò, quia ibi loquitur de culpa interitus, hic autem loquitur de culpa quæ ante moram committitur, & nō est ordinata ad casum, quo casu quis de culpa non tenetur. l. is qui. de actio. & oblig. sed pro opin. Ful. & Alex. videtur tex. hic ibi, sed etiam, an aliqua causa sit propter quam intelligere deberes te dari oportet. ista. n. verba
13 aperte vr̄ culpā significare. ¶ Quartò not. † ꝙ pluribus modis debitor speciei in mora constituitur. Primò si res debita sit in potestate debitoris: & intelligitur ꝙ tali casu interpellatus sit, vt Bar. ibi concludit. nam nisi quis interpelletur p eum stare non dicitur, vt no. Old. in cōsi. ccxxxxij. tota præsens qō. allegat l. j. §. non exe-
14 git ptor. ī. vt in pos. leg. & † quando quis promittit dare, vel facere sub pœna, debet interpellari, vt pœna committatur. l. si penū. ī. quando di. leg. ced. no. Bar. in l. ita stipulatus. in vj. q. ī. de ver. obl. & l. si duo. §. hæc autem verba. infra de consti. pec. cum si. vt
15 dixi in consi. xx. Secundò modo † hic consideratur mora, si dolo malo fecerit quominus esset in eius potestate, vt hic dicitur. ad idem tex. in l. quoties. in prin. š. de noxa. ibi, habeat, vel dolo malo fecerit quominus hēret. qa pro possessore habetur, qui dolo desijt possidere. in regula, p possessore. de reg. iu. in vj. & in l. qui dolo. infra de reg. iut. cū si. vt dixi ibi. & dicitur hic: dolo malo, ex eo ꝙ etiam bonus dolus reperitur. l. j. §. non fuit. š. de dolo. Tertiò ꝯ-
16 sideratur hic † si aliqua iusta cā subsit, pp quā intelligere dēt se esse debitorē, vt hic dicit: & hoc intelligitur facta interpellatione: quia licet qs sciat se esse debitorē, absque interpellatione non esset in
17 mora: vt š. dictū est. ¶ Quintò no. hic, † ꝙ paria sunt scire, uel scire dēre. & no. per gl. in l. qui cum alio. in gl. ij. in fi. infra de reg. iur. quæ dicit parē esse culpā scire, & debere, per istum tex. hic. Vnde sicut denuntiari potest creditor, qui scit se debitorem, ita ille qui scire debet: vt Bal. per istum tex. dicit ī auth. ad hæc. col. iij. ver. sed
18 hic dubitatur. C. de vsuris. † sic ēt paria sunt hēre & habere debere: vt in no. q. tradit Bart. in l. pen. §. ita. de aur. & arg. leg. sic etiam
19 † paria sunt habere, & habere posse: vt in no. q. no. Ang. in l. item
20 veniunt. §. petitū. š. de pet. hær. sic ēt † paria sunt scire, & scire posse de facili, vt no. Bal. in l. si duo. infra de acqui. hære. & tex. in l. pen. infra, ad Maced. ibi, sciret aut scire potuisset. facit. text. in l. qui contra. vbi Bar. C. de incest. nup. in c. ij. cum glo. de tem. ord. in vj. in l. regula. §. sed facti. infra de iur. & fa. ign. ¶ Sextò & vltimo. secundū
21 Bal. hic à contrario sensu, † ꝙ iusta causa excusat à mora. & idem Sal. hic in vlt. no. hic. n. non excusatur, quia debuit scire se debitorem: si ergo ex ista causa ignorauit se debitorem, excusari videtur
22 sic etiam † iusta causa excusat ab obligationibus interesse: vt no. per gloss. fi. in l. ab exequutione. C. quo appel. no. Bald. in l. ij. circa fi. C. de episc. aud. & in c. j. col. fi. in ver. iiij. no. de contr. inter do. &
23 emp. † & causa etiam iniusta excusat à pœna. l. igitur, infra de lib. causa. no. Bald. in l. pen. in fi. per glo. ibi. C. vbi causa sta. Ange. in l. plagij. in princ. per gloss. ibi. C. ad l. Fla. de plag. & tradit Alex. in consilio cxiij. viso themate. col pen. lib. iiij. in consilio cxxv. visa inquisitione. col. iij. eo. lib. iiij. & in consi. xxxxiij. quia subtiliter in prin.

in prin. libr. vj. requiritur tñ ꝙ appareat] ꝙ motus sit ex illa causa: vt no. Ang. in l. ex consensu. §. fi. ff. de appel. Alex. in consi. ciij. uidet prima consideratione. col. pen. li. j. & tradit Curt. in consi. lv. super processu. col. vj. in prin. Et s. dicta † habent locum in pœna legali, secus est in pœna conuentionali à qua iusta causa non excusat: vt not. per gl. in §. oportet. in ver. solo. circa fi. & ibi Ang. in auth. de iud. col. vj. cum si. ut tradit Alex. in consi. cccvij. uiso. col. fi. lib. ij. & latè consi. xliij. s. alleg. in pe. col. lib. vj. ¶ In glo. j. ibi, l. incendium in incendio considerari potest culpa † habitantium. l. iij. §. j. de off. præfe. uig. in l. si vendita. ff. de peric. & cō. rei uend. iō cōcl. gl. melius probatur in §. item is. alle. in gl. ubi dicitur ꝙ debitor ex causa mutui, non liberatur casu fortuito: quia est debitor in genere: & genus nō potest perire, ut dicit gl. hic per l. in ratione. §. incertæ. ff. ad leg. Fal. & idem gl. in d. l. incendium. & hoc melius declarari potest: quia obligatus ad genus, non dicitur obligatus ad aliqd determinatè: sed solū ad illud qđ ꝑ solutionē determinabit: & ante solutionē nihil est in obligatione: ut no. Bar. ꝑ illū text. in l. cum incertus. de leg. j. & ideo dato ꝙ perirent oēs pecuniæ debitoris, non liberatur debitor. & cōcl. gl. limitatur, nisi quantitas debita sit respectu spēi quia illa specie perempta debitor liberať, ſm Bar. hic. q plura iura ad hoc adducit, quib. Ful conatur rñdere, & non bene, ut prosequitur Alex. hic, qui concludit post Pau. de Ca. ꝙ opin. Bar. *cōiter* approbatur qñ spēs erat in facultate soluendi: prout loquuntur iura alleg. per Bar. secus si spēs non sit in facultate soluendi, per l. fundum Cornelianū. ff. de notat. ¶ Sed ꝯ istā cōem opin. arguit: quia illa attenta esset dicendum ꝙ ille qui mutuam pecuniam acceperit, esset liberatus, si illam perderet, qa videtur obligatus respectu illius pecuniæ quæ numerata fuit in spē: & hoc videtur contra d. l. incendium. Sed rñdetur ad istud arg. qđ quidam hic magni faciunt, ꝙ illa pecunia numerata ex cā mutui, non est in facultate soluendi: quia debitor obligatur simpliciter ad genus, & dato ꝙ illa pecunia reddi possit, restituitur sub consideratione generis, vt declaraui in l. ij. in prin. s. eod. ¶ Secundò cōtra cōem opin. inducit tex. in l. emptori. ff. de euict. vbi uenditor, q soluit emptori seruū euictum, non tamen liberatur ab interesse: & tñ erat debitor quātitatis respectu spēi. Sed rñdet, ꝙ immo ibi soluendo seruum euictum liberať quātū ad ꝑsonam serui: sed vlterius teneť ad interesse secūdū formā promissionis de euictione. l. Titius. in fi. ff. de act. emp. Sed ꝯ cōem opi. facit, qa res æstimatæ datæ in dotē faciūt maritū debitorē quantitatis respectū spēi æstimatæ: & tñ illa specie perempta, maritus debitor non liberať. l. æstimatæ. ff. solu. mat. l. plerunque. in prin. ff. de iur. dot. Sed rñdeť non esse verū: qđ maritus debitor sit respectu spēi qa illa æstimatio in dubio facit venditionem. l. quoties. C. de iur. do. & no. per gl. in l. si inter. c. tit. & sic maritus remanet debitor quantitatis simpliciter, & nō respectu spēi. Vlterius tamen cōsiderandū est: qa vt aliàs dixi: cōis opin. non satisfacit: quia respectu moræ non vř esse in consideratione illud qđ est in facultate soluēdi, ex quo non debeť, nec peti potest. l. miles. §. decem ff. de re iud. vnde si debitor non vtitur facultate soluendi, & res pareat, nulla ratio videtur, ꝙ hoc cedat in præiudicium creditoris. & certè absurdū videtur ꝙ tale debitum debeat potius iudicari secundum spēm, quæ est in facultate soluendi, quam ſm quantitatē quæ est in obligatione. vnde magis placet resolutio quā ponit Bal. in d. l. incendium. in iij. opp. dum concludit, ꝙ si species cuius respectu quantitas debetur, est cā finalis, propter quā illa quantitas debeať, tunc cōis opin. bene procedit, vt in d. l. electio. §. si is. s. de noxa. tali enim casu cessante causa, cessat effectus. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure pat. c. cum cessante. de app. si autem spēs, quæ est in facultate soluendi, non est causa finalis, ꝙ quantitas debeat: ut in casu d. l. fundum Cornelianum. vbi æstimatio debetur ex noua obligatione ꝯhentiū, & spēs ibi nō est cā finalis, ꝙ quantitas debeatur: iō interitu spēi debitor nō liberatur. & ſm istā dis. omnia iura ad cōcordiā reduci possunt. Secundò principaliter concl. glos. limi-
26 tatur ſm Bar. † si pecunia debita in genere oblata sit: quia postea si pereat, piculū est creditoris & debitor ope exceptionis liberať. l. qui decem. in prin. ff. de sol. & rō videtur, vt dñt Mod. hic, quia nō perit illud in quo erat debitor. erat. n. debitor generis, & genus perire nō pōt. d. l. incendiū. sed rō ista non satisfacit: quia illa attenta non deberet liberari etiam ope exceptionis, & quia cū facta sit obligatio, illud videtur à principio fuisse in obligatione. l. cum incertus. vbi Bar. de leg. j. & isto respectu debitor post oblationē liberatur. Et vlterius aduertendū est: qa ille tex. in d. l. q decē. in prin videtur sibi cōtradicere: qa in prin. dicitur, ꝙ debitor liberatur ope exceptionis: & inferius dicit ꝙ ipso iure liberatur, ibi, spāliter in cā dotis, prout loquitur ibi. & Imo. & Pau. de Cast. ibi hoc sequūtur. sed contra istum intellectum facit tex. in d. l. qui decē. in prin. dum dicit, ꝙ pro soluto habetur, quia creditor fuit in mora. sicut ergo per solutionem ipso iure liberatio contingit, ita etiā pp moram creditoris, quia pro soluto habetur. & quia dum loquitur de dote ibi, loquitur inferendo ex prædictis, in quib. loquitur ſm regulam iuris cōis. & pariter videtur ꝙ illa oblatio facta de dote, ſm præcedentem regulam intelligatur: & nulla specialitas in dote ibi designatur, & tex. ibi expressē dicit ꝙ ipso iure liberatio contingit. Non ob. qđ in prin. dř, ꝙ doli mali exceptione se tueri potest: quia vř illa exceptio intentionis & facti, quæ non est propriè exceptio: vt no. per Azo. in sum. C. de except. cum si. vt dixi ī rub. extra de excep. cum si. & quod dictum est de oblatione, intelligiť quod facta sit interueniente dispositione: quia verbalis oblatio non sufficit. l. obligatione. C. de sol. acceptā. vbi Bar. C. de vsur. l. si à te. C. de pact. inter empt. & vend. & no. per gl. & Bart. in l. solutione. de sol. cū si. vt tradit Alc. in l. si mora. col. j. ff. sol. matr. Et aduertendum est ad d. l. qui decem. in princ. dum ibi dř, ꝙ post oblationem quantitatis debitæ, si res perit sine culpa debitoris, debi-
27 tor liberatur, verbum illud, sine culpa, vř de leui intelligatur, † quia appellatione culpæ de leui intelligitur. l. in venditione. vbi glo. in ver. culpa & Bart. ibi. ff. de bo. au. iu. pos. in l. si filiof. §. j. in ver. culpa. ff. solu. mat. cum si. vt tradit Alexan. in consi. xlv. habita super his. lib. j. & in terminis declarando d. l. qui decem. no. Bald. in l. acceptam. in vj. q. C. de vsur, ꝯriū tñ vř in casu d. l. q decem quia illa verba, sine culpa, intelliguntur non solum de leui, sed etiam de leuissima: vt dicit Pau. de Ca. & ibi, & Alex. in l. si mora. col. v. in ver. reperio tñ. ff. sol. ma. & hoc comprobari potest: quia tex. in d. l. q. x. loquitur negatiue, dum dicit sine culpa, iō ista verba vñr oēm culpam remouere, alleg. s. in ꝯrium affirmatiuè loquuntur. & ratio
28 est, † quia negatiua potentius negat, quam affirmatiua affirmet:
29 vt no. per gl. in c. cum dilectus, de ꝯsu. † & fortior est dispositio legis negatiua quam affirmatiua: vt no. Bar. per illum tex. in l. iij. §. liberti. ff. de suspe. tut. & bene facit gl. no in l. hoc genus. de condi. & demon. cum si. vt dixi in c. nam ꝯcupiscentiam, de consti. Tertiò
30 limitatur ſm Bar. nisi aliter conuentum sit. † quia ex conuentione potest quis suscipere in se periculum casus fortuiti. allegat. l. periculum. ff. de nau. fœnor. in allegat etiam tex. in l. j. C. de nau. fœ. & ad hoc facit tex. in l. j. §. si conueniat. ff. depo. si in l. ꝯctus. ff. de reg. iu. in l. sed & si quis. §. quæsitum. s. si quis cau. & in c. j. de cōm. & dicit Bar. ꝙ in casu d. l. pen. de nau. fę. erat debita pecunia, vt species antequam ad locum destinatum peruenirct. sed hoc non vř verum: quia pecunia fœneratoris data est mutuo. l. fœnerator. in prin. ff. de nau. fœ. ergo debitor ex causa mutui obligatus est in genere. l. ij. in prin. s. eo. Quartò fallit in casu l. Titius. ff. de pscr. ver. & per illum tex. dicit Cum. in l. si ex legati causa. de verb. ob. ꝙ conclu. s. facta habet locum in ꝯtib stricti iuris. prout vř loquī text. in d. l. incendium. qui vř loqui in mutuo ſm naturam tituli secus est ſm cum in ꝯtib. bonæfidei. d. l. Titius. Sed [illegible] limit. reprobat Alexan. in d. l. si ex legati causa: & meritò: quia vt s. dictum est, ille qui tenetur ad genus, non est obligatus ad aliquid determinatè. & ista ratio ita militat in ꝯtu bonæfidei, sicut in ꝯtu stricti iuris. Non ob. tex. in d. l. Titius. quia dicit Pau. de Cast. ibi, ꝙ fuit trāslatum dominium principaliter ad vtilitatem dantis. & regula l. incendium. procedit in mutuo, in quo dñium, in quo dñium transfertur ad vtilitatem recipientis & in d. l. Titius. vř ꝯctus potius societatis in quo ex conuentione translatum fuit dñium, & principaliter tractabatur de vtilitate dantis: arg. l. si quis nec causam. s. co. Quintò fallit in casu l. vtrū. s. de petit. hær. vbi bonæfidei poss. hæreditatis qui vendidit res hæreditarias, & tenebať ad pretium, & sic ad quantitatem: liberatur, si dictam quantitatem perdidit, vel cōsumpsit: & hoc procedit ex natura tit. quia bonæfidei pos. hæreditatis solū obligatur in eo in quo factus sit locupletior. Sextò limitatur, nisi casus ꝯtingat culpa creditoris: vt no. dicit Bald. in l. siue hæreditaria. in ij. no. in fi. s. de neg. ge. & ad hoc bñ facit text. in l. cū ꝓponas. C. de nautic. fœno. vbi ille qui suscepit periculum casus fortuiti, non tenetur, si casus cōtingit culpa alterius partis. ad idem facit tex. in l qui officii. §. fi. ff. de ꝯhen. empt. & in l. qui in sulā. §. fi. ff. loca. Septimò & vltimè limitať ſm Ab. ī c. breui. col. ij. de iureiur. nisi quantitas debeať vti spēs: vt qa quis promisit centum ex his quæ sunt in illa arca, qa tunc idem vř quod in obligatione certæ speciei, & hoc tenet Bar. hic, dum loquitur de pecunia debita vti spēs. & ad hoc facit tex. in l. talis scriptura. §. pen. in l. plane. §. sed hoc ita. in l. sed & si certos. de leg. j. & in l. si certos. de verb. obl. & facit quod not. Bar. in l. ex diuerso. §. vbi autem. in fin. s. de rei vendicat. ¶ Ex s. dictis infertur ad q de moneta quę reprobata sit:
31 † nam licet debitor liberetur, vt soluere non possit de pecunia reprobata: tamen tenetur præstare illam in materia, vt Bartol. hic concludit. & hoc dictum Bart. declarari debet, ita ꝙ soluatur de moneta noua, secundum æstimationem antiquæ. vt dicunt Fulg. & Pau. de Cast. hic, & Ange. in l. cum quid. s. eod. Sed quæritur an ista mutatio monetę cedat in damnum debitoris, vel creditoris? Et *communis* concl. videtur quod ante moram præiudiciū sit creditoris, quia debitori nihil potest imputari, & quia in eadē forma, & materia soluiť, vt not. per. Pe. & Cyn. in l. in minorib. C. in qui. cau. cum si. vt tradit Alex. hic, qui finaliter in hoc residet, per l. creditor oblatam. scdm vnum intellectum. ff. de sol. Contrarium

rium in hoc tenet Abb. post Ant. de But. in c. quanto. col. pen. de
iureiu. videlicet, ꝙ nullo modo, etiã ante moram, de antiqua sol-
ui possit: quia cum reprobata sit, non vr̃ in eadem bonitate, quæ
quo ad vsum cõsideratur. lxxxvj. dist. in c. eijciens. in c. olim. de cẽ
32 ſi. & ad hoc facit, † qa pecunia reprobata, nõ dr̃ pecunia. l. elegan
33 ter. §. qui reprobos. ĵ. de pig. act. Et ideo † qui pecuniã reproba-
tã fecisset, nõ incideret in pœnam statuti de falsificante monetã,
vt latè tradit Ale. in consi. ciiij. statutum. lib. j. & pariter vr̃, si pecu-
nia ꝓ parte reprobata sit: qa eadẽ est ratio de parte quoad partẽ,
quæ de toto, quo ad totum. l. quæ de tota. ſ. de rei vẽ. & ita arguit
Abb. in d. c. quanto. & istam opi. superiorib. dieb. sequutus sum in
l. cum quid. ſ. e. cõem tamẽ opi. ẽt tenet Bal. in consi. cxxxvij. sup
ea. lib. j. distinguendo an ante moram, vel post, mutatio facta sit.
Non ob. rõ Abb. de vsu. qa in pecunia non solũ vsus, sed ẽt bo-
nitas intrinseca in materia dẽt considerari; vt no. in l. j. ĵ. de ꝯhen.
empt. & no. Bar. in d. l. cũ qd. Cuman. in consi. cxxxviij. hoc maxi-
mè ꝓposito. in fi. concordando tamen opi. distingui põt, ꝓut tra
dit Im. in d. l. Paulus. col. ij. & refert Ale. hic, ꝙ si reprobatio facta
sit in materia, vel in pondere, non poterit solui de tali pecunia, ẽt
ante morã: quia non est in eadẽ bonitate: secus si stante pecunia, in
eodem pondere, vel in eadẽ materia, aliquo alio respectu repro-
betur. & ita concludit Mar. de Lau. in trac. de moneta. q. xiiij. Et tñ
aduertendum, ꝙ reprobatio monetæ antiquæ, non videtur habe
34 re locum in obligationib. cõtractis: † quia natura legis, vel statu-
ti non respicit præterita, sed futura. c. ij. & fi. de consti. Similiter
est cõsiderãdũ ꝙ tex. in l. quæsitũ. §. illud. de leg. iij. quem Bar. indu
cit, non vr̃ bñ adaptari ad pecuniam de qua agitur: qa illa lex non
35 vr̃ hr̃e locũ in pecunia: † quia appellatione argenti nõ venit pecu
nia. l. cũ aurũ. in prin. & in l. Quintus. §. j. de aur. leg. & ſm rationẽ
Bar. deberet comprehendi pecunia: qa ad massam reduci põt. d. l.
quæsitũ. §. illud. & sic regula d. §. illud. nõ videtur hr̃e locũ in pecu
nia. ¶ Successiuẽ dũ Bar. in ij. opp. loquit̃ de obligatione gñis, &
36 dicit † ꝙ obligatio hoĩs in gñe, est generis gñalissimi, nõ videtur
ꝙ bñ dicat, & rectius loquitur in l. legato gñaliter. de leg. j. vbi di-
cit ꝙ obligatio hoĩs, est oblõ generis subalterni, qđ prædicatur de
plurib. differentib. numero: vt homo, equus, & de simili. & no. ꝑ
gl. in §. si generaliter. in ver. legatarij. insti. de leg. & non videtur ve
rũ qđ dicit Bar. ꝙ in casu l. in ratione. §. incertæ. esset debitor ge-
neris generalissimi: ut Bar. dicit: quia ibi dicit̃, ꝙ si certum pondus
argenti legatum sit, licet totum argentum testatoris pereat, non
extinguit̃ legatum, quia quantitas legata videtur, vt dicit text. in l.
37 cũ aurum. §. j. de aur. & arg. leg. Et dum Bar. concludit, † ꝙ in ge-
nere subalterno, qñ qs promittit vnũ de seruis quos hẽt si omnes
serui moriant̃, debitor liberatur: qa idem videtur qđ in debitore
speciei, & facit text. in l. in naue Saupheli. ĵ. loc. & hoc ſm Pau. de
Ca. hic limitatur, nisi alij serui subrogati sunt in locũ mortuorum;
quia debet̃ vnus de subrogatis: ar. l. si donatę. §. si spõsus. ĵ. de do.
inter vir. & uxo. l. filiæ. §. Titia. de cond. & demõ. & hoc vr̃ intelli-
gendũ, quando subrogatio facta sit de singulis antequã omnes pe
rirent, quia reputatur eadem familia: argu. l. proponebatur. ſ. de
iud. & ad hoc videtur tex. in l. peculium. §. quadrigæ. de leg. ij. in l.
quid tamen. §. fi. cum l. seq. ſ. quib. mo. vsusfr. amit. si aũt oẽs serui
perempti sint, obligatio extinguitur: & non vr̃ ꝙ reuiuiscere pos
sit. l. qui res. §. aream. ĵ. de sol. & subijcit Bar. hic, ꝙ text. nr̃ non ha-
38 bet locũ † in debitore speĩ simpliciter: secus est si sit debitor alter
natiuè: quia vna perempta altera quæ superest debetur. l. Stichũ,
aut Pamphilũ. in prin. ĵ. de so. in l. ij. §. qui Stichũ. ĵ. de eo qđ cer.
loc. in l. si in emptione. §. pen. ĵ. de ꝯhen. empt. & hoc intelligitur,
nisi debitor alterum elegisset, qa illo perempto debitor liberatur.
l. hmõi §. Stichũ. de leg. j. in l. statuliber. § Stichum. ver. si dixerit. de
leg. ij. in l. stipulatus sum. de verbo. obliga. cum simili. vt latius di-
stinguit Bar. in d. l. Stichum. & in debitore speciei primò conclu-
dit Bar. ꝙ si perit facto iusto debitoris, liberat̃. l. quis ergo §. si hr̃s.
de leg. j. in l. qui seruum. in prin. de verb. ob c. queadmodũ. de iu-
reiur. in l. quæro. §. inter locatorem. ĵ. loc. facit tex. in l. Gracchus.
C. de adul. obstare vr̃ tex. in §. si res legata. uersi. si nõ hæredis ser-
39 uus. inst. de leg † vbi hæres qui manumittit seruum ꝓpriũ legatũ
à testõre, tenet ad æstimationẽ, licet ignoraret legatũ esse. sed ibi
loquitur in hr̃de, q hẽt cãm lucratiuã: ut no. per gl. in l. in summa.
§. in seruũ. ĵ. de cond. indeb. & no. Imo. in l. si quis inquilinos. §. j.
40 de leg. j. Secundò Bar. concludit, † ꝙ si species debita perijt facto
debitoris iniusto, debitor indistinctè tenetur. l. si seruum. §. de illo.
de verb. obli. in l. si ex legati causa. eo. tit. & ex hoc not. ꝙ, licet fa-
ctum iniustum debitoris non esset ordinarium ad hoc, tamen te-
netur, cõtra regulã quæ hr̃ in l. is qui de act. & obl. in l. non omne.
de stat. lib. Sed respondetur, ꝙ illa regula non habet locum, quan-
do illud factũ cadebat in delictum. vt no. Bar. in l. si vt certo. §. in-
terdũ ĵ. cõm. dum alleg. l. ita vulneratus. ſ. ad leg. Aqui. Tertio ca-
41 su; † qñ facto creditoris, vel tertij, species perempta sit. Barto. se
remittit ad l. arbitrio. ſ. de dol. §. fi. Mod. hic col. viij. in ver. quid si
species. dñt ꝙ ille tex. nihil facit. sed debuit allegare text. in l. legis
Aquil. actio & debitori. ſ. ad l. Aquil. quẽ tex. Bart. allegauit in d. l.
arbitrio. §. fi. sed põt dici, ꝙ Bar. allegauit hic, non ibi. vel etiã ille
tex. induci põt quãtũ ad tertium occidentem, dum dicit debito-
rem liberari: & dari actionem ꝯ tertium. & Bar. ibi no. distinguit,
ꝙ aut ille tertius qui speciem debitã occidit, hoc fecit in odiũ cre
ditoris, & videtur occisa culpa creditoris: arg. l. si merces. §. culpę.
ĵ. loc. l. pen. in prin. ff. sol. mat. & tali casu loquitur tex. in d. l. arbi-
trio. §. fi. qa debitor est liberatus: aut fuit hoc factum in perniciẽ
debitoris, & ipsi debitori actio. l. Aquil. competit. ¶ In gl. ibi. & in-
42 terpellatus sit. not. † ꝙ per interpellationem debitor in mora cõ
stituitur, & videtur facta interpellatio si creditor dicat debitori,
indigeo illa pecunia: ut no. Bar. in l. si quis mihi bona. §. pater Seio.
de acq. hæred. de quo dixi in l. uinum. col. vj. ĵ. eo. & interpellatio
extraiudicialis etiam sufficit: vt no. per gl. in l. qui Romæ. §. cohære
des. in versi. testato. de uerb. obl. cum sim. vt no. Bart. in l. si ex le-
gati causa. de uerb. obl. Et mirum uidetur ꝙ interpellatio extraiu-
dicialis sufficiat, & tamen datio libelli non sufficit: sed litis contest.
requiritur: vt no. Barto. in l. si quis vxori. §. j. ĵ. de adul. & sequitur
Ale. in l. vinum. col. ij. ĵ. eod. de quo ibi aliter dixi. Et qđ dictũ est,
ꝙ debitor intetpellatus constituatur in mora, intelligitur tamen
dato aliquo spatio qđ datur debitorib. l. qđ dicimus. ĵ. de sol. ita
Odof. hic per tex. in l. si quis filio. §. stipulatio. ĵ. de coll. bo. ibi in-
terpellatus cum aliquo spatio, & est bonus tex. in l. diuortio. cir-
ca med. ſ. de neg. gest. & no. Bar. in l. si penũ. infra quando di. leg.
ced. Bal. in l. & si post tres. col. iij. ſ. si quis cau. vbi alleg. gl. ĩ l. Aemi-
lius. ſ. de min. & idem Bal dicit in c. j. col. fi. de noua. vbi inquit, ꝙ
interpellatio legis, uel hominis debet continere quoddam spaciũ:
saltem tacitum, allegat pro sing. in d. l. Aemilius. facit gl. in §. si im-
possibilis. in versi. statim. insti. de inuti. stip. in l. si duo. §. ait prætor.
infra de const. pec. & not. Alex. in l. j. §. item si ita. col. ij. infra ad le.
Fal. Et conclu. prædicta bene procedit in interpellatione hominis
secus uidetur in tacita interpellatione quæ fit per lapsum diei, vt
in l. magnam. C. de contrahend. & commit. stip. in l. ij. C. de iur.
emp. quia de tali interpellatione debitor cogitare potuit, nisi di-
camus idem esse in tacita interpellatione diei, ex eo qđ concedi-
tur in tali interpellatione, quòd mora purgari possit. ĵ. modicum
43 tempus: vt text. in c. potuit. de loc. & in quibusdam casib. † quis
constituitur in mora sine interpellatione vt Alex. hic prosequi-
tur. & Fel. in c. licet hely. col. ij. de simo. & inter alios casus est, quã
do quis obligatur cum iuramento, quia si scit creditorem indi-
gere illa pecunia, videtur esse in mora, propter vim iuramenti, ut
no. Imo. ex uerbis Ioan. An. in c. breui. col. j. in ver. no. diligenter.
de iureiũ. Alex. tamen hic tenet contrarium, quia secundum eum
speciale est in uasallo quod absque interpellatione dominũ iuua-
re teneatur, quando scit periculum illi imminere. c. j. §. licet si de
feu. fu. contro. inter do. & agn. ergo regulariter sine interpellatio-
ne, & tamen vasallus obligatur cum iuramento, secundũ formã
quæ hr̃ in c. j. de for. fid. non tamen videtur recedendũ ab opi. Io.
An. quam doct. *cõiter* sequuntur in d. c. breui. & est dictũ Spec. in
tit. de aduoc. §. j. ver. sed nunquid. & idem Host. in sũm. de præ-
scrip. §. quæ res. quem refert Abb. & sequitur in c. fi. de præscrip.
& tradit And. Sic. in c. ex literis. col. x. de const. ¶ Non ob. qđ Ale.
dicit de uasallo, quia fateor esse speciale in uasallo ꝙ teneatur do-
miniũ iuuare, qñ maximum periculum imminet: alias non tenet̃
nisi interpellans sit: ut dicitur in d. §. licet. & in vasallo consideran-
dum est, ꝙ non obligat̃ simpliciter cũ iuro, sed tunc demũ qñ sit
reqsitus. d. c. j. de noua for. fide. & ibi gl. in ver. reqsitus. vñ si reqsi-
tus nõ fuit, nõ tenet, nõ obstãte forma iuri, qa lex vltra ꝓcedit, &
reqrit interpellationẽ, secus vr̃ qñ iurm interponitur simpliciter,
ꝓut doc. loquũtur in d. c. breui. qa iurm operatur, ut debitor spõ
te qđ promisit, offerre teneat̃. facit ꝙ no. Bal. in c. qrelã. de iureiur.
Ale. in cõsi. 226. nõ putõ. li. j. & qđ no. Ale. in l. ij. §. uolũtatẽ. in fi.
ĵ. sol. mat. adde tñ ꝙ pro opi. Ale. facit, qa post interpellõnẽ reqrit̃
aliqđ spatiũ, ut ſ. dictũ est, sed si iurm interpellaret, hoc modicũ
spatiũ nõ esset, ergo nõ videt̃ iurm interpellare, & ita arguit Ale.
in l. eũ q. §. si iurauero. in fi. ĵ. de iureiu. Sed rñderi põt, ꝙ iurm nõ
uidet̃ excludere illud modicũ spatiũ. qđ interpellatio nõ tollit. &
opi. Alex. ꝯ Io. An. ẽt tenet Are. in l. si cõis seruus. in prin. de vulg.
44 & pup. † qa iuramentũ intelligit̃, ſm cõdõnem quæ est in actu. l.
fi. C. de non nu. pec Sed põt rñderi, ꝙ iuramẽtũ nõ obligat ĩ plus
q̃ sit in principali. d. l. fi. sed bñ obligat efficacius, ut no. Imo. Pa. de
Ca. & Ale. in l. miles. §. decem. de re iud. & in isto casu agitur de ob
ligatione efficaciori, ꝙ obligetur non interpellatus. similiter dicit
hic Ale. in eo qui obligat se factura & curaturũ absque interpel-
latione tenet̃ facere qđ ꝓmisit quã primũ põt. alleg. Bal. qui exp̃sse
hoc dicit in c. j. §. ad hæc. col. j. in versic. & no. ꝙ si quis. in tit. hic fi-
nitur lex Federici. sed hoc dictum videt̃ contra regulam, quæ est,
ꝙ quando præcedit promissio de dando, uel faciendo, & si non
dederit, uel fecerit pœna promittitur, intelligitur si sit in mora fa
ciendi, & ut in mora constituatur, requiritur interpellatio, vt no.
Barto. per illum text. in l. si duo. §. ait prætor. de consti. pecun. &
no. etiam

no. etiam Bar. in l. ita stipulatus. in vij. opp. j. partis, post glo. j. ibi in fi. vbi Ang. Imo. & Cum. & Alex. sequūtur in d. l. ita stipulatus per illum tex. in ver. & tandiu. de verb. ob. & idem sentit glo. fin. quam Bald. & Ang. ibi proba nt in l. & si post tres. §. si quis cau. & hoc in terminis in eo qui promittit se facturum, & curaturū, tradit Are. in consi. lxxij. præsupponitur in facto. col. fi. ver. ad octauum igitur. vbi alle. text. in l. si penum. ȷ. quan. di. leg. ced. & ad hoc bene facit quod no. Bar. in d. l. ita stipulatus. char. fin. in ver. iiij. circa præ
45 dicta. vbi inquit, † ꝙ ille qui promittit hominem sistere in iudicio uidetur promittere se facturum, & curaturum. l. quoties quis. de verb. oblig. sed quando quis promittit hominem sistere in iudicio, debet interpellari, vt in mora constituatur. l. & si post tres. cū gl. fi. §. si quis cau. & no. in l. si decesserit. §. qui satis. cog. in d. l. ita stipulatus. nisi enim quis interpelletur, per eum stare non dicitꝰ quominus faciat: vt no. Old. in in cons. ccxlij. tota præsens q. col. ij. in ver. iij. obijcitur. alle. bonum tex. in l. j. §. non exigit prætor. ȷ. ut in pos. leg. & ita aliàs consului, ut patet in consi. ij. col. iiij. in ver. tertiò dici potest. ¶ In gl. in verb. detrimētum, ex doctrina Bar. circa istā
46 gl. colliguntur tres conclu. Prima est, † ꝙ in actione reali approbatur conclu. gl. in l. item si verberatum. §. fi. §. de rei ven. quæ tenet, ꝙ in actione reali non tenetur debitor de casu, etiā post morā, si eodē modo res fuisset apud actorem peritura. & ratio uidetur, quia debitor, qui actione reali conuenitur, non dicitur obligatus. §. j. inst. de act. ideo minus obligatur: & quia secundum regulam periculum rei ad dominum spectat. l. pignus. C. de pig. act. Iste rationes non uidentur esse efficaces: quia actio realis. quæ fundatur in dominio, uidetur potentior, quā sit personalis, per ea, q̄ dicta sunt §. in rub. & videmus, ꝙ in actione reali, ueniunt fructus à tempore moræ, in personali ueniunt à tempore litis conte. l. videamus §. si actionem. de vsur. & in actione reali indistinctè iuratur in litem, in personali distinguitur. l. ī actionib. de in lit. iur. Nō ob. ꝙ res domino perit, vt §. dictum est: quia verum est, quando non interuenit culpa alterius, quæ facit illum teneri: vt hic, & in l. si ex legati causa. ȷ. de verb. oblig. cum si. Non ob. ꝙ res petit dño, quia in casu isto non videtur verum, vt patet hic, vbi antequā debitor sit in mora, periculum est creditoris, non domini. & in d. l. si ex legati causa. cum si. aliā rationē Soc. hic adducit. quia in actionib. personalib. secūdū eū videtur maior perfidia: cum persona ipsa obligata sit, sed certè maior perfidia videtur ī eo qui rem meā tenet, & possidet, & non restituit, unde dicendum est, ut inferius
47 dicam. ¶ Secunda conclu. † ꝙ in delictis debitor post morā indistinctè tenetur. l. j. §. rectissimè. l. merito. ff. de vi, & vi ar. cum si. vt per Bar. hic. iura tamen quæ Bar. alleg. loquuntur simpliciter: vnde intelligi possunt, sicut iura, quæ in debitorib. ex tractu loquū
48 tur, de quibus statim dicā. ¶ Tertia conclu. est, † ꝙ in obligationibus personalib. ex cōtractu vel quasi, post moram indistinctè periculum est debitoris: quia fur. & morosus æquiparantur: ut dicit Bar. hic. ista tamen æquiparatio prima facie non uidetur procedere: quia in fure est delictum, quod in facto consistit: & sic uidetur in eo culpa grauior: iuxta gl. in l. si mora. ȷ. sol. mat. & ideo non va
49 let arg. de delicto quod consistit in cōmittendo, † ad illud quod fit in omittendo, ut no. Bar. in l. licet. §. fi. de pecu. & quia æquiparatio videtur fieri per Bar. de fure ad morosum, ita ꝙ dispositum contra morosum, habeat locum in fure. d. l. merito. & hoc bene procedit à fortiori. econtra verò, ut Bar. dicit, ꝙ dicta in fure, habeant locum in moroso: ar. non uidetur procedere, quia in moroso longe minor ratio uidetur. ¶ Sed tamen ad §. dicta responderi potest, ꝙ licet absolutè æquiparatio non procedat: satis est, ꝙ habeat locum respectu moræ, de qua agitur. nam sicut debitor in mora constituitur per interpellationē, ut hic. ita fur & prædo dñr in mora statim ratione delicti. l. in re furtiua. §. fi. de cōdi. fur. & vltra alias pœnas, quæ ratione delicti imponuntur. etiam habent locum iura, quæ de mora loquuntur: & isto respectu quo ad morā, æquiparatio bene procedit. Non ob. ꝙ in fure sit maius delictum quia uerum est: & ideo magis punitur: sed quātum ad periculum interitus, qui ratione moræ consideratur, idem uidetur in fure, & in moroso. l. inter stipulantem. §. pe. de verb. oblig. ¶ Postremò
50 Bar. † respondet ad l. si plures. ȷ. deposi. duobus modis, vt in glo. Primò, ꝙ sit speciale in deposito, sed ista non ualet: quia est refugium miserorum: ut per glo. in l. filium quem. C. fa. erc. Secundò glo. respondet, quod in d. l. si plures. habeat iustam causam litigandi depositarius. sed etiam ista reprobatur, quia illa attenta non fuisset in mora. l. si quis solutioni. in prin. ȷ. de vsur. & per consequens non teneretur, etiam si res non fuisset eodem modo peritura penes deponentem: ut tradit Ale. in d. l. nemo. §. fi. unde Ale. ibi respondet, ꝙ arg. à contrario sensu ibi sumi non debet: quia esset contra alia iura. ¶ Sed aduertendum est, quia text. ibi loquitur in fauorem debitoris. & dicit periculum interitus ad creditorem pertinere, quando res eodem modo apud eum erat peritura, ergo si non erat res peritura apud creditorem, debitor tenetur, nō tantum à contrario sensu: sed ex communi regula, quæ dicit, ꝙ post moram periculum est debitoris: ut hic dicitur. Præterea si, non haberet locum arg. à contrario sensu, esset dicendum, quod post moram indistinctè periculum esset creditoris. quod est contra illum text. dum dicit periculum esse creditoris, utique cum interitura esset ea res, & si restituta esset actori, illa dictio, utique, resoluitur, idest tantum. l. non. vtique. cum glo. ȷ. ad muni. & si argu. à contrario sensu ibi non sumeretur: uerba in directo sensu nihil ibi operarentur, quo casu indistinctè arg. à contrario videtur habere locum, ut dixi in l. j. §. de off. eius. Finaliter concludendo, dicendum est, quod text. in d. l. si plures. habeat locum, quando apparet, & cōstat, quod res eodem modo esset peritura apud creditorem, nam tali casu non agitur de interesse creditoris, ex quo pariter res apud eum perijsset. & ita dicit Pau. de Cast. in d. l. si plures. & in l. cùm res. §. fi. de leg. j. cum si. ut Alex. refert in d. l. nemo. §. fi. Et ista conclu. confirmatur: quia idem est in debitore, qui ratione loci in mora constituitur: nam talis mora non nocet, si non agatur de interesse creditoris, ut no. in l. ij. ȷ. de eo quod cer. loc. facit tex. in l. ij. §. fi. si quis in ius vo. idem ergo videtur in casu isto, in mora ratione temporis: quia ualet arg. de loco ad tēpus. l. vinum. ȷ. eo. & ita arguit Ful. hic: & ad hoc adduco, quia etiā si culpa sit in faciendo, debitor excusatur, quādo omnino absque illa culpa perijsset. l. si §. fi. ȷ. ad leg. Rho. de iac. l. & in totum. ȷ. de impens. in reb. do. ad idem text. in l. si alius. §. est autem. in uer. idē ait. ibi, æquè perituris ædibus. ȷ. quod vi aut clam. & facit qđ not. Barto. in l. si quis in graui. in prin. per illum tex. ȷ. ad Sill. Non ob. conclu. §. dictæ, quod Ale. dicit in d. l. nemo. §. j. quod fur, & morosus æquiparantur: quia responsio ex §. dictis colligitur. nam etiam in fure dici potest, quod non teneatur de interitu rei. quando constaret ꝙ res peritura fuisset eodem modo apud creditorem: ut Ful. dicit hic, quia licet fur puniatur alijs pœnis propter delictum, tamen ratione moræ non uidetur magis obligari, quā debitor ex contractu, per ea, quæ. §. dicta sunt. nam fur uidetur in mora ratione delicti, absque alia interpellatione. d. l. j. §. rectissimè & §. merito. ideo ratione moræ, non debet plus puniri, quam morosus ex contractu facta interpellatione: & ideo videmus quod fur non obligatur ad interesse. l. in furti. in prin. ȷ. de fur. Si uerò non constat quod res peritura fuisset apud creditorem, tunc in odium morosi in dubio præsumitur, quod peritura non fuisset, & consideratur quod illam uendere creditor potuisset. d. l. cùm res. §. fi. de lega. j. l. si possessor. §. fi. l. illud. in prin. de pe. hæ. & ita in effectu Pau. de Cast. concludit in locis. §. alle. adde & ꝙ. ij. sol. glo. hic ad d. l. si plures. sustineri potest, quod ibi debitor haberet iustam causam litigandi, & sic erat in bona fide. & hoc ibi colligitur, dum dicitur æquum esse eum non teneri de interitu naturali: si enim fuisset in mora, æquum fuisset eum teneri, quia contra morosum iura clamant. l. locum. §. condemnatio. §. ad exhi. l. inter stipulantem. §. pe. de verb. oblig. & si dicatur, si erat in bona fide, non deberet teneri, etiam de interitu accidentali, cuius contrarium ibi dicitur. Sed potest responderi, quod dictum ibi de morte naturali, dicitur isto respectu: quia si debitor illum interfecisset teneretur d. l. si seruum. Non ob. quod in fi. à contrario sensu teneretur, si res non fuisset peritura apud creditorem, quia verba in fine posita non ponuntur conditionaliter, sed assertiuè, quod de morte naturali debitor non tenetur. quia eodem modo erat peritura apud creditorem: verbum enim vtique ponitur pro certè. l. vtique. vbi glo. de rei vend. ¶ In gl. in potestate. vltima sol. approbatur, quod difficultas non impedit contrahi obligationē: sed bene impedit moram committi. & circa moram Bar. distinguit, & ex eius dictis plures conclusiones colliguntur. Prima est,
51 † ꝙ in obligationibus facti difficultas indistinctè excusat à mora. l. si vehenda. § pe. ad l. Rho. de iac. in l. j. §. iubet. ver. si frater. de colla. bo. & ratio illa videtur, quia difficilius est facere, quam dare, vt no. Barto. in l. iiij. §. Cato. de ver. ob. in viij. oppo. & ideo præcisè quis non obligatur ad factum. l. si quis ab alio. de re iudic. Ista conclusio ampliatur, etiam si iuramentum interpositum sit. vt dicit Barbat. in c. breui. de iureiu. ibi, nisi difficultas existat, & quia in quolibet iuramento intelligitur, si potero, ut no. per glo. xxij. q.
52 ij. in c. beatus. cum si. ut hic tradit Alex. col. fi. & ad hoc facit, † ꝙ iuramentum intelligitur secundum naturam actus, super quo interponitur. l. fi. de non nu. pe. no. Old. in consi. ccxxxviij. cum mulier. Ange. in consi. cccxv. statuto cauetur. col. j. cum si. vt dixi in
53 consi. cccxlv. col. j. † facit text. in c. j. in fi. de iureiu. in vj. Et dicta cōclusio secundum Alex. hic, col. fin. limitari debet, non habere locum, in eo qui tenetur ad sistendum aliquem in iudicio, nam nō excusatur à mora. l. sancimus. C. de fideius. & uidetur speciale ibi, quia habuit tempus sex mensium ad purgandum moram, & hoc est verum, nisi casus mortis acciderit in eo, qui debuit exhiberi.
54 ¶ Secunda conclusio, † si debetur species, etiam difficultas excusat à mora. l. cum seruus. de lega. j. & idem no. Barto. in l. continuus. §. illud. de verborum oblig. circa fi. vbi alleg. text. hic. Et ista conclusio limitatur, secundum Imo. in l. continuus. § illud de

ver.ob.col.fi.in prin.in ver.tu adde.vt conclusio vera sit,quando sit talis difficultas,quæ æquiparetur casui fortuito.l. quoties.§. in potestate.s̄.de nox.aliás secus.l.si seruum. §. si autem alienus. de verb.ob.vbi vr̄,ꝙ promittens seruum alienū constitui possit in mora:& cū tex.generaliter loquat̄,intelligitur siue dominus voluerit vendere,siue non.& seqtur Alex.hic col.fi.Soc.dicit, quod tex.in d.l.quoties.§.in potestate.non probat qđ Imo. dicit, quia ibi dicit non esse in potestate si seruus fuit in fuga,vel peregre.nā quando est peregre,vr̄ difficultas temporalis, quæ non æquiparatur casui fortuito,quasi velit,ꝙ ille qui peregere proficiscitur, sit redditurus.l.peregre.in prin.de acq.pos.no.per gl.in l.ciues.C.de in col.lib.x.nisi dicamus,ꝙ inspecto præsenti statu,sit æqualis difficultas,& quia in dubio reputat̄ absentia ꝑpetuā:ar.l.sufficit.j̄.de cōd. ind.Facit qđ not.Bar.in l.iurisperitos.in prin.de excu.tut.vbi Bar.dicit,ꝙ illud,qđ non habet certū finē reputatur perpetuum. Secundò limitat in eo,qui debitū negasset.quia si sit probatū , & ille de mendacio conuictus sit,vr̄ ꝙ perdat beneficium, vt nō excusetur à mora propter difficultatē:arg.l.cōtra negantem. C. ad leg. Aqui.& ita voluit Ro.post Sal.in l.vinum. vt referunt Mod. hic,col.x.j̄.eo.sed Alex.in d.l.vinum.col.iij.hoc reprobat,quia talis pœna,quæ statuta est cōtra negantem non debet extendi:vt in reg.in pœnis.de reg.iur.ī vj.in l.cum quidam.ff.de li.& posth. Sed potest rn̄deri,ꝙ etiā fieri debet extensio: & in pœnis proceditur de similib.ad similia,vt no.per gl.vbi Bal.ī l.si id quod.de iur. om. iu.tex.in c.j.§.porrò.quæ fu.pri.cā bene.amit.cū si. vt tradit, Ale. in d.l.si id qđ.& in auth.nō licet.C de libe.præt.& ꝓpter hoc hic Mod.aliā spālem rōnem adducunt,qa pœna priuationis non habet locū,nisi exprimatur:vt no.Bal.in auth.ex testō.col.pe. C. de colla.ꝑ tex.in §.cum igitur.in aut.de non elig.& no.ꝑ gl in c.fi.de iur.pat bo.tex.in l.at si qs §.diuus s̄. de relig. & in c. hæc autē de pœ.j.dist.Sed rn̄deri potest,ꝙ hic non agitur de priuatione iuris
55 quæsiti,† sed potius vr̄.ꝙ hic tollatur ius quærēdum , qđ facilius tollitur,vt in l.j.§.confertur.j̄ de colla.bon.in l.si sponsus.§.si maritus.el ij.de do.inter vir.& vx.no.per gl.in l.seruus. C. de pac. cū
56 si.vt dixi ibi.¶ Tertia conclusio est † in debitore quantitatis, in quo difficultas non excusat à mora.l.continuus.§.illud.de ver.ob. & quia si casus nō excusat debitorē,à fortiori nec difficultas . Sed respondetur,ꝙ ille tex.loquitur quo ad obligationem contrahēdam:non autem de mora.& ad hoc facit,quia in d.§.illud.idē dicitur de debitore speciei:& tamen dictum est ꝙ debitor speciei excusatur à mora,propter difficultatē.& facit ille text. dum dicit in prin.an cesset obligatio:ergo patet ꝙ loquitur de obligatione,nō de mora.Non ob.ratio.s̄.all.quia ꝯn̄tia non valet.casus non liberat debitorem quantitatis d.l.incendium.ergo non excusat à mora:& quælibet iusta cā excusat à mora.l.sciendum.j̄.de vsu. & tamen nō liberat ab obligatione.pro ista conclu.bene facit, quia in debitore quantitatis non potest dici,ꝙ aliquid sit in obligatione determinatē:sed illud qđ soluitur,censetur à principio in obligatione fuisse.l.cum incertus.de le.j.vbi Bar.ergo non vr̄ ꝙ sit difficultas in eo soluēdo qđ debetur , ex quo nihil est in obligatione. Sed responderi potest,ꝙ ex eo,ꝙ debitor quantitatis, prout voluerit,liberatur:& circa hoc videtur difficultas si nō habet quod soluat.& certè nō videtur in mora, quæ habet in se culpam , vt s̄. dixi.& non videt̄ ꝙ ratio diuersitatis reddi possit inter debitorē speciei,& debitorem quantitatis:ideo sicut debitor speciei,secūdum Bart.& Doc.excusatur à mora propter difficultatem: idem videtur in debitore quantitatis,vt hoc latè probat Sal. hic, col. pe.& idem tenet Rom.in cōsi.ccccxxxv.in præsenti consultatione.in fi.vbi alleg.tex.in c.significante.de pig.& in l.quib.dieb. ī prī. de cond.& dem.& Ale.hic in pe. col. in ver. nō obst. ꝙ hic nō sit frustratio.vbi dicit,ꝙ si difficultas à iusta cā,& iusto impedimēto processisset,debitor quantitatis excusaretur. per l. sciendum. de vsu.& in d.c.significante.Restringitur ergo opi.Barto.secundum Ale.hic,quando difficultas processit culpa debitoris,& sine iusta cā:& tali casu etiā in obligatione facti,qn̄ culpa debitori imputari potest.debitor non excusatur:vt no.Bar.in l.ij.§.quis ī iudicio. s̄.si quis cau.dum alle.l.qui cōmeatus.de re mil.& dum Bar. concludit,ꝙ obligatus ex facto alterius non constitituitur in mora, nisi ostēdatur instr̄m.l.si quis inficiatur.j̄.depo. vbi Bart. dicit , ꝙ asserenti se procuratorem alicuius,vel hæredem.nō creditur:sed debet instr̄m producere.& tradit Ro.in cōsi.cciiij.pro discutienda veritate.in iiij.dub.Bal.in c.eadem te.col.ij.de rescri. Ale.in ꝯsi. xcv.visis processibus.col.pe.li.ij.in consi.clxxij. visis, & opportunè discussis.col ii.li.ij in l.de pupillo.§.qui procuratorio. in prin.
57 de ope.no.nun.¶ Vltimò Bar.concludit,†ꝙ ille qui tenetur soluere capones,debet dare viuos:ar.l.qui decē.§.fi.j̄.de sol.ille tex. tn̄ non bene facit:quia loqtur in seruo,qui si moritur,ex illo mortuo nulla vtilitas habetur.non sic vr̄ in caponib.in quib.tota vtilitas post mortē percipitur.& idē Bar.in l.j.§.plane.s̄. si quad. pau. fe.di.& in d.c.fi.& idem Bal.in l.mortuo boue.in prin.ad fi. de le. ij.& facit qđ no.Barto.in l.cùm de lanionis.in princ.de fun. instr.

LEX VI.

1 *Species an contineat quantitatem,& quomodo distinguitur à quantitate.*
2 *Certum dicitur illud quod apparet quid,quale quantumque sit. ponitur etiā pro re clara,& quomodo pluribus modis ponatur in iure.*
3 *Paria sunt si per se aliquid certum sit,vel per relationem ad aliud.*
4 *Clausula,non obstantibus quibuscunque verbis derogatorij, etiam si de ipsis mentio fieri debuisset de verbo ad verbum.an sufficiat,si derogatū sit speciali priuilegio,in quo est clausula,ꝙ illi non sit derogatum, nisi facta sit mentio specialiter illius clausulæ de verbo ad verbum.*
5 *Certam rem quis facit,quando demonstratio est facta ad digitum.*

1 CErtum.¶Summatur,& diuiditur,vt per Barto. hic. ¶†Primò no.ibi,species,vel quātitas.scilicet, ꝙ spēs à quantitate distinguitur.alibi tn̄ sub noīe quantitatis,et spēs comprehēdit, vt est tex.in l.quisquis de leg.iij.& no. per glo.in l.j.in ver.nām.C.de sen.quæ pro eo quod inte.& in l.j.
2 C.de ac.& ob.¶Secundo no.ꝙ † certum etiam ur̄,quod apparet quid,quale,& quantum sit.ad idem tex.in l.stipulationum quedā. de uerb.ob.non tamen ad habendum certitudinem semper ista tria necessaria sunt,quia si ꝓmitto Stichum seruum qualitas non requiritur, & si promitto.x.aureos , non est opus qualitatem exprimere:ut not. Bartol.& Alexā.post alios in d.l.stipl̄onum. Sed considerandum est,ꝙ in d.casib.illa tria bene concurrunt:licet nō exprimant̄:ut probatur hic,ubi illa verba,qualis,& quanta sit etiā ad spēm referuntur.vt j̄.dicam in gl.Nā qđ Doc.dn̄t, locū habet respū pronunciationis,prout loquitur tex.in d.l. stipl̄onū. & iste tex.procedit ad demonstrandum rem,quæ in aliqua dispositione continetur.alibi vero,certū,ponitur pro re clara,& manifesta.xj. q.iij.c.certū.& vij.q.ij.c.fi.in fi.& no. Arch.in c. si beneficia de ꝓb. in vj.dicēs illud esse certū,de quo nulla dubitatio hr̄, vt refert Domi.ibi.facit tex.in c.si sacerdos.de off.or.de eo q dr̄ aliquid scire pro certo. Et de muliere,q̄ debet esse certa de morte mariti, hr̄ in
a c.in præsentia.de spon.Et qn̄q;ēt ex vehementi [a] opi. quis dr̄ esse certus.l.si quis ita.§.pe.j̄.de test.tu.no.ꝑ gl.in l.Pantoni.§. rei per-
b duellionis de acq.hær.cum si.vt latè tradūt Mod. [b] in c.j.in princ.
c extra de sim.Tri.q̄ oīa trāsferuntur per Mod. [c] hic.Et vlterius ad fundandā intentionem actoris , certitudo hr̄ ex sola expressione noīs proprii,nisi per aduersarium probetur.ꝙ plures eiusdē noīs in loco reperiant̄:vt no.Bar.in l.si rē.ꝑ illum tex. s̄.de rei ven. Sic̄ res certa,pro eo dr̄,ꝓ quo cōis regula hr̄. vt no.Bar.per illum tex. in l.quoties.ff.si quis cau.& in l.ij.col.j si quis in ius voc.dū all.In. in c.præterea.de dilat.& hoc pro not.tradit Math.in not. ꝙ snīa.
3 ¶†Tertio no.ꝙ paria sunt,si ꝑ se aliquid certū sit,vel per relationē ad aliud.ad idē est tex.in l. vbi aūt.§. illud.de ver.ob.facit text.in l.ait prętor.§.si iudex.j̄ de re iud.in l.pen. C. de sent.quæ sine cer. quan.cum si.& ad hoc facit,qa relatum dr̄ esse in referente , cum oībus qualitatib eius:vt no. Bar.in l.j.j̄.de excep.& in l.j. circa fi.j̄. si fa.fur.fec.dica.& in l.si quis seruū.§.fi.ver.sed quæro testator.de leg.ij.Hoc tn̄ limitatur,nisi pro forma expressio requiratur. Gratia exempli , in appl̄one ab interlocutoria cā appl̄onis debet esse noīatim expressa.cle.appellanti.de appel.nā non sufficit, ꝙ cā exprimatur per relationē ad acta:vt no. Ang.dicit in l.j.j̄.de libe.& posth.cum concor.vt ibi Ale.tradit.& in l.vbi aūt.§. illud. de ver. ob.in l.ꝑtor.in prin.de ope.no.& idē Ale.in cōs.lxxx.viso.col.vj. lib.j.Et hoc verum est,qn̄ appellans simpl̄r ad acta relationē facit. secus si spāliter referat se ad illam partem actorum, in qua grauatus fuit,vt voluit singulariter Bal.in l minorib.col.j . C. de his qb. vt indi.& sequit̄ Peru.in c.consuluit.el ij.de app.& hoc dictū valde extollit Ang.Aret.in §.si minus.col.xix.ver.ad vnū tamen aduerte.insti.de act.Sed istud dictum non videtur verum, vt alias di
d xi scribendo in d.c.consuluit.[d] quia illa specialis ratio nō videtur posse considerari ad alium finem,nisi vt habeamus omuimodam certitudinem,& hoc non sufficit vbi forma requiritur, vt no. idē Bal.& Doct.in d.l.j.de lib.& posth.nam ista certitudo non facit ꝙ causa dicatur noīatim expressa prout requiritur. d. cle. appellāti: quia cum requiritur,ꝙ aliquid certum sit,& expressum,non sufficit sola certitudo,vt ꝑ glo.no.in c.eps.de præb.in vj.& latius dixi in d.c.cōsuluit.Et ista cōferūt ad q.de qua nunc dubitari ꝯtingit,
4 vcȝ † an Papa ponēdo cl'am hoc mō . non obstātib. quibuscunq; verbis derogatoriis , de quib.ēt mētio fieri debuisset de verbo ad
e verbū,[e] sufficiēter videat derogare spāli priuilegio,ī quo clausula deroga-

ADDITIONES.

a ¶Vehementi.Vt Anc.conf.cccliiij.consi.cccxcij.vbi tamen male consuluit.
b ¶Mod.Scilicet Fely.
c ¶Mod.Scilicet Ias.
d ¶Consuluit.Col.j.& in l.vnica.col.3.C.de err.cal.& bene.Idem Alc.hic. Fallit si grauamen exprimitur quidem sed maior declaratio refertur ad acta,vt per Ang. Ale.in l.vbi autem sit.§.illud.de ver.obl.Alex.consi.xxvj.nu.11.lib.vj.
e ¶Verbum. Quod hęc sit sufficiens derogatio cuiusuis derogatoriæ,pulchre , & late tenet Aymo.consi.cxxvj.& est communis,& vera sententia.

derogatoria sub hac forma reponitur, ꝙ illi non sit derogatũ nisi facta mentio sit specialiter illius clausulæ de verbo ad verbũ. & vr̃ ꝙ sic, ꝗa certũ vr̃ esse, & manifestũ de voluntate Papæ, ꝙ voluerit tali priuilegio derogari. & ita voluit Fed. in consi. xlvij. incip. habita super casu, & idem tenet Alb. in l. j. circa fi. C. q̃n Imp. Bal. in c. cum dilecta. col. fi. de rescrip. Ang. in cõsi. cclxxiij. nõ est dubium. col. pe. in l. oẽs p illũ tex. C. de præscr. xxx. an. & in l. sed & si quis. §. quæsitũ. in fi. s. si qs cau. & in simili in testõ Bar. tradit in l. si quis in principio de le. iij. & vr̃ hoc sequi Alc. in cosi. ccxv. nec arguẽdi sumus. col. vij. vbi simpl̃r alle. Fed. in d. cõsi. xlvij. Et ista est cõis opi. fm Io. de Ana. in cõsi. lvj. his quæ in facto. & ita est de stylo curiæ Romanæ, vt attestat Ant. de But. ĩ cõsi. ij. visis literis. circa fi. ¶Sed tñ plerique ↄ̃riũ tenẽt, ꝙ imo illi priuilegio nõ sit derogatum, ex quo nõ fuit spãlr̃ facta mẽtio de illa cl'a spãli derogatoria. & ita tenet Cy. in d. l. j. C. q̃n Imp. inter pup. & Fed. sibi ↄ̃rius hoc vr̃ sequi in alio cõs. ccxxiij. casus talis est monasterij. & latè hoc tradit Pau. de Ca. in cõs. lij. passus iste. & in cõs. ccccxij. q̃n adiectione nõ indiget. col. iij. vbi approbat cõs. do. Laur. de Rodul. qui idem cõsuluit & hoc idẽ tenet Cald. in cõs. xj. habet ordo. in tit. de priui. Card. ĩ cõsi. lj. in p̃missо dubio. & in cõsi. cxxxvj. præmitto. & idẽ sequit Ro. in cõsi. cccxxxvij. istæ sunt rationes. col. pe. & in cõs. cccxxxvj. qđ indultũ petij. col. iij. & iiij. & in cõs. ccccxij. in casu quo quæritur. Et cõcordãdo opi. Ang. in d. §. quæsitũ. in fin. distinguit ꝙ in dispositione legis prima opi. habeat locũ, sed in priuilegio, vel rescripto, secunda opi. Cy. & aliorũ ꝓcedat. & idẽ Cal. in d. cõs. xj. đ priui. Vel fm Ang. in d. §. fi. In fi. distinguatur, ꝙ si cõcessio facta sit motu proprio, videatur derogatũ priori spãli priuilegio, secus si ad postulationẽ. Et ita distinguit Pa. de Ca. in d. cõs. lj. col. iij. idem Ro. cõcludit in d. cõs. cccxxxvij. col. pe. & fin. Et quia cã pendet, & superioribus diebus fuit mihi commissa, nolo aliter determina-
5 re. ¶Vltimò no. ꝙ demonstratio facta ad digitũ, facit rem certã, & maior vr̃ ista certitudo, quæ ad oculum demonstratur, sicut efficacior reputat̃ illa probatio, quæ oculis subijcit̃, vt per Azo. in sum. C. ad le. Aquil. no. Bal. in l. ↄ̃ negantẽ. in fi. eo. ti. & in rub. C. đ prob. col. fi. facit tex. in §. fi. insti. de gra. & pp omnimodã certitudinẽ, quæ oculata fide hr̃, error in noĩe appellatiuo nõ vitiat, vt quia dicã, promitto tibi istum equum, cũm esset bos. & gl. no. in l. quæ extrinsecus. de ver. ob. quã sequuntur Mod. hic. Alc. & Mod. in l. iiij. de le. j. Sed tñ illa gl. nõ videt ꝓcedere sine dubio: quia certi
a tudo nõ videt purgare [a] errorẽ noĩs appellatiui: nam tũc non est dr̃ia inter nomen proprium, & appellatiuũ, ꝗa etiam in noĩe ꝓprio, tunc demum nõ vitiat error, q̃n cõstat de corpore, secus in noĩe appellatiuo: vt dr̃ in d. l. iiij. de le. j. Vt ergo talis dr̃ia habeat locũ, vr̃ ꝙ error in noĩe appellatiuo vitiet, licet constet de corpore; & ꝗa esset fictionẽ inducere, ꝙ bos equus dicatur: & talẽ fictionẽ homo inducere nõ põt. l. si forte. ꝫ. de cast. pec. & no. ꝑ Bar. in l. si is qui ꝓ emptore. ꝫ. de vsuc. ¶In gl. ij. ibi quãtũ ad quantitatẽ tñ referas, nã etiã ad spẽm hoc referri põt, ꝗa in specie etiã quantitas ↄ̃ditur, secũdũ naturã speciei, & probatur hic, vbi alternatiuè in prin. loquitur de quantitate, vel specie, & in fi. copulatiuè dicitur, qualis quãtaue sit, ↄ̃ditur ergo in spẽ vel quantitate, qualitas, & quantitas requirit̃ copulatiuè. facit tex. in l. si hæredi plures. de ↄd. insti. sed bene verũ est, quod nõ deber exprimi. & isto respectu gl. hic procedere potest, prout habetur in l. stipulationum. de verb. ob. ¶In ea. ibi, adijcias quid. hoc nõ est necessarium, ꝗa si apparet qualitas, & quantitas, apparet etiam quid, videlicet istud corpus, in quo ista duo concurrunt, & sentit Fulg. hic. ¶In ea gl. ibi, optimi, ecce qualitas. nam etiam locum videtur requirere tex. in d. l. stipulationũ. ibi, vini Cãpani optimi. tritici Africani optimi.

ADDITIO.

a ¶Purgare. Imo purgat, & uera est dicta gl. & Dec. hic recte reprehenduntur Pur. pur. & Alc. hic

LEX VII. & VIII.

1 *Venales res, licet in generali legato non comprehendatur, tamen secus est si utitur uerbo omnibus.*
2 *Omne, & totum quomodo differant.*
3 *Argumentum de contractibus qui verbis celebrantur, ad contractus qui re contrahuntur, ualet.*
4 *Contractus mutui, & traditio rei, si est facta sub conditione, non transfertur dominum ante euentum conditionis.*
5 *Recusans onus, dicitur repudiare legatum.*
6 *Legatum si repudiatum sit, confirmatur mutuum ab hærede factum.*

Mnia. ¶Primò no. ibi, oĩa, iuncto tex. ibi, & ideo, ꝙ qui oĩa dicit, nihil excludit. ad idem tex. in l. Iulianus. de leg. iij. in l. à procuratore. C. man. c. ij. de obser. ieiu. cum vulg. Et ideo licet in g̃nali legato res venales non cõprehendantur. l. g̃nali. §. vxori. de vsufr. leg. tamen fm Bar. ibi, si testa-
1 tor legatũ fecit de oĩbus talibus rebus, † etiã res venales includun
a tur, pp dictionẽ illam vellem omnib. [a] allegat d. l. Iulianus. & l. pediculis. §. Labeo. de aur. & arg. leg. Et in simili tradit Ro. in consi. xliiij. ex s. narrato themate. in ij. dub. vbi inquit, quod si statutum velit ꝙ maritus lucretur dotẽ omni casu, etiam habebit locũ sta-
b tutũ extantib. liberis [b] ex primo matrimonio, & non habebit locũ tex. in l. hac edictali. C. de secũ. nup. ꝗa qui omne dicit, omnia includit. Et ex his aliàs dicebatur, qđ l. obligatione generali. ꝫ. de
c pig. non haberet locum in eo, qui omnia sua bona [c] obligaret. Et ista conclusio locum habet, nisi absurdum resultaret: vt no. in l. j. §. nunciatio. de ope. no. nun. facit gl. in l. j. ꝫ. de eo, qđ cer. lo. & in l. qui certo loco. de cond. ind. & in §. sed hæc solẽnia. insti. de verb.
2 obl. † Et ad prædicta no. est, ꝙ inter totum, & omne illud interest, quia totum de eadem re dicitur, omne de plurib. gl. insti. ꝑ soc. in princ. no. Bar. in l. si vnus. §. pactus ne peteret. col. j. s. de pac. & tradunt Ioan. Fab. & Ange. Are. in §. restituta. insti. de fideic. hær. facit gl. in j. const. fforum, quæ exponit omnem. i. totũ. Sic etiã differunt omne, & vniuersum: vt habetur per gl. in l. hæres in omne de acq. hær. Similiter differentia est inter totũ, & vniuersum. gl. in l. nihil aliud. ꝫ. de ver. sig. Sic etiam differũt omnis, & quilibet, vt p
3 gl. ĩ l. si plurib. de leg. iij. ¶Secũdò no. ꝙ † valet argumentũ de cõtractib. qui verbis celebrant̃, ad cõtractus qui re cõtrahũtur: vt hic. secus ecõtra videtur, ꝗa nõ procedit argũm. vt colligit̃ in l. cer
4 ti condictio. §. quoniam. iũcto. §. si nũmos. ꝫ. e. ¶† Tertiò no. in l. proinde. ꝙ quando cõtractus mutui, & traditio, rei facta est sub cõdõne, non transfertur dominiũ, ante euentũ conditionis. ad idem text. in l. qui absenti. §. j. ꝫ. de acq. pos. ibi, nec aliter accipientis fiũt, quam si conditio extiterit: secus si traditio esset facta simpliciter, ꝗa statim dominiũ transfert̃, licet esset contractus conditionalis. l. sub cõditione. in fi. ꝫ. de sol. & ibi Bart. facit text. in l. do
5 tis fructus. §. fi. ꝫ. de iur. do. ¶† Vltimò no. secũdũ intellectũ Saly. ꝙ ille, q recusationus, videt̃ repudiare legatũ. l. Nesennius. §. fi. ꝫ. de excu. tut. facit text. in l. j. §. pro secũdo. C. de cad. tol. §. cũ autẽ. insti. de emp. & vendit. & in l. secũdũ naturã. de reg. iur. nam cõmodum ab onere regulatur, vt in no. q. tradũt Bald. & Doc. per gl. in l. planè. §. si duobus. de leg. j. facit tex. in l. Seio. in prin. & quod ibi Bar. de annu. leg. & in l. quoties. ꝫ. ad Treb. ¶In gl. fi. in prin. ibi, deficiente. Iste intellectus reprobatur per Bart. & Doc. *communiter* quia si fuisset legatum sub conditione, ante euentũ conditionis hæres haberet dominium. l. j. §. serui. ꝫ. ad Syl. & l. generaliter. §. j. ꝫ. qui & à qui. & ideo mutuum contrahi potuisset, vt altius tradit Alex. quem Mod. sequuntur hic. Sed considerandum est, ꝙ licet ante euentum conditionis dominium rei legatæ sub condõne sit apud hæredem: & per eum talis alienari possit, vt est text. in l. fi. §. fi. C. commu. de legat. hoc verum esse intelligitur, dummodo ex tali contractu non inferatur præiudicium legatario: quominus eueniente condõne rem legatam vendicare possit. d. l. fi. §. fi. & facit tex. in d. l. generaliter. §. j. Sed ĩ mutuo hoc non potest ha-
d bere locum, [d] quia recipiens mutuũ obligatur ĩ genere. l. ij. in prĩ. s. eo. & sic pecunia quæ fuit legata in specie, ex contractu mutui esset consumpta: & legatarius post condõnem impletã nõ posset illam vendicare: ergo videt̃, ꝙ hæres pecuniam legatam ante euẽtũ cõdõnis mutuare nõ possit. Alia tamen ratione quam Doct. dicant, intellectus gl. in legato facto sub condõne non videtur ꝓcedere, quia tex. hic loquitur in legato, cuius dominiũ erat acquisitum legatario: & quãdo recusatur legatum, fingitur ꝙ dominiũ fuerit hæredis à die aditæ hæreditatis, vt hic dicitur. & in l. seruum filij. §. j. Certè ista fictio non cadit in legato sub condõne, ex quo ante euentũ condõnis hæres verè dominus est: & subsistẽte veritate, fictio non videtur habere locum l. filio quem pater. ꝫ. de lib. & posth. & hoc modo communis opin. Bar. & aliorũ contra gl. saluari põt. ¶In gl. fi. in l. proinde. ibi, q̃sitũ legatario, intelligendo q̃sitũ legatario per acceptilationẽ legati post purificatã cõdõne, in effectu gl. concordaret cũ intellu Bar. quẽ *cõiter* Doc. sequunt. & con-

ADDITIONES.

a ¶Omnibus. Idẽ Dec. c. sedes. co. v. de rescr. cõs. 76. col. 2. in l. j. nu. 24. de reg. iur. quia imo secũdũ Bar. & Lancel. Dec. in d. §. vxori. nõ est differentia inter g̃nale, & velle quantũ ad hoc, sed solum an legatum restringatur ad locum, uel non.

b ¶Liberis. Imo dictum statutum debet intelligi, & limitari secundum ius, per d. l. hac edictali. & Ro. pessime consuluit. & enim merito reprobant Ias. Fran. Pepus in repe. auc. præterea. C. unde vir, & vxor. Steph. Bert. in repe. d. l. hac edictali nu. 25. nu. 29. & bene, licet Dec. in c. sedes. col. 6. de rescr. cõsi. 76. consi. 494. num. 3. sequatur Ro. & malè.

c ¶Omnia. Imo etiam in obligatione vniuersali locum habet. d. l. obligatione, & decidit Soc. in l. si is qui ducenta. §. vtrum. col. 4. de reb. dub. Ant. Neg. in trac. pign. par. 2. memb. 3. nu. 37. & bene.

d ¶Locum. Imo locũ hẽre põt, quia licet numeranti non obligetur, nisi in genere, tamen non statim fit dñs antequã consumat, nec dicitur consumpta eo ipso, quod utrunque obligatur in genere. Cum. n. non possit per se ipsum referre q̃onem dñi mutuãti, statim quidem obligatur ei aliquo modo, sed non incõmutabiliter, quia non tenetur ex uero, & formali mutuo ante consumptionem, uel repudiationem legatarij, qui dominus manet, quandiu pecunia extat, & eam uendicare potest, vt in simili in l. nam & si fur. infra eo. Et videtur Dec. obiter impingere similem errorem, in quem Vld. Zas. laboriose differens incidit lib. 1. singu. respon. col. 1. num. 24. vbi stulte contendit in hac lege non esse pecuniam legatam in specie, & male. Sed in toto dicto, & seq. c. cum præ alijs sese putat subtilius philosophari, & omnes doctrinas euertere, fœde labitur, & mera delyria effutit.

6 & ↄclo eſt;† q̄ ſi legatū repudiatū ſit,mutuū factū ab hærede con
firmat̃,ſi acceptatū fuerit,nō habebit locū mutuū: qa hæres alie-
nā pecuniā ĩ effectu mutuauit.Et licet iſte intellectus ĩ ſe verus ſit
nō tñ videt̃ ad tex.hoc multū conuenire:qa tex.in ver.præced.itē
ſi legatū.ſolū loquit̃ de repudiatione legati p quā mutuū factum
ab hærede confirmat̃:ergo tali caſu ēt ſolū videt̃ loq text. in ver.
ſeq.nā Iul.ibi loquit̃ tex.per modū rōnis addendo & comprobā
do qđ.ſ.proximè dictum eſt:ergo debet intelligi q̄ loquatur de
ſola repudiatione legati,per quā factū hæredis confirmat̃: & de
acceptatione legati non vr̃ intelligendū,qa illa acceptatio eſſet ex
tra caſum ꝓpoſitum,qa dū loquit̃ alternatiuè,cōſonat q̄ in vtra-
que parte alternatiuè reſultet idē effectus,uidelicet q̄ mutuū fa-
ctum ab hærede confirmet̃,& ideo intellectus Sal.melior videt̃.

LEX IX.

1 *Verba ex omni cauſa,intelliguntur etiam de cauſa remota.*
2 *Loquens per uerba generalia,dēt loqui in plurali numero,& non in ſingulari.*
3 *Condictio ſpecialis an detur pro mutuo,& etiam pro alijs contractibus.*
4 *Verba,ex omni cauſa,an intelligantur pro contractu,uel quaſi,& pro male ficio,uel quaſi.*
5 *Certi condictio,an dicatur actio datiua,uel natiua.*
6 *Certi condictio ſpecialis,an oriatur ex ſtipulatione.*
7 *Intereſſe reputatur unum,& idem cum facto,pro quo intereſſe petitur.*
8 *Statutū diſponens q̄ inſtrumēta habeāt executionē paratam,an etiā extēda tur in executione ſup intereſſe,quādo ꝓmiſſio facti in inſtrumēto cōtinet̃.*
9 *Dotis inſtrumentū habet executionē paratam etiam pro tacita ſtipulatione.*
10 *Condictio furtiua,an & quando infamet.*
11 *Certi condictio datur contra creditorem ad tradendum rem uenditam.*
12 *Obligatio qua tenetur uenditor ad tradendum,an dicatur participare de ob ligatione dandi.*
13 *Certi condictio non competit quando agitur ad rerum reſtitutionem.*
14 *Ex contractu incerto aliquando petitur certum.*
15 *Certum dicitur eſſe illud,quod ex pronunciatione certum apparet.*
16 *Certi condictio datur ſi intereſſe ſimpliciter petitur.*
17 *In certi condictione,an ante diem naſcatur actio.*

Erti condictio.¶Vſque ad §.qñ. ſummat̃, &
diuidit,vt per Bar.hic. ¶In tex.
ibi,ex omni cā.cauſa hic ponitur prò ↄ̃ctu , ex quo obli-
1 gatio naſcit̃,quæ actionē ꝓducit,vt in gl.hic.† & ſm hoc illa ver-
ba,ex omni cā,de cā remota intelligunt̃,qđ ideo vr̃,qa de cā pro-
xima ſpēlis mētio facta eſt.ibi,ex omni obligatione,alias, vero ap
pellatione cauſæ,de ꝓxima & remota intelligitur,vt no. Bar.p il-
lū tex.in l.vxori.la.ij.de au.& ar.le.& ibi dicit Bar.hoc eſſe verum
2 dūmodo nō ſit cā multum remota:qa tunc eſſet occaſio,[a] nō cā,
nam cā remota bñ conſideratur , qñ ordinata eſt ad effectum de
quo agitur,ut hic.& ĩ l.manumiſſiones.de iuſti.& iur.Secus ſi nō
reſpiciat caſum de quo quæritur:qa talis cauſa non attenditur.l.
ſocium q in eo.ff.pro ſoc.tunc.n.potius dr̃ occaſio quā cā:vt per
gl.in c.de cætero.de hom.facit tex.in l.fi.§.ſed cum in ij.C. de fur.
cum ſi.vt dixi in gl.rub.C.qui admit.& not.Ang.in cōſ.63.qñ.co.
ij.& in conſi.cclxxxvij.viſo themate.col.iiij.¶In gl.j.in princ. ibi,
b certi cōdōnē ſpālē, [b] quæ ꝓ mutuo tantum datur.Iſta opin.cōiter
approbat̃ p Bar.& alios.vt Alex. hic proſequitur. & pro iſta cōi
opi.Bar.allegat tex.in inſti.qui.mo.re ↄ̃hi.obl.in prin.ibi, vt puto
& ex eo contractu naſcitur actio, quæ vocatur cōdictio. nam di-
ctio,ex,cauſam proximā deſigñt. l.eo tpe.§.fi.vbi Bar.de pecu.er
go vr̃ q̄ ex illo ↄ̃ctu mutui,de quo text. ibi loquitur, ſpālis actio
oriat̃.Sed rñderi pōt,licet ex ↄ̃ctu mutui cōdictio naſcat̃,per hoc
nō infertur,q̄ illa condictio ſpālis ſit,quia intelligi pōt de genera-
li certi cōdictione.nā illa gñalis immediatè oritur ex contractu
mutui:ex quo ibi certum continetur:& ꝓbatur hic in prin.legis,
vbi dicitur q̄ certi condictio competit ex omni cauſa,& ex omni
2 obligatione,ex qua certum petitur.¶†Secundò ille tex.ĩduci po
teſt,dū loqt̃ in ſingulari numero,& dicit,naſcit̃ actio q̄ vocat̃ con
dictio,nā ſi de gñali cōdictione loqueret̃,dixiſſet in plurali:qa pro
mutuo dat̃ certi cōdictio gñalis ↄ̃.ea.l.§.qñ.& ēt dat̃ triticaria.vn
de ſi habuiſſet reſpectum ad gñalē cōdictionē in plurali numero
loqueret̃.dū ergo in ſingulari dicit,actio naſcit̃,ſpālē cōdictionē
ex mutuo conſiderare videtur.Ad hoc ēt rñdetur,q̄ licet ille tex.
de gñali certi cōdictione intelligat̃:ut ſ.dixi,benè loqtur in ſingu-
lari:qa illa gñalis ſola cōpetebat,& concurſus cōdictionis tritica-
riæ ibi non poterat habere locū:cū ibi ēt loquatur qñ pecunia nu
meratur:vt colligitur ibi,numero & ibi,aut numerādo.quo caſu
non dat̃ triticaria.l.j.in prin.ↄ̃.de tri.vñ patet, q̄ iſta inductio pa-
rū facit.¶Secūdò Bar.adducit l.j.in prin.de triti.vbi pro pecunia
numerata agit̃ illa actione ſi cer.pet.& iſta verba ꝓ mutuo accipi
untur,vt no.in ru.ſ.e.ergo uidet̃ q̄ pro mutuo certi cōdictio ſpā
lis dēt.Sed rñdetur,q̄ immo illa verba,ſi certū pe.gñaliter accipiū
tur,& non ſpāliter pro mutuo,vt dixi.ſ.in ru.Confirmatur hoc,
qa tex.in d.l.j.de triti.videtur cōſiderare illa verba gñaliter, reſpe-
ctu certi cōdictionis gñalis,dū in hoc dr̃,ad oñdēdum q̄ triticaria
non datur pro pecunia numerata ; ſed datur certi condictio, ut
declaratum fuit.ſ.in gl.rub.in fi.¶Tertiò arguit Bar.quia eodem
modo ↄ̃hitur mutuum,quo indebitū.§.j.inſti.qui.mo. re ↄ̃h.ob.
ſed pro indebito datur condictio indebiti ſpālis,vt in ti.de cond.
inde.ergo pariter pro mutuo condictio ſpālis competere videt̃.
Ad hoc ēt poteſt rñderi q̄ illa æquiparatio ꝓcedit iſto reſpectu:
quia vtroque caſu oblo ↄ̃hitur re,prout loquitur tex. non gñali-
ter.hoc patet:quia etiam indebitè ſolutum æquiparatur commo
dato,& depoſito:cū iſti ↄ̃ctus omnes re contrahantur ,& tñ pro
iſtis contractibus non datur certi condictio ſpālis. Secūdò rñde-
tur: quia illud quod de mutuo dr̃ , locum habet in eo qui recipit
indebitum,prout arguit ibi tex.ſed non eſt inferendum econtra,
q̄ dictum in indebitè ſoluto, habeat locum in mutuo , prout ar-
guit Bar.Tertiò illa condictio indebiti,dici poteſt q̄ non ſit ſpe-
cialis,imo eſt & certi condictio gñalis quæ datur pro mutuo ; &
pro indebite ſoluto:quia vtroque caſu certum petitur.¶Quartò
Bar mouetur : quia ſicut in aliis contractibus nominatis oritur
actio ſpālis:vt patet in depoſito,commodato, & ſimilib.ergo ita
debet eſſe in mutuo,cùm ſit contractus multum frequens , vt ↄ̃.
eo.l.§.ſi nummos.Sed rñdetur, q̄ in mutuo ſemper agitur ad cer
tum,& ſic ſemper certi condictio habebit locum , & iſta ſufficit:
ſecus in aliis ↄ̃ctib vbi qñque incertum petitur , vt in l.ſi iactū re-
tis.de ac.emp.quo caſu certi ↄdictio non competeret , & ità Ful.
hic dicit.Confirmatur hoc,quia in contractu mutui, magis abſo-
lutè certum continetur.& ideo iſtud certum petere.& certi con
dictio vr̃ magis conuenire mutuo,quam aliis ↄ̃ctibus in quibus li-
cet certum contineatur , aliæ qualitates concurrunt, & aliud no-
men ↄ̃ctus,pro quibus prouiſum fuit de alia actione ſpāli. & non
eſt noſtrum extendere & multiplicare actiones : quia ſi hoc eſſet,
etiam ſpecialis rubrica facta fuiſſet de certi condictione ex mu
tuo,ſicut in aliis, vt declarat Paul.de Caſtr . hic. ¶ Quintò ꝓ iſta
parte Alex.inducit tex.inſti.de ver.ob.in prin cum ibi dicitur, ex
qua duæ proficiſcuntur actiones,tam condictio,ſi certa ſit ſtipu-
latio,quam ex ſtipulatu,ſi incerta ſit.nam ibi patet ſm eū, q̄ ex ſti-
pulatione in qua certū continetur , oritur certi condictio ſpālis,
de qua tex.ibi intelr̃:quia ſi voluiſſet ibi actiones gñales compre
hendere,dixiſſet de tribus actionib.quia datur ēt tricaria.l.j.ↄ̃. de
tritic.vnde tex.videtur intellexiſſe de certi condictione ſpāli, quę
oritur ex contractu ſtiplonis,in quo certum continetur: ergo ita
pariter dicendum eſt, q̄ ex ↄ̃ctu mutui,certi condictio ſpālis oria
tur,cum eadem vel maior rō in tali contractu mutui eſſe videat̃.
Sed etiam ad hoc rñderi poteſt, q̄ in dicto tex. Imperator loquit̃
de duab.actionib.quę non concurrunt,nec eodem caſu compe-
tunt.Et ideo actio triticaria ibi non conſideratur:quia eodem ca-
ſu concurrit cum certi condictione. & in text.ibi non intendit
enumerare oēs actiones,q̄ dari pñt eodē caſu:ſed ſolum voluit oñ
dere, q̄ non ſemper interueniente ſtiplone,oriatur actio ex ſtipu
latu:qa ſi certum continetur,non agitur ex ſtipulatu:ſed certi cō-
dictione,vt ibi dr̃.& iſta certi cōdictio non conſideratur ſpāliter,
ibi pro mutuo:vt Ale.dicit.ſed pro gñali certi condictione, vt rō
gñalis ibi poſita oñdit,dum inquit,ſi certa ſit ſtiplo.nam cum ab-
ſolutè certū ibi conſideretur,certi cōdictio gñalis, vr̃ cōpetere, vt
ꝓbat̃ hic in prin.Et ad hoc vr̃ caſus in l.ſi qs certū.ↄ̃.e.vbi ſi qs fuit
ſtipulatus certū,nō habet actionē ex ſtipulatu:ſed illa cōdictione
id perſequi dēt,per quam certum petitur, ergo illa vr̃ generalis,
Confirmatur hoc:qa de certi condictione ibi loquitur ſolum ad
iſtum effectum,vt excludatur actio ex ſtipulatu.& tex.ibi non in-
tendit aliqđ ſpāliter inducere circa certi condictionem : vnde in-
telr̃ de certi condictione,prout de illa iura loquuntur,vt expreſ
ſe patet in d.l.ſi quis certum,& hoc etiam apparet:quia ſi interpo
ſita ſtiplone certum petatur ex alio contractu q̄ mutui, clarum
eſt q̄ haberet locum ille tex. qa non ageretur ex ſtipulatu ſed cer-
ti cōdictione gñali.Ex quibus infertur ↄclo, q̄ non detur certi cō-
dictio ſpālis in ↄ̃ctu ſtiplonis:& dato q̄ eſſet condō ſpālis ex con
tractu ſtiplonis,non videtur bñ inferri ad ↄ̃ctū mutui, in quo ſim
plr̃ certum cōtinetur. & ideo ſibi magis cōuenit certi condō gñā
lis per.ſ.dicta.¶Sextò videtur tex.quē vt aliàs intellexi, pondera-
uit Are.in rubri.ſ.eo.videlicet in §.ſequens.inſti.de ac. dum ibi dr̃
q̄ actiones rei pſecutoriæ ſunt, qbus mutuā pecuniā, vel in ſtipu
latū deductā petit actor . nā cū in numero plurali tex. dicat.qbus
mutuā pecuniā petit actor: ergo videtur q̄ plures actiones de-
bentur pro mutuo.¶Sed rñderi pōt triplr̃.Primò, q̄ plures actio
nes dātur pro mutuo:hoc ēt in ſola certi cōdictione verificatur
quæ licet vna ſit in ſpem,numero tñ plures ſunt, qñ actor agit pro
pluribus cōtractibus mutui, & iſto reſpectu pluralis numeris ibi
veri-

ADDITIONES.

a ¶Occaſio.Ang.conſilio cclxxxviij.col.ij.Are. conſi.clxj.num.5.Iaſ. Dec. in rub. C. qui adm.Dec.in c.cognoſcentes.col.ij.de conſtit.Iaſ. conſi.lxiij. col.iiij.lib.iij.

b ¶Specialem.Sequitur hic Purp.nume.9.Sed vt.Alb.& Alc.hic inquiunt friuola eſt quæſtio,& inutilis,eſt prolixa,& dubia diſputatio Decii hic,tamen veram puto ſen tentiam Pet.& Cy.unicam eſſe certi condictionem.

verificatur. Vel secundo illud relatiuũ, quibus, non solum respicit pecuniam mutuatã, sed ẽt in stipulatum deductã, vel colligit ibi dũ inquit, quib. mutuatã pecuniã, vel in stipulatum deductã petit actor. & hoc modo arg. nihil facit. Tertiò numerus pluralis etiam verificari potest pp triticariam, quæ cũ generali certi condictione cõcurrit capiẽdo pecuniam ꝓ qualibet re mutabili: vt in l. ij. s. eo. ¶ Vltimò pro ista parte facit tex. in l. mandatũ suscepit. ff. ma. vbi ille qui ex mãdato dñi mutuauit pecuniã, actiones cedere tenetur ergo ꝓ pecunia mutuata plures actiones vñr cõpetere. Sed rñsio colligitur ex s. dictis: qa numerus pluralis verificat in actione triticaria, & certi cõdictione quæ cõcurrunt. Vel ibi mutuũ potuit esse factũ pluribus: vñ plures sunt actiones numero. Vel tertio est modus loquẽdi, quo iura vtũt: vt cedat qs actiones, videlicet vnã, vel plures si cõpeterẽt. l. Modesti. de solutio. l. j. §. planè. de tut. & ra. distr. & ita rñsum habetis ad ea, quæ potissimè pro cõi. opi. adducũtur. Pro ꝯria parte, quã vltramõtani, & alij plures sequunt, ꝓsertim alle qa idẽ mediũ cõcludẽdi esse vr̃ in mutuo, & in certi cõdõne gñali, videlicet qa certũ est, ergo eadẽ actio vr̃: qa diuersitas actionis ex medio cõcludẽdi cognoscit. l. nõ dẽt. in fi. de do. cũ si. vt p Ale. hic. Bar. rñdet negãdo minorẽ, qa nõ vr̃ esse mediũ cõcludẽdi: nã in mutuo dr̃, qa mutuaui, & in certi cõdictione gñali simpliciter dr̃, qa certũ. ¶ Sed ꝯ istã rñsionẽ arguunt Mod. hic ex eo, qd̃ idẽ Bar. concludit. ff. ea. l. in pe. col. ver. venio ad tertiã. vbi tenet post gl. ꝙ in ista certi cõdictione gñali, nõ sufficit dicere, qa certũ, sed ẽt cã remota exprimi debet. Ad hoc breuiter rñderi potest, ꝙ licet cã remota exprimat in certi cõdictione gñali, non tñ illa remota, dr̃ esse mediũ cõcludendi, in certi condictione gñali, Sed mediũ cõcludendi est, qa certũ. vt Bar. hic dicit. illa. n. expressio causæ remotæ fit ad hoc, vt reus certus reddatur, vt inferius Bar. declarat. In mutuo verò mediũ cõcludendi est, qa mutuaui,

3 & licet sit certũ in spẽ mutui. & ita rñsio Bar. defendi põt. ¶ † Secũdò pro ista opi. facit, qa si cõdictio spãlis daret ꝓ mutuo, ergo etiã ꝓ alijs ꝯtib. in quib. certũ petit, deberet dari certi cõdictio spãlis. Sed rñdetur ꝙ in alijs ꝯtibus alia spãlis actio ꝓ illo ꝯtractu reperitur, nõ sic in mutuo, & iõ fuit cõueniens, ꝙ spãlis certi cõdictio cõpetat ꝓ mutuo, cũ sit ꝯtus noĩatus: & ꝯtractus noĩati spãlem actionẽ ꝓducunt. l. iurisgẽ. §. j. s. de pac. ¶ Tertiò arguit Ful. ꝓ tex. insti. q mo. re ꝯh. ob. in prin. vbi in singulari numero dr̃, ex eo cõtractu nascitur actio, ergo vr̃ ꝙ vna solũ detur: qa si plures cõpeterẽt, dixisset de plurib. ꝓut dr̃ insti. de verb. ob. in prin. ibi, ex qua duæ proficiscuntur actiones. Sed rñderi põt, ꝙ ille tex. loqtur de spãli ꝯtu mutui, vt colligit ex illis verbis, ex eo ꝯtu, & sic voluit designare illã tm̃ actionẽ, quæ spãliter oritur ex eo ꝯtu, ideo ĩ singulari numero loqt, alia tñ cõpetit ex alio capite, videlicet ex illa gñali rõne, qa certũ, vt in §. qm̃. ff. eo. Non ob. qd̃ dr̃. Inst. de verb. obl. in prin. qa ibi loqt de duabus actionib. quæ cõpetunt in diuerso casu, & non cõcurrunt: sed in eodẽ casu vna etiã ibi tantũ cõpetit, & sic in eodẽ casu ille tex. cõcordare vr̃. ¶ Quartò ẽt arguit Ful. qa certi cõdictio generalis cõpetit pro mutuo. §. qm̃. ff. e. l. vnde si spãlis esset sine effectu, ergo non debet actio multiplicari inutiliter: arg. l. q bis idẽ. de ver. ob. & licet qñque plures actiones ad idẽ cõpetant. l. cum filius. §. varijs. de le. ij. sed nostra. insti. de leg. tamẽ sunt diuersæ, & diuersum hñt effectũ, qd̃ in casu isto non vr̃. Sed rñderi põt ꝙ imo diuersæ actiones vñr, vt ex medio concludẽdi colligitur: & etiam non erit hoc sine effectu, vt per Bar. hic. Nam spãlis actio fuit necessaria fm ordinẽ iuris: qa ꝯtus nominatus est. d. l. iurisgen. §. j. s. de pac. & cum ista spãli actione gñalis cõcurrit, eo qa certũ. §. qm̃. ff. ead. l. & sic istæ actiones proueniunt ex diuerso fonte, quo casu plures actiones concurrunt ẽt sine effectu, vt patet in certi cõdictione gñali, & triticaria, secus quando ex eodẽ fonte ꝓcederent. d. l. q bis idẽ. cum si. Quintò & vlt. ꝓ ista parte bene facit, qa certi cõdictio generalis datur ꝓ mutuo. §. qm̃. ff. eo. ergo alia certi condictio spãlis non videtur habere locũ ꝓ mutuo: qa gñalis dispositio nõ ꝯcurrit cũ spãli. l. doli cla. de verb. obl. l. sanctio legũ. de pę. qa spẽs derogat generi. l. vxorẽ. §. fęlicissimo. de leg. iij. & in reg. generi ꝑ spẽm. de reg. iur. in vj. & ita arguit Bal. in rub. s. e. Sed rñdetur ꝙ illa regula nõ habet locum qñ genus, & species ex diuerso fonte proueniunt: qa tunc gñalis dispositio cõcurrit cum spãli: ut not. tradit Bar. in l. j. §. hoc edictũ. de ope. no. nunc. & ita hic videtur, qa spãlis ex ꝯtu mutui noĩato ꝓuenit. generalis verò ex eo, qa certũ est. Et ex his volẽtib. disputare ad vtrãque partẽ via aperit. ¶ In gl. ij. ibi, vel verius. ista declaratio *cõiter* ab oĩbus approbat. Et cõclusio est, † ꝙ illa verba, ex omni cã, intelligãtur ꝓ ꝯtu, uel quasi, & maleficio, vel quasi: ex quib. oriuntur obligationes, ex quib. obligationib. actiones successiuè ꝓducuntur. Sed ꝯ istũ intellectũ arguit Ful. hic de §. cõpetit. ff. ea. l. vbi tex. ampliãdo disponit, ꝙ certi cõdictio ẽt cõpetat ex quasi ꝯtu, & ex maleficio ergo dat intelligi, ꝙ s. non sit dictum de quasi ꝯtu, nec de maleficio, & ideo intellectus gl. deberet intelligi, ꝙ illa verba, ex omni cã, acciperentur solũ ꝓ ꝯtu. Vlterius ꝯ gl. & cõem intellectum facit, primò, quia dictio, ex, cãm proximam, & immediatam significat. l. eo. §. fi. de pec. vbi Bar. no. in l. non dubium. C. de legi. Secundò, qa illa verba, ex omni cã, & ex omni obligatione, ęqualiter dñt determinari, & in ordine successiuo: ar. l. quamuis. C. de impu. & in l. fi. C. de sen. & inter. om. iu. & hoc idẽ suadetur ex natura copulæ: vt no. in l. Gallus. § j. de lib. & posth. Tertiò, quia spãliter tex. loqtur de ꝯtu. ibi, siue ex certo cõtractu. vnde cõsonat, ꝙ verba ꝓcedentia non intelligantur de contractu. & certè Doc. hoc negarent, quia in dubio à proprietate verborum non est recedẽdum. l. non aliter. de le. iij. Sed gl. & Doc. moti sunt ad hoc dicendum, ne ista verba essent superflua, prout prima facie videbatur. ¶ Sed mihi uidetur, ꝙ uerba tex. hic intelligantur de plano & simpliciter, prout text. loquitur, & non sint superflua, sed posita cum ministerio, hoc mõ, ex omni cã, & ex omni obligatione, qa posset esse aliqua cã petendi, licet non supersit obligatio, prout est in actionib. datiuis, quæ dãtur ex aliqua causa absque obligatione vt probatur in l. iij. in prin. ff. cõmo. & in l. iurisgen. §. j. s. de pac. & istud est, qd̃ uoluit dicere tex. hic. & hoc confirmatur ex his, q̃

5 statim dicã. Nam circa hoc quærit Bar. † an certi cõdictio dicatur actio datiua, uel natiua. Et primò arguit, ꝙ datiua sit: ex eo, qd̃ habetur in l. si me, & Titium. ff. eo. Contrariũ tamẽ concludit ꝑ istũ tex. hic, & insti. qui. mo. re contrah. ob. in prin. Ad l. si me & Titiũ. Bar. ibi rñdet, ꝙ factum ibi præcessit: ex quo oritur obligatio, quæ qñque ex uarijs figuris cãrum procedere dicitur. l. j. ff. de ac. & ob. & Doc. hic simpliciter sequuntur. Sed aduertendũ est. Nã prima rñsio data ꝑ Bar. in l. si me & Titium. non satisfacit, qa attenta eius rñsione. nunquã daretur actio datiua, qa semper factum aliqd̃ ꝓcedit, ex quo datur: & sic semper actio esset natiua, obligatione proueniente ex uarijs figuris cãrum. Vnde pro declaratione considerandum est, ꝙ actio natiua illa esse dicitur, quæ datur à lege secundũ regulas iuris cõis: uidelicet, qñ tale factũ præcessit, ex quo fm ordinẽ iuris obligatio nascatur, quę obligationẽ ꝓducit. l. licet §. ea obligatio. de proc. no. insti. de ac. §. i. Et sic ẽr natiua dat à lege mediãte aliquo facto præcedenti, qd̃ ordinat ad obligationẽ, & actionẽ ꝓducendã. Sed datiua intelligit, quæ dat à lege immediatè ex æqtate, & ex aliqua iusta cã ꝓter regulas iuris cõis, & ideo datiua dicit: qa in ea plurimũ operatur dispositio legis: quæ illam principaliter dare videt. In natiuis vero factum partis principaliter ꝯsiderat. & de actione natiua est bonus tex. in l. iij. in prin. ff. cõmo. vbi Pau. de Ca. & in l. iurisgẽ. §. j. vbi Bar. s. de pac. no. Bar. in l. j. ff. de ac. & ob. Scdõ his ꝓmissis, cõclusio, quã simpliciter facit Bar. ꝙ certi cõdictio dicat natiua bene ꝓcedit ĩ cõtractu mutui: ꝓut loquit tex. insti. qui. mo. re contrah. ob. & in similib. cõtractib. in quib. obligatio præcedit, ex quo actio nascat. & ad idẽ facit tex. in l. nã & si fur. in prin. ff. e. in l. si qs pro eo. §. si nũmos. ff. de fideiuss. Secus esse videt, si agat ad certũ ex cã, absque obligatione præcedẽti: qa tunc certi ꝯdictio uidet datiua nõ natiua: vt in l. iij. in prin. ff. cõmo. cum si. ¶ In ea. glo. ibi, specialẽ ex stipłone. gl. videtur uelle,

6 ꝙ nõ oriat spãlis certi ꝯdictio ex stipulatione, & hoc tenet Fulg. ꝑ l. si qs certũ. ff. eo. Sed Bar. & Doc. *communiter* tenẽt ꝯriũ, Ad l. si qs. rñdet Ale ꝙ ibi non negatur quin cõpetat spãlis, dato ꝙ generalis detur. Sed tñ opi. Ful. verior uidetur, qa non reperitur iure cautũ ꝙ spãlis detur. Nã tex. in d. l. si qs. & insti. de ver. ob. in prin. de generali loquuntur: ut patet ex his, quæ dixi s. rñdendo ad illũ tex. quem Ale. pro communi opi. inducebat ad probandum, ꝙ duæ essent certi cõdictiones. ¶ In ea. gl. ibi, quia non sum stipulatus interesse. Glo. in hoc reprobatur per Bar. & Doc. quia videtur promissor etiam interesse promittere, sicut uidemus qñ agitur actione ex empto in ꝯtu venditionis ad interesse, quãuis de interesse nihil dictum sit. l. j. in prin. ff. de ac emp. ut latius ꝯcludit Ale.

7 post alios hic. Et ad hoc bene facit, quia † interesse reputatur unũ & idẽ cum facto, pro quo interesse petitur: ut no. concludit Bart. in l. stipulationes non diui. ĩ ix. q. de ver. ob. dum all. l. stipulatus es opus. de fideius. & in no. casu tradit Arc. in consi. 83. col. iij. & dixi in c. j. de iud. Et ex prædictis utiliter inferebat Ro. hic, ꝙ si ĩstrumẽta guarentigiæ ex forma statuti hñt executionem paratam, ꝙ etiã executio poterit peti, super interesse, quando promissio facti in instrõ continetur. sed contrarium in terminis uoluit Ant. de Bu. in c. translato. de consti. in iiij. not. uer. similiter si statutum. ubi ꝯ-

8 cludit, † ꝙ si in instrumento factum continetur, non poterit executio peti pro interesse, stante dicto statuto. facit qd̃ no. Bal. in l. legẽ. C. loca. & in l. generali. in ult. no. C. de sacrosan. eccl. Pro dicto tamen Ro. uidetur dictum Bal. in l. ad probationem. la. j. C. de

9 proba. ubi concludit, † ꝙ instrumentum dotis habet executionẽ

a paratam pro tacita [a] stipulatione, quæ à lege subintelligitur. & idẽ Bal. in l. j. §. ut plenius. C. de rei vx. ac. & in d. l. j. ff. de his quæ in test. del. cum si. ut tradit Alc. ĩ. l. iurisgen. §. quod fere. s. de pac in fi. ubi dicit, ꝙ ista cõmuniter tenetur. & plura in simili latè prosequitur Fel. in d. cap. translato. de consti. quæ omnia tacito auctore Ias. hic

ADDITIO.

a ¶ Tacita. Supra. eo. l. cum quid nu. 3.

hic tranſcribit: & iſti Mod. oẽs inſiſtunt in allegationib. ad vtrãque partẽ, & abſque reſolutione tranſeunt. Mihi videtur ꝙ opi. Ant.
a de But. verior a ſit. & moueor hac rõne: qa hoc ſtatutũ eſt ꝯ ius cõe. l. minor xxv. an. cui fideic. ſ. de min ergo dẽt ſtrictè intelligi. l. qđ verò. de legi. no. in l. ij. §. hæc verba. de neg. geſ. vnde cũ loquatur de inſtrõ, vt loq in eo, de quo factũ eſt inſtrm inter partes, & ita ſtatutũ vr executionẽ tribuere ↄuentioni partiũ: ergo talis executio nõ vr cõpetere ꝓ intereſſe: qa illud intereſſe abſolutè nõ ꝓuenire ex diſpõne legis, & nõ ex ↄuẽtione partiũ: vt no. tradit Bar. in l. cũ ſtipulatus. de ver. ob. & dixi in l. cũ qđ. ſ. e. Cõfirmat hoc, qa dũ ſtatutũ de inſtrõ loquit, intelligi dẽt de eo, qđ immediatè ꝓuenit ex inſtrõ: ſed intereſſe nõ debet immediatè ex inſtrõ, & de intereſſe nõ eſt inſtrm: ergo ſtatutũ nõ vr hẽre locũ. Allegata. ſ. in ꝯriũ pñt ꝓcedere im mã fauorabili, ꝓut eſt in dote, de qua Doc. lo
10 quunt ¶ In e. gl. ibi. l. ceſſat. † & rõnẽ quare actio furti infamet & nõ ↄdictio furtiua: ponit Bal. in c. at ſi clerici. col. vj. ver. ſed quæ ẽ rõ. de iud. qa ꝑtor in edicto de condictionib. nõ loqt & iõ in du-
b bio b videt potius intẽtata ↄdictio iſta gñalis, q̃ nõ infamat, vt no. Io. An. in ti. de oblig. §. pe. vt refert Ale. hic, & ſeqt. & idem tenet Bal. in c. imperialẽ. § ꝑterea. l. ultimo. col. iij. ver. dubitat de ꝓhi. feu. ali. & hoc idẽ tradit Ale. in l. Gallus. §. ſi eius. col. ij. de lib. & poſth. Et ad hoc adduco qđ no. voluit Io. de Ana. in c. qualiter, & qñ. el. ij. §. ad corrigẽdos. col. iij. de accuſ. vbi refert ſe Venetijs ↄſuluiſſe, ꝙ qñ qs reptur ſimpliciter ↄdẽnatus ad reſtõnẽ rei furtiuæ, ĩ dubio vt infamia euitet, intelligr ↄdẽnatus cõdictione furtiua quę nõ infamat. Et ex hoc ẽt, ꝙ ↄdictio furtiua nõ infamet, no. cõſuluit Ale. ꝙ qñ intẽtatur remediũ c. reintegrãda. iij. q. j. nõ reddat infamis ille, ꝯ quẽ agit. & iõ nõ requirit ꝙ locus. & tps inſerat, ut ipſe tradit ĩ ↄſ. vj. circa ꝓceſſum. col. ij. ver. ſcđò rñſo. li. iij. Iaſ. hic refert Ale. in ↄſ. 371. & conatur dictũ eius reprobare, qa ſaltẽ de facto cõdictio infamat, ut ꝑ gl. in d. l. ceſſat. & in l. neque. de vi, & vi ar. data infamia ẽt facti, locus, & tps inſeri debet: ut no. Bar. in l. ꝑtor edixit. de iniur. Sed hoc ignorauit Ale. q ĩ ↄſ. pall. fatet, ꝙ cõdictio furtiua infamet de facto, & eodẽ mõ interdictũ vnde vi, vt ꝑ glo. in locis pall. Secus dicit ipſe in dicto remedio. c. reintegrãda. ꝑ qđ qs ẽt de facto nõ infamat: & patet, qa ex eo qđ narrat, & ↄcludit ĩ tali remedio, nulla reſultat infamia, etiã de facto. & ideo ſi Ale. rectè legatur, nõ meret reprehendi. ¶ In ea. gl. ibi, in l. duob. §. exceptio. & ad hoc bo. tex. in l. j. §. ſi qs ſub ↄdõne. ꝟ. vt le. no. ca. Et iſta ↄclo ꝓcedit, quãdo ſubrogatio eſt facta cumulatiuè, ꝓut gl. hic loqtur. Secus ſi ſubrogatio fcã ſit loco actionis extinctæ ſm Ange. & Ro. hic ꝑ tex. in l. qđ debitori. ꝟ. de do. cã mor. & Mod. ſequũt. Sed cõſiderandũ eſt, ꝙ imo ẽt quãdo ſubrogatio fit in locũ extinctæ actionis, ſubrogatũ ſapit naturã & aſſumit qualitatẽ actionis extinctæ, ut probatur in § fuerat. inſti. de act. in l. vnic. §. j. Bald. de rei vx. act. & ꝑ iſta iura hoc no. Bal. in l. j. §. hæc actio. ꝟ. ſi qs teſt. li. iuſ. facit ẽt qđ no. Bal. ꝑ illũ tex. in l. parabolani. C. de epi. & cle. Nõ ob. tex. in l. qđ debitori. qa ibi non uidet ſubrogatio, ſed ſolũ extinguit, qđ prius erat. uel rñdetur vt Pa. de Ca. ibi dicit. ¶ In ea. gl. ibi, nõ ex caſu ſuperuenienti, no. eſt concluſio gl. quã Bar. & Doc.
c oẽs hic c ſequunt. & rõnẽ eius adducit Ang. in d. l. itẽ veniunt. §. cũ ꝑdiximus, qa materia accidentalis, nõ eſt in actu, ſed in potẽtia, q̃ in ſubrogatũ cõuerti non põt. Sed iſta rõ quã Mod. ſequuntur, nõ multũ ſatiſfacit, ꝙ reb. ſtãtib. cõuerti nõ põt in ſubrogatũ, ſed caſu quo illa potẽtia ad actum reducit, iſta rõ ceſſaret, & certè actio ſubrogata ẽt vr aſſumere qualitatem actionis principalis, reſpũ potẽtiæ, quæ in ipſa principali actione reperit, ut ꝓbat in l. j. §. ſi qs ſub ↄdõne, ut leg. no. ca. & inferius dicã. Non ob. qđ dicit de lege Aquilia: qa illud eſſe vr ad hoc, ut pęna nõ habeat locũ, arg. l. ſi ꝑſes. ꝟ. de pęn. ꝓut dicitur hic de infamia, quæ in certi ↄdõne ſubrogata locũ nõ habet. facit qđ de pęna no. Bal. in l. in teſtõ. per illũ tex. de cõd. & dem. & in l. mulcta. e. ti. & qđ no. Bal. in l. cũ pater. §. pater certã. de le. ij. Vel ſcđò reſpondetur, ꝙ actio ſubrogata in locũ. l. Aquiliæ ꝓuenit ex alia cã, & ex alio principio, videlicet rõne delicti, & ex alia cã certi cõdõ producitur, quo caſu actio ſubrogata nunquã aſſumit naturã principalis, ut ꝑ Bar. in l. j. §. hæc actio ꝟ. ſi qs teſt. lib. Vel. iij. rñdet ut ſtatim dicã. nã retẽta cõcluſione gl. Bar. infert, ꝙ ſi certi cõdõ gñalis, detur ꝓ ꝯctu emptionis, uel alio ꝯctu. bonæfidei, nõ tñ veniunt fructus, uel intereſſe à tpe moræ: qa certi cõdõ eſt ſtricti iuris, & rõ aſſumit naturã bonęfidei reſpũ fructuũ, vel intereſſe, qa iſtud eſt ex natura accidẽtali pp morã. &
d Doc. cõiter hoc ſequuntur. Sed ꝯrium tenet Ro. d hic ꝑ l. j. §. belliſſimè. ꝟ. vt leg. no. ca. vbi ſtipulatio interpoſita ſup legato, aſſumit naturã legati, ut veniãt fructus poſt morã. & idẽ Pa. de Caſt. hic ꝑ illũ tex. in d. §. belliſſimè. dicẽs, ꝙ gl. hic ꝓcedit in pena: ſecus eſt in alijs acceſſorijs. Ale. ſequitur cõem opi. & ad §. belliſſimè. rñdet, ꝙ loquit in actione, quæ acceſſoriè venit, quo caſu indiſtinctè naturã eius aſſumit. facit tex. ĩ d. l. j. §. ſi qs ſub ↄdõne. ut le. no. ca. ſecus eſt, qñ æquè principaliter actio cumulatur, vt hic: & per Bar. in d. l. j. § hæc actio. Et iſta ſolũ vera vr declarãdo hoc mõ. nã qñ ſtipl̃o interponitur ſuper legato, uel ꝯctu bonæfidei, aſſumit naturam ꝯctus bonæfidei ẽt in actionib. acceſſoriis, prout loquit tex. in d. §. beliſſime. & ipſe Bar. expreſſè hoc tenet in l. videamus. §. & ſi actionem. in fi. ꝟ. de vſu. & in l. ſi quis cum alr. de ver. ob. Tali. n. caſu ſtipulatio acceſſoriè venit: qa accumulatur pp aliã actionem bonæfidei, ideo gñliter eius naturã aſſumit: qa talis ſtipl̃o interponitur ad confirmationẽ, & corroborationẽ ꝯctus bonæ fidei, in fauorẽ creditoris. Secus eſt in caſu noſtro, vbi certi condictio nõ accumulatur pp aliam actionẽ: ſed ꝑ ſe principalr concurrit, ideo non imitatur naturã alterius, ſed in nã, & qualitate eius ↄſeruatur. Et ita ↄcludit Bar. in d. §. hæc actio. in fi. dum alle. l. cum
11 filius. §. variis. de le. ij. & §. ſed noſtra inſti. de leg. ¶ In gl. in ver. certum ibi, dari, vel tradi. glo. concludit, ꝙ ꝯ venditorẽ ad tradendũ rẽ venditã detur certi codõ. & iſta ↄcluſio ſm Bar. eſt in venditore, qñ dominus eſt: & habet facultatẽ rei tradendæ, quo caſu talis obl̃o venditoris nõ continet merum factum ſed ꝑticipat de obl̃one dandi vt in gl. hic. Et hoc vr ex eo: qa ſi venditor dñs ſit, tradendo transfert dñium. l. ex empto. in prin. de ac. emp. facit tex. in l. in couentionib. §. fi. de ver. ob. & idem Bar. tradit in l. ſi ꝑſones, non diuidun. in pen. char de verb ob: & in l. vnica. co. iiij. C. de ſen. quæ pro eo qđ inter. Et ideo bene infertur, ꝙ certi condictio competat, ſicut in obligationib. dãdi, pro qbus certi ↄdictio datur. l. vbi aũt. §. j. de ver. ob. & pro iſta cõcluſione eſt bonus tex. in l. cũ manu ſata. §. fi. de ꝯhẽ. emp. quẽ Ale. hic adducit. & ad hoc ẽt bene facit: qa vẽditor, q habet facultatẽ rei tradẽdæ, ꝓciſe tradere tenet, vt tenet gl. in §. ꝑtium. inſti. de vend. & emp. & iſta eſt *cõis* opin. vt Ale. hic dicit. & idẽ Ale. in l. ſtipulationes nõ diui. col. pe. Et retẽta tali opi. bene inferri vr, ꝙ venditor variare non poſſit, & meritò certi cõdictio vr competere, vt cõiter Doc. hic tenẽt. ¶ Sed ꝯ iſtã cõem opi. ſubtiliter inſurgit Soc. hic. & plurib. medijs conatur ꝓ
12 bare, † ꝙ obligatio qua tenetur vẽditor ad tradendũ, nõ dicatur
e participare de obligetione dãdi. e Primò, ꝑ tex. in l. fi. ꝟ. de cõd. ob cau. vbi nõ vr ꝯctus venditionis, ſi uẽditor dare ꝓmittit rẽ vẽditã. Ergo datur intelligi ꝙ de natura ↄtractus vẽditionis nõ ſit, ꝙ dñium trãsferatur. Sed ad illũ tex. rñderi põt. & primò dico ꝙ nõ loqtur ĩ vẽditore, ſed ſimpliciter dr, dedi tibi pecuniam, vt mihi Stichum dares: vnde ex forma ꝯctus ibi apparet, ꝙ erat ꝯctus innominatus do vt des, & nõ negat ibi tex. quin potuiſſet eſſe cõtractus emptionis, & venditionis ſi partes voluiſſent, & certè ſi numeraui tibi pretium pro re vẽdita, & tu promitteres mihi dare, & tradere rẽ vẽditã: nihil repugnat quominus dicatur cõtractus venditionis: & ꝓbatur hoc in d. l. fi. dum Iureconſ. ibi dubitat de voluntate partiũ, an eſſet cõtractus venditionis. Ergo ſi cõſtaret de mẽte, diceretur ꝯctus venditionis, & ibi non iudicatur contractus vẽditionis: quia de venditione nihil dictum fuit & ex tenore uerborũ, cõtractus innominatus do vt des, apparebat. Secũdò in d. l. fi. ſm unũ intellectum data fuit pecunia in ſpecie, ideo nõ fuit contractus vẽditionis: ſecus ergo ſi numerata fuiſſet. Vel tertiò dici põt, ꝙ vẽditor abſolutè nõ tenetur dare, ꝓut loquitur tex. in d. l. fi. & in l. ſi ita diſtrahatur. §. fi. de ꝯh. emp. Secus vr qñ dñs reperit, & habet facultatẽ rei tradẽdæ, prout in caſu iſto agitur, per ea q. ꝟ. dicã. Prima tamen rñſio magis ſatiſfacit. Secundò mouetur per tex. in l. ex empto. in prin. de ac. emp. ubi dr, ꝙ uẽditor tradere tenetur: & ſubijcit tex. vtrunque caſum, qñ dñs ſit, & qñ non eſt dominus. ergo patet ibi, ꝙ licet dñs ſit ad tradendum ſimpliciter obligatur. Sed rñdetur, & fateor verũ eſſe, ꝙ uenditor tenetur tradere licet dñs ſit, ut ibi dr, ſed talis traditio cũ uenditor dñs ſit, & habeat facultatẽ rei tradẽdæ, ordinat ad dandum. ꝙ patet, qa tex. in d. l. ex empto. imponit neceſſitatem uenditori, ut tradat, ibi ipſam rẽ præſtare uenditorẽ oportet. i. tradere. uerbũ. n. oportet, neceſſitate inducit. l. j. in prin. de iuſt. & iur. & neceſſitas ꝓciſa vr, prout eſt in obligatione dãdi, ut. ꝟ. dicã. Vnde ex tali neceſſitate datur intelligi, ꝙ participet de obligatione dãdi, in qua traditio neceſſaria eſt, quæ uenit in ↄñam ad tranſlationẽ dñij. l. traditionib. C. de pact. Tertio inducit tex. in d. l. ex empto. uer. nummos aũt. ubi tex. aduerſatur precedentib. & dicit ꝙ emptor tenetur facere nummos uenditoris, ergo datur intelligi, ꝙ uenditor ipſe non teneatur in emptorẽ dñium trãsferre. Sed rñderi põt, ꝙ ille tex. uenit aduerſatiue ad caſum. ſ. immediatè ꝑcedẽntem, ubi loqtur in uẽditore, qui nõ erat dñs. Vel ſecũdò illa aduerſatiua põt uerificari hoc

ADDITIONES.

a ¶ Verior. Et bene.
b ¶ Dubio. Idem Purpu. hic nu. 51. Alc. Idem Dec. c. ex literis. col. 6. de conſti. c. at ſi clerici in prin. de iudi.
c ¶ Oẽs hic. Etiã nouiſſimi, ut Purp. & Alc. hic. & male, quia ueritas eſt in oppoſitum ꝙ certi cõdictio loco l. Aquiliæ creſcit per inficiationẽ, & omnino eundẽ hẽt effectũ, ut primus omniũ pulchre, & noue docuit Vld. Zaſ. in fin. intel. fo. 49. ubi tamẽ incaute reprehendit rõnem Ang. in d. §. cum prædiximus, quia eadem alijs elegãtioribus tradit, nec aſſequitur uerum intellectum. d. §. cum prædiximus.
d ¶ Ro. Idem Iaſ. hic, col. 8. nu. 27. Zaſ. loco nuper citato, & eſt ueritas, quicquid dicitur Dec. opi. 30. Purp. nu. 64. & Alciat. hic.
e ¶ Dandi. Idem Alc. in tract. de eo quod intereſt. col. 4. & Iac. Ren. eo. trac. ſed uerior eſt cõis ſententia, quam Deci. tuetur, & ad quam Alci. recte reuerſus eſt.

ri hoc mō:quia emptor absolute tenetur facere nummos accipiē tis,sed uenditor ita absolutè ad trāsferendū dn̄ium non tenetur, & ita tollitur arg. Quartò,dicit ipse,considerandū est, ꝙ licet dominium transfarat in ꝯctu vēditionis, qn̄ dn̄s uenditor reperitur. d.l.ex empto. hoc accn̄talr & in ꝯn̄am venit ꝑut innuit text. in d.l.ex emp.in prin.ibi,quæ res facit &c.iuncta l.si ita distrahat.§.j. de ꝯh.emp.vn̄ pp hoc non debet dici,ꝙ talis oblō videat pticipare de oblōne dādi,quia non attendit illud , qd̄ venit in ꝯn̄am , sed principalis natura ꝯctus inspicitur. l.rogasti.in prin.ꝫ. e. & istam rōnē ꝯ Bar.ēt adducunt Ful.& Pau.de Cas.hic.postremò fm̄ eum ista opi.ꝯfirmat tali rōne:qa si ista translatio dn̄ii ꝗ in ꝯn̄am venit, operaret ꝙ talis oblō vēditoris diceret participare de oblōne dādi,pari rōne idē esset dicendū in oblōne rem tradi ex ꝯctu stiplōnis : quia ēt in tali oblōne vr̄ transire dn̄ium in ꝯn̄am , si tradens dn̄s sit:qa ꝯctus stiplōnis habilis vr̄ ad trāslationē dn̄ii.l.Iul.§.j. de ver.ob.facit tex.in d.l.si rē tradi.eo.ti.Sed istud falsum est:qa oblō rē tradi ex ꝯctu stiplōnis purū factum dr̄ cōtinere. l. stiplōnes nō diuid.in prin.de ver.obl.no.in d.l.si rem tradi.& ad text.in d.l. cū manu sata.§.fi.conatur rn̄dere dicēs,ꝙ ibi non valet pactum impeditiuū effectus nālis ꝯctus,& isto mō loquendi , dicit ipse, vtit Bal.in rub.C.de ꝯh.emp.q.xj.& sic pactū ibi respicit effectum,nō aūt nām ꝯctus.Et fuerūt ista oīa,ꝗ Soc.hic dicit prius dicta quorundā subtilr scrib.in l.j.C.de sen.ꝗ pro eo , qd̄ inter.Sed tn̄ ēt ad ista,ꝗ vlt.loco dicta sunt,breuiter rn̄det:& dico, ꝙ imo dn̄inm in cōtractu vēditionis venit principaliter,& ex natura contractus, vt Alexan.dicit per tex in d.l.cum manu.§.fi. vbi non valet pactū dn̄ium non trāsferatur:ergo datur intelligi,in ꝯctu vēditionis, ꝙ translatio dominii fit de natura contractus:imo vr̄ de suba: qa si tn̄ esset de nā ꝯctus,valeret pactū in ꝯrium.l.j.§.sæpe.§. si conuenerit.ꝫ.depo.& in l.emptorē §.quod aūt.ꝫ. de ac.emp. & per hoc nō ob.ꝙ ibi agatur de impediendo effectum ꝯctus: qa si iste effectus veniret accn̄taliter, & in ꝯn̄am non esset substantialis: & valeret pactum in ꝯrium:vt in iurib.s̄.alle. Non ob.ꝙ idē esset in oblōne rem tradi ex ꝯctu stiplōnis:quia ista æqparatio nō ꝑcedit. nā in ꝯctu stiplōnis, oblō rē tradi pp se principalr consideratur, & est merū factum.d.l.stiplōnes non diuid.in prin.sed in ꝯctu vēditionis consideratur respectu ipsius ꝯctus vēditionis,in quo dominium transfertur,& talis oblō rē tradi in ꝯctu vēditionis venit consecutiuē:sed in stiplōne rem tradi,factum venit principalr:vt declarat Saly.in l.j.col.v.in fi.C.de sen.ꝗ pro eo,qd̄ inte.& ista cōcl̄o confirmatur hac rōne Considera eñ ꝙ venditor tradendo simplr rē vēditā non liberatur : sed tenet de euictione.l.j. ꝫ.de re. permu.ergo ista oblō venditoris sapit oblōnē dādi,probatur ista ꝯn̄a in l.Iul.§.j.de ver ob.& in l.fi.in fin.ꝫ. de cond. ob cau. vbi de euictione obligatur,qui ad dandū tenet:& qui tenet ad dandum, tradendo simplr cum promissione euictionis,liberat. d.l. Iul §. j.facit tex.in.l.si à substituto.§ hæres.de leg.j.& cū vēditor de euictione teneatur,non pōt rem venditam vendicare ab emptore:licet post ꝯctum venditionis dn̄s rei venditæ efficiatur.l.vendicantē.ꝫ de euic.l cum à matre.C de rei vendi.ergo datur intelligi , ꝙ venditor dn̄s debeat dn̄iū trāsferre:& videmus ꝙ ꝯctus venditionis enumeratur inter alios ꝯctus,ex quibus dn̄ium transfert. l. iij. cū l.seq.s̄.de pub.& in §.sed istæ.insti.de ac.& ad hoc vr̄ bo.tex.in l.si quis aliā.ꝫ de ac.emp.vbi venditor rei alienæ,si dn̄s efficiat,cogitur īplere vēditionē:nā non pōt ille text. intelligi de īplemento rōne interesse.qa ad hoc ēt prius tenebat:& hoc modo superueniētia dn̄ii.nihil operaret,vnde dēt intelligi , ꝙ cogatur īplere respectu trāslationis dn̄ii supueniētis.cuius respū īplementū ibi cōsideratur.Nec huic ꝯclōni hn̄t obstare iura quæ gn̄alr dicunt, ꝙ si res vēdita non tradat,agit ad interesse:vt in l.j.in prin.de ac. emp. in l.si traditio.C.e.ti.qa illud vr̄ statutū in fauorē emptoris, & iō si emptor velit,vr̄ ꝙ venditorē ad traditionē rei vēditæ pcisè cogere possit:ar.l qd̄ fauore.C.de legi.nā qn̄q; reperit ꝙ ēt in eo,qui ad dandū tenet,succedit oblō ad interesse.l.nālis.§.j.ꝫ.de psc.ver. vel secūdò,iura pdicta locū hn̄t in vēditore,q non est dn̄s: nec habet facultatē rei tradēdæ Secus est si hēat dn̄ium,& facultatem rei tradēdæ:qa pcisè cogit illā tradere,fm opi.gl.ī §.ptiū isti.de vēdit. & emp. q *cōiter* tenet:vt s̄.dictū fuit.& pbat hoc rōne manifesta, qa cū tali casu,vt s̄.dictū est,vēditor ad dādum teneatur, traditio necessaria est,cū veniat in ꝯn̄am,sicut in oblōnibus dādi cōtingit. & isto casu bene verificantur,iura ꝗ venditori īponunt necessitatē tradōnis.d.l.ex empto.in prin §.perficiuntur.de dona. Et ꝑ ista cōclu.bene facit tex.in l.ij.s̄.de his ꝗ sunt sui. vel alie. iur. vbi dn̄s serui pp eius sæuitiā,& crudelitatē cogitur seruū vēdere:ergo vr̄ ꝙ dn̄s teneatur tradere , alr̄s esset illud remediū frustratoriū. Nec ob.ꝙ ibi sit casus spālis:qa spālitas est isto respectu:ꝙ inuitus vendere cogitur.ꝯ.l.nec emere.C.de iu.del.sed respū tradōnis , nihil ibi dr̄.vnde ꝑstanti habuit ibi tex.ꝙ uenditor talis serui deberet tradere:qd alia rōne nō ur̄,nisi quia hēbat facultatē rei tradēdæ: Nec huic cōclu. refragatur tex.in l si iactum retis.in fi. de ac.emp. vbi vēditor,ꝗ capit pisces, nō cogitur illos tradere, & tn̄ illos tradere potuisset:qa rn̄detur ꝙ venditor ibi erat obligatus principaliter ad factū,videlicet ad iactū retis,quo casu ad factū pcisè nō tenetur l.si qs ab alio.§.fi.de re iud.vn̄ idē ibi iudicat de piscib.captis de qbus in ꝯn̄am obligat:qa accessoriū sequit naturam pricipalis, vt in reg.accessorium. de reg. iur.in vj. Vel scd̄ò , ibi ad interesse spāliter in illo casu deuenit:qa agebatur de reb.ꝗ seruari non pn̄t,

13 & breui tpe cōsummunt.¶In e.gl,in fi.gl.cōcludit,†ꝙ si agat ad rerū restitutionē non cōpetat cōdictio.& Bar.& Doc. cōiter gl. sequuntur.Sed cōsiderādū est.nā si agat ꝯ illū,ꝗ pcisè ad restituendū nō tenet,cōclusio gl.bn̄ ꝑcedit,& vera vr̄:qa succedit obligatio ad īteresse sicut in alijs obligationib.facti.l.si creditor.C.de pi.

a act.l.j§.rectissimè.ff.de vi,& vi ar.Si verò agat ꝯ illū,ꝗ pcisè tenetur ad restōnē:dictū gl.nō vr̄ ꝑcedere:qa tali casu idē vr̄ ꝙ in obligatione dādi:vt declarat Bar.in l.stipulationes non diuidūt. in v. char.ver.vj.quæro.de verb.ob.& iō vr̄ ꝙ certi cōdictio dari possit.& ita tenet Alc.in l.scire debemus.§.fi.de ver.ob.nā de se certe est ꝙ petitur restitui,& nō pot variari ex ptāte debitoris, vel de natura rei:ergo vr̄ certi cōdictio cōpetere.¶In gl.ī ver.certo.Pri

14 mò † qn̄o ex ꝯctū incerto, certū petat.Bar.exēplū ponit in eo

b q emit partū ancillæ,vel fructus nascituros,nā post editum partū ancillæ,uel fructus natos dr̄ certū petere.Sed ꝯ Bar. Ro. dicit esse tex.in l.si stipulatus.in prin.de vsu.vbi fructus postea nati, actione incerti ex stipulatu petunt.Alc.nō hic,sed in l.vbi autē §. illud. in fi.reprobata sol.quā hic seq vr̄ rn̄det ꝙ illa verba,actione ex stipulatu exponi debet.i.certi cōdictione.& Ias. hic dicit, ꝙ verbū, incerti,positū ī d.l.si stipulatus denotat factū,nō actionis nomē. sed istæ rn̄siones manifestè destruunt illū tex.dū loquitur de actione incerti ex stipulatu,quæ quidē actio ex stipulatu dat ad certū: vt inst.de ver.ob.in prī.& certè agi videtur ad incertū.ex quo nō constat de quātitate fructuū.vn̄ necessariū est,ꝙ dictū Bar.restringatur,qn̄ quātitas fructuū exprimit:aliter non pōt dici, ꝙ agat ad certū,ex quo non apparet qd,quale,& quātū. l. certū.s̄. e. alia tn̄ rōne dicit Ful.hoc exēplū Bar.nō bn̄ cōuenire ad tex.hic.qa loquitur tex.qn̄ agit ad certū ex ꝯctu incerto,& ita psupponit,ꝙ ꝯctus sit incertus tpe quo certū petit.sed in exēplo Bart.ꝯctus est certificatus tpe quo certū petitur.& nō est verū dicere,ꝙ petatur certum ex cortractu incerto,& ideo melius exēplificari pōt,vt p eū

15 hic.¶†Scd̄ò,dū Bar.cōeludit,certū esse illud,qd̄ ex ipsa pronunciatione certū apparet:in hoc videt Bar.sibi ꝯrius.dum. ꝫ. cōcludit cōdictionē cōpetere ꝑ interesse:qa sufficit ꝙ illud certū sit in rerū natura.Ias.dicit,ꝙ Bar.saluari pōt:qa aliud est qrere qs dicat ꝯctus certus:aliud est qrere quādo dicatur agi ad certū.primo casu loqtur Bar,hic quādo ex ipsius pronūciatione apparet,ꝙ certū sit.sed si qratur qn̄ dicat agi ad certum, vel certi condictio det, ista ēst alia materia:& sufficit ꝙ certū sit in rerū natura,dato ꝙ nō appareat ex pronunciatione,put.ꝫ.dicit Bar de interesse.ista dr̄ia non sufficit quia verbalis videt.nā ꝯctus certus dicitur:qa certum continet,vt in gl.hic.& ad illud certum,qd̄ in tali contractu continetur,datur certi cōdictio,vt in prin.l.hic,ergo vn̄r ista correlatiua,ꝙ ꝯctus certus sit,& ꝙ agatur ad certum,& quātum ad propositū tanquā diuersa ꝯsiderari nō pn̄t, & ideo aliter dicēdū est, ꝙ Bar.non sit sibi cōtrarius,qa dū inquit certum esse illud qd̄ apparet ex pronunciatione,hoc dupliciter intelr. Primò,quādo ex ipsa pronunciatione certitudo pcisè apparet,expressa quantitatē.Scd̄ò,per relationē ad aliud.nā certū ēt esse dicitur , si qs promittat pecuniā quā habet in arca:vt ipse Bar.dicit per l. vbi autē. §.qui illud.de ver.ob.nā cū relatū virtualiter dicatur esse in referēte.l.asse toto.de hær.insti.l.ait prætor.§.si iudex. de re iud. cum si.saltē implicitè ex pronunciatione certū apparet. & hoc modo procedit qd̄ Bar.dicit de interesse.¶In ea.gl. ibi , itē ad interesse,

16 & tunc certi cōdictione.tenet gl.† ꝙ certi condictio detur, si interesse simpliciter petatur.& hoc Bar.& Doct. *cōiter* sequuntur, vt Alc.hic cōcludit Sed cōtrariū de iure uerius uidetur, put tenet

c Fulg. & Mod. ᶜ nā primò pro cōi.allegatur iste tex.vbi certi condictio competit ex l. Aquil.ergo videtur dari pro interesse, quia in l.Aquilia agit ad interesse.l.ait lex.in fi.s̄. ad l.Aqui. sed ad hoc respondetur,ꝙ tex.hic intelligitur quando certa quātitas petit ꝑ interesse,ita ꝙ certum sit illud qd̄ pet t. Nec istud diuinare est ad istum

ADDITIONES.

a ¶Præcise.Adhuc indistincte uerior de iure communi sententia quam Alcia.hic sequitur.

b ¶Incerto.Aduerte,quod omnes Doct.hic ualde errant,& cōtra hunc tex.quia hęc lex præsupponit,quod ex incerto potest quandoque certum deberi.& per hanc cōdictionem peti.& sic non potest stare expositio Doct.Sed verus sensus est,quod per certos contractus nominati intelliguntur,innominati uero per incertos.Dicuntur incerti,non quod in his etiam obligatio dandi sit incerta,tanquam non precisa,eo quod solū possit interesse,ut omnes putant per tex.l.naturalis.§.& si quidem , de præsc.ver.male usque ad intellectum.Sed ex eo dicuntur incerti , quia dubium ad quam speciem cōtractus nominati magis accedant.Quod autem certum ex huius modi contractu incerto per hanc conditionem peti possit,ut uult hic tex.exemplum habes in l.si dominus seruum ad fi.de præsc.ver.

c ¶Mod.Scilicet Ias.nu.86.Idem Alb.Ro.Alc.hic.& bene.

istum tex. sed ita tex. loq videt. nã cũ. s. in prĩ. dicat. ꝙ certi ꝯdictio compet t ex oĩ ꝯ̃ctu, & ex oĩ oblõne, ex qua certũ petit. & ĩ ver. ꝯpetit. tex. dicat ampliãdo, ꝙ ẽt ꝯpetit hæc actio ex legati cã. & ex. l. Aql. intelligi dẽt casu, quo certũ sit illud, qđ ex cã legati, vł Aquiliæ petat. ex quo. s. ĩ ꝯ̃ctu hoc reqritur, aľs sequeret, ꝙ si ĩcertũ aliqđ esset legatũ ꝯpeteret certi ꝯdictio, qđ nullo mõ dicendũ est. Secundò ꝓ cõi opi. inducit tex. in l. vbi aũt. §. illud. in fi. ff. de ver. obl. vbi certũ esse dr̃, si quis ꝓmittat vinũ, vel frumẽtũ qđ habet ĩ horreo: qa illa quãtitas certa est in rerũ natura, ita ergo vł in interesse: qa in rerũ nã certũ est quãti mea itersit. Sed Ful. rñdet & bñ, ꝙ ista æqparatio nõ ꝓcedit qa in casu d. l. vbi aũt. §. illud. certũ est de pñti, & nõ pẽdet ab aliquo futuro euẽtu. nõ sic est ĩteresse: qa ð pñti, non est certũ: sed pendet à facto iudicis, ſm eius subtilitatẽ habebit taxare quantitatẽ interesse. l. j. C. de sen. q̃ ꝓ eo, qđ inter. vnde cũ hoc pẽdeat à futuro euẽtn, incertũ cẽ vł, ꝓut de partu, & fructibus nasciturus dr̃ in d. §. illud. in prin. ¶ Et ꝯ̃ cõem opin. sunt multa iura, in qb. expresse dr̃ ꝙ pro interesse incerti ꝯdictione agit in l. si. s. si quis ius vo. non ier. ibi, incerti cũ eo agẽdũ esse, ĩ id, qđ ĩterest. & idẽ ꝓbatur in l. liber hõ. la. ij. §. fi. de ver. ob. in l. ꝙ si nulla. de lc. j. in l. si stipulatus. in prin. j̃. de vsu. in l. 3. C. de inut. stip. cũ si. & exponere incerti actione, ꝓ cetti ꝯdictione, est exponere albũ ꝓ nigro & manifeste, ꝯ̃ illa iura. Et ꝙ interesse dicat esse incettũ, ꝓbat exp̃sse in l. si pœnã. de ver. ob. in fi. vbi dr̃, ꝙ incerta est stipło, qa venit in stipłonẽ qđ mea interest. quẽ tex. Ful. hic adducit. Nec ob. si dicatur, ꝙ incertitudo ibi nascatur ex eo, ꝙ euẽtus ad interesse poterat vitiari. purgando morã, & implendo factũ qđ ꝓmisit. iuxta notã. in l. si insulã. de ver. ob. qa hoc ibi dici nõ põt, cũ in prĩ. dicatur, ꝙ certa sit stipło, qñ pœna fuit ꝓmissa, nã vt pœna euitet, ẽt ille habet facultatẽ soluẽdi factũ principale, & tñ non obstã. tali facultate stipło dr̃ certa eo respũ, qa certa quantitas ꝓmissa est, & isto respũ, qñ non fuit ꝓmissa pœna, sed agitur ad interesse loco pœnæ, stipło dr̃ incerta: qa venit interesse: vt ibi dr̃. ergo incertitudo causatur respũ interesse, qđ de se incertum est, & nõ à facultate quã hẽt debitor soluendi illud, qđ principaľr erat ꝓmissum, & ad hoc allego bo. tex. in l. quatenus. j̃. de re iu. ubi dr̃, ꝙ quatenus cuiuscũ quæ intersit in fact o non in iure consistit. si ergo in facto ꝯsistit, ergo incertũ vł: quia incertum est illud qđ in faciendo cõsistit. l. vbi aũt non apparet. §. q id qđ. de ver. ob ergo certi ꝯdictio cõpetere non põt. & ad hoc postremo facit tex. hic, vbi datur certi ꝯdõ, qñ certũ pertit. ergo dẽt esse certũ qñ petitur: qa qualitas adiũcta verbo ſm tp̃s verbi intelligitur. l. in dilectis. §. si extraneus. s. de noxa. l. si Titius. ff. de test. mil. facit ẽt tex. in l. cũ q̃dam puella. §. quoties. s. de iur. om. iu. ¶ In gl. in verb. non potero, Bar. hic fuit in no-
17 ua opi. † ꝙ licet in aliis actionib. ſm communẽ opi. rł ante diem actio nascatur, vt p Bar. in l. ita stipulatus. de ver. ob. tamẽ hoc nõ habet locũ in certi ꝯdõne, p istum tex. & rõ vł ſm eum, qa ante diẽ non est certũ qđ petit, pp interusuriũ medii tp̃is. ar. l. cõstãte. §. quoties. j̃. so. ma Et licet ista opi. Bar. cõiter reprobetur p Bal. & alios, quos refert Ale. & ipse: & Mo. sequuntur. tñ defendi põt declarãdo vt infra apparebit. Nam primo ꝯ̃ Bar, allegatur: qa qđ ipse dicit in certi condõnc gñali p istum tex. ẽt hr̃et locũ in certi ꝯdictione spãli ex mutuo. nã cũ vtraque oriatur ex potentia eiusdẽ pexistẽtis materiæ, nõ vł ꝙ vna ab alia separari possit. Sed ad hoc rñdet dupľr. Primò ꝙ Bar. nõn negat quin idẽ sit in spãli certi conditione ex mutuo. & sic vł Bar. ponere spãlitatẽ simul in certi cõdictione gñali, & spãli respectu aliarum actionũ, prout rõ sua oñdit. Secundo qa licet vtraque ex eodẽ fonte oriat, tñ diuersum est mediũ ꝯcludendi. vt dictũ fuit. s. in prin. ¶ Secũdò principaľr ꝯtra Bar. deducit tex. in l. qui mandatũ. j̃. mã. vbi ille qui de mandato meo pecuniã in diẽ credidit, tenet cedere actiones, cũ dilatione tẽporis, ergo natæ vł̃r actiones q̃ ceduntur ante diẽ. Sed rñderi põt ꝙ licet actiones cedãtur illi, q mandauit, nõ per hoc infertur, ꝙ añ diẽ. actiones cõpeterent ꝯ̃ illũ, q mutuum in diẽ recipit. hoc ꝓbat, qa in casu d. l. qui mandatum. ẽt si pecunia credita fuisset sub ꝯdõne, ille cedere teneret actiones cõdõnales, qa cũ talis spes q̃ habet ex ꝯ̃ctu cõdõnali, ad hr̃dem transmittat. §. ex ꝯdõnali. insti. de ver. ob. ergo ẽt poterit cedi. l. si plurib. j̃. de adm. tu. & tñ constat ꝙ añ euẽtũ ꝯdõnis actio nõ competit. l. cedere. diem. de ver. si. vnde p illũ tex. non videtur inferri qđ Doc. dicũt. ¶ Tertio Doc. dicunt, ꝙ fundam̃ Bar. non vł verum, dum inquit, ꝙ interusurium medii tẽporis incertum videtur. Nam ꝯtrarium expresse ipse Bar. dicit in l. ita stipulatus. in ij. prin. q. ver. sed iuxta hoc quæro. j̃. de verb. ob. & Are. ibi declarat, ꝙ in solito negotiari videtur esse certum interusuriũ medii temporis. Sed breuiter responderi põt. ꝙ istud interusurium medii temporis in effectu est interesse lucri cessantis: & iõ dicit esse incertum, vt s. conclusum fuit de interesse. Et ista cõclo vł bene procedere, qñ debitum in diem peti põt de præsenti deducto interusurio medii tẽporis: & ita videtur loqui Bar. dum all. d. l. si constante. §. quoties. secus si simpľr agat ad debitum in diem quia tunc idem videtur qđ in aliis actionibus. nam debitum in diẽ de se certum est, ergo uidetur competere certi cõdictio. & licet absens repelli possit exceptione, ista exceptio q̃ opponi põt, nõ videtur impedire natiuitatẽ actionis, ꝓut in aliis actionib. cõtingit, & ad hoc facit: qa pñs videt obligatio: qa statim debet qđ in diẽ stipulamur. §. oĩs. inst. de ver. ob. & ita verificat tex. hic dũ dicit, dũmodo præsens sit obligatio. Nõ ob. dum dicitur, ante diem agere nõ potero, quia rñdetur vt in gl. vel intelligi potest de die incerta, quę conditioni æquiparatur. l. dies incertus. de condi. & demon.

1 *Stipulatio alteri facta non ualet.*
2 *Pupillus sicut non obligatur quando suam conditionem deteriorem facit, eodem modo stipulatio est nulla, si non facit conditionem eius meliorem, dato quòd deteriorem non faciat.*
3 *Locupletior intelligit factus ille, ad quẽ res puenit, nisi ꝓbet se cõsumpsisse.*
4 *Vtile per inutile, an, & quando uitietur.*
5 *Conditio impossibilis uitiat stipulationem, sed non donationem causa mortis.*
6 *Prodigus æquiparatur pupillo.*
7 *Prohibitus probare per testes, nõ prohibet probare per instrumẽtũ et testes.*
8 *Principaliter licet aliquid fieri non possit, illud tamen adiuuari potest.*
9 *Stipulatio alteri facta ualet, si interponatur super re stipulantis.*

§ Quoniam. ¶ Summatur & diuiditur, vt per Doct. hic.
1 Primò not. † ꝙ stipulatio alteri facta non valet: vt in l. stipulatio ista. §. alteri. de ver. ob. Et dum dicitur, ꝙ nulla est stipulatio, videtur ꝙ nec ẽt naturalis obligatio oriat, qđ est ꝯ̃ no. in d. §. alteri. & ita istũ tex. ponderauit Soz. hic. Sed dicendum est, ꝙ nulla est, respectu actionis, quæ non competit: quo respectu loquitur hic tex. vt colligitur ibi, an cõdicere. x. &c. Vel secundò, nulla est omnino respectu eius cui quis stipulatur, vt hic, secus est quo ad eum, qui stipulatur ꝓut loquuntur Doc in d. §. alteri. & licet stipulatio alteri facta esset inutilis: alteri tamen actio acquiri potuisset virtute numerationis: vt est tex. j̃. e. §. si nummos. sed non fuit q̃sita, quia numeratio non fuit facta nomine illius, nam fuit fcã simpliciter, quo casu in dubio videtur facta nomine proprio. l. & magis j̃. de so. & ita Ias. hic dicit. Sed ista resolutio nõ satisfacit: quia regula d. l. & magis. procedit in dubio, prout loquit,
a sed hic constabat ꝙ alteri voluit stipulari, ergo consonat ꝙ etiã numeratio videretur facta nomine illius, cui stipulatur. l. si ita fuero stipulatus §. fi. cum l. seq. quæ inci. cum. n. infra de nouã. & hoc suadetur, quia in dubio interpretatio debet fieri ꝙ actus valeat. l. quoties. infra, de reb. dub. vnde videtur dicendum, ꝙ numeratio hic fuit facta simpliciter: quo casu numerãti actio semel quæsita fuit, & stipulatio postea fuit alteri facta ex interuallo. de quo infra
2 e. §. si nummos. ¶ † Secundò not. ꝙ sicut non obligatur pupillus, quando suam condõnem deteriorem facit. inst. de auc. tu. in prĩ. eodẽ modo stipulatio est nulla, si non facit condõnem eius meliorem dato, ꝙ deteriorem non faciat: ut patet hic, vbi pupillus erat obligatus, quia cum auctoritate tutoris pecuniam recepit, vnde promittendo nõ videtur deterioris conditionis, & tamen non obligatur. & ita pro singulari istum tex. Rom. hic inducit. Iaso. respondere conatur, & dicit, ꝙ imo hic conditio pupili esset deterior, quia in primo casu habet regressum contra tutorẽ, quo auctore pecuniam accepit, secus esset in secundo casu, si solus obligaretur. Ista ratio esset bona, si per istam obligationem pupilli prior obligatio esset nouata. sed hoc non est verum, quia non fieret nouatio: vt no. Bar. j̃ proxi. §. in j. combi. in iij. casu. & ipse Iaso. hoc fatetur, & de hoc non aduertit. Sed tamen contra Ro. videtur tex. in l. in pupillo. j̃. de so. vbi expressè dicitur. nam hoc ipso ꝙ non est pauperior factus, locupletior est. & no gl. allegando illum tex. insti. quib. ali. non licet. §. nunc autem. in ver. locupletior ad quem tex. rñdetur prout Bar. declarat in l. j. §. impuberes in fi. j̃. cõmo. Nam ille tex. intelligitur faciẽdo illud qđ ab eo petitur, satis est ꝙ non sit factus pauperior, sed retinendo illud, quod petit locupletior esset, & verè locupletior factus dicitur ille, qui remaneret in lucro. l. si quis mancipiis. §. fi. j̃. de insti. d. §. nunc autẽ. ver. sinautẽ. & in l. verum. §. sciendum. de mi. & in l. fi. vbi Bal. post glo.
3 quæ latè hoc declarat. C. pro empt. ¶ † Et notandum est ꝙ ille ad
b quem res peruenit, intelligitur factus locupletior: [b] nisi probet se consumpsisse. ita no. Ang. dicit per gl. ibi in l. verum. s. de peti. hære. & no. latè Bar. in l. j. C. si aduer. credi. vbi quantum ad propositum concludit ꝙ si minor allegat se rem perdidisse, tenetur hoc probare. & idem no. Bal. in l. prædiorum. C. de præd. min. & aliqđ tradit Ale. in l. si cum dotem. §. j in fi. j̃. sol. matr. aliter tamẽ ĩ hoc videtur loq Ang. in consi. clx. pro decisione. in fi. & idem Ang. in consi. cxxxiij super primo. col. fi. Et ista notanda sunt ad q. de qua
4 superioribus diebus quærebatur. ¶ † Tertiò not. ꝙ vtile per inutile non vitiatur, de quo latè Bal. hic insistit ponẽdo. x. casus, in quibus ista verificantur, & x. alios in quib. regula non ꝓcedit. & inter alios in iiij. col. ver. secũdus. hoc dicit non habere locũ in datione in

ADDITIONES.

a ¶ Consonat. Immo & in continenti, non subauditur persona alterius in numeratione Pau. Iaso. Ale. hic.

b ¶ Locupletior. Idẽ Dec. l. ex pœnalib. nu. v. j̃. de re. iu. sed non est semper verum.

in solutū quæ si vltra debitum facta sit, in totum viciatur. l. si non sort ē §. si centū. vbi Bar. ĵ. de cond. ind. & refert de facto se ita cō suluisse quod declaratur vt no. Bal. per illū text. in l. fi. C. de iu. do. impe. Et tradit Alc. in d. §. si centum. & in l. j. §. pe. de ver. ob. & in l. iustè possidet. col. v. de acq. pos. Et vlterius illud quod dr̄ in d. §. si centum. per Bar. procedit in datione in solutū, facta decreto iudi cis, prout loquitur: quia decretū indiuiduū est, prout Bald. hic di cit. facit tex. in l. j. §. hæc verba. ĵ. ne vis fia. ei. & in l. hoc iudicio. š. fa. er. secus eēt in vēditione facta de pignore conuētionali à credi tore virtute ptātis sibi datæ in instr̄o: quia licet vendat rē valentē plus credito suo, venditio nō retractat, sed ptium quod excedit restituitur debitori. l. fi. C. de dist. pig. l. quamuis. §. si cum l. seq. de pig. act. & dato q̄ ēt tali casu iudex consentiret, & decretum eius interponeret, non hēret locum tex. in d. §. si centum: quia per hoc non dr̄ pignus p̄toriū, sed conuentionale, vt Bal. in l. creditores in fi. C. de pig. ita alias consuluit Aret. in cons. inci. diligenter visis, & intellectis. in ij. dub. quod consilium edidit Senis post ea, quæ iam erant impressa. & de hoc etiam no. Are. in d. l. j. §. pe. col. v. de ver. ob.

5 ¶ † Quartò no. q̄ cdō impossis vitiat stip̄lōnē. l. impossis. ď ver. ob. & §. impossis. insti. de inut. stip. secus in dona. cā mortis, q̄ non vitiatur pp condōnem impoſsē. l. quæ sub condōne. §. hoc edictum. de cond. insti. in ver. & in mortis causa. quem text. ꝓ sin.

a alle. Ro.[a] hic, & Mod. sequuntur. Sed Ale. in d. l. impossis. ꝯrium te net: quia illud quod dicitur in d. §. hoc edictum. de iur̄o quod re mittit in dona. cā mortis, etiam locum hēt in ꝯtibus. gl. & Bart. in l. q̄ sub condōne. in prin. de cond. insti. not. per gl. & Doc. in l. si cū patruo. C. cō. vtr. iud. & qa donatio cā mor. æquiparat ꝯtui, dū in esse producit: vt p gl. in l. iij. de dot. p̄leg. no. in l. j. de le. j. er go de illa dēt iudicari, sicut de ꝯct. Et ista opi. Alex. vr̄ posse con firmari p tex. in l. non solū. ĵ. de act. & obl. vbi dicitur, q̄ condō im possis, hēt vitiare ꝯctus: qa in ea re de consensu duorū, vel pluriū agit, & sic tex. ponderare videtur consensum plurium. Et ista rō videtur hēre locum in dona. cā mor. Sed tñ non videtur receden dū ab opi. Ro. hic, quā tenet Bal. & Ang. in d. l. j. de cond. inst. in l. illud. ĵ. de do. cā mor. & idē Imo & Ro. in d. l. impossis. & sequitur ibi Are. circa fi. allegādo ēt Pet. de Anc. in r̄sa. nemo pōt. de re iu. in vj. ꝓ qua opin. facit: qa dona. cā mor. absolutè vltima voluntas iudicatur. §. j. insti. de dona. l. fi. C. de don. cā mor. ad fi. ibi. oēs effe ctus sortiatur, quos vltimæ hn̄t liberalitates. ergo valere debet re iecta condōne impossi, ꝓut in vltima voluntate, cum iste potissi mus effectus sit. q̄ valeat. facit text. in l. j. §. hæc aūt. C. de cad. toll. Non ob. q̄ tex. in d. §. hoc edictū. ēt habeat locum in ꝯtibus: quia hoc non vr̄ uerū cum non sit eadem rō qa condictio impossibilis non uitiat vltimā volūtatem, & tñ vitiat cōtractum. & hoc patet, quia tex. in d. §. hoc edictum. loquitur in testō, deinde de legatis, & postea de don. causa mor. tanq̄ de vlt. voluntate. Non ob. q̄ dona tio. cā mor. q̄n in esse producitur, contractui æqparetur: quia ne gari hoc potest, cum in tali do. causa mor. maior numerus testiū quam in contractu requiratur, & dato, q̄ hoc esset verum, proce dit quo ad formam, & modum, sed non quo ad effectum validita tis, de quo agitur. d. l. fi. de do. causa mort. Et ex his r̄ndetur ad d. l. non solum. quam. š. inducebam: quia licet in don. causa mor. ad sit duorum consensus, plura alia concurrunt, q̄ præponderant: vt

6 vltima voluntas esse dicatur. ¶ † Quintò & vlt. no. ꝓdigum pupil lo æquiparari, vt hic, & in l. Fulcinius §. adeo. ver. planè. ex qui cau. in pos. ea cum si. ut Ale. hic tradit, sed tñ in d. §. adeo. æquiparat furioso. & in l. is cui bonis. de uer. ob absolutè tñ verum vr̄, quòd potius pupillo æquiparetur, q non pōt obligari, & sibi acquiri. §. neq;. insti. de aut. tu. l. pupillus. de acq. re. do. Sic ēt in eo, cui bonis interdictum est, cōsideratur, ne bona eius diminuere possit. l. Iul. ĵ. de cur. fu. l. fi. §. finau ē. C. de cur. fur. & d. l. is cui. unde uidetur, q̄ acquirere possit, cum hoc in fauorē eius statutum sit. l. is qui. §. fin. de tu. & cu. da. ab his. facit tex. in l. dabimus. in fi. de priui. cred. & no. Ale. in d. l. is cui. ¶ In gl. in ver. coniunctum, iuducitur ad q. per

7 Bar. qui concludit, † q̄ statuto ꝓhibēte debitū ꝓbari testib. quan titas tñ interesse, & debiti p testes probari pōt ab eo, cui p instru mentum pub. promissum fuit dānum resarciri. Et fundatur ista conclō principal̄r duplici rōne Prima est, qa debitum p instrumē tum immediatè ꝓbatur. & ita statutum verificatur īmediatè: quia cā immediata inspicitur. l. sociū, qui in eo. § si pro soc. & in si. ꝓ no. casu tradit Ang. in cons. xxxj. do. Phil. col. iij. per l. cum hæredi tas. j. ad Treb. & no. Are. in cons. clxvij. in q. ꝓposita. col. pe. Anc. in cons. lxxiij. in prin. statutum ergo, de quo agitur, non uidetur ꝓhibere, quo minus quātitas, & liquidatio debiti ꝓbetur testibus nā probatio quātitatis non facit, q̄ debita sit sed probatio debiti principal̄r, & īmediatè prouenit ex instr̄o, & cum tale statutū sit ꝯ ius cōe, strictè debet interpretari: unde si tale statutū loquitur de mandato, qđ testibus probari non possit, non habebit locū in ratificatione: ut no. Bal. dicit in l. obseruare. §. fi. in xj. q. de off. ꝓcō. & le. Et hoc idē confirmatur: qa licet aliquid principaliter fieri non possit, illud tñ coadiuuari pōt, ut tradunt Bar. & Doc. in l. fi. C. de eden. Ab. post alios in cap. j. de proba. cum si. vt dixi late ibi, col. xxiiij. facit dictum no. Inn. in c. cum clamor. de testi. & qđ not. Ray. de For. in l. j. ĵ. de in lit. iur. vbi voluit. q̄ q̄n debitum ꝓbatum fuit legitimè, quātitas debiti iuramento poterit probari, ꝓut re fert, & sequitur Barth. Vero. in caute, ccx. aliquis mutuauit bene facit qđ no. Bar. in l. admonendi. e. ti. ver. qđ si testes. & in q. ista tra dit in fi. Alb. in j. part. stat. q. cxxiij. ¶ Sed ꝯ rōnem præalleg. videt̄ esse decisio Pet. de Anc. in cons. cccij. in q. col. fi. vbi tenet, q̄ stante tali statuto, confessio debitoris per testes probari non possit: qa confessio probaret dbitū. & sic in effectu p indirectum medianti bus testibus esset probatum debitum: ergo videtur intelligere di ctū statutum, ēt si non īmediatè ꝓbatio facta sit testib. qđ videtur contra Bar. & Doct. hic. Pro r̄sione considerādū est. q̄ in casu, in quo loquitur Pet. de Anc. ex ꝓbōne testium. resultat ꝓbō debiti, sic in q. Bar. hic, quia ꝓbata quātitate interesse, & damni, non re sultat debitum: ideo statutum non offenditur, cùm intētio credi toris respectu debiti fundata sit p ipsum instrumentum. nā quan tum sit dānum plus, vel minus agitur de coadiuuādo intentionē semel fundatam, sed in casu Pet. de Anc. agitur de fundando intē tionē principal̄r p confessionē, q̄ probatur testibus, in quibus to ta vis in illo casu consistere videtur. Secunda rō principalis videt̄: qa cum statutum simpl̄r loquatur de testibus non debet habere locū in isto casu, in quo instrumentū cum testib. concurrit. & ista

8 rō ōndit, † q̄ ēt si principal̄r testes facerēt probōnē, admitterētur ex quo non simpl̄r, sed cū instrumēto concurrunt. & exēplum po nit Bal. hic. circa fi. ver. secūdò qro, si ꝓducatur priuata scriptura, q̄ non ꝓbat plenè, & testib. cōprobetur, & hoc fieri pōt non ob stāte statuto: qa iste casus est mixtus, quia statutum non includit. facit tex. in c. series. de testi. cum si. vt tradit Ale. hic. & ide Alex. in cons. lviij. in pn̄ti cā, in fi. lib. iiij. Bal. in cons. clxxvij. visa petitione. lib. iiij. & ad hoc est bonus tex. in §. sed & si quis ī aut. de instr. cau. & fi. quē allegauit Aret. in d. c. series. Et locum hēt ista conclō, q̄n scriptura facit aliquā fidē, ita q̄ ꝓbatio dicatur mixta. ꝓut Bal. loquitur, secus si nullā faceret fidē: qa tunc tota probatio esset in testib. & de facili posset fraus fieri. ita no. Ale. declarat ī ꝯs. xxxvj.

b uiso ꝓcessu, li. v.[b] Reliqua de isto statuto latè dixi in c. ij. ex de ꝓb.

9 ¶ Extra gl. Bar. opp. & soluēdo concludit, † q̄ stip̄lō alteri facta, ualet si interponatur super re stipulātis. l. pe. C. ad exhi. l. Publia. in prin. ĵ. depo. & hoc uerū est, q̄n durat in dn̄io stipulātis: secus si non durat, ꝓut est hic in mutuo. Ias. hic dicit, q̄ Bar. alibi cōtrariū tenet, uidelicet in l. si mercedem §. si habitatorib. ĵ. de act. empt. ubi per illum tex. dicit, q̄ si uendo tibi domum, & stipulor q̄ re pellere non possis colonum, qui erat in domo, actio illi acquirit̄, & tamen ibi res nō durat mea: ergo Bar. ꝯrius uidetur, & dicit ipse non uidere quomodo Bar. ab ista contrarietate saluari possit. Sed responsio facilis uidetur: quia in d. l. si mercedem. licet res non du ret mea: tamen semper apparet res, quæ fuit mea, & illi tempore contractus potui legem apponere. & ita sentit Bar. in d. §. si habi torib. in fi. dum inquit, fallit in traditione rei suæ. Sed ista ratio non potest habere locum in proposito, uidelicet in pecunia nu merata, cuius dominium transit in recipientem mutuo, & non potest apparere pecunia, quæ fuit mea: quia usu consumitur, & sic ad genus obligatur. l. ij. in prin š eo. & hoc modo expresse de clarat Bar ĵ. ea. l. in §. si nummos. in prin. Instat ēt Iaso. hic, & dicit q̄ duo iura, quæ alleg. Bar. non probant intentionem eius. & pri mò tex. in l. pe. C. ad exhi. non loquitur in re stipulantis, sed in re eius, cui stipulatio fit. secundò text. in l. Publia. in princ. non dicit, q̄ illi tertio actio acquiratur, licet ei solui possit. Breuiter, licet iste hoc sibi ascribat, ista fuit opi. Fulg. in d. l. Publia. ubi ad illum tex. etiam aliter r̄ndet, uidelicet q̄ ibi filio debetur ut hæredi, dum ibi dicitur, q̄ mater intestata decessit, quod nō uidetur dictū sine ministerio, ut latius ipse ibi ꝓsequitur. Sed tñ uera uidet̄ *communis* opi. quia rei suæ quis legem imponere pōt. l. legem. C. de pact. e. uerum. C. de cond. appo. & rō quæ. est in re eius, cui fit stipulatio, prout loquitur text. in d. l. pe. etiā uidetur esse in re propria eius, cui stipulatur, ex eo qđ dicitur insti. de re. diui. §. per traditionem. in prin. & probatur hoc in §. si nūmos. ĵ. e. cuius §. dispositio locū hēt in quolibet ꝯctu, qui re celebratur. ut. Doct. cōiter ibi tenent.

ADDITIONES.

a ¶ Ro. Hic, & in d. l. impossibilis. Purp. hic in fi. Ant. Corse. in sing. ver. conditio.

b ¶ L. i. v. Habetur li. iij. cons. lxviij. Idem Alc. hic. Dec. cōs. ij. col. ij. Aliter sentit Purp. hic. numero 23. cuius sententia vera est, si scriptura aliquo adminiculo probabili, vel nuda literarum comparatione iuuetur, alias procedit opi. Alex. & Dec. hic, & in d. cons.

1 *Per numerationem pecuniæ per alterum alteri factam, acquiritur ius.*
2 *Per stip. notarij non acqrī actio absenti, & ignoranti absque ratificatione.*
3 *Consuetudine induci potest, quod alteri per alterum acquiratur.*
4 *Argumentum ab eo, quod fieri solet, bonum est in iure.*
5 *Verbum solet, vel solitus, verificatur de vna vice tantum, sed verbum consue tus, plures actus requirit.*

6 *Infeu-*

6 *In feudari non dicitur res solita ex vno actu.*
7 *Verbum solitus est generale.*
8 *Donare non videtur illi, cuius nomine numerauit ille, qui numerauit nomine alterius.*
9 *Numeratio, & stipulatio si nomine meo facta est causa implendi stipulationẽ, oritur actio ex stipulatione, & non ex numeratione.*
10 *Agens ex numeratione non sufficit probare per stipulationẽ fuisse promissum.*
11 *In libello deducens vnam causam, & probans de alia debet succumbere.*
12 *Instrumentum ante litem contest, potest produci ut reus de liberare possit.*
13 *Numeratio etiam in dubio uidetur facta causa implendi stipulationem, quando illa incontinenti præcedit, vel sequitur.*
14 *Quando duo actus fiunt eodem tempore successiuè in eodem loco, unus videtur fieri contemplatione alterius.*
15 *Stipulatio si ex interuallo præcedit, & numeratio sequitur, semper uidetur facta causa implendi stipulationem.*
16 *Nouatio facilius impeditur propter diuersitatem obligationis.*
17 *Confessus in instrumento se recepisse pecuniam qnam promisit restituere per stipulationem, uidetur ille recepisse tempore stipulationis.*
18 *Si numeratio nomine meo est facta, & alteri facta stipulatio oritur actio ex numeratione.*
19 *Confessio sola probat mutuum.*
20 *Confessio facta mediante inutili stipulatione ualet.*
21 *Numeratio facta nomine alieno, & illi facta stipulatio, ualet stipulatio, sicut numeratio, & illi acquiritur.*
22 *Ex numeratione actio acquiritur absque ratificatione.*
23 *Actio quæ acquiritur ex numeratione est vtilis, & non directa.*

§. Si nummos. ¶Summatur vt per Bar. hic. sed istud summarium non satisfacit: quia in terminis istius §. non solũ ignoranti, prout Bar. dicit, sed ẽt à fortiori volenti actio acquirit: vt colligit ibi, nec dubitari. ¶Diuiditur s̃m Bar in tres partes. in prima ponit dictum. In secunda ibi, Iul. illud probat auctoritate Iuliani. In tertia ibi, cum quotidie. probat per arg. à communiter accidẽtib. Sed ista diuisio ẽt nõ placet, qa nõ cõsonat, ꝙ primum dictum ꝓbet ꝑ exẽpla, q̃ in tex. hñr: qa primum dictum loquit qñ numeratio fuit facta noĩe absentis, & ignorantis, & in exemplis fuit facta numeratio de voluntate eius, cuius noĩe fuit facta numeratio: & iste casus est minus dubitabilis, & ideo dicta vñr separata, & stante primo dicto, ꝙ actio acqratur ignoranti, nõ fuit dubitandum de secundo dicto, ideo tex. dicit, nec dubitari: quia habuit istum casum pro indubitato. Vnde iste §. diuidit in duas partes principales. In prima loquitur qñ ignoranti. In secũda, quando volenti actio acquiritur. Secunda ibi, nec dubitari. Prima subdiuiditur in duas. In prima ponitur dictum. In secunda, illud probat auctoritate Iuliani simplr. Secunda ibi, Iulian. Rursus secunda in duas subdiuiditur. in prima ponit dcm̃, quod non vr̃ hr̃e dubitationẽ stante primò dicto. secundo illud ꝓbat ꝑ argũ à
1 communiter accidẽtib. ¶†No. primò ꝙ numerãdo, alteri ꝑ alterũ acqrit. hic. n. numeratione pecuniæ facta noĩe absentis, & ignorãtis, illi absenti actio acquiritur. & rõ vr̃ s̃m Bar. ꝑꝑ frequentiam. ¶Sed aduertendũ est, quia licet qñq; frequentia sit cã alicuius iuris inducendi, l. iusto. in prin. de vsucap. l. certe. §. j. de preca. hic tamen vr̃, ꝙ frequentia sit rõ dicti principalis Aristonis, qa vt s̃. dixi, ille ver. cũ quotidie, ẽ separatus ab illo primo dicto. Præterea tex. hic nõ allegat frequentiã: ꝙ illa fuerit cã ꝙ alteri ꝑ alterũ acqratur, sed talis frequentia hic allegatur ad probandũ dictũ per experientiã: videlicet ꝙ alteri per alterum acquiratur, non ꝙ frequentia sit cã huius conclu. & ideo magis satisfacit secunda rõ, quam Bar. adducit, ꝙ hoc sit ꝑꝑ singularia præcepta pecuniæ numeratæ. & idem dicit Bar. in l. stiplo ista. §. si stipuler. de ver. obl. circa fi. vbi alle. istũ tex. Sed Alex. & Mod. hoc dñt esse in omnibus contractibus qui re contrahuntur: quia numeratio est actus nãlis: & per actum naturalem, alteri per alterum acquiritur, & ideo possessio alteri acquiritur. l. j. C. per quas person. nob. acq. & in l. j. C. de acq. pos. & regula ponit in l. ea quæ ciuiliter. ꝟ. de ac. re. do. cũ si. vt latius Alex. hic tradit, & s̃m hoc pecunia accipitur largo modo pro rebus in quibus mutuum cõsistit, vt in l. ij. §. itẽ mutuũ. s̃. e. ¶Opinio tñ Bar. hic vr̃ verior, ꝙ hoc sit ꝑꝑ prærogatiuã pecuniæ numeratæ: qa tex. hic loquitur de pecunia numerata. ita istum tex. Imperator declarat in l. ij. in prin. C. per quas perso. nobis acquiritur. ibi dũ inqt: cũ liberã personã, si pecunia alterius noĩe fuerit numerata. & gl. ita intelligit istũ tex. in l. ea quæ ciuiliter. de ac. re. do. & facit tex. hic in fin. in verbo, numeret. & dũ tex. dicit nummos meos: ergo de pecunia
a numerata [a] intellr̃, vt collligitur in l. j. de contrah. emp. dum ibi dr̃ ꝙ olim non erat nummus. & in l. fi. ꝟ. de do. inter virum. ibi, nummis emerit. & facit tex. in l. Quintus Mutius. §. j. de au. & arg. leg. vbi si oẽ argentum legatum sit, non veniunt nummi, qa non faciũt qs nummos in argenti numero computat, & sic nummi pro numerata pecunia accipiũtur. & facit rub. de veteris nummism. potestate. & pęna nummaria, ꝑ pecunia numerata accipit in l. litigatores. §. ait prætor. s̃. de arb. & ex his comprobatur opi. Sal. ꝙ iste tex. intelligitur in pecunia numerata prout loquitur. ¶Nõ ob. ꝙ numeratio sit actus nãlis, & ꝙ per actum nãlẽ alteri ꝑ alterũ acquirat, quia hoc nõ vr̃ verũ, ut in l. cũ res. C. de do. & est ſpãle in donatione. l. quoties. C. de do. quæ sub mõ. ¶Vel dic ꝙ hic acquiritur actio, ẽt
2 sine ratificatione: secus est in aliis casib. †Nã ẽt ꝑ stipulationem notarii non acquiritur actio absenti, & ignoranti, absq; ratificatione vt notabiliter tradit Pau. de Ca. in consi. cxcv. visis his quæ narrant in nouis. hic non, ꝑꝑ prærogatiuã pecuniæ numeratæ ignoranti & & absenti actio acquirit, absque alia ratificatione. & de hoc videbimus in l. singularia. ꝟ. eo. ¶Secundò not. ibi, vt tuos, s̃m Aret. ꝙ tex. hic cũ ministerio loquitur: qa qñ quis numerauit pecuniã noĩe alterius, & illi stipulatus fuit, vr̃ resultare quędam tacita traditio: qa ego videor tibi tradere pecuniã, & tu illi: secus vr̃ si quis numerauit pecuniã suam, noĩe alterius: quia tunc non vr̃ posse induci ista fictio: quia pars quæ numerat pecuniam tanquam suã non vr̃ cõsentire in ista ficta traditione. & ideo in secundo casu ratihabitio
b requirit, vt latius Are. hic dicit. ¶Sed ista subtilis dr̃ia non vr̃ vera: [b] qa ẽt qñ numero pecuniã simplr tuo nomine, & sic vr̃ facta ficta traditio. & tali casu actio tibi acquiritur, absq; alia ratificatione: vt patet in aliis exemplis, quæ ponuntur, dum ergo hic dr̃ vel vt tuos exprimitur quod tacitè inest, qa si numero nomine tuo, videor velut tuos numerare, & ficta traditio inducitur, vt probatur in l. singularia. ꝟ. eo. in l. licet. §. j. ꝟ. de iu. do. in l. iij. §. fi. de don. inter virũ. &
3 tex. in l. ij. §. pe. s̃. e. ¶†Tertiò no. ibi quotidie, ꝙ à consuetudine induci põt, ꝙ alteri ꝑ alterum acquirat. & ita dñt Ro. Alex. & Mod. hic, & reperio ꝙ Bal. allegando istũ tex. idem dicit in l. cũ aliter. col. j. in j. lec s̃. de adop. hoc tñ nõ videtur probari hic gñaliter, qa tex. hic loquitur numeratione interueniente, quo casu ẽt absque consuetudine, alteri actio acquiritur, vt in prin. hic dr̃. dictum tamen in se verum est, qa valet consuetudo, & pari rõne valet statutum: vt not. Bal. in c. q̃ in ecclesiarum. de consti. & tradit Pau. de Cast. in cons. clxxij. in casu pñti, visis oĩb. in nouis. facit qđ no. Bar. & Doc.
4 in l. j. §. sublata. ꝟ. ad Treb. ¶†Quartò noto secundum Bar. & Doc. ibi, quotidie, ꝙ bonum est argumentum ab eo qđ fieri solet. ad idẽ facit text. in l. certe. §. final. de preca. in l. ij. §. merito. ne quid in loco pub. cũ si. vt latè congerunt Mod. hic. ¶Quorum dictis adde tex. in l. si negocia. s̃. de neg. gest. in l. iurisgen. §. qđ fere. s̃. de pac. in l. liberorum. in prin. s̃. de his qui no. infa. in l. sed Iulianus. §. pen. ꝟ. ad Mac. in l. socio. ꝟ pro socio. in l. qui foueas s̃. ad leg. Aquil. in l. iij. §. fina. de eo quod certo loco. in l. quid sit fugitiuus §. illud. ꝟ. de ædil. edi. l. continuus §. cum ita. de verb. obl. in l. pe. ꝟ. de act. emp. in l. seruis vrbanis. de leg. iij. in prin. & in l. sicut. de ann. le. in l. solent.
5 ĩ prin. & §. j. & in l. pen. in prin. de ali. & cib. leg. ¶†Et notãdum est quòd verbum, solitus: de quo pro maiori parte iura. s̃. alle. loquuntur, verificatur in vna vice, sed verbum consuetus, plures actus requirit: vt no. decidit Bar. per illum tex. in l. Mela. ver. sed si alimenta. de ali. & cib. leg. & idem Bar. in l. j. versi. ij. C. quomodo, & qñ iu d. vbi Pau. de Ca. dicit, ꝙ istud dictum Bar. cõiter tenetur. & sequit Ange. Are. in §. ex non scripto. in fi. insti. de iu. natu. Alex. in consil. v. si vera sunt. col. fi. lib. v. & Cor. in consi. xxviij. in hac consultatio-
c ne. in fi. lib. iij. ¶Sed talis dr̃ia nunquam mihi placuit [c], quia quod semel fit, raro fieri dicitur. l. ex his. l. nam ad ea. s̃ de legi. & in l. fina. §. sed quia. ibi, semel non sæpius. C. de iu. delib. & in l. fin. ꝟ. de bon. aut. iud. poss. ibi, vtrum semel an sæpius. ergo non videtur quòd ex vna vice quis solitus dicatur. & in terminis hoc tenet Bald. in l. item lapilli. col. pen. ver. viij. queritur. s̃. de rer. diui. vbi inquit, ꝙ illa verba solito, non verificantur in vno actu. & idem videtur velle
6 Bal. in l. binos in fi. C. de aduo. di. iud. †Et ideo non dicitur res solita infeudari ex vnico actu: vt Ale. concludit in consi. 9. viso. themate. col. ij. & ad idẽ facit, quia pro eodem ponuntur consuetus, & solitus, vt colligitur in l. sed Iulianus. §. pen. ibi, solebat ministrare. ꝟ. ad Mace. iuncta. l. proinde. ꝟ. de in rem verso. ibi, vsque ad eũ modum, quem dominus ei præstare ꝯsueuerat. & facit text. in l. fistulas. §. frumenta. cum glo. de contrah. emp. in l. naturalem. §. pauonum. ꝟ. de acqui. re. do. ibi, ex consuetudine solent. & in c. put. de do. & contu. ibi, solita malitia. & quod dicit in l. iij. §. fi. ꝟ. de eo quod cer. lo. de illo qui solebat merces comparare. & de solito fœnerari, no. per gl. in l. cum allegas. C. de vsur. nam hoc in vno actu non verificatur, vt per glos. in l. j. ꝟ. de tribu. no. Bart. in l. legatis. de le. ij. Et certe hoc negaret nullus, nisi esset tex. in fi. l. Mela. vnde tota vis est ad respondendum ad illum tex. Bald. in d. l. item lapilli. rñdet ꝙ loquitur in testãre, q potest mutare ꝯsuetudinẽ vnico actu. sed ista rñsio non satisfacit: qa ibi non cõstat de ista voluntate testãris, iõ in dubio verba testãris, propriè intelligi debent. l. non aliter de le. iij. Vnde ad illum tex. aliter rñderi põt, ꝙ dum dicitur, ꝙ vltima

ADDITIONES.

a ¶Numerata. Immo large de omni mutabili. Ias. col. ij. & Alc. hic.
b ¶Vera. Et bene, licet Alc. hic eam sequatur.
c ¶Placuit. Et bene.

a ma p̄statio alimentorum attendit̄, intell̄r de vltima solita: a qa verba testõris, ibi referunt̄ ad illud qđ testõr facere solebat, q̃ quidem vltima præstatio solita in vnico actu non verificatur, sed in plurib. sicut si dicatur ꝙ vltima consuetudo attendit̄, quo casu intelligit̄, ꝙ plurib. actib. introducta sit s̄m nām consuetudinis: vt not. in l. binos. in fi. C. de aduo. diuer. iudi. Quid enim si testator toto tempore vitæ su p vno mō alimenta p̄stitisset, & nouissime alio mō semel p̄stiterit certè nullo mō v̄r dicēdū, ꝙ illa verba, q̃ solitus erat præstare, referantur ad illam vnicā p̄statione, ꝙ illud quod alias s̄p obseruatum fuit. Ita alias dixi in ru. extra de p̄sue. Posterio
b res b quidam in d. ru. in v. q. vn̄t mordere ea, quæ s̄. dixi. & qđe sine dentib. ponderando illū tex. in d. l. Mela. qui loquit̄ in sing. numero de vna p̄statione. ibi, eam p̄stationem sequendam, q̃ nouissima fuit. sed r̄nsio clara ex s̄. dictis colligit̄: quia licet dicat in numero sing. intell̄r t̄n de vltima p̄statione solita, vt ibi ex p̄ce. colligitur. & & solita p̄statio non verificatur in vno actu, ut s̄. dixi. Nō ob. aliud
7 qđ ipsi dicūt † ꝙ verbū, solitus, sit ḡnale, s̄m Bal. in l. j. C. q̄uo & q̄n iud. & dicūt me ad hoc nō aduertisse, & b̄n, qnia non fuit aduertēdū: qa Bar. loq̄tur s̄m *communem* opi. q̃ est, ꝙ verbū solitus, in vno actu verificet, & cū in vno actu, & ēt ī pluribus verificari possit, v̄r nomē ḡnale, qđ de vno & plurib. p̄dicat: secus v̄r in ver. consuetus. quod p̄cisè pluralitatē actuū reqrit, sed falsum est ꝙ solitus in vno actu verificet p. s̄. dicta. ergo sequit̄ ꝙ ver. solitus, non sit ma
8 gis ḡnale, q̃ consuetus. ¶ Vltimò no. † ꝙ ille q numerauit noīe alterius nō v̄r donare illi cuius noīe numerauit, p istū tex. in fi. futuro debitori nostro. ita Soc. hic dicit: sed iste tex. parū facit, qa loq̄tur in casu claro, q̄n qs voluit credere, & non donare. & ibi, quotidie credituri. nisi dicas ꝙ tex. hic loquit̄ respū eius q recipit mutuum, & non quo ad illū cuius noīe pecunia numerat. Hoc t̄n in se v̄r verū, quia donatio non p̄sumit̄, vt dn̄t Gui. de Cu. & Iacob. But. hic, quos Sal. refert in l. si absentis. col. fi. C. eo. arg. l. cū de indebito. de prob. & idem tenet hic Pau. de Ca. nisi res esset modica, s̄m no. in l. cum quid. s̄. eo. & sequitur Ale. hic in fi. Adde t̄n tex. no. in l. fi. §. fi. ĩ. de don. vbi tex. v̄r probare ꝯrīū dū ibi d̄r, ꝙ auia noīe Labeonis eius nepotis pecuniam mutuā dedit. & in fi. d̄r, cum debitor Labeoni obligatus esset, perfectam esse donationē. gl. ibi v̄r intelligere ꝙ aīo donandi esset facta donatio, sed ibi hoc non appa-
c ret. Videbatur posse responderi, c ꝙ ibi sp̄ale sit pp ꝯiunctionem sanguinis. Sed t̄n ratio in qua tex. fundatur. v̄r ḡnalis cum debitor Labeoni obligatus esset, perfectam esse donationem, & sic ex obligatione quęsita illi, cuius noīe fuit facta numeratio, donatio arguitur. Et ista ratio est ḡnalis: quia s̄p ille cui numeratur pecunia, est obligatus illi, cuius noīe facta fuit numeratio. Et quia pp coniunctionem donatio non arguit̄, nisi res parua sit: vt no. in d. l. cū quid. s̄. e. ¶ Expeditis notabilib. Bar. mām huius. §. in quatuor cōbinationibus complectitur, & ex eius dictis colligā conc̄lones, in
9 quibus addendum erit. ¶ † Prima conc̄lo est, ꝙ si noīe meo facta sit numeratio, & stip̄lo, & constat ꝙ numaratio facta si cā implēdi stip̄lonē, oritur duntaxat actio ex stip̄lone, & non ex numeratione. alle. Bar. tex. in l. si ita fuero stipulatus. & in l. seq. quæ incipit. cum enim ĩ. de noua. Et ista iura ēt alleg. Bar. ad probandum ꝙ ī dubio ēt oriatur t̄n actio ex stipulatione: vnde v̄r dubitandum, q̄uo idem tex. loquat̄ in casu dubio. Ias. r̄ndet, ꝙ in casu certo loq-
d tur in d. l. cum eñ ibi, quia id agitur, vt sola d stipulatio teneat, in aliis r̄nsis v̄r loqui in dubio. Sed certè dictæ leges s̄p in dubio loquuntur, quia tex. in d. l. cum enim venit per modum rationis ad l. immediatè præcedentem, quæ loquitur in dubio. quia ille text. facit vīm, ꝙ stip̄lo sit facta incontinenti, ergo loquitur in dubio: quia si constaret de mente partiū, idem esset ex interuallo. quia s̄p attendit̄ qđ actū est. l. s̄p in stip̄lonib. de re. iu. eo. mō text. in d. l. cū enim loquitur in dubio, vt colligit̄ ibi dum dicit, non puto. & hoc idem confirmatur ex verbis, quæ sequuntur. ibi, numeratio intelligenda est fieri. ¶ Non ob. illa verba: quia id agitur, vt sola stip̄lo teneat: quia hoc intell̄r per interpretationem iuris, vt ex præcedentibus, & seq. demonstratur. ¶ Hoc tamen in se verum est, qa si in dubio ita iudicatur per iura preal. à fortiori idem dicendum est, quando constat ꝙ ita actum sit à partibus, & ita videtur velle gl. in d. l. cum enim in versic. agitur. dum alleg. l. non omnis. ĩ. eod. Et ad hoc faciunt iura vulgata quę dicunt, ꝙ in primis inspicitur qđ actū est. l. s̄p in stip̄lonibus. de reg. iu. l. iij. C. plus va. qđ agi. in l. Celsus. §. si fundus. ĩ. de ꝯhen. emp. cū si. vt dixi in d. l. s̄p. Et pari ratione actio oritur tā ex numeratione, q̃ ex stip̄lone, si partes hoc agūt, vt ĩ. Bar. dicit. Et tali casu v̄r ꝙ vna actio per aliam tollat̄ fa-
10 cta solone. l. j. §. ĩ. de stip. seru. ¶ Et ex ista conc̄lone † q̄n solū orit̄ actio ex stipulatione, & nō ex numeratione, infert Bar. ꝙ agendū sit solum ex stipulatione. Et ideo dicit ꝙ vidit reprobare libellum, in quo quis petebat centū, qa numerauerat, & p̄duxit instrumentū, in quo ille confessus fuit se recepisse, & p̄mittebat p stipulatione reddere certè p̄m Bar. ille succubuit: qa non debuit agere quia numerauit, sed virtute stip̄lonis. Et in hoc primò aduertendū est: qa Bar. infert vnū verbū de confessione extra propositum: qa clarum est, ꝙ agenti ex numeratione non sufficit p̄bare confessionem, vt no. in l. ij. §. creditum. s̄. eo. Sed in casu isto agitur de vera numeratione, in qua actor agit ex numeratione, & probat stipulationem, meritò succūbit: vt Bart. dicit. Et istam conclusionem post longam recitationem sequitur Alexan. in l. si ita stipulatus §.
11 Chrysogonus, de ver. ob. col. v. † quia si quis in libello deducat vnam cām, & probat de alia, succumbit. l. habebat. ĩ. de insti. & in simi casu no. Ang. in consi. cxxiij. viso. & in consil. clv. in q. Alex. in cōsi. xxxv. visa scriptura. lib. j. & in consi. cxxj. viso. col. ij. eo. libr. j. & in consi. cxxj. viso. col. ij. eo. lib. j. & in consi. cxxviij. q̄m abundè. in prin. lib. iiij. cum si. ¶ Sed t̄n in casu proposito diligenter considerandū: ē quia Bar. hic loquitur, quando ille qui agit, produxit instrumentum, quo casu productio dupliciter considerari po-
12 test. † Primò ad effectum probationis, & hoc regulariter fieri debet post litem conte. vt no. per glo. in l. j. §. edenda. s̄. de eden. vbi Bal. cum si. vt dixi in c. j. de prob. col. iij. Et isto casu conclusio Bar. hic bene procedit. Secundò à principio instrumentum produci potest ante lit. conte. ad hoc vt reus deliberare possit. iuxta no. per Inn. in c. j. de prob. Et per Rotam in ij. decisio. in ti. de prob. in nouis. & per Fede. in consi. clx. casus talis, dn̄s Mynus. col. fi. in ver. nō obstant. cum sim. vt dixi in c. ij. char. pen. Et in tali casu videtur lo-
e qui Bar. hic & decisio sua non videtur vera: e quia ille qui petit cētum, quia numerauit: vt constat tali instrumento in quo apparet de stipulatione, satis videtur stipulationem deduxisse quia videtur agere prout apparet in instrumento ex eo quod no. Bal. in l. ij. col. j. in ver. vlterius noto argumentum C. de erro. aduo. Roma. in ꝯs. cxciiij. hæc confessio. cum sim. vt d xi in c. cum venerabilis. extra de exce. Et istam limitationem ad dictum Bar. tradit Cum. in d. §. Chrysogonus quem Alex. ibi sequitur col. v. licet ad verba Bar. hic
13 non aduertant. ¶ † Secunda conclusio est, ꝙ etiam in dubio numeratio videtur facta causa implendi stipulationem, quando illa incontinenti præcedit, vel sequitur. & hoc aperte probatur in d. l. si ita fuero stipulatus. & in d. l. cum enim Et ratio videtur: quia numeratio non infert ꝯctum, nisi s̄m voluntatem partium. l. nō omnis. in prin. ĩ. eo. Et ideo quando stipulatio incontinenti sequitur, uel præcedit, videtur facta cā implendi stipulationem: vt declarat Bart. in l. singularia. col. iiij. ĩ. eod. nam ea quæ incontinenti fiunt, vn̄t in esse. l. lecta. ver. dicebam ĩ. eod. & quod sequitur incontinenti videtur factum respectu actus præcedentis. l. si ventri. §. fin. ĩ. de priu. cre. vbi Bar. & not. Barto. in l. post ꝯctum. infra de don. cum si. vt tradit Barth. Veron. in tracta. de simula. ꝯctus. col. xij. & consi. xvij. col. pe. & facit tex. in c. officii. de ele. & no. Cyn. Bald. & Ang. in l. si quis post hac. C. de bonis p̄sc. Bal. post Odof. in l. quoties. in ver. iuxta istam partem. C. de rei ven. vbi not. ponit. q. & Ang. ib l. res vxoris. C. de do. inter virum. Fulg. in consi. cxcviij. in q. in prin Et ideo Bald. in l. petens. col. pe. C. de pac. tradit regulam,
14 † ꝙ quando duo actus fiunt eodem tempore successiuè, & in eo
f dem loco, vnus videtur fieri contemplatione alterius. f & dictum Bal. sequitur Cor. in consi. xxxvj. in hac consulta. i b. ij. col. ij. & in consil. cccl. quod est vltimum consilium primæ partis. Et ad hoc plura similia congerit Soc. in consil. cclxxiij. in primæ partis. Et ad hoc plura similia congerit Soc. in cons. cclxxiij. in p̄ñti consultatione. col. iij. facit quod not. Bal in l. pe. §. mulier ff. sol. matr. Ang. in consi. cxlj. super primo puncto. Ale. in consi. xliij. de celerrima scriptione requisitus. lib. j. in consi. xxv. viso instrumento col. pen. lib. ij. in cons. liij. viso themate. col fi. lib. ij. in cons. xv. viso proces-
15 su. in fi. lib. iij. Rom. in cons. xc. visis. col. iij. ¶ † Tertia conclusio est, ꝙ si ex interuallo stipulatio præcedit, numeratio quæ sequitur, s̄p videtur facta causa implēdi stipulationem, cum stipulatio præcedat spe futuræ numerationis. Et ad hoc v̄r tex. in l. qui pecuniam. ĩ. e. si verò numeratio. præcedat, oritur actio ex mutuo, s̄m nām numeratio. Et si postea ex interuallo sequatur stipulatio, de iure antiquo fiebat nouatio: vt Bar. hic dicit. ¶ Sed Ro. Alex. & Mod. hic reprehendunt Bartol. quia q̄n secunda stipulatio continebat idem quod prima, etiam de iure antiquo non inducebatur nouatio, vt no. ipse Bar. in l. pe. de præto. stipula. ¶ Prima facie defendendo Bar. videbatur posse responderi, ꝙ hic non agitur de obligatione ex cā mutui, vn̄ sc̄da stip̄lo q̄ ꝯtinet idē qđ pr̄ia ñ valet. l.
16 q bis idē. đ ver. ob. q̃ rō v̄r cessare ī casu isto. ¶ Sed replicari p̄t, † ꝙ nouatio facilius īpedit̄ p p diuersitatē oblonis, ut no. Ale. post Pet. in d. l. q bis idē. col. fi. qa īterest n̄ra habere plures actiones: ut p̄bat̄ in l. duo societatem. infra pro socio. Et de hoc uidebimus in l. singularia.

ADDITIONES.

a ¶ Solita. Et bene idē Dec. extra de consue. in fi. rub. licet Bar. sequatur Lanc. Dec. l. Sempronio. §. ex his verbis. de vsufruct. leg.
b ¶ Posteriores. Scilicet Roch. Cur. in repet. d. rub.
c ¶ Responderi. Hæc non valet, vt etiam fatetur Dec. Ego dico, quod ibi non queritur an esset donatio, sed esse præsupponitur, solum aūt dubitatur an ex hypothesi. d. §. esset perfecta, & irreuocabilis.
d ¶ Sola. Diuinatio est. ego dico, ꝙ est vna obligatio habens vires vtriusq; causæ.
e ¶ Vera. Idem Purp. Alc. hic, & bene.
f ¶ Alterius. Dec. cons. 245. nu. 5. late And. Tiraq. in consue. Picto. tit. de retract. §. j. gl. vij. nu. 76.

17 gularia ĵ. eo. Et incidenter dicit Bar. hic† ꝙ si quis confessus fuit in instr̃o se recepisse certam pecuniam quam per stipulationem ꝓmittit restituere, vr̃ illam recepisse tp̃e stipulationis, per l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. de verb. obl. cum si. vt tradit Alc. in l. prędia. col. j. de acq. pos. vbi illum text. in d. §. Chrysogonus. inducit. & ibi dictis adde Car. in cons. xiiij. statuto Trigesti. in princ. & idẽ Alex. in l. post dotem col. viij. sol. marr. Are. in d. §. Chrysogonus. col. viij. & ibi alleg. Ang. in cons. clvj. & repetitur in cons. clvij. dña Augelina. & rõnem adducit: quia cum notarius apponat tp̃s in instr̃o, vr̃ attestari quòd actus gestus sit illo tempore quod in instr̃o
a continetur. Sed ista rõ parum a facit: quia hoc dictum verum est respectu confessionis de qua instr̃m loquitur: sed non respectu numerationis, de qua non asserit notarius tunc illam interuenisse. Non ob. consilium Ang. quia potius probat ꝯriũ dum restringit se ad casum in quo absurdum sequeretur, vt ad fi. ibi dicit.

¶ Non ob. §. Chrysogonus. in quo vis tota consistit. nam per Alc. in d. l. post dotem dupl̃r inducitur. Primò, quia si diceretur ibi, ꝙ stipulatio ex interuallo ĩteruenisset, & stip̃o valida fuisset, duplex actio orta fuisset, cuius ꝯtium vr̃ velle ibi tex. q. dicit, ꝙ vna obligatio verborũ nascitur. Et vt hoc verificari possit, vr̃ dicendum, ꝙ stip̃o eẽt facta incontinenti. Sed r̃nderi potest hoc esse verum, non pp verbum recepisse: sed ex eo ꝙ ibi stipulatio post numerationem vno contextu facta fuit. vt in princ. §. ibi colr̃. & in ver. nã quoties. etiã se restringit qñ incontinenti facta fuit stip̃o: vt colr̃ ibi, mutuã pecuniã dãntes stipulamur: quia qualitas adiuncta verbo, s̃m tempus verbi intelr̃. l. in delictis. §. si extraneus. s̃. de noxa. vñ verbum recepisse, in d. §. Chrysogonus. in prin. impropriè ponitur: quia constabat stip̃onẽ factam incontinenti, & per hoc ẽt tollitur secunda inductio quam facit Alex. in d. l. post dotẽ. dum inquit. ꝙ ibi dubitatur an actus numerationis occultetur in ip̃o contractu stipulationis. certè si ex interuallo facta stipulatio fuisset, vana fuisset dubitatio, ideo dicendum est ꝙ incontinenti interuenit stipulatio. Nam fateor hoc esse verum, ꝙ incontinenti interuenit stipulatio, per. s̃. dicta: sed non pp verbum recepisse, vt s̃. dixi. Et ideo ibi non vr̃ probari quod Barto. dicit. Et remoto illo tex. verba faciunt in ꝯrium: quia sunt præteriti temporis: vt per Ang. in cons. s̃. alle. Et no. in l. prædia. de acqui. poss. Et quia confessio probat, non autem inducit obligationem. l. Publia. §. fin. ĵ. depo. ergo non videtur ꝙ illa verba intelligantur tempore stipulationis: quia in effectu hoc mõ cõfessio induceret obligationem.

18 ¶ † Quarta conclusio est, ꝙ si numeraui nomine meo, & alteri stipulatus sum, tunc oritur actio ex numeratione: quia stipulatio est inutilis. §. quoniam. supra eadem. l. & in d. l. si stipulatus. §. Chrysogonus. Et idẽ Bar. inferius dicit in secunda combinatio. & ista conclusio procedit etiam si incontinenti post numerationem alteri facta sit stip̃o: qa l'cet alias videatur facta numeratio cã implendi stip̃onẽ. l. cũ eñ. j. de noua. hoc vr̃ verum qñ stip̃o valet: qa cũ ille tex. in d. l. cum enim loquatur de stip̃one, intelr̃ de valida. l. iiij. §. condemnatum. de re iud. secus ergo si non valet. & facit tex. in l. iiij. ĵ. de testa. mili. cum si. ¶ Et subiicit Bart. ꝙ si confiteor ex causa mutui me recepisse centum, & per stip̃onem inutilem promitto restituere licet stipulatio non valeat, confessio tñ probat receptionem. d. § Chrysogonus. ¶ † Ex quo dicto duæ colligũtur conclusiones. Prima, ꝙ sola confessio probat mutuum. Secũda, ꝙ si non valet stipula. valet tñ cõfessio facta mediãte inutili stipulatione. Circa primam ꝙ confessio probet mutuum, hoc non videtur verum, qñ ipse debitor confitetur: quia obstat exceptio non numeratæ pecu. vt hr̃ Insti. de lr̃arum obliga. & in toto tit. C. de non nu. pec. ¶ Non obst. tex. in d. §. Chrysogonus. in quo Bart. facit fundamentum: quia loquitur de iure ffoꝝ. quo tp̃e non erat ccrta exce. non nu. pe. ¶ Secundò r̃ndetur, ꝙ non loquitur in confessione debitoris principalis, sed in alio qui confitetur dño consentiente. & ita illum text. ibi declarat Ange. circa fi. ex quo, dicit ipse, habetur singularis limitatio ad tit. C. de non nu. pe. vt nõ habeat locum, quando alius confitetur debitorem principalem habuisse, ip̃o debitore principali confessionem approbante. & licet Imo in d. §. Chrysogonus. quem refert ibi Alc. col. ix. dicat non esse verum dictum Ang. quia multò magis deberet ipsi principali debitori præiudicare propria confessio. Potest replicari, quòd in debitore principali est illa facilitas confitendi, vt habeat pecuniã quam auidissimè desiderat. Et ista ratione ad obuiandum eius facilitati introducta est exce. non nu. pec. quæ ratio cessat in alio, qui confitetur, vt dixi in l. ij. §. creditum. suprà eod. argumentum autem Imo. haberet locum in terminis. d. §. Chrysogonus. ¶ Sed hodie argumẽtum retorqueri potest: quia si non valeat confessio principalis, multò minus non debet confessio procuratoris præ
20 iudicare: iuxta no. in d. l. ij. §. creditum. s̃. e. ¶ † Circa secundam cõclusionem, q̃ notab. est s̃m Bar. quod licet ꝯctus principalis sit inutilis, tñ confessio valet, quæ in tali ꝯtu inutili continetur. Et idem Bar. in d. §. Chrysogonus. cum si. vt tradit ibi Alc. col. viij. in cõtrarium tñ allegat quod no. Bal. in l. fi. ĵ. de consti. pecu. & in l. si absẽtis: C eo. ti. Et ista dicta reassumunt Mod. & plura in vtranq; partẽ
b adducunt absque resolutione. Et ideo resoluendo b concludendũ est, ꝙ in terminis in quib. loquitur Bar. hic, qñ stip̃o interponit super alio ꝯctu de se obligatorio, puta sup mutuo, qñ de numeratione apparet, vel super. empt. & ven. locatione, & condu. tunc inutilis stip̃o non impedit oriri actionem ex vtili ꝯctu super quo interposita est: vt no. Bar. in l. j. §. si quis ita. in fi. de ver. ob. Et tunc si non valet quod ago, vt ago, valet vt valere põt. d. §. qm̃. s̃. eo. & d. §. Chrysogonus. & ad hoc allego bonũ tex. in l. si stipulor. §. fin. de ver. ob. vbi si quis in venditione, vel locatione interposuit stipulationem, quæ non valuit, valet tñ venditio, vel locatio: quia tali casu contractus qui à seipso valere poterat, non vr̃ accessorius ad stip̃onem: quia stip̃o fuit interposita ad corroborationem: vñ si non valet, non tollit ꝯctum, qui absque stip̃one valuisset. ar. l. iij. de test. mili. ¶ Præterea dato quod stip̃o fuisset principalis, & contractus ille accessorius, ex quo diuersa rõ est in accessorio à principali, tali casu licet non valet principale, valet accessorium. l. sed & si is. vbi Bar. & Bal. C. de prædiis minorum. & no. Bart. in l. ita stipulatus. in xij. oppo de ver. ob. per l. stip̃o ista. §. alteri. eo. tit. & no. Bal. in l. non dubiũ. in xiiij. opp. C. de legi. & isto casu non est eadem ratio vitiandi confessionẽ, sicut stip̃onem; & vitiato expresso, non vitiatur tacitum, vt no. Bart. in l. si fideiussor. in princ. de leg. j. Bal. in l. si tibi. §. de pignore. s̃. de pac. secus vr̃ qñ agitur de aliquo actu accessorio ad stip̃onem, quo casu qñ eadem est ratio, si actus principalis stip̃onis nõ valet nec accessorius, & rescisso principali, & accessorium rescissum videtur vt no. per gl. in l. si patronum. si quid in fra. pat. vnde si non tenet contractus principalis, nec valet precarium qđ in eo reperit̃: vt no. Bal. in l. ex testõ. C. de fideic. Alc. in cons. 80. lecto, & discusso. col. iij. & no. Bart. de contractu simulato, in l. nemo potest. col. vj. de leg. j. cum si. in qb. eadem ratio videtur in accessorio, quæ est in principali. Et hoc modo varia dicta, quæ confusè adducuntur, ad concordiam reducũ
21 tur. ¶ † Quinta conclusio s̃m Bar. hic in tertia conbinatio. est, ꝙ si numeraui nomine alicũo, & illi pariter stipulatus sim, valet stipulatio, sicut numeratio, & illi acquiritur. l. ij. C. per quas perso. Alc. hic dicit, ꝙ in hoc cõis opi. est contra Bar. quia tex. in d. l. iij. loquitur in actione hypothecaria, q̃ accessoria est. Et non benè infertur ad stip̃onem q̃ principalis est, vt latius hic dñt Alc. & Mod. ¶ Sed certè opi. Bar. verior videtur, quia in rei veritate, stipulatio accessoria vr̃ ad numeraaionẽ: quia pp ipsam numerationem facta fuit stip̃o: vt no. Pau. de Ca. in l. si pecuniam. in fi. ĵ. eo. Et ad hoc facit, quia stipulatio secundum nãm actus super quo interponitur, regulatur. l. si stipulatus de vsuris. l j. §. si sub conditione. ĵ. ũt lega nomine cauea. Et ꝙ valeat talis stipulatio, efficaci ratione comprobatur: qa cum de iure communi in casu isto actio acquiratur alteri virtute numerationis, vt hic. §. si nummos. pariter videtur, quòd stipulatio interposita super numera. valeat propter ꝯcursum iuris cõis. Nam ea quę in pactum deduci non pñt pp concursum iuris communis conualidatur pactũ qđ al's prohiberetur, vt no. per gl. in c. ad audientiam. el. ij. de rescr. in gl. ij. & in c. significasti. in glo. ij. de ele. & ista rõne vr̃ ꝙ ẽt de iure fforum valeret talis stipulatio. ¶ Non ob. l. ij. quæ vr̃ sentire ꝯrium, dum refert ius antiquum huius. §. quia loquitur in hypothecaria, quæ est realis, secus vr̃ in stipulatione quæ est personalis, sicut actio ex numeratione pariter ꝑsonalis est. ¶ Subiicit tñ Bar. hic in fi. col. dr̃iam esse inter numera. & stip̃onem: quia mediante numeratione, absenti & ignoranti actio directa acquiritur, vt hic. sed stip̃one acquiritur vtilis ita demum, si ratum habeat, vt per eum hic. ¶ Sed tñ ista differentia nõ videtur procedere: quia vt s̃. dixi, stipulatio fomentum recipit à iure cõi, & ab ipsa numeratione: vnde posito ꝙ ex numeratione directa actio acquiratur, idem videtur in stip̃one. & in casu d. l. ij. C. per quas perso. nobis acqui. quia tex. ibi arguit à numeratio. ad actionem hypothecariam, & sic videtur facta extẽsio, & prorogatatio, cum qualitate numerationis: quia prorogatio & extensio fieri intelligitur cum qualitatib. & circunstantiis rei prorogatæ. vt no. p Bart. in l. j. §. & post operis. ĵ. de noui ope. nun. Simili-
22 ter dum Bar. dicit, † ꝙ ex numeratione actio acquiritur absque ratificatione, sed in stipulatione ratificatio requiritur. videtur dicẽdum ꝙ aut loquimur de prima acquisitione reuocabili, & non videtur necessaria ratificatio. & tali casu actio videtur directa: qa talis acquisitio à lege inducit̃. & hoc vr̃ habere locum tam in stipulatione quam in numeratione. Aut loquitur in acquisitione irreuocabili, & necessaria vr̃ ratificatio, tã ĩ numeratione q̃ ĩ stip̃one, nã ẽt ĩ stip̃one notarii actio absenti ñ acqrit̃ nisi sequuta ratifica-
c tione: vt no. Bald. in l. nec ei. §. satisdatio. in vj. q. s̃. de adop. & Pau. c de Ca. in ꝯsi. excv. visis his. in consi. 172. in casu præsenti. in nouis.

¶ Vltimò

ADDITIONES.

a ¶ Parum. Alcia. in trac. presumptio. reg. ii j. præsumptio. xxxv. nu. ix.
b ¶ Resoluendo. idem fere Purpura. hic. nu. lxxxij.
c ¶ Pau. cons. excv. consi. clxxj. lib. ij. in nouis. Dec. in l. contractus, nu. xxij. de re iu.

23 ¶Vltimò nõ vr̃ ꝑtermittendũ,† ꝙ actio,ꝗ acquirit̃ virtute nume ratiouis videretur vtilis, & non directa: qa hoc repitur in legato, quod etiam absenti,& ignoranti acquiritur.l.cum pater.§.surdo. de leg.ij.& tñ illa actio realis,ꝗ datur ꝓ legato est vtilis, non directa,ſm gl.in l.fi.in ver.in rem.C.de sac.ſan.ec.no.Imo.in l.j.de do. cã mor.Ale.in l.j.in fi.de leg.j.nisi dicamus illud procedere in actione reali,put illa gl.loquitur,secus vr̃ in actione personali,de qua in isto §.agitur.Et ita sit finitus iste §.

1 *Dictio,postea,intelligitur cum interuallo.*
2 *Debitum ex vna causa, in aliam conuerti potest, & non videtur simulatio facta.*
3 *Depositarius vti non potest pecunia deposita,& tenetur lucrum restituere,si lucratur ex vsu ipsius rei.*
4 *Pecunia deposita,conuertitur in causam mutui,si depositarius vtitur pecunia*
5 *Dominium non transfertur ex sola voluntate domini,sine traditione.*
6 *Per pactum de restituendo,non potest fieri,ꝙ dominium rectè transferatur absque traditione.*
7 *Dominium transfertur per principem ex sola voluntate absque traditione.*
8 *Statutum puniens corrumpentem mulierem, intelligitur quod cum effectu illã corruperit.*
9 *Statuti verba,propriè debent intelligi.*

§. Deposui. Quod Bar.dicit in summrrio,ꝙ debitum ex vna cã põt ꝯuerti in cãm mutui hoc intellr̃ in terminis istius §.& aliis casib.in quib.subiecta mã pateret. ꝙ transiret in mutuum als̃ secus.& ideo Bar.nimis generalr̃ loqtur.¶Primò no.
1 ibi postea ꝑmisi,†ꝙista dictio,postea,cũ interuallo intellr̃,vt collr̃ ex l.seq. ꝙ si initio.ad idẽ tex.in l.in bonæfidei.C.de pac.vbi glo.& l.quoties.§.si qs ita.ꝟ.de hęr.insti.& in l.pacta ꝯuenta.vbi gl.de ꝯh. emp.in l.cum fundũ.in ver.postea.de vi,& vi ar.& no. Ale.in cõs. cxlj.viso testõ.col.ij.li.ij.& in cõsi.vlt.in eo lib.ij.& no.Bar.& doc.
2 in l.fructus.ꝟ.sol.mat.¶Scđo no.† ꝙ debitũ ex vna cã in aliã conuerti põt,& talis ꝯuersio in effectu nõ vr̃ simulatio:qa hẽt fomẽtũ ex veritate causę ꝑcedentis,& iõ in isto casu nõ hẽret locũ statutũ, qđ exceptionẽ simulationis reiiceret:vt no.Bar.in l.si ex ꝑtio.C.e. & declarat.Bar.in l.Lucius.la.ij.ff.depo.Bar.ĩ l.sub spe.C.de postu. Ale.in cõs.xxviij.in cã,& lite.col.iiij.li.v.& Cum.in ꝯs.clx.Io.& Gerardus.& qđ dictũ est de ꝯuersione,procedit.qñ de sui nã possibilis sit,als̃ ꝯctus vr̃ simulatus,ſm Ang.hic,per l.cũ ea.C.de trans.& simpl̃r hic Ale.seqt̃.¶Sed aduertendũ est,qa in d.l. cum ea. ꝯuersio erat poſſis:qa nihil repugnabat,quin debitum ex cã transactionis ꝯuerteret in ꝯctũ vẽdõnis.Et dici põt,ꝙ ibi nõ agat̃ de ꝯuersione:qa ibi debitũ ex cã trãsactionis firmarũ nõ fuit, sed à principio fuit ꝑmissum ex cã vẽditionis,qđ ex cã transactionis fuerat ꝑmittẽdũ,iõ ibi đ simulatiõe tractari vr̃.Dictũ Ang.clarius exẽplificari põt in debito speciei,qđ in mutuũ transferri non põt.& tali casu
3 ꝯuersio impossis est.¶Tertiò no.† ꝙ depositarius vti non põt pe-
a cunia deposita,& si vtat̃,& lucratus sit,tenet̃ lucrũ a deponenti restituere:vt no.Bal.in l.j.in x.q.C.pro soc.cũ si vt tradit Io.de Ana.
4 in c.fi.col.iiij.de vsur.¶Quartò,& vlt.no.ꝙ pecunia deposita ꝯvertit in cãm mutui,si agatur,ꝙ depositarius vtat̃ pecunia.ad idẽ tex. in l.j.ĩ §.si pecunia apud te.ĩ fi.ꝟ.depo.Siſr̃ si agat̃,vt tmdẽ reddat̃: qa tũc depositũ egredit̃ terminos depositi.l.Lucius.la j.l.dies spõsaliorũ.in fi.ꝟ.depo.& ideo tunc non liberat̃ debitor, per interitũ spẽi,qa genus perire ñ põt.l.incẽdiũ.C.e.ti.Ita de tali deposito no. Bal.in cons.cccxlv.ꝑmittẽdũ est.li.ij.& in ꝯs.ccclxij. viso instr̃o depositi.eo li.ij.& ad hoc tex.hic,ibi ergo transit periculũ ad eũ.&de tali deposito idẽ qđ de mutuo iudicatur:vt no.Ro.in cons. ccccc. summarius qõnis.co,pe.& in ꝯs.cccccxx circa propositã consultationem.in prin.& licet in deposito agat̃ ꝙ dñium trãsferat̃,retinet tñ nomẽ depositi,& dr̃ depositũ,licet non hẽat ꝓpriã nãm depositi:vt no.Pau.de Ca.in d.l.Lucius.per illũ tex.ex eo,ſm eũ,ꝙ expsse ita actũ fuit.& idẽ dicit Pau.de Ca in ꝯsi.in ꝑnti cã.col.fi.per illũ tex.in d l.Lucius.ff.de po.& adducit simile de feudo,non hñte naturam feudi.Sed diligenter aduertendum est, qa ista conclõ non
b vr̃ vera, quia ex quo translatum fuit dñium, & tantundem reddi debet,nã depositi repugnat,vt dicatur depositum,& non vr̃ ꝙ partes hoc facere possint:arg.l.vbi ita donatur.ꝟ.de do.cã mor.& in l.cum precario.ꝟ.de prec.& vr̃ tex.hic, vbi agitur ex mutuo facta conuersione.& in d.l.j.§.si pecunia. ergo est mutuum. ¶Non ob. d.l.Lucius qa loqtur respectu vsurarum, vt patet ibi in fi. de vsur. præstandis ꝯuenit.& de vsuris ẽt loquit̃ tex.in d.l.dies sponsaliorũ. vñ valet ꝯuẽtio,ꝙ vsurę,ꝗ debent̃ ex cã depositi,præstentur ex tali deposito, quod transit in mutuum,sed non facit, ꝙ remaneat depositũ,quia natura depositi repugnat, & non valet conuentio ꝯ substantialia contractus licet valeat ꝯ accidentalia vt not.Barrol. in d.l.vbi ita donatur.& no.in l.pacta conuenta.de ꝯh.emp. Et per hoc ẽt rñdet ad illud de feudo non habente propriã naturã feudi: qa intellr̃ qñ alteratur natura feudi in accidentalibus, & naturalibus,secus si in substantialibus.& no.Cald.in ꝯs.xi.in ti.de feu.Paul. de Cast.in consi.cxlij.circa id,quod.chm si.vt dixi in consil.cxciij.

5 ¶†In gl.in verb.possidere.ibi,§.interdum.notã. est ex dictis Bart. ꝙ ex sola voluntate dñi volentis dñium transferre sine traditione, non transfertur dñium.&no.ꝑ gl.in l.in traditionib. ś. de pac. & est tex.in l.traditionib.C.de pac.ibi,non nudis pactis.& no.Bar.in
6 l.cũ falsa in j.q.C.de iur.& fac.ign.†Et ideo in pacto de retrouẽdẽdo,non põt fieri ꝙ retro transferatur dñium absq; traditione: vt no.Bar.ĩ l.j.ĩ fi.ꝟ.de don.& ĩ l.si hoiem.ꝟ.đ vsuc.cũ si.vt tradit Ale. in cons.x.vr̃ fortasse.li.j.vbi dicit, ꝙ ista est cõis opi.& dixi in cõs.
7 187.†Et est speciale in principe,ꝙ eius sola voluntate dñium trãsferatur:vt no. Ang.in l.officium.in fi.ś.de rei ven.Bal.in prælu.feu. col.xij.& in c.j.col.ij.ver & adde ꝙ si Papa.in ti. quid sit inuest. cũ si.vt Ale.scribit in l.iij.in prin.col.vij.ꝟ.de acq.pos.& in cõsi.186. in hac cã,col.ij.li.ij.& in ꝯsi.3.ex his,col.iij.lib.v.& hoc intelligitur quando constat de voluntate principis,aliàs distinguitur, ꝙ in dubiis contractibus non transit dñium absq; traditione, secus est in priuilegiis:vt no.Bal.in c.j.§.inuestitura.col.fi.de noua for.fid.Abb. in cons.xciij.in q.hæredum.co.pe.li ij.¶In gl.l.quod si ab initio.ibi si voles.exponitur.i.si voluntariè vsus fueris per l.fi.de rer.diui.vbi gl.exponit verbum,transcendere voluerit.i. voluntariè transcen-
8 derit,ex quo Bar.ibi infert ad statutum quo cauetur,†ꝙ capite puniatur,si quis voluerit aliquã mulierem corrumpere, nam intellr̃, ꝙ cum effectu illam corruperit.Et pro tali expositione est gl.in l. fi.in princ.C.de codic.in ver.voluerit.& in l.si consisterit. in vers. uoluisse.ś.fin.reg.& in c.si diligenti.in ver.purgare.de for.com.& no.Bal.Ang.& Imo in l.si quis Sempronium.ꝟ.de hær.instit.Et ex dicto Bar.in d.l fi.infert Fran.de Cre.in no.xlix.defensaui semel.ꝙ stante statuto,ꝙ si quis voluerit aliquem venenare, capite puniat, ꝙ tale statutum non haberet locum in eo, qui præparauerat venenum, si delictum non fuerat consummatum: quia verbum illud, voluerit,intellr̃ re ipsa,ꝙ fecerit.¶Sed in prædictis,ꝗ Doc.simplr̃
c sequuntur aduertendum est:quia illud dictum Bar.in d.l.fi. nunqc mihi placuit,quia talis expositio est contra proprietatem verborum,cùm voluntas ab ipso facto distinguitur, & separata sit c.j.de eo qui mit.in pos.in l.promissor Stichi.§.constituto.de consti.pe. & ideo exponere verbum voluerit,pro ipso actũ,est contra proprietatem uerborum.benè fateor,ꝙ talis expositio fieri potest ꝑꝑ subiectam materiam.& hoc modo procedit gl.in d.l.fi.de rer. diui.nam ibi illa expositio est necessaria,quia pœna de qua ibi agebatur,erat imposita pro ipso facto,vt collr̃ in princ.l.dum dicitur,si quis violauerit muros, verbum illud uiolauerit, denotat factum, & patet dum ibi dicit,scalis admotis.Et licet postea in fi.l.dicatur, ꝙ Rhemus occisus fuit ex eo,ꝙ muros trãscendere voluerit,consonat ꝙ uerbum illud,uiolauerit,pro facto intelligatur,secundum quod in prin.l.dr̃ & ideo illatio quam facit Bar.in d.l.fi. ad statutũ non bñ procedit,quia in statuto non ꝯcurrit illa ratio ita interpre-
9 tandi,ꝗ in d.l.fi.habetur.Et in ꝯrĩũ est regula,† ꝙ verba statuti propriè debet ĩtelligi.l.iij.§.hæc verba.ubi Bar.ś.de neg.gest. Et pari ratione non satisfacit decis.Fran.de Cre.ꝙ statutum si quis uoluerit uenenare aliquem,non habeat locum in eo, qui uenenum præparauit,quia militat ratio inducta contra Bart.ꝙ in casu statuti non subest illa necessitas recedẽdi à proprietate verborum, prout erat in caso,in quo loquitur Fran.de Crema, ille non habuit simplicẽ uoluntatem,sed deuenit ad actum, quia præparauit uenenum,& per eum non stetit:quia fuit detectus,ut ipse dicit,quo casu statutum vr̃ voluisse talem pœnam imponere,ꝑꝑ atrocitatem delicti, quia plus est hominem veneno interficere, quam gladio. l.j. C.de malefi.ad hoc vr̃ decis.Barto.in l.j.in vlt.no.ꝟ.de parric.de illo qui emit uenenum,ut daret alicui.licet non dederit,tñ punitur,perinde ac si dedisset. quod dicit notandum contra quosdam monachos,qui uoluerunt abbatem uenenare.¶In gl.l.ꝙ si ab initio.Ale.
e latè insistit, & eius dicta reassumunt Mod. e hic, concludentes ꝙ nulla solutio data à Doc. per se sufficit, sed pluribus collectis hoc modo concludendum sit,ꝙ in §.deposui.dñs primò deposuit pecuniam ex cã depositi, deinde non statim, sed ex interuallo recipiens rogauit istam pecuniam mutuo, & deponens purè permisit,ꝙ vteretur pecunia deposita,his concurrẽtib.statim est mutuũ qa partes cõi consensu vñr debitum ex cã depositi conuertisse in mutuum.

ADDITIONES.

a Lucrum.Dic,ꝙ tenetur tm̃ ad vsuras legitimas.l.iij.Deposi. totũ aũt reliquũ lucrũ suũ est,& sic illud dictum Bal.est falsum,& contra tex.In l.si ex ea.C.de rei.vendic.
b ¶Vera.Imo.quia licet excedat terminos depositi.d.l.Lucius.tamen dicitur depositum inspecto principio ut in l.1.§.idem Pomp.depo.
c ¶Nunquam.Idem Dec.in l.non vult.infra,de reg.iur.& bene.
d ¶Actũ.Et sic deci.Fran.Crem.falsa est et sentit Dec.& bene.quãuis Barb.in c.quia nonnulli.col.17.de testibus.& Fel.in tracta.quando conatus puni.secuti sint Franc. Cre.& male.
e Mod.Scilicet Ias.hic in fi.aduerte,Doc.hic hos tex.clarissimos suis multiloquiis obscurarunt,breuis & clara ueritas est,ꝙ in §.deposui.permissio usus fit pro usu præsenti,& sic statim est mutuum,sed in l.seq.permissio fit pro futuro in certo usu,& sic nõdum est mutuum,donec usus sequatur,& ita sentiunt Pau.Ias.Dec.Purp.Ale.hic,licet intricatius,& obscurius loquantur.

mutuum. & si dicis quare reqrit̃ ꝙ hoc fiat ex interuallo r̃ndet: qa si incontinenti tp̃e depositi permitteretur ꝙ depositarius vteretur pecunia, remaneret tñ depositũ, qa partes incontinenti non vñr mutare primũ ꝯctũ. l. Lucius. ꝟ. depo. sed in l. qđ si ab initio, statim tẽpore quo dñs deposuit, non rogatus ab accipiente dixit, pmitto tibi, si voles, ꝙ vtaris pecunia. tunc qa liberè nõ pmisit, sed cum illa conditione hñte mixturã facti; ideo non statim est mutuum, sed ita demũ si incipiat vti, & deueniat ad factum. Ista solutio ẽt non satisfacit: quia in effectu nihil est: qa laborat eodẽ morbo, quo aliæ plures solutiones reprobatæ fuerunt: vt dixi in voce. nã data paritate terminorum, vr̃ ꝙ etiã si ex interuallo depositario permittatur vti pecunia si voluerit, nõ statim erit mutuũ: quia apponitur illa conditio quæ habet mixturam facti. Et sic non esset dr̃ia an incontinenti, vel ex interuallo, cuius ꝯtrium hic dr̃. Propterea non vr̃ verum, quod dictum est. videlicet, ꝙ si incontinenti tẽpore depositi permitterem ꝙ vtatur pecunia, remaneret tñ depositum, quia partes non præsumuntur mutare primum ꝯtum. Nã dico ꝙ ẽt incontinenti esset mutuũ. qa vr̃ constare de mutatione, permittendo, ꝙ vtat̃ pecunia ꝯ naturam depositi, per ea quæ dixi in notaabilib. & hoc indubitatum vr̃, si quis consentiret. & pbatur in l. qđ si ab initio. vbi tex. facit vim, ꝙ non fuit permissum simpl̃r: sed ꝯdõnaliter: ergo pmittendo simpl̃r: ẽt ab initio recessum vr̃ à deposito. ¶ Vnde considerandum est diligenter, ꝙ ista iura aliter declarari pñt, vt dicamus ꝙ ille dr̃ia, quam facit tex. ex interuallo, vel ab initio, iudicatur procedere à cõiter accidentibus vt in sili dicit Bar. in l. qđ Nerua. in xij. q. ꝟ. depo. declarando tex. in l. ꝯctus. ꝟ. de re. iu. vbi Iurisconsultus differentiam facit inter commodatum & depositum, & Bar. concludit, ꝙ data paritate terminorum non sit dr̃ia. sed talis dr̃ia constituitur, habito respectu ad illud, quod communiter contingit. Et ita in proposito dicendũ vr̃. nam ab initio qñ fit depositum partes non cogitant de mutuo: quia si cogitarent, facerent mutuum, & non depositum, merito tũc illa uerba, uti si uoles faciunt ꝯdõnẽ: qa referuntur ad futurum, & erit mutuum si placuerit debitori: secus qñ fuit factum depositum, & postea ad requisitionẽ depositarii, dat̃ facultas depositario ꝙ utatur pecunia deposita, non statim est mutuum: qa uerisil̃r superuenit casus, quo recipiens uolebat vti pecunia, & tali casu, cum expedit depositario, qđ fiat mutuũ, ex sola permissione mutum fieri uidet̃. quotidie em̃ accidit ꝙ depono apud amicum pecuniam, & dico, si occurrit quòd indigeat illa pecunia, qđ vtat̃ si uoluerit, nõ est mutuum anteꝗ utat̃. qa ab initio nõ suberat casus vt in mutuũ transiret. sed qñ post factum depositũ cũ interuallo ad reqsitionem depositarii, creditor permittit quòd vtatur pecunia, statim fit mutuũ: qa vr̃ casus superuenisse vt mutuũ hẽat locum. Et sic illa dr̃ia quam facit tex. ab initio, vel ex post facto vr̃ procedere ꝯsiderato eo quod plerunque contingit. & data paritate terminorum nõ vr̃ dr̃ia. & hoc mõ ferè oẽs solões datæ à doctorib. saluari pñt. ¶ Et licet tex. in ista. l. qđ ab initio. videatur requirere ꝙ pecunia moueatur, ad hoc vt mutuũ ꝯhat̃, tñ Fulg. Pa. de Ca. & Are. dñt idẽ esse, si aliter appareat de volũtate depositarii volentis habere pecuniã mutuo: quia satis est, quòd voluntas vtriusq; concurrat. ¶ Ale. hic tenet ꝯriũ: qa hoc mõ, si sola voluntas depositarii attendatur, ꝯctus esset positus in volũtate partis. ꝯ. l. in vẽdẽtis. C. de ꝯh. empt. Et ad hoc facit: qa cõdõ dẽt impleri in forma specifica. l. Meuius. & l. qui hr̃di. in prin. ꝟ. de cond. & dem. ergo debet expectari ꝙ pecunia moueatur, prout tex. hic vr̃ requirere. Mihi tñ magis placet opi. Pau. de Cast. quia text. hic loquitur s̃m cõem contingentiã: qa solũ hoc consideratur, ꝙ vtatur pecunia, ex eo ꝙ pars nõ erat pñs. cui voluntatẽ suã aperiret. & motio pecuniæ vr̃ considerari, ad declarandum voluntatem: à fortiori ergo idẽ dicendũ est si de voluntate expressa constaret. Non ob. tex. in d. l. in vendentis: qa loquitur in ꝯctu venditionis, qui consensu perficitur, secus vr̃ in ꝯctu, qui re celebratur: vt no. Sal. in d. l. in vendentis. in vij. oppo. vbi ita r̃ndet ad istum tex. ¶ Et facit gl. in l. in personam. §. gñaliter. in fi. ꝟ. de re. iu. quæ dicit istam l. in vendentis. procedere in ꝯctu bonæfidei: secus in ꝯctibus stricti iuris. ¶ Non ob. qđ dr̃ de conditione quæ debet formal̃r impleri: quia verum est in condõne voluntaria: secus si cõdõ necessaria sit, put in casu isto vr̃: qa ad mutuũ ꝯhendũ erat necessaria voluntas ptis: ideo conditio in æquipollẽti impleri põt. l. iij. C. de insti. & subst. Et not. per Bar. in l. Gallus. §. & quid si tantum. de libe. & posthu.

LEX XI.

1 *Pœnitentia non habet locum quando quis exposuit rem ad vendendum.*
2 *Inuitus quis cogitur vendere res necessarias ad victum.*
3 *Id iudicatur de mutuo, quod de re destinata ad mutuum.*
4 *Res quando datur vt vendatur, & pretium in mutuum conuertatur, ꝙ ante factam venditionem periculum est recipientis.*
5 *Principaliter quando dicatur fieri.*
6 *Statutum ꝙ non possit prouideri in fauorem bannitorum, intelligitur principaliter, & directè, secus in consequentiam.*
7 *Matriculari quis potest in duobus exercitijs.*
Mercatores qui dicantur.

Ogasti. ¶ Quia tex. hic loquitur de re venali, notandum est, ꝙ hẽt locum pnĩa, qñ quis exposuit rem ad vendendum: vt no. per gl. & Bart. in l. non enim. ꝟ.
a rer. amo. ꝯriũ a tenet Alb. ibi, vt referunt Mod. hic. Pro opi. glo. & Bart. de hospite, & notario in l. j. ꝟ. furti aduersus nautas. Bald. in rub. C. de fide instru. col. ij. ver. sed dubitatur. Sed tamen in notario, & hospite alia ratio videtur: quia agitur de interesse. publico: & quia isti videntur se adstrinxisse ex qualitate officii, non sic videtur in priuato, qui rem suam venalem exposuit: quia non videtur ꝙ cogi possit inuitus: arg. l. nec emere. C. de iure delibe. alias esset absurdum, ꝙ omnes artifices, qui res venales habent, cogerentur inuiti ad vendendum. & hoc intelligitur nisi res venalis certũ pretium habuisset, quia tunc emptio esset perfecta solo consensu. insti. de contrahen. empti. in prin. & hoc modo saluari potest dictũ
2 gl. & Bart. in d. l. non enim. ¶ † Similiter illud dictum verificari po
b test, in rebus necessariis ad victum, b in quibus inuitus, quis cogitur ad vendendum. per ea quæ no. Bar. Bald. & Sal. in l. j. C. de epis. audi. & Barto. in l. j. §. cura carnis. s̃. de offi præfecti vrb. Abb. in c. iij. de fur. Ang. Are. in §. fi. insti. de dolo. ¶ Noto primò, ꝙ mutuũ in casu istius legis, contrahitur etiam antequam recipiens vtatur pecunia redacta ex venditione, vt colligitur ibi, si vendideris mutuam factam pecuniam. quod not. est ad ea quæ dicta sunt in l. s̃. præcedenti. Et quia tex. dicit, si vendideris, videtur ꝙ statim facta venditione, ille qui recepit rem vendendam obligetur ex mutuo dato ꝙ pretium non receperit, quia satis est ꝙ habet actionẽ: argu. l. qui actionem. de reg. iur. & ita ampliando istud notabile di-
c cit Soc. in secundo no. ¶ Sed c aduertendum est: quia verba literæ vr̃ repugnare dũ dicit, vt venderes & nummis vtereris, ista enim verba præsupponunt receptam fuisse pecuniam ex venditione, aliter illa vti non potest, nec potest esse mutuum. Et ad hoc videtur tex. in l. rogasti. in princ. ꝟ. de præscriptis verbis. vbi loquitur in terminis istius. l. & ibi dicitur, quòd mutuum non contrahitur si non vendidisti, aut vendidisti quidem, sed pecuniam non accepisti. Et Bar. hic expresse hoc tenet per illum tex. Non ob. text. hic, qui simpliciter dicit, si vendideris, quia intelligitur, s̃m s̃. dicta. videlicet recepto pretio. quo vti possit. Nam cum venditio debeat fieri, vt pretium in mutuum conuertatur. non videtur ꝙ ille qui recepit rem vendendam, possit hr̃e fidem de pretio, per ea ꝗ not. Bar. in l. à diuo Pio. §. sed & si emptor. ꝟ. de iud. Et ex his infertur ad quæstionem quam hic Ro. ponit, & dicit se obtinuisse Florentiæ contra Nellum de S. Geminiano, ꝙ in terminis istius legis iste qui recepit lancem vt venderet, licet facta venditione esset debitor quantitatis ex causa mutui, posset tamen liberari soluendo lancẽ: quia videtur debitor quantitatis respectu speciei, iuxta no. per Bar. in l. ij. §. mutui. s̃. eo. Et dictum fuit in l. quod te. s̃. eodem. Mod. hic tenent contrarium: quia facta venditione obligatur ex mutuo, & sic obligatur in genere, quod perire non potest. l. incendium. C. eo. ¶ Sed considerandum est pro uera resolutione, quia possumus considerare tres casus. Primus est anteꝗ mutuum contrahatur. & clarum est ꝙ species data solui põt. Secundus est, qñ mutuum contractum fuit, & tunc respectu periculi, periculum spectat ad illũ, qui recepit. & isto casu habet locum. l. incendium. & hoc ẽt clarum est, quia etiam ante mutuum contractum periculum spectabat ad recipientem, per istum tex. Tertius & vltimus casus est in mutuo, quantum ad facultatem soluendi, & isto casu, in quo loquitur Ro. videtur uerum quod ipse dicit, saltim qđ iste
d non habebat rem uenalem, d & data fuit res ad uendendum ut fieret mutuum duntaxat gratia recipientis. nam tali casu si res data restituatur, uidetur ꝙ liberet, quia ꝯqueri non potest, nec prætendere aliquod interesse, ex quo rem uenalem non habeat. ¶ Secun
3 dò no. † ꝙ idem de re destinata ad mutuum, quod de mutuo iudicatur. & hoc bñ procedit, quia erat opus cęptum, quia erat tradita res ad uendendum ad effectum mutui, quo casu destinatum pro facto habetur. l. & si nõ sint. §. quid ergo. de au. & ar. leg. Bar. in l. cætera §. sed & si parauerit. de leg. j. & declarat Arè. in consi. vj. uiso instrumento. col. pen. facit tex. in l. iiij. cum gl. s̃. de fun. do. & quod no. Bal. in l. ex facto proponebatur. circa fin. in uersi. fuit dubitatũ. ꝟ. de hær. insti. cum si. ut latè congerunt Mod. in c. cum adeo.

ADDITIONES.

a ¶ Contrarium. Idem Purp. Alc. hic, & bene, vbi publica vrget vtilitas.
b ¶ Ad victum. No. tamen quòd quis non cogitur victualia vendere etiam iusto pretio si non habet vltra quam sibi sint necessaria, alias sic. And. de Iser. de consti. regni. Lud. in sing. ver. quis non cogitur.
c ¶ Sed. Pariter contra Soc. Purp. & Alc. hic, & bene.
d ¶ Venalem. Imo indistinctè hic, tertio casu verior est op. Ias. & Alc. hic, quib. accedere videtur Purp. hic, licet multum hallucinetur citando Pau. pro se, qui in oppositum facit.

4 ad eo.col.fi.in prin.lib.iij.¶Tertio no.† ꝙ qñ res dat̃, vt vendat̃, &
a pretiũ in mutuũ ɔuertat̃, ante factã venditionẽ periculũ [a] est reci-
pientis.& isto casu limitat̃ regula.l.pignus.C.de pig.act.& ratio vr̃
q̃a res tradita fuit principaliter ad vtilitatem recipientis, quo casu
illa regula non habet locũ: vt no.Bal.in l.si pascenda. C. de pact. Et
bene facit tex.singularis in l.si Titius.ꝟ.de presc.uerb.& qđ ibi.Pau.
de Ca.¶Quartò & vltimò noto, ꝙ ɔtus dr̃ celebrari gratia eius
q̃ rogauit.ad idẽ tex.in l.si gratuitã.§.j.ꝟ.de p̃scri.verb.Et hoc p̃ce
dit, ẽt si agat̃ de commodo alterius: q̃a inspicitur qđ principalr̃ agi
5 tur: vt Bar.declarat hic in fi.& dictũ fuit in l.si qs nec cãm s̃.eo.†Et
qñ aliquid dicatur principaliter fieri, no.Bald.in prima constit.C.
§.quibus.col.fi.Bar.in l.ambitiosa.in tertia regula, de decretis ab
ordine faciendis.Et qui dicantur principales aliquo facto, not.Bal.
in l.j.col.iiij.ver.iiij.quæro.C.de ser.fug. Ale.in consi.103.vr̃.co.ij.
6 lib.j.Et per istum tex infert.Bar.in iij.no.ad statutum,† ꝙ nõ pos-
sit aliquid prouideri in fauorẽ bannitorũ. nam intelligitur princi-
paliter & directè, secus si in ɔñtiã: vnde arbitrium datũ priorib.in
spectantibus ad utilitatẽ publicã, intelligitur principalr̃: vt nota.
Bal.in l.j.§.huius studii.s̃.de iusti.& iu.Bar.in l.ij.in fi.ꝟ. ad munici-
pales.cum si.vt tradit Ale.in ɔs̃.1.uiso processu.col.pen.li.iij.& idẽ
Ale.& Mod.in d.l.si qs.s̃.c.Et adde no dictum Bar.in l.semp.§.ne-
gociatio.ꝟ.de iure immun.vbi inquit, ꝙ immunitas data mercato
ribus, intelligitur de illis q̃ maiorem partẽ bonorum hñt in mercã
tiis.& idẽ Bar.in rub.C.de nauiculariis lib.xj.& sequitur Alex.in ɔs̃.
18.uiso themate.lib.iiij.¶Sed in prædictis,& similibus, aduertendũ
est: quia procedunt qñ illud ꝙ agit̃ principalr̃, se non compatitur
cum eo qđ in ɔñam venit: q̃a tunc attenditur principale propo situ
arg.l.q̃ritur.de statu.homi.legatis.§.si mutus.de leg.iij. Secus si illđ
qđ uenit in ɔñam se compatiatur cum principali: q̃a tunc ẽt illa qua
litas, quæ non sit principalis, considerari debet: sicut dicit̃ de mixto
quod separari potest. nã tunc iudicatur de quolibet simplici. vt
no, Ang.in l.ij.in prin.de verb.obl.alleg.text, in §.si uero mixtæ.in
auth.de eligen. & in §. & quia. in auth.de nuptiis.unde uidemus.
7 †ꝙ qs potest matriculari in duob.exercitiis: ut no.Bar.in l.fi.co.iiij.
de collegiis illicitis.& oneribus utriusq; adstringit̃, ex quo in vtra-
que arte descriptus reperitur, ut no.Ro.in consi.422.iste Franc.&
matricula illũ adstringit̃, dato ꝙ modicũ in illa arte se exerceat: vt
no.Bal.in rub.C.de consti.pecu.in fi.& facit quod not.idem Bald.
in l.j.C.eo.tit.de constit.pecu.Et ideo quod dicit Bar. in d.l.semp.
8 §.negotiatio. ꝙ in mercatoribus requiritur, ꝙ habeant maiorem
partem bonorum in mercãtiis, non uidetur uerum simpliciter: q̃a
absurdum esset, ꝙ quis toto tempore uitę suæ in mercantiis se ex
ercuisset,& præsertim si esset matriculatus,& ꝙ non gauderet im-
munitate concessa mercatoribus ex eo, ꝙ plura bona immobilia
haberet, quam mercantias, vnde illud dictum intelligitur in eo, qui
haberet plures qualitates, quæ repugnarent, quia tunc illa quæ sit
potentior inspicitur.d.l.quæritur.uel quando esset suspicio frau-
dis: ut no.Bal.in d.rub.de naucul.& dixi in c.j.de iud.in fi.in lec.no.
ua.¶In glo.in ver.culpa.ibi.secundum Azo.videnda sunt quæ di-
xi.s̃.in l.si quis nec causam.in prin.vbi tenui opi.Io. pro quo bene
facit iste tex.vbi dum quæritur, cui perierit.considerat duos casus.
Primus, quando erat res venalis: & tunc periit dño. Et isto casu cla
rum est, ꝙ etiam si casu fortuito perit, ad dominum spectat pericu
lum.l.pignus.C.de pigno.act.ergo pariter in secundo casu, quan-
do res non erat uenalis.& dicitur ꝙ perit periculo recipientis.nã
hoc etiam intelligi debet, si pereat casu fortuito: quia tex.hic uide-
tur dictos casus æquiparare.& confirmatur quod dixi in d. l. si qs.
nec causam.

ADDITIO.

a ¶Periculum. Vltra limitationem Purpu.hic, limitatur si res erat omnino ęquè peri tura penes tradentem, per no.in l.quod te.infra eo.

1 *Pactum de non petendo ante natiuitatem actionis ipso iure impedit ꝙ actio non nascatur.*
2 *Facilius impeditur aliquid fieri, quam quod factum est tollatur.*
3 *In minori summa prolata simpliciter, & dispositiuè, subintelligitur dictio taxatiua tantum, & quid per modum confessionis.*
4 *Obligatio quę contrahitur, in plus contrahi non potest, quam datum sit.*
5 *Contractus si dubitatur an sit vsurarius, est necesse videre an persona sit solita fenerari,*
6 *Vsurarius contractus, in dubio non presumitur nec simulatus.*

§. Si tibi. ¶Noto ibi, ipso iure. s̃m Alc. post Bald. & alios hic,
ꝙ licet pactum de non petendo tollat nãlem, & eli-
dat ciuilẽ.l.si.vnus.§.pactus ne peteret. s̃. de pact. & sic ipso iure
1 non tollit actionem acquisitam, cũ sit nudũ.†Secus est si fiat pactũ
de non petendo ante natiuitatem actionis: q̃a ipso iure impedit, ꝙ
actio non non nascat̃.& idem Ale.in d.§.pactus ne peteret.in quar
2 to no.& ad hoc facit rł̃a.l.patre furioso.s̃.de his qui sunt sui. †vbi
facilius impedit̃ aliqđ fieri, q̃ qđ factũ est tollatur.& in simili casu
no.Pet.de Anc.in consi.lxv.tria dubia.col.si.cum si.vt tradit And.
Sic.in cons.lxiiij.col.j.& ij.lib.j.Sed quantum ad istum tex. Ias.dicit
ꝙ istud no.ex isto tex.non benè colligitur: quia dicit ipse, si nume-
ro tibi.x.nõ est verũ, ꝙ ex numeratione oriatur actio vel obliga-
tio, sed ex eo quod partes agunt.l.non oĩs.in prin.ꝟ.eo.ortus ergo
obligationis, non est ex numeratione, vt Doc.dicunt: sed ex eo qđ
partes agunt.& ideo non põt dici, ꝙ hic impediatur obligatio ex
numeratione: quia impediri non potest quod non est.l.eius qui.ꝟ.
eo.Sed non est recedendum ab opi.communi, quæ rectè intelligẽ
ti bene procedit, nam fateor ꝙ ex numeratione sola absq; volun-
tate partium actio non oriatur.& Doc.hoc non negant.sed eo ip
so ꝙ numeratio facta sit simpliciter, vr̃ voluntas partium concur-
rere, ꝙ actio oriat̃.hoc patet: quia si post numerationem factam
ex interuallo fieret pactum de non petendo, tolleret nãlem,& eli
deret ciuilem.d.l.si vnus.§.pactus.Sed quando numeratio fuit fa-
cta simplr̃ de decem,& statim fiat pactũ de nouẽ, illud pactum qđ
sequitur incontinenti, operatur ꝙ ex numeratione actio nõ oriat̃:
arg.l.cũ.n.ꝟ.de noua.hoc mõ Doc.bñ dñt ꝙ pactum ipso iure im
pedit, ne actio oriat̃ ex numeratione, quæ solet actionem produ-
cere: quia cum illa voluntas partium concurrit regulariter.Sed ab
ista regula receditur, quando pactum de nouem incontinenti ap-
ponit: quia impedit natiuitatem actionis. Et ita declarando appa
ret ꝙ una videtur & verbalis ista Mod.subtilitas. ¶Secundò not.
ibi, vt nouem debeas.s.tantum.& per istum tex.dicunt Bal.Pau.de
3 Ca. Alex. & Moder. ꝙ† in minori summa prolata simplr̃ in pa-
a cto,& sic dispositiuè, subintelligitur dictio taxatiua, tantum: [a] se-
cus est enunciatiuè per modum cõfessionis: q̃a si creditor dicat,&
confiteatur sibi deberi centum, non intelligitur taxatiue tantum,
nisi expresse dicatur: vt not.per gl.in l.rationes.C.de prob. & per
Bart.in l.si cum dos in prin.ꝟ.re.amo.in l.si quidem.C.de transa.
¶Sed aduertendum est, q̃a ista dr̃ia inter uerba dispositiua,& enũ
tiatiua per modum confessionis. non videtur vera data paritate
terminorum. Et primo quantum ad istum tex.hic non probatur
not.quod colligitur: quia ex modo loquendi hic apparet, ꝙ illa di
ctio, tantum, intelligatur, quia quãdo do tibi x.& volo ꝙ ix. resti-
tuas, dr̃ hic, ꝙ non amplius quam nouem debentur, ergo tñ no-
nem debentur.& si isto modo esset facta confessio per creditorẽ,
idem esset in confessione, puta si creditor dicat, ex centum quæ ti
bi mutuaui, quinquaginta debentur: q̃a intellr̃ ꝙ tantum illa mi-
nor summa debeatur, quia fit mentio de minori summa limitata
comparatione ad maiorem.Secundò extra istum casum, etiam in
se videtur verum ꝙ dispositio facta de certa summa, intelligitur
tantum. nam si quis promittit, vel legat x. intelligitur tantum:
quia summa limitata est, & limitata cã, limitatum producit effe-
ctum.l.in agris.de acqui.re.do.& idem videtur in confessione, q̃a
eadem rõ videtur, cum summa limitata sit.vñ reus qui ɔfitetur se
debere decem, videt̃ negare de aliis: arg.c.nõne.de præsũm. Si aũt
loquimur in confessione creditoris, tunc dicendum est vt per Bar.
in d.l.si cum dos.& in d.l.si quidem. vbi Deo dante in sequẽti an-
no videbimus. ¶Tertio no. ꝙ obligatio quæ re contrahitur, non
põt in plus contrahi, quam probatum sit, vt hic, & in l.si tibi. in
prin.s̃.de pac.& adeo hoc procedit, quòd etiam consensu vtrius-
que non oritur naturalis obligatio. vt no.Bal in l.eius qui col.ij.ꝟ.
eo.prout Ias.hic refert, qui tñ dicit, ꝙ hoc non probatur hic, nec
in d.l.si tibi.quia hic,& ibi secundum eum loquitur de obligatio-
ne efficaci, quæ actionem producit, quæ licet non competat, non
per hoc excluditur obligatio naturalis.Sed certe dictum Bal.vide
tur bene probari in d.l.si tibi.dum dicitur ꝙ obligatio non potest
in plus contrahi, quam datum sit.Nam ista ratio etiam obligatio-
nem naturalẽ excludit. & facit text.hic, qui videt̃ istos duos casus
æquiparare.& sic in vtroque ipso iure obligatio non ɔhit̃ & pro-
batur hoc rõne, q̃a obligatio quæ re ɔhit̃ absq; re ɔhi nõ põt.d.l.si
tibi: & non possunt facere partes ꝙ in casu, istius §.mutuum con-
trahatur in xj.ex quo tantũ data sunt decem: q̃a homo nõ potest
fictionem inducere.l.si forte.& quod ibi Bar.ꝟ.de ca.pec.& iõ ista
obligatio, quæ re contrahitur informari non potest à pacto incõ
tinenti apposito, no. Bar.in l.iurisgẽtiũ.§.quinimo.col.iij.s̃.de pa-
ctis. Alex.in l.in bonæfidei.C.de pac.¶†Vltimò limitatur iste tex.
4 dum dicitur, ꝙ obligatio quæ re contrahitur in plus contrahi nõ
potest quam datum sit: vt habeat locum in mutuo naturali, secus
est in ciuili, in quo post biennium qs obligatur.l.in contractibus.
C.de non nu.pecu.insti.de lr̃atum obliga.in prin.q̃a lex fingit post
illud tempus debitorem habuisse pecuniam: vt dñt Angel.Ro.&
Mod.hic.Sed hoc non videtur verum in terminis istius.§.vbi cõ-
stat ꝙ plus non recepit, vnde illa præsumptio ad casum istum ada
ptari non potest: quia in rebus claris non est opus coniecturis.l.
continuus.§.cum ita.de ver.obl.¶In gl.in verb.condici nõ posse
ibi, odio vsurarũ.dic ꝙ non videtur spãle odio vsurarum: q̃a in cõ
tractib.bonæfidei, vsurę debentur ex pacto incontinenti apposi-
to.l.

ADDITIO.

a ¶Tantum. Sed ꝙ nec hic subaudiatur dictio, tantum, sed solum colligatur argumentum a contrario sensu, tenet Purp.hic col.j.& idem Alex.

to.l.cũ qdã.§.ex locato.vbi gl.ĵ.de vsur.& in l.Lucius.la j.vbi gl.fi. ĵ.depositi.secus in ꝯctib.stricti iuris:vt no.in l.Titius.ĵ.de præscr. ver.vbi gl.& per gl.in l.quamuis.C.de vsur.& ita vr̃ in isto casu in mutuo:qa est stricti iuris.¶In ea.glo.ibi,non in mutuo.nota ꝙ in mutuo facilius vsura p̃sumitur,q̃ in ꝯctu vẽditionis. & ad hoc bñ facit:qa licet in ꝯctu venditionis,valeat venditio annui reditus, facta ẽt ab eccl̃ia ad vitã alicuius:vt no.Host.in summa de vsur.§.in aliis aũt casib.in versi.qd de his q emerũt.Io.And.in ru.de vsur.in addi.Spe.cũ si.vt tradit Ale.ĩl.de fideicõmisso.C.de trãsa.& latius dixi in ꝯs.cxxiij.Secus tñ ẽ in mutuo:qa ĩcertitudo mortis nõ tollit p̃sumptionẽ vsurariã:vt no.ꝯcludit Alb.in l.iubemus.la.ij.col. pe.ver.qd de tali ꝯctu.C.de sacrosf.ecc.& ita dicit se obtinuisse in
5 collegio Pergami.& dixi in ꝯs.præalle.cxxiij.¶†Et adde ẽt ad glo. hic,ꝙ ẽt in mutuo ꝯsideraẽ,ꝙ p̃sona sit solita fœnerari,qñ dubitaẽ, an ꝯctus sit vsurarius:vt no.ꝑ la.d̃ Are.Cy.& Sal.ĩ l.emptione.C. plus valere quod agiẽ.vbi dñt,ꝙ pactũ de retrouẽdẽdo cum modicitate p̃tii,tũc demũ arguit ꝯctũ simulatũ qñ p̃sona sit solita fœnerari.& idẽ Bal.in c.j.col.ij.de feudo dato in vicẽ legis cõmissoriæ.cum si.vt tradit Ale.ĩ ꝯs.cix.viso processu.col.fi.li.iiij.& latius dixi in ꝯs.clxvij.¶In fi.gl.conclusio hr̃ qd̃ qcqd sorti accedit, vsura est.c.consuluit.de vsur.cũ si.vt tradit Ale.in ꝯs.49.paucis vtar. in prin.lib.iiij.& hoc intellr̃,qñ à principio fuit conuẽtũ:als secus. vt no.Io And.in r̃a peccatũ.de reg.iu.in vi refert & seqtur Paul. de Ca.in cõs.lxxiij.visis cõpromissis,& laudo.col.pe.& no.Fed.in ꝯs.xviij.qõ talis est.Car.in cle.j.§.fi.in x.q.de vsur.¶Sed à principio qcqd in pactũ deduciẽ,vsura est,vñ si mutuarẽ tibi.x.cum pacto,ꝙ alia vice tu tenearis mutuare mihi.x.vsura cõmittiẽ:vt no.ꝑ gl.in c.j.xiiij.q.iij.Ab.in c.consuluit.in fi.de vsur.& q̃ plures simi-
6 les qõnes ꝓsequiẽ Io.de Ana.in c.nauiganti.col.vij.de vsur.¶†Et no.dictũ Bal.hic in fi.qui dicit,ꝙ in dubio ꝯctus vsurarius nõ præsumitur.& idẽ Bal.in ru.ex de of.iu.col.viij.in ver.ad officiũ iudicis.& seqtur Ale.in ꝯs.ccxxj.sup titulo qõnis.col.j.li.ij.¶Sic ẽt in dubio ꝯctus non p̃sumitur simulatus:vt no.Bal.in l.si qs.C.si quis alteri vel sibi,p̃sumiẽ eñ ꝯctus in sui essentia,qualis in prima figura apparet:vt idem Bal.dicit in c.j.in prin.de feu.dã.in vicẽ.l com missoriæ & facit qd̃ no.Bal.in l.cum præcib.C.de prob.ꝑ illũ text. ¶Limitatur tñ dictũ Bal.hic non procedere, in eo qui sit solitus fœnerari:qa in illo, ꝯctus dubius,vsurarius p̃sumitur:vt not.dixit Io.de Ana.in c.in ciuitate.col.ij.ver.ex quo põt colligi, de vsuris. & facit qd̃.s̃.dixi de solito fœnerari.¶Et no.ĩcidẽter hæreticũ esse illum,qui pertinaciter asserit non esse peccatũ vsuras exercere. cle.j in fi.de vsuris.Et licet crimẽ vsurarũ probibitũ sit,nõ tñ vsu-
a rarius puniri põt aliqua pena criminaliter:[a] vt no.Bal.dicit in l.improbũ C.ex qb causis infamia irrogaẽ.& dixi in consil.clxx.aliter tamen loquitur Corneus Perusinus in cõs.xix.videtur prima frõte.lib.iij.& facit quod Soc.scribit in cons.ccxix.circa primam.

ADDITIO.

a ¶Criminaliter.Immo,licet Dec.consi.clxx.sequatur Bal.& male.

1 *Seruus fugitiuus priuatur libera administratione peculij sibi concessa.*
2 *Fugitiuus quis dicatur.*
3 *Monachus procurator monasterij,apostata,statim perdit officium.*
4 *Socius mercator & procurator aufugiens,statim reuocatur mandatum.*
5 *Per mutationem status,videtur mandatum reuocari.*
6 *Pecunia consumptione reconciliatur mutuum,quando bonafide facta est cõsumptio.*

§.Si fugitiuus. ¶In tex.ibi cui est concessa peculij administratio.intellr̃ libera:quia si simpliciter seruo concessisset administrationem peculij,nõ potuisset mutua
a re,vt dñt Mod.[a] hic ꝑ gl.in l.cũ fundus.§.seruũ.ĵ.e.ĩ ver.euanescit circa fi.& Pau.de Cast.ibi in summario hoc dicit.& Ale.in vj.no. & adde tex.in l.fi.ĵ.de noua.vbi tex.loqtur simpl̃r de administratione peculij.& glo supplet,ꝙ intellr̃ de libera & facit text.in l.libera.§.i.ĵ.de pec.¶Sed tñ considerandum est:qa videretur ꝙ seruus ex simplici administratione peculij, potuisset mutare nummos peculiares:ar.l.q peculij administrationẽ.ĵ.de pec.& qa de peculio obligaẽ dñs,ẽt inuitus,l.si quis seruum.in fi.principij.& l. quoties.de peculio.& gl.in de.ver.euanesit,expresse dicit ꝙ dominus obligaẽ de peculio,licet liberã nõ habeat administrationẽ. ¶Nec ob.ꝙ in mutuo transferatur dominium:quia illa translatio dñij,non vr̃ p̃iudicialis:quia recepturus est,qd̃ mutuauit in eodẽ gñe & in eadẽ qualitate.l.cum qd l.ij.§.j.s̃.e.& p̃sertim si mutuaret sub vsuris:qa lucraretur.vñ nihil vr̃ obstare quominus possit
9 mutuũ facere ille,q hẽt administratiõnẽ peculij.Alle.s̃.in contrarium vñr habere locũ in alienatione præiudiciali,ꝑut esset donatio,vel venditio,seu alienatio.l.procurator totorũ.s̃.de ꝑc.secus
1 vr̃ in mutuo,nisi esset factum pauperi:vt no.Pa.de Ca.hic.¶†Primò noto,ꝙ seruus fugitiuus priuaẽ libera administratione peculii sibi concessa,vt hic,& in l.libera.ĵ.de pec.Et qs dicaẽ fugitiuus ad declarationẽ statuti loquẽtis de fugitiuo,no.Bal.in cõsi.ccxxij.

2 In qõne Milani.col.iij.in ver.est autem fugitiuus li.iiij.vbi dicit,†ꝙ fugitiuus dr̃ q in actu fugæ deprehenditur,ita ꝙ saltẽ vnũ pedem mouerit.l.quis sit fugitiuus.§.idem probat lul.in ver.fugitiuum, de ędil.edi.ille verò q non puenit ad actũ facti,licet consiliũ fugę in animo habuerit,non vr̃ fugitiuus,s̃m Bald.in cons.præal.& de hoc ẽt no.Bal.in l.j.col.ij.C.de ædil.actio.¶Et per istum text.in-
3 fert Bal.hic,†ꝙ monachus ꝓcurator monasterii,vel æconomus
4 apostata,statĩ ꝑdit officium.†& idem dicit in socio mercatore, qui sit procurator societatis,statim.enim ꝙ aufugit, mandatum reuocatum videtur, nec tali casu opus est certificare ꝯhentes:qa hoc nõ ꝓcedit ex facto reuocantis,sed reuocati:de quo dñs probabilem hẽt ignorantiam:vt Bald.hic dicit.& hoc vr̃ procedere quo ad obligandũ:qa reuocatũ est mãdatũ,secus vr̃ quo àd liberãdũ:qa fauore liberationis,ꝑꝑ ignorantiã liberaẽ qui soluit.l.si non fortè.§.quod filio.ĵ.de cõd.ind.Et no.Cy.& Bal.in l.pr̃ hæredi.§. fi.de test.tu.¶Secundò no.ꝙ ꝑ mutationẽ status,vr̃ mandatũ reuocari facit tex.in l.cũ qs.in prin.ĵ.de solut.vbi Bar.cũ si.vt Alex. hic tradit.& Fel.in c.ex parte decani.col.iij.ver.facit decimò.de re
5 scr.Et adde idem esse in mutatione status mandãtis:†quia mãdatum reuocatũ intellr̃.l.si quis alicui.ĵ.de ac.hæ.& no.Soc.in cõsi. clxxxij.multum abunde.col.vij.ver.iij:est.¶Et prędicta conclusio intellr̃,qñ fit mutatio status in peius,vt iura ꝑal.loquuntur, secus si in melius:quia tunc mandatum reuocatum non vr̃:vt no.Bart. in d.l.cum quis,in prin.& in l.eum qui ita.§.qui sibi aut filio. per illum tex.de ver.obl.¶Contrarium tñ hic concludit Ale.ꝙ idem sit si procurator mutauit cõdõnem in melius:qa mãdatũ vr̃ reuocatũ:vt no.idẽ Bar.in l.si qs seruo.ꝑ illũ tex.ĵ.de sol.cum si.& per Ale.hic Et ad tex.in d.l.eũ q ita.§.q sibi aut filio rñdet Alex.ꝙ hẽt rõnem sp̃alem ꝑꝑ maximã cõiũctionẽ.q̃ est inter p̃rem & filium. Et idem tenent Ale.& Mod.in d.l.eum q §.qui sibi filio.Sed tñ prima opi.verior vr̃:quia rõ ꝑꝑ quam per mutationẽ status vr̃ mãdatũ reuocari,vr̃ esse,qñ in deterius cõdõ mutaẽ:qa reddit suspectus,secus si in melius:quia tunc cessat rõ suspicionis.q ex verisimili mente domini ꝯsideratur.& probatur in d.§.qui sibi aut filio. ¶Nec placet rñsio data,ꝙ ibi sit sp̃ale in filio:quia vr̃ ꝯ illũ tex.dũ inquit non esse drĩã,an quis sibi vel extraneo vel sibi,vel filio stipuleẽ.Nõ ob.tex.in l.si qs seruo.de sol.quia licet seruus dicatur mutare cõdõnẽ in melius quo ad se,qñ liber efficitur, tñ quo ad dñm respũ solõnis est in deterius quia ab illo effecto libero,non ita de facili dñs poterit consequi pecunias illi solutas, sicut potuisset si ĩ seruitute ꝑmansisset.& illum tex.declarat Pe.de Besu.in d.§.q sibi
6 aut filio.¶†Vltimò noto ꝙ consumptione pecuniæ tũc demum recõciliat mutuũ,qñ bonafide consumptio facta sit:secus si malafide:vt probaẽ hic à ꝯrio sensu in fi.& not.Bart.in l.si alieni.de so. in fi.vbi alle.istum tex.& ad idem text.in l.Cassius.ĵ.de so.ibi, sine dolo malo consumpsisset.& in §.nunc admonendi insti.quib.alie. licet.Et s̃m istam conclõnem vr̃,ꝙ melioris condõnis sit ille, qui est in mala fide:qa ex mutuo cõueniri non põt.vñ erit opus agere rei vendi.& sic erit opus probare dñiũ.Sed ꝯ illum qui bona fide cõsumpsit,obtineri facilius poterit:qa ex mutuo recõciliato agere poterit,& facile obtinebit:qa qõnẽ dñii mutuãti obiicere non p̃t l.nã & si fur.ĩ pri.ĵ.e.& ibi videbimus.Mod.hic rñdẽt,ꝙ dñs poterit ratificare cõsumptionẽ dolo factã:qa ꝑ ratificationẽ mutuũ recõciliatur,vt no.Bar.in l.ij.§.appellata.in fi.s̃.eo.Sed ꝑ hoc non tolliẽ,argu.si non fiat ratificatio.vñ dic non esse nouũ, ꝙ qñq; sit melioris condõnis malæfidei possessor,q̃ bonæfidei, aliquo particulari respectu,licet nõ absolutè,vt ꝑ gl.in l.in rẽ.§.fi.s̃.de rei ven.
b Vel secũdò dici põt,ꝙ verior [b] sit opi illa,ꝙ mutuũ reconciliatur, ẽt si dolo malo consumptio facta sit,ꝑ tex.in d.l.si alieni.ĵ.de sol. vbi tex.cõsiderat difficultatẽ,quæ est in discernẽdo nũmos ipsos, ꝑꝑ hoc reconciliationẽ inducit.Et ista rõ vtique vr̃ habere locum siue bona,siue malafide cõmixtio facta sit.& ad hoc facit text.in l. nam & si fur.in fi.principij.& in l.nõ oĩs.§.si pupillus.ĵ.e.¶Non ob.iura quæ vñr considerare an bonafide, vel mala consumptio facta sit,qa loquunẽ q̃tũ ad hoc an actio ad exhibẽdũ habeat locum,qa ꝑꝑ illã iuratur in litẽ, si dolo malo res exhiberi non põt. l.in rem.§.tignum.s̃.de rei ven.not.in l.qui res.§.fin.ĵ.de sol.in l. j.in fi.de tigno iniuncto.& hoc modo rñdetur ad tex.hic, dum dicitur,si nũmi extant,vendicari possunt,aut si dolo malo desinant possideri,agitur ad exhibendum,& iuratur in litẽ.l.in actionibus. ĵ.de in litẽ iur.ꝙ si sine dolo malo consumpti sunt, non agitur ad exhibendum,sed condici possunt,quia simpliciter mutuum reconciliatur.Et ita etiã intelligitur text.in d.l.Cassius, & ista declaratio probatur in dicto §.nunc admonendi: vbi in fi.dicitur, ab eo qui

ADDITIONES.

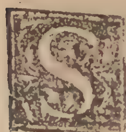
a Mod.c.Ias.quem sequuntur Tho.Parpa.& Fran.Purpu.hic,Alcia.autem Decium sequitur ego puto ex qualitate & natura administrationis cui præpositus ẽ, & quãtitate summæ,hoc perpendendum.

b ¶Quòd verior.Ego dico ꝙ cõtra dolum electio est domini qua actione agat,vel furti vel cõditione furtiua,vel rei vẽdicatiõe,vel ad exhibẽdũ vt iuret in litẽ, vel simplici certi condõne, sed ab eo qui bonafide consumpsit tantum condicere potest.

eo qui bonafide consumpsit condici possunt, si malafide ad exhi-
bendnm agi potest. & ita etiam in effectu Soc.hic dicit.

LEX XII.

1 *Furiosus dicitur ille, cuius furor & dementia extrinsecus apparet.*
2 *Actiones ex quibus causis nobis ingnorantibus acquiruntur, ex eisdem etiam furiosis acquiruntur.*
2 *Furiosus non habetur pro consentiente, etiam si ad sui utilitatem agatur.*
4 *Mutuum reconcilatur consumptione pecuniæ.*
5 *Fur & prædo ex suo contractu gesto super re furtiua agere potest.*
6 *Mutuum pro parte reconciliatur, pro qua facta sit consumptio.*
7 *Recipiens malitiosè pecuniam, nolens eam consumere, habetur ꝓ consumata.*
8 *Recipiens mutuo, quia habet causam à me, nō pōt mihi referre quæstionē dñij.*

I a furioso. ¶In text.ibi, cū eū compotē mentis
esse putares: quia erat inumbratæ qe
tis. vt dicit tex.in l.ꝙ meo.§.si à furioso.j̃.de acq.pos.
Et cū isto text.cōcordat tex.in l.si à furioso.j̃.de acti.&
1 obli.in l.ij.§.si à furioso.j̃.ꝓ emptore. † Et ex istis iurib. apparet, ꝙ
ēt furiosus dr̃ ille, cuius furor & dementia extrinsecus nō apparet,
ꝙ vr̃ ɔ̃ Bal.in l.si furiosi.C.de nup.de quo dixi in l.humanitatis.C.
de imp.Et dicit Io.Pe hic,& idē Soc,ꝙ si sciuisset illū esse furiosum
in casu istius l.ꝙ mutuū non reconciliat̃ ꝑꝑ duplicē defectū, vide-
licet cònsensus furiosi, & ꝑꝑ malam fidē recipientis. Sed hoc non
vr̃ verum per rationē, quæ ēt isto casu vr̃ habere locū, & ꝑsertim
tenendo ꝙ ꝑꝑ malā fidem nō impedit̃ reconciliatio mutui, quæ
fit per consumptionē, vt.s̃.in §.præcedenti dictū est.Et text.hic,in
prin.vr̃ ɔsiderare cōem cōtingentiā:quia si sciuisset illū furiosum,
2 verisimiliter ab illo pecuniā non accepisset.¶†Noto primò regu-
lā ꝙ ex qb.causis actiones nobis ignorantib. acquirunt̃, ex ijsdē ēt
a furiosis a acquirunt̃:vt hic,& d.l.si à furioso.& idē est eɔ̃ ex qb.cau
sis ignorantes obligant̃, ēt furiosi obligant̃: vt no.Bart.in l.Iul.col.
vij.j̃.de ɔdi.ind.per l.iij.§.& si furiosi.s̃.de neg.ges. & ꝑ gl.in l.in ne
gocijs.j̃.de re.iur.Et ex primo dicto infert̃, ꝙ sicut si mutuo num-
mos meos noīe absentis, & ignorantis, illi actio acquirit̃.l.certi cō
dictio.§.si nūmos.s̃.eo.ita vr̃ si noīe furiosi mutuū factū sit, ꝙ illi
actio acquirat̃:qa hoc vr̃ procedere ex dispōne legis.ar.l. cū pr̃. §.
surdo.de leg.ij. Absens tñ postea ratificare pt̃:secus in furioso. Sed
furiosus hoc facere poterit per aliū qui eius gerat negotia.d.l.si à
3 furioso.in fi.¶†Scđò noto, ꝙ furiosus non hr̃ pro ɔsentiente, li-
cet tractet̃ de vtilitate eius:agit̃ enim de vtilitate sua, ꝙ illi actio ex
mutuo acquirat̃:& tñ non acquirit̃.Et idē est in pupillo.l.non oīs.
§.si pupillus j̃.eo.vbi hoc declarabit̃.Et licet furiosus nō habeat̃ ꝓ
ɔsentiente hr̃ tñ qñque ꝓ non ɔ̃dicente, vt dicit Ale. hic in j.gl.Et
idem Soc.in iiij.no.per tex.in l.ij.§.voluntatē.j̃.so.ma. Sed ista dr̃ia
non vr̃ vera:quia ɔsensus arguit voluntatē expressam, & taciturni
tas quæ hr̃ ex non ɔ̃dictione, arguit tacitā voluntatē: sed in furio-
so, sicut expressus ɔsensus non cadit, ita nec tacitus.l.qui ad certū
j̃.locati.Et tex.in d.l.ij §.voluntatē. expresè dicit, ꝙ filia furiosa
ꝑꝑ dementiā ɔ̃dicere non pōt.Et ideo dicendū est ꝙ ibi est casus
specialis in quo furiosa filia hr̃ pro consentiente:vt colligit̃ ibi, cō-
sentire eā quis merito credat.Et rō specialitatis vr̃, quia erat actio
cōis pr̃i cū filia: & quia nō agit̃ de interesse filiæ: qa pr̃ iterū illā te-
net̃ dotare, si nō haberet dotē:vt per gl.in l.ij.§. ꝙ si in pr̃is.j̃.sol.
ma.& latius dixi in regula, in negociis.j̃.de reg.iur.¶Tertiò noto
4 mutuū reconciliari consumptione pecuniæ.†Et sic paria sunt, ꝙ à
principio ɔ̃hatur mutuum, vel ꝙ postea reconciliet̃. Et iō fideius-
sor obligatus pro mutuo & pro reconciliatione tenet̃.l. si quis ꝓ
eo.§.si numos.j̃.de fideius.Et ꝙ dr̃ de mutuo, idē est in liberatio-
ne, quæ cōsumptione reconciliat̃.l.ꝙ si fortè.§.fin.l.Cassius.& l.si
alieni.de sol.facit tex.in l.quædam.in fin.j̃.de reb. du.& aliis modis
etiam mutuum reconciliat̃: vt no.Bar.in l.ij.§.appellata.in fi.s̃.eo.
5 ¶†Quartò noto, ꝙ fur ex suo ɔ̃ctu gesto super re furtiua agere pt̃.
Idem est in prædone, l.ita vt si fur.j̃.cōmo.in l.j.§.si prædo.j̃ depo
siti.in l.si pignore.§.si prædo.j̃.de pig.act. Et hoc.declaratur, vt ꝑ
Pan.de Cast.in l.si vrbana.j̃.de condi,inde. in l. si verò pro parte.
in §.in rem versum, j̃.de in rem verso.& no.Bal.in l.ij. col.pen. C.
6 ser.& aqua.¶†Vltimò noto, ꝙ mutuū ꝓ parte recōciliat̃, ꝓ qua
facta sit ɔsumptio,& sic eadē rō est de parte quo ad partē, quæ est
de doto quo ad totū.l.quæ de tota.s̃.de rei ven.q̄ r̃ſa ꝓcedit vbi est
eadē rō:aliàs secus, vt no. Abb.in c,pastoralis.in §. itē cū in totū.in
fi.de offi.del. Are.in ɔs.64, diligēter.col.iij.Et de isto argō no.Bald.
in l.ɔuenticula.col.ij.de Epi.& cle. Et ista addenda sunt ad ea quæ
dñt Mod.in l, qui sine cā.de ɔdi, sine cā.¶In gl. ɔdictionem. in fin.
Bart.& Doc.*cōiter* sequūtur glo.& dñt ꝙ in furioso, in quo deficit
ɔsensus, nō reconciliat̃ mutuū, vt actio spālis ex mutuo nascatur:
sed agit̃ ex æquitate.l.si me & Titium.j̃.eod.Soci. tñ hic tenet ɔtra
opi.cōem,& mouet̃ :qa ignorāti actio spālis ex mutuo acquirit̃.l.
certi ɔdictio.§.si nūmos.s̃.eo.ergo pariter furioso acquirit̃, ꝑ istū
tex.vbi furiosus ignoranti æquiparat̃.Et qa in aliis casib. in quibus.
hic reconciliat̃ mutuū, in l.seq.vr̃ cōpetere actio spālis ex mutuo.
vt Bar.& Doc.tenēt ergo & in isto casu idem vr̃:arg.l.vtrū de pe.
hæ.Et hoc idem cōfirmari vr̃ ex natura tituli, in quo istæ leges col
locatæ sunt arg.l.Imperatores.j̃.de in diem addic.& ꝙ no.Bald.
per gl.ibi in l.j.C.ne liceat tertio prouocare. Ad l.si me & Titium.
respōdet Soc.ꝙ ibi recipiens nō cōsentiebat acqrere mutuanti,
hic vero secus vr̃, quia recipiens cogitabat furioso mutuanti resti
tuere.Sed ista respōsio nō satisfacit:quia ēt in d.l.si me & Titium.
recipiens cogitabat mutuanti restituere, sed errabat in persona
mutuantis.Et quia tex.in d.l.si me & Titium.fundatur in ratione
quia mutuum contrahi non pōt nisi inter consentientes.Et ista ra
tio optime procedit in casu nr̃o: quia furiosus nō cōsentit, & qa
ibi dr̃ æquum esse, ꝙ pecunia mea q̄ in effectu ad te peruenit, mi-
hi reddatur:vt casu nr̃o contingit.& ideo nō est recedendū à cōi
opi.¶Non obstat alle.s̃.in contrarium.& primò tex.in §.si num-
mos.quia ibi concurrit voluntas vtriusque dantis, & accipientis:
merito mutuum ɔ̃hitur, etiam sine consumptione.Secus videtur
in isto casu, vbi furiosus non habet consensum: & ideo consum-
ptio requititur.Non obst.ꝙ in aliis casib. hic positis, oriatur actio
ex mutuo, qa hoc negari potest:quia propter ipsam cōsumptio-
nem recōciliatur mutuum, & hoc non vr̃ alia rōne, nisi ꝑpter ęq
tatem.d.l.si me & Titium.Præterea in aliis casib. voluntas ɔ̃hen-
tium interuenit:& ideo ꝑꝑ rōnem diuersitatis non bene arguitur
de vno casu ad alium.Non òb.natura tituli:qa hic non solum agit̃
de mutuo sed ēt de certi condictione gñali, vt patet ex rub. ¶In
b gl.ɔsumpseris, ibi, l.j.§.ij.vbi bonus tex.& Bar.sequitur b gl.cōpro
bando illam duplici ratione.& recte loquit̃, licet doctores vident̃
illam reprobare.& primo inducit tex.in l.si opera.de exce.do.vbi
dicitur, ꝙ si culpa creditoris perijt pecunia quam erat debitor so-
luturus, creditor exceptione soli submouetur.& ita videtur in ca
su nostro dicendum. Ale.post Ful.hic respōdet, ꝙ in d.l.si opera.
periit pecunia, quam debitor destinauerat soluere:non sic in casu
isto:quia agitur de pecunia quam soluere potuisset.Sed replicari
potest, ꝙ eadem ratio videtur propter culpam creditoris:qa cul
pa creditoris, qui pecuniam alienam numerauit, factum est ꝙ do-
minus pecuniam suam vendicauit, ideo creditor exceptione do-
li repellitur.Et idem facit tex.in l.qui decem.in prin.j̃.de sol.Et à
fortiori faciunt illa iura:quia loquuntur in debitore generis, hic
verò in effectu agitur de debitore speciei : quia cum esse pecunia
aliena, non fuit mutuū ɔ̃ctum, vnde erat debitor in specie de quā
titate quam recepit.& soluendo illā vendicanti liberatur:qa res in
specie ꝑiit absque culpa debitoris.l.ꝙ te.s̃.eo. Aliam etiam rōnē
Bar.adducit:qa debitor gñeris.respectu speciei, illa specie perem
ta liberatur.l.in naue.j̃.loca.no.in l.ꝙ te.s̃.eo.Ista rō ēt per Alex.
reprehēditur:qa sequeretur, ꝙ sꝑ ille qui mutuum recepit, libera-
ret interitu pecuniæ, q̄ in specie data vr̃, ɔ̃ l.incedium.C.eo.tit.Sed
replicari potest ꝙ regula.l.incendiū.non hēt locum, qñ casus cō-
tingit culpa creditoris:vt no, Bal.in l.siue hæreditaria.in ij.no.s̃.de
neg.gest.& ita videtur in casu isto:quia culpa creditoris hic vendi
catur pecunia, & facit tex.in l.qui decem.in prin.de solutio. & in
l. si opera.de exce.do.Preterea vt s̃.dictum est, hic non agirur de
debitore generis:quia non erat translatum dominium ante con-
sumptionem :merito debitor liberatur perempta specie, absque
eius culpa.d.l.ꝙ te.s̃.e.& in l.si ex legati causa.de ver.ob.Et quod
dicit Bar.de debitore generis, informando actionem suam, consi
derauit formam contractus mutui & stipulationis, in quo debi-
tor in genere obligatur.Sed hic ī veritate erat obligatus in specie,
cum non esset dominium translatum, vt s̃.dictum est.¶In fi.glo.
c Bar.approbat opi.c gl.& concludit, † ꝙ si recipiens malitiose non
7 velit pecuniam consumere, perinde habetur ac si consumpta fuis
set.Sed verior vr̃ opi.ɔ̃ gl.& Bar.ꝙ recipiēs si non velit ɔsumere,
non

ADDITIONES.

a ¶Furiosis.nam furiosus comparatur ignoranti.l.filiusfa.la.1.& ibi Bar.ad fi.de testa. Item prodigo l.j.& ibi Nic,de Neap.infra de cura furio.Bar.in l.is cui de test.nisi in casu de quo per Bal.in l.furio.in fi.C.qui.test.fa.pos.Item mortuo Bal.in l.humani. C.de impu.& ali.sub.per l.si quis alicui.de acqui.hę.Item absenti.l. sed si vnus.§.fi liosa.de iniur.l.2.§.furio.& ibi Bar.de iur.codi.& Barto.in l.1,§.dari autem.infra de procu.& in l.2.§.fi,so,ma.Item infanti.Spe.de primo.& 2.decr.§.4. versi.sed pone quod pupilli.

b ¶Sequitur gl.Accur.recte loquitur, sed nullus Doc. veram rationem explicat. ratio est quæ colligitur ex hypothesi.quia cum pecunia, extaret, & a domino vendicaretur, debitor non habeat vsum pecunię, nec eam consumere poterat, & sic non debet tunc stare suo periculo. Alioquin si quis alienam pecuniam mutuo acceperit, cum liceat sibi vti, si casu non vtatur, quia fortuito ꝑdit, nihlominus tenetur nec eximitur obligatione, etiam si probare vellet pecuniam fuisse alienam, nec suam factam licet omnes glo.& Doc:hoc casu contra sentiant & male Nec ob.ratio Deci. hic, quod ex quo pecunia erat aliena, debitor tenebatur in specie, quia etiam si hoc maxime verum esset, tamen ex quo gratia sui tenet, vt sibi vtatur, periculo suo tenet.l.si quis nec causam.supra eo.& per eà quæ ibi Dec.tenendo opi.Io.

c ¶Opi.gl.In hoc etiam Accu.bene dicit, licet malam rationem reddat, & hæreat in eo in quo non versatur dubium, nec ratio decisiua, prout etiam omnes Docto.quia nihilominus tenetur debitor restituere ipsi mutuanti, nisi esset fur.vt in l.bona fides.infra depo.vel nisi dominus instaret, & de suo iure doceret.in quo Bar.melius loquitur cęteris; à quibus male reprehenditur.

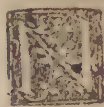
non cogatur.& ita magis cōiter Doc.tenent: quia ex quo scit pecu
niā esse alienā, consumēdo ꝯmittere furtū.l.qui vas.§.vetare.ꝭ.de
fur.l.si quis nec cām.§.j.s̃.eo.& sic semper vr̄ hr̄e iustam cām nō
cōsumēdi. vt latius post Ful.Pau.de Ca.& alios ꝯcludit Ale.hic,&
posteriores sequuntur. Et vlterius ista opi.sic cōprobari potest: qa
cōsumptio pecuniæ q̄ inducit reconciliationē mutui, hoc nō o-
peratur ex intentione ꝯhentium qui cogitabant de mutuo ſm or
dinariam naturā eius: sed inducitur talis reconsiliatio à lege ex æq
tate: ne cōsumptio facta sit cum iactura alterius.l.Cassius.ꝭ.de so-
lu.& inducitur à casu sub cōditione, si pecunia aliena ꝯsumpta sit:
vt colligitur hic & in l.nam & si fur.in prī.d.l.Cassius.in l.qd si for-
tè.§.fi.ꝭ.de sol.in l.si quis pro eo.§ si nummos.de fideiuſ.in l. q̄dā.
in fi.de re. du. Et ista conditio non facit recipientē obligatum ad
consumptionem: quia ea q̄ sunt in conditione, non sunt in dispo
sitione.l.si quis sub conditione dandorum decē.ꝭ.si quis omis.cā
test. Et hoc idem, confirmatur: qa ex tali consumptione noua na-
scitur obligatio: ad quam inuitus quis nō debet obligari: ar.l. nec
emere.C.de iure delib. ergo non videtur, ꝙ ille qui recipit pecuniā
alienā, cogatur illā consumere, & certe nulla ratio suadet, ꝙ ille q
fuit deceptus recipiendo pecuniam alienā, teneatur illam consu-
mere: vt reconcilietur mutuum ad vtilitatē numerātis, qui illum
a decepit. Et aduertendum est ad illud qd vlt. Bart. dicit de cautiōe
præstanda per l.is à quo.s̃.de rei ven. quia ille tex. parum facit: qa
loquitur quando erat lata sententia: secus videtur in casu nostro,
per ea quæ no. Bar.in l.rem alienam.in fi.ꝭ.solu.mat. Et de intelle-
ctu illius.l.is à quo recurrendum est ad ea q̄ latè Fel.scribit in c.cū
super.co.3.de re iu. Pro dicto tamen Bar.hic Mod.alle.l.mulier.ꝭ.
de.l.cōmissoria. Sed illa potius facit in cōtrarium: qa loquitur in
casu speciali in fisco: vt no. Fulg.ibi. ergo in contrarium videtur
in cōmune. Et ſm Bar.in l.mulier.illud operatur ibi auctoritas iu
dicis, quæ interuenit: aliàs secus, vt latius idem Bar.declarat in l.nō
solum.§.morte.in 8.col.de no.ope.nun. Et pro dicto Bar.etiā Mo
der.alle.l.pen.C.depo.in fi. Sed ibi videtur speciale in causa deposi
ti, vt reddatur præstita cautione, propter bonam fidem quæ est in
deposito: vt ibi dicitur. Et in q.nostra, ex quo iste non tenet con-
sumere pecuniam alienam: vt s̃.dixi, non potest conueniri tanquā
ex mutuo reconciliato.& ideo etiam cum cautione non videtur
8 ꝙ astringi possit ad id ad qd non.tenet.¶†Postremò ad illud ꝙ re
cipiens mutuum, quia habet causam à me, non potest mihi refer-
re qōnem dominii, vt Bar.hoc concludit.& idem Bar. ī l.cum res.
circa fi.C.de prob. facit qd no. Ang.in l.siue aūt.in prī.s̃.de publi-
cia. vbi inqt, ꝙ accipiēs tenutā ī bonis alicuius, nō pōt postea nega
re bona illius fuisse.& idē Bal.dicit in d.l.siue aūt.in §.itē si hr̄dita
tē. In ꝯrium facit: qa emēs ab aliquo nō vr̄ fateri rē esse vēditoris:
vt no.dicit Ang.ꝑ gl.ibi in l.j.s̃.de publicia. vn̄ si hypothecaria em
ptor conuenit, negare pōt rē fuisse venditoris, ſm Ang.in d.l.j. &
sequitur Ale.in cōs.92.perspectis.in prin.li.j.& in consi.42. visis.
li.j. Pōt distingui, ꝙ aut agitur cū persona illa à qua causam habui,
& illi non potest opponi, ꝙ res sua non fuerit: prout Doc.hic lo-
quuntur. aut hoc opponitur cōtra tertium, & procedit dictum
Ang.in d.l.j. Et ista addenda sunt ad ea quæ Ale.hic dicit.

ADDITIO.

a ¶Cautione. Quicquid dicant Doc. verior est in hoc opi. Bar.

LEX XIII.

1 *Copulæ natura est denotare paritatem in copulatis.*
2 *Diuisio fieri debet per numerum, & per assignationem rerum integralium.*
3 *Diuisio fieri debet, quando res commodè possunt diuidi*
4 *Mutuū factū de maiori summa, si totū valere nō pōt, valet tamē pro parte.*

Am & si fur.§.Si seruus cōis.¶ Cōmu-
nis est intel
lectus in isto.§ ꝙ si seruus cōis duorum dominorū de cō
muni peculio mutuauit decē vni tertio: dr̄ hic ꝙ vnicuique dño-
rum actio ꝯpetit ad quīque. Mod.reprobāt istū intellectum: qa o-
pus est supplere in quinque.s.vnicuiq; dñorū. Et hoc supplemē
tū diuinationē hēt. Secūdò, qa ſm istū intellectū, sim.ic qd sequit
nō vr̄ bonū q̄ loqt̄ qn̄ mutuū factū fuit socio.& quia in ver. seq.
1 & si cōes. copulatiuè loqt̄. Et† natura copulæ ē denotare parita-
tē in copulatis: vt ꝑ gl.in l.si sic.in prin.s̃ quēadmo.serui. ami.not.
in l.Seiæ.§.Caio.de fundo instr & per Bal.& Doc.in l.ij.C.de suc-
ce.edic.& ideo vr̄ applaudere intellectus: ꝙ à principio, ēt mutuū
factū sit alteri dño: non aūt tertio: & tunc oīa de plano ꝓcedunt.
& pro isto intellectu facit: quia ī ver.nā etsi.loquit quādo mutuū
ꝓ parte tm̄ valuit: vn̄ consonat ꝙ ēt in casu præcedenti ita loquit.
Sed tn̄ nec est recedēdum à cōi intellectu. Primo, qa litera cōiter
hr̄ in quinū.id ē, qnq; & v.prout dictio qna significat.l.si duos ser-
uos quinis. vbi gl.ꝭ.de euic.l.cū duo.vbi gl.ꝭ.de condi.inde.quo ca
su iste intellectus non conueniret. Præterea, ēt dato ꝙ in tex. dica
tur simpliciter de quinque, talis intellectus non vr̄ procedere: qa
in effectu idem repeteret.in ver.nam & si cōes: qa in principio si
mutuum factum fuisset socio, communes nummi essent mutua-
ti, ex quo peculiū serui erat cōe.& ſm hoc text.idem repeteret.&
quia in d.versi.nam & si cōes.ibi loquit implicatiuè.nam & si tibi.
ergo datur intelligi ꝙ s̃.non loquit qn̄ tibi habenti cōem pecuniā
mutuū factū sit.& hoc consonat: quia absolutè in principio dicit
crediderit, vn̄ intelligit.s.alicui. Et ſm intellectū Mod. esset adden-
dū tibi. Non ob.alle.in contrarium.& primò ꝙ opus sit supplere
vnicuique dñorum: quia tale supplementū colligit ex ꝓcedentib.
dum dr̄, ꝙ seruus erat cōis: ex quo sequitur, ꝙ si mutuauit decē,
vnicuique actio ad quinque acquirit. Non ob.ꝙ simile nō vr̄ con-
uenire: quia immo ꝯuenit ex quo vtroq; casu diuisio fit ꝑ numerū
non per corpora: vt declarat Pau.de Cast.hic. Et per hoc ēt tollit
qd dr̄ de copula: quia hic ꝯcurrit paritas terminorū: quia vtroque
casu diuisio fit per numerū.& ꝑ hoc ēt remouet qd ergo dicebā,
ꝙ mutuū valuit pro parte dimidia.& s̃. valuisset in totum: quia in
hoc non est vis: ex quo tex. vr̄ solū habuisse respectū ad diuisionē,
2 quæ in vtroque casu fit per numerū. ¶†Noto primò, ꝙ diuisio fit
per numerū: quia in singulis corporib. cōmodè fieri non pōt: ex
quo infert ad q.de vetula quæ vendidit dimidiā sicuū: vt dicit Iac.
Bu.nam diuisio debet fieri per numerū: quia aliter cōmodè fieri
non pōt.& addo tex.no.in l.ij.in prin.C.qn̄,& quib.quarta pars de
bea.lib.x. vbi arguunt multi: quia res hn̄t cōes, & volunt ꝙ q̄libet
res cōis diuidat: & ista occasione dilacerant facultates.& hoc dicit
ibi Io.de pla.notandū esse ꝯ cohæredes maleuolos, qui liuore mo-
ti volūt possessiones hæreditarias diuidere per sulcos, & perticas,
cum debeat diuisio fieri grosso modo per assignationē rerum in-
tegralium, vel in eorū æstimationē, qd totum arbitrio iudicis con-
mittit.l.non amplius.§.fi. vbi tex.de le.j.§.quedā insti.de act. Et hoc
generaliter habet locū in diuisione rerum cōium: quia qnq; vni in
totū res assignat, & alteri pecunia refundit.l.ad officium.C.cōi di-
ui.§.pe.insti.de offi.iu.no. Bal.in l.j.in iij.no.C.cōi diui. Bart.in l.cū
3 aquiliana.s̃.de trans.† Sed qn̄ res cōmodè diuidi pn̄t, diuidunt: vt
no. Pau.de Cast.in consi.94.circa primū. Et qnq; ēt diuisio fit ꝙ
re cōi vtant alternis annis, qn̄ aliter commodè fieri non potest: vt
no. Ang.in l.ij.§.ex his.de verb.obl.& ibi Alex.col.iij.& idem Ale.
in consi.18.visis capitulis.lib.ij.& in consi.25.attentis narratis.lib.
4 v.¶†Secundò noto, ꝙ mutuum factū de maiori summa, si totum
valere non pōt; valet pro parte. Ex quo Aret.infert ad qōnem de
decreto interposito partim ex causa falsa, partim ex vera, ꝙ valeat
pro parte, de quo Are. remittit ad notata per Bald.in l.certi con-
dictio.§.quoniam.s̃.eod. vbi Aret.in fin.insistit, & ibi dictum fuit.

LEX XIIII.

1 *Senatusconsultū Macedonianū hēt locū etiā in religioso, & in foro cōscientiæ.*
2 *Solutio vna non inducit liberationem & obligationem.*
3 *Inhabilis ad feudum, admittitur, stante proclamate, quod qui aliquid fecerit, habeat tale feudum.*
4 *Præmiū capienti bannitū, nō habet locū in eo, qui rōne officij ad hoc tenetur.*
5 *Filiusfamilias non potest etiam alienare pecuniam.*
6 *Alternatiua ponitur pro eodem, quando est inter genus & speciem.*

I filiusfamlias, ¶In tex.ibi, ꝯ senatusconsul-
tum Macedonianū,† qd dr̄ in
1 filiofa.ēt habet locū in religioso: vt dicit Ange. Are.in
§.illud.insti.qd cū eo.in fi. Et talis exceptio Macedonia-
ni ēt in foro ꝯscientiæ ꝓcedit: vt not. Inn.in c.qa pleriq;.de immu.
ecc.declarando vt per Abb. in viij.q. ibi. & materiā Macedoniani
latè prosequit Ang. Are. in § item si in iudicio.in ver.obtineat.in-
sti.de exce.& not.per gl.in §.pen.insti.qd cū eo.¶Primò not. ꝙ fi-
liusfa.licet sit tutus exceptione senatuscons.Macedoniani, tn̄ si sol
uit, repetere non pōt.vt hic, & in l.qui exceptionē.ꝭ.de condi.in-
de.quia, vt ibi dr̄, est exceptio odiosa. secus tn̄ est in exceptione ꝑ
scriptionis, quæ licet odiosa sit, tn̄ solutū repetitur: vt no. Bar.in l.
2 fi.ꝭ.rem ra.ha.¶†Secundò noto, ꝙ vna solutio nō inducit libera-
tionem & obligationem.ad idē tex.in l.qui hominē.§.fi. vbi Bart.
ꝭ.de sol. Et hoc declaratur vt per Bar.in l.in numerationib.eod.tit.
de sol.& limitatur vt idem Bar.tradit in l.si pupilli.§.item quærit.
col.fi.in ver, nō obstat qd dicit Azo.s̃.de neg.gest.¶Tertiò noto,
ꝙ consumptio pecuniæ solutæ ad liberationē, reconciliat libera-
tionem, non aūt obligationē inducit: quia translatio dñii, quæ ꝑ
ꝯsumptionem inducitur, non debet plus operari q̄ si à principio
fuisset translatū dñium: cū per consumptionē factā translatio dñii
inducat, quæ nō debet plus quā veritas operari.l.filio quē pater.de
libe.& posth.¶Et hoc inducitur per Alex.post Guil.de Cu.ad qō-
nem, ꝙ si fuerit proclamatū, ꝙ quicunque cæperit bannitum, vel
3 malefactorem, habeat tale feudū,† an tali casu inhabilis ad feudum
admittatur?& videtur ꝙ non: quia sicut verè illi inhabili feudum
concedi non pōt, pariter vr̄, qd sub illo proclamate non includit.
ꝯrium concludit Ale.post alios quos refert: quia cum agat de vti-
litate publica, illud statutum, seu proclama gn̄aliter intelligitur, &
non recipit restrictionem de habilitate.l.iij.§.vtrum. ver. ei qui.ꝭ.
ad Sylla. vbi Bar.ponit aliud exemplum de statuto, qd forensis nō
possit hr̄e possessiones in loco.nam si aliud statutū fcm̄ fuerit, ꝙ
quicun-

quicunq; dederit tale castrũ, habeat tale prædiũ à cõitate, tale statutum ēt de forensis intelligiť, pp vtilitatē publicā. & pro ista cõclusione bene facit: quia vbi agiť de publica utilitate, ēt si materia sit pœnalis fit lata interpretatio: vt no. Bar. in l. ij. §. exercitũ. ꝟ. de his. q no. infa. in l. quẽadmodũ. C. de agr. & censi. lib. xj. & tradit Pa. de Cast. in consi. 23. viso puncto. Et ideo statutũ qd concedit prædiũ accusanti delinquentē: quia agiť de interesse publico, extendiť ad denunciantē: vt no. Io. An. in addi. Spe. in tit. de denũ. §. j. Ange. in
a l. diuus. de cust. reo. cũ si, vt dixi in consi. 75. Sed tñ [a] aduertendum est: quia Bar. in d. l. si quis in graui. §. vtrũ. ponit aliā decisionē, quæ
b in ꝯrium, dũ inquit, ꝙ præmiũ [b] datũ capienti bannitũ, nõ habet locũ in eo qui rõne officii ad hoc teneť & idē tenet Bar. in l. nulla.
4 C. de delatorib. lib. x. † Et sic si ille qui teneť capere bannitũ nõ consequiť, à forriori vř qd ille qui inhabilis sit, nõ deberet hře præmiũ: quia satis operať in habilibus: ergo debet restringi ad habiles, ſm regulam l. vt gradatim. §. sed si lege. ꝟ. de mu. & ho. no. in l. j. §. nunciatio. de no. ope. nũ. Et hoc comprobať, quia ista esset quædā dispensatio, quæ habilitaret inhabiles, quæ quidam dispensatio, debet expresse fieri: vt per gl. in c. ij. de schismaticis, vel saltē debet cõstare de mente dispensationis ex certa scientia, vt dixi in c. si qñ. de resc. Et quia sub gñalitate verborũ non includit illud qd prohibet à iure. c. à nobis. de sen. exc. & no. Bar. in l. si quis sub cõditione. de cõdi. insti. Et quia statutũ conferens prædiũ affirmatiuè loquiť: & iura prohibentia inhabiles negatiuè loquunť & ꝓhibitiuè. & ideo præualere vñr. l. iij. §. suspecti. vbi Bar. ꝟ. de suspec. tu. ¶ Et hoc præsertim vř dicendũ in q. in qua loquiť Bart. in d. §. vtrũ. in forensi q acquirere prohibeť in loco. nā tale statutũ ēt respicit vtilitatē publicā. vnde illi non debet derogari, pp aliā vtilitatē publicā: ar. c. cum cām. de ꝓben. Et quia priuilegiatus non vtiť priuilegio ꝯ aliũ priuilegiatũ: vt no. in aut. quas actiones. C. de sac. san. ecc. & in c. in pñtia. de prob. ¶ Non ob. tex. in d. l. si quis in graui. §. vtrũ. quia loquiť in eo qui distractus erat, cum illa cõditione, ne manumitteret ab emptore, & sic ab homine, merito non habet locũ in manumissiones, quæ ꝓcedit ex dispositione legis, ſm senatusc. Syl. quia verba prohibitionis non cõueniunt, quæ loquunť de manumissione ꝓueniente ex facto hoīs: & quia cõuentio facta inter priuatos, nõ habet locũ vbi tractať de vtilitate publica: vt no. Bar. in l. qui seruũ. de verb. ob. de illo qui ꝓmittit aliquē non offendere. nā si ille bannitus sit, offendẽdo illũ bannitũ non dř contrafacere. & facit tex. in l. iubemus. & ibi Bal. in l. ij. C. de sac. san. ecc. & ideo per illũ tex. d. §. vtrũ. non bene inferť ad q. quam Bar. ibi & Doc. hic dñt: quia inhabiles ad feudũ, erant prohibiti à lege. Et per illa verba generalia
5 non vñr habilitari per. ꝟ. dicta. ¶ In gl. ij. in fi. colligitur † ꝙ filiusfamilias, qui habet proprietatē in bonis aduentitiis: sicut non põt alienare alia bona, pariter non põt pecuniā alienare. Et hoc mirum vř: quia pecunia dř esse de rebus, quæ seruando seruari non poſ. vt no. per gl. in l. j. §. fuit quæsitũ. ꝟ. ad Treb. bonus tex. in §. constituit. insti. de vsuf. cum si. vt tradit Alc. in d. §. fuit quæsitum. col. ij. ergo vř ꝙ possit alienari: quia ille qui alienare prohibeť, non vř prohibitus alienare bona, quæ seruando seruari non pñt. l. diuus ꝟ. de pet. hæ. l. lex quæ tutores. C. de admi. tu. no. p gl. in c. j. de clerico ægrotante in vi. cum si. vt tradit Fel. in c. venerabili. in fi. de offic. deleg. ¶ Sed rñderi potest, ꝙ talis alienatio de rebus, quæ seruando seruari non possunt est permissa tutori, vel alii qui haberet administrationē. Sed in casu nřo filiusfamilias non habet administrationem in bonis, in quib. habet proprietate: quia illa pri tribuitur. l. fin. §. vbi aũt. de bo. quæ lib. ¶ Secundò rñdetur, ꝙ in tali pecunia př habet vsumfructũ, sicut in aliis rebus: & in tali vsufructu pecuniæ, vsufructus trahit ad se proprietatē: prout cõtingit in aliis rebus, q vsu consumunť. l. si tibi. ij. ꝟ. de vsufructu earum rerum q vsu cõsu. non ergo mirũ si filius non põt pecuniā alienare: quia est patris habentis vsumfructũ. ¶ Et ad. ꝟ. dicta vide Bar. in cõsi. 70. reuerendissimè dñe. col j. ver. itē ꝓmitto. vbi inquit, qd d. l. qui lex q tutores quæ ꝓhibet tutores alienare res mobiles, q seruando seruari pñt: in tali ꝓhibitione pecu. numerata nõ continet: quia illa per tutorem mutuari põt. §. j. in aut. vt hi qui obligatas. Et sic Bar. expresse dicit pecuniā esse de rebus quæ seruando seruari pñt. & hoc vř verissimũ, ut experientia docet. Sed quia põt alienari, isto respectu vř de rebus quæ seruari non pñt. ideo tex. in d. §. ꝯstituit. dicit quib. proxima est pecunia numerata. ¶ In gl. cõditionem. Secũda solu-
c tio per Bar. & Doc. *communiter* [c] approbať, ꝙ si bona fide ꝯsumpta sit pecunia: př non habet cõdictionem, vt hic: si verò consumpta sit pecunia malafide, patri datur condictio, vt in contrario. ¶ Sed non caret diuinatione. qd in contrario cõsumptio facta si malafide, & ibi de consumptione nullum verbum hř. Et quia mala fides non vř expedire reconciliationē, vt dictum fuit in rogasti. ꝟ. eod. Ideo Are. hic dicebat, qd patri datur condictio respectu possessionis. l. indebiti. §. si nummi. ꝟ. de cõdi. inde. & dicit hoc procedere extante: quia respectu rei, datur rei vendicatio, & respectu possessionis, dať ꝯdictio indebiti. d. §. si nummi. ¶ Dñs Barth. Soc. hic dicit, qd ista solo Are. vř dubia: quia tex. in contrarium alleg. alternatiuè ꝓponit qõnem: vt patet ibi, an př vendicare vel repetere possit, & sic vř loqui repetitione post ꝯsumptionem: qa alternatiua solet poni inter diuersa: vt no. in rub. ꝟ. de iur. & fa. ign. & quia ibi dř, ꝯditione pri ex oĩ euentu cõpetere: ergo siue ꝯsumpta sit pecunia, siue no. vt gl. ibi dicit. ¶ Istę rõnes cuitari pñt, vt inferius dicam. Sed contra Aret. efficaciter facit tex. allegatus pro ꝯrio, dũ distinguit duos casus. Primus, quãdo donata fuit pecunia filiofa. hac condõne vt creditori soluat, tunc creditori dñium pecuniæ acquiritur. Secũs casus, qñ fuit donata simplr. ¶ Certè in primo casu nõ loquitur respectu possessionis: sed rõne dñii: ergo pariter in secundo casu intellr respũ rei nõ respũ possessionis: qa loquiť retento eo. themate in vtroque casu. ¶ Vñ ad istud ꝯriũ, in quo Do-
d cto. valde laborant, cogitabā ꝙ planius rñderi põt, vt dicamus, [d] ꝙ solum ibi qrit de rei vẽdicatio. an pri cõpetat. & ista rei vẽdicatio ꝓsupponit rē extare, qa vana esset dubitatio Iuriscõsulti de rei vẽdicatio, si res non extaret, & ibi in ꝯrio dicitur, qd si fuit donata simpliciter pecunia filio: põt vendicare, & sic concordat cum isto tex. quia ibi de consumptione verbũ nullum. ¶ Non ob. qd ibi al-
6 ternatiuè ꝓponit, an př vendicare, vel repetere possit: † qa illa alternatiua pro eodē ponitur, cũ sit inter genus & ſpēm: vt no. Barto. in l. vbi pactũ. in prin. C. de tran. & idē Bar. p illũ tex. in l. ij. ꝟ. ad l. Aqui. ¶ Et ad hoc facit, qa non est nouũ, qd repetere, ponatur ꝓ vendicaret: vt habetur. xiij. q. j. per totum, vbi quæriť an liceat clericus sua repetere. ¶ Et dř inferius in ꝯrio, patri ꝯdictionem cõpetere intelligitur. i. rei vendicationē, ſm qõnē ꝓpositam. hoc ꝓbať hic isto tex. vbi in prin. dř patri vendicāti: & postea dř, facta ꝯsumptione cessare condictione. nā illud verbũ cessare ꝯdictione, intelligitur. i. rei vendicationē, de quo dictũ fuit. ¶ Et hoc idē ꝯfirmať: qa in ꝯrio př habebat dñium: ꝙ pecunia fuit donata filio simplr: ergo poterat pri competere cõdictio ꝓprie. l. fi. ꝟ. vsuf. quẽad. caue. §. sic itaque. inst. de actioni. ¶ Nec ob. huic rõni, si dicať, qd pr erat dñs de iure ſpāli: quo casu ꝯdictio ꝯcurr t cũ dñio: vt no. Bar. in l. certi ꝯdictio. in prin. co. fi. ꝟ. eo. & in fiñ idē Bar. in l. in bello. §. si quis seruũ. ꝟ. de captiuis. Quia non videtur esse de iure ſpāli dominiũ, ꝙ pri acquiritur ex persona filii, ſm rřām. l. placet. de acqr. hær. ¶ Vltimò nõ ob. illa verba, ex oĩ euētu, in qb. oēs Doc. faciũt fundũ: quia põt rñderi ꝙ referuntur ad ꝓcedentia: videlicet ad casum de re vendicatione, de qua ꝓximè loqtur, vt dicamus qd rei vẽdicatio ꝯpetat, siue soluerit filius, siue ñ & sic siue pecunia sit apud filiũ, siue apud creditorē: ex quo extat, vendicari põt. ¶ Et si intelligeretur ꝓut gl. ibi dicit in ꝯrio, videlicet siue pecunia ꝯsumpta, siue non, egreditur terminos propositæ qõnis: quia. ꝟ. de consumptione pecunię nihil dictum fuit: & esset contra istũ tex. ¶ Et ad hoc etiam facit tex. in contrario, dum ibi in primo casu dicit, nũmos fieri creditoris accipientis, in secundo casu aduersatiuè loquitur ibi, si verò, vt aduersetur. dũ intelligi ꝙ nõ esset translatum dominium: & per consequens non esset consumpta pecunia.

ADDITIONES.

a ¶Tamen. Sic Dec. l. fi. ꝟ. de reg. iu. sed Alc. hoc casu cõem sententiam melius sequiť.

b ¶Præmium. quod no. præmium constitutum capienti bannitum non debetur illi capienti tenebatur capere ex forma statuti. Bar. in l. 3. supra ad Syl. vbi etiam dicit, ꝙ nec debetur capienti eum casu fortuito: sed capienti ignoranter sic. Bal. in l. si quis heredem. ver. extra quæritur. C. de insti. & sub. & omnino per Bar. in l. omnes populi. in v. quæstio. prin. de insti. & iur. vbi dicit secus quando capiens ignorauit prẽmiũ statuti non quando ignorauit esse bannitum. & ibi Alexan. in addi. & Bald. in l. inter omnes. §. recte. de fur. & per Barto. in l. genero. ver. extra dicit statutum. infra de his qui no. infa. item nec accurrentibus ad rumorem. & bannitum capientibus quẽ alius insequebatur, Bar. in d. §. vtrum. adde Barto. in l. nulla macula. & ibi per Alex. in apost. C. delato. lib. x.

c ¶Communiter. idem Alci. sed hæc commmunis solutio non valet tum quia diuinat, ut omnes fatentur. tum quia est contra tex. §. 1. ibi non omnem euentum. tum quia est irrationabilis, quoniam licet consumptio bonafide facta, possit mutare formulam actionis intentandæ. non tamen debet ius alterius penitus auferre. l. non debet. l. id quod nostrum. de re. iu. item esset occasio fraudandi senatusconſ.

d ¶Dicamus. hæc solutio Decii deterior est cæteris. Ergo dico quod hic tex. loquitur de condictione indebiti ex quasi contractu, vel neg. gest. per filium soluentem vt patet per seriem totius huius legis, quę negat huiusmodi condictionem deberi, & cõpetere soluenti. sedi non negat oriri condictionem ipsi patri ex alio fonte, uidelicet ex eo quod creditori cui in effectu non erat debitum consumendo locupleatur est de pecunia patris cum eius iactura ut in l. si eum seruum. infra eo. de qua condictione loquitur & intelligitur d. l. sed si paterfamilias. §. primo. Et nisi ex hoc fonte daretur cond ctio. sequeretur quod daretur filiisfamilias occasio furandi patribus suis quo creditoribus mox consumpturis soluerent. & senatusconsultum eluderetur.

LEX XV.

10 *Decretum interpositum in re pupilli pignorata, operatur quod postea in vendicatione aliud decretum non requiritur.*
11 *Decretum in compromisso sufficit, & in laudo postea non requiritur.*
12 *Palam contractus quando dicatur fieri.*
13 *Factum à tutore præsentib. coniunctis pupilli, videtur factum bona fide.*
14 *Clam quando dicatur fieri.*
15 *Tutor si est creditor, non potest sibi ipsi soluere.*
16 *Spāle an sit in mutuo q̄ non oriatur ex numeratione, propter stipulationem.*
17 *Differentia an sit inter cōtractus qui sunt vltro citroque obligatorij, vt actio nascatur, & non fit transfusio in stipulationem, & inter alios contractus, tantum ex vna parte actionem producunt.*
18 *Vendere qui promisit per stipulationem, vendendo simpliciter liberatur.*
19 *Stipulatio præcedens non tollitur quando præcedit stipulatio, & sequitur alius contractus certus.*
20 *De eadem re habens plura instrumenta facta diuersis temporib. ex vtroque dicitur rem habere.*
21 *Legitimatio & collatio, reiterari possunt.*
22 *Debitum de nouo contrahendum, si contrahatur propter voluntatem contrahentium, requiritur quòd res in præsentia sit.*
23 *Debitum ex vna causa, si mandatur solui alteri, mediante solutione transfertur in alium debitum, & prima obligatio tollitur.*
24 *Reuocari potest solus iussus factus debitori ne soluat.*
25 *Debitori meo si mandaui q̄ solueret Titio, & per eum promissio facta sit Titio, ego sum liberatus, & mandatum reuocari non potest.*
26 *Mercatori si dixi q̄ solueret pro me, illud quod debet, Titio, an sim liberatus.*
27 *Delegatio ad hoc vt dicatur facta, quæ debent concurrere.*
28 *Debitum quando ex vno contractu in aliud debitum conuerti posit.*
29 *Notarius si dicat, q̄ Titius dedit, & mutuauit Sempronio decem, non redditur falsarius: licet probetur quòd tempore contractus nulla pecunia interuenit.*
30 *Interpretatio in dubio debet fieri vt falsum euitetur.*
31 *Falsitatis probatio debet de necessitate concludere.*
32 *Instrumentum an probet mutuum.*
33 *Verbum numerauit, denotat actualem numerationem.*

Singularia. ¶ In tex. ibi, singularia. Aduertēdū ē, q in tex. hic vnū tm̄ singulare ponit quod exemplificatur duob. modis: vt Bart. hic dicit. Et dū loquit in plurali numero, & dicit singularia: est vna max. ma. quā p̄mittit pro fundamēto qōnis propositæ: & maxi-
1 mè in plurali numero verificat ex no. in gl. ¶ † Primò no. q̄ pecu
nia mutuata habet plura spālia: vt in gl. videbimus. Ex quo īfert So
cy. hic, q̄ limitatur gl. in l. filium quē hñtē. C. fa. erc. q̄ dicit esse refu
giū miserorū, si dicat hoc spāle, nam dicit ipse non erit absurdum
in ista materia, & in l. j. ff. so. mat. Sed tñ vr̄ absurdū, quia spālia nō
debēt multiplicari, l. j. C. de inof. dot. Et in dubio potius in hære
dū est regulæ: vt per gl. in l. oīs diffinitio. de reg. iur. Et ideo rl̄a in-
cludit ēt personas priuilegiatas, nisi cōstet de priuilegio, in casu de
quo agitur. in l. fraudem. §. fi. de test. mil. & qd̄ ibi Bal. cū si. vt dixi
2 in l. j. de reg. iu. ¶ Secūdò noto, vt Are. hic dicit, † q̄ si debitor so-
luit pecuniā iussu meo, illi cui volo mutuare, non vr̄ soluere prin
cipaliter, vt mihi actio acquratur, put hr̄ in l. certi odictio. §. num-
mos ff. e. Sed potius vr̄ hoc facere, vt liberet se à debito: ar. l. & ma-
gis. ff. de so. Dicit tñ Are. hoc esse verū in se. Sed nō vr̄ bene pbari
hic: qa numeratio est facta de iussu meo: vñ ex tali numeratio fa-
cta noīe creditoris, creditori actio acqritur, sm̄ terminos d. §. si
nummos. in fi. vbi hoc pbat Soc. hic vr̄ approbare primū dictū:
vt iste tex. distinguat à d. §. si nūmos, qa ille. §. loquit in eo q non e-
rat debitor: & pecuniam ppriam noīe alterius numerauit. hic ve
ro loquitur in eo, qui erat debitor & numerauit. pecuniam nomi
ne creditoris: & talis numeratio vr̄ facta ad se liberandū: qa vr̄ fie-
ri ex necessitate p̄cedentis oblōnis. iuxta gl. in l. in traditionibus. ff.
de pac. & quia iste tex. fundat in fictione: vt in d. §. si nummos. nul
la fictio considerat. Sed tamē verius vr̄ qd̄ dicit Are. qa in effectu
ista lex vr̄ concordare cū d. §. si nummos. nā licet aliqua diuersitas
consierari possit: qa hic loquit in debitore: tñ respectu numeratio
nis, in quo tota vis consistit, idē vr̄: quia debitor numerauit de mā
dato creditoris. & idē dr̄ in d. § si nummos. vnde sufficit q̄ æqui-
paratio procedat eo respectu de quo agitur, nec attendit diuersi-
tas q̄ alio respū considerari possit: vt d. Ab. declarat in c. trāslato,
de ɔsti. Non ob. q̄ debitor vr̄ facere vt se liberet, qa hoc venit in
ɔñam: sed principaliter facit vt exequatur mandatū sibi factū: & p
hoc non ob. lex, & magis. nec gl. in d. l. traditionib Nec ob. qd̄ dicit
hic de fictione in fin. qa hoc idem videtur hr̄e locum in d. §. si nū-
mos. in fi. qa cum mutuum dēat fieri de meo tuū, ille qui numera
3 uit meo noīe, vr̄ pecuniā dedisse mihi, & ego tibi, vt hic dr̄. ¶ † Ter
tiò no. sm̄ Bar. q̄ cā coniungendarum actionū, vnus actus occul-
tatur: ex eo. n. qd̄ patior pecuniam esse apud te: vr̄ mihi à te data,
& à me ad te pfecta: & sic primus actus occultatur. l. iij. §. pen. in
ver. sed si debitorē. ff. de do. inter vi. vbi tamen tex. non dicit causā
vt Bar. refert, sed celeritate coniungendarum inter se actionum,
vnam actionem occultari. nam actio ibi ponitur pro actu: vt no.
per gl. q̄ alle. illū tex. insti. de act. in princ. vñ celeritate ɔiungendarū
actionū, hoc est pp celeritatē negocii, de quo agit, actus ɔiungun-
tur per fictionē: quia pecunia vr̄ mihi data: & à me ad te profecta:
& vnus actus occultat, dicit Bar. quia primus actus qui mihi datur,
occultat. Sed certè nedū primus actus, sed ēt secundus vr̄ occulta-
ri: quia non apparet q̄ sibi dederim, & hoc vr̄ sentire Pau. de Cast.
hic. qui dicit in plurali numero, q̄ actus occultanti & idē Fulg. di-
cit, qd̄ actus medii occultantur. text. tñ in d. l. iij. § pen. dicit de vno
actu. prout Bar. hic refert. Sed considerandū est, qd̄ plures actus q̄
tum ad formā occultari vr̄: quia in veritate non apparet, qd̄ nu-
meratio mihi facta sit à debitore: nec ēt apparet, q̄ ego numeraue
rim ex causa mutui debitori meo. Sed quantū ad effectū, secundus
actus non occultat: quia apparet debitorē mihi teneri ex causa mu
tui. & ista obligatio præsupponit numerationē. Sed primus actus
oīno occultat: quia de illo apparet nihil. & ita tex. in d. l. iij. §. pe. de
4 claratur. ¶ † Quartò no. qd̄ quæ fictiones cadunt & cōcurrunt cir
ca idem Et ratio vr̄: quia pcedunt ex diuerso fonte. nam hic pe-
cunia vr̄ mihi data à debitore, fauore debitoris, vt ipse liberet, & p
aliā fictionē vr̄ à me ad te profecta: & hoc ī fauorē mei creditoris,
vt habeā dbitorē obligatū ex mutuo. & ita istū tex. declarat Bar. in
l. si is qui pro emptore in vl. q. col. pe. de vsucapionib. cum si. vt per
Mod. hic. Sed tñ considerandū vr̄, q̄ intentio partiū hic principa-
liter fuit mutuum ɔhere. Et pp hoc fuit fcm̄ mādatū debitori, qd̄
numeraret pecuniā futuro debitori ex mutuo, ideo illa liberatio
venit in consequentiā. Et sic vr̄, qd̄ plures fictiones cōcurrant vna
in consequentiā alterius. Et ita istum tex. vr̄ intelligere Bal. in l. j. in
fi. qñ liceat ab emp. disced. ¶ Vlterius aduertendū est; quia non vr̄
hic q̄ fictio aliqua cōcurrat: quia in primo exemplo tex. Tu acce-
pisti pecuniā tanquam procurator meus: quo casu per pcurato-
rem dñium immediatè acquiritur dño. l. pcurator rem mihi eme-
rit, de acqui. rer. do. his. inst. quib. mo. res not. acq. Sed rñ detur hoc
esse verū qñ procurator hoc agit, qd̄ dño acquirat: vt no. Bart. in l.
qui mihi donatum. co. fi. ff. de do. sed in casu nr̄o recipiens recipit
5 non vt mihi acquirat, sed vt ipse mutuū habeat. ¶ † Quintò noto,
qd̄ illud q̄ statutum est in duab. personis, etiam vr̄ statutū in eadē
persona, Et per istū tex. dicit Bal. in l. si quis cum pcuratorio §. si.
ff. de pc. qd̄ sicut in diuersis personis, sm̄ mandatū tollit primū: ita
in eadē persona, si fiat sm̄ mandatū, à primo recessum vr̄, vt tenet
gl. ibi, & hoc intelligitur sm̄ Ang. ibi, qñ in secundo mandato addi
tur noua forma: alias si idem dicat simpliciter, qd̄ in primo, non re
ceditur à primo, sed vti poterit pcurator mandato qūo voluerit,
& sequitur Pau. de Castr. ibi per tex, in l. si eū. §. j. in fi. ff. de exer. ibi,
hoc enim edicto transfertur actio sed adiicit. Sed tñ vr̄, q̄ sm̄ man
datū si in eadē persona ɔtinet idem, qd̄ primū non valeat: quia vr̄
superfluū. sicut dr̄ de scd̄a stipulatione. l. qui bis idē. de verb. ob. Et
de scd̄a venditione not. Bart. in l. iurisgentiū. §. adeo. ff. de pac. Non
ob. tex. in d. l. si eum qui. §. j. quia loquitur in diuersis actionib. Et ex
his infertur, q̄ regula ista haberet locū, vbi sit eadē ratio: secus si di-
uersa, vt patet ex prædictis, vt in eadem persona non valet secun-
da stipulatio: secus est in diuersis personis l. iij. in princ. ff. de duob.
reis & in vna persona nō valet scd̄a venditio: vt dixi, quæ tñ valet
in diuersis personis. l. quoties. C. de rei ven. Et ad istā regulam facit
text. in l. tutorem. vbi Bart. ff. de his quib. vt indi. cum si. vt dixi in c.
ex literis. col. fi. de prob. ¶ Vltimò aduertendum est: quia licet ista
duo exempla æquiparent quantū ad mutuum ɔhendum, vr̄ tamē
dr̄ia: quia in primo exemplo debitor meus veram facit solutionē,
& per consequens ipso iure liberatur. l. soluta. ff. de sol. l. iij. §. viden
dum. ff. de do. inter virum, sed in secundo exemplo liberatio ipso
iure non fit, sed ope excep. l. si res æstimata. in fin. ff. de iur. do. & ita
Ful. hic dicit. Et ratio vr̄ sm̄ Soc. hic, quia in primo casu vera fuit so
lutio, in secūdo ficta. Ex quo infert, & dicit, q̄ non tm̄ operat ficta
6 solutio, sicut vera. Obstare tñ vr̄ regula quæ dicit, † q̄ tm̄ operat
fictio quantum veritas. l. qui ad certum. ff. loc. Et patet in accepti-
la. §. item per acceptilationē. insti. quib. mod. tol. obl. & in l. cum ex
plurib. de accepti. Et vr̄ tex. in l. si mulier debitor. in fin. de iure do.
vbi dicit q̄ tota prima obligatio tollitur: ergo vr̄ q̄ ipso iure libe-
retur, sed vt iura cōcordentur, intelligitur quo ad effectū per text.
in d. l. si res æstimata. in fi. ¶ In gl. j. in prin. ibi, quæ ñ seruent in aliis
ɔtibus, hæc est lec. quæ fuit Io. & Az. vt Bar. refert in tertio intelle
ctu, videlicet q̄ hic ponantur specialia in ɔtu mutui, quæ non ser-
uantur in aliis cōtractib. & sm̄ istum intellm̄, verbum, pecunia, ac
cipitur pro qualibet re mutuabili. Sed iste intellectus per Bart. &
Doc. cōiter reprobatur: quia qd̄ dr̄ hic in mutuo, q̄ debitū ex alia
causa, pōt conuerti in cām mutui, ēt habet locum in aliis ɔtib. vt
est text. in l. si ei nuptura, in l. si sponsalibus. §. j. & in l. nuptura. ff. de
iur. do. vbi debitū ex alia causa conuertitur in cām dotis. Et ita sim
pliciter transeunt Pau. de Cast. & Ale. & Mod. Videbatur tñ posse
rñderi, q̄ iura præallegata, loquuntur in dote: vt in illis patet. &
in dote plura sunt specialia: vt not. in l. j. sol. ma. vnde dato, q̄ hoc
esset in mutuo, & in dote, non infertur idem esse in aliis contracti
bus, & de hoc inferius dicam. ¶ In ea gloss. duo ponit hæc lec. Sed
dic-

dic ꝙ vnum ſpeciale videtur, ſed duo exempla ponuntur.¶In ea.
glo.ibi.l.ſi alieni nummi,hoc eſt ſpeciale pecunia numerata : ſecus
eſt in frumento l. Pompo,ſcribit ſi frumentū.ſ̃.de rei.ven.Et iſtud
dictum *communiter* tenetur : vt Ale.hic dicit poſt Bar.& alios.Fulg.
tamen hic tenet ꝯ̃rium & dicit ꝙ tex.in l.ſi alieni, procedit tribus
ꝯcurrentibus videlicet titulo & bonafide recipientis, cum difficul-
tate ſeparationis. Et his concurrentib. idem eſſet in frumento. &
a Mod,[a] ſequuntur ponderando tex.in d.l.Pomp. ſcribit ſi frumen-
tum.quia ibi loquitur qñ frumentū mixtū poterat diſcerni:vt col-
ligitur ibi,in quantum apparet in illo aceruo cuiuſque eſſe. Et pa-
riter idem eſt dicendum in nūmis cōmixtis, ſi diſcerni poſſint : vt
colligitur in d.l.ſi alieni.à ꝯ̃rio,ibi dum dr̃, ita vt diſcerni non poſ-
ſint.Sed aduertendū eſt : quia non conſonat , ꝙ frumentū mixtū
cum alio debeat poſſe diſcerni, quantum ad grana ipſius frumen-
ti : quia vt dicit Fulg.hic,commodius rei vendicatio admitti po-
teſt pro corporibus ducatorū,quam frumenti. Et ideo dū text.di-
cit quantum appareat in illo aceruo cuiuſque eſſe, intelligitur re-
ſpectu quantitatis,non reſpectu granorū. Et ad hoc vr̃ text.in §.ꝙ
ſi frumentū.inſti.de re.diui.ibi,pro modo frumenti in rē actio cō-
petit.nam ſi rei vendicatio cōpetit : ergo non vr̃ translatū dñium
per illam mixturā:cuius ꝯ̃rium dr̃ in d.l.ſi alieni.Nec placet illa rō,
ꝙ ibi dñium transferatur pp titulū & bonam fidē : quia hoc nihil
facit in nummis alienis,in quib.ſine voluntate dñi, non debet do-
miniū transferri.per l.id qđ nr̃m.ĩ.de re. iur. Sed tota vis conſiſtit
in illa cōmixtione inſeparabili:& ideo difficultas diſcernendi, non
obſtante malafide,facit trāſire dñium, vt dixi.ſ̃.in l.rogaſti.§.ſi fun
gitiuus.Et ad hoc facit text.in l ſi pignore.§.ſi prædo.ĩ. de pig.ac.
vbi à prædone fructus ſi extant, vendicari pñt:ſi conſumpti ſunt,
cōdici pñt:ergo datur intelligi, ꝙ malafides ꝓdonis,non impediat
translationē dñii.pp conſumptionem, quæ facit ꝙ vendicari non
poſſit.& ad idem facit text.in l. vſufructuarium.§. ſi viuariis.ſ̃. de
vſuf.Et ideo pp illā commixtionē, quæ facit tranſire dñium pecu-
niæ,qñ diſcerni non pōt,d.l.ſi alieni.ita pariter vr̃ in frumento.qñ
diſcerni non pōt:quia eadē ratio vr̃.Noc ob.tex.in d.l.Pōp. ſcribit
b ſi frumentū,quia pōt dici, ꝙ illa lex concordat [b] cum d.l.ſi alieni,
quia ibi dñium granorū transfertur,& grana nō vendicant̃ pp im-
poſſibilitatē:ſed vendicat̃ quantitas cōmixta, vt dr̃ in d.§.ꝙ ſi fru-
mentū.Et talis vendicatio potius dr̃ diuiſio quo ad effectū.& ideo
vtilis actio cōi diui.competit;vt gl.dicit in d.l. Pomp.& in ver.ſeq.
ibi,qñ voluntate dñorum fuit facta cōmixtio,dat̃ actio directa cōi
diui.& ita dicendū vr̃.¶In gl.ibi,item pecunia ex bonis debita,ver
bum illud, debita, reſpicit obligationē, & quantū ad obligationē
non eſt verū qđ gl.dicit;quia debitū & obligatio cōcernit totū pa
trimoniū ita reſpū pecuniæ,ſicut reſpectu ſpecierū:quia q̄libet res
hr̃ditaria,eſt obligata pro debito.l.fideicō.§.tractatū.ſ̃ de iud.qui
tex.hic per gl.non bene allegat̃,ſed ſpecialitas q̄ per gl.dr̃ hic, reſpi
cit ſolutionē,quæ fieri debet de rebus hr̃ditariis, & in tali ſolutio-
ne dr̃ia eſt inter pecuniā numeratā,quæ retineri debet per hr̃dem,
& alias ſpecies,ꝑut expreſsè diſtinguit tex.in l.deducta. & nūmis.
& in l.cum pr̃.in prin.de leg.ij.quia in ſpecie hr̃ditaria, quæ retine
ri debet à cohr̃de pro parte cohr̃dis, capit̃ iure legati. & iō pro illa
parte,nō cōputat̃ in Trebellianicā: pro alia parte cohr̃s capit iure
hr̃ditario:quia à ſeipſo ſibi legari non pōt.l.legatū.§. hr̃di. de leg.j.
Et pro illa parte, quæ capit̃ iure hr̃ditario, computat̃ in Treb.ſed
in pecunia quæ retineri debet,tota capit̃ ex parte ipſius cohr̃dis re
tinentis :quia ſi non ſit pecunia,poteſt vēdere res partis ſuæ : vt gl.
declarat in d.§.nūmis.in verbo, de portione, & ſic pecuniā capit
7 totā iure hr̃ditario.† Ideo illa in totū computat̃ in Trebellianicā.
Et dr̃ capi pecunia ex oīb.bonis, & tota hr̃ditate, tanquā in totū
eſſet hr̃s.Cū enim gñe ab hr̃e grauato pecunia retinenda ſit , velle
teſtator,ꝙ de parte ſua illā retineat,& ꝙ ab alio non petat,qđ à ſe-
ipſo habere pōt.d.§.nummis.declarādo vt dixi. Secus tñ eſſet ſi pe
cunia in ſpecie deberet retineri : puta illa quæ ſit in arca:quia de ta-
li pecunia quæ dat̃ in ſpecie,idem qđ de alia ſpecie iudicat̃ : vt not.
Ang.in l.ĩ quartā.col.iij.ver.ſaluo niſi heres.ĩ.ad l.Fal.alle.l.ſi credi
tor.§.j.ĩ.de pec.& gl.in fi.C.de compē.& idē Ang.in l.Neſcennius.
circa fi.in ver.limito autem hoc.eo.tit.ad l.Fal. & ſequit̃ Ale.in d.
l.in quartam,col.iiij.poſt Cu.quem ibi refert. Sed tñ conſideran-
dum eſt,ꝙ licet pecunia hereditaria in ſpecie deſignata ſit,nō videt̃
eadem rō,quæ in aliis ſpeciebus hereditariis:quia licet pecunia re-
licta ſit vt ſpecies,tñ in veritate eſt quantitas:& natura eius non al-
c teratur.Et ideo [c] videtur eadē ratio, ac ſi pecunia in genere relicta
ſit : vt de tota portione hæredis grauati iure hereditario detraha-
8 tur.¶In ea.gl.ibi,vt ſola ſcriptura,ſm ſpeciale eſt ĩ mutuo,†Quod
ſolus tutor ex cauſa mutui poteſt ſe facere debitorē pupilli.ſimili-
ter ſi creditor ſit,ſibi ſoluere poteſt l.quoties.allegata in gl. Primò
quantum ad obligationē quæ ex cauſa mutui contrahit̃,conſiderā
dum eſt,ꝙ non videt̃,ꝙ tutor ex cauſa mutui ſe obligare poſſit:qa
eſſet præſupponendū,ꝙ dñium pecuniæ eſſet translatū in tutorē.
& hoc à pupillo fieri non pōt:vt eſt tex.in l.obligari.in ver.ſed cre-
dendo.de aut.tut.& in l.non oīs.§.pupillus.ſ̃.eo. vbi dictum fuit.

¶Et ideo aduertēdum eſt,quia text.in d.l.quoties.§.non tñ dicit,
ꝙ tutor ſcribere poteſt ſe debitorē pupilli:& per ſcripturā de mu-
tua pecunia obligari poteſt.In hoc enim non tractat̃ de præiudi-
cio pupilli : ideo obligatio pupillo acquiri pōt.inſti. de aut.tut.in
prin.in d.l.obligari §.j.nō tñ vr̃ ſpāle in ſcriptura ex cauſa mutui:
qa idē eſſet in alia ſcriptura ex alia cauſa facta:quia hoc reſpicit fa-
uorem, & vtilitatem pupilli, & in ſcriptura ex cā mutui vr̃ tutor
obligari efficaciter remota exceptione non numeratæ pecuniæ.
quia non videtur ipſe feciſſe ſcripturā ſpe futuræ numerationis,ꝑ
ut in aliis creditoribus,& poteſt ēt tutor palam & bona fide acci-
pere pecuniam pupilli mutuo in vtilitatē pupilli.l.non exiſtimo.ĩ.
de admi.tut.in l cum ipſe.C.de contrah.em.& no.Bart.in l.pupil-
lus.§.fi.ĩ.de auc.tut.Ang.in conſi.116.ex facto propoſito.in prin.
9 Abb.in conſi.68.videtur primò.col.fi.li.j.†Et in vno caſu ſingula-
ri poteſt ſolus tutor indiſtinctè emere rem à pupillo : qñ fuit res
vendita cum auctoritate tut.& decreto iudicis:& emptor non
ſoluit pretiū.nam pro eodē tutor pōt illam rē retinere:vt no.Bar.
per illum tex.in l.tutor rerum vit.ĩ.de admi.tu.& ratio videt̃ ma-
nifeſta:quia illa ſolennitas ꝯ̃ctus celebrati cum alio ſufficit in tuto
re,qui in locum eius ſubrogat̃.& ad hoc adduco qđ no. Bald.per
10 illum tex.in ſi pupillorū.§.ſi pupillus.ĩ.de reb.eo.vbi inqt.† qđ de
cretum interpoſitum in re pupilli pignorata, operat̃ ꝙ poſtea in
venditione pignoris, aliud decretum non requirat̃, & per illum
tex.not.& hic Bar.in aut.hoc ius porrectum.col.fi.in verſi.quæro
pone eccleſia.in fi.C.de ſac.ſan.eccl.facit gl.in l.ij.C.de prędiis mi
11 norum.& in l.iij.§.ſed vtrum in verbo inuito.ſ̃.de min.† & decre
tum in compromiſſo ſufficit;& in laudo poſtea non requirit̃ : vt
no.Bald.in l.j.C.ſi aduer.tranſ.Alex.in l.ſi ex legati cauſa.col.pe.de
ver.ob.& de hic latè Soc.ſcribit in l.j.§.itē acquirimus.in iij.col.de
acq.poſſ.& in l.j.§.fuit quæſitum.col.j.ad Treb.Et ad prædicta no
tandum eſt,qñ dicat̃ contractus palā fieri.no.Bart.in l.frater à fra-
12 tre.col.xvj.verſi.quęro.ĩ.de condict:inde.† vbi notabiliter dicit,
palam fieri illud dicitur,ꝙ fit pñtibus conſanguineis,vel pñte iudi-
ce,& ſequitur Ale.in l.tranſactionē.in fi.C.de tranſ.& de ꝯſangui-
neis bene facit gl.& qđ ibi Bal.in l.Polla.C.de his quib.vt indi.quæ
13 voluit,†ꝙ factam à tutore pñtibus ꝯiunctis pupilli,videt̃ factum
bonafide.& idem Bal.in c.j.in prin.col.ij.in titu. qui feudum dare
poſ.Et ad aliud qđ dictum eſt de auctoritate iudicis, facit qđ not.
Bal.in c.ſicut.circa fi.in verſi.item quæro.de re iu.vbi inquit, ꝙ in-
teruueniente decreto iudicis, actus vtiliter factus præſumit̃.& idē
Bal.in c.j.verſi.quærit Iacobus.qui feu.da poſ.Ale.in conſi. 79.cir
ca primum.col.vj.lib.j.cum ſi.vt dixi in c.qm̃ ꝯ̃.char.pe. de proba.
14 † Clam [d] verò fieri dicitur,qđ taliter fit,ꝙ non poſsit venire in no
d titiam eius cuius interſit : vt no.Bar.ĩ l.ij.C.de his q ex publicis ra-
tiociniis.lib.x.facit tex.in l.iij.§.fi.ĩ.ꝙ vi aut clā.Et dicit̃ clā fieri,qđ
fit ſine authoritate principis,vel iudicis, quæ requiritur:vt Bar.di-
cit in d.l.ij,& in l.j.C.de præ.curia.lib.x.facit qđ no.per gl. in c.fin.
in verſi.clandeſtina.de clandeſti.deſpoſitio. Et dicitur clā fieri, qñ
iniungitur teſtib.& notario,ꝙ rem teneant ſecretā, vt no.Bart.in
l.in fraudē.in prin.ĩ.de his quib.vt indi.Et qñ quis facit actum per
interpoſitā perſonā,clam facere dicitur : no.Bart. in l.pupillus.§.
fi.per illum tex.ĩ.de auc.tu.& clandeſtinum dicitur delictum,ſi de
nocte committat̃:vt not.Bald.in l.cum fratrē.C.de his quib.vt in-
dig.Ang.in l.j.§.occiſorum.ad Syl.& de his tradit Fel.in c. conſul-
15 uit.de offi.del.in c.cum quidā.de iur.iur.¶†Circa ſm ꝙ tutor ſi-
bi ſoluere poſſit,non eſt hoc ſpeciale in mutuo:ſed idē eſt in quo
cunq; contractu,vt Bar.hic,& Doc.*cōiter* tenēt ꝑ tex. in l.fiſtulas §.
j.ĩ.de contrah.emp.huic concluſioni obſtare videtur text.in l.j.§.
e fuit quæſitum.ĩ.ad Treb. vbi ſolutio, & reſtitutio hr̃ditatis [e] tuto
ri fieri

ADDITIONES.

a ¶Mod.Scilicet Iaſ.num.12.Idem Alci.hic,& male, & recte tenent cōem hic Dec.& Purp.num.55.& clarius explicando dico hic ſubeſſe duplicem differentiam. Prima, quia aliæ ſpecies mutabiles non dicuntur conſumi , niſi in alium transferantur, à quo pariter vendicari poſſunt.ſecus.in pecunia , quæ eo ipſo quod alii datur ad numerum,non vt ſpecies conſumi dicitur tex.in l.non omnis.§.j.ĩ.e. Secunda quia in dictis ſpeciebus non admittitur dominium confuſione vel mixtione, licet confuſione res cōis.§.ſi duorum.§.quod ſi frumentum.Inſti.de re.diui. ſed in pecunia ſola mixtione dominium admittitur d.l ſi alie. niſi mala fide fieret, quia tunc locus eſſet furti actioni,& ad exhibendum.l.rogaſti in fi.ſupra.e.Ratio ſpecialitatis in pecunia eſt propter maiorem ipſius fungibilitatem.& promiſcui vſus vtilitatem, & quia ſufficiet omnino reddere tantundem vbi in dictis ſpecieb.præciſe certæ maſſæ, vel aceruí portio vendicatur.d.§.ſi duorum.cum ſeq.

b ¶Concordat.Male dicit Deci.& illum tex.peruertit , dicendo aliam rationem eſſe in dictis ſpeciebus,aliam in pecunia.

c ¶Ideo.Immo vera eſt limitatio Ang.& Ale.dummodo non ſit expreſſa arca vel certa pecunia vide demonſtrationis,ſed limitat,& diſpoſitionis,quia tunc cenſetur velle,& diſponere teſtator, ꝙ heres capiat partem a cohærede , non aūt quod totum de ſua parte retineat,idque benignius eſt,vt minus hæres grauare videatur.

d ¶Clam.Bal.conſi.148.lib.j.Cor.Sen.conſi.55.in fin.Iaſ.in l. clam poſſidere.col.j.in infra.de acq.poſ.Deci.c.j.col.fi.de fi.inſt.conſi:399.in fi.

e ¶Hæreditatis.Reiectis aliis ineptis ſolutionibus dico quod ibi hoc eſt propter implicitum negotium, & magnas deductiones,vbi ſubeſt periculum,& occaſio multę, & occultę circunuentionis,merito in eo negotio non poteſt tutor ſibi authorari, quia hoc eſſet captioſum,& periculoſum pupillo ſecus in aliis vbi executio certa eſt, & liquida,& ceſſat periculum.

ri fieri non pōt ipſo tutore auctoritatem præſtāte. Bar. hic in prin. diſtinguit ꝙ ſolutio quæ in facto ſimpliciter ꝯſiſtit, fieri nō pōt. d. l. fiſtulas. §. j. Secus in reſtitutione quę ꝯtinet ius. d. l. j. §. fuit quæſitū. Mod. hic dn̄t, ꝙ ēt in caſu d. l. fiſtulas. §. j. agit̄ de iure: qa ꝑ illū ſolo nē q̄ in facto ꝯſtſtit, transfert̄ dn̄ium. & ſic in vtroq; mēbro agit̄ de facto, & de iure, ꝓut etiā prius dixerunt Mod. in d. l. j. §. fuit q̄ſitū. Et ideo ad ꝯ̃rium. rn̄detur ſ̃m Mod. hic, ꝙ in d. l. j. § fuit q̄ſitum. agitur de ſolone vl̄i. in d. l. fiſtulas. §. j. agit̄ de ſolone particulari. Iſta diſtinctio nō ſatisfacit, quia vr̄ ꝯ̃ tex. in d. §. fuit q̄ſitum. in rōne quam tex. adducit ibi, quia nō p̄t in rē ſuā auctoritatē p̄ſtare in facto proprio. quæ rl̄a hr̄ ibi. & in l. j. ff. de auct. tu. Et talis rl̄a habet locū etiā in ſolone particulari. Ideo ad tex. in d. l. fiſtulas, §. j. rn̄deri p̄t, ꝙ loquit̄ in ꝯ̃ctu facto cū defuncto p̄re pupilli, & agit̄ de executione ꝯ̃ctus celebrati ſ̃m volunratē patris. Idcirco alia ſolēnitas nō requirit. l. j. C. qn̄ decreto opus nō eſt & notat̄ per gl. in d. §. j. Et facit qđ dcm̄ fuit ſ̃. per l. tutor rerū. ĵ. de admi. tu. & in l. ſi pupillorū. §. pupillus. de rebus eorū. Sed magis obſtare vr̄ text. in d. l. quoties. §. ſicut. alle. in gl. vbi abſolutè dr̄, ꝙ tutor p̄t ſibi ſoluere. & negari non pōt, qnin talis ſolutio ꝯtineat alienationē de pecunia, vel bonis pupilli: ergo non vr̄ ꝙ tutor illam ꝓpria auctoritate facere poſſit in facto ꝓprio. l. j. in prin. l. pupillus. in princ. d. l. j. §. fuit quæſitum. ad Treb. ¶ Non ob. tex. in d. §. non tm̄. quia intelligit̄ qđ tutor hoc fecit bona fide: quia erat creditor patris, & extabat pecunia. & erant vſuræ grauiores, vt ex præcedentib. ibi coll̄r: & vr̄ ꝙ hoc debeat facere cū auctoritate alterius tutoris. d. l. pupillus. §. idē ipſe tutor. & licet tex. in d. l. quoties. in §. gn̄aliter. dicat, ꝙ p̄t facere in ſeipſo qđ in aliis: verū eſt quantū ad effectū. In medio tn̄ eſt dr̄ia: quia in facto ꝓprio ipſe nō debet auctoritatē præſtare: ſed cū auctoritate alterius hoc facere debet. d. l. pupillus. §. idē ipſo tutor, & in l. nō exiſtimo. ĵ. de admi. tu. Et ad dcm̄ Azo, in tit. de bo. q̄ li. qđ Mod. hic referunt, videndū eſt ꝙ dixi in l. pactū qđ dotali. col. fi. C. de coll. ¶ In ea. gl. ibi. §. ſi nūmos. ibi dictū. ¶ In ead. gl. ibi l. nā & fi. §. fi. ſimiliter ibi diximus. ¶ In ea. gl. ibi. l. quamuis, videndū eſt qđ dixi. ſ̃. in l. rogaſti. §. ſi tibi. & no. Ale. hic. ¶ In fin. gl. ibi, poſſet ēt ſtrictè intelligi, In iſta p̄te dicit̄ ꝙ iſta fuit additio Ceruoti, in qua hr̄ ſcđs intell̄s ad iſtā legē, videlicet ꝙ ponant̄ ſpecialia in mutuo reſpectu ipſius mutui: quia ſ̃m naturā mutui, dēt fieri de meo tuū. l. ij. §. appellata. ſ̃. eo. hic verò fit mutuū de eo qđ nō eſt meū, ſed mihi debitū, ꝟt patet in exemplis quæ hic in tex. habent̄. Et iſtam lecturā Bar. & Doc. *cōiter* ſequunt̄. Mod. hic dicunt, iſtū intellectū non poſſe ꝓcedere; quia quantū ad propoſitū duplex eſt mutuū: naturale & verum, naturale cuius ciuile cooperat̄: vt no. per gl. & Bart. in l. ij. §. fi. ſ̃. eo, In mutuo naturali & verò requirit̄ ꝙ verè fiat de meo tuū. d. l. ij. §. appellata. Sed in mutuo naturali. cui ius ciuile cooperat̄: fit mutuū de eo qđ eſt mihi debitū. vnde ſ̃m iſtū cōem intellectū ꝙ ponatur aliqđ ſpeciale ꝯ̃ regulas mutuū, hoc non p̄nt verificari mutuo & naturali: qa ibi fit ſemper de meo tuū. In mutuo verò naturali, cui ius ciuile cooperat̄, de quo exēpla loquunt̄, nō vr̄ ſpālitas reſpectu mutui naturalis, & veri: qa iſta ſpālitas inducit exceptionē, quę dēt eſſe de rl̄a: vt no. ꝑ gl. in ru. de re. iur. in vj. Mod. ꝯcludunt, ꝙ ad vt fallētia ſit bona, intell̄r ꝯſiderato mutuo abſolutè, & ſic ēt includit̄ mutuū naturale: cui ius ciuile cooperat̄. Sed iſta reſolo nō ſatisfacit: qa ꝯſiderato mutuo cui ius ciuile cooperat̄, nō eſſet fallentia, nec ſpecialitas, q̄ hic ponit̄: qa ꝓcederet ſ̃m naturā mutui naturalis: cui ius ciuile cooperat̄. Iō neceſſariū eſt, ꝙ exēpla iſtius ſpālitatis referant̄ ad naturā mutui veri & naturali, in quo dēt fieri de meo tuū. Fallit in exēplis hic poſitis in qbus dr̄ eſſe mutuū: & verè nō fit de meo tuū, ſed fictè ꝑ interp̄tationē iuris. hoc vr̄ velle Bar. ſi rectè legat̄ in col. viij. ver. iiij. vidēdū eſt. vbi inqt, ꝙ ī mutuo vero & nāli nulla eſt ſpālitas: qa illud ꝓcedit ſ̃m rl̄as mutui. Sed ī mutuo naturali, cui ius ciuile cooperat̄, eſt ſpāle; qa ꝯ̃hit̄ mutuū: licet nō fiat de meo tuū. & ſic ſ̃m Bar. vr̄ ſpālitas in mutuo naturali, cui ius ciuile cooperatur, reſpū veri mutui & naturalis, & ſpālitas adaptat̄: qa q̃tū ad interp̄tationē iuris eſt mutuū ēt illud cui ius cooperat̄, vn̄ ſ̃m Bar. in l. ij. §. fi. ī fi. in diffinitione mutui dr̄, mutuū eſt ꝯ̃ctus celebratus datione vera vel ficta. Tale. n. mutuū naturale eſt: quia debitor verè recipit pecuniā ex cā mutui à debitore meo, & ius ciuile cooperatur, qđ vr̄ pecunia mutuantis & hoc fit gr̄a breuitatis, vt hic hr̄: quia pecunia recipit functionē in gn̄e ſuo. l. ij. §. j. ſ̃. e. Et ſolum in iure mutuū verū cōſiderat̄: & illa verba, cui natura cooperat̄, ſunt verba magiſtralia, vn̄ cum lla ſpālitas facta ſit in mutuo: corrn̄det ad rl̄am q̄ de mutuo loquit̄. ¶ Vlterius tn̄ in iſto cōi intellectu aduertendū eſt: qa ſatis vr̄ ꝯfirmari cū primo intellectu gl. qđ ſit ſpāle in mutuo, reſpectu aliorū ꝯ̃ctuū: qa hic eſt mutuū, licet non fiat verè de meo tuū: qa eſt ꝯ̃ ſubſtantiā mutui. Secus vr̄ aliis ꝯ̃ctibus. l. cū p̄cario. ĵ. de p̄ca. l. vbi ita donat̄. ĵ. de don. cā mor. Scđo aduertendū eſt: qa iſte intell̄s nō vr̄ ꝓcedere: qa qua rōne primus intell̄s gl. reprobat̄: qa ēt in aliis ꝯ̃ctibus vr̄ hr̄e locum qđ hic dr̄ in mutuo. l. iij. § de don. inter virū. l. ſi ei nuptura. l. licet. §. j. l. ſi ſpōſalib. §. j. de iu. dotiū. eadē rōne vr̄ in effectu cōis intellectus reprobari: quia ſicut hic vr̄ ſpāle ꝯtra naturā mutui: ita vr̄ in aliis ꝯ̃ctib. in quib. debet dn̄iū transferri, puta in donatione, & in dote iuxta. l. ij. & 3. de publiciana. nam ēt in illis ꝯ̃ctib. ſi iubeo debitorem ſoluere, res vr̄ mihi data, & à me ad illum profecta, vt hic dicitur. & pariter in d. l. iij. §. fi. & in d. l. licet. §. j. cū ſi. vnde ſicut eſt ſpāle in ꝯ̃ctu mutui, ꝯ̃ regulas mutui: ita vr̄ ſpeciale in ꝯ̃ctu donationis ꝯ̃ naturam donationis: & in ꝯ̃ctu dotis ꝯ̃ naturam dotis. Et ideò planior vr̄ primus intellectus quē Bar. primò refert, cui verba literæ ꝯueniūt, qđ ſint ſpālia in pecunia numerata, in qua dn̄iū transfertur, licet res nō ſit in p̄ſentia. & tex. hic vr̄ loqui de pecunia numerata: vt colligit̄ ibi, nummos, ꝑ ea q̄ dixi. ſ̃. in l. certi ꝯdictio. §. ſi nūmos. Et per hoc rn̄det̄ ad rōnē q̃ in cōtrariū Alexā. adducit dū inquit qđ pecunia capit̄ largo modo. & iſtū intellectū latè cōprobat Sal. hic, & in l. ſi ex p̄tio. C. eo. tit. quia in pecunia numerata frequentiore eſt ꝯ̃ctus mutui. & quia omnia ꝑ pecuniā æſtimat̄. l. ſi ita fideiuſſorem accepto. de fideiu. vt latius ꝑ eū hic. ¶ Extra gl.

16 † Bar. in 6. ſpeciali inſtat an ſpāle ſit in mutuo, qđ non oriat̄ actio

a ex numeratione ꝑꝑ ſtipulationē, & ponit longā[a] diſtinctionem, quæ principaliter ad duos caſus reducitur, qn̄ ſtipulatio ſequitur. Et primò cōcludit qn̄ p̄cedi ꝯ̃ctus certus, & ſtipulatio ſequit̄ tunc non fit nouatio, ſed oritur actio ex ꝯ̃ctu p̄cedenti: & ſtipulatione ſequenti. l. duo ſocietatem. ĵ. pro ſocio. & tali caſu ſ̃m Bar. nō p̄ſumitur nouatio quando ſtipulatio incontinenti ſequitur: arg. l. nā ad ea. de condi. & dem. Ful. hic poſt gl. in d. l. duo ſocietatem, tenet qđ nouatio præſumatur: qa ex quo in ſtipulatione idē continetur qđ in primo contractu, videtur fieri nouatio. & dicit qđ tex. in d. l. nam ad ea. facit in ꝯ̃rium dū ibi hr̄, qđ in ꝯtinēti vr̄ reuocari legatū primū, ſi ſ̃m factū ſit ſub cōmemorōne primi. Ale. hic tenet opin. Bar. per illū tex. ibi, ſi nouationis cauſa id feciſſent: & adducit tex. in l. ſi ſtipulatus. de vſu. ibi nouādi animo ſtipulatus. ergo à ꝯtrario ſenſu nō vr̄ nouatio niſi ꝯſtet. Non ob. l. nā ad ea. q̃ ꝓ ſe Ful. adducit: qa rn̄det Ale. qđ nō habet locū in ꝯ̃ctib. vt no. Bal. in l. ſcriptū. in §. ſi pactū. in fi. ſ̃. de pac. & ita reſidēt Ale. & Mod. Sed aduertēdum eſt primo: quia iſta diſputatio nouationis ad ꝓpoſitum nihil facit: qa nouatio p̄ſupponit, ꝙ ex primo ꝯ̃ctu actio oriat̄, cū nouatio ſit prioris debiti & actionis in aliā transfuſio. l. j. ĵ. de noua. ſed in qōne noſtra diſputatur an actio ex primo contractu oriatur, & dr̄ ꝙ ſic. d. l. duo ſocietatē. Et hoc vr̄ ſeparatum à nouatione de qua Doc. hic dicūt. Secūdo tn̄ ꝑſcrutādo dicta Doctorū ſuperius relata, rn̄ſio data ad l. nam ad ea. ꝙ non habeat locū in ꝯ̃ctib. nō vera, q̃uis Bar. ipſe hoc expreſſè dicat. in l. iuriſgen. §. adeo. ſ̃. de pact. cuius ꝯ̃rium expreſſe Bar. ſentit hic, q illam legem alle. ad propoſitū nr̄m in ꝯ̃ctib. Sed non videtur verū: qa eodē ratio vr̄ in ꝯ̃ctib. q̄ eſt in vltimis voluntatib. ergo idem ius eſſe dēt. l. ſeruum filii. §. cū q chirographū. de le. j. nam mutatio voluntatis nō præſumitur in dubio. c. maiores. in fi. de baptiſmo. Et iō conſonat ꝙ in vltimis voluntatib. & in contractib. pariter non vr̄ qs velle incontinenti ſe corrigere. Non ob. qđ Ful. dicit de cōmemoratione primi legati: qa illud habet locum, qn̄ ſ̃m legatum cū primo ſe non ꝯpatitur: ſecus vr̄ in qōne noſtra: qa ſecundi actio, q̄ ſecūdo ꝯ̃ctu producit̄, cum prima poteſt ꝯcurrere: & à prima diſpōne non videtur receſſum, niſi appareat; quia mutatio voluntatis nō p̄ſumitur, & ad hoc facit tex. in d. l. cū enim de nouatio. vbi dicit̄, nō puto obligationē ex numeratione naſci, deinde cā nouari. In hoc tamen non eſt laborandum: qa hodie clarum eſt nouationem non fieri. l. fi. C. de nouā. Secūdus caſus principalis eſt: qđ quādo p̄cedit actus, qui nō eſt certitudinarius de aliquo ſpāli contractu, puta, qu ia numeratio ſimpliciter facta ſit, tunc ex ſola ſtipulatione actio oritur: qa numeratio facta videtur cā implendi ſtipulationem, vt Bar. hic cōcludit, & inter primū & ſ̃m caſum, rōnem diuerſitatis Mod. adducunt, q̄ colligitur ex. l. non omnis. ſ̃. eo. in prin. Quia cōtractus de ſe ſemper actionem producunt: numeratio verò nunquam, niſi partes agant & agere vn̄r quod ſolum ex ſtipulatione actio naſcatur, quādo in cōtinenti ante vel poſt ſtipulatiō interponit̄. Sed iſta rō efficax non vr̄: quia nō apparet qđ interpoſita ſtipulatione partes agant, qđ tantum ex ſtipulatione actio oriat̄, nā cum numeratio de ſui natura actus ſit, æquè actionē ex mutuo ꝓducit, & eſt actus naturalis, q facilius actionē ꝓducit. l. ea q̄ ciuiliter. de acq. re. do. & hoc clarum eſt facta numerōne ſimpliciter. à fortiori autē idem dicendū vr̄ ſecuta ſtipulatione, q̄ ad maiorem ꝯfirmationē interponit̄: iō non videtur impedire actionē ex numeratione: qa inducta ad vnum finem, nō debent operari ꝯ̃rium. l. legata inutiliter. de le. j. & ſicut in primo caſu plures oriunt actiones: qa noſtra intereſt plures habere actiones. l. cum filius. §. variis. de leg. ij. ita videtur in ſecundo caſu: & ſic non videtur qđ ratio diuerſitatis, q̄ efficax

ADDITIONES.

a ¶ Longam. Sed ſuperuacuam, anxiam & laborioſam, quod profluxit ex malo, & ſophiſtico intellectu l. ſi ita fuero, & l. non enim de non. breuis & expedita veritas. eſt ꝙ inquantum tex. ibi dicit eſſe vnum contractum & vnam obligationem, debet intelligi propter connexionem & exactionem, quia creditor nolui. credere niſi vtraque formula iuncta. & ſic vnus contractus eſt, quia initio non proceſſit alter ſine altero. ſed tn̄ vtriuſque cōtractus valet mutui & ſtipulatiōis vires hēt ad eūdē effectū.

ficax sit adduci possit,tex.tamen est clarus,qui tergiuersari non pt, in d.l.si ita stipulatus fuero.& ille tex.vr̃ assignare rõnem, dum inquit: quia vnus est ɔ̃ctus,& sic vr̃ ꝙ in dubio non debeant ɔ̃ctus multiplicari.& ratio ista cessat in primo casu,quia ɔ̃stat formaliter de ɔ̃ctu qui p̃cedit.& in claris nõ est opus ɔiecturis.l.ɔ̃tinuus.§.cũ ita.de verb.ob.Et circa tex.in d.l.si ita stipulatus.aduertendũ est,qa vt dicit Ful.hic, ibi ɔ̃ctus certus præcedebat,vt colligitur ibi, mutuam pecuniã dederit: ergo erat mutuũ.& sic erat ɔ̃ctus certus: cuius ɔ̃rium dicit Bar.hic.Ale.rñdet ꝙ erat mutuum:cui ius ciuile cooperat̃ pp stipulationẽ.Sed ista rñsio non satisfecit:quia text.ibi appellat mutuũ ante stipulationẽ, ibi mutuã pecuniã dederit quis, sine stipulatione. vñ cum esse ibi mutuũ, stipulatio superueniens nõ deberet impedire nasci actionẽ ex mutuo, f̃m doctrinã Bart. quia certus ɔ̃ctus præcedit.Aliter ergo retenta opi.Bart.vr̃ posse rñderi,vt dicamus mutuã pecuniã dederit.i.numeratã simpliciter. hoc probat̃ per illũ tex.dum ibi dicit.idem eẽ,si stipulatio an̄ facta sit,& mox numeratio secuta sit,sicut ergo in casu eẽ loquit̃ de numeratione simpliciter:ergo pariter in primo casu vr̃ loqui de numeratione simplici,vt casus parificent,ideo cõsonat vt illa verba, mutuã pecuniã,accipiantur.i.creditã simpliciter.Subijcit Bar.non esse speciale in mutuo illud ꝙ dr̃ in d.l.si stipulatus,sed ẽt habet locum in aliis ɔ̃ctib.qui re ɔ̃hũtur, vt in cõmodato, vel deposito. Solus Pau.de Castr.ɔ̃dicit:quia dicit ipse, non est eadẽ rõ:quia in d.l.si ita.agitur ꝙ impediat̃ actio ex mutuo per stipulationẽ: quia vtraque est stricti iuris,non sic vr̃ in deposito,vel cõmodato: quia sunt ɔ̃ctus bonæfidei,à quib.non vr̃ recedendũ per stipulationẽ. Ale.conatur rñdere & dicit ꝙ attenta ratione Pau.de Cast.esse dicendum,ꝙ ẽt in numeratione non impedit̃ natiuitas actionis per stipulationẽ: quia nr̃a interest habere plures actiones.l.si actor.j. de iureiu.Sed ista ratio non vr̃ tollere fundũ Pau.de Cast.quia allegare inconueniens,nõ est soluere.l.is qui reus.j̃.de pub.iu.Mod. aliter rñdent,& dicunt ꝙ stipulatio interposita super ɔ̃ctu bonæfidei,assumit naturam eius.l.si stipulatus.de vsu.& no.Bar.in l.si qs cum aliter.de ver.ob.col.ij.cum si.vt Mod.in rub.de verb.obl.& sic vr̃ cessare absurdum, qđ dicit Pau.de Cast.Ista rñsio in casu isto non vr̃ posse adaptari:quia p̃supponit extare ɔ̃ctum,super quo stipulatio interponat̃: sed in casu nr̃o hic dicit̃, ꝙ per stipulationem actus impedit̃,& cum ɔ̃ctus tollat̃, non põt dici ꝙ stipulatio interponat̃ super ɔ̃ctu bonæfidei, qui non est:quia nõ entis, nullæ sunt qualitates.l.si eius.j̃.eo.Ad hoc tñ vr̃ posse rñderi,ꝙ licet actio impediat̃ nasci,restat tñ causa ɔ̃ctus, & remanet factum:quo casu habito respectu ad causam stipulatio interponit̃ sup actu,qui est bonæfidei:& tota vis vr̃ in eũ.l.ij.§.circa.& de exce. doli.Vlterius etiã aduertendũ est:quia attenta opi.Bar.ꝙ d.l.si ita. habeat ẽt locũ in deposito,& cõmodato:confundit̃ principalis dist.Bar.quia tali casu in deposito,& cõmodato præcedit ɔ̃ctus certus,& tñ non orit̃ actio ex vtroq; ɔ̃ctu:nisi dicamus ꝙ Bar.intelligat de ɔ̃ctu certo,q formaliter factus sit,prout de ɔ̃ctu societatis dr̃ in d.l.duo societatẽ.ibi,pacto ɔuento societatis. & idem esset in cõmodato, & deposito si formalr̃ p̃cederet talis ɔ̃ctus sed qđ dicit Bart.hic de cõmodato,& deposito, intelligitur qñ præcessit factũ, ex quo alias oritur actio mutui,commodati, vel depositi:si subiiciat̃ stipulatio tm̃ ex stipulatione actio nascit̃:quia certus & formalis ɔ̃ctus non præcessit,& hoc modo declarãdo doctrina Bar.vr̃ bene p̃cedere.

17 Vlt.nõ omitto ẽt resolutionẽ quorundã, qui dñt † dr̃iam esse inter ɔ̃ctus qui sunt vltro citroq; obligatorii, put est ɔ̃ctus societatis:& ex vtroq; ɔ̃ctu obligatio,& actio nascat̃:& non fit transfusio in stipulationẽ.d.l.duo societatẽ & inter alios ɔ̃ctus,qui tm̃ ex vna parte actionẽ producunt, put est mutuũ, in quo tm̃ accipiens mutuo obligat̃:& mutuanti tm̃ actio acquirit̃. & tali casu fit transfusio in stipulationẽ d.l.si stipulatus.de nouatio.quia cũ stipulatio sit ɔ̃ctus, in quo solum stipulanti actio acquirit̃, assimilat̃ mutuanti, cui tm̃ actio acquirit̃.ideo in tali casu fit transfusio:quia in habentib.symbolum facilior est transitus.l.in rem.§. itẽ quæcunq;. s̃. de rei ven.Et f̃m istam distinctionẽ tex.in d.l.si ita.tm̃ haberet locum in mutuo,prout loquit̃,& non in cõmodato,vel deposito:quia in illis ɔ̃ctibus agitur de obligatione, quæ ex vtraque parte nascitur: cum in illis actio directa & ɔ̃ria oriatur.& ita dicebat Bald.nouellus in rep.rub.de verb.ob.in ver.idem aliàs repetẽdo.l.singularia. Sed ista cõsideratio non satisfacit;quia stipulatio assumit naturam ɔ̃ctus super quo interponit̃.l.si stipulatus.j̃.de vsu.& ideo in ɔ̃ctu vltro citroque obligatorio,vr̃ interposita ex parte vtriusque ratione correlationis:vt in simili habetur de iureiu.in l.si duo patroni. §.si quis iurauerit.de iureiu. & ideo non est discedendũ ab opin. Bar.declarando vt dixi.¶Successiuè in s̃cđo casu principali Bart. cõcludit,qđ qñ stipulatio præcedit,& ɔ̃tinet pactũ de ɔ̃hendo,puta de vendendo: tunc ɔ̃ctus qui sequit̃ iure solutionis tollit ɔ̃ctũ p̃cedentẽ.alleg.Bart.text.in l.in numerationib.§.fi.j̃.de solut.& l.si hrs ex testõ.j̃.de ac.em.In ista prima conclusione primò aduertẽdum est,quia ista iura quę ad idẽ alle.Bar.vñr esse ɔ̃traria,sed ɔcordari debent,vt per Bar.in l.fideiussor.§.meminisse.in fi.de lega.j.& Bal.in l.fi.circa fi.ĩ ver.sed pone,p̃misi.C.đ pac.inter emp.& vẽd.

18 ¶Secundò ex prædicta conclusione colliḡr, † ꝙ ille qui per stipula

a tionẽ p̃misit vendere vendendo simp̃r liberat̃.& rõ vr̃,qa obligatus est ad factum,contractus.n.sunt facti.l.cõsilio.in fi.j̃.de cur. fur.& hoc,qđ dictũ est,no.Bar.in l.pen.§.fi.j̃.de acqui. pos.cũ ibi inquit ꝙ sola facti traditione liberatur.& in simili no.Bal.in l.j.co. xiiij.ver.4.qro.C.de his q̃ pœnæ no.vbi in præcepto facto hr̃dis, ꝙ debeat compromittere,dicit Bal.in d.l.fi.C.de pac.inter empt. & vendi.circa fi.& facit quod no.Bar.in l.si fideiussor.§.meminisse.de leg.j.cum si.vt tradit ibi Ale.co.ij.Et adde subtiliter Are.qui latè insistit in consi.6.viso instrõ.& idem Aret.in consi.28.diligẽter animaduersis.vbi alle.istud dictũ Bar.hic,& idem tradit Socy. in consi.68.in casu q̃ vertitur,co.3.lib.6.¶Subseq̃ter Bar.con-

19 cludit,† ꝙ qñ p̃cedit stip.& sequit̃ alius ɔ̃ctus certus non tollitur præcedens stipulatio nisi hoc expressè agatur.allega.l.item illa.§.fi. in fi.j̃.const.pec.in l.si mandato meo.§.fi.j̃.man.Sed considerandũ est,quõ iura p̃dicta inducantur,nam primò in d.l.item illa.§.fi. dicitur ꝙ agendo actione de ɔ̃stituta nõ tollitur prima oblõ,et si lis contestata fuerit: sed tunc demum solone secuta. ergo p̃suppo nitur,qđ plures actiones competant,& per ɔ̃ns secunda oblõ de constituta non impedit actionem ex contractu p̃cedentis stiplõnis si stipulatio p̃cedat.Secundò in d.l.si mandato.§.fi.dr̃,ꝙ si creditor mandato fideiussoris cũ ergo egisset,sequenti mandato liberatur ex priori cã.l.stiplõnis:quia fideiussor obligat̃ per stipulationẽ.l.Blanditus.C.de fideius.Et sic p̃supponit ꝙ vtroque actio cõpeteret,& per ɔ̃ns mandatum qđ sequit̃ stipulationẽ,nõ impedit oriri actionem ex stip.p̃cedenti.vt Bar.dicit.Illa tñ duo iura extra propositũ nostrũ ɔ̃ria vñr:qa in d.l.si mandato.§.fi.fit nouatio agendo contra reum,sed in d.l.item illa.§.fi.dr̃ ꝙ non fit nouatio ẽt per litis ɔ̃testationẽ,de quo no.Bar.in l.j.j̃ de noua.Ale.in cõsil. 13.visis.ver.secundò respõdeo.lib.ij.& Socy.in consi.89. dubiũ. est co.pe.& Ang.Are.Insti.quib.mo.tollitur obl.§.præterea.¶Vl

20 timò notandum est qđ dicit Bar.† ꝙ si quis habet plura instr̃a facta de eadem re diuersis tẽporib.ex vtroque dicatur rem habere. hoc limita Ale.hic,co.v.in prin.nisi secunda venditio sit facta eodem p̃tio,& eadem forma:quia secunda non valet.allega.Pau. de Ca.in l.qui bis idem.j̃.de ver.ob.adde qđ hoc expressè dicit Bart. in l.iurisgentium.§.adeo.s̃.de pac.& nihil repugnare videt̃ quin actus reiterari possit,vt no.per gl.in l.licet.§. ea obligatio.s̃.de p̃

21 cu.de quo dictũ fuit.s̃.in quinto notabili.† Et ideo collatio reiterari põt:vt no.Abb.post alios in c.post electionem.de conces.p̃ben.in tertio no.cum si.vt dixi in c.bonæ.de appel.Et legitimatio reiterari põt:vt no.Pau.de Ca.in consi.227.viso testõ circa fin. & exõicatus põt interum exõicari:vt p gl.in c.ita quorundã.de iudæis.cũ si.vt p Mod.in d.l.de pupillo.§.pluribus.de nou.ope.nun. Et ad supradicta Mod.hic addunt aliud speciale in pecunia:quia si testator legeret domum cum omnib.reb.quæ in ea sunt,in tali legato non continetur pecunia numerata.l.si mihi Meuia.§.fi.de lega.

b ga.2.& ratio est f̃m Mod.quia pecunia non circunscribitur loco. l.fideicommissum.§.tractatum.s̃.de iud.Sed istud speciale nõ videtur verum:quia immo pecunia q̃ ibi sit,debetur legatario.l.si chorus.§.j.de leg.iij.nisi esset destinata ad mutuum.& ita intelligitur tex.in d.l.si mihi Mæuia.§.fi.& glo.ibi hoc dicit & idem esset in aliis rebus mercis gratia comparatis.l.generali.§.vxori.de vsuf.leg. ¶Non ob.ꝙ pecunia non circunscribitur loco:quia hoc ɔ̃ tex.in d.l.si chorus.vbi debetur pecunia:quia erat ibi in loco.¶Nõ obs. l.fideicommissum.§.tractatum quia non loquitur de pecunia.d.l.si chorus.§.j.¶Aliud speciale est: quia si mutuaui pecuniam nomine absentis,illo non ratificante,actio mihi acquiritur.l.absentis.vbi Bar.C.eo.& no.Ale.hic post Ange.Sed adde ꝙ idem videtur esse in aliis contractib.vt no.Bar.in l.fundum.j̃.de act.emp.vbi etiã Pau.de Ca.& idem Bar.in l.si quis vsumfructum.in fi.de vsuf.leg. Item aliud speciale est f̃m Ale.hic:quia in mutuo minor præsumitur læsus,& datur sibi restitutio,nisi probetur qđ pecunia sit conuersa in vtilitatem eius.l.j.& ij.C.si aduer.creditorem.Sed aduertendum est,quia iura præallegata loquuntur in mutuo facto minori sub vsuris.ita expressè loquitur tex.in d.l.ij.& l.j.ẽt intelligit̃ f̃m gl.ibi.& tali casu verũ est ꝙ p̃sumitur læsus pp vsuras.qb.ipse minor

ADDITIONES.

a ¶Liberatur.Are.l.2.§.& harum.& ibi Ias.co.7.Purp.hic nu.48.Dec.consi.645.nu. 11.And.Tira.in trac.retra.§.1.gl.2.nu.41.

b ¶Modernos.Iason.co.x.& malè.idem sentit Ias.consi.65.co.2.li.1.vbi bene loquitur,propter verbum.vtensilium domus quod declarat,& restringit.Secus hic, quia quod pecunia simpliciter veniat appellatione eorum quę sunt in loco.text.in l. Caius.de leg.2.qui limitatur in destinatis a fœnus vel alium certum vsum,per d.l. si chorus.§.1.& est sententia gloss.in d.l.si mihi.in fin.Dec.hic,& consilio.380.consil.472.& bene.Et sic Ale.hic errat sequendo Iason.& grauius errat ampliando et iã addito verbo omnia Adde An.Tira.in trac.de retract. proximita.§.1.gloss.7. numero.103.

a minor subiicit:secus esset in mutuo gratuito:a qa vr hre locū regula qđ minor nō p̄sumatur læsus. Et ideo non dat restitutio,nisi probet læsionē.l.nam posteaque,in §.si minor.ꝭ.de iureiu.¶In glo.in ver.acceperis,ibi.s.verē,sed interpretat sic.vt gl.dicit.Pau.de Cas. hic.co.5.ver.circa gl.dicit qđ etiam verè acquisitū est dominium post factā numerationē:qa ille recipiens vr tanq̄ pcurator meus recepisse.Constat aūt qđ ex traditione facta pcuratori meo, dominiū & possessio mihi acquirit.alle.l.j.& l.p procuratorē.C.đ acqui.pos.& ad idē melior est tex.in l.si pcurator rē mihi emerit.de acq.re.do.& in §.ex his.insti.per quas perso.Sed istud dictū nō vr verū:qa si dominiū esset mihi mutuāti acqsitum,nō essent necessariæ duæ fictiones,prout in tex.dr,quia ex quo pecunia mea esset numerata:vna sola fictio sufficeret ꝙ ego fingerer numerare p pcuratorem meū,sicut qñ filius,vel seruus mutuat nūmos peculiares.l.ij.§.mutui datione.s̄.co.Non ob.iura alle.in contrariū:qa habent locū in procuratore,q recipit noīe domini.nō sic vr in isto casu:qa recipiens mutuū nomine meo accipit:vt sibi dñium acqratur ex cā mutui:& non accipit vt dominiū mihi acqrat,put cōtingit in pcuratore,& dixi in no.s̄.in iiij.no.¶In gl.fi.instat Bart. quando debitū mihi ab vno,ꝯuerti possit in aliud pebitū debēdū
22 mihi ab alio.Et prima cōclo eius est,† ꝙ si debitū de nouo ꝯhendum ꝯtrectatur p̄ter voluntatē ꝯhentiū:& mediante ꝯtrectatione necessario requirit ꝙ res in p̄ntia sit.l.falsus.§.sed si is.ꝭ.de furtis.Istud qđ dicit Bar.de p̄ntia rei,ītelligit de p̄sentia ꝯtrectātis,put loquit tex.in d.§.sed si is,vbi si is qui indebitū accipiebat,delegauerit illud debitū soluendū:si eo p̄nte solutio facta sit,furtum ꝯmittitur.Secūdò intelligi p̄t đ p̄sentia ipsius iubentis solonē fieri:vt dicit Pau.de Ca.hic,co.fi.dum inquit,si tu simulans dicas te creditorē meum,cū nō sis:& ego mando debitori meo ꝙ tibi soluat: & ipse soluit:ad hoc vt videaris mihi fecisse furtum, requirit ꝙ fue-
b rim p̄ns:b quia p aspectum acquiro dominiū,& possessionem pecunię,licet non tangā illam pp voluntatē tradendis.l.si pecuniā.ꝭ. de sol.& f̄m istam declarationem Pau.de Ca.intelligit tex.in l.3.§, pen.de do.inter vi.ꝙ ibi præsentia interuenerit;licet expressè de p̄sentia nihil dicatur:quia dr ibi qđ si ille,qui simulauit se procuratorem creditoris mei à debitore meo me iubente pecuniam accepērit,dr ibi ꝙ constat me habere furti actionem:qa constat pecuniā meam esse,& gl.ibi intelligit illū tex.qñ solutio fuit facta me p̄sente,& iubente.allegat d.l.falsus.§.sed si is.& gl.bene dicit,quia text. dicit pecuniā meam esse,nam hoc esse nō potest nisi pp̄ter p̄ntiā. l.si pecuniam.ꝭ.de sol.& ita ille tex.declarari debet licet aliter dicat Bar.hic.Et ad illum tex.in d.ver.sed si is,aduertendum est,quia nō vr adaptari ad q.Bar.qui loquit quando debitum ex vna causa ab vno couertatur in aliud debitum debendum ab alio.& in d.§.tex. loquit quādo illa secunda oblo oriebatur in eadem p̄sona: in qua erat prima obloi Sed potest dici,ꝙ in hoc nō sit vis:qa illud dicit in duab.personis,ēt in vna verificari pōt, vt dictū fuit in not.per
23 istū text.¶Secunda ꝯclo Bar.est,† ꝙ debitū ex vna causa,si mādatur solui alteri,mediante solone transfundit in aliud debitum: & prima oblo tollitur.l.Inl.§.q fundū.de ver.ob.Et aduertendū est; quia si tollit prima oblo,ergo in effectu vr nouatio.l.j.ꝭ.đ noua. ergo iste casus non distinguit à præcedenti casu, in quo Bar.loqtur de nouatione.Sed potest responderi ꝙ hic loquit de nouatione facta mediante solutione; in casu p̄cedenti loquitur de nouatione facta absque solutione.Et ampliando istam ꝯclusionē, dicit Bar.illā procedere,dato ꝙ res non sit in p̄sentia,& p̄ntia rei intelligit,pro p̄ntia iubentis,vt s̄.declaratū fuit in j.cōcl.post Pau.de Ca. & isto casu non requirit præsentia:qa nō agit de contrectatione, quæ furtum inducit.Et subiicit Bar.istā ꝯclusionem pcedere tam in mutuo q̄ in aliis contractib.est tamen dña f̄m eum:quia in mutuo facta solutione, actio directa iubēti acquiritur: secus est in aliis contractib.& ista differentia appprobat hic per Ale.cōtra Sal. per.l.iij.§.fi.de do.inter vi.iuncta.l.si procuratori p̄sentis.de ver.
c ob.Sed opi.Sal.verior c videtur,ꝙ eadem rō vr,q̄ in mutuo. qa sicut lex fingit in mutuo creditorem numerare: similiter in dote,& in aliis similib.casib.d.l.iij.§.fi.de do.inter vi.& in l.licet.§.quoties. de iu.do.quia breui manu videtur ab ipso creditore facta numeratio,vt etiam hoc dicitur in d.l.licet.§.j.Nec obst.tex.in d.l si procuratori præsentis,quia loquitur in casu speciali in procuratore p̄
24 sentis.¶Tertia ꝯclusio Bar.est,ꝙ † solus iussus factus debitori ne soluat,potest reuocari: qa res est integra.& est cōmunis regula,ꝙ mandatum in integra reuocari potest.§.rectè Insti.mand.l.si verò non renumerandi.§.si madauero.ꝭ.man.& pari ratione cū sit mādatum simpiex,videtur ꝙ morte finiatur.d.§.rectè.& in l.mandatum.C.mā.p mortem tñ non dr mandatum reuocari:sed voluntas cessare dicitur.l.4.ꝭ.loc.& ideo procurator ꝯstitutus donec reuocatus fuerit,p mortē non dr reuocatus:vt no.tradit Bar.in l.& quia co.fi.s̄.de iur.om.iudi.vbi allegat bonū tex.in c.si delegatus. de offi.del.in vj.Et ista conclusio limitatur,nisi mandatum factum fuisset ꝯtemplatione ipsius debitoris:qa tūc reuocari pōt.l.si fundam.s̄.de pac.ita Pau.de Cast.hic,colum.pen.& ad hoc facit,quia mandatū factū pcuratori in rem suā.reuocari non pōt.l.illam.C. de colla.no.Bart.in l.si procuratori.col.ij.ꝭ.de ꝯdict.ob.cau.Bald. in l.iij.C.mā.ad idem facit:quia si pcuratori cessę sint actiones,mādatum reuocari non pōt: quia vr constitutus procurator in rem suam:vt no Bal.in l.iij.C.de noua. Ale.in l.ex asse.col.ij.ꝭ.ad Treb. ¶Scđdò p̄dicta cōclusio limitat,nisi ille cui ex iussu meo soluēdū erat,ratum hoc habuisset:ar.l.si ergo.s̄.de neg. gest. & hoc tradit Io.An.in addi.Spe.in rub.de depo.& sequit Pau.de Cast. in l.si cū Cornelius.ꝭ.de sol.& in d.l.si cum fundū.in fi.vbi hoc tenet pp auctoritatē Io. And,& antiquorū quos refert, aliàs dicit ipse, regula est in ꝯrium,ꝙ mandatū re integra reuocari pōt. Sed potest dici ꝙ res non sit integra concurrentib.hic quæ refert Pau. de Cast.in d.l.si cum fundū:quia ille cui fuit factū mandatū scripsit se debitorem Titii, cui erat soluendum.& iste Titius habuit ratū. & sequit Ale.in l.qui vsumfructū.in fi.de verb.ob.¶Quarta conclusio est,
25 † ꝙ si debitori meo mandaui ꝙ solueret Titio,& per eū pmissio facta sit Titio:ego sum liberatus,& tali casu mandatum reuocari non pōt:quia res non est integra.l.vtrum.ꝭ. de cōsti.pe. & quia illi ex illa pmissione fuit ius quæsitum:quod auferri non pōt.l.fi.s̄.de pac.& probat in l.fi.in prin.ꝭ.de sol.vbi hoc limitat f̄m Bar.ibi, nisi talis promissio facta sit p̄textu relicti:quia reuocari potest.exemplum ponit Bar.ibi de scholari qui fecit mandatū mercatori vt solueret pecunias eius fratrib.prædicatorib.vigore cuiusdā relicti,& mercator promisit,tenet Bart.ꝙ tale mandatū reuocari possit:qa promissio limitat f̄m naturā legati.l.j. §. si sub cōditione. ꝭ. vt leg. no.ca.& not.Bal.in l.mandatū.col.iij.in ver.& prædicta faciunt.C. man.Et prædicta conclusio non pcedit in mutuo,qđ solū consistit in his quæ pondere, numero vel mensura ꝯsistunt:vt Bar.hic dicit per l.qui negocia.ꝭ.mā. & hoc intelligitur nisi pecunia parata sit solutioni.per istū tex.hic,qđ non caret diuinatione.de quo videbimus latius in gl.fi.ꝭ.eo.Et ad prædicta videndū est qđ latè Soc.scribit in consi.267.p̄ns consultatio. col.iij.in prin.¶Et ex.s̄.dictis in-
26 fert ad q.† de mercatore,cui dixi, ꝙ solueret pro me illud, qđ debeo Titio,nunquid sim libratus.& Bar.concludit f̄m ea quæ.s̄.dicta sunt,ꝙ si mercator promisit Titio ; ego sum liberatus, alias secus.& de hoc dixi in cōsi. 107.¶Et circa istam decisionē primò aduertendū est:quia non vr ꝙ ego sim liberatus ex eo,qđ mercatori dictum fuit,ꝙ solueret:quia in isto casu, promissio pro solutione non hr.l.debitorem.cū glo.ꝭ.de noua.& ita dicit Pau.de Cast. hic In quo considerandū est, quantū ad hoc mandatū factū procuratori,ꝙ soluat:& ipse Promisit,tale mandatū reuocari non pōt:qa res non est integra cū talis promissio ordinata sit ad solutionē.Secundò respectu liberationis,de qua Bart.loquit in p̄dicta q.distinguendū est,ꝙ in preiudiciū creditoris,qui mandauit solutionē fieri,nō poterit debitor dicere se liberatū : quia debitor nō impleuit qđ sibi cōmissum fuit d.l.debitorē. Sed in fauorē creditoris mandantis,prout Bart.loquitur, vr facta nouatio, ad hoc vt creditor liberet ab eo,qui soluendū erat.nam illi imputat, qui loco solutionis promissionē accepit.& in isto casu à pari pcedunt pmittere vel soluere.l.fi.C.ad l.Falc.Et quia creditori solutū vr, quocunq; modo illi satisfactū sit.l si rem.§.omnis.solutum.§.solutā.de pig.ac.& ita declarat Pau.de Cast.in l.qui vsumfructū.de verb.ob.¶Scđdò principaliter in ista.q.de mercatore considerandū est pro vera resolutione,ꝙ decisio Bar.optimè procedit,si ꝯmissio facta sit mercatori per viā delegationis:quia per delegationē nouatio inducit. ꝭ.delegare.ia j.de noua. & in tali nouatione quæ fit per delegationem,nihil fuit mutuatū per l.fi.C.de noua.vt nō.per gl.j.in l.iij.C. de noua.Bart.& Doc.in d.l.delegare.& latè de hoc per Are.hic. col.antep.per tex.in l.quamuis.§.interdum.ꝭ.ad Velle. vbi dicitur, ꝙ qui delegat,soluit.& ratio vr:quia nomen debitoris dat in solutum,vt Are.declarat hic.Et in tali delegatione dictum Bar. hic restringitur:vt no.Pau.de Cast.in d.l.delegare.& Ale.in d.l.qui vsum
27 fru.& per Soc.in d.consi.267.in prin.†Sed difficultas est in inducendo delegationem.& in hoc communis opi.vr ꝙ trib. d cōcurrentib,dicat delegatio facta.Primò,ꝙ delegatus sit debitor delegantis.
d Secundò,ꝙ delegatus promittat per stipulationē de mandato ipsius delegantis.Tertiò,ꝙ tanquā debitor promittat,vt not.per gl. & ibi Pau.de Ca.in l.quis.§.si mulier.ꝭ.ad Velle. Are. tñ in consi.5.
e in cā & puncto ad me transmissio. cōcludit delegationē esse ēt e si pmittens non sit debitor.& dicit istam esse cōem opi. alle. Bart.in d.l.dele

ADDITIONES.

a ¶Gratuito,Hoc verissimum:Idem Io.Fab.Bal.Ange.Are,d.Iasl.nam posteaquam. §.si minor.col.iiij.de iu.iur.& est communis & vera, quamuis Alc.hic contra.

b ¶Præsens.Idem Dec.Pur,nu.64.& alii.sed valde errant.pariter subauditio gl.in d.l. iij.§.pe.est falsa, quia immo hic, & in d.l.iij.est verum furtum, etiam si fuerim absens.Nec ob.d.§,sed si is,quia longe dexterius debet intelligi quam glo. & Doc.putent.

c ¶Verior.Idem Alci.hic & bene.

d ¶Quod trib,No.hic quòd tria debent concurrere ad hoc vt delegatio dicatur facta. Delegationis autem & subdelegationis forma multiplex ponitur in Spe. de offi.dele.§.vi.& de rescr.præsenta,§.iiij.

e ¶Etiam,Idem tenet hic Alciat.& est veritas.

d.l.delegare.& hic in ista l.singularia.& inducit duo iura,tex.in l.si Titius.j.de noua.vbi ille qui volebat mihi donare, dr̃ delegatus: si alteri de mandato meo promittat.& idem casus hr̃ in l.pure.§. si eum.de exce.do.¶Mod.hic rñdet.Primò ad dictum Bar.in d. l.delegare.dum ibi dr̃.si debitor delegat,vel dat aliũ expromissorem,vr̃ fieri delegatio.dñt Mod.nõ constat illũ expromissorem, non esse debitorẽ delegantis.Sed replicari põt,ꝙ imo constat illũ nõ esse debitorem,ex quo dr̃,alternatiuè vr̃ ꝙ expromissor non esset debitor.Non obst.dictum Bar.hic:quia dñt Mod.ꝙ Bart.de delegatione nullam facit mentionem.Sed replicari põt ꝙ dictum Bar.intellr̃ ꝑ delegationẽ ꝑ l.q̃ allegat, q̃ loquitur in delegatione. in l.inter cãs.§.abesse.j.mãdati.¶Non ob.l.Titius:qa ex quo volebat donare,censet̃ facere donationem consentiẽdo delegatiõi, sed ista ꝓñtia negari põt:& quia tpe delegationis nõ reperit̃ debitor.Et vlterius Are.in d.cons.arguit à diffinitione: quia delegare est aliũ vice sua dare.d.l.delegare.& ibi non reperit̃ ꝙ sit debitor. Et facit tex.in l.si quis delegauerit,de noua. vbi tutus exceptione delegari põt,& tñ non vr̃ debitor.l.debitor.de ver.sig.Et addo tex. in l.quis.§.interdum.j.ad Velleia.vbi distinguit an delegatio facta sit de debitore,vel non.ergo vr̃ delegatio,licet nõ sit debitor delegãtis.& ad hoc facit:quia si mercator promittat ꝓ Titio debitore,& dicat se ꝑmittere vice,& noĩe Titij, Titius vr̃ liberatus: vt no.Bal.in l.ij.C.de execu.rei iu.cũ si.vt tradit Alex.in consi. 10. visis.li.ij.& in d.l.qui vsumfru. Et concludẽdo dici põt ꝙ largo mõ dicat̃ delegatio:ẽt si delegatus nõ sit debitor,sed propriè dr̃ qñ est debitor,& in ꝓpria delegatione intellr̃ conclõ Bar.hic: qa in tali delegatione nõ hẽt locũ l.fin.C.de noua.vt s̃.dictũ est.& no.Ale. in d.consi.x.lib.2.Sed extra casum delegationis non hr̃et locum decisio Bar.hic:quia nõ fit nouatio nisi expressè dicat̃.& hoc indistinctè ẽt ope exceptionis.vt Alex.concludit in d.l. qui vsumfructũ.col. 2. ver.nec ob.dicens veritatẽ esse.ꝙ hodie ipso iure,
b nec ope [b] exceptionis non fit nouatio,nisi hoc expressè agat̃ & idem Alex.in d.consi.x.lib.ij.in consi. 13. visis & ꝯsideratis. col. 2. ver. 3. rñdeo.eo.lib.& in consi.72. visis & diligenter.in prin. eo.lib.ii.& hoc idem latè tradit Mari.consi. 21. visis.Ful.in cõsi. 220. Mattheus Cimator.& And.Siculus in consi. 86. col. 6. in 2.dubio.li. 4. ¶In gl.fin.ibi,hic erat parata solõni.Bar. & Doc. *communiter* istã solu.sequunt̃.& licet Fulg.illã reprehẽdat,defendit̃ vt per Ale.hic,non tñ ex dictis Doctorum tollit̃, qñ soło glossæ diuinatiua sit. Sed põt rñderi,ꝙ hic satis colr̃,ꝙ pecunia eẽt parata sołoni:quia soluta fuit,vt apparet ibi,q̃uis nummos meos non acceperit. & idem dcm̃ est in scdo casu: quia tex.excludit qđ dictũ est ad scdm̃ casum.in ꝯrio verò cũ nõ eẽt parata sołoni, talis negatiua satis ꝓbat̃,ex quo de ꝯrio nõ cõstat. ¶ Est bene verũ ꝙ tex.in d.l.qui negocia.fundat̃ in alia rõne q̃ multũ obstare vr̃, dũ ibi dr̃,ꝙ pactione nuda non põt debitum ex cã mandati transferri in cãm mutui,& hoc expressè vr̃ ꝯ istũ text.Sed põt rñderi, ꝙ in ꝯrio tex.loquit̃ inter absentes.& ita verè loquit̃,vt colligit̃ ibi dum loquit̃ de epistola,hic verò loquit̃ ĩter pñtes,inter quos põt hr̃e locũ fictio:qa hoc ꝯsiderat̃,nõ sic inter absentes.& sic illa nuda pactio adiuuat̃ hoc adminiculo fictionis,& tale adminiculũ nõ hẽt locũ inter absentes,& ꝑ hoc tollit̃ qđ Mod.hic dñt ꝯ cõem sołonẽ,põderãdo rõnẽ nude pactiõis.¶Sed pdictæ declarationi obstare vr̃ tex.in l.certi ꝯdictio.§.si nũmos.s̃.eod.vbi tex.in fortiori casu loquit̃:qa ibi absenti,& ignorãti actio ex mutuo acquiritur, ergo absentia in d.l.qui negocia.ñ dẽt impedire actionẽ ex mutuo,præsertim epl̃a interueniente.¶Sed ad illũ text.in d.§.si nũ-
c mos.rñderi põt,ꝙ ibi fuit facta actualis numeratio, [c] noĩe absentis, & ille actus actualis numeratiõis facit ꝙ absenti actio acqrat̃.l. 2. C.ꝑ quas personas nobis acqrat̃,sed ĩ l.nr̃a actualis numeratio ñ interuenit,& iõ distingui dẽt ĩter pñtes & absentes: qa ĩter pñtes ꝑꝑ fictionẽ,pactũ nõ dr̃ nudũ:qa adiuuat̃ auxilio legis:ar.l. legitima.s̃.de pac.& iõ mutuũ ꝯhi dr̃,vt hic,sed inter absentes ꝯuẽtio vr̃ nuda:qa ꝑꝑ absentiã nõ concurrit adminiculũ fictionis. ¶In ea.glo.ibi l.si ex ꝓtio,vltra gl.& Doc.ad illũ tex.rñderi põt, ꝙ in d. l.si ex ꝓtio.nõ valet mutuũ,prout in fine legis ibi dr̃: quia principalr̃ ibi agebat̃ de vsuris,& ꝑꝑ vsuras debuit prius debitũ cõuerti in mutuũ,sed ex quo ꝓmissio vsurarũ nõ valet:quia stipło non
d interuenit,meritò ẽt illa cõuersio [d] in mutuũ cessat: qa si nõ valet principale,nõ valet accessoriũ.l.debitũ.C.de remis.pig.l. si debi-
28 tor.§.fi.qui.mo.pig.vel hyp.soluat̃.¶†Successiuè Bar.instat po-
e nẽdo distinctionẽ qñ debitũ [e] ex vno ꝯctu in aliud debitum conuerti possit.Et primò ꝯcludit,ꝙ si agat̃ de ꝯctu,vel quasi vr̃i, cõuertit in aliud debitũ cumulatiuè.& primũ non tollit.l.diuortio. in prin.s̃.de neg.ges.vbi dr̃ ꝙ maritus cũ quo factum erat diuortiũ,nõ solũ actione dotis.sed ẽt actione neg.gest.tenet̃.& in l.si remunerãdi.§.apud Iul.j.mã.vbi pecunia debita ex cã mãdati,cõuertit̃ in mutuũ,& nõ recedit à priori actiõe mandati: qa oĩa negocia mandata erãt,& sic agebat̃ de ꝯctu vr̃i. & rõ conclusionis vr̃ ꝙ tales ꝯctus se cõpatiunt̃:quia genus cũ specie cõcurrit, qñ à diuerso fonte ꝓcedũt,vt no.Bar.in l.j.§.hoc aũt edictũ.de oper.

no.nun.& in l.sancto legum.col. 1. j̃.de pen.¶Scđo Bart.prosequitur quid in ꝯctibus,vel quasi particularibus.& licet multa verba effundat,paucis concludi põt ꝙ aut ꝯctus sunt cõpatibiles, & ꝑꝑ nouũ ꝯctum à primo non recedit̃:aut incõpatibiles sunt, &
29 simul non concurrunt.¶Extra glo.in 1. q.Bar.concludit, † ꝙ si notarius dicit,ꝙ Titius dedit,& mutuauit Sempronio decẽ.licet ꝓbet,ꝙ tpe ꝯctus nulla pecuñia interuenit.per hoc nõ reddit̃ falsum instrm̃:secus si dicat ꝙ numerauit.Quantũ ad primum dcm̃ de verbo,mutuauit,Bal.idem tenet in rub.C.de fid.instr.col. 4.cũ
30 sim.vt tradit Alex.hic:† quia in dubio interpretatio dẽt fieri,vt falsum euitet̃.vt nõ.per gl.in l.iurisgen.§.qđ ferè.de pac.vbi Bald.
31 facit qđ no.Bar.in l.quoties.§ j.j̃.de hær.insti.cum si. ¶† Et adde ꝙ probatio falsitatis debet de necessitate cõcludere, vt dicit Bal. in d.§.qđ ferè.& idem Bald.in l.Imperator.col. 3.s̃.de statu.homi.Alex.in consi. 70. viso ꝓcessũ.col. 2. lib. 1. & in consi. 74.viso testõ.col. 6. eo.li. 1. cum sig.vt dixi in consi. 175. Et cũ rr̃ ꝓbatio dẽat esse concludẽs.c.in pñtia.de ꝓb.vr̃ ꝙ tali casũ ꝓbatio magis stricta,& ꝓcisè cõcludẽs reqrat̃.Et in isto casu talis ꝓbatio
32 nõ habet̃,quo ad euitãdã falsitatem. ¶† Sed dubitatio est an tali casu instrm̃ ꝓbet mutuũ.& concludẽdum vr̃ ꝙ sic:quia vr̃ ꝓbare mutuũ ciuile cui natura nõ cooperat̃ per ea q̃ hñr in l.ij.§.cre-
33 ditũ.s̃.eo.¶†Quo ad scdam cõclonẽ de verbo,numerauit,hoc dcm̃ *cõiter* approbat̃:quia verbũ,numerauit,denotat actualẽ numerationẽ,vt no.Bar.in l.si ex cautione.col. 1. C.de nõ nu.pecu. & dicit Bald.in rub.C.de fid.instr.col. 4. ꝙ numeratio non põt intelligi,nisi vno modo nãli,vt tradit Alex.in consi. 179. visa scriptura priuata.col. 2. lib. 2. & Maria.in cõsi. 3. circa præsentẽ. ad finẽ.Est verũ ꝙ Bar.sibi ꝯrius,vr̃ velle ꝯriũ in l.ꝑdia.de acq. pos.ꝙ verbũ,numerauit,ẽt in actu ficto verificari possit.Sed illa opinio
f cõiter reprobat̃, [f] vt dicit Ale hic.Sed tñ considerãdũ est,ꝙ sicut verbũ,mutuauit:quia intelligi põt de mutuo ciuili, in vr̃ in verbo numerauit:quia intelligi põt ꝑ confessionẽ,q̃ ꝓbat numerationẽ.l. Publia.§.fin.j̃.depositi.& ista interpretatio suadet, vt falsum euitet̃ per s̃.dicta.& ita vr̃ loqui Bar.in d.l.ꝑdia.Et cõcordando opiniões distinguẽdũ vr̃,ꝙ aut dr̃ numerauit in mei notarij præsentia,& tũc vr̃ ꝓcedere dcm̃ Bar.hic:aut dr̃ simplr̃, numerauit, & hẽt locũ dcm̃ Bar.in d.l.ꝑdia.Et istã distinctionẽ & ꝯcordiã tradit Ro.in d.l.ꝑdia.& Bar.Veron.in ꝯsi. 22. consultationis casu.col. 3.& idẽ colr̃ ex verbis Alex.in ꝯs.ꝑall 178. Et retẽta ꝯclone,ꝙ verbũ,numerauit,intelr̃ de vero actu numeratiõis, limitat̃, nisi eẽt consuetudo.in loco ꝙ dicat̃,numerauit.licet pecunia nõ eẽt pñs:qa consuetudo excusat notarios,vt no.Bal.ĩ c.j.col. 2.de feudi cogn.& An.de Bu.in c.ij.de fi.inst.cũ si.vt ꝑ Mod.ibi,& hic. Et adde tñ ꝙ si verba ꝓcisè designarẽt mutuũ nãle,& verũ,vt qa dicat̃,numerauit in pñtia mei notarij:nõ vr̃ ꝙ talis consuetudo valeat:qa eẽt ꝯ ius nãle:ar.l. 2.de vsuf.earũ rerũ q̃ vsu consum. & sicut non valet,pariter non vr̃ quis excusari,qñ consuetudo est ꝯ ius nãle.c.inter dilectos.vbi tex.not.de excep.¶In secũda q.Bart. concludit,ꝙ verba illa,q̃ habuit in pñtia mei notarij,verificant̃,si pecunia erat pñs:qa verè põt dici recepta ꝑꝑ pñtiã l.si pecuniã. de sol.l j.§.si iusserim.de ac.pos.Sed in ꝯriũ facit:qa ñ vr̃ ꝙ ꝑꝑ pñtiã, res verè acquirat̃ & tradat̃,vt no.Are.in d.§.si iusserim ibi, videri mihi traditã,& ibi no.illũ tex.contra Bar.hic ad idem facit text.in d.l.si pecuniam.de sol.ibi,quodãmodo traditã,& ad idẽ text.in l. ꝙ statuli.j̃.de don.cã mor.in fi.ibi,præsente eo,ꝑpe est,vt ab ipso datũ ĩtelligat̃.Ista.n.verba vident̃ denotare fictionẽ,& improprietatẽ.Sed põt rñderi ꝙ iura vtunt̃ verbis denotãtibus fictionẽ, circa ipsam traditionem, & non circa possessionem . quia modus acquirendi est fictus,possessio tamen quæ acquiritur,est vera l.certè.j̃.de ꝓcario.notatur in l.ꝙ meo.in princ.de ac.pos.& dixi in l.contractus.de reg.iur.

ADDITIONES.

a ¶Liberatus.Idem Purp.hic num. 84. & Alciat. Sed contrarium verius puto, nisi delegatio accessit,nisi in solutum hoc datum sit.

b ¶ Ope.Sed communis est in contrarium quòd omni casu quo iure.ff.fiebat nouatio ipso iure,fiat hodie ope exceptionis.Odof. Azo.Bald. Ange.l.fin.C.de noua. Bar.Ang.l.pe.ff.de preto.stipu.Alex.l. 4. §.si ex conuentione.col. 2. de re iud.Bertran.consi. 338. cumdudum.col. 1.lib. 3. Vide Purp.suprà.eo.l.certi condictio. §.si nummos. col. 10.

c ¶Numeratio. Nec ista euasio valet:quia cum sit pecunia penes debitorem, solus consensus pro numeratione est.§.interdum.Insti.de re.diuisio. & probat hæc lex. in 2.responso, vbi prout indistinctè loquitur, ita indistinctè debet intelligi,dicta verò l.qui negotia,longe alio respicit quæ vulgo omnes glo.& Doct.putent.

d ¶Conuersio.Immo non agitur ibi de conuersione in mutuum,nec d.l.si ex pretio, ad hoc intendit,vt omnes glo.& Doct.adusque putant.

e ¶Debitum.Adde hic quòd debitum ex vna causa potest per stipulationem vel pactum nudum incontinenti appositum conuerti in debitum ex alia causa. vide hic Paul.de Castr. & Barto.& Alex.vbi dicit verum si conuersio erat possibilis de sui natura,secundum Ange.per l.cum ead.C.de transa.& Paul.de Castr.consi. 9. l.eo quod & ibi Bar.& hic,in l.si ex pretio.& ibi Bar.vbi dicit quòd propterea non dicitur instrumentum simulatum:quia obligationis substantia non deficit, licet obligatus ex una causa,puta mutui,transferat debitum in aliam causam,puta depositi. & Paul.de Castr.in d.consi. 9. ubi dicit,quòd tunc dicitur uerum depositum licet uera numeratio non interuenit.Bald.in rub.C.deposi.

f ¶Reprobatur.Et benè nec est curandum de concordia sequenti.

LEX XVI.

1 *Per societatem omnium bonorum, statim & ipso iure adinuicem transfertur dominium.*
2 *Inter socios, vnus non potest alium obligare, nec vnus ex facto alterius obligatur.*
3 *Socius, an & quando pecuniam communem mutuare possit.*
4 *Socius ad hoc vt alium possit obligare, intelligitur solum pro illa quantitate, quam socius reperitur habere in corpore societatis.*
5 *Socius antequam communicet, habet dominium, licet teneantur actione personali ad communicandum.*
6 *Feudi obligatio facta per vasallum, resoluitur quando post mortem vasalli feudum dominum reuertitur.*
7 *De re communi, non potest quis disponere, nisi pro parte sua.*

SI socius. ¶Premitto ad euidẽtiã, ꝙ qñ inter aliquos ɔhit societas oĩum bonorũ statim, & ipso iure adinuicẽ transfert dñiũ. l. j. in fi. & l. seq. ꝟ. pro socio.
1 ¶† Et est spãle in societate ista vñi, vt absq; traditione dñiũ trãsferat: vt no. Bar. in d. l. j. ꝑ socio, & in l. & iõ. ꝟ. de ɔdi. furt. Moderni hic dñt nõ spãle, sed hoc ꝓcedere fm rõnem, q̃ hẽt, ꝙ quoties titulus est vñis, q uenit in ɔñam psonæ, dñiũ absq; traditione transfert. l. si adoptauero. ꝟ. de pcario. & in aut. ingressi. C. de sacr. san. ec. & ibi Bal. in iii op. & ita vr h. d. ꝙ bona veniat in ɔñam psonalis societatis. Sed ista rõ nõ satisfacit: qa iura ꝑallegata loquunt, qñ mutato statu ꝑsona trãsit in ptãtẽ alterius: tũc in ɔñam veniũt bona, vt in l. q liberis. §. testõ. ꝟ. de fm tabulas. & hoc in casu nr̃o nõ vr̃ adaptari, qa nõ mutat statũs, & psona nõ trãsit in ptãtẽ alterius: put in iurib. ꝑalle. Et hoc alia rõne ɔfirmat: qa in dictis iuribus, ẽt veniũt bona futura, q̃ immediatè acqrunt, nõ sic est in ɔt̃u socie-
a tatis vñis: qa post ɔt̃am societatẽ bona futura a non acqrunt societati immediatè, licet dẽant communicari. l. qs societatẽ ɔxerit. ꝟ. ꝑ socio. & iõ magis placet dictum Bar. qđ sit spãle in societate, vt Bar. dicit in locis. s̃. all. Et idẽ Ro. in ɔſ. 107, viso themate. Ang. Are. insti. de societate, in prin. Et idem Bar. dicit in l. j. ꝟ. de vsuca. ꝑ dote. ubi dicit esse spãle in societate oĩum bonorum: secus est in vẽdõne vel donatione oĩum bonorum, vt ipse ɔcludit. Et rõ spãlita-
b tis vr̃ pp æqualitatẽ: b qa hincĩde sit trãslatio dñii vt Fulg. in d. l. j. ꝑ socio. Quantũ ad tex nr̃um hic, cũ acquisita post societatẽ oĩum bonorum ɔt̃am, nõ acqrant societati ipso iure licet dẽant communicari. d. l. si qs societatem. & no. Cu in ɔſi. 7. duo erant socii. in prin. & in conſ. 172. Titius. in fin. Ful. in conſ. 209. duob. fratrib, col. pe. Ang. in ɔſ. 112. Panutius. in prin. & Cor. in ɔſ. 187, vr̃. col. j. li. 3. Et in isto casu lex. ista loquit: vt in gl. hr̃: qa socius pecuniã sibi acquisitam proprio noĩe mutuare potuit, licet illam communicare tenet. ¶Noto primò ex isto tex. ꝙ socius pecuniam communẽ mutuare nõ põt, nisi socii ɔsentiãt. facit tex. in l. nemo. in prin. ꝟ.
2 ꝑ socio. †Et iõ inter socios, vnus nõ põt aliũ obligare: nec vnus ex facto alterius obligat. l. iure societatis. ꝟ. ꝑ socio. & no. Bart. in l. eandẽ. in 7. q. ꝟ. de duob. reis cũ si. vt tradit Ale. in l. si vnus. in princ. col. j. s̃. de pac. in l. de pupillo. §. si pluriũ, de ope. no. nũ. Et ad hoc Ale. in ɔſ. 147. Ponderatis his. in prin. li. ij. & Ful. in ɔſ. 209. duob. fra
3 trib. col. pe. †Et hoc sanè intelligitur, nisi societas esset ɔt̃a ad pecuniam communem mutuandam: qa tũc vnus ꝑ alio vr̃ hr̃e ptãtem, ut no. Bar. in l. nemo ex sociis. ꝟ. pro socio, circa fi. in ver. Itẽ in ista societate, vbi dicit ꝙ vnus socius põt ꝑ alio res communes uenales alienare. & idẽ in l. in familiæ. C. fam. erc. Ale. in d. l. de pupillo. §. si pluriũ. & in conſ. 186. visis subtilissimis. col. j. lib. ij. Et hoc declarat ꝓcedere qñ socius hoc faceret noĩe societatis: secus si nomine ꝓprio: qa tunc nõ obligaret sociũ, nec societatem: vt Bal. distinguit in l. societatis. ꝟ. pro socio. & tradit Ale. in ɔſ. 138. perspe-
4 ctis scripturis dub. lib. v. ¶Et † notandum est singulariter, ꝙ casu quo vnus socius possit alium obligare, & ꝙ vnus socius pro alio teneat, hoc intelligitur solum ꝑ quantitate, quã socius reperit hr̃e in corpore societatis. & iõ ɔhentes hoc debent inuestigare: ut no. voluit Pe. de Anc. in ɔſi. 333. pro clariori decisi. in fi col. Simil̃r socius, q hẽt ptãtẽ obligandi sociũ, intell̃r durante societate. vñ dicit Pau. de Ca. singulariter in l. j. §. non aũt. in uer. aliàs consului Florẽ. ꝟ. de insti. ꝙ cũ duo mercatores fecissent societatem p quinquennium, ꝙ finito quinquennio alter non tenet de ɔt̃ibus cum eius socio celebratis: licet ɔhentes ignorarent finitam esse societatem: qa inuestigare debuerunt. & idẽ Pau. de Ca. in l. j. §. condõ. ꝟ. de ex
5 er. & in ɔſ. 335. uisis & põderatis oĩb. in prin. ¶†Scđõ no. fm Pau. de Ca. hic, ꝙ dñs rei licet teneat actione personali socio ad communicandum, tñ añquã communicet, hẽt dñiũ, qđ ẽt inuito socio in aliũ trãsfere põt facit tex. in l. quoties. C. de rei uen. in l. nõ iõ minus. s̃. de rei ven. Et rõ vr̃, qa actio psonalis non afficit rẽ. l. j. §. si hr̃s. ꝟ. ad Tre. in l. fi. de ɔh. empt. Et pro isto no. adduco tex. in l. fi. §. Lucius. ꝟ. de dona. ubi ille qui rẽ donauit, antequam illã tradat, obligare alteri põt. & no. Bar. in l. j. col. fi. C. de iu. fisc. li. x. Et hoc intelligit in eo, q hẽret dñium simpl̃r: secus esset si dñium esset reuocabile: qa eueniente casu reuocationis, illa oblõ resoluitur. nã resoluto iure actoris, ius acceptatoris resoluit. l. lex vectigali fundo. ꝟ. de pig. l. iij. ꝟ. quib mod. pig. vel hyp. sol. & in c. j. §. rursus. in titu. quib.
6 mod. feu. amit. †vbi obligatio feudi facta per vasallum, resoluitur qñ post mortem vasalli feudũ ad dñm reuertit. & in simili casu de emphyteuta no. Alex. in consi. 38. consideratis his. col. 2. in ver. alia rõne. lib. 2. & idem Alex. in consi. 11. ponderatis his, col. 11. & in versi. nec potuit. lib. 2. & in consi. 10. viso instrõ. col. 3. lib. 5. Bald. in consi. 371. Masculus. li. 1. & idem Imo. in consi. & in casu præmisso. col. pe. versi. & sic patet. Et Soc. in consi. 85. viso compromisso. col. pe. & facit tex. no. in l. cũ maritus. §. fin. de pac. dotalibus. Et qđ no. Bar. in l. in diem, in ver. tota die cõtingit. ꝟ. de aqua plu. arc. vbi inquit, ꝙ si vendo tibi rem pacto apposito ꝙ ꝟ. certum terminum tenearis illam pro eodem pretio retrouẽdere, & postea fm conuentionẽ retrouẽdis, si emptor tpe quo res
c erat apud eũ, rẽ alteri obligauit, illa oblõ resoluit, & res libera c ad me reuertit. Mod. hic, dñt fm notabile supradictũ, qđ facit Paul. de Cast. hic, procedere in ɔt̃ib. secus est in vltima voluntate: qa grauatus per fideicommissum alteri rem restituere, non põt effectualiter in alium rem transferre, qn fideicõmissarius possit rẽ postea vẽdicare. l. fi. §. fi. C. cõra de leg. & ita expressè hic Ang. dicit, Sed aduertẽdũ est: qa data paritate terminorũ in casu isto, nõ vr̃ dr̃ia inter ɔt̃us & vltimã volũtatẽ: qa in d. l. fi. § fi. erat res relicta in testõ sub ɔdõne, & pẽdente ɔdõne dñiũ erat apud hr̃dẽ, qui alienauit, & illa alienatio interim valet: sed postea impleat ɔdõne, talis alienatio resoluit qa dñiũ transit in legatariũ. & illud ex eo cõtingit: qa dñiũ qđ erat apud hr̃dẽ, erat reuocabile. & idem esset in ɔt̃ibus, si qs hẽret dñiũ reuocabile: qa eueniente casu reuocatiõis, resoluit dñium. per ea q. s̃. dixi. Et exemplũ clarius poni põt in emptore, qui emisset cũ pacto legis cõmissoriæ, vel adiectiõis in diẽ nã interim hẽt dñium reuocabile, & põt alienare, sed postea impleto pacto, illa alienatio resoluit: & ipso iure dñium retro transfert. l. commissoriæ. C. de pact. inter emp. & vendi. l. si qs hac l. s̃. de rei ven. & no. Bar. in l. j. ꝟ. de dona. Alex. in consi. 10. videret fortasse. li. 1. ¶Vlt. no. ꝙ de re cõi, nõ põt qs disponere, nisi ꝑ pte sua. Et hoc singulariter limitat nõ hr̃e locum respũ loca-
d tiõis: qa dñs ꝑ certa pte ꝑ indiuiso locare d põt totũ fundũ si vtiliter faciat: qa tale negotiũ ꝑ pte expediri nõ põt, vt Bar. dicit. in l. & hac stipõ. §. cũ fundũ. ꝟ. locati. p l. hr̃des. §. si nullus. s̃. fa. erc. & sequit Ale. & in l. serui electiõe. §. Labeo. ꝟ. de le. j. Are. ĩl. duo frẽs. ꝟ. de ac. hę. vbi ad hoc alle. tex. in l. si is q putãs. §. j. s̃. cõi diuidũdo.

ADDITIONES.

a ¶Futura. Alex. consi. 49. col. pen. lib. 1. consi. 153. num. 6. lib. 7. Fran. Rip. l. 1. num. 22. infrà. in quib. cauſ. pig. vel hyp. contrahitur.

b ¶Aequalitatem. Nec hæc ratio valet, quia non semper societas est æqualis, Sed vera ratio est quam innuit tex. in l. 2. pro socio, quia videntur inuicem constituere nomine communi possidere.

c ¶Libera. Idem Dec. consi. 88. col. 2. consi. 239. in fin. Paul. l. 2. col. 3. C. de resein. vend. Soci. consi. 80. col. 2. li. 3. Tamen Hie. Cag. repet. l. 2. col. 9. C. de pac. inter emp. & vendi. dubitat, sed friuola ratione, quia putat quòd emptor ex pacto de retinendo non teneatur præcisè, quod est falsissimum. Ego dico, quòd si res initio est vendita sub hoc pacto cum hypotheca, tunc non tenetur redimens de aliquibus hypothecis emptoris. nec anteriorib. nec posteriorib. si vero post venditionem, & traditionem factum est hoc pactum cum clausula hypothecę etiam generali, vincet & redimens hypothecas posteriores sed non priores.

d ¶Locatur. Idem Soc. hic, & consi. 88. lib. 4. Soc. Iaſ. l. 5. §. 1. de le. 1. Alb. Bru. consi. 49. in fin.

LEX XVII.

1 *Viaticum quid sit, & vnde dicatur.*
2 *Scholaris dum est in studio, dicitur esse in via.*
3 *Statutum disponens, quòd qui venirent ad habitandum in ciuitate, habeantur pro ciuibus, an habeat locum in scholaribus.*
4 *Statutum loquens de simplici habitatione quomodo intelligatur.*
5 *Extraordinarium iudicium, intelligitur pro officio iudicis.*
6 *Propter absentiam patris, receditur à regula quòd filius non possit esse in iudicio sine consensu patris.*
7 *In electiõe episcopi vel regis, sufficit consensus vicarij eius, vel locũ tenẽtis.*

1 CVm filiusfamilias. ¶† In tex. ibi, viaticũ, dr̃ expensa itineris l. Tirio. ꝟ. ad municipal. & ita accipit hic ꝑ expẽsa itineris, & moræ, donec qs est in studio. & in l. si lõgius. §. si filius. s̃. de iudi. Aliàs viaticũ dr̃ à via, vt de altari viatico dr̃ ĩ c. fi. de priuile. ĩ 6. aliàs viaticũ ꝑ corpore Chr̃i accipit. vt p illũ tex. in c. qđ ĩ tes. de pœnitẽtiis, & remissio. 26. q. 6. in c. q recedũt. & in c. is q ¶Primò noto fm Alex. ꝙ scholaris dũ est in studio, dr̃ esse in via. vt hic, & in l. si
2 lõgius. §. si filius s̃. de iud †Ex quo infert Ale. post Sal. Ro. & alios, quos refert ad statutũ, ꝙ illi q venerint ad habitandũ in ciuitate habeant ꝑ ciuibus, tale statutũ nõ vr̃ hẽre locũ in scholaribus, q hñt animum recedẽdi. l. qsitũ. in prin. de le. 3. l Seia. §. familię. de fundo instructo. Et nõ obst. tex. in l. ex Cornelia. §. domum. ꝟ. de iniu. vbi ẽt scholaris in loco studii, dr̃ hẽre domum, & habitare, quia dicit Ale post Sal. ꝙ impropriè habitare dr̃. cum non sit ibi
3 cã perpetuò habitãdi. † Et statutũ de quo dictũ est, vr̃ considerare ppetuã habitationẽ, & ita residẽt Alex. & Mod. Et ista conclusio in scholari, vr̃ de plano ꝓcedere: qa pp eius qualitatẽ, vr̃ hr̃e animum

aīum recedēdi,& nō reputatꝰ eē in loco:cū ibi ſit ad tp̄s,vt ſ̃.dcm̄
eſt,& ad idē tex.in l.teſtō.vbi Bar.de ali.& cib.leg.in l.ex facto ꝓ-
ponebatꝰ.in ver.cæterum,de hære.inſti.in l.nihil intereſt.ĩ.de cap.
& in c.cum dilectis.de clericis non reſidentib.& tradit Ro.in ꝯſi.
2 6 4. vt is norcinus,Secus vr̃ in alio q non eſſet ſcholaris , & ve-
niret ad habitandum ſimpl̃r,dato ꝙ non ꝯſtaret de perpetua ha-
bitatione,vr̃ hēre locū ſtatutum:quia fauorabile eſt: quia ꝓpriè
habitare dr̃ qui habitat cum familia,& facit ibi focū,& alia q̃ ſolēt
facere habitatores,vt dicit Bal.in conſi. 4 1. ſtatutum ciuitatis.li.
1.Bar.in j.j.§.habitatore ſ̃.de his qui deiec.vel effud.& Fulg.in ꝯſ.
4 7 6.factum ſuper quo.col. 2. † Et hoc intelligitꝰ,qn̄ ſtatutum lo-
quitꝰ de ſimplici habitatiōe,non ſic ſi loquatꝰ de domicilio,vt no.
Ro.in conſi. 2 6 4.p̄allegato.Et notandum eſt,ꝙ ad hoc , vt hēat
locum dcm̄ ſtatutum,ſufficit ꝙ in loco quis hēret familiam,licet
ipſe eſſet abſens,vt no.Bar.in l.j.§.pmittit.in ver.& ex hoc noto.
ĩ.de lib.agno.& tradit Ange.in conſi. 2 7 0.ſtatuto ciuitatis. &
facit qd̄ no.Bar.in l.cum ſcimus.C.de agr.& cenſi.lib.xj.Et in tali,
qui venit de nouo ad habitādum,ſufficit propoſitū habitandi,li-
cet ex cauſa noua poſtea recederet.l.j §.vn̄ q̃rit Offilius.ĩ.de ex-
ercitoria.vbi Bal.& no.Bar.in l.cætera.§.ſed & ſi parauerit.de le.
5 j.cum ſi.vt Ale.ſcribit in d.l.cætera.§.ſed & ſi quis.¶ †Scd̄ò noto
ibi ex̃ordinario iudicio.cum glo.ꝙ ex̃ordinarium iudiciū intel-
ligitur,pro officio iudicis.ad idem tex.in l.j.C.de liber.& eorū li.
& ibi gl.& Bar.cum ſi.vt per Alex.hic. Ad idem tex.in l.j.in prin.
vbi gl.in ver ex̃ ordinem.ĩ.de admi.tuto.& in l.municipio.ĩ.vt in
poſ.le.ibi,ex̃ordinario iudicio opus erit, vide licet decreto p̄to-
ris.vt in l.ſi cui legatum.in prin.ver.ex̃ ordinem vbi glo.& de cō-
di.& dem.in l.ſalarium.ĩ.mandati,& in l.j.in prin.vbi glo.ĩ.de ex̃-
ordi.cogni.Et ex hoc infertꝰ , ꝙ iudicium inquiſitionis ex̃ordina-
rium ſit:quia officio iudicis expeditꝰ.c.qualiter,& qn̄.el ij.de accu-
6 ſa.de quo dicendum eſt,vt latè dixi in ru.extra de iudi. ¶†Tertiò
noto,ꝙ pp abſentiā p̃ris receditur à cōi regula,q̃ hēt ꝙ filius non
poſſit eſſe in iudicio ſine conſenſu p̃ris.l.fi.§.neceſſitate.C.de bo-
nis q̃ lib.etiam ſi de plano,& ſummariè ꝓcedi dēt,vt no.Bar.in l.
nec quicquam.§.de plano.verſi.ſed nunquid.ſ̃.de offi. proconſ.
& leg.& tradit Alex.in conſi. 5 9. viſo proceſſu.col. 1. ver.2. Tn̄
p̃re abſente filius habilitatur,vt hic,& in l.ſi longius.§.j.ſ̃.de iud.l.
ſed ſi vnius.§.filiusfam.ĩ.de iniu.facit tex.in c.cum nullus.§.ep̄o
autē.de temp.ordi.in vj.Et quid not.Arch. 6 3. diſt.in c. Reatina
7 eccleſia,vbi inquit, † ꝙ ſi in electione p̄lati dēt interuenire con-
a ſenſus Ep̄i,vel regis,illo abſente, [a] ſatis erit hr̃e conſenſum vicarij
eius,vel locūtenentis.& ad hoc facit tex.in c.ex frequentibus,de
inſti.ibi,ſine conſenſu ep̄i,vel officialium ſuorum. Dictū tn̄ Arc.
b reprobat Rom. [b] in ſin. 3 0 4. ex longeua & inueterata.p text.in
c.j.in fin.ne ſe de vacante.in vj.vbi vr̃ tex.ꝙ pp abſentiā,actus fie-
ri poſſit ſine conſilio ep̄i aliàs requiſito.ſed pōt rn̄deri,ꝙ ille tex.
loquitur de conſilio qd̄ facilius remittitꝰ:quia non eſt ſequēdum.
c.cum olim.de arbi.& Arch.loquitur de conſenſu. & iſtam dr̃iā
inter conſilium & conſenſum not.Abb.in c.ex parte.circa fin.de
conſtit.Præterea ille tex.fundatꝰ.quia in expectatione imminet pi-
culum,& tali caſu qn̄ ſit periculum in mora,idem tenet Bar.in l.
j.§.ſi plures.col. 5. verſ.q̃ro ſecundò.de exerci. Ab.in d.c.ex par-
te.de conſti.in c.fin.in fin.de electio.¶In glo. 2. ibi,vtili certi cō-
dictione.hoc eſt verū conſumpta pecunia.ſed illa extante vr̃ vti-
lis rei vendicatio competere:quia dn̄ium non vr̃ tranſlatum , ex
quo pecunia non fuit data filio cā mutuādi:argu.l.ſi is cui.§.fin.ĩ.
c de ſol.ita dicunt Alex.& Mod. [c] poſt Ful.hic.Sed iſta delaratio nō
ſatisfacit:quia diuinare eſt ꝙ tex.hic intelligatꝰ conſumpta pecu-
nia.cum in tex.de conſumptione nihil dicatꝰ,& ſm̄ Aret.hic vr̃ ꝙ
ſicut filiusfam.pōt mutuo accipere pp cām ſtudij.l.ſed & Iulia.§.
qd̄ dr̃.ĩ.ad Mace.ita vr̃,ꝙ pecuniam,quam cā ſtudij habuit , mu-
tuare poſſit,quaſi videatꝰ in illa adminiſtrationem habuiſſe.& So-
ci.ſequitꝰ.Sed iſta rō ēt nō vr̃ bene adaptari:quia filius pōt mutuo
accipere ꝓ quantitate quam p̃r illi ſolebat dare.d.§ qd̄ dr̃.Et hoc
ex tacita voluntate p̃ris,qui tenetꝰ ꝓuidere filio,quē miſit ad ſtu-
dium,vt no.in l.Macedo.C.ad Macedo.non ſic vr̃ ecōtrà , prout
d arguit Aret.qa non [d] vr̃ ꝙ dare mutuo poſſit filiusfa. pecuniam
ſibi datam pro expenſis neceſſarijs ſtudij:quia hoc vr̃ contra in-
tentionem p̃ris.& ad hoc facit tex.in d.l.is cui.§.fin.Et iſti caſus q
parificantur per Are.non vn̄r à pari procedere pp manifeſtā rō-
nem diuerſitas.Et ad hoc etiam facit:quia ſi filius in tali pecunia
haberet adminiſtrationem & dominiū , potuiſſet mutuare ſim-
pliciter,& actio ordinaria ex mutuo ſibi competeret. cuius con-
trarium hic dr̃.Vn̄ vr̃ concludendum ꝙ actio datꝰ filio ad repe-
tendum pecuniam ex æquitate,ne egeſtate laboret , viatico non
recepto.vt dicit tex.in d.l.ſi longius.§.j.Et vr̃ competere actio vti-
lis ex mutuo:quia credidit,vt dr̃ in d. §.j quamuis in veritate non
fuerit tranſlatum dominium,& ita limitatur,qd̄ hr̃ in l.ij.§.j.ſ̃.eo.
quia ex æquitate,quandoque,& ex cauſa mutuum contrahitur,
licet non fiat de meo tuum.& ita etiam dicit dominus Ioannes
Petrucius hic.

ADDITIONES.

a ¶Illo abſente.no.hic quòd abſentia ſuperioris facit permitti quod alias non per-
mitteretur:ſi ſit abſens in longinquo loco.c.cum nullus.in ſi.de temp.or.in 6.Paul.
de Ca.conſi. 1 4 9. inci.ſuper primo dubio ſciendum eſt.
b ¶Ro.Quem ſequitur An.Corſ.in reper.in ver.ius inſtituendi.ſed verior eſt opin.
Arc.quem ſequitur Ant.But.c.quod ſicut,col. 4. de ele.Fel.c.audit.col. 9. de reſc.
c.ex parte,col. 8. de conſt.Iaſo.hic,& in l.in prouinciali.§.fin.de ope.no.nun.
c ¶Mod.Scilicet Iaſ.Idem Alci.& bene.
d ¶Quia non, Et placet , vnde intelligo hanc legem quòd ſtatim ante tempus in
mutuo adiectum, vel tacitum repetere poteſt.

LEX XVIII.

1 *Dictio,quaſi,aliquando exprimit veritatem,aliquando improprietatem.*
2 *In donatione non ſufficit conſenſus ſolius donantis,ſed etiam conſenſus do-
natarij requiritur.*
3 *Propoſitum in mente retentum,an & quando proſit.*
4 *Soluens indebitum ſcienter,ad hoc vt videatur donare,requiritur quòd etiā
recipiens indebitum ſcienter recipiat.*
5 *Donatio mutuo conſenſu reconciliatur.*

I ego pecuniam.¶In tex.ibi,quaſi donata-
1 rius.iſta dictio, quaſi, † ex-
primit veritatem.ad idem tex.& ibi gl.fin.in l.ſi ante.
ĩ.ſol.mat.& in l j.vbi gl.de regul.iur.in c.parochianos.
a vbi glo.de decimis.cum ſi.Propriè verò nā dictionis , quaſi , [a] eſt
diminuere,& denotare improprietatem.vt dicit Abb.in d.c.pa-
rochianos & in cap. prout.de dol. & contu. Sed tn̄ vr̃ ꝙ in caſi-
bus,in quib.fit expreſſiuum veritatis,ſm̄ ſubiectam mām,ꝙ pro-
priè dicatꝰ:quia hēt locum in ſtatutis:vt not.Bar.in l.ſi in rixa. col.
fin.ĩ.de ſicarijs.vbi hoc dicit declarando text. in l.item Mela.§. ſi
plures.ſ̃.ad legem Aqui.dictum aūt Abbatis vr̃ hr̃e locum in du-
bio,qn̄ non apparet ꝙ exprimat veritatē,& de iſta dictione,qua-
ſi,tradit Fely.in c.gratum.de offi.dele.& ibi dixi & Mod. in d.l.ſi
2 an̄.¶†Primò noto,ꝙ in donatione non ſufficit conſenſus ſolius
donantis.Nam etiam conſenſus donatarij requiritur : iō abſenti
facta donatio non valet,antequam abſens conſentiat.l.abſenti.ĩ.
de dona.no.per glo.in l.illud.& ibi Bar.in fin.C.de ſac.ſan.eccl.&
no.Bald.in l.cum virum.C.de fideicom.col. 2. ver. & no.Pau.de
Ca.in conſi. 5 6. dico ꝙ non obſtant iura.& eſt tex.in l.in omni-
bus.la vlt.ĩ.de actio.& obli.Et iſta conclō quam Doc.hic ſimpli-
citer ſequuntur,ſanè intelligitur,qn̄ immediatè donatio fuit fa-
cta donatario:quia tunc conſenſus donantis tm̄ non ſufficit : vt
hic.ſecus ſi donatio alicui facta ſit mediante nuncio , uel procu-
ratore:quia tunc donatio ualet ex ſolo conſenſu donantis inte-
rim:prout loquitꝰ tex.no.in l.qui mihi donatum.ĩ.de dona.ubi il-
le,qui uolebat mihi donare rem,tradidit ſeruo communi , qui ꝓ
alio dn̄o accepit,uel procuratori,qui pro ſe accepit,dr̃ ibi ꝙ mi-
hi acq̄ratꝰ.Et rō ur̃,ne malignitas ſerui,uel procuratoris,mihi no-
ceat,ut no.Ang.in l.j.§.p ꝓcuratorē.ĩ.de acq. poſ.& Raph.Cu.
in d.l.qui mihi donatū.Pōt tn̄ dici , ꝙ mihi acq̄ratꝰ poſtea q̃ intel-
b lexi: [b] qa nō prius ur̃ uoluiſſe donare,q̃ mihi notificatum fuerit:
arg.l.q abſenti,in prin.ĩ.de acq.poſ.¶Scd̄ò not.ꝙ licet aliàs non
attendatꝰ,qd̄ ab una pte agitꝰ,l.ſi repetēdi.C.de cōdi.ob cām , illud
uerum eſt,quo ad cōmodū partis,q̃ ita agit,ſed quo ad eius incō-
modum & p̄iudiciū,bene attenditꝰ,ut hic. ubi dās cogitabat non
repetere:quia uolebat donare,& hoc inſpicitur cōtra eum , quia
per exceptionem repellitur.& ita dicit Bar.hic:& Alex.in ij.no.&
posteriores ſequuntur.Sed aduertēdū eſt, † qa ſicut propoſitum
3 in mente retentū non prodeſt.d.l.ſi repetendi.pariter non ur̃ ꝙ
dēat nocere:quia eadem rō ur̃ in utroq;.nam in ꝯctu tota uis in
concluſione conſiſtit.l.ſi uoluntate.ubi Bald.C.de reſcin.uen. Et
uoluntas unius non ſufficit nec tractatus:qa multa tractantꝰ,q̃ nō
fiunt.l.ſciēdū.§.dcm̄.ĩ.de ędil.edict.no.Bal.in l cum allegas.col. 3.
C.de uſur.in l.multum intereſt.col.2.C.ſi qs alteri uel ſibi. & tra-
dit Alex.in conſi. 3 1. uiſis.col. 2. lib. 2. à fortiori hoc eſt dicen-
dum in proprio facto unius:qa ex quo non expreſſit. non ur̃ illi
p̄iudicare:ſicut illi non prodeſt.d.l.ſi repetendi.nō ob.tex.hic:qa
eſt p̄ſupponendum ꝙ conſtabat ꝙ ex cā donationis tradidit.ibi,
quaſi donaturus,& ſic non erat propoſitum in mente retētum,
& licet à principio nō ualeret donatio pp diſſenſum alterius par-
tis:tn̄ poſtea cognita uoluntate donantis,confirmata fuit dona-
tio ex uoluntate utriuſque.Nam ille qui tradidit ex cā donatiōis
præſumitur perſeuerare in eadē uolūtate.c.maiores.de baptiſ.Et
in donatiōe no.Ro.in conſi. 2 9 5. donatio p̄ns,circa ſi. & facit
text.in

ADDITIONES.

a ¶Dictionis quaſi. Not.quòd quaſi in ſtatutis , denotat proprietatem non impro-
prietatem.Barto.ſm̄.in l.ſi in rixa.infrà.de ſica.& in l. diuortio.§. ſi fundum in 1.
op.& ibi Dy.ſo.matr.& Bar.in l.hoc colore.de inof.teſt.Io.de Por.in l.de diuiſio-
ne.ſo.mat.vide 8 8. di.presb.de decimis.c.parochianos.& ibi Arch. Old.cōſi. 155.
in c.quia de forma electionis.Aliquando denotat proprietatē & veritatem.no.in l.
j.de tranſ.in l.Lucius Titius.in fi.de admi.tu.vide Io.de Por.in l.ſi uero an̄.in prin.
ſo.mat.& in l.Centurio & in l.ſi pater filios.de vulg.& pup.Bald.in l.in ſuis. de li-
be.& poſth.dicit quòd dictio quaſi,& dictio quemadm.eſt tota impropria. & di-
minutionis.l.ſi cum dotem.§.fin.ſolu.matr.l.ſi quis cum à fideic.de condi. inde.
b ¶Intellexi.& acceptaui.Deci.l.contractus.num. 2 0. de reg.iur.

tex. in c. licet. de pcu. li. 6. Et de hoc videbimus in gl. ¶ Tertiò noto, sm Ale. post Ang. Pau. de Ca. & alios quos in fi. hic refert, limi
4 tationē ad r̄lam q̄ dicit, † ꝙ solués sciēter indebitū, donare vr̄. l. cu ius ꝑ errorē. de re iudi. nā hoc intellr̄, qñ ēt recipiens sciēter īdebi
a tū recipiat: aľs non esse donatio, ꝑ istū tex. & qa cū recipiēs. non ꝯsentiat, nō pōt dici datio. l. absenti. ff. donationib. & d. l. ī oīb. & ita Bar. ēt dicit ī l. j. co. ī. de do. ¶ Sed aduertendū ē: qa in l. cuius ꝑ errorē. est donatio à lege ꝑsumpta, in qua sufficit ꝯsensus vnius ad in ducēdā tacitā donationē: qa alter ꝑsumit cōsentire: sicut dr̄ in pacto tacito qd̄ ꝯsensu vnius īducitur: vt no. Bar. ꝑ illū tex. in l. ij. C. de pac. cū si. vt ibi tradit Ale. & sic vr̄ ꝙ d. l. cuius ꝑ errorē. īdistinctè ꝓcedat. Non ob. iste tex. qa hic ꝯstabat de dissensu & à lege recipiens ꝑsumit ꝯsentire, ex quo lex donationē inducit. & ita vr̄ dicendū, licet Doc. aľr dicāt. ¶ In gl. j. ibi, vel dic ꝙ ibi ꝓmissio de donando ꝓcesserat & istā tenent Bar. & Doc. cōiter fauore libertatis declarādo. vt ꝑ Ang. & Pau. de Ca. hic. ¶ Mihi magis placet b solu
b tio Old. vt dicamus, ꝙ text. in l. cū in corpus. hēat locū, qñ agit de trāslatione dñii irreuocabilr̄ vtroque casu: & sic ad eundē effectū: hic verò agebat de trāslationē dñii reuocabilr̄, ex parte recipientis: qa ex causa mutui recipiebat. licet alter traderet ex cā donationis. & ista solo minorē hēt difficultatē & licet Bart. dicat, ꝙ solu. Old. est bona, quo an principiū legis, nō quo ad finē. Ang. referendo verba Bar. ad istam legem dicit nō videre qūo ista lex faciat cōtra Old. qa hic in prin. legis, nec in fine, traditio erat ordinata ad eūdem effectū. sed Ang. nō bñ aduertit ad verba Bar. q ꝯ Ol. voluit allegare d. l. cū in corpus. in fi. dr̄ ꝙ si tradā pecuniā grā donandi & recipiēs illam, quasi creditam recipiat, & sic ex cā mutui, trāsfertur dñium: & tñ traditio non hēbat eūdem effectū, iō ille tex. videt ꝯ Ol. ¶ Sed pōt respōderi, ꝙ illa verba, quasi creditā, ñ intelligūtur ex cā mutui, sed pñt intelligi quasi creditam à se, & sic ipse recipit ex cā solonis oblonis ꝯctæ. & hoc mō ibi agit de traditione, q̄ producit eūdem effectū: qa vtroque casu ibi irreuocabiliter trāsfertur dominiū, & ista declarōnē ad illa verba quasi creditā. in d. l. cū in corpus. tradit Are. hic, licet Ias. sibi solito more ascribat: & plerunque vtitur illa ꝓrogatiua Imperatoris: q dicit, ea nr̄a facimus. qb. auctoritatem nr̄am īpertimur. & ꝓdictæ declarationi nō ob principiū. l. cū in corpus: qa illa r̄la q̄ ibi ponit in prin. declarat ꝑ exēpla, q̄ ibi hñr & per l. nr̄am. hic. ¶ Glo. in ver. ꝯsumpserit. cōcludit † ꝙ donatio mutuo ꝯsensu recōciliet. & ꝓ opi. gl. Bar. Ang.
5 Pau de Ca. & Ale. allegāt bonū tex. in l. si tibi dederim. ī. de dona. vbi si tradidi tibi rem vt illam Titio noīe meo donares, & illā nomine tuo dedisti dr̄ ibi ꝙ de rigore iuris non vr̄ donatio, sed ex benignitate mihi agenti contra illum, q recipit, obstabit exceptio: qa volui illi donare, sed Ale. & Mod. dñt, ꝙ ille tex. parū facit: quia ibi tam tradens, q̄ accipiens ꝯsentiebat in donatio. e: secus est in casu nostro. Sed replicari potest, ꝙ immo ille tex. bñ facit ꝓ opi. gl. nec est verum ꝙ ibi tā tradens, q̄ accipiens ꝯsentiret in cā dona. de qua agebat: quia tradēs cogitabat, ꝙ noīe suo esset facta donatio alias nō donaturus & recipiens cogitabat donationem sibi factā à procuratore, q ꝓprio noīe sio tradidit, & sic vr̄ maior dissensus. q̄ in casu nostro, in quo absolutè voluit tradens donare. Vñ statim ꝙ recipiens cognouit, & intellexit voluntatem tradentis, reconciliatur donatio & hoc ꝑp voluntatem donantis, in quo iste tex. fundatur, & rō ista pariter militat in casu d. l. si tibi dederim. Nec obst. ꝙ hic non potest esse donatio, qa ꝯsensus eodem tpe requirit in donatione, vt doctores dñt, q tenent contra gl. ꝑ l. ꝯsensu. ī. de act. & ob, quia pōt respōderi, ꝙ satis cōcurrit ꝯsensus vtriusque, ex quo ille, qui donauit, ꝑsumitur in eadem voluntate perseuerare. vñ statim ꝙ ille qui cogitabat ex causa mutui recipere, intellexit voluntate donantis & ꝯsensit, vtriusque consensus cōcurrit, vt dixi in ij. no. ¶ Et pro opi gl. Ale. rationem adducit: qa dicit ipse, text. hic dicit post consumptionem obstare exceptionem. nā ꝯsumptio bene pōt operari translationē dominii. l. si à furioso. & l. seq. ſ. e. Sed non operatur ꝙ impediatur repetitio, vbi subest æquitas vt not. l. si me & Titium. ī. co. Si ergo non impeditur repetitio post ꝯsumptionem, pariter videtur impediri ante cōsumptionem vr̄ ipse latius dicit. Ias. miratur de isto fundamento: quia dicit ipse non valet ꝯsequentia si īpeditur repetitio post consumptionem: ergo ēt añ cōsumptionē: qa dicit ipse hoc ē ꝯ tex in l. filiusfa. ī. e. vbi impe
c ditur repetitio cōsumpta pecunia, & tñ si extat pōt vendicari. Sed desinat admirari, si rectè intelligat. nam tex. in d. l. filiusfa. loquitur in casu particulari in filiofamilias, qui contra senatuscon. Maced. soluit creditori de pecunia patris: q̄ sit extra vendicari potest. si ꝯsumpta sit, repetitio impeditur, & ibi æquitas suadet, ꝙ impediatur repetitio: quia creditor recipit, qd̄ sibi debetur. Sed extra illum casum particularem, cōsumptio nō impedit repetitionem. vt Alex. dicit, & in casu isto hic impeditur repetitio, nō ꝓpter cōsumptionē, sed ꝑp donationē: qa tex. vim facit in eo, q tradidit animo donādi quia sibi obstat exceptio si velit repetere: quia donatio fuit perfecta ex consensu vtriusque & ista ratio pariter concludit, ꝙ impediat etiam ante consumptionem: quia perfecta donatio reuocari nō pōt. l. cū ꝓfitearis l. si donationē. C. de reuo. dona. ¶ Non ob. tex. hic q à ꝯrio vr̄ probare, ꝙ añ ꝯsumptionē nō obstaret exceptio: qa respōderi pōt ꝙ illa ꝯsumptio respicit trāslationē dñii, & nō donationē: qa tex. vim facit in aīo donādi tradentis, & ista rō militat siue pecunia cōsumpta sit, siue nō. Non ob. ꝙ extante pecunia illa remāsit in dñio dātis, vt dñt Mod. hic: quiā hoc negatur accedēte ꝯsensu eius, q accepit: qa resultat donatio, q̄ irreuocabilis est, & sic remanet conclusio ꝙ opi. gl. verior sit.

ADDITIONES.

a ¶Recipiat. Et placet quicquid dicat Dec. hic vnde etiam tex. nostrum intelligo quādo recipiens postea sciēter consumpsit, vel aliter acceptauit, & tunc dator non possit amplius reuocare: aliàs sic etiam post consumptionem. quamuis. Doc. aliter sentiant.

b ¶Placet. Idem Alci. & benè, quia mutuum non est actus alienationis sed administrationis vt supra. l. rogasti. §. si fugitiuus, & sic prorsus differt à donatione.

c ¶Impeditur. Immo dicendum vt ibi.

LEX XIX.

1 *Actus agentium regulantur ab eorum intentione.*
2 *Actum intelligitur, quando res perfecta sit.*
3 *Voluntas testatoris primo attenditur in vltimis voluntatibus.*
4 *Rescriptum principis, secundum intentionem ipsius debet interpretari.*
5 *Donatio causa mortis an & quando reuocatur, & in quib. casibus.*
6 *Donatio facta ab infirmo, an dicatur donatio inter viuos.*
7 *Donatarius si præmoriatur, reuocatur donatio causa mortis.*
8 *Donatio causa mortis, non transit in hæredes.*
9 *Donatio causa mortis, nuda voluntate reuocari potest.*
10 *In reuocatione donationis causa mor. duo testes sufficiunt.*
11 *Iuramentum tollit reuocationem causa mortis.*
12 *Pœnitentia an habeat locum, quando donans decedit sine hærede.*
13 *Facultas pœnitendi, non transit ad heredem.*
14 *Donatio cā mor. an & quādo reuocet per alienationem factam de re donata.*
15 *Donatio cā mor. an reuocetur propter inimicitiā superuenientē, sicut legatū.*
16 *Ad interesse quod petitur, si agendum sit ex dispositione legis, non agitur antequam totum elapsum sit tempus.*
17 *Statutū disponens quod elapso termino banni possit bannitus impunè offendi, non habet locum, nisi præ. iste terminus consummatus sit.*

1 NOn omnis. ¶ No. ꝙ † actus agentiū ab eorū intentione regulantur. ad idē tex. in l. oblonū substātia. §. nō satis. ī. de ac. & ob. Et hoc ꝓcedit ī ꝯctibus put tex. hic loquit. Nā ꝯhētiū voluntatē magis q̄ verba debemus inspicere. vt dr̄ in l. fi. C. q̄ res pig. no. ꝑ gl. fi. in l. si in vendōne. ſ. cōia ꝓdiorū. facit. tex. in l. in ꝯuētionalib. in fi. de ver. ob. in l. ꝓmittēdo, in prī. ī. de iure do. & l. si solius. §. si fūdus. ī. de ꝯh. emp. & facit r̄la l. (p in stipl̄onib. de re. iur. q̄ dicit, ꝙ ī stipl̄onib lp inspicit
2 ꝙ actū est cū sim. vt dixi ibi. ¶ † Et actū intelligi te qñ res pfecta sit. & iō ī fine instī dr̄, actū in tali loco, vt no. Bal. in l. qd̄ sine. C. de testa. Pa. de Ca. in ꝯs. 204. ad primū q̄situ. Nā tota vis est in ꝯclone ꝯctus. l. si volūtate. vbi Bald. C. de rescin. vē. Et iō nō sufficit ꝓbare tractatū: qa multa dñr. q̄ nō fiūt, vt no. Bal. in l. cū allegas. co. iij. C. de vsur. alle. l. sciēdū. dictū. ī. ædi. edi. & mult. tractatur q̄ non sequūt, vt no. Bal. in l. multū interest. co j. C. si quis alteri vel sibi. & in c. fin. co. fi. de iur. cal. & tradit Ale. in ꝯs. 31. visis. co. ij. libr. ij. ¶ Et regula istius. l. ita pariter hēt locū in delictis, sm Bal. hic: qa voluntas & ꝓpositū delictū distinguunt. l. q iniuriæ. in prī. ī. de furtis. in c. cū voluntatē. in prin. de sent. excō. facit tex. in l. j. C. de sicariis. declarādo
3 vt per Bar. in l. diuus. de sicariis. ¶ † Sir̄ ēt regula ꝓcedit in l. vlti-
a mis voluntatib. quib. voluntas testōris a in primis attēdit. l. ī ꝯdōnibus, primū locū. in prī. de ꝯd. & de. & illa totū facit, vt dicit tex. ī l. ex facto, la grāde. ī fi. de hrd. inst. & facit tex ī l. cū qō. in fi. C. de le. l. cum virum. C. de fideicommis. in l. pen. de lega. j. cum simil. ¶ Et ꝑp voluntatē testōris seruandā recedit à ꝓprietate verborū, vt nota. Bar. in l. in ambiguo. de re. dub. & seqtur Ale. in l. 3. de li. ꝑte. Et hoc intellr̄ qñ ꝯstat de voluntate. aľs non sufficit testōrem ita voluisse, nisi disponat. l. qdam cū filiā. ī. de hæ. inst. vbi Bal. & Imo. Sic ēt qd̄ dr̄ de ꝯctib. intelligitur, qñ apparet: quia propositū in mēte
4 retentum nihil operatur. l. si repetendi. C. de ꝯd. ob cām. ¶ † Similiter ista regula hēt locū in rescri. qa sm intentionē principis rescriptū debet interpretari, vt est dictū Inn. in c. cum ecclesiasticæ, de rescrip. no. Bal. per illum tex. in l. ex facto. ī. de vul. & pupil. cum si. vt Mod. tradūt in d. c. cū ecclesiasticę, & dixi ibi in fi. ¶ Et ad prædicta notādū est ꝙ non solū intentio, sed eriā ptās ꝯsiderari dēt: qa in quolibet actu volūtas & ptās reqritur. c. cū super. de off. deleg. no. Bal. in l. cū re. per illum tex. C. de dona. ante nup. in l. nolle. de acqui. hære. & in l. omne verbū. C. cōmunia de le. & dixi in d. c. cum super

ADDITIONES.

a ¶Voluntas testatoris. Seruanda est nisi sit inepta l. seruo alieno. §. inepto. de lega. i. Idem, nisi sit contra legem, vt quod domus destruatur. l. filius. §. ędes, eo. tit. l. si quis. la. 2. & ibi Bar. de condi. & dem. Immo etiam contra legem. Car. in cle. 2. 4. q. de relido. Item nisi in casu l. si quis. §. quid ergo, de reli. Item si expediat pupillo non seruari, quia non est seruanda, l. in confirmando. & ibi in 4. no. de confir. tu. l. quidam. §. vsque adeo, de admi. tu. Item contra constitutionem episc. qua dicitur, quod panni cum funere portatim ad ecclesia fint ecclesię quia potest testator eos legare alteri in ecclesia. Car. in cle. 2. pertinet. 7. q. de rel. dom.

ſup. ¶Et regula iſtius legis vltimò ampliat̃ ꝓcedere non ſolum ſm intentionem primariam,ſed ẽt ex intentione ſecundaria, vt dicit Bal.in l.ſi abſentis.per illum tex.in 2.opp.C.ſi cer.pet.& loquuntur Ale.& Mod.hic.& facit tex.in l.ſi is qui.§.fin.j̃.commo. ¶Sed tñ aduertendum eſt:quia ampliatio iſta non vr̃ probari in iuribus præalle.primò in l.ſi abſentis.vtilis actio de qua ibi dr̃,nõ acquirit aliquo modo ex intentione ẽt ſecundaria mutuantis:qa pecuniam alienã noĩe abſentis ibi mutuauit:& nullo modo cogitauit ſibi acquirere:ſed vtilis actio dat̃ ſibi ex ęquitate,à lege, ne recipiens pecuniam cum alterius iactura lucret̃:ar.l.ſi me & Titium.j̃.eo.Similr̃ tex.in d.l.ſi is qui.§.fin.potius facit in ꝯtrarium dum inquit ꝙ qñque orit̃ oblĩatio ex id,qđ agit̃. Si ex id, qđ agit̃, ergo non ſm intentionem.& ad hoc facit:quia illa oblĩo orit̃ ex quaſi ꝯ̃ctu.§.item is cui.inſtit.de ob.quę ex quaſi ꝯ̃ctu.& ibi dr̃,ꝙ ille,qui ſoluit per errorem,non vr̃ hr̃e animum ꝯ̃hendi ſed oblĩo inducit à lege ex æquitate:ſicut in eo qui gerit negocia abſentis, & ignorantis,qui abſque aliqua intentione obligat̃.§.j.inſti.eo.ti. Et iõ dicendũ vr̃ ſm qđ expreſsè Bal.p̃dicta iura declarauit in l.ſi ꝓcurator.in prin.col.fin.in ver.q̃ro qua actione.j̃.de cond.inde. vbi limitando iſtum tex.dicit,ꝙ actus agẽtiũ nõ operat̃ vltra intẽtionem:vt hic,hoc eſt verũ,qñ agit̃ ex ꝯ̃ctu:ſecus ſi agit̃ ex quaſi ꝯ̃ctu.d.l.ſi is qui.§.fi. ¶Scđò illud hẽt locũ quo ad actionẽ directam:ſecus eſt in actione vtili.d.l.ſi abſentis. ¶Scđò no.hic duos
5 caſus in quib.donatio † cã mor.reuocat̃.primus eſt, qñ donator conualuit:ſcđs qñ donatarius p̃moriat̃. Circa primũ, ſm Pau.de Ca.& Mod.hic tex.intellr̃ qñ donatio cã mor.fuit facta ab eo,q
a erat conſtitutus in infirmitate quo caſu reuocat̃,ſi conualuit,a vt hic.ad idem tex.in §.j.inſti.de do.in l.ſenatus.§.j.j̃.de do.cã mor. ¶Secus eſt ĩ legatis,q̃ licet facta ſint ab eo,q eſſet ĩfirmus & credebat ſe moriturum,ſi conualuerit ex tali infirmitate non tamen legata reuocantur,vt eſt tex.in l.fin.C.de poſth.hæ.inſti.vbi Bald. no.illũ tex cũ ſi.vt tradit ibi Ale.& idẽ Ale.in l.ſancimus. in prin. C.de teſt.& Corneus Peru.in ꝯſi. 68. col. 6. ardua qõ qdem.li.3. ¶Sed vlterius aduertẽdũ eſt,qa ĩ legatis ſemp hr̃ ꝯſideratio mortis:qa diſpoſita ĩ teſtõ ꝯferunt̃ poſt mortẽ.l.j.j̃.de teſt. Et pari rõne idẽ eẽt ĩ don.cã mor.facta ab infirmo,& collata poſt mortẽ. & ita dicit Raph.Cu.in l.Marcellus.& Paul.j̃.de do.cã mor. Vñ ꝓ vera reſolutiõe,ĩ tali donatiõe facta ab infirmo pñt cõſiderari tres caſus.Primus,qñ donauit referẽdo ſe ad mortẽ:& tũc p ꝯua-
b leſcẽtiã nõ vr̃ reuocata.b Scđs caſus eſt,qñ donauit ita ꝙ reuocet̃ p ꝯualeſcẽtiã:& qa ita actũ eſt,donatio reuocata vr̃.& tali caſu vr̃ loq tex.hic,vt collr̃ ibi,ſi extitiſſet caſus ĩ quẽ collata fuiſſet oblĩo. & eodẽ mõ loqt̃ text.in §.j.inſti.de do.Tertius caſus,eſt in donatiõe facta ab infirmo ſimplr̃,& tali caſu ẽt Doc.in locis.s̃.alle.volũt ꝙ p ꝯualeſcẽtiã donatio reuocet̃.& Bar.poſt gl.expreſsè hoc tenet in l.3.in fi.de do.cã.mor.vbi inqt ꝙ donatio vr̃ facta ab infirmo p̃textu piculi imminẽtis,& ceſsãte piculo reuocata vr̃ donatio,& ad hoc facit:qa ille q donat cã mor.potius vult ſeipſum hr̃e q̃ donatariũ l.j.& l.ſenatus.de do.cã mor.ergo illo ꝯualeſcẽ-
6 te,ſi dẽt eẽ apud donatariũ. ¶†Sed tñ his ñ obſtanti.ꝯ̃riũ vr̃ dđm p tex.notabilẽ in l.Seia.§.fi.de don.cã mor.vbi donatio facta ab infirmo vr̃ donatio inter viuos:ergo nõ vr̃ hr̃e reſpectũ ad infir-
c mitatẽ:c & hoc ꝯfirmat̃:qa in do.cã mor.hr̃ reſpectus ad mortẽ, vt p gl.in l.Seia.de dote p̃leg.no.Bal.in l.fi.col.pe.C.de pact.cũ ſi. vt p Ale.ĩ l.fi.col.3.C.de pac.cũ ſi.vt tradit Ale.in l.q̃ dotis.col.3. j̃.ſol.matr.& in conſ. 14. circa primũ.li.j.in ꝯſ. 81. viſo. in prin. eo.lib. ¶Et tali caſu quo donatio referat̃ ad mortẽ, nõ reuocat̃ p cõualeſcentiã,ſm Cu.in d.l.Marcellus.ergo nõ vr̃ ꝙ donatio cã mor.facta ab infirmo debeat p cõualeſcẽtiã reuocari,niſi qñ expreſsè ita actũ ſit,ꝓut loqt̃ tex.hic cũ s̃.alle. ¶Nõ ob.dictũ glo.& Bar.in l.3.de do.cã mor.qa gl.ibi mouet̃ p tex.in l.j.ver.itẽ cũ ipſe,in fi.de don.Qui tex.ẽt loqt̃ qñ donator ita voluit,vt collr̃ ibi, ea mẽte dat̃,vt velit ad ſe reuerti.& eodẽ mõ vr̃ loq text.in l.ſi is ſeruus.j̃.de do.in fi.& ad idẽ facit:quia ſi poſt ꝯualeſcẽtiã voluerit ipſe reuocare,ſemp p̃t p pnĩam:ergo nõ expedit ꝙ p cõualeſcẽtiã fiat reuocatio,niſi qñ ita actũ fuit ꝓut iura loq vñr.& p hoc ẽt tollit̃ illud,ꝙ dr̃ donãtem velle potius ipſum hr̃e,q̃ donatarium:
7 qa hoc potuit facere per pnĩam. ¶†Venio ad ſecundũ caſum,qñ donatarius præmoriatur:quia tunc etiam donatio cã mortis reuocat̃,vt hic dicit̃,& idem ꝓbat̃ in d.§.j.in fin.de don.& in l.ſi vir vxori.§.vxor viro de don.inter vir.& vxo.no.Bal.in l.2.col.2.C.
8 de iure do.Ale.in conſ. 14. circa primum.ver.poſtremò.li.1.†Et ſic infert̃ ꝙ donatio cã mortis nõ tranſit in hæredẽ. vñ ſi facta ſit
d donatio alicui ꝓ ſe,& hæredibus,non vr̃ cã mortis:d vt no.Bald. & Sal.in l.j.C.de iure do.& ſequit̃ Soci.in conſi. 54. in præſenti conſultatione.col. 3. in princi.& in conſi. 73. difficultatem faciebat.col. 3. lib.vlt & ad tex.hic in ſilĩ adduco, ꝙ donatio facta p maritũ vxori p̃moriẽte vxore reſoluit̃.l.à marito.C.de do.inter virũ,& in l.ſi inter virũ.j̃.de reb.du.& no.Bal.in ꝯſ. 29. caſus, vir donauit.li.3.& Pau.de Ca.in ꝯſ. 355. circa,col.2. in antiquis. ¶Tertiò ſm glo.hic reuocat̃ donatio cã mortis p pnĩam, p tex.

in §.j.inſti.de do.ad idẽ tex.in l.qui mortis cã donauit. in fi.de dona.cã mor.cũ ſi allegatis ibi in gl.Et iſta iura ꝯcludit Corneus Peru.
9 ꝯſ.237.viſo themate.col.ij.li.iiij.†ꝙ donatio cauſa mor.nuda volũtate reuocari p̃t.Ex quo inferri vr̃ ꝙ licet in donatione cã mor. v.tex.requirant̃.l.fi.C.de do.cã mor.tñ in iſta pnĩa duo teſtes ſuffi
10 ciũt & talis reuocatio p pnĩam †fieri p̃t,ſiue donatio facta ſit per ſtiplõnẽ,ſiue p traditionem.ut no.Pet.de Anc.in ꝯſ. 75.p modũ conſilii.col.ij. Et qđ dictũ eſt de pnĩa ẽt ꝓcedit ſi dicat̃ ꝙ donans ꝓmiſit attendere,obſeruare, & non ꝯ̃uenire ad p̃dicta: qa p hoc non tollit̃ qn reuocari poſſit per pnĩam:vt no.Bal.dicit in l.cũ qs. in fi.de ꝯdi.ob cãm.in ver.ſed qd ſi vbi concludit,ꝙ illa uerba,promittit nõ cõtrauenire,nõ impediũt pnĩam in donatione cã mor. qa dr̃ ꝯ̃uenire,q vtit̃ nã ꝯ̃ctus.l. q̃ro.§.inter locatorẽ. j̃.locati.& iſtud dcm̃ Bal.ſeqt̃ Ale. in l.q̃ dotis.co.iiij.in uer.ſed iuxta hoc caſu dubitatio.j̃.ſol.ma.Et idẽ tradit Corne.Peru.in cõſ. 52. licet in hac conſultatione.co.pe.lib.j.& ad hoc facit glo.in l.ſi alienam. in uer.acceperit,de do.cã mor.In ꝯ̃rium tñ facit text.in l.ubi ita donat̃.j̃.de don.cã mor.& in terminis p illũ tex.ita tenet Ang.in ꝯſi. 169.uiſis p̃dictis inſtr̃is.co.añpe.in uer.ex hoc ſequit̃ deciſio.idem Pau.de Ca.in conſi.98.notãdũ eſt primo.in prin.& Ale.in ꝯſi.14. circa primum dubiũ.lib.j.Et idem Soc.in ꝯſi.53.s̃.alleg.colũ.ij. &
11 Mod.hanc partẽ ſequunt̃,†ſi iur̃m interueniſſet per ea q̃ Are.ſcribit in ꝯſ.74.diligenter,& maturè.Sed tñ ẽt accedente iur̃o ꝯ̃rium tenet Corn.in conſ.126.lib.j.s̃.alle.Vnde reſoluendo iſtam qõnẽ, & ꝯcordando opiniones,vr̃ diſtinguẽdũ.Quòd aut in ipſis uerbis principalibus,in qbus.ſubſtantia ꝯ̃ctus ꝯſiſtit,dcm̃ fuit ꝙ donatio non poſſit reuocari,& tũc vr̃ donatio inter viuos.d.l.vbi ita donatur.vbi eſt tex. & tali caſu procedit opinio eorũ q hanc ptẽ tenẽt Aut apparet factã eẽ dona.cã mor.& circa finẽ poſtea acceſſoriè dr̃,ꝓut fieri ſolet.Et p̃dicta oĩa ꝓmiſit obſeruare,& nõ ꝯ̃uenire,& tunc vr̃ ꝓcedere dcm̃ Bal.in d.l.cũ qs.cũ s̃.alle.qa clauſula acceſſoria q̃ in fine ponitur,& reſpicit executionem,non vr̃ alterare principalem diſpõnem, ut eſt tex.ſingularis in cle.j.in fi.de p̃ben. Et ad hoc eſt dcm̃ Bal.in addi.Spe.in tit.de inſtru.edi.col.fi.& ſequit̃ Ale. in quæ dotis. col.iiij.in ver.vij.fallit.j̃.ſol.ma.& Soc.in d.ꝯſ.53.& ad d.l.cle.primam,plura ſimilia ponit Fel.in c.licet.de offi. ord.Et iſta ꝯclĩo ẽt vr̃ procedere,dato ꝙ iur̃m interpoſitũ ſit:qa ſm nãm actus intellr̃.l.fi.C.de nõ nu pe.& quia plus non extẽdit iur̃m,quã extẽdatur virtus promiſſionis,vt dicit Ang.in ꝯſi.315.ſtatuto cauet.col.v.Old.in ꝯſi.238.cũ mulier.& in conſi.278.licet quãtũ.& in ꝯſi.71.non eſt dubium & idem Are.in ꝯſ.24. quatuor dubia.in ij.col ubi inquit,ꝙ iur̃m tollit ſolennitatem,ſed non extendit ꝯſenſum.alle.Bar.in l.ſi quis pro eo in prin.de fideiuſ.& idẽ Ale.in cõſ.
12 37 uiſo.col.ij.†Et qđ s̃.dictum eſt de pnĩa,limitat̃,ut non hẽat locum,qñ donans decederet ſine hr̃de,ſm Ang.in diſputa. Aſtenſis miles.per tex.in l.j.cum gl.j̃.q ſine man.ad li puen. & idem Ang. in l.qui Romæ §.Flauius.de ver.ob.cum ſi.ut tradit Ale.hic Mod. hic impugnant iſtud dcm̃ duplici rõne prima;quia non vr̃ poſſe uerificari,ꝙ quis decedat abſq; hr̃de, cũ ſaltem habeat fiſcum hr̃dẽ, ut ꝓper gl.in l.ex facto.§.fi.j̃.ad Tre.& facit tex. in l.j.C. unde uir & uxo.ſed ad hoc rñderi p̃t, ꝙ fiſcus non p oĩa loco hr̃dis hr̃, ut no.Bar.in l.inter.eos.§.fi.j̃.de fideiuſ.& in l.quoties.j̃.de noua.& Ale.in l.ſi quis mihi bona.§.ſi quis planè.j̃.de acqui.hær.Præterea ẽt fiſcus poſſet repudiare.Scđò dñt Mod.ꝙ tex.in d.l.j.loquitur ĩ libertate,in qua multa ſunt priuilegia, & non dẽt extendi ad alios caſus.Sed rñdetur,ꝙ licet tex.ibi loquatur in libertate,gl.tñ q̃ alle. ibi,loquit̃ gñaliter aſſignando rõnẽ ad illũ tex.qa deceſſit ſine hr̃de iõ pnĩa nõ hẽt locũ.Et ſic rõ vr̃ gñalis in oĩb.caſib.in qb.qs deceſſerit ſine hr̃de.& gl.ẽ illa q̃ allegat̃ in locis.s̃.alle. ¶Vlterius aduertendum eſt,ꝙ dcm̃ Ang alia rõne,& qdẽ efficaci,impugnari põt: qa tex.in d.l.j.non facit uim,an uenditor decedat cum hr̃de, uel ſine ut collr̃ ibi,in illa implicatiua,ẽt.ibi, ẽt ſine hærede deceſſerit: & uenditor & emptor. & ideo dcm̃ gl.uidet̃ contra illum text. & hoc confirmatur in l.eum qui ita.§.mortuo uenditore.eo.tit.ubi dicitur

ADDITIONES.

a ¶Cõualuit.No.hic ꝙ donatio cã mortis reuocatur per conualeſcentiam donatoris Bar.in l.j.4.q.prin.C.de ſac.ſan.eccl.vide plenè per Ale.in l.fi.poſt Bald.C.de poſt. hær.inſti.& in conſ.81.1.par.Item dona.cauſa mor.reuocatur per alienationem rei donatæ ſine neceſſitate,& voluntariè facta à donatore,ſicut legatum.Dy.& Ale. & Bal.fin.in l.Stichum qui meus erit de le.1.Et no.quod Ale.de Imo. hic no.vbi idem dicit ſi ſuperueniant,inimicitię inter donantem & donatarium cauſa mor. ſicut in legato dicitur in l.3.de adi.leg.& in l.fideicommiſſa.§.ſi rem.de leg.3.& Ale.l.iij.C. de lega.

b ¶Reuocata.Immo vt tenent cæteri, & Alci. hic, & eſt cõis, non ob.ꝙ ſe referat ad mortem; quia intelligitur ſe referre ad mortem nunc imminentem, & ex hac pñte Infirmitate.non autem mortem abſolutè,prout in legato & teſtamento.& ſic vides iuſtam inter hęc differentiam.

c ¶Infirmitatẽ. Hoc verum ſi ſit inter viuos,& ſic fiat abſolute,ſed ſi fit contemplatione infirmitatis vel periculi pręſentis,ergo contemplatione mortis generaliter,ſed ex eo periculo.& Dec.hic inhæret.

d ¶Cauſa mortis.Idem Iaſ.hic.nu.5.poteſt tamen ſic fieri donatio cauſa mor.vt ſentit Alc.hic & tunc puto,quòd ſit tranſmiſſibilis ad heredem primum,licet Alc. contra ſentiat & idem puto de legato.

dr̄ ꝙ mortuo venditore voluntas hæredum explorari nō dēt, ergo non vr̄ in consideratione, si quis moriat̄ sine hærede. & hoc latius tradit Corn. Peru. in cons. 68. ardua quidē pn̄s cōsultatio. col. 13 v. lib. iij. Et ad hoc ēt facit: † qa facultas pœnitēdi nō trāsit in hęredē, vt no. Alex. post Sal. in l. si pecuniā. col. pe. ff. de condi. ob cau. & facit tex. in l. fi. C. de reuo. do. in l. iij. ff. de ser. expor. Quartò etiā 14 addunt alium casum doc. in quo † donatio cā mor. reuocat̄, videlicet, p alienationem factā de re donata: qa hoc mō reuocat̄ legatum. l. fideicommissa. §. si rē. de leg. iij. ita voluit Dy. in l. Stichum qui meus erit. de le. j. vbi Bal. & Doc. hoc dcm̄ extollūt, sed Mod. hic dn̄t istud dcm̄ esse quasi indubitatum: quia testm̄ non pōt reuocari sola voluntate. §. ex eod. insti qui. mod. test. infir. in l. sancimus. C. de test. & tn̄ legatum reuocat̄ per alienationem voluntariam, vt dcm̄ est, ergo à fortiori donatio q̄ per solam pn̄iam reuocat̄ reuocari dēt. istud arg. qd̄ fit à fortiori retorqueri in contrarium hoc mō pōt. quia cū donatio cā mor. per pn̄iam reuocari possit, d. l. q mortis cā donauit. nō videbat̄ dicendum ꝙ per alienationem eēt fcā reuocatio sicut in legato qd̄ sola pn̄ia reuocari non pōt. cū. n. reuocatio donationis via ordinaria p pœnitētiā fieri possit, nō videbat̄ opus eē extraordinaria reuocatione q̄ inducit̄ p alienationē, & ita argumētū à maiori nō vr̄ ꝓcedere. Et hoc idē confirmatur: quia in donatiōe cā mor. s̄m iura ffōrū, requirebat̄ stipulatio, hodie pactū nudū. iuxta gl. in l. cū pr̄. §. Meuio. de leg. ij. iō vr̄ ius q̄situm donatario efficacius q̄ in legato pp consensum duorum. iuxta glo. in §. ex cōdonali. insti. de ver. ob. & maximè hoc eēt dicēdū fcā traditione: qa translatum esset dn̄ium verum. l. j. C. de do. cā mor. & l. ij. de pub. nō sic vr̄ in legato, iō videbatur ꝙ facilius legatū dēret reuocari q̄ donatio per alienationem, & sic vr̄ cessare argum̄. a fortiori, & merito dcm̄ Dy. vr̄ no. ꝙ extendit reuocationem legatorū mediante alienatione ad donationē cā mor. Et ꝓ ista æquiparatione vr̄ text. in l. Marcellus. §. Paulus. ff. de do. cā mor. vbi dicit, ꝙ donationes cā mor. ad exemplum legatorum reuocatæ sunt, & ad hoc illum tex allegauit Ro. consi. 129. ꝓ declaratione. col. j. & facit tex. in l. cū hic status. §. sinaūt. & in §. qui quasdam, & in l. vxori suæ. vbi gl. ff. de do. inter vi. & vxo. Et hoc idē cōprobari pōt: qa donatio cā mor. pōt reuocari per pn̄iam, ergo à fortiori reuocari vr̄ p alienationē, q̄ in fcō consistit, ꝙ actus facti potētior est q̄tum ad reuocationem q̄ actus verbalis. l. nr̄am. C. de test. Et ex pdicta æquiparatione legatorum, & donationis inferunt Mod. a ꝙ sicut legata vn̄r reuoca-

a

15 ri pp inimicitiam † superuenientem. l. iiij. §. fi. & l. seq. ff. de adi. leg. ita pariter vr̄ de donatione cā mor. & ad hoc bene facit tex. in d. l. Marcel. vbi donationes reuocatæ sunt ad instar. legatorū. Sed tn̄ diligenter considerandum est: qa nō vr̄ ꝙ ista æquiparatio in tali casu bn̄ ꝓcedit: nam in alienatiōe equiparatio hēt locū q alienatio tendit ad reuocationē donationis & legati, non sic vr̄ in inimicitia superueniente: quia illa est separata ab ipsa donatione: & q̄uis pp inimicitiam superueniente, legata reuocent, non sic vr̄ in donatiōe, in qua est ꝓuisum, ꝙ p pn̄iam reuocatio fieri possit. & ad hoc bn̄ facit tex. in l. fin. C. de reuo. do. vbi pp ingratitudinē & pn̄iam dat̄ facultas reuocandi donationem, nō aūt reuocatio inducit̄, nisi appareat de voluntate eius qui donauit. & ita vr̄ in casu isto: qa sufficit illa facultas reuocandi per pn̄iam, q̄ de iure cōi concludit. Nō ob. tex. in d. l. Marcellus. §. Paulus: quia ille text. non dicit ꝙ donationes reuocent, sicut legata. sed dr̄ ibi, ꝙ reuocatæ sunt. i. redactę ad instar legatorū, ꝓut gl. ibi intelligit illum text. & licet donatiōes & legata æqparent, in pluri. tn̄ differunt & in casu ista rō diuersitatis manifesta vr̄ declarādo vt dixi. ¶ In glo. in ver. oblō. Bar. primò ꝯcludit ꝙ q̄n volo agere ad rē certā, vel pœnā, ex eo ꝙ ꝯstat nō posse fieri, qd̄ erat ꝓmissum intra certū tp̄s mero iure agi pōt, licet tp̄s non sit elapsum. sed obstat exceptio: quia superest dies q̄ impedit exactionē. l. in ista. l. cū stipulatus. sim mihi à Proculo. de ver. ob. l. si. n. §. i. s̄. si qs cau. & n̄ ē sine effectu ꝙ mero iure agi possit: qa tūc si tp̄s qd̄ supest ꝓrogeᷣ, illa ꝓrogatio nō pimit oblōnē ꝯctā: secus si mero iure actio nō ꝯpeteret: qa tunc ꝓrogatio īpediret oblōnē, vt declarat Cu. in d. l. cū stipulatus. in fi. Et ista j. ꝯclu. Bar. ꝓcedit q̄n stip̄lo incipit à pcedēti ꝯdōne prout loquit̄ text. in d. l. cū stip̄latus. secus vr̄ q̄n incipit à pcedēti dispōne. vt qa ꝓmisit sibi aliqd facere sub pœna ad certā diē. quia tunc etiā mero iure pœna nō ꝯmittit̄: qa mora reqrit̄, & an̄ diem nō dr̄ qs esse in mora. l. lecta. ff. eo. & ita Ang. ꝯcludit in l. si decesserit. s̄. q satis. cog. vbi Fulg. & Alex. sequunt̄. & facit qd̄ not. Bar. in l. ita stipulatus. in 3. q. prin. 4. q de ver. ob. Scd̄ò ꝯclu. Bar. limitat̄ ꝓcedere, nisi dcm̄ sit ꝓ tunc pœna ꝯmittat̄: qa tali casu an̄ tp̄s elapsum pœna non ꝯmittit̄ p illā dictionē tūc, vt no. Abb. tradit post Io. An. & alios in c. personas. de app. cū si vt dixi ibi ī fi. Scd̄ò Bar. cō-

16 cludit, † ꝙ si agēdū sit ad interesse, qd̄ petit̄ ex dispōne legis non agit̄ an̄q̄ totū elapsū sit tp̄s, & sic ēt mero iure actio nō ꝯpetit. alle. tex ī l. insulā ī pri. de ver. ob. Sed ad illū tex. rn̄dēt Imo. & Cu. in d. l. insulā. & Mod. in d. l. cū stipulatus dn̄t, ꝙ dū dr̄ in d. l. insulā. ꝙ stip̄lo an̄ diē nō cōmittit̄, intelr̄ cū effectu, vt in illi casu glo. dicit l. stip̄lones nō diuidunt̄. §. si qs ita. in ver. cedere. de verb. ob. Ista rn̄sio non vr̄ ꝓcedere: qa text. ibi rōnē adducit, q̄ infert ꝙ ipso iure actio nō ꝯpetat, dū ibi inqt tex. neq;. n. stip̄lonis status cuius dies in exordio certus fuit, ex postfacto mutat̄. Ista rō ꝙ dies certus à prin. ex postfacto nō mutat̄ vr̄ inferre ꝙ ēt ipso iure nō ꝯmittat̄. Et istā cōclu. ēt tenet Bar. in d. l. cū stipulatus. col. ij. in ver. no. ergo, & ibi dn̄ā facit an pœna īponat ab hōīe, & hēt locum j.

17 ꝯcl. s̄. fcā, aut à lege, & ij. ꝯcl. ꝓcedit. Ex quo ibi infert Bar. † ꝙ stātc statuto, ꝙ elapso termino bāni possit bānitus impunē offendi: qa ista pœna imponit̄ à lege, non hēbit locū statutū, nisi pcisè terminus consumptus sit. & ad hoc alle. bo. tex. ī c. ꝯmissa. in princ. de ele. in vj. & no. Old. in ꝯsi. 103. fcm̄ tale est. ī 1. q. & idē Bal. in l. 2. in ver. q̄ro nunqd statutū. C. si pen. app. & seqt̄ Nel. in trac. bāni. in 3. par. j. tp̄is. in 2. q. Mod. ī d. c. cū stipulatus. in ꝯtrium allegāt dictū Pau. de Ca. in l. 3. §. si seruus. de acq. pos. vbi tenet, ꝙ ꝓximè bannīēdus, hr̄ ꝓ bānito, vt offendi possit. Sed istud dictū reprobat̄ ibi p Alex. & Are. ad idē ꝯ Bar. allegāt: qa potentia ꝓpinqua actui hr̄ ꝓ actu: vt no. Bal. ī l. pe. p illū tex. ff. de test. mil. Sed rn̄det ꝙ illud ꝓcedit in mā fauorabili, vt tex. ibi, & Bal. loqt̄: secus est in mā odiosa & pœnali: de qua agit̄: qa vbi agit̄ de pœna, reqrit̄ ꝙ actus perfectus sit & consummatus. c. ꝓ parte. in prin. de ele. in vj. vbi Dn̄i. & no. Io. An. ī reg. odia. de reg. iur. in vj. Abba. in c. cū in cūctis. §. clerici. col. 1. de ele. reliq. in d. l. cū stipulatus: qa mā hic non cadit.

ADDITIO.

a ¶ *Mod, Scilicet Ias. col. 2. in fin. Idem Alc. hic etiam bene, quicquid dicat Dec.*

1 *Pupillus absque tutoris auctoritate, non potest transferre dominium pecuniæ ex causa mutui, nec ex causa liberationis.*

2 *Pupillus licet non possit pecuniam alienare per viam mutui, vel liberationis an reconcilietur mutuum, si pecunia consumpta sit.*

3 *Pecunia, licet transeat per plures manus, tamen si extat, non dicitur consumpta.*

4 *Statuto disponente, quòd mulier non possit se obligare sine consensu consanguineorum, si vendit rem non seruata solennitate statuti, res perit periculo mulieris.*

5 *Tutor suspectus, si remotus sit, non obligatur vlterius pro administratione.*

1 **§. Si pupillus.** ¶ Primò noto, † ꝙ pupillus absq; tutoris auctoritate non pōt transferre dn̄ium pecuniæ ex cā mutui, nec ex cā liberatiōis. & de vtroq; casu ēt ꝓbat̄ in l. obligari, in prin. in versi sed credēdo. & in §. pupillus. ff. de auth. tut. in l. ꝙ si forte. §. fin. de sol. Sed de liberōne mirat̄ Pau. de Ca. qa respicit fauorē pupilli, q̄ casu pupillus absq; tutoris auctoritate suā ꝯdōnē meliorē facere pōt. isti. de auth. tut. in pric. Et ista rōne videmus ꝙ pupillus sine tutoris auctoritate p acceptilōnē se liberare pt̄, vt ē tex ī l. 2. ff. de accepti. Mod. pleriq; hic rn̄dēt, ꝙ hoc sit ex eo: qa pupillus nō hēt administrationē bonorū. l. iusiurādū, qd ex ꝯuētione. §. pupillus. ff. de iureiu. ¶ Sed ista rn̄sio nō satisfacit: qa illa rr̄a vr̄ hr̄e locū q̄n agit̄ de pindicio pupilli. & ita tex. ibi loquit̄ de iuro delato p pupillū. Secus vr̄ in liberatione, vt pater, & ꝓbat̄ in d. l. ij. de acceptil. vbi pōt se liberare pupillus dato ꝙ aīs nō hēat administrationē. Et ad hoc facit: qa transactio q̄ ꝓhibet̄ à ptore sup alimētis si fcā sit ī fauorē absq; ptore, valet. l. cū hi. §. cā trāsactionē s̄. de trāsa. & gl. ibi infert ad alienationē bonorū eccl̄iæ, q̄ valet absq; solēnitate, si vtilis sit eccl̄iæ, & rō vr̄, ne in ducta in fauorē retorqueant̄ ī odiū: arg. l. qd fauore. C. de legi. facit tex. ī l. nō eo minus. C. de pcu. & iō insoluta remanet difficultas, quā mouet Pau. de Ca. hic, de liberatiōe q̄ fauorabilis est pupillo, iō s̄m s̄. dictā dēret valere. Sed cogitabā posse rn̄deri, ꝙ sūt q̄dā q̄ de sui nā piculosa sunt, & illa pcisè ꝓhibent̄, dato ēt ꝙ cedāt ī vtilitatē pupillorū, vt patet in hr̄ditate q̄ pupillus sine tutoris auctoritate adire ꝓhibet, ēt si lucrosa sit, & nullū dānū hēat, vt dicit tex. insti. de auth. tu. in § neq; tn̄. & ī l. obligari. §. pupillus. cl. 2. ff. de auth. tu. & facit tex. in §. sciēdū. isti. de hæ. quali. & dīa Et pariter idē vr̄, vbi agit̄ de trāslatiōe dn̄ij: qa pcisè alienatio est ꝓhibita pupillis in illa l. obligari. in prin. ibi: qa nihil sine tutoris auctoritate alienare pōt, & ista rōne ēt ꝓhibet̄ soluere: quia nullū dn̄iū transferre pt̄, vt dicit tex. in l. obligari, §. pupillus. de auth. tut. ibi. soluendo nihil agit: qa nullum dn̄iū transferre pōt. sed q̄n liberatio nō ꝯtineret alienationē. tunc absq; tutore pupillus liberari pt̄ d. l. 2. de acceptil. & ita dicēdū vr̄. ¶ † Scd̄ò noto, ꝙ licet pupillus

2 nō possit pecuniā alienare p viā mutui, vel liberationis, recōciliat̄ tn̄ mutuū, vel liberatio, si pecunia ꝯsumpta sit, & hoc intelr̄ si bona fide ꝯsumpta sit, ita expressè dr̄ in d. l. obligari. in §. pupillus. cl 1. ver. si tn̄. ff. de auth. tu. & in §. nūc admonēdi. isti qb. alie. licet. & in l. Cassius. ff. de sol. Et Doc. hic dn̄t, ꝙ tex. hic intelr̄: qa q̄nq; ēt il-

a le q̄ hīt cū pupillo, dr̄ in bona fide. a l. ij. §. si qs à pupillo. ff. pro emptore. ¶ Sed durū vr̄ restringere tex. hic in aliquo casu particulari: qa rr̄a vr̄ in ꝯtrium, ꝙ ꝯhentes cum pupillo vr̄ in malafide. l. ij. §.

ADDITIO.

a ¶ *Bona fide. Et bene. ideo non dicitur malafide consumere, nisi quando dolosè & in fraudem hoc facit, secundum Alc. hic.*

ij.§.si à pupillo.ῇ.ꝑ emptore.ergo vr̃ ꝓbari hic, attẽta rr̃a ꝙ ſp re cõſiliet mutuũ ꝯſumptione,ẽt ſi mala fide fcã ſit,vt hic inꝯhente cũ pupillo.¶Nõ obſtãt iura q̃ vñr bonam fidẽ regrere:qa cũ bona fi de ſit recõſiliatio ſimplr.Sed dolo ĩteruenıẽte vlterius iurat.In litẽ d.§.nũc admonẽdi.declarando vt dixi s.in l.rogaſti.§. ſi fugitiuus.
¶Tertiò & vltimò no.ꝙ pecunia licet trãſeat ꝑ plures manus,tñ ſi
a extat,nõ dr̃ ꝯſumpta.ad idẽ facit tex.in l.pr̃ filiæ.la 2.ĩ fi.de iu.do.
3 †Et hoc clarũ eſt:qa ꝯſumpta dr̃ pecunia qñ nõ extat.§.fi.inſti.qb. alie licet.in l.ſi alieni.ῇ.de ſol.ibi,vt diſcerni nõ pñt & facit text.in §.itẽ finit.inſti.de vſufr.ibi,incẽdio ꝯſumptę.in §.fi.inſt. ſi quadru. paup.in fi ibi,aliã ꝯſumit,& vſu ꝯſumunt,vt dr̃ in c.fi. de pigno.& in tit.de vſufr.earũ rerũ q̃ vſu.& quãr rei ꝯſumptio ꝓbet,no.Bar. in l.qd ad pñs.C.de murilegulis,li.xj.¶In gl.j.ibi,ſed tu dic.iſta opi nio contr approbat,vt dicit Alc.hic:qa ꝯſumptio ſequuta pinde o- perat,ac ſi à principio trãſlatũ fuiſſet dñiũ.l.ſi filius. s.e. ſicut ergo periculum eſſet accipientis,ſi à principio trãſlatũ fuiſſet dñium:qa obſo ꝯtracta eẽt ad genus.l.incẽdiũ.C.eo.ergo idẽ in ꝯſumptione & fuit rõ Bar.quã Alc.ẽt refert, q̃ bene ꝓcederet, ſi conſumptio eẽt fcã ab ipſo recipiente,ꝓut loqt tex.in d.l.ſi filiusfa.¶Sed iſta rõ ceſſat,qñ ꝑdita ſit pecunia abſq; culpa ꝓut gl.loqt:iõ recurrẽdũ vr̃ ad rõnẽ gl.qa hoc eſſet in maiore numerãte:qa ab eo ſtatim fuiſſet trãſlatũ dñiũ.idẽ ergo vr̃ in pupillo,ne ipſe ſit deterioris ꝯdõnis,q̃ eẽt maior Nec ob.rõ gl.q̃ allegat in ꝯriũ ꝙ periculũ vr̃ ſpectare ad ipſum pupillũ,q dñs eſt,ſm rr̃am l.pign.us.C.de pig.act.rr̃a hẽt locũ in eo q ſit dñs de iure cõi.ſecus ſi de iure ſpãli,vt in pupillo ꝯtingit, cui ſpãli fauore reſeruatũ fuit dñiũ.vñ qd ſtatutũ fuit in eius fauo- rẽ,nõ dẽt in odiũ retorqueri.& gl.iſta reputat ſingularis ſm Ro. & Alc.hic,& Mod.ſequunt.& ꝑ iſtã gl.dicit Ro.ſe obtinuiſſe Floren-
4 tiæ,† diſponente ſtatuto,ꝙ mulier nõ poſſit vẽdere,nec alienare aliq̃ rẽ,ẽt mobilẽ,ſine ꝯſenſu propinquorũ.& cũ mulier vẽdidiſſet equũ ſine ꝯſenſu propinquorũ & æquus traditus emptori.ῇ.qua-
b tuor dies mortuus eſſet,dicebat ꝙ p̃iculũ erat mulieris. b qa non fuerat trãſlatũ dñiũ pp prohibitionẽ ſtatuti.Ro. tenuit ꝯriũ per iſtã gl.qa non erat trãſlatũ dñiũ, pp fauorẽ mulieris, ꝓut dr̃ hic in pupillo.Et iõ nõ erat periculũ , ne inductũ in fauorẽ retorqueat in odium.& ita reſident Alc.& Mod.oẽs hic.¶Sed in p̃dictis diligẽ- ter aduertendũ eſt.nã primò rr̃a l.qd fauore,in qua fundat dcm̃ gl. intellr quando principlr reſultatet in odiũ veniret in ꝯñtiam ex nã rei.vt no.Bal.in l.qd fauore.in vij.op.C.de legib.ꝑ l.cũ ex orone.ῇ. de excu.tu.& iõ dicit ꝙ receptus in ciuẽ tenet ad onera,q̃ ciuib in- cũbunt.& no.Ro.in ꝯſi.216.electio.d.capitanei.col.ij.& facit text. in l.ſed & milites.§.iam aũt.ver.ſed & ignominia miſſi.ῇ.de excu. vbi excluſus à ciuitate excuſat à tutela:qa ciuitatem ingredi non li cet,& excommunicatus non dẽt celebrare,c.ij.de cleri.excu min.
5 ¶†Et tutor ſuſpectus in remotus ſit nõ obligat vlterius ꝓ admini ſtratione tutelæ l.credito.ῇ.de ſuſpe.tu.& facit tex.in l.denique.§. interdũ & qd ibi Bar.de peculio legato.Ergo vr̃ in ꝓpoſito, ꝙ li- cet in fauorẽ pupilli ſi ſtatutũ,ꝙ dñiũ non transferat,vr̃ tñ ꝙ picu lũ re ſpectat ad ꝑ upillũ:qa hoc in ꝯñtiam venit ex natura rei: quia piculum ad dñm ſpectat.¶Scdò,hoc efficaci ratione ꝯfirmatur.nã ſi pupillus vel minor alienauit domum,vel p̃diũ,ſine ſolẽnitate re quita,venditio nõ valet,& res vendicari põt,ẽt cũ fructib.l.ſi p̃diũ, l.p̃diorũ.l.nõ ſolũ.C.de p̃d.mi.&tale dñiũ retinet iure ſpãli.l.ſi mi- nor.C.de p̃diis mi.& cũ rõne dñii dẽant fructus d.l.ſi p̃diũ,certè ab ſurdũ eſſet,ꝙ ad emptorẽ ſpectaret periculũ:ar.l.fin nãm.de reg. iu.& ad idẽ facit:qa res eo modo fuiſſet pitura apud pupillũ,alſ lu craret ex tali ꝯctu,qd nõ eſt dicendũ:qa luc rari nõ dẽt, iõ cogitur pretiũ reſtituere.d.l.ſi p̃diũ.& iõ dcm̃ gl nec dcm̃ Ro.vr̃ verũ,& ve- rior vr̃ opi.Mar.ꝓ q̃ facit rõ p̃dicta:qa pecunia periit dño:& vlte- rius facit tex.in l.ſi à furioſo.s.e. vbi tũc demũ accipiens à furioſo obligat,ſi in eius vtilitatem ꝯſumpta ſit pecunia:& nõ alr. Et quia ſi pecunia caſu perdita ſit,nõ ſiunt ꝯſumpti ſm voluntatem dantis vt dr̃ in l.ſi ego.s. eo. & qa pecunia in effectu nõ peruenit ad acci- pientem prout hic reqrit l.ij.§.perueniſſe.ῇ. de hæ.vel act.vend.Et qa ille q recipit in ſolutũ nõ dr̃ locupletior, ſit perdita ſit. & hoc ꝯſideratur in liberatione.l.Caſſius ῇ.de ſol.& quia in tali cauſa qñ vterque tractat de dãno euitando,durior eſt cauſa actoris.l.ſi ſer- uum.§.ſequitur.de verb.obli.

ADDITIONES.

a ¶Extat.Immo dico ꝙ ſtatim vt in alium eſt tranſlata,conſumpta dr̃,& verbum con ſumpta ea,in tex.debet intelligi cauſatiuè non conditionaliter.
b ¶Mulieris.Hoc verũ vt non poſſit vendicari,nec repeti. ſed non quin emptor tenea tur ad pretium.
c ¶Pupillum.Immo tenenda eſt communis ſententia.

LEX XX.

1 *Verba quæ in contractibus non poſſunt accipi ſecundum proprium ſignifica- tionem,accipiuntur impropriè.*
2 *Donatio ſub modo,non dicitur propriè donatio.*
3 *Statutum loquens de domo non intelligitur de apotheca.*
4 *Meum dicitur,quod eſt mihi debitum.*
5 *Contrahens neceſſitate præcedentis obligationis,non dicitur propriè contra- here.*
6 *Aequitas præfertur rigori,& quando,& in quibus caſibus procedit.*
7 *Momentanea poſſeſſio,quid operatur.*
8 *Momentaneus actus,quid operatur in matrimoniis,& ſtatutis.*

1 SI tibi pecuniã. ¶†No ſm Bar.ꝙ verba,q̃ in con tractib non pñt accipi ſm ꝓpriã ſignificatio.improprię accipiũtur.facit text in l inſulã.ῇ. de pſcr.ver.cũ ſi.vt latè cõgerunt Mo hic.quorũ dictis adde ea,q̃ Alex.ſcribit in l.ſed & ſi poſſeſſori.§.itẽ ſi iurauero.ῇ.de iureiu.in l.ſi ꝯſtante.in prin.ῇ.ſol.mat.& in l.debitor.col.v.ver.& dicit Bal. ῇ.ad Treb.& idẽ Alex.in cõſi.96.viſis narratis.col.ij.li.iiij.& ꝑ Fel. in c.ſeries.in prin.de teſti.in c.in tm̃ de ſimo.Et vlterius adde Ro. in ꝯſi.245.ad primũ Imo.in cõſi.99.in q.quæ vertit.in prin.Pau. de Caſt.in ꝯſi.317.in cã q̃ vertit Piſis.col.ij.vbi alle.iſtũ tex.Domi. de ſancto Gemi.in ꝯſi.122.qa reuerẽde pater Arc.in ꝯſi.66.viſo pũcto.col.ij.And.Sic.in ꝯſi.61.in prin.li.j.in cõſi.38.col.12.li.ij.& in ꝯſi.44.col.v.eo lib ij.¶Et eſt rr̃a notabilis,ꝙ qñ verba in ꝓprio ſenſu nihil operant,ad impropriũ intellectũ trahant,vt no.Ange. in l.ſi cũ añ.C.de do.añ nup.in l.ſi tã anguſti.ꝑ illũ text.de ſerui.ti. gñali.Et rõne honeſtatis ſeruandæ recedimus à ꝓprietate verbo- rum,vt no.Ang.in l.qq; litigãdi.§.parẽtes.s.de in ius vo.& pſer- tim in ruſticis,& imperitis verba groſſo mõ capiunt,vt no.Bal.in c.j.col.pe.de ſucceſſi.feu.facit gl.in l.quoties.C.fa.erc.in l.ꝙ ſi ne-
a potes.ῇ.de teſt.tu Et qñ verba in vulgari ſunt ꝓlata,groſſo a mõ
2 accipiunt,vt no.Bal.in l.ege C.de legi.hæ col.fi.¶†Scdò noto, ꝙ donatio ſub mõ,nõ ꝓpriè donatio dr̃.vt no.Bar.hic.& idẽ ſi do- natio fcã ſit ſub cõdõne.l.j.in prin.infra de don.vbi Bar.in l.fi.in- fert ad ſtatutum.& iõ ſtatutum de donatione nõ hẽt locũ in do- natiõe cã mor.vt no.Bal.ĩ auth eo decurſum.C.de do.añ nupt.& ita Mod.hic & de hoc eſt text.in d.l.j.§.j.de don.& adde Bal.in c.j. col.vj.verſ.qro ſi vaſallo.de prohibita feudi alena.ꝑ Fede.vbi in- quit,ꝙ ſi ſtatutũ loquit de donatiõe ꝓhibitiuè , ꝙ ẽt donatio cã mor.includit.qa à quo remouet genus,& quælibet ſpẽs vr̃. Simi- liter ſi ſtatutum loquat de aliqua donatione pp verbum illud,ali- qua,ẽt de donatiõe cã mor.intellr,vt tradit Cor.Peruſ in cõſ.41. vr̃ in conſultatiõe.li.j.¶Iſta tñ deciſio dubitabilis vr̃: qa in ꝯrium facit determinatio Pau.de Ca.in conſ.43.viſo pũcto.vbi cõclu-
3 dit,ꝙ†ſtatutũ qd loquit de domo,intellr ꝓpriè. & licet dicat de qualicunq; domo,non tñ includit apotheca,& iõ verba dẽrent diligenter perſcrutari. Simr illud quid dcm̃ eſt de donatione ſub conditione fcã,ꝓcedit,qñ illa cõdõ reſpicit vtilitatẽ donantis,vt hic:ſecus ſi non reſpiciat vtilitatẽ donãtis: quia tunc dr̃ donatio propriè:cũ donatio poſſit fieri & purè & ſub cõdõne.l.donatio.
4 C.de don.& ita dicit Pau.de Ca hic & in l.j.de don.¶†Tertiò no- to.ibi,ꝙ meũ,cũ glo.ꝙ meum dr̃,qd eſt mihi debitũ,ad idẽ glo.in l.ſi me,& Titiũ.in ver. defuncti.ῇ.e.in l.i.ῇ.quid cũ eo.in verſ.ſuũ, in l.ſi pecuniã.in ver.tuũ.C.de neg.geſt.Et hoc verũ eſt largo mõ, & impropriè:ſed propriè non dr̃ meũ quid eſt mihi debitum. vt no.per glo.inſti de actio.in ver.debet.& ꝑ illã glo.not.Ro.in cõ- ſi.201.ꝓ deciſione & in conſi. 295. in caſu premiſſo Et qđ no. Alex.in conſi. 64. & ſi celeberrime.libr iij.in prin. Et iõ aliud eſt ꝙ beneficium ſit meum,aliud ꝙ ſit mihi debitũ,vt no. per glo.in
5 cle.auditor in verb.debitor.de reſcrip.¶Quartò no. † ꝙ ille qui facit ꝯtractũ,ex neceſſitate p̃cedẽtis obligationis cãtatę ex onere iniuncto donationis non dr̃ ipſe ꝓpriè contrahere:quia cogit ita
b facere,& tali caſu vr̃ ꝙ ẽt à pupillo, b cui ita donatũ fuiſſet mu- tuum fieri poſſit,& nõ haberet locum tex.in § ſi pupillus.proxi, p̃ce.quia hoc facit ex neceſſitate p̃cedẽtis obligationis. nã dona- tionem ſibi factam pupillus acquirere potuit:quia cõditionẽ ſuã meliorem facit inſti.de auth.tu.in princ.& in ꝯñtiã vr̃ obligatus ad mutuum,quid iniunctum eſt donationi.vñ hoc facere potuit pupillus::quia principaliter ſibi acquirit:& quia ille qui donauit, donatiõi potuit legẽ iſtã apponere.l.quoties.C.de don facit text. in c.verum,de cond.app.in c.cum dilecti.de don.ad idẽ facit text. in auth.excipit.C.de bo.quæ li,& tex.in l.j.§.fi.ĩ l.magis puto.§.ſi fundus.ῇ.de re.eo.in l.j.C.qñ decre.opus nõ eſt.& in ſimili caſu in
6 no.q Soc.tradit in ꝯſ.48.ĩ pñti.ꝯſultatiõe ĩ j.du.¶Quintò no.†ꝙ æqtas p̃fert rigori.ad idẽ text.ĩ l placuit.C.de iud.ĩ regm oib.ῇ.de re.iu.in c.fi.de trãſa.& ĩ ꝯctibus no.Bal.in l.ij.in prin.C.de reſ.vẽ. & iõ vbi aliquid alicui ꝯmittit,ur ꝯmitti æqtas q̃ p̃ualet,ut no.Bal. l.eadẽ.col.iij.uer.ſed nunquid ꝓ uno nũmo.in fi.C.loc.& pp hoc, ſi dicat iſta lex de æqtate loquit,illa de rigore,pinde eſt ac ſi dicat, iſta corrigit illã,ſm gl.in l cotẽ ferro.§.fi.ῇ.de publ.& facit gloſ. fin.quia æqtas p̃fert rigori,ut dictum eſt,& hoc bñ ꝓcedit qñ æq- tas eſt ſcripta poſt rigorem,prout text.hic loqtur: ſecus ſi rigor ſcriptus ſit poſt æqtatẽ qa tunc rigor attẽdit.gl.no.in c.extirpã- de.§ qa uerò.ĩ gl pe.ĩ fi.ubi Imo.col.v.de p̃bẽ.& ſeqt Alex.& Mo. in d.l.placuit.& So.hic.Sed uide Abb.ĩ d.c.qa uerò.col.7.qa uĩ re- probare illã gl.& ꝯrium expreſſè tenet Dñi.ĩ c.diſciplina.45.diſt. quem

ADDITIONES.

a ¶Groſſo.Alex.conſi.9.libr.j.
b ¶Pupillo. Hoc veriſſimum licet Alexã.contrarium teneat per l.j.in fin.de reb. eo. quæ non obſt.

quē refert, & seqt̄ Fel. in c. ij. de re iu. Nec ob. ꝙ lex posterior corrigat priorē. c. j. de ꝯsti. in 6. qa verū ē, qn̄ directo ꝯriat, sed rigor, & æqtas nō sunt oīno ꝯria: qa æqtas tēperat rigorē, fm Dn̄i. in d. c. disciplina. īmo æqtas ꝑsupponit rigorē. & ad hoc facit: qa si ples opi. relatæ sint, & vltīa ꝯtinet rigorē, nō vr̄ recessū ab alia ꝓcedēti, q̄ æqtatē hēt ut no. tradit Arc. in ꝯs. 142. diligēter & maturē. in 7. co. ꝑ gl. ī l. si cū exceptione. §. sed & si qs. s̄. qd̄ me. cā. & sicut æqtas ꝓfert rigori, sic ēt dr̄ in iudice, q dēt hr̄e æquitatē an̄ oculos. l. ꝙ si Ephesi. j̄. de eo qd̄ cer. lo. & in c. j. 4. q. 4. & no. ꝑ gl. in l. inter filios. C. fa. erc. & hoc intelligitur de æquitate q̄ informata sit à iure, ut no. Ab. in c. ex parte. el 2. ubi Ab. in iij. no. de off. deleg. ꝑ illū tex. & Mo. sequunt̄ in d. l. ꝙ si Ephe. sed ut dixi in d. c. ex ꝑte, ille tex. loqt̄ exp̄sse de eqtate iuris, vn̄ ibi ista verba æqpollēt ac si diceret de iure simplr̄: qa ius est bonū & æquū. l. si me, & Titiū. j̄. e. l. j. in prin. s̄. de iu. & iu. sed tex. in d. l. ꝙ si Ephesi. loquitur de æquitate simplr̄, & nō dicit de eqtate iuris quo casu eqtas dr̄ nālis iustitia, & ꝯsideraī vbi ius deficit, vt̄ no. Bal. in c. pastoralis. in fi. de cā pos. & ꝓpri. & ꝓbaī in d. c. fi. de trāſ. vbi dr̄, ꝙ qn̄ ius deficit ꝓcedit seruata æqtate. & in l. ij. §. itē Varrus. in fi. de aqua plu. ar. ibi, æqtas suggerit, & si scripto iure deficiamus, ergo talis æquitas nō pōt informari à iure, qd̄ nō reperiī. Pro dicto tn̄ Ab. in d. c. ex ꝑte. vr̄ tex. in aut. iusiurādū qd̄ ꝓstaī ab his. §. & æquus in causis vbi iudices iurāt seruare æqtatē. ibi, oēm æqtatē seruabo, & sic ibi fit mētio de eqtate simpliciter, & tn̄ intellr̄ de æqtate informata à iure: qa iudices tenenī seruare iura. insti. de of. iudi. in prin. Sed ad illū tex. rn̄deī, ꝙ intellr̄ in arbitrarijs. & ita illū tex. declarat. Im. ī d. c. fi. in col. ij. de trāsa. & hoc satis colr̄ ex illo tex. vbi dr̄ ꝙ seruabit æqtatē fm ꝙ iustū sibi visū fuerit & de æqtate plura dixi in reg. ī oīb. de reg. iu. ¶ Vlt. no.

7 hic, † ꝙ translatio dn̄ij, licet mometanea sit attēdit. quia donōnē inducit, sic ēt rūpitur testm̄, licet posthumus ꝓteritus natus illico decesserit. l. vxoris abortu. C. de posth. hær. insti. & actio publiciana ꝯpetit illi q ēt momento habuit pos. l. cū sponsus. §. fi. j̄. de pub. & priuilegia quæ mr̄imonio dantur, hn̄t locū, ēt si momēto durauit mr̄imoniū, ut no. Bald. in l. j. col. ij. C. de priuil. do. & iō †

8 si ex forma statuti maritus debet lucrari dotē vxore prædecedente in mr̄imonio, satis est ꝙ mr̄imoniū momēto durauerit, ut no. Bald. per illū tex. in l. non tm̄. C. de legat & similiter si statutū excludit filiā extantib. masculis, sufficit ꝙ momēto masculus vixerit, vt filia excludatur, vt no. Bal. in l. si quis posth. §. si filiū. col. ij. in fi. j. q. de li. & post. & idem Bal. in c. j. §. quin ēt. col. ij. in ti. epm vel Ab. An. de Bu. in cōs. 20. æquitas valde suggerit. Similiter iura q̄ dn̄t, ꝙ qn̄ debitor succedit creditori, ꝯfunditur actio. hoc ēt habet locum, licet actio sit momentanea, ut no. Bar. in l. placet. de ac. hæ. & ibi Are. col. ij. & prædicta oīa procedunt, qn̄ actus momentaneus effectū producit, secus si actus momentaneus esset sine effectu: quia tunc non attenditur. l. qui sic. j̄. de solutio no. Bar. hic. & Bal. in auth. ei qui. col. fi. C. de bo. au. iu. pos. vbi alle. istum tex. & tali casu de actu momentaneo nō est curādum. l. fi. §. fi. in fin. vbi Bal. C. de bo. quæ li. & qd̄ no. Bal. in l. si pater. in 8. q. C. de insti. & subs. per l. si quis ita legauerit. de cond. & demonst. & facit tex. in l. cogi. §. hi qui solidū ad Treb. & in l. sed & si mortis. §. item si quis. de le. præstan.

LEX XXI.

1 *Summā maiorem petens puta. x. dicitur petere minorem summā. s. quinque.*
2 *Actor cogitur partem debiti accipere quam reus confitetur, & offert.*
4 *Ad iudicis officium spectat lites dirimere.*
4 *In litium detestatione plura vide hic.*
5 *Iudex si scit alterā partem fauere iustitiā non dēt illā inducere ad concordiā.*
6 *Creditor non cogitur particularem solutionem accipere.*

1 QVidā existimauerūt. Not. j. † ꝙ qui petit x. vr̄ ēt petere. v. aliās non posset iudiciū ꝓsequi super. v. negatis virtute eiusdem libelli. cuius ꝯtrariū hic dicitur. ita dn̄t Pau. de Ca. Ale. & Mod. Sed aduertendū est: quia bene verū est, ꝙ ille qui petit x. vr̄ petere. v. quia in maiori sūma minor inest. l. j. §. si stipulanti. de ver. ob. l. ꝯcubinā. §. cū ita. de le. iij. l. si qs cū totū. ī pri. de exce. rei iu. sed illa minor sūma, vr̄ inesse ad ītegrādā illā maiorē sūmā, & ꝑ se illa minor sūma nō vr̄ petita: hoc exp̄sse dicit Bar. in l. scire debemus. in fi. prin. de ver. ob. vbi inquit, ꝙ si ꝓmisisti cētū nō posšu petere quinquaginta tanq̄ ꝓmissa: qa illa ꝑs de 50. nō fuit ꝓmissa. licet sub ḡnalitate illorū. ccludat. & ad hoc facit gl. no. in l. j. ī ver. actus. s̄. de ser. ru. ꝑd. q̄ ꝯcludit, ꝙ minus ꝯtinet in eo qd̄ plus est in effectu, sed nō formalr̄, & illā ad hoc all. Are. in d. l. scire debemus. de ver. ob. & idē in ꝓposito illa minor ꝑs de v. nō vr̄ formalr̄ petita. Sed pt̄ rn̄deri ꝙ satis est ꝙ petita sit in effectu, ad hoc ut libellus sustineaī: qa ad saluādū libellū, verba largo mō accipiunī, vt no. ī l. sed & si possessori. §. si iurauero. j̄. de iureiur. & istud satis ꝓbatur hic, dū tex. dicit, ꝙ ꝯpellit à ꝓtore accipere partē ex humanitate, ergo non vr̄ voluisse ꝓcise ptē petere. qa si hoc voluisset non ꝯpelleret.

2 ¶ Scd̄o no. † ꝙ actor cogitur partē debiti accipere, q̄ reus ꝯfiteī & offert. & ad idē tex. in l. permittendū. s̄. si pars. hæ. pe. & qd̄ dr̄ hic de obligatione, intelligitur qn̄ apparet ꝙ actor velit illā partem accipe. aīs reus illā offerre nō teneī, vt no. Bar. ī l. q solidū. ī pri. de

a le. ij. & fm Bar. ibi non dr̄ reus eē in mora, ī illa ꝑte, [a] nisi actor exp̄sse dicat, ꝙ velit illā accipe. & idē Bart. in l. in fideicō. in fi. de vsu. tradit Ale. in l. diuus. in fi. j̄. ad le. Fal. & Cu. ī ꝯs. 5. nauta qdā. col. ij. Smiliter qd̄ dr̄ hic de oblatione, inteligitur de oblatione reali: vt

b no. Bar. post gl. in l. si debitor offert. j̄. de sol. Mo. [b] hic dn̄t, ꝙ tex. hic intelligitur de oblatione verbali: qa loqī de oblatione simplr̄: & qa tex. hic loqī in iudicio. quo casu verbalis oblatio, q̄ fit in iudicio, tm̄ opatur q̄tū depositio, & ꝯsignatio fcā extra iudiciū, ut no. Bar. in l. si rē. §. fi. j̄. de pig. act. Sed aduertēdū est, qa Bar. exp̄sse dicit ꝯriū in d. l. si debitor. vbi inqt, ꝙ licet ꝑ oblationē fcām in iudicio, pignora liberentur, & actio pignoratitia nascaī, d. l. si rē. §. fi. tn̄ creditori non denegaī petitio pecuniæ debitę ꝑ solā oblationē l. accepta. C. de vsu. & certe ex quo in casu isto appere dēt ꝙ actor velit pecuniā oblatā accipe, ut. s̄. dcm̄ est, oblatio verbalis nō sufficit, ꝑ ea q̄ no. Bar. ī l. ꝓtor ait. §. si qs paratus. de no. op. nū. & ad hoc specialiter facit qd̄ no. Bar. in l. creditor. j̄. de dis. pi. vbi inqt, ꝙ qn̄ debitor dicit creditori, ego sū paratus soluere, & creditor dicit, sū paratus recipe, si debitor tūc nō soluit, illa ꝓtestatio siue oblō nihil opaī. & seqtur Imo, in l. si cōis seruus. j̄. de vul. & pu. tradit Ale. in l. si mora. col. 4. in ver. oēs tn̄. j̄. so. ma. Nō ob. ꝙ text. hic loquaī de oblatione simplr̄: qa vr̄ ꝙ īmo intelligaī de oblatione reali ꝑ s̄. dicta & ad hoc faciūt uerba qb. utiī iurisc̄o. ibi, ad accipiēdū id qd̄

3 offerī. ista. n. uerba uiñr īportare realē oblationē. ¶ Tertio † & vlt.

c no. [c] ꝙ ad offīn iudicis spectat lites dirimere, & ista est ꝓcipua cura legislatoris. c. fine litib. de do. & ꝯt. c. j. de ap. in vj. l. ꝓperādū. ī prin. C. de iud. l. litib. C. de agr. & cē. li. xj. §. itē uerborū. insti. de iut. sti. nā ꝑp lites multi deducti sunt ad egestatē, ut dicit text. in aut. ut diff. iud. in prin. & ex litib. rixę oriunt. l. seruus. uer. sed si aliqua. j̄. de ac. & ob. & iō laudabile uotū est execrātiū lites. c. ij. de uer. si. in 6. & ꝙ ibi Dn̄i. facit tex. in l. itē si res. s̄. de ali. iu. mu. cā fa. & l. in minorib. 25. an. s̄. de mi. & pl'a in detestōnē litiū ꝯgerit Luc. de pē. in d. l. litib.

4 de agr. & cē. ¶ † Et iō ad remouendū lites iudicib. ꝯmitti solet, ꝙ cā ꝯcordia prius, q̄ iudicio termineī. c. j. de mut. pe. in c. querelā. de simo. & in l. j. §. & post operis de op. no. nū. cū si. ut tradit ibi Ale. in ij. no. Vn̄ dubitabile dicitur dcm̄ Bar. in l. si de meis. §. recepisse. s̄. de arb. ubi inqt, ꝙ arbiter debet procurare ꝯcordiā inte partes, secus est in iudice: quia ad eū non spectat ꝯponere. bn̄ verū est, ꝙ ꝯcordia suaderi pōt: & non imperari, ut no. Bar. in l. ex stipulatione. C. de sen. Bar. in l. ꝯgruit. in fi. de of. ꝓs. in l. furti. §. q usu. s̄. de his qui no. infa. cum si. ut tradit Alex. in d. l. j. §. & post operis. & Fel. ī rub. de tre. & pa. Hoc tn̄ fallit ī trāsactione alimētorū, ī qua iudex nō dēt seq uolūtatē ꝑtiū: ut no. Ang. in l. cū hi. in prin. s̄. de trāſ. & idē esset in mā, q̄ nō pēderet à volūtate ꝑtiū. Silr̄ hoc nō habet lo

5 cū † qn̄ iudex scit alterā ꝑtē fouere iustitiā: qa dēt illā inducere ad ꝯcordiā cū eius dāno & ꝑiudicio, vt no. An. de Bu. in c. j. circa fi. de mu. pe. Ab. in c. fi. in ver. sed q̄ro nūqd. de trāſ. & Fel. in d. ru. d̄ tre. & pa. in fi. ¶ In gl. mag. ad declarōnē mæ Bar. & Ale. post alios fa

d ciūt regulā, [d] † ꝙ creditor nō cogiī solutionē ꝑticularē recipere,

6 ꝑ tex. in l. tutor. §. Luc. j̄. de vsu. Ful. rn̄det fm vlt. solōnē [e] gl. hic, ꝙ

e loqī ī vsuris, q̄ à pari ꝓcedūt cū pœna. l. q sine. s̄. de ne. ge. & ī pœna uidemus, ꝙ ꝑ ꝑ nō solōnē ꝑtis, in totū ꝯmittiī. l. ī executiōe. §. ꝓ ꝑte. de ver. ob. sed Ale. rn̄det, ꝙ aliud sit ī pœna, aliud in usura: qa usura est fructus pecuniæ. l. usura. j̄. de usu. & iō cōmensuratur sorti, & ꝑ rata sortis hr̄. l. lecta. j̄. e. nō sic in pœna, q̄ solū ex euētu ꝯdōnis debeī. Ad hoc replicari pt̄, ꝙ idē sit in usuris promissis: qa

f ex euētu ꝯdōnis debenī usuræ pro rata. ibi, sed in totū, licet pars [f] debiti soluta sit. Vel scd̄o dici pōt ꝙ. §. Lucius. ꝓcedit de rigore iuris: secus de æquitate. ꝓut hic distinguiī. Et qa rō quæ allegaī hic, ut lites minuanī, vr̄ ḡnalis, & ḡnaliter ꝯcludit, ꝙ particularis solutio admittaī: qa pro eo, qd̄ solutū est, lis tollatur, nec ꝯuenit ꝙ iste tex. restringat in debitore, q negat debitū: qa in tex. de negatione nullum verbū hr̄. & qa absurdum vr̄, ꝙ meliotis esset ꝯdōnis ille qui negat, quā ille q ꝯfiteī. Scd̄o pro cōi opi. allegaī tex. in l. planē. s̄. fami. ercis. vbi dicit, ꝙ particularis solutio non minima incommoda

ADDITIONES.

a ¶ Parte. [redacted]

b ¶ Mod. Scilicet Ias. col. 2. & placet indistinctè, licet Alc. hic distinguat.

c ¶ Vlt. no. Adde hic ex sententia Alb. in l. transigere, C. de transf. ꝙ magistratus puta præses prouinciæ, potest iurisdictione sua lites componere, & compellere partes ad pacem, ne veniant ad arma & rixam. l. æquissimum esse. supra, de vsufr. Ex quo infertur, quòd si esset discordia inter duces bellorum, vel magnates, vel ciues potentissimos ex qua posset inferri detrimentum Reip. vel statuti principis, possent cogi & compelli ad pacem. Consule Bar. in l. congruit. supra, de offi. præsid.

d ¶ Regulam. Nec regula vera est, & practicatur, licet Dec. hic fluctuet, & Alexan. contrariam regulam firmet, & male.

e ¶ Solutionem. no. hic, quòd creditor non cogitur recipere partem debiti, quod est verum nisi ab vno ex hæred. debitoris offerente partem suam secundum Bar. in l. 2. C. de neg. gest. per l. in testamento. §. fi. ff. de fideiussor. & no. in l. 2. §. ex his. de verbo. obli. & Bal. in l. pe. C. de cōdi. inser. & Alex. in l. tutor. §. Lucius. infra, de vsu. qui ponit multos casus in quib. cogitur. Itē nisi pars sit dubia & pars liquida, secūdū Bart. hic. Item verum in sorte & vsuris. Sali. in l. 1. C. de so. & Ale. contra Pau. de Ca. hic.

f ¶ Pars. [redacted]

moda affert. Sed ad illũ tex. r̃nderi põt, ꝙ lo. qt in plurib. ꝑsonis: qa esset magnũ incõmodũ, ꝙ plures cohæredes cogerentur à singulis debitor ib. hr̃ditarijs ratã debiti ꝑ portione hr̃ditaria exigere: qa vexarent plurib. litib. quæ qdẽ rõ cessat in casu nr̃o, in vna ꝑsona: qa recipiẽdo partẽ debiti lis minuit, ut hic dr̃. Tertio facit, qa creditor recusare potest solutionẽ oblatã non opportuno loco, nec tpe. l. si soluturus. de sol. ergo idẽ vr̃ in interesse particulari solutionis. Sed r̃ndetur ꝙ in particulari solutione nõ agit de interesse creditorũ, sicut in loco, & tpe: qa particularis solutio tãtã vtilitatẽ affert in parte, quo ad partẽ, quantã tota, quo ad totũ: iõ facilius admittitur: arg. l. quæ de tota. ꝟ. de rei ven. & illud modicũ interesse particularis solutionis tolerat in vno debitore fauore liberationis, & vt lites minuantur, vt tex. hic dicit. & iõ in l. si stipulatus sim. §. j. ꝟ. de sol. dicit. qui x. debet, partẽ soluẽdo, in partẽ obligationis liberat. Quartò videtur tex. ꝑ locũ à ſpãli in l. cũ hæredes. §. itẽ si. x. de sta. lib. Sed r̃ndetur ꝙ ibi illa pecunia erat soluẽda hæredi sub cõdõne, & cõdõ est indiuidua, quę ꝑ parte impleri nõ põt. l. cui fundus. ꝟ. de cõdi. & demõ. & isto respectu est ſpãle in libertate, ꝙ cõdõ diuidatur, nõ aũt est ſpãle, remota condõne, ꝙ particularis solutio admittat. Quintò & vlt. adducit: qa creditor nõ põt partẽ petere: ut no. Bar. in l. in commodato. §. duab. ꝟ. cõmo. in l. nõ est nouũ. in fi. ꝟ. de actio. empt. ita ergo pariter vr̃ ex parte debitoris, vt seruet æqualitas: ar. l. fi. C. de fruc. & lit expen. Sed respondet ꝙ in reo est diuersa rõ, qa agit de fauore liberationis, & qa lis minuit, vt in tex. hic dr̃. quæ rõ cessat in actore, qa lites augerent: & qa in actore ẽt nõ vr̃ esse expeditũ, ꝙ summã diuidere possit, vt per Ale. in l. cũ quædã. §. fi. de iurisd. om iud.

LEX XXII.

1 *Quod, relatiuum, non facit relationem in specie.*
2 *Petere, uerbum, quomodo intelligitur.*
3 *Litis contestatio, requiritur ad constituendum debitorem in mora.*
4 *Debitor uini, post moram tenetur ad æstimationem vini quantiplurimi valuit à tempore moræ.*
5 *Creditor recipiendo pecuniam sortis principalis, uidetur pœnam remisisse.*
6 *Debitor consentiens protestationi, uel tacens, uidetur consentire.*
7 *Argumentum de tempore ad locum, ualet de iure.*
8 *Suspectus de fuga, potest capi tempore feriato, & in domo, & in ecclesia.*
9 *Dies interpellat pro homine, & idem in hora.*
10 *Dies, licet interpellat pro homine, not habet locum in hærede.*
11 *Actum à partibus in primis inspicitur.*
12 *Actum si non sit, quod res certo loco tradatur, in dubio tradi debet in loco, quo de iure conueniri potest.*
13 *Debitor constituitur in mora per interpellationem extraiudicialem.*
14 *Interpellatio non uidetur facta per libelli oblationem.*
15 *Bonitas intrinseca est in obligatione intrinseca.*
16 *Fructus non ueniunt ante litem contestatam, in contractibus stricti iuris.*
17 *Sententia debet libello conformari, fallit in principe, & in criminalibus, & spiritualibus. nu. 19. 20. & 21.*
18 *Arbitrator, non potest condemnare in alio, quàm petitum sit.*
22 *Sententia non debet conformari libello, quando apponitur illa clausula, super quibus peto iustitiam ministrari.*

VInum. ¶ Aestimatio vini debiti, incipit crescere à tpe moræ, ꝫm vnã lec. vel à tpe l t s contest. ꝫm aliã. & hr̃ cõsideratio loci & tpis, vbi dẽt solui, vel vbi petitur h. d. ꝫm Bar. Sed istud summariũ reprehẽdit per Ale. post Pau. de Ca. qa ĩ summario Bar. ꝑsupponit, ꝙ hic post morã ęstimatio creuisset. & tex. hic ꝫm gl. in ver. cõtestaret. loqtur qñ æstimatio decreuit post morã. Sed aduertẽdũ est: qa Bar. vr̃ habuisse bonũ intellectũ, si rectè intelligat, qa nõ vr̃ verũ ꝙ in summario Bar. ꝑsupponebat ꝙ æstimatio post morã creuerit. Nẽ dũ inqt ꝙ æstimatio vini incipit crescere à tpe moræ, habuit Bar. respectũ ad tps, qđ est añ morã, quo tẽpore maior æstimatio non cõsideratur: qa satis est ꝙ vinũ reddatur in eadẽ bonitate & qualitate extrinseca. l. cũ qd. ꝟ. e. & sic ante morã nõ cõsideratur æstimatio: sed à tpe more incipit crescere: & debetur æstimatio quanti plurimi valuit post morã. Et si plus valuisset tpe moræ, non negat Bar. qn illa maior æstimatio tpe moræ debeatur, ꝑut gl. ponit casum. ¶ In tex. ibi vi
1 nũ † qđ, istud relatiuũ, qđ, non facit relationẽ in spẽ: vt no. Alex. hic, & dixi in l. ij. in prin. ꝟ. in vj. not. ¶ In tex. ibi, petitũ, hoc verbũ ẽt petitum, extra iudiciũ intelligitur, ꝫm gl. hic in ver. petitũ. & ista uidet cõis opi. quã Mod. hic in tex. cõprobat tripliciter. Primò, qa dicit tex. ꝙ dẽt attendi tps, in quo debet fieri solutio, & sic loqtur de interpellatione diei, quæ qdẽ extra iudicialis vr̃. Secundò, quia interpellatio diei vr̃ facta, ergo à fortiori idẽ uidetur in vera inter
2 pellatione extraiudiciali, † qa plus non dẽt operari fictio, quã veritas. l. filio quẽ pater. de lib. & posth. Tertiò, qa verbũ, petere, relatũ ad eũ cui ex petitione acgri debet, intelligitur ex iudiciũ. l. si decẽ cũ petiero. de ver. ob. no. Bar. in l. amplius non peti. ꝟ. rẽ ra.
a hab. Et hæc dicta sunt prius ꝑ Soc. sed tñ his nõ ob. ꝯria a opin. ve-
3 rior videt, † ꝙ ad cõstituẽdũ debitorẽ in mora, taliter ꝙ veniat in teresse quãti plurimi in contractib. stricti iuris, reqrat litis conte. Nã alia iura expresse loquunt de tpe litis ꝯtest. l. iij. §. ĩ hac ꝟ. cõmodat. quis in stricti iuris iudiciis, tps litis ꝯte. spectet. & in terminis vr̃ tex. in l. fi. ꝟ. de tritic. vbi de vino & oleo loquit, & dicit ꝙ attendit tps quo iudiciũ acciperet & ad hoc facit: qa propriè petere qs dr̃ lite cõte. l. amplius non peti. ꝟ. rẽ ra. hab. & hoc efficaciter ꝑbatur per istum tex. dũ qrit, cuius tpis dẽat æstimatio fieri: vel qñ vinum mutuo datum fuit, an cũ litẽ cõtestatus fuisset, an cũ iudicaret. & r̃nsum sit ꝙ attendatur tps qti tunc fuisset cum petitum esset. Ista verba de necessitate referri dẽt ad tps litis ꝯte. de quo quæsitum fuit, & aliis tpib. Ista verba, cum peritum esset, non conuenirent, & hoc consonat: quia alia iura q̃ de litis cõtes. loquunt, non fecissent vim in litis conte. si mora, q̃ ex interpellõne extraiudiciali inducit, sufficiens fuisset. & si sola mora sufficeret, indubitatum fuisset de litis cõtes. ¶ Non obst. alleg. in ꝯrium. & primo qđ dr̃ de interpellõne diei: qa licet tacita sit, & ficta interpellatio: tñ plus operat, q̃ expressa: quia à lege inducitur. hoc patet: quia vbi est dies & pœna, non põt mora purgari, & tñ interpellatio extraiudicialis cum pœna impedit purgationem moræ: vt ꝑ Bart. in l. si insulam. de verb. ob. & ad hoc facit quod dr̃ in d. l. quod te. ꝟ. eo. vbi extraiudicialis interpellatio expressa, non constituit debitorem ignorantẽ in mora: secus est in interpellatione tacita, q̃ per appositionẽ diei inducitur: vt probatur in d. l. ad diem. de ver. ob. Et nõ est nouũ, ꝙ qñque dispositio tacita plus operetur, quam expressa, vt videmus in l. j. C. qui admit. Non ob. tex. in l. si x. cum petiero: quia ibi agitur de dispõne hõis, quo casu oblõ efficacior vr̃, iuxta gl. in §. ex cõditionali. insti. de verb. obl. iõ ex simplici extraiudiciali interpellatione stipulatio committit. sed in q. nr̃a agitur de interesse q̃ti plurimi qđ ex dispõne legis debetur. & mitius agitur cũ lege quam cum hoĩe. l. Celsus. ꝟ. de arb. vnde ex sola interpellatione extraiudiciali, hoc interesse non debetur, sed lit. cõt. requiritur ꝑ ꝟ. dicta. Non ob. ꝙ mora quæ ꝯhitur per interpellationem, facit debitorẽ teneri de interitu. l. quod te. ꝟ. e. l. si ex legati cã. de ver. ob. qa illud hẽt locum in debitore spẽi, prout iura ꝑdicta loquunt: secus vr̃ in oblõne gñis, vel quantitatis, de qua agitur. & rõ vr̃, quia in debitore spẽi, si debitor non sit in mora, liberatur interitu spẽi, vt in d. iurib. dr̃. & hoc non contingit in debitore q̃titatis. l. incendiũ. C. si cer. pet. non ergo mirum, si interesse q̃ti plurimi, ex sola mora non debetur: ar. l. eum qui. ꝟ. de iurei. & hoc mõ ẽt r̃ndetur ad tex. in l. ĩ hac. ꝟ. de triti. vbi vr̃ considerari interesse à tpe moræ, nã loquitur in debitore spẽi, qui post moram tenetur de interitu. & pari rõne, post moram tenetur de parte interitus. i. de hoĩe debilitato, & vulnerato. Sir̃ non ob. ꝙ interesse considerat post morã, in l. si sterilis. §. cum per venditorem. de act. emp. cũ si. quia loquunt in ꝯtibus bonæfidei. vt ibi patet: secus in ꝯtib. stricti iuris, de quib. agitur hic. Et ad hoc facit, quia videmus ꝙ in actionib. stricti iuris, veniunt fructus à tempore litis contest. l. videamus. §. si actionem. ꝟ. de vsu. & in l. si fundus, in princ. ꝟ. eo. sed in ꝯtib. bonæfidei à die morę debent. d. l. videamus. §. in bonęfidei. ꝟ. de vsur.
4 ¶ Primò no. † ꝙ debitor vini post moram tenetur ad æstimationẽ vini, q̃ti plurimi valuit à tpe moræ: vt in glo. j. & ij. hic. & hoc primò lĩtatur nõ hr̃e locũ in æstimõne, quæ momento & paruo tpe durasset, ꝑp aliq̃ caristiã: vt not. Imo. in l. ꝑtia rerũ. in fin. per illum tex. ꝟ. ad leg. Fal. Alex. tñ ibi in fi. tenet ꝯrium. & Mod. hic in tex. in fi quia in fure hoc nõ vr̃ hr̃e locũ. l. in re furtiua. ꝟ. de cond. fur. & pariter idẽ vr̃ esse in moroso: quia æqparant. l. inter stipulãtem. §. pe. de ver. obl. & in d. l. in re furtiua. Non ob. d. l ꝑtia rerũ. qa r̃ndet Alec. ꝙ loquit in legatis soluendis per hr̃dem in quib. agitur de lu-
b cro. Sed tñ opi. Imo. b verior mihi vr̃: qa tex. in d. l. ꝑtia rerũ. licet loquatur in legatis, in rõne quam tex. adducit, vr̃ ponere regulam gñalem, ꝙ ꝑtia rerum sint, prout cõiter res æstimant. & hoc etiam hẽt locum, in delictis. l. si seruum meum occidisti. ꝟ. ad leg. Aqui. Et per hoc r̃ndetur ad illud quod dr̃ de fure in d. l. in re furtiua. nã ibi simplr̃ dr̃, ꝙ fur, & morosus tenetur ad interesse quanti plurimi, intelligitur de interesse quanti plurimi valuit res communiter. d. l prætia rerum. & in d l. si seruum meum. & facit text. in d. l. nam ad ea. ꝟ. de legi. ¶ Secundò lĩtatur, quod dcm est de interesse quanti plurimi, nisi debitor vinũ simplr̃ soluisset: & creditor sĩplr̃ illud recepisset: qa tũc creditor nõ posset agere ad interesse: quia facta solõne ĩ re prĩcipali, tollitur obligatio accessoria. l. iiij. vbi Bald. C. de po. & facit tex. ĩ l. fi. de eo qđ cer. lo. vbi dr̃, † ꝙ recipiendo pecuniã sortis principalis creditor vr̃ pœnã remisisse & hoc ꝫm. Pe. in d. l. fi. ꝑcedit ẽt si creditor, q solõnẽ recipit, ꝑtestatus sit ius sibi saluũ esse quo ad interesse: qa talis liberatio ꝑcedit à iure, cũ non possit stare debitũ accessoriũ sine principali, vt in iurib. ꝑall. & debitũ principale solutum sit: qa solõne eius ꝙ debetur, oĩs tollitur obligatio.

ADDITIONES.

a ¶ Contraria. Idem latè Alc. hic. Lud. Gomes. Insti. de act. §. actionum, nu. xix. cum seq. & malè. quia communis opi. est ueritas quam sequitur Purp. hic. nu. xxxix.
b ¶ Imol. Idem Christopho. de Castellio. hic, & Hier. Buti. nu. xvij. quia non dicitur ualor qui momento tantum durat.

obligatio.inst.qb.mo.tol.obl.in prin.& iõ in hoc qđ pendet à iure, ꝓtestatio nihil opat:vt no.in l.alimẽta.C de neg. gest. Bar.in d. l.ii.tenet ꝯriũ,ꝙ recipiendo sortẽ cũ ꝓtestatione, vr̃ sibi remanere petitio sortis ꝑ interesse.ad hoc inducit tex.in l.iij.§. itẽ Iulianus.e.tit.de eo qđ cer.lo.Sed ſm Pau.de Ca.ille tex.ibi parũ facit,qa loqtur in solutione facta adiecto,q recipiendo potuit p̃iudicare principali creditori:secus vr̃ in ipso principali,q p̃t sibi p̃iudicare.nã accipiendo sortẽ simpliciter, vr̃ sibi p̃iudicare. Finaliter cõcludit Pa.de Ca.ꝙ vera sit opi.Bar.qñ soluẽs acqeuit ꝓtestatio

a ni,& siõ ꝯdixit.secus a si ꝯdicat:qa nõ p̃t sibi reseruare actionẽ aliter,quãuis disponat inuito soluẽte.& Mod.ibi sequũt ea rõne,qa ꝓtestatio cõseruat ius ꝓtestãtis.l.si debitor.§.j.ĵ.qb. mo. pig. vel hyp.sol.facit gl.in c.potuit.de loc.cũ si.Sed tñ opi. Pe. vr̃ sustẽtabilis,ꝙ in casu isto ꝓtestatio nihil operet indistinctè: qa facta solutione sortis,tollit debitũ,& sublato debito principali, debitum accessoriũ remanere nõ p̃t.l.iiij.C.depo.cũ hoc pẽdeat à iure, ꝓtestatio nihil operat,vt no.in d.l.alimenta.&ista rõne allegata per Mod.in d.l.fi.nihil faciũt:qa non agit de cõseruatione iuris sui:qa per solutionẽ principalis debiti,accessoriũ tollit:& qđ nõ est, cõseruari non p̃t.& rõne p̃dicta ẽt nõ placet cõsideratio Bar. in d.l. fi.dũ inqt,ꝙ si fuit debitor liberatus cũ protestatione,dicit ipse ꝙ remaner petitio interesse,nõ vigore officij iudicis,sed noua actione p̃scri.verb.quæ orit ex quodã ꝯtu noĩato:libero te hoc pacto vt habeã interesse:& sic est,facio vt facias. Certè hoc in casu isto nõ vr̃ adaptari:qa liberatio inducit à lege mediãte solutione:ideo nõ p̃t dici,ꝙ liberatio facta sit ab ipso creditore,quia hoc ꝓcederet in liberatione facta ab ipso creditore.Saluari tñ põt dictũ Bar. ꝙ tali casu,qñ vterque cõsentit,tacitũ pactũ inducit:qa ibi est cõsensus duorũ l.pactũ.de poli.l.j.in prin.š.de pact.& adaptari p̃t, vt sit ꝯtus innominatus,facio vt facias:nõ eo mõ quo Bar.dicit, qa liberatio nõ ꝓcedit à creditore, vt dixi. Sed hoc mõ adaptet, quia creditor est cõtentus recipere sortẽ solã,hoc pacto,vt debitor postea soluat interesse:& tali casu,creditor recipiẽdo postea sortẽ simpliciter impleuit ꝓ parte sua: meritò debitor tenet ad vsuras uel interesse ſm cõuentionẽ.Et qđ dictum est de debitore

6 cõsentiente ꝓtestationi creditoris,†idẽ vr̃ si tacet:qa vr̃ cõsentire,vt simili est gl.in l.si fideiussor.§.j.in ver.recusare.š.q satis. cog. qa debitor vltra taciturnitatẽ soluit, & patit creditorẽ pecuniã recipere.iõ vr̃ ꝓtestationi cõsentire:arg.l.si filiusfa.ĵ.ad Maced.& facit qđ no. Bart. in l.quo.n.ĵ.rẽ rat.hab.secus si debitor ꝯdicat ꝓtestationi creditoris:qa cessat rõ.š.alleg.qa nõ p̃t induci nouus ꝯtus,& ꝙ ꝓtestatio de se nõ p̃t facere quominus prima actio,q̃ cõpetebat ad interesse,tollat ꝑ solutionẽ.Et tali casu , qñ debitor ꝯdicit ꝓtestationi:vr̃ ꝙ creditor debeat restituere pecuniã debitori:qa nõ erat soluturus,nisi creditor simpliciter pecuniã recepisset:vt in simili no.Bar.in l.j.in versi.tertiò quæro.ĵ. de solu. In ꝯriũ facit,qa vr̃ ꝙ creditor retinere possit pecuniã solutã,qa recipit qđ sibi debet,vñ cessat repetitio.l.repetitio.ĵ. de cõd. indeb. & iustè creditor ꝓtestat:qa nõ cogebat recipere sortem sine vsuris.l.acceptã.C.de vsur.rõ sic in q.Bar.in d.l.j.de solu.qa ibi creditor iniustè agebat.qa erat cõputanda pecunia ad voluntatẽ debitoris,& ita vr̃ cõcludẽdũ.¶Tertiò limitatur qđ dictũ est de interesse quãti plurimi:vt ꝑ Bar.in l.iij.§.in hac.col.pen.in ver. itẽ qđ

b dixi.ĵ.cõmo.¶Scđo no.ꝙ valet arg.b de tpe ad locũ.† ad idẽ tex.

7 in d.l.fi.& ibi Bar.ĵ.de triti.in l.rõ.§.si ꝑ vẽditorẽ. ĵ. de act. emp. vbi Bar.in fi.cũ si.vt tradit Alex.q alleg.gl.no.in cle.ij. de censi. in ver.aliogn.in fi.q voluit ꝙ sicut ex cã necessitatis tpe ꝓhibito, licitũ est carnes comedere:pariter eadẽ cã necessitatis,licitũ est in lo

8 co ꝓhibito.† Et ex ista æquiparatione inferũt Mod.hic,ꝙ sicut su

c spectus de fuga p̃t capi tpe feriato,c vt no.ꝑ gl.in d.l. dies festos. C.de fer.vbi Bar.& idẽ Bar.in l.aut p̃tor.§.si ꝑ debitorẽ.ĵ.de his,q̃ in fraud.cre.pariter vr̃,ꝙ capi possit debitor fugitiuus in domo,

d vel ecclesia,d ꝑp istã æqparationẽ tpis,& loci.¶Sed aduertẽdũ ẽ, qa talis æqparatio ꝓcedit, qñ est eadẽ rõ, vt hic cũ si.secus vr̃ vbi diuersa rõ ꝯsidrari p̃t:qa tũc tale arg.nõ valet, vñ uidemus ꝙ testis ita nõ dẽt recordari de tpe,sicut de loco:ut no.Inn.in c.qualiter & qñ.de accu.& Bal.in l.ꝑsb.C.de Epis.& cleric. & actio arbitraria efficitur ꝑp locũ & nõ ꝑp tps,ut no.Ful.& Mod.ĩ l.ꝙ si Ephesi. in prin.de eo qđ cer.lo. Alb.post Guil.de Cu.in l.in bonæfidei.eo. ti.& no.Bar.in l.q Romæ.in prin.de uerb.obl.Et in ꝓposito diuersa rõ vr̃:qa in loco,in quo sit debitor reclusus in domo, uel ecclesia,ille locus p̃t custodiri,quæ rõ cessat in tpe feriato.Et ad hoc fa

e cit:qa carceratus nõ possit de feriato recõmẽdari:e qa tũc nõ suspicatur de fuga:ut no.Bal.in aut.& q.col.iiij.uers.qro pone dicit statutũ.C.de bo.aut.iud.pos.& seqtur Alex.in cõsi.clix.circa primum dubiũ colum fi.li ij.Et licet in domo,uel in ecclesia, nõ dicatur carceratus,tñ p̃t locus custodiri: & non est eadẽ rõ quæ in tpe.& p̃sertim in ecclesia:qa q̃cunque grauia delicta quis ꝑpetrauit:uiolẽter ab ecclesia exhi nõ dẽt,c. inter alia. de immu.eccl. A fortiori in debitis ex ꝯtu.& ita obseruatur quotidie in Gallitis q

9 in ecclesia sunt securi,nõ obstãte suspicione fugæ.¶†Tertiò no. ꝙ dies interpellat pro homine,vt colligitur hic in ver.Sabinus.ad idem tex.in l.magnam.C.de cõtrah.& cõ.stip.& hoc procedit ẽt in hora.quæ si apposita sit,interpellat pro homine.ita Bal.dicit in l.j.in j.col.ver.id occurrit dubium.C.ne lice. ter. prouocare. Sed obstare videtur huic conclusioni:qu a dies data ad soluendum,

f videtur respicere fauorem f debitoris.§.omnis.ver.id autẽ. insti. de ver.ob.& in l.cũ tps.ĵ. de reg.iur.ergo nõ dẽt ipsum debitorẽ in mora constituere:qa inducta in fauorẽ, non debent in odium retorqueri.l.qđ fauore.C.de legi.& ideo gl.in c.quoniam frequẽter.§.porrò.in ver.in sacris canonib.vt lit.nõ cõt.cõcludit quod clericus absens de licentia Epĩ ad certum tps,elapso illo tempore, non constituitur in mora.sed post tps moneri valet.Mod.hic rñdent,& dñt ꝙ dies ad soluẽdũ nõ est simpliciter in fauorẽ debitoris:qa ẽt secũdariò respicit fauorem creditoris, idcirco debitorẽ in mora cõstituit.Et per hoc Ant.de Bu.& Imo.in d.§.porrò.reprobant gl.& sequitur Are.in l.si ex legati cã.col.ij.de verb.obli. ¶Sed aduertendum est:quia tps absolutè datum debitori ad soluendum,videtur respicere fauorẽ debitoris:vt no.Bar.in l.q Romæ,in prin.de ver.ob.facit tex.in l.eum qui.§.si de anni.leg.& in l.stipulatio ista.§.incertã.de ver.obl.Et iõ videtur stare argumentũ:quia tps datũ in fauorem,nõ dẽt in odiũ retorqueri. Sed formaliter responderi p̃t,ꝙ tps absolutè videtur appositum fauore debitoris:quia habet dilationem ad soluendum:& interim nõ potest molestari,& sic videtur datum tẽpus ad soluendũ in fauorem debitoris.& hoc verum est,& intelligitur si soluat, quia creditor cogitauit ꝙ solueret:secus si non soluit, quia creditor reperitur deceptus:& in odium debitoris non soluentis lex illum constituit in mora.& istud odium causatur ex noua cã:videlicet ex negligentia debitoris:non autem ex illo tempore ad soluendum. Et similiter gl.in d.§.porrò.defendi potest:quia ibi erat absens de licentia Epĩ ad certũ tps,& finito tẽpore,tenebatur redire,& si non reuertatur,nõ constituitur in mora,quo ad priuationẽ beneficij: quia illa licentia data ad tps,non erat ordinata ad priuationẽ beneficij, in qua requiritur monitio specialis,vt ꝓbatur in iuribus ibi allegatis.secus videtur in dilatione data ad soluendum: meritò illo nõ soluente ꝑut ꝓmisit,cõstituitur in mora,vt š.dictum est.& sic

10 patet ꝙ termini non sunt pares.† Et qđ dictum est de die,qui interpellat pro homine,intelligitur ipso debitore sciente:secus est

g in hærede, g quia ad reprobandum habet probabilem ignorantiã & ante interpellationem non constituitur in mora: vt not. Bart. in cons. incip. domine Iacobe. qđ dictum pro singulari referunt Moder.hic.Sed aduertendum est primò:quia hoc dictum de hærede videtur contra tex.in l.cum filius.§.in hac.de verb.oblig.vbi per hæredem fieri videtur:quamuis absit & ignoret.& facit text. in l.ad diem.de verb.obl. Et dato quòd illud dictum Barto. esset uerum, videtur procedere secundum regulam : quia mora non committitur sine culpa.l.quod te.š.eodem.& in culpa non videtur esse, qui probabiliter ignorat.l. quicunque. vbi Bartol. C.de seruis fugitiuis. cum simil. vt dixi in cap.ij. de constitut. ¶ Item quod dictum est de interpellatione diei , intelligitur quando illo die actor comparet : & paratus sit recipere: aliàs dies non cõstituit debitorem in mora : ut not. Barto. in l. item illa. in ij.col. ver.quæro pone ĵ.de consti.pec. Ale. in cons.xvij.perspectis his. col.pe.lib.j.& idem Ale.consi.xlj.visis.li.iiij.& Io.de Ana. in cõsi. lv.

ADDITIONES.

a ¶Secus.Idẽ Ias.d.l.fi.col.fi.sed dicẽdũ,quod ẽt si debitor expressè cõtradicat,ualet protestatio creditoris,quia tunc interim non censetur recipere solutionem, nec uice solutionis,sed iure retentionis,& ita interpretandum,quia fauendum creditori certanti de damno uitando.& ita etiam sentit hic Dec.& benè.

b ¶Arg.Adde Nic.de Nea.in l.scire.§.cõsequẽs.in lec.Bar.ver.itẽ quia.arg.de executu.Bar.in l.qui plures.la 2.de vul.& pu.caue quia arguit de tpe ad res. & in l. fi. de trit.& in l.iõ.§.si ꝑ vẽditorẽ.in fi.de act.emp.¶Adde Soc.cõsi.26.col.1.lib.6. Ias.l. 1.§.sed excipiuntur.nu.6.nu.11.de fer.Nic.Euera.in locis legali.loco.xl.

c ¶Tpe feriato. No.hic quod debitor suspectus capi p̃t ẽt tpe feriato in honorem Dei.uide Ale.in l.si fideiussor.§.si satisdatũ.qui satisd.cog.qđ intellige.s.ut cogatur cauere de iudicio sisti finitis feriis ar.l.si adulteriũ cũ incestu.§.fi.ĵ.de adul.Itẽ uerũ est in mis.in pos.contra cõtumacẽ quæ dicto tẽpore feriato fieri p̃tẽ secundum gl. & Bar.in l.ij.š.de fer.sed idẽ Bar in l.oẽs.C.de fer.dicit,quod die feriata in honorẽ Dei non potest fieri executio instrumenti,sed in aliis feriis sic.

d ¶Ecclesia.Old.q.54.Albe.1.par.stat.q.39.

e ¶Recommendari.Immo sicut potest eo die liberari.

f ¶Fauorẽ.Quidã dñt ꝙ uersat fauor debitoris quãtũ ad tẽporis ꝓlixitatẽ.sed quãtum ad tpis p̃finitionẽ tacitã uel expressam interpellationem implicantem,ut tũc omnino soluat.ĵ.id tps illa p̃finitio,& tacita monitio est in fauorem creditoris, iõ inducit morã,secus si nõ est p̃finita dies,vt tunc omnino soluatur, sed ad meram dilationẽ exactionis tm̃.& ante illud tempus etiã si uelit creditor non possit debitor,cogi,ut quãdo ꝓmittit soluere calendis,& abinde ad creditoris petitionẽ uoluntatẽ,& arbitriũ,quia tũc ex solo lapsu tpis nõ cõmittit mora,quãuis cõtrariũ uoluerit Bar.in l.cũ stipulatus sim mihi.in fine prin.de uer. ob. Are.in l. si ex legati. col.7.Ias.in l.si insula.col.x.e.tit.& hic col.4.Alc.hic & male, & falsa sunt exẽpla per eos adducta,quia in dubio fienda interpretatio contra stipulatorem & sic requiritur interpellatio antequam fit in mora.& ita obseruatur.

g ¶Hærede.Itẽ Ias.hic col.4.n.10.dicens,quod nõ cadit in pœnã,sed non potest sustineri,per iura sequentia.& contrarium tenet Purp.hic nu.22.ideo dicendũ quòd mero iure in moram & pœnã cadit,sed propter bonam fidem ei parcitur ut non cogatur p̃cisè,sed possit moram purgare,quod Alc.hic sentit,& bene.

11 lv. visa narratione. ¶ † Quartò noto, ibi, si dictũ esset, ꝙ dictũ hic accipit ꝓ eo, qđ actũ sit, & firmatũ à partib. facit tex. in l. si dictũ. in prin. ῖ. de euict. aliàs verò dictũ distinguit ab eo, qđ actũ est. in l. sed Celsus. §. si fundus. ῖ. de ꝯhen. emp. vbi potius attendit quod actũ est, quã qđ dictũ sit. & facit tex. in l. sciendũ. §. dictũ. ῖ. de ędil. edi. Et hic colligit, ꝙ in primis inspicit, qđ est actũ à partibus: & hr̃ in regula, semper. ῖ. de re. iur. cum si. vt dixi. ¶ Quintò no. ꝙ quo ad æstimationẽ attẽditur locus, vbi vinũ debetur. & ꝓ hoc dicit Alb. hic post Cy. ꝙ vẽdito vino in Marchia, qđ dari debebat Ferrariæ. cũ ageret ad rescissionẽ ꝯtus, iuxta l. ij. C. de rescin. ven. dẽt attẽdi quantũ valeret vinũ Ferrariæ facit tex. in l. ꝯxisse. ῖ. de act. & oblig. & ita residẽt Alex. & Mod. hic. Sed aduertẽdũ est: qa regula d. l. contraxisse. vr̃ procedere quãtũ ad id qđ prĩcipaliter fuit ꝓmissum, & qñ agit de obseruatione cõtractus: secus vr̃ vbi tractat de resolutione ꝯtractus, vt in qõne p̃dicta: qa tũc non hẽt locũ d. l. cõtraxisse: vt no. Bal. & Pau. de Ca. in l. ij. ꝑ ill tex. C. vbi. & apud quẽ. & specialiter facit qđ de loco tradit Imo. in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. in vltima char. & ibi Alex. sequitur col. antep. de verb. ob. vbi pro doctrina Bar. ibi concludunt, ꝙ si qs promisit soluere certã quantitatẽ in loco remoto: & si non soluerit, promisit pœnã in pęna locus ille repetitus nõ vr̃, & aliàs Ferrariæ iudicatũ fuit, de eo q cũ esset Rhodij quãtitatẽ frumenti ꝓmisit soluere Ferrariæ, sub pęna, ꝙ ad pœnã non posset Ferrariæ conueniri. ¶ His tñ nõ ob. nõ vr̃ recedendũ ab eo qđ dicũt Cy. Albe. Ale. & Mod. ꝑ d. l. contraxisse. quæ uidetur generaliter ꝓcedere:

a qa vbi qs sortit forum rõne contractus, etiã in accessoriis, contractus, ibi debet cõueniri. c. dilecti. vbi Abb. in v. no. de fo. cõp. facit gl. fi. in c. fin. de rescr. & qđ no. Bar. in l. qui certo loco. ῖ. de ꝯd. ind. vbi concludit, ꝙ ille, qui recipit indebitũ per errorem in certo loco: in tali loco ẽt condictione indebiti põt conueniri. & qđ no. Bal. in l. in ꝯtractib. §. in omni. C. de nõ nu. pec. vbi dicit, ꝙ exceptio non numeratæ pe. quæ tendit ad destructionẽ contractus mutui in loco cõtractus opponi põt: ex quib. datur ĩtelligi, ꝙ vbi quis rõne ꝯtus cõueniri põt: vel rõne solutionis destinatæ, ĩ omnib. quæ accessoria sunt, & occasione ꝯtus occurrũt, ibi forum sortiat. Et iõ iudex datus sup facto promisso ẽt vr̃ datus sup interesse, vt ex plurib. concludit Are. in consi. lxxxiij. qm̃ multa. Non ob. dictum Bal. in d. l. ij. quia non vr̃ uerum per supradicta. Similiter dictum Imo. non vr̃ uerum per tex. in l. Titius. de ope. lib. & ibi Bal. dicit per illũ tex. ꝙ qualitas apposita in principali, vr̃ repetita in cohærentib. vel dependẽtibus, cum si. vt tradit Are. in d. §.

12 Chrysogonus. ¶ † Vltimò no. fm̃ Ale. hic, ꝙ vbi non est actum, ꝙ res certo loco tradatur, in dubio tradi debet in loco in quo de iure conueniri põt, ut hic cũ gl. fi. in fi. ῖ. de tritica. & ita dicit Bar. in l. itẽ illa. col. pe. ῖ. de consti. pec. & hoc dictum Alex. ꝓcedit quãdo aliquid in genere debetur: secus si in specie. l. qđ legatur. in principio. iuncto. §. præterea. s̃. de iu. Ex quo infert, ꝙ si promitto tibi dare decem amphoras vini de Vicentia, teneor illũ dare Vicentiæ. d. §. præterea, & in l. datio §. fi. ubi Fulg. per illum text. idem dicit. ῖ. de act. emp. sed certè mirũ vr̃ ꝙ si vendat quis hic Pisis vinum Lucense, ꝙ Lucæ teneatur illum tradere. Et ideo considerandũ est, ꝙ tex. in d. l. qđ legatur. & in d. §. ꝓterea. uidetur loqui quando in specie, & in indiuiduo legatum fuit: ut colligitur ibi ex illo horreo, ex illo dolio: secus videtur si in genere, ut est tex. in l. cum res. §. sed si id petatur. de leg. j. & no. Bart. in l. item illa. in fi. de consti. pec. & ad istam dist. reduci debet text. in d. l. ratio. § fi. ubi intelligitur prout gl. ibi dicit. ¶ Et adde qđ no. Ange. in l. sed & si susceperit §. si libertis. s̃. de iud. ubi per illum tex. dicit, ꝙ si scholari. studẽti Paduæ, uel Bononiæ legatum relictũ sit pro subsidio studij, tale legatum debet præstari vbi studet. de quo vide Bar. in l. j. ῖ. de ali. & cib. leg. ¶ Gl. j. sentit lecturam quã tenui, pro qua Bar. arguit, ut responsio aptetur interrogationi, ar. l. si defensor. §. q interrogatus. ῖ. de inter. act. Sal. hic rñdet, ꝙ rñsio vr̃ plenior: quia simpliciter dicit petitũ, quod uerbum ẽt vr̃ adaptari petitioni extra iudicium, & non est nouũ, ꝙ qñque plenior sit rñsio, quã interrogatio, ut patet in l. ut responsum. C. de transa. Sed replicari põt hoc procedere, quãdo apparet & constat de mente legislatoris, sed in dubio prout hic legitur, rñsio dẽt regulari fm̃ interrogationẽ. ¶ In gl. in verbo, quãti, Bar. sequtur primã responsionẽ, ꝙ hic tex. loquatur in reo, contrarium in fideiussore, intelligendo, ꝙ debitor principalis esset in mora tempore quo fideiussor se obligauit, sed hoc nõ solùm est diuinare, sed ẽt est cõtra illum tex q dicit ꝙ erat stipulatus mercem. unde ante nõ poterat esse in mora. l. lecta. §. sed cũ fortis. ῖ. e. ¶ In fi. gl. ista solutio *cõiter* approbat: qa dẽt attẽdi tps cõuentũ, ut Ale. hic dicit. sed ẽt ista solutio diuinat: qa in ꝯrio simpliciter tex. dicit fideiussorẽ acceperit, & qa tex. ibi fecisset uim in tpe expresso: de quo ibi nihil dr̃: & qa tpe expsso tex. modicã dubitationẽ habuisset: & iõ magis placet qđ glo. dicit in l. ꝯria, ꝙ æstimatio tpis expectãda est: quo satis acceperit, ut soluere tur: & sic ad diẽ principalis debitoris: qa tps appositum in principali repetitũ uidetur in fideiussore, & hoc ĩ loco ꝓbatur, in l. si ut proponit. ῖ. de fideiuss. & ibi pariter vr̃ in die: qa valet argũ de loco ad tps: & eꝯ, vt hic, eum si. & ad r hoc doctr. Bar. in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. ῖ. de verb. obl Postremo alius intellẽs accõmodari põt, ꝙ principalis obligatus erat ad mercem, & fideiussor obligauit se ad æstimationẽ. ꝓut põt in l. si ita fideiussorẽ accepero. ῖ. de fideiuss. & in tali casu obligat ad æstimationẽ, q̃ erat tẽpore quo creditor satis acceperat. iste talis intellẽs non caret diuinatione: qa tex. loquit simpliciter, & illa expressio oblõnis in idẽ nihil faceret ad illũ casum: vñ concludo ꝙ sicut locus appositus à debitore principali vr̃ repetitus in obligatiõe accessoria fideiuss. ita

13 pariter vr̃ in tpe. d. l. cũ qs. ¶ In gl. mag. in prin. no. † ꝙ ꝑ interpõnẽ extraiudicialẽ debitor in mora cõstituitur. facit tex. in l. j. §. nunciatio de ope. no. in l. denũciasse. in prĩ. de adul. cũ si. vt tradũt Ale. & Mod. hic, & sufficit vnica interpellõ. l. Titia. la. ij. §. vsuras. de leg. ij. vbi Bar. & idẽ Bar. in l. qui Romæ. §. Seiæ. de ver. ob. cũ si. vt Fely. scribit in c. ex literis. de const. in gl. j. & de interpellõne extraiudiciali aliqua dixi in c. nouit. in fi. de iud. Sed dubium est, qbus verbis dicatur facta interpellatio. & concludit Bart. in l. si quis. mihi bona. §. pater. in prin. de acq. hære. ꝙ si creditor dicat debitori, indigeo illa pecunia quã mihi debes, ꝙ interpellatus vr̃. & idẽ Bar. in l. in prin. in iij. q. ῖ. de operis no. cũ si. & prosequitur Ale. in l. si quis

b mihi bona. §. sed qd si mandauit. cuius dicta reassumunt Moder. hic, aliter tñ Mod. tenent in d. l. si ex legati cã. in pe. co. vbi dñt veriorẽ esse, ꝙ talia verba nõ inducãt interpellationem, qa talia verba debẽt esse incitatoria, vt Bar. dicit in l. non solũ. §. morte. co. antepe. in ver. idem dico de debitore. de oper. no. Sed tamen non est recedendũ à cõi opi. quia cum talia verba prolata sint principaliter pp se, vñr requisitionẽ & interpellationem inducere: qa verba ẽt renunciatiua ꝓlata ꝓpter se, dispõnẽ ĩducũt. l. ex hac scriptura. & ibi Bar. ῖ. de dona. & qa rogare & mandare idẽ sunt. l. j. §. j. ῖ. mãda. & verbũ rogo, fm̃ subiectam materiã inducit ꝓceptũ. xj. q. 3. in c. rogo. & xvj. q. j. c. reuertimini. vbi Arch. facit tex. in l. sed si interpellatur. cũ glo. s̃. de arb. vbi interpellatum accipitur pro simplici denuntiatione. & de notificatione no. Bar. hic co. pen. in versi. sed an notificatio. vbi tenet ꝙ habet vim interpellationis. l. j. §. sed denuntiare. ῖ. de lib. agn. Non ob. qđ dicit Bar. de interpellatione incitatoria: quia illud dictum est ad cautelam, & ad maiorem exageg-

14 gerationẽ. † Et no. est, ꝙ per libelli oblationem, nõ videtur facta interpellatio: vt no. Bar. in l. denunciasse. §. qđ ergo. per illum tex. ῖ. de adul. facit tex. in l. libertus aduersus. s̃. de in ius vocan. vbi q dat libellum, nõ dicitur in ius vocare, & hoc videtur mirabile fm̃ Ange. hic, co. ij. & Ale. in ver. cum testaretur, ꝙ licet etiam requisitio vnica extraiudicialis cõstituat debitorem in mora, vt s̃. dictum est tñ requisitio facta ꝑ viam libelli, non constituit reum in mora: sed certe ista conclusio, oẽs tenent, vr̃ dubitabilis. quia fortior videt interpellatio facto per libellum: qa actus factus in iudicio, vel in actis, potentior videtur: argumen. l pacta nouissima. C. de pact. & no. in fine apud acta. C. de transf. Ideo si petitio extraiudiciali constituit debitorem in mora, à fortiori libellus, qui parti dirigitur, debet in mora partem constituere. ¶ Et hoc confirmatur, quia interpellatio facta in iudicio nullo, habet vim extraiudicialis interpellationis: vt no. Iacob. de Are. in l. in minorum. C. in quib. cau. ῖ. integ. resti. sequitur Bald. in c. j. colum. iij. ver. dicit Iaco. de Aren. de milite vasallo qui contumax est. Are. in consi. xl. visis diligenter. colum. fi. à fortiori ergo si iudicium valet. debet habere vim extra iudicialis interpellationis. Non obst. text. in d. l. denunciasse. §. quid ergo. quia illa denunciatio pro forma requiritur: & strictè interpretatur, ne matrimonium impediatur: & illa accusatio respicit vtilitatem publicam. Secus videtur in casu isto, vbi libellus dirigitur parti & ab ea petitur. & per hoc respondetur ad d. l. libertus. quia loquitur in libello dato iudici. & retenta conclusione glo. quod debitor per interpellationem constituatur in mora ꝓcedit in debitore, qui iure obligationis tenetur. Secus si officio iudicis conueniri possit: quia tunc per interpellationem in mora non constituitur: ut no. Bar. in l. cum postulassem. in prin. ῖ. de dã. infe. & idem Barto. in l. j. col. v. in ver. item ex p̃dictis apparet. s̃. de iur. om. iud. ubi rationem adducit. & hoc uidetur procedere in officio nobili, secus est in officio mercenario. qđ deseruit actioni intentatæ: ut no. Bal. in d. l. j. de iur. om. iud. col. pe. ver. item differunt in effectu. ubi dicit tex. in d. l. cum postulassem. non habere locum in officio mercenario. alleg. Cyn. in l. j. C. de alie. iud. mu. cau. fac. & Moder. hic sequuntur. Sed aduertendum est, quia text. in l. qui per collusionem. in fi. ῖ. de act. emp. vbi dicitur, ꝙ officium

ADDITIONES.

a ¶ Accessoriis. Idem Dec. c. 1. lect. 1. colu. 14. de iudic. dic br̃, quod si rescissio petatur actione ex contractu, puta ex pacto de retrouendendo, uel ex l. 2. C. de rescin. vẽd. agendum est in loco contractus quia oritur actio ex ipso contractu. sed si ob minorem ætatem per uiam restõnis, uel ex alia cã extrinseca quæ non fundatur contractu, egendum est in foro rei continenti. & ita procedit d. l. 2. C. vbi. & apud quem. facit Ias. in l. qui certo loco. de cond. indeb. & Alc. hic in fi.

b ¶ Mod. Idem Purp. hic nu. 37.

officium iudicis non præsupponit obligationē, loquit in officio mercenario, & Pa de Ca. ibi dicit, ꝙ offm̄ iudicis siue nobile, siue mercenariū sit non p̄supponit oblonē, & sic eadē rō vr̄ q̄ est ī nobili. Nō ob ꝙ mercenariū deseruiat actioni intētatæ, q̄ p̄supponit oblonē: qa verū est q̄tū ad rē principalē, si fructus, & accessoria q̄ offō iudicis mercenario veniunt, non sunt in oblone. d. l. qui per collusionē, & facit tex. in l. iiij. C. depositi. & iō ista lr̄atio Cyn. & Bal. non vr̄ vera. ¶ Addo tn̄ casum singulem, in quo officio iudicis per interpellonē qs in mora ꝯstituit, videlicet in filia quæ offi-
a cio iudicis tenet dotē cōferre. l. si soror. C. de col. & tn̄ in mora[a] constituit: vt est tex. fin. in l. filius. fi. ꝗ. de colla. do. vbi rō sp̄alitatis colligitur, & no. Bal. in d. l. si soror. ¶ Scd̄a concl'o gl. limitat, nisi creditor ipse prius in mora fuisset: quia tunc per interpellonē creditoris debitor in mora nō constituit: sed expectatur litis contestatio: vt notabiliter voluit Saly. in l. sed si alia. in j. no. per illū tex.
b ꝗ. de consti. pecu. Alex. in ꝯriū[b] allegat tex. in l. Celsus. §. fi. s̄. de arbi. vbi si creditor voluit pecuniam accipere, deinde paratus sit accipere, ꝯ debitorem pœna committitur. Mod. dn̄t, ꝙ ille tex. loquitur in pœna: nos loquimur in mora, à qua facilius quis excusatur: vt no. in l. si insulam. de ver. ob. Sed ista dr̄ia non vr̄ vera. quia à pari procedunt mora & pœna: vt no. Bar. in l. continuus. §. illud. in fi. de ver. ob. & Ale. in l. ad diē. de ver. ob. & ꝯ Sal. facit rr̄a quæ dicit, ꝙ vltima mora nocet. l. illud ꝗ. de peri. & imo. rei vend. l. prætor. §. pe. de ope. no. nun. l. si seruum. §. sequitur. de ver. ob. ¶ Ad tex. in l. sed si alia rn̄det, vt per Alex. hic. ¶ Tertiò principaliter limitat, nisi debitor prius in mora fuisset: quia tunc creditor interpellando, vr̄ morā remittere. l. Aemilius. vbi Bar. col. j. s̄. de min. ver.
c ex quo no. Mod.[c] hic tenent ꝯriū: qa scd̄a interpellatio operari ꝯrium. l. legata inutilr̄. de leg. j. & quia geminata interpello impedit purgationem moræ: vt no. in l. si insulam. de ver. ob. & tradit Ro. in cons. cccliij. quæritur primo. col. ij. Tota difficultas est in respōdendo ad tex. in d. l. Aemilius. in quo laborāt Mod. in l. si ex legati cā. de ver. ob. & Alex. in l. cum procurator. §. dn̄s. col. ij. de ope. no. Sed vera & clara solo est, ꝙ vbi insurgit ꝯrietas, merito receditur à prima interpellone, ibi em̄ petitio ꝑtii se nō compatitur cum re solone ꝯctus: merito ibi mora, & interpello incōpatibilis est cum noua interpellone: quæ rō cessat in q. nr̄a hic. ¶ In ea. gl. ibi, nō valebat, ista solutio diuinat, est vt ibi notādum ꝙ difficultas excusat à mora. & illam ponderāt Ang. & doc. hic. Sed Mod. dn̄t, ꝙ hoc non vr̄ verum in debitore q̄titatis, in quo difficultas non excusat à mora. l. continuus. §. illud. de ver. ob. & hoc posset ꝑcedere q̄tū ad oblonem: secus vr̄ quo ad morā: qa indistinctè difficultas excusare vr̄ à mora. in prin. ꝗ. de vsur. cum si. vt dixi in l. quod te. in fi ꝗ. eo. ¶ In ea. gl. ibi, an̄ non fuerat mora. ista secūda solo *cōiter* approbatur. & ꝯcl'o *cōis* est, ꝙ etiam ꝯctib. stricti iuris interesse q̄ti plurimi veniat à tp̄e moræ. vt probatur hic, vbi dicitur, ꝙ attenditur
d tempus appositum in contractu, ex quo tacita interpellatio inducitur: vt in l. fi. ꝗ. de triti. cum sim. quibus responsum fuit s̄. in prin. l. ꝙ dicta iura procedunt in interpellatione tacita, quæ à lege inducitur, quæ fortior videtur quāilla q̄ fit ab homine. & addo q̄ istam differentiam tradit Ale. in l. adiicit. in ij. no. & dixi. s̄. in ij. not. ꝗ. de ver. ob. & dixi in l. quod te. s̄. e. Et cōem opi. facit tex. in l. cum fundus. in prin. ꝗ. e. vbi in contractibus stricti iuris, in fructibus consideratur tempus litis contestatæ. pariter ergo idem videtur dicendum in æstimatione quanti plurimi. Alex. hic respondet aliud esse in fructibus & vsuris, & aliud in æstimatione quanti plurimi, quia æstimatio rei in locum principalis debiti succedit: & ipsam rē principalem repræsentat, non sic in fructibus & vsuris, quia vltra rē debentur. & fuit ratio Pau. de Ca. hic, col. fi. Mod. reprobant hic istam rationem: quia ēt æstimatio hic venit vltra rē: quia petit vinum: & vltra vinum officio iudicis debetur æstimatio q̄ti plurimi: vt declarat Bart. hic col. fin. sed ratio Alex. ab hac impugnatione defendi potest: quia quod Alex. dicit, debet considerari attento tēpore moræ: & ante moram satis fuisset soluisse vinum, & licet nūc soluat vinum, & æstimationem quanti plurimi, hoc totum est loco vini. facit text. in l. si sterilis. §. cum per venditorem. in fin. ꝗ. de act. emp. ibi, hodie dandum est, quod olim dari oportuit. & illud placet, qd̄ soluitur ratione maioris valoris est vnum & idem cum ipsa re, nec recipit quouis modo diuisionem: sicut vr̄ esse in fructibus, & in vsuris, quæ à re principali distinguuntur. Ratio tn̄ quam Alex. adducit diuersificat casus: & non tradit rationem diuersitatis. & in ꝯrium facit, quia si in contractibus. stricti iuris à tempore moræ, non veniūt fructus, qui procedunt à causa. naturali & intrinseca à fortiori videtur ꝙ non ueniat interesse quanti plurimi, qd̄ ex causa intrinseca procedit; arg. l. si sterilis. §. cum per venditorem. de actio. empt. Præterea text. in d. l. cum fundus. in princip. non loquitur specialiter de fructibus: sed vniuersaliter dicit, omnis causa restituenda. i. omne quod habiturus esset actor, si litis contestatæ tempore solutus fuisset. ista uerba uniuersalia cōprehendunt etiā interesse quantitati plurimi. & ad hoc facit tex. in d. §. cum per vēditorem. ergo in d. l. cum fundus. videtur tex. quòd etiam interesse quanti plurimi veniat solum lite contesta. & ista opin. videtur verior: ut dixi. s̄. in prin. l. ¶ In ead. glo. ibi, non ex-
15 trinseca. scilicet ꝙ tātum valeat. & ratio diuersitatis videtur: † qa bonitas intrinseca est in obligatione, sed extrinseca venit officio iudicis. ut declarat Bal. hic in j op. o. & secundum istam solutionem infert, ꝙ quantum ad æstimationem, non attenditur tp̄s cōtractus. ex quo sequitur, ꝙ si tempore contractus, res plus valebat. & tempore moræ minus, ꝙ mora prodesset moroso. & hoc videtur iniquum: arg. l. Seruius. ꝗ. quod vi aut clam. Alb. hic col. iij. in vers. sed videtur ꝙ prædicta respondet quod ista iniquitas toleratur: quia prouenit à casu, & non propter moram. Mod. hic dn̄t, ꝙ ista solutio non valet: quia illud quod postea contingit ēt à casu, attenditur. l. de ætate. §. qui tacuit. ꝗ. de interrog. act. l. locū. §. cōdemnatio. ꝗ. de tab. exhib. ideo ne sequatur istud absurdū, Mod tenent quod attendatur tempus contractus, si vinum plus valebat illo tempore, quam tempore moræ, per dictam l. ratio. §. si per venditorem. in verbo, quo venit. ꝗ. de act. emp. sed tamē non est recedendum à communi opi. per istum tex. qui dicit indistinctè, quod tempus moræ inspicitur. Non ob. ratio allegata in contrarium, quia non est verum, quod debitor habeat istud commodum propter moram: quia etiam si esset in mora, idem esset. in mutuo. n. consideratur bonitas intrinseca: & non valor rei, si vinum decreuisset debitor indistinctè haberet istud commodū: quia etiam contra, si vinum creuisset in æstimatione, debitor etiā non morosus sentiret incommodum: quia haberet necesse emere vinum pro maiori prætio si non haberet, & sic in effectu responsio Alb. videtur bene procedere, quod hoc à casu contingit & facit tex. in l. de fideicommisso. C. de trans. in l. verum. §. sciendum. s̄. de mino. Non ob. quod etiam attendatur quod à casu cōtingit: quia illud videtur verum, quando culpa præcedit casum, prout iura prædicta loquuntur. Ad §. si per venditorem. responsio inferius apparebit. ¶ In ead. glo. ibi, de p̄senti die videtur egisse. doct. approbant solutionem gl. & ratio videtur: quia in contrario æstimatio debetur iure actionis, hic verò officio indicis. & ita Bar. & doc. hic dn̄t. & tex. in d. l. fundum. procedit quādo æstimatio est in obligatione æquè principaliter: secus si accessoriè veniat, prout est interesse in obligationibus facti: quia etiam tunc à tempore moræ inspicitur. l. si calendis ꝗ. de re iud. no. in l. in hac. ꝗ. de trit. & ita Mod. dn̄t. sed aduertendum est: quia Bart. in d. l. si calendis. expressè tenet contrarium, quia cum interesse veniat iure obligationis, attenditur tp̄s cōtractus. alleg. d. l. fundum. sed tamen illud fundū Bar. non videtur in casu isto benè adaptari. quia tex. in d. l. fundum, procedit in æstimatione expressè promissa ab homine, in qua partes cogitant de tempore contractus. Non sic uidetur in interesse quod debetur ex dispositione legis: ut no. per Bar. in l. cum stipulatus. de verb. ob. dixi in l. cū quid. in iiij no s̄ eo. Præterea tex. in d. l. fundum. loquitur in æstimatione, quæ nō subrogatur in locum rei principalis: quia ibi vtrunque debetur, & res & æstimatio, non sic in interesse cōtingit: quia in locum facti subrogatur. ¶ In gl. j. ibi. ꝗ. si per uenditorem. in solutione huius contrarij valde laborāt doct. hic. solutio Bar. diuinat: alia solutio colligitur ex dictis Ful. in qua resident Moder. hic loquitur in mutuo quod statim restitui non debet: vt no. Barto. in l. si pœnam, de verb. oblig. contrarium procedit in contractu venditionis: quo casu si emo vinum in communiter accidentibus volo quod statim tradatur: unde non mirum si tempus contractus attenditur. sed ista ratio non satisfacit, quia dato quod intentio emptoris sit, quod vinum statim tradatur, propter hoc tamen venditor non constituitur in mora, quia eodem tempore non debet quis obligari, & constitui in mora, vt no. Barto. in l. quoties. in diem de verborum oblig. vnde solutio antiquorum magis placet, vt text. l. contrariæ intelligitur, in tempore quo venit tradendum. Nec ob. quòd Barto. dicit, quod sit desinare, quia iste intellectus iustificari potest ex eo quòd in eodem. §. in fi. illa verba in isto sensu accipiuntur, dum ibi dicitur, à Brundisio vinum venit, licet alibi venditio facta sit. si ergo alibi erat facta venditio, illa verba, à Brūdisio venit, de necessitate intelliguntur scilicet tradendum. idem ergo dicitur quod ita in prin. tex. intelligatur, quia vna pars legis secundum aliam intelligitur. l. utrum supra de petiti. hæred. & hoc confirmatur per istum text. hic, vbi consideratur tempus, in quo solutio debuit fieri, vel vbi petitur, & in l. fin. de triticar. pariter ibi dicendum videtur ista solutio minus periculosa. ¶ In eadem gloss. ibi, quo ad fructus, in illo text. de fructibus nihil dicitur, dictum tamen in se verum est, secundum communem opin.

ADDITIONES.

a ¶ Mora. Immo uerius ibi quo ad fructus uel usuras, non interpellatio, sed rō æqualitatis seruandæ ex bono, & æquo attenditur.
b ¶ Contrarium. Et bene Ias. l. ꝗ. mora. infra, sol. mat. Dec. hic.
c ¶ Mod. Scilicet Ias. col. 6. hic, & in l. si ex legati cā. infra, de ver. obl. & benè.
d ¶ Moræ. Hęc communis & uera.

16 opin.† q̄ ꝯtibus stricti iuris non veniūt fructus añ lit. cont. licet interesse quāti plurimi ueniat à tpe moræ, de quo. s. dictū fuit. Ad de tñ tenēdo opin. cōem, ſm Bar. in l. ſi filius. §. cū fundū. de verb. a ob. q̄ ēt añ lit. cōt. veniūt fructus [a] ſub noīe īteresse quāti plurimi ꝯriū tñ ibi tenet Imo. qa ſi fructus non pñt peti vt fructus, ēt alia via nō vr̄, q̄ peti poſſint: ut in regula. cū qd vna via. de reg. iur. in vj. Ale. ibi ſeqtur opin. Bar. qñ fructus ſunt pēdētes: quia idē vñr b eſſe cū re ipſa [b] l. fi. §. fructus. ĵ. de his quæ in frau. cred. & tali caſu nō cōseqt̄ actor fructus: ſed aliquid plus in æſtimatione fundi pp fructus: ſed iſta cōſideratio non tollit difficultatē: qa regula quæ loquit̄ de fructib. nō debet reſtringi in pēdētib. qa idē ſunt cū ipſa re. d. l. fi. §. fructus. l. fructus pēdētes. ĵ. de rei vēd. l. Iulianus. §. ſi de fructib. ĵ. de act. emp. & regula cōis vr̄ loq de fructib. pceptis. l. videamus. §. ſi actionem. ĵ. de vſu. & videmus in l. cū fundus. ĵ. c. & in fructib. perceptis rō Imo. efficax vr̄: qa lex quæ dicit q̄ fructus nō debentur añ litē cōteſtatā, eſſet impoſita verbis. & ſine effectu. in l. ij. C. cōm. de leg. & ēt, vt s. dixi. ſi nō veniūt fructus añ litē cōteſtatā: à fortiori intereſſe quāti plurimi nō dēret venire: vt s. dixi. reliqua p doc. hic, qa aduerſa corporis valetudo nō patitur 17 ut ſingula ſolito more perſcrutari poſſim. ¶ † Pro complemento huius. l. videdū eſt de duob. Primō qñ ſit, q̄ ſnīa debeat libello cōformari. Secūdò, ſi nō reqritur libellus & ineptus porrigat̄, an vitiet̄ pceſſus. Circa primū regula eſt, q̄ ſnīa debet cōformari libello. l. fi. C. de fideicō. lib. l. vt fundus. s. cōi diui. c. licet hely. de ſimo. c. qualiter, & qñ. el. ij. in fi. de accu. & de iſta regula no. Ale. in cōſil. clxxxj. in cā & lite. col. ij. in ver. poſtremò. lib. vj. Ful. in conſil. ccij. Guil. col. fi. & Cu. in conſi. lxxxv. col. ij. quāuis de iure cōi. ſed ꝯtra iſtā regulā in primis adduco, qd̄ no. Bar. ī l. pe. C. ſi plures vna ſen. vbi dicit q̄ verba ſnīæ debēt propriè intelligi, ꝑut verba ſonant. & nō hñt relationē ad libellū. Pau. de Ca. ibi circa fi. dicit q̄ regula 18 pcedit quo ad ſubſtātialia, nō quo ad accidēralia. ¶ † Et iſta regula ēt pcedit in arbitratore: q nō pōt cōdemnare in alio, cū petitū ſit, vt no. Bal. in l. fi. §. ſed & ſi qs. col. iij. ver. porrò arbiter iuſſit. C. cōia de leg. & bo. Bar. in l. cū aquiliana. s. de trāſ. in ver. pmitto tñ aliā qōne. & iſtā regulā ī arbitratore tradit Ang. in cōſ. 228. viſa narratione. col. pe. Sed Ant. de But. tenet ꝯriū in c. cōſtitutus. col. j. in ver. noto vlterius. de relig. do. & in col. fi. in ver. noto q̄ amicabilis cōpoſitor & arbitrator, pōt iudicare ſup non petitis. Et vera cōcluſio vr̄, q̄ ſup te penitus diuerſa, nō pōt manū apponere. ſed ſup æſtimatione rei, vel depēdētib. hēt ptātem. Bar. in d. l. cū aquiliana. circa fi. Bal. in l. ſi ſup poſſeſſionē. C. de trāſac. cum ſim. vt tradit Ale. in cōſ. cix. quærit an dñs arbiter lib. ij. idē Ale. in conſi. cxxiiij. in cā & lite. col. iij. lib. ij. & Soc. in cōſ. ciiij. viſis compromiſſo. lib. iiij. & dixi in cōſ. xj. col. iij. Et regula limitatur nō pcedere ex cā neceſſitatis: vt no. Bar. hic, & Bal. ī l. fideicō. §. ſeruo. in fi. de leg. iij. vr̄ tamē q̄ cā neceſſitatis, reſpiciat executionē, quæ poſtmodū fit iudicis officio, & p hoc nō impedit̄ quominus condēnatio & ſnīa poſſit fieri ſm petitionē. vt in ſimili no. Bar. in l. q ſeruū. de verb. oblig. Similiter regula fallit in principe. vt p Spe. in ti. de actor. ſeu pet. §. ſupereſt. col. iij. ver. ſed nūquid habeo. vbi alle. c. ꝑpoſuiſti. de cōceſ. præben. & Bar. idem dicit in l. Aemilius. col. fi. s. de mino. Aut. in d. c. licet hely. col. iij. in ver. vnū tamē no- 19 to. † quia princeps non tenet̄ ſeruare ordinē iuris. c ad petitionē. de accuſ. Sed aduertēdū eſt: qa iſta concluſio pcedit de plenitudine poteſtatis. Ita Bar. dicit in d. l. Aemilius. & Spe. in loco ꝑalle. cū alleg. d. c. propoſuiſti. & iō debet cōſtare q̄ noluerūt vti plenitudine ptātis: qa in dubio hoc nō pſumit̄: vt no. Inn. in c. innotuit. de elect. cū ſi. vt tradit Ale. in l. quāquā. C. de teſt. mil. & qd̄ dr̄ in d. c. ad petitionē. pcedit de plenitudine ptātis: ut no. ibi Fel. poſt Abb. 20 in c. cū olim. col. fin. de re iud. † Similiter regula nō videtur pcedere in criminalib. in quibus petitio partis & cōcluſio facta à parte non attēdit̄: quamuis iudex hēat poteſtatē à lege quæ ſibi tribuitur, vt no. Bar. in l. qd ergo. §. pœna grauior. col. ij. in ver. tu dicas s. de his q. no. infa. Bal. in l. & ſi ſeuerior. in iij. opp. C. ex qui. cau. infa. irrog. Sed tamē cōſiderādū eſt, q̄ iudici alteratio pœnę ex cā cōceditur, vt no. in d. l. pœna grauior. in l. hodie. ĵ. de pę. iō videt̄ q̄ regulariter iudex debeat pœnam imponere, ſm natura delicti, & ſm portionē accuſatoris, licet hoc ex cā variari poſſit, vnde ēt in accuſatione cōſiderat̄ forma petitionis, vt ſm illam ꝓferat̄ ſnīa, vt no. Bal. in l. ij. col. ij. C. de ꝓbat. vbi cōcludit, q̄ ſi delictū ꝓpoſic tū ſit cū armis, & illa qualitas nō probet̄, dēt ſequi abſolutoria [c] & no. Bar. in l. denuntiaſſe. §. quid tamē. infra, de adul. & idē Bald. in d. l. & ſi ſeuerior. col. fi. Similiter ſi partes conſentiant, ſuper alio poteſt iudicare quam ſit petitū, ſm Ale. hic, per l. ſi conuenerit. cū ibi no. de re iudi. Moder. dubitant, quia partes non poſſunt facere q̄ valeat ſnīa, actis ſubſtantialib. nō interueniētib. vt no. in authē. offerat̄. vbi Bar. in fi. C. de lit. conteſt. Sed rñderi poteſt, q̄ hic acta ſubſtantialia expreſsè remitti nō poſſint, tamē tacitè poſſunt nihil opponendo. c. fi. de pb. declarādo vt dixi ibi. & in c. de cauſis. de offi. deleg. Fallit ſimiliter d. regula in iudicio diuiſorio, §. fi. inſti tu. de offi. iud. vbi cōdēnatio fit in eo qd̄ petitum non eſt. ſed reſpondetur, q̄ videtur petitum ex natura actionis, vt in d. §. fi. in l. vſufr. plurib. mod. §. conſtituitur. s. de vſufr. & in ſimili no. Bar. in lege Aquilia. in l. cum te negantem. in iij. opp. C. ad leg. Aquil. & etiam in acceſſorijs nō requiritur petitio, ideo iudex poterit cōdēnare in expenſis, licet petitæ non ſint, ut no. Bal. in l. properandum. §. ſinaūt alterutra. C. de iud. uer. qro utrum iudex. cum ſi. ut 21 tradit ibi Ale. col. pe. † Similiter fallit in ſpiritualib. in qb. non attēditur forma petitionis, ſed ueritas rei. vt not. Card. ī cle. ſæpe. ver. non ſic tamen. in ij. oppo. de uerb. ſig. Idem Abb. in c. cōſtitutus. 22 in fi. de reli. do. † Similiter fallit, quando apponitur clauſula illa, ſuper quib. peto iuſtitiam miniſtrari ut no. Alex. in conſi. xxxiiij. uiſo proceſſu. col. ij. lib. iij. ubi allega. Imo. in l. ſi cum nulla. de re iud. uide tamen Bal. in l. incerti, col. fin. C. de interd. ubi arguit in contrarium: quia ſecundum iuſtitiam requiritur petitio. & de his plenius tradit Fel. in d. c. licet hely. col. antep. & Georg. Natam, in cepe. cle. ſępe. in uer. non ſic. de uerb. ſig. col. ij. & iij. ¶ Circa ſecundum gl. hic alleg. in fi. q̄ non uitiatur proceſſus propter ineptitudinem libelli: ex eo q̄ libellus non erat neceſſarius, & iſtam glo. ad hoc no. Bal. ī l. & ſi ſine ſcriptura. col. fi. uer. ſed pone. C. ad Treb. facit tex. in l. j. in prin. C. de rei uxo. actio. gl. in §. in multis. in uerbo tranſitum. inſti. de lib. cum ſim. ut tradunt Alex. & Mod. hic: & ad de q̄ in contrarium multa offeruntur quæ congerit Fel. in c. cum ordimem. in principio de reſcri. ubi præſertim dicitur de ſententia, in qua cauſa exprimi non debet. c. ſicut. de re iud. & tamen ſi iuepta exprimatur, ſententia uitiatur: ut no. Inn. in c. in pñtia. de renun. & idem in auctoritate ſuperioris, licet in actu non ſit neceſſaria: ſi tamen interponatur, & minus legitimè, actus non ua- d let: ut no. Inn. in c. fi. & ibi Abb. [d] col. iij. de proc. Et contra gl. hic, eſt gl. contraria in l. proinde. la ij. § notandum. in glo. mag. in fi. s. ad l. Aquil. quæ tenet, q̄ licet in aliquo caſu non ſit ordinariè procedendum: ſi tamen ordinariè procedatur, & non ltīmè, uitiatur proceſſus: ut not. Bal. in l. diffamari. C. de ingenius. ubi dicit illā gl. ſingularem. & ad hoc facit quia ubi plures uiæ competunt, attenditur illa, quæ eligitur. l. ſi mulier. in fi. s. qd̄ metus cau. & no. Bald. in l. ij. in x. q C. de ſer. & aqua. & in l. j. in prin. C. de exec. rei iud. & Signorolus in conſi. clv. in proceſſu facto. col. ij Mod. hic in fi. dicunt, q̄ gl. in d. l. proinde. procedit quando conſtat de uoluntate iudicis, q̄ uoluit præciſè ordinari, & procedere. hic uerò gl. intelligitur quando ſumus in dubio: ſed iſta ꝯña non ſatisfacit: quia nō magis in uno caſu, quam in alio uidetur conſtare de uoluntate iudicis, uel partis, & in utroque caſu militat ratio quam s. allegaui. q̄ uia quam quis elegit, ſibi pateat. in d. l. mulier. Fel. in d. c. cū ordinem. dicit, q̄ concluſio quæ ex iſta glo. colligitur, cū ſi. procedit regulariter. & allegata in contrariū, ſunt caſus ſpeciales, habentes in ſe particularem rationem. Iſta etiam reſolutio non tollit difficultatem, qa ratio. s. dicta, quæ fundatur in d. l. ſi mulier. cōcernit regulam, vt attendat̄ via electa. & concurrit alia regula, quæ dicit qd̄ potuit noli, & qd̄ volui adimplere nequiui. l. multum intereſt. C. ſi quis alteri uel ſibi. c. cum ſuper. de off. deleg. Aliter etiam diſtinguit Fel. in c. qualiter, & quando. el col. iij. de accuſ. & illa diſtinctio etiam non tollit fundamenta. d. l. ſi mulier. cum ſi. Vnde uidetur poſſe reſponderi, q̄ uerum eſt, q̄ attenditur uia quæ eligitur, ſi in illa perſiſtat: ſecus ſi ab illa uelit recedere: quia non prohibetur uti iure communi, qd̄ ſibi competebat: arg. l. ſi miles qui deſtinauerat. ĵ. de teſt. mil. Iſta ſolutio etiam non uidetur procedere: qui regula d. l. ſi mulier. facit uim in electione, ibi, uiam elegero. facit tex in l. quod in hæredem. §. eligere. de tribu. Non obſt. text. in d. l. ſi miles: quia ibi uidetur ſpeciale in milite, ut colligitur ibi, cur non in milite diuerſum: uel loquitur in eo qui diſtinguerat in animo: & ulterius non proceſſit: ut colligitur ibi deſtinauerat. & ibi, nec enim qui uoluit iure communi teſtari, ſtatim priuilegio renuntiauit, nos hic loquitur in eo qui re ipſa uiam elegit. Et ſupradictis adde tex. in cle. ſæpe. in fi. de uerb. ſig. ubi dicit, quod procedendum ſit ſummariè, ſi tamen partes uelint q̄ ordinariè procedatur, in totum, uel in parte ualet proceſſus & gl. ibi in uerbo, partibus. dicit q̄ ſi. partes expreſsè conſentiunt, non poſſunt recedere: ſi uerò tacitè conſentiant, ut procedatur ordinariè, quatenus proceſſum eſt, ualet proceſſus, pro reſiduo poſſunt pœnitere: & ſic uidetur quòd eligendo uiam agendo, eatenus uidetur ſibi prę iudicare, in futuris poteſt pœnitere.

ADDITIONES.

a ¶ Fructus. Dic breuiter, quod ueniunt ut intereſſe, non quanti plurimi, ut ineptè putauit Bar. & ante eum Io. Fab. Inſti. de act. §. actio. col. 2. ſed tanquam damnum ob moram incurſum.

b ¶ Cū re ipſa. No. quod fructus pendentes ſunt pars fundi, ut l. fructus pendentes. & ibi doct. infra, de rei ven. in Spec. de fru. & intereſſe. §. primo, uerſi. ſed pone. Flor. in l. ſi fur. de uſur. in Spe. de deci. ad fi. & melius per Ale. in l. ſi filius. §. primo. de uerb. oblig.

c ¶ Sequi abſolutoria. Tranſeat à pœna ſtatuti requirentis illam qualitatem, ſed tantum debet imponi, pœna iuris communis pro delicto probato.

d ¶ Abb. Scilicet Pan. qui illud intelligit quando ad hoc eſt limitata uoluntas & benè.

LEX XXIII.

1 *Teneris mihi restituere, quod ex re mea ad te peruenit.*

2 *Specie perempta, an liberetur debitor quantitatis.*

3 *Idem iudicatur de dominio quæsito legatario de iure speciali, quod de dominio quæsito de iure communi.*

4 *Pretium post peti certi condictione generali, & actione speciali negociorum gestorum, secuta ratificatione.*

1 Si eum seruum. ¶Primò no.† ꝙ teneris mihi restituere qđ ex re mea ad te ꝑuenit. facit tex. in l. si me & Titio. ĵ. e. Ex quo inferunt Mod. hic ad dictũ Bar. ᵃ in l. his solis. de cõd. ind. de filijs qui alimentati sunt ex frumento mutuato eorum patri, ut ipsi in subsidium teneantur per ista iura. Sed aduertendum est, quia ex quo patri mutuum factum fuit, ipse pater obligatur: & non cõsideratur quid de pecunia mutuata factum sit. l. eũ cui. C. de actio. & obl. in l. si is qui. C. depo. cum si. Et ad idem facit, quia si de pecunia alicui mutuata debitor emit merces: si debitor aufugit mercibus extantibus non ꝓfertur ille qui mutuauit pecuniam: licet de eius pecunia merces emptæ sint: vt no. Bart. in l. si cum dotem. §. fi. ĵ. sol. mat. Bal in d. l. eũ cui. cũ si. vt tradit Alex. in d. §. fi. & Ro. in consi. xl. visis. in fi. Nõ ob. tex. hic, & d. l. si me & Titiũ, qa ista iura non faciunt ad qõnẽ Bar. in d. l. his solis. qui loqtur de pecunia mutuata: & sic fuit trãslatũ dñiũ de voluntate creditoris: & debitor tãquã dñs potuit tãquã in re ꝓpria disponere. in l. in re mãdata. C. mã. nõ sic in ista. l. & in d. l. si me & Titiũ. qa absque voluntate dñi ex errore qs lucratur ꝑ rẽ alterius: iõ ne dñs patiat iacturã indebitè, datur actio in subsidiũ: & dño nihil ꝑt imputari, secus vi
3 det in mutuo: qa eius volũtate trãslatũ fuit dñium ¶†Scdõ ꝑ istũ tex. colligũt Mod. ꝙ in isto casu, vẽditor erat debitor quantitatis
b rõne speciei: & tñ specie perẽpta nõ liberat, ᵇ qđ vr̃ ꝯ Bar. & doc. in l. qđ te. ŝ. e. & sup solone dicũt cogitãdũ. Sed rñsio clara est, qa hic nõ videt debitor respũ speciei sed est debitor qa locupletior
3 factus: est iõ ex æquitate tenet. ¶†Tertiò no. ꝙ idẽ iudicat de dominio q̃sito legatario de iure speciali, qđ de dñio q̃sito de iure cõi facit text. in l. liberos. C. de collati. & qđ ibi Bal. cũ sim. vt dixi ibi. & ad hoc facit, quia ecclesia in quã trãsit dñium ex solo tit. de iure spãli. l. fin. C. de sacrosi. eccl. ꝓfert alteri, cui postea facta sit traditio. & nõ hẽt locũ tex. in l. quoties. C. de rei vend. vt no. per gl. in l. siue aũt. §. si duobus. in verbo, petentis. ŝ. de pub. in l. fi. in verbo, in rẽ. in fin. & facit tex. in l. Põponius. §. quæsitũ. ĵ. de acq. pos. vbi dr̃, ꝙ potẽtius est ius successionis, qđ est de iure speciali quã vẽdi-
4 tionis. Gl. in prin. cõcludit, † ꝙ ꝓtiũ peti ꝑt certi cõdictione gñali, & actione speciali neg. gest. secuta ratificatione. & hoc s̃m Bar. est verũ in se. Sed nõ cõuenit ad istũ tex. q fundatur ex eo, ꝙ iste factus sit locupletior, vt Bar. hic cõcludit. & opi. Bar. approbat Alex. hic & rñdet ad ea q̃ Saly. in ꝯriũ adducit. Pro opi. tñ gl. & Sal. facit tex. hic, q dicit pretiũ cõdicere. nã pretiũ arguit ꝯriũ vẽditionis. l. fi. vbi Bar. C. de ꝑdi. cur. lib. x. ergo vr̃ ꝙ petat ex ꝯtu vẽditionis illã tacitè ratificãdo: nisi dicamus, ꝙ ꝓtiũ cõdicitur habito respũ ad vẽditorẽ, q ꝓtiũ ex ꝯtũ vẽdõnis recepit. Sed dñs nõ agit ꝓcisè ad ꝓtiũ: sed agit quatenus venditor est locupletior. & hoc mõ ꝓ opi. Bar. vr̃ tex. hic, qa si ratificatio facta fuisset, ageret ad ꝓtiũ ꝓcisè. l. mater. C. de rei vend. cũ ergo in effectu agat quatenus vẽditor sit locupletior, vr̃ ꝙ ratificatio facta nõ fuit: & si venditor ꝓtiũ ꝑdidisset, non esset obligatus: qa nõ esset locupletior. l. vtrũ. ĵ. de pe. hær. & ex ista ratione infero, ꝙ iste tex. haberet locũ in ecclesia, & in pupillo, qui obligantur quatenus sunt locupletiores, vt dixi in l. iure naturæ. ĵ. de reg. iu. ¶Scdõ principaliter ex gl. colligit, ꝙ iste tex. nõ ꝓcedat re existẽte, ibi, nos ꝯ, & probat hic, vbi tex. loquitur mortuo eo: ergo secus vr̃ illo extãte. & rõ vr̃: qa cessat æquitas huius l. cum posset dñs rẽ extãtẽ, vẽdicare. Et ista cõclusio limitatur s̃m Bar. nisi dñs ratã habuerit venditionẽ: qa tunc perdit dñiũ, & vr̃ gerere negotiũ venditoris, q liberat ab oblõne euictionis, & sic ipso gestu eius negociũ gerit: arg. l. soluãdo. ŝ. de neg gest. & idẽ Bar. in l. mater. alleg. in gl. sed ꝯ Bar. tenet Bal. hic in qbusdã lecturis: vt Alex. refert: qa rõ Bar. ꝓcederet, qñ dñs ratificãdo voluisset gerere negociũ venditoris. sed in casu isto voluit gerere negociũ proprium: ergo vltra eius intentionẽ actio oriri non dẽt: arg. l. non omnis. ĵ. eo. Sed rñderi ꝑõt. ꝙ immo cõsentiendo venditioni gerit negociũ ipsius venditoris. qui liberat ab oblñe euictionis & nõ gerit negociũ ipsius dñi, q excludit à rei vẽdicatione. vñ talis consensus vr̃ operari idem, qđ mors serui operat. scdõ cõtra Bar. arguit Ale. post Ful qa ꝓ interesse euictionis non potest petere ꝓtium rei vẽditæ: sed solum æstimationẽ rei: prout erat tẽpore euictionis. l. idẽque. in prin. ĵ. de act. emp. l. Titius. §. fi. e. tit. & in l. si cũ venditor. §. fi. ĵ. de euict. Sed respondet, ꝙ hic non cõsideratur ꝓcisè casus euictionis: sed consideratur ꝙ dñs consuetudo priuatur dñio rei suæ. l. si fundũ. §. j. ĵ. de pigno. & amisso dñio nõ habet dñs actionẽ contra aliũ, meritò datur actio ad pretiũ. Tertiò allegant contra Bar. in l. cum pecuniã. ĵ. de neg. gest. l. si mandauero. in prin. ĵ. mã. vbi soluẽti pro alio datur actio quatenus intersit eius, ꝓ quo fuit facta solo, & non vltra, sed rñdetur, ꝙ hic non solũ attenditur interesse euictionis: sed cõsideratur ne venditor videatur rẽ alienam ꝯ voluntatem dñi vendidisse, & interesse dñi, q priuatur dominio consentiendo, & hoc totũ cedit in fauorẽ venditoris. meritò dñs agere põt ad pretium rei suæ, ne ille locupletet cũ iactura dñi. Nã sicut hic ita disponit seruo mortuo, qa vendicari nõ ꝑt: ita vr̃ dño ꝯsentiente: qa pariter à rei vendicatione excluditur. & ex his ẽt rñdetur ad illud qđ dicit Imo. contra Bart. in l. si fundũ per fideic. in fine prin. ĵ. de leg. j. ꝙ illa cõsideratio euictionis haberi non dẽt: quia condõnalis est, & ꝑ consensum dñi non liberat venditor. sed non incidit in obligationẽ. nã rñsio ex supra dictis colligitur, quia hic non considerat ꝓcisè casus euictionis, & qa in casu isto, euictio erat in potestate dñi. & vr̃ imminere in limine contractus, iuxta l. si post perfectam. C. de euict. & sic conditio euictionis satis verificata videtur.

ADDITIONES.

a ¶Bar. Idem Ang. in d. l. his solis. contrarium tenent Deci. & Alc. hic, & placet, tum quia filii habent causam onerosam, cum teneatur pater eos alere, tum quia verisimiliter opera patris, vel aliunde aliti fuissent, & sic duplici ratione cessat ratio huius l. Sed aduertendum, ꝙ rõnem Decii & Alc. generaliores sunt. & idem inferunt etiam si is qui mutuo cepit statim etiam pecuniam alii dedit vel alium à carcere liberauit, quia ad illum tertium non peruenit pecunia creditoris, sed ipsius dantis, cuius erat facta & sic cessat hæc lex. cessat etiam l. si me & Titium infra. eod. quia nullus error interuenit, nec uoluntas creditoris, nec aliquod eius factum ad commodum tertii, sed tantum dominus pecuniæ de ea disposuit pro libito, vt potuit & bene dicunt. Dico tamen quod competere potest aliud remedium. uidelicet si tunc debitor donans non erat soluendo, succurritur enim per edictum de his quæ infra. ere. quatenus is qui commodum sensit, locupletior est. l. qui aũt. §. in hos tamen. de his que in frau. cred. Adde Rom. sing. 213. Cremens. sing. 37.

b ¶Non liberatur. Debitor quantitatis respectu speciei. uide quod no. in l. Titiæ textores. & ibi doct. de leg. j. & ibi Bar. & in l. cum res §. si Stichus. & in l. quidam. §. si tibi. eo. tit. vide etiam Bar. in l. si certos. de ver. ob. Io. de Por. in l. si nullo. §. quod ait, so. mat. & Ale. in l. si ex legati causa. de ver. ob.

LEX XXIIII.

1 *Stipulatio licet interueniat, non tamen actio ex stipulatione nascitur.*

Si quis certum. ¶No. ꝙ si quis stipulatus sit certũ, actio ex stipulatio compe-
1 tit. ex quo infertur, † ꝙ licet stiplo interueniat, non tamen actio ex stiplone nascitur, sicut qñque furto ꝯmittitur, & tñ actio furti nõ dat. in §. hi q. insti. de obl. quæ ex deli. nas. & actio ex stipulatu dat ad incertũ. insti. de ver. ob. in prin. & si eadẽ stiplo cõtineret certum & incertum, vt in casu. l. liber hõ. la ij. §. fi. de ver. ob. quatenus contineret certũ, certi ꝯdõ cõpeteret. & quatenus incertum daret actio ex stipulatu: argu. l. q̃ de tota. ŝ. de rei vẽd. facit tex. in l. Stichũ q meus erit, de leg. j. & sic eadẽ stiplo ꝑ subiectã mãm diuersimodè dẽt iudicari. & qñque vnus actus diuersos effectus ꝓducit. l. in numerationibus. in fi. ĵ. de solu. ¶In gl. ibi est speciale, idẽ gl. in l. ꝯria. in prin. & insti. de verb. ob. in prin. & ita cõiter cum gl. doct. tenẽt, vt Alc. hic dicit. Sal. tamen hic concludit ꝙ tex. in l. contraria, dum loquitur de actione ex stipulatu, dẽt intelligi qñ agitur ad incertũ, s̃m quod dr̃ insti. de verb. obl. in prin. & ista opin. confirmari vr̃: qa text. in d. l. j. inducit de nouo ꝙ dos actiõe ex stipulatu exigatur, & fingit stipulationẽ interuenisse, & cum hoc simplr̃ in tali actione ex stipulatu disponatur. intelligi debet s̃m eius nãm, vt minus à iure cõi recedatur: argu. l. si qñ. in prin. C. de inof. test. & quia iura noua ab antiquis distinguuntur. l. non est nouum. ŝ. de legi. & no. per gl. in auth. differatur. C. de lit. cont. & si aliter dicamus, resultarent plura specialia. primum est, ꝙ fingatur, vel ꝓsumatur stiplo vbi non est. scdm ꝙ actio ex stipulatu detur ad certum, contra not. in l. j. C. de inof. dot. Sed tamen his non ob. non videtur recedendum à cõi opi. gl. & doct. quæ qdẽ efficaciter probari videtur in l. ꝯria dum ibi vl̃ter dicitur, sancimus omnes dotes ex stipulatu actionẽ exigi. nã illa dictio, omnis vr̃ comprehendere dotes certas & incertas. l. Iulianus. de leg. iij. cũ si. vt dixi in l. omnia. ŝ. e. ergo ibi vr̃ casus ꝙ ẽt pro dote certa detur actio ex stipulatu. & stante isto fundamento, corruunt oĩa allegata. ŝ. in ꝯrium, qa hic apparet de mente, quo casu dispositio legis nouæ, non restringitur s̃m iura antiqua. vt Imo. in l. si verò. §. de viro. col. iij. ŝ. sol. mat. vbi alleg. gl. in c. ꝯ Christianos. de hær. in vj. & sequitur Alex. in l. sciendum. ĵ. qui satisd. cog.

LEX XXV.

1 *Dominus domus, quæ dedit ruinam, potest officio iudicis cogi ad reficiendum domum.*

2 *Mutuans in refectionem domus, habet priuilegium, vt alijs anterioribus creditoribus præferatur.*

3 *Facere aliud est quàm reficere.*

4 *Mutuans pecuniam pro refectione, non habet priuilegium si agitur ad pœnam ex tali causa.*

5 *Priuilegium refectionis non habet locum, nec videtur competere vltra necessitatem.*

6 *Pecunia credita sub vsuris, non habet priuilegium prælationis.*

Creditor

Reditor qui ob restitutionem.
¶Præmittēdū est, ꝙ republ. interest vt domus reficiā
tur.l.ij.C.de ædifi.priua.l.ij.§.si qs à nemine.& l.fi.ī. ne
1 qd in loco publico.†Et iō dn̄s domus, q̄ dedit ruinā, cōpellit pōt
a officio iudicis ad reficiēdā domū. a l.p̄ses.s̄.de offi.p̄si.l.ad curato
ris.ī.de dā.infec.& Ang.ibi dicit, ꝙ off.iud.cogi pōt vt reficiat, aut
in totū deponat, pp̄ periculū qd̄ imminet trāseūtib.& tradit Bar
thol.Vero.in tract.de seru.vrba.p̄di.in c.lix.ī rub.de refecti.¶His
2 præmissis.† No.ꝙ mutuās in refectionē ædificiorū habet priuile-
giū, vt alijs anteriorib.creditorib.p̄ferat.l.j.ī.de ces. bo. l. interdū.
b ī.qui po.in pig.& qd̄ ibi Bar.Secus est in nouo b ædificio, vbi nō
dat priuilegiū, vt no. p gl.in d.l.interdū.in fi.qa iura loquunt de re
3 fectione.† & aliud est facere, aliud reficere. vn̄ qd̄ dr̄ de refectio-
ne, nō hēt locū in nouo ędificio.l.iij.§.reficere.ī.de itine. actuque
priua.& in l.iiij.C.de ope.pub.l.fi.C.de suis.& c.consuluit.de iud.
Vn̄ si qs mutuaret in refectionē rei in totū destructæ, nō hr̄et pri
uilegiū: qa qn̄ res in totū destructa est, id nō est reficere, sed de no
uo facere, vt no.Host.in summa de eccle.ædif.in fi.& Abb.in d. c.
c cōsuluit.vr̄ tn̄ ꝙ licet ī totū d̄structa sit remanēt tn̄ vestigia c prio
ris ædificij.vn̄ facilius debet permitti vt restauret: arg.l.fi.ī.de de-
cu.& dixi in c.cū accessissent.in fi.& ad hoc vt ista lex habeat locū
duo copulatiuè reqruntur.Primò, ꝙ pecunia exp̄sè in refectio-
nē mutuata sit, vt hic dr̄, ibi, in restōnē ædificiorū. Scd̄o reqrit, ꝙ
d in rē cōseruādā impensum d sit.d.l.interdū.Et ad hoc facit tex. in
l.iij.§.pe.ver.sed si sic.ī.de in rē ver.& ista ꝯclusio pcedit, qn̄ quis
obligat absque mādato, ex eo ꝙ in rē versum sit, vel ī restauratio
nē, vt in iurib.p̄alleg.secus si qs obliget rōne mādati taciti vel exp̄s
si: vt no.Pa.de Ca.in l.iij. §. si rē aūt.in fi. ī. de in rē ver. & in l.j.§.
e nō aūt.in fi.& ī l.fi.de exerc.Et regula.l.intellr̄ extāte, e ædificio, se
cūdū gl.in d.l.j.de ces.bo.& seqtur Cu.in l.si vētri. §. j. ī. de priui.
cred.Vr̄ tn̄ ꝙ licet nō extaret ædificiū, ꝙ tn̄ habeat locū priuile-
giū: qa vtiliter gestū ē negociū: ar.l.sed an vltro.§.is aūt.s̄.de neg.
gest.Nisi dicas actionē cōpetere, sed non priuilegiū, vr̄ tn̄ ēt priui
legiū competere, quia ius fuit quęsitū ad priuilegium, licet po-
stea pereat ædificiū.& ad hoc facit tex.in l.iij.§.vn̄ rectè dicitur.ī.
4 de in rē ver.&c.¶†Secundò regula pcedit, quantū ad pecuniam
quæ exposita fuit p refectione: secus si agat ad pœnā ex tali cā: qa
f ī tali pœna f cessat priuilegiū: arg.l.iō cōdēnatus.de cōpēs.vbi Pa.
de Cast.& hoc clarū vr̄ in isto casu: qa nō est in refectione creditū
put iura loquūtur. Vide tn̄ qd̄ de vsuris no.Pau.de Cast. in l. si p
5 parte.§ in rem autē.ī.de in rem ver.¶†Tertia lītatio est, ꝙ in ca-
su isto cōsideratur necessitas refectionis, & vltra necessitatē, non
vr̄ cōpetere priuilegiū, ar.l.fi.in prin.ad fi.in ver.qualiter de exerc.
Cogitādū tn̄ est, qa ibi obligatio vr̄ lītata ad necessitatē: ī casu no
stro ista necessitas nō cōsiderat p̄cisè, sed refectio, ita vt in pristi-
nū statutū restituat, ita vt nihil addi, vel detrahi possit formæ an-
tiquæ: vt no. Ang.in l.ius aūt.ver.itē ar.s̄.de iust.& iu.facit text. in
d.l.iij.§.reficere, ibi ad pristinā formā redigere, ne qs dilatet, vel
6 pducat. ¶† Quartò vr̄ lītari posse iste tex.vt nō habeat locū in pe
cunia credita sub vsuris: qa tunc nō vr̄ hr̄e priuilegiū: vt no.Cu. in
l.si vētri.§.j. p illū tex.in ea.l §.in bonis.& no.Bar.in l.qd̄ qs.de pri
g uil.cred.Cōsiderādū tn̄ est, ꝙ immo g videt priuilegiū, qa hic re-
spicit vtilitatē publicā, vt s̄.dictū est & isto rō videt pcedere da-
to ꝙ quis crediderit sub vsuris.& quia tex.in d.§.in bonis.dicit ꝙ
post priuilegia consideratur illud quod ibi dicitur de vsuris.

ADDITIONES.

a ¶Domum.Vel uendendum refecturo.Hip.Marsi.singu.470.
b ¶Nouo.Idē Ias.Alc.& benè fallit in naui.l.qui nauē.l. quod quis. de priui. cre. sed non tacita hypotecha etiam in naui, nisi reficienda, uel armanda l. interdum. qui potio in pig.hab.
c ¶Vestigia.Idem Alc.& bene.
d ¶Impensum.Idē Paul.Ias.hic, & benè, licet Alc.contrà & malè, quia priuilegium illud non hēt locum in omnib.bonis, sed tantum circa rem inde refectam ex qua refectione alii creditores sentiunt cōmodum, & sic æquum est eum qui in hoc numerauit aliis præferri.Secus si non sit inde impensum, uel eis non extet.
e ¶Extante.Idē Ias.& benè, quicquid dicant Dec.& Alc.hic, qui se praxim ignorātc ostendunt, quoniam deficiente, deficit subiectum, & ratio huius priuilegii.
f ¶Pœna.Idem Ias.Alc.sed doc.est indubitatum, quia pœna uel usura non potest esse in eam refectionem conuersa.
g ¶Imo.Sed pro forte tantum, ut s̄.idem Alc.

LEX XXVI.

1 *Procurator, si pecuniam militis mutuaui, acquiritur actio militi.*
2 *Maritus, si ex pecunia uxoris rem emit, acquiritur uxori, & idē in ecclesia.*
3 *Priuilegia quæ dantur pupillo, etiam militi competunt.*
4 *Officium tutoris est necessarium, procuratoris uoluntarium.*
5 *Argumentum de tutore ad procuratorem ualidum est in iure.*
6 *Iuuenis qui dicatur, & quis adolescens.*

1 I pecuniam. ¶Primò noto, †ꝙ si pcurator pe
cuniā militis mutuauit, ipsi mili-
ti actio acqritur, vt hic pbatur.& regula est ī ꝯriū: qa p
stip̄lonē pcuratoris actio dn̄o nō q̄rit.l. possessio quo
que.§.fi.ī.de acq.poss.& sic sp̄ale est in milite: sed aduertendū est,
quia tex.hic facit vim ī illis verbis, militi cuius pecunia fuerit, quo
casu non solùm in milite, sed etiam in alio quocunque actio vtilis
domino acquiritur, quando ex re sua procedit.l. quod procura-
tor ex re domini.s̄.de procu.l.Iulia.§.si procurator.infra, de act.
emp.& no.Bar.in l.possessio quoque.§.fi.cum si. per Alex. ibi in
prin.& hoc modo nulla esset specialitas in milite, nisi dicamus ꝙ
tex.hic intelligatur, quando procurator eius nomine mutuauit:
& iura alleg.in ꝯrium pcedunt, qn̄ pcurator nomine dn̄i ꝯxit. vt
dicit gl.& Bar.hic.Sed ista resolutio non satisfacit: qa hic dr̄ ꝙ pro
curator militis eius pecuniā mutuaui, quo casu vr̄, ꝙ hoc fecerit
vti pcurator, vt sonāt illa verba, procurator dederit, & sic nomi
ne militis mutuum factum vr̄: vt no.Bar.in l.j. §. nuntiatio. ī. de
ope.no.gl.& Ang.in l.quacūque.s̄.de pcu.cū sim.vt tradit Alex.
in l.post dotē.col.j.ī.sol.matrim.& in consi.lviij.circa primū.lib.
a j.Et iō libri antiqui nō impressi a dn̄t expresè, ꝙ procurator pecu
niā militis noīe suo mutuauit, & tūc res plana vr̄: qa regulariter q
ꝯhit noīe suo cū pecunia alterius, sibi acquirit.l.si pactus.vbi Bar.
C.cōia vtri.iudi.& in l. Titium. §. altero de adm.tut. Sed hic est
sp̄ale in milite, vt ipsi militi actio acquiratur, dato ꝙ pcurator pe
cuniā militis suo noīe dederit: & in simili ēt si qs ex pecunia mili-
tis noīe suo rē emerit, dn̄ium militi acquiritur. l. si vt pponis. C.
de rei vend.& no.in gl.hic.& hoc idē est in pupillo.l.ij.ī.qn̄ ex fa-
cto tu & ibi isti casus æqparant.& facit tex.in l.curator.Carbi. tu.
2 †idē est in vxore si maritus ex eius pecunia rē emit. l. vxor mari-
to.ī.de don.inter vir.& vxor.& idem in ecclesia: vt no. p gl.in d.l.
si vt proponis.in d.l.vxor marito.idē gl.in c. inquirendū. de pec.
cle.& tradit Rom.in auth.similiter.in decimo speciali in ꝯctibus.
C.ad leg.Falc.& facit gl.singularis in c.apostolicos.xij.q.j.in gl.pe.
quæ dicit, ꝙ si clericus de pecunia ecclesiæ ædificat in pprio solo,
solū ecclesiæ acqritur.Illā tn̄ gl.vr̄ reprobare Ro.in d.Auth.simili
ter.in vndecimo sp̄ali in ꝯctib.& ēt Alex.in l.j.§.nunc videamus.
3 ī.de oper.nou.ver.iij.fallit.& Dom.in d.c.apostolicos. ¶† Scd̄ò
no.ꝙ priuilegia quæ dant pupillo, ēt milit. ꝯpetunt. & ita arguit
tex.hic de pupillo ad militē, & ad hoc est gl.j.in l.idēque.ī. q pot.
in pign.hab.¶Bar.tn̄ in d.l.si vt pponis.C.de rei vend.dicit, quod
plus tribuitur militi quā pupillo, dū cōcludit, ꝙ in milite est sim-
pliciter verū, ꝙ res empta de eius pecunia p̄t vendicari.Sed in pu-
pillo distinguit, ꝙ res empta sit à tutore, vel curatore, & idē est qd̄
in milite.Secus si empta sit ab extraneo: qa tunc solùm in subsidiū
vēdicari pōt.l.filię ī de solo.& ibi Bar.in fi.idē Bar.in l.ij.ī.qn̄ ex fa
cto tut & Ro.sequit in singl̄i.clxiiij.Tu scis.Ale.in cons.xxxvj. cō
sideratis.col.fi.lib.iiii.& s̄m p̄dictā distinctionē Bar.plus tribuitur
militi quā pupillo.Sed hoc vr̄ mihi ꝯ istū tex.vbi iurisconſ. arguit
de pupillo ad militē: ergo nō vr̄ plus cōcessum militi quā pupillo.
& ꝯ Bar.in d.l.si vt proponis.tenet Bal.& rn̄det ad l.filiæ, ꝙ non
loquitur in re empta de pecunia pupilli.& tradit And.Sic. in d. c.
4 inquirendū.de pecul cle.¶†Tertiò no.hic vnū priuilegiū qd̄ dat
militib.alia plura ēt conceduntur: ut no.Bar. in l. neque enim. ff.
de test.mili.Bal.in l.milites.C.e.ti.Pau.de Cas. in rub. e. tit. Ange.
Are.in §.pen.insti.de testa.mili.& Mar.Laud.in tract.suo de mili-
te.Et procedunt ista priuilegia in casibus expressis in iure, & si nō
apparet de priuilegio, milites sub regula communi comprehen-
duntur.l.fraudem.in fi.ī.de testa.mil.vbi Bal.cum si.ut dixi ī rub.
5 C.de testa.milit.¶†Quartò no tex.hic, q arguit de tutore ad pro
curatorē.& istud argm̄ vr̄ procedere, vbi sit eadem rō, ut hic, & in
l.furti.§.q alieno.s̄.de his qui no.infa.Secus est ubi sit diuersa rō:
qa officium tutoris necessarium est, & tutorē excusat.l.tutorem.
ī.de his qbus ut indig.& in l. quæsitum. s̄. de in ius uoc. Secus est
in procuratore, cuius officium est uoluntarium, ut no. Alex. post
6 alios in d.l.q̄situm.¶†Vltimò no.ꝙ iuuenis hic appellatur maior.
xv.annis.& uidetur hoc procedere in hoc casu, in quo cōparatiuè
loquitur ad pupillum, & respū curatoris.facit tex.in l.cū hi.§.mo
dus.s̄.de trāsact.aliàs uerò propriè iuuenis dicitur post ætatē ado
lescentiæ, quæ durat usque ad xxv.ann.l.non aliter.in fi.de leg. iii.
ubi gl.l.cum filio.in fi.de leg.iij.l.Aurelio.§.Caius.de lib.leg.l.j.C.
q pe.tu. insti. de curat.in prin. iuncto §. item inuiti. in c. innoua-
mus.ubi gl.lx.dist.& de his ætatibus habetur plenè glo. in proęm.
C.cum sim.ut tradit Alex.in l.si infanti C.de iure deliber.¶In gl.
in fi.ibi, uel dic suo.i.procuratoris, & iste sensus est planior, quia
tex.loquitur de procuratore, qui suo nomine pecuniam mutua-
uit: & ad hoc benè facit tex.in l.quæsitum.s̄.de in ius nocā. in uer
bo, suā.& isto casu nō hēt locū qd̄ no.Bar.in l.cum testō.de au. &
argen.leg.in l.ex facto.in prin.ī.ad Treb.ubi uerba in dubio refe-
runtur ad principalem: quia hic non sumus in dubio: quia tex.lo-
quitur de procuratore.

ADDITIO.

a ¶Impressi.Immo omnes libri etiam ueteres non impressi sunt conformes uulgari literæ legis.

LEX XXVII.

1 *Ciuitas hic nō accipit p loco, sed p populo, & cōitate, & quid sit ciuitas.*
2 *Ciuitas an ex delicto obligetur.*

3 Ciuitas qñ pecunia eſt in eius utilitatẽ conuerſa, obligatur. & idẽ in eccleſia.
4 Ciuitas obligatur, ſi magiſtratus à generali conſilio obligãdi poteſtatẽ habe-ret, dato quòd creditor non probaret pecuniam in eius utilitatem uerſam.
5 Ciuitas poteſtatem habet legis condendæ, & contractus initus ab eo qui po-teſt legem condere, habet uim legis.
6 Reſcriptum uel epiſtola principis, an habeat uim legis.
7 Prælatus cũ capitulo, nõ hẽt liberã poteſtatẽ ſicut habet conſiliũ ciuitatis.
8 Contractus mutui nomine abſentis celebratus, illo non ratificante reſidet in eo, qui mutuum recepit.
9 Adminiſtrator an obligetur ſimul cum ciuitate, dato quòd pecunia ſit con-uerſa in utilitatem ipſius ciuitatis.
10 Adminiſtrator, aut debet reſtituere pecuniam mutuo acceptam, aut proba-re in utilitatem ciuitatis uerſam, & contra eum poteſt agi.
11 Syndicus ciuitatis ſi habet mandatum, ut poſsit obligare bona ipſius ciui-tatis non ſufficit, niſi bona ſint ſpecificata.
12 Procurator conſtitutus ad uendendum, poteſt promittere de euictione, & apponere pacta pœnalia, ſecundum morem regionis.
13 Alienatione prohibita, an ſit prohibita alienatio bonorum remiſsiuè.
14 Lex iſta & aut. hoc ius porrectum. quæ loquuntur in mutuo, an habeant lo-cum in alijs contractibus, ut creditor teneatur probare pecuniam in uti-litatem ciuitatis, uel eccleſiæ uerſam.

1 Ciuitas. ¶In tex. ibi, ciuitas † hic non accipitur ciuitas pro loco, ſed pro populo, & cõitate: ut l. ij. ꝫ. de nundi. no. Bar. ĩ l. ij. de verb. ſig. & in cõſ. cxcvj. in ciuitate Camerini. xv. dubio, in verſi. præterea ciuitas. & hoc mõ ciuitas dr̃ hominũ multitudo, ſocietatis uinculo adunata ſm Iſid. lib. xv. etymo. refert Card. in cle. j in uer. extra ci a uitates. de ſepul. in j q & idẽ Alb. in dictionario ſuo tradit in ver. ciuitas. Arch. in c. ſtatutũ. col. iij. in uer. ciuitatib. de reſcri. ĩ vj. Domi. in c. ſi ciuitas. col. ij. de ſent. excõ. in vj. & Bal. in c. j. col. iij. de capitaneo q curiã uendidit. Lucas de pen. in l. j. C. de bo. uac. li. x. in l. ſi in prin. C. de leg. lib. x. ſed tñ iſta diffinitio non ſatisfacit: qa etiã caſtro & uillæ competeret, & pari ratione non vr̃ bona diffinitio illa quã tradit Bar. in l. j. §. ſiue ãt. de ope. no. nun. dũ inqt, ꝙ ciuitas eſt quæ muris cingit. & ſeqtur Iac. de Belui. in §. ſi qs uerò temerario. de pac. iur. fir. nã talis diffinitio ẽt ĩ caſtro cõpetere uidet, & iõ Io. And. in d. c. ſi ciuitas. addit, Epm habens. vñ eſſet uidendum an de eſſentia ciuitatis ſit, ꝙ habeat Epm de quo latè dixi in c. j. de priui. & ideo uidet quedã deſcriptio quã doctor. ponunt in locis pal. & accipiendo ciuitatẽ, ut dixi, ꝓ populo ciuitatis, intelligitur pro magiſtratib qb. adminiſtratio ciuitatis cõmiſſa ſit: ut ſunt priores ciuitatis: nõ aũt intelligit de ptãte & capitaneo, qbus ſolùm adminiſtratio iuſtitiæ data eſt: ut no. Bar. in l. principalib. in fi. ꝫ. e. & qđ dr̃ de ciuitate & populo, idẽ uidetur in cõcilio gñali ciuitatis, in quo totus populus repræſentatur, iuxta gl. in rub. C. q̃ ſit long cõſu. & no. Bar. hic in prin. Ang. in conſi. lxiij. ſi puiſio in prin. in ɔſi. cxcvj. ex themate col. ij. in conſi. cclxxj. uiſis. in prin. Et accipiẽdo
2 ciuitatẽ ꝓ populo, impertinẽter inſiſtunt Mod. hic, † qñ ciuitas ex delicto obligetur iuxta doct. Bart. in l. aut facta. §. fi. ꝫ. de pen. de quo ſcribit Fel. in c. dilectus. el ij. de ſimo. col. fi. no. Alc. in cõſ. xiij. conſideratis his. col. iij. lib. vj. & dixi in conſi. ccxxj. non patit. col. j. & quantũ pertinet ad materiã huius l. ut breuiter tota materia cõplectat, habemus conſiderare principaliter tres caſus, explican-
3 do ea quæ occurrunt † Primus eſt, qñ conſtat ꝙ pecunia conuerſa ſit in utilitatem ciuitatis: & tali caſu obligatur, ut hic dicitur. & idem in eccleſia in auth. hoc ius porrectum. in fi. C. de ſacroſan. eccl. & eſt ſpãle in ciuitate & eccleſia, ut dñt Mod. hic in ij. no. in quo aduertendum eſt. quia in iſto primo caſu nulla uidetur ſpãlitas: qa qlibet obligat efficaciter, ſi in eius utilitatẽ pecunia mutuata cõuertatur, & ideo tali caſu pupillus & eccleſia tenentur: quia cum alterius iactura lucrari nõ debet, ut dixi. ſ. co. l. ſi eum ſeruũ. & in l. iure naturæ. de re. iu. Scđs caſus eſt, qñ cõſtat ꝙ pecunia mutuata, nõ ſit conuerſa in utilitatẽ ciuitatis: & tali caſu ciuitas non
b tenet,[b] ut à contrario ſenſu probatur hic, & in hoc nulla ſpãlitas uidetur, qa eſt regula gñalis, ꝙ qs ex facto alterius nõ dẽt obligari. dato ꝙ eius noĩe factum ſit, niſi ratum habeat. l. fi. C. ad Mace. &
4 in iſto caſu ſcđo † magiſtratus ipſi qui ɔ̃xerunt obligãtur: ut hic in fi. tex. dicit, & in hoc nulla uidetur ſpãlitas in ciuitate, ꝙ magiſtratus haberet ptãtem obligãdi ciuitatem, ut ſi eſſet conſtitutus ſyndicus à cõcilio gñali populi, qđ repreſentat ciuitatẽ. ut per gl. in d. rub. quæ ſit long. conſue. & ciuitas eſſet obligata pro mutuo, dato ꝙ creditor non ꝓbaret pecuniã uerſam in utilitatem ciuitatis: ut Bar. cõcludit hic in prin. Et mouet duplici rõne. prima eſt, quia ciuitas ſeu populus obligatur delinquendo. l. metum. §. animaduertendũ. ꝫ. qđ me. cã. ergo & ɔ̃hẽdo dẽt obligari, ar. l. oẽm. ꝫ. de iud. Ful. Ale. & Mod. dñt non ualere hoc arg. quia prodigus obligatur delinquẽdo: ut per gl. in l. ſi quis in tantam. C. vñ vi. Et tñ nõ obligatur ɔ̃hendo. l. is cui bonis. de uer. obl. Idẽ in adulto curatorẽ habente. l. ſi curatorẽ hñs. C. de in inte. reſt. Sed defendẽdo Bar. replicari pt̃, ꝙ immo arg. uidetur procedere data paritate ter- minorũ. nã ciuitas obligatur delinquẽdo, qñ hoc facit ex deliberatione cõſilij: vt no. Bar. in l. aut facta. §. fi. ꝫ. de pę. Et ĩ pariter vr̃ in ɔ̃ctu: qa eadẽ rõ videtur, & tota vis ſtat in cõcilio ciuitatis. Non ob. qđ dicitur de ꝓdigo, & minore: qa illis eſt interdicta adminiſtratio, & pp hoc nõ obligãtur: ſecus eſt in ciuitate: qa mediãte cõ
5 cilio liberã hẽt adminiſtratioẽ. Scđa rõ ꝑ Bar. adducit. † qa ciuitas hẽt ptãtem legis cõdẽdæ. l. prohibere. §. planè. ꝫ. qđ vi aut clã. & contractus q fit ab eo q pt̃ legẽ ɔdere, hẽt vim legis. l. Cæſar. ꝫ. de publican. l. pe. C. de do. inter vir. & vxo. & hoc mõ arguit Abb. in conſ. xxiiij. illud. lib. ij. & Imo. in conſ. xxiiij. in caſu propoſito. col. ij. vnde ſicut per legem factam à ciuitate ſinguli de ciuitate obligantur: ita pariter ex tali ɔ̃ctu obligari videntur. iſta ratio ſecũdũ Fulg. nõ videtur ꝓcedere: qa ciuitas non obligatur ex propria lege, & lex facta reuocari pt̃: arg. l. ſi qs in principio teſtã. de leg. iij. Ad hoc vr̃ poſſe rñderi, ꝙ in iſto caſu lex trãſit in ɔ̃riũ ꝑut Bar. loqtur, quo caſu reuocari nõ pt̃: ut no. Bar. in l. oẽs populi. in v. q. pricipali. ꝫ. de iuſtit. & iu. Gui. & Bal. in l. digna vxo. C. de leg. no. in c. nouit. de iu. vbi dixi. Iſta tñ rñſio nõ vr̃ gñalis: qa ſolũ hr̃et locum quo ad illos, cum qb. eſſet factus ɔ̃ctus: ſed Bar. hic loqr̃ quo ad alios, q non ɔxerunt. & vlterius dicit Sal. hic, ꝙ non vr̃ ꝙ ciuitas poſſit obligare ſingulos de ciuitate. ꝑ gl. in l. ij. C. quæ ſit long. cõſue. Alex. poſt Ful. rñ. ꝙ illa gl. ꝓcedit, qñ ciuitas vellet obligare aliquos particulares: ſed gñaliter quo ad oẽs videt hoc facere poſſe. & in hoc ĩ effectu reſidet Mod. hic, licet multiloquio vtantur. Et qđ dr̃, ꝙ ɔ̃ctus habeat vim legis, verum eſt in principe: ſecus eſt in inferiore à principe. vt Ale. hic concludit ex eo, qđ in ſimili hr̃ de ſententia principis, vel epiſtola, quæ hẽt vim legis. l. fi. C. de leg. l. j. de conſti prin. nã hoc procedit in ipſo principe: ſecus eſt in inferiorib. l. j. ꝫ. de fer. ĩ gl. derogare. & Ale. ibi ſeqtur reiecta opi. Ang. q voluit ɔ̃rium in l ĩtẽ veniunt. §. cæterũ. in ver. ex his habes. ꝫ. de pet. hær. & idẽ Ale. tradit in conſi. xcvij. aliàs de facto. li. iij. & idem ſequitur Fel. in rub. de reſcr. Sed in ꝑdictis aduertendum eſt. & primò iſta dr̃ia inter principem & inferiorem nõ videtur vera: quia ex quo inferior hẽt ptãtem legis cõdendæ, idem uidetur in eo qđ in principe. & opi. Ang. in d. §. cæterum. verior videtur vt dixi in
6 rub. de reſcr. † Et melior reſolõ vr̃, ꝙ reſcriptum principis, uel epiſtola nõ hẽt vim legis gñalis, ẽt in principe. l. ij. C. de leg. niſi appareat de mẽte. & idem in ſententia & ɔ̃ctu declarando vt dixi in d. rub. de reſcri. Scđò abſolutè nõ vr̃ verum, ꝙ ɔ̃ctus principis, uel alterius qui hẽt ptãtem legis cõdẽdæ, hẽat vim legis: quia contractũ facit vt priuatus, & iõ ex illo obligatur etiã princeps & cõueniri põt. c. j. de ꝓb. & dixi ibi. col. ij. ſed legẽ facit, ut princeps, cui legi ipſe non ſubijcit. l. digna vxo. C. de leg. l. princeps ꝫ de leg. & ſic natura legis, & contractus repugnare videt. ¶Nõ ob. iura quæ allegãtur in cõtrariũ. Et primo tex. in d. l. Cæſar. qa ibi non loquitur de lege, ſed de pacto, qđ quandoque lex appellatur, ut ibi gl. dicit. & facit tex. in l. legẽ. C. de pact. Vel ſcđò ille text. loquitur quando princeps facit ɔtractũ de reb. ꝑtinentibus ad eũ, quo caſu illi contrauenire nõ põt, ut dicit Pau. de Caſt. hic, & ſeqtur Ale. in conſi. xliiij. viſo themate. lib. j. Non ob. tex. in d. l. pe. qa intelligitur inter ipſos cõtrahẽtes, qui nõ pñt allegare nullitatẽ contractus: qa ipſe princeps contrahendo & donãdo vr̃ diſpẽſare, & in illo caſu hr̃ pro lege ad iſtũ effectum, ut illa donatio infirmari non poſſit. & ita vr̃ illã legem Bal. intelligere in l. ꝑcib. in xiij. op. C. de impu. Ale. q Bal. refert in conſi. xviij. viſis capitulis. col. ij. lib. ij. & idem in effectu Pau. de Caſt. h. d. & ad hoc facit quia vt actus valeat ſp vr̃ prin-
c ceps uti plenitudine ptãtis:[c] vt no. dicit Pau. de Caſ. in l. ex imperfecto. in fi. C. de teſtam. & in conſ. ccviij. in facto ꝑſenti. Alex. in l. quãquã. C. de teſt. mil. & facit qđ no. Cu. in cõſ. 101. duciſſã Medio. Non ob. qđ Ale. hic dicit ɔtractũ principis hẽre vim legis, qñ fit ea intẽtione, vt ſit lex: qa tali caſu hẽret vim legis ꝑp uoluntatẽ principis, de qua cõſtat: & cõtractus ſimplr̃ non hẽret vim legis. Nõ ob. tex. in l. fi. C. de legi. quẽ Ale. adducit: qa loqtur in ſñia, quę reſpicit iuſtitiam, in qua alia rõ vr̃, q̃ in cõtractu. & tex. in d. l. fi. vr̃ procedere qñ ɔſtat de mẽte principis, aliàs ſecus. l. ij. C. de legi. & uera reſolõ vr̃, ꝙ ex ſyndicatu ad accipiẽdũ pecuniam mutuo, ſinguli de cõitate nõ obligantur, ſed tanq̃ vniuerſi vñr obligari. cõſtat. n. aliud eſſe, ꝙ aliq uniuerſitatis noĩe obligari pñt. l. ĩ tm̃. §. uniuerſitatis. ꝫ. de re. diui. & tali caſu non obligantur vt ſinguli. Vnde procu. conſtitutus ad vniuerſitatem, non eſt idoneus in cauſis ſingulorum l. ij. ſupra quod cu. vni. & in no. caſu tradit Pet. de Anch. in conſi. ccv. viſis & ponderatis. cum ſim. ut dixi in conſil. lxj. col fi. & in propoſito noſtro bene declarat Bal. in conſi. cclxv. ad euidentiam ſcientiam eſt. lib. j. & iſta concluſio de plano procedit

ADDITIONES.

a ¶Refert Car. Adde Inn. in c. cum ex iniuncto, de no. ope. nun. qui refert ciuitatem poſſe moti, ſi Princeps eam ad atatrum dirimat.
b ¶Tenetur. Niſi concurrant ea quæ in l. fi. de exer. ac. quia propriè nihil eſt ſpeciale in ciutate, & uera ratio huius legis eſt, quia adminiſtratores in id mandatum habere non cenſentur, ut tradit hic Bar. licet Alc. reprehendat & malè.
c Poteſtatis. Mar. ſin. lxxxiiij.

cedit qñ syndicus deputatus fuit simplr̃ ad recipiendum pecuniā mutuo ꝓ ciuitate: si autē expresse dcm̃ sit, ꝙ singuli obligati sint. prout loquitur Bar.non vr̃ ꝙ hoc fieri possit, nisi ex cā, ꝓut contingit in casib.in quib.ius alterius tollere possit ex cā.iuxta no.in c. q̃ in ecclesiarū.de ꝯsti.& in l.si.C.si ꝯ ius vti public.vel hoc verifica ri pōt in ptinētib.ad ciuitatē.hoc est in qb.hēt ptātem obligandi singulos,puta in gabellis,& collectis,& no.Bal.in l.ij.C. quæ sit lō. consu.col.iij.ver.& dum Abb.concludit.de consti.& ad iura allegata in ꝯrium.s.rñsum fuit.Remanet ergo firma conclo,ꝙ ista lex non hēt locum,qñ mutuū factū fuit syndico,q hēbat ptāte à consilio accipiendi pecuniā mutuo: quia tunc non est opus probare pecunia conuersam in vtilitatem ciuitatis. Et idem vr̃ in ecclesia, si mutuū factum sit prælato & capitulo,vel de mandato prælati & capituli,vt no.Barto.in auth.hoc ius porrectum.col.pen.C.de sacrosf.ecc.facit tex.in c.qđ quibusdam.de fideiuss.Ab.tñ ibi dicit, ꝙ ista conclo de ecclia dēt limitari,vt nō procedat, qñ ꝓ restitutione mutui bona immobilia eccliæ sic dērent alienari:qa tunc ne talis alienatio sequat,p̃cise conuersio in vtilitatem ecclesiæ debet probari.Primo rōnē adducit:quia cum indirectè bona immobilia non pñt alienari per p̃latū & capitulū, nō dēt p indirectū hoc cōcedi recipiendo mutuū pp qđ bona immobilia dēant alienari:
7 ar.in r̃a,cum quid vna via.de reg.iur.in vj.†Et quia p̃latus cū caplo non hēt liberam ptātem.sicut hēt consilium ciuitatis. & hoc idem voluit prius Car.in d.c.in quibusdam.col.fi.ver.xiiij.& idem Car.in consi.lxxj.seriatim super singulis.col.fi.ver.dico tamē.Sed aduertendum est:qa non consonat ꝙ oblo minus ꝯhatur ex eo, ꝙ bona immobilia debeant alienari,quia oblo est separatū ab ipsa solone,quæ dēt fieri:& quia p̃latus cū caplo p̃iudicare pōt ecclesiæ delinquendo,vt no.in c.j.de do. & contu. & tradit Ang. in cōsi.ccxlv.qa oē datū.col.ij. vbi alle.tex.in §.si qs rapuerit. in auth. de san.epi.ergo & ꝯhēdo ecclesia obligari dēt,vt s.dcm̃ est, & sic ecclesia obligatur, ergo bona īmobilia pñt alienari.d.aut.hoc ius porrectū.Nō ob.rō Abb.qa posset hr̃e locū ī ꝯfessione p̃lati,& capituli,in qua fraus pōt ꝯsiderari.Secus ī mero mutuo:de quo agit in quo fraus nō pōt cōsiderari, si tñ ecclesia eēt læsa:qa in verita-
a te,si nō fuisset pecunia versa in vtilitatē ecclesię, restō a in integ.cōpeteret ecclesiæ.vt ī simili. Ale.hic post Ful.dicit co.iij.¶Tertius ē casus in dubio,quo casu administrator ipse obligat,vt tex. hic dicit,& no.Bar.in cōs.xciiij.viso pūcto. nā absurdū esset,ꝙ ille q mutuauit pecuniā eēt deceptus, & dānū pateret. & ad hoc facit text.
8 in l.si absentis.C.si cer.pet.† vbi ꝯctus mutui noīe abñtis. celebratus, illo non ratificāte, residet in eo q mutuo recepit.not. Bart.in l.j.in fi.in eo q emit, ꝓ eo quē noīauit, si alius nō sit noīatus p̃sumit emptor emisse ꝓ se & hr̃dib.suis,vt dic Bald. in l.j. in prin.ad fi.in ver.vltimo q̃ro.s.de pac. vbi ad hoc alle.tex.in l.iij. C.de ꝯhē. & cōmit.stip.& no.Bal.in l. liberti libertęq;. col. pen. C.de ope.li. & obligat administrator condictione ob cām,vt Bar.hic declarat & idē Bar.in d.cōsi.xciiij. in fi. & Bal.in d. cōsi. ccxlv.li. j. & in isto tertio casu ēt nulla vr̃ sp̄alitas in ciuitate. d.l.fi. §. si abñtis. Et ergo in ciuitate & ecclesia specialitas isto respectu:quia ille q habet gñale administrationē cū libera, sola receptione mutui obligaret dominū l.pcurator totorū.s. de proc.ita Inn.dicit in d.c. qđ in prin. de fideiuss.sequuntur ibi Ant.de But.Car.& Im.& hoc non hēt locū in ciuitate, nec in ecclesia. fm̃ Inno. & Doc. in loco palle.¶In gl.j. in prin.concludit idē esse in alijs collegijs. Alc. hic latè insistit, & post lōgā recitationē tenet istā legē ꝓcedere in magna vniuer-
b sitate,ꝓut loquitur in ciuitate: secus est in paruo b collegio,qđ de facili p se ipsum regi pōt. & in simili talē dr̃iā tradit Bart. in l. j. in fi.ꝯ.de al.scr.& adde ꝙ idē tenet Bar. in restōne in integ.in l.res publica. C.ex qb.cau.ma. Et sequit Ro. in cōsil. ccccxxiij. ꝓ pleniori. col.j. Abb.in cōs.lxxxix.in ix.col.lib.j. Et Pau. de Ca. in cōs. cccxv. vt bñ attingat,Gl.tñ hic. vr̃ sentire ꝯriū, dū dicit oīno. q. d. idistinctè,sed pōt rñderi,ꝙ intelligatur de collegijs.similib.ciuitati & sic de magis, vt esset in castro, vel magna villa. ¶ In ea.gl.ibi, sed &
9 ipse q accepit tenet. gl.tenet in illa implicatiua, sed † &, ꝙ administrator obliget,dato ꝙ pecunia sit cōuersa in vtilitatē ciuitatis. solus aūt nō obligat,sed simul cū ciuitate. & hoc tenet Bart. hic, qa mutuans in dubio vr̃ mutuare cōtēplatione vtriusq;. d.l. si pupilli.§.j.nec itē.C.qñ ex fcō tu. sed ipsemet Bar.ī d.l.si pupilli.§.j. col.
c ij. in ver.ī casu tñ nr̃i.§.vr̃ tenere ꝯriū.c dū inquit ꝙ si ꝓcurator accipit pecuniā mutuo,procuratorio noīe dñis ipse nō obligat p illū text.facit text.in l.fi.s.si quis cau. in le.fi.§. iusti. in l.post mortē.in prin.ꝯ.qñ ex fac.tu. Ale.hic cōcordat ꝙ dcm̃ Bart.hic ꝓcedat in casu istius legis,qñ p solā receptionem pecuniæ administrator non obligat dñm:fm̃ dcm̃ Bar.in.d.l.si pupilli.§.j.hēt locū, qñ per solā receptionē procuratoris dñs obligat, & Mod.hic sequunt: qa qñ p solā ꝓcuratoris receptionē dñs obligat, ad ipsum solū dñm respectus hr̃ sed qñ dñs ex sola receptione nō obligat, p̃sona vtriusque cōtēplari vr̃. Sed ista dr̃ia nō sapit,qa nō vr̃ rō diuersitatis.Nā si hr̃ respectus ad solū dñm, q ex sola receptione ꝓcuratoris obligat,& in tali casu nō obligat ꝓcurator,qa dñs obligatur,eadē rōne;qñ dominus est obligatus,quia pecunia fuit conuersa in vtilitatem domini.vr̃ haberi respectus ad solum dñm, ex quo in eius vtilitatem mutuū conuersum fuit,prout partes cogitabant,& qa ꝯctus non fuit factus noīe proprio. vñ ipse non dēt obligari. Et ista rō non vr̃ in vtroque casu procedere,& iō opi.Bart. hic non vr̃ vera,& iura allegata p Bar.non probant illud qđ ipse dicit. Et primò in tex.in d.l.si pupilli.§.j.potius probatur ꝯrium ibi, aduersus eum cum quo ꝯxi nullā,& tex.in d.l.si rem loquit de actione q dat ꝯ minorē,qñ pecunia in eius vtilitatē cōuersa fit,& potius vr̃ negare,ꝙ curatorē actio det.Non ob.tex.hic,qa illa verba hic, ipsi soli,sunt posita ad exclusionem ciuitatis.q̃ non obligat, ex quo in eius vtilitatē conuersa nō fuit,& non sumit argm̃ à ꝯrio sensu. qa esset ꝯ alia iura.& subiicit Bart.hic ꝙ si recipiens ꝓ ciuitate expsse ꝓtestatus sit,se nolle obligari,tunc non teneat,arg.l. non oīs. s.eo.istud dictum Bar.intelligit tenēdo eius opi. ꝙ ēt administrator obliget,qñ conuersa fuit in vtilitatē ciuitatis prout Bart. loqt: qa tunc ipse administrator tenet,vt in tex.hic dr̃,ꝙ in tali casu ꝓtestatio sua non attēdit,cum sit obligatus de iure,iuxta gl. & Bar. in l.alimenta C.de neg.ge.& isto casu procedunt q̃ Bal.& Ale. hic dñt de protestatione,& Bar. ꝯ.ēt se ad illum casum tm̃ restringit, qñ administrator ꝓtestatus est se nolle teneri,quo casu cum ꝯtemplatione ciuitatis tm̃ mutuum creditor dederit, nullā hēt aduersus administratorē actionem, vt ī l.si pupilli.§.j.de neg.gest.& sine actione nemo experit.¶Subiicit Bar.ꝙ practica huius l.erit,vt agat ꝯ ciuitatē ꝓ mutuo,reqsito administratore qui assistat cāæ,
10 sed tñ vr̃ ꝙ de plano agi possit ꝯ ipsum administratorē, † qui habuit pecuniā,& ipse tenet illam restituere.vel ꝓbare,ꝙ in vtilitatē ciuitatis ꝯuersa sit.& ista incertitudo non vitiat libellum : quia ꝓcedit ex facto aduersarii.iuxta legē primam.§.quia autē. vbi Bart. ꝯ.quorum legatorū & no.Ale.in consi.clxxxij.lectis.lib.ij.¶ In gl. fi.ibi,rñdeo creditor.circa istam gl Doc. cōiter tenent,ꝙ ad obligandum ciuitatem,vel ecclesiam,non sufficit probare ꝙ ciuitas indigeret illa pecunia,sed ꝙ tali necessitate mutuum receptum fuerit, iuxta d l.fi.§.j.& in l.j.§.non autem.ꝯ.de exer.quia illa iura loquuntur in priuatis,& non habent locum in ciuitate vel ecclesia,vt no. Bar.in d.l.fi.& hic in fi.Ang.in consil. ccxlv.quia oē datū col.iij.& istā esse cōem opin. dicit Inno. in c.j. colum.viij. de deposito.& sequunt Alex & Mod.hic per tex.in c.quod quibusdā. de fideiuss. sed alii plerique tenent ꝯrium.Bal.in l.j.C.si aduer.cre.circa fi. Pau. de Ca.in d.l.fi.de exer.& hoc pōst Sal.& ista opinio verior vr̃,quia rr̃ illa probatio,q̃ sufficit ꝯ priuatum.ēt probat ꝯ personam priuilegiatam:vñ duo testes probant ēt ꝯ Papam,gl.no.ij.q.vj.c.præsul.& no. Ab.ī c. quoties,de testib & in c.tertio loco,c.ti & iō ꝓbatio q̃ valet in d.l.si.etiam vr̃ procedere in isto casu.Non ob. tex. in d.c in quibusdā.quia loquit in eo qui nullū habebat mandatū, & sic non ꝯcurrūt q̃ requiruntur in d.l.fi.& maximè ista conclusio ꝓcederet si mandatum à consilio gñali habuisset,p ea quæ s.dicta sunt.¶In fi. conclusio gloss.bene probatur in l. alleg. in gloss. & procedit in administrationib.publicis secus vr̃ in priuatis. vt not. Pau.de Cast.hic per tex.in l.dñm.ꝯ.§.iussu.& Moder. sequuntur. Sed aduertendum est:quia non vr̃ ꝙ plus tribuatur administrato-
11 ri publico,quam priuato.†Nam videmus ꝙ syndicus ciuitatis,qui habet mandatum,vt possit obligare bona ciuitatis,tale mandatū non sufficit,nisi bona specificata sint: licet secus sit in priuato, vt no.Bal.in rub.C.de ꝯhen emp.in iij q.in fi. vnde magis consonat vt distinguatur inter administratorem generalem & particularē. in generali loquitur tex.in l.si is,de pig In particulari loquitur tex. in d.l. dominum,& in l.si gratuitam.§.si is qui.ꝯ.in glo.de pig & c. Et quantum ad conclusionem gl.intelligitur,ꝙ quando fuit facta obligatio bonorum ꝓ mutuo ꝯuerso in vtilitatem ciuitatis, ꝓut loquitur tex.alleg.in gl.tali enim casu cum ciuitas obligata sit pro mutuo principaliter,parui p̃iudicii vr̃ ꝙ eius bona obligata sint.& videmus ꝙ ēt notarius in ꝯctu potest opponere obligationē bonorum,vt no.Bal.in l.j.col.fi.in ver.sed ponamus.ꝯ.so.ma. Ad idē facit,quia tutor,& alius administrator in ipso contractu p̃iudicare pñt dño,āt apponendo pœnam,vt not. Ang.per illum tex.in l.
12 ꝯ iuris.§.si filius , cum l. seq. quæ incipit,sin autem.s.de pact. †Et procurator constitutus ad vendendū , potest promittere de euictione

ADDITIONES.

a ¶Restō.Sequitur Hier.Butig.hic nu.x.Sed non est bene dictū,quia aut administrator non habuit mandatum aliud,& sic non tenetur ciuitas,nisi ex versione,& ea deficiente non opus est restōne,quia ipso iure non tenetur:aut administrator habuit mandatum speciale,vel ipsi ciuitati in generali ciuium adunatione mutuatum est, & non debet creditor vlterius esse curiosus,nec locus est restōni, nec est verum ꝙ ciuitas possit vt vulgo putant,in integrum restitui ex mutuo sicut minor,per titu.C. si aduer.cred.quia dico,ꝙ ille tit.non habet locum in ciuitate,prout in ea non concurrunt rationes quæ sunt in minore.vnde quicquid dixerit Ale.hic ampliatur etiā si sub vsuris legitimis semel debite obligata sit ciuitas,vt sentit Alc.hic.

b ¶Paruo.Hæc differētia non ualet,sed inspicienda ratio legis.videlicet quando non constat de sufficienti mandato administrantis.

c ¶Contrarium.Idem Hie.But.hic nu.xix.& etiam Dec.hic est uerum,licet Alc.cum Ale.in diuersum eat.

ctione,& opponere pacta penalia,fm more regionis:vt no.Ang. ĩ l.ij.in pri.§.de iur.om.iu.& ĩ l.bñ à Zenone.p illũ tex. C. de quad. pscrip.Illud tñ notãdũ est in ecclesia, ꝙ specialis obl'o à prælato fieri nõ põt,vt est tex.in c.nulli.de reb.eccl.nõ alienam.& ibi Abb. sed ꝯ Mod.hic ponderant legẽ allegatam in gl.j.d.l.si is, quæ loquitur in singulari numero.dũ dicit rẽ.ergo obligatio spãlis ꝑhibita nõ vr:sed dic ꝙ nõ loquit in ecclesia,in qua magis stricta prohibitio vr.d.c.nulli.Scdõ iste tex.loquit de iure ffor ũ, secus est de iure nouissimo,vt statim dicã,vñ verio vr conclusio Abb.in d.c. nulli, ꝙ prohibita sit spãlis hypotheca & nõ gñalis,vt verba sonant, & idẽ Abb.tenet in c.j.de pig.in c.ij.de præca.Et ad hoc tex.in auth. de non alie.§.si aũt creditor.ver.si.n.col.ij.ibi,vsq; ad gñalẽ hypo. stare,& nullum spãle pignus creditorib.præbere,& in §. nos igit. in fi.e.ti.ibi,per specialis pignoris occasionem,& gl.ibi in ver. tradere rõnem adducit,qa obligatio gñalis bonorum , non impedit manumissionem serui:secus est in speciali.l.ab eo.vbi tex.C de cõmuni seruo pig.dã.ma.Nec ob.ꝙ d.iura vñr loqui de iu.ciui.qa approbata sunt de iu.can.vt colligitur in d.c.nulli.vbi approbat Leoninam constitutionem,de qua loquitur tex.in d. aut. de non alie.

13 †An autem prohibita alienatione,sit prohibita alienatio bonorũ, tradit Bar.in l.in quorum.ꝟ.de pig.vbi Sal.sequitur distinctionem Bar.& tradit Are.in ꝯsi.cxxiiij.eximie doctor. col.fi. ꝙ latè Andr.

14 Sic.in rept.rubricæ de reb.eccl.xiiij.char.†An aũt ista lex , & aut. hoc ius porrectũ.q̃ loquunt in mutuo,hẽant locũ in aliis ꝯctibus: vt creditor teneat probare pecuniã ꝯuersam in vtilitatẽ ecclesiæ,

a vel ciuitatis Car.tenet ꝙ sic in cle.j.ij.q.de rebus eccle.non alien.& tradit Alex.in consi.iiij.viso processu.lib.iij.in fi.& Cor. in consil. ccxliiij.videtur prima facie.col.ij.in fi.lib.ij.& dixi in cõs.lvj.co.iiij. Et no.Inn in c.j.de pę.quem Ang.sequitur in §.hoc est.in aut. de alie.& emph.col.pe.de materia tradit Mar.in cõs.cxv.visis.& Ab. in consi.vij.tria.in primo dubio.lib.ij.

ADDITIO.

a ¶Quod sic.Sed falsum.vt no.Bal.& alii in d.aut.hoc ius porrectum.Bar. Io. de Pla. in l.j.C.de ven.re.ciui.lib.x.Alc.hic uide ad hanc.l.Cor.consi.clij.lib.ij.

LEX XXVIII.

1 *Ciuitas si accipit pignus non idoneum,sibi non præiudicat.*
2 *Creditor missus in possessionem bonorum debitoris , potest tamen instare ad capturam personæ.*
3 *Creditor potest peruenire ad primum,& secundum decretum,etiam si habet debitorem captum.*
4 *Statutum in pignore,habet locum in hypotheca.*
5 *Pignus iudiciale,& pignus conuentionale,an à pari procedant.*
6 *Vsurarius si accipit pignus minus idoneum,sibi præiudicat.*

1 Reditor qui non idoneum.¶Not.ꝙ si ciuitas accipit pignus non † idoneũ,sibi nõ ꝑiudicat.ꝯcor.iura sunt in gl.ad idẽ tex.in l q̃ spãl ter.in fi.C.de dist.pig.In dubio tñ pignus ꝑsumitur idoneum,vt no.gl.in l.ij.in ver.redigere.C de pig. & per hoc infert Bal.hic in ver.& per hoc dicebã.ꝙ cùm pignus ꝑsumatur idoneum,non ꝑt creditor debitorẽ iurare suspectum, & seqt Alex.& Mod.hic,sed istud dictũ non vr de iure procedere:quia in primo casu debitor erit pro residuo obligatus,vt hic dr, cum fi. & ꝑ debito conditionali,debitor põt iurari suspectus vt no. in l. quæsitum.ꝟ.de pig.facit tex.in l.in oĩbus.s̃.de iud.Et ad hoc vr decisio Bar.in l.consentaneum.qũo,& quando iud.col.fi ver. quæro

2 ij.vbi concludit,†ꝙ ille qui est missus in possessionẽ bonorũ debitoris,dato ꝙ in eum translata sit possessio , potest tñ creditor istare

a re ad capturam [a] personæ Et rõ vr,qa pignus dat procuratori creditoris.§.creditor.inst.q.mo.re ꝯhi.obli.facit tex.in l. plus cautionis.de reg.iur.ergo non debet in odium retorqueri. l. qd fauore. C.de legi.& ista vr ratio huius legis.& hac rõne, si minor sit pœna q̃ debitũ principale , non fit pręiudicium creditor.l. pędia. in fi.vbi Pau.de Cas.ꝟ.de act.em.facit tex.in l.apud Celsum.§.item q̃ rit.el j.de excep tione doli.in l.ex hoc dicit. §.fi.s̃.de eo p quẽ fac.

3 in l.si ita stipulatio.in fi.ꝟ de ope.lib.†Et eadem rõne,si debitor sit captus pro debito põt tñ deueniri ad primũ & scdm decretum: qa captura personę nõ excludit alia remedia,quæ competunt.creditori,vt Bal.dicit in l.ignorare.in fi.C.de rest. in inte . vbi allegat bonum tex.in c.qm frequenter.§.fi.vt lit.non contest. Et idẽ Bal. in l.j.§.hoc iudicium.col.pen.ver.illud noto.s̃. si quis ius dic. non obtemper.cũ sim.vt dixi in ꝯs.xij.vbi notabili casu consului ad re-

4 quisitionem consulum notariorũ Flor. † Et ꝙ dr de pignore,idẽ est in hypotheca,in qua eadem rõ omnimodo vr, & ideo statutũ in pignore,habet locum in hypotheca:vt no.Abb.in c. cum aliqbus.col.ij.de re iud.facit tex.in l.res hypothecæ ꝟ. de pig. nisi esset materia odiosa:qa ꝑpriè pignus dr de re mobili.l.plebs.§.pignus. de verb.sig.§.inter pignus.instit.de actio.& ex prędictis cõcludit Fel.in d.c.cũ aliqb.ꝙ decretũ ꝯcessum iudæis sup pignoribus, etiã habeat locum in rebus immobilibus. Et iste tex. limitatur primò

b non ꝑcedere in pignore iudiciali, [b] p l.à diuo Pio.§.si pignora.ꝟ.

5 de re iudi.& ita Mod.hic in fi.† In quo aduertendũ est, quia ratio allegata superius,ꝙ datur pignus in fauorẽ creditoris, ita militat in pignore iudiciali , sicut in ꝯuentionali, & data paritate terminorũ,idẽ vr in vtroq; casu.nã hic loquitur de pignore dato simpliciter.in d.§. si pignora loquitur qñ deuenit ad venditionẽ Pignoris,& ex voluntate tacita creditoris pignus remittit.l.si ꝑbaueris.

6 C.de remi.pig.¶†Scdõ ista lex.non seruat in vsurarij:qa si pignus sit minus idoneũ,imputat illis.vt dicit Ang. ĩ l.j. C. de pig.Et hoc dicit Ale.ꝑcedere in locis, vbi viget talis cõsuetudo. & hoc dictũ

c non vr ꝑcedere de iure : cogitabã tñ ꝙ saltẽ in iudęis [c] fęneratoribus publicis,hoc ẽt hẽt locũ de iur:qa oĩbus ẽt ĩcognitis mutuãt, quo casu nullã fidẽ vñr ponere in obligatione personæ,sed de solo pignore bone fidunt,& debitorẽ principalẽ nõ cognoscũt, iõ absolutè vñr pignus accipere ꝑ debito principali.Et ad tex.hic facit, qa obligatio pignoris est separata ab obligatione ꝑsonali.& ideo qui restituit pignus, nõ vr debitũ remittere.l.iij. vbi tex.s̃.de pac.l. j.§.j.ꝟ.de lib.leg.Et in notabili casu tradit Cu. in consi.xix. quidam nobilis.¶In gl.ibi,in l.fi.Bar.rñ. ꝙ ibi recedit à promissione extraordinaria,nõ ab ordinaria,vt hic.ad hoc ẽ gl.ĩ l.ij.ĩ gl.magis.ĩ uer. item qd si emphyteuta ꝑmisit pœnã.& Bar.ibi sequit, col.fi.cũ si. ut tradunt Mod.ibi,quorũ dictis addo Abb.in cõs.xxx.Princeps q dã.lib.ij.Ale.in cõsi.cxxx in cã & lite.col.j.lib.iiij.Bar. Veromens.ĩ ꝯs.lxix.circa primũ.col pen.Sed tñ ꝯ istã solutionẽ cõem facit,qa ꝑuisio hoĩs facta in fauorẽ,nõ dẽt retorqueri in odiũ:ut s̃. dixi,per istũ tex.& in l.qd fauore.C. de legi. iõ non uř qs recedere à ꝑuisio ne legis ẽt extraordinaria.& ad text.in d. l. fi. melius rñderi põt,ꝙ ibi erat facta prouisio à lege in subsidiũ, & in defectum,qñ mulier sibi non prouidisset.ideo cessat muliere sibi prouidente, quia ꝑuisio erat limitata,ut colligitur ibi dum dr,si hoc scriptũ in istro non inueniatur, ex præsenti lege nostra habeat hypothecã, & ad illum tex.in d.l.fi. aliter respondet Old. in consilio. cj. qui cuiuslibet.col.ij.planior tamen uidetur.solutio quam dixi.

ADDITIONES.

a ¶Capturam.Alex.consi.130.nu.15.lib.4.Dec.consi.73.in fi.

b ¶Iudiciali.Contrarium tenet Decius & bene.

c ¶Iudæis.Quod rectè placet Alcia.quoties hic cum tyranno loci pro parte prædæ pepigerunt,ne cuiquam pignus nisi forte cum vsuris recepta reddere cogi possint, vt apud Alex.consi.vij.lib.6.tunc enim omnis illis iniquæ negotiationis in pignore fiducia est.

LEX XXIX.

1 *Institutor dicitur,qui præponitur certę administrationi quęstuarię & vniuersali,& procurator qui ad vnum actum.*
2 *Institore,duæ qualitates requiritur,quòd sit administratio quęstuaria , & ꝙ sit vniuersalis.*
3 *Institor est,qui se gerit pro institore,& officium gerit domino sciente.*
4 *Dominus obligatur ex facto institoris,& insolidum.*
5 *Factores licet mille literis scribant se debitores,non proptorea poterunt conueniri quia videntur facere factorio nomine.*
6 *Institor qui pecuniam recipit,ipse obligatur.*

1 I institorem.¶Quia ista lex de institore loquitur, fm Bar.†institor dr in ille, q præpo-

a nit certæ administratiõi q̃stuariæ & vl̃i:ille verò qui ad vnũ actũ ꝑponit,non institor dr,sed procurator,& sic fm Bar. in insti-

2 tore duæ qualitates requnt.†Prima,ꝙ sit administratio q̃stuaria. & hoc declarat in l.coiri societatẽ.& in l.seq.quæ incipit,quæstus. in l.duo societatẽ §.fi ꝟ.pro socio.& fm hoc si administratio non esset q̃stuaria,quamuis esset vl̃is,non eẽt institor. Scda qualitas ẽ, ꝙ administratio sit vl̃is,& ĩ hoc aĩaduertẽdũ ẽ,qa ẽt ĩ vno negocio institor dr ut no.Inn.in c.ꝙ qbusdã col.ij.ꝑ fideiuss.qa iura in singuri,dñt de negocio in l.iij.in l.cuicunq; in prin.de insti.& seqt Car. ibi in ix.q.& Im.in vlt.char.col.ij.ĩ prin.Sed vr posse rñderi ꝙ Bar. intelligit de vl̃i administratione respũ negocii ꝯmissi:ita ꝙ in illo negocio nõ fuit ptãs lĩtata:secus si ĩ vno actu particulari ꝑpositus sie:qa nõ dr institor, vt Bar.hic dicit.& idẽ Bar.in l.institor appellatus.p illũ tex.ꝟ.de inst.facit tex.in l.istitor.e. ti.& ĩ §.istitoria.isti.ꝙ cũ eo.& tradit Azo in sũma,C.de exer.col.ij. Ab.ĩ ꝯs.xvj.ad claram decisionẽ.col.j.lib.j.& in cõsi lxxiiij.illud de iure.col.iij.lib.ij.& ꝑ-

3 batur † ꝙ quis institor sit eo ipso , ꝙ gerit se pro institore: & officium exercet domino sciente.vt not.Bar.in l.j.§.familiæ. in fine, de pub.alleg.tex.in l.j.§.magistro autem.infra,de exerc. Et in notabili casu tradit Bar.in consil. lxxix. quidam vendidit vni institori facit

ADDITIO.

a ¶Institor.Institor dicitur ille, qui præponitur negotiationi vniuersali quæstuariæ etiam certo loco non designato, & per Bar.hic,& Bal.in l.mandatum.iij.q.C. mandati.Item is per quem paritur sic facere,quia patiendo videtur eum instituere institorem l.quicunque.in prin.& ibi Bar.ꝟ.de institor.& Bal.in rubr. C. de constit.pec. vbi dicit,ꝙ tunc tenetur patiens de facto eius quem in apotheca sua passus est negociari.l.Titianus.quod cum eo.Item is quem quis constituit dicendo, facio te institorem meum Bal.in l.mandatum.C.man.

rū facit tex.in l.qcunq;.§.idem Labeo.ubi Bar.ꝩ.de inst.& no. Bal. in rub.C.de ꝯst.pe. col.ij. Et ad decl̄onē huius legis uidēdū est de duob.Primò q̄ūo ille qui institorem ꝑposuit.ipse obliget.Scdō an
4 ipse institor teneatur ꝑprio noīe.¶†Circa primū tex.ē hic,ꝙ dn̄s obligat,& in l.j.§.j.ꝩ.de insti.& tenet insolidū:qa ille q ꝯhit vr̄ fidē dn̄i sequutus.§.si igitur.insti.qđ cū eo.vbi Ang.Are.infert,ꝙ mercatores Florentini q ꝑponunt institores,& seu factores alicui negotiationi,vel tabernæ:ꝙ ex eorū ꝯctib.obligant.& si istitor vēdit obligat dn̄s nō solū institoria,sed de euictione & actione redhibitoria l.si qs mācipiis.in prin.vbi Bar.& Bal.ꝩ.de insti.& ēt ad pœnā institor pōt obligare dn̄m,si sit de nā ꝯctus,vt nō.Bal.in rubr. C.de ꝯst.pe.col.ij.in ver.quæro an circa ꝑsonā. & q debeat actor probare in ista actione institoria,tradit Ale.in ꝯs.44.viso discusso. lib.ij.¶Circa scdm tex.est in l.fi.ꝩ.de insti.ꝙ institor ipse non obli-
5 gat,& ꝑ illū tex.dicit Ang.in l eadē.in fi.ꝩ.de duo.re.†ꝙ factores licet mille literis scribant se debitores,nō ꝑpea poterunt conueniri qa vn̄r scribere factorio noīe.& idem dicit Pa.de Ca.in l.iij.§.si ꝓcurator,in prin.ꝭ.qđ qsq;.iur.& ista ꝯclusio ꝓcedit qn̄ dn̄s est præsens in loco,secus est,si esset absens:qa tūc institor ipse,q hēt administrationē tenet.qa ꝯhens cū eo vr̄ ad ipsum respectum habuisse: ar.l.eū q.C.e.ita notabiliter Pau de Ca.ꝯcludit in l.j. §. exercitorē. ꝩ.de exerci.& idē Pau.de Ca.in consi.149.visis & ponderatis.& se-
a quit Soc.in cons.154.ꝯsultorē.col.fi.ver.vj.& vlt.Sed tn̄ ista limitatio periculosa & dubitabilis vr̄:qa in ꝯriū est tex.ī l.heres absens. §.apud Labeo.ꝩ.de iud.quē alleg.gl hic.vbi institor q erat Romę, obligat dn̄m existentē in ꝓuincia.Nō ob.rō Pau.de Cast.ꝑ l.eū.qa illa lex non loquit ī institore,ꝑut in casu isto agit, & ꝑ hoc nō ob. ꝙ ꝯhentes vn̄r respectū hr̄e ad ipsum,cū quo ꝯhunt.qa ex quo ille erat institor,vn̄r hr̄e respectū ad dn̄m,ut expresse dicit tex. in §. si igitur insti.qđ cum eo.& qa ꝯhens dēt ꝑscrutari qualitatem eius
6 cū quo ꝯhit.l qui cū alio.ꝩ.de reg. iu. cū si.vt latè dixi ibi. ¶†Scdō ꝑdicta ꝯclō limitat non hr̄e locū in institore,q pecuniā recepisset: qa tunc ipse ēt obligat:vt no.Ang.dicit in l.iiij.col.j.in ver.istud āt limita.ꝩ.de re iu.& ibi dicit ita fuisse iudicatū Florentiæ,in cā d.Paduani de Oric.Ang.in d.l.eadem,& Imo.ibi sequit & Soc.in d. ꝯs. cliiij.col.ij.in ver.octauus casus est.Ista limitatio etiā nō uidetur sine dubio:qa licet institor recipiat pecunias,vr̄ institorio noīe recipere.& sic isto proprio noīe non tenet,d.l.fi.de insti.illud dictum Ang.posset hr̄e locū,qn̄ dn̄s non esset obligatus : qa nō ꝯcurrerēt requisita in d.l.fi.tunc.n.ꝯctus residet in eo,q pecunias recepit,iuxta notata per Inno in c.ꝑ tuas.de arb.& facit tex.in l.ciuitas.ꝭ c. ¶In gl j.ibi §.non tn̄.vbi bn̄ ꝓbat ad idē bn̄ facit tex.in l.& ita.§.eodem mō.ꝭ.nau.cau.sta.& Bal.ibi infert,ꝙ syndicatores nō hn̄t potestatē nisi in ꝑtinentibus ad officiū,de quo syndicat,& ad hoc plura similia congerit Fel in c.cū ordinē.de rescr ¶In gl.fi.ibi,veritatis expressiuū.Bar.vr̄ reprobare gl.& ponit similitudinē in ꝓcuratore.sed gl.vr̄ ꝙ rectè loquat.qa in tex.de procuratore nullū verbū,& ꝙ tex.hic exprimat ueritatē,facit:qa iussus potest fieri particulariter & gn̄aliter.l.j.§.j.ꝩ.ꝙ iuss.& ideo bn̄ dr̄ hic , quasi iussu ꝯhatur,quia in veritate eius iussu contrahitur.

ADDITIO.

a ¶Sed tamen idem Ale.hic,& bene contra.Pau.& Soc.

LEX XXX.

1 *Ille qui sub spe futuræ numerationis promittit pecuniam futuro creditori, pōt euitare obligationem,non accipiendo pecuniam.*
2 *Creditor qui promisit mutuare,inuitus non cogitur.*
3 *Si ex forma instrumenti apparet spes de futura numeratione,non oportet excipere.*
4 *Statutum si disponat,quod contra instrumentum nihil possit opponi,potest sem per opponi oppositio,quæ colligitur ex inspectione instrumenti.*
5 *Verbum in veritate,an habeat vim iuramenti.*
6 *Numeratio facta cum iuramento,tollit exceptionem non numeratæ pecuniæ & potest conueniri.*

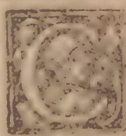
1
Vi pecuniam.¶†No.ꝙ ille, q sub spe futuræ numerationis ꝓmittit pecuniā futuro creditori, pōt euitare obl̄onē nō accipiendo pecuniam.& ad idem tex.in l.pe.ꝩ.q res pig.in l.j.ꝩ.qui potio.in pig.hab.vr̄ ergo facta promissio sub tacita ꝯdōne futuræ numerationis.Et si debitor bona obligauit,obl̄o incipit à die numerationis ut est tex.in d.l.pe.& in d.l.j.ubi Bar.& tali casu condō non retrotrahitur,qa ꝑterita est.l.potior.in prin.ubi Bartol.q po. in pig.hab.& idem Bart.in l.si is qui pro empto.col.xx.de vsucap. ubi loquitur de fictione translatiua.& no.Dominic.post antiquos quos refert in c.si pro te.col.pen.in prin.de rescr.in vj.Et ista conclusio procedit quantum ad sortem principalē, secus est in vsuris in quib.inspicit tp̄s contractus,ꝑ tex.in l.Lucius.ꝩ.qui poti.ita dicit gl.& Bar in d.l.j.ꝩ.q po.& Ang.in l.si filius.de verb.ob.& sequit Imo.ibi,col.fi.Sed tn̄ ista limitatio vr̄ dubitabilis,qa qua rōne non trahit retro cōdō ꝑtātiua quo ab oblatione principalē, eadē rōne vr̄ in obl̄one accessoria vsurarū.ar.c.accessoriū.de reg.iur.in vj.& qa usuræ sunt odiosæ,& absurdū eēt, ꝙ creditor maiorē hr̄et fauorē respectu vsurarū,quā respectu sortis ar.l.cū qdā.§.diuus.ꝩ.đ vsu.iuncta l.liberis.§.j.de ali.& cib le.facit quod no.in l.filius.§.Lucius.ꝩ.de cond.inde.Non ob.tex.in d.l.Lucius,qa ibi non erat ꝯdō ꝑtātiua,q penderet ex sola voluntate debitoris, quia nō erat ꝑtātiua in abstinendo, ꝑut loquit tex.hic,sed opus erat soluere.vt ibi Ful.declarat in l.Lucius.& in l.j.e.ti.& in d.l. Lucius. idem iudicat de accessorio,qđ de principali.& ita in casu isto dicēdum vr̄,ꝙ idē sit in vsuris qđ in sorte principali . Et sicut hic ille qui se obligauit sub spe futuræ numerationis,nō cogit pecunias mutuo accipere,
2 eodē mō Mod.dn̄t hic † ꝙ creditor q ꝓmisit mutuare,inuitus nō cogit,vt no.Bar.in l.fideiussor creditoris.ꝩ.de fideiuss.& qa in correlatiuis statutū in vno,hēt locū in alio.l.fi.C.de indi. vid.tollē. cū si.vn̄ sicut debitor pōt nō accipere,vt hic dr̄,pariter vr̄ ꝙ creditor nō cogat mutuare.Sed aduertēdum est:qa in casu isto:qn̄ qs promittit creditori vr̄ se obligare sub incerta cōdōne, si pecuniā mutuo accipit,& sic vr̄ condōnaliter ꝓmisisse, & non vr̄ obligari ad accipiēdum:qa ea q sunt in cōdōne,nō sunt in dispōne.l. si qs sub ꝯdōne dandorū.ꝩ.si qs om.cā test.secus in creditore ipso,q ꝓmisit mutuare.vn̄ non termini non sunt pares. sed data paritate terminorū idē esset in vtroq;.& si vterq; ꝓmisit, esset obligatus ad interesse.l si pęnā.de verb.ob.Et notandū est hic,ꝙ attēta forma cōtractus,qn̄ accepturus pecuniā mutuo ꝓmittit futuro creditori.
3 † & sic apparet ꝙ ꝓmissio facta fuit sub spe futuræ numerationis, tali casu non est opus excipere de nō nume.pec.vn̄ dicit Bal.hic in fi.ꝙ si apparet spes de futura numeratione ex for̄a instr̄i,nō opor-
4 tet excipere:†qa stante statuto ꝙ instr̄o nihil opponi possit,nō tol
b lit illa oppositio,q colr̄ ex inspectione eiusdē instr̄i,vt not.Bal. in l.ex pđiis.C.de euic.Ro.in ꝯs.42.visis.Imo.in consi.136.in cā q vertit.col.fi.& iō impertinenter Mod.hic latè insistūt in exceptione nō nume.pec q plenius explicauit Ang.Are in §.idē iuris inst. de excep.col.ij.Et hr̄ in practica Papi. in libello actionis hypothecariæ.in verbo mutuo.& tradit Vitalis in tract. suo clau. in chart. ex dictum Bal.in d.c.ex insinuatione.vr̄ hr̄e dubitationē,vt dixi in l.ij.C.de edendo.qa debitor ea fragilitate qua cōfitet, eadē fragilitate vr̄ q̄cunq; alia verba opponere,arg.l.doli.§.diuersum,& qđ ibi Bart. e noua. & ꝑp hoc pōt renuntiari exceptioni non nume. pec.vt no Bal.in l.si ex cautione.col.fi.C.de non num.pec.cū si.vt tradit Ale.in cōs.35.visa scriptura.col j.li.j.& ita dixi in d.l. ij.Nūc
5 aūt vr̄ posse rn̄deri †ꝙ illud uerbum,in ueritate, vr̄ hr̄e vim iura-
6 menti.vt Bal.dicit in d.c.ex insinuatione,quo casu†numeratio facta cū iur̄o vr̄ obligare ita, ne conueniri possit,vt no.Bar.in l.fi.C. de non nu.pec.& tradit Ale.in consi.89.viso puncto,col.pe.li.ij. sed pōt replicari,ꝙ illud verbum , in ueritate non importat iuramentum:quia iur̄m dēt formari ꝑstari.c.pe.de iureiur.& dato qđ importat iur̄m,tali casu absolutio peti pōt,vt no.Bar.in cons.89. post An.de But.quem ibi refert,& latè tradit Cor.cōsi.293.in hac consultatione.libr.iij.Et prædictis ēt adde Bald.in consi.449.duo rei.vbi uoluit notabiliter,ꝙ renuntiatio q fit exceptioni nō num. pecu.ꝑdest reo,nō ꝙ per hoc actus veræ numerationis ꝓbet,sed insurgit ꝑsumptio iuris,& de iure ꝙ numeratio facta sit.quod dictum nō vr̄ verum ꝑ rōnem Bar.in d.l si ex cautione.& quia illa ꝑsumptio iuris & de iure à lege inducit:& nō ꝑ renūtiationē hominis,maximè in materia suspicionis,de qua agitur.adde ēt ꝙ vbi facta sit acceptilatio,opponi non potest exceptio non nu.pe.vt no. Imo.in l.si acceptolatum.§.j.de acceptil.

ADDITIONES.

a ¶Vterque.Immo debitor futurus bene potest agere,sed promissor non potest agere.
b ¶Eiusdem.Alex.consi.77.nu.16.lib.iij.

LEX XXXI.

1 *Fructus, & alia accessoria ueniunt in contractibus stricti iuris à tempore litis contestatæ,& quando veniant à tempore moræ.*
2 *Fructus à tempore moræ veniunt non tanquam fructus,sed sub interesse quanti plurimi.& quid de fructibus percipiendis.*
3 *Fructus veniunt à tempore moræ,quando peto quod meum est.*
4 *Fructus percepti veniunt à tempore moræ,quando peto illud quod aliquando fuit meum.*

1
Vm fundus.¶†No.ex isto tex.ꝙ in ꝯctib.stricti iuris,ꝑut ē certi ꝯdō,venit fructus & alia accessoria,à tp̄e litis ꝯt.ad idē tex.in l.ij.ꝩ.de vsur. in l.iij.§.ī hac.ꝩ.ꝯmo.& iō añ li.ꝯt.licet debitor sit ī mora nō veniūt fructus.l.videamus la.ij.§.si actionē.ꝩ.de vsur.ibi,fructus n̄ ꝯsequat,ēt si mora fcā sit.Et hoc verū ē,qn̄ qs petit ꝙ sibi debet.Secus si petat qđ suū est,vel aliqn̄ fuit suum , qa tunc veniunt
a fructus,& usuræ à tp̄e morę, ut no.in d.§.si actionem.& est tex. in

ADDITIO.

a ¶Vsuræ.Falsum de vsuris , quia nunquam ueniunt in contractibus stricti iuris ex mora nec post lit.conte.quidem,vt no.glos.in l.lite.infra.de vsur.licet Alcia.contra in l.vinum supra eo.& malè.

in l.ij.C.de pac.inter emp.& vē.& rō vr̃ f̃m Pau.de Caſ.hic:qa iſto caſu agit de reſtōne q̄ plenè fieri dēt.d.l. videamus. §. in Fauiana. & facit tex.ī d.§.ſi actionē,ibi,vt cā reſtituat,& ſic ſunt tres caſus. Primus eſt,qñ peto qđ eſt indebitũ,& nunq̄ fuit meum. Scđs,qñ peto qđ meũ eſt. Tertius,qñ peto qđ fuit aliqñ meũ. ¶Circa pri
2 mũ de quo loquit tex. hic,ꝯcluſio eſt,† ꝙ nō veniunt fructus ante lit.ꝯte. dato ꝙ fuerit in mora. ſed obſtare vr̃: qa ꝑ morā in ꝯtibus ſtricti iuris venit intereſſe q̄ti plurimi: vt no.in l.vinum.ſ.eo.à fortiori deberet venire fructus,& ꝑp hoc Bar.ꝯcludit in l.ſi filiuſfa.§.eũ fundũ.in prin.de verb.ob.ꝙ fructus veniunt, nō tanq̄ fru-
a ctus,ſed ſub intereſſe q̄ti plurimi.ᵃ ſed Im.ibi tenet ꝯriũ: quia ſi fructus non p̄nt peti vt fructus, alia ēt via non vr̃ ꝙ peti poſſint ꝑ regulā,cũ qđ vna via.de reg.iu.in vj. Ale. ibi ſeqtur opin.Bar.qñ fructus ſunt pēdētes.qa idē eſſe vñr cũ ipſa re l.ſi. §.fructus.ȷ̃.de his q̄ in frau.crau.Sed iſta ꝯſideratio non vr̃ tollere difficultatē: qa rňa q̄ hic ponit,nō pōt, reſtringi in fructib. pendentib. q idē ſunt cũ ipſa re.d.l.ſi.§ fructus.l.fructus pendentes.ſ. de rei vē.l. Iulianus.§.ſi fructib.ȷ̃. de acti. emp. hic noſter tex. vr̃ loq de fructibus ꝑceptis, & iō Imo.efficax vr̃, vt dixi in d.l.vinũ.vbi ꝯcluſũ fuit,ꝙ ſicut non veniūt fructus ante litis ꝯte. pariter nō veniat intereſſe q̄ti plurimi.& dũ in tex.dr̃,ꝙ nō veniūt fructus niſi poſt litē ꝯte.no.eſt,qđ poſt litē ꝯte. non veniunt fructus,non ſolũ ꝑcepti,ſed ꝑcipiendi, f̃m Bar.in l.in fideicōmiſſi.in prin. in verſi.ꝑterea poſito.ȷ̃ de vſur. vbi ita inteligit iſtũ tex. & tex. vr̃ probare hoc dũ inquit, ꝙ oīs cā reſtituēda ſit.i. oē qđ actor habiturus fuiſſet. iſta.n. verba relata ad actionē,vñr fructus percipiendos recipere. gl. tñ in d. l. in fideicōmiſ.vr̃ tenere ꝯriũ,ꝙ nō veniāt ꝑcipiendi. in gl. in ver. dependendis.iſta opi.verior vr̃: qa cum fructus ēt ꝑcepti non veniāt ante lit.ꝯteſta.vt hic dr̃,ſatis operat lit. ꝯteſ. ꝙ poſt lit. ꝯteſt. veniāt fructus percepti.facit qđ in ſimili no. Bar.in l.ſed & ſi qs. §.quæſitũ.ſ. ſi qs cau.& in ſimili no.Bar. de euentu ꝯdōnis in l. quoties.la. j.de verb.ob.Et hoc ꝯfirmat:qa poſt li.ꝯte. veniunt fructus ex quadam æquitate:vt dicit tex.in d.l.videamus.§. ſi actionē. ibi. ex ęquitate fructus quoq: poſt acceptũ iudiciũ p̄ſtandos putant. & iſta æqtas vr̃ ceſſare in percipiendis.Non ob. text.hic: qa intellr̃ reſpectu ꝑceptorũ.non ob.ꝙ verba referunt ad actorē: qa cōiter tñ vnus ꝑcipit quātũ aliter. vt ī ſimili no.Bar. de cōi curſu cauſarũ in l.fundũ Titianũ.ȷ̃.de exce. & in caſu nr̃o de fructib.no. Pa. de Caſt in l.
3 domũ.C.de rei vē.In ſcđo caſu prin.† qñ peto qđ meũ eſt,veniūt fructus à tpe moræ.d.§.ſi actionē.& tali caſu malæfi.poſ.tenet.nō ſolũ de fructib.ꝑceptis ſed ēt đ ꝑcipiendis.l.domũ. C. de rei vē.l. j.in fi.C.de pet. hære.cũ ſi.& hoc intellr̃ de ꝑcipiendis ꝑ ipſum petitorē.l.ſi nauis.circa fin.ſ. de rei ven.& ita Pet.diſtinguit:vt Bar.in
b d.l.domũ.ſed Bar.reprobat ᵇ talē diſt.:qa morſus eſt ſp ille.q eſt in mala fide:vt no.in l.j.C.qđ me.cā.& ꝯ d. diſt. dicit Bart. in d.l. domum.eſt tex.in d.l.j de pet.hær.vr̃ tñ ꝙ dcm̃ Pe. ſaluari poſſit,qa intellr̃ ꝙ poſt morā teneat de ꝑcipiendis ꝑ ipſum petitorem:qa vltra malā fidē ꝑp morā,ꝯuenit ꝙ magis grauatus ſit, & teneat caſu quo petitor maiores ꝑcepiſſet. & hoc mō limitat tex.in d.l.j.de pet.her.dicit Bar. in d.l.domũ,ꝙ ſi in fructib. ꝑcipiēdis petitor inuiti velit ex eius ſingulari induſtria,eius petitio admittitur.d.le.ſi nauis . ſecus ſi velit ſe fundare in ſingulari induſtria poſſeſſoris qa non pōt,cũ illud magis ꝑciperet ex eius induſtria, quā ex re.d.
c l.iij.in prin.ȷ̃.ad l.Fal.Sed dicendũ ᶜ vr̃,ꝙ ēt iſta rō ꝑcedat in perſona petitoris: qa eius ſingularis induſtria ꝯſiderari non dat: ar. l.ꝑtia rerũ.ȷ̃.ad l. Fal.& q ēt in dilectis nō inſpicitur intereſſe ſingulare.l.in furti.in princ.ȷ.de fur.l. ſi ſeruũ meũ occidiſti. ȷ̃. ad l.Aquil.
4 ¶Capio tertiũ caſum,† qñ peto illud qđ aliqñ fuit meũ, & in iſto caſu nō ur̃ dubitandũ, ꝙ percepti fructus ueniunt.l.indebiti.ī prī. l.in ſumma.§.ei qui.de cond. inde.l.cum quis.de ꝯdi.ob cau.l.ij.C. de pac. inter emp. & cen. Sed dubium eſt de ꝑpiēdis, in quib. eſt diſcordia inter Azo.& Io.nā Azo tenet ꝙ ueniāt. Io.ꝙ nō,ut hr̃ ꝑ gl.in d.l. uideamus. Difficultas conſiſtit ī intellectu d. l. uideamus. nam in prin.dr̃, ꝙ ueniūt fructus percepti ex fundo dato noīe dotis futurę eo tpe quo ſperabat affinitas. Subijcit text.ſed & poſteriores ſi in rē mora facta ſit. dicit Io. de ꝑceptis, non aũt de percipiendis,f̃m cōem opi.huic ſnīæ Ioan.ur̃ ob. tex.in d. l. uideamus. dũ alleg.rōnem in uer.rō autem hæc eſt:qa ſi maritus non teneret reſtituere fructus,potuiſſet fundum negligere.q.d.f̃m Azo.ſi non teneret de ꝑcipiendis, ſequeret ꝙ potuiſſet fundum negligere, ꝙ ur̃ abſurdum:ꝯcluſio ergo dēt teneri de ꝑcipiendis, ſed Io. rñdet aliter declarādo hoc mō,maritus tenet de ꝑceptis poſt renuntiatā affinitatē,quia eos percepit,ſi autem nō ꝑcepiſſet, nō teneret ad eorum reſtōnē qa licuiſſet fundum negligere,& ꝑ opi.Io.facit,qa in illo uer.ſed & poſteriores.loquit retento eodē caſu,& themate, quia illa aduerſatiua,ſed &, cum culpa,dicit diuerſitatem in facto, & identitatem iuris.l.ſed hæc.ſ.de pet.hæ.unde ſicut ſ.dr̃,ꝙ tenet reſtituere fructus qui ſunt percepti eo tpe, quo ſperabat affinitas,pariter & poſteriores ſ.perceptos,quia rōnem habet ad id,ꝙ dictum eſt, & in effectu ur̃ loqui de fructib. perceptis. Pro opi.tñ Azo.facit tex.dum dicit,ꝙ poſteriores ueniunt ſi in rē mora facta ſit,quo caſu ur̃ loqui de percipiendis,quia percepti veniunt ēt ſine mora.l.indebiti.in prin.de ꝯd.indeb.Sed reſponderi pōt, ꝙ lo-
d quit de perceptis,ut dixi,& uerior ᵈ ur̃ opi.Io.Nō ob.qđ dr̃ de mora,qa añ morā dēnt fructus ꝑp ſpē mr̃imonii,qa fructus augēt dotē.l.ſi marito.§.fundũ.ȷ̃.ſo.ma.d.l.uidamus §.ante mr̃imoniũ,ſed qñ ceſſat ſpes matrimonii mora ꝯſideratur,quæ idem operat qđ ſpes matrimonii,& utroque caſũ de perceptis intelligitur.& facit tex.in l.ſi ante nuptias.ȷ̃.ſol.ma.qui loquitur de perceptis.

ADDITIONES.

a ¶Quanti plurimi.Idem prius tenuit Io.Fab.inſt.§. actionum, col.ij.Sed hæc opinio non ualet,tum quia æſtimatio quanti plurimi non contracernit niſi ſtatutum,& valorem vnius temporis ſemel,non autem fructus ſucceſsiuos.tũ quia æſtimatio quāti plurimi non congruit,niſi in rebus promercalibus,vel fungilibus, quarum ſæpe augetur & minuitur æſtimatio,non autem in fundis,quorum ſtabilior eſt valor,nec ſperatur variatio infra breue tempus moræ,quare leges de æſtimatione quanti plurimi non congruunt in reb.ſoli.Opinio autem Im. quam ſequitur Dec.& Alci.hic, Dec.ſupra eo.l.uinum.nu. 16.falſa eſt,tenendo in ſtricti iuris iudiciis uenire fructus, ut intereſſe à tempore moræ,& idem eſſe in effectu ut in bonę fidei iudiciis.

b ¶Reprobat.Et bene quicquid dicat Decius.

c ¶Dicendum Imo.tenendo opi.Bar.quæ eſt vera,& communis,& ſequitur Alci.hic quia etiam hi percipiendi ueniunt non vt fructus mere,quia tunc uenirent tantum, communes,videlicet qui ſunt ipſius fundi,ſed veniunt partim, ut intereſſe, merito conſideratur induſtria actoris amiſsa.non autem poſseſsoris.& ualde errat Dec.dicens in delictis non uenire intereſſe ſingulare,quia proprie oē intereſse extrinſecũ ſingulara eſt.Nō obſtat d.l.ſi ſeruum meum.quia loquitur de intereſse affectionis.

d ¶Verior.& placet,quia de iure non reperitur ꝙ percipiendi ueniant niſi poſt ueram malam fidem,uel litem conteſtatam.

1 *Actio datur ex æquitate illi,cum quo nullum negocium geſtum eſt,vt circuitus euitetur.*
2 *Circuitus vt euitetur, ſi quis promittit ſe obligaturum ad x.ſtatim ad illa x. poterit conueni.*
3 *Qui promittit ſe obligaturum,obligatur ad factum.*
4 *Pactum de vendendo eſt aliud eſt venditio.*
5 *Promiſsio de cedendo non inducit ceſsionem.*
6 *Actio mihi competit ex æquitate,contra aliquem , ne locupletur cum aliena iactura.*
7 *Actio quę datur ex vna æquitate,datur in ſubſidium,quando alia actio vel promiſsio facta non ſit,& quid ſi venit ex alterius perſona.*
8 *Legiſlator ſi forma q,& expreſſe non decidit,videtur tacite determinare.*
9 *Legiſlator ſi arguit ad partes,vltimam opi.videtur opprobare.*
10 *Doctor ſi variat,eius vltima opinio attenditur.*
11 *Vltima opi.doctoris,quæ ſapit rigorem,non præualet primæ,quæ ſapit æquitatem.*
12 *Ratificare videtur contractum ſerui,qui ex illo contractu agit.*
13 *Approbans contractum ab alio geſtum,obligatur perinde ac ſi ipſe contraxiſſet.*
14 *Venditor ſi bona fide tradit rem illi,cui bona fide credebat ſe teneri ad tradēdum,liberatur,& actionem cedere tenetur*
25 *Titulus licet ſit in perſona vnius , & traditio ſit facta alteri, præualet ad tranſlationem dominij.*
16 *Traditione,& quando abſque titulo transferturdominium.*
17 *Domus,an & quando agit vtili condictione indebiti.*
18 *Expenſa cibariorum,an & quando compenſetur cum ſeruitio.*
19 *Dominium pretij,ſi non transfertur in emptorem,ſimiliter dominiũ rei venditæ,& tradite,non transfertur in emptorem.*
20 *Compenſatio non debet fieri de ſpecie ad quantitatem.*
21 *Poteſt quis ſe fundare ex eo quod impugnauit,quando impugnatio non habuit locum.*
22 *Ceſsionarius facta ceſsione habet directam ex perſona cedentis , & vtilem ex perſona propria.*
23 *Locupletior ſi quis factus ſit ex re mea.licet poſsim habere regreſſum contra eum de rigore:tamen ille alius liberatur,cedendo actionem.*
34 *Quando aliquis ex contractu fit locupletior ex re domini , tunc ſine ceſsione actio domino quæritur.*
25 *Aequiparatio de ſeruo ad monachum,an procedat in contractibus.*

§.Seruum tuum imprudens

¶Primò no.f̃m intellectum cō-
1 munem:† ꝙ ex æqtate dat actio illi, cum quo nullum negocium geſtum eſt,vt circuitus euitet facit tex.ī l.dñs teſtō.ȷ̃.de condi. idebit.in cle.auditor.de reſcr.ꝑ q̄ iura dicit ſingulatiter Io. And.ī ru. de obli.& ſolu.col.j.in additi.Spec.ſi quis ꝑmiſit ſe obligaturum
2 ad x.ſtatim ad illa decē poterit cōueniri,†vt circuitus euitetur,qđ dicit hic Ale.no.quia prima facie ꝯrium multi rñderent. & Mod. ſequunt hic, & in d.l.dñs teſtō. Sed certè iſta deciſio viſa fuit mihi ſp dubitabilis,quia ille qui ꝑmiſit ſe obligaturũ ad decē,non vr̃ ſe obligare velle de p̄nti,vt verba ſonāt,quo caſu nō vr̃ ꝙ ſtatim ad
3 illa.x.poſſit conueniri:ar.l.non oīs.ſ.eo.¶Secundò, †quia ille qui promittit ſe obligaturum , obligatur ad factum , quia contractus ſunt facti.l.conſilio.in fi.ȷ̃.de cur.fu.& ad hoc eſt tex. in l. ſi pœnā. in fi.de verbo.obli.vbi ſi quis ſtipulatus ſit hoc modo,ſpondes de mihi pecuniam crediturum incerta eſt ſtipulatio : quia continet intereſſe,quo caſu non vr̃,ꝙ pecunia ſtatim peti poſſit : quia obligatus ad factum precisè non tenet.l.ſi qs ab alio.ȷ̃.de re iudic.Tertiò facit tex.in l.ſi quis ſtipulatus ſit Stichum.§.fi.de verb.obl. vbi ille

ille qui promisit fideiubere,nō dr̄ fideiussor:sed obligatur ad inte-
4 resse. Quartò hoc confirmatur:†quia aliud est pactum de venden
do,aliud est venditio.vt no. Ang.in l.j.C.de pa.pig.vbi infert, ꝙ si
ꝯctu venditionis debet solui gabella,non soluitur de pacto de vē-
dendo:quia illa promis.de vendendo,non est venditio.alle.l.in bo
næfidei.in ver.si tamen certo loco.ſm vnum intellectum & Paul.
de Cast.ibi hoc idem dicit.ȷ̃.de eo,quod cer.loc.& ideo obligatus
ad vendendum,liberatur vendendo simpliciter.nec stare promis-
sioni tenetur ad tradendum:vt no. Are.in consi.xxviij. diligenter
animaduersis.in j.dub.all. Bal.in l.fi.C.de pac.inter empt.& vē. Vn̄
sicut ille qui promisit uendere,non potest vigore talis promis.cō-
ueniri ad tradendum, sicut in venditione quis tenetur ad traden-
dum l.i.ȷ̃.de ac.em.ita vr̄ ꝙ obligatus ad promittēdum.x.nō pos-
sit illa.x.immediatè petere:& facit qd̄ no. Rom.consi.lxxxvj. viso.
5 vbi dicit,†ꝙ promissio de cedendo nō inducit cessionem. Nō ob.
iura de circuitu euitādo,qa vn̄t procedere in casib.expressis à iure,
aliàs secus.uel habēt locum vbi circuitus sit inutilis:secus si aliqua
sit vtilitas:vt no.Car.in d.cle.auditor.in xiiij.q.& in d.q.Io. An. &
non vr̄ circuitus inutilis,quia debitor habet dilationem ad soluen
dum:& quia voluntas promittentis fuit limitata. d.l. non omnis.
6 ¶Secundò no.ſm Bar.hic,in ij.col.& iij.†ꝙ datur actio ex æquita
te, contra aliquem ne locupleretur cum iactura mea. dolo enim
facere dr̄ qui cum iactura alterius lucrum quærit.l.si quis mācipiis.
§.fi.ȷ̃.de insti.cum si.vt dixi in l.iure naturæ.ȷ̃.de re.iu.& in l.si cum
filius.s̃.eo. & vr̄ ista conclusio hic in fortiori casu procedere:quia
datur actio contra bonæfid.poss. ex causa onerosa emptionis, de
qua hic dr̄.& tex.autem in l.si me & Titium.ȷ̃ e.in l.si eum seruū.
7 s̃.eo.de causa lucratiua loquuntur. Sed aduertendū est: † quia illa
actio quę datur ex æquitate, ne quis lucretur cum iactura alterius
videtur dari in subsidium,quando alia actio,siue promissio facta
non sit. Sed hic erat promissum,quia actio dn̄o competebat ꝯ vē
ditorem serui:& venditor habebat actionem bonæ fi.pos.qui hoc
modo non fuisset lucratus cum alterius iactura, & ideo hic datur
actio ex æquitate ꝯ bo.fi pos.vt circuitus euitetur,vt s̃.in j.not.vi
sum fuit quia venditor cedendo actionem fuisset liberatus, vt hic
dr̄.& hoc secundum Bal.hic,col.ij.vers.opponitur.procedit,quā-
do quis venit ex suo iure,& ex eius persona,prout loquitur hic,se
cus si ex alterius persona veniret: quia circuitus euitari non pōt.
vnde dominus qui ex persona procuratoris agere uelit,immedia-
tè non admittitur,quia cessionem hr̄e debet.l.posses.quoque.§.fi.
ȷ̃.de acqui.poss. facit text.in l.si Stichum.ȷ̃.de pecu.in l.ea vero.ȷ̃.
pro soc.& in l.cum in plures.§.messem.ȷ̃.loc.de quo inferius dicē
dum occurrit.& in text. hic non vr̄ verum,ꝙ bon.fi.poss haberet
causam onerosam:quia emptio erat facta de pecuniis, quas habe-
bat seruus in peculio. ¶Tertio no.hic scd̄m cōmunem intellectū
8 ver.nam & Iulianus ait.† ꝙ quando legislator format q. & non de
cidit expressè,vr̄ tacite determinare prout.q.formauit.& sic affir-
matiuè in casu isto:quia.q.præposuit.ad idem tex.l.in reb.§.sed vi
dendum.cum gl.ȷ̃.commo.cum si.vt tradunt Ale & Mod. hic fa-
cit tex.in l.j.§.si quis ita ibi,quid ni.de verbo.obli.& in l.vxorem.§.
9 cōcubinæ.de leg.iij.& qd̄ dictum est vr̄ procedere,†nisi legislatur
argueret ad partes,quia ultima opi.approbata vr̄,vt per gl.in l.filiū.
§.Sabinus.ȷ̃.ad Treb.cum si.vt per Mod.hic & adde ꝙ hoc modo
arguit. Ale.in l non amplius.§.fi.col.j.de leg.j.& in consi.77.in cau
sa & lite.col.iij.lib.ij.& in consi.cxliiij.viso processu.col.j.eo.lib.ij.
& in consilio.xxix.præclare col.j.l b.iij.& in consi.iij.super proces
su.colum.fina.lib.iiij vbi dicit de dictis Inno.& in consi. x. viso in-
strumento.col.fi.in fi.lib.v. An.Sic.in consi.xxxix.co.vj.lib.j.& præ
dicta procedunt in aliorum quæ referunt.idem tamen est in eadē
10 persona quæ uariauit:† quia eius vltima opin. attenditur, vt per
gloss.in c.prædicator.xvj.q.j.no.Bal. in j constit.C.colum.penult.
uersic.deinde.not.Ro.in consilio.xiiij.idem de iure.Car in consil.
xxix.iudex.col.iij.& ad prædicta facit, quia non improbare habet
uim ratificationis,vt no.per gl.in l.quo enim.in prin.ȷ̃.rem ra.ha.
Et dictum glo.cum l.filium.§.Sabinus.cum s̃.alleg. limitatur non
procedere,quando prima opi.saperet æquitatem,& ultima rigo-
rem,quia tunc non ultima sed prima præualeret secundum Are.
in consi.clxxiij.diligenter & mature.col.vj.vbi ad hoc alleg.gl.in l.
si cum exceptione.§.sed & si quis.ȷ̃.quod me.cau.& Mod.hic sim
11 pliciter sequuntur. †Sed aduertendum est, quia ista limitatio vr̄
parui momenti:quia data paritate terminorum, æquitas præfert̄
rigori,ut no.in l.placuit.C.de iu.vnde dato ꝙ vlt.opi.esset expres
se approbata,quando sapit rigorem,tn̄ priori. secundum æqtus
debet attendi. Præterea ꝯ Are vr̄ gl.in c.extirpandæ. §. quia vero.
in glo.pen.in fi.de præb.& per illam glo. Ale.in d.l.placuit,conclu
dit,ꝙ rigor posterior scriptus,derogat æquitati priori.de quo vi
dendum est quod dixi in reg.in oībus.de regu.iu.in fi. ¶Quarto.
12 † ꝙ agens ex contractu serui,vr̄ contractum ratificare. & ita pro
batur hic,quod no. Ang.in consi.clxj.viso col.fi.vbi hoc modo ar
guit,ꝙ agens ex contractu,vr̄ approbare contractum.& idē Bal.
in consi.xiiij.punctus.lib.v.cum si.ut dixi in l.sp qui non prohibet.
13 ȷ̃.de reg.iur. ¶Quintò no.†ꝙ approbans contractum ab alio ge-
stum obligatur perinde acsi ipse contraxisset.facit tex.in l.caius Se
ius.ȷ̃.de manu.in fi.in l.Pompo.§ cum quis.de acqui.pos.not.Bal.
in l.ꝯ iuris.§.si filius.in fi.s̃ de pac. & iō clerici q utunt̄ statutis laico
rum,debent vti eo modo quo loquuntur.ut no.Bal. in l.oī noua-
tione.C.de sac.san.ecc.cum si.ut dixi in c.eccl̄ia.de const.char.fin.
co.j. & ad hoc facit: quia iste qui approbat contractū succedit in
locum eius qui cōtraxit,ideo debet eodem iure & modo vti.cle.
j.in fi.de sup.ne.p̄la.facit tèx.in l.si iudex.s̃.de iu.& quod no.Bald.
14 in l.si puellā.C.si man.ita fue.alie.ne ma.cū si. ¶Sextò & vl.no.†ꝙ
si uenditor tradit rem illi,cui bona fide credebat se teneri ad tradē
a dum,liberatur,[a] qa sine culpa hoc facit & actionem credere tene
tur.tex.not.hic,& no.Bart.col.fi.& hoc procedit in re uendita in
spē,ꝓut hic erat:secus si in gn̄e debitor sit,quia tunc soluendo nō
b liberatur.l.si qs vxori.§.apud Labeonem.[b] ȷ̃.de fur.& ita Pau.de
Cast.hic in fi.& no.Bar.d.§.apud Labeonem.gl.pe.Bald.in l.falsus.
col.pe.C.de fur.in l.si is cui.uer.q̄ro nunquid.C.e.ti.& idē Abb.in
c.sign̄auit.de app.& in c.sign̄ante.de pig. Sed tn̄ aduertendum est,
quia talis dr̄ia quantum ad istum tex.nō uidet̄ procedere:qa in ca-
su istius.§ sicut hic soluendo & tradendo seruū uenditū bo.fi.pos.
liberatur ab obl̄one qua tenebatur ad tradēdum,eadē rōne fuisset
liberatus ab oblatione gn̄is: quia illud qd̄ soluitur à debitore gn̄is
c reputatur [c] ꝙ illud à principio in oblatione fuisset l.cum incertus.
de leg.j.vbi Bar.& quia etiā in debitore gn̄is liberatur debitor ꝑ so
d lam oblationem [d] l.q decē.in prin.ȷ̃.de sol.à fortiori in casu nostro
hoc dicendum vr̄,in quo non solū oblatio,sed ēt traditio fcā fuit:
e quia bo.fi.poss.in isto casu vr̄ representare [e] dn̄m. Vn̄ stante tali re
presentatione,ita dēt liberari debitor gn̄is, sicut debitor speciei.
Non ob.text.in d.§.apud Labeonem. quia procedit quando erat
incerta persona,cui solueretur:secus si certa sit,ut ibi no.Bar.post
glo.& ita erat hic bon.fidei possessor,cuius persona certa erat. ¶In
glo.in uerbo imprudens.ibi.i.ignorans,facit tex.in l.in fundo.ubi
gl.s̃.de rei vē.in gl.in verbo,traditus.ibi,sed ueri dn̄i l.si seruus.ȷ̃.de
acqui.re.do.ille tex.probat contrarium, sed ſm Alex. intelligitur,
f qn̄ seruus emit non de pecuniis dn̄i. Ful.& Mode.[f] dn̄t,ꝙ ad illum
text.non vr̄ posse responderi.& ꝙ rn̄sio Ale.non valet:qa text.ibi
alia rōne fundat̄.sed tn̄ qd̄ Ale.dicit,ꝯfirmari pōt:qa si de pecuniis
dn̄i empta res esset,ipsi dn̄o acqreret,vt gl.dicit.& probat in §.de
his,inst.per quas perso. not.acqui.sed in d.l.si seruus.consideran-
dum

ADDITIONES.

a ¶Liberatur, Quod omnes hic tenent per hunc tex. Sed est valde periculosum,& hūc
tex.malè intelligunt,& intricant more suo. Breuiter dico ꝙ ille text.loquit̄ in em-
ptione facta per seruum,postquam bona fide emptus esset,& possideretur à bonę fi-
dei.emptore,qui pro domino habebatur, cuique possessionem acquirebat rerum,
quas ex pecunia domini prioris possessoris acquirebat.l.homo liber,in fi.de acqui.
re.do.l.j.§.sed & per eum de acqu.pos.licet domino acquiret,& quo ad dominium
tantum.d.§.de his.Inst..per quas perso.nob.acqui.l.seruus qui bona fide.in prin.l.si
seruus meus.de acqui.rer.do.quæ ita debent cum reliquis concordari.vnde non est
mirum,si venditor qui putabat se negotiari cum seruo sui possessoris, quem puta-
bat dominum,prout publice reputabatur, & quo vt pote vero possessore actionis
ex empto,poterat cogi soluere,si inquam illi soluendo liberaretur erga verum do-
minum serui emptoris eundemque dominum actionis ex empto,saltem vt sufficiat
ei cedere actiones,quas habet contra eum cui soluit.hic est planus,syncerus, & ex-
peditus intellectus.§.huius,qui non dēt temere ad alios casus indifferenter & pro-
miscue,& multo minus realiter trahi,prout perperam putant gl. & Doc. Non obst.
iura,quę citat hic Acc.in gl.fi.quia d.l. quod sępe.§.si res loquitur in emptore furtū
passo,& sic quando amisit facto alieno,& adhuc sine culpa sua,vel saltem leuissima
quod saltem ex coniecturis probandum est,alio quin p̄sumitur leui culpa commis-
sum,& sic non liberat̄ cedendo actiones,minus ergo debet extendi,si facto,& errore
suo amisit,vt alii soluēdo,cui debitum putabat. Minus obst.d.l.quod dētur.quia nō
loquitur in eo, qui tenetur ex capite contractuque suo, vt hic, sed in eo, qui solum
iō tenetur,quia actionem hēt. Non obst.l.j.§. si rem a seruo.infra depo.quam Doc.
hic alleg.quia loquitur in depositario,qui non tenetur, nisi de lata culpa, & adhuc
oportet,vt depositarius ille probet se iustam causam habuisse,& ita dolum præsum
ptum,& latam culpam excludat,vt etiam sentit Hier.Butig.hic col.ij.

b ¶Apud Labeonem.hic §.nihil facit pro communi,quia ibi nondū erat contractus,
sed contrahendum, quod difficilius sit.hic autem erat obligatio nata sed cōis sn̄ia
satis probatur in l.fugitiuus.l.qui hominem.§.si nullo infra de solutio.l.incēdium.
C.de reb.cred.cum vulgari.

c ¶Reputatur. Hæc ratio non valet.tum quia fictio est,quæ non est facta ad hunc finē
sed ad aliū,& sic non potest extendi, tum quia sequeretur ꝙ perempta re soluta,æ-
que liberaretur debitor generis, ac si initio fuisset debitor spēi solutę ꝙ est falsum.

d ¶Oblationem. Verum est,si esset facta creditori,secus si alii.

e ¶Representare. Imo realiter non repræsentat,ex quo iura decernunt dominū a pos
sessore hoc casu quo ex re domini quæritur,& possessor excluditur.l.seruus qui bo-
nafide de acqui.re.do. Immo excluditur is cui expresse iusserit seruus solui.l.fugiti-
uus.de solu. In summa nulla rationum Decii ualet ad sic generaliter concludendum
& regulas communes concludendū.solus Fra.Purp.hic nu.53.tenet cum Decio. Sed
Alb.Pau.Ro.Ale.Sed Ias.Alc.Hie.Butig.& oēs hic,& vbique sequuntur communē.
quæ vera est,& tenenda,nisi casus recideret in l.si vrbana.infra de cond.inde. vel si-
milem habentem æquitatem, vt hic, puta si seruus bonafide possessus à Sempron.
vendat rem peculiarem veri domini,& emptor bona fide soluit possessori serui, cū
solo mediante seruo putat sibi esse negocium,& sic non est eadem ratio, sicut est d.
l.si vrbana.

f ¶Mod. Scilicet Ias. hic col.v. qui distinguendo inter acquisitionem possessionis &
dominii veram solutionem tangit. & licet firmare non audeat, tenenda est reiectis
cæteris,etiam solutione Dec. hic,quod res sit in pendenti,quæ non solum diuinato-
ria est,sed etiam minime congruit verbis & rationi d.l.si seruus.

dũ eſt, ꝙ loqͣt in ſeruo, q emit rẽ ſimplr, quo caſu nõ acqͥrit dño:
ſed in pẽdẽti eſt: & ſpectat ex cuius pecuniis p̃tiũ ſoluat. l. ſeruus.
§.cũ ſeruus. de acq. re. do. & licet loquatur ille text. in vſufructua-
rio, idem tñ eſt in bo. fi. poſ. qui in hoc vſufructuario æquiparatur
d. §. de his. ver. idem placet. & in dicto caſu non acquirit dño, quia
non poſſidet. d. l. ſi ſeruus. ſed tali caſu dẽt ↄſiderari ex cuius pe-
cuniis p̃tiũ ſoluat. ¶ In gl. magna in fin. gl. concludit, ꝙ tradõne fa
cta bo. fi. poſſeſſori. illi dñium acquiſitum fuit: quia hic fuit error
in cã, quæ non impedit translationem dñii, vt in ti. de condi. inde.
15 & ex hoc no. Bal. hic, † ꝙ licet titulus ſit in pſona vnius, & traditio
alteri fcã ſit, p̃ualet traditio ad trãslõnẽ dñii, & dicit hoc eſſe verũ
in dñio vero: ſecus cẽt in Publiciana: quia ibi reqͥrit ꝙ res ſit tradi-
ta cũ titu. l. eũ q. §. fi. ſ. de pub. Ex quo infert in caſu nr̃o, hic, ꝙ ſi vẽ
ditor Pãphili dñs nõ fuiſſet, nõ trãſtuliſſet vſucapiendi ↄdõnem in
bo. fid. poſſeſſorẽ, licet trãſferat dñiũ, & hoc mõ lĩtat tex. in l. claui
16 bus. ĩ. de ↄhẽ. emp. ita ↄcludit Io. Petr. hic, & poſt eũ Soc. † Sed ad-
uertẽdũ eſt: qa nõ vr̃ ꝙ tradõ abſq; titulo trãſferat dñiũ. l. nũꝗ nu-
da. de acq. re. do. & dato ꝙ trãſiret dñiũ, idẽ eſſet in Publiciana. d.
l. clauibus, & in l. eum q. §. in Publiciana. ſ. de pub. vbi dictũ in dñio,
hẽt locũ ĩ Publiciana. & qa difficilius trãſfert dñiũ, ꝗ Publiciana: vt
no. Bar. in l. cũ vir. col. ij. in pe. opp. ĩ. de vſuc. & ſequit Ang. Are.
in §. ſed iſtę. in fi. inſt. de act. vñ ſi hic trãſfert dñiũ, à fortiori Publi-
a ciana.[a] Non ob. tex. hic: qa non fuit traditio ſimplex, quia fcã fuit
bo. fi. poſſeſſori, qui putabat hr̃e titulũ: qa dñs ſerui credebat: quia
gerebat ſe ꝓ dño, iuxta gl. fi. in l. quidã in ſuo. de ↄd. inſt & ibi Bart.
& iſto errore ꝓbabili, q erat in vtroque, non impeditur trãſlatio
dñi: vt gl. ibi dicit. & pariter non impediret Publicianã, & vſuca-
pionẽ pp iſtũ errorẽ, q hr̃ ꝓ titu. l. ꝙ uulgo. l. ĩ. ꝓ emp. & no. Bar.
17 in l. Celſus. ĩ. de vſuc. ¶ In glo. in verbo, ↄdicere, concludit † ꝙ dñs
agat vtili ↄdõne ĩdeb. vel ſm Bar. dat ↄdõ ſine cã, pp ęqtatẽ, ne bo.
fidei poſſeſſor lucret cũ iactura dñi. Sal. hic dicit, ꝙ illa æquitas de
qua in l. ſeq. ſi me & Titiũ: nõ vr̃ procedere in iſto caſu, in quo dñs
hẽt. actionem ↄ venditorem: & venditor agere põt ↄ bonæfidei
poſſeſſorem: vt in tex. hic dr̃. Replicat Alex. ꝙ non dẽt ↄſiderari ꝙ
ↄ alium agere poſſit: ex quo ille cedendo actionem liberat: vt in fi.
hic dr̃: ſed iſta rñſio non tollit fundm̃. Sal. qa dato ꝙ liberetur ce-
dendo actionem, dñs hẽbit actionem ceſſam: & ſic non erit opus
actione ſubſidiaria. & iſta opi. Sal. ↄ Bar. verior vr̃, vt inferius dicã
in cõm. Bar. Ful. ẽt hic dicebat, ꝙ dño Stichi dari poſſit vtilis actio
negotiorũ geſtorũ ſi dñs ratificaret exactionẽ factã à bo. fi. poſſeſ-
ſore. iux. l. mr̃. C. de rei vẽd. Ale. rñdet ꝙ iſta vtilis actio negotiorũ
dat in ſubſidiũ, & hic nõ cadit: qa vtilis ↄdõ indebiti ↄpetit: ſed p̃t
replicari ꝙ ẽt vtilis ↄdõ indebiti vr̃ dari in ſubſidiũ: & plura reme-
dia ſubſidiaria vñr poſſe cõpetere vt no. in l. de pecorib. C. ad leg.
Aql. no. Bar. in l. in prouinciali. §. j. de op. no. nun. & verba tex. hic
vñr magis ↄuenire ↄdõni indebiti. tibi, condicere. ¶ In gl. in verbo,
ex negotio, ibi, ſeruũ paui, iſta expenſa cibatiorũ non repetitur, qa
compẽſat cũ ſeruitio ſerui. l. ĩ reb. §. pñt. ĩ. cõmodati. l. itẽ ſi ſerui.
18 ĩ. de ædil. edi. † ſicut ẽt impenſæ grã pcipiendorũ fructũ nõ repe-
tunt: qa cũ fructib. pceptis ↄputant. l. diuortio. §. impẽdia. ĩ. ſo. ma.
& in l. iij. ĩ. de impenſ. in re. do. fac. & no. Pau. de Caſt. in ↄſ. xvij. cã
ꝗ vertit. col. fi. & iõ ſm Bar. & Doc. ibi planior expõ, vr̃, ꝙ text. in
telligat de expẽſis gabellæ, vel ſcripturæ ↄctus. ¶ In gl. in ver. actu-
rũ. p retẽtionem. Bart. dicit, ꝙ hoc eſt violare lr̃am. ſed tamen gl.
ſaluari põt dupliciter. primò p̃ſuppoſito ꝙ actio ẽt cõpeteret ꝓ-
ut gl. dicit, quo caſu poſſidenti non dat actio, ſed retentio. & facit
rl̃a, cui damus. de regul. iu. ſed non poſſidẽti actio dat, vt gl. dicit.
ſcđò ſaluari põt capiẽdo verbũ, acturũ, largo mõ, ſm eius nãm. l.
Labeo. la. j. de ver. ſig. vbi dr̃, ꝙ actũ eſt verbũ gñale: ſicut ẽt actio
qñq; pro acto accipit: vt no. per gl. inſt. de acti. in prin. & conſide-
rando hoc mõ ẽt ꝓ retẽtione accipi põt. Sed tñ ↄ iſtũ intellm̃ fa-
cit tex. hic, dũ facit comparõnẽ ad illud qđ. ſ. dcm̃ eſt. ibi, inuicem
me tecũ acturũ illud verbũ, inuicẽ, vr̃ æqparare bonæ fidei poſſeſ-
ſorẽ dño. ſicut ergo dñs cõdicere põt, & agere p viã actionis, ita
in bonæ fidei poſſeſſore dicẽdũ eſt ad inuicẽ, ꝙ ipſe agere poſſit,
niſi dicamus ꝙ largo mõ iſta æquiparatio intelligitur, ꝙ ſicut dñs
petere põt qđ ſibi debet, & ſic ẽt bo. fi. poſſeſſor conſequi dẽt, qđ
ſibi debet retinendo, vt gl. dicit, & quia ſi põt agere, vt ſ. dcm̃ eſt,
à fortiori poterit retinere. d. l. cui damus. ¶ In gl. in verbo, empto
ri, bñ dicit, vt Bar. declarat hic co. v. ver. ad fm̃ opponit. negari tñ
b non põt qn ſolo gl. ꝗ fundatur in cõſumptione[b] pecuniæ de qua
in tex. nõ apparet, ꝙ contineat diuiſionẽ, & iõ magis placet qđ di-
cit Are. hic, ꝙ dñiũ rei venditæ vr̃ in caſu iſto in emptorem trãſire,
pp volũtatẽ vẽditoris, q cogitabat ſibi eſſe ſatisfactum ex illa ſolu
tione p̃tii, & licet cã falſa eſſet falſitas cãæ non impedit trãſlationẽ
dñii. vt in toto ti. de cond. inde. & erit noua limitatio ad. §. vendi-
19 tæ. inſt. de re. diui. Et ex hac gl. collr̃ ſm Sal. & Alex. † ꝙ ſi dñiũ p̃tii
nõ transferatur in vẽditorẽ, ſilr̃ dñiũ rei vẽditæ & traditæ, nõ trã-
ſit in emptorẽ, & iſta ſilr̃itudo ꝗtũ ad translationẽ dñii ꝓbat ĩ d. §.
venditæ verò res & traditæ. allegato in glo. alias aũt ſilr̃itudo inter
emptorẽ & vẽditorẽ nõ ꝓcederet, qa emptor ad dãdũ, & vendi-
tor ad tradendũ tenetur, in d. l. ex empto. in prin. & §. j. ¶ In gl. in
verbo, vendicare. ibi, nõ ad mutuũ compenſatio, & hoc vr̃ proba
ri in l. ſed ſi certos. alleg. in gl. Bar. hic col. iiij. poſt Vltramontanos
tenet ↄ glo. quia licet pecunia vt ſpẽs conſideretur, tñ in illa non
cadit affectio magis ꝗ in alia. l. nummis. ĩ. de in lit. iuran. & iõ com
penſatio non impeditur, & qa ſpãle eſt in depoſito, l. fi. in fi. C. de
compen. ergo in ↄriũ vr̃ ius cõe, ꝓut Bar. arguit. & cũ iſta opi. trã
ſeunt Alexan. & Mod. poſt alios, quos referunt, & atteſtantur iſta
eſſe cõem opi. ↄ gl. ſed adde Bar. qui vr̃ tenere ↄriũ in l. talis ſcriptu
ra. de le. j. vbi in fi. poſt Dy. cõcludit, ꝙ ſi teſtõr legauit mihi centũ,
quæ erant apud cãpſorem & ſi hæres ea nõ pręſtaret, voluit, quòd
daret mihi certam vineam, hæres illa centum quæ erant apud
campſorem expenderat, & volebat dare alia. c. dicit terminatum
fuiſſe, ꝙ hoc fieri ñ poſſit qa legata fuit illa pecunia vt ſpẽs, pro qua
alia ſpecies ſolui non poteſt. per illum text. in ver. item ſi legetur.
& per d. l. ſed ſi certos. & ſic Bar. vr̃ tenere ↄrium eius, qđ hic dicit
& ibi loquit in fortiori caſu, qa tractat de euitãdo pœnã, quo ca-
ſu facilius ↄpenſatio admittit, vt no. in l. ſi conſtat. C. de compen.
ↄcordando opi. dñs Tindar. in trac. de compẽ. co. v. diſtinguit, ꝙ ſi
pecunia, ꝗ vti ſpecies reputat, extat, illa p̃ciſe ſolui debet, & nõ ad-
mittit cõpenſatio. & hoc mõ ſaluatur gl. hic. ſi vero pecunia quæ
erat vti ſpẽs, ↄputat ſit, habebit locũ compẽſatio, & tali caſu ꝓce-
dit opi. Bar. hic & vltramon. hic. eſt & tertius caſus, quãdo in defe
ctu ſpẽi, ꝗ ſoluenda erat facta fuit prouiſſio & tunc non admittit
cõpenſatio, ſed forma diſpõnis debet obſeruari. & ita loqͣt Bart.
in d. l. talis ſcriptura. pro quo adduco no. dictũ Bar. in l. liberto. §.
Lucius. ĩ. de adimen. le. Finaliter tamẽ mihi vr̃. qđ opi. gl. in diſtin-
20 ctè verior ſit, † qa ſpẽs cũ quantitate nõ dẽt ↄpenſari. l. ſi cõuene-
rit. la. ij. in prin. ĩ. de pig. act. mõ ſic qđ dr̃ de ſpẽ, idẽ iudicat de quã
titate, ꝗ ꝓ ſpẽ conſideratur, d. l. talis ſcriptura. in ver. itẽ ſi legetur
& in d. l. plane. §. ſed hoc ita. de le. j. in quib. iurib. abſolutè probat
ꝙ tali ſpecie pecuniæ idem qđ de alia ſpẽ iudicatur, & eſt text. qui
euitari nõ poteſt in d. l. ſed & ſi certos de le. j. vbi, neque permuta
tionẽ recipiunt, quia exẽplo cuiuslibet corporis æſtimanda ſunt
& per hoc tollitur reſponſio Ale. hic ad illũ tex. qui reſtringit illũ
tex. in caſu ĩ quo. l. loquitur. quia repugnat rõ illa gñalis quæ ibi ad
ducitur. ad idem facit tex. noſter hic. Non ob. rñſio Bar. ꝙ nõ erat
liquidum debitũ in actione de peculio, quia in ↄrium videtur tex.
in l. debitor. ĩ. de cõpenſ. vbi in actione de peculio cõpenſatio ad
mittit. ¶ Non ob. qđ deduci põt per dñm, quia inſpecto pñti ſta-
tu res certa & clara videtur, & quia debitũ erat certum, quia vẽdi-
tori erant debita. xx. pro p̃tio ſerui hoc erat liquidũ. & illa dedu-
ctio, ꝗ poteſt fieri p dñm, reſpicit executionem, & nõ vr̃ impedire
ſubſtantiam compenſationis. Non ob. ꝙ licet quantitas habeatur
pro ſpecie, non tamẽ cadit affectio, quia tali rõne attenta, deberet
poſſe ſolui alia ꝗtitas pro alia cuius ↄriũ dicitur in d. l. ſed & ſi cer-
tos. vnde nobis ſufficit ꝙ pro ſpecies habeatur, & ꝙ ſic de illa, ſi-
cut de aliis ſpecieb. iudicetur. per iura. ſ. alle. Non ob. l. fi. C. de cõ-
pen. quia poteſt intelligi, quando depoſitum factum eſſet, cũ hoc
ꝙ tantundem reddatur. iuxta l. Lucius. la. j. ĩ. dep. vel ſecũdo & ſu-
btilius rñdere, ꝙ ibi eſt ſpãle in depoſito, quia depoſitarius nõ põt
obiicere compenſationem deponẽti, & pecuniã retinere, & de
retentione loqͣt tex. in l. pe. C. dep. non aũt in d. l. fi. negat tex. quin
depoſitarius aliã pecuniã ſoluere poſſit. quia ſolũ ibi retentio pro
hibetur propter exoberantẽ fidẽ depoſiti. ¶ In fi. gl. ibi dic nequã.
gl. bene ſoluit. vt no. Bar. hic declarat in iij. co. & Ale. ſequitur. Ful
go. hic dicit, ꝙ tex. hic loquitur in actione reali, in qua res, quę ex-
tat, debet reſtitui. in contrario autem loquitur lex de actione per-
ſonali, & ſm iſtã diſtinctionem eſſet dicendum, ꝙ hic ſi ageretur
actione perſonali ex empto. iuxta. ſ. dicta in gl. in ver. emptori. ꝙ
venditor eſſet liberatus. cuius contrarium ſentit Barto. poſt gloſ.
quia venditor ſoluit de voluntate domini. ſed tamen probabili-
ter dici poteſt, ꝙ ſit liberatus propter probabilem credulitatem
ipſius venditoris, propter quam translatum fuit dominiũ in bo-
næ fidei poſſeſſorem ergo videtur liberatus, quia tradidit & trãſ-
tulit dñium, & ſolũ venditor p̃t conueniri, ex tali facto hẽt actio
nem, ideo illam cedendo liberat. & not. Bar. hic co. pe. ver. iij. op-
ponitur. ¶ In gl. in verbo, euaneſcit. ibi, ſibi imputet. & actio gloſ.
ceſſaret ſi dñs ignoranter hoc feciſſet. & ideo ad argm̃ gl. Do. reſ-
põdẽt duob. modis. primo. ꝙ licet agendo rei ven. videatur dñs
reprobare ↄctũ ſerui hoc intellr̃ verũ, ſi rei, vẽdicatio locum ha-
buiſſet. alias ſecus, qa ꝙ ſemel reprobaui, approbaui põt. vt Alex.
hic dicit: alle. Bar. in l. Põp. la. j. co. 6. ver. ſed ꝗro qđ econuerſo. ſ. de
nego. ge. Et ad hoc bñ facit qđ no. Bar. in l. poſt legatũ. colũ. 3. ĩ. de
21 his qb. vt indi. vbi cõcludit, † ꝙ quis põt ſe fundare, ex eo qđ ĩpu-
gnauit

ADDITIONES.

a ¶ Publicana. Idem Hier. Butigel. nu. 9. & placet.
b ¶ Conſumptione. Immo vera eſt hæc opi. Accu. & Bar. qđ ſi venditor non tradit, ni
ſi mediante reali ſolõne, eo ipſo apparet, qđ noluit aliter dominiũ trãſferre, & ſic
reconciliatione opus eſt quãuis Aret. hic ſequantur Soc. Dec. & Purp. nu. 26.

gnauit, qñ impugnatio nõ habuit locũ. & facit gl. in c. cũ venisset. in verbo, corã. de eo q mit. in pos. q voluit, ꝙ qñ qs post appl'onẽ ꝯparuit corã iudice à quo, vr̃ renunciare appl'oni. c. gratũ. de offi. dele. hoc ꝓcedit, qñ actus factus corã iudice à quo, hũit effectum alias secus, vt dixi in d. c. gratum, & iõ cũ rei vend. intentata p dñm non habuerit locũ. vr̃ ꝙ dñs ꝯtum approbare possit. sed õ rñdet ꝙ ex quo d ꝯsumptione inducit solo ptii, & sic vẽditori satisfactũ vr̃, ita eꝰ vr̃ vẽditor obligari ad tradendũ. ne ꝯtus claudicet, iuxta no. in l. Iulianus. §. si qs à pupillo. de acti. emp. ita dicit Alex. post Sal. hic, pro quo bñ facit tex. in l. si duo patroni. §. si quis iurauerit. de iureiur. vbi si quis iurauit me illam vendid isse rẽ ꝑc. agere põt vt res vendita sibi tradatur: pariter s̃m nãm ꝯtus ipse ad ptium potest conueniri. ¶ In ea. gl. ibi, tu dic extãtẽ sic ꝓsumpta. ista distinctio cõiter approbatur. Non ob. l. ꝓxima. ĩ. eo. qa loqt̃ qñ pecunia est apud aliquẽ sine cã, hic erat apud venditorem ex iuxta cã vendõnis: & bona fide pecunia fuit consumpta. Siĩr non ob. ꝙ ꝓdictæ distinctioni aduersatur tex. in l. seruus. alleg. in gl. quia gl. ibi rñdet, ꝙ ibi pecunia fuit consumpta bona fide: iõ nõ dat̃ repetitio: sed qa ibi nõ apparet ꝙ pecunia esset consumpta, vr̃ aľr posse rñderi, ꝙ ibi nõ ꝯstat ꝙ pecunia soluta p seruũ dñi fuisset: sed potius videt̃ probari ꝯrium. quia ibi dr̃ ꝙ fuit soluta pecunia à seruo nomine eius à quo creditor pignus acceperat, vñ verisiľr vr̃ ꝙ illius pecunia fuisset. ¶ In ea. gl. ibi, rñdeo non, & probat̃ conclusio negatiua gl. in l. & iõ. §. idem ait. in fi. de in rẽ verso vbi de eo quod ad dñm peruenit: dicit tex. non puto de in rẽ verso actionem competere, nisi hoc aĩo gesserit seruus, vt in rẽ dñi verteret. & facit tex. in §. si. eo. l. ibi, si hoc aĩo dedit, vt pr̃is negotiũ gereret. & facit text. in §. fi. e. l. ibi, si hoc aĩo dedit, vt pr̃is negotiũ gereret. In ꝯriũ tñ gl. alle. tex. in l. iij. in prin. de in rẽ ver. Doc. hic, nec ibi rñdẽt. Azo. in sum. C. qđ cũ eo. in fi. in ver. illud no. est. dicit ibi esse vnũ casum in quo absque voluntate serui dñs de in rẽ verso obligat̃, & voluit forte dicere, ꝙ sit casus spãlis libertatis de quo agitur. Aliter tñ videtur posse rñderi, ꝙ quatenus illa pecunia excedit ptiũ, serui, ex quo data fuit dño, & in peculio non potest immutari, vt ibi dr̃, satis vr̃ de tacita voluntate serui, ꝙ in rẽ dñi imputetur re ipsa. & ad hoc facit tex. in l. si filius. §. fi. de in rẽ ver. vbi filius q ꝯstituit se soluturũ pro patre: si soluat: vr̃ soluere vt liberetur ab eo quod promisit. Tñ qa illud cedit in vtilitatem pr̃is obligat pr̃em de in rem verso. & hoc confirmatur: quia illud quod excedit ptium serui: vr̃ ꝙ de necessitate in vtilitate domini conuertatur: quia citra ius & nomen conuersionis considerari non potest: argu l. pro hærede. §. pe. de acq. hær. & in illo excessu habuit seruus occasionem obligandi dñm, & sic tollit rõ gl. hic. Non ob. iura quæ considerant animum serui: quia loquuntur quando alia coniectura subesse potuisset: vt cõuertãtur in peculium, vel aliquò alio respectu, q̃ propter vtilitatẽ dñi. facit text. in l. iij. §. idem Labeo ait. ĩ. de in rem ver. & in d. l. & ideo. §. pe. & fi. eo. tit. secus qñ alia coniectura haberi non potest, prout loquitur tex. in d. l. iij. in prin. ¶ In gl. fi. ibi, sed directa credi-
22 tur, † & facta cessione cessionarius habet directam ex persona cedentis: & vtilem ex persona propria: vt no. Bar. in l. qui stipendia. C. de procu. in l. emptor. C. de hære. vel act. ven. in l. si quis rem. in prin. s̃. de proc. cum si. vt tradit Maria. in consil. xviij. prosequendo ordinem, col. ij. & no. est ꝙ vtilis prefertur directæ, distinguendo vt per Bar. in l. procurator. s̃. de proc. & no. Bal. in c. j. §. similiter. circa fi. in ver. super articulo autẽ dictę l. Corra. de lege Corr. & licet non sit dr̃ia in effectu inter directã & vtilem. l. actio. s̃. de neg. ge. hoc fallit in priuilegiis datis mulierib. pro dote. iuxta not. in l. j. ĩ. sol. ma. quia competunt qñ agitur de actione directa: secus est in vtili, quæ datur cessionario, vt no. Bal. in l. f. col. v. ver. ex hoc apparet. & hoc dictum pro no. Mod. hic sibi ascribunt. sed ad hoc est dictum Bar. in l. post dotem. col. fi. ĩ. so. ma. de quo Alex. & ibi Mod. ¶ Extra gl. ꝓ complemento huius. §. videndum est de duob. Primò, quomodo hic ex æquitate domino immediatè actio det̃ contra bonæfidei possessorem. Secundo, an ea quæ dicta sunt hic de seruis habeant locum in monachis. ¶ Circa primum Bart. hic
23 concludit in ij. col. in versi. sumus expediti. † quod quando tu es factus locupletior ex re mea, licet possit habere regressum contra alium de rigore: si tamen ille alius liberaretur cedendo mihi actionem contra te, datur mihi de æquitate actio contra te directò absque cessione. per istum tex. Pau. de Cast. hic arguit contra Bar. præsupponendo ꝙ illud ꝙ dicit Bar. de re mea, idem sit in re mihi debita, vt no. in l. sequen. & hoc præsuppo sit ꝯ s̃m rationem Bart. esset dicendum ꝙ in l. cum in plures. § messem. ĩ. loca. colonus ibi agere posset recta via contra locupletatum ex re sibi debita. cuius contrarium ibi dicitur. & ista inductio Pau. de Cast. confirmatur: quia text. hic loquitur in re mihi debitam: & non in re mea: & quia in d. §. messem. vr̃ quod dñs cedendo actionem, esset liberatus: vt no. Bar. in l. Iulianus. §. pen. ĩ. de ac. emp. & sic in d. §. messem. oĩa eõcurtunt q̃ in isto tex. dñr. Scđo contra Bar. Pau. de Ca. inducit l. j. in fi. ĩ. de insti. cum l. seq. vbi dñs non agit recta via cõtra illũ, q contraxit cũ istitote, nisi in subsidiũ, & tũ ille potuisset esse locupletior ex re domini: quia institor vendidisset habita fide
1 de pretio & cum d. l. j. ꝯcordat textus. in l. possessio quoque. §. fi. de acq. poss̃. vbi ex cõtractu procuratoris non agit dñs absque cessione. Alex. hic rñdet sustinendo Bar. ꝙ in d. iuribus agitur quando res mea ad te ꝑuenit ex cõtractu celebrato nõie meo procuratori vel institorio. sed tex. hic loqt̃, qñ res mea ad te ꝑuenit aliter quã ex ꝯtu nõie meo celebrato. Ista distinctio Alc. ponit diuersitatẽ casus, & non vr̃ hr̃e rõnẽ diuersitatis: qa facilius dẽret mihi actio dari ex cõtractu nõie meo celebrato. Secundò ad l. posses. quoq;.
24 rñdet Ale. † ꝙ non habet locũ qñ ille q cõtraxit effectus sit locupletior ex re dñi qa tunc sine cessione actio dño acquirit̃. l. qđ ꝓcurator ex re. s̃. de ꝓcu. sed dic ꝙ in isto casu non agit̃ de re dñi, sed de re debita dño: vt. s̃. dictũ est: quo casu vr̃ hr̃e locũ pp dr̃ in d. l. qđ ꝓcurator, vt no. per gl. in c. q̃q̃. in ver. possint acquirere de vsu. in vj. & contra Bar. facit: qa actio, q dat̃ ex equitate, ne quis lucretur cum iactura alterius, tunc demũ dat̃ in subsidiũ, qñ alia via non sit prouisum, vt s̃. dictum est. sed hic dñs s̃m regulas iuris hẽt actionẽ cõtra vẽditorẽ: ergo non recurrendum ad illã actionẽ ex ordinariã. & hic ex ęquitate s̃m Pa. de Ca. vr̃ dño actio cõpetere ꝯ bonæfidei possessorem vt circuitus euitetur: quia actio datur ad idẽ, & cõtra eundẽ, ꝯquẽ venditor agere potuisset, & ex eo quia tradendo actionẽ domino liberatus fuisset: secus si non ad idẽ: sed ad aliud actio competeret illi, q cedendo põt liberari: quia tũc cessio dẽt expectari: & directò actio non dat̃, vt circuitus euitet̃. l. qđ debet̃ ĩ. de pec. & ita cõcludit Pau. de Ca. hic. sed cõsiderandũ est ꝙ sp actio q ꝯpetit cessionario, vr̃ cõpetere ad id, ad qđ actio cedẽtis cõpetebat: & iõ quãtũ ad l. qđ debet̃. adaptari põt dist. Bart. qđ ibi loquitur qñ ille, q conuenit, aliunde esset lucratus, quã ex re mea, vel mihi debita: vel iura alle. in cõtrariũ ꝓcedunt de rigore, secus de ęquitate, prout hic distinguitur. ¶ Circa scđm cõcludit
25 Bar. † ꝙ dicta hic in seruis, habeant locũ in monachis. & ista æquiparatio procedit in cõtractibus prout Bar. hic loquit̃. & no. Bart. in l. j. in prin. ĩ. de stip. ser. cũ si. Secus est in vltimis voluntatibus ĩ quibus monachus potius filio, q̃ seruo æquiparat̃: quia monachus est suus heres patri, & præteritus rumpit testm̃. l. Deo nobis. C. de epis. & cleri. & hoc mõ varia dicta Bart. & Doc. ad cõcordiã reducuntur, vt dñt Mod. hic allegando Imo. & Ale. in l. j. ĩ. de vul. qui hoc non dicũt: nec talis concordia satisfacit; qa ex hoc dicta Doc. non videtur bene concordari: qua ẽt in vltimis voluntatib. monachus seruo æquiparatur. nam in repudiante legatum, hoc not. Bartol. in l. tutor. fi. de bon. pos. & in legato alimentorum monachus seruo æqparat̃: vt no. Bart. in l. cum hi. §. eam transactionem. s̃. de trans. & in l. seruus. ĩ. de ali. & ciba. leg. & regula quę ponitur in seruo, in l. si mihi & tibi §. regula. de le. j. habet locum in monacho, vt no. Bal. in d. §. regula. & facit qđ no. Bar. in l. ij. in fi. ĩ. de s̃m tab. & iõ melior resolutio vr̃ ꝙ contra Bart. hic de plano procedit ꝙ dicta his in seruis hẽant locũ in monachis, quia non debẽt monachi esse deterioris cõdõnis q̃ serui, sint, econtra verò, ęquiparatio non haberet locum iuxta no. in l. j. de le. j. quia multa quę dñr in monachis non possunt verificari in seruis. & finaliter concludendum est, ꝙ æquiparatio procedat, vbi sit eadem ratio, & vbi monacho adaptari possit, vt no. Bar. in l. seruis. C. cõia de suc. facit tex. in l. j. §. lex Falcidia. vbi Bar. ĩ. ad leg. Fal. & in c. indemnitatib. §. pe. de ele. in vj. & satis est ꝙ ęquiparatio habeat locum, eo respectu quo facta sit. licet ex toto non procedat, ut Abb. declarat in c. trans lato. de consti. cum si. vt dixi ibi.

LEX XXXII.

1 *Res mea si indebitè ad te peruenit, & nulla subest causa remanendi apud te, datur mihi actio ex æquitate ad recipiendum.*

2 *Possessor tenetur restituere fructus extantes, & non consumptos: tenetur tamen pro consumptis quatenus reperitur locupletior.*

3 *Officium iudicis, datur contra illam, qui retinet rem alterius, sine iusta causa, vel aliter locupletatur cum iactura alterius.*

4 *Malęfidei pos. datur officium iud. ne alter cum eius iactura locupletetur.*

5 *Officium iudicis nobile, nullam præsupponit obligationem.*

6 *Renunciari potest æquitati huius legis, vt quis cum aliena iactura locupletetur.*

1 Ime & Titium. ¶ No. regulam quam Bar. & Doc. ponũt p istũ tex. † ꝙ si res mea, vel mihi debita, ad te peruenit. & nulla subest causa remanendi apud te, datur mihi actio ex æquitate ad repetendum. & fundatur ista regula ĩ l. iur nãæ. ĩ. de regul. iu. vbi dr̃, iure naturale æquũ est, neminẽ cũ alterius detrimento fieri locupletiorẽ: facit tex. in l. si quis mãcipiis. § fi. ĩ. de insti. in l. seruus quẽ §. scđm quæ. ĩ. de ac. emp. in l. nã hoc à nã. ĩ. de condi. inde. Et ista ratione, etiam pupillus, obligatur in eo, in quo factus sit locupletior. l. j. §. j. in fi. infra, de auct. tuto. l. iij. in prin. l. si. C. de vsuc. pro emp. §. finautem. ĩst. qui. alie. li. & pari ratione obligatur ecclesia, si facta sit locupletior, vt not. per gl. & ibi Bar. in aut. quas res. C. de sac. sanct. eccl. cum si. vt dixi in d. l. iure naturæ. & per istum text. ad nota. quæst. infert Petr. de Ancha. in consi. xxij.

consi.xxij.verba stipulationis.col.fi.& in alio casu.gl.alle.istam l.in l.Fulcinius.§.j.in versic.oportet.ex qui cau.in poss.ea.& per istum
2 tex.dicit Inn.in c.in literis.in prin.de restit.spol. † quod sicut possessor tenet restituere fructus extantes,& non consumptos,tenet tñ ꝓ cōsumptis quatenus reperit locupletior.refert Ang.hic cum si.vt tradit Alex.hic in fi.& in ꝯs.xx.reperio in cā.col.fi.lib.iiij.& ꝓ dcō Inn.adde gl.in l.ex diuerso.gl.mag.de rei ven:quæ per istam l. ꝯcludit,ꝙ ꝓ fructib.ꝯsumptis possessor tenet quatenus factus sit locupletior:vt no.Bar.in d.l.ex diuerso.col.pen.Abb.post Anto. de But.quem ibi refert in c.grauis.col.iij.de resti.spo.Ro.in consi. cxlix.ꝯclusionē primā.& seqt Soci.in consi. ccl. qm in pñti.col.fin. Bal.tñ in l.j.de vsu.& fru.le.dicit,ꝙ bonæfidei possessor lucrat fructus,quos bonafide ꝯsumpsit.& iō non tenetur illos restituere, li-
a cet factus sit locupletior.& hoc vr̃ verum,posito ꝙ absolutè [a] illos lucretur,sed dem̄ Inn.intelligitur qñ extantes solū tenet restituere & de cōsumptis nō tenet.Nam quatenus inuenit locupletior,vñr fructus extare.iō conuenit sicut ꝓ extantibus & limitatur ista ꝯclo nisi à die recuperationis steterit ꝑ trienniū, ꝙ possessor nō sit conuētus ad restōnem:qa vsucaperet,& vlterius molestari nō poterit
b & ita prædictā ꝯclu.limitat [b] Pau.de Ca.in l.seqt §.fructus.ꝟ. de vsuca.ex eo qd ibi.not.Bar.post gl.& idem Bar.in l.iij.C. quod me. cā cum si.vt tradit ibi Alex.& reassumunt Mod.hic.& idē Ab.in c. de quarta co.pe.de rescri.in c.grauis.col.iij.de rest.spo.Nec ob.ꝙ ꝓ fructib.in quib.factus sit locupletior,qs tenet certi cōdictione: vel ꝯdictione sine cā,q̄ cū sit ꝑsonalis, durat xxx.an.l. ij. §. & neq;. C.de ꝑsti.pe.qa in isto casu dicit Pau.de Ca.ibi actio ꝑsonalis succedit loco rei vendicationis,quæ tolerat triennio.& istud est singulare secundum eū.Sed tñ aduertendū est,qa gl.in d.§.fructus,vr̃ ꝓcedere in fructib.extantib.in quib.ꝯpetit rei vendicatio, nō aūt in ꝯsumptis,ꝓ quib.dat actio ꝑsonalis:nec placet dictū Pau.de Cast. ꝙ subrogat in locū rei vendicationis qa ipse nō ꝓbat hoc, & eius natura repugnat:ideo nō vr̃ ꝙ talis subrogatio fieri possit.& not. ꝑ Bar.in l.j.§.hæc actio.ꝟ.si qs test.lib. ¶ † Item ꝑ istū tex. dicit Alex. hic,ꝙ si qs retinet rem meam sine iusta cā: vel aliter locupletet cū iactura mea,datur offm̄ iudicis fm̄ Host.& Io.An.ī c.bonæ.de ap.
4 adde ꝙ ad hoc bñ facit tex.in l.planè s̄.de peti.hær.& ibi Bart.† vbi etiam malę fidei possessori dat offm̄ iudicis,ne alter cum eius iactura lucretur.& idem Bar.in l.j.§.& parui.ꝟ.qd vi aut clā.cū si.vt tradit Fel.in c.ex parte.el ij.Imo.in ꝯs.136.in causa q̄ vertitur.& in ꝯs. 142.in casu ꝓmisso.col.ij.& ad dictū Host.in d.c.bonę. vide And. Sic.in consi.xiij.co.vij.lib.j.Imo.in c.peruenit.de emp. & vend. & tali casu iudex ex offō supplere potest:vt no.Bar.in l.si vnus.§.pactus col.antepen.ꝟ.de pac.& vr̃ illud offm̄ iudicis nobile:qa dat in locum deficientis actionis:vt sentit Ale.hic.Mod. hic tenent ꝯriū:
5 † qa offm̄ iudicis nullam ꝓsupponit obligationē. l. qui ꝑ collusionem.ꝟ.de act.emp. Sed ista lex ꝓsupponit oblōnem vt colligit ibi, vt obligari te existimem . Ideo tenent ꝙ offm̄ iudicis de quo s̄.dictū est,sit mercenarium qd deseruit actioni.Sed aduertendū est,quia tex.in d.l.qui ꝑ collusionē loquit de offō mercenario.vt ibi declarat Pau.de Ca.& dixi in l.j.s̄.de iurisom.iu. Vnde non infert quod Mod.dñt & qa offm̄ iudicis largo modo ꝓsupponit oblōnem: vt no.Bar.in l.fi.ꝟ.de iniur.gl.in l.si seruum.§.fi.vbi Ang.de verb obl. Ale.in l.j.s̄.de iur.om.iu.& in l.deducta.in pri.ꝟ.ad Treb.Et de tali obligatione largo modo vr̃ ꝙ intelligatur text.hic qa dat actio ex naturali æquitate.& ista remedia extraordinaria sunt:quæ concurrere pñt,vt no.Bar.in l.in prouinciali.ꝟ.de oper.no.nun. Item adde ꝙ ista regula non ꝓcedit,qñ parti culpa imputari pōt. & ita istum tex.limitat Pau.de Cast.in l.ex empto.§.qd aūt.per illū text. in ver.nisi forte.ꝟ.de act.emp.& idem Alex.dicit in l.fin.per illum tex.C.de neg.gest.Sed tñ in dictis casib. vr̃ subesse causa retinendi lucrum,& sic regula non vr̃ limitari,quæ loquitur quando sine cā Et ad hoc etiam vide Barto.in l.si Stichum.§.fi.ꝟ.de noua.¶Secunda regula limitatur & declaratur vt tradit Pau.de Castr.in l.si pro parte.§.si domini.ꝟ. de in rem verso.¶ † Tertiò & vltimo regula fallit,nisi quis renuntiaret æquitati huius l.vt quis cum eius iactura lucrari possit:voluit Io.de Ana.in l.ius publicum.s̄.de pac.quē refert Andr.Sic.in c.si diligenti.col.xij.de for.compe.quia soluenti indebitè datur repetitio ex æquitate ista naturali, l.nam hoc nā ꝟ.de condict.indebi.& tñ illa condictio de voluntate creditoris cessat vt no.in l.j.ꝟ.de condi.inde & per Bart.in l.fin.§. idem quæsiuit.eo.ti.Et quia ēt actio furti remitti pōt l.iuris gentium.§.si paciscar.s̄.de pact.And.Sic.in loco ꝓalle.tenet ꝯrium plurib. mediis quib.dicit Fel.in d.c.si diligenti.in prin.posse rñderi,ex eo,ꝙ volenti non fit iniuria,in regula,scienti.de reg.iur. in vj.l. cum donationis.C.de transa.Sed melior resolutio vr̃, ꝙ sicut dolus de futuro non pōt remitti,sed de præterito sic.l.si vnus.§.illud.s̄.de pac. Ita vr̃ in casu isto dicēdum,ꝙ si apparet te lucratum cum iactura mea & actionem mihi competere,hoc ius agendi remitti potest.& tali
c casu Io.de Ana.bene dicit.Secus si in futurum [c] illud contingat:qa non videtur quod remitti possit.Et ad hoc tendunt rationes quas And.Sicu.inducit.Et ex his expedita sit ista lex.

ADDITIONES.

a ¶Absolutè.Quod est verissimum:quicquid post Bar.velit Pau.Ale.Ias.Purp.Deci.& Alci.hic.

b ¶Limitat.Et sequitur Alc.contra Deci.hic,& placeret limitatio,si dictum Bart.verum esset.

c ¶Futurum.Sed adhuc idem,& si tacitè,tenet Alcia.hic cessante dolo.

LEX XXXIII.

1 *Prouincia quæ dicatur,& an ciuitas ad instar prouinciæ sit.*

1 *Officialis est prohibitus negotiari,& fœnus exercere in prouincia,vel ciuitate quam regit.*

3 *Domesticus,& consiliarius officialis prohibetur negotiari in ciuitate vel prouincia,*

4 *Officialis non potest contrahere matrimonium in prouincia,quam regit:& an procedat de iure canonico.*

5 *Renunciari non potest iuribus prohibitiuis.*

6 *Prohibitus emere bona immobilia,non prohibetur pignus accipere.*

7 *Officialis,etiam finito officio prohibetur contrahere in ciuitate.*

8 *Officialis in prouincia potest contrahere cum non subditis.*

9 *Officialis,potest causa remunerationis recipere.*

10 *Legatum, & hæreditatem possunt officiales etiam in quacunque dignitate sint,accipere.*

11 *Officialis potest contrahere pro vtilitate publica.*

12 *Officiales perpetui possunt contrahere in ciuitate.*

13 *Officiales pro sua necessitate possunt contrahere,& emere,& vendere in ciuitate quam regunt.*

1 Principalibus. ¶ † In tex.ibi,qui prouincias regūt.facit tex.in l.j.& in l.illud ꝟ. de offi ꝑsi.& qd dr̃ de prouincia,idem est in ciuitate, quæ hodie est ad instar prouinciæ:vt per gl.& Bar.not. in l.fi.de præscr.longissimi tempo.& nedum si regat prouinciā.& ciuitatem:sed ēt si sit in prouinciā & in ciuitate rōne officii.l.q officii.ꝟ de ꝯhend.empt.l.si quis offm̄.in prin.l.qui in prouincia.ꝟ.de rit.nup.& in l.eos C.eo ti.& in l.j C.si rector prouin.vbi dr̃,si in aliqua ꝑtāte publica positus sit.& ēt in modico officio.l.si per im-
2 pressionem.C.quod met cā.¶ † No ꝙ prohibitio hic officialib.est facta in trib ne negocientur,mutuum dent, fœnus ve exerceant: in negociatione bñ procedit: qa hoc respicit frequentiam actuū: vt no.Bar.in l.legatis.de le.iij.& in rub.C.de nauicu.libr.xj. & facit qd hr̃ in rub.neg.ne.mili.lib.xij.eodem mōdum dr̃ fœnusve exerceant,verbum illud,exerceant,sigñat ꝙ sæpius & frequenter agat: vt tradit Lucas de Pēna in l.j.C.de cohar.lib.xij.vbi alle.tex.in l.j.in fi.ꝟ.de testam.mil.in l.palam §.lenocinium.ibi,cauponam exerces ꝟ.de rit.nup.in l.offm̄.§.officicium de re mili.& Albe.ibi.& cum in dictis casibus prohibeatur frequentia,vr̃ ꝙ in actu non haberet locum prohibitio iuxta not per Inn.in c.j.de obli.ad ra.cum si.vt dixi in c.ij.de iu.Et illud qd hic dr̃ de mutuo, non vr̃ ꝙ in mutuo sit aliqua rō prohibitionis,ex quo mutuum fit graris.gl.tñ in d.l.eos. tenet ꝙ ēt sine vsuris,officialis nō possit mutuum dare per istū tex. hic,cui tñ posset rñderi,ꝙ verba hic rñderi,ꝙ verba hic copulatiuè accipiuntur,mutuum dent,fœnusve exerceant,ita ꝙ prohibeatur mutuum cum fœnore.& de fœnore loquitur text. in d. l. eos. Et ista prohibitio ēt habet locum in eis,ꝙ circa officiales sunt : vt hic dr̃.& in rub.C.de ꝟ.iud.& corū qui circa eos sunt.& tex.in l.ibi.in
3 rub.dicit,† ꝙ illa prohibitio,ad domesticos & ꝯsiliarios,in ver. aūt & hoc procedit.qa ibi disponitur ꝑ viā extensionis : aliàs prohibitio facta in principali,non extēditur ad domesticos & familiares, nisi exprimatur:vt no.Bal.per illum tex.in l.C.ꝟ.si rec. ꝓuin. Secus tñ vr̃,si per interpositam ꝑsonā officialis ꝯheret:qa eo ipso ꝙ ipse prohibetur,vr̃ ēt prohibitus ꝑ interpositam ꝑsonā.d.l.j.§.fi.C. de ꝟ.iud.ille tñ tex.vr̃ probare ꝯriū in verbo illo,adiicientes.sed intelligitur ꝑ viam declarationis,per alia iura quæ præcisè hoc dñt in l. eos.C.e.in l.si per impressionem.C.qd me cā. in l.milites agrū.§.j. ꝟ.de re.mi.in l aufertur.§.quod si à præside.ꝟ.de iure fis.Nunc colligendo materiā legis,in hac l.cum l.seq.tria sunt dicta : vt ex summario Bar colligit.Primū negatiuū est, ꝙ officiales non pñt in loco officii ꝯhere.in l.seq.sunt duo dicta, ꝙ officiales præsidis: qa ꝑpetui sunt,nō prohibent ꝯhere.tertiò dr̃ ꝙ præses ꝓuinciæ potest mutuā pecuniā accipere, ¶Circa primū primò ampliat in quolibet officiali:scdo idē,nec ēt per interpositā ꝑsonā ꝯhere possit.tertio vt ēt in familiaribus hēat locū ꝓhibitio:& ista superius declarata sunt.
4 † quarto ampliat,vt ēt non possit mr̃imoniū ꝯhere.l.j. C.si rec ꝓuin.in l.si qs offm̄.in prin.in l.q in prouincia.in prin.ꝟ.de rit.nup.permittit tñ officiali vt filias in mr̃imoniū collocare possit d.
a l.si qs offm̄.in fi.Et rō vr̃ fm Fulg.ibi,qa vxor marito subiicit [a] Sed ista rō non tollit ꝓsumptionē impressionis , & ideo melior ratio, quam

ADDITIO.

a ¶Subijcitur.Nec est variatio iuncta ratione Alc.ne loco concubinæ habeatur.

quã ponit Sal.in d.l.si qs officiũ.ꝙ ideo illud statutum fuit, vt facilius ꝓuideatur mulierib.de marito,qa ex dilatione imminet periculum:quæ ratio non ita considerat in masculis, in accipiẽdo vxorem.¶Prædicta tñ iura non procedunt de iure canonico, vt dixi in cõsi.221,viso casu.Quintò ampliat,quia talis ꝯtus non firmat iurõ:vt no.Bar.in l.si quis pro eo.in ver.quartò prohibet. in fin.ꝟ. de fideiuſ.Sextò ampliatur ex eo,qđ dictis iurib.renunciari nõ potest, ſm Bald.in conſi.incip.præmitto ad euidentiã.& ita dicit dñs Ioã.Bap.de S.Seueri.hic.& Mod.hic simpliciter sequuntur. Et ista
5 conclusio cõprobari põt:† quia iuribus prohibitiuis non põt renũciari:vt no.per gl.& Bar.in l.j.C.ne fideiuſ.do.dentur.& quia iuri introducto in odium alterius renunciari non põt.l.tã & si.ꝟ.ad Mac.& no.per gl.& Doc.in l.pe.C.de pac.& quia iura præallegata vñr respicere vtilitatẽ publicã, ideo renunciari non potest.l.iurisgentium.§.si paciscar.ſ.de pact.& in simili idem tradit Pau.de Ca. in consi.350.visa quadam.in prin.Septimò ampliatur,vt etiam officialis non possit pignora accipere, ſm gl.in l.in quorũ.ꝟ. de pig. quia idem iudicatur de obligatione accessoria, quod de principali,vt per gl.in l.si patronus.§.patronum.ꝟ.si quod in frau.pat.facit text.in l.non dubium.C.de leg.Et adde dictum Bald. in l.j. col.j.C. cõia de legat. vbi quod dicitur de instrõ, vt procedat summariè, idem in hypothecaria.& ista conclusio intelligitur,q̃n officialis cõtraxit durante officio,secus si ante officium cõtraxisset:quia cõtractus valuisset,& non prohibetur tempore officii pignus accipere:
a vt Mod.[a] hic concludunt.Sed aduertendum est, quia ſm doc.Bar. in d.l.in quorum.ista resolutio non vr̃ vera, quia prohibitio quæ facta est officialibus respicit personam:vt officialis non possit contrahere,& ideo non vr̃ pignus prohibitum. & sic contra gl.in d.l. in quorum.& doc.Bar.sequitur Are.in consi.14.viso.col.ij. & Saly.in d.l.in quorum,vbi infert,† ꝙ prohibitus emere bona immobilia,non prohibetur pignus accipere,cõtra glo.in d.l.in quorum.
6 Non obstant iura quæ gl.alleg.quia loquuntur in alienatione prohibita.l.fi.C.de re.alie.non alienan.& talis prohibitio respicit rem, & non personã,meritò prohibita alienatione, prohibetur pignus. Secus in casu nostro, vbi prohibitio respicit personã.Non obst.ꝙ si non ualet principale non valet accessorium:quia verum est, vbi sit eadem ratio.alias secus: vt dixi in regula, cũ principalis, de reg. iur.& in casu nostro est diuersa ratio, quia prohibitio principalis respicit personam & accessoriam respicit rem: vt ſ. dictum est.
7 ¶†Vltimò ampliatur,vt habeat locũ etiam finito officio : q̃n hoc fit incontinenti : quia præsumitur ita ordinatum durante officio: arg.l.si ventri.§.in bonis.ꝟ.de priui.cre.ita Bal.dicit in l.solent.§.fi. in ver.v.quæro.de offi.procon.& lega.Contrarium tenent Mod. hic:quia finito officio, cessat ratio huius.l.& ex eo,quòd not.Bald. in l.tribunus.in ij.not.de test.milit. vbi dicit, quòd pœna quæ imponitur offendenti potestatem,intelligitur quando est in officio. Secus si finitum sit officium, licet non recesserit de ciuitate ,& facit quod not.Bald.in d.l.obseruare.§.proficisci.in ij.q.in fi.vbi finito officio, si delinquitur,debet puniri ab ordinario, & non à syndicis.ita Mod.hic.Sed ex his non tollitur fundamentum Bald.de ordinatione prius facta, quando incontinenti donatio sequitur, & tali casu pront Bal.loquitur,bene dicit:quia suspicio insurgit ex eo,qđ incontinenti sequitur.d.§.in bonis. & in c.officij. de ele.cũ si.vt dixi in consi.235.in casu magnifici.in v.præsum. & si ita ordinatum fuit durante officio, non valet donatio collata post finitum officium, quia lex principio resistit propter fraudem.l.si minor.ꝟ.de ser.ex por.¶Nunc conclusio huius l.limitatur non habere locum in officiali,in loco suæ originis: quia talis indistinctè potest contrahere:vt not.Bar.hic.qui ex hoc infert,ꝙ priores ciuitatis non ꝓhibentur contrahere. & ista opinio cõiter tenet:vt Alex.
c dicit,& Mod.sequuntur:quia nisi posset talis officialis contrahere,esset quodãmodo interdictum.Et ad hoc allegat tex.in l.eos q. ꝟ.de ritu nup.vbi officialis qui matrimoniũ in loco officii non põt contrahere.l.si quis officium.in prin.l.qui in prouincia.in princ.ꝟ. de ritu nup.in loco originis non prohibetur.d.l.eos.Ang.tñ hic tenet contrarium:quia eadem rõ impressionis, vr̃ habere locum in loco originis.Rom.concordando opiniones distinguit, ꝙ si officialis habet iurisdictionẽ,vera sit opi. Ange.si verò officialis habet officiũ sine iurisdictione,opin.Bar.procedat,& sequitur Patris de Puteo in suo tractatu syndi.in verbo, cõtrahere. xxxv.charta.col. ij.sed ista distinctio non satisfacit : quia illa attenta locus orginis non esset in aliqua consideratione , & ideo absolutè vr̃ qđ opin. Ang.verior sit:quia cõiter fit alia distinctio,ꝙ aut officialis est perpetuus,& põt,vt in l.seq.aut est ad tps,& non põt,vt videbimus.ꝟ. in ij.dicto.& ista distinctio absorbet limitationem præcedentem de loco originis:quia in loco originis si officiũ sit ad tps. non vr̃ ꝙ possit : quia eadẽ ratio vr̃, quæ esset in alio loco, si perpetuum sit officiũ,tunc p̃t.Non obst.ꝙ vr̃ tolli cõmercium:quia nõ est verũ, cũ officium sit temporale.Non obstat tex.in d.l.eos:quia vr̃ specia
8 le in matrimonio , vt Saly.hic dicit.¶†Secundò fallit, q̃n officialis contrahit cũ non subditis:vt no.per gl.hic,& Bar.Doc.sequũtur.& rõ vr̃ manifesta:qa non est officialis respectu nõ subditorũ, & sic paritas requisita nõ concurrit,ideo cessat disputatio, vt per Io.And.in c.j.de hom.in sexto.& facit qđ notatur p gl.in l.nõ vr̃. §.qui iussu.de regu.iu.& qđ no.Inno.in c.nouit.de iud.vbi distinguit de priuilegio dato subdito, vel non subdito.¶ Tertiò fallit, vbi agitur de recuperatione rerũ p̃rnarum,quæ vendantur.l.q officii.in prin.ꝟ.de ꝯh.emp.l.milites.in prin.ꝟ.de re mil.Nam nõ videtur parum interesse,ꝙ res paternæ,& quæ maiorum suorum fuerunt recuperentur.l.si in emptionem.§.fi.ſ.de mino.l.res quæ.C. de admi.tut.& in l.j.§.sed si rem.ꝟ.si quid in frau.patro.in l.liber-
9 tus qui soluendo.ꝟ.de bonis liber.¶†Quartò fallit in officiali,qui causa remunerationis acciperet:vt no.Bar.in l.Aquilius.in secunda opp.ꝟ.de donatio.p illum tex.vbi prætori fuit data habitatio. nam gratia remunerationis p̃mittit,qđ aliàs prohibetur,vt nota. Barto in rub.ff.orum.ſ.circa fi.& in l.ambitiosa.co.j.de decre. ab ord.facien.cũ si.vt tradit Ro.in l.si verò.§.de viro.in.xviij fal.& in casu d.l.Aquilius.rõ vr̃,quia donatio fuit facta priori tanꝗ priuato ex causa de præterito,& non vti priori,& cessat rõ pp quã donatio prohibita est.d.l.j.de contra.iudi.¶Et cõsiderãdũ est.ꝙ ipse officialis non videtur prohibitus donationẽ facere,quia cassat timor impressionis.¶Quintò fallit si ab officiali hoc factum sit palam,& bona fide,vt no.per gl i l.si in emptionẽ.§.fi.ꝟ.de ꝯh.emp. per.l.non existimo.ꝟ.de adm.tu.& in l.cum ipse.C.de contrahen. emp.Contrarium tamen tenet gl.in l.j.C.de contra.iud.& Sal.sequitur in d.l.quisquis.& Mod.hic,quia iura.ſ.dicta in priuatis officiis loquuntur,& nõ in publicis:& quia opus est ꝙ à principe hoc impetretur,vt dicitur in d.l.j.in prin.Sed adde And.de Iser.in c.j.
b §.fi.de feu.guar.co.fi.qui tenet ꝙ officialis palam [b] & publicè contrahere possit,quia tunc cessat timor impressionis.Sed tota vis est in perscrutando ꝙ palam & bonafide fiat, & tunc est eadem ratio q̃ in tutorib.& ad hoc facit, quia officiales publici æquiparantur tutorib.l.prior aũt.ꝟ.de admi.rerũ ad ciui.perti.Non ob.ꝙ nõ esset opus impetrare à principe:quia respõdet,ꝙ ille qui impetrauit à principe distinctè potest.Sed hic causę cognitio requiritur vt appareat ꝙ palam,& bonafide factũ sit.¶Sextò fallit in vlt.volun-
10 tate,† qa in quacunque dignitate,& p̃tate positus,potest hr̃s instituti,& legatum accipere.l.non dubium.C.de test.& hoc confirmatur duplici rõne,prima: quia verba ꝓhibitionis loquunt de contractib.& non vñr adaptari in vltimis voluntatib.l.verba contraxerunt.ꝟ.de ver.sign.& qa rõ ꝓhibitionis cessare videt ex eo ꝙ vltima voluntas ad nutum reuocari põt.§.posteriore.inst. qui. mod.
11 test.infir.l.3.§.fi.ꝟ.de adi.leg.¶†Septimò fallit in officiali,qui non habet iurisdi.qa distinguit,vt tradit Bar.in l.aufertur.§.qđ à p̃side. ꝟ.de iu.fis.& põt poni exemplum in priorib.ciuitatis,de quib.Barto.hic dicit,& de his plenius scribit Par.de Put.in tra.syn.in dicto verbo,cõtrahente.& ibi ponit aliã limitationẽ, ꝙ officialis potest contrahere pp vtilitatem publicã:vt qa emeret frumẽtum,& duceret ad ciuitatem tẽpore penuriæ.& ita ibi constitutionẽ Ro.interpretatur,& hoc no.Sal.in d.l.quisquis.& gl.hic & Barto. & ad hoc facit,quia pp vtilitatem publicã receditur à regulis iuris communis,vt latè tradit Ro.in l.si verò.§.de viro.in x.fall.ꝟ.sol.matri.
12 ¶†Secundum dictum est de officialib.perpetuis,quia perpetui ꝯhere possunt,vt hic in l.præsidis.ibi,quia perpetui. & ideo vicarii imperiales in Lombardia:quia sunt perpetui,p̃nt emere castra, & possessiones:vt no.Bal.in l.solent.§.fi.in ij.q.de off.procon.& leg. & ad hoc facit,quia magistratus perpetui agere possunt,& conueniri:vt no.Bar.in l.de pupillo.§.si quis ipsi prætori.in ver.secundò quæro.de ope no.nun.facit tex.in l.nisi finita.in prin.iuncto.§.cũ furiosi.ꝟ.de tu.& ra.dis.Sed tamen in contrarium facit, quia ratio quæ est in temporali,etiam militat in perpetuo ,immo maior videtur,quia cum videat se perpetuum,facilius inducitur ad tyrannidem.Non ob.ꝙ hic dicitur de perpetuis,quia loquitur in officia lib.accessoriis,in quib.non est ratio,quę in principali:& quia dispositio facta in accessorio,non videtur habere locum in principali:arg.l.quod per manus.ꝟ.de iu. codic.in l.ex pupillari.ꝟ.de vul. & hic expressè in principali contrarium disponitur,ꝙ absolutè contrahere non possit.Non ob.illa ratio generalis,quia perpetui,quia restringitur in officialib.accessoriis prout loquitur.& concludendum videtur ꝙ prohibitio huius.l.cum si.procedat in officialibus qui habent exercitium iurisdictionis ex commissione alterius, & non iure proprio:secus est in principe:qui ex contractu propriò obligatur, in ca.j.de prob.& in dominis ciuitatis, prout sunt duces,& marchiones,& vicarii perpetui,de quib.loquitur Bal.in lo.
13 co præalleg.¶† Tertium dictum est,ꝙ officialis pro eius necessitate contrahere põt.ita text. hic, intelligitur in ver.præses.ad idẽ tex.

ADDITIONES.

a ¶Mod.Scilicet Iaſ.co.4.idem Alc.& bene.

b ¶Palam.Sed de iure verior est opinio.Iaſo.quam sequitur. Alc.hic.& hodie hęc iura non seruantur etiam in officiali temporali,& iurisdictionem habente,nisi cum litigante coram se pendente lite contraheret.

tex. in l. j. C. de contra. iud. adde tex. in l. solent. §. fi. ff. de off. pconf. vbi cã victus emere põt, & ẽt equos pro necessitate: vt Bal. ibi dicit. & ad hoc facit, quia in generali prohibitione, nõ includitur cã alimentorum: vt no. Car. in consi. 66. in dubio præmisso, in fin. &
a cl'a gñalis nõ porrigit ad alimẽta: a vt no. Bar. ĩ l. Mela. de ali. & cib. le. per l. liberis. in §. posthumos. eo. ti. facit tex. in c. cum haberet. de eo, quid dux. in matri. & qđ no. Bal. in l. qui filiũ. ff. vbi pupil. edu. debeat. & idem Bal. in l. alimenta. C. de neg. gest.

a ¶Alimenta. Dec. l. iura sanguinis. nu. 6. de reg. iur.

LEX XXXV.

1 *Administrator negligens tenetur, & ad eius periculum spectat, & si nomina debitorum afficantur non soluendo.*

2 *Administrator non potest prorogare terminum debitoribus.*

1 PEriculum. ¶† No. q̃ si noĩa debitorum efficiantur nõ soluẽdo, piculũ spectat ad administratorẽ negligentẽ, & cũ text. hic generaliter loquat, exemplificari põt in administratore priuato: puta in tutore, vel curatore. l. litis. §. si pecuniæ. ff. de neg. gest. cũ si. alleg. in gl. ẽt locũ habet in administratore publico. l. missi opinatores. vbi Bar. in fi. C. de exac. trib. lib. x. magistratus. n. reip. de dolo, lata, & leui culpa tenentur. l. magistratus. ff. de admin. re. ad ciuit. pert. & obligantur ad similitudinem tutorum. l. si prior autẽ. eo. tit. de admi. rer. & hoc intelligitur qđ hic dicitur, nisi casu fortuito debitores effecti sint non soluendo d. l. litis. §. si pecuniæ. & in l. j. §. si magistratus. ff. de mag. conuen. & in l. ij. §. si eo tempore. de admi. rer. ad ci.
2 pert. & merito dicitur hic, cuius culpa deterius factum est. † Et potest poni exemplum si administrator prorogauit terminum debitorib. ad soluendum, qđ facere nõ potest. l. qui Romæ. §. Callimachus. de verbo. obl. vel quia fuit in culpa nõ exigendo, pter eius negligentiã obligat. & quomodo pbet talis negligentia, no. Bart. in consi. 102. charissime dñe. Car. in consi. lv. in casu dñi Cchristophori. Ro. in consi. 348. in casu propositæ, cũ si. vt tradit Fel. in c. si aũt. de resc. & adde Ang. no. q in termĩs declarat, qñ administrator dr̃ esse in culpa negligẽdo exigere à debitorib. in ɔsi. 312. put patet ex themate. in ij. dub. & de negligẽtia tradit Io. de Ana. in cõsi. 100. visa petitione. in ij. dub. & Are. in ɔsi. 66. viso. co. 5. in ij. dub.

LEX XXXVI.

1 *Argumentum à contrario sensu, habet locum in contractibus.*

2 *Argũ à contrario sensu, propriè ex verbis non sumitur, sed ex coniectura.*

3 *Argumentum à contrario sensu, sumitur strictè, ad limites verborum, quæ in directo sensu proferuntur.*

4 *Conditio quando est apposita in contractu, si illa deficit, perinde est, ac si contractus conditionalis non fuisset.*

5 *Debitor meus purè, si de voluntate mea promittat quod mihi debetur, Titio sub cõditione, an ego possim agere, quia incertum est, an cõditio impleatur.*

6 *De consensu Titij cui facta est promissio sub conditione, etiam inuito debitore agere potest, non expectato euentu conditionis.*

7 *Promissio secunda, quando fit animo nouandi, quid operatur.*

8 *Dispõ pura qñ venit in contractibus resoluẽda, interim non habet executione.*

9 *In legatis fit stricta interpretatio.*

10 *Induciæ an & quando debent duplicari.*

11 *Fiscus an & quando potest agere ante diem.*

12 *Nouatio an fiet ope exceptionis.*

1 PEcuniam quam. ¶† No. j. q̃ ẽt in ɔ̃ctib. hẽt locũ à ɔ̃rio sensu. ibi, tanq̃ sub ɔ̃ria ɔdõne & sic tale argũ vr̃ habere locũ in ɔ̃ctib. stricti iuris: vt no. Bald. in l. apud antiquos. C. de furt. in ver. & noto q̃ istud argũ. & Ro. in cõsi. 399. vt p̃sens consultatio. & ſm hoc verba ɔdõnalia disponunt in ɔ̃ctib. secus est in vltimis voluntatib. iuxta gl. in l. Lucius. ff. de hær. insti. Tale tñ arg. propriè ex
2 verbis non sumitur, † sed ex cõiectura: vt no. per gl. & Bald. in d. l. apud antiquos. & colli̇r hoc ex illa dictione, tanq̃, q̃ est not. improprietatis: vt no. per gl. in c. solitæ de maio. & obe. in verb. tanq̃, vt hic latius tradunt Ale. & Mod. Sed aduertendũ est, vt latè dixi in l. j. ff. de off. eius. quia hic nõ vr̃ probari, q̃ argum. à ɔ̃rio sensu inducatur dispositiuè, put Doc. dñt. Et pro fundamento pmittendum
3 est, † argum. à ɔ̃rio sensu, sumit strictè ad limites verborum, q̃ in di-
a recto sensu a pferuntur: vt no. Ant. de But. in c. cũ postolica in vl. no. de his, q̃ fi. à præla. Vnde cũ hic esses mihi purè oblatus, & Titio de voluntate mea promittas sub cõditione, si nauis ex Asia venerit, si non venerit, nõ erit oblatus Titio. & hoc à ɔ̃rio sensu bene sequitur. sed non infert q̃ deficiente condõne, de nouo mihi pmittas: sed remanes mihi obligatus ex prima promissione. & ideo nõ vr̃ verũ, q̃ verba condõnalia hic dispositionẽ inducãt: & illa verba, tanq̃ sub ɔ̃ria conditione, à cessante ɔditione intelligũtur, & sic virtute primæ promissionis tu remanes obligatus, vt colli̇r hic, ibi, credita esse pmaneat, nõ q̃ noua pmissio inducatur: qa ex verbis platis in directo sensu hic nõ infertur à ɔ̃rio sensu, declarando la-

4 tius, vt dixi in d. l. j. ¶† Secundò no. ibi, perinde, q̃ qñ conditio est apposita in ɔ̃ctu, si illa ɔdictio defecit, perinde est, ac si ɔ̃ctus ɔdõnalis nõ fuisset: vt hic. & in l. necessario. in prin. ff. de peri. & cõm. rei ven. & in l. perinde. ff. eo. Defectus. n. condõnis semper hẽt oculos retro vsque ad tempus dispõnis. vt Sing. dicit in consi. 227. in q. nullitatis. co. pe. vbi ad hoc plura iura adducit. & eo. mõ ecõtra si ɔdictio purificata sit, perinde est ac si à principio dispõ puta fuisset: vt no. Ang. per illum tex. in l. si pupillus. ff. de ɔdi. insti. in l. potior. in prin. ff. qui potio. ¶ Tertiò no. q̃ si habeo debitorẽ purè, &
5 de volũtate mea promittat, † qđ mihi debetur, Tertio sub ɔdõne interim ego nõ possum agere, qa incertũ est, an ɔdõ impleatur: & ista ɔclo pcedit in pecunia: put loquitur, vel in alia quantitate: secus esset in spẽ pmissa, q̃ si post morã debitoris decesserit: ego statim agere potero nõ expectato euentu ɔdõnis. l. eũ qui ita. §. fi. de
b ver. ob. ita Ale. hic b dicit. Mod. credũt q̃ Ale. errauerit: qa text. in d. §. fi. loquitur, quando ex vtraque pmissione erat dandũ eidem creditori, & ibi non agebatur de p̃iudicio tertii, sicut in casu isto contingit. Sed tamẽ Ale. vr̃ habuisse bonũ sensum: qa illa diuersitas, q̃ cõsideratur p Mod, nõ tollit fundamentũ d. l. eũ qui. §. fi. vbi dicitur, q̃ homine mortuo desinit esse res in quã Seius obligaret eueniente ɔdictione: & ideo frustra expectaretur euẽtus ɔdictionis. & Ale. ibi ẽt no. illũ tex ad limitationẽ huius. l. & dicit qđ secũda stipulatio quando nõ põt habere effectum, nõ suspendit, vt ibi dr̃, & in l. quoties. ff. de noua. Et ista rõ cessat in quantitate, put tex. hic loquit: quia quantitas in genere perire nõ potest. l. in cendiũ. C. eo. & ita Ale. post Pau. de Ca. & Cum. in d. §. fi. ẽt tenet, & Mo-
6 der. ibi sequuntur. ¶† Secũdò limitatur nõ procedere, quãdo Ti-
c tius, cui facta fuit promissio sub ɔdõne, cõsentiret, c quia de cõsensu eius, etiam inuito debitore, creditor agere potest, nõ expectato euentu ɔdictionis: vt no. Bar. in l. post dotẽ. co. v. ff. sol. matr. fin vnam lect. Sed vide Ale. ibi co. ij. qui tenet contrarium post alios, quos refert. Et ista opinio videtur de iure verior, per ea q̃ ibi Alex. adducit. & confirmatur, quia debitor qui erat purè mihi obligatus, de voluntate mea promisit Titio sub conditione: & in tali secunda obligatione condõnali, cogitauit habere dilationem ad soluendũ: & ista dilatio non debet sibi auferri, & in effectu fuit ratio Ro. in d. l. post dotẽ. Mod. ibi respondent q̃ illa dilatio principaliter facta fuit in fauorem Titii, cui fuit facta promissio ɔdõnalis, & attenditur illud, qđ fit principaliter: & non considerat qđ ĩ ɔ̃nam venit. l. si quis nec cãm. ff. eo. Sed respondetur, q̃ ẽt cõsideratur qđ venit in ɔ̃nam, nec tertio præiudicim inferat. Nam videmus q̃ si data sit dilatio reo ad probandum, eo casu in consequentiã illa dilatio ẽt prodest actori, adeo q̃ licet reus renũciet dilationi, nõ potest p̃iudicare actori, de cuius prȩiudicio agitur in ɔ̃nam: vt nota. Bar. in l. si arrogator. co. 8. ff. de adop. Bal. in l. amicissimos. §. j. ff. de
7 execu. tu. & in l. postquam liti. in vij. q. C. de pac. cum si. ¶† Tertio
d habet locum, quando secunda promissio fuit facta animo nouandi, d aliàs secus, vt no. glo. fi. in fin. l. id qđ. ver. sed si is. ff. de consti. pec. Mod. hic dicunt, q̃ ille tex. nihil facit, quia loquitur in eo, qui secũdo promittit sub condictione eidem creditor. hic autem agitur quando fuit promissum tertio: quo casu dñt, dato, q̃ secunda promissio non esset facta animo nouandi, tñ quia vr̃ tractari de præiudicio tertii, pendente ɔdictione nõ poterit primus creditor agere contra debitorem. Sed replicatur, q̃ ex quo secunda stipulatio non fuit facta animo nouãdi, ex quo prima obligatio pura in suo statu remanet, non videtur tractari de præiudicio tertii: ideo limitatio videtur vera: quia in constituto prout loquitur ille text. non fit nouatio, nisi appareat: vt no. Bart. in l. item illa. §. fi. in l. vbi autẽ. ff. de consti. pecu. & facit text. in l. si id, qđ. in princ. de rescin. vendi.
8 ¶† Quartò not. q̃ in contractibus, quando dispositio est pura: & venit resoluenda in euentum condictionis, interim nõ habet executionem: cum incertum sit an ex ea debeatur. Sed contrarium tenet glo. *communiter* approbata in l. ij. ff. de in diem addic. per quam dicit Socy. hic consultum fuisse, q̃ si in instrumento promissa fuit certa quantitas, cum hoc si facto calculo de minori quantitate appareret, illa deberetur, tamen pro illa quantitate expressa instru-
e menta haberet executionem, e per illam glo. & facit qđ no. Bar. in l. Iulia-

ADDITIONES.

a ¶Sensu. Idem Dec. consi. 212. colum. fina. consi. 364. consi. 137. consil. 726. & primus omnium Phi. Dec. hanc. considerationem fecit, quȩ optima est.

b ¶ Ale. Hic co. 1. sed certe quicquid dicant Dec. & Alc. hic, qui subscribunt Ale. & reprehendunt Ias. ego dico q̃ Ale. male locutus est, & rectè reprehensus per Iaso. hic. nu. 5. quia si species erat mihi debita, & consensu meo fuerat alii sub conditione promissa, tunc purgata fuisset mora, si quia præcessisset, nec interim aliqua mora committi potuisset, & sic interitu speciei liberatus fuisset, debitor in totum erga vtrunque, nec est verum q̃ Ias. in d. l. eum qui sequatur Ale. in eo errore.

¶Cõsentiret. Quicquid dicat Dec. hic limitatio verissima est, & causa sequitur Alc.

¶Nouandi. Nec restrictio falsa est, vt etiam rectè sentit Alc. hic.

c ¶Executionem. Idem Alc. hic sed valde errant, quia obligatio incerta esset prius liquidanda, quam exequi possit, etiam si cautio offerretur, quia prius constare oportet de debito liquido. nisi quatenus ob alimenta debitoris, quæ non patiuntur dilationem fieret prouisio, & ita practicatur.

l.Iulianus.in fi.ff.de cond.& dem not.Bal.in c.j.col.pe. ver.sed dubitat.& qđ no.Bar.in l iudex postquã.in fi.ff.de re iu.& facit text.in l.Publia.§.fi.ff.deposi.ti.vbi Bart.& Bald.in rub. depositi. in vj.q.& tex.in l hæc venditio.in fi.ff.de cõtrahen. emp.ibi, habet enim certum pretium.Sed obstare vr̃ iste tex.cui Doc.non r̃ndent,nisi dicamus istũ text.pcedere, qñ agit̃ de piudicio tertii, & qñ partes voluerũt nouationẽ facere,& cõclusio.s̃.dicta procedit inter ipsos cõtrahentes, & qñ non agit̃ de nouatione.hic ergo debitũ sparabat̃ tolli ad cõmodũ alterius: quia erat facta stipulatio scđa aĩo nouandi: quia interuentu nouæ personæ fit nouatio.§. præterea.insti. quib.mo. tol.ob.& tali casu non posset habere locũ nouatio,si creditor primus posset debitũ exigere.¶ In gl.in ver. cõtraria conditione colligit̃ ex glo.q̃ licet ante euentũ cõditionis non oriat̃ obligatio,nec actio. l.cedere diẽ.de ver.sig.Tñ qñ præcedit prima pmissio pura, & sequit̃ secunda cõditionalis,per quã resoluit̃ sub cõditione cõtraria,illa cõtraria cõditio non impedit ortũ actionis, & obligationis :licet obstet exceptio:& ita Bar.& Doc.sequunt̃.Sed aduertendũ est: quia primò non est verũ, q̃ sub cõtraria cõditione sit facta promissio:quia tunc añ euentũ conditionis nõ esset nata obligatio.d.l. cedere diẽ, sed deficiente cõditione agitur ex prima obligatione, q̃ pura fuit, vt colligitur ibi,credita esse permaneat,declarando,vt s̃.dixi in notab.Iõ nõ colligit̃ qđ gl.& Doc.dñt.& gl.ipsa hoc sentit,dũ dicit q̃ ago ex pria nõ ergo agit̃ virtute cõtrariæ cõdõnis.& sic rõ gl.facit ĩ cõtriũ.¶ In ead.gl.ibi.l.legata inutiliter.Ful.& Alex.[& Mod.dñt,q̃ illa lex nihil facit.Sed tñ vr̃,q̃ bene allegeť in ar.,put glo.all.illũ text.vt colligitur ibi,sub cõtraria conditione datũ intelligit̃.dñt tñ Ful.& Ale. q̃ illa cõtraria conditio vr̃ habere effectũ conditionis oĩnõ :quia reddit legatũ conditionale,vt in hr̃dem nõ transmittat̃.l.si legatũ purẽ.ff.de adi.leg.& illud pcedit in legatis:secus in cõtractib.vt not.Bart. in d.l si legatũ.in vlt.opp.& no in l quib. dieb.§. quidã Titio.ff.de

a cond.& de.vbi Soc.¶ In gl.non possum.ibi.aliud in legato,+ dictũ gl.Iac.But.Bar.& Doc.cõiter sequunt̃.Non ob.q̃ legata sunt fauorabiliora:ar.l.in testamentis.de re.iu.& ideo à fortiori interim peti non deberent,put arguit Guil.de Cu.hic.& Bart.refert.quia vltra ea quæ Doc.dñt,r̃ndetur q̃ regula.l.in testamentis. non pcedit in

9 legatis,† in quibus fit stricta interpretatio.l.apud Iul.§.Seio.de lega.j.l.nummis.de leg.iij.& dixi in d.l.iij.& dixi in d.l.in testa.& pro sol.gl.quia in legatis conditio vr̃ apposita in fauorẽ hr̃dis: idcirco pendente cõditione hæres agere põt.Sed in cõtractib.conditio respicit fauorẽ debitoris,& ideo debitor interim retinet in fauorem eius. Sed tñ ista ratio ex toto non satisfacit:quia vr̃ bene pcedere quantum ad ipsam cõditionem.Sed ante cõditionem purificatã,vr̃ q̃ in vtroq; casu res deberet in statu suo cõseruari,& nihil deberet innouari ante euentũ conditionis:& merito hæres, qui est loco defuncti,interim exigere põt debitũ.& ita etiã hic res deberent sm̃ præsentem statum iudicari,iuxta glos.in d.l.j. de in diem addic.sed hic exactio impedit̃,pp nouationẽ, quæ sperat̃ fieri in fauorẽ Titii:qa tacitè ita vr̃ actum à partib.vt Bar.hic dicit.Nec ob. q̃ ista ratio ẽt vr̃ militare in legato:quia tale legatũ factũ debitori importat liberõ: ẽ.l.legaui.in prin.de lib.leg.vñ si debitũ interim exigat,non poterit postea liberari,vt Ale.hic post Ful.dicit:quia r̃ndetur q̃ legatario prouidet̃ per cautionẽ,vt gl.hic dicit.& probat̃ in d.l. pure.Similiter non ob.q̃ illa cautio fuerit inducta in fauorẽ legatarii, vnde non debet retorqueri in odiũ.l.qđ fauore.C.de leg. Ideo propter talem cautionẽ non deberet legatarius cõpelli ad soluendũ, vt dñt Ful.Ale.& Mod.hic: quia r̃ndetur q̃ cautio etiam istõ casu respicit fauorem legatarii,vt veniente conditione consequatur, & legatarius non cogitur soluere propter cautionem , vt isti dicunt,sed cogit̃: quia debitor est purè de præsenti obligatus & satis est q̃ veniente conditione sibi promissum sit per cautionẽ.

10 ¶† In gl si Bar.concludit q̃ induciæ debeant duplicari, vt est tex. in c.j.de plus peti.ibi, ante diem vel conditionem.cum si.vt tradit Ale.hic.& ista conclusio intelligitur,q̃ duplicetur tẽpus qđ super est à tpe quo agere cœpit,non aũt debet duplicari totũ tp̃s datum à principio.à tpe cõtractus:vt no.Bart.per illum text.in l.aut da mnũ. §.quisquis.ff.de pe.Bal.hic cum si.vt per Ale.& adde Abb.in d.c.j. col.pe.qui hoc idem tenet:quia pœna debet delicto cõmensurari.c.quæ sunt.de his quæ fiunt à maiori parte capituli. Ad text.in d.§.pe insti.de excep.qui vr̃ obstare ,dum inquit de tpe qđ ipse actor dedit,& sic videtur loqui de toto tempore. Alex. hic r̃ndet post Io.Fab.in d.§.pen.q̃ intelligitur tex.qñ actor statim post cõtractum agere cœpit, qđ certè magnam continet diuinationẽ, & cõ illum tex.qui generaliter loquitur.& ideo Ioã. And. & Ant.de Bu.in d.c.j.tenent contrariũ per illũ tex.in d.§.pe Non ob.§. quisquis.quia non habet locum in isto casu:quia verba dicti.§ pe repugnant:& quia ibi agitur de pœna grauiori, quam hic.Ideo fit benignior interpretatio:sed in casu nostro agitur de leuiori pœna. & tex.expressè loquitur.vnde in claris non est opus cõiecturis l.cõ

11 tinuus.§.cum ita.de ver.ob.† Secundò regula nõ habet locum in fisco agente.vt Alc.hic dicit per.l.j.C.de cond.ex.l. sed ista litatio non vr̃ bene adaptari : quia ibi est casus specialis, in quo fiscus agere põt ante diẽ.vnde ibi,non cadit pena,quæ habet locum, qñ qs agere nõ põt.& per hoc ẽt limitatio de debitore fugitiuo,de qua per Mod.hic,congrua non vr̃.Tertiò nisi pendente iudicio conditio euenisset:qa tunc vr̃ pcedere iudiciũ:ar.l.si rẽ.§.fi.ff.đ pi.act. ita Bal.hic,& sequunt̃ Ale.& Mod.Sed aduertẽdũ ẽ,qa tex.ĩ §.hodie aũt.inst.de exce.vr̃ cõsiderare prin.vt colligit̃ ibi,litem inferre ausus est.ergo videt̃ à princ.ius q̃sitũ aduersario vt tp̃s duplicet̃. Sed põt r̃nderi,vt Bal.hic dicit,q̃ superueniente conditione illa conditio retrotrahitur,& fingit̃ bene actum.ad hoc tamẽ repelicari potest,q̃ non trahitur retro in præiudicium eius, cui fuit ius quæsitum.vt no.in l si partem § fi.s̃.quemad.ser.amit.& tradit Bart.in l.si indebitũ.§.si procurator.& in l bonorũ.ff.rẽ rat.hab.& quia in casu d.l.si rẽ in.§.fi per quam mouet̃ Bal.conditio vr̃ potestatiua, retro nõ trahit̃:vt no.in l.potior.§.j.s̃.qui poti.& no.Bar.in l.si is, q̃ pro emp.in q.v.prin.ff.de vsucap.¶ Vlt.limitat̃ sm̃ Paul.de Cast. hic ĩ fi.vt talis pœna nõ habeat locũ in die data à lege miserationis gratia.all.Bar qui hoc dicit in l.ita stipulatus.in j.q.in ver.ij.pp inducias quæ.de ver.ob.quia sm̃ Bar.ibi.ff.illud tp̃s agere potest, & hoc facit tex.in d.§.hodie aũt insti.de excep.ibi, añ tp̃s pactionis, vel obligationis & sic nõ vr̃ loqui de tẽpore dato à lege & qa vt dicit Are.hic,maior rõ videtur cõ illũ q̃ venit cõ fidem conuentionis: arg.l.j.ff.depo.& istã opi.Bar.tanq̃ æquiorem sequit̃ Alc.hic.Plerique alii quos idem Ale.refert,tenẽt cõtrium,& præsertim Imol.in l. ita stipulatus.co.pen.ver.secundus effectus.& ad hoc facit text.in d §.hodie autẽ ibi dũ loquitur de exceptione pacti conuenti, aut alia simili.& hoc vr̃ verificari in dilatione data à lege.& facit tex.in d.c.j.de plus pet.qui generaliter loquit̃ de eo qui ante diem petit. Non ob.ratio Bar.quia non est verũ q̃.ff.illud tp̃s agere permittat̃, vt probatur in l.intra dies.ff.de re iu.ibi,agi non possit. Non ob.q̃ maior ratio sit cõ illũ qui facit cõ conuentionem : quia cũ lex gñaliter loquatur,cõplectitur oẽs casus,licet maior ratio sit ĩ vno, q in

12 alio.l.j.§.qđ aũt s̃.de alea.¶† Vltimò dum Bar.in fi.concludit hodie nouatiõem fieri ope ecep.cõs opi. Mod.vr̃ in cõtrium,q̃ etiam b

b ope excep.non fiat nouatio,vt concludit Ale.in l.qui vsumfructum ff.de ver.ob.cum si.vt dixi in l.singularia.s̃.eo.& ibi dictis ad de Mar.in consi 2 .visis colum.ij.Ful.in cõsi.1 30.Matth.Alex.in consi.5 8.visis.lib.vj.&in consi.72.abdita.co.6.&in consil. 173. visis.li.7.Soc.in consi. 267.præsens consultatio.co.2.& fin.& in consi 89.dubium est.colum. 2.li. 3.Ful.tamen in consi.s̃.alle. fatetur esse opinionẽ Bar.cõmunem & dicit non esse ab illa recedendum.& pro opin.Bar.consuluit Andr.Sic.in consi.8 6.l.b.4.Cor. in consi.33.Visa copia.col.4.lib.2.

ADDITIONES.

a ¶Legato.Et male.Ias.hic vsque ad quinq.solutionum rat,sed nulla earum valet.omnes enim errauerunt,non spectentes ad ipsum bonum,& equum, cui Alc.hic propius cæteris accessit,sed non absoluit.Nos dicimus nullam quantum ad hunc articulum,esse differentiam inter contractus,& vltimas volũtates.data paritate terminorum.hic enim ideo non potest interim à me cogi debitor,quia mihi soluendo nõ liberaretur erga Titiã,ex quo ex proprio contractu illi tenetur.Non autem tenetur quis soluere,nisi soluendo liberaretur,nec tenetur regulariter etiã deoblata cautione confidere.sed hoc inconueniens cessat in d.l.pure.Ideo non mirum si debitor interim præcisè cogitur secundum naturam contractus oblata tamen satisdatione secundum naturam legati cõditionalis.Quod si non debitori.sed tertio sub conditione legatum esset,tunc propriè casus ad huius legis speciem quadraret, & tamen nõ ob.hãc.l.posset hæres præcisè exigere,nulla data cautione,quia debitor qui nihil gessit cum futuro creditore, soluendo presenti creditori ipso iure liberatur.postea vero quandocunque,extante conditione non poterit legatarius agere nisi cõtra hr̃dẽ, qui accepit,& cessat rõ huius l.ĩ ipsa reali equitate fundata. quam nullus adhuc dicit.

b ¶Etiam.Hæc veritas licet Deci.hic vacillet.

LEX XXXVII.

1 *Conditio de præsenti non suspendit.*
2 *Conditio falsa de præsenti,vel de præterito.vitiat sicut conditio impossibilis*
3 *Condõ apposita in cõtractu si stipulationis,facit vt stipulõ dicat̃ habere cãm.*
4 *Assecuratores nauium,qui recipiunt quinque vel sex pro centenario, si nauis salua applicauerit,licite accipiunt.*
5 *Conditio propriè illa dicitur,quæ est de futuro,& suspendit,& non illa quæ est de præsenti,vel præterito.*

1 CVm ad præsens. ¶No.primò q̃ cõdõ de præsenti non suspẽdit : qa si vera sit, statim debetur:si falsa ,non debet̃.ad idem tex.in l.cõditio in præteritum.de ver.ob.in §.condõnes insti.eo.tit.in l.cum in scđo de iniu.rup.Et ista concl̃o pcedit,qñ cõdõ de præsenti falsa sit:quia statim vitiat:secus si impossibilis sit,qa nõ vitiaret.l.Meuia.vbi glo.& Bal.ff.de hære.insti.& ita dñt Ale.& Mod.hic Sed ad

2 uertendũ est:quia ĩ cõtractib.prout tex.hic loquitur,† sicut cõditio falsa da præsenti vel de præterito vitiaret,pariter idem esset in cõdõne impossibili,qa conditio impossibilis vitiat in contractib.l.impossibilis.de ver.ob.§.impossibilis insti.eo.tit.etiam si cõtractus sit bonæ fidei.l.non solum.ff.de actionib.& oblig Non ob.tex.ind l.Mæuia.qa loquit̃ in vltima voluntate,q̃ non vitiatur,pp impossibilitatẽ.l.i.ff.de cõdi.insti.§ impossibilis.insti.de hære.insti.& in casu. d.l.Meuia.considerandum est,q̃ in cõdõne impossibili de præsenti,vel de præterito,concurrunt ibi duæ regulæ.vna quæ.dicit , q̃

cõdõ falsa de p̃senti, vel de præterito vitiat ẽt vltimam voluntatẽ. d.l.cũ in secundo. Altera ꝙ ꝯdõ impossibilis nõ vitiat, & in tali cõ cursu p̃ualet regula q̃ facit valere dispõnem.d.l.Mæuia.& p illum tex.dicit Bar.in l.j.in fi.de condi.insti.ꝙ ꝯdõ impossibilis etiã in per
3 sona tertii, nõ vitiat.¶† Secũdò no.ſm Bar.ꝙ ꝯdõ apposita in ꝯ-
a ctu stipl'onis facit vt stipl'o dicat̃ hr̃e cãm, a & idẽ no. Bar. per illum tex. in l.à Titio.de ver.ob.cũ si.vt tradũt Ale.ibi,& Mod.hic. Et ita tex.ad hoc põderauit Ale.in d.l.à Titio. Similr̃ p̃cedit, dato ꝙ ex implemento ꝯdõnis nullũ ꝯmodum acquirat̃:vt no.Ang.hic per istum tex.ibi, si Rex Parthorũ viuit.& idẽ tradit Ange.in l.si intra. circa fi.s̃.de pac. Et ex his infert Pau.de Ca.in d.l.à Titio.valere cõ uẽtionẽ, q̃ sepenumero fieri solet inter aliquos, sub aliquo futuro euentu, puta si Papa isto anno venerit Romã:prout expectatur, p̃ mitto centum.& idẽ Pau.de Ca.in l.in naue Saupheli.j̃.loca.co.j.
4 dicit † de assecurator b.nauium, qa recipiunt quinque, vel sex pro
b centenario sub condi.si nauis salua b ad talem portũ applicuerit. cũ si:vt latius dixi in ꝯsi.116.Et ad prædicta facit:qa etiam ludus taxiliorum, qa pẽdet à fortuna, de se non vr̃ reprobatus:vt no.Imo. post alios in c.pen.de vi.& hon.cler.col.j.& latè And.Sic.in consi.
5 65.lib.3.¶† Vlt.no.in l.itaque.ꝙ proprie illa dr̃ ꝯditio, q̃ est de futuro, & suspendit:non illa q̃ est de præsenti, vel de preterito:vt nota Bar.in l.j.co.j.de condi.& dem.vbi alle.tex.in l.institutio talis. de condi.insti.vbi filius in potestate sub tali ꝯditione institui põt: & idem in patrono instituto.l.etiam.§.si patroni.in ver.si tamen in præteritum.j̃.de bo.lib. Et est glo.in l.si sic.in §.j.in ver.demonstrationẽ.j̃.de leg.j.quę dicit, ꝙ non est propriè ꝯdõ.facit tex.in d. l.ꝯditio in præteritũ & in l.si ita stipulatus fuero hãc summam, de ver.ob.facit tex.in l.si pupillus.§.j.de noua.in l.eas.dè ꝯd.& dem.& in d.l.cũ in scđo.& ideo in diffinitione ꝯdõnis dr̃, ꝙ ꝯdõ est suspensio, vt p gl.in rub.de ꝯd.& dem.Bar.in d.l.j.co.j.& in ꝯsi.4.factũ tale est.& Cum.in ꝯsi.98.supposito tenore.co.ij.Et ista conclusio debet declarari & limitari, vt dixi in regula, actus legitimi.de reg.iur.

ADDITIONES.

a ¶Causam. Idem Alc.& omnes hic & in d.l.à Titio.& vbique valde errant: nec est verum quod hic post alios scribit Alc.hanc conditionem, sit ex Parthorum & c.nullã vtilitatem contrahentib.afferre.non enim debent iura nostra tam crudè intelligi, & ad temerarias & aleatorias negociationes redigi: sed secundum sensum & vsum prudentum mercatorum. Lex enim est virorum prudentum consultum, nec teneri debet ad ineptas & fatuas pactiones, ciuili vitæ bonisque moribus incongruas, & tabella dignas. Debet ergo sane intelligi hic tex.secundum tempora sua, dum mercatores etiam in finibus Barbarorum negotiabantur, vel solutiones eo conferebant sub ea conditione, qua intererat alterutrius principẽ illum, à quo fortè securitatem habebat, viuere.

b ¶Salua. Hoc potest tolerari inter ipsos mercatores, vel fideiussores eorum non autẽ inter merè extraneos.

LEX XL.

1 *Informare, reformare, transformare, conformare, & deformare, inter se differunt.*
2 *Habens officium cum iurisdictione, potest deputari, etiam ad legendum.*
3 *Auditorium quid sit, & an sit locus vbi causæ audiri debent.*
4 *Doctor habens lecturam cum officio iurisdictionis, an possit ex vtroque officio habere salarium.*
5 *Prohibitus aduocare, an prohibeatur in camera scribere, & consulere.*
6 *Locus contractus debet exprimi, sicut locus iudicij.*
7 *Vsura, pœna appellatur: & quomodo distinguitur pœna ab vsuris.*
8 *Statutum in pœna habet locum in vsuris, quando est eadem ratio.*
9 *Verbũ conuenit, intelligit̃ pacto simplici: & verbũ p̃mittit per stipulationem.*
10 *Solutio quando debet fieri in plurib. terminis, intelligitur ꝙ fiat solutio in fine cuiuslibet termini.*
11 *Tempus, in dubio, appositum videtur in fauorem debitoris.*
12 *Prorogatio termini videtur fieri cum qualitatib. suis.*
13 *Per prorogationem per creditorem debitori factam, fideiussor liberatus est.*
14 *In termino prorogato an iuramentum repetitum intelligatur.*
15 *Pactum interpositum super debito principali, trahitur etiam ad vsuras.*
16 *In mora non dicitur ille, qui potest se legitima exceptione tueri.*
17 *Appellatione illorum qui sunt de domo, veniunt etiam castaldi, & factores*
18 *Priuilegium datum alicui, etiam eius familiaribus competit.*
19 *Priuilegium datum scolaribus, extenditur ad eorum nuncios, & famulos.*
20 *Proba, & reproba pecunia, quę sit.*
21 *Verbum rectè, causam iustam significat, & verbum ritè, iuris solennitatem.*
22 *Verbum ritè, respicit iustitiam, & etiam ordinem.*
23 *Dictio plenius, quid significat.*
24 *Verba eo amplius, important repetitionem præcedentium.*
25 *Pactũ appositũ iuxta cõtractũ bonæ fidei, vel stricti iuris, informat veterẽ.*
26 *Pactum videtur inesse, quando ponitur incontinenti.*
27 *Stipulatio reformari potest à pacto.*
28 *Verba informare, & reformare, sunt magistralia, & distinguuntur sicut facere & restituere.*
29 *Actio ex stipulatu competit ad id quod in pacto continetur.*
30 *Pactum dicitur appositum incontinenti, quando factum fuit ante, quam partes habeant contractum pro perfecto & absoluto.*
31 *Pactum incontinenti in reo operatur, vt non possit condemnari, dato ꝙ exceptio dilatoria solutionis non opponatur.*
32 *Si primo promisi, deinde fiat pactum de non petendo, datur exceptio, & sic contractus non videtur conditionalis.*
33 *Pactum appositum incontinenti iuxta stipulationem conditionalem, producit actionem.*
34 *Conditione contractus principalis purificata, quia conditio retrotrahitur, videtur pactum retro informatum fuisse.*
35 *In contractu conditionali, pactum rei interuentu vestitur, si resultat contractus innominatus, habita ratione pacti ad contractum.*
36 *Certi condictio quæ datur ad certum, non potest formari vt detur ad incertum quod in pacto continetur.*
37 *Pactum ipso iure non tollit stipulationem, sed benè impedit moram ipso iure committi.*

a LEcta. ¶Famosa est ista lex, & difficilis. a & ideo diligenter erit insistendũ. & ad eius intelligentiã
1 præmittendũ est, † ꝙ differũt inter se informare, transformare, reformare, conformare, & deformare. Informare est extendere, addendo & nihil detrahendo ꝯtui præcedenti, vt no. per gl.in l.ius gentium.§.quinimo.in gl.j.s̃.de pac. Reformare aũt est reuocare contractum sub alia forma.d.l.iurisgen.§. adeo.in verbo, reformari.& tunc dr̃ reuocari contractus: vt text. ibi dicit.& ad prædicta facit tex.in l.p̃cipiunt ædiles.j̃. de ædil.edi. ibi, reformare, & ad suos mores formare.& in l.vnica.§.& cum triplici.C.de cadu.tol ibi, tollitur vel reformatur. Transformare est vnum contractum in alium, vel in alterius formam transferre. Et hoc videtur posse exemplificari in contractib.in quibus verba cõtractus sonant vnum contractum, & effectus rei alium esse ostendit.l.si vno.in prin.j̃.loc.l.insulam.de præscr.verb.l.vbi ita donatur.de dona.causa mor.l.cum manu.in fi.j̃.de contrah.emp.& plenius exemplificari potest in aquiliana stipulatione.& in nouatione.§.est aũt, & in §.præterea.insti.quib.mo.tollitur obl.& in l.j.j̃. de noua.& hoc potest dici transfiguratum:vt dicitur in l.quid tamen.§.si massæ.s̃.qui mo.vsusfr.amit. Cõformare est illud qđ est eiusdem formæ, & quando sententiæ dicantur conformes, no.in l.j.de re iu.tradit Alc.in consi.77.in causa & lite.lib.ij. Andr.Sic.in consi.10.mihi videtur.lib.j. Deformare est destruere, vel prionem formam detur pare.c.fi.de cor.viti.c.præsbyterũ.de cle.ægro. vbi propter deformitatem quis ordinari prohibet̃, & considerat̃ ne vrbs deformetur.l.ij.§.si quis neminem.& in l.fin.j̃. ne quid in loc pub.in l.ij.C.de ædifi.priuatis.in l.præses.s̃.de offi.præsi.in l.fin.s̃. si quadr.pauper.fecis.dicatur.¶In text.ibi, in auditorio.i.in scho-
3 lis, vt in gl.hic.& sic videtur probari † ꝙ ille qui habet officium cũ iurisdictione, prout erat hic Aemil.Papinianus, etiam ad legandũ deputari possit, Bar.hic in fi.dicit, ꝙ ista officia sunt incompatibi-
b lia: b ar.l.quisquis.C.de postu. Ale.post alios quos refert in ij.glo. cõcludit ꝯ Bar.ꝙ officia non sint incõpatibilia:quia doctor qui legit, habet iurisdictionẽ in scholares.§.pe.in p̃em.ff.orum.& in aũt. habita.C.ne filius pro parte. Et in his aduertendũ est primò circa expositionẽ glo.ꝙ auditorium de se satis põt verificari in scholis. Ad hoc est tex.in l.vnic.C.de stud.lib.vrb.Rom.lib.xj.& scholares dicuntur auditores.l.ij.§.pen.s̃.de orig.iu. vbi dicitur, ꝙ Sabinus ab auditoribus suis sustentatus fuit.facit tex.in l.cum scriptũ esset. j̃.de dot.præleg.ibi, & Seruii auditores retulerunt.& in l. cum qui certarum.j̃.de verb.ob. Sed attenta subiecta materia, non vr̃ ꝙ in isto sensu auditorium accipiatur hic: vbi de iurisdictione agitur.
3 † Vnde melius consonat, ꝙ auditorium hic accipiatur pro loco, vbi causæ audiri debent, & determinari.nam talis locus auditoriũ dicitur.§.si verò iudex.in auth.de iu.ibi, expellat de auditorio suo. facit text.in l.mulier.in princip.j̃.ad Treb.in l. cum in fundo. §.si fundus.in fi.j̃.de iur.do.& in l.pen.& fin.C.de app.in l.contra pupillum.§.is qui ad maius auditorium.de re iud. Et ideo secunda
4 expositio glo.verior vr̃ quantũ verò ad q.† an doctor possit habere lecturam cum officio iurisdictionis. Ale.q̃tum ad salariũ cõcludit ꝙ non: quia ex vtroque officio, non debet hr̃e salarium.l.eis quidem.C.qui mil.non pos.li.xj. Sed hoc dictũ non videt̃ verum, quia

ADDITIONES.

a ¶Difficilis. Immo per totum, & in themate, & in decisione facilima solũ enim quæritur quando & quatenus obligatio vsurarum incipiat currere, an ex primis calendis, & pro rata sorte, secundum formam stipulationis vsurarum, an vero post singulos menses pro rata partis sortis menstruatim reddendæ, secũ dum pactum incontinenti appositum. Et pro hac secunda parte deciditur: ratio decidendi exprimitur in tex.quia stipulatio vsurarum est concepta in casum moræ, & sic quatenus per pactũ mora differtur, eatenus ipso iure differtur, & impeditur cursus vsurarum, & effectus stipulationis vsurariæ. Et sic quę Doc.hic cumulant de vestimentis pactorum profusus inutilia sunt, vt rectè voluit alc.hic.plus dico quod illud procedit, etiam si illud nudum pactum stipulationis sortis esset factum ex interuallo, quia ex quo ipso iure impedit moram, impedit cursum vsurarum: etiam ipso iure. Ampliatur non solum si tempore pacti vsuræ nondum cœperant currere, vt si pactum est ante primas calendas, sed etiam si factum sit postquam cœperunt currere, & deberi, quia nihilominus impedit cursum pro futuro, nisi post tempus prorogatum i.que etiã ipso iure: sed si stipulatio vsurarum non esset concepta in casum morę, sed absolutè, puta ab initio, etiam dato termino sortis, tunc quæcunque prorogatio soluendæ sortis etiã per stipulationem facta: cursum vsurarum non impediret, & cessaret hæc lex.

b ¶Incompatibilia. Idem Purp.hic, & est verissimum de iurisdictione ordinaria, & ita practicetur.

quia si officia cõpatibilia sunt, nihil repugnat quominus quis possit habere duplex stipendium, vt est tex. in §. illud tamen. in authẽ. vt iudi. sine quoquo suffra. vbi Ang. hoc dicit per illum tex. & no. Bald. in l. si consul. in fin. ff. de adop. cum si. vt dixi in c. ex literis. de prob. col. pen. Secus videtur qñ officia sunt incompatibilia. d. l. eis quidẽ. & quantum ad qõ nostrã, officia vñr compatibilia de sui natura: quia non est in illis repugnantia, quæ est in l. quisquis. allegata per Bar. tñ non vr̃ ꝙ exercitiũ vtriusq; officii ab eodem explicari bene possit. facit tex. in l. fin. C. de asses. & ideo in quibusdam locis est statutum ꝙ doc. legentes non possint ꝯsulere neque aduo-
a care, ad hoc vr̃ bene factum, a saltẽ in doctorib. qui hñt stipendiũ, de quo cõmodè possint sustẽtari: & stante tali ꝓhibitione, si doctor ꝯ faciat, debet priuari salario & matricula: vt no. Bal. in l. placet. C. de epis. & cle. & stante tali statuto, dicit Bart. in l. j. §. postula-
5 re. ff. de post. † ꝙ prohibitus aduocare, nõ prohibet in camera scri
b bere, & cõsulere, b & idẽ Bar. in l. Paulus. §. Paulus. ff. de legatio. & Ab. sequitur in ru. de postu. sed Io. de Ana. in ru. de magi. col. pen. tenet ꝯrium: quia eadem rõ vr̃ loqui vel scribere. vnde qui scribit in camera, vr̃ facere ꝯ mentẽ statuti. alleg. gl. in c. constitutionẽ. de sen. excõ. in vj. quæ æquiparat illũ, qui alloquit, & illum, qui scribit vel mittit nunciũ: sed tñ non vr̃ recedendum ab opin. Bar. quia ex quo solũ prohibet postulare, prohibitio limitata vr̃ in eo, qui cõparet corã iudice. d. §. postulare. & etiã non tñ distrahit à lec. ille qui in camera scribit. & iõ à verbis statuti non est recedendũ. l. qđ constitutũ. vbi Bar. ff. de test. mil. Non ob. gl. in d. c. conditionẽ. qa prohibitio ibi erat generalis: quia cũ excõicato erat ꝓhibita cõio, quæ quidem cõio verificat etiam in nuncio, & literis, non est sic in
6 casu nr̃o, vbi ꝓhibitio limitata fuit. ¶ † Secũdò noto hic, ꝙ sicut lo
c cus iudicii exprimit, ita vr̃ ꝙ locus c ꝯctus exprimi debeat, de quo
7 latè dixi in c. j. de fi. instr. in quarto requisito. ¶ † Tertiò no. ibi, pœnæ nõmine, ꝙ vsura pœna appellat. & hoc largo modo intelligit. l. qui sine. ff. de neg. ge. ibi, vice cuiusdã pœnæ subiiciunt, sed propriè loquendo pœna differt ab vsuris: quia vsuræ per pactũ expssum debentur, ẽt sine mora: vt hic in fi. sed pœna non debet absq; mora, & pœna tñ semel committit: sed vsuræ pluries debent. vt no. Bar. in d. l. qui sine. & ita resident Ale. & Mod. hic. Adde ꝙ propriè pœna ab vsuris distinguit. l. non solũ. la. ij. §. j. ibi, vsuras vel pœnas petere. ff. de liber. leg. & in l. grege. §. fi. ff. de pig. ibi, vsuræ solui debent. & idem in pœna: sed largo modo qñque vsura pœna appellatur: vt hic. sic etiam interesse pœna dr̃. l. nouissima. ff. iud. sol. & in l. fi. vbi gl. in verbo, pœna. ff. de eo qđ cert. loco, & qñque. etiã condemnatio facta in expensis dicitur pœna. l. properandum. §. & si quidẽ, in ver. sinaũt ex gestis. C. de iud. Et quantũ ad tex. hic considerandum est ꝙ hic ẽt proprie vr̃ ꝙ pœna vsura appellet: quia fm modum pœnæ promissæ fuerunt, si die. ff. scripta pecunia soluta non esset: & sic nõ debent vsuræ simpliciter, sed in pœnã ex conuentione. Et qñtum ad dr̃iam quã Bar. & Doc. faciunt inter pœnã, & vsurã, vt. ff. relatũ fuit, aduertendũ est: quia data paritate terminorũ. ff. dicta dr̃ia non vr̃ ꝓcedere. Nã sicut pœna nõ habet locũ si nẽ mora. idem vr̃ in vsuris, quæ non debent absq; mora. vt hic in ver. sed cum sortis. Nõ ob. ꝙ per pactũ expssum vsuræ debent pro tpe pterito, in quo non fuit in mora: qa hoc fuit statutũ in pœnã: quia non soluit in tpe prout ꝓmisit. ergo fuit in mora. & quia hic istæ vsuræ debent in pœnã ex cõuentione, & non tanq̃ vsuræ. vt ff. dixi & sic in hoc non põt dici ꝙ sit dr̃ia inter pœnã & vsurã: similiter alia dr̃ia ꝙ pœna semel tñ debet: secus in vsuris. Dic ꝙ ẽt pœna ita concipi põt, vt pluries committat, si dicat ꝙ cõmittat toties
8 quoties, vt in l. si duo. §. fi. ff. de arb. ¶ † Et not. est, ꝙ statutũ in pœna, habet locũ in vsuris, qñ sit eadem rõ, vt tradit Ale. in l. v. §. fi. de verb. ob. Et dr̃ia inter pœnã & vsurã not. per Bart. in l. cũ stipulati. de ver. ob. de quo ibi Imo. & Ale. & dr̃ia illa vr̃, quia vsuræ de iure cano. prohibitæ sunt. c. quia in oĩb. & in c. qui pro eo, de vsur. & ista prohibitio attendit etiam de iure ciuili iuxta no. per glo. in regula, possessor. de re. iu. in vj. & tñ pœna peti põt. c. suam. de pœnis. & quia pœna cum sorte principali peti non põt. l. rescriptũ. §. si pacto. ff. de pac. Secus est in vsuris. vt hic patet, vbi soluunt vsuræ cum sorte principali, & pœna ex conuentione debet: vsuræ verò etiã qñque à lege constituunt pp morã: quia vice fructuum fungunt. l.
9 vsuræ. & in l. j. in prin. ff. de vsu. ¶ † Quartò not. hic, ꝙ verbũ, conuenit, intelligit pacto simplici, etiam ꝙ sit positũ in scriptura, secus in verbo. promisit, quia per stipulationem intelligitur. §. si ita scriptum. insti. de inuti. stip. & ratio vr̃ fm Bal. col. iij. hic: quia verbũ conuentionis gñale est. l. j. §. j. ff. de pact. Ista rõ non vr̃ vera, quia ẽt verbum ꝓmittit, gñale est, quia põt referri ad pactũ nudũ, stipulationẽ & pollicitationẽ. l. sciendũ. §. dictũ. ff. de ædil. edic. & ita dicunt Ful. & Alex. hic. & iõ Bald. in l. j. C. de vsu. & Pau. de Castr. hic tenet idẽ esse in verbo, cõuenit, qđ in verbo ꝓmisit. & ad text. hic rñdent, ꝙ loquitur in mã odiosa vsurarum. Sed ista rñsio reprobatur: quia hic in isto pacto agit de sorte, & non de vsuris. Replicari tñ põt, ꝙ dispositio facta de sorte, hẽt locũ in vsuris. vt hic dr̃. vñ melius rñderi potest, ꝙ dato ꝙ agat de vsuris, mã vr̃ fauorabilis: qa receditur à maiorib. vsuris prius promissis p stipłonẽ. Vñ secundò rñdet Ful. & Ro. ad istũ tex. hic ꝙ in plurib. capitulis pcedentib. expressum fuit de stipłone. & in ver. ꝯuenit. loquit simplr. & si voluisset intelligere de stipłone, expssisset sicut in aliis capitulis. Hanc rñsionem Ale. impugnat. qa si de sui natura verbũ, ꝯuenit importaret stipłonẽ, vtique expressum fuisset de stipłone. Cuius ꝯrium hic dr̃. sed tñ replicari põt, sic ꝙ dato ꝙ verbũ, conuenit, de sui natura importaret stipłonẽ. tñ ex psũpta voluntate partiũ hic non importabat stipulationẽ: qa vbi voluerũt partes de stipłone intelligere, expsse dixerũt, & nõ exprimẽdo, put fecerũt i aliis capitulis, satis colligit ꝙ de stipłone nõ intellexerũt. ad istũ tex. ẽt aliter respõdet Ang. hic, & dicit istũ tex. ꝓcedere in priuata scriptura, put loquit. secus in publico instrõ. d. §. si itã scriptũ. Sed aduertendum est, qa tex. in d. §. nõ loquit de instrõ publico, sed de instrõ simplr, quo casu noĩe instrĩ, ẽt priuata scriptura comprehẽdit: vt no. Barto. in l. j. C. de iu. cal. cũ si. vt dixi in ru. de fi. instr. qa in priuata scriptura, ẽt verbũ ꝓmisit, importat stipłonẽ. l. j. vbi gl. & Bar. C. de ꝯhen. & ꝯmit. stip. ¶ Vlt. Mod. hic ꝙ verbũ conuenit, importet stipulationẽ, inducũt tex. in l. seruus ea lege. ff. de ser. expottan. ibi dũ dicitur, cõuenit citra stipłonẽ. Nam frustra illa verba citra stipulationẽ, posita fuissent, si non importarẽt stipłonẽ: sed ista illatio nõ infert: qa verbum conuenit, gñale est, & põt intelligi p stipulationẽ & sine stipłone. & tex. ibi restringit circa stipulationẽ. & bene infert ꝙ poterat cõprehẽdere stipłonẽ, pp eius gñalitatẽ, sed non inferũt ꝙ pcisè importaret stipłonẽ. Concludẽdo finaliter opin. Bar. hic verior vr̃, nõ p eius rõnẽ, sed qa pbõ de sui natura dẽt esse concludens l. nõ hoc. C. vñ legi. c. in præsentia. de ꝓba. & in scriptura, & in instrõ no. Old. in ꝯsi 100. in executione. cũ si. vt tradit Ale. in l. rescriptum. in prin. ff. de pac. Cum ergo verbũ cõuenit, generale sit. vt Bar. dicit, non infertur ad stipłonẽ. & ista rõ pariter haberet locũ in verbo, promisit, nisi fuisset aliter spãliter declaratum in d. §. si ita scriptum. & talis declaratio facta in verbo ꝓmisit, non hẽt locum in verbo, conuenit, vt probatur hic per istã tex. & quia verbũ promisit, videtur melius adaptari ad stipłonẽ, in qua datur forma, ꝙ promissio sequatur interrogationẽ, non sic vr̃ in verbo ꝯuenit, qđ significat actum plurium simul sine ordine. vt Fulg. hic. dicit. & facit tex. in l. si conuenerit. ff. de iur. om. iu. in l. si conuenerit. ff. de rescin. ven. in l. si ff. e. in l. legem. C. de pac. in l. vt rñsum. C.
10 de transa. ¶ † Quintò no. ꝙ quãdo solutio dẽt fieri in plurib. ter-
11 minis, intellr ꝙ fiat solutio in fi. cuiuslibet termini. † quia in dubio tps appositum vr̃ in fauorẽ debitoris. §. oĩs. in ver. id aũt isti. de verbo. ob. l. eũ qui calendis. §. fi. de ver. ob. facit tex. in l. cũ tempus. ff. de re iu. & ideo debitor si velit ante tps soluere põt. l. quod in diẽ. ff. de solu. & hoc in die certa, secus est in die incerta. l. postulatio ista §. incertam. de ver. ob. quia dies incertus pro condõne hr̃. in l. dies incertus. de condi. & demon. & añ ꝯdõnem non cogitur creditor solutionẽ recipere: qa deficiẽte ꝯditione, teneretur restituere: vt no. Bar. in l. item liberatur. §. qui paratus. ff. qui. mo. pig. vel hy
12 po. soluitur, de his plenius dixi in d. l. cum tempus. ¶ † Sextò. ꝙ ꝓrogatio termini videtur facta cum qualitatib. suis. vt no. Bal. in l. j. §. & post operis. ff. de oper. nou. nun. cũ si. ut tradit ibi Ale. & idem Bal. in l. si constante. C. de dona. ante nup. & tradit Imo. in cõsi. 11. in casu præmisso. & Bal. in c. venerabilem, co. pe. de elec. & hoc ꝓcedit quando prorogatio fit simpliciter: secus si addatur aliquid vel detrahatur: quia tunc non videtur prorogatio, sed noua dispositio: vt no. Domi. in c. hi qui. co. fi. in ver. & no. istam glo. de præben. in vj. & no. Bal. in l. Lucius ff. de exc. tu. cũ si. ut dixi in c. de causis. de off. deleg. Et de ista prorogatione, quia materia vtilis est, & quotidiana, non omitto duas quæstiones, in quibus insistunt Moder. hic. Prima est, an facta prorogatione per creditorem debitori, fideiussor liberatus sit. Secunda in termino prorogato iuramẽ
13 tum repetitum intelligatur. ¶ † Circa primam quæstionem vltra ea, quæ tradunt Mod. hic, vera solutio videtur illa, quam Alex. tradit in consi. 72. habita opportuna, co. 2. lib. 6. vbi concludit, ꝙ quando fideiussor se obligauit pro tempore limitato, facta prorogatione à partib. fideiussor non tenetur pro termino prorogato, nisi de nouo consentiat. l. si cum Hermes. C. loca. & in l. idem quæritur. §. qui impleto. ff. loca. sed pro tempore præterito in quo fideiussor se obligauit, remanet fideiussor obligatus: vt tenet glos. fi. in d. l. cum Hermes. & istam distinctionem tradit Bar. post Iacob. de Arc. & Dy. in l. Lucius. la. ij. §. Paulus. ff. de admi. tuto. vbi inquit, ꝙ ille qui fideiussit pro custodia castri pro sex mensib. finito semestri, vlterius non tenet, nisi promisisset ꝙ castelanus castrum restitueret:

ADDITIONES.

a ¶ Bene factum. Immo male factum qui expedit eis plura habere neg. & praxim quo melius leges intelligere, & interpretari quærant.

b ¶ Consulere. Dec. hic voluit allegare Barto. in l. 1. §. aduocatos. ff. de var. & extraor. cog.

c ¶ Locus. Dec. tholos. 491. Bonif. de Vita l. in proœ. cle. co. fi. Cor. consi. 216. lib. 4. Bert. consi. 230. quędam esset lib. 1.

stitueret:qa ꝓ restitutione castri remanet obligatus vigore primæ
obl'onis:à qua non fuit liberatus per illā ꝓrogationē. & in ista di-
stinctione residet Abb.post Pet,de Anc.& Imo.in c.constitutus,
in fi.de fideiuſ.& ſm istā ɔclõnē ɔsuluit Maria.in consi.21.visis &
diligenter lectis.co.4.& ista vr̃ *cõis* opi.contra quā Mod.arguunt
ꝙ si debitor obligatus sit soluere in certo tempore,& creditor ꝓ
roget terminum,vr̃ facta nouatio:vt no.Bar.per illũ tex.in l.pen.
ȷ̃.de præt.stipu.Sed quādo nouatur obligatio prima ipso iure,vel
ope exceptionis,liberatur fideiussor.l.nouatione.C.de fideiuss.&
huic arg.dicunt Mod.nunq̃ vidisse bonũ responsum.Sed tñ facile
põt responderi,ꝙ etiā hodie non fit nouatio ope exceptionis nisi
exprimatur:vt dictum fuit in l.singularia.ȷ̃.eo.l.pecuniam quam,
in fi s̃.eo.& in terminis d.l.pen.de pte.stip.ꝙ ẽt non fiat nouatio
declarat Pau.de Ca.Secũdò r̃ndetur ꝙ fideiussor ex noua obliga-
tione non tenetur, sed ex priori sic,vt per gl.in d.l.cum Hermes,à
14 qua liberatus non fuit ꝑ supradicta.¶†Circa secundā q̃õnē de
iuramento,est in terminis decisio Bal.in c,venerabilē.de elec.col.
pen.ver.pone prælatus.qui tenet ꝙ iur̃m repetitũ sit: qa vr̃ facta
a prorogatio cum qualitatib.suis,[a] & Mod.hic sequuntur.sed adde
ꝙ ɔ̃rium in terminis ipse Bal.concludit in ɔsi.371. quæritur si fa-
ctum sit compromissum.li.3.per tex.in c.pen.de iureiu.vbi in iu-
ramento est opus,ꝙ formaliter p̃stetur.& ibi etiā dicit ꝙ in iur̃m
nõ includitur sub illa dictione,&c.& hic no.Ant.de But.in d.c.pe
nul.dicit tamẽ Bal.in d.ɔsi.ꝙ si in compromisso esset data potestas
prorogandi,ꝙ tunc iur̃m ad talem prorogationē extenditur: qa
tunc de tali prorogatione cogitatum fuit:tota vis est in respõdē-
do ad illum tex.in d.c.pe.cui videtur posse responderi,ꝙ ille tex. ꝓ
cedit prout loquitur,qñ iuramentũ interpositum fuit super alia
re:secus si agatur de eadē re:vt no.Bar.dicit in l.fi.C.de ven.reb.ci
ui.li.xj.& ita videtur in isto casu;qa super eadem re interponitur
iuramentũ:qa terminus prorogatus vr̃ idē terminus.vt nota.per
Bar.& Doc.in l.4.in prin.de dam.infe.sed ista responsio non vide
tur vera:quia q̃tum ad peculiarem naturam iur̃i,non videtur idē
terminus:qua solum habet locũ in termino.super quo interpo-
nitur, vnde cum fuerit interspositum super primo termino,
non videtur trahi ad terminũ ꝓgatum,de quo cogitatum non
fuit tempore iur̃i,& ideo dist.Bal.in d,consi.verior vr̃.¶Septimò
15 no.† ꝙ pactũ interpositum super debito principali: trahatur ad
vsuras,& sic etiam testator remittendo sortem videtur vsuras re-
mittere.l.Aure.§.legatum.vbi Bar.de lib.le.& l.non solum.la.ij.§.
illud,& l.fi.§.Caio.eo.tit.Et ista cõcl.procedit,quando actus fit de
iure communi:secus est in restõne in integ.q̃ concessa super sorte
non habet locũ in vsuris.l.fi.§.Lucius.ȷ̃.de condi.inde.& dixi in
16 c.translato.de consti.¶ Octauò no.ſm Bar.† ꝙ nõ dicitur in mo
ra ille qui põt se ltĩma exceptione tueri.& idem no. Bar.in l.si pa-
ctus.s̃.de pac.cum si.vt dixi in l.nulla.de reg.iu.¶Nonò not.ꝙ ea
quę incontinenti fiunt,vñr inesse,de quo dixi in l.petens.in 2.no.
C.de pactis.& faciunt quæ dixi in l.in bonæfidei.in vlt.not.C.de
pac.¶Decimò no ꝙ pactum appositum incontinenti,vestit co-
hærentia ɔ̃ctus:qđ ampliatur,vt dixi in d.l.in bonæfidei.in j.nota,
¶Vndecimò no.ibi,inesse creduntur,ꝙ hoc est per fictionem:qa
verbum creduntur,hoc importat.l.retro.ȷ̃.de cap.no.per Barto.
in l.si is qui.in 2.char.de vsu.& ideo hoc non haberet locum in
statuto.quod in casu ficto non intelligitur.l.3.§.hæc verba.s̃.de
nego.gest.videtur tamen ista interpretatio passiua.quæ etiam in
b statutis[b] haberet locum:vt no.in l.j.§.lex Falcidia.ȷ̃.ad leg..Falc.&
& in l.Gallus.§.& quid si tantum.de libe.& posthu.¶ Duodeci-
mò,& vlt.nota.ꝙ quandoque vsuræ debentur etiam pro tēpore
quo reus non fuit im mora.sed tamē hic vsuræ ueniunt in pœnā
ꝑꝑ stipulationem,& ueniunt ꝑꝑ contemptũ, sic ꝑꝑ moram: quia
non soluit in termino,& pro ista conclu.facit qđ no.pau.de Ca.in
l.Iulian.§.ex uendito.de act.emp.ubi co.j.inquit ꝙ non ueniunt
usuræ,à tempore moræ,nisi contrarium actum sit à partibus: ꝙ
etiam pendente dilatione soluantur,& facit text.in l.equis.la.j.ȷ̃.
c de usu.& no.Sal.hic in fi.¶In glo.in uer.de domo.[c] colligitur † ꝙ
17 appellatione illorum qui sunt de domo ueniunt etiam castaldi
& factores:ut dicunt Rom.& Alex.hic,& castaldus dicitur ille cui
res domi administranda committitur:ut no.glo.in c.j.de feu.gua
ren.& pro dicto Rom.facit qđ no.Barto.in l.j.in prin.ȷ̃.ad Sylan.
ubi dicit,ꝙ quandoque domus accipitur pro familia,cum sim.ut
tradit And.Sicu,in l.cum accutissimi.in ij.char.C.de fideicõ.Cor-
ne.in consi.55.pro decisione.co.3.lib.j.in consi.216.uiso.col.ij.
lib.ij.in consi.198.in proposita.co.ij.li.3.in consi.26.uidetur dicē-
18 dum.co.j.& in consi.42.videtur.lib.4.Et ex prædictis videtur in
ferri,† ꝙ priuilegium datum alicui,etiam eius familiaribus com-
petat.Vnde priuilegium datum calzolariis,etiam eorum mini-
stris competit:vt nota.Angel.in procem.digestorum.§.itaque co
19 lum.ij.& priuilegium datum scholaribus,ad eorum nuncios,&
famulos extenditur:vt no.Bald.in authen.habita.in 5.nota.per il
lum text.C.ne fi.pro pa.& in simili casu nota.Abb.in c.quanto,in
3.no.de censi.Bal.post Cyn.in l.j.C.de uxo.mi.Oldr.in consil.11.
thema tale est.& hoc maximè haberet locum qñ aliàs priuilegium
posset remanere inutile:vt no.Dñi.in c.j.§.cum concedit.de pri-
uile.in vj.& no.Ab.in c.quam sit.de iudæ.in prin.& in c.qđ non-
nulis.de priu.si tamen priuilegium extinguitur in persona princi
palis etiam cessat in familiaribus:vt no.Bal.in l.ij.in fi C.de epi.&
cle.quia familiaribus non est datum priuilegium, vt declarat Dñi.
in consi.74.attento puncto.col.fi.Not.tñ ꝙ priuilegium conces-
sum Regi,non extingitur ad Reginam, vel filios, nisi exprimatur.
vt no.Domini.in c.ne aliquis.in iiij.no.de priui.in vj.sed illud videt
procedere in illo casu speciali per supradicta.¶Glo.in ver. proba.
dicit,proba pecunia,& reproba.l.eleganter.§.reprobos.ȷ̃.de pig
ac.& dicitur etiam probus vir,in c.ij.de supp.neg.præl.in vj. Et di-
20 cit gl.hic,† ꝙ hoc tacitè intelligitur.& ideo illa verba,quæ apponi
solent boni auri,& iusti ponderis,ex abundanti apponunt.vt Bar.
& Doc.hic dicunt.vr̃ tamen ꝙ ista verba operari possunt:quia de
d bitor soluendo pecuniā reprobatam ante morā.[d] vt no.Bart.in l.
qđ te.& dixi ibi col.iij.s̃.e.tamen si ista verba apposita sint vt ali-
quid operentur, intelligitur ꝙ fiat restitutio monetæ mihi in eo-
dem statu, in quo erat tempore mutui, vt verba aliquid operent:
argu.l.si qñ,in prin.de leg.j.& qđ no.Ange.in l.ædem.C.loca.cum
si.vt dixi in c.j.col.iiij.de rescript.Et ex verbis Bar.hic colligitur, ꝙ
si in ciuitate sint plura pondera,in dubio de minori intelligitur.l.
nummis.de leg.iij.& in simili de aureis promissis tradit Ale.in l.sti-
pulationum quædam,in prin.in versi.ij.limita.de verb.obl.& facit
qđ dixi in l.semper in obscuris.de reg.iur.& in l.quoties nihil.eod.
e tit.¶Gl.in versi.rectè secundum Bar.[e] verbũ,† rectè, vr̃ importa-
21 re ordinem,& solennitatem,& hoc impropriè hic ponitur: quia
verbum, rectè causam iustam significat, & ritè, iuris solennitatē:
vt no.per gl.in l.ij.s̃.de inoffi.test.cum si.vt tradit Alex.hic,& in l.
iij.in prin.de libe.& posth.in l.iniustè possidet.in ij.col.de acq.pos.
& idem Abb.in c.j.§.vna verò.in.iiij.no.de sum.Trin.& in c.qñ
contra.col.xj.dum ponderat verbum,ritè,in c.cum inter.de re iu.
& idem Abb.c.j.col.v.de re iudi.Sed aduertendum est:quia ista dif
ferentia quæ *cõiter* approbata videtur, non videtur probari iure;
neque etiam grammatici talem dr̃iam admittunt.& Luc.de Pen-
na.in l.iij.C.de bo.vacan.dicit ꝙ benè ritè, & rectè idem signifi-
cant:vt colligitur in l.generaliter.§.si autem iudex.C.de reb.credi.
dum ibi dicitur de iur̃o non ritè illato,sed rectè recusato & certè
discurrendo iura quæ alleg.manifestè apparet istam differentiam
non procedere.nam primò verbum rectè importat ordinem &
solennitatem iuris:vt probatur in l.ij.s̃.de inoffi.testa.ibi rectè qui
dem fecit testamentum, sed non ex officio pietatis.& in l.sed & si
lege.§.scire.s̃.de pet.hæ.ibi mutauit enim rectè factum testamen-
tum, cum inutile esset.& in l.iij.in prin.ȷ̃.de li.& post.ibi,rectè ex-
heredat.i.ſm ordinem iuris,vt glo.ibi dicit & in l.Imperatores.in
fin.ȷ̃.de decu.ibi,non rectè ratus sit,& in l.j.C.de vsu.vbi dicitur,
præcedente interrogatione promissio vsurarum rectè facta sit.In
prædictis enim iuribus verbum,rectè,inspicit ordinem,& solen-
nitatem,& absurdum videtur dicere quòd in tot iurib.impropriè
22 ponatur.¶Secundò reperio † quòd verbum, ritè, respicit iusti-
tiam,& etiam ordinem,in l.fi.§.ipsum autem.C.de bon.quæ libe.
vbi in casu necessitatis habet pariter licentiam vndendi res filii ri-
tè.& in c.neque potest.j.q.j.vbi dicitur,quòd ritè offerri non po-
test nisi per iustum sacerdotem.& in l.iij.C.de bo.vacan.ibi,ritè
atque solenniter.& in l.sancimus.C.de admi.tu.ibi,ritè,& secun-
dum.ll.¶Tertiò etiam reperio quòd verbum, rectè, importat v-
trunque: iustam causam.s.& solennitatē,& ita videtur in casu no
stro hic, cum mutuum rectè restituendum sit,& sic ſm ordinem,
& iustitiam.quicquid dicat Bar.ad idem tex.in l.dubium.C.de re-
pudiis.vbi quæ consilio rectè geruntur,iure consistunt,si iure con
sistunt, vñr habere causam,& iuris ordinem.& facit tex.in l.rectè
dicimus.de verb.sig.in l.j.in prin.ȷ̃.de ædil.edic.ibi,rectè pronun-
ciet.¶In gl.in ver.soluta.ibi,inculcatio verborũ,& idem not.per
gl.in l.certi condictio.s̃.eo.& patet in illa clausula fecit, constituit,
ordinauit suum procuratorem &c.de qua Specu.in tit.de proc.
§ hoc autem,versi.sed opponitur.& tali casu verba prolata ad tol
lendum dubitationem,licet superflua sint, tolleratur superfluitas,
vt not.Abba.in c.solitæ.in glo.tanquam.in fi.de maio.& obedien.
& satis operantur:quia tollunt dubitationem, vt idem Abb.dicit
in c.certificari.columm.ij.de sepul.Domi.in c.si Papa,de priuileg.
23 in vj.¶†In glo.in verb.tunc.de ista dictione plenius Alexan.scri-
bit in l.huiusmodi.de verbo.obligationibus.Felyn.in capitulo.
licet

ADDITIONES.

a ¶Suis.Andr.Tira.in trac.retr.conuenti.§.j.gl.vij.nu.27.
b ¶Statutis.Et bene,nisi essent iniqua,& sic quacunque,occasione restringenda.
c ¶Domo.Deci.l.nemo de domo.ȷ̃.de regu.iu.Ale.consi.213.nu.3 lib.vj.
d ¶Moram.Immo si fuit vsus, vel vti potuit, non liberatur offerendo eadem corpora ante moram.
e ¶Barto.Quid significent istæ dictiones rectè & ritè,pulchre docuit And.Ale.in l.hęc verba.ȷ̃.de verb.sig.

licet cām. in vj. notab de prob. & dixi in c. pastoralis. in iij. not. de ex-
24 ceptio. ¶ In ea. gl. ibi eo amplius † no. ꝙ ista verba, eo amplius important repetitionem precedentium: quantum tamen ad text. hic non videtur hoc procedere: quia illa verba eo amplius, hic habent aliam determinationem ibi, eo amplius quo post solitam, non autē dicit eo amplius promitto, & ita colligit ex dictis Arc. hic post Ro. in se bene verum est ꝙ illa verba, eo amplius. & hoc amplius inducunt repetitionem præcedentium. l. legata inutiliter. de le. j. cum simi. vt tradit Ale. ibi & hoc procedit quando dicitur hoc amplius. secus si dicatur amplius simpliciter; vt est tex. no. in l. si seruus legatus §. si ita scriptum. de le. j. & qđ dictum est de verbo, hoc amplius idem est in dictione, vltra: vt no. Bar. in l. qui ita. in fi. de do. præle. & Ang. in ɔſ. 294. quoniam in vltimis voluntatib. col. ij. Cum. in consi. 111. ciuis quidam. Florentinus cum si. vt dixi in consi. 190. dña Blasia. ¶ In gl. in ver. humerus, in fi. ibi videtur recessum à priori obligatione. & hoc intelligitur ope exceptionis, fm gloss. j. in ver. ipso iure. & hoc tenet Bar. hic per rationes quas inducit. & licet stipulatio non tollatur ipso iure tamen reformatio videtur fieri ipso iure, secūdum Ful. in iiij. col. hic in ver. vnum tamen vobis dico & inducit istum tex. in ver. dicebā vbi pactum operatur, perinde ac si in stipulatione comprehensum fuisset. Sed potest respōderi, ꝙ hoc intelligitur quo ad effectum: quia in effectu non refert an quid ipso iure tollatur vel ope exceptionis. l. nihil interest. ĵ. de reg. iu. Et ad hoc facit quia dictio perinde non denotat omnimodam similitudinem: vt no. per gloss. in l. j. ĵ. de exce. & hoc confirmatur quia attenta tali ratione esset dicendum ꝙ stipulatio ipso iure tollatur, si absolutè pactum operatur, ac si stipulatio facta fuisset. Alexā. sequitur opi. Ful. alia ratione: quia dicit non agitur hic ꝙ actio tollatur sed de dando formam quando nascitur & hoc ipso iure videtur fieri vt in simili est tex. in l. rogasti. §. si tibi ibi ipso iure. s. eo. Sed hic non videtur hoc posse adaptari: quia virtute stipulationis quę fuit facta in diem videtur ꝙ actio esset nata. l. cedere diem. de ver. sig. no. in l. certi condictio. s. eo. in prin. Non ob. tex. hic vbi dicitur, ꝙ ipso iure obligatio vsurarum non committitur: quia iste tex. procedit respectu vsurarum prout loquitur & vsuræ non debentur hic nisi ꝓpter moram & non dicitur in mora qui exceptione legitima se tueri potest: vt no. Bar. cum si. vt dixi in l. nulla intelligitur. de regu. iur. & quæ sit differentia an ipso iure quis vel mediante exceptione
25 excludatur. dixi in l. non dicitur cepisse. de re. iu. ¶ † In gl. in ver. stipulationi. primò colligitur ꝙ pactum appositum iuxta contractum bonæfidei, vel stricti iuris informat veterem actionem de quo dixi in l. petens. C. de pact. Secunda conclusio ꝙ pactum appositum incontinenti nouam parit actionem præscrip. verb. & ista opi. cōiter approbatur & retenta hac cōi opi. insurgit difficultas: quia actio informata ex ɔtractu noīato & actio præscrip. verb. ex ɔtractu innoīato nō vr ꝙ concurrere possit: quia in contractu noīato non habet locū pnīa. secus in contractibus innoīatis. l. si pecuniā. in prin. de cōdi. ob. cau. & ita arguit Raph. Cu. in l. j. §. si stipulanti. de ver. ob. Mod. hic respōdent, & dñt, ꝙ si illud qđ in pacto ɔtinetur est maius: quā illud est in ɔ̃ctu noīato illud attenditur, & erit locus pnīæ alias secus: quia si illud quod continetur in ɔ̃ctu noīato erit maius ab ista qualitate potentiori debet iudicari contractus, & sic non habebit locū pnīa. ista rñsio non tollit difficultatē: quia si iudicatur tanquā noīatus: ergo excluditur actio præscriptis verbis quæ non datur pro ɔtractu noīato. si verò iudicatur ut contractus innoīatus: ergo erit locus pnīæ ɔtra naturam ɔtractus noīati. vñ melius potest responderi ꝙ in isto casu licet contractus sit innoīatus. tamen non erit locus pnīæ: quia istud pactum appositum in continenti recipit fromenum a contractu noīato. & eius cohærentia vestitur, meritò conformat ꝙ debeat assumere naturam contractus noīati. vel ēt secundo responderi potest ꝙ repugnantia quæ consideratur per Cu. respicit executionem sed eligendo alteram actionem nulla erit repugnantia & eligenti impu-
26 tatur. ¶ † Secundo difficultatem facit in hac materia: quia pactum videtur inesse qñ apponitur incontinēti, vt hic dicitur in ver. dicebā. certè si in veritate inesset, oriretur tñ actio ex contractu innoīato, & alia actio non competeret: ergo pariter vr dicendum licet videatur inesse non deberet alia actio nasci: quia plus non debet operari fictio quam veritas. l. qui ad certum ĵ. loc. & hoc verum est inspecta fictione prout arguitur. sed inspecta & attenta veritate, ex illo pacto actio
27 noua producitur: quia resultat contractus innoīatus. ¶ † Tertia difficultas est quam mouet Pau. de Ca. in l. petens. C. de pac. & referunt Mod. hic: quia nō videtur ꝙ stipulatio informari possit à pacto: quia si illud qđ in pacto continetur esset deductum in stipulatione essent tot stipulationes quot sunt res. l. scire debemus. de verb. ob. ergo nō potest dici ꝙ actio ex stipulatu informetur, ex quo noua actio nascitur & multiplicatur. Mod. hic respondent, ꝙ arg. procedit, quando plures res æquè principaliter deducuntur in stipulationem. sed quod hic dicitur de pacto intelligitur, quando pactum fit super appendentijs contractus principalis. l. iurisgentium. §. quinimo. ibi legem contractui dant. s. de pac. & tradit Alexan. post alios: quos refert in l. in bonæfidei. C. de pac. sed ista responsio pendet ab hoc, an verum sit ꝙ regula huius. l. cum si. restringatur in pacto qđ fit de appendentijs.

quod quidem non videtur uerum: quia iura generaliter loquuntur. d. l. petens. & in d. l. in bonæfidei. & tex. hic in ver. dicebam. adducit rationem generalem ꝙ ea quæ incontinenti fiunt censetur inesse. & latius dixi in d. l. petens. Non ob. tex. in d. §. quinimo. ibi legem contractui dant. nam ista uerba accipiuntur generaliter: quia pacta apposita in continenti legem contractui dant: quia censentur inesse: ut dixi in d. l. in Bonæfidei. Vnde ad argumentum Pau. de Ca. aliter potest responderi ꝙ plures reputantur stipulationes in d. l. scire debemus. quādo uerè plures res deductę sunt in stipulationem sed hic quod continetur in pacto non est deductum in stipulationem: & licet uideatur comprehendi ꝓpter cohærentiam illud est per fictionem, quę fictio non admittit aliam fictionem, ꝙ plures stipulationes reputantur: ar. l. j. de vsufr. leg. vbi dicitur ꝙ seruitus seruitutis esse non potest. & facit. l. j. C. de inof. do. Secundò potest responderi ꝙ licet uideantur plures stipulationes, & pro qualibet re deducta in stipulationem actio propria detur tñ contractus stipulationis dicitur informari: no. Bart. hic in fi. col. & dixi in d. l. petens. Quarta difficultas est, quam mouet Pau. de Ca. hic: qui dicit ꝙ ista lex non loquitur de informatione ꝓut hic gl. & Doc. cōiter dicunt sed potius loquitur de formatione. & refert Ale. hic col. vj. quia cum pactum hic apponatur pro reo, non videtur ꝙ ex tali pacto facto in fauorem rei actio informari possit ɔ̃ reum: arg. l. qđ fauore. C. de legib. & quia pactum tendit ad destruendum stipulationem: ergo non debet ab ea robur suscipere. ut in regula, ex eo. de re. iu. in vj. & quia si actio ex stipulatione informaretur, resultaret contrarietas: quia daretur vt sors in Calendis proximis deberet solui, secundum stipulationem primam. & etiam tanquam informata a pacto competeret vt singulis mensib. ccc. soluerentur: & ista adinuicem contraria sunt, Mod. hic col. xij. sequuntur istam opi. ꝙ hic non agatur de informatione sed de reformatione: quia informare est extendere actionem ex primo contractu & extendi dicitur illud quod remanet. l. sed si manente. ĵ. de preca. sed in castu istius. l. nō remanet firmus primus contractus, nec in pacto aliquid additur in fauorem creditoris. sed renouatur primus contractus. & hoc est reformare & non informare. quidam Mod. tenent opi. a Pu. de Cast. in l. iurisgentium. §. quinimo. quia videtur Pau. de Castr. considerare reformationem pro substantiali mutatione prioris contractus. ut in l. pacta conuenta. ĵ. contrahen. emp. & hoc stante, impossible videtur quòd per pactum reformetur stipulatio, & quod insit stipulationi: quia si substantia stipulationis destructa sit, nōn videtur quòd illi stipulationi destructę inesse possit, & argumentum Pau. de Castr. retorqueri potest contra eum: quia pactum ex eo ꝙ incontinenti apponitur recipit vim ab ipsa stipulatione, sed quod stipulatio calefaciat pactum ad eius destructionem, absurdum videtur. Non ob. tex. hic: quia fuit solum mutuatus dies, & sola mutatio diei non mutat substantiam contractus sed qualitatem: ut not. Bartol. & in l. ita stipulatus colum. ij. de verbo. oblig. ergo pactum non videtur reformare stipulationem quæ in substantia non mutatur, sed in qualitate, breuiter non videtur uerum præsuppositum quòd isti faciunt, quòd Pau. de Castr. videtur considerare reformationem pro substantiali mutatione sed solum dicit quod in ista l. non agitur de informatione quæ extensionem facit, sed tractatur de reformatione propter quam stipulatio alteratur, & videtur considerare reformationem non solum circa substantiam stipulationis, sed etiam circa qualitatem per istum tex. qui loquitur de mutatione diei, & probatur hoc ratione: quia dies est pars summæ. l. j. §. diem. s. de eden. & respectu partis etiam contractus dicitur reformari. l. iurisgentium. §. adeo. ĵ. de pac. ibi. nam si potest tota res tolli, cur non & reformari: ergo videtur ꝙ reformatio dicatur respectu particularis mutationis & non quando in totum tollitur. & ad hoc facit text. in l. j. §. & cum triplici. C. de cad. tol. ibi, colligitur vel reformatur. & ad idem facit tex. in l. si vnus. §. pactus. ver. ꝙ si non ut totum. & gl. ibi. in ver. renouare. s. de pac. quę dicit. i. reformare. Concludendo tamen mihi vide
28 tur † ꝙ ista uerba informare & reformare sint magistralia. & ꝙ distinguantur sicut facere & reficere. informare enim respicit primā formam, & reformare secundam & quandoque etiam reformari dicitur, quando nihil priori dispositioni detrahitur, sed additur ut probatur in c. ubi periculum. §. j. de elec. in vj. vnde patet ꝙ ista vocabula confunduntur. Et tenendo opi communem ad ea quæ dicunt Pau. de Cast. & Mod. aliter potest responderi. & primo non obst. ꝙ cum pactum ponatur pro reo, non videtur ꝙ contra ipsum reum actio informari possit. d. l. quod fauore: quia ista non procedit considerato pacto simpliciter, sed hic consideratur ratio quę in text. allegatur: quia pacta quę incontinenti fiunt videntur stipulationi inesse. & ista ratio ita respicit actorem sicut reum, si pactum censetur in esse stipulationi: ergo videtur ꝙ pactum dicitur comprehendi in
29 stipulatione. † Ex quo sequitur quòd actio ex stipulatu competit ad id quòd in pacto continetur: & facit tex. in l. iurisgentium. §. quinimo ibi, si quidem ex continenti pacta subsecuta sunt etiam ex parte actoris insunt & ista ratione tollitur etiam secundum argūdum dicitur, qđ pactū tendit ad destruendum obligationē: ergo ab illo stipulatio non debet robur suscipere: qa hoc nō procedit ab ipso pcō

immediatè, ſed ex eo qđ incontinenti factū ſit, quo caſu cēſet ineſſe,
tam pro actore ꝗ̄ pro reo. ¶ Tertiò nō ob. qđ dicit Pau. de Caſtr. de
ꝯrietate, quia ꝯrietas tollitur ex eo qđ deductum in pacto poſteriori
attenditur. l. pacta nouiſſima. C. de pac. Nō ob. ratio Mod. quòd non
poteſt extendi qđ ineſt. & in caſu iſto non remanet primus ꝯtractus
firmus: qa rñdetur ꝙ primus ꝯctus ſtipulationis nō tollitur ſed modi
ficatur, & ideo extēdi pōt, & licet in pacto nihil ſit in fauorem credi-
toris: ſatis eſt quòd incontinenti appoſitū ſit: qa ex hoc reſultat fauor
creditoris: qa cenſetur ineſſe ſtipulationi: & per ꝯñs actio ex ſtipulatu
30 extendi vr̄, & cōpetere ad id qđ in pacto cōtinetur. ¶ † In ead. gl. ibi,
dicatur fieri in ꝯtinenti, Bar. poſt Vltramōtanos ꝯcludit, quòd pactū
dicitur appoſitū incontinenti: qñ factū fuit ante ꝗ̄ partes habeāt ꝯctū
pro perfecto, & abſoluto, iuxta l. ꝯctus. C. de fid. inſtru. & in iſta opi-
nione reſidet Ale. poſt alios, quos refert. Huic tñ cōcluſioni obſtare
videntur iura ꝗ̄ dñt de pacto appoſito incontinenti poſt ꝯctum in l.
petens. C. de pac. in l. iuriſgentiū. §. quinimmo. ſ. de pac. & in l. iij. C. de
ædil. act. Iſta enim iura vñr ꝯſiderare pactū incontinenti, etiam poſt
ꝯctum perfectū, & abſolutum. vnde ꝯcludendū eſt ꝙ ſi cōſtat partes
habuiſſe ꝯctum pro abſoluto, tunc non poteſt fieri aliud pactum in-
continenti. & ita procedit opinio Bar. & Vltramō. quando conſtat
de voluntate partium: ſecus qñ cōtractus factus fuit ſimpliciter. qui
ſecundū eius cōem naturā vr̄ perfectus. Et iſto reſpū pactum vr̄ ap-
poſitū incontinenti. nā tali caſu qñ pactū incontienti eſt appoſitum,
apparet ꝙ partes non habuerāt contractum pro abſoluto, prout la-
31 tius declaraui in d. l. in bonęfidei. ¶ † Circa iſtā gl. concludit Bart. ꝙ
pactum appoſitum incontinenti in reo, operatur vt non poſſit con-
demnari dato quòd exceptio dilatoria ſolutionis non opponatur: ſe
cus ſi ex interuallo appoſitū ſit. & idē tradit Bart. in l. eū qui ita. §. qui
ita. col. iij. de verb. obl. cum ſi. vt Alex. hic ſcribit. & in d. § qui ita. & idē
Imo. in conſ. 136. in cā ꝗ̄ vertitur. Ro. in ꝯſi. 42. viſis. col. fi. Bal. in l. ex
prædijs. C. de euictio. & facit qđ no. Bar. in l. ſi poſt diuiſionē, in fi. C.
de iu. & fac. ign. ¶ Sed cōſiderandū eſt, ꝙ data paritate terminorum,
a non eſſet differentia, a quia ſi de pacto facto ex interuallo in actis ap-
pareret, idem eſſet: quia tota vis eſt, ꝙ ex actis colligatur: quia noto-
rium eſt, qđ ex actis apparet: vt no. Inn. in c. ex inſinuatione, de app.
cum ſi. vt dixi ibi. Nec ob. ſi dicatur notorium, licet probari non de-
beat, debet tñ proponi & allegari: vt no. Bar. in l. ſi adulteriū cum in-
ceſtu, §. idē pollioni. ĩ. de adul. quia talis allegatio non requirit, qñ ex
actis colligitur: vt no. Ang. in l. fi. ĩ. de pet. hære. cum ſi. vt tradit Alex.
in l. j. C. vt quæ deſunt aduo. & dixi in l. cū quid. ſ. eo. & latè Fely. in c.
cū ordinē. col. ix. de reſcr. ¶ Circa tex. in d. l. qđ in diem. omiſſis ſolu-
tionib. aliorum Mod. dicunt ꝙ ille tex. nihil facit, quia Bar. hic loqui-
quando debitor erat purè, & inconutinenti apponitur pactū dilato
rium. & tali caſu Bar. benè dicit, ſed in d. l. qđ in diē. non præcedat de
bitum purum: qa ſemper fuit in diem vel ſub ꝯdōne: ideo iudex dēt
abſoluere ſimpr̄. Iſta diuerſificatio caſus non dr̄ hr̄e rōnē diuerſita
tis: qa qua rōne in primo caſu fit ꝯdēnatio in diē, vel ſub ꝯdōne ex
eo ꝙ iudex hēt notitiam de pacto incōtinēti appoſito pariter dēret
ꝯdēnare, qñ ſemp debitū fuit in diē vel ſub ꝯdōne, ex quo iudici eo-
dē mō ꝯſtat ex actis: & iſta rōne ēt non vr̄ ꝓcedere ſilis diſtinctio ꝗ̄
facit Ang. in d. l. qđ ĩ diem. in fi. qa dū dicit ꝙ ius excipiēdi ñ reſidet in
iudice, in hoc caſu non eſt verum ex quo cōſtat ex actis: talis tñ dr̄ia,
ꝗ̄ faciunt Ang. & Mod. hēret locum qñ dēret expectari quod à reo
exceptio opponatur. vñ rñſio gl. in d. l. qđ in diem. in ij. opp. vr̄ verior
qđ ibi in diē, vel ſub ꝯdōne ageret petitione hr̄ditatis cuius nā eſt vt
inſpiciatur tp̄s rei iudicatæ: vt ibi dr̄. & ſic ibi non fuit actū ad debitū
in diem, & illa petitio hr̄ditatis reſoluitur in eo qđ ibi dicitur. & Pau.
32 de Ca. ibi declarat. ¶ † In gl. in ver. tractum ibi. l. pecuniam ꝗ̄. illa lex
non vr̄ ꝓbare dictum gl. de quo dicendum eſt, vt ibi dictum fuit. &
ꝯcl̄o gl. hic eſt ꝙ ſi primò promiſi purè, deinde fiat pactum de non
petēdo incōtinēti, vel ex interuallo, datur exceptio. & ſic contractus
non vr̄ condōnalis. & hoc procedit in cōtractib. ſecus eſt in vltimis
voluntatib. vt no. Bar. hic col. v. ver. procedo vlterius. alle. gl. in l. ij. in
gl. magna. ĩ. de in diē addic. Bar. tñ in l. qb. dieb. §. qdā Titio. đ ꝯdi. &
dem. vt referunt Mod. hic, tenet idem eſſe in contractib. qđ in vltimis
voluntatib. qñ pactum incōtinēti apponitur. & idem videtur tenere
Bal. hic in ij. q. & iſtam opi. Mod. hic ſequuntur: qa qñ pactū apponit̄
incōtinenti, non vñr partes habuiſſe prius ꝯtractum ꝓ abſoluto. &
ideo ex pacto incōtinenti appoſito prius ꝯtractus reddit̄ cōdōnalis:
ſed tamen non vr̄ recedendum ab opin. Bar. hic, quæ vr̄ cōis. Et ratio-
ne efficaci conprobatur: quia vt hr̄. ĩ. in glo. in ver. numrus, pactum
etiam incontinenti appoſitum ipſo iure non tollit ſtipulationē præ-
cedemtem ſed ope exceptionis: & licet pactum appoſitum inconti-
nenti, videatur ineſſe: ineſt ſecundum ordinem, vt veniat derogando
ope exceptionis & non ipſo iure. & ſic contractus non videtur con
ditionalis ſed reſoluendus ſub conditione. l. obligationum ſubſtan-
tia. §. condtio. infra. de actio. & obliga. & ſic indiſtinctè videtur dr̄ia
inter contractus & vltimas voluntates. vt Bartho. hic dicit. & idem
Bartol. in d. §. quidam Titio. nec reperio ibi, quod Bartol. dicat
prout Mod. referūt. & rō diuerſitatis vr̄ ſecūdum Bal. in d. §. quidam
Titio. quia contractus non pendet., ſed vltima volūtas eſt in pendēti
vſque ad tempus mortis teſtatoris: unde dictio, niſi, in contractibus
reſoluitur, ſi obligatio præcedens reperitur. non ſic in vltimis vo-
luntatib. in quibus non præcedit obligatio, nec diſpoſitio cum ſit
in pendenti. & latius declarat Soc. in d. §. quidam Titio. & ex his etiā
non videtur procedere differentia quā facit Pau. de Ca. hic, col. ante-
pe. in ver. primus eſt an verba referantur ad petitionem, & ſic ad exe
cutionem, vel ad ſubſtātiam debiti: quia ratio ſuperius allegata videt̄
vtroque caſu procedere, vt contractus non reddatur conditionalis.
Non obſt. iſte tex. quem Pau. de Ca. inducit, quia licet diſpoſitio re-
formata ſit à pacto incontinenti appoſito, non infertur ꝙ reddatur
conditionalis: ſed vr̄ reformata per reſolutionē: aliàs eſſet dicendū,
ꝙ ipſo iure per pactū eſſet ſtipulatio ſublata, contra ea ꝗ̄ ſuperius di-
33 cta ſunt. ¶ † In ea. gl. ibi. l. ſi in venditione, in iſta. q. Bar. latè inſiſtit &
primò conatur ſaluare gl. dum dicit ꝙ pactū appoſitū incōtinenti,
iuxta ſtipulationē conditionalem, actionē producit. nam hoc nō vr̄
verum: quia ꝯctus ꝯditionalis non vr̄ præſtare fomētum pacto. Bart.
dicit ꝙ ſaluari pōt ex eo, qđ dicitur in l. j. §. ſi quis ſimpliciter. de verb.
obli. ſed ſaluatio Bar. non vr̄ poſſe adaptari: qa ibi valet tanquā ſtipu-
latio, & non vti pactum. & ibi præcedebat ſtipulatio, quæ fuit nulla:
hic erat valida, licet ſub cōditione. ¶ Secundò Bar. cōcludit, ꝙ pactū
appoſitum incontinenti, non veſtitur à ꝯctu conditionali prout di-
ctum eſt: ſed cōſiderandum eſt, ꝙ licet actio nō poſſit informari, cū
nata non ſit ante euentū cōditionis, vt Bart. dicit: tñ videtur, quod ex
pacto actio præſcri. verb. naſcatur quæ ex pacto prouenit. & rō Bart.
34 ceſſare vr̄. ¶ † Tertiò Bar. tenet, qđ purificata conditione, ꝯctus p in
cipalis, qa conditio retrotrahitur, vr̄ pactum retro informatū fuiſſe:
in quo aduertendum eſt quia iſta ratio non vr̄ generalis, cùm nō ha-
beat locum in cōditione poteſtatiua quæ retro non trahit̄. l. potior.
l. qui balenum. ĩ. qui potio. Præterea ſi conditio trahitur retro, nō eſt
verum dicere ꝙ pactum ſit veſtitum à ꝯctu conditionali: qa ꝯdōne
35 purificata, ꝯctus dicit̄ purus. l. fi. §. j. vbi Ang. de vulg. & pup. ¶ † Quar
tò & vlt. ꝯcludit Bal. ꝙ licet in contractu condōnali, actio à pacto in
formari non poſſit pt̄ tñ pactū re interuētu veſtiri, ſi habita relatio-
ne pacti ad cōtractum reſultet cōtractus innoīatus per tex. in d. l. ſi in
venditione. de peric. & cōmo. rei vendi. quia illa ſpēs ꝯtractus ꝯditio-
nalis, eſt pro implemāto: vt Bar. dicit. Sed in hoc, opi. Bar. vr̄ *cōiter* re-
probari, vt colligitur ex his quæ Ale. hic dicit. & in l. petens poſt Sal.
& alios: quia illa ſpecies non ſuffficit pro implemento, ſed reale im-
plementum acquiritur. l. Iulianus. §. offerri. ĩ. de act. emp. & tex. in d. l.
ſi in venditione non dicit ꝙ agat̄ ex pacto: ſed ſimpliciter ꝙ pactum
valet & Pau. de Ca. in d. l. petens. col. fi. admiratur de Bar. & dicit non
eſſe verū, ꝙ in d. l. ſi in venditione, habita relatione pacti ad ꝯtractū,
reſultet ꝯtractus innominatus: quia pactū ibi non tendit ad producē
dum nouā actionē qđ eſſet neceſſarium in ꝯtractu innominato: ſed
tendit ad ꝯſeruandū actionē iam productam. & ibi non reſultat con
tractus innominatus: quia non ideo vendidi vt ſuccipias in te pericu
lum, ſed ut hr̄em pretium: ſed tñ ut dixi in l. petens. opi. Bar. defendi
poteſt. & conſiderandū eſt, ꝙ venditor non fuiſſet venditurus ſub
conditione: quia nolebat ſe ſubijcere periculo interitus qđ penden-
te conditione ſpectabat ad venditorē. l. ij. §. quòd ſi pēdēte. ĩ. de peri.
& cōmo. rei ven. vñ mediāte tali pacto ꝙ periculū pertineret ad em
ptorem, inductus fuit ad vendendum ſub cōditione. & tali caſu habi
ta relatione pacti ad contractū reſultat contractus innominatus, ut
Bar. dicit, quòd faciendo ſimpliciter vēditionē ſub ꝯditione pro par
te ſua vr̄ impleuiſſe: quia ita actum vr̄ à partib. & non expectatur re-
ale implementū vt dicitur in d. §. offerri. vñ ſi res periret agi poteſt ad
æſtimationem rei virtute pacti, declarando latius ut dixi in d. l. petēs.
36 ¶ † In ea. gl. in fi. Bar. concludit, ꝙ certi condictio quæ datur ad cer-
tum, non poteſt informari ut detur ad incertū qđ in pacto ꝯtinetur:
quia natura actionis repugnat, ſed contractus dicitur informari, ut
latius Bar. hic declarat. & iſta eſt cōis opi. ut patet ex his quæ Alex. hic
refert. Mod. hic tenent ꝯtrariū quòd ēt certi ꝯditio informari poſſit,
ut detur ad incertū qđ in pacto ꝯtinet̄. per. l. fundi partē. ĩ. de cōtrah.
emp. & in l. tenet̄. §. j. ĩ. de act. emp. vbi actio ex venditio de ſui natu-
ra ſolū datur ad p̄tiū qđ ſolū in numerata pecunia cōſiſtit. §. itē p̄tiū.
inſti. de emp. & vendit, tñ illa actio informatur. ut detur ad incertum.
qđ in pacto continetur. ita ergo in propoſito videtur quòd certi cō-
ditio detur ad incertū licet eius natura repugnare videatur. Alex. hic
conatur reſpondere & dicit quod in dictis iuribus, deductum in pa-
ctū erat pars pretij. d. l. fundi partem & ad idē tex. in l. ſi ſterilis. §. ſi tibi
de act. empt. Ideo illa actio videtur dari ad pretium. Moder. dicunt
quod Alex. non bene reſpondet, nec realiter poteſt reſponderi: ſed
tamen reſponſio Alex. videtur bona: quia lex ibi vlterius proceden-
do diſpenſauit quod illud pactum ſit loco pretij merito ſtante diſpē
ſatione, ſubintra interpretatio paſſiua, q actio ex vēdito, ſicut dat̄ ad
pretium,

ADDITIO.

a ¶ Differentia. Immo verior eſt opi. Bar. & communis: quia habens intentionem fun
datam non tenetur eſſe ſolicitus de obiectis, quæ non opponuntur ab aduerſario: ſe
cus quando obiecta inſunt.

pretiū,ita pariter datur ad illud,qđ voluit lex haberi loco pretij vel se cundo dicit ꝙ melius responderi pōt,ꝙ actio ex vendito nō dat solū ad pretiū,sed ꝯpetit ad oīa,q̄ emptor promisit venditori.d.l.tenetur §.j.ibi,quādiu eīn ex re vendita aliquid superesset ex venditione me habere actionē,& idē probatur in d.l.si sterilis.§.si tibi. Sed in certi cō dictione.non est sic:quia illa ꝑcise datur ad certū tm̄ & impoīe est ꝙ detur ad incertū:quia resultaret manifesta contrarietas,q̄ nō ꝑmittit.
27 l.j.C.de fur.c.solicitudinē.de app.¶†In gl. ipso iure.in fi.Bart. sequitur gl.& concludit ꝙ pactum ipso iure non tollit stipulationē,sed bene impedit moram ipso iure cōmitti.& Doc.cōiter ita tenēt.Mod.arguunt in contrarium hic & dnt ꝙ si pactū appositū sit incontinenti post stipulationē,vr̄ qđ ipso iure tollitur stipulatio, per.l. rogasti.§.si tibi.s̄.eo.ibi non amplius ipso iure dēre quā.ix. sed ille tex.parū facit: quia vt ibi declaratum fuit post Bal. pactum non tollit ibi actionem ex ꝯtractu ꝑcedēti,sed impedit ne nascatur.& tradit Ale. in l.si vnus. §.pactus ne peteret.in iiij.no. s̄.de pac. & sic ille tex. concordat cum isto tex.vbi ipso iure vsuræ non debentur: quia cū debitor non sit in mora,impeditur ne stipulatio vsurarū cōmittatur. & hoc ꝯfirmatur: quia si pactū appositū incontinenti ipso iure tolleret actionē,nō posset illā informare cum non esset: cuius ꝯtrium Doc. dnt. & dictum fuit in gl.in ver.numerus.¶In gl.si.in vee.ꝑstetur:quia excederent legitimum modū vsurarū,vt no.per lg.& Bar.in l.hmōi.la.ij.de ver.ob. sed Imo.post Pe.ibi dicit so. gl. procedere,si ambe vsuræ semisses,& quin cunces deberent copulatiuè præstari.& hoc ibi nō dicitur. Alc. ibi dicit ꝙ imo vsuræ illæ post moram simul præstari debeant, sed illud prohibetur:quia excedebant legitimū modū vsurarū.Sed ꝯsiderandū est,ꝙ tex.ibi non vr̄ fundari alia ratione circa interpretationē stipulationis:quia iniquum erat qđ ille,qui tpe præterito soluit vsuras fm̄ conuentionem,qđ iterum deberet vsuras etiam maiores soluere pro illo tpe,in quo non deliquit, & nihil potest sibi imputari.vnde ista stipulatio de vsuris semissibus post moram præstandis,etiā ex die ꝯtractus intelligatur casu quo debitor non soluisset,sed quatenus soluit non tenet:quia vsurę odiosæ sunt, & nō debent multiplicari.

LEX XLI.

1 *Calendarium quid sit, vnde de ipso lex facit mentionem.*
2 *Vsurarius manifestus potest de iure ciuili testari: quia dictio iure vsuræ non erant prohibitę.*
3 *Aperturi testamenti,& publicatio potest fieri præsentibus omnibus hæredibus,& citatis illis quorum interest.*
4 *Acta in casu istius legis non faciunt notorium.*
5 *Per dationem cohæredis nōn tollitur necessitas.*
6 *Verbum exigo, adaptatur ad solutionem sponte factam.*
7 *Exigere,& sponte soluere parificantur, quando subest eadem ratio.*
8 *Consilium vt detur,super omnibus intelligitur,& circa merita causę & processum,& super accessorijs,*
9 *Dictio quondam,subauditur in instrumento,quando dicitur,Titius.filius Seij, si Seius sit mortuus.*

Ius qui in prouincia.¶Ex prima parte dicit Alex.post Paul.de Ca.ꝙ non pn̄t colligi aliqua notabilia: quia lex continet facti narrationē,iuxta gl in l.vnica.C.quādo non pet.par.declarando,vt dixi ibi col.pe.& qđ tradit Fel.in c.cū inter. col. vj.in ver. ij.restringe.de re iu.pn̄t tamen nonnulla notari, vt j̄.dicā.¶Primò
1 in tex.ibi,calendario præposuerat.† de calendario est tex.in l.qui filiū. de lega.iij. cum si.vt per Mod.& Adde Bar.in l.prædijs. §.pater.de le. iij.vbi dicit paria esse legare mensam,vel calendariū:quia vtroque ca su nomina debitorum continentur, & no. Alex. in l.si filio.ver. si vir in quinquenniū.col.iiij.j̄.so.ma.& vide gl.in l.iij in ver calendarium.
2 C.de compen.¶No.primò hic † ꝙ de iure ciuili, vsurarius manifestus poterat testari:quia isto tpe vsuræ non erant prohibitæ, sed ho-
a die de iure cano.vsurarius manifestus a testari prohibetur,nisi præstita cautione.vt habetur in c.quamquam.de vsu.in vj.& hoc ampliatur etiam habere locum.in eo qui vēdit carius ad tps : quia dicitur fictus vsurarius & si hoc manifestè facit non poterit testari.ista Abb.notabiliter dicit in c.ad nostram.de empt.& ven.in prin.& ibi refert se cōsuluisse & hoc patet in consi.suo. 22. quanquam.li.j.& Mod. hic sequuntur:quia cum agatur de fauore aīe lata debet interpretatio fieri:ut no.Bart.in auth.sacra pub.C.si aduer.ven. col. fin.& hoc modo arguit Ale.in consi.42.super præmissis in fi.lib.j.in consi.80.non.puto.eo.li.Imo.in consi.123.in causa.col.iij.Ro.in consi.181.oīa. in fi.
b Sed aduertendum est.quia ista conclusio non videtur vera. b nā Fed. in consi.62.alias.63.pridie quem refert,& videtur sequi idem Abb. in c.cum in diœcesi.de vsu.dicit ꝙ in casu d. c. quanquam. extensio fieri non debet quia agitur de nullitate testamenti, quæ odiosa est.l. vel necare.j̄.quead.testa.aper.ergo videtur qđ extensio fieri nō possit,maximè quia eadem ratio non videtur.& in terminis,post Abba. consuluit Pau.de Ca.in consi.383.ad primum quæsitum. vbi inquit ꝙ iste qui ad tps carius uendit,non dicitur vsurarius, ex forma ꝯctus, sed ex mente. vn̄ ibi infert in ver. ad fm̄ qđ in eo non habet locum pœna d.c.quanquam.& qn̄ quis dicatur vsurarius ex eo qđ ad tēpus carius uendit,recurrēdum est ad ea, quæ latè dixi in consi. 111.vbi pa-

tet,qđ in plurib.casib.licitè carius uendi potest, data dilatione ad soluendum.& quādo dicatur vsurarius manifestus.de quo loquitur tex. in d.c.quāquam.no.Bar.in l.ij.j̄.de fur.Fed.in consi.8.quærit. Abba. in ꝯs.34.attingā.col.ij.lib.j.late.in consi.2.illud.lib.2. Ant.de Bu. in ꝯs. 29.viso puncto.Car.in ꝯs.81 in casu præmisso.Ange.in cōsi.110.in cā prædicta.Bartol. Vero.in consi.58.Pa.Fabe.col.iij. Ale.in ꝯsi.93.repetitus.lib.j.col.j.Soc.in consi.127.qm̄.lib.iij.Bal.cōsi.25.casus super quo.lib.j.in consi.132.plura.eo.lib.j.& in consi. 372. casus.eo.li.j.in consi.131.visis.lib.ij.in consi.17.factum super quo.lib.ij.in consi.24. ego Ang.lib.v.& in consi.154 qualiter accipiatur manifestū.eo.li.v.
3 ¶Secundò no.† ꝙ apertura potest fieri absque pn̄tia oīum heredū. Secus est in publicatione testamenti:quia debet fieri oīb.hr̄dib.pn̄tib. & citatis illis quorum interest:ut no. Bar. in l.j. in prin. j̄ .queād. testa. aper.cum si.ut tradit Alex.in l.ij.in fi.C.de test.& facit qđ no. Pau.de Ca.in l.testa.in prin.C. de testa. No. tamen est qđ si publicatio facta sit uiuente testatore,non esset citatio necessaria ut not.Ful.in d.l.ij.in fi.& qualiter fiat publicatio tam in testamento nuncupatiuo quā in
4 scriptis,no.Bar.in l.ij.in prin.quemad.test. aper.¶Tertiò no.† ꝙ hic videtur probari qđ acta non faciunt notorium: quia recitatum fuit testamentum coram iudice.& sic in actis:& tamen Stichus habebat ignorantiam probabilem.Sed respōdetur,qđ illud erat,ꝑpter absentiam à loco,quo casu probabilis est ignorantia eorum, quæ publica sunt in loco.c.si qui matri.acc.poss.no.Bar.in l.is potest.col.v.j̄.de acqui.hæ.Bald.in l.plane.per illum tex.j̄. de excu.tu. Ange.in l. Titius §. Lucius.de lib.& posth.& quando acta faciant notorium, declaraui
5 in c.ex sinuatione.de app.¶Quarto not.†qđ per dationem cohr̄dis, non tollitur necessitas:quia hic seruus ipso ignorante hæres efficit. & no. Ang. Are.insti.de hæ.qua.& dif.in prin.vbi alle.tex. in l. ex parte de acq.hæ.ubi Are.eodem modo per dationem substituti nō tollitur in seruo necessitas ut per gl.insti.de vul.in prin.ī ver. nouissimo. vbi Ang. Are.& Bald. in l.non potest.j̄.de vul.secus est in suo: quia tollitur suitas per dationem cohæredis extranei vel substituti uulgaris:ratio diuersitatis videtur secundum Bal.hic in iij.opp.quia suo datum fuit beneficium abstinendi qđ necessarijs hæredib.non competit.sed ista ratio parum facit:quia necessitas videt̄ tolli ex forma substitutionis vulgaris si hęres non erit. & ad hoc facit glo. no. instit.de hær.quia.in prin.ver.& necessarius, quæ tenet ꝙ si seruus instituatur hæres, si uoluerit efficitur voluntarius.& probatur in l.hæc.de cōdi. insti.& no.Barto.iu l.cum seruus.eo.ti.sed distingui potest, ut tradit Imo.in l.si filius qui patri.in fi.de vul.& Aret. sequitur in l. necessarijs.
6 col.ij.in uer.circa secundum.de acq.hæ. ¶Quinto no. † ꝙ uerbum, exigit,hic etiam adaptari uidetur ad solutionem sponte factā, & hic impropriè ponitur, ut Albe. hic dicit.quia seruus non potest esse in iudicio.l.seruus.C.de iud.& hoc no.Bar.in l.hoc iure.in prin.j̄.de sol. ubi alle.l.si quis seruo.eo.ti. & ad idem facit tex. in l.solutum. §.solutam.j̄.de pignorat.act.& quando imputatur illi qui à seipso non exigit,etiam impropriè ponitur.l.si pupilli.§.fi.s̄. de neg.gest. alias uerò remoto particulari respectu verbum,exigere,intelligitur ab inuito.l. fideicommissa.§.si rem.ver.cum tamen. de leg.iij. facit text. in l.ij. C.
7 so.ma.Sed tamen,† quando esset eadem ratio in utroque casu parificatur exigere,uel solutionem sponte recipere ut Ale.concludit in l. ij.j̄.so.ma.& in hac conclu.residet Bal.in l.falsus.col. ij. per illum tex. cum gl.C.de fur.facit tex.in l.exactæ.de ver.sig.cum si.ut tradit Alex. in d.l.ij.,& adde Paul.de Castr.in consil.48.in causa quæ uertitur.
8 ¶Vlt.not.ibi. quid iuris.† quòd ista verba important quid consulat̄ super omnibus,videlicet circa merita causę & processuum & super accessorijs,secundum Ang.hic col.j.& dicit Bald.in c.j in prin. co. ij. de cōtro.inue.vbi alle. istum text. quod consultor iuris nisi r̄ndeat super oīb. non videtur consilium reddidisse.& Mod. sequuntur hic: sed tamen videtur quod si consultat super meritis causæ, vel super processu tm̄ quod valeat sententia: quia sunt capitula separata iuxta not.in l. in hoc iudicio, & quod ibi Bald. s̄. fa. erc. & in l. etiam. §. ex causa. & quod ibi Bartol. s̄. de mino. & similiter in accessorijs, si comittatur, non debent vitiari consultatio principalis: quia omitti possunt:ut not.Bartol.in l. terminato.C.de fruct.& lite.expen. vbi dicit, quòd potest iudex omittere condemnationem expensarum, de quibus non cognouit, & valet sententia, licet iudex non faciat mentionem de fructib. vt not.Innoc. in cap. cum inter. de re iudic. ubi.Bal.refert.videtur tamen ꝙ dictum Bald.in d.c.j.saluari possit qn̄ ex forma

ADDITIONES.

a ¶Vsurarius manifestus. Testari prohibetur, nisi præstita cautione de restituendis usuris.no.in auth.credentes C.de he.Ang in l.Gallus.§.j. &§. forsitan de li. & posthu. quod verum est etiam si desiit esse vsurarius Bartol.in l. quid si fugitiuus. in prin.de ædil.edi.Item etiam si cautio sibi remittatur,ut no.in c.quamquam. de vsuris.Item verum etiam si habuit licentiam libere testandi à Papa.Bal. in l.si quando in uersi. & ex ista habetis.C.de inof.test.Item etiam si habeat licentiam ab Episcopo executore deputato ad pias causas.Bal.in l.executorem. ver. dubitatur si quis.C. de execu.rei iu.Item uerum,etiam ad pias causas Bar.in l.j. in vj.q.de sacros. ecc.in repet. Item etiam cum cautione præstita,si postea perseueret palam & non clam.Bal.in d. l.executoram.ver.sed dubitatur.Item etiam testes esse prohibentur in testamento vsurarij.Bal.in l.ij.ver.præterea ista prohibitio.C.de contrahe.
b ¶Vers.Imo vera est sanè intelligendo quando excessus frequens fuit in enormis, multum excedens rationem probabilis interusurij,ut in c. in ciuitate.de vsur.

ex forma commissionis expressum sit, φ super omnibus deberet cõsulere: arg. l. si tamen. in prin. ff. de arb. ¶ In gl. recitatum, idem gl. in l. j. in fi. ff. de iur. & fac. ign. in l. j. §. cum igitur. C. de cad. tol. & in l. iij. C. de iur. deli. declarando ut tradit ibi Ale. In gl. in uer. defuncti, ibi quõ
9 dam, Bar. ex ista gl. infert ad instrumentum in quo dicitur † φ talis filius Titij, cum Titius sit defunctus subauditur quondam. & idẽ Bart. per illum tex. in l. insula. in fi. ff. de acq. rer. do. cum si. vt tradit Ale. hic. & dicunt Mod. φ ista conclusio videtur procedere in materia fauorabili: secus est in materia odiosa: quia tunc dictio quondam, non debet subaudiri, ex eo qđ no. Bal. in l. cum acutissimi. col. ij. C. de fideicõ. ubi inquit qđ si filij rebellium non possunt stare in ciuitate, illi quorũ pater mortuus est expelli non debent: quia in tali casu ad uerbum filij, non subauditur quondam. Sed aduertendum est: quia ista solutio non videtur vera. Nam in terminis in quib. Bart. hic loquitur, videlicet in specie si dicatur, Sempron. filius Titij, vt intelligatur quondam, hoc etiam haberet locum in materia odiosa puta si esset condemnatus ad mortem Semp. filius Titij, certe intelligeretur quondam: quia illa verba prolata sunt ad demonstrandum. d. l. insula. in fin. & tali casu demonstratio habetur de certa persona: ideo de necessitate subauditur quondam, secus si generaliter & absolutè dicatur de filijs, prout loquitur Bal. in d. l. cum acutissimi: quia tũc intelligitur de filijs quorum pater viuit: quia pater & filius correlatiua sunt. vnde cum statutum dicat de filijs videtur præsupponere φ superstint parentes secus videtur quando in specie dicitur Semp. filius Titij, quia tunc cõstat de persona. & si pater mortuus sit de necessitate intelligitur quõdam: licet materia odiosa sit vel etiam dici potest φ verba ista referuntur ad natiuitatem: & uerum est dicere φ sit filius Titij licet pater Titius mortuus sit. ¶ In fi. glo. ibi sed si indebita, Bar. no. istam gl. ad sustinenda dicta testium. & ad hoc faciunt quæ dixi in regula, qui actionem. in prin. & in fi. ff. de reg. iur.

1 *Mandatum etiam iurisdictionis, extinguitur morte mandantis.*
2 *Mandatum expirat morte substituentis.*
3 *Mandatum in pia causa, non expirat morte mandantis.*
4 *Mandatum fauore libertatis, non expirat morte mandantis.*
5 *Mandatum fauore dotis, non expirat morte mandantis.*
6 *Mandatum ad faciendum pacem, non expirat morte mandantis.*
7 *Mandatum procuratoris in rem suam, non extinguitur morte mandantis.*
8 *Mandatum si fuit collatum post mortem, non expirat morte mandantis.*
9 *Mutatio status in melius, non inducit renouationem mandati.*
10 *Sententia iudicis delegati, etiam ignorantis mortem delegantis, ipso iure non valet.*
11 *Recepta post mortem testatoris, bona fide acquiruntur hæredi.*
12 *Dictio, quodammodo, denotat improprietatem.*
13 *Hæres factum nomine defuncti, ratificare potest.*

1 § **Placebat.** ¶ Primo no. † φ mandatum extinguitur morte mandantis. ad idem tex. in l. mandatum. C. mandati. in §. rectè. insti. eo. ti. in cle. fin. de proc. & hoc procedit etiam in mandato iurisdictionis. c. relatum. de offi. dele. & istã æquiparationẽ facit tex. in l. & quia. in fi. de iur. om. iu. & ista conclusio procedit ẽt in
2 substitutus: † quia sicut mandatum expirat morte mandantis, ita ẽt p mortem substituentis: ut no. Old. in consi. 130. omissa prolixitate facti. col. ij. & idem in morte subdelegantis: quia expirat mandatum subdelegati. c. licet vndique de offi. dele. Et hoc sane intelligitur quando quis iure proprio substituit, ut quia procurator effectus sit dominus litis conte. iuxta l. qđ quis. C. de proc. Vel in delegato principis, qui habet à lege potestatem subdelegandi. l. à iudice. C. de iud. in c. pastoralis. in prin. & c. fi. de offi. dele. in prin. Secus quando quis facit ex potestate substituendi sibi data in mandato in principali: quia tunc non attenditur mors substituentis: quia non substituit iure proprio sed inspicitur mors principalis. Ita notabi. declarat Car. in cle. fi. col. fi. in ver. x. quæro de proc. & tradit Rota in. 34. deci. si quis constitu-
3 tus. de proc. in nouis. & dixi in d. c. relatum. ¶ † Et regula supradicta li
a mitatur non habere locum in pia [a] causa, in qua per mortem mandatum non extinguitur per tex. in cle. exiui. ver. in eo verò casu. de ver. sig. quem ad hoc alle. Bal. in d. l. mandatum. cum si. vt tradunt Mod. hic sed vide Roman. in auth. similiter. in xvij. speciali ad pias causas in contractib. qui dicit φ ille tex. non probat hoc ipse vero alle. tex. qui loquitur in libertate. in l. si pater. de manu. vindi. vbi dicitur speciale esse in libertate. ergo idem videtur in pia causa, quæ libertati æquiparatur: vt no. Bar. in l. proximè. in fi. de his quæ in testa. delentur. & idẽ Bar. in l. si vnus. C. de test. cum si. vt tradit Alex. in l. captatorias. C. de testa. mili. & not. Bald. per illum text. in l. j. in fin. C. de com. ser. pign. da. Adde tamen Bartol. in l. j. C. de sac. san. eccle. in v. q. princ. in iij. q. in fi. qui dicit quòd causa libertatis dicitur pia solum quando relinquitur pro anima & sequitur Alex. in l. si pecuniam. in princ. col. v. versi. non ob. de cond. ob causam. Quod tamen dictum reuocatur in du-
4 bium ex his quæ referunt Mod. in d. l. si vnus. de testa. ¶ † Secundò fallit in libertate d. l. si pater. ibi, fauore libertatis contingit, cum non appareat mutata esse domini voluntas. Illa tamen ratio videtur generalis: quia in quolibet mandato idem videretur: qa per mortem non apparet φ voluntas mutata sit: sed dicatis φ speciale est in libertate, quod requiratur mutatio voluntatis ad hoc vt extinguatur mãdatum sed in alijs satis est, quòd voluntas cesset, & per mortem dicitur cessare voluntas l. iiij. ff. loca. & declarat notabiliter Bartol. in l. &
5 quia. col. fi. ff. de iur. om. iu. ¶ † Tertio fallit fauore dotis, per text. in l. si ego. §. si res alicui. ff. de iur. do. vbi si res tradidero alicui: vt secutis nuptijs dotis efficiantur, si pendente conditione, ille qui res tradidit moriatur hæredi necessitas imponitur fauore dotium, ut impleat quod defunctus voluit & sic videtur ibi, quod morte non expiret mandatum, & est speciale fauore dotis: vt not. Bartol in l. j. §. si pecuniam. infra de do. na. cum simi. vt per Mod. hic. Sed aduertendum est: quia ibi non videtur speciale, vt per mortem nõ expiret mandatum. Sed videtur speciale ibi, in dote, vt non sit locus pœnitentiæ etiam viuente illo qui dotem constituit: quia fauore dotis in contractib. innominatis non habet locum penitentia: vt no. Bald. in l. si pecuniam. in prin. col. iiij. ff. de condic. ob causam. Bald. in l. sicut. C. de actio. & obl. vt tradit Alexan. in d. l. si pecuniam. col. ij. & Roma. ad illum tex. ita respondet in d. auth. similiter. in dicto speciali decimoseptimo. & ibi etiam aliter respondet φ ibi videtur procurator in rem suam, cuius mandatum reuocari non potest: vt inferius dicam. Et qđ dictum est confirmatur: quia mandatum dato φ per mortem expiret, tamẽ ab hærede reuocari potest: vt not. per gloss. in l. sed si interim. §. si vxor. el. j. infra de dona. inter virum. & probatur in l. fundi venditor. de acq. poss. & ibi Alex. in vlt. no. & tradit Soc. in consi. 49. viso instrumento. in prin. lib. vlt. Sed in casu dicti §. si res alicui. hæres non potest reuocare: sed cogitur implere dispositionem defuncti: ergo non videtur φ ibi mandatum simpliciter duret post mortem: sed potius videtur casus in quo nec defunctus, nec hæres possit contrauenire. & de intellectu illius. §. dixi latè in cõsi. 35. videtur tamen quòd dicta limitatio saluari possit, ex eo qđ causa dotis dicitur pia. l. cum is. §. si mulier. ff. de condic. indeb. Sed ista ratio non esset generalis: quia secundum veram solutionem, causa dotis solum dicitur pia, quando debetur pauperi mulier: vt Alex. concludit in l. si constante. in princ. col. ix. in ver. item circa ea quæ tetigit hic Bartol. ff. solu. mat. & idem Rom. in d. auth. similiter. col. ij. & latè tradit Bal. nouel. in trac. de do. in v. par. col. ij. & iij. Et secundum istam declarationem resultabit, qđ
6 in effectu non sit speciale in dote, sed in pia causa. ¶ † Quarto fallit, in mandato ad faciendam pacem: ut no. Bal. in addi. Spec. in tit. de ho. in fi. in uer. imo plus. ubi dicit quod procurator vulnerati cõstitutus ad faciendam pacem fauore pacis etiam mortuo vulnerato potest facere pacem. allegat duo iura quæ non probant. Sed non parua est Bald.
b auctoritas & in tali casu ad componendam pacem, [b] speciale mandatum requiritur. Spe. in ti. de treuga & pace. ver. hoc quoque. Ioan. And. in c. qui ad agendum. de procu. in vj. col. fi. Alexan. in consi. 76.
7 viso. col. iiij. in princ. lib. vj. ¶ † Quinto fallit in procuratore in rem suam, cuius mandatum morte non extinguitur. l. illam. C. de do. & no. Bar in l. ij. §. sed & si quis. in fi. de do. & dicitur procurator in rem suam ille cui cessæ sunt actiones ex causa donationi vt no. per gloss. in c. j. in verbo, in rem suam. de proc. in vj. & tradit Aret. in consi. 125. eximie domine. Sed ista limitatio congrua non videtur: quia proprie non dicitur procurator quia non procurat negotia alterius sed propria, ut not. Bald. in l. qui stipendia. C. de procu. cum simi. ut ibi tradit Alexan. & talis procurator in rem suam reuocari non potest: vt no. Bartol. in l. si procuratori. col. ij. ff. de condic. ob cau. alleg. d. l. illam. & idem Bald. in l. iij. in princ. C. man. ergo indubitatum est,
8 φ per mortem non extinguitur. ¶ † Sexto fallit, quando mandatum collatum fuit post mortem. l. si uero non remunerãdi. §. fi. cum l. seq. ff. mandat. & quando expressè dicitur, φ duret post mortem: ut not. Ange. in disputat Astensis miles. col. j. Ro. in consi. 202. non est dubium. Cor. in consi. 86. circa primum, colũ. fi. lib. iiij. & Soc. in consi. 87. in presenti consultatione. in princ. & ista limitatio procedit dummodo ille, qui constituit procuratorem duraturum post mortem moriatur cum herede alias secus: vt notabiliter dicit Ange. in d. disputa. col. j. per tex. in l. j. C. de act. & ob. secundum vnam lec. quia tũc nullus extat verè, vel fictè cuius nomine mandatum exequi possit. & sequitur Alexan. in l. fundi venditor. ff. de acq. poss. & Soc. in d. consi. 87. col. j. & idem Soc. in consi. 60. in presenti consultatione. col. iiij. & ideo Florentiæ vtuntur cautela: quia dicunt φ duret mandatum post mortem dato quod decederet sine herede, sed ista cautela parum prodesse videtur ut declaraui in c. relatum. de offi. dele. ¶ In gl. in verbo, liberatos distinctio gl. probatur in d. l. cum quis. §. j. & respectu partis que debetur Sticho indistinctè videtur liberatio ipso iure fieri, qa solo est facta dño: vt dicit Ale. hic post Pau. de Ca. Similiter in terminis

ADDITIONES.

a ¶ Pia. Ro. consi. 219. Fran. Cremen. fin. 134. Soc. l. quidam relegatus. col. v. infra de reb. du. Fel. c. relatum col. j. de off. del. Hyppo. Marsi. nu. 44.
b ¶ Pacem. Idem Bar. in l. conuentionum. de pac. Ro. fin. 460. nunquid consi. 215. Per. de Anch. Phi. Serra. c. ij. in prin. de reg. iu. & d. c. qui ad agendum.

terminis huius.l.dicit Alex. ſi Stichus hæreditate iacente recepiſ-
ſet ſolutionem malo animo: vt pecuniam interciperet, tñ ſoluẽs
ipſo iure eſſet liberatus, ex eo qđ hæreditati acquiritur: vt hic dr̃
in verſ.ſicut.n.& tunc non curatur, ꝙ malo animo pecuniã acce-
perit.l.fugitiuus.ĩ.de ſolu.& videtur glo.hic ſentire dum inquit,
a ſi pecunia eſt hæreditati acquiſita,& ita Alex. a poſt, Fulg.hic di-
cit.Sed aduertendum eſt,quia Bar.hic contrarium videtur dice-
re,ꝙ hæreditati ſolum acquiratur, quando bona fide recipitur.
& ita intelligitur tex.hic in verſi.ſicut.n.& glo.quæ hic ponderat.
Non ob.tex.in d.l.fugitiuus:quia non loquitur in hæreditate ia-
cente, ſed viuente domino,cui per ſeruum indiſtinctè acquirit:
& quia ibi concurrit,ꝙ ille qui ſoluit, recepit pecuniã mutuo ab
9 ipſo fugitiuo.arg.l.qđ ſeruus.de ſol. ¶†In gl.ĩ verbo, ignoraſſent,
b ſolutio Bar.de mutatione ſtatus vr̃ dubia: b quia mutatio ſtatus
in melius,prout fuit hic:quia ſeruus inſtitor liber efficit̃, nõ indu-
cit reuocationem mandati:vt no.Bar.in l.cũ quis.in prin.ĩ.de ſo.
Sed põt rñderi vt dixi in l.rogaſti.§.ſi fugitiuus.ĩ.eo.ꝙ licet ſeruus
qui liber efficitur, dicat̃ quo ad ipſum mutare conditionẽ in me-
lius,tamen quantum ad dominũ,vr̃ eſſe deterioris ɔdõnis,quia il-
lo exiſtente libero,non ita de facili dominus ab eo ius ſuum con-
ſequi poterit:& finaliter cum concluſione Bart. multi *communiter*
reſident:vt per Alex.& Mod.hic. Vel planius reſponderi poteſt,
& conſiderandum eſt,ꝙ ibi erat hr̃s pupillus,& eius pr̃ inſtitores
præpoſuit,quo caſu ſi non ſunt remoti à tutoribus, vñr hr̃e prã-
tem continuãdi adminiſtrationem:vt ꝓbat̃ in l.ſed & ſi pupillus.
in prin.eo.ti.ibi, remouendus.n.fuit à tutoribus, ſi nolent vti opa
eius.& ideo tex.in d.§.ſi impubes in fin.dicit, nõ eſſe imputandũ
ei,qui ſciens dñm deceſſiſſe,cum inſtitore exercente mercẽ ɔ̃xit,
& ſic ponderat ibi ꝙ inſtitor erat in exercitio & in poſſeſſione of-
ficij,& hoc confirmat̃:qa inſtitores à pr̃e erant conſtituti,de quo
lex confidit.l.ſi furioſo puberi.de cur.fu.& hoc mõ vr̃ ꝙ ſolo gl.
10 ſaluari poſſit. ¶†In ſi glo.concludit ꝙ ipſo iure non valet ſentẽ-
tia iudicis delegati,etiam ignorantis mortẽ delegãtis.& opin.glo.
eſt *communis*: vt Alex.hic dicit,& ꝓbat̃ in c.fin.§.officium.ibi,ipſo
iure.de offi.deleg.in vj.cũ ſi.vt Alex.hic ſcribit.Et huic ɔɔl̃oni nõ
vr̃ obſtare tex.in l.ſi fortè.ſ.de offic.pſi.quia loquit̃ in ordinario,
cuius iuriſdictio fauorabilior vr̃ vt Ale.hic dicit poſt Imo.ĩ c.gra
tum.de offic.deleg.Sed iſta ſol̃o nõ vr̃ vera:quia ſi ipſo iure iuriſ-
dictio nõ competeret,prout Doctor.dñt:eadem rõ militaret in
ordinario: quia ignorantia non p̃t iuriſdictionem tribuere:& iõ
ad l.ſi fortè.rñderi põt,ꝙ ibi non deficiebat iuriſdictio, quia præ-
ſes retinet iuriſdictionem mero iure,vſque ad aduentum ſucceſ-
ſoris:vt no.per glo.& Bar.in l.meminiſſe.de offic.procon. vñ ge-
ſta per eum valẽt,niſi ei opponat̃:vt dixi in c.ſi duo.col.3.de app.
11 & in d.c.gratum.col.fi. ¶†In glo.competere in fin.Bar.vr̃ repro-
bare ſolutionem glo.quia recepta poſt mortem teſtatoris bona
fide acquirunt̃ hæreditati,vt ſ.dictum eſt:ergo veniunt in iudicio
fami.erc.ſi ſunt hæreditatis.ſed tñ gl.defendi põt:quia in ɔ̃rio agit̃
de acquiſitis añ mortem teſtatoris:q̃ veniũt in hoc iudicio fa.erc.
quia reperiunt̃ in hereditate.hic verò loquit̃ tex.de acquiſitis poſt
mortẽ ab ipſo Sticho,nõ vt hærede,ſed vt inſtitore. & hoc vr̃ ꝓ-
cedere in liberatione prout tex.hic in prin.loquit̃,q̃ quidem libe-
ratio hẽt relationem ad obl̃onem p̃cedẽtẽ ɔ̃ctam dño viuẽte: ſe-
cus vr̃ in ſtipl̃one, q̃ de nouo ɔ̃hitur,poſt mortẽ dñi, ꝓut loquit̃
tex.in ver. ꝙ ſi ſtipulatus.ĩ.e.vel ſcđo in ɔ̃rio hẽt locũ actio fa. er-
ciſc.vt res & pecuniæ,q̃ extabãt, diuidant̃.hic verò nõ extabat pe-
cunia; vñ diuidi nõ poterat.Nec ob.ꝙ ſit diuinare hic, ꝙ nõ exta-
ret hic pecunia: quia ex quo tex.dicit cõpetere actionẽ neg.geſ.q̃
dat̃ in ſubſidiũ: ſatis vr̃ ꝙ pecunia nõ extaret: qa ad pecuniã extã-
12 tem rei vendicatio cõpeteret. ¶†In gl.in verbo, negociorum.ibi,
§.i.vbi dr̃ ꝙ hæres eſt quodammodo eadẽ perſona cũ defuncto,
& hoc impropriè intelligit̃:vt ex illa dictiõe,quodãmodo colľr.l.
in ſuis.de lib.& poſth.verè aũt alia eſt perſona hr̃dis,& alia defun-
cti.vt no.Dñi.in ca.ij.in fin.de iur.calũ.in vj.cũ ſi.vt dixi in l.hære-
13 dem.de reg.iur. ¶In fin.glo.colľr.ꝙ† hæres factũ nomine defun-
cti ratificare põt.& no. Bar.in l.bonorũ.col.ij.ĩ.rẽ ra.ha, cũ ſi. vt
hic Alex.tradit.& adde Ang.in conſ.161.viſo col.fi.& factũ hæ-
redis,reputat̃ factũ defuncti:vt no. Ang.in conſ.185. Brunellus
notarius.col.fi.alle.l.vxorem.§.agri plagã.de le.iij.& teſtĩn defun-
cti,& hæredis,non idem eſſe reputatur.vt in no.qõne dicit Paul.
de Caſt.in conſ.64. vr̃ dicẽdum.& dixi in d.l.hæredem. Et qđ di-
citur hic in glo.de ratificatione hæredis,verũ eſt in his quæ tranſ-
eunt in hæredem.in his verò quæ non tranſmittuntur, hæres fa-
ctum nomine defuncti ratificare non poteſt.l.ſi is cui.vbi Bar.per
illum tex.ĩ.rem ra.hab & idem Bar.in d.l.bonorum. ¶Extra glo.
oppo.Bar.de l.inter cauſas.in princip.ĩ.man.& concludit ꝙ text.
hic procedit in ſeruo contra quem actio mandati non compete-
ret:ſecus dicit Bart.in mandato facto libero homini. Alex.tamen
concludit ꝙ etiam in caſu iſtius.§.ratiõe connexitatis actio man-
dati vr̃ competere.l.eum actum.in prin.ſ. de neg.geſt.ſed ille tex.
videt̃ procedere quando mandatum interuenit ante vel poſt, vt
ibi per gloſſ. hic verò in caſu iſto mandatum nullum interuenit
poſt mortem domini, ideo actio mandati non videtur compete-
re.& etiam hic non videtur illa connexitas,de qua loquitur tex.in
d.l.eum actum.

ADDITIONES.

a ¶Alex.Idem Alciat hic.& benè.
b Dubia.Sed ego planè falſam & irrationabilem cenſeo.

1 *Ignorans ſe dominum, ſi credat pecuniam, transfert dominium pro parte pro qua eſt dominus.*
2 *Mandatum de mutuando morte finitur.*
3 *Procurator ſi habet mandatum ad vendendum rem domini & tradendum, ſi vendidit, & tradidit, non transfertur dominium, ſi fuerit reuocatus, etiam ſi ſibi intimatum non fuerit.*
4 *Liberationis cauſa eſt fauorabilior, quàm obligationis.*
5 *Solutionem recipere non poteſt ille, qui non poteſt alienare.*
6 *Obligatio principalis ſi non valet, pari ratione non valet acceſſoria.*
7 *Mutuum ſi non valet in totum in contractu mutui: valet tamen pro parte quatenus dominium transferri poteſt.*
8 *Emptor non tenetur pro parte retrouẽdere, relictis duobus hæredibus, quorum alter tantum vult emere.*
9 *Argumentum eſt validum de mandato ſpeciali, ad mandatum generale.*
10 *Frater an quando transfert dominium.*
11 *Mandatum in pluribus caſibus hic expreſſis, non reuocatur per mortem.*

1 §. Quas verò. ¶Primò no.†ꝙ ignorãs ſe dñm,ſi credat pe-
cuniã, transfert dñium ꝓ parte, ꝓ qua ipſe
dñs reperit.qđ mirũ vr̃:qa non mutuauit ſuo nomine,nec cogita
uit ſe hr̃e dñium.vñ actus vltra intentionẽ operari non dẽt:ar.l.nõ
oĩs.ſ.e.Sed iſte text.vr̃ procedere: quia putauit eius eſſe dñiũm à
quo ipſe habuit cãs,& ſi habuit primordium ueritatis:arg.l.cum fi
lius.§.hr̃s.de le.ij. & quia illud qđ qs facit uti ꝓcurator. obſeruare
tenetur,ſi dñs reperit.tex.eſt in l.ſeruũ Titii.ĩ.man. & de hoc infe
rius videbimus in gl.& eodẽ mõ error ex parte recipientis nõ im-
pedit translationẽ dñii.l.regula.§.qui ignorauit.ĩ.de iur. & fa.ign.
2 ¶†Secundo no.ꝙ mandatum de mutuando ꝑ mortem finit̃. &
ignorantia procuratoris nõ facit ꝙ mutuũ ɔ̃hatur: qa in transla-
tione dñii,uoluntas præciſè requiritur,vt no.per gl.in cle.j.in ver-
bo,teneat.de renun.quæ alle.iſtũ tex.& Imo.ibi,col.iiij.in uer.ſe-
cundo caſu & idem Imol.in c.ex parte decani.col.v.uer. item fal-
lit.de reſcri.vbi ex hoc infert, ꝙ ſi procurator habet mandatũ ad
uendendum rem dñi,& tradendum, & transferendum dñium in
emptorem,ſi dñs reuocat mandatum,& nõ intimauit ꝓcuratori,
ſi procurator uendidit & tradidit,non transfert̃ dñium quia defi
cit conſenſus dñi: valet tñ ɔ̃ctus in præiudiciũ dñi, ut teneatur ad
intereſſe, a de his videndum eſt ꝙ latius tradit Sal.in l.mandatũ.co.
a 4 ix.in ij.q.C.mand. ¶†Tertiò no.ſm Bar. ꝙ fauorabilior eſt cauſa
liberationis,quã obl̃onis.Sed hic aduertendum eſt,quia tex.hic lo
quitur de alienatione,nõ aũt de obligatione ſimpl̃r prout Barto.
dicit: niſi dicamus, quod non ſit propriè alienatio in mutuo:quia
non eſt perpetua:& quia talis alienatio ordinatur ad obl̃onem:qa
ille remanet obligatus ex cauſa mutui.& iſto reſpectu Bart.rectè
loquitur.Pau.de Caſt. tñ in l.ſed & ſi pupillus.§. de quo.per illum
tex.ɔcludit,ꝙ imo æqparatio ꝓcedat:qa ſicut ignorãtes debitores
ſoluendo liberantur:ita ſi ɔ̃hunt obligant dñm ac ſi inſtitor reuoca
tus non fuiſſet.& idẽ ꝓbatur hic in uer.ꝙ ſi ſtipulatus.quẽ Bart.re-
ſtringit.vbi agitur de translatione dñii,prout loquitur text.hic in
5 mutuo. ¶†Et adde ꝙ ille non põt alienare,qui non põt ſol̃onem
recipere.§.nunc admonendi.inſti.qb.alie.licet no.t.Bart. in l.vero
procuratori.in prin.ĩ.de ſol.Sed dic illud procedere in pupillo,
prout loquitur tex.in d. §. nunc admonendi & qñ ſit rõ eadem:
6 aliàs ſecus.& faciunt quæ no.Bar.& Doc.in l.iij.ĩ.ſol.ma. ¶†Quar
tò not.ꝙ ſi non valet obl̃o principalis,pari ratione non valet ac-
ceſſoria.l.cum principalis.ĩ.de reg. iur. cum ſi. vt dixi ibi & iſta rē-
gula procedit ubi ſit eadem rõ:aliàs ſecus:ut no.Bar.in l.ita ſtipu-
latus.xij.oppo.de verb.obli.Bal.in l.non dubium.C.de legi.in xiiij.
oppo.& Alexan.in conſi.4.circa primum.colum.penult.libr.j.
7 ¶†Quintò not.quod in contractu mutui,ſi non valet mutuum
in totum, valet pro parte, quatenus dñium transferri poteſt. ad
idẽ tex.in l.nã & ſi fur.§.fi.ſ.e.& hoc procedit: quia in iſto caſu eſt
eadem ratio de parte quo ad partem, quæ eſt de toto quo ad to-
tum.l. quæ de tota. ſupra de rei uendica.c. paſtoralis.§. item cum
totum.de offic.delega.Secus ſi non eſſet eadem ratio:ut not.Bar
tol.in l.iuriſgentium.§.adeo.in penult. oppo. ſupra de pact. cum
ſi.ut dixi in re.cuius effectus.de regul. iur. Et adde nota. quæſtio.
quam ponit Bartol.in l. cui vſusfructus.de vſufruct.lega. de illo
8 qui promiſit rem emptam retrouendere uenditori. ¶†Nam ſi
uenditor moriatur, relictis duobus hæredibus quorum alter
tantum vult retro emere, emptor non tenetur pro parte retro
vendere

ADDITIO.

a ¶Intereſſe.Etiam ad implendum præciſè,ſi emptor non fuit in culpa.

vendere. & idem Bart. in l. si quis aliam. in fin. ꝗ. de solutio. & facit tex. in l. qđ aũt. §. fin. cum l. seq. ꝗ. de in diem addic. cum sim. vt latè
9 So. scribit in consi. 1 6. anno domini. lib. vlt. ¶ † Sextò & vltimò no. ꝙ valet arg. de mandato speciali, ad mandatum generale, ꝑut hic arguit Iurisconsultus. & hoc bene ꝓcedit in translatione dominij: quia eadem ratio vř: aliàs secus, ex eo qđ no. Bar. in verſ. š. ꝓcedenti in j. opp. vbi dicit ꝙ mãdatum generale factum institori, morte nõ finit, licet secus sit in speciali. & idem Bart. in l. quicũq;. §. si ab alio ꝗ. de instit. & ibi ẽt dicit ꝙ specialis ꝓcurator obligat
10 tm̃ dñm: sed generalis obligat se & dñm. ¶ † In glo. in verbo, alienatus hec glo. per Bar. & Doc. *communiter* approbať. & quantum ad tex. hic, dicit Bar. ꝙ error non impedit translationem dñij: qa transferť dominiũ illud qđ volebat ex persona defuncti transferre. & idem no. Bar. in l. j. col. ij. š. de offi. proc. Cæſa. & Do. omnes sequunť. Sed tñ ista ꝯclo dubia vř: quia institor qui nomine dñi promittit eius proprio nomine non teneť: vt est text. in l. fi. ꝗ. de insti. de quo latè Soc. scribit in consil. 1 5 4. consultationẽ pãtis casus. & in proposito vř tex. in l. si procurator. alle. in gl. vbi procurator qui tradidit rẽ suam noĩe domini, cuius rẽ esse putabat, errore ductus, non transfert dñium. & ibi ponit rõnem gñalẽ, dũ inquit, nemo errans rem suam amittit, q̃ qđẽ rõ in casu isto vř ꝓcedere. Non ob. rõ quã glo. & Doc. hic dñť, ꝙ hic Stichus habuit cãm & dñium à domino: qui sibi dedit ptãtem alienandi: quia ista rõ non attendiť, ex eo ꝙ morte domini finitum fuit mandatum. & si non esset finitum, mutuum haberet locum etiam pro parte cohæredũ, cuius ꝯriũ hic dř, ꝙ solum pro parte Stichi hřdis mutuum consistat & etiam tex. hic vř procedere plurib. ꝯcurrẽtib. in terminis, in quib. loquiť, qñ à domino qui sibi mandatum dedit, postea habuit libertatem, & hæreditatẽ pro parte, vt pro illa parte mutuum conserueť: quia ipse seruus libertatem, & dominium pro parte de nouo ex cã lucratiua consequiť. ¶ In gl. in verſ. nam & si tibi, signant duo ꝯria, in quib. per mortem non vř reuocari
11 mandatũ. † Primum est, de l. hoc iure. §. si quis dederit. ꝗ. de don. Scđm in l. si fundus. §. item si amicus. de acq. poſſ. Circa primũ fm̃ glo. & Bar. hic in d. § si quis dederit. per mortem non vř reuocatum mandatum: quia erat translatum dominium, vt colř ibi: qa pecunia fuerit dantis. Sed tamen aduertẽdum est, quia in casu dicti. §. si quis dederit. data fuit pecunia mutuo Titio vt Seio redderet: cui donare volebat. Nam vř ius quæsitum Seio etiã absenti & ignoranti: arg. l. certi condictio. §. si nummos. ꝗ. eo. & tale ius q̃situ tpe ꝯtus, nec etiam expreſsè reuocari potest. l. aliud. ꝗ. de sol. nisi dicamus, ꝙ in d. §. si nummos quis dedit pecuniã mutuo nomine alieno, & illi absenti & ignoranti fuit statim ius quæsitum, propter specialitatem numeratæ pecuniæ vel mutui, vt ibi dictum fuit. Sed in d. l. hoc iure. §. si quis dederit. ille numerauit pecuniam nomine proprio ex causa mutui vt redderet Titio, cui volebat donare, illa verba volebat donare, non inducunt donationem de pñti: ar. l. qui volebat. ꝗ. de hered. insti. & ideo illi Titio non fuit statim ius quæsitum, sicut in d. §. si nummos. & tex. in d. §. si quis dederit. procedit quando constabat de translatione dominij: quia ibi mutuauit illã pecuniam. & per ꝯns translatum fuit dominium. l. ij. §. j. š. eod. in dubio autem dicit Bar. ꝙ si vři species data fuit pecunia, non transfertur dominium: secus si numerata fuit pecunia. & ad hoc facit tex. in l. in naue Saupheli. ꝗ. loc. quem Alex. hic adducit. ¶ Sed aduertendum est, quia nõ videtur ꝙ licet pecunia numerata sit nuntio, vt ad Titium deferatur: ꝙ pp talẽ numerationem translatum sit dominium: quia nuntius præstat nudum ministerium: vt no. Bar. in l. qui autem. § constituere. cum l. seq. per illum tex. ꝗ. de consti. pec. Bald. in rub. C. de exerci. cõ. ij. cum si. vt Alex. scribit in l. qđ quis. C. de proc. & quia tale dominium esset momentaneum apud nuntium. qđ non consideratur. l. qui sic. ꝗ. de sol. & quia dominium suspensum videtur donec ad Titium pecunia deferatur: argu. l. qui absenti. ꝗ. de acq. poſ. & numeratio non infert ad translationem dominij: quia vt experientia docet, numeratio fit nuntio, vt appareat de fidelitate sua. & ideo non videtur vera conclusio, quam facit Alex. in fin. hic. ꝙ in dubio numerando pecuniam nuntio videtur translatum dominium. Non ob. tex. in l. in naue Saupheli: quia non loquitur in nũtio, sed in deposito, in quo numerata fuit pecunia. & ibi dř tradita fuit, neque clausa neque obsignata. Vnde vltra numerationem ex alijs circunstantijs, ibi apparebat actum esse à partib vt tantundem redderet. ¶ Circa secundum ꝯrium in d. l. fundi venditor. est vnus casus specialis: quia mandatum morte mandantis nõ extin-
a guit: quia mãdatum fuit de eo qđ quis tenebať facere: a vt gl. hic, & Doc. *communiter* dñr. Sed considerãdũ est, ꝙ ista necessitas q̃ in mãdante considerať, nihil facit ad mandatum: qa illa oblĩo q̃ cõtrahiť inter mandantẽ, & ꝓcuratorẽ, est oĩno separata ab illa necessitate, qua mandans astringiť. Tertiò, qa siue fiat mandatũ rei necessariæ, siue voluntariæ, vř ꝙ ad nutum mandantis reuocari possit. §. rectè. insti. man. l. inter cãs. in prin. ꝗ. man. Non ob. tex. in d. l. fundi. quia text. ibi facit vim in ignorantia mortui: collř ibi, priusquã sciret, & ideo ibi exequitur mandatum propter probabilem ignorantiam. & not. Imo. in l. ij. §. sed & si qs. ꝗ. de dona. Et hoc confirmať, quia in d. l. fundi. hřs põt illud mãdatum reuocare, vt ibi expreſsè collř. à fortiori ergo vř ꝙ defunctus reuocare potuisset, ex quo infertur, ꝙ non consideratur necessitas, q̃ incũbit mandanti, respũ tertij: quia illa attenta non posset mandatum reuocari, cuius contrarium probatur ibi, inducendo, vt dixi.

ADDITIO.

a ¶ Facere. Hæc limitatio vera est quicquid dixerit Decius. quia licet obligatio non operetur necessitatem in mandato, quin re integra reuocari possit, tamen operatur durationem mandati, vt sola morte non reuocetur, per d. l. fundi. §. j. qui debet sic intelligi, licet alij aliter.

1 *Stipulatio facta per seruum, domino eius defuncto, non valet.*
2 *Priuilegium datum mortuo, non valet.*
3 *Seruus si stipulatur sibi, acquirit hæreditati iacenti.*
4 *Hæreditas iacens est loco bonæfidei possessoris.*
5 *Non entis, nullæ sunt qualitates.*
6 *Qualitatem qui vult probare, debet prius probare substantiam.*
7 *Hæredes necessarij præsumuntur ignorare, ea quæ in testamento continentur.*
8 *Filius suus præsumitur, & debet habere notitiam testamenti patris.*
9 *Extraneus hæres præsumitur, & debet habere notitiam testamenti illius cuius est heres.*
10 *Hæres absens, propter absentiam præsumitur ignorare testamentum.*
11 *Socij plures vnius negotiationis: qui in diuersis locis morantur, videntur ad inuicem præpositi: & quilibet eorum insolidum tenetur.*

1 §. Quod si stipulatus. ¶ † Primò not. ꝙ stipulatio facta per seruũ, domino eius
2 defuncto non valet. † sic ẽt priuilegium datũ mortuo nõ valet. l. Neratius. de reg. iur. & pariter mortuus condemnari non põt. l. in summam. §. fi. ꝗ. de re iu. & in l. pe. q̃ sñiæ sine app. rescin. & loquiť tex. hic, qñ credebatur, ꝙ viuus esset. & in d. l. Neratius. & à fortiori idem dicendum est, si constaret illũ esse mortuũ: qa mortuo legari nõ põt. l. j. C. de ca. tol. l. ij. §. j. l. diuus. §. fi. ꝗ. de iu. cod. & mortuus doctorari nõ põt: vt no. Abb. in c. à nobis. el. ij. de sent. excõ. cũ si. declarãdo vt dixi in d. l. Neratius. Solũ in vno casu valet decretũ in mortuũ, fauore libertatis: vt ꝓbať in l. cũ quasi. in princ. ꝗ. de fideic. lib. no. Bar. in d. l. in summa. §. fin. Ale. & Mod. ¶ Sed aduertendum est, qa in d. l. cũ quasi. non tractať de fauore libertatis: quia ibi agiť qđ hřs defuncti hẽat iuspatronatus, qđ vř odiosum libertati, & non fauorabile. Vñ aliter hoc declarari debet. nã in d. l. cũ quasi. non emanauit defectus in personam mortui, sed gñaliter interpositus fuit pro quodam absente, vt ex iusta cã abesset, quo casu hř pro consentiente libertati: & hoc fauore libertatis. l. non tm̃. § senatuscon. Damasiano. & in l. j. de fideic. libe. & sic absens ex iusta cã hř pro consentiente in fauorem libertatis, ita etiã in pñtiam illi absenti debeť iuspatronatus, perinde ac si præsens fuisset manumissioni. l. si eum. §. eorum. ꝗ. de fideicõ. lib. Vñ in d. l. cum quasi. non agiť de fauore libertatis: sed potius de odio: & illud venit in pñtiam. & illa verba q̃ loquunť de absente, verificanť in mortuo: quia abesse dř, q non est in rebus humanis. l. mulieris. § fin. de ver. sig. ad idem tex. in l. si delegatus. in prin. de offi. deleg. Et sic concludendo, est spãle in libertate, qđ absentes habeantur pro consentiẽtibus, non aũt qđ mortuus absens dicať, prout lo-
3 quiť tex. in d. l. cum quasi. ¶ † Scđò not. fm̃ Bar. qđ si seruus stipulať sibi, acquirit hæreditati iacenti. facit tex. inst. de stip. ser. in prin. & in l. qui seruo. ꝗ. de act. & ob. hic tñ nõ erat seruus hæreditarius in veritate: qa erat liber, sed pp ignorãtiam seruus reputabatur. & ideo per istum tex. amplianțur verba q̃ de seruo hæreditario lo-
4 quunť. ¶ Tertiò no. † qđ hřditas iacens, est loco bonæfidei possessoris. & iste tex. est sing. ad hoc, vt no. Bar. hic: qa hřditas nõ dř possidere. l. j. §. Sceuola. ꝗ. si qs test. lib. sed tñ in hřditate iacente dř esse qualisqualis possessio. l. gerit. ꝗ. de acq. hæ. Et vlterius considerandum est, quãtum ad istum tex. qđ pro parte, pro qua Stichus hřs reperiť, illi acquiriť: vt gl. hic dicit, & acquisitio fundata ĩ persona alterius ad hæreditatẽ iacentem, pro alijs portionib. extẽdiť: argu. l. hæreditariæ. & qđ ibi Bart. ꝗ. de furt. facit tex. in l. si cõem. §. quemad. ser. amit. & videmus qđ præscriptio inchoata per alium ab ipsa hæreditate iacente perficit, vel ẽt vlterius dici põt, ꝙ hřditas iacens, non hẽt poſſ. q̃ est facti & animi, prout dicit tex. in d. §. Sceuola. secus vř in possessione de qua agiť, q̃ habet plus iuris q̃ facti, iuxta not. per glo. in l. j. C. de acq. poſſ. & per Bar. in l. si is qui pro emptore. col. vij. ꝗ. de vsuc. ¶ Quartò no. illud ad qđ alleg. iste
5 tex. † ꝙ non entis, nullæ sunt qualitates, vt collř in ver. qñ. ad idẽ tex. in l. si seruus. §. j. ꝗ. de ac. emp. cũ si. vt tradit Ale. & Mod. quorũ dictis adde tex. in l. nec vllam aliàs, l. etiam si putauit. §. si qs absentis. š. de pe. hæ. vbi Ang. ponit summariũ, qđ accidens nõ põt esse sine subiecto. ad idẽ tex. in l. Põp. §. fi. ꝗ. de acq. poſ. & ibi Aret. in prin. & in no. q. tradit Bald. in consi. 1 3 1. visis dictis. lib. ij. vbi
6 inquit, † qđ ille, qui vult probare qualitatem, dẽt probare prius substantiam, vnde non põt probare, qđ quis si fur manifestus, nisi probetur qđ sit fur. & idẽ dicit de meretrice publica. & hoc modo etiã arguit Bal. in l. j. in prin. C. de vsuc. pro do. Imo. in l. sequit. §. si viam

§.si viam.ff.de vsuc.in j.not.Bal.in l.j.C. de condi. ob cau. Pau.de Ca.in consi.c.super primo q̃sito.in fi.facit tex.in l.adeo.§.insulam in ver.& qui vicinum.ff.de acq.re.do.in l.apud Pamphilũ.in fi.de aur.& ar.leg.in l.cum hr̃ditatem l.quod si nulla.ff.de hær.vel. act.
7 ven.in l.si quis vxori.§.neq; verbo.ff.de fur.¶Quintò no.† ꝙ hæredes necessarii præsumuntur ignorare ea quæ in testõ continentur:secus est in hæredib.extraneis,vt per Bart.hic,& latius in l.qui Romæ.§.duo fratres.in iij.q.de verb.obl.& Ale.hic se remittit ad ea quæ dicit in d.§.duo fratres.vbi residet cum opi.Bart.& idem Ale.in ꝯs.123.in causa.col.pe.lib.vj.& Doc.circa hoc vario modo loquũtur. Sed pro breui resolutione habemus ꝯsiderare tres casus. Primus est in hr̃de necessario tm̃,prout text.hic loquitur,& omnes fatentur,qđ ignorantia testamenti ꝑsumat̃: quia lex obligat illum inuitum,& ignorantem.Sed aduertendum est:qa seruus liber & hr̃s necessarius tm̃ vr̃ fieri ex testõ nec.n. aliter põt consequi libertatem,& hr̃ditatem,& qñ alleg.testm̃ ab hr̃de,sciã ꝑsumit̃ vt no.Bar.in d.§ duo fratres in iij.q.vbi concludit in filio,quod qñ dicit se hr̃dem patris ex testõ,præsumitur scire contenta in testõ. Et ista rõ pariter vr̃ militare in hr̃de necessario, q̃ non põt hr̃ditatem sibi vendicare, nisi ex testõ. Scd̃s casus est † in filio , q est suus
8 & necessarius.ſm leges xij.tab.hẽt tñ beneficium abstinendi.§.sed is.insti.de hær.qual.& dif.& in filio considerandum est, ꝙ si factũ sit testamentum prout in q.ista ꝑsupponit,cum ipse ab intestato, & ex testõ vocatus sit , dẽt scire & eligere ex qua cã hæreditas ad ad eum delata ꝑtinere dẽt.l.si is ad quem.& no.gl.in l.is põt de ac qui.hæ.ergo vr̃ ꝙ dẽat , & ꝑsumat̃ hr̃e notitiam testamenti. & ita arguit & concludit Bal.in consi.63.Io.Simonem.lib.j.& hoc confirmatur,quia omnia q̃ de hr̃de a dñr,intelliguntur ꝙ adita sit hr̃di
a tas per hr̃dem.l.iij.§.si qs hær.ff.de sta.lib.in l.si in diem.in prin. & quod ibi Bar.ff.de condi.& dem cum si.vt dixi in l.hr̃dem.in fi.de reg.iur.& post aditam hr̃ditatem,dicit Bal.hic col.pen.ꝙ hr̃ditas, est quilibet hr̃s,veritas est ꝙ hæres ẽt suus,post immixtionem præsumitur scire testm̃.& idem Bal.in l.cætera.§.fi.in ver.ij.no.de le. j.& in l.si tutor petitur.in vers.ij.fallit.C.de peri.tu.cum si. vt tradit Ale.in d.§.duo fratres.& idem Ale.in cons.4.videret.col. pe. lib.ij.& dixi in consi.287.in ciuitate Placentiæ.col. pe & in consi. 303.in casu occurrenti.& hoc maximè ꝓcedit in testamentis nũcupatiuis , q̃ fiunt hodie , in quib. notarius & testes hñt notitiam eorum,q̃ disponuntur in testõ:& post mortem omnia manifesta ri solent,ideo ex his q̃ communiter fiunt,sciã ꝑsumitur.ita Pau.de
9 Cas.dicit in cõsi. 10.clarũ est.Tertius casus est in extraneo, †in quo idẽ vr̃,ꝙ in suo,ſm s̃.dicta:vt no.Bal.in locis.s̃ alle.& in oĩb. vr̃ habere locũ rr̃a communis,qđ ignorãtia ꝑsumat:vt in rr̃a ꝑsumit:de re.iur.in vj.nisi ex ꝯiecturis sciã præsumat,de qb.coniecturis tradit Bar.in §.duo fratres.Bal.in consi.117.factum ꝓponit. col.fi.li. vj.Abb.in consi.19.facti ꝯtingentia.li.ij.& in cons.54.vr̃ primò.circa fi.eo.lib.ij.& hr̃ in cons.s̃.alle.& ista rõne procedit dictum Bar. in d.§.duo fratres.de filio qui dr̃ hr̃e notitiam testamenti,qñ attestat̃ se hr̃dem ex testamento,qa verisile est,ꝙ intellexit contenta in testõ.& ista rõ ẽt videt hr̃e locum in hr̃de tm̃ necessario,qa vt s̃.dixi,solo testõ innitit̃.Non obst.tex.hic,qa de ignorãtia cõdõnalr loquit̃ non aũt dicit,ꝙ ꝑsumat̃ vel scd̃õ rñderi põt, ꝙ hr̃s erat absens,& ꝑꝑ absentiã ignorãtia ꝑsumit̃ in c.si.q ma.accu.pos.cum si. s̃.alle & idẽ vr̃ in certis hæredib.necessariis q æquiparant̃. in versi.
10 quoq;.Non obst.†ꝙ ẽt de testamento põt hr̃i notitia ꝑ famam:vt ꝑ Bar.in l.is põt.col.viiij.de acq.hær.iõ non valet ꝯña, sum hr̃s ex testõ,ergo scio ꝯtenta in testõ,vt arguũt.Mod.hic,qa in ista mã ꝓceditur ex ꝯiecturis,vt s̃.dictum est.& verisile est ꝙ ex quo intellexit de testõ,ꝙ ꝑscrutatus sit ꝯtenta in testamento,& valet argum.à communiter accidentib.in ista mã,vt Pau.de Cas.dicit in d.consi.
11 10.¶Vltimò arguit Bar.per istum tex.†ꝙ si sunt plures socii vnius negotiationis,q in diuersis locis morant̃ , vnr̃ ad inuicem ꝓpositi, & quilibet eorũ insolidum tenet̃ vt not.idem Bar.in l.eandem.in vij.q.in fi.ff.de duo.re.cum si.vt tradit Ale.hic.adde Bal.in l certũ. in ver.vlterius quero.C.fa.erc.& idem Ale.in ꝯs.257.ponderatis his.li.ij.in princ.& limitat vt per Alex.in consi.217.viso.libro.vij. col.pen.& vide Cu. in consi.8.duo socii.vbi tenet *communem* opi. & de hoc tradit Pe.de Vbal.in trac.socie.in ix.parte.q.v.¶In glo. in versicul. æquitati. colligitur quòd post aditam hæreditatem , non dicitur hæreditas,de quo videnda sunt ea quæ dixi in l. quoties. & in l. hæreditas. infra de regul. iur. in aliis nihil addendum occurrit.

ADDITIO.

a ¶Hærede.Alc.consi.36.nu.2.lib.iij.

LEX XLII.

1 *Qui promisit in defectum alicuius,non dicitur propriè fideiussor.*
2 *Fideiussor quando in minus potest se obligare quam principalis.*
3 *Fideiussor de nouo in subsidium excusso principali debet conueniri.*
4 *Obligatio ista valet existente Titio mihi obligato ad decem Seius promittit quanto minus à Titio consequi possim.*
5 *Petitio in casu huius legis facta à Titio non liberat Seium.*
6 *Contrahentium verba,sic debent intelligi,vt aliquid operentur.*
7 *Locator si promisit non expellere conductorem,durante tempore locationis, non potest expellere, etiam pro suo vsu.*
8 *Promittens indemnitatem,non potest conueniri ante principalem,etiam si renunciasset beneficio de fideiussoribus.*
9 *Renuntiatio beneficij de fideiussoribus,& omni alij iuris auxilio,quid operetur, vide plenè.*
10 *Per iuramentum,an,& quando tollatur beneficium excussionis.*
11 *Excussio non est necessaria,quando certum est,& notorium, debitorem non esse soluendo.*
12 *Excussio non requiritur,quando quis pro tyranno fideiussit.*
13 *Excussio non est necessaria,quando quis fideiussit pro rixoso, & difficili in soluendo.*
14 *Excussio non est necessaria,quando fideiussor confiteretur debitorem principalem , non esse soluendo.*
15 *Excussio non est necessaria,quando quis fideiussit pro illo , qui est condemnatus,& illius bona sint confiscata.*
16 *Sententia declaratoria requiritur super hoc , quòd debitor principalis non sit soluendo.*
17 *Notorium factum an requirat singularem declarationem.*
18 *Verba illa,promittit se facturum,& curaturum,an excludant excussionẽ.*
19 *Promittẽs se facturũ & curaturũ, si facit quicquid potest,videt̃ excusari.*
20 *Excussio non est necessaria si beneficio excusſionis renuntiatum sit,& sufficit generalis renuntiatio.*
21 *Renuntiatio generalis,non sufficit in beneficio cedendarum actionum quod datur fideiussori.*
22 *Excussio non est necessaria , in contractibus,in quibus proceditur de æquitate,& sola facti veritate inspecta.*
23 *Campsores,& argentarij,non habent beneficium excussionis.*
24 *Excussionis exceptio,potest opponi coram arbitratore.*
25 *Arbitrator habet procedere,& iudicare secundum æquitatem.*
26 *Excussio non est necessaria,quando debitor est absens.*
27 *Excussio non est necessaria,quando quis promisit animo nouandi.*
28 *Excussio non est necessaria contra tertios possessores , quando est constitutum,& volo agere vigore constituti.*
29 *Excussio non est necessaria in causa appellationis.*
30 *Excussio fieri potest,etiam pendente iudicio.*
31 *Aduersatiua cum copula,denotat diuersitatem in facto,& identitatẽ iuris.*
32 *An sit soluendo aliquis,inspicitur tempus litis contestatę.*
33 *Exceptio debitori opponi potest post litem contestatam.*
34 *Patris priuilegium,quod habet propter filios,non extinguitur,licet postmodum filij moriantur.*

I ego decem. ¶In summario Bar.dũ.dicit petitiõe facta à primo, ñ liberabit̃, vr̃ loq improprie, qa ĩ Seio nõ cadit liberatio, ex quo obligatus ñ fuit,vt dicit tex.ĩ l.decẽ.de ver.ob.Sed saluari põt,ꝙ liberet ab illa oblõne ꝯdõnali:qa sal ẽ sub ꝯdõne obli-
1 gatus erat. Ad declaratiõne tex.primo Mod.hic ꝯcludit,† ꝙ Seius q in defectũ Titij ꝓmisit, nõ dicat̃ ꝓpriè fideiussor:qa absolutè nõ ꝓmittit illud qđ principalis , sed q̃to minus exigi poterit à
a principali.Sed ista rõ non placet a duplici rõne.Prima, quia Seius obligat̃ pro toto eo qđ Titius dẽt:vt no.Bald.hic in versi.q̃ritur tertiò.vñ si Titius nihil solueret,Seius ad totum obligat̃,quia qui
2 nihil facit,minus facit.l.illud.§.minus aũt.ff.de tri. ¶†Scd̃a rõ est, quia dato ꝙ fideiussor in minus sit obligatus q̃ principalis , dr̃ tñ fideiussor,qui in minus se obligare põt,q̃ pricipalis.l.fideiussores ẽt in parte.ff.de fideiuss.§.fideiussores obligari.insti.eod.titu.& ad hoc vr̃ tex.in l.fideiuss.obligari.§.fi.in l.fideiussores illi, de fideiuss. vbi fideiussores dñr q sub hac forma huius l.promittunt. Accedit etiam ſtipſo hic,q̃ in fideiussore necessaria est.l.Blanditus. C. de fideiuss.& fideiussor ꝓpriè dr̃,qui accedit oblõni alterius:vt nota. Bar.in l.reos.col.j.ff.de duo.res.Pau.de Ca.in consi. 82. in cã Syluestri.col.j.ergo iste efficit fideiussor,qñ aũt solũm quis promittit animo nouandi pro alio,non dr̃ propriè fideiussor:vt no.Bal. in l.in persona,§.j.s̃.de pac.Et ista conclusio in casu nostro probatur ratiõe,quia de iure fforum & C.fideiussor poterat añ prin-
3 cipalem conueniri.l.iij.§.iure nr̃o.s̃.de fideiu. † Et hoc nouo iure authenticor.mutatum fuit,quia fideiussor in subsidium excusso principali debet conueniri.auth.ꝓnte.C.de fideiuss.& propter hoc tamen non minus propriè dr̃ fideiussor:ita vr̃ in casu isto, ꝙ licet Seius in subsidium teneat̃ , non tamen minus propriè dicitur fideiussor:quia in substantialib.nihil immutatum videtur. reperio tamen Arc.in l hmõi.la.j.de verb.obl qui expressè tenet,ꝙ Seius qui promisit quatenus à debitore principali exigi non poterit,non dicitur fideiussor, sed est obligatio quædam conditionalis separata à fideiussione, per text. in l.penul.infrà de fideiuss. tutori. Sed tamen ille text. parum facit : quia licet fideiussores ibi postea indemnitatem promiserunt , & illa promissio sit diuersa

ADDITIO.

a ¶Non placet.Idem Alc.hic,nisi Seius non contemplatione Titij promisisset.

uerſa à prima oblōne fideiuſſorum.nō tñ ſequitur quin dicant fi-
deiuſſores,quãuis ſit diuerſa forma oblōnis. & hoc ibi ꝓbari vr̃.
quia illis ibi dat̃ bñficium diuiſionis,qđ fideiuſſorib.qui ſoluendo
4 ſunt,cōpetit.§.ſi plures.inſti.de fideiuſ ¶†Primò not.iſtã formã
obligandi, qñ exiſtente Titio mihi obligato ad 10. Seius ꝓmit-
tit,quãto minus à Titio conſequi poſſum.ad idē tex.in l.decē.de
verbo.obl.in l.ſi decem ſtipulatus.ꝟ.de ſolutionib. & verbũ illud
poſſim,non ſtat extenſiuè per poſſibilitatē iuris in futurũ,iuxta l.
ſi ita quis.de leg.ij.ſed accipit̃ per poſſibilitatē facti reſpũ faculta-
tis ſoluendi de pñti:vt no.Bald.hic in prima opp.Et ad hoc facit
tex.in l.qđ Seruius.ꝟ.de condi.ob cau.vbi verbũ,pōt,ſm Bal.ibi,
& Ale.poſt alios de potētia proxima intellr̃:& qa cũ verbũ,pōt,
hic ad creditorē referat̃,qui ex tali ptãte actionē acquirit , intellr̃
cum effectu de pñti:vt no.Bar.in l.j.ꝟ.de iniu.rup.per tex.in l.3.§.
ſi qs.ꝟ.de ſta.li.& quia reſpũ creditoris vr̃ ꝯdō ptãtiua,q̃ debet im-
pleri q̃ primũ pōt.l.hæc ꝯdō.la.picola.de ꝯdi.& demō.iō ſi culpa
pōt imputari creditori,vt quia non exigit à Titio qui erat ſoluē-
do,Seius non obligat̃.l.fideiuſſores.ꝟ.de fideiuſ.Et Paul.de Caſtr.
no.illũ tex.ad limitationē huius.l.& qñ quis nō exigendo dicat̃ eſ-
ſe in culpa,optimè declarat Ang.in conſ. 312. prout patet in 2.
5 dub.& Ro.in cōſi. 425. quo ad primũ. ¶†Scđò not. ꝙ petitio
facta à Titio non liberat Seiũ.rō hic in tex.aſſignat̃,qa ſtipl̃o eſſet
inutilis,ꝓut declarat Bar.hic.Iſta tñ rō nō vr̃ gñalis:qa nō haberet
locum qñ Titius notoriè nō eſſet ſoluēdo:qa tali caſu Seius con-
ueniri pōt antequã agat̃ ꝯ Titium.vt no.per glo.& Doc.hic, ſed
ſatis eſt ꝙ vt in plurib.rō iſta ꝓcedat.vt Are. declarat in d.l.decē.
Alia tñ rō collr̃ in d.l.decē.quia promiſio facta à Seio eſt ꝯdōna-
lis,vt dicit tex.in d.l.decem.& ex petitione ſimplici ꝯdō impleta
non vr̃,quia verba ꝯdōnis reſpiciunt actionem,dũ dr̃ q̃to minus
conſequi poſſim vel exigere:ſecus ſi quis ſtipulatus ſit, ſi debitor
principalis non ſoluerit:quia illa ꝯdō per petitionē & interpella-
tionē ſolã impleta vr̃.l.fideiuſſor obligari.§.fin.ꝟ.de fideiuſ.& ita
illũ tex.cum l.iſta concordãt Mod.hic,qui dñt illũ tex.loqui in di-
uerſis terminis.Sed tñ aduertendũ eſt:quia iſti caſus vñr ꝙ parifi-
cari poſſint.quia ſicut iſta ꝯdō ſi nō ſolueret,ĩtellr̃ ſi fuerit in mo-
ra ſoluēdi,vt quia interpellatus nō ſoluit.l.ſi duo.§.ait p̃tor.verſi.
hęc verba.& ibi Bar.ꝟ.de conſti.pe.Old.in conſi. 242. tota pñs
qō.col. 2. cũ ſi.vt dixi in conſi. 2. & ita pariter vr̃ in caſu iſto : qa
iſte qui ꝓmittit q̃to minus à Titio conſeq poſſim,in effectu vr̃ ꝓ-
mittere ſi Titius non ſoluerit , ergo ꝑ ſolã interpellōnē factã Ti-
tio,vr̃ ꝙ Seius obliget̃.Vñ conſiderãdũ eſt, ꝙ alio reſpũ non ſunt
termini pares,quia in d.§.fin.agit̃ ꝙ cōmittat̃ ſtipl̃o, & ꝙ fideiuſ-
ſor obliget̃,& idem eſſet in caſu iſto, quia Titio exiſtente in mo-
ra per interpellationē,Seius eſſet obligatus.& hoc non negat̃ hic:
quia tex.loquit̃ de liberatione nō de oblōne.& hoc modo eſt di-
uerſitas:quia iſte tex.nō loquit̃ de oblōne Seij,ſed de liberatione.
& per petitionē & interpellōnē factã Titio,nō liberatur Seius ꝑ
rōnem quæ in tex.aſſignat̃,& per.s̃.d.& ꝯcl̃o s̃.fcã intellr̃ ſm di-
ſtinctionem.l.cum ab eo.ꝟ.de ꝯhē.emp.videlicet qñ creditor te-
nebat̃ agere ꝯ ipſum debitorem:ſecus ſi non fuiſſet obligatus ad
agendũ , & ſolũ ꝯdō eſſet appoſita in ptãte creditoris ſimplr̃ , &
ipſe noluiſſet ꝯdōnē implere:qa Seius tali caſu obligatus nō eēt.
d.l.cum ab eo.& not.Soci.in l.iure ciuili.in fin.de cōdi & dem.&
Alex hic latius tradit in conſi. 49. Inſpectis verſic.ſecundò quia.
6 li. 5. ¶†Tertiò noto ꝙ verba ꝯhentium ſic intelligi debent,vt ali-
quid operent̃.facit tex.in l.ſi qñ.in prin.de le j.in c.ſi Papa.de pri-
uile.in 6. cum ſi.vt per Mod.hic.& adde no.deciſionē Ange.in l.
7 edē.C.loca.vbi inquit, † ꝙ ſi locator promiſit non expellere cō-
ductorem durante tp̃e locationis,intellr̃ ēt ſi locator vellet pro
a vſu ſuo, a vt verba aliquid operent̃.& no. Abb.ſm lec. Hoſt.in c.
j.de reſcri.cũ ſim.vt dixi ibi,col.4 limitat̃ iſta ꝯcl̃o vt tradit Dom.
in d.c.ſi Papa.vbi quatuor ponit limitationes.aliam ponit in c.ſi
duo.in gl.in ver.inſolidum.de proc.in 6. & Alex.in conſi. 33. vi-
ſo themate.lib.j.cum ſi.vt congerit Fely.in c.ſolitæ col. 3.de ma.
& obe.¶Quartò & vltimò not.vnum caſum in quo de iure ffo-
rum requirebat̃ excuſſio principalis debitoris. & dicit Ange.hoc
procedere ēt ſi iſte Seius renuntiauit beneficio de fideiuſſoribus,
quia illud beneficium competit fideiuſſori.qui ſunt obligati. Sed
8 iſte nō eſt obligatus,niſi ꝯdōne purificata, † & in effectu iſte vr̃ ꝓ-
mittere indēnitatem,quo caſu non poteſt conueniri añ principa-
lem,etiam ſi renuntiaret beneficio de fideiuſſorib vt no.Bar.in l.
j.C.de cōuen.fiſ.debito. lib. 10. cũ ſim.vt tradit Ale.hic,col.3.&
in cōſi. 31.in cã executionis.in prin.lib. 4.Et adde Alex.in conſ.
29. clariſſime doctor.col.antepe.lib. 7.Rom.in conſi. 211.alle-
gationes.col.j.in conſi. 241. ſpectabiles dñi.col.ij. Fulg. in l.quæ-
9 ro.ꝟ.loc.verſ.vltimò noto. † Et hoc limitat̃,niſi renuntiatio hoc
modo facta ſit,ꝙ renũtiauit beneficio de fideiuſ.& omni alij legũ
iuriſve bñficio & auxilio.vt Alex.ꝯcludit in d.conſ. 29. li.vij. col.
pe.vbi ad hoc alle.Bal.in d.l.j C.de ꝯuē.fiſ.debi.& Mod.ſequũtur
hic,& idē Ale.in ꝯſ. 29.li.vij.s̃.alle.Sed in p̄dictis aduertendum eſt
quia aut cōis opi.non eſt vera,aut iſta limitatio falſa eſt.nam ſi re-
nuntiatio facta ſit beneficio de fideiuſſorib.ex quo iſte Seius dr̃
fideiuſſor,vt s̃ dictum eſt, hoc vr̃ beneficium fideiuſſoris cui re-
nuntiatum eſt.Et hoc confirmatur,quia verba accipi debent ſm
ſubiectam mãm.l.plenũ.§.equitij.de vſu & ha.& verba accipi de-
bēt vt aliquid operentur vt Doc.dñt ꝑ illũ tex.& s̃.dictum eſt.&
iō vr̃ in fideiuſſore indēnitatis,& in iſto caſu ꝙ illa renũtiatio in-
telligat̃ de beneficio excuſſionis , qđ in tali caſu cōpetit : & ad illã
vident̃ ꝯhentes reſpectũ habuiſſe,& non ad illã q̃ dat̃ fideiuſſorib.
à lege,de qua in tali caſu non agebat̃.Sed tñ vr̃ ad hoc poſſe rñde-
ri,ꝙ rō p̄dicta haberet locũ ſi eēt renuntiatum ſpãliter excuſſio-
ni,ſed cum gñaliter renuntiatum ſit bñficio de fideiuſſori. qa re-
nũtiatio gñalis non vr̃ tollere excuſſionem, q̃ ex forma conuen-
tionis dat̃,quia incontinēti ꝯhentes viderent̃ ſe corrigere, qđ nō
eſt dicendum:ar.l.nã ad ea.de ꝯdi.& dem. & illa renuntiatio gña-
lis pōt verificari in alijs beneficijs,q̃ fideiuſſorib.cōpetunt , prout
eſt beneficium diuiſionis,& beneficium cedendarum actionũ. de
quib. Abb.tradit in c.ij.de fideiuſ.& per iſtam viã ſuſtinendo *com-
munem* opin.inferri vr̃,ꝙ non tollat̃ talis excuſſio in caſu nr̃o,ēt ſi
in renũtiatiōe expreſſum ſit,omni iuris auxilio,quia militat ea-
dem ratio,vt non videat̃ derogari conuentioni prius factę de ex-
10 cuſſione.& ſic cōcludo ꝙ limitatio non ſit vera. ¶†Secũdò qđ
s̃. dictum eſt de conuentionali excuſſione, limitat̃ non ꝓcedere
interueniente iur̃o:vt no.Bald.in c.ex reſcripto.in verſi.itē noto
hic.de iureiu.& ſequitur Alex.in d.conſi. 11. lib. 4. col.x.ſed idē
Alex.hic tenet ꝯ̃rium:quia iur̃m intellr̃ ſm nãm actus ſuper quo
interponitur.l.fin.C.de non.nu.pe.& idem Bald.in terminis hoc
tenet in c.cum contingat.ex̃ de iureiu.in vij.ꝯcl̃one.& refert Ale.
hic.Sed quantum ad fundm̃ de.d.l.fin.de non nu.pe.multa dixi in
c.j.de iud.char.v.in ver.vj.fallit.& inter alia ibi dr̃ ꝙ ille tex.habet
locum qñ conſenſus deficit, ſed accedente conſenſu , iur̃m facit
ꝙ quis efficacius obliget̃,ideo per iur̃m ad factũ quis preciſè te-
net.vt no.per gl.in l.ſi pecuniam.in prin.in verbo,neceſſe.de cō-
di.ob cau.cum ſi.vt ibi tradit Alex.& in l.ſtipl̃ones non diuidun-
tur.ꝟ.de verb.ob.& iur̃m excludit pñiam de qua in l.ſi conuene-
rit.de iur.om.iu.vt dixi in d.c.j.de iudic.Sed tñ placet ꝯcl̃o Alex.
hic:quia militat rō quam s̃.induxi:quia iur̃m confirmat, non aũt
vr̃ derogare conuentioni prius factæ.¶In glo.magna ibi,ſed hoc
11 erat certũ,& idē gl.ĩ d.l.decē. † Ex quib.infert Bar.hic,ꝙ vbi cer-
tum & notoriũ eſt debitorē nō eſſe ſoluēdo , alia excuſſio nō re-
12 quirit̃,& ex hoc infert Bar.† primò ꝙ ꝯ illũ,q ꝓ tyrãno fideiuſſit,
nō reqrat̃ excuſſio,qa pp difficultatē ꝯueniēdi reputat̃ nō ſoluen-
do.l.ij.s̃ q ſatiſ.cog.cũ ſi.vt tradit Ale hic.& facit qđ de tyranno ide
no.Bar.Bal.& Doc.per illum tex.in l.decernimus.C.de ſacroſ.ec-
cle.& hoc intellr̃ qñ non patiebat̃ ſe conueniri,& ſolitus eēt ſęui-
re ꝯ illos,qui eum in iudicio moleſtarent.nã hoc idē eēt in iniuſto
principe,per ea,q̃ no.Io.An.& Abb.poſt alios in c.fin.qui cle.vel
vo.Facit qđ no.Bar.de magr̃atu qui ſolitus ſic ſęuire in l.de pu-
pillo.§.ſi quis ipſi p̃tori.col.ij.de ope.no.nũ.cũ ſi.vt tradit Ale.in
conſi. 16 pōderatis.col.pe.lib ij.& dixi in conſ. 219. viſo pñ-
cto.& idē dicit Imo.in d.l.decē. col.j.in ver. itē per p̄dicta eſſe in
13 quolibet principali debitore, † qui eēt rixoſus,& difficilis in ſol-
uendo.& ſic qđ dicit Bar.de tyrãno,gr̃a exempli intellr̃.& idē eēt
in quocunq;alio,in quo eēt difficultas in exigēdo,vt dixit Imo.ꝑ
d.l.ij.q̃ gñalr̃ loquit̃.facit tex.in l.j.§.j.s̃.ſi ex nox.cã aga.in l.j.in fin.
s̃.de alie.iu.mut.cã fa.in l.ſi cōuenerit.in fi.ꝟ.ꝓ ſoc.& qđ no. Bar.
in l.cum ſatis.C.de agr.& cenſi.lib.xj.& qđ Bald.no.in l.iubemus.
14 col.ij.C.de ſacrſ.eccle.¶†Scđò infert Bar.idē eē ſi ipſe fideiuſſor
confiteret̃ debitorē principalē non eſſe ſoluēdo.& hoc vr̃ clarũ:
quia confeſſio ſponte ꝓpria facta in iudicio p̄iudicat,& facit no-
toriũ.c.fi.in fin.de coha.cle.& mu.c.cũ olim.in fin.de verb.ſig.fa-
cit tex.in l.ꝓinde.§.notãdũ.ad l. Aqui.cũ ſim.vt dixi in c.at ſi cle-
15 rici.in prin.de iu.¶†Tertiò,idē Bar.concludit in ꝯdēnato , cuius
bona ſunt ꝯfiſcata,& iſta ꝯcl̃o bñ ꝓcedit quo ad ipſum ꝯdēnatũ,
cui remanet nihil:Sed tñ fiſcus in quē tranſeunt bona excuti dēt:
quia in eum tranſeũt bona cum onerib.l.tutoris.C.ad.leg.Iul.de
vi pub.& ita dicit Pau.de Ca.ſe conſuluiſſe.& ita tenēt Ful.Ro.&
Ale.hic.& adde ꝙ idē Ro.conſuluit in conſi. 93. viſis.ubi ſubtilr̃
inducit tex.in auth.pñte.C.de fideiuſ.& alle.gl.in l.ſnĩa.in fi.C.de
fideiuſ.in illo tñ caſu ꝯ Ro.conſuluit Abb.in conſi. 29. in qōne
pñti.col.pe.lib.ij.ubi tenet ꝙ fiſcus non ſit hæres,ut no.in l.ſi cō-
ſtante.§.fin.ꝟ.ſol.ma.Sed rñdet̃,ꝙ eſt loco hr̃dis:ut per Alex.hic,
dũ rñdet ad conſiliũ Pet.de Anch.& in tali caſu notorio conclu-
16 dit Ale.hic,† ꝙ reqrat̃ ſnĩa declaratoria ſup hoc,ꝙ debitor prin-
cipalis non ſit ſoluendò. & hoc tenet Bartol.in l.ſtipulatio.§. ha-
bet de ope.no.nun. Ange. in §.ſed neque.in uerſicu. idem quæ-
ro.in authen.de fideiuſſ.cum ſim.ut Alex.tradit in l.exitus.de ac-
qui.poſſeſ.& idem Ro.in conſi. 93. viſis.in fin.& in conſi. 211.
s̃.alleg.col.pe.in uerſi.primo,per c.ſi cum ſm.de hær.in vj.Tamē
ad il-

ADDITIO.

a ¶Suo.Contra puto,quia imo etiam improprientur verba, vt ſecundum naturam
actus reſtringantur.l.ſi vno.in prin.ff.loca.

ad illũ tex.pōt rñderi ꝙ nõ habet locũ in facto notorio,ꝑut illum tex.limitat Domi.ibi in §.j.in ij.no.& idem Abb.in c.cum non ab homine.col.ij.de iudic.in c.peruenit.el.j.de appel.& ideo cũ præsupponatur hoc factũ esse notoriũ, non vr̃ ꝙ sñia requiratur, & hoc vr̃ verũ,qñ factum oĩno est notoriũ,& oĩbus adeo euidenter constat,vt nihil opponi possit,secus est si simpliciter dicat̃,& alle.
17 esse notariũ. Nam † super hoc debet ferri sñia declaratoria, quia multa dñr notoria,quæ non sunt.c.consuluit.de app.Et licet Ab. in c.ad nostram,el.iij.de iureiu.dicat bonam cautelã esse, vt pronunciet̃ prius factũ esse notorium, & idẽ Card.in cle.pastoralis. in xvij.no.de re iu.tñ in tali casu sñia videt̃ necessaria : vt tradit Are. in consi.165.sicut Ioãnes.col.vij.¶Et ex s̃.dictis habuimus vnum casum ꝙ in notoriis non est necessaria excussio.Addit etiam Ale.
18 vnũ casum,† videlicet qñ quis cum iur̃o promittit se facturum & curaturũ qd principalis, quia per illa verba est ista natura obligationis.& illa verba præsupponunt debitorẽ esse soluẽdo, & vt aliquid operentus,excussio non vr̃ necessaria, vt ẽt Corne.tradit in consi.109.viso.lib.j.Sed tñ considerandũ est, ꝙ iurm vt s̃. dictum est,non excludit excussionẽ.similiter illa verba, se facturũ & curaturum:non inferunt ꝙ debeat soluere absq; excussione,præsertim
19 qñ ex tenore cõuentionis procedit:† & quia in tali ꝑmissione Seius facit quicquid põt, vr̃ excusari, dato ꝙ effectus non sequat̃ : vt no.Fed.in consi.122.Mart.promisit Abb.in consi.90.vr̃ ꝙ fideiussor.lib.j.cũ si.vt tradit Are.in ꝯsi.343.ex facto proponitur.col.iiij. & dicam in §.seq.Non ob.ratio Alex.dũ inquit, ꝙ illa verba, se facturum & curaturũ,augent naturã obligationis:quia obligatio auget ex eo qd ad factum obligat̃.Sed hic non respicis excussionẽ,&
20 sic non infertur qd Ale.dicit.Similiter † excussio tollitur, si beneficio excussionis renunciatum sit : vt no.per gl.in aut.de fideiuss.in verbo,accedat.§.j.Bal.in aut.pñte.in fi.C.de fideiuss.Abb.in c.ij.de fideiuss.Imo. in consi.46.in casu.Ro.in consi.392. circa primũ.in col.ij.Corn.in consi.109.viso.& hoc vr̃ etiam ꝓcedere si non sit
a specialis renunciatio.sed si dictũ sit renuncians [a] &c. vt cõcludit Fran.de Cur.in consi.7.primo aspectu.in prin. Et ex hoc no.ꝙ generalis renunciatio vr̃ sufficiens,& hoc tenent Doc.in locis.s̃.alle. dum dñr de renuntiatione facta per illa verba, beneficio fideiussoris. Istud tñ notandũ est,ꝙ renunciatio gñalis non vr̃ sufficiens in bñficio cedendarũ actionũ,qd datur fideiussori:quia reperitur spe
21 cialis renuntiatio. † vt tradit Ro.consi. 472.in eo qd quæritur.in fi.Aliter tñ tenet Ange.in l.ij.C.de fideiuss.& ita ꝯ̃ Ro. consuluit.in
22 cõsi.27.rñdendo eius rationibus. † Similiter nõ requiritur excussio qñ de æquitate procedit sola veritate facti inspecta : quia talis excussio vr̃ esse de apicib.iuris:vt no.per gl.in l.si mancipiũ.§. j.in gl.j.in fi.ꝯ̃.de euic.& Ro.in ꝯsi.430.duæ rõnes.& ibi ꝑ hoc cõcludit,ꝙ talis exceptio nõ admittit,vbi ꝑ æquitate ꝓceditur, ex eo qd no.Bar.in l.si fideiussor.§. quædã.ꝯ̃.ma.Bal.in l.si pro ea.C.mã.
23 & † ista rõne campsores & argentarii non hñt bñficium excussionis:vt no.per gl.in aut.de fideiuss.§.fi.in verb.moderno. & no.Bal. in l.frustra.C.de nõ nu.pe.cũ si.vt tradit Frã.de Cur.in consi. 6.Io. de Ana.in ꝯsi.52.in cã ista.in fi.Maria.in ꝯsi.24.visis.col.fi. Are ꝯsi. 126.in cã.Ale.in ꝯsi.114.viso processu.lib. vj.col.fi.Sed tñ aduertendũ est:quia ꝑdicta ꝯclusio non vr̃ vera:quia exceptio excussionis non vr̃ de apicib.iuris : quia respicit defensionẽ & æquitatẽ. &
24 iõ † corã arbitratore opponi p̃t:vt no.Bal.in fi.§.j.col.pe.ver.fuit quęsitũ à me.C.cõia de le.& sequit̃ Ale.in l.si ꝯstante.in prin.in vlt.
25 char.in ver.vnũ noto in mã excussionis.ꝯ̃.sol.ma.†Nã arbitrator habet procedere & iudicare ſm æquitatẽ:vt no. Ange.in l.pe.ꝯ̃.de neg.ge.& ad hoc faciunt plura q̃ inducit Geor.Natã,in repe.cle.ſę pe.in gl.in verbo,delationes,de ver.sig.Similiter absente debitore,
26 nõ † est necessaria excussio,vt dicit tex.in d.aut.pñte. & absens intelligitur in alio territorio,q̃ sit vbi iudiciũ agitat̃,ſm verã conclusionẽ,vt Ale dicit in consi.100.discussis his.col.pe.lib.v.no. Ro.in consi.113.s̃.alle.in prin.& non põt agi ꝯ̃ fideiussorẽ non facta excussione bonorũ,ẽt quæ sunt in loco vicino.vt tradit Ale.in cõsi. 84.in cã quæ vertit.col.fi.lib.iij.& vide Bal.in l. si fideicõmissum.§.
27 tractatũ.s̃.de iudi.† Similiter qñ quis ꝑmittit aĩo donandi cessat excussio.licet enim excludatur excussio ẽt qñ quis se principaliter obligauit:vt no.per gl.in aut.de fideiuss.in prin. Tñ qñ aĩo nouã di facta sit promissio,nõ requirit excussio,ſm gl.ꝑall.ſm quã Ale. consuluit in d.consi.32.li.iiij.in ver.tertiò principaliter moueor. & Frã.de Cur.in d.consi.6.col.j.in ver.tertiã me mouet. & in dubio nouatio fieri non vr̃ , iõ exceptio excussionis admittitur . vt
28 Ro.dicit in d.cõsi.211.in prin.† Similiter si qs habet constitutũ in
b bonis debitoris,agere põt virtute constituti,[b] ꝯ̃ tertium possessorem,nulla facta excussione in bonis debitoris : vt not. Ang.in l.fi. per illũ tex.in prin.C.de acq.pos.ꝑ post lac.Bu.quia creditori spolia to sua possessione cõpetit ꝯdictio.d.l.fi.& idẽ Ang. no.in l. exitus. in fi.de acqui.pos.cum si.vt tradit Alex.in d. consi. 126. in cã.col. fi.Ro.in consi.189.stante primo.in fi.& in cõsi.393.circa primũ. col.iij.Alex.in d.l.exitus.in fi.& in consi.84. viso ꝑcessu.in princi.
29 lib.vj.¶†Silr talis exceptio excussionis,non põt opponi in causa
c appellationis.[c] vt Alex.scribit in cõsi.83.in cã.in prin.lib.vj.Et no
30 tandum est,† ꝙ pendente iudicio excussio fieri potest:vt no.Bal. in l.cum testõ.in ver.item no.C.de manu.test.Ro. in consi.389.in causa propositi.in fi.cum si.vt tradit Ale.in d l.exitus.¶In gl.magna.gl.& Doc.laborant circa intellectum huius legis,& nullus intellectus vr̃ conuenire verbis literæ.Vnde planius vr̃ ꝙ tex.intelligi possit figurando casum hoc modo.In prin.l.dr̃,ꝙ agendo contra Titium non liberatur Seius.in ver.sed & si cum Seio egero,ponitur casus econtra,qñ prius agitur econtra Seiũ. ꝙ idem tali casu econtra intelligitur,ꝙ non liberat̃ Titius agendo econtra Seium, prout est casus in l.si decem.ꝯ̃.de sol.ibi, Titius in nõnullam partẽ
31 liberatur.& hoc ẽt hic † colligitur:quia illa aduersatiua cũ copula,denotat,diuersitatẽ in facto, & identitatẽ iuris.l.sed & si lege.in prin.vbi Bar.s̃.de pe.hær.gl.& Bar.in l.ij.in ver. sed & fortius.s̃.ne quis eũ.& erit sensus,sicut agendo ꝯ̃ Titium non liberat̃ Seius eodem modo eꝯ̃ agendo Seium à principio non liberat̃ Titius.deinde sequitur tex.ibi,quantuncunque est.vbi respondet tacitę obiectioni,quæ poterat formari hoc modo.Nam non vr̃ ꝙ eꝯ̃ Seiũ agi possit immediatè ꝑꝑ formam stipulationis ad hoc text.rñdet, ꝙ ꝑꝑ iudicium inchoatũ cum Seio,non impeditur: quia tpe quo acceptum sit iudicium cum Seio perscrutandũ erit illud minus, qd à Titio consequi possit, & pro eo qd Titius non poterit, condemnabitur Seius:& pro eo qd erit exactum à Seio, tanto minus postea à Titio,qui non erat liberatus, petere possum. & ſm istum intellectum vr̃ hic,tex.ꝙ illa excussio Titii pendente iudicio ꝯ̃ Se-
32 ium fieri possit.vt s̃.dicta ¶†Postremò quæritur,si inchoatum sit iudicium ꝯ̃ Seium,ex eo ꝙ Titius non erat soluendo,si post litem conte.Titius effectus sit diues,an possit Seius opponere cõtra creditorem, ꝙ agatur ꝯ̃ Titium, qui nunc est soluendo.Bald.hic col. iij.ver.sed qd si esset facta excussio.tenet,ꝙ non:quia consideratur tempus lit.conte.vt hic dicitur.& facit tex.in l.sciendũ.§.fi.qui satis.cog.& Pau.de Cast.hic sequitur.co.fi.cum si.vt Alex.hic refert.
d ipse tamen Ale.[d] tenet contrarium post antiquos,quos refert:ar.
33 l.de ætate.§.ex causa.s̃.de interro.act. † & quia exceptio dilatoria superueniens opponi potest post li.contestat.l.ij.C.de cõsor.eiusdem lit.c.insinuante de offi.dele.bene facit text. in l.his onerib.§. pe.de vaca.mu.vbi auctis facultatib.pendente appellatione excusatio paupertatis nõ admittitur, cum si. Ale.hic insistit.sed tñ opi.
e Bal hic vr̃ verior,[e] per istum tex.qui in terminis considerat tp̃s accepti iudicii.& rñsiones Ale.parum faciunt.& ista conclusio confirmatur:quia Seius erat obligatus sub cõditione, vt dicit tex.in decem de ver.ob.& conditio fuit purificata,quia apparuit Titiũ soluendo non fuisse,vnde perinde habetur ac si promissio Seii fuisset pura.l.pupillus.in fi.de condi. nsti l.fi.§.j.vbi Ange.de vul.& pu.& conditione purificata statutum fuit ius quæsitum creditori cõtra Seium.& tale ius semel quæsitum non vr̃ tolli licet postea Titius efficiatur soluendo:ar.l.fi s̃.de pact.Et ad hoc facit,quia si qualitas aliqua certo tpe requiritur,satisfactum est,si illo tpe adesse reperitur.l.in delictis.§.si dãnum extraneus.s̃.de noxa.l. Titius.vbi Bart. ꝯ̃.de test.mil.& quia qñ effectus est consummatus, cã cessante remanet tñ effectus:vt no.Bar.in l.ij.§.fi.circa fi.de do.per tex.not.q in ꝑposito bene facit,in l.fi.in prin.ꝯ̃.vnde lib.vbi si filius emancipatus post petitiã bonorũ pos.mutauit ꝯditionem, mutatio conditionis non nocet post petitã bonorũ poss.secus si mutatio superueniat ante petitam bonorũ pos.cum ergo in casu isto iudiciũ sit inchoatum ꝯ̃ Seiũ non attendit ꝙ Titius post modum efficiat̃ soluendo.nã qd ritè & ſm legẽ ab initio actũ est ex aliquo euentu superuenienti non debet irritari.l.sancimus.C.de admi.tut. & facit qd not.Io.And.in regula,docet.de reg.iur.in vj.vbi concludit,
34 † ꝙ priuilegiũ datum patri habenti decẽ filios non extinguit̃,licet postmodum filii moriant̃:& no.Bart.in l.ij §.non solum. de excu. tut.cum si.vt tradit Ale.in d.l.sciẽdum.§ fi.& Io.de Ana.in consi. vlt.circa dubium.& in simili facit qd no.Bar.in consi.31. quidam decessit.de filia,quæ non erat dotata tpe mortis. nam licet postea dotata sit,non excluditur.& no.Bald.in l.si mater.C.de suis,& leg. Ro.in consi.464.vt decisionẽ.cum si.vt dixi in consi 24. vbi ꝯsului in casu auth.præterea.C.vnde vir & vxor.& alleg.in contrariũ habent locum si agatur de actu,in quo sit alteri ius quæsitum,propter paritatẽ certo tempore requisitam, quæ interuenit, vt in casu isto videtur,per supra dicta.alleg.in contrarium habent locum, quando tempus rei iudicatæ inspicitur.l.rei iudicatæ.sol.matrim.

ADDITIONES.

a ¶Renuncians.Idem Alci.hic.

b ¶Constituti.Fran.Cremen.sing.61.Mar.sing.158.

c ¶Appellationis.Nec mirum,quia non potest opponi post lit.contest.regulariter, vt omnes in l.exceptionem.C.de proba. Pe.de Ferra.in 1.respons.libel.l. in auct. hyp. versi.exceptio excussionis.Alex.consi.73.nu.1. lib.vi. Ant. Negusan. in tract.pign. par.viij.membro.1.nu.34.

d ¶Ale.Hic, & consi.100.col.fin.lib.v.Ant.Negusa.tract.de pig. par. viij. membro.1. nu.41.

e ¶Verior.Idem Alc.hic.& in simili.Sal.in aut.præsente.q.viij.C.de fideiuss.& hæc verã si fideiussor tempore lit.conte.fuit debite constitutus in mora,aliàs secus.

1 *Expromissor dicitur, quando aliquis alio non existente obligato, promittit.*
2 *Locupletior dicitur & intelligitur ex facultatib. & ex facilitate conueniēdi.*
3 *Obligatus dare fideiussorem, intelligitur de idoneo.*
4 *Obligatus dare decem, vel fideiussorem, nō potest conueniri præcisè ad decē.*
5 *Soluere paratus, non cogitur litigare.*
6 *Soluens ante condemnationem, euitat infamiam & pœnam.*
7 *Promittens se facturum & curaturum, videtur promittere factum propriū.*
8 *Promittens certam personam fideiussuram, videtur promittere se facturum & curaturum.*
9 *Promittens facturum & curaturum, quòd Berta contrahet matrimonium cum vno, si fecit quicquid potuit, excusatur propter difficultatem.*
10 *Promittens se facturum & curaturum, quòd dentur decem Titio, videtur se obligare ad dandum.*
11 *Promittens se facturum & curaturum sub plenioribus verbis tenetur, & obligatur ad interesse.*
12 *Promittens & constituens se soluturū, intelligitur solū de pecunia numerata.*
13 *Impersonalitas ex parte stipulantis non vitiat obligationem.*
14 *Impersonalitas ex persona promittentis, vitiat obligationem.*
15 *Impersonalitas in verbo executiuo, non vitiat stipulationem.*
16 *Impersonalitas in verbo obligatiuo, vitiat obligationem.*
17 *Impersonalitas in iudicijs, non vitiat libellum.*
18 *Impersonalitas in stipulatione respectu obligationis, an vitiat stipulationē.*

§. Labeo. ¶Dum Bar. in summario dicit fideiussorē, melius dixisset expromissorem, qui † dr̄ qn̄ aliquis
1 alio non existente obligato promittit: vt no. per gl. in auth. de fideius. in prin. in verbo, fideiussorē, in l. si qs accepto. vbi Alex. de cond. ob cau. in l. aliqn̄. vbi Are. ɔ̄. ad Velle. & not. Ang. & Alex. in
2 l. 5. §. stiplo, de ver. ob. ¶† In tex. ibi, locupletē, hoc ītellr̄ ex facultatibus, & ex facilitate conueniendi. l. ij. ff. q satis. cog. in l. si stipulatus fuero. §. possum. cū gl. in ver. Titius, de ver. obl. & idoneus ēt plerunq;, nō tam ex patrimonio, q̄ ex fide iudicari dēt: vt dr̄ in l. si quis stipulatus fuerit Stichum. §. fin. de ver. ob. facit text. in l. scire oportet. §. pe. ɔ̄. de tu. & cu. da. ab his, & qđ no. per gl. in l. j. in ver-
3 bo, qualitatē. ɔ̄. de ripa muniē. ¶† Primò no. ꝙ ille qui liberat dando fideiussorem, de idoneo intelligat, facit tex. in l. qđ dr̄. q satisd. cog. & per illū text. dicit Bal. ibi, ꝙ si in aliqua cā nō sit ꝓcedendū, nisi dato fideiussore, intellr̄ de idoneo, & facit qđ no. per glo. in l. hmōi, in prin. de leg. j. & ibi Bald. dicit, ꝙ ille q teneē promittere, vel facere aliquem ɔ̄ctū, intellr̄ ꝙ tali modo faciat, ꝙ illud sit ualidū de iure, cū si. ut tradit ibi Alex. & adde glo. in l. si duo, de acqui. hær. & Bal. ibi dicit, ꝙ ille q facit actū, uī se astringere legibus, quæ
4 de illo actu loquunē. ¶† Scđo not. ꝙ ab illo q tenet ad x. uel ad dandū fideiussorē, non pnt̄ pcisè. x. peti, q reo electio auferri nō dēt. §. plures. uer. huic aūt. insti. de act. & hoc uerū est, qn̄ utrunq; sit in oblone: secus si alterū tm̄ sit in facultate soluēdi. l. si quis stipulatus fuerit. x. in melle. de solu. & in l. miles. §. 1. de re iudica.
5 ¶† Tertiò no. ibi, nō esse cogendū, ꝙ ille qui paratus est soluere, non cogiē litigare: & pp hoc oīa iudicia absolutoria dnr: ut text. dicit in §. fin. de perpe. & tēpo. act. instit. facit tex. in l. si reus paratus. ɔ̄. de procu. in l. si debitori. ɔ̄. de iud. ¶ Et ex iuribus ꝑalleg. fm Ang. hic sumiē cautela, ꝙ si qs p condemnationē efficiat infamis,
6 vel incurrat aliā pœnam, † ꝙ soluat ante condēnationē, & pœnā euitabit. & idem Ang. in d. l. si reus. & no. Bar. in l. iusiurandum, & ad pecunias. §. fin. ɔ̄. de iureiu. cū si. vt tradit ibi Alex. & hoc ꝓ not. ponit Mathesi. in no. 84. noto practicā quotidianā, & Bartholo. Vero. in cautela. xij. in c. regīr. in ver. alia cautela est, & in fiu. ibi limitat, & aliam limitationē tradit Bal. in l. ea q̄. in fin. C. de cōdi. in de. ¶ Quartò no. ꝙ impersonalitas in verbo executiuo, nō vitiat oblonē. ad idē tex. in l. illa stipulatio. §. eum qui. de ver. obl. de quo statim dicā in glo. fin. ¶ In glo. j. ibi, subaudi curari, & hoc suaderi
7 vr̄: quia tex. ita expressè loquiē in d. l. illa. §. j. & tali casu iste † qui promittit se facturum ꝙ stipulatori dentur x. q̄ stipulatus fuit, vr̄ ꝓmittere factum propriū, & sic non ob. iura alle. in glo. Bart. alr̄ declarat glo. dū inqt, ꝙ addiē verbū, curari, qa impersonalitas vitiaret oblonem, auth. si qn̄. C. de const. pec. sed hoc non satisfacit; qa verbum curari, codē mō impersonaliter poniē, sicut verbū dari: nisi dicamus ꝙ verbum curari, hēt hoc peculiare ex eius nā, vt referat ad personam stipulatoris. qui factum proprium vr̄ ꝓmittere. d. §. si qs aliū. alle. in glo. & l. inter stipulantē. in princ. & quantū ad casum nr̄m hic obligatur iste qui promittit ad illa x. vel ad dandum reum locupletem, vt hic dr̄, & d. l. illud. §. j. & ad hoc fa-
8 cit tex. in l. qui aūt. §. sed & si quis. ɔ̄. de cōst. pec. † vbi si quis ꝓmittit certā personam fideiussuram, vr̄ promittere se facturū & curaturū: vt Bar. dicit ibi post gl. & tali casu teneē ad id qđ interest, si illa persona non velit fideiubere, vel vt aliā personam non minus idoneam fideiubentē præstet, & ista iura faciunt ɔ̄ vnam conclusionem, q̄ vr̄ *communis* quòd si qs ꝓmittit se facturū, & curaturū quòd aliqs ratificabit, si talis facit quicqd potuit, excusaē à pœna
a & interesse: vt Fed. concludit in consi. 122. Martinus promisit, & idem ɔ̄rium reperiē inter consilia Bar. in consi. 226. & sequiē Abb. in c. significantib. in fi. de offic. deleg. & in consil. 90. vr̄ ꝙ fideiussores. lib. j. & Are. in ɔ̄si. 144. ex facto ꝓponitur, col. iiij. vbi cōcludit hoc ēt procedere, si quis dicat se facturū, & curaturū cum effectu: quia intellr̄ ꝙ uerè, & bona fide cū diligentia curabit. vn̄ attenta vera ɔ̄clone, esset dicendum ꝙ in casu isto, in quo iste promisit se facturū dari x. qđ si fecerit quicqd potuit, esset excusatus, cuius ɔ̄rium Doc. hic volunt, obligando istū ad illa x. vel interesse. Vn̄
9 ꝓ solone considerandum est † qđ aliqn̄ qs promittit se facturum & curaturum. ꝙ Berta ɔ̄het matrimonium cum Titio, & tali casu si iste fecit quicquid potuit, excusatur pp difficultatem. & ita logē Fed. in d. ɔ̄s. 122. & Doc. in locis. ɔ̄. all. de illo qui promittit aliū ratū habiturum: quia tale factum non vr̄ quod impleri possit. aliqn̄ & secundò quis promitti certam personam fideiussuram: vt in d. l. q aūt. §. sed & si quis quo casu vr̄ promittere se facturum, & curaturum, ꝙ ille fideiuberet, vt no. ibi Bar. post gl. vn̄ si ille non velit fideiubere, cum hoc æquipollēter impleri possit, obligaē ad interesse,
10 & liberatur dando alium æquè idoneū. d. §. sed & si quis. † Aliquando & tertiò, quis promittit se facturū & curaturum, quòd stipulatori dentur decem prout in casu istius. §. & in d. l. illa. §. j. & ista oblatio facti cum ordinata sit ad dationem, vr̄ oblatio dandi. l. si hæ-
11 res. all. in gl. vbi Bar. † Aliquando & quarto, ille qui promittit se facturum & curaturum vtitur plenioribus verbis: quia dicit se facturum & curaturum taliter & cum effectu, quod Titius faciet sic. tunc partes vn̄r cogitare de effectu, & obligatur ad interesse, vt Are. concludit in l. si ita stipulatus. §. possum. col. ij. de verb. obli. & pari modo, si dicatur quòd illo non faciente promittit soluere de suo vel per verba æquipollentia, ex quibus apparet partes cogitasse de effectu, nam tali casu obligatur ad interesse, non obstante quod fecerit quicquid potuit, vt Soc. tradit in consilio. 188. circa præsentem quæstionem. in v. q. in versi. iij. principaliter. vbi in tali materia insistit latius, dixi in cons. 313. promisit dominus Io. ¶ In gl. in ver. cogendum, ibi, solum promisit se curaturum. glo. persistit in suo intellectu quod subaudiatur curari. Bar. & Doct. *cōiter* dicunt quòd talis subauditio non vr̄ necessaria. de quo inferius dicam. ¶ In ea. gl. ibi, fauore vltimæ voluntatis. Bar. aliter respondet quod ibi hæres fuit facere, quòd legata habeat centum. hic verò promisit curare. & ita etiam dicit Pau. de Ca. in d. l. si hæres. sed ista differentia non sapit: quia ratio diuersitatis non videtur posse assignari; & quia iura acquirāt facturum & curaturum: vt no. per gl. in d. §. si quis alium. in verbo, effecturum. inst. de inut. stipu. vn̄ ille tex. in l. si hæres. vr̄ procedere in hr̄de: ꝓut loquitur, qui prætēdit causam lucratiuam, non sic vr̄ in promissore, & in contractibus hoc modo solutio gl. iustificari pōt, quod spāle sit in vltimis volū-
12 tatib. ¶† In ea. gl. ibi, l. promissor. in fine, ibi non vr̄ verum quod promissio facta sit simpliciter, sed quia se soluturum constituit, vnde solutio de numerata pecunia intellr̄. l. item liberatur. §. qui paratus. quibus mo. pi. vel hypoth. solu. & quod ibi Bart. & idem Bar. in l. solutionis. ɔ̄. de so. cum si. vt tradit Ale. in l. iiij. §. si ex conuentione, in pe. no. de re iud. & Mod. in d. l. iiij. §. soluisse. ¶ Extra
13 gl. † an impersonalitas vitiet oblationem. Bar. distinguit, & ex eius dictis plures conclusiones colliguntur. Prima est, quòd impersonalitas ex stipulantis, non vitiat. l. stipulatio ista. sicut. §. si quis ita. de ver. obli. vbi Barto. rationem adducit. quia præsumitur quòd quis velit sibi acquiri. facit tex. in l. stipulatio ista. §. alteri, de ver. obl. ibi, vnusquisq; sibi acquirat, & hoc confirmatur ex eo quod not. Bar. in l. j. in princ. in verbo vltimò quæro. vbi concludit, quod si ego sum stipulatus pro eo quem nominabo, non facta declaratione alterius, mihi acquiritur. alle. tex. in l. iij. C. de contrahen. & cō. stip. à fortiori uidetur quod stipulatio impersonaliter concepta resoluatur in personam stipulatoris. facit quod no. Ange. in l. eum pro quo. ɔ̄. de in ius voc. quod not. Bald. in l. si absentis. circa fi. in versi. procedo vlterius. C. si cer. pet. & in l. ea lege. in x. opp. C. de condi. ob causam, & sic in isto casu verba dubia in fauorem stipulatoris interpretantur, quod no. est ad regulam quæ habetur in l. veterib.
14 ɔ̄. de pac. ¶† Secunda conclusio est, quod impersonalitas ex persona promittentis vitiat oblonem. aut. si qn̄. C. de cōsti. pec. vbi Bar. & ratio fm Bal. ibi videtur: quia non vr̄ promittens se obligare: nisi constet, argu. l. si peculium. §. sicut de pec. leg. facit text. in dict. l. veteribus. & in l. cum de indebito. de proba. & not. Alex. in consi. 182. incip. lectis. colum. penulti. in ij. dubio. in versicul. fortifica-
15 tur. libro secundo. & de ista secundo statim dicam. ¶† Tertia conclusio est, quod impersonalitas in verbo executiuo, non vitiat stipulationem, vt est tex. hic secundum communem intellectum. Sed aduertendum est in ista conclusione, quam Doctores simpliciter sequuntur. nam vera est, & de plano procedit, quando

ADDITIO.

a ¶Excusatur. Idem Are. in consi. 142. Hippo. Marsi. in rub. de fideiuss. nu. 155. & Matthe. Affli. deci. Neap. 295. magn. Parisius. consi. 110. lib. 1. promissio. Sed verior est cōtraria opi. Bal. in l. si. i si. C. de do. pro. Are. l. si ita stipulatus. §. ipsum. de uer. ob. Alc. hic, & latius in l. 4. §. Cato. nu. 130. de uer. obl. Bertrā. consi. 69. lib. 1. Raph. Cu. consi. 181. Ludo. Gozadi. consi. 27. col. j.

quando verba executiua impersonaliter prolata sunt, post obligationem fundatã in persona debitoris, puta si quis dicat, ergo promitto tibi quòd dabuntur tibi. x. nam illa verba impersonaliter prolata, dabunt, vñr referri ad obligationem præcedentem. meritò valet stipulatio, quia habet fundamentum ex obligatione præcedenti, & ita istum tex. declarat Bal. in d. auth. si qñ. in iij. no. secus vr si obligatio non pcedat: quia verba executiua viduntur. trahi ad obligationem. ita videt text. no. in l. cum qui. §. qui sibi, aut filio. in fi. de ver. ob. vbi si pater soli filio dari stipulatus sit, & sic verba executiua in personam filii collata sint, dr ibi, q tali casu nõ rectè filio soluetur: quia persona filii magis obligationi, quam solutioni applicata vr, & sic illa verba quæ executiua sunt, obligationem inducunt, & per pñs obligatio non valet, & ita in casu isto est dicendũ,
16 stante cõi opinio. † q impersonalitas in verbo obligatiuo habeat vitiare obligationem, & ad hoc facit text. in d. authen. si quando. qui videtur loqui in verbo executiuo, dum dicit satisfiet. hoc eñ verbum videtur executionem respicere, & vitiat obligationem: quia trahitur ad obligationem, vt dictum est. Non ob. text. hic, qa procedit in primo casu, quando præcedit obligatio in personam debitoris, vel potest rñderi fm intellectum glo. hic. Et supradicta procedunt in contractibus: secus est in vltimis volnntatibus, in quibus nunquam impersonalitas vitiat obligationem: quia si testator dicat, q detur legatario, intelligitur ab hærede l. si seruus legatus. §. qui margaritam. de lega. j. quam pro singulari alle. Bald. in d. auth. si quando. ver. quæro nunquid. alium tex. addit Alexan. in l. stipulationes non diuiduntur. col. vj. de verb. obli. vbi alle. text. in l. acceptis. in fi. s. ad leg. Falc. vbi Alexan. hoc idem dicit, & limitat
17 hoc fm Bart. in l. codicillis. in prin. ad fin. de vsufru. lega. † Similiter in iudiciis impersonalitas nunquam vitiat libellum: quia intelligitur peti à reo conuento, vt no. Bar. in l. cum qui. §. in summa. j. quod vi, aut clam. alle. tex. in l. j. §. j. de oper. no. nunc. vbi etiã Bar.
18 in fi. & tradit Ro. in consilio 186. in casu proposito. ¶ † Postremò non omitto, quòd in stipulatione non videtur quòd impersonalitas respectu obligationis vitiet stipulationem: quia si dico, promittis mihi decem, & tu respondes promittuntur. videtur q intelligitur à me fm interrogationem, quæ responsio facta simpliciter fm qualitatem præcedentis interrogationis declaratur. §. præterea. insti. de inut. stip. l. j. §. si quis simpliciter. de ver. obli. l. si defensor. §. qui interrogatus. j. de interro. act. facit tex. in l. j. C. de diuer. rescrip. Non ob. tex. in d. authen. si quando: quia loquitur in constituto, in quo non interuenit stipulatio. §. de constituta. insti. de act. & fuit ista opi. Cuma. post preceptorem suum Christophorum de Castelliono in d. l. stipulatio ista. §. si quis ita, quam sustenta
a bilem dicunt Moder. [a] hic. sed in dicta §. si quis ita sequuntur opin. communem & dicunt fundamentum supra factum non procedere: quia quando est diuersitas inter interrogationem, & responsionem, stipulatio vitiat d. §. præterea & d. l. j. §. si quis simpliciter, & hic videtur diuersitas in persona: quia interrogatus de se videtur respondere de alio, dum impersonaliter loquitur, sed dic q ista ratio non videtur vera: quia ista responsio impersonaliter facta non præcisè de alia persona intelligitur. hic autem videtur q fm interrogationem intelligatur: quia supradicta iura alleg. in contrarium loquuntur quando sit diuersitas in responsione, quæ non possit adaptari ad interrogationem præcedentem. & ex his sit expeditus iste §. & per cõsequẽs totus iste tit. ad laudem Dei. Amen.

ADDITIO.

a ¶Mod. Idem etiam Alc. hic. & benè.

De in litem iurando. Rubr.

1 *In iuramentum in litem, an sit affectionis, vel veritatis.*
2 *Iuramentum in litem, præstatur propter contumaciam.*
3 *Contumacia non dicitur propriè delictum.*
4 *Pro interesse singulari, & affectione, an debeat fieri æstimatio arbitrio actoris.*
5 *Iuratur in litem in actionibus in rem.*
6 *Iuratur in litem etiam in actionibus ad exhibendum.*
7 *Iurari in litem potest, & debet in actionibus bonæfidei.*
8 *Statuto disponente q stetur iuramento damnum passi, iudex tamen potest taxare quantitatem damni.*
9 *Promitti uidetur id quod minus est, quando promittitur quod plus est.*
10 *Iudex non cogitur deferre iuramentum in litem.*
11 *Verbum, licuit, an & quando importat liberam volun atem, vel liberum arbitrium boni viri.*
12 *Absoluere qui potest in totum, potest pro parte condemnare.*
13 *Interesse verum, an probetur solo iuramento.*
14 *Indefinita in dispositione legis, equipollet vniuersali.*
15 *In actione ex empto, potest agi ad id quod interest, & quomodo procedit.*
16 *Venditor an teneatur præcisè tradere, dato, q habeat facultatem tradendi rem, & si soluendo interesse liberetur.*
17 *Iuramentum in litem, an possit dari propter latam culpam.*
18 *Excommunicari potest propter contumaciam, ita etiam in litem iurari potest de excommunicatione.*
19 *Lata culpa non equiparatur dolo, ubi agitur de pœna mortis, uel de pœna corporali.*
20 *Statutum imponens pro homicidio pœnam mortis, intelligitur si homicidium dolo commissum sit.*
21 *Causa infamiæ, & causa uitę æquiparantur.*
22 *Actiones arbitrariæ, sunt stricti iuris.*
23 *Iuramentum in litem in casu istius legis, an sit affectionis, uel ueritatis.*
24 *Iuramentum litem, non habet locum in quantitatibus, in quibus non cadit affectio.*
25 *Iuramentum in litem datur in obligationibus ad factum.*
26 *Iudex habet facultatem deferendi iuramentum in litem, in qualibet actione in qua ad preceptum iudicis res non restituitur, & actio efficitur arbitraria.*
27 *Iuramentum in litem, non datur quando agitur officio iudicis.*
28 *Iuramentum in litem, ad hoc ut possit dari contra dolosum, requiritur quòd sit dolus uerus, & non præsumptus.*
29 *Dolus quomodo debet considerari, & an sit differentia inter actiones stricti iuris, & arbitrarias.*
30 *Iuramentum in litem, non defertur fisco.*
31 *Iuramentum in litem ueritatis, ad hoc ut habeat locum, requiritur dolus aduersarij, & difficultas probationis.*
32 *Probationes minus legitimæ ut admittantur propter difficultatẽ probationum, requiritur quòd actus de sui natura communiter probari nõ possit.*

IN actionibus. ¶Ista l. difficilem habet materiam, prout exclamant Doct. omnes hic. ideo diligenter insistendum erit, perscrutãdo, & reuocando in dubium plura, quæ cõmuni opi.
1 præclara hñr. Et intelligentia huius materiæ, in primis, † quæro,
a an iuramentum in litem de quo agitur, sit affectionis, [a] vel veritatis. & cõis opi. est q ratione affectionis iuretur in litem, & per gl. no. in rub. s. eo. & in l. j. in gl. fi. s. eo. per illum tex. vbi res vltra eius pretium æstimatur, & in l. ij. eiusdem tit. dicitur, q interdum in iuramento in litem æstimatur quod intersit, vbi agitur de culpa, si uerò de dolo, quanti in litem iurauerit. ergo iuramentum in litẽ videtur excedere interesse. & idem probatur in l. videamus. §. iurare. eo. tit. vbi in infinitum iurari potest, & hoc ratione affectionis intelligendum videtur, quia res in infinitum æstimari non potest, vt Ful. ibi dicit, & no. Bar. in diuisione hic, dum dicit, q in pri. l. loquitur de iuramento affectionis. Dominus tamen. Ioan. Bertach. in repertorio, in verbo, iuramentum in litem, in ver. xiiij. dicit se aliàs Paduæ disputasse, q iuramentum in litem non sit affe-
b ctionis, sed veritatis: [b] aliter tamen hoc non probat. sed ista opi.
2 ratione, & iuribus hoc modo suaderi potest. † nam propter contumaciam iuratur in litem. l. qui restituere. s. de rei ven. l. j. & ij. s. eo. & propter hoc tollitur difficultas probationis, & in hoc satis contumacia punitur. vnde non est dicendum, q etiam ratione affectionis iurari possit: quia concurrerent plura specialia, contra l. j. C. de inoff. do. facit tex. l. si quando. C. de inoff. testa. & hoc confirmatur: quia iura quæ de iuramento in litem loquuntur, de affectione nihil dicunt: & quia regula est in contrarium, q interesse affectionis non attenditur. l. pretia rerum. ad leg. Falc. & hoc etiã habet locum in delictis. l. si seruum meum. j. ad le. Aqui. Vnde si hoc interesse affectionis non venit in delictis, quę in faciendo cõ
3 sistunt, † multò minus in contumacia non habet habere locum: quia non est propriè delictum: ut no. Barto. in l. omne delictum. in prin. j. de re mil. cum si. vt tradit Alex. in l. j. s. si quis ius dicent. & hoc idem comprobatur: quia iura quæ de iuramento in litem loquuntur, ad æstimationem rei simpliciter referuntur, vt hic in fi. in l. cum furti. ibi, tanti rem fuisse. in l. si tutor. ibi rei pretium statuendum, & in l. iij. §. in hac. j. comm. ibi, quanti res sit, & in l. videamus. in prin. vbi iuramentum in litem ad vtilitatem refertur: ergo propter affectionem non videtur q in litem iurari possit. ¶Non ob. iura. s. all. in contrarium. & primò l. j. quæ dicit, quod iurabit ultra eius pretium: quia per hoc non sequitur qnod pro affectione iurare possit, sed pro singulari vtilitate. Et eo modo respondetur ad l. ij. Non ob. text. in §. iurare. vbi infinitum iurari potest: quia intelligitur eodem modo, referendo se ad singularem æstimationem rei, non ad affectionem. secundò verbum illud in infinitum, accipitur pro eo, quod non determinatum sit de quantitate, prout no. in gl. in l. cum quædam. in prin. j de vsu. facit tex. in l.

ADDITIONES.

a ¶Affectionis. Falsissimum commentum est, & nullo iure probatur, nec in delictis quidem. Non ob. insti. de iniu. §. pœna autem. quia ille erat stylus ueterum magna æquitate illius temporis introductus, uidelicet ut actor pudore suffusus, & hoc honore affectus minoris æstimari suam iniuriam. cæterum toto hoc tit. & alia in iure, dico quod non agitur nisi de deferendo iuramento ueritatis, uel æstimationis, uerum quam proprius secundum ueritatem actoris iuramento certis casibus probandam.

b ¶Veritatis. Et bene, ita etiam practicatur, nec unquam deferri solet ab affectionẽ quod etiam iura nolunt.

in l.condõnes la ij.de cond.& demõ.ibi certum vel in infinitum, & no.Domini post Ioã. And.in ꝑç.v.¶Reperio tamen ꝙ Bart. ponit resolutionẽ in l. videamus.in prin.ĵ.eo.vbi cõcludit, ꝙ pp affectionẽ simplicẽ absque vtilitate non iuratur in litem, sed pp affectionem cũ qua vtilitas cõcurrit, vt interesse vicinitatis fundi. l.si cui fundus.de le.j.& in libro in quo habes memoriã. in hoc. enim casu est mixta vtilitas cum affectione.& idẽ vr̃ velle Bar. in l.j.co.vj.ver.hoc iuxta.C.de sen.q̃ ꝓ eo.& se qt̃ Alex.in d.l. videamus.Sed ista distinctio nõ satisfacit:q̃a vera æq̃paratio vr̃,ꝙ sicut non habetur ratio affectionis,ita pariter nec vtilitatis singularis. d.l.pretia rerum.ibi,non ex affectu nec ex vtilitate singulorum,& in d.l.si seruum.idem dicitur ibi,nec ex affectu,nec ex vtilitate singulorum.& ad idem tex.not.in l.j.§.& alias videamus.ĵ.si quid in frau.pa.vnde indistinctè vr̃ dicẽdum,ꝙ iuramento in litem non sit standum pp affectionẽ,nec pp vtilitatem singularẽ, per s̃. dicta.¶Finaliter tamen nõ vr̃ recedẽdũ à *cõis* opi. ꝙ iuramentum in litem sit affectionis,& ad hoc vr̃ tex.q̃ cauillari nõ põt in l. qui restituere.ĵ.de rei vend.vbi dicitur,ꝙ sine vlla taxatione in infinitum iuratur in litem:ergo vr̃ ꝙ rõne affectionis iuret, vt s̃. dictũ est.Secundò hoc idẽ ꝓbatur in l.videamus.§.iurare.vbi in infinitũ iurare licet.Taxatio tñ põt fieri à iudice.vt ibi dr̃,& illa taxatio iudicis ostẽdit,ꝙ illud verbũ in infinitũ,accipitur propriè sine vlla taxatione.¶Tertiò ad idẽ facit tex.in d.l.j.in fi.& in d.l.ij.s̃.eo. vbi iuramentũ in litẽ excedit ꝓtiũ rei,& interesse cõe: ergo venit interesse singulare,& pariter interesse affectionis: q̃a interesse singularis vtilitatis & affectionis æquiparantur.d.l.pretia rerũ. cum si s̃.alle.¶Quartò facit tex.in d.l. q̃ restituere.§.pe.ibi,nõ pluris q̃ quanti res est.vbi propter culpã nõ cõsideratur interesse, sed pp dolũ,qui cõsideratur in iuramẽto in litẽ,æstimatio fit vltra interesse.¶Quintò ad hoc videt̃ tex.sm̃ communẽ intellectũ in d.l. pe.§.in eũ.s̃.ne q̃s eũ.de cuius intellectu.ĵ.videbimus.Sextò & vlti.vr̃ tex.in d.l.nummis.s̃.eo.vbi nõ iurat̃ in litẽ,q̃a non cadit affectio:ergo vr̃ ꝙ iuramentũ in litẽ sit affectionis. ¶Non ob.s̃.alle. in cõtrariũ.& primò dũ dr̃,ꝙ cõtumacia satis punit: q̃a tollit difficultatẽ probationis,& rõ videt̃,ꝙ rõne affectionis iurari possit: q̃a cõcurrent p̃la sp̃alia:q̃a r̃ndetur ꝙ ista rõ h̃ret locum in dubio. sed in casu isto cõstat de dispositione.l.quæ ꝑmittit iurari infinitũ,per supradicta,& in claris nõ est opus cõiecturis l.cõtinuus.§. cũ ita.de verb.obl.¶Nõ ob.ꝙ iura de affectione nihil dñt vt patet ex supradictis Non obst.ꝙ regula sit in ꝯ̃rium, q̃a non h̃r rõ affectionis.q̃a regula fallit hic in odium cõtumaciæ, & isto casu hoc toleratur:q̃a modificatur à iudice,vt dixi.¶Non ob.ꝙ in delictis nõ consideratur interesse affectionis,quia hic, ita statutum fuit in odium cõtumaciæ,& in delictis aliæ pœnę imponuntur secundum qualitatẽ delicti quæ non h̃nt locum pro contumacia.

4 ¶†Vltimò non obstat ꝙ iura referuntur ad æstimationem rei, quia intelligitur tamen quod æstimatio fiat arbitrio actoris ultra cõmune pretium rei pro interesse singulari,& pro affectione: q̃a omnia ista referuntur ad æstimationem rei de qua agitur.& sic cõcluditur ꝙ iuramentum in litem est affectionis simpliciter, vel affectionis cum vtilitate singulari,quãque etiã iuramentũ in litem præstatur secũdũ veritatẽ,& cõmunẽ rei æstimationẽ.vt per istũ tex.hic in fi.Doc.dicunt,& in l.ij.in fi.s̃.eo.Et vlterius ad intelligẽtiã præmittendũ est,ꝙ actionũ quædam sunt bonæfidei,quæ enumerantur in §.actionum.insti.de actio.& quæ ibi non sunt numeratæ dicuntur stricti iuris,& non dñr bonæfidei. vt per contrariũ illæ quæ sunt stricti iuris dicantur malæfidei:quia in omnib.cõtractibus bonafides requirit̃.l.bonã fidem.C.de act.& obl. & in cõtractibus stricti iuris obst exceptio doli.l.si quis cũ aliter.de verb. obl.l.dolo.C.de inutil.stipu.Ideo in eis quoque requiritur bona fides,quæ contraria est fraudi & dolo.l. iij. in fi.ĵ. pro socio. dñr ergo bonæfidei cõtractus siue actiones:q̃a in talibus maior potestas tribuitur iudici,vt ex bono & æquo iudicare possit. §. in bo-
a næfidei aũt.insti.de act.sed in cõtractib.stricti iuris,strictè[a] procedit̃.l.quicquid astringendæ.de verb. obl. l. quia tantundem.de neg.gest.& declaratur per gl.in d.§.actionum,& ista ratione regulariter in actionib bonæfidei iuratur in litem de affectione,& nõ in contractib.strictis iuris,ut hic cum l.seq.¶Quandoque tamen etiã in actionib. stricti iuris dat̃ arbitrium iudici per naturã actionis ex aliquo accidenti,& tunc actio dr̃ arbitraria.§. præterea.insti.de actio.l.ij.in prin.ĵ.de eo q̃d cer.loco. & ideo actio in rem, quæ est stricti iuris:quia non est numerata in §. actionum , efficitur arbitraria,iussus restituere rem iudici non obtemperauit. Nã propter contumaciam datur potestas iudici vt possit deferre iuramentum in litem d.l.qui restituere,& propter hoc dicitur hic, ꝙ in actionibus in rem iuratur in litẽ,& in actionibus bonæfidei, iudex h̃et istam p̃tãtẽ ex natura actionum à prin.sed in actionib. stricti iuris,iudex ex accidenti illam consequitur,præter naturam actionis,ut no.Bar.in d.l.ij.in prin.de eo quòd cer.loco, & in l.j. C.vbi conuẽ.qui cer. lo. dare promi. & ideo actiones arbitrariæ solum sunt stricti iuris. l. in bonæfidei, de eo quòd certo loco.

5 ¶Ista lex summatur,& diuiditur,vt ꝑ Bar.hic.¶†Primò no.ꝙ in actionibus in rẽ iuratur in litẽ.ad idẽ tex.in l.ij.s̃.e.in d.l.qui restituere in l.harum.in fi.s̃.si serui.ven.& hoc videt̃ ꝓcedere respectu fructuũ.l.Nesennius.§.fundũ.ĵ.de re iu.& rõ videt̃: quia ĩ realibus actionibus quæ diriguntur ad rem certã,cadit affectio , quæ consideratur in iuramento in litem,non sic dicitur in personalibus,de quib.tñ inferius dicã.¶Scdò no.ꝙ in actione ad exhibẽdũ iuratur in litẽ:ad idẽ tex.in l.ij s̃.eod. in l. iij.§. præterea.s̃. ad exhi.
6 †Nã actiones reales,& ad exhibendũ dñr arbitrariæ , si quis rem non restituat,vel exhibeat.§.præterea.insti.de act.& ideo in eis iuratur in litẽ:& ista actio ad exhibendũ habet conformitatem cũ actione reali:q̃a præparatoria est rei vendicat.l.j.C. ad exhi. & licet personalis sit,l.iij.§.est autẽ.s̃.ad exhi.est tñ in rẽ scripta, & se-
7 quitur possessorẽ.l.iij.§.fi.s̃.ad exhi.¶†Tertiò no.ꝙ in actionibus bonæfidei iuratur in litẽ.ad idẽ tex.in l.iij.§.in hac. ĵ. commo. & hoc in talibus actionis permittitur iudici à principio ex natura actionis:sed in actionibus in rem,& ad exhibẽdum,iudex à principio nõ h̃et talem potestatem,sed illã postea ex accñti cõsequitur propter contumaciam.d.l.qui restituere.cũ si.s̃.alleg.& no. Bart. in.l.ij.in prin.de eo q̃d cer.lo.& in l.j.C.vbi conuẽ.qui cer.lo.dare promi.Et ex his hic colligitur,ꝙ æquiparatur illud,q̃d est ex natura actionis,& ꝙ accñtaliter contingit,& hoc verum est , quãtũ ad istud iuramẽtum in litem,de quo hic expressè dicitur:alias secus vr̃,vt ꝑ gl.in l.certi cõdõ.in prin.s̃.si cer.pet.& etiã quantũ ad iuramentũ in litẽ dr̃ia videt̃ quo ad fideiussorẽ, quia in actionib. bonæfidei inspecta originali earum natura obligatur fideiussor in omnibus sicut principalis.l.q̃ro.& q̃d ibi no.in gl.j.loc.l.si postea. ĵ.rem pu.sal.fore.sed in actionibus stricti iuris,in q̃bus accidentaliter obligatur reus propter eius contumaciã,fideiussor non obligatur.l.centum.§.nec oportebit.ĵ.de eo quod cer.lo.& no.in l.j. ĵ.e.& ita concludit Pau.de Cast.in l.si heres.in prin.ĵ.de eo.quod cer.lo.& ad hoc est tex.no.in l.fi.ĵ.de fideius.qui loquitur de iuramento in litem.¶Quartò no.ꝙ iudex taxare potest certam summam ad quã iuramentũ in litẽ restringatur.idẽ ꝓbatur in l. videamus.§.deferre.ĵ.e.Ex quo infert ibi Ang.in gl.in verbo,congruit.
8 idẽ esse in statuto quo cauet̃,† ꝙ stãdũ sit iuramẽto dãnũ passi: q̃a
b iudex poterit quãtitatem dãni taxare,[b] & idẽ Ang in d.l.qui restituere.col.ij.ver.sequitur in l̃ra,& in aut.de exhi reis in prin.ĩ ver. & hoc facit ad quantitatem.cũ si.vt dixi in c. proposuisti. de proba.col.j.Sed aduertendum est,q̃a de isto tex.ad statutũ non videt̃ ꝙ inferri possit:q̃a hic agitur de iuramẽto affectionis,& in isto casu fuit expressè data p̃tãs iudici taxandi tale iuramẽtũ nõ sic videt̃ in statuto in quo agit̃ de iuramẽto veritatis,à quo non ita de facili recedendum vr̃:& q̃a statutum loq̃tur simpliciter , & à verbis statuti non vr̃ recedendũ. l. q̃d constitutũ. vbi Bart.de testa. mili. Præterea in casu statuti agit̃ ꝯ eũ,q̃ dolo dãnum dedit,quo casu ꝓpter dolũ æstimatio facta auctoritate legis præcisè attendit̃,adeo ꝙ ratione calũniæ impugnari non potest.l.pe.§.in eũ. ĵ. eod. qui tex.ibi ita disponit simpliciter sicut loq̃tur statutũ,secus est in casu huius l.q̃a lex vlterius procedit dãdo istã potestatem iudici,& de statuto dicendum est vt dixi in d.c proposuisti. Quantum ad tex.hic de taxatione quæ potest fieri à iudice,intelligit̃ tñ ꝙ non dẽt excedere duplũ communis interesse:vt no.Bar.in l.j.in versi. sumus expediri de ista secũda.C.de sen. quæ pro eo quod interest.& seq̃tur Ale.in d.§.deferre.Et hoc confirmat̃ efficaci ratione:q̃a si interesse q̃d regulariter peti potest,& probat̃ testibus,nõ potest excedere duplũ,d.l.fi.à fortiori hoc videt̃ dicendũ in isto interesse affectionis,q̃d venit iure sp̃ali,arg.l.tertiæ.§. militia missus.de test.mili.In contrariũ tamen argui potest hoc modo.nam iudex hoc iuramentũ potest minuere,& in totũ non deferre arbitrio suo,vt hic.& d.§.iurare.ergo eꝯ pariter videt̃ ꝙ volente iudice possit duplũ excedere,q̃a q̃d operatur propositum in proposito,idẽ debet operari oppositũ in opposito.l.si ex toto.in prin.de leg.j.l.fi.§.fi.de leg.iij.nisi dicamus ꝙ tale iuramentum sit de iure speciali,q̃d facilius tollitur.d.§.militia missus.& sic arg.non procedit propter diuersitatis rationem,vt not.Bar.in l.inter stipulan-
9 tem.§.sacram. col.iij.de verb. oblig. ¶† Quintò not. secundum Rom.& Alex.hic,quod cui permittitur quod plus est, permitti etiam videtur quod est minus.facit text.in l.nec in ea. in ver. sed qui occidere potest.ĵ.de adul.& in l. cui pacto.ĵ.de ser.expor. cũ si.vt tradunt Alexan.& Mod.adde tex.in c. pastoralis. §. item cũ totum de offic.delega.& facit text.in l.quæ de tota.s̃. de rei vendic.in l. qui sine. ĵ.de cond. sine causa.vbi Barto. cũ si. vbi tradũt Moder. & in l. iurisgentium.§.adeo.s̃.de pac.& procedit ista regula

ADDITIONES.

a ¶Strictè.Sed hodie in usu & praxi nõ est dr̃ia inter actiones bonæfidei & stricti iuris quantum ad hoc.& quamuis Franc.Duare.teneat non esse locum huic l.& huic iuro,nisi actio sit bonæfidei,uel arbitraria,& directa,non contraria, & ad restituendum competat non ad dandum,uel tradendum,etiam si alias contra dolosum, id nec iure probatur,nec in praxi obseruatur.

b ¶Taxare.Et placet,quatenus alias probabilis verisimilitudo excederetur.

gula vbi est eadem ratio, secus vbi sit diuersa, vt not. Abb. in d. §. item cum in totum. in fi. vbi alle. glo. in ver. defensor. in fi. cle. ij. de reb. ecc. non ali. & ibi Card. in vij. opp. in ver. no. casum. i quo quod maius est, permittitur, & minus prohibetur. & tradit Are. in consi. 144. diligenter. col. iiij. in ver. non ob. arg. & ideo ista regula procedit affirmatiuè, prout loquitur, non autem negatiuè: quia non valet q̄na, non possum q̄d plus est, ergo non possum q̄d minus est. & non sequitur, non habeo centum, ergo non habeo. x. vnde licet Papa in totum non possit tollere decimas, potest tamen in aliquo casu particulari: vt no. per glo. in c. à nobis. de dec. & plura similia de pōtifice ad hoc tradit Fel. in c. fi. de ma. & obe. col. fi. & pro pleniori declaratione huius regulæ recurrendum est ad ea quæ dixi in l. non potest videri. & in l. in eo, q̄d plus. de reg.
10 iur. ¶ † Sextò no. q̄ iudex non cogitur iuramentum in litem deferre, vt colligitur ibi, licuit ei nec deferre, & hoc secundum Ful. intelligitur, quando non sunt requisita in tali iuramento, sed con-
a currentibus requisitis iudex necessitatur. l. videamus. §. deferre. s̄. eo. ibi, deferre autem iuramētum iudicem oportet. ex quo Ful. infert, q̄ verbum, licuit, videtur importare arbitrium boni viri,
11 non autem liberam voluntatem. ¶ † Sed aduertendum est, quia immo verbum licuit, videtur liberam voluntatem imponere. l. semper in conuentionib. de rit. nup. ibi, non liceat, sed q̄d honestum est, & in regula, non omne quod licet, honestum est, de reg. iur. & in c. aliud q̄d est, de pe. dist. j. ibi omnia mihi licent, sed non omnia expediunt: & quia ipse iudex offensus videtur ex contumacia, quæ in iuramento in litem consideratur. & ideo ad eum spectat iniuriam remittere, & hoc procedit secundum regulam l. non quicquid. s̄. de iud. & idem est in verbo, libuerit, q̄d liberam importat voluntatem. l. fideicōmissaria libertas. la ij. §. j. de fideic. lib. no. Bar. in l. alio. de ali. & cib leg. & tenendo istam opin. q̄ hoc sit in voluntate iudicis, non ob. text. in d. §. deferre. ib, iudicē oportet: quia illa necessitas non est respū iudicis, vt ipse cogatur inuitus, sed ad exclusionem alterius ab eo dicitur, ut probatur in l. seq. & est sensus, q̄ tale iuramentū debet deferri p iudicē, & non per aliū. Si tamē volumus sustinere opi. Ful. q̄ verbum, licuit, importet arbitrium boni viri, possumus dicere, q̄ cū verbū hoc referat ad iudicem pp qualitatē iudicis, verba quæ aliàs importarent liberam voluntatem pp iudicem ad quem referuntur, vñr imponere arbitrium boni viri, vt not. tradit Imo. in c. significauerūt. in fi. de
12 testi. & sequuntur Are. & Mod. ibi. ¶ † Septimò no. ibi, absoluere vel minoris condēnare, q̄ qui potest absoluere in totum, potest pro parte condēnare, & ista cōdēnatio non infertur immediatè ex absolutione, sed de absolutione infertur ad condēnationem. l. iij. de re iud. & de condēnatione in totum, infertur ad partem. & ita tex. declarari debet. Et hoc limitatur non procedere in eo qui habet potestatem absoluendi ex priuilegio: quia tunc nec in totum, nec in parte cōdēnare potest. tex. not. in l. quoties. C. vbi sena. vel claris. vbi Bal. de quo dixi in regula, nemo qui condēnare. de reg. iur. ¶ Octauò no. q̄ iudex post delatum iuramentum, potest illud reuocare absoluendo, & hoc intelligitur ex causa. l. videmus §. item videndum. s̄. e. & j̄. videbimus. ¶ Nonò no. ibi, ob dolum suū non ob culpā. q̄ propter dolū suum non videtur propter hoc, q̄ lata culpa excludatur, vt est tex. no. in l. j. §. hæc actio. s̄. si mens. fal. mo. dix. & ad idem tex. cū gl. in l. si mora. § mari tum. j̄. sol. mat. in l. contractus. in prin. & in gl. j̄. de reg. iur. & q̄d de culpa dicit, in dubio de leui intelligitur, vt no. per glo. in l. si filiof. §. maritū. in ver. culpa. j̄. sol. mat. in l. venditionem. §. si q̄s fructus. in ver. ex culpa. & ibi Bar. j̄. de bo. auct. iud. pos. cum si. vt tradit Ale. consi. 45. habita super his. col. j. lib. j. & de hoc videbimus
13 in gl. ¶ † Decimò, & vlti. not. in ver. planè. secundum *cōem* intellectum, q̄ verum interesse in isto casu probatur solo iuramēto, q̄n difficultas probationis procedit dolo aduersarij, vt hic, & in l. si q̄n C. vnde vi. & in c. fi. q̄d me. cā. ita dñt Mod. hic, sed aduertendum est, quia non agitur hic de dolo, sed de culpa propter morā, & pp culpā non iurat in litem, vt s̄. dicit. & tex. in d. l. si q̄n. cū si. qui loquuntur in delictis dolo commissis, ad casum istū non vñr adaptari, & tex. hic dum loquitur de iuramento in litē, q̄d pp culpam p̄statur propter difficultatem probationis. vr̄ contra tex. s̄. in ver. ob dolū solum non ob culpam. sed r̄ndetur q̄ s̄. loquitur in iuramento affectionis, in quo dolus requiritur: secus est in iuramēto veritatis, in quo culpa sufficit, vt hic in ver. planè. Et vlterius in casu isto considerandum est, q̄ hic constabat de morte serui, quo casu improbando æstimationem verā sufficit difficultas probationis. vt solo iuro, p̄bet, & ad hoc benè facit q̄a si probatū sit debitū, quātitas probari pōt per iuramētū creditoris, ut voluit Rayn. de Forli. in l. j. s̄. eo. tit. & tradit Bar. Vero. in caut. 210. aliqs mutuauit. vbi hoc comprobat ex his, quæ tradit Bar. in l. admonēdi. col. xj. ver. q̄d si testes. de iureiu. & tradit Alex. in consi. 69. visa facti narratione. col. ij. li. ij. & istud iuramentū de quo text. hic in fi. loquit, est iur̄m veritatis. vt Doc. *cōiter* dñt. & hoc suadetur duplici ratione. Prima, quia ob culpam conceditur. Secunda, q̄a in locū ordinariæ probationis subrogat, ideo sapit eius nā m. l. si eū. §. qui iniuriarū. s̄. si quis caut. ¶ In gl. j. ibi, impropriè dr̄ actio in rē. sed dici pōt, q̄ imo propriè dr̄ actio in rem: q̄a s̄m quid actio dr̄, sed absolutè actio in rem non dr̄ actio propriè, & dñt Mod. hic, q̄ actio in rem non dr̄ propriè actio: q̄a ei non competit diffinitio actionis, insti. de act. in prin. sed ille tex. in q̄trariū retorquet, q̄a vt patet ibi ex diuisione, q̄ ibi ponitur. post diffinitionem, diffinitio actionis actiōi in rem cōpetere vr̄. ¶ In gl. in plurali numero, me
14 lior rō vr̄, quia loquit de actione in rem indefinitè, † & indefinita æquipollet vl̄i in dispōne legis, vt not. Barto. in l. si plurib. de lega. ij. imo loquitur vr̄ text. alleg. in gl. in l. si fundi. §. in vendicatione. ibi, sicut in certis in rē actionib. & in actionib. realibus. Rō vr̄: quia in illis cadit affectio. non sic vr̄ in personalib. vt dixi in notabilibus. Sed ista rō non est gn̄alis. Nam procederet si agat actione personali ad genus, secus vr̄ si agat ad spēm, in qua affectio pariter potest q̄siderari. Et ista q̄clo. procedit, & intelli̅r, q̄n in actione reali reus fuit contumax, vt dñt Mod. in vltimo euidentiali. & ita loquitur tex. in d. l. q̄ restituere. sed tunc stat difficultas: quia stāte contumacia idē esset tā in actionib. p̄sonalib. q̄ realib. vt no. Bar. j̄. p d. l. q̄ restituere. in fi. de quo. j̄. videbimus. ¶ In gl. in vers. bonæfidei. ibi, non q̄trariis, q̄uo actiones q̄trariæ à directis cognoscātur. no. per gl. in l. consensu. j̄. de act. & obl. & latè tradit Ang. Are. in §. fi. insti. de socie. & actiones contrariæ solum locū h̄nt in casib. in iure expressis. vt no. Bal. in c. j. in fi. in ti. q̄d p̄cedere debeat inuestiutram. alle. gl. fi. in l. oīno. j̄. de impen. quam sequit Ang. in l. j. col. fi. j̄. sol. mat. & idē dicit gl. insti. de act. in §. preiudiciales. & pp hoc. dr̄ in rub. cōmo. & q̄ depo. & q̄tra mād. & est j̄. & stāte ista q̄clsio nō vr̄ q̄ alia certa doctrina dari possit ad cognoscēdū contrarias à directis. Et q̄clo gl. hic, q̄ in actionib. q̄trariis non p̄stet iur̄m in lit. procedit in q̄trariis, in q̄b. nō agitur de fide rupta. l. ei apud quē. alle. in gl. secus ergo vr̄ in q̄trariis, in quib. agitur de fide reputa, vt no. per gl. in l. si pignore. §. si post. in verb. tenetur. de pig. act. & illa gl. cōiter approbatur, vt Bar. dicit in l. furti. §. fi s̄. de his qui not. infa. & Alex. hic idem tenet per illū. tex. in d. l. ei, apud quē. à contrario sensu, & Mod. sequunt. ¶ Contrariū tñ voluit gl. in d. l. furti. §. fi. in ver. contrario. & s̄m Bar. ibi, i. la est forte verior. & ista mihi magis placet, quia in q̄trariis non agit de fide rupta, sed de indēnitate eius qui depositum suscepit. d. l. ei apud quem. & in d. l. furti. §. fi. dr̄ q̄ in q̄trariis nō agitur de p̄fidia. sed de calculo, & in d. §. si post. nihil dr̄ de iuro in litem, & tex. in d. l. ei apud quem nihil probat à q̄trario sensu: q̄a ibi absolutè per modū rōnis dr̄, q̄ merito nō iurat in litem: q̄a non agitur de fide rupta, sed de indēnitate eius qui depositum suscepit, & in d. §. si post. per quē mota fuit gl. ibi. Considerandū tñ est, q̄ ibi non agitur de actione q̄trariā, q̄ de sui nā q̄traria sit, sed accidentaliter vr̄ contraria largo modo, pp illam conuentionē, quia debitor precario rogauit, vel q̄duxit pignoris possessionē, & ibi non dr̄ de contraria actione, sed de q̄trario iudicio, quasi hoc respiciat personam creditoris, qui agit q̄tra debitorē ex noua conuentione. nā propriè illa actio q̄traria vr̄, quæ venit in q̄nam directæ absque alia conuentione, & inducit à lege, ad hoc vt ille, qui principaliter gratia alterius obligatur, conseruetur indēnis vt in dictis iurib. s̄ alleg. quia officium suum non dēt dānosum alicui esse. l. si quis ex signatorib. j̄. queād. test. ape. ¶ Et quod dictum est de actionib. contrariis, de quib. non iuratur in litem, videt procedere, quia ita vlterius declaratum reperitur, aliàs vero quod dr̄ de directis, habet locū in contrariis. vnde sicut actiones directæ sunt bonæfidei. ita pariter & contrariæ. gl. ij. in §. actionum. in verb. tutelæ. insti. de act. & hoc consonat vt seruet æqualitas inter contrahentes. l. cum emptor. j̄. de rescind. vend. ¶ In fi. gl. pro resolutione eorum, quæ in gl. habentur, videndum est de duobus Primò, an verum sit q̄ in actione ex empto veniat interesse singulare. Secundò, an in tali actone ex empto iuretur in litem. Quo ad primum, gl. hic tenet quod veniat interesse singulare. & idem gl. in l. j. j̄. de ac. emp. ¶ In gl. magna, in ver. item, notat Azo. in summa. C. de act. emp. col. j. & ad hoc ur̄ text. in d.
15 l. j. de act. emp. ubi dicitur, † quod ex empto agitur ad id, quod interest, &. hoc interesse pretium rei egreditur. ista enī uerba non uident posse adaptari. nisi ad interesse singulare, & ista ur̄ *communis* opinio. ¶ Sed tamen in contrarium ur̄ comunis regula, quę dicit quod pretia rerum non debent considerari ex utilitate particulari singulorum, d. l. pretia rerum. d. l. si seruū. d. l. j. §. & alias. si quid in frau. pat. & nulla ratio specialitatis uidetur posse assignari in tali actione ex empto. Non ob. textus. in d. l. j. quia non sequitur, excedit pretium rei, ergo est interesse singulare. q̄a pōt esse, quod res plus ualeret tpe moræ. q̄ nūc, quādo agitur. & hoc ur̄ interesse cōe, non singulare ut not. in. l. uinum. s̄. si cert. pet. ¶ Circa secundū, Bar. cōcludit s̄m opi. gl. q̄ si uenditor habet facultatem rei tradēdæ: q̄a cogi pōt ad tradendum, poterit iurari in litē, si iussus à iudi-

ADDITIO.

a ¶ Necessitatur. Hæc vera, & obseruatur.

à iudice resistat, si nõ hẽt facultatẽ rei tradendæ liberatur præstando interesse, & non põt in litem iurari, & ista est *cõis* opi. vt Alex. hic dicit. Ful. hic post Alb. tenet ꝙ indistinctè ĩ actione ex empto non iuret in litẽ, per tex. in l. si traditio. C. de act. empt. vbi fit cõdẽnatio ad interesse quãti iudex arbitratus fuerit. Mod. rñdẽt ꝙ illa verba nõ excludunt iurm in litẽ: qa in omnib. contractib. bonæfidei iuratur in litẽ. l. iij. §. in hac. ·. commod. ibi sicut in cæteris bonæfidei iudicijs Sed vlterius aduertẽdũ est, quia attenta ista rõne Mod. esset dicẽdũ, ꝙ ẽt cõtra vẽditorẽ q nõ hẽt facultatem rei tradẽdæ, possit iurari in litẽ: qa est cõtractus bonæfidei. & tamen Bar. & Doc. ꝯrium dñt: vñ opinio Ful. videtur sustentabilis tenen
16 do † ꝙ vẽditor nõ teneat ꝑcisè tradere, dato ꝙ hẽat facultatem rei tradẽdæ, sed liberet soluẽdo interesse, vt probat subtiliter Soci. in l. certi condictio, in prin. col. pe. s. si cer. pe. & tunc militaret rõ quæ in gl. hic assignatur: qa ex quo liberatur soluendo interesse, nõ vr̃ esse in dolo, quo casu nõ vr̃ hr̃e locũ iuramẽtũ in litẽ. Tñ qa ego in d. l. certi cõdictio sustinui opin. *cõem*, ꝙ venditor teneatur tradere, si hẽt facultatẽ rei tradẽdæ, idcirco non videtur recedendũ ab op. Bar. hic. Non ob. ꝙ indistinctè in contract. bonæfidei iuret in litẽ: qa verũ est qñ concurrit dolus: ꝑut est qñ hẽt facultatem tradẽdi: secus si nõ hẽt facultatem: qa tunc liberat̃ ꝑstando interesse, & non dr̃ in dolo. Et vlterius cõsiderandũ est: qa Bar. facit vim in resistentia quã facit vẽditor ad iussum iudicis. vñ ꝑp hoc iurat̃ in litẽ. Non ergo ꝑp morã simpliciter commissam non hr̃et locũ iuramentũ in litẽ, & iõ in casu isto nõ vr̃ ꝑstari iur. in litẽ ꝑp nãm actionis bonæfidei, sed accñtalr̃ ꝑp iussum & cõtuma-
17 ciã, sicut cõtingit in actionib. realib. ¶ † In gl. culpã, ibi, dico ꝙ nõ hæc gl. *communiter* approbatur, ꝙ ꝑp latã culpã non possit iurari in litem, sed dolus ꝑcisè requiritur. & hoc sm̃ Ale. rõne cõpro-
a batur: qa vbi agitur de pœna, & lex facit mentionẽ de dolo, non venit lata culpa, vt no. Bart. in l. qđ Nerua. col. vij. ꝟ. depo. vbi alle. l. j. §. si quis. ꝟ. ne vis fiat ei. & l. ij. §. hac actione. ꝟ. vi bo. rap. cum si. vt tradit Ale. hic & Mod. sequuntur, & idẽ Alex. in consi. lxv. plura cõcurrere vñr. co. pe. lib. j. & idem Abb. in c. ij. col. ij. de consti. vbi ad hoc alle. tex. xvij. q. iiij. in c. si quis suadente diabolo. vbi dolus requiritur, & tñ percutiens clericũ ignoranter excusatur. c. si vero. el ij. de sen. excõ. Sed tamen in contrarium efficaciter facit tex. in d. l. j. §. hæc actio. allegata in gl. vbi dolus duntaxat requirit̃ & tamen lata culpa non excluditur, vt dixi in notabilibus. & idẽ probatur in l. quæsitum. §. illud. in fi. de preca. & facit text. in l. j. in prin. ibi, dolo malo. iuncto. §. non autẽ. ꝟ. si quis test. li. vbi excluditur leuis culpa, sed non culpa quæ dolũ repræsentat. Bar. in d. l. qđ Nerua. conatur rñdere, ꝙ dicta iura procedunt ex declaratione exꝑssa Iurisconsl. quæ vlterius procedit respondendo, ꝙ lata culpa non æquiparetur dolo, secus ergo vr̃ quãdo loqtur simpliciter. Sed certè illa iura vñr fundari in cõi regula: quia lata culpa dolo æquiparatur. d. l. qđ Nerua. vñ dato ꝙ dispositio simpliciter loquatur de dolo, lata culpa etiam comprehenditur: qa ista est interpretatio passiua, quæ ẽt in materia stricta admittitur. l. j. §. lex Falcidia. vbi Bar. ꝟ. ad l. Fal. Et tenendo istam opi. quæ probatur in iuribus ꝑalleg. non ob. iura allegata ꝑ Bar. quia non loquuntur in lata culpa, sed vñr loqui in leui, dum dñt non esse in dolo q credidit rem esse suã. d. l. j. §. si quis. & d. l. ij. §. hac ratione. Similiter tex. in d. c. si verò. quẽ Abb. adducit, non loquitur in lata culpa: qa ibi excusatur: qa ignorauit esse clericum nutrientem comã. talis. n. ignorantia videtur probabilis vel saltem non videtur lata culpa,
18 vt dixi in c. ij. de const. ¶ † In glo. j. ibi, excõicari. no. ꝙ sicut propter contumatiã qs excõicari põt, ita in litem iurari potest. de excõitatione ꝓbatur in c. j. in fi. in c. qm̃ frequenter. in fi. vt lit. non conte. Nam qlibet contumacia digna est excõicatione ut no. per gl. in c. certum. xj. q. iij. adeo ꝙ etiam pro contumacia, quę ex re leui insurgit, qs excõicari põt. gl. no. in c. duo sunt. 96. dis. Aduertendum tñ est: qa requiritur ꝙ sit contumacia in nõ cõparendo, secus est in contumacia in nõ parẽdo, vt no. Abb. concludit in c. j. in no. antepe. de iudi. q dicit, ꝙ hoc mõ intelliguntur canones: q dñt, ꝙ pro leuib. culpis qs nõ dẽt excõicari. xj. q. iij. in c. nullus. in c. epi. & dixi in d. c. j. in vij. no. Et ideo secundũ illam opi. Ab. cõsiderandum est super ista æquiparatione, quã facit gl. qa in iuramento in litem agitur de cõtumacia in parẽdo. d. l. q restituere. & pro tali contumacia quis excõicari non potest ergo æquiparatio non videtur procedere, attenta illa opi. Abb. de qua dixi latè in d. c. j. vbi videndum est, & gl. hic saluari potest, vbi agitur de contumacia in non parendo, in re ponderosa, prout gl. hic loquitur. Secus est in re leui & parua, prout loquitur Abb. in d. c. j. de iud. ¶ In e. gl. ibi nec quãtũ ad corporalem pęnã. istam gl. pro notabili alleg. Bar. Vero. in consi. 34. si vnquã. col. 8. ver. immo qđ plus est, ꝙ nõ
19 solũ vbi agitur de pęna mortis † sed etiam in alia pęna corporali, lata culpa dolo non æqparat̃. Et ꝑ dicto glo. facit tex. in l. in lege Cornelia. ꝟ. de sic. vbi Bart. ponit summarium in pœna corporali. & idem Bar. in l. quod Nerua. col. vij. ver. item quæro. ꝟ. depo. tex. tamen in d. l. in lege. ponit exempla quæ non conueniunt latæ culpæ, de eo qui se præcipitat, & de putatore qui non clamauit. Est tamen casus no. in quo pro culpa quis punitur ad mortem, in l. si quis aliquid. §. q abortionis. ꝟ. de pęn. vbi pro poculo amatorio, si mors sequuta sit, debet decapitari: qa res est mali exẽpli, & ibi hoc ex eo contingit: qa dabat o pam rei illicitę, ut in simili hr̃ in c. si. de homi. in vj. & no. Bar. in l. respiciendũ. §. delinquũt. in fi. ꝟ. de pę. & in l. diuus. ꝟ. de sica. Alius est casus, in quo qs ex delicto cõmisso sine dolo punitur ad mortem. in l. milites. vbi Bar. & Ang. ꝟ. de cust. reo. & no. Ol. in consi. 92. rex habebat castrum. in princip. & adde Ange. in consi. 288. viso themate. in fi. vbi alios plures text. adducit. in l. vnica. C. de pri. car. vbi idem Ang. in fi. ad idem tex. in l. fi. vbi Ange. C. ad leg. Iul. de vi. & in l. ad commentariensem. vbi Ang. C. de cust. reo. Et adde ẽt casum no. in quo lata culpa æquiparatur dolo, in criminalib. videlicet in eo qui asserit se
b peritum, cũ non sit. ita dicit Flo. [b] in l. idẽ iuris est. §. mulionẽ. s. ad leg. Aqu. alle. gl. in l. ij. s. qđ quisque iu. Ale. ibi hoc tenet, dum rñdet ad d. l. ĩ lege Cornel. & ẽ casus spãlis ꝑp retorcutionẽ, qa qs debet pati in sua persona, illud qđ in alterius persona iustum putauit. vñ si magistratus decapitauit illum, qui culpa cõmisit homicidium, ipse fuit in lata culpa, propter iuris ignorãtiam, & propter hoc habet locum retorquutio cõtra eum, & dẽt decapitari, vt in tit. s. quod quisque iur. vbi Bar & Bal. in prin. illius l. & facit tex. in l. lex Iul. §. fi. ꝟ. ad l. Iul. repe. Et ex eo quod dictum est, ꝙ in pęna
20 corporali, lata culpa non æquiparatur dolo, † infertur ad statutũ quod pœnam mortis imponit pro homicidio. nam intelligitur
c si dolo [c] commissum sit, vt not. Bald. in l. data opera. col. iiij. ver. item si statutum. C qui accu. cum si. vt tradunt Mo. & adde Car. in consi. 44. pro domino Christophoro. vbi ad hoc alle. Ioan. An. in regula, pro possessore. col. ij. de reg. iu. in vi. in mercurialib. & idẽ tradit Ang. in l. is qui cum telo. C. de sic. & Ful. in consi. 134. visis denuncia. in fi. & Bar. Vero. in consi. 30. s. de homi. col. fi. & in cõs. 33. multa possent. col. ij. cum si. vt dixi latè in consi. 90. vbi consului in causa commissa à vicario Sancti Miniati. Sed cõtra istam communem conclusionem Mod. hic arguunt: qa hoc mõ statutum nihil operatur. & non ob. ꝙ hoc toleratur quando qs indebitè punitur, ut no. per gl & Doc. in l. fi. §. in computatione. C. de iu. deli. quia respondent Mod. ꝙ iste debitè punitur propter homicidium. Ista dicta parum sapiunt: quia statutum videt operari, quando loqueretur in casu, in quo de iure cõi pœna mortis non imponitur, puta si statuto cauetur, quod pœna mortis puniatur, qui de nocte domum alterius ingreditur. Præterea etiam si statutum loquatur simpliciter, videtur operari. quia de iure communi animus committendi homicidium, pro facto punitur. l. j. § diuus. ꝟ. de sica. in l. is qui cum telo. C. eo. ti sed stante dicto statuto, requiritur ꝙ re ipsa homicidium committatur, & etiam in casu isto videretur indebitè puniri, si pro culpa quis generaliter prout statutũ loquitur, deberet decapitari. d. l. in lege Cornelia. ¶ Et retenta cõi opinione, lĩtatur non procedere, si statutum dicat pro homicidio, qualitercunque commisso: quia tunc debet decapitari, etiam si culpa committatur homicidium: ut no. Saly. in l. ij. col. iij. ver. & idem dico si statutum. C. de noxa. & tali casu secundum Sal. fortè etiam non distinguitur an homicidium factum sit ad defensionem. & dictum Sal. sequitur Ale. in l. & si seuerior. C. ex qb. cau. infa. irro. & Mod. hic. sed aduertendum est, quia licet statutum vr̃ dicat, qualitercunque sit commissum homicidium potest intelligi, siue gladio, siue veneno, siue cum claua, siue cum lapidibus. & hoc consonat: quia illud verbum, commissum, respicit factum extrinsecum, & non refertur ad homicidium ex culpa commissum, & maximè si ad defensionem committatur, quia tunc non est in culpa. cle. j. de homicid. & in hoc non videtur quod bene dicat Saly. eius dictum tamen potest saluari, si statutũ exprimat de homicidio culpa cõmisso. si verò expresse dicat de homicid. ad defensionem commisso, in quo non sit culpa, non videtur valere statutum, quia non potest tollere defensionem, quæ est de iure naturali. clem. pastoralis. de re iud. de quo dixi in c. dilecti. col. vj. de excep. Et licet non puniatur quis pœna mortis, si culpa commissum sit homicidium, debet tamen puniri de culpa. l. si adulterium cum incestu. §. Imperatores. ꝟ. de adult. in l. lege Cornelia. §. cum quidam. in l. iij. §. j. ver. sed ex senatusconsulto. ꝟ. de sic. facit tex. in l. respiciendum. §. delinquunt. ꝟ. de pę. secus vbi nulla culpa imputari potest: quia tunc nullo modo homicidium puniri debet. c. lator. de homici. l. qua actione. §. si quis in collusatione. supra ad leg. Aquil. cum si. vt latè dixi in consi. viij. s. all. ¶ In ea. glo. ibi, nec quantum ad infamiam irrogandam. & pro
21 ista conclusione facit, † quia causa infamiæ & vitæ æquiparantur. l. iusta

ADDITIONES.

a ¶ Dolus. Et bene quamuis hic Duaren. post Ful. contra teneat. nu. 34.
b ¶ Flori. Sed is imperitè confundit ciuilem executionem damni, de quo in d. §. mulionem. cum pœna criminali quę debet discerni, ut in l. fi. de fur.
c ¶ Dolo. Vt est tex. in l. cum autem. §. excipitur. de ædi. edi. Dec. c. 2. col. 5. de constitu. lec. 1. & consi. 234.

l.iusta.ỹ.de man.vindict.no.Bar.in l.transigere.col. ij. C. de transf. facit tex.in l.isti quidē,in fi.s̄. quod me.cā.& cū gl. hic concordat gl.j.§.suspectus.insti.de suspe.tu.in l.si mora.ỹ.so.ma. & ista conclusio ꝓcedit in infamia,quæ debet irrogari ꝑ sn̄iam iudicis:secus si ipso iure irrogata sit:qa tunc lata culpa dolo æquiparatur, vt no.per gl.& Bar.in l.liberorū.§.notatur.s̄. de his qui no.infa. & idem Bar.l.qđ Nerua.col.viij.ỹ.depo.& ita resident Ale.& Mod. hic.Sed aduertēdū est:qa s̄m istā cōclusionē mitius agitur cū homine,quā cū lege.& hoc est cōtra regulā l.Celsus.ỹ.de arb.& not. Bar.in l.amplius non peti.col.ij.ỹ.rē rat.hab.& iō Ful.hic tenet, ꝙ ēt si infamia debeat irrogari ꝑ sn̄iam iudicis,ꝙ lata culpa dolo æquparetur.facit tex.in l.si is qui.C.de in lit.iur.& regula quæ dicit, ꝙ lata culpa dolo æquiparatur,strictè intelligitur,etiā si de dolo tātum dicatur.l.j.§.j.s̄.si mens.fal.mo.di.& pro ista conclusione cū si.est tex.in l.impuberib.§.si fraus.ỹ.de suspe.tu.vbi sicut tutor remoueretur ꝑꝑ dolū & fraudē,ita propter latā negligentiā. Mod. hic rn̄dent,ꝙ ibi nihil dicit̄ de infamia,sed replicari pōt,ꝙ illa ęqparatio quæ fit in remotione tutoris,videt̄ fieri ad infamiā: qa remotus propter dolū est infamis.d.§.suspectus,& etiā propter latā culpā,quæ etiā in ista materia æquiparatur.d.l. impuberib. §.j. Non ob.tex.in §.suspectus.alleg.in gl.qa de culpa leui intelligitur: qa simpliciter de culpa loquitur.ergo de leui intelligi debet, vt dixi in notabilib.Nō ob.ꝙ infamia morti æquiparatur:qa hoc videtur ꝓcedere in illo casu,in fauorē libertatis,non sic in proposito, in quo illa atrocitas quæ est in pœna corporali,nō vr̄ esse in pęna infamiæ,vn̄ pœna infamiæ non est capitalis l.capitalium.§.j.ibi cęteræ pœnæ ad æstimationē nō ad capitis periculū ptinēt ỹ.de pę.
22 not.in l.cognitionē.ỹ.de vari.& extraor cog.¶† In gl. in verbo, planè,ibi,§.actionum.cōcludit gl.ꝙ actiones arbitrariæ sunt stricti iuris,& probatur in l.in bonæfidei.ỹ.de eo quod cer.loc.vbi actio arbitraria ponitur ꝓ diuersa spē ab actionib.bonæfidei.& rō est s̄m Bar.ibi:quia in actionib. bonæfidei,s̄m earū naturā,officiū iudicis multū pōt,& alio adminiculo nō indigent,sed arbitrariæ actiones sunt stricti iuris,in qb.iudex non habet arbitrium, inspecta earū natura,sed ex aliquo accidenti,arbitrium tribuitur iudici & à tali arbitrio superueuienti,actiones dantur arbitrariæ, & cōsiderato isto accidenti,arbitrariæ pro diuersa spē ab actionib. bonæfi.ponuntur,in d.l.in bonæfidei.Sed considerato effectu, actiones bonæfi.in quib.ex earū natura,iudex habet arbitrium, nō minus vr̄ arbitrariæ quā sint actiones stricti iuris, quæ ex accidenti arbitrariæ efficiuntur:qa non vr̄ minus potēs illud,qđ cōpetit ex natura actionis,quā illud qđ ex accidenti contingit.¶In ea.gl. ibi l.pe.§.j.hæc prima fallentia approbatur *cōiter*,vt Ale.hic dicit.Ful. dicit ꝙ ille tex.non loquitur de iuramento in litem:quia ibi de tali iuramento nihil dicit̄.Ale.hic reprehendit Ful.per illum tex. dum inquit,ꝙ ibi non continet̄ qđ in veritate est.ergo videtur loq de iuramento in litē,qđ est affectionis. sed ista ꝯn̄a non valet: qa ibi veritas non attenditur,ꝑꝑ odiū eximētis q magis delinquit impediendo iustitiā,quā si esset cōtumax: qa delictū in faciendo, est maius delictū.iuxta gl.in l.si mora.sol.ma.& sic tex.ibi spāliter loquitur de pęna illius edicti s̄m naturā tituli.nō aūt de iuramento in litē,qđ alienū est à natura tituli.& hoc confirmatur: qa ibi non agit̄ de præcepto iudicis,quod consideratur in iuřo in litē: & qa illa actio etiā datur calūniatori,vt ibi dicitur,& hoc nō vr̄ hr̄e locū in iuramēto in litē,in quo taxatio iudicis requirit̄,& qa loqtur ille tex.de re æstimata ab actore in præteritū,& in iuřo in litē,de re æstimanda in futurū,& uerbū illud æstimata ab actore,in effectu intelligit̄,id est,petita:qa forma petitionis attēdit̄.l.cū quædam.§. fi.s̄.de iu.om.iu.& cū ista verba referātur ad petitionē factā à principio,ꝑ actorē,nō cōueniunt in iuřo in litē.Et ex his cōprobatur opi.Ful.quæ uerior vr̄.¶In ea.gl.ibi,cōtinet verā.id est, cōem rei æstimationē,& istū intellectū Bar.& oēs Doc.sequuntur ,ꝙ.l. in ver plane.tex.de iuřo veritatis intelligatur, & iste est cōis intellectus.ꝓbatur:qa in iuřo in litē requiritur dolus:vt s̄.pxi.dictū est. ergo culpa de qua hic dicitur non sufficit:& qa in iuřo in litē requiritur iussus & contumacia non restituentis,& hoc non videt̄ hic posse considerari:& qa in re mortua,non cadit iuramentū in litē vt dicit Bar.hic per l.arbitrio.§.j.s̄.de dol.Et licet ista sit *cōis* opin. in contrarium argui potest hoc mō.Primò,quia tex.hic expresse loquitur de iuramento in litē, & de iuřo in litē,ꝓpriè intelligitur
23 † qđ est affectionis:quia in dubio à proprietate verborū non est recedendū.l.j.§.si is qui nauem.ver.in re igitur dubia.ỹ. de exer. l. non aliter in prin.de le. iij. ¶Secundò hoc efficaciter probatur: qa in hoc ver.planè.interdū ponitur lītatio ad regulam positam in prin.legis,vbi dr̄,ꝙ iuřm in litē pſtatur ī bonæfi. iudicijs.ergo à contrario secus videtur in contractib.stricti iuris. & probatur in l.seq.ỹ.c.vn̄ seqtur ver.planè interdum.illa dictio interdū,videtur p̄supponere regulā in cōtrariū,vt no.in l.legitima.s̄.de pac.in l.ad monēdi.s̄ ti.j.in l.interdū.de pdi.inde.& de ver.ob.& sic text.hic ponit exceptionē:vt ergo ista exceptio cōgrua sit,cōueniēter dēt ver.plane,intelligi,ꝙ in eodē casu de iuřo in litē loquatur:quia exceptio dēt esse de regula,vt dixi in l.j.de reg,iu.¶Tertiò hoc idē cōfirmatur:qa iste ver.planè, venit aduersatiuè ad præcedentia, vt gl.ēt hic dicit,& natura aduersatiuæ est continuare eūdē casū, & repetere qualitates p̄cedentis dispōnis,vt no.Bar.in l.mariti.la ij.§.fi.ỹ.de adul.Bal.in l.oēs populi.col.ix.in ver.itē vnū caput statuti.s̄.de iust.& iu.& tradit Ale.in l.filius à patre.in prin. col.vj.de lib.& post.And.Sic.in consi.34.col.ij.li.j.Soc.in consi.52.sup hac difficltate.col.iiij.li j.cū ergo.s̄.in prin.legis loquatur tex. de iuřo in litē affectionis,pariter ille ver.planè.de tali iuramēto in litē intelligitur.¶Non ob.all.in cōtrariū.& primò dū dr̄,ꝙ hic non apparet de dolo,nec de iussu iudicis:qa pōt rn̄deri,ꝙ cū hic expresse dicatur hr̄e locū iuřm in litē,intelligitur ꝙ reqsita in tali iuramento interueniūt:arg.l.ꝙ testō.in prin.s̄.de test.& iō intelligitur ꝙ fuerit in mora,& in dolo, non obtēperādo præcepto iudicis, scō tēpore quo seruus viuebat,& hoc mō tex.vr̄ de plano ꝓcedere.Nō ob.ꝙ in re mortua,nō cadit arbitriū: qa restitui non pōt, vt dicit Bar.hic,qa in casu isto p̄ceptū fuit factū re extante:qa tex. dicit iuřm in litē hr̄e locū.¶Sed tn̄ pdictis non obst.nō vr̄ recedēdū à cōi opi.quæ efficaciter videtur ꝓbari hic in illa rōne:qa iudex non pōt æstimare rē,quæ nō extat.ista rō vr̄ respicere iuřm veritatis:qa veritas respicit ipsam rem,& non videt̄ adaptari ad iuřm affectionis,qđ ēt hr̄et locū re nō extāte.Non ob.alle.in contraiū, & primò dū dr̄,ꝙ tex.loqt̄ de iuřo in litē,qa rn̄det̄, ꝙ etiā iuřm in litē dr̄,licet veritatis sit:qa defert̄ in litē,& in iudicio. Scđo nō ob. ꝙ exceptio dēt esse de regula,qa est de regula respectu iuři in litē simpliciter,& hoc sufficit,& ꝓbat̄ in l.nūmis.s̄.eo.in ver.vbi regula ponit̄ de iuřo in litē affectionis,& exceptio ponitur de iuřo in litē veritatis.¶Tertiò non ob.qđ dr̄ de aduersatiua, quæ intelligitur retento eodē casu:qa illud verū est in aduersatiua,quæ posita sit simpliciter.Secus vr̄ qn̄ noua qualitas apponitur, quæ s̄. dictis non cōueniat,prout in casu isto videt̄:qa in aduersatiua loquitur
24 de copula quæ ad.s̄.d.nō pōt adaptari.¶†Extra gl.ex.dictis Bar. in primo reqsito in iuřo affectionis,duæ conclusiones colligunt̄. prima est,ꝙ in quātitatib.in quibus nō cadit affectio nō hēt locū
a iuřm in litē: a & hoc qn̄ principaliter illa quātitas sit in obligatione.secus si quātitas sit in locū spēi.ꝑ l.pe.§ j.s̄.ne qs eum. Sed aduertendū est:quia ille text.nō loquit̄ de iuramento in litē,vt s̄.dictū fuit.Præterea etiam dato ꝙ intelligatur de iuramēto in litem affectio quæ tali casu cōsiderat̄ est iurat̄ respū spēi,& illo respū in litē, nō autē respū quātitatis & illa quātitas quæ cōsiderat̄ ꝑ Bar. ad iuramentū in litē nihil facit.& ideo conclusio Bar. videt̄ indistinctè procedere,ꝙ si petatur quātitas,nō iuratur in litem, secus
25 si spēs.¶†Secunda cōclusio est,ꝙ ēt in obligationib.ad factū, iurat̄ in litē.l.iiij.§.sed & si quis.cū gl.in verbo,cōdēnabitur.in fi.s̄.si. regū.Sed cōtra illā gl.arguit Floria.ibi,ꝙ nō hēat locū iuramētū in litē,præcepto iudicis:qa idē dēret esse in actione ex stipulatu, & in alijs actionib.stricti iuris,si p̄ceptum iudicis interūeniret. vn̄ cōcludit,ꝙ solū quis dicit̄ contēnere iudicē,qn̄ nō cōparet, non autē si p̄cipiat,ꝙ aliquid debeat facere: qa tunc solū obligatur ad interesse,si non facit.l.si quis ab alio.de re iud.l.stipulationes non diuidū.ver.Celsus.de ver.ob.cū.n.obligatus ad factum,habeat facultatē soluēdi interesse,non dicit̄ contumax:qa facit lege permittente,& pœnā nō meret̄.l.Gracchus.C.de adul.gl. prædicta saluari pōt s̄m regulā,quā facit Bart. in secundo requisito, ꝙ omnis actio in qua res non restituitur ad mandatum iudicis: dicitur arbitraria,& iudex habet facultatem deferendi iuramentum in litem. d.l.q restituere.Sed certè ista regula Bar.nō tollit difficultatem:qa Bar.loquitur vbi agitur de restōne rei.d.l.qui restituere. quo casu præcisè tenetur restituere,quia in obligatione rem restitui nō succedit obligatio ad interesse,re extante.l.in re furtiua. ỹ. de condi. fur.& no. Barto. in l.stipulationes non diuiduntur.in pe.char.de ver.obl.Sed in obligatione facti,de qua agitur,succedit obligatio ad interesse,vt s̄.dictū est.vn̄ necessariū est restringere dictū Bart. hic,& gl.in d.l.4.§.sed & si quis.in obligationib.facti,in quib.præcisè ad factum tenetur,vt s̄.dictū fuit in actione ex empto , & iō quādo qs fuit cōdēnatus ad tradendum per sentētiā, præcisè cogit̄ tradere,s̄m gl.in d.l.qui restituere in verbo,cōdēnādus circa fi.vbi Bal.& Ang.sequūtur,sed illa gl.rephenditur:vt per Ale. in d.l.stipulationes nō diuidūtur.col.pe.ideo exemplū poni pōt in eo qui obligatur ad factum ex dispositione legis vel ex dispositione testatoris,quo casu p̄cisè ad factum tenetur,vt not.Bart.in
26 d.l.stipulationes.in pe.char.¶†In secundo requisito Barto. ponit regulam,ꝙ in qualibet actione, in qua ad præceptum iudicis res non restituitur,actio efficitur arbitraria,& iudex habet facultatem deferendi iuramentum in litem , siue actio sit stricti iuris personalis , siue in rem. l. qui restituere. in fi. s̄. de rei vendica.& idem not.Bar.in l.sed & loci. §. sed si quis. vbi ita intelligit illum tex.

ADDITIO.

a ¶In litem.Melius erat dicere,quod in quantitatib.non est regulariter locus interesse casuali extrinseco.

tex.s̄.fi.reg.ille tñ tex.nõ loquitur de restitutione rei, prout loquitur Bar.hic, nec ibi exprimitur iuramento in litem: quia simpliciter ibi dicitur ꝙ condemnabitur, & idem quod.s̄. not. Bart. in l. si cum dotem. §.fi. in fi. ǯ. solut. mat. cum si. vt Alex. hic col. ij. Et ista regula ampliatur s̄m Ang. Are. in §. præterea. co. pe. insti. de act. siue actio sit bonæfidei, siue stricti iuris, siue in rem, siue in personam: & siue ad restituendum, siue ad tradendũ agat, vt dñt Mod. hic, & ad hoc facit quod no. Ro. in cons. 270. pro decis. in 4. dub. vbi inquit, quòd sicut in actione locati, iuratur in litem. l. si cui. §. fi. ǯ. loc. ita vr̄ in actione ex empto, quæ datur ad tradendum. quia contractus locationis & venditionis hñt conformitatem §. adeo. insti. loc. Sed aduertendum est in prædictis Primò: quia regula quã facit Bar. hic, loquitur qñ agitur ad restituendum, prout etiam loquitur tex. in d. l. qui restituere, & in restitutione causa fauorabilior videtur. l. videamus. §. si actionem. ǯ. de vsu. & in restitutione videtur maior perfidia quæ ponderatur in l. ei apud quem. ǯ. dep. & no. Ful. hic. ¶ Secundò Bar. dum facit istã rñam, loquitur in actionibus stricti iuris arbitrariis, & non in actionib. bonæfidei, de quibus s̄. dixit, & in actionibus bonæfidei d. regula non erat necessaria, quia s̄m earum nam, iudex habebat arbitrium, absque alio iussu vel præcepto, vt superius dictum fuit. ¶ Tertiò æquiparatio q̃ facit Co. in d. consi. 270. non vr̄ procedere, quia in contractu locationis agitur ad restituendum, non sic in contractu venditionis quia agitur ad tradendum: vt s̄. conclusum fuit, ꝙ tunc demum potest iurari in litem quando habet facultatem rei tradendæ, de quo statim dicam. ¶ Quartò regula s̄. dicta non habet locum in actionibus in quibus agitur ad dandum. l. alias. ǯ. eo. quia in eo qđ dãdum sit, non vr̄ illa perfidia, quæ est qñ agitur ad restituendum, & perfidia est illa quæ consideratur d. l. ei quem. & ita dicit Ange. Are. in d. §. præterea col. de & ex ista rõne vr̄, ꝙ etiam iuramentũ in litem, non habeat locum in actione ex empto ad tradendum, dato ꝙ habeat facultatem rei tradendæ: quia licet capi possit præcisè ille qui habet facultatem rei tradendæ: tamen non vr̄ ꝙ præstari debeat iur̄m in litem: quia non agit̄ de restõne rei, in qua maior vr̄ perfidia: & quia in actione ad dandũ, quis cogitur ad dãdũ p̄cisè, & tñ non habet locum iur̄m in litem, vt dictum est: pariter idem vr̄ qñ agitur ad tradendum, licet habeat facultatem rei tradendæ, & cogi possit: quia non vr̄ ꝙ ratio diuersitatis assignari possit inter obligationem rem dari, & rem tradi. & ideo cum in vtroque casu non agatur de restõne, non vr̄ ꝙ iuramentum in litem præstari possit, quod notandum est ad ea quæ s̄. in glos. dicta

27 sunt. ¶ † Vltimò etiam not. est ꝙ regula d. l. qui restituere procedit prout loquitur, videlicet quando agitur iure actionis, secus, si officio iudicis agitur, quia tunc contra non parentem, non iuratur in litem. gl. not. in l. harum. in gl. fi. s̄. si serui. ven. Alexand. hic sequitur, & hoc idem latius tradit Alexand. in l. si prius. ǯ. de no. ope. nun. col. antepe. in fi. vbi cõcludit istam esse magis *communem*, opi. Bar. tñ in d. l. harum. tenet ǒrium p illum tex. vbi iur̄m in litẽ, habet locum vtroque casu, si res non præstetur, nec cautio, q̃ vr̄ p̄stari officio iudicis. Alex. in d. l. si prius. rñdet ꝙ tex. ibi loquit̄ copulatiuè, qñ res non restituitur, nec cautio p̄statur, & his duobus negatiuè concurrentibus iur̄m præstatur, & hoc s̄m Ale. nõ procedit ex eo solo ꝙ nõ sit res restituta. Sed ista respõsio non vr̄ vera: qa dũ loquimur de iuro in litẽ, infertur ad vtrunq; dictũ. & qa si cautio p̄stetur, excluditur iur̄m in litem: vt colligitur ibi: ergo si non præstetur, vt hr̄e locũ iur̄m in litẽ. vñ ad illum tex. rñderi potest, ꝙ ibi loqtur de actionibus, vt colligitur ibi, harũ actionum euentus, & sic illa cautio ibi videt̄ præstari iure actionis intentatæ. vt no. Bar. in d. l. si prius in ij q. in fi. ¶ Non ob. si dicat̄ ꝙ immo vr̄ ꝙ in rei vendicatione fiat restitutio officio iudicis, vt dicit Bar. in d. l. harũ. in fi. quia rñdet, ꝙ satis est, ꝙ agatur iure actionis. d. l. qui restituere. licet postea fiat executio officio iudicis, & ita defenditur *cõis* opi. quæ confirmatur. quia tale iur̄m est ǒ ius cõmune ꝙ alicui credatur in causa propria. iõ dẽt strictè intelligi, vt arguit Cor. in consi. 89. q̃q̃ col. iij. lib. iiij. & ideo cum iura quæ de tali iuramento loquuntur, in actionibus loquantur, non dẽt extendi ad casus in q̃bus agat̄ officio iudicis, quod nullam p̄supponit obliga-

28 tionem. l. cum postulassem. de dam. infec. ¶ † In tertiò requisito Bar. concludit, ꝙ dolus aduersarii reqritur in iuro in litem, & ista conclusio videtur procedere in dolo vero, secus videtur in præsumpto, vt no. Corn. Peru. in consi. 81. lib. iiij. s̄. alle. colu. iij. in ver. immo attentari potest: quia cum iuramentum in litem sit contra ius cõmune, debet restringi, vt s̄. dixi, & iõ cum tex. hic cum si. dicat de dolo, dẽt intelligi de vero dolo, non præsumpto. & ad hoc facit, quod dicit de minore, qui non restituitur aduersus dolum. l. si ex causa. §. nunc videndum. s̄. de min. & hoc in vero dolo intelligitur, secus in dolo præsumpto: [a] vt no. Bar. in l. j. §. nuntiatio. col pe. ǯ. de ope. no. nun. no. in l. j. § fin. & in l. vbi. ǯ. de eden. Et ad hoc facit quod no. Abb. post Ant. de Bu. in c. quoniam frequenter. § aliis. col. 9. ver. sed circa hoc quæro, vt lit. non contesta. vbi concludit, ꝙ contra illũ qui temerè litẽ suscepit, non potest iu-

29 rari in litem. ¶ † Successiuè Bar. prosequitur quando debeat dolus considerari, & in effectu concludit dñam esse inter actiones stricti iuris, & arbitrarias, in quib. non sufficit à principio dolum committi, sed ex post facto requirit̄ in nõ parẽdo iudici, secus in actionib. bonæfidei, in quib. ẽt dolus à principio tm̃ sufficit re extãte. l. si possessor. §. fi. s̄. de pet. hær. Sed ista dñia reprobat̄ p Ful. Alex. & Mod. quia in omnib. actionib. dolus ex postfacto [b] requiritur ẽt s̄m Bar. vt ipse superius dixit. ¶ Non ob. tex. in d. l. si possessor. §. fi. qa iste malæfi. possessor alienaui, & sic dolo fecit quo minus possit restituere. vñ nõ mirũ si iuratur in litẽ. l. sed & si lege. §. hæc verba. s̄. de pe. hær. d. l. qui restituere, & in l. si fundus. §. in vendicatione. ǯ. de pig. Ista rõ, quæ inducitur cõtra Bar. non satisfacit: quia attenta tali ratione in casu d. l. si possessor. §. fi. iuramentum in litem indistinctè haberet locũ, siue res extaret, siue non: quia q dolo desijt possidere, pro possessore hr̄, vt in iurib. s̄. alle. & not. gl. & Bar. in l. arbitrio. in prin. s̄. de dol. & tamen ibi in d. l. si possessor. §. fi. re nõ extante, non habet locum iuramentum in litem, vt ibi in fi. dicit, ergo p̄dicta regula non videt̄ habere locum vllo casu: & qa ibi nõ constat, ꝙ dolo facta fuisset alienatio, vt euitaret iudiciũ, & ꝙ priori tempore interuallo fuisset facta alieno, non videtur dolo facta. l. si vẽtri. §. in bonis. in fi. de priui. credi. & ideo

30 nõ est recedendũ ab opi. Bar. ¶ † In quarto requisito p Bar. considerat habilitas p̄sonæ iurãtis, in quo no. est, ꝙ fisco non defertur iuramentum in litẽ. gl. no. in l. quoties. in gl. fi. C. de exac. trib. lib. x. de qua Ale. hic se remitti ad dicta per eum in l. pe. §. in eum. s̄. ne quis eum, & ibi concludit idem esse in fisco, contra illã gl. & hoc consonat ne sit deterioris cõdõnis fiscus quã priuatus. Non ob. tex. in d. l. quoties. quia s̄m Io. de Pla. ibi post Bal. procedit quando debitũ erat liquidatum contra debitorem, & sic constabat de veritate. Ale. dicit, ꝙ hoc dictum non videtur procedere: qa sequeretur ꝙ tex. in d. §. in eum. non haberet locum, vbi qui eximeret captum pro executione sñiæ liquidæ. qđ videt̄ contra illum text. qui loquitur generaliter. Sed aduertendũ est, qa ille tex. in §. in eũ. non loquitur de iuro in litem, vt s̄. dictum fuit, & in casu, in quo loquitur, videt̄ gñaliter procedere, sed in iuramento in litem non videt̄ inconueniens, ꝙ vbi agitur de executione sñiæ liquidæ, nõ debeat iurari in litẽ, quia constat de veritate, & esset absurdum, ꝙ contra veritatem de qua constat, staretur iuramento actoris, sed quando nõ constat de debito, lex præsumit in fauorem actoris,

31 propter contumaciam rei. ¶ † Circa iuramentũ in litem veritatis Bar. concludit post glo. hic, ꝙ tale iuramẽtũ habeat locũ duobus contractib. videlicet dolo aduersarij, & difficultate probationis. ad idem gl. in ver. probare. in §. fi. insti. de ver. ob. in l. semper. in §. in hoc interdicto. in verb. iurauerit. ǯ. qđ vi. aut clã. facit text. in l. si quando. C. vnde vi. & ista conclusio etiam videtur procedere in contractib. Vnde infert Bart. hic, ꝙ si quis deposuit cistam apud hospitem clausam, qui illam aperta restituit, ꝙ stabitur iuramento deponentis de rebus, & valore earum. all. Inn. in c. fi. quòd me. cau. vbi Abb. sequitur. idem Bar. in l. j. §. si cista. ǯ. depos. cũ si. vt tradunt hic Ale. & Mod. ¶ Sed aduertendũ est, qa ista conclusio vr̄ dubitabilis, [c] quia non vr̄ congruum, ꝙ dispositio d. l. si qñ quæ loquitur in del ctis, extendatur ad contractus, in quib. quis ex propria voluntate obligatur, & gl. j. in d. c. fi. expresse dicit illũ tex. non procedere in contractib. bene verum est, ꝙ propter difficultatem probationis, admittuntur probationes, quæ aliàs non reciperentur arg. l. non oẽs. §. à Barbaris. ǯ. de re mil. & quod no. Bar. in l. in illa. in fi. de ver. ob. & in l. si quis argentarijs. §. fi. de edẽ. Et difficultas probationis s̄m Bar. hic esse dr̄, vbi res, quæ petitur non extat, vel non apparet, vt hic in fi. cum si. alle. per Bar. & seq̄tur Imo. in d. c. fi. col. iij. Sed aduertendum est, qa difficultas probationis, vt probationes minus legitimæ admittantur, non videtur simpliciter esse, si res non extaret, sed requiritur ꝙ sit talis actus, qui de sui natura [d] cõiter probari non possit, vt in l. consensu. C. de repu. in c. veniens. el. ij. de testi. & in c. si Christus. in fi. de iureiur. & ita dñt Ant. de Bu. & Imo. in c. tertio loco. de prob. cũ si. ut dixi ibi in ij. not. & ideo licet res non extaret propter istam

32 difficultatem, non videtur, † p probationes imperfectæ admittantur, cum talis res de sui natura communiter probari possit, licet accidentaliter probatio deficiat. sed responderi potest, ꝙ hic difficultas probationis latiori modo consideratur, propter delictum. quod concurrit. reliqua per Doc. hic.

ADDITIONES.

a ¶ Præsumptio. Scilicet de præterito, sed non de futuro, Dec. l. contractus. nume. 48. de reg. iur.

b ¶ Postfacto. Immo in omnibus sufficit uerum dolum esse ab initio, & quod ob id inducta sit difficultas probationis.

c ¶ Dubitabilis. Prout etiam contra. videtur tenere Ias. in d. l. si quando. col. pe. & ꝙ fortius est Duarẽ. hic, nu. 49. negat d. l. si quando. locum hr̄e in furto, sed hoc est cõtra tex. rotundum l. cum furti. hoc. e. ti. & sic concludo, ꝙ probato dolo conclusio Bar. vera est.

d ¶ Natura. Alex. conf. 64. lib. 1. consi. 148. nũ. 6.

¶ Explicit Rub. de in litem iurando.

PHILIPPI DECII MEDIOLANENSIS CONSILIARII REGII ILLVSTRISSIMI,

In Primam ac Secundam Codicis Commentaria amplissima & admiranda: Nouissimè summa cum diligentia recognita: Innumeris erroribus expurgata, proprioq; candori restituta.

De sacrosanctis ecclesijs. Rubrica.

AVTHENTICA.

1 *Federicus secũdus Imperator, quo anno fuit coronatus, depositus, et sepultus.*
2 *Denunciatio est declaratio quædam quæ nihil noui inducit.*
3 *In excommunicatione necessaria est citatio.*
4 *Cassum & irritum, an importet nullitatem ipso iure.*
5 *Clausula in irritum reuocantes, quid operetur.*
6 *Cassentur & irritentur, importat actum ipso iure nullum.*
7 *Cassamus, impropriè ponitur, si ad actum nullum referatur.*
8 *Loci expressio, non restringit dispositionem, nisi de mente disponentis aliud appareat.*
9 *Statuta laicorum edita contra libertatẽ ecclesiasticam, sunt ipso iure nulla.*
10 *Abolere, quid sit.*
11 *Bannitum non cancellatũ interficiens, dato quod bannũ soluisset, excusatur.*
12 *Habens instrumentum contra te, licet faciat instrumentum quietationis, potest tamen petere instrumentum cassari.*
13 *Pœna imposita à lege, ut habeat locum, sola contrafactio sufficit.*
14 *Pœna si ipso iure imponeretur, requiritur declaratio.*
15 *Verbum occupare, in malam partem accipitur.*
16 *Perseuerantia in malo, aggrauat delictum.*
17 *Statuta quæ dicantur contra libertatem ecclesiæ.*
18 *Libertas ecclesiæ propriè quę dicatur.*
19 *Statuta ex quib. clerici reddũt timidiores, dicũtur cõtra libertatẽ ecclesię.*
20 *Statuta quæ auferunt ea, quæ sunt concessa ecclesiis, uel personis ecclesiasticis, non ualent.*

Assa & irrita. Ista auth. quotidianam habet materiam. Doc. cõiter parũ scribũt, ornabit plurimũ ex his, quæ inferius dicam. ¶ Diuiditur in quatuor partes. primò præcipit denuntiari cassa, & irrita statuta facta cõtra libertatẽ ecclesiæ. secũdò ibi, de cętero, annullat statuta, quæ fierẽt in futurũ. Tertiò ibi, si qd ꝯfiat, imponit pœnã ꝯfaciẽtib. Quartò ibi, sed si p annũ, pęna auget. ¶ Sũmatur hoc mõ. Statuta, & cõsuetudines, ꝯ libertatẽ ecclesiæ, ipso iure nõ valẽt, & debẽt de liberis statutorũ amoueri, & ꝯfaciẽtes puniuntur.
a h.d. ¶ Ista aut. sumit ex l. Federici secundi [a] Imperatoris, quæ hr ĩ vsi. feu. ĩ rub. vlt. de sta. & cõsu. ꝯ lib. ecc. & ibi illa ꝯstõ fuit approbata ab Honorio. iij. Põtifice; aliàs nõ valuisset lex Imperatoris, ẽt
1 in fauorẽ ecclesiæ. c. ecclesia. de cõst. † dictus Honorius coronauit dictũ Federicũ an. 1220. in festo S. Martini, & idẽ Fed. postea dãnatus fuit, & depositus p Inn. iiij. vt patet in c. ad aplicæ. de re iu. in vj. & de isto Federico secũdo pla refert Io. Alua. in tit. de pa. tenẽ. in princ. & tandẽ sepultus fuit do. Federi. in ecclesia Panor-
b mitana. & ĩ eius sepulchro literis aureis sunt infrascripti versus. [b]

Si probitas sensus, uirtutum gloria, sensus:
Nobilitas orti, possent obsistere morti:
Non foret extinctus Federicus qui iacet intus.

¶ In tex. ibi, cassa, & irrita esse denuntiari, ex illo verbo, denuntia-
2 ri, nullitas statutorum non inducitur † quia denuntiatio est quædam declaratio, quæ nihil noui inducit; arg. l. heredes palam. §. si quid post. de test. & hoc in simili habetur denuntiatione excommunicationis, quæ non inducit nouum vinculum excommunica
3 tionis. c. pastoralis. §. verum. de app. † Ideo in tali denuntiatione non requiritur citatio, quæ in ipsa excõicatione necessaria est, vt tradit Ro. in consi. ccccxxxij. in casu præmisso. in ij. dubio. & dixi in d. §. verum. Sed nullitas statutorum hic colligitur ex eo, ꝙ per denuntiationem apparent statuta cassa, & irrita esse ipso iure: qa verbum, esse, est pñtis temporis, & denotat statutum ipso iure nullum, iuxta doc. Bar. in l. iubemus. §. sanè. post. glo. ibi. C. de sac. san. ecc. & in l. in criminali. ȷ̃. de iur. omn. iud. cum si. Et spãliter ad hoc allego tex. in c. ij. vt lit. non conte. in c. cum contingat. de off. dele. Et ex rõne prædicta videt ꝙ alterum verum ex prædictis sufficiens esset. à fortiori ergo hoc videt dicendũ in isto casu in quo uerba sunt geminata, cassa. & irrita. & ad hoc facit tex. in l. nõ dubium. ȷ̃. de legib. ibi, cassum, & inutile esse præcipimus. & Bal. ibi in
4 vj. no. dicit, † ꝙ illa verba important, ꝙ ipso iure nullum sit pactum. Ad idẽ tex. in c. in Genesi. in fi. ibi, irritã, & inanẽ. de ele. & in c. inter cætere. de præb. ibi, irritum decernimus & inane. & gl.
5 ibi in verbo, irritũ. Et in c. ij. vt li. non conte. & facit † quod dicitur de illa cła, in irritum reuocantes, & habet in c. significãte. in cap. Rodulphus. in c. significauit. de rescr. ĩ c. exhibita. de iud. in c. dilecti. de exce. & in casu nostro hic. Facit quod singulariter dicit Bal. in ti. de pace Constan. col. 14. in ver. noto ꝙ sublata guerra. ꝙ ista
6 verba cassentur, & irritetur, licet sint futuri temporis, † tamen simul iuncta important actum ipso iure nullum. & ad tex. hic facit tex. in d. c. ij. vt li. non conte. ibi, prædictas cassauimus sñias: immo cassas denunciauimus, & inanes. Nã dum ibi ponitur verbũ, cassauimus, colligitur ꝙ propriè dicitur cassari, quod valet, vt in c. proposuit de concess. præben. ibi, post cassationem à nobis factam: nam cassatio est quædam priuatio, quæ præsupponit habitum. l. decem. §. sed & si decem. de ver. obl. c. ad dissoluendum. de despõ. impub. facit text. in l. nam & si. §. post defectum. de iniu.
7 rup. † Quandoque tamen verbum, cassamus, impropriè ponitur, si ad actũ nullum referatur, & tunc cassari dicitur quatenus de facto pcessit, vt no. p gl. in d. c. pposuit. & not. Abb. p illũ text. in c. ex parte Adæ. in pe. no. facit gl. in l. j. in verbo, infirmabitur. ff. de fer. in c. si quis presbyterorum. de reb. eccl. non alie. & in not. q. tradit Bal. in l. hi qui ad ciuilia. C. de appel. col. fi. in ver. mõ ex hoc uenio ad q. vbi inquit, ꝙ procedit libellus, peto cassari: quia nullũ. nam tunc cassari habet relationem ad factum. & facit quod not. Bal. in l. si pars. §. illud. ff. de inoff. test. & in l. postquam. ff. de pe. hę.
8 & idem Bal. in c. j. de præscr. ¶ † Noto primò ibi, per totam Italiam, ꝙ expressio loci nõ restringit dispositionem, vt p gl. & Bar. hic. ad idem gl. in c. j. in verbo, Franciæ. de immu. eccle. in vj. & iõ expressio loci, vbi concilium generalem celebratur, dispositionẽ concilij non restringit, vt no. Car. in proę cle. in vers. nec sanè. in prĩ. Et ista conclusio procedit, nisi de mente disponentis apparet quod dispositio esset limita in loco. nam si indulgentia concedatur exibentib. in ecclesia, non competit alijs qui sunt extra ecclesiam. glo. no. in cle. j. §. fi. in verbo in ecclesia. de reliqui. & ven. san. Conclusio ergo gl. hic videtur procedere, quando expressio
c loci facta sit ratione maioris frequẽtiæ: [c] quia tunc dispositio nõ restringitur, vt per glo. in ver. sponsam. ȷ̃. de rap. vir. & Ange. ibi in fi. & no. Bar. post gl. in l. si mater. §. hoc iure. ff de excep. rei iud. in l. j. §. sublata. ff. ad Treb. Iac. de Bu. in consi. x. viso, puncto. col. ij. Car. consi. ciij. discutiam præmissa. col. ij. Bal. in c. à crapula. de vita & hon. cle. Alex. in l. postulante. col. ij. ff. ad Treb. in prin. And. Sic. in consi. xl. lib. j. & in consi. xxiij. col. iiij. in consi. cxvj. col. 8. lib. ij. & in consil. 50. col. pe. in consil. lix. col. vj. lib. iij. cum si.
9 ¶ † Secundò not. quòd statuta laicorum edita, & edenda contra libertatem ecclesiasticam, & ecclesiasticas personas ipso iure non valent. facit text. in cap. bene quidem. xcvj. distin. in cap. quæ in ecclesiarum. de consti. in cap. fin. de reb. eccle. non alie. Et ista regula intelligitur procedere, quatenus agitur de præiudicio ecclesiæ, vel clericorum. Sed quatenus agitur de interesse, & præiudicio laicorum, valent statuta, etiam in rebus ecclesiasticis, putà in dominio vtili acquisito seculari in emphyteusi ecclesiæ, vt tradit Pet. de Ancha. in consi. cxxiiij. visis & diligenter ruminatis. col. fi. in ver. & per prædicta. in consi. ccccxxxiiij. postquam ista dña. in princ. ver. non ob. quod bona ecclesiarum. & idem Pau. de Ca. in consi. ccviij. præsupposito sine præiudicio. in fi. & latè Alexan. in consi. 9. ponderatis his. lib v. & ad hoc facit: quia separatum videtur interesse ecclesiæ ab interesse laicorum, vt in simili casu tradit Spe. in ti. de cler. coniug. in ver. quod si clericus, vbi concludit ꝙ fratres clerici tenentur ad onera ciuitatis, licet clericus p parte sua nõ teneat, quia materia ed diuidua: secus si esset indiuidua. l. si com-

ADDITIONES.

a ¶ Secundi. [redacted]

b ¶ Versus. In sepulchro Fede. Imp. in qua ecclesia ẽt est sepulchrum. d. Abb. sic Archi. Pa. in quo similes uersus descripti.

c ¶ Frequentiæ. Ale. consi. 119. in fi. lib. 6.

cõem.vbi Ang.ff.quemad.ſerui.amit.& Ro.in conſi.cxcv.in caſu premiſſo.in fi.facit qđ no.Bar.in l.cum ſpõſus.§.in vectigalib.ff. de pub.& Ang.in l.j.C.de anna.excep.¶Tertiò no.ibi.& ea de capitularib.penitus aboleri.eo.mõ loquit̃ tex.il.j.ĩ.de edi.diui Adr.
10 tol.ibi,non cancellatũ,neque abolitum † Abolere,idẽ eſt qđ delere vel abſtergere,& de memoria tollere,vt Dñicus dicit xxij.qõ.4. c.ſi.§.pũaricatorẽ.& §.ſi quis aũt,& pciſe loquit̃ tex.hic.& verbũ, penitus oſtendit q ſignat ipſo iure,vt per gl.in l.ſi qui aduocatorũ.ĩ.de poſtu.no.Ab.in c.ĩ qbuſdã.in fi.de pœ.Io.An.in c.j.& Domini.ibi co.2.de poſt.pla.in 6.Alc.in l.qui vſumfructũ.de ver.ob. & q̃tũ ad tex.hic,verba referuntur ad factũ,q dicta ſtatuta deleri, & aboleri debeant de libro ſtatutorũ.Ex quo Bar.hic infert in fi.q non ſit ſatisfactum huic pſtitutioni,dato q ſtatuentes in fi.ſtatutorũ ꝓteſtẽtur velle q ſi aliqua ſtatuta eſſent ꝯ libertatẽ eccłiæ,ſint ipſo iure.Sed vlterius requirit,q de facto aboleantur & cãcellent de lib.ſtatutorũ.ꝑ iſtum tex.& in c. nouerint. de ſen.exc.vbi Ab. hoc idem dicit allegãdo Bar.hic,& Bal.hic ĩ fi.ſeqtur ꝑ tex.in l.huiuſmodi.§.ſi ita.de leg.j.vbi illa pditio legati,ſi tabulas inſtri reddiderit hæredi,nõ vr̃ impleta,licet hæres liberatus ſit:quia reſpicit factum,qđ dẽt formaliter impleri,ſi põt.ꝑut ibi dr̃.& ſequit̃ Ale.in conſi.clxiiij.viſis.co.pe.li.6.& no.Lapus alle.xcij.inſpeximus.col. fin.& facit qđ no.Bal.in l.Labeo.§.j.co.fi.ver.vlt.reuoco ĩ dubiũ. ff.de pac.vbi concludit,q ſolo debiti non habet vim cancellatio-
11 nis:quia cãcellatio requirit factum,vt no.in l.nſam.ĩ.de teſt.†Vñ excuſaretur qa bannitum nõ cãcellatum interficeret,dato q bannũ ſoluiſſet.& iſta concľo ꝓcedit,qñ factũ cõſideratur,vt no.Bal. hic arg.l.ſiquis legatũ.ff.de fal.ſecus eſſet vbi effectus liberationis deberet cõſiderari:qa tũc ſufficit q verbo liberatus ſit:vt no.Bar. in l.emptor.§.Lucius.in fi.ff.de pac.& in l.nihil intereſt.per illum
12 tex.ff.de adi.leg.¶Et dum in fi.Bar.cõcludit,† q ſi quis hẽt inſtrumentum cõtra ſe licet faciat inſtr̃m quietationis,põt tamẽ petere inſtrumentum illud caſſari de originali.l.diſſolutæ.ĩ.de condi. ex lege.ſicut datã.ĩ.de lib.cã.Ad idẽ tex.in l.fi.vbi Bal.ĩ.ad exhi.no. Bar.in l.qui tabulas.ff.de fur.cũ ſi.vt congerit Fel.in c.accedens.el j.vt lit.nõ conteſt.& no.Abb.in c.cũ dilecta.in vlt.no.de cõfir.uti. vel inut.& dixi ibi,& adde q requiritur q debitor ſoluat expenſas inſtrumenti creditori,vt no.Bal.in l.fi.de condi.ex lege.& hoc intelligitur quando talis impenſa fuit facta per creditorẽ poſt moram debitoris:alias ſecus,vt Bal.diſtinguit in l.cos.§.ſup.in 5.not. ĩ.de vſu.& in l.non ignorat.in ver.modo ego q̃ro.ĩ.de fru.& lib.
13 expẽ.¶† Quartò no.ibi,ſi quid pſiat.q pfaciens huic cõſtutioni, incurri pœnas,q̃ à lege imponũtur:& ſola pfactio ſufficit,vt hẽat locũ pœna impoſita à lege,vt ꝓbat̃ hic,& in l j.§.j.ff.ad Tertu.& ꝑ illum tex. no. Bar. in l.iudex poſtquã.in fi.ff.de re iud.& in l.eius q
14 co.j.in fi.ĩ.de iu.fi.†.in tali tñ contrafactione reqrit̃ declaratoria a
a ſententia ſuper facto,dato q ipſo iure pœna imponatur.c.cũ ſin. de here.in 6.& no.Do.poſt Io.And.in c.j.§.fi.co.pen.de homici. in 6.Abb.in c.verum.co.fi.de fo.comp.Bar.in d.l.eius.cũ ſi.vt tradit Fel.in c.Rodulphus.char.pe.de reſcri.Alc.in l.ſi quis maior. co.pe.ĩ.de tran.& idem Anto.But.in conſi.xxij.viſis.co.j.ver.ex quo concludo,& in conſi.lix.quia copioſiſſime.co.2.Ro.in conſi.93.viſis.in fi.& in conſi.ccxj.allegatione.co.pe.Abb.in pſi.3.inter,in 8.q.li.2.Ale.in conſi.cxxiij.omſſis ſuperfluis.lib.j.& in conſ.
15 ciij.videretur.co.vlt.li.j.¶†Vlt.no.ibi.bona impune ab omnib. occupent̃,nam verbum occupant̃,in malã partẽ accipit̃:vt hic,& in l.domũ.C.de rei ven.in l.decernimus.ĩ.de epi.& cle.in l.j.ĩ prin. ff.quor.leg.Quãdoque tñ in bonã partẽ accipit̃.l.ſi in area.ff.de pdi.inde.& no.ꝑ gl.in c.generali.in verbo occupare.de elec.in 6.cũ ſim.vt dixi in c.inter cęteras.in prin.de reſc.& in c.quia verò.ĩ pri. de iud.& dum hic dicitur,q occupantur impune.nã qđ fit impunè pœnam non meretur.l.Gracchus.C.de adul.vbi Bal.hic dicit de occidente bannitum,& licet impune quis occidat bannitũ,nõ tamen illud homicidiũ cõmendatur,nec licite dicitur fieri.vt no. Bald.dicit in l.decuriones.in fi.ĩ.ex quib.cau.infa.irro.de cuius di-
16 cti veritate dixi in c.ij.de preben.vbi tex.videtur in prium.¶†Sextò & vlt.no.q pſeuerantia in malo,aggrauat delictũ.ad idẽ tex.in l.j.in fi.C de ſuperexac.lib.x.ibi,ſi in eiſdẽ ſcelerib.perſeueret.facit tex.in l.Papinianus.§.meminiſſe.ff.de inoff.teſtamen.& tex.hic,ibi perſeuerante per annum.facit text.in c.excommunicamus.§.moneantur autem.extra de hęre.& in cap.rurſus.& in cap.quicunque.11.quæſt.3.¶In gl.j.ibi irrita ipſo iure,hoc expreſſe in text. hic dicitur.& in corpore vnde ſumitur.ibi,irritamus,& irrita eſſe
17 nunciamus.cum ſi.in prin.ſ.alle.¶ † Vlt.Bar.quærit,quæ dicantur ſtatuta contra libertatem eccleſiæ ad cuius intelligentiam præmittendum eſt,q aliud eſt,q aliquid ſit ſtatutum in præiudicium eccleſiæ,aliud eſt q ſtatuatur contra libertatem eccleſiæ.Nã cõtra ius eccleſiæ conſtituitur,qñ tollitur eccleſiæ qđ iure cõi ſibi cõpetit.in c.q in eccleſiarum.de conſti.in c.fi.de immunit.eccle.in 6.Sed quando priuilegia data eccleſiis tolluntur,vel minuuntur,dicitur fieri contra libertatem eccleſiæ.c.fi.de reb.eccle.non alien.& iſtã differentiam ſentit Abb.in c.j.de conſu. Anton.de Butr.expreſſe hoc dicit in c. quę in eccleſiarum.in v.not.de conſti.& idẽ Bal.in ru.de conſti.concludit,q licet neutrum ſtatutum valeat,ſiue ſit ꝯ ius eccleſiæ,ſiue ſit ꝯ libertatem eccleſiaſticã,tñ plus punitur q ſtatuit ꝯ libertatẽ eccleſiæ,vt colligit̃ hic,& in corpore vnde ſumitur,& in c.nouerint.de ſen.exc.Sed hoc dictũ videtur dubitabile: & quia ille,q ſtatuit ꝯ illud,qđ iure cõi tribuit,videt̃ plus delinquere:arg.l.eius militis.§.militia miſſus.ff.de teſta.mi.ergo maior pœna requirit̃.no.per gloſſ.j.in c.propoſito.xxvij.q.j.Barto.in l.leuia.in princ.ff.de accu Sed tñ põt rñderi,q qñq; ꝓ minori delicto maior pœna imponit̃,pp maiorẽ inclinationẽ,vt no.ꝑ glo.in c.admonere.xxxiij.q.ij.in ver.exiſtimes.& ita videtur in caſu iſto, vt dixi in c.eccleſia ſanc.Mar.de conſti.Largo tñ mõ.q̃tũ ad iſtum effectum.q ſtatuta non valent,plurib.modis dñr ꝯ libertatem eccleſiæ.Primò ſm̃ Inn.in d.c.nouerint.qñ ſunt ꝯ priuilegia conceſſa
18 eccleſijs,vel eccleſiaſticis pſonis,per iſtum tex.hic.† Et circa hoc notã.eſt,q libertas eccleſiæ propriè dicitur,qñ eccleſia habet priuilegium ꝑ qđ nõ tractatur cõiter cum aliis,ſed iure ſpeciali vtit̃ vt no.Car.in c.perpendimus.in xij.colum.ver.dicit̃.n.proprie.de ſen.exc.& idem Car.in cõſ.cxliiij.ſuper themate.& ad hoc alleg. tex.in c.j.in prin.de immu.eccl.in vj.ibi,libertatem eccleſiaſticam fœdere,tanq̃ inuidi honoris,& priuilegij.& in tali caſu dictum Inno.vr̃ procedere,quod ſequitur Bar.in conſi.clxxxvij.dñi priores,& idem Abb.in conſ.lxxxiij.præſens dubium.lib.j.vbi dicit, q iſta cõis theorica omnium Doct.& idẽ Abb.in conſ.lxiij.videtur primò.in prin.eo.li.j.& in d.c.nouerit.Paul.de Ca.in conſi. cccxxxvij.primum dubium.col.pe.Bal.in auth.ſtatuimus.in fi.de epiſ.& cle.& in rub.de conſtit.in prin.ver.ſed quæro.Alex.in cõſ. xvij.viſo inſtrumento.col.iiij.lib.iiij.And.Sicu.conſi.xxxvj.li.iiij.
19 ¶† Secundò Bar.hic cõcludit,q ſtatuta,ex quibus clerici redduntur timidiores,dñr cõtra libertatem eccleſiæ.idẽ Bar.in l.j.§.quæ onerandæ.vbi Ang.ff.qua.re.act.nõ dẽt.& Abb.ſequitur in d.c. nouerint.& in d.conſi.lxxxij.in prin.Bald.hic in ver.iij.quæro.& in c.j.de conſuc.Barth.Vero.in conſ.xy.veritur.col.ij.And.Sicu.
20 in conſ.xxxiij.col.pen.lib.iij.in pſ.xxxj.in princ.lib.iiij.¶ † Tertiò addendũ,eſt quod ẽt ſtatuta,quæ auferunt ea,quæ ſunt pceſſa eccleſijs,vel eccleſiaſticis perſonis,nõ valẽt,& dicũtur contra liberta tẽ eccleſiæ,vt no.Ant.de But.& Imo.per illũ tex.in c.cũ terra.de elec.quia ſi non valet ſtatutum laicorum,qñ fit ptra conceſſa in priuilegium,à fortiori non debet valere,qñ fit cõtra illud,quod competit de iure cõi,qa fortius eſt ius cõe,q̃ priuilegium.§.quia verò.in aut.de non alie.in l.eius militis.§.militia miſſus.de teſta. mili.Ita arguit Imol.in c.eccle.col.v.ver.item videtur.de conſt.Et hoc modo etiam arguit Pau.de Ca.in d.conſi.cccxxxvij.co.pen. Alex.in l.filiusfa.§.diui.colum.v.de leg.j.& in d.conſ.xvij.li.4.& in hoc in effectu pcordat doct.Bart.hic:qa in caſu,in quo loquitur Bar.tollitur qđ de iure cõi cõpetit.Sed tñ aduertendum eſt:quia iſta concľo videtur benè procedere quãtum ad hoc,q ſtatuta nõ valeant,ſed non dicuntur propriè ꝯ libertatem eccleſiæ,ex quo tollitur quod omnibus competit,vnde tali caſu nõ habet locum pœna huius auth.& d.c.nouerint.& de his latius dixi in c.eccleſia ſanctæ Mariæ.de conſti.& habetis iſtam auth.veſtitam pulcherrimo veſtimento,quo erat nuda.

ADDITIO.

a ¶Declaratoria.Anch.conſi.clxxxix.Cur.Sen.conſ.20.co.x.conſ.59.co.5.Hip.Mar. conſ.x.nu.23.Cur.iunior.trac.feu.par.iii.nu.155.

AVTHENTICA.

1 *Leges quæ ſunt inſerte in Derceto, non dicuntur canonizata, ſed vbi ſunt inſerte in aliquo canone.*
2 *Gratianus non habuit auctoritatem legis condendę.*
3 *Ingreſſus dicitur propriè facta profeßione.*
4 *Ante profeßionem non videtur facta acquiſitio monaſterio.*
5 *Per ingreſſum religionis quis liberatur à voto, & tollitur ingratitudo, & dignatas.*
6 *Si ingrediatur in monaſterio, qui eſt de populo interdicto, non poſt ordinari ante profeßionem.*
7 *Monaſterio queruntur perſona, & bona, in ipſo ingreſſu monaſterij.*
8 *Minor 20. an. an poßit per ingreſſum monaſterij bona transferre ſine decreto.*
9 *Iuuenis ſi ſit deceptus, & inductus ad ingreſſum monaſterij, an valeat ingreſſus, & bona acquirantur monaſterio.*
10 *Monachus, & abbas, an poßit teſtari, & quid ante ingreſſum monaſterij.*
11 *Conſuetudo an valeat, vt monachus poßit teſtari.*
12 *Monachus teſtari poteſt de licentia Papæ.*
13 *Monachus licet non poßit teſtari, tamẽ poßt teſtamẽtũ prius factũ reuocare.*
14 *Monachus an habeat dominium.*
15 *Monachi Sancti Benedicti ꝓpriè dicuntur monachi, & mandicantes appellatur fratres.*
16 *Canonici regulares habent priuilegia monachorum ſancti Benedicti.*
17 *Mulier, quæ ex præcepto poteſtatis, intrauit monaſterium cã cuſtodiæ, non dicitur ingreſſa.*
18 *Verba generalia debent reſtringi, & limitari.*

19 In

19 In ecclesia singulari non transit dominium,neque possessio absque traditione, etiam in voto.
20 Reseruatio intelligitur facta quo ad visum,vel administrationem , secundum qualitatem personae.
21 Dedicatio si sit facta sub conditione reseruationis alicuius proprietatis, non valet ingressus.
22 Argumentum valet de matrimonio carnali ad spirituale.
23 Reseruatio per viam modi facta,an & quando vitietur, & valet ingressus.
24 Vitiatio ingressu,quem aliquis credebat valere , vitiat ēt acquisitio bonorū.
25 Monasterium obligatur pro debitis ingressi.
26 Emphyteusis transit in monasterium, facta professione.
27 Vsusfructus an finiatur per ingressum religionis,vel transeat in monasterium.

Ngressi. ¶Ista auth.ingressi. elegantem habet ma-
teriam,quā Mod.plene explicāt,quorum
tñ dicta non paruo supplemento indigent,vt tex.j.dicē
1 dis apparebit.† Et primò dum dicitur ꝙ ista auth.cano-
nixata sit aduertendū est;quia dato ꝙ sit inserta in Decreto à Gra-
2 tiano,non per hoc dicitur canonixata:† quia non habuit ipse Gra
tianus talem potestatē, sed requiritur ꝙ inseratur in aliquo cano-
a ne:[a] ut no.per gl.in c.j.in ver. tractatus. circa med. in ver.non ob.
de reb.ecc.non alie.in vj.& Dominicus ibi in ver. no. bene ex ista
gl.& Abb.in c.super eo.el.j. in ver. ex quo no. de test.Car.in cle.j.
in ij.op.in fi.de sequestra.pos.& fru.Imo. in c.j. col.ij. de cōst. Abb.
post.Io.An.in c.ij.in col.fi.de rescri.Praeterea in d.c.quia ingrediē-
tib.non ponitur ista auth.quia tex.ibi aliter loquitur quā hic. ¶In
3 tex.ibi ingressi.loquitur tex.de ingressis,† vñ notandum est,ꝙ pro-
prie ingressus dicitur facta professione.nā ante professionē pro-
priè non dicitur ingressus:ut dicit Bar.in auth. si qua mulier.col.fi.
infra,e.& sequitur Ale.in l.si quis hęredē.C. de insti. & substi.col.j.
& in l.in substitutione.col.fi.de vulg.And.Sicu.in consi.xxxviij.co.
v.lib.iij.& no.Bal.in consi.cccxxxij.omnia peccata. in fi.lib.ij.facit
tex.in c.religioso.de sen.excō.in vj.ubi religiosus cum effectu non
dicitur,nisi per professionē.& no.Do.in c.j. in j.no.de regu. iu.in
vj.& fm hoc esset dicendum quòd tex.hic intelligatur de ingressis,
4 qui fecerint professionē,†& sic ante professionē non vř facta acq-
sitio monasterio. & hoc vř velle Bart. hic in j.op.& idē Signo. de
Mediol.in repe.huius auth.in princ. sed certè verba huius authē.
repugnant:quia tex.loquitur simpliciter de ingressis, & ingressus
b est actus separatus [b] à professione.c.j.de regularib. in vj. ibi, ingre-
ditur,& profitetur.& ex ingressu non probatur ꝓfessio: vt not.
Abb.in c.nuper de test. Et iō cōcludendū vř,ꝙ per solū ingressum
bona acquirantur monasterio ipso iure, per istum tex.ibi, ipso in-
gressu se & sua dedicant. Sed postea non facta professione illa
acquisitio resoluitur.ita no.concludit.Pet.de Anch.consi.lxviij.ꝯ
donationem.col.fi.ubi expresè dicit ꝙ oblatio ingrediētis religio
nem à principio est pura,sed resoluitur in euentum cōditionis,si
non placuerit intra annum.alleg.tex.in c. super eo.in c. significa-
tum.in c.statuimus de reg.quae iura denotant resolutionem,&:fm
istam declarationem intelligi debent alij effectus.qui ex ingressu re-
ligionis proueniunt.Nam per ingressum monasterij filius spurius
legitimatur,vt voluit Guil.de Cu.in l.j.§.e. quem refert , & sequi-
c tur Alex. [c] in consi.xxxv.super contentis.in fi.col.j.lib.iij. & Fel.in
5 c.cum deputati.col.ij.de iud.† Et per ingressum religionis quis libe
d ratur à voto.c.scripturae.de voto.Et ingratitudo [d] tollitur per in-
gressum monasterij.xviij.q.vlt.in c. fi.& gl.ibi. Et per ingressum re
ligionis tollitur dignitas ecclesiastica:ut no.per glo. xxvij.q.ij.in c.
scripsit.in gl.j.& pariter tollitur nobilitas:ut no. per gl.in c.ea quae.
in ver.personarum.infra,de sta.mona.& in c.j. in ver.ingenuus.de
purg.vul.In istis.enim casib ex solo ingressu statim effectus praedi-
cti insurgunt,sed reuocabiliter.Et hoc sanè intelligit,qñ resolutio.
& reuocatio potest habere locum, aliàs secus:ut in casu in quo lo-
quitur Cal.in tracta.de ecclesia.interdi.col.ix. ver.item quaero ubi
6 dicit,† ꝙ ille.qui est de populo interdicto, si ingrediatur monaste
rium,non potest ordinari ante professionem: quia postea illa or-
dinario resolui non potest:quia character imprimitur. Vel secun-
do,qñ in tali effectu professio expressè requiritur, prout loquitur
text.in d.c.scripturae.ibi , in perpetuam religionis obseruantiam.
Ista enim uerba in solo ingressu non possunt verificari,& idem in
similib.Et sic resolutio.§.facta limitatur dupliciter,ut patet ex prę
7 dictis.¶†No.j.ꝙ in ipso ingressu monasterij, persona ipsa & bona
acquiruntur monasterio. Primò de persona patet , quia liberatur
a potestate patris vt no.per gl.in l.si ex causa.§.Papinia.ff de mino.
& in ordinis susceptione,non solum facultatib.sed proprijs volū-
tatib.renunciat.xij.q.j.in c.non dicatis, Ideo ipse non habet velle,
neque nolle.sed totum pendet ex uoluntate superioris.c.si religio
sis.de elec. in vj. adeo ꝙ non potest literas recipere , ut no.Car.in
cle.religiosus.in ij.op.in fin.de procura.In fauorem tñ monasterij
succedit ut suus,licet non sit in potestate patris.l.Deo nobis.C.de
episc.& cle.& tradit Alexan.in l.sub conditione.de lib. & posthu.
& cum persona transferatur , veniunt bona in consequentia ex di
spositione iuris,ut in acquisitione , quae fit per arrogationem.in
stit.de acqui.per arroga.in princ.not.in l.si arrogator. ff.de adop.
in l.si adoptauero.ff.de praeca. & ita Bartol. declarat istum text.in
e auth.si qua mulier.col.pen. & ex hoc dicunt Mod.[e] colligi, ꝙ ista
auth.procedat ēt in minore qui haberet ꝓcuratorē,ut tenet Alb.
hic.Dicunt tñ Mod.hoc verum esse in minore.xxv. an. secus si sit
minor.xiiij.an.ut est tex.in c. in praesentia. de prob.Sed aduerten-
f dum est:quia etiam in pupillo, [f] talis acquisitio bonorum habere
locum ex quo persona transfertur, vt probatur in §.cum autem
instit.de ado.¶Non ob.tex.in c.in presentia. quia loquitur ibi quā
do persona non transit in pupillari aetate. Et qđ dictum est de mi-
nore confirmatur ex eo,qđ no.Bal.in l.generali.infra, e.quē Mod.
hic adducunt.Sed aduertendum est, quia contrarium expresè te-
net Abb.in c.in praesentia.de prob.in vlt.no. vbi post antiquos cō
8 cludit,† ꝙ minor.xxv.an.non possit etiam in ecclesiam bona im-
g mobilia transferre sine decreto. [g] Et de hoc latè scribit Marianus
in tract.de oblat.in ix.libello.in v. q. dictum tamen Bal.saluari po-
test in solennitate requisita à statuto:secus videtur in decreto,qđ
requiritur de iure communi.& hoc videtur approbatum de iure
canonico Et quod dicitur hic de acquisitione bonorū,quę fit mo-
9 nasterio limitatur,† nisi aliquis iuuenis esset deceptus , & inductus
ad ingressum monasterij ,ex falsis persuasionib.abbatis.quia hic in-
gressus,quo ad personam tenet:sed bona non acquiruntur mona
sterio,sed haeredib.ingressi restituuntur.c.fi. xx.q.iij.& not.Bald.in
auth.si qua mulier.col.fi.ver. vltimò quaero.infra,e.Abb.post glo.
in fi.in c.cum dilectus,qđ me.causa.cum si.vt dixi in c. ī praesentia.
col.v.in viij.no. de proba. Et adde hic ꝙ ista conclusio procedit,&
intelligitur, quando totum monasterium , vel maior pars esset in
h culpa:secus [h] si aliqui monachi hoc fecissent: quia factum illorum
non debet nocere monasterio,ar.in regula, delictum. de re.iur.in
vj.ita no. Abb.concludit in c.dudum.de conuer.coniu.in gl.in ver.
aliquando.Sed dubitabilis videtur ista limitatio, quia hic non vide
tur tractari de praeiudicio ecclesiae, ex quo bona nō sunt licitè mo
nasterio acquisita:ar.l.quod seruus.ff.de acq.poss. & tex. in d.c.fin.
xx.q.iij.loquitur in abbate, qui in quaerendis ecclesiae pręiudicare
potest.ut per gl.xvij.q.vij.in c.si epm.& tradit Abb. post alios.in c.
j.de do.& contu.& dixi in d.c. in praesentia.in viii. not. Quantum
i autem ad personam tenet ingressus , [i] & professio non potest re-
tractari,ut probatur in d.c.fi.ibi, in eo qđ acceperunt cogantur:
quia dolus bonus reputatur,qui ad uitam meliorē inducit,ut Ab.
declarat in d.c.cum dilectus.col.fi.& in d.c. dudum. & in c.dilecti.
col.ii.de emp.& ven.Nam dolus aduersarii in specialib. non vitiat
contractum:ut no.per gl.in c.ex parte tua.in ver. causa. de cōuer.
coniug.& in d.c.dudum.e.ti.in ver.spes.& ideo non datur restitu-
tio in integrum ratione circumuentionis in spiritualib. fm glo.i.in
fi.xxj.q.j.in c.illud & in c.sicut.xxvij.q.j.Spe.in ti.de rest.in integ.in
§.qualiter.ver.sed nunquid,& Abb.post Io. An. & alios in c.cum
virum.de regularib.& hoc qđ dictum est sanè intelligitur, nisi sit
talis dolus,qui ēt quemlibet prudentem deciperet:ut no. Imo. in
d.c.cum dilectus.vbi Abb.col.fi.facit tex.in c.j.qđ me.eam gl. not.
in c.cum virū.de reg.quā ibi Abb.no.esse dicit ad hoc ꝙ mulier,ꝗ
coacta sunt intrare monasterium à parentib. recedere pōt, immo
timor,& sola prīs reuerētia impedit ingressum monasterij. gl.no.
10 in c.pñs.xix.q.iij.ī ver.pñs.¶†Secūdò no.ꝙ monachus nō pōt te
stari.& idē est in abbate.c.1.de test. & licet post ingressum mona-
chus nō possit testari,añ ingressum maior libertas illi tribuitur:qa
pōt facere testm,ēt nō seruata solennitate iuris cōis: ut no.Bar.in
l.j.col.xij.ver.secūdo quaero.in fi.§ e. per tex. in §.illud quoque.in
auth.de mona.vbi dř,ꝙ añ ingressum disponere pōt qūo volue-
rit.& ista uerba fm Bar.vñr importare liberam voluntatē.l. j.ff.de
test.

ADDITIONES.

a ¶Canone.Ias.in l.1.in prin.supra,de sum.Trin.Pet.Gerar.singu.28.
b ¶Separatus.[redacted]
c ¶Alexan.istud consilium habetur libro secundo consilio.121.in c.viso themate.quia Alex.inter in pari consuluit pro tribus diuersis monasteriis , & primum consilium ad uerbum,nullo addito, nec detracto , nisi solo nomine,& principio, sequentibus consultoribus tradidit,quare reliqua vt superflua cancellata sunt,solo primo reseruato.
d ¶Ingratitudo.[redacted]
e ¶Mod.Scilicet Ias.hic colum.1.
f ¶Pupillo.Falsum,& vera est opi.Ias.hic col.1.de iure.
g ¶Decreto.[redacted]
h ¶Secus.Immo idem,vt tenet Dec.hic,& benè.
i ¶Ingressus.[redacted]

teſt. mil. Sed ad illum tex. rñdetur, ꝙ illa verba, quō voluerit, intelliguntur ſm ordinem iuris: ar. l. ſi qñ. in prin. ꝫ. de inoffi. teſt. quia illa verba prolata ſunt ad oſtendendum, ꝙ poſt ingreſſum non habebit poteſtatem diſponēdi, quaſi dicat. Diſponat quomodo velit, prius, ꝗ ingrediatur: nā poſtea non poterit. & ſic ibi in effectu reſtringitur facultas teſtandi. Ideo non eſt dicendum ꝙ ſolennitas requiſita à iure relaxetur: quia inducta ad diminutionem, non debent operari ꝯtrium. l. legata inutiliter. de le. j. Et hoc latius dixi in d.c. in pñtia. car. antepe. ver. extra glo. Et intantum procedit quod dr̄ h.c de monacho, † ꝙ ēt non valet conſuetudo in ꝯrium, vt monachus poſſit teſtari, ſm Bald. hic: quia repugnat rl̄æ, quæ mutari non poteſt. & ſequit̄ latè Maria. in conſ. xiij. pñs conſultatio. Et pariter non valet conſuetudo, ꝙ bona ꝗ relinquuntur religioſo quo ad ſuum vſum retinere poſſit, donec vixerit, vt tradit Cal. in titu. de conſue. in conſi. iiij. Et pariter non valet cōſuetudo. ꝗ repugnet

12 voto mendicitatis: vt no. Dñi. in conſ. xl. Titius. circa fi. ¶ † Ex priuilegio tñ, & de licentia Papę, monachus habilitari poteſt ad teſtādum: vt no. Bal. in l. ſi quando. in fi. princip ii. ꝫ. de inoff. teſt. Idē Bal. in l. certum. col. vj. uerſ. illud non eſt dubium. j. unde legitimi. & in auth. niſi rogati. col. fi. in ver. quid ſi monachus. ꝫ. ad Treb. Ang. & Imo. in l. ſi ſeruus communis Meuii. de ſtip. ſer. & latè Marianus in d. conſi. 13. Ex quo inferri vr̄, ꝙ potentius ſit priuilegium, ꝗ cōſue-

13 tudo. quod no. eſt ad ea ꝗ hn̄r in c. accedentes. de præſcri. † Et licet monachus non poſſit teſtari, tamen prius teſtm̄ reuocare poteſt, ſm Bar. in l. j. ff. de teſt. & Mod. hic ſequuntur. ſed hoc non vr̄ verū, vt dixi in d.c. in preſentia. char. pe. ver. vj. quærit. ¶ Tertiò not. rōnem, ꝙ monachus non pōt teſtari: qa non habet dñium, & debet ſuppleri ſm Bal. & Mod. hic, ꝙ non habet actu nec habitu: quia habere non pōt religioſus. de quo tex. hic loquitur iō non pōt teſtari. Sed aduertendum eſt, quia vr̄ ꝙ tex. abſq; ſupplemento, bñ procedat, licet em̄ tex. hic loquatur in monacho, rō tñ quæ allegatur, generalis eſt, vt colligitur ibi, vt pote nec dñi rerum. Et iſta præpoſitio negatiua, abſolutè vr̄ vera, ꝙ qui non habet bona, non poteſt teſtari, vt probatur ex diffinitione teſtamenti in l. j. ff. de teſta. ibi, de eo. Nec ob. ꝙ qui non habet bona, poteſt teſtari: quia in futurū poterit acquirere, vt teſtm̄ eius conſeruetur in tp̄s habile, vt habeat locum, caſu, quo habebit bona. & ſicq; non habet bona, nō poteſt teſtari ſimpl'r: ſed facit teſtm ſub tacita ꝯdōne bonorum, & ſic in effectu teſtatur de bonis, quę hēt, & verū eſt dicere, ꝙ q non

14 hēt bona, teſtari non pōt: qa deficit cā mālis. d. l. j. de teſt. ¶ † Quartò no. ꝙ monachus nō hēt dñiū. eſſet em̄ ꝯ ſubſtātiā rl̄æ. c. cum ad monaſteriū. de ſta. mo. in fi. & ibi dr̄, ꝙ nec abbas, nec papa in hoc poteſt diſpenſare. Quo ad vſum, benè pōt monachus aliqua habere, puta libros, & veſtes, de licentia prælati: vt no. Cal. in ti. de reg. conſi. 2. vnde valet ſtatutū abbatis & conuentus. cā murmurationis euitandę, ꝙ quilibet monachus, vel monialis habeat certum quid pro vſu ſuo, vt tradit Io. An. in rl̄a non eſt obligatorium. in fi. de reg. iu. in vj. Abb. in ꝯſil. lxxxviij. vr̄ dictus Io. col. iiij. lib. j. Car. in cōſ. xvij. circa primū dub. col. fi. Abb. in c. cū ad monaſtariū. col. ij. de ſta. reg. ¶ In glo. j. quia text. hic. & gl. loquuntur de monachis,

15 pmittendū eſt, † ꝙ monachi ꝓpriè dn̄r illi, qui ſunt de ordine ſancti Benedicti, hn̄tes bona in cōi. alios verò medicantes appellamus fratres, ſm cōem vſum loquendi. & iſti etiam in cōi non poſſunt habere proprium. vt no. Abb. in c. cauſam quæ. de iud. & dixi ibi.

16 † & iura, quæ loquuntur de monachis, etiā habent locum in regularibus. c. ij. vbi Abb. de poſtula. not. Abb. in c quod Dei timorem. col. j. de ſta. mo. & facit rub. de ſta. mo. & cano. regu. & not. Oldr. in conſi. ccxxij. dicendum eſt. Alii ſunt clerici ſeculares, quos clericos, pſbyteros, & ſacerdotes appellamus. Et appl'one monachorum, vel monaſteriorū nō veniūt clerici ſeculares, nec eccleſiæ eorum: vt no. Abb. in c. j. in vlt. no. de iura. cal. Sunt ēt oblati, q diſtinguuntur à conuerſis: qa oblatus dr̄, qui dedicat ſe, & ſua eccleſiæ, vel monaſterio habitu non mutato: vt no. Abb. in c. non eſt. in ij. [redacted] cauſa orā

17 [redacted] muliere, quę ex præcepto [redacted] monaſterium cauſa cuſtodiæ, vt tradit Benedictus Capra in ꝯſi. lxxxv. cum viſo. Et quantum ad tex. hic, monachus dr̄ ēt abſque habitu. c. porrectum. de reg. no. Lucas de Penna in l. ſtigmata. C. de fabri. lib. xj. co. pe.

18 Et ex iſta gl. in prin. hic no. Bal. ꝙ uerba gn̄alia reſtringi, & limitari dn̄t ad id, qd̄ eſt rōnis. l. quanuis. ff. de in ius uo. quia uerba legis non dn̄t captari, neq; calumniari. l. pen. ff. ad exhi. Et hoc uerum eſt in ſe. hic tñ uerba non reſtringuntur, ſed cum effectu intelligun [redacted] ri, non efficitur religioſus, & pōt habere propriū, [redacted]

ꝯhere, ut per gl. xxvij. q. j. in c. ut lex. in uer. conuerſi. ſed tñ conſiderandum eſt, ſi adaptari pōt, ꝙ ſit eadē rō: ut quia eſſent clerici conſtituti in maioribus ordinibus. qui uiuerent in cōi, prout qnq; cōſtituitur. c. qm̄. de vita & ho. cle. & ſic profiterentur obedientiā caſtitatem, & paupertatē in particulari: quo caſu, concl'o glo. poſſet verificari. Et pro iſta diſtinctione facit qd̄ de plenè oblatis, & cōuerſis qui ſe, & ſua dedicauerunt, no. Abb. in c. vt priuile. in j. not. de priui. Cal. in conſi. vltimo. de reg. Dom. poſt Io. An. in c. vt per exceptionem. de priuil. col. ij. lib. vj. Et dum Barto. concludit, ꝙ in

19 eccleſia ſeculari non tranſit dñium, neque poſſeſſio † abſque traditione, etiam in voto: hoc intelligitur, qñ perſona non tranſit: aliàs ſecus, vt s̄. dictum eſt per d. l. ſi adoptauero. quam tñ limitat Aret. habere locum, qñ bona veniunt acceſſoriè, prout hic in ingreſſu monaſterii. Secus ſi eſſent exp̄ſsè collatā bona monaſterio: qa tunc reſultaret expreſſa donatio, in qua traditio requiritur. l. cum hæredes. in princ. de acqui. poſſ. & ita Are. concludit in d.c. in preſentia. ſed vt dixi ibi col. fi. hoc non vr̄ verum: quia non conſonat ꝙ expreſſa dedicatio bonorum minus operetur, quàm tacita, qñ ēt concurrit dedicatio perſonæ: quia illa expreſſio vr̄ facta, vt acquiſitio bonorū reddat̄ efficacior. Rō Are. hr̄et locū, qñ abſque pſona, donatio facta fuiſſet, vt latius dixi in d.c. in præſentia. colu. fi. ¶ In gl. ij. ibi, non valet pactum, ex dictis Bar. circa iſtam gl. colliguntur tres concl'ones, in quib. inſiſtendum erit. ¶ Prima eſt, ꝙ talis reſeruatio facta intelligitur quo ad vſum, vel adminiſtratio-

20 nem, ſm qualitatē perſonæ: qa † verba ita intelligi debent. l. plenum. §. æquitii. ff. de vſu & hab. in l. ex militari. ff. de teſta. mil. & ad hoc eſt gl. in c. inſinuante. qui cler. vel vo. & licet iſta concl'o videatur per Docto. *communiter* approbata, tñ vr̄ dubitabilis: quia licet abbas poſſit concedere talem vſum, vt s̄. dictū eſt in iiij. no. tñ virtute reſeruationis hoc fieri non pōt per pactū, ita ꝙ iure proprio hoc competeret, & ita tenet Ant. de Bu. in d.c. inſinuāte. col. ij. & in c. fi. de condi. appo. col. fi. vbi dicit ꝙ iſta opi. Bar. nunꝗ ſibi placuit: quia ꝙ habeat vſum, & adminiſtrationem ex pacto ſibi debitam, eſt ꝯ ſubſtantiam monachatus. & refert, & videtur ſeq And. Sicu. in conſil. iij. ſcribitur pulchrè. colu. iij. libr. j. Niſi dicamus ꝙ intentio Bar. non fuit ꝙ virtute pacti eſſet ius quęſitum: ſed ꝙ hoc mō excitaretur ptās abbatis, cuius nutu illa conceſſio eſſet reuoca-

21 bilis. ¶ † Secunda concl'o eſt, ꝙ ſi facta ſit dedicatio ſub condōne reſeruationis alicuius proprietatis, non valet ingreſſus: quia eſt ꝯ ſubſtantiā religionis. & hoc tenet glo. in c. ij. ver. adminiſtrationem. de ſta. mo. per tex. in c. fi. de condi. appo. vbi non valet matrimonium ſub condōne, quę fit ꝯ ſubſtātiā matrimonii. & Ab. poſt Card. in. in d.c. fin. colum. fin. hic ſequitur, idem Card. poſt Pau. in cle. eos. col. fi. de reg. Iaco. But. & Saly. hic. & latè And. Sicu. in d. conſi. iij. col. iij. lib. j. Et fundamētū huius ꝯcl'onis eſt, qa Deus vult militē voluntarium. c. non eſt. xxv. q. j & iō votum cōdōnale non aſtringit, niſi ꝯdō purificata ſit, vt no. Inn. in c. ſcripturæ. de voto. in prin. & Abb. ibi poſt alios. & ad hoc bene facit tex. in c. dudum. de conuer. coniug. vbi allegat̄, ꝙ in ingreſſu fuit promiſſum, ꝙ liceret proprium retinere, & in deciſi. dicitur. ꝙ licet de hoc ſpes data fuiſſet, tñ ingreſſus purè, & ſimpl'r poſtea factus fuit: ergo ibi tex. aperte ſentit ꝙ ſi illa condō expreſſa fuiſſet, debuiſſet obſeruari, & aliter ingreſſus non habuiſſet locum. & cum iſta concluſione concordat gl. in l. per ſeruū ff. de vſu & hab. & illā ſequit̄ Ang. in l. ſi ita quis. ff. de hær. inſti. ¶ Plerique tñ ſequuntur opinionem gl. hic, ꝙ valeat ingreſſus, & ꝙ reſeruatio vitietur. & ita tenēt Inn. Io. An. & Ant. de Bu. in d.c. fin. de condi. appo. & iſta eſt *cōis opin.* vt dicit Imo. in c. cum M. de conſti. col. añ pe. & ad text. in d.c. fin. rñdet̄ ꝙ loqtur in mr̄imonio carnali, & verū eſt ſecus vr̄ in matrimonio ſpirituali. Tota vis ē in perſcrutando rōnem diuerſitatis,

22 quæ efficax ſit inter matrimonium carnale, & ſpirituale. † valet em̄ argm̄ de carnali matrimonio ad ſpirituale, in c fi. & c. quanto. vbi Ant. de tranſl. pla. & no. Abb. in c. innotuit. in glo. j. de elec. & licet Io. An. videatur aſſignare rōnem diuerſitatis in d.c. fi. Abb. ibi reſpondet. & certē vr̄ efficax rō diuerſitatis inter mr̄imoniū carnale, & ſpūale. Et ad tollēdum argm̄ à ſimili, non ſufficit dare diſſimilitudinem: iuxta doctrinam Abb. in c. tranſlato. de cōſt. & in vtraque matrimonio vr̄ procedere fundm̄ ſupra factum: quia voluntas fuit limitata ſm illam reſeruationem: & quia qñ quis apponit ꝯdōnem impoſſem: non vr̄ habere aīum ſe obligandi. l. non ſolū. ff. de ac. & obl. meritò & verior vr̄ concluſio negatiua, vt s̄. cōclu-

23 ſum eſt. ¶ † Tertia concl'o eſt ſm Bar. qñ fuit facta reſeruatio per viam modi: qa hic ingreſſus valet, & reſeruatio vitiatur. & ita dicit Bar. ꝓcedere dictū gl. hic, & eſt tex. in c. inſinuante. qui cle. vel vo. qui in modo loquitur, & præſupponit profeſſionem validam fuiſſe. Et ꝑ iſta concl'one Barto. adduco gl. in l. cum donationis. C. de tranſ. vbi Bal. per illam concludit, ꝙ conditio impoſſibilis, licet vitiet contractum. l. impoſſibilis. de ver. ob. ſecus tñ eſt in modo. & not. Ang. in l. impoſſibilis. vbi rationem adducit, quia in modo actus valet, vñ facilius conſeruatur: arg l. patre furioſo. ff. de his q ſunt ſui vel alic. iuris. ¶ Sed tñ aduertendū eſt, quia talis differentia, quantum

quantum ad propositũ non satisfacit: qa fm istam conclusionem Bar. esset dicendum, ꝙ in casu c. si. de condi. appo. si ille conditiones per viam modi apponerentur, ꝙ matrimoniũ valeret, qđ quidem nõ ꝯsonat, & absurdũ vr. Et quia ẽt modo voluntas vr limitata: quamuis. n. modus non suspendat, sicut conditio, tñ deficiente modo dispositio resoluitur, ideo præstatur cautio de implendo modum. l. quibus dieb. §. si de condi. & demon. & quia si modus non impleatur, causa finalis deficit. & videtur ꝙ habeat locum repetitio ex causa nõ secuta, vt inferius ad aliud propositũ dicit Bar. Et reperio ꝙ modus, & condõ impoſis æquiparant per Bart. in l. codicillis. in prin. de leg. ij. & no. Imo. in l. j. in fi. col. ff. de condi. insti. ¶ In ea. gl. ibi, ex concessione expressa. Bar. concludit, ꝙ si quis dedicauit se, cũ suis bonis illa expressio accessoriè venit. Secus si se & sua dedicauit. quia veniũt bona æquè principlr, pp illam copulam. & Cum ista dña quam Bar. hic tradit inter &, & cũ, ẽt cõcordat Bar. in l. iij. ꝟ. si penden. appel. in l. ij. ꝟ. de uer. sig. in l. si cui fundum. col. j. de fund. instr. & Abb. in c. quærelam in ij. not. de simo. Ange. Aret. in §. si quis ancillas. inst. de leg. & in trac. de malefic. in ver. publicanus. & talis dña procedit in his, quæ accessoriè ueniũt prout Bar. hic loquitur. Secus est in his, quæ considerantur æquè principaliter: quia tunc inter &, & cum, nõ vr dña. l. Titiæ textores. §. nihil differt. de leg. j. vbi nihil differt, si legatũ sit Titio & Meuio, vel Titio cum Meuio: & pariter paria sunt, si legatus sit fundus & domus: vel fundus cum domo. l. si quis inquilinos. §. si ita legatum. de leg. j. ad idem tex. in l. illi cum illo. ff. de usuf. leg. & in l. iij. de pec. leg. Et stante ista limitatione aduertendum est: quia non vr, ꝙ inter &, & cũ, sit dña, & in q. in qua Bart. loquit hic: sed solũ subiecta materia dẽt considerari: qa si res de sui natura æquè principales sint, non est dña: vt ꝟ. dictũ est. Eodem modo si res accessoriè ueniunt, vr ꝙ non sit dña: si dicat &, vel cum: qa subiecta mã debet considerari, sicut in casu præcedenti dictũ est. verba. n. fm subiectam mãm intelligi debent. l. si vno. in prin. ff. loca. cũ si. & facit tex. in c. intelligentia. de uer. sig. ubi dr ꝙ non sermoni res, sed rei est sermo subiectus. ¶ In ead. gl. ibi, nec tacitum, Bar. distinguit & ex eius dictis pña ꝯclõ ẽ, ꝙ qñ qs obtulit se simplr, qa bona accessoriè veniunt, vitiatio expresso, vitiatur tacitum, vt gl. dicit. & no. Bar. in l. si fideiussor. in prin. de leg. j. cũ si. vt tradit ibi Alex. in l.
24 j. §. nunciatio. co. pe. de ope. non nun. ¶ † Secunda conclõ Bar. est ꝙ si qs dedicauit se & sua, vitiatio ingressu, quẽ ipse credebat valere, ẽt acquisitio bonorum vitiatur ex defectu cãe finalis. l. si pater. l. nec apud. ꝟ. de hæ. inst. And. Sic in c. cãm matrimonii. de proba. dicit qđ iura ꝑdicta, non bñ faciunt in proposito: qa si bona remaneant in monasterio, hoc proderit aïæ ipsius ingressi. xiij. q. ij. in c. ꝓ obeuntib. Sed ista rõ parũ valet. qa si est defectus in cã finali, bona non debent remanere apud monasterium, ꝯtra voluntatem ingressi, q esset deceptus, si remaneret in seculo sine bonis: & qa in eleemosyna consideratur dantis aïus. iij. q. vij. in c. in grauib. Et cũ ista conclõne ꝯcordat Fede. in ꝯs. 237. factum est tale. vbi alleg. c. cum cessante. de appel. & idẽ Car. in cons. 21. in themate ꝑmisso. col. fi. & sequit And. Sic. in cons. 97. scripsit doc. col. vj. lib. j. ¶ Tertia ꝯclõ est, ꝙ si sciebat ingressum non tenere, dedicando bona vr donare: ar. l. cuius. de reg. iu. Istã ꝯclusionem reprobat Are. in d. c. cãm mrĩmonii, qa fm eũ ꝯcurrerent duo spãlia. Primũ est, ꝙ dñiũ sine traditione transferret. Secundum ꝙ traditio ex falsa cã donationẽ induceret: & plura spãlia ꝯcurrere nõ pñt. l. j. ꝟ. de inoffic. do. Sed rñderi põt ꝙ Bartol. hic loquit, interueniente traditione, vt colllr ex illa l. cuius per errorem. quã Bar. adducit. illa. n. loquit traditione interueniente. Item non vr uerum, ꝙ traditio facta sit ex falsa cã: quia ex quo sciebat ingressum non tenere, ꝑut loquitur Bar. non vr facta traditio respectu ingressus, sed absolutè: qa donare ualuit, & sic nullũ vr hic esse spãle. ¶ Vlterius ꝯtra Bar. Mod. hic allegãt gl. xvij. q. ij. c. si q̃ dicit, ꝙ si vxoratus se & sua tradidit religioni. & repetat ab vxore, recuperat bona: & sic sciebat ingressum non tenere, & tñ repetit bona. Sed rñdetur, ꝙ ibi agitur de præiudicio vxoris: vel ẽt ibi non constat ꝙ sciret ingressum non tenere potuit. n. credere ꝙ uxor consentiret: & qa gl. ibi loquitur, cuius auctoritas declinari põt. Sed ꝓ Bar. postremõ facit: quia ibi potest capi alia ꝯiectura. non pñmit donatio: & potius error præsumit: vt declaraui in d. l. cuius per errorẽ. & hic põt capi alia coniectura, ex eo quod dicit tex. in l. non solum. ff. de act. & obli. vbi ille qui apponit conditionem impossibilem in ꝯtractu, nõ vr hře aïum obligandi se & sic in proposito, ꝙ iste qui sciebat ingressum non tenere non vr hře aïum dedicandi bona, licet extrinsecus religio-
25 sis hoc demonstraret. ¶ † In ead. glo. ibi, item si tenebatur ex ꝯtu. conclusio gl. est ꝙ monasterium obligat ꝓ debitis ingressi. & not. Bar. in l. i. ff. de adop. cum si. vt Feli. tradit in c. in ꝑsentia. in vj. char. in ver. ij. quæro. ubi inter alia dicit, ꝙ monasterium tenetur alere filios ingressi: vt no. Bar. in l. si quis à liberis. §. item rescriptum. de lib. agno. & dicta Fely. Mod. hic transcribunt. & Adde Abb. qui latius distinguit in cons. 102. circa personarum. col. ij. & iij. lib. ij. & Ro. in cons. 416. ꝓ dilucidatione. in secundo dubio. ¶ In ead. glo. ibi, item quid si ingressus habet precarium. dña est inter precariũ neutri generis. & precaria feminini generis: qa ꝑcarium reuocari põt ad nutum superioris, non sit in concessione precaria: vt not. Abb. in c. j. & in c. fi. de preca. & contractus precariæ, est, qui fit de quinquennio in quinquennium: vt no. Bar. in l. si finita. §. si de vectigalibus. col. iij. ff. de dam. infe. & liuellus, idem est ꝙ emphyteusis: vt not. Bar. in l. j. ꝟ. de iu. emphyteu. cum si vt tradit Alex. in d. §. si de vectigalibus. in ver. quærit ẽt Bar. Et pro resolutione eorũ, quæ gl. dicit, videndum est de duobus, primò de emphyteusi, se-
26 cundò de vsufructu. ¶ † Circa primum de emphyteusi. glo. tenet ꝙ trãseat in monasterium. Bar. dicit esse tex. in §. j. in aut. de alie. & emphyt. ver. si vero contigerit. vbi dicit, ꝙ transit in ecclesiam: sed dñs reuocare põt. & hoc Abb. sequitur in d. c. in pñtia. col. pe. Sed aduertẽdũ est, quia ille tex. loquitur in emphyteusi ecclesiæ, & in expressa alienatione, & in effectu non transit in monasterium, ex quo reuocari põt: quia non transit nisi ad filios: vt no. Bal. hic, col. v. ver. quid in emphyteusi. Secus est in emphyteusi priuati: qa illa transit, sicut vsusfructus fm Bar. hic. & in auc. nisi. col. iij. ver. quæro nunquid in ꝯtractu emphyteutico. C. ad Treb. & not. Bar. in l. si finita. §. si de uectigalibus, ver. ij. quæro. ff. de dam. infe. cum si. ut Ale. ibi prosequitur. col xiij. & idem Alex. in cõsi. 23. opportune. col. ij. lib. j. & reperitur ẽt in iij. lib. cons. 83. & tradit Ant. de Bu. in cõs. 62. strictè non pnto. in fi. & Pet. de An. in cõs. 421. quidam d. Ant. in primo dubio. ¶ † Circa fm de usufructu, Bar. post glo. concludit ꝙ transeat in monasterium, sed duret durante vita ingressi. idẽ no. per gl. in aut. & idem est. C. de bon. quæ li. vbi Bald. & Pau. de Cast. sequuntur cum sim. vt tradit Ale. in consi. 239. uiso themate. col. ij. li. ij. & in cõsi. 10. uiso instrõ. col. fi. li. v. & latè Maria. in cons. 10. quamuis quæstiones. in vj. q. ubi concludit com̃ opin. & a idem attestatur Abb. in c. fi de pig. in prin. facit quod not Bald. de feu. in aut. nisi. col. iiij. uersi. extra gl. ꝟ. ad Treb. vbi dicit, ꝙ feudum transit in ecclesiam, donec vasallus viuit idem Bal. in c. quæ in ecclesiarum in colum. ij. de c onst. cum si. vt Ale. describit in d. cons. x. libr. v. colum iij Et de feudo dicendum est, vt dixi in d. c. in præsentia. in ult. char. & ex quo conclusum est quòd in emphyteusi, & in feudo, quòd fiat acquisitio solum pro tempore vitæ ingressi, ista ratio facit ꝙ etiã in emphyteusi ecclesiæ acquiratur monasterio: quia limitata est acquisitio ad uitam ingressi, Et ex his expedita sit hæc authen.

ADDITIO.

a ¶ Aret. Idem Bal. hic col. iiij. per l. si. C. de cond. sine cau. Dec. hic. Idem Ioã. And. in add. Spec. de sta. mo. ver. xiiij. Barba. cons. 3. in si. lib. 1. §. si mihi. nu. 15. de verb. obli. & bene, licet aliud velit Pet. de Anch. in repe. c. accessorium. colum. xiij. de regu. iur. in vj. & Pet. Fer. in forma libel. in actio. reali. in versicul. iure dominii vel quasi. & male.

AVTHENTICA.

1 *Emphyteusis, & locatio, quomodo differunt.*
2 *Deterior fieri, quando res dicatur.*
3 *Priuatio dicitur pœna.*
4 *Emphyteuta, an teneatur de dolo, & lata culpa, & de leuissima.*
5 *Emphyteuta propter deteriorationem rei, potest expelli.*
6 *Emphyteuta ecclesiæ, si cessauit soluere per biennium, priuatur iure suo.*
7 *Purgatio moræ non admittitur, quando iuramentum est interpositum.*
8 *Pœna priuationis propter canonem non solutum, non habet locum quando emphyteuta non habuit possessionem.*
10 *Pactum si valet, à fortiori & consuetudo valet.*
11 *Exceptio ꝙ biennio non soluit, non habet locum interueniente iuramento.*
12 *Emphyteuta non soluendo canonem, non videtur ipso iure priuatus.*
13 *Deterioratio rei, & omissio solutionis canonis per biennium æquiparantur.*
14 *Emphyteuta qui expellitur propter canonem non solutum, tenetur tamen soluere canonem præteriti temporis.*
15 *Emphyteuta perdit melioramenta, non soluendo canonem, vel si propter deteriorationem sit priuatus.*
16 *Dictio huiusmodi facit relationem ad præcedentia.*
17 *Pactum de non expellendo sub pœna, non alterat contractum.*
18 *Colonus, vel inquilinus, qui non soluit, statim potest expelli.*
19 *Emphyteuta si non soluit, etiam quid minimum, quod sit soluendum, priuatur iure suo.*
20 *Animum, an debeat haberi in consideratione.*
21 *Solita, quando dicatur res dari in emphyteusim.*
22 *Bona quæ sunt de mensa, non possunt alienari, nisi seruata solennitate requisita à iure.*
23 *Res si solita sit concedi vno modo, alio modo concedi non potest in noua concessione.*
24 *Plures res si vendantur, & aliqua sit, quæ vendi nõ potest, non retractatur venditio in totum.*

1 Vi rem. ¶ † In tex. ibi, conductam, vel in emphyteusim acceptam, hic tanquam diuersa ponuntur. Imo tamen in c. nulli. col. iij. in ver. iõ ẽt. & ĩ c. ad audientiam. col. j. in ver. itẽ aduerte. de reb. eccl. nõ alie.

alie. dicit, ꝙ in effectu idem est ɔtractus emphyteuticus, & locatio ad lōgū tps. Verè tñ vř dña: vt not. tradit Bald. in c. literæ. col. ij. ver. mō ergo q̃ro. de dila. vbi dñā constituit: qa si pēsio magna sit, & conueniat fructib. vř locatio: si verò parua sit, vř pstari in recognitionē dñii, & dř ɔtractus emphyteuticus. & hoc idē Aret. scribit in cons. 55. in cā mihi ꝓposita. vbi adeo dřiam esse dicit inter ɔtractū emphyteuticū, & locationem ad lōgū tps, ꝙ de vno ɔtractu ad alium non valet argumentum. Sed aduertendum est, quia hoc videtur contra tex. hic, vbi æquiparatio fit, sed concludendū est, ꝙ vbi non est eadem ratio: non valet argumentum prout loquitur Are. in cons. præal. sed existente eadem ratione, uidet valere argu. prout tex. hic loq̃t. & hoc ɔfirmat: qa emphteuta priuatiōe tūc demum iure suo piuat, si p triēnium cessauit in solone canonis l. ij. ῾j. de iure emphy. Et idem est in ɔductore ad lōgū tps: ᵃ qa

a est eadem rō: qa est ius acq̄situ in re, vt dicit Ang. in §. scire. ī prin. in auth. de non alie. Bal in c. q̃relā. in fi. de iureiu. & idem Abb. concludit in c. ꝓp sterilitatem. in vlt. no. de loca. & Imo. in d. c. pp sterilitatem. col. xiii. & vř sentire Bart. in l. vectigalia. §. j. de pubil. & nouissimè Soci. scribit in ɔs. 167. col. iij. nō in utilis. Ad idē facit, qa sicut emphy. perpetua alienatio dř, c. nulli. de re. eccl. nō ali. §. in alienationis. in auth. de non alie. no. Bart. in auth hoc ius porrectū. col. j. š. eo. cū si. vt dixi. in ɔs. 142. Ita pariter vř in locatione ad lōgū tps, quę dř alienatio: vt dicit Bar. in l. codicillis. §. īstituto. de

b leg. ij. qa transit vtile ᵇ dñium. l. j. §. qđ aūt. vbi. Bar. in prin. de superficieb. & per gl. in cle. j. in verbo, locationes. de re. eccl. no alie. cum si. vt tradit Ale. in ɔs. 17. viso instrō. col. ij. lib. iiij. & ī ɔsi. 100. in cā & lite. lib. iij & in cons. 168. stantibus. veris. vj. in prin. & dixi in cons. 204. Meritò ergo tex. hic vř æqparare. locatorē ad lōgum

2 tps, & emphyteutā. ¶ † In tex. ibi, deteriorē fecerit, res dicitur deterior fieri, qñ ab eo statu, in quo res prius erat, minuit. l. ij. col. pen. in § deteriorē. ff. ne quid in loco pub. & in l. nō solū. ff. de rei ven. in l. Iulia. §. si qs rem. ff. ad exhib. & iō detrioratio rei, à perēptione distinguitur l necessario §. ꝙ si pēdēte. ei. ij. in fi. de peri. & commo. rei vē. facit tex. in l. deperditū. ff. de peti. hær. Et q̃nq̃; etiā ius deterius fieri dř, mediante perēptione. l. & si post tres. vbi glos. in ver. deterius. ff. si qs cau. & Ang. ibi & Doc. notant illum tex. in l. j. ff. si ex cā noxa. aga. & res deterior reddita non dř reddita. l. iij. § si reddita. ff. cōmo. l. j. §. si res. ff depositi. & qđ dř hic de priuatione pp deteriorationem, intellr ſm Bal. hic in ij. no. qñ sit notabilis

c quātitatis. Secus si modica, sit: qa ꝓ modico nō recedit à contractu. l. Scio. ff. de in integ. rest. & idem Bal. in l eodē, col. fin. C. loc. in

3 ver. quæro qualr hoc intelligat. Et hoc ɔfirmat † quia ista priuatio est pœna. l. si qs maior. ῾j. de trans. quē tex. ad hoc alleg. And. Sic. in cons. 24. in prin. lib. j. Iō vř hre locū in modica deterioratione: vt in simili no. Bal. de modico vulnere in l. si ꝑiudicium. C. de ædil. ac. cum si. vt dixi in c. de appel in ti. de app Secūdò tex. intelligitur hic in deterioratione rei: nō aūt respectu fructuum, qui spectāt ad emphyteutā: vt no. Bal. hic. & hoc confirmat: qa tex. hic loquitur de re, ibi, q rē. & fructus ab ipsa re separati sunt. l. in ædib. §. ex reb ff de dona. Vñ minor, qui non pōt rē immobilē alienare sine cā, & solēnitate. l magis puto. § nec passim. ff. de reb. eorum. pōt tamen rei fructus alienare absq; alia solēnitate, & cā: vt tradit Alex. in cons. 36 cōsideratis his. col ij. lib. iiij. Vñ cū hic tex. loquatur de deterioratione rei, nō dēt extendi ī fructib. qa pœna priuationis, de qua agit. no habet locum, nisi quatenus expressum sit. vt not. Bald. in auth. ex testō. col. pe. ῾j. de colla p tex. in §. cum igit. in auth. de non eligendo sēdo nubentes. Et facit gl. in c. fi. de iure patro. tex. in l. at si quis. §. diuus. ff. de relig. & hoc mō arguit Ale in l. ēt. §. j. col. ij. sol. ma. Nec huic ɔclōni obstat tex. quē in contrarium Mod. hic adducūt in l. si merces. §. conductor ff. loca. ibi ne intempestiua cultura deteriorē fundū faciat: qa ille tex. loquitur de deterioratione fundi, quo casu Bal. non loquit: sed de fructib. dicit quia ptinent ad emphyteutā, vt š. dictū est. Tertiò ſm Bal. requirit ꝙ deterioratio fiat dolo, lata culpa, vel leui, secus si leuissima. de qua emphyteuta non tenetur. alleg. gl. in § scire. in auth. de non alie

4 in verbo fecerit, q̃ ſm rřam tenet, † ꝙ emphytuta teneat de dolo, lata culpa, & leui cū sit ɔtractus, grā vtriusque celebratus. Sed aduertēdum est, quia illa rřa vř ꝓcedere, vbi agit de culpa in non faciendo, & sic de negligentia: qui tunc non venit leuissima culpa in cōtractu, quia grā vtriusq; celebratur Secus vř esse in culpa in faciendo, de qua agitur, qñ emphy. rem deteriorem facit: quia illa est maior culpa. iuxta gl. in l si mora. ff. solu. mat. vñ culpa leuissima in faciendo, æquiparat leui in nō faciendo: vt Bar. concludit in l. qd Nerua. in vij. q. princi. in ver. item q̃ro. ff. depositi. & est gl. in l. si constante. §. si maritus. ff. solu. mar. & ſm hoc dicendum est, quod in casu isto, emphyteuta ēt de leuissima culpa teneat. Vlterius ēt in casu isto, vř quod solū teneat de dolo. vt in simili casu. l. si quis maior, C de trāsa. no. Bal. in l obseruare §. ꝓficisci. ff. de offi. procon. co. ij. uersi. sed nunqd iudex. & sequitur Alex. in l. fi. circa fi. ff qui satis cog, idem Alex. in consi. 92. perspectis his. col. penu. lib. j. Sed hoc dictum non vř uerum, per supradicta: & qa si statuto cauetur quod si quis percusserit aliquē, puniat in centum hēt locū

d statutum etiam in eo qui percussit sine dolo: ᵈ vt no. Alexan. post Bal. in l. iij. §. quod prætor. ff. ne quis eum. & facit quod tradit Ale. in consi. 52. viso testamento. lib. ij. cum si. vt nouis. repetentes scribunt in l. si quis maior. in vj. q. extra glo. ῾j. de transa. Sed pro vera resolutione videnda sunt quæ dixi in c ij. de consti. col. v. allegando Ang. qui distinguit in l. j. ff. de legib. Quartò adde, ꝙ ista deterioratio debet considerari in damno non respectu lucri. l. ij. §. portio. ff. ad leg. Rhodiam de iactu. Quintò, & vlt. addo, ꝙ res deteriorata non dicitur, si in eadem æstimatione reperitur, licet in bonitate intrinseca facta sit deterior, vt singulariter Bald. dicit in l. si

5 inter virum. in fi. per gl. ibi. ῾j. de iur. dotium. ¶ † Primò not. ꝙ emphyteuta ecclesiæ, propter deteriorationem rei, expelli potest: & idem est in emphyteuta priuati: quia est eadem ratio: vt dicit Cy. hic in iij. q. post Pet. & Sal. Paul. de Cast. & alii sequuntur. & ideo si incidit arbores fructiferas, expelli potest: vt no. Bar. in l. in fraudē. §. conductor. ff de iu. fi. & in l. diuortio. §. si fundum. in fi. ff. solut. matr. cum si vt tradit ibi Alex. idem concludit Pau. de Cast. in vsufructuario. alle l. hoc amplius §. fin. de damn. infec. & l. cognouimus. in fi. C. de manci. & colo. libr. xj. Et ad hoc facit: quia emphyteuta potest dici vsufructuarius, ſm subiectam materiam, sicut econtra nomine vsufructuarii, comprehenditur emphyteuta, & alius qui vtilē habet dominium: vt not. Pau. de Castr. in l. j. in prin. col. ij. ad Treb. & sequitur Bartho. Vero. in ti. de serui. in ij. char. vbi loquitur de seruitute mixta. in iiij. c. col. 2. Et idē est secundum Pau. de Cast. hic, in vasallo deteriorante feudum, quia priuari potest. & no. hic Io. An. in c. ad aplicæ. de re iud. in vj. & Do. in c. 1. versi. not. ꝙ vasallus. & no. Bald. per illum tex. in c. j. §. fi. in ver. publici latrones. de pace tenen. & quia valet argumentum de emphyteusi ad feudum, quando sit eadem ratio, prout in casu isto videtur iuxta ea quæ tradit Io. de Ana. in c. plures. colum. 1. de vsur. & latè Moder. in l. j. in 4. char. ῾j. de iure emphy. ¶ Vltimò idem est in colono, vel inquilino, qui expellūtur propter deteriorationem rei. l. ædem. in fi, ῾j. loca, & in l. quæro. § inter locatorem ff. loca. & no.

6 Alex. in consil. 129. puto de iure. libr. 2. ¶ † Secundo not. ꝙ si emphyteuta ecclesiæ cessauit per biennium, priuatur iure suo. ad idē tex. in c. potuit. de loca. & in emphyteuta priuati triennium requiritur. l. ij. ῾j. de iur. emphy. & istud biennium, vel triennium debet esse continuum: vt not. concludit Io. An. in addi. Spec. in ti. de loca. §. nunc aliqua. ver. 27. alle. tex. in c. cupientes. §. cæterum. de ele. in vj. & idem tenet Bal. hic, colum. 1. versi. sed pone. Sali. in l. ij. colum. 1. in fi. in ver. quæro an hoc triennium. ῾j. de iure emphy. & latè consuluit Soci. in consi. 118. circa præsentem consultationem. in vlt. lib. 2. & quod hic dicitur de emphy. ecclesiæ, procedit, nisi empy. ecclesiæ purgauerit moram celeri satisfactione, vt dicitur in d. c. potuit. & hoc intelligitur arbitrio iudicis, ſm gl. in ver. cler. & Abb. post alios ibi sequitur, per text. in l. si ita quis. §. Seia cauit. de ver. ob. & idem Abb. in consi. 77. in causa quæ vertitur. colu. 2. lib. ij. Pet. de Anch. in cons. 421. quidam ser Antonius. col. 2. in 3. dubio. facit quod no. in l. j. ῾j. de iu. deli. cum si. vt dixi in c. sedes. de rescri. Et talis purgatio moræ non admittitur, quando dominus declarauit ꝙ velit emphyteutam priuatum esse, vt tradit Bartho. Vero. in cau. cxxxvj. tu scis ꝙ emphy. & in cons. 138. & 146. col. 3.

7 in consi. 160. in fi. Similiter † quando iuramentum interpositum fuit, purgatio moræ non admittitur: ut no. Bar. in l. si quis maior. & in l. si insulam. in v. q. de ver. ob. quod declaratur, & limitatur, vt dixi in d. consil. 138. in fi. ¶ Tertiò regula, quæ hic dicit de biennio, non habet locum in contractu censuali, in quo dominium nullum remanet apud concedentem, & non soluendo quis iure suo non priuatur: vt no. per glo. in c. constitutus. in uer. ratam. de relig. domi. & Abb. ibi colum. penult. contrahentes admonet ut cauti sint in concessionibus ut scribi faciant in emphyteusim, nō

e ad censum. & in dubio etiam præsumitur contractus censuarius: ᵉ vt not. Albe. in l. ij. colum. 7. in uersic. quid de quæstione. ῾j. de iur. emphy.

ADDITIONES.

a ¶ Tēpus. Idem Ias. hic, nu. 1. sed falsum est, & dicendum quod non habet locū pœna caduci, nisi in emhyteusi, vel nisi sit expressum. Et adhuc apud nos vbi est insolens, ne vulgo nota concessio in emphyteusim non sufficeret exprimere quod in emph. datur, nisi exprimantur, vel notificētur onera, nisi ea sint vulgo nota in loco, vt sub consuetudine Blesensi. §. 211. vbi pnto. D. Diony. Pontanum interpetem eius doctissimum non omisisse.

b ¶ Vtile. Fortius tenet Io. Igneus in l. j. §. si vir aut vxo. nu. 55. cum seq. ad Sylla. contra omnes quod etiam conductori competat rei vendica. contra dominum. Sed falsum est, nec à communi recedendum.

c ¶ Modica. Facit Dec. l. si quis id, quod. colum. 4. ff de iur. omn. iud. Alexan. consilio 104. in fi. lib. 1.

d ¶ Dolo. Adde quæ ad Dec. in rub. ff. si cer. pe. nu. 2.

e ¶ Censuarius. Idem Ias. hic nu. 10. Sed totum de loquendo, dico, ꝙ inter dominum directum & detentorem, præsumitur ꝙ minus grauat, solue ꝙ non sumitur præsumptio insolens contra communem, regionis obseruantiā. vt si possessor allegaret esse alaudium, cum nulla essent in ea regione alaudia. Sed inter cohæredes præsumitur ꝙ minus à iure communi recedit.

emphy. & dixi in d. cōsi. 146. in prin. & in cōsi. s. d. clx. col. ij. & ꝑin d. cōs. 138. col. ij. ¶ Quartò nō ꝓcedit in feudo, vt no. Spe. in tit. de loca. §. nunc aliqua. in ver. 110. Domi. in c. ad aplicæ. §. sed licet. in fi. de reg. iur. in vj. cū si. vt tradit Ale. in consi. 9. viso themate. co. ij. vbi dicit istā esse magis *communem* opi. & idem Alex. in consil. 5. si vera sunt, col. ij. lib. v. & dixi in d. consi. 138. col. ij. & in d. consi. 160. col. ij. & ista concło vr̄ ꝓcedere in feudo vero, & proprio, ꝓ quo seruitium ꝑsonæ principalr̄ pr̄statur. Secus si annuus census debet præstari: quia tunc magis accedit ad nām emphyteusis: vt Bald. dicit in l. liberti. col. fi. ꝟ. de ope. liber. & in tit. de pac. Constā. in verbo, libellariæ. & in tali casu opi. ɔ̄ria vr̄ procedere.

8 ¶ † Quintò pœna priuationis pp canonem non solū non habet locū qñ emphyteuta non habuit possessionē: vt no. Bal. post Guil. de Cu. in l. solennib. ꝟ. de rei ven. circa fi. & sequitur Abb. in cons. 67. in causa quæ vertitur. col. fi. lib. ij. Pau. de Ca. in cōs. 215. si non interesset. in fin. Ang. in cons. 311. in themate. in v. dubio. Car. in cons. 92. fauēdo pupillis. col. iiij. ¶ Sexto fallit, si pactum factum sit, ꝙ non soluendo, non sit priuatus: vt no. per glo. in l. ij. in ver. repellere. ꝟ. de iur. emph q̄ loquit̄ in emphyteuta priuati. Idem tñ est in emphyteuta eccł'æ vt no. Bar. in l. fundi. C. de fun. pr̄imo. lib. xi. & sequitur Pa. de Ca. in cons. 137. primò videndum est in prin. Sir̄ valet consuetudo, ꝙ non incurrat pœnam priuationis:

9 † quia si valet pactum, à fortiori ɔsuetudo: vt no. Abb. in consi. 72. circa primū. col. fi. lib. j. & idem Io. de Ana. in consi. 84. videndum est col. fi. ver. postremò & pari rõne valeret statutum. per not. in l. de quib. ff. de legi. Secus tñ esset in rescripto impetrato à summo Ponti. quod non valet: vt no. Bal. in l. si à te. in ver. & no. ꝟ. de pac. inter emp. & ven. Et hoc dictum in rescripto, vr̄ bñ procedere quia rescriptum de sui nā respicit obseruationem iuris. l. falso. ꝟ. de diuer. resc. ideo vr̄ subreptitium. Secus vr̄ in priuilegio, quod quidem valeret: quia talis pœna est odiosa & p̄sertim de iure canonico: vt no. in c. suā ex de pœnis meritò valeret priuilegium summi Pôt. ¶ Septimò

a fallit in eo, qui soluere non pôt: ᵃ vt no: Ant. de But. in c. significāte. de pig. in iiij. no. facit tex. in c. quærelā. de iureiu. vbi Bal. hoc dīt.

10 ¶ † Octauò qđ dr̄ hic de biennio, non hēt locum iuſo interueniē te: quia tunc si non soluit in primo anno, priuari pôt, vt Bal. dicit in d. c. quærelam. in fi. in ver. vlt. conclude. & Alexan. sequitur in cons. 85. non puto. in prin. lib. j. ¶ Nono non hēt locum qđ hic dr̄ de biennio, qñ in bienio solū pciperet semel fructus: quia tunc bienniū ꝓ vno anno cōputat̄, vt tradit Alexā. in l. diuortio §. ob donationes col. fi. in ver. vnū nō omitto. ff. so. mat. vbi alle. Bal. in l. edē. col. i. ꝟ. loc. & facit tex. in l. si sic ɔstituta. ff. quemad. ser. amit. ibi, duplicato ɔstituto tpe. ¶ Decimò & vltimo non sufficit ꝙ elapsus sit bis terminus soluendi canonē, sed pcisè reqrit̄ bieniū, vt priuari possit, vt notabilr̄ Alex. tradit in d. §. ob donationes. vbi

11 alle. Spe. in ti. de loc. §. nunc aliqua. vers. 87. ¶ † Tertiò principalr̄ no. ibi, repelli possit, ꝙ dño dat̄ facultas repellendi: ergo non vr̄ ipso iure priuatus & quia potest mora purgari. d. c. potuit. ergo ipso iure priuatus nō intelłr: & qđ in d. l. ij. ꝟ. de iu. emphyt. fit priuatio dño volēte: vt Bar. & ibi Doc. dñt ꝑ illum text. ergo añ volūtatē dñi declaratam, non vr̄ priuatus. & hoc ampliat vt dixi in cons.

12 138. s. alle. col. ij. ¶ † Quartò no. ꝙ æqparant̄ quo ad penam priuationis, deterioratio rei, & omissio soło nis canonis ꝑ biennium, & sic æqparatio nō vr̄ simplr̄ ꝓcedere: qa pp deteriorationē, statim expelli pôt: in cessatione soło nis, expectat̄ ꝑ bienniū & rõ vr̄ manifesta: qa culpa q̄ in faciendo ɔsistit, grauior reputat̄: vt ꝑ glo. in l. si mora. ff. so. ma. & iō non valet argm̄ de eo qđ fit in cōmittendo ad illud qđ fit in omittendo: vt no. Bar. in l. licet. §. fi. ff. de pec. facit tex. in l. argentarius. §. cū autem & qđ ibi Bal. ff. de edē. vñ culpa leuissima in faciendo, æquiparat̄ leui in non faciendo: vt no. Bart. in l. ꝙ Nerua. in vij. q. prin. in ver. item q̄ro. ff. depositi. & s̄. dictum

13 fuit. ¶ † Quintò no. ꝙ emphyteuta, q̄ expellitur pp canonem nō solutū, tenetur tñ soluere canonem p̄teriti tp̄is: & pariter si expellat̄ pp deteriorationem, tenet̄ tñ damnum resarcire, vt hic dicit. Ad idem facit: quia si emphyteuta promisit pęnam, si pensionem

b nō soluerit, tali casu nō soluēdo, incurrit pœnā, & tñ etiam expelli pôt: ᵇ vt no. ꝑ gl in l. ij. in verbo, repellere. in ver. item quid si emphyteuta. ꝟ. de iu. emph. & tradit Alex. in cōs. 130. in cā & lite. col.

14 j. li. iiij. vbi dicit istā esse *communem* opi. ¶ † Sextò & vlt. no. ꝙ priuatus pp deteriorationē, vel canonē non solutū, pdit melioramēta. ex quo inferri vr̄, ꝙ melioramenta cū deterioratione rei compensari debēt, sed in ɔ̄rium facit, qa sufficit ꝙ res sit in eadem æstimatione. vt s̄ dixi fm̄ Bal. in l. si inter. ī fi. ꝟ. de iur. do. & ideo si melioramēta sint talia quæ reddāt rē in eadē æstimatione, non obstā te deterioratione, vr̄ ꝙ admittat̄ cōpēsatio. & facit tex. in l. in fraudē. §. conductor. ff. de iu. fisc. ibi, non substitutus aliis, & per illū tex. facit qđ no. Pa. de Ca. & Ale. in l. diuortio § si fundum. col. j. ff. sol. ma. & no. Ang. in l. si colonus, ff. arbo. fur. cesa. Non ob. tex. hic vbi pdit melioramenta: quia hoc dictū pôt intelligi ꝙ referatur ad p-ximum dictum, de cessatione soło nis vel intelłr text. qñ melioramēta excederēt deteriorationē. & ad illud, qđ dictum est, ꝙ emphyteuta perdit melioramēta, in casu huius auth. est tex. in l. ij. ꝟ. de iu. emph. vbi Bal. in ij. no. Bal. in l. colonus. in fi. ff. loc. Bal. in l. fi. §. fi. in fi. ꝟ. cōia de leg. cum si. & ista ɔclo ꝓcedit in terminis, ꝓut text. hic loquitur quādo fuit in culpa. Secus est si emphyteusis finita sit absq; culpa, ꝑ ɔ̄gnationē finitam, vel ꝑ tps: qa tūc nō ꝑdit melioramenta: vt no. Bald. in l. senatus. §. Marcel. ff. de leg. j. cum si. vt ibi tradit Alex. & Are. ibi dicit istam esse cōem opi. quā ēt sequit̄ Cuma. in cons. 57. monasterium iure locationis. col. j, Pau. de Cast. in cons. 139. primò videndū est. in cons. 324. viso pūcto. in fi. col. vide tñ Ful. qui aliter loqtur in emphyteuta ecclesiæ in consil. 9. abbas monasterii. In feudo expeditū est ꝙ melioramēta repetuntur, vt est tex. in c. j. §. si vasallus. in ti. hic finit̄ lex. cū si. vt tradit Are. in d. §. Marcel. & Gui. Papę in consil. 169. incip. sed quid si vasallus.

15 ¶ † In gl. j. ibi, hmōi. ista dictio huiusmodi, facit relationem ad pcedentia, vt gl. hic dicit. & ad hoc facit gl. per illum tex. in c. nemo de inceps. de ele. in vj. & in proemio sexti in ver. huiusmodi. facit tex. in c. ij. de fo. comp. in vj. in c. ij. de iura. calum. Q̄ñque facit similitudinem. c. ij. vt lit. pē. in vj. & in l. denique. ff. de pig. ¶ In gl. in verbo, biennium, in fi. ex dictis Bar. post glo. duæ conclo nes colliguntur, in quib. insistendum erit. Prima respicit intellectum. l. quæro. §. inter locatorem. ff. locat. Secunda est, quòd colonus, vel inquilinus statim quòd non soluit, expelli potest. ¶ Circa primam conclusionem ille text. in d. §. inter locatorem. est singularis, vt dicit Imo. in l. vectigalia. §. j. ff. de publicanis. & habet locum, quādo fuit factum pactum de non expellendo. prout gl. hic dicit in l. ędem. in ver. solui sti. ꝟ. loc. Bar. hic & in l. ij. col. j. ꝟ. de iur. emph & in d. l. vectigalia. §. j. & in d. §. inter locatorem. ¶ Sed ɔ̄istam conclusionem arguunt Mod. hic: quia pactum de non expellendo sub pęna, non alterat ɔ̄ctum: vt no. per gl. in d. l. ij. de iu. emph. Ad hoc rñderi pôt

16 ꝙ non alterat in eo quod non fit exp̄ssum. ¶ † Sed hic exp̄sè dr̄ negatiuè, de nō expellendo: & iō ista verba expressa, debent obseruari, quæ terminata sunt ad biennium. d. l. quæro. §. inter locatorē. fm̄ cōem intellectum. Vlterius tñ aduertendum est: quia ista verba negatiua. de non expellendo, de sui nā trahuntur in infinitum: vt ꝑ gl. fi. in l. hoc genus. de cond. & demo. cum si. vt dixi in c. nam & concupiscētiam. de consti. & iō non restringunt̄ ad biennium. ¶ Non ob. tex. in d. §. inter locatorem: quia non vr̄ probare illud, ad quod communiter allegat̄: qa qđ ibi, dr̄ de biennio, illud fuit ex contingentia facti, vt ibi satis colłr, nam idem esset ibi, si cessaret ꝑ vnum annū. vtiq; enī ille tex. hēet locū: qa esset eadem rõ, si rectè cōsiderat̄ declarando hoc mō: qa colonus vel inqlinus statim ꝙ non soluit, expelli potest. l. ædem. ꝟ. loca. & videbimus in sequenti ɔclone. Vñ illud pactū de ñ expellendo, intelłr si colonus in soluēdo non cessauerit, ēt añ bienniū expelli pôt, non obstante pacto, ꝑ rõnem quam tex. ibi exp̄sè adducit. q̄ vtique militat añ biennium.

17 ¶ † Circa secundā conclonem, ꝙ colonus, vel inquilinus qui non

c soluit, statim ᶜ expelli possit, facit text. à ɔ̄rio sensu in l. ædem. ibi, si pensionem dño insolidum soluisti, & colligit argm̄ Ang. in l. est dña. ff. ex quib. cau. pig. vel hypo. ɔ̄hatur. in ver noto argm̄, ꝙ licet dño claudere ostiū scholarib. & illos reiicere de domo, si non soluant pensionem. allegat d. l. ędem. & ista est *cōis* opi. quā tenet Bar. hic, & in l. ij. co. j. ꝟ. de iur. emph. & in d. l. vectigalia. §. j. & hoc etiā

d dñs facere potest propria auctoritate: ᵈ vt no. Alc. in consi. 105. magnifice prætor. col. v. lib. iij. Et aduertendū est, dū dr̄ in d. l. ędē. insolidum soluisti, intelłr respectu eius, quod soluendum erat in termino constituto. & illud, insolidum, intelłr de sorte cum vsuris l. ergo. §. illud videndum. ff. de fideicom. lib. Et quod dr̄, ꝙ expelli potest si non soluit, intelłr. id est, si sit in mora soluēdi, vt no. Bar. in l. si duo. §. hæc verba. ff. de const. pec. Vnde si interpellatus fuit, vel in termino constituto non soluit, expelli potest: quia dicitur esse in mora, cum dies interpellet pro homine. l. magnam. C. de contrahen. & committen. stip. Et hoc modo declarando tollitur difficultas, quam mouet Sal. hic col. ij. in. ver. sed de istis mirandū est. & Imo. in c. ꝑ sterilitatē. col. xiiij. ver. sed aduerte. de loca. ¶ In gl. fi. ibi, vr̄ ꝙ sic, ista opinio affirmatiua *communiter* approbatur. vt Bar. hic dicit, & sic conclusio est, ꝙ ēt si quid minimum soluendū

18 sit, emphyteuta † priuat̄ iure suo, si non soluit per biennium. Et huius conclo nis rõ vr̄, fm̄ Bart. in l. j. in ij. opp. ꝟ. de iu. emph. illud minimum soluitur in recognitionem directi dñii: & pp hoc iure suo priuatur: & etiam illud minimū attendit̄: qa partes ita conuene

e nerunt. & de tali minimo ᵉ partes cogitauerunt. vnde inspicitur lex,

ADDITIONES.

a ¶ Potest. Falsum, nisi hoc contingat ob sterilitatem, vel calamitatem in re.
b ¶ Potest. Sed non vtrunque peti, vt no. in d. l. ij. vbi Iaſ. nu. 14.
c ¶ Satim. Non seruatur ꝙ colonus possit cogi ad soluendum.
d ¶ Auctoritate. Cepol. causa. ciuili cons. 25. Ale. cons. 105. nu. 10. li. 3. & cons. 117. nu. 11. cons. 131. in prin. lib. 4.
e ¶ Minimo. Et sic quādo totum illud minimum vel pars notabilis omittitur. Secus si minima pars totius summæ conuentæ, quia de minimo cōuenti verisimiliter non cogitauerunt, & sic non obstantib. dictis sequentibus stat regula. de qua supra, eo. nume. 2.

lex contractui adiicitur. vt dicit tex. in l. Iul. §. idemq; Papinianus. in fi. de act. emp. & ista conclo de consuetudine seruat, vt Bal. hic dicit. & idem no. Bal. in l. cum allegas. in vij. opp. ꝫ. de vsu. cum plu rib. similib. vt congerunt Mod. hic. & fm istā ꝯclonem consuluit Soc. in conf. 147. non inutilis. col. iiij. & pro ista conclone faciūt iu ra, q̄ expſſe dñt, ꝙ in his quæ competūt de iure communi, attēdit qđ minimum est. l. si proprietarius. in prin. ubi Bar. ff. de dā infe. ad idē tex. in l. j. § illud. de ꝯiun. cum emā. lib. in l. si quid uenditor. in fi. ff. de ædil. edi ubi seruus peculiatus dr, etiā si hēt peculium in uno nummo & facit tex. in c. si proponente. de resc. & in c. maioribus, de præb. & in c. nō pōt. pe p̄bē. in vj. & hoc ēt procedit in pęnalib. ut hic. & patet in actione furti, q̄ ēt pro uno ouo competit. §. galli
19 narum.† in fi. & gl. ibi in uer. lucrandi. instit. de rerum diui Et pro modica iniuria agi pōt actione iniuriarum: ut no. Abb. post Ant. de But. in c. cū te. de re iud. & ideo pœna, quę imponitur comburenti domum, ēt habet locum in una domuncula: ut not. Bal. per illum tex. in l. j. §. de exercitorib. ff. nau. cau. sta. & in simili no. Bal. in l. j. ꝫ. quę res. expor. non debent. Et vlterius conclo in casu nostro confirmatur, quia emphyteuta incidit in pœnam sub condōne, si non soluerit canonem per biennium, ut hic dr, & in c. potuit. de loca. & condō est indiuidua. l. in executione. §. pe. de uer. obl. & ꝑꝑ hoc ad propositum concludit Ang. in consi. 168. ex isto dubio. in ij. q ꝙ hæres prohibitus alienare sub pœna priuationis hæreditatis alienando unam rem ēt minimam, tota hæreditate priuat. ad idē facit: qa ꝯdō formam inducit: ut no. Bal. in aut. matri. & auiæ. col. j. ꝫ. qñ mul. tut. offi. fun. pōt. & qñ agitur de forma, ibi attenditur leuis solennitas, licet sit parui effectus: ut no. Ro. in conf. 402. in proposita consultatione. vt dixi extra, de appel. in c. de appel. & ex his communis opi. satis confirmata vr. Circa q. Bar. incidenter dicit, in q. glo. duæ conclones colliguntur. Prima est, ꝙ illa bona quæ ꝯsueta sunt dari in emphyteusim, possunt dari absq; alia solennitate Secunda conclusio est, ꝙ bona quæ sunt de mensa, non p̄nt alienari nisi cum causa, & solennitate requisita. ¶Circa primam conclonem pro ea vr tex. in c. ij. de feu. ubi Abb. in ij. no. & idem Abb in c. vt super. col. ij. de reb. eccl. non alie. & no. Cal. in consi. 1. in titu. de his quæ fiunt à præla. & in cōs. 11. in ti. de feu. Pau. de Ca. in ꝯs. 136. viso instrumento, col. j in ver. quia posito. & Ro. in consi. 7. visis. in prin. Soci. in conf. 169. circa primum. col. pe. & dixi in consil. 142.
20 col. j. ¶Sed dubiū vr, & declarandum est, †qñ res dicatur solita dari in emphyteusim. & breuiter concludendum est, ꝙ requirit, ꝙ saltem bis data sit spatio 40. ann.[a] ut no. Bal. in l. de quib. col. xj. versi.
a q̄ro ergo quantum tempus. ff. de legi. Imo. in c. ij. in fi. car. de feu. cum si. ut tradit Ale. in conf. 9. viso themate. col. ij. lib. iij. & in ꝯsi.
21 5. si vera sunt. col. iij. lib. v. ¶†Circa secundam ꝯclonem, ꝙ bona,
b quæ sunt de mensa,[b] non p̄nt alienari, nisi seruata solennitate reqsita à iure. & dñr de mensa bona, quæ sunt in pleno dominio ecclesiæ, in quib. fructus spectant ad ecclesiam: ut no. per gloss. in cle. j. in verbo, ad mensam, de exces. pla. & no. Abb. post Inn. & alios in c. vt super. de reb. eccl. non alie. & in alienatione bonorum ecclesiæ, duo copulatiuè requiruntur, iusta causa alienandi, & solennitas requisita à iure. c. j. de reb. eccl. non alie. in vj. & in cle. j. eo. tit. & no. ꝑ gl. pe. in fi. de resti. in integ. cū si. ut dixi. in d. conf. 142. col. ij. & de bonis quę sunt de mensa, tradit Ale. in conf. 9. in princ. lib. iij. supra allega. ¶In fin. gloss. tenet gloss. quòd iste text. habeat lo-
c cum, etiam in ecclesia,[c] cui facta sit concessio in emphyteusim: qa si per biennium cessauerit in solutione, pōt expelli. & conclusio gl. probatur per istum tex. qui gñaliter loquitur quo casu dispositio gñalis includit etiam personas priuilegiatas: vt no. Bal. per illū tex. in l. in fraudem. in fi. ff. de test. mil. Saly. tñ hic, col. ij. vr tenere cōtrarium: quia priuilegiatus non vtitur priuilegio contra alium pa-
d riter priuilegiatum:[d] ut no. per. Bar. in aut. quas actio. C. de sacrosan. ece. Mod. hic sequuntur gl. quam Bal. approbat post Pet. & Iaco. de But. & non obst. ratio Saly. quia hic non est. priuilegiata ecclesia, quę recipit in emphyteusim: sed tantum ecclesia quæ concedit, ideo hic non concurrit priuilegiatus contra priuilegiatum: vt no. Bar. in d. aut. quas actiones & ista vr cōis doctrina ꝙ priuilegiatus non vtitur priuilegio in priuilegiatum, quando priuilegia vtriusque concurrunt in exercitio. secus qñ alter tantum sit priuilegiatus vt in casu de quo quæritur: qa vtitur priuilegio contra alium aliàs priuilegiatum. l. fi. ff ex quib. cau. maio. & ibi Barto. & idem Bar. in d. aut. quas actio & no. Abb. in c. auditis. in pen. no. de resti. in integ. in c. ad aures. per illum tex. de rescri. & in c. super spoliatione. in j. no. de ordi. cog. Nam talis qui ī causa solus reperitur priuilegiatus, non tam potior quam solus inuenitur. vt dicit tex. in l. ij. ī fi. ff. qui po in pig. habe. Sed aduertendū est, quia ista declaratio, quam communiter Doc. sequuntur, non satisfacit, qa videtur contra tex in §. sed hoc præsenti. in auth. de sanc. epis. vbi monasterium habet priuilegium, vt excludat substitutum, si grauatus monasterium ingrediatur: & tali priuilegio non vtitur, si aliud monasterium substitutum fit. tale eñ monasterium substitutum in illo casu non habet priuilegium. & impedit aliud monasterium, ne vtat priuilegio. & hoc cōfirmatur rōne, qa cū priuilegium concedatur simpľr, non debet trahi, vt habeat locū contra alios pariter priuilegiatos: qa non est eadem ratio: & indefinita non æqpollet vniuersali, quando non est eadem ratio: vt per Dy. de re. iu. in vj. in ru. & ad hoc benè facit tex. in c. cū causam. de p̄bē. vbi vna præbenda non debet diuidi, ut alia integretur. & per illū text. dicit Abb. ibi ꝙ priuilegiatus nō vtitur priuilegio contra alium pariter priuilegiatum. Nō ob. tex. in d. l. fi. vbi absens cā reipub. habet priuilegiū restitutionis ꝯ alium absentē cā republ. habet priuilegiū restitutionis ꝯ alium absentē cā reipub. qa ibi ille, q utitur priuilegio, tractat de damno euitando ꝓut ibi colligitur, alter verò de lucro: & iō ne ille dānū patiat, præualet eius priuilegium, ne alter lucretur cū eius iactura: ut no. Albe. in auct. perpetua. s. eo. & tradit Pet de Anc. in consi. 36. contra Ioā. Maria. & Pau. de Cas. in conf. 314. ut bene attingat. in fi vbi ad hoc allegat tex. q benè pro-
22 bat in l. uerum. §. pen. qui incipit itē quæritur. ff. de mino. ¶†Vltimò extra glo. ꝯcludit, Bar. ꝙ si res solita sit concedi uno modo, in noua concessione alio mō, concedi non potest. & not. Bald. in l. si pupillorum. §. si. ff. de reb. eo. per illū tex. & concludit non ualere concessionem emphyteusis, si facta sit in perpetuū, cū consueta concedi tm̄ in tertiā generationē. & idem Bal. in l. ædē. in ver. & iō ꝫ. locati. in aut. si quas ruinas. s. eo. cū si. vt tradit Ale. in conf. 9. viso themate. col. j. lib. iij. & hoc intelligitur, qñ alteratur forma substantialis: secus est in accidentalibus: vt no. Cal. in conf. 11. col. ij. in titu. de feu. & Alexan. in d. conf. 9. & ad supradicta plura similia cōgerit Fely. in c. auditis. col. vij. de præscr. Bar. hic non aperit an concessio facta ultra formam solitam, saltem ualida sit, quatenus fieri potuisset ita quòd inutile non vitietur. Bal. in d. auth si quas ruinas colum. prima dicit quòd Bart. hic videtur tenere ꝙ in totum vitietur: quia absolutè dicit ꝙ non valet. Bal. ibi tenet contrarium per tex. in §. neque illud in auth. de non alie. colla. ij. vbi pactum de extendendo in vlteriorem generationem, reiicitur: tamen vsque ad generationem permissam cōtractus valet, & colligitur ibi duobus hæredibus cessantibus cæteris tradere. & de illo text. latè scribit Alexan. in consi. 165. visis duobus. libro secundo. & opinionem Bal. quòd valeat quatenus valere potest, sequitur Imo. in c. fina. colum. penul. de feu. Pau. de Cast. hic in fi. & Alexan. in consilio 38. cōsideratis his. colum. final. libro secundo Moder. hic tenent contra communem opin. quòd in totum concessio vitietur, per text. in §. emphyteusim autem. in auth. de non alie. colla. ij. vbi dicitur, ꝙ concessio emphyteusis permittitur recipienti, & duobus eius hæredibus successiuè, aliter penitus prohibetur, & nullo modo conceditur, nec ꝙ sit aliquid penitus roboris habere sinimus: illa verba, penitus; & nullo modo. sunt pręcisa. de illa dictione penitus, no. in l. j. C. de gladia. libr. xj. cum si. tradit Ale. in l. qui vsumfructū de uerb. obli. & de verbo. nullo modo, no. per glos. in cle. vt hi qui de ęta. & quali. & addo verbum illud aliquid, quod uerificatur in minimo. l. si seruum. §. prætor ait. vbi Bar. Ang. & Doc. de acquir. hæred. ergo videtur ꝙ talis concessio nō valeat, etiam in eo quod valere potuisset. Istæ inductiones quæ efficaces vñr, euitari possunt, quia omnia dicta verba videntur habere relationem ad prohibitionem. s. proximè factam: & resultat, hoc ꝙ contra prohibitionem, nihil penitus valet, etiam in minimo: sed ꝑꝑ hoc non tollitur quominus illud, qđ factum est lege permittēte, debeat valere quia cessat ratio prohibitionis: & regula est ꝙ vtile per inutile nō vitiatur. Idem tamen Bal. variauit: quia in l. quæcunque. col. j. ꝫ. de bo. quæ lib. ver. & facit ad locationes expressè tenet partem negatiuam, dum inquit, ꝙ si concessio facta sit vltra licitum modum, vitiatur in totum: quia in factis contra legem, si non valet qđ ago vt ago, non valet vt valere. potest. alleg. tex. in cle. j. in §. si quis aūt de reb. ecc. non alie. vbi dicitur, ꝙ si quis contrafecerit alienando contra prohibitionem, incurrit pœnam suspensionis, nec recipiēti ius aliquod ex concessione acquiritur. Sed potest responderi ꝙ intelligatur quatenus est factū ꝯtra legem. vt s. dixi. vñ non est recedendum à communi opi. pro qua facit gl. in c. querelam. in verbo,
23 non potuit. vbi Abb. in vlt. no. colligit, † ꝙ qñ plures res venduntur, & aliqua sit, quæ vendi non pōt, non retractatur in totum vēditio. & qđ no. Bar. in l. cotē ferro. §. dñs. de publi. & ista communis opi. vr procedere, nisi esset aliqua coniectura, ꝙ in eo qđ valere pōt. partes non concordassent: ar. eius quod no. in l. ꝙ si vno. ff. de de in diem addic. & in l. si quis aliam. de sol. Tunc enim haberet locum regula quæ dicit, quod potui nolui, quod volui, adimplere nequiui. l. multum interest. ꝫ. si quis alte vel. sibi. & in c. cum super de offi. dele. & communem opin. sequitur Fulg. in consi. 220. nobiles de fortiate. & facit quod tradit Roma. in consil. 99. quædam possessio. Pisis.

ADDITIONES.

a ¶Quadraginta annorum. Hæc est communis.
b ¶Mensa. [redacted]
c ¶Ecclesia. Quia patitur pęnas conuentionales.
d ¶Priuilegiatum. Hippoly. de Mar. sing. 99.

De mandatis Principium. Rubr.

¶Nec absentes ordinaria lectione defraudentur, quæ erit isto an
no tit. C. de eden. pro duabus, vel tribus lectionibus loco prælu-
dii videbimus interpretationem rubrc. & l. vnicæ. C. de manda.
Princip.

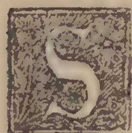
1 *Principis mandatum species constitutionis existit.*
2 *Mandatum de quo rub. loquitur, à iussu siue præcepto quomodo distinguatur.*
3 *Mandatum uoluntarium quod sit, remissiue.*
4 *Differentia inter præceptum, & mandatum, quæ communiter approbatur, an uera sit.*
5 *Obligari quis nullo pacto cogitur.*
6 *Mandatum à patre, uel domino factum, iussus reputatur.*
7 *Principum rogationes pro iussu habentur.*
8 *Verbo, præcipimus, magis præcisa necessitas esse uidetur.*
9 *Copula, &, quando augmentum designare uideatur.*
10 *In Mandato, re integra mandatum per mortem expirat.*
11 *Voluntas per mortem cessat, ita etiam per mortem mandatum expirat. & nume. 12.*
13 *Præcepti natura communiter est, quod fiat illi, qui aliàs potestatem habent, ita quod noua non conferatur.*
14 *Commissio si nuncio facta fuerit, per mortem non extinguitur.*
15 *Differentia inter verbū mandamus, & præcipimus, quo ad superiorem, ordinario causam committentem.*

¶In gl. Rubr. ibi, sunt constitutiones spāles. In isto enim tit. spāli-
ter tractatur de mandatis q̄ fiunt à Principe. magratib. qualiter se
hr̄e debeant in administratione iustitiæ, vt hr̄ in auct. de man. prin.
1 in prin. & per totum,† & sic mandatum principis, est spēs constō
nis, vt not. per gl. in l. & si ꝯ. C. de nup. Et istud est, quod voluit di-
cere gl. dum inquit, constōnes spāles, & ꝯtinuationem gl. ēt tradit
Azo in summa hic. Quod tñ in nigro, dr̄, locum hēt in quolibet
mandato à principe: vt no. per gl. in d. auth. de mā. prin. in prin. in
ver. mandatis. Aliter ēt vr̄ rub. posse continuari: quia cum s̄. dictū
sit de iure scripto, qđ in legib. & constitutionib. consistit. §. cōstat.
inst. de iur. nat. meritò ēt hic dr̄ de mandatis principū, quæ in scri-
ptura vīr̄ consistere. l. vnic. j. eod. & in simili dixi in rub. ex de re-
script. ¶Et ad intelligentiam māæ non impertinenter pmittendū
2 est, † ꝙ mandat de quo hæc rub. loquit, distinguitur à iussu, siue p̄-
cepto: quia mandatum tenet medium inter p̄ceptum, & consiliū.
Est enī vltra consilium, & citra p̄ceptum: vt Arch. dicit in c. quod
3 p̄cipitur. xiiij. q. pe. ¶† Et mandatū voluntarium est. §. mandatum.
inst. man. l. at qui. nā. §. si libero hoī. ff. de neg. gest. iussus verò neces
sitatem hēt: vt no. per gl. in inst. de Attil. tut. §. nos autē. in ver. ius-
su. facit gl. in clem. fina. de cens. quæ dicit, quod verbum iubemus,
necessitatis est. Et idem glo. in cle. fin. pasto. in versi. de mora. de re
iud. & de præcepto no. Car. in clem. fin. col. iiij. de p̄cu. dicens, ꝙ
p̄ceptum necessariò astrigit. non sic est in mandato: & vr̄ tex. in d.
c. ꝙ p̄cipitur. dum inquit, quod præcipitur imperatur: quod im-
4 peratur necesse est fieri. ¶ † Sed tamen aduertendum est, quia ista
dr̄ia, q̄ cōiter approbatur, non vr̄ vera: quia non probatur iure: ga
data paritate terminorum, non vr̄ dr̄ia inter p̄ceptum, & manda
tum: sed qualitas personæ: cui fit p̄ceptum, & mandatum. debet
considerari. Si enim sit persona, cui imperari non possit, mandatū
est voluntarium. d. §. mandatum. & in d. §. si libero hoī. & tali casu
idem esset in p̄cepto, quia si libero hoī fiat mandatum, & præce-
ptum, ab eo qui imperare non potest: non cogitur illud suscipere
l. si quidem. C. de act. & obl. ibi pecuniam sumere pręcipit. ibi enī
5 in tali pcepto, nulla est necessitas: † quia quis non cogitur obliga-
ri. l. sicut. de act. & obl. & hoc no. Bar. in l. sæpe. ff. de off. præsi. vbi
inquit, ꝙ in ꝯctib. non est dr̄ia inter mandatum, & præceptum: ga
non cogitur quis ꝯhere: vt s̄. dixi. Si verò fiat mandatū, vel p̄ceptū
p̄sonæ cui mandari potest, puta filio, vel seruo, in vtroque casu,
tam in mandato, in præcepto, est necessitas quia ille tenetur obe-
dire. Et ideo non est dr̄ia siue pater mandet, siue iubeat. l. ne. §. sed
& si mandauerit. ff. quod iussu. Et per illum tex. dicit ibi Pau. de Ca.
6 † ꝙ mandatum factum à patre, vel dn̄o, iussus reputatur. & idem
no. Bal. in l. si mandato. C. quod cum eo. Sic etiam in testatore nō
est dr̄ia, an dicat pręcipimus, vel mādamus: vt no. Car. post Odo.
in cle. fi. col. iiij. q. pen. & Imo. ibi col. ij. de proc. & Alc. in l. & quia
7 col. pe. ff. de iur. om. iu. ¶† Et ideo rogationes principum hn̄r pro
a iussu. a & patet in isto tit. & in auct. de mand. prin. vbi ista manda-
ta hn̄t necessitatem. Et ad hoc est gl. in cle. prin. quæ dicit, manda-
tum, & iussus in principe, idem important. & no. Imo. ibi, & Car.
in viij. not. Et sic discurrendo ex prædictis patet, ꝙ data paritate
terminorum, non videtur differentiam inter mandatum, & præ-
ceptum. Non ob. tex. in d. c. quod præcipitur: quia ille tex. loquitur
ad dr̄iam ꝯsilii. non aūt facit dr̄iam inter mandatū, & p̄ceptum: &
qđ dictū est in principe, vel superiore, dr̄iam nō esse. si dicat, man-
damus, vel p̄cipimus, hoc verū est, respū necessitatis: quia vtroq;
casu obediendū est. c. ij. de ma. & obe. no. in l. veluti. de iust. & iu.
8 ¶† Sed tñ dr̄ia est: quia in verbo, præcipimus, magis præcisa videt
b necessitas: quia tunc actus fieri non potest per alium. Secus b est,
si vtatur, verbo, mandamus, vt voluit gl. no. in l. sæpe audiui Cæsa
rem. in gl. ij. ff. de off. p̄si. & Bar. ibi sequitur. & idem Bart. in l. ij. C.
cōia de le. cum si. vt tradit Ale. in l. & quia. col. pe. ff. de iu. om. iud.
& ibi dicit, ꝙ totus mundus approbat illam gl. Imo. tñ in cle. sępe.
in ver. mandamus. de ver. si videtur reprobare illam glos. & And.
Sic. in c. qm̄ abbas. col. antepe. de off. dele. qui dicunt, ꝙ in princi-
pe non est dr̄ia, an dicat mandamus, vel præcipimus, vt s̄. dictum
est. Sed potest respōderi, ꝙ nō sit dr̄ia respectu necessitatis: quia
vtroque casu obediendum est. & necessitas inducitur, sed tamē in
verbo, præcipimus, vr̄ magis præcisa necessitas, vt dixi. & contra
gl. in d. l. sæpe. And. Sic. in d. c. qm̄ abbas. alle. tex. in c. eam te. de re-
scri. ibi mandatum dedimus, & præceptum. Sed ille text. in c. eam
te. de rescri. ibi, mandatum dedimus, & præceptum. Sed ille text.
9 potius probat ꝯrium: † quia illa copula vr̄ desinare augmentum.
l. ea tñ adiectio de le. iij. & Bal. in d. c. eam te. in j. no. notat illū text.
ad hoc alleg. etiam And. Sic. tex. in c. quia V. de iud. ibi, præcipi-
mus. Sed respondetur, quod ibi uerbum, præcipimus, consō-
nat, quod plus importat: quia prius erat factum mādatum, vt col
ligitur ibi, præcipimus, secundū formam priorum literarum, &
sic rōnes, quæ adducuntur ꝯ gl. in d. l. sæpe. euitari pn̄t. & dixi etiā
in c. si pro debilitate. in j. no. de off. dele. & glo. illa tenenda est: quia
cōiter approbatur: sed tamen verè non probat iure. Silr̄ in princi-
pe, & superiore alia differentia est, an dicat, mandamus, vel præci
10 mus: † quia in mandato re integra expirat mandatum per mor-
tē. l. mandatum. C. mand. Secus est in præcepto, s̄m gl. j. in c. dudū.
xviij q. ij. & in c. quod præcipitur. xiiij q. pe per tex. in §. & hoc ve-
rò. in auth. vt nulli iudic. Sed in ꝯrium facit qđ not. Imol. in c. l. qui
in aliena. §. si is, qui putat. in vlt. not. ff. de acq. her. vbi inquit per
illum tex. ꝙ sicut mandatum expirat morte mandantis. l. manda-
tum expirat morte mandantis. l. mandatum. C. mand. & tenent
Car. & Imo. in cle. fi. de procu. vbi Car. col. iiij. in ver. & per hoc di
co. & ita præceptum. concludendo non esse dr̄iam inter præce-
ptū, & mandatum, quo ad finiendam p̄tātem obitu mandantis, vl̄
p̄cipientis. & idem vr̄ velle Cal. in cons. 4. de off. dele. Et ista opin.
11 de iure verior: ga † sicut per mortem cessat voluntas. l. iiij. ff. loc.
12 & pp † hoc morte expirat mandatū: vt no. declarat Bart. in l. &
quia col. fi. de iu. om. ista rō ita militat in præcepto, sicut in man-
dato. ergo idem dicendum est. Non ob. § & hoc verò iubemus,
13 quia † dicit Car. in d. cle. fi. col. iiij. ꝙ loquitur in præcepto cuius
nā communiter est. ꝙ fiat illi, qui alias habet p̄tātem: & sic noua
non ꝯfertur ibi p̄tās, sed illa, quæ prius competebat, & excitatur.
secus est in mandato. in quo noua p̄tās tribuitur & sic s̄m Card. ta
lis dr̄ia vr̄ procedere à cōiter mandatum, & præceptum: sed con-
sideratur an sit dotata noua commissio, vel non: vt no. Abb. in c.
14 relatum. col. fi. de offi. dele. ¶† Ex quo infertur, ꝙ si nuncio facta
sit commissio, per mortem non extinguitur: vt no. Bart. in l. fundi
venditor. in fi. ff. de acq. pos. de quo dixi in d. c. relatum. Et ad text.
d. §. hoc vero iubemus. aduertendum est, quia non loquit de mor
te mandantis sed eius, cui fit præceptum, vt colli̇r ibi, si contigerit
nostram iussionem fieri ad aliquem iudicem, & interea is quiescat
ab administratione, eius, successor illam exequitur ex quo infert,
nuncius successor debeant exequi commissionem. non autem qđ
15 Doct. dn̄t de morte committentis. ¶† Tertiò, & vlt. similiter dr̄ia
est in superiore. qui cām ordinario committit, an dicat manda-
mus, & hinc non efficitur delegatus, sed excitatur iurisdictio. c. li-
cet. de off. or. Si verò dicat præcipimus, efficitur delegatus, s̄m glo.
in c. cum aliquib. in ver. facultatem. de rescri. in vj. & tibi Dom. no.
illam gl. ad limitationem d. c. licet. & sequitur Alexā. in l. j. §. si quis
simpl̄r. de ver. ob. Sed aduertendum est: quia gl. non videtur habe
re istum intellm̄ cum de verbo, mandamus, ibi nihil dicat, sed lo-
quitur respū tex. qui dicit, concedimus facultatem, & sic ibi non
mandat nec præcipit, secus dicit glo. si præciperet. Et pari ratione
idem esset dicendum si mādaret: quia non concederet simpliciter
facultatem, prout loquitur ille text. Dictum tñ in se esset verum,
tenēdo gl. in d. l. sæpe. quia alteratur iurisdictio: ga ille alteri com-
mittere nō pōt: vt p Alc. in d. §. q̄ qs simpl̄r. Sed si illa gl. negetur,
hoc dictū non esset verū. Fel. in effectu in d. c. eā te. dicit gl. in d. c.
cum aliquib. procedere, qn̄ alteratur potestas: vt quia prius pote-
rat conferre simpl̄r, & ḡnaliter, & scribitur ꝓ vno spāliter: sed tali
casu non esset vis in verbo, præcipimus: quia idem esset in ver-
bo mandamus, ex quo alteratur potestas, quæ prius competebat,
& ideo concludendum est, vt dixi & ex his rubrica expedita sit.

ADDITIONES.

a ¶Iussu. Dec. l. in omnib. causas nu. 4. ff. de reg. iur. Alex. cons. 124. in fi. lib. 4.
b ¶Secus. Idem Dec. l. more. col. 8. ff. de iur. om. iud. Ias. l. à iudice. in col. fi. infra de iud.
l. 2. infra commu. de leg. Sed hanc differentiam reprobat Ale. in d. l. more. & Dec. hic
adde Fel. in c. si pro debilitate. in prin. de offi. dele.

1 Secretum dicitur illud, quod probari non poteſt.
2 Secretum quandoque dicitur, quod vulgus ignorat.
3 Secretum etiam dicitur, quod coram quinque præſentibus factum fuit.
4 Secretum quoque dicitur, quod in teſtamento continetur.
5 Secretum adhuc dicitur, ad differentiam eius, quod palam, & publicè fit.
6 Principis mandatum non poteſt, niſi per literas probari.
7 Nuncijs apoſtolicę ſedis, vel principis, abſque literis non creditur.
8 Ambaſiatoribus, vel executoribus, etiam abſque literis non creditur.
9 Sriptura quandoque intelligitur habito reſpectu ad communem contingentiã, & ad illud quod frequenter contingit.
10 Sententia per ſcripturam probari debet.
11 Priuilegium verbis concedi poteſt, & per teſtes etiam probari.
12 Sriptura non videtur de ſubſtantia legis ſed quandoque ad faciliorem probationem requiritur.
13 Exceptio in non exceptuatis legem confirmare videtur.
14 Exceptio facta de ſcriptura, ſimilem caſum excludere non videtur.
15 Teſtes æqualem vim cum inſtrumentis habere dicuntur.
16 Scriptura in principis mandato, vti aliquid ſpeciale, neceſſaria eſt, ſecus in priuatorum mandatis, quę teſtibus probari poſſunt.
17 Cardinalibus de ſua legatione ſine literis creditur.
18 Cardinalibus etiam creditur in his, quæ in generali commiſſione legationis veniunt, ſecus autem in ſpecialem commiſſionem requirentibus.
19 Specialia multiplicari non debent.
20 Cardinalibus non creditur, vbi de tertij præiudicio agendum eſſet.
21 Præiudicium alterius intelligitur, quando directò eius qui ſe opponit præiudicium reſpicit, ſecus tamen in eo, qui principaliter in alienum pręiudicium nõ intendit.
22 Cardinalibus creditur, ſi Papa præſens fuerit, ſecus ſi remotus ſit.
32 Regula legis vnicæ huius tituli ampliatur, vt in qualibet perſona cuiuſcunque dignitatis fuerit, locum habeat.
24 Supra poſita an etiam in Cardinalibus procedere habeat.
25 Notarij dignitatem habere dicuntur, maxime ſi principis notarij extiterint.
26 Notariatus de ſe officium eſt.
27 Notariatus eſt munus, & non dignitas.
28 Libertus ad dignitatem aſpirare non poteſt.
29 Libertus notarius eſſe poteſt.
30 Decuriones notariatus officium exercere non poſſunt.
31 Notarius eſt vile officium.
32 Spurius notarius eſſe non poteſt.
33 Notarius tanquàm vilis perſona torqueri poteſt.
34 Serui largo modo dignitatem habere dicuntur.
35 Notarius dignitatem habere dicitur, quando in eius creatione appoſita fuerint iſta verba. ſ. quòd notarius, & iudex ordinarius creatus ſit.
36 Iudices chartularij qui dicantur.

SI quis aſſerat. ¶Iſta lex vnica huius tituli, diuidit in duas partes. In prima poni
tur dictum. In ſecunda ampliat. Secunda ibi, nec vllius
dignitatis. Mandatum Principis debet probari in ſcri-
1 ptus. h. d. ¶In tex. ibi mandatis ſecretis. Secretum † dr̃ illud, quod
pbari nõ põt: vt no. Car. in cle. ij. in ver. notarii. in ij. no. de hæreti.
2 Et ſecretum accipitur ſecundum ſubiectam mãm. †Nam qñq; ſe-
cretum dr̃, qđ vulgus ignorat. vt l. j. §. ſumma. ver. cæterũ. ff. de his
qui deie. vel effud. & no. Bal. in ti. de pa. Conſtab. in verbo, credẽtia
3 ¶†Et ſecretum ẽt dr̃, ꝙ factum fuit coram quinq; pñtib. c. mẽſu
ram. §. hæc verò ſecreta. ver. filiã namq;, de pœ. diſt. j. & no. Card.
4 in clem. j. §. porrò. in v. not. de hær. ¶†Et ſecretum dr̃, qđ in teſtõ
continetur. l. j. §. ſi qs tabulas. ff. depoſi. & in l. ſi quis teſtm̃. verſ. ſed
5 ſi quis tabulas. ff. ad leg. Aquil. ¶†Et ſecretum dr̃, ad differentiam
eius, qđ fit palã, & publicè. l. ſi quis in graui. §. aperire. ff. ad Sill. facit
tex. in l. ſcripturas. C. qui po. in pig. ex qb. omnib. vr̃ concludẽdum
6 ꝙ ſecretum dicatur ſm̃ ſubiectam mãm. ¶Noto primò, † ꝙ man-
datum Principis non põt probari, niſi p literas, & ideo Bar. infert,
7 ꝙ non credit nunciis † apoſtolicæ ſedis, vel principis abſque lite-
ris. ad idẽ tex. in l. prohibitum. C. de iu. fiſ. li. x. vbi Bar. facit tex. in l.
miſſi opinatores, & qđ ibi glo. C. de exac. trib. li. x. in l. probatorias.
C. de diuer. off. li. xij. in §. eos aũt. in aut. de colla. coll. ix. & ibi Ang.
& in §. ſi qs aũt, in aut. de man. prin. col. iij. & Azo in ſumma. ibi. &
idem no. Bar. in l. vnic. C. de ſuperindicto. lib x. & in l. Palatinos. de
8 coll. fundo. fiſ. li. xj. vbi Bar. †hoc dicit de Ambaſiatorib. quib. non
eſt credendum ſine literis. & idem de executoribus tradit Fed. in
conſi. 251. caſus talis eſt, Iac. & de his latè ſcribit Ang. in conſ. 182.
mandatum principis & Bal. in l. ſi qua per calumniam. col. fi. C. de
epiſ. & cle. Ro. in conſi. 339. circa propoſitam conſultationem. in
ij dubio. vbi concludit ꝙ etiam non ſufficit producere exemplũ
9 literarum. ¶†Non omitto tñ ſi dici poſſit, ꝙ hic de ſcriptura lo-
quatur habito reſpectu ad communem contingentiam, & ad illđ
quod frequenter contingit, iuxta glo. in cle. pe. de reſcri. in c. præ-
ſidentes. in fi. de hære. lib. vj. & in l. vnica. §. pen. ver. ſponſ. de rap.
virginum. cum ſi. Et ſic ꝙ ſcriptura non requiratur pro ſubſtan-
tia, ſed pro conſuetudine. & ad faciliorem probationem, vt dicit
10 in l. contrahitur. ff. de pig. & in ſimili hoc dicitur de ſententia, † ꝗ
debet probari per ſcripturam. c. fi. de reg. iur. in vj. l. ij. C. de ſentẽ.
ex breuicu. reci. & tñ probari poteſt per teſtes: vt no. Abb. in ca. ſi-
cut. col. fi. re iud. & Rot. in cxix. dec. in nouiſ. in tit. de re iudic. facit
11 tex. in c. Albericus. de teſta. & idem videmus in priuilegiis, † quæ
verbo concedi pñt, & probari per teſtes. vt per glo. in cle. dudum.
12 in §. nos etenim. de ſepu. † Ad idẽ facit quod dicitur in ſcriptura
legis, quæ non videtur de ſubſtantia, ſed ad faciliorem probationẽ
requiritur. vt dixi in rub. de conſti: ſed tñ hic verba poſita vñr re-
pugnare, quia regula negatiua ponitur, & præciſè excipitur, niſi
13 ſcriptis probauerit. ¶†Nam exceptio videtur confirmare regu-
lam in non exceptuatis. l. quæſitum. §. deniq;, vbi Bar. de fun. inſtr.
14 cum ſi. vt dixi in l. j. de reg. iur. ¶†Sed poteſt reſponderi, quòd ex
ceptio facta de ſcriptura, non videtur excludere caſum ſimilem:
arg. c. cum dilecta. de confir. vtil. vel inuti. vt per. glo. in l. j. de con-
15 di. inde. cũ ſi. vt dixi in l. j. de reg. iur. † & ideo teſtes non excludũ-
tur: quia parem vim hñt cũ inſtr̃is. l. in exercendis. ĩ. de fi. inſtru. Et
ſic reſultabit concluſio, ꝙ aſſerenti ſe habere mandatum principis
non creditur, niſi probet literis: vt communiter fieri ſolet, vel etiã
teſtibus. Non obſt. quòd hoc modo nulla eſſet ſpecialitas in iſto
caſu: & res videretur de indubitabili: quia reſponderi poteſt ꝙ non
conſtat, ꝙ voluerit Imperator ſpecialitatem conſtituere. ſed po-
nit regulam, ꝙ aſſerenti non ſit credendum, prætextu cuiuſcunq;
dignitatis Nam pp dignitatem perſonæ debebatur credendum, &
propter auctoritatem principis: ſed tñ contrarium reſpondet: Et
ad pdicta facit tex. in c. cum in iure. de offic. deleg. vbi ſimplr̃ dr̃, ꝙ
16 quis debet eſſe certus de mandato. ¶†Retenta tamen cõi opin. ꝙ
neceſſaria ſit ſcriptura. eſt ſpeciale in mandato principis, de quo
loquitur iſte text. ſecus eſt in mandatis priuatorum, quę teſtibus
probari poſſunt: vt no. Azo hic in ſumma: & per gl. in c. j. de pro-
cur. vbi Abb. latè inſiſtit. Et eſt cõis opi. vt concludit Alex. qui alios
refert in l. pen. C. de procu. ¶†Et concluſio, ſeu regula legis noſtræ
17 limitatur procedere ſecundum Paul. de Caſtr. hic poſt Salycet. in
Cardinalibus, quibus creditur de ſua legatione, ſine literis. ita ar-
guit glo. in c. nobiliſſimus. 97. diſt. per illum tex. vbi Papa credidit
cuidam Legato cuiuſdam principis ſine literis. & idem glo. in c. cũ
olim. el. 1. de priuile. in c. ad aliam. in c. ad aliam. in ver. proponi. de
re iud. in vj. & tenet Car. in conſi. 2. in tit. de officio leg. Abb. in c.
quod ſuper his. de fide inſtrum. cum ſi. vt Fel. ibi ſcribit col. ij. ver.
prima concluſio. & adde Ro. in conſi. 59. ad diſcutiendum verita-
tem. in iiij. dub. Abb. in conſi. 17. in q. Ottonelli. in fi. lib. ij. & Alex.
in conſi. 106. perſpectis his. co. pe. lib. ij. Sed tñ aduertendum eſt:
quia tex. in d. c. nobiliſſimus. earum facit ibi placuit ſummo Ponti.
adhibere illi fidem, propter qualitatem perſonę. Et ibi regula allega
tur in contrarium, ꝙ nunquam ſedes Apoſtolica conſueuit Lega
tum ſine literis admittere: cui regulæ ipſe ſummus Pontifex non
ſubiicitur. c. propoſuit. de conceſſ. præb. facit tex. in l. digna vox. ſ.
de legi. & ideo ille text. potius videtur probare contrarium. & ad
idem videtur tex. hic dum dixit, nec vllius dignitatis terreri. decla
rando vt inferius dicam. & Merito Abb. in conſi. 99. in quæſtione
hæredum. in ij. dubio, lib. ij. dicit illud dictum de Cardinali proce-
dere potius de facto, quam de iure. Et tamen dato ꝙ etiam de iure
18 procederet: & quia ita communiter tenetur: † Limitatur primò
habere locum in his, quæ veniunt in generali commiſſione lega-
a tionis: ſecus [a] autem eſt in requirentibus ſpecialem commiſſionẽ.
vnde in reſeruatis ſummo. Ponti. non eſſet credendum, vt hic di-
cit Pau. de Caſt. alle. Ioan. And. in c. j. de offi. leg. in vj. & Domini.
ibi ſequitur. col. pe. uer. item eſt ſpeciale. & idem Domi. in c. eos. §.
j. in fi. uer. noto bene de ſententia excom. in vj. & Bal. in d. l. ſi qua
per calumniam. col. fina. Abb. in c. quod translationem. in fina. de
offi. leg. d. c. quod ſuper his. cum ſi. ut Fel. ibi tradit colum. iij. & idẽ
Domi. in conſi. 62. proſequar. in ij. col. Et iſta limitatio comproba
19 tur: † quia ſpecialia non debent multiplicari. l. penul. & de inoffi.
dona. & facit tex. in l. ſi quando. ĩ. de inoffic. teſtam. & in c. cum di-
lectus. de conſue. Et hoc videtur intelligendum, niſi legatus eſſet
in quaſi poſſeſſione eorum, quæ reſeruata eſſent, per ea quæ no.
20 Card. in cap. ij. ſupra alleg. de offic. lega. ¶†Secundò dictum Car.
non haberet locum, vbi de præiudicio tertii ageretur, ita latius
Ange. concludit in conſi 182. ſupra alleg. per iſtum tex. cum ſi ſu-
pra alleg. Quæ iura ita ipſe interpretatur. Et ad hoc eſt gloſſ. in c.
ſicut. de ſen. excom. quæ dicit text. in d. c. nobiliſſimus. procedere:
quia non agitur de præiudicio alterius. & Abbas ibi not. illam glo.
quòd non creditur Cardinali aliquid aſſerenti in præiudicium
alterius. & idem Abb. in d. c. quod ſuper his. colum. fin. facit text.
in c. cum

ADDITIO.

a ¶Secus. Deci. Toloſana. 303. Ale. in conſi. 106. nu. 19. lib. 2. & conſi. 94. num. 14. lib. 6. Iaſ. conſi. 104. lib. 1.

21 in c.cùm nobis.de testi.¶†Et præiudicium alterius intelligitur, quando directò respicit præiudicium eius, qui se opponit: secus in eo qui principaliter non tendit in præiudicium alienum: vt quia agitur de potestate dispensandi: vt Ange.dicit in consi. præallega.
22 ¶†Tertiò, quod dictum est de Cardinali, verum est, si Papa sit præsens: quia ad illum de facili recurri potest. Secus si remotus sit: quia in delegante remoto habet locum text.in c. cum in iure.de offic. deleg.& tex.hic secundum Imol.in d.c. quod super his. & Felyn. ibi colum.iij. Et ratio videtur: quia non est verisimile, quòd Cardinali mentiatur, ex quo Papa de facili adire potest, non sic videtur si remotus sit. sed tamen ista ratio efficax non videtur, quòd illi de iure credatur, sed potius de facto videtur procedere. Nã propter absentiam videretur illis plus tribuendum esse: arg.l.si lõgius. ff.de iud.in §.j.& in c.j.ne sede vac.in vj. ¶Secundò nota.ibi, nec
23 vllius dignitatis terreri, † quòd regula istius legis ampliatur, vt habeat locum in qualibet persona, cuiuscunque dignitatis sit. & facit
24 tex.in c.cùm à nobis, de testi.¶†Ex quo inferri videtur quòd etiã in Cardinalibus ista regula procedat. videtur tamen posse rñderi quòd Cardinales sub ista generalitate non includantur, prout voluit Pet.de Anch.in consi.cccxvj.pro clariori euidentia.& in cõsi. cccxcviij.efficacibus.& Rom.in consi.cccxcviij.in casu de quo quæritur. Et pari ratione idem esset dicendum de episcopis, qui sub generalitate includi non videntur: ar.c. quam periculosum. de sen. excom in vj.& in c.inquisitores.de hæret.in vj. Sed breuiter dicendum est, quòd opinio contraria verior sit, videlicet, quòd immo Cardinales, & Episcopi sub generali dispositione includantur, prout tenet Domi.post antiquos, quos refert in c.nemo. de ele.in vj. colum.pen.& Old.in consi.ccxj ad propositum.in cõsi.cccxciij. verum.col.pe.versi.ad istud respondetur.& in consi.321. thema tale est; cum si.vt concludit Fel.in c.ad aures.colum.vj.versi. octaua conclusio.de rescrip.& in c.cum in iure.de offic.dele. in d.c. quod super his de fide instr. Et idem dicẽdum.est de episcopis, nisi aliud statutum sit vlterius procedendo.d.c quam sit periculosum.& d. c.inquisitores. Et ista conclusio ratione cõprobatur: quia in generali dispositione, etiam personæ priuilegiatæ includuntur nisi aliud exprimatur: ut no. Bald.per illum text.in l.in fraudem.§.fin.ff.
25 de testamen.mili.¶Tertiò,& vlti.not.text.† quòd notarii dicuntur habere dignitatem. Et hoc procedit in notario principis. & ita intelligitur text.hic: ut no. Barto.hic,& Abba.in c.uenerabilem.in ij.nota de ele. secus est in aliis notariis qui non habent dignitatem
26 † quia notariatus de se est officium: ut dicit Bar.hic,& l.eadem.§.
27 hac lege.ff.ad leg.Iul.repe.ubi inquit, † quòd notariatus est munus & non dignitas.alleg.l.fi.cum glo.C.qui mili.non pos.lib.xij.in gl. pe.& Bald.sequitur in l.Cassius.colum.ij.in versi. & nota quòd officium.ff.de sena.& Imol.in l.infamen.colum.fin.ff.de pub. iud. &
28 idem tenet Salyc.hic: † quia libertus non potest aspirare ad di-
29 gnitatem.l.vnic.C.ad l.Iul.Viscel.† tamen potest esse notarius.l.fi.
30 C.de seruis reip. manu. ¶†Et ideo decuriones non possunt tale officium exercere l.uniuersos.C.de decur.lib.x.ubi Ioan.de Pla.refert dicta Saly.hic. Et cum prædictis concordat Oldr. in consi.75.
31 quis possit creare. versi. notarius autem. † ubi dicit quòd nota-
a rius est uile officium: & quòd non est dignitas, per rationem s̃. alleg.per Salyc.hic,& Oldr.refert,& sequitur Cal.in consi.ij. in tit. de fide instr. Et idem concludit Bar.in consi.77. quæritur an notarius.& in consi.174.sed Io.& latè Ang.in consi.284.præmitto ad euidentiam.vbi pluribus rationibus probat, quòd notarius non
32 habet dignitatem.¶†Et ideo infert quòd etiam spurius notarius esse potest,& idem dicit Salyc.hic: & Cald.in d.consi.ij. Et hoc intelligitur nisi esset notarius ad banchum: ut not.Bart. in d.l. eadẽ.
33 §.hac lege.& Ale. in consi.lxx. examinato processu.lib.ij.¶†Similiter notarius tanquam vilis persona torqueri potest, vt no.And. Sicu.in consi.xliij.lib.j.uide tamen text.in l.j.C. de primicerio lib. xij.ubi dicitur de notario qui officium cum alia dignitate commutauit, ergo uidetur quòd uidetur haberet dignitatem, quia illa dictio, alia, denotat similitudinem.ut Iacob.Rebu.doctor ultramõ. no.illum tex. Sed respõderi potest quòd dignitas sit largo modo.
34 †Nam etiam serui dicuntur habere dignitatem largo modo.l.sed & si quid.§.mancipiorum.ibi, fm dignitatem mancipiorum.ff. de usufr.uel fm Luc.de Pen.in rub.de primicerio, loquitur d.l j.in notario qui habebat dignitatem, sicut sunt narii Principis, & cancel-
35 lariæ: & no.Bal.in d.l.Cassius. ubi ita declarat illum text.¶†In alio etiam casu dicitur notarius habere dignitatem, quãdo in eius creatione apposita sunt ista uerba, quòd sit creatus notarius, & iudex ordinarius. Nam per ista uerba consequitur dignitatem,& iurisdictionem voluntatem uoluntariam,& possunt interponere aucto-
36 ritatem in auctibus uoluntariæ iurisdictionis. ¶†Et tales dicunt iudices chartularii.de quib.not.per glo.in l.rem non nouam.§.de iudi.& ita Ioan.de Pla.concludit in d.l.uniuersos. Et de istis iudicibus chartulariis no.Bar.in l.pen.ff.de iud.;& in l. iubemus.§.sanè. s.de epis.& cle. Adde Ang.in cõsi.93.uisis.ubi distinguit an sit notarius simpliciter, uel cum auctoritate iudicis ordinarii. Et tales habent iurisdictionem,& possunt interponere auctoritatem in actibus uoluntariæ iurisdictionis,& idem tradit Bald.in consi.303.factum tale est libro.

ADDITIO.

a ¶Vile. Vt etiam amittat nobilitatem, Gui.Pap.decisio.Delphyn. xc. Aymo. consil. 163.num.1.

De edendo. Rubrica.

¶Super isto titu.de edendo.qui cum sequentib.titulis isto anno more Italico legitur, scripsi dum legerem Pisis ann.1490.& gratissimum mihi fuit reperire scripta apud Reuer. D. officialem Lugdun.d.Io.Arzelerij.qui tunc erat discipulus meus,& nunc est Doctor celebratissimus. Et iterum scribendo in grauiori ætate ann. lx.perscrutanda erunt, quæ prius in iuuentute scripta sunt Nam magis digesta & resoluta videntur, quæ in matura ætate scribuntur: quia vt Hiero.testatur, Bos antiquos grauiter figit pedem.

1 *Præparatorijs præmissis, deuenitur ad rem principalem, propter quam præparatoria præponuntur.*
2 *Propter adulterium sicut mulier priuatur dote, ita etiam propter osculum luxuriosum, vel manibus positis ad mamillas.*
3 *Mandatum ad præparatoria non trahitur ad principale.*
4 *Præparatoria præmitti debent.*
5 *Titulus de edendo, est præparatorius ad titulum infra de iudicijs.*
6 *Exceptio peremptoria licet opposita si ante lit.contesta.ad impediendum processum, potest etiam opponi post litem contestatam.*
7 *Instrumentorum appellatione, comprehenduntur acta.*
8 *Inter edere, reddere, publicare, & declarare, quæ differentia est.*
9 *Gerundij natura, quæ sit.*
12 *In accusatione, si dicatur, quod talis fecit insultum vulnerando, an accusatio videatur facta de vulnere, vel de insultu.*
11 *Libellus debet interpretari in fauorem actoris.*

¶In gloss.in rub.ibi, primò de edendo, qđ est præparatorium. Ex ista continuatione quam Odof.& Cy.& Bar.& Doc.communiter sequuntur tres conclusiones eliciuntur, in quibus insistẽdum erit. ¶Prima est, quod ex præmissis præparatoriis infertur, & deuenitur ad rem principalem, pp quam præparatoria præmittuntur. ¶Secunda conclusio, q͂ præparatoria præmitti debeant. ¶Tertia conclusio, quòd titulus iste de edẽdo præparatorius est ad titulum de iudiciis. Circa primam † conclusionem obstare videtur:
1 quia non conuenit, q͂ ex præparatoriis.quæ accessoria sunt, inferatur ad principale quia accessorium non trahit ad se principale: ar. l.qđ per manus.ff.de iu.cod.l.ex pupillari.ff.de vulg. & pup.& facit tex.in c.l.e.j.in fi.de præben.contra vero accessoria loquunt̃ principale.regula, accessorium.de reg.iur.in vj.& ita est de præparatoriis quę sequuntur principale: vnde legato argento potatorio, etiã quod ad præparationem bibendi comparatum est continetur.l.in argento.in prin.ff.de au.& argen.lega. ¶Sed responderi potest, vt alias dixi, quòd in casu in quo gl.hic loquitur: præparatoria non trahunt principale, sed inducant auentum eius. Nam verum est q͂ accessorium non facit valere principale, vt in iurib.s̃.alle.in contrarium, sed data validitate accessorii, & principalis ordo est datus à iure, q͂ præparatoria præmittantur.l.j.in prin.ff.de ori.iur.l. ordinarii.C.de rei ven.l.ad rem mobilem ff. de procu. & ideo ex præparatoriis præmissis arguitur, & satis ostenditur, q͂ sequi debeat principale, propter quod facta fuit præparatio. vnde qui eligit prę paratoriũ videtur eligere illud ad qđ præparatio fit.vt no. Bartol. in l.fi.col.j.de codi.& qui aliquẽ defendi in cã p̃paratoria, etiam in causa principali cogitur defensionẽ suscipere.vt no.Bar.in l.proprio.§.item quæritur.per illum tex. ff.de procur. & licet accessorium non vetiat principale: tamen probato accessorio, probatur principale: vt no. Bald.per illum text.in l.ij.C.de dot.promis. Nam preparatoria videntur habere connexitatem cum principali: quo casu concessio facta de accessorio trahitur ad principale: vt notabiliter dicit Bart.per illum text.in l. quisquis. C.de agri. & censi. lib.xj. Et ratione predicta, ex preparatoriis adulterii arguitur, & p̃batur adulterium, vt no.per gl.in l.quod ait.in prin.in verb. an ipsis rebus ff.de adul.per illam text. iuncta l. & si amicis.in fi.eod.tit.
2 Ex quo comprobari videtur, † quod not.Bal. singulariter in c.tuę de procu.in ver.quid si absque carnali copula.dicens, q͂ sicut mulier priuatur dote propter adulterium. cap.plerunque. de do.inter vir.& vxo. Ita etiam propter osculũ luxuriosum, vel manibus positis ad mammillas; vt eius verbis vtar; alleg.tex.in c.j.§.j.quib. mo.fe.amit.vbi vasallus priuatur feudo, si cum vxore domini concubuerit, aut cum ea turpiter luserit. Et quia istud dictum Bal.videtur notabile, & magni ponderis, & multum deterreret mulieres considerandum est, quod de plano procedere, quando ex talib.preparatoriis proberetur adulterium, vt s̃.dictum est.quia ex pręsumptionib.& coniecturis adulterium probatur.c.pręterea. de testi.c. literis. pręsum.sed quando constaret q͂ secutũ non fuisset adulterium, prout Bald.loquitur. dictum eius non videtur verum: quia iura pręcisè loquuntur de adulterio: & cum pœnalia sint, non videtur habere locũ in osculo, in quo longè minor ratio videtur:

ar.l.si præses.ff.de pœnis. & in regula, in pœnis. de reg.iur.in vj. Non ob.text.quem alleg.Bald. quia intelligi potest, quando ex illo turpi lusu, argueretur adulterium, sicut ex concubitu: quia ista duo ibi æquiparantur. sed quando constaret quòd commissum non fuit adulterium, fortè ille text.non haberet locum. Præterea de vasallo, prout loquitur ille text. non benè infertur ad illud, qđ Bald.dicit: quia vasallus generaliter debet priuari feudo, si domino graues, & inhonestas iniurias intulerit, vt dicitur in d.c.j.§.porrò.quæ fuit pri.cau. bene.ami. & ista videtur grauis offensa, ideo vasallus priuatur.non sic videtur in vxore quæ non priuatur dote propter prauem offensam, sed solum propter adulterium, qđ in osculo non verificatur, & dixi in rubri. de iud. colum.ij. & alia etiam ad propositum ibi dicta sunt in quibus gratia breuitatis nõ
3 insisto.¶ †Limita tamen quod dictum est de præparatoriis, quod ad principale inferatur, vt non habeat locum in mandato, quod licet factum sit in præparatoriis, non trahitur ad principale, vt no. tradit Rom.in consi.cccxxx.circa primum.colum j.cum si.vt scribunt Mod.in c.cum dilecta.in iiij.char.de rescript. Et adde Old.in consilio.cxxx.omissa prolixitate.¶ Circa secundum conclusionẽ
4 quæ habet,† quòd præparatoria præmittenda sunt.facit text.in l.j.in prin.ff.de ori.iur.in l.j.ff.de interrog.act.in l. ad rem mobilem.ff.de procu.& ideo ante baptismum præparatoria præmittuntur, vt habetur de consec.dist.iiij.in c.ante baptismum, cum capitulis seq.¶ Huic tamen conclusioni obstare videtur rub. infra. & ff. ad exhib.vbi patet quòd illa rub. ponitur post titulum de rei vendicat.& cum actio ad exhibendum præparatoria sit ad rei vendicationem, l.j.infra ad exhi.nam secundum rationem gloss. præmitti debuisset.& ita arguunt plerique Modern.hic,& secundum eos respondetur: quòd talis ordo non videtur necessarius, quo casu omissio ordinis non vitiat: vt not.Bart.in l.ij.§.prius colum.j. ver. sed dubitatur.ff.de vul.& pup.& sequitur Ias. hic dicens, quòd nõ est de necessitate, quòd actio ad exhibendum prius intentetur, quam rei vendicatio.cum ipsa rei vendicatio per se intentari possit.l.j.C de alie.iud.mu.cau.fac.¶ Sed ista responsio quam Mod. omnes tenent, non satisfacit: quia immo iste ordo de actione exhibendum, ad rei vendicationem, necessarius videtur eo casu, quo fit præparatoria: prout Doc. loquuntur, & probatur in l. j. ff. ad exhi.ibi dicitur quòd actio ad exhibẽdum est quasi necessaria propter rei vendicationem.d.l.infra ad exhib. videtur quòd talis ordo necessarius sit, & probatur ratione: quia ad hoc vt rei vendicatio intentari possit, necessarium videtur quòd prius res exhibeatur, vt actori constare possit, an illa sit res de qua quæritur.d.l.j. de exhib.& hoc intelligitur in rebus mobilibus.vt not.per glo. in d l.ad rem mobilem.ff.de procura.& per hoc non obst. quòd rei vendicatio per se intentari absque actione ad exhibendum: quia illud posset habere locum in reb.immobilib.quę patent: & in illis actio ad exhibendum nõ videtur præparatoria, & cessat arg. Sed in reb. mobilib.quando est præparatoria prout Doc.loquuntur, stat argumentum: quia tali casu sit præparatoria præmitti debuisset, secundum glo. Vnde ad argumentum aliter videtur posse responderi, vt alias dixi, quod actio ad exhibendum est pręparatoria rei vendicationis: & isto respectu præmitti debuisset, secundum rationẽ gl.sed quia ex plurib.causis agitur ad exhibendum, absque rei vendicatione.vt dicit tex.in l.iij.§.j.ff.ad exhib. respectu aliarum causarum non præmittitur: vt etiam dixi in rub.extra de iudi.colum. ij.in noua lectu. Sed ista responsio etiam non videtur tuta: quia tex.in l.j.ff.exhi.dicit quòd actio ad exhibendum, maximè propter vendicationes inducta est: ergo potius debet cõsiderari actio ad exhibendum propter rei vendicationem, quam respectu aliarum causarum, ex quo principaliter fuit inducta propter rei vendicationem.arg.l.si quis nec causam.in prin.ff.si cer.pet.vnde finaliter dici potest.quòd continuatio gl.fundata sit in regula, quę est, quòd pręparatoria pręmitti debeant, & non attenditur ꝙ q̃nque ꝯrium reperiatur.quia bona videtur continuatio, quę fm regulã adaptatur, per ea quæ dixi in l.j.ff.de reg.iur.¶ In tertia conclusio-
5 ne quę habet † ꝙ iste titulus de edendo est præparatorius ad titul. ῑ.de iudi.aduertendum est: quia ista conclusio bene procedit respectu editionis libelli, qui datur à principio: vt in auct. offeratur. ῑ.de lit.conte.in l.j.in prin.ff.e.& in l.edita ῑ e.secus videtur in editione instrumentorum, vel rationum, quæ respicit probationẽ, & sic fit post lit.conte.& ideo talis editio rationum, & instrumentorum, non dicitur pręparatoria: vt Bald.& doc hic dicunt, & iõ Ale.hic restringit dictum gl.in editione actionis, quę sola pręparatoria est, vt l.edita ῑ.eo. Sed certè ista restrictio manifestè videtur contra mentem gl.quę videtur considerare triplicem editionem actionis, rationum, & instrumentorum vt glo.hic expresè dicit, & hoc confirmatur: quia in hoc titu. Imperator pro maiori parte loquitur de editione rationum & instrumentorũ, & solum in l.edita.dr de libelio: ergo vr ꝙ rub. quę ponit ad designandum illud, qđ in titulo continetur.l.j.in prin.ff.si cer.pet intelligatur nõ solum de editione actionis, sed etiam instrumentorum, & rõnũ,

de quibus.principaliter in hoc tit.tractatur. Et intelligendo hoc modo, stat difficultas, & argũ: qa editio instrorum non posset dici præparatoria: quia fit post lit.cont. vt dictum est.¶ Iaso.hic respondet, & dicit, ꝙ editio instrorum, potentia dicitur esse preparatoria: quia si quis facit mentionẽ de instrumento in libello, tenet illud producere ante lit.cont: vt no.Inno.& Doc.in c.j.de probat. ¶ Sed ista responsio nullo modo placere debet: quia edito instrumenti, debet iudicari fm eius naturam quæ est ad effectum probationis.l.j.ff.de fi.instr.c.peruenit.de testib.cog.& non ex eo, qđ aliquo casu accidentaliter contingit.ad hoc bene facit gl.no.in l.certi condi.in prin.in gl.ij.in fi.ff.si cer.pet.q̃ alleg.bonum text.in l.itẽ veniunt.§.cum prædiximus.ff.de pet.hær.& hoc in simili not.per
6 Io.An.& Ab.post alios in rub.extra de excep.vbi † hoc dñt de exceptione peremptoria, quæ fm eius propriam naturam, post litẽ conte.opponitur, & non attenditur ꝙ quandoque accidentaliter ad impediendum processum, etiam ante lit.cont. opponatur in c.j.de lit.cõt.in 6. Et hoc comprobatur, quia omnes leges quæ in isto titu.loquuntur de instrumentis, ad quos dictum glos. vt s. dixi, referri debet, videntur loqui de editione instrumentorum, & rõnum, ad effectum probationis.& ideo d alia solutione cogitandum est. Et altero de duob.mod.dicendũ videtur. Primò, q dictum gl.intelligatur ꝙ titulus de eden.præparatorius sit respectu actionis cuius editio principaliter hic consideratur, in l.edita.ῑ.e. & hic sumpta occasione etiam tractatur de editione instrumentorum, & rationum, ne materia editionis diuideretur, vt in simili habetur per Ioã. And.& Doc.in rub.de exce. Nam in editione instrumentorum, effectus editionis respicit probationẽ.& de isto effectu habetur spãliter in titu.de fi.instrum.sed ipsa editione circa effectũ probationis isto tit.tractatur, videlicet de modo, & forma edendi: & licet hic incidenter aliquid dicatur de effectu probationis.l.non est nouum.ῑ.eo.ibi, vt fides veri constare possit, hic dicitur incidenter: quia principaliter habetur in tit.de fid.instr. Vel secundò dici põt, ꝙ dictum gl.de ꝑparatione iudiciorũ, ẽt referatur ad editionẽ instrumentorũ, & rõnũ, prout gl. manifestè sentire videtur, vt s.dixi, sed gl.intelľr, & saluatur, capiẽdo iudiciũ inclusiuè vsque ad sententiã, prout oñditur ex eo qđ gl.prius dicit de magistratib.qui iura exequuntur.nam talis executio videtur respicere sententiam, qua mediante tribuitur vnicuique qđ suum est. & hoc modo oĩa pręparatoria sunt respectu sñiæ: quia actor probõnes ꝑparare debet l.qui accusare.& l.j.ῑ.eo.& non est nouum, ꝙ sub noĩe iudicii sñia includatur.l.j.vbi gl.& Bal.in 3.nota.ῑ si aduer.rem iudi.& no.per gl.in c.statutum.§.insuper.vbi gl. in verbo, iudicium.de rescri.in 6. vbi Domi.& idem Domi.in c.j.§.si verò. in gl.in ver.iudicii.de exce.in vj.& facit tex.in regula.in iudiciis.de re.iu.in 6.dum ibi dicitur, ꝙ in iudiciis non est habenda exceptio personarum, nam hoc pro sententia intelligitur: quia scriptum est, ita iudicabis paruum sicut magnum.in c.nouit.de iud.¶ In ea. glo.ibi, & not.ꝙ tripliciter, immo etiam de quarta specie agitur, videlicet de actis.l.ij.ῑ.eod.& ita gloss. suppleri debet secundum
7 Bal.& Sal.hic. Alex.dicit ꝙ glo.† non indiget supplemento: quia dum loquitur de instrumentis, acta includuntur appellatione instrumentorum.l.j.ff.de fi.instrum.c.peruenit.el.2.de test.cog. Ista ratio Alex.reprobatur per Anto.de Ale.hic, quia glo.loquitur de instrumentis propriè, & strictè, quod patet quia specialiter loquitur de rationib.quæ appellatione instrumentorum etiam contineri potuissent.vnde sicut rõnes non comprehenduntur fm men
a tem gl.eodem mõ acta [a] sub noĩe instrumentorum inclusa nõ videtur: & ista rõnẽ ꝯ Ale.tacito auctore ẽt Ias.hic adducit. Sed magis placet qđ Ale.dicit: qa glo.alleg.l.ij.ῑ.co.q̃ de actis loquitur: ergo videt acta includere sub membro instrumentorum: qa intelligitur fm l.quam alle.vt no.Bar.in l.non solum.§.liberationis.ff.de liber.le. Confirmatur hoc: quia in actis est auctoritas publica, sicut in instrumento.c.qm̃ ꝯ.de proba.non sic in rõnib.quæ à priuatis scribuntur.& ideo glo.specialem facit mentionem de rationib. & in isto casu appellatione instrumentorum rõnes non comprehenduntur: arg.l.doli clausula.de verb obl.& in l.sanctio legum.ff.de pœ. Secus videtur in actis, de quib.spãliter dictum nõ fuit.vñ in isto casu sub noĩe instrumentorũ continentur.& declarando hoc modo, ratio allegata in ꝯrium tollitur, & defenditur qđ Alex.dicit
8 ¶ In ea.glo.ibi, edendo.i.demõstrando,† facit tex.in l.j.ff.eod. vbi gloss.in verbo edere.& differentiam inter edere, & reddere, ponit textus in l.boues.§. inter edere.ff.de verbo.signi. & differentiam inter edere, publicare, & declarare, Abb.tradit in cap.nouit. de appellatio.& dixi ibi, in secundo notab.¶ In eadem glossa ibi. sed quare dicitur de edendò. communis solutio in qua resident Cynus & Bartolus. & Docto. communiter est, quòd dicitur per gerundium: quia de actu edendi non de effectu editionis principaliter

ADDITIO.

a ¶ Acta No.hic ꝙ appellatione instrumentorum non continentur acta.vide Barto.in l.j.ff.de de eden.& Ale.in l.j.ff.de fide instrum.

paliter tractare intendit. & per illud verbum principaliter, quo Cy. hic vtit, remouent quædam ɔ̃ria Mod. hic. Nam licet in isto titulo ẽt tractet̃ de effectu editionis. l. edita. l. ij. l. nõ est nouũ. ɟ. e. tñ principaliter tractari vr̃ de actu editionis. Similiter licet etiã noĩa verbalia possint significare actũ prout est in fieri, vt coll. git in ru. j. de execu. rei iudi. in l. de pupillo. §. qui nunciat. ff. de ope. no. nun. tñ eius nã principaliter vr̃ importare effectũ rei, vt Are. hic cõcludit. Sed certè ɔcludendũ vr̃ istud fuisse arbitrariũ: qa si dictũ fuisset de editione, per hoc Imperator repræhendi nõ debuisset. & hoc patet in rub. ɟ. de satisd. iuncta rub. insti. de satisd. & ita aliàs dixi.
9 nec aliud dici põt. ¶ † De nã gerundii: qa impertinenter hic occurrit, Ale. se remitrit. & idem Ale. aliquid ponit in cõsi. 1. col. viij. li. iij. & in consi. 28. põderatis. lib. iiij. circa fi. & latè Ang. Are. insti. de act. Bal. in consi. 212. quidam. lib. iij. Ang. in ɔ̃s. 338. imperitia notariorum. col. ij. & Lucas de Penna in l. si quis. C. de aquæductu. lib xj. & loca ad quæ se remitrit Ale. hic, Ias. reassumit, & dicit ꝙ ɔtrarietas deprædendit: qa Salye. post Iac. Bu. in l. j. C. de his, qui latro,
10 desen. dicit † ꝙ si quis in accusatione dicat, ꝙ talis fecit insultum ɔ̃ se vulnerando, non vr̃ accusare de vulnere. sed de insultu qualificato. In ɔ̃rium decidit Io. And. ad quem ẽt Ale. hic se remittit, in addi. Spec. in tit. de libel. concep. §. iam nunc videndum occurrit, in prin. vbi concludit ꝓcedere accusationẽ, in qua dr̃, accuso Titium, ꝙ fecit insultũ ɔ̃ me, veniendo cũ armis, & ꝓiiciendo lanceã ɔ̃ me. Nã fm cũ, gerũdiũ resoluit in verbũ, & ꝑinde est, ac si dicat, venit ɔ̃ me, & proiecit. & ɔcludit ꝙ accusatus tali modo, non sit absoluendus, prout tenebant quidam antiqui, quos ibi refert. ¶ Sed certè istæ decisiones potius diuersæ sunt, q̃ ɔ̃riæ. Nam dictũ Io. And. vr̃ bene procedere. & idẽ tenet Lucas de Penna in l. si qs de cætero, C. de acquæduc. lib. xj. vbi inquit, ꝙ valet talis libellus, Accuso Titium, ꝙ fecit ɔ̃ me insultum, veniendo cum armis, quia dicit ipse, gerundium habet ponere actum determinatũ in delicto. & in hoc Saly. post Iac. But. hic non ɔ̃dicit: quia non negat, qn accusaio procedat: sed dicit ꝙ gerundium vr̃ qualificare insultũ factum vulnerando, ita ꝙ non vr̃ principaliter facta accusatio de vulnere, sed de insultu qualificato cum vulnere & hoc idem dicit Bar. in l. si tu ex parte, in fi. de acqui. hær. vbi inquit, ꝙ qñ gerundiũ respicit verbum p̃ntis temporis, inducit qualitatem. alle. l. vim facit. ff. de vi & vi arm. & dictum Iac. But. etiam sequit Bald. in d. l. id q̃d pauperibus. in j. q de epis. & cle. & idem Bal. in consi. 212. quidam. col. fi. lib. iij. & Ang. in consi. 338. imperitia notariorum. col. ij. & sic dictum Iac. de Bu. approbatum vr̃ cõiter. Cui. non ob. decis. Io. An. s̃. alleg. quia ratio sua restringit ad qõnem formatã ibi per antiquos quos refert, qui volebant ꝙ tali casu absolutio absolutè sequeret in totum. Contrarium tenet Io. And. & benè: quia immo accusatus debet condemnari de vulnere, sed per modum qualitatis, prout dicit Iac. Bu. ¶ Secundò contra Iac. Bu. Ias. alleg. Bar. in l. si præses. ff. de pœnis. vbi dicit procedere libellum in quo dicitur, Tu me deiecisti, inferendo mihi violentiam. & præsupponit Bar. accusationem procedere. Sed hoc non negat Saly. vt dictum
11 est. ¶ † Tertiò allegat ratonẽ: quia libellus debet interpretari in
a fauorem actoris. l. si quis intentione. ff. de iudi. & hoc etiam habet locum in criminalib. tradit Alex. in l. diuortio. in prin. col. iij. ff. sol. ma. vbi alle. Bar. in l. l. bellum. col. ij. de accu. sed potest responderi hoc esse verum quantum ad hoc: vt libellus accusationis procedat; & sustineatur: sed dato quòd valeat, debet in mitiorem partẽ interpretari. Ita in accusatione de qua agitur, expresè dicit Bart. in d. l. si præses, de pœ. dum loquitur ibi de gerundio. & idem not. Bal. in l. quoties. §. si quis ita. ff. de hær. insti.

ADDITIO.

a ¶ Libellus. Adde Alex. consi. 55. num. 16. lib. v.

LEX I.

1 *Aduersarius propriè dicitur ille, qui se in lite opponit.*
2 *Liber rationum facit fidem contra scribentem,*
3 *Liber rationũ facit fidẽ pro scribente cum iuramento, qñ continet verisimilia.*
4 *Liber rationum probat pro scribente, si impensa sit modica.*
5 *Librum rationis qñ quis approbauit pro se, tenetur stare eidẽ libro contra se.*
6 *Depositum est priuilegium, & habet executionem paratam, & non admittitur compensatio.*
7 *Reus non tenetur edere actori, nisi ex causa.*
8 *Reus non tenetur edere actori ad fundandam intentionem eius.*
9 *Confessio est species probationis.*
10 *Ex causa, vt in tex. duo copulatiuè requiruntur. s. quòd petentis intersit, & quòd ab eo etiam notarius rogatus fuerit.*
11 *Actus volũtarij nõ plus obligat, q̃ volũtas fuerit, q̃ ex ipso facto colligitur.*
12 *Mulier q̃ prohibet̃ hr̃e officiũ, ꝓhibetur etiã exercere p interpositã personã.*
13 *Vsuraria mulier tenetur edere librum rationum suarum.*
14 *Prohibitio facta vsurarijs, extenditur ad iudæos.*
15 *Statutum loquens de ui expulsiua, an habeat locum in ui turbatiua.*
16 *Vsurarius, qui desierit exercere usuras, an dicatur usurarius.*
17 *Mercatores, qui plus uendunt ad tempus, an sint vsurarij, & possint testari.*
18 *Mercatores nostri temporis, an teneãtur edere libros rationum.*
19 *Mercatores, qui domi secretè tenent libros rationum pro eorum instructione, an teneantur edere.*
20 *Edito petitur officio iudicis, quæ postulatur ab argentario, vel notario.*
21 *Mandatum requiritur ad petendam editionem.*
22 *Voluntarius actus non dicitur si fiat ab illo, qui compelli potest.*
23 *In notario qui debet habere mercedem, non tractatur de mandato: sed de locatione, quæ à mandato distinguitur.*

1 Pse dispice. ¶ Ista ẽ lex j. huius, tituli, q̃ sũmat, & diuidit vt p Bar. & doc. hic. ¶ In tex. ibi, aduersaria. † Nã aduersarius propriè dr̃, q se in lite mihi opponit: vt nota. Abbas post Ant. de But. in c. j. de iud. in prin. & idẽ Ab. in c. fi. in j. no. de eo q mit. in pos. cũ sim. dixi in c. j. in ij. no. de iudi. & ẽt ante litem inchoatam aduersarius dr̃, vt ꝓbat̃ in §. fi. instit. de pœna teme. liti. & q subrogatur in litẽ ẽt aduersarius meus dr̃, vt no. Dom. per illũ tex. in c. si hi. in prin. in ij. no. vt lit. pend, in vj. Notandũ tñ est, ꝙ iudex, q ɔ̃ me inquirit, nõ dicitur meus aduersarius, no. Bal. per illum tex. in c. cum ſpãli. in 3. co. de appel. Aliter tamen dixi in d. c. j. de iud. in posterioribus scriptis, vbi videndum est. ¶ Primò no. fm Cy. & Bar. ibi, ipse dispice. ꝙ Imperator nõ respondet ad ea q̃ in facto ɔsistunt. bñ facit tex. in l. eum quem temere. ff. de iud. ibi, de facto autem consulentib. non debent ꝑsides consilium impartiri. in facto. n. alterius probabilis est ignorantia. l. fi. ff. pro suo. facit tex. in c. j. de consti. in 6. & error facti decipit etiam prudentissimos, vt dr̃ in l. ij. ff. de iur. & fac. ign. Glo. tamen in d. l. eum quem, in verbo, impartiri, dicit ꝙ etiam de facto licet principem consulere, per tex. in l. diuus. ff. de offi. ꝑsid. sed Alb. in d. l. eum quem. & l. solent. §. legatis. ff. de off. procon. dicit, ꝙ in d. l. diuus. non consulitur Imperato super facto, sed super qualitate facti. & hoc declarari debet, vt idem Albe. dicit in d. l. diuus. ꝙ illa lex loquitur & intelligitur, quando Imperator consulitur super facto ambiguo: vt quia pares essent probationes, & tali casu in effectu consulitur de iure & ita videtur loqui tex. in d. l. diuus. & est prima sol. gl. in d. l. eum quem. in §. iudicib. quam Ange. ibi sequitur, & est verum, q̃d ibi consulitur de iure. Et ad tex. hic facit tex. in l. vt responsum. ɟ. de transa. in l. præcibus ɟ. de impub. cũ. si. vt dixi ibi. Actor. n. vt hic dicit dẽt esse instructus, vt intentatione suã fundare possit vt in l. si quando. ɟ. de dila. in l. nimis graue. ɟ. de testi. & no. Spe. in tit. de præpar. iud. & facit tex. & q̃d ibi Barto
2 in l. qui in alterius. ff. de re. iu. ¶ † Secũdò no. ꝙ liber rationum fidẽ
a facit contra scribentem, a alias frustra hic editio peteretur. & ita dicit Anto. de Ale. hic est conclusio approbata cõiter, vt tenet Barto. in l. nuda ratio. co. pen. ver. circa fm. ff. de donat. in l. admonendi. co. 8. versi. circa secundum. de iureiur. in l. quædam. §. numularios. ff. de eden. cum sim. vt latè dixi in c. ij. de fide instrum. Et vtiliter notandum est, q̃d dicit Bald. hic, colum. fin. ver. & istud est ve-
3 rum, † ꝙ etiam pro scribente liber rationum probat cum iuramẽto producentis, & quando continet verisimilia. & sequitur Alex. hic in fin. & idem Alex. in consil. 54. circa id. colum. penul. libr. 2. & in consi. clxxxvj. visis subtilissim s. in princip. cod lib. 2. & idem Areti. in consi 50. ibi longa est, colum. 3. & Corne. Perun. in consil. lxxxi. quanquam. colum. pen. lib. 3. Barthol. Soci. in consi. cd. circa præsentem. colum. pen. & idem Petr. de Anchara. in clem. j. §. cæ-
4 terum. colum. 3. versi. subsequenter quærit glos. de vsu. † Similiter si impensa sit modica, liber rationum probat pro scribente, vt no. Bal. in d. l. j, colum. 3. ɟ. de confes. & in d. l. id quod pauperibus. circa fin. s̃. de epis. & cler. Abb. in c. bonæ. el. ij. colum. fin. de postu. præla. & Pau. de Ca. in consi. cxxxviij. alias cxl. Ad habendum, fm formam antiquam. ibi dicit duo notabilia. Primum est, q̃d licet in libro rationum scribentis, requiratur iuramentum scribentis, vltra scripturam: hoc fallit si mortuus sit. Secundum, ꝙ si aliqua capitula contenta in libro rationum, verificata sunt per instrã vel aliter, tunc etiam erit statutum in aliis capitulis, quæ in libro continetur. hoc tenet Ang. Are. in §. actionum. co. 28 in materia tutelarum q 13. insti. de actio. vbi refert ꝙ ita consuluit Pau. de Cast. & hoc idem sequitur Corne. Perun. in consi. lxxxj. libro iij. s̃. allegato. Et ista conclusio de plano procederet, quando alia capitula essent connexa ex eo quòd infrà dicam. Sed quando capitula essent separata, hoc non videtur procedere sine dubio, quia ex eo quod aliquod capitulum parui ponderis verificatum sit, non bene infertur ad alia capitula separata, in quibus ageretur de maiori præiudicio: Et quia hoc modo liber rationum de facili semper probaret in fauorem scribentis: quia de facili aliquid, quod in eo continetur, iustificari poterit Vnde totum hoc residere videtur in arbitrio iu-
5 dicis, inspecta qualitate rei, & personæ. ¶ † Vltimò notãdum est, ꝙ ille

ADDITIONES.

a ¶ Contra scribentem. Nam liber vsurarii probat contra ipsum, non. pro ipso, nisi quando aduersarius peteret edi sibi librum, quia debet stare libro etiam contra se & pro vsurario. Car. singulariter in cle. 1. §. 1. q. 6. de vsu. post gl. ibi, quæ simpliciter dicit probare contra & pro vsurario.

quod ille, qui approbauit librum rōnū alicuius, pro se etiam tenet tali libro contra se: & hoc quando capitula sunt connexa: alias secus vt no. Burt. in l. quædā. §. nummularios. ff. eo. Bal. hic co. fi. Abb. in d. c. bonæ. cū si. vt tradunt Mod. in c. 2. de fi. instr. & idem Ale. in consi. ij. ex narratis. in fi. lib. 3. Abb. in consi. xxxvj. circa primum dubiū. co. fi. libr. ij. & Ant. de But. in consi. 66. primo aspectu vr. Mathesi. tamen in no. 79. no. mirabilem doc. tenet in libro rationum, indistinctè si approbatus sit in vno capitulo, generaliter etiam contra approbatus intelligitur, licet capitula separata sint. alle. Barto. in d. l. quædā. §. nummularios vbi tamen Bar. videtur distinguere an capitula separata sint, vel non. Sed pro dicto Mathes. facit, quia liber rationū videtur vnum corpus totum connexum: vnde si pro parte approbetur, videtur in totum approbari. & facit qd. s. dictum est, secundum Pau. de Ca. Ang. & Are. & hoc idē tenet Sal. hic, co. fi. dicens quod si quis petens, vtitur illo libro rōnum in eius fauorē, licere debet aduersario illo vti in eius fauorē. Alle. qd no. in c. cū olim. de cē si. cum glo. & qd no. per gl. mag. in l. j. §. diē. ff. eo. & quia nō pōt pro parte approbari, & pro parte reprobari. l. Caius. ff. de vsu. Et concludendo, hoc totum vr esse in arbitrio iudicis, inspecta qualitate personæ, & causę, reliqua dixi in c. j. de fi. instr. ¶ Tertiò no. ibi, de-
6 posuisse dicis, † quod in deposito, de quo agebatur hic, seruatur regula cōis, vt reus non teneatur edere actori ad fundandum intentionem. Nam licet depositum priuilegiatum sit: qa habet paratam
a executionē, non admittitur cōpensatio. l. pen. ff. depo. l. fi. ff. de cōpen. qd declaratur, vt per Bal. in consi. 334. duo sunt. lib. j. & Soc. tradit in consi. 143. diu profectò. co. 4. ver. sed posito. & dixi in c. significasti. in fi. de elec. Tamē vbi depositū expressè non reperitur priuilegiatū in eo seruari dēt ius cōe: quia dispositio gnālis etiam includit personas, & casus priuilegiatos: vt no. Bal. in l. in fraudem. §. fi. per illum tex. ff. de testa. mil. qd declaratur vt dixi in consi. 5. &
7 in l. j. ff. de reg. iu. & in l. j. ff. vnde lib. ¶ Quartò no. ibi, ex cā quod † reus edere non tenetur actori nisi ex causa: quia est cōtra c. j. de proba. & l. nimis graue. ff. de test. & ideo alleganti cām subesse, onus probandi incumbit: quia quando à rēa cōi receditur, debet inferri cā propter quā actus iustificetur: vt est no. dictum Inno. in c. præterea. de dila. sequitur Bar. in l. 2. co. j. ff. si quis in ius vo. & no. Oldr. in consi. 336. quod articuli dati. co. ij. in prin. Et ideo quādo quis est citatus vt compareat personaliter cōtra regulā. l. fi. ff. de proc. cā exprimi debet: vt no Bal. in l. j. §. visus. in fi. de procu. & quando victus non cōdemnatur in expensis: quia est contra regulam, causa allegari dēt, vt no. Bal. in auth. gnāliter. co. 4. s. de epis. & cle. cum si. vt dixi latè in c. consuluit. el. j. de appel. vbi videndum est. ¶ Quintò not. illud
8 quod principaliter, habetur hic, sm Bar. † quod reus non tenetur edere actori ad fundandum intentionem eius: quia actor debet esse à seipso instructus. l. qui accusare. ff. eo. l. si quando. ff. de dila. l. nimis graue. ff. de test. c. j. de proba. & in c. j. de appel. in 6. & facit text. in l. qui in alterius ff. de reg. iu. & in ista conclusione omnes doc. cōcordant, vt no. Bal. dicit in l. j. §. editiones. co. 4. ver. venio ad exempla. ff. eo. tit. ¶ Nec ob. si dicatur. reus cogitur respondere positionib. actoris, & si confitetur, intentio actoris probatur. c. j. de confess. in 6. l. 2. ff. de interro. ac. Vnde sicut cogitur reus respondere, & propriam vocem edere, ad probandum intentionem actoris: ita videretur quod proprium instrumentum deberet exibere. Nam ad hoc respondent d. Ant. de Butr. & Abb. in c. j. de prob. & Mod. ibi sequuntur, quod quantum ad confessionem rei actor non potuit esse instructus aliunde, cùm talis responsio sit solum in potestate rei, Ideo toleratur quod ad instructionē actoris reus cogatur respondere. Secus est in rationibus, vel instrumentis quæ aliunde actor habere potuit. & ita etiam dicit Dominic. in c. j. de confes. in 6. colū. j. post Fran. Vercel. & Io. An. quos ibi refert, & Mod. etiam sequunt hic. Sed vt alias dixi in c. j. de prob. co. 2. & hic, ista ratio licet ab omnibus approbetur, mihi non satisfacit: quia licet confessio rei non sit in potestate actoris, potest tamē actor aliis modis probare illud, sup quo vult habere confessionem rei. Ratio. n. prædicta satis procederet, quando duntaxat positiones admitterentur, in his quæ aliter probari nō possunt, nisi per confessionem rei, vt in negatiua dicit in d. c. j. de confes. in 6. Sed cum in qualibet causa positiōes admittātur ad tollendum difficultatem probationis, vt dicitur in cle. sæpe. §. sed quia. de ver. sig. ratio prædicta non videtur bona, & ista reprobatio concludit, si rectè consideratur. vnde aliam rationem diuersitatis adducebam in d. c. j. quia licet reus cogatur respondere, negare potest, & si confitetur, sibi imputatur. Sed si cogeretur edere instrm, vel eius rōnes contra se præcisè, conuinceretur cōtra eius voluntatē. Nūc verò contra istam rationem instari potest, hoc modo: quia reus, qui cogitur respondere, vr quod cogatur confiteri, propter iurm qd præstatur. c. 2. de conf. in 6. Sed replicari potest, quod attenta tali ratione, etiam reus deberet exibere instrm contra se, propter iurm calumniæ qd præstatur. Sed tamen non cogitur edere, vt hic dicit, cū si. s. alle. & ideo dicendū est, quod in nostro casu facit contra iuramentum calumniæ, ex quo iura dīt, quod probationes haberi non debent de domo rei. l. nimis graue. ff. de testi. ¶ Vltimò noto editionem, de qua hic tex. loquitur, fieri officio iudi. de quo in glo. latè videbimus. ¶ In gl. j. ibi, dispice. i. diligenter aspice. & facit tex. in l. si rem. § fin. ibi, dispicite patres conscripti. de pe. hær. & insti. per quas perso. no. acq. in fi. ibi, dispiciamus. ¶ In fi. gl. ibi, oēm speciē probationis, ista glo. sentire videtur quod non reperiatur probatio in genere, dum solum loquitur de qualibet specie probationis. de quo videndum est quod dixi in ru. de prob. col. ij. ¶ In gl. in versi. quēadmodum. ibi, ex causa depositi, vel alia. Iste primus intellectus non conuenit: quia in tex. præcisè dicitur de causa depositi. ¶ In
9 fi. gl. benè dicit, ex qua colligitur, † quod confessio sit species probationis. & pro gl. videtur tex. in cle. constitutionem. in fi. de elec. ibi, probatione tamen super his facta per aduersarii confessionem. & hoc videtur verum largo modo, de quo latè dixi vltra omnes in rub. de prob. col. vj. vbi videndum est. & de ista dictione, quemadmodum. no. in rub. ff. sol. mo. tradit Alb. in dictionario suo, inver. quemad ¶ In glo. in versi. ex causa, in princ. ibi, me mandante, cōis opi. est † quod duo copulatiuè requirantur, quod petentis intersit, & quod
10 ab eo notarius rogatus fuerit: vt no. per gl. in l. prætor. in princ. ff. e. in ver. meum. quam Bar. & Doc. cōiter sequuntur. & dicit Bald. ibi, quod ita seruatur de consuetudine: & quia doc. hic hoc non ponunt, me remitto ad ea quæ latè dixi in c. j. de proba. colū. xxix. in ver. ij. principaliter. Sed quantum ad tex. nostrum hic, aduertendū est: quia istud exemplum benè procederet, si contra illum ageret, cui fuit mandatum. Secus si agatur contra tertium: quia tertius nō tenetur edere: vt per glo. in l. in fraudem. §. neque instrumenta. in ver. edi. ff. de iur. fis. cum si, vt Alex. tradit in consi. lviij. circa. j. lib. & dixi in d. c. j. de prob. col. xxxiiij. & ita videtur in isto capite non tenebatur edere. nisi dicamus mandatum fuisse factum argentario, cui ista mulier successit, prout gl. inferius dicit. de cuius veritate ibi videbimus. ¶ In ea. glo. ibi, debent tamen iterum edi. Hanc causam simpliciter approbant Bar. & Doct. Sed tamen limitari deberet, vt procedat in eo, qui tenebatur edere, prout loquitur text. in l. si quis ex argen. §. fin. Nam ipse iterum ex causa edere tenetur, vt gl. dicit. & pari ratione idem esset in notario secus esset in alio, qui semel ex liberalitate sua, & propria voluntate edidisset: qa non videtur quod ipse iterum teneatur edere, si non velit. & ita dicunt Io. Pe. de Perusio & Ant. de Alex. hic: ar. tex. in l. tutori ff. de neg. gest. &
11 hoc placet. & comprobatur tali ratione: † quia actus voluntarii non plus obligant, quam voluntas fuerit: quæ ex ipso facto colligitur, & limitatur: vt no. Bart. in l. j. §. si quis hoc interdicto. in fi. ff. de iti. actuque priua. facit tex. in l. fi. C ne vxor pro marit. & bo. text.
b in l. voluntariè. de excus. tuto Dominus frater meus arguit tamē in cōtrarium: quia ex quo semel fuit editio, licet voluntaria, videt facta edibilis: vt in simili dicitur quòd res semel alienata efficit alienabilis. l. pater filium. §. quindecim. de lega. iij Sed respondetur secundum declarationem, quam ad illum §. quindecim. ponit Bart. in l. puto §. fratre. de leg. ij. & Pau. de Cast. in l. voluntas. ff. de fidei. cum sim. vt dixi in consi. lxxiij. ¶ In ea. glo. ibi. succedit argentario. Bar. dicit quod dictum glo. est verum in se: continet tamen diuinationem. Et ideo Ias. hic dicit, quod potest intelligi, quod ista mulier exerceret argentariam, non per se, sed per seruum eius, qui seruus non prohibetur. l. prætor. §. sed & si seruus. ff. eodem. & hoc prius dicit Odof. hic & Albe. idem sequitur. Sed hoc etiam non caret diuinatione, prout Bar. dicit ad exemp. gl. Præterea etiam in se non vide-
12 tur verum: † quia mulier, quæ prohibetur habere officium argentarii. l. fœminæ ff. eo. non videtur quod per interpositam personam illud officium exercere possit. l. non licet. ff. de contrahen. empt. & qui à se ipso non potest, pariter nec per seruū eius. l. neque. j. de hered. instituen. Nō ob. quòd seruus possit esse argentarius, in d. l. prætor. quia intelligitur quando dominus eius sit capax: quia capacitas serui regulatur à capacitate domini. l. si mihi & tibi. §. regula. de leg. j. ¶ Vlterius etiam aduertendum est ad intellectum gloss. dum inquit, quòd tex. intelligatur ex muliere, quæ succedit argentario. & hoc dicit Bar. esse verum in se: quia considerandum est, quod talis mulier, quæ successit argentario, sicut argentarius regulariter posset conueniri, ita mulier eius hæres. l. quædam. §. nihil. ff. eod. Et text. hic dicit, quod ex causa conueniri potest, ita quod regula videtur in contrarium. Et cum regula in contrarium sit, non verificatur in argentario, nec in eius hærede, qui secūdum regulam indistinctè edere tenetur. Sed responderi potest, quod text. hic simpliciter dicit. quòd aduersaria ex causa edere tenetur. & ista causa verificatur in tali muliere, quæ argentario successit. Argumentum factum in cōtrarium haberet locum si tex. de argentario loqueretur, vel de hærede eius, qui indistinctè, vt dictum est, edere debet. Sed tex. loquitur de aduersaria quæ regulariter edere non tenetur actori, nisi

ADDITIONES.

a ¶ Paratam executionem. Not. quòd depositi instrumentum habet executionem paratam sicut sententia, l. si quis. per Bar. infra depositi.

b ¶ Frater. Scilicet Lance. Deci. qui hunc Dec. erudiuit.

nisi ex causa,& causa vr̄,quia argentario successit.& ita dictum gl.
13 defendi potest vt in se verum sit,prout Bar.dicit.¶ †Extra gl.Bar.
ponit aliud exemplum, & dicit ꝙ intelligi potest tex.in muliere v-
suraria,quæ tenetur edere libros rationū suarum.cle.j.§.cæterum.
de vsur. Ale.hic dicit ꝙ istud exemplū non vr̄ conuenire: quia nō
potuit Imperator diuinare ad d.cle.j.quæ postea longo temporis
interuallo superuenit.d.Bar.Soc.respondet sustinendo Bart.ꝙ re-
gula hr̄,vt ex causa editio debeat fieri.& cū hodie odiū vsurarii sit
pro causa sufficienti,d.cle.j.lex noua recipit declarationē, & inter-
pretationē ex veteri.l.j.§.lex falcidia.ff.ad l.fal.l. non est nouū.ff.de
legi.& quia lex ista semper loquit.l. Arriani.s̄.de hęret.& alii Mod.
hoc idem dn̄t,& hoc cōfirmatur:quia Imperator in genere cogi-
tare potuit de alia iusta causa,quæ ex noua lege induceret:arg.l.qui
iure militari,ff.de test.mil,& istā considerationē in simili casu facit
Bar.in l.fi.j̄.in quib.cau.in integ.rest.non est neces.& ipsemet Ale.
in l.j.in prin.ff.de offi.eius cui mā,est iur.in gl.in ver. ꝯstitutio. hoc
idē dicit.& ibi ad hoc alleg,Bart.in d.l.fi. Et saluando tn̄ aliqualiter
qđ Ale.hic dicit,distingui pōt, ꝙ aut consideramus mentē istius.l,
& verum est qđ Ale.dicit,ꝙ Imperator non potuit hr̄e in mente,
qđ nondū erat dispositum. Aut consideramus rōnem istius l. &
procedat opi.Bar.hic, quia ratio istius.l.vtrique militat in d. cle.j,
& istam drīam inter mentem,& rationē,singulariter tradit Bart.in
l.iij.§.fin.ff.de le.tut. Alia tn̄ ratione ista l.quæ in cā depositi loquit,
non pōt s̄m d.cle.j exemplificari:quia illa tm̄ habet locum, qn̄ agit
de vsuris,vt colligitur ibi,Cum de vsuris aget.in §,certū.& Card,
ibi in iiij.not.dicit, ꝙ si agatur de alia re quam de vsuris,non tenet
edere.Item Pet.de Anc ibi in ij.no.& hoc idē voluit Bal.in c.cleri-
ci.in fi.col.de vita & ho.cle.& istud dicebat.d.Bar.Soc,in ꝓposito
nostro hic.& Ias.etiam sibi ascribit;sed antequam extarent istorū
commentaria dixi in d.c.j.de vsur.& descriptis meis facit mentio-
nem do.frater meus hic.Saluari tn̄ potest dictum Bar quia dum al
legat cle.j.dictum Bart.interpretari debet s̄m qđ loquitur d.cl.vt
per Bar.in l.non solum.§.liberationis.ff.de libe,leg. & ideo intelli-
gitur qn̄ agitur de vsuris.& hoc etiam in cā depositi,de qua loqui-
tur ista l.verificari potest:quia depositū transit in mutuū, qn̄ da-
tur facultas vtendi depositario quantitate deposita.l. Lucius.la.j,
l.dies sponsaliorum.ff.deposi.& l.in naue.ff.loca.l.certi condictio
§.fi.ff.si cert,per,& tradit Ro,in consi,238.pro habenda.in prin.&
in consi.420.circa propositam.& dixi in consi.116. Et circa dispo
sitionem d.cle.j.notandum primò, quia ēt habet locū in iudæis,
vt tenet glo.ibi in ver.censura.quā Imo. & Abb. sequuntur .idem
Car.ibi.q.viij.& Bal.in l.j.§.rationes.in fi.ff.e.tit.ponit exemplum
in iudæo,vt cogatur edere ad fundandam intentionē actoris.& ad
hoc bene facit qđ no.Dn̄ic.in c.fin.circa fin.in ver.vidi dubitari.de
14 vsur.in vj.qui concludit illum text.† qui prohibet locari domum
vsurariis,& etiam habere locū in iudæis : quia illa prohibitio bene
adaptatur iudæis,licet censuræ de quib.ibi non conueniant. & ad
hoc alleg.glo.in d.cle.j.& sic illam sequit.& idem Io.de Ana, in c,
super his.col.j,de vsur.& de hoc latius dixi in d.c.j.de prob.col.xij,
Huic tn̄ conclusioni efficaciter obstare vr̄ talis ratio;quia vbi dispo
sitio duplicem imponit pœnam,si altera pœna adaptari non pōt,
dispositio non habet locū:qa verba nō ꝯueniunt,vt no.Iac.Bu.in l,
mācipia.j̄.de fur.& ser.co,de statuto ꝙ turbās aliquē ī possessione
15 restituat possessionē,& soluat cētū.†Nā tale statutū intelligit de vi
expulsiua,in qua vtraque pœna verificari potest, & nō habet locū
in vi turbatiua simpliciter : quia ibi pœna restitutionis possessio-
nis non cadit, & pariter altera pœna de centū, non habebit locū;
quia tali casu verba statuti non verificantur , ex quo vtraque pœ-
na non potest habere locum.& dicta Butr.sequuntur Salycet. &
Fulg.in d.l.manci,& Rom in sin.436.statutum puniens.facit gl.in
cle.in plerisque,de elec.in gl.iiij.vbi Pet.de Anc.facit qđ no.Bart.in
l.vbi pactum.j̄.de transac.in x.opp.in ver.alii dicunt.vbi dicit illā,
l.non habere locum in pacto gratuito:quia verba ibi posita in pœ
nis ibi positis non verificantur.¶Cum ergo pœnæ impositæ in d.
cle j.non habeant locum in iudæis, non vr̄ habere locum dispo si-
sitio, per istam rationem aliàs consultum fuit quòd dispositio c.
quanquam.de vsur.in vj.non haberet locum in iudæo: quia pœna
quæ ibi imponitur de censuris iudæo non congruit, vt latè Socin.
tradit in consi,70.in præsenti cōsultatione.& in consil.seq. 71.se-
quitur do.Io.Bap.de S.Seuerino.& in consi.seq.72.Idem appro-
bat Alex.de quib.consi. antequam essent impressa feci mentionē
in d.c.j.de proba.col.xij.& idem subtiliter tradit Are.in cōsi.162.
copiosè,& subtiliter.in ij.& iij.dub.Sed tamen potest responderi,
ꝙ in casu.d.cle.j.censura ecclesiastica bene cadit in iudæis per indi-
rectum.vt per gloss.in d.cle.j. in d.verb. censura. vt à pari proce-
dunt indirecta excommunicatio & directa.c. quanto pri. & facit
tex.in c.post miserabilem.de vsur.vbi etiam iudæi tenent ad resti-
tutionē vsurarum.secūdò d.cle.j.ēt habet locum in nauta,caupo-
ne:publicano,& similibns.vt no.Bald.dicit in l.dissolutæ. circa fin.
in ver.idem ergo in similib.j̄.de cond.ex l.quia eorū genus impro-
bum,est.& s̄m eum,eadē rō vr̄.& confirmando sequitur Ale.hic
in iij.fallen.¶Sed contrarium tenet Ro.in l.q̄tæ audaciæ.§.j.ff. de
publican.quia cum materia odiosa sit,extensio fieri non debet:vt
in regula odia.de reg.iur.in 6.& hoc etiam sequitur Are.in d.c.j.de
proba & mouetur vrgenti rōne quia vt s̄.dictum est,d.cle.j. tunc
demum hēt locum,qn̄ agitur de vsuris,sed contra istos non agitur
de vsuris,ergo similitudo adaptari nō pōt.& hoc confirmatur:qa
vsurarii reprobantur,& eorū officium reprobatur.c.quia in om-
nib.de vsur.Secus vr̄ in prædictis, quorū exercitium permittitur.
& ideo in illis eadem ratio non videtur.& Mod.moti prędictis ra
tionib.tenēt contra Bal.¶Ego aūt in d.c.j.sequutus fui opi.Bald.q̄
magis placet:quia in ista materia proceditur de similib.ad similia.
l.q̄dā.§.nūmuarios,l.argentarius,§.j.l.si quis.§.j.in ver. nā & si plu-
res.ff.eo.& propter suspitionē fraudis isti sunt satis similes,q̄uis ali
qua dissimilitudo considerari possit,nō tn̄ tollit arg.à simi,vt decla-
rat Abb.in c.translato.de consti.cum si.vt dixi ibi.Non ob.allega-
ta s̄.in ꝯrium,& primò dū dr̄,materia odiosa est,& pœnalis: quia
etiam in materia pœnali fit extensio à paritate rōnis.c.j.§. porrò.
quæ fuit pri.causa bn̄.amit.& no.p gl.in l.si quis id qđ ff.de iur.om,
iu.cum si,vt tradit ibi Ale.Non ob.ꝙ in talib. personis non agat
de vsuris:quia facta æquiparatione,& data similitudine inter eos,
satis est,ꝙ agatur de pertinentib. ad illorum artē. Vltimò nō ob.
ꝙ conditio istorum non sit reprobata: quia æquiparatio fit pro-
pter sinistram suspicionem,q̄ in oīb.concurrit. Nā licet vsurarius
sit,potuit tamen in contractu de quo agitur non ꝯmisisse vsuras:
a sed præsumptio est contra eum.ideo cogitur edere libros [a] ratio-
nū.& talis suspicio ēt procedit in prędictis de quib.lex suspicat,
16 vt latius dixi in d.c.j.xiiij.q.¶ Tertiò quod dicitur de vsura, † hēt
locum dato ꝙ vsurarius desierit vsuras exercere.l.prætor.§.his.ff.
eo.vbi Bar.cum si.vt tradit Alex.in 3.fallen.hic.Et ista conclusio ꝓ-
cedit antequam vsurarius vsuras restitueret;secus est post rest.tu-
tionem vsurarum;quia tunc nō tenetur edere,vt no.Bal.in rub.j̄.
de vsur.in ij.q.per.c.cum tu.de vsur.& ita resider Alex hic.in d l.p̄-
tor.§.his etiam.& idem concludit Ioā.de Ana.in c.quia in oīb.de
vsur.& prædicta distinctio comprobatur efficaciter:quia ante re-
stitutionē vsurarū:quia agitur de vsuris edere tenentur.Nā etiam
hæres vsurarii ad hoc tenetur,vt no.per gl.in d.cle.j.in §.cęterum.
in verb.ipsos,facit tex.in l.quædam.§.nihil.& in l.si quis.§.i.ff.eo.&
ita procedit tex.in d.l.prætor.§.his etiam.post restitutionē verò v
surarius non tenetur edere:quia non agit de vsuris,vt latius dixi in
cap.j.coum.xiiij.de probatio.& in isto casu non consideratur so-
la infamia , & ideo multa quæ allegantur de infamia nihil fa-
ciunt,ex quo vsurarius non tenetur, nisi tunc demum cum agi-
tur de vsuris. vt s̄.dixi.& in d.c.j.Quartò d.cle.j quæ loquitur in v-
surario,ēt videtur habere locum in illo qui plus vendit mercātias
ad tempus,q̄ si pecunia statim soluatur:quia talis vsurarius repu-
17 tatur.c.in ciuitate.c.neganti de vsur.Et ideo dicit d. Abb.†ꝙ tales
mercatores testari non possunt,nisi seruata forma c.quāquam de
vsur.in 6.Ita ipse concludit in c.ad nostram.de empt.& vendi.in
j.no.præsupposito ꝙ hoc publicum sit.& dicit se ita consuluisse.&
ita reperitur in consi.22.quanquam consultor lib.j.vbi consuluit
c.quanquam.de vsu.in 6,habere locum in talib.mercatorib.& di-
ctum Ab.sequitur An.Sic.in consi.67.co.5.lib.4. ex quo pariter
videtur,ꝙ idem dicendum sit in casu nostro, in quo cle.j.loquitur
simpliciter de vsura.vnde si isti iudicantur vsurarii manifesti prout
loquitur tex.in d.c.quanquam.à fortiori idem dicendum videtur
in casu d.cle.j.¶Sed certè ista conclusio videtur multum dubitabi
lis.quia text.in d.c.quanquam. loquitur de vsurario manifesto,&
non videtur habere locum in mercatoribus vendentibus carius
ad tempus,ex eo quod no.Barto.in l.quis sit fugitiuus.§.apud La-
beonem,ff.de ędi.edi.vbi inquit,ꝙ si aliquis fecit aliquem contra-
ctum,qui communiter licitus reputetur,tamen contrarium est in
veritate:quia sapit vsurariam prauitatem,per hoc tamen non dici
tur esse vsurarius.& ita videtur in proposito,quia mercatores cō
muniter ita vendunt,& hoc licitum in quam pluribus casib.vt latè
dixi in consi.cxj.& no.Bal.in consi.cclxxvij.inquisitio formata. li.
3.ergo non videtur ꝙ absolutè tales mercatores debeant vsurarii
reputari & maximè non debet iudicari,ꝙ vsurarius sit manifestus
prout loquitur tex.in d.c.quanquam:quia manifestus vsurarius di
citur,qui habet altare paratum,vel est conuictus in iudicio legiti-
mis probationibus vel eius confessione.vt no.Bald.in consi.cixxx.
casus super quo,in fin.lib.3.in consi.cclxxviij.qualiter accipiatur.
cod.lib.3.& in consi.ccccix.visa dicta petitio.lib.iiij.& idem Bald.
in consi.xvij.factum super quo.lib.j.in consi.cclxij.casus.lib.ij.& in
consi.465.visis.lib,iiij.& in consi.448 .ad euidentiam.lib.v.¶Et
hoc

ADDITIONES.

a ¶ Edere libros.Not.quod vsurarius tenetur edere librum.Item quamlibet eius scri pturam.Car.in cle.1.§.1.5.opp.de vsur.quod est verum etiam si desiit fœnerati.Barto.& Pau.de Cast.in l.prætor.§.etiam is.ff.de eden per cle.1.§.cæterum.de vsur.& adde Barto.in l.quis sit fugitiuus in prin.ff.de edil.edi.sed non præcise,quia non debes perquiri in domo eius & scrinio.gl.fi.& Car.in cle.1.§.1.7.q.de vsur.

hoc confirmatur: quia dispositio d. c. q̃q̃, est odiosa, & strictè interpretari dēt: vt no. Bal. in consi. 298. queritur vtrum, li. ij. Et nō eundo p mendicata suffragia ꝯ Abb. est decisio in terminis Pau. de Ca. in consi. 161. ad priumum quęsitum. li. j. ſm nouam formam. vbi expresse concludit, ꝙ talis non pōt dici vsurarius manifestus. Et ad prædicta qs dicatur vsurarius manifestus, no. Bar. in l. ij. ff. de furt. Fed. in consi. 8. quæritur. Et in consi. 64. pridie & Card. qui alios refert in ꝯsi. 81. in casu p̃misso. & Abb. in ꝯsi. 34. primum dubium Bar. Vero. in consi. 58. Paulus. in 4. co. Aliud exemplum prin-
18 cipaliter ponit Bar. hic post † Iac. Bu. in mercatorib. nostri t pis, q eorū libros rōnum edere tenent. de quo als latè dixi in c. j. de probat. hic breuiter ꝓcedā solum discutiendo ea, q̃ Ale. hic scribit. Nā primo fundatur hæc opinio ratione consuetudinis, ſm q̃ ꝯctus intelligitur. ad hoc Ale. alle. l. fin. j. de fideiu. & illum tex. prius ad hoc allegauit Bald. in rubr. infra de consti. pec. col. penu. & est dictum Inno. in c. olim. de ver. sig. vbi inquit, ꝙ quęlibet dispositio regulatur à consuetudine. & Ab. refert in c. certificari. de sepul. cum si. vt latè tradunt Mod. & dixi in c. cū. M. de const. ¶ Sed huic arg. respōderi pōt, negando talem ꝯsuetudinē esse & alleganti ꝯsuetudinem onus probandi incūbit, vt per gl. in l. præscriptionem. s. si contra ius vel vtili pub & no. Bar. in l. oēs populi. in fi. ff. de iust. & iur. & in l. de quib. in fi. ff. de legi. & dato ꝙ esset aliqua consuetudo, videt solum introducta in fauorem mercatorum scribentium. quia ipsi scribunt ad eorum instructionem. ideo in eorū odium hoc retorqueri non debet. l. quod fauore. de leg. & quia talis consuetudo esset ꝯ ius commune: quo casu extra casum suum non extendit: vt p gl. in regula, odia, de reg. iu. in 6. & tex. in d. l. fi. de fideiuſ. qui pro ista opi. adducitur, loquitur in consuetudine gn̄ali, q̃ facit ius in loco. Nos verò loquimur de consuetudine scribentium, q̃ est facti, & ius non producit: vt no. Ant. de But. in c. fi. in xiij. co. de consuetu. Are. in consi. 11. procedendum est. co. pe. & talis consuetudo facti licet consideret ad coniecturandū voluntatē, l. si seruus plurium. §. fi. de leg. j. l. Mela. de alim. & cib. leg. nō tamen ex tali consuetudine offenditur voluntas prout esset in isto casu: qa voluntas, & intentio mercatoris scribentis, fuit sibi consulere, & non aliis in præiudicium eius: arg. l. cum de indebito ff. de prob. in c. super hoc de renun. & actus scribentium nō debet vltra intentionē operari. l. non omnis. ff. si cer. pet. Nec ob. ꝙ in consequentiam videntur mercatores aliorum rationes scribere propter connexitatem, quæ in rationib. habetur: quia verum est ꝙ in consequentiā aliorum rationes continentur. l. si quis. §. rationē. ff. e. sed hoc totū est duntaxat in fauorem scribentis. & ipse, qui scribit, nullo modo cogitat ꝙ alii ex talib. rationibus suis instruantur. ¶ Secundò principaliter pro ista opi. Ale. inducit tex. in l. argentarius. in prin. ff. eod. vbi in argentariis, qui edere tenentur, duę rationes adducūtur. Prima, quia publicum est eorum officium. Secūda, quia in scribendo principalis eorum opa versatur: ideo in mercatoribus sufficit alteram rationem videlicet secundam procedere, §. affinitatis. insti. de nup. ¶ Sed ad hoc respōdetur dupliciter. Primò: ꝙ tex. ibi copulatiuè loquitur coniungendo vtranque rationē, vt patet ibi: ergo vr̄ ꝙ vtraque ratio debeat concurrere. l. si hærxdi, plures. ff. de condi. insti. Secundo, quia nulla ratio ex prædictis videtur habere locum in mercatorib. De prima clarum est, quia officiū mercatorum non habet cām publicam, sicut ibi dicitur de argētario. Nec ob. ꝙ officium argentarii non videtur publicum: qa datur seruo. quia seruus habet habilitatem ex persona domini. l. si mihi. §. regula. de leg. j. & tex. in d. l. argentarius. expresse dicit, ꝙ publicā hēt causam. ¶ Similiter nec secunda ratio habet locum: quia in mercatore principalis eius opera non videt in scribendo, sed in mercantiis, ex eo qđ no. Bar. in l. semper. §. negociatores. ff. de iur. immunitat. Et ideo dicit Car. in cle. j. §. cæterum. in 5. opp. de vsur. ꝙ dictū Iaco. But. & Bar. magis de consuetudine, q̃ de iure procedit. ¶ Vnde alia fuit principalis opi. negatiua, ꝙ mercatores nullo mō compellantur edere suos libros rationum, quam tenet Bald. hic, post
a Iaco. de Belui. in ver. sed iuxta hoc quæro. ¶ Et ista opi. videtur de iure: & præcipuè fundatur duab. rationibus quib. Ale. conatur respondere, & non benè, vt j. apparebit. Prima, quia in argentariis erat consuetudo ꝙ ipsi rationes scriberent: & tamen vltra illam mādatum requiritur. l. si quis ex argentariis. §. pertinere. ff. eo. ergo datur intelligi ꝙ sola cosuetudo scribendi non sufficit. ¶ Alex. hic in ij. co. circa fin. respondet, quòd ille. §. pertinere. tantū habet locū in illis, qui non contraxerunt: quib. edendum non est, licet interesse pretendatur, nisi ab eis mandatum fuerit: sed in contractibus cū argentariis non requiritur aliud mandatum: quia sufficit tantum ratione consuetudinis. ¶ Ista responsio, vt aliàs dixi, multum restringit tex. in d. §. pertinere. qui etiam videtur loqui in ipsis contrahentib. nam in §. proximè præcedenti, & hoc edicto regula ponitur, ꝙ editio fit ei cuius interest, & clarum videtur, ꝙ talis regula habeat locum ēt in ꝯtrahentib. de quorum interesse agitur. Deinde dicitur ꝙ cum interesse consideratur, editio fit illi, ad quem res pertinet, & in verbo pertinere declaratur illud verbum pertinere. Ergo intelligitur ēt in ꝯhentib. ſm legem interpretatam: arg. §. j. in authen. de fi. aſſ do, instru. na. Et eodē mō induci pōt ēt text. in l. p̄tor. in prin. ff. eo. vbi ponit ed ctū p̄toris, ꝙ ratoines edi debēt ab argentario illis, ad quos pertinēt. & hoc declaratur in d. §. pertinere. Secundò pro ista opi. arguit ſm Bald. quia speciale est in vsurario, vt edere teneatur, in d. cle. j. §. cæterum. ergo. in ꝯrium vr̄ ius cōe. ¶ Ale. hic, col. j. in fi. respondet dupl̄r post Car. in d. cle. j. in §. cæterū. in 5 opp. Primò, ꝙ speciale est in vsurario, qui secretè fœneratur: sed in publico vsurario nō est speciale: quia idem esset in mercatore publico. Sed ista respōsio, vt als dixi, nō satisfacit. Quia cum tex. simpl̄r dè vsurario dicat gn̄aliter vr̄ procedere, siue vsurarius publicus sit, siue secretus ¶ Et hoc efficaciter cōprobatur: quia vsurarius publicus non tenetur edere simpl̄r, sed tunc demū, qn̄ agitur de vsuris: vt s. dictū est. Si ergo agat ꝯ vsurarium publicū ex alia cā q̃ vsurarum, edere non tenetur. d. cle. j. §. cæterum, ibi, cū de vsuris agitur. ergo pariter nec mercator. Quia est speciale, quando agitur de vsuris restituendis: ergo alias secus, & sic ratio p̄ allegata vr̄ benè procedere. Quia si esset verum, ꝙ mercatores publici tenerentur edere pariter & vsurarii publici deberēt compelli, licet non ageretur de vsuris. cuius ꝯrium probatur ibi, dum restringit se præcisè, cum agatur de vsuris. ¶ Secūdò respōdet Car. in de clemen. j. & sequitur Alex. hic, ꝙ vsurarius tenetur edere, nō solum librum rationum, sed communem schedulā. gl. in d. cle. j. in verbo, cōpellendos. & facit ille tex. ibi, suarum codices rationum. sed argentarii & mercatores, solum edere tenentur eorum rationes. l. prætor. in prin. iuncta. l. si quis. §. rationem. ff. eod. Sed ista solutio ēt nō videtur bene procedere: quia cum iura loquuntur eodem modo de rationib. & de codicib. rationum, non possunt diuersimodè intelligi, absque diuinatione. Tertiò ad argumētū Bal. rn̄detur ſm do. Io. Bapti. de S. Seuer. hic, qui dicebat esse speciale in vsurario, vt ipse teneatur edere, dato ꝙ eius turpitudo detegatur quia alius qui edere tenetur, non debet cogi, casu quo eius turpitudo detegatur: not. Bald. in l. fi. j. eo. co. 3. Sed ista responsio etiā non vr̄ tuta: quia hoc vt cogatur vsurarius edere, constare debet in primis, illum esse vsurarium. vt not. Cardi. in d. cle. j. §. cæterum. in j. q. & Ro. in consi. 226. vltra pridie allegata. ¶ Vnde ex editione quę postea petitur, nō detegitur turpitudo, cum prius detecta sit. ¶ Dn̄s frater meus hic replicat, ꝙ turpitudo ēt magis in specie detegitur in illo contractu, de quo agitur. ¶ Sed hoc parum refert ex quo semel detecta fuit: vt per Barto. in l. iusiurādum. §. procurator. ff. de iureiur. Pręterea, illud quod dicitur, ꝙ ille, qui tenetur edere, non cogitur quando deteg tur turpitudo eius. Illud pōt considerari in actore, vel reo, qui edere tenētur. Nam illa gn̄alis dispositio non trahitur ad casum, in quo eius turpitudo detegitur: quia indefinita non ęquipollet vniuersali, quando est diuersa ratio. vt p Dyn. in rub. de reg. iur. in vj. & no. Bart. in l. si plurib. de le. ij. ¶ Sed ista consideratio non cadit, nec adaptari potest, in casu in quo tex specialiter figit pedes. & expresse disponit de vsurario. d. clem. j. Et
19 ex his ista opin. negatiua verior videtur. ¶ Retenta cō opin. † limitatur ſm Abb. in d. c. j. de prob. non habere locum in libris, quos mercatores domi secretè retinent pro eorum instructione: quia sunt propriè eorum instrumenta: ergo illa edere non tenētur. l. qui accusare. j. eod. Alex. hic dicit, ꝙ ratio Abb. fragilis est: quia licet libri mercatorum sint, tamen edere tenentur: sicut argentarii coguntur edere rationes proprias. l. prætor in princip. ff. eodem. Sed dictum. do. Abb. defendi potest: quia in talibus libris secretis cessat consuetudo, quę consideratur in libris publicis. & cessante consuetudine, ratio Abbat. est bona. Et hoc idem tene Cardin. in cle, j. §. cæterum. in d. v. opp. in fin. dum loquitur de memoriali. & facit ꝙ no. Bald. in l. j. §. rationes. ff. eod. dum loquitur de bastardello. ¶ In fin. glo. colligitur secundus intellectus, quòd text. intelligatur de instrumentis. Sed iste intellectus videtur violare literā, quæ loquitur de rationib. tamen Sal. in ij. opp. hic dicit ꝙ ista opin. potest iustificari ex communi vsu loquendi, quo vulgares instrumēta, & iura sua appellant rationes suas. & pro isto intellectu bene facit tex. in l. prætor. in princip. ff. eodem vbi rationes dicuntur instrumenta: quia in princip. loquitur de rationib. & postea rationes appellat instrumenta. ¶ In glo. fi. pro resolutione eorum, q̃ Bart.
20 hic scribit, videndum est principaliter de duobus † Primò, an editio, quæ ab argentario, vel notario fieri postulatur, petatur officio iudi. vel iure actionis. Secundò, cum ad petendum huiusmodi editionem requiratur mandatum, quare est ꝙ actio mandati non competat. Circa primum, ista disputatio non est sine effectu, vt nota. Barto. in l. j. columna antepenul. ff. de iu. omnium iudi. & refert Alexan. hic in isto articulo Doct. vario modo loquuntur: & articulus esset disputabilis, vt ex j. dicendis apparebit. Nam Barto. primò hic tenet, quòd officio iudicis editio petatur, & ista opinio commu-

ADDITIO.

a ¶ Libros. Idem Ias. hic co. pen. sed prior affirmatiua practicatur, & bene.

cõiter tenetur. vt Ale. hic dicit. Pro qua primo vr̃ tex. hic, ibi, ad officium iudicis pertinere solet. sed r̃ndetur fm Alex. hic qđ loquit̃ tex. de offõ iudicis mercenario, qđ deseruit actioni, & non de nobili, de quo doc. loquũtur. Ad hoc replicari potest, qđ ex quo simpliciter refert se ad officium iudicis, de nobili intelligit̃, in potiori significatu: ar. l. j. §. in perpetuum. ff. si ager vecti. & facit qđ not. Bar. in l. iubere, cauere. col. fi. ff. de iur. om. iud. dum alle. l. Fulcinius. §. j. ff. ex quib. cau. in pos. ea. Et hoc confirmat̃: quia in l. quædã. ff. e. dicitur, ꝙ à prætore compellunt̃: ista verba de officio nobili intelliguntur: vt no. in l. stipulationũ. in prin. de ver. ob. Secundò Alex. r̃ndet, ꝙ officium iudicis hic considerat̃ respectu causæ: quia ad ipsum iudicem pertinet declarare causam, pp quam editio fieri debeat. Sed replicari potest, ꝙ immo officium iudicis hic vr̃ respicere ipsam editionẽ, quæ petebatur fieri, non aũt causæ cognitionẽ. vt colligit̃ ibi, nam ꝙ desideras vt rõnes, &c. ista enim respiciunt principalem petitionẽ. vt latius dixi in c. j. de prob. vñ ad istũ text. r̃nderi põt ꝙ in isto casu: quia editio petit̃ ꝯ regulam ex aliqua cã, ideo petit̃ ex officio iud. secus vr̃ qñ iure ordinario fm regulã editio petit̃, prout Doc. loquunt̃ de argentario: quia tunc iure actionis petit̃, vt inferius dicam. Vltimò, quia cõstat per alia iura ꝙ iure actionis petatur, vt ĩ dicam, non attenditur ꝙ hic de officio iudicis dicat̃: quia de mercenario intelligit̃. Et ita iustificari põt qđ Alec. hic dicit. Secundò pro ista cõi opi. vr̃ tex. in l. pen. in fi. ff. ad l. Falc. ibi, ad iudicis offĩn pertinere explorare ea, per q̃ probet̃, quantum sit in bonis. sed r̃ndetur ꝙ tex. ibi loquit̃ in instr̃is pertinentib. ad vltimas voluntates: quo casu habet locũ interdictũ de tab. exhib. & edictũ, quemad. testa. appe. vt no. Bar. hic. Tertiò facit tex. in l. si qs ex argentariis. §. prætor. ibi, cã cognita edi iubebo. & in l. quædã. in prin. ff. eod. tit. ibi, nec à prætore hoc edicto compellunt̃. Nã cum verba referuntur ad iudicem, officiũ iudicis competere vr̃: vt per gl. in l. si soror. ĩ. de colla. Sed r̃ndetur, ꝙ sunt alia verba, quæ ad ipsam partem referunt̃: vt probat̃ in l. p̃tor ait. in prin. ibi, quæ ad se pertinent, edere debent. vnde vr̃, ꝙ actio in factũ oriatur. l. fi. ff. de eo, per quẽ factũ est. put Alex. hic dicit. Et qñ ꝯstat actionẽ competere non attendit̃ ad quẽ verba referunt̃: vt dixi in d. l. si soror. de coll. Quartò, & vltimò, vr̃ tex. in d. l. quædã. in prin. vbi dr̃, ꝙ talis editio fit metu actionis in factũ: quia si non edat, agit̃ ad interesse actione in factũ. l. si qs ex argentariis §. ex hoc edicto. ff. e. ergo vr̃ ꝙ principio ad edendũ immediatè cõpetat offĩn iudicis, & actio, in subsidiũ. sed vt inferius dicã, ibi vr̃ casus, ꝙ immo actio cõpetat. Ista tñ est: õis opin. ꝙ offõ iudicis petat̃, vt Alex. hic dicit. & istam opi. cõem ẽt tenet Bar. in l. iiij. §. Cat. in iij. opp. de ver. ob. & in l. si tertius §. si qs prius col. pe. de aqua plu. arc. Alex. tñ hic tenet ꝯ cõem opi. post Spe. & Ant. de Bu. quos refert. & dicit istã esse veriorẽ. & mouet duplici fundamento. Primò, quia verba ad partẽ referunt̃. l. prætor ait. in prin. Sed hoc non vr̃ tutũ fundm̃: quia ẽt uerba ad iudicẽ referunt, vt s̃. dictũ est. Secundò, alleg. tex. in l. iij. §. interdum. ff. ad exhiben. ubi datur actio in factũ ad edendũ rationes, quas seruus vxoris meæ scripsit in charta, quæ non erat mea. Sed responderi potest, ibi non agitur de actione in factum, ex titulo de edendo, sed actione in factum subsidiaria, quæ datur ex æqui tate: vt no. in l. quoties. ff. de præscr. ver. & talis actio subsidiaria cõcurrere potest cum officio iudicis: quia duo remedia extraordinaria simul concurrere possunt. l. cũ filiusfa. viaticũ ff. si cer. pet. iuncta l. si longius. ff. de iud. & tradit Bart. in l. in prouinciali. ff. de ope. no. nun. Tertiò pro ista parte facit tex. in l. prætor ait. in princ. ibi, edere debent. & in l. quędã. §. is aũt. ibi, tenebitur. ff. e. nam ista verba conueniunt officio iudicis qđ nullã præsupponit obligationẽ. l. qui per collusionẽ. §. fi. ff. de act. emp. Sed r̃nderi põt, ꝙ largo modo potest dici obligatus, qui officio iudicis ꝯuenitur: vt no. Bar. in l. fi. in fi. ff. de iniu. & Ale. in l. j. col. antep. ff. de iu. om. iu. Concludendo, licet aliàs fim secutus cõem opi. ut dixi, in cap. j. de probat. col. xxvij. non mihi placet opi. Alex. hic, quam ẽt tenet Fed. in consi. cxiij. Titius constituit. Et pro ista opi. vr̃ mihi tex. qui cõiter allegatur in ꝯrium. in d. l. quædam. in prin. ff. e. dũ ibi dr̃, ꝙ metu actionis in factũ cõpelluntur: quia non placet ꝙ text. intelligatur de actione in factum ad interesse in subsidium, si non edatur, ut gl. & cõiter doct. dicunt: quia in tex. in prin. dicitur, ꝙ quędam personę cõpelluntur edere. non tamen ex edicto de edendo, ut in procuratore, qui cogitur edere rationes actione mandati, ut ibi, dicitur, non metu actionis in factum. i. non ex hoc edicto, ut ex principio. l. colligitur, ad qđ tex. habet relationem. Et hoc probat: quia actio mandati, de qua ibi dicitur, immediatè datur ad edendum, & excludit edictum de edendo: ergo pariter uidetur, ꝙ dum text. loquitur de metu actionis in factum, intelligatur simpliciter de edicto ad edendum immediatè, sicut actio mandati ĩmediatè datur ad edendum: ut bñ conueniat dr̃ia, quã text. ibi facit inter actionem mandati, & edictum de edendo. & ita considerando hoc modo subtiliter, ibi vr̃ casus, p ista opi. licet ille tex. ab oĩb. in contrarium
21 allegetur. ¶ Venio ad fm, in quo Bart. concludit, † ꝙ ꝯ argentarium, cui factum fuit mandatum, non datur actio mandati: quia mandatum voluntariũ nõ fuit. & hoc dictum declarari põt dupliciter. Primò, ex parte argentarii: qa cogebatur tale mandatum suscipere ratione officii l. p̃tor ait. in princ. & l. argẽtarius. in prin. ff. e. & ita videt̃ considerare Bar. hic. Secũdò ex parte mandantis videt̃ necessitas, quia prætor tunc demũ astringit argentariũ ad edendũ, si mãdatum interuenit. l. si quis. §. pertinere. ff e. vnde tale mandatũ videtur factum ex necessitate: quia erat requisitũ in edicto prætoris. & hoc notandum est ad ea, quæ inferius dicam. & fm conclusionẽ Barto. in priuato, qui non cogitur mandatum scribentis suscipere, esset dicendum, ꝙ si mandatum interuenisset, haberet locum actio mandati, ex mente Bar. cessante rõne necessitatis, & ꝓbatur in d. l. quedam. in prin. ff. eo. & ex ista conclusione Bart. elici-
22 tur, † ꝙ actus non dicitur voluntarius, si fiat ab illo, qui compelli
a põt.[a] & ita habemus dictũ Bar. hic pro eo ad quod allegatur dictũ Bal. in l. nouissimè. per illũ tex. ff. quod fal. tu. aucto. & no. Io. And. in regula, bona fides. de reg. iu. in 6 in c. præterea. de iu. patro. cum si. vt late dixi in c. cum M. ex. de cõsti. ¶ Modo in ista conclusione
23 Bar. sic declarata, † Primò aduertendũ est: quia in notatio, qui debet habere mercedẽ, vt per gl. in l. argentarius. in prin. vbi Bart. ff. eo. cum sim. vt tradit ibi Ale. & dixi in c. j. de probat. non videtur tractari de mandato, sed de locatione, quæ à mãdato distinguitur mercede interueniẽte. §. si summa. insti. mã. Sed põt r̃nderi, ꝙ hoc haberet locũ, qñ à principio esset facta ꝯuentio de mercede: secus vr̃, si absque cõuẽtione ex postfacto aliqđ soluatur ꝓ remuneratione: vt no. Bar. in l. j. in fi. ff. de ꝑcu. Secũdò ꝯ resolutionem, quã facit Bar. efficaciter obstare vr̃ text. in l. 3. §. hoc edicto. ff. nau cau. stab. vbi patet, ꝙ ꝯ nautã, & stabulariũ datur actio ciuilis depositi, vel ex ꝯducto, & cũ illis actio prætoria ex edicto ꝯcurrit. ad idem tex. in l. licet §. si seruo. ff. e. ti. & tñ in nauta, caupone, & stabulario subest necessitas: qa tenẽtur de necessitate hospites recipere. l. j. §. fi. ibi, nec repellere p̃t inter agẽtes. ff. fur. aduer. naut. & Bar. ibi exp̃sse æqparationẽ facit de hospite ad notariũ, qđ vterque cogit̃ officiũ suũ exercere, ergo videret̃ in hoc casu, qđ ẽt ꝯ argentariũ, vel notariũ, cui factũ fuit mãdatũ, ꝯpeteret ẽt actio mãdati, nõ obstãte necessitate: in qua Bar. fundat̃. & ad idẽ facit tex. in l. ꝓcuratorẽ. §. si tutores. ff. mand. vbi mãdatũ fuit factũ ꝯtutori, de eo, qđ erat necessariũ, & tutor illud facere tenebat̃, & tñ actio mãdati ibi nõ excludit̃. Et iõ aliter dicendũ videt̃, & cõsiderãdũ est, qđ in casu nostro mãdatũ reqratur ad hoc, vt editio peti possit: qa in edicto p̃toris ita disponit̃. l. si qs ex argẽtariis. § pertinere. ff. eo. vñ mandatũ vr̃ factũ ex necessitate, ad ĩplendũ edictũ p̃toris. ¶ Secus vr̃ qñ mãdatũ esset separatũ ab edicto p̃toris: qa tunc ꝓduceret actionẽ mãdati. d. l. q̃dam. in prin. ff. eo. & d. l. 3. §. ex hoc edicto. & d. l. si ꝓcuratorẽ. §. si tutores. Et iõ ꝙ in casu nostro nõ oriat̃ actio mãdati, nõ vr̃ ex eo ꝙ notarius vel argẽtarius cogat̃ edere, vt Barto. dicit: qa hoc est ꝯ p̃allegata. Sed nõ orit̃ actio mãdati: qa, vt dixi, factũ fuit mandatũ ꝓ implemẽto eius, ꝙ in edicto p̃toris requirit̃. & sic cõsiderat̃ necessitas ex p̃te facientis mandatũ: nõ aũt cõsideratur necessitas ex parte recipiẽtis, vt Bar. dicit: qa illa necessitas nõ excluderet actionẽ mandati, vt ꝓbatur in iurib. s̃. alle. ¶ Vlterius ẽt aduertendũ est: qa in iurib. p̃allegatis, videlicet in l. iij. §. ex hoc edicto. in l. licet. § si seruo. ff. nau. ca. stabu. & in d. l. si ꝓcuratorem. §. si tutores actiones ibi ꝯcurrunt ciuiles cũ p̃toria. secus est in d. l. quædã. in prĩci. vbi edictũ p̃toris cessat̃, si alia actio ꝯpetat ex ꝯtctu præcedẽti. & rõ vr̃, qa in tit. nau. cau. illud edictũ p̃toris plenius ꝓuidet. ꝓbatur in d. §. ex hoc edicto. meritò extraordinariũ remediũ cum ordinario ꝯcurrit: vt no. in l. in prouinciali. ff. de ope. nou. nũ. in titu. de eden. illud edictũ subsidiariũ est, & plenius nõ ꝓuidet, meritò non habet locũ, qñ ordinariũ remediũ ꝯcurrit. d. l. q̃dam. in prin. in casu aũt d. l. ꝓcuratorẽ. §. si tutores. ibi ꝯcurrunt actio tutelæ, & mãdati. quia ordinaria sunt remedia. & ita declarandum videt̃. & ex his sit finis huius. j. leg. Ad laudem Dei omnipotentis.

ADDITIO.

a ¶ Potest. Phi. dec. consi. 22. nume 2.

LEX II.

1 *Acta ꝓpie dr̃, quę fiunt post litem contestatam, preparatoria quæ fiũt ante*
2 *Iudicium pro prie dicitur, & incipit à litis contestatione.*
3 *Actorum nomine continetur quicquid factum est coram iudice.*
4 *Instr̃m, si producatur, sola ꝓductio instrumẽti est de actis, & non instrumẽtũ.*
5 *Notario non creditur de commissione sibi facta.*
6 *Sententia an sit de actis.*
7 *In actis requiritur quod scribantur per notarium ad hoc deputatum.*
8 *Res pro causa & lite accipitur.*
9 *Acta iudicij dicuntur publica.*
10 *Acta publica dicuntur, quæ fiunt coram iudice.*
11 *Editio fit ad inuestigandum veritatem.*
12 *Attestans ita esse in veritate, non potest contradicere.*
13 *Confitens recepisse pecuniam ex causa mutui, in veritate non potest opponere exceptionem non numeratæ pecunię.*
14 *Acta debent edi, non solum in ciuilib. sed etiam in criminalib.*
15 *Editio debet fieri non solum partib. sed etiam omnib. quorum interest.*

16 *Acta debent edi quoties petuntur.*
17 *Acta debent edi à tertio, & non inſtrumenta.*
18 *Acta debent edi in qualibet parte iudicij.*
19 *Interrogatoria, quæ fiunt teſtibus, non debent edi.*
20 *Allegationes iuris non debent edi.*
21 *Indiciorum, quę habita ſunt ante inquiſitionem pro informatione, non debet dari copia.*
22 *Poſitionum dependentium à facto proprio, non debet dari copia.*
23 *Fiſcus an teneatur edere.*
24 *Editio quando fit, debet fieri de mandato iudicis.*
25 *Iudex appellationis iubet iudici, & parti, vt ſibi edantur acta cauſæ principalis.*
26 *Iudex ſi pars negat fuiſſe latam ſententiam, quid debet facere.*
27 *Pœna, quæ propter mendacium incurritur, euitatur, ſi quis ante lit. conteſta. mendacium reuocauit.*
28 *Iudex, ſi pars confiteatur fuiſſe latam ſententiam, ſed dicit deperditam, quid debet facere.*
29 *Iudex poteſt denegare actori iuriſdictionem, & licentiare reum, ſi actor non exhibet inſtrumentum ad mandatum iudicis.*
30 *Contumax dicitur, qui habet facultatem edendi, & non vult edere.*
31 *Statutum diſponens, quod pro contumacia quis poſſit damnari ad mortem, valet.*
32 *Præſens ſi non accipit copiam productorum, non poteſt poſtea petere copiã.*
33 *Coram ſucceſſore in officio acta debent produci.*
34 *Sententia lata non viſis actis, non valet.*
35 *Plenaria cauſę cognitio eſt de ſubſtantialibus.*
36 *Ex breuitate temporis, preſumitur iudicem non habuiſſe cauſæ cognitionem.*
37 *Probationes non ſunt de ſubſtantia iudicij.*
38 *Indici, quando vult ipſe iudicare, debent exhiberi acta.*
39 *Verba quando diriguntur ad iudicem, debet peti officio iudicis.*
40 *Reus debet edere actori fiſci inſtrumentum, vel rationes.*
41 *Cauſa criminalis quę dicatur.*
42 *Iudex ex officio poteſt ſuper actione inducere teſtes non productos à parte.*
43 *Teſtis deponens pro vna parte, ſi noluerit reſpondere interrogatus pro alia parte, ſibi non creditur.*
44 *Acta facta inter duos litigantes, non probant quo ad alios.*
45 *Probationes factę contra vnum, nocent alteri.*
46 *Verbum aliquod, verificatur in minimo.*
47 *Appellationis remedium eſt vt iniqua ſententia corrigatur.*
48 *Sententia valida de iure ſpeciali alicui non præiudicat.*
49 *Præiudicium aliquod intelligitur de cauſa connexa.*
50 *Præiudicium qualequale, habet vim ſemiplenæ probationis.*
51 *Acta facta non de effectu probationis, an faciant fidem quo ad alios.*
52 *Sententia lata contra principalem ſuper excuſſione, facit fidem contra fideiuſſorem.*
53 *Acta facta, quæ reſpiciunt ordinationem iudicij, inſtantia perempta pereũt.*
54 *Exceptiones dilatorię, quæ non fuerunt oppoſitę ante litem conteſtatam, poterunt opponi in alia inſtantia.*
55 *Inſtantia perempta, non pereunt acta quo ad effectus, qui non reſpiciunt inſtantiam.*
56 *Renuntians liti, & cauſe per tranſactionem, tollitur effectus interrumptę pręſcriptionis.*
57 *Per abſolutionem ab obſeruatione iudicij, propter ineptitudinem libelli, an pereant acta.*
58 *Expreſſio ſi inducat malam fidem, an preſcriptio interrumpatur in caſibus in quibus mala fides pręſcriptionem interrumpit.*
59 *Vitium litigioſi, quos effectus operatur.*
60 *Acta, quæ reſpiciunt veritatis indaginem, vt ſunt confeſſiones, & dicta teſtium, ſi non ſunt publicata, non faciunt fidem in illa iſtantia.*
61 *Probationes factæ coram iudice in vna inſtantia, faciunt fidem inter eaſdem perſonas in alia inſtantia.*
62 *Acta facta in vna cauſa inter eaſdem perſonas, faciunt fidem in alia quando cauſa præcedens ita ſe habet, q ſententia lata in vna, parit exceptionem in alia.*
63 *Confeſſio vt faciat fidem in alia cauſa, requiritur quod ſit propria, ſecus ſi ſit confeſſio procuratoris.*
64 *Confeſſio vt faciat fidem in alia cauſa, requiritur quod ſit vera, & non ficta.*
65 *Confeſſio vt faciat fidem in alia cauſa, requiritur quòd ſit diſpoſitiua, & nõ enunciatiua.*
66 *Idem iudicatur de probationibus quod de ſententia, ad hoc vt faciat fidem in alia cauſa.*
67 *Probatio facta de vita alicuius præterita, non probat quòd viuat de præſenti.*

S apud quem. ¶Iſta lex vtilem, & quotidianam habet materiam. Ad cuius intelligentiam pręmittendũ eſt q acta, de quib. loq. tur, ſunt ſcripturę, quę coram iudice conficiuntur: vt no. per gl. in l. illud. in verbo, auctorũ. ſ. de ſacroſan. ecc. & Bal. ibi co. j. in fi. ver. deinde no. & idẽ gl. in l. acta. ff. de re iu. & qđ ibi Pbu.
1 de Ca. & Alexan. † & propriè acta dicuntur, quæ fiunt poſt lit. conte. ante verò dñr præparatoria iudicii, vt Bald. dicit in authẽ. clericus col. ij. ſ. de epi. & cle. & hoc dictũ Bar. vr̃ pcedere reſpectu iu-
2 dicii, vt non dicantur iudicii, ante lit. conte. † quia iudicium pro-
priè incipit à litis conte. vt not in l. j. ĩ. de iud. & dixi in rub. extra.
de iu. aliàs verò abſolutè acta dñr, etiam ante lit. conte. vt colligit
in c. qm̃ contra. de proba. vbi citationes, petitiones, & recuſationes, quæ fiunt ante lit. conteſt. dñr eſſe de actis & ideo idem Bal. in
3 l. interrogatam. C. de libe. cau. dicit, † q nomine actorum, continetur quicquid factum eſt in præſentia iudicis, etiam non in figura
iudicii. Et hoc ſanè intelligitur in his, quæ ſunt de natura iudicii: ſe-
4 cus eſt in aliis quæ accidentaliter occurrunt. ¶† Vnde ſi producatur inſtrumentum, ſola productio inſtrumenti eſt de actis, non
aũt tenor ipſius inſtrumenti: vt not. Inn. in c. cum iure. de of. dele. vbi Abb. ſequitur col. pen. & tradit Lap. alle. lxxx. non valuit. col. ij. Abb. poſt Ant. de But. in c. qm̃ contra. in gl. iij. cum ſi. vt dixi ibi de proba. & aliquid dicit Alex. hic. & ita primò declaratur qđ dictum eſt de actis. ¶Secundò requiritur, q acta ſcribantur de cõmiſſione iudicis: vt no. Bal. in auth. quæ ſupplicatio. col. j. verſi. itã licet. ſ. de preci. Imper. offer. & idem tenet Abb. in d. c quoniam contra. col. ij. ver. noto q officium notarii. Bal. tamen in l. præcipimus. §. nihil ĩ. de appe. videtur notare illum tex. in contrarium: & fortè voluit ponderare, q ibi præcipitur, q notarii ſcribant acta, vt colligitur ibi, geſta ſua ſuſcipiant. & ibi, ſcribere, ſcriptaque litigantib. edere præcipimus. ſed tamen licet hoc præcipiatur à lege, iſtud eſt verum, reſpectu totius cauſæ, & omnium actorũ, vt probatur in d. c. qm̃ contra. ſed per hoc non excluditur, quin acta debeant ſcribi de commiſſione iudicis, per ſ. dicta. ¶ Videtur tamẽ q ſufficiat, q ſit ad hoc à iudice deputatus: quia tunc vr̃ ab eo rogatus q ſcribat, & à partibus rogari non debet: vt Bal. dicit in d. c. qm̃ contra. Et quando fuit ſemel deputatus à iudice, vr̃ q præſen-
5 tia iudicis ſufficiat: vt ſentit Bal. in d. auc. quæ ſupplicatio. ¶† Et de
a commiſſione ſibi facta non creditur notario. [a] vt tradit Io. And. in reg. cum quid. de reg. iu. in vj. Bal. in l. iudices. in fi. de fi. inſtr. cum ſi. vt dixi in d. c. quoniam contra char. pen. & Io. de Ana. in conſi. 49. dubium de quo. in fi. & iſta eſt *communis* opi. vt Ale. dicit in cõſi. 212. viſo. col. ij. lib. ij. & idem Alex. in conſi. 104. circa primum. col. fi. lib. v. & hoc tamen limitatur, vt dixi in conſi. 44. in ſecundo dubio. Et qđ dictum eſt, quòd in actis notarius non debet rogari à partibus: aliter videtur loqui Ang. in conſi. 266. multorum actorum prolixitas. col. ij. vbi dicit, qđ cautus ſit iudex, qđ faciat ſem- redigi in ſcriptis, ad cuius inſtantiam actus geritur. alleg. gl. in l. ſancimus. in verbo. per contumaciam. ĩ. ad: Treb. & facit tex. in l. properandum. §. & ſi quidem. ĩ. de iud. ſed poteſt reſponderi, quod actus debet fieri ad inſtantiam partis: in ipſa aũt ſcriptura, quam facit notarius de actis, non requiritur quòd ſit rogatus à partibus ſi-
6 cut in contractib. ¶† An aũt ſententia [b] ſit de actis, Alex. hic ſe re-
b mittit: & de hoc latè ſcripſi in d. c. quoniam ſ. de probat. ¶† Vlti-
7 mò in actis requiritur qđ ſcribantur per notariam [c] ad hoc depu-
c tatum: vt no. Bal. in l. præcipimus. §. in his aũt. ĩ. de appel. per textũ in l. in fraudem. §. quoties. ff. de iure fiſ. & idem Bal. dicit in l. fi. ĩ. de ſportu. in auc. ſed iudex ſ. de epiſ. & cle. ¶Et hoc intantum procedit, qđ etiam de conſenſu partium per alium ſcribi non poſſunt: vt no. Bal. poſt Cy. in l. repetita. ſ. de epiſ. & cle. in l. teſtamenta. col. j. ĩ. de teſta. facit text. in d. c. quoniam contra. vbi debet deputari à iudice. Et qđ dictum eſt, limitatur, niſi notarius deputatus eſſet impeditus: vt no. Bal. in d. l. fi. de ſportu. per l. j. de off. conſul. & idem ſi eſſet abſens: vt not. Bal. in l. fin. col. ij. in ver. quæro ſi notarius. ĩ. de re iu. & hoc ſi longa ſit abſentia: aliàs ſecus: vt not. Bald. in l. ſi lon-
8 gius. ff. de iud. ¶Summatur & diuiditur vt per Doc. hic. ¶† In tex. ibi res agitur. hic res pro cauſa, ſeu lite accipitur. Ad idẽ facit text. in l. qui habet. §. fin. ff. de tu. & ibi glo. in verbo, rem. ubi ſimiliter res pro lite accipitur. & non mirum, quia rei appellatio generalis eſt. l. j. in prin. ff. ſi cer. pet. cum ſi. vt dixi ibi. ¶Primò noto, ibi, acta pu-
9 blica, † quòd acta iudicii dicuntur publica: & hoc ideo, quia per publicam perſonam ſcribuntur: vt Alex. dicit, alle. text. in c. quoniam contra. de prob. & iſta ratione etiam alia inſtrumenta, quæ à tabellionibus. conficiuntur, dicuntur publica. c. illud. de præſum. lege comparationes infra de fid. inſtrumen. facit text. in l. non aliter. ff. de adop. in l. ij. ff. rem pupil. ſal. fo. in l. orphanotrophos. ſ. de epiſcopis. & cleric. & in notabili quæſtione, de inſtrumento, tradit

ADDITIONES.

a ¶Notario. Ale. in trac. præſum. regu. iij. præſum. xi ij. nu. 3. Ale. conſi. 213. nu. 6 lib. v.
b ¶Sententia. no. q actorum appellatione venit etiam ſententia. l. in fraudem. §. neque inſtrumenta. & ibi gl. in ver. acta. & per Bar. in ult. verbis. ff. de iu. fiſ. & Bald. in l. ij. ĩ. vt li. pen. paulopoſt prin. Lanfr. in c. quoniam contra. de prob. non tamen actorum appellatione venit inſtrumentum Inno. in d. c. quoniam contra. in gl. in verbo. inſtrumentum. vide Bar. in d. §. neque inſtrumenta. ſed eius productio ſic, vt ibi, & in c. cum in iure. de offi. deleg. & Bald. in l. fi. v. q. in fi. ĩ. de edict. diui Adr. toll.
c ¶Per notarium. No. hic quod acta non poſſunt ſcribi per alium notarium quam per notarium cauſæ deputatum ad acta, etiam de conſenſu partium. Bald. in l. repetita verſi. item dicit hic Gul. ſupra. de epi. & cle. & in l. teſtam. ĩ. de teſt. in ver. ij. not. Ita acta inchoata per vnum notarium non poſſunt perfici per alium, niſi primus ſit impeditus. l. j. & ibi Bal. ĩ. de ſpor. Lanfran. in c. quoniam contra. de probatio.

tradit Abb. in cõs. 99. illud co. j. lib. j. ¶ Sed tñ aduertẽdũ est, qa tex. quẽ Ale. adducit in d. c. qm̃ ꝯ. vr̃ probare ꝯrium, dum ibi dr̃, ꝙ acta scribi dñt alternatiuè ꝑ personã publicã, vel per duos viros: ergo vr̃ ꝙ ẽt acta dicant, licet scripta sint à psonis priuatis. nisi dicamus ꝙ quamuis non sint notarii illi duo viri, tñ hñt authoritatem de
10 publico: quia publica authoritate ꝯstituuntur. ¶ † Scd̃ò dicit Ale. ꝙ acta publica dñr: qa fiunt coram iudice, cuius persona publica est. pro quo allego tex. cum glo. in l. ij. in uerbo, publico. ff. ad exhi. & facit tex. in l. in publicum. ff. de ser. fug. & s̃m istam expõnem eẽt dicẽdum, ꝙ oĩa acta essent publica, qa fiunt coram iudice. & istud argm̃ ẽt facit ꝯ primam expositionem relatam. s̃. Sed rñderi pt̃ qđ largo modo authoritas iudicis, & tabellionis, facit ꝙ acta dicant publica: sed propriè loquendo, & magis strictè quædam acta publica sunt, quædam priuata: ut colľr in l. in fraudẽ. §. ex his. ibi, acta ẽt ad ius priuatum ptinentia & in §. seq. ibi, neq; instra, neq; acta. & glo. ibi dicit, acta. s. publica. ff. de iur. fisc. ¶ Tertiò, ut alii dñt, acta dicuntur publica, qa oĩb. ptendentib. interesse edunt: ut no. Bar. in l. ij. §. editiones. ff. e. Sed huic rõni ob. qđ s̃. dixi. qa hoc mõ oĩa acta essent publica: cuius ꝯrium s̃. dcm̃ est. Præterea, ut j̃. dicã, non vr̃ verum, ꝙ acta oĩb. edantur, sed tñ illa, q̃ publica sunt, & à priuatis distinguuntur. ¶ Quartò dicunt publica, s̃m Pau. de Cast. qñ illorũ dñium spectat ad rem publicam, sed hoc reprobat Ale. vt per eum hic & iõ prima & scd̃a expositio melior vr̃ declarando ut s̃. dixi.
11 ¶ Scd̃ò no. † ꝙ editio fit ad inuestigandũ ueritatem ad idem text. in l. nõ est nouũ. j̃. e. ibi, vt fides veri constare possit. & in hoc præcipuè est offm̃ iud. in pscrutando veritatẽ. 30. q. v. ca. illi qui. & vij. q. ij. c. fi. & facit tex. in l. si eum. in prin. ff. si qs cautio. ibi ut ueritas inquirat, & in l. fi. ff. de ꝓb. ibi, veritati semper locũ fore: & verũ colimus, dicit Imp. in l. j. in prin. j̃. de dediti. liber. tollen. & uerum amamus dicit Iuris. in l. cũ ita legatũ. ff. de condi. & de. ¶ Et in principe firmior dẽt esse ueritas, quam in aliis: vt no. Bal. in c. j. §. fi. col. j. qui feu. dare pos. & dẽt potius quodlibet scãdalum tolerari quã ꝙ ueritas relinquat. c. q scandalizauerit. de re. iur. q tex. propriè in iudice intelligitur: ut no. Abb. post Inn. in c. officiis. de pœn. & remiss. Et ista habent locũ in ueritate iustitiæ. Sunt aliæ species veritatis: vt per glo. in d. c. q scandalizauerit. in uerbo, veritas. in c. sanè. de tempo. ord. in gl. pen. Et de inuestigatione ueritatis plura dicit Luc. de Pen. in l. quoties. col. iiij. C. de naufrag. lib. xj. Et de ueritate tria pci
12 puè notanda sunt. ¶ † Primò, ꝙ si qs attestet ita esse in ueritate, nõ põt ꝯtradicere: adeo ꝙ ẽt ius acquiritur absenti, licet aliàs absenti
a ius q̃situm non fuisset vt no. Bal. a in rub. res inter alios acta. circa
13 fi. uer. sed quid si est usus hoc sermone, in ueritate. ¶ † Scd̃ò, ꝙ ille, qui confitet ex cã mutui in ueritate recepisse pecuniã, non põt opponere exceptionem nõ numeratæ pecuniæ: ut singľr no. Bal. in c. ex insinuatione col. fi. uersi. si confiteor. de procu. & hoc uerũ est, qñ confitetur in ueritate pecuniam recepisse. Secus est si dicat, ꝙ in ueritate debitum recognouit: qa tunc solam confessionem ista uerba important: ut idem Bal. dicit in consi. 196. q̃dam mulier in fi. in iij. li. Non omitto tñ ꝙ primum dcm̃ Bal. in d. c. ex insinuatione: vr̃ dubitabile: qa licet qs confiteatur in ueritate pecuniam recepisse, non tñ vr̃ excludi exceptio non numeratæ pecuniæ: qa debitor ea fragilitate qua confitetur, eadem fragilitate etiam alia quæcunq; uerba apponeret. & propter hoc nõ põt renũtiari exceptioni nõ nu. pe. ut no. in l. si ex cautione. col. fi. j̃. de no. nu. pe. cum si. vt tradit Ale. in consi. 35. uisa scriptura. col. j. lib. j. & facit text. in l. doli. in uersi. diuersum, & qđ ibi Bar. no. ff. de noua. ¶ Tertio notã dum est, ꝙ magni effectus est illa cl'a, q̃ apponit in commissionib. ꝙ procedatur sola facti ueritate inspecta. de qua uidendum est qđ dixi in c. dilecti. col. ij. de iud. & in c. qm̃ contra. in iiij. not. de prob.
14 ¶ † Tertiò principalr̃ not. illud, quod hic dr̃, qđ acta b edi debent
b & ad idem est tex. in c. qm̃ contra. de prob. & no. Bal. in l. pcipimus §. in his. j̃. de appel. ubi inquit, ꝙ notarii debent dare copiam actorum partib. & si denegant cogi pñt, & idem Bal. in l. ij. in uer. deinde. s̃. delit. penden. dicit, ꝙ copia articulorũ, & positionum debet dari aduersario: quia sunt de actis. ¶ Et ista conclusio ampliatur. Primò, ut habeat locum, non solum in ciuilibus sed etiam in criminalibus ut colľr ibi, tam ciuilia, quam criminalia. ex quo Bal. infert in prin ꝙ copia inquisitionis, & copia articulorum, super fama debet dari inquisito, & probatur in c. qualiter, & qñ el ij. §. debet, de accusa. Similiter copia indiciorum dari dẽt: vt no. Bar. in l. fi. ff. de q̃st. col. fi. uer. quæro utrum & Bar. refert, & sequitur in consi. 95. reg. iuris est lib. j. & tradit Ale. in consi. 65. habita sup contentis. col. j. lib. j. latè Barthol. Vero. in cons. 66. decreuit. & And. Sicu. in consi. 47. colum. iiij. li. j. Facilius tñ conceditur editio in ciuilibus quam in criminalib. l. ij. §. diuus. el j. in uersi. item diui fratres. ff. de iu. fisc. dixi. in cap. j. col. viij. de probat. Contrarium tamen videtur innuere tex. hic in modo loquendi, quo utit, dum inquit, tã ciuilia
15 q̃ criminalia. nam vr̃ ꝙ esset maior dubitatio de ciuilib. ¶ † Scd̃ò ampliat, vt talis editio fiat, non solũ partib. sed ẽt oĩbus aliis quorũ interest: ut no. Bar. in l. ij. §. editiones. col. j. uer. ego puto. ff. eod. & in l. ij. §. diuus el j. ver. reassumo ergo ff. de iur. fisc. cum si. ut tradit Ale. in d. §. editiones, col. 2. & per Mod. hic. & ad hoc alleg. l. 2. s̃. vt lite pẽ. ex quo colligit drĩa inter acta, & instra, quia instra non eduntur nisi duob. concurren. qđ petentis intersit & qđ mandatum fuerit, vt no glo in l. prætor. in prin. ff. eo. cum si. vt dixi in c. j. de prob. col. 29. ¶ Sed tñ aduertendum est, quia Bart. in d. l. j. §. editiones. loquitur in actis publicis, quæ petuntur à notario actorum, sed à parte possunt acta peti exhiberi, vt no. Bar. in d. l. diuus, & eodem modo non vr̃ qđ possint peti edi sibi à notario, qñ sunt priuata, & de causa particulari, sed tunc demũ, si sunt publica, & respiciũt vtilitatem publicam, vt sunt acta pro homicidio, qđ est delictum publicum, vel acta excommunicationis. prout loquitur Bar. in d. §. editiões, & in d. §. diuus, vbi rationem adducit, quia excommunicatus in vno loco, hr̃ vbique pro excommunicato, vt no. per gloss. in l. ex ea. ff. de postu. in c. pastoralis. §. verum. in fi. de appel. cum si. vt dixi. secus ergo vr̃ in actis priuatis. & Bar. ipse distinguit in l. in fraudem. §. neque instra. ff. de iu. fisc Non ob. text. in d. l. 2. quia loquitur de editione actorum communium vt ibi ex-
16 presse patet. ¶ † Tertiò ampliat, vt acta edi debeant toties, quoties petuntur, vt no. Ang. & Pau. de Cast. in l. si quis ex argentariis. §. fin. ff. eo. licet secus sit in instris, vel rationib. quæ iterum edi nõ debent sine causa. d. l. si quis §. fi. tamen Ale. in §. hæc vox. dicit qđ hoc iure nõ probatur, & in cõtrarium facit: quia eadem ratio vr̃ esse in actis: quia pars cui semel data fuit copia, illam hr̃e præsumitur, vñ non probata causa, editio vr̃ calumniosè peti, sed sustinendo dictum Ange. rñderi pt̃, qđ acta communia sunt, ideo edi debent absque cãæ cognitione, vt dicit Pau. de Cast. in d. §. fin. ex quo infertur, qđ tex. in d. l. si quis. §. fin. non haberet locum qñ instra essent cõia, facit tex. in c. G. perpetuus de fid. instr. Prædictę tñ rationi obstare vr̃: quia instrm̃, qđ me mandante notarius facit, dr̃ meum. l. prætor in prin. ff. eo. & tamen non conceditur qđ absque causa iterum edatur. d. §. fin. sed rñderi potest, qđ propriè nõ dr̃ meum instrm̃: quia tex. in d. l. prætor. dicit quodammodo, qđ verbũ denotat improprietatem. l. in suis. ff. de lib. & posth. & meũ largo mõ dr̃, ꝑ interesse. prout tex. ibi expressè loquitur. & istud interesse non sufficit vt instrm̃ edat etiam in prima vice, sed mãdatũ requiritur, vt s̃. dictum est. Secus in actis: quia acta vñr cõia, quia de mandato iudicis facta sunt, vt partibus tribuantur. c. qm̃ ꝯ, de prob. & pro opi. Ang. bene facit, quia vt j̃ dicam, editio debet fieri de mandato iudicis: vñ iudice mãdante, editio debet fie-
17 ri toties, quoties mandatum fuerit à iudice. ¶ † Quartò ampliat, vt etiam à tertio editio actorum peti possit, licet secus sit in instris. gloss. in l. ij. §. diuus. in verbo, agatur. de iu. fis. vbi Bart. sequitur. & Alex. hic col. 2. & idem Ale. in cons. 58. circa pirmum col. 2. lib. 1. ¶ Sed tñ considerandum est, qđ aut apud illum tertium sunt acta originalia: & tunc idem esset in instris vt no. Bal. in l. quædam. §. nihil. ff. eo. & in l. fi. j̃. eo. col. v. in ver. circa mãm in fin. cum si. vt dixi in c. j. col. 34. de ꝓb. aut sunt acta sumpta ab originali, & nõ vr̃, qđ ille tertius edere teneat, quia sunt eius propria, & no. Alex. hic, col. 2. allegando Inn. in c. j. de prob. ¶ Quintò, & vlt. ampliat,
18 † quia in qualibet parte iudicij acta edi debent, vt per glo. in d. c. j. in verbo, requisitus. de sent. excom. in 6. quam Ale. hic adducit, secus est in instris, vt per gl. in l. j. §. edenda. ff. eo. cum si. vt in c. j. col. xj. de proba. & ex ibi dictis data paritate terminorum, non vr̃ drĩa inter acta, & instra: quia non edunt instra añ lit. cõte. quia rľr prius non producunt, sed casu quo ꝓducunt, vt q̃nque cõtingit, etiam añ lit. contes. ederent. ¶ Nunc conclusio. s̃. facta limitat non habe-
19 re locum. † Primò in interrogatorijs, quæ fiunt in testib. quia illorum copia parti producenti testes non dat, ne super his testes instrueret. glo notab. in c. ij. in verbo, interrogatoria. de test. in 6. & idem sentit gloss. ij. q. j. c. in primis. in verbo, eo præsente. quam ad hoc alleg. Bald. in l. data opera. col. xj. in ver. no. tñ qđ in ciuili. C. q accu. & idem tenet Inno. in c. per tuas. de testi. in prin. in ver. interrogationum autem. vbi dicit, qđ ipsa solum dantur ad instructionem examinatorum. si tamen iudex velit dare copiam parti, non peccat, secundum eum, quia ex quo exhibentur in iudicio, edenda sunt. c. quoniam contra de. proba. dicit tamen qđ seruatur, ꝙ copia non detur, ꝑ periculum subornationis & idem Specu. dicit in tit. de teste. §. iam de interrogatoriis in prin. ¶ Secundò fal-
20 lit † in allegationib. iuris, & quarum copia aduersario dari non debet, vt notabľr tradit Ro. in sing. 262. fui interrogatus, quia dantur

ADDITIONES.

a ¶Bald. Sed istud dictum Bald. cum seq. falsum est, vt etiam sentit Dec. & bene.

b ¶Quod acta. An edantur acta & quo iure edantur, vide Bald. hic in versi. nunc venio ad aliam glo. & in versi. vlterius quærit glo. quod sic & fine testi. per Alex. in l. ij. §. diuus. de iu. fisc.

c ¶Iuris. Idem Gui. Pa. dec. Delphi. 242. Stepha. Bertr. consi. 298. scripsi alias col. 2. li. 2. Par. de Put. syn. chat. 44. in paruis. Alc. hic in trac. de fi. gl. 1. Dec. c. j. col. 9. de prob. contrarium tenet Iaf. hic col. 2. post Pet. de ferrar. in for. peten. copiam. instr. gl. j. ego dico quòd Petr. de Ferr. optimè loquitur, si rectè intelligatur. scilicet quãdo producuntur apud acta, hoc est designantur in inuentario, vt fiat pars actorum, quia tunc necesse est edi nisi quatenus quandoque stylus quorundam tribunalium repugnat. Debet igitur communis opinio intelligi quando extra iudicium dantur iudici. Ita etiam tenet hic Fran. Rip. num. 2.

dantur ad inſtructionem iudicis, vt no. Inno. in c. per tuas. de teſti.
& idem Ro. dicit in l. j. §. edenda. ff. eo. & ſequit̄ Ale. in l. iubemus.
j̃. de iud. ¶ Iaſ. hic contrarium tenet allegando Practicam Papi. in
forma petendi copiam inſtr̄i. in prin. & iſta opin. ſm eum firmat̄:
quia allegationes inſeri debent in actis. c. dudum. de elect. & not.
Spe. in titu. de diſputa. & alleg. §. porrò. col. 1. ver. & no. ſcd̄ò, quia
ſnĩa lata p̲ falſas allegationes iuris retractari pōt. l. ſi prętor. §. Mar
cellus. ff. de iud. l. j. C. ſi ex falſis excu. & ad dcm̄ Inno. in d. c. p̲ tuas.
rñdet ꝙ non loquit̄ de allegationib. iuris, ſed dę interrogatoriis.
¶ Sed aduertendum eſt, nam prima rñſio data ad dcm̄ Inno. non
ſatisfacit: quia licet Inno. loquat̄ de interrogatoriis, addit tñ rōnē,
q̄ generalis eſt, dum inquit, ꝙ non dat̄ copia de interrogatoriis: q̲a
ſolum dant̄ pro inſtructiōe iudicis. Certè iſta ratio pariter militat
in allegationib. iuris, & iſta ↄcl'o veriſſima vr̄, qñ allegationes iuris
datę fuerunt ipſi iudici, & non ſunt inſertę in actis: ſi autē in actis
inſertæ fuerunt, Pet. de Ferr. in d. pract. Papi. tenet ꝙ copia danda
ſit parti aduerſę. & rō manifeſta vr̄: q̲a ſunt de actis, q̄ edi debent,
vt hic dr̄, & in c. qm̄ ↄ̃. de prob. & hoc idem vr̄ tenere ipſe Inno. in
d. c. per tuas dum inquit, ꝙ iudex ſi velit. p̄t dare copiam interro-
gationū: quia ex quo exhibent̄ in iudicio, edenda ſunt alteri parti,
& in iſtis verbis vr̄ Inno. idem velle qđ Pet. de Fer. Nec ob. ꝙ data
ſunt ad inſtructionē iudicis: quia ex quo ſunt redacta in actis, vn̄r
eſſe de actis, & ſic cōicata ſunt. Non ob. allegata s̃. in contrarium;
quia habent locum in allegationib. quæ in facto conſiſtunt, & in
allegationib. iuris, & ita loquitur tex. in d. c. dudum. & Abb. ibi de-
clarat in 3. no. & de allegationib. facti, etiam loquitur text. in d. l.
j. ſi ex fal. inſtru. Secus in allegationib. iuris, quæ non ſunt neceſſa-
rię, cum iudex à ſeipſo debeat eſſe inſtructus: licet dent̄ qñque ex
abundanti ad inſtructionem iudicis: & quia iura allegata in con-
trarium conditionaliter loquuntur ſi ex falſis allegationib. vñ non
infert̄ p̲p̲ hoc, ꝙ debeant inſeri in actis: quia ↄdō nihil ponit in eē,
21 l. ſi quis ſub ↄdōne dandorum. x. ff. ſi quis omiſ. cau. teſta. ¶ † Ter-
tiò fallit in indiciis habitis añ inquiſitionem pro informatiōe cu-
a rię, de quib. copia [a] dari nō debet vt no. Ange. in l. q̄ōnes. ff. de q̄ō,
& vr̄ de mente Bar. in l. fin. in fin. ff. de q̄ō. dum inquit, ꝙ illa indi-
cia non p̄iudicant; quia recepta fuerunt parte non citata. & idem
tradit Sal. in l. fin. in fin. j̃. de q̄ō. vbi ponit practicam, & dicit ꝙ iu-
dices cauti añ inquiſitionem recipiūt informationes à teſtib. & in
ſcriptis redigunt, ne poſtea contrarium dicant: & habitis talib. in-
formationib. formant inquiſitionem, & faciunt inquiſitum rñde-
re, & ſi negat, eo citato, iterum teſtes examināt̄: & iſtæ atteſtatio-
nes præiudicant, non primæ, quæ receptę fuerunt eo non citato.
& Sal. refert, & ſequitur Ale. in conſ. 180. in cā Angelorum. col.
3. li. 2. & Cor. Peru. in conſ. 68. aliquandiu. in fin. li. 2. Sic ergo
indicia recepta añ formationem inquiſitionis non edunt̄: quia nō
p̄iudicant, & non agit̄ de intereſſe inquiſiti. Secus ergo vr̄, ſi agat̄
de eius intereſſe: vt quia teſtes dicant̄ variaſſe ab his, quæ prius de-
poſuerunt, quo caſu, eorum fides minuit̄, vt not. in l. eos. ff. de fal.
ideo videtur ꝙ tali caſu danda ſit copia: quia ceſſat ratio. s̃. alleg.
22 vt dixi in c. j. de proba. col. 33. & idem dicit Soc. hic. ¶ † Quar-
tò fallit in poſitionib. dependentib. à fcō proprio, quarum copia
non datur aduerſario; quia ſtatim rñdere tenet̄: vt no. Bal. in l. ij. s̃.
vt lit. pendē. in 2. col. in vlt. no. & ſequit̄ Ale. hic & hoc modo vr̄
procedere in caſib. in quib. etiā in fcō proprio probabilis eſt igno-
rantia: quia in illis caſi. etiam debet dari terminus ad rñdēdum: vt
23 no. Bar. in l. ij. §. qđ obſeruari. j̃. de iur. cal. ¶ † Quintò fallit ī fiſco,
contra quem non fit editio actorum; vt eſt tex. in l. in fraudem. §.
neque. ff. de iu. fiſ. & ibi glo. magna circa fi. & ſequit̄ Ale. hic. ¶ Sed
certè durum, & rigoroſum vr̄ ꝙ quis à notario non poſſit petere
editionem ſibi fieri ↄ̃ fiſcum: cum ipſe ratiōe officii ad hoc teneat̄,
c. qm̄ ↄ̃. de prob. & qđ dcm̄ eſt, pōt hr̄e locū in tertio priuato, p̲ut
loquit̄ glo. in d. §. neque. Obſtare tñ vr̄ text. in prædicto. §. neq;. vbi
dr̄ ꝙ acta nō dēnt edi ↄ̃ fiſcū à quocūque. & ſic vr̄ ſpāle in fiſco. de
24 quo videbimus in l. iuſtū. j̃. eo. ¶ † Vltimò s̃. dicta ↄcl'o declarat̄,
dūmō talis editio fiat de mandato iudicis, vt no. Bal. hic, & Alex.
ſequitur. Plerique. Mod. hic dn̄t, ꝙ iſte tex. nō vr̄ p̲bare hoc: q̲a in-
telligit̄ ꝙ iudex cogat notariū edere ſi ñ velit. Sed ipſo volēte ede-
re, pōt abſq; mādato iudicis. & ad hoc īduci pōt tex. in l. q̄dam. in
prin. ff. eo. vbi argētarius edere cogit̄ à p̄tore. certè illud intelligit̄,
caſu quo ipſe edere nō velit. & eodē mō vr̄ loq̄ tex. hic. pro dicto
tñ Bald. rō vr̄: q̲a acta dēnt fieri de mādato iudicis. vt s̃. dcm̄ eſt in
euidentialib. ergo ēt conſonat ꝙ de mādato eius edant̄, & hoc in
actis, q̄ recipiūt fomētū à iudice, licet ſecus ſit ī iſtr̄is, q̄ à ſolo no-
tario edunt̄: q̲a iſtr̄a fiūt p̲tib. rogātib. & hoc idē ī actis tenet Alb.
in l. j. §. editiōes. col. v. ver. ſcd̄a eſt editio. ff. e. ¶ In gl. j. ī pri. ibi, Res.
25 i. cā appl'onis. noto ſm Bar. † ꝙ iudex appl'onis iubet iudici, vel
ēt parti, ↄ̃ q̄ appellat̄, vt ſibi edant̄ acta cāę principalis, & ſi pars di-
cat ñ hr̄e ſnĩam, vel illā exhibere ñ velit, iudex p̲nūciare p̄t, ꝙ ſi ali
quo tp̲e inſtr̄m dictę ſnĩę repiat̄ ſit caſſū: & fides nulla adhibeat̄.
alle. Inno. in c. G. p̲petuus. de fid. inſtr. Et q̲a ī iſto dcō Inno. Doct.
vario mō loquunt̄, p̲ clara reſol'one hēmus cōſiderare tres caſus.
26 ¶ Primus eſt, † qñ req̄ſitus à iudice negat, & dicit ſnĩam latā non
fuiſſe, & tali caſu concludit Inno. iudicem pronunciare poſſe, vt
s̃. dictum eſt. alle. bonū tex. in l. non alienum. de interro. ac. & Bal.
ibi refert Inn. ita dicentem per illum tex. in d. c. G. perpetuus. & in
iſto caſu etiam dictum Inno. ſequit̄ Lapus in alleg. x. diſputat hic
plura. in fin. vbi etiam alle. tex. in l. fin. j̃. de fid. inſtr. & Bal. idem ſe-
quitur in d. c. G. perpetuus. in fin. An. Bu. in c. j. col. 4. de proba. &
Card. in cle. ↄſtōne. §. inſuper. in viij. q. de ele. ¶ Et tali caſu ratio
manifeſta vr̄. quia confeſſio ſua facta in iudicio, ſibi p̄iudicat. l. j. ff.
de confeſ. l. proinde. ff. ad leg. Aqui. c. fi. de reſti. ſpol. & hoc intelli-
git̄, niſi p̄textu erroris negationem reuocaret: vt not. Inn. in d. c. G.
perpetuus. alleg. tex. in l. de ętate. §. ex cā. ff. de interro. act. & Abb.
ſequitur in d. c. G. perpetuus. col. pe. Car. in dicta cle. conſtitutio-
27 nem. §. inſuper. in 8. q. præalleg. & ad hoc bene facit: † q̲a pœna q̄
p̲p̲ mendacium incurrit̄, euitat̄, ſi quis añ lit. conteſt. mendaciū re-
uocauit. l. electio. §. neque hæredi. vbi Bald. ff. de noxali. no. per gl.
in d. l. de ętate. §. fi. & ibi Bal. de interrog. act. cum ſi. vt tradit Ale.
28 in l. licet hoc ita. §. qđ autem. ff. de re iudi. ¶ Scd̄s caſus eſt, in eo, † q̄
cōfitetur latam fuiſſe ſnĩam, ſed dicit illam non hr̄e. & iſto caſu ēt
ↄcl'o Inno. bene procedit. & ita infert Bar. hic ex dcō Inn. & licet
Inno. in j. caſu ſupradicto loquat̄, vt Fulg. & Pau. de Caſtr. hic dn̄t:
tamen ſm Ale. idē in iſto ſcd̄o caſu, per rōnem Bar. & in iſto ſcd̄o
caſu vr̄ loqui Bal. qui hoc tenet in l. hi qui ad ciuilia. col. 2. j̃. de ap-
pel. & in l. fin. j̃. e. & in l. 2. col. 1. s̃. vt lit. pen. & ad hoc facit qđ no.
Lapus alleg. 58. prælatus eccleſiæ. col. fin. ver. & ſi dicat̄. vbi inq̄t,
29 † ꝙ ſi actor non exhibet inſtr̄m ad mandatum iudicis, p̄t iudex
actori iuriſdictionem denegare, & reum licentiare. facit qđ not.
Bart. in l. Ariſto. ff. de iu. delib. & Bar. in l. nr̄am. col. fin. j̃. de teſta.
¶ Conſiderandum tñ eſt, ꝙ rō Bar. quæ reſpicit cōtumaciam no-
lentis edere, nō vr̄ in iſto ſcd̄o caſu, nec in primo adaptari, nec cō
uenire: quia iſte allegat impotentiam, dum dicit, ſnĩam latam non
fuiſſe, vel illam apud ſe non hr̄e, nam vtroque caſu, illam exhibere
non p̄t. vñ cum non poſſit, nihil debet ſibi imputari, vt no. per gl.
in c. j. in verbo, potuerit. de reſti. ſpol. in 6. & pęnā cōtumacię nō
patitur, qui obedire non poteſt. l. contumacia. §. fin. ff. de re iudict.
quod not Barto. in l. ſecundo §. ſi quis in iudicio. §. ſi quis in ius
voc. non ierit. Dictum tñ Inno. & Bar. iuſtificari poteſt; quia in ter-
minis, in quibus Doc. ibi loquunt̄, erat p̄ſumptio, ꝙ apud illum, q̄
obtinuit ſnĩam, eſſet inſtr̄m ſnĩæ, vñ ſi dicit illud amiſiſſe, tenetur
p̲bare: & hoc p̲bato, nō hēret locū dcm̄ Inn. ſed ſi hoc nō p̲bet̄,
eſſet præſumptio ↄ̃ illū: niſi eſſent alię ↄiecturę, ꝙ nō hēret: q̲a tūc
non dēret illi p̲p̲etuū ſilētiū imponi: vt not. Bart. in d. l. hi q̄ ad ciui-
30 lia, col. 2. ver. q̄rit Inn. in fi. ¶ Tertius caſus eſt † in eo, q̄ hēt facul-
tatē edēdi, & ip̄e ñ negat, ſed non vult: & iſte bñ dr̄ contumax. &
tali caſu rō Bar. bñ p̲cedit, & hēbit locum deciſio Inn. & in tali ca
ſu loquitur Bar. in l. ſi appell'onē. j̃. de appell. & in l. j. §. addendo. ff.
e. & hic. & Pe. de Anc. in d. cle. j. §. cęterū. ad finē. de vſur. ¶ Sed tñ
in iſto tertio caſu, in quo contumacia cōſideratur, dubium facit;
q̲a cōtumacia non vr̄ iuſta cā, vt quis iure ſuo priuari debeat. gloſ.
no. q̄ *cōiter* approbat̄, in l. j. §. hoc iudiciū. in gl. mag. ff. ſi quis ius di-
cen. non obtem. Bald. in l. & in multis. circa fin. j̃. de appel. vbi alle.
tex. in auth. ei qui. j̃. de bonis auct. iudi. poſ. & ideo audientia, quæ
denegat̄ p̲p̲ contumaciam, non in perpetuum, ſed ad tp̄s denega
ri dēt: vt no. Bal. in d. §. hoc iudiciū, vbi Alex. col. 3. refert, & ſequi-
tur, & dixi in c. j. de prob. in fin. ¶ Sed ad iſta rñderi pōt tripliciter,
Primò, quia allegata in ↄ̃rium, haberent locum prout loquuntur
in contumacia prętérita, quæ cōmiſſa fuit ſimpliciter, non præce-
dente aliqua cōminatione: ſecus eſt ſi facta fuit ↄminatio, per rō-
nē quā Bart. adducit. ¶ Vel 2. rñderi pōt, ꝙ audiētia ſolùm dene-
gat̄, quo ad alias perſonas, inter quas ↄmiſſa fuit cōtumacia: vt no.
Bal. in l. conſentaneum. col. v. in ver. itē no. C. q̄ōo, & qñ iudex. Sic
ergo dictum Inn. & Bar. intelligitur, ꝙ fides inſtr̄i annulletur, non
abſolutè ſed ſolū quo ad partem, contra quam commiſſa fuit cō-
tumacia. ¶ Vel tertio ēt non vr̄ expeditum ꝙ abſolutè p̲p̲ magnā
31 contumaciam, quis iure ſuo priuari non poſſit: † quia valet ſtatu-
tum, ꝙ per contumacia quis ad mortem poſſit condemnari, vt
not. Bald. in c. j. §. iniuria. col. 4. ver. quæro vtrum valeat ſtatutum.
de pace iura. fir. & in c. j. col. 2. verſ. ſed pone laicus in titu. qui ſuc-
ceſſ. tene. el. 2. & idem Bar. in rub. j̃. communia. vel epiſto. Spec. in
tit. de fideiuſſ. §. j. in ver. ſed pone. Io. And. in c. veritatis. de dolo &
contum. Reſponſiones tñ prius datæ, magis placent: quia planius
procedunt. ¶ In ead. glo. ibi: quia diu abſuerat actor. Bar. intelligit
gloſſ. in parte abſente, cui poſtea comparenti acta edi debent. Sed
gloſſ. non videtur habuiſſe iſtum intellectum, quia non dicit, qđ
editio parti fiat: ſed ſimpliciter allegat l. properandum. §. & ſi
quidem. qui text. loquitur in iudice, & ita dictum gloſſ. intelligi-
tur ſecundum legem, quam allegat, iuxta dictum Bartol. in l.
non ſolum. §. liberationis verba. ff. de lib. lega. Notandum tamen
eſt

ADDITIO.

a ¶ Copia. Hoc verum, quandiu durat extraordinaria inquiſitio, ſecus ea perfecta
poſt quam iudicium redactum eſt ad formam ordinariæ cognitionis.

32 est, qđ Bar.dicit,† φ qñ pars est præsens,& litigat, & copiā actorū non accipit, postea nō debet sibi dari terminus ad accipiendū copiā actorū:licet secus sit in altera parte, quæ absens fuit, et per ɔtumaciā,& idem Ang.dicit in l.i.§.editiones col.ij.in ver.noto benè hic.ff.e.Ful.Pau.de Cast.& Ale.hic tenent ɔ̃rium, φ immo etiam parti pñti acta edenda sunt:quia acta indistinctè partib.edi debēt. l.ij.š.vt lit.pen.& facit tex.in c.qm ɔ̃,de prob.& quia in hoc nō debet esset melioris conditionis cōtumax,q̃ ille qui comparuit:arg. l.non solum.ff.de noxa, Ant.de Alex.& Mod. oēs sequuntur opi. Bar.per tex.in l.de die.§.fi.ff.qui satis.cog.vbi priuatur priuilegio, qui noluit vti priuilegio, cum haberet facultatē:& quia imputandum vr̃ parti pñti,quæ copiā non accepit, ideo sibi illa actio denegatur.arg.l.si qñ.j.de dila.Non ob. ratio allegata in ɔ̃rium, φ esset melioris conditionis contumax:quia dicunt Mod. hoc non esse verū:quia contumax tenet expensas reficere l.sancimus.j.de iudi. Mihi verior vr̃ opi.Fulg.quia militare vr̃ eius fundiñ,ne sit contumax melioris conditionis:arg.c.cum qui.de præbē.in vj. Nec ob. φ contumax cogat soluere expensas: quia et ille, qui pñs fuit pp eius negligentiā, tenet ad expensas retardati ꝓcessus.l. non ignorāt.j.de fruct.& lit.expen.& si non admitteret ad petendū copiā actorum, esset deterioris cōditionis: quia in cā principali pateret præiudiciū,& non debet magis puniri negligentia pñtis, quam ɔtumacia absentis:quia contumax magis delinquit ɔtēnendo iudicē. Bene verū est, φ ille qui fuit pñs, memoriā actorum hr̃e præsumit, iō non postulat editionē sibi fieri, vt Angel. hic dicit. Si tñ expediret sibi hr̃e copiam actorum, nō deberet sibi denegari: vt et Ang. hic velle vr̃, nisi hoc peteret aīo calūniandi:puta in calculo sniæ:vt dicit Pau.de Cast.hic.Non ob.tex.in d.l.de die. quia ibi noluit cauere:& sic fuit contumax.vñ non agit ibi de simplici negligentia, prout in casu nr̃o contingit.vñ de illo casu ad propositū nr̃m, nō valet arg.& quia loquit ille tex.in priuilegio. qđ facilius tollit:arg. l.eius militis.§.militia missus.ff.de test.mil.Non ob. l.si qñ, quia nō vr̃ habere locū in actis, quæ cōia sunt, & partib.indistinctè edi debent.d.l.ij.š.vt lit.pen.& d.c.qm ɔ̃ de proba. Et aduertendum est: quia tex.in d.c.qm ɔ̃ videtur probare, φ parti pñti non possit culpa imputari, si non habuit copiā actorū:quia edenda non vñr, nisi oīa acta prius scripta sint. Ita prima facie vr̃ probare tex. in d.c.qm ɔ̃.ibi,& oīa sic conscripta partib.tribuunt. Sed iste nō vr̃ verus intellectus d.c.qm.quia licet dicat, φ oīa sic scripta partib.tribuant, non tñ negat quin et prius partib. edi debeant acta singula, quæ scripta sunt: quia editio debet fieri in qualibet parte iudicii qñ expedit, vt s.dcm̃ fuit in quinta ampliatione., & ideo resideo in his, q̃ s.dicta sunt.¶In ea.glo.ibi, l.mortuo, ex hac tertia lec.iunctis di-
33 ctis Bar.duæ conclusiones colligunt.† prima est, φ corā successore in officio acta debent ꝓduci. Scđa, φ snīa lata non visis actis, nō valet. Circa primā ɔclusionem Ale.hic post alios quos refert, cōcludit ɔ̃ Bar. φ corā successore in offō, non sit opus noua productione actorū:quia in eū transit instantia,& dr̃ idē iudiciū, vt not. in d.l.mortuo.ff.de iud.Sed certè vt aliàs dixi, Bar.nō dicit φ productio necessaria sit cora successore in eodem offō, sed Bar.loquit de ɔsilio, vt appareat iudicē vidisse acta: qa snīa lata nō visis actis, est nulla, vt ipse dicit. Nā in successore ꝓbabilis est ignorantia. iō productio realis actorū requirit:ar.l.qui in alterius.ff.de reg.iu & facit tex.in l.edictorū.ff.de iud.In alia verò instantia bene esset necessaria ꝓductio actorū:vt not.Bart.in l. naturaliter.§.nihil cōe.in vij.combina.in ij.q.in ver.sit tñ cautus reus.ff.de acqui.poss.cū similib.vt tradit Ale.hic in fi.& in cons.82.in cā vertente.col.fin.in prin.lib.j.Mathe.in no.suo clviij.noto singularē doctrinā Et ex dicto Bar.hic colligitur, φ valet ꝓductio omnium actorū, licet aliter nō sit facta specificatio actorū,& hoc tradit Io.And.post Spe. in tit.de instr.edi.§.nunc videndū.in uer. itē non exhibeas. Anto. de But.in c.imputari.de fid.inst.cū si. vt tradunt Mod.ibi, & And.
34 Sic.plenius in consi.viij.col.fi.l.lib.j.ubi uidendū est.¶†Venio ad scdam ɔcl.q̃ habet, φ snīa lata non visis actis, nō valet, & idē tenet Bar.in l.ij.in prin.j.de iud.ubi pp hoc dicit, φ practica inoleuit, vt in ꝓlatione sniæ, dicat vt uisis actis patet.cū si. vt tradit Ale.hic, & Bar.in l.properandū.§.& si quidē.j.de iudi.& ibi Ale.in iij.not.& latè tradunt Mod.in c.ecclesia.S.Mariæ.col.viij. de ɔstit.Et ista cō-
35 clusio ampliat primò,† et si iudex diceret, se habuisse summariā cognitionē, non valeret snīa:quia plenaria causæ cognitio, est de substantialib.ideo si omittat, uitiat.ita Bar. dicit in tract.ad repri.in
36 uer.summariè.in fi.¶Scdō, prędicta † cōclusio ampliat, ut non solū ꝓcedat, qñ cōstat causæ cognitionē nō interuenisse, sed et si ex
a breuitate [a] tpis hoc præsumat:ut no.Bar.in l. ꝓlatā.j.de sen. circa fi.cū si.ut per Ale.hic,& idē Pet.de Anc.in cōs.35 visa quadā petitione,& ɔs.188.uisis ɔsiliis cū si.ut latè ɔgerunt Mod.in d.c.ecclesia S.Mariæ,& ibi dictis adde Bal.in d.l.prolatā.col.fi.uer. q̃rit vlterius.ubi dicit dcm̃ Bar ꝓcedere, et in arbitro, cui plena, & libera potestas data sit.Idē Pe.de Anc.in alio cōs.82.uisis diligenter.vbi hoc dicit in alienatione rei minoris, si eodem die datus sit curator,& factus ɔ̃ctus,& idem Pet.de Anc. in consi.256. in cā,& qō ne.col.ij.& idē tradit Alex.in consi.218.visis verbis. col.fi.lib.ij.& idē Ale.in consi.35.viso themate.col.ij.lib.j. vbi dicit hoc et procedere in snīa interlocutoria.Et de his et scribit And Sic. in c.super qōnum.§.intentionis.col iij.de offi.dele. & dixi in d.c.ecclesia
37 S.Mariæ Et prædictā † cōclusionem limitat Bal. hic procedere in actis quæ respiciunt ordinē iudicii:secus est in actis ꝓbatoriis:qa
b probationes [b] non sunt de substantia iudicii:vt no.Bar. in d.l.prolatā.in fi.cum si.vt tradit Ale.in consi.102.ponderatis.col.ij. lib.v. Et ideo valet snīa, nullis factis probationib. vt not. Abb.per illum text.in c.afferte de præsump.& not.Peru.in c.dilecto. in qōne l.iu ver.tertius est casus de app.& dixi in d.c.ecclesia.col.x. vbi uidendū est:quia materia hic impertinenter ponit.¶Et vltra gl.hic alia
38 lec.ad istū tex accōmodari pōt,† videlicet φ iudici acta exhibent, qñ vult iudicare:quia oīa diligenter discutere debet, vt rectū ferat iudicium.c.j.de re iud in vj.Et ista est cōis practica, quæ seruat,& probat hic, vt dicunt Mod.Senen.hic:qa licet facta sint acta pñte iudice, memoria labilis est,& pp multitudinē agendorū ignorantia præsumit, vt not.Bart.in l.non fatet.ff.de cōfes.& in l.qđ iussit. de re iudi.Sed considerandum est, φ ista lectura vr̃ restringeretur tex.in editione, quæ fieri debet iudici. Et tex.loquit generaliter, & impersonaliter.vñ regula vr̃ gñalis, φ acta edi debent, siue parti siue iudici,& hoc modo tex.gñaliter ꝓcedit:& gl.hic in verbo, exhiberi.in prin.vr̃ tenere istū intellectum.¶In gl.fi.in prin.ibi, condictione ex hac l.Prima expositio melior vr̃:quia verba diriguntur
39 ad iudicē:† non vr̃ φ offō iudicis hoc petat. vt per gl.in l.si soror. j.de colla.cum si.vt dixi ibi, & hoc consonat in actis, quæ vñr habere fomentū à iudice, per ea, quæ superius dicta sunt.¶ In ea.gl. ibi, sibi, vel actori, &c.gl.ista facit pro vltimo intellectu s̃ dato, φ
40 tex.generaliter intelligat.¶†In ea.glo.ibi, nec quisquā.Allegat ille tex. φ reus tenet edere fisco instra, vel rōnes, et ad fundandū eius intentionē, sed vt dixi in c.j.de proba.ille tex.non vr̃ probare hoc: quia loquitur negatiuè,& vr̃ potius facultatē edendi restringere, q̃ augere dum inquit, φ non cogit quis edere fisco alia instra, quā quæ ad cām pertinent.ex quo se defendere ꝓfessus est.nā verba importare vñr, φ ille, qui a fisco conuenit, teneat edere instra,quib. ipse reus vteret.iuxta l.j.§.edenda.ff.e.ti.Nec ob. φ hoc erat clarū, et in aliis.vñ in fisco vana fuisset dubitatio:qa rñdetur, φ ibi remouet dubitatio, quæ subesse potuisset, φ fisco oīa ederent per reū, pp eius priuilegiū.Contrariū tñ determinat ibi, φ in fisco et regula cōis seruat.Cōis tñ conclusio probat in l.ij.§ diuus. in ver. item diui fratres.ff.de iure fis.vbi instra debent edi fisco, qñ agit de causa nūmaria:licet secus sit in cā capitali, inducendo illū tex.vt latius dixi in c.j.col.viij.de prob.¶In ea.gl.ibi hic aūt de actis ista distinctio bñ correspondet verbis literæ:quia tex.hic de actis loquitur, & text.allegatus in contrariū de instris dicit Et rō diuersita is vr̃: qa acta facilius edunt, quā instra, per ea, q̃ superius dcta sunt. Bar. tñ & Alex.post alios, quos refert, aliter rñdent, videlicet φ text.hic habeat locū, qñ acta petunt edi à notario vel officiali publico:,put tex.loquitur hic, ɔ̃rium intelligit, qñ editio petit fieri à reo, quo casu non tenet reus edere fisco, in cā criminali. j ɔ̃ le. & dicit Alex & Ias.sequit φ rñsio gl non vr̃ bona:quia licet tex allegatus in ɔ̃rium loquat in instris, appellatione instrorum veniunt acta:vt no.Bart. in l.in fraudem.§.neque.ff.de iure fis. Ista rñsio euitari pōt: quia in isto casu, cum aliter disponat de actis, q̃ de instris, appellatione instrorum acta cōtineri non vñr:quia respectu editionis, de qua agitur, aliter disponit de actis, q̃ de instris:& ideo saluat solutio gl.q̃ plerique sequunt.Et concludendo, vtraque solutio coniungi pōt, vt dicamus qđ iste tex.loquitur in actis, quæ petunt à notario exhiberi.ɔ̃rium loquit de in instris, quæ petunt non à notario, sed à
41 reo, qđ exhibeant.† Et retenta cō opi.quæ habet, qđ fisco edendum nō sit in causa criminali, dubitatio insurgit, qūo dicat in isto casu cā criminalis Nam sm cōem doctrinā et si pœna sit pecuniaria, quæ fisco applicet, causa dr̃ criminalis, vt no.per gl.& Bart.in l. iij.§.ff.de sepul.vio.cum si.vt dixi in ru.extra de iud.& in terminis nostræ qōnis Alex.ita tenet in consi.132.visa facti. col.j. lib j. & ꝓ ista conclusione prima facie vr̃ tex in d.§.diuus.allegato in gl.dum ibi dicitur qđ editur fisco, qñ agitur de iure dominii, vel simili causa nummaria si ergo sit causa nummaria ex crimine, tunc criminalis causa non videtur: & per consequens non editur. Sed rñderi potest qđ illa verba:de iure dominii, vel simili, nō considerant de se absolutè, sed dumtaxat vt causæ capitales excludantur. de quib. tex.subiicit ibi, non si de causa capitali agatur, & cùm ibi solū dicatur, φ fisco non edit in causa capitali, vr̃ φ fisco edatur.si cā sit pecuniaria ex crimine, dūmodo nō sit capitalis.Confirmat hoc, quia dū in d.§.diuus distinguit inter cam nūmariam,& capitalē, solum vr̃ ɔsiderari maius præiudiciū, qđ est magis in vna, quam in alia:ar. in

ADDITIONES.

a Breuitate.Ale.consi.118.col.ij.lib.ij.Adde Dec.consi.403. Aymo. consi.153.col.j.

b Probationes.Immo si factę sint & productæ, sunt de actis, & substantia cognitionis, & illis non visis non valet sententia,& sic falsa hęc limitatio.

in l. in seruorum. in fin. ff. de poe. & sm cōem intelligentiam, si ageret de hæreditate mille florenorum, ederet fisco: & non si agat de pœna decem solidorum; qđ non vr dicendum, considerato præiudicio, qđ ibi ponderatr. facit tex. in l. j. ff. de his qui mor. si. consci. & qđ hr in l. transigere. de transa. Non ob. φ cã dicat criminalis, qñ pęna fisco applicat: quia possumus dicere φ cã hæc criminalis dicat magis strictè, respectu pęnę capitalis, de qua loquit tex. in d. §. diuus, & sæpe numero iura ita loquunt, distinguēdo cām pecuniariā à criminali. vt in authen. sed nouo iure. j. de pœna, iud. qui malè iud. & in auth. sed hodie. s. de Epis. & cle. & l. interrogati. j. de qst. vt latius dixi in d. c. j. Et qđ dcm est de cã capitali, limitandum vr, nisi contra ipsum reum essent indicia, pro quib. possit torqueri: quia à fortiori vr φ teneatur edere. & istam ɔnam facit Bar. hic, dū inquit, φ cogit dominus edere ɔ se, in casib. quib serui ɔ dominum torqueri pñt. ¶ In ea. glo. ibi, & no. ex hoc colĺr, qđ iudex laborare debet ad veritatem inueniendam. dixi in notabilib. & Bart. hic inducit ad qōnem quam ponit in l. iiij. §. hoc autem iudiciū. col. 4.

42 vers. hic autem quæro. ff. de dam. infect. † φ iudex ex offō potest super accusatione inducere testes non productos à pte. & prosequit Ale. ibi col. pe. & idē Ale in consi. 77, in cã accusatiōis. col. 2. li. j. & in consi. 62. in cã. col. ij. lib. iij. Are. in cons. 166. visa consultatione col. iij. Io. de Ana. in cons. 59. visa inquisitione. & cōclusio Bar. intellr in fauorem rei, vt de eius innocentia appareat: vt no. Fran. Tigri. in l. qui accusare. j. eo. & refert Alex. in d. §. hoc autem iudicium. col. x. & tali casu in probando innocentiam, testes domestici recipiunt: vt no. Spe. in tit. de inquisitione. §. i. vers. sed nunquid Io. de Ana. in cons. 59. visa inquisitione, & Ale. in cons. 24. animaduersis. col. pen. lib. ij. ¶ In ea. glo. ibi, pro vtraq; parte. & idem gl. & Bar. per illum tex in auth. sed iudex. s. de Epis. & cle. & per glo. fin. in c. fraternitatis. de testi. & ideo dicit no. Bal.

43 hic col. j. vers. sed hic occurrit dubium, † φ si testis deposuit pro vna parte, & interrogatus pro alia noluerit rñdere, illi fides adhiberi non debet: quia præsumit supprimere veritatem, Immo φ plus est si testis dicat φ vellet alteram partem vincere, nō probat; vt no. Spec. in titu. de testi. in § iam de interrogatorijs. vers. interrogatorium. & sequit Ale. consi. 200. viso, & discusso. col. ij. in

44 prin. lib. ij. In ea. glo. ibi, rñdeo, no glo. concludit, † φ acta fcā inter duos litigantes, non probēt quo ad alios facit tit. res inter alios acta. & in l. ij. j. qui. res iudi. nō no. l. sępe. ff. de re iu. & in terminis probat in c. inter dilectos. §. porrò. vers. nec attestationes. de fide. instru. & huius ɔclōnis rō nális est, sm Abb. post Ant. de But. in c. pe. in prin de re. iud. quia ex facto vnius alter grauari non debet. l. non debet. ff. de re. iu. in l. sancimus. j. de pęnis Aliam rōnem colligit Bal. in l. ij. in iij. no. j. de fid. instr. & Ale. refert in d. l. sæpe. col. 5. & alia ratio spãliter colĺr in fin. glo. hic: quia testes nō probant, nisi aduersarius citatus fuerit. l. si qñ. j. de testi. c. ij. eod. tit. vñ probōnes factæ ɔ vnum, meritò alteri non nocēt, cum ille citatus nō fuerit. Ex quo infert, φ snīa lata ɔ vnum, præiudicaret etiam tertio possessori citato.

a [a] l. cum miles §. si is qui. cum glo. & ibi Bart, ff. ex qui. cau. ma & no. Bar. in l. filiusfa § diui. in j. q. de leg. j. cum si, vt Ale. tradit in d. l. sæpe. col. 3. Ex quo dicit Paul. de Cast. in l. cū filius. in prin, circa fin. de verb. obl. φ fecit remanere confusum vnū magnum aduocatum, qui non considerab it virtutem talis citationis. & concludit φ snīa lata ɔ vnum, mittit executioni ɔ tertiū possessorem citatum, & dicit se ita obtinuisse, per tres snīas concordes, & de hoc dixi in ro. casu, vt hr in cons. 187. ¶ In ea. gl. ibi,

45 psumptionē qualēqualē notandū est ex hac gl † φ pbōnes factæ

b ɔ vnum, nocēt alteri, quo ad qualēqualē psumptionē, [b] & idē dicit gl. in l. si pſoni. in prin. de iureiu. cū si. vt Ale. scribit in d. l. sæpe. char. 8. in vers. item pcedit hæc rła. Sed ɔ conclusionem glo. facit, qa testis examinatus parte nō citata nō facit indicium: vt not. Bar. in l. maritus. ff. de qō. & quo ad illū tertiū citatio facta non fuit, vt s. dcm est, ponderando rōnē glo. hic. Ad hoc pōt rñderi, qđ satis est, si principalis citatus fuit, & non requirit citatio eius, de cuius

c præiudicio in ɔñam tractat. [c] l. j. §. denunciari. ff. de vē. inspi. & no. per gl. in l. de vnoquoque. in prin. ff. de re iu. cū si. vt tradit ibi Ale. Ex cuius dictis tñ replicari pōt, φ verū est, φ quo ad validitatem, actus non requirit citatio eius, de cuius præiudicio in ɔñam agitur: sed tñ ad hoc vt talis actus inferat piudicium illi tertio, necessaria vr citatio, vt per glo. in l. cū miles. in vers. faciēda. ff. ex quib. cau. maio. & no. Bar. in tract. ad repri. in ver. per edictum. & Alex. in d. l. de vnoquoque. nisi dicamus hoc esse verū respectu pleni piudicij, sed non quo ad qualēqualē psumptionē de qua agit. ¶ Secundo ɔ conclusionē glo. hic, vr tex. in c. inter dilectos. §. nec atte-

46 stōnes. de fid. instr. ibi, dū dr, † φ aliqđ piudiciū non infert. nā verbum illud, aliqđ, verificat in minimo. l. si seruū. §. ait ptor. & qđ ibi. Bar. ff. de acq. hær. & ita illū tex. ad hoc allegauit Are. in d. c. cām q̄. de testi. licet hoc modo non īducat Sed Mod. hic rñdet, φ ibi ponit allegatio partis. Sed ista rñsio non vr vera: quia immo illa sunt verba summi Pontificis. vel saltem intētio summi Pontificis fundari videtur ibi in talib. verbis. Quo casu verba etiā narratiua probāt, vt no Imo. post Io. An. in c. cū apostolica. de his q̄ fiunt à præla. Ale. in l. j. col. xij. in ver. iij fallit ff. de offi. eius cui mā. est iuris. Vñ ad illum tex. in §. nec attestationes. rñderi pōt φ verbum illud, aliqđ, sm subiectam mām accipit, vt no. in l. ij. ff. qđ cū eo. & pbat in l. minorib. xxv. ann. ff. de mino. vbi dr φ minorib. dat restō in integ. cū aliqđ dāni passi sunt, & tñ hoc non verificatur in minimo. l. scio ff. de in integ. rest. Et retenta ɔclōne gl. limitat, vt pcedat in snīa iusta, Secus est si iniqua fuerit: qa tunc aliis nullū ēt minimum piudicium facit, vt Bal. dicit post gl. fi. in l. j. j. de fal. hoc dictū Bal. repro

47 bat Alex. in d. l. sæpe: qa † si iniqua snīa sit, remedium applōnis introductum fuit, p quod iniquitas corrigit. l. j. in prin. ff. de appella. & talis appellatio ēt tertio concedit. l. à snīa. ff. de appel. in prin. & sic vr φ tertius ad appellandum admittat rōne ipsius qualisqualis piudicii. Nam si snīa in iqua nihil noceret, vt Bald. dicit applō frustratoriè huic tertio concederet, qđ non est dicendum. Sed ab ista rōne dictum Bal. defendi pōt qa stat hoc, φ à snīa quis appellare possit, à qua tñ nullum piudicium sibi inferat. Ita vr expressè probari in d. l. à snīa. in prin. vbi tertius appellare pōt, & tñ snīa sibi nihil nocet vt colĺr ibi, q̄uis & sine applōne tutus esset cohrs. Si. n. ɔstat de iniquitate snīæ, tollit psumptio q̄ erat p snīa, & si transiret in rē iudicatam, pp negligentiam non appellantis, negligentia vnius nō dēt alteri piudicare: sicut qñ lata est snīa pp contumaciam, q̄ alteri nullo modo nocet: vt no, Bar. in l. eius qui. in prin. de iure fisc. facit tex. in l. qui repudiantis. §. fi. ff. de inoffi. test. & no. Bar. in l. cū filius. in prin ff. de ver. obl. cū si. vt tradit ibi Ale. & idem Ale. in cōs. 84. in cã q̄ uertitur inter agentes col. ij. lib. ij. & ibi col. pe. notabiliter

48 concludit, † φ snīa, quæ ualuit de iure speciali, qa approbata fuit à principe de plenitudine ptātis, φ talis snīa nullo modo alteri præiudicat. ¶ Vlt. addo φ si fuit lata snīa virtute iuri delati à parte, nō vr φ aliquo modo præiudicet tertio: quia talis snīa minus operat, q̄ si lata sit ex ueris probōnib. tex. notabils in l. si iurauero. ff. de iu-

49 re, pa & facit. qđ no. in l. admonendi. ff. de iureiu. ¶ † Scđa ɔclusio gl. de aliquo præiudicio intelĺr in cã connexa, prout vr loqui gl. hic aliàs secus, vt no. Bal. hic col. v. cum sīlib. vt tradit hic Ale. in iij. cōclusione in fi. & in d. l. si duo patroni. in prin. Et ista declō intelligit in tali conexitate, q̄ non sit præiudicialis alteri in totū: qa in illis casib. res non hēt dubium, iuxta no. in d. l. sæpe, de re iu. Et istud qualequale piudicium de quo loquit gl. hic, & in d. l. si duo patroni, o-

50 perat plures effectus, inter quos est præcipuus: † qa habet vim semiplenæ probationis, vt no. dicit hic circa fi. in uer. φ autem, dicēs se ita intelligere gl. hic, & idem no. Abb. post Ant. de But. in c. pen. col. j. de re iu. cum si. vt tradit Ale. in d. l. sæpe. char. 8. in uersi. item procedit hæc regula, & ibi dicit hoc esse ualde notandum, & de pane lucrando. In contrarium tñ ipse ibi arguit, qa tex. in d. l. à snīa in quo vr facere fundamentum, non probat φ afferat præiudiciū, quo ad semiplenam probationē, sed solum φ rōne illius præiudicii appellari pōt: quæ quidem applō concedit rōne parui pręiudicii, puta intuitu humanitatis. l. non tñ. ff. de appe. & motiuū Alex. referunt Mod in d. c. quamuis in prin, & simplr transeunt. Sed potest rñderi, φ ista conclō procedat rōne connexitatis, prout glos. hic intelligitur, & ita dicit Ang. hic, & communem opi. tenet Ro. in cons. 343. ex proposito themate. ¶ Successiuè ex glos. ex dictis

51 Bar. post gl. ples conclōnes colligūtur, Prima, † φ si q̄ratur simplr de fcō, uidelicet an acta facta sint & non de effectu probationis actorū, acta fcā inter alios, faciunt fidem inter oēs, qa solum agit de illo facto probando, & non de effectu proprio actorum. & idē no. Bar. in l. cum lite. ff. iu. sol. cū si. vt Alex. hic tradit, in vj. conclusione, ubi dicit, φ oēs ita tenent. Ex quo infert, sm Bal. hic, col. pe.

52 in prin. † φ snīa lata contra principalem super excussione, facit fidem contra fideiussorem. Sed Ale. hic tenet contrarium: qa in tali excussione fideiussor dēt citari, ut no. in l. decem de verb. obl. & tali casu non agitur de facto simplr, prout loqt Barto. sed de effectu pbōnis, vt acta fcā contra principalē, faciat fidem. ɔ fideiussorē, ut latius per eum hic. Concordando opi. distingui pt inter fideiussorem de iudicato soluendo, in quo pt hēre locū qđ Bald. dicit ex eo quod not. Bar. in l. j. co. ij. ff. iu. so. ubi tenet φ snīa lata ɔtra principalem, hēt executionem immediatè contra fideiussorem de iudicato soluendo. & no. in l. fi. ubi Bal. col. pe. j. de usur. rei iud. & p gl. in c. j. in uer. pgrauatur. de iniu. in vj. cum si. Et eo. modo exēplū huius conclōnis vr in pbōne tituli, in eo, q̄ agit publiciana. Nam pbat titulū p instrm cū alio ɔfectum: ut not. Bald. in rub. res inter alios acta, in fi. & pariter exemplum poni potest in literis testimonialibus in quibus fit fides, quòd talis sit notarius publicus in loco:

ADDITIONES.

a ¶ Citato. Falsum est, nisi comparuerit, vel nisi in casibus ubi præiudicatur scienti.

b ¶ Præsumptionem. Minorem tamen semiplena probatione, vt tenet Fran. Curt. senior, consi. 72.

c Tractatur. Alex. consi. 86. col. 2. lib. 2. Latè Hipp. de Mars. in repe. l. de vno quoque. ff. de re iudic.

loco:vt no.Bald.post Cy.in l.comparationes col.pe.ꝭ. de fide instru.& Ang.ibi,col.fin.& idem Car.in cle.j,in iij.q.de procu.& Bal. in l.cum quædam puella,in prin.ff.de iurisd.om.iud. circa fin. & facit qđ no.Bal.in l.si qua per calumniam,in fin.ver. item vltimò inducit.ṡ.de Epi.& cle.refert,& sequitur Abb.in c.coram.col.iiij.de offi.deleg.& Barth. Veron.conſ. 1 1. caſus talis eſt. col.ij. ¶ Scđa
53 ꝯclo ex dictis Bar.hr̃,† ꝙ acta quæ reſpiciunt ordinationem litis, vt eſt citatio fideiuſſoris datio libelli,litis cõte. pereunt perempta inſtantia,quo ad effectum,qui reſpicit inſtantiam, etiam inter eaſdem partes,per l.cum lite mortua.vbi ēt Bar.per illum tex.ff.iud. ſo.& idem Bar.in l.ij.ꝭ.de fruct.& lit.expē.no.Abb.in c. cam quæ col.fin.de teſti.& no.per glo.in l.properandū.in prin.in verſ.iudi. ꝭ.de iud.& in cle.ſæpe.in ver.defenſiōis.de verb.ſig.Sed tñ aduertendum eſt,qa tex.in d.l.cū lite.non vr̃ gñalr̃ ꝓbare iſtā ꝯclonem: qa loquit̃ in fideiuſſore,q ſtrictè obligat̃,adeo ꝙ datus in cā principali,in cā appełonis nõ tenet̃.l.cū apud.ff.iud.ſo.l.nõ à iudice.§. j.ff.de iud.& no.Ro.in conſ. 2 1 0. circa primū.& in conſi. 4 4 9. in caſu ꝓpoſito.& tñ acta ēt ordinaria nõ peūt in cā appełonis,vt hic ſ̃m vnū intellm̃,& no.Abb.in d.c.cām quæ.col.j.de teſti.Ergo prima facie nõ vr̃ valere argm̃ de fideiuſſore,ꝓut loqt̃ d.l.cum lite.ad alia acta ordinatoria.Sed ad p̃dicta rñdet̃,ꝙ tex.in d.l.cū lite. non p̃cisè loquit̃ in fideiuſſore,ſed gñalr̃:qa dicit, cū lite mortua nulla res ſit: iō infert̃ ad fideiuſſorē. de quo ibi quærebat̃. & *communis* opi.ꝓbat̃ ex illa maxima,q̃ iuriſ.p̃mittit,ꝙ mortua lite,nihil ſit,ex quo infert̃ ad fideiuſſorē.¶Et retēta ꝯclone p̃dicta,infertur
54 qđ † exceptiões dilatoriæ,q̃ nõ fuerūt oppoſitæ añ litē ꝯteſt. poterunt opponi in alia inſtantia:qa illa litis ꝯteſt.prius facta reſoluit̃: nec dr̃ ꝙ talis effectus eēt conſummatus:qa ille effectus ꝙ dilatoriæ vlterius nõ poſſent opponi poſt litē ꝯteſt.l.ita demū.C.de ꝓcu.erat limitatus in illa inſtātia.Et iſta ꝯclo ꝓcedit, niſi acta eſſent approbata à principe:vt ꝓbatur i c.p̃ñtata.de teſtib. vbi Papa cõmittit cām terminandam iuxta hmōi acta in alia inſtantia. & illū tex.ad hoc põderat Alex.hic.Sed tñ vr̃,ꝙ rñderi poſſit,ꝙ illa verba referebantur ad dicta teſtium, de quib. dcm̃ fuerat.ṡ.& de qb. principaliter agebat̃.& hoc ex verbis ſequētib.ēt declaratur.& nõ vr̃ ꝙ Papa ex illa ſimplici commiſſione, voluerit ꝯ ius commune confirmare acta,q̃ erant nulla,attēto ꝙ de facili poterant reiterari,iuxta no.p Bar.in l.mutari.ff.de ꝓcu. Dicit ēt Alex. hic, ꝙ acta ordinatoria,de conſenſu partiū p̃nt approbari.allegat Ant.de Bu. in d.c.p̃ñtata. & hoc ſ̃m eū hic põt Abba.in d.c.p̃ñtata.intellr̃ in actis,quorū validitas p̃edere põt à conſenſu ptiū: quaſi dicāt ꝙ libelli oblatio,& litis ꝯteſtatio,nõ p̃edēt à conſenſu ptiū,iuxta gloſ. in c.de cauſis.de of.deleg.vbi dixi Sed aduertēdū eſt ꝙ hic, ex quo ſemel iſta acta interuenerunt,vr̃ ꝙ abſolutè conſenſu partiū conſeruari p̃nt:vt ꝓbat̃ in c.fi.de ꝓb.declarādo vt dixi ibi poſt Abb.&
55 facit qđ no.Bar.in d.l.mutari.ff.de procu.¶Tertia concluſio † ex
a dictis Bar.eſt,ꝙ perempta inſtantia,non pereunt acta, a quo ad effectus,q non reſpiciunt inſtantiam: ſed extrinſecus veniunt: puta ꝙ res ſit litigioſa,ꝙ præſcriptio interrumpat̃:vt no. p gl.in l.properandū.§.j.in ver.iudicij.ꝭ.de iudic.& ꝓbat̃ in l.fi.ꝭ.de p̃ſcri. 3 0. an.& idem Bar.in d.l.cū lite.& in d.l.ij.de fruc.& lit.expē. Alc.hic, col. 5. verſ. ſcđs principalis articulus. Sed aduertendum eſt, quia tex.in d.l.fin.quem Alex.adducit,vr̃ probare contrarium: quia illud ibi ex noua prouiſione Imperatoris ſtatutum fuit. & ſic patet ꝙ ſ̃m iura antiqua non habuiſſet locum,qđ ibi dr̃.Retenta tamen
56 prædicta ꝯclone,limitat̃ non hr̃e locum,† qñ partes renūtiaſſent liti,& cāæ per tranſactionem:quia tunc effectus interruptæ præſcriptiōis tollit̃:vt no.Bar.per illum tex.in l.cum mota.ꝭ.de tranſ. & ſequit̃ Alex.in d.l.cum mota.& hic,& Mod. omnes ita tenent, & idē Abb.dicit in renunciatione,in c.ſignauerunt.col. 3. de teſt. in verſ.iii.noto.Sed diligēter conſiderandum eſt : quia iſta limitatio non vr̃ bene probari in d.l.cum mota. quæ loquit̃ in quærela q̃ præparata tranſit in hæredes:& illa præparatio tollit̃ per tranſactionē:quia talis p̃paratio reſpicit inſtantiam,vt de cā cognoſcat̃: & iſte effectus tollit̃ per tranſactionem,vel renuntiationem,nõ ſic vr̃ in effectu litigioſi,vel interruptæ præſcriptionis: quia iſti effectus ſunt ſeparati ab inſtantia.& adequatio quam facit Bar. nõ vr̃ bene procedere,& hoc modo rñdet̃ ad tex.in d.l. cū mota. Scđo rñderi poteſt,ꝙ quærela vt præparata in hæredem tranſmittatur, perſeuerantiam requirit.l.Papinianus.§.ſi quis.el j.l. nam & ſi parentib.§.hęredi.in fin.ibi , non enim ſufficit item inſtituere, niſi in ea perſeueret.ff.de inoſ.teſt.& non dr̃ perſeuerare ille,qui recedit à lite per tranſactionem. Meritò ergo per tranſactionem tollitur effectus p̃parationis:quia in effectu quærela nõ reputat̃ præparata.Secus in caſu noſtro,vbi effectus interruptæ præſcriptionis cõſummatus fuit. ¶ Tertiò ad d.l.cū mota , dici poteſt ꝙ ibi hr̃s nõ excludit̃ à quærela,ex eo ꝙ quærela deſinat eē præparata,propter tranſactionē:ſed quia poterat hr̃s venire ꝯ ſcm̃ defuncti l.cum à
57 mr̃e.C.de rei ven.& de hoc ibi latius videbimus.¶† Scđo p̃dicta ꝯclo nõ hēt locū,ſi reus fuit abſolutus ab obſeruatione iudicij pp ineptitudinem libelli:quia tunc pereunt acta , etiā quo ad effectus ṡ.dictos:vt no.dicit Bald.in l.ij.col.fin.verſ.illud adde.ꝭ.de fruct.& lit.expen.quia iudicium malè fundatum præſcriptionem non interrumpit.& ſequuntur Alex.& Mod.hic,& ſ̃m rõnem Bal. non eſſet dicendum,ꝙ acta pereant quo ad dictos effectus: ſed tali caſu illi effectus non producuntur.Declarat̃ ergo iſta limitatio , ſtāte ineptitudine libelli,ꝙ litis ꝯteſ.nõ valet : & ideo præſcriptio nõ interrumpit̃:vt no.per glo,in c.vt debitus.in glo.ii de app.cum ſi.
58 vt dixi ibi. † Et hoc ītelligit̃ niſi latè qd expreſſum fuiſſet, qđ hr̃et inducere malam fidem,quia tunc præſcriptio interrumpit̃ in caſi. in quib.mala fides præſcriptionem interrumpit: vt no. Abb.in d. c.vt debitus.& idem Abb.poſt Ant.de But.in c.illud.de præſcrip. & idem Abb.in conſ. 1 9.ad huius caſus.circa fin.li.ij. Nam mala fides ex indicijs probat̃:vt no.Bal.in l.pen.ꝭ.de euic.& non eſt nouum ꝙ ex actu nullo aliqs effectus cauſet̃:vt no.Bar.ī l.fi.ff.de reb.
59 eo.cum ſi.vt dixi in d.c.vt debitus.¶Tertiò qđ dcm̃ eſt † de vitio litigioſi,declaratur ſ̃m Ale.& Mod.procedere reſpectu ipſorum litigantium,quo ad eorum perſonam:Secus quo ad effectus reſpicientes ipſam rem: quia ſi res alienet̃ perēpta inſtātia,valet alienatio.l.j.ꝭ.de præſcr.long.temp.alleg.Bar.in l.j.§.fin.ff.de lit.& in l. fin.ꝭ.eod.Sed aduertendum eſt,quia iſta dr̃ia,reſpectu rei, & perſonarum,abſolutè non vr̃ vera:quia in caſu.l.j. de præſcrip. long. temp.alienatio fuit facta à perſona,quæ litigabat : & tñ valet alienatio,nec Bar.in locis præal.iſtam dr̃iam facit. Sed conſiderandū eſt,qđ aut loquimur de effectu litigioſi, quo ad interrumpendum præſcriptionem:quia iſte eſt vnus effectus rei litigioſæ:vt not.Bar. in d.l.j.& iſto reſpectu interruptio præſcriptionis durat,finita lite, reſpectu perſonarum,quæ litigabant.Si verò conſideremus vitiū litigioſi quo ad effectum alienationis prohibitę & iſto reſpectu etiam perſonæ quæ litigabant,finita lite non prohibent alienationem facere:& ſic durante lite,litigantes prohibent̃ alienare: finita lite,nõ prohibent̃.vt no.Bar.in d.l.fin.Et qñ etiam vitium litigioſi ꝓbat̃,no.Ang.in auth.de litig.in prin.cum ſi.vt dixi in c. ij.de con-
60 fir.vti.vel inuti.¶Quarta ꝯclo,ſ̃m Bar.eſt,† ꝙ acta , quæ reſpiciūt veritatis indaginem,vt ſunt dicta teſtium,& confeſſiones, ſi dicta teſtium non ſunt publicata , non faciunt fidem in alia inſtantia.l. geſta ꝭ.de re iud.cum ſi.vt tradit Alex.hic in vj.concluſione,& inſtat Alex.an per alium iudicem publicatio fieri poſſit,de quo latè Mod.in c.cām quæ.de reſtit.col. iij. quia mā principaliter hic non cadit,non inſiſto.Sed ſolū in concluſione prædicta conſiderandū eſt:quia nõ vr̃ ꝙ defectus publicationis habeat impedire quominus dicta teſtium probent in alia inſtantia:quia publicatio non vr̃ de ſubſtantia,vt tenet Bar.in l.prolatam.ꝭ.de ſenten.& not. Abb. poſt Inno.in c.cum I.& A.de re iud.cum ſi. vt latè tradunt Mod. ibi. Vñ ſicut in cā principali valet ſn̄ia publicatione omiſſa, q̃ non eſt de ſubſtantia,pariter videtur ꝙ probationes abſque publicatione probent in alia inſtātia, & iſta ratio colligitur ex dictis Abb. in d.c.cauſam quæ.de reſti.col.j.vbi inducit tex.in c.qm̃ cõtra. de proba.vbi notarius ſcribit depoſitiões teſtium ad perpetuam rei memoriam,& auctoritas notarii eſt illa ,quæ tribuit auctoritatē & non publicatio,quæ ſolum fit ad iſtum effectum,vt ſuper eorū dictis diſputet̃,vt no.in c.præſentium.de teſti.Non ob. text.in d.l. geſta.quia ibi non requirit̃ ꝙ fiat publicatio,ſed ꝙ manu publica ſcribant̃ ibi geſta,quæ tranſlata ſunt in publica monumenta.vñ ibi de publicatiõe nihil dr̃.& de hoc latius dixi in d.c.cām,q̃. ¶ Quin-
61 ta cõcluſio eſt ꝙ † probationes factæ coram iudice in vna inſtātia.probant in alia,inter eaſdem partes.d.c.cauſam quæ.de teſti.l. iubemus.ꝭ.de lib.cau.l.cum antea.§.fin.ṡ.de arbitr.& iſta concluſio intellr̃ ſcđm Bar.in d.l.cum lite.col. 2. qñ alia cā tēdit ad eundem finem,alias ſecus.& ita Ange.hic dicit per tex.in c.veniens.el 2. de teſti.Bar.tamen in d.l cùm lite.ſe remittit ad l. 2. ff.de vi bo. rap.& ibi Bar.in fin.col.reprobat prædictam diſtinctionem,dicēs ꝙ illa diſtinctio ſibi non placet,an ad eundem finem,vel ad alium agatur:& ibi rñdet ad d.c.veniens vt inferius dicam. Et ideo Bald.
62 hic poſt Cy.dat aliam doct.meliorem,ſ̃m Ale.hic† & concludit ꝙ acta facta in vna cā inter eaſdem perſonas, faciunt fidem in alia qñ cā præcedēs ita ſe habet , ꝙ ſn̄ia lata in vna parit exceptionem in alia.l.duob §.colonus.de iureiur.& in l.fundū.ff. de excep. & ita reſidet Alex.hic,& Iaſ.idem ſequit̃.Sed aduertendum eſt, qa limitatio ſuperius dicta, vr̃ bene procedere , vt concluſio.ṡ. facta procedat , qñ alia cā tendit ad eundem finem : aliàs ſecus. & licet Bar.in d.l. 2. vi bo.rap.videat̃ talem diſtinctionem reprobare,cõſiderādum eſt,ꝙ Bar.ibi facit duo membra.& in j. membro in effectu non vr̃ Bar.diſcrepare à p̃dicta diſt. Dicit.n Batt.eſſe diſtinguendū ꝙ ſi primæ ꝓbõnes factę fuerunt in cā, vbi cognitio ſummaria ſufficit.puta ante lit conteſta.ſuper aliqua exceptione dilatoria,tunc non faciunt fidem in alia.ita loquit̃ tex.in c.veniens.ſecus ſi factæ ſint ꝓbationes ſuper exceptiõe peremptoria. quia dicit Bar.ꝙ victoria ſuper exceptione peremptoria , qñque facit fidem

ADDITIO.

a ¶Acta.Dec.Tholoſ. 1 7 9. Alc.cõſ. 1 0 9. li. 7. Mat.de afflict. deciſi. Neap. 1 8 1.

dẽ ſuper actione, & Bar.ſe remittit addicta per eũ in l.q.Romæ.§.
duo fratres.de verb.obl.Nam ex eo qđ dicit Bar.in primo mẽbro
ad intellectũ d.c.veniens.verificatur qđ dictũ eſt:qa ibi agit̃ ad aliũ
finẽ:iõ probõnes non faciunt fidẽ.In ij.mẽbro,dũ Bar.dicit,ꝙ pro
bationes factæ ſuper exceptione pemptoria,qñq; faciunt fidẽ ſup
actione.in hoc Bar.vr̃ contradicere diſtinctioni.ſ̃. factæ:qa ꝓbõ-
nes tendunt ad diuerſum finẽ,ſm eum,& tñ ꝓbãt.Sed ꝯſiderandũ
eſt ꝙ Bar.dicit qñq;.vñ vr̃ rła eſſe in ꝯrium.& iõ in ſcđo membro
Bar,eodem mõ diſtinguendũ eſt,ſi agat̃ ad eundem finẽ,vel diuer-
ſum,ꝓut ipſe Bar.expreſſè diſtinguit in l.qđ in diem.ff.de ꝯpen.in
l.j.col.iij.ſ̃.de ord.cog.& in l.ſi pupilli.§.fi.ff.de neg.geſt.Abb.in c.
pe.circa fi.de excep.& in conſi.50.circa quæſtionem vertentem.
lib.j.cũ ſi.vt dixi in conſi,96.Et ꝑdicta diſtinctio,an agat̃ ad eundẽ
vel alium finem,non habet locũ in confeſſione:qa illa indiſtinctè
in alia inſtantia inter eaſdem ꝑſonas ꝑiudicat:vt no.Bal.hic col.fi.
in ver.fallit in ꝯfeſſione.facit tex.in l.gñafr.ꝭ.de nõ.nu.pe.in c.per
tuas.de prob.cum ſi.vt tradit Ale.hic,& idem Spe,in ti.de ꝯfeſ.§.
nunc videndum.ver.quid de confeſſione.& idem Abb.tradit poſt
Inn,in c.ꝑ inquiſitionem.col.pe de elec,in c.ij.col.iij.de confeſſ.Cor.
Peru.in conſi.229.poſt redditã.lib.ij.& ꝯcł̃o ampliat̃ etiam ſi con-
feſſio facta ſit in iudicio ſummario:qa integritas confeſſionis nõ
lædit̃ ex qualitate iudicii:vt no dicit Im.in c.ij.de ord.cog.quem re
fert Abb.in c.dilectus.in gl.in ver.cõfeſſus.in fi.de capel.monach,
Imo.in cle.conftõnem.col.iiij.ver.ꝑ ꝑdicta.de elect.cum ſi.vt tra
dunt Mod.in c.cãm quæ col.lij.de teſt.Silr̃ ampliat̃ iſta ꝯcło etiam
ſi ꝯfeſſio fcã ſit incidenter:vt no Bal.in l.mercalem.C.loc.& not.
Abb.in locis.ſ̃.alleg.& dixi in c.at ſi clerici in princ.col.de iud.Et
63 quod dictum eſt de cõfeſſione locũ hẽt in propria.Secus eſt in cõ
feſſione procuratoris,quæ non nocet dño in alio iudicio:vt not.
Spe.in ti.de confeſ.in §.nunc videndum reſtat.verſi.ſed nunquid
confeſſio procuratoris,cum ſi.vt tradit Alex.hic,& Aret.in conſ,
13.viſo diligenter themate.lib.iij.col.fi.& hoc bñ procedit in pro
curatore.Secus vr̃ in nuncio:quia confeſſio facta per nuncium,
videtur propriè facta ab ipſo dño:vt no.Bal.in l.j.ꝭ.de confeſ.col.
xvj.ver.q̃ro nunquid per nuncium.& idem Bald.in rubr.ꝭ exerci,
col.ij.ver.& vnum ſcias,vbi dicit,ꝙ propriè facere dr̃ ille,qui mit-
tit nuncium.l.pr̃ ex prouincia.ff.de manu.vind.facit qđ no,Bar.in
l.qui autem.§.conſtituere.ff.de conſ.pec.cum ſi,vt tradit Ale,in l.
64 quod quis.ꝭ.de procur.¶Scđò quod † dictũ eſt de confeſſione,
intelligitur de vera:ſecus eſſet in ficta.vñ ille,qui propter contuma
ciã hr̃ pro confeſſo in cã ciuili,non hr̃ pro confeſſo in cã crimina-
li:vt dicit Bal.hic,col.fi.& iõ.& not.Bar.in l.eius qui delatorem.in
prin.ff.de iure fiſ.cum ſi,vt tradit Ale.hic,col.v,in vij,conclõne.&
idem Bar.in l.cum filius.in prin.col.iij.de verb.obli.cum ſi.vt latè
congerunt Mod.in c.cum Bertoldus.de re iud.& idem Bar,Vero
in conſi.64 primum dubium.col.iiij.& Cor.peru.in conſ.42.plu-
65 ra.col.fi.lib.ij.¶Tertia concluſio ꝑdicta procedit in cõfeſsione
facta per verba diſpoſitiua:ſecus ſi facta ſit per verba enunciatiua
ex eo qđ no.Ant.de But.in c.illud.de preſump.ad declarationem,
l.optimam.ꝭ.de contrahen.& commit.ſtip.cum ſi,vt dixi in aut,
ſi quis in aliquo col.antep.ꝭ.eo.¶Succeſsiuè noto rłam:quam tra
66 dit Bar.hic,†ꝙ idẽ iudicatur de probationib.qđ de ſnĩa:qa quib,
prodeſt,vel nocet ſnĩa,idem erit de probationib.cum ſi.vt tradit
Ale.hic in concluſione.& idem Bar.l.ſi ſuperatus.in fi.ff.de pign.
& idem Alex.in l.ſæpe ad quam ſe remittit.ff.de re iudi.& idem
Alex.in conſi.61.viſo proceſſu.col.iij.lib.ij.& in conſi.135.pon-
deratis.in fi.e.lib.ij.& in conſi.207.viſo ſummario.col.fi.e.lib.ij.
Ant.de Bu.in conſi.37.viſis.& Ro.in conſi.311.in caſu propoſi-
tæ.¶Vlt.ex dictis Bar.ad intellectum.l.ſpadonem,§.qui abſolutus
67 ff.de excuſ.tut.notandum eſt,ꝙ † probatio facta de vita alicuius
præterita,non probat ꝙ viuit de præſenti,& idem not.Bart.in l.ſi
quidem.ꝭ.ſo,mat.vbi dicit,ꝙ ille,qui tenetur probare aliquem vi-
uere,non ſufficit probare illum viuum fuiſſe.allegat d.§.qui abſo-
lutus.& idem Bar.in l.qui duos.§.cum in bello.ff.de reb.dub.& in
l.ſi inter,in fi.ff.eo.tit.in contrarium tamen facit:quia quis præſu-
a mitur viuere vſque ad centum annos.[a] l.fi.ſ̃.de ſacroſan.eccleſ.&
no.per gl.& Bar.in l.j.in § ſi dubitetur.ff.quemadmod.teſta.aper.
vel ſaltem præſumitur viuere ſecundum præſumptionem tempo
ris,quæ habetur in l.hæreditarium.ff.ad leg.Falc.& ſi talis præſum
ptio allegatur,iuxta nota.in l.ſi adulterium cum inceſtu.§.idem
Pollioni.ff.de adul.not.Barto.in l.rem alienam.colum.ij.de pign.
act.cum ſi.vt dixi in l.non hóc,infra vnde legit.Et tali probatione
præſumptiua videtur fundatã intentio eius,qui dicit aliquem vi-
uere de preſenti.Non obſt.text.in d.§.qui abſolutus.quia ageba-
tur cauſa inter alios:vt gloſſ.ibi dicit ideo talis probatio non ſuf-
ficit,Vel ſecundum Barto.hic,ibi de alia excuſatione ageba-
tur,non de prima.

ADDITIONES.

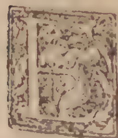
a ¶Annos.Vide Alci.de præſump.reg.i.præſump.44.Alex.conſ.1.nu.42.lib.v.&conſ.
27.ad fi.lib.vij.

LEX III.

1 Actionis nomen,in libello debet exprimi.& nume.3.
2 Libellus debet formari ſecũdũ cõſuetudinẽ loci,aliàs ex officio iudicis reijcit̃.
3 Actionis nomẽ debet exprimi,qñ ex narratione facti plures actiones cõpetũt.
4 Libellus debet eſſe clarus,quia demonſtrare debet ſpem futuræ litis.
5 Libellus generalis,parte opponente non procedit.
6 Libellus generalis in criminalib.Et parte non opponente non procedit.
7 Libellus generalis corã iudice,cui competit ſpecialiter iuriſdictio,nõ ꝓcedit.
8 Libellus generalis,licet procedat,tamen ſi generalitas non liquidatur ex probationibus,non procedit.
9 Lis non dicitur per dationem libelli.
10 Libellus poteſt per actorem corrigi,& emendari.
11 Variatio admittitur.
12 Bartolus quandoque mutabat opinionem,quam aliàs tenuit.
13 Variatio in materia libelli,ſemel tantùm admittitur.
14 Emendatio libelli,non ſemel,ſed ſæpius fieri poteſt.
15 In iure,vbi non reperitur aliquid determinatũ,ad arbitrium iudicis recurrit̃.
16 Participium,edita,eſt præteriti temporis,& denotat rem perfectam.
17 Inter ſpeciem,& qualitatem,quæ differentia eſt.
18 Libellus ſi emendatur,an dicatur nouus libellus.
19 Emendare quid ſit.
20 Corrigere,& emendare,quid ſit.
21 Reſecare ſuperflua idem eſt quod emendare.
22 Addere,propriè non dicitur emendare.
23 Reſecare ſuperflua eſt idem quod detrahere.
24 Declarans obſcura,an videatur emendare libellum.
25 Emendatio procedit ſemper in petitione hæreditatis.
26 Idem iudicatur de eo quod venit per ius accreſcendi,ſicut de principali.
27 Iudicium vniuerſale & generale,quod dicatur.
28 Emendatio in actionibus particularibus,poteſt fieri vſque ad litem conteſtatam,& ſtatim poſt litem conteſta,nume.29.
30 Subſtantialia ſunt quædam,quorum omiſſio non vitiat actum.
31 Iuramentum calumniæ,eſt de ſubſtantialibus.
32 Subſtantia diſtinguitur pluribus modis.
33 Concluſio in cauſa,ſententiæ æquiparatur.
34 In cauſa criminali,ſi omittatur aliquid de ſubſtãtialibus,puta locus,& tempus delicti,vitiatur,licet à parte non opponatur.
35 Libellus,quando ipſo iure eſt nullus,quia deficit in ſubſtantialibus,poteſt emendari ante litem conteſtatam.
36 Emendatio non poteſt fieri poſt tempus ſtatutum ad agendum.
37 Gabella non debet ſolui de actu nullo.
38 Omiſſio loci,& temporis in criminalibus,ſi agitur ciuiliter,an vitiet libellum.
39 Subſtantialia quæ ſunt,& quomodo differant à ſolennitatibus.
40 Subſtantia eſt id,quo primũ res aliquid eſt,ſolẽnitas eſt qdã modus circa rẽ.
41 Emendatio fieri poteſt poſt litem conteſtatam detrahendo.
42 Emendatio non poteſt fieri in caſu,l.primæ C.de plus petitionibus.
43 Emendatio non poteſt fieri in re principaliter petita.
44 Fructus veniunt etiam non petiti,poſt litem conteſtatam.
45 Emendatio an poſſit fieri in qualitate,
46 Et quid ſi augetur,vel minuitur condemnatio.
47 Emendatio declaratoria poteſt fieri vſque ad ſententiam.
48 Emendare qui non poteſt,nec corrigere,nec declarare,an habeat locum in declaratione dubia.& nume.49.
50 Actor debet declarare,qui dedit libellum,& non hæres.
51 Mutare actionem,eſt vnam omittere,& nouam proponere.
52 Mutatione prohibita,eſt etiam prohibita additio.
53 Mutatio poteſt fieri vſque ad litem conteſtatam.
54 Mutatio ſicut non poteſt fieri poſt litem conteſtatam,ita non poteſt fieri in cauſa appellationis,& ibi quid in reſtitutione in integrum.& nume.55.
56 Mutatio,quæ non põt fieri lite conteſtata,ẽt de conſenſu partiũ fieri nõ põt.
57 Litis conteſtatio de conſenſu partium reiterari,& prorogari poteſt.
58 Cumulatio quæ ſit,& an regulariter ſit permiſſa.59.
60 Cumulatio non eſt permiſſa,quando ſunt plures actiones,quarum abſolutoria lata in vna,parit exceptionem rei iudicatæ in alia.
61 Cumulatio non eſt permiſſa,quando plures actiones ita ſe habent quòd vna electa aliæ tolluntur.
62 Cumulatio non eſt permiſſa,quando ſunt plures actiones contrariæ.
63 Libellus valet,in quo dico ſententiam nullam,& ſi qua eſt appello.
64 Cumulatio non eſt permiſſa,quãdo duæ actiones ita ſe habẽt,quòd vna ꝓpoſita,& condemnatione,& executione ſecuta,contingit liberatio in alia.
65 Cumulatio non eſt permiſſa ratione minoritatis.
66 Libellus procedit,in quo accuſo aliquem de præda facta,& peto eum puniri,& condemnari,& rem mihi reſtitui.
67 Accuſans aliquem de aliquo crimine,non videtur impedire,quominus poſſim petere decem ex cauſa mutui.
68 Cumulatio petitorij,& poſſeſſorij,non eſt prohibita.
69 Cumulatio admittitur,ſi plures actio.diuerſæ,ex diuerſis cauſis,ad diuerſa competunt.
70 Cumulari poſſunt inſimul,ſi vna actio præparatoria ſit ad aliam.
71 In eodem libello poſſunt conueniri plures debitores.
72 Quando cumulantur diuerſæ actiones,debet fieri in diuerſis libellis.
73 In eodem libello plures actiones ſpecie differentes poſſunt cumulari,& quid quando veniunt de eodem facto,vel connexo.& num.74.

75 Cumulatio

75 Cumulatio non est pmissa, quando plures actiones ex eadē causa competūt.
76 Libellus valet, si peto quod promisisti, & si non soluas, peto pœnam.
77 Cumulatur actio personalis, cum hypothecaria contra debitorem, quæ tendunt ad eundem finem.
78 Cumulatio non est permissa, quando plures actiones ex eadem causa ad diuersa competunt.
79 Possibilitas in casu isto, quomodo cognoscitur.
80 Cumulatio est permissa, quando sunt plures actiones, & ex diuersis causis cōpetunt ad idem, & quid quando competunt contra plures. num. 81.
82 In cumulatione prohibita, an valeat iudicium parte non opponente.
83 Sententia lata prætextu probationis reprobatæ, est nulla.
84 Iudicium an valeat parte opponente.
85 Dictio, prout, quando ponatur limitatiuè, & quando causaliter.
86 Dictio, prout, si facit relationem per illum, qui habet potestatem disponendi, valet dispositio, dato quod relatio non verificetur.
87 Actor si in libello facit mentionem de aliquo instrumento, an teneatur illud edere ante litem contest. & quid si facit assertiuè, num. 88.
89 Clausula, saluo iure addendi, & minuēdi, quid operetur, & quid si dixit etiam arbitrio meo. num. 90.
91 Per clausulam saluo iure &c. actor non videtur se astringere ad probādum.
92 Perpetuum, varijs modis dicitur.
93 Emendans tenetur reficere expensas.
94 Erroris correctio non admittitur, nisi refectis expensis.
95 In expensis, q̄ petunt officio iudicis, iudex cōdēnare potest, licet petitæ non sint.
96 Mulier in casu istius legis, an excusetur ab expensis.
97 Appellatione damnorum non veniunt expensæ.

Dita. ¶Famosa est ista lex, vt Bar. exorditur, & profundā hēt mām: sed solito more insistā præsertim circa ea q̄ dn̄t Bar. & Ale. Summat, & diuidit. vt per
1 Bar. hic. ¶In tex. ibi, edita actio, vr̄ pbare iste tex. † φ nomen actionis in libello exprimat, ad idem facit tex. in l. omnes. §. fi. ibi, præposita actione s̄. de Epi. & cle in l. fin. ibi, actionē exprimere. j̄. de interd. in l. aduersus. j̄. de exce. ibi, proposita exceptiōe. Sed ad ista, & similia iura, tn̄ dēt duplr̄. Primò φ actio hic. & in iurib. p̄alle. ponat pro libello, & scriptura illa q̄ dat iudici, & in auth. offerat. j̄. de lit. contest. & notat Bar. in prin. hic. Scd̄ò, φ iura p̄alleg. nihil dn̄t de noīe actionis, sed simplr̄ de actione, q̄ quidem actio. bene proponit absque eo qđ nominet narrādo factum: ex quo qualitas actionis demonstret, vt Bar. concludit in l. j. in prin. col. fin. ff. e. allegat. c. dilecti. de iud. qđ Alex. ibi inducit: quia cum hoc sit decisum de iure canonico, & de iure ciuili sint opi. attendit decisio iuris canonici. etiam de iure ciuili: vt no. in c. j. de nou. ope. nū. & ita etiam Ias. hic reassumit. Sed certè tex. in d. c. dilecti. parum facit: qa non loquit de nomine actionis: sed de actione simplr̄. dum inquit, φ inquirat cuiusmodi actio intentet. & s̄m communē intellm̄ ibi, vr̄ ille tex. tollere vsum actionum, qđ esset absurdum, si de iure ciuili hoc dicat. præterea tex. in d. c. dilecti. præcisè restringit s̄m formam canonum, ergo non vr̄ hr̄e locum de iure ciuili: quia tex. limitatè loquit & se restringit, & tali casu non vr̄ hr̄e locum qđ doc. dn̄t in c. j. de no. ope. nun. ex quo tex. vr̄ expressam dr̄iam facere. Fateor tn̄ communem esse opin. φ nomen actionis non exprimat in libello, vt Abb. concludit in d. c. dilecti. col. pen. per glo. in auth. de exhib. re. in §. sancimus. in vers. libellum. q̄ dicit φ ita seruat de cōsuetudine, & idem not. Bar. in l. cum mota. in fin. j̄. de transa. cū si. vt dixi in d. c. dilecti. & ista ɔclo limitatur, nisi esset consuetudo in loco, nomen actionis exprimat, s̄m Bal. in l. maiorib. in fin. j̄. cōmu. vtriusque iud. vbi dicit ita esse in ciuitate Auinionem. & ad hoc fa-
2 cit: † qui libellus debet formari s̄m consuetudinem loci: aliàs ex offō iud. reijcit: vt no. Ange. in l. j. ff. de offi. asses. alleg. glo. in d. l. quibus, in ver. inueterata. ff. de legi. & idem Ang. in l. diuturna. eod. tit. de leg. ¶Scd̄ò p̄dicta ɔclo limitat nō hr̄e locū, qn̄ ex narratione fa-
3 cti plures actiōes ɔpetunt. Nam † tunc dēt exprimi nomē actiōis, vt reus intelligat q̄ actio intētata sit. l. si duo. in prin. & qđ ibi Bar. ff. de sol. & not. Bal. in l. Gallus. §. si eius. col. 2. vers. idē est argm̄. ff. de libe. & posth. & Ang. in d. l. j. in prin. col. fi. ff. e. Hoc tn̄ declarari, & limitari dēt, vt dixi in d. c. dilecti. vbi vidēdū est gr̄a breuitatis: qa mā hic n̄ cadit. sed hæc dixi p supplemēto eorū, q̄ Mo. hic dn̄t. ¶Scd̄ò
4 no. ibi, spēm futuræ litis demōstrat, † φ libellus, seu petitio actoris, spēm futuræ litis demōstrare dēt: & iō dēt esse clarus, s̄m diffinitionē libelli q̄ ponit Cyn. in auth. offerat. j̄. de litis ɔtes. & Abb. refert
5 in rub. de libel. obla. † Vn̄ libellus gn̄alis, parte opponente non pcedit, vt no. in l. fi. j̄. de annali excep. vbi Bar. & idē Bar. in l. j. ī prin. col. fi. ff. eo. & tradit Alex. in cons. 121. visis. col. 5. li. j. Parte verò nō opponēte, libellus gn̄alis admittit. d. l. fi. de annali exce. qa pars, q̄ tacet, vr̄ tacitè fauori suo renuntiare, vt Alex. dicit in cōsi. cj. visis oīb. col. ij. lib. 5. & qđ dcm̄ est, nō pcedere libellū gn̄alē, parte opponēte, fallit in summarijs, in qb. libellus gn̄alis omnino, procedit, dato φ pars opponat, vt no. Bar. in tract. ad repri. ī ver. figura. col. j. vbi inqt, φ licet petitio nō habeat oīa requisita, iuxta no. in l. j. in prī. ff. e. tn̄ sufficit libellus, ēt si gn̄alis sit. l. fi. j̄. de an. exc. & licet Ale. in ɔs. 32. in cā executiōis. co. 4. li. 4. videat ītelligere illud dcm̄ Bar. parte non opponēte, dicit Ias. hic, hoc nō esse verum & hoc merū esset aliquid speciale in summarijs, prout præsupponit ibi Bar. ideo s̄m eum dictum Bar. intelligi debet, etiam parte opponente, ita etiā vr̄ intelligere ipse Alex. in cons. 184. in hac cā & lite. col. 2. vers. pterea. lib. 2. Sed certè verior vr̄ opi. Alex. in consi. 32. li. 4. φ dcm̄ Bar. intelligatur parte non opponente. s̄m rl̄am d. l. fin. de anna. excep. q̄ Bar. ibi alleg. iō s̄m l. allegatam, eius dictum intelligi dēt, vt per Bar. in l. non solum. §. liberationis. de lib. leg. & absurdū videret, φ libellus generalis haberet locum. parte opponente: quia hoc modo tolleret defensio ipsi reo. Quæ quidem defensio ēt in summarijs non tollit, vt no. in cle. sæpe. de verb. sign. & latius in pposito tradit Alex. in cons. præalle. 32. li. 4 Nō ob. fundm̄ Mod. φ non esset speciale in summarijs, put Bar. præsupponit in d. verbo, figura. quia Ale. ipse rn̄det φ sunt plures casus, in quib. libellus generalis nullo modo procedit, etiam parte non opponēte. Nam in illis casibus si pcedat summariè, libellus generalis admitti dēt,
6 & in illis casib. erit speciale in summarijs: † & inter alios casus in quib. libellus generalis nullo modo procedit, etiam parte non op-
a ponēte prout est in criminalibus, [a] in quibus libellus generalis nō procedit, licet pars non opponat, vt notat Bal. in l. j. col. 11. vers. iuxta hoc quæro. j̄. de confes. cum si. vt tradit Alex. in consil. 32. lib. 4. col. 4. & idem Alex. in consi. 73. inspecto. col. pen. li. j. & di-
7 xi in cons. 73. † Similiter coram illo, cui iurisdictio aliquo casu specialiter competit, coram eo libellus generalis non procedit, ēt parte non opponente: vt notabiliter voluit Ange. in consil. 6. dictum statutum. col. j. refert, & sequit Alex. in d. cons. 32. lib. 4. Et licet libellus generalis admittat regulariter parte non opponente,
8 vt s̄. dictum est, † non tamen pōt sequi condemnatio, nisi illa generalitas ex probationib. liquidet, vt no. Bar. in l. j §. si quis argēnū. ff. depo. in l. si in rem. in fin. ff. de rei ven. in l. in actione. in prin. ff. de fur. & no. Bal. in l. ii. col. j. j̄. de sent. q̄ sine certa quantitate. & Abb. in c. dilecti. & dixi ibi de iudi. & And. Sic. in consi. 33. col. 3. lib. j.
9 ¶Tertiò no. ibi litis futuræ. † φ p dationem libelli, non dr̄ lis: quia propriè lis dr̄ lit. contest. l. apertissimi. in prin. j̄. de iud. ibi, anteq̄ lis inchoetur & in l. j. j̄. de plus peti. in c. forus. de verb. sig. & videbimus in l. postquam liti. j̄. de pact. in l. causas. j̄ de transa. ¶Quartò
10 no. † φ actor emandare, & corrigere [b] potest libellum, vt no. Bal.
b hic. & hoc s̄m Ale. intelligitur, quando fit emendatio in forma libelli, vel in præiudicium actoris. Secus esset in præiudicium rei: qa tunc regula istius l. non haber locum. Nam per dationem libelli vr̄ ius q̄situm reo: quia assertioni factæ in libello stat ɔ̄ libellantē. l. cū pcū. j̄. de lib. cau. l. ij. vbi Bar. j̄. de iusti. & subst. & qđ Alex. dicit Ias. sequitur allegando duo sīa, in quib. ius q̄situm reo, tolli non potest c. ab eo de ele. in vj. & in l. j. j̄ de plus peti. Sed ista similia parum faciunt: quia in illis casib. specialiter erat prohibita emendatio. hic verò regulariter permissa est. Et vt aliàs etiam dixi, non vr̄ verū qđ Alex. dicit: quia ista l. parum operaret: quia plerūque emēdatio vr̄ fieri in fauorem actoris, & in præiudicium rei, & ideo ista regula non dēt limitari per rl̄am d. l. cum precū, sed potius illa dēt restringi, & limitari p istā, videlicet φ stet verbis libelli, qn̄ qs pseuerauit. & fuit litē cōtestatus: qa tūc libellus nec mutari, nec emēdari pōt. Secus vr̄ an̄ lit. ɔte. qa mutatio & emēdatio fieri pōt, vt hic. Nā ista dispositio de emēdatiōe, vr̄ magis spālis, & vr̄ derogare d. l. cū pcū. q̄ vr̄ magis gn̄alis vt rl̄a, generi. de re. iur. in 6. Et s̄m istā declonem collr̄ limitatio ad d. l. cū pcū. vt nō pcedat an̄ lit. ɔt. p istū tex. & hoc tenet Bar. in l. ex hac scriptura. ff. de do. in verbis enūtiatiuis, & refert Ale. hic, & tradit Maria. in ɔs. 41. an̄quā. col. pe. Idē ergo vr̄ in reb. dispositiōis: quia quātū ad ppositū ur̄ eadē rō, & rō q̄ Bar. alle. in d. l. ex hac scriptura, in fi qa emēdatio p̄t fieri an̄ lit. cōte. pariter militat in uerbis dispositiōis & hoc confirmat, qa ista dispō fauorabilior ur̄ ut emendatio possit fieri: iō p̄ualere dēt, p ea q̄ no. Bar. in tract. ad reprimē. in uer. nō ob. Bald. in l. hac consultissima. col. j.
12 j̄. q test. fa. pos. cū si. ¶Quintò no. † φ hæc uariatio admittitur. Nā hoc qn̄que ɔcedit, vt dr̄ in l. nōnunq̄. ff. de coll. bo. ubi glo. dicit, φ bonū est mutare cōsiliū in melius, vn̄ licitū est doctori, qui consuluit emendare cōsiliū eius, ut no. Bal. in l. fi. §. & cum in scd̄am. in fi. j̄. de fur. in l. de tutel. col. 2. j̄. de in integ. rest. & idē Bal. in c. ne innitaris. in fin. de ɔsti. ubi refert sīle de S. Aug. q fecit librū retractatio-
c nū. & idē de doctore no. Ang. [c] in l. Labeo, ī fi. ff. de ser. ru. præ. dicens excusari doctorem, qui uno tpe dicit unum, & alio tempore aliud

ADDITIONES.

a ¶In criminalib. No. hic quòd libellus generalis in criminalib. non valet etiam si opponatur, secus si in ciuilib. vide Bal. hic, & Alex. in l. j. ff. de eden. & in consi. 3. in iiij. par. vnde libellus, Accuso te de omnib. delictis quæ commisisti, non valet Alex. in consi. 31. iiij. part. vbi etiam dicit quòd libellus generalis in ciuilib. parte non opponente interrumpit præscrip.

b ¶Et corrigere. Libellus an & quando in causa ciuili vel criminali possit emendari, vel mutari, vel declarari. & quando dicitur mutari not. in Spec. de lib. concep. §. viij. vide etiam Bart. hic.

c ¶Ang. Qui tamen ibi monet cauendum sicut ab igne. adde Deci. l. precib. col. ij. infrà de impub. & alijs substit. consil. 377. col. 4. Ias. l. j. col. 2. ff. quòd quisque iur. Cor. in consi. 145. lib. j. consi. 7. lib. 4.

12 aliud.† & quando reperit ꝙ Bar.hoc fecit mutando opin.q̄ alias tenuit, vt colligit in l.si pr̄.j.de insti.& in l.q Romę §.duo fratres. in 3.q.ff de ver.ob.Nā sano vtitur ꝯsilio,q reuocat qđ malè fecit. c.cū cessante.de appe.Melius est.n.seipsum corrigere,q̄ expectare ꝙ ab alio corrigat.§.j.in auth.de nup.cū si.vt dixi in d.c.cū cessante,& tradūt Mod.in c.qualr,& qñ.el.j.in 3.no.de accu.& pro tali mutatione opinionis est bonus tex.in d.l.diui fratres.ff.de iure pa. & notat And.Sic.se excusans ꝙ opin.mutauerit,in cōsi.j.char.7. lib.l.& in ꝯsi.x.co.ij.eo.lib. & in c.j.col.xxij.de const. Sed.in ꝯsilio decisorio mutatio fieri nō pōt,vt no.Bal.quē Peru.ibi refert in regula,nemo pōt mutare,de reg.iur.in vj.facit tex.in l.qa arbiter.ff. de arb.& qđ no.Bal.in l.ij.j.de sen.ex breui.reci.Et qñ liceat variare,no.Bar in l.de rebus.ff.re.amo.cū si.vt tradit Ang.Are.in §.his itaque.inst.de iusti.& iu.Ale.in l.si es toto.§.si de leg.j.& tradunt Mod.in c.pñtata.de testi.in c.cū olim.de re.iu.& Lucas de Penna in l.prædia.q̄ est l.fi co.xvj.versi.18.de loca.fun.ciui.lib.xj.Et notā-
13 dum est,† ꝙ variatio circa emēdationē libelli,de qua agit, semel tantum admittit:vt no.Bal.in c.ij.de libel obla.,put Mod.referunt hic.Sed in libro meo Bal.nō legit illū titulū. Ad hoc tñ allego Bal. in l.fi.in ij.co.j.de cod.vbi hoc dicit ꝙ si semel libellus emēdatus sit,nō habet locū pœnitētia, & hoc idem in variatione no.Bal.in auth.habita.co.7.in ver.3.dubitatur.j.ne filius ꝑ prē.& in notabili casu voluit Cal.in ꝯsi.16.in tit.de iurepa.vbi dicit,ꝙ facultas, q̄ datur patrono laico,vt variare possit.in c.cū aūt.de iure pat.pro vna vice tm̄ intellr& idē est de interpretatione,q̄ semel tantū fieri potest,vt no.Bal.in l.2.co.j.in fi.ver.sed nunquid.j.de sen.ex breui.reci.cum si.vt tradit Ale.post glo.in l.quicquid astringendæ.ff. de verb.ob.& ad prædicta facit regula.l.boues.§.hoc sermone.ff. de verb.sig.cum si.vt late cōgerunt Mod.in c.j.de treu.& pa. Sed quantum ad propositū de emendatione libelli, aduertendum est:
14 quia videtur † ꝙ talis emendatio nō semel tātū vt dictum est,sed sæpius fieri possit:qa fm opi.cōem,est taxatiuū tp̄s ꝙ vsque ad litē contest.emendatio admittatur vt ibi videbimus in gl.ergo videt ꝙ durante illo tēpore emendatio sæpius fieri possit:quia tali casu non habet locum regula l.boues.§.hoc sermone.de ver.sig.vt nota.Raph.Cu.in l.si mihi.& Titio.ff.de ver.ob.per ea quæ no.Bart. ibi per l.sicut in annos.ff.quib.mod.vsusfr.ami.& Mode.referunt in d.c.ij.de treu & pa.Similiter illud dictum Cal.ꝙ patronus sæpius variare non possit, videtur dubitabile,per ea q̄ dixi in c.quanto.de iud.vbi videndum est.¶Vlt.not.ibi,ius reddentis æquitas,
15 ꝙ hic etiam collr illud vulgatum,† ꝙ vbi in iure non reperitur aliquid determinatum,ad arbitrium iudicis recurritur l.j.ff.de iure delib.l.iusiurandum,& ad pecunias.§.si de qualitate.§.nō semper. ff.de iureiu.l.mora.in prin.ff.de vsur.in l.3.§.j.de testi.& plura similia ad hoc dixi in c.sedes,de rescrip.& ibi dictis adde Ale.in consi.17.viso instrumento.co.j.li.3.Ro.in consi 37.qō est.co.ij.And. Sic.in consi.lj.co.ij.lib.j.& in consi.45.colum.pen.lib.4.¶In glo. in verb.actio ibi,actionis editio,ista expositio non videtur bona quia editio actionis in facto consistit,& tale factum non videtur speciem futuræ litis demonstrare.ita in effectu ex dictis Barto.& Sal.clarius colligitur.& ideo reiecta expositione gl.Bar.& Doc.intelligunt tex.dum loquitur de actione edita,pro libello edito & porrecto,vt in auth.offeratur.j.de lit.contest.ponderando partici
16 pium edita,† qđ est præteriti tp̄is,&.denotat rem perfectā, & de tali participio et no.Bar.in l.si is qui in puteum.§.j.ff quid vi aut clam.in l.verbum erit.ff.de ver.sig.& in l.j.col.fi.de condi.& dem. Nec ob.si dicatur,ꝙ expositio Barto.videtur laborare eodē morbo,quo dictum glo.impugnatur,quia datio libelli in facto consistit,quia Barto.considerat dationem libelli perfectam , qui per libellum bene formatum apparet de qualitate actionis,futuræ litis: sicut doct.dicunt in l.j.in prin.eod. ꝙ ex narratione facti qualitas actionis colligitur,& facit ꝙ notat Barto.in consi.cxl.libellus. in fin.lib.2.vbi dicit,ꝙ proponens causam videtur actionem propo
17 nere.¶In gl.in ver.† speciem ibi,id est,qualitatem, ista expositio non videtur necessaria,qa eodē modo loquitur text.in l.j.j.de lit. contest.vbi dicitur,ꝙ libellus speciem actionis ostendit,& nihil repugnat,quin species futurę litis dicatur,&.glo.vt puto non videt fecisse talem expositionem:quia sit necessaria,sed declarando ponit ista tanquam sinonyma,& idem importantia,aliàs verò benè esset differentia inter species,& qualitates actionum: vt per gl.& Bar.in l.3.§.cui congruit.ff.de pec.¶In gl.mag.in prin.ibi,petebā minus,nunc plus dicit Ias.hic,ꝙ istud non est bonum exemplum: quia ista esset mutatio,non emendatio:quia illa maior quantitas censetur diuersa à prima:vt no.in l.scire debemus,de ver.obl.in l. quinquaginta.ff.de proba.Sed certè gl.non debet reprehendi pp hoc:qa illud plus,& minus hēt relationem ad libellum,in quo apparet de causa.Vnde si q̄titas petita augetur,vel minuitur, remanente eadē causa,ista vr̄ emandatio.& non mutatio:quia reformatur libellus,non aūt mutat iuxta gl.in c.statutum.in ver.reformandum.de rescrip.in 6.cum simi.vt dixi in c.j.in 3.nota.in ij.lec. de constitu. & de emendatione plura exempla ponit Bald. hic in repet.Paduana,co.2.in ver.se proītellectu literæ,& ibi inter alia dicit in ver.item non intelligitur.ꝙ non dr̄ emendari libellus quando est nullus,& transit de nullo in aliquid,ex quo Ias.hic infert ꝙ non ꝑprie loquitur Bar.dū dicit de emendatione libelli, qñ libellus est nullus.¶Sed aduertēdum est,ꝙ fm Bar.hic,libellus accipitur hic pro charta,q̄ offertur iudici,vt in auth.offerat. de lit. contest.& s̄.dictum fuit in j.gl.quo casu licet libellus primò datus
18 esset nullus,† & quo ad effectum,si emandatur,dicatur nouus libellus,vt no.Bart.in l.ius ciuile.ff.de iusti.& iur.cum sim.vt tradit Alexā.in l.j.§.si quis simpliciter.ff.de verb.ob.tñ cōsiderata forma primi libelli ad oculū,ꝑut in facto cōsistit,videt primus libellus emendari,qa illa charta prius data reformatur,& ita loquit Barto. hic,& hoc collr ex verbis Sal.hic. co.5.in ver.sed caue.Et ex prædictis verbis gl.dum inquit,petebam minus,nunc plus.Bar.refert
19 ista verba gl.pro diffinitione emendationis.dicens ꝙ gl.dicit † ꝙ emendare,est cum primò petebam minus nunc plus.Sed certe gl. non videtur ponere diffinitionem,vt Bar.refert,sed solum gl.ponit vnum exemplum emendationis:sicut si dicatur,hō est Petrus. Nam ista non est diffinitio hoīs:sed exēplū de hoīe,& ita dicit Domi.frater meus post alios,quos hic refert,& fm Cy.hic, co.x.post Pet.emendare est illud,qđ est malè factū reformare,& dicit emendare,quasi extra mendā,id est extra vitium ponere,& Bar.hic plenius loquitur,& dicit ꝙ emendare est corrigere, resecare superflua,mutare verba sententia permanente,addere,vel detrahere,&
20 declarare obscura.Primò in diffinitione Bar.dicit † ꝙ corrigere, emendare sit: probatur inst.de pos.in prin.cū gl.ver. emendandi. quā no.Ang.Are.ibi in ij.no.&,dicit,notandū est pro statutis. Ad idem facit tex.in auth.vt fratrū filii,in princ.vbi imperator dicit, nostras leges emendare non piget,& gl.ibi dicit, ꝙ melius est seipsum corrigere,quam expectare ꝙ ab alio corrigatur,& facit tex.
21 in l.j.j.de emen.propin.cum rub.¶Secūdò dicit, † Resecare superflua:ꝙ resecare superflua, emēdare sit, ꝓbatur in j.ꝯsti.C.in §.s̄. dictis itaque.vbi commissa emendatione, infertur ꝙ cōmissarius possit superfluas cōstitutiones tollere.¶Tertiò dicit, mutare verba sententia permanente. Ad hoc est bonus tex.in l.auctorū.ff.de re iu.vbi dicitur actorum verba emendare,tenore sñiæ perseuerā
22 te,non est prohibitū.¶Quartò dicit,† addere.propriè tñ addere,nō dicitur emendare:sicut & supplere,non proprie emendare dicitur,vt no.inst.de bo.pos.in prin.vbi Ang.Are.post gl.& facit qđ no.in c.super qōnem in prin.de off.deleg.& qđ ibi Mod.in ij. no.¶Quintò dicit vel detrahere.Istud verbum superfluum, videtur:quia s̄.dicit Bar.& superflua resecare.Nam resecare superflua, est detrahere,& ita diffinitiōem Bar,do.frater meus arguit de sup
23 fluitate.Sed responderi pōt,† ꝙ argm̄ procedit, si prius dixisset detrahere:qa est verbū generale.& includeret resecationē eorū,q̄ superflua sunt.¶Sed ex quo prius dicit,superflua resecare in specie,ampliat addendo generaliter detrahere.Et ita specificatio videtur facta ad maiorem declarationē:arg.insti.qb.mo.testa. infir.
24 in §.alio.in fi.¶†Vlt.dicitur in diffinitione,declarare obscura, & sic fm Bar.ille qui declarat videtur emendare,& hoc vr̄ procedere largo modo.Sed ꝑpriè ille qui declarat,nō dicit emendare: qa vt j.videbimus,emendatio nō pōt fieri post litē contest.& tñ declaratio fieri potest vsque ad sñiam: vt Bar.inferius concludit, & ibi videbimus.¶In ea.gl.ibi.Nos idē dicimus in vltimi iudicio.Bar
25 to.hic post Pet.& Cy.reprobat glo.† qa in petitione hæreditatis, de quo loquitur gl.non tractatur de emendatione,qa si pendente lite,ad reū alia res eiusdem hæreditatis peruenit, absque aliqua emendatione ex natura ipsius petitione hæreditatis, q̄ datur ad vniuersum officio iudi.cogitur reus restituere res quas possidere reperitur,vt no.Bar.in l.licet minimam.in l.3.ff.de pet.hær.in l.harum,in fi.ff.si serui.vend. Dicit tamen Bar.hic,ꝙ si ponamus actū fuisse petitione hæreditatis ad vnam rem singulariter, non posset emendatio fieri,nec additio post litem contest.sicut in aliis actiobus particularibus,& loquuntur Ale.hic,post alios, reprobata opin.Ful.hic,& idem sequitur Ias.hic,qui dicit ꝙ restitutio rerum,
a fit nō solum officio iudicis,sed etiam iure actionis,a allega.Barto. in l.si prius.in ij.qō.ff.de oper.no.nun.Sed aduertendum est.quia Bar.ibi loquitur rei vendicat.in casu l.qui restituere.ff.de rei vend. & non loquitur in iudicio vniuersali,de quo agitur hic. Præterea etiam illud dictum Bar.in d.l.si prius,reprobatur, & cōis opin. est contra Bar.vt Alex.concludit in l.naturaliter.§.nihil cōmune.colū.xxx.ver.habetis inter cætera.ff.de acq.pos. Et qđ vltimo loco dicit Bar.hic,non videtur verum,qa si agatur petitione hereditateris ad vnā rē,q̄ exprimatur,non videt ꝙ natura petitiōis hæreditatis alteret.& restringat pp illā rē particularē expressam.& ita in terminis ꝯ Bar.tenet Car.quē refert,& sequit ibi And.Sic.in c.ij. col.fi.ver.itē si petii totam, de lib.obla. Quia,dicit ipse,per expressionem vnius rei,non mutatur substantia eius quod principaliter petitur

ADDITIO.

a ¶Actionis.Et bene quin potest sola actio iudicati ad hoc intentari.

petitur,sed solū additur aliquid circa,id,qđ venit accessoriè officio iud.ad ipsum ius petitū:& sic expressio illius rei nō repugnat naturæ petitionis hæreditatis intentatæ.& certè esset maxima restrictio ad iura alle.in gl.ꝙ non haberent locū quādo vna res fuisset specificata.Et hoc vř cōtra tex.in d.l.iiij.de peti.hær.q dicit,ꝙ erat controuersia de vna re,& ibi actum videtur petitione hæreditatis ad illam rē,de qua erat controuersia & tamen fit executio in alijs rebus,quas reus inceperit possidere: & quia in effectu exprimitur qđ tacitè inest,eius expressio nihil operatur. Et in opin. Car.videtur esse Ant.de But.in d.c.ij.de quo Ale.hic facit mētionem & ipse Ale.conatur defendere Bar.& dicit ꝙ in alia re non expressa condēnatio fieri non poterit:quia quo ad aliam rem superuenientem non fuit facta litis contest.& respectu condēnationis dictum Bar.intelligitur.fatetur tñ Ale.ꝙ potest declarari agētem esse hæredem verèm,& postea fiet restō omniū rerū officio iudicis.¶Sed ista saluatio non vř procedere,dū restringit dictum Bar.respectu cōdēnationis,ex eo ꝙ non fuit lis cōtest.qa ex quo agitur petitione hæreditatis, satis est ꝙ lis contest. fuit super lite vlī,de qua agitur,&quia talis cōdēnatio non vř necessaria,ex quo omnino officio iudicis restitutio fieri debet. Præterea ēt poterit fieri cōdēnatio ex natura actionis vlis,ex quo reperitur possidere,pro quib.fit cōdēnatio.¶Do.Bar. Soci.hic aliter conatur defendere Bar.& dicit,ꝙ intelligit qñ quis petit aduersariū sibi tanquā hæredi cōdēnari ad aliquam rem particularem, nec petit se hřdem declarari.Nam fm eum,tali casu solum poterit ad illam rē condēnari,nō ad superuenientem.per l.non potest.de iud.¶Sed ista saluatio minus valet:qa Bart.expressè loqt.quando agitur de petitione hæreditatis:ergo præsupponit Bar.ꝙ petat se hæredem declarari:qa tali modo agitur petitione hæreditatis,ut s.dictū est: & si petat aduersarium sibi condemnari tanquam hřdi,ergo videtur petere ꝙ hæres declaret:vt no. ipse Bart.in l. ex diuerso.§.vbi autem.ff.de rei vendi.in prin.cum si.vt tradit Ale.in rub.C.qui admit.Saluatur tñ gl.in iudicio vlī hoc modo,si primò petij vnam partem hřditatis,postea peto aliam partem,post litis cōtestationem talis emendatio fieri non pōt,vt Ale hic dicit,col ij. post Pa. de Cast & alios.Et hoc limitatur nisi alia pars superueniat ex iure accrescendi:qa illam addere possum,etiam post litem contest.vt no.Bal.hic,col.viij.in vij.oppo.per l.si proponas.§.si.qui incipit,si duo.de inoff.test.sed Ale.videtur reprobare Bal.dicens ꝙ licet ille tex.dicat,ꝙ illud ius accrescat, non tñ dicit ꝙ veniat in eodem iudicio,si petitū non fuit.Replicari pōt,ꝙ ille tex.in d.l.si proponas.§.si.videtur loqui de eodem iudicio, quia loqtur de querela intentata à duobus.Et pro Bal.facit tex.in l.si in rem.§.si.ff.de pig. actio.& qđ no.idem Bal.in l.per hanc.col.iiij.in ver.nunc quæro
26 de actore.j.de temp.appel.¶†Et hoc idē cōprobatur,quia de eo qđ venit iure accrescendi,idē iudicat qđ de principali.l.si Titio.§. vsumfructū.ff.de vsufr.vbi dicitur ꝙ portio accrescit portioni,sicut alluuio.& ad idem tex.in l.interdū.in §.j. ff. de vsufru. accres. & Bar.in l.re coniuncti.col.xvj.ver.quæro vtrū.de leg.iij.vbi dicit ꝙ illud,qđ venit iure accrescendi,eadem actione petitur. & facit text.no.in l.pe.ff.vt le.no.vbi fideiussor qui strictè obligatur,tenet non solum pro parte legati, pro qua fideiussit,sed etiam obligatus intelligitur pro alia parte,quæ virtute iuris accrescendi acqui
27 ritur.¶In eadē gl.ibi.in generali idem dicimus. † quæ sit dřia inter iudicium vle, & generale,tradit Ale.hic, dicens ꝙ iudicium vle dicitur, & vlia iudicia dñr illa, quæ hñt noīa iuris, habentia aptitudinem augmenti,& diminutionis,prout est iudicium sup hæreditate,peculio,vel dote.Generalia verò dñr illa, de quorum nā uenit redditio rationum, & de sui natura sunt implicita ad plura.vt est actio tutelæ,ne.gest. & pro socio. Et ita colligitur ex dictis Bal.in l.j.in prin.col.ij.ver venio particulariter. ff. e. Ista tñ non videtur essentialis dřia:& Doct.potius vñr ponere exempla vlis.& generalis iudicij,non autem essentialiter distinguere. Nam si actio tutelæ est generalis,pariter videtur vlis,si testatur de patrimonio,& de hæreditate patris pupilli:& quicquid contineri potest in iudicio vlī,pariter & in generali comprehendi potest. nisi dicamus ꝙ eodem modo continetur:quia vt Spec.dicit in tit. de actio.seu petitio.§.sequitur.col.xij.ver.differunt autem.in vlī iudicio,licet actum sit ad certam spēm, nihilominus venit omne quod tempore sententiæ reperitur possidere.l.iiij.ff.de peti.hær. Secus dicit Spe.in generali,quia si actum sit pro vna specie administrationis,non venit qđ in alia spē continetur.l.licet.j.de iud.& in generali,expressa vna specie non potest emendatio fieri post lit.conte.sicut nec in singularib.actionib vt dicit Abb.post An.de Bu.quem ibi refert in c.j.de libel obla.¶In ea.gl.ibi,in singularib.
28 vsque ad lit.contest.conclusio est secundum glo.†ꝙ in actionibus
a particularib.emendatio fieri potest vsque ad li.contest.[a] ista conclusio *communiter* approbatur,licet rationes quæ pro ista opi. adducuntur,nō sint multum efficaces.Nam primò gl.allegat tex. in l.nō pōt.ff.de iudi.Sed rñdet ꝙ loquitur in iure superuenienti de nouo ex noua causa.Sed in qōne nostra agitur de emendatione iuris,quod prius competebat.& hoc facilius permittitur:arg.tex. in l.si rem alienam.§.si.ff.de pig.act.¶Secundò pro cōi.opi.Ale. rationem adducit:quia si posset addi libello post litem conte. certè super addito fertur sententia,super eo,super quo lis non fuisset contestata, & sic sentētia esset nulla,vt no.in l.prolatam.C.de sent.¶Sed ista ratio non esset generalis:quia saltem diminuēdo, libellus posset emendari,cessante ratione præallegata. Et generaliter,pdictæ rationi rñderi potest,ꝙ satis est,ꝙ lis contestata sit super causa,quæ est eadem:vt no.Io.Fab.in §.si minus.inst.de actio. ¶Tertiò pro cōi Ias.aliam rationē inducit, quæ fuit dñi Hieron. de Tortis:qa libellus debet concipi,ꝙ reus certus reddatur,& deliberare possit.l.j.ff.eod.Sed si post litem contest. libellus posset emendari,reus nunquam esset certus:qa semper staret in suspenso.Sed ista ratio nihil valet,qa attenta tali ratione, nec etiam ante litem contesta.emendatio deberet admitti:qa cū actor habeat facultatem emendandi,reus esset semper in suspenso,& iō dicendū est,satis esse,ꝙ reus certus reddatur,secundū ea quæ in libello narrant:vt probat in l.j.in princ.ff.eo.Et si fiat emendatio,illa permittitur saluo iure deliberandi de nouo,quia quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio l.de ætate.§. ex causa. ff. de interro. actio. ¶Vltimò Dñs frater meus aliam rationem cogitauit qa lite conte.quasi ꝯctus inducitur.l.iij.§.idem scribit. ff. de pec. à quo pars recedere nō pōt.arg.l sicut.j.de act. & obl. & dicit ꝙ ista colligit ex dictis Bal.in l.error.col.vij.s.de iur.& fac.igno. & istam rationem etiam Ale.hic inferius adducit,dum loquitur de mutatione. Sed pdictæ rōni etiam rñderi pōt,& considerandum est, ꝙ quasi ꝯctus,qui ex litis contestatione inducitur,alteratur:qa iudiciū redditur in inuitum.l.inter stipulantē.§.j.ff.de ver.obl.Et ideo tale argumentū non vř procedere,ita ꝙ de iudicio debeat iudicari idē absolutè qđ de quasi cōtractu, qa ex præsumpta voluntate partiū inducitur:vt hř insti. de obli.quæ ex qua cōtra.per totū.Vnde in casu nostro dici pōt,ꝙ in tali quasi cōtractu,qui ex lit. cōte. inducitur,habeat locū pnīa,fm qđ iura disponūt.Et de tali arg. de quasi cōtractu,ꝙ nō valeat ad quasi cōtractum,qui in iudicio inducitur,dixi in c.qua fronte.de app.& ita euitari pñt rōnes, quæ pro cōi opi.inducuntur.Et cōtra cōem opi.facit tex.hic, dū generaliter permittit,emendationem. Sed rñdetur, ꝙ loquitur ante lit.contest.vt colligitur ibi,litis futuræ. & hoc confirmatur: quia tex.dicit edita actio.Nam inter editam actionem, & litis contestationē multū interest.vt tex. dicit in l.j.j.de li.cōt.¶Secundò cōtra opi.cōem vř tex.allegatus in gl.§.si minus.insti.de act.ibi,in eodem iudicio ei cōdē:et gl.ibi rñdet in eodē iudicio. i. corā eodē iudice,in alia tñ instantia.Idem gl.in d.§.si minus.& sequitur Bar. hic.& Ale.post alios.¶Ful.hic dicit,ꝙ ista responsio violat istum tex.quia dum tex.dicit,iudex cōdemnat,vř denotare eandem instantiam.& hoc confirmat Ang Are.in d.§.si minus.col.v.in glo. in ver.iudicio:quia si exponatur in eodem iudicio.i.coram eodē iudice,tex.bis idē diceret:quia expresè dicitur ibi,ꝙ iudex cōdēnat:& resultat secundum expositionem gl. ꝙ iudex condemnat coram eo.iudice.quod esset absurdum.& hoc idem comprobatur:quia si mutata sit instantia,non videtur idem iudicium: quia ista verba in eodem iudicio,pro eadem instantia accipiunt. c. dispendia.§.reus quoque. de rescri.in vj.ibi, eo. durāte iudicio. Et ad hoc etiā facit ille tex.in d.§.si minus.dum inquit ad residuum iudex cōdēnat, ex cōstōne diuæ memoriæ Zenonis. ergo vř ꝙ tex.in eadem instantia,intelligit vt verba sonāt.aliàs absque illa constitutione Zenonis in alia instantia,residuum peti potuisset. & ita vř difficile rñdere ad illum tex.nisi dicamus,ꝙ intelligitur ante lit. conte.vt Alexā.hic dicit.Et hoc tolerari pōt,vt cōis opi.saluetur. Nec ob.ꝙ ibi dicatur,petierit.quod verbum per litis contest.intelligit.l.amplius nō peti.ff.rem ra.ha.quia regulariter verbum,petierit,nō importat litis conte l.item veniunt.§ petitā.ff.de peti.hær. & no.in l si decem cum petiero.de ver.ob.Et retenta cōi opi.quæ seruatur in practica,vt dicit Ang. Are.in d. §. si minus. limitatur,
29 nisi statim post litem contest.emendatio facta fuerit:quia admitteretur,secundum Ale.hic,col.iiij.ver. putarem tamen. prout in simili hř per glo.in l.Pompo.§.rati.in uerb.contestatus.ff. de procu.no.Inno.in c.pastoralis.de exce.cum si.ut per Ale hic.& plura similia Mod.adducunt,quæ colliguntur ex his,quæ Ale. tradit in l.diuortio.in princ.ff.sol.matr.& in consi.96.visis narratis.col. j. lib.4.& Moder.in c.excep.col.7.in 7.fall.de exce. & not. Rom. in consi.301.in proposita,col.ij.in consi.341.circa primum. Non est tamen omittendum,ꝙ dictum glo.in d.§.rati.reprobāt Bald. Ange.

ADDITIO.

a Ad lit.cōt.No.ꝙ emēdatio libelli ante lit.cōte.minuēdo, uel detrahēdo fieri pōt. Itē addēdo si actio cadat sub actione instituta.Itē post lit.conte.ēt minuendo, dummodo fiat animo renuntiandi in totum ei,quod minuitur nō laddendo de fructib. sic.itē ante litē conte.& post addendo, & minuendo circa qualitatem fieri potest emendatio si non mutatur actio,nec factum:alias secus. Item circa obscuritatem etiam usque ad sententiam fieri potest.vide Bal.hic in ver.ex prędictis.

Ang.& Paul.de Cast.ibi:& facit qđ no. Bal.in c. cum dilectus. de
fi.instr.col.j.in ver.sed quid si incontinenti.vbi inquit, ꝙ infra, ꝗ
per illum tex.debent produci antequam sit conclusum in causa,
etiam si incontinenti post conclusum in causa ꝓducta sunt, non
admittuntur.Et ista opi.posset habere locum,qñ res non esset in-
tegra alias secus:vt in si.no.Bar.in l.mancipiorum.in ver. vltimò
ista l.ff.de optio.lega.& ꝑ gl.in cle.sæpe.in verbo.non obstante.de
verbo.sig.cum si.vt tradit Ale.in l.si insulam.char.pe.in fi.in ver.
ex quo infert no. Ang.& Bal.hic.de ver.obl.¶Successiuè Bar. ꝓ-
sequitur materiam emendationis:& ex eius dictis,primò incidē-
30 ter colligit ꝙ † sunt quædam substantialia,quorum omissio non
vitiat actum,vt Bar.hic dicit de libello generali.&dicit Ias.ꝙ Bar.
in hoc non rectè loquitur:quia propriè substantialia dñr illa,sine
quibus actus consistere non potest.l.ij.ff.de vsufru.ea re.quæ vsu
consumun.&fuit obiectio quam facit Ful.hic,qui rñdet ꝙ substā
31 tialia sunt si opponatur.& pro dicto Bar.† facit,quia iuramentū
calumniæ est de substantia.& tamen iudicium procedit si non op
ponatur.c.j.de iur.cal.in vj.l.ij § quod obseruari.j̃.de iur. calum.
Nam licet substantialia dicantur illa,sine quib. actus cōsistere nō
potest.vt ipse Bar.dicit in l.prolatam.col.fin.j̃.de sen.cum si.vt di
32 xi in rub.de appel.col.j.†Tamen substantia distinguitur pluribus
modis,vt not.Bal.in l.si ex pretio in fi j̃.si cer.pe.& idem Saly.ibi,
in vlti.not.Et secundum hoc substantialia,hic largo modo accipi
untur,vel dicamus ꝙ absolutè substantialia dicuntur illa, sine qui-
bus actus consistere non potest.& hoc non negaret Bar. quia ip-
se hoc dicit in d.l.prolatam.Secus qñ quis non absolutè loquitur
de substantialibus,sed vlterius procedit distinguendo, vt Bar.hic
prosequitur.Secundò ex dictis Bar.hr̃ ꝙ in ciuilibus, quia proce-
dit libellus generalis parte non opponente,emendatio obscura-
tatis fieri potest vsque ad sententiam.& ista conclusio de plano ꝓ
cedit:quia talis emendatio obscuritatis videtur respicere declara
tionem,quæ semper fieri potest: vt videbimus in vlt. memb. qđ
Bar.facit.¶Et licet Bar dicat vsque ad sententiam,videtur intelli
33 gendum vsque ad conclusionem in causa:† quia conclusio in cā
sententiæ æquiparatur:vt no Bar.in l.si mater.§.eandem. in fi. ff.
de exce.rei iudi.& no Bald.in l.si pro ea.in vj.q.j̃.man. cum simi-
lib. vt tradit Alex.in l.iij.§ si seruus.col.pe ff.de acquiren. pos. &
a Mod. a in c. cum dilectus.in prin.de fi.inst. ¶Et hoc tamen locū
habet subsistente eadem ratione. Secus vbi esset diuersa ratio
inter conclusionem in causa,& sententiam:quia tunc æquipara-
tio non procedit,vt Mod.concludunt in c.cū te co.iij de re iud.
& facit quod no. Ale.in l iiij.§.hoc aūt iudicium col v. ff. de dam.
infec.dum loquitur ibi de interrogatione,quę pōt fieri à iudice et
si in cā conclusum sit.& ideo in proposito videret ꝙ ē ꝙ cōclu-
sum in cā fuerit,ista declaratio tamen deberet admitti : qa qui de-
clarat,nihil noui facit,ꝑ ea quæ inferius videbimus.& d'ctū Bart.
ꝙ emendatio possit fieri vsque ad sñiam,intelligitur vt ipse Bart.
dicit,nisi fuerit oppositum per eum,quia tūc debet declaratio fie
ri,quando reus opponit:& debet reus opponere ante lit. cōtesta.
qa talis exceptio videtur dilatoria,vt Bal. dicit in l.exceptionem.
j̃.de proba.col iij.ver.deinde dico.& sequitur Ale.in l.j.in princ.
ff.e.Pau.de Ca. & Mod. hic. ¶Sed aduerte. dum est:quia ex quo
datur facultas actori declarandi libellum vsque ad sententiam, vt
s̃.dictum est, pariter videtur ꝙ etiam reus vsque ad sententiā op
ponere possit:quia non debet reo denegari , qđ actori concedit,
regula,non debet.ff.de reg.iu.& qa videtur ista declaratio,quæ fie
ri potest post terminum:vt no.Bal.in l.j. §.huius studij. ff.de iust.
& iur.cū si.vt inferius dicam in vltimo mēbro qđ Bar facit.¶Ter
34 tiò Bar.† hic loquitur quando esset talis defectus, qui vitiat iudi-
cium etiam parte non opponente.& ponit exemplum in cā cri-
b minali,si omittatur aliquid de substantialib. b de quibus in l. libel-
lorum.ff.de accu.& sic secundum Barto. si in libello accusationis
omittatur locus,& ps̃ delicti,vitiatur,licet à parte non opponna-
tur.& ita etiam tenet Bar.in d.l. libellorum.§ ꝙ si libelli. de accu.
& fallit ille tex.ibi in ver.aboletur,quod est præsentis temporis,&
denotat ꝙ ipso iure actus sit nullus,iuxta gl.in l. in criminali. j̃.de
iurisd.om iud.& ita illum tex.inducit Ias.hic.¶Sed ille tex.potius
facit in contrarium,quia verbum illud,aboletur, præsupponit ꝙ
accusatio valeret.& ita Barto.in terminis dicit ponderando hoc
verbum aboletur.in l.j.§.accusatonem. ff. ad Turpil. & plerique
tenuerunt ꝙ libellus valeat,parte non opponente:quos Bar Soci.
refert in consi.146.visio processu.col.vij.& consi.500.Bar.refert
Cor.in consi.80 incip.consulunt d. Barto. lib.iij. *communis* tamen
opin.est prout tenet Bar.& idem Bald.in l.i.col.ix. ver. iuxta hoc
ponę. dicit statutum j̃.de confes.cum si.vt tradit Alexā.in consi.
72.inspecto diligenter processu.col.fi lib.j.& est repetitum in ꝯs.
175.in ij.lib.& Alex.consi.212.visis.eod.lib.ij.& idem Bald.consi.
490.de sola subscriptione.lib.iij.in consi 428 inqu sitio prædicta
lib.v.Cor.Peru.in consi.205.videtur prima fronte.col.iiij.in prī.
lib.ij.& in consi.80.lib iij.s̃.alleg & in consi.24 . in causa inquisi-
tionis.in prin.lib.iiij.¶ Eodem modo dicit Barto. si deficeret li-
bellus in conclusione:vt si dicatur,peto decem,quia rex est in Frā
cia . Nam secundum Barto.non valet libellus,etiam parte nō op-
ponente.& idem tenet Barto.in l.j.in princ ff. e. col. v. cum si. vt
tradit hic Alexan.col.iiij.ver.similiter no.¶ Fulg.tamen hic tenet
contrarium,ea ratione: quia non est necessarium quod causa ali-
qua exprimatur, ex quo libellus generalis procedit parte non op
ponente:vt s̃.dictum est, per l. si. j̃. de anna.excep. ergo si causa
mala,& inepta exprimatur,non deberet vitiare,ex quo non erat
necessaria:arg.l.j.in princ.C.de rei vxo. act. Alexan. respondet ꝙ
expressio causæ ineptæ ostendit calumniam agentis. quæ ratio
cessat,nulla causa expressa.¶Sed ista responsio non videtur tolle
re fundamentum Fulgo. quia cum expressio non esset necessaria,
ergo non deberet vitiare.& facit quod not.per glo.in l uinum. ff.
si cert.pet.quæ uoluit quod ubi non est necessarius libellus, si in-
eptè exhibeatur,non uitiatur processus, cum si.ut Alexan.ibi scri
bit.& latè Moder.in cap.cum ord nem. de rescript.in cap. inter
dilectos.col.iij.de fide instr.in cap.qualiter.el i.col.ij.de accu. Vn-
de formaliter responderi potest,quod in casu nostro causa requi
ratur.& necessaria sit: quia sine causa quis non debet condemna-
ri.Ideo si opponatur,libellus non procedit:& si non opponatur,
præsumitur,quod petitio facta sit ex iusta causa , sed quando ex-
primitur,apparet de causa non iusta: meritò uitiatur libellus,sicut
contingit in sententia,in qua causa requiritur. nō tamen opus est
quod exprimatur.c.sicut.de re iud. & tamen si exprimatur mala
causa,sententia vitiaretur: ut no. Inno. in c. in pñtia. de renun.&
hoc modo tollitur argum.formaliter negādo,ꝙ ī casu nostro nō
requiratur causa:quia immo requiritur,& necessaria est, licet nō
35 sit opus quod exprimatur.¶†Quartò,in prædictis casib. quan-
do libellus ipso iure est nullus,quia deficit in substantialibus tam
in ciuilibus,quam criminalib concludit Barto.quod libellus emē
dari potest ante lit.contest. si tpa largiantur. In ista conclusione
aduertendum est.Nam primo quod dicit Barto.ante li. cōtest. nō
videtur quod litis contestatio sit in consideratione , quia libellus
ipso iure est nullus,vt præsupponit Barto.ergo videtur etiam litis
contestatio nulla:ideo non debet emendationem impedire: quia
qđ nullum est,nullum effectum producit:arg.in l iiij. §. condem-
natum.ff.de re iu. Ale.hic,& quidam Mod. respondent , & dñt ꝙ
dictum Barto.intelligitur de alia litis contest quæ fieret post emē-
dationem nullitatis,quæ quidem lit.contest.esset valida: & simil-
ter dictum Bar.intelligitur de emēdatione,quę deberet fieri post
emendationem factam in substantialibus.Sed certè verba Barto.
hunc intellectum non patiuntur:qa Bar.loquitur , quando libel-
lus est nullus:& dicit isto casu emendatio fieri potest, si lis non sit
contestata.& quia si dictum Barto. intelligatur de emendatione,
post emendationem nullitatis.& de litis conte.facta post emenda
tionem nullitatis res esset de indubitabili:quia esset nouus libellus
quo ad effectum iuris. Vnde aliter responderi potest, ꝙ licet data
nullitate libelli,litis conte.non habeat effectum quo ad hoc vt fe-
ratur sententia,non tñ vr̃ ꝙ litis contest. in se sit nulla , si debito
modo facta sit:quia litis cōte.est actus separatus à libello:& iō be-
ne dicit Bar.ꝙ pōt libellus emendari in substantialib. & dūmodo
emendatio fiat s̃m regulam,videlicet ante lit.conte.¶Secundò di
36 cit Bar.ꝙ † talis emendatio fieri potest,si tpa largiantur , exēpli-
ficando,vt per eum hic.Nā sicut talis emendatio in substantialib.
non pōt fieri post litem conte.ita pariter nec post tēpus statutū
ad agendum:qa cum fiat emendatio in substātialib reputatur no-
uus libellus,& agitur prout nunc,& non prout tūc. Inspecto præ-
senti tpe agi non pōt,meritò talis emendatio nō admittit. Et hoc
bene procedit in substantialib.prout Bar. loquitur . Secus esset in
emendatione,quæ fieret in non substantialibus , quia talis emen-
datio post terminum admitteretur,secundum Ale.hic,qui ita in-
telligit tex.& qđ ibi Barto.in l qui fundum.ff.de contrah emp. &
ratio videtur,quia tali casu nō agitur ꝓut nunc,sed prout tūc: qa
talis emendatio porrigitur ad tempus dati libelli. & ad hoc facit
qđ inferius dicam de emendatione declaratoria, quæ fieri potest
post terminum.& facit qđ no.Bal.in l. i. §. huius studij. col.j. ver.
& est arg.ff.de iu.& iu.cum si. vt dixi in cap. pastoralis §. verum.
de app.& videbimus.j̃.post Barto.dum loquitur de emendatio-
ne declaratoria ¶ Et dum Barto. subijcit hic , quod fortè magis
interest actoris,ꝙ procedatur super primo libello emendato,quā
de nouo detur libellus propter sportulas,vel gabellas , quæ solui
debent , cum offertur libellus, secundum varias consuetudines.
Ias.hic dicit,quod Barto.malè loquitur in duob.Primò,quia prę
supponit,quod libellus sit nullus,& ꝙ gabella soluatur,qđ fallum
37 est: † quia de actu nullo gabella non soluitur: vt no.in l.ij. j̃ de
eunu.

ADDITIONES.

a ¶Mod.s.Fel.Adde Ias. l. naturaliter.§.nihil cōe.col.23.ff.de acq.pos.contra Ale.in d.l.si seruus quem.eo.tit.

b ¶De substantialib.No.quod omissio solennitatis in substantialib.vitiat,& nō alia. Bar.in l.diuus.ff.de rest.in integ.Bal.in l.hac consul.infra qui test.fa poss.

cunu.vbi Bal.& Ang.cũ si.vt tradit Ale.in ɔſ.36.viſo themate.col. 2.lib.4.¶Secundò,quia pſupponit Bart.ꝙ non ſoluatur gabella, ſi libellus emendatur in ſubſtantialibus.nam ɔ̄rium dicit ipſe Bar.in l.ius ciuile.ff.de iuſt.& iu.quem Ale.hic adducit. ¶ Sed tñ Bart. de feudi poteſt.Nam ſi ſtatutum loquatur de ɔ̄ctu ſimpl'r, ꝙ gabella intell'r de valido:& hoc non. ignorauit, nec negaret Bart.quando ſtatutum loquitur ſimpl'r.Sed Bart.loquitur hic,qñ ſtatutum non loquitur ſimpl'r,nec conſiderauit effectũ iuris, ſed reſpicit factũ: quia dicit Bart.de ſtatuto ꝙ ſoluatur gabella, quando offertur libellus:& ſic à principio conſideratur ſola oblatio libelli,quæ in facto conſiſtit,& ſtatutum reſtringit ſe ad factum,& ad illam chartam,quæ primò offertur,& tali caſu non ɔſiderat ſtatutum validitem libelli quo ad effectũ iuris:ſed vr̃ conſiderare ſimpl'r factũ ob lationis.ſicut etiam Bar.s.de libello loquitur,capiendo libellum ꝑ charta,q̃ exhibet̃:vt in aut.offeratur.ɔ̄.de lit.conteſt.& hoc modo primum motiuum tollit.¶ Et eodem fundamẽto ſm̃ remouetur quia in terminis in quib.Bar.loquitur hic,ſolum erat ſoluenda gabella pro prima oblatione libelli,& non pro libello emendato, ẽt in ſubſtantialib.quia licet reputetur nouus libellus quo ad effectũ iuris hoc in tali ſtatuto non attenditur:quia ſtatutum ſolum primam oblationem facti vr̃ conſiderare.Et ita verba Bart. ſm̃ eius
38 intentionem declarari debent. ¶ Succeſſiuè tangit Bart.†ſi agatur de crimine ciuil'r,an omiſſio loci, & tpis vitiet libellum, ſicut ſupradictum eſt,qñ agitur criminal'r.Bar.non decidit.Alex.col.4. hic in ver.annectit etiam hic Bar.tenet ꝙ libellus ſit ipſo iure nullus,ſicut in criminalib.ſm̃ *communem* opi.Sed Ful.tenet ɔ̄rium per rſam.l.fi.ɔ̄.de annali exceptione.& iſtam opi.etiam tenet Are.hic, tali rõne: quia in l.prætor.in prin.ff.de iniur. & in l.item exigit. ff. de dolo.expreſſio loci,& temporis requiritur pro certitudine,& non pro forma:& qua rõne in ciuilib. reus debet eſſe certus.l. j. in prin.ff.eo.& tñ incertitudo non vitiat,ſi non opponatur.d.l. fi.de annali exceptio.idem vr̃ eſſe,ſi agatur de crimine ciuil'r, & Iaſ. ſequitur dicens ſubtilem eſſe rõnem Aret. ¶ Et hoc vlterius comprobari poteſt:quia in ciuili cã libellus gñalis admittitur: quia pars quæ non opponit,vr̃ fauori ſuo renuntiare:vt no. Alex.in conſi. 102.viſis oĩbus.col.2.ver.nec ob.lib.v.& iſta rõ vr̃ pariter militare,ſi agatur de crimine ciuiliter:quia agitur ad priuatam vtilitatẽ. ¶His tamen non obſtantib.verior vr̃ opin.Alex. Pro qua bñ facit tex.in c.tuæ.de procu.dupl'r inducendo. Primò, dum ibi dr̃, ꝙ licet agatur ciuiliter de crimine,oportet tñ ꝙ locus, & tp̃s inſerat̃. Nã verbũ illud oportet,neceſſitatem inducit.l.j.in prin. ff. de iuſt. & iur.ergo vr̃ hoc eſſe datum pro forma.Secũdò,quia ille text. in effectu refert ſe ad.l. libellorum. ff. de accu.ergo vr̃ ꝙ diſpõ illius legis etiam habeat locum,ſi agatur de crimine ciuiliter,& Ab. ibi in d.c.tuæ.in iiij.no.hoc tenet,& ex his rñdetur ad allegata.s̃. in ɔ̄rium.Nam primò non ob.rõ Aret.ꝙ non requiratur expreſſio loci,& tpis pro forma:qa imo pro forma requiritur.d.c. tuæ Et attenta rõne Are.eſſet dicendum,ꝙ ẽt in caſu d.l.libellorũ.procederet libellus,parte non opponente:cuius ɔ̄rium *cõiter* Doct.tenent vt s̃.dictum fuit.¶Non ob.illud quod dicebam,ꝙ reus poteſt renuntiare,ſi agatur ciuil'r, quia verum eſt in præiudicium eius, ſed non reſpectu formæ datæ à lege,l.de his.vbi Bart ff.de tranſa.facit text.in l.nemo poteſt.de leg. j. ¶ Ex prædictis expeditum eſt primum membrum emendationis in ſubſtantialibus. Deinde Barto. proſequitur emendationem circa rem petitam:& in hoc ſeparando emendationem rei petitæ à ſubſtantialib.de quibus. s̃. dixi, videtur ſentire Barto.ꝙ res petita non ſit de ſubſtantialibus. Sed dicendum eſt,ꝙ.s̃.dicta de ſubſtantialib.largo modo intelliguntur: quia quandoque ſubſtantia pro forma accipitur. l. Iul.§.ſed & ſi quis.ff.ad exhi.& not.Bald. in l.ſi ex pretio.in fin.ɔ̄.ſi cert.petatur. Sed proprie locus & tempus,de quibus.s̃.dictum eſt,ſunt de ſolẽnitate:non de ſubſtantia:vt no. Alex.in l.de pupillo.§. qui nuntiat.
39 de no.ope.nunc†Eſt em̃ dr̃ia inter ſubſtantiam, & ſolennitatem:
40 quia †ſubſtantia eſt id,quo primum res aliquid eſt: & ſolennitas eſt quidam modus circa rem:vt not.Bald.in l.etiam col.1.ɔ̄.de ex ce.rei iud.& ideo res petita in libello,dicitur ſubſtantia petitionis. Vnde s̃. Bart.dicit de ſubſtantialibus largo modo. i. de ſolennitatib.requiſitis in libello:Nunc vero loquit̃ de ipſa re petita, in qua ſubſtantia libelli propriè conſiſtit:& propriè ſubſtantialia ſunt,illa,ſine quibus actus conſiſtere non poteſt vt no.Bar.in l. prolatã. in fi.ɔ̄.de ſen.cum ſi.vt dixi latè in rubr.de app.colu. 2.¶Et in iſto membro emendationis rei,Barto.primò concludit,ꝙ emendatio fieri poteſt ante li.conte.vt hic in gloſſ.& hoc ſm̃ Bar. intelligitur quando volo addere illud quod ſub prima petitione includitur: vt per eum hic,& Doc.ſequuntur.& idem Ang.Are.in §.ſi minus. col.2.ver.2.caſu.de ac.& hoc exemplificat Abb.in c. 2. col.14.de libel.obla.ſi petii decem,cum viginti deberentur,vel petii fundum pro parte,qui in totum erat meus.Nam emendatio fieri poteſt pe tendo reſiduum:quia ſub eadem actione propoſita comprehenditur.¶Secus dicit,ſi de alia re agatur:quia res diuerſa addi non põt quia non eſſet emendatio. ¶Sed tamen vr̃, ꝙ etiam in re diuerſa libellus emendari poſſit:vt qa primò petij vnã rem,deinde ẽt aliã volo petere:nihil obſtare,vr̃,quin ante li.conte.fieri poſſit:ſaltem ſi ex eadẽ actione,& cã petatur.& no.Bar.hic,dum dicit,ꝙ alia res addi non põt,q̃ nõ claudatur ſub prima.Ergo ſatis eſt ꝙ ſub prima cã,& actione includat̃:& non eſt vis in eadẽ re,vel diuerſa,ſed
41 ſolũ cã conſideratur.facit tex.in l.ſolemus ff.de iudi.¶†Secundò Bar.concludit.ꝙ poſt li.cõte.emendatio fieri põt detrahendo.qa ſicut,in totũ põt actor liti & cauſæ renuntiare.l.poſtquam liti. ɔ̄. de pac.ita ẽt pro parte.facit tex.in l.quæ de tota.ff.de rei ven. & in l.ij.vbi Bal.C.de non nu.pe.& procedit tale argum.vbi ſit eadem rõ:vt no. Abb.in c.paſtoralis.§.item cum in totum.in fi.pe offi.de leg.& cõcluſio Bar. intelligitur ſatisfaciendo reo, ſi propter hoc maiorẽ impenſam feciſſet ſm̃ naturã emendationis: vt not. Saly. hic.col.v.vbi ẽt declarat prædictã concluſionem,in ver. ſed tunc circa vtrunque quæro.vbi in ɔ̄riũ arguit per.l. de qua re. ff. de iudic. & rñdet ꝙ ſuper toto iudicabitur:qa in parte detracta reus abſoluitur,& in alia parte poterit cõdẽnari.¶Et ſm̃ Bar.prædicta
42 cõcluſio † fallit in caſu l.j.ɔ̄.de plus petitio.& hoc intelligitur quã tũ ad hoc,vt pœna nõ euitet̃:qa ius eſt quæſitum aduerſario, qđ tolli nõ põt:arg.c.ab eo.de ele.in vj.Secus verò vr̃ quantũ ad hoc, vt deſiſtat à lite,qa in hoc agitur de ſuo præiudicio, & de cõmodo aduerſarij ita Ful.hic dicit,ar.l.poſtquam liti.ɔ̄.de pac. & idem ſequitur Ang.Are.in d.§.ſi minus.col.ij.de act.¶ Subijcit Barto.
43 † ꝙ poſt litem conteſtatam non fit emẽdatio in re principaliter petita.l.nõ põt.ff.de iudic.cum ſi.vt tradit Ale.in conſi.39. vertit̃ lis.lib.v.In acceſſorijs verò,quæ occurrunt poſt litem cõteſtatam ſm̃ Bar.emendatio fieri põt l.ædiles.§. item ſciendum. ff. de ædi. edic.& no.Bar.in d.l.non põt.¶Sed conſiderandũ eſt,qa iſta emẽdatio in acceſſorijs,parũ operat̃.qa ex officio iudex ſupplere poteſt,dato ꝙ nõ petat̃:vt voluit Ant.de Bu.in c.grauis.de reſti.ſpo. vbi dicit de fructibus. & ſequitur d. Guido Papæ in quæſt.405.
44 ¶†Et ꝙ veniant fructus,etiam non petiti poſt litem conteſtarã, no.Bal.in l.ij.ɔ̄.de pe.hæ.col.j.ver.præterea.& idem Bal.in l.prope randum.§.ſin autem alterutra.ver.idem in fructibus.ɔ̄. de iud. cũ ſi.vt tradit Ale.in l.ſi marito.§.fi.in fi.ff.ſol.mat.& in conſi.92.viſo.col.fi.lib.v.erit tamen vtilis iſta emendatio, & petitio poſt litẽ conteſtatam,vt tollatur dubitatio,quæ eſt inter Doc. quod petitio requiratur.Tertiò inſtat Bar.circa emendationem qualitatis:
45 & ex eius dictis duæ concluſiones colliguntur.† Prima eſt nõ poteſt emendatio fieri in qualitate,quando contingeret mutatio actionis propoſitæ,vel in ſubſtantia facti.Et ratio huius cõcluſionis vr̃:quia ſi mutatio talis contingat, non videtur emendatio: quia non agitur de eodem facto.l.denuntiaſſe.§.quid tamen.ff.de adul.¶Iaſ.hic dicit Bar.errare in iſta concluſione:quia ante litem conteſtatam videtur ꝙ emendatio fieri poſſit,ex eo qđ.s̃.Bar.cõcludit de emendatione.quæ poteſt fieri in ſubſtantialib. ante litẽ conte.& quia etiam mutatio fieri poteſt ante litem conteſtatam, vt videbimus in gl.hic.Sed certè Bar.non meretur reprehendi:qa ipſe non negat,quin ante lit.conte.emẽdatio.& mutatio fieri poſſit:ſed hic loquitur poſt litem conteſtatam, & intelligit vt patet
46 ex præcedentibus verbis eius.¶Secũda concluſio Bar.eſt,† ꝙ ſi ꝑ mutationem qualitatis ſolum augetur,vel minuitur condẽnatio, talis emendatio fieri poteſt.l.in delictis.§ detracta.ff.de noxali.& in iſta concluſione etiam Iaſ.dicit,ꝙ Bar.errat in caſu d.§.ſi detracta.condẽnatio.n.non augetur:nec minuitur,propter illam qualitatem ſcientiæ,vel ignorantiæ:quia ſemper cõdẽnatio fit ad æſtimationem damni,ſed moderatio fit in executione.l.miles.§.decẽ. ff.de re iudi.¶ Sed propter hoc Barto.argui non debet, quia ipſe hoc non ignorauit:ſed in iſto caſu loquitur Bar. conſiderando effectum: quia propter ignorantiam minuitur in effectu cõdẽnatio.Et iſta cõcluſio bene ꝓcedit,qñ condemnatio non alteratur: qa ſemper vniformiter ſe habet in d.§.ſi detracta. Secus ſi condẽnatio alteratur:qa tunc variari nõ poteſt.l.qđ in hæredẽ. §. eligere.ff.de trib.Vel ſecundò rñderi põt ꝙ in d.§.eligere.actio mutat̃, tenendo ꝙ ſint diuerſæ actiones,& actio de peculio eſt tributoria,prout tenet Ful ibi,per illum tex.ibi,qua actione experiatur.& facit text.in §.j.& per totum inſti qđ cũ eo.¶ Vlt.Bar. concludit,
47 † ꝙ emendatio declaratoria poteſt fieri vſque ad ſñiam. & ratio eſt:quia vt dicit Bar.hic,col.ij.ver.noto ꝙ ea, quæ eſt declaratio, non eſt emendatio.Vnde licet prohibita ſit emendatio,vel mutatio,declaratio prohibita non videtur.& ad hoc facit: qa q declarat,nihil noui facit.l.hr̃des palam.§.ſi quid poſt. de teſt. & qui declarat,nõ diſponit:ſed qđ actum in præteritum ſit,oſtendit,vt dicit Bal.in l.cũ in teſtõ.in fi.ɔ̄.de man.teſt.& idem Bal.in §. quibus.
48 s̃.in j.conſti.C.in v.no.dicit,† ꝙ ille qui nõ poteſt emendare,nec corrigere,declarare tamen poteſt:facit qđ no.Bar. in d.l. hæredes palam.§.ſi quid poſt.in fi.cum ſim.vt tradit ibi Are. & Mod.in c. ij.de libel.obl.col.x.& in c.paſtoralis.col.penulti.de exce.& ibi dictis adde Fulg. in conſilio.147. viſa. in fin. Domi.in conſilio.32. pro examinatione.col. fin. & Rom. in conſilio. 46. ſuper eo. & in conſil.63.viſo themate.colum.ij.And. Sicu.conſil. 18. colum.

ix.lib.j.& in conſi.7.col.j.li.iij.& in conſi.87.col.ix.eo.li.iij. Et ad
propoſitū nr̄m de emēdatione eſt tex.in.j.cōſti.C.in §.s̄.dictis ita
que.vbi tex.concedit ptātem emendādi:& virtute emendationis
cōmiſſæ,dr̄ ibi ꝙ poterunt obſcuritates declarare:ergo videt̄ pro
bare ille tex,ꝙ declaratio ſit emendatio ꝯ Bal.hic.Sed rn̄deri pōt,
ꝙ ſi loquimur de emendatione prohibita,declaratio non exclu-
ditur:qa qui declarat,nihil noui facit,vt.s̄.dictū eſt:& hoc mō bn̄
loqtur Bal.hic,& in d.§.qbus.Aut loquimur de emendatione per
miſſa:& tunc ille q habet ptātē emendādi,ēt vr̄ hr̄e ptātē declarā
di,nō quia declaratio ſit propriè emendatio,ſed à maioritate rō
nis,quia ſi pōt emendare,qđ plus eſt,à fortiori poterit declarare
49 & ita videtur procedere tex.in d.§.s̄.dictis itaque.¶† Et qđ.s̄.di-
ctum eſt de declaratione,quæ admittitur,licet emendatio eſſet ꝓ
hibita,ꝓcedit,& habet locum in declaratione propria,quæ conſi
ſtit in declaratione verborum,qn̄ dubitatur : Secus ſi non ſit du-
biū:qa tunc nō dr̄ declaratio,ſed noua diſpoſitio : vt notabiliter
declarat Pau.de Ca.in d.§.ſi quid.col.ij.& ideo natura declaratio-
nis nō eſt,inutile facere vtile,vt Old.dicit in conſi. 167.ante oīa.
circa ſi.& tradit Io.de Ana.in conſi,84.videndum eſt.col.j. vbi in
quit,ꝙ declaratio conſiſtit circa circunſtātias:ſecus vbi agitur de
ſubſtantia actus,qa tunc nō vr̄ propria declaratio , ſed noua con-
ceſſio.¶Et ex his infert Pa.de Caſt.in d.§.ſi qd poſt, ad declaratio
nem,quam ſępenumero facit ſummus pōtifex.Nam ſi ſit declara
tio facta de aliquo verbo dubio,& valet,alias verò non valet : qa
a tolleret ius q̄ſitū,[a] & idē notabiliter ſcribit Pe.de Anc.in cōſ.399.
p̄mitto ꝓ clariori deciſione.colū.ſi.& hoc videtur ꝓcedere , niſi
p̄cisè cōſtaret de voluntate Papæ, qui in beneficialibus ſupremā
habet ptātem.& ita ꝓcedit qđ de iſta declaratione no.Ang. in ꝯſ.
278.nō eſt dubiū.ibi in ij.col.dicit præeisè ſtādum eſſe declaratio
ni Papæ,dato ꝙ millies hæc intentio ſua prius nō fuiſſet.& de hoc
etiam notabiliter loquitur Aegidius Bellamera in conſi.19. in cā
præcedente.col.ij.& aliquid dicit Bar.Soci.in conſi.160.in cauſa
50 col.xj.¶†Et ſubijcit Bar.hic,ꝙ iſta declaratio, de qua hic agitur,
debet fieri per ipſum actorem,qui libellum dedit,non p aliū fieri
b poteſt,etiam ſi hæres [b] ſit.& idē Bar. in l. ſi quis intentione. ff. de
judi.& in l.idē Pomponius ſcribit,ſi frumentum.§.ſi.ff.de rei vē.
& in l.inter ſtipulantem.§.j.de ver.ob.cum ſim.vt tradit ibi Alex.
& facit qđ no.Bal.in l.iij.in prin.ad ſi.ff.de iureiu.vbi dicit, ꝙ licet
ex forma ſtatuti ſtetur iuramento accuſatoris de dāno dato , hoc
non habebit locū in hr̄de,qa aliud eſt iuramentū defuncti , aliud
eſt iuramentū hæredis.l.generaliter.in prin.j̄.de reb. cre. ¶His tn̄
non obſtātibus contrarium ſuaderi poteſt,ꝙ immo hr̄s declara-
re poſſit libellum datum per defunctum:quia videmus ꝙ hr̄s pōt
declarare voluntatem defuncti.l.ſi quis à filio.§. ſi quis plures. de
lega.j.vbi ſi nō apparet de quo teſtōr ſenſerit , hr̄s eligit. & illum
text.no.Bar.in l.gerit.ver.veni ad quartum.ff.de acq. hr̄. dicens in
voluntate defuncti ſtandum eſſe declarationi hr̄dis,q melius no-
uit voluntatem eius.Et ad hoc facit,qa regulariter eiuſdē eſt po-
teſtatis hæres,cuius erat defunctus.l.hr̄dē.ff. de reg. iu. & ideo fa-
ctum defuncti reputatur:vt no.Ang.in cōſ.285.Brunellus. & fa-
ctū nomine defuncti ratificari pōt per hr̄dem.l.ſi ſine.§. ſi procu-
ratori.ff.rē ra.ha.no.Bar.in l.bonorū.col.ij.ff.rem ratam ha. cum
ſi.vt ſcribit Ale.in l.ſi eius.in gl.in verbo,negotiorum.ff.ſi cer. pe.
& Ang.in conſi.166.viſo,col.ſi.¶Non ob.qđ.s̄.in ꝯriū dr̄ de iu-
ramēto:qa vr̄ ſpāle in iur̄o , per rationem tex.in d. l. generaliter.
Præterea ēt in iur̄o vr̄ ꝙ hæres poſſit illud præſtare,qn̄ defertur à
lege,licet ſecus ſit ſi ab hoīe:vt Ale.poſt Ro.diſtinguit in l.j.§.hoc
iudicium.col j.ff.ne quis eum.& in caſu nr̄o iſta facultas declaran
di,& emendandi defertur à lege,p iſtū tex.¶In eadem glo.ibi,ſub
ijcit de mutatione,qn̄ veteri relicta,nouam vult eligere.Nam ſm̄
51 Bar.hic col.v.†mutare actionē,eſt vnā omittere, nouam propo
nere:vt in ti.de muta.nomi.& in l.mutare.ff. de procur. & muta-
tio quandoque fit in totum,quandoque fit pro parte. l. iuriſgen.
52 §.adeo.ff.de pa .¶Et notandū eſt,† ꝙ prohibita mutatione, etiā
additio prohibita vr̄:vt no.Bar.per illum tex.in l.ſi.C.de prox.ſa-
cro.ſcri li.xij.vbi inquit,ꝙ ſi à ſtatuto priores ciuitatis mutari ꝓhi
bentur,pariter etiā numerus augeri ꝓhibet̄. & idem ibi ſequitur
Ang.& Io.de Pla. in ꝯrium tamen facit tex.in cle.ne Romani. in
prin.de ele.vbi conſtitutio prohibetur mutari & etiam addi: er-
go videtur ꝙ additio non ſit mutatio:qa non fuiſſet opus facere
ſpālem mentionem de additione.& ad idem vr̄ tex.in l.in cōuen
tionalib.ff.de ver.ob.in ſi.vbi dr̄ ꝙ in p̄torijs ſtipulationib.nihil im
mutare licet,neque addere,neque detrahere.& hoc videtur habe
re locū,& intelligitur,qn̄ fit mentio diſtincta de mutatione ,& ad
ditione quia tunc ſub nomine mutationis,additio non cōprehē-
ditur,ex quo de additione ſpāliter ēt dr̄:ar.l.doli clā.ff.de ver. ob.
& ita in iſta.l.vr̄ vbi fit diſtincta mētio de emendatione & muta-
tione.idem hic ſub mutatione emēdatio non cōtinetur:ſecus ve
rò qn̄ abſolute dr̄ de emendatione,prout loquitur Bar.in d.l. fin.
53 ¶Et circa mutationē poſt gl.& alios Ale.concludit:† ꝙ fieri poſ-
ſit vſque ad litem conteſtatam,prout s̄.dictum fuit de emēdatio-
ne.& facit tex.hic qui pariter loquitur de mutatione,ibi,emenda
ri,vel mutari.& rationem adducit Ale.hic,qa in iudicio quaſi ꝯhi
tur.l.iij.§.idē ſcribit.ff.de pecu.no.per gl.in l.ij.§.ſi. de præto. ſtip.
& à tali quaſi ꝯctu recedere non licet:ar.l.ſicut.j̄.de act.& ob. Iſta
tamen ratio impugnari poteſt ex his,quæ.s̄.dixi de emendatione.
¶Nec prædictæ concluſioni gl.& Doc.hic obſtat quod ſupra di-
cit Bar.emendationem fieri non poſſe,ſi contingat mutari actio-
nem,vel ſubſtantiam facti:quia vt ibi dictum fuit, loquitur Bart.
ibi poſt lit.conteſt.hic verò glo.& Doct.loquuntur ante lit.conte
ſtatā.Et iſta concluſio procedit,& intelligitur,quando actor facta
mutatione,vult proſequi litē:ſecus ſi velit deſiſtere , quia cogitur
proſequi litem quam inchoauit.C.quomodo,& quando iu. aut.
qui ſemel.& ſic illa continuatio & perſeuerantia litis,non exclu-
dit mutationem,de qua agitur,dummodo facta mutatione litē
proſequatur.& tex.in d.aut.qui ſemel. vr̄ prohibere mutationē,
vt dictum eſt.¶Et dum tex.ibi dicit,ꝙ actor,q libellum porrexit
neceſſe habet vſque ad finem litem exercere,dicit Bar.ꝙ ſatis vſ-
que ad finem dicitur perſiſtere ille,q renuntiat actioni propoſi-
tæ.tex.tamen in d.auth.qui ſemel.vr̄ conſiderare finem litis me-
diāte ſnīa diffinitiua,qui finis efficacior videtur,quam ſi renuncia
tio facta ſit actioni propoſitæ,vt Bar.dicit.Sed rn̄deri pōt,ꝙ quā-
uis tex.in d.aut.qui ſemel.videatur ꝯſiderare finē reſpū ſnīæ diffi-
nitiuæ,non tn̄ excluditur renunciatio,quę ſemper fieri pōt.l.poſt
quā liti.j̄.de pac.nec ēt mutatio prohiberi vr̄ ſm̄ regulā iſtius legis
cui non vr̄ eſſe derogatum per generalitatē illius aut. qui ſemel.
quia correctio legis antiquæ nunquā facta vr̄,niſi exprimatur.l. ſā
cimus.j̄.de teſt.& quia ius nouum ſecundū iura antiqua diſtingui
tur,& declaratur:vt per gl.in auth. offeratur.j̄. de li. conte. & in l.
ſciendum.ff.qui ſatiſ.cog.¶Et talis mutatio,cum non poſſit fieri
54 poſt lit.conteſt.vt s̄.dictum eſt,† infertur ꝙ nō poſſit fieri ī cauſa
applōnis:quia per applōnem cauſa reducitur ad ſtatum,in quo
erat cauſa principalis,facta litis conteſtatione:vt eſt tex.no. & ibi
Bar.& Doct.in l.ita demum.j̄.de procu.& in terminis tenet Ant.
de Bu.in c.ij.col.pe.de li.ob.quem refert,& ſequitur Ro.in conſi.
371,quæſtio eſt.vbi hoc comprobat plurib.rationib.Et p̄dicta cō
cluſio bene procedit in libello primò dato in cauſa principali: ſed
in nouo libello porrecto in cauſa applōnis,idem erit , ꝙ in cauſa
principali:vt no.Bal.in l.ſi quis libellos.in ver item no.ꝙ lex edita.
55 j̄.de app.¶Et quod dictū eſt de cauſa applōnis,† non videtur ha
bere locum in reſtōne in integ.quæ in totum cām in priſtinū ſta-
tum reducit:vt no.per gl.& Bar.in l.ſi.s̄.ſi aduer.rem iu.& dixi in
56 ru.de app.col.iiij.¶Vltimò notandum eſt,ꝙ† mutatio,quæ non
poteſt fieri lite conteſtata,etiam de conſenſu partium fieri nō po
teſt,ſecundum Bal. in auth. hodie. in ſi. j̄. de iura. cal. & ſequitur
Ale.hic,col.ij.qui rationem adducit,quia ſubſtantialia iudicij non
poſſunt conſenſu partium remitti:vt per gl.in c.de cauſis.de off.
57 dele.Sed huic rationi reſponderi poteſt,† ꝙ de conſenſu partiū
litis conteſtatio reiterari,& prorogari poteſt:ex quo ſemel facta
fuit:vt no.in c.ſi.de proba.& dixi.s̄.& qa ille quaſi contractus,qui
ex litis conteſtatione inducitur:vt s̄.dictum fuit,ex conſenſu par-
tium remittitur.¶In ea gl.ibi,ſed cumulatio cum nulla.l. veteri.
58 gl.ingreditur materiā cumulationis.Et ſecundū Bar.† cumulatio
eſt vinus actionis cum alia coadunatio:& no.Bal.in l.j.§.ſi.ver. ex
tra ponitur.j̄.de fideic.& Ang.Are.in §.ſi minus .col.xiij.ver.pro
intelligentia.inſti.de act.& gl.hic concludit, ponendo regulā af-
59 firmatiuam,†ꝙ cumulatio regulariter ſit permiſſa.Et iſtam con-
cluſionem declarat,& plurib.rationib.comprobat Dyn.in regula
nullus plurib.de reg.iu.in vj.¶Et ſecundū iſtā regulā arguit Ro.
in conſi.240.viſo.col.ij.Ale.in conſi.lviij.viſo.li.v. cum ſi.ut infe-
rius dicā,in primo genere cumulationis.¶Prædicta regula limi-
60 tatur pluribus modis non ꝓcedere.†Primò ſecundum gl.hic.qn̄
plures ſunt actiones,quarum abſolutoria lata in una , parit exce-
ptionem rei iudicatæ in alia.Ad hoc Barto.vltra gl.q̄dā iura addu
cit,& præſertim tex.in l.fundum.& l.fundi.ff.de exce.quæ tamen
iura aliā rationem adducunt.ut ibi dn̄t Cu.& Pau.de Ca.& Mod.
& ſecundum iſtā primā limitationē,in notabili.q.conſuluit Abb.
in conſi.50.circa qōnē.lib.j.& Ampliatur ſm̄ Bar.ut procedat,ne
dū qn̄ parit exceptionē,ꝓut gl.loqtur,ſed etiam quādo eſt poſſi-
bile ꝙ pariat : qa quo ad impediendum actum idē iudicamus de
caſu dubio,& pendēti, qđ de certo.l. ſufficit.ff.de cōdi.inde.l.j. §.
ſi pendeat.ff.ad Mace.in l.pecuniā quā.ff.ſi cer.pet. ¶Secundò re
61 gula principalis fallit, † quando plures actiones ita ſe hn̄t,ꝙ una
electa,aliæ tolluntur.l.qđ in hæredem.§.eligere.ff.de tribu.l. cum ſi
lius.§.uarijs.de leg.ij.cum ſi.alleg.in gl. & de hoc regula ponitur
in l.nemo ex his.§.quoties.ff.de reg.iu.& ratio manifeſta vr̄:quia
ſi ele-

ADDITIONES.

a ¶Quæſitum.Peruſ.conſi.338.conſi.340.li.1.conſi.46.li.2.Ale.conſi.2.nu.14.li.7.
b ¶Hæres.Idem Soc.c.ſi.col.21.de lib.ob.Iaſ.l.ſi quis a filio.§.1.de le.1.Pet.Stella in l.qui Romæ.§.Augerius de uer.ob.Alc.li.2.§.ex his nu.2.eo.ti.ſed in præſenti uerior eſt opi.Decii.

si electione tolluntur, ergo nō pñt cumulari, cùm se adinuicē nō cōpatiātur. est tñ cōsiderādū: qa in iurib. alleg. in gl. quib. vna actio ne intētata, alia tollitur, si agat ad idē: qa cū oēs actiones competunt ad idē. d. l. cum filius. §. varijs. de leg. ij. & in d. l. nemo. §. quoties. in illis vr̃ hr̃e locū prima regula: qa absolutoria lata in vna, parit exceptionē rei iudicatæ in alia: & p ɔñs in dictis casibus ista se-
62 cunda limitatio non esset necessaria. ¶†Tertiò regula fallit, quādo sunt plures actiones ɔ̃riæ, qa cumulatio admittit. l. j. ɔ̃. de fur. gl. tñ hic vr̃ sub vno capite ponere actiones ɔ̃rias, & illas, quæ electione tolluntur. gl. verò in d. l. nemo. §. quoties. distinctè loqui vr̃ de contrarijs, & alijs, quæ electione tolluntur, prout Bar. hic distinguit post Dy. quē refert, & tradit Ang. Are. in §. si minus. col. xiiij. in ver. iij. fallit. inst. de ac. Nec ob. fm Bar hic, ꝙ si sunt ɔ̃riæ, electione tolluntur. d. l. j. ɔ̃. de fur. qa Bar. rñdet hoc esse verum, si essent ɔ̃riæ in exercitio, non in origine: sed si sunt contrariæ in origine, nō pōt dici ꝙ electione tollantur: qa cū non sit nisi vna ibi nō cadit electio, vt Bar. hic dicit. Et declarando exemplum colligitur in l. qđ in hr̃dem. § eligere. ff. de trib. in l. cū filius. § varijs. de leg. ij. nā in illis iurib. nō sunt actiones ɔ̃riæ in origine, quia omnes nascuntur, & cōpetunt: sed in exercitio ɔtrariç sunt: qa nō possunt simul intentari. Sed in l. j. ɔ̃. de fur. actiones contrariæ sunt ēt in origine: qa pp ɔ̃rietatem vtraque non nascitur, sed altera tantū nascit, secundum voluntatem actoris, vt ibi dr̃. Sed tamen aduertendum est, qa cum cumulatio solum respectu exercitij consideretur, iō videtur militare argumentū, ꝙ si ɔ̃riæ sunt, electione tollant. ¶Et ad istā regulā, ꝙ cumulatio impediatur pp contrarietatem, facit tex. in l. vbi repugnantia. ff. de re. iur. in c. solicitudinem. de app. Nam vbi est ɔtrarietas, ibi nō cadit excusatio, adeo ꝙ nec rusticus excusat. vt no. Bal. in l. scripturæ. col. fi. ver. quçrunt doc. ɔ̃. de fi. instr. Vñ ꝓhibita reprobatione testium, nō videtur prohibita reprobatio, quç insurgit ex ɔ̃rietate ipsorum testiū: vt notabiliter dicit Dom. in c, ij. §. fi. col. fi. de testi. in vj. Similiter remota nullitate, vel exceptione, non tollitur nullitas, quæ ex ɔ̃rietate insurgit, secūdum Ang. in l. tale pactū. §. qui prouocauit. in col xv. ver. vlterius iuxta ꝑdicta qro. ff. de pac. & dicit Ang. in consi. 87. hic punctus prima fronte. circa fi. ꝙ legislator, nec Deus ipse, pōt actum repugnantem in esse producere. alle. d. l. vbi repugnantia & hoc in notabili casu tradit Ale. in consi. 121. viso processu. li. j. & per istam regulam infert, & concludit Ang. in cōsi. 36. ꝓ decisione q̄sitorum colum. ij. ꝙ non admittitur libellus, in quo qs petit cassationem fieri: & pariter de nullitate dicit: quia ista sunt contraria in quibus cumulatio non admittitur. vr̃ tamen ꝙ in tali casu libellus saluari
63 possit, †sicut in simili valet libellus, in quo qs dicit sn̄iam nullā, &
a si qua est appellat. a vt no. Abb. in c. dilecto de appel cum si. vr̃ dixi ibi, col. fi. Et in alio simili casu idem tradit Pau. de Cast. in consi. 393. viso quodam libello. fm primā formā. in ii. col. vbi concludit nō procedere libellum, in quo mulier petit dotē sibi restitui: qa maritus vergit ad inopiā. & qa maritus adulteriū cōmisit: quia cā prima non tendit ad plenā restōnē dotis. secunda sic. Vnde ꝙ fiat plena restō, & nō plena, ɔ̃ria sunt. Ideo fm eū pp ɔ̃rietatem, cumulatio nō admittit. Sed ista decisio Pa. de Ca. nō videt ꝓcedere sine dubio: qa in terīs in quib. ipse loqtur. nō vr̃ esse ɔ̃rietas: quia in tali libello duplici via agebat, ad consignationē dotis pp inopiā & ad plenā restōnē dotis pp adulteriū, & qlibet via in casu suo intentata vr̃: quia si ꝓbabit adulteriū, plena restō habebit locū: si tātum inopiā, habebit locum consignatio, & talis cumulatio de diuersis remedijs, ex diuersis causis, & ad diuersa competentib. fieri potest: vt no. Bar. hic, col. v. & videbimus ɔ̃. in primo genere cumulationis. Et hoc confirmatur, quia verba libelli in fauorē actoris interpretari debent. l. si quis intentione. ff. de iud. & quælibet dispō ita debet intelligi, ne contradicat. c. inter dilectos. §. cæterum. de fi. instr. & hoc in positionibus, quæ fiunt in iudicio, not. Bal. in l. cum falsa. in fi. C. de iu. & fac. ign. cum si. vt Ale. tradit in l. j. in princ. ff. ne quis eum. & in consi. 141. viso testō col. iiij. li. ij. & videmus ꝙ causæ quæ in libello allegātur, ad intentionem agentis reducuntur, ēt verba impropriando. Vnde si quis agat ex duplici causa copulatiuè, & vna ex illis ꝓbata, concludit intentionē agentis, sufficit ꝙ vna probetur, & illa copula in alternatiuam resoluitur: vt not. Bar. in l. Fulcinius. §. cū hoc edictum. ex quib. cau. in pos. ea. & in consi. 193. cōe Lusignani. Paul. in l si mater. C. de rei ven. facit tex. in c. cum iādudum. de præb. & in c. significauit. de appell. & ita dixi superiorib. dieb. cum casus iste occurrisset in Parlamento nostro Delphinali. & ista opi placuit dominis meis.
64 ¶†Quartam regulam addit Bart. ꝙ quando duæ actiones ita se hñt ꝙ vna proposita & condemnatione secuta, & facta executione, contingit liberatio in alia, cumulatio non admittitur, per l. j. in fi. ff. si fa. fur. fe. di. & ibi etiam no. Barto. illum tex. ad hoc. Et secundum istam regulam arguit Ro in consi. 240. viso. in fi. & in consi. 245. ad primū. Sal. tamen hic, col. xj. in ver. item addit. reprobat istud dictū duplici rōne. prima, quia Bart. loquitur lata sn̄ia. nam tunc, dicit ipse, non qritur de cumulatione, cum primū actio finita sit per sn̄iam. Sed rñdet ꝙ non intelligit Bart. ꝙ esset lata sn̄ia sed casu quo in futurū lata esset. & ita eius verba ad sanum intellectum reduci debent. Aliā rōnem adducit Saly. ɔ̃ Bart. quæ efficacior vr̃, & placet: quia in casu d. l. j. §. fi. agitur ex eodem facto, videlicet ex furto facto à familia, quod vnicū furtū reputatur. l. si familia. ff. de iu. om. iu. quo casu tatr pōt ferri sn̄ia absolutoria, ꝙ ob staret exceptio rei iudicatæ & sic ille casus includitur sub prima regula. gl hic, & opi. Sal. sequitur Ang. Are. in §. si minus. in fi. char. in fi. de act. Ale. conatur rñdere, & dicit, ꝙ ad rōnem Sal. rñsio colli̇r ex dictis Bar. in l. fundū. ff. de exce. dum inquit, ꝙ prima regula gl. hic, intelli̇r quando absolutoria ferenda in prima, est apta parere exceptionem rei iudicatæ in secunda, inspecto communi cursu causarum, hoc est, absque eo ꝙ reus aliquid probet, & non ali̇r. q. Ale. ꝙ in casu d. l. j. sententia absolutoria in vna, non pareret exceptionem rei iudicatæ in alia, ex communi cursu causæ: sed tunc demum si dñs serui assumeret onus probandi, & probaret dānū datum non fuisse. & ita vr̃ Ale. præsupponere, ꝙ absolutoria lata in vna. non possit parere exceptionem in alia. nisi reus assumat onus probandi, & probet super facto: & hoc est quid accñtale, pp cōem cursum cārum: quia actori probatio incūbit l. qui accusare. ɔ̃. eod. nisi reus assumat onus probandi: & hoc est quid accidentale, quod non attenditur, vt per gl. in l. certi condictio in prin. ff. si cert. petatur. & dixi. s̄. in ru eo ti. & dicit Alex. non esse verū, ꝙ in casu d. l. j. §. fi. agatur ex eodem facto, quia immo censentur plura delicta, pp pluralitatem seruorum: vt no. Bar. in d. l. si familia. circa fin. Sed certè in casu d l. j. dato ꝙ plures actiones competerent, tendunt ad idem ideo cumulatio impeditur, vt no. Bar. in secundo gñe cumulationis, vbi rōnem adducit. quia absolutoria lata in vna parit exceptionem rei iudicatæ in alia, & sic habet locū rl̃a gl. fm quod Saly. dicit. Et hoc ꝙ absolutoria in vna, possit parere exceptionē in alia etiam potest hr̃e locum, dato ꝙ reus non assumeret onus probandi, puta si super facto pronuntiauit: & quia actor nō probauit, quo casu reus diffinitiuā absoluitur: vt videbimus in l. q ac-sare. ɔ̃. eo. Et fm dicta Alex. tex. in d. l. j. restringeretur eo casu, quo dominus assumpsisset onus probandi. vñ verior videtur opi. Saly.
65 ¶†Quintam regulam ponit Bart ꝙ rōne maioritatis cumulatio non admittitur: quia pp maioritatem, vna aliam secum non admittit. l. fi. ɔ̃ de or. iudi. ibi, merito maius minori præfertur. & in l. per minorem. ff. de ind. vbi Bar. idem tenet. & declarat ꝙ pluribus modis vna causa dr̃ maior altera. & idem Bar. in l. fundum. col. pe. ff. de exce. & in l. siue ɔ̃. §. quia Plautianum. col. ij. de lib. agn. & Ab. in c. tuam. de ord. cog. col. ij. not. in §. præiudiciales. insti. de actio. Tex. tamen, quem Bar. adducit in d. l. fi. de ord. iud. vt Sal. hic dicit, col. xj. non loqūitur in materia cumulationis, de qua agitur: quia loquitur, & intelli̇r, quando ciuilis ab vno & criminalis ab alio, intentatur. & Saly. refert, & sequit Ang. Are. in §. si minus in fi. char. in prin. & Ale. in l. reum criminis. col. 2. ɔ̃. de proc. dicit ꝙ cōiter d. l. fi. ita intelli̇r. & not. per gl. in l. interdum. ff. de pub. iud. & in l. rerū amotarum actio ob adulterii. ff. rerum amo. Bar tñ in d. l. fi. vr̃ illā intelligere, prout hic: & adaptari potest in eius gñalitate: quia loqtur gñaliter. vnde vr̃ habere locum, siue ab eadem parte, siue ab a-
66 lia parte, illud fieri contingat. ¶ Et retenta ista rl̃a limitatur † non procedere in casu notabili quē ponit Bar. in l. interdum §. qui furem. ff. de fur. in ver. & per hoc dico. vbi inquit, procedere libellū, in quo accuso aliquem de præda facta, & peto eum puniri, & cōdemnari, & rem mihi restitui seu damnum emendari: quia tali casu non videtur intentari actio ciuilis, & criminalis in eodem libello: quod prohibetur. l. interdum. ff. de pub. iudi. sed videor tamen criminalem accusationem intentare, & incidenter implorare officium iudicis, vt faciat mihi rem restituere, vel damnum emendare & hoc dictum sequitur Io. de Ana. in c. cum oporteat. de ac-
67 cu. cum si. vt tradunt Moder. ibi, col. fi ¶Secundò limitatur † nō procedere, qñ actio minor esset separata penitus à maiori: quia si accusaui te de aliquo crimine, hoc non vr̃ impedire, quominus possim petere decem ex cā mutui. & ad hoc bñ facit text. in l. rerū amotarum actio ob adulterii. ff. rerum amo. licet Bar. ɔ̃. in primo genere cumulationis videatur sentire ɔ̃rium. & sic regula. l. p minorem. ff. de iudic. vr̃ procedere in causis connexis, quando per minorem actionem fieret ꝑiudicium maiori, prout loquitur. Secus vr̃ in causis separatis, vt dictum est. ¶ Vltima regula fm Bart.
68 † est ratione ordinis, quando plures actiones ita se hñt, ꝙ vna debet aliam præcedere. l. ordinarii. ɔ̃. de rei vend. l. incerti. ɔ̃. de interdic. Sal hic, col. xj. ver. item addit. dicit ꝙ ista regula videtur superflua. qa cumulatio petitorii & possessorii, reguli̇r non est prohibita. c. pastoralis. de cau. pos. & proprie. cap. cum dilectus. de ordi. cogn. l. cum fundum. ff. de vi & vi ar. §. fi. solū dicit ipse prohibita vr̃ cumulatio petitorii, & possessorii retinendæ, ratione cōtrarietatis: & sic per aliam regulā: & sic ista non vr̃ necessaria. Sed tñ rl̃a, quam

ADDITIO.

a ¶Appellat. Ale. consi. 59. nu. 9. lib. 4. Cor. cons. 2. col. 3. lib. 3.

quam ponit Bar.videt ꝓcedere:qa regulã generalẽ facit, que tamen ẽt aliquo casu in possessorio & petitorio verificari põt. d. l. ordinarij.& in l.si de vi.ff.de iu.& rña Bar.exemplificari põt in l.vt debitũ.ꝭ.de hær.act.& in l.j.ff.ta.er.Ista tamen rña satis includi põt sub rña p̄cedenti,q̃ rõne maioritatis loqt̃.Sed qa magis particulariter distinguit,nõ debet dici supflua:qa nõ dicit̃ superfluũ,q̃n ponitur magis distinctè,qđ prius dispositũ fuit iordinatè:vt no.Do. in c.j.col.pe.p gl.ibi,de sum.Tri.& fi.cath.in vj.facit tex.in §.alio, insti.q.mo testa.infir.¶Successiuè Bar.pluragña cumulationis ꝓ-

69 sequitur.& in primo gñe cõcludit post antiquos,† ꝙ si plures actiones diuersæ,ex diuersis causis,ad diuersa cõpetunt, admittit̃ cumulatio si nulla ex regulis supradictis cumulationẽ impediat. l.si idẽ.in prin.ff.de iur.om.iu.l.cũ fundum.§.fi.ff. de vi & vi ar. Et ꝑ ista cõclusione facit conclusio gl.relata superius,dum ponit re

70 gulã affirmatiuam,ꝙ regulariter cumulatio admittatur. † Et ista cõclusio ampliat̃,ẽt si vna actio p̄paratoria sit ad aliam: qa simul cumulari p̃nt:vt no.p Bar.post gl.in l.qui de inofficioso ff.de iof. test. Ale.in consi.5 2.viso testõ.in fi.& plenius Ro.tradit in consi.

71 392.circa primũ.col.ij.†Similiter ampliatur habere locum, etiã in plurib.debitorib.q in eodẽ libello p̃nt conueniri:vt no. Alex.in consi.57.viso.li.v.& hoc latius prosequitur Ro.in consi.240.viso themate. & videbimus inferius in vltimo genere cumulatio

72 nis.Et subijcit Bar.hic,†ꝙ quãdo plures diuersæ actiones cumulã tur,puta actio cõmodati,depositi,& locati,ꝙ talis cumulatio debet fieri in diuersis libellis:qa diuersæ cõclusiones requirũtur. Pa. de Ca.& Ale.tenẽt ꝯ Bart. ꝙ etiã in eodẽ libello, actiones plures spẽ differentes p̃nt cumulari,ꝑ gl.ij.in c.querelã. de elec. & in c. ij. de capel.mo.in gl.ij.¶Et hoc patet in petitorio, & possessorio, qđ põt cumulari.c.pastoralis.de.cau.poss.& proprie.& ꝯ Bar. etiã tenet Sal.in l.si quis homicidij.col.iij.in prin.ꝭ.de accu. & idẽ Pau. de Ca.in l.nõ est nouum.ff.de act.emp. Alex.in d.l.si idẽ. & Mod. ibi sequũtur.ff.de iu.om.iu.Sed.tamẽ non videt ꝙ Bar.debeat reprehendi:quia,vt ex verbis suis colligitur,loquitur Bart. respectu conclusionis,vt patet dũ dicit,ꝙ in actionibus non spẽ,sed numero differentib.ꝙ erit vna conclusio vnum iudicium in eodem libello,sed in actionibus plurib.differentib.spẽ.plures diuersæ cõclusiones requirũtur:& isto respectu plures libelli necessarij sunt. Non negat tamen Bar.quin istæ diuersæ conclusiones in eadem charta scribi possint:& capiendo chartam pro libello, verum est quod dicit Pau.de Ca.sed respectu conclusionis, quæ diuersa est in diuersis actionib.plures sunt libelli.& ita loquitur Barto.hic. & idem videtur velle Bal.in l.cum rationibus qui accus.nõ poss. vbi

73 dicit † ꝙ de eodem facto,vel connexo, plures accusari possunt eodem libello:sed de factis diuersis,plures vno libello accusari nõ

74 possunt.Fatetur t̃n Pa.de Ca.hic,& Ale.refert,† ꝙ licet in eodem libello plures actiones spẽ differentes cumulent̃ virtualiter t̃n sũt plures libelli,prout sunt plures diuersæ actiones.& ideo ꝓ pluribus libellis erit soluenda gabella:& sic in effectu,si bene considere tur parum differt qđ dicit Pau.de Ca.ab eo qđ Bar.dicit: quia Pa. de Cast.considerat diuersitatem libelli pro charta:& hoc non negaret Bar.& Bar.ipse loquitur de diuersitate libelli, respectu diuersæ petitionis,& conclusionis:& hoc fatetur Pa. de Cast. dum concludit,ꝙ erat soluenda gabella pro plurib.libellis, licet sit vna charta.Et hoc intelligitur,nisi ex communi vsu loquendi in loco, libellus pro ipsa charta accipiatur:quia tunc vna tantum gabella solui debet:vt Bart.distinguit post Iac.Bu.in l.liberorum.§.sed & si aliud.ff.de acc.cum si.vt tradit Alex hic.& in l. scire debemus. in prin.ff.de ver.ob.& hoc in no.q.tradit Are.in consi.79.diligen

75 ter consideratis.Secundum est genus cumulationis, † quando plures actiones ex eadem causa competunt ad idem: & cumulatio non admittitur,vt Barto.hic concludit: qa absolutoria lata in vna,parit exceptionem rei iudicatæ in alia.l.de eadẽ re. in fi. ff. de exce.rei iudic.& etiã alia ratione cumulatio impeditur, qa vna ex his qs experiri debet.l.nemo.§.quoties.ff.de r̃e.iu.cũ si.ꝭ.in secunda regula allegatis.Et limitatur ista conclusio secundũ Bart.nisi actor esset incertus facto aduersarij.l.j.§.quia autem.ff. quo. leg. Et ista verba Bar.declaratione indigent.nam in d.§.quia autem. petitio h̃reditatis cumulat̃ cum interdicto quorũ legatorũ:vtrũque.n. remedium dat̃ ex eadem causa:quia hæres:& etiam vident̃ ad idẽ competere:videlicet ratione possessionis: qa etiam in petitione hæreditatis,officio iudicis actor possessionem conseqt̃.l.licet mi nimam.ff.de pe hæ. & in d.§.qa autem est casus notabilis, in quo libellus incertus procedit,quando incertitudo causatur ex facto aduersarij.& Bart ibi no.illum text.cum si.vt tradit Alex in l. vbi autem.§.qui illud.de ver.ob.& idẽ Alex.in consi.132.lectis,& põderatis li.ij.ex hoc.infert Bar.in d.§.quia autem.procedere libellũ in quo dicitur,peto talem rem,& si non extat,peto æstimationẽ: sicut etiam procedit libellus in quo quis petat rem sibi tradi, & si non tradit,interesse:vt no.per gl.magnam in l.j.in princ.ff.de act. emp.& ibi Barto. in ver.tertia practica. & idem Cy. in l.traditio in ver.ij.quæritur.C.de ac.emp.vbi Bal.col.j.& idem Bal.in l.j. C. de sen.quæ pro eo qđ inter.& in consi.290.allegationes.Rom.in

76 cõ.392.circa primũ.col.ij.Sic etiam procedit libellus,† peto ꝙ ꝓmisisti:& si non soluas,peto pœnam:vt no. Bal. in l. si pacto quo pœnam.in fi.ꝭ de pac.& potest peti factum, & condõnaliter interesse:vt no.per gl.in l.ij.§.item si in facto.de ver ob.& Bar. in l. stipulationes non diuiduntur.col.pe.e.ti.& h̃r in Pract.Papi.in libello,in actione reali,in verbo & florenis decem.co.iij. Huic conclusioni factæ in secundo genere cumulationis, obstare efficaciter videt̃ tex.in d.§.sed neque,in ver cõtra principales t̃n.in auth.

77 de fideiuss. † vbi contra debitorem principalem [a] cumulatur [b] actio personalis cũ hypothecaria,quæ tendunt ad eundem finem. Doc.laborant in solõne,& solo Bart. quæ fundatur in effectu in specialitate,fragilis v̄r,vt dicit Pau.de Cast.hic, & etiam in tex. ibi non dicit de nouo illud statuere,sed fundatur in l.quæ dudum,q̃ à nouo dicta est,vt ibi dicitur.vnde Pau. de Cas. respondet ꝙ in d.§.sed neque.cumulatio admittitur:quia facta condõnaliter, vt hypothecaria habeat locum,casu quo cõstabit de debito: vt ĩsimili not.gl.l.qui de inofficioso ff de inoff.test.cum si.allegatis.ꝭ.ĩ isto secundo genere cumulationis Et hoc quod dicit Pau. de Ca. etiã tradit Ro.in consi.392.circa primum col.pe Ista tamen solutio non caret diuinatione, & attenta tali declaratione, non fuisset opus noua dispõne Imperatoris,quia vtique hoc etiam secundũ iura antiqua fieri potuisset. Alia est solo Bal.in qua residet Alexã. hic,qui Bal.refert,& dicit.ꝙ cumulatio admittitur in d.§.sed neque,qa hypothecaria accessoria est,& tendit ad eundem effectũ, vt creditori satisfiat,& per ipsam hypothecariam nil plus consequitur,quã per principalem.sed ista solo etiam non satisfacit, qa si plures actiones,quæ tendunt ad idem, non possunt cumulari, vt.ꝭ.dictũ est,qa ex eadem cã,& ad eundẽ finẽ tendunt: à fortiori hoc idem dicendum est in hypothecaria,quæ accessoria est. & in qua militat ratio Bar.qa absolutoria lata in vna,parit exceptionẽ rei iudicatæ in alia.l.si deferente,qui.mo pi.uel hyp.sol. & ideo ad illum §.sed neque.aliter respõderi potest,ꝙ illa hypothecaria nõ tendit immediatè ad idem:quia datur ad aduocandum possessionem,in qua melius erit creditori consultũ, cũ melius sit pignori incumbere quã in personam agere.l.plus cautionis.ff.de re.iu. & istud videtur sentire Bart.dum inquit,ꝙ opp.d.§.sanè. etiam formari potest contra primum genus cumulationis, in quo agitur de plurib.actionib.tendentibus ad diuersa.Ista etiam solo non v̄r procedere sine dubio:quia obstare videtur ratio Bar.quia absolutoria lata in vna,parit exceptionem rei iudicatæ in alia.d.l. si deferente.qui.mo.pi.vel hy.sol.quæ quidem ratio etiam videt̃ h̃re locũ,licet agat̃ ad diuersa.Sed responsio p̄dicta videt̃ bene procedere,quãtũ ad istud scdm genus cumulationis,in quo loqtur Barto. q̃n agit̃ ad idẽ.¶Vltimò ẽt dici põt,ꝙ illa actio hypothecaria intẽtata cõtra debitorem principalẽ,reputat̃ intentari ꝯ diuersas ꝑsonas,qa debitor videt̃ cõueniri vti extraneus,ratione possessionis:vt in simili casu no.Bar.in l.maritũ.ff.sol.ma.dũ ibi in prin.op ponit de l.Nesennius.§.fundus.ff.de re iu.Et licet loquat̃ ibi Bart. in rei vẽd.idem tamen est in hypothecaria. & istã æquiparationẽ probat Aret.in consi.32.diligenter consideratis.in iij.dub. & istã solutionẽ tradit Soc.hic,quo casu,q̃n actiones ẽt tendunt ad idẽ ꝯ plures,cumulari possunt,vt.ꝭ.videbimus in quinto genere cu-

78 mulationis.¶†Tertium genus cumulationis est,q̃n plures actiones ex eadẽ cã ad diuersa cõpetunt cumulatio non admittit̃, quia possẽ est sic fieri s̃niam in prima,ꝙ obstaret exceptio rei iudicatæ

79 in alia.l.j.ff.vi bo.rap.& per Bar.hic.¶ Et in isto genere † difficultas est,quomodo Bar videat̃ considerare possibilitatẽ. Nã quod tali casu absolutoria pariat exceptionem rei iudicatæ in alia, hoc non v̄r posse verificari,nisi pronuncietur super facto. talis autem ꝓnunciatio non v̄r posse fieri,nisi reus assumat in se onus probãdi,quo casu talis possibilitas non attenditur: quia non est secundum cõem cursum causarum,vt declarat Bar.in l.fundum. ff. de except.& sic illa doct. videt̃ impugnare conclusionem Bar. in isto tertio gñe cumulationis Nisi dicamus ꝙ Bar. hic loquitur, q̃n ex eadẽ causa agitur:quo casu absolutoria facilius videt̃ cumulationem impedire,quã in terminis,in quibus loquitur Bart.in d.l.fundum. vbi loquitur q̃n ex diuersa cã agatur. Vel secundò dici põt, ꝙ pronunciari poterit super facto, licet reus non suscipiat in se onus probandi:quia hoc pẽdet a iudice,qui etiam ex p̃sumptionibus iudicare põt.c.afferte.de p̃sump.¶Quartum genus cumula

80 tionis est,secundum Bat.post Dy.† q̃n sunt plures actiones ex diuersis causis competentes ad idem & ꝯcludit Bar. post Dy. ꝙ cumulatio admittatur, vt per eum hic, & tradit Ange. Are.in §. si minus.

ADDITIONES.

a ¶Principalem.Sed non est contra tertium Bal.l.est in arbitrio,infra de actio. & obli,Pau.consi.447.li.2.Bal.autem in d.l.est in arbitrio.reddit rationem coloratam inter cumulationem personarum,uel actionum.

b ¶Cumulatur.No.quod cumulatio actionis personalis,& hypothecariæ,contra debitorem admittitur,non contra diuersas personas.s.debitoris,& tertii possessoris. l.est in arbitrio,& ibi Bal.ꝭ.de act.& obl.

minus.col.xv.in ver.v.casu.inst.de ac.¶In quinto,& vltimo gene
81 re cumulationis,† quãdo plures actiones ex eadem causa cõpetunt ad idem ꝟ plures,an simul in eodem libello possint cumulari Bar.se remittit ad ea quæ dicit in l.iij.§.fi.ff.de duo. re. de quo no. Ro.in cons.240.viso themate. Ale.in consi 58.viso.li.v.s̃. alle. & Imo.in consi.44 in casu ꝑmisso.in fi. Aret.in consi.29. diligenter & maturè.in vij.dub.col.x.& idẽ Arc.in consi.65.viso pũcto.col. v.& Bar.Soci.in consi.231.cum in præsenti consultatione.col.4. ver.circa tertiã dubitationem.¶Successiuè quærit Bar. si facta sit
82 cumulatio,† q̃ sm regulas supradictas esset prohibita,an valeat iudicium,parte non opponente?& in effectu concludit ꝙ sic.& idẽ tenet Bar.post gl.ibi in l.hos accusare.§.lege Iulia.in fi.ff.de acc. & in simili idẽ Bar.concludit in l.j.§.accusationem. ff. ad Turp. cum si.vt tradit Ale.hic,& sic etiam valet processus ꝟ sñiam, quæ in rẽ transiuit iudicatam,si non opponatur:vt no.Inn.ĩ c.cum dilecta. de rescr.Bal.in l.illicita.§.veritas.ff.de of.p̃si.Ro.in consi.174. amplissime doctor.cum si.vt latè congerunt Mod.in c. inter monasterium.col.x.in ver.limita octauò.de re iu. Et in simili casu dicit Bal.in l.certi condictio.§.quoniam.circa fi.ver.sed ponamus.ff. si cer.peta.ꝙ licet à statuto in aliquo casu reprobata sit probatio testium,valebit tamen non obstante statuto,si à parte non opponatur.& tradit Bar. Vero.qui alia similia inducit in cautela.205. statuta disponunt.& dixi in c.ij.col.fi. de proba. & in d §. quoniam
83 Bal.dicit vnum,qđ in proposito bene facit,† ꝙ sufficit si pars cõtradicit,nec opus est ꝙ appelletur:& si non obstante contradictione partis proferatur sententia,erit nulla.ita dicit Arc.in d.ca. ij. de proba.declarando dictum Bal.in d.c.quoniã. quia sententia lata prætextu probationis reprobatæ,est nulla:vt not.Bal.in l.libertorũ.ỹ.de test.vbi hoc dicit per tex.in c.ij.de pur.vul.Sed in casu nostro aduertẽdum est:quia si iudex admitteret cumulationem , nõ obstante contradictione rei,per hoc non videtur ꝙ sententia esset nulla.ita videtur sentire Bar.hic,dum all.l.j.ỹ.de appell.vbi probatur ꝙ peruersio ordinis non reddit sententiam nullam, sed appellari potest,& Bald.ibi,in ij.col.ver.mõ ergo quæro. tenet valere sñiam,non obstante oppõne partis. Contrarium tamen videt̃ sentire hic Bart.in prin.dum format qõnem, an valeat iudicium parte non opponente:ergo parte opponente, videtur præsuppo
84 nere pro cõstanti ꝙ non valeat.†Et concordãdo distingui potest ꝙ aut accumulatio impeditur ratione ordinis:& valet iudicium, etiam parte opponente.d.l.j.ỹ.de ap.aut cumulatio impeditur,qa sententia absolutoria lata in vna præiudicat in alia, & tunc etiam parte opponente valet iudicium, quia solum agitur de interesse partis.Si verò impeditur iudicium, quia vna electa , alia tollitur: quia iudicium non videtur procedere sine actione.l. si pupilli. in §.videamus.ff.de ne.ge.l.quoties.§.item temporali.ff.de admi. tu. indistinctè non valet iudicium,etiam parte non opponente:& eodem modo ratione contrarietatis,si cumulatio impediatur, non valet iudicium,etiam parte non opponente:vt no. Ange. Aret.in d.§.si minus.& latius prosequitur Aret.hic,& in prædictis casib. in quibus dictum est,non obstante contradictione valere processum,intelligitur,nisi fuerit appellatum:quia tunc quicquid factũ fuerit post appellationem irritum est & nullum.c.super qõnum. §.fi.de of.dele.& ideo videtur in tali casu,in quo loquitur Aret.in d.c.ij.de probat ꝙ requiratur appellatio:quia agitur ibi de ꝓiudicio partis:& sola contradictio non videtur reddere sententiam nullam.Non obstat dictum Bal in d. l. libertorũ:quia loquitur in ꝓbõne duelli,quæ omnino reprobatur.Non sic vr̃ in terminis statuti,quando aliquo casu testes non admittuntur: & qa non constat ꝙ iudex motus sit ex illa ꝓbõne reprobata : & quia statutum nõ vr̃ excludere iudicem,quominus possit admittere testes ex officio,subsistente æqtate.¶In gl.in verb.prout, no. Bart.ꝙ ista dictio,prout,limitatè ponitur,& hoc bene procedit in isto casu:qa refert se ad illud,qđ est de præterito,quod apparet,& de quo cõ
a stat.Si verò non cõstaret,tunc illa dictio,prout,ᵃ cãliter ponitur,
85 vt si concedatur tibi ꝙ possis uectigalia tantæ quantitatis colligere,prout hactenus consuetum est:vt latius Bar.distinguit in trac. ad repri.in ver. prout.& tradit Ale.in consi.46. visis, & accuratè consideratis. col. iiij. lib. j. in ver.fortificantur hæc verba.& facit qđ no.Bal.in l.ij.col.j.ver. vlterius no.argumentum.ỹ.de erro. aduo.de illo qui confitetur,prout in tali instrumento continet̃. Nã limitata vr̃ cõfessio:& no.Ro.in consi. 294. hæc confessio. Ale.in consi. 3.in causa,& lite.in prin.li.ij.& no.Bald.in rub.ỹ.depo.q. vj. Ale.in cõsi.8.videtur fortasse.in fi lib.iiij.& in simili casu no. Ang. in ꝯs.11.si dictus ser.Ioã.in fi.& Cor.in consi.ix. præmittendũ est,
86 in fi.lib.j.Et notãdũ est,†ꝙ quãdo fit relatio per illum,qui hẽt ptã tẽ disponendi,si constat de uoluntate eius, ualet dispositio , dato ꝙ relatio non uerificetur,ut patet in exemplo,qđ dixi s̃. secundũ Bar.de illo,cui concedit̃ ptãs colligẽdi uectigalia, prout hactenus fuit consuetũ. Licet.n.non appareat de tali cõsuetudine, ualet tamen illa concessio:quia appareat de mente concedẽtis.Et in simili casu no.Bar.de sñia,in qua quis fuit condẽnatus ad soluendum singulis annis,vnum par caponum , prout eius antecessores fecerunt.Nã simpl̃r condẽnatus vr̃,quia illa verba non faciunt condõnem:vt no.Bar.in l.eum qui §.Iulianus.ff.de constit.pe.& in simili casu no.Bar.in l.admonendi.col.vij.de iureiu.Bart.in l. j.in fi.s̃.de epi.& cle.Pau.de Ca.in consi.320.in causa decimarum. Are.in ꝯs. 76.diligenter visis cum si.vt tradunt Mode.in c.ij. de rescr.Et hoc verũ est:& intell̃r,q̃n illa dispositio, ad quam facta fuit relatio.non reperitur:qa non recedit̃ à dispositione, q̃ certa est. Secus si reperiatur,& al̃r dicit,quã relatũ fuerit:quia tunc illa dispositio non valet quia erronea vr̃,& notabiliter Ale. tradit ĩ ꝯs.9.li.v.& idẽ Car. in cons.11.singulis.col.j.& dixi in cons.63.in ij.dubio.& in c.ij. de rescr.col.ij.& in c.q̃m Abbas.in fi.de off.dele.& ex prædictis infert Bar.ad dictum Inn.in c.j.col.fi.in versi.item si qs in libello.de pro-
87 ba.vbi inquit,†ꝙ actor,q in libello facit mentionem de aliquo instrumento,etiam ante litem cõte.tenetur illud edere, vt reus de liberare possit.& Do.de Rota sequuntur in deci. 39.si in libello. & est secunda decisio in tit.de proba.in nouis,sm alium ordinem.vt no.Bal.in l.j.§.ed tiones.co.iij.ver.uenio ad secundum.ff.e. cum si. vt tradit hic Ale.& Mo.& latius dixi in c.j.co.49.de proba.& si instrumentum de quo fit mentio in libello,referat se ad aliud instrumentum,ẽt illud produci debet,ad quod relatio habet:vt no.Bal. in l.inciuile.circa fi.in ver.item no.de leg.& ita ampliando dictum Inn.tradit Ale.in consi.3.in cã,& lite:col.j.li.ij. ¶Prædicta conclo
88 limitatur,secundum Bar.hic,† vt non habeat locum,quando fuit facta mentio in libello assertiuè de instrumento,ita ꝙ tenor instrumenti inseratur:tunc.n potest reus deliberare,absque eo ꝙ instrumentum producat. & cum dictis Barto. transeunt Ale.x.& Mod. Aret.tamen in c.j.col pe.de proba & tenet contra Bar & indistinctè sequitur dictum Inn.quia quocunque modo actor facit mentionem in libello de instrumento , vr̃ protestari se vsurum tali instrumento ergo indistinctè tenetur edere.l.j. §. edenda. ff.eo.Sed põt respõderi ꝙ ille tex.procedat in editione,quæ debet fieri post litem contest.ad probationem, prout regulariter fit, non sic vr̃ in ista editione,quę debet fieri ante litem contestatam ad deliberandum:in qua solum debet considerari,an reus reddatur certus. vel non,& quia verisimiliter ex narratione limitata reus dubitare probabiliter põt,ideo edere debet.non sic vr̃,quando assertiuè loquit̃ inserto tenore instrumenti:& ideo distinguitur,an assertiuè,uel limitatè actor loquatur de instrumento.Sed data paritate terminorum non vr̃ dr̃ia,quia solum, vt dixi, consideratur an reus certus sit,vel non & Barto.seipsum melius declarauit in l.postquam.§.si dies.ff.vt le.no.ca.& latius dixi in c.j. de proba. vbi videndum est.
89 ¶Et subiicit Bar.†hic,quod operetur clausula, quę apponi solet in libello,saluo iure addendi,& minuendi. & concludit ꝙ nihil opererur c.inter dilectos.de fid.instrum.vbi gl.cum si.vt tradit Alexan.& Mod.hic,& in d.c.inter.¶Limitatur ista cõclusio , † nisi di-
90 cat saluo iure addendi,vel minuendi arbitrio meo:ut no.Bald.hic in repe.Paduana.col.xxiij. uer.item dubitatur de illa clausula. Sed Ang.Are.reprobat hoc dictũ in §.j.insti.de actio.col.mihi.vj.in fi. uer.solet per aliquos,& Ias.hic,in fin.quia non pendet à potestate partium,iuxta nota.per glo.in c.de causis.de offi.deleg.Responderi tñ põt,ꝙ hic non agitur,ꝙ tollatur litis contestatio:qa præsumitur ꝙ facta fuerit prout requirtur,sed agitur ꝙ extendatur ad illud quod emendatum , vel mutatum fuerit. & isto respectu vr̃ , ꝙ de consensu partium reiterari,vel mutari possit ex eo qđ not.Bal. ff. de procu.& ad hoc facit tex.in c.fi.de proba.& hoc.s̃.etiam dictũ
91 fuit.¶Secundò limitatur per Bal.in l.Nesen.col fi.uer.†ꝙ per hoc dicit Bart.ff.de neg.gest.ubi inquit,ꝙ talis clausula operatur,quòd actor non videatur se astringere ad probandum.& referunt Mod. in d.c.inter dilectos.& Ias.hic.Sed idem Bald.in d.c. inter dilectos col.ij.in tex.ibi saluo iure,videtur tenere contrarium, quia ibi dicit , quòd non obstante tali clausula post litem contest. actor est astrictus ad probandum qualitatem deductam in libello. & de hoc dixi in c.ij.de resc.col.viij.& in c.licet causam.colum.xviij. de proba.¶In glo.in uer.perpetui.ibi idest generalis facit tex.insti.de
92 satis.tu.in princ.ubi gloss.† & variis modis perpetuum dicitur,ut no.per glo.in l.j.ff.pro soc.cum si.ut tradit Alexand.in l.ij.in princip.ff.solut.matri.& in consilio 60.omisso multiloquio Fulgo.in consilio 156.uisis colum.fin.And.Sic.in consi.53.colum.pen.lib. secundo & in consi.20.lib.iiij. & Lucas de Penna in l. quicunque. C.de fun.reipub. libro decimo. ¶In ead. gloss. ibi , cum emenda-
93 tione damni propter hoc Bartol. concludit , † quòd tenetur ille qui emendauit, reficere expensas aduersario, & hoc intellige de expensis, quas reus fecit propter talem emendationem : ut declarat Bartol. hic. & ista ratione deduci debent expensæ, quas domi reus fecisset si coactus est alibi litigare: vt nota. Bartol.
i in l. eum quem. ff. de iudic. cum si. ut tradit Alexand. in consilio. 32.vi-

ADDITIO.

a ¶Prout.Latè Fel.in c.2.de resc.Nic.Boer.decisio.Burdega.16.

32.viſo,& opportunè diſcuſſo.circa fi lib.2.Et per iſtã gl.hic dicit
94 Bar.in l.rura.C.de omni agro deſer.lib.11.in fi.† ꝙ erroris corre ctio nõ admittit̃,niſi refectis prius expẽſis,ſi iudici videbit̃ & dicit Bal.in conſ.3.ꝑ ſtatutũ.in fi.lib.2.ꝙ ille,q emendauit, non dẽt audiri,niſi expẽſis refectis.alle.tex.cum gl.hic.& hoc hẽt locũ,ẽt ſi deficeret vnus denarius:vt no.Bal.in c.ꝯquerẽte,in prin.de reſ.ſpo.& dicit Ale.hic,ꝙ expenſæ dñt ſolui actualiter.alleg.Bal.& Sal.hic.& hoc intelľr de liqdis:ſed de non liquidis ſatis erit pſtare cautionẽ: vt no.Bal.in conſ.3.ſ.alle.& huiuſmodi expẽſæ pñt taxari à iudice conſiderata qualitate cauſæ,abſque alia ꝓbõne:vt notab.Bart.dicit in l.nõ ignorat.C.de fruc.& lit.expẽ.cum ſi. vt tradit Ale. in d. conſi.37.co.fi.lib.2.¶In ea.gl.ibi,tenetur ſibi actione in factum.
95 ¶†Hoc non hẽt locũ in expenſis,quæ petunt̃ officio iudi. vt Bal. hic dicit.& iõ in illis iudex ꝯdemnare põt,licet petitæ non ſint: vt no.Ang.in auth.de exhi.re. in prin ad fi.de quo latè Ale. in l.properandũ.§.ſin autẽ alterutra.col.4.ĩ.de iud.¶In fi.gl.Bart.tenet ꝯ
96 gl.† ꝙ mulier in iſto caſu non excuſatur ab expẽſis:quia non reperit in hoc priuilegiata.Iõ hẽt locũ qđ dr̃ in l.fi.ſ. de iur. & fac. ign. Et ad hoc facit,quia iſta facultas emendandi, & variandi ꝯcedit à lege:& vr̃ ꝯceſſa abſque præiudicio alterius:ar.c.ſuper eo. de offi. del.l.2.§.ſi quis à principe.ff.ne quid ĩ loco pub.& qa in his,q̃ concernunt rigorẽ iuris ꝯſeruandi,non excuſat̃ mulier,nec ruſticus:vt no.Bar.in l.j.§.nunciatio.ff.de ope.no.nun.& iõ expẽſæ, q̃ debent̃ pp temeritatẽ actoris.l.eum quẽ temere.ff.de iudi.ẽt à muliere debent̃:vt dicit Bar.Et ad tex.ĩ l.fi.§.fi.ff.e.rñdebãt Bar.& Ale.& vlterius dici pt̃,ꝙ ibi agit̃ de maiori p̃iudicio:qa tenet̃ ad intereſſe: hic
97 ſolũ agit̃ de expẽſis.†Nã appellatiõe dãnorũ,non veniunt expenſæ.vt no.in c.in nr̃a.de iniu.vbi Ab.& tradit Ro.in ſin.342.Nũqd appellatione dãnorũ.& in iſto caſu nõ agit̃ de intereſſe abſolute, nec de dãnis,ſed duntaxat de expẽſis,& ex his expedita ſit iſta lex

LEX IIII.

1 *Actor debet habere probationes.*
2 *Actor non debet edere actori propria instrumenta,etiam de equitate.*
3 *Occultans proprium instrumentum,non est in dolo.*
4 *Actor non cogitur edere propria instrumenta,etiam si veritas aliunde haberi non potest.*
5 *Occultans aliena instrumenta punitur.*
6 *Tabellio occultans protocollum,vel negans se rogatum,punitur de falso, & quando procedit.*
7 *Furti suspicio tollitur per bonam famam,& conditionem hominis.*
8 *Notario conuicto de dolo in faciendo damna, & intereſſe probantur per iuramentum.secus in dolo in omittendo:quia tunc probatio debet fieri legitime.nu.9.*
10 *Actore non probante,reus absoluitur,etiam si actor sit persona valde legalis,& honesta,& reus malæ conditionis,nu.11.*
12 *Honestas personę non facit,ut sibi credatur in preiudicium alterius.*
13 *In criminalibus,actore non probante,reus absoluitur.*
14 *Actore non probante,reus absoluitur,etiam si reus nullum ius penitus haberet.*
15 *Actore non probante reus absoluitur,etiam si reus assumeret onus probandi,& deficeret*
16 *Actore non probante,reus absoluitur,etiam si probationes essent pares.*
17 *Actore non probante,reus absoluitur diffinitiue.*
18 *Actor ante quam petat terminum ad probandum, potest deferre iuramentum reo.*
19 *Clausula ꝙ procedatur secundum æquitatem, quid operetur.*
20 *Reus tenetur edere instrumenta quibus est vsurus.*
21 *Probationis appellatione,etiam semiplena probatio continetur.*
22 *Iudex si dicat se habuiſſe plenam causæ cognitionem, intelligitur secundum qualitatem causę.*

VI accuſare. ¶Iſta lex ſummatur,& diuiditur,vt p Doct.hic.Sup qua priò no.†ꝙ actor
1 debet habere ꝓbationes.Ad idẽ tex.in l.actor.ĩ.de pb.& ĩ l. ij.ff.de pb.& probationes de ſui nã ad ipſum actorẽ ptinent.Iõ qñ reus ꝓbare tenet̃,fungit̃ partib.actoris:vt dicit tex.in l.in exceptionib.ff.de prob.in l.j.ff.de exce.vñ Spe.in ti.de ꝑparato.iudi.§.j. admonet actorem,vt debeat ſe in ꝓbationibus, quas eſſet facturus, præparare.nã ſuccumbẽs,tañ q̃ temerarius ꝯdẽnat̃ in expenſis: vt no.Abb.in conſi.28.viſo in vlt.du lib.1.adeo ꝙ iuſta cã non excu
a ſat actorem ᵃ ab expenſis,vt no.Bar.in l.qui in alterius.ꝑ illũ text.
2 ff.de reg.iu.& in l.eum,quẽ.ff.de iu.¶Secundò not.† ꝙ reus nõ tenet̃ edere actori propria inſtr̃a.ad ꝓbandum intentionem eius.& hoc non ſolum de iure,ſed etiam de æquitate procedit,vt hic dr̃. & facit tex.in l.nimis graue.ĩ.de teſt. Ex quo infertur, † ꝙ ille qui
b occultat ᵇ proprium inſtr̃m, non dicitur eſſe in dolo:vt no.Bald.
3 & Sal.hic.Et ad hoc facit quia quod fit lege permittente, pœnam non meretur.l.Gracchus.ĩ.de adul.& propter hoc dicit Sal.hic, ꝙ ſententia abſolutoria tenet. licet reus ſciat ſe eſſe debitorem. De quo miratur dominus frater meus hic, quia ſicut mala fides debitoris impedit præſcriptionem cap.fin.de præſcrip. pariter debeteret impedire talem abſolutoriam. Ipſe reſpondet, & dicit hoc procedere in ſñia pp auctoritatẽ rei iudicatæ.l. res iudicata. ff. de re.iu.l.ſi fideiuſſor.§.in omnib.ff.man.Sed hoc nõ vr̃ tollere difficultatẽ,quare valet ſententia abſolutoria ante,quã trãſeat in rem iudicatã.Vñ rñderi põt ꝙ valet ſñia,q̃ proferri dẽt ſecũdũ allegata & ꝓbata.l.illicitas.§.veritas.ff.de offi.pſi.& in pſcriptione pciſè bona fides requiritur,de quo conſtare debet legitimè,& in ſententia abſolutoria nõ cõſtat iudici de ſcientia debitoris,& in p̃reſcriptione p̃iudicium eſt irreparabile,ſed in ſententia abſolutoria appellari põt.Et per iſtum text. infert Alex. in l.fi.ĩ.e. col.iij. in limi.
4 † ꝙ etiam ſi ueritas aliter probari nõ põt,actor tamen reo edere non cogitur propria inſtr̃a eius: qa alias iſta lex parum operaret̃. & licet hoc iniuſtum,& rigoroſum videatur,quod veritas occultetur,toleratur ſecundum Aret.hic,vt maius malum euitetur,qđ eſſet ſi reus contra ſe edere cogetur.d.l.nimis graue.Sed certè maius malum vr̃ opprimere veritatem:quia potius quodlibet ſcandalum tolerari debet,quam quod veritas opprimatur.c. qui ſcãdalizauerit.de re.iu.vt dixi in l.ij.ſ.e.Reſpondere tamen poteſt ex ibi dictis,quod ille text.duntaxat habet locum in teſte, vel iudice: vt no.Abb.dicit poſt Inn.& alios in c. officij. de pœn. & remi. & concludendo tex.iſte cum ſi.videtur ꝓcedere quantum ad æquitatem ſcriptam,de qua in d.l.nimis graue. licet in foro conſcientiæ non videtur hoc procedere:qa debitor q hẽt inſtr̃m apud ſe, & ſcit ſe debitorem, non videtur tutus in foro cõſcientię, ex eo
5 qđ no.Inn.in c.quia plerique.de immu.eccl. † Et licet proprium inſtrumentũ qs occultare poſſit,ut ſ.dictũ eſt, ſecus eſt in alienis
d inſtrumẽtis,ꝓ quibus punitur ᵈ ille,q occultaret:vt no.Barto.in l. Paulus.ff.de fal cum ſi.vt tradit Ale.hic,& Io.de Ana.in conſi.12. primo ad intellectũ.& Pet.de Anch. in cõſi.173. circa primum.
6 †Et de tabellione,qui occultaret ꝓtocollum & negaret ſe rogatũ fuiſſe de inſtr̃o.no.Bal.in l.eum,q.ĩ.de fal.vbi dicit,ꝙ pœna falſi tenetur.Hoc tñ limitat̃,niſi eſſet res antiqua,& notarius ſit bonæ famæ,vt concludit Io.An.in addi.Spe.in ti.de inſtru.edi.§. inſtr̃m in prin.vbi refert,diſputando ita tenuiſſe Lamber.de Rãp.& ſequit̃ Ale.hic.& pro hoc dicto de bona fama facit,qđ no.Sal.in l.ij.col.
7 pe.ĩ.de qõ.vbi concludit,† ꝙ ſi ſit homo bonæ conditionis, & famæ tollitur ſuſpicio furti,licet apud eum res furtiua reperiatur. Et homo bonæ conditionis,& famæ,non põt iurari ſuſpectus,licet non poſſideat immobilia:vt no.Pau.de Ca .in l. ſi qs ſtipulatus ſit Stichum.de ver.ob.& facit qđ no. Hoſt. in c. finem litibus. de dolo & contu.cum ſi.vt dixi in c.poſtremò.in fi de app.& facit gl.no.in l.Titio fundus.in glo.pe.de cond.& dem. de qua Ale. in conſi.31. viſis.lib.ij.& latè Moder.in c.cum contingat.de reſcr.Et pro obliuione,quæ præſumitur ex longitudine temporis, ad excuſationem notarij,vt dictum eſt,benè facit quod no.Bart. in l. q fundum.§.ſeruum.ff.pro empt.vbi inquit,quod talis præſumptio admittitur,quando tractatur de damno euitando, prout in caſu
8 noſtro agitur,vt pœna euitetur.Et ſubijcit Bald. hic, † quod ſtatim quod notarius conuictus eſt de dolo, contra eum damna,& & intereſſe probantur per iuramentum & hoc ſecundum Alex. hic in fi.intelligitur,qñ dolus eſt commiſſus in faciendo ſecus ſi in
e omittendo: ᵉ quia tunc licet notarius teneatur, ex eo ꝙ doloſè omiſit aliquid ponere in inſtrumento l.fi.vbi Bar ĩ.de magi. con
9 ue.tali caſu probatio † dãni,& intereſſe debet fieri legitimè, & nõ ſufficit probatio ꝑ iuramentũ:vt no.Bal.per iſtũ tex.in l. argentarius.§.cũ autem.ff.eo.ſequitur Ale.hic,in fi Idem tñ Alex. in d. §. cum autem.ff.eo.ti.poſt Ang.ibi concludit, ꝙ ẽt contra doloſũ in omittendo,ſufficit ꝓbatio ꝑ iuramentum, per tex.in l. qui reſtituere.ff.de rei ven.Sed ad illũ tex.põt rñderi,ꝙ immo loquitur in doloſo in faciẽdo:quia dicitur ibi ꝙ dolo fecit, quominus poſſit reſtituere, & ad illum tex.etiam aliter reſpondet Bal.in l.fi.col. fi.ff.e.& aliter Ang.& Ale.in d.l.argentarius §.cum autem. eo.tit. ¶Tertiò no.regulam,ad quam cõiter iſte text.allegatur,ꝙ actore
10 non probãte reus abſoluitur.† Ad idem text.in c. fi. de iureiu. in c.inter dilectos.in fi.de fi.inſtr in c.j.vt eccl. beneficia. & alia iura
11 concordãtia ſunt in gl.Et ampliatur primò iſta regula, † vt ꝓcedat,ẽt ſi actor ſit pſona valde legalis,& honeſta, & reus eſſet malæ cõdõnis,& famæ,vt in exemplo,qđ ponit Aul. Gul. in c.ij. lib. xiij.Noctiũ Atticarũ.& ita dñt Mod.hic per iſtum tex.in eius generalitate.Et vlterius iſta cõcluſio comprobatur per glo.not. in
12 c.ſicut.in fi.de ſent.exc.† quæ dicit,ꝙ honeſtas perſonæ nõ facit vt ſibi

ADDITIONES.

a ¶Actore .Sed bene reum,ut tradit Dec.l.qui in alterius.nu.7.de re.iur.
b ¶Occultat.Niſi ubi tenetur edere uel alias eſt in mala fide.
c ¶Qui occultat proprium inſtr̃m.Not. quod occultans proprium inſtr̃m non committit falſum nec dolum,ſed occultans protocollum ſic,ut no.Bal.hic.
d ¶Punitur.Occultans inſtrumentum an teneatur de falſo,uide Bar.in l.iii.§. ſi quis ff.de tab.exhib.& in l.eum qui.infra de fal.Et an ſurripiens alicui inſtrumenta teneatur de falſo.Bal.in l.inſtrumenta.infra,ad exh .
e ¶Omittendo.Idem Ro.ſing.cccci.inci.intereſt.ſed eſt indiſtinctè dicendum contrarium,ſiue iure actionis,ſiue officio iudicis doloſus teneatur.

vt sibi credatur in præiudicium alterius: & qa vbi agit de præiudicio tertii præsumptio bonitatis non attenditur: vt no. Abb. in c. cũ in iure. de offi. deleg. & qa pp qualitatẽ personæ nõ receditur à rła iuris cõis: vt no. Bal. p illum tex. in c. j. in fi. vt lit. pen. & in c. iurauit. col. iij. de proba. & dixi in c. postremò. in fi. de app. ¶ Secundò am-
13 pliatur rła, † vt hẽat locum maximè in criminalib. vt not. p gl. hic, in qb. clariores probationes requirunt. l. fi. j. de prob. & not. p gl. in c. tam literis. de test. in verbo, probata. quæ dicit, ꝙ in cã crimina li, ẽt ciuiliter mota, dato ꝙ actor hẽat præsumptionem pro se, nõ defertur iurm in defectum probationis. Sed habet locum ista rła, ꝙ actore non probante, reus absoluitur. & idem gl. in c. cum sint partium iura. in gl. fi. de re. iur. in vj. & no. Alex. in cõs. 66. viso. co.
14 j. li. j. ¶ Tertiò ampliatur, † vt procedat, ẽt si constaret, reũ nullum ius penitus habere, quia solũ ius actoris consideratur. l. fi. j. de rei ven. & hoc ẽt habet locum in bñficialib. adeo ꝙ si reus confiteat defectum iuris sui in beneficio, in eadem instantia priuari nõ põt, qa ex quo actor de iure suo non probauit, non obstãte ꝯfessione rei, habet locum ista rła ꝙ actore non probante reus absoluitur: vt est notabile dictum Composte. in c. mãdatum. de rescrip. & no. Abb. in c. cum super. col. iiij. ver. extra gl. de cã. poss. & in c. ex conqõne. col. antep. de resti. spo. Ro. in ɔs. 347. quo ad articulum. co. j. cum si. vt tradũt Mod. in c. j. de exce. & facit tex. in c. olim. de resc.
15 ¶ † Quartò ampliatur, ẽt si reus assumeret onus probandi, & deficeret: qa per hoc non debet reus ꝯdẽnari, ex quo actor non probauit: ut per gl. in l. circa. ubi Bart. ff. de proba. & not. Sal. in l. ij. j. de
16 pb. ¶ Quintò ampliatur, † ẽt si probõnes essẽt pares qa in dubio in fauorem rei pronunciandũ est. c. ex literis. de prob. cũ si vt dixi ibi & no. Bal. hic, in ver. vlt. no. Ro in cõs. 156. honorande dñe col lateralis. & probat in d. c. inter dilectos. de fid. instrum. & no. Ale. in consi. 156. in causa, & lite vertente. col fi. lib. ij. & Bald. in consi.
17 79. dauante da voi. lib. ij. ¶ Vlti. ampliatur, † quòd reus absoluitur diffinitiuè: ut no. per gl. in authẽ. qui semel. in verbo, locum. in fin. C. quomodo, & quando iud. Et hoc intelligitur datis legitimis dilationibus ad probandum, aliàs secus: vt no. Bar. in l. properandum §. & si quidem. j. de iud. cum sim. vt no. Alex. ibi. colum ij. & tradit Mathe. in notab. xvij. not. ꝙ quandocunque. Et prædicta regula limitatur, vt per gl. in c. j. vt ecc. benefi. Bald. & Salic. hic & Specul. in
18 tit. de proba. §. probare. ver. nunc ad propositum. Et adde † quòd actor à principio, antequam sit sibi datus terminus ad probandũ potest iuramentum deferre reo: qui cogitur iurare: arg. l. manifeste turpitudinis. ff. de iureiu. Declarando vt latè dixi in c. ij. colum. ij. & iii. de prob. vbi videndum est. ¶ In glo. ver. æquitatis. s. non scriptæ. Hoc dicit gl. quia etiam in iure scripto est æquitas, cũ sit bonũ, & æquum. l. j. in prin. ff. de iu. & iur. l. si me, & Titium. ff. si cert. peta. & quomodo æquitas distinguatur à iure, no. Barto. in l. j. in fi. s. de legi. & de clausula ꝙ procedatur secundum æquitatem: dixi latè. in c.
19 ex parte. el. ij. de offi. deleg. † & ibi dictis adde Roma. in consi. 149. conclusionem primam. Abb. in consi. 91. quo ad primum. col. pe.
20 lib. j. ¶ † In glo. in ver. debeat. ibi §. edenda vbi habetur, ꝙ reus tenetur edere instrumenta, quib. est vsurus. & ratio vř secundum aliquos, quos Dom.. frater meus hic refert: qa si qs vtitur instrumento, registratur in actis c. qñ contra. de prob. & acta edi debent. l. ij. s. eo. Sed ista ratio non satisfacit: qa sola productio est de actis: & non tenor instři: vt no. Inn. in c. cũ in iure. de off. dele. cum si. vt dixi in l. ij. s. eo. & quia iste, qui est vsurus tenetur edere antequã vtatur, & sic, antequã in actis redigatur. Vnde alia ratio assignatur: qa ille qui utitur instřo, & illud producit, vř fateri oĩa quæ in instřo continentur: vt no. Inn. in c. cũ venerabi. de exce. cũ si. vt dixi ibi, col. xiiij. ver. successiuè Abb. Et ista ratio bene procedit, qñ quis vteretur instřo: sed tex. loquitur ẽt in eo, qui vsurus sit. Sed potest responderi, ꝙ ex quo fatetur se vsurum, quãtũ ad effectum editionis perinde vř, ac si vteretur, quia de proximo est vsurus: arg l pe. & quod ibi Bar. ff. de test. mil. cum si. ¶ In ea. gl. ibi, speciale in fisco, si regula istius. l. non habet locum in fisco, ergo vř ꝙ si agatur ad instantiã fisci pro delicto, quia pœna fisco applicatur, ꝙ reus teneatur fisco edere. Cuius contrarium. s. dictũ fuit, & not. per glo. hic, in verbo, actore. quæ tenet istã. l. ẽt procedere in accusatione. & ita arguit Dom. frater meus hic. Sed responderi potest, sm ea, quæ dixi in l. ij. s. eo. ꝙ si agatur ad pœnam pecuniariam: vř ꝙ fisco edendum sit: secus si agatur ad pœnam corporalem, prout ibi dictum fuit. ¶ In glo. in ver. non probante. ibi, plenè vel semiplenè
21 colligitur ex ista glo. ꝙ † appellatione probationis, ẽt semiplena probatio continetur. & hoc procedit, ẽt si facta sit mẽtio de probatione per modũ conditionis, ut hic colligitur: quia illa verba, actore non probante important conditionẽ, quia sunt ablatiui ab solutè positi l. à testatore ff. de condi. & dem. In contrarium facit quod no. Bal. in l. in bonæ fi. col. pe. versi. expedita est secunda pars. j. de re. cre. vbi inquit ꝙ si dictum sit, si tibi constiterit ꝙ talis, quia probatio in conditione ponitur, non defertur iuramentum in defectum probationis, & est tex. in l. Lucius. ff. de condit. & demon. vbi illa conditio, si probaueris te filium, impossibilis reputatur. Concludendo breuiter: quia materia hic non tractatur, dicendum est ꝙ probatio sm subiectam materiam intelligitur, ita procedit glo. hic. Vnde nomine probationis, & semiplenę probationes includuntur. secundũ subiectã materiã: vt no. Bal. in l. peremptorias. col. fi. ver. & adde. j. sen. rescin. non poss. Et idem no. Bar. in l. si constante. in prin. in j. q. so. mat. & idẽ Bar. in trac. ad repri-
22 men. col. fi. versi. sed nunquid in causa summaria. vbi cõcludit † ꝙ si iudex dicat se habuisse plenam causæ cognitionem, intelligitur sm qualitatem causæ, & hoc etiam habet locum, si per modum conditionis facta sit mentio de probatione: quia tunc intelligitur sm subiectam materiam. Et ideo ista verba, si probaueris te filiũ, intelliguntur de probatione, quæ fieri potest, videlicet ex præsumptionib. & coniecturis, iuxta. l. filium. ff. de his, qui sunt sui vel ali. iu. & probatur hoc in c. Michael. de fil. præs. vbi gl. in c. ex tua. e. ti. in c. laudabilem. de frigi. & male. in l. j. j. quorum bonorum. cum si. vt latè dixi in rub. extra. de proba. col. antepen. & ibi responsum fuit ad l. Lucius, quia non probat illud, ad quod communiter allegatur. Ibi videndum est: & dixi etiam aliquid in l. fi. in princ. infra de Car. edic.

LEX. V.

1 *Actor tenetur edere reo, ad probandum exceptionem suam.*
2 *Actor, & reus parificantur, circa media causæ.*
3 *Editio fit ad finem veritatis habendæ.*
4 *Exceptio solutionis nunquam uidetur reiecta à statuto.*
5 *Per exceptionem solutionis executio semper impeditur.*

1 Non est nouum. ¶ Summatur vt per Bar. hic. Noto sm cõem intellectũ † ꝙ licet reus non teneatur edere actori ad fundandũ eius intentionem. l. j. & l. qui accusare. s. co. contra tamen actor tenetur edere reo ad probandum exceptionẽ: vt & hic, in l. seq. & facit tex. in l. ne casu. C. de disc. usso. li. x. Sed ista differentia inter actorem, & reum, videtur contra regulam, quæ dicit ꝙ inter illos debet seruari æqualitas. l. fi. j. de fru. & li. expen. & regula nou
2 debet. ff. de re. iu. † Et quia circa media causæ, & sic circa probationes, parificantur actor, & reus, vt per gl. in c. cum ad sedem. de resti. spo. no. in l. de die vbi Bartol. & Doc. ff. qui satis. cog. Alexan. in l. si col. ij. j. eo. mouet difficultatem, & respondet, quòd debet seruari æqualitas, nisi contrarium expressum sit prout in casu isto videtur & ratio est secundum eum, quia in potestate actoris est agere quando velit. & præparare potest prius probationes, non sic in reo. l. purè. §. fi. de excep. doli. l. si quando. infra de dila. Ias. dicit, ꝙ ista ratio nihil valet: quia ea attenta, semper esset magis fauendum reo quam actori circa probationes. & hoc videtur contra gloss. in d. c. cum ad sedem. Sed aduertendũ est: quia glo. in d. c. cum ad sedem. nihil dicit de probationibus. Nam in probationib. vř verũ qđ Ale. dicit. & hoc probatur tali ratione: quia in decisorijs magis fauetur reo, quam actori. & hoc omnes fatentur, quia iura clara sunt. l. Arrianus ff. de act. & obl. l. fauorabiliores. ff. de re. iu. ergo idem vř in probationib. à quibus decisio causæ pendet, qa actore non probante, reus absoluitur. l. qui accusare. s. cod. & hoc ẽt probatur specialiter in l. le g. Iul. ff. de manu. vbi qđ dicitur in sententia pariter habet locum in testibus, & probationib. quia ut dixi, probationes respiciunt decisionem, per regulam d. l. qui accusare. & dixi in c. eccl. sanc. Mar. de consti. In alijs mediis causæ, à quib. non pendet decisio causæ, intelligitur gl. in d. c. cum ad sedem. Ias. tñ hic aliter dicit, & alii Mod. prius idem dixerunt, ꝙ immo in ista materia editionis, à pari procedunt actor, & reus: quia sicut actor edit reo ad probandum exceptionem, ita reus actori ad probandum replicationem... fi. j. eo. quia in replicationib. actor reus reputatur. l. ij. ff. de exce. & isto respectu est qualitas inter actorem & reum: sed non tenetur reus edere actori ad fundandum intentionem: quia tunc esset melioris conditionis actor, quam reus, & sic esset inæqualitas. Sed ista ratio, quam plerique Moder. extollunt non satisfacit: quia iura, quæ æquiparant actorem reo, videntur æquiparare actorem in principali eius petitione, & reum in exceptione, quia isto respectu actor dicitur reus. c. forus. §. actor. & §. reus. de verbo. signi. & æquiparatio quæ consideratur respectu replicationis non videtur inter actorem & reum, quia in replicatione actor reus videt. d. l. ij. de exce. Si ergo deberet esse æqualitas, in isto casu esset dicendum, quòd sicut reus non edit actori ad probandum intentionem, ita nec actor deberet edere reo ad probandum exceptionem: ut latiùs dixi in c. j. col. xxv de probat. vnde respondendum est vt. s. dixi, quia negari non potest, quin ista materia editionis sit æqualis inter actorem & reum, secundum communem opin. Sed ista inæqualitas tolleratur in probationibus, quæ respiciunt decisionem causæ. & in decisionibus magis fauetur reo, quã actori, vt oẽs dicũt. & ita ɔcludẽdũ vř. ¶ Sedò no. ibi vt fides veri ɔstare possit † ꝙ editio fit ad finẽ veritatis habendę, &
3 ista rõ ita videtur habere locũ in instrumentis, sicut in rationibus & quod plus est, inferri videtur ex ista ratione, ꝙ etiam reus teneatur

neatur edere actori ad probandum,intentionem, saltem qn̄ veritas aliter haberi non pōt.Cuius ɔ̄rium dictum fuit in l.qui accusare.s̄.eo.Sed potest responderi,q̄,tex.hic procedat respectu solutionis probandæ,prout loquitur:quia solutio est multum fauorabilis,ne quis cogatur bis soluere:quia bona fides non patitur, vt bis idem exigatur in regula bona fides.ff. de reg.iur. facit quod not. Ang.in l.& non tm̄.§.quod si pro emptore.ff.pe pet.hær. circa fi.
4 † vbi concludit,q̄ exceptio solutionis nunquam reiecta videtur à statuto.& sequitur Ale.in consi.113.viso.col.2.lib.5.Et idē Pet.
5 de Anch.in cons.240.ex verbis.in fi.†& per exceptionem solutio
a nis executio semper a impeditur:vt no.Io.And.in addi.Spe.in tit. de execu.sen.§.fi.super ver.16.in fi.& dixi in c. ex parte. el.ij.circa fi.in xx.fal.de offi.deleg.

ADDITIO.

a ¶Semper.Immò nisi de solutione constet per modum promptæ fidei.

LEX VI.

1 *Iustè petentibus,non est denegandus assensus.*
2 *Fiscus non est priuilegiatus,nisi quatenus de iure reperitur expressum.*
3 *Negatiua probatur per exhibitionem libri.*

1 IVstum.¶Summatur,vt per Bart.hic.¶Primò no. † q̄ iustè petentib. non est denegandus assensus.l ij.ff.de his,qui sunt sui,ibi,his qui iuste deprecātur,vt in §.fin. insti.eo titu. Secus si petitio iniusta sit.l. professio C.de mune patri.lib.x.& in c,cū in iuuentute. de purg. cano ¶ †Secundò no.q̄ licet fiscus priuilegiatus sit,vt sibi edatur
2 ēt ad intentionem fundandam.l.nec quisquam.ff.eo.fm̄ communem intellectum:tñ in isto casu fiscus vtitur iure communi: quia tenetur ipse edere reo,ad eius exceptionem probandam. & ratio videtur:quia fiscus non est priuilegiatus nisi quatenus reperitur expressum in iure,vt per gl.in l.item veniunt §.in priuatorum.in verbo,publica.ff.de pet.hær.& quia agitur hic de probatione solutionis,quæ vr̄ fauorabilis,ne quis cogatur bis soluere.l. bona fides.ff. de reg.iur.cum si.vt dictum fuit.s̄.in l.proxi.¶Tertiò no.fm̄ Bald.
3 hic,† q̄ per exhibitionem libri negatiua probatur: quia omnes, qui non sunt scripti in libro, præsumuntur non soluisse, & idem Bal.in l.fi.in iiij.oppo j̄.de reb.cre.vbi dicit q̄ si quis non est descriptus in libro gabellæ probatur q̄ non soluit gabellam.& idem no. Bar.in l.Tiriæ textores in ij.not.de leg.j.& in consil.30:Martinus. colum.1.& idem Bald.in l.cum testamento.in prin.j̄.de manu.testa.& de libr. excomunicatorum. no. Fed. consil.139 nulli dubium est Alexan.in consil.122.viso puncto,colum.1.in fi libro 4. & in consi.59.viso ti.colum.fi.eo.lib.4.And.Sic.in consi.7 colum. 4.lib.j.¶In gl.in verb.solutum.ibi,agebat priuatus contra fiscum. Ista solutio,quæ videtur approbata communiter non satisfacit:quia ibi non apparet q̄ fiscus esset reus, sed potius videtur q̄ causa inter alios ageretur:& sic fiscus non erat ibi neque vt actor, neque vt reus,vt sentit gl.in fi.hic.& si fuisset ibi fiscus reus, nullum esset priuilegium,q̄ non ederet actori ad probādum eius intentionē: quia hoc est fm̄ regulam.l.j i.qui accusare.s̄.eo.Vnde melior solutio videtur q̄ tex.hic procedat in rationibus publicis,prout Bart. dicit.in quibus quilibet videtur mandare exactori vt scribat, & qa agitur de probando solutionem quæ fauorabilis est,meritò fiscus edere cogitur,etiam contra se, per ea quæ supra.l. proxima dicta sunt.

LEX VII.

1 *Instrumenta communia ratione dominij,edi debent.*
2 *Ille qui edere tenetur,ad duo obligatur,ad dandam copiam,& etiam ad exhibendum originale.nu.3.*
4 *Dignior si mutat conditionem,ab eo instrumenta auferri debent.*
5 *Priuilegium cessat,cessante qualitate personæ.*

1 PRocurator.¶Summatur,vt per Bart.hic.¶Primò not.† q̄ instrā communia ratione dominij edi debent ad requisitionem simplicē eius, cum quo communia sunt. Ad idem tex.in l.si quæ sunt cautiones.ff.fa.erc.& hoc procedit etiam si nulla sint communia cum fisco, vt colligitur hic: & sic in isto casu fiscus nullum habet priuilegium. Secus est in alienatione rei cōis:vt est tex.no.in l.ij.infra de commu re alie. Et quod dicitur hic, habet locum, non solum qn̄ editio petitur contra tertium,prout tex.hic loquitur, sed etiam si ɔ̄ ipsum,qui habet cōmunionem in instrumētis, editio petatur,vt est tex in c.g.perpetuus.de fi.instru.& eodem modo cōtra fiscum hoc peti potest,per istum tex. Et ita limitatur text in l. in fraudem §.neq instrumēta ff de iu.fis.vbi Bar.in prin.hoc dicit.
2 ¶ Secundò no.quod ille qui edere tenetur, ad duo obligatur,ad dandum copiam, & etiam ad exhibendum originale, si expediat,vt hic dicitur Et hoc in venditore not.Bar.ol in l. Titius.la ij. ff.de act emp.& Bal.in l instrā.j̄.de fideicom:& no.Flo in l. cæterā.§.fin per illum textum.ff.fa.erc.vbi idem concludit in cedente, quod solum copiam debet dare cessionario:& si expediat, origi-
3 nale etiam exhibere tenetur.¶† Tertiò no.q̄ instrā cōia hic erant apud fiscum:& potuit hoc esse:quia ita cōuentum fuisset: vel quia & fiscus maiorem partem haberet:vt in l si quæ sunt.ff. fa.er. vel ratione maioris dignitatis.l.fi.ff.de fi.instr.Et notandum est,q̄ in primis attenditur, quod actum est.d.l.si quæ sunt.& facit tex.in regula,semper.ff.de re.iu.¶Secundò consideratur,si quis in communione maiorem habeat partem.d.l.si quę sunt. & bonus text.in l. maiorem.ff.de pac.Si autem essent in parte æquales,attenditur dignior:& si etiam in dignitate partes essent,antiquior præfertur.d. l.fi.ff de fi.instr.Quæ hoc modo adaptari debet:quia interesse eius qui habet maiorem partem, videtur præponderare qualitati dignitatis,vel antiquitatis:vt probatur in d.l.maiorem.Nam respectus dignitatis,vel antiquitatis, est separatus ab ipso interesse rei, de qua contenditur:& respectus cōionis, videtur magis specialis. Ideo præualere debet:argu.in regula,generi per speciem.de re.iu. in vj.¶Extra gl.quærit Bartol. si conuentum sit inter te & me, q̄ instrumenta communia essent apud me,& cōtingit q̄ tibi successit fiscus,an mihi debeant auferri:quia fiscus est dignior & ɔcludit q̄ non:quia fiscus vtitur iure priuati.l.fiscus.ff.de iur.fis.l.cū quidā. §.fiscus.ff.de vsu.Et ista conclusio bene procedit, facta conuētione,prout Bar.loquitur:quia ex quo ita conuentum fuit ex persona successoris,hoc mutari non debet.l.ij.§.ex his. de verb.obl.Secus qn̄ absque ɔuentione res fuisset apud alterū ratione dignitatis
4 vel antiquitatis:†qa tunc cessante qualitate personæ, cessat priuilegiū:ar.in l.Titia.§.vsuras.de le.ij & facit tex.in l.cū quidā.§. debitores.ff.de vsu.& tex.in c.j.de iu.pat.in prin.& hoc modo procedit opi.Sal.qui tenet ɔ̄ Bar.Ista est resolutio in qua residet Alex.& Mod.Adde Ab.in ɔs.9.Hæc cadunt in primo dubio.& idem Abb. in consi.14.videtur primò.lib.ij Dom.in d.c.j.§.j. col. ij.de iu pa. in vj & Mod.in c.de quarta.col.xiij.de præscr. ¶Vltimò ɔ̄ Barto.
5 concludit,† q̄ si ille.qui erat dignior,mutet cōditionem, & vilior efficiatur ab eo instrumenta auferri debent.ar.l. cum quis,in prin. ff.de sol.Et de procu.qui mutauit condōnem in deterius, nō Cy. in l.falsus col. pe.in j.q de fur.Bar.in l.si cum Cornelius in fi.ff.de so.cum si.vt tradit Alex.in l eum qui ita.§.qui sibi.de verb. obl.& facit tex.in l.in confirmando.ff.de confir.tu.& quod ibi Bart.in l. de ætate.§.ex causa.ff.de interro.act in c. suggestum. de deci. in c. pen.de cleri.non resi & in l.iij.§.fi.ff.de ali.leg.& in l hominem.ff. mandati.& quod tradit Pet.de Anch.in consi. 84. prima facie.cū similib.quæ no.sunt.& ista conclusio videtur procedere, quando simpliciter propter dignitatem instrumēta deposita fuissent prout Bartol.loquitur.Secus videtur si ex conuentione illud factum fuisset,per ea quæ supra dicta sunt in quæstione præcedenti: quia sibi ius quæsitum ex conuentione non videtur quòd auferri possit:ar.l.id quod nostrum.ff.de reg.iur. Et quia propter turpitudinem vitæ non debet quis iure suo priuari:arg.eius quod no. Ang. in §.sed & aliud.in aut.quib.mo.nat.effi.legi.vbi dicit de meretrice,quę non obstante eius turpitudine, succedit coniunctis suis. Si tamen esset suspectus,posset prouideri per cautionem.

AVTHENTCA.

1 *Dictio,ex,causam immediatam significat.*
2 *Dictio,nisi,ponit exceptionem à regula.*
3 *Productio originalis instrumenti,licet facta sit post terminum,tamen probatio dicitur facta in termino.*
4 *Instrumentum faciens mentionem de alio, non probat, nisi illud exhibeatur.*
5 *Exactio debiti dicitur fieri ex ipso instrumento, per quod probatur debitum.*
6 *Exemplum instrumenti non probat.*
7 *Exemplum dictorum testium,quia non probat,non facit vt quis dicatur dixisse testificata.*
8 *Exemplum non probat,etiam si à pluribus notarijs fiat.*
9 *Exemplum sumptum auctoritate iudicijs, probat.*
10 *Cautio specialis requiritur,si persona est certa.*
11 *Periculum in mora quando est, receditur à regulis iuris communis.*
12 *Papa si mandat q̄ exemplo detur plena fides, perinde ac si pars præsens fuisset,non tolluntur alij defectus.*
13 *Statutum disponens q̄ instrumentum sit scriptum manu notarij,non sufficeret exemplum sumptum solenniter cum auctoritate iudicis.*
14 *Exemplum probat si producatur contra illum,qui illud instrumētum dedit,*
15 *Exemplum probat, quando est factum manu eius, qui scripsit originale, vel solummodo se subscripsit,nu.16.*
17 *Subscribens,an dicatur propriè scribere.*
18 *Subscribens propriè dicitur scribere,considerato genere.*
19 *Scriptura vbi interuenire debet an sufficiat exemplum authenticum.*
20 *Contractus ad hoc vt dicatur factus in scriptis, scriptura debet perfici à notario.*
21 *Exemplum si à partibus fuerit approbatum,probat.*
22 *Exemplum probat,quo ad aliquam præsumptionem.*
23 *Exemplum si reperitur in archiuo publico,probat.*
24 *Exemplum antiquum probat.*
25 *Exemplum registratum in actis probat, vel extractum à registro alterius notarij mortui.& nu.26.*

27 *Exemplum si non fuit oppositum probat.*
28 *Testes duobus concurrentib. probant tenorem instrumenti.*
29 *Notarius rogatus de natiuitate filij non probat natiuitatem filij.*
30 *Exemplum exempli, non probat.*
31 *Instrumentum faciens mentionem de alio, non probat, etiam si referat se ad proprium suum instrumentum. nu. 32.*
33 *Mandatum non probatur per verba narrrtiua facientia mentionem de mandato.*
34 *Verba narratiua probanti nter easdem personas.*
35 *Verba narratiua probant in his, quæ potuerunt interuenire tempore instrumenti.*
36 *Verba narratiua probant in his, in quibus partes possunt sibi praiudicare.*
37 *Confessio facta per verba enuntiatiua, non probat.*
38 *Verba narratiua non probant acta interuenisse in sententia.*
39 *Verba narratiua notarij & notariorum, non probant, si dicant se vidisse, & legisse instrumentum.*
40 *Persona, quæ dispositionem facit, si disponendi potestatem habeat, opus non est, ꝙ scriptura producatur, ad quam relatio fiat.*
41 *Scriptura principis, quę facit mentionem de alia scriptura, probat, etiam si illa non producatur.*

SI quis in aliquo. ¶ Summatur, & diuiditur, vt per Bart. & Doct. hic. ¶ Primò
no. quod text. dicit ibi, nulla ex hac memoria fiat exactio
nisi aliud documentum proferatur. Nam à contrario sensu proba
tur hic, ꝙ si producatur instr̄m de quo fit mentio, exactio poterit
1 fieri virtute primi instr̄i, vt colligitur ex illa † dictione, ex quæ cau-
sam immediatam significat: vt not. in l. eo tpe §. fi. vbi Bartol. ff. de
pec. l. non dubium. C. de legi. Et hæc confirmatur ex illa dictione,
2 nisi, † quæ ponit exceptionem à regula: vt probatur in l. actione.
j. de transf. & in regula, pactum. de re. iu. in vj. & exceptio intelligit̄
facta in casu in quo relatio loquitur quia exceptio dr̄ esse de regu-
la ut ꝑ Dy. rub. de re. iu. in vj. & no. Bar. in l. j. ff de reg. iu. vbi dictum
fuit. Nec ob. si dicatur, si instr̄m originale producatur probatio ex
eo immediatè fieri vr̄ ex quo instr̄m de se plenè probat. l. cum pre
cibus. j. de proba. quia r̄ndetur hoc esse verum, qn̄ instr̄m pp se,
simpl̄r producitur. Sed in proposito non instr̄m illud pp se: sed ad
iustificandum, & implendum, quod in alio primo instrumento di
dicebatur. & ido probatio illi primo instr̄o attribuitur, & virtua-
liter dr̄ facta probatio tempore, quo primum instr̄m productum
3 fuit. Ex quo vtiliter infertur, † ꝙ licet productio originalis instr̄i fa
cta sit post terminum, tamen probatio dicitur facta in termino
primi instr̄i intra terminum producti. Et declarando hoc modo,
vr̄ casus pro singulari dicto Bald. in c. j. de fi. instr. vbi inquit, ꝙ si in
tra terminum producitur exemplum instr̄i, quod quidem non ꝓ-
bat, si elapso termino originale producatur. imperfecta probatio
in termino facta dr̄ à lege. tex. in ar. in l. si donate. ff de do. inter vir.
sed eius dictum melius probatur per istum tex. inducendo vt dixi.
4 ¶ † Secundo not. ꝙ in eo ꝙ vnum instr̄m facit mētionem de alio,
non probat, nisi illud exhibeatur: vt dicit Bart. in summario hic. &
no. per gl. quæ alle. istum; tex. in c. j. de fi. instr. & hoc procedit etiā
si notarius attestetur istud instr̄m ab eo cōfectū fuisse: vt no. Ang.
dicit in l. si donatio. in ver. & iō si notarius. j. de don. & si instr̄m,
ad quod relatio hr̄, referat se ad aliud instr̄m, ēt illud exhiberi de-
bet: vt no. Bal. in l. inciuile. circa fi. in ver. item not. ff. de legi. Alexā.
in consi. 4. in causa & lite. colum. 1. & de his videbimus inferius.
5 ¶ † Tertiò no. ꝙ exactio debiti dr̄ fieri ex ipso instr̄o, per quod ꝓ-
batur debitum. & hoc de plano procedit in casib. in quibus instr̄m
paratā hēt executionem de iure cōi, vel ex forma statuti: qa imme
diatè fit p̄ceptum de soluendo iuxta. l. si debitori. ff. de iudic. Idē tn̄
vr̄, si sequat̄ sn̄ia cū cāæ cognitione: qa tex. hic gn̄aliter loquitur: &
tūc licet immediatè videatur fieri exactio virtute sn̄iæ, ē transiuit
in rem iudicatā: tn̄ quia illa sn̄ia vr̄ fundata in tali instr̄o, satis dicit̄
exactio fieri ex ipso instr̄o quod est cā potissima illius ꝯdemnatio
nis. Et declarādo hoc mō, facit tex. hic pro eo qd nota. dicit Ang.
in l. si possessor. la. j. §. redactę. ff. de pet. hær. in ver. & est vtile ad sta
tutum. vbi inquit, ꝙ si statutum concedat ptāti quartam partē cō
demnationum, quas redigi fecerit in communi: si vnus potestas
fecit condemnationem, & alter exegerit, quarta pars debetur illi,
q ꝯdēnauit: qa ipse fuit cā potissima exactōis. Et in simil casu ꝯsul-
uit. D. Oth. Nicolinus aduocatus Florētinus, vt hr̄ inter ꝯsilia Soc.
in consi. 151. consideratis omnib. cum plurib. subscriptionib. quæ
ibi hn̄r. facit quod not. Bartol. in l. j. §. ex incendio. ff. de incen. rui.
nau. cum si. vt tradit Bar. Soc. in ꝯsi. 55. p̄stātissime in fi. & Alex. in
ꝯsi. 24. animaduersis. col. viij. li. ij. & Mod. in c. fi. col. ix. de fo. com
6 pe. ¶ In gl. j. & fi. circa mām exēpli, que primo occurrit, rl̄a sit, † ꝙ
a exēplum instr̄i non probat. l. procurator. s̄. e. cum si. alle. in gl. hic
& in l. iij. s̄. de diuer. rescr. & xxv. q. ij. in c. dicenti §. sancimus: Et
fm̄ istam rl̄am arguit Bar. in ꝯsi. 5. visa. in fi. Bald. in ꝯsi. 152. super
primo. in ver an aūt. lib. iiij. Ro. in ꝯsi. 203. quo ad primū. in ver.
iiij. probatur. Alex. in ꝯsi. 156. visis. col. ij. lib. v. Et ex hoc infertur,
7 † ꝙ exemplum dictorū testium, qa non probat, non facit ꝙ quis
b dicatur didicisse [b] testificata: vt not. Bald. dicit in l. fin. quemad. test.
aper. Et hoc dictum pro singulari tradit Rom. in sing. 32. visio ex-
emplo. & hoc maximè hr̄et locum in exemplo, quod nunquam
probat: vt no. Bal. post Cyn. & antiquos in l sancimus. quæ est. l. 3.
de diuer. resc. & sequitur Alex. in consi. 138. opportunè conside-
ratis. colum. 3. lib. 1. & Cor. Peru. in consil. 24. licet themate. col.
8 4. libr. 4. † Et prædicta conclusio etiam procedit, si à pluribus no-
tariis exemplum colligatur: vt no. Bartol. hic, colum. 3. ver. quid si
vnum instrumentum. Ex quo infertur, quòd si exhibeatur exem-
plum originalis priuilegii comitis palatini, quòd non facit fidem,
etiam si à pluribus notariis sumptum fuerit, per ea quæ not. Bar-
tol. hic. & ita alias consultum fuit. Vnde tali casu debet adhiberi
authoritas iudicis, cum generali proclamatione: vt not: Ange. hic,
cum si. vt inferius dicam. Et ista conclusio, & regula limitatur pri-
9 mò, s̄m glo. hic, quam omnes sequuntur, † nisi exemplum sum-
ptum fuerit authoritate iudicis: quia tunc probat, vt est tex. in c. fi.
de fide. instrum. vbi Abb. post alios. glo. Barto. in l. chirographis. in
prin. ff. de admi. tut. & glo. Bart. in §. & hoc insuper auth. vt sponf.
largi. Et tali casu citatio partis requiritur: vt not. Barto. hic in iij.
oppo. & in d. l. chirographis. cum si. vt tradit Alex. hic, & Moder.
in c. Alb. de test. Et eorū dictis adde Car. in consil. 72. sigillatim. in
iij. dubio. & in consi. 102. super dubiis, in fi. Pau. de Cast. in l. j. j. de
test. Aret. in consi. 36. col. fi. casus talis est Alex. in consi. 112. in cau-
10 sa & lite. in prin. li. 4. & in ꝯsi. 106. lib. v. s̄. alle. in ij. dub. † Et ibi con-
cludit, ꝙ citatio specialis requiratur, si persona certa sit, alias secus.
& not. Angel. hic, & talis citatio facta ad domum sufficit: vt not.
Ang. in §. & hoc insuper. in authen. vt sponf. largi. colum. 1. Et si
clericus sit ille, qui citandus sit, quomodo fiat citatio: tradit Bald.
in l. consulta. j. de test. cum si: vt tradunt Mod. in c. fin. de fi. inst. Et
hoc, quod dictum est de citatione, intelligitur, nisi esset periculū
in mora: vt not. Inno. in cap. fin. de fide instr. Angel. hic, cum si. vt
11 tradit hic Alexan. & Abba. hoc declarat in dict. cap. fi. † Nam vbi
est periculum in mora, receditur à regulis iuris communis. l. de
pupillo. §. si quis riuos. ff. de operis. noui. nunc. cum similib. vt tra-
dunt Moder. ibi, & adde dictum Inno. in ca. venerabilem. de elec.
circa fi. vbi concludit, ꝙ si sit periculum in mora, potest quis veni
re contra iuramentum, absque absolutione. & ibi Abb. sequitur
in fi. col. & facit quod no. Bar. per illum text. in l. si quis. C. de nau-
frag. lib. 11. vbi quando est periculum in mora, & pp necessitatem
testes examinari pn̄t parte non citata. Nam examinatio testium,
& exemplatio instr̄i, à pari ꝓcedunt q̄tum ad hoc, quod in vtraq;
causa necessaria citatio sit: vt tradit Ro. in deci. in tit. de fide in-
stru. in nouis not. Abb. in c. Albericus col. ij. de test. in c. Abba. col.
fi. de verb. sig. Ex quo infertur quod cum in pluribus casibus exami
natio testium fieri possit parte nō citata, de quibus per Ro. in sin.
369. fuit vnus ex vobis. & tradit Aret. & Mod. in c. ij. de test. in
omnibus illis casibus, etiam absque citatione partis, exemplum
instrumēti sumptum auctoritate iudicis, faciat fidē. Et vltra cita-
tionem partis, plura alia requiruntur ad hoc, vt exemplum pro-
12 bet. vt tradit Alex. in ꝯsi. 112. li. iiij. s̄. all. † Vnde si Papa mandet,
ꝙ exemplo detur fides, perinde est ac si pars pn̄s fuisset, per hoc
alij defectus non tolluntur: vt not. Dom. in consi. 15. super primo
dubio. in iiij. du. & ista prima limitatio restringitur non habere lo
13 cum, † stante statuto, ꝙ requiratur instr̄m scriptum manu nota-
rij rogati de ꝯtractu, quia tunc non sufficeret exemplum sumptū
solenniter cum auctoritate iudicis: vt Bald. ꝯcludit per illū tex. rū
glo. in l. probatorias. C. de diuer. of. li. xij. & simpl̄r sequntur Alex.
& Mod. ¶ Sed aduertendum est: qa istud dictū vr̄ indubitāter ꝓ-
cedere, si statutum hoc requireret ꝓ forma, vt vlterius ꝓcedat an
nullando, iuxta not. per Bal. in l. j. ff. de li. & posth. al̄s verò videret̄
idē dicēdū, si instr̄m solenniter cū auctoritate iudicis exēplatū sit:
quia est facta ęquiparatio. & vr̄ ista interpretatio passiua, ēt in sta-
tutis, & in mā stricta locum hr̄e: vt no. in l. j. §. lex. Fal. ff. ad leg. Fal.
Item dictum Bal. intell̄r, nisi notarius rogatus de ꝯctu, esset mor-
tuus: quia tūc ꝑ alium fieri poterit, ꝑ ea q̄ hn̄r in c. cū. P. tabellio.
de fi. instr. & in simili not. Bart. in l. ij. §. si qs duob. ī fi. ff. de secū. tab.
& eodem mō, qn̄ notarius rogatus de ꝯctu non reperit̄, qa abn̄s
sit, vel impeditus longo impedimento: tali casu vr̄ ꝙ alius pos-
sit adhiberi: vt in simili casu not. Bald. ī l. j. circa fi. j. de spor. & in
simili q. Bald. scribit in l. ad personas egregias. in fi. ff. de iureiu. cum
si. prout tradit Alex. in l. scriniarios. in gl. fi. j. de test. mil. & in l. j.
col. fi. de li. & posth. & ꝑ Mod. in c. qm̄ ꝯ. in pen. char. in col. fi. de
proba. ¶ Secūdò, concl̄o, & rl̄a. s̄. facta, ꝙ exemplum non probat,
fallit

ADDITIONES.

a ¶ Exempsum. Not. tamen ꝙ exemplum probat semiplenè. quando originale est deperditum, Bar. admonendi. ff. de iure iu. flor. in l. in lege. ad l. Aquii. Sed Bald. in l. in bonæfidei. infra de re. credi. dicit ꝙ exemplum sumptum per notarium bonæ famæ sine authoritate iudicis non probat, etiam semiplene. secundum Rayn. contra glo. in l. 2. ff. de fide instr.

b ¶ Didisse. Idem Deci. c. 1. in prin. de fide instr.

14 fallit,†si producatur ꝯ illū,a qui illud exemplum dedit:vt no.Bart. hic per tex.in l.in fraudem.§.neq; instra.ff.de iu.fis.Bar.& Doc.cōiter sequunt.Sed aduertendum est primò,circa intellectum,d.§.neque instra:qa ſm intellectum Bar.exemplum ibi tm̄ ꝓbaret ꝯ fiscū q exemplum dedit,& nō ꝯ alios.& hoc vr̄ ꝯ illū tex.q ꝓsupponit ꝙ ēt ꝯ alios probatio ex tali exemplo fieri pōt,ut colli r à ꝯrio sensu, ibi,ꝙ aduersus fiscū illis nō utat,& hoc consonat.Ad qd.n.peteretur exemplum dari,nisi ꝯ alios faceret fidē? Vñ ad illū tex. alius vr̄ ītellectus.& dici pōt ꝙ tex.in d.§.neq; instra.nō loquat de exēplis, sed de ipsis originalib.q̄ tradit alicuius trāscribat,& apud se copiā retineat & ad hoc facit tex.dum tex.inquit ibi,ne his actis vtatur. nam de ipsis originalib. loqui vr̄.& ad ad idem facit qd̄ ibi dr̄,ne his,cui describendi sit ptās.nam ex istis verbis vr̄ ꝙ loquitur de originalibus à qb copia colligit Nam exemplum exempli probaret vt s̄.dictum fuit.Non ob.ꝙ tex.expressè dicat,ꝙ fisci exempla edit qa exempla intelligunt prima exemplaria,& originalia. Et ad hoc facit tex. in l.vnum ff.de test.ubi exemplum ꝓ originali accipit.uera tm̄ in se vr̄ p̄dicta fallentia p rōnem:qa ille q exemplum tradit,cōsentire vr̄:sicut ille q ꝓducit instrm̄:qa vr̄ fateri oīa in instrō ꝯtēta: ut no.Inn in c.cum uenerabilis. cum si. vt dixi ibi de exce. & facit tex.in l.cum p̄cum. ꝯ. de li.cau.Hoc tm̄ pendet ab eo,qd̄ inferius dicam:an exemplum ꝓbet de ꝯsensu partis tacito uel expsso.¶ †Tertiò regula fallit in exemplo scripto manu eius, q scripsit originale, secundum Bar.hic,in ij.op.p l.si qs ex argentariis.§.prætor.vers.ꝓhibet.ff.eo.t.t.& idem Bar.in l.in fraudem.§.neq; instra.col.j.versi. idem puto.ff.de iure fis.cum si.vt tradit Ale.hic Idem Rota in j.de ci.in ti.de fi.instr.in nouis.& Rom.in ꝯs.105.uiso themate,circa fi. Ang.Are.in § nihil aūt.insti.de testa.Et in hac limitatione , ꝓ vera resolutione ꝯsiderandum est qa aut ista limitatio est de indubitabili,aut non est uera.aut.n. intelligit de exemplo sumpto ab eodē notario,cum solēnitatib. reqsitis,ꝓut Ale.vr̄ intelligere:& indubitanter tale exemplum ꝓbat : qa in effectu originale vr̄.& ita expssè tenet Car.in cōs.72.singulatim ad sing.in iij.ubi inquit, ꝙ si notarius,qui rogatus fuit de instrumento, & dedit semel vnam copiā, uelit aliam facere ex cā,qd̄ pōt:vt no.in l.vnum.de test.talis exemplatio fieri pōt ēt absq; citatione, qa utrunq; instrumentum originale dr̄.alleg. Bart.hic.& in l.Sempronius Proculo.de leg.ij & hoc idem no Bar in l.si qs ex argentari s.§ p̄tor.ait.ff cod. dicens ꝙ si notarius dicat,hoc est exemplum cuiusdā instrumenti manu mei notarii licet exemplum appellet,tm̄ idem facit.& non est maioris auctoritatis originale, quam sit tale exemplum. alias dicit Car. in cons.pal.notarius nunquam posset tradere parti instrm̄ publicū, & authenticum , cum originale debeat apud ip sum remanere.c. qm̄ ꝯ.de ꝓba.aut ista limitatio intelligitur de exemplo simpliciter sumpto,etiam manu eiusdem notarii absq; solēnitatibus. & non probat,qa nō est authenticum,& nō ꝓbat:vt no.Bar.in l.j. §. si qs in duob.ff.de bo.pos.ſm tab. Vel aliter dici pōt,ꝙ in d.§. si quis in duob.loquit Bar.qñ constat notarium uoluisse exemplum facere, ꝓut de testatore loquitur text. ibi quia ēt notarius priuatam scripturam facere potest.l.scripturas.ubi Bal.ꝯ qui po.in pig.ha.Et tali casu non bñ loquit Bar.dum lītat eius dictū.in d.§.si qs in duob. non hr̄e locum in notario q ex protocollo notarij mortui exemplum colligeret:qa ſm eum illud ꝓbaret p c.cum P.tabellio. de fi. instr.Nam hoc non procederet in isto casu, in quo notarius mortuus uoluit facere exemplum simpliciter : quia notarius cui sit facta cōmissio,alterare non pōt illud,qd̄ factum fuit à notario mortuo:ut no.in d.c.cnm.P.¶ Et retenta ꝯclusione,ꝙ exemplum pro

16 bet,si manu.eiusdem notarii scriptum sit,ampliat † ēt hr̄e locum si talis notarius se tm̄ subscribat:qa parem habet virtutē sola subscriptio.& scriptura,quæ in totum manu alicuius ꝯficit.l. emptor. §.Lucius.vbi Bar.in ij.no ff.de pac.facit tex.ī §.j.inst de emp.& vē. in l.si qs ex argentariis.§.j.ff eo.in l.si ego.§.dotis. ff.de iure do.cū si.ut tradit Ale.in l.si quis ita stipul tus §.Chrysogonus.colū.ij.de ver.obl.& in l.cum antiquitas.col.ii. ꝯ de test.Idem Ale.in consi. 147.ponderatis his.col.ii.li.ij. Ang. Aret.in rub.ꝓe.insti.col.v.in vj.

17 no.Dicit tm̄ Ias.hic,ꝙ † propriè loquendo, ille,qui subscribit,non dicitur scribere,sed per fictionem:ponderando tex. in d.l. si ego. §.dotis.de iu.do vbi dr̄ ꝙ maritus subscribit & uxor retinet illam scripturam , velut chirographum mariti. ergo non videtur propriè eius chirographus:quia dictio, velut, importat fictionem:vt no.Bal.in l pe ꝯ.de interd matr.ex quo infert, ꝙ statutum , quod propriè debet intelligi,si loquitur de scriptura propria manu debitoris,non habebit locum in subscribente contra Ange. in d.l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.de ver.obl. Sed tamen dictum Ange.communiter approbatur.& illud Alex.ibi sequit.& in consi.147. ponderatis his.col.ij.lib.ij.& hoc idem tenet Bald.in auth. contra qui propriam.de non nu.pec.col.ij.ver.item quæro. vbi concludit illum tex.qui loquitur in materia pœnali,licet loquatur in scribente,habere locum in subscribente.Nam cum ista duo æquiparent, statutum quod loquitur in uno habet locum in alio:ut not.in l.si quis seruo persuaserit.ꝯ.de fur.Et vr̄ ista interpretatio passiua,quæ ēt in materia stricta admittitur not.in l.j. §. iex Falcidia. ff.ad leg.

18 Fal.†Et quia ille qui subscribit,uerum est ꝙ propriè dr̄ scribere,cōsiderato gn̄e,vt in simili no.Bar.in rub.ff.sol.mat.Non obst.tex.in d.l.si ego.§.dotis,quia primò rn̄deri pōt , ꝙ ēt qñq; illa dictio. velut,exprimit ueritatem,ſm subiectam materiam.l. quoties. C. de iu.do.c.si proponente.de rescrip.& facit.xvij.q.iiij. constituit.Secundò rn̄detur,& considerandum est , ꝙ respectu scripturæ, quæ in facto consistit,aliud est subscribere.ut colligitur in l.cū antiquitas.§.fi.ꝯ.de testa.& isto respectu statutum,quod loquitur de scribente:& tali casu intelligitur tex.in d.§.dotis.Si uerò scriptura cōsideretur respectu consensus ad habendum consensum isto respectu ita propriè consentit ille, qui subscribit, sicut ille qui scribit.Et ideo statutum in scribente , quod considerat uoluntatem. habet locum in subscribente, nisi aliud constaret de mente statuti. Prędicta tm̄ fallentia de exemplo scripto eadem manu restringitur , ut non habeat locum in casibus requirentibus scripturam.

19 †Quia tunc in prima scriptura tm̄ substantia consistit,& non sufficit alia scriptura manu eiusdem notarii: ut Bald. concludit in rub. ꝯ.de fi.inst.col.ij u er.ij quæro.in fi.alleg.l.ꝯctus.ꝯ.de fid.instr.& l.ij. ꝯ.de testa.Alex. vr̄ hic contradicere. Sed dictum Bal. sequitur Ro. in l.sciendum.in pen.char.de uerb.obl.& in consi.174.amplissime doc.column ij.versic.quo ad iij.Et pro dicto Bald.facit tex. in d.l.

20 contractus quem Bald.adducit:quia ad hoc † ut contractus dicatur factus in scriptis,scriptura debet perfici à notario . & postea legi partibus & approbari , nihilque postea addi, vel detrahi per notarium.ut per Bar.in d.l.contractus.Ista rō non vr̄ habere locū in exemplo:qa nō fuit scriptura exempli lecta,& approbata à partib.Quantum tm̄ ad istā restrictionem considerandū est:qa rō pallegata non vr̄ procedere ſm resolutionem quam superius feci, ꝙ exemplum sumptum ab eodem notario cū solennitatib. requisitis,dr̄ originale.Nam attenta ratione.s̄.alleg. ꝙ tantum in prima scriptura sit substantia,nunquam pars posset hr̄e instrm̄ authenticum in contractu in scriptis & ideo illud exemplum,qd̄ à notario solenniter dat partibus:quia originale dr̄,vt s̄. dixi , talis scriptura dr̄ illa,quæ lecta fuit parti, & approbata à partib. Vñ quantum ad istam limitationem dictum Bal.non vr̄ uerum,secundum resolutionem.s̄.factam Sed dictum Bal.saluari pōt,& adaptari primæ limitationi.s̄.factæ,uidelicet ꝙ ubi agitur de contractu in scriptis,

21 non sufficit exemplum cum authoritate iudicis.¶ †Quartò regula.s̄.dicta limitatur,nisi à partibus exemplum approbatum fuerit: ut not.Bar.hic in uer.q̄ro utrum.cum si.vt tradit Alex.hic , in iiij. fal.Et licet ſm Bar.videatur expressa necessaria approbatio,Imo.tm̄ in c.fi.de fi.instr.quē Are.hic refert,tenet ꝙ expssa approbatio nō sit necessaria,sed sufficit ꝙ partib. simpliciter ꝯsentientibus exemplum colligat.alleg.tex.in l.si quis ex argentariis.§.prætor.ver.prohibetur.ff.eo.& sequitur Are.hic:qa ut s̄. dictum fuit exemplum probat ꝯ illum,qui dedit exemplum,qd̄ non vr̄ alia rōne.nisi quia tacitè ille videtur consentire.& sic patet, ꝙ in isto casu consensus tacitus sufficit.& cum ista conclusione ꝯcordat Bar.Soc.hic inducendo tex.in d.uer.prohibetur.qa vt ibi patet,exemplum probat, Aliàs nisi probaret,frustra editio peteretur.& alia ratione exemplum ibi probare non videtur , nisi quia exemplationi consentit. & idem Barto.sentire vr̄ hic,dum requirit protestationem, ꝙ dicatur,non tm̄ approbamus.Sed tm̄ uerior vr̄ opi Bar.ꝙ consensus expressus requiratur:qa ille tacitus consensus,qui per Imo.considerat,non infert approbationem exempli ad fi.approbationis:qa potuit ꝯsentire in tali exemplo ad istum effectum vt uideat an originale fidem mereatur.unde non sequitur , exemplo consentiunt ergo illud approbant pro uero:qa vñr consentire exēplo ſm naturam exempli,q̄ est ꝙ probet.Non obst.tex.in d.uersi.prohibetur. qa parum facit.Nam argentarius ibi forte edidit. non propria uoluntate,sed officio iudicis compulsus,ſm naturam tituli:& ibi nullo modo vr̄ ꝙ exemplū ꝓbet ex tacito,vel expresso partis consensu:quia tali casu probatio restringeret inter illos,qui consentirent. l.optimam.ꝯ.de contrah.& commit.stip. Sed ibi exemplum probat ꝯ omnes:quia ibi de tali exemplo originale reficitur,& iō vr̄ ꝙ exemplum ibi ponatur pro originali. & concludendo vr̄ , ꝙ si expressè pars cōnsentiat,ꝙ stetur exemplo inter partes, exemplum probabit:ar.l.optimam.ꝯ.de ꝯh.& commit.stip.& idem si in iudicio producatur exemplum,& pars non ꝯdicat,sibi præiudicat, ꝑ ea q̄ not.Bar.in l.j.ꝯ.de rela.Secus vr̄. si pars extra iudiciū simplici-

22 ter,ꝯsentiat ꝙ instrm̄ exēplet,ꝑ.s̄.dicta.¶ Quinto fallit † quo ad aliquā ꝓsumptionem:ut per gl. in l.ij.de fid.inst. & sequit Bart. hic in ij.col. Alexā. hic dicit quòd prædicta glo.reprobatur per Bald. in l.in bonæfidei.colum.penult.in uersicu.dubitatur de exemplo. infra de reb.credit.ubi concludit post Rayn. de Forlj,quem ibi refert.

ADDITIO.

a ¶Contra illum.No.hic quòd exemplum probat contra illum qui illud dedit de mādato iudicis,vel quando est datum de voluntate producentis.vide Alex.in l.j.§.j.ff. de edendo.

fert, ꝙ illa glo. non sit vera: quia sicut testimonium de auditu non probat, qui nescit facti veritatem, ita nec exẽplum. & hoc sequit Alex. hic. Dicit tñ gl. posse saluari in duob. casib. Primus, qñ originale ꝑditum sit: quia tunc exemplum semiplenam probationẽ facit, ſm Bar. in l. admonendi. col. 7. in ver. sed quero de exemplo. de iureiur. Allegat gl. in l. sicut iniquum. ꝯ. de fide instru. ¶ Sed aduertendum est: quia hoc vr̃ ꝯ tex, in l. j. §. si quis in duobus. in fi. ff. de secũ. tabu. vbi probatur ꝙ exemplũ non iõ maiorẽ facit fidẽ, ex eo ꝙ originale perditũ sit & põt rñderi ꝙ ille tex. loquatur respectu plenę probõnis: & per hoc non excluditur quominus faciat semiplenam ꝓbõnem. Quod tñ non ꝓcedit sine dubio: quia pp talem semiplenã probõnem, saltem cũ iuro, ille debuisset consequi bonorum possessionem: cuius ꝯriũ ibi dr̃. vñ potest rñderi ꝙ ille tex. habeat locum ex eo, ꝙ erat factum exemplum, vt esset exemplum, iõ ibi non probat pp voluntatem testatoris, Secundus casus est, in quo gl. s̃. alleg. saluari potest, ſm Ale. ad istum effectum, vt quis à dolo excusetur: quia q̃libet cã etiam iniusta excusat à dolo. l. igitur ff. de lib. causa. Sed in hoc ẽt considerandum est, ꝙ ista rõ hẽt locũ dato ꝙ exemplum non faceret ꝓsumptionẽ. Quia ẽt consuetudo, quæ nihil valet, excusat tñ à pœna, vt ꝑ gl. in c. cum venerabilis. de consuetu. & concludendo non vr̃ recedendum ab opinione gl. in d. l. ij. de fi. inst. ꝙ exemplum faciat præsumptionem, & ita concludit Domi. in cons. 57. in causa Archidiaconi. col. 3. & in cõs. 187. super isto dubio. col. fi. Non ob. rõ q̃ Bal. in ꝯrium adducit, dum inquit, ꝙ testis de auditu non probat: quia rñdet, ꝙ immo ꝓsumptionẽ facit aliquam: vt no. Archi. 22. q. v. hoc vr̃. Ro. in l. si verò. §. de viro. ff. sol. mat. Pau. de Ca. in cons. 18. in cã, quæ vertitur. col. x. ſm formam. lib. 1. & Alex. in consi. 76. in causa accusationis. li. 1. Et ꝑdicta limitatio, ꝙ exemplum facit præsumptionem, restringit non hr̃e locum in eo, qui produceret exemplum, & nollet exhibere originale: quia tali casu exẽplum nihil probaret in fauorẽ eius: vt no. Bar. in d. l. admonendi. col. 7. in verb. sed quæro de exemplo Sed ꝯ ipsum, qui nollet originale producere, si exemplum producatur, exemplum probabit: vt no. Bal. dicit in l. publicati. q. 8. ꝯ. de test. quia magna ꝓsumptio insurgit ꝯ illum, qui non vult originale

23 producere quod habet penes se. ¶ Sextò fallit, † quando exemplum in archiuo publico reperitur: quia pp auctoritatem loci exemplum probat: vt Ale. concludit post Inn. & Ang. quos ipse refert. & idem Ro. in consi. 105. viso themare. in fi. vbi dicit ꝙ exemplum sumptum ex archiuo publico, plenam facit probationem. alle. tex. in aut. ad hæc. ꝯ. de fi. inst. in fi. idem Ro. in consil. 165. liber registri, in prin. & Bal. in l. gesta. ad fi. ꝯ. de re iudi. idem Car. in cõsi. 72. singulat im. colum. 3. cum si. vt dixi in c. cum causam. col. 2. in ver. 3. fallit. de prob. ¶ Sed tamen in hoc aduertendum est: quia si scriptura exempli reperitur pro exemplo, ita q. scriptura, quæ reperitur in archiuo, dicat illud exemplum, non videtur probare: qa ibi pro exemplo reposita est. ad hoc videtur text. in l. j. §. si quis in duobus. in fi. ff. de secun. tab. vbi tabulæ factæ à testatore ꝓ exemplo non probant: si verò simpl̃r in archiuo scriptura reperitur, q̃ non dicat aliquid de exemplo, vr̃ probare: quia non solent reponi scripturæ, nisi authenticæ: vt dixi in d. c. cum cãm. & etiam videtur ꝙ notarius, vel officialis deputatus, debeat attestari illã esse scripturam archiui: & non sufficit ꝙ in archiuo reperiatur: quia vnus priuatus posset priuatam ibi dimittere, vt tradit Cor. Peru. in consi. 140. vr̃ prima facie. col. 7. li. 3. Et ꝑdicta ꝯclo restringitur, vt faciat fidem in territorio archiui, & non extra territorium: vt Ale. hic ꝯcludit post alios quos refert, & idẽ ẽt Ale. in ꝯs. 188. opportunẽ ꝯsideratis. col. 4. lib. j. Circa hoc tñ aliter loquitur Are. in c. cum cãm. el j. de proba. de quo videndum est, vt per Mod. in c.

24 ad audientiam. col. 4. ver. secunda conclu de ꝓscrip. ¶ † Septimò fallit pp antiquitatẽ: quia exemplum plenè ꝓbat, vt tradit Are. in cons. 36. casus talis est, ꝓsupponitur in facto. in 2. distin. & reperio ꝙ hoc idẽ Raph. Cu. dicit in cons. 158. visis instr̃o publico. col. 2. & dixi in cons. 25. col. 1. ¶ Sed tñ ꝯsiderandum est, quia si appareat scripturam esse factã ꝓ exẽplo, nõ vr̃ ꝙ pp antiquitatẽ debeat fides adhiberi, quia ꝓsumptio quę insurgit pp antiquitatem, tollit exhibendo istr̃m, in quo apparet de exemplo, quod de snĩa nã non probat: & hoc in simili casu not. Pau. de Cast. in cõsi. 48. in cã quæ vertitur. col. 5. vbi ꝯcludit ꝙ ꝓsumptio solennitatis adhibitæ, quæ pp antiquitatem insurgit, tollitur, exhibendo instr̃m antiquum, in quo constat solennitatem nõ interuenisse. & dictum Pau. de Cast. sequitur Ale. in cõs. 1. qđ incipit, põderatis. col. pe. lib. 4. & qđ dicit Pau. de Cast. reperio ꝙ idem tenet Im. ꝯsi. 101. in cã q vertitur. col. j. ¶ Nec ob. si dicatur, ꝙ exemplum ꝓbare vr̃ pp antiquitatẽ: quia ꝓsumitur sumptum auctoritate iudicis, vt dicit Are. in d. ꝯsi. 36. & Raph. Cu. in cõs. 148. s̃. allegato: quia videtur, ꝙ hoc posset hr̃e locum, qñ exprimeretur in scriptura: vt quia diceretur exemplum sumptum fuisse authoritate iudicis: alias non videtur hoc ꝓsumendum: quia nõ est de nã actus ꝙ exemplum fiat cum authoritate iudicis sed accidentaliter illud contingit. & non vr̃ in tali exemplo hoc dicendum, sicut in snĩa in qua propter antiquitatem præsumitur ꝙ solenniter cum actis prolata fuerit: vt per Bald. in l. emancipationem. ꝯ. de fi. instr. quia in senteĩa illud est de natura a-

25 ctus: non sic vr̃ in exemplo, de quo agitur. ¶ † Octauo fallit in exẽplo registrato in actis: quia probat: vt no. Ange. hic, col. ij. ver. dico ẽt. allegat. l. fi. ꝯ. de fide instr. & sequitur Ale. limitando, & declarando, vt per eum hic. & adde Pet. de Anch. in ꝯs. 41. prima facie videretur, circa. fi. & ad ea quæ Ale. circa hoc dicit, idem Alex. tradit in

26 ꝯs. 6. ponderatis his. col. ij. lib. iiij. ¶ † Nono fallit in exemplo, quod

a colligitur à notario, cui officium alterius notarij mortui committitur: vt in c. cum P. de fi. instru. & no. Bar. in l. j. §. si quis in duob. ff. de secun. tab. & in l. si quis ex argentarijs. §. j. ff. de eden. & ratio vr̃ manifesta: quia illud non vr̃ esse exemplum, sed originale reputatur: quia iste notarius in locum mortui subrogatur. ¶ Decimo, & vlti-

27 mò fallit, si non opponatur † ab eo. ꝯ quẽ exẽplũ producitur: ut not. Ful. in l. procurator. s̃. e. per illum tex. sed ꝯrium tenet Io. Pet. doc. Peru. quem Bar. Soc. hic referr, per istum text. qui generaliter dicit, nulla fiat exactio: & quia verum absolutè dñt, ꝙ exemplum non facit fidem. l. ij. ff. de fid. instr. cum si. alle. in gl. & quia iudex veritatem ex officio inuestigare potest: vt no. Ang. per illum text. in auth. de tabel. in prin. & ideo testem nõ idoneum iudex ex officio repellit, vt no. Inn. in c. intimauit. de testi. Concordando opiniones, ut aliàs dixi, distingui potest, ꝙ aut ex actis apparet ꝙ exemplũ fuerit productũ: & vr̃ ꝙ iudex ex officio eius supplere possit, & nõ adhibere fidem exemplo: quia iudex supplere potest in his, quæ ex actis colliguntur: ut no. Ang. in auth. de testi. §. j. ver. intellige nisi appareat. & in l. si pars. ff. de inoffi. testa. in l. fin. ff. de peti. hæredit. nam notorium est, qđ ex actis colligitur: ut no. Inn. in c. ex insinuatione de appel. cum sim. vt dixi ibi. & in notorijs iudex supplet: vt per glo. in c. j. in verbo, publicè. de exceptionib. in vj. Si vero iudex nõ reijcit exemplum, nec pars opposuit videtur illi acquiescere: & ex tacito consensu partis in iudicio, standum videtur exemplo, per s̃. dicta & iste tacitus consensus non attenditur, si iudex exemplũ reijcere velit, quando constat ex actis: ut s̃. dictum est: quia cõsensus partis non potest facere ꝙ exemplum probet: sed illa statur in præiudicium partis. argu. l. optimam. de contrah. & commit. stipu.

28 ¶ Successiuè notandum est, quòd incidenter Bartol. hic dicit † ꝙ testes bene probant tenorem instrumenti duobus concurrentib.

b Primò ꝙ instrumentum perditum sit. Secundò, ꝙ testes periti sint, qui cognoscant defectum instrumenti, & literas notariorũ, & ad hoc alle. tex. in c. cum olim. el. j. de priuileg. vbi Abb. col. pen. hoc sequitur post Ant. de Bu. ibi in primo no. & idem Abba. in c. Albericus. col. ii. in ver. ij. de testi. & idem Barto. in l. ij. §. diuus. col. ij. de iure fisci. Bal. in c. j. col. ti. qui test. sunt necess. & Alex sequitur in l. ij. col. ñ. ꝯ. de secun. tab. & consi. 196. viso testamento. col. ij. li. ij. & hoc idem de attestationibus testium perditis, not. Bartol. in trac. de testi. col. ij. in versi. testis dicit aliqua vera esse, in fin. cum similib. ut dixi in consi. 82. Ange. tamen hic circa fi. dicit, ꝙ in d. c. cum olim. non bene probatur quòd Bar. dicit quia ibi vltra testes, qui deponebant de tenore priuilegij, alia adminicula concurrebant, ex quib. motus fuit Papa ad iudicandum: ut ibi habetur. & certè Ang. verum dicit: quia ibi Papa dicit: ꝙ vltra depositiones testium, nonnulli Cardinales idem asserebant, quib. meritò debuit fides adhiberi. & de periria testium, nihil ibi dicitur. Sed tamẽ secũdum Bar. responderi potest, ꝙ peritia testium in qua Bar. facit fundamentum, secũdum eum æqu pollere videtur adminiculis, quæ in d. c. cum olim. concurrebant. & opi. Bar. communiter approbatur ut colligitur ex s̃. dictis Et subijcit Bartol. hoc esse verum in testi-

29 bus. ¶ † Secus tamen est in notarijs, qui attestantur vidisse instrumentum, & legisse, quibus non creditur: quia licet ipsi periti sint, non sunt examinati sicut testes, nec rogati vt notarij, prout requiritur. & etiam tali casu rogari non potuerunt: quia non potest notarius esse rogatus, nisi de his, quæ partes faciunt. Vnde si quis dicat notario, ꝙ rogatus sit qualiter Titius occidit, vel percussit hominem., si notarius super hoc conficeret instrumentũ, nõ probaret tale instrumentum: vt Bar. hic dicit. & idem Bar. in l. senatuscõsultum. in fi. prin. ff. ad Turpil. Bal. in l. fi. col. pe. in ver. restat quære re. ꝯ. de proba. cum si. vt tradit Ale. in l. prætor. in prin. ff. e. & Pau. de Ca. ibi circa fi. in versi. pone exemplum, refert habuisse casum Florentiæ, de illo qui rogauit notarium, vt conficeret instrumentum de natiuitate filij. concludit ꝙ nõ probatur natiuitas filij, nisi auctoritas iudicis interponatur & qđ dictum est, procedit quo ad plenam probationem: sed bene facit indicium, & præsumptionẽ tale instrumentum, adeo ꝙ iuramentum deferri põt in defectũ ꝓbõis: vt no. Bal. in rub. ꝯ. de fi. instr. col. ij. ver. sed dubitatur. vbi ꝓpter hoc infert ad stipendiarios, qui habẽt instr̃m de morte equi in bello

ADDITIONES.

a ¶ Mortui. Alex. consi. 106. in fi. lib. v.

b ¶ Periti. Deci. c. quoniam contra falsam. in fi. de prob. Alc. de præsumptio. regu. iii. præsump. xxxj. Fran. Rip. l. j. nũ. 81. & ibi Purp. nu. 177. ff. si cer. pet. Alex. consi. 196. nu. 9. lib. 2. And. Tiraq. trac. de retra. conuentio. §. j. gl. vij. nu. 55. cum seq.

in bello. & de prædictis ēt no. Abb. in c. j. de fi. inst. & dixi ibi, & tra-
30 dit Ale. in consi. 1 10. circa dubitationem. ¶ † Vltimò in mā exem
a pli, Bar. ꝯcludit, ꝙ exēplū exempli non probat, cōiter Doc. tenent
in l. iij. §. d diuer. resc. & hoc fm Bar. intelligit, qñ exemplū sumptū fuit absq; partis p̄ñtia, vel parte ꝯdicente, & non adhibita cognitione cāæ, secus dicit Bartol. si cum auctoritate iudicis, & parte præsente, & consentiente, vel ꝯdictione reiecta. l. ij. in fi. de rela. Bart. sequit Car. in c. Albe. vbi Moder. col. vj. in fi. ver. an aūt. de testi. & Pau. de Cast. in l. ij. col. ij. j. de test. Contrarium tñ *communiter* tenet per Cy. & alios in d. l. iij. de diuer. rescr. & sequit Alc. in ꝯs. 138. lib. j. & Cor. peru. in ꝯsi. 24. lib. iiij. §. al. in prin. Non ob. rō Bar. quia ratio sua bene infert: ꝙ tali casu exemplum probet: quia sumptum cum authoritate iudicis solenniter. sed per hoc non infertur ad exemplum exempli prout Doct. loquūtur. ¶ Hactenus expedita fuit mā exēpli. nūc sequit alia principalis mā, de qua tex. hic formaliter loquitur: & regula sit per istū tex. † ꝙ instr̄m faciens mentio-
31 nē de alio, non probat, nisi illud de quo facta fuit mentio, ꝑducat. facit tex. in l. in testo la j. ff. de ꝯdi. & dem. quem. alleg. Bal. in princ. hic & per istum tex. infert Bal. hic circa fi. ꝙ si in instr̄o dicat, Titius procurator talis, vt constat tali instr̄o: non per hoc probatur ꝙ sit procurator, nisi instr̄m producat. & idem not. Car. in c. fi. de fide instr. vbi Mod. col. iij. in ver. ij. limita. & hoc idem tradit Ale. in ꝯsi.
32 81. lecto, & discusso. col. v. in ver. nec per folia narratiua. li. iij. † vbi dicit, ꝙ per verba narratiua facientia mentionem de mādato, nō probat mandatum. & allegat istum tex. & Ale. in conf. 70. in causa vertente. col. pe. ver. nec ob. lib. ij. vbi dicit, ꝙ verba enunciatiua instr̄i, non probant vnionem. Allegat Bar. & Doc. hic, idem Alex. in conf. 89. viso puncto. circa fi. lib. ij. Facit quod no. Bald. in l. ij. col. j. in fin. vlterius noto argu. C. de erro. aduo. & Rom. in consi. 294.
33 hæc confessio. & ampliatur ista conclusio, † vt procedat, ēt si notarius referat se ad proprium eius instr̄m: vt qa dicat, vt apparet in tali instr̄o à me rogato, & confecto. nō. n. probat: vt no. Ang. dicit in l. si donatio. j. de dona. & tradit Soc. in consi. 266. in cā, quæ vertitur. col. j. † Ista regula primo fallit inter easdem personas ꝯhentes inter quas verba enunciatiua probant. l. optimam. j. de contrah. & commit. stip. & ita tex. nr̄m hic limitat Bart. hic, in j. oppo. quē oēs sequuntur nemine discrepante. Sed aduertendum est, quia vt aliàs dixi. ista limitatio ad tex. nostrum per l. optimam. euitari potest: quia ille tex. loquitur, quando verba enunciatiua à contrahentibus simpl'r, & absolutè proferuntur: secus vr̄ in casu nostro hic, vbi verba prolata inter ipsos contrahentes, ad illud instrumentū referuntur: in quo casu non simpliciter partes vīr confiteri, sed solum quatenus in istrumento contineatur. & ita text. indistinctè vr̄ procedere, & etiam habere locum inter dictas partes, & ista auth. non limitatur per d. l. optimam. vt Bar. & Doc. dn̄t, sed potius illa l. per istam debet limitari: qa ista vr̄ spālis, pp relationem quæ in il-
35 la ponderatur. ¶ † Secundò limitatur dicta. l. optimam. procedere in his, quæ potuerunt interuenire tempore confecti instr̄i: secus est in aliis, quæ tunc fieri non potuerunt vt Bar. hic concludit, & in l. j. col. j. C. de fi. instr. lib. x. cū si. vt dixi in c. qm̄ contra. col. xxj. versi. subsequenter quæritur. de proba. & ibi dictis adde Ale. in cōs. 70. in causa vertente col. pe. lib. iij. And. Sic. in conf. 7. col. iij. ver. & si quispiam opponat. li. j. Are. in cōsi. 33. consultatio præmissa. col. iij. & quę dn̄t Mod. in c. sicut col. xj. in versi. fallit primò. de re iudi.
36 reliqua dixi in d. c. qm̄ ꝯ. ¶ Tertiò limitatur † procedere in his, in quib. partes possunt sibi p̄iudicare: secus est in aliis: vt si in instr̄o alienationis dicatur, habita lnīa epi, & præcedentibus tractatibus ista verba non probant, vt Bar. hic concludit. & idem Bar. in l. sciēdum. col. j. de verb. obl. cum si. vt tradit Ale. in consi. 17. viso instr̄o col. ij. lib. iiij. Fed in consi. 143. concessio facta. & in consi. 288. casus talis est. & no. Bal. in c. edoceri, col. iij. in ver. si instrumentum dicit, talis Abbas. de rescrip. Ab. in consi. 41. videndum est lib. j. col. j. & idem Maria. in conf. 29. viso quodā instr̄o. col. vij. Pet. de Anc. in consi. 311. viso diligenter. & in cle. j. de probatio. & And. Sic. in consilio vj. columna prima libro ij. & facit quod idem Alexand. tradit in consi. 102. visis instr̄is. col. x. li. j. & ideo cōsilium est, ꝙ fiat instrumentū separatum de solennitatibus requisitis, vt tradit Pau. de Cast. in consi. 91. super eo qđ quæritur, cum si. vt prosequunt
37 Mod. in d. c. sicut. de re iud. colū. xij. ¶ † Quartò l̄itat qđ dr̄ in d. l. optimam, vt habeat locum in terminis, prout loquitur, & ad effectum contractus de quo ibi agitur: qa si promisi centum Sticho seruo Titii, ad hoc vt valeat stipulatio, probat ꝙ sit seruus Titii: se-
b cus si postea principaliter reuocatur in dubium de dominio Titii in Stichum: quia illa confessio facta per verba enunciatiua, non probaret: vt not. tradit Mathe. in no. lxxix. no. ꝙ quotiescunque alleg. do. Anto. in c. illud. de præsum. & idem tenet Bal. in l. ad probationem. in fi. C. loc. & sequitur Alex. in consi. 136. viso. & examinato. col. fi. lib. j. & in consi. 202. super cā, & lite. col. ij. lib. ij. & idem Abb. in consi. 33. illa quinque dubia colum. pen. lib. ij. Et prædicta limitatio non habet locum in testibus in quibus verba enunciatiua non probant, licet aliter probatio non concludat: vt not. tradit

Bart in consi. 111. al's. cxiij. processum est, vbi videndum est, qa notabiliter loquitur. & ad d. l. optimam. etiam vide Ale. in consi. 92. viso. col. pe. lib. ij. & in conf. 50. in cā, & lite. co iij. lib. v. & Ro. in ꝯs.
38 63. solum est. ¶ † De vit. q. quam ponit Barto. de actis requisitis in sn̄ia. quæ probat interuenisse per verba enunciatiua, si sit lata sn̄ia partib. p̄ñtib. videnda sunt q̄ dixi in c. qm̄ ꝯ. col. xxj. versi. secundo, prædicta conclu. de proba. ¶ Vlterius notandum est, ꝙ ista aut. nō habet locū, qñ notarius dicit & attestatur aliquid constare ex tali instr̄o p me viso, & lecto. qa tunc ꝓbatio hr̄ absq; eo ꝙ originale producatur: vt ꝯcludit Spe. in tit. de instru. edi. §. restat. col. fi. verb. qđ si in aliquo instr̄o. Sed istud dictum reprobat p Ang. & Pau. de Ca. hic, per istum tex. & refert Ale. hic circa fi. & ꝯ Spe. est dictum Ang. in d. l. si donatio. j. de don. qđ retuli. §. & facit qđ no. Bar. hic, đ plurib. notariis attestātib. se vidisse, & legisse originale instr̄i, qui
39 bus tñ non creditur. † ergo minus credendum erit vni, qa iste notarius non fuit rogatus de hoc, nec potuit vt per Bart. hic, meritò ergo dictū Spe. reprobatur. Ale. tñ hic, in fi. dicit ꝙ dictū Spe. verū est, & bñ procedit inter easdem partes ꝯhentes: quo casu oēs fatentur, ꝙ probatio plena habeatur, p l. optimam. de contrah. & commit. stip. & ita ēt dictū Spe. saluando interpretatur Ale. in consi. 6. ponderatis his. col. ij. lib. iiij. & prius istam declarationē ad dictum Spe. posuit Car. in c. fi. de fi. instr. vbi Mod. referunt col. fi. & in ista resolutione Mod. oēs resident. Sed aduertendum est, quia si dictū Spe. restringat inter easdem partes: vt isti dn̄t: tunc non est vis, ꝙ notarius dicat de instr̄o à me viso & lecto: qa ēt absque illis verbis enunciatiua prolata simpl'r ꝓbarēt d. l. optimam. Cuius contrariū vr̄ sentire Spe. ponderando illa verba, à me viso, & lecto. Præterea & secundò: fm resolutionē, quā. §. dixi, non vr̄ ꝙ ēt inter ipsas partes verba illa enunciatiua probent: quia non sunt prolata simpl'r, prout loquitur tex. in d. l. optimam. q̄ prolata fuerunt fm qđ, videlicet cum relatione ad instr̄m, qđ est producendum vt hic dr̄, & iō dictū Spe. absolutè verū nō vr̄. Non omitto vnū, qđ dt Ant. de Ale. hic, dictū Spe. posse saluari, videlicet in instr̄o ꝓcurationis: qa est quoddam an̄s necessariū ad hoc, vt valeat instr̄m ꝯficiendum à notario contra illum, cuius qs se procuratorem dicit: iō rogatus vr̄ notarius, vt videat instrumentum procurationis: qa q vult ꝯn̄s, vr̄ velle an̄s. l. ij. ff. de iuris. om. iud. & ita dicit Mod. quosdam allegasse contra Pau. de Cast. Paduæ & non vidisse bonum rn̄sum. sed tñ rn̄deri pōt, ꝙ non vr̄ necessarium an̄s in isto actu, de quo nunc rogatus est notarius, ꝙ videat instr̄m procurationis: qa ipse est rogatus solum de ꝯtu, de quo nunc agitur: & præsupponitur ꝙ iste, q ꝯhit vt procurator sit procu. & inuestigare hoc non pertinet ad notarium, qui excusatur si illū credidit esse procuratorē: ar. gl. in l. Titio fundus. ff. de cond. & de & ad hoc spāliter facit qđ de notario đt Bar. in l. si qs obrepserit. in ver. ij. q̄ro. ff. de fal. & in notab. q. tradit Pet. de Anch. in c. quanto. de his q̄ fiunt à p̄la. quem refert, & sequitur Io. de Ana. in c. licet col. pe. de cri. fal. de illo, qui coram notario falsò dicit se noīari Titiū, & tanquam Titius talis renunciationem fecit in fraudem eius, qui verè Titius talis noīabatur: vbi concludit notarium excusari, pp ignorantiā probabilem: &. quia officium notarii est simpl'r in scribendo illud de quo rogatus fit. & ad ipsum non spectat discutere de validitate actus, de quo instrumentum conficitur: vt no. Ang. in consi. 275. al's. 274. ex the-
40 mate, & actis. col. ij. & iij. Vltimò dicit Ale. hic ꝙ ista aut. † limitat non hr̄e locū, qñ persona q̄ facit dispositionē, hēt p̄tātem disponē di: qa tunc nō est opus ꝙ producatur scriptura, ad quā relatio habet: vt no Bar. per glo. j. ibi ī. l. admonendi. ff. de iureiu. Bal. in l. si donatio. in fi. j. de dona. cū si. vt tradit Alex. hic, & in d. l. admonendi. col. iiij. Et ista conclo restringitur duob. mo. Primò, vt hēat locum qñ in tali dispositione referente hr̄ certitudo de voluntate disponentis: qa explicitè relatio facta sit: al's secus: vt Bald. distinguit in l. ij. ad fi. §. de epis. & cle. Ro. in d. l. admonendi. colū. ij. & in effectu idem tradit Spe. in ti. de instr. edi. §. nunc aūt videndū. col. j. in versi. tu dic. idem Ro. in ꝯsi. 336. circa propositam ꝯsultationē. Facit qđ no. Abb. in c. pe. de ꝯfir. vti. vel inut. cum si. vt dixi ibi. Scđo restringit, qñ scriptura, ad quā facta est relatio non reperit, & ꝯstat de mēte disponentis, ꝓut Doc. loquunt in locis. §. alle. secus si reperiat scriptura, q̄ aliter loquatur, quam dictū fuerit qa tali casu licet ꝯstare videat de mente, illa mens non attendit: qa vr̄ erronea: vt no. tradit Ale. in cōs. 9. ponderatis his, col. fi. in ver. & hoc saltē in casu nostro ꝓcedit. li. v. & idē Car. in ꝯs. 11. singulatim. co. j. & dixi in con-
41 sil. 63. in ij. dubio. Dicit ēt Ant. de Alex. hic, † ꝙ aut. nostra fallit in scriptura principis, quę facit fidem de alia scriptura ad quam se refert, licet illa non exhibeatur. alle. gl. notabilem in c. si Romanorū. in verbo, desunt. 19. dist. & dicit, quòd si Papa confirmat priuilegia

ADDITIO.

a ¶ Exemplum. Bal. dicit esse tex. fin. quòd exemplum exempli non probet, infra, de diuer. rescrip. & Alex. consi. 138. j. parte.

b ¶ Secus. Alex. consi. 21. lib. j.

gia alicui alias data, probantur ista priuilegia, dato ꝙ originalia nõ producantur. & no. Car. in consi. 118. duo sunt videnda col. ij. cũ si. declarando vt dixi in c. pe. de confir. vti. vel inuti. & tradunt Mod. in c. inter dilectos co. v. de fi. instr. Ista tamen lĩtatio, satis videtur inclusa in alia limitatione s. dicta, ſm Alc. hic: quia Papa qui confirmat priuilegia, habet potestatem dandi de nouo illa priuilegia. & ex his expedita sit ista authen.

LEX VIII.

1 *Contrarietas legum euitari debet, & nu. 2.*
3 *Statutum licet disponat ꝙ statuta intelligantur ad literam, non tamen tollitur ꝙ vnum statutum per aliud suppleatur.*
4 *Instrumentorum appellatione non continentur rationes.*
5 *Actor debet edere reo, ad probandam exceptionem.*
6 *Actor non tenetur edere reo, ad probandum exceptionem, quæ crimen actoris continet.*
7 *Actor non tenetur edere reo, ad probandum excommunicationem, vel bannum.*
8 *Actor non tenetur edere reo, ad probandum compensationem, & præscriptionem. nu. 9.*
10 *Actor non tenetur edere reo, in causis fauorabilibus.*
11 *Reus non tenetur edere actori, ad eius intentionem fundandum, nisi fisco, & ecclesiæ. nu. 12. & 13.*
14 *Reus tenetur edere actori, in causa matrimoniali.*
15 *Reus tenetur edere actor in dote, in libertate, in causa testamenti, in causa liberorum, & causa studij. nu. 16. vsque ad 19.*
20 *Reus tenetur edere actori, vbi publica vtilitas versatur.*
21 *Reus tenetur edere actori, ad probandum replicationem.*
22 *Reus tenetur edere actori, ad coadiuuandum intentionem actoris.*
23 *Testes qui prohibentur recipi publicatione facta, admittuntur tamen ad coadiuuandum probationem. nu. 24.*
25 *Iudex potest inhærere actis, quatenus faciunt contra producentem.*
26 *Protestatio, quæ non est in potestate partis, nihil operatur.*

ET quæ à diuo. ¶ Summat. & diuidit. vt p Doct. hic. ¶ In text. ibi, nec enim diuersa sunt, id est, ꝯria. Ita hic accipitur: qa subiicit, vel discrepantia: vt ista dictio, vel, ponat inter diuersa, iuxta no. per gl. ĩ rub. de iur. & fac. igno. & ad hoc etiam facit tex. in l. lecta. §. licet cũ fortis. ff. si cer. pe. ibi, quamuis sententia diuersa obtinuerit. alias vero ꝯria, & diuersa distinguuntur l. iij. ff. vt leg. not. ca. ibi, sub diuersis vel ꝯriis cõditionibus. & gl. ibi quam Bar. sequitur, no. in l. nemo. ff. de excep. & declarat Bald. hic, col j. ver. ij. pmitte. ¶ † No. ꝙ ꝯrietas legũ euitari dẽt, vt conat facere Imperator hic. & iõ ꝯrietas in legib. adiuuari dẽt p diuisionẽ: vt no. Bar. p illũ tex. ĩ § quib. in j. cõst. C. Et eodẽ mõ in statutis interptetatio dẽt fieri, ne ꝯdicat: vt not. Bar. in l. j. §. & parui. ff. qđ vi aut clam. Abb. in c gratũ. in prin. & in c. super qõnum in prin. in iij. not. de off. dele. Eodẽ mõ in ꝯctibus iterpretatio dẽt fieri, vt tollat ꝯrietas. c. inter dilectos. §. cæterum. de. fi. instr. no: Bar. in l. fi. §. idẽ quæsiit. ff. de condi. inde. Idem in verbis sententiæ no. Bar. in consi. 114. quæritur. col. ij. in ver. super secundo. Et de positionib. no. Bal. in l cum falsa. in fi. s. de iur. & fac. igno. cum si. vt tradit Alc. in l. j: in princ. ff. ne quis eũ. & idẽ Alex. in cons. 40. viso themate. in fi. li. j. Et de testibus no. Bar. in l. ij. §. creditũ. ff. si cer. pe. Et de secunda inuestitura scribit Pa. de Ca. in cõsi. 162. circa id, qđ primò quæritur. col. 2. in ver. circa ſm. Et generaliter a in qualibet dispõne hoc habet locum, vt p distinctionẽ ꝯrietas remoueat: vt Alc. concludit in consi. 141. viso testõ. col. iiij. li. 2. † Et talis concordia non impeditur, licet in lege vel statuto dicatur, ꝙ illud debeat obseruari, non obstante statuto, vel alia lege: q̃ faceret in ꝯrium: vt est gl. no. in auth. de here. quæ ab intest. in prin. in verbo, vacantibus & no. Bar. in l. sciendum. in princ. ff. qui satis. cog. cum si. tradit ibi Alc. & Mod. & idem Alex. in consil. 80. viso. col. 3. lib. 1. Et licet statutum dicat, † ꝙ verba intelligantur ad lr̃am nõ tñ tollitur quin vnũ statutũ per aliud suppleatur: vt no. Pet. de Anch. in cons. 412. viso puncto, col. 3. in prin, Alia no. nõ colligũtur: quia tota mã inferius reseruatur. ¶ In gl. j. duo intell's colliguntur. Primus verior est, & cõis. Secundus non põt procedere rationib. quibus efficaciter mouet Alex hic nõ ergo recedendum est à primo intellectu cõi, ꝯ quem tñ arguunt Ant. de Alex. & Bar. Soc. hic, dupliciter. Primò quia verbum rõnis, impropriat, & ponit p instr̃is: quod absurdum vr̃: † quia rões ab instr̃is distinguntur. l. si quis. §. rõnem. ff. eo. & licet appellatione instr̃orum, rões cõprehendatur. l. 1. ff. de fi. instr. l. notionem. §. instr̃orum ff. de verb. sign. non tamen eꝯ dicendum est, ꝙ sub noĩe rõnum cõtineant instr̃a. Nam verbum, instr̃a, est terminus gñis, & rões se hñt vt species. Vnde sub noĩe spẽi, genus non ꝯtinetur: vt not. in l. si quid earum. §. inter emptum. ff. de leg. 3. Sed ad hoc rñdet, ꝙ licet primò Imperator de rationibus loquat, non tamen voluit excludere instr̃a, ita ꝙ dispositio legis tñ in rõnibus pcederet. Quod patet: qa in fi. l. ẽt loquitur de instrumentis, ibi, ex instr̃o eius qui conuenit, ex quo datur intelligi, ꝙ Imperator non facit vim in rõnibus. vel instr̃is,

sed solum inter actorem, & reum dr̃iam constituit. Et ad hoc argumentum rñdetur, ꝙ instr̃a comprehenduntur. ex proprio verbo, qđ in fi. l. ponit. & ẽt dici põt quod q̃nq; rões instr̃a appellantur: vt probat. ĩ l. si qs ex argẽtarijs. §. ptor ver. phibet. ff. e. vbi tex. in eodem casu, rões appellat instr̃a. Secundò mouetur ꝯ cõem intellectum: quia ista. l. interpretatur l. j. & l. non est nouũ. & l. iustum. s. eo. quæ vñr ꝯtradicere, & oẽs loquuntur in rõnibus: ergo pariter ista. l. quæ illas interpretatur intelligi debet in rationibus: argu. text. in §. j. in authen. de fil ante dota. instru. na. Sed ad hoc ẽt põt responderi, ꝙ illud quod dr̃ in l. j. s. eo. ẽt habet locum in instr̃is. l. qui accusare. s. eo. & sic ista ꝯtrarietas, quæ videbatur respectu. l. j. ẽt considerari põt quantum ad. l. qui accusare. quæ loquit in instr̃is. iõ benè conuenit quod ista. l. generaliter ita in instr̃is sicut in rationibus intelligatur: & quia text. in fi. hic ẽt loquitur de instr̃is: & quia intellectus ꝙ tñ loquatur in rationib. nullo mõ videtur procedere: quia tunc esset dicendum, ꝙ nulla sit dr̃ia inter actorẽ, & reum: cuius ꝯrium tex. hic expressè dicit. & latius tradit Alex. hic. ¶ Reliquum est, vt aggrediamur mãm editionis, quæ cõiter hic a doctoribus traditur: verum quia aliàs latè scripsi in c. j. de proba. hic solum instabo circa ea, quæ Bar. hic dicit. ¶ Prima igi-
5 tur conclusio sit ex dictis Bar. † ꝙ actor tenetur edere reo, ad probandum exceptionem, & ista est cõis opi. vt Alexan. hic concludit. & licet articulus sit disputabilis, vt patet ex his, quæ dixi in d. c. j. de proba. col. xxiij. ad quæ gratia breuitatis me remitto. Et retenta ista cõi opinione, limitatur non procedere pluribus mo-
6 dis. † Et primò ſm Bald. hic in exceptione, quæ crimen actoris contineret: quia ad probandum talem exceptionem actor non cogitur edere: vt dicit Bald. hic, col. iij. in ver. idem tñ est. allegat text in l. ij. §. diuus. in fi. ff. de iure fisci. Ille tñ tex. generaliter. non probat hoc: quia specialiter in causa capitali loquitur: & ideo in alijs criminibus secus videretur. Suadetur tñ ista limitatio ex cõi r'la, quæ habet, quod quis non cogitur eius turpitudinem dete-
b gere: vt not. in l. ais. ff. de iureiu. sic ẽt positioni criminosæ b quis rñdere nõ tenetur: vt no. Bar. in l. trãsactione. j. de trãs. & in l. Marcellus. ff. rerum amo. Nec ob. huic limitationi, si dicat, ꝙ pbata exceptione per editionẽ factã ab actore, sꝙ vr̃ ꝙ turpitudo actoris detegat: quia apparet de calũnia actoris: qa rñdet ꝙ starent ista simul, ꝙ actor à calũnia excusetur, & tñ exceptio rei pbata sit: quia si actor semel eius intẽtionem pbauit, licet postea succũbat. excusat à calũnia: vt not. Bal. in l. alia. in fi ĩ. de his, quibus. vt indig. Secũdò rñderi põt, ꝙ limitatio Bal. intelligitur, qñ ex pbõne exceptionis immediatè pbaretur delictũ actoris, qđ in ipsa exceptione contineret. Secus vr̃ in turpitudine, que insurgit ex iusto calvniæ: quia accidentaliter illud ꝯtingit: & exceptio apposita ad hoc erat ordinata. Nec nõ ob. iste tex. vbi actor tenetur edere ad pbandum exceptionẽ doli, q̃ vr̃ criminosa: quia tex. intelligit de exceptione doli largo mõ. que concurrit cum qualibet exceptione, de
7 qua no. p gl. in l. q se debere. ff. de od. cã da. ¶ Secũdò † limitat in exceptione excõicationis, vel bãni, p quibus actor edere non tenet, ſm Bal. hic, col. iij. quia talis execeptio nõ excludit æqtatẽ petitionis. & idẽ vr̃ dicendum in alia exceptione dilatoria: puta, tu non potes esse pcrator, nõ potes esse in iudicio: quia hmõi exceptiones debitum nõ excludũt: nec æqtatẽ petitionis pimũt. Secus vr̃ in exceptione dilatoria tpis: quia ista æqtatẽ petitionis pimit: quia dies est pars summæ. l. j. §. diẽ. ff. e. facit tex. in §. plus. insti. de
8 act. ¶ † Tertiò fallit in exceptione cõpensationis, q̃ sapit petitionem: vt no. Bal. hic, p l. amplius nõ peti. ff. rẽ ra. ha. & seqr̃. Pet de Anc. in cle. j. §. cæterũ. in ij. q. in fi. de vsur. Alex. hic, col. ij. in ij. lĩtatione, & de hoc dicẽdum est vt dixi in c. j. col. xxvj. in vers. iij. fallit. de pb. & ibi dictis adde, q̃ postea dixi in c. cũ inter. col. antep. de exce. vbi declaraui tex. in d. l. amplius. ꝙ non bñ allegatur. Et ex ibi dictis, ista lĩtatio dubitabilis vr̃, & non vera: qa q cõpẽsat, retinet. l. in restituenda. vbi gl. ĩ. de pet. hę. & retẽtio, defensio est. 8. dist. in c. quo iure. & iõ ista exceptio compensationis, vr̃ fundata in ęqtate. & rõ tex. hic vr̃ hr̃e locum. & ad hoc facit: qa iste opponit exceptionem cõpẽsationis, vr̃ velle actorẽ repellere. & in effectu allegat solonem: qa q cõpẽsat soluere dr̃. l. q peculiũ. ff. de sta. lib. & iõ ĩ pbãdo istã exceptionẽ solonis, vr̃ ꝙ reo edẽdum sit. facit tex. in l. nõ est nouũ. in l. iustũ. s. e. & hoc ꝯfirmatur. qa ipso iure sit compẽsatio à iure. l. verũ. l. postq̃. l si ambo. ff. de cõpẽ. l. fi. c. ti. & iõ q cõpẽsat nihil petit, sed vtitur defensione fcã à iure. vt not. Alb. in iiij. parte statutorum. q. xcij. & Nellus in j. parte secũdi tpis. q. lxvij. in trac. bãnitorum. & idẽ tradit Tind. ĩ trac. de cõpẽ. col. iiij. versi. nũc videamus. & dixi in d. c. cũ inter. Non ob. tex. in d. l. amplius. quia ibi non phibet cõpensatio, ex eo ꝙ dr̃ propriè petere ille q com-

ADDITIONES.

a ¶ Generaliter. Alex. consi. 141. nu. 5. li. ij. Dec. l. fi. col. iij. infra, de bono. pos. secundum tabu. l. vbi repugnantia. de. reg. iur.

b ¶ Criminosæ. Dec. Thol. lxix. ccxlj. ccclxxii. cccxij. Ias. l. qui iurasse. §. j. in fi. de iureiuran.

compensat.prout Bal.& Doc.hic dñt:sed quia erat ibi ēt ꝓhibita
soło extraiudicialis:& prohibita sołone,vr̄ ꝓhibita compensatio.
& tex.ibi expꝛsè arguit de sołone ad cōpēsationē:qa q compensat
soluere dr̄ d.l. si peculium.§.j. & d.l.amplius.vbi ista æquiparatio
fit.Non ob.dum text. ibi dicit videre petiisse,q vtit̄ compensatio
ne:quia illud dr̄ ad effectum sołonis,de qua ibi proximè loquitur:
quia etiam facta sołone,ille vr̄ petiisse quo ad effectum sołonis de
qua ibi agit̄ non ꝙ ꝓpriè ille,q soluit,vel compēsat, dicat̄ petere.
9 ¶†Quartò fallit in exceptione p̄scriptionis:qa talis exceptio odio
sa vr̄ ita not.dicit Bal.in l.instr̄a.in prin.j de fideicō.ibi, secus for-
tè,& ex rōne Bal.infert̄ idē esse in qualibet exceptione odiosa:pu-
ta in exceptione Macedoniani:quia in talibus cessat æquitas, quæ
hic in reo considerat̄ & hoc,quod dictum est,vr̄ hr̄e locū in p̄scri
ptione:quæ odiosa est,secus esset in vsucapione, quæ fauorabilis
dr̄:vt no.in l.fi.j.de edi.diui Adr. tol. Item secus vr̄ in p̄scriptione
cum bo.fi.qua mediante quis est tutus in foro cōscientiæ, s̄m Inn.
in c.plura.de iur patro.declarando latius vt dixi.in c.j.col.xxvij.de
prob.Et s̄m istam resolutionem:quia p̄scriptio cum mala fide nō
admittitur de iur cano.c.fi.de præscrip. q attendit̄ rōne peccati:
vt not.in rl̄a.possessor.de re.iur.in vj.in effectu vr̄, ꝙ reus poterit
petere editionem sibi fieri in exceptione p̄scriptionis cū bo. fid.q̄
10 sola consideratur.¶†Quintò,& vltimò limitat̄ rl̄a prædicta non
hr̄e locū in causis fauorabilibus,puta in libertate,dote,mr̄imonio
& similib.de qb.in c.fin de re iu.& in l.inter pares.de re iu. quia in
talib.fauor cāæ p̄ponderat,& superat fauorem rei:vt probatur in
iurib.s̄.alleg.Vn̄ editio quæ dēt fieri reo: pp eius fauorē,vt hic dr̄,
non hēt locū in causis fauorabilib.in quib.magis actori, q̄ reo fa-
uetur.l.lege Iul.ff.de manu.& per gl.in c.in nr̄a.de testi & de hoc
11 dixi in d.c.j col.xxviij.de prob.¶Secundò Bar.concludit † ꝙ reus
non teneatur actori edere ad eius intentionem fundandā, per istū
tex.cum si.vt dixi in l.j.in v.no.s̄.eo.vbi videndum. Et ista concl̄o
12 limitat̄ plurib.mo. † & primò non habet locū in fisco,cui agenti
reus edere tenetur:vt dicit Bart.hic p l.nec q̄squā.ff.eo. & licet ille
tex.cauillari possit vt dixi ī d.c.j.col.vij.& in l.ij.in gl.fi.s̄.e.*cōiter* tñ
ista limitatio approbat̄.& restringi,& declari dēt, vt dixi in d. c.j.
col.ix.ver.p̄dicta limitatio.& quod dictum est de fisco, ampliatur
vt habeat locum in qualibet causa fauorabili:quia fauor causæ su-
perat fauorem rei:vt probatur in l.inter pares.ff.de re iu.& in c.fi.
de re iud.ibi,nisi in causa fauorabili.Vn̄ cū reo cōcedatur, vt acto
rem compellere possit ad edendum,vt coll̄r hic,à fortiori hoc de
bet concedi actori in causis fauorabilib.quib.magis fauetur,quam
reo.& talis fauor nedum consideratur in sn̄ia,prout loquitur tex.
in d.c.fi.sed etiam in ꝓbationib.l.lege Iulia. ff. de manu.quia ꝓba-
tiones respiciunt decisionem cāæ:quia actore non probante reus
absoluit̄.l.qui accusare.s̄.e.& dixi in l.non est nouum.s̄.eo. & hoc
de causa fauorabili latius dixi in d.c.j.col.xj.in ver.viij.& in vl. pla-
cuit posteriorib.¶Et ex ista ampliatiōe infertur,ꝙ in plurib. casib.
13 reus teneatur actori edere.†Primus est in ecclesia agente,cuius cā
fauorabilis est,& fisco æquiparatur.vt no. Ab.in d.c.j.col.iiij post
Bal.ibi per.l.fi.s̄ de sac.san.eccl.de quo tamen videndum est quod
14 latè dixi in d.c.j.col.xc.¶†Secundò infertur, idem esse in matri-
monio:quia cā fauorabilis est.d.c.fi & hoc tenet Io. And in ti. de
inst.edi.§.videndum.ver.& p̄missis.& seqtur Ale. in x.falen.& Bal.
no.in tra.de dote.in viij. parte.in xj.sp̄ali.& hoc limitari, & decla-
rari debet,vt dixi in d.c.j.col.x.versi. secundò prædicta limitatio.
15 ¶ † Tertiò infert̄,idē esse in dote.d.c.fi.& no. Abb post Anto.de
Bu.in d.c.fi.col.x.declarādo,& ꝯfirmandò,vt dixi ibi,col. x.ver.iij.
16 extēdit̄.¶†Quartò infert̄,idem esse in libertate.d. c. fi. & no. Bal.
in l.sicut.j.de lib.caus.& comprobat̄ ex his,quę dixi in d.c.j.co.xj.
17 in ver.iiij.in cā libertatis.¶Quintò infertur.idē esse in cā testamē-
ti,quæ fauorabilis est.c.fi.de re iud.& ad idē tex. in l.siue pars.ff.de
inof.test.& quia publicè interest,ꝙ testā habeāt locū.l.vel necare.
ff.quemadmo.test.aper no.Bal ī l.Gallus.§ quid si is.de lib. & post.
18 ¶†Sextò infertur,idem esse in cā liberorum:quia fauorabilis est,
& ecclesiæ equiparat̄:vt no.Bar.in l.tale pactum.§.fi.ff.de pac.& ēt
plus fauetur liberis,quam eccl̄ę,vt not Bal.in l.iubemus. in prin.
j de test.cū si. vt dixi in d.c.j.co.xj ver.vj à simili.¶Septīo īfertur
19 †idem esse in causa studii.quæ ēt fauorabilis reputatur: nam doti
ęquiparatur:vt no Bar.in l.j.ad fi.ff.so.mat.& Bal.ibi dicit, ꝙ sicut
pro instr̄o dotis p̄sumitur in dubio,ita pro instr̄o salarii doc & fa
cit tex.in §.fi.in ꝓœ.insti.& quod no.Bar.in l.j.col.pe.ver. quid si
vnus.j.si de momē.pos.fue.app.& dixi in d.c.j.colum.xj.ver. viij.
20 ¶Octauò † infertur idem dicendum,vbicunque publica vtilitas
versatur;quia talis cā fauorabilis reputatur:quia fit lata interpræ-
tatio ēt si mā odiosa sit:vt no.Bar.in l.ij.§.exercitum. ff. de his qui
no.infa & in l.quemadmodum.C.de agri & cēsi.lib.xj.tradit Pau.
de Ca.in cons.23.viso puncto.col pen.dixi in d.c.j.col.xj.ver. &
gn̄aliter,& de aliis limitationib.huius secundæ concl̄onis Bart.di-
cendum est,vt per Ale.hic,& dixi in d.c.j.de prob.¶Tertiò Barto.
21 concludit,†ꝙ reus tenetur edere actori ad probandū replicatio-
nē,per tex.hic à ꝯrio sensu.de quo dicendum est, vt dixi in d.c.j.
22 col.xxv.& seq.¶Quartò idem Barto.concludit,† ꝙ reus tenetur
edere actori.ad coadiuuandum intentionem actoris de quo etiā
dixi in d.c.j.col.xxxj.versi. 6.fallit.Et ex ista conclusione colligitur
ꝙ facilius conceditur aliquid ad confirmandum, & coadiuuan-
dum intentionem semel fundatam,quam si intentio debeat prin-
cipaliter fundari,& ad hoc bene facit text.in l.si donatæ.§.si spon-
sus.ff.de do.inter vir.& quod no.Bal.per illum tex.in c.j.in fi.de fi.
instr.de quo dictum fuit in auth.si quis in aliquo.in prin.s̄.eo.indu
cendo illum tex.Et bene facit quod not.Inn.in c.cum clamor. de
23 testib.vbi † dicit,ꝙ testes qui prohibentur recipi facta publicatio-
ne,admittuntur tamen ad coadiuuandum priorem probationē.
& Abb.post alios sequitur in d.c.cum clamor.colu.2. ver. dicit tñ
hic singulariter Inn.& idem Abb. in c.ex tenore. circa.fi.de testi.
24 cum sim.vt dixi in d.c.j.similiter ad hoc bene facit; † quia si fuit
ex causa mutui probatum debitum,sed non quantitas determina
a ta,ex quo fundata est intentio creditoris in debito quantitatis, a
potest probari iuramento creditoris:vt no.voluit Ray.de For. in
l.j.ff.de in li.iuran. quod dictum extollit Bart. Veronē. in cautela.
ccx aliquis mutuauit.vbi hoc comprobat ex eo qđ no.Bar.in l.ad-
monendi.co.11.ver.qd si testes.de iur.iu.& de his dixi ī c.j.in loco.
p̄allę & adde Ale.ꝯs.lxix.visa facti.co.2.li. 2. ¶In fi.gl.ibi.l.j.§.edē
da.& per illum tex.dicit ibi Bar.ꝙ pariter debet copia fieri de om
nib.quæ in actis ꝓducūtur.& no.Spec.in tit. de instru.edi.§.nunc
videndum.col.ij.in vers.illud autem. & in actis dicit Bal.in l. j. col.
25 j.ver.ex hoc pono:j.vt quæ desunt aduo. †ꝙ iudex potest inhære-
re actis,etiam quatenus faciunt ꝯ producentem, non obstante ꝙ
producens dixerit, produco inquantum faciant pro me, & non
aliter:quia ex actis constat ei vt iudici.& idem in instr̄o ꝓducto di
cit Bal.in c.præsentium.col.ij.ver. sed quid si producens. de testi.
ꝙ protestatio nihil facit,postea quam est productum instr̄m in iu
dicio,& idem Bal.in l.si aduersarius.in ver.ergo dico.j. de fi.instr.
sequitur Ro in cons.433.quo ad primum.circa fi.& Pau.de Cast.
in consi.79.in causa Syluestri.col,ij.in ver.nec prodest illa prote-
statio.Contrarium tamen videtur sentire Spec.in ti.de instr. edit.
§ videndum.in ver quid si produco quem refert,& sequitur Pau.
de Castro in l. j §. editiones. colum.fina.in versi. & not. circa fin.
gloss.dicens de facto hoc habuisse.& Alb.in pen. colum.in versi.
ex pręmissis. dicit ꝙ talis cautela in iudiciis inualuit. & idem not.
Bal.in l.j.colum.iij.j de confes.in ver.& ideo caute litigantes pro-
testantur, & dñt, produco talam librum rationum inquantum
faciat pro me & non al̄r:sequitur Ale.cons.136.in causa & lite.cir
ca fi lib.2.& in consi,186.visis.co. 2.eo.lib.ij.& talis cautela tollitur
si aduersarius contradicat protestationi, & dicit ꝙ intendit vti ta
li instr̄o producto,non obstāre illa protestatione. & ita Alb. con-
cludit in d.§.editiones.& hoc modo opi.concordari pñt.& idem
tradit Ant.de Bu.in c.cum olim.col.fi.ver.not. ꝙ ex hoc sumitur.
de censi.& ad hoc facit quod no.Fūl.in cons.177.publicato pro-
cessu.Circa hoc tamen aliam distinctionem ponit Ale.ī l.j.co.4.j.
vt quæ desunt aduoc.in ver.inquantum aut.Mod. in c.cum vene
ra.in v.col.de exce.& dixi ibi.colum.xv.versi.2.conclusio s̄. facta.
26 ¶†Indistinctè tñ verior vr̄ opin. ꝙ illa protestatio non attendat̄
quia non est in potestate partis restringere vim probatiuam instr̄i
producti coram iudice:& ideo illa protestatio non vr̄ impedire
quo minus iudex possit adhibere fidem instr̄o,etiam ꝯ producen-
tem,non obstante eius protestatione:quia protestatio declarato-
ria voluntatis,nullum habet effectum in his,quæ à voluntate pro-
testantis non dependent:vt not.Barto.post gl.ibi in l. alimenta. j.
de neg.ge.& ad hoc bene facit quod no.Inn.in c.cum olim.de cē-
si.vbi voluit ꝙ iudex post adhibere fidem instr̄o,in fauorem eius,
qui illud impugnauit.& sequitur Abb.ibi,cum si.vt tradunt Mod.
in c.capitulum.de rescri.& facit quod not.Aret.in l. decem.col.fi.
in ver.secundo cautela.de ver.obl.

ADDITIONES.

a ¶Quantitatis Cęp.caut.mihi.273.Idē Dec.cōs.146.col.pe.cōs.536.col.3.in c.1.co.21.de prob.An.Tiraquel.in trac.retract.proximi.in fi.n.90. Sed non est verū, nisi vel constet de dolo vero debitoris,vt possit iuramentum in litem deferri creditori, vel nisi actor probauerit certam quantitatem plusquam semiplene cum verisimilitudine,vt possit ei deferri iuramētū in supplementū,iuxta.l.in bon.fi.C.de reb.cre.

De in ius vocando. Rub.

1 *Iudicium incipit à citatione,& citatio à pręparatione futuri iudicij.*
2 *Libelli datio,an sit de processu.*
3 *Libellus,& exceptio,possunt dari die feriata.nu.5.*
4 *Appellatio potest interponi die feriata.*
6 *Libellus datus parti,est de processu.*
7 *Iudicium valet parte præsente,& non citata,& nu.8.*
9 *Imperator quare pręposterat ordinem Iurisconsultorum.*

1 ¶In gl.rub.ibi.imo iudiciū.Notandum est ex gl. † ꝙ iudicium in-
cipit à citatione.tex.tamen quē gl.hic adducit in §.fi.insti.de pœna
teme.liti.non vr̄ probare hoc, quia tex.ibi solum dicit citationem
esse

esse principiũ actionũ instituendarũ. Ex quo .n. vtit verbis futuri tpis instituendarũ, vt potius ꝓbare ꝙ citatio sit præparatoriũ, & præambulum futuri iudicii. & ita sentit Sal. hic. ¶Et ꝯ gl. alle. text. in l. amplius nõ peti. in l. non peti, in prin. ff. rẽ ra. ha. vbi dr̃, si in ius eũ vocauerit iudicium tñ cœptũ nõ fuerit. Ergo probat ibi, ꝙ per citationẽ iudiciũ nõ sit inchoatũ. & ad idẽ facit: quia añ lit. cõt. nõ dr̃ iudicium. l. j. in princ. ꝟ. de lit. cõt. & in l. is, qui se obtulit. ff. de rei ven. in l. j. §. ff. de interro. actio. & not. Al b. in rub. extra de iudi. vbi inquit ꝙ propriè añ lit. ꝯte non dr̃ iudiciũ: quia ab ipsa ꝯtentione, & discussione causæ nominat. c. forus. de verb. sig. ibi. dum discuttitur iudiciũ est. & no. per gl. in l. j. ꝟ. de iud. in glo. j. & in l. iudicium soluit. ff. de iudi. cum si vt dixi in rub. extra de iudi. col. vij. ¶Saluari tñ potest gl. hic, quantũ ad hoc, vt cõfessio dicat facta in iudicio: quia isto respectu iudiciũ ante lit. cont. dr̃, l. voluit. & l. si defensor. in prin. ff. de interro. act. & no. Abb. in d. rub. de iud. & in quibusdã aliis casib. vt dixi in d. rub. de iud. col. vij. vbi videndũ. ¶In ista rub.
2 Bar. primò quærit † an datio libelli sit de processu? & cõcludit ꝙ
a non: quia libellus pt̃ dari die feriata. l. miles. §. sexaginta. ff. de adul. & no. per glo. in c. cupientes. §. qd si per viginti. de ele. in vj. in verbo, comparere. & not. Bal. post gl. in l. iure mariti. ꝟ. de adulte. Fe-
3 de. in consi. 1 1. quærit. col. pe. ¶†Et sicut libellus, ita exceptio op-
4 poni potest die feriata: no. Bar. in d. §. sexaginta. ¶†Sic etiã appellari potest tpe feriato: vt no. per gl. in l. j. ꝟ. de feriis. & in c. appellatio. in verbo, lecta. de appel. in vj. Abb. in c. fi. col. vij. in ver. iij. quæro. de feriis. Per. de Anch. in consi. 3 6 1. visa plena facti narratione.
5 & Ro. in consi. 1 00. in præsenti causa. ¶†Et qd dictũ est de libello, intelligitur qñ dat iudici: secus si parti, vt no. Host. in sum. §. vtrum libellus. col. fi. cum si. vt tradunt Mod. in c. fi. col. v. ver. secunda de-
6 claratio. de iudi. † Et pariter ita intelligit qd Bar. hic dicit de libello, ꝙ non est de processu qñ datur iudici: Secus si parti offeratur: vt Bar. hic concludit. & hoc probat in c. cũ ꝯ. de proba. facit text. in l. libertus. la. 2. ff. de in ius voc. & no. Bar. in l. j. ff. eo. tit. cum si. vt tra-
7 dunt Mod. in c. qm̃ ꝯ col. iiij. de prob. ¶†Secũdò quærit. Bart. an valeat iudicium parte præsente nõ citata, & remittit se ad l. j. ff. eo. vbi tenet ꝙ sic. & illa est cõ. opi. vt Ale. hic ex plurib. concludit. & in l. de vno quoque. in prin. de re iudi. & idem Imo. in consi. 1 1 2. in cã quæ vertit. col. ii. And. Sicu. in c. cũ pro causa. col. ij. de offi. dele. & in consi. 5 1. col. ij. lib. j. & Mod. in c. cum oportea . col. ij. de ac-
8 cu. & cuia Bar. hic se remittit non mistũ. ¶Solũm dicã † vnũ verbum pro defensione Bart. nam dicit Bart. in l. furioso. in fi. ff. de re iud. ꝙ tunc demũ valeat iudicium parte præsente, si monita fuerit, & certiorata à iudice, de actu, qui fieri debet ꝯ cum: aliàs secus. Ias. hic post alios, quos refert, tenet ꝯ Bar. quia pñs præsumit sciẽs: vt no. Bal. c. j. col. j. in verbo, interfuerint per illũ tex. si de inuest. lis. oria. & in teste sufficit ꝙ dicit se fuisse præsentem: vt no. Bart. in l. j. §. j. ff. de auct. tu. cum si. vt tradit Ale. in l. ij. §. fi. col. iij. ff. sol. mat. & in consi. 1 8 0. in causa Anglorum. col. j. lib. j. & plura ad hoc Mod. tradunt in proœ. Decre. col. vj. Bar. Vero. consi. 6 1. super j. col. pe. Sed aduertendum est, quia opi. Bar. verior vr̃. & considerandũ est, ꝙ in quæstione nostra agit de præsentia simpliciter in loco iudicii non restricta ad actum, de quo agitur, & ideo bene ꝯuenit, immo necessariũ vr̃, ꝙ iste, qui præsens à casu reperit, admonendus sit. vt Bar. dicit. Allegata in ꝯrium vñr habere locum qñ deponit de præsentia alicuius in aliquo actu. Nam cùm pñtia referat ad illũ actũ, bene arguit scientia, & intelligentia: arg. l. corã. de uer. sig. Præterea tex. in d. c. j. si de inue. lis oria. loquit in testib. & ita etiã Bar. in d. l. j. cum si. in contrariũ allegatis. quo casu testes deponunt specialiter de actu super quo examinati sunt, & dñt ita verũ esse: quia pñtes fuerunt. Nam illa præsentia in teste arguit intelligentiã: quia prius dicit ita verum est. Secus qñ de præsentia sola appatet, quę non sit aliter declarata, prout in casu nr̃o vr̃. & Bar. ipse hoc dicit in d. l. j. §. j. vbi drĩam facit, ꝙ si testis disponit de pñtia sua, & intelligitur cum intelligentia: quia prius dicit ita verum esse. Secus dicit Bar. si testis dicit de præsentia alterius: quia tũc intelligentia nõ arguit. & ita vr̃ in casu isto. & sic illa doct. Bart. in ꝯrium retorquetur. & ad idem facit: quia præsentia alicuius simpliciter non infert intelligentiam & ideo gl. in c. in primis. in verbo, præsente. ij. q. j. dicit supple, & intelligente. facit tex. in c. peruenit. el. ij. ibi, stantib. & videntib. de resti. cogẽ. & in c. sicut. de regula: cum si. vt tradit And. Sicu. in consi. 2 9. col. xij. lib. j. & in consi. 3. col. vj. li. ij. Are. in
9 consi. 1 3. uiso. col. ix. ¶Vlt. quærit Bar. † hic, quare Imperator pręposterauit ordinem Iuriscon. in libris ffonim. & rñde ꝙ Iuriscon. ff. eo. tit. generaliter loquitur de quibuscunque personis: & talis citatio regulariter pręcedit libellum, secus est hic in isto tit. ubi solum tractat de quibusdã personis quę non pñt uocari sine uenia. ideo libellus prius edi debet iudici ut uideatur cã, pp quam citari debet. & cum Bar. doc. *communiter* tenẽt. Sed Ias. hic dicit ꝙ rõ Bar. non est bona, duplici fundamento. Primò, qa in tit. de edem. ꝟ. solum in l. ed. ta, tractatur de libello, & non loquit de editione. ꝙ fit iudici, vt ꝓsupponit Bar. sed potius parti. Secundò, quia rõ quam Bar. adducit gñalis vr̃ in oib. quia nulla citatio fieri potest sine cognitione iudicis. l. neminẽ. ꝟ. de exibẽ. reis. vbi Bar. Istæ rationes de facili euitari pñt. Nam tex. in d. l. edita. loquitur simplr̃: & ita dẽt intelligi in libello dato iudici, sicut parti. Nec ratio, ꝙ allegat, repugnat, & non tollit fundamentum Bar. qd in hoc consistit: qa in isto tit. hic solum agitur de personis, ꝙ nõ pñt vocari sine venia: & isto respectu posuit titulũ de eden. Non ob. ꝙ citatio nõ põt fieri sine iudice: quia verũ est in reali cautione, prout loquit tex. in d. l. nemi nem. secus videtur in cautione verbali, ꝙ fieri põt à nuncio deputato, absque commissione iudicis: vt Inn. in c. cũ contra. de proba quẽ refert, & sequitur Bal. in l. si quando. co. si. in x'j. q. ꝟ. de testi. cum si. vt tradunt Mod. in c. j. co. 7. de iud. præterea in tali licentia citandi, simpliciter non requiritur causæ cognitio: & ideo non est opus videre libellum, sicut in personis quæ non possunt vocari sine venia. & declarat Pau. de Ca. in l. j. ꝟ. eod.

ADDITIO.

a ¶Processus immo est pars potissima, & fundamentum totius processus, siue datus sit parti, siue iudici, deinde per modum præcedentis. Sed simplex scriptum, seu petitio ꝓparata pro futuro libello nondum est libellus.
¶De processu nota quod libellus non est de processu nisi postquam est datus parti non ante vide Bar. hic de quo etiam vide Bald. in addi. Spe. de cent. ver. libelli. Et in auth. de iudi. & vt nullatenus in §. appellationib. ad fi. col. 6. ꝙ verum etiam in libello appellationis qui non est de processu. l. nutius. infra de proc. sed Bal. & Ale in l. 1. ff. de in ius vocau. dicunt post glo. singulariter quod libelli oblatio antequam pars citetur non est de processu adde Bal. in l. 1. infra, quando libel. prin. da. & l. 1. §. 1. ff. de ferus.

LEX I.

1 Sicut bonis. ¶Ista est lex. j. huius tit. ꝙ summat vt per Bar. hic. Super qua primò no. † ꝙ reuerẽtia ꝙ debet marito, ẽt vxori pstatur. Nã maritus, & vxor sunt duo in carne vna: vt dr̃ in c. debitũ. de big. facit tex. in l. aduersis. ꝟ. de cri. ex pi. hær. & ideo vxor radiis mariti illustratur. l. fœminæ. ff. de sena. l. mulieres. C. de incol. lib. x. & in l.
2 mulieres. C. de dig. lib. xij. † & propter hoc vxor doctoris vel militis domina appellat: vt no. Bar. in l. pen. ꝟ. de dona. inter vir. in l. si post mortẽ. §. fi. ff. de bo. poss. ꝯtab. in l. amicissi. no. § fi. ff. ex cu. tu. cum si. vt dixi nouissime in l. fœminæ. co. ij. de reg. iur. Et per istum
3 tex. † inferunt Ful. & Ale. hic, ꝙ nouerca non possit in ius vocari sine venia. & ad hoc ẽt facit: qa nouerca loco matris habetur. §. socrũ. insti. de nup. & sic debet illi reuerentia: ergo nõ potest ĩ ius vocari sine venia. l. generalr̃. ff. eo. ti. & hoc verum est, durante matrimonio. Secus verò post matrimoniũ solutũ. l. de his. ꝙ ita intelligitur. ꝟ. de fur. & ita resider Ale hic. & ad d. l. de his. aĩt respõdet Soci. hic ꝙ loquitur in nouerca, ꝙ deliquit ꝯmittendo furtum. & pp delictũ priuatur priuilegio: ar. l. j. ꝟ. vbi sena. vel clarif. in fi. Sed ista rñsio non satisfacit: qa vr̃ ꝯ tex. in l. sed si hac. §. prætor. ff. eo. & in l. nõ debet. ff. de dolo. vbi parentib. & patronis, non denegat istud priuilegium pp delictũ: qa actione furti nõ potest conueniri ꝓsuppõit ergo ꝙ delictum furti cõmiserũt, & tamen retinent priuilegium. ¶Similiter ad illud, qd Ale. dicit, aduertendũ est: qa non vr̃ verũ ꝙ sol. mat. nouercæ tollatur priuilegiũ. nã si cõpeteret durãte matrimonio, ẽt post mortem mariti duraret donec mulier vidua remanet. l. filii libertorum. §. vidua. ff. ad muni. l. quoties. C. de priui. schola. lib. xij. in prin. & ad hoc facit, quia cũ nouerca sit loco matris: hoc ẽt haber locũ mortuo marito. d. §. socrũ. ergo nopoterit vocari sine venia. d. l. gñaliter. vbi Ale. in priu. probat, & tenet ꝙ reuerentia, ꝙ debetur vxori, etiam durat so. ma. & ideo Ale. ibi reprehendit responsionẽ hic per eũ datũ ad d. l. de his. & ibi cõcludit ꝙ indistinctè nouerca, ẽt durante matrimonio possit in ius vocari sine venia, p d. l. d. his. Nõ obst. §. socrũ: quia tñ loco matris habet ad impediendum mr̃imonium, nõ in aliis. Non obst. tex. hic, quia loquitur in vxore, cuius appellatione nõ venit nouerca. ita dicit Ale. nec plus loquitur. Et eius verba declarari possunt, nã text. hic loquitur in vxore pꝓni. vñ nõ debet extendi ad vxorẽ patris, ꝙ sit nouerca: quia agit de pœna, ꝙ extendi non debet, vt in regula, in pœnis. de re. iu. in vi. & quia in nouerca non vi cadem ratio, ꝙ est in vxore simpliciter. qa p mr̃imonium ꝯctum cum nouerca, videtur illata iniuria priuignis filiis primi matrimonii. § fi. in auth. neque vir. qd ex dote. co. 8. & quia cum nouerca odiũ ꝓsumitur,

l.iij.als iiij.q.incipit,nõ est,in fi.ff.de inof.test.& ad hoc facit tex.in l.si nondũ.j.de vsur.vbi vitricus põt vocari sine venia:ergo dat intelligi,q illi nõ debet reuerentia,& sic non obs.qđ dr in l.gñaliter. ff.e.Et eodẽ mõ dicendum de nouerca,q illi nõ debeat reuerẽtia ex eius psona,sicut dictũ est de vitrico.Vlt.p ista opi.induco tex q
4 cõiter allegat in l.j.§.fi.ff.de postu.† vbi prohibitus postulare,nõ prohibetur postulare p liberis,& parentib.& pro aliis psonis, de qb. in ti.de in ius voc.deinde tex.ibi addit alias pesonas,in quib.ənumerat nouercã,& vitricũ.Ergo dat intelligi q nouerca,& vitricus nõ sunt de psonis ətentis in tit.de in ius voc.qa nõ fuisset opus q ptot spãliter illas adderet.& ita əcludẽdũ vr.¶Scđo principalr ex isto
5 tex.collr sm Bal.Sal.& Doc.† q dispõ,ẽt pœnalis,q de marito loqtur,ad vxorẽ porrigit.& hoc rõne correlationis vr.nã priuilegiũ qđ əpetit marito,ad eius vxorẽ extẽdit:quia ratio æqtatis hoc suggerit:vt dr in l.nõ tm.ff.de re iu.in fi.& ideo infert ibi Rapha.Cu.q si marito əcedatur priuilegiũ,vt gabellã soluere nõ teneatur,etiã vxori tale priuilegiũ cõicat,& ista est cõis regula in correlatiuis,q dispositũ in vno,hẽt locũ in alio.l.fi.j.de indi.vid.tol.vbi Barto.& idem Bar.in l.fi.ff.de accep.cũ fi.vt latè cõgerunt Mod.in pœ.Decre.in j.char.Ex quib.ad ppositũ nrm de vxore Ias.infert in d.l.fi.
6 de indic. viduit.toll.† ad statutũ Parmæ,quo cauet, q maritus nõ
a possit vxori a relinquere in vlt.voluntate,q eə,ẽt vxor non poterit marito relinquere,rõne correlationis.Sed in ərĩũ facit qđ not. Bald.in l.lege xij.tab.circa fi.ver.quero dicit statutũ .j.de leg.hær. vbi inquit,q si statutũ excludat sororem à successio ne fratris, eə tñ nõ vr excludere fratrem à successione sororis:qa dato vno inconuenienti,aliud dari n õ debet.& sequit Pau.de Cast.ibi cũ fi.vt tradit Ale.iter l.ĩ stipulatẽ.§.sacrã.co.ij.de ver.ob.& sic patet hic q statutũ in vno de correlatiuis,nõ habet locũ in alio.Vñ ad declonem huius dicti de correlatiuis possumus əsiderare tres casus.Primus est,quando agitur de eodẽ actu,q pcisam hẽt correlationẽ,
7 † puta si venditor prohibeatur vẽdere aliq re sub pœna,emptor
b b ẽt prohibitus intellr sub eadẽ pœna.l.j.vbi Bar.C.de cupres.lib. xj.& no.Dom.in c.eos.§.clericis.co.fi.in ver.noto bene istud dictũ,de tẽpo.ordi.in 6.vbi inquit q si permissum sit aliquid vẽdere sine gabella,ẽt intellr q emi possit absque gabella:qa agit de eodem actu.& no.Nell.in tract.bãni.in ij.par.secũdi tẽp.q.xl.vbi ita declarat.Facit qđ no.Bar.in l.liberorũ.§.j.in fi.de his,q no.infa.Bald. in l.j.ff.de calũ.in ver.no.q pœnæ.& i rub.j.đ reb.cre.in ij.q.in fi.&
8 de isto casu non agitur in qõnib.pđ ictis.¶Scđs casus† est, qñ resultaret inæqualitas in correlatiuis:tunc,vt seruet ęqualitas,statutũ in vno,habet locum in alio,ẽt in actib.diuersis:vt pbatur in l. non tantũ.ff.de re iud.in fi.vbi maritus hẽt beneficiũ ne conueniat vltra q facere possit ab vxore.& hoc bñficium resultat in præiudicium vxoris,q insolidum exigere nõ potest,Ita eə,vxor si à marito əueniat,habebit idem beneficiũ,vt æqua lance pcedatur.& ad hoc facit tex.in l.fi.j.de fruc.& lit.expẽ.& in l.si ab eo.j.de leg.hær. bene facit tex.in §.filium verò in auth.qui.mo.na.effi.sui.in fi.vbi oblatus curiæ tm succedit pri,& non agnatis,nec cognatis:ita eə agnati,vel cognati illi non debent succedere,vt æqualitas seruetur idem est in filio spurio,q patri non succedit:ita eə,nec pater filio spurio succedere põt.vt no.Azo in sũm de leg.hær.circa fi.& sequtur Bar.in l.fi.co.j.versi.quæro quid eə.ff.de his,qui.vt ind.cum si. tradit Alc.in.consi.150 viso themate co.2.& in simili no.Bar. in l.diuus.in fi.ff.de patric.& ideo in statuto Parmensi,vt seruetur æqualitas,sicut statutum prohibet marito ne vxori possit relinquere,ita econtra vr vxori uetare ne marito relinquere possit, ut æqua lance procedatur,per pdicta.& per hoc dictum Bal.in d.l.lege xij.tab.videtur dubitabile,ratione æqualitatis seruandæ.Saluari tamen potest, qñ habuisset respectũ ad agnationẽ,ut bona remanerent in familia.& ita illud dictum declarat Soc.in rub.ff.de acqui. poss.& idem in statuto Parmensi,si apparet statutum voluisse fauere marito magis quàm uxori,ut inuitaretur ad matrimonium tunc statutum in marito,non haberet locum in uxore, propter rõnem particularem,q respicit personam mariti:quia etiã in correlatiuis,qñ dispositio respicit unam personã,nõ trahitur ad aliã: ut no.Bal.in l.j.per illum tex.in prin.j.de cõi ser.manu.Exceptis dictis duob.casib.In tertio casu,q considerari potest in correlatiuis,
9 sicut in alia materia:dicendum est,† q statutum in uno,habet locum in alio,subsistente eadem rõne.ut Ab. distinguit in c.j.co.pe. de loca.cum si.vt latè congerunt Mod.in proœ.Decr.in verb.Grego.eps.co.3.& in hoc non potest dari certa regula,qñ eadem rõ uideat.Sed in duobus casib.s.dictis,satis constat eandem esse rationem.& omnia s.dicta de correlatiuis, habent locum in disposi-
10 tione legis,prout loquuntur.† Secus est in dispositione hominis: quia si in ətractu apponitur pœna in uno ex correlatiuis,in fauorem unius,contrahentis,non intelligitur habere locum in alio cõ trahente:ut sing.uoluit Bal.in c.j.in prin.qualiter domi. proprie. feud.pri.alleg.l.sed interpellatur. §.ab altera.ff.de arbitr.Et redeundo ad text.nostrum hic , aduertendum est quia textus hic non loquitur in correlatiuis:quia non loquitur de marito q hẽt correlationẽ ad vxorẽ, sed loquit in patrono,seu manumissore, qui habet correlationẽ ad libertũ, nõ ad vxorẽ:quia ad positionẽ patroni nõ sequit vxor.¶Et ex s.dictis infert ad quæstionẽ in qua
11 Are.Senis consuluit.† Nam ibi magna pœna imponit offendenti illum, qui fuit de priorib. dictæ ciuitatis, quẽ ibi vulgò reseductũ appellant,dubitatum fuit, an talis pœna haberet locum in eo,qui vxorẽ reseducti offenderet,& cõcludit Are.q non,in consi. 131. consultissime dñe collateralis.Mouetur, quia priuilegiũ qđ datur clericis,iuxta c.si quis suadente.xvij.q.iiij.vbi percutiens clericum excõicatus intelligitur, hoc non habet locum in vxore clerici. vt Do.in c.j.§.fi.col.ij.ver.qđ de vxorib.de cleri.coniug.in vj.Sed ista ratio parum valet:quia ibi ratio specialitatis manifesta est:quia ta-
12 le priuilegium characteri concedit, ideo personã clerici non egreditur. Aliã rationẽ Are.ibi adducit, quæ melior vr. Nam † dictũ statutum pœnale est,qđ strictè debet interpretari, & cum loquat in offenso,qui habet principalẽ dignitatẽ iure proprio,non habet locũ in illo,vel illa,in quam dignitas ex persona alterius cõsideratur:vt not.Bal.in l.j.col.j.in ver.& per hoc arguit.j. si rector prouin.& bene facit text.in l.moris.§.potest.ff. de pœn. Secus esset in dispositione iuris cõis, vt Are. ibi concludit, & ita vr procedere qđ Bal.& Saly.hic dñt per istũ text.de quo Are.tñ in consi.prælle gato nullam facit mentionẽ. Vel ẽt dici potest, q text.hic procedat pp extensionẽ quam facit hic Imperator de edicto ptoris.vel etiam dici põt,q hic non agat de extensione,sed tex.iste procedat per regulam quæ hr in l.generaliter.ff.eo.¶In glo.j.ibi,reuerentia, quæ est in faciendo,ut in assurgendo, gl.cum misterio videtur loq in tali exemplo de assurgendo:gl.videt loqui cum ministerio in tali exemplo de assurgẽdo quia licet consistat in faciendo, non agitur de graui onere.& tali casu videt procedere arg.glo.aliàs absolutè non valeret tale arg.quia vxori absolutè non debet reuerentia in faciendo:quia illi non tenet libertus mariti operas præstare.l.libertis libertæque alle.in gl.hic.Item considerandũ est:quia tex. hic nõ vr arguere prout gl.dicit:quia simpliciter arguit à reuerentia,non distinguendo in faciendo, vel nõ faciendo, & iõ potius text.hic vr arguere de genere ad speciem hoc modo,cũ reuerentia vxori debeat generaliter infertur q uocari non possit sine venia.l. generaliter.ff.e.¶In fi.gl.sol.glo.cõter approbat ad tex.in d.l.liberti.† prima facie tñ ille tex.vr probare q ẽt maritus non possit vocari sine
13 venia, quia text.ibi æquiparat maritũ hæredibus extraneis pñoni. sed in hrdib.ẽt extraneis venia requirit.l.prox.j.e.ergo idem vr in marito.Sed rñderi potest,q æquiparatio bene procedit negatiuè, prout ibi loquitur, & si hrdib. non debetur, ergo nec marito.Secus est affirmatiuè,quia licet hæredib.debeat reuerentia, vt vocari nõ debeant,d.l.ij.j.eo.nõ tñ sic est in marito:vt per gl.hic, & me
14 lius probat in l.si nondũ.j.de sur.& † ex solutione glo.hr q hic dignitas mariti influit in vxorẽ,non eə.& ideo dicit Bar.in l.fi.in ver sic.quæro popularis.j.de ver.sig.q popularis mulier,nupta nobili marito,efficit nobilis, per l.fœminæ.ff de Sena. non sic eə : quia popularis accipiens vxorem nobilẽ,non nobilitat,vt dicit Bart.in d.l.fi.ver.iiij.dubitat & ideo Bal.in d.l.fœminæ.in prin.dicit q filia regis Francię,quę est illustris,si nupta sit comiti,dicitur spectabilis, secundum qualitatẽ mariti, & non illustris.& sic ẽt dicit Bal.in c. significauit.col.j.ver.pone regina,q si regina Apuliæ nubit simpli
15 ci militi.q ñ facit illũ regẽ.dicit tñ Bal.† q maritus corruscat radiis vxoris:qñ adhæret lateri reginæ.alle.l.j.C.de ppo.lab.li.xij.in fi.ibi,
16 quos nostri lateris comitatus illustrat. ¶Vlt.ex dictis gl.etiã colligitur,q pp manifestam rationũ diuersitatis,statutum in viro,non habet locum in vxore.facit text.in l.j.de adul. in l.cum te. & quod ibi Bal.j.ne vxor pro mari.& no. Ant.de Bu.in c.vniuersitatis.col. ij.de sen.excom.dicens post Ioan.And.ibi quòd lex disponens de potestate viri in filios,non habet locum in vxore.& tradunt Mod. in proœ., Decre.in loco.s.allegato. Phil. Dec. Val.

ADDITIONES.

a ¶Vxori.In terminis eiusdem statuti Parmensis Fran.Cur.Senior consi.11. Ias.cõsi. 112.lib.j.consuluerunt idem esse econtra in vxore vt non possit legare viro. Idem Ias.in l.fi.j.de iudic.vid.toll.Sed contrarium in eisdem terminis quòd vxor non sit prohibita,latè consuluit Soc.in consi.74.difficultatem.lib.iij.& sequitur Alc.de verb. sig.lib.ij.pa.41.& est veritas, nõ solũ quia potest esse diuersa ratio in vxore,sed quia correctio iuris communis non debet extendi. Vnde licet sit in viro correctum, non tamen debet intelligi correctum in vxore.Idem multò fortius dico si statutum prohibitum loqueretur solum de vxore.

b ¶Exemptor.Cur.Iunior consi.8. Nic.Boe.dec.Burdega.48.nu.4.

LEX II

1 *Libertus non potest in ius vocare patronum,nec eius liberos,& parentes.*
2 *Patronatus ius transit ad hæredes,etiam extraneos.*
3 *Rusticitati non parcitur,nisi in casibus à iure expressis.*
4 *Imperator non potest remittere pœnam parti acquisitam.*
5 *Statutũ excludẽs fœminas ex parte masculorũ,est fauorabile,& iõ extẽdit.*
6 *Statutum de filijs masculis,habet locum in nepotibus.*
7 *Statutum excludens fœminas ex parte filiorum est odiosum, & an sit fauorabile propter agnationem.& nu.8.*
9 *Imperator non potest pœnam parti acquisitam remittere.*
10 *Veniæ impetratio,de voluntate patroni remittitur.*

Venia

Enia. ¶Summat, & diuidit, vt per Bart. & Doc. hic. ¶In tex. ibi, hæredes, Ful. intelligit text. qn̄ heredes conueniunt ex cā hr̄ditaria: Secus si ꝑprio noie: quia tūc non hn̄t hoc priuilegiū, alle. l. apud Celsum. §. aduersus. in ver. libertū. ff. de exce. doli. Contrarium tenet Alex. hic post. Pet. & Cy. ꝙ immo concedit hoc priuilegiū hr̄dib. quia tunc infamarent. l. j. ff. de his, qui notā. infa. Secus dicit si hæreditario noie: quia tunc non hn̄t tale priuilegium, patet, quia actione de dolo ꝯueniri pn̄t. l. hæredib. in prin. ff. de dolo. & ratio vr̄: qa tunc non efficiunt infames: quia noie alieno condemnant. l. furti. §. qui alieno. ff. de his, qui notā. infam. & cū Alex. transeunt posteriores. Sed tn̄ pro opi. Ful. bn̄ facit tex. in d. versi. libertū. cui Ale. nō r̄ndet. dum ibi dr̄, ꝙ exceptio doli ꝯ hr̄dem patroni opponi non pōt per libertū: quia tunc defuncto inferret iniuria, quia ēt mortuo honor debetur. vn̄ si exceptio denegat, à fortiori actio de dolo dari non debet. l. cui damus. de reg. iur. ¶Non ob. l. hr̄dib. qa fm Fulg. intelligitur qn̄ eorum noie agunt, vel conueniunt: quia tunc reputant extranei, & illis ex persona ꝑpria reuerentia nō debetur. Vel secundò r̄nderi potest vt per gl. & Bar. in d. l. hr̄dib. & in d. ver. libertū. ¶Non ob. ꝙ hæredes, qui alieno noie conueniunt, non efficiunt infames: quia infamat tn̄ defunctus, vt dr̄ in d. l. libertum.

1 ¶No. j. † ꝙ libertus non pōt in ius vocare patronū, nec eius parētes, nec liberos sine venia: ad idem tex. in l. iij. §. ꝑtor ait. ff. e. & Pau. de Cast. ibi: & in l. sed si hac. §. prætor ait. e. tit. concludit, ꝙ talis venia causa cognita concedat. ex quo inferri vr̄, ꝙ citatio patroni requirat. l. in causæ. §. causa cognita. ff. de mino. & ita nōnulli Mod. dicunt, prout Do. frater meus hic refert, Sed ꝯtrarium expresse tenet Bald. in d. l. sed si hac. §. prætor ait. in princi. dicens ꝙ causæ cognitio debet citationē præcedere. & iō in tali cāæ cognitione, citatio non requirit, & idem Bald. in l. ea quæ. col. fi. in ver. vlt. noto. ꝟ. qūo, & qn̄ iud. & sequit Ale. in d. l. sed si hac §. liberos. in fi. ff eo. & ita tenendū vr̄ pp auctoritatē Bal. ratio tn̄ sua non multū facit, dū dicit, ꝙ citatio non requirit: quia causę cognitio debet ꝓcedere citationē: quia verum est in citatione, quę debet fieri ad causam principalem: sed per hoc nō excludit, quin alia citatio, de qua agit: fieri possit ante cognitionē respectu veniæ ꝯcedendę. ¶Secundò not.

2 ꝙ † ius patronatus liberti transit ad hr̄des, etiam extraneos: & idē in iure patronatus ecclesiæ: vt dicit Bald. hic in princ. & est dictum Inn. in rub. de iu. pa. & not. Abb. in c. j. in c. cum fm. de iur. pa. Fed. n consi. 3. qō talis est. col. pe. & consi. 225. si opi. Io. & no. Abb. in consi. 54. vr̄ primò. col. pe. lib. j. Io. de Ana. in consi. 86. pro expeditione. Bal. in consi. 1. an mulier. lib. iij. & Cald. in ꝯsi. 4. de iu. pa. vbi hoc dicit ēt habere locū in fœminis. cū si. vt dixi in l. fœminæ. col. vj. ver. notandum tn̄ est. ff. de regul. iu. ius tn̄ patronatus nō transit

a in fiscū,ᵃ facta confiscatione bonorū à iudice seculari: vt per gl. in cle. pastora. §. rursus. in gl. in verb. subiectę de iud. cum si. vt tradit Ale. in l. si insulam. in prin. ff. sol. mat. & de hoc videndū est, qd latè

3 dixi in c. quanto. de iu. ¶Tertiò not. † ꝙ non parcit rusticitati in his, quę sunt fundata in ratione naturali: ergo à ꝯrio sensu, vr̄ ꝙ in his, quę sunt fundata in iure positiuo, ꝙ rusticus debeat excusari. & hoc facit ꝯ illud, qd no. Ant. de Bu. in c. ij. de consti. dicens ꝙ nō excusat rusticus, nisi in casib. à iure expressis & sequit Ale. in l. si qs id. qd. ff. de iu. om. iud. nisi dicamus, ꝙ nō sumat argm̄ à ꝯrio sensu ꝯ alia iura. Replicari tn̄ potest, ꝙ in hoc iura non ꝯdicunt: & qd dr̄ hic de ratione naturali, vr̄ procedere in isto casu, vbi subest illa rō naturalis, vt benefacienti benefaciamus. vt no. per gl. hic: quia liber tus habuit libertatem, quę inęstimabilis est. l. libertas. ff de re. iu. Aliàs secus vr̄: quia rusticitati parcendū est. l. j. §. j. in fin. ff. si quis in ius vo. l. j. in fi. ff de eden. & circa istā rationē naturalē, vt benefaciēti benefaciamus, considerandū est ꝙ ex ista rōne inferendū videretur, ꝙ libertus non deberet petere debitū à patrono in recompēsationē libertatis, & hoc vr̄ fundat in iure naturali: sed dato ꝙ libertus debitum petere possit, vt iura de plano permittunt, illa petitio venię, quę in exactione debiti requirit, potius vr̄ fundata in iure positiuo, q̄ in naturali ratione: nisi dicamus ꝙ rō naturalis dictat ꝙ libertus non debeat à patrono aliquid petere nisi quatenus à iure sibi concedat: & iō cum à iure requirat ꝙ debeat veniā petere, petendo simpliciter, erat ī isto iure fundato in rōne naturali.

4 ¶Vlt. no. fm Ale. & Mod. † ꝙ Imperator non pōt remittere pœnā parti acquisitā. Text. tn̄ hic de potestate nihil dicit, sed solū arguit temeritatē petentis. Vn̄ potius non vr̄ valere rescriptū ex defectu voluntatis: qa rescriptū esset ꝯ ius, qd non valet. l. rescri. ꝟ. de ꝑci. Im. ōff. & non valet ex defectu voluntatis: vt Bal. declarat ibi, col. fi. in fi. & ēt dici pōt, ꝙ Impera. non pōt per rescriptū: prout tex. hic loquit: qa nā rescripti repugnaret: qa rescriptū ꝯceditur ad obseruationē iuris cōis. l. fallo. ꝟ. de di. rescri. Sed per viam priuilegii Imperator posset, saltem ex cā, vt videbimus in glo. & nedum pœna acquisita non potest remitti per rescriptum, sed nec etiam pœna cōmittenda: vt not. Bal. tradit in l. si à te. in ver & not. ꝟ. de pac. inter empto. & vendito. vbi inquit, ꝙ nō ualet rescriptum Pape, ꝙ emphyteuta nō soluēdo canonem, nō incidat in cōmissum de quo videndū est qd dixi in c. j. de ꝯsu. ¶In gl. j. in fin. no. ꝙ in isto casu requirit concessio prætoris: & nō sufficit ꝙ venia petatur, vt hic & in l. j. ꝟ. e. & in l. iij. §. prætor ait. ff. eo. tit. & in §. pœnales. insti. de ac. ibi. cum id non impetrasset. & in simili est text. in c. si religiosus. de ele. in vj. ibi, petita lnīa, & obtenta. Alibi tn̄ qnq; sufficit ꝙ lnīa petat, licet non impetret. c. licet. de regula. ¶In gl. in verbo, parentes, ibi, hæc duo nomina accipe in infinitū. sentit gl. ꝙ in hæredib. extraneis, non intelligat in infinitū, sed de primis: arg. l. boues. §. hoc sermone. ff. de ver. sig. de quo latè Mod. scribunt in c. ij. de treu. & pac. & specialiter ad propositū gl. & facit text. in l. antiquitas. ꝟ. de vsur. in l. qui liberis. §. hæc verba. de vulg. & pu. Sed tn̄ in ꝯrium facit, quia cū simpliciter dicat de hæredib. intelligit in infinitum. l. sciendū. ff. de ver. sig. & quia agit hic de impetratione venię, quæ reputat modici præiudicii: & quia text. hic sub eadem determinatione loquitur de liberis, parentib. & hæredib. ergo æqualiter de oībus in infinitū intelligit, vt fiat æqualis determinatio: ar. l. quamuis. ꝟ. de impu. in l. iam hoc iure. de vulg. & pup. & quia loquit de hæredib. implicatiuè, p illā dictionē, insup q̄ vr̄ implicare fm æqualitatē precedentiū. Nō obst. iura in ꝯrium alle. quia hn̄t locū in dispositione hoīs: secus vr̄ in dispositione legis, de qua agit.

5 ¶In gl. in verbo, liberis in fi. Bal. hic infert circa fi. per istā gl. † ꝙ statutum excludens filias stantib. filiis masculis, ex parte masculorum sit fauorabile. & ideo extendit: vn̄ licet statutū loquat de filiis masculis. idem tn̄ erit in nepotib. ex parte verò filiarū, quæ excludunt, tale statutū odiosum dr̄, & strictè interpretari debet. Vn̄ licet filię excludant, excludi tn̄ neptes non dn̄t. & in his insistit Ale. hic. Pro quorū resolutione videndū est de trib. Primò, an verū sit ꝙ tale statutum dicat odiosum pro parte filiarū, & fauorabile ex parte masculorum. Secundò, an tale statutū qd loquit de filiis masculis, habeat locū in nepotib. Tertiò, an sicut filię excludunt, ita & neptes videant exclusę. ¶Circa primū, ista conclusio aliàs mihi non pla-

b cuit, nec ēt ꝙ tale statutū dicat partimᵇ fauorabile, & partim odiosum: quia vna & eadē res non debet iure diuerso censeri: arg. l. eū, qui ædes. ff. de vsuca. & quia à cā principali & finali dispositio debet iudicari fauorabilis, vel odiosa: vt no. Cal. in consi. 14. in tit. de ver. sig. facit tex. in l. si quis nec causam. ff. si cer. pet. & patet in Senatusc. Mace. qd odiosum iudicat, & in Senatusc. Velle. qd fauorabile iudicatur, considerata principali intentione, & nō fit ista distinctio, ꝙ ab vna parte odiosum sit, ab altera fauorabile: & no. Bart. in l. qui exceptionem. in prin. ff. de condi. indeb. & ideo tale statutum debet iudicari absolutè fauorabile, vel odiosum. Et ꝙ sit sim-

c pliciter odiosum,ᶜ no. Bald. in l. fin. in prin. ꝟ. vnde legi. in l. lege. xij. tab. in ij. no. ꝟ. de legi. hęr. in l. fi. ꝟ. qui ad lib. perue. non poss. cū si. vt tradit Ale. in consi. 116. uiso tit. & in ꝯsi. 128. consideratis. in prin. lib. j. & in ꝯs. 7. visis. col. iij. li. ij. & idē Ale. in consi. 115. circa dubitationem. col. pen. eod. lib. ij. & idē Ang. in consi. 200. statutū. ꝟ. dictum. in prin. Ang. Sic. in consi. 39. lib. ij. col. pe. & Are. in l. j. ꝟ. eo. & Cor. Peru. in consi. 105. in pn̄ti ꝯsultatione. lib. j. Sed ꝙ immo tale statutū fauorabile sit absolutè, attenta ratione principali, quę fuit conseruare bona in familia, fauore agnationis, tenet Cy. in l. j. ꝟ. de adul. Io. And. in addi. Spe. in rub. de succes. ab inte. uer est sciendum. Ang. in consi. 68. Martinus Io. de Flo. cum si. vt Ale. tradit in consi. 20. viso processu. col. ij. & in consi. 80. uisō. col. ij. lib. j. consi. 80. animaduersis. col. ij. lib. ij. & in consi. 102. super eo. col. pe. li. iij. idē Io. de Ana. in cōsi. 69. pro breui expeditione. vbi dicit ꝙ Doc. coīter tenent ꝙ sit fauorabile. Idem Io. de Ana. in cōsi. 89. uisis. Pet. de Anc. in consi. 112. superstite dn̄a Auantina & Ro. in consi. 16. uiso. in consi. 32. uisa. & in cōsi. 411. quatuor sunt. Fran. de Cur. in consi. 9. Ticinensi statu. co. v. & idem And. Sicu. in consi. 4. lib. j. & in consi. 24. lib. j. & consi. 16. e. lib. j. & in consi. 38. col. ij. lib. ij. & in consi. 57. col. pe. li. iiij. & Cor. Per. in consi. 127. li. j. ex quibus, & si-

6 milib. quę pn̄t cumulari, patet istam esse magis cōem opin. ¶† Circa fm, uera conclusio vr̄, ꝙ statutū de filiis masculis, habeat locum in nepotib. vt Bal. hic dicit. & no. Bar. in l. liberorū. de uer. sig. cum si. ut Ale. hic tradit. Idē Ale. in consi. 9. uisis uerbis. li. j. co. ij. & ꝯsi. 70. uiso. col. pe. lib. j. & consi. 63. super primo. col. ij. in consi. 5. circa primum. & in consi. 26. uideretur. li. iij. & in proposito nr̄o tradit Fulg. in consi. 78. supposito statuto. Ro. in consi. 129. licet magna. in fi. ubi alleg. Bar. in l. liberorum. præalleg. & idem Capra in consi. 22. & si uiso. & in notabili casu tradit Angel. in consil. 88. ꝑmitto primò. Et ex ꝑdicta cōclu. Bal. colligit ꝙ in mā fauorabili fit extensio

ADDITIONES.

a ¶Fiscum. Idem Ias. hic, & in l. si non fortem. §. libertus. col. 3. ff. de cond. inde. in l. ij. C. de iu. emph. Ang. Are. in trac. malef. in versi. & eius bona publicamus. Car. Flo. cle. 3. q. 8. de iu. pat. secundum istos ecclesia remanet libera. contrarium simpliciter quod transeat in fiscum tenet Aufrerius in rep. cle. j. de of. ord. reg. 4. fal. xxj. Roch. Cur. trac. de iu. pat. ver. ipse: vel is à quo. q. 29. Dec. c. quanto. col. 7. de iudi. Breuiter dico quod non transit in fiscum. cum non sit propriè hæres. & hoc nisi sit annexum certo fundo, puta castro, quia tunc transit ad omnem successorem castri.

b ¶Partim. Hanc etiam differētiam reprobat And. Tir. in tract. retrac. in prin. nu. 65.

c Odiosum. Deci. l. si quis nec causam. si cer. pet. Cur. Seni. consi. 44. num. 30. Alb. Bru. in trac. de statu. exclu. fœmi. fol. 5. vide Ale. consi. 141. nu. 9. lib. 8.

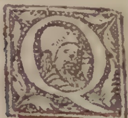
sio recedendo à ꝓprietate verborũ:quia ꝓpriè appellõne filiorũ, non veniunt nepotes.& hoc Iaſ.hic magnificat & extollit.& idẽ Iaſ.de hoc admirat̃ in l.qui ſe pr̃is char.fi.in princ.ĵ.vnde li.Sed vt dixi ibi,col.pe.hoc ſatis notũ eſt,& abſque admiratione,ꝓcedit:qa in iſto caſu fit extenſio de ſtricta ſignificatione vocabuli ad latam de filio ad nepotẽ:vt no.Ro.in conſi.ſ.alle.129.& eodẽ modo in caſu in quo loquunt̃ Doct.in d.l.qui ſe pr̃is.declarando latius vt
7 dixi ib.col.pe.vbi videndũ eſt.¶†In iij.dicto, dum Bal.tenet ꝙ licet excludant filiæ,nepotes non excludunt:quia ſtatutũ odioſum eſt ex capite filiarũ.Iſtud fundam̃ tollit̃ ex.ſ.dictis:quia immo abſolutè fauorabile vr̃.Et in iſta.q.Bald.conſiderat duos caſus. Primus qñ eſſet neptis ex filia excluſa:& tunc clarũ eſt, ꝙ illa excludit̃:quia illa repræſentat eius matrem, quæ excludebat̃, & non debet plus tribui filiæ,quam matri:arg.l.ſi viua matre.de bo.ma.& hoc oẽs ſequunt̃,& maximè Alc.in conſi:63.li.ij.ſ.alle,cum ſim.ſ.alle.Secundus caſus eſt in nepte ex filio maſculo,& ſm̃ Bal.illa non excluditur à patruo:quia cum ſit odioſum ſtatutũ, & loquit̃ in filia,non vr̃ habere locũ in nepte.Contrariũ tenet Ful.hic:quia ſi filia excluditur,ergo à fortiori neptis,quæ remotior eſt:arg.d.l.ſi viua mr̃e.& hoc ſequit̃ Ale.tali arg.quia aut iſta neptis vult venire ex perſona propia,& non põt:quia remotior.l.ij.§.j.ff.de ſuis & leg.aut ex perſona pr̃is,& nõ põt: quia qualitas maſculini ſexus,quæ à ſtatuto conſiderat̃,in ea nõ reperit̃.prout ita ẽt arguit Bar. in l.liberorum.in ver.quæro pone retento.ff.de ver.ſig.& Mod.omnes hoc idẽ tenent,ꝙ talis neptis excludat̃:quia ꝯ illã neptem militat fauor agnationis.Si vellemus ſuſtinere Bal. eſſet dicendũ, ꝙ in tali ſtatuto excluſiuo fœminarũ nõ licet arguere de perſona ad perſonã, a
a ex illa præſumpta ratione agnationis:vt Bart.expreſsè dicit in d.l. liberorũ.& Bal.in l.ſi defunctus.ĵ.de ſuis & legi.Ale.in conſi.80.viſo.col.v.li.j.in conſi.97.viſo themate,col.fi.li.ij. Arc. in conſi. 27. proponit.Fran.de Cur.in cõſi.81.rectè præfatus.Nõ ob.rõ Alex. dũ arguit ꝙ iſta neptis non põt venire ex perſona pr̃is: quia ipſa nõ habet qualitatẽ maſculini ſexus:quia verũ eſt ꝙ ipſa non pt̃ venire ex ꝓrogatiua ſtatuti,vt ipſa filia excludat̃,ſed bñ põt venire de iure cõi à quo ipſa nõ excludit̃: quia ſtatutũ de nepte non loquit̃,
8 vt Bal.dicit.† Finaliter tñ reſolutio pendet ab eo qđ dictũ eſt, an tale ſtatutũ dicat̃ fauorabile,ꝑp agnationẽ,& magis cõis opin.vr̃ ꝙ ſic,per.ſ.dicta.& latè tradit ẽt Fran.de Cur.in d..conſi.81.iõ concludendũ eſt ꝙ neptis excludatur.¶†In gl.fi.ibi,de inferenda pro-
9 no,no.gl,quæ allegat̃,ꝙ Imperator non põt pœnam parti acquiſitam remittere.& iſtam glo.no.Bald.in l.reſcripta.in fi.ſ.de præc. Im.offe.cum ſi.vt tradunt Mod.hic,& adde Ant.de Bu.& Imo.in c.niſi.co.j.de off.le.facit qđ no.Ang.in l.ſi docueris.ĵ.de fal.Sed tñ conſiderandũ eſt.ꝙ ſicut pœna corporalis remitti põt,in qua agit̃ de intereſſe reip.c.vt famæ.de ſen.excom.l.ita vulneratus.ad leg. Aquil.ita vr̃ ꝙ iſta pœna ſo.aureorum remitti poſſit ab Imperatore: quia eſt pœna impoſita ab ipſa lege & hoc qñ conſtaret de mente principalis.Bene verum eſt, ꝙ in dubio talis pœna remiſſa non vr̃:quia ſuperior in dubio non vr̃ velle tertio ꝑiudicare c.ſuper e.de of.dele.declarando vt dixi ibi, & quia materia iſta altiorẽ poſtularet indaginẽ remitto me ad ea, quæ dixi in c.quę in eccleſia
10 rum.de conſti.¶†In ead.gl.fi.ibi.niſi volens,extra gl.hr̃,† ꝙ impetratio veniæ de voluntate ꝓni,remittit̃ per l.quis.alleg.in glo.& cum gl.tranſeunt Doc. *communiter*.Sed aduertendũ eſt, quia tex.in d l.quamuis.loquit̃ de remiſſione pœnæ quam pr̃onus remittere põt poſteaquam fuit ſibi quæſita:arg.l.pe.ĵ.de pac.ſed petitio veniæ non vr̃ ꝙ remitti à patrono poſſit:qa talis venia fundata eſt in reuerentia.l.j.ſ.e.& tali beneficio,qđ ꝑp reuerentiã ꝯceditur,renũciari non põt.l.alia.§.eleganter.ff.ſol.mat.& licet ille text.loquatur in beneficio,ne quis conueniat̃ vltra quam facere poſſit: ide tñ vr̃ in iſta impetratione veniæ: quia vtrunque beneficium fundatum eſt in reuerentia.d.l.j.ſ.e.& d.§.eleganter. & pro iſta æquiparatione eſt text.in l.parens.cum duab.legib.ſeq.ff. de obſeq.à liber.&c.

ADDITIO.

a ¶Perſonam.Vide infra,de ſucceſſo.edicto.l.j.num.iij.

LEX III.

1 *Iudicium non poteſt eſſe inter patrem & filiumfamilias.*
1 *Filius emancipatus non poteſt patrem in ius vocare.*
3 *Matri debetur reuerentia,ſicut patri.*
4 *Veniæ petitio,non eſt de ſuſtantialibus.*
5 *Vxor an teneatur veniam impetrare,ſi vult conuenire maritum.*
6 *Frater an teneatur veniam impetrare,ſi vult conuenire fratrem.*
7 *Nepos an teneatur petere veniam,ſi vult conuenire patruum,& amitam.*

1 QVi in ptãte. ¶Iſta lex fina.ſummat̃, & diuidit̃, vt per Bar. & Doct.hic. ¶†Primò no. ꝙ inter patrem & filiũ in poteſtate,non poteſt eſſe iudicium. Ad idem tex in l.adoptiuum.in prin.ff.e.l.lis nulla.ff.de iud.& ſi de facto filiusf. citaret patrem non impetrata venia, nõ incideret in pœnã:quia iſte caſus nõ comprehendit in edicto prætoris, vt dr̃ in d.l.adoptiuum, & quia vbi actus eſt nullus pœna non cõmittitur:vt no.Bald.in l.j.col.j.ver. ex prædictis.ĵ.de epi.aud.Bar.in l.filium.§.ſi quis.de leg.preſt.¶†Secundò no.ꝙ fi-
2 lius emancipatus nõ põt patrẽ in ius vocare ſine venia.qa licet emãcipatio liberat̃ à pr̃ia poteſtate,nõ tñ tollit̃ reuerentiã,q̃ pr̃i naturaliter debet̃.facit text. in ſimili de liberto,in l.ſed ſi hac.§.patronũ.ff.eo.l.ſi.& qđ ibi Bal.ĵ.de bo.lib.& qđ no.per gl.& Doc.in c. paſto.de do.& qđ dictũ eſt de filio emancipato,idẽ eſt in filio ĩ poteſtate,caſu quo poſſit eſſe iudiciũ à ceſſante rõne, vt no.in gl.hic & ẽt ſi officiũ iud.ꝯ patrẽ imploret̃,venia requirit̃:vt p gl.in l.cogi.§.ſi pr̃.in ver.obſequiũ.ff.ad Treb.& in l.ſi ſocer.in prin.in ver. cõueniri.ff.ſo.mat.& in §.pœnales.in gl fi.inſti.de ac.& ſi à filio ſit petita venia,& iudex cõmittat citationẽ ſimpl̃r,vr̃ veniã concede-
3 re.vt tradit Are.in ꝯſi.117.vera vr̃.¶Tertiò no.† ſicut pr̃i,ita mr̃i reuerentia debet̃.facit tex.in l.veluti.ff.de iuſt.& iur.Nã pr̃is,& matris æqualis eſt pietas.licet ptãs inæqualis ſit.l.furioſæ.ff.de cura.fu-
4 rio.¶Vltimò Bar.hic circa materiã tituli cõcludit,† ꝙ in caſib.in quib.venia requirit̃,ſi facta ſit citatio,venia non petita,nõ vitiatur proceſſus:quia petitio veniæ nõ eſt de ſubſtantialib.qa a patrono remitti põt.l.quoties.ff.eo.& ſequit̃ Ale.in cõſi.166.viſo puncto in prin.l.ij.& hoc intelligit̃ qñ pr̃onus ꝯparuit,& nõ ꝯdicit:qa videtur renunciare.d.l.quãuis.ſecus aũt vr̃,ſi pr̃onus nõ ꝯparuit: quia tunc ꝓceſſus eſt nullus:vt Bar.dicit in d.l.quis.& ſeq.Ale.hic.qa in tali venia cãæ cognitio requritur.l.ſed ſi hac.§.p̃tor ait.ff.e.vñ cum hoc factũ ſit abſq; cãę cognitione.citatio vr̃ nulla.l.cũ hi.§.ſi p̃tor. ff.de tranſ.Sed poteſt reſpõderi,ꝙ hoc hr̃et locũ in ſubſtantialib. ꝓut loquit̃ tex.ĩ d.§.ſi prætor ſed ſm̃ Bar.hic,iſta petitio veniæ nõ eſt de ſubſtantialib.vt Bar.hic dicit.& per hoc ẽr nõ ob.ꝙ p̃tor videt̃ prohibere.l.iij.§.j.ff.eo.qa prohibitio nõ vr̃ præciſa,ex quo ꝯſenſu pr̃oni remittit̃.finaliter tñ opi.negatiua verior vr̃:quia fundamentũ Bar.hic non vr̃ verum:quia in d.l.quis,non dicit ꝙ venia remitti poſſit,ſed intelligitur de remiſſione pœnæ,vt dixi in l.præcedenti in fi.vbi cõcluſum fuit ꝙ veniæ renunciari non poteſt.& ꝙ nõ valeat ꝓceſſus probat̃ in l.j.in fi.ff.ne quis eũ.vbi non punit̃ q̃ eximit vocatũ in ius ſine venia:ergo datur intelligi qđ citatio fue-
4 rit nulla.¶In materia huius tit.dubitari poteſt† de vxore, an teneatur veniam impetrare,ſi ꝯ maritum agere velit. Ale.in l.generaliter.in fi.ff.eo.tenet qđ nõ,& dicit qđ nõ reperitur iure cautũ. Sed Ro.in l.alia.§.eleganter.ff.ſo.ma.tenet contrariũ,ꝑ illum text. vbi dicitur,qđ vxor tenetur marito reuerentiam p̃ſtare. & ſequit̃
9 Are.ibi.facit tex.in l.generaliter.ff.eo.¶† Sil'r q̃ritur qđ in fratre, an dẽat veniam impetrare.tex.videtur qđ nõ,in l.ſi filius.ff.de dolo.vbi actio famoſa ꝯ fratrem cõpetit:& tenet hoc Alex.in d.l.generaliter.co.j.& hoc vr̃ verum inter ipſos fratres, inter quos eſt
7 æqualitas:arg.l,non ſolum.ff.de ritu nupt.† Secus a videtur de ne-
a pote ex fratre,qui reuerentiam patruo præſtare debet.& idem in amita,vel materta:vt dicitur in §.item materteram. inſti.de nupt. & quod ibi glo. Philip.Dec.

ADDITIO.

a ¶Secus,Imo idem quia iure non cauetur.

De pactis, Rubrica.

1 *Pactum quid ſit.*
2 *Pollicitatio dicitur,ſi quis abſenti pollicetur.*
3 *Pactum dicitur,vbi ſit conſenſus duorum expreſſus.*
4 *In donatione cauſa mortis,ſicut ſufficit pactum nudum,ita pro tali pacto ſufficit preſentia donatarij cum taciturnitate.*
5 *Præſens,& tacens,quando dicatur contradicere,& quid in abſente.*
6 *Pactum quot modis poteſt conſiderari.*
7 *Pacti appellatione,ſimpliciter de pacto nudo intelligitur.*
8 *Statutum prohibens contrahere,non prohibet conſentire.*
9 *Minor prohibitus alienare,non poteſt alienanti conſentire.*

1 ¶† Quid ſit pactum,colligit̃ in l.j.in prin.ff.e.no.Hoſt.in ſum.e.ti. in prin.Azo.in ſum.hic,in prin.& Abb.declarat.in c.j.de pact.& differt pactũ à pollicitatiõe:qa in pcõ duorũ ꝯſẽſus requirit̃:in pollicitatione verò ſolus offerentis ꝯſenſus ſufficit.l.pcñ.ff.de pol.& gl.ita ſimpl̃r dicit in l.j.§.j.in ver.duorum.ff.eo.in l.ſciendũ.§.dictũ in ver.pollici.ff.de ædi.edic.& in rub.ĵ.de do.promiſ.in clem.j.in ver.polliceor.de iureiur.Sed tñ circa hoc aduertendũ eſt pro de-
2 claratione:nã † ſi abẽti qs pollicet̃,de plano ꝓcedit vt dicatur pollicitatio,in qua eſt ſolius offerẽtis ꝯſenſus.Si vero pñti offeratur,
a eo caſu quo pſens,& taceus pſumitur ꝯſentire: a vt quia de vtilitate tacẽtis tractat̃:vt in l.q patitur.ff.man.in l.ſi fideiuſ.ĵ.mand. vbi Bal.& latè Barto.in l.quæ dotis ſol.mat.In talib.n.caſib. non erit polli.

ADDITIO.

a ¶Conſentire.Idem Ale.hic.Iaſ.in rub.ff.de ver.ob.ſed verius eſt eſſe dictum,non ꝑmiſſum.l.ſciendum.§.dictum.ff.de ædil.edic.vt decidit Bal.in l.ſenium.C.qui teſ.fa. ce.poſ.& ſi non eſſe pactum,niſi adſint alia ſigna conſenſus,& acceptationis, & in hanc inclinant Are.in l.ij.ff.de le.1.Deci.hic,Alc.in rub.ff.de ver.ob.Dec,cõſi.245. nu.9 & in l.ſemper qui non prohibet.ff.de reg.iu.nu.4.& quos citat.And.Tiraq.in rep.l.ſi vnquam.ver.donatione largitus.nu.128.C.de reuo.don.quamuis Frã.Purp. & Fran.Ripa hic,nu.5.nitatur defendere communem contra Deci.

pollicitatio,sed pactũ:& iõ valet donatio fcã præsenti.l.donationes.§.species.cũ gl.ff.de dona.l.illud.cũ glo.s̃.de sacrosan.eccl. Ad hoc ergo vt dicatur pollicitatio. debet fieri absenti, vel præsenti, eo casu,quo nõ præsumit̃ consentire:vt quia esset ex cã onerosa. ita no.Imo.declarat in c.cum contingat.col.xxxv.de iureiu. & sequitur Alex.in l.j.in prin.ad fi.ff.eod.& idem Abb.in c.per tuas,in repe.in vij.iur.de arbi.& do.Io.Bap.de S.Seue.in tract.suo de pac. in v.q.Prædicta declaratio,quæ cõiter approbat̃, non vr̃ mihi sine dubio procedere.considero enim ꝙ attenta ratione qua prædicti Doc.mouent̃,& dicunt,ꝙ non põt dici pollicitatio qñ fit præsenti,& tacenti ex causa donationis:quia ex quo præsumit̃ cõsentire, erit duorum consensus, & sic pactũ. Certè ratio ista pariter vr̃ procedere,si quis absenti polliceat̃:quia ẽt absẽs cõsentire p̃sumit̃,vbi de cõmodo eius agit̃-ad hoc est tex.in l.ij.ͅ.c.in si creditores.vbi Bar.ͅ.eo.in l.j.§.accedit.ͅ.de rei vxo.ac.& sic attenta ratione.s̃.dicta, ẽt cum absente erit pactũ, & non pollicitatio. Nec ob.si dicat̃,absens ignorat,vnde non põt videri, ꝙ consentiat; vt Bar.dicit in l.quæ dotis.sol.ma.per l. qui vas.§. vetare.ff.de fur. & idem tradit Bar.in l.ostante.in prin.v.q.ij.partis prin.ff. sol.mat.Secus est in p̃ñte,qui scit,& tacet:quia vr̃ consentire per s̃.dicta:qa ad hoc r̃ndetur.& considerandũ est, ꝙ p̃ñtia ipsa, & taciturnitas non ẽ cã ꝙ consensus præsumat̃.hoc patet:quia si de præiudicio p̃sentis agatur, ꝯsẽsus nõ præsumit̃ in eo, qui pñs sit, & tacet.l.filiusf.§.innitus.ff.de proc.tradit Bar.In d.l. quæ dotis.vñ ꝙ præsumat̃ consensus in p̃ñte,& tacente,ex eo tm̃ prouenit:quia de vtilitate eius tractat̃,& ista rõ p̃sumptionis vtiq; militat,& procedit in absente: ergo haberemus pariter dicere non esse pollicitationẽ, q̃ fieret absenti ex cã lucratiua,sed pactũ,& probatur hoc in d.l.ij.& in d.l.creditores.ͅ.e.& f̃m hoc esset dicendũ ꝙ pollicitatio tm̃ dicat̃,qñ fit ex cã onerosa,in qua nõ præsumit̃ ꝯsensus tacẽtis,& ita tit.de pollicitationi.restringeret̃,vt tm̃ haberet locũ in cã onerosa.& hoc oĩno falsum vr̃,quia oẽs.ll.illius titul. vñr loqui ex cã lucratiua.& ideo ista difficultas aliter declarari debet, q̃ Doc. cõiter dicunt.¶ Vnde placet magis † vt dicamus ꝙ pactũ dr̃, vbi fit con
3 sensus duorũ expressus.& ideo qñ quis pollicet̃ p̃ñti,& tacenti ex causa lucratiua,licet præsens præsumat̃ consentire,ille tacitus consensus non facit ꝙ pactum dicatur, hoc expresse voluit Host.in sum.eo.tit.in prin.vbi in diffinitione pacti requirit̃ ꝙ consensus sit
a verbis a expressus.& hoc vr̃ probare tex.in l.j. in prin.ff.e. dum ibi dr̃.est placitũ,& ꝯsensus,& in d.l.pactũ.ff.de poll,ibi duorum ꝯsensus atque ꝯuentio.Nam ista verba denotant cõsensum expressum. & hoc comprobat̃:quia ꝯsensus dicitur, quando verbis expressis fit, no.Doc.per illũ tex.in l.ij.§.voluntatẽ.ibi,ꝯsonat, an verò, ne ꝯdicat.ff.sol.ma.ad idem tex.in c.fi.§.fi.de in.in vj.& ibi Doc.post.Io. An.& no.in auth.qđ locũ.ͅ.de colla.nam licet ille de cuius vtilitate agit̃,præsumat̃ ꝯsentire, non vr̃ pactũ simpliciter, sed f̃m quid; qđ est pactũ præsumptũ a lege interpretatiuè, & non ex dispositione ꝯhentium.Sic etiã distinguit ꝯtus à quasi ꝯtu.nam in ꝯtu ꝯsensus expressus hr̃:in quasi ꝯtractu est tacitus, & presumptus: vt colligitur insti.de obl.quæ ex quasi ꝯ.in prin & iõ in proposito,pactũ est duorũ consensus,qñ cõueniunt.& expressè ꝯsentiunt,pollicitatio,est solus offerentis, & in cã lucratiua, etiã si p̃ñti facta sit ex causa lucratiua:quia licet presumptus ꝯsensus tm̃ pactũ inducat.l.ij.ͅ.e.cum fi.s̃.alle.non est pactũ simpliciter, sed interpretatiuè à lege pro pcõ hr̃: sed respectu ipsorũ ꝯhentium pollicitatio, cũ ibi sit solius offerẽtis ꝯsensus, d.l.pactũ.de polli.quæ hoc modo
4 declarari dẽt.Et ex hoc superiorib.dieb.inferebã ad no.q.† Nã hodie in dona.cã mor, non requirit̃ stipulatio, sed sufficit pactũ nudũ,f̃m gl.in l.cum pr̃.§.Meuio.ff.de leg.ij quærebat̃ an pro tali pacto sufficeret p̃ñtia donatarij cũ taciturnitate:& dicebat̃ ꝙ sic: qa præsumit̃ ꝯsensus:& per pñs vr̃ pactũ interuenisse.ita voluit Ang. in teris in consi.183.& viso themate p̃dicto. col.ij. & idem tradit
b Soc.in ꝯsi.112.multũ abundè,col.iiij. Ego aũt ꝯsului ꝯrium : b qa dato ꝙ pacto nudo hodie posset fieri dontio cã mort. ꝙ sic iura antiqua correcta sint, vt per glo.in d.§. Meuio.talis correctio debet strictè interpretari,vt habeat locũ in pacto nudo expresso,proprié intellr̃,& non vr̃ hr̃e locũ in pacto p̃sumpto, qđ ex præsentia,& taciturnitate inducit̃.& ita Bar interpretat̃ in l.si qs argẽtũ.ͅ.de do.vt intelligat̃ in pacto vero,& exp̃sso, & nõ in pacto donationis præsumptæ:vt tradit Bar.in l.iurisgẽ.§.quinimo.col.vj.& in prin.ff.de pac.cũ si.vt tradit Alex.in d.l.iurisg.§.sed cum nulla. col.ii.ff.de pac.& ista ratione Are.in teris in l.ij.col.ij.de le.j.reprobat Ang.in consi.183.s̃.alle.& ibi expressè dicit,ꝙ qñ quis donat p̃ñti,& tacenti,non est pactũ,sed pollicitatio.alle.l.ex pollicitatione.ff.de pol.& dictum Are.comprobat̃ ex his,quæ dixi.& ita consului superiori diebus in Prouin. Philipp.Dec.Valẽ. ¶ Antiquiorib.scriptis in rub.tria addenda sunt, primò ꝯ diffinitionem pacti est tex.in c.pactum.de ver.sig.vbi dr̃ ꝙ pactũ est inter partes conuenientis scriptura&c.sed ista non vr̃ diffinitio,sed quedam descriptio:qa ẽt sine scriptura pactũ ẽ.l.pactũ,qđ bo.fi.ͅ.e.Sedo õ add,ꝙ
5 ratio,quã adducebam æquiparando,† ꝙ sicut pñs pñs vr̃ consentire,si tacet,si de vtilitate sua agat̃:ita pariter vr̃ in abñte, deducẽdo vt dixi,nã talis æqparatio nõ valet:qa pñs põt ꝯdicere.Secus in absente,qa ignorat.Vñ in p̃ñte duo ꝯcurrũt, ex qb . consensus arguit̃:qa tacet & agitur,de vtilitate sua: sed in abñte vnũ tm̃ est, qa agit̃ de vtilitate eius:& hoc nõ sufficit ad inducendũ ꝯsensum.hoc patet:qa abñti nõ fit donatio,absque nũtio, vel ep̃la.l.absenti.ff.đ do.& si æqparatio p̃dicta esset vera, donatio induceret̃ qa de vtilitate abñtis agitur.Alter tñ æqparatio adaptari põt, & resultabit idẽ effectus,vt dicamus ꝙ sicut pollicitatio facta abñti,ita vr̃ pollicitatio,si p̃ñti facta sit ex causa lucratiua:qa ibi nõ est pactũ,in quo expressio ꝯsensus reqrit̃.declarãdo vt dixi,& bñ. Tertiò ad decło
6 nẽ rubric.p̃mittendũ est.f̃m Bal.hic in rub.† ꝙ pactũ ꝯsiderari põt duplr̃.Primò,put est ꝯsẽsus duorũ:& in quolibet actu pcõn repe rit̃.l.j.§.ꝯuentionis ff.e.Sc̃dò mõ,put principlr̃ hẽt ,ppriã denoĩationẽ pacti qa nõ transit in aliud nomẽ ꝯtus,& hoc mõ accipit̃ in
7 isto ti.& dr̃ pcõn nudũ,† & app̃one pacti simplr̃ de nudo pcõ ĩtelligit̃:vt no.Pau.de Ca.in ꝯs.43.viso p̃cto co.2.vbi alle.Bal.hic, & tex.in l.lecta.in ver.ꝯuenitque.ff.si cer.pe.& dr̃ nudũ:qa remanet ĩ nudis,& puris terĩs sui gñis,vt declarat Car.ĩ c.j.v.q.de pac.Nã quãdo trãsit ĩ aliud nomẽ,ñ dr̃ pactũ simplr̃,sed f̃m qđ.verba aũt ĩtelligi dẽnt simplr̃.hoc legatũ,de le. iij.vbi Bar.Subiicit tñ Bal.hic, ꝙ qđ libet pactũ dr̃ ꝯtus.alleg.gl.in l.j.in ver.figuris.in fi.ff.de ac.& ob sed hoc ĩtellr̃.l.largo modo,& impropriè,& ita Bal.hic, declarat Ale.in l.5.in prin.co 2.in fi.de ver.ob.Et vlt.etiã Bald.hic dicit
8 in fi.ꝙ mulier,† quę à statuto ꝯhere ,phibet̃,nõ prohibet̃ ꝯsentire. alle.tex.in l.si pater.in §.fi.ff de manu.vin. & hr̃ in regula,aliud est vẽdere,in prin.ff.de re.iu.sed istud dictũ Bal.nõ vr̃ uerũ simplr̃:&
c declarari dẽt,vt ,pcedat,qñ est diuersa rõ c in ꝯsentiẽte,,put loquit̃ tex.in d.l.si pr̃ §.fi.secus si esset cadẽ rõ:vt idẽ Bal.ꝯcludit in l.fi.co.
9 2.in uer.collige ergo.ͅ.eo.† minor si prohibetur alienare, etiam alteri alienanti non poterit ꝯsentire:qa de facili fraus posset fieri & ita dicunt Bald.& Sal.in l.ij.C.si aduer.do.cum sim.ut tradit Andr.Sicu.in consi.41.colum.7.lib 3.& in c.si quis præsbyterorum. de reb.eccl.non alie & in c.peruenit.circa fin.de emp.& uen.& dixi latius in d.reg.aliud est.in prin.

ADDITIONES.

a ¶Verbis.Immo non requiruntur præcise verba si sunt alia signa externa consensus, & acceptionis ut nuper dixi.

b ¶Contrarium.Consi.245.in fi.sequitur.Fran. Purp.l.rogasti.§.si tibi, nume.64.ff.si ce.pet.vide.ͅ.qui.test fac.pos.l.Senium.nu.47.

c ¶Ratio.Dec.d.l.aliud.in prin.ff.de reg.iur.And.Tiraq.in repe.l.si vnquam.uer.donatione largitus.nu.278.C.de reuo.dona.

LEX I.

1 *Conditio intelligitur pro fideicommisso.*
2 *Conditione remota,an videatur remotum fideicommissum.*
3 *Conditio an videatur remissa,quando filij sunt inequaliter instituti.*
4 *Conditio licet sit adempta,an videatur ademptum fideicommissum.*
5 *Finitum in materia pacti,an dicatur ope exceptionis, vel ipso iure.*
6 *De persona eadem si constat,non videtur vis si alio nomine appelletur.*
7 *Pactum per quod spes fideicommissi remittitur,iustis causis videtur factum.*
8 *Datum propter defectum liberorũ non repetitur,licet liberi postea nascãtur.*
9 *Donatio facta ab causam,an reuocetur propter natiuitatem filiorum.*
10 *Dictio aliquid,verificatur etiam in minimo.*
11 *Verbũ,reuertatur,de necessitate non infert,ꝙ dominium dicatur trãslatum.*
12 *Conditio apposita in numero plurali,verificatur in numero singulari,& sic in vno filiorum.*
13 *Statutũ disponẽs ĩ numero plurali,tãq̃ odiosum,ñ verifiat̃ ĩ numero singulari.*
14 *Rogatus restituere hæreditatem,si decesserit sine liberis.potest in præiudicium liberorum,qui postea nascuntur,alienare.*
15 *Glo.in l.Lucius,de hære.insti.est communiter approbata.*
16 *Filij,qui faciunt deficere conditionem,si veniunt ab intestato,fœminæ pariter veniunt cum masculis.*
17 *Qui remittit,non potest propter incertitudinem,dicere se deceptum.*
18 *Emphyteusim non potest reuocare dñs,quando emphyteuta ignorat̃ si viuat.*
19 *Dispositio videtur fortior,quæ firmatur consensu duorum.*
20 *Renuntiatio an videatur accedere repudiationi.*
21 *Iura,quę nobis absque facto nostro competunt re,& spe,tolli possunt repudiatione,& pacto.*
22 *Stipulatio non facit quod alteri ius acquiratur,sine ratificatione.*
23 *Ius personale,si ex aliquo facto nostro competat,non tollitur renuntiatione.*
24 *Si agatur de iure reali,illud non tollitur renuntiatione simplici.*
25 *Confessio,quod res mea tua sit non operatur translationem dominij.*
26 *Iura quę competunt spe,tolluntur pacto, & non renuntiatione.*
27 *Iuramentum,ad ius de futuro porrigitur,*
28 *Iuramentum in donatione appositum,non tollit tacitam conditionem.l.si vnquam.C.de reuo.donatio.*
29 *Iuramentum,an faciat valere actum eo modo quo potest.*
30 *Confessio geminata tollit exceptionem non numeratę pecunię.*
31 *Renuntiatio facta in iudicio,an & quando valeat.*
32 *Ius de futuro,quod non competit nec re,nec spe,potest tolli si verba in futurum concipiantur.*
33 *Promissio negatiua,perfectè impleri non potest.*
34 *Cautio Mutiana non habet locum in contractibus.*

Onditionis. ¶ Iſta eſt lex j.huius tit. q̃ ſumma-
tur,& diuidit,vt per Doc.hic.¶In
tex.ibi,ↄdõnis incertũ,hoc ꝑ fideic.intellr.ſm glo. hic:
ſic ēt ↄdõ iuriſiurandi,ꝑ ipſo iure accipit.l.delata. vbi
Sal.in prin.j.de re.cre.& ad tex.hic facit tex.in l.nam hoc mõ.ff.de
1 hær.vel ac.ven.ibi,ipſum n.incertum rei veniet, vt in retib.Et † re
tenta expõne gl.infert Bar.ꝙ ſi teſtõr adimit ↄdõnem,vr̄ adimere
fideic.Sed aduertẽdũ eſt qa tex.nõ loquit de ↄdõne ſimpl̃r ,prout
Bar.formauit.q.ſed dicit incertum ↄdõnis & hoc incertũ eſt ſpes
d.l.nã hoc mõ.& iſta ſpes magis deſignat fideic.q̃ ↄdõ ſimpl̃r.ſed ta
men declarãdo.q.Bar.hẽmus cõſiderare duos caſus. Primus eſt,
qñ filii,æqual̃r inſtituti ſunt,& adinuicẽ ſunt onere fideic.grauati,
2 prout Bar.loquit.nã tali caſu dicit Bar.† remota ↄdõne vr̄ remo-
ueri fideic. qa ſi remaneret purũ fideic.eſſet inutile, ex quo vnuſq̃ſ
que tm̃ daret,q̃tum reciperet:vt no.Bar.in l.ab oĩb.§.ſi Titio.in fi.
ff.de le.j.& dicit Alc.hic,ꝙ iſtud dictũ procedit ſine dubio.Rapha.
tñ Cu.in l.ſi quis ſeruũ.de ↄd.& dem.quẽ Iac.hic ſeq.dicit ꝙ p̃ſup-
poſitum Bar.nõ vr̄ verũ,ꝙ remota ↄdõne,fideic.remaneat purũ:
quia licet tollat cõdõ liberorũ,remanet ↄdõ mortis,& debetur fi-
deic.ab illo,q prius moriet.Sed hoc qdẽ,vt alias dixi non ſatisfa-
cit:qa ↄdõ liberorũ eſt cõnexa cũ morte,& eſt vna conditio: tñ ſi
condõ liberorum adimatur ſimpl̃r,in ↄñam adempta vr̄ conditio
mortis:qa eſt tota vna condõ,q̃ diuidi nõ põt.l.cui fundus de ↄd.
& demonſt.& vr̄ vnã caſũm,ꝙ non recipit diuiſionẽ:vt no. Bart.
in l. Aurelius.§ idẽ q̃ſijt.de li.le.& hoc ↄfirmat:qa ademptio ↄdõ-
nis vr̄ facta in fauorẽ filiorũ:& ſi remota ↄdõne liberorũ,remane
ret ↄdõ mortis,filii eſſent magis grauati:qa certa eſſet condõ mor
tis.l.j.de ↄdi.& dem.& inducta ĩ fauorẽ nõ dẽnt retorq̃ri in odiũ.l.
qđ fauore.ſ.de leg.& ſic ſtat concl̃o Bar.in caſu p̃dicto,ꝙ adem-
pta ↄdõne,fideic.vr̄ adẽptum:qa ſi remaneret, eſſet inutile.& ſi di-
catur,parui momẽti eſt,ꝙ ſit remotũ fideic.vt inutile remaneat.ta
lis.n.dr̄ia videt verbalis:& hoc nõ negat Bar.ſed vr̄ hoc dixiſſe, ad
oñdendũ ꝙ qñ filii ſunt æqual̃r inſtituti, & æqual̃r grauati, talis
3 qõ non cadit:qa ſi inutile eſt fideic.ſatis vr̄ remoueri fideic.¶ †Se-
cundus caſus,qñ filii ſunt inæqual̃r inſtituti,& grauati,& tunc vr̄
ceſſare rõ Bar.ideo tali caſu nõ vr̄ remitti fideic.qđ eſt ſeparatum
à condõne.d.l.iij.§.cũ Titio.in d l.ſi quis ſeruum.de ↄd.& dem.&
hoc vr̄ eſſe de mẽte Bar.qui hic,& ĩ d l.ſi qs ſeruũ.mouet extrinſe
ſecis rõnib.ad dicendũ ↄ̃triũ.iſta ↄclo vr̄ uera in extraneis hr̄dib.ſm
Imo.in d.l.ſi quis ſeruũ.in fi.ſecus dicit ipſe vr̄ in filiis:qa fauore fi-
liorũ,& poſteritatis,adimendo ↄdõnẽ,vr̄ adimere fideic.arg.l. cũ
auus.de condi.& dẽ.& ſeq.hic Alc.&.Mod.ſed prima facie, ratio
Imo.non vr̄ in caſu iſto bñ procedere:qa remota condõne fideic.
remaneret purum:quo caſu in fideic.puro nõ habet locũ,qđ dicit
in d.l.cum auus.vt no.ibi.& per gl.in l.cũ acutiſſimi.C.de fideicõ.
replicari poteſt,ꝙ procederet,ſi conſtaret,ꝙ fideic.eſſet purũ:ſed
in caſu iſto ſumus in dubio:& in dubio,ſatis videtur ꝓcedere ratio
Imo.& Ita Soci.hic dicit.vel reſpõderi põt ꝙ nõ dicit Imo.ꝙ l.cũ
auus.habeat locũ,ſed in arg.adducit ꝓpter fauorẽ liberorum. In-
ſtari tamen põt ulterius,& dici ꝙ ex quo ↄditio liberòrum in caſu
iſto expreſſè appoſita fuit in fideic.expreſſo, adimendo ↄditionẽ,
vr̄ remanere fideic.vt dictum eſt.Non ob.qđ dr̄ in l.cũ auus. qa il-
la.l.habet locum in ↄditiõe tacita,qa ſuppletur à l.quãdo de libe-
ris teſtator non cogitauit,ſecus ergo videtur in caſu noſtro,vbi te
ſtõr cogitauit de liberis,& fecit ꝓuiſionẽ,q̃ uoluit,& ad hoc facit
4 qđ tradit Ro.in conſi.370.in ꝓpoſita cõſultatione.† & adde ꝙ li
cet adempta ↄditione fideic.nõ adimat,ſecus tñ eſt in mõ:qa mo-
dus remotus ſit,fideic.adẽptũ vr̄:ut no.Bar.per illũ tex.in l.alũnæ.
§.Seia.ff.de ad.leg.& Bar.ibi rõnem adducit.& idẽ Pau.de Caſ.in
5 l.ſi quis ſeruum.de.cõd.& dem.in prin.¶ †In tex.ibi, finitum,non
ipſo iure.ſed ope exceptionis,ſm materiã pacti,& ita illum text.
declarat Cu.in conſi.114.Ant.Bened.filio.co.pe.per rſam.l.ſi v-
nus.§ pactus.ff.e.Sed aduertendũ eſt,qa hic nõ erat orta obl̃io fi-
de.cↄditionalis:qa ↄditio nõ erat purificata.l.cedere diẽ de verb.
ſig.& ſic iſtud pactum fuit ad tollendã,ſeu ad impediendã obliga-
gationẽ naſciturã,q̃ obl̃io per pactum ipſo iure impeditur.vt not.
Bal.per illũ tex.in l.rogaſt.§.ſi tibi.ff.ſi cer.pet. & ſuperiori anno
ibi dictum fuit:ergo iſtud dictum Cu.non videt uerũ.& hoc etiã
ſuadet tex.dum dicit,finitum.nam facta fuit tranſactio,q̃ eſt exce.
litis finitę,& impedit litis ingreſſum.l.fratris.j.de tranſ.& in c.j.de
lit.conte.in 6.& ſic ↄ̃ Cu.arguunt do.frater meus,& Mod.qdam
hic.Sed finaliter nõ vr̄ recedendũ ab opi.Cu.quia pactum ſimpl̃r
interpoſitũ fuit ſuper remiſſione fideic ergo intelligit.ope excep.
ſm materiam pacti.nam licet fideic.non eſſet purificatũ,tamẽ de
præſenti ſpes ↄpetebat:& illa ſpes remiſſa fuit per pactum: & ſic
ſm naturam pacti.valet ope.excep.ſecus videt in d.l.rogaſti.in §.
ſi tibi.quia ibi expreſſe limitata fuit obl̃io ad nouem,& nulla erat
ſpes ibi de maiori ſumma.& licet in caſu noſtro,res dicatur finita
& ſic excep.litis finitæ,q̃ impedit litis ĩgreſſum,remittitur tamen,
non ipſo iure,ſed ope excep.ſi verò fideic.deficeret, prout in ca-
ſu iſto : quia deceſſit Philip. filio ſuperſtite, tunc ipſo iure actio
nõ competeret,& hoc nõ eſt virtute pacti, ſed ex eo ꝙ ↄdõ fideic.
impleta nõ fuit.& nõ eſt parui momenti, an ipſo iure, vel ope ex-
ceptionis obligatio tollat:quia ſi ope exce.niſi exceptio opponat,
reus eſſet condemnandus:vt no.Bar.in l.exceptionem.j.de prob.
in l.eũ qui ita.§ qui ita.de ver.ob.& tradit Ang.Are.in §.oĩs.inſtit.
de verb.ob.¶In tex.ibi,Frontoni.nã ſ.appellauit Liciniũ Fron.hic
verò Frontonẽ ſimpliciter dixit.ad idẽ facit tex.in l. Caio Seio.in
prin.de alim.& cib.leg.vbi Meuius ſimpliciter noĩatur. & prius ſ.
6 Lucius Meuius appellat.† & in hoc non vr̄ vis:quia ↄſtat ꝙ de ea-
dem perſona loquitur.ad idẽ text.in l.Caio Seio. in §. Imperator.
cũ ſi.vt tradit Bar.in ↄſi.179.Mar.Baron. col.j. & de iſto Licinio
Frontone hr̄ in l.minor aũt.in §.fi.ff.de min. & ibi etiã de eodem
7 Imp.loqui vr̄.¶Primò no.ibi,nõ iniquis ↄditionib. † ꝙ pactũ per
qđ ſpes fideic.remittitur,iuſtis rationib.factum videtur, ſm Cyn.
hic:quia remouet votum captandæ mortis.l.de fideic.j. de tranſ.
& ſequũtur Bal.Sal.Mod.hic.& ſm hoc videtur qđ fideic.iniquũ
ſit:quia continet votum captandæ mortis.& hoc tolerat ꝑꝑ volũ-
tatem teſtatoris,ſicut ēt illud votum purgat ↄſentiente illo,de cu
ius hęreditate tractat.l.fi.j.eo.vbi de hoc videbimus. Secunda rõ
eſt,quia fratres reducunt ad æqualitatẽ, & diſcordia remouet.l.cũ
pr̄.§.euictis.de leg.ij.& iſta ratio vr̄ habere locũ, quoties vni ex fra
trib.tm̃ fuiſſet iniunctũ fideic.ſecus vr̄ qñ vtrique facta fuiſſet ſub-
ſtitutio:quia tunc, ēt ſtante fideic.adinuicẽ fuiſſet æqualitas. Ter-
tia ratio adducit:quia cũ eſſet fideic.in fauorẽ fratrum illud remit-
ti potuit,quia quilibet põt renuntiare fauori ſuo.l.pe.j.eo.c.ad a-
poſtolicã de regul.Nec ob. ꝙ vr̄ tractari de intereſſe teſtatoris, vt
voluntas ſua ſortiat effectũ:quia eius voluntas regulat ſm volunta
tem eorũ,in quorum fauorẽ facta fuit diſpoſitio.l.Titio centũ.in
prin.ff.de cond.& demõ & in caſu iſto iuſtificat pactũ ꝑꝑ incerti-
tudinẽ:ar.l.de fideic.j.de tranſ.& videbimus.j.poſt Bar. ¶Secun-
8 do no.ſm Bal.† ꝙ datum ꝑꝑ defectũ liberorũ non repetit, licet li-
beri poſtea naſcant.& ratio,ſm eum vr̄,quia gr̄a vtriuſque illud da
tum fuit,& iſto caſu nõ habet locũ tex.in l.ſi vnquam.C. de reuo.
do.quia illa lex procedit qñ donatio fuit facta ob liberalitatẽ:& ſic
in effectu Bal.concludit, ꝙ d.l ſi vnq̃. habeat locũ in donatione li-
bera,& improprie,& in donatione ob cãm. & hoc idẽ tenent Bal.&
Ang.in d l ſi vnquam.Ro.in cõſi. 26.pro deciſione eorũ. & in l.ſi
verò.§ de viro.in xlviij.fal.ff.ſol.ma.& Alc.ita cõſuluit in ↄſi.28.
p̃clare.& ſubtiliter.ad fi.li.iij.& in ↄſi.40.ſup j.dub in iij.dub.li.iiij.
& tradit And,Sicu.in trac.de præſtã car.in iij.q. prin.col. ix. Sc̃dò
ad d.l.ſi vnquam.rñdet Ant.de Alc.hic in vlt.not.ꝙ ꝓcedat, qñ qs
donauit oĩa bona,vel partẽ dimidiam bonorũ,per illũ text qui di-
a cit,oĩa bona,vel partem.a nã appellatione partis,de dimidia intel-
ligitur.l.nomen filiarũ.§.portionis.de ver.ſi.l.etiã.ff. de vſufr.not.
9 Bal.in l.ſi cũ vel in vtero.in fi.C.de teſta.mili.dicẽs,† ꝙ ſi fit dona-
tio citra dimidiã,non reuocaretur ꝑꝑ ſuperuenientiã liberorũ.&
refert ꝙ ita vidit conſultum à quibuſdã Doc.Bono. & hoc ſequit
Are.in conſi 92.viſo legato.col.iiij.Iaſ.hic ↄcludit ꝙ d.l.ſi vnquã.
habeat locũ in qualibet re minima donata:per illũ tex.qui dicit par-
tem aliq̃:nã aliqua pars,ēt de minima intelligit ſm gl.in cle.j.in ver.
earũ parte.de ſo.comp.& ita illũ tex.inducit Bal.in l.j. col.pen.in
ver.ij.quæro.C.de inoff.do.& in l.ſi vnquam.& Are.in d.conſi.vi
10 ſo legato.col.iij.Et ad idem facit † qđ dr̄ de illa dictione, aliquid,
quæ verificat in minimo:vt no.Bar.per illum tex.in l.ſeruũ.§.ait p̃
tor.ff.de acqui.hær.Et pro vera reſolutione habemus conſiderare
duos caſus.Primus eſt an d.l.ſi vnquam habeat locũ in re minima.
& concludendũ eſt ꝙ non.licet Iaſ.aliter dicat:quia non eſt veriſi-
mile,ꝙ ꝑꝑ rem minimã aliquis voluit donationẽ reuocare:& qa
pro re minima non recedit à regulis iuris cõis.l. ſcio. de in inte.
reſt.& ita expręſsè tenet Imo.in c.fi.col.viij.ver.circa prædicta.de
dõ.& ſequitur Alc.in conſi.71.conſideratis.col.fi .li.iiij. & Cor.in
conſi.4.dubia ſatis.lib.iij.col.iij.Non ob.qđ dr̄ de illa dictione, ali-
quam, quia ſm ſubiectam materiam intelligitur, vt not. Are.per
illũ tex.in l.Gallus.§.in omnib.ff.de li.& poſthu.& in iſta.q.no. Bal.
in l.j.col.pe.C.de inoff.do.& facit text.in d.l.Scio. iuncta.l.minor.
xxv.ann.ff.de min.& no. Alex.in d.conſi.71.lib.iiij.Secundus caſus
eſt,ſi agat non de re minima, ſed de re notabilis æſtimationis, vel
de parte.iij.vel iiij.& in hoc maior vr̄ dubitatio. & br̄ concluden-
dũ eſt,d.l.ſi vnquam hr̄e locũ,ſi veriſimiliter donãs non feciſſet ta
lem donationẽ, ſi de liberis cogitaſſet:vt Alc.ↄcludit in d.ↄſ.71.li.
iiij.& ĩ iſta ↄcluſione reſidet Soc,in ↄſi. 147.viſa facti ↄtingẽtia.col.
pe.ver.ſed ò principaliter moueor.dũ ingt.d. l.ſi vnq̃ hr̄e locũ in
tali donatione, quæ veriſil̃r arbitrio boni viri facta nõ fuiſſet,ſi de
liberis cogitaſſet.& ibi refert d.Ioan. Bap.de S. Seue. hanc ↄſidera-
tionẽ habuiſſe in d.l.ſi cũ vel in vtero.C.de mili.teſt.& dicit ita iudi
catũ fuiſſe in ciuitate Senarũ.Tertiò in d.l. ſi vnq̃. rñdet ꝙ loqt in
donatione facta de iure q̃ſito, dũ tex.ibi dicit reuertat, & ſic præ-
ſup-

ADDITIO.

a ¶Partem.Latè And.Tiraq.in rep.d.l. ſi vnquam. in verſic. omnia vel partem.& in verſi.donationem largitus.nu.8.

supponitur ꝙ res donata prius apud donātē fuisset.l.verbū redden-di.de ver.sig.& sic loquitur in illo, qui abdicauit ius quæsitum, nō sic vt in iure q̄rendo qđ facilius remittit.l.q aūt.in prin.ff. de his quę in frau.cred.& de iure quærendo agitur in isto casu.& ita Soc.hic dicit circa fi.& ex hoc infert, ꝙ d.l.si vnquā.non habet locū in renunciatione mulieris de qua in c.ij.de pac.in vj.& ita dicit se consuluisse.di cit tñ cogitandum esse:quia non inuenit hoc declaratum. Sed certè primò quantum ad renunciationē, hoc vr̄ claru:qa illa renuntiatio, quam facit filia, est facta ob cām : quia habuit dotem:& donatione ob eām illa lex non habet locum, vt s̄. ꝯclusum fuit. & ad hoc est gl.fi in c.ij.de pac.in vj.quę dicit, quòd illa renūtiatio pręiudicat filijs & certè si alr̄ diceretur, eluſoria redderetur dispō d.c.ij. de pac.quia illam filij semper impugnarent, & secundum istam ꝯclu.consuluit Alex.in cons.29.pręclare, &subtiliter.lib.iij.in fi. & Cor. in ꝯsi.1 1.in

11 pñti consultatione. col.iij. lib. iij. ¶†Quantum verò ad limitationē quā Soc hic tradit pōderādo verbū reuertatur, i.la pōderatio prima facie euitari potest:qa verbum reuertatur, de necessitate non infert ꝙ dñium translatum fuisset. nā in quocunque iure, ꝙ donans à se abducauit. vr̄ posse verificari verbum, reuertatur. & pro hoc facit tex.in d.l.vnq̄.ibi dum dicit, quicq̄d largitus fuerit. nā illa verba vñr verificari in iure quærendo. qđ remittatur. ¶His tñ non obstantibus placet ista limitatio alr̄ i.lā declarando. Primò p tex.in l. vt quisq̄. C. de oī agr. de ser.lib.xj.vbi Bart.per illū tex. dicit ꝙ verbum reuertat,

a importat retro trāslationē dñii. & hoc ꝯfirmat:qa tex.in d.l.si vnq̄, a loquit in eo,q donauit bona sua,vel partem & sic loquitur in bonis acquisitis: quia acgrenda non sunt in bonis. sicut dr̄ de iure adeundi, quid non in est in bonis.l. ꝑtia rerū.vbi tex.ff. ad leg. Falc.& not.Bal. in l.j.C.q admit. cat.ñ.ver. vj.arguo. vbi spāliter dicit.quòd illa verba bona sua,ñ dñt verificari in his quam ñ sunt in bonis, & ex his rñdet ad illa verba si quid largitus fuerit, nam intelligitur de bonis suis,

12 vt in prin.l. dr̄. ¶†Quartò no. ibi, te filio. quòd condō apposita in numero plurali, sine liberis, verificat in vno filio. & est tex in l.non est sine liberis. ff.de ver.sig.& in l.j. C. de cond. inser. cum si.vt tradit Alex. in consi. cix.vr̄ prima fronte. in prin. lib. ij. Nam dispō facta à

b testatore in fauorem liberorum, in numero plurali, ēt in vno b dēt hr̄e locum:quia ista vr̄ volūtas testōris. Ita dicit Iurisc.ī l.pr̄ Seuerinā. §.ita fidei.đ cond.& de.in l. iubemus. §. finaūt. C. ad Treb. & in not. casu tradit Abb.in consi.65.qdā Rayne.in ij. dub.li. ij. cū l.vt dixi in consi. 50.Sed tñ diligenter aduertendum est, quia tex. ī l. non ē sine liberis. vr̄ hr̄e spālē rōnē, in qua fundat, qa liberi tñ in plurali numero reperiuntur sicut codicilli.& pupillares.vñ secus esset dicendū in filiis. & iō cōsultum fuit, ꝙ statuto disponente, ꝙ extantib. filiis masculis filia excludatur ab hæreditate pr̄is,ab vnico filio excludi nō

13 dēt:† quia statutum odiosū est, & numerus pluraris ñ verificatur in vno.l.ubi numerus. ff.de testib. Secus vr̄ in liberis rōne. s̄. alleg. & ita Mar.Soc.refert in c.super eo.col.iij.de ꝯd.app.& Fel.ī c.oēs.l.dist.col. iij.Sed tñ attenta rōne statuti, q̄ fuit conseruare agnationē, statutum ēt vr̄ hr̄e locū in vno masculo : iō illa decisio non vr̄ vera. & meritò Maria.in d.c.super eo.dicit noluisse illi cōsi.se subscribere.nā pluralis numerus verificat ēt qñ est eadem rō:vt dicit Alex.in l.qui quartam. §.j. de leg.j. & licet dictum sit in d. l. non est sine liberis. quòd liberi non reperiuntur in singl'i numero, tñ in ꝯrium est tex.sing. fm Bart. in l.ius agnationis.ff.de pac.ad idem tex.in §. hoc quoq̄.inst. per quas pso.no.acq. in l.si qs prioris.§.fi. j̄.de sec.nup. Postremò vr̄ ꝯsiderādū ad intelľm.l.non est sine. liberis. cum si. ꝙ iura.s̄. alle. loquuntur de liberis negatiuè, quo casu illa negatiua vl'is falsa redditur, ēt vno tñ filio existente.no. Bald.in l.iubemus.§. finaūt. j̄.ad Treb.secus vr̄ in affirmatiua: qa numerus pluralis in vno ñ verificat. d.l.vbi numerus.

c & rō diuersitatis manifesta vr̄ qa negatiua potētius negat c q̄ affirmatiua affirmet:vt p gl.in c.cū dilectus. de cōsue. & indefinita negatiua de ꝓprietate sermonis æquipollet vl'i. licet secus sit in affirmatiua, vt no.Ful.in l.mrisgentiū.§.sed si fraudādi.per gl.ibi.ff. de pac.vñ licet dispō affirmatiua in primo actu impleta sit.l. boues.§. hoc sermone. ff.de ver.si.secus tñ est in negatiua quę in infinitū trahit.gl.no.ī l.hoc genus.ff.de ꝯd.& de.vbi Pau.de Cas.in no. Ol. consi. 16.thema tale

14 est.Titius. & dixi in c. nam ꝯcupiscētiam. de const. ¶†Vltimò no. ꝙ rogatus restituere hereditatem si decesserit sine liberis ꝑt in ꝑiudicium liberorum qui postea nascuntur alienare, nec datur repetitio ipsis liberis, qui faciunt deficere fideic. qa liberi non sunt vocati.vt not.per gl.in l. Lucius. la 2. ff. de hæ. inst. & ita pro illa gl.Imo inducit istum text.in d.l. Lucius. colū. vj. ver. item aduerte. Ad istum tñ text. plurib. modis rñderi ꝑt, & plana vr̄ illa rñsio, ꝙ pro legitima sua poterat alienare intelligendo de sextante partis suę, & sic de vna vncia. quia in ltīma filius grauari non ꝑt.l. qñ in prioribus. j̄.de inof. test.& non solum ltīma sed etiam Treb. detrahi ꝑt à filio grauato si decesserit sine liberis, fm cōem op.ut no.Bar.ī l.Papi.§.meminisse.ff.de inof.test. Nec ob. ꝙ Treb. nō poterat detrahi tpe quo dedit sextam rem sed solum tpe restitutionis fideic.quia satis est ꝙ tpe quo agit de reuocatione alienatorum, Treb. esset debita. Non omitto etiam ꝙ Ias.hic rñdet ꝯsiderandum esse ꝙ solum hic dicitur ꝙ datum non potest repeti ex defectu causæ non secutę, non autem negatur quin

propter alienationē prohibitam reuocatio fieri possit.sed certè hoc negari hic vr̄. quia text.absolutè dicit qđ debet stari huic pacto, quia iniquum non fuit. ergo vr̄ quod ex aliquo capite ꝯueniri non possit Vltimò potest rñderi quod filius Philini erat heres patris & ideo cōuenire non poterat.l.cū à matre.C.de rei ven.& in hoc non vr̄ labo-

15 randum,†quia ꝯstat opi.glo.in d.l.Lucius, cōiter esse approbatam, vt latè ostendit Alex.post Imo.& alios, quos refert in l.ex facto.§.ex facto.ff.ad Treb.& in ꝯsi.186.uiso titulo ꝯōnis.libr.ij.& in ꝯsi.109.vr̄ prima fronte.c.li.ij.& in ꝯsi.198.uiso ꝑstanti ꝯsi.c.li.ij.& in ꝯsi.108. uiso themate.li.j.in consi.8.uisis,& perlectis.co.pe.li.4.& nouissimè. latè tradit Fran.de Cur.in ꝯsi.47.sępe reuoluta.Soc.in ꝯsi.77.in pręsenti ꝯsultatione.col.ij.in ꝯs.80.de duob.col.iiij.in ꝯs.140.ꝯsiderato testamento.colū.j.& in ꝯs.218.ꝯsideratis.Idem Cor.in ꝯs.67.in hac ꝯsultatione.lib.ij.& Io.de Ana.in ꝯs.88.uiso statuto.& ab ista opin. q̄ pro communi canonizata est, non est recedendum. ¶Limitatur tñ ista cōmunis conclusio, ꝓcedere, nisi filii positi in ꝯditione essent grauati. qa tunc his duob.ꝯcurrentib.fideic.inducitur, ut uoluit Bart.in l. Centurio.in ulti char.uer.quero ulterius qđ si testator.ff.de uulga.& pu.& in l.si sic.in fi.de leg.iij.In hoc tamen cōis op.vr̄ contra Bar.ut Alc.cōcludit in d.l.Centurio.chart.fi col.j.ubi refert se ꝯ Bart.sepius consuluisse.& ita reperitur in d.ꝯs.185.col.ix.uer.iiij.non obst.li.ij.& in ꝯs.218.niso.e.lib.ij.ubi dicit qđ opin.Bar.damnata est & in ꝯs.22. uisis.col.fi.lib.iij.& in ꝯs.55.perspectis.col.iij.libr.iiij.Sed adde quod opi.Bar.sequitur Pau.de Cast.in ꝯs.38.dubium.& alios qui tenent opi.Bar.refert Cor.Peru.in Lab eo. j̄.de fideic.& idem sequitur Ang. Are.in §.fi.in fi.insti.de uulg.& pup.ubi dicit qđ opin.Bar.seruatur in practica consulendo,& iudicando.& idem Ange.Are.in trac.de testa.in uersic.& si decesserit sine liberis.col ij.uersic.quid si testator.& Pe.de Anch.in c.si pater.in xij.no.de testa.in vj.& uide Alexā.qui ua-

d riauit in cons.64.difficultas dubitationis.colū.j.lib.v. d ubi sequitur op.Bart.tanquam cōiter approbatam.& cum illa concordat domi. Guid.Pap.in q.38.inci.doc.in iure ciuili.& ibi refert quod idē tenet Ang.de Are.in d.l.Lucius.col.22.de uul.& dicit ꝙ curia nostra parlamenti Delphinatus sępe ita obseruauit.& idem sequitur Soc.in ꝯs. 77.in pręsenti consultatione.colū.iij.& in consil.218. consideratis.

16 col.ij.ubi tamen distinguit,¶Vltimo sin.no.est ꝙ conclusio † gl.in d.l.Lucius, non uidetur habere locum, qñ dicitur sine filiis masculis. quia uidentur uocati masculi ad exclusionem fœminarum. nā dicit gl.in d.l.Lucius.filii, qui faciunt deficere fideic.ueniunt ab intestato, quo casu fœminę pariter cum masculis admittuntur.l.maximū uitium.j̄.de lib.pręter.l.lege xij.tab.j̄.de legi.hęr.si ergo à testatore solum masculi uocati sunt exclusis fœminis: necessarium est dicere, ꝙ uocati sunt ex testamento in quo testator ita disposuit.& reperio ꝙ ita in terminis consuluit d.Guid.Pap.in q.184.inci.in illa q.qua quęritur.ubi dicit gl.in d.l.Lucius.ita limitari per ea quę no.Bar.in l.liberorum.col.pe.uer.pone exemplum.ff.de uer.signi.ubi inquit, ꝙ statutum ꝙ filia extantib.masculis non succedat, per illa uerba, extantibus masculis uocati sunt masculi.& idem not.Bal.in l.ij.§.uidēdum. ff.ad Tertul.& allegat gl.in c.Raynaldus.in uersic.masculis.de test.& quia quandoque uerba conditionalia dispositionem inducunt.l.fideicommis.§.cum esset.ubi Bar.de leg.iij.& secundum istam limita-

e tionem sępe consului. e ¶In gl.magna.ibi satis est incertum condi-

17 tionis esse remissum.†Nam propter incertitudinem nō potest qui remittit, dicere se deceptum, ut in l.de fideic.alle.in gl Adeo ꝙ minori etiam nō competeret restitutio in inte.ut dicit Alex.post Saly.hic, & bene facit tex.in l.nerum.§.item non restituitur.ff.de mi. ubi minor non reputatur lęsus ex eo, quod à casu contingit, & ideo non datur restitutio ut no.Bal.in l.ait prętor.§.hodie.in fi.de min.& facit tex.in l.socius pro filia.ff.pro soc.Hinc est ꝙ à iudicio sortis non appellatur:ut no.Bal.in l.fi.col.j.C.com.de leg.quod tamen declaratur hic, ut per ipsum Bal.in l.maiorib. C.com.utri.iud. Videtur tñ qđ dictū est posse limitari nisi minor facilitate sua deceptus fuisset in tali remissione fideic.Quid enim si minor, cum ipse haberet filios fratri habenti uxorem sterilem onus fideic.remisisset, quod uerisimiliter maior non fecisset:certè tali casu minori restitutio in inte.competeret, ut no.tradit Cum.in consil.114.Ant.in iij.dub.ubi in terminis ita

ADDITIONES.

a ¶Reuertatur Tiraq.in d.repe.in ver.reuertatur.

b ¶Vno.Alex.consi.168.nu.19.libr:7.Alb.ij.par.statu.q.c.Ias.l.singularia.colum.iij. ff.si certum petatur.per l.Gallus.§.sed si is.ff.de libe.& posthu.colum.1.consil.185. col.fi.lib.ij.Fel.in c.omnes di.l.Dec.c.accepta.de appel.c.prudentiam.§.1.de offic. deleg.consi.627.

c ¶Negat.Bal.c.1.in prin.col.5.de prob.feu.ali.per Fed.Aegi.Bellame.deci.691.fall. 4.Dec.c.nam concupiscentiam.lectu.1.col.1.c.ex parte.col.2.de constit.c.postquā. col.1.de elec.consi.490.nu.6.

d ¶Lib.v.Contra dicta limitationem tenet Alex.consi.24.nu.7.cum sequ.lib.4 Cur. Seni.consi.42.colum.5.Bert.consi.82.lib.1.consil.223.libr.2.Ias.consi.14.colum.6. libro 2.

e ¶Consului.Vt in consi.70.consi.270.& consi.318.sed Pet.Pa.Paris.contra tenet, & ea consilia reprobat consi.87.nu.28.cum seq.lib.2.Dec.quoque variauit. & contra tenuit.consi.287.& 296.in fi.

ita vt tex. nostrum hic limitare. all. no. per gl. in l. si ea lege. C. de vsur. & facit qđ no. Bal. in l. pater puellæ. C. de inof. test. cũ si. vt dixi. in ɔsi. 132. ¶ In ea. gl. ibi erat error. Bart. dicit ꝙ ibi erat ius, qđ non cõpetebat re nec spe. Istud dictum Bart. vr̃ contra illum text. vt aliás dixi. ubi mulier de cuius hæreditate agebatur, erat mortua in rei ueritate ergo respectu successionis ius competebat. Sed potest saluari dictũ Bart. ꝙ ius non competeret isto respectu quia non poterat in pctũ deduci ex quo .n. ignorabat de morte, sicut nõ valet pcm̃ de hrđitate uiuẽtis. l. fi. C. e. ita et ñ valet đ hrđitate eius, de cuius vita dubitat: vt di-
18 cit tex. in d. l. nec nos. ¶ † Et ꝑ illũ tex. arguit Bal. in auth. q rẽ, circa fi. s. de sac. san. ec. ꝙ qñ ignorat an emphyteuta viuat. dñs nõ ꝑt emphy-
a teusim reuocare, nisi ɔstet a de morte. & licet Bal. videatur ibi impugnare hoc in ver. in ɔriũ, sequẽdo Spe. in §. nũc aliqua. in tit. de loc. in ver. 64. tñ ille tex. in d. l. nec nos. facit in ɔriũ, dũ ibi ęqparãt ista duo ꝙ qs viuat, vel ꝙ de morte ignoret, & hoc confirmatur, qa ecclesia, q vult aliquid reuocare pretextu mortis, tenetur mortem probare, iuxta doc. Bart. in l. si quidem. C. soc. ma. consi. vt per Mod. in l. ij. q. 34. C. de iu. emph. & not. And. Sic. in repet. rubr. C. qui admit. col. 49.
19 ¶ In glo. ibi † sic ergo videtur fortior dispõ, quę firmatur consensu duorum. ad idem est gl. in l. si vxor. C. de condi. inser. in §. ex conditionali. instit. de verb. ob. in l. j. in prin. ver. j. ff. de acq. pos. in l. si vnus. §. sed & generaliter. in ver. opponetur. ff. eo. & in l. qui potest. §. ꝙ quis. de reb. in. & ista ratio cõiter approbat: sed tamen videtur dubitabilis: quia in vltimis voluntatibus, quę pendent à consensu vnius, dñium trãsit absq; traditione. l. à Titio. ff. de fur. l. si tibi hõ. §. cum seruum. de leg. j. Secus etiam in contractib. l. traditionibus. C. e. & quia legatum, quod purè debetur, à consensu vnius pendet, & tñ tollitur simplici renunciatione: vt Bar. hic dicit per l. seruum filij. §. j. de leg. j. vnde si tollitur ius quęsitum, à fortiori videtur ꝙ tollatur ius quærendum. l. seruus. C. eo. de acqui. pos. & quia ratio Iurisconsulti, quę allegatur ĩ d. l. si ita scriptum. §. si sub conditione. ibi, quæ ad nos non pertinet. ita uidetur militare in pacto sicut in repudiatione. Et ideo Bald. hic post Iac. Bu. aliam rationẽ adducit: qa in repudiatione hr̃ respectus ad statum præsentẽ: qa fit per uerba ꝑ̃sentis tpis. & est priuatio quæ præsupponit habitũ. l. decẽ. §. decẽ. de uer. ob. Sed in pacto consideratur etiã futurum, qa promittit nõ petere. Sed tunc instari potest ꝙ data paritate terminorũ, nõ vr̃ dr̃ia: qa ɔsideratur an uerba respiciãt præsentẽ statum uel futurũ. Vnde in terminis huius. l. si renũciatum fuisset futuro fideicõmisso qđ sperabatur esset dicendũ ꝙ renuntiatio ualuisset sicut pactum. Sed dr̃ia vr̃ à cõiter accidentib. qa repudiatio facta simpliciter, respicit ius de ꝑ̃senti: sed pactũ vr̃ ɔtinere obligationẽ de non petẽdo in futurũ & per hoc non vr̃ uerum qđ dñt Bal. Sal. & Mod. post aliquos quòd si repudiatio facta sit parte ꝑñte, quod vr̃ pactũ cũ agatur de utilitate ꝑñtis. l. qui patitur. ff. mand. nam hoc non vr̃ uerum: quia ille qui tacet vr̃ acceptare repudiationẽ factam simpliciter: & ex illa non inducit obligatio non petendi in futurum: prout in pacto consideratur. Non omitto etiã quod contra gloss. & Doc. Mod. dicunt, quod renuntiatio non valet respectu iuris futuri. Secus si de ꝑñti competeret: quia contrarium dicit Soci. Vide text. in d. l. si ita scriptum. §. si sub conditione. vbi ęquiparatur relictũ sub conditione, vel in diem certam & tamen in legato in diẽ vr̃ ius de ꝑñti competere: sed dic quod quantum ad exactionem non videt ius de ꝑñti competere: aliás aũt etiam in legato conditionali est spes, quæ hr̃ & posset considerari. & tamen in repudiatione nõ attendit. & mirum videtur ꝙ repudiatio non valeat ad tollendum illam spẽ, quæ in legato conditionali hr̃: quia secundum regulam actus debet in dubio interpretari vt valeat. l. quoties de verb. obli. Sed dici potest, quod hic non agitur quod actus valeat prout agebatur: quia non potest valere vt agebatur: sed etiam non ualeat ut agi potuisset: quia renuntiatio fieri non uidetur nisi exprimatur. c. sanè. de renun. not.
20 Card. in consil. 30. in hac dubia q. col. pen. ¶ † In gloss. ibi, magis accedit repudiationi. Ista solutio uidetur reprobari per Bart. dum recitata opin. gloss. inquit tu dic melius non tamen aperit Bart. rationem quare dictum gloss. non procedat. Sed dici potest. quod in d. l. j. §. quod ait. agebatur de consensu dominorum quia hæres consentit legatario ergo uidetur potius pactum quam repudiatio. Barto. autẽ dicit quod ibi non competebat ius, nec re. nec spe. quia non erat spes considerabilis quia nõ erat presumendũ quod legatarius delinqueret: argu. l. merito. ff. pro soc. quod deberet rem legatam propria auctoritate occupare ita quòd hæredi interdictum quorum legatorum competere. Videtur tamen quòd etiam dictum gloss. saluari possit: quia cum regulariter repudiatio non ualeat tamen ualeat pactum in iure quòd spe tantum competit ut s. dictum est per gloss. & cum in d. l. j. §. quòd ait. illa renuntiatio ualeat uidetur magis accedere repudiationi ut gloss. dicit. Nec obstat quòd, s. dicit de consensu duorum qa ibi erat consensu premissus per modũ licentię & nõ dispositiuus: ut Alex. hic post Cyn. Bald. & Sali. dicit & ita resident Mod. hic. Sed ulterius instari põt ꝙ licet esset consensus licentię tamen talis consensus erat sufficiens. ut excluderet interdictum quorum legatorum quod solum habet locum quoniam cum uoluntatem hæredis occupatur lega. l. j. §. j. ff. quorũ lega. Item ɔ solutionem Bar. facit, attenta eius ratione, quod ibi ius non competeret re nec spe, iõ non valet: etiam esset dicendum, ꝙ adita hæreditate, ille consensus nõ præiudicaret & eadem ratio militaret: cuius ɔrium tñ ibi dicitur, post aditam hæreditatẽ. Et iõ ad illum text. aliter. responderi potest, ꝙ ibi consensus hæredis ante aditam hæreditatem non attenditur: quia interdicti verba non verificantur. Nam in d. l. j. in princi. dicitur interdictum competere contra illum, qui non ex voluntate hære-
b dis rem occupauit, & verbum illud, hæredis, adita hæreditate b intelligitur. l. iij. §. si quis ita vbi Imo. ff. de hær. instit. l. iij. §. si quis hære. ff. de statu liber. l. si in diem. in princi. & ibi Barto. ff. de cond. & de. Sic ergo volũtas hæredis ante aditam hæreditatem non attenditur: quia uerba interdicti non uerificantur. & hoc modo respondetur ad illum text. & in si. facit: quia poena imponitur, in l. non dubium. C. de leg. & intelligitur adita hæreditate per hæredem, gloss. Barto. & Paul. de Cast. in d. l. non dubium. & gloss. pen. in c. fin. de succ. ab intestat. Old. in consi. 107. circa ius municipale. Ro. in consil 312. circa propositam consultationem. Maria. in consil. 33. prosequendo
21 ordinem. col. fin. q. v. ¶ Extra glo. Barto. arguit, & † resoluendo materiam. magistralem ponit distinctionem. ex qua plures conclusiones colliguntur. Prima est in primo membro, quod iura quæ nobis absque facto competunt re & spe, tolli possunt repudiatione & pacto. Primò dum dicit Baro. re & spe. Ista verba non vr̃ posse concurrere, sed intelligitur spe deducta ad actum. Et sic in effectu re videtur ius competere, & sentit Bart. hic dum post quęstionem primam reassumit sic pluraliter & dicit competunt re. & quantũ ad quæstionem Bartol. Mathes. in pe. car. in no. incipien. no. singu. do. reprobat Barto. hic: quia dicit ipse quod Barto. idem tenet in l. Pompo. la. 2. ff. de neg. gest. Sed s̃m eum malè loquitur: quia licet actiones furti, & iniuriarum ipso iure tollantur. l. si tibi. §. quidam. ff. de pac. Tñ actio rei persecutoria, ex parte actoris, vt est condictio furtiua vel actio legis Aquilię qui dantur ad dãnum, non tollitur ipso iure etiam per pactum vt no. Bart. in d. §. quędam: & quia sequeretur quod si ego gessi negocia aliena re ipsa absentis, vel ignorantis, quod actio ibi quæsita possit tolli simplici repudiatione, & hoc videtur contra gl. in d. l. Põponius. Item dicit ipse contra Barto. facit quod no. in l. si absentis infra si cer. pe. vbi si mutuaui pecuniam nomine tuo actio directa tibi acquiritur absq; facto tuo: & non videtur quod ipso iure, per repudiationem simplicem tollatur. Ias. hic dicit quod doc. Bart. intelligitur, & procedit quando copulatiuè concurrunt quod actiones nobis competant ex dispositione legis & testatoris. & ita s̃m eũ dictum Barto. saluari potest. Sed hoc videtur expressè contra Barto. qui alternatiuè loquitur & quia ista ratio potius facit in contrarium quia facilius deberet remitti, quod solum ex vno capite cõpeteret: quia funiculus duplex potentius ligat, vt dicitur in c. i. de treu. & pa. facit text. in auth. sic itaque. C. con. de suc. Vñ dictum Barto. videtur cõprobari posse tali ratione quia ea quæ sine facto nostro nobis acquiruntur, non vr̃ in effectu acquisita nisi mediante consensu. & ratificatione postea facta: quia inuito beneficium non confertur in regula,
22 inuito. ff. de regu. iu. in l. hoc iure. §. non potest. ff. de dona. † Et stipu-
c latio notarij, c etiam non facit quod alteri ius acquiratur sine ratificatione, vt tradit Pau. de Cast. in consi. 196. visis his qui narrantur in secundo dubio, in nouis. & Bal. in l. nec ei. §. satisdatio. ff. de adoptio circa fi. facit text. in l. si ego. ff. de ne. gest. & dixi in l. contractus. de re. iur. & ideo si non velit habere ratum, & repudiet, illa repudiatio videtur potius declarare acquisitionem factam non esse, Vnde sicut facta ratificatione voluntate simplici, acquisitio perfecta videtur, ita etiam uidetur quod uoluntate simplici abdicari ipso iure possit illud, quod absq; facto meo acquisitum fuit, quia in effectu non videtur repudiatio sed potius declaratio acquisitionis non factę. Et ad hoc facit text. in l. seruum filij. in §. j. ff. de leg. j. & quia ea quę nobis acquiruntur sine facto nostro, iure spãli acquiruntur, contra regulas iuris: iõ facilius tolluntur. l. eius militis. §. militia missus. ff. de testa. mili. Non ob. quod dicit Barto. in d. l. si tibi. §. quidam quia Barto. ibi loquitur de actionibus, quæ competunt ex contractu, vel quasi. vt in actione tutelæ, & pro socio. Sed Barto. hic loquitur in his quę competunt sine facto

ADDITIONES.

a ¶ Constet. Idẽ latè Anto. Cors. in repe. in vers. emphiteuta ecclesiæ. facit Cor. consi. 251. col. ii. lib. i.

b ¶ Adita hæreditate. Alc. consilium 36. nu. 2. lib. 4. Dec. l. eius. §. fi. n. 8 ff. si certum petatur.

c ¶ Notarij. Pau. consilium. 195. ti. ij. consi. 171. e. li. latè Dec. consi. 226. & in l. contractus. n. 22. de re. iu. vbi tetigi. Et hæc opi. Decii tandem approbata fuit in regno Franciæ per constitionem regiam anni 1539. §. 133. Sed de iure verior erat op. Barto. & cõis, secundum quã sæpe consuli uidi per peritos aduocatos, & ẽt iudicari arestis Senatus Parisiensis, ante dictam constiõnẽ, dico tñ quod dicta cõis opi. dẽt intelligi, quando negotium fit serio. & relinquitur instrũm pęnes notarios publicos uel penes amicum donatarii, extra donãtis potestatẽ, si donator oẽs schedas, etiam protocolla, penes se retrahat in suam ptãtem, quia tunc apparet: quòd donatio non ẽ conclusa, sed vult donator eam pendere à sua ptãte quod est repugnans, & sic donatio non valet etiam in terminis iuris, nec opinio communis procederet.

facto nostro. Non ob. quod not. per gloss. in d. l. Pomponius. quia contrarium tenet ibi Barto. col. iij. & idem ibi dicit in casu d. l. si
23 absentis. & not. Paulus de Castr. hic. ¶ † Secunda conclusio est in primo membro, quod si ex aliquo facto nostro ius personale competat, non tollitur renuntiatione, sed pactum requiritur. Sicut enim contracta fuit obligatio duorum consensu, ita videtur quod tolli debeat. l. prout quisque. ff. de solu. & ideo appellationi renuntiari non potest, nisi per pactum: vt not. Bald. hic, in v. opp. Similiter si creditor confitetur debitore suum sibi non teneri, & liberatum esse absente parte, talis confessio illi non præiudicat: vt Barto. post longam disputatione ꝯcludit in l. nō solū. §. liberationis in fi. ff. de lib. leg. approbando gl. in l. idē in duobus. in gl. fi. ff. c. & idē Bar. in l. certū. §. si qs absente. ff. de ꝯfes. Paul. de Cast. in ꝯs. 83. ad id de quo quærit cum si. vt
24 tradit Fel. c. si cautio. col. ix. ver. fallit. vij. de fid. instr. ¶ † Tertia conclusio in eodē mēbro ē. sm̄ Bar. quod si agat. de iure reali illud tollitur renuntiatione simplici. l. si qs vi. §. dn̄a de acq. pos. Et ista ꝯclusio intelligit. qn̄ iste q renūtiauit, voluit in aliū dn̄iū rei transferre, qa nō pōt nuda voluntate. l. traditionib. j. c. secus si voluit hr̄e rē pro derelicto: qa hoc pōt fieri, ēt absque pn̄tia partis. l. j. ff. pro derelic. Ita Im. in c. si cautio. co. iiij. ver. item fallit. de fid. instr. consil. vt tradit Fel. ibi col. ix.
25 ver. fallit octauō. † Et no. est quod licet, si ꝯfiteor rē meā tuā esse ꝯfessio non operet translationem dn̄ij vt no. Bar. in l. cū falsa, col. ij. C. de iur. & fac. ign. tn̄ illa ꝯfessio ꝑdest, quo ad ꝓbationē dn̄ij præsumptio, qa res mea ꝓsumitur donec ꝯtriū ꝓbet. ita Bar. sing. dicit in d. l. cū falsa. i versi. ꝑdest tn̄ ista ꝯfessio & refert & sequit And. Sic. in ꝯsi. 37. col. iij. li. iij. facit tex. in l. censualis. & qd̄ ibi Bal. C. de don. & latius tradit Guid. Pape. in q. suis. q. 272. vtrū dn̄ium vel quasi ꝓbetur, & ad s̄. dicta no. est qd̄ dicit Bal. in l. nec si volēs. C. de lib. cā. vbi inquit, quod si Rex Francorum facit confiteri aliquā ciuitatem suam esse: cū nō sit talis
26 confessio nō nocet, qd̄ dicit ꝑpetuō esse no. ¶ † In. ij. membro Bart. quod iura, quæ competunt spe, tolluntur pacto, & non renuntiatione ista conclusio de renuntiatione limitatur, nisi renuntiatio facta sit in præsentia patris quia videtur pactum. l. tale pactum. in princip. ff. eodem. sed Imo. in l. prima. §. si quis ante. colum. ij. à qui. app. non licet, dicit, quod ille tex. parum facit: quia loquitur in eo, cui ius competebat de præsenti. Bar. loquit in iure qd̄ erat de futuro. Alex. tn̄ sequit op. Bar. arg. l. q patit. ff. manda. & Mod. seq. Sed aduertendū est, quod rō cōsideratur in renuntiatione q non præiudicat in iure de futuro. l. si ita scriptum. §. si sub ꝯdōne. ff. de le. j. qa dr̄ ibi, nō ꝑtinet ad nos anteq dies eueniat, vel ꝯdō existat, & in rr̄a, q pōt. §. qd̄ quis, si velit, hr̄e non pōt, id repudiare non pōt. Ista rō nō videtur militare etiam si pars sit præsens, & taceat: quia si tacet nō vr̄ quod ille, qui redudiat: se referat ad futurū, & rō q ꝯsiderat in pacto expresso, cessare vr̄ in tacito: vt s̄. di-
27 ctum fuit. ¶ † Secundō quod dictum est de reputatione seu renūtiatione, limitatur nisi iurm̄ interpositū sit: quia virtute iuri ad ius de futuro porrigit: vt voluit Cu. in l. si qui heres. de acq. hær. quem refert, & sequit Ale. in l. sed si quis. §. quæsitum. col. j. ff. si quis cau. & idem Ale. in d. l. is qui hæres. vbi hoc confirmat: quia iurm̄ facit valere actum eo modo quo potest. l. cum pr̄. §. filius matrem. de le. ij. vbi Bar. sed tn̄ aduertendū est: qa iurm̄ sp hēt illā tacitam ꝯdōnē, quam habet promissio cui adhæret, & ad plus non extendit iurm̄, q extendatur virtus promissionis. ita dicit in ꝯsi. 410. statuto cauetur. co. pe. facit tex. in l. fi. j. de nō nu. pec. & no. Ol. in ꝯs. 238. cum mulier. vbi ꝑp hoc in-
28 fert, † quod iurm̄ in donatione appositū nō tollit tacitā ꝯdōnem. l. si vnq̄. j. de reuo. dona. idē Old. in ꝯs. 278 licet quātū. vbi alle. d. l. fi. j. de nō nu. pec. & no. Bal. in ꝯsi. 29. vir donauit lib. iiij. & Rom. consi. 269. nō est dubiū. Are. ꝯsi. 24. quatuor dubia. in prin & Ale. in consi. 32. viso. col. iij. lib. ij. vn̄ cum renuntiatio non trahat ad ius de futuro, ꝑ iurm̄ ampliari non vr̄. Nec ob. quod iuramentum facit valere actum eo mō
29 quo pōt: † qa verū est in eo qd̄ agitur, sed hic non agebat de iure, quod
30 in futurū cōpeteret, vt nā reputationis oñdit. ¶ † Tertiō fallit si renuntiatio fuerit geminata ex eo, qd̄ no. per gl. in c. si cautio. de fid. instr. in gl. pe. & Abb. ibi in fi. concludit quod si quis cōfitet bis pecuniā recepisse tollit exceptio non numeratæ pecuniæ. alle. no. per Bar. in l. cum scimus. C. de agr. & cen. lib. xj. & Mod. hic se. cum si. vt Fel. tradit in d. c. si cauto. col. x. & hr̄ in tract. de regularib. in 16. q. Sed tn̄ considerandum est, quod rō quare prima renuntiatio non porrigit ad ius futurū, ēt vr̄ militare in secunda & in similib. allegatis, agitur de iure, qd̄ de pn̄ti competebat, & dictum Abb. de exceptione non numeratæ pe. vr̄ dubitabile: quia qua facilitate inducitur in prima confessione, eadem facilitate secunda confessio fieri vr̄, & ista rōne non valet renūtiatio exceptionis nō numeratæ pecuniæ vt no. Bar. in l. si ex cautione. col. fi. j. de non numer. pecun. cum similib. vt tradit Alexan. in consi. 35. visa scriptura col. j. lib. j. & in simili casu not. Bar. in consi.
31 88. dilecto suo. in fi. facit tex. in l. doli. §. diuersum. ff. de no. ¶ † Quartō & vlt. fallit secundum Barto. si renuntiatio facta sit in iudicio: quia valet alleg. l. j. cum gl. ff. de cur. bo. dan. vbi etiam Bart. idem tenet, & in l. is qui hęres. in l. in plurium. per illum text. de acquirenda hære. sed tamen aduertendum est: quia ista limitatio non videtur probari in iuribus prealle gatis: quia text. in d. l. j. de cur. bo. dam. loquitur in eo, qui refert se ad futurum, vt colli̅r ibi, si responderet se non aditurum etiam si condō extiterit, & text. in d. l. in plurium. loquitur de iure, quod de pn̄ti competebat, & vlterius facit, quia rō allegata in d. l. si ita scriptum. §. si sub cōdōne. militare vr̄ ēt in iudicio. qa de pn̄ti ius non competit, & verba ad futurum non sunt relata. Præterea, non dicunt illa iura, quod ille, qui repudiauit sit exclusus, sed quod creditores in possessionem mittuntur quia propter calorem iudi
32 cij actus non extenditur. l. siue apud acta infra de transac. ¶ † In tertio membro princi. Bart. concludit quod ius de futuro, quod non cōpetit, nec re, nec spe pōt tolli, si in futurum verba concipiantur, hoc mō. Facio tibi pactum de non petendo si quo tpe res ad me ptineret, etiam ex cā de futuro & ista conclusio clara vr̄, qn̄ expresse dr̄ ex cā de futuro, sed dubium esset si talia verba ex cam de futuro non ponatur, sed simpliciter dicatur, si quo tpe res ad me pertineret an pro ista verba tollatur ius futurum, quod ex causam superuenit & vr̄ dicendum quod non quia quando quis ius de futuro remittit quod habere sperat, intelligitur ex causa de præsenti ut no. Bart. in l. post emancipationem. §. j. de lib. leg. in l. qui cum tutoribus. in princi. ff. de transl. in l. qui Romæ. §. duo fratres. in 6. q. de uerbo. oblicum si. Sed tn̄ in quest. nr̄a alia ratio uidetur quia Bart. in locis p̄reall. facit uim in uer. sperat. qd̄ arguit cām de præsenti, & in dictis locis loquitur Bart. quando aliquod ius de præsenti cōpetebat, & illud remittitur cum cl̄a generali, quæ respicit ius futurum. Secus uidetur in casu isto, ubi uerba simpliciter generalia sunt, quæ generaliter intelligi dicunt, ut uerba sonant. l. emptor. §. lucius. ff. e. & in simili casu istā distinctionen tradit Ang. in l. obligatione in uer. pone habebam debitorem. ff. de pign. & hoc confirmatur: quia alter talis renuntiatio nihil operaretur quia de p̄senti nullum ius competebat, ideo porrigitur ad futurum ex cā de futuro, ut aliquid operetur: argu. l. si quando de leg. j. in c. si Papa. de princ. in vj. & doc. Bart. hic not. Ab. in c. ex multiplici. col. fi. de deci. & Ang. Are. in §. idem iuris. in char. pen. de exc. ¶ In ca. gl. ibi, hic aūt remisit per acceptilationen. hoc intelligitur quod remisit spe futuri fideicom. aūt tolli nō pōt añ euentum. condōnis. l. quoties. §. sed si id quod. ff. de noua. & declarat Paul. de
33 Cast. in j not. huius l. ¶ † In eadem gl. ibi. secus si dixisset se nō petiturum fideicommissum, quia talis promissio negatiua perfectē impleri non potest, vt declarat Pau. de Cast. & Alex. hic, qui etiam dn̄t conclusionem gl. non hr̄e locum, si stipulo interposita fuisset, pro tex. in l. cum proponas. la 2. j. e. ad idem tex. in l. cum precibus. j. de rer. permu. cum si. vt tradit Alex. in conf. 16. viso. lib. ij. & tali casu agēs virtute stipulationis tenetur adimplere eo modo quo pōt videlicet in præstando cautionem, vt no. Ale. hic, per l. insulam. § fi. ff. loca. & ista cautio differt à cautione Mutiana, declarando, vt per Imo. in l. Mutianæ. co. ij. de condi. & de. & rōnem diuersitatis inter stipulationem, & contractum in nominatum, tradit Bal. in d. l. cum proponas. in fi. quia in contractibus nominatis est nata actio, & solum exercitium impeditur ideo facilius habent effectum. Secus est in contractibus innoiatis, vbi non est nata actio, nisi ex parte agentis impleatur perfectē, vt est glo. no. hic, & eadem modo in contractibus innoiatis. obligatio, & consignatio non habet vim implementi vt per glo. no. in l. iuris gentium. §. j. ff. e. in ver. facias. circa fi. ¶ In fin. gloss. ibi, in
34 relictis enim habent locum. no. secundum gloss. † quod cautio Mutiana non habet locum in contractibus, & ista est communis opin. vt Alexan. [a] hic dicit: quia illa introducta est in vltimis voluntatibus, qui sunt fauorabiliores. l. in testis. ff. de reg. iur. & idem concludunt Imo. & Mo. in d. l. Mutianæ. & videtur tex. in §. si quis ita insti. de verbo. obl. & aliam rationem adducit Chri. Por. in §. oīs. insti. de verbo. obli. quam Ias. reprobat in l. siue apud acta. infra de transa. sed fuit reprobatio quam tradit Im. in d. l. Mutianæ & Alex. hic. in fin. & cōiter illa ratio approbatur quod sit fauore vltimæ voluntatis. Sed ista ratio non satisfacit: quia fauor, qui in testis consideratur habet locum quo ad institutionem, quæ dicitur caput testī. §. añ hæredis. instit. de hære. insti. & non procedit in legatis patet: quia in illis fit stricta interpretatio. l. nummis. de leg. iij. l. Iulianus. §. Seio. de leg. j. & dixi in l. in testis. de regul. iur. & quia eadem ratio, quæ est in legatis. vt dispō habeat effectum etiam militat in contractibus: ergo idem dicēdum: arg. l. seruum filij. §. eum qui chirographum. de leg. j. quia partes videntur cogitare de effectu, quando fieri possunt, sicut dicitur in l. de condi. insti. & ad hoc facit tex. in l. si quis stipulatus. in fi. ff. ex quibus cau. ma. vbi præsupponitur quod stipulatio facta sub condōne negatiua si Romæ quis non erit impleatur tamen in vita promissoris, & hoc non videtur quod alia rōne fieri possit, nisi per cautionem Mutianam. ¶ Non ob. tex. in §. si quis ita: quia imperator ibi non loquitur præstita cautione Mutiana de qua ibi nihil dicitur. sed loquitur ibi de vi verborum & consideratur cautio Mutiana, quæ extrinsecus venit. & de hoc latius videbimus in l. siue apud acta. infra de transac. & ex his sit finita ista j. lex.

ADDITIO.

a ¶ Alex. Bald. hic in fi. sed quod etiam in contractibus locum habeat hæc cautio sentit Deci. hic, & bene. Idem Bald. in auten. cui relictum in fi. infra. de indic. vidui. tol. in l. 1. infra. vt in pos. legato. Aret. Soc. Franc. Rip. hic in fi.

LEX XXII.

1 *Emptor hereditatis, non tenetur creditoribus reſpondere.*
2 *Fiſcus ſi vendit hereditatem, creditores hæreditatis agunt contra ipſum emptorem.*
3 *Eccleſia, ſi vendit hæreditatem, creditores agunt contra ipſum emptorem.*
4 *Citatus etiam nominatim dicitur reus voluntarius, ſi non vtitur exceptione, quæ ſibi competebat.*
5 *Sponte non dicitur factum, quod eſt factum ad petitionem.*
6 *Iudicium procedit ſine actione, contra emptorem ſponte ſuſcipientem litem.*
7 *In tacito pacto non requiritur conſenſus duorum, ſicut in expreſſo.*
8 *Plus eſt facto aliquid facere, quàm verbo.*
9 *Naturalis obligatio non tollitur in tacito pacto, ſicut in expreſſo.*
10 *Pactum factum in vno hærede competit alteri, qui conuentus eſſet habiturus regreſſum.*
11 *Lex exorbitans à iure communi an debeat extendi ad alium caſum.*

1 POſt venditionem. ¶Primò not. † emptor
hæreditatis non tenetur
creditoribus rñdere.ad idem tex.in l.ij.in fi.ꝟ.de hær.vel
ac.vend.& ratio vr̄, vt Iaſ.hic dicit: quia actiones ſunt af-
fixę oſſib.hr̄dis: iō in emptorem non trāſferunt.Sed iſta rō nō ur̄ bo
na: quia licet actiones affixæ ſint oſſib.hr̄dis, actiuè tamen in empto-
rem transferuntur: quia emptor agere pōt ɔ̃ debitores hr̄ditarios.l.
emptor hæreditatis.ꝟ.de hr̄.uel ac.uēdi.& uidemus in hr̄de, q hr̄di-
tatem reſtituit.nam apud eū actiones remanent. §.reſtituta.inſti.de
fideic.here.& tñ ipſe non tenetur creditoribus, ſed fideicōmiſſarius.
l.ij.§.fi.ꝟ.ad Treb.vñ ſicut emptor agere pōt ɔ̃ debitores hr̄dita-
rios pariter vr̄ ꝙ dēret ſatisfacere creditoribus: quia ɔ̃riū eadē eſt di-
ſciplina.glo.in d.l.ij.rñdet, quod ratio diuerſitatis manifeſta eſt: qa in
actionibus quę actiuè in emptorē trāſferuntur, vēditor hr̄s de iure
ſuo diſponit ſed in actionib. quę paſſiuè ɔpetūt ɔ̃ hr̄dē, agit de prę-
iudicio creditorum, quibus vēditor ꝑiudicare nō pt.l.pacto ſucceſ-
ſorum.ꝟ.e.& iſtam rōnem ſequuntur Bal.& Sal.in d.l.ij.Sed tñ con-
ſiderandum eſt, ꝙ attenta tali rōne, eſſet dicendum, ꝙ volentibus,
emptor teneretur illis ſatisfacere, & tñ in d.l.ij.dicitur, ꝙ inuitus non
2 cogitur.& quod dictum eſt, fallit in fiſco hr̄de: † quia ſi ipſe uendidit
hæreditatem, creditores hr̄ditatis agunt ɔ̃ ipſum emptorem, qui illis
immediatè tenetur ſatisfacere, ut eſt text.in l.j.ꝟ.de hęre.uel ac.uēd.
& pari ratione idem ur̄ in eccleſia, q̄ fiſco æquiparatur, ut dixi in c.j.
3 de proba.& in l.fi.ſ.de edendo.¶ † Et ex hoc non ur̄ ꝙ rectè loquat̄
Pe.de Anch.in ɔſi.5.pro parte.ubi uoluit ꝙ creditores hr̄ditarij non
pñt agere ɔ̃ emptorem & ceſſionarium hr̄ditatis, ſed ager̄ debent ɔ̃
pauperes hr̄des ſm̄ rſam d.l.ij.de hr̄ uel ac.uend.& ibi non aduertit,
ꝙ loquit̄ in pauperibus q uendetur priuilegiati, ſicut fiſcus & eccleſia
4 l.omnia.ſ.de epiſ.& cle.¶ † Scd̄o no.ibi, ſpontanea uoluntate, ꝙ cita
tus etiam noīatim, dicitur reus uoluntarius, ſi nō utitur exceptione,
quę ſibi competebat, & facit iſte text.pro eo qđ no.Bal.in l.libertorū.
in prin.ꝟ.de teſt.ubi poſt Iac.de Bel. quem ibi refert, dicit quod teſtis
citatus, qui depoſuit, non allegando exceptionem, quam habebat,
dicitur uolens deponere, Bar. tamen uidetur ſentire ɔ̃rium in auth.
presbyteros.la ij.ſ.de epiſ.& cle.in fi.ubi tradit cautelā, ꝙ in tali caſu
in actis dicatur ꝙ uolentes deponant, quando inuiti non coguntur.
Sed Bald.ibi dicit hoc non eſſe neceſſarium: quia in dubio non ꝑſu-
muntur coacti. Ad maiorē tamen cautelam uidetur procedere, ꝙ
Bart.dicit.Et ulterius facit iſte text. contra dcm̄ Pet.de Anch. in cle.
5 preſenti.in v.no.de cenſi.ubi inquit, † quod non dicitur ſpontę fieri,
qđ ſit fcm̄ ad petitionem. nam hic iſte emptor fuit citatus noīatim,
& requiſitus & tamen dicitur ſpōtanea uoluntate iudiciū ſuſcipere,
ex eo quod non propoſuit exceptionem, quę ſibi competebat.
6 ¶ † Tertio no.hic, qđ iudiciū procedit ſine actione contra emptorē
ſponte ſuſcipientem litem.& per iſtum text.arguit Ale.in l.ſi Titius.
col.j.de uerb.obli. contra Bart.in l.ij.de dote pręle. ubi uoluit quod
quis non poteſt pati, ꝙ abſq; actione conueniatur, & not. Math.in
no.vij.Non obli, de conſenſu paritū. Sed ad hoc rñdetur dupliciter
per Soc.hic cuius dcā Iaſ.tranſcribit in d.l.ſi Titius.Prīò, quod Bart.
loquit̄ in illo, cui actio nullo mō competebat: hic uero iſti creditores
habebant actiones contra hr̄dem. Sed iſta rñſio dubitabilis uidetur:
quia licet actio competeret contra alium, hoc nihil facit quantum ad
illum qui conuenit, ex quo contra ipſum actio non competit: ar.l.ſi
unus.§.añ oīa.ff.eo.Scd̄o rñdetur, quod hic poſt inchoatum iudiciū,
dicitur actio competere contra emptorem quia fit nouatio ſaltem
ope.exceptionis, ut no.Bar.in l.ſol̓onē.ff.de ſol. Sed quando ſperat̄
quod actio naſcatur in li.ɔte.agi poteſt à prin.ſine actione.l.ſi Titius.
de uerb. oblig. Sed dico quod in l. ſi Titius. erat certum quod actio
naſceretur in ipſa li. conte. iō ibi facultas agendi conceditur. Secus
uidetur in caſu nr̄o, ubi non erat certum, quod actio competeret.
unde dicendum uidetur, quod in caſu iſto, in effectu actio uidetur
competere contra ipſum emptorem, quia ſi uenditor ipſe ſoluiſſet,
ab emptore repeteret, quia emptor tenetur conſeruare uēditorem
7 indēnē.l.ij.ꝟ.de hr̄.uel ac.uendi.¶ † Quarto no. quod licet in pacto
expreſſo duorum conſenſus requirat̄ ſecus tamen uidetur in tacito
ut not.Bart.hic, in fi. per iſtum text. & idem Bart.in l.ſi creditores.
in fi.ꝟ.eo.cum ſi.ut tradit Alex.hic. Sed aduertendum eſt, quia hoc
tacitum pactum inducitur à l.ut dixi in rub.ſ.e.ubi ɔcluſum fuit ſuffi
cere, qđ ēt in tali tacito pacto adſit duorum ɔſenſus, ſaltem pręſum-
ptus, vt probatur in l. qui patitur.ꝟ.man.& in l. Labeo. ff. eo. vbi ta-
cito conſenſu conuentio fieri videtur, vt contingit in creditore, qui
cautionem reddit debitori ſuo nā vt ibi dr̄, vr̄ illi facere pactū de n̄
petendo.ad idem tex.in l.qui ad certum.ff.loca.ibi in nudo ɔſenſu ɔ-
ualeſcūt. nam in dictis iurib. ex facto nudus conſenſu, & voluntas
tacitè colligitur quia voluntas facto declaratur. l. mutuū. ff. de acqui.
8 hęre.l.Paulus rñ.ff.rem ra.ha. † Et plus eſt facto aliqd facere q̄ verbo.
c.dilecti.de appe. cum ſi. vt dixi ibi. Vnde in caſu iſto conſiderādum
eſt, quia aut hoc tacitum pactum factum eſt inter creditorem, &
emptorem, qui conuenitur, & ſponte ſuſcipit iudicium & conſenſu
vtriuſque colligitur ex eo quod creditor agit contra emptorem,
& ipſe emptor ſponte ſuſcipit iudicium.aut conſideratur pactum ta
citum reſpectu hæredis, qui hæreditatem vendit, quo caſu ex tali
venditione ſatis dr̄ cōſentire, quod emptor creditoribus ſatisfaciat,
quia ſi ipſe emptor aliquid ſolueret creditoribus ab ipſo emptore
repeteret.l.ij.ꝟ.de here. vel act. ven. & iſtam voluntatem creditoris
approbare vñr creditores agentes ſcienter contra emptorem ſpōte
iudicium ſuſcipientem; & ſic etiam reſpectu hęredis, vr̄ duorū, vel
trium conſenſu concurrere.& q̄uis hr̄s venditor hæreditatis non
ſit pręſens ſatis eſt quod de conſenſu eius appareat, & in tali ɔſenſu
durare præſumitur quia mutatio voluntatis non pręſumit̄.c. maio-
res, de bap.& ideo dato quod hæres efficeretur furioſus poſt vendō-
nem, hr̄et locum iſte text.in quo conſideratur præſumptus cōſen-
ſus qui erat tpe vēdōnis, ꝑ ſ. dicta, & certe non vr̄ qđ pactum etiam
tacitum abſque conſenſu pręſumpto inducatur, qa ex quo pactum
à l.inducitur, vr̄ qđ ſit conſenſu ꝑſumptus aliter non diceretur pcm̄.
& not.Sal.hic & in d.l.qui ad certum vbi tacitum pactum non indu-
citur cum furioſo, quia conſentire non pōt, & in l. certè. in princ.
ff.de pręca.obl̓o vero q̄nque etiam ſine ɔſenſu ɔ̃hit̄ ex equitate. l.iij.
§.& ſi furioſi.de neg.ge.not. Bar.in l.Iul.col. vij.ff. de condi. & dem.
& in l.j.col.ij. ff. eo. & dixi in l. in negocijs. de re. iu. Et hoc modo
limitatur text. in d.l.qui ad certum vt hēat locum. in pacto tacito,
vbi conſenſu requiritur: ſecus in obl̓one, quæ q̄nque ex æquitate,
abſque conſenſu inducitur, vt dictum eſt, & ad d.l.qui ad certū facit
qđ not.Pau. de Caſt. in l.ſi a furioſo. ff.ſi cert. pet. & notandum eſt,
qđ in tali pacto tacito, de quo dictum eſt, ſolum competit exceptio
9 taciti pacti. † non aūt tollitur nālis obl̓o, ſicut in pacto expreſſo, vt
not. Sal. in l. vbi pactum. col. iij. C. de tranſac. & Alex. in l.ſi vnus,
§.pactus ne peteret. col. vj. ff. eo. & Mod. hic ſed certe non vr̄ dr̄ia
inter exceptionem taciti pacti, vel expreſſi quia par eſt virtus taciti,
& expreſſi.l.cum quid. ff.ſi cer. pet. Vñ videmus, quod ſicut ex pa
cto expreſſo appoſito iuxta ɔ̃ctum, oritur actio præſcri. verbis.l.iu
ris gentium.§.quinimo.ff.e.ita etiam in pacto tacito, vt no. Im.per
illum text.in l.hæreditatem. ff.de dona. Sed talis dr̄ia fit inter exce-
ptionem pacti, & exceptionem doli, vt declat Pau.de Caſt. in l.iu
ris gentium.§.fi.qui incipit ſi ante aditam.ff.e.poſt Bald.quem ibi re-
fert.& facit text.in l.ſcriptum.§.fi. ff.eo. vbi Bal. in fi. & idem Bart.in
l.pacta nouiſſima.col.pen.ꝟ.e.¶ In gloſſ.in verbo, taciti.ibi, inter te.
ſcilicet emptorem & venditorem & ſm̄ iſtum intelſm̄ procedunt
quę dixi.ſ.in vlt.no.quia eſt pactū tacitū; qđ inducit̄ à lege ex aliquo
facto præcedenti, vt Bart.hic dicit, & hēt conſenſum pręſumptum,
vt.ſ.dictum eſt.pōt tñ etiam intelligi ſm̄ Bar. qđ tacitum pactū cen
ſeatur factum inter creditores & emptorem & ꝙ tale pactū ꝓſit he
redi.alle.l.reſcriptum.§.fi.& melius ꝓbat̄ ſm̄ Alex. in l.& hęredi.§.fi.
10 ff.e.Iſte intelſs eſt verus in ſe, † quia pactum factum uno ꝓdeſt alte-
ri, qui conuentus eſſet habiturus d.l.& hæredi.§.fina. & ita uidetur in
caſu iſto. quia uenditor hr̄et regreſſum ɔ̃ emptorem.l.ij.ꝟ.de hær.
uel act.uēd. & no. Sal. hic. Sed iſte intelſs non conuenit verbis lr̄ę,
quia illa verba taciti pacti, relata ſunt ad uenditorem, iō intelligi
debent quod cum ipſo uenditore oriatur tacitū pactum, quia ꝑſo-
na extrinſecus non intelligitur l.ſi ita ſtipulatus. §. Chryſogonus.ff.
de verb. ob. & text. in d.l. reſcriptum. §. fi. loquitur de exceptione
doli, & non de exceptione taciti pacti de qua text. hic dicit, & in-
ter iſta dr̄ia eſt vt not.in d.l. reſcriptum. §. fi. & ſ. dixi, & text.in d.
l.& hęredi.§.fi.loquitur in pacto expreſſo, ibi, debitoris conuentio.
de quo non bene infertur ad pactum tacitum, de quo dicitur hic,
quia tacita diſpō non ita extenditur ſicut expreſſa, vt per glo.in cle.
ſępe.de ver.ſig & not.Pau.de Caſt.in l.ſi conuenerit.ff.de iuriſd.om.
iud. & in conſi. 27. aliàs. 25. viſa appellatione. col. pen. & retento
intelſu gl.limitat̄ procedere in creditoribus qui mouiſſent actiones
contra emptorem prout text.loquitur. Secus ſi ab emptore hr̄di-
tatis ſponte ſoluente aliquid recepiſſent, puta uſuras ſortis, quia
per hoc non uideretur factum tacitum pactū de non petēdo ſortē,
& reliquum ab hærede ut not. Bart. in l.tale pactum, §. poſt diuiſio
nem.ff.e.ubi Bar.not.illum tex.ad limitationē huius. l.& ſeq. Ale.hic.
Et ratio ur̄ manifeſta ut dicunt quidam Mod. hic, quia receptio
ſolutionis erat neceſſaria, & non poterat illam creditor recuſare,
ut dicunt Angel. & Paul. de Caſtr. in d. §. poſt diuiſionem. Vnde
ex

ex illo actu necessario pactũ tacitũ nõ inducit: secus in isto casu,
in quo creditores voluntariè agebant ꝯ emptores. Sed aduerten-
dum est: quia in d §. post diuisionẽ. nõ vr̃ verũ ꝙ creditor cogeret
vsuras recipere: quia sicut non cogit creditor partem debiti reci-
pere, ita non cogit vsuras recipere sine sorte. l. tutor. §. Lucius. ff.
de vsur. no. Sal. in l. j. C. de sol. col. fin. in 6. opp. & Alb. in d. l. quidã
existimauerunt. ff. si cer. pet. cum si. vt tradunt Mod. ibi. Vñ in casu
l. nr̃æ. si creditores ab emptore hr̃ditatis accepissent vsuras, certè
videret dicendũ ꝙ hr̃s esset liberatus à sorte principali: quia credi
tores viderent personam emptoris approbare: qa ꝓ soł̃onẽ vsu-
rarũ infert ad sortẽ, & ad debitũ principale. l. ij. C. de dot. promis.
vbi tex. & facit tex. in l. si creditores. ĩ. eo. & hoc qñ talis soł̃o rece-
pta fuit à creditoribus scientib. de vendõne hr̃ditatis, ꝑut tex. hic
intelligit, aliàs secus. & ita vr̃ ꝓcedere text. in d. l. tale pactũ. §. post
diuisionẽ: qa illa ꝯuẽtio fcã ĩter hr̃des, nõ nocet creditoribus igno
rãtibus, & recipiẽdo vsuras in totũ ab vno ꝓ toto debito, potuit
credere ꝙ soł̃o facta sit noĩe alterius: cũ ꝓ alio qs soluere possit. l.
soluendo. ff. de neg. gest. Scd̃ò limitat tex. hic, qñ creditores cõue-
nerũt emptorẽ, q spontè suscepit iudiciũ, vt hic dr̃. & vlterius re-
quirit ꝙ lata sit sñia ꝑut vr̃ velle Pau. de Cas. hic in figuratione ca-
sus, & non rectè, vt quidã hic dñt: qa tex. vr̃ solũ ꝯsiderare actiões
motas esse, & hoc vr̃ fieri ꝑ litis cõtes. l. soł̃onẽ. ff. de solut. Sed cer-
tè Pau. de Cas. nõ meret reprehendi: qa hoc non dicit præcise, sed
ad figurandum casum magis dubitabilem, ponit ꝙ emptores fuis-
sent condemnati, & non essent soluẽdo, & pp hoc volebãt credi-
tores redire ad ipsos hr̃des: & dr̃ ꝙ nõ pñt, & sic ſm Pau. de Cast.
ampliat iste tex vt ẽt ꝓcedat, dato ꝙ emptores non essent soluen-
a do, & hoc ſm Ale. post Sal. intelligit, qñ creditores sciebant [a] em-
ptores nõ esse soluendo: aliàs secus: ar. l. fi. §. sin vero. ĩ. de sponsa.
& in l. si is, à quo. §. fin. ff. vt in pos. leg. cũ si. vt ꝑ Ale. hic. & siłis di-
stinctio fit, si debitor delegatus non sit soluendo. l. ꝓmittẽdo. §. si
debitore. ff. de iure do. l. inter causas. §. abesse. ff. manda. in l. si cum
dotem. §. si mulier. ff. solu. ma. & Ale. ibi latè prosequit, & ibi dicit
b vnum no. ad ꝓpositũ, ꝙ in dubio presumit, ꝙ qs sciuerit [b] delega-
tũ sibi debitorẽ nõ esse soluendo: qa debuit eius ꝯdõnẽ inuestiga-
re: ar. l. q cũ alio. ff. de re. iur. & sic imputat sibi, si non explorauit,
vt no. Ang. & Pau. de Cas. in l. j. ff. si qs ĩ ius voc. nõ iuer. & per hoc
vr̃ ꝙ opin. Pau. de Cas. sit indistinctè verior, nisi ꝓbet ꝙ creditor
ex aliqua iusta cã deceptus sit. d. l. si cũ dotẽ. §. si mulier. & facit iste
tex. q gñalr loquit, & rł̃a q̃ dicit, via q̃ elegit, sibi pateat. l. si mulier. §.
fin. in fin. ff. qd̃ me. cau. ¶ In gl. ibi, dic nõ esse factum animo nouã-
di, & hoc probatur: quia hr̃s habet exceptionẽ pacti, vt in text. dr̃:
ergo vr̃ facta nouatio, quæ ipso iure liberationem inducit, vt per
Bar. & Pau. de Ca. in d. l. soł̃onẽ. ¶ In fin. glo. Ale. dicit ꝙ tex. in d. l.
maiorem. est exorbitans à iure cõi, & non debet extendi ad alias
causas. Sed aduertendum est: quia in d. l. maiorẽ. agit de remitten-
da parte debiti. vñ à fortiori deberet hr̃e locum in isto casu in quo
vr̃ tractari de minori præiudicio, quia hic nulla ex parte debitum
remittitur, sed persona rei variatur. Alia tñ rõne ille tex. non videt
adaptari ad propositum: quia loquitur in conuentione expressa,
nos hic loquimur in tacita conuentione, quæ non extenditur ad
alios non agentes: vt glo. hic dicit, & suprà dictum fuit.

ADDITIONES.

a ¶Sciebant. Idem Ale. & bene, quicquid dicat Deci. hic.
b ¶Sciuerit. Immo quia eligitur, & adducitur à delegante, qui magis scire debet, & de quo confidit creditor, cuique iustius est imputari.

1 *Seruus non potest facere conditionem domini deteriorem.*
2 *Notarius non potest facere conditionem alterius deteriorem.*
3 *Seruus si seipsum vulnerauerit, vel occiderit, nocet domino.*
4 *Clericus, qui seipsum vulnerauit, est excommunicatus.*
5 *Ei qui seipsum vulnerauit, imponitur pæna, ac si alium vulnerasset.*
6 *Seruus in peculio, an possit facere conditionem domini deteriorem.*
7 *Seruitores, & famuli facientes aliquid domino præsente, & non prohibente, domino imputatur.*
8 *Delictum commissum à filijs patre sciente, & non contradicente, an præiudicet patri.*
9 *Prælatus potest preiudicare ecclesiæ in quærendis, & non in quæsitis.*
10 *Statutum quòd mulieres non possunt se obligare sine consensu, intelligitur in quęstis, & non in quærendis.*
11 *Iura loquentia de seruis, intelliguntur etiam de monachis.*
12 *Vnus non potest facere conditionem alterius deteriorem.*
13 *Argumentum non valet, quando est manifesta ratio diuersitatis.*

1 SEruus. ¶† Not. ꝙ seruus non potest facere condi-
tionem domini deteriorem. ad idẽ text. in
l. melior. ff. de re. iu. cum si. alleg. in gl. & facit tex. in ca.
relatum. de sen. excom. & idem est in seruo publico, vi-
delicet in notario, qui seruus publicus dicitur. l. non aliter. ff. de
2 adoptio. l. si pupillus. ff. rem pupil. alius. for. † Nam etiam ipse cõ-
ditionem alterius meliorem facere potest: quia alteri põt stipu-
lari, & acquirere illi cuius interest, vt no. per glo. & Bar. in l. 2. ff. rẽ
pup. sal. fo & idem Bar. in l. stipł̃o ista. §. si stipuler. ff. de verb. obl. cũ
si. vt tradit ibi Ale. & dixi in l. quo tutela. §. fin. ff. de reg. iur. Et rł̃a
istius l. procedit in contractibus. Secus est in delictis, in quib. ser-
uus ꝯdõnem domini facit deteriorem, saltem in causa noxali. ita
dicit tex. in l. j. §. qd̃ n. noxæ. ff. de vi, & vi ar. & no. per glo. in l. 2. §. si
3 absens. in ver. iudicio. ff. si ex nox. cau. aga. & in glo. hic. † Et eodẽ
modo, si seruus seipsum vulnerauerit, vel occiderit, vel præcipita-
uerit. nocet domino. l. peculium aũt. §. si ipse seruus. ff. de pecu. &
4 Alb. ibi per illum tex dicit, † qd̃ clericus, qui seipsum vulnerauit,
excommunicatus est. alle. Arch. 23. q. 5. de occidendis. verba tñ
quæ hñr. 18. q. 2. in c. si quis suadente. dum lõquitur de eo q ma-
nus violentas in clericum iniecerit, non conueniunt. nam vr̃ loq
in duab. personis, & nõ vr̃ violenter facere, q seipsum vulnerauit,
& ita cõtra Alb. arguit Fulg. in d. §. si ipse seruus. Sed rñderi põt,
ꝙ licet verba non conueniant, fit extensio etiam si violentia non
inferat: quia illud statutum fuit in honorem clericatus, & renun-
tiari non potest, vt est tex. in c. contingit. de sent. excom. vbi Abb.
hoc dicit cum si. vt ibi Fely. tradit, & ibi declarat tex. in d. §. si ipse
5 seruus. & ad idem facit. † quia qui seipsum vulnerauit, punit ac si
alium vulnerasset. l. oẽ delictum. §. qui se. de re mili. & ideo pęna q̃
imponitur vulneranti, etiam habet locum in eo, qui seipsum vul-
neraret, vt concludit Ioan. And. in addi. Spe. in tit. de pœ. in princ.
6 col. 2. ver. 2. quæro. ¶ † Secundò rł̃a non habet locum in pecu-
lio, qd̃ dominus seruo concessit. quia pro qualitate peculij domi-
nus obligatur, & seruus ꝯdõnem domini facit deteriorem. §. actio
nes. insti. de act. quia concedendo seruo administrationem pecu-
lij, vr̃ dominus voluisse obligari pro quantitate peculij, vt decla-
rat Bart. in l. j. col. 2. ff. de pecu. & tenet dominus de peculio, licet
postea prohibuerit. l. si quis seruum. in fin. ff. de pecu. & hoc in ꝯ-
ctibus. Secus est in delictis: quia pro delicto serui non obligat do-
minus de peculio, nisi quatenus esset factus locupletior. l. iij. §. ex
furtiua. ff. de pec. & l. ex pœnalibus. ff. de reg. iur. & hoc intelligitur
quando domino ignorante delictum commissum sit: Secus si do-
mino sciente: quia tunc dominus ipse principaliter tenetur: quia
ab eo delictum commissum vr̃. l. 2. in prin. ff. de noua. qa cum qs
ꝓhibere põt, & non prohibet, tenetur. l. fluminũ. §. q̃q̃. vers. plane.
7 ff. de dam. infec. & hoc ẽt vr̃ ꝓcedere in famulis, & seruitorib. † qa
factum ab illis dño præsente, & non prohibente, domino imputa
tur, vt no. Bar. in l. de pupillo. §. si qs ipsi prætori in 10. q. de opc.
8 no. nun. vbi alleg. bonum tex. in ca. constitutis. de testi. † Et delicto
commisso à filijs patre presente, & non prohibente, in notabi-
li casu consuluit Frã. de Cur. in cons. 41. viso processu. & notan-
dum est ꝙ singula dixit Car. post Lau. in cle. ne in agro. §. porrò. in
quarto no de sta. mo. qd̃ est ꝯ illos, qui tenent peruersam familiã:
a [a] quia si quid mali à tali familia perpetratur, ipsi domini tenentur,
nec excusantur allegantes ignorantiam: quia potuerunt cogitare
illud euenire posse: ar. in c. negligere. 2. q. 7. & in c. licet. in prin. de
simo. Quod notandum est contra alquos nobiles, qui retinent in
domo homines familiares malę cõditionis & famæ. ¶ Tertio rł̃a
procedit in acquisitis: Secus est in acquirendis, vt glo. hic conclu-
dit, per l. fin. ĩ. de acqui. pos. & est simile in debitore, q creditorib.
nõ põt in reb. sibi quæsitis præiudicare: secus in quærendis. l. q aũt
in prin. ff. de his, quæ in frau. cre. ad idem facit tex. in l. si sponsus. §.
si maritus el 2. ff. de dona. inter vi. & in l. j. §. confertur. ff. de colla.
9 bon. † Et siłe est in prełato, qui ecclesiæ præiudicare potest in q̃-
rendis, nõ in q̃sitis, vt ꝑ Fede in cons. 9. casus talis est, cũ si. vt Ale.
scribit in l. legatũ. de leg. j. & Rom. in cõs. 184. visis quæ narrant.
10 † Vñ statutum ꝙ mulier alienare non possit, intelligitur in quæsi-
tis, & non haberet locũ in quærendis, vt no. Imo. in cons. 74. in
casu præmisso. & statutum laicorũ qd̃ nõ valet in ꝑiudiciũ clerico
rũ, non valet in q̃sitis, secus in q̃rendis, vt no. Bal. in rub. de const.
ver. q̃ro an valeat statutũ, cũ si. vt dixi in c. ecclesia sanctæ Marię, in
vlt. char. de consti. Et prædicta confirmantur: quia in quæsitis agit
de damno euitando. in quærẽdis agitur de lucro, & alia rõ dãni,
& alia rõ lucri hr̃. l. fin. §. licentia. ĩ. de iu. deli. in l Proculus. in fin. ff.
de dam infec. in l. si is cui. §. fin. ff. de fur. in regula, in eo ꝙ de regu.
iur. vbi dixi, & in quæsitis agitur de retentione, quæ fauorabilior
est. l. per retentionem. C. de vsu. l ij. & ibi Bal. in 3. no. ĩ. de fideicõ.
& in no. q. tradit Ale. post Ange. in l. precibus. in glo. fin. C. de im-
pu. & in alio not. casu Bene. capra, in cons. 18. & fi. ¶ Et qd̃ dictũ
est qd̃ in quæsitis seruus præiudicare non potest: limitetur nisi
hoc in continenti à seruo factum sit, vt not. Imo. in l. iudex post-
quam. col. 4. vers. item facit. per l. j. § fin. de stipu. ser. sed certè tex.
ibi loquitur in ipso contractu. antequam contractus absolutus
fuisset. & ad idem tex. in l. contra iuris. §. fi. cum seq. ff. eo. & not. in
11 gloss. hic, & facit tex. in l. ij. ff. de re. eod. † Et quæ dicta sunt in ser-
uo, locum habent pariter in monacho, respectu monasterij,
secundum

ADDITIO.

a ¶Familiam. Idem Alc. hic vide decis. Tholo. 163.

ſm Bal.hic,qui alle.Inn. in c.cũ olim.de priui.& not.ꝑgl.in l.cum hr̃des.§.fi.ff.de acqui.poſ.cũ ſi.vt tradit Alex.in l.j.§.ꝑ ſeruũ.colũ. pe.de acq.poſſ.& no.ꝙ pōt monachus abbate abſente facere eleemoſinã de bonis monaſterii,vt not.ꝑ gl.12.q.1.nō dicatis.ſeqtur Abb.in c.clerici.el.j.colũ.j. de vi. & ho.cleri.iura q̃ loquuntur de monachis,ēt ad canonicos regulares extendunt.c.ex ꝑte.vbi Ab.

12 de poſtu.¶†Vltimō rl̃a iſtius l.vr̃ gñaliter ꝓcedere in oĩbus aliis: qa vnus deteriorem ↄdõnem alterius facere nō pōt. ſed meliorẽ ſic,vt ꝓbat in l.ſoluendo.ff.de ne.geſ.ubi tex.& facit in l.j.ȷ̃.qb.res iudi.nō nocet.& in regula,nō dēt.de reg.iur ſed ſpãliter hic dr̃ in ſeruo,& in filio.ȷ̃.e.l.filius.qa in illis ſicut acqrunt patri,vel dño,ita uidebat ꝙ potuiſſent illis præiudicare: Sed argumentum non valet,cum manifeſta ſit ratio diuerſitatis, quo caſu non ualet argumentum,u t dixi in l.ſecundum naturam.ff.de regu.iur.

LEX IIII.

1 *Renuntians liti,videtur renuntiare liti,& cauſæ,& iuri,& procedit etiam in parte litis.& nu.2.*

3 *Renuntians liti, videtur renuntiare liti, & cauſæ, & iuri, etiam ſi reſultaret contractus innominatus ſi ob cauſam de futuro talis renunciatio facta fuit.*

4 *Renunciatio litis in cauſa beneficiali,non videtur facta cauſæ,& iuri.*

5 *In prorogatione facta ex aliquo facto non requiritur conſenſus ſuperioris.*

6 *Dominium non tollitur per renunciationem.*

7 *Renuntiatio facta ſi non eſt acceptata per patrem non præiudicat.*

8 *Conceſſio ſi non eſt acceptata per partem,non præiudicat.*

9 *Per renunciationem lis eſt finita,& dicitur exceptio litis finitæ.*

10 *Compromiſſum impediunt omnes exceptiones,quæ impediunt proceſſum.*

11 *Renuncians,an videatur confiteri.*

12 *Confitens timore probationis,videtur conuictus.*

13 *Renuncians liti,an videatur renunciare inſtantiæ.*

14 *Interpretatio fit lata in materia odioſa,vt proprietas verborum requirit.*

15 *Iterpretatio debet fieri in partem,quæ renuntianti minus præiudicat.*

16 *Renuntiatio eſt ſtrictiiuris.*

17 *Renuntians cauſæ,ad illam redire non poteſt.*

18 *Renuntians inſtantiæ,an videatur renunciare liti.*

19 *Deſiſtens ab inſtantia,an,& quando debet condemnari in expenſis.*

20 *Renuntiatio quo tempore fieri debet.*

21 *Renuntiatio facta poſt inchoatum iudicium,etiam ſi non ſit lis conteſtata præiudicat.*

22 *Ex partis præſentia inducitur pactum in renunciatione.*

23 *Præſumptio validitatis actus,præualet aliis præſumptionibus.*

24 *In renunciatione,an requiratur partis præſentia.*

25 *A quaſi contractu non receditur,abſque conſenſu vtriuſque.*

26 *Confeſſio facta abſente parte,non nocet.*

27 *Acceptatio facta à fideiuſſore,prodeſt pro principali.*

28 *Renuntiatio facta per reum,non facit competere ius actori,qui prius ius nullum habebat.*

29 *Renunciato non prodeſt,ſi conſtat actori nullum ius competere.*

30 *Excluſus generaliter,non videtur excluſus à reſtitutione in integrum.*

31 *Reſtitutio in integrum tollitur,ſi tollitur remedium nullitatis,quod iure communi conceditur.*

32 *Facilius derogatur iuri communi,quàm priuilegio.*

1 POſt quã liti. ¶†Not. primò ſm communem a intelleĉm, ꝙ q renuntiat liti, vr̃ renuntiare illi cãæ,& iuri. Et iſta ↄcluſio ampliat dupliciter.

2 † Primò, ut idē ſit in parte litis.quo ad illã partē,vt no.Bal.hic in fi.col.in uer.ij.q̃ro.alle.l.iij.ȷ̃.de fide inſtr.& facit tex. in l.de tota.ff.de rei vendic.

3 ¶†Scđò hoc ꝓcedit ēt ſi reſultaret ↄ̃ctus innoĩatus,vt qa renunciatio facta ſit ob cãm de futuro:quia odio litiũ,etiam re integra,non poterit pœnitere:ut dicit Pau.de

4 Caſt.hic in j.col.ar.l.fratris ȷ̃.de tranſ.¶† Et prædicta ↄ̃cluſio limi

a tatur non hr̃e locum in cã beneficiali:qa talis renuntiatio dēt fieri in manib.ſuperioris. c. admonet. de renuntia. Ita uoluit Rota in deciſi 306.inci.ſi actor.& refert,& ſequi Alex.hic,in j.gl.in fi.& ad hoc facit tex.in l.legatus.ff.de off.præſi.cũ glo. Scđò pari rõne idē dicendum eſt in cauſa feudali in qua ſimiliter renuntiatio debet fieri in manibus ſuperioris: ut not. Bald. in auth.in ſucceſſione.in fi.ȷ̃.de ſuis & leg.Sed tamen in prædictis aduertendum eſt: quia talis renuntiatio,de qua hic dr̃,tacita vr̃,quæ inſurgit ex eo ꝙ liti renunciatum ſit.quo caſu tacita renunciatio.quæ ex aliquo facto inſurgit,fieri pōt ſine authoritate ſuperioris: ut not.dicit gl.per illũ tex.in c.ex ore.in uer.renũtiaſſe. de his quæ fi.à maio.par.ca.Et licet illa glo.reprobetur ibi per Abb.poſt alios,pro illa gl.bene facit

5 tex.in c.dilecti.de foro compet.& ibi Abb.in iij.not.qui dicit, † ꝙ in prorogatione facta ex aliquo facto, non requiritur conſenſus ſuperioris:prout eſt in prorogatione tacita,quæ fit contrahendo, uel delinquendo.d.c.dilecti.licet ſecus ſit in expreſſa.c. ſignificaſti.

6 de foro cōp.¶Tertiò regula l.nr̃æ fallit in dominio qđ non tollit per renuntiationē.vt tradit Bart.in l.naturaliter.§.nihil cōe.colũ. 4.ver.ꝑ decl̃one.ff.de acqui.poſ.vbi ad hoc alle.l.ſi pro fundo.ȷ̃.de traſ.& no.Bal.in aut.ĩ ſucceſſiōe.in fi.ȷ̃.de ſuis & le.her.Sed aduer

b tendũ eſt:qa iſta limitatio ad tex.noſtrum nō vr̃ vera: b quia cum res eſſet apud aduerſarium,q ↄuenit rei vēdicatiōe,ibi, liti de prædio motæ, in illum nuda voluntate potuit dñium transferri.§.interdũ.inſti.de rerũ diui.l.qua rõne.§.interdũ.de acqr.rer. dom. vñ cũ in iſto tex.tradat rl̃a,ꝙ q renuntiat liti,videat liti,& iuri ſuo renũtiare,nihil ob.q̃ ēt dño renũtiatũ videat,ſm rl̃am. Non ob.l. ſi pro fundo.quia ibi nō fuit renũtiatũ liti,& iuri:ſed dcm ſimpl̃r fuit,ꝙ à lite deſiſteret.de hoc vidēdũ eſt qđ no.Imol.in c.ſi cautio.

7 col.5.ver.itē aduerte de fid.inſtr.¶†Quartò ↄcl̃o ſ.dicta limitat,

c dũmodo talis renuntiatio acceptata c fuerit à parte; vt ꝑ glo.in c. cum veniſſent.de eo q mit.in poſ.& Bal.ibi col.pe.ver.ex quo no. dicit ꝙ renũtiatio non nocet,qñ aduerſarius nō acceptat. & hoc inferius Bar.dicit,dũ ↄcludit ꝙ renũtiatio facta in iudicio,dēt per

8 iudicē acceptari. † Et in ſili dr̃ de ↄfeſſione.q̃ tũc demũ ꝑiudicat, ſi à parte præſente acceptata ſit.vt not.Sal.in l.gñaliter. in 6.q. ȷ̃. de non nu.pe.cum ſi.vt tradit Ale.in conſ. 20.in cã appell̃onis.libr. 4.& latius referũt Mod.hic.Sed aduertendũ eſt, qa ſufficit ꝓ talis renuntiatio facta ſit parte præſente.l.certum.§. ſi quis abſente.ff. de cōfeſ.quia pars cũ ſit præſens,acceptare vr̃,ex quo agit de vtilitate eius.l.q patit. ff.mand.& ita expreſsē Alexan.tenet in l.2.in 3. no.ȷ̃.de repu,hære.Non ob.alle.ſ.in ↄ̃rium,qa inconſiderate allegant ꝑ Mod.hic,qa gl.& Bal.in d.c.cũ veniſſent.loquunt qñ ps nō acceptauit,ſed recuſauit,vñ nō pōt poſtea ſe fundare ex eo,qđ impugnauit,vt in rl̃a,ex eo.de reg.iur.in 6.& ſic illa glo. ad propoſitum nihil facit.Sil̃r Bar.ȷ̃.loquit qñ pars nō eſt pñs, iō tunc acceptatio iudicis requirit,ſecus ergo ſi pars fuerit pñs, prout in caſu nr̃o ꝑſupponit.Nō ob.dictũ Saly.de cōfeſſiōe qa ſola partis pñtia ſufficit,vt dixi ſed illa acceptatio operat,ꝙ poſtea illa ↄfeſſio reuocari non poſſit,vt no.Bal.in l.Gallus.§.quidã rectè.de li.& poſt. & latius tradit And.Sic in c.fin.col.5.de ſucceſ.ab inteſt.¶No. ſecũ

9 do † ꝙ per renuntiationē cã dr̃ finiri,& dr̃ exceptio litis finitæ, vt no.Bar.hic in fi.& ſic vr̃ impedire litis ingreſſum,c.j.de lit. conteſ.

10 in 6.& pari rõne compromiſſum,†qa exceptiōes, quæ impediũt proceſſum,impediunt compromiſſum,vt no.Bal.in l.fratris,ȷ̃. de tranſ.& in l.ſi iudex.in fi.ff.de his q ſunt ſui,vel alie.iur.,& licet per

11 renuntiationem cã dicat finiri,†nō tñ ille q renuntiat,dr̃ confiteri,vt no.Bal.in l.ſi te.C.de inge.manumiſſ.ꝑ illũ tex.& hoc dictum ꝓ ſing.tradit Ro.in ſing, 790.inci.dicit l.poſtq̃ liti.& Ale. ſequit in l.nãliter.§.nihil cōe.col.16,de acq.poſ.Sed aduertendũ eſt, qa tex ĩ d.l.ſi te.nō vr̃ ꝓbare qđ Bal.dicit,qa ibi dr̃ ꝙ renuntiando liti motæ ſup ſeruitute,talis renuntiatio nō prodeſt,nec nocet ad ꝓbationē ingenuitatis.nã hoc dictũ verũ vr̃ dato ꝙ diceret cōfiteri per renũtiationem,qa illa cōfeſſio non noceret, nec prodeſſet.ad idem tex.in l.diui fratres,de lib.cau.quē tex.allegat gl. in d.l.ſi te. Et ipſe Bal.ↄ̃rium dicit hic, in 4.q.ꝙ ꝑ renuntiationē tacita confeſſio inducit.alle.tex.in c.ꝑ tuas.de ſimo.ibi,quaſi malè conſcius ibi ceſſit,& idē no.Bal.in l.tranſigere.in xj.opp.ȷ̃.de tranſa.in l.3 per illum tex.ȷ̃.de fid.inſtru.facit text.in l.qm̃.de his,q no.infa.Sed tñ ꝓ dicto Bal.in d.l.ſi te.facit,qa cōfeſſio ēt expreſſa in fauorem rei confitentis interpretatur,vt no. Ant.de But.in c. ex literis. de ſponſa.vbi alleg.Bar.in l,inter ſtipulantem.§.j.de verb.obli.Et tradit Ale,in conſ. 183. viſo puncto,col.2.lib.5.Idem ergo videtur dicendum in renuntiatione.& ideo interpretari poteſt,ꝙ renuntio facta ſit ex eo,quod execratus fuerit lites,vt dicitur in l. item ſi res.ff.de alie.iud.mut.cauſa fac.facit quod no.Bar.in q.inci.iudex, qui per imperitiam.col.pe.& in d.l.itē ſi res.cum ſi.vt tradit Ale. in l.4.§.fin.de dam.infec.Non ob.tex,in d.capit. per tuas. quia ibi conſtat de cauſa renuntiationis:nos hic loquimur in dubio, & in dubio interpretatio fit in mitiorem partē,vt dixi,& iſta rõne, qui renuntiat liti,nō dicitur ſuccumbere, ſed deſiſtere, & iſta diuerſa ſunt,vt no.Bald.in l.alia.in vlt.no.C.de his,quib.vt indig.& Bar.in l.poſt legatum.col. 3. verſ.opp.qđ ille q obtinuit.ff.de his,qui.vt indig.& hoc vr̃ intelligendum,niſi quis confiteatur timore probationis,quia tunc conuictus vr̃:vt no.per glo.in c.de hoc.de ſimo,

12 † q̃ dicit,qđ cōfeſſus timore ꝓbationis, ꝑuicto hr̃. & idē gl. 15. q.vlt.in gl.ſummæ,& in c.fi. 23.diſt.& 50.di.ĩ c.ꝑſbyterũ.& no. Abb.in c.at ſi clerici.in prin.cum ſi.vt dixi ibi in 6. no.de iudi.¶In glo.j.concluſio gloſſ.eſt qđ in dubio renuntiando liti, inſtantiæ,& cauſæ renuntiari videtur.Et iſta concluſio probatur ſm Bar. quia

13 iſto iure non poterit † renuntiari inſtantiæ, niſi etiam quis renuntiaret cauſæ. Vnde ad hoc vt valeat renuntiatio facta in ſtantiæ, intelligitur quòd præcedat renuntiatio cauſæ, vt Barto,

ADDITIONES.

a ¶Beneficiali. Niſi in poſſeſſorio,vt per Gemi.Phili.Fran.c.duobus.col.2. de reſcri. in 6. c.vnico.in fin.de eo qui mittit.in poſ.cau.rei ſeruan.in 6. Fel. in ca.olim. col. ſexta de reſcrip. Nicola.Boeri.deciſi. Burdeg. 89. Aymo. conſi .93. num.9.

b ¶Vera. Immo eſt vera,quia renuncians iuri ſuo vel liti,non ob id videtur fateri aduerſarium habere ius.Bal.l.ſi te.infra de ingen.manu.Ludo.Rom. ſin.790. Purp. hic.num. 91.98. nec videtur cedere ius ſuum,& ſic eſt idem vt in d.l.ſi pro fundo

c ¶Acceptata. Et benè.Adde Deci .in capit.at ſi clerici,in princip.col.ſecunda de iudiciis.

hic.argu.l.illud.de acquir.here.Sed ista opin.Bar. cōiter approbat,
vt Alex hic concludit post alios, quos refert:quia falsum est præ-
suppositum Bar.quia, immo renuntiari potest instantiæ sine cau-
sa.l.& post.§.j.ff.de iudi.& præsertim aduersario consentiente,vt
per glos.in l.j.ī.de præscrip.long.temp.vt latius Alex.hic tradit,&
licet rationes,quæ inducunt contra Bar.annullari possent, vt insi-
stunt Soci.& quidam moder.hic,non videtur laborandum: quia
fatentur ꝙ ex alio capite fundamentum Bart.non procedit: quia
renuntiatio instantiæ, non debet trahi ad cām, quæ sit maioris p̄-
iudicij,quam instantia:& sub illa regula, quam adducit Bart.in l.il-
lud.nō veniūt maiora expressis:vt no.Bar.in l.ij.ff.de iurisd.omn.
iudic.Vn̄ per istum text. omnes Mod. post Alc.dicunt conclusio-
nem gloss. procedere sm proprietatem verborum: quia propriè
lis pro causa,& pro iure deducto in iudicio accipitur,vt not.Doc.
per glo.ibi in c.j.§.j.de procur.in 6. & facit tex.in l.litis nomen.de
verb.sig.vbi litis nomen designat actionem realem, vel persona-
lem:idcirco renunciando liti,videtur renunciare iuri suo.& idem
no.Abb.per illum tex.in c.cum pridem.de pac.& tradit Alex. in
14 cons. 2 2.viso instrumento.li.j. Et hoc confirmari potest:† quia
etiam in materia odiosa sit lata interpretatio, quatenus proprie-
tas verborum requirit:vt no.Arc.per illum tex.in l.cum lege.ff.de
testam.& Calde.in cons. 1. in titu.de consan.& affi.Sed certè istud
fundamentum:in quo omnes Mod. resident. nunquam placuit,
nec placet:quia non vr̄ verum ꝙ propriè lis ponatur pro iure de-
ducto in iudicium:quia lis dr̄ à limite, id est, à contentione, & sic
propriè dr̄ illa disceptatio,& altercatio litigantium.c. forus. §. lis.
de verb.sig.& propriè post lit.cōtes.dr̄ lis.c.ex parte.el 2.de verb.
sig.Non ergo pro cā ponitur,seu iure:quia ante lit.contes.esset.Et
dato ꝙ lis pro cā accipiat, non tamen pro iure competenti acci-
pitur:quia cā est, dum proponitur.d.c.forus.§.cā.& ius compe-
tēs est ante.quam lis,vel causa inchoetur,& illud saltem negari nō
potest:quin promiscuè iura quandoque litem pro instātia, & qn̄-
que pro causa accipiant,vt iuribus allegatis per Alc.hic,& in d.cō-
si. 2 2.lib.1. Vnde in casu dubio prout loquitur tex.hic,interpre-
15 tatio deberet fieri † in partem, quæ renuntianti minus præiudi-
16 caret:quia renuntiatio est † stricti iuris: vt no.Cald.in cons. 5. an
habens circa fin.de verb.sign.& renuntiatio est facti, & de illa cō-
stare debet: vt not.Bald.l.j.in vltim.not.ī.de edict.diui Adri. tol.
Imo.in cons. 4 9. in casu præmisso.in fin.Et ideo renuntiatio fie-
ri non vr̄, nisi exprimatur, vt no.Car.in cons. 3 0. in hac dubia.
q.col.pe.& ad hoc,ꝙ dixi,benefacit tex.in c.dudum.el 2.in fin.de
elec.ibi iuri quam liti cessit.& sic facta fuit specialis mentio de iu-
re ex quo datur intelligi,ꝙ renuntiatio facta liti,non videatur ius
includere,& certè Doc.non negarēt hoc sed difficultas est in res-
pondendo ad istum tex.vbi præcisè sm Doc.hr̄ ꝙ renūtiatio,quæ
fit liti ad causam,& ad ipsum ius competens porrigitur.Sed tamē
iudicio meo,si rectè consideretur,hoc non dr̄ in isto text. Impe-
rator.n.cum prosequatur titulum de pac. simpliciter dicit ꝙ re-
nuntiatio facta liti,præiudicat. Vel dicamus ꝙ renuntiatio facta
17 causæ,præiudicat.† Et ideo qui renuntiauit liti,ad illam redire nō
potest: & qui renuntiauit causæ illam instaurare non potest. facit
tex.in l.quæritur.§.si venditor.ff.de ædil. edic. & in ca.quam per-
iculosum. 7. q. 1. & ista fuit vnica decisio Imperatoris hic, & in
isto tex.nullo modo quæritur,nunquid renuntiatio facta liti, por-
rigatur ad causam:quia talis dubitatio caderet in titu. de verbo.
sig.& secundum hoc deciderentur hic duo casus, quod Impera-
tor hic non cogitauit Non ob.ꝙ tex.hic loquatur de causa in cau
sam finitam:quia causa ponitur pro lite,de qua in princi. dicitur.
facit tex.in l.properandum.§.fin.ī.de iudic.Aliter ratio Impera-
toris non veniret,& non est nouum,ꝙ causa ponatur pro lite, vt
s̄.dictum est,& iste videtur intellectus, & tolluntur multa in qui-
18 bus Doc.laborant.¶ † In glo.in vers.renuntiasti. primò dum Bar.
concludit,quòd renuntiando quis instantiæ,vr̄ iuri renuntiare:qa
aliter renuntiatio non valeret,concludendum est, quòd aut pars
aduersa consentit,& valet renuntiatio quo ad solam instantiam,
vt no.gloss.in l.j.ī.de præscrip.lon.temp.Si verò reus nō consen-
tit,vitiatur renuntiatio per contradictionem rei, & nullo modo
uidetur iuri renuntiatum,ut Alex.hic concludit post alios, quos
refert.& idem Alex.in cons. 1 1 2. super eo dubio.li. 5. ubi hoc li-
mitat,nisi iudex uideret propter malam conceptionem libelli, ꝙ
deberet sequi absolutoria:quia tunc deberet admitti renuntiatio
19 actoris,ut no.Bar.in l.edita.col. 4. in uers. † quādoque actor uult
desistere ab instantia.s̄.de eden. & tali casu actor debet condem-
nari in expensis: ut not.Bald.hic,in 5. quæst. & Sal. in 8. & idem
Bald.in authen.contra qui propriam.in princip. ī. de non nu. pe.
& hoc intellr̄,nisi ex cā de noua superueniente renuntiatio facta
sit,ita ꝙ iustam causam litigandi retro habuisset:ut dn̄t Bald.& Sal.
hic & not. Ange.in l.desiisse. ff.de iu. & Bar.in l.qui in alterius.ff.
20 de.reg.iur.cum si.ut dixi ibi. ¶ † Secundò uidendū est quo tēpo-
re renuntiatio fieri debeat,& in hoc uario modo Doc. loquunt,
prout latius refert Alex.hic.qui demum cōcludit, ꝙ si quis renū-
tiauit liti mouendæ,vel liti simpliciter non inchoato processu,nō
præiudicat:quia vr̄ facta iuri de futuro, vbi pars esset p̄ns.vel facta
21 sit in iudicio. † Secundò quòd si inchoatum erat iudicium, licet
non esset lis contest.tunc renuntiatio facta liti præiudicat:quia vt
actus valeat lis etiam impropriè ān lit.contes.accipitur:arg.l.insu-
lam.de præscript.verb.& sic valet renuntiatio parte præsente. ita
Alex.hic.In quo primò aduertendum est:quia ex quo in quolibet
capite distinctionis suæ Ale. dicit renuntiationem tunc demum
præiudicare si facta sit præsente parte in hoc considerandum est,
22 quòd data p̄ntia partis,prout Ale.loquitur,res clara vr̄: † quia ex
p̄ntia partis pactum inducitur, quo casu & iuri de futuro renun-
tiatū videtur.l.j.s̄.eod.Sed dubitatio est,absente parte, & inchoa-
to processu,prout loquitur Ale.& tali casu etiam Ale. concludit,
ꝙ valeat renuntiatio:quia largo modo dicitur lis, & vt actus va-
leat largo modo renuntiatio debet interpretari: arg.l. insulam. de
præscri. verb. & ista ratio,quam Ale.adducit,videtur procedere,
& debet intelligi,etiam parte absente.Sed in contrarium facit: qa
lis propriè dicitur lite contestata,vt no.in l. causas, vel lites.ī. de
transa.& ad hoc est tex.in c.ex parte.el 2.de verbo.sig. Sed in du-
bio à proprietate verborum non est recedendum.l.j.§.is, qui na-
uem.ff.de exerc.l.non aliter.de leg.3.& quia non est præsumendū
ꝙ voluerit ius suum remittere.l.cum de indebito.de proba. & ita
ꝯ Ale.arguunt quidam Mod.hic.Sed r̄ndet ꝙ de renūtiatiōe cō-
stat,& in claris non est opus coniecturis.l.continuus.§.cum ita.de
verbo.obli.& quia cum sit inchoatus processus dr̄ lis, saltem lar-
go modo,cle.si.vt lit.pē.auth.litigiosa.ī.de litig.& vt actus valeat,
prout arguit Ale. videtur qđ valeat renuntiatio, & ad hoc facit:
23 † quia ista præsumptio validitatis actus, præualet aliis præsum-
ptionibus,vt no.Pau.de Cas.in l.ex imperfecto.ī.de testa. Ale.in l.
quanquam.ī.de testa.milit.& dixi in c.quoniam ab.de offi. deleg.
& ad idem facit:quia vt actus valeat, & sic cum effectu receditur à
natura dispositionis.l.qui cōcubinam.§.qui hortos.de leg. 3. quē
tex.ad hoc allegat Aret.in l.hmōi.de verb.oblig.Bart.in l.is verbis.
§.fin.de leg. 3.& facit qđ no.Bal.in l.liberti.col.pe.de oper.lib. vbi
allegat l.fundus qui locatus.de fund.instr.& in simili no. Ang.in l.
24 æedem limitādo istum tex.C.loca.¶ † Successiuè quærit Bar.in re-
nuntiatione,de qua agitur, an requiratur partis p̄ntia.glo. hic te-
net ꝙ non.contrarium dicit Barto.hic.Ale.varias Doc. opi.latius
hic refert,& residet tandem ꝯ Bar.qđ p̄ntia partis non sit necessa-
ria,per istum tex. qui indistinctè loquitur. & quia diuinare est, ꝙ
hic renuntiatio facta fuerit parte p̄nte.Sed tn̄ iste tex.parum facit:
quia simpliciter dicitur,ꝙ causa finita per renuntiationem,instau-
rari non potest, sm intellm̄ quem.s̄.dixi.vn̄ intelligitur ꝙ renun-
tiatio eēt fcā debito modo,ita qđ produceret istum effectū ꝙ cā
esset finita.qn̄ aūt sit ꝙ p renuntiationem causa dicatur finita, hoc
nō determinat hic,ideo sm alia iura declarādum vr̄, & sm alia iu-
ra partis p̄ntia videtur necessaria:quia in tali lite inducitur quasi ꝯ-
tus ex vtriusque consensu,vt not.per glo.fin.in fin.in l. 2. ff.de p̄-
25 to.stip.& Bar.ibi in §.j.col.1.Vnde † à tali quasi ꝯctu non vr̄ ꝙ re-
cedatur absque consensu vtriusque:ar.l.prout quisque.ff.de solu.
cum si.vt tradit And Sic.in consi. 4 7. col. 6.li. 2. Et videmus idē
26 in confessione, † quæ absente parte nō nocet.l.certum. §. si quis
absente.ff.de confess.& facit tex.in auth.qui semel.ī.quomodo, &
qn̄ iu.quia renuntiando liti,non vr̄ renuntiare causæ & iuri suo,vt
s̄.dixi:vn̄ agitur de interesse rei,vt cā terminet.& sic opin.Bar. ve-
rior vr̄ de iure,& sufficit qđ pars sit præsens, quia cum agatur de
sua vtilitate,acceptare vr̄:ar.l.qui patitur.ff.mā.& no.Ale.in l. 2. in
3.no.ī.de repu.hære.& dictum fuit.s̄.Sed qn̄ pars non est p̄ns,ac-
ceptatio requiritur in eo,qui pro absente acceptaret prout Bart.
27 hic dicit de iudice.† Et idem si acceptatio fcā sit à fideiussore, qa
prodest reo principali,sicut pactum fideiussoris prodest principa-
li.l. rescriptum. ff.fin l.& hæred.ff.eodem & ita de confessione
not. Bald. in consil. incip. in primis videndum est, prout re-
fert Fel.in dicto capit.olim col. tertia & idem est in negotiorum
gestore qui acceptaret pro absente,vt not. Sal.in l.j.in § 5. oppo.
ad fi.ī.de confes.& addo quod generaliter idem videtur in quo-
libet priuato recipiente pro absente,si postea ille ratum habet,vt
no.Imo.in c.si cautio.col. 4.vers.item fallit de fide instru. & facit
tex.in l.soluendo.de neg.gest.¶ Vltimò instat Bar. qđ ista renun-
tiatio tribuat aduersario,& dum in fine concludit, qđ renuntia-
28 tio facta per reum,nō facit † ius competere actori,qui prius nul-
lam habebat actionem. Bald.hic in vers.quæro.tenet contrarium,
quia per renuntiationem rei resultat tacita conuentio, ex qua in-
tentio actoris fundat,vt no.p gl. in l.si maritus.la 2. §.si negauerit.
ff.de adul.facit tex.in c.per tuas de simo.& istam opin.ꝯ Bart. post
Ful.sequit Ale.hic,qui r̄ndet ad iura allegata per Bar.qđ in illis iu-
rib.ꝯstabat actionē nō cōpetere sed in casu nr̄o constat qđ actio
non competeret,vn̄ vr̄ fundata intētio actoris p renuntiationem
rei,sm glo.in d.§.si negauerit.Mod.qdā ꝯ Bald.& Ale. hic dicunt,
qđ p̄supponēdo qđ actori actio nō cōpeteret,vt Bar.dicit, nō vr̄
qđ intentio actoris fundari possit ex renuntiatione rei,qa dato ꝙ
illa

illa renuntiatio ostendat reũ non hr̃e ius ɔ̃dicendi,nõ vr̃ ex hoc ꝙ sit fundata intentio actoris:qa stat hoc,ꝙ res non sit rei ɔ̃uenti.& ẽt non sit actoris.l.sed & si possessori.§.fi.ff.de iureiu.& quia ius actoris ex persona sua metit.l.j.§.j.ff.si pars hęre.pet.& hoc confirmari põt per tex.in l.si inter te & me.ff.de excep.rei iu.in fi.ibi,qa poterit nec mea hr̃ditas esse,nec tua.ad idem bñ facit tex.in c.olĩ. in fi.vbi dẽt ɔ̃stare de iure actoris,& non sufficit ɔ̃stare ꝙ non ɔ̃petat,vt no.per gl.in c.j.de eo qui mit.in pos.in 6.& in c.j.in gl.pe.vt lit.pen.in vj.tradit Ro.in consi.347.quo ad articulum primũ.in prin.cũ si.vt Fel.scribit in d.l.olim.co.antep.de rescrip.& ita videt

29 qd̃ opi.Bar.defendi possit.¶ Vlterius tñ aduertendũ est,ꝙ Alex.q tenet ɔ̃ Bar.ẽt ipse hoc fatet,qñ ɔ̃staret actoris ius non cõpetere, sed in casu isto dicit Ale.nõ constat ꝙ actori actio nõ ɔ̃peteret,& ideo reo renũtiante,vr̃ ꝙ actor deberet obtinere,& ad hoc bene facit qd̃ no.Doc.in c.duobus.co.5.in ver.ex vltima solutione no. limitationẽ.de rescri.in 6.vbi inquit ꝙ licet ɔ̃fessio rei non prosit agenti ad fundãdã eius intẽtione. qadẽt ipse ꝓbare de iure suo.d. c.olim.illud verum est,qñ actor ex toto vellet se fundare ex confessione rei.Secus dicit,si intentio actoris ꝓbata sit,& eius intentio postmodum ex probatione rei reddatur dubia:tũc ɔ̃fessio rei detrahentis suæ propriæ ꝓbationi,actori ꝓdest,& seq.And.Sic.in consi.45.scribit bellissimè.Vñ pro vera resolutione ɔ̃sidero duos casus.Primus est,qñ constat actori actionẽ non cõpetere:& opin. Bart. vr̃ procedere p s̃.dicta.Secundus casus est,qñ actoris intentio fuit fundata,& pp ꝓbationes res reddit dubia:qa opi.Bart. & Ale.vr̃ habere locum:quia reus cedit liti,quasi remoto obstaculo, intentio actoris remanet fundata,& ita ẽt in fiñ Fel.dicit in c.olim

30 in fi.¶ † In gl.fi.notandũ est,ꝙ exclusus gñaliter,nõ vr̃ excludi à restitutione in integrũ,q̃ competit minori.In quo dicto primò aduertendũ est:qa gl.videtur sentire ꝙ minor de iure cõi excludatur, ex quo specialiter dicit,cõpetere restõnem in integrum,& hoc nõ videtur verũ:qa cũ actio hic competeret ad rẽ immobilẽ,vr̃ ꝙ renuntiatio fuerit nulla qa de tali actione idẽ inducat,ꝙ de re immobili,per ea quæ no.Bar.in l.põt.ff.de auth.tuto,Præterea,& secundò,ɔ̃ dictũ gl facit qd̃ no. Ale.in l.iiij.§.ɔ̃demnatũ.co.fi.de re iud.

31 dum inquit,† ꝙ si tollit remediũ nullitatis,qd̃ iure ɔ̃cedit,à fortiori tollit restitutio integrũ,q̃ dat de iure speciali:qa facillius tollitur ius speciale,q̃ cõe.l.eius militis.§.militia missus.ff.de tes.milit. & in §.qa verò.in auth.de non alie.& facit gl.in c.si super grã.de officio dele.in vj.& in ver.principalis.q̃ dicit,qd̃ facilius via extraordinaria tollitur q̃ ordinaria.ad idẽ gl.in c.fi.in glo.fi.16.q.4.& quia remedium ordinarium facit cessare extraordinarium l.in prouinciali.§.j.de ope.no nun.& in l.in causæ.la 2.in prin.de minori. & ideo ius derogãs iuri extraordinario ampliat:vt per gl.in c.statutũ. el.1.in ver.numerandũ.de præben.in 6.Sed tñ pro dicto gl.hic ẽt est gl.in l.vnica.j̃.si de momẽ.pos.fu.appel.& Bal.ibi circa fi.ĩ ver. vlt.qro.cum si.vt tradit Ale.in l.arbitro.co.pe.ff.qui satisd.cog.& no.Bat.in consi.101.Gerar.pe Tuderto.& in not.q.tradit Ro.in cõsi.90.viso themate,& no.ẽt Bal.in auth.si captiui.in versi.iuxta hoc q̃ritur.s̃.de epis.& cle.& in l.exigendi.in ver.3.querit.s̃.de ꝓcu.in l.fi.in versi.4.quæro.s̃ qui legi.perso.Et ex ista gl.cum simil.

32 s̃ allegata infertur,ꝙ facilius † derogatur iuri cõi,q̃ priuilegio. quia illud qd̃ competit de iure speciali,non videtur esse in consideratione.l.4.§.j.vbi Bar.ff.de fideicõ.lib.vbi tex.loquitur de restitutione in integrum,vt no.Inno.in c.pastoralis,& Abb.ibi in fi.de causa pos.& proprie.& propter hoc non bene arguit Alc.in d.l. 3.§.condemnatum.qa contrarium probatur per istam glo.cum si. s̃.alle.in quibus patet ꝙ imo facilius tollitur ius cõmune,quã speciale,& ita Ale.reprehendit. Soc.in consi.299.capio primum. in ver.circa tertiam dubitationem.non tamen respondet ad iura allegata per Ale.Sed responderi potest,ꝙ habent locum,quãdo cõstat,qd̃ voluntas disponentis etiam ad ius speciale referatur.prout loquitur tex.in d.l.eius militis.§.militia missus.Secus quãdo nõ constat,vt in casu isto videtur:quia restitutio in integrum non videtur in consideratione,vt dictum est,& adde ꝙ etiam quandoque potentius videtur ius speciale,quam commune:vt not.Aret. per illum tex.in auth.inter liberos.in fi.j̃.de testa.

LEX V.

1 *Partis appellatione,an & quando intelligatur de dimidia.*
2 *Pro patrocinio præstito remissio debiti fieri potest.*
3 *Aduocatus,etiam clericus,istum patrocinium vendere potest.*
4 *Aduocato salarium debetur,etiam nudo pacto.*
5 *Aduocatus potest petere plusquam sibi debetur de iure,uel ex forma statutorum,quando est promissum cum iuramento.*
6 *Residuum,an includat totum.*
7 *Confessus recepisse pro residuo,totum debitum uidetur confessus.*
8 *Petitio si repellitur,processus impeditur.*
9 *Exceptionem à fortiori damus,cui damus actionem.*
10 *Promissio facta per stipulationem,sine causa non ualet.*
11 *Stipulatio quando uidetur habere causam.*
12 *In pacto liberatorio,causa non requiritur.*

1 Creditori.¶ † Primò no.ibi.ptem.ꝙ licet appellatione ptis,intelligatur de dimidia.l.nomen filiarum.§.portionis.ff.de ver.sig.l.ẽt.ff.de vsufr. & in l.de ætate.§.si interrogatus.ff.de interro.act. hoc tamen nõ intelligit ꝓcise de dimidia,sed generaliter iste tex. hẽret locũ in minori pte,ratione subiectę materiæ & ita probatur hic qd̃ no.Do.in c.auaritiæ,per gl.in verbo,parte,de elec.in vj.ꝙ appellatione ptis,ẽt intelligitur de minori parte,quã sit dimidia, s̃m subiectam materiam,q̃ ẽt in minori pte verificatur,& ad hoc facit tex.in l.j.in fi.j̃.de iure emphy.& in §.adeo.inst.loc.in fi.iuncta.glo. & in l.insulæ Italiæ.ff.de iud.vbi dicit ꝙ pars Italiæ.sunt insulę Italię:non tamẽ de parte dimidia intelligitur.ad idẽ tex.in c.j.§.deinde,de censi.in vj.ibi,totam prouinciam, vel eius partẽ & Do.ibi no.illum tex.ꝙ appellatione partis,ẽt de minori parte dimidia intelligitur:qa ita vr̃ constare de mente loquentis:qa rõ constõnis, ẽt in minori parte procedere vr̃.& idẽ no.Do.in c.statuto,in §.statuimus.in fi.de decimis.in vj.uel declarando iura s̃.allegata,dicendum vr̃,ꝙ quãdo ꝓcisẽ verbum pars,in aliqua parte determinata debet verificari,tunc de dimidia intelligitur.d.l.ẽt.cũ si.secus si nõ vrget necessitas,ꝙ aliqua pars determinetur:qa tunc dictum de ꝑte,in qualibet parte verificatur, militante eadẽ ratione:vt in isto

2 tex.cum si.¶ † Secundò no.ꝙ pro patrocinio præstito,remissio

3 debiti fieri potest,vt no.Bal.hic.† Nam aduocatus iustum patrocinium vendere potest:vt dicitur in c.non sane.14.q.5. & hoc ẽt habet locũ in clerico aduocato:vt no.per gl.15.q.2.in c.& tradit Abb.in c.j.de postu.in fi.& debetur ẽt nudo pacto salarium aduocato.l.j.j̃.de suffra.& etiam absque aliqua conuentione peti potest.l.j.§.in honorariis.ff.de var.& extraordi.cog.& no.per gl.in l. salarium.ff.man.& hoc intelligitur, quãdo fideliter præstitit patrocinium,vt Bal.hic dicit per istum tex.aliàs si esset in dolo,tenet. l.j.j̃.de aduo.diuer.iudi.& no.Bart.in l.2.ff.mand.& Salarium aduocati non debet excedere summam cẽtum aureorũ.in d.l.j.§.in

4 honorariis.in fi.& no.per glo.j.q.3.in c.in templo.Et † hoc intelligitur in causa ciuili.Secus in criminali,in qua non est taxata summa:quia merces laboris æstimari non potest,vbi periculũ mortis euaditur.l.si pr̃ §.fi.ff.de.do.& ibi Bar.hoc dicit & sequitur Imol. hic,& Cu.qui ad hoc etiã.alle.Ang.in d.l.j.§.in honorariis & hoc idem no.Bal.in l.j.in fi.j̃.mand.Et etiam in cã ciuili, si sit promissum salarium vltra debitum,non est restituendum:quia cùm talis acquisitio habet in se cosensum,non est peccatum de iure naturali.Ita Bal.dicit in auth.ad hęc.co.pe.ver.insuper quæritur.in fin.de vsur.Sed ɔ̃rium dicit Car.in cle.sæpe.in prin.ad si.de verb.sign.&

a hoc vr̃ verius:a quia text.in d.l.j.§.in honorariis.in fi.limitauit licitam quantitatẽ vsque ad centũ aureos.& hoc intelligitur, nisi iu

b ramentum b interuenisset:vt in terminis latè cõcludit Guid. Papæ

5 in q.190.incipit in honorariis aduocatorũ.† qa talis prohibitio non est ɔ̃ bonos mores,nec ɔ̃ publicam vtilitatem principalr̃,sed propter priuatã vtilitatẽ,vt occurratur facilitati clientulorũ.vnde plurib.rõnib.concludit,qd̃ talis ɔ̃uentio q̃ excedit dictam summã

6 firmetur iurõ.¶ † Tertiò no.ibi,residuũ,nã hoc verbũ ĩcludit totũ residuũ,ad idẽ tex.in l.qui non militabãt.in §.nihil autẽ.ff.de hæ.

c insti.facit tex.in l.post decisionẽ.j̃.de fur.& in l.si residuũ.j̃.de dist.

7 pi.Et no.est † qd̃ ille qui ɔ̃ftetur recepisse pro residuo, c vr̃ ɔ̃fiteri totũ debitũ recepisse.vt no. Ang.in l.si ex plurib.ff.de solutionib. p id qd̃ no.gl.ibi in prin in ver.reliquum.& ita dñt ibi Imo.& Pau. de Ca.cũ si.vt tradit Ale.in l.2.in fi.j̃.de hæ.inst.& hoc pro dicto

8 sing.posuit Ro.in no.699:verba illa,¶ † Quintò no.ibi,petitionẽ repelli,nam si petitio repellitur,ergo videtur qd̃ impediat processus,s̃m Ful.hic,& istud non est de natura pacti, p ea quæ hñr in l.si vnus.§.pactus ne peteret.ff.e.Ale.respondet primò qd̃ ista verba intelliguntur in effectu.Ista responsio prima facie vr̃ ɔ̃ proprietatẽ verborũ,dum dicit,repellit petitionem,sed tamen responsio iustificatur:qa tex.dicit,qd̃ exceptio pacti repellit petitionẽ:ergo intelligitur qd̃ petitio repellat s̃m naturam pacti.Alia responsio Alex. est qd̃ exceptio hic esset notoria,sed hoc non caret diuinatione. Tertio alr̃ respõdet Soc.hic,qd̃ pp concursum solõnis,q̃ quidem solutio impedit petitionẽ:qa solõne eius qd̃ debetur,omnis tollit obligatio,insti.qui.mo.tol.obl.in prin.& cum ista solutione facta pro parte concurrit pactum pro residuo vnde propter concursum solutionis,natura pacti alteratur,ex eo, quod no.in simili in l.qui patri.de acqui.her.& quod not.Barto.in l.præcipimus.j̃.de appel.cum sim.vt late Fel.scribit in capitul.j.de præscrip. Sed ista responsio non satisfacit: quia videtur contra istum tex.vbi dicitur,quod partim iure ciuili per solutionem,& partim iure honorario, videlicet exceptione pacti, debitor liberatur. Vnde patet

ADDITIONES.

a ¶Verius.Idem Alc.& bene ne modus excedatur.

b ¶Iuramentum.sed non prodest ad excessum.Alc hic,& bene.

c ¶Residuo.Clau.de Seysel.l.pactum curatoris.ad fi.j.e.Cepol.cautel.167.Ro.singu.699.Cor.consi.33.co.pe.lib.2.consi.295.in prin.lib.3.

patet q̃ nã pacti nõ alterat ꝑ ꝓcursum ſoꝛonis. iõ à prima ſoꝛo-
9 ne recedẽdũ nõ vr̃. ¶Vlt. no. vt ẽt colligit ꝑ gl. hic, † q̃ cui damus actionem, à fortiori damus exceptionẽ. & r̃la hr̃ in l. inuitus. §. cui damus. ff. de re. iur. in c. qui ad agendũ. de reg. iur. in vj. & iſta r̃la q̃ñ que nõ hẽt locũ, vt in caſu c. debitores. de iureiu. vbi exceptio denegat, & tñ petitio, & actio ꝓcedit. Nã vt dicit Abb. poſt And. de Bu. ibi, col. 3. r̃la ꝓcedit, vbi non eſt dare rõnem diuerſitatis, cur magis dr̃ exceptio, q̃ actio: ſecus vbi ſit rõ diuerſitatis, prout loqtur tex. in d. c. debitores. Itẽ r̃la ꝓcedit, q̃ñ actio, & exceptio tẽdũt ad idem, & ad eundem finẽ. Secus ſi ad diuerſa: vt not. Inn. in c. inter dilectos. de exceſſ. prælа. & Abb. in fin. & no. Pet. de Anch. in c. accedens. de accuſ. & ibi Io de Ana. col. fin. ¶In glo. in verbo, cau-
10 ſas, dicẽdũ eſt, vt ꝑ Bar. hic, & adde † q̃ ẽt ꝓmiſſio facta ꝑ ſtipſonẽ ſine cã, nõ valet, vt ꝑ glo. in l. gñalr. in verbo, cãm. ĩ. de non nu. pec. Bart. in l. ij. §. circa. de exce. do. cũ ſi. vt latè Ale. tradit in conſ. 13. ex his, q̃ in themate. col. 2. li. 1. Et q̃ñ ſtipſo dicat hr̃e cãm, no.
11 Ale. in ꝯſ. 4. circa primũ. li. 1. in 6. col. & ibi dicit, † q̃ dr̃ hr̃e cãm donationis, q̃ñ fuit facta promiſſio ex certa ſcientia, eodẽ modo
a ſi inſtrm hr̃et paratã exequutionẽ ex forma ſtatuti, alia cã nõ a requiritur: vt no. Bar. in l. ij. col. fi. ĩ. de excep. rei iud. Et ex eo q̃d Bar.
12 hic dicit, † q̃ in ꝑcõ liberatorio cã non requirat: arguit Sal. q̃ in liberatione non requirat inſinuatio, Sed dicit Alexan. hic, q̃ cõis opi. eſt in ꝯriũ: vt ꝑ Bar. in l. Modeſtinus. ĩ pri. ff. de do. cũ ſi. vt ꝑ eũ hic, & idẽ Ale. in l. ſi mulier. ff. de ꝯd. ob. cãm. & in cõſ. 137. in cã & lite. circa fin. li. 2. & Ant. de Canario in trac. inſinuationis quæſt. 46. & 47. & And. Sic. in conſ. 41. Char. fin. col. 1. li. 1.

ADDITIO.

a ¶Cauſa. Idem Bal. in l. ſicut. infra de repudian. hære. in c. 2. col. 1. de fid. inſtru. ſequitur Fel. cap. ſi cautio. co. l. 3. de fide. inſtrum. Idem Pet. de Anc. in repe. c. 1. de conſt. col. 70. Alex. conſi. 4. col. pe. libr. 1. & in add. ad Bald. in d. l. ſicut. Dec. conſi. 682. col. 1. Sed eſt falſum, quia æquè in publico, vt in priuato inſtrumento requiritur cauſa. glo. l. cum de indebito. ff. de proba. Canon. in d. c. ſi cautio. in prin. glo. Pano. in c. ſicut. in fin. de re iu. Pau. conſi. 169. lib. 2. Sal. in d. l. cum de indebito. §. 1. col. 1. Iaſ. in l. iuriſgentium. §. quod fere. l. tale pactum. in princip. ff. de pact. quin etiam Bald. in l. ſi non ſortem. §. 1. ff. de cond. indeb. & ita practicatur.

LEX VI

1 *Pacta contra legem, vel bonos mores, nullam vim habent.*
2 *Promiſſio non valet, ſi promiſſum ſit ſoluere pœnã, ſi maleficium commiſeris.*
3 *Naturalis obligatio non naſcitur ex pacto contra legem vel bonos mores.*
4 *Pactum ſicut non valet quando eſt factum contra legem, ita etiam quando eſt contra bonos mores.*
5 *Mores boni præualent dignitati.*
6 *Donatio inter virum, & vxorem, non valet de iure ciuili.*
7 *Donatio inter virum, & vxorem confirmatur iuramento.*
8 *Alienatio prohibita, firmatur iuramento.*
9 *Alteri ſtipulari nemo poteſt, quia negatiua quæ ponitur ante verbum poteſt, prohibere videtur, & num. 10.*
11 *Actus annullatus fauore alicuius, illo volente valet.*
12 *Fructus veniunt alternatiuè à tempore moræ, ſiue agatur actione informata, ſiue præſcrip. verbis.*
13 *Pactum quod eſt acceſſorium non debet alterare naturam actionis.*
14 *Pactum reputatur pars pretij, ſicut quando agitur ad pretium.*
15 *Actio informata, remanet bonæfidei.*
16 *Actiones ciuiles, quæ datur bonæfidei poſſeſſori, non tñ deſinunt eſſe ciuiles.*
17 *Informatio videtur extenſio, quæ facta intelligitur, cum eius qualitatibus.*

1 PActa quæ contra. ¶† Primò no. q̃ pacta ꝯ leges vel bonos mores, vim nullam habent, vt hic dr̃, & nullius ſunt momenti, vt dicit tex. in l. gñalr. ff. de verb. obl. ad idẽ tex. in l. iuriſgentiũ. §. ſi ob maleficiũ. in l. ſi vnus. §. pactus. ff. eo. nã in malis ꝓmiſſis, fides ſeruari non debet in regula, in malis. de re.
2 iur. in 6. & 22. q. 3. in c. in malis. † Vñ ſi promitto tibi ſoluere pœnam, ſi maleficium tale commiſeris ꝓmiſſio non valet, vt not. Bart. in l. ſi à reo. §. fin. ff. de fideiuſ. q̃ limitatur, vt tradunt Imo. & Pau. de Caſt. in d. l. ſi à reo. §. fin. Et in tñ hoc procedit, q̃ ẽt non orit nãlis oblo: qa lex reſiſtit, quo caſu q̃ñ lex ꝓhibet, & reſiſtit, nõ naſcit nãlis oblo: vt no. Bar. in l. cũ lex ff. de fideiuſ. in l. ſi non ſor-
3 tem in prin. ff. de cõd. ind. in l. j. col. 3. ff. de noua. ¶† Ex quo infert Soc. hic, q̃ licet nãlis oblo tolli non poſſit. §. ſed nãlia. inſti. de iure nãli. impediri tñ põt, ne naſcat, ꝑ. ſ. dicta. Sed aduertendum eſt,
a qa ñ vr̃ verũ, a q̃ nãlis oblo impediat ꝑꝑ ꝓhibitionẽ legis qa nãlis oblo cauſat à ꝯſenſu. l. j. in prin. ff. eo. & ꝯſenſus eſt facti: qa ea, quæ in aĩo, & voluntate ꝯſiſtũt, facti ſunt. l. bonæfidei. de acq. rer. do. & res facti à iure ciuili infirmari nõ põt. l. j. §. ſi vir. ff. de acq. poſ. & facit tex. in l. ĩ bello. §. factæ. de capti. & poſtli. reuerſ. & iõ exceptio metus ñ impedit, q̃ minus naſcat oblo nãlis: vt no. ꝑ gl. iſti. de excep. ĩ pri. Bñ verũ ẽ q̃ effectus nãlis oblonis bñ tollit, qa ĩ iure cõſiſtit. & q̃tũ ad effectũ, ꝓcedũt rõnes quas Bar. ĩducit ĩ locis. ſ. alle. & ita ẽt vr̃ loq tex. hic, dũ dicit, vim nulla hr̃e. q. d. nullũ hẽt effectum, & hoc ipſe Bar. tenet in l. ſi §. j. ff. rẽ ra. ha. dum ibi dicit, q̃ licet nãlis oblo nõ poſſit tolli, effectus tñ nãlis oblonis tollit, & cũ

tollat effectus, huic oblõni nãli nõ accedit fideiuſſor: vt no. Bar. in l. j. ff. de fideiuſſ. & ad hoc facit text. in l. cum ſponſus. §. ſi uxor. de do. inter vi. & vx. vbi donationi prohibitæ inter virũ & vxorẽ nõ accedit fideiuſſor. & facit tex. in l. nõ dub ũ. ſ. de legib. & iõ non vr̃ vera illatio q̃ Soc. hic facit: qa ſicut nãlis oblo non põt tolli, ita pariter impediri nõ poteſt ne naſcat, ꝑ ſ. dicta. effectus aũt nãlis oblo
4 nis tolli põt, & impediri, qa in iure ꝯſiſtit. ¶† Scdò no. q̃ ſicut non valet pactum ꝯ leges: ita ẽt nõ valet ꝯ bonos mores. & ſicut mali
5 mores deteſtant, ita ꝯ boni mores commendari dẽnt. † Nã boni mores ꝓualẽt dignitati, & diuitiis. l. ſiue oportet. §. pe. de tu. & cura. da. ab his & in c. nos q. xl. diſ. & ꝑꝑ malos mores doctrina reprobari põt. l. magiſtros. vbi Bar. C. de ꝓfe. & medi. li. xj. & facit tex. ĩ l. j. ff. q̃ decr. ab. ord. faci. & q̃ñ aliqd dicat eſſe ꝯ bonos mores, no Bal. hic cũ ſi. vt tradit Ale. hic, & adde tex. in l. alia. §. eleganter. ff. ſolut. ma. in l. filius. de ꝯdi. inſti. in l. ſtipſonũ. §. j. de ver. ob. & in l. ex ea parte. §. mulier. eo. ti. vbi ꝯ bonos mores eſt, tenere ꝯcubinã, q̃ñ qs habet vxorẽ, & iõ ad inſtãtiã vxoris, & ꝯiunctorũ, maritus cogi põt ad dimittẽdũ ꝯcubinã: ut no. Pau. de Ca. in l. minime. C. de epi. au. & q̃ñ maritus tenet ꝯcubinã, ſi uxor ꝯmittit adulte. nõ ꝑdit dotẽ: ut no. dicit Pau. de Ca. in ꝯſi. 128. hec mulier nõ dẽt excludi, quia paria delicta mutua compenſatione tolluntur c. ſignificaſti. de adul. l. viro atq; vxore. ff. ſo. mat. & q̃ñ maritus tenet ꝯcubinã, põt vxor agere ad ſeparationẽ thori, & dotẽ repetere. Itẽ lucrari donationẽ ꝑꝑ nuptias vt no. ꝯcludit Cu. ꝯſ. 185. D. And. in fine. & ꝯ bonos mores eſt ꝯſuetudo, q̃ eſt hic Piſis, q̃ offendẽs ponat ſe in manib. offenſi, q̃ poſſit ſibi facere ſignum in facie, vel in manu. vt no. Bar. in l. j. §. vſq; adeo. circa fi. de iniur. cum ſi. vt dixi in r̃la, nemo fraudare vr̃. de reg. iur. & ꝯ bonos mores aliqd eſſe, aliter dr̃ de iure ciuili, & alr̃ de iure canonico, vt no. Bal. hic, in prin. & colr̃ in l. pactũ, q̃d dotali. ĩ. de coll. iũcto. c. ij. e. ti. in vj. & idẽ no. Bal. in l. ſi qs inglinos. §. ij. de leg. j. in l. ñ dubiũ. in xvij. op. ſ. de legib. & in l. pactũ q̃d dotali. xix. q. ĩ. de co. & iõ dicit Pau. de Ca. hic, q̃ r̃la, non eſt obligatoriũ. de reg. iur. in vj. intelligit q̃ ſit ꝯ bonos mores de iure. cano. † Ex quo infert, q̃ licet non valeat donatio inter virũ & vxorẽ de iure ciuili. l. j. de don. inter vi. & vxo. tñ de iure cano. ꝯfirmatur iuro. & iſta eſt cõis opin. vt inferius dicã, ꝑ qua Iaſ. inducit text. in l. j. ff. de do. inter vi. & vxo. qa ibi non dr̃ q̃d ſit ꝯ bonos mores, ſed quod moribus ꝓhibita ſit: ergo à ꝯriis moribus introduci põt, prout in ſimili arguunt Doc. in l. ij. in prin. ꝑ illũ tex. de vul. & pup. vñ ſi valeret ꝯſuetudo, vel ſtatutũ in ꝯriũ: ergo pariter vr̃ q̃d mediante pacto cum iuro ꝯfirmet, vt no. Bar. in l. fi. ĩ. eo. Sed aduertendũ, eſt qa licet in d. l. j. dicatur ſimplr̃ moribus eſſe introductũ, tñ lex vlterius procedit prohibendo. l. iij. §. ſciendum. ff. de do. inter vi. & vxo. ibi, ita interdictã inter virũ & uxorẽ eſſe donationẽ, ut ipſo iure non ualeat. adeo q̃d fidiuſſor ꝑ tali oblone non obligetur. l. ſi ſponſus. §. ſi vxor. e. ti. & iõ pactũ factũ ꝯ prohibitionẽ legis non valet, ut hic, nec vr̃ firmari iuro. l. non dubiũ. ſ. de leg. Aliis tñ rõni-
b bus. cõis b opi. eſt, † q̃d talis donatio iuro confirmetur, vt nouiſſi-
7 mè latè dixi in conſ. 202. & nunc cõcluſiuè dicam. qa impertinenter hic occurrit. Iſtã opi. tenet Fed. in ꝯſ. 140. punctus q̃onis quia talis donatio non ꝯtinet turpitudiem: qa morte ꝯfirmat. l. Papin. ff. de do. inter vi. & vx. & idem tenet Bart. in l. Seius & Augerius. ff. ad leg. Fal. cũ ſi. vt tradit ibi Ale. qui dicit iſtam cõem eſſe opi. & plures dicit ſe ita conſuluiſſe & hoc apparet in conſ. 8. viſis. lib. ij. & in conſi. 157. viſo inſtro. col fi. e. li. ij. & Abb. in c. fi. de do. inter vi. & vx. atteſtatur iſtã eſſe communem opin. q̃ ẽt ꝯſulendo latè ſeq. in ꝯſ. 115. tõn ſic proponit. li. ij vbi r̃ndet oĩb. rõnibus q̃ in ꝯriũ allegari põt, & idẽ ſeq. Pau. de Caſt. in conſ. 99. in iſta donatione. co. fi. Ro. in conſ. 44. ex. ſ. narrato themate, & in conſ. 293 ꝑſuppoſito. Are. in cõſi. 74. diligenter, & maturè. in ij. dub. & And. Sic in ꝯſ. 59. co. fi li. j. Cor. in ꝯſi. 118. in hac conſultatione. in prin. lib. j. & in ꝯſi. 41. vr̃. lib. 3. & in conſi. 224. licet li. 4. reliqua plenius dixi in conſ. ſ. all. ¶In gl. j. inſt. qb. alie. licet. hoc exẽplum nõ vr̃ cõuenire ad text. hic, q̃ vr̃ loq in ꝑ acto ꝯ l. q̃d nõ firmat iuro. l. nõ dubiũ ſ. de leg. &
8 in r̃la, nõ eſt obligatorium. de reg. iur. in vj. † Sed licet illa alienatio ꝓhibita ſit, firmatur iuro. ĩ c. cũ ꝯtingat. de iu. iur. vñ exemplũ melius colr̃ in l. gñalr. all. in gl. ¶In gl. in uerb. ꝯ bonos mores. in fi. ꝯcluſio gl. eſt, q̃d in §. alteri. all. in fi. gl. ſit pactũ ꝓter legẽ. & nõ ꝯ le-
9 gẽ ſed text. in d. §. alteri. vr̃ probare ꝯriũ, † dũ dicit, alteri ſtipulari
10 nemo põt. † qa negatiua, q̃ ponit ante verbũ, põt, ꝓhibere vr̃, & iuris impoſſibilitatẽ inducit: vt per gl. in c. j. de re. iur. in vj. & no. Bar. in l. Gallus. in prin. de lib. & poſt. Bart. in l. cum lex. col. 3. in ver. ſed iuxta prędicta quæro. ff. de fideiuſſ. vr̃ ſentire obiectionem, & r̃ndet quod ar. procedit. quando lex vtitur verbis futuri temporis, non

ADDITIONES.

a ¶Verum. Immo verum eſt quia lex rõnabilis, policita habet fundamentum in iure naturali l. vt vim. de iuſti. & iur. l. 1. ff. de legib.
b ¶Communis. Sed verior eſt de iure, quòd non firmatur vt tenet Bal. c. cum contingat. col. pe. de iureiu. conſ. 29. lib. 1. conſ. 398. & conſ. 471. lib. v. An. Barba. inter conſilia Cur. ſenior. conſ. 66.

non possit: secus si verba sint pñtis tpis. d. § alteri: quia tunc nõ dr̃ prohibere, sed non assistit, nec resistit. Sed ista subtilis dr̃ia non satisfacit: quia licet vtaẽ verbo pñtis tpis, non potest: tamen videtur prohibere: quia lex semper loquitur. l. Arriani. ff. de hæret. & verbum, potest, est extensiuum[a] l. si ita quis in testõ. de leg. 2. & facit tex. in l. nemo potest. de leg. j. cum si. vt tradit Imo. post Ang. in d. l. cum lex. col. 2. in vers. 3. & vlt. & Bar. ipse dicit de hoc vers. non potest in d. l. Gallus. in prin. vbi alle. d. l. nemo põt, & idem Bar. in l. si. col. 3. ff. de ferijs. per illum tex. in vers. non potest, & in l. de his per illum tex. ff. de transf. Ias. hic dicit rñdendum esse, vt per Bal. in l. nõ dubium. ff. de legi. in 14. op. & Bart. in l. ita stipulatus. in 12. op. j. par. de verb. obl. Sed in dictis locis non loquunẽ ad propositum. vt j. dicam. iõ idem Ias. i d. §. alteri. col. 5. aliter rñdet & dicit, φ qñ lex prohibet, & vltra procedit disponendo, nõ dr̃ actus ɔ̃ legem. vt not. Bald. in l. non dubium. col. 3. dum ibi alle. l. ij. §. biduum. qñ app. sit. & ita fm̃ eum vr̃ in d. §. alteri. vbi, vlterius ꝓuidetur de stipulatione pœnali: Sed quia ista rñsio non vr̃ bene adaptari ad ꝓpositum: quia Bar. in l. non dubium, loquitur qñ lex vltra procedit, approbando actum prohibitum. d. l. 2. §. biduum. vbi dr̃ φ sñia non debet ferri sub ɔ̃dõne: lata tamen tenet, in d. §. alteri. non vltra procedit approbando actum prohibitum, sed in alio actu accessorio quo ad pœnam: & sic patet φ termini nõ sunt pares. Mihi vr̃ φ melius rñderi possit: quia qñ mã nõ est de se prohibitiua, tunc negatiua cũ verbo põt, non inducit necessitatem, neque prohibitionem: vt no. Abb. in c. quanto. in j. not. de præsum. & ita vr̃ in d. §. alteri. quia ibi non valet stipulatio: quia non interest stipulantis, & ista ratio ostẽdit, φ mã non est prohibitiua: sed lex i. li stipl̃oni non assistit. Et φ dr̃ in §. alteri. limitaẽ vt per Alex. in l. j. col. 2. ver. 2. ɔ̃ opi. gl. ff. de cõd. inde. & adde φ sol. gl. hic reprobat Bal. in d. l. nõ dubium, in 14. opp. ff. de leg. j. & ibi rñdet, φ vitiaẽ accessorium, sicut principale, qñ est eadem ratio. d. l. nõ dubium. secus si diuersa ratio sit: vt in d. l. stipulatio. i §. alteri. vbi ratio, quare nõ valet stipl̃o alteri facta. ibi assignaẽ, quæ quidem ratio cessat in stipl̃one accessoria pœnali. & eodem modo rñdit Bar. in l. ita stipulatus. 12. opp. j. part. & circa ea, q̃ Bar. dicit declarando l. pacisci. ff. eo. Conclusio ergo sit φ quando lex respicit fauorem partium, renunciari potest à partibus & hoc verum intelligiẽ, nisi cl̃a decre-
b ti[b] annullatiua apponaẽ, vt qa dicaẽ: si secus factum fuerit irritũ sit vel nullum. nam tunc dispositio vr̃ contra legem & actus etiã de consensu partium in contrario non valet, vt per gl. in c. statutum. in ver. committaẽ. & in c. dispendia. in vers. processus. de rescrip. in 6. ad idem glo. in l. à diuo Pio. ff. de rit. nu. & hoc intantum procedit, φ licet dispositio respiciat fauorem partium, cui aliàs renunciari põt. l. pe. j. co. & in c. ad apostolicã. de regular. tñ vbi est cl̃a decreti, renunciari nõ põt: vt est tex. no. in c. dilecto. in vers. nisi. forte, & ibi Abb. in 4. col. de pb̃. & latè Fel. scribit in c. cũ accessissent col. 6. de ɔ̃st. Et huius ɔclõis Ias. hic, in prin. rõnẽ adducit: qa vbi cl̃a decreti apponiẽ, vr̃ data forma: vt no. Bald. & Doc. in l. j. ff. de lib. & post. & formæ datæ renũtiari nõ põt: vt no. Bar. i l. de his ff. de transa. & Bald. in l. iubemus. j. de iu. Sed in prædictis vlterius. aduertendum est, quasi dispõ sit facta in fauorẽ partiũ simpl̃r ẽt
c cũ cl̃a decreti, vr̃ φ renunciari[c] possit à partib. † quia qñ actus an-
11 nullatur in fauorẽ alicuius, illo volẽte, actus valet: vt not. p glo. in l. & elegã. in prin. ff. de dolo. & in l. iurisgen. §. ptor ait. ff. eo. ti. cum si. vt tradit ibi Alc. & si agaẽ de obseruatione formæ, quæ respiciat vtilitatem partiũ, renũtiari põt: vt no. Abb. in c. fi. in 2. no. de offi. deleg. facit tex. in l. filio præterito. ff. de iniust. ru. Non ob gl. in d. l. à diuo Pio de rit. nu. qa ibi agiẽ de interesse publico Senatoriæ dignitatis, φ liberta nõ hẽat Senatorẽ in maritũ. Sil̃r si agaẽ de isto fauore partiũ, & ecclesiæ, renuntiatio nõ valet. & ita ꝓcedit glos. in d. c. statutũ. de rescri. in vj. & ibi Dominic. post Imo. declarat. & facit tex. in l. iurisgen. in §. si paciscar. ff. eo. ti. & codẽ mõ procedit tex. in d. c. dilecto. qa ibi renũciari non põt: qa agiẽ de interesse ecclesiæ: quia Papa apponẽdo cl̃am decreti, voluit obuiã ire facilitati canonicorũ in fauorem ecclesiæ, vt no. Abb. ibi, in gl. in verbo, hmõi. Et sic ẽt non ob. illud qđ dicebaẽ de forma, cui renuntiari non põt: qa verũ est in forma, q̃ tangit interesse publicũ, prout loquiẽ tex. in d. l. de his. secus qñ respicit priuatã vtilitatẽ. vt p Abba. in d. c. fin. § j. de offi. dele. Et ad pdicta facit: qa cl̃a decreti, quæ accessoria est, nõ dẽt alterare principalem naturã dispõnis: arg. text. no. in cle. j. in fin. de pb̃. ¶ In glo. fi. ibi erit stricti iuris. ɔclo glo. est, φ actio informata, q̃ de sui nã est bonæfidei prout est actio ex vẽdito, quatenus daẽ ad id, qđ in pacto continet, reputaẽ stricti iuris: quia succedit in locum actionis præscrip. verb. s. vt glos. hic dicit. Hoc dictum glo. dicit Alex. hic non esse verum circa fi. qa immo una actio acceditẽ alteri: & sic vtraque locũ habet: & Mod. quidam sequunẽ qa istæ actiones coæquales sunt, & ex diuerso fonte proueniunt. ũn non põt dici, φ una subrogeẽ in locũ alterius. Sed rñdet, uerũ esse, φ una nõ subrogaẽ in locũ alterius p modum subbstitutionis in locũ actionis extinctæ, sed p modũ cumulationis, bene una in locũ alterius subrogaẽ, dato φ coæquales sint, & ex diuerso fonte ꝓcedãt, vt ꝓbaẽ in l. si cũ. §. q iniuriarũ. alle. in glo. & facit tex. in l. j. §. si quis sub ɔ̃dõne. ff. vt leg. no. cauea. & rõ vr̃, quia peculiaris natura pacti appositi in incõtinẽti, est, φ nascaẽ actio ꝓ̃ scrip. verb. q̃ pro ipso pacto daẽ, & licet actio informata ẽt cõpetat. illa daẽ principaliter ad aliud, vt accidentaliter extendaẽ ad id, qđ in pacto continetur. & ista rõne vr̃, φ glo. bene dicat, φ licet actio de sui nã sit bonæfidei, tñ qñ accidentaliter daẽ, eius nã non attendit: arg. eius, qđ no. per gl. in l. certi condictio. in prin. ff. si cer. pet & quia actio præscri. verb. respectu pacti vr̃ potẽtior: quia de sui nã competit, quam actio informata, quæ de sui natura pro pacto non datur, Sed tamen Bart. reprobat glo. quia fm̃ eum deñ glo. vr̃ ɔ̃ tex. in l. 2. de pa. inter emp & ven. vbi in actiõe informata veniunt fructus à tpe moræ: ergo illa actio vr̃ esse bonæfidei: qa in actionibus stricti iuris veniunt fructus à tpe lit. conte. l. videamus. §. si actionem. ff. de vsur. Sed huic fundamẽto rñdeẽ, fm̃ Bal. in l. petens. j. co. col. pe. φ in d. l. 2. agiẽ ad id, qđ qñque fuit meum, quo casu ẽt in ɔ̃ctu stricti iuris veniũt fructus à tpe moræ: vt not.
12 in d. §. si actionem. Confirmaẽ hoc: quia in d. l. ij. † veniũt fructus alternatiuè à tpe moræ, siue agaẽ actione informata, siue actione præsc. verb. quæ est stricti iuris. vt no. in §. actionum. insti. de act. ergo tolliẽ ar. Bart. Ex alia ratione non vr̃ φ agaẽ ad fructus à tpe moræ. nisi qa agiẽ ad id, qđ fuit meum. ¶ Scđõ rñdeẽ, φ in d. l. 2. agitur ad factum videlicet ad retrouẽdẽdũ: quo casu post moram agiẽ ad interesse. l. si quis ab alio. de re iud. & sub nomine interesse veniunt fructus: vt no. per glo. in d. §. si actionem. ¶ Tertiò rñderi potest, φ non valet argm̃, veniunt fructus à tpe moræ, ergo actio dr̃ esse bonæfidei. hoc patet in actione ex testõ, in qua veniũt fructus, sicut in actionib. bonæfidei. l. in minorum. C. in qui. cau. in inte. re. non est necess. & tamẽ non est bonæfid. d. §. actionum. & no. Bar. in l. si hæres. ff. de eo qđ cer. lo. ¶ Secundò ɔ̃ glo. pro op. Bart. facit, quia non inueniẽ, φ actio bonæfidei efficiat stricti iuris, sed bene eɔ̃. §. fuerat. insti. de act. & ita arguit Alc. hic, sed rñderi põt, qđ immo inueniẽ, vt patet in actione ex empto, q̃ ɔ̃ filium q ɔ̃xit, est bonæfidei fm̃ eius nãm, & ɔ̃ prẽm est stricti iuris vt not. Bar. in l. j. col. 4. vers. item qro. ff. de pac. præterea sicut actio stricti iuris efficit bonæfidei. d. §. fuerat. & hoc respicit fauorẽ actoris, vt plenior fiat condemnatio. §. in bonæfi. insti. de act. ergo idẽ ɔ̃ vr̃: quia
13 hoc est in fauorẽ rei, vt in rl̃a, non dẽt. de re. iu. ¶ † Tertiò arguit Alc. quia fm̃ opin. glo. plus operatur accessorium, q̃ principale, ɔ̃ rl̃am l. ex pupillari. ff. de vulg. & pup. quasi velit Alc. qđ pcm̃, qđ est accessorium, non debeat alterare naturam actionis principalis, q̃ est bonæfidei. Sed rñdeẽ, hoc esse verum respectu ɔ̃ctus pricipalis: prout rl̃a loquiẽ: secus respũ pacti accessorij, de quo agiẽ, aliàs attenta ratiõe prædicta, esset dicendum qđ actio præscri. verb. quæ ex pacto oriẽ, esset bonæfid. cuius ɔ̃rium hr̃ in d §. actionum. & qa si actio efficiatur stricti iuris non est plus in accessorio, sed minus. quia minor fit condemnatio: vt in §. in bonæfid. insti. de act.
14 ¶ Quartò ɔ̃ glo. facit tex. in l. fundi partem. ff. de ɔ̃hen. emp. † vbi pactum reputaẽ pars prætij. sicut ergo qñ agitur ad prætium, est bonæfi idem vr̃ si agaẽ ad factum. Sed rñdeẽ. qđ pactum reputaẽ
d pars[d] ptij respũ informationis: qa actio ex vẽdito extẽdiẽ ad ptiũ, sed tñ illud pactũ non recipit qualitatẽ ptij: qa pactum continet factum qđ incertũ est. l. vbi autẽ. §. q id, qđ. ff. de verb. ob. Pretium verò dẽt esse certũ. § ptiũ. instit. de ɔ̃hẽ. emp. & in ptio agiẽ ad dãdũ. l. ex empto. §. emptorẽ aũt. ff. de ac. emp. ¶ Quĩto ɔ̃ gl. facit: qa actio æstimatoria dr̃ bonæfi. pp cõionem q̃ hẽt cũ ɔ̃ctu vendi-
15 tionis. l. j. circa fi. ff. de æsti. ac. à fortiori vr̃, † φ actio informata remaneat bonæfi. qa agiẽ de cadẽ actione, q̃ immediatè daẽ ad id, qđ in pcõ. continet. Sed rñdeẽ, qđ actio æstimatoria est bonæfidei pp se simpl̃r, vt dr̃ in d. §. actionũ. & ẽt actio estimatoria vr̃ hr̃e maiorẽ cõionẽ cũ ɔ̃ctu venditionis: qa ordinaẽ ad ipsũ ɔ̃ctũ venditionis. l. j. vbi glo. ff. de esti. ac. non sic vr̃ in pacto, qđ alienũ vr̃ à ɔ̃ctu vendõnis, & attento arg. cẽt dicendũ qđ actio pscri. verb. esset bonæfidei
16 pp illã cõionẽ qđ tñ falsũ est. fm̃ eo. opin. ¶ † Sextò facit glo. in l. ij. ff. de bon poss. hær. pe. q̃ tenet qđ actiones ciuiles q̃ dantur bon. poss. q succedit de iure ptorio, non tñ desinunt eẽ ciuiles ergo pariter vr̃ qđ actio, q̃ est bonæfi si dẽt ad id, qđ in pcõ ɔtinet. nõ desinat esse bonæfi. Sed põt rñderi, qđ arg. ꝓcedit in cã efficiẽti. p ea q̃ no. Bar. in l. j. §. hæc actio. ff. si qs test. liber eẽ ius. fuer. non sic vr̃ in casu, de quo agitur: quia non agitur de cã efficiẽti, q̃ non mutatur: ut declarat Bar. in loco præalleg. Sed de quadam qualitate, & informatio non vr̃ facta respectu illius qualitatis. quia sibi (?) materia repugnat. ¶ † Vltimò facit. quia informatio vr̃ extẽsio, q̃
17 facta

ADDITIONES.

a ¶ Extensiuum. Alex. consil. 13. num. 6. lib. 4. consil. 59. in fin. libr. 5. Fran. Rip. l. qui Romæ. §. duo fratres. num. 76. de verb. oblig.

b ¶ Decreti. Soci. c. si diligenti. col. 3. de foro compe. And. Tiraq. repet. l. si vnquam. vers. reuertatur. num. 166. C. de reuoc. don.

c ¶ Renunciari. sic bene Old. q. cxcvij. in fin. Gemi. c. statutum de rescrip. in 6. Alex. consi. 95. visis. col. 1. lib. 4. Fel. c. cæterum. col. 12. de rescrip. & ibi Dec. col. pe. Cur. iunior. l. pe. col. 5. num. 35. infra de pact.

d ¶ Pars. Fel. c. cum Ioannes. col. 2. de fi. instru. Dec. consi. 543. col. 1. consil. 648.

facta intell'r cũ eius qualitatib.arg.l.sed si manente.de prec.& no. Bar.in l.j.§.post operis.de opc.no.nun.cum si. vt dixi in c.de causis.de offi.dele. Sed põt responderi hoc esse verum, nisi subiecta materia aliud suaderet,prout in casu isto videtur,per supradicta.

LEX VII.

1 *Creditor si succedit debitori,actio confunditur.*
2 *Creditor,si succedit per fideicommissum uniuersale,actio confunditur.& idẽ in quocunque alio,in quem transeunt actiones actiuæ & passiuæ.nu.3.*
4 *Creditor,si succedit debitori, confunditur actio, etiam si non sit remansura apud hæredem.*
5 *Filius grauatus restituere hereditatem,licet non confecerit inuentarium,potest retinere bona materna.*
6 *Hæres grauatus restituere hæreditatem,si rogatus adiuit,an remaneat naturalis obligatio.*
7 *Creditore succedente debitori,si competit sibi rei uendicatio ,per aditionem non confunditur.*
8 *Actio licet extinguatur,quãdo creditor succedit debitori,si tamẽ hæreditas in alium trãsfertur,illa confusio per aditionem hereditatis resoluitur.*
9 *Conditio exponitur pro tenore,& pacto,& etiam pro onere,nu.10.*
11 *Conditio exponitur aliquando pro modo.*
12 *Dictio,ut,posita post uerbum conditio,inducit modum,& non conditionem.*
13 *Modus in dubio debet iudicari,& non conditio.*
14 *Pacta debent seruari,etiam inter Deum & hominem.*
15 *Per aditionem factam per creditorem,an ipso iure sit extincta actio.*
16 *Solẽnitas quę requiritur post actũ,non impedit ualiditatẽ actus precedentis*
17 *Separatio bonorum potest peti per officium iudicis,per hæredem,citatis creditoribus,& legatarijs.*
18 *Statutum disponens quòd instrumenta exequantur, non habet locum contra hæredem,qui fecit inuentarium.*
19 *Filius hæres patris,si fecit inuentariũ,potest uenire contra factũ patris, & recuperare feudũ,& similiter põt uenire contra factũ defuncti.& n.20.*
21 *Fideiussoris obligatio extinguit,qñ in eadẽ persona concurrit cũ principali.*
22 *Fideiussor si succedit reo principali,naturaliter tantùm obligato,obligatio fideiussoris non tollitur.*
23 *Actio quæ extincta est per aditionem creditoris,facta in bonis debitoris, an possit intentari.*

1 DEbitori. ¶†Primò no. ꝙ si creditor succedit debitori,actio cõfundit,vt hic,cũ si alle. in gl.& rõ manifesta est:qa nõ potest quis esse creditor sui ipsius: qa actio,& passio in eodẽ subiecto non cõcurrunt:vt not. Bald. in l.si vxor.in prin.in ij.no.C.de bo.auct.iu. pos. dẽt.n. esse distinctio psonarũ inter debitorẽ & creditorem.l.ij ff.de stip.ser. & fa-
2 cit tex.in l.pe.ff.de arb.in c.fi.de insti.in c.debitũ.de baptismo †& ista rõne idẽ videt esse in fideic. vłi,quia in eum trãseunt actiones actiuæ & passiuæ l.restituta.ff.ad Treb.& in §.restituta. inst. de fideic.hær.& no Bal.hic,col.ij,in ver.vlt.circa istam particulam. Et idẽ esset in quocũque alio in quẽ trãsirent actiones actiuæ& passiuæ.qa eadẽ rõ militat,& talis cõfusio fit in totũ,si in totũ qs hr̃s fit,vel in parte,ꝓ qua hr̃s reperitur.l.licet.ĩ. ad leg. Fal. & in d. l. si vxor.vbi Bar.in prin.& in l.si adul.ĩ.de hær.act.& facit tex.in l.cũ
3 à matre.ĩ.de rei ven.† Et ampliat ista conclusio,ẽt dato ꝙ successio non sit remãsura apud hæredem,vt qa alteri teneatur restituere hr̃ditatem,actio tamẽ ꝑ aditionẽ confundit.ita ampliando istũ tex.dicit Ang.in l.deducta.in prin.ff.ad Treb.ꝑ illũ tex.& idẽ Imo. ibi alle.ad idẽ tex.cum gl.in l.hmõi.§.ædes.de leg. j. Dicit tñ Bald. col.ij.in ver.extra oppõnes.ꝙ quãtũ ad fideic. actio confunditur ꝑ aditionẽ,quantũ ad actionẽ,sed nõ quãtũ ad retentionẽ:qa hæres nõ obstãte aditione in restitutione fideic.retinere põt qđ sibi debet,l.in imponẽda.l.irritũ.ĩ.ad l.fal.& dicit Bal.hic,hoc ẽt ꝓcedere,non facto inuentario,qđ no.est:qa v detur decisio Bald. hic
4 ꝑ eo,qđ Pau.de Cast.dicit se non reperisse doctorẽ tangentẽ,†in l.ita tñ.§.si ex Treb.ff.ad Treb.vbi concludit ꝙ dispõ.l fi.§. in cõputatione,ĩ.de iu.delib.dum ibi disponit,ꝙ hr̃s,qui inuentarium obligat oneribus hr̃ditarijs,ex aditione facta simpliciter, intelligit, sm̃ eũ,quantũ ad creditores,& legatarios, secus est respũ fideic. qa fideic.nõ potest trãscẽdere vires hr̃ditatis,& iõ æs alienũ detrahitur.l.cohfdi.§.cum filiæ.de vul.&pup.& in hoc nihil fuit immutatũ,& dicit hoc esse menti tenẽdũ:& mirat ꝙ doct. non tangant & idẽ tradit Pau.de Ca.in cõsi.clxiiij.visa facti narratione.vbi plenius rõnẽ adducit.& idẽ Pau.de Ca.in consi clxv.q̃ritur.j. vtrum hr̃s.Sed mirandũ est ꝙ Pau.de Ca.nõ vidit Bal.hic.q idem dicit.& hoc idem tradit Ange.in consi.64.qñ nihil est.in fi.& seq. Ale.in d.l.ita tñ.§.si ex Treb.& istam conclusionem ꝑ no. ẽt tradit Soc.
5 hic,qui tñ doc. ꝑall. hõ adducit,† & refert aliàs consultũ fuisse, ꝙ filius grauatus restituere hr̃ditatem retinet dotem maternã, licet inuentariũ non fecerit.& hoc in teris tradit Pau.de Ca.in consi.
6 clxiiij.¶†Vlterius etiam tex.hic lĩtatur nõ ꝓcedere in hærede grauato restituere hr̃ditatem:quia si coactus adiuit,non obstante cõfusione,remanet naturalis obligatio:vt est tex.no.in l.debitor. in prĩ.ff.ad Treb.& ita Alexan.hic,& Moder. sequuntur.Sed aduertendum est, quia text.in d.l. debitor. non loquitur de naturali obłone simpłr,sed dicit,remanet ꝑ ꝑ pignus nãlis obło, quasi velit,ꝙ ẽt naturalis obligatio eẽt extincta,nisi esset pignus. & ad hoc facit,quia etiam in nãli obłone militat rõ.s.alle.ꝙ quis non potest sibi se obligare nisi dicamus ꝙ nãlis obligatio nõ tollatur per confectionẽm,quæ est de iur.ciuili.sicut nõ tollitur per sñiam. q̃ est de iu.ciu.vt no.in l.Iul.verum debitorem.ff.de ꝯd.indeb.Sed istud sić non vr̃ verum:quia immo confusio vr̃ nãlis,vt ꝑ glo.in l.ij.de stip. ser.& facit tex.in l.pe.ff.de arb.& iõ text.in d.l. debitor. vr̃ ponere spãlitatem solum in pignore,vt verba sonant.& not. Barto. in l.si vxor.ĩ.de bo.autho.iu.pos.& Alex.hic,qui etiam all.text.in l. cum quis.§.fi.& quod ibi gl.ff.de sol.& adde Ro.in consil.276.visis. in
7 prin.& Bened.Capra in cons.63.cum viso:in ij.dub.¶†Vlt.regula istius.l.hẽt locum in actionib.ꝑsonalib:secus ẽ in rei vendicatione q̃ si competebat hæredi ꝯ defunctum per aditionem non confundit:vt not.Bal.in d.l.si vxor.in prin.& Alex.hic.Sed obstare vr̃: qa si hæres adiuit hæreditatẽ,& consecutus sit possessionem rei, quæ erat apud defunctum,illa rei vendicatio, quæ prius ꝯ defunctum possidentem competebat, vr̃ confusa,& extincta:quia ille,q̃ possidet,non habet rei vẽdicationẽ.§.j.instit.de act.Ad hoc rñdetur,ꝙ durat rei vendicatio apud possidentẽ in habitu,& potentia. & ita vr̃ loqui Bal.in d.l.si vxor.dum dicit,ꝙ rei vendicatio non confunditur per aditionem:quia remanet in suo habitu.nam qñdoque in habitu consideratur rei vendicatio: quia cedi potest, vt not. in l. fi.ĩ.de hær.vel.act vendi.& not.Pe.Cy.& Bald.& Paul.de Cast. in l.j.ĩ.de alie.iud.mu.cã.fac.Considerandum tñ est, ꝙ licet hoc in se verum sit,intentio Bald.in d.l.si vxor.fuit loqui de dñio, vt rõ sua oñdit,dum inquit,ꝙ alia sunt bona hæredis,& alia sunt bona defuncti,ideo dicit ꝙ licet hr̃s,qui non fecit inuentarium, insolidum teneatur actione personali,bona tamen hæredis non sunt obligata pro defuncto,ut no.in l.assiduis. ĩ. qui potio.in pig. hab. & sic in actionib.personalib.fit confusio per aditionem, non sic in bonis,& dictum Bal.seq.Sal.in l.fi.§.si verò ipse. in fi. ĩ. de iure delib.
8 ¶†Secundò no.ꝙ licet actio extinguatur,qñ creditor succedit,vt hic cum si. tamen si hæreditas in alium transferatur, illa confusio facta per aditionem hr̃ditatis,resoluitur,vt probatur hic.ad idem tex.in l.ij.§.fi.ff.de hęr.vel act.vend.& in d.l.eum qui.§. fin. & not. Barto.hic qui alia iura adducit.¶†Tertio no.ibi,ea conditione. ꝙ ista verba prout sonant,licet propriã importẽt ꝯditionem,vt no, Bal.in l.j.in prin.ad fi.ĩ.de cad.tol.Ale.post Pau.de Cast.in l. 3.col. j.de leg.j.hoc tamen propriè non est ꝯditio,sed exponitur ea ꝯdõne,id est,eo tenore & pacto. Sed ista expositio non vr̃ conuenire tex.hic,qui exp̃ssè dicit,ea conditione pactoque. Vñ cum expressè dicatur de pacto,non conuenit ꝙ illa verba,ea condõne exponãtur pro pacto,nisi dicamus,ea conditione,id est, tenore, & pacto, prout in tex.dr̃.In se bene verum est ꝙ quãdoque condõ pro pacto ponitur.l si societatem mecum.ff.pro soci.in l.2.§. Titio. x.ff.
10 de do.¶†Secundò tex.hic exponit,ea condõne,id est, eo onere, & hoc modo facit ꝓ dicto Bar.in l.nihil.ff.de coniun .cum eman. lib.vbi inquit ꝙ si quis recipit fundum in emphyteusim, cum illa conditione,prout Titius habebat,intellr̃ cum illo onere. & not. Bald.per illum tex.in l.ea conditione.ĩ. de rescind. vend . cum si.
11 ¶†Vel iij.magis placet,vt dicamus conditione:id est,mõ,quia largo mõ,modus dr̃ conditio,vt no.Ant.de Bu.in consil.48.incipi. absque diffinitione,vbi all.c.cum Ioanes.de fid.instr.& idem dicit
12 Cor.in consi.102.visis.col.4.lib.2.¶ † Quartò not.ibi, ea ꝯdõne vt ꝙ quando dictio vt sequitur illa verba, ea condõne , inducitur
a modus, & non conditio.& facit pro eo quod no.Bar.in l.quibus diebus.§.fi.col.2.ver.ꝙ si testator:de cond.& dem . vbi si testator reliquit tibi centum,vt certum quod facias:est modus, & non cõdõ.alleg.l.Meuia.ff.de manu.test.& idem not.Bald.in l.qñ per illũ tex.ĩ.de re.pmu.cũ si.vt tradit Ale.ĩ ꝯs.119.viso ꝓcessu.co.1.& ꝯs.
13 102.visis,& põderatis.col.2.li.1.¶†Et ad hoc bñ facit: quia in dubio sp iudicari dẽt ꝙ sit modus,& ñ ꝯdõ,vt no.Bar.ĩ l. cũ mota. col.2.ĩ.de trãs.Cy.ĩ l.cũ qs s̃.d iur.& fac.ign.& Bal.ĩ l. & post tres. co.4.ff.si qs cau.& Alc.ĩ d.ꝯs.102 li.1.Alc.ĩ ꝯs.150.visis diligẽter.
14 co.3.¶Vltimò no.ꝙ fides data seruari dẽt,ĩ l.j.in prĩ.ff.e.in l.j. de ꝯstit.pecu.cũ si.vt tradit Pet.de Anc.in ꝯs.313.nisi legib. & refert, Bal.in d.l.1.in prin.ff.eo.ꝙ Aristoteles admonuit Alexãdrũ,ꝙ seruaret fidẽ,als malus exitus sequeret:& ibi ẽt Bal.dicit ꝙ Deus ipse ex pacto obligatł & de prĩcipe.no.ĩ c.j.de ꝑb.vbi latius dixi,& etiã hosti fides seruanda est,vt expressè dr̃ xxiij.q. j. in c. noli æstimare. de quo no.q.tradit Fel.in l.conuentionum.ff.eo.& Bart.in l.nam
15 & seruius.ff.de neg.gest ¶† In gl.in ver.confusa,ibi,non extinguitur actio,quin deducat.Bar.dicit ꝙ immo ipso iure actio extincta est per aditionem sed durat effectus:quia in inuentario ponit debitum suum:vt per eum hic.Sed certè gl.non vr̃ alr dicere,q̃ Bart. dicat:quia nõ dicit gl.simpłr ꝙ actio non extinguit,sed dicit,non extin-

ADDITIO.

a ¶Modus.Ant.Corset.in sing.vers.manumissio.Ale.consi.102.col.1.lib.1.

extinguitur, quin deducat. Ista verba quin deducat, respiciunt effectum, prout etiam Bar. cōsiderare vr̄. Tex. tñ in §. alleg. in gl. expsse, & pcise dicit, ꝙ actiones competentes hr̄di, non confundunt. & ista verba vr̄ importare, ꝙ ipso iure nulla fiat confusio, nisi dicamus, ꝙ nō confunduntur respū computationis, prout text. ibi loquitur. & gl. ibi. in d. §. in computatione. in ver. confunduntur. dicit, ꝙ non ɔfundunt quo ad effectū. & idē Bar. & doc. hic. & certè negari non pōt, quin ipso iure fiat confusio: quia post aditionē facta pcipitur, ꝙ postea fiat inuentarium intra certum tps. in d. l. fi. §. sin autem dubius. & in §. donec. & in §. si postquam adierint. Vnde aditio facta simplr. inducit confusionem de sui nā, per istū tex. cum si nec talis confusio alteratur pp inuentariū. quod pcipit postea fieri: quia nulla certitudo hr̄ futuri inuentarii. Et p eo qd dcm̄

16 est, facit doct. Bar. in l. vniuersa. s. de pc. Imp. offe. vbi solennitas, q̄ requirit post actū, non impedit validitatē actus pcedentis: secus ergo videret, si ante aditam hr̄ditatem fcm̄ esset inuentarium vel si aditio facta sit cum bñficio inuentarii, quia tunc confusio impediri vr̄: qa si confectio inuentarii resoluit ɔfusionem factā, à fortiori vr̄ ipedire ɔfusionē fieri: ar. l. prē furioso. ff. de his, q sūt sui, vel al. iu.

17 ¶ † Et circa istud dcm̄ de beneficio inuentarii. Primò no. est dcm̄ Bal. hic, in ij. col. ꝙ hæres, q fecit inuentarium citatis creditorib. & legatariis, implorare pōt officium iudicis super separatione bonorū, vt pro suo debito aliqua res sibi assignetur. & sequitur Pau. de Cast. in l. qñ in priorib. in fi. & ibi dicit hoc dcm̄ sin. j. de inoff. testa. & Ale. hic seq. alle. etiam Bal. in l. fi. §. in computatione. col. 1. in ver. venio ad op. j. de iu. deli. Et dicit Ale. ꝙ als ita fecit obseruari. Sed considerandū est, quia si creditores consentiunt, hoc vr̄ de plano procedere: quia idem esset in quolibet alio creditore. Si verò creditores ɔdicerent, hoc nō vr̄ procedere: quia hæres, vltra alios creditores nullam hēt progatiuam, sed similem cum aliis credito

18 rib. dēt hr̄e fortunam: vt dr̄ in §. alle. in glo. ¶ Scdò not. ꝙ † licet ex forma statuti executio instrī fieri possit ɔ hr̄dem, tale statutum nō

a hēt locum ɔ a hr̄dem, qui fecit inuētariū: vt no. voluit Sal ī d. l. fi. §. si verò. & ipse circa fi. in ver. ex his. infert, & ibi dicit in facto hoc vi

19 disse, qd no. est. ¶ † Tertiò no. dcm̄ Bal. in l. qui se patris. col. x. ver. tñ q̄rit. j. vnde lib. vbi inquit, ꝙ in feudo antiquo si pr̄ renunciauit feudo, & filius adiuit hr̄ditatē prīs, nō pōt ɔuenire facto prīs. l. cū à mr̄e. C. de rei. ven. Fallit, si fecit inuentarium: & sic ɔfectio inuentarii facit, ꝙ hr̄s venire pōt ɔ fcm̄ defuncti. & idem tradit Alexan. in consi. 121. super j. col. pe. lib. 4. cum si. vt late dixi in consi. 185.

20 vbi videndū est. Et qd dcm̄ est, ꝙ hr̄s, q fecit inuētariū, possit venire ɔ fcm defuncti, adde ꝙ hoc intelli̇r, cū hr̄di nihil remanet de bo

b nis defuncti: als secus, b vt no declarat Imo. in c. ex pte. col. 8. ver.

21 sed aduerte. de feu. & dixi in reg. ex qua persona. ff. de reg. iu. ¶ † In fi. gl. no. ꝙ extinguitur oblō fideiussoris. qñ in eadem persona currit cum principali, & est tex. in l. gñalr. ff. de fideius. vbi tex. rationē adducit, quia oblō rei principalis plenior est: & sic oblō fideiussoris vr̄ superflua, vt dicit Pau. de Cas. hic, & pp superfluicatem tollitur. Ias. hic reprobat istam rōnem Pau. de Cas. quia attenta illa ratione de superfluitate, esset dicēdū, ꝙ qñ vnus correus alteri succedit, altera oblō deberet extingui: qa superflua videtur. cuius ɔriū dr̄ in d. l. gñalr. & ī iurib. alle. in gl. hic. Sed rn̄detur, ꝙ in duobus reis vtraque est principalis, & non subest rō, quare magis vna q̄ altera tollatur: vt dr̄ in d. l. gñalr. Sed ɔ rōnem Pau. de Cast. alr argui potest: quia qñ casus superueniens facit, ꝙ res deueniat ad eum casum, à quo incipere non potest, actus non vitietur, si tendit ad eūdem finem: & non ɔsideratur superfluitas: vt probatur in §. ex ɔrio. instit. de leg. vt no. Bar. in l. plurib. §: & placeat. de verb. obl. cū ergo obligatio fideiussoris, quæ concurrit in persona principalis, tendat añ eundem finem, vt creditori satisfaciat, non dēret extingui, dato ꝙ vtilitatem non ɔtineret. nisi dicamus argm̄ procedere quando illa quę concurrunt, compatibilia sunt, secus videtur si incompatibilia sint, put est oblō principalis, & fideiussoris: quia istę qualitates in eadem persona concurrere non pñt. d. l. generaliter. & in l. si debitori creditor. in fi. ff. de fideius. & retenta opi. Pau. de Cast. quæ probatur in d. l. gñaliter. infert, ꝙ si oblō fideiussoris possit afferre vtilitatem, qñ ɔcurrit cum principali, ꝙ tunc non extinguit. Et iō dicit Ang. post Ia. Bu in l. seruus. in ver. item est hic casus. ff. de his, q no. inf. ꝙ li. ɔte. sup oblōne accessoria, oblō fideius. nō extinguit, licet tali casu fideiussor succederet reo principali qa interest aduersarii, ne in alia instātia fatiget. Et eadē rōne, si fideiussor succedat reo principali, si faciat inuentarium in hr̄ditate debitoris principalis, non extinguitur oblō fideiussoris principalis: qa vtilitatem afferre potest: vt no. Bar. in d. l. gñalr. & tradit Ale. hic. &

22 † ista rōne etiam si fideiussor succedit reo prīcipali, nālr tñ obligato, non tollit oblō fideiussoris: quia vtilis est. vt in glo. hic dr̄. Et no. Imo. in l. hr̄s. §. seruo ff. de fideius. dicens, ꝙ oblō accessoria tollit, nisi agatur de interesse creditoris, & ibi repetit quod dcm̄ est de inuētario. ¶ In gl. in ver. ex stiplōne certi ɔditione: qa hr̄s erat debitor certæ q̄titatis. ad quā agitur certi ɔditione. inst. de ver. ob. in prin. & hoc bñ procedit q̄tū ad ipsum hr̄dē, sed quo ad alios creditores talis postulatio ɔtinet fcm̄. l. liber hō. §. fi. de ver. ob. & isto respū dr̄ stiplō ɔtinere incertū: qa fcā incerta sūt. l. vbi aūt. §. q illud. ff. de ver. ob. & ita dñt hic Sal. Pa. de Ca. & Mod. Sed nō vr̄ esse recedēdū à verbis lr̄æ quātū ad ipm hæredē, ꝙ agat ex stipulatu: qa agit ad fcm̄: qa pmsit satisfacere hæredi, & oīb. creditorib. vt patet in tex. & hoc satisfacere, est fcm̄: ar. l. consilio. in fi. ff. de cur. fur. qd q̄de fcm̄ incertū est, meritò agit ex stipulatione insti. de ver. ob. in prin. ¶ In ea. gl. ibi, l. reb. bene dicit, & videbimus in l. legē. j. e. ¶ In ea. gl. ibi, aget actione sibi cōpetenti prius, Bart. dicit, ꝙ agere nō pōt actione, quæ prius cōpetebat: qa illa fuit ipso iure extincta p cōfusionē: vt no. in l. in oīb. ff. de solu. Sed rn̄det

23 ꝙ † actio nō hr̄ p extincta. ex quo hr̄ditas apud aliū reperit. l. ij. §. pe. ff. de hær. vel. ac. ven. & ita in effectu post Sal. & alios, quos refert Ale. hic, ɔcludit. Mod. q̄dam hic dñt, ꝙ rō Bar. efficax vr̄: quia actio semel extincta nō reuiuiscit. l. q res §. areā. ff. de so. Non ob. tex. ī d. l. ij. §. pe qa ibi nō dicit ꝙ prima actio restituatur nec ꝙ vēditor agat actione, sed tex. ibi potius vr̄ pbare ɔriū, dū ibi dicit. ꝙ ad seruitutes, quas hr̄s amisit pp aditionē hæreditatis, ex vēdito agi pōt, vt restituant: & sic in pposito agi pōt ex cōuentione fcā cū illo, cui hæreditas dimissa fuit: nō aūt primęua actione, quę fuit extincta. Sed certè mihi nō videt recedēdū à conclusione, in qua Ale. residet: qa licet actio fuerit extincta p aditionē hæreditatis, tñ ex cā resurgit: vt no. p gl. in d. l. ij. §. pe. in ver. restituatur. & latè tradit Bar. in l. Meuius fundū. §. duob. in vj. op. de le. ij. & hoc pbatur in d. l. ij. §. pe. vbi dicit, ꝙ emptor vicē hæredis obtinet. ergo videt ꝙ vēditor agere possit actione primęua: q̄ licet extincta sit, tñ reintegrat ex cā & eodē mō seruitutes restituunt: qa oīa in pristinū statū reponūtur. & fm̄ istā cōclusionē cōsuluit Cor. in cōs. 14. quatuor dubia. in iij. lib. & est bonus text. in l. eū q. §. fi. ff. de inof. test. Non ob. ꝙ agat ɔ emptorē ex vēdito, vel ex alio ɔtu, fm̄ terminos q. nr̄æ actione primęua: qa rn̄det, ꝙ licet agat immediatè ex vēdito, vel ex alio ɔtu interueniente, talis ɔctus facit, ꝙ ille in locū hæredis sit: & ɔ illū tanquā hæredē actio prima videt cōpetere & ex tali ɔtu restituta videt, & sic gl. bñ dicit, ꝙ agat in effectu actione prius cōpetēte. ¶ In ea. gl. ibi, p alijs aget iure cesso. hæc gl. in hoc reprehēdit: qa creditores nō hñt actionē ɔ illū, in quē hæreditas trāslata fuit. l. ij. §. eo ergo cessio fieri nō pōt: qa si ius non competit, cessio redditur nulla: vt not. Barto. post Dy. in l. si sic. §. j. de le. j. sed absque cessione aget actione ex sn̄ia sibi cōpetēti: & si opponat reus de dimissione hr̄ditatis, replicabit ꝙ ex nā rei actū vr̄ ꝙ deberet oīb. creditorib. satisfacere. vt Bar. post gl. hic dicit.

ADDITIONES.

a ¶ Contra, immo, sed sub moderatione usque ad uires inuentarii, quod ad hunc finē exhibere tenebitur.

b ¶ Secus. s. quatenus remanet, & lucratur ex bonis defuncti, ut eatenus excludatur à uēdicādo rē uēditā per defunctū. Idē Pau. Ias. & cōis. in l. fi. §. in cōputatione, infra de iure delib. Ale. consi. 30. nu. 7. lib. 6 Ful. consi. 67. paterfamilias col. 1.

LEX VIII.

1 *Societas contracta uidetur inter illos, quando pro una parte ponitur opera, & altera parte species, uel quantitas.*

2 *Si dedi alicui uaccas pascendas, fructus uaccarum erunt communes.*

3 *Capitale an sit communicatum, si unus ponit capitale, alter operam, & si debet esse periculo eius, qui illud posuit. nu. 4.*

5 *Pactum ualet super lucro diuidendo inæqualiter.*

6 *Verbum, placuit, importat arbitrium boni uiri.*

7 *Pactum ualet, quòd unus sentiat damnum, & quòd lucrum diuidatur.*

8 *Conuentio non ualet, si data sit pecunia, & quod saluū sit capitale, & quòd certa pars lucri debeatur.*

9 *Officium iudicis non oritur, sed actio. etiam si uerba ad iudicem dirigantur.*

10 *Effectus rei magis attenditur, quàm nominatio.*

11 *Contractus potius iudicatur, quàm concessio in feudum.*

12 *Contractus societatis, an in dubio debet iudicari.*

13 *Societas ad hoc ut contrahatur, tam in re, quàm in fructib. debet res ipsa, uel fructus communicari.*

14 *Argumentum ualet de principali ad accessorium.*

15 *Res uidetur data in dubio causa custodiæ.*

16 *Animal datum in socidam, si moritur, cuius est periculum.*

17 *Periculum ab utilitate regulari debet.*

18 *Aestimatio si sit facta, licet dn̄s retinuerit dn̄ium, commune erit periculum.*

19 *Pastores si sunt in culpa, ad eos spectat periculum.*

20 *Mortem animalium si necessè sit probare, probatur per coniecturas.*

1 I pascenda pecora. ¶ No. j. hic, ꝙ quando pro † una parte opera ponitur, & ab altera parte species, vel quantitas, solum respū lucri, & fructuum societas ɔtcta videt. facit text. in l. cum duob. §. si in coeunda ff. pro soc. vbi Barto. in iij. no. dicit,

2 ꝙ † si dedi alicui vaccas pascendas, fructus vaccarum erunt cōes: sicut si dedi agrū ad laborandū, solum in fructibus societas ɔtcta vr̄ & ager mihi remanet. & in simili no. Sal. in l. si patronus. col. fi. j. com. vtr. iu. vbi inquit, ꝙ cōicatio lucri, & fructuum, non infert cōicationem rei principalis. Vnde infert, ꝙ licet fratres retineant

neant cōem hæreditatē indiuisam, cōicādo fructus, & reditus, nō tñ vr̄ ꝯtā societas in ꝓprietatib. bonorū, & refert, & seqt̄ Alex. in
3 cōſ. 48. diligēter pſpectis. li. ij. Et cū in tali casu, †qñ vnus ponit operā, alter rē, nō ſit cōicatū capitale, erit saluū illi, à quo positum
4 fuit: vt no Bal. in l. j. in ij. q. in fi. pro soc. & pari rōne †debet esse pe
a riculo eius, q illud posuit a vt no p gl. in l. j. vbi Bar. j. pro soc. & ibi Bal. in iij. q. & idē Bal. in conſ. 61. in iſta q. in prin. li. ij. Raph. Cu. in cōſ. 9. ſi vnus. And. Sic. in cōſ. 28. ſcribit. col. vij. li. j. & Soc. in conſ. cclxv. pñtis cōſultationis. col. iiij. vbi dicit, ꝙ gl. pal. *communiter* approbat. aliter tñ loqt̄ Ale. in cōſ. cxxxj. ſi qs veras, li. v. Et ſupius dicta ꝓcedunt, qñ opera alicuius nō correſpōdet capitali: alias ſecus vt latius tradit Pe. de Peru. in tract. ſoci. in iiij. pte prin. in iij. colū-
5 ¶†Secundò no. ibi, ꝓ portionib. qb. placuit, ꝙ valuit pcm̄ ſup lu
6 cro diuidēdo inæqualiter: vt in gl. hic. pōt tñ rñderi, †ꝙ verbū placuit, quo tex. hic vtit̄, importat arbitriū boni viri: vt no. Barto. in tract. ad reprimēdū, in ver. vr̄ p l. Thais. §. ſorore de fideic. li. & no. Ang. in cōſ. 292. in facto præſupponit. Ro. in cōſ. 68. ſi volumus. cū ſi. & ꝙ non valet pcm̄ tenet gl. poſt Azo. in l. ſi nō fuerint. ff. ꝓ ſoc. p illū tex. ibi, q dicit, tunc demū valere pcm̄, ꝙ lucrū inæqualiter diuidat̄, ſi modo plus aliquid obtulerit ſocietati ille, qui ma-
b iorē partē lucri cōſeqtur. & Ful. ibi dicit iſtā eſſe *cōem* b opin. ꝓut refert Cor. in cōſ. 233. viſo diligenter. col. j. li. ij. & vr̄ ſequi Pet. de Vbal. de Peru. in tract. de ſoci. in iiij. par. prin. in prin. Alia fuit opi. Io. in d. l. ſi nō fuerint. ꝙ valeat pcm̄ īdiſtinctè, quod lucrū inæqualiter diuidatur: & ꝓbatur inſti. eo. in §. j. & qa ꝯtus ex cōuentione legē accipiunt. l. j. §. ſi conuenerit. ff. dep. & qa ſolū reprobatū eſt pcm̄, quod vnus habeat lucrum, & alter dānum. d. l. ſi nō fuerint.
7 §. fi. ¶†Et qa valet cōuentio, quod vnus nō ſentiat dānū, & quod lucrū diuidatur. §. & adeo. inſti. de ſocie. & in d. l. ſi non fuerint. §. ita coiri. & eodē mō valet pcm̄, quod partes lucri, & dāni ſint æquales, dato ꝙ vnus plus, quā alter in ſocietate poſuerit, vt tradit Cor. in cōſ. 177. vr̄ in hac cōſultatione. col. pe. li. iij. alle. Bar. cōſuluiſſe in conſ. 98. ex facto ꝓponitur, ꝙ Iul. de Cortonio. Nō ob. tex. in l. ſi non fuerint. qa ibi nō dēt ſumi arg. à ꝯrio ꝯ alia iura: vt
8 no. in l. cōuenticula. C. de Epi. & cle. ¶†Et pdicta ꝓcedunt, niſi talis cōuētio redderet ꝯtū vſurariū: vt qa data ſit pecunia, ita ꝙ ſaluum ſit capitale. & quod certa pars lucri debeatur: qa talis cōuentio nō valet: vt no. p gl. in c. plerique xiiij. q iii. no. Bal. in l. j. in ix. q. C. ꝓ ſoc. Pet. de Anch. in regula, peccati venia. in ver. v. q̄ro. Pau. de Ca. in cōſ. cccxxx. viſo inſtr̄o. Ro. in cōſi. ccxxxviij. ꝓ habēda ſubſtantia. Abb. in cōſ. cxiiij. in q. mouenda. li. ij. Alc. in cōſi. lxxx. circa primū. li. iij. & dixi latè in conſi. cxvj. & adde Ang. Are. in §. de illa. inſti. de ſocie. & Pau. de Ca. in conſi. lvj. viſo inſtrumēto in nouiſ.
9 ¶†Tertiò no. hic ꝙ licet verba ad iudicē dirigantur, ibi p iudicē cōpellitur, tñ nō oritur officiū iud. ſed actio vr̄ cōpetere, vt gl. hic dicit. & hoc videt̄ ꝯ gl. in l. ſi ſoror. j. de coll. Iaſ. hic rñdet, quod gl. in d. l. ſoror. vr̄ ꝓcedere, qñ uerba referuntur ad iudicē in futurū: ſecus ſi de præſenti. ſed certè tex. uidet̄ loqui in futurū, ibi, cōpelletur. Præterea talis dr̄ia non uidetur hr̄e rōnem diuerſitatis. & in vtroque caſu uidetur eadem rō: qa uerba ad iudicē referunt̄. Vnde ad iſtum tex rñderi aliter pōt ut Soc. hic dicit, ſm doc. Bar. in l. j ff. de cōd. ex leg. ubi inquit, quod qñ uerba reſpiciunt ius agendi tunc oritur actio, licet uerba ad iudicē dirigantur, prout eſt qñ dr̄ iudicium dabo. l. ſi quis id, qd. ff. de iu. om. iud. Sed iſta rñſio etiam nō ſatisfacit: qa uerba iſtius. l. non uidentūr relata ad ius, ſed potius ad factum, & ad executionem: iō rñderi pōt duplr̄, ex his quę dixi in d. l. ſi ſoror Primò, ꝙ qñ verba reſpiciunt executionē, non hēt locū gl. in d. l. ſi ſoror. & ita uidetur in iſto caſu. Secundò, ꝙ illa gl. in d. l. ſi ſoror. ꝓcedit in dubio, ſecus eſt vbi rōne ſubiectę materiæ conſtaret quod actio competeret, ꝓut hic videt̄. ¶In gl. fi. ibi ſi voluerit, aliàs eſt ꝯtus innominatus. doc. tranſeunt cum gl. ſed non uidetur ꝙ rectè loquatur: qa in d. l. ſi tibi rem. allegata in gl. non eſſet ſocietas, dato quod partes uoluiſſent: qa nominatio partium non attenditur, qñ qualitas ꝯtus repugnat. l. ſi vno in
10 prin. ff. loc. l. inſulam. ff. de pſcri. uerb. ¶†Magis. n. attenditur effectus rei, quā noīatio: ut no Bal. ī l. ij. C. cōmo. & in rub. j. de iu. em phy. in fi. & tradit Abb. in c. conſtitutus. col. fi. de reli. do. Sed ſi ef-
11 fectus rei non repugnat nominationi, attēditur nominatio: † & ideo ꝯtus iudicatur potius, quā conceſſio in feudū: qa ī cōtractu dicebatur, donamus, ut Old. dicit in conſi. 159. ex præſenti thema te. in j. dubio. & Alb. in rub. de don. j. in uer. itē quæro, & Alex. in conſi. 14. circa primū in prin. lib. j. arguit quod eſſet donatio inter uiuos: qa ita expreſsè decebatur in ꝯtu. & pariter in caſu noſtro dicitur ſocietas: qa ita noīatur in d. §. ſi in coeunda. qa effectus rei non repugnat. Secus ſi repugnaret: qa tunc noīatio non attendit̄
12 vt s. dictum eſt. † qd aūt in dubio, an debeat iudicari contractus ſocietatis, Cy. poſt Pe. diſtinguit, quod ſi ſit cōicatum dñium pecorum, eſt ſocietas. l. ſi id, qd. in prin. in uer. cæterum. ff. pro ſocio. ſi uerò dñium non ſit cōicatum, ut quia translatum dñium in totū, erit ꝯtus innoīatus. l. ſi tibi areę. in prin. de præſcri. uer. & idem ſi quis retinet in totum dñium: quia erit ꝯtus innominatus, ut dicit Pau. de Ca. hic, Ale. hoc ultimū dcm̄ reprehendit: quia ſm eū, vr̄ ꝯ tex. in l. ſi tibi areæ. in ver. ſed ſi puerū. & gl. ibi in ver. dedero. quæ exponit, id eſt, tradidero, & ſic ibi non fuit translatum dominiū, & tñ dr̄ ſocietas. ad idem alle. tex. in l. ſi merces. §. vis maior. ff. locat. ibi, partiarius colonus, quaſi iure ſocietatis diuidit fructus cum dño fundi: & ſic non erat translatū dñiū, & tamen dr̄ ſocietas. Ad idē alleg. tex. in l. cū duob. §. ſi in coeūda. ff. ꝓ ſoci. vbi erat ꝯtus ſocietatis. & tamen pecorum non erat translatum dominiū. Soc. hic. tenet opi. *communem* p iſtū tex. vbi nō fuit cōicatū dñium pecorum, & ideo non fuit ſocietas, ſed ꝯtus innoīatus: iuxta gl. in l. j. ff. de act. & obl. Si. n. fuiſſet ſocietas, iſta lex poſita fuiſſet in tit. ꝓ ſoc. ¶Nō ob. iura alle. per Ale. & primò tex. in l. ſi tibi areæ. uer. ſed ſi puerū. qa ſocietas fuit ꝯta ex eo, ꝙ actum fuit ꝙ pretiū rei cōicaret. & ſic illa lex concordat cum opi. cōi, ꝙ mediāte cōione ſocietas inducatur. Nō obſt. tex. in d. l. ſi mercs. §. vis maior. qa ibi ſocietas impropriè dr̄, ut colligitur ibi, quaſi iure ſocietatis. Nam illa dictio, quaſi eſt nota improprietatis. l. in ſuis. de lib. & poſth. Non ob. l. cum duob. §. ſi in coeunda: quia conſtabat ibi ptes feciſſe ſocietatē. Vel ad d. iura rñderi melius poteſt, ut j. dicā. ¶Pro vera reſolutione cōſiderandū eſt, ꝙ ſocietas cōſiderari poteſt dupliciter. Primò, in re principali. Scdò in fructib. & acceſſo-
13 rijs. †& ad hoc vt ſocietas ꝯhatur, tam in re principali, quā in fructib. dēt res ipſa, vel fructus cōicari: quia natura ſocietatis eſt, ꝙ res cōis ſit. l. j. in ſi. ff. pro ſoc. & in d. l. ſi tibi areæ, circa fi. ibi, vt cōicaretur. & in d. l. ſi id, qd. in prin. in ver. cæterū. ff. pro ſoc. vnde in re principali non eſt ꝯta ſocietas, niſi res cōicata ſit: nec in fructib. niſi cōicati fuerint. & iō iura alle. p Ale. in quib. ſocietas contrahitur, licet quis retineat dñium rei, loquuntur in acceſſorijs in quib. ſocietas ꝯhitur: quia in ipſis acceſſorijs fcā fuit cōicatio. Et hoc mō reſpondetur etiā ad d. l. ſi merces. §. uis maior. & in d. l. cum duob. §. ſi in coeunda. quia ibi erat ſocietas in fructib. qui cōmunicantur. Non ob. tex. in l. ſi tibi areæ dum dicit, nemo ꝯhendo ſocietatē rei ſuæ dñs eſſe deſinit: quia intelligitur, & in totum: ut gl. ibi dicit, & in prin. l. ibi collr̄. Nō ob. vna rō quā Bal. hic in ꝯrium adducit, dum inquit, quod ſi in re principali, quæ tradit̄, non ꝯtrahit̄ ſocietas ēt in fructib. & acceſſorijs ꝯtrāhi nō dēt: qa rñdetur illud eſſe uerum, qñ res principaliter pp ſe conſideratur. ſed hic res principalis, quæ agit̄ inter partes eſt ſocietas in fructib. & incidenter traditur res principalis ad iſtum effectum ꝯhendi ſocietatē in fructib. Scdò rñderi pt̄, quod in caſu iſto alia rō vr̄ in acceſſorijs. qa illa cōicant̄. iō ꝯhitur ſocietas. Secus eſt in principali.
14 Et qñ eſt diuerſa rō, †nō ualet argm̄ de principali ad ad acceſſorium. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. de ver. ob. & dcm̄ fuit in l. pacta quæ ꝯtra. ſ. eo. An autē in dubio uideatur trāslatū dñium, Ale. concludit ꝙ nō. alle. Bal. in l. j. in ij. q. j. ꝓ ſocio. & Bal. in d. l. cū duob. §. ſi ī coeunda. ubi tñ Bal. uidet̄ loq in caſu claro, & Ale. ēt rōnem adducit: qa in dubio dēt interpretatio fieri ꝯtra paſtorē, quod ſit trāſlatū dñium. ar. l. ſtipulationib. iſta. §. in ſtipulationib. de uerb. ob. Et iſta cōcluſio Ale. hic limitatur, niſi ꝓcederet cā habilis ad tranſlationē dñij: quia tunc vr̄ quod dñium transferat̄, ut no. Bar. in l. dotis fructus, p illum tex. ff. de iu. do. & ꝓbatur ēt in l. j. ver. ſi tñ. ff. ꝓ dot. & ita dñt quidā Mod. h c. Sed tali caſu, qñ apparet de cā, non ſumus in dubio, ꝓut loquitur Ale. & ꝓ concluſione Ale. bene facit text. cū
15 gl. & ibi Bar. in l. cū pr̄. §. pater plurib. de le. ij. † vbi res uidetur data in dubio cā cuſtodiæ, & nō ꝙ dñiū transferatur. & facit rr̄a, ſemper in obſcuris, de reg. iu. ubi in dubio attenditur qđ minimū eſt. & rr̄a illa procedit, etiā in ꝯtib. prout dixi ibi. adde tñ quod ꝯtra Ale. vr̄ tex. in l. ſi ita diſtrahatur. §. j. de ꝯhen. emp. ubi qui fundum ſtipulanti ꝓmittit, tenet dñium transferre. niſi dicamus quod uerba hoc importent, cū abſolutè quis fundum ꝓmittat, quo caſu lata interpretatio fieri dēt, ſm vim, & proprietatē uerborū. l. cū le-
16 ge. ff. de teſt. ¶†Vltimò quærit Bal. cuius ſit periculum, ſi animal datum in ſocidam, moriatur. & poſt Pet. concludit quod ſi dñs retinuit dñim, eius ſit periculum: p regulam. l. pignus. j. de pig. act. Si uerò dñium ſit translatū in paſtorem: qa datum fuit æſtimatū, iuxta. l. quoties. C. de iu. dot. dānum eſt cōe. l. cum duobus. §. dāna fatalia. ff. pro ſoc. & ſi dicatur, ex quo dñium eſt paſtoris, in totum eius deberet eſſe periculum. d. l. pignus. Bal. dicit illud procedere, qñ utilitas in totum ipſi dño ſpectaret: ſed ex quo vtilitas eſt cōis, dānum dēt eſſe cōe. d. §. dāna. & ad hoc Iaſ. alle. text. in l. Titius. de præſcr. uerb. ubi translatum fuit dominium pecuniæ, & tamē periculum pertinet ad illū, qui dedit pecuniam: quia de eius vtilitate agebatur. Sed ulterius diligenter aduertendum eſt. Nam primo tex. in d. l. Titius. non uidetur benè adaptari: quia periculū ibi in totum ſpectat ad illum, qui dedit pecuniam, & tñ de cōi utilitate agebatur

ADDITIONES.

a ¶Poſuit. Pet. de Vbal. in tract. ſocie. par. 5. q. 24.

b ¶Cōem. Et ueram, ut per Pet. de Anch. in repe. c. peccati uenia. col. x. de regul. iu. in 6. Ro. conſi. 346. & conſi. 520. Lau. de Rodul. rep. c. conſulit. par. 2. q. 19. de uſu. Soc. conſi. 265. li. 2. Cor. hic. & conſi. 266. conſi. 311. lib. 2. conſi. 58. li. 4. Aym. conſi. 173. col. 1. Pau. conſi. 77. lib. 1. Fran. Purp. hic. col. 3.

17 agebatur.Et in qõne nr̃a periculũ est cõe.† Præterea, & secundò si periculum ab vtilitate regulari debet, vt isti dicunt: ergo est dicẽdũ, ꝙ dñs qui retinet dñium, non deberet in totum periculum rei sustinere: quia ex quo cõis est vtilitas, pariter & cõe dr̃et esse periculum. cuius tamẽ ꝯrium Bal. & Doc. dicunt. Vnde aliter dicendum videtur, ꝙ quando animal datum est in socidã, videtur contrahi societas in fructibus. d. l. cum duobus. §. fi. in cocunda. & in societate cõe est periculum rei quando res data fuit æstimata, qa fit illa æstimatio ad hoc, vt facilius de dãno cõstare possit. d. §. dãna. & talis æstimatio non facit venditionem: quia fructus cõiter diuiduntur, & in venditione ad solum emptorem pertineret, ut
18 Bal. hic dicit. ¶† Ex quo infertur, ꝙ licet dñs retinuerit dominiũ
19 penes se, si æstimauerit rem, ꝙ cõe erit periculum. † Et quod dictum est de cõi periculo, procedit, nisi pastor sit in culpa: quia tũc ad eum spectat periculum in totum: quia custodiam præstare tenetur. d. l. cum duobus. §. damna fatalia. non tamen de casu tenet, qui custodiam suscepit. l. si rem tibi inspiciendam. §. si cum tamẽ. de præscri. verb. Et ille qui tenetur ad custodiam ratione publici,
a vel priuati officij, ad [a] eius excusationem non sufficit probare interitum simpliciter, sed etiam casum probare tenetur: vt no. Bal. in l. cum ita. §. species. de leg. ij. & tradit Ale. in consi. 158. in causa & lite. col. fi. li. ij. Et in probando mortem animalum, dr̃ia est, an agatur de morte animaliũ, quæ nõ gregatim pascuntur: & mors
20 debet plenè probari.† Si verò agatur de morte amimalium, quę gregatim pascuntur, sufficit probare mortem per coniecturas: vt notabiliter dicit Bart. in l. quo ad præsens. C. de murileg. lib. xi. & sequitur ibi Ioã. de Pla. ¶ Et de qua culpa teneatur, qui custodiam suscepit, no. per gl. in l. qui mercedem. ff. loca. not. Sal. in l. in iudicio. in princ. C. locat. Et tradit Cor. in consi. 252. consuluit d. Matheus. lib. j. Et si ille, cui fuit data custodia dimisit equũ in pascuis, qui à lupis interfectus fuit, an teneatur, no. Bar. in l. si negocia. ff. de neg. gest. Bal. post Cy. in l. nemo. in prin. C. de episcopa. audient.

ADDITIO.

a ¶ Officii. Deci. l. quod te. in prin. si cert. pet. Ale. consi. 158. num. 3.

LEX IX.

1 *Promittens non mouere controuersiã, uidetur facere pactũ de non petẽdo.*
2 *Molestiam facere, uel controuersiam facere, æquiparantur.*
3 *Irritum licet importet nullitatem ipso iure, tamen habet locum quando ex uerbis sequentibus apparet de ualiditate actus.*
4 *Sententia requiritur in casu dubio, & sic non ipso iure fit irritum.*

1 CVm postea quam. ¶† Not. ꝙ per ista verba promitto controuersiã non mouere, inducitur pactum de non petendo, vt dñt Bal. & Sal. hic. verbũ. n. controuersia generale est, & significat ꝙ nullo modo debeat cõtrauenire: vt no. Bar. in l. amplius non peti. col. ij. rem ra. hab. cum si. vt tradit Ale. in consi. 52.
2 viso testamento. lib. ij.† & ibi dicit, quod æquipollent molestiam facere, vel controuersiam. & de verbo molestare, no. Ale. in cõsi. xj. circa primum. col. ij. lib. j. in consi. clj. viso themate. in fi lib. ij. & And. Sic. in consi. xij. col. vj. lib. j. Et dixi in c. in præsentia. in prin. de prob. & de controuersia no. Bal. in c. in nostra. de procu. gl. in l. prohibere. §. si. ff qđ vi aut clam. & in l. diuus. ff. de pet. hære. Et Alb. ibi latè insistit. & refert plures terminos in vsibus feudo. de controuersia, tam de iure, quam de facto intelligitur: ut not. Abb. in consi. 43. uidetur primo. col. ij. lib. j. & qui promisit controuersiam non mouere, non potest etiam defendere: ut not. Angel. & doct. in l. non solum. §. si status. ff. de procu. & controuersia dicit etiam extra iudicium, vt not. Bald. in l. causas. j̃. de transa. & idem Alb. ibi. & de uerbo, controuersia. no. Luc. de Penna. in l. facultas.
3 col. ij. C. de iu. fi. lib. x ¶† Secundò no. ibi, irritũ est, ꝙ licet verbũ, irritum est, cum sit pñtis temporis, deberet intelligi ipso iure, iuxta gl. in l. in criminali. j̃. de iu. om. iud. & no. Barto. in l. iubemus. §. sanè. s̃. de sacrosan. eccle. tamen hic non importat nullitatem actus: ut colligitur ex uerbo, liberabit, qđ denotat priuationem, q̃ præsupponit habitũ. l. decem de uerb. obl. Et sic fm Sal. conclusio glo. in d. l. in criminali. non habet locum, quando ex uerbis sequentibus apparet de validitate actus. Sed aduertendum est, quia etiam uerbum, liberabit exponi potest, id est, non tenetur: ut no. per glo. in l. quod si sit hæreditas. in uerbo, liberabitur. quæ exponit, id est, non tenetur. ff. de hær. uel act. ven. & facit gl. in uerbo, informabitur. in l. j. de fer. & in l. ex empto. §. is qui uinum. ff. de act. emp. in glo. j. & facit tex. in c. si quis presbyterorum. de reb. eccle. non alie. ibi uirib. quamuis ab initio nullas habuerit, euacuetur. est ergo uidendum, an potius attendatur proprietas uerbi, liberabit, vel verbi, irritum est, & in tali casu dubio, debet interpretatio fieri in partem benigniorem, ut actus ualeat. l. quoties. de re. dub. & ideo debet iudicari quod sententia requiratur: ut not. per glo. in regula, in pœnis. de re. iu. in vj. in c. j. de sagit. in glo. ij. & in cap. j. in gl. pen. de eo, qui or. fur. suscep. cum sim. ut dixi in regula, in pœnalibus. ff. de reg. iur. Et quantum ad uerbum, irritum est. Ias. hic dicit quod non semper importat actum ipso iure nullum. auth. ex causa. C. de lib. præte. vbi Bal. col. 2. Sed hoc non vr̃ verum: qa stat fundiũ, ꝙ verba præsentis tpis denotant actum nullum de p̃senti: vt per gl. in d. l. in criminali. & gl. in d. auth. ex cã intelligit illa verba, irritum est ipso iure. Sitr Ias. dicit ꝙ ista verba geminata, cassum, & irritum, intelliguntur ipso iure: vt per gl. j. in auth. cassa. C. de sacrosan. eccl. ꝙ not. Bald. in l. non dubium. in vj. not. C. de legi. Sed certè in hoc non vr̃ esse vis: quia absque geminatione ponderatur, quod sit verbum pręsentis temporis, qđ ipso iure intellr, vt dictum est. & ista rõ militat in solo verbo, irritũ ẽ: & sic geminatio nõ reqrit. & gl. in d. auth. cassa. ponderat solum verbum irrita esse ipso iure. sic etiã Bal. in d. l. nõ dubiũ. simplr dicit, ꝙ istæ dictiones, cassum, & inutile. significant ipso iure. nam intellr ꝙ singulæ dictæ dictiones ipso iure intelligantur, & non cumulatiuè, quia Bal. non
4 dicit hoc. ¶† No. tñ est, ꝙ verba, cassentur, & irritentur. licet sint futuri temporis. tñ intelliguntur ipso iure, pp illam geminationem, fm Bal. in tit. de pac. Constan. colu. 14. super verbo, cassentur. Sed etiam hoc dictum dubitabile vr̃: quia ratio, quæ militat in primo verbo futuri temporis, pariter in secundo verbo futuri temporis militare vr̃. Et ad hoc vr̃ text. ix. q. 4. in c. nullus primas. vbi verba sunt geminata, ibi, irritum erit, & vacuum, & gl. tamen ibi dicit erit irritandum. Et ad tex. nr̃m hic, dum dicit irritum est, intelligitur hoc verbum fm subiectam mãm. vñ cum agatur de actione stricti iuris ex snĩa non intellr ipso iure. & ad hoc bene facit tex. in l. non omnia. cũ gl. ff. de mino. vbi dr̃ ꝙ non oĩa cum minorib. gesta irrita sunt, glo. ibi dicit, id est irritanda sunt. l. p restõnem in integr. & facit text. in c. irritam esse. iij. q. 6. vbi dr̃ irritam esse snĩam: iõ retractandam, & est rr̃are ꝙ verba impropriant fm subiectã mãm l. si tibi. vbi Bar. ff. si cer. pe. cum si. vt dixi ibi. ¶ Tertiò not. fm cõmunẽ intellm ibi, liberabit, ꝙ dolus dãs cãm pacto liberatorio, non annullat liberationem, & rõ vr̃, quia interposita fuit sup actione iudicati, quæ est stricti iuris, & pariter liberatio stricti iuris esse intelligitur: quia regulatur fm nãm actionis. sup qua interponit: vt no. Bar. in l. eleganter. in prin. col. 4. ff. de dolo. & in l. ab emptione. in prin. ff. de pact. & per hoc Bar. ibi infert, ꝙ sicut nudo pacto donatio conficit, eodem mõ nudo pacto resoluitur: & si duo testes sufficiunt in testõ, idem erit in reuocatione testĩ: vt no. Bal. in l. fi. col. pe. j̃. de fideic. & sicut collatio probari põt testib. ita pariter & renuntiatio. no. Bal. in c. ij. in fi. de rest. spo. & codẽ mõ solo dẽt pbari, sicut debitum probari debet: vt no. Pet. de Anch. in consi. 251. in q. cum si. vt dixi in regula, nihil tam naturale. ff. de reg. iur.

LEX X.

1 *Pactum lex appellatur.*
2 *Testatoris dispositio, appellatur lex.*
3 *Rescriptum inter partes, habet vim legis.*
4 *Verbum, seruari, importat iure actionis, vel exceptionis.*
5 *Pacti appellatione, intelligitur de nudo pacto.*
6 *Pactum nudum, non producit actionem.*
7 *Iustitia dicitur seruari, seruato ordine iuris.*
8 *Pacti nudi exceptio admittitur de equitate.*
9 *Pactum nudum geminatum parit actionem.*
10 *Naturalis obligatio non est pactum.*
11 *Ex pacto nudo, de iure canonico oritur actio.*
12 *Pactum nudum, an possit separatim considerari ab ipso constituto.*
13 *Geminatum pactum procedit, quando fit ex interuallo.*
14 *Geminata verba pro vna vice habentur, quãdo sunt immediata, vt solue solue, pro vna interpellatione habentur, nu. 15.*
16 *Pactum vestitur traditione rei.*
17 *Spes restitutionis, an dicatur causa finalis traditionis.*
18 *In pacto causa requiritur sicut in stipulatione.*
19 *Pactum appositum iuxta traditionem, vestitur quando respicit traditionem factam, vel ipsas res traditionis.*
20 *Pactum vestitur in fauorem tradentis.*

LEgem. ¶ In tex. ibi, pro alumna. Alumnus, siue alũna, ille dr̃, quem alui, vel ille qui me aluit. l. j. vbi gl. & Bar. j̃. quæ res pig. Et alumnus æquiparatur cõiunctis. §. iustæ autem manumissionis causæ. insti. qui. ma. licet. non tñ cum alumna matrimonium prohibetur. l. si quis
1 alumnam. j̃. de nup. ¶ Primò no. ibi, legem fm Cy. hic, †ꝙ pactum dicitur lex. ad idem tex. in l. iurisgẽ. §. ea lege. ff. eo. l. 3. j̃. de contrahen. emp. in l. 1. §. si conueniat. ff. deposi. & in regula contractus. de reg. iu. in vj. & in l. si dominus. ff. de præscr. verb. Sic ẽt dispositio
2 testatoris,† lex appellat. §. disponat. in auth. de nup. l. si quis in principio testamenti. de leg. iij. in l. Lucius. la 2. in fi. ff. de fideicom. lib. & quod dictum est de pacto, intelligitur inter ipsos contrahentes.
3 l. si vnus. §. ante omnia. ff. eo. sicut dr̃ de rescripto,† ꝙ habet vim legis inter partes: vt no. Io. And. & doct. in rub. de rescri. cum sim. vt dixi ibi. & no: est, ꝙ potentius ligat pactum, q̃ lex cõis. hoc patet in principe, qui solutus est legibus. l. digna vox. C. de leg. l. princeps. ff. de legi. & tamen pacto, & contractu astringitur. cap. 1. de proba. declarando vt dixi ibi colu. 2. ¶ Secundò noto ibi, seruari opor-

oportet, ꝙ ista verba important iure actionis, vt in fi. l. colligitur.
4 & est tex. in l. statuas. ff. de acq. rer. do. † vbi illud ꝙ debet tueri, & obseruari, intelligitur iure actionis, & exceptionis, & not. per glo. in aut. sacramenta puberum. ꝟ. si aduer. ven. in verbo, custodiantur: in prin. & ista conclusio videtur procedere in mã noua, quæ alias non sit declarata. Secus videtur si aliàs declarata sit, ita ꝙ solum exceptio videatur competere: quia tunc illa verba, pacta conuenta seruabo, intelliguntur per viam actionis, vel exceptionis, ſm qualitatem pactorum, vt probatur in l. iurisgen. in §. prætor ait. ff. eo. Nam pactum conuentum ibi accipitur ꝓ conuentione in gñe. & ꝯtus nominati etiam comprehendũtur. l. j. §. conuentionis. & in d. l. iurisgen. in prin. ff. eo. Et cum superius dictum sit in d. l. iurisgen. in prin. ꝙ quædam conuentiones pariunt actionem, vt patet in ꝯtibus nominatis, vt ibi dicitur, & quædam exceptionem, vt sunt pacta nuda. d. l. iurisgen. §. sed cum nulla, ſm talem distin. intelligitur edictum prætoris, dum simpl'r dicit, pacta seruabo. vide licet ꝑ viã actiõis, vel exceptiõis, put ṡ. dictũ fuit. & ad hoc facit: qa illa verba pacta seruabo, respiciũt executionẽ, quo casu cla executionẽ non vr̃ alterare principalem dispositionẽ, cle. i. in fi. de pb.
5 ¶ † Tertiò no. ſm Saly. hic, ꝙ appellatione pacti, de nudo intelligitur: vt colli'r ibi ex pacto. & facit tex. in l. in bonæfi. ꝟ. eod. & no. Pau.
6 de Cast. in cõsi. 44. viso puncto. col. 2. & dixi in rub. ṡ. eo. ¶ † Quar
a tò no. rñam, ꝙ pactum nudum actionem non producit.[a] ad idem tex. in l. iurisgen. §. sed cum nulla. ff. eo. & pp hoc procedit, ꝙ licet princeps committat causam de iustitia & veritate, iudex tamen debet habere rationem pacti nudi. vt no. Bald. in l. nemo. in fi. in ver. & ideo si princeps, ꝟ. de sent. de quo dicto dubitari põt: quia verbum illud, veritatem importat, ꝙ deberet ſm ius gentium iudicare: vt not. Bal. in c. j. §. fi. in tit. quæ sit noua for. fide. in l. & si inutiliter. in prin. in iij. no. ꝟ. de fideicommis. cum si. vt dixi in c. dilecti. de iudi. Sed potest rñderi, ꝙ Bal. in d. l. nemo. loquit copulatè, de veri
7 tate & iustitia, † quo casu iustitia dicit seruato ordine iuris: vt not. Ang. in auth. de hære. & falc. in §. exhæredatos. in prin. Secus si dicatur de veritate simpliciter, prout loquitur Bald. in locis. ṡ. alleg. Similiter si causa committatur de æquitate, tunc exceptio pacti nudi non admittitur: vt concludit Ro. in rub. ff. de arb. colum. 2. vbi inquit, quòd si factum sit compromissum cum clausula, ꝙ ſm æquitatem debeat arbitrari, non attenditur exceptio pacti nudi. alleg. Bar. in l. Quintus. ff. mã. vbi dicit, ꝙ in curia mercatorum, vbi seruatur æquitas, talis exceptio opponi non potest. & sequitur Bald. in l. si pro ea. colum. fi. ꝟ. mã. & Saly. in l. placuit. in fi. de iudic. ¶ Obstare tamen videtur, quia æquitas nãlis est, ꝙ pacta seruentur. l. j. in prin. ff. eo. l. j. in princ. ff. de consti. pe. Et tamen cum ista
8 æquitate † cõcurrit, ꝙ exceptio pacti nudi admittit. l. iurisg. §. sed cum nulla. ff. eo. ergo videtur, ꝙ licet debeat iudicari ſm æquitatẽ, non tamen excluditur exceptio pacti nudi. Sed potest respondcri, quòd æquitas est in genere, ꝙ pacta seruentur, & æquitas est in spẽ, ꝙ pacta non seruentur. l. 1. ff. de mino. Et ita vr̃ in isto casu: qa
b agitur de æquitate in specie, ꝙ in curia mercatorũ[b] non admittat exceptio pacti nudi, pp qualitatem personarũ. & sil'r vbi cã sit cõmissa de æquitate, intell'r de æquitate in spẽ illa causa arbitris commissa: quæ quidem æquitas in spẽ, excludit exceptionem pacti nudi: qa verecundia est reuertere illud, quod pacto nudo quis promisit vt dicit. Bartol. in d. l. Quintus. & regula istius l. limitatur pluribus modis, vt per Alexan. in l. iurisgen. §. sed cum nulla. ff. eod. & hr̃ per Io. Baptist. de S. Seuer. in tract. de pact. in pen. q. & tradit Fel. in c. j. de pac. Et quia hic doct. communiter non ponunt, non prosequor, excepta vna limitatione quam Alex. tradit hic in fi. vi-
9 delicet in pacto nudo geminato, † quia parit actionem de constituta pecunia. l. j. §. debitum. ff. de consti. pe. quasi velit Ale. ꝙ vbi sit pactum nudum geminatum, ꝙ oriatur constitutum. & idem dicit Bald. in l. fi. per illum text. ꝟ. ad leg. Fal. cum si. vt Alex. hic scribit. & idem Math. in no. 36 nouam regulam. & Ro. in l. si verò. §. de viro. in xxj. fal. in ver. 7. probatur. ff. sol. ma. & Cor. in consi. 68. ardua quidem. in fi. lib. 3. Sed considerandum est ad rationem, quam Alex. adducit, quia si ex pacto nudo geminato resultaret constitutum, prout doct. præalle. volunt, esset ꝯtus nominatus: quia ꝯtus constituti nominatus videtur: vt not. Bar. in l. iurisg. §. sed cum nulla. ff. eo. Secus ergo vr̃ in pacto nudo geminato simpl'r: quia actionem non videtur producere. d. l. iurisg. §. sed cum nulla. & doc. in locis præal. dum restingunt se in constituto, vñr sentire ꝙ ex pacto nudo geminato simpliciter actio non oriatur. Et non ob. text. in d. l. fi. ꝟ. ad l. Fal. quia tex. ibi loquitur de cautione, quæ intell'r per stipolationẽ. l. sancimus. ꝟ. de ver. si. & ita euitari pñt rõnes, quæ hic per Alex. adducuntur pro *communi* opi. Et ꝯ cõem opi. Ias. in l. si pacto quo pœnam. ꝟ. eo. inducit illum tex. dũ ibi dr̃, ꝙ si pcõ ꝓmissa fuit pœna, agit ad pœnam, si subiecta sit stip'o: ergo absque stip'one agi nõ potuisset, da. o, ꝙ ſm pactum nudum interuenisset. Sed ille tex. parum facit, qa ibi nõ apparet, ꝙ pactum separatum à stip'one præcesserit. Nã in qualibet stip'one inest pactũ. l. j. §. fi. ff. eo. & ĩ d. l. si pacto. tñ vr̃ fuisse vnum pactum, ꝙ si pcñ fuit cũ stip'one agi

põt ad pœnam: aliàs nõ. qa pactũ nndũ actionẽ non producit. Secundò rñdet, nã ẽt dato ꝙ primo ꝑ pactũ pena promissa fuisset, & postea stipulatio separata à pacto interuenisset, qñuis tex. dicat, ꝙ agat ad pẽnã ex stipulatu, si stipulatio subiecta sit, nõ tñ excludit quin absque stipulatione agat, si actio cõpeteret. Ita ꝓbat in l. debitori. in fi. ṡ. e. ibi, ex stipulatu, si modo pacto subiecta est, actio dabit. & tñ ibi absque stipulatione haberet locũ actio pscri. ver. vt gl. ibi & doc. dñt. Secundò ꝯ cõem opi. in d. l. si pacto, quo pẽnam. inducit tex. in l. si veritas. ꝟ. de fideicõ. vbi relicta in testõ minus solenni, tunc demũ debent, si illa hæres per stipulationẽ ꝓmisit. Secus ergo si pacto nudo. & tñ illud erat debitũ naturaliter: vt not. in l. j. ff. de cõd. inde. & in l. cũ quis. ṡ. de iur. & fa. igno. ¶ Sed
10 rñdet, † ꝙ illa naturalis obligatio non est pactum, de quo doct. loquuntur: in pacto. n. est cõsensus expressus, vt dixi. ṡ. eo. in rub. & in pacto procedit qđ dr̃ in l. j. ff. de cõsti. pec. in prin. ꝙ graue est fidẽ fallere. & ista rõ cessat in illa naturali obligatione, quæ inducit ex æquitate iurisgen. & nõ ex mero consensu. Reperio ẽt ꝙ Bal. Nouel. in rub. de ver. ob. in ver. ex quo inferebat d. Raph. col. x. tenet contra cõem opin. & ibi concludit, ꝙ si ſm pactum referat se ad primũ, tamen actio nascitur per viã constituti. l. j. §. debitum. ff. de consti. pec. sed si secundũ pactũ factũ sit simpliciter, non vr̃ ꝙ actio nascat: qa naturalis obligatio, quæ ex pacto orit, est tanquã mater, ex qua matre etiã geminata produci nõ põt: vt no. in l. licet. §. ea obligatio. ff. de procu. & istã rõnem pro efficaci etiam adducit Soc. hic. Sed tamen rñderi põt, ꝙ si ista actio esset datiua, immediatè cõpeteret absque obligatione præcedente: vt no. Bar. in l. iurisgen. §. j. ff. eo. & præterea, & secũdò rñdetur ꝙ etiam vide
11 mus, † ꝙ ex pacto nudo actio nascitur de iure canon. c. j. de pact. & si aliqua lege disponat. l. legitima. ff. e. Et pariter æquè videmus, ꝙ ex sola ciuili lex actionem inducit: vt patet in obligatione literarũ, & in actione, quæ oritur ex re iudicata: vt no. in l. Iul. verum debitorem. ff. de cõd. indeb. Similiter illa distinctio, an secundum pactũ referat ad primũ, vel nõ, quæ fuit inuentio Io. Petruc. in l. pacta quæ. ṡ. eo. vt Soc. hic refert, & d. Ioan. Bapt. de S. Seue. in d. tract. de pact. in pen. q. non videtur vera, qa secundum pactũ de eadem re semper videtur habere relationem ad primum: vt not. Bar. in l. triticũ. de ver. ob. & sic tacitè induceretur cõstitutum: qa par virtus est taciti, & expressi l. cum quid. ff. si cer. pe. facit text. in
12 l. ij. in l. item quia in prin. ff. eo. ¶ † Tota vis vr̃ in hoc cõsistere, an pactũ geminatum, possit separatim considerari ab ipso constituto. & Alex. hic videtur uelle ꝙ non, & Math. in d. no. xxvj dum dicunt, ꝙ pactum geminatũ parit actionẽ de constituta. §. de cõstituta. inst. de ac. d. l. j. § debitum. de consti. pec. & ad hoc facit text. in l. j. in prin. ff. de cõsti. pec. vbi dicit, ꝙ in illo edicto prætor fauet naturali æquitati: qa graue est fidẽ fallere. Nã illa rõ videt hr̃e locũ etiam in primo pacto tamen ibi specialiter consideratur in cõstituto: quia ibi est geminatus cõsensus. & ista rõ vr̃ semper ꝓcedere in pacto reiterato. Nec ob. si dicatur, ꝙ constitutum fieri põt, etiam pro debito alterius. l. vbi quis. ff. de consti. pec. & tali casu nõ vr̃ ꝙ contra constituentẽ pactũ sit geminatũ: quia rñderi põt, ꝙ actio cõsideratur respũ actoris, & respectu agendi fuit bis idẽ ꝓmissum. Primò ab alio, deinde à constituente. Et qđ dictum est de
13 constituto, & pacto geminato: vr̃ procedere, † quando pcñ geminatum factum fuit ex interuallo: secus si eodem tempore incõtinenti: quia tunc vnum tantum pactum reputatur. Ita Bal. nouel. dicit in rub. de ver. ob. in vj. col. ver. item põt iij. limitari arg. gl. in
14 l. si conuenerit. la. j. in versi. nisi. ff. de pig. ac. † quæ dicit, ꝙ verba il
c la geminata Solue solue, pro vna[c] interpellatione habentur. & ad hoc facit: quia cum interuallo actus videtur magis deliberatus: vt not. Barto. in l. cum scimus. in fin. C. de agri. & censi. lib. xj. facit text. in l. si mulier infra ad Vell. & in cap. si quis iratus. ij. quest. iij. cum sim. vt Rom. tradit in fal. xxxj. in l. si verò. in §. de viro. sol.
15 matr. & Fel. in cap. si cautio. de fi. instr. † Sed tamen aduertendũ est, quia etiam verba eo. tempore, & in eodem instanti geminata, videntur multum operari: vt not. Bald. in proe. ff. in prin. ad fi. de illis verbis. habeatur, & sit ciuis: quia veritatem important, & illæ verba, tu ipse cognoscas, operatur quod industria personæ electa videtur: vt not. Bald. in ca. ij. de offic. delega. in vers. no. quod dictio sit: & de verbo, cassentur, & irritentur, not. in tit. de pac. Const. col. x. in ver. cassentur. & dictum fuit. ṡ. in l. præced. & facit text. in l. balista. cum si. ff. ad Treb. Non ob. gl. in d. l. si conuenerit. quia videtur procedere prout loqtur: qa tractat de pĩudicio tertii,

ADDITIONES.

a ¶ Actionem non producit. Adde quod licet pactum nudum non pariat actionem de iure ciuili, tamen si resultet dãnum ex eo non seruato datur actio de dolo. l. eleganter. §. seruus pactionis de dolo. Ale. fin. in l. si conuenerit. de iu. om. iu. & in l. iurisgen. §. sed cum nulla. ff. de pac. & in l. 1. ff. de iud.

b ¶ Mercatorum. Ale. consi. 80. nu. 12. lib. v. consi. 113. nu. 11. lib. 6. Purp. l. singularia. nu. 90. si cer. pet.

c ¶ Vna. Alb. 2. par. statu. q. 39. q. 152. Fel. c. si. col. 1. de off. dele. Ant. Cor. tracta. de potc. regia. col. 8. Ias. l. 1. col. 7. ff. de off. eius cui man. est iuris. And. Bau. in tract. de mora. col. 2.

tij, vt eius negligentia conuincatur. Secus vr ubi agitur simpliciter de eo qd pendet à voluntate disponẽtis: qa ex verbis geminatis & prægnantib. exuberantior voluntas demonstrat. Et quãtũ ad ꝑpositum dicendũ vr, ꝙ aut pactũ primũ formatũ præcedit, & postea incontinenti fm pactũ sequit, & cõstitutũ vr: qa verũ est dicere ꝙ debitũ ꝑcedit ideo cõstitutũ inducit. d. l. j. §. debitũ. de cõsti. pe. secus si fm pactũ à primo distingui non põt, & separatũ non
16 vr. ¶† Vlt. no. ꝙ rei traditione pactum vestitur. ad idem text. in l. in traditionib. ff. eo. in l. legem. j. de don. in l. rebus. j. de re. perm. & in l. si dñs. in fi. ff. de præscr. verb. vbi dr, ꝙ tali casu pcm non dicitur nudũ, & ista conclusio sanè intelligitur, qñ habita relatione pacti ad traditionem, resultat ꝯctus innominatus. vt quia traditio facta sit in fauorem recipiẽtis, & pactum ĩit in fauorem dãtis: aliàs secus: quia si tradã tibi rem ad vtilitatem meã, vt illam custodias, pacto apposito ꝙ ẽt vadas pro me Romam, pactum nõ vestitur cohærentia traditionis. Ita Bar. concludit in d. l. in traditionibus. & sequitur Ang. ibi, in prin. cũ sim. vt tradit Ale. hic. Ipse tamen Ale. tenet ꝯrium, per tex. in d. l. in traditionibus. quæ indistinctè loquitur, cũ alijs iurib. s. alle. & mouet etiã per istum text. vbi non resultat ꝯctus innominatus: qa dedi tibi dotem cũ pacto, vt solu. mat. illã reddas. nã cã traditionis fuit matrimonium, nõ autẽ vt dotem redderes: & sic non videt resultare ꝯctus innominatus: & tñ pactum vestit cohærentia traditionis. ad idem alleg. l. j. §. accedit. j. de rei vxo. act. idẽ per iura præal prius tenuit Pau. de Cast. in d. l. in traditionib. Soc. hic vr sequi opi. Bart. quę videt *cõis*. & ad fundũ, qd facit Pau. de Ca. & Alex. per istum tex. respondet, ꝙ ẽt in casu istius. l. vr resultare ꝯctus innominatus: quia dici põt, ꝙ pactum restitutionis fuerit cã finalis: qa illa cessante, non fuisset traditurus: ideo vr resultare ꝯctus innominatus. Et licet causa principalis fuerit matrimoniũ, duæ tñ rõnes finales concurrere pñt: vt no. Bar. in l. ij. §. fi. ff. de dona. & ita dicit Are. in l. petens. j. eo. & re
17 fert Soci. hic. Sed ista rñsio non satisfacit, † quia non consonat ꝙ spes restitutionis dicatur cã finalis traditionis: quia ille, qui tradit, non mouet pp restõnem: qa potius apud se retineret, quã traderet, vt aliquo casu repeteret. & ad hoc facit tex. cum gl. in l. si repetẽdi. j. de cõdi. ob cau. quæ dicit, ꝙ repetitio nõ est cã finalis. Vnde ad istum tex. cum si. rñdendum erit, vt j. dicã. Pro cõi opi. facit, qa in pacto cã requiritur, sicut in stipulatione: vt not. in l. ij. §. circa. de excep. do. & nõ vr ꝙ cã aliter possit cõsiderari, nisi resultet ꝯctus innominatus. & ita dñt quidã Mod. hic: & ꝑ ista cõi opi. vr tex. in l. ij. j. de euict. ubi pactum fuit iuxta traditionẽ: & pactũ tamen dicit nudum, quia non poterat resultare contractus inno
18 minatus: † quia ibi traditio, & pactum erant duntaxat in fauorẽ recipientis. Et Sal. ibi, no. illũ tex. pro cõi opi. Nõ ob. rõ, quã Alex. adducit, dum inquit, ꝙ vestimentum traditionis rei hẽt locũ, qñ pcm apponitur tempore traditionis rei: secus est in vestimento interuentus rei, qa illud ex interuallo fieri potest: ut not. in l. traditionib. ff. eo. qa responderi põt, ꝙ talis dña resoluit hoc modo. nã in vestimento rei interuentus, qd hẽt locũ in ꝯctibus innominatis, hr expssa relatio: quia dr do, vt des, facio, vt facias. l. naturalis de præscr. verb. iõ non refert, ꝙ cum interuallo sequatur rei interuentus: quia apparet de relatione expressa: sed quando traditio est facta simpliciter de aliqua re, pactum incontinenti apponi dẽt, qa ex eo qd incontinenti apponitur, hr tacita relatio ad traditionem
a quia actus factus incontinenti videtur correspectiuus[a] ad actum præcedentem: vt no. Bal. in l. petens. j. eo. col. pen. in repe. Peru. facit tex. in l. lecta. ver. dicebam. ff. si cer. pe. in c. officij. de elect. cum si. vt Soc. tradit in consi. 274. in pñti consultatione. col. iij. & iiij. & sic in effectu isti volunt, ꝙ idem vestimentum sit interuẽtus rei & traditionis. Et tenendo istã opi. quæ vr *communis* nõ ob. tex. hic, quia dato ꝙ nõ resultaret contractus innominatus, satis est, ꝙ pactum habeat cãm, prout vr hic: qa restõ soluto matrimonio est de natura ꝯctus dotis. l. ij. in prin. ff. so. ma. Et dicunt quidã, ꝙ tota vis est, an pactũ habeat cãm, siue ꝯctus innominatus resultet, siue non. facit text. in solent. ff. de præscr. ver. alij dñt, ꝙ causa non potest considerari, nisi resultet contractus innominatus: sed considerandum est, ꝙ quãuis causa requiratur in pacto, & necessaria sit, tamẽ causa potest esse separata à vestimento pacti. Nam si pactũ nudũ factum sit sub conditione, qualiscunque illa conditio fuerit, dr habere cãm: vt no. Bar. in l. cum ad pñs ff. si cer. pe. in l. à Titio. de verb. obl. Et tñ ex qualibet cõdõne pactum non erit vesti-
19 tum. & concludendo dicendum videtur, Primò, † ꝙ pactum appositum iuxta tradõnã rei, vestitur à traditione, qñ respicit tradõnem factã, vel ipsas res traditas, de quib. disponatur, & tali casu procedit text. noster hic, quia pactũ respicit restõnem dotis traditæ. & hoc modo procedit tex. in l. in traditionib. ff. eo. vbi dr ꝙ pactum quodcũque valet in traditionib. in l. legem. j. de don. ibi, rebus tuis legem dedisti. facit tex. in l. rebus. j. de rer. perm. in l. quoties. de dona. quæ sub mo. & c. verum. de ꝓd. app. tali. n. casu, qñ disponitur de dictis reb. dispositio ualet simpliciter, nec cõsideratur ꝙ resultet ꝯctus innominatus. Si verò pactũ non respicit traditionem factam, nec res traditas, tũc si habita relatione pacti ad traditionem resultet ꝯctus innominatus, pactũ dr vestitũ rei interuentu, fm nãm ꝯctus innominati, & tunc pactum factũ incontinenti, vr habere correlationem. si verò non resultet ꝯctus innominatus ita ꝙ non habeat correlationem, nec respiciat res traditas, remanet nudum: quia vr oĩno separatum ab ipsa traditione, & accidentaliter videtur factum incontinenti. ¶ In gl. fi. ibi. l, si tibi. Bar. dicit,
20 ꝙ pactum vestit in fauorem tradentis, vt hic: sed in odium nõ, vt in ꝯrio, sed ista sol. non vr bona, quia pactum in ꝯrio erat in fauorem tradentis, & soluentis vt repeteret qd soluit, vnde cõmuniter approbatur sol. gl. ibi, ꝙ in ꝯrio non fuit factum pactum cum illo cui traditio facta fuit. sed cũ aliol & ita tenent Ale. & Mod. hic Sed aduertendum est, quia illa solutio quæ fuit facta pro colonis, videtur facta in fauorem tradentis, vt repetere possit ꝙ soluit, ideo in fauorem tradentis. & soluentis pactum debuit vestiri. sed respõdeo, ꝙ non fuit vestitum, quia factum fuit ex interuallo, & non incontinenti post traditionem, prout requiritur. Et ita gl. in ꝯrio dicit, & bñ: vt not. in l. in tradõnib. ff. eo. tit. accedit ẽt ꝙ illa traditio de qua contrarium loquitur, necessaria fuit: quia creditores, quib. facta fuit solo, debitum recipiebant: ideo pactum ex tradõne necessaria vestitum non fuit, iuxta gl. in l. in tradõibus. ff. eo. quæ hoc modo ampliatur, vt habeat locum qñ solutio esset necessaria solum ex parte recipientis quamuis ex parte soluentis voluntaria sit.

ADDITIO.

a ¶Correspectiuus. Cor. cons. 23. col. fi. li. 3. consi. 306. cons. 319. lib. 3. Dec. consi. 245. cons. 336. & in l. certi condictio. §. si nummos. nu. 14. ff. si cer. pe. Purp. hic. nu. 14.

LEX XI.

1 *Interesse vbi deficit, desinit actio competere.*
2 *Exceptio, tua non interest, opponi debet ante litem contestatam.*
3 *Pactum vestitur traditione rei.*
4 *Probatio potest fieri ex vna parte instrumenti.*
5 *Res in dotem data debet dari libera.*
6 *Aestimatio rei datæ in dotem, in dubio facit emptionem, secus si est facta estimatio ad cognoscendum valorem. & nu. 7.*
8 *Aestimatio quando non est condigna, non facit emptionem.*
9 *Statuta laicorum, licet non valeant in præiudicium ecclesiæ, tamẽ secus est in dominio acquisito laicis in emphyteusi.*

1 EX conuentione. ¶† Primò no. vbi interesse deficit actio desinit competere. ad idem tex. in l. si seruus. ff. de cond. fur. in l. si procuratorem. §. mandati actio. ff. man. & quando cessat actio ex eo ꝙ non intersit. no. Bar. in l. qui autem. §. illud. ff. si quis cau. cum si. vt ibi. & hic tradit Ale. & eo. modo a prin. quis non admittitur ad agendũ, si sua non intersit: vt no. Ang. per illum tex. in l. si patroni. § qui fideicommissaria. ff. ad Treb. cum si. vt tradit ibi Alexan. in iij. no. Et silr ad excipiendum non admittitur ille cuius non interest. l. ille à quo. §. si de testõ. ff. ad Tre. cũ si. vt ibi, ꝑ Ale. ĩ prin. & talis exceptio,
2 † tua non interest: opponi dẽt ante li. cõt. vt no. Bart. in l. posthumus. §. si qs ex his. ff. de inoff. test. Ale. in d. §. si de testõ. & qñ nõ interest stipulatoris. stipulatio nõ committit: l. stipso ista. §. alteri. ff. de verb. ob. & in no. casu scribit Ro. in cons. 193. negari nõ põt ad
3 fi. per. l. si in prin. ff. rõ ra. ha ¶† Secũdò no. ꝙ hic vr tex. ꝙ pactum vestiatur traditione rei, vt patet hic, vbi fuit facta in fauorem mariti, & pariter in fauorem eius fuit factum pactũ. Non ob. si dicat, ꝙ hic stipso interuenit: quia tex. loquit implicatiuè, etiam si stipso interuenit. vnde pariter in pacto nudo habet locum. Sed rñderi potest, ꝙ pactum nudum non fuit vestitum traditione rei, sed pp cohærentiam ꝯctus dotis, qui dr nominatus: vt no. Bar. in l. legitima. ff. eo. & patet hic, qa agitur actione ex vẽdito informata ex ꝯ
4 ctu præcedenti ¶† Tertiò no. ibi, pars instri, ꝙ ex vna parte instri probatio fieri põt. idem dr j. in l. j. fine censu, vel reli. Et facit text. in c. contingit. de fi. instr. in l. argentarius. §. edi. ff. de eden. & not. Barto. in l. fi. C. de precib. Imp. offe. cum si. vt latius dixi in c. j. cart. pen. de prob. in ver. nunc. iij. q. Et hoc procedit, quando instrm debet exhiberi parti: secus si iudici. quia totum edi debet. vt no. Bar. in rub. ff. de ope. no. in ver. iuxta hoc quæro, declarando vt dixi la-
5 tius in d. c. j. de probat. ¶† Quartò no. ꝙ pactõ de quo tex. hic loquitur, non erat necessarium: vt dicit Saly. hic in fi. quia res in dotẽ dari debet libera. l. pr filię. ff. de iur. do. in l. j. s. de iur. dot. & hoc intelligitur ab oneribus præteritis: secus est ab oneribus futuris. quia ad illa tenetur maritus si possidet: vt no. Bald. hic, circa fi. & Bar. in l. neque. de impensis. & in l. Lucius. in §. idẽ rñdet. el 2. ff. ad municip. quia onus collectarũ possessori incumbit. l. fi. s. fine censu, uel reli. vbi Bald. & no. Bald. in l. si negocium. j. de neg. ge. Rom. in l. Imperatores in prin. ff. de publica. cum si. vt tradit Alex. in consilio 4. videretur stantibus his. lib. 5. & cons. 34. viso processu. libr. 4 And. Sic. in consi. 84. li. 7. pro rõne Soc. in cons. 217, circa hanc qstionẽ.
6 ¶† Vlti. not. quòd æstimatio rei datæ in dotem in dubio facit emptionem

ptionem.ad idem tex.in l.quoties.in l.cum dotem.ff.de iu.dot.& per gl.in l.si inter.eo.ti.& no.Bar.in l.si vt certo.§.nunc videndū. col.fi.ff.commo.cum si.vt tradit Ale.& secundum istam regulam consuluit Alex.in cons.78 eleganter.lib.5.Cor.cons.1.col.pe.lib.2. Maria.in cons.8.prosequendo.col.pe.& Are.in consil.160 longa est.
7 col.8.Soc.in cons.289 difficultas.& ista cōclusio † procedit in dubio secus si facta sit aestimatio ad cognoscēdum valorem rei, si res deteriorata sit.no.Bal.& Sal.hic.Cor.in consil.15.in hac consultatione.col.1.lib.2.idem tradit Soc.in consi.83.circa primum col. 4.& in cons.s.alle.279.& ista rōne res data in socidam, licet aestimata sit, aestimatio non facit emptionem: vt no.Bal.in l.si pascenda.s.eo.declarando.vt ibi dictum fuit ¶ Secundò limitatur, quando aestimatio fuit facta à principio, secus si facta sit ex interuallo, quia partes non vr̄ voluisse reuocare pactum prius factum: vt no. Bal.& Sal.arg.l.fi ff.de noua.& Are.in consi.73.diligenter ponde-
8 ratis.colu.2. ¶ † Tertiò fallit qñ aestimatio non esset condigna: vt no.Bal.in l.1.col.pe.ff.commo, Sal.hic,& Are.in d.consi 84.& ibi dicit q̄ non facit emptionem ex coniecturis, secundum no.per Bart.in d. §.nunc uidendum.& qñ fit pactus, in quo transferatur dñium, not. Bal.in d.l.j.col.pe.ff.com. Vltimò estimatio non facit emptionē, quando maritus non esset soluendo: vt no.Bal.in l intereſt. in fi.ff. de vsufr.Et hoc dictum pro singulari alle Fran.de Cre.in no.xviij. habebis millies.& ad omnia s.dicta vide Soc.in conſ.56. stantibus. s.dictis, vbi declarando materiam considerat septem casus. ¶ In gl.in ver.non potest.ibi, non placet,& benè: quia dos transit in haedes mariti.l.j.de fun.do.Et antequam restituatur, dos dr̄: vt declarat Bar.in l.j.ff.sine censu, vel reli. ¶ In fi. Alex. dicit, q̄ tertia solō, quae hr̄ in l.cōtraria.*cōiter* approbatur, videlicet, q̄ hic aestimatio fecerit venditionem, secus est ibi, sed ista solō manifestam continet diuinationem: quia non apparet quare aestimatio debet magis hic, quam ibi facere venditionem: quia ex quo tex.in vtraque.l.eo.modo loquitur,& sub eadem forma verborum, non pñt eadem verba diuersimodè intelligi.vnde non videtur recedendum à sol.glo. hic q̄ valet pactum inter ipsos contrahentes, vt hic,& non in praeiudicium fisci, vt in contrario.& Barto. seq.& probatur in l. inter
9 debitorem.alleg.in gl.Et in simili ad hoc bene facit: † quia licet statuta laicorum non valeant in praeiudicium ecclesiae.c. ecclesiae S. Mariae.de constit. tamen quatenus agitur de iure competenti laicis in bonis ecclesiae, puta de vtili dominio acquisito laicis in emphyteusi ecclesiae, statutum valet: quia q̄ quis succedat in tali vtili dominio non agitur de interesse ecclesiae: vt no.tradit Pet.de Anc. consi.434.postquam ista dominia in prin.& in cons.124.visis,& diligenter ruminatis.in fi.& idem Pau.de Cas.in consil.228. praesupposito.in fi.Alex.in cons.8.ponderatis.columna prima libr. 5. & hoc incidenter not. est, de quo superioribus diebus dubitabat. Praedicta tamen solō, q̄ contrarium intelligitur in praeiudicium fisci non videtur absque diuinatione procedere. & verba illius legis repugnant, dum ibi dicitur, actio tibi aduersus eā competere non potest,& sic patet q̄ loquitur inter ipsas partes. & idem videtur in d.l.j.in fi.l.qū aloquitur retento eodem themate.& dicit de actione ex empto. quae quo ad fiscum adaptari non potest,& cum eadem verba hic,& ibi ferè ponantur, non pñt diuersimodè intelligi.Ideo Are.hic, post Ful.approbat j.sol.gl.q̄ ibi loquatur in tributis, prout ibi expresse patet, super quibus tributis partes non habent potestatem, pactio illicita est, vt dicit tex.in l.fi. sine cēs. vel reli.& quia ibi videtur ponere spālitatem in tributis,& nulla esset specialitas, si solum non valeret in praeiudicium fisci: quia pariter in praeiudicium aliorum nō valeret: & quia saltem de facto solutio tributi retardaretur expectando, q̄ alter solueret secundum conuētionem, vt latius hic Are.tradit.Sed tunc obstare vr̄ tex.in d.l.inter debitorem.ff eo.vbi quantum ad rōnem fisci nō valet, ergo quo ad partes valere debet.potest rñderi q̄ non sumatur arg.à contrario, q alia iura, videlicet q d.l.fi.vt no.in l conuenticula s.de epi.& cle.vt dicamus hoc fuisse mutatum de iure Codicis: quia tex. in d. l.fi.videtur nouam dispositionem continere.vnde melius considerandum est, q̄ ibi agitur inter debitorem,& venditorem, & iustū est, q̄ debitor, qui est dñs rei soluat tributum: in l. contraria agitur q̄ venditor qui desinit esse dominus, debeat tributum soluere, & hoc ibi prohibetur: & ibi agitur de alienatione, quae non valet, vt ex rub.ibi colli.& similiter tex.in l.epistola.§.pactū ff.eo.loquitur de creditore,& debitore.Non video tamē solutionem, quae ex toto satisfaciat: ideo arbitror q̄ illa negatiua, non, in cōtrario posita, ibi esse non debeat: quia eadem & vnica lex videtur, vt ex forma verborum colligitur: & quia eidem dirigitur.

LEX XII.

1 *Pacta vltima derogant prioribus.*
2 *Clausula, cassentur,& irritentur, non habet locum in contractibus.*
3 *Vltima scriptura attenditur in scripturis.*
4 *Vltima ecclesia, clerico succedit.*
5 *Vltima praeualent, quando non potest fieri concordia.*
6 *In iudicio facta maiorem uigorem habent, quam quae facta extra iudicium.*
7 *Pactum nudum uestitur calore iudicij.*
8 *Clausula derogatoria, tollit aliam in ultimis uoluntatibus.*
9 *Pactum secundum iuratum, an deroget primo.*
10 *Voluntatis mutatio in dubio non praesumitur.*
11 *Protestatio contraria facto, quid operetur.*
12 *Mulier quae consensit prius uerberata à marito, an praesumatur metu consensisse.*

1 PActa nouissima. ¶ † Primò not. q̄ ultima pacta derogāt priorib.ad idem tex. in l.si vnus.§.pactus ne peteret ff.eo.& generaliter idē vr̄ in contractibus.l.cum in plures.§.locator horrei.ff.loc.facit text.
2 in l.j.de stip.ser. † Et ideo in contractib.non est necesse apponere clām illam, Cassantes & irritantes omnem alium contractū: q̄a tacitè intelligitur: vt no.Bal. per illum tex. in c.j.de transac. & ex ista conclusione declaratur tex.in l.fi.ff.de noua. vbi dr̄, q̄ non fit nouatio, nisi expressè agatur.Nam hoc non habet locum in contractib.incompatibilib.de quib.agitur hic: quia ipso facto per secundum primo derogatur.& hoc no.Bal.in l.si.dum all.l.Valerianus.& adde tex.not.in d.l.si id, qd.in prin.ff.de rescin.ven. vbi si secunda venditio est facta sub conditione, non derogat priori, quae facta sit purè.ad idem tex.in l.si te solum.§.j.ff.de haer.inst. vbi si prima institutio fuit facta purè,& secunda sub conditione praeualet prima: quia plenior.quae iura videntur contra istum text. cum si.nisi dicamus, q̄ ista regula intelligatur,& procedat, quando secunda dispositio primae contraria facta sit cum interuallo: sed incontinenti: quia tunc prima plenior attenditur, cum praesumatur q̄ partes voluerint à prima pleniori incontinenti recedere: arg.l. nam ad ea.ff.de cond.& de.& si tamen praecisè constaret de volūtate partium, illa attenderetur: quia actus agentium non operantur vltra eorum intentionem.l.non omnis.ff.si cer.pe.& ista regula plurib.modis ampliatur, vt per Mod.hic Quorum dictis adde,
3 † q̄ in scripturis vltima scriptura attenditur.l.si quis eū. ff. de vul.& pup.cum si.vt tradit Ale.in consi.19.admodum praeclarè.circa fi.lib.ij.& ultima electio sepulturae inspicitur: vt no.Fed.in consil. 10.casus talis est.in fi.& facit quod no.idem Fed.in consi.153. viso s.dicto themate.Et mulier, quae non eligit sepulturam. in sepultura ultimi uiri debet sepeliri.c.is qui.§.mulier.de sepul.in vj.& vl-
4 tima ecclesia † clerico succedit, per gl.xiij.q.ij.in c.vnaquaeque.in uerbo, in morte.& ultimus status beneficij consideratur: vt not. Bal.in l.si mater.ff.ne de sta.defun.& vltima conditio vitae attendi debet: ut no.Bar.in l.si filia.in fi.ff.de inoff.testa.& ultima verba sententiae attenduntur: ut no.per gl.in c.praedicator.in ver. existimas.xvi.q.j.Bal.in j.cōst.C.col.pe.in uer.deinde no. & tradit Ro. in consi.14.idem de iure.Card.in consi.92.iudex.col.3.& in reb. imperfectis, ultimo verbo standum est.Ideo si dicatur, uolo, nolo, ultimum uerbum inspicitur: not. Bald. in l.quidam eulogio. col.j.ver.quid ergo.ff.de iur.deli.facit text.in l.si inaequalibus.ff. de haer.insti.& in quasi possessione iuris patronatus, ultima praesentatio attenditur: ut not.Fed.in consil.234. super primo puncto. in 2.dub.Old.in consil.312.thema quaestionis.in fi.cum si. ut dixi in consil.224.in prin.& an ultima appellatio attendatur, not. Rom.iu consil.41.in praesenti.in ij.dub.& secundum rub. istius legis arguit Bald in consi.258.viso puncto.col fi.lib.4.Imo.in consilio.68.in casu praemisso.in fi.Capr.in consil.58.circa hoc dicendum est.Barto.Vero.in consil.8.dicendum est col.pe.And.Sic.in
5 consil.ij.col.j.lib.j. ¶ † Et supra dicta omnia procedunt, quando ultima prioribus contradicunt, ita quod concordari nō possunt, & sunt inuicem repugnantia, secus si possunt concordari: quia in primis laborandum est, ut fiat concordia Nam per secundam cōuentionem nunquam primae derogatum videtur, nisi expressum sit.ita arguit Barto.in consi.72.ex facto.col.v.& verba instrumenti ita semper īterpretari debent, ne contraria sint, si fieri potest.c. inter dilectos.§.caeterum.de fi.instr.Et in contractibus in no.quaestione tradit Barto.in l.fi.§.idem quaesiuit.de cond. inde. & idem dicit Bald.in positionibus, in l.cum falsa.in fi.s.de iu.& fac. ign. cū si.ut tradit Alexan.in l.j.in prin.ff.ne quis eum.& idem in statutis no. Abb in c.gratum.in prin.in c. super quaestionum. in princ. in iij.not.de off.dele.& in uerbis sententiae not. Barto. in consil. iij. quaeritur. col. iiij uer. super secundo. & de secunda inuestitura, not.Pau.de Cast.in consil.162.circa id, quod primò quaeritur.co. iiij.uer.circa secundum.& in qualibet materia hoc habet locum, ut per distinctionem contrarietas tollatur, si fieri potest: vt Alex. concludit in consil.141.uiso aliàs testamento.col.quarta.lib.ij.& dixi in consil.195.sed quando contrarietas nullo modo tolli potest, tunc procedit regula istius legis, quod ultima derogant prioribus: & hoc intelligitur, quando cum uoluntate plus concurrit: quia in quolibet actu voluntas cum potestate requiritur. cap.super.de off.dele.not.Bald.in l.cum te.ff.de do.ante nup.& in l.nolle.per illum text.de acquir.haered.cum si.ut dixi in d.cap. cum super.ad idem tex.in cle.quia contingit.§.ut autem.de reli.do.& gl. hic

hic idem in effectu dicit, ꝙ vltima derogant priorib. si valēt. & idē
6 Alb. hic in secūda opposi. ¶ † Secūdò no. ꝙ facta in iudicio maiorē vigorē hñt, quā extra iudicium. & no. Bal. hic dicens, ꝙ præsentia iudicis magnā inducit ꝑsumptionē de his, quæ fiunt corā eo. facit tex. in l. j. & qđ ibi Bar. C. de prædi. curia. li. x. cū sim. vt tradūt hic Ale. & Mod. & adde Bal. in l. non aliter. col. fi. ver. & nota tñ. ff. de adop. cū si. vt tradit Ale. in consi. 103. visis scripturis. col. ij. li. ij. in consi. 80. viso themate. col. ij. lib. v. & in consi. 92. viso, & opportunè. col. ij. & in consi. 105. ponderatis. in prin. eo. lib. v. & dixi latius in c. quoniā cōtra. char. pen. de probat. Et hoc limitatur ꝓcedere in maiorib. magistratib. Secus est in minorib. vt no. Bal. in l. tutores. in prin. ff. de confir. tu & referunt, & sequuntur Mod. hic. Sed hoc dictū non vř verum, qa regula generalis est, ꝙ pro iudice præsumitur. c. in pñtia. de renun. in c. in nostra. de proc. l. Herennius. §. Caia. ff. de euict. & ēt pro arbitris præsumitur. c. nisi esset. de preb. nā etiam in minorib. magistratib. eadē ratio vř in his in quib. hñt potestatem disponendi. Benè verū est, ꝙ maior præsumptio hř in maiorib. magistratib. l. j. ff. de offi. præfec. præto. & ideo minores magistratus nō pñt leges trāsgredi, ēt ex causa. secus
7 est in maiorib. vt no. Bal. in auth. hodie. ĵ. de iud. ¶ † Tertiò no. hic fm Soci. ꝙ pactū nudū vestitur calore iudicij, vt actionem producat, nā, dicit ipse, ad effectū de quo tex. loquitur, vt tollatur pactū de non petēdo, ita sufficit pactū extra iudicium, sicut in iudicio, & isto respectu non est maioris virtutis. Vt ergo pactū in iudicio sit maioris virtutis, videtur dicendum ꝙ hoc sit respectu agendi. Sed responderi potest, ꝙ dato ꝙ sit maioris virtutis, non valet ꝯña ꝙ actio oriaŧ: qa alio respectu hoc verificari pōt, per illa, quæ supra dicta sunt. & *communis* opi. est in ꝯtrariū: vt no. l. j. in princ. ff. de verb. ob. & in l. siue apud acta. ĵ. de transac. ¶ In gl. j. ibi, nisi primū
a deroget vltimo,[a] no. † ꝙ sicut in vltimis voluntatib. clausula dero
8 gatoria tollit actū posteriorem, ita etiā in cōtractib. & istā gl. no. Bal. in l. clari. ĵ. de fideicō. & ex ista conclusione gl. inferri potest, ꝙ primum pactum, si iuratum sit, non tollitur per secundū pactum simpliciter: quia iuramentum habet vim clausulæ derogatoriæ: vt no. Bar. in l. si qs in principio testamenti. ad fi. de leg. iij. in l. oēs populi in iij. q. iij. prin. de iu. & iu. & ad hoc facit: quia clausula ge-
b neralis non infertur ad consiōnes iuratas:[b] vt no. per gl. fi. in c. cū non deceat. de elect. in vj. & in cle. dudum. §. fi. in verb. postea. de sepul. Et hoc pro dicto singulari tradit Ro. in fin. vj. ꝙ dispō. Alexā. idem sequitur in cons. 205. visis his. in fi. li. ij. & Ro. in cons. 404. in casu propositæ. in fi. & in consi. 436. ꝙ indultum. in ver. sexta principalis ratio. & est bonus tex. in c. cōstitutus. de rescrip. & facit qđ no. Pau. de Cast. in cons. 65. visis, & consideratis. Ale. in consil. 37. viso, & opportunè. col. antepe. li. ij. Hoc tamen dictum videtur esse intelligendum, quando actus contra iuramentum sequitur incontinenti. Secus videtur si ex interuallo, per ea, quæ inferius dicā per l. cum in plures. §. locator horrei. ff. loca. Sed maior esset dubi
9 tatio, an si expressè constaret † ꝙ secundum pactum, etiam si esset iuratū, deroget primo. & de hoc est gl. no. in c. licet mulieres. de iureiu. in vj. quæ tenet ꝙ primum iuramentum attendatur. Cōtrarium uerius videtur, quia immo ultimū iuramentum derogat priori. l. duob. §. fi. ff. de iureiu. & facit tex. in c. sicut literis. de spō. cum si. vt tradit Ale. in consi. 16. ponderatis. lib. iij. vbi ad gl. in d. c. licet respondet tripliciter. Primò, quia ibi cum primo iuramento dispō iuris cōis concurrit: quia mulier erat prohibita alienare: ut no. Imo. in c. dilecto. de preb. Secundò illa gl. habet locum, quādo primò mulier iurauit, in fauorē tertij, cui postea præiudicare non potest: ut no. Bal. in d. l. duob. §. fi. Tertiò. illa gl. procedit, quando ille, cū quo secundū iuramentū interponiŧ, sciebat de primo iuro: vt no. Imo. in l. cū vir. de vsucap. Circa istam gl. opponit Barto. de l. cū plures. §. locator horrei. ff. loc. & in isto cōtrario laborāt doc. & ex dictis omniū quatuor solōnes colliguntur, Prima est secundum Pe. ꝙ ibi fuit ꝓpositum in mente retentū, qđ nihil operatur. l. si repetendi. ĵ. de cōd. ob cau. Bar. dicit, ꝙ ista solutio diuinat: sed potest responderi, ꝙ non diuinat: quia ꝓpositum pro intentione accipitur, ut dř de illo, qui habuit ꝓpositum baptizandi, in c. maiores. in fi. de bapt. Alia autem rōne p̄dictam solutionē reprobat Bar. in l. non solū. §. morte. col. v. ver. circa fm. ff. de ope. no. nun. qa si propositū fuisset in mente retentū, nō conueniret, qđ ibi dř de remissione ꝓpositi: quia remissio est priuatio, quæ ꝑsupponit habitū. l. manumiss. ff. de iu. & iu. Sed ad hoc etiā rñderi pōt, quod tex. in d. §. locator horrei. nō loquiŧ ꝓcisè de remissione: sed de illa dř p viā similitudinis, perinde, ac si propositum fuisset remissū. & adaptari pōt hoc mō. Propositū, de quo ibi dicit, nō ualuit: qa non fuit expressum, & cū nulla fuerit illa protestatio, non hēt effectū, sicut nō hřet alia ꝓtestatio, quæ expressa fuisset remissa. & ita ibi isti duo casus æquiparantur p similitudinē, ut colligiŧ ex illa dictione, perinde, qui à pře, vbi Bar. ff. de confir. tut. l. sed & si lege. §. cōsuluit. vbi Ang. ff. de peti. hære. Alia tamen rōne solo p̄dicta nō vř procedere: quia si propositum fuisset in mente retentū, vana fuisset dubitatio de validitate talis ꝓtestationis, quæ expressa non fuisset. Vnde esset dicendū, ꝙ tale ꝓpositū diceret in mēte retentū, si non fuit intimatū illi, de cuius p̄iudicio tractatur. & supplendo hoc modo concordaret cum intellectu Bar. de quo inferius dicam. ¶ Secunda solutio ad cōtrarium, fuit Iac. Bu. quē Bar. hic sequitur, ꝙ tex. in d. §. locator horrei. procedat quando cl̃a de rogatoria simpliciter ꝓcessit. nam talis cl̃a nō vř tollere actū contrariū, q cū interuallo sequatur. Bal. hic tenet cōtrariū p l. si ita scriptū. de leg. j. sed rñdet, ꝙ ibi nō fuit actus cū interuallo, sed in eadē volūtate, vt Ale. hic dicit. Vel ibi erat facta relatio ad futurum. & sic non ob. secundum dictum Ia. Bu. Dicit tamen Ale. ꝙ ꝓ opi. Bal. melius facit tex. in l. si qs in principio testā. de leg. iij. ibi, in eodem testō vel codicillis. Sed responderi potest, ut dixi, ꝙ verba ibi erant relata ad ad futurum. Vel secundò, ibi loquitur, quando sciens legauit in codicillis. & sic quando recordatus fuit de protestatione, quo casu videtur cessare rō, quæ considerat dato interuallo. Adde tamen ꝙ nō vř procedere absque diuinatione, si tex. in d. §. locator horrei. restringatur in actu facto cū interuallo: qa illa dictio, deinde, intelligitur incontinenti, & cū interuallo: vt no. Are. in l. ij. §. prius. col. ij. de vulg. & pupil. facit tex. in l. si ita quis. de vulg. & pup. in §. insula. instit. de rer. iud. & ideo Aret. in l. Titia. §. idem respondit. el 1. col. iij. de verb. obl. videtur approbare opin.
10 Bal. hic: & dicit, † ꝙ etiam dato interuallo temporis voluntas mutata non præsumitur. c. maiores. in fi. de bapt. & alleg. dictū Inn. in c. ad audientiā. de homi. vbi si mandatū alicui sit, ut cōmittat homicidiū, dato ꝙ cū interuallo homicidium sequatur, semper videtur factum vigore prioris mandati. & no. Bar. in l. non solum. §. si mandato. col. pe. de iniur. Sed responderi potest, ꝙ tex. in d. §. locator horrei. satis vř loqui cū interuallo, qa loquitur de diuersis actibus separatis, qui verisimiliter eodē tempore non ꝓcesserunt, quia primò dñs habuit propositum nō recipiendi, deinde passus fuit merces inferri à mercatore: vnde cōsonat ꝙ cū interuallo illud factum sit: & qa incontinēti correctio nō ꝑsumitur. l. nā ad ea. ff. de cond. & demonst. Nō ob. ꝙ mutatio voluntatis non ꝑsumit, qa verū est in dubio, & alio nō apparēte: sed hic ex actu ꝯrio volūtas cōtraria oñditur. Et hoc mō ēt respondeŧ ad dictū Inn. in d. c. ad audientiā. qa ibi nihil superuenit, pp qđ volūtas mutata arguatur. secus in d. §. loca horrei. & etiā illud dictum Inn. non habet locū, dato interuallo: vt not. p gl. in §. certè. inst. de obl. quæ ex del. & not. Bal. in l. j. col. iij. ĵ. de ser. fug. & Io. de Ana in consil. 59. visa inquisitione. col. iij. Et ex p̄dicto intellectu infertur ad probandū simulationem. nā si qs velit ꝓbare contractū simulatū, debet ꝓbare ꝙ tempore venditionis dictū fuit, ꝙ esset pignus, & nō venditio: & tunc si statim facta fuit venditio, ꝑsumitur simulata: secus si
c ex interuallo:[c] vt Bar. hic cōcludit post Iac. But. & sequitur Bald. col. ij. cum si. vt tradit Alex. hic. & facit tex. in l. iiij. §. si ab ignoto. ff. de manu. ibi, ab initio. n. hoc agi debet ut imaginaria fieret emptio. & no. Bal. in l. fi. col. fi. in x. q. C si ser. exte. & tradit Ale. in cōs. 28. in causa, & lite. col. ij. lib. v. & ibi sequiŧ doctrinā Bar. hic. & idē Ale. in cōsi. 122. viso processu. lib. ij. col. ij. & idem Ang. in consil. 273. qñ dictum priuilegiū. circa fi. Et p̄dicta cōclusio lĩtatur fm Imo. in l. Titia. §. idem rñdet. el 1. col. ij. in ver. tu potes dicere. de verb. ob. vbi limitat. d. §. loc. horrei. procedere, quando in ꝑstatio nib. p̄missa fuit protestatio, à qua postea cum interuallo recesserūt. Secus dicit, si in ipso ꝯctu sit aliqd firmatum, & ius pti q̄situm fuerit: qa tunc licet etiā cū interuallo actus sequatur, non videtur recessum ab his, quæ prius firmata fuerūt. & ita refert, & sequitur Ale. in cōs. 26. attentis narratis. lib. iij. & idē Alex. in l. non solū. §. morte. col. vj. ver. item si diceretur. de ope. no. nū. Tertiò ad d. §.
d locator horrei rñdetur fm Bar.[d] in d. l. non solū. §. morte. col. v. ver. circa fm. de ope. no. nun. ꝙ illa ꝓtestatio fuit fcā in pñtia ptis. & Ale. hic vř approbare istū intellectū. Sed obstare videtur, quia si protestatio nō valuit p p absentiā partis, non erat tractandū de remissione, quæ tñ cōsideratur in d. §. locator horrei. & sic ratio quā Bar. adducit contra Pet. vř. pariter habere locū in isto suo intellectu. Sed rñderi pōt, ut ĵ. dixi. Secundò ꝙ illa remissio intelligatur fieri quatenus de facto processit, qa corā alijs protestatus fuerat. vt in simili no. p gl. in l. j. ff. de ser. in l. ex empto. §. is qui vinum. ff de act. empt. facit tex. in c. filij presbyterorum. de reb. eccl. non alie. Eriste intellectus Bar. suadetur: quia in §. locator horrei. dñs erat solitus periculū suscipere pro reb. illatis in horreū: ideo q detulit merces solito more in horreū deceptus fuisset, qa ignorabat protestationem: meritò pñtia partis videtur necessaria. Ex quo infertur

ADDITIONES.

a ¶ Deroget vlt. An primum pactum tollatur per secundum, uide l. si unius. §. pactus. & ibi Bar. in uer. & no. ff. de pact. nec per statutum nouum uel rescriptum gl. in cle. dudum. de sepul. in uer. pacto.
b ¶ Iuratas. Ale. consi. 227. nu. 8. li. 1. consi. 38. col. 2. lib. 3. Dec. c. constitutus. col. 3. de rescrip. Matth. Affl. deci. Neap. v. deci. 111. nu. 113.
c ¶ Interuallo. Alex. consi. 28. col. 2. li. v. consi. 29. nu. 19. lib. 7.
d ¶ Bar. quem sequitur. Deci. hic & bene. adde Frā. Ri. d. c. cum M. Ferra. char. 13. Alc. in l. detestatio, col. 9. de ver. sig.

infert ſm Abb.in c.cũ M.col.4.ver.ex quo infertur. de ꝯſti. ꝙ ſi qs
11 ad requiſitionem amici dicit,†ꝙ erat ꝯtentus fideiubere pro ami-
a co,& poſtea coram teſtib.proteſtatus fuit nolle obligari, deinde
apud creditorem ſimpl'r fideiuſſit,certè obligatur: quia ꝑteſtatio
non fuit facta in pñtia creditoris.Secus ſi pſente parte fcã fuiſſet:vt
no.Bar.in d.l.non ſolũ.§.morte.co.4.& idẽ Ang.hic cum ſi. vt tra-
dit Ale.hic.& idẽ Ang.in no.q.concludit in l.mora.co.2.ff.de vſu.
Et quod dictum eſt de pñtia partis, intell'r,niſi ex cã quis in abñtia
partis ꝑteſtet,vt qa pp metũ nõ audet pñte pte hoc facere:quia ta
li caſu ꝑteſtatio iuuat,dato ꝙ pars pñs nõ fuerit.c.j.qd̃ me.cã. vbi
Abb.in gl.j.& idem Abb.in d.c.cum M.col.6.de conſt.An.de Bu.
& Ab.ĩ c.tua nos.de ſpõ.Bar.in l.de pupillo. §. ſi qs ipſi p̃tori. ĩ xj.
q.de ope.no.nun.Bal.in l.ſi repetendi.in fi.j. de ꝯdi.ob. cau.Et iſta
concl'o ꝓcedit ẽt ſi poſt talẽ ꝑteſtationẽ clandeſtinè factã pp me-
tũ,ſequatur actus ꝯ̃rius cũ interuallo:qa nõ purgat̃ metus eadẽ cã
ſubſiſtente:vt no.Bal.in l.2.col.2.ver.ſed q̃ro.poſt Cy.ibi, col.fi.in
ver.per iſtã gl.vidi ſemel.& no.Bar.ĩ l.ſi ob turpẽ,col.fi. ver. & iõ
12 in q.de facto.ff.de cond.ob.tur.cau.† de muliere verberata à ma-
rito : quia nolebat conſentire cuidam inſtr̃o : poſtea ex interuallo
conſenſit:certè vr̃ confeſiſſe metu mariti:qa donec durat mr̃imo
b niũ,metus durare[b] vr̃.& no. Abb.in c.accedens.in iij.no.de proc.
& in no.q.de Rege Cypri tradit Car.in ꝯſ. 137. redẽptoris oĩum,
q eſt Rex Regum.Cal.in ꝯſ.j.in ti.qd̃ me cã.& Abb. per illum tex.
in c.accedens.circa fi.de conuer.ꝯiu.Pet.de Anc.in ꝯſ.299. viſa.s̃.
dicta facti narratione.col.fi. Alex.in conſ.48.qm̃ per excellentiſſi-
mum.li.4.& in conſ.1.viſo proceſſu.col.4 lib.3 Are.in ꝯſ. 14. vi-
ſo,& diligenter conſiderato.col.x. And.Sic. in ꝯſ.51.col.13.lib.1.
& in conſ.vlt.co.11 lib.2.Et ex p̃dictis aliàs ꝯſului in Gallia in cauſa
magni ponderis.& s̃. dicta oĩa procedunt quo ad illum , qui p̃bet
cãm,vt proteſtatio fieri nõ poſſit : Secus eſt quo ad tertiũ , q poſ-
ſet illaqueari,vt in no.caſu conſuluit Ale.in ꝯſ.16.põderatis narra
tis.col.pe.lib.3.ubi concludit,ꝙ proteſtatio clandeſtinè facta à pa
trono de nõ pñtando aliquẽ, & ꝙ ſi pñtaret,faceret p metum, ta
lis proteſtatio nõ impedit ꝑteſtationẽ poſtea factã ſimpl'r. quan-
tum ad ipſum pñtatum:qa pñtatus poſſet decipi,& illaqueari , p̃-
parando ſe ad ea,q̃ in tali beneficio requiruntur , vt ipſe ibi latius
deducit.col.fin.¶ Quartò ad d. §. locator horrei. rñdet Bald.hic,
col.3.quia ibi verbis fuit facta proteſtatio , ꝙ eius periculo mer-
ces non ponerentur in horreo,poſtea pactus eſt merces inferri,&
ſic ſecutũ fuit ꝯ̃rium pactum:ex quo qdem pacto ꝯ̃rio , recedit̃ à
verbali proteſtatione precedẽti.& ad hoc facit : qa actus facti po-
tentior vr̃.l.nr̃am.j.de teſta.& in c.dilecti.de app.cũ ſi. vt dixi ibi.
Imo.in d.l.non ſolum.§.morte.col.2.dicit. ꝙ notabilis eſt iſte in-
tellectus.Illum tñ reprobat:qa,dicit ipſe,actus nõ operatur vltra-
intentionem.l.nõ oĩs.in prin.ff.ſi cer.pe.vnde ex quo ꝯſtat de mẽ
te per proteſtationẽ p̃cedentẽ,nõ vr̃ curãdũ,an actus ſubſequens
ſit actus verbi,vel facti,& vr̃ ſequi Alexã.hic.Sed poſſet rñderi, ꝙ
intentio reuocata vr̃ per pactum ꝯ̃rium,qui potentior eſt. Alia ta
men rõne intell's Bal.non vr̃ benè adaptari in d. § locator horrei.
quia ibi non vr̃ actus ꝯ̃rius proteſtationi:quia proteſtatus fuit , ꝙ
non reciperet merces eius periculo,poſtea paſſus fuit ſimpl'r mer
ces inferri,vnde iſte actus nõ vr̃ ꝯ̃rius:qa non apparet eius pericu-
lo recepiſſe.facit tex.in l.j.§.fi.ff.nau.cau.ſta.& iõ ſi paſſus fuit mer-
ces inferri,vr̃ obligari ſolito more,& actus non vr̃ ꝯ̃rius proteſta-
tioni.& quando ſit ꝙ actus ꝯ̃rius vitiet ꝑteſtationem.dixi in c.ſo-
licitudinem.de app.¶ Poſtremò alium intell'm ad d.§.locator hor-
rei.poſuit Iaſ.in d.§.morte.col.9.ver.cogita ſi poſſet.dicens ꝙ in
d.§.ꝑpoſitum eſt gñale,& receptio ſpãlis,quo caſu generi p ſpẽm
derogatur,in regu.generi.de re.iu.in vj.in l.vxori.§.feliciſſimo.de
leg.3.Ideo illa gñalis proteſtatio , in illo ſpãli caſu remiſſa vr̃. Sed
iſte intell's omnibus aliis deterior vr̃ : quia ex quo fuit proteſtatio
gñalis,omnes caſus ſpãles complectitur.l.ſi chorus.ff.de leg. 3. l.ſi
duo.ff.de admi.tut.& ſi in illo caſu ſpãli eſſet derogatum proteſta
tioni gñali,idem ſemper dicendum eſſet in omnibus aliis caſibus
ſpãlib.qui ꝯ̃ proteſtationem euenirent , & ſic in effectu illa gñalis
proteſtatio eluſoria redderetur:vt etiam dixi in d.c.cum M.col.x.
vñ intellectus Bart.in d.§.morte. verior vr̃ , declarando,vt s̃.dixi.

ADDITIONES.

a ¶ Nolle. Ant.Rube.reper.d.§.morte.nu.321.
b ¶ Durare Deci.l.in omnib.cauſis,in fi.de re iu.conſ.468.nu.23.Ale.conſil.98.lib.3.
Nic.Boer.deci.Burdeg.c.

LEX XIII.

1 *Pactũ nudum ueſtitur coherentia contractus, & idem in pacto tacito. nu. 2.*
3 *Pacta nuda ueſtiuntur coherentia contractus, et ſi incontinenti ſint appoſita.*
4 *Pactum nudum ueſtitur cohærentia contractus, quando in pacto continetur il-*
lud quod etiam ſub principali contractu potuiſſet conueniri.
5 *Ex pacto incontinenti appoſito oritur actio immediatè.*
6 *Pactum nudum non producit actionem, ſed exceptionem.*
7 *Statutum ſi diſponat, ꝙ inſtr̃a habeant executionem paratam, tunc pactũ nu-*
dum quod in inſtrumento reperitur uidetur ueſtiri auctoritate ſtatuti.
8 *Inſtrumentum ſi continet confeſſionem, confeſſio non eſt acceſſoria,*
9 *Inſtrumentum guarentigiatum idem eſt quod confeſſionatum.*
10 *Dictio, poſtea, intelligitur cum interuallo.*
11 *Idem iudicatur de pacto appoſito incontinenti iuxta contractum bonæ fidei,*
quod de contractu principali.
12 *Ex pacto oritur actio, etiam dato ꝙ non reſultet contractus innominatus.*
13 *Pactum factum ex interuallo ad agendum, ſi non producit actionem, etiam*
non valet ad excipiendum.

1 IN bonæ fidei. ¶ † Pimò not.ꝙ pactum nudum
veſtitur cohærentia ꝯ̃ctus. Ad idẽ
tex.in l.iuriſgentium.§.quinimo.ff.eo.in l.lecta.ver. dice-
bã.ff.ſi cer.pe.in l.2.j.de pac.inter emp.& ven. Et hoc ampliatur,
etiam in ꝯ̃ctu p̃ſumpto.l.ex conuentione.s̃. eo. vbi actio ex ꝯ̃ctu
venditionis p̃ſumptæ,pp æſtimationẽ,informatur à pacto cohæ-
renti.& de hoc dictum fuit in d.l.ex conuentione. ¶ Secundò re-
gula procedit ẽt in pacto tacito,vt no Imo.per illum tex.in l.hr̃di
tatem.in ij.no.ff.de donat.& ſequit̃ Are.in l.1.in prin.co.5.de ver.
ob.Sed conſiderandum eſt,ꝙ illud,qd̃ dr̃ in d.l.hæreditatem,vr̃ ex
2 nã rei intrinſeca:† quia ille,q habet hr̃ditatem , debet creditorib.
ſatisfacere:vt no.per gl.in l.debitori.s̃.eo.vbi dictum fuit: & ſic ex
cohærentia rei non vr̃ hoc procedere:quia idẽ eſſet ex interuallo
ex nã rei,niſi dicamus,ꝙ iſtud interuallum ꝯſiderari nõ poſſit : qa
ſemper diſpõ facta de hæreditate, habet annexum onus ſoluendi
creditorib. ¶ Tertiò ampliatur,etiam ſi pactum incontinenti ap-
poſitum vallatum ſit ſtipl'one:quia tñ actio ex principali ꝯ̃ctu pp
cohærentiam informat̃: vt no.Bar.in l.prędia.p illum text.ſm vnã
lect.ff.de act.emp.& Pau.de Caſ.ibi ſequit̃ in glo.mag.in prin. di-
cẽs,ꝙ alibi non reperit̃.& notandum eſſet ad iſtã l.& idem ſequit̃
d.Io.Bap.de S.Seue.in trac.de pac.in vj.q.prin.col.x.ver.quib.ad-
de Mod.in l.petens.col.5.j.eo.ſed aduertendum eſt,vt latius dixi:
quia tex.in d.l.pdia.non vr̃ probare hoc:qa ibi dr̃ p̃dia vẽdidiſti mi
hi,& conueni vt aliquid facerem.verbum eñ ꝯuenit,pactum nu-
dum ſignificat:vt no.Bar.in l.lecta.ff.ſi cer.pet. Vnde non apparet
ibi,ꝙ ſtipl'o interuenerit.Et quia in tali lege,quæ varios habet in-
tellectus fundñ fieri non poteſt:vt no.Bal.in l.in ambiguo.de reb.
du.& in contrarium facit:quia oĩa iura loquuntur in pacto nudo
appoſito in continenti:ergo ſecus vr̃ in ſtipl'one. & quia cum di-
cta iura exorbitantia ſint,reſtringi debent,prout loquuntur.l.ſi ve
rò.§.de viro.ff.ſol.mat.& quia partes apponendo ſtipl'onem , ꝓ-
uident ſibi de remedio ordinario agendi,iõ prouiſio extraordina
ria ceſſare dr̃:ar.l.fi s̃.de pac.conuen.& no.per gloſſ. in l.2.j.de iu.
emphy. ¶ Quartò ampliatur:vt ẽt in fauorem tertii pactum nudũ
veſtiatur,pp cohærentiam ꝯ̃ctus:vt no. Ang.in l.epiſtola.§.j.ff. eo.
vbi pactum nudum factum inter creditorem cum pignore,& em
ptorem pignoris,veſtitur in fauorem debitoris à ꝯ̃ctu emptionis,
& venditionis celebrato inter creditorem, & emptorem pigno-
ris.Mod.ibi dñt de hoc eſſe text.in l. ſi tibi.j.loc. ſed ad illum text.
reſpondetur , vt dictum fuit in l. legem.s̃. eo. quia ibi pactum fa-
3 ctum fuit ex interuallo. ¶ † Quintò,& vlt.ampliatur,etiam ſi plura
pacta incontinenti appoſita ſint:quia omnia appoſita vñr incon-
tinenti,& veſtiuntur:vt no.Bar.in l.iuriſg.§.quinimo.in fi.ff.eo.du
bitari tñ poteſt:quia materia odioſa vr̃:quia ꝯ̃ regulam,ideo in pri
mo pacto deberet verificari:arg.c.non poteſt.de præb. in vj facit
tex.in l.boues.§.hoc ſermone.de ver.ſi.Pro dicto tamen Bartol.
facit:quia iura loquuntur in plurali.d.l.iuriſg.§.quinimo.ibi,pacta
conuenta ineſſe.& in l.lecta.ver.dicebã.ſi cer pe.Sed poteſt rñderi,
ꝙ numerus pluralis verificatur in plurib.diuerſis caſib.qui occur-
rerẽ pñt:tamen ꝙ in eodem caſu plura pacta nuda veſtiantur. re-
liqua videbimus in l.petens.j.eo.Non omitto tñ ꝙ regula iſtius l.
limitetur,vt procedat quando in pacto continetur illud quod ẽt
ſub principali ꝯ̃ctu potuiſſet contineri:alias ſecus:vt no. Bartol.in
l.iuriſgen.in §.quinimo.per illa verba,q̃ legẽ dant ꝯ̃ctui.ff e.Et Bar.
4 †ibi exemplũ ponit in ꝯ̃ctu,qui re ꝯ̃hitur.nam ſi iuxta ꝯ̃ctum mu
tui,uel commodati apponatur pactum, vt vadas pro me Romã,
non informatur actio,quę datur pro mutuo,vel commodato:qa
natura ꝯ̃ctus repugnat , & pactum non poteſt dare legem ꝯ̃ctui,
vt latius proſequitur Alex.hic.In quo conſiderandum eſt,ꝙ rõ,q̃
Bar.adducit,efficax vr̃ licet tex.in d.§.quinimo. euitari poſſet. qa
illa verba,legem dant ꝯ̃ctui,non inferunt illud,quod Bart. dicit,ꝙ
debeat eſſe tale pactum,quod in ꝯ̃ctu principali contineri poſſit:
ſed intelligi debet ſimpl'r:quia tex.ſeipſum declarat,vt illa verba,le
gem dãt ꝯ̃ctui,accipiantur pro pactis appoſitis incontinenti,quę
dant legem ꝯ̃ctui,vt colligit̃ ibi,quæ legem dant ꝯ̃ctui.i.quæ in in-
greſſu ꝯ̃ctus facta ſunt.& ſic ille text.quem ponderat Bald.parum
facit. Sed ratio eius fortior videtur : quia non videtur ꝙ actio ex
mutuo,vel commodato competere poſſit pro eo quod in pacto
continetur:quia in plus ꝯ̃hi non poteſt,quàm ſit res,quæ ex cauſa
mutui,vel commodati tradit̃.l.rogaſti.§.ſi tibi.ff.ſi cer.pet.l.ſi tibi.
in prin.ff.eo.Sed tñ aduertendum eſt, quia pactum appoſitũ iuxta
contra-

ɔ̃tū ſtipſonis,veſtit cohærentia ſtipſonis l.petēs.ɔ̃.e.l lecta.ver.di
cebā.ff.ſi cer.pet. & tñ forma ſtipulationis pacto adaptari nō pōt:
qa ſtipulatio verbis ɔ̃hit.l.j.§.verbis.ff.de act.& ob.& ita vr̃ ſe hr̃e
verba in ɔ̃tu ſtipulationis,ſicut res ɔ̃ſiderat ĩ ɔ̃tibus,q re celebrā-
tur.& iō vr̃ ꝙ ēt pactū appoſitū incōtinenti iuxta ɔ̃tū mutui, vel
depoſiti,dēat ueſtiri cohærētia ɔ̃tus,ꝑ regulā gn̄alē iſtius.l. & ex-
preſſè ſentit Bar.in d.l.rogaſti.§.ſi tibi.vbi inqt in prima glo.ibi,ꝙ
nō ueſtit ibi pactū cohærentia ɔ̃tus mutui:qa erat pactū vſurariū
alias ergo ſecus vr̃,uñ ſi depoſui centū apud mercatorē gr̃a ipſius
& apponit pactū,ut uadat ꝑ me Romam:iſtud pcm̃ vr̃ ueſtri: qa
fuit fcm̃,reſpū ɔ̃tus depoſiti.& ad hoc facit text.in l.Lucius.la j.in
fi.ff.depo. ubi pcm̃ appoſitum incontinenti iuxta ɔ̃tū depoſiti,
de ſoluēdis uſuris,ueſtit ab ipſo ɔ̃tu depoſiti, qui re ɔ̃hit ad idem
tex.in l.Publia.§.Paulus ff.depoſi.ibi.fm̄ cōuētionem vſuræ quoq;
peti pñt.Nō ob.rō Bar.ꝙ ɔ̃tus,q re ɔ̃hit,non pōt in plus ɔ̃hi,quā
ſit res:qa reſponderi pōt,ꝙ licet actio nō informet. ueſtit tñ pcm̃:
vt actio præſcriptis uerbis ex pcō otiat:ut in ſili no. Bart.in l.lecta.
col.fi.ff.ſi cer.pet. Vel ſecundò dici, pōt, ꝙ ex quo pactum eſt ap-
poſitū ɔ̃templatione ɔ̃tus,ēt dr̃ informari actio.ꝑ iſtum text.qui
gn̄aliter loqt,& plura ſuperius alle ubi hoc patet in ɔ̃tu depoſiti
& ſtipulationis.& ad hoc bñ facit tex.in l.fundi partē.ff.de ɔ̃h.em.
ubi actio ex vendito informata dat ad id,ꝙ in pcō continetur: &
actioni ex uendito pcm̃ illud repugnabat.Nec ob.rn̄ſio Alex. hic,
ꝙ illud pcm̃ erat pars ptii: qa ꝑp illud res minori prætio uendita
fuit, qa hoc non tollit arg.qa licet propter pcm̃ res uilius uendita
ſit, & illud pcm̃ reputetur pars ptii,non poteſt dici in ueritate ꝙ
ſit pars ptii, qa ptium debet eſſe in pecunia numerata : ſed dr̃ pars
ptii interpretatione qa illud pcm̃ fuit correſpectiuum ad uenditio
nem.Idē probat in l.tenet.§.j.ff de act.emp.& ita ēt in caſu iſto di
cendū vr̃,ꝙ pcm̃ ſit correſpectiuū ad ɔ̃tū mutui, uel depoſiti:iō
5 ueſtit,ut ɔ̃.iuribus præall.¶†Secundò no.ibi,ex pacto.& actio im
mediatè ex pcō incontinenti appoſito orit:qa illa dictio, ex, cām
immediatam ſignificat l.j.§.ex incendo.ff.de incen.rui.nau.no. in
l.eo tpe.§.fi.& ibi Bar.ff.de pec.& l.non dubiū. ſ̃. de legib. Et hoc
ɔ̃firmat:qa tex.conſiderat duos caſus , Primum qñ appoſitum fuit
pcm̃ incontinenti.Secūdum,qñ ex interuallo.primo caſu actio na-
ſcit,ſecundò caſu exceptio ſolum producit,vñ ſicut in ſecundo ca
ſu orit exceptio immediatè ex pacto , ita pariter in primo caſu a-
ctio ex pacto oriri dēt:qa iſti duo caſus æquiparant.& hoc modo
comprobatur opi.Bar.contra Vltramont. de qua ibi videbimus.
6 ¶†Tertiò no.aliā regulam, ꝙ pactū nudū actionē non producit,
ſed exceptionē,ad idem tex.in l.legē.ſ̃.eo.in l.iuriſgentiū.§.ſed cū
nulla.ff.eo.& iſta regula fm̄ Alc.hic fallit,niſi qs tractaret de dāno
uitando:qa tunc ex pacto nudo agit actione de dolo.l.eleganter.§.
ſeruus pactionis.in fi.& ibi Bar. ff.de dolo. & idē ꝑ illum text.dicit
Ang.in conſ.j.uiſis.ſ̃.dictis.col.ij.uer.nec mirum.Ale.in conſ.11.
uiſo puncto lib.iij.& in l.ſi conuenerit.ff.de iur.om.iu. ubi per illū
tex.dicit, ꝙ tota materia pactorum limitatur Sic tñ conſideran-
dū eſt,ꝙ iſtud, vr̃ procedere fm̄ communem rr̃am:qa ibi vr̃ ɔ̃tus
innominatus,facio ut des:quo caſu dat actio de dolo.ut eſt tex.in
l.naturalis.§.quod ſi faciā.ff.de pſcrip.uerbis. In quo tñ aduerten-
dum eſt;quia potius fuit contractus innominatus, facio ut facias:
qa ille ſeruus promiſit in ſe ſuſcipere oblationē.& hoc eſt factum,
licet ordinatum ſit ad dandum:ut probat in l.liber.homo.in fi. ff.
de uerb.obli.Et qcquid ſit, ſatis eſt ꝙ ibi eſt pcm̃ correſpectiuum,
meritò actio naſcitur,qñ quis pro parte ſua impleuit,prout eſt in
ɔ̃tibus innominatis.& ita Bar.vr̃ ſentire in d.§. ſeruus pactionis.
Non omitto ēt qđ Ang.Are.in§.in perſonam.col.pe.inſti. de act.
dicebat eſſe ſpāle ꝑp liberalitatē dñi in manumittendo.Sed prima
facie hoc dictum uidet ɔ̃ illū tex.ubi ēt expromiſſori dat illa actio.
Sed reſponderi poteſt,ꝙ illud totum fit intuitu dñi,qui liberalita-
tem exercuit.Sed tñ non uidetur magna liberalitas,ex quo noluit
hr̃e expromiſſorem.dic ꝙ non habuit expromiſſorem pro liberta
7 te data:ſed quia ſeruus erat debitor in rationibus dñi.¶†Secundò
regula fallit, quando ex forma ſtatuti inſt̃m hr̃et paratam execu-
tionem,quia tunc pactum nudum, qđ ĩ inſt̃o reperitur, vr̃ ueſtiri
auctoritate ſtatuti:ut no.Bal.in l.ij.in fin.ɔ̃.de execu.rei iud.in l.ex
placito.in fi.ɔ̃.de rerū pmu.ĩ l.j.ĩ fi.de dotis pmi.& ĩ l.iij.§.pupillus
ff.de neg ge.Ale. tñ hic ſe remittit ad Bal. gn̄aliter loquit in l.ſi non
ſortē.§.j.in fi.in uer.ſed qđ ſi inſtrumentū.ff.de cond.indeb.ubi in-
quit,ꝙ in tali inſt̃o vr̃ eſſe pceptum de ſoluendo in confeſſum,qđ
acceſſoriè uenit,vñ acceſſoriū non debet ueſtire principale:ut no.
in l.ſi pcō.ɔ̃.eo.Sed pōt reſponderi,ꝙ qñque acceſſorium confir-
mat principale:ut patet in iure.auth.ſacramenta puberum.ɔ̃.ſi ad
8 uer.ven.in c ij.de pac.in vj.¶†Præterea,in inſt̃o guarentigiato cō
tinetur confeſſio partium, ꝑp quam ſit pceptū , & talis confeſſio
acceſſoria non vr̃. Dictum tñ Bal. in d.l. ſi non ſortem.approbat
Ro.& Are.in l.j.in prin.col.vj.de uer.obl. & pdictam opi. nouiſſi-
mè ſequit & confirmat Iaſ.duplici rōne,in l.legitima.ff.e.Prima eſt
quia tale ſtatutum eſt contra ius commune.l.minor. xxv.ann. cui
fideic.ff.de min.iō debet intelligi ſtrictè, vt nō hēat locū in pacto
nudo.Secūda rō eſt, qa cōcurrerent duo ſpālia,ꝙ pactū nudū va-
leret,& ꝙ paratā hr̃et executionē,ɔ̃ tex.in l.j.ɔ̃. de inof.dona.Sed
iſtis rōnib.rñderi pōt,ꝙ nō hēat locū in inſt̃o guarentigiato pro
9 ut vr̃ loqui Bal.in d.l.ij.& locis.ſ̃.alle.† quia inſt̃m guarentigiatū,
idē eſt qđ ɔ̃feſſionatū:vt no.Bar.in l.poſſeſſio quoque.§.& ſi poſ-
ſeſſio.de acqui.poſ.quo caſu ꝑp confeſſionē, quæ in eo ꝑtinetur,
paratā hēt executionē:vt no.Bar.in l.j.in iij.no.ɔ̃.de confeſ.& in l.
poſt rē.ff.de trāſa.& iō inſt̃a guarentigiata habēt executionē pa-
ratā de iure cōi:vt expreſſe dicit Ang. in l. ait prætor.§. ſi iudex.ff.
de re.iudi.& Pau.de Ca.in l.poſtrē co. ti. Ale. in l. ſi cum dotem.
§. eo aūt tpe.ff ſol.ma.& ſic hic non cōcurrunt duo ſpālia:nec ta
le ſtatutū vr̃ cōtra ius cōe. Et iō pro vera reſolutione ɔ̃ſidero tres
caſus.Primus eſt,in inſt̃o guarentigiato, in quo in effectu ſit facta
confeſſio debiti,& præceptum à notario de ſoluendo,& tali caſu
ēt de iure cōi,inſt̃m habet paratā executionē.Secundus caſus, ſit
qñ inſt̃m non ſit guarentigiatū,& ſtatutū ſimpliciter dicat, ꝙ in-
ſtrumenta paratā hñt executionem : quia ſtatutum eſt contra ius
cōe,& intelligitur de inſt̃.s efficacib.& non vr̃ hr̃e locum in inſtru
mentis,quæ nudum pactum continerent. Tertius eſt caſus, qñ cō
ſtaret,ꝙ ēt in inſt̃is cōtinentib. pacta nuda , voluiſſet executionē
10 tribuere.¶†Quartò no.ꝙ dictio,poſtea,cum interuallo intelligi-
tur.Sed tñ aduertendū eſt,quia hic vr̃ hoc procedere rōne ſpecia-
li.nā prius dixit de pacto appoſito incontinenti , & iō dictio , po-
ſtea,cum interuallo intelligitur:quia deſignat actū contrariū ad il-
lud,qđ dixit de pacto incontinenti.ad idē tex in l.iuriſgentium.§.
quinimo ver.idē reſponſum.ibi,ea pacta quæ poſtea interponun-
tur.ff.e. vbi ēt ex præcedentib.patet, ꝙ cum interuallo illa dictio,
poſtea.intelligitur.& facit tex.cum gl.in ver. poſtea. in l.Celſus.in
prin.ff.de arb.& in l.non erit.§ fi.& ibi gl.in ver. poſtea.ff.de iure-
iu.in l.cum fundum.vbi gl.ver.poſtea.ff.de vi & vi ar. Quandoque
tñ iſta dictio,poſtea pro incontinenti accipitur.l. quoties.§.ſi quis
ita.& ibi Bar.ff.de hære inſti.& idem no.Bar.in l. fructus.in fi.ff.ſo.
ma.Bal.in l.diuortio.in prin.ff.ſo.ma.cum ſi. vt tradit ibi Ale.col.
11 iij.¶†Vltimò no.ꝙ de pacto appoſito incontinenti iuxta ɔ̃tum
bonæfidei,idem iudicatur,qđ in contractu principali. Vnde ſi em
phyteuta cadit à iure ſuo ꝑp canonem non ſolutum, vr̃ etiam ca-
dere,à pacto luendi , & liberandi rē datā in emphyteuſim, qñ pa-
ctum fuit factum incontinenti in eodē ɔ̃tu , & inſt̃o : quia tunc
vr̃ pars ɔ̃tus iuris emphyteutici:ar.l.fundi partem. ff.de ɔ̃h.emp.
& l.ſi ſterilis.§.ſi tibi.ff.de ac.emp.ita concludit Barth. Vero. in tra
ctatu ſimulationis in ſecunda præſum.in fi.& videtur ſequi ſimpli
citer Iaſ.in l.j.in ij.col.ɔ̃.de iure emphy.Sed tñ ratio prædicta,ꝗ al
le.non videtur in q.iſta bene adaptari. quia pactum vr̃ pars ɔ̃tus,
qñ eſt correſpectiuum,prout loquitur tex.in d.l.fundi partem.ſed
in caſu iſto pactum non vr̃ habere correlationem,nec reſpectum
ad ɔ̃tum quia eſt pro eodem:quia confeſſio, & pactum reſpici-
a unt fauorem recipientis.& iō reperio ꝙ ɔ̃rium a in terminis tenet
And.Si.in ɔ̃ſ.51.ſcripſit ſapientiæ fons. col. xviij. ver. capio nunc
alium articulum.lib.j.quia pena non habet locū,niſi expreſſum ſit
& quia in pœnalib.non fit extenſio,in regula, in pœnis.de re. iu.in
vj.& ad hoc facit,quia licet ɔ̃tus principalis tollatur , non tñ tolli
tur pactum appoſitum incontinenti:vt no.Car. in cōſ.278.viſo,
col.pe.lib.iij.quia ex quo effectus fuit conſumatus,ceſſante cauſa
non ceſſat effectus.l.ſi.ff.vñ lib.no.Bar.in l.ij.§.fi.ff.de do.& de hoc
videbimus in l.petens.ɔ̃.e.¶In gl.in verbo, actio.Bar.ſequitur glo.
12 & concludit,† ꝙ actio oriatur ex pacto, etiam dato ꝙ non reſul
tet ɔ̃tus innominatus,per iſtum tex.ponderando , ut dixi in not.
ad idē Bar alle.l.iuriſgentium.§.quinimo. ff.eo. & iſta eſt *communis*
opi.ut Ale.hic dicit,& cōfirmat:qa tex.hic vult , ꝙ abſolute actio
ex pacto naſcatur.Sed attenta opi. Vltramōtanorū eſſet cōtingēs,
videlicet eo caſu quo reſultaret ɔ̃tus innoīatus , & ſequutū fuiſ-
ſet implemētū ex parte unius.Ful.hic dicebat ꝙ tex.hic non loqui
tur de actione,ꝗ ex pacto oriatur , ut Bart.dicit:ſed intelligitur de
actione informata, ꝗ bene naſcitur ex pacto : vt probatur in d.§.
quinimo.ver.idē rn̄ſum,vbi dicit ꝙ pcm̃ ex interualo non infor-
mat:& iō non pōt agi, ne actio ex pcō oriatur.Ergo à ɔ̃rio ſenſu,
qñ pactum eſt appoſitū incontinenti, actio ex pacto naſceret.Pa.
de Ca.dicit hoc non eſſe verū : qa pcm̃ incōtinēti informat actio
nē.d.§.quinimmo . in prin. vñ ſi actio informata oriat ex pacto,
eſſet

ADDITIO.

a ¶Contrarium .Et ſic hanc partē,quod non cadit à iure luendi tenet hic Deci. idem Ale.conſ.228.nu.5.lib.vj.Alci.de verb.ſig.l.ij. & in trac.de præſum. reg.iii.præſumptio.45.Lud.de Goza.conſ.46.nu.26.ubi dicit ita ſe ſimpliciter tenuiſſe ſuper.l.2.in fi.C.de pact.inter emp.& ven.Sed nouiſſimè Alci.in l.petens.in fi.infra.e. dubitauit & in contrariam ſententiam magis inclinat.Breuiter Cæp.malè dixit & male diſtinxit,an pactum factum ſit ſeorſum,an in eodem inſtrumento, quia non refert,cæteri quoque doc.male diuerſos caſus confuderunt.Nos dicimus quod ſi pactum factum eſt ab eo,qui plene erat dominus,& liberaliter rem ſuam concederet in emphyteuſim ſub hoc pacto tunc opi.affirmatiua vera eſt Sed in caſu, in quo loquitur Cæpo. in emptore, negatiua opi. vera eſt.

esset noua actio,& non esset vetus informata.& ad tex. in d.versi. idē responsum.idem rñdet.Et dū ibi dr̄, ne ex pcō actio oriat̄,exponit ex pcō.i.pp pcm̄.& Ale. ita residet. & ista rñsio vr̄ destruere illū tex.quia dictio,ex,cām immediatā sign̄at,ut dixi in no.Et attenta expōne Pau.de Ca dū dicit ex pcō.i. pp pcm̄. hoc mō ēt pt̄ rñderi ad istū tex.in quo Bar.facit fundm̄. Vñ alij dñt q ibi ī d.ver. idē responsum.non dēt sumi arg.à ꝯrio sensu: qa esset ꝯ text.in d. §.quinimo.iuxta no.in d.l.ꝯuenticula. C. de epi.& cle. Vel aliter,& melius rñdetur,q ar.à ꝯrio sensu dēt adaptari hoc mō,qñ pcm̄ ex interuallo apponitur , actio prima nō informat̄: iō agi nō pōt ut actio ex pcō nascat̄:quia si ageret̄ absque informatione,ageretur ex nudo pcō,ꝯ regulā.Si ergo actio informata sit , non agitur ex pacto,sed actione informata,& ita arg.Ful.in ꝯrium retorquetur,& ꝯfirmādo opi cōem , vr̄ q actio ex pcō īmediate oriat̄:qa in pacto est consensus,in quo subā oblonis ꝯsistit.l. oblonū substantia.ff.de act.& ob.& ad hoc facit tex. in d.l.iurisg. §. quinimo.vbi sępius repetit,ne actio ex pacto nascatur.& ad idē bene facit.l.iurisgen.in prin.ff.e.vbi dicit,q cōuētiones,q̄ trāseūt in aliud nomē pariūt actiones.& hoc īmediatè intellr̄, ut patet in ꝯctib.noīatis,& idē dicit tex.ibi,si non trāseūt in aliud nomē si tñ cā subsit,dicit nasci oblonē,& actionē.& hoc ēt intelligitur īmediatè:qa isti duo casus ibi æquiparantur.exēplū de cā ibi ponit̄ in ꝯctib. innoīatis,si dedi tibi rē,vt aliā mihi des,vel dedi vt aliqd facias , & sic ibi ꝯctus innoīatus ꝯsiderat̄ ꝑ cā.quia pactum sine cā nō valet.Nā ēt stiplō sine cā non valet.l.ij.§.circa.de exce.do. actio verò vr̄ q ex pacto nascat̄.per s̄.dicta.Reliqua in l.petēs.¶In gl.in ver incōtinēti,ibi, de ędi.edi.l.si apud,vbi dcm̄ gl. ꝓbat̄,& ꝯclō.gl.limitat̄ ab Vltramōtanis,nisi ꝯctus sit absolutus,iuxta l.ꝯctus.ꝟ.de fi.inst. quia postea non vr̄ pactum appositū incōtinenti: quia nō pt̄ dare legē ꝯctui, cū iā sit absolutus facit tex.in l.perfecta.ꝟ.de do.q̄ sub mō.& in ista opi.residet Ale.hic post alios,quos refert. ¶Opi. tñ gl.indistinctè vr̄ sustentabilis:quia iura, q̄ dñt de pcō postea apposito incontinēti,vñr loqui post ꝯctū perfectū & absolutū.d.l.v.alie.in gl.ibi.incōtinenti sequutæ.& in l.petēs.ꝟ.eo.ibi,post statim interpositū sit & in l.iurisgē.§.quinimo.ff. eo. ibi , incontinenti postea subsequuta sunt.Ista enim designāt ꝯctū perfectū, & absolutū pcedere. & tñ admittunt pactum incontinenti:ergo non vr̄ vera opi. Vltramō. q partes habuerunt ꝯctū pro absoluto,q pcm̄ incontinenti apponi non possit.Nō ob.l.perfecta.quia ibi non pt̄ addi ꝯdō donationi perfectæ ex cōsensu vnius,ꝑut tex.ibi,loquitur:secus vr̄ ex consensu vtriusque partis,ꝑut agitur in casu nrō.Non obst.q non pt̄ dare legē ꝯctui post ꝯctū perfectum quia īmo pactum appositū incontinēti vr̄ inesse,& fictione iuris influit in ꝯctū. & ita dñt qdā Mod.hic.Sed his non obstan.opi. Vltramon. verior vr̄, declarādo vt Sal.hic dicit.& Alex. refert,q qñ cōstat partes habuisse ꝯctum pro absoluto,& perfecto,postea non dicat̄ pactum appositū incontinenti.& gl.hic vr̄ procedere in dubio, qñ expresse non constat de volūtate partiū.& ad hoc facit tex.in l.fundi partē.s̄.de ꝯh. emp.vbi dr̄ pars ꝯctus pactum appositum incontinēti, & hoc nō potest verificari,habito ꝯctu pro absoluto : quia non potest dici pars illiu ꝯctus iā absoluti, cum ille ꝯctus absolutus habuerit oēs partes:sed esset nouus ꝯctus.& facit tex. in d.l.perfecta. Nec.ob.q ibi agatur de consensu vnius hic duorum, quia cōsensus duorum bene pt̄ facere q ꝯctus perfectus resoluat̄.l.ab emptione.ff.eo.sed non pt̄ facere,q pactum appositum sit pars ꝯctus absoluti:ar.l.in bello.§.captæ.de cap.Hoc ēt pactum appositum incontinēti post ꝯctum expresse à partib.absolutum vr̄ inesse fictione iuris:qa extrema non sunt habilia,ex quo contractus reperit̄ absolutus. Vñ conclusio gl.vr̄ procedere , qñ fuit factus cōtractus simpliciter,q sm̄ cōem eius naturā vr̄ perfectus: & isto respectu pcm̄ vr̄ appositum incontinenti,& ita procedit tex.in d.l.petēs.cum si. s̄.alle.Nā tali casu,qñ postea pactum apponitur,apparet q partes nō habuerunt cōtractum pro absoluto : secus qñ cōstat de voluntate partium.& hoc idē tradit Ale.in cōs.x. vr̄ fortasse. col.j. lib.j. & sm̄ s̄.dicta adaptatur illud,qđ gl.dicit,q paciscentes non diuerterint ad alia:quia diuertendo ad alia,videtur habuisse contractum pro absoluto.Et in alia materia,qñ dicatur factum incontinenti,no.in c. apud misericordem.xxxij.q.j.cum si.vt tradit Alex.in l.j.§.qui præsens.in fin.de verbo.oblig.& in consi. 109. omnis vis.col. fi.lib.iij. [redacted] glo.in c.an sit.de app.Io.de Ana.in c. significasti. col. ante-

12 [redacted]

do.ante nupt.

LEX XIIII.

1 *Pactum nudum pręcedens,non vestitur stipulatione pęnali subsequenti.*

2 *Mora purgari potest,mota lite super pęna,& mora,& talis purgatio admittitur.*

3 *Executio debet fieri seruato ordine iuris.*

4 *Possessio licet data fuisset parte citata.non tamen reuocari posset absq; citatione possessoris.*

5 *Possessori si constat nullam competere defensionem absque citatione , tunc possessio auferri potest.*

6 *Iudici an credatur de timore scandali,sicut de impedimento.*

7 *Pœna committitur per interpellationem extraiudicialem.*

8 *Pœna committitur per interpellationem extraiudicialem factam de eo,quod in pacto nudo continebatur.*

I pacto, quo pœnā. ¶Primò Ias.hic induxit istum tex.ad ꝓbādū q pactum nudū geminatū producit actionē.sed iste tex.nō ꝓbat hoc.& ad oīa q̄ ipse dicit responsum fuit in l.legē.s̄. c. & gr̄a breuitatis nō repeto. ¶Primò not. ex isto

1 tex.sm̄ cōem intellectum gl. & Doc.† q pactum a nudū pcedens

a non vestitur à stipulatione pœnali subsequenti: quia agitur ex stipulatu,inducendo.ut per Ale.hic post gl.& ad idē facit tex.in l.nuda.ꝟ.de ꝯh.& cō.stip.Et ista ꝯclusio firmatur rōne:quia aut sumus añ cōmissionē stipulationis pœnalis: & non pōt vestiri pactum à ꝯctu cōditionali:vt no.Bar.in l.petēs.ꝟ.e.aut post cōmissam stipulationē,& non vestitur:qa accessoriū non debet vestire principale.ar.l.qđ per manus.ff.de iu.codi.& no.per gl.hic,& in l.petēs.ꝟ.e. in l.iurisgen.§.quinīmo.ff.eo.& fuit ista rō epi Brixieñ. qui fecit repertorium,vt Soc.hic refert.& sequitur : sed tñ aduertēdū est.qa regula vr̄ in ꝯriū.nā sm̄ *commune* opi.pactum nudū vestitur à ꝯctu stipulationis,siue pactū pcedat incōtinenti,siue sequatur.l.petens. ꝟ.eo.& iō vr̄ q pcm̄ nudū pcedens vestiatur à stipulatione pœnali,q̄ sequit̄.& rōnes quę allegant̄ ꝑ cōi.opi.efficaces nō vñr.& hoc mō euitari pñt.Et primò tex.hic nō negat , quin ex pacto agi potuisset.quia solū dicit,ex stipulatu agēs. non enim loquit̄ imperatiuè agens,sed vr̄ ponere casum,si agat̄,& ꝯditio nihil ponit in esse:quia ea,q̄ sunt in ꝯdōne,non sunt in dispōne.l.si quis sub ꝯdōne dandorū.x ff si quis omis.cā test. Vel scdò ēt intelligi pt̄ tex.q agatur actione ex stipulatu informata à pacto Nec ob.si dicatur,si ex pacto agi potuisset, quare loquitur de stipulatione pęnali.vr̄ eñ præsupponere ꝑ cōstāti,q ex pacto agi non posset:quia rñderi pt̄ q istud sit ꝯsiliū Imperatoris. vel partis,vt celerius res expediatur agēdo ad pœnā:qa si prius agat ad id,qđ in pacto cōtinet̄,illo non soluente esset opus nouo iudicio.Iō ad toliēdum circuitū,considerat̄ q agat ex stipulatu,ex quo sequit̄ effectus , de quo in tex.dicit̄. Vel ēt dici pōt,q fuerit contingentia facti , ad quā Imperator rñdet.Nō ob.tex.in d.l.nuda.qa ille tex.vr̄ potius probare ꝯrium,dū īplicatiuè ibi dicit̄.huius ēt oblonis.ergo vr̄ includere. q ex pacto agi potuisset.& hoc confirmat̄:quia ibi in princ.regula ponit̄ q ex pacto nudo non agat̄.& in ver.verū aduersatiuè loquitur. Vr̄ ergo bñ aduerset̄,vr̄ q ibi ex pacto nudo agi possit. Non ob.q ꝯctus stiplonis eēt conditionalis,à quo pactum vestiri non pt̄ : qa illud vr̄ hr̄e locū in condōne extrinseca puta si nauis venerit ex Asia. Secus vr̄ in ista cōdōne, q̄ ordinat̄ ad confirmationē pacti pcedētis. Et hoc mō ēt rñderi pt̄ ad illud,qđ principale non dēt vestiri ab accessorio:quia illud non vr̄ hr̄e locū in tali accessorio,qđ principaliter ordinat̄ ad executionē principalis.& hoc patet in inst̄o, qđ accessoriè interponit̄,& ab illo dispō principalis confirmat̄ auth.sacra pub.ꝟ.si aduer.ven.c quāuis.de pac.in vj. in c.cū contingat. de iureiu.Prӕterea ēt dici pōt,q stiplō pęnalis non sit accessoria.vt

2 videbimus post Ful.in l.petēs.ꝟ.eo.¶ † Scdò not.q mota lite super pœna,mora purgari pōt,& talis purgatio moræ admittit̄,ēt si cēt dies,& pęna:vt no. Bal.in l.j.col pe.in xiij.q.in ver.item no.q mo-

b ra.de his quæ pœ.no.quia dicit Bal ibi,q cessatio b facta citra morā,purgatur vsque ad sñiam.hic enim non agitur de mora,sed est cessatio eius.qđ in pacto continetur,& ita ampliando istum text. sequitur Ale.in l.si insulam,in ver.ix.fallit.ff de ver.ob.Hoc tñ non vr̄ procedere absque dubio:quia facultas soluendi qđ in pacto cōtinetur,competit ex dispositione contrahētiū:quo casu illa facultas tollitur per lit.conte. l. si quis stipulatus fuerit x.in melle. ff.de sol.vbi Bar.& no.Bar.in l.miles.§.decē.ff.de re iud.licet secus sit si ex dispositione legis facultas soluendi competeret.l. item veniūt.

3 §.idem rectè.ff.de pet.hæ.vbi Bar.¶†Tertiò no.q executio debet fieri seruato ordine iuris.ad idem text.in l.j.infra de exe. rei iudic. Si tamen de facto , & parte non citata facta sit , etiam de facto absque

ADDITIONES.

a ¶Pactum nudum.No.quod pactum nudum principale non vestitur per pœnale accessorium Bar.in l.ex pupillari.in fi.de vulg. & pup. Nec per stipulationem pœnalem.vide Bar.hic in ij.no.

b ¶Quod cessatio.No.quod mora purgari potest per eum vsque ad lit.contest. l.sed si alia.& ibi Bar.ff.de consti.pe.Sed cessatio purgatur usque ad sententiam.Bal.in l. j.xiij.q.de his quæ pœ.no.

a absq; a citatione reuocari pōt:vt dicit Bal.hic & no.p glo.in l.si mi no.in prin.ff.de euic.cū si.vt tradit Ale.hic.& in l.j.§.nūciatio col. ix.ff ope.no.nu.in l.qđ iussit.col.pe.ff.de re iu.&adde Pet.de Anc. in cons.294.videret prima facie.& Bal.in cons. 247. dicta tenuta. li.iiij.Ro.in cons.158.circa articulū.in ꝯs.220.circa primum.Cu. in cons.146.Simon.col.j.Ale.in consi.v.in cā,& lite col. pe. lib.ij. Bal.tñ in l.si deserta.in fi.ĵ.si pp pub.pensi.pillū tex.dicit ꝙ licet vē ditio fcā de fcō, ēt debeat de fcō reuocari, tñ in tali reuocatione citatio possessoris requiritur Cuius ꝯrium Bald.hic dicit. Alex.hic rñdet ꝙ in d.l.deserta,erat alius defectus,quam citationis,qa si abs que citatione missio in possessionem fcā fuisset. pariter ēt absque citatione reuocari potuisset.l.nihil tam nāle.de reg.iur.Sed ista cō cordia non satisfacit:qa Bal.in d.l.si deserta.gñaliter loqt ꝙ in pīu diciū possessoris,ēt de fcō possidētis,nihil agi pt nisi eo citato.Ex
4 quo non pōt inferri,†ꝙ licet data fuisset possessio parte non citata nō tñ posset reuocari absq; citatione possessoris:qa possessor,etiā iniustus nō dēt priuari possessione absq; citatione. c. licet eps. de pb.in vj.& in l.meminerint.C.vñ vi.in l.fi.ĵ.si per vim,vel alio mo. no.Cal.in cons.4.in ti.de dila.Car.in consi.132.duo sunt videnda. in ij.dubio. Ale.in consi. 83. visa facti narratione col.j.libr.ij.& in consi. 82.perspectis his colum. 2.eodem. libro secundo & consi.
5 30.ponderatis narratis.colum.fin.libr.v.†Et ista conclusio procedit,nisi constaret iudici,possessori nullam defensionē competere: qa tunc absq; citatione possessio auferri pōt:vt no.Ro.in ꝯs.483. dubitatur j.in fi.vbi limitat tex.in d.c.licet eps. & idem Ro. in cōs. 499.in pmissa consultatione.col.2.Et ad hoc facit, qa in notoriis, vbi constat abñti defensionē nō cōpetere,citatio non requirit: vt no.Bal.in l.ea quidē.col.ix.ver.iij.qro.ĵ.de acc.Abb.in c.cum olim col.pe.de re iud.& in c.cū sit Romana.col.fi.de app.cum si.vt dixi ibi,col.fi.& hoc mō vř procedere dcm̄ Bal.hic:qa si constat iudici: datā fuisse tenutam absque citatione:etiā absque citatione reuocari pōt,sed si hoc non constaret,citatio esset necessaria .& ita intelligit,& procedit dcm̄ Bal.in d.l.si deserta.& dcm̄ Bal. hic, ꝙ actus factus sine citatione,ēt absque citatione reuocari possit,limitatur fm̄ Ale.hic,nisi actū fcm̄ parte non citata facturus fuisset iudex ēt parte pñte,& ꝯdicente. Exemplum , si tibi non citato fecisset.Index præceptum ad instantiam Titii quòd non procederes in opere à te inchoato:& ita pcepit cā euitandi scandalum, qđ imminebat:ar.l.equissimum ff.de vsufr.nā tale pceptum non debet reuocari parte nō citatā:qa licet fcm̄ fuisset parte nō citata,potuit fieri: qa illo inuito pp scandalum fieri potuisset: ar. l.q pōt inuitis. ff.de re.iu.alle. Alle.Io.An.in add.Spe.in ti.de sen.§.spēs.in add.inci.hēs de pcepto qōnē solenniter disputatam. Et in isto dicto primo cō siderandum est, ꝙ pceptum rōne scandali fieri non pōt, nisi cum summaria causæ cognitione,& citata parte non creditur iudici asserenti subesse periculum scandali: vt no.tradit Ange. in consilio 107.incip.Iacobellus.in fi.Sed aduertendum est,quia illud dictum Ang.vř contra decisionem Io.An.quam Ale.hic adducit,dum inquit Ang.ꝙ non credit iudici asserenti subesse periculū scādali:hoc non vř verum:qa vbi est periculū in mora, citatio aliàs necessaria remittit:ut no.Inno in c.significauit.in fi.de testi.Alex.sequit in l. de unoquoq;.in prin.ff.de re iu.& facit qđ no.Bar. in l.ait prætor. §.si debitorem.in pe.q.ĵ.de his,q̄ in frau.cre.Et ratione scandali recedit à rōe iuris communis:vt tradit Ro.in l.si uerò.§.de viro.in vij.fal.sol.ma.& latè Fel.in c.ij de præscri. Et vř credendū iudici de timore scādali,sicut creditur iudici de impedimento.in c.pñtia.in prin.c.pastoralis.vbi gl.in uerb.onerare.de off.deleg. & quod no. p Ale.post alios in l.j.col.xviij.in versi.sed iuxta hoc queritur.ff.de off.eius.Et cōtra Ang.ut dixi vř decis.Io.An.quam Ale.hic refert, q̄ qdem decisio fundatur optima rōne,per regulam.l. q pōt inuitis. ff.de re iu.& hoc modo etiam arguit Old.in cons.95. ex forma istius statuti.in fi.Pau.de Ca.in consi.227.super j.dubio.col.pe.vbi alle.bonum tex.in l.iiij.§.j.ff.de fideic.lib.Ro.in cons. 212. quo ad primū.ī prin. Ale.in ꝯs.130.difficultas. li.j.& in ꝯs.6.circa pcessum co.fi.lib.iij.cū si.vt dixi in d.rēa,q pōt inuitis.de regu.iur.Postremò ꝯsiderandum est in dicto Io.An.quod Alex.hic refert,ꝙ data paritate terminorum,nō vř dria inter pceptum , & reuocationē pcepti.in pcepto.n.non fuit necessaria citatio, pp periculum scandali,qđ imminebat,& in reuocatione citatio requirebat.qa non erat periculum scandali.si ergo in reuocatione periculum fuisset.citatio necessaria non fuisset.& sic,ut dixi,data paritate terminorum, non vř differentia. ¶In glos.j.ibi tria fuerunt pacta, hoc non probat ꝯcludenter hic: qa pcm̄ potuit esse idē cum stipulatione : qa in qualibet stipulatione inest pactum.l.j.§.fi.e.Nec ob. quia tunc appellatur stipulatio,& non pcm̄ appellatur:quia respondetur,quod hic appellatur pactum ,cui stipulatio subiecta sit, & in effectu ista verba intelligi possunt de eodem actu:quia fuit pactum cum stipulatione simul:& in effectu fuit pmissa pena per stipulationem:vt dixi in l.legem.s̄.eo.¶.In ead.glo.ibi,primum nudum de aliqua permutatione. Istud exemplum de permutando reprobatur per Bal. hic ; quia aut iste, qui agit, impleuit permutationem ex parte sua,& sibi actio cōpeteret.l.ex placito. ĵ. de rer.permu.& sic agere ex pacto.Cuius contrarium videtur præsupponere text. hic, fm̄ cōem intellectum. Aut non impleuit:& tunc non implenti ex parte sua pœna non debetur.l.quero.§.inter locatorem.ff.locati. sed Ful.Pau.de Ca.& Alex.& Mod.hic sustinent gl. considerando casum,quem Bal.omittit,videlicet,ꝙ iste agit, qui ad plenum verè non impleuit,sed obtulit dare illud, qđ promisit, quo casu per talē oblationem , pactum de permutando,non fuit uestitum qa in eo verū implemētū requiritur:vt no.per gl. in l.iurisgē.in prin. ff.e.sed tñ pœna ꝯmittit per illā oblōnē. Aliàs eēt in in ptāte pmittentis facere ꝙ stipulatio penalis non hřet locū: qđ non est dicendum.l.in executione.§.fi.de ver.ob.Sed vt alias dixi,ista declaratio non satisfacit.Primò,quia non cōuenit,ꝙ tex.hic restringatur, eo casu,quo fuit facta oblatio ex parte agētis ad pēnā.Secundò,quia si agēs ex ꝯctu permutationis non dř impleuisse ꝯctum ex sola oblatione , ad hoc vt actionem consequatur, multo minus debet iudicari non impleuisse,quātū ad hoc vt pena,q̄ odiosa est,nō cōmittatur:ar.l.si pses.ff.de pe.& in reg.in penis de reg. iur.in vj.Tertiò hoc efficaciter ꝯfirmat:quia stipulatio penalis habet relationē ad pcm̄ permutationis pcedentis , vt illa cōmittat,si nō fiat pmutatio pmissa.vñ intellgitur ꝙ fiat fm̄ eius nām,cū vero implimēto quia stiplo regulat fm̄ naturam ꝯctus, sup quo interponit. l. si stipulatus.ff.de vsur.Et iō sicut per solā oblationē ex pte offerentis, nō dř īpleta pmutatio , vt agere possit,eo.mō per solā oblationē nō vř ꝙ stiplo penalis cōmittat:qa ad ipsam pmutationē hēt relationē,ut dixi.Non ob.ꝙ stiplo penalis nō hřet effectū, & esset frustratoria,qa hřet effectū casu quo alter pfectè mpleuisset,,& ideo rō Bal.ꝯ gl.irrefragabilis vř.Si tñ volumus sustinere glo.rñderi pōt aliter,quā.s̄.dictum sit, videlicet,ꝙ in casu istius legis,nō considératur mora ad cōmittendū stipulationē pœnalem: sed illa ex euētu ꝯdōnis cōmittitur, vt inferius dicā. vnde in casu istius.l.nā pacti de pmutādo,alterat:qa non expectatur verū implementum pmutationis,vt stipulatio pœnalis cōmittat. Sed per interpellationem extraiudicialē cōmittitur:qa ita actū vř esse a partibus q̄ stiplōnē pœnalē apposuerūt.vt inferius dicā. Bal tñ posuit aliud exēplum. Si tu sciēs te non teneri pmisisti mihi dare codicē, & si non dares pmisisti pœnā.Non ob.ꝙ illa pmisio vř esse donatio:& sic nō vř pactum nudū.l.si quis argentū.ĵ.de donat.qa Bal.hic rñdet, ꝙ illa l.habet locū in donatione expressa , non in præsumpta:ne cōcurrant duo specialia, ꝙ donatio præsumatur,& ex pacto nudo agatur.& idē tenet Bar.in d.l.iurisgē.§.quinimo.in v.col.ff. e.cū si.vt tradit Ale.in d.l.iurisgen.§.sed cum nulla.ff.e.Sed prædicta respō sio Bal.non videtur vera:quia hic non cōcurrūt duo spalia qa nō est speciale, ꝙ nudo pacto valeat donatio : quia hodie hoc est ītroductum ad instar venditionis.§.perficiuntur.instit. de dona.& sic videtur procedere de iure cōi.Præterea,dato ꝙ essent duo specialia,non procedunt ex eodem fonte : quia præsumptio donationis,non resultat fauore donationis,sed ex coniecturis,& præsumpta volnntate partiū,ut actus valeat : quo casu plura specialia pñt ꝯcurrere:vt no.in l.singularia.ff.si cer.pet.& no.Bar. in l.si sub conditione.ff.de solu.vnde aliter responderi potest ad d.l. si qs argentū.quia loquitur in donatione,qñ qs dixi, dono , & non vř hře locū in pcō de donādo:qa æquiparatur venditioni , vt dixi.vñ sicut aliud est vēditio,aliud pcm̄ de vēdēdo,vt no.per Pau.de Ca.post glo .in l.in bonæfid.ff.de eo,qđ cer. lo. & tradit Mathe.in no.xlvj. no.

ADDITIO.

a ¶Absque.Deci.c. cum cessante.in fi.de appel. Io. Fab,l.j.in fi. C.sen.rescin.nō pos. Ang.Ale.d.l.de vnoquoque.col.ij.ff.de re iu.Gem.consi.54.Ale.179.lib.vj.Aegi.de Bellam.decis.664.sed ut mox subdit Dec.veritas est requiri citationem partis,quæ in omni negotio quantū,nisi summario,& notorio semper requiritur,ut in pulchro & quotidiano casu est iudicatum in supremo Parisiensi senatu,cum pendente lite in casu possessorio,uti possidetis,inter heredem,& viduam defuncti, prætendētem donationes,hęres impetrasset rescriptum,seu commissionem Regiam in cancellaria, narrando quod per errorem omiserat petere fieri inuentarium, & mandabatur primo iudici,uel commissario loci facere illud inuentarium,seu descriptionem mobilium,literarum,& titulorum succesionis nihil amouendo , aut transferendo,non obstan.oppositionib.aut appellationib.quibuscunque.Vidua verò uenienti hęredi,& commissario fores occulsit,& appellauit ab executione rescripti, & anticipata fuit in eo Senatu,vbi causa ab alijs tanquā deplorata derelicta, sub ipsum tēpus quo uidua nisi acquieuisset ī mulctam dedicanda videbatur, per quedam aduocatum suscepta per orata,& uicta fuit in publicis causarum actionibus [redacted]

no.φ aliud est vendere.cũ si.ut Ale.scribit in ɔſ. 220 viso themate.li.ij.col.ij.Are.in cons,28.diligenter.in j.dub.ita in proposito
a vr̃ φ aliud sit donatio,aliud ᵃ pcm̃ de donando. ¶In glo.fi.ibi.§.in venditio.ista dña,quã facit gl.inter sñiam diffinitiuã & interlocutoriã cõiter reprobatur,vt Ale.hic cõcludit,per text in c. qm̃ frequenter.§.fi.vt lit.non cõte.& idẽ Ale.in d.§.in vẽdit one. in glo. in ver.bñ est.& idẽ Ale.in ɔſ.v.in cã,& lite.col.ij.lib.ij.Opi.tñ glo. hic ẽt finaliter tenet gl.ĩ d.§.in vẽditione.& in §. si verò ẽt.in verb. rerũ eius.in auth.de exhi.reis.& Ange. ibi dicit esse sing. notan.& Bal.sequi vr̃ post Cyn. in l.ij. col.ij.uer.deinde reuoco in dubiũ.j. qñ fis.vel pri.& in l.ij.§.si abñs.col iij.in ver.iij.q̃ritur.ff.si ex nox.cã. Et ista opi.vr̃ procedere,qñ iudici videret, φ reus pueritẽdo ordinẽ facilius induceret ad cõparẽdũ. quia dẽt eligi remediũ, qđ magis timeat.d.c.qm̃ frequenter.§.fi.¶In ea.gl.ibi, semper est incertũ antequã ɔsequat pœnã.Istud dcm̃ non vr̃,verũ: quia nõ attẽditur,φ sit in facultate soluẽdi:sed natura obl'onis cõsideraẽ ut Ale. cõcludit in l.certi cõditio.in prin.col.vii.ver. sed vltra doct hic.ff. si cer.pet.& ad hoc alle.gl.nr̃m hic,ibi,sm hoc nõ ualet:quia semper est incertũ,& dicit Ale.hic,φ prima, & secũda solutio approbatur,quæ tñ non procedunt absque diuinatione. Et iõ vlterius aduertẽdũ est quia illud qđ dñt gl. & doc.nõ cõuenit ad intellm̃ huius tex.quia tex hic nõ loquiẽ de actione,,put gl.& doc. p̃suppo nũt, sed d ɔ̃ctu,vt collr̃ ibi,ex stipulatu agẽs.q.d.agit ex ɔ̃ctu stipulationis,nõ ex pcõ.& sic intentio Imper. hic solũ fuit excludere φ nõ agaẽ ex pcõ:sed ex ɔ̃ctu stipulationis agiẽ & tũc intelligitur,φ agatur sm naturã stipulationis certi conditione, si certa sit stip'o, vel ex stipulatu si incerta.insti.de ver. ob. & pro tali expõne facit tex.in l.debitori.in fi s̃.e.¶In gl.ibi,sit nouata p stipulationẽ Doc. *communiter* hic se remittũt ad l.ita stipulatus.de ver.ob.& Ale. hic dicit sustinuisse opi.Barto.in d.l.ita stipulatus.q̃ vr̃ *communis*.tñ Pet Aluar.in repe.l.rescriptũ.§.si pcõ.ff.e.col.ix. vbi aliter loquitur. & ad gl.hic vide Bñd.de Plũb.in repe.l.si qs à socio.ff. pro soc.in fi.q̃ quidẽ repetitiones impressæ reperiunt, & circa hoc ẽt subtiliter
7 insistit Are.hic.¶†In gl.qũo cõmittat stip'o pœnalis in casu istius ɔclusio *communis* est,φ cõmittaẽ p interpellationẽ extraiudicialẽ factã de eo,qđ in pcõ nudo cõtinetur:quia vñr partes voluisse va lere stipulationẽ:ar.l.si quis locuples.§.fi.ff.de manu.test.& ĩ l. hæc stip'o.§.diuus.ff.ut leg.no.cã.vñ cũ pœna p stipulationem ,p̃missa sit,si quis non dederit,vel fecerit qđ in pcõ nudo promissum fuit vñr partes tacitè voluisse se obligare ad pœnã si facta requisitione non fuerit impletũ qđ nudo pcõ cõtinetur. & ita dñt Ia.de Ra. Pet.& Vltramon.quos Bar.& Doc.cõiter sequuntur in d.l.ita stipulatus.vbi Bar.co.xij.Vr̃ ẽt quibusdã dd̃m,φ agi alternatiuè possit ad illud,qđ in pacto cõtinetur,vel ad pœnam: quia certa vr̃ intentio partium fuisse,φ unum,vel alterum debeatur.sicut in simili dicitur in debitore alternatiuo,quia alternatiuè cõueniri põt.§. huic aũt.insti.de act.& in l.plerique.in fi ff.de iu.do. Sed istud simile non videtur bonũ: quia in debito alternatiuo vtrunque est in obligatione.l.illud.ubi gl.ff.de const.pecun. non sic videtur in casu isto:quia solũm est in facultate soluendi,qđ in pacto nudo cõtinetur.& non vr̃ φ illud peti possit:& ideo tex.hic præcisè se refert ad stipulationem.Vnde dici põt, φ virtute stipulationis agaẽ ad pœnã si non soluaẽ qđ in pcõ ɔtinetur:& sic agat sm formã stip'onis si nõ soluaẽ qđ in pcõ cõtineẽ.Et in sĩli no. Bar.in l.stipulationes non diuiduntur,col.pe.ver.tertius modus est.:& Bal.hic in fi.ver.vlt.quæro.dicit apertissimè formari libellum, si dicatur,peto qđ principaliter promisisti:& si non solues,peto pœnam,cum similib.ut dixi in l.quatenus.ff.de re iu.& licet in dictis locis petatur quòd est in obligatione,tamen idem in effectu in casu isto dici potest,petendo pœnam cõditionaliter, secũdũ formã stip'onis.

ADDITIO.

ᵃ ¶Aliud.Deci. consil.48. num.9.

LEX VX.

1 *Pactum non ualet,per quod libera facultas testandi impeditur.& confirmatur iuramento.& nu.2.*
3 *Statutum,vel consuetudo valet,tollens liberam facultatem testandi.*
4 *Pactũ ẽt cũ stipulatione non ualet,per quod libera facultas testãdi impediẽ*
5 *Libera facultas testandi etiam per partem tolli non potest.*
6 *Libera facultas testandi etiam per contractum dotis tolli non potest.*
7 *Fauorabilior est causa liberi arbitrij,quam causa dotis, & ecclesiæ.*
8 *Matrimonium dolo contractum, ualet.*
9 *Mendacium mulieris inductiuum ad matrimonium contrahendum non impedit substantiam matrimonij.*
10 *Maritus dolo inductus ad contrahendum matrimonium, sub spe hereditatis potest agere ad interesse.*
11 *Pactum per quod tollitur libera facultas testandi valet, si est à statuto. vel consuetudine approbatum.*
12 *Pactum,quod quis possit succedere in aliqua parte hereditatis,valet.*

PActũ quod dotali. ¶Primò Moder.hic dicunt φ debemus ponere casum in filia emancipata, vt casus dubitabilis sit quia in filia in potestate,alia ratione pactum non valuisset.§.ei qui. insti. de inutisti.& dictum fuit.Flo.in l. pactum. j̃. de colla. & ibi responsum fuit,quo ad terminos illius l. quæ loquitur in pcõ facto in odium filiæ,ita vt in pacto fauorabili filiæ. Et quidã respondent dupliciter.Primò,φ in filia in potestate,pcm̃ voluisset respũ dotis.l. Pomponius Philadelphus.ff fa.erc.no.p gl.in l.ij.j̃.de inof. do.& idem vr̃ in pcõ quia tale pcm̃ vr̃ esse pars ɔ̃ctus dotis: ar.l. fundi. ptẽ.ff. de ɔ̃h.emp.Sed hoc non vr̃ posse adaptari: quia ɔ̃ctus dotis erat separatus ab isto pcõ.& cessat rõ,q̃ ɔsideratur in d.l.fundi partem. Scdõ,quia pcm̃ hoc cõfertur post mortẽ pr̃is,& sic in tps, in,quo erat sui iuris,meritò valet.l in tps.ff.de hær.insti.& no.in l.qđ spõ-sæ.j̃.de do.ante nup.Sed ista responsio ẽt non satisfacit: quia lex resistit principio,quo casu rña l.qđ spõsæ.non hẽt locũ.l.si minor. ff.de ser.expor.& no.Bar.in l.si ɔtãte.§.quoties.ff.sol.mat. Vñ tertiò vr̃ posse responderi φ tale pcm̃ respicit fauorẽ mr̃imonij, vt maritus inducatur ad mr̃imoniũ.Iõ priuilegiũ dotis, qđ conceditẽ fauore matrimonij ẽt vr̃ hr̃e locũ in isto casu.Et quia in eodẽ pcõ cũ dote hoc pcm̃ appositũ fuit. vñ rõne cõionis, priuilegiũ dotis
1 ad tale pcm̃ porrigitur:ar.l.si cõem.ff.quẽad.ser.amit. ¶† Primò no.φ non valet pactum per qđ libera facultas testandi impeditur ad idẽ tex.in l.ex eo.j̃.de inut.stip.in l.stipulatio hoc mõ. de verb.
2 ob in l.si fratres §.idẽ rũdit.el.j.ff.pro soc.† Et tale pactum nõ firmatur iur̃o sm Bar.& Doc.hic:quia est ɔ̃ bonos mores,vt expressè dr̃ in d.l ex eo.& in d.l.stipulatio.meritò nõ cõfirmaẽ iur̃o.c.nõ est obligatoriũ.de reg,iu in vj.Et quia tale pactum inducit votum captandæ mortis,iõ nõ valet.l.fi. j̃.e.cũ si. vt tradit Alex.hic.Propter hoc reprehẽdit Bal.in c j.§.morib. si de feu. fue.contro.inter do.& agn.vbi vr̃ tenere,φ tale pcm̃ firmeẽ iur̃o:Et alij posteriores sequunt.Sed aduertẽdũ est,qa opi.Bal.vr̃ de iure sustẽtabilis,& verior.,p qua hoc mõ arguitur.Nã hoc pcm̃ approbari põt à cõsue-
3 tudine,vel statuto,vt j̃.videbimus.† Vñ si valet cõsuetudo,vel statutũ,ergo pariter vr̃ φ pactum iur̃o firmetur.Istã æquiparationẽ, & ɔñam facit Bar.in l.fi.col.iij.j̃.e.in ver.& qd in casu, & qa iur̃m, qđ põt seruari sine peccato seruandũ est c.ij.de pac.in vj.c.cũ cõtingat.de iureiu.c.licet mulieres.e.ti.in vj.¶Nõ ob.allegata.s̃.in ɔ̃rium.& primò dũ dr̃ tale pcm̃ esse ɔ̃ bonos mores: qa rñdetur,& cõsiderandũ est φ boni mores aliter cõsiderantur de iure canonico, & aliter de iure ciuili. nã de iure canonico solũ dñr pacta ɔ̃ bonos mores,quæ inducunt hoĩes ad peccãdum, vt dicit Bald. in l pacta,q̃ ɔ̃,in prin.s̃.e.cũ si.vt dixi ibi,& tex.in d. c. non est obligatoriũ.intelligitur ɔ̃ bonos mores de iure canonico, vt concludit Pau.de Ca.in d.l.pacta,quæ ɔ̃.col.j.secus ergo vr̃ si sit ɔtra bonos mores de iure ciuili:qđia non intelligitur pcm̃ iur̃o confirmari de iure canonico,vt ,p̃batur in l.pcm̃,quòd dotali.j̃.de colla.iuncto c.ij.de pac.in vj.Et iõ cũ in casu nostro non agaẽ de peccato,pcm̃ iur̃o cõfirmari vr̃.¶Secũdò responderi põt, φ rña non est obligatoriũ.loquitur qñ iur̃m sit ɔ̃ bonos mores qui continent turpitudinem,secus aũt vr̃ si sit ɔ̃ bonos mores de iure ciuili absque turpitudine:quia tale pcm̃ iur̃o cõfirmaẽ & ita in casu nostro vr̃:quia facultas testandi est de iure ciuili:ut no. per Dyn. in rña indultũ.de re.iu.vj.& tradit Ang.in auth.ut famæ nouæ cõsti.§.j.vbi cõcludit φ statutum in contrarium valet, per qđ tollatur facultas testandi facit tex.in §.fi.insti.de iu. nat. Vñ si valet statutum, pariter valet pcm̃ cum iur̃o,ut dcm̃ est.Præterea ẽt dato φ substãtia testĩ sit de iuregen.ut no.Bar.in l.interdum.ff. de cond. inde. adiectiones tñ, & circunstantiæ,sunt de iure ciuili:ut Bart. dicit in d.l. interdum, & in casu nostro agitur de potestate, φ libera sit facultas testandi. ideo ista potestas,per statutum tolli,potest,& pariter per pcm̃ cũ iur̃o.Non ob.alia rõ,quã Alex.adducit, quia ista ratio in casu isto nihil valet,cum pactum factum sit de cõsensu patris de cuius hr̃ditate agitur:ut est tex.in l.fi.j̃.e. & ipse Ale. qui melius cogitauit, ita respondet in d.l.stipulatio hoc modo.co.ij.Retenta tñ cõi cõ-
a clusione,hr̃ prĩa ampliatio, φ iste tex.,p̃cedat ẽt accedẽte iur̃o. ᵃ ¶Scdõ ampliaẽ. nõ solum in pcõ simplici,sed ẽt habet locum interueniẽte stip'one.l.stip'o hoc modo. de ver.ob.no. per gl.in l. cũ donationis.j̃.ti.j. & adde tex. in l.ex eo. j̃.de inut. stip.ibi,vel in
4 pacto,vel in stipu.Et ad hoc facit, quia † rõ.q̃ allegaẽ in pcõ,ẽt hẽt locũ in stipulatione,vt non tollatur libera facultas testandi,& ad hoc ẽt facit tex.hic capiendo pactum in gñe.nã taquã genus comprehendit stipulationẽ.& alios cõtractus:vt no. Abb.in c.j.de pac. facit tex.in l.j.§.j.ff.de pac.& gl. in l.j.in fi.in verb.figuris.ff.de ac.& obli.& ẽt pactum qñ ponitur pro stipulatione.l.cum dos. cũ glo. ff.de pac.dot.¶Tertiò ampliatur,ut non valeat, ẽt cum filia quæ ab intestato erat successura,prout tex.hic loquitur. Et mirum,vr̃: quia tali casu pcm̃ est cõseruatiuum successionis, qđ quidem valet.§.fi.insti.de legi.agna.suc.no.Bar.in l.si j̃.eo.Sed põt respõderi, φ illud

ADDITIO.

ᵃ ¶Iuramento. [redacted]

ꝙ illud pactum ꝯseruatiuū successionis ab intestato, nō impedit libertatē testandi. Secus est in pcō, de quo agit: q̄a tollit libertatem, quæ patri cōpetebat. Ex quo inferri vr̄, ꝙ tale pactū valeret respectu legitimæ, q̄ debet̄ filiæ ab intestato, & ex testō, in qua pr̄ nō habet libertatē: q̄a illā sine cā auferre nō potest. §. aliud quoque capitulū. in auth. vt cū. de appe. cog. vñ tali casu ex toto pactū ꝯformatur cū iure cōi, iō valet: arg. l. ij. ff. de iniu. rup. & q̄a tale pactū vr̄ ius cōe, ex quo idē ꝯtinet, iuxta no. per gl. fi. in c. j. de consti. in vj. & facit tex. in c. cū aliquib. de rescri. in 6. ¶ Quartò ampliat̄, vt ista libera facultas testandi, ēt per partē tolli nō possit, vt erat hic in parte filiæ. facit tex. in d. l. si fratres. §. idem rñdit. el. j. ibi, nec libertatē de supremis iudiciis constringere q̄s poterit. & hoc inferius dicam in
6 limitationib. ¶ † Quinto ampliatur procedere, ēt in ꝯ̄ctu dotis. de
7 quo tex. hic loquit̄. ex quo infertur, s̄m Bal. † ꝙ cā liberi arbitrii est fauorabilior, q̄ cā dotis. & dato ēt ꝙ ista l. loqueretur simpliciter, habuisset tamē locū in dote in ecclesia, & in aliis casib. priuilegiatis: quia dispositio, q̄ loquit̄ gn̄aliter, includit ēt casus, & personas priuilegiatas in aliis casibus: vt no. Bal. in l. in fraudem. § fi. per illum tex. ff. de test. mil. & dixi in l. j. ff. de reg. iu. & latius in consi. 5. & merito dicit Ang. in consi. 179. visis prædictis. co. 5. in fi. ꝙ pactio. per quam impeditur facultas testandi. cum sit reprobata inter laicos, multò fortius apud ecclesiasticas personas. quæ debent vacare diuinis. ¶ Sextò ampliatur, vt non valeat tale pactum, ēt per indirectum, & per modū condōnis. d. l. stip̄lo hoc modo. facit reg. cum q̄d vna via. de reg. iu. in vj. & quia q̄d est prohibitū pure, ēt vr̄ prohiberi sub conditione. l. Seius, & Augerius. vbi Bart. & Doc. ff. ad l. Fal. ¶ Septimò ampliatur, vt etiam ex tali pacto non oriatur naturalis obl̄o, vt coll̄r ibi neque illā obligationem ꝯ̄here. & in l. hr̄editas. in fi. j̄. de pac. cōuen. ibi. nullo modo debentur. nam ex istis verbis apparet, ꝙ lex huic pacto resistit, quo casu non oritur naturalis: vt no. Bar. in l. cū lex. ff. de fideiuſ. & dixi in l. pacta quæ ꝯ̄. s̄. co. ¶ Octauò ampliatur, vt ēt per viam laudi & cōpromissi, talis libertas testandi impediri non possit: vt no. Ang. in consi. 61. visis. col. fi. Ful. in consi. 73. pater familia. co. pe. de quo dixi in consi. 11. co. 3. ¶ Nonò ampliatur, vt non valeat pactum de non auantagiando filios masculos vltra fœminas: quia in effectu est pactū de succedēdo respū fœminarum: vt dixi late in consi. 183. ¶ Decimò, & vltimo ampliatur, s̄m no. decis̄. Bal. in l. cū Archimedorā. co. fi. in ver. vlterius q̄ro. j̄. vt in pos. leg. vbi concludit. ꝙ si Titius dolo me induxit ad accipiendum filiā eius in vxorem sub spe pacti de faciēdo illā hæredē. licet postea hoc non facit, ego maritus conqueri non possum: quia tale pcm̄ non valet, per istū tex. & idem dicit Bal. hic
8 & Mod. simpliciter sequuntur. † Sed aduertendū est, q̄a quantum ad matrimonium, clarum est ꝙ valet quia iste dolus non respicit essentiam matrimonii, q̄ in consensu simplici viri & mulieris consi
9 stit, vt Bal. ibi dicit. Et ad hoc facit, † quia mendacium mulieris inductiuum ad matrimonium ꝯ̄hendum, nō impedit substantiam matrimonii. c. cū ab apostolica. vbi Abb. in prin. de spon. & error diuitiarum non dirimit matrimonium: vt no. in c. proposuit. vbi Abb. de coniug. seruo. & dixi in consi. 112. in prin. Sed quantum ad interesse, ex eo ꝙ dolo maritus inductus fuit, maior videtur dubitatio: nam tex. hic simpliciter dicit, ꝙ pcm̄ non valet, sed de interesse, q̄n quis dolo inductus fuit, non loquit̄. Vnde in terminis, q. Bal. d q̄n dolo inductus fuit, vr̄ ꝙ agere possit ad interesse. Quid
10 enim si pp hoc illam accepisset sine dote, vel cū parua dote? † vide
a tur ꝙ agere possit ad interesse: a ar. l. eleganter. §. seruus pactionis. de dolo. & q̄d ibi Bar. & ibi ēt pacto nudo dat̄ actio ad interesse, ne quis damnū patiat̄, & facit tex. in l. si quis affirmauerit. §. j. & in l. quod venditor. §. j. ff. de dol. vbi datur actio de dolo contra eū, qui affirmauit mendaciū animo decipiendi prout vr̄ in casu isto, ꝓut Bal. loquit̄, dū dicit, ꝙ Titius dolo me induxit: quo casu dolus illi prodesse non debet. l. j. in prin. ff. de dolo. l. si auctoris. ff. de eo, per quem fac. est & in l. ita demum. ff. de arbi. Nunc conclo. s̄. facta limitat̄, & primo nisi tale pcm̄ à statuto, vel à consuetudine approbatum sit: vt no. Bal. in l. cum Archimedoram. co. fi. ver. sed nunquid per consuetudinē. j̄. vt in pos. leg. alle. tex. in c. j. §. mulierem. in §. filii nati. si de feu. fue. contro. inter do. & agn. vbi valet pcm̄ vigore consuetudinis, ne filii ex illo matrimonio succedant. & idē Bal. in l. de quib. co. ij. ver. item non valet. ff de legi. & sequitur Im. in l. illæ autem. in fi. ff. de hær. insti. Contrarium tenet Ale. hic: quia cum tale pcm̄ reprobatum sit, quia contra bonos mores. d. l. stip̄lo. & d. l. ex eo. tali casu sicut non valet pactum, pariter non valet statutum: vt no. Bar. in l. omnes ppl̄i. in 3. q. in prin. & in l. non impossibile. in fi. ff. de pac. Non ob. tex. in d. §. filii nati. quia respondet Ale. ꝙ ibi loquitur in pacto de non succedendo, q̄d firmatur iuramento. c. de pac. in vi. Sed in casu isto agitur de pacto de succedendo, q̄d non valet, & Mod. hic sequuntur. Sed aduertēdum est, Primò ad tex. in d. §. filii. licet tantum ibi uideatur loqui in pacto negatiuo de non succedendo, dum ibi dicitur, quod filii nati ex tali matrimonio non succedant tamen illud pactum videtur factum in fauorem filiorum alterius matrimonii prioris, quibus promissum fuerat, ꝙ ipsi tm̄ succederent: & tale pacm̄ affirmatiuum valet fauore matrimonii: vt Bal ibi dicit: & idem concludit Guid. Pap. in q. 247. pactum factum tale est, vbi inquit valere pcm̄ factū in ꝯ̄ctu matrimonii, ꝙ primus filius masculus tm̄ succedat in tali
b domo, vel castro. b per l. diui Constantini. j̄. de nat. li. & sic responsio Ale. non videtur bona ad. §. filii nati. ex eo, quod Bald. ibi dicit. Non ob. rō quam ꝯ̄ Bal. Alex. adducit, ꝙ ꝯ̄ bonos mores, sicut nō valet pcm̄ pariter non valet statutū. quia rñdeo dupl̄r. Primò, ꝙ ꝓrium procedit, q̄n illud q̄d est ꝯ̄ bonos mores, ꝯtinet turpitudinem. & ita loquitur Bar. in d. l. omnes populi, dum dicit de pcō ꝯ̄ honestatem. Secus si non agatur de turpitudine, sed solum de ꝓhibitione iuris ciuilis, quia tunc licet non valet pcm̄, valet statutū vt no. Bar. in d. l. omnes populi. & ita videtur in isto casu: quia facultas testandi est de iure ciuili: vt no. Ang. in auth. vt factę no. cōsti. §. j. Et dato, ꝙ substantia testī esset de iuregen. tamē adiectiones sunt de iure ciuili: vt Bar. dicit in l. interdum. ff. de cond. inde. vnde ista qualitas libertatis, quæ in testō requiritur. videtur à iure ciuili introducta. l. j. s̄. de sac. san. eccl. d. l. stipulatio. & d. l. ex eo. & iō per statutum mutari potest. §. fi. insti. de iure na. Secundò respondetur, ꝙ ad iudicandum aliquid esse ꝯ̄ bonos mores, inspicitur locus ciuitatis, in qua hoc iudicari debet. l. item apud Labeonem. in prin. & in ver. sed quod adiicitur. ibi, aduersus bonos mores ciuitatis. ff. de iniur. Vnde cum à statuto hoc in loco permittatur, nō videtur ꝯ̄ bonos mores illius loci, de quo agitur. ¶ Secundò limitatur procedere in pcō de succedendo in hr̄ditate vl̄i: secus esset in parte hr̄ditatis: quia de alia ꝑte poterit testari, s̄m Bald. post Pe. in l fi. col. fi. ver. sed quid si donat. j̄. eo. & sequit̄ Ale in ꝯ̄s. 29. co. vj. lib. v. Sed ꝯ̄ istam limitationē vr̄ tex. hic, vbi agebat̄ de parte hr̄ditatis, q̄ filiæ competebat, & tn̄ pactum non valet. & ita tenet Pet. de Anc. in ru. de test. in fi & Imo. ibi, in fi. & Ale. sequitur in l. fi. circa fi. j̄. eo. Sed dictum Bal. in d. l. fi. potest saluari in certis bonis sp̄al̄r, non in quota hr̄ditatis. & hoc in certis bonis expressè tenet Bar. in consi. 72. ex facto proponitur. co. 2. & dixi in ꝯ̄s. 225. co. 2. & 3. & sic in isto casu vr̄ dr̄ia. Et rō diuersitatis ē inter bona particularia, & quotā hr̄ditatis: aliàs verò vbi eēt cadē rō, q̄d dr̄ de quota, idē esset in certis bonis: vt no. Bar. in l. nomē. §. filio. de leg. 3. ¶ Tertiò limitat̄, q̄n pr̄ filiæ postea nō faceret aliud testm̄: quia hoc pactum deberet seruari inter filios, s̄m Ale. hic, per l. fi. j̄. fa. erc. Contrariū voluit Pau. de Cast. hic, in fi. quia vr̄ sp̄ale in militib. in l. licet. j̄. eo. ergo secus vr̄ in aliis. Sed rñdetur, secus esse in aliis extraneis, nōn sic vr̄ in liberis, quib. non est minus fauendū, quā militib. d. l. fi. Sed ꝯ̄ Ale. facit, quia tex. in d. l. fi. loquit̄ in testō, vel codicillis, & in relictis, quæ vltimā voluntatem designant. l. j. in fi. ff. de tab. exhi. quæ verba non vñr pacto adaptari l. verba ꝯ̄xerunt. de ver. sig. ¶ Quartò limitatur non hr̄e locum in militib. l. licet. j̄. eo. Sed considerandum est, ꝙ ille tex. vr̄ procedere, non in vim pacti quod impediret reuocationē: sed intell̄r in vim testī, vel donationis cā mortis, vt ibi videbimus: & iō ꝯgrua nō vr̄ ista limitatio. ¶ Quintò fallit in pia cā, vt no. Bal. in l. fi. col. pe. in ver. venio ad scdam q. j̄. e q̄a non minor fauor debet̄ piæ causę, quā militib. Sed hoc arg. tollit ex eo, q̄d dixi, ꝙ in militib. non valet virtute pacti, cum reuocari possit: & q̄a in filia hic nō valet pcm̄. idem ergo vr̄ in pia cā: q̄a non magis est fauendum piæ causæ, q̄ filiis. & ita p istū tex. dicit Ro. i auth. sil̄r. j̄. ad l. Fal. in septimo sp̄ali i ꝯ̄ctib. d̄ quo videbimus in d. l. licet. ¶ Sextò, & vltimò limitat̄ ꝓcedere in testō, ꝓut loquitur: secus est in ꝯ̄ctu, quia licet sit ꝯ̄ctus liberi arbitrii. l. nec emere. j̄. de iure deli. tamen quis se obligare potest ad contrahendum sub pœnalibus. l. si pœnam. de ver. oblig. & ex his sit expedita notabiliter ista lex.

ADDITIONES.

a ¶ Interesse. Vera est opi. Bal. ꝙ non potest agi ad interesse hoc nomine, sed si hac ratione quis inductus est ad ducendam indotatam, vel incongrua dote, potest agere contra decipientem, vel eius hæredem ad dotem, vel dotis congruæ supplementū; etiam si ille deceptor non tenebatur alias dotare, arg. l. si quis affirmauerit. de dolo. Sed si habuit congruam dotem, nulla superest actio.

b ¶ Castro. Et sic in certis reb. deci. Tholos. 452. Ale. consi. 28. in fi. li. 3. Bert. consi. 4. visis, in ij. dub. consi. 78. lib. 3. Lud. Goz. consi. 87. Aymo. consi. 19. nu. 7.

LEX XVI.

1 *Fideicommissum iniunctum filiis sub conditione, remitti potest eorum consensu.*
2 *Pater potest grauare filios onere fideicommissi.*
3 *Filius grauatus potest detrahere legitimam, & Trebellianicam.*
4 *Testator si prohiberet filios diuidere per annos decem, possunt tamen filij contrauenire.*

1 CVm proponas filios. ¶ † Primò not. ꝙ fideicō. iniunctū filiis sub ꝯdōne, corū consensu remitti potest. ad idem tex. in l. de fideicommisso. j̄. ti. j. Et loquūt̄ ista iura in fideicōmisso reciproco. idem tn̄ esset in fideicōmisso cōdōnali ex parte vnius tm̄. l. j. s̄. eo. & no. per gl. hic: & adde tex. in l. quoties. j̄. de fideic. & ibi Ange. in prin. dicit, quod sæpe practicauit Perusii, ꝙ si contraueniendo ꝓhibitioni, bona ꝓhibita alienari debeant ad aliquem etiam pium locum

locum peruenire si pius locus remittat,& consentiat, tunc alienatio habebit locum.& dixi in cons. 323.in prin. & talis renuntiatio debet fieri visis,& cognitis verbis testamenti.l. de his. ff. de transact. in l.j.§.j.ff.quemad.testa.aper.& hoc declaratur per Alexã. in cons. 11.viso,& ut oportet considerato.col.iij.lib.ij.& idem Alc. in consi.118.viso instrumento.col.ij.in vi.di.& ideo cautela est, vt dicitur in instrumento visis,& cognitis verbis testamẽti,ut no. Ang.in d.l.j.§.j.quemad.test.aper.& in l.tres fratres. col. penul.ff. de pac.cum si.vt tradit And.Sic.in consi.40.col.antepe.lib.j.& in
2 consi.55.col.antepe.lib.ij.& in cons.68.in prin.co.l.ij.¶†Secundò no.ꝙ pater grauare potest filios institutos onere fideicõmissi. & hoc intelligitur,reseruata illis legitima, quæ debetur sine onere.l.quoniam in priorib.Ꝫ.de inoffi.testa. & secundum istam conclusionem consuluit Ange. in consi. 131. ad requisi. decisionem. Ful.in consi.68.proponitur.in ij.dubio.Cu.in consi.25.Franc.co. ij.Ro.in consi.158.pro decisione quęsitorum cum alijs simi.vt di xi in consi.81.in prin.& in consi.242.& in cons.269.cum si.& ista cõclusio etiam procedit,dato ꝙ pia causa substituta sit: vt tradit Pau.de Cast.in cons.111.substitutio.col.iiij. in ver. nunc ergo videndum.& Bene.Cap.in cons.66.punctus.similiter hoc habet locum,dato ꝙ filius approbauit testamentum:quia talis approbatio non excludit illum,quo minus legitimam deducere possit,vt scribit Pet.de Anch.in consi.151. plura sunt dubia. col.iiij. Et ad hoc bene facit tex.in c.cæterum.in auth.vt cum de appe. cog.& quòd per illum tex.no.Bal.in l.si quando.§.generaliter.Ꝫ.de inoffi testa. Similiter si filia grauata sit onere fideicommissi,dos sua non venit in generali fideicommisso.l.à filia.ff.ad Treb. Specialiter tamen filia grauari potest, quatenus dos excederet legitimam.l.fi.§.filiæ. vbi.Bar.de le.ij.cum simi.vt tradit Alc.in d.l.à filia.& in consi. 20. ponderatis his.lib.iij.qđ consilium repetitum est in cons. 217.lib. vj.& idem tradit Old.in consi.132.Titius habens filios.in fi.Et ne-
3 dum legitimam,† sed etiam Trebellianicam filius grauatus detrahere potest,quando diuersis temporib. detrahi debet, secundum
a communem a opi.Cano.quæ etiam de iure ciuili communiter tenetur & in iudicijs,& in scholis approbatur:vt dicit Ang.in l.cohæredi.§.cum filiæ.de vulg. & pup. & in l.in ratione. §. quod vulgo. in gl.ij.ff.ad.l.fal.cum simi.ut tradit Alc.in cons 142.circa primam dubitationem.in ij.dubio.lib.ij.& in consi.68.circa præmissam.li. iiij.& in cons.350.quo ad primam.lib.vj.& dixi in cons.55.colũ. pe.in cons.238.col. pe.& in consi.299.& in cons.320.col.ij.& dicta legitima cum Trebellianica,ascendit ad dimidiam hereditatis: ut declarat Alex in d.cons.68.lib.iiij.s. alleg.col.j & idem no.Ang. in cons.125.substitutiones.& in cons.306. testator. in fin.cum si. ut dixi in cons.299.col.j.& ij.¶In gl.ibi, videtur contra ius,nam dispositio testatoris habetur pro lege §.disponat.in auth.de nup. Ad hoc vltra glo. hic respondet Bar.in l.j.col.ij.s.eo.ꝙ quando testator disponit, & etiam prohibet aliquid fieri in fauorem alicuius,ille contrauenire potest,& fauori suo renuntiare,ut hic dicit & in l.j.s.eo.& in d.l.quoties.facit tex.in l. Titio centum.in princ. de condi.& dem.& in notab.casu tradit Old.in cons.241.factum
4 tale est.vbi concludit ꝙ si testator prohibuit † filios diuidere per decem annos de consensu eorum, etiam cum iuramento, ipsi tñ
b contrauenire possunt.b & ista cõclusio videtur procedere in filiis maioribus.Secus si essent minores:quia si in fauorem illorum factũ sit præceptum à testatore,ne per decem annos diuiderent, ne pp facilitatem illorum deciperentur, non videtur quòd ipsi minores contrauenire possint.Ita expræsse Bar.concludit in l.filiusfa.§.diui.colum.j.de leg.j.& hoc sequitur Are. in cons. 22. diligenter,& maturè.col.pe.versi.ad secundum quo quæritur. & text. allega.s. in §.disponat. procedit, nisi testator disponeret contra legẽ vel bonos mores:ut no.ibi per gl.& Ange.facit tex.in l. nemo potest. de lega.j.& no.Domini.in cons.22.præmitto. col.ij. ¶In ea. glo. ibi,fecisse præiudicium.ista gl.communiter reprobatur:quia præsentia cum taciturnitate non præiudicat:quia non poterat ille qui tacuit,actum impedire, quo casu sibi non præiudicat.l. Caius.ubi glo.de pig.ac.& quia ius de præsenti non competebat. arg. l.si ita scriptum.§.si sub conditione.de leg.j. ¶Non obst. iura allegata in glo.quia loquitur in consentiente expresse, & non tacente, pro glo.tamen facit text.in l.si communis seruus ff.de dona. inter vir. Alex.hic respondet,ꝙ loquitur de præsenti iure, non de futuro. Mod.hic dicunt,ꝙ ius in re de præsenti difficilius deberet præsumi,quam in iure de futuro. Sed responderi potest, ꝙ licet ius de præsenti firmius sit,quia certum est, tamen ibi videtur renũciatũ per remissionẽ non sic in iure de futuro, in quo non cadit remissio.d.l.si ita scriptum.§.si sub conditione.& quia tacens non poterat actum impedire,sicut potest in iure de pñti.& ad hoc facit,qa per diuisionem factam simpliciter,non remittitur fideicõ.de futuro.l.cum pater.§.hæreditatem de le ij.qđ no Bar.& Doc. in l.qui Romæ.§.duo fratres.de verb.ob.& dixi in cons.86.Secus in fideicommisso de pñti,vt dixi in cons.79.col. ij. & pro dicto gl.etiam facit text.in l. Procula. ff. de proba. Sed respondetur, vt dictum est,qa ibi agitur de iure præsenti:& plura requirunt in casu illius l. vt no,ibi Bar.& dixi in consi.præalleg.lxxix.

ADDITIONES.

a ¶Commun. m Ale.consi.43.in f.lib.ij.
b ¶Possunt.Alex.consi.18.lib.ij.

LEX XVII.

1 *Pactum tantum valet cum scriptura, quantum sine scriptura.*
2 *Scriptura in quibus casibus specialibus non est necessaria.*
3 *Contractus ꝙ debeat fieri in scriptis, quando agitur à partibus, ꝙ aliter non valeat, si non fuit factus in scriptis, an valeat.*
4 *Sequestrũ non potest fieri, nisi propter debitum per instrumentum publicum. & num.5.*
6 *Statutum, vel consuetudo disponens, quòd probatio non possit fieri, nisi per instrumentum publicum, valet.*

1 Actum quod bona fide. ¶† Tantum valet pactum cum scripturã,quãtũ sine scriptura. hoc dicit sm Bart. & Doc. Sed istud sũmariũ verbis lræ nõ correspondet:qa Impator hic nõ vr loqui de validitate pacti in se,& de substantia,prout verba summarii sonant, sed loquit respectu probõnis,& dicit ꝙ tñ est,ꝙ pactum ꝓbet aliter,quam per scripturam: vt colligit ibi,aliis probõnibus.verbum enim aliis, denotat similitudinẽ.l ij.vbi gl.Ꝫ.de ser.fugit.not.in c.series.de resrip. ergo vr ꝙ loquatur de scriptura respectu ꝓbationis.& iõ aliter summari pt videlicet,Pactum probari põt aliter,ꝗ p scripturam.¶In text. ibi, bonafide.ista verba exprimunt illud qđ est de natura pacti ualidi. & hoc dictũ ẽ ad ostendendũ,ꝙ pactũ nõ habebat aliũ defectũ,ꝗ scripturæ,& intelligit bonafide.i.ꝙ non sit malæfidei.l. nõ dẽt. vbi gl.ff.de dolo:& bonafides dr eo ipso,ꝙ nõ apparet de dolo.l.quoties.§.qui dolo.ff.de pb.l pe.Ꝫ.de euic.¶Noto lrãm, ꝗ hic probat, ꝙ non refert an pactũ probet p scripturã,vel alio mõ. & ad idem tex.in l.cũ te.Ꝫ.tit.j.in fi.cũ si alle.in gl.& in l.cũ res.C.de proba.fa-tex.in l.in exercendis.de fi.inst.& in c.cũ Io. eo.tit. & ad hoc facit cit:qa scriptura adhibetur ad faciliorẽ probõnẽ.l.Ꝯhitur.ff.de pig.
2 ¶Et pistã lrãm primo infertur, ꝙ societas † probari põt testibus, absq; scriptura:ut no.Ro.in consi.106.uiso themate.in prin.Secũdò infertur ꝙ collatio, & renũciatio beneficii probari põt testib. absq; scriptura:vt Bal.dicit in c.solicitẽ,circa fi.in ista decretali. de restitu.spol.Tertiò,ẽrdoctoratus probari põt testib.secũdũ Bal. in l.si solennib.in prin.p illũ tex.Ꝫ.de fide.instr.Quartò.idem est in priuilegiis,quæ testib.probari pñt:ut no.p glo.in cle dudũ.in verbo,nos etenim.de sepul.in rub.de constit. Quintò,idem est in arbitramento,qđ testib.probari põt:ut not. Ang.in l.cum te.per illum tex.Ꝫ.tit.j.de quo ibi videbimus.Sextò,idẽ est in actis.quæ debent redigi in scriptis.c.quoniam Ꝫ.de proba.& tñ probari pñt testib.ut concludit Pau.de Cast.in cons.2.pro euidentia.Abb. post alios in d.c.qm Ꝫ.col.fi.uer.vlt. hic qritur cum si.ut dixi ibi, col.fi. Septimò,in mandatis priuatorum non vr scriptura necessaria:qa testib.probari pñt:vt tradit Azo in summa.s.de manda princip.& no.p gl.& Abb.post alios in c.j.de procu.& est cõis opinio,ut Alc. dicit in l.j.Ꝫ.de proc.Immo & in mandato Principis idem uidet, ut dixi s.in l.j.de man.prin.Octauò idem vr in scriptura,quæ loqtur in professione religiosi,uel monialis:ut habetur xx.q.i.c. vidua. est capitulum ultimum.nam illa scriptura non est necessaria,cum etiam testib.probari possit, secundum glo. in d.c.uidua.in uerbo, scriptis.& no.Abb.in c.nuper.in iij.no.de testib. & Lu. de Penna, in l.prohibitum.in ij.not.C.de iure fisc.lib.x.Nonò,in scriptura legis, uel statuti, quæ non est necessaria, sed vr facta ad faciliorem probationem,ut larẽ dixi in rub.de consti.Decimò, si debitor soluit pupillo,scriptura non est necessaria,secundum Alb.in l.ait prætor.§ permittitur.uersi.sed nunquid.ff.de mino. Vndecimò, scriptura non est de substantia inuestituræ:ut not.Iaco.Alua.in c.j.in prin.col.ij.uer.sed vnum in tit.quid sit inuestitu,Duodecimò,idẽ est in confessione extra iudiciali, in qua scriptura non requiritur ut not.Pet.de Anch.post Inno.in c.per inquisitionem.in uer.quęrit.Inno.de elec. Prædicta omnia, & singula uidentur probari per regulam istius l. ¶Ab ista regula excipiuntur complures casus, in quibus scriptura uidetur necessaria:ut not.per glo.in capit.primo de censi. in vj. & inter alios casus, ibi dicitur etiam quando agitur à partibus de contractibus debere fieri in scriptis,quòd aliter non ualeat:ut not.Barto.per illum textum in l. contractus. infra de fi-
3 de instrum. in princip. Et subdit ibi Bartol.† quòd tali casu, antequam partes habeant contractum pro absoluto, aliquod ius partibus non acquiritur,& locus est pœnitentiæ.& idem not Barto. in consilio.46.uiso in principi. Bartol.Veron. in cau. 191. noto quòd ea quæ celebrantur in scriptis.Aretin. in consilio. 128. Clarissime domine in fine. Et ex hoc infert Paul. de Castr.in d.l. contract.colum.iij.ad quæstionem,quam dicit fuisse Florentiæ: quia facta fuit uenditio de quodã prædio expræsso certo pretio, & coram

ram testib. ita conclusum fuit à partib: dictũ tñ fuit ꝙ notarius deberet esse rogatus. concludit Pau. de Ca. ꝙ illa cõclusio facta à partibus non attenditur: quia ꝯtus vr̃ suspensus donec rogatus sit notarius. & hoc ſm eum probatur ratione efficaci: quia notarius qui erit rogatus, apponet diẽ, in qua rogatus fuit, & sic illa die perfectus fuit contractus, & prius partes põt pœnitere. & idem Pau. de Ca. in l. cum res, col. j. ver. sed aduerte. ĩ. de prob. & in l. qui bis idẽ, in ver. sed quid si plures, de ver. ob. vbi dicit se ita consuluisse Florentiæ. & Rap. subscripsisse. & sic obtentum fuit. Sed tñ hoc dictũ Pau. de Ca. de plano haberet locũ, si dcm̃ fuisset, ꝙ rogari debuisset notarius, & ꝙ ꝯtus aliter non valeat, prout dicit Bar. in d. l. ꝯtus. Sed in casu, in quo loquitur Pau. de Ca. qñ fuit dictum simpliciter, ꝙ esset rogatus notarius, eius dcm̃ non vr̃ verum: quia ex quo ꝯtus erat firmatus à partib. non vñr partes voluisse ab eo recedere: & notarius qui debuit esse rogatus, intelligitur hoc debere fieri ad faciliorem probationem, iuxta l. ꝯhitur, ff. de pig. quia tunc demum contractus dicitur in scriptis fieri, qñ dicit ꝙ aliter non valeat, vt Bar. dicit in d. l. contractus. & in auth. sed nouo iure. in fi. ĩ. si cer. pet. & no. Sal. in d. l. contractus. q. v. Ang. in ꝯs. 156. Dña Angelina. col. fi. ver. non ob. Ang. Are. insti. de emp. & ven. in prin. col. ij. Fabia. in trac. de emp. & ven. in v. q. prin. ver. iij. quærit. & Are. in ꝯs. 160. longa est col. iij. vbi dicit dictum Pau. de Ca. saluari posse in dubio, qñ non constaret contractum prius firmatũ fuisse. Non ob. ratio Pau. de Cast. cui Are. non respondet: quia potest dici, ꝙ notarius erit rogatus de contractu prius firmato, & partes ꝯfitentur contractum firmatum fuisse tali die, cum certo pretio corã notario, qui rogatus erit de confessione ipsarum partium. quæ probabit: quia hoc pendet à libera voluntate partium, & etiam in plurib. casib. no. per gl. in d. c. j. de censi. in vj. non vr̃ scriptura necessaria: sed vr̃ ad faciliorem probationem, gratia tamẽ breuitatis vlterius non insisto. ¶ Et cõplures casus, in quib. scriptura requiritur, tradit Spe. in ti. de instr. edi. § restat. ver. primus est, & Bal. in l. gesta. col. pe. ĩ. de re iu. & Guid. Pap. in q. 682. reperitur instrm. Et adde ꝙ missio in possessionem debet probari per scripturam: ut no. Bar. in l. fi. ĩ. de edi. diu. circa fi. Sed ꝯrium dixi ibi in viij. no. dictum tñ Bar. Ro. sequitur in singi. vj. ꝙ missio. & Guid.
4 Pap. in q. 356. in fi. ¶ † Et sequestrum fieri non potest, nisi debitũ probet per instrm publicum: vt no. Bar. in l. iubemus. C. de erog. mil. an. lib. xij. & in l. litibus C. de agri. & cens. li. xj. vbi Ange. & ex
5 hoc infert Mathe. in trac. de carcere. † idem esse in captura personæ, in qua agitur de maiori præiudicio. Et hoc referunt. Mod. insti. de act. in prin. col. xiij. ver. immo fortius, & ad hoc est dictum Bal. in c. cum parati de appel. & in l. cõsentaneum, col. ij. ver. scias, tamen. C. quomo. & quan. iud. Sed adde ꝙ dictum Bart. de sequestro reprobat Abb. in c. ij. in fi. versi. secundum vero dictum, de seque. poss. & fruct. & idem Imo. in l. Imperatores. §. fi. col. fi. versi. tantum adde. ff. de appel. & idem Io. de Pla. in l. per hanc. de erog. mil. an lib. xij. in versi. j. & Alex. sequitur in l. fideiussor. §. fi. col. fin.
6 ver. dicit etiam Bar. ff. qui satis. cog. ¶ † Valeret etiam consuetudo vel statutum, ꝙ non possit probatio fieri nisi per instrumentum, vel scripturam: vt latè dixi in c. ij. de proba. char. fin. limitando, & declarando, ut dixi ibi. vbi xviij. limitationes ponuntur, & per supradicta notandum est differentiam esse, ꝙ scriptura non valet: ut no. Bal. auth. sed nouo iure col. peĩ. si cer. pet. an vero requiratur de necessitate probationis: & tunc deficit probatio, non ius. in l. duo sunt Titij ff de testa. tute. si verò scriptura requiratur, similiter requisita videtur ad faciliorem probationem. d. l. cõtrahitur, de pig. Et ex his expedita sit ista lex.

LEX XVIII.

1 *Per receptionem partis debiti factã ab vno ex correis, inducitur diuisio, ex qua oritur diuisio taciti pacti.*
2 *Diuisio non inducitur, quando solutum est plus vel minus eius quod debetur ab vno ex correis.*
3 *Per solutionem vsurarum, non inducitur diuisio in sorte principali ab altero ex correis.*
4 *Creditor recipiens solutionem cum protestatione, sibi non preiudicat in reliquis*
5 *In pacto expresso requiritur consensus duorum.*
6 *Per petitionem partis debiti non inducitur diuisio, secus est per solutionem.*

1 SI creditores. ¶ † No. quod dictum est in summario, ꝙ per receptionem partis debiti factam ab vno ex correis, inducitur diuisio, ex qua oritur taciti pacti exceptio. Et ista conclusio procedit in terminis huius l. qñ debitor soluit pro sua parte, hoc expressò: & creditor recipit, prout loquitur tex. hic ibi, pro sua. persona persoluentem. Secus si simpliciter pars fuerit petita, vel soluta; quia diuisio non inducitur. l. si ex toto. §. j. de leg. j. Ita Doctores communiter tenent: quos Alex. hic refert. & in d. l. si ex toto. §. j. Sed tamen iste tex. hoc non videtur concludenter probare: quia hic non constat ꝙ illa verba, pro sua persona, dicta sint à parte soluente: quia intelligi potest, quod sint verba Imperatoris casum referentis: vt colligitur ex verbis Cy. & Sal. hic. Soc. in d. l. si ex toto. §. j. ad hoc respondet, tenendo cõem intellectũ, ꝙ dato ꝙ essent verba Imperatoris oĩno habemus intentũ. ꝙ per talia verba inducatur diuisio: ipse enim Imperator hoc dicit: vnde siue sint verba Imperatoris, vel partis, colligitur, ꝙ dicta verba diuisionẽ inducunt. Sed hoc non tollit difficultatem, quę resultat, quia sint verba Imperatoris, videtur ergo ꝙ solutio facta sit ab ipsa parte simpliciter: quo casu diuisio nõ fit. d. l. si ex toto. §. j. Ideo ad tollẽdum istud contrarium Doc. cõiter intelligunt, ꝙ illa verba non sint Imperatoris, sed eius, qui solutionem fecit, qđ non caret diuinatione. vnde quia iste tex. habet difficultatem pp ꝯria, cogitabã ꝙ euitando oĩa ꝯria, tex. hic de plano intelligi põt, & ꝯsiderandũ est diligenter, ꝙ tex. hic non dicit illud, ad qđ cõiter allegatur, nam intentio Imperatoris est solũ decidere vnũ casum: quia in prin. loquitur ꝯditionaliter, ibi. si probaueritis. & ꝯditio non disponit. l. si quis sub conditione dandorũ. x. ff. si quis omiss. causa test. & ideo solũ hic ponitur vnũ dcm̃, videlicet ꝙ pactum factum cum uno ex plurib. reis debendi. vt ille liberetur soluendo virilẽ partẽ eius, prosit ẽt alijs reis debitorib. vt non ꝯueniãtur, nisi pro rata debiti: & alter pro altero exigatur: quia ex quo unum reum debitorem admisit soluentẽ pro sua parte: & sic pro cõstanti Imperator hic præsupponit ꝙ ille, qui soluit pro sua parte. esset liberatus à residuo. & hoc dato ꝓ cõstanti, dubitatur an pactum factum cũ vno ad alios correos porrigatur & dicitur ꝙ sic. puta erant quatuor obligati insolidum ad. xx. vnus soluit quinque, & liberatus fuit à residuo, fauore liberationis non poterit residuum totum creditor ab vno ex alijs petere, sed solum à quolibet pro parte sua. & ita declarando istum tex. oĩa ꝯria tolluntur. & probatur iste intellectus. quia tex. loquitur conditionaliter, vt dixi, & intentio Imperatoris fuit solum decidere vnum casum. ¶ Retento tamen
2 cõi intellectu, † ꝙ in eo, qui soluit pro portione sua inducatur diuisio ista cõclusio procedit, qñ solutio facta sit pro rata eius, qui soluit. Secus si plus vel minus solutum sit: quia diuisio nõ inducit, ut voluit gl. no. in l. inter eos. §. j. in verbo. soluit. ff. de fideius. & ita Ang. ibi dicit se obtinuisse Florentiæ. Ale. & Mod. hic sequuntur. Sed aduertendum est, quia gl. prealle. loquitur in terminis. d. l. inter eos. §. j. sed in terminis huius l. non videtur procedere, quia qñ expressè dr̃, ꝙ soluit pro portione sua, vr̃ cõstare de voluntate, ꝙ voluit diuidere: & dato ꝙ plus, vel minus solutũ sit, illud plus vel minus vr̃ per errorẽ solutum, cogitans illam esse portionẽ suam: quia verba illa pro portione sua, clara sunt, & non vñr prolata sine effectu: ar. l. si qñ. in prin. de le. j. Non. ob. gl. in d. l. inter eos. quia loquitur vt dixi in terminis d. l. inter eos. & non in casu isto. ¶ Secundò retento cõi intellectu limitatur ſm Pau. de Cast. hic circa fi. qñ esset facta solutio pro virili in vsuris; quia tunc diuisio non
3 inducitur in sorte principali: quia non conuenit † ꝙ ex solutione vsurarum, quæ accessoria est, fiat diuisio in debito principali: arg. gl. & qđ ibi dictum fuit in l. si pacto quo pœnam. ş. eod. l. nuda. cũ glo. ĩ. de contrah. & committẽ. stip. Sed ista limitatio quam posteriores sequuntur, non videtur procedere absq; dubio, quia qui promittit vsuras dotis, vr̃ dotẽ promittere. l. si pro dote. ĩ. de do. promis. & Bal. ibi dicit, ꝙ licet accessorium non vitiet principale: tamen probat illud esse verum. pro opi. Pau. de Ca. facit tex. in l. tale pactum. §. post diuisionem. ff. eod. vbi solutio vsurarum non inducit diuisionem in debito principali. Et resoluẽdo concludẽdum est ꝙ solutio vsurarum benè probat debitum principale. d. l. si pro dote: quia probatio nihil noui inducit. l. Publia. §. fi. ff. depo si. & ita procedit tex. in l. si pro dote sed solutio vsurarum non inducit diuisionem in debito principali: vt probatur in d. §. post diuisionem. & ita saluatur opinio Pau. de Cast. Tertiò limitatur nõ
4 procedere, quando † creditor reciperet solutionem, cum protea statione, vt no. Bal. in d. l. si ex toto. §. j. & Alex. ibi sequitur, col. fi. per l. si debitori. §. j. ff quib. mod. pig. vel hypo. soluitur. & idem Bal. hic in fin. qui dicit quod omnes Doct. ita tenent Sed considerandum est quòd talis protestatio in terminis huius legis, videtur contraria facto, & per consequens non valet. c. solicitudinem. de app. ita Soci. dicit in d. l. si ex toto. §. j. Moder. ibi respondent, & dicunt ꝙ protestatio est declaratoria voluntatis eius, qui recipit, & potest simul stare cum facto. & si hoc esset verum, Soci. non negaret, & ideo tota vis consistit in perscrutando, an protestatio sit contraria facto. & in casu nostro hic quando quis recipis pro parte sua, fit diuisio, & diuisio est contra naturam integralis solutionis, vt Bald. hic dicit. & ideo protestatio videtur contraria facto: in alijs casibus haberet locum quòd Doctor. dicunt de protestatione, quando esset declaratoria: & potest simul stare cum ipso facto. Et ex his limitationibus colligi non ineptè possunt duo effectus. Primus parit soluendi diuisionem, vt hic in text. qui loqui

ADDITIO.

a ¶ Protestatione. Et bene ut latè D. Pet. Stella hic licet Deci. dubitet.

loquitur de pacto tacito:creditor.n.recipiens debiti partē, tacitè pactus intellr, ne à debitore soluente partē, reliquū petat. Porrò de creditorib.partē recipientib.vide tex.notabilē,& fauorabilē,& formalē in l.liberū.C.de sol.Et in hunc effectū ait Bar. hic diuisionem fieri,qñ soluit:idq́ue ex tex.nr̄o liquidò constat, ibi admisisse quęquam vr̄m &c.Secundus effectus est, vbi quilibet insolidū ꝯueniri poterat,tñ ex hac lege,diuisionis bñficiū competit,vt patet ex textu nr̄o,si modo rectè inspiciat,& inducat.Solutio ergo partis, & creditori, & debitori ꝑiudicat, & actori, vt in l.planè.ff.fa.er.& in l.iij.C.loc.Et reo quia si velit postea debitū cuius partē soluit,negare,non poterit, vt l.cū fidem.C. de non nu.pe. ¶Scdò not.hic,
5 †ꝙ licet in pacto expresso requirat duorū consensus.l.j.ff.e. secus tñ est in pacto tacito,qd potest fieri cū abñte,vt probat hic,& no. in l.ij.ubi Bar.in fi.s̄.e. Sed considerandū est, ꝙ istud tacitū pactū inducit à lege, & vr̄ habere ꝯsensum duorū, saltē præsumptū, vt declaratū fuit in d.l.ij.s̄.e.¶In gl.in verb. prouidebit ibi: secus si diuidat ꝑ parte petendo vel accipiendo.hæc solutio gl.declarando vt per Bar.vr̄ cōiter approbat:ut tradit Ale.hic, col.pe. & cōclusio est,ꝙ ꝯrium loquit in petitione, per quā diuisio non inducit, siue
a pars siue totū petat.d.l.reos alleg.in gl.Secus aūt in solone:†quia
6 per receptionē partis,diuisio inducit,vt hic, & ista solutio vr̄ conuenire verbis literæ;quia tex.hic loquit in receptione, & ꝯrium in petitione.Sed tñ talis dr̄ia non satisfacit.quia vr̄ ꝯ tex.in d.l.si ex toto §.j.in ver.idē erit ubi in casu isto petitio partis.& solutio, æquiparant.Et certè non vr̄ ꝙ rō diuersitatis adduci possit.quia hoc totū pendet à uoluntate creditoris, qui sicut recipiēdo solonē partis vr̄ diuidere,idem vr̄ uelle petendo partē, & qa actus petēdi vr̄ magis uoluntarius,q̄ actus recipiēdi,ut probat in l.j.s̄.e.iuncta.l.tale pactū.§.post diuisionē.ff.e.& ibi Bart. Vñ sicut per petitionem partis non inducit diuisio.d.l.reos. & in d.l. si ex toto. §.j.pariter nec per receptionē partis.Et hoc confirmat,quia petitio uel receptio partis non infert liberationē in residuo: quia vr̄ hoc factū ut debitor cum maiori ꝯmoditate solueret,& ubi p̄t capi alia ꝯiectura,remissio,quæ est donatio,nō præsumit.l.cū de indebito.de ꝓb.c.super hoc.de renun.Ad text.hic pōt rñderi. s̄m intellm quem s̄. posui, ꝙ hic non dr̄, ꝙ per receptionē partis debiti inducat diuisio,quia tex.loquit ꝯditionaliter, & circa hoc nihil disponit, qa de hoc non fuit quæsitū,sed solum de vno dubitatū fuit, an pcm̄ factū cum vno ex reis debendi ut ille liberet, soluendo partē eius ꝑ deesset aliis,declarando,vt s̄.dictū fuit.¶In ea.glo.ibi,in ultima uoluntate speciale.Ista solutio vr̄ approbari cōiter,sed tñ non vr̄ uera, quia regl'r ualet argm̄.de ꝯctib.ad ultimas uoluntates.l.pactū inter hr̄dem.ff.e.Scdò,q text.in d.l.si ex toto. §.j. æquiparat duos reos ꝯstitutos in ꝯctu, & in ultima uoluntate. Tertiò, quia licet ultima uoluntas fauorabilior sit,talis fauor non attenditur in eo, qui renunciat fauori suo,& ita concludit Ale.post Cy.& Saly.hic,& posteriores sequunt.Prima facie solutio glo.& Bar. vr̄ defendi posse, quia illud, qd pendet à testō, difficilius remittit,argu.l. de his.ff.de transf.& quia nō facta diuisione:uoluntas testatoris facilius habebit locū,& hoc interest reip.l.uel negare.ff.quēad.testa.aper.Et qa ultima uoluntas nō debet stare in suspenso.l.fin.ff.cōm.præ.& ex hoc tollit primū argm̄,quia in tali casu non vr̄ ꝓcedere pp diuersitatē rationis,& no.Bar.in d.l.si cōia præd.Non ob.ij.ꝙ æquiparantur duo rei constituti in ultima uoluntate,& in ꝯctu.d.l.si ex toto. §.j.quia Are.ibi rñdet, ꝙ illa æquiparatio ibi fit quo ad modum cōstituendi duos reos, non aūt quo ad liberandū eos ab obligatione solidi.& ista rñsio cōfirmari pōt:quia in cōstitutione duorum reorū,agitur de fauore legatarii.& non bene infert ad diuisionē, quæ esset in præiudiciū legatarii, ar.l.qd fauore.s̄.de legib.Tertiò non ob.ꝙ renuntiatio tollat fauorē,quia rñderi pōt, illud esse verum,qñ constaret de renuntiatione,licet in casu isto nō appareat. & istud est de quo disputatur.& ita euitari pñt rationes, quæ per Ale.& Mod.ꝯ gl.& Bar.inducuntur.Finaliter tñ magis placet opi. ꝯ gl.& Bart.ꝙ in isto casu nō sit dr̄ia inter ꝯctus,& ultimas uolūtates.Et considerandū est,ꝙ fauor,qui ꝯsideratur in ultima uoluntate,vr̄ procedere quantū ad institutionē hæredis,ut no.Bart.in l.cū auus.de cond.& dem.& dixi in l.in testis.de reg.iu. Secus vr̄ in legato, de quo agit, in quo fit stricta interpretatio.l. nūmis. de lega. iij.l.apud Iulianum.§.scio.de le.j. & ita tollit ratio gl.quę dicit hoc esse fauore legatarii.& hoc ēt confirmat, quia facilius remittit debitū in ultima uoluntate, quam ex ꝯctu, quia facilius acquiritur. l.cum p̄r.§ surdo.ff.de leg.ij. Ideo facilius tollit ut not.Bart.in l.j. col.ij.s̄.eo.& quia firmius est,qd ex ꝯctu cpōetit,ut no.per gl.in §. ex conditionali.insti.de uer.ob.& ideo per petitionē, uel solutionem partis, facilius deberet fieri diuisio in ultima uoluntate, qnā in ꝯctib & pro ista conclusione benè facit tex.in d.l.si ex toto.§.j. Nō ob.rñsio Are.ibi, ꝙ æquiparatio facta sit in modo ꝯstituendi. & nō respectu liberationis,quia rñdetur ꝙ ex quadam passiua interpretatione vr̄ facta æquiparatio ad oīa,quæ sequuntur.l.j.§.lex Falc.ad leg.Falc.& quia liberatio regulari vr̄ s̄m obligationem, vt not.Bart.in l.ab emptione.ff.e.l.sub prætextu.ꝯ. tit.j.la.j.in l.si maior.ꝯ.de dolo.Et qa tex.in d.l.si ex toto.§.j.vr̄ ēt æquiparationem facere respectu liberationis,dum ibi dicitur,ꝙ si ab vno solutū sit, ꝙ aliter liberatur,quasi duo rei sint,& ideo ad d.l.si ex toto.§.j.respondetur s̄m intellectum.s̄.datum, quo retento,cessant omnia contraria.Et ex his subtiliter expedita sit ista lex.

ADDITIO.

¶Secus Immo idem dicendum ꝙ simplex electio.vel exceptio non præiudicat.l.reor.ꝯ.de fideiuss.l.si ex toto.in prin.de le.j.sed bene petitio in iudicio sub commemoratione uirilis.l.libertum.C.de fideius.uel receptio sub nomine uirilis,ut hic.

LEX XIX.

1 *Pactum de succedendo collatum post mortem,non habet uim donationis,causa mor.*
2 *Hæreditas non potest dari per donationem causa mortis.*
3 *Testamenta duo possunt fieri in eadem charta,per duas personas.*
4 *Pactum de succedendo adinuicem inter milites,habet vim ultię uoluntatis.*
5 *Circa legitimam,iura magis fauent filiis,quàm ecclesiæ.*
6 *Discrimen prælij exponitur,id est periculum.*
7 *Fortuna aliquando accipitur in malam partem.*
8 *Rerum appellatione,continetur hæreditas.*
9 *Verbum pertinere,accipitur pro directa institutione.*
10 *Hæreditas per donationem causa mortis dari non potest.*
11 *Donatio facta ad inuicem inter aliquos,non dicitur donatio simplex,sed ob causam.& ideo non requirit insinuationem.*
12 *Vltima uoluntas reperitur in genere.*

1 Licet.¶Primò no.†ꝙ pcm̄ d̄ succedēdo collatū post mortem,nō habet vim donationis cā mortis, & rō vr̄,qa hr̄ditas pacto dari ñ p̄t.l.hr̄ditas.ꝯ.de pac.cōuen.& ita vr̄ sentire gl.hic, quæ allegat d.l.hr̄ditas.sed illa.l.parum facit:quia loquitur in pacto simplici, quod congruit testō l. verba contraxerunt.de verb.sign.non sic videtur in donatione cā mortis,quia licet pactum interueniat,tamē ex aliis, quæ concurrunt,& præpōderant iudicat vltima voluntas.l.fi.s̄.de dona.cā mortis in fi.Et hoc patet,quia potest reuocari,& in ea quin-
2 que testes requirūtur.d.l.fi. Aliam rationē. Ale.hic adducit,†quia sicut hæreditas non potest dari in codicillis.l.ij ꝯ.de codi.ita nec ꝑ donationem cā mortis,tex.est hic notabilis.Sed hoc dictum non videtur probari hic,quia tex.hic non negat quin partes potuissent donationem causa mortis facere,si de voluntate earum constaret.sed tex.hic dicit,ꝙ talis conuentio non ostendit donationem causa mortis.quasi dicat, nō vñr voluisse facere donationē causa mortis,& sic videtur defectus voluntatis,non autē potastatis. Alia ēt ratio,quare hic non sit donatio causa mortis,per Pe.Cy.allegatur,quia hic non erant quinque testes qui requiruntur.d.l.fin.de donatione cā mortis.Et ista ratio approbari videtur per Alexā hic & hoc est verum in se vt tradit Ale.in l.quæ dotis.co.iij. ver.vltimo fallit.ff.soluto matrimo. Sed ista ratio non videtur conuenire ad tex.hic,qui videtur considerare validitatem donationis in se, ita quod verba de se adaptari nō videntur ad donationē causa mortis non autem consideratur hic defectus numeri testium, qui extrinsecus venit,& quia cū hic dubitetur de qualitate verborum, q̄ non conueniunt donationi causa mortis,præsupponendum est, ꝙ alia,quæ sunt necessaria in donatione causa mortis interuenissent:ar.l.qui testato.in prin.ff.de testam.vnde ratio melior vr̄:quia isti cogitabant facere testamentū vt indicant illa verba:qui superuixerit,alterius rebus potiatur,& hoc valere nō potuit, nec valet in vim donationis causa mortis,quia noluit arg.c.cū super.de officio deleg.& in l.multum interest.ꝯ.si quis alteri vel sibi,& quia vbi agitur de tali dispositione,si non valet qd ago, vt ago, non valet vt valere potest: ut no.Bar.in l.j.§.si quis ita.de verb.obli.per l.nō codicillum.ꝯ.de testamen.& videbimus in glo.¶ Secundò no.ibi,
3 scriptum,quo comprehenditur.† qd in eadē charta duo possunt eorum testamenta ad inuicem conficere,& nota.Bald.hic in pen. not.qui refert de facto uidisse,& Sal.& Pau.de Cast.qui dicit hoc vidisse in testamento mariti & vxoris,& hoc videtur de plano procedere,quando testamenta sunt correspectiua,prout hic,arg.l.qd autem.§.si vir.ff.de dona.inter vir.& uxor.& idem vbi esset aliqua coniunctio,vt esset in casu.l.patris & filii.de vul.& pu.Idem tamē esset,si essent testamenta penitus diuersa,quia nihil repugnat,quo minus in eadem charta scribi possint.l.eo quod à multis.ꝯ.si cert. petatur dicuntur tamen plura testamenta,licet sint in eadem charta,quod declaratur,vt per Bar.in l.fi ff.de test.in l.libellorum.§.penul.ff.de accus.cum si.vt Ale tradit in l.edita.colum.7.s̄. de eden.
4 ¶Tertiò no.† quod pactum de succedendo adinuicem inter milites,habet uim ultimæ uoluntatis.& ampliatur iste tex. ut etiam
a habeat locum in pia a causa,quia fauore piæ causę tale pactum ha-
12 betur pro testamento.ut no. Bal.in l.fi.ꝯ.eo.co.pe.in uer.uenio ad secundam questionem.& hoc sequitur Ale.in l.pactum quod dotali.s̄.eo.ubi reprehendit Roma.in authen.simpliciter.in 7.speciali,in ꝯ.

ADDITIO.

a ¶Pia.Idem Ias.co.1.& male,ude debet hæc lex extendi.

li, in contractibus. ĩ. ad leg. Falcid. vbi voluit contrarium per d. l. pactum. vbi tale pactum non valet in filia Unde si non valet in filiis, multo minus in ecclesia: quia magis fauendũ est filiis, quàm ecclesiæ, iuxta consilium Aug. de quo per gloss. in l. si quis ad declinandam. C. de epis. & cle. Ale. rñdet qđ respectu legitimæ est magis fauendũ liberis. & ita consilium Aug. intellr, sed ultra legitimã, ecclesia vr maiorẽ habere fauorem, cũ aĩa cunctis rebus prę ferenda sit. l. sacimus. s. de sac. san. ecc. Mod. hic dicunt, ꝙ de isto tex. non benè arguitur ad piã cãm: quia hic in militib. priuilegium concurrit ex vtroque latere, cũ vterque sit miles, sed in pia cã tm̃ ꝯsideratur priuilegiũ ex ꝑte pię causæ. Huic rõni rñderi põt, ꝙ hic ex ꝯtingẽtia facti dispositio collata fuit in alium militẽ, sed tamẽ

a tex. vtique procederet, si miles in paganũ a hoc modo disposuisset. vt probatur ex rõne, quã Imper. hic adducit. ibi, cũ volũtas militum, & no. Ale. in d. l. pactũ. & declaratio quam Alex. facit ad dictum Aug. in d. l. pactum. videtur notabilis, vt restringatur quo

5 † ad legitimã. & ad hoc est dictũ Bar. in l. j. s. de sac. san. ecc. char. pe. in ver. circa primũ. & Mod. ibi ad hoc allegant Ale. in d. l. pactum. adde Pet. de Anc. in consi. 64. prima facie videret. co. j. Anton. de But. in consi. 25. ad primũ. co. ij. Are. in consi. 12. in cã Nicolai. co. ij, & idem in effectu tenet Pau. de Ca. in l. sicut certi. in fi. ĩ. de testa. mil. Ale. in consi. 45. habita. co. fi. li. j. & in consi 92. super eo. co. fi. li. iij. Benedi. Capra in consi. 19. & si viso. co. ij. in cõsi. 22. punctus quidã Thadæus. in fi. consi. 28. cũ viso. co. fi. in consi. 66. punctus, quidam Bernardus. co. iij. And. Sic. in consi. 55. co. 7. lib. ij. Corn. in cõsi. 166. de duob. co. pen. lib. ij. & in consi. 276. viso suprascripto. co. ij. lib. iij. & hoc procedit ẽt in legitima aucta per statutum, quia illa etiã potior est cã liberorum, ut Soc. tradit in cõsi. 330. viso testamento. co. fi. Sed tamen in prædictis aduertendũ est, quia respectu legitimæ clarum est, ꝙ filii pręferuntur piæ causę, auth. si qua mulier. s. de sac. san. eccl. sed ultra legitimam, dum ꝯcludunt Doct. ꝙ cã pia præferatur, quia aĩa cunctis rebus præferenda est. l. sancimus. s. de sac. san. ecc. Considerandum est ꝙ si esset relictum ꝓ malè ablatis, quia agitur de periculo animæ, magis fauendum est ecclesiæ, & piæ causæ. per, ea quæ no. Ang. in l. precibus. ĩ. de impu. & aliis substitu. cum si. vt dixi ibi co. 7. Si verò non agatur de pericu-

b lo animę. videtur quòd etiã ultra b legitimã sit magis fauendum filiis, q̃ ecclesiæ, quia iura absolutè dñt, ꝙ hæreditas parentum, cõi, voto naturæ, & parentum debet filiis l. scripto. ff. vnde lib. & in l. fi. in prin. ff. de bo. dam. dr̃, ꝙ ratio naturalis vocat filios ad hæreditatem parentum, & dicta iura loquuntur de hęreditate. & non de legitima, & in legitima non cadit consilium Aug. quia legitima debetur de necessitate. & glo. in d. l. si quis ad declinandam. loquitur de consilio, quod non habet necessitatem. 14. q. j. in c. quod precipitur. & iiij. dis. §. si legibus. & tex. in c. fi. 17. q. 4. dicit, quòd bona donata ecclesiæ restituta sunt filiis postea natis, & ibi non solum legitima, sed omnia bona restituta fuerunt, ergo videtur quod etiam vltra legitimam potior sit causa filiorum, quàm ecclesiæ.

6 ¶ Quartò no. † ibi, ad discrimen prælii. idest periculum. l. prætor. & ibi dixi in prin. & ibi glo. ff. de mino. & in l. j. vbi glo. infra de pœna iudi. qui mal. iud. & in l. 2. infra de fide. instru. & glo. ibi, facit tex. in l. ex omnibus. C. de decu. li. x. ibi, rerum discrimen incumbat, & in l. exactos. ibi, ad discrimen suum. C. de suscep. & arch. libr. x. Et quandoque discrimen pro differentia accipitur. l. diffinimus. C. de agrico. & censi. lib. 11. & in l. cum quis. §. fina. infra de natu. libe. Et secundum Ange. hic priuilegium huius legis, tunc demum videtur competere militibus, quando armati ad conflictum accedũt,

c per, istum tex. Contrarium tenet Alexand. c hic, quòd immo text. generaliter procedat, secundum regulam in qua text. fundatur, ibi, cum uoluntas militum, & ratio generalis attenditur. l. regula. §. & licet. ff. de iu. & fact. igno. & hoc confirmari potest, inducẽdo tex. in princip. ubi dicitur quòd inter priuatos hoc non valet, ergo videtur quod secus sit generaliter in militibus. & colligitur in ver. tamen cum uoluntas, in quo aduersatur precedentibus, vt ergo benè aduersetur, dicendum est quòd militibus absolute hoc concedatur. Non obst. illa uerba, ad discrimen prælii pergentes, quia sunt uerba narratiua, quæ non attenduntur. vt Alexand. hic dicit. & nota. per glo. in l. j. infra quando non pet. partes. in tertia lectu. & in cap. secundo in uerbo, non teneris. de dolo. & contu. in 6. in cap. in verbo, ad collationem. de rer. permu. in vj. & illa uerba uidentur dedisse occasionem faciendi talem conuentionem, & isto respectu relata sunt. Opinio tamen Ange. defendi potest: quia militibus solum datur priuilegium, quando occupati sunt in expeditione. §. j. inst. de testa. mil. & in l. milites. infra de testa. mili. & quando sunt in castris, & extra castra utuntur iure communi. §. post missionem. insti de test. mili. & sic tale priuilegium uidetur cõpetere militibus quando accedunt ad conflictum belli, uel quando sunt in potentia propinqua, vt probatur in iuribus pręall. ¶ Quin-

7 tò no. ibi, mortis fortunam, † ꝙ fortuna in malam partem accipitur. & in l. fina. in prin. ĩ. de temp. app. in l. planè. ff. vt in pos. lega. ibi, inopinatę fortunæ impetu. & in l. j. ĩ. commo. ibi, fortunam futuri dãni. Sed certè fortuna accipitur ꝓ casu, & nõ magis in bonã, q̃ in malam partem accipitur. l. seruus. ff. de sta. ho. ibi, fortunæ iudicio. & ideo qui suscipit fortunã, dr̃ casum suscipere: vt not. Bart. in l. si is, qui. ff. de acqui. re. do. Ale. in l. sed & si quis. §. quæsitũ. ff si quis cau. Sed ratione adiuncti, fortuna in bonã, & malã partem accipitur. l. fi. ĩ. depos. ibi, in aduersam fortunam. & in l. si is, qui in aliena. §. si cõis. ff. de acq. re. do. vbi dicitur, ꝙ donũ fortunæ est thesaurus. Et ex naufragio, fortuna dr̃ miserrima. l. iij. §. fi. ff. de incen. rui. na. u. videtur tamen ꝙ fortuna capiatur in meliorem partem. quia infortunium in malã partẽ accipit. l. fi. ĩ. de nau. fœno. d. l. cũ quis. in fi. de. natu. lib. & fortuna est natura sine rõne, vt Bal. dicit in

8 c. clericus. el. ij. de vita & hono. cle. ¶ Sextò no. † ꝙ appellatione rerum, hæreditas continet, nam appellatio rerũ, & bonorum parificatur: vt no. Bar. in l. fi. ff. de vsufr. lega. & facit tex. in l. nam qđ. §. fi. ff. ad Treb. in l. j. ff. si cer. pet. cũ sim. vt dixi ibi. Hic tamẽ aduertẽdũ est, quia hęreditas videtur cõprehendi ex verbo illo cõpendiũ, qđ vr̃ vniuersitatem designare. vt no. per glo. hic. facit text. in l. plenũ. §. j. de vsu. & habi. & de verbo compendium, no. Arch. in c. dispendia. in prin. de rescrip. in vj. Albe. in dictionario in verbo, compendium. & Lucas de penna in l. quisquis. C. de spectat. lib. xj. Hoc tamen, qđ dictum est, vr̃ drobari in prin. ibi, alterius rebus potiatur, & sic ibi non est verbum, compendium, & tamen hr̃ditas ꝯprehẽ-

9 ditur. ¶ Septimò no. † ꝙ verbum pertinerent, accipitur pro directa institutione: tamen de sui natura est, verbum commune: vt no. Bar. in l. Centurio. de vulg. & pup. co. fi. in l. fideicommissa. §. si filio de leg. iij. Sic ẽt dicitur cõe ad petitorium & possessorium. glo. & Bar. in l. si quis intentione. ff. de iud. cum si. vt no. per Mode. hic. & Fel. in c. inter dilectos. co. j. de fi. instru. & Adde Lucam de pen. in l. & si instrumenta. C. de fi. instru. lib. x. & Ale. in cõsi. 42. visis in pri. lib. iij. Cor. in consi. 188. quia petitio. li. iiij. Maria. in consi. 8. visis, & diligenter inspectis. co. ij. & facit quod no. Bart. in l. etiam. C. de iu. do. in l. non solum. §. quæritur. ff. de procu. & verbum pertinere, respicit non solum causam proximam, sed etiam remotam: vt no. Anto. de But. in c. quærelam. in iij. nota. de electio. ¶ In gl. mortis causa, ibi, præfertur donatarius. Ista ratio procedit, quando persona donatarii est distincta ab hærede. Sed nihil repugnare videt, quominus in eadem persona concurrat qualitas donatarii, & hæredis: quia donatio causa mortis est vltima voluntas. l. fi. C. de dona. causa mor. & videbimus. ĩ. & facit tex. in l. nouum. ff. de action. emp. in l. tutorem. ff. de his, quibus vt indig. in l. quæsitum. ff. de in ius voc. ¶ In ead. glo. ibi, hæredem sibi efficere cupiebat. ex hac gl.

10 colligit Bar. † ꝙ hęreditas per donationem causa mortis dari nõ potest, sicut nec in codicillis. & post alios sequitur Ale. hic, & Moder. qui dicũt, ꝙ si donat hæreditas, tãquã ius vniuersale, & ius succedendi, non valet donatio: vt no. Bar. in l. stipulatio hoc modo cõcepta. co. ij. de ver. ob. Sed aduertendum est, quia Bar. ibi, non loqtur in donatione inter viuos, sed in donatione causa mortis, Bart. ibi expresse tenet ꝙ quis possit donare omnia bona post mortẽ, iuxta glo. in fi. ĩ. eo. & erit donatio causa mortis, ſm Barto. Alii dicunt ꝙ ista conclusio videtur procedere quo ad ius directum hæreditatis, prout videtur loqui Bar. hic, ius vero fideicommissi benè induci potest ex donatione tlai causa mortis sicut quando hæreditas relinquitur per legatum. l. mulier. §. fin. ff. ad Treb. & in codicillis. l. Scæuola. ff. ad Treb. Nam per donationem cau. mor. etiã vniuersitas bonorum dari potest: vt no. Bal. in l. sancimus. ĩ. de testa. & ita dicunt d. Io. Pe. Peru. & Anto de Alex. hic. domi. fratres meus hic dicit ꝙ ista similitudo non videtur procedere. quia benè conuenit, ꝙ dispositio codicillorum, & legati transferatur in fideicom. quia in habentibus symbolum facilior est transitus. l. in rem. §. quæcunque. de rei ven. Non sic videtur in donatione, cuius natura separata est ab vltimis voluntatibus. l. verba contraxerunt. de ver. sig. Sed potest responderi, ꝙ licet donatio causa mor. dicat aliquo respectu ꝯtus, habet tñ oẽm effectũ vltimæ volunta. l. fi. ĩ. de do. cã mor. ibi, omnem effectum sortit, & in §. j. insti. de dona. & sic argu. non vr̃ procedere in donatione cã mort. & ad hoc facit tex. in l. vt hæredib. de leg. iij. vbi tex. arguit de hæreditatib. ad legata, & ad dona. cã mor. Concordari tamen opiniones pñt. ſm distinctionẽ Bar. in l. j. in fi. ff. de do. cã mor. vbi concludit ꝙ si do. cã mor. facta sit in testõ absque pñtia donatatii, transit in fideic. & iure fideicom. peti pñt. Si verò facta sit per stipulationem, vel pacto nudo hodie, tunc petitur condictione l. si quis argentum. ĩ. de donat. & iõ in casu nostro interueniente pacto, vr̃ ꝙ hęreditas in effectu dari possit ꝓ donationẽ cã mor. prout expressẽ tenet Bar. in d. l. stipulatio hoc mõ, & talis douatio cã mor. non requirit aditionem

ADDITIONES.

a ¶ Paganum. Idem Lance. Dec. Alc. hic, & male, quia hæc lex loquitur de vtroque milite.

b ¶ Vltra. Idem Alci. & bene, idem Deci. l. generaliter. co. 3. ĩ. de insti. & subst. cõs. 391. Corn. consi. 31. li. 1. vide Dec. in consi. 226. consi. 426.

c ¶ Alex. Idem Iaso. & Alcia. hic.

nem hæreditatis: quia sola morte perficitur, vt not. Bald. in l. ij. de le. j. cū si. vt Ale ibi tradit, col. iij. & hoc expresse tenet Bald. in c. ij. in prin. col. ij. de feu. da. in uicem. l. cōmissoriæ. vbi inquit, ꝙ ualet don. cā mor. ēt oīum bonoꝝ. & hr̄ditatis futuræ. alleg. istū tex. ¶In
11 ead. gl. ibi, pp vicissitudinē, notanda est hæc gl. † ꝙ donatio facta inter aliquos adinuicē, non dr̄ donatio simplex, sed ob causam: & ideo non requirit insinuationē. iuxta gl. & Bar. in l. Aquilius. ff. de donat. & in terminis tradit Old. in consi. 129. ad habendū. cum si. ut tradunt hic Ale. & Mod. & idem Alex. in consi. 20. ponderatis his. col. ij. lib. iij. & in consi. 28. ponderatis verbis instri. col. ij. e. lib. iij. & in consi. 83. uisa facti narratione. col. v. li. ij. & idem Ange. in cōsi. 179. uisis prædictis instr̄is. Et notandū est, ꝙ ista donatio pp uicissitudinē ualet, quæ aliàs nō ualeret. l. qđ aūt §. qđ ait. ff. de do. inter uir. & ux. Et ex prædictis ēt inferri pōt, ꝙ talis donatio, quæ ob cām dr̄, non reuocat̄ pp natiuitatē liberorū: ut no. Ange. in l. si unq̄. C. de reuo. do. cum si. ut dixi in ꝯsi. 20. in prin. ¶In gl. fin. hæc
12 gl. reputatur singularis, † ꝙ ultima uoluntas in gn̄e reperitur: ut no. Ang. in l. iij. §. genera. ff. de ac. pos. col. j. ubi alleg. istā gl. ꝑ sing. Alii dn̄t, ꝙ nihil repugnat quominus in casu isto dicatur testm̄, ꝑ l. milites. j. de test. mi. Sed in hoc non est laborandū, cū idē sit effectus, ut Ale. post Bal. hic dicit. Primò q̄tum ad ultimā uoluntatē in genere, ꝯsiderandū est: quia vr̄ ꝙ ultima uoluntas in gn̄e non reperiatur: licet ꝯsiderari possit, ut de bonorū possessione no. Bald. in ru. C. q admit. in iij. q. Sed tn̄ declarādo gl. dicēdū est, ꝙ ultima uoluntas in gn̄e reperitur. isto respū- quia nō pt̄ noīari fm̄ aliq̄ speciē ultimæ uoluntatis: quia non est testm̄, nec codicillus, nec donatio causā mor. sed remanet vt nomē gn̄ale vltimæ volūtatis: vt in fili de probōne dicit Bald. in ru. j. de. pb. & Ange. in d. l. iij. §. gn̄a. col. j.
13 ¶Secundò q̄tum ad intellm̄. l. ꝯsonat ꝙ dispositio, de qua tex. hic loquit̄, dicatur donatio cā mor. ꝑ tex. ibi, ꝯtemplatione mortis, & ibi, cōem fortunā mortis, ergo vr̄ donatio cā mor. iuxta glo. in l. Seia. ff. de do. cā. mor. & in l. Seia. de dote prælega. ¶Secundò facit tex. hic. ibi, vim supremi iudicii obtineat. si ergo habet vim supremi judicii, ergo propriè non dicitur testm̄, nec vltima volnntas. ¶Tertiò, quia inter priuatos non dr̄ donatio cā mor. vt in prin. l. dr̄. ergo secus vr̄ in militib. prout vr̄ velle text. dū aduersatur ad illud, qđ dictum est in prin. l. ibi, tn̄ cum voluntas. ¶Non ob. rōnes, q̄ in ꝯtrium adducunt: quia procedunt in priuatis. Secus vr̄ in militib. in qb seruat̄ ius gentiū: vt ꝑ Bart. in l. j. ff. de test. mil. & iō attento iuregentiū, pacto nudo donatio fieri pōt. l. iurisgen. in prin. §. j. ff. eo Non ob. rō glo. quia. s̄. rn̄sum fuit. Non ob. l. hr̄ditas. de pac. ꝯuen. quia. s̄. in prin. l. rn̄sum fuit. & qa vt. s̄. dixi ēt ꝑ don. cā mor. hr̄ditas transferri pt̄, & præsertim in militib. ¶Non ob. ꝙ verba non vn̄t adaptari ad donationē cā mor vt s̄. in priuatis dicebat̄, vn̄ si nō valet qđ ago, vt ago, nō valet vt valere pōt quia potest rn̄deri hoc non hr̄e locū in militib. ꝑ. l. iii. ff. de tes. mil. ¶Fateor tn̄ ꝙ valeret vt testm̄, si ꝯstaret de voluntate militis: tn̄ quia non ꝯstat, vr̄ ꝙ intelligatur ꝙ voluerit facere donationē cā mor. per ista verba, per ea, q̄ superius d ēta sunt ¶Postremò dū Mod. dn̄t, non valere pactū de succedendo inter fratres, ēt si dicat̄. si alter decesser t sine liberis, & sine testō: quia licet non tollatur libertas testandi, tamen inducitur votum captandæ mortis, & pp hoc, tale pactū non valet. Certè ista rō non satisfacit, quia ex quo tale pactum procedit ex voluntate vtriusq;, votum captandæ mortis non inducitur, qn̄ ille consentit, de cuius hæreditate agitur, vt est casus in l. fin. j. eod.

LEX XX.

1 *Dominium non transit absque traditione.*
2 *Per sententiam non transfertur dominium sine traditione.*
2 *Per societatem omnium bonorum transfertur dominium sine traditione.*
4 *In principe ex ipsius contractu non transit dominium sine traditione.*
5 *In beneficijs non transit dominium sine traditione.*
6 *Si confiteor rem meam tuam esse, non transit dominium sine traditione.*
7 *Quasi traditio, quot modis fit.*
8 *In venditione non transit dominium, nisi sit solutum pretium.*
9 *Dominium directum acquiritur per præscriptionem, in rebus mobilibus, & vtile in rebus immobilibus.*
10 *Quæ procedunt in vsucapione triennij, procedunt in præscriptione.*
11 *Per præscriptionem cuius memoria &c. acquiritur directum dominium.*
12 *In præscriptione cuius memoria &c. non consideratur bona vel mala fides.*
13 *In pacto legis commissoriæ an requiratur traditio.*
14 *Casus singularis in quo acquiritur dominium sine traditione.*
15 *Res quando fuit alteri donata, vt post mortē eius transferatur in alium, dominium transfertur.*
16 *Dominium non transfertur sine traditione ex legato tacito.*

Raditionibus. ¶Aliis nōnullis intermediis prætermissis, vt ante vacationes possit subtiliter cōmentari notabilis lex petens, in hac. l. prin-
1 cipalis conclusio est, † ꝙ dn̄ium non transit absque traditione. ad idem tex. in §. per traditionem. insti. de re. di. cū si. all. in glo. & facit tex. in l. non statim. ff. de pec. in l. si ex stipulatione. ff. de acqui. poss. cū si. vt tradit Ale. in consi. 27. viso, & præhabito. co. j. lib. 2. & in consi. 22. viso titulo qōnis. in prin. lib. v & fm̄ istam regulā arguit Abb. in consi. 44. in qōne hr̄dum. co. pe. li. ij. & ex ista regula collr rō. l. quoties. j. de rei ven. ꝙ ex duob. emptorib. vel donataris potior est ille, cui prius sit facta traditio rei. & ideo si an̄ traditionem rei venditæ, res alteri à venditore obligata sit, illi ius acquirit̄. l. si. §. Lucius. ff. de don. & rōne huius regulę tradit Bal. in l. ea lege. ī ver. 7. ꝓmitto. j. de cond ob cām. vbi duplicē rōnē adducit Prima est, quia si solo pacto dn̄ium transferat̄, oblō dādi nō reperit̄, qa ipso facto esset dn̄ū translatū. sed ista rō non vr̄ bona, quia oblō dandi in futurū est separata à translatione dn̄ii, quæ fit de p̄senti ꝑ traditionē. & sic rō Bal. bn̄ procedit, qn̄ de p̄nti trāsfert̄ dominiū, quia tunc ꝯsideratur oblō dandi, sed in oblōne dādi in futurū rō Bald. non hēt locū. vn̄ Bal. in p̄alle. loco aliā rōnē ad ducit, d cens ꝙ ista traditio requirit̄ in memoria naturalis acq̄sitionis, q̄ à possessione originē habuit. l. j. in prin. ff. de acq. pos. facit tex. ī l. nō statim. ff. de pec. Ista tamē rō nō attendit̄ in pignore, in quo non solū tradōne sed ēt nuda cōuentione ius in re acqritur. l. j. in pri. ff. de pig. act. & fm̄ Bar. ibi rō vr̄, qa agitur de modico ꝑiudicio. facit text. in l. fi. j. q̄ res pig. ob. pos. Et regula istius. l. ampliat̄ plurib modis. Nā primò
2 etiam procedit in sn̄ia, † ꝑ quā nō trāsfertur dn̄ium, nisi mediante tradōne: vt no. per gl. in §. si. inst. de of. iud. Secūdò ēt ꝓcedit in cōtractu diuisionis qa per titulū diuisionis nō transit dn̄ū absque traditione, vt tenet Bar. in l. & iō. ff. de ꝯd. fur. cū si. vt tradit Ale. in ꝯsi. 137. in cā, & lite. co. pe. li. ij. Tertio ēt habet locū, si socius emat à
a socio [a] partē rei cōis ꝑ indiuiso, qa non acqrit dominiū alterius partis absque noua traditiōe: vt no. Ang. in l. si. ff. de stip. ser. Quartò ēt habet locum, dato ꝙ partes velint ꝙ dn̄ium acquirat̄ sine tradōne, vt no. per gl. in l. in tradōnib. ff. eo. & facit tex. in d. l. non statim. ff. de pec. & ad hoc alle. Bar. qui expresse hoc dicit in l. cū falsa. in j. q. s̄ de iur. & fa. igno. Quintò ēt procedit in ꝯctu facto sup aliquo iure facto vniuersali. gl. in l. j. in ver. vniuersæ. ff. pro dote. vbi Bar. hoc dicit in venditione, vel donatione omniū bonorū. & ꝓbatur in l. q̄ tibi. j. de hære. vel ac. vend. in l. qui tibi. vbi Bal. j. de his qui à nō dom. Et hoc intelligit̄, nisi titulus vl̄s accederet ꝑsonę. l. si adoptauero. ff. de præca. in auth. ingressi. s̄. de sac. san. ecc. vbi Bald. in iij. opposi. de quo dicendū est, vt dixi in c. in p̄sentia. co. fi. de pro
3 ba. † Item hoc fallit in societate omniū bonorū in qua sine tradōne dn̄ium adinuicem transfert̄. l. j. in fi. vbi Bar. ff. pro soc. & nota. Bar. in l. & ideo. ff. de ꝯd. fur Sextò habet locū, dato, qđ inuestitura interuenisset qa īuestitura est signū actus personalis magis, q̄ traditionis, vt dicit Bal. hic, co. j. versi. per inuestiturā aūt. & idē Bald. in rub. j. de ꝯhen. em. in 7. q. ad idē est gl. in c. auctoritate. in ver. instruatur. de insti. cum si. vt tradunt. Mod. hic. & prius Ale. in l. iij. in pri. col. v. ver. iuxta prædicta. ff. de ac. pos. Septimo, regula procedit, ēt si dicatur in ꝯctu, vendidit, dedit, & tradidit, qa per ista verba non vr̄ facta traditio: vt no. Bal. in l. prædia, fm̄ vnam lec. ff. de acq. poss. Bal. in rub. j. de ꝯh. em q. 19. cū si. vt tradit Alex. in d. l. prædia. & in consi. 4. videretur inspectis his co. 2. li. ij. Rom. in consi. 409. circa propositā cōsultationē, Octauò, regula ēt procedit in principe, ex cuius ꝯctu dominiū nō transit absque tradōne: vt no. Bald. in c. j. §. inuestitura. co. si. de no. for. fide. Ea ad hoc facit, qa in ꝯctib. princeps vtitur iure cōi, no. Bald. in l. ex imperfecto. in fin. j. de testam.
4 † Secus est in priuilegio concesso à principe, in quo transit dn̄ium absque traditione, fm̄ Bal. in d. §. inuestitura. vbi alle. c. si tibi absenti. de præb. in vj. & fm̄ istam distinctionē intelligit̄ qđ no. Ang. in l. officium. de rei vendi. Ale. in consi. 187. in cā, & lite. co. fi. li. ij. Mo-
5 der. hic pugnant in ꝯrium: quia si in concessione feudi, † & sic in beneficiis, non trāsit dn̄ium absque tradōne: vt no. Bal. in c. si facta. in prin. co. j. si. de feu. fac. fue. contro. inter do. & agna. & in c. ij. in prin. de no. for. fide. minus deberet transire in priuilegiis. Sed pōt responderi, ꝙ in feudis agitur de contractu: qa feudi concessio est cōtractus, ideo non potest reuocari. c. j. de na. feu. quia in tali ꝯcessione vtitur iure cōi. Secus vr̄ in priuilegiis. in quibus. constat ꝙ voluit à iure cōi recedere. Nonò ampliatur, fm̄ Alb. hic, in versi. secū
6 do quæro. vbi concludit, † ꝙ si confiteor rem meam tuā esse, ex tali confessione non acquirat̄ ius in re, absque tradōne. post antiquos, quos refert. & adde Bar. qui hoc dicit in l. cum falsa col. j. s̄. de iur. & fac. igno. cum si. vt tradit Are. in consi. 14. viso & diligenter. co. 6. Ale in consi. 66. videtur primum, co. ij li. v. de quo tamen videndum est qđ tradit d. Guido Pap. in consi. 272. vtrum dominium, vel quasi. Est tamen singulariter notandum, ꝙ talis confessio operatur, ꝙ illa res, de qua facta fuit cōfessio, præsumatur mea, donec probetur contrarium. Ita expresse Barto. dicit in d. l. cum falsa.

ADDITIO.

a ¶Socio. Idem Ale. in cōsi. 137. co. pe. lib. 2. Limitatur primo ut procedat, si socius emptor non incumbebat possessioni. Limitatur secundo ut procedat etiam si simul cū vendente possessioni incumberet. sed non apparet actum esse possessionem transferri ex solo contractu, vel ex tunc. Secus si emptor solus, vel etiam cum vendente incūbebat possessioni, vt apparet actū, ꝙ ex tunc transeat pos. & quòd emptor nomine est suo ibi staret, vt tenet Alc. hic. & bene.

falsa.ibi.ꝓdest tñ ista ꝯfessio & hoc dictũ ꝓ notabili sequitur And. Sic.in consi.37.co.ij.li.iij.Decimò,& vltimò ampliatur,qa si ven
a ditio fit ad mensuram,dr̃ condõnalis.[a] l.quã sępe.§.in his.ff.de contrah.emp.no.Bar.in l.Iulianus.§.si Titius.ff.de act.emp.& in cõsi.74.incip.Pet.vendidit.Ale.in consi.90.viso processu,li.v.& tamẽ si tradõ facta sit añ mẽsurationẽ,trãsfert dñiũ.tex.est not.in l.ij.in prin..de peri.& cõ.rei vend.& ibi Ang.& Pau.de Ca.de quo vidẽdum est,qđ latè dixi in consi.179.& ibi dictis addo Bar.in trac.Tiberiadis.in lib.de insula.co.fi.& Cor.in consi.50.vr̃ in hac ꝯsulatione.co.iij.lib.j.¶In gl.j.ibi,vel quasi,ista quasi traditio fit pluribus mo
7 dis,vt per Bar.& Sal.hic,cũ si.vt Ale.hic scribit.Et † inter alios casus notandum est,ꝙ ꝑ signaturã vr̃ facta traditio,& transfert dominium.l.qđ si neque.in fi.ff.de peri.& cõ.rei vendi.ibi,videri autẽ trabes traditas,quas emptor signasset,& hoc nõ procedit in dolio vini:quia traditio facta nõ vr̃,licet signatum fuerit.l.j.§.si dolium.ff.de peri.& com.rei ven.& no.Bal.in rub.ꝯ.e.ti.de peri.& cõ.co.j.in ver.itẽ si vẽdidi.& Ro.in sing.281.inci.tu scis ꝙ traditionib.Et in prædictis aduertendum est.Primò ad tex.in d.l.qđ si neque.nam ille tex.intelligi debet,qñ signatura facta sit in p̃sentia vẽditoris,quia tacitè vr̃ consentire,cũ absque voluntate venditoris traditio fieri nõ possit.l.si ex stipulõne.ff.de acq.pos.& sic nõ debet esse in potestate emptoris à seipso facere sibi traditionem ꝑ signaturã.Secũdò in d.l.j.§.si dolium.ꝯsiderandũ est ad rõnem Iuriscõsulti,dũ ibi dicit,ꝙ magis potest videri signatum,ne submitteret,quã vt traditũ videatur.nam certè ista ratio ẽt vr̃ militare ĩ trabe,vel in arbore.Nisi dicamus ꝙ in vino alia rõ concurrit,quia debet mensurari,añ mensurationem venditio vr̃ ꝯditionalis,vt s̃.dictũ fuit.¶In ea.gl.ibi.l.nunquã nuda,ad illã legem plures limitationes
8 tradit Alc.in l.à Titio.de ver.ob.in fi.ibi.§.venditæ.vbi † in venditione non transit dominiũ,nisi solutum sit prætium,vel habita sit fides de prætio.& idẽ est in aliis contractib.vt Bar.concludit in l.si seruus cõis.§.locaui.ff.de fur.cum si.vt tradit Alexan.hic,qui dicit cõiter teneri.& Adde Ro.in consi.86.viso co.pen.vbi dicit,ꝙ ista est cõis opi.Bal.tamen hic limitat hoc nõ hr̃e locũ in cõtractibus innominatis,in quib.f̃m eum,transfertur dominiũ non habita fide đ reciproca p̃statiõe,qa fit illa traditio ad actionẽ sibi acquirendam.l.ex placito.ꝯ.de rer.per.l.j.ff.de rer.per.q̃ ratio cessat in ꝯtractibus nominatis,in qb.actio prius cõpetebat.Ale.hic tenet ꝯriũ,& dicit ad rõnem Bal.se respondisse in voce,& si respõsio erat bona,mirum est,ꝙ illã non posuit in scriptis.Et videbatur posse respõderi ꝙ licet in ꝯctibus innoĩatis videret dicendum ꝙ facta esset traditio,ad hoc vt agere possit cũ effectu,& sic in omnib.ꝯctibus traditio facta vr̃ sub tacita ꝯditione,si altera pars impleret.Sed tñ ratio Bal.efficax videt,quia in ꝯctib.nominatis actio habuisset effectum,si apposita non fuisset,vt no.in d.§.offerri.Sed in contractibus innominatis actio non cõpetit,nisi post implementum:ideo ad istũ finem traditio facta videt,& statim trãslatum vr̃ dominiũ,dato ꝙ fides implementi pro altera parte non habeat,& sic nõ vr̃ suspensa traditio,vt dicebat sub tacita ꝯditione,si altera pars impleret.Sed postea non secuto implemento alterius partis,traditio facta resoluit.l.cum præcibus.in fi.de rer.per.l.naturalis.§.j.de præscri.ver.& istã ꝯclusio intelr̃,quãdo nõ fuit habita fides de implemento alterius partis,& ita constabat.Secus esset in dubio,qa
b in dubio vr̃ habita fides [b] de pretio:vt no.per gl.in l.qđ vendidi.ff.de cotrah.emp.cum si.vt tradit Ale.hic.& adde Ro.qui limitat gl.duob.mod.in sing.311.incip.lex.qđ vendidi.& seq.& aliam limitationẽ tradit Alex.post alios in l.si cum dotem.§.fi.co.j.ff.sol.ma.Et aliter etiam limitat,& declarat And.Sic.in consi.8.col.pen.li.j.
9 ¶In gl.in ver.vsucapionib.Bar.concludit,† ꝙ in vsucapione triennii,in rebus mobilibus dominium directum,sed in præscriptiõe.x.anno.in reb.immobilib.vtile acquirat.& idem tenet Bar.in l.fi.ꝯ.de edic.di.Adri.tol.in prin.Et ista est cõis opi.vt Ale.hic dicit:& latius tradit Fel.in rub.de præsc.Sed,vt aliàs dixi,hic videtur ꝙ etiã in p̃scriptione.x.ann.acquiratur directum dñium:vt probat efficaciter insti.de vsuc.in prin.& §.j.in prin.cum dicatur ꝙ prius à iure ciuili constitutum fuerat,ꝙ res mobilis vno anno,& immobilis biennio vsucaperetur,ne rerum dominia essent in incerto,& sic illa verba,quæ de directo dominio intelliguntur.l.j.ff.de vsuc.referuntur pariter ad res mobiles,& immobiles:ergo vr̃ ꝙ in omnib.directum dominium acquiratur.Hoc idem confirmatur:quia nouo iure,vt ibi dicitur.constitutum fuit,ꝙ res mobiles triennio,& immobiles decennio acquirantur,& his modis in dictis rebus dominium acquiratur:ergo videt ꝙ æqualiter acquiratur dominiũ in dictis rebus.licet gl.videatur ibi destruere illum tex.Et ista con-
10 clusio confirmatur,† quia omnia quæ militant in vsucapione triẽnii,ex quibus directum dominium causat,videlicet titulus,possessio,& bona fides omnia ista videntur ꝓcedere in p̃scriptione immobilium:vt ꝓbatur insti.de vsuc.in prin.Non ob.ratio Bar.dum inquit,ꝙ vsucapio triennii est fauorabilis,inducta in fauorem præscribentis,ꝙ præscriptio decem annorum videtur partim odiosa,& partim fauorabilis:quia talis distinctio non probatur iure:& quia ẽt in vsucapione trienni,negligentia consideratur:& quia ratio Iurisconsulti in d.l.j.de vsuc.ne rerũ dñia essent in incerto,vr̃ habere locũ in præscri.x.ann.& quia à lege dñium tribuitur.l.cõmissa.ff.de publi.& cum iura simpliciter dicant de dñio,de directo intelligitur.l.j.§.qui in perpetuũ.ff.si ager vect.vel emph.peta.Non ob.lex.j.in fi.de aqua plu.ar.quam Bart.hic adducit,quia non loquitur in rebus immobilibus,sed loquitur in seruitutib in quibus dicitur actio vtilis competere.Et idẽ dr̃ in l.si quis diuturno.ff.si ser.ven.& talis actio in rem distinguit à dñio,vt probat in d.l.j.§.qui in perpetuũ,& probabilis vr̃ distinctio,quã tradit Abb.in rub.de præscr.vbi post Io.An.in reg.possessor.de re.iur.in vj.cõcludit,ꝙ ius plenum acquiratur quo ad modum vtendi,& disponendi,sicut de re sua:sed non radicatur illud dñium directum naturali ratione acquisitum.¶Retenta tñ cõi opin.limitatur in præscriptione tanti temporis,† cuius memoria non sit in ꝯrium,qa
11 per illam directum dñium acquiritur,vt no.Bal.hic,col.ij.in vers.ego dico.per l.hoc iure.§.ductus aquæ.de aqua quot.& æstiua.& Alex.hic seq.Soc.in consi.127.v.his capitulis,col.pe.facit tex.in c.super quibusdam.§.præterea.de ver.sig.in c.j.de præscrip.in vj.in fin.cum si.vt dixi in consi.85.col.j.Sed tñ aduerrendũ est:quia ex quo istud innittitur præscriptioni,illa præscriptio vr̃ præsupponere qđ ius sit abdicatum ab eo,cui prius competebat,& ideo ẽt in tali præscriptione dici põt,ꝙ ius sit acquisitum pleno iure,quo ad modum,& facultatem disponendi,tanquam de re propria:nõ qđ ius directum radicatũ sit,& ad hoc facit text.in l.j.§.fi.de aqua plu.arc.vbi dicitur,vetustatem legis vim obtinere,& ꝑꝑ longam consuetudinem,ibi dicitur,ꝙ actio vtilis acquiritur,& glo.intelligit illum tex.in præscriptione tanti temporis,ꝙ memoria non sit in ꝯrium.¶Sed tamen defendendo cõem opin.vr̃ dicendum,ꝙ ex quo ignorat principium,illi existenti in tali possessione,iuris quæsiti,acquisitum videtur dñium directum,quia non apparet in bonis alicuius fuisse:ergo occupanti dñium directum acquisitum
12 fuit,§.feræ igitur.insti.de rer.di.Et † ideo in tali præscriptione nõ consideratur bona vel mala fides:vt no.Saly.dicit in l.j.in fi.col.in princ.ꝯ.de seruit.Et certè in tali præscriptione non vr̃,ꝙ mala fides considerari possit.Et non ob.text.in c.fi.de præscrip.vbi formaliter dicitur,ꝙ nulla præscriptio currit cum mala fide:quia intelligitur qñ mala fides considerari possit,qđ in casu isto non videtur.Præterea non videtur excludere istam præscriptionem tanti temporis,vt no.Ang.in auc.de cætero cõ,re.ecc.col.v.in versi.ibi,nullo tempore.& idem Ang.in l.non solum.in prin.ff.de vsuc.cũ
13 si.vt Fel.congerit in rub.de præs.col.fi.¶In gl.fin.ibi,fallit,in † pacto l.commisso.Ista conclusio intelligitur,qñ pactum hoc apponitur à principio in ipso ꝯctu venditionis:Secus si ex interuallo:vt no.per gl.in l.ab emptione.in ver.cogaris.ff.e.Ange.ibi,not.illam gl.& illam seq.Bal.hic,col fi.& in l.ij.in prin.ꝯ.com.de leg.Alex.in consi.10.vr̃ fortasse.col.fi.lib.j.Secus est in contractu pignoris,in quo pactum legis commissoriæ,in prin.non valet,& postea ex interuallo fieri põt;vt not.Bart.in l.Titius.ff.de pig.act.in l.ij.de pac.pig.& no.in l.quamuis.ff.de sol.& in dictis locis diuersitatis,rationem adducit:& idem Abb.tradit in c.significante.de pig.Bal.in c.j.in princ.col.ij.ver.quæro pone.de feu.da.in vicem.l.commis.& Cor.in consi.133.viso.col.ij.lib.j.Secunda conclusio hic intelligit qñ pactum fuit per verba directa f̃m formam.l.ꝯmissoriæ:vt quia dicitur,res inempta sit.Secus si per verba obliqua,puta ꝙ res reuertatur:vt no.Bal.hic,col.fi.in ver.aduertatis.& Bart.post gl.in l.j.col.fi.ff.de don.& Ang.per illum tex.in l.iij.ꝯ.de pact.inter emp.&;ven.Ale.in d.consi.10.col.fi.li.j.¶Nam qñ dicitur,reuertatur,intelligatur mediante traditione:quia sicut in ꝯctu non transit dominium sine traditione,vt hic,eo.modo in distractu:vt no.Alex.in l.j.col.ij.ff.sol.ma.vbi Bar.in l.& ideo.ff.de cond.fur.& hoc mo
c do etiam ista regula ampliatur.& vt glo.dicit hic,est speciale [c] in l.cõmissoria,& ideo non haberet locum in alio ꝯctu.etiam si à partib.dicat,ꝙ ipso iure ꝯctus resoluatur:puta in pacto de retrouendendo,nam non potest fieri,ꝙ ipso iure retro transferatur dñium vt no.Bar.in l.j.in fin.ff.de don.in l.si hominem.ff.de vsuca.Et ista est cõis opin.vt Alex.concludit in consi.10.s̃.all.& dixi in consilio 188.col.pe.† Et addo casum singularem,in quo absque traditio-
14 ne dñium acquiritur.vt no.Spe.in tit.de emphy.§.nunc aliqua.in versi.70.quæritur.vbi concludit,ꝙ si fuit res concessa duob.ita ꝙ altero moriente,in superstitem eius pars ẽt veniret,ꝙ eueniente casu,ille,qui superuiuit habet rei vendicationem contra hæredes mortui,quia ita voluit ecclesia,quæ rei suæ talem legem apposuit:argu.l.quoties.C.de dona,quæ sub modo,& seq.Alexan.in cõsi.34.ponderatis his,quæ in themate.lib.vj.Ex quo inferebã ad quæstionem,

ADDITIONES.

a ¶Conditionalis.Ale.consi.33.nu.5.lib.vj.
b ¶Fides.Fran.Purp.l.cum fundi.§.1.n.18.ff.si cer.pet.Fab.de emp.& ven.col.63.
c ¶Speciale.Immo.vt probat tex.in l.3.ff.de contrahen.emp.Adde And.Tira.in trac.retrac.conuen.§.1.gl.vii.nu.15.

15 stionem,† φ qñ fuit res donata alicui, vt post mortẽ eius transferatur in alium:nam dñium transferri vr̃ in illum, primo mortuo, ſm diſpoſitionem donantis.& hoc intelligitur illo ratificante: vt no.Spec.in tit.de emphyt.in §.nuncaliqua.ver.clxviij.cum ſi.vt dixi in.cõſi.68.& ratificatio etiam tacita ſufficit,l.Paulus.ff. rem ra.ha.& eo ipſo φ ſciuit eo modo factam eſſe donationem,ratificare vr̃:quia agitur de vtilitate eius:vt not.Bart.in l.quo enim.ff.rem ra.ha.& dixi latius in d.conſi.58.¶In ea.gl.ibi, dona.quæ ſub mo.l.j.de iſta.l.no.Ale.in conſi 93.viſis.lib.ij.in fi.Ro.in conſi. 257.tri plici ex capite Are.in conſi.35.viſo.col.ij. Et de intellectu iſtius.l. ſcribit Cor.in conſi.101.viſis,& in conſi.120.in hac.lib.j. & Bald. in conſi.448.ſi tibi.lib.j.aliàs in conſi.250. lib.iij.¶In ea.glo.ibi, in

16 vltimis voluntatibus.†Iſta concluſio non procedit in legato tacito,in quo non tranſit dominium ſine traditione:vt no. Bar.in l. emptor.§.ancilla.de rei ven.& in l.j.col.fi.de leg.j.in l. ſeruum filii. §.fi.eo.tit.Et idem eſt in donatione cauſa mortis, in qua tranſit dominium ad inſtar legatorum,l.ij.ff.de pub.& hoc in donatione expreſſa:ſecus eſt in tacita,videlicet in donatione, quæ confirmatur morte,& habet vim relicti:quia requirit traditionem.vt no. Ang. in aut.de hære.& falci.col.iij.in ver.ſuper ea.gl.per ea, quæ habentur in l. Papin.ff.de do.inter vi.& in l.quod de ſuo.ff. de dot.cau. non nu.& ex iſta concluſione glo. hic confirmatur qđ not.Bar.in l.vxorem.§.agri plagam.de leg.iij. quòd ſi hæres ſit damnatus in teſtameato, ad vendendum certam rem alicui, ex tali venditione tranſit dominium abſque traditione. & idem Bart. in l.ſi fideiuſſor.§.meminiſſe.de leg.j.cum ſi.vt dicũt Mod. hic. Sed aduertendum eſt, quia hoc dictum non videtur verum: quia legatarius emptor immediatè ex contractu non acquirit.& ideo Ale.diſtinguit in d.l.ſi fideiuſſor.§.meminiſſe.Et ibi dictis adde: quòd indiſtinctè vera opi.videtur.quòd rei emptæ ab hærede, ex præcepto teſtatoris non tranſeat dominium in legatarium,ſiue legatario ſit relictum legatum ſimpliciter poſt emptionem factam ab herede, ſiue hæres ſit grauatus vendere legatario, ex præcepto teſtatoris: quia huius rei dominium nunquam fuit apud defunctum, ſed apud heredem,qui emit: ergo non transfertur dominium: quia ſi legata ſit heredis res,non tranſit dominium in legatarium: vt no. Bar.per illum tex.in l.ſi tibi hæres.§.ſi fundus.de leg.j. & not.Bart. in l.ſi hæredis ſeruus.de leg.j. vbi Ale.dicit φ *communiter* ita tenet. Et adde quòd contrarium eius, quod tenet Bart. in d.§.agri plagã. tenet ipſemet Bart.in l. Titio fundum.in princ.de cond.& dem.& ibi Pau.de Caſt.in ver.no.tamen verba Bar.quòd ſi teſtator mandat quòd ematur ab hærede,& detur legatario,non tranſit dominium ante traditionem. Vltimò dum Bar.alleg.l.ſi fundum.videndum eſt. quod tradit Alex.in l.iij.§. ex contrario.in fin. de acquir. poſ.& in conſi.118.in cauſa & lite.col.j.lib.j.& in conſi.45. viſa. col.j.lib.iij.& Alex. tradit in conſi.88.eximie domine.in fin.lib.ij.

LEX XXI.

1 *Transactio non eſt contractus nominatus, quia actionem non producit.*
2 *Diuiſionis pactum, non producit actionem.*
3 *Frangenti fidem, fidès frangatur eidem, & procedit etiam in eo, qui frangit fidem ex neceſſitate.& nu.4.*
5 *Iuramentum non impedit, quòd ſi frangitur fides debeat fides frangi.*
9 *Fides non debet frangi, etiam ſi frangatur ab aduerſario, quando promiſſio fuit facta ad diuerſa.*
7 *Frangenti treugam, non licet contrafacere, & ſe vindicare.*
8 *Frangenti fidem, & ſoluenti pœnam, non licet frangere fidem.*
9 *Impugnans contractum, non poteſt ex illo ſe fundare.*
10 *Pœna promiſſa inter duos inimicos, ſi vnus offendit, & ſic fregit pacem, offenſus ſine metu pœnæ poterit ſe vindicare.*

1 Vm proponas inter vos. Primò no.ſecundum Ale. hic,† φ tranſactio nõ eſt ɔ̃ctus noiatus:quia actionem non producit.iuxta.l.iuriſgentiũ.in prin.ff.e.ti.& ita tenet Bar.in l.ſiue apud acta.ɉ.tit.j,Mod. hic dicunt, φ iſta inductio non eſt bona,quia pactiones nominatæ ſolo conſenſu actionem producunt, qñ ſunt de iure gentium:& ita procedit text.in d.l.iuris gentium.ſecus ſi de iure ciuili vt no.Bar.in d.l. iuris gentium.§. quinimo.in col.pe.Sed Bar.ibi non loquitur de actione:ſolùm dicit ibi,& declarat, an ſit contractus nominatus, ex eo ſolo, φ nomen ei imponatur.& diſtinguit, inter contractum iuris gentium, & iuris ciuilis:ſed in caſu noſtro dicatur contractus innominatus: quia actionem non producit. ſecus ergo ſi actionem producit, prout etiam eſſet contractus de iure ciuili,qñ actionem produceret.vt in contractu emphyteutico,vel feudali, & certè ratio Alex. vr̃ optimè procedere, dum negatiuè agitur, φ ſit ɔ̃ctus nominatus:quia actionẽ non producit.nam tale arg.negatiuè benè procedit:affirmatiuè aũt non valet ɔſequentia, actionẽ producit, ergo eſt ɔ̃ctus nominatus:ſed requirit, φ actio ſit ſm nomen ɔ̃ctus, vt patet in ɔtractu venditionis, & locationis:aliàs ſunt innoiati,licet actionẽ producant:vt not.Bald.in l.fi.in j.q.ɉ.qñ lic. ab emp.diſce. de quo latius dicendũ eſt,vt hr̃ in d.l.iuriſgentiũ. Alia tñ rõne vr̃, qñ ɔ̃ctus tranſactionis innoĩnatus ſit:quia tranſactio eſt nomen gñeris,qđ plurib. competere vr̃:vt no. Bar.in l.j.§.j.ff.e.ti.& in l.2. ff.de iureiu.in prin.cũ ſi.vt ibi tradit Ale.& hr̃ in trac.tranſactio. in vj.q. Sed iſta rõ non vr̃ ɔcludens:qa tranſactio dẽt ɔſiderari ſpãliter ꝑut propriè accipit:& iſto reſpectu diceret ɔ̃ctus noĩatus: qa vnicam ſpeciẽ ɔ̃ctus oñdit,& q̃uis largo mõ ɔſiderari poſſit, hoc non facit φ ɔ̃ctus innominatus dicat.hoc patet in ɔtractu vẽdõnis.quia noĩatus dr̃.d.l.iuris gentiũ.in pri.& tamẽ largo modo ſub noĩe vendõnis,plures alii ɔ̃ctus ɔtinentur.l. ſtatuliberi § fina. de ſta.li.l.ſicut.§.vendõnis.ff.qui.mo.pi.vel hypo ſol.vñ rõ Alexã. melior vr̃,q̃ negatiue optimè procedit,vt dictũ eſt.¶ Secũdò not.

2 † φ pactũ diuiſionis actionẽ nõ producit.ad idẽ tex.in d.l diuiſionis placitũ.ff.eo.in l.ſi diuiſione.ɉ.fa.erc.& rõ vr̃:qa eſt ɔ̃ctus Inominatus: quia dr̃ nomẽ gñis:vt dicit Bar.in d.l.diuiſionis placitũ. & idẽ Bal.in rub.ɉ.de re.permu.in ver.qđ in diuiſione. & diuiſio eſt q̃dam ꝑmutatio,vt declarat Soc.in conſi.25.proſequendo ordinẽ.co.iij.lib.vlt.& ideo pro tali diuiſione datur actio pſcriptis verbis.l.ſi familiæ.ɉ.fa.erc.Nec ob.prædictis φ diuiſio ſit ad inſtar vẽditionis.l.j.ɉ.comu.vtr.iudic.qa illud eſt verum in diuiſione actuali,& aliquo reſpectu.vt no.per gl.ſecus eſt in pacto diuiſiõis,

3 de quo hic agitur.¶ Tertio no.qđ Bar.dicit in ſummario,† φ frãgenti fidem,ei fides obſeruari nõ debet.& idẽ Bar. per illum text. in l.pollicitationẽ.ɉ.de iur.dot.& ſm iſtã regulã arguit Imo.in ɔſi. 15.in caſu præmiſſo.& in conſi.81.in caſu ꝑmiſſo videret.& idẽ Ro.in conſi,158.& in conſi.244.pro euidẽtia dicendorũ.& Bald. in conſi.326.caſus,ſu p quo.lib.iij. Ale.in conſi..32.opportunè ɔſi-

4 derato themate.co.fi.li.2.Et iſta ɔclo ampliat†,ꝓcedere ẽt in eo,q frangit fidẽ ex neceſſitate,pp aliquod impedimẽtum: qa militat tamen eadẽ rõ:vt no. Abb.in c.ſicut.fvltimo.co.2.poſt Anto.de But.ɔ̃ Hoſtiẽ.quia neceſſitas & impedimentũ excuſat à pœna vel mora.ſed non facit φ impedito actio cõpetat,ex quo ꝑ parte ſua non impleuit.¶.Secundò ampliat.ẽt ſi cã fidei datę ceſſaret: quia ceſſante cã ad cautelãm ordinata,nõ ceſſat ꝓuidentia ſimpl'r ordinata,& formaliter Bal.dicit in c.j.§.porro.co.iij.in ver.adde φ ceſſante.alle.l.fi.§.fi.de reſc.vendi.ſed glo.ibi dicit φ non erat cauſa finalis.ſed immo vr̃ φ ibi eſſet cã fi.qa emptor voluit ſibi dari fideiuſſorem:qa in re vendita erat ſuſpicio euictionis,q̃ imminebat in limite ɔ̃ctus:& iſta vr̃ cã finalis pſtandi fideiuſſorem,tñ qa promiſſio fideiuſſoris fuit facta ſimpliciter,non reſtringitur à cã q̃ expreſſa non fuit.Et ad hoc facit:quia in tranſactione,& in aliis ɔ̃ctibus non intelligitur cl'a,ſi preces veritate nitunt:vt no.per gl.in l.pen. in verbo,ꝓcipimus.ɉ.tit.j.& ibi Pau.de Ca.& idem Pau de Ca.in l.

5 fi.in fi.ſ.de diuerſi.reſcr.¶† Tertiò ampliat.ẽt ſi ſit interpoſitũ iuramentũ.in c.ij.& in c.ſicut.fultimo.de iureiu.& facit tex.in l.ſi qs maior.ɉ.de tranſa.& Ale.in conſi.105.magnifice prætor.col.v in ver.itẽ reſpõdeo.li.3.¶ Quartò ampliatur,ẽt ſi quis fregerit fidem in miñoi:argu.l.pe.ɉ.de his quib.vt indi.& qđ ibi Ale.& idẽ Alex. in l.in executione §.itẽ ſi ita.de ver.ob.& facit qđ dictũ fuit in auhen.qui rẽ.ſ.de ſac.ſan.ecc.¶Et prædicta regula nunc limitatur:

6 †Primò,quãdo ꝓmiſſio fuit facta adinuicẽ correſpectiuè ad idẽ, ſecus ſi ad diuerſa:vt no. Ale.hic poſt Sal.& declarat Ab.poſt Anto.de But.in c.3.de iureiu.vnde licet ab vno patiaris iniuriã,alteri inferre non licet:vt no. Bal.per illum tex.in l.ſi te.ɉ.de iure de lib.& ad hoc facit gl.in l.ſi duo.ff.de dolo.& ad idẽ facit gl.in c.quia fruſtra.de vſuris,quæ cõcludit,φ ille q cõmittit in legem, non priuat beneficio alterius legis.& tradit Alex.in l.viro.ff.ſo.matr.vbi propter hoc reprobat gl.ibi,q̃ ſentit contrarium.Et ex prædictis aſ's rñ ſum fuit,φ ſi ille.qui hẽt ſaluum ɔductũ,& ſecuritatẽ à republic.ꝓ delictis commiſſis,nouũ ɔmittat delictũ,quo caſu reſpub. offenditur.l.licitatio.§.qđ illicite.ff.de pub.non tamen per hoc ſecuritas data rumpitur:quia circa diuerſa ꝓdicta concurrunt, per ea q̃. ſ.dicta ſunt.& ita conſuluit d. Ant.Roſell.in conſi.incip. duo du-

7 bia ex hoc facto.¶Secundò regula fallit in treuga:† quia frangenti treugam,non licet alteri ſe vindicare,& contrafacere,vt eſt dictũ Vincentii.in c.j.de treu.& pa.tradit Io. Andr.ĩ addit.Spe in rubri.de treu.& pa.cum ſim.vt tradit Ale.hic.& idem ſequ tur Bal. in prooe.Decre.inci.Rex pacificus.col.2.in c.dudum.el.2.de elec. & in d.rub.de treug.& pace.col.pen.& Soc.in conſi.90. in cauſa magnifici.co.fin.lib.ij.Maria.in conſi.incip.Genuenſium dux.quẽ Fel.refert in d.c.j.de treu.& pac.& in d. conſi.rationem adducit inter treugam & pacẽ quia treuga fit ad tempus:ideo expectari debet finis temporis,& poſtea poterit ſe vlciſci: non ſic videtur in pace,quæ perpetua eſt.Sicut in ſimili habetur de officiali ad tempus,qui durante officio non poteſt conueniri:ſecus eſt in perpetuo:vt no.in l principalib.ff.ſi cer.pet.& in l.pars literarum.ff.de iudic.& ita tranſeunt Mod.hic.Imo tamen in l.qui ſeruum.de verb. ob.dicit talẽ differentiã ꝓcedere potius de conſuetudine,q̃ de iure.& vr̃ ſequi Ale.hic,& in d.l.qui ſeruum.quam legit ſimul cum. l.qui inſulam.de ver.ob.& idem Ale.in l.g ſemel mora.ff.ſolu.ma tr.& idem tenet Ab.in d.c j.de treu. & pa.Inno.in c.3.de iureiur.

Etiſta opi. vr̄ verior de iure: quia ſi in pace hoc concedit, idē vr̄ in treuga, ꝑ rr̄am huius l. Et ratio diuerſitatis non vr̄ poſſe aſſignari. Non ob. ſimile de officiali: qa illud uenit à remotis. Nam ex legis diſpoſitione, fateor ꝙ q̄nque aliquid ꝯcedit ad tp̄s, & nō in ꝑpetuū. in l. quoties. ſ. de preci. Imp. offerre. in l. hoc iudiciū. §. ſi cōueniat. ff. cō. diuid. Sed in caſu iſto agitur de ꝯc̄tu, in quo debet ſeruari æqualitas, q̄ eſt vt non ſeruanti fidē fides nō ſeruet, vt hic, & in l. quęro. §. inter locatorē. ff. lō. Preterea in officiali perpetuo ſicut pōt agere, ita conueniri pōt, & ſic ſeruet̄ æqualitas: vt no. Barto. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi ꝑtori. in ver. ij. quero. de ope. no. nun. Et rō. ſ. dicta quæ Mariano aſcribitur, in effectu fuit Pau. de Caſ. in d. l. qui ſeruum. vbi Are. aliter reſpondet q̄. ſ. dictū ſit. ¶ Tertiò fallit in ꝯc̄tib. nominatis, poſt factā excuſſionē: vt no. Bal. per illum tex. in l. in ciuile. ỹ. de rei ven. in prin. & ſequit̄ Alex. hic. Et ad hoc facit qđ not. Bal. & Ale. in l. vt reſpōſum. ỹ. ti. j. vbi dñt rr̄am iſtā non procedere, qñ actio, q̄ prius cōpetebat, extincta fuit: qa ad illā non datur regreſſus, dato ꝙ alter non ſeruaret fidē. Sed cōſiderandū eſt, ꝙ regula, prout loquit̄, vr̄ generaliter ꝓcedere, ꝙ frāgenti fidē non debet fides obſeruari, & ꝓſupponit̄ ꝙ res ſit integra. Aliud ē, quādo quis impleuit ꝑ parte ſua, an implementū reuocari poſſit, & iſto caſu allegata. ſ. procedunt, de quo non agitur hic. ¶ Quartò fallit
8 ſm Ale. quando ille qui fregit fidē, ſoluit pœnā: quia ſolutio pœ-
a næ, pro obſeruantia ꝯc̄tus hr̄. a alle. Cy. in l. petens. in ij. q. ỹ. e. & idē Bal. in l. iuriſgen. §. qnimo. co. 7. eod. & in l. ſemel mora. ff. ſol. mat. Sed aduertendum eſt, qa hoc nō vr̄ verū. nam in ꝯrium facit, qa ſi emphyteuta promittat̄ pœnam, ſi penſionē nō ſoluerit, eo nō ſoluente, expelli poteſt, dato ꝙ pœnam ſoluere velit: vt no. per gl. in l. ij. C. de iu. emphyt. dum alle. l. qđ fauore. ſ. de legi. & Bar. & Doc. ibi ſequuntur: de hoc inferius dicam. ¶ Vltimò ſm Pau. de Ca. col
9 ligitur hic, † ꝙ quis non pōt ſe fundare ex ꝯc̄tu, quem impugna-
b uit, b non ſeruando illum ꝯc̄tum. Et ſm hoc ampliatur regula, ex eo, de re. iu. in vj. & etiam habet locum in eo, qui impugnauit non faciēdo illud, qđ tenebat̄ facere, & dicta regula procedit in eo actu, quē impugnauit. Secus eſt in diuerſo actu, & ſeparato. Vnde ſubſtitutus, qui impugnauit inſtitutionem, non prohibetur ſe fundare in ſubſtitutione facta in eodem teſtō: quia capitula ſunt ſeparata: vt no. Bal. in l. ſi filius. per illum tex. ff. de hæ. inſti. Alex. in l. ex facto. §. Lucius. de vul. & pup. in l. inter cætera. in fi. de lib. & poſth. & iſta addi debent ad ea, q̄ dixi circa regulam ꝓdictam. Et adde Fel. in c. capitulum. de reſcrip. ¶ Vltimò inducitur iſte tex. ſm Bal. & a-
10 lios ad qō. † Si inter duos inimicos ſit facta pax, & promiſſa pœna ad inuicem, poſtea vnus offendit alium, & ſic fregit pacem, ꝙ offenſus ſine metu pœnæ poterit ſe vindicare, per iſtum tex. & not. Bar. in l. cum pater. §. libertis. de le. ij. cum ſi. vt tradit Ale. hic, q̄ dicit ꝙ iſta eſt cōis opi. & idem tenet Abb. in d. c. j. de treu. & pa. in c. bonæ memoriæ. el j. de elec. in c. quemadmodū. de iureiu. Ro. in conſi. 155. præmiſſum laudum. co. 2. in conſi. 183. in caſu propoſito. co. j. & in conſi. 258. in caſu propoſito. Bal. in c. iij. de iureiur. Io. de Ana. in c. fi. in prin. de adult. Alex. in conſi. 32. opportunè cōſiderato. in fi. lib. ij. & in conſi. 115. viſo themate. in iiij libr. ¶ Sed pulchra eſt dubitatio, an iſte primò offenſus, qui ſine metu pœnæ aduerſarium offendere poteſt: an etiam vltra hoc pęnam à primo offendente petere poſſit? Alexan. hic poſt alios, quos refert, concludit ꝙ ſic. ſed tamen idem Ale. ſibi contrarius, contrarium voluit poſt Bal. & Ro. in d. l. ſeme mora. ff. ſol. ma. qa in pœnis conuentionalib. altero quis debet eſſe contentus. l. reſcriptum. §. ſi pacto. ff. eo. l. ſi duo. §. j. ff. ſi quis cau. & iſta opin. magis placet: quia ſi alter cogeretur pœnam ſoluere, illa pœna eſſet loco obſeruationis: vt per Cy. in d. l. petens. cum ſi. ſ. alle. nam ille, qui prius offendit, incidit in pœnam, & hoc offenſo ſufficit: quia videtur tantum æſtimaſſe conuentionem: arg. l. fi. ff. de præto. ſtipu. Et iſta concluſio bñ procedit in pœna, quæ apponitur rōne intereſſe, quocunque caſu minor ſit pœna, q̄ intereſſe, ad id, quod minus eſt, agitur: vt no. Bar. in l. qui fidem. ff. de tranſa. Secus videtur, ſi pœna imponatur ratione contemptus. & ita videntur procedere alleg. ſ. in ꝯrium. Similiter cōcluſio prędicta habet locum, niſi eſſet apppoſita clauſula, rato manente pacto. d. l. qui fidem. vel appoſitum ſit iuramentum. l. ſi quis maior. ỹ. ti. j. vt tradit Ale. in conſi. 96. viſo. co. 2. in fin. lib. 6.

ADDITIONES.

a ¶Habetur. Bal. l. 1. in fi. ỹ. de his, quę ꝑę. no. l. 2. col. v. infra. de iu. emph. Ale. l. ſemel mora. co. 2. ff. ſol. matr. Dec. conſi. 380.

b ¶Impugnauit. Doc. l. cum fundus §. ſeruum tuum. nu. 21. ſi cer. pet. Fel. c. capitulum. co. 13. de reſcrip.

LEX XXII.

1 *Tutor, & curator, non poſſunt debitum liquidum remittere, & idem in quolibet adminiſtratore, & viſitatore, nu. 2.*

3 *Curator, & adminiſtrator poteſt debitum dubium, & intricatum remittere, ſed non debitum etiam non liquidum.*

4 *Debitum liquidum neceſſarium poteſt remitti per tutores, & adminiſtratores.*

5 *Debitum liquidum poteſt remitti per tutores, & curatores propter paupertatem debitoris, & idem ſi eſſet maior impenſa, quam vtilitas. nu. 6.*

7 *Pacem nō poſſunt facere tutor, & curator, de morte patris pupilli, vel adulti.*

8 *Tutor an poſſit remittere actionem iniuriarum.*

1 Actum curatoris. ¶†No. ꝙ curator nō poteſt debitum liquidū gratis remittere, & idem in tutore hic dicit. & tradit Ro. in conſi. 28. viſa facti ſerie. & idem eſt in curatore reipu. l. Imperatores. ff. eod. & idem eſt in gubernatore: vt no. Cor. in
2 conſi. 253. viſo proceſſu. in princ. lib. iij. † & idem vr̄ de coadiutore, adminiſtratore, & viſitatore, qui dñr habere liberam adminiſtrationem, vt not. per gl. in c. j. in verbo, cōem. vij. q. j. & idem eſt in commiſſariis: vt no. Cum. in conſi. 75. Titius. & Ful. in cōſi. 51. viget. col. ij. & de ſuo tenet̄ ſoluere adminiſtrator, qui debitum remittit. l. omnes. ỹ. de ann. & trib. lib. x. & qđ dr̄ hic, et habet locū in prælato: vt no. per gl. & Bal. in l. præſes. ỹ. tit. j. Nam prælatus æquiparatur tutori, & curatori: vt no. Inn. in c. cum deputati. vbi Abb. circa fi. de iud. facit gl. in c. qualiter, & qñ. el ij. in verbo, ratione. de acc. gl. pen. in c. ex literis. de pig. & in c. ſimiliter. in gl. magna. circa fi. xvj. q. j. & facit qđ not. per gl. in §. ſi quis aūt. in verbo, intercidit. inſtit. de ſuſpe. tu. Iſta tñ æquiparatio, quæ fit cōiter inter tutorē & prælatū, non vr̄ bona: quia abſolutè non procedit: vt no. per gl. in c. fin. v. qō. iij. Quantum tñ ad propoſitū, vr̄ bene procedere: quia eadem ratio vr̄, cum prælatus non poſſit ꝯditionem eccleſiæ deteriorem facere. c. j. de reſti. in integ. & tradit Abb. in conſi. 45. ſatis mihi vr̄. lib. j. Remiſſio enim debiti, de qua tex. hic loquitur, eſt donatio. l. in ædib. §. j. ff. de don. l. iij. §. ſi ſtipulanti. ff. de do. inter vi. & no. per gl. in l. ſi inter. ỹ. de ſol. in verbo, donationis. & Bal. ibi cum ſi. vt dixi in l. ſi quis obligationem. ff. de re. iur. & talis donatio fieri non poteſt ab aliquo adminiſtratore, dato ꝙ liberam habeat poteſtatem. l. ꝯ iuris. § ſi filius ff. e. l. ſi filiuſfa. in prin. ff. de don. & not. Bar. in l. fi. ff. de his, quæ in fra. cre. in prin. Bal. in l. ſi procur. col. j. ỹ.
3 de procu. cum ſi. ¶Et iſta cōcluſio ampliat̄, † Primò, vt ēt habeat locum in debito non liquido: vt no. Bal. in l. j. co. iij. in vij. op. ſ. eo. & tradit Ale. in conſi. 22. viſo inſtr̄o, col. pen. lib. j. Et hoc intelligo, qñ debitum liquidari poteſt: ſecus eſt in debito dubio, & intricato, de quo tutor, & alii adminiſtratores pn̄t tranſigere, & per viā tranſactionis remittere: vt no. per gl. in l. tutores. ff. e. & in l. pręſes. ỹ. tit. j. nam qñ debitum non eſt liquidum, remittere, non eſt dare, ſed potius tranſactionē facere: ideo tranſactio fieri poteſt: vt not. Bart. in l. actione. col. pen. in l. ſiue apud acta. col. ij. ỹ. tit. j. & tradit Ale. in l. ſi mulier. ff. de condi. ob cau. & Abba. in glo. j. in c. veniens.
4 el. j. de teſti. & ita primo tex. in hoc limitat̄. vt per gl. hic. ¶†Secundò limitatur regula iſtius. l. in remiſſione debiti voluntaria: ſecus ſi ſit neceſſaria: quia tutores illam facere poſſunt. l. ſi plures. in ver. & cum tutores. ff. eo. & ibi Bald. in iiij. no. in j. lec. Ex quo inferunt ibi Bal. Ang. & Pau. de Caſt. ꝙ ſtatuto diſponente, ꝙ cauſa committatur in arbitratorem de iure, & de facto: tutores poterunt tale cōpromiſſum facere: quia hoc faciunt ex neceſſitate. Et ad hoc adduco deciſionem Ang. in conſ. 192. quæritur. an de iure. & in conſi. ſeq. pro deciſi. omnium quæſitorū. col. fi. & dixi in conſi. 22. ꝙ curator datus hęreditati iacenti, pōt facere cōpromiſſum neceſſa-
5 rium, ex forma ſtatuti: licet de voluntario ibi dubitet̄. ¶†Tertiò limitat̄ pp paupertatē debitoris: vt no. gl. & Bart. in l. oēs. ỹ. de ann. & trib. lib. x. Sed aduertendū eſt, quia exactio pp paupertatē vr̄ impediri. l. illicitas. §. fin. ff. de off. præſid. Sed remiſſio debiti non vr̄ ꝙ fieri poſſit: quia illa exactio, quæ impedit̄ pp paupertatem, vr̄ temporalis, cùm præſumat̄ quis acquirere in futurū. l. ſi ỹ. arbi. tut. l. cu-
6 ra. §. deficientiū. ff. de mune. & hono. ¶†Quartò, & vltimò limitat̄ non hr̄e locum in debito, in quo eſſet maior impenſa, q̄ vtilitas in exigendo: vt not. Bart. in l. mediterraneæ. per illū text. ỹ. de anno. & trib. lib. x. Et iſta limitatiō vr̄ procedere, niſi illa impenſa veniret reſtituenda: quia victus victori ꝯdemnatur in expenſis. §. oportet. in auth. de iudicibus. l. properandum. §. ſin autem alterutra. ỹ. de iud.
7 ¶Vltimò per iſtum tex. inferri vr̄, † ꝙ tutor, vel curator, nō poſſit facere pacē de morte patris pupilli, vel adulti. & ita ꝯcludit Bal. hic in fin. qui dicit ꝙ tutor tueri debet dignitatem pupilli: & iniuria ſine rubore non remittitur. vt no. Ang. in cōſi. 247. in ſplendiſſima. col. fi. all. tex. in l. miles. §. ſocer. ff. de adul. & ad hoc facit: quia tutor non pōt bonorum poſſeſſionem pupillo delatam repudiare. l. tutor. ff. de bo. poſ. Et iſta concluſio ſm Bald. hic intelligitur, niſi pupillo expediret facere pacē, vt quia aduerſarius eſſet potens, & pupillo periculū immineret: quia tunc poterit facere pacē. & tali caſu intelligi debet dictū Bald. in l. iuriſiurandi gratiā. in prin. ff. de iureiu. vbi abſolutè dicit, ꝙ cum auctoritate tutoris, pupillus pōt facere pacē. & idem no. Bal. in l. j. in ver. extra quærit̄. ỹ. de reſti. in integ. Sic etiam cū auctoritate tutoris pōt pupillus bonorū poſſeſſionem ſibi delatam repudiare. l. j. §. tutor pupilli. in fi. ff. de ſucceſ.
8 edic. ¶†Et hoc cōfirmatur: quia actio iniuriarū non eſt in bonis. l. ij. §. emancipatus. ff. de colla. bo. & non tranſit in hęredē. l. ſi cū. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis caut. & ideo vr̄, ꝙ tale ius facilius remitti poſſit.

possit. Et ista conclusio maximè procederet, accedente iuro: vt Abb. tradit consi. 108. illud in effectu in prin. lib. ij. Et conclusio. s. dicta non habet locum in tutore, dato posthumo: quia ante natiuitatē non est tutor: ut no. Bal. in l. si nemo. la ij. §. fi. ff. de test. tu. dicit tñ Bal. hic, in fi. ꝙ tutor in tali ꝯctu pacis non poterit pœnam apponere. & idem repetit Bald in d. l. iurisiurandi. sed hoc dictum non vr̃ sine dubio: quia de ꝯsuetudine generali, est ꝙ in ꝯctu pacis pœna apponat. Ideo qui habet potestatē vendendi, potest appo-
a nere omnia pacta, etiam pœnalia, ᵃ ſm morem regionis. ita Ang. dicit in l. ij. in prin. ff. de iurisi. om. iud. & dixi in l. ut liberis. j. de colla. Et pupillo, & adulto in tali contractu pacis postea non datur restitutio secundum Bal. in d. l. j. ff. de resti. in integ.

ADDITIO.

a ¶Pœnalia. Ro. consi. 94. col. ũ. consi. 114. col. 3. Fel. c. 1. col. 8. ſut lit. non contest. Ias. l. si constante. col. 14. l. si mora. col. 1. sol. mat. l. 1. in prin. col. 3. si quis ius dicen. non ob temp. Purp. l. cum quid col. pe. fi cer. pet.

LEX XXIII.

1 *Filius non potest per pactum præiudicare patri.*
2 *Statutum quòd filius teneatur pro patre, valet.*
3 *Pactum factum per filium, non præiudicat patri, nec etiam sibi filio post mortē patris, quominus filius hæres patris possit debitū quod remisit, exigere.*
4 *Filio coniunctæ personæ solutio fieri non potest, licet coniunctus pro coniuncto agere possit. & nu. 5.*
6 *Solui potest patri pro filio.*

1 Filius. ¶† Primò no. ꝙ filius non pōt eius pacto pr̃i præiudicare. ꝯcordantia iura sunt in gl. & isto respectu pr̃ & filius nō censetur eadē persona. & facit qđ hr̃ in rub. C. ne filius pro pr̃e, † ualet tñ statutū in ꝯrium, ꝙ filius pro pa-
2 tre teneat: ut no. Bal. in l. dotis. de iu. do. Alc. in consi. 42. super præmisso themate. col. vj. lib. j. & pariter ualeret statutū, ꝙ pcm̃ filii noceret patri, in casu huius legis. Est tñ rigorosum statutum, ꝙ filius teneat pro pr̃e, ideo tanꝗ odiosum, debet strictè interpretari: ut in statuto Florentino tradit Ang. in consi. 61. querit. col. j. Pet. de Anch. in cōsi. 90. pro specifica. in prin. in ꝯsi. 271. in j. dubio. Cor. in ꝯsi. 50. in hac consultatione. lib. 4. & pp hoc restringit in ꝯctib. factis in territorio contrahentis & pro contractibus, factis extra territorium non habet locum statutum: ut no. Soc. in l. Modestinus. ff. de except. & in simili not. Bal. in l. j. in iiij. q. j. ne filius pro patre. Similiter tale statutū intelligit de fallitis Florentiæ. & nō habet locū in debitorib. deficientib. extra ciuitatē Florentiæ: ut not. Bart. in trac. represalia. in j. q. prin. in uer. ad quartū. in fi. Et hoc idem in terris tradit Imo. in consi. 80. in casu pmisso. ¶ Et qđ dr̃ hic, ꝙ pa-
3 ctum filii nō pīudicat pr̃i, ampliat, † Primò, ut ēt non pīudicet ipsi filio post mortē pr̃is, quominus ipsi filius hr̃s pr̃is exigere à debitorib. possit debitū, qđ pr̃e uiuente remisit: quia à principio liberatio non ualuit: arg. l. si seruo. ff. qui, & à quib. ita Bart. notabiliter dicit in l. filiusfa. la j. ff. de sol. cū sim. ut tradit Alc. in l. ij. §. qđ si ī pr̃is. in fin. ff. sol. mat. & ista conclusio procedit, qñ facta fuit liberatio à filio ex causa lucratiua: secus si ex cā onerosa, ut Bart. distinguit in d. l. filiusfa. Aliter tñ in ea. q. loquit Bar. in l. cū dñs §. fi. de pec. le. vbi ꝯsiderat an filius, qui facit liberationē habeat spem ex cā de pn̄ti, uel non & hoc ultra spem succedendi intelligit: quia illa non attēdit. dicit tñ Bar. ibi, ꝙ poterit filius se obligare ad liberandū debitorē, casu quo erit heres. dubitabat tñ Bar. ibi de ualiditate huius obligationis: quia vr̃ pcm̃ de hereditate uiuentis, qđ non ualet. l. fin. j. e. Sed potest rn̄deri, ꝙ ualet fauore liberationis, ut Alex. dicit in l. iurisi. § si ante. ff e. & ꝙ tale pcm̃ debeat per filium mortuo patre obseruari, tenet Spec. in ti. de pac. in fi. in uer. quid si filiusfa. & Do
a minic. in c. quamuis. col. iij. in uer. quid si filius. e. tit. in vj. & ista opi. vr̃ uerior, ᵃ qñ se filius obligauit: sed qñ simpliciter liberauit debito-
4 rem patris, vr̃ procedere qđ. s. dcm̃ est, ſm Bar. ¶† Secundò no. ꝙ licet filius sit coniuncta persona ei tñ solui nō pōt: ut no. Bal. hic. & est regula cōis, ꝙ licet coniunctus pro ꝯiuncto agere possit. l.
5 sed & hę. in prin. ff. de proc. l. exigendi. j. co. † solutio tñ coniuncto fieri non pōt, ut no. per gl. in l. uero procuratori. ff. de sol. & ad idē tex. in l. qui alieno. §. ꝗꝗ. ff. de neg. gest. in l. iij. prin. ff. so. ma. ubi Alc. & idem in consi. 4. uideretur. col. ij. lib. ij. & in consi. 38. uiso dicto
6 instro. in prin. lib. iij. ¶† Et hoc limitatur non habere locū in patre cui solui potest pro filio: ut no. Ang. in l. qui aliena. §. ꝗꝗ. ff. de neg. gest. Sed aduertendum est, quia illud dictū procedit, qñ soluit pr̃i, uti administratori: quia habet administrationē in bonis filiis. l. j. C. de bonis mater. & ratione administrationis recipit solutionem, & illi, ut ꝯiuncto non soluit, nec solui potest: ut est tex. hic. ¶ Secundò limitat iste tex. ſm Bart. & Doc. hic, non procedere, qñ esset actio pr̃i acquisita ex ꝯctu filii: quia tunc illi solui potest. l. qđ seruus ff. depos. l. qđ seruus. ubi Bar. ff. de sol & idē in procuratore ꝯstituto ad ꝯhendum: nam ex tali ꝯctu poterit solutionem recipere: ut no. Bar. in l. eum qui. §. qui sibi. ff. de uerb. ob. in l. si vnus. in prin. ff.
b e. & in l. filiæ. ff. de sol. vbi idem dicit in negociorū gestore. Ro. ᵇ tñ in fin. 23. ꝙ hn̄s. dict, ꝙ qui habet mandatū ad vendendū, non pōt pretiū recipere: sicut ille qui habet mandatū ad locandū, non pōt pensionē recipere: vt est tex. in l. j. §. igit præpositio. ff. de exercitio. Sed ille tex. parū facit, quia ibi mandatum fuit ad locandū tm̃, vt paret ibi, ad locandū tantū. non est exigendū. & sic loquit in casu claro, in quo cōstabat de voluntate ꝯstituentis. Secus si cōstitutus fuisset ad locandū, vel vendendū simpliciter, prout Bar. & Doc. loquuntur in locis præal. Et per hoc infert Bar. ad quæstionē de procuratore ꝯstituto ad agendū, cum illa dictione, tm̃, in l. seruū quoq;. §. ait prætor. in ver. & per istū tex. ff. de pc. & facit tex. in c. cōstitutis. de pcu. ibi, solūmodo & ad agendū, & Abb. ibi in gl. ad agendum. & Alex. in l. j. in princ. col. ij. ff. si quis ius dicen. non ob. Piis

ADDITIONES.

a ¶Verior. Immo. falsa, vt tenet Alc. hic, & bene, fallit in quantum filius partem debiti, vel aliquid recepisset à debitore, vel in quantum tanquam procurator patris contraxisset cum debitore fraudem non participante.
b ¶Ro. Idem Ro. consil. 461. Fab. de monte. S. Sabini. trac. de emp. & vend. colū. 15. sed vrior est opi. Bar. quem sequuntur Dec. Alc. hic, Cor. consi. 313. constat. col. 3. li. 4. Mat. Af. deci. Nea. 147. Rug. de Mota. rep. l. traditionib. nu. 45. supra. e.

LEX XXIIII.

1 *Affectionis ratio habetur.*
2 *Pactum factum cum hærede putatiuo, non prodest vero hæredi.*
3 *Pactum factum vni ex hæredibus, non prodest alijs.*
4 *Renunciatio facta per filiam vni ex fratribus, an prosit alteri.*
5 *Pactum factum vero hæredi, porrigitur ad illum, in quem transit hæreditas.*

1 Si actionē. ¶† Not. ibi, affectione hr̃dum, ꝙ hr̃ rō affectionis, & hoc operat, ꝙ liberatio restringat in personis, in quib. affectio ꝯcurrit, & pp affectionē recedit à regulis iuris cōis: vt tradit Ro. in l. si ve-
2 rò. §. de viro. in 35. fal. ff. sol. mat. ¶† Secundò not. ſm vnam lec. ꝙ pcm̃ cum hærede putatiuo, non prodest vero hr̃di, & hoc de plano procedit, qñ fuit fcm̃ pcm̃ pp affectionem hr̃dis putatiui, vt hic. Sed dubiū est, cessante affectione: & tūc distinguit, ꝙ aut pactū fuit fcm̃ noīe hæredis, & prodest vero hæredi. ad hoc facit text. in l. iij. §. si quid ex testō. ff. de cond. indeb. Aut pcm̃ fcm̃ fuit nomine proprio hęredis putatiui, & tunc vero hæredi nō prodest: vt gl. distinguit in l. si pœnæ. §. quamuis. ff. de cond. ind. vbi Bar. & Doc. sequūtur in l. si quid possessor. ff. de pet. hære in l. de hæreditate. vbi Bal. j. de pe. hær. in l. si à patre. j. de cond. ind. & in dubio vr̃ pactū fieri noīe hæredis: vt Bar. ꝯcludit in d. l. si pœnæ. §. quāuis. Vel distinguitur ante litem motā, vel post: vt per gl. in d. l. si quid possessor. in
3 versi. suo nomine. in fi. ¶† Tertiò not ſm aliū intellectum, ꝙ pcm̃ fcm̃ vni ex hæredib non prodest aliis. & per hoc infert Bald. hic, ꝙ filia, quæ nubit, si fecit pcm̃ de non petendo hr̃ditatem vni ex fratrib. hoc non proderit alteri. secus dicit Ale. vr̃ sentire Bal. in renūtiatione: quia portio deficiens oīb. accrescit. iuxta l. j. j. qñ non petent. par. & hoc intelligitur, qñ mulier renuncians non adiuit hæreditatem: Secus si eā adiuisset: quia cum portio esset acquisita, nō haberet locū ius accrescendi: vt declarat Ale. post Pau. de Castr. & Mod. sequunt. Sed aduertendum est, quia non vr̃ bene inferri, qđ Bal. dicit per istum tex. qui loquit in pacto restricto pp affectionē
4 personæ: † sed filia, quæ renunciat vni ex fratrib. vr̃ renunciare pp dotem, quā habuit de cōi hr̃ditate, dcm̃ Bald. procederet, qñ facta fuisset renunciatio pp affectionem particularē illius fratris, cui renunciauit. Et ista cōclusio vr̃ de plano procedere: quia pcm̃ cum vno, ad alium nō porrigitur. l. si vnus. §. ante oīa. ff. eo. Sed difficultas est in perscrutandò dr̃iam inter renuntiationē, & pactū, quantum ad propositū: quia renunciatio non impedit ius accrescendi ante aditā hæreditatē, secus est post, vel in pacto, vt dcm̃ est. Et idē tradit Pau. de Cast. in consi. 310. viso puncto. s. scripto. col. pe. Et talis dr̃ia vr̃ procedere in renunciatione simplici, secus si sit qualifi-
a cata, ᵃ ita ꝙ in effectu includeret acquisitionē: vt Soc. tradit in ꝯsi. 34. visa renunciatione. lib. vlt. Et dcm̃ Bald. hic etiam limitat, vt per
5 Ro. in consi. 22. pro ꝓpositæ & refert Soc in consi. s. all. ¶† In gl. j. ibi, solue vt ibi. Vera solutio est, ſm Bar. ꝙ si pcm̃ sit fcm̃ vero hæredi, porrigit ad illum, in quem transit hæreditas. d. l. si post. & in l. hæres à debitore. ff. de fideius. Si vero pcm̃ factum sit cum illo, qui nullo modo hr̃s fit, in dubio non prodest vero hæredi, vt in l. si tibi. §. cum possessor. ff. eo. Ista distinctio Bart. vr̃ ꝯ tex. in d. l. si post. vbi tex. æquiparat pcm̃ fcm̃ cum vero hærede, vel cum possessore, & utroq; casu prodest vero hæredi. ita ꝯ Bar. arguit Sal. hic. Sed potest rn̄deri, ꝙ Bar. loquitur in possessore malæfidei, prout loquitur tex. quem allegat in d. l. si tibi. §. cum possessor. ibi, alienæ heretatis. tex. in d. l. si post. intelligit in possessore bonæfidei. & ita gl. dicit in d. §. cum possessor. & Ang. ibi seqit, quia ad hoc et allegat gl. In l. si hæres pecuniam. in gl. magna: in fin. ff. ad Treb. facit text. in l. de hęreditate. j. de pet. hęr. Quod aūt dicit Bart. ꝙ in dubio pcm̃ fcm̃ cū possessore, non ꝓdest verò hr̃di, hoc nō vr̃ verū: qa in dubio

ADDITIO.

a ¶Qualificata. Fran. Rip. rep. l. re. coniun. nu. 210 de leg. 3.

bio pcm vr fcm noie hrdis, & iō hrdi vero ꝓdest, vt no. per Bar. in l. si pœnæ §. quis. ff. de cond. ind. cū si. vt dixi. s. in j. not. ¶ Et quia fit dria, vt. §. dictū est in j. not. an possessor hrditatis soluat noie suo, vel nomine hæredis, arguit Pau. de Cast. in d. l. si pœnæ. §. quamuis. ꝙ nullo modo vr ꝙ possessor hrditatis possit suo proprio noie soluere: quia soluit tanquam heres. & sic hrditario noie, non autẽ suo proprio noie: quia non soluit vt Titius, & dicit ꝙ nullibi hoc declarat à Doc. ipse rñdet ꝙ qñ quis firmiter reputat se heredem, tunc dr soluere noie proprio: quia putat se obligatū per aditionẽ hrditatis. l. apud Iulianū. in fin. ff. ex qui. can. in pos. ea. §. hrs quoq;. inst. de obli. quæ ex qua. contr. Si verò dubitat an sit hrs: quia fortè sibilis mota sit. tūc si soluit, vr soluere pro se, si nō sit hrs. Sed si hrs sit, vr soluere pro hrde, vel pro hereditate. Ista declaratio nō tollit difficultatē. Nam in primo dicto non vr verū, ꝙ ille, qui indubitanter putat se hæredē dicatur soluere noie proprio pp obligationē, quæ ꝯhitur per aditionē hæreditatis: quia hrs, qui tanꝗ hæres aliqd facit, dr facere noie alieno, vt est text. in l. furti. §. qui alieno. ff. de his, qui no. infa. Silr in scdo dicto, qñ dubitat an hrs sit, ꝙ vr soluere pro se, si nō sit hrs, hoc non ꝯsonat, quia verisilr non soluisset, si nō putaret se hrdem. Et iō indistinctè vr ꝙ in dubio noie hrdis videat facta solutio: vt per Bar. in d. l. si pœnæ. §. quis. Et considerandū est, ꝙ quilibet pōt soluere ꝓ alio, ēt inuito. l. soluendo. ff. de neg. gest. & tali casu ps soluit suo noie, & pro dissoluēdo obligationē alterius. Vñ repugnare non vr, ꝙ quis soluat noie suo debitū hrditariū, & pariter quis soluere pt noie proprio, tanꝗ Titius, & hrditario noie: quia soluit debitū hrditarium. ¶ Vltimò ad ꝯrium d. l. si post aliter rñdent Ful. & Pau. de Cas. ꝙ ibi tex. loquit in pacto obligatorio, facto putatiuo hrdi creditoris, & tale pcm transit in eū, in quem transfert hrditas: hic autem, & in d. §. cum possessor. loquunt in pacto liberatorio, facto cōtemplatione hrdis putatiui. qd ad aliud non porrigit. Ale. reprobat talē distinctionē: quia vr ꝯ text. in d. §. cum possessor. vbi text. vr loqui tā in pacto obligatorio, q̃ in pacto liberatorio, vt colligit ibi, neq; nocere, neq; prodesse. Nocere arguit pactum obligatoriū: prodesse, arguit pcm liberatoriū. Et gl. j. ibi, ita vr intelligere illum tex. Sed Ant. de Alex. rñdet hic, ꝙ illa verba pnt intelligi & verificari in pacto liberatorio tm, Cōsiderando hoc modo in hrde putatiuo creditoris, qui fecit pactum liberatoriū debitoribus, hoc non nocet vero hrdi, & ī hrde putatiuo debitoris, cui fit pactum de nō petendo liberatoriū. nā illud non ꝓdest vero hrdi. Et idem dnt Mod. hic tacito authore. Sed hoc mō text. qui gñaliter loquit, restringit, vt solū habeat locū in diuersis hrdibus putatiuis. Vnde intelligi debet generalr. & etiā in vno hrde putatiuo debet verificari: quia si facit pcm obligatoriū, nō nocet vero hrdi. & si facit pcm liberatoriū, nō ꝓdest vero hæredi: & ideo nō vr recedendum à solutione Bar. declando vt dixi.

LEX XXV.

1 *Debitores paciscendo inter se, non possunt creditori præiudicare.*
2 *Subditi non possunt facere contractum, in præiudicium possessoris.*

1 DEbitorū. ¶ † No. ꝙ debitores paciscendo inter se, non pnt creditori pīudicare: quia ius illi fuit quæsitū ab eo inuito tolli non pōt. l. fi. ff. e. in l. si Stichum. §. fi. ff. de noua. & facit qd no. Bart. in l. iij. §. fin. in
2 vij. q. ff. de duo. re. & per istū tex. infert Bart. hic, † ꝙ subditi nō pnt facere ꝯtum in præiudiciū superioris. Ista tñ illatio non bene inferri vr quia hic loquit in iure quæsito creditori ex ꝯtu, & ꝓpria voluntate. In subditis verò agit de iure quæsito à casu, & præter voluntatem subditorum. In arg. tñ induci pōt pro iure, qd dñis in subditos competit. & idē not. Bart. in l. ij. ver. sed nunquid ciuitas. j. de ope. lib. in l. si duo. in iij. no. j. per quas pers. nob. acq. Et ista conclusio vr procedere in dñis, qui hñt dñium, & iurisdictionē perpetuā, vt sunt comites, & marchiones. & ita dictū Bal. intelligit: secus vr in superiorib. ratione simplicis iurisdictionis: quia subditi pnt iurisdictionē prorogare, pro eorū arbitrio, absque ꝯsensu superioris. l. ij. §. ꝯuenire. ff. de iud. & no. Bar. in l. j. §. & post. ff. de op. no. nū. No. tñ ꝙ subditi pnt subscribere vt alū habeat superiorē: vt tradit Old. in consi. 254. quia tota pars decani. col. fi. Contra ēt non pnt
a dñi, a subditis inuitis ciuitatē, vel castrum alteri subiicere: vt est dictum Host. in c. dilecti. de maio. & obe. & sequit Bal. in c. j. §. si quis quo tpe miles. & c. j. §. in generali. si de feu. fue. contr. cū si. vt egerit Fel. in d. c. dilecti. Et ad hoc est glo. in l. inuitus. ff. de fideic. liber. Nā mutatio superioris, non minus ꝯcernit subditos, quā superiorem: vt no. Inn. in c. auditis. de præscri. col. j. Sequitur Abb. in cōsi. 3. nitar. in x. q lib. ij. & idē Abb. in c. cū deputati. col. antep. de iud. in c. fi. col. fin. de dila. De ꝯsuetudine tñ seruat, ꝙ castra, & villæ cum mero, & mixto imperio vendunt. vt dicit Bal. in c. j. §. ex eadē lege de leg. Corradi. Et ēt de iure vr, quia nihil obstare vr, quominus quis ius, qd habet, vendere possit, ar. l. dudū. j. de ꝯh. emp. & qa iurisdi-
b ctio castri trāsit in creditorē, b cui castrū pignorati sit: vt no. Pau. de Ca. in cōsi. 366. visis. col. fi. ¶ Secundò no. ibi, nec tolli, nec mutari pōt, ꝙ ista sicut diuersa hic ponuntur. nā tollit qd in totum rem mouet, vt gl. hic dicit. & in l. si arborē. §. interdum. in ver. tollit. ff. de ser. ruit. vrb. præd. facit tex. in l. si vnus. §. pactus. ver. ꝙ si nō in totum. ff. eo. Mutari aūt dr, quādo illud, qd est in aliud transfertur: vt no. per gl. in l. Iulianus. in glos. ma. ff. q satis. cog. & in l. iij. § illud. ff. de acq. pos. & facit tex. in l. pacta conuenta. ff. de ꝯh. em. in l. ius ciuile. ff. de iust. & iu. Et qui addit dr mutare. vnde si numerus priorum ex forma statuti non potest mutari, non poterit eorum numerus augeri: vt no. Bal. per illum tex. in l. fi. j. de prox. sacr. scri. li. xij. De quo videndum est qd dixi in l. edita. s. de eden. co. xv. in ver. notandum est. Videtur tamen a maioritate rationis, si quid prohibetur mutari à fortiori tolli prohibeatur.

ADDITIONES.

a ¶ Domini. And. de Iser. de prohi. feu. alie. per. Fed. §. illud quoque. co. 3. cum seq. in in vsib. feu. Io. ing. rep. l. donationes. co. 1. C. de don. inter vi. & vxo. Stepha. Bertran. consi. 39. quicquid fit. consi. 238. domini ciuitatum, co. 1. lib. 2. consi. 1. li. 3.
b ¶ Creditorem. Ro. sing. 560. queritur à me dic ꝙ annexa rei transit cum re, eo modo quo res.

LEX XXVI.

1 *Obligatio defuncti, diuiditur inter hæredes pro portione.*
2 *Hæredes debitoris, qui pro portione hæreditaria tenentur soluere creditori, non possunt facere pactum in præiudicium creditoris.*

1 PActo successorum. ¶ † Primò no. ꝙ oblō defuncti, diuiditur inter hæredes pro portionib. hrditariis. ac idem tex. in l. j. j. si cer. pet. cum si. alle. in gl. & isto respectu non procedit rła, q̃ dicit, ꝙ obligatio defuncti, ex ꝑsona hrdū nō mutat l. ij. §. ex his. de verb. ob. qa ex tali diuisione sequit, ꝙ licet defunctus nō potuisset soluere partē debiti. l. tutor. §. Lucius. ff. de vsu. Secus tamē vr in hærede, q solū portionē eius soluere dēt, vt hic: & si totū debitū solueret, haberet ꝯdictionē idebiti. l. si testō. §. j. ff. de fideius. Similiter ex tali diuisione infert, ꝙ hæres solū pro pte. pro qua hæres reperit, repūtat defunctū, & quo ad portiones aliorū, reputat extraneus, vt no. Bar. per illum tex. in l. cū à matre. j. de rei vendic. & in l. j. §. fi. co. j. de præto. stipu. de quo Soc. scribit in l. frater à fratre. in. xij. not. ff. de cond. inde. & iste tex. ēt haberet locū in testatore, q voluisset totū æs alienū solui p vnum ex hæredib. quia pp hæc diuisio inter hrdes impediri nō vr. l. seruo lega. §. si testator. de le. j. & hoc mō procedit in casu no. vt hr in l. cū vno. ff. de leg. ij. & s. dicta procedunt in diuiduis: secus est in indiuiduis, q̃ inter hrdes diuidi non pnt. l. hæ-
2 redes. §. an ea. ff. fa. erc. no. i l. iij. §. ex his. ff. de ver. ob. † Secundò nota. ꝙ hæredes debitoris, qui pro portione hæreditaria tenētur soluere creditori, nō possunt facere pactū in præiudiciū creditoris, qa ex persona hrdum ꝯdō oblonis non mutatur ab hoīe. d. l. ij. §. ex his. de verb. ob. quia par est fortuna hæredis, & defuncti. l. ij. in fi. j. de fruc. & lit. expen. & facit tex. in l. in executione. §. pro parte. de ver. ob. In qbusdam tñ casib. plenius aduersus hæredem & hrdi ꝯpetit oblō, q̃ competeret defuncto, vt dr in l. si per imprudētiā. §. nō mirum. ff de euic. & facit tex. in. l. fi. j. de euic. d quo no. Ro. in consi. 160. hęc venditio. in fi. Ale. in consi. 170. viso processu. col. pe. li. 4. & dixi in consi. 185. co. fi. ¶ Tertiò no. ibi, de chirographis itaque, ꝙ tradita fuerūt instrā cohrdi, q se obligauit insolidū
a ad soluendum creditori, & per talem traditionem instrorū, a illi videtur facta cessio actionū. vt Bal. in l. fi. j. qñ fis. vel priu. Bald. & Imo. in l. Mæuia. in prin. ff. sol. mat. facit tex. in l. j. de do. & qd no. Bar. in l. ij. in fi. ver. quid si dedi. & cum cā pp q̃ facta fuit cessio, impleta nō sit, instrā tradita repetuntur, & p restitutionē instrorum, res in priori statu reponitur, vt no. Bar. in l. ij. in fi. ff. co. Et per istū tex. dicit Ale. post Sal hic, ꝙ limitat l. iij. j. de no. vbi cessionarius, q habet vtilem actionē, ibi in trib. casib. præfertur habenti directam. Nam hoc procedit, quando cessio facta fuit simplr, secus si fuit facta ob causam, q̃ impleta non sit, p istum tex. & ad d. l. 3. aliam limitationem tradit Ale. post Barto. & alios in l. ex asse. co. 2. in ver. ex quib. infert Bar. ff. ad Treb. & aliam ponit Barth. Veronen. in cau. clxxxix. tu habes. l. iij. Et de intellectu. d. l. 3. no. Ro. in consi. 102. sup eod. Cu. in consi. 102. domina Stela. Maria. in consi, xviij. ꝑsequēdo ordinē. co. 6, Ale. in consi. 15. attentis. li. 7. ¶ In gl. j. ibi, vel alii sibi debeantur, hoc est contra tex. in d. §. æs alienum. alle. in gl. ibi dicitur ꝙ æs alienum est, quod nos aliis debemus, ęs suum est, quod nobis alii debent. ¶ In glo. fin. in fi. ibi, quia perinde est. Ista ratio non tollit difficultatem, quæ est, quare ibi prius conueniturille, qui periculum suscepit, & augetur difficultas qa agit ibi de fauore pupilli. Vñ pōt rñderi ꝙ tex. ibi loquit in magistratib. qui tenentur ex dispositione legis, non sic videtur in obligatis ex ꝯtu, quia mitius agitur cum lege, quàm cum homine. l. Celsus. ff. de arbitr.

ADDITIO.

a ¶ Instrumentorum. Ale. l. Meuia. in prin. solut. mat. l. 3. co. 3. ff. de acq. pos. Ias. in consi. 111. co. 1. lib. 3.

LEX

LEX XXVII.

1 *Verbum, petens, restringitur ad iudicium.*
2 *Pactum nudum appositum iuxta contractum stipulationis, vestitur cohrerentia stipulationis.*
3 *Pactum, quod incontinenti apponitur, non est parui momenti.*
4 *Libelli conclusio procedit, peto sententiam pro me ferri.*
5 *Valet conclusio libelli, peto mihi iustitiam, ministrari.*
6 *Iuri declarandi non praescribitur. & nume. 8.*
7 *Pactum de retrouendendo praescribitur.*
9 *Stipulatio impleri potest, & declarari à pacto.*
10 *Pactum appositum incontinenti iuxta stipulationem, vestitur.*
11 *Dictio, seu, est dictio ampliatiua.*
12 *Pactum de eundo Romam, an, & quando informat.*
13 *Pactum appositum incontinenti post stipulationem factam in fauorem meu, non habet informare actionem ex stipulatu contra me.*
14 *Actio quae alicui competit, an contra eum possit informari.*
15 *Contractus mutui cum vsuris, censetur gratia cuiusque celebrari.*
16 *Vsurae sunt permissae, quando creditor propter illas se onerauit.*
17 *Benemerita debent esse aequalia ad pactum, vel donationem.*
18 *Pactum nudum principale, non vestitur à stipulatione poenali accessoria.*
19 *Poena ex parte recipientis, continet causam lucratiuam.*
20 *In contractibus innominatis ante implementum oritur naturalis obligatio.*
21 *Pactum appositum incontinenti, vestitur etiam à contractu conditionali.*
22 *Vendens rem sub conditione, pendente conditione contractus non est perfectus, & periculum rei ad vendentem pertinet.*
23 *Pactum nudum vestitum cohaerentia contractus, non tollitur, etiam, si contractus tollatur.*

PEtens. ¶Ista lex est subtilis, & difficilis, prout Bar. exorditur. Pactum appositum iuxta contractum stricti iuris, veterē actionē informat, & nouam parit. h. d. Bar. hoc summarium nō vr̄ conuenire verbis literae, quia de actionib. in tex. nihil dr̄: vn̄ dicamus vestitur cohaerentia contractus ¶In tex ibi, petens. intelligi-
1 tur in iudicio, † fm̄ Bald. propter verba sequentia: quia aliter ad sententiam non deuenitur. Sed aduertendum est, quia non videt, ꝙ verbum petens, restringatur in iudicio propter verba sequētia, vt dicit Saly. quia in verbis sequentib. est aliud verbum, postulat, qđ respicit sententiam. & quando quis dicatur petere in iudicio, vel extra, no. Bar. in l. ampiius non peti. ff. rem ra. ha. cum si. vt tradit Ale. in l. si decem cum petiero. de verb. oblig. & in cons. 56. viso titulo quaestionis. in fin. lib. 4. ¶Primò no. fm̄ cōem intellectum,
2 † ꝙ pactum nudum appositum iuxta ɔ̄ctum stipulationis, vestit cohaerētia stipulationis, sicut in ɔ̄ctib. bonefidei, vt vidimus in l. in bonaefidei. ß. eo. Et mirum vr̄ in ɔ̄ctu stipulationis, cuius nā est, ꝙ fiat stricta interpretatio. l. qcqđ astringēdę. de verb. obli. & bn̄ facit tex. in l. ēt. j. de iure do. vbi stipulatio porrigit ad augmentum dotis, de quo nihil dictū fuit in stipulatione. qđ no. est fm̄ Bal. ibi, in 2. no. & dicit Are. in l. si testō. de vulg. & pup. hoc esse mirandū in cōtractu stipulationis. & de hoc. j. videbimus in 3. intellectu gloss.
3 ¶†Scđō no. non esse parui momenti, ꝙ pctū incontinenti apponat. Nam qn̄ plures actus, seu ɔ̄ctus fiunt incontinenti, vnus post alium, vnr̄ correspectiui, videlicet vnus vr̄ factus pp alium: vt not. Bal. hic, in pe. col. in lec Peru. quem refert, & ꝓ not tradit Cor. in cons. 36. in hac ɔsultatione. col. 2. li. 2. & in cons. 57. in cā vertēte. col. 5. li. 3. & in cons. 233. pars. li. 3. latius Soc. q ad hoc plura simia adducit in cons. 273. in pn̄ti consultatiōe. col. 4. facit tex. in l. siveri. §. in bonis. in fi. de priui. cred. in c. officij. de elec. & qđ notat Bar. ī l. post contractū ff. de don. cum si. vt dixi in cons. 235.
4 ¶†Tertiò no. fm̄ Bal. & Sal. post alios ꝙ ꝓcedit ista ɔclo gn̄alis in libello, peto sn̄iam ꝓ me ferri. & Mod. sequunt. Sed aduertēdum est qa hoc non vr̄ ꝓbari hic qa illa verba, recte fm̄ se sn̄iam ferri postulat. sunt verba Imperatoris, vt expressè patet, & intentio Imperatoris hic, non fuit considerare modum, & formam petendi: sed dicta verba ad casum propositum referunt, & in effectu vr̄ solum decidere, ꝙ peti possit illud, qđ in pacto apposito incōtinē ti continetur. In se tamen dictum verum videtur, quia talis conclusio in libello, videtur bene procedere, si praecedant narrata, ex quibus talis conclusio inferat. Et eodē modo valet conclusio, si qs petat declarari actionem sibi competere, quia perinde operatur ac si peteret reum ad contenta in libello condemnari. vt not. Bar. in l. si finita. §. eleganter. col. fin. in ver sed an quis posset petere. de dāno infecto. Nam conclusio generalis, ex narratis declaratur, vt no. Bar. in l. consentaneū. col. 3. ver. sed quaero. j. quomo & quā. iud. allegat tex. in c. Abbate sane. de re iudic. in 6. in princ. Sicut. n. narrata in libello recipiunt declarationem à conclusione libelli, vt no Bar. in l. Aureli. §. Sticho. de lib. lega. ita econtra conclusio fm̄ narrata dēt declarari, vt tradit Rom. ī cons. 110. quaestio cōsultatiōis. in prin. Subijcit ēt Ale. hic, ꝙ sufficit illa cōclusio gn̄alis, quare
a peto iustitiam [a] mihi ministrari. Nam talis clausula est valde vtilis:
5 † quia licet aliàs in libello conclusio attendatur, & non narratio. vt not. Barto. in l. certi condictio. in princ. ff. si cer. peta. Abbas post alios in c. ex parte B. de foro comp. Pau. de Cas. in cons. 6. in causa quae vertitur. col. 2. tamen virtute dictae clausulae etiam narrata attendi dn̄t, & super illis probatio facta prodest, vt iudicari possit, fm̄ Cal. in c. ij. de ord. cog. vbi Ab. post alios sequitur in vlt. char. Ang. in l. fin. col. fin. j. de an. excep. cum si. vt tradit Ale. in cōsil. 38. visa petitione. li. 3. in cons. 121. viso processu. col. 2. li. 1. & in cons. 42. visis & ponderatis, in princ. li. 4. in cons. 192. in causa, & lite, col. pe. li. 2. Effectus tamen dictae clausulae limitatur non procedere, quando resultaret contrarietas, vt Ale. scribit in cons. 96. consideratis his. col. fin. li. 5. & in cons. 110. attentis, in princ. Similiter illa clausula non operatur, quando actio non cōpeteret, vt no. Pau. de Cas. cons. 165. primo quaerit, col. pen. Sit talis clā non operatur circa ea, quae nullo modo narrata sunt, vt Are. dicit in cons. 17. consideratis diligentissime. col. 4. & Ale. in d. cons. 121. col. pen. li. 1. ¶In glo j. ibi. si ante, vel post, per mille
6 annos. † No. ꝙ iuri declarandi non praescribitur. & rationem Saly. adducit, quia libero arbitrio contrahendi non praescribitur: arg. l. in re mandata. j. mand. & quia quis non possidet, ꝙ in alterius arbitrium positum est. Ias. dicit ꝙ ista ratio possessionis, non est bona: quia in praescriptione. 30. an. non requiritur pos. vt not. Bar. in l. fin. ff. de eo, ꝑ quem fac. est. & in l. fi. j. de edic. diui. Adri. tol. Sed dictum Sal. adaptari dēt, quia ɔ̄ liberum arbitriū nō pōt considerari possessio, nec negligentia, quae in praescrip. consideratur: & iō libero arbitrio nō ꝑscribit, vt ēt no. Bal. per gl. ibi in l. j. in ver. ꝓ socio. j. de an. excep. & bene facit glo. no. in c. vt priuilegia, in glo. pen. de priui. declarādo illam: vt dixi in c. cum accessissent. col. 8. de cōsti. & no. Domi. in c. fin. col. 1. de consue. in 6. Cald. in cons. 1. de ꝑscrip. facit tex. ī l. viā. ff. de via pub. cū si. vt tradit And. Sic. in cons. 51. col. 9. li. 1. vbi ēt alleg. gl. in l. q luminib. ff. de serui. vrba. predio. & ista ɔclo intelligit, vbi agit de preiudicio tertij: quia in eius
b ꝑiudiciū declaratio ex interuallo fieri non pōt: [b] vt Ang. hic concludit. in 4. col. Et exēplū ponit, si vēdidi librū ꝓ x. libris, quo casu gabella fisco debetur. Nam si incontinenti fiat pactum ꝙ venditio intelligitur facta de libris minorib. de illis solui debet fisco, qa tale pactum incontinenti dat legē ɔ̄ctui. l. iurisgent. §. quinimo. ff. eod. Secus si cum interuallo tale pactum fiat, quia nō noceret fisco, vel publicano cui vr̄ esse ius quęsitū. & ita simpliciter Ange. hic dicit. In quo dicto aduertendū est, qa ista decisio Ang. bn̄ procederet, si à principio in contractu expressum fuisset de libris maiorib. qa à tali contractu non pn̄t partes recedere in ꝑiudiciū fisci, cui ius q̄sitū est. facit tex. in l. fi. ff. e. tit. & in terminis de gabella not. Bald. in l. si constante. in uer. facit ēt in arg. j. de don. ante nup. vbi inquit ꝙ contrahentes non possunt recedere à ɔ̄ctu in praeiudicium gabellarij. & idem Ang. in l. iurisgen. in §. adeo. in prin. ff. eo. Secus vr̄ in terminis in quib loquitur Ang. hic, qn̄ fuit dictū simplr̄ de x. libris qa ēt cum interuallo tunc vr̄ ꝙ pactū fieri possit, & declaratio, ꝙ de minorib. intelligitur: qa ista vr̄ declaratio, q̄ semp fieri pōt qa q declarat nihil noui facit l. hr̄des palā. §. sed si notam. ff. de test. & iō non potest dici qđ esset ius tertio quęsitum. vt Pau. de Cast. declarat in d. l. haeredes palam. & no. Bal. in d. l. sed & si quis. §. interdum. in uer quid ergo. ff. de vsufr. vbi dicit quod declaratio sp fieri pōt & no. Ang. in l. cum proponas. col. j. de bo. auc. ind. pos. & idem Bal. in l. j. col j. in ver. & est ar. ff. de iust. & iu. cum si. vt dixi in c. pastoralis. in fi. de excep. & in c. pastoralis. §. verū. de appe. in iij. no. Itē ɔclusio glo. non hēt locum in facultate, q̄ alicui competet contra
7 alium obligatum: † puta in pacto de retrouendendo, cui praescribit spatio. xxx. ann. ēt dato qđ qs ꝓmiserit retrouendere ad omnem requisitionem, & voluntatem venditoris: vt tradit Ange. in cons. 55. ex pacto de retrouendendo. col. fi. ver. super hoc dico. & Pet. de Anc. in consi. 132. visis diligenter. in ver. iij. aduertendum & Ias. hic refert simpliciter, & sequitur. Sed in contrarium vr̄ tex. in l. quod si nolit. §. si qs ita. ff. de ędi. edic. vbi, si conuenerit vt ꝑpetuò redhibitio fiat, puto hanc conuentionē valere. & ꝑ illū tex. in pacto de retrouendendo ita cōcludit. d. Fabia. in tract. de emp. & vend. in iij. q. vij. q. princ. & idem in pacto de retrouendendo not. And. Sic. in cons. 51. col. x. lib. j. & Fulg. in consi. 123. S. & P. ciues, vbi dicit qđ emptor vr̄ in mala fide, cum sciat se obligatum, iō praescribere nō pōt. c. fi. de ꝑscri. His tamē non obstantib. placet opin. Ang. in d. cons. 55. quia praescr. xxx. an. odiosa est, & illi renuntiari non potest. ut no. Bar. in l. nemo potest. de le. j. cum si. vt tradit ibi Alexan. colum. penul. & ita per istam rationem reperio quòd tenet Bald. in consi. 255. ad euidentiam praemittendum est, circa finem. ver. quero vtrum. libr. iij. Non obst. text. in dicto §. si quis. ita quia non hēt locum in praescriptione odiosa, vt Ang. ibi dicit, & in d. l. nemo potest. Non obst. ꝙ vr̄ in mala fide, vt Fulg. dicit: qa ante oblationem pretii, quae debet fieri per emptorem, non vr̄ in mala

ADDITIONES.

a ¶Iustitiam Alex. consi. 121. nu. 1. lib. j.
b ¶Potest. Andr. Tiraquel. in trac. retrac. proximita. §. 1. gl. 16. nu. 7.

mala fide: qa non apparet ꝙ ille redimere velit, & in simili not. Pet. de Anc. in regula, sine possessione. co. xij. de reg. iu. in 6. & Soc. refert. & sequitur consi. 63. in causa vertete inter dominam Catharinam. co. 4. Si tamē ageret de pacto de retrouendendo, & ɔtus diceretur vsurarius, quia non excluderet spatio. xxx. anno. vt not. in terminis tradit Bal. in ɔsi. 247. vtrū post xxx. ann lib. iij. & facit qđ no. Ale. in consi. 46. circa præsentis consilii materiam. in ij. dubio. lib. 3. Similiter si minori tempore limitatum esset pactū de retrouendendo ad certum tempus, puta ad septennium, vlterius emptor non posset molestari: vt no. Ange. in consi. 199. Titius. & ad hoc facit tex. in l. qđ si nolit. §. si quid ita. ff. de ædil. edi. Et supradicta procedunt, quādo facultas, & ius offerendi actionem producit, prout est in pacto de retrouendendo, & in casu, in quo loquit̄ glo. hic: Secus est in iure offerendi, quod ius excipiendi producit, vt no. Bar. in l. pignori. ff. de pig. in ij. membro dist. dum inquit, ꝙ quando ius offerendi est sequela exceptionis, nullo tempore præscribitur. allegat. l. Paulus. §. j. ff. qui mo. pig vel hypo. sol. vbi si possideo pignus alteri obligatum, habeo ius offerendi debitum priori creditori, & sic offerre possum, & rem retinere, & Bartol. refert Anto. de Butr. in c. quoniam frequenter. §. fi. vt lit. non conte. Angel. Aret. insti. de acti. §. actionum in xj. char. vers. ex his omnibus, & tradit Signo. de Mediolano, in cōsil. 140. A pretio librarum. colū. j. & dixi in consi. 164. in fi. ¶ Vltimò aduertendum est, quia contra gl. & Doct. hic videtur f̄m prædicta, ꝙ iuri declarandi præscribatur: † quia illa facultas declarandi stipulationē de qua gl. hic loqtur, producit actum ex contractu stipulationis: ergo videt̄ habere locū præscriptio: per doctri. Sig. q̄ tradit Bart. in l. j. in 2. col. in ver. iuxta prædicta quæro. ff. de condi. ex l. vbi dicit, ꝙ est, quædam facultas, quæ alicui competit pro conseruatione iuris quæsiti, & illi non præscribitur, vt in l. viam. ff. de via pub. quædam est facultas, q̄ permittitur pro aliquo iure de nouo acquirendo, vt in iure adeūdi, & tūc habet locum præscriptio. Et ita videtur dicendum in facultate de qua gloss. hic loquitur. ¶ † In ead. gloss. ibi de condi. insti. l. institutio. Bar. seq. opi. gl. reprobando istum intellectum per multa iura, quæ adducit: in quib. probatur, ꝙ stipulatio inferri pōt & declarari à pacto, ꝙ etiam cum interuallo sequatur. & Doc. *communiter* ita tenent. Fulg. tamē hic videt̄ approbare istum intellectū, & respondendo ad fundamentū gl. de verbo statim, ɔsiderat duos casus. primus est, quādo pactū præcedit, & tunc non requirit̄ ꝙ stipulatio statim sequatur. Secundus casus est, qñ stiplō antecessit, & tunc bene requiritur ꝙ pactum incontinenti sequatur, per istum tex. ponderando ꝙ hic in tex. illa dictio, statim, est posita respectu dictionis, post, ibi, sic post statim, & sic quando præcedit pactū stiplonem, non refert an statim, vel cum interuallo sequatur stipulatio. Sed quando pactum sequitur stipulationem, requiritur ꝙ incontinenti sequatur, & idem tenet Pau. de Ca. hic, quem refert Iaso. & seq. & respondet ad iura alle. per Bar. & primò ad l. qui. pecuniam. si cer. pet. dicit, ꝙ Bal. hic in ij. co. bene respondet, ꝙ ille text. loquitur de implemento casuali, sed hic agitur de implemento formali: quia stipulatio debet capere formam, & forma eodem contextu debet fieri. l. obligari. §. tutor. ff. de auct. tut. Sed ista respōsio non satisfacit, quia forma stipulationis consistit in verbis. l. j. in prī. & l. stipulatio. de ver. ob. & verba interuenerunt, & hoc potius videtur implementum substantiale: quia respicit rem, quæ in stipulatione debet contineri. l. ita stipulatus. in prin. de ver. ob. & ratio quę considerari potest in d. l. qui pecuniam, videtur ēt habere locum in isto casu. Secundò ad l. si stipulatus. §. fi. cum seq. quam etiā Bart. adducit. ff. de noua. Ias. respondet, & pro certo dicit, ꝙ faciūt contra Bar. quia loquuntur quando post stipulationem incontinenti fuit facta numeratio: vt colligitur ibi ex incontinenti, & verbo, mox: secus ergo videtur si ex interuallo, prout in casu nostro agitur. Sed replicari potest, quod ibi stipulatio fuit facta simpliciter, & numeratio. ideo ponderatur ꝙ incontinenti numeratio facta sit post stiplonē. Secus videtur in casu isto, in quo dictū fuit, promittis ꝙ in pacto conuenies. vnde si fiat pactum etiam ex interuallo declaratur stipulatio: quia verba ad futurum referuntur. Tertiò ad l. si ita stipulatus à Seio. §. fi. de fideiusso. rñ. ꝙ partes ibi expressam fecerunt relationem ad illud, qđ postea cum lōgo interuallo fieret, vt patet ibi, qñcunque credidero. Sed responderi potest, ꝙ hic, etiam verba relata sunt ad futurum, vt dixi, & licet in d. l. sint verba magis generalia. scilicet quādocunque, dico ꝙ etiam maiorem effectum producūt: quia ibi ad plures, & diuersos actus factos interuallo referuntur. Vltimò ad d. l. quidam cum filium. §. fin. de ver. oblig. & ad l. si vero non remu. §. filio. ff man. respondet ꝙ loquuntur in obligatione accessoria, quę bene potest pendere: quia non est in potestate partium. Sed replicari potest, ꝙ accessoria pendent à principali. Et cōcludendo non videtur recedendum ab opin. glo. & Bar. per rationes gl. quæ efficaces sunt, propter verbum, statim. Nec ob. ꝙ in j. parte non sit verbum statim quia intelligitur, cum sint orationes connexæ, per ea quæ no. Barto. in l. prætor ait la. ij. §. eritque differentia. ff. vi bo. rap. & quia tex. alternatiuè loquitur: vnde vna pars f̄m aliam intelligitur. l. j. vbi Barto. ff. de reb. dub. quia ratio, quę potest considerari quando pactum sequitur, etiam vr̄ militari quando præcedit, per ea, quæ dicta sunt in l. in bonæ fidei. s̄. eo. Nec ob. ꝙ hic primus intellectus sit amicus literæ, vt Doc. dicūt, quia non videtur verum. nam si promittis per stipulationem, ꝙ nudo pacto conuenies, stipulatio est incerta, & de se non valet. l. triticum. l. qui insulam. de ver. ob. vnde potius videtur pactum fieri causa seruandi stipulationem, & ad hoc facit qđ no. Bar. in ij. lec gl. j̄. eo. Si tamen volumus saluare istum intellectū adaptari potest hoc modo, ꝙ agens ex stipulatione, quę statim interposita fuit, causa seruandi pacti, siue præcessit, siue secutum fuit, rectè agit, & fuit in effectu intellectus Ful. qui dicit ꝙ actum fuit inter partes, vt pactum statim interponatur, & hoc non videt̄ procedere absque diuinatione, vt dicit Pau. de Ca. hic, sed diuinatio tollitur referendo verbum, statim, ad principium. l. vt dictum

10 est. ¶ † In ea. gl. ibi, tu dic tertiò. hæc lec. per Bar. & *communiter* per Doc. approbatur, & conclusio est, ꝙ pactum appositum incontinenti iuxta stipulationem, vestitur, sicut dictum fuit s̄. in cōtractu bonæ fidei, in l. in bonæ fidei. j̄. eo. Sed obstare videtur, quia text. hic dicit ꝙ stipulatio est facta placiti seruandi causa & hoc non videtur verificari in pacto apposito, in quo aliud continetur q̄ in contractu stipulationis. Ale. hic post Barto. & alios dicit, ꝙ hic duo pacta interuenerunt: qa præcessit primum pactum de dando librum, & istud primum pactum vallatum fuit stipulatione: deinde fuit factum aliud pactum, in quo continetur quid diuersum à stipulatione, & istud f̄m pactum vestitur cohærentia contractus. Sed certè hoc manifestam continet diuinationem, ꝙ duo pacta hic interuenerint. Mod. tamen quidam hic, pro isto intellectu pōderant tex. hic, qui primò dicit placiti. secundo loquitur de pacto, & ideo consonat quod de diuersis pactis intelligatur: argu. l. si idē. j̄. de codi. Sed ista ponderatio nullo modo placere debet, quia euidenter colligitur hic, qđ de vnico pacto loquitur, in illis verbis,

11 seu antecessit pactum &c. Nam text. venit ampliando, vt † ex illa disiunctione seu, intelligitur. l. si ita. de aur. & argen. leg. & ideo videtur loqui de eodem pacto, & retēto eodem themate, dū prius dixit, placiti seruādi causa, & quia nō loquitur tex. de nouo pacto, sed de qualitate pacti, si statim sequatur, vel pręcedat. Nec aliter intelligi potest, considerato modo loquendi, quo tex. vtitur. Et retēta ista conclusione, quod de eodem pacto loquatur, Alexan. aliter respondet, & post Sal. dicit, quod eo ipso, quod stipulatio apposita sit iuxta pactum, dicitur apposita causa pacti seruandi. Ita respon. etiam non satisfacit: quia Imperator hic absolutè loquitur, & dicit quod stipulatio fuit interposita causa seruandi pacti: ergo intelligitur quod propter hoc principaliter facta sit stipulatio, & istud non videtur verum si aliud continetur in stipulatione, quam pacto. licet enim pactum ex cohærentia contractus vestiatur, propter hoc tamen non videtur principaliter facta stipulatio in qua aliud continetur. Sustinendo tamen responsionem prædictā, hoc modo suppleri potest, vt dicamus ꝙ quando apponitur pactum incontinenti, datur intelligi, qđ de tali pacto cogitatum fuit tempore stipulationis: quia actus, qui sequit̄, ostendit intentionem p̄cedentem. §. pauonum. insti de rer. diui. l. sed & Iul. §. pe. ff. ad Mace. no. Bar. in l. cætera. §. fi de leg. j. & actus, qui incontinenti fit, videtur correspectiuus ad præcedentem, vt dixi. s̄. in no. Vnde stipulatio videtur coniuncta cum pacto apposito incontinenti, & eodē contextu: & sic stipulatio cum pacto incontinenti, videtur facta causa seruandi pacti, licet stipulatio de se, & immediatè non sit cā pacti: tamen hoc, qđ coniungatur, & fiat eodē contextu, est causa seruandi pacti, & etiam ad hoc facit tex. in l. fundi partem. ff. de cōtrah. emp. vbi venditio principaliter est facta propter se, hoc est, propter prætium, & tñ etiam dicitur facta cā pacti appositi incontinē

12 ti: qa sine venditione illud pactum factum non fuisset. † Et dum Bar. in isto tertio intellectu, ponit exemplum in pacto de eūdo Romam. Pau. de Ca. hic, co. 3. ver. vltimò oppo. concludit qđ istud pactum de eundo Romam nō informet: quia est diuersum ab eo, qđ in contractu stipulationis continet̄. vnde, f̄m eum, debet esse pactum accessorium: puta si promisisti scribere librum per stiplonem, & in pacto promisisti ligare, vel maniare, & idem sequitur Ale, post alios, quos refert in l. in bonæ fidei. co. ij. s̄. eo. Sed non videtur recedendum ab opi. Bar. quia iura generaliter loquuntur. l. in bonę fidei. s̄. eo. cum si & quia illa ratio vr̄ generalis. videntur in esse quæ incontinenti fiunt. l. lecta. ff. si cer. pet. & videtur text. in l. iurisgen. §. quinimo. in ver. idem rñ. vbi ex interuallo pactum nō producit actionem, si sit extra naturam contractus: ergo secus videtur si incontinenti: quia indistinctè cohærentia contractus vestitur, & pro ista conclone facit tex. in l. fundi partem. ff. de contrah. emp. & in l. tenetur. §. j. ff. de acti. emp. vbi pactum vestitur, qđ tamen erat alienum à contractu principali. Et retento communi intellectu, qđ stiplo informet à pacto apposito incontinenti, infertur ad difficultatem, quam mouet hic Paulus, de Cast. referendo Doctor. pap. quia non videtur quod actio ex stipulatu informari

mari possit à pacto:quia tot sunt stipl̃ones,quot sunt res, quæ stipulatione comprehendunt̃.l.scire debemus.de verb. obli. & ideo non videtur prima actio,nec primus ɔ̃ctus stipulationis informari,sed multiplicari. Ale.in l.in bonæfidei.s̃.eo.col. 2. rñ. ꝙ verũ est, ꝙ propriè loquendo dñr plures stipulationes, sed largè, & in gñe sumendo stipulationem pro totali stipulatione, dr̃ informari, & vna stipulatio reputatur,vt in simili no.per gloss.in l.cum illud.cũ glo.in ver.non fecit.ff.quando dies leg.ced. Sed ista rñsio non vr̃ tollere arg.quia propriè verba intelligi dñt.l.non aliter.de leg. 3.l.j. §.is qui nauẽ.ff de exercito.vñ Ias.hic aliter rñ.& dicit qđ qñ in stipulationẽ deducunt̃ plures res æquè principales,tunc censent̃ tot stipulationes,quot sunt res.Secus qñ vna res sit principalis, & alia accessoria,vt not.per glo.& Doc.in d.l.scire debmus. & ita videt̃ in casu nostro:quia pcm̃ qđ vestitur stipulatione, debet esse de accessorijs,& appenditijs,ſm Bal & Pau.de Cas.hic,& no.Ale.in d.l. in bonę fidei. s̃.eod.Sed ista rñsio etiam habet difficultatem, p ea quæ s̃. dicta sunt, quia regula istius l.generaliter procedit,dato ꝙ in pacto aliud principaliter contineatur separatum à contractu præcedenti,vt tenet Bart.hic, dum ponit exemplum in pacto de eundo Romam,& s̃. dictum fuit. ideo ad argm̃ aliter responderi potest primò ꝙ plures reputantur stipulatiões, quando verè plures res sunt in stipulationem deductę,non sic vr̃ in casu nostro,qa qđ in pacto continetur,non est deductum in stipulationem, & licet videatur contineri pp cohærentiam illud est per fictionem.& ista fictio non admittit aliam fictionem ꝙ plures stipulationes reputentur,argu.l.j.ff.de vsufru.leg.vbi dr̃ ꝙ seruitus seruitutis esse non potest.¶ Secũdò etiam aliter responderi potest, ꝙ licet plures videantur stipulationes,& pro eo,ꝙ in pacto cõtinetur,actio propria dr̃,& nõ informata,tñ ɔ̃ctus stipulationis videtur informari,vt in fin.no.Bar.in l.lecta col.fin.ff.si cer.per. nam per stipulationem petitur,ꝙ in pacto cõtinetur, & hoc per stipulationem non fuit promissum.& isto respectu informatur,& ampliatur iste contractus stipulationis, & licet plures actiones reputentur, vel sint,quo ad iuris intelł̃m,pp hoc non excluditur,quin contractus informari dicatur.Similiter,retento communi intellectu,vr̃ ꝙ sicut in ɔ̃ctibus bonæ fidei pactum appositum incontinenti vestit̃ cohærentia ɔ̃ctus,ita pariter in ɔ̃ctu stricti iuris. & ita Doc. *communiter* tenent, per istum tex. ad idem tex.in l.lecta.si cer.pet. Sed tamen de iure ɔ̃rium verius vr̃,quia nã stipulationis repugnat, qa habet certam formã,& debet strictè ĩterpretari.l.quicquid astringendæ.de verb.ob.Et i stipulationib.attenduntur verba,ex quib. obligatio oritur.l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus,de verb.ob. Et hoc efficacius probatur,quia omnia iura,quæ de actiõe informata loquuntur,semper in contractibus bonæ fidei loquuntur.d. §. quinimo.vbi dr̃,ꝙ pacta informant actionem in bonæ fidei iudicijs,& ibi,solẽnem,&c.& in alijs locis ibi nam cùm sępius hoc repetatur in d.§.quinimo,vbi principaliter habetur hoc dictum toties repetitum,non est dicendum fuisse sine misterio. Et ista qualitas expressa de contractibus bonæ fidei vr̃ excludere contractus stricti iuris.quia ꝑ cõtrarijs ponuntur.§.actionum.instit.de actio. Et facit tex.in l.cum prætor.ff de iudic.cum vulg. Accedit ꝙ omnia alia iura,quæ de actione informata loquuntur, de contractibus bonæ fidei solum dicuntur in l.in bonæ fidei.s̃.eod.in l.ij.j̃.de pac inter empto.& vendito.in l.fundi partem.in l. Labeo scribit, si mihi bibliothecam ff.de contrahen.emp.in l.si sterilis. §. si tibi. in l.tenetur.§.i.in l.pręd ia.de actio.emp.in l.si conuenit.de rescin. vend.in l.si in venditione.ff.de pericu.& commod.rei vend.Et ad hoc etiam facit tex.in dicto §.quinimo.dum ibi dicitur, quòd interdum informant actionem, vt in bonæ fidei iudicijs. nam illa dictio, interdum, denotat regulam esse in contrarium. l. interdum.de verbo.signi l.diuortio.§.interdum.ff.sol.matr. ergo cùm limitatè loquatur in bonæ fidei iudicijs,excludi vidẽtur, & sub regula remanent contractus stricti iuris.Et pro ista opi.facit tex. in l. prima §.si stipulanti.de verb.oblig. vbi si mihi interroganti, promittis decem,tu respondes,promitto viginti,valet stipulatio tantum in decem,& in alijs decẽ superadditis obligatio non quæritur.& tamen ibi fuit pactum, quia promissioni tuę de viginti, videor tacitè consentire,quia agitur de vtilitate mea: ar.l. qui patitur.ff.manda.& ita Soci.ibi,inducit. Ad illum tex.responderi potest,quòd ille tex.ad propositum nostrum non videtur bene adaptari,quia nos loquimur in pacto,qđ indistinctè post stipulationẽ apponitur,sed in casu.dicti §.si stipulanti.stipulatio non est separata à pacto:quia si dico,promittis decem,stipulatio non est in esse producta. Ista tamen diuersitas non videtur tollere argumentum,quia licet stipulatio non sit separata à pacto, & eodem instãti pactum cum ipsa stipulatiõe oriat̃,à fortiori.pactũ deberet vestiri,vñ melius rñdetur,ꝙ in casu d §.si stipulanti.in alijs decem superadditis dici potest ꝙ non sit pactum,quia partes agebant ɔ̃here stipulationem,& no.hoc Mathe.in no. 26. not. ꝙ si promitto. & ad hoc facit tex.in l.j §.cum qui.ff.de consti.pec. Et ideo fundamentum huius conclusionis vr̃ esse in iuribus. s̃.alleg.quæ semper loquuntur de contractibus bonæ fidei. ¶ Solùm superest rñdere ad istum tex.& ad d.l.lecta. Nam in isto tex.non potest fundamentum fieri,propter varios intellectus, vt no.Bar.in l.in ambiguo ff. de rebus dub.& quia communis intellectus non conuenit verbis litere,ideo tolerabilior videtur primus intellectus,declarando vt dixi. Vel intelligi potest ſm intellectum Sal.in 3. col.hic. Et ad tex. in d.l.lecta.rñderi potest,ꝙ non loquitur de informatione actionis,de qua agitur in casu isto,sed de reformatiõe,vt declarat Pau.
13 de Cas.in princ.¶ †In ea.glo.ibi,non puto,&c.Bar.sequitur glo. & conclusio est,ꝙ pactum appositum incontinenti post stipulationem factam in fauorem mei,non habet informare actionem ex stipulatu contra me, quia esset quædam repugnantia, ꝙ actio mea daretur contra me,& sequitur Ale.post alios per regulam l. qđ fauore.s̃.de legib.& pari ratione Ale.concludit qđ tale pactũ, sicut non informat actionem non producat actionem præscrip. ver.prout tenet glos.& Bar.in l.iurisgentium §.quinimo. ff.eod.ꝑ rationem.d.l.qđ fauore.& Barto.hic allegat text.in l.si tibi.j̃.loca. & per illum tex.dicit ꝙ contractus non vestit pactum,nisi ad vtilitatem eius,pro quo fuit celebratus,& hoc idem cõfirmatur ſm Ale.hic,quia ad hoc vt pactum vestiatur cohęrentia contractus, oportet ꝙ pactum det legem contractui.d.§.quinimo vers. ead.n pacta,& requiritur qđ sit pars contractus.l.fundi partem.ff.de cõtrahen.emp.Sed pactum de eundo Romam pro te,est separatum à contractu stipulationis,in quo promisisti mihi centum,quæ tibi mutuaui,vnde tale pactum non dat legem contractui stipulationis,nec est pars eius,quia tu promisisti per stipulationem mihi restituere pecuniam, eo quod tibi credideram, & non eo respectu vt irem pro te Romam, & sic pactum erat omnino separatum à contractu stipulationis.& ita resider Ale.& Mod.seq.Sed diligẽter aduertendum est,quia glo.hic loquitur de informatione cõtractus stipulatiõis,& non de informatione actionis, vt colligitur ibi,informari stipulationem,quo casu, licet actio informari non possit cõtractus tamen informari potest,vt no.Bar.in l.lecta.col. fin.ff.si cer.pet.& informato contractu stipulationis, nascet̃ alia actio,pro eo,qđ in pacto continetur,& vñr cessare rationes quæ s̃ adducuntur.vnde non ob.regula.d.l.qđ fauore. quia quãdo pactum incontinenti apponitur post stipulationem, non vr̃ ɔ̃ctus stipulationis simpliciter in fauorẽ stipulantis: ex quo pactũ est appositum incontinenti,quia vr̃ inesse,& hẽt correlationẽ ad stipulationem,vt dixi.s̃.& tollitur repugnantia q̃ vr̃ ꝓcedere in informatione actionis, & non in informatione contractus. Non ob. tex.in l.si tibi.j̃.loca.quia ille tex.non probat illud ad quod ꝑ Bar. allegatur,vt dixi in l.legem.s̃.eod. & qa ẽt in fauorẽ tertii pactum appositum incontinenti vestitur.l epistola.§.ij.ff.eod.& dixi in l.in bonæ fidei.s̃.eo.Non ob.ratio Alex. dum inquit quod pactũ non dat legem contractui, quia imo pcm̃ dat legem ɔ̃ctui, eo ipso qđ est appositũ incõtinẽti,vt tex.seipsum declarat in d.§.quinimo.ibi .i.quæ in ingressu cõtractus &c.ut declaraui in l.in bonæfidei.s̃.eo. Non ob.l.fundi partem,qa ibi pcm̃ erat separatũ à contractu venditionis,sed qa erat correspectiuum ad ɔ̃ctum uenditionis,reputatur pars contractus. & idem erit in casu isto, si pactum sit factũ intuitu stipulationis,ut vr̃ velle gl.hic,dum dicit qđ gratia usurarũ creditor se onerauit,& in effectu ista disputatio vr̃ pendere ab hoc an vestimentum traditionis sit separatum à vestimento rei interuentu,de quo dictum fuit in l.legem.s̃.eod.¶ †In eadem gloss.ibi, sed si daret usuras,forte contra esset,dicit Bar.non intelligas quod prima actio informatur qa esset impossibile,secundum ɔc̃onem suam q tenet qđ actio, q̃ alicui competit, contra eum informari non possit:& ideo ſm Bart.glo.intelligitur si habita relatione pacti ad contractũ resultaret ɔtractus innominatus, tunc vestiretur pactũ rei interuentu. Sed iste intellectus non congruit uerbis gl. quę loquitur de informatione contractus stipulationis. Deinde dicit,sed si daret vsuras, contra esset, ergo intelligitur quod esset stipulatio informata,quia aduersatiuè ad s̃.dicta loquit̃,& non loquitur,nec intelligitur de vestimento rei interuentus.Nec ob.ratio Bar. dũ inqt,qđ actio nõ põt informari contra se: qa loquitur de informatione contractus,declarando vt s̃.dixi.Et ex eo qđ gl.dicit
15 de vsuris,collr̃,† qđ contractus mutui censetur gratia vtriusq; celebrari,sed contra hoc vr̃ glo.j.in fi.in l.si quis nec cãm. in prin.ff. si cer.pet.quam Bar.ibi sequit̃. & tenet ꝙ contractus mutui dicat̃ celebratus gratia accipientis, dato quod vsuræ ex tali mutuo soluantur,per l.rogasti in fi.principij, ibi maximè si sine usuris credidi.ff.si cer. pet.Ad hoc rñdetur verum esse illud qđ in contrario dr̃,quando vsuræ solùm debẽtur respectu mutui. Sed in casu isto, in quo loquitur glo. hic, vsuræ soluuntur pp pactum fcm̃ à creditore, in fauorem debitoris Nec obst. si dicatur, quòd etiam in contractu mutui simpliciter si cum usuris fiat,uidetur gratia utriusque celebrari,ex quo de interesse vtriusque agitur quia respondetur hoc esse verum,quando de voluntate vtriusque à principio fit mutuum:secus si quis non habeat propositum mutuandi,etiã cum vsuris, & ad requisitionem petentis hoc fecit: quia tunc

gratia recipientis videtur contractus celebrari, vt notatur in d.l. si qs nec causam, & in d.l. rogasti. & no. glo. hic fm Sal. in 8. col. vers. 16 ex qua gl. no. † ꝙ vsuræ [a] sunt permissæ, quando creditor ꝑ illas a se onerauit, quia vnr recompensatiuę, & in effectu debent pro interesse, vt no. in l. curabit. ĩ. de actio. emp. & in c. ꝯquestus. de vsuris, cum similib. vt tradit Ale. in cons. 221. super tit. qōnis. col. 2. lib. 2. & fm Sal. hic sufficit paritatem esse, dummodo nō excedat dimidiam ęstimationem dictarū vsurarum, per l. ij. ĩ. de rescri. vēdi. & idem in simili no. Bal. in auth. ex testō. ĩ. de colla. Sed vera & 17 cōis opinio est in ꝯrium. † quia benemerita debent esse æqualia ad pactum, vel donationem, & excedere non debent, vt no. Bar. in l. si quis pro eo, §. j. ff. de fideius. cum si. vt tradit Ale. in d.l. si donatiōe, col. 2. vbi Ale. concludit per tex. in c. relatum. el. 2. de testa. ibi, iuxta seruitij meritum. adde Old. in cons. 226. quidam eps. col. pe. cum si. vt dixi. in d.l. si donatiōe, & ibi dictis adde, ꝙ ratio videtur manifesta, ꝙ dispositio d.l. ij. non habet locum in isto casu, quia illa loquitur in contractu emptionis, & venditionis factæ, fm rlam, quæ de sui nā non potest reuocari, nisi sit vltra dimidiam iusti pretij. Non sic videtur in casu nostro, in quo actus est cōtra regulam, quia regulariter vsurę sunt prohibitæ, & regulariter non valet donatio inter patrem & filium, nisi ex causa propter benemerita, & ideo vltra benemerita, & sic vltra causam non valet. ¶ In ea. gl. ibi, b ad hoc, vt vestiat pactum. gl. concludit ꝙ pactum [b] nudum principale non vestitur à stipulatione pænali accessoria, de quo dictum fuit in l. si pacto quo pænam. ſ. eo. sed quantum ad vestimentū rei interuentu, quando est pactum de permutando sub pæna, tūc qs impledo pro parte sua, vel soluendo pænam, vestitur rei interuētu, quia pœna loco rei succedit, per l. si quis à socio. ff. pro socio. & in l. predia. ff. de act. emp. & ita dnt Vltramont. hic. & Bar. sequit, & est cōis opin. vt Ale. hic dicit. & ita tenet, & facit tex. in l. fin. ff. de præto. stip. & in §. fin. insti. de verb. ob. vbi pœna succedit loco interesse. Sed in hoc contraria opin. verior videtur de iure quā tenent Sal. & Pau. de Cas. hic, quia pœna non debet prodesse. l. siue hæreditaria. in fin. ff. de neg. gest. & facit tex. in l. relegatorum. §. fin. ff. de interdi. & releg. vbi dicitur, ꝙ pæna immunitatē tribuere nō debet, & argm vr, vt dicit Pau. de Cas. hic. col. 7. ꝙ ego tenear dare librum promissum tibi, & tu tuum non tradidisti, & licet soluta fuerit pæna, soluta fuit ꝓpter contumaciam, & qui soluit pœnā, c non implet [c] contractum, quia ideo cogitur ad pænam, quia non impleuit. & idem tradit Pau. de Cast. in l. iurisgē. in §. quinimo col. 5. ff. e. & Saly. in l. si pacto, quo pœnam. ſ. eo. col. 3. Et ad hoc bn 18 facit, † quia pęna ex parte recipientis continet causam lucratiuā, vt no. Bar. in l. Meuius. §. duob. co. pe. de le. 2. vbi ad hoc plura iura inducit, & dixi in regula. in eo qđ. ff. de reg. iur. Vn si recipiēs pęnam, cogeretur rem promissam dare, non haberet pænam ex cā lucratiua. Nō obst. l. si quis à socio. & l. prædia. quia illa iura hnt locum quantum ad illum, qui recipit pœnam, quia debet esse cōtētus pœna, & non habere vtrūque, iuxta. l. rescriptum. §. si pœnam. ff. eo. Sed quantū ad soluentē pœnā, nō dr ꝙ actio sibi acquirat, & intentio partium non fuit, ꝙ pœna pro implemeuto habeat: quia non esset pœna, si idē consequeret ex solutiōe pœnæ, ꝙ habuisset ex solutiōe rei, præsupponēdo ꝙ pœna æquiualeret rei, q debuisset præstari, prout Doc. hic loquunt, & ꝓ ista opinio. stringit rō, q Bal. hic adducit, & probat ꝙ ista. q. non pōt procedere, quia iste qui soluit pœnā, prius debuit ab aduersario rē accepisse, aliàs non incidisset in pœnam, qa pœna nō ꝯmittit, nisi illi, q pro parte sua impleuit. l. quæro. §. inter locatorē. ff. loca. Si ergo solutū fuit, agere non pōt ad illud qđ habuit. Non obst. so.lo Ale. ꝙ pœna ꝯmitti potuit ex sola oblatione, absque implemento, quia in ꝯctu innominato, de quo hic agitur, reale implementum requirit, vt no. per glo. in l. iurisgen. in prin. ff. eo. & si hic reale implementum reqrit, ad hoc vt actio oriat, ita in stipulatiōe pœnali, qa relationē hēt ad ꝯctū innominatum, cui apponit, declarādo vt dixi in d.l. si pacto, quo pænā. ſ. eo. ¶ In ea. glo. ibi, ab initio fuit nata, &c. No. inciden19 ter fm † gl. ꝙ in contractibus innominatis, ante implemētū orit nālis oblo. Bal. tn hic tenet ꝯrium in 13. col. ver. de eo qđ glo. dicit, & per tex. mouet in l. j. de rerū permu. ibi, ex re tradita initium oblōnis probet, ergo ante rē traditā oblo non nascit. & rōnē etiā adducit, quia ibi in contractibus innominatis subest tacita ꝯdō, si altera pars impleuerit, q impedit ortū oblōnis, sicut expressa, vt no. in l. itē quia. ff. eo. sed nō vr recedēdū ab opi. gl. quā Doc. cōiter approbare vnr, pro qua rō manifesta vr, quia in tali conuentione inest consensus, ergo ibi vr nālis oblo, q ex consensu nascit. l. j. ff. e. facit tex. in l. Stichū. §. nālis. ff. de sol. in l. cū amplius. §. is nā debet. ff. de reg. iur. & ita arguit Sal. hic, in 6. q. & rndet ad tex. in d.l. j. de rerum permu. quia ille tex. loquit de oblōne ciuili, q habet effectum exigendi, & producit actionem præscr. verb. q tex. in l. iurisgentiū. in prin. ff. eo. appellat ciuilē actionē incertā, ibi, ciuilem incertam actionē. i. præscri. ver. & sic tex. in l. j. non loquitur de oblōne nāli, & hoc probatur per rōnē, q ibi adducit, dū tex. inqt, alioquin si res nōdū tradita sit, nudo cōsensu ꝯstitui oblōnē dicemus, qđ solū est in emptione, & in ꝯctib. innominatis. Nam qō ista esset falsa, si loqueret de nāli oblōne, q solo consensu nascit. l. j. ff. eo. & ita etiam dicit Io. Petr. Perus. quem Soc. refert in l. legem. ſ. eo. & hoc cōfirmat, quia tex. ibi aduersatiuè loquit, ibi, permutatio autem, & aduersatur ad obligationem, quæ ex contractu venditiōis producit, de qua ibi. ĩ. proximè loquitur, & illa ex solo consensu obligationem efficacem inducit, secus dicit in permutatione, quæ initium obligatiuum re tradita accipit, & hoc debet intelligi de obligatiōe efficaci, vt bene aduerset. Non ob. qđ Bald. dicit tacita ꝯdōne, q vr subesse in cōtractib. innominatis, quia rndet, vt Soc. dicit. post Io. 20 Petru. in d.l. legem. ſ. eo. † ꝙ cōtractus innominati fiunt sub modo, do vt des, vt not. in l. si quis cum debitore. ff. de iureiu. Modus autem nō impedit natiuitatem obligationis, vt no. in l. quibus diebus. §. fin. ff. de condi. & demon. Non ob. ꝙ contractus innominati hnt correlationem, quia ista correlatio nō impedit ortum nālis obligationis, quæ orit ex consensu, sicut est in contractu emptiōis & venditionis, qui habet correlationem rei ad pretium, & tamen non impedit natiuitas obligationis, & de hoc latius Soci. scribit in 21 rub. de ver. obli. col. 3. ¶ † In ea. glo. ibi. l. si in vendōne. gl. concludit ꝙ pactum appositum incontinenti, vestitur etiam à contractu ꝯdōnali, & dum dicit ꝙ nascitur nālis & ciuilis oblo ꝯdōnaliter, non bene dicit, quia an euētum ꝯdōnis, non est nata actio. l. cedere diem. de verb. sign, & ista ratione concludit Ale. ꝙ pcm non vestitur à contractu ꝯdōnali, quia cum contractus interim nō sit efficax, non potest facere qđ pcm vestiatur. arg. l. traditio. de acquir. re. do. Sed potest dici, qđ ista rō bene procedat, quātum ad informandum actionem, quæ cum non sit nata, informari non potest, sed tn pcm potest vestiri, quantū ad hoc, vt actionem præscri. ver. producat, fm ea, quæ. ĩ. dicā. Et isto modo saluari glo. potest. Bart. aliter saluat glo. qđ intelligitur eueniente ꝯdōne, quia ꝯdō retrotrahitur ad tempus contractus. l. qui balenum. & l. potior. ff. q potio. in pig. ha. l. sub condōne. de solu. Sed ista rō non esset gnalis, qa non habet locum in ꝯdōne ptātiua, q non trahitur retro, vt no. in iuribus pręalle. Præterea intentio glo. vr qđ pcm vestiatur pendēte ꝯdōne, quia purificata ꝯdōne, nō esset verum dicere, qđ vestiatur à contractu ꝯdōnali, vt glo. dicit. Si verò ꝯdō deficit, vestitur pactum saltem rei interuētu, fm Bar. quia illa spes contractus ꝯdōnalis, est pro implemento. & ita intelligit illam l. si in vendōne. Et aduertendum est, quia istud implementum, qđ considerat in spe, in contractu ꝯdōnali, etiam videretur vestire pactum cohærentia contractus ad producēdum actionem persci. ver. quæ oritur ex pacto quia isto respectu est eadem ratio, q est in vestimento rei interuentu. Sed contra Bar. dum concludit qđ pcm vestitur rei interuentu. ꝑ illam speciem, quæ est in contractu ꝯdōnali. Sal. hic in 4. q. & Ale. post alios tenent contrarium, quia illa spes nō sufficit pro implemento, sed verum implementum requiritur. l. Iul. §. offerri. de act. emp. & tex. in d.l. si in vendōne, non dicit qđ agatur ex pcō, sed simpliciter ibi dr qđ pcm valet, & fm Bar. intelłr, dato qđ ꝯdō deficeret, qa sola spe ꝯctus impletus fuit, sed Pau. de Cas. dicit qđ illa l. non loquitur, quando ꝯdō deficeret, prout vr velle Bart. quia tunc non haberet locum qđ ibi dicitur, sed loquit, qn ꝯdō extitit. Ias. hic dicit, qđ Imo d.l. loquitur quando ꝯdō deficit, & hoc probatur rōne fm eum, quia absque vllo pacto, qn ꝯdō existit, piculum est ipsius emptoris. l. necessariò. §. qđ si sub ꝯdōne. ff. de picu. & cōmo. rei ven. vt ergo pcm non sit superfluum, debet intelligi qn ꝯdō deficit. Sed falsum est qđ iste dicit: qđ absque pacto piculum sit emptoris: quia immo pendente ꝯdōne piculum interitus est venditoris. vt probat in l. necessario. §. qđ si pendente. ff. de picu. & commo. rei ven. & no. Ale. hic, & tex in d. §. qđ si sub ꝯdōne. loquitur de alio periculo, vt per gl. in d.l. necessariò. §. qđ si sub ꝯdōne. & circa intelłm d.l. si in vendōne, dicit Pau. de Cas. hic cōtra Bar. qđ non est verū qđ ibi habita relatione pacti ad ꝯctum resultet contractus innominatus, qa pcm ibi nō tēdit ad ꝓducēdū nouā actionē, ꝙ esset necessarium in ꝯctu innominato, sed tendit ad 22 conseruandū actionē iā productā. & fm eū ꝯsiderādum est, † qđ si vendo tibi rem sub ꝯdōne, quia pendente ꝯdōne contractus non est perfectus, periculum rei interim ad me venditorem pertinet. Si ergo res periret interim, licet pòst conditio existeret, non possum agere ad pretium, quia non possum tradere rem. sed si per pactum actum sit, quòd periculum ad emptorem pertineret, tunc existente cōditione possum agere ad pretium, nō ex pacto,

ADDITIONES.

a ¶Quod vsurę. Nam vsuræ dotis permissæ de iure canonico per c. salubriter. de vsu. debentur viro si sunt reducibiles ad onera matrimonij. i. quia non multum illa excedant, aliàs non. Ang. in l. insulam. §. vsuras. sol. mat. post Bald. sing. in l. fin. §. præterea. infra de iur. dot.

b ¶Pactum. No. quod pactum nudum principale non vestitur per pœnale accessoriū. Barto. in l. ex pupillari. in fin. de vul. & pup. nec per stipulationem pænalem, vide Bar. hic, in 2. not.

c ¶Implet. Idem Deci. in auth. qui rem. num. 13. supra de sacrosan. eccle. sed vide supra eod. l. cum proponas.

ctō:qa non tendit ad hoc,sed ex primo ꝯtu venditionis, ex quo fuit orta actio condōnaliter, quæ actio conseruaẗ per pactū, ut si ꝯdictio existat,agere possim ad ꝑtiū, licet rem tradere nō possum & ibi nō pōt resultare ꝯctus innominatus,ſm ipsum Pau. de Caſ. qa non iō uendidi,vt ſuſcipias in te piculū,ſed vt hērē pretiū,& ſic illa l.ſm eum,nō facit ꝑ gl.nec ꝑ Bar.¶Sed ſupradictis non obſtātibus opi,Bar.defendi pōt,vt aliàs dixi, conſiderando ꝙ venditor non fuiſſet venditurus ſub cōdōne:qa volebat ſe exonerare à periculo rei, qđ ſpectat ad uenditorē pendente condōne. d.l. neceſſariō.§.ꝙ ſi pendente.Vnde mediante tali pacto,venditor inductus fuit ad uendendum ſub condōne: & tali caſu habita relatione pacti ad ꝯctū, reſultat ꝯctus innominatus, puta ſuſcipio periculū vt vendas ſub condōne:& uenditor dr̃ pro parte ſua impleuiſſe faciēdo ſimpl̄r venditionē ſub condōne: qa ita vr̃ actū à partibus & nō expectaẗ reale implementum venditionis,prout dr̃ in d.l.Iul.§.offerri. Vñ ſi res pereat, agi pōt ad æſtimationem rei virtute pacti. Nec placet dictum Pau.de Ca.qđ re perempta, & purificata condōne venditionis,agaẗ ad ꝑtium virtute ꝯctus venditionis, qa illa venditio condōnalis intelligitur facta re extante, vt probaẗ in d.l. neceſſario.§.ꝙ ſi pendente. verſi. ſane.& in ſĩl'i facit tex.in d.l.ſi cū hr̃s.ff.qñ di.leg.ced.& in l.hr̃s meus.ff.de condi. & demonſt. & ſic re perempta non pōt agi ad pretium uirtute uenditionis, ſed agit vigore pacti,ſiue condō purificata ſit,ſiue non:quia tex.in d.l. ſi in uenditione,loquitur gñaliter,& dicit qđ pactum ualet.Et non ob. ratio Pau.dum dicit,ꝙ res uendita videaẗ ꝑꝑ pretium, nō propter pactum:quia licet vendita videatur propter pretium tñ ēt vendita vr̃ ꝑꝑ pactū:qa non uendidiſſet tali pretio,niſi ꝑꝑ pactū:vt probaẗ in d.l.fundi partē.Nec ob.ſi dicaẗ,in d.l.fundi partem. dr̃ ꝙ eſt pars ꝑtii:vñ ſi eſt pars ꝯctus ꝯdōnalis,dēt expectari ꝙ ꝯctus condōnalis impleaẗ,qa rñdetur,ꝙ non eſt pars pretii propriē, quia ꝑtium conſiſtit in pecunia numerata.§.pretium.Inſtitu. de emp. & uend.ſed largo modo dr̃ pars pretii ꝑꝑ correlationem: qa ſine tali pcō, uenditio facta non fuiſſet:& talis correlatio facta vr̃ ad ꝯctū condōnalem ſimpl̄r, ut ſ.dixi, ideo non expectatur ꝙ conditio
23 impleatur.¶In fi.gl.concludit ꝙ pactum nudum veſtitum † cohęrentia ꝯctus,non tollaẗ ēt ſi ꝯctus tollaẗ,& concluſio gl.limitatur ꝑBar.non ꝓcedere in pacto,qđ haberet correlationem ad ꝯctum quia tunc remoto ꝯctu,pactum non remaneret,ut in l.fundi partem.ff.de ꝯhen.emptio.Sal.in fi.col.hic.Et Alex.poſt alios,quos refert,indiſtinctè approbant ꝯcluſionem gl.& dicit ꝙ iura allegata ꝑ Bar.loquuntur in diuerſo caſu,uidelicet an liberato uno ex ꝯhentibus etiam alter liberatus ſit. ſed in q.gl. quæritur an liberatus ab eo qđ in ꝯctu continetur,uideatur ēt liberatus ab eo, quod in pacto deductum fuit.& cōis opi. vr̃ ꝙ non:ar l.pars.de accepti & hoc confirmari vr̃ ex regula quæ hr̃ in l.ſi unus §.ante omnia.ff.eod.in l.ſi dñs.ff.de ſer.urb.prædio:Et ad idem facit,qa licet pactum ueſtitum fuerit à ꝯctu,ceſſante cā, nō dēt ceſſare effectus ꝯſummatus, ut no.Bar.in l.ij.§.fi.ff.de do.præ.l.fi.C.unde li.& iſtam opi.etiam ſeq.Corneus in conſi. 288.viſo col.pe.lib.ij.Sed tamen,ut alias dixi,opin Bartol. uidetur uerior in terminis,prout ibi ipſe loquitur ponendo exemplum in dicta l.fundi partē.q̃ allegat, ubi qs vēdidit partem fundi pro indiuiſo, cum iſto pacto, quòd emptor aliam partem fundi conduceret, & alias abſque tali pacto non uendidiſſet, & ideo illud pactum reputatur pars pretii, ut dr̃.Certè in illo caſu ſi recederetur à contractu uenditionis, etiam pactum reſolutum uideretur, quia ſucceſſiuè duraret ratio correlationis de pacto ad contractum, & tali caſu non poteſt dici quòd effectus ſit conſummatus, & ceſſant omnes rationes quæ contra Bar. inducuntur, quia eſt eadem ratio in pacto ad contractum, ſicut uno liberato,etiam alter liberetur ratione correlationis,quæ ſucceſſiuè durat:ſecus ſi correlatio non haberet cauſam ſucceſſiuam de pacto ad contractum.Gratia exempli,in q.præcedenti in contractu conditionali, cui pactum appoſitum apponitur incontinenti, nam tale pactum ueſtitur à contractu conditionali ſimpliciter,ſecundum opin.Barto quam.ſ.tenui.& tali caſu pactum ueſtitum à contractu conditionali,habet effectum quòd contractus conditionalis tollatur, quia pactum non habet correlationem ſucceſſiuam ad ipſum contractum,& tali caſu non procedit communis opin.& hoc modo opi.concordari poſſunt.

LEX XXVIII.

1 *Pactum nudum non confirmatur ex pluribus preſtationibus, & ſolutionibus. poſtea factis,*
2 *Ruſticus ſi pluribus annis dat vnum par caponum,per hoc non videtur obligari in futurum.*
3 *Ad molendinum vel furnum alterius ſi quis ſepius ierit,non per hoc cogitur in futurum accedere.*
4 *Indebitum appellatur illud quod nudo pacto debetur.*
5 *De pacto nudo quando apparet,habet locum iſte tex.ſi tribus vel pluribus vicibus eſſet facta ſolutio.*
6 *Præſumitur retro ſoluiſſe,qui oſtendit tribus annis proximis ſoluiſſe.*
7 *Alimenta ſi eſſent promiſſa in contractu,triennalis præſtatio non obligaret.*
8 *In dote an ſit licita tranſactio ſicut in alimentis.*
9 *Pater tenetur alere filiam naturalem, & non tenetur eam dotare.*
10 *Relictum factum diuiti,an ſit ad pias cauſas.*
11 *Præſtatio triennalis non ſufficit,ſi ſemel tantum fuiſſet facta ſolutio tribus annis.*
12 *Approbatio ſi fiat expreſsè vnica promiſſione inducitur quod ex præſtatione triennij induceretur.*
13 *Diſpoſitio loquens generaliter,includit etiam perſonas priuilegiatas, ſi non apparet de priuilegio in contrarium.*
14 *Cauſa ſi allegatur,per longam præſtationem præſumitur.*
15 *Soluens per decem annos eccleſiæ pro vna re tanquam emphyteuta, præſumitur, quòd res ſit emphyteutica.*
16 *Solutio ſi apparet ex aliquibus coniecturis quod ſit facta non animo obligādi,ſolutio triennalis non obligat.*
17 *Licet præſumatur pro illo qui diu ſtetit in poſſeſſione beneficij, poteſt tamen probari contrarium.*
18 *Ille qui diu ſtetit in poſſeſſione beneficij, præſumitur inſtitutus.*
19 *Ex præſtatione decennali,an præſumatur titulus donationis.*

I certis annis.¶In tex.ibi,certis annis.Iſta verba in duob.verificari pñt. argu.l. vbi numerus.ff.de teſtib.quia conditio ꝙ aliquid fiat in dieb.de duob.intelligitur.l.inter illam.§.fin.de verb.ſig. no.per glo.in l.eum qui calendis.de verb.obli.Bar.tamen in ſummario videtur intelligere de præſtatione longi temporis,quæ quidem præſtatio longi tꝑis de x.annis intelligitur.l.ſi cum fideicommiſſaria.§.Ariſto.ff.qui & à quib.¶In tex.ibi,niſi placitis ſtipulatio interceſſerit. Iſta exceptio quæ ex illa dictione,niſi colľr, vt not.in l.tranſactionem.ĵ.de tranſ.& in r̃ła peccatum,de re.iur.lib 6. non vr̃ congrua quia interueniēte ſtipulatione obligatio ſtatim oritur cum effectu,ꝑꝑ ipſam ſtipulationem,& non ꝑꝑ preſtationem, & ſic exceptio non videt eē de regula,iuxta no.ꝑ Dynum. de regul. iur.in 6. & idem tacito authore Iaſ.hic dicit,& inſolutum hic relinquit.Sed rñderi pōt dupliciter.Primò,ꝙ illa exceptio,niſi,reſpicit illud dictum negatiuum,qđ immediatè præcedit, ibi obligare non potuit illum,qui pactum fecit, & reſpectu obľonis ſimpliciter,illa exceptio bene adaptatur,quia non obligat, niſi, ſtipulatio interueniat.Secundò, talis exceptio etiam reſpectu præſtationis, adaptari poteſt hoc modo.ex pacto nudo non obligatur, & concurrente præſtatione certis annis facta, niſi ſtipulatio interpoſita ſit,quia tunc obľo,naſcitur mediante ſtipulatione & præſtatione, quia ſtipulatio vr̃ habere cām ex præſtatione,& alias ſtipulatio ſine cā non valeret.l.ij.§.circa.ff.de excep.doli.& dicit ſing. Are.hic probari,ꝙ ſtipulatio videtur habere cauſam,qñ cū ea ꝯcurrit diutiua præſtatio,& iſta procedunt,ſi in tex.ſit dictio niſi,prout Doc. præſupponunt,ſed in libro meo non reperitur dictio niſi, ſed dr̃, nec placitis ſtipulatio interceſſerit,quo caſu nō vr̃ tex. ponere exceptionem à r̃ła,ſed duos caſus ſeparatos. Primus eſt qñ fuit factum pctm nudum & plurib annis fuit facta ſolō & habet locū quæſtio de qua q̃rit.Scđs eſt,qñ ſtipľo interpoſita ſit,& tunc non habet locum iſte tex.
1 ¶No.primò † ꝙ pactū nudū nō ꝯfirmat ex plurib. ꝑſtationib.poſtea factis.facit tex.in l.creditor.ĵ.de vſur.in l.qđ de bonis §.nam idcirco ff.ad leg.Falc.& idem à fortiori dicendū eſt in plurib.ſolutiōib.factis abſque pacto vel alia cā.vñ cōcludit Bal.
2 in c.j.§.ſi verò vaſallus.in ver.item no.in ti.quid ſit inueſtit. † ꝙ licet ruſticus daret nobili plurib.annis vnū par caponum, per hoc tamen non vr̃ obligatus in futurū.ad hoc eſt gloſ in l.ſolent.§ fin. de offi.procon.& no.Bar.in l.cū de in rem verſo.ff. de vſur. Sĩľr ſi quis pluries hoſpitatus ſit amicū,non obligaẗ in futurū, vt teneaẗ illum hoſpitari vt no.ꝑ Cy.in l.ij.ĵ.quę ſit long.conſu.Inno.in ca. cū eccľia.col. 2. de cā poſ & propriè. Ange.hic in rep.col. antep. Abb.in c.tranſlato.col. 1.de offi.deleg.cum ſi.vt tradit Feiy. in c.
3 cum M.col. 4. de cōſti Sĩľr ſi quis ſępius iuit † ad furnum, vel molendinū alienū,non per hoc in futurū cogit accedere.vt no.Bald. poſt Pe.in l.j.col. 2. ver.& ex prædictis ĵ.de ſerui.& aqua. Abb. in c.Abbate.de verb.ſig.col. 2. & Barth.Veron.in trac.de ſerui.in ti. de furn.& ad prędicta facit etiam tex. in l.voluntariè.de excu.tu. cum ſimi.& Ale.ſcribit in conſ. 33.ponderatis his.li. 2. & conſi. 188. viſis his,circa fin.li. 3. ¶Et regula l noſtræ limitatur, vt per Bald.in c.cōtingit.per illum tex.de tranſ.& aliter, vt per Ale.poſt Imo.in l.qđ de bonis.§.nō idcirco.ff ad leg.Fal.& alr̃ hic per Barr.
4 in l.cum de in rem verſo.col. 2. ff.de vſu.¶†Secundò no.ꝙ indebitum appellatur illud,quod nudo pacto debetur, quia debitor dicitur,à quo inuito exigi pōt.l.debitor.de verb.ſig.& ideo debitores ex nāli obľone,abuſiuè dr̃ debitores l.fideiuſſor.§. fideiuſſor.de fideiu.ad idem tex.in l.ſi is cui.§.Flauius.ff de ſolu.& qđ ibi Bar.qui dicit q ſi fiat mandatum hęredi,ꝙ ſoluantur debita, non intelligitur de debitis,quib.exceptio obijci poteſt.& idem Barto. in l.legaui.de lib.legat.& hoc intelligitur niſi agaẗ de exoneratione conſciētiæ:qa tunc ēt nāle debitū includiẗ:vt no.Bal.in l. 2.ĵ.de fideicom.

fideicom.& in l.id qđ pauperib.in ix.q.s̄.de epi.& cler. ¶ In glo.j. ibi,postea factis liberis.Bar.dicit ꝙ hoc exemplum non congruit huic legi:quia seruus non obligatur ciuiliter.pp ꝯdõnem personæ. tex.hic loquitur quando non tenetur ciuiliter,ex eo ꝙ pactũ erat nudum? sed tamen glo.saluari potest,quia in seruo non cadit ciuilis oblo.l.qđ attinet.ff.de re.iu.vñ si committeret ẽt per stipulationem,esset pcm̃ nudum:& ideo haberet locum ista.l. quæ loqtur generaliter in pacto nudo:& sic siue pactũ nudum sit ex qualitate promissionis,vel ex qualitate personæ.¶In ead. glos.ibi, de errore calculi.l.j.dicit Bar.ꝙ verba gl.non tangunt intellm̃ huius. l.quia glo. vr̃ facere drĩam inter soluentem scienter & soluentem ignoranter.Et licet talis drĩa attendat̃ ad effectum receptionis.l.j. de condi.& demon.non tamen attendit ad finem obligandi in futurum,per istum tex.ex quo collr̃ limitatio ad l.cuius per errorẽ. ff.de reg.iur.Sed tamen drĩa quam facit glo.adaptari potest, vt ꝓmittens indebitum per stipulationem,si errat in iure, vel scienter promittat,obliget̃,vt hic in fin.dr̃:secus si errat in facto.d.l.j.de errore cal.& no.Sal.¶In ead.glo.ibi,pauciorib.trib.hæc solutio di-
5 uinat & non est †vera in se,quia in casu illius.l.etiam si trib.vel plurib.vicib.esset facta solutio,haberet locum iste tex.qñ apparet de pacto nudo.& no.illam.l.j.de fideicom.de ista præsumptione triẽnij,de qua no.per glo.in c.cum ecclesia Sutrina.in vers.episcoporum.de cã poss.& proprie.& in c.j.§.si verò vasallus.in tit. quid sit inuesti.per illum tex.& bene facit tex.no.in l.quicũque.C.de apo.
6 publi.li.x.vbi Bar.dicit,ꝙ qui ostẽdit trib. † annis proximis se soluisse,præsumitur retro semper soluisse.& no.per glo.in l. 2. de iure emphy.& tradit Ale.in cons. 1 0 5 Magnifice prætor.col.2.li.
a 3.& ex prædictis vr̃ fundari rl̃a [a] cãcellariæ. 3 3.q. inter possessorem,qui fuit in pacifica possessione beneficij per triennium, & sicut triennium sufficit ad inducendum oblonem in casu fauorabili.d.l.j.de fideic.sic ad inducendã liberationẽ à maiorib.vsuris, pp odium vsurarũ,sufficit solo facta ꝑ triennium de minorib.vsuris, Ita Bald.dicit in l.aduersus.in prin.j̃.de vsur.post Cy.& alios quos ibi refert.Sed aduertẽdũ est,qa in d.l.j. cã , pp quam fuit fcã solo, erat nulla:qa testm̃ erat nullũ:sed in casu.d.l.aduersus. erat debitũ per stiplonem,cui non vr̃ derogatũ spatiõ triennij,vt probat in l. g semisses.in prin.ff.de vsu.vbi in terminis dr̃ , ꝙ spatiũ longi tpis requirit.& facit tex.in l.cũ quidã.§.diuus.ff.eod.ti.de vsur. & licet tex.in d.l.aduersus.loquat̃ de certis annis,illa verba ſm alia iura de-
7 clarari dñt.¶†In ea.gl.ibi,alimẽtorũ,& vltimæ volũtatis.Ista solo *cõiter* tenet̃,vt Ale.dicit,& alij sequunt̃ ex quo ĩfert̃,ꝙ si alimenta essent promissa in ꝯtu,ꝙ triennalis pstatio nõ obligaret.& certè ista vr̃ magna limitatio ad d.l.j.qa fauor.q pstat̃ in alimentis. ita vr̃ procedere in ꝯtu,sicut in vltima voluntate : ideo licet loquat̃ in vltima voluntate,tñ vr̃ hr̃e locum in ꝯtu:arg.l.seruũ filij.§.cum q chirographũ.de leg.j.ĩ l.pcm̃ inter hr̃dẽ.ff.eo.ĩsti.de lege.Fusi. Cani.in fin.& qa fauor,q ꝯsiderat̃ in vltima voluntate,est respũ instõnis,& validitatis testi.,& non respũ legatorũ, in qb.fit stricta interpretatio.l.nũmis.de leg.iij.l.apud Iul.§.scio de leg.j.& no. Bar.in l. cum auus.de condi.& demõ.& dixi in rl̃a,in testis.de reg.iur. Pro cõi tñ opi.facit tex.in l.cũ hi.§.planè.ff.de transact.vbi prohibetur transactio super alimentis in vltima volũtate,& non in ꝯtib. Sed põt rñderi,ꝙ ibi ꝯstabat ꝙ rõ loquebat̃ limitatè de vltima volũtate disponẽdo ibi in testõ,vel codicillis. Vñ secus vr̃ in ꝯtibus, ar. l.cũ ptor.de iudi.non sic vr̃ in casu d.l.j.qa ibi hoc non disponit in
8 vltima voluntate,sed à casu ibi illud contingit.† Et qđ dr̃ in d.l.j. in alimentis,extendit̃ ſm Bar.hic in dote,& in similib.fauorabilib. causis,& Doc. *communiter* sequitur.Sal.tñ tenet ꝯtrũ:qa in alimentis maior rõ vr̃, qa ꝯseruãt vitã legatarij. Et iõ de illis trãsigi nõ pt, nõ sic ĩ dote reperit̃.Ale.idẽ dicit esse in dote,qa cã dotis est cã pia. l.cũ is.§.mulier.de ꝯdi.inde.no.Bar.ĩ l.si ego.in prin.ff. de iure do. Sed replicari pt ꝙ cã dotis nõ est ita pia,ꝓut cã alimẽtorũ ita Sal. dicit rõne.s̄.dicta.& ad hoc facit:qa non valet arg.de alimentis ad dotẽ:vt Ale.cõcludit in l.j.ff.sol.ma.col. 2.vers.ex quo hẽs.vbi in-
9 quit † ꝙ pr̃ tenet̃ alere matrẽ,nõ tñ illã dotare. [b] & filius
b tenet alere filiã nãlẽ:& tñ nõ tenet̃ eã dotare.& ꝙ argu. nõ ꝓcedat no.Ang. in l.à filio.ff.ad Tre.in l.fi.j̃.de dot.ꝓmis.cũ si. vt tradit Alex. vbi. s̄. & pro opi.Sal.bñ facit,qa qđ spālr̃ statuit̃ in alimẽtis , non vr̃ procedere in alijs.l. Mela.ff.de ali.& ciba.leg.ibi,pietatis intuitu in sola spẽ alimentorum obseruandum esse.& ad idẽ facit tex.in l. cũ de in rem verso.in fi.ſm cõem intellm̃.ff.de vsur.vbi in cã dotis reqrit̃ solo lõgi tpis.Nõ ob.rñsio Bar.qa tollit̃ p ea,q̃ s̄.dicta sunt , & ꝑdicta.l.j.j̃.de fideicõ.limitat̃ ꝓcedere,ſm Ange.hic,col.2.in repetitio.in alimentis,q̃ pauperib.relicta sunt:secus si diuitib.quia cum intuitu pietatis relicta sint,ista cã pietatis cessat in diuite:vt no.per glo.in l.illud.C.de sac.san.eccl.Non ob.l.cũ hi.§.nec interest.ff. de transf.vbi idem disponit̃ de alimentis.siue diuiti , siue pauperi relicta fint:quia illud est pp extẽsionẽ Iurisconsulti,q̃ extensio in casu isto facta non reperit̃. Ale.hic tenet ꝯ Ang.ꝙ tex.in d § nec interest. non ob. ꝙ illud sit pp extensionem Iurisconsulti : quia rñdet Ale.ꝙ ẽt talis extẽsio vr̃ fieri in d.l.j.dum gñalr̃ loquitur.Istã rñsio non satisfacit: qa illa gñalitas restringit̃ à ratione.& dato ꝙ gñalr̃ intelligat̃,illud nõ est per viam extensionis. Tenendo tamen opi. Ale.hic ꝯ Ang.quam etiam tenet Sal.in d.l.j.in fin.per illum tex.in l.cum hi.§.nihil.non ob.rñsio. Ang.dum dicit illum. §. procedere per viam extensionis:quia ibi non apparet de extensione,sed loqtur per modum decl̃onis,& vr̃ rñdere tacitæ obiectiõi. dum inqt,
10 nihil interest. Non ob. † ꝙ relictum diuiti non sit ad pias cãs: vt ꝑ glo.in d.l.illud.quia verum est in relicto simplr̃ ad pias cãs pro aĩa: secus vr̃ in relicto alimentorum:quia respicit sustẽtationem vitæ, licet diuiti relictum sit:& quia licet quis sit diues,effici potest pauper.Scdõ d.l.j.intellr̃,quando illa volũtas erat ĩualida,ex defectu iuris ciuilis.Secus si ex defectu nãli:quia tali casu etiam ad pias causas illa voluntas nõ attendit̃:vt per Bar.in l.j.in j.q.s̄.de sac.san.eccle.& ita post Ang.hic Ale.concludit. Pro quo facit tex.in c fin.de succe.ab intest.in c.sicut tenor.de reg.l.fin.j̃.de test. milit. Tertiò sillr̃ d.l.j.non habet locum,si fuisset testm̃ imperfectũ rõne volun, tatis:vt in l.si is,qui.ff.de test.quo casu etiam ad pias causas nõ valet testm̃ ſm distinctionem Imo.in d.l.si is,qui.q̃ Ale.hic sequit̃. & in l.hac consultissima.§.ex imperfecto.j̃.de test. Ange. Are.in §.ex eod.in fin.insti. quibus mod.test.infirm.cum similib.vt latè dixi.in
11 cons. 1 5 9. Quartò d.l.j.intellr̃, † qñ præstatio triennalis fuit fcã in singulo anno,& sic trib.vicib.& nõ haberet locum si semel tm̃ facta fuisset solo pro tribus annis:vt no.Bar.in l. eũ qui.ff.de annuis leg.& Bald.post Cy.in l.ij.j̃.de dot.promis. Sed ista non vr̃ ꝯgrua limitatio:quia tex.in d.l.j.ita expresse loquitur de eo, qui annuum vestiarium triennio pr̃staret:ergo debet indistinctè intelligi.& facit tex.in l.si triennio.ff.de statulib.& per locum à speciali , melius
12 facit tex.in l.statu liberos.§.Stichus.eo.ti.de statu libe. ¶†Quintò limitatur,si approbatio facta sit expresse:quia vnica promissione inducit illud,qđ ex præstatione triennij induceretur.l.ii.vbi Bar.j̃. de dot.promis.& no.Bar.in l.qui in aliena.§.sed & si non adierit. ff.de acqui.hæred.Sed vide Bal.nouel.in trac.de dote in sexta parte in priuilegio. 7 8. vbi reprobat istam limitationẽ:quia illa vnica promissio vsurarum,nõ debet plus operari,q̃ vna solo.facit text. in l.fin.j̃.ad leg.Falc.Sed distingui potest,an promissio fuerit facta simpliciter pro annuo legato,vel facta sit specialiter pro vno anno.Postremò ad d.l.j.aduertendum est in duob.Primò,quia vltra triennium ibi concurrit,ꝙ alimenta erant menstrua:& sic præstita fuerũt trigĩta sex vicibus.qđ nõ vr̃ sine ministerio.Scdõ,ꝙ ibi alimenta etiam præterita peti pñt,cum aliàs fauor,qui considerat̃ in alimentis,solum in futuris alimentis ponderet̃.l.de alimentis.j̃.de transf.Vltimò in d.l.j.aduertendũ est quia non apparet ibi ꝙ testm̃ esset nullum,sed potest dici ꝙ legatum alimentorum esset incertum,& declarat̃ per illam præstationem longi temporis, & ita limitatur qđ dr̃ in l.si cui annuum ff.de annu. leg. ¶In glo. fin. *cõis* sol.est ſm Bar.& alios,ꝙ ibi loquit̃ in eo,qui agit ex ꝯtu vestito: & ad ꝓbãdũ eius intentionẽ inducit solonẽ longi tpis. hic aũt nõ agitur ex pcõ nudo,qđ quidem nudum pcm̃ non confirmatur ex solutionib.postea factis:quia constat de fundamẽto inhabili.& istã solu.sequuntur Ale.& Mod.Sed tamen ista drĩa vr̃ in effectu verbalis:quia semper quis poterit petere,allegando titulum,& ꝓbare illum ex diuturna præstatione.& sic talis distinctio verbalis vr̃ : ꝯ.l. 2. j̃.commu.de le. Sed rñderi potest ꝓut dicit Imo.in l.j.§.deniq;. col. 2. ff.de aqua plu.arc. ꝙ cum agens iuret de calumnia , non est præsumendum ꝙ peteret,& allegaret,nisi ita esset : quia non præsumitur quis immemor salutis ẽternæ.l.fin.j̃.ad leg.Iul.repe.& facit tex.in c. Mattheus.in fin.de simo.Et dispõ d.l.cũ de in rem verso.etiam vr̃ hr̃e locũ in eccl̃a,& in fisco:vt no.Sal.in d.l.cũ de ĩ rẽ
13 verso.in 9. q. ff. de vsur.Et ꝑ ista ꝓclone bñ facit, † qa dispõ q̃ lo-
c quit gñalr̃.includit ẽt personas priuilegiatas, [c] si nõ apparet de priuilegio in ꝯrium.l.in fraudẽ.§.fi. vbi Bal.ff.de test.mil.& dixi in l.j.ff. de re.iur.In hoc tñ dicto de eccl̃ia,dubium facit,quia tex.in d.l.cũ de in rem verso.fundat̃ in solone longi tpis,q̃ quidem solo nõ vr̃ ꝙ possit fieri à rectore ecclĩæ,in ꝑiudiciũ ecclĩe,quia licet prælatus possit præiudicare negligendo.c.veniens de præscri. nõ tñ faciendo potest ecclesiæ præiudicare.c.j.de resti.in integ.& retẽta cõi so-
14 lutione infert Bal.hic.col. 3. † ꝙ si allegatur cã sufficiens,illa causa per longam præstationem præsumitur,quia talis cã etiam præsu-
d mitur,qualis per effectũ [d] demõstrat̃.d.l.cũ de in rem verso. & dicit hoc esse no.pro emphyteutis,qui perdiderũt instr̃a emphyteutica,quia qualis apparet solo,talis præsumit̃ ꝯcessio ꝑcessis.ie. &
15 idem no.Bal.in l.j.j̃.de fideicom.col.3.in ver.pone, † quidã soluit ecclesiæ

ADDITIONES.

a ¶Regula.Vbi late Lud.Gom.adde Bald.in consi. 2 0 9. lib. 1.

b ¶Eam dotare.Nõ,quòd pater tenetur dotare filiam legitimam & naturalẽ ex officio.not.in l.fin.& ibi Doc.infra de do.promis.l.qui liberos,& ibi Bar.ff.de ritu nu. vbi dicitur patrem teneri maritare & dotare.non teneatur secundum Bar.& Doc. in l.doris causa.sol.mã.quia si officio iudicis tenetur non transit onus dotandi ad hæredem , secus si iure actionis.l.vxorem.§.pater naturalis, & ibi Bar.ff.de leg.ij. Adde Ioan.Campe.trac.de dotẽ par. 1. q. 17.

c ¶Priuilegiatas.Dec.l.j.num. 9. de reg.iur.adde And.Tiraquel.in trac.de retra.proximita.§.j.glo. 1 4. num. 9 6.

d ¶Effectum.Ale.cons.x.li.j.Al.Bru.cons.43.col.j.& in tra.de aug.col. 1 1 3.cum seq.

ecclesiæ, ꝑ quadā re, tanq̄ emphyteutica, si soluerit pro x. an. p̄sumit ꝗ res sit emphyteutica. alle. l. litib. C. de agri. & censi. li. xj. & ibi Bar. hoc idem dicit in ver. & ex hac lr̄a. & seq. ibi Io. de pla. in 3. no. & Ang. in l. qui in aliena. §. j. de acqui. hære. refert hoc de facto habuisse, & ad hoc est dcm̄ Spe. in tit. de emphyt. §. nūc aliqua. in ver. 142. cum si. vt dixi in cons. 146. & ibi dictis Adde Ale. in cons. 122. super. 1. q̄sito, in prin. li. 4. & ista ɔcl'o ꝓcedit, nisi ɔ̄riū ꝓbet: q̄a ɔ̄ talē p̄sumptionē q̄ ī surgit ex p̄statiōe lōgi t̄pis, p̄t ꝓbari ɔ̄riū: vt no. Cyn. hic ī x. q. & seq. Bal. in l. 2. in fin. ī. de dot. ꝓmis. & Al. in cons. 113. sup j. dubio. li. 1. & facit qd̄ no. Bal. in l. fi. ī. ne de sta. defun. vbi inquit d. l. cū de in rē verso. ꝓcedere nisi appareret ex ali-
16 quib. ɔiecturis, † ꝗ solo facta fuerit nō aīo obligādi, sed gratis ex liberalitate, & Ale. sequit̃ in cons. 190. maturè digestis. in fin. li. 2. Et s̄m istā declarationē inferri p̄t, ꝗ rl'a cācellariç. 33. q̄ tuet̃ illum q̄ fuit in pacifica possessione beneficij p triennium, ꝗ nō t̄n excludat ꝓbationē in ɔ̄riū, & ita illā rl'am declarat Fel. in c. cū Bert. char. pe.
17 ver. 3. aduer. de re iu. † q̄a licet præsumat̃ ꝓ illo, q̄ diu fuit in possessiōe b̄nficij, p̄t t̄n ɔ̄riū ꝓbari: vt no. Ab. ī c. licet Heli. ī fi. de simo. & ī c. illud. de p̄sū. col. 4. & Bal. in l. siue possidetis. ī 4 oppōne. ī. de
18 ꝓba. dicit † ꝗ ille, q̄ fuit in possessione b̄nficij, p̄sumit̃ institutus. no. Do. in c. si iudex. §. fi. de senten. excō. in 6. cū si. vt dixi in cons. 118. Itē d. l. cū de in rē verso. nō h̄et locū in titulo donationis: q̄a s̄m terminos illius l. non ꝓbat̃ titulus donationis, ex quo in ɔ̄rium est præsumptio: q̄a nō p̄sumit̃ q̄s donare. l. cū de indebito. ff. de ꝓba. Ita Bal. dicit in l. fi. ī. ne de sta. defun. & Mod. seq. Sed in ɔ̄rium v̄r decisio Sal. in l. filiæ cuius. ī. fa. erc. col. 5. ver. sed tunc q̄ro. vbi ī quit, ꝗ si filius p̄re mortuo dixit fratrib. ꝗ p̄r donauit sibi fun-
19 dum, † & ad ꝓbandum hoc, allegat ꝗ viuēte p̄re tenuit illū fundū p x. an. & fructus ꝑcepit, & ꝓbat̃ donatio, s̄m eū, p d. l. cū de in rem vers. & ista opinio verior v̄r: q̄a licet donatio nō præsumat̃, lex t̄n non resistit donationi: quia pendet à volūtate donātis, & satis v̄r constare de volūtate ex illa longa p̄statiōe, & alia ɔiectura non cadit. Item in d. l. cū de in rē verso. req̄rit̃ ꝗ p̄statio sit vniformis: q̄a si vno anno q̄s solueret vnū par caponū, alio anno vnum par colūbarum, ex tali varietate certa obl'o præsumi nō p̄t: vt not. Bal. in l. solent. §. fi. col. pe. & Bar. ēt ibi de offi. ꝓcō. & leg. idē Bald. in c. j. §. si q̄s per triginta. col. 2. si de feu. fue. cōtro. īter do. & agna. & facit qd̄ no. Bar. in l. 2. in prin. ad fi. ff. sol. ma. de diuersitate actuum, ex q̄b. consuetudo nō inducit̃. & idē Bar. in l. de q̄b. col. 6. ver. item q̄ro. ff. de legi. & dixi in ɔ̄s. 11. Et q̄a Bar. & Alex. se remittunt ad d. l. cū de in rē verso. vlterius non insisto, Non omitto t̄n ꝗ ad d. l. cum de in rem verso. Ang. hic in repe. col. 6. reprehendit cōem intellectum, q̄ est, ꝗ ibi ꝑ diuturnā p̄statiōnē p̄sumat̃ p̄cessisse titulus, q̄ꝫ p agēte allegat̃. Nam dicit Ang. esse ɔ̄ d. l. cū de in rē verso. in vers. Imperator. vbi nō fit mētio de diuturna p̄statione, sed de vna solutione ex cā dotis. Ad hoc Doc. hic formal'r non respondēt: solum Ale. dicit necesse esse ita ītelligere, ꝗ in d. ver. Imperator. interuenit præstatio diuturna, & hoc est diuinare, nec adaptari p̄t quantū ad solōnē dotis, q̄ semel t̄m soluit̃. vñ r̄ñderi melius pōt, ꝗ sicut in prin. l. cū de in rē verso. tex. facit fundm̄ ex eo ꝗ lōgo t̄pe vsuras soluisset, eodem modo intelligi dēt versiculus. Imperator quoque. illa. n. dictio, quoque, implicatiua est. l. 2. in princ. vbi Bar. ff. de pac. & venit ad comprobandū illud dictum Imperatoris Antonini in prī. l. per simile. ergo debet intelligi eodem modo de diuturna solutione vsurarum, & hoc idem comprobat̃ ex illatione, quam facit tex. ibi, Iō soluendas vsuras iudicauit. per quā demonstrat̃, qd̄ rō decidēdi in vtroque casu esset vniformis, meritò consonat ꝗ intell'r de diuturna solōne vsurarū dotis. & hoc latius deducit Sal. in d. l. cum de in rem verso. in pe. col. in vers. ego vero dico. & ex his est expedita ista lex.

LEX XXIX.

1 *Verba geminata, aliquando non plus operantur, quàm simplicia.*
2 *Appello, appello, vnica appellatio dicitur.*
3 *Confessio facta pluries in vno loco, vna confessio dicitur.*
4 *Promittens pro se, videtur etiam pro hæredibus promittere: secus si quis promittat se facturum.*
5 *Confitens se non vsurum priuilegio, videtur facere pactum de non vtendo.*
9 *Militia non dicitur dignitas.*
7 *Contrahentes an & quando possunt se decipere.*
8 *Ecclesiæ non est licitum in contractibus fraudem facere, quod procedit etiam generaliter in omnib. nume. 9.*
10 *Bono viro non conuenit alium decipere.*
11 *Positioni captiosæ quis non tenetur respondere.*
12 *Verbum omnino, habet præcisam naturam. recipit tamen congruam determinationem.*
13 *Renuntiare potest quilibet iuri, & fauori suo.*
14 *Beneficio. l. si vnquam, C. de reuo. dona. an pssit renuntiari.*
15 *Iudex, qui negligit facere iustitiam, facit litem suā, & idem in arbitro. n. 16.*
17 *Ciuitas quæ iudicem eligit, qui negligit facere iustitiam, facit litem suam.*
18 *Iurisdictio clerici non potest prorogari, nisi de consensu proprij iudicis.*
19 *Renuntiari an possit l. si conuenerit. ff. de iur. om. iud.*
20 *Partes non possunt facere, quod in contractibus innominatis non sit locus pœnitentiç.*
21 *Differentia an sit inter illum qui promisit posse conueniri, & illum qui promisit soluere.*
22 *Promittens posse conueniri in vno loco tenetur ibi soluere.*
23 *Pactum de non diuidendo in perpetuum, an valeat, & an obliget etiam naturaliter.*
24 *Societas potest contrahi, vt duret pro tempore.*
25 *Renuntiari an possit iuri naturali.*
26 *Alimentis filius non potest renuntiare, quæ sibi à patre iure naturali debentur.*
27 *Renuntiari non potest iuribus inducentibus formam inuentarij.*
28 *Renuntiatio non ualet, quando vtilitas publica est separabilis à priuata.*
29 *Renuntiatio non ualet quando agitur de præiudicio alterius.*
30 *Beneficium si inductum sit propter fragilitatem personæ, illi renuntiari non potest.*
31 *Renuntiatio in casibus in quibus fieri potest, requiritur ꝗ sit de beneficio certioratus.*
32 *Renunciatio an fieri possit super compromisso.*
33 *Statutum disponens quòd in certis causis pnssit fieri compromissum, intelligitur etiam de emergentibus.*
34 *Statutum disponens quòd in causis damnorum datorum stetur iuramento dānum passi, intelligitur etiam de emergenti.*
35 *Statutum prohibens appellationem, uel restitutionem in integrum, non intelligitur de causa emergenti.*
36 *Appellari licet non possit à sententia super possessorio, tamen ab interlocutoria potest appellari.*
37 *Statuta prohibentia appellationem, debent strictè interpretari,*
38 *Iudex qui absoluit ab obseruatione iudicij, facit litem suam & hoc quādo dolo malo fecit.*

1 SI quis in conscribendo. ¶ In tex. ibi, cōscribēdo. ī hoc nō ē vis: q̄a idē cēt ī pcō absq; scriptura: vt gl. hic dicit. Nā plerūq; in pactis, & ɔ̄tib. scriptura adhiberi solet ad faciliorē ꝓbōnē. l. ɔ̄hit. ff. de pign. & sic v̄r dictū de scriptura, rōne frequētioris vsus: quo casu nō excludit̃ alius casus, in quo sit eadē rō. gl. in l. j. ī. de rap. vir. & qd̄ ibi Ang. in l. j. s̄. de his, qui ad eccle.
1 ɔfug. & in cle. j. de reli. cū si. ¶ In tex. ibi, se se ɔfessus fuerit. † Ista verba geminata nō v̄n̄r plus operari, q̄ simplicia. ad idē tex. in l. si q̄s in ɔscribēdo. s̄. de epi. & cle. & no. Bal. in c. j. §. fi. de phi. alie. feu. p Fed. vbi ī nq̄t, ꝗ illa verba, se se, nihil opant̃: q̄a exprimit̃ qd̄ tacitè inest. & facit gl. no. in l. si ɔuenerit. la. j. in gl. fi. ff. de pig. act. q̄ dicit, ꝗ inter
2 p̄ſo fcā cū verbis geminatis, solue, solue, ꝓ vna reputat̃. † Eodē
2 mō si dicat̃: appello, appello, vnica applo dr̄, vt no. p gl. in c. applo
3 de app. in vj. † Et iō q̄n q̄s pluries eodē tp̄e ɔfitet̃, est vnica ɔfessio, s̄m Bal. in pœmio. C. s̄. in fi. In ɔ̄riū t̄n facit dcm̄ Bal. in c. fi. in ij. no. de off. dele. vbi ī nq̄t, si in ꝓmissione dicat̃. Tu tu: vel p te te cognoscas. ista verba geminata, eodē t̄pe ꝓlata, īportāt ꝗ cā delegari nō
4 possit. † iō in casu isto in instr'o, si q̄s ꝓmittit p se, v̄r ēt p hr̄dib. ꝓmisisse, vt no. Bar. post gl. in l. sic. de ver. ob. cū si. vt tradit Ale. in ɔ̄s. 13. ꝑspectis his lib. v. secus v̄r, si q̄s ꝓmittat se aliq̄d facturū: q̄a ad eius p̄sonā ꝓmissio restricta v̄r. Nō ob. alle. in ɔ̄riū: q̄ Mod. hic in fi. l. dn̄t, ꝗ in actib. hominū interuallū req̄rit̃: secus est in geminatione uerborū, ꝓut Bal. loquitur in d. l. fi. Ista distinctio non v̄r h̄re vrgētē rōnē diuersitatis. vñ melius distīgui pōt, qd̄ vbi agit̃ de declōne voluntatis verba geminata eodē t̄pe ꝓlata, magis exuberantē voluntatē ōndunt, sicut verba prægnantia: vt not. in l. Balista. ff. ad Trebel. Et hoc mō ꝓcedit dcm̄ Bal. in d. c. fi. & qd̄. s̄. dixi. sed vbi agitur de præiudicio tertij: ꝓut loq̄t̃ gl. in l. si ɔuenerit. ad ɔuincēdū ɔtumaciam debitoris interuallum requiritur. Et etiam vbi maior
5 deliberatio considerari potest, illa ex interuallo habetur. ¶ † Not. j. ibi confessus fuerit ꝗ ille, qui confitet̃ se non vsurū priuilego, v̄r facere pactū de non vtendo: quia talis confessio hic pactum appellatur. ad idem tex. in l. tale pactum. in princ. ff. eo. & hoc intell'r s̄m Ale. hic, p̄nte parte: aliàs non esset pactum, iuxta l. j. ff. eo. & in l. pactum. de polli. Et licet hic non appareat de p̄ntia, t̄n intelligit̃: q̄a quæritur hic de reuocatione pacti: vñ præsupponit quod pactum esset factum, s̄m eius nām. ¶ V̄r t̄n ɔ̄ nam confessionis quod ex ea pactum inducatur, quia confessio respicit p̄teritum, & inducit ꝓbōnem, non aūt dispositionem. l. Publia. in fi. ff. depo. Sed r̄ñdet qd̄ in casu isto hoc procedit: quia verba confessionis respiciunt futurum, ibi, non vsurum, ideo pactum inducit, no. Bal. in l. pen. s̄. de epi. & cle. in prin. & Bar. in d. l. tale pactum. in prin. & sicut iste, qui confitetur non usurū priuilegio, v̄r renuntiare priuilegio fori, ita si q̄s confitetur iudicem esse competentē, v̄r ꝓrogare iurisdictionē, & non h̄et locum pn̄ia, ut no. Bal. in l. si p̄r. ī. ne de sta. defun. Alex. in l. si cōuenerit, in vj. col. de iu. om. iu. de quo videndū est qd̄ dixi

ADDITIO.

¶ Vna supra eo. l. legem. nu. 13.

dixi in c.j.de iudic.co.xxj.ver.vij.fallit.¶Scdõ not.ibi, militiæ uæ,
6 vel dignitatis.† ꝙ militia non ẽ dignitas, vt colligitur ex illa alter-
natiua vel.Facit rub.si ager vecti.vel emphy.& de ꝯfir.vti. vel inu-
ti.Sed r̃nderi potest, ꝙ alternatiua ponat inter genus & speciem,
quo casu ponit̃ pro.i.vt no.Bar. in l. vbi pactũ.ĵ. de transac.per l.
ij.in prin.ff.ad leg. Aqui.& facit ru.ĵ.de ser.& aqua. & hoc confir-
mat hic, vbi alternatiua ponit̃ inter sacerdotiũ, & dignitatẽ, & tñ
constat sacerdotiũ esse dignitatẽ,vt in gl. Hoc in se bene verũ est,
ꝙ militia non est dignitas,vt probat̃ in l.fi.ĵ.qui mili.non poss.lib.
xij. vbi Io.de pla.& Bar.in l.ex eo.ff.de test.mil.cũ si. vt tradit Ale.
7 in l.Centurio.in prin.de vul.& pup.¶Tertiò no. † ꝙ ꝯhentem de
cipere non licet, ad idem text.in l.j in §.magr̃m.in l.ij.ver. cæterũ.
ff.de exer.in l.sed & si pupillus.§ itẽ si plures.in fin.ff.de insti.& hoc
intelligit̃ prout text.loquit̃,ne quis ꝯuenire possit facit tex.in l.no
idcirco.in l.si non donationis.ĵ.de rescin. ven. & per hoc limitat̃
regula, ꝙ permissum est ꝯhentib.adinuicẽ se decipere.l.in causæ.
la ij.§.pe.ff.de mi.l.item si pretio.§.fi.ff.loca.& no.Bald.in rubr.de
ꝯhen, emp.in xij.q. Nam hoc procedit in ipso ꝯ̃ctu respectu pre-
tii:post ꝯ̃ctum nõ licet:quia debet obseruare qđ promisit,vt hic,
8 cũ si.¶Secundò illa regula fallit in ecclesia † quæ non debet in suis
contractib. fraudẽ facere:vt no.per gl.x.q.ij.c.hoc ius porrectum.
alle.tex.in c.per tuas.de dona.& Abb.ibi seq.illã gl. Sed aduerten-
dum est,quia illa rõ, quæ all.per gl.ꝙ ecclesia in suis ꝯ̃tib.non de-
bet fraudẽ facere, ẽt habet locũ in aliis: quia cũ fraude, & dolo qs
aliũ decipere nõ debet:vt no.per gl.in l.itẽ si in prætio.ff.loca.in l.
9 si voluntate.ĵ.de rescin.vend.† ergo non vr̃ speciale in ecclesia.&
tex.in d.c per tuas.quem glo.alle.ẽt habet locũ in aliis:quia loquit̃
qñ quis in mensura deceptus fuit.¶Tertiò, regula nõ procedit in
foro ꝯscientiæ:vt not.Cy.in d.l in causæ.§.pe.Inn.in c.in ciuitate.
de vsu.& ibi Ant.de But.& Abb.Et idem Abb.in c. quia plerique.
de im.ecc.in ix.q.Bal.in d.l. in causæ.§. pe. dicit hoc procedere qñ
dolus versatur: secus si bona fide contrahatur. Sed ista distinctio
non satisfacit: quia dolo interueniente,non solum in foro cõsciẽ-
tiæ, sed etiã in foro cõtentioso quis decipi non debet, & ideo vr̃
dicẽdũ absolutè,ꝙ ista limitatio nõ sit vera,qñ quis vendidit sciẽ-
ti valorẽ rei:quia tunc ꝯscia læsa non vr̃:vt not.Saly.in aut. ad hęc.
in xxj.q.ĵ.de vsur.Et Imo.in c.j.de emp. & ven. Et hoc cõprobat̃:
quia canones permittunt hanc deceptionẽ in ꝓtio: vt not.in c.cũ
dilecti.in c.pe.de em.& ven. & intentio iuris canonici est ꝯsulere
saluti aĩarum.vt no.per gl.in c.cũ ꝯtingat.de iureiur.ergo ꝯhentes
vñr esse tuti in foro ꝯscientiæ, vt ẽt dixi in c. qm ꝯ. in gl.in verbo,
10 negligentia.de proba.¶†Quartò r̃la ꝑdicta nõ habet locũ in bo
nõ viro,cui nõ ꝯuenit aliũ decipere:vt no.voluit gl.in l.super in ꝯ-
ctib.ff.de re.iur.& per illã gl.not.cautelã quã tradit Ioã. de Ana.in
c.in ciuitate.de vsur.vbi dicit,ꝙ deceptus faciat positionẽ, ꝙ ille,
qui decepit,erat bonus vir.nã verisimiliter hoc nõ negabit, & tũc
11 deceptio retractabit̃.† Sed aduertendũ est, ꝙ illi depositioni non
vr̃ ꝙ cogat̃ r̃ndere:quia detegeret turpitudo sua, vt no.per gl.in l.
qui iurasse.§.si pr̃.ff de iurei.& ita ꝯ illam gl.arguit Fel.in c.fin.col.
iiij.de præsum.& Mod.hic. Sed r̃nderi põt, ꝙ ista non vr̃ turpitu-
do,ex quo iura permittunt ꝯhentes decipere:ar.l. Gracchus.ĵ. de
adul. Alia tñ ratione non vr̃ ꝙ teneat̃ r̃ndere: quia positio captio-
sa vr̃,cui quis non cogit̃ r̃ndere:vt per gl.in c.ij.in ver. rõnabili, de
ꝯfes in vj.& facit tex.in c.de viduis.el.ij.xxvij.q.j. Vlterius ad intel-
lectum d.gl.in d.l.super in contractib.considerandum est, ꝙ licet
gloss.dicat,ꝙ non conueniat bono viro,non per hoc sequit̃ ꝙ co-
gat̃ bonus vir ad iustũ pretiũ soluendũ in foro ꝯtentioso: quia gl.
vr̃ loqui de honestate.Præterea si in foro ꝯscientiæ hoc licet, vt s̃.
dixi;ergo ẽt bono viro permissum vr̃: quia ꝯscia est idẽ, qđ bonus
vir:vt no.Bal.in c.cũ causam.el.ij.in fi.de test. Plura alia ad r̃lam
ꝑdictã, qñ liceat ꝯhentib. se inuicẽ decipere, tradit Barth. Vero. in
12 trac.simulat.in ij.ꝓsum.¶†Quartò no.ibi oĩno obseruanda sunt.
ꝙ ꝑ ista verba oĩno &c.infert̃ ꝙ pcm̃ actionẽ ꝓducat:qa verbũ oĩ-
no, licet præcisam habeat nãm, recipit tñ congruã determinatio-
nẽ:vt no.Bal.in l.fi.col.j.ĵ.de ꝯhen.em.Bar.in l.stipulatus sum Da-
mã.de ver.ob.Sed tñ quantũ ad istũ tex.considerandũ est, ꝙ verba
ista non ponunt̃ hic simpliciter,sed referunt̃ ad ius antiquũ, s̃m ꝙ
ꝑtor disponebat: ideo à iure antiquo declarationem accipiunt.
13 ¶†Quintò no.r̃lam, ꝙ quilibet põt renuntiare fauori suo.ꝯcor.
sunt in gl.ad idẽ text.in l.ij.ĵ.vt in pos.le. in c ad apostolicã.de reg.
in c.fi.de priui.& rõ vr̃:quia in re sua quilibet est moderator, & ar
biter.l.in re mandata.ĵ.man.ẽt abutendo.l.sed & si lege.in §.con-
suluit.ff.de pet.hær.& ita dñt Mod.hic,sed ista rõ non vr̃ gñalis:qa
licet possit disponere de bonis suis, non tñ infert̃ ad renuntiatio-
nẽ.l.si quis vi.§.dñia.de acqui.pos.vñ planior rõ vr̃:quia inuito bñ-
ficiũ non confert̃:vt in r̃la.inuito.de reg.iur.& per istã r̃lam infert̃,
14 † ꝙ dispositioni.l.si vnq̃.C.de reuo. don.renuntiari a possit: quia
a vr̃ inducta in fauorẽ donãtis, & ita tenet Bart.in l.Tertia.col.pe.in
ver.quæro vtrũ.de le.ij.& ista vr̃ *cõis* opi.s̃m q̃ dicit Ias.hic se con-
suluit, se & alias refert. Sed adde quòd contrarium latius con-
suluit Frã.de Cur.in cõsi.1.vbi latius, & plenius insistit.Fundm̃ vr̃,
quia dispositio illius legis vr̃ principaliter facta in fauorẽ filiorũ.
opi.tñ Bar.verior vr̃,& cõis opi.est Doc.vt dt Soc.i ꝯsi.147.visa fa
cti ꝯtingentia.col.fi.& pro ista cõi cõclusione optimè facit tex.in
d.l.si vnq̃.vbi dicit tex.ꝙ per natiuitatẽ filiorũ, resoluta donatio-
ne bona sunt in arbitrio patris,q donauit, & sic pr̃ poterit de illis
ad libitũ disponere:ergo dat̃ intelligi,ꝙ in fauorẽ patris illa dispo-
sitio emanauit,& nõ intuitu filiorũ: ex quo sequit̃ ꝙ pr̃ illi renun
15 tiare possit.¶†Sextò no.ꝙ iudex, qui negligit iustitiã facere facit
litem suã:& ꝓp negligentiã ẽt iudex põt priuari offõ:vt not.Bal.in
l.j.§.quies.in fi.ff.de offi.ꝑfe.vr.vbi dicit,ꝙ iudex,qui videt aliquos
rixari,& se non interponit,ab offõ remoueri põt.Et idẽ de custo-
de no.Ant.de But.in c.j.de offi.cust.Et de vasallo negligenti tradit
consi.6.in tit.de feu.& hoc intelligitur,si magna sit negligentia:se-
cus si parua:vt Abb.distinguit in c.ea, q̃.col.j. de sta. mona. & s̃m
qualitatẽ negligentiæ salariũ in totum tollit̃, vel minuit:vt no.Bar.
per illũ tex.in l.iudicis.C.de ann.& trib.lib.x.& Bal.in l. mancipia.
in ver.quæro quantũ.ĵ.de ser.fu.aliter distinguit, & ibi in prin.de-
clarat qñ dicat̃ iudex negligens,& ponit exemplũ in eo qui porta-
ret accusationẽ sibi porrectã ad camerã,& noluit super illa ꝓcede
re,uel si noluit examinare testes.Similiter si potuit causam expedi-
re,& successori reliquit,punit̃:ut no.Bal.in l.j.§.sciendũ. de magi-
stra.conue.& non solũ ꝓp iustitiã expressè denegatã ꝑnt concedi
represaliæ,sed etiam ꝓp morã non iustitiæ:ut no.Bal.post And.de
16 Iser.in c.j.in prin.col.j.de mi.uas.¶†Vltimò no.ꝙ ẽt arbiter si ma
lè iudicauit,facit litem suã.& idẽ est in arbitratore:ut no.Bal.hic in
fi.& Bar.in l.fi.de var.& extraor.cog.cũ si.ut tradit Alex.hic,& idẽ
Ang.in l.filiusfa.ff.de iud.& Lanfrã.in trac.de arbi. in ultima par-
17 te,qõ.xxvj.† & non solũ iudex,qui malè iudicauit,facit litẽ suam,
sed ẽt ciuitas,quæ iudicẽ eligit,tenet̃.ut no.concludit Ro.in consi.
136.in casu.in ij.dubio.Mod.hic sequũtur. Sed ista deci.dubitabi-
lis vr̃: quia ciuitas excusat̃,si eligat doctorẽ, qui reputat̃ idoneus:
sicut dicit̃ de potestate, qui excusat̃ in syndicatu, si tulit sñiam de
consilio assessoris.qui habeat instr̃m doctoratus approbationis fa
ctæ in studio generali:ut no.d.Sal.in l.fin. ĵ. de pę.iud. qui ma.iu.
sequitur. Alex.in l.ij.ff.qđ quis.iu.& in consi.65. habita. col.ij.lib.j.
& facit qđ no.Bal.in ru.de pę.iu.qui ma.iu.in uer.nunquid teneat̃
potestas.¶In gl.in uer.antiqui.ibi l.si conuenerit.illa l.s̃m Bart.hic
post gl.in d.l.si ꝯuenerit.loquit̃ in eo,qui nõ erat iudex de iure cõi.
quo casu exceptio iudicis incompetentis impediri non põt,secus
est in eo,qui sit iudex de iure cõi, sed ex priuilegio eius iurisdictio
declinari possit: prout loquit̃ text.hic,& *cõiter* Doc.ita tenent.Et
18 ista distinctio confirmat̃ ex eo, qđ in simili dicitur.† ꝙ iurisdictio
clerici non põt prorogari,nisi de ꝯsensu proprii iudicis in c.signi-
ficasti.de fo.compe.& tñ si aliquo speciali priuilegio, clericus sub-
iectus sit prælato inferiori ab epõ,potest prorogatio fieri in ordi-
narium, absque ꝯsensu superioris, cui iure speciali iurisdictio cõ-
petebat,ut Abb.concludit in ꝯsi.25.attingã ista dubia col.j.lib.j.&
idẽ de exempto no. Abb.in d.c.significasti.col. 4. & in simili in iu-
dice alieno, in quẽ per errorẽ prorogatio iurisdictionis impedit̃,
l.si per errorẽ.ff.de iur.om.iu.Secus est si procedat̃ corã ordina-
rio, qui possit aliqua exceptione lĩma repelli, quia ꝓp errorẽ, tali
casu non impedit̃ prorogatio iurisdictionis, ut no.per gl.in uers.
consensus.ff.de iudic.& est dcm̃ Inn.in c.petitionẽ. de acc. & Ab.
ibi.col.ij.Et prædicta hñt locum retento cõi intellectu ad d.l.si cõ-
uenerit.Sed non omitto, ꝙ alius intellectus accõmodari põt, ut
non sit specialis casus ibi:prout cõiter intelligitur. ut dixi in c.j.de
iu.col.x.quia si rectè aduertat̃ ibi non dr̃ ꝙ sit locus penitentiæ ex
parte unius tm̃,sed tex.simpliciter dicit,prius,quam adeat̃,sit mu-
tata uoluntas.unde ista uerba ab utraque parte intelligunt̃: quo ca
su si ex parte utriusque mutata sit uoluntas,clarum est, ꝙ à tali pa-
cto de cõi cõsensu recedit̃ & istũ intellectũ sentit Abb.in d.l.si cõ-
uenerit.in prin.dũ inquit,si ius intelligere qđ ibi mutata fuerit uo-
lũtas utriusque,tunc plane procedit,sed multũ obstare vr̃,quia in-
tellectus est de indubitabili:quia clarũ est,qđ à pacto de cõi cõsen-
su recedit̃.l.ab emptione.ff.e.l.nihil nam naturale. ff. de re. iur. Ad
hoc r̃nderi potest dupliciter. Primò, qđ text.ibi habuit istũ casum
pro claro,& indubitato,colligitur ibi,proculdubio.ex quo suadet̃
qđ intell̃r.qñ mutat̃ uolũtas utriusq; partis.si.n.de uolũtate unius
partis intelligeret̃,casus fuisset multum dubitabilis: quia ꝯ cõem
r̃lam.Scdõ r̃n.ꝙ tex.probabilẽ habuerit dubitationẽ respectu iu-
dicis, cui ius uidebatur quæsitũ, quia corã eo litigare cõuenerunt.
vnde

ADDITIO.

a ¶Renũciari.Hæc est cõis,sed contra tenent multi,quos citat And Tiraq. in repe.d. l.si vnquam.in prin.nu.87.ita etiam consuluit Ias.consi.125.lib.j.in ipso eodem casu in quo Cur.seni.consi.1.& consi.3.idem consuluerat.s. renuntiationem non obstare.Steph.autem Bert.consi.20.duo sunt.in fi.lib.1 .post multa tandem concludit non obstare renuntiationem, quia in casu in quo loquitur donator non videbatur multum cogitasse de liberis procreandis, & in consi.39.visis,in fi.e.li.dicit quæstionem dubiam esse,& partes debere concordare.Franci.autem Rip. in repe.d.l.si vnquam.licet sequatur communem, tamen dicit qđ non procedit si tempore renuntiationis donans non separabat liberos, & quia desperatione donauit. idem etiam sentit.d.And.Tiraq.in loco prællegato.

vnde videbat̃ ꝙ à tali pacto partes non possent recedere, absque consensu iudicis, sed tñ cõtrariũ determinatur: quia sicut in prorogatione cõsensus iudicis nõ requirit̃.l.ij.§.j.ff.eo.ita nec in reuocando ꝓrogationem iã factam.& ad hoc facit tex.dũ dr̃, prius q̃ adirent, mutata voluntas fuerit. Ista.n. verba vñr hr̃e respectum ad iudicẽ. Sed tamen ꝯ ꝓdictum intellectum facit illa oratio negatiua, dũ dr̃, nemo cõpellitur huic cõuentioni stare. & pro dicto intellectu facit: qa tex.loquit̃ de mutatione voluntatis: ergo intellr̃ ab utraque parte, sicut in conuentione interuenit voluntas vtriusque partis.

19 ¶ † Reiecto tamen cõi intellectu, dubitatur an dispõni d.l.si cõuenerit.renuntiari possit. Bal.in c.P.& G.col.pe.ver.sed nũ

a quid priui.de offi.dele.tenet ꝙ nõ. [a] qa cõtinet ius publicũ. Cõtrariũ voluit Alb.in d.l.si cõuenerit.circa fi.& Mod. hic sequunt̃ per regulã huius l.nõ tñ respõdent ad fundm̃ Bal.de iure publico. Sed rñderi põt ꝙ immo d.l.si cõuenerit.cõcernit priuatũ ius, vt not. Pet.de Anc.in cõs.192.in auxiliũ veritatis.col.fi.& pp hoc cõcludit, ꝙ dispositio illius l.excludat̃ per iuramentũ, ꝓut ẽt tenet Bal. in d.c.P & G.& rõ ꝓdicta de iure priuato vr̃ hr̃e locũ ẽt absque iuramẽto, ꝓp regulã huius l. Sed tñ cõsiderãdũ est, ꝙ opi.Bal. vr̃ sustentabilis: qa ꝙ quis efficaciter obliget̃, hoc pẽdet à iure, qđ obligationẽ inducit: inst.de ver.obl.in prin.vñ non vr̃ ꝙ ex pacto q̃s,

20 ẽt si velit, obligari possit, nec vr̃ ꝙ † partes facere possint, ꝙ in ꝯtctib.innominatis nõ sit locus pœnitentiæ: ar.l.nemo põt.de leg.j. pariter vr̃ ꝙ cum in casu d.l.habeat locũ pnĩa, ꝙ dispositio illius l. tolli non possit, referendo ad dispõnem iuris. Sed dato ꝙ pnĩa hẽat locum, & allegari possit, vr̃ tñ ꝙ postea remitti possit. & ita opi.cõcordari pñt.facit tex.in l.si iudex.de mino.& in l.fi.§.pe.ff. ad Velleia. Et subijcit Bar.hic, ꝙ in casu d.l.si cõuenerit pœna apposita cõmitteret̃, si illũ iudicẽ declinaret. qa pactum illud nõ est ꝯ legem, sed ꝑter legẽ. vt in l.stipulatio ista §.alteri.de verb.obl. & Doc.ieq. Sed aduertendũ est: quia illud qđ dr̃ in d.§.alteri. non videt̃ hr̃e locũ in isto casu: qa pœna ibi debetur: quia cessat rõ principalis stipulationis: vt ibi dicitur. Sed hic, videlicet in d.l.si cõuenerit.cum de iure habeat locũ pnĩa, non videtur cõmitti pœna. quia qđ fit lege pmittente, pœnam nõ meret̃: nisi dicamus ꝙ partes apponentes pœnã, vñr cogitare, ꝙ pœna cõmittat̃, non obstante ꝙ de iure sit locus pnĩæ. sicut in d.§.alteri. cõmittitur stipulatio pœnalis, licet stipulatio principalis sit nulla: qa ita partes vñt voluisse, quæ sciebãt nullã esse stipulationem, & referũt se ad actum nullũ: aliàs verò si actus sit nullus, pẽna non cõmittit̃: vt no. Bal.in l.ij.in prin. ver. ex ꝓdictis.s̃.de epi.aud. Bar.in l.iij.§.si seruus.in fi.ff.de pec.& in l.si quis filiũ.§.si q̃s bonorum.in fi.de le.pstã.& ad ꝓdicta facit qđ no.Bar.in l.qd ergo.§.cum autẽ.ff.de his, q no. infa. & in

21 l.vbi pcñ.col.fi.j̃.de trans. ¶ † Et dũ Bar.drĩam constituit inter illum qui promisit posse conueniri, & illum qui promisit soluere, Doc.cõiter ita tenent, vt patet ex his quę Ale.hic dicit.& dixi latius in c.j.de iu.Ful.tñ hic, vt refert Pau.de Cast.tenuit, † ꝙ ille, qui vo

22 luit posse conueniri in certo loco, teneatur ibi soluere. dicit Pau. de Cast.ꝙ uidit hoc seruari in curia Romana, sed dicit esse ꝯ d.l.si cõuenerit, cui s̃m eũ non põt rñderi.nisi s̃m intellectum, quẽ s̃.posui ꝓ parte Ful.& ꝑcipuè allegat tex.in c dilecti.de fo.cõp.ibi, rñdere, uel soluere. Ale.tenendo opi.cõem rñdet. & dicit nouum esse intellectũ, ꝙ intelligitur de eo, q promittit rñdere de debito: quo casu vr̃ ꝙ ꝓmittat soluere, ex eo, qđ no. Bal.ꝑ gl ibi in l.iij.s̃.de ꝓcu.& in l.cam, quã col.4.de fideicom. Mod.hic dñt, ꝙ iste intellectus non põt procedere: quia si solum ibi esset verbum, rñdere, posset intelligi pro soluere, sed dũ ibi adsit vtrunque verbum: qa ibi promisit rñdere, uel soluere, non possumus dicere ꝙ verbum, respondere: ponatur ꝓ soluere: qa hoc modo esset superfluũ. Sed replicari potest, ꝙ uerũ est, ꝙ verbũ rñdere, ibi non ponitur formaliter pro soluere, de quo ibi spãliter expresse dr̃: quia expressũ facit cessare tacitum: sed bene ponit̃ ꝓ æquipollenti, prout Ale. dicit, ꝙ rñdere de debito, & soluere, idem sunt: & sic intelligitur de rñsione quæ importat solutionem, ex quo ibi æquiparãtur, ut qa ibi dicatur rñdere de pecuniis, ꝓut dicit Pau.de Ca.in d.l.si cõuenerit. ¶ In ead.gl.ibi.§.si cõueniat.vbi dr̃ ꝙ si conueniat ne omnino diuisio fiat, huiusmodi pactum nullas vires hr̃e manifestũ est:

23 si autẽ intrã certũ tempus, † valet, & tale pactũ de nõ diuidẽdo

b in perpetuum, nõ obligat ẽt naturaliter: ut no. Ang.in cõs.ccxxv. pũctus talis est, Martinus de Flo.col.j.nec ẽt tale pactum firmatur iurõ, ut tradit Ale.in cons.18.uisis capitulis.col.j.lib.ij.& s̃m istã qõnẽ consuluit Ro.in cõs.13. Idem videt mihi.& nouissimè Soc. latius insistit in cõs.cclxxviij.in q.uertente.col.pe.& dũ dicit in d.§.si cõueniat, ꝙ ualet cõuentio, ut ad certum tẽpus diuisio nõ fiat hoc ẽt no.Bal.ꝑ illũ tex.in ij.no.de cõdi.insti.cum si.ut tradit Ale. in l.si nõ sortẽ.§.si certum.ff.de cõdi.inde.& hoc limitatur nisi ex

24 cã, ut exẽplum hr̃ per Old.in cons.ccxlj.factũ tale est. † Quid autẽ in tempore incerto, puta ad vitam alicuius, ualeret conuentio, secundum Flo.in d.§.si conueniat.in prin. Sicut ẽt põt ꝯhi societas, ut duret ꝓ tpe vitæ.l.j.ff.pro soc.ut tradit Ale.in cõs.59.uiso thmate, col.fi.li.v.& pariter si dicatur quod perpetuò duret cõis, vt referendo se ad personas, & vitam valeret conuentio: quia intelligeretur ꝑpetuo, donec viuant.d.l.j.pro soc.Soc.tamen in d.consi.278.col.pe.reprobat Flo.in d.§.si conueniat. quia s̃m eum, attenta rõne Flo.quia prohibitio referatur ad vitam, dicendũ esset ꝙ valeret pcm̃, ꝙ nullo tpe diuidatur: quia tunc etiam societas nõ transit ad hr̃des.& hoc vr̃ ꝯ.d.§.si conueniat.& ꝯ Flo.alle. Cyn.& Alb.in d.§.si conueniat.& in l.fi.j̃.com.diui.qui nihil dñt de hoc. & non ob.ratio.quam Soc.adducit.quia considerandum est, ꝙ aliqñ fit pactum, ꝙ nullo tempore fiat diuisio in infinitum quod pactum non valet.d.§.si conueniat.& in gl.ibi in verbo, aliqñ dr̃, ꝙ non fiat diuisio in perpetuum, referendo se ad vitam, vel societatem, quæ finitur morte: & vr̃ valere pactum, vt dixi in consi.265. ¶ Extra gl.Bar.latius ꝓsequitur post Cy. quando valeat renuntiatio.& idẽ Bar.in d.l.ius publicum.ff.eo.& no. Abb. post alios in c. si diligenti.de foro compe.colu.2. Et ex doct.Bar.j.conclusio est,

25 † ꝙ non potest renuntiari iuri nãli: & hoc intelligitur de iure nãli propriè. Secus si sit ius gentium, quod etiam appellatur nãle: vt declarat Abb.in d.c.si diligenti.col.2.& ibi dicit idem esse in iure diuino. facit gl.insti.de obl.quæ ex deli.§.j.in versi.ex naturali.quę exponit, id est, diuino, & no. Bald.in l.ij.j̃.vt in posses.leg.dicens ꝙ in his, quæ respiciunt fauorem Dei, renuntiari non potest. Et ex

26 ista conclusione infertur † ꝙ filius non potest renuntiare alimentis, quæ sibi à patre iure nãli debentur.& ita tenet Bar. in l.si quis à liberis.§.si vel parens. in fi.de lib.agno. Domi.in c.ij.colum. 3. versic.quid si filia.de pac.in vj.& sequitur Maria.in d.c.si diligenti.columna 3.in versic.7.infertur.& Fely. ibi in iiij. corrola. Sed tamen considerandum est, ꝙ ille instinctus, quem habet pr̃ in educatione liberorum, est de iure nãli l.j.§.ius naturale.ff.de iusti.& iur. insti.de iu.nat.in prin.& tolli non potest: sed illa obligatio, ꝙ pater teneatur alimenta filiis præstare, & illa necessitas, est de iure ciuili: ideo videtur ꝙ tolli possit, vt patet in filiis spuriis, quibus pater nõ tenetur alimenta præstare.auth.ex complexu.j̃.de incest.nup.& tamen instinctus naturalis patris ita videtur in spuriis sicut in aliis.

27 & ideo dicendum est, vt dixi in d.l.iura sanguinis. ¶ † Secunda est

c conclusio, ꝙ iuribus inducentibus formã [c] renuntiari non potest. idem Bar.in l.de his.& in l.cum hi.in prin.ff.de transa.& in l.fi.j̃.de vend.rer.ciui libr.11.& Bal.in l.scire.j̃.vt in posses.leg. & facit qđ no.Old.in consi.173.quidam habens vnicum filium.cum si.vt tradit Fel.in d.c.si diligenti.colu. 4. in vij. corrola.& facit quod not. Bald.in l.j.col.penu.versic.extra quæritur.j̃.de admi.tut.& rationem huius conclusionis tradit Imol.in l.quicquid astringendæ. de verborum obliga.quia solennitas, & forma, est iuris publici: ideo pacto priuatorum remitti non potest.l.nemo potest.de leg.j.& sic ista couclusio procedit in forma, quæ respicit vtilitatem publicam: secus si propter vtilitatem priuatam inducta sit: quia renuntiari potest: vt not. Abb.in c.fi.§.his autem.in iij.no. per illum tex. de offi.deleg.& idem Abb.in c.super quæstionum.§. vtrum. eod. tit.& in c.tuis.in iij.not.de testi.& facit tex.in l.filio pręterito.ff.de iniust.rup. Et per illum tex.no.Bal.post Barto.in l.non dubium. in

28 viij.oppo.j̃.de testa. ¶ † Tertia conclusio est, ꝙ qñ vtilitas publica est inseparabilis à priuata, renuntiatio non valet. Ad hoc facit dictum Inn.in c.accedentibus.de priuil.vbi canonici ñ pñt renuntiare priuilegio dato ecclesiæ, qñ separatio fieri non potest. & sequitur Abb.in c.cum accessissent.col.fi.cum si.vt dixi ibi.facit text. in d.c.si diligenti.de for. compe. vbi non potest clericus renuntiare priuilegio fori: quia hoc concernit fauorem ordinis clericalis. vt ibi dr̃. Obstare tamen videtur tex.noster hic, quia hoc non habet locum in militibus qui non possunt renuntiare priuilegio fori, vt hic: & non attenditur ꝙ priuilegium respiciat fauorem ordinis militaris.l.magisteriæ.j̃.de iur.omn.iud. Sed potest responderi, ꝙ in c.si diligenti.est magis stricta prohibitio: quia ibi prohibetur clericus sub pœna perditionis causæ. Sed in militib.non est talis prohibitio: quia ibi simpl̃r non dicitur priuilegium: & quia clerici dñt conueniri coram ecclesiastico de iure cõi. Sed milites ex priuilegio coram magistro militum, & priuilegium tollitur facilius, quã

29 ius commune.l.eius militis.§.militia missus.ff.de test.mil. ¶ † Quarta conclusio est, ꝙ non valet renuntiatio, quando agitur de præiudicio alterius quam renuntiãtis, facit tex.in l.fi.de pac.& ideo non potest renuntiari priuilegio in præiudicium tertii, cui sit ius quæsitum, vt no.Inn.in c.ex conquestione.de rest.spo.& ibi Abb. colum.5.versi.2.q̃stio.& ad idem facit, quia renuntiatio exceptionis dotis non numeratæ, dato quòd noceret marito, non præiudicat creditorib.vt voluit Imo.in l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus colum.5.ver.& per hoc videtur.ff.de ver.oblig. Alex.sequitur in l.j.col x.ff.sol.mat.& Soc.colum.xv.ibi in versic.2.limita vbi dicit idem tenuisse Benedi.de Plumbi.in disputatione incip.statuto ciuitatis

ADDITIONES.

a ¶ Quod non. Idem Dec.Ale.hic, & benè.

b ¶ Diuidendo. Supra, econtra. l.cum proponas.j.nu.4.

c ¶ Formam. Late Alb.Brun.in tra.de or.& solenni.act.

30 uitatis cauetur. ¶ † Quinta concluſio, ꝙ ſi beneficium inductum ſit ꝑ fragilitatem ꝑſonæ, illi renuntiari non poteſt. huic concluſioni obſtare vr̃: quia ſm̃ cõem opi. bñficio Senatuſconſul. Velleia. renũtiari põt: vt no. Bar. in l. gñaliter. ꝟ. ad Velleia. & no. per glo. in l. j. ꝟ. e. ti. vbi Ang. dicit, ꝙ iſta eſt communis op. vr̃ tex. in l. fi. §. pe. ff. ad Velle. Mod. quidã hic dicunt conclõnẽ procedere in minore cuius fragilitas conſiderat̃ in oĩb. ꝯctibus, non ſic in muliere videtur: quia ipſa rr̃ ꝯhere põt: ſed ſolũ eius fragilitas conſideratur, qñ ꝓ alio obligat̃. ſed tñ eadem rõ vr̃ in caſu illo particulari, vt renuntiari non poſſit: qa ꝑ fragilitatẽ ſexus datũ eſt illud beneficium. l. ij. §. verba itaque. ff. ad Velle. Et iõ vera opi. vr̃, ꝙ Velleiano renuntiari nõ poſſit, qa qua rõne inducitur ad promittendũ, eadẽ facilitate induceret ad renuntiandũ. l. doli. §. diuerſum. ff. de noua. & ita tenet Bar. in d. l. fi. & Ang. in d. l. j. ꝟ. ad Velleia. Et ad tex in d. l. fi. rñ. Bar. ibi loqͥ in iudicio. Iſta rñſio nõ ſatisfacit: quia in d. l. fi. nõ apparet ꝙ in iudicio fuerit renuntiatum: immo potius ibi ꝯrium probatur, dum dr̃, & ſic ad iudicem ire. Ex iſtis enim verbis dat̃ intelligi, ꝙ prius ibi facta fuiſſet renuntiatio anteq̃ iretur ad iudicium. Et hoc confirmatur: quia authoritas iudicis non excludit bñficiũ, qđ ꝑ fragilitatem conceditur. l. ſi quid. ꝟ. de mino. Vnde ad d. l. fi. rñ.
a ri aliter [a] põt, ꝙ ibi renuntiatio fuit facta ex poſt facto: quia exceptio facta Senatuſconſulti: ſibi competebat, & tunc cum poſſet vti tali exceptione, illam remiſit: & hoc ſibi imputatur, vt etiam
31 de minore dr̃ in l. ſi iudex. ff. de min. ¶ † Poſtremò not. eſt quod in caſibus in quibus renuntiatio fieri poteſt, requiritur ꝙ ſit quis
b de bñficio certioratus: [b] vt eſt dictũ Hoſt. in ſum. de fideiuſ. §. & ſi quis. quod refert, & ſequitur Alex. hic. & Mod. hic ꝯrium arguũt: quia vr̃ ſpeciale in muliere, vt ipſa debeat certiorari, qñ renuntiat Velle. vt no. per gl. in l. fi. §. pe. in ver. mulier. ff. ad Velle. Bald. hic in ij. col. no. in l. ſciendum. de ver. ob. ergo in aliis ꝯrium vr̃. Sed reſpõderi, poteſt, ꝙ dictum Hoſt. vr̃ generaliter procedere, ſm̃ regulam: quia non vr̃ quis renuntiare iuri, quod ignorat. l. mater decedens. ff. de inoff. teſt. §. j. verſi. nec. ꝙ. in l. nec ignorat. ꝟ. de dona. in l. Aquiliana. ff. de de tranſa. quem tex. alle. gl. in d. §. pe. & ſic videtur ſentire ꝙ non ſit ſpeciale in muliere. ſed ex regula generali videatur illud procedere. Vel dici poteſt, ꝙ ſpeciale ſit in muliere, quòd ipſa debeat certiorari de beneficio clauſo in corpore iuris: ſecus in aliis, in quibus ſcientia præſumitur, ex quo reperitur in iure. & quilibet præſumitur ſcire iura. l. leges ſacratiſſimæ. ꝟ. de legi. l. conſtitutiones. ꝟ. de iu. & fac. igno. de mã huius. l. hr̃ latè in tract. clauſularum. char. lxiiij. in cap. quibus iuribus poſſit renuntiari. ¶ † In gloſſ. pe. in fi. vult gloſſ. ꝙ hic factum fuerit compromiſſum: & ideo valeat renuntiatio fori. ſed contra iſtud dictum facit, quod iſta erat quæſtio iuris, de qua non fit compromiſſum: vt no. Bald. in l. ancillæ. ꝟ. de fur. in l. cum proponas. ꝟ. de reb. cred. cum ſi. vt tradit Ale. in conſi. 62. viſa facti narratione. libro 2. Sed reſpondetur, quòd tempore huius l. non erat clarum in iure, an talis renuntiatio valeret: vt colligitur in principio legis, ibi, antea dubitabatur, cum ergo variæ eſſent opin. etiam in articulo iuris compromiſſum fieri poteſt. vt no. Bal. in d. l. cum proponas: quia de tali dubio iuris idẽ quod de dubio facti iudicatur: vt not. Barto in l. quod Nerua. columna 2. ff. depo. Abb. in c. ſi in 2. not. de conſti. in c. cum dilectus. columna 3. de conſuetudine. cum ſimi. vt tradunt Mod. in c. 1. de re. iu. & etiam dici poteſt ꝙ eſſet dubium in facto. quia fortè iſte
33 allegabat ſe minorem, vel deceptum. ¶ † Ex iſta gl. infert Bart. ꝙ ſi ex forma ſtatuti debet fieri compromiſſum, etiam in certis cauſis emergentibus debet compromiſſum fieri, & ſequuntur Fulg. Pau. de Caſt. & Ale. hic. & Pau. de Caſ. ꝟ. in procemio. C. ſed obſtare videtur, quia ratio ſtatuti fuit minuere lites quia itur ad arbitros, ad hoc vt lites tollantur, in l. quamuis. ff. de arb. ſi ergo etiam deberet compromitti ſuper emergentibus hoc etiam facere litẽ ex litib. contra mentem ſtatuti. & ita arguunt Doc. Papien. vt refert Anto. de Alexan hic. Mod reſpondent ꝙ argumentum procedit, quando calumnioſè peteretur compromiſſum ſuper hoc incidenti, vt lis in cauſa principali ꝓrogetur. Sed iſta rñſio. non tollit arg. quando abſque calumnia peteretur compromiſſum. Præterea, ſi calumnia petatur: etiam in cauſa principali, non debet concedi compromiſſum: vt not. in l. ampliorem. in prin. ꝟ. de app. cum ſi. vt tradit Ale. in l. cum quædam. §. quoties. ff. de iu. om. iu. Vnde aliter poteſt rñderi, ꝙ per hoc ꝙ fiat compromiſſum ſuper cauſa emergenti, non ampliantur lites: quia ſi compromiſſum nõ eſſet, lis apud iudicem agitaretur, ꝯ mentem ſtatuti, quod voluit cauſas per compromiſſum expediri. & pro iſta ꝑclõne Bart. facit quod no. Pe. de Anc. in ꝯſi. 77. ex verbis ſñiæ, vbi concludit, ꝙ illud quod diſponitur à ſtatuto de compromiſſo, & de laudo, habeat locum in cã acceſſoria, & emergenti: quia pronuntiat̃ debere fieri
34 compromiſſum. & ſi ſtatutũ velit, ꝙ in cauſis damnorũ datorũ ſtetur iuro damnum paſſi, idẽ erit in cã emergenti: vt not. Bart. in l. ſolent. de ali. & cib. le. & no. Bal. in l. j. col. 1. ver. ſed pone. ꝟ. de reb. cre. Pau. de Caſt. in l. cum hi. ff. de tranſ. & facit, quia cauſa incidens aſſumit naturam cauſæ principalis: vt not. in cle. diſpendioſam de iudi. & in l. quoties. ꝟ. de iudic. Sed tñ ꝯ Bar. bñ facit, qđ no. Bald. in l. cũ ꝓponas. verſi. ex prædictis no. ꝟ. de re. cre. dicẽs, qđ quis de cã principali nõ poſſit cõpromitti, tñ de cã emergẽti cõpromiſſum
35 fieri põt. ¶ † Et ſi ſtatutũ ꝓhibeat appꝉõnẽ, vel reſtit. in integ. intelligit̃ in cã principali: ſecus eſt in emergẽtib. vt no. Bal. ꝑ illũ text. in l. ſi ex cã. §. nũc videndũ. ff. de mi. cũ ſi. ut tradit Peru. in c. paſtora. in prin. de app. & facit qđ no. Pet. de Anc. in cõſ. 183. pro clariori in
36 tellectu. ad fin. & videbimus ꝙ † licet à ſñia diffinitiua lata ſuper poſſeſſorio nõ poſſit appellari, ab interlocutoria tñ poterit appellari: vt no. Ang. in conſ. 46. viſo puncto. Et hæreticus, q ꝓhibetur appellare, intelligit̃ à ſñia diffinitiua. vnde ſi in ꝓceſſu grauatus fuerit, non ꝓhibetur appellare: vt no. Dominic. poſt Io. And. in c. inquiſitione. in prin de hær. in vj. Ex quib. dictis patet, qđ de emergẽti, & incidẽti nõ iudicat̃ idẽ, qđ de principali ꝯ Bar. hic. Sed vr̃ poſſe rñderi, quòd Bar. loquit̃ affirmatiuè, allegata in ꝯriũ loquunt negatiuè. Iſta tñ diuerſitas nõ vr̃ hr̃e rationẽ diuerſitatis: qa negatiua potentius negat, q̃ affirmatiua affirmet: ut no. in c. cũ dilectus. de conſue. Vnde aliter dicamus, qđ dictũ Bar. ꝓcedit in ſtatuto de cõpromiſſo, ꝓut loquitur, qđ eſt fauorabile: ut no. Bal. in l. qui ſe patris. col. pe. ꝟ. vnde libe. in l. affinitatis. in uer. pone ſtatutũ. ꝟ. cõmu. de ſuc. Pet. de Anc. in cõſ. 187. apud me cõcluſio iſta. Facit qđ no. Bar. in ꝓœmio. C. col. ij. Allegata in ꝯriũ ꝓcedunt in materia odioſa, puta qđ nõ poſſit fieri cõpromiſſum, ꝓut loquit̃. Bal. in d.
37 l. cum ꝓponas. uel qñ appellatio ꝓhibetur, † quo caſu iura & ſtatuta quæ ꝓhibent appellationẽ, debent ſtrictè interpretari: vt no. Bar. in l. ij. ꝟ. quorũ appellationes. & in ꝯſ. 165. in q. Ang. in ꝯſ. 107.
38 Iacobus. & Lucas. & dixi in cõſ. 48. ¶ † Vltimò no. Bar. ꝙ iudex q abſoluit ab obſeruatione iudicij ꝯ ius, facit litẽ ſuã, & ſm̃ eũ tenet ad totale intereſſe, id eſt, ad æſtimationẽ totius litis: qa impedit̃ ꝓceſſus, ſicut in titulo. ff. ne qs eũ. Et iſta cõcluſio põt hr̃e locũ, qñ dolo malo iudicauit: ſecus ſi ꝑ imperitiã: qa tunc ſolùm tenet pro intereſſe particulari: ut cõcludit Ale. poſt Bal. hic, & alios, quos refert. & adde ꝙ iſtã diſtinctionẽ ipſe Bar. tradit in l. fi. ꝟ. de pę. iu. qui ma. iud. & idẽ Bar. in q. ꝑ eũ diſputata. iudex ꝑ imperitiã. col. pe. & ſm̃ iſtam diſtinctionẽ in effectu Bar. hic malè loqͥtur, qa loqͥtur et qñ ꝑ imperitiã malè iudicauit. Mod. quidã hic dñt opi. Bar. ſaluari poſſe: qa in iudice qui aſſerit ſe peritũ, ẽt imperitia vr̃ dolus præſumptus, ut in l. ij. ubi Ange. ff. qđ quiſque iu. & no. Bal. in c. j. §. iudices. col. j. de pa. iuram. firm. ſed hoc non videtur uerum, ut per Ale. qui iſtam opi. reprobat in d. l. ij. quod quiſ. iur. & pro communi opi. facit tex. in l. iiij. §. in eum. ff. de dam. infec.

ADDITIONES.

a ¶Aliter. Hæc uera eſt, niſi appareat quod non ex leuitate, ſed ex iuſtis cauſis renuntiat.

b ¶Certioratus. Dec. Tholoſ. 38. Bal. conſi. 319. lib. 2. Iaſ. l. in repudianda. ff. de acq. hære. Adde Cępo. caute. 251. Ale. in ru. de uerb. obl. & in conſi. 222. nu. 4. li. 2. conſi. 14. nu. 22. lib. 6.

LEX XXX.

1 *In arduis conſuli debet, qui habet poteſtatem legis condendę.*
2 *Pactum inter aliquos de hæreditate uiuentis non ualet, quia eſt contra bonos mores.*
3 *Expectatiua non poteſt dari in officijs ſecularibus.*
4 *Pactum ualet de hæreditate uiuentis conſentiente illo, de cuius hæreditate agitur.*
5 *Statutum prohibens minorem poſſe alienare, ſi alienat conſentiente teſtatore, ualet alienatio & promiſsio.*
6 *Conſenſus preſtitus ab eo de cuius hæreditate agitur, poteſt reuocari.*
7 *Filia q̃ renunciauit cũ iuramẽto hęreditati patris in manib. patris, & fratrũ, ſi pater poſtea relinquit filiæ poteſt ſuccedere inſimul cum fratribus.*
8 *Quod non poteſt fieri purè, non poteſt fieri ſub conditione.*
9 *Superfluum non uidetur, ſi clarius operatur, quod prius erat diſpoſitum.*
10 *Donatio dicitur contractus.*
11 *Dictio neque, denotat ſimilitudinem.*
12 *Pactum diſtinguitur à facto,*
13 *Pactum inter filios de hæreditate patris uiuentis non ualet, etiam reſpectu legitimæ filiorum. nu. 14.*
15 *Dotis fauore, filius poteſt ſe obligare uiuente patre reſpectu legitimæ.*
16 *Beneficium uiuentis impetrans, punitur multis pœnis, ut ibi.*
17 *Occupans beneficium uiuentis, non poteſt illud obtinere, ſine diſpenſatione Papę.*
18 *Habens ius plenum in re, ſi non poteſt facere actũ, non poteſt alteri facienti conſentire.*
19 *Donatio omnium bonorum collata poſt mortem, an & quando ualeat.*
20 *Donatio quando eſt facta mentio mortis, in dubio iudicatur donatio cauſa mortis.*
21 *Donatio preſumitur inter uiuos quando dicitur in ipſa, quòd non poſsit reuocari.*
22 *Ingratitudo futura remitti non poteſt, etiam ſi in inſtrumẽto donationis dicitur, quòd propter ingratitudinem non poſsit reuocari, nu. 23.*
24 *Ingratitudo futura remitti poteſt propter ingratitudinem.*
25 *Statuto diſponente, quòd filia excludatur extantibus maſculis, poteſt filia ſuccedere ex teſtamento.*

26 *Statu*

26 Statutum disponens quòd stantibus masculis filia excludatur ab intestato & ex testamento, an ualeat de iure.
27 Pater legitimando filium, non tenetur citare agnatos.
28 Statutum disponens quòd ingrediens monasterium non succedat, non ualet.
29 Pactum an ualeat, de perdendo iure successionis.
30 Donatio omnium bonorum præsentium & futurorum, an & quando ualeat, & quid in ecclesia. nu. 31.
32 Donatio omnium bonorum præsentium & futurorum, cum reseruatione alicuius partis, de qua possit testari, ualet.
33 In donatione bonorum præsentium & futurorum, non ueniunt suppellectilia.
34 Momentaneum non habetur in consideratione.
35 Donãs hæreditatem, vr̃ donare bona simpliciter, & sic præsentia, et futura.
36 Donatio, quæ nõ ualet in bonis pñtibus et futuris, an saltẽ ualeat in p̃sentib.

E quæstione. ¶In text. ibi, spes alienæ hr̃ditatis. De ista spe videbimus. j̃. post Bart. ¶In eo. tex. ibi, ex cognatione fortè. cognatio hic accipit̃ sub noĩe gñis, p̃ cõiũctione sanguinis, vt in l. uel si sanguine. ff. de manu. vin. no. in §. j. de le. agna. tute. insti. & de leg. agna. succes. §. j. & p̃ illã dictionẽ fortè, apparet, ꝙ ista lex nõ restringit̃ in sperantib. hr̃ditatẽ ex cognatione. Sed idẽ esset in extraneis: quia ista dictio, fortè, nõ designat cãm finalẽ, sed impulsiuã, vt no. Imo. p̃ gl. ibi in cle. j. de ap. in gl. ij. & Abb post Ant. de Bu. in c. q̃n frequẽter. in prin. col. v. ver. qro qđ si. vt li. non cõt. & Alc. in l. in ratione. §. qđ vulgò. col. x. ver. sed in c̃rium facit. ff. ad le. Fal. vbi ita tenet declarãdo tex. in §. sancimus igit. in aut. de hr̃d & Fal. ibi, fortè sub ripiunt. & hoc cõfirmat̃: q̃a illa verba, ex cognatione fortè, vñr posita gr̃a exẽpli, & exẽpla nõ restringũt regulã. §. hactenus. insti. de gra. l. dãni infecti la. 2. in fi. ff. de dã. infec. & quia vr̃ expressum de cõiunctis rõne maioris frequentiæ vñ p̃p hoc dispõ nõ restringi-
1 tur, iuxta gl. in l. j. j̃. de rap. vir. ¶†Primò not. s̃m Sal. hic, ꝙ ĩ arduis cõsuli dẽt superior, q̃ hẽt p̃tãtem legis cõdendæ. hic tñ hoc nõ vr̃ p̃bari. q̃a poterit esse ex cõtingentia facti, vt plerunque cõtingit in legib. & quia ista sunt verba narratiua Imperatoris, dispõnem non inducũt: vt no. p̃ gl. in l. j. s̃. q̃n nõ petẽ. par. in c. ij. in verbo, nõ teneris. de do. & cõtu. in vj. cum si. verisimiliter tñ vr̃ qđ Sal. dicit, ex eo, qđ in principio hic dr̃, ꝙ Imperator fuit interrogatus ab aduocatis. nã cũ ipsi essent p̃iti, verisimiliter nõ cõsuluissent Imperatorẽ, nisi cã ardua & difficilis fuisset, cũ turpe sit patritio viro, ius in quo versatur, ignorare. l. ij. §. Seruius autẽ Sulpi. ff. de ori. iu. & ꝙ in dubijs p̃sertim in arduis ad principem recurrat̃, est tex. in §. j. in aut. de iudi. & in l. non sine. in prin. j̃. de bonis, quæ lib. facit tex. in l. ad bestias. ibi, principẽ consulere dẽt. ff. de penis. & in l. j. in fi. ff. de qõ. ibi, principi eũ scribere oportet: q̃a eius aĩus est interpretari, cuius est condere. c. inter alia. de sen. exc. l. fi. s̃. de legi. in c. per venera. qui fil. sint leg. & ista cõclusio intelligitur in subsidiũ quando iudex à seipso resolui non p̃t, quia respũ causæ quæ coram eo vertit̃, iudex hẽt p̃tãtem interpretandi iura, ut est dcm Inn. in c. cũ spãli. de app. sequit̃ Ab. in c. j. in j. no. de iur. cal. in c. capellanus. col. j. de feriis. in c. cũ venissent. col. iij. de iudi. Et in re dubia dẽt iudex hr̃e cõsilium cum sapientib. vt dicit gl. in l. ij. j̃. de sen. ex breui. reci. ver. deliberatione. quia cũ consilio omnia rectè geruntur. vt dicit tex. in l. dubiũ nõ est. j̃. de repu. in l. si alienam. j̃. de ingenuis. ibi, si cum p̃itiore tractatum habuisses, facile cognosceres. & iõ potest iudex, ẽt inuitis partib. cãm consulendam cõmittere ad instru ctionẽ eius: vt no Inn. in c. super qõnum. in prin. de off. dele. refert
2 & sequit̃ Ang. in l. ij. j̃. de sen. ex breui. reci. ¶†Secundò no. ꝙ pcm inter aliquos de hæreditate viuentis non ualet: q̃a est c̃ bonos mores. Ad idem tex. in l. q̃dam aliàs l. donari videtur. §. fi. ff. de do. in l. si q̃s mihi bona. §. sed vtrũ, ver. sed an noĩatim. ff. de acq. hæ. & no. Pet. de Anc. in consi. 404. viso. Ful in consi. 73. pr̃ familias. col. ij. Soc. in consi. 84. uisa conuentione. li. vlt. & qđ dr̃ hic de hr̃ditate uiuentis, idem est in p̃benda uiuentis, quæ nec dari, nec p̃mitti põtest. c. j. & ij. de cõces. p̃b. c. detestanda. c. ne captandæ. de cõces. p̃b.
3 in vj. & uidebimus in gl. Et idẽ vr̃ in officijs secularib. †in quib. nõ uidet̃, ꝙ expectatiua dari possit vt nouissimè Soc. tradit in consi. 53. miror ꝙ in pñti. col. j. Sed ista decisio Soc. vr̃ dubitabilis: q̃a tali casu agit̃ de t p̃ali, sicut hic de hęreditate, & in hæreditate valet pcm de hr̃ditate viuentis, si persona incerta sit: vt no. Bar. hic, per l. iij. §. de illo. ff. p̃ soc. & licet secus sit in beneficiis ecclesiasticis, in quib. non ualet cõcessio, licet persona incerta sit: ut no. Imo. post Pet. de Anc. in d. c. ij. de cõces. p̃b. p̃ c. cõstitutus. e. ti. & p̃p hoc Soci. infert idẽ esse in officijs secularib. Sed ista ratio nõ vr̃ vera: quia talia officia vñr potius adæquari hr̃ditati, quã beneficijs ecclesiasticis, in q̃b. maior vr̃ esse p̃hibitio. Dcm Soc. saluari põt q̃n cõcessio esset facta de officio certæ p̃sonæ, p̃ut hic in hr̃ditate dr̃. Et de
4 isto no. uidebimus post Bar. plura ĩferius, ubi melius cadit. ¶†Tertiò no. ꝙ cõsentiente illo, de cuius hr̃ditate agitur, ualet pcm de hr̃ditate viuẽtis: q̃a videt̃ cessare rõ, quæ ĩ tex. allegat̃: ibi, sublata acerbissima spe. nã uerisimiliter non consentiret, nisi hẽret fiduciã de personis paciscentium: ut dicit Bal. hic in prin. & Ful. in d. cõsi. 73. col. 2. & ista rõne, etiam in fideicommissis non attenditur, ꝙ votum captandę mortis inducatur: quia ex voluntate testõris illud procedit agit̃ eñ de hr̃ditate eius, cui succedit̃ p̃ fideicom. l. co hr̃di. §. cum filiæ. de vul. & pup. & ita Alex. dicit in consi. pe. p̃spectis. col. pe. lib. 5. ¶Et ad istum tex. facit in fili ꝙ pœna, quę imponitur mulieri transeunti ad scđa vota, si hoc facit marito consentiente, remittitur, vt no. Bal. in l. j. col. 3. ver. sed pone. j̃. de secun. nup. Ang. in consi. 396. doctor insignis: col. 1. Ro. in consi. 219. ex
a themate. & idem si nubat de consensu filiorum.[a] gl. no. in auth. de non elig. in gl. in ver. copulantur. & ibi Ang. & no. Barth. Vero. in caut. ccxxv. si mr̃. Alex. in consi. 63. indubitatione p̃missa. co. 1. li. 5.
5 ¶†Et per istum tex. infert Bal. hic circa fi in ver. vltimò hæc lex, ꝙ si non valet promissio minoris, statuto prohibente, si minor consentiente testõre, p̃mittat de bonis testõris, valebit promissio. statuto non obstante. facit tex. in l. j. §. j. in l. magis puto. §. si fundus. ff. de rebus eo. Et iõ al's fuit Senis consultũ, ꝙ licet statutũ ibi prohibeat mulierem habentem filios vltra quartam partẽ bonorum suorum alienare, ꝙ tale statutum non hẽt locum in bonis relictis
b & acquisitis mulieri cum licẽtia, & p̃tãte alienãdi.[b] & ad hoc bene facit decis. Bal. & p̃sertim, quia tale statutũ odiosum est, vt no. Pe. de Anc. in cons. 381. añ determinationem. Et pro ista conclusione facit: quia ille, qui disposuit, potuit rei suæ legem imponere. l. legem. s̃. eo. in l. in traditionib. ff. eo. no. in c. verum. de cond. appo. & no. Imo. in c. cum dilecti. de don col. 1. in fi. & ad idem bñ facit tex. in auth. excipitur. j̃. de bo. quæ lib. in l. quoties. j̃. de dona. quæ sub mo. & in q. p̃dicta latè scribit Soc. in consi. 407. in pñti cõsultatione. lib. 1. Et ista conclõ intellr̃, q̃n ille, qui rei suæ legem imposuit, erat persona habilis: al's secus vr̃, ex eo, quod voluit Bald. in l. p̃diũ. al's incipit, illud. j̃. q̃n decreto opus non est. vbi dicit, ꝙ iura, q̃ p̃mittunt minorib. bona immobilia alienare ex dispõne testõris, procedunt q̃n testõr erat maior. & habilis ad alienandum: al's: se-
c cus: & Bald. refert And. Sic. in rub. de reb. eccle. non alie. col. pen.
d Sed hoc dictũ non vr̃ verum:[d] quia minor post pubertatem hẽt p̃tãtem testandi. l. qua ætate. ff. de test. l. Aurelio. §. Caius. de li. leg. & non dat̃ sibi restitutio in integrũ ad testm̃. in l. j. §. fuit quæsitum. ff. ad Treb. vñ cum possit p̃ viam testamenti disponere de oĩb. bonis immobilib. pariter vr̃, ꝙ in testõ hoc permittere possit. & ipse Bal. hoc tenet in l. j. in fi. ff. de reb. eo. vbi dicit illum tex. procedere etiam si testõr esset minor, qui concederet p̃tãtem alienãdi. Salua ri põt dcm Bal. s̃. allegatum, q̃n in testõ p̃mittit̃ alienatio pro executione c̃ctus: vt Bal. finaľr dicit in d. l. illud. Sed hoc ẽt non satisfacit: quia cum per viam testĩ hoc fiat, non tractatur de p̃iudicio minoris in vita eius prout considerant iura, q̃ prohibent alienationẽ bonorum immobilium minorib. ¶Quartò not.† ꝙ consensus p̃stitus ab eo, de cuius hr̃ditate agitur, p̃t reuocari. & iõ ex tali consensu non vr̃ ius quæsitum c̃hentib. quia tunc non posset reuocari. l. fi. ff. eo. & ita dicit Pau. de Cas. hic. & dicit Pe. de Anc. in d. cons. 404. viso. & talis reuocatio non solum opat̃ quo ad ipsum reuocantem, de cuius hr̃ditate agitur: sed etiam quo ad ipsos tertios paciscentes: quia tale pcm quo ad omnes resoluitur, vt probatur hic. quia solum in vno casu confirmatur, q̃n consensit, & in consu perseuerauit. & per istum tex. concludit Bal. in c. ad nr̃am. el 2.
7 col. pe. in ver. pone filiam. de iureiur. †ꝙ filia, que renuntiauit cum iur͂o hæreditati patris viuẽtis, in manib. fratrum, & patris, si pater postea reliquit filiæ, & disposuit, ꝙ nõ obstãte iur͂o succedat, cũ fratrib. poterit succedere: quia cũ veniat ex testõ, nõ obst. iur͂m: & q̃a inuito p̃re, non tenet illud pcm: q̃a reqritur p̃seuerantia vsque ad mortẽ: vt est tex. hic singularis. Mod. hic dñt, ꝙ Bal. æquiuocat: quia ibi loquitur in pacto de non succedendo, qđ firmatur iur͂o. c: quamuis. e. ti. in vj. tex. aũt hic loquitur in pacto hæreditatis viuentis diuidendæ inter aliquos, quod non valet: quia c̃ honos mores. Sed aduertendum est, q̃a loquitur Bal. in filia quæ renuntiauit, & postea instituit à p̃re, quo casu filia venit ex noua cã: vt Bal. dicit & no. Bar. in l. stip͂lo hoc mõ. in ver. facio aliam qõnem. de ver. ob. cum si. vt tradit ibi Ale. Non ob. ꝙ in q. Bal. non agatur de hr̃ditate diuidenda: quia satis est, ꝙ agatur de hæreditate viuentis, quo casu non valet pactum illo, de cuius hr̃ditate agitur, non consentiente & perseuerãte vt hic dr̃. & hoc g̃naliter vr̃ procedere, siue agat̃ de hęreditate diuidenda, siue ꝙ vnus totam illam consequat̃. & ẽt dici potest, ꝙ respectu fratrum, erat pactum hæreditatis diuidendæ, & ita in simili casu Alex. dicit in d. l. stipulatio hoc modo. col. 4, in fin. ¶Quintò not. ꝙ licet q̃do dispositio confertur in tempus habile, valeat, l. in tempus. ff. de hæ. insti. not. in l. quod sponsæ. j̃. de don. ante nup. Tamen illa regula in casu isto non procedit, q̃a licet

ADDITIONES.

a ¶Filiorũ. Dec. cons. 206. cõs. 604. n. 5. Guil. benedi. repe. c. Ray. de testa. par. 3. ver. qui cũ alia matrimonium contrahens. nu. 110. Stepha. bert. rep. d. l. fœminæ. C. de secun. nup. sed non est simpliciter verum.
b ¶Alienandi. Ale. cons. 62. li. 2. Matth. Aff. deci. Nea. 285. nu. 5.
c ¶Secus. Ale. cons. 215. nu. 1. li. 6. Adde Luc. de pen. l. fi. co. 3. C. de prin. agen. in reb. li. 10. dicentem ferendam. l. si quis ad declinandam. C. de epis. & cle.
¶Verum. Hanc opi. Dec. veriorem puto.

licet pcm ɔferat post mortē,& sic in tps habile:quia tunc non agiť
de hrditate viuentis,non tñ valet pcm. quia lex resistit à principio
pp turpitudinē.& facit tex.in l.si minor.ff.de ser.expor.& no.Bar.
in l.si constante.§.quoties.ff.sol.ma.Et in casu nr̄o no.Pe.de Anc.
in c ij.in j.no.de conces.pb.& bñ facit quod no.Bart. in l.impube-
rē.in prin.ff.de falsis.vbi concludit,ꝙ pupillus nō potest creari no
tarius,vt exequatur offiñ post pubertatem:quia consideratur ini
tium,de quo dicendū est vt dixi in l.fœminæ.§.impubes. ff.de re-
8 gul.iur.¶†Sextò no.hic ampliationē ad rłam:quæ dicit,ꝙ illud qđ
non potest fieri purè non potest fieri sub ɔdōne.l.Seius,& Auge-
rius.ad l.Fal.nā ēt sub duplici condōne fieri nō pōt:qa est eadē rō,
cum sit ɔ bonos mores.& ex istum casum qñque illud quod non
pōt fieri sub vna ɔdōne,pōt sub duplici:vt no.Bart.in l.diuus.§.fi.
post gl.ibi,fm vnum intellm.Sed gl.ibi non vr̄ approbare istū in-
tellm:quia trāsit ad aliam solonem,& certè eadem rō vr̄ in dupli-
ci conditione:quia lucrum consequitur,si vtraque ɔdō purificata
sit.& iō glo.in d.§.fi. aīr rñdet,ꝙ ibi spālr testōr ita disposuit:& vr̄
probari ibi,scriptori testī restitueretur:& quando sit ꝙ illud , qđ
non potest fieri purè possit fieri sub condōne,tradit Pau. de Cas.
9 in l.seruo alieno.§.fi.de le.j.¶†Septimo not.ibi, à nobis clarius est
introductum,ꝙ nō vr̄ superfluum,si clarius aperiatur, quod erat
prius dispositum.& ad hoc est gl.in c.2.in ver.filio.de sum.Tri.in
vj.& no.ibi Dominic.in fi.gl.& idem Do.in c.licet canō. in glo.2.
de ele.in vj.¶Octauò no.ibi,nec hypothecas , fm Sal. ꝙ licet quis
possit obligare omnia bona sua pñtia,& futura.l.fi.ɔ.q̄ res pig.nō
tñ pōt bona viuentis,cuius hr̄ditatem sperat , obligare , vt hic. &
hoc intelligo qñ bona viuētis illius essent spālr obligata prout tex.
hic loquitur.Sed sub illa gñali oblōne bonorum pñtium,& futu-
rorum,etiam bona viuentis includerenť,ex eo qđ no.Bar.hic,per
10 l.3.§.de illo.ff.pro so.¶†Nonò no.ibi,neque donationes, neque
a alium ɔctū,ꝙ donatio[a] dr̄ ɔctus:†quia illa dictio,neque alium ɔ-
11 ctum,denotat siltudinē:vt no.in l. 2.ɔ de ser.fu.in c.sedes.de resc.
& h.d.Bald.per illum tex.in l.si donationis.ɔ.quod met.cā , & in l.
ɔctus. ɔ.de fi.inst.cum si . vt tradit Alexā.in d.l.si donationis. facit
tex.in l.vnica.ɔ.vt actiones ab hr̄d.in prin.¶Decimò,& vl.not.ꝙ
12 † pcm distinguit à facto,ibi,fieri vel pacisci.Illa em alternatiua ar-
guit diuersitatem.vt no.in ru.ff.de iur.& fac.ign. ergo vr̄. ꝙ pcm
non dicatur fcm.& hoc vr̄ ɔ tex.in l.siuus.§.pactus ne peteret.ff.
eo.vbi dr̄ ꝙ in pactis fcm versať.& ɔctus dñr facti.l.ɔsilio.ī fi.ff.de
cur.fur.Sed potest rñderi , ꝙ hic fieri accipitur pro eo,quod fieret
oīno de facto,& ɔ ius.Sed pacto interueniente , aliud videbatur:
qa pcm dēt rīr seruari.l.iurisgentium.§. prætor ait.ff. eo .tñ rōne
spāli hic,pcm nō valet.vñ pcm,& ɔctus licet sint facti,prout in eē
producuntur,sunt facti approbati rīr.& pp hoc distinguunť à fa-
cto reprobato,in quo nō sit apparētia iuris.& ita tex.dēt declara-
13 ri.¶†In gl.j.in fi.concludit istum tex.etiam hr̄e locū in filiis,qa est
eadē rō.& hoc confirmatur p tex.hic,dum loqť de hñtib.spē ex co
gnatione.nā cū aliis ē maxīa cognatio.& facit tex.ī l.data.ɔ. de do
natio.vbi dispositio q̄ gñalr loqť includit psonas ɔiūctas,in qb.ea
dē rō vr̄:aľs,secus vbi nō esset eadē rō,& ita vñr ꝓcedere allegata
p Ro.in l.si vero.§.de viro.in xiij:fal.ff.so. ma. vbi ex plurib. ɔclu-
dit,ꝙ dispositio q̄ gñalr loqť,non porrigiť ad ɔiūctas psonas.Huic
tñ conclōni gl. obstare vr̄ tex.in l.& suū hr̄dē.§ idē ꝓbat & si filius
ff.eo.vbi pcm fcm à filio cum creditorib.pr̄is,ipso pr̄e viuente va-
let. Ale.ibi rñdet,quòd sit spāle ibi fauore liberōnis. de quo vide-
14 bimus.ɔ.post Bar.¶†Et retenta ɔclusione gl.quod iste tex.habeat
locum in filiis,ampliatur vt ēt ꝓcedat respū ltimæ,quia in vita pa-
tris filio non debetur l.j.§.si impuberi.in fi.ff.de col.bo.no.Pau.de
Cas.in auth.si qua mulier.col.fi.s̄.de sac.san.ec.Ab.in consi.43. vr̄
primò.col.fi.lib. 1.& in consi.65 agā breuissimè.in fi.eo.li.1. Ale.
in l.quia poterat col.pe.in prin.ff.ad Tre.& in consi.pe.perspectis
col. 3.lib. 15.& hoc fallit fauore dotis,†pro qua etiam patre viuen
b te,filius se obligare potest,respectu ltimæ:[b] vt tradit Bal. in consil.
206.pater,& filius.lib. 1.& quemadmodum iste tex.vt dictum est,
hēt locum in filiis,pariter ex ɔ videtur hr̄e locum in parentib. qui
non pñt facere pcm de hr̄ditate filii viuentis:quia licet in paren-
tib.cessat prima rō:quia nō vñr parentes desiderare mortē filio-
rū.l.nā & si parētib.in prin.ff.de inof.tes.tñ vr̄ militare rō , q̄ ī fine
l.ponīť:qa non licet pacisci de bonis viuentis ɔ eius voluntatē, &
ita Bal.hic,col.2.ver.quid in parētib.Sal.col.1.& Pau. de Cas.Ale.
Mod.& ista ɔclō vr̄ ɔprobari:qa in ver.nisi solū pcm approbari vi-
deť.qñ ille de cuius hr̄ditate agiť,ɔsentit.vñ nisi filius ɔsentiat pa-
ctum nō valebit.Sed tñ aduertēdū est,ꝙ rō,q̄ pōderat ī fi.l.nō est
rō.principalis:qa illa verba dicta sunt retento eodē themate ꝙ in
pacto esset votum captandæ mortis.Illa em verba ad.s̄.dicta refe-
runt.nā remoto voto captādæ mortis pcm dēret valere:qa de re
bus alienis licet pacisci,absque dñi voluntate.l.rē alienā. ff.de con
trah.emp.& quia dispositio confertur in tps habile post mortē,iō
dēret valere.l.in tps.ff.de he.insti.sed solū vitiať : qa principiū ɔti-
net votū captādæ mortis,vt dixi in v.no.& iō remota dicta rōne,
prout contingit in parentib.respectu filiorum,pcm dēret valere.

¶In gl.in verbo,obseruari,ibi,l.ij.§.fi.Ista pœna non uideť hr̄e lo
cū in minorib.l.minorib.ɔ.de his.q.ut indi.loquitur tamen ibi in
delicto in non faciendo:quia nō uindicauit mortem defuncti: nō
c sic uideť in isto casu,in quo est delictum in faciendo[c] in quo mi-
nor non uidetur excusari,nec hēt restōnem in integrum.l.auxiliū
§.in delictis,ff.de min.quia delictum in faciendo reputať maius iu
xta gl.in l.si mora.ff.sol.mat.unde non valet argumentum de eo,
qđ est in non faciendo,ad illud,qđ in faciendo consistit.l.licet.§.fi.
ubi Bar.ff.de pac.& ista pœna indignitatis,videť hr̄e locum etiā si
agatur de pte bonorum.d.l.iij.in fi.& no.Alb.in d.l.quidam. §. fi.
d in prin.de donat. & ista pœna indignitatis à solo fisco[d] opponi
potest:ut no.per glo.in l.his ɔñter.§.j.ff.fa.erc.& in l.hæreditas. ɔ.
de his,quib.ut indi.& notandum est,ꝙ si consensus domini super
ueniret,pactum confirmaretur,& cessaret pœna:ut cōcludit Bal.
hic,col.fi.ibi,credo tñ,& si ipse qui fecit pcm cōtra ꝓhibitionem
huius l.deferat se ipsum,fisco lucrabitur dimidiā:ut est text.in l.se
natus censuit.§.senatus Adriani tēporibus.ff.de iur.fisc.ubi Bart.
& tradit Soc.in consi.84.alle.s̄.lib.vlt.¶In ea.gl. ibi, ꝓbendæ non
16 uacantis.ad hoc sunt iura clara alle.s̄.in notab.& † multæ pœnæ
imponuntur illi,qui impetrauit beneficium uiuentis: quia priuať
cōione ecclesiastica,& efficitur infamis,& deponi debet:ut no. in
c.j.de conces.præb.& ab istis pœnis excusatur propter probabilē
17 ignorantiā:ut no.Old.in consi.304.in frascriptæ. col.ij.† Alia ēt
pœna statuitur contra illum , qui occupauit beneficium viuētis:
qa non pōt postea illud beneficiū obtinere,sine dispensatione Pa
pæ,d.c.j.ubi Abb.in ij.not.& etiam si postea à Papa impetraret be
neficium,quando uacaret,non ualeret impetratio,non facta mē
tione de occupatione pterita:quia esset subreptitia:ut no. Abb.in
d.c.j.& in c.cum iam dudum.col.j.de pben.facit tex.in l.auctorita
tem.ɔ.unde ui.cum si.ut Fel.scribit in c. postulasti.char.fi. extra de
rescr.& ista inhabilitas ad dictū beneficium non remouetur , pp
ignorantiam,ut expsse Ab.sentit in d.c.j.dum inquit,de eo, q oc-
cupauit beneficium uiuentis,maximè scienter,& sic idem psup-
ponit si ignoranter.& ita alias iudicatum fuit in parlamento Del-
phinali, dum ego ibi inter dños residerem,& dicit Bal. hic, in vij.
opposi.ꝙ conclusio gl.hic intelligitur,quando quis impetraret be
neficium viuentis,per mortem certæ personæ , puta Titii. secus,
dicit ipse,si quis impetraret pbendam vacaturam in genere: sed
in hoc non bene dicit,ut dixi s̄.referendo Imo. qui tenet contra-
rium,in c.nulla.de conces.pb.¶In ead.gl.ibi,feudi nondum aper
ti domino.ad hoc facit qđ no. And. de Iser.& Iac. Aluaro. qui eū
refert,& sequitur in c.morib.col fi. uers. quid si dñs.fi.de feu. fue.
contr.vbi concludunt,ꝙ si dominus de feudo Titii inuestiuit Sē
proniū , putans illum esse mortuum,qui uiuebat,ꝙ talis inuestitu
ra est nulla.Nec etiam habebit effectum,licet postea Titius moria
tur,de quo dixi in consi. 144.col.ij.¶ In ead.gl.ibi.§.de illo,glo.fi.
etiam opponit de illo tex.& secundum Bar.& Doc.respondetur
ꝙ loquitur quando agitur de hæreditate psonæ incertæ,quo casu
ualet pcm:secus ubi persona sit certa,prout loquitur text. hic, ex
quo colligitur,ꝙ licet alias actus uitietur pp incertitudinem pso-
næ l.tutor incertus.ff.de test.tu.in c.ad hæc.de rescr.hic tamen est
casus in quo pp incertitudinē actus sustentatur:& rō uideť: qa in
persona certa uotū captandæ mortis in plurib. psonis pōt hr̄e lo
cū etiā si personæ incertæ sunt de certis,prout vr̄ text. loqui in d.
§.de illo.& facit qđ hr̄ in l.quidā relegatus.ff.de reb.dub.¶ In glo.
in verbo,accōmodauerit,ibi,& sic no.Circa hoc Bart. concludit,
18 †ꝙ si ille q non pōt facere actum,hēt ius plenū in re.tunc nō pōt
alteri facienti cōsentire:Si uerò hēt ius imperfectū tūc alteri faciē
ti cōsentire pōt.& in hoc in effectu resoluitur,qđ Bal.hic dicit, in
gl.in uer.collige ergo,ꝙ vbi est eadē rō,qui nō pōt facere,nō pōt
alteri consentire:alias secus.nā in eo,qui hēt plenū ius,ex quo ip-
se facere non pōt,eadē rō vr̄ ꝙ alteri facienti cōsentire nō possit:
qa in effectu ipse diceretur facere. & iō qui cōsentit alteri donāti
rē suā,ipse diciť donare.l.si liqueat.ubi Bal.in ij.no.ɔ. de inoff. do-
na.& qñ dñs consentit,ipse dñs propriè dicitur facere,ut Bald.di-
cit in l.si ut proponas.ɔ.de com.ser.da.ma. Et hac ratione , sicut
minor nō potest alienare bona immobilia absque decreto: ita pa-
ri ratione,non poterit alienāti consentire.& not.Bald. in l.ij.in j.
not. infra aduer. dona. & per hoc ibi concludit , quòd si mulier
uel minor non potest alienare , obstante statuto , pariter non
potuit alienanti consentire , quia in istis casibus , esset facere per
interposi-

ADDITIONES.

a ¶Donatio dr̄ contractus.Vide Pau. de Ca.consi.100.& Bal.in l.fi.infra de litig.ubi infert ad statutum de gabella pro contractu soluenda.Et iuramento firmatur quā do fit à minore,qđ est uerum impropriè secundum Bar.in d.l.si donationis.& Bal. in aut.sacramenta.ver.ulterius quæritur infra si aduer.uen.

b ¶Legitimæ.Contra sentit Deci.& bene.Adde Purpu.hic nu.22.

c ¶Faciendo.Dec.consi.176.& in l.contractus.nu.48.de re.iu.Purpu.hic nu.148. sed quod minor restituatur,hic aduersus pœnam,tenet Alc.hic & placet, quoniam ue risimile est minores sic pepigisse ex errore puerili,non autem ex cupiditate , & ma litia,de quo iudex arbitrabitur.

d ¶Fisco.Idē Fran.Purpu.hic.nu.124.& Hier.Cag.nu.316.consi.116.nu.5.li.7.

interpositam personam,qđ non licet.l.iij.§.non tantum.ff.de do
na.inter vir.& vxo.& in s̃.dictis casib.verificatur rła, quæ hr̃ in l.
cū quis.§.cui autē.ff.de re.iur.vbi dicit,ꝙ qui nō pōt donare, nō
pōt donāti cōsentire.si verò qs nō hēt plenū ius,licet facere non
possit,pōt tñ facienti consentire,vt Bar.hic dicit:quia vr̃ consen
tire ꝑ iure sibi cōpetenti,qđ remittit.c.pastoralis. de don. Et ista
cōclusio vr̃ procedere ſm proprietatē verborum:qa aliud est fa-
cere,aliud est facienti consentire.l.aliud est vendere.in prin.ff. de
re.iur.& ideo vendenti,&non cōsentienti datur remedium.l.ij.j̃.
de rescin.vendit.cū si.ut dixi in d.l.aliud est.¶ In ead.gl.ibi,ut si ꝓ
19 mittā tibi bona mea post mortē.colligit,† ꝙ ualet donatio [a] om
a niū bonorū collata post mortē. & istā conclusionē latè declarat
Ale.in l.stipulatio hoc mō cōcepta.col.v.ver.itē inquantū.de ver.
ob.ubi cōcludit,ꝙ illa verba,post mortē,non intelligūtur, ꝙ bo
na oīa donata sint post mortē:qa hoc mō venirent bona omnia
pñtia,& futura:& nō ualeret donatio. Sed illa verba intelligi de-
bēt hoc mō,dono bona,quæ habeo:& sic pñtia,& volo,ꝙ illa ha
beas post mortē nr̃am.gl.hic sequit̃ Ro.in cōs.26.ꝓ decisione. in
j.dub. Ang.in cōs.175.visis,col.j.idē Abb.in cōs.18.vr̃.j.lib.& in
cōs.48.Augustinus.li.j.¶In fi.gl.ibi,cā mortis,uel īter viuos. Bar.
hic in iij.q.col.iiij.concludit,ꝙ in dubio dēt iudicari donatio cau-
sa mortis:quia facta est mentio mortis:nisi expresè dicat̃,ꝙ sit in
20 ter viuos,uel ꝙ reuocari nō possit.Prima conclusio *cōiter* appro
bat̃:qa †vbi est facta mētio mortis,in dubio cā mortis [b] videtur.
b & idē no.Bar.post gl.in l.Seia.ff.de dote præleg.& l.Seia.ff.de do-
na.cā mort.cū si.Et ista conclusio intelligitur qñ est facta mentio
mortis per modū finalis causę,quæ in dubio præsumitur: secus si
per modū dilationis:vt no.Bal.in l.ij.j̃.de iure do.col.ij.ī ver.vtrū
præsumat̃.& sequitur Ale.in cōs.14.circa primū.col.2.lib.j.& in
consi.77.visis.li.4.& plures alias limitationes ꝓsequitur Ale.in l.
quæ dotis.col.3.& 4.ff.so.mat.¶Scđa conclusio nō hēt dubium,
qñ expresè dr̃,ꝙ sit inter viuos,ut ēt tradit Ale.in d.cōs.14.li.j.in
prin.& ita etiam si expresè dicat̃,ꝙ sit cā mortis, à uerbis claris
non est recedendū:ut dixi in cōs.305.¶In tertia conclusione,dū
21 Bar.cōcludit,† ꝙ sit donatio inter uiuos,si dicat̃,ꝙ non possit re
uocari,Pro ista cōclusione vr̃ tex.in l.vbi ita donat̃.ff.de don.cau
sa mor.& hoc idē tradit Ang.in cōs.19.visis prædictis col.6.ver.
ex hoc sequit̃.& idē tenet Pau.de Ca.in cōs.98.notādū est.in prī.
in cons.82.in ista donatione.in nouis.Ale.in d.consi.14.lib.j.col.
j.Are.in consi.74.diligenter,& maturè.col.2.Soc.in consi.53.in
præsenti cōsultatione.In contrariū tñ vr̃ decisio Bal.in l.cum qs.
ff.de condi.ob.ca.in ver.quid si dixi,dono post mortem in causa,
& promitto non reuocare,vbi concludit,ꝙ sit donatio cā mor-
tis,& illa promissio de nō reuocando,intelligitur secundū natu-
ram contractus donationis cā mortis,videlicet nisi pęniteat,& se
quitur Ale.in l.quæ dotis,in 6.fal.ff.sol.matri. & idem post longā
disputationem in cōs.254.hæc qō est multū mihi dubia.col.2.vbi
concludit,ꝙ pp illa verba,quæ apponi solent in ꝯctu donationis
& in aliis cōtractibus,ꝙ ꝓmisit attendere,nec ꝯtrauenire, nec ꝯ-
facere,aliqua ratione,uel cā donatio cā mortis non transit in do-
nationem inter uiuos.& idem tradit Cor.in cōs.126.licet in hac
consultatione.col.2.lib.j.Concordando opi.vt dixi in d.cōs.ccv.
distinguendū est,ꝙ ista verba,ꝙ non reuocari possit,prout loqui
tur Bart.hic,aut apposita sunt in uerbis substantialibus cōtractus
ut quia dictum sit,dono tibi post mortem,ita ꝙ reuori nō pos-
sit.& isto casu vr̃ procedere dictū Bart.hic cum si. s̃.alleg. & hoc
modo loquitur tex.in d.l.vbi ita donatur.aut in uerbis substantia
libus nihil dictum est de reuocatione,sed postea interius in cła ac
cessoria,quæ respicit executionem contractus,hoc dicitur.& tūc
vr̃ habere locum decsio Bal.in d.l.cū quis.cum concor.s̃ alleg. qa
cła accessoria,quæ respicit executionem contractus,non videtur
alterare ea quæ superius dicta sunt.ar.tex.no.in cle.j.in fin.de p̄b.
& latius hr̃ in d.consi.ccv.& in l.non omnis ff.si cer.pet.¶In glo.
c in uersi.pacisci.ibi,abundat [c] maximè.Bar.rñdet, quòd ibi fit pa-
ctum de hæreditate uiuentis sub quadam uniuersitate,& sub qua
dam consequentia contractus præcedentis. & Moder. post alios
sequuntur:quia multa cum vniuersitate transferuntur, quæ spe-
cialiter transire non possunt.l.quædam.ff.de acqui.re.do.Sed ista
solutio prima facie videtur contra illum tex.in d.§.illud.vbi spāli-
ter de hæreditate pupilli uiuentis conuentum fuit: & illa hæredi-
tas pupilli non uenit in consequentiam contractus principalis,ni
si expresè de illa dictum sit ut ibi dicitur.& ratio,quæ hic allega-
tur de uoto causa captandæ mortis,videtur maximè in pupillo
procedere.§.sinautē.insti.de pup.sub.& facit tex.in l.j.ff. vbi pup.
edu.debeat.Sed tamen sustinendo solutionem cōmunem, respō
derī potest ꝙ specialiter in d.§.illud tollatur illa conuentio de hæ
reditate pupilli uiuentis:quia pupillaris substō accessoriè uenit,cū
sit pars,& sequela testamenti paterni.§.liberis. inst.de pup. subst.
& multa ueniunt in consequentiam,quæ principaliter fieri prohi
bentur.l.j.§.i.ff.de aut.tu.¶Extra glo.circa primam quæstionem,
22 dum Bar.concludit,† ꝙ ingratitudo futura remitti non possit:
quia p̄statur occasio delinquendi.Bal.hic sequitur in iij.col.vbi ex
hoc infert,ꝙ licet in istrumēto donationis dictum sit, ꝙ propter
23 ingratitudinem non possit reuocari: † tamen superueniente in-
gratitudine reuocari potest. & sequitur Pau de Cast.hic,col.pen.
& idem Bal.in l.fi.in ver.extra quæro.de bo.lib.cum si.tradit Ale.
in l.stipulatio hoc modo.col.pę.de verb.obl.& idem Bal.in c.j.in
prin.de feu.guardiæ.col.pe.Rom.in consi.26.pro decisione. col.
fi.in ver.v.posset dubitari.& idem Bal.in consi. 18.nouissimum.
li.iij.Io.de Imo.in consi.xxxv.in casu præmisso.col.6.ver. an autē
res donatæ.& qđ dictum est de donatione,idem in aliis iuribus,q̄
possunt propter ingratitudinem reuocari:puta, in seruo manu-
misso,qui propter ingratitudinem potest in seruitutem reduci:
& filius emancipatus,propter ingrātitudinem redigi potest in pa
triam potestatem.l.filios.j̃.de ingrat.lib. & filius legitimatus po-
test propter ingratitudinem in potestatem reduci, ut Bal. dicit in
c.j.§.filii nati.j̃.si de feu.fue.contro.no.Ro.in no.222.primò quę
ritur.Nam in dictis & similibus casibus, pęna ingratitudinis habe
bit locum,non obstante ꝙ ingratitudo futura remissa fuerit. Et
24 ista conclusio limitatur,† nisi interpositum sit iuramentum:quia
tunc uirtute iuramenti etiam ingratitudo futura remissa uidetur:
vt voluit Io.And.in tit.de dona.§.j.ver.quid si actum est.& dicit
Ale.in d.l.stipulatio hoc modo.ꝙ hoc dictum seruatur in practi-
ca:& ad hoc allegatur tex.in c.quemadmodum.circa fi.de iureiu.
Et ſm istam conclusionem consuluit Ale.in consi.40.sup primo.
circa fi.lib.4.& Imo.in consi.xxxv.Ro.tamē in d.l.stipulatio.tenet
ꝙ nec etiam cū iuramento ingratitudo futura possit remitti.quia
p̄statur occasio delinquendi.Sic militat ratio quā Bar.hic adducit
p l.conuenire.ff.de pac.dot.Ad tex.in d.c.quēadmo.respondet,ꝙ
loquitur in delictis de p̄terito.Sed istis rationib.Ale.respondet in
d.l.stipulatio.negando,ꝙ p̄stetur occasio delinquendi: qa licet ad
priuatā vtilitatem ingratitudo,quæ fuit remissa,allegari nō possit,
poterit tamen ad vtilitatem publicam accusari,ut dicit̃ in d.c. quē
admodū.§.fi.vbi ista opinio probatur:qa tex.ibi loquitur in deli-
cto de futuro.& Ab.hoc probat in d.c.col.pe.in uer.attende.Sed
considerandum est ad illud,qđ Ale.dicit, ꝙ occasio delinquendi
non p̄statur ex eo,ꝙ potest puniri pro interesse publico. nam ex
ista ratione infertur,ꝙ etiam sine iuramento debeat valere pactū
per qđ ingratitudo remittitur:quia licet non ad priuatam vtilita-
tem,tamen ad publicam poterit puniri, & tamen contrariū oēs
dñt.vnde videtur dicendum attenta ratione p̄dicta,ꝙ ēt sine iur̃o
valeret pactū:ex quo tollit̃ rō Bar.qa non p̄stat occasionem delin
quendi.& ista opinio probabilis videtur de iure:quia donatio in-
ter uiuos de sui natura irreuocabilis est.l.ꝑfecta.j̃.de dona.ē̄ sub
mo.l.cū ꝓfitearis & l.fi.in prin.j̃.de reuo.do.cū si.ut no. per gl. in
c.fi.de dona.& contra istā regulam ꝑmittitur reuocatio pp ingra
titudinem ex rigore iuris.ut dicitur in d.c.fi.iō talis rigor ingratitu
dinis,vr̃ ꝙ remitti possit,quia volēti nō fit iniuria.l.j.§.usque adeo
ff.de iniur.l.in diē.de aqua plu.ar.Et quilibet potest renuntiare fa-
uori suo.l.pe.s̃.e.c.ad apłicam.de regularib. & hoc modo res ad
communem regulam reducit̃:qđ fauorabile est:ar.gl.in c.statutū.
in ver.numerandum.de præb.in 6.facit tex.in l.si vnus.§.pactus ne
peteret.in ver.qđ & in specie.ff.e.Et hoc confirmatur:quia aut ta
lis ingratitudo continet delictum extrinsecum, & tale delictum
potest puniri ad publicam,& priuatam vtilitatem.l.licitatio.§. ꝙ
illicitè.de publ.aut non continet delictum extrinsecum, sed solū
ingratitudinem,propter quam donatio potest reuocari: & nulla
ratio obstare videtur,quominus remitti possit per s̃. dicta. & ad
hoc facit,quia donatio ob causam non potest reuocari propter
ingratitudinem,vt no.per glo.fi.j̃.de reuoc.don.& tradit Alexā.
in consi.39.super primo,& quarto dubio.lib.4.Idem ergo vide-
tur ex conuentione partium fieri posse, quia quando quis potest
liberè donare, statur assertioni suæ de causa. vt per Barto.in l.si
fortè.de cast.pec.¶Ex s̃.dictis Barto. infert ad quæstio.statuti di-
sponentis,ꝙ filia dotata non succedat extantibus masculis,quo ca
su ex testamento capit,qđ sibi relinquitur.vnde si tempore, quo
dotatur ipsa de consensu patris reseruat sibi ius successioni, ualet
pcm̃.d.§.fin.Secus si filia esset prohibita succedere ex testamento
& ab intestato:quia tunc pactum non valeret:vt Bar.hic conclu-
dit,versi.sed pone.Primò ex dictis Bar.notandum est, quod inci-
25 denter dicit,† ꝙ filia quæ excluditur extantibus masculis,potest
succedere

ADDITIONES.

a ¶Valet donatio.No.quod donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum sine aliqua reseruatione non ualet nisi causa mor.quia tunc tacitè uidetur facta reseruatio usufs.secundum Pau.de Ca.consi.99. Item nisi fiat ecclesiæ,Bal.in authen.si quia mulier supra de sacrosan.eccl.Sed contrarium tenet Pet.de Anch. in consil.119.de primo dubi. & Ange.in consil.171.in Dei nomine, & suæ matris, uisis instrumentis,item nisi facta sit ab opifice,Barto.in l.stipulatio hoc modo. de uerbo.obliga.

b ¶Mortis.Deci.consi.370.Cor.consi.124.lib.4.Adde Matheum de Affict.decis.Neapol.338.Aymo.consi.52.

c ¶Abundat.Quicquid dicat Deci.est uera solutio,quam tenet Ful.Aret. d. l. 2. Alc. Fran.Purpu.hic nu.135.

ſuccedere ex teſtõ. & hoc clarũ eſt, qñ expſsè dr, ꝙ nõ ſuccedat ab inteſtato, prout Bar. hic loquit. Idẽ tñ eſſet, ſi filia faceret pactum ſimpliciter de nõ ſuccedendo pr̃i: quia intelligit ab inteſtato, & pater nõ prohibet illã inſtituere: ut no. Bar. in l. ſtipulatio hoc modo. col. j. de verb. ob. Bal. in l. pcm̃ qđ dotali. in iij. q. ꝫ. de colla. cum ſi. vt tradit Ale. in conſi. 155. viſo ti. col. ij. in fi in ver. quinimo. ¶Se
26 cundò incidenter ex dictis Bar. colligitur, ꝙ ſi † filia à ſtatuto excludatur ab inteſtato, & etiam ex teſtamento pſupponit Bart. ſtatutum valere, contrarium dicit Bal. hic, in ix. col. in ver. ſed pone. quia impeditur libera facultas teſtandi. Idẽ tñ Bal. videt velle ꝙ ſtatutum valeat. in l. ij. in ver. ſed quid ſi ſtatutum. ꝫ. vt in poſſeſ. leg. cum ſi. vt Ale. ſcribit in conſi. 151. viſo themate. col. ij. li. ij. nõ ob. ꝙ tollatur facultas teſtandi: qa licet vna perſona nõ poſſit inſtitui non vr̃ facultas teſtandi impediri ex quo oẽs alij inſtitui pñt: arg. l. cum ita legatum. de cõd. & dem. ita dicit Ro. in d. l. ſtipulatio, vt Ale. ibi refert col. iij. & Mod. hic, col. vj. Idem dñt tacito authore. Sed aduertendum eſt, quia ille tex. in d. l. cum ita legatum. loquit in matrimonio, non in teſtamento in quo quidem maior libertas, quã in matrimonio requiritur: vt no. Bar. in l. illæ autem. §. j. ff. de hær. inſti. p illũ tex. iũcta l. Titio centũ. §. j. de cõdit. & dem. Et p opi. Bal. hic facit, quia libera facultas teſtandi nõ dẽt reſtringi. l. cũ duob. §. idẽ rñdet. ff. pro ſo. ibi, nec libertatem de ſupremis iudicijs reſtringere quis poterit: & quia facultas teſtandi videtur de iure gentiũ cõpetere, quia teſtamentũ in eius ſubſtantia eſt de iure gentiũ: ut no. Bar. in l. interdum. col. j. ff. de cõdi. & demõ. & ideo per reſcriptũ principis teſtamẽtũ reſcindi non poteſt. l. ſi teſtũ. ꝫ. de teſt. His tñ nõ obſtã. non vr̃ recedẽdũ ab opi. Bar. quæ vr̃ *communis*, ꝙ valeat ſtatutũ. Et ad hoc facit qđ no. Bar. in l ſi quæramus. ff. de teſt. & p ſtatutũ ẽt ex cã derogari põt iurigẽtium: vt not. per Bar. in l. oẽs populi. in ix q. principali. ff. de iuſt. & iur. & in l. fi. s̃. ſi ꝯ ius. & ideo ex cã ẽt defenſio naturalis tolli põt: ut no. Ange. in l. ſi ſic. de leg. j. cum ſi. vt dixi in c. quæ in eccleſiarum. col. ix. de conſti. in caſu iſto vr̃ illa cã, ut bona cõſeruentur in familia. l. j. §. ſed & ſi ſeruus. ff. de vẽt. inſpi. Non obſt. tex. in d. l. cũ duob. §. idem reſpõdet. qa loquitur in pacto, non ſic videtur in ſtatuto, à quo ſaltẽ ex cauſa facultas teſtandi per s̃. dicta reſtringi poteſt. Et dum Bart. in ix. q. principaliter concludit valere pactum, qđ pater facit cum filia, quæ ab inteſtato per ſtatutum excluditur. prima facie iſta concluſio videtur contra text. in l. pactum qđ dotali. s̃. eo. vbi erat pactum cum filia de conſeruando portionem hæreditatis paternæ, quæ ſibi cõpetebat, tamẽ non ualet: quia impedit liberam factionem teſtandi. Sed reſpondetur, ꝙ Bar. hic loquitur de filia, quæ erat excluſa per ſtatutum ab inteſtato: & per iſtud pactum conſeruatur in ſucceſſione ab inteſtato: & facultas teſtandi, quæ competit patri, non alteratur, in d. l. pactum. præciſè filia uolebat conſequi partem ſuam: & non valet pactum, quia tollitur libera facultas teſtandi. ¶Secundò contra Bar. arguit Bal. hic, in ij. col. ꝙ in tali caſu agitur de præiudicio maſculorum, in quorum fauorẽ fuit factum ſtatutum: vnde illis non conſentientib. non videtur dictũ
a pcm̃ valere. a ar. l. fi. ff. e. & ſequitur Pau. de Ca. hic, col. fi. cũ ſi. tradit Ale. in d. l. ſtipulatio hoc modo. col. pen. Sed tamen defendendo Bar. rñderi poteſt, ꝙ cum pater poſſit filiã inſtituere, ut s̃. dictũ eſt, & facit tex. in l. ſi patronus non aluerit. ff. de bo. li. nec poteſt dici, ꝙ filijs maſculis ſit ius quæſitum: quia ſicut pater præiudicare poteſt filijs maſculis inſtituendo filiã, pariter videtur ꝙ etiã paciſcendo præiudicare illis poſſit: quia ua et argumentum de vltimis voluntatib. ad cõtractus. l. ſeruũ filii. §. eum qui chirographum. de leg. j. & ita dicit Ant. de Alex. col. fi. tacito auhore idem dñt Mod. hic. Et ad hoc in ſimili bene facit quod no. Bar. in l. Gallus. in §. &
27 quid ſi tñ. col. fi. ff. de poſth. vbi concludit, † ꝙ quando pater in uita eius facit filium legitimari, non requiritur citatio agnatorum: quia cum pater poſſit teſtando illis præiudicare, pariter videtur quòd illis non requiſitis legitimatio fieri poſſit. & no. Bal. in l. fi. in quibus cauſ. reſti. cum ſi. Et facit qđ dicitur de priuilegio principis in quo citatio non requiritur: quia totum pendet à principe: vt no. Bald. in l. nam ita diuus ff. de ado. col. j. cum ſi. ut dixi in conſi. 169 col. ij. Et vlterius hoc confirmatur. quia maſculis non videtur ius quæſitum tempore pacti, cum filia non ſit dotata, de qua loquitur ſtatutum, & pater tempore donationis videtur quòd pactum apponere poſſit: arg. l. legem, s̃. eo. & quia maſculis ſolum videtur ius quæſitum tempore ſucceſſionis: & ſic mortuo patre. prima tñ ratio ſolidior videtur. ¶Succeſſiuè Bar. quęrit, an valeat
28 ſtatutum Aſſiſi, † ꝙ ingrediens monaſterium non ſuccedat. In quo Bar. hic diſtinguit Sed breuiter *communis* opinio eſt ꝯ b Bar. ꝙ diſtinctè non ualeat ſtatutum. & ita tenet Ang. hic, per l. Deo no
b bis s̃. de epiſ. & cle. & Math. in no. cxlv. noto mirabile dictum Dominic. in c. quamuis. col. iiij. eo. tit. in vj. cum ſi. vt Alex. proſequitur in d. l. ſtipulatio. col. pen. & idem Alexan. in cõſi. 139. viſo themate. col. fi. in fi lib. ij. vbi dicit, quod iſta eſt *communis* opin. & idem Pau. de Caſt. in conſi. 339. primum dubium. & Abb. in c. eccleſia S. Mariæ. col. xx. de conſt. verſi. circa illum caſum. & Pet. de Vbal.

in tract. de ſucceſ. ab inteſt. cleri. col. 10. ver. an valeat. cũm ſim. vt tradit Fel. in d. c. eccleſia. char. 7. ver. ſextò qro. & notãdũ eſt dictum Bar. hic, in fi. huius. q. ꝙ ſi pcm̃ iuro confirmetur, etiam tali caſu valet ſtatutum. & idem Bal. in l. j. col. 29. verſi. ſubſequenter quæritur. de ſum. Trin. & in l. j. col. 4. s̃. de ſac. ſanct. eccl. Et hoc vr̃ procedere affirmatiuè prout Bar. loquitur: negatiuè non valeret argumentum per ea, quæ no. Bar. in l. ñ impoſſibile. ff. eo. tit. ¶Se
29 cundò principaliter quærit Bar. † an valeat pactum de perdendo iure ſucceſſionis, & dum primò concludit, ꝙ valet pactum, ſi admixtum ſit delictum. l. j. §. ſi parens. in prin. ſi quis à pa. fue. man. & ſic ſm Barto. videtur delictum in patre, qui recipit pecuniam pro emancipatione filii: Obſtare videtur text. in l. vtrum. de verb. ob. vbi licitè pater adoptiuus recipit pecuniam pro emancipatione filii. Alex. ibi in prin. & in l. ſtipulatio hoc modo. col. fi. rñdet, ꝙ nõ eſt talis turpitudo, quæ vitiet ſtipſonem: tamen pr̃ dicitur turpiter facere, vt excludatur à ſucceſſione. & Mod. hic ſequuntur. Sed iſta reſolutio non ſatisfacit. quia tex. in d. l. vtrum. abſolutè dicit non eſſe turpem cauſam ſtipulationis: & ꝙ cauſa ſtipulationis non eſt iniuſta, ſi pater velit habere pecuniam pro emancipatione: ergo videtur, ꝙ ibi, non ſit delictum, nec pater videtur turpiter facere: quia quod fit lege permittente, pęnam non meretur. l. Gracchus. ꝫ. de adul. videtur tamen poſſe reſponderi, ꝙ text. ibi loquitur in patre adoptiuo: & ibi non fuit data pecunia filio, ſed à patre naturali filio. Sed tamen iſta diuerſitas non tollit fundamentum in patre naturali quominus poſſit recipere pecuniam pro emancipatione: quia perdit patriam poteſtatẽ, quæ inæſtimabilis eſt. l. filiuſfamil. §. ſm vulgarem. de leg. j. Et pp hoc pater à filio debet remunerari. l. cum oportet. §. cum autem. ꝫ. de bon. quæ lib. & facit tex. in l. ij. ꝫ. ſi aduer. rem iudi. & quod not. Bartol. in l. vt liberis. in fi. ꝫ. de colla cum ſimi. vt tradit ibi Alexan. & idem Alexan. in conſi. 2. attentis his. col. 2. lib. 3. ¶Et quod dicit Bar. hic non haberet locum, quando pater à filio, propter emancipationem acciperet dimidiam vſuſfructus in bonis filii emancipati. prout à iure ſibi conditur. l. cum oportet. §. cum autem ꝫ. de bo. quæ libe. quia cum recipiat pater illud quod à iure ſibi permittitur, non debet priuari iure ſucceſſionis: vt Sal. dicit in l. pactum colum. 1. in verſi. ſi verò ꝫ. de colla. & Mod. hic ſequuntur. ¶Sed aduertendum eſt: quia pater ante illam legem, emancipando filium habebat tertiam partẽ bonorum filii emancipati: vt dicitur in §. hoc quoque. inſti. per quas perſonas nobis acqui. & quia hoc videbatur filio multum præiudiciale, Imperator conſtituit, ꝙ pater habeat dimidiam vſus fructus bonorum filii emancipati. vñ conſiderandum eſt ꝙ quando pater habebat tertiam bonorum omnium filii emancipati, nõ potuiſſet impugnare teſtamentum filii. d. l. j. §. ſi parens. & ideo filius quia pater habet legitimam in vita eius, non poteſt teſtamentum impugnare. l. ſi quando. §. fi. ꝫ. de inoffi. teſt. facit tex. in l. non putauit. §. ſi quis ſua manu. ff. de ꝯtab. idem pariter videtur hodie ſi habuit dimidiam vſuſfr. Et ad illud quod dicit Bar. de d. c. quamuis. de pactis, in vj. dicendum eſt, vt dixi in l pactum, quod dotali. ꝫ. de collati. ¶In tertia q. quam Bart. proſequitur, vltra ea, quæ ſu-
30 pradicta ſunt in gl. Bar. concludit, † non valere donationem omnium bonorum, præſentium, & futurorum, quia in effectu aufert facultatem teſtandi. & idem Bar. in d. l. ſtipulatio hoc modo. cum ſi. vt proſequitur Ale. in col. 6. articulus autem eſt diſputabilis, ſed nobis ſufficit iſtam eſſe *cõem* opi. vt dicit Bal. in c. in pręſentia. col. pe. de proba. Ro. in conſi. 171. pro deciſione. col. 1. pariter dicit ꝙ iſta eſt *communis* opi. quam comprobat ibi pluribus rationib. & idem Abb. concludit in conſ. 48. Ang. col. 2. libr. 2. in conſi. 102. circa perſonarum. eo. lib. 2. & iſta concluſio primo limitatur, ſm
31 Bar. hic. † non habere locum in eccleſia. & idem tenet Bal. in auth. ſi qua mulier. col. fi. ver. ſextò noto. s̃. de ſac. ſan. eccle. p l. iubemus. in prin. eo. ti. cum ſi. vt tradit Alex. in d. l. ſtipulatio. in antep. col. in ver. quęro vtrum. & adde Abb. qui idem tenet in d. conſi. 102. colu. 2. in c. in pñtia. in no. v. de prob. in c. fi. de ſucceſſ. ab inte. in 2. no. in c. 2. de conceſ. præb. & in c. vt priuilegia. de priui. & latè Maria.
c in trac. oblatio. in x. libello. q. j. Plerique tamen c tenent, ꝙ ẽt in eccleſia non valeat talis donatio. Ang. in conſil. 179. viſis prædictis. colu. v. quia cum talis donatio tollat facultatem teſtandi, videtur cõtra bonos mores. Et iſta turpitudo videtur à fortiori habere locum in eccleſia, & in eccleſiaſticis perſonis. Et idem finaliter tenet Pe. de Anc. in conſi. 232. de primo dubio. & Ro. in auth. ſimiliter. in ij. ſpeciali in ꝯtibus. ꝫ. ad leg. Fal. & ibi rñdet ad tex. in dict. l. iubemus. ꝙ ibi agitur de donatione omnium bonorum facta ſimpliciter: quo caſu non veniunt futura. ar. l. ſi ita, de auro. & arg. leg. & hoc modo ẽt rñdet Ale. in d. l. ſtipulatio. vbi iſtam opinionem ſequitur.

ADDITIONES.

a ¶Valere. Sed bene illis conſentientib. Clau. de Seiſel. l. ſtipulatio hoc modo. col. 4. de ver. ob. Alb. Bru. trac. ſtatu. exclud. fœ. char. 24. Hier. Cag. hic, nu. 175.

b ¶Contra. [redacted]

c ¶Tamen. Vt Iaſ. Lancelo. Dec. Hier. Cag. hic nu. 203.

tur. Prima facie tñ videtur dicendum, quòd tex. in d. l. iubemus. §.
j. ēt comprehendat bona futura: quia loquitur de patrimonio col
lato in ecclesia, per viam testamēti, vel donationis, & patrimoniū
vr̄ idem esse quod hæreditas. l. nam qd. §. fi. ff. ad Trebel. ergo etiā
futura includi vñr. Ita Ant. de Ale. hic. & Mod. sequuntur. Sed pt
rñderi ꝙ sub nomine pr̄imonii in vltima voluntate, veniunt futu-
ra. d. l. nam quid. §. fi. nō sic vr̄ in donatione: vt colr̄r in l. cum pu-
pillus. ff. rem pupil. sal. fore. ibi, non solum quæ hēt in pr̄imonio,
sed in nominibus. Vel alr̄ rñdetur, ꝙ text. in d. l. iubemus. nihil fa-
cit; quia ibi non quæritur, nec dubitatur de donatione facta eccle-
siæ, sed solum ibi dr̄, ꝙ bona ecclesiarum nullo modo pñt alienari
& ꝙ acquisitio facta ecclesię incōcussa sit, & conseruetur. Ista ver
ba respiciunt resolonem: & p̄supponūt acquisitionem pcisè. non
ergo per illum tex. dici potest, ꝙ in ecclia valeat donatio casu quo
non valeret in priuato: quia de hoc ibi nō agitur. Finalr̄ tñ non vr̄
recedendū ab opinione Bar. quæ vr̄ *communis*. Non, ob. ꝙ sit ꝯ bo-
nos mores: quia verū est attēto iure ciuili: non sic vr̄ de iure cano-
nico: quia alr̄ boni mores considerantur à iure ciuili, aliter à iure
canonico: vt not. Bal. in l. pactum, quod dotali. xix. q. j̄. de colla. &
dixi in l. pactum. s̄. eo. Voluntaria enim paupertas pp Deum, etiā
statu non commutato, non est à iure canonico reprobata: quia
agitur de salute animę, in qua videtur de maiori bono tractari
quam in nulla facultate testandi, quæ à iure ciuili consideratur. l.
sancimus. s̄. de sacrosan. eccl. & no. Abb. in d. consi. 102. colum. 2.
32 ¶ † Scdō fallit, qñ aliquid reseruatur, de quo donans possit testa-
ri: quia tunc cessat ratio superius allegata: vt not. Bar. in d. l. stipula-
tio. in ver. idem puto. & tradit Ro. in consil. 26. pro decisione. in
prin. & Soc. in consi. 101. visis duobus. lib. 2. & dixi in consi. 30. &
hoc intellr̄, qñ illud ꝙ reseruatur, transit in hr̄dem: alias secus: & iō
a non sufficit donanti reseruare sibi vsumfructum,[a] qui morte fini
tur. §. finitur. insti. de vsufr. & fructus, qui reperiuntur apud donan
tem veniunt sub verbo futurorum. Ita Pau. de Cast. in consi. 101.
notandum est. col. pe. est verum ꝙ Alex. reprehendit Pau. de Cast.
in d. l. stipulatio. col. antep. ex eo, quod no. Bart. hic in venditione
omnium bonorum, præsentium, & futurorum: quia remanet vē
ditori prætium, de quo potest testari, pariter vr̄ ꝙ fructus, qui re-
manēt ex illa reseruatione vsusfructus, non continentur in bonis
futuris. & Mod. in d. l. stipulatio. idem dñt, & ponderant Bart. hic,
qui expresè dicit, quòd donans de fructibus poterit testari. Sed
inaduertenter loquuntur, quia Bartol. loquitur in donatione bo-
norum præsentium, non autem futurorum. Similiter quod dicit
Alex. de ꝯtu venditionis in quo reseruatur pretium, non videtur
procedere in donatione: quia in venditione pretium est necessa-
rium l. pacta conuenta. ff. de contrah. emp. & illud reseruatur ven
ditori, & non acquiritur emptori: quia tunc esset donatio. & non
venditio. & venditor remaneret deceptus, non enim haberet bo-
na, nec pretium. Secus in donatione prout loquitur Pau. de Cast.
quia fuit facta reseruatio in vsufructu, qui est iuris. Vnde pcisè nō
sunt fructus reseruati: ideo si reperiuntur apud donantem, cadūt
33 sub donatione futurorum. ¶ † Tertiò, communis conclusio in-
telligitur, quando apparet ꝙ donans nihil sibi reseruauit. Secus vr̄
in donatione facta simplr̄ de bonis p̄sentibus, & futuris: quia non
venirent supellectilia, l. obligatione generali. ff. de pign. & fuit limi
tatio quam tradit Math. in no. 135. noto vnum motiuum. & seq-
tur Ale. in d. l. stipulatio. col. 7. & idē & ibi videtur tenere Imo. col.
fi, dum allegat d. l. obligatione generali. Sed aduertendum est, qa
tex. in d. l. obligatione: non loquitur in terminis q. nostræ: quia in
casu nostro Doc. loquuntur de donatione vl̄i omnium bonorū,
sed in d. l. obligatione. agitur de obligatione generali. & inter ista
b est differentia:[b] quia obligatio generalis est indefinita quę non æq
pollet vl̄i, quando non est eadem ratio. l. quæsitum. § illud de le. 2.
sed donatio vl̄is omnium bonorum, omnia comprehendit: quia
qui omne dicit, nihil excludit. l. à procuratore j̄. man. l. Iulianus. de
leg. 3. & in no. q. tradit Bar. in l. generali. §. vxori. de vsuf. le. & dixi
in l. omnia. ff. si cer. pet. Vel etiam dici pōt, ꝙ si donatio oīum bo-
norū præsentiū, & futurorū eēt collata post mortem cessaret rō
d. l. oblone. quia mors omnia soluit: §. deinceps. in auth. de nup. &
ita dicit Mari. in trac. oblonū. in x. libel. q. j. & idē sentit Ale. in d. l.
stiplo. colum. 7. ¶ Quartò fallit, quando dñium bonorum non sit
translatum in donatariū. quia qui hēt dñium potest testari, dato
ꝙ bona alteri restituēda sint. gl. in aut. si qua mul. in ver. diligere s̄.
de sac. san. eccl. & tradit Angel. in d. consil. 179. col 3. & sequitur
34 Ale. in d. l. stiplo. col. 7. Sed ista limitatio vr̄ dubitabilis: † quia illud
dominum momentaneum non vr̄ in cōsideratione: arg. l. qui sic.
ff. de so. in l. cum non solum. §. fi. j̄. de bo. q̄ lib. & rō. in qua fundat
cōis opi. videt etiā in tali casu procedere: quia verisilr̄ pp illud mo
mentaneū dñium hæres non adiuit hæreditatē. vt tradit Abb. in
d. consi. 102. lib. 2. ¶ Quintò fallit in eo, qui donaret maximā sum
mā, excedentē æstimationē oīum bonorū pñtium, & futurorum,
puta centum milia aureorum: valet enim donatio quia futurum
quis præsumitur acquirere. l. fi. j̄. arb. tut. l. cura. §. deficientium. de
mun. & ho. & qa isto casu bona pñtia & futura inducuntur tacitē
& multa tacitē admittuntur, quæ expresè fieri prohibētur. l. si qs
Sēpronių. ff. de hær. insti. in regu. expssa nocent. de re. iur. & ita di-
cit Io. Bap. de S. Seue. in dispu. incip. Ale. Cor. Felici. in vj. char. Sed
periculosa vr̄ lītatio ista: qa militat rō, in qua fundatur cōis opi. ꝙ
donans verisimiliter nō sit habiturus hr̄dem. ¶ Sextò fallit in eo,
qui pōt ꝯhere, & non testari: quia tunc cessat rō Doctorū de im-
pediēdo facultatē testādi. & ita ēt dicit D. Io. Bap. in disputa. pdi-
cta. finaliter tñ cōcludit, ꝙ talis donatio vr̄ facta in fraudē, ab eo,
q testari nō pōt: vt in simili no. Dominic. post Imo. in c. quāquam
de vsur. in vj. in gl. in prin. ar. l. oēs. §. Lucius. de his quæ in frau. cre.
Sed certè ista fraus non vr̄ cōsiderari in isto casu, in quo donans
nō phibet testari: vñ lītatio vr̄ pcedere. ¶ Subijcit Barto. ꝙ si quis
dicat, dono hęreditatē meā, pinde est, ac si diceret, dono omnia
bona mea pñtia, & futura. Contrariū tenet Bar. in l. qsitū. §. si ser-
35 uus. de leg. j. vbi dicit, † ꝙ ille qui donat hr̄ditatē, vr̄ donare bona
simpliciter, & sic præsentia, & sic valet: ut per gl. ibi, quę exponit,
hr̄ditatē. i. bona. Et ista opinio magis placet vt actus ualeat: arg. l.
quoties, de reb. dub. & l. quoties. de regul. iur. & qa verbū, dono,
designat ꝯtū donationis. Et hoc nō cōuenit hæreditati. l. hæredi
36 tatis. j̄. de pac. conuen. ¶ † An autem donatio, quæ non valet ī bo
c nis præsentibus, & futuris, ualeat saltē in pñtibus.[c] Bar. arguit ꝙ
sic. per l. sancimus. j̄. de don. deinde arguit p parte negatiua, ꝙ in
totum vitietur: qa tota est ꝯ bonos mores: nō tñ voluit hoc deter
minare. Bal. hic, in pe. col. dicit, ꝙ fm *cōem* opi. in totum est inuti-
lis, quia ꝯ bonos mores. & idē tenet Ang. in d. cōsi. cclxxix. col. vj.
qa cā pp quā donatio annullatur, pariformiter respicit pñtia, & fu
tura, & nulla ratio videt quare magis in vna parte vitietur, quam
in altera, & ad hoc inducit tex. in l. si libertus minorē. §. fi. ff de iur.
pat. vbi dicit, ꝙ si libertus fecit alienationem minorem centena-
nario, alienando simul plures res, quarum una reuocata, non esset
minor centenario, ꝙ tamen in totum alienatio nullius momenti
est. & idem tenet Alex. post Imo. in d. l. stipulatio. col. pen. & pro
ista parte facit tex. in l. si non sortem. §. si centum. ff. de cond. inde.
& in §. emphyteusim. in aut. de non alie. ubi Ang in ver. sed tunc q̄
ritur, per illum tex. concludit, ꝙ emphyteusis, quæ nō potest con-
cedi ultra tertiam generationem, si concedatur in perpetuū, vitia
tur in totum. & facit tex. in l. græcè. §. illud. de fideius. Sal. tamē hic,
col. pe. in uer. dubitatio est. tenet primam partem, ꝙ ualet dona-
tio in præsenti: qa sunt secūda bona: ar. l. scire debemus. ff. de uer.
obl. & secunda est causa, ꝙ tollatur facultas testandi: ideo illa uitia
tur, & prima remanet ualida: & ista pars affirmatiua maiorem ui-
detur habere æquitatem. & confirmari potest: quia in præsenti-
bus cessat ratio prohibitionis: & quia prius est facta mentio de p̄-
sentibus: arg. l. qui soluendo, la 2. ff. de hær. insti. Vnde in primo no
minato ualet datio libertatis, quæ in plurib. nominatis valere non
potest: & quia superfluum tantum debet uitiari. In simili est bon.
tex. in l. siue generalis ff. de iur. do. facit regula, quod utile per inuti
le non debet uitiari. de reg. iur. in vj. & in dubio debet iudicari, ꝙ
actus ualeat. l. quoties. de re iur. Non ob. s̄. alleg. in ꝯriū, & primò,
quòd tota donatio est ꝯ bonos mores. & p hoc non apparet rō,
quare una potius, quā alia debeat uitiari: qa prius nominata sunt
bona præsentia. ar. d. l. qui soluendo. Nō obst. tex. in d. l. si libertus
minorem § fi. quia ibi loquitur in pluribus simul alienatis. Secus
si una post aliam alienata sit. ut ibi: in fi. dicitur, & ita in casu isto vi
detur: quia præsentia à futuris distinguuntur. Vel melius ibi aliena
tio fuit facta in fraudem, ab eo, qui prohibetur alienare. & ista
fraus in casu nostro non consideratur. Non obstāt alia iura. s̄. al-
leg. quia loquuntur in indiuiduis. Secus in casu isto, ubi mā diui-
dua uidet. Non ob. §. emphyteusim. qa non probat quod Ang. di
cit. & de hoc latè dictum fuit in aut. qui rem. de sac. san. eccl. & ibi
conclusum fuit quòd valet prout fieri potest.

ADDITIONES.

a ¶ Vsumfructū. Idem Bar. consi. 76. Cor. cons. 176. li. 2. & cons. 252. li. 2. Cur. iuni. cōs.
15. Fran. Rip. de reuocan. don. respō. 14. Purpu. hic. n. 238. Hier. Cag. nu. 205. Adde
quod non sufficeret reseruare posse disponere ad pias causas, sed debet esse reserua
tio libera, & efficax Deci. consi. 30. col. 2. consi. 23. col. 1. Steph. Bertr. consi. 40. si pa
ctum. lib. 3.

b ¶ Dfia. Quam sequitur Dec. l. omnia si cer. pet. in prin. limitando d. l. obligatione.
in terminis pignoris. & malè. & idem esse in uniuersali, rectè tenet Soc. l. si quis du
centa. §. utrum. col. 3. de reb. dub. Ant. Negus. tract. de pig. char. x. & opi. Mar. in do
natione sequitur Soc. d. §. utrum. col. 4. Purpu. hic nu. 244.

c ¶ Præsentib. Hoc tenet Ale. d. l. quæ dotis. col. 4. & consi. 14. nu. 15. li. 2. cons. 152. nu.
13. lib. 6. sed uerior est opin. Barto. quamuis quod simpliciter in totum ualeat, te-
neant Matth. fin. 137. & gloss. pragma. tit. de subla. cle. literis. uer. cuiuscunque. &
malè.

De transactionibns. Rubrica.

1 *Pactum quomodo distinguitur à transactione.*
2 *Argumentum non ualet de transactione ad pactum.*
3 *Transactio restringitur ad litem, licet uerba generalia sint, & ideo ad hoc, ut transactio ualeat, requiritur quòd sit lis. & nu. 4.*
5 *Iuramentum potest dici transactio.*

¶In gl.rub.ibi,de pactis in genere.pcm̃.n.à tranſactione diſtingui
1 tur:†qa pcm̃ eſt gratuitum:nõ ſic videtur de tranſactione,vt not.
2 Bal.in ru.s̃.de pac.† & ideo de tranſactione ad pcm̃ nõ valet argu
mentum,vt in no.q.Soc.ſcribit in cõſ.99.sereniſſimus.col.vj.li.3.
¶Et tranſactio de qua hic titulus loqtur,eſt de re dubia,& licet in
certa pactio non gratuita:ut Hoſt.tradit in ſum.eo.ti.in prin.Spe.
e.tit.in prin. Ab.poſt alios in rub.extra e.tit.Ro.in cõſi.244.ꝑ eui-
dentia.in prin.Cu.in conſi.156.viſa ſerie.col.ij.Cor.in conſi.267.
3 in hac conſultatione.col.ij.lib.iiij.vbi infert,† ꝙ tranſactio reſtrin-
gitur ad litem:licet verba generalia ſint. Ad hoc.n.ut ualeat tranſa
4 ctio,reqrit̃ ꝙ ſit lis.l.j.ff.e.vel ꝓbab lis timor litis.l.ij. j̃. eo. † & ibi
Ang.pp hoc dicit ꝙ notarij in inſtr̃is dñt,cũ lis ſit,uel eſſe dubite-
tur,vt ſaltem appareat de timore litis.& hoc intelligitur quando
in veritate ita ſit.& iõ trãſactio facta ſuper lite finita nullius mo-
menti eſt:ut no. Ang.ꝑ illũ tex. in l.cũ hi.§.ſi cũ lis.ff.eo.& ibi etiã
Ang.dicit,ꝙ uerbis notarij aſſerentis de lite nõ credit:qa reſiſtit
potentiæ trãſigendi.& Pa.de Ca.ibi ſequitur.& idẽ tradit Ang. in
conſi.215.reperit̃ in quadã charta.col.ij.verſi.iiij.ad hoc idem ar
guit̃,vbi concludit ꝙ cũ eſſet fcã tranſactio per relationem ad litẽ
q̃ erat inter partes,occaſione cuiuſdã hæreditatis,& in ueritate cũ
nulla lis de tali hæreditate fuiſſet,nõ ualeat tranſactio:quia fuit fa-
cta contra illud,qđ eſt de ſuƀa tranſactionis:ut fiat de re dubia, &
lite incerta.d.l.j.ff.eo.& iõ Ang.ſcribit in conſi.18. uiſa narratio-
ne.col.pe.& in conſi.66.uiſis dictis compromiſſis.col.ij.ver.& li-
cet in compromiſſo.& ſequit̃ Alc.in l.ſi cauſa cognita.col. fi. ver.
limita.j̃.eo.Abb.poſt Car.in c.expoſita. col. fi.de arb. And. Si. in
conſi.85.col.ij.li.iij.Et cum talis tranſactio ſit nulla, ẽt non ualet
a in vim pacti: a ut no.Bar.in d.l.ſi cauſa cognita.cum ſi.vt per Alc.
ibi.Et.s̃.dicta procedunt capiendo tranſactionem propriè ſecun
dum diffinitionem s̃.dictam:ſed largo mõ tranſactio dicitur quo
9 cunque modo à lite recedatur.†Vnde iuramentũ tranſactio dr̃.l.
ij.ff.de iureiu.& diuiſio ẽt trãſactio dr̃:ut no.Bar.per illũ text. in l.
tres fratres.in prin.ff.de pac.& per illum tex.no.Ful.in cõſ.128 ſu
per eo in prin.& probatur in l.qui Romæ.§.fin.ff. de verbo. obl.
& facit tex.in l.j.§.conuentionis.ff.de pac.& tradit Alex.in l. de fi-
deicom.in vlt.no.per gl.ibi.j̃.eo.& And.Sic.in d.conſi.85.col.ij.li.
iij.& s̃.dicta addenda ſunt ad ea, quæ habentur in tract. de tran-
ſact.per do.Io.Bap.de S.Seuerino. Piſis

ADDITIO.

a ¶Pacti.l.3.& ibi Bar.infra de repu.& abſtinan.hrd.Iaſ.l.eleganter.co.1.de condi.in
de.Alc.lib.1.parado.c.6.& in trac.de præſumpt.reg.3.præſum.34.nu.2.

LEX I.

1 *Pactum,uel tranſactio facta cum uno uel plurib.obligatis non porrigitur ad alium.*
2 *Communitur geri dicitur illud quod promiſcuè conficitur à pluribus.*
3 *Præceptum teſtatoris prohibentis diuiſionem,an & quando ualeat.*
4 *Pactum factum ad liberandum cum maiori parte,non nocet minori.*
5 *Solutum ex cauſa tranſactionis,an & quando preiudicium faciat ut computetur in uim ſolutionis.*
6 *Tranſactio facta cum illo,qui adminiſtrauit,qui habet prius conueniri,operatur quod alius qui non adminiſtrauit,poſtea conueniri non poſsit.*
7 *Diuiſionis beneficium an habeat locum,ſi plures adminiſtrauerint dolo.*
8 *Dolus in non faciendo,probatur per iuramentum.*
9 *Liberatio licet ſit facta uni,tamen liberat alios obligatos inſolidum.*

1 NEq, pactio. ¶†Iſta eſt lex.j.huius ti. ſup qua primò
not.ꝙ pacm̃,uel tranſactio facta cum
vno,vel plurib.obligatis ad aliũ non porrigit̃.De pcõ regu
la ponitur in l.ſi vnus.§.añ omnia.ff.de pac.& de tranſactione ꝓ-
batur hic,& in l.Imperatores.in prin.vbi Bal.& in §.fi.ff.e. Et per
iſtũ tex.ampliat̃,ſm̃ Alex.hic vt hoc ẽt hẽat locum in hñtib.ius cõ
nexum,ut hic.pro quo facit qđ no.Bal.ꝑ illum tex.in l.in rebus.§.
mãcipia.ſol.mat.vbi inquit,ꝙ pacm̃ fcm̃ ſup principali,nõ porri-
gitur ad appendices.& qđ no.Bal.in c.j.in prin.col.fi.quali.do.ꝓ-
prie.priue.vbi concludit ꝙ cõuentio non extenditur de tempore
ad tp̃s.nec de re ad rẽ,nec de ꝑſona ad ꝑſonam.& pp hoc decidit
ſingulariter ꝙ pęna quæ imponitur ex parte vaſalli, ſi non ſerua-
uit promiſſa,nõ extẽdit̃ ad dñm,ſi ↄ̃ueniat̃.Et ad hoc facit, quia in
ↄ̃ctib.nõ ꝓcedit̃ de ſimilibus ad ſimilia:ut Alc.tradit in conſi. 76.
viſis dubitationib.col.ij.li.ij.Secus eſt in diſpõne legis, prout Bal.
diſtinguit in d c.j.& per hoc rñderi põt ad ea, q̃ in ↄtrariũ adduci
poſſunt,de quib dixi in c.tranſlato. de cõſti. & uidebimus in glo.
2 ¶†Scđò no ꝙ cõiter geri dr̃ illud,qđ ꝓmiſcuè à plurib. conficit̃:
ad drĩam eius,qđ ſeparatim fit à ſingulis:ibi, ſeparatim cõiterue.
facit tex.in l.ij ff qui.mo.vſuſf.amit.& gl.ibi,& in c. paſtoralis. ibi,
cõiter.de reſcrip.Et hoc facit ad q.quãdo teſtõr p̃cipit ꝙ filij eius
hæredes dẽant cõiter viuere.nã intelligitur ꝙ fructus cõis heredi
tatis ęqualiter colligãt & æqualiter expẽdant:vt no.Bar.in l.Quin
tus.ff.de ann.leg.vbi allegat tex.in c.j.§ j.de fratri.de no.bñ. inue-
ſti.& ſeqtur Perr.de Anc.in conſi.41.de iure cõi.col.pe.& hoc in
3 telligitur,quãdo ad tp̃s tale p̃ceptum fcm̃ ſit aliàs ſecus: † quia nõ
ualet pręceptum teſtatoris prohibentis diuiſionem perpetuò,

ſed ſolum ꝓ certo tp̃e,vt dicit Bal.& Ang.in l.ſi quis ita de condi.
inſti.& ad hoc eſt tex.in l.in hoc iudicium.§.ſi conueniat. ff.com-
muni.diui.cum ſi.vt Alc.tradit in l.non ſortẽ.§.ſi cẽtum.ff. de cõ.
ind.Et à tali præcepto,etiam tpali recedi põt ex cã,ẽt ſi iur̃m inter
poſitum ſit:vt no.tradit Od.in conſi.241.factum tale eſt, pr̃ſam.
& no.Bar.in l.ſi conuenerit.ff.pro ſoc.& latè tradit Are.in conſi.
22.diligenter,& maturè.col.2.Ro.in conſi.106. viſo themate.in
ver.quo ad quartum. Alc.in conſi.7.in conſultatione p̃miſſa, in fi.
li.v.Soc.in conſi.67.viſis inueſtituris.col.fi.Bart.Vero. in conſi.4.
viſa q̃rela in prin.Cor.in conſi.108.in p̃nti cõſultatione.lib. 2.An
aũt talem p̃ceptũ ꝓ tp̃e incerto valeat,puta donec quis viuat,latè
4 dixi in conſi.265.¶†Tertiò not.ꝙ pcm̃ factum ad liberandũ cum
maiori parte:nõ ꝓdeſt minori:vt patet hic.& hoc procedit ſm̃ rę
gulam:quia factum vnius,alteri non prodeſt,nec nocet, vt in reg.
non dẽt alteri.ff.de re.iur. Hoc fallit in caſu.l.& ſuum.§.fin. cum l.
ſeq.quæ incipit,maiorem.ff.de pac.& in l.fi. j̃. qui bon.ced. poſſ.
¶Quartò no.ibi,geſſerũt,vel gerere debuerunt, ꝙ paria ſunt ali-
quid factũ eſſe,vel fieri debuiſſe.Sic ẽt paria ſunt ſcire, vel ſcire de-
bere.l.quod te.ff.ſi cer.pet.& in l.eum qui.j̃.arb.tu.ibi; geſta ſunt,
vel geri debuerunt,cum ſi.vt dixi in d.l.quod te.¶In gl.ma.ibi,ſed
non eſt.ſ.talis connexitas,ꝙ tranſactio facta cum vno, alteri pro-
ſit.& hoc in pluribus tutoribus etiam probatur in l ſi qui ſepara-
tim.§.fi.ver.cęterum.ff.de appel.Non ob.l.j.alleg.in glo.in ↄ̃rium,
quia ibi loquitur qñ eſt eadem cã defenſionis:vt dr̃ in d.l. j. & dixi
in c.pen.de appel.& tradit Fel.ĩ c.cum ſuper.col.2.de re iud. Soc.
in conſi.122.inſignis doc.col.2.& qñ aliquid dicatur connexum,
no.Are.in conſi.29.diligenter.col.12.Ant.de Bu.& Imo.in c.cum
inter.de re iud.Alc.in conſi.58.circa primum.in fi.lib. j. ¶ In ead.
glo.ibi.in eo,quod accepit,præiudicat.cum glo. tranſeunt Doct.
cõiter & non videtur dubitandum ꝙ in eo,quod accepit pretium,
ſit in vim ſolutionis,non autẽ vigore pacti, vel tranſactionis.Sed
5 ↄ̃ iſtam concluſionẽ facit, qa nullo modo vr̃, †ꝙ ſolutũ ex noua
cã trãſactiõis dẽat p̃iudicare.qa ex noua cã trãſactiõis orit̃, & ñ ex
cã tutelæ de qua agit̃ ↄ̃aliũ:& illa cã trãſactionis alteri ↄtutori nihil
ꝓdeſt, nec p̃iudicat pupillo.d.l.ſi ex duobus.allegata in gl.ibi,tran-
ſactio nihil prodeſt alii.Non ob.tex.in d.l.ſi ex duobus.in fi quem
gl. adducit:quia non loquitur ille tex.qñ ſoluitur ex cã tranſactio-
nis,ſed ex cã tutelæ,qua ibi conuenitur,vt colligitur ibi, ꝙ ſi con-
uentus alter p̃ſtitiſſet,conuentus intelligitur actione tutelæ, quia
alia actio non competebat.Confirmatur hoc,quia tex.in d.§. ꝙ ſi
conuentus.aduerſatiuę venit ad principiũ legis, & in principio de
tranſactione loquitur:ergo in d.ver.qui aduerſatur,non loquitur
de tranſactione,ſed de actione tutelæ,quę de iure cõi cõpetit.Nõ
tñ recedendũ eſt ab opinione gl.& cõi:quia ſufficit q adultus æſti-
mationem damni conſequat̃,& nõ dẽt lucrari cũ iactura alterius.
l.nam hoc natura.ff.de condi.ind.in l.3.in prin ff. commo. Vnde
quod ſolutum eſt ex cã tranſactionis,ſatis dr̃ ſolutũ actione tute-
læ,vt computetur in vim ſoľonis & ad hoc vr̃ tex.in l.& poſt rem
iudicatam.§.ſi tamen.ff.eod. ibi.& ſi tranſactio non perimit rem
iudicatam tamen in eo quod datam eſt releuare rem iudicatam
oportet.& ibi,ſi non proficit ad tranſactionem, extenuat tamen
rem iudicatam.Non ob.quòd tranſactio alteri nihil proſit.d.l.ſi ex
duob.in prin.quia verum eſt reſpũ tranſactionis, prout loquitur
ſecus quo ad vim ſolutionis vr dictum eſt.& iſta concluſio etiam
ampliatur vt hẽat locum in confeſſione,quæ habeat vim ſolutio-
nis:vt tradit Cu.in conſi.24.teſtator filio.col. 1. in ver.in cõrariũ
vbi arguit de ſoľone vnius tutoris ad confeſſionem, & talis con-
cluſio procedere vr̃ in caſu in quo confeſſio veram probat ſolu-
a tionem: a alias ſecus,vt in eodẽ caſu conſuluit Ful.in conſi. 120. in
ꝓpp ſita.q.¶In ea.gl.ibi,niſi in caſib.ibi dictis, de quibus ibi per gl.
& in l.j.§.nunc tractemus.in ver.accipiendũ.de tut.& rõ.diſt.& ĩ-
ſti.de ſatiſ.tu in §.pe.in ver.ſubſidiaria. & ĩ dictis caſibus exceptua
tis,tutor tenet̃ ꝓ alio,nõ obſtãte diuiſione tutelæ,qñ aliũ ſuſpectũ
non fecit.d.l.ij.de diui.tut.& tali caſu ſi cum ſuſpecto tranſactum
ſit,alter tutor non tenet̃:vt ↄcludit Alc.hic:qa iſtę obligat̃ pro illo
ſuſpecto in ſubſidium,qñ ipſe ſuſpectus nõ reperitur ſoluẽdo. d.
l.ij.ſi ergo principalis,q primò debuit conueniri,fuit ꝑ tranſactio
nem liberatus,non põt adultus hr̃e regreſſum ↄ̃ iliũ, q in ſubſidiũ
tenebatur:qa trãſigẽdo cũ illo ſuſpecto,vr̃ eius ꝑſona approbata.
& hoc in ſili volun: Cy.& Ray.hic,ꝙ trãſactio facta cũ illo qui ad
miniſtrauit,qui dẽt prius cõueniri,operat̃ vt alius,q non admini-
ſtrauit,poſtea conueniri nõ poſſit:qa tranſigendo.cum eo, vr̃ illũ
habuiſſe pro idoneo:argu.l. vir ab eo. ff.de iur.do.Sal.hic diſputat
articulum,& finaliter cõcludit,ꝙ trãſactio noceat pupillo,& ꝓſit
contutori,quatenus in veritate primus ſoluendo reperit̃: qa alter
non poteſt cõueniri eatenus,quatenus primus eſt ſoluendo:vndę
ſi erat ſoluendo in decẽ, & ex tranſactione habuit quinque, ſibi
in

ADDITIO.

a ¶Solutionem.Etiam in fauorem abſentis.Fran.Purp.hic.nu.104.Aegid.bella.deci-
ſio.691.fall.v.Alc.conſi.145.nu.5.lib.6.

in decē p̄iudicauit, sed non absolutè approbatus vr̄, q̄ esset ido-
neus in totū, ut Ale. dicit, & Ant. de Ale. hic, Saly sequitur, & dicit
nō esse bonū simile de dicto Cyn. qđ Alex. adducit. quia loquitur
Cy. qn̄ non erat diuisa tutela, quo casu insolidū singulariter tenen
tur. ¶ Vn̄ si elegit unū, & cum eo transigit, sibi p̄iudicat: q̄a volun
tarie illud facit, eligēdo unū ex plurib. non sic vr̄ in q̄one ista: quia
primus, qui erat suspectus, ex necessitate c̄uenit, p̄ sua administra-
tione. quia tutela erat diuisa, iō nō tm̄ sibi p̄iudicat trāsactio: arg. l.
a rē legatā. ff. de adim. le. Sed tn̄ opi. Alc.a magis placet: & rō manife-
sta vr̄: quia cū facta sit transactio cum tutore suspecto qui prius
debuit cōueniri, & ille per transactionē liberatus sit, non poterit
actiones cedere, & exceptione cedēdarū repellit. l. Stichū. §. pe. ff.
de sol. Et simile qđ Ale. inducit vr̄ bn̄ procedere: quia vtroque ca-
su alter in subsidiū conuenitur, & quāuis in casu isto diuisio facta
sit, illa nō impedit, nec aliquid facit, quominus teneatur cōtutor,
nō obstāte diuisione, cōtutorē suū suspectū facere. d. l. ij. & sic quā
tū ad hoc hr̄ ac si nō esset diuisa tutela. Et ad hoc vt ualeat argm̄ à
simili, satis est q̄ similitudo sit eo respū, de quo agitur. vt Abb. de-
clarat in c. translato. de cōst. in c. queādmo. de iureiu. Opinio Sal.
pōt hr̄e locū, qn̄ iste, qui non fecit tutorē suspectū fuisset in dolo:
quo casu beneficiū cessionis non dat. l. j. nunc tractemus. ver. pla-
ne. ff. de tut. & ra. dist. ¶ In ea. gl. ibi, qđ est verius, gl. communiter in-
telligitur, q̄ sequatur opi. Hug. † & cōclusio est, q̄ licet plures ad-
7 ministrauerint dolo: tn̄ hn̄t beneficium diuisionis. d. l. si plures. Sed
in c̄rium facit tex. in l. antepe. quæ incipit magistratus. ff. de magis.
cōue. ver. si dolo fecerunt magistratus, vt minus pupillo caueret,
datur actio c̄ quē vult insolidum. Alex. respondet, q̄ nō valet ar
gumētum de magistratib. ad tutores: quia in omnib. nō ęquiparā
tur. alle. gl. in l. Imperator. in gl. mag. ff. ad muni. quæ alle. tex. in l. Lu
cius. §. j. ff. de admi. tut. vbi dicitur, q̄ alia est cā tutorum, alia corū
qui negocia reipublicæ administrāt. Mod. hic dn̄t q̄ ista rn̄sio con
funditur per tex. in l. fi. ff. de magis. cōuē. vbi dr̄, q̄ eadē actio dat c̄
magistratus, q̄ cōpetit c̄ tutores. Sed aduertendum est, q̄a in d. l. fi.
arguit de tutorib. ad magistratus. Nō sic vr̄ e c̄, p̄ut agit in casu isto,
in quo arguit de magistratib. ad tutores, per ea, q̄ hn̄r. in l. j. de le. j.
Alia tn̄ rōne rn̄sio Ale. tolli pōt quia dum dicit nō valere argm̄ de
mastistratib. ad tutores, illud procedit in fauorē magistratuum,
quib. maior fauor tribuit, quā tutorib. vt per d. l. Imperator. sed in
casu isto melioris cōditionis essent tutores, quā magistratus. vn̄ vr̄
stare argm̄, si magistratus pp dolum nō habēt bn̄ficium diuisionis
à fortiori nec tutores, quib. minus fauet: & quia tutores qui fue-
runt in dolo circa administrationē, immediatè vn̄r pupillo p̄iudi-
care nō sic in magistratib. ar. l. aduersus. c̄. de magis. cōue. Vn̄ aliter
respondet ad d. l. in magistratus, q̄ verum est q̄ datur actio insoli-
dum c̄ singulos magistratus, quātum ad primariā dipositionē iu-
ris: & sic de rigore iuris: secus vr̄ de æquitate. Et ita rn̄det Ray. quē
Sal. hic refert col. pe. Mod. hic dn̄t q̄ ista solutio vr̄ c̄ illum tex. in
scđa parte, qn̄ magistratus non fuerunt in dolo, nec in culpa. quia
tunc de æquitate hēt locū diuisio: ergo dat intelligi, q̄ in primo
casu, qn̄ fuerunt in dolo, q̄ diuisio nō admittat, & hoc vr̄ voluisse
Saly. hic, dum dicit dictā solutionē Ray. nō esse de mente illius lr̄æ
in fi. & idē sentit Ang. Are. in §. j. col. fi. insti. de satis. tut. Sed tn̄ præ
dicta solutio defendi pōt: quia tex. ibi loquitur respectu actionis,
quę à principio cōpetit, & nō excluditur bn̄ficium diuisionis, qđ
per alia iura tribuitur: vt probatur in §. si plures. inst. de fideius. vbi
expressè dicitur, q̄ c̄ plures fideiussores datur actio insolidum, &
tn̄ non excludit, quin inter eos hēat locum beneficim diuisionis,
ex epistola diui Adr. Nō ob. tex. in ij parte, quia loquitur quātū ad
actionē, q̄ cōpetit à principio actori. & nō vr̄ excludere bn̄ficium
diuisionis: & q̄a in scđa parte ibi loquitur qn̄ tutor nō fuit in dolo
nec in culpa, quo casu ēt de rigore nō vr̄ q̄ actio insolidum cōpe-
tat, & verbum illud, æquius, qđ in text. ponit, ibi dr̄ ad cōparatio-
nē casus p̄cedētis, qn̄ fuerunt in dolo. Et q̄cqd sit finalr̄ alia fuit di-
b stinctio, in qua Ale. & Mod.b hic residēt q̄ si plures tutores dolo
non gesserunt hn̄t bn̄ficium diuisionis. d. l. si p̄ses. q̄ ita loquit, ibi,
si p̄ses tutelā nō administrauerunt. Secus si dolo administrauerūt:
quia tunc nō hn̄t beneficiū diuisionis. & isto casu vr̄ procedere
opi. Azo. q̄a maius vr̄ delictū in faciēdo, quā in omittendo. iuxta
gl. in l. si mora so. ma. & ita Ale. hic. Adde q̄ bn̄ facit tex. & ibi Bald.
8 in l. argentarius. §. cum aūt. ff. de eden. † vbi dolus in nō faciēdo, p̄
batur per iuramētū secus est in dolo, qui in faciēdo c̄sistit & seq-
tur Ale. in l. qui accusare. in fi. s̄. de eden. & facit qđ no. Bar. in l. iij.
§. si ff. de pec. vbi dicit, non procedere argm̄ de eo, qđ est in nō fa
ciendo, ad illud qđ in faciendo cōsistit. & pro opi. Azo bene facit
tex. in d. §. nun. tractemus. in ver. planè. vbi tutor, qui fuit in dolo
malo, non habet beneficium cessionis, nec vtilis actionis: quia pro
prij delicti pœnam subiit: quæ res indignum eum facit: ut à cæte-
ris doli participib. consequatur: & q̄a nulla est societas maleficio-
rum. Certè ista ratio videtur pariter tollere beneficium diuisio-
nis: & quia dolus dicitur maleficium. d. l. j. §. nunc tractemus.
not. Bartol. in l. j. in fin. ff. de fideiss. tut. & text. in d. l. si plures. al-
le. in gl. non loquitur in dolo, sed in contumacia, q̄ à dolo distin-
guitur. l. ij. ff. de in litē. iur. ibi, dolus, vel cōtumacia, & proprie con
tumacia nō dicitur maleficiū: ut no. Bar. in l. oē delictū. in fin. ff. de
re mil. ¶ In ead. gl. ibi, hēt c̄ reum actionē mandati. Bart. reprobat
istā rōnem: quia cessaret, si principalis non esset soluēdo. Sed pōt
responderi, q̄ hoc non p̄sumit. l. si vero. §. j. qui satis. cog. l. si credi
tores. in fi. ff. de priu. cred. & quia in futurū quis acquirere p̄sumit.
l. si. ff. arb. tut. l. cura. §. deficientiū. de mu. & ho. Et ad hoc bene facit
tex. ī l. Iul. ff. qui & à qui. vbi in eo qui de p̄nti est soluēdo, nō cōsi-
deratur q̄ in futurū possit esse non soluendo. Bar. tn̄ hic approbat
rōnē gl. in l. ex facto. ff. de neg. gest. & dicit q̄ tutor qui soluit, intē-
dit liberare contutorē, sicut seipsum: iō datur actio sibi c̄ cōtuto-
rē, non sic vr̄ in fideiussore, qui soluit, vt liberet principalē, nullo
habito respectu ad fideiussorē. Sed ista rō, q̄ vr̄ approbata cōiter
c non satisfacit: quia tutor, qui cōuenit, & ēt inuitus cogit soluere
vr̄ facere talē solutionē, vt ipse liberet. & facit text. in l. & magis. ff.
de sol. & cū ipse inuitus cogatur, non vr̄ cogitare de liberatione
c̄tutoris, ex quo hoc facit ex necessitate: ar. l. rē legatā. ff. de adi. leg.
& quia si intentio sua fuisset liberandi aliū, hēret actionē negocio
rū gestorū. l. soluendo. ff. de neg. gest. & non fuisset opus illi conce
dere actionē vtilem: vn̄ ratio melior vr̄, vt dicamus q̄ in tutorib.
ita specialiter constitutū fuit à diuo Pio Imperatore, vt dicitur in
d. l. j. §. nunc tractemus. & illa specialis prouisio facta fuit in tuto-
rib. quia ipsi ex necessitate astringuntur: ut dicit gl. in d. l. vt fideius-
sor. non sic in fideiussorib. qui ex propria voluntate intercedunt.
nam magis subuenitur illi qui facit actū ex necessitate. l. si fideius-
sor. §. si necessaria. ff. qui satis. cogn. l. cū postulassem. §. fi. ff. de dam.
inf. ¶ Non ob. qđ dicit Bar. de duob. reis, qui obligantur ex pro-
pria voluntate, & tn̄ hn̄t actionem: quia respondetur q̄ ipsi qn̄ ob
ligantur insolidū pro eadē quātitate, vn̄r adinuicē fideiubere: vt
no. per gl. & Doc. in l. j. c̄. de duo. reis. ¶ Vltimò extra gl. Bar. con
cludit istū tex. non hr̄e locū, qn̄ liberatio fuit facta intercedente
9 acceptilatione: † quia licet vni fcā sit, liberat c alios obligatos inso
lidū: vt per Bar. hic. Et adde text. in l. si ex plurib. ff. de acceptil. vbi
dicitur q̄ habet vim solutionis. & in l. iij. §. nunc de effectu. ff. de li.
leg. & hoc limitatur s̄m Bar. nisi transactio facta sit ex causa limita
ta: quia tunc acceptilatio s̄m qualitatē transactionis restringitur.
l. iij. c̄. eo. & sic Bar. ponit regulā respectu personarum & limitatio
non ponitur respectu causæ. Et tn̄ ista duo ęquiparantur: quia si-
cut pactū factū super una re, ad aliā non porrigit: ita in p̄sonis vr̄.
l. si vnus. §. ante. oīa. ff. de pac. vbi ista duo æquiparantur. Nō obst.
q̄ ille tex. loquit in pacto: secus vr̄ in acceptilatione: ut no Bar. hic
& in l. ij. §. si tn̄ hoīem. in fi. ff. de ver. ob. q̄a rn̄det, q̄ Bar. ipse hic fa-
tet, q̄ acceptilatio restringitur ad causam transactionis. Pariter er-
go vr̄, q̄ si trāsactio limitata sit in persona unius, q̄ ēt acceptilatio
in eadem p̄sona limitata sit: q̄a limitata cā limitatū effectū produ-
cit. l. in agris. de acq. re do. Sed rn̄deri pōt, q̄ dum Bar. loquit de cā,
intellr̄ de cā separata ab alia & idē esset in p̄sonis penitus separatis
d. §. ante oīa. Sed dum Bar. hic loquit. de p̄sonis coniunctis. intellr̄
de p̄sonis coniunctis respectu eiusdem causæ: quia sunt plures ob
ligati insolidū ex eadem cā, & solutio unius liberaret omnes: q̄a de
una summa agit: ut insti. de duo. reis. §. pe. & idem est in acceptila-
tione, q̄ hēt uim solutionis. d. l. si ex plurib. & in tantum hoc vr̄ p̄-
cedere, q̄ non videtur q̄ acceptilatio ad personā vnius ex plurib.
& eadē cā obligatis restringi possit. ut probat in d. §. nunc de effe-
ctu. & in l. deniq. uer. si tn̄ vnius. de lega. j. de quo tn̄ videndum est
per Are. in l. si ex duob. in ij. q. Bar. ff. de duob. reis. & no. in l. Mode-
stinus. ff. de sol. & ad prædicta facit quod in not. quæstione tradit
Bal. in l. falsus. in fi. C. de usur. Pisis.

ADDITIONES.

a ¶Ale. Idem Alci. hic, & bene.
b ¶Mod. Scilicet Ias. hic & bene.
c ¶Liberat. Scilicet quando est facta per se & liberaliter: Secus si ex causa transactionis. Pau. & Fran. Pur. hic.

LEX II.

1 *Transactio valet, quando fit per timorem litis motæ, vel mouendæ.*
2 *Timor futuræ litis, idem operatur, ac si de presenti esset lis, & idem timor belli, quòd ipsum bellum. & nu. 3.*
Paria sunt aliquid fieri coactè, vel timore coactionis.
4 *Transactio propriè dicitur ex parte actoris.*
5

1 CVm te. ¶ † No. q̄ timor litis motæ, uel mouendæ, fa-
cit q̄ ualeat transactio. de quo dixi. s̄. in rub.
& ēt s̄m gl. hic ualet trāsactio pp litem, q̄ de facto moueret
& Doc. cōiter sequuntur sed aduertendum est, q̄a s̄m hoc esset di
cendum q̄ sp ualeret transactio, cum de facto sp q̄ō moueri pos-
sit: & quia nihil est inter homines sic indubitatum, ut non possit
suscipere quandam solicitam dubitationem, licet illud sit iustissi-
mum: vt tex. dicit in auth. de tab. coll. iij. in uersi. & non fingant ta-
belliones. Et cum in transactione requiritur lis, & debeat fie-
ri de re dubia, & lite incerta, l. j. ff. eod. facit text. in l. quod debe-
tur. ff. de pecu. & in capit. forus. § lis. de verbo. sign. Ista incertitu-
do, &

do,& dubietas non hr, qñ lis de facto mota sit:ex quo res clara est de iure:& iō post rem iudicatam, nō pōt transigi. l. post rē. ff. eo l. eleganter. in prin. ff. de ɔd. ind. l. si cā cognita. ĵ. eo. & qñ res clara est de iure, non fit compromissum: vt no. Bar. in l. ille aut ille. §. cum in verbis. de le. iij. & in dictis casib. non considerat lis, quæ de facto moueri possit. & ꝙ fit de facto, à legislatore non considerat. l. si de
2 act. emp. l. cum quem ff. de iud. ¶ †Scđo not. ꝙ idem operat timor
3 futuræ litis, ac si de pñti esset lis. †& idem operat timor belli quod
a ipsum bellum: a vt in no. q. tradit Pet. de Anch. in consi. 87. pmissa. Alc. in l. diuortio. in prin ff. sol. ma. cum si. vt ɔgerunt Mod. hic. & adde tex. in l. ptinet. §. fi. ff. qđ me. cā & in l. metus. ff. ex quib. cau. ma. & in l. Pedius, in prin. ff. de incen. rui. & nau. vbi idē iudicat de timore naufragii, qđ de naufragio. Et in pdictis similib. aduertendū est: qa ad hoc vt timor mortis, morti æquiparet, & timor litis liti adæquetur, hoc intellr, & vr procedere, qñ sunt coniecturæ, quæ de pñti vrgent ad ita credendum, ita qđ res sit in potentia ppinqua:& sic iura alle. s. loquuntur. Et ad hoc bñ facit ꝙ no. Pa. de Ca. in l. iij. §. fi. ff. de eo qđ certò loco. vbi inqt, ꝙ tunc demum solitus negotiari petere pōt interesse lucri cessantis: qñ apparet ꝙ lucratus oīno fuisset ex aliqua mercantia, quā tunc præ manibus habuis
b set. Secus b ergo vr si ageret de timore mortis, vel litis non instantis de pñti, alias sp quis posset dicere se fecisse transactionem, pp timorem futuræ litis. ¶ Et talis æquiparatio vr procedere per uiā extensionis, vbi sit eadem rō: alias uero diuersa sunt, timor litis à lite, & timor mortis à morte. nam timor litis vr pambulum ad litē. Vnde statutum de lite, non hēret locum in timore litis: quia statutum qđ loquit de aliquo actu, non hēt locum in pambulis ad ipsum actum: ut no. Bal. in l. pe. §. docere. in fi. ff. ne qs eum. in l. j. col. fi. in ver. & hoc determinatur. ĵ. si rector prouin. cum si. vt Ale tradit in consi. 194. consideratis uerbis. lib ij. faciūt no. in cle. j. in verbo ɔhere. de consan. & affi. Et fm s. dictā declarari dēt dictū Bar. in l. nouissimè. ff qđ falso tuto. dum dicit per illum tex. in uer. metu,
4 †ꝙ paria sunt facere aliquid coactè, vel timore coactionis, intellr. s. instantis, quæ sit in potētia propinqua. Io. And. tñ in rła, bona fides. in prin. & in c. pterea. el 2. de iur. pat. absolutè dicit, ꝙ q soluit nulla coactione adhibita, sciens se posse compelli, dr inuitus soluere: & sic ibi non instabat compulsio, & tñ dr inuitus soluere. Sed dic ꝙ aliud est, ꝙ quis soluat per metum, vel timore coactionis. & tunc requiritur timor instantis metus, p s. dicta. Aliud est ꝙ quis dicat, inuitus, & non voluntariè soluere: & isto respectu satis est, quòd possit compelli, dato quòd illa compulsio non sit in potentia propinqua. & illud clarum est, quòd ille, qui compelli pōt, non dr sponte soluere: qa in actu spontaneo uoluntas, oīno libera requiritur: vt not. Ab. in c. j. de reg. & facit no. dictum Pet. de Anc. in cle. pñti. in v. no. de censi. vbi inquit, quòd non dr solutū sponte, qñ petitio pcessit, dato quòd ille nō teneat soluere. Contra tñ hoc dictū Pet. de Anc ponderaui nobis tex. in l. ij. s. de pac. ibi, spontanea voluntate suscepisse, & ad pdicta videndū est qđ dixi in c. cum M. in fi. charta. de const. ¶ In gl. j. notandū est, † ꝙ transactio pprie
5 dr ex parte actoris, & ad hoc facit: qa transactio dr quasi transiens actio: vt no. Bal. in l. ij. col. j. & in repe. col. viij. de iniur. & idem in effectu dicit Bar. hic, in prin. & in l. siue apud acta. col. antep. ĵ. cod. ex quo inferri vr, ꝙ statutum de transigente, non hēret locum in reo: quia verba statuti propriè intelligi debent. l. iij. §. hæc verba. vbi Bar. ff. de neg gest. Mod. tñ Peru. quos An. de Alex. hic refert, dicunt rōne correlationis ꝙ substantia transactionis ita respicit reum, sicut actorē. l. si de accep. & in l. fi. ĵ. de ind. vidui tol. Sed concordando opiniones distingui pōt, vt dr de transactione, an dicat alienatio. nam si res per transactionem abdicari dēt, alienatio dr; secus si retinenda sit. vt not. per glo. & Barto. in l. nulli. ff. cod. titu. Vnde si de transactione debet solui gabella, erit soluenda ab eo, cui res adiudicatur. Vt in simili in contractu emptionis & vendi,
c dicitur: quia emptor, c qui acquirit, ad gabellam tenetur. l. debet. in fin. ff. de euic. not. Bald. in l. si prædium. ĵ. de ædi. ac. & in simili de debitore & creditore inspicitur qui commodum consequitur, vt ille ad gabellam obligetur: vt per Bal. & Sal. in rub. de reb. cred. & de similibus quæstionibus habetur in trac. gabellarum. in vij. part. principali. in princ. Pisis.

ADDITIONES.

a ¶ Bellum. Ias. hic, & l. clā possidere. §. j. col. v. de acqui. uel omit. pos. Hip. Mars. l. j. col. xiij. ff. de quæstio.

b ¶ Secus. Idem Alcia. hic, & bene.

c ¶ Emptor. Mirum est, ꝙ Dec. hic preteriit. gl. iij. facientem differentiam, an in transactione sit calumnia ex parte actoris, rei, dicendum non esse differentiam, sed vtrobique non valere transactionem, si est dolus in litigando, siue in subiecto, de quo transigitur, vt tradit Bar. in l. in summa. de cond. ind. eb. Ias. Alcia. hic, Pan. consil. 12. lib. ij. Pet. Anc. consi. 18. col. ij. adde ꝙ non sufficit esse dolum in litigando, nisi etiam sit dolus in transigendo, vt est tex. sing. in l. vni. in fi. infra de plus petitio.

LEX III.

1 *Agere, quid significat, & quot modis accipitur.*
2 *Imperatiuum aliquando non importat necessitatem.*
3 *Transactio specialis restringitur in illa specie in qua interponitur.*
4 *Mercatoris libris si credatur ex forma statuti, intelligitur solum in pertinentibus ad mercaturam.*
5 *Inter mercatores non admittitur exceptio pacti nudi, nec disputatur de apicibus iuris, & procedit etiam in pertinentibus extra mercaturam.*
6 *Creditor in centum, potest petere quinquaginta, & sic partem debiti.*
7 *Index potest compellere reum ad declarandum exceptionem generalem.*
9 *Exceptionem transactionis opponens non videtur fateri debitum.*

Ge. ¶ In text. ibi, age. Simili modo loquitur text. in l. vnica. C. de potio. ad mun. nom. ibi, age causam
1 tuā. lib. x. † Et agere hic accipitur pro eo, qui velit experiri in iudicio: ut in c. j. de iud. & qñque agere ēt ponitur
2 pro defendere. l. j. s. de iur. & fac. ign. vbi gl. & Bar. ¶ † Not. primò ꝙ hoc imperatiuum hic non importat necessitatē, quia dirigitur ad eū, de cuius commodo agitur: ut Bar. & Doc. hic dñt. facit tex. in l. Titio centum. in prin. de cōd. & dem. & in c. magnæ, de voto ibi, vouete, & reddite: & tñ votum est liberi arbitrij. & Abb. ibi in iiij. no, dicit, ꝙ qñ materia, de qua agitur, est consilij, verba quæ de sui natura præceptum inducunt, impropriè accipiunt, pp subiectā materiā. & no. per gl. in l. cū pr. §. mando. in verbo ɔsilij. de leg. ij. & in c. ij in verbo, pcipimus. xij. q. j. & no. Bar. in l. j. col. pe. s. tit. j. cum si. vt dixi in c. nā concupiscentiam. de const. Et ista conclusio sanè intelligitur in eo qui legitimam habet ætatem, qui fauori suo renuntiare potest. secus esset in minore: vt no. Bar. in l. filiusfa. §. diui. col. j. de le. j. & tradit Aret. in consi. 22 diligenter, & mature. co.
3 pe. & dixi in l. cum proponas ĵ. tit. j. ¶ † Not. secundò, ꝙ specialis transactio restringitur in illa specie in qua interponitur. & ita fm Bal. & Sal. hic colligitur: quia limitata causa limitatum effectum producit. l. in agris. ff. de acq. re. domin. cū si. vt latè Mod. congerunt hic, & prius Fel. in c. cum ordinem. de rescr. & ad hoc faciunt iura vulgata, ꝙ cā restringit dictum l. qđ dictū. ff. de pac. l. cum pr. §. dulcissimis. vbi Bar. de leg. ij. l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. pat. no, in l. hæc actio. ff. de cal. in l. si is qui. ff. de acq. poss. & facit regula quæ habetur in c. cum cessante. de app. Et inter alia exempla dicit
4 de statuto, † ꝙ libris mercatoris credatur. nam tale statutum limitatè intelligitur solum in pertinentib. ad mercaturam & non in alijs, ut in simili voluit Io. An. in addi. Spe. in ti. de inst. §. nunc dicendum restat. in addi. magna. in prin. per tex. in l. si quis. §. rōnem. ff. de eden. & ita in libris mercatorum Ro. dicit in consil. 204. pro discutienda veritate. col. j. vbi ad hoc adducit text. in l. iij. §. eod. modo. ff. nan. caup. stab. ibi, cæterum si extra negocium suum receperint, non tenebuntur. & idem Ro. in consi. 205. in pūcto proposito. & idē sequitur Are. consi. 33. consultatio præmissa. & in ɔs. 44. in proposito cōsultatione. In quo dicto aduertendū est, quia attenta dicta declaratione, esset dicendum, ꝙ plura alia dicta de mercatorib. quæ simpliciter à doctorib. traduntur, deberent hoc
5 modo limitari. † Nam inter mercatores non admittitur exceptio pacti nudi, nec disputatur de apicib. iuris: ut no. Bar. in l. Quintus. & in l. si fideiussor. §. quædā. ff. mā. Bald. in l. si pro ea. col. fi. ĵ. man. Ale. in l. placuit. ĵ. de iud. Ro. in consi. 193. negari non potest. in prin. Imo. in consi. 141. visis statutis. & dicit Ang. in l. argentarius. ff. de eden. ꝙ inter mercatores seruatur æquitas, non rigor iuris. Ista enim & similia dicta, deberent limitari in pertinentib. ad mercaturam: secus esset in aliis, per s. dicta. Doctores tñ de æquitate, & de pacto nudo inter mercatores, loquuntur simpliciter: ergo gnaliter intelligi debent. l. 1. §. gnaliter. de leg. pst. & pariter vr ꝙ sta-
a tutū disponens, ꝙ credatur libris mercatorū, intelligat gnalr a argu. d. l. j. §. gnaliter. in l. j. §. qđ aūt. ff. de alea. & verbum illud, de mercatorib. excludit alios, & ponitur demonstratiuè, non aūt limitatè: quia verba in dubio non limitatè, sed per modum demonstrationis accipi debent. ut no. Bar. in l. Centurio. col. xi. ver. sed quid si dixi. de vul. & pup. in l. cum pr. §. mensæ. de leg. 2. cum si. vt dixi in c. sedes. in fi. de resc. & quia mercatores gerunt officium quasi publicū, vt dicit Bal. in rub. ĵ. de const. pecc. & in mercatorib. maior fides, & legalitas vr. q à statuto consideratur. & rō ista ēt militat in aliis causis, non mercantilib. quia psumitur è statuto ꝙ nō scribant nisi verū. ¶ Non obstāt iura alle. in ɔrium. quia vlterius procedunt ita limitando: sed hic statutū gnaliter loquitur. ¶ Tertiò
6 no. fm Ang. hic, † ꝙ ille, cui debent centū pōt petere quinquaginta, & sic partē debiti. & idē dicit Ange. in eo, qui passus est plures iniurias, vel plura furta: pro uno tñ agere potest. alle. tex. in l. interdum. la 2. §. fi. ff. de fur. & Mod hic sequuntur. Sed aduertendum est quia qđ Ang. hic dicit, non vr probari per istum tex. quia loquitur in actione tutelæ, quæ gnalis est, & habet plura capita separata non sic vr in creditore de centū: quia est vnū debitum vnitum, ꝙ diuidi non pōt, & ita ēt in pluribus delictis vr: quia separata sunt ¶ Præte-

ADDITIO.

a ¶ Generaliter. Immo in spectantibus ad mercantiam tantum, ut post Ro. Are. Ias. tenet hic Alcia. & bene.

¶Præterea ẽt dictũ d. Ang. non vr̃ verum in se: quia sicut debitor non põt particularẽ solutionẽ facere inuito creditore. l. creditor. §. Lucius. ff. de vsu. Ita vr̃ cõ, ꝙ creditor partẽ petere nõ possit inuito debitore, & hoc tenet Bar. in l. in cõmodato. §. duab. ff. commo. vbi ad hoc plura iura in argũ adducit: & idẽ Bart. in l. non est nouũ. in fi. ff. de act. emp. cũ si. ut tradit Ale. in l. cũ qdã. §. quoties. de iur. om. iu. & in l. si mihi & tibi. in prin. de leg. i. & cõis cõclusio
a vr̃, ꝙ hoc fieri non possit, parte opponẽte:[a] ut tradit Mathe. ĩ no. cxvj. no. ꝙ si ex centũ. ¶Quarttò no. ibi, q̃ret de quanta pecunia,
7 sm̃ Bal. & Sal. † ꝙ iudex põt compellere reũ ad declarandum exceptionẽ g̃nalẽ: de quo Ale. & Mod. hic, quorũ dictis adde Abba. in c. cum inter. de cõsue. in fi. Nã exceptio g̃nalis nihil releuat, & sicut actio, ita exceptio clara proponi debet: ut no. Bar. in l. j. col. iij. ff. de exce. & Bal. in l. j. col. j. in ver. item. no. j̃. de cond. ob cãm. & paria sunt, non excipere, uel obscurè excipere. l. Titiæ textores. vbi Bal. de leg. j. cum si. ut tradit ibi Alc. & iõ vbicũque iudex poterit partẽ interrogare ex cã, l. vbicunque. ff. de interro. act. cum si. ut dixi, in c. j. ĩ iiij. no. de iudi. & ad hoc facit tex. in c. cã q̃ el j. de iu. vbi Ab & qd̃ no. per gl. in c. j. in ver. absentia. de proc. in vj. Et qd̃ dictum est de exceptione, verum est, qñ in facto consistit: secus si in iure, vt quia g̃naliter dicat reus actori ius non cõpetere, qa reus nõ cogitur declarare. & ita istũ tex. limitat Bal. in l. si. in prin. j̃. de fideico.
8 per illum text. ¶Vlt. no. † ꝙ opponens exceptionem transactionis, non vr̃ fateri debitum: ut dñt Bal. Sal. & Ale. hic: quia requirit, ꝙ probetur: ut colligitur ibi, probatum fuerit. de quo no. Bart. in l. non vtique. de exce. & dixi in c. cum venerabilis. de excep. Pisis.

ADDITIO.

a ¶Parte opponente. idem Imo. l. si mihi & Titio. in princ. de leg. j. Ias. l. quidam existimauerunt. in fi. si cer. pet.

LEX IIII.

1 *Actio semel extincta, an & quando reuiuiscat.*
2 *Actio nogociorum gestorum, non immediatè tollitur per acceptilationem sed mediante Aquiliana stipulatione.*
3 *Super dolo specialis remissio requiritur.*
4 *Super dolo, transigi potest,*
5 *Dictio nisi, in effectu aduersatur præcedentibus.*
6 *Promittens non uendere librum, nisi tibi, quomodo intelligitur,*
7 *Promittens non accipere aliquam in vxorem, nisi te, an dicatur contraxisse matrimonium.*
8 *Dictio, præter, ponitur exceptiue.*
9 *Dictio, vltra, de sui natura includit.*
10 *Acceptilatio an tollat obligationem iuris ciuilis.*
11 *Dolus de futuro, & de præterito, an possit remitti.*

1 Ctione. ¶Primò no. ꝙ per istũ tex. ampliat̃ ꝙ dr̃ in l. qui res. §. areã. de sol. † ꝙ actio semel extĩcta non reuiuiscat. Nã hoc ẽt procedit, si per dolũ extincta sit: quia agitur actione de dolo & nõ primeua actione. Nisi dicamus, ꝙ mediãte actione de dolo, q̃ datur ad restõnem rei, l. arbitrio. in prin. ff. de dolo. rescissa acceptilatione, agat̃ actione primęua: prout in actione qd̃ me. cã dr̃, l. metũ. §. volenti. ibi, rescissa acceptilatione. ff. de dolo. & actio de dolo, æquiparat̃ actioni qd̃ me. cã. d. l. arbitrio. §. j. & quia in metu inest dolus. l. si cũ exceptioni. §. eũ qui. ff. qd̃ me. cã. & facit tex. in l. si mulier. §. si metu. ff. qd̃ met. cã. & de hoc videbimus in l. sub p̃textu. la. j. j̃. eo. Et qd̃ dr̃ hic, vr̃ procedere in maiore, ꝓut text. hic loquitur. Secus esset in minore, in quo per rõnẽ in integrũ, oĩa in pristinum statũ reducũtur. l. j. & ij. C. si aduer. transf. & qñ sit ꝙ actio extincta reuiuiscat.
2 tradit Bar. in l. Meuius. §. duob col. iij. in vj. oppo. de le. ij. ¶†Secundò no. ꝙ actio negociorũ gestorum, non tollitur immediatè per acceptilationẽ, sed mediante Aquiliana stipulatione. & idẽ dr̃ in l. Aquiliana. ff. e. & in §. itẽ per acceptilationem. inst. quib. mo. tol. ob. in ver. quo iure. & in l. an inutilis. §. acceptũ. ff. de acce. Et ideo aliæ obligationes, q̃ verbis non sunt ꝯtæ, deducunt̃ in Aquilianã stipl̃onẽ, ad istũ effectũ ut tolli possint per acceptilationẽ, q̃ duntaxat tollit obl̃onẽ verbis ꝯciã: vt probat̃ in iurib. pal. & sic ꝑ Aquilianã stipl̃onẽ fit nouatio, de quacunq; obligatione. l. j. §. ff. de noua. non sic in acceptilatione, q̃ non tollit oẽm obl̃onem. & rõ diuersitatis vr̃ sm̃ Bar. in d. l. an inutilis. §. fin. quia nouatio tendit ad eundem finẽ obligãdi sed acceptilatio tendit ad ꝯrium effectum: quia perimit obl̃onem. & no. Sal. hic, col. pe. Pau. de Ca. in d. l. j. de noua. Ang. Are. in d. §. item per acceptilationem. Sed ista ratio nõ satisfacit: quia bene procedit in nouatione simplici: sed non videt̃ hĩc locũ in nouatione, q̃ fit per Aquilianã stipl̃onem, q̃a illa in effectu tendit ad perimẽdũ: vnde de illa debet iudicari, sicut de peremptione arg. l. oratio. de spons. vñ alia rõ non videt̃ posse assignari, nisi ꝙ acceptilatio fuit limitata & restricta, non sic in nouatione quæ latiores habet habeans. d. l. j. §. illud. ff. de noua. ¶Tertiò no. ꝙ licet si dolus dat causam contractui bonæ fid. sit ipso iure nullus, l. eleganter. in prin. ff. de dolo. & idẽ pariter sit ꝯctus in distractu. ut no. Bar. in l ab emptione. ĩ prin. ff. de pac. Trãsactio tñ hic, quæ dolo facta fuit super actione bonæ fidei, non fuit nulla, qa non cõpeteret actio de dolo, q̃ præsupponit validitatẽ actus. l. dolo. vel metu. j̃. de inut. sti. Ad hoc videndũ est qd̃ no Bar. in l. si maior. j̃. de dolo. in l. sub. prætex. la j. j̃. eod. col. pe. in l. de tutela. j̃. de
3 in integ. rest. & no. Paul. de Cast. hic, & dicam in glo. ¶†Quartò no. ibi, specialiter, ꝙ super dolo specialis remissio requiritur: & iõ in g̃nali obligatione nõ vr̃ q̃s liberatius à dolo. l. Aurelio. §. Caius. l. non solũ. ff. de lib. leg. no. per gl. in l. Põpo. la j. ver. absit. ff. de neg. gest. cum si. vt dixi in cõsi. 178. colũ. j. & inferius ẽt videbimus. & specialiter dicitur fieri illud, qd̃ remotũ sit à g̃nalitate. l. sed & si q̃s. §. quæsitũ. ff. si quis cau. in l. si quis mihi bona. §. iussum. de acqui. hær. in l. itẽ apud Labeo. §. hoc edictum. ff. de iniur. ibi, nisi specialiter notentur, in l. vxorem. §. fęlicissimo. de leg. iij. ibi, specialiter legauit, & in l. iij. in prin. ff. de leg. tu. ibi, specialiter vel noĩatim. Et q̃nque specialiter, pro expressè ponit̃ in l. si. cum gl. j̃. de neg. gest. in l.
4 iij. §. cum specialiter. ff. pro soc. ¶†Quintò no. ꝙ super dolo transigi põt. & hoc verũ est in dolo de præterito. prout tex. hic loquitur: secus est in dolo de futuro, qui remitti non põt. l. si unus. §. illud. ff. de pac. & hoc intelligitur in dolo vero, secus est in præsum-
a pto,[a] quia remitti ẽt in futurum põt, sm̃ Bal. in. l. j. in fi. j̃. de vsuf. & no. Anto. de Bu. in c. fraternitatis. in col. xv. in ver. fallit quartò. de testib. & facit gl. in l. vbi. in ver. proximã. ff. de edẽ. aliter. tñ dicit Pau. de Ca. in d. §. illud. & qd̃ dictum est de dolo, intelligitur in dolo ex proposito: Secus est in dolo re ipsa, cui renuntiari potest: ut no. Bar. in l. si quis cũ aliter. in fi. de ver. ob. Bal. in l. cum antea. col.
5 i. j̃. de arb. ¶†Sextò, & vlt. no. ꝙ dictio, nisi, in effectu aduersatur p̃cedentib. Vñ si oro q̃ præcedit negatiua sit, dictio, nisi, affirmatiuè ponitur. & hoc in ver. nisi de dolo. & si oro p̃cedens negatiua sit, dictio nisi affirmat, vt hic in ver. nisi specialiter. Et in effectu do ctri. Bart. hic ad hoc. reducitur. & idẽ Bar. in l. si eũ. §. qui iniuriarũ. ff. si quis cautio: cũ si. ut tradunt hic Ale. & Mod. & adde Dy. in regula, peccatum, in prin. de reg. iur. in vj. Bald. in l. Athleræ. §. dat remissionẽ circa fi. ff. de excu. tu. & in ti. per quos fiat inuest. §. j. Ang. in cõsi 82. huic parti inhæreo. col. fi. Domi. in c. ij. in ij. no. de li. p̃r. in vj. in c. ad decimas in vj. no de rest. spo. in vj. Sal. in l. ij. circa fi. j̃. de accul. & Alex. in cõsi. 83. in causa, & lite. col. ij. li. j. Car. in cle. j. in prin. in xiij. no. de vsur. & Cor. in cõsi. 80. in decisi. col. ij. lib. j. in ꝯsi. 184. licet prima facie. eo. lib. j. in cõsi. 3. in causa. lib. iiij. in ꝯsi 193. viso. col. ij. eo. lib. iiij. & in cõl. 261. de duob. col. antepe. eo. lib. iiij. ¶Nec conclusioni. s. factæ. de dictione nisi obstat tex. in l. Titia. §. fi. de manu. test. quia Bar. respõdet, ꝙ illa dictio, nisi, respicit potẽ
b tiam,[b] & respectu potentiæ ibi affirmat: vt declarat Barto. hic, & Doc. cõiter sequuntur. Sed iste intellectus prima facie vr̃ diuinare ad illum tex. & verba ẽt non vñr cõuenire: quia dum dicitur, liber ne esto, ista verba vñr relata ad actũ: quia verba ꝯria affirmatiua liber esto, actũ respiciunt: & pariter uerba ꝯria negatiua ad actum relata vñr: sed tñ non est recedendũ ab opi. Bar. quia necessarium est, ꝙ tex. ita intelligatur. nam illa verba, liber ne esto, relata ad seruum, non pñt adimere libertatẽ, quæ ibi non cõpetebat. ideo ut aliquid operentur, respectu potentiæ intelligunt̃: vt Bar. dicit, & talia verba de sui natura respicerent actũ, per s. dicta. Sed ibi hoc non patitur subiecta materia, & ita vr̃ ꝙ dcm̃ Bar. declarandũ sit. & per illũ tex. in d. l. Titia. no. q. tradit Cu. in cõsi. 26. cũ statutũ. in fi. & videnda sunt ea, quæ dixi in l. j. ff. de offi. eius. col. xiij. ¶Et ex
6 prædictis infert Bar. ad q. gl. † ꝙ si promitto non vẽdere librũ, nisi tibi intelligitur respũ potẽtiæ, ꝙ uẽdere nõ possim nisi tibi. & vr̃ tex. in l. si sterilis. §. si tibi. ver. sed ita. ff. de act. emp. & in l. qui fundũ. la 2. ff. de ꝯh. emp. & idẽ tenẽt Bar. & Doc. in l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cau. Mod. hic referunt Bal. tenere ꝯrium in c. cũ accessissent. col. ij. de consti. & dicunt ꝙ mouetur bono fundamento: quia talis ꝯctus esset superfluus, qa prius potẽtia ista ꝯpetebat. & verba dẽnt aliqd opari. ar. l. si qñ. de leg. j. Sed r̃nderi p̃t, ꝙ verba nõ parũ opant̃: qa auferũt p̃tãtẽ vẽdẽdi alteri, & aduertendũ est, quia

ADDITIONES.

a ¶Præsumpto. Scilicet in non faciendo. Deci. consi. 178. consi. 418. col. fi. Purp. l. fin. nu. 148. supra Deci. l. contractus. nu. 48. de reg. iu.

b ¶Potentiam. Alcia. dum nouitius esset in iure, li. Paradox. v. car. 4. nouum & argutum intellectum dedit ad d. §. fi. vt. s. dictio, Nisi, ibi ponat actum, & sit Onesiphorus liber post rationes redditas, non ante. & intelligit responsum Scæuo. ibi, his verbis, idest, ex solis verbis sine implemento conditionis, quod est ineptum quis enim tam fatuus, ut putet ante redditas rationes libertatem haberi posse ex nudis verbis, contra sensum apertum, & effectum uerborum, quis adeo habes, ut de hoc consulendum Scæuo. putauerit quorsum ergo inter leges relatum esset. Dicendum igitur quod quæstio ibi ex uerbis, intelligitur cum effectu, uidelicet rationibus iam redditis, & tamen respondet Scæuola non esse librum, nisi alia indicia plenioris uoluntatis concurrant, præterea nuda verba, quæ potius adimunt & impediunt, quam dant, uel nisi præcedant alia uerba affirmatiua, & dispositiua dationis libertatis, ut est pulcher tex. in l. si quis ita libertatem. in fi. de statu. libe. Et sic est tenenda traditio Bar. & communis quam etiam Alci. prouectior, & doctior factus diserte hic sequitur, omisso, & uelut obliuioni dato primo suo nouo & inepto intellectu, quem uidetur expiscatus ex argutiis Ioan. Mariæ Riminal. hic qui tamen communem sequitur.

quia Bal.non dicit hoc in q.s.dicta,sed in alio casu loquitur videlicet si dicā non promitto nisi Papa Perusium venerit, Papa veniente, promittens obligatur, vt verba aliquid operentur.& tali casu bene dicit:quia presupponit q alio interrogante dictum sit, & eodem mō in q.prædicta si quis hēret rē venalem venditio facta intellr:vt no.Bar.in d.§.qui iniuriarum.in fi.In istis eī casib.vr hoc pcedere ex coniecturis.& circūstantiis,non de vi verborum.

7 Ex pdictis ēt infertur ad q.si quis dicat, † Promitto non accipere aliquā in vxorē,nisi te:nam non videtur per ista verba q matrimonium ꝯctum sit:qa resoluuntur in potentia:[a] & ita tenet Ant.de But.in c ex parte.circa fi.in ver.sed est dubium.de sponsa.sed Abb. ibi post Car. tenet ꝯrium.& ista vr communis opin. fauore matrimonii:quia verba dubia interptantur pro matrimonio. vt Doct. dnt in d.c.ex parte.uerū ista cōis opi.vr hre locum inter eos, qui tractabant de matrimonio:vt Abb.tradit in c.pter. de spō. col. 1.

8 ¶†De dictione pter,subiicit Bar.q in isto exemplo,lego omnes libros pter codicem,dictio,pter,ponit exceptiuè:quia liber codicis non comprehenditur in legato.quia est in gñe librorū, secus si dictio pter,apponatur rei,q nō sit de gñe pcedenti: qa tūc ponit inclusiuè.l.Seio.§.vxori.de annuis leg.& idē Bar.ī l.j.in fi.de pig.act. ff.cū si.vt tradunt Ale.hic.& Mod.& idem Bal.in l.si tutor.§.fin.ff. de tut.& rat.distr.Car.in cle.j.in prin.col.j de sum.Tri.Cum.in cō si.111.ciuis quidam.col.2.& Lucas.de Pen.in l. ex eo. C. de agenti.in reb.lib.12.Are.in l.quicunque in ij.no.ꝫ.de ser.fug.& Felv. in c.literas.in fi.de psum.Et pdicta doctrina non pcedit in mā odiosa,in qua dictio,pter.indistinctè exclusiuè ponit,vt Bart.hic dicit. alle.Inn.in c.dudum.el 2.circa fi.de elec. q tenet q si dispensatum sit cum aliquo,vt possit hre beneficiū curatū pter obtenta, illa dictio stat exclusiuè,& non vr dispensatū sup obtentis:[b] quia mā est odiosa.& Abb.ibi sequitur,col.3.Ang.in consil.294.qñ in vltimis voluntatib.col.pe.& ad hoc facit gl.no.in cle.1.in ver facere. de vsur.q si ā statuto disponatur,q ab vsurario accipi non possit, præter duos denarios.pro libra,non vr pmittere q accipere possit duos denarios,& ita resident Mod.hic.Sed aduertendum est primò,vt æquiuocatio euitet,q inclusio dictionis pter,consideratur dupl.Primò respectu eius,quod principal exprimit, put loquit Bar.per d.l.Seio.§.vxori.Scdō respectu eius qd verba enunciatiua indicant.& isto scdo respectu loquitur Inn.& gl.in d.cle.j. licet Bar.hic confusè loquatur.Scdō considerandum est,primò qtum ad glo.in d.cle.j.de vsur.quod verū est,q dū statutū phibet q accipi non possit pter duos denarios,nō vr pmittere ī duob.denariis: qa inducta ad vnū finē,non dēnt operari ꝯrium.l.legata inutilr.de leg.1.Sed tñ pōt dici,q in duob.denariis statutū nō phibet, sed illud remanet in dispositione iuris, & hoc modo illa dictio præter, stabit inclusiuè vltra duos denarios: in duobus denariis non prohibet,non tamen permittit:quia aliud est nō prohibere, aliud est permittere,& concedere,vt in l.j.ff.de offi.eius.col.xij.eo.modo dictum Inn.declerandum videtur,quia intentio Papæ fuit solum super illo curato beneficio dispensare, de quo tunc agitur,& non super aliis.alia tamen beneficia obte..ta,illa dictio præter, includit in statu quo erant,vt illa obtinere possit:prout prius obtinebat,& q illa non alterentur per istud nouum beneficium super quo dispensatur.sed in statu,in quo erant conseruantur & non includuntur per viam nouæ dispōnis.& in hoc bñ dicit Inn. non ea ratione:quia mā sit odiosa,prout Inn.& Doc.dnt, sed qa intentio Papæ fuit limitata, & hoc etiam hēt locum in mā odiosa, vt probatur in l.quicunque.ꝫ.de ser.fug.ibi.pter ipsum & in c.si quis presbyterorum.de reb.eccl.non ali.ibi,præter pœnā super hoc ascriptam.& in c.decet.in fi.de immu.eccl.in vj. In illis enim iurib dictio præter,ponitur inclusiuè in mā pœnali, quæ odiosa est & ad hoc illa iura inducit Ro.in consil.32.pñs consultatio.columna.1. nam licet mā odiosa sit,tamen sit lata interpretatio quatenus pprietas verborum comprehendit.l.cum lege.vbi Are.ff.de testa.& in terminis in dispensatione tradit Cal.in consi.1.in tit.de consan.

9 & affi.¶†Alia est dictio vltra, quæ de sui nā includit: quia si testator legauit centum vltra dotem,videtur etiam legare dotem: vt no.Bar.in l.qui ita.in fi.ff.de dote ple.per l.si vltra.ꝫ.de fideiuf. vbi Bal.& Ang.sequuntur.& idem Ang.in consi.194.qñ in vlt.voluntatib.colum.2.& facit quod no.Cu.in consi.111. ciuis quidam in prin.Ful.in consi.40 Dñicus.col.2.Pau.de Cas.in cons.110.super primo quæsito.col.pe.cum si.vt dixi in cons.190.& Cu. in consi. 135.col.fi.& facit tex.in l.si ita legatum.in prin.de leg.j.Et licet ista sit communis opi.tamen aduertendum est,quia in casu in quo loquitur Bar.non vr dotem includere p viam dispositionis,sed p modum cumulationis, ita q dos non videtur legata, sed tm illa centum q debent vltra dotē,q qdē dos sibi debet aliunde.Et illa verba,vltra dotē,apposita sunt ad ostendendum q illa cētū legata nō debent in dotem computari.Dictū Bar.videret hre locum,qñ illa dictio,vltra,respiceret illud,quod prius debitum nullo mō fuisset vt qa legaret cētum vltra talē fundum:quia tunc ēt fundus esset legatus,vt verba aliquid operentur:arg.l.si qñ.de leg.j.Nō ob.tex.in d.l.si vltra:qa ibi verum est, q vltra mandatū non obligatur & includit q fm formam mādati obliget.Et hoc verum est virtute mādati,non per illa verba vltra mādatum:quia illa sunt verba enunciatiua,quæ non disponunt,vt no.in l.ex hac scriptura.ff.de dona.

10 ¶†In gl.in ver.deducta,ibi,quia oblo iurisgentium non posset accepto ferri.Ista gl.sentit q acceptilatio possit tollere oblonem iuris ciuilis,ex quo hic solum dr,q non pōt tollere oblonem iurisgētium.Sed hoc falsum est,quia acceptilatio pcisè solum tollit obligationem verbis ꝯtam:vt dr in d.§.item p acceptilationē. in fi. & gl.ibi in ver.cætere,expsè dicit,q non tollit etiam aliam oblonem iuris ciuilis.& iō obligatio quæ orit ex ꝯtu emphyteutico,q est de iure ciuili,non tollitur per acceptilationem: vt no.etiā Im. in l.an inutilis.§.fi.de accept.¶In gl.nisi de dolo,ibi,dolo fuit inductus.& istū intellectū Doc.communiter sequuntur, vt dicit Bart.hic & licet Bar.& Doc.multa dicant circa intellectum Placentini, q intelligit tex.in dolo cōmisso,postea in nō obseruando promissa in ipsa transactione,iste intells non conuenit verbis lræ, q psupponit q esset dolus de pterito,qui remitti spāliter potest,vt text. hic dicit.fm intellm Placentini agebat tpe trāsactionis de dolo de futuro,q remitti etiam specialr nō potest. l. vnus.§.illud. de pac. Et tenendo cōem intellm obstare vr tex.in l,si quis accepto.allegato in gl.ꝯ cōem opi.Pla.sed pariter vr facere ꝯ cōem intellectum: qa vr cōpetere in isto casu ꝯdictio ob cām. ergo vr cessare actio de dolo,quæ non dat qñ alia cōpetit.Doc.valde laborāt in solone,sed fm Are.plana videtur solo: qa ibi non interuenit Agliana stiplo: hic vero interuenit.& illa ex toto perimit priorem oblonem.Ista consideratio Are.respicit primam actionem,q est sublata per acceptilationem,de qua non qritur hic.sed agit hic de dolo commisso in transactione:quo casu non hēt locum tex.in d.l.si quis accepto vt Ange.ibi expræsè dicit.& sequuntur Pau. de Cast. & Mod.ibi. sed datur actio de dolo,vt hic.& idē pbat in l.j.§. si quis. in fin. ff. de dolo.¶Scdō obstare videt,quia ista transactio fuit facta super administratione tutelæ,quæ est bonæfidei.& ptinet liberationem, quo casu ꝯtus bonæfi.dolo factus, est nullus.l.eleganter.in prin. ff.de dolo.& ita pariter distractus,& liberatio vr nulla:vt no. Bar. in l.ab emptione.in prin.ff.de pac.& in l iniuria.ff.de cōd.ind.& cū liberatio sit nulla, non vr cōpetere actio de dolo, q presupponit actum validum l.dolo vel metu.ꝫ de inutilib.stipu.& ita arguit in effectu Bar.hic,& remittit se ad l.sub ptextu.la 1.ꝫ.eo.& ibi,& in l. si maior.ꝫ.de dolo.& in l.de tutela.ꝫ.de resti in integ.respondet q licet ꝯtus sit nullus.tamen secuta traditione ex ꝯtu nullo datur actio de dolo:vt no.per gl.fi.in d.l.sub ptexu.& ita pariter videtur in liberatione,quæ licet sit bonæfidei,secū trahit executionē, quæ est loco traditionis.Ideo datur actio de dolo.& sequitur Alex.in d.l.sub prætextu.in fin. Aret.hic arguit ꝯ dictam resolonem: quia si transactio est nulla,idem videtur esse in liberatione,quæ accessoriè venit:argu.in regula,accessorium.de reg. iu. in vj. in l. patris & filii.de vul.& pup. facit text. in l.non dubium.s.de legi. cum si. vt Mod.tradunt in d.l.sub prætextu.vbi tacito authore hoc mō arguunt,quo Are.hic.Sed responderi potest,q non semper accessorium sequitur nām principalis,videlicet qñ diuersa rō est in accessorio & in principali.vt no.Bar.in l.ita stipulatus.in xij. op. de ver. ob.& Bal.in l.non dubium.in xiiij.opp.& dixi in rla cum principalis.de reg. iur.& ideo ī casu isto vr:quia licet ꝯtus inutilis sit.valet tamen traditio.vt tex.dicit in l.j.§. si vir.ff.de acq. pos. Et quod dr de traditione,idem vr in liberatione,quæ trahit secū executionē. ꝯ vlterius,& scdō,ad argm.s.factum rnderi pōt, q transactio est ꝯtus stricti iuris,& sic valet,non obstante dolo:& pariter liberatio sequitur nām ꝯtus à quo causatur.& ita Bal.rndet in d.l. sub prætextu.& Ale.ibi,col.fi.alle.s. in ꝯriū haberet locū,qñ liberatio cāta fuisset à ꝯtu bonæfidei.¶In gl.fi.fm verā ītelligētiā gl.īter remissionem doli de præterito,differentiam facit vt liberationem remittā simpliciter,& illa non intelligitur respectu doli præteriti,& remissionem actionis,per quam dolus de præterito vr remitti.& videtur probari in l.si quis rationes.in fi.ibi, vel actionem rei remittere.nam sublata actione quis agere non potest:quia sine actione nō agitur.l. quoties.§. item si tpali. ff de admi. tu. l. si pupilli.§.videamus.ff.de ne.ge.& in d.l.si quis rōnes.ponitur alius modus remittendi de præterito, si testator dicat, quicquid ratione doli exegerit,teneatur remittere: ergo clarum vr in dolo de pterito, prout tex.ibi loquitur.sed dubium est,an dolus de futuro tali mō remitti possit.& Bar.in d l. Aurelio.§. Caius.de lib.le.col.pe. ver. sed quid

11 si relinquitur.ꝯcludit q nō:†qa dolus de futuro remitti nō pōt.l. si vnus.§.illud.ff.de pac.& dicit d.l.si quis rōnes procedere in dolo de præterito.& idē Bar.in l.qdam decedēs.in prin.de admi.tut. cum si.vt tradit Ale.in consi.62. Serenissimus.col.2.lib.3.& idem Ang.

ADDITIONES.

a ¶Potentia.Hæc veritas,& sentit Iaso.hic, & exprefse Alc.& bene,quicquid dicat Dec.hic.

b ¶Obtentis,Idem Spe.tit.de dispen.§.ix.nu.53.

Ang.in cõsi.175.viso dicto statuto. & latè hoc probat Sal.in l.cũ necessitate.ĩ.de fideic.vbi dicit se ita cõsuluisse.& sm istã cõclusio nem cõsuluit Pe.de Anc.in cõs.118.casus talis est.in ij. dubio.Ful. in cõsi.103.nobilis vir.& Io.de Ana.in ↄsi.90.visis. & intellectis. in ij.dub.¶In ↄriũ tñ vr̃ dec.Ang.in cõsi.185.super hoc puncto. & idẽ cõsiliũ repetitũ vr̃ in ↄs.312.vbi dicit, ꝙ qñ testõr tutori liberationẽ remittit,& ultra ꝓcedit,ei totũ illud relinquendo,ĩ quo esset cõdemnatus rõne doli,& malæ administrationis, tali casu tutor in totũ erit liberatus,qa non remittit dolus futurus, sed debitũ futurũ postquã ad certitudinẽ reductũ sit,& sic ĩ effectu testõr hoc mõ vr̃ remittere oblõnẽ ꝓueniẽtẽ ex dolo de preterito. & idẽ no.Ang.in cõsi.144.ad primũ dico.col.ij.& in cõsi. 174.circa primũ.& sequit Ale.in cõs.54.circa id quo q̃rit.col.pe.lib.ij. vbi al leg.Dy.ita cõsuluisse in cõs.193.Brunellus notarius. & Cor.idem tenet in cõs.313.in hac consultatione.lib.j.prima tñ opinio videt cõis & ẽt verior:qa efficax vr̃ illud fundm ꝙ dolus de futuro remitti nõ põt.d.§.illud.& nõ vr̃ uerũ qđ Ange.dicit ꝙ hic tali casu remittatur dolus de pterito:quia negari nõ põt, quin talis remissio videat tribuere occasionẽ delinquendi.d.l.conuenire. de pac.do. & sic rõ q̃ consideratur in dolo de futuro, militat in isto casu. & facit,regula cũ quid una via.de re.iu.in vj.concordando tñ opin. aliàs tñ consulendo,vt patet in cons.188.& in cons.192.dicebam primã opi.q̃ vr̃ cõis,procedere,vbi agitur de vero dolo, qui in faciẽdo cõsistit:secus est in dolo,qui in nõ facẽdo versetur: qa dolus in nõ facẽdo vr̃ minor,& vr̃ dolus ꝓsumptus,q remitti põt, & tali casu ꝓcedit scđa opi.& maximè hoc hr̃et locũ in tutore cõiuncto,qui non esset factus locupletior,vt tradit Fulgo in consi. 25. spectrabilis colum.ij. & plenius dixi in consilijs præallegatis. Pisis.

LEX V.

1 *A contractu transactionis non licet recedere.*
2 *In contractu transactionis non habet locum pœnitentia.*
3 *Transactio facta sine scriptura valet.*
4 *Arbitramentum factum sine scrip[...]a valet.*
5 *Sententiæ appellatione non venit sententia arbitri, nec debet ferri in scriptis. & num.6.*
7 *Confessio partis habet vim instrumenti.*
8 *Confessio licet habeat vim probationis, tamen non dicitur propriè probatio.*
9 *Confessio facta in supplicatione porrecta principi, probat contra supplicantem.*
10 *Statutum sentiens de maioribus an habeat locum in minoribus.*

1 CVm te.¶†Not. primò ꝙ à ↄctu trãsactionis nõ licet recedere:& hoc in tñ ꝓcedit, ꝙ ẽt si qs sit læsus vltra dimidiã iustę æstimationis.ↄuenire nõ põt: quia dispositio l.ij.ĩ de rescin. vẽ.non hẽt locũ in ↄctu trãsactionis:vt no.per gl.fi.in c.cum cã.de emp.& ven.& in l.Lucius.§.fi.ad Treb. cũ si.ut tradit Ale.in l.si quis cũ alr̃.col.ij.de verb.ob.Bar.in d.l. si quis cũ aliter.tenet ↄrium,in j.col. ver. quæro quid si. & in l.societatẽ.§.arbitrorũ.ff.pro soc.co.pe.& Cal.in consi.3.in ti.de trãs. & Io.de Ana.in cõsi.33.circa primũ. in ij. dub. & istã *communem* opi.esse dicit Fab.in trac.de emp.& vẽ.in viij.q.prin.col.iiij.Alex. verò in consi.super præmisso themate.col.iiij.lib.j. attestatur opi. gl.s.j.relatã esse magis *communem*.Negari nõ põt, quin artic.dubius sit:sed fœdere distinctionis opiniones concordari pñt: vt tradit a Cor.a in consi.27.in primo cõsultationis artic.lib.iiij.ꝙ aut excessus vltra dimidiam est in modico:& ꝓcedit prima opin. negatiua. aut magnus est excessus:& habet locũ opi.affimatiua.& de hoc di xi in consi.203.vbi videndum est,& hr̃ ẽt nouissimè in repe.d.l.ij. in x.ampliatione.¶Secundò no.ut dñt.Mod.hic,ꝙ licet ↄctus trã
2 sactionis innominatus sit,vt no.in l.siue apud acta.ĩ.eo.†tñ in eo non habet locum pñia:quia inuenta est transactio ad lites finiendas.l.fratres.ĩ.e.adde tex.expressum in l.quãuis.ĩ.e.& facit text.in c.j.de lit.cõte.in vj.& ista cõclusio ẽt procedit, si trãsactio tendat ad obligandũ:vt in l.si super possessione.ĩ.eo. & non solũ in transatione, sed ẽt in renuntiatione facta liti hoc procedit:ut no.Pa.
3 de Ca.in l.postquam liti.per illum tex.s.ti.j.¶†Tertiò no.ꝙ transactio facta sine scriptura valet.facit tex. in l.pactum.s.tit.j. & ibi
4 dictum fuit.& per istum tex.infert Ang.† hic, idem esse in arbitramento:quia est quędam transactio inter partes: ut no.per.Barr. in auth.si vero contingerit.ĩ.de iud.Sed aduertendum est,ꝙ arbi
b tramentum non est propriè transactio b & ista ratione Bar.reprobat talem æquiparationem in l.ꝙ si Ephesi.ff.de eo,qđ cer. lo. in §.j.in fi.& idem tenet ipse Ang.in auth.ut dif.iud.vt habet in trac. de transac.in iii.q.& ideo ratio Ang.nõ vr̃ bona. Dictũ tñ eius de arbitramento alia ratione suadet:quia corã arbitratore nullus ordo iudiciarius seruari debet:ut no.Inn.in c.Quintauallis.de iureiu, & ibi Bal.col.iiij.& idẽ Bal.in l.fi.col.v.ĩ uer.& noto.ĩ de ↄh emp,
c vbi exprẽsè dicit ꝙ arbitrator nudo uerbo c arbitrari potest. alle. Inn.in d.c.Quintaual.& hoc bene procedit in arbitratore: Secus est in arbitro,qui in scriptis pronuntiare debet: ut no per glo. & Bar.in l.cum antea.ĩ.de arb.facit tex.in l.j.ff.de arbi.& hoc idẽ Ab. dicit in c.cum dilectus.col.j.de arb.& Ro.in l.j.col.pe.ff.de arb. & facit tex.in l.j.ĩ.de sen.ex breui.reci.Sed tñ hoc dictũ de arbitro vr̃ dubitabile:qa eius sententia nõ valet: qa non habet iurisdictionẽ:
4 vt declarat Abb.in d.c.cũ dilectus. col. j.† & iõ applõne sñiæ non
5 venit sñia arbitri.vt no. Abb.in c.j.de arbi.vbi ꝑ hoc infert ad gabellã.& idẽ dicit Ant.de Bu.in c.super qõnum.in prin.col v.de offi.dele.cũ si ut Fel.scribit in rub.de re iud. col.vj.in ver.scias ẽt.Vñ
6 iura q̃ dñt,† ꝙ sñia dẽt ferri in scriptis,non intelligunt de sñia arbitri.& licet iura videantur ꝓsupponere ꝙ sñia ab arbitro lata fuerit in scriptis: non dicunt ꝙ arbiter esset ad hoc astrictus. sed illud factũ vr̃ gratia fac lioris probationis.iuxta l.ↄhit.ff.de pig. Nõ ob.
7 l.j.de sen.qa loquit in iudice:vt not.per glo. & Doc.ibi.¶†Quartò no.ꝙ confessio partis habet uim instrũ.ad tex.in c. cum ad sedem. §.nos prioris.de rest.spo.in c.fi.de coha.cler.& mulie.in c.cũ olim de ver.sig.l.j.ff de confes.in l.proinde.§.notandũ.ff.ad l.Aql.maiorem vim habet ꝓbatio,q̃ fit per cõfessionem,& aliàs probationes excedit c.j.de confess.in vj.c.cũ Io.de fid.inst.facit qđ no.Inno. in c.qa plerique,de immu.eccl & in c.qualiter,& qñ el.2.de accu.cũ si.vt dixi in c.at si clerici. in prin. de iudi.& qđ dictũ est de confessione,intelligitur qñ sit iustificata,& probabilis:aliàs secus:ut not. in l.in confessionibus.ff.de interro. act. & probat in l. inde Neratius.in fi ff.ad leg. Aquil.in l.j.§.si quis vltro ff.de q̃st.Requiritur.n. ꝙ sit uerisimilis:ut no. Bal.in l.si qs in hoc genus.in uer.deinde noto.C.de epis.& cle. Ant.de Bu.in c,fi.col.v.de confes.& tradit Bartho.Verõ.in cons.33.multa possent.col.pe.Io. de Ana. in cõs. 17.uisa relatione.Imo.consi.109.uisa inquisitione.& Cum.in cõs.
8 138. hoc maximè. ¶† Et licet confessio habeat uim probationis per.s.dicta,non tñ propriè est probatio,sed dr̃ releuatio ab onere probandi:ut no.Bal.& Pau.de Cast.in rub.ĩ.de proba.cum simi.ut tradunt Mod.hic,qui dicunt ꝙ ad hoc primò allegat tex.in l.eum q ff.de iureiur.ubi dr̃ de iuro ꝙ releuat ab onore probandi,non tñ est probatio.Sed rñderi pt, ꝙ nõ ualet ↄña, hoc releuat ab onere probandi:ergo non est probatio Debet.n.considerari illud,qđ releuat, an sit probatio. nam verum est dicere. ꝙ instrm releuat ab onere probandi,& tñ instrm dr̃ probatio,& præsumptio releuat ab onere ꝓbandi.l.gñaliter.§.si si petitum.ff.de fideicom.lib. & tñ ꝓsumptio probatio dr̃.l.licet Imperator.de lega j. ¶ Scđo allegat tex.in c.j.de cõfes.in vj.ubi negatiua,q̃ non põt ꝓbari per confessionem,tñ probat:sed ille tex.potius probat ↄrium,vt statim inferius dicam.¶Tertiò facit. tex.in c.cum cã. de rapto. ubi alternatiuẽ dr̃,de ꝓbationib.uel ↄfessione.Sed rñdet,ꝙ ibi text. non ponit ut diuersa simplr probõnẽ,& ↄfessionẽ sed dr̃ ibi de probõnib.uiri uel mulieris ↄfessione.uñ fateor,ꝙ ↄfessio mulieris,nõ est ꝓbatio uiri:sed non seqtur ꝙ absolutè ꝓbatio nõ sit. Vel rñderi põt ꝙ alternatiua ponat ibi inter genus & spẽm:ut in rub.ĩ.de ser.& aqua ¶ Quartò facit tex.in l.sed & si possessori.§.pe.§.de iureiu.ibi,perindeq; haberi,qđ iuratum est, ac si probatũ esset, ergo vr̃ ꝙ iurm non sit ꝓbatio & ita vr̃ dđm de ↄfessione.sed rñdet ꝙ dũ ibi,dr̃,perinde ac si probatũ esset,illud uerbũ.probatum,ẽt uerificat in ↄfessione,q̃ dr̃ ꝓbatio.cle.constõnem.in fi.de elec.ibi,ꝓbatione facta ꝑ aduersarii confessionẽ. & ita resoluta sunt fundamenta q̃ Mod. adducunt ꝓ commõni opi.Sal.tñ tenet ↄ opi.communem,in rubri.ĩ.de ꝓba ꝑ tex.in c.j.de confes.in vj.qa exceptio est de rl̃a. uñ cum ibi regula negatiua sit,ꝙ negatiua non possit ꝓbari, nisi per cõfessionẽ confessio uidetur ꝓbatio:ut exceptio cõgrua sit.Sed põt rñderi,ꝙ illa exceptio sit fc̃a ↄsiderato effectu ꝓbatiõis & hoc cõfirmatur:qa exceptio licet sit de rl̃a,nõ tñ ampliare debet rl̃am ad illud,qđ in regula nõ comprehenderet:ut no. Bar.in l.gñali.§.uxori.per illũ tex.de usufr.leg.dẽt. n.iudicari ꝙ inepta sit exceptio: ut no.Pau.de Ca.in l.in his.ff.de legi.Et pro opi,Saly.Aret.in rub. de proba.alleg tex.in l.j.in fi.ff.de interro.act. ubi dr̃, ꝙ litigatoribus sufficiunt ad probationes,q̃ ab aduersa parte expressa fuerint: ergo videtur,ꝙ confessio, quæ fit ab aduersa parte, dicatur probatio.& hoc uidetur uerum considerato effectu probationis: vt dicit Pet.de Anch.in c.j.de confes. in vj. Secundo respondetur ꝙ in d.l.j.in fi.non dicitur ꝙ confessio probatio sit, sed potius illa uerba vñr importare ꝙ ↄfessio sit loco ꝓbationis:& sic ꝙ mediãte cõfessione

ADDITIONES.

a ¶Cor.consi.66.cõsi.289.per tot.lib.j.Dec.consi.16.consi.479.qui fere vbique sequi solet hanc distin.Breuiter dicendum quòd propriè & simpliciter loquendo d.l.2.nõ habet locum in transactione,non per l.Lucius,in fin.quæ, quicquid uulgo putent, nihil probat, sed per alias rationes, habet tamen locum rescissio ob dolum, nec enim iure cauetur transactionem rescindi posse, nisi ratione doli, dolus autem non requiritur verè, sed sufficit præsumptiue probari ad finem simplicis rescissionis. Et sic necesse est relinquere iudicis arbitrio:quia possunt esse tot aliç coniecturæ doli,& fraudulentæ captionis, vt non sit opus læsionem probari vltra dimidiam. possunt etiam deficere aliç præsumptiones, vt requiratur læsionem re ipsa valde enormem esse,& vltra dimidiam,vt sit sufficiens doli præsumptio.

b ¶Propriè transactio.Latè Fran.Purp.supra eo.in rub.

c ¶Verbo.Hoc voluit Dec.& Alc.hic,facit ꝙ minor carens curatore potest facere cõpromissum de re mobili,licet non possit stare in iudicio sine curatore,vt tenet Lãf. de Oria.in trac.de arbi.par.iij.col.xv.

fessione qs releuet ab onere probandi. & ita illũ tex. ad hoc alleg. Bal. in auth. sed nouo iure. in fi. ꝯ. si cer. pet. & de his latè dixi in ru. extra de proba. vbi videndũ est. ¶ Quintò no. ſm Ful. hic, † ꝙ con-
9 fessio facta in supplicatione porrecta principi, ꝑbat ꝯ supplicantẽ, & latè dixi in l. ij. ꝯ. de insti. & substit. Et dñt Mod. hic, hoc procede
a re ẽt parte absente [a] in confessione facta principi, vt hic. & ad hoc allegant Marti. Laudensem in trac. de princip. in q. lxxvij. inci. in publicis causis. vbi ad hoc alle. Ant. de Bu. in c. si constiterit. in fi. de accu. & dicũt Mod. rõnẽ esse: quia scriptura semper loquitur, in l. nuda ratio. ff. de dona. Sed aduertendum est, quia ista dicta Moder. vñr hr̃e repugnantiã: quia attenta dicta rõne, ꝙ semper scriptura loquatur, nõ vr̃ spãle in principe: sed gñalr̃ dicendũ est. ꝙ talis confessio facta in supplicatione. vel libello, ẽt parte absente præiudicat. Ita exp̃ssè dicit Bar. in l. certũ. §. si quis absente. ff. de confes. in ver. item prędicta, q̃ dixi. & in hoc nulla spãlitas vr̃ in principe. & dictum Ant. de Bu. in ꝓposito nihil facit quia dicit ꝙ regula l. certũ. §. si qs absente. ꝓcedit in causis priuatorũ, & nõ hẽt locũ in publicis causis: qa ad cõmodũ publicũ sufficit pñtia iudicis, & nos hic loquimur in priuatis. ¶ Sextò, & vlt. no. istũ text. ꝙ hẽt locum in minore, vt colł̃r ibi post legitimã ætatẽ, & sic vr̃ ꝙ dispõ, q̃ gñalr̃ loquitur, hẽat locũ in minore, nisi aĺr exp̃ssum sit, vt hic fuit. Et iõ
10 dicit Bal. in l. pe. ꝯ. ex quib. ca. infa. irr. † ꝙ statutũ sentiens de maiorib. nõ hẽt locũ in minorib. r̃r tñ statutũ, vel ꝯsuetudo cõprehendit ẽt minores. l. scire. §. Lucius, vbi Bar. ff. de admi. tu. Ange. in l. si plures. ff. de pact. cum si. vt tradit Alex. in consi. 36. consideratis. col. pe. lib. iiij. & no. Car. in cle. j. in iii. opp. de rest. in int. & ideo statutum de compromisso hẽt locũ in minorib. vt no. Bal. in l. fin. de in inte. rest. in ver. & ideo facit ad q. Et statutum de gabellis, etiam habet locum in minore: vt no. Bart. in l. Imperatores. §. j. de pub. & an tali casu detur restit. in inte. Ro. tradit in consi. 90. viso themate. & facit gl. in l. vnica. ꝯ. si de momen. poss. fue. appel. cum si. vt dixi in l. fi. ꝯ. de edi. diui. Adr. tol.

ADDITIO.

a ¶ Absente. No. supra de pac. l. postquam liti. & hoc tenet Egid. Bellame. deci. 691. fallen. v. in fin.

LEX VI.

1 *Querela inchoata lite, licet in hæredem transmittatur, tamen effectus transmissionis tollitur per transactionem.*
2 *Verbum suscipere, importat dominij translationem.*
3 *Querela semel extincta, non reuiuiscit.*
4 *Stipulatio interposita super contractu innominato, regulatur secundum naturam contractus, vt detur ad interesse.*
5 *Querela non præparata, an & quando transmittatur.*
6 *Dispositio videtur, & presumitur potius facta sub modo, quam sub cõditione.*
7 *Actionem dandam, per illa verba actio an sit datiua, vel natiua.*
8 *Ex implemento contractus innominati, debet iudicari, an actio sit datiua, vel natiua.*

1 CVm mota. ¶ Primo no. text. iuncta glo. ꝙ † licet querela inchoata lite in hæredẽ trãsmittatur, l. posthumus § fi. ff. de inof. test. tñ iste effectus trãsmissionis tollitur per transactionẽ, & idẽ est in alio effectu, qui causat ex litis ꝯtestationẽ, licet duret ẽt perempta instãtia, iuxta gl. in l. ꝓperandũ. §. j. ꝯ. de iudi. & in l. fi. ꝯ. de p̃s. lon. tẽ. Hoc limitat nõ procedere, qñ à lite receditur ex cõuentione partiũ, vt hic, & dicit Bar. hoc esse menti tenendũ. & in hoc iste tex. est singularis ſm Ang. in l. j. ff. de priua. deli. cũ si. vt tradit Alex. hic. in prin. & alij posteriores sequuntur. Sed aduertendum est, quia dici põt ꝙ hr̃des ꝓhibẽtur querelã intentare, nõ ex eo ꝙ desinat esse ꝑparata ꝑp transactionẽ, vt Doc. dñt: sed alio respectu, uidelicet ex cõi rña: quia hr̃des tenent factũ defuncti approbare. l. cũ à matre. ꝯ. de rei ven. Cũ ergo mr̃ hic querelam remiserit, à filijs hr̃dib. ꝓponi nõ põt. Vel scd'ò ad istũ tex. r̃nderi põt, ꝙ ꝑparatio q̃relæ, vt hẽat effectũ transactionis, perseuerantiam requirit. l. nam. & si parentib. §. hæredi. l. Papi. §. si quis. ff. de inof. test. & sic ex eo ꝙ mr̃ non perseuerauerit, querela non dr̃ præparata, nec ẽt dcm. Doc. in se verum vr̃, ꝙ si recedatur à lite de partium consensu, tollat effectus litis contestationis: quia cum talis effectus consumatus sit, nõ tollit, quãuis tollatur cã, q̃ tale effectum inducit: ut no. Bar.
2 in l. ij. §. fi. ff. de dona. per l. fi. in prin. ff. vnde libe. ¶ † Secũdò not. ꝙ verbum, suscipere, ut ex gl. hic colligitur, importat dñij translationem. & no. Bar. hic, in iij. col. & istud est verum, non de proprietate verbi, sed ex eo qa obligationis generis adijcitur ut declarat Bar. per illum tex. in l. naturalis. §. j. de præscrip. verb. & in l. ex empto. in prin. ff. de act. emp & no. per gl. in l. si à substituto. §. fi. de leg. j. & sic secundum Doct. verbum, suscipere, non videtur importare translationem dñij, sed ex natura generis accidentaliter hoc contingit. In quo aduertendum est, quia verum est ꝙ verbum, suscipere, præcise non infert translationem dñij, ut Bar. dicit in d. l. naturalis. §. j. Sed tamen videtur ꝙ ad trãslationem dñij adaptari posset, ſm subiectã mãm: quia vr̃ terminus gñalis, ut colligitur in l. sed & si susceperit. in princ. ff. de iudi. in l. iij. in §. sed si nec constat. vbi pupil. edu. debeat in c. si duo §. j. de procu. in vj. & facit tex. in rub. & per totũ. C. de suscep. & præpos. vbi dantur susceptores, q̃ suscipiunt pecuniã publicã. nã tales vñr obligati ad pecuniã in genere: & sic dñium transferri vr̃ in susceptores, vt declaraui consi. 6. vbi
3 viderdum est. ¶ † Tertiò no. qđ querela semel extincta non reuiuiscit. facit tex. in l. qui res. §. aream ff. de solu. & hoc procedit, ẽt si consensus vtriusque partis interueniat. l. si vnus. §. pactus. versi. sed si pactũ. ff. de pac. & ẽt si dolo partis actio extincta sit. l. actione. §. eo. vbi dictum fuit. ¶ † Quartò no. ꝙ stipulatio interposita su
4 per ꝯctu innominato, regulat secundũ naturã ꝯctus innominati, ut det ad interesse, iuxta l. naturalis. §. j. de p̃scrip. verb. nã de sui natura stipulatio interposita simpliciter, vr̃ ꝯcepta ad dãdũ. l. si ita distrahatur. §. j. ff. de ꝯh. emp. & in obligatione dãdi nõ succedit obligatio ad interesse. l. vbi autẽ. §. fi. de ver. ob. Fallit in ꝯctib. innominatis. d. l. naturalis. §. j. & hoc ẽt virtute stipulationis, quæ fuit interposita super ꝯctu innominato, agitur ad interesse: qa eius naturam stipulatio sequitur. vt no. per Bar. hic, col. iij. & hoc plurib. medijs cõprobat Are. in l. sciendũ. col. ix. de verb. obl. & latè referunt Mod. hic. Et iste artic. gñaliter in magno pelago agitatur, qñ stipulatio intelligat scd'um naturã actus, sup quo interponit, de quo latè Mod. dicũt in rub. de ver. ob. Solũ hic videndũ est, an istud procedat quãtũ ad interesse, de quo hic dr̃: quia hoc respicit intellectũ huius. l. & Mod. hic dñt, ꝙ istud no. nõ ꝑbat hic: quia tex. dicit simpliciter ꝙ agit ad interesse, & nõ dicit qua actione, vñ põt intelligi ꝙ agat actione p̃scriptis verbis, ex ꝯctu innominato. Fatentur tñ ꝙ ista rñsio non est realis & meritò: quia est ꝯ tex. qui subijcit, ꝙ ad dictũ interesse agit actione ex stipulatu, si stip'o interuenit, aliàs actione præscriptis verbis. & sic respõsio Mod. ẽ ꝯ istũ tex. Vñ aĺr ad istũ tex. respondet Soc. in rub. de ver. ob. in 3. char. col. ij. & dicit ꝙ hic nõ agitur de obl'one dãdi, sed de obligatione faciẽdi: qa ꝑmisit recedere à lite, ut partẽ bonorũ susciperet. verbũ enim illud, susciperet, non importat dñij translationẽ, sed traditionẽ: ut no. Bar. in d. l. naturalis. §. j Non ob. si dicat ꝙ cũ hic loquat de parte bonorũ in gñe rõne generis, vr̃ importare dñiũ, non ex natura ꝯctus, sed ex qualitate generis. ut no. Bar. in l. ex empto. in princ. ff. de actio. emp. & ita declarãdo istũ tex. dicit Bar. in d. l. naturalis, §. j. quia ad hoc respondet Soc. in loco. ꝑal. ꝙ illud vr̃ verũ, qñ illud genus debet ex ꝯctu nominato. prout loquitur Bar. in d. l. ex empto. Secus dicit ipse, si debetur virtute ꝯctus innominati vestiti ꝑ stipulationẽ: & iste est casus hic in ista l. cũ mota. sed ista responsio ẽt non satisfacit: quia cũ ex qualitate gñis veniat dñij translaaio, ut dictum est, ista ratio ita vr̃ militare in ꝯctu innominato uestito à stipulatione, sicut in ꝯctu nominato simpliciter: quia genus vniformiter in vtroque casu reperitur. & sic notabile. s. dictum bene vr̃ probari hic, ſm opi. Bar. & cõem. Sed tñ finaliter vr̃ posse rñderi: Et ꝯsiderandũ est quãtũ ad istã. l. ꝙ licet ex qualitate generis veniret dãdũ accidẽtaliter, illud contingit præter naturã actionis, & hoc non vr̃ considerãdũ iuxta gl. in l. certi cõditio. in prin. ff si cer. pet. ubi non est in consideratione illud, qđ per accidens occurrit: & nobis satis est, ꝙ illa uerba, partẽ bonorum susciperet, denotẽt factum traditionis: & isto respectu agatur ad iteresse. & hoc probat hic: quia datur actio ex stipulatu, q̃ datur, qñ stipulatio cõtinet incertũ. insti. de uer. ob. in prin. & hoc modo iste tex. euitari põt ꝙ
5 non probet illud ad qđ per Bar. & Doc. allegatur. ¶ † In glo. j. ibi, hodie uero non præparata transmittit. Ista cõclusio, q̃ generalis est, non vr̃ probari in d. l. si quis filiũ. alle. in gl. quæ loquitur in casu speciali. & ideo dictũ gl. restringit in casu d. l. si quis filiũ. & facit ille tex. ibi dũ dicit, in tali specie, & sic restringitur in illo casu. & ita dicunt Iac. Bu, Saly. & Mod. hic. Ratio specialitatis vr̃, quia filius exhæredatus in uita, non potuit intentare querelã, q̃ non nascitur ante aditam hæreditatem. l. Papi. §. si cõditioni. ff. de inoffi. test. & cũ ibi non esset adita hæreditas, q̃rela intentari non potuit. l. filiũ. §. sed cũ exhæredatio. ff. de bo. pos. ꝯtab. Sed cõtra istã rõnẽ facit qđ no Sal. in d. l. si quis filium. in j. not. vbi dicit, ꝙ licet, ante hæreditatem aditã, querela intentari non possit, ꝑparatio tñ fieri põt, per l. quemad. ff. de inoffi. test. Mod. ĩ d. l. si quis filium. dicũt se credere ꝙ Saly. malè dicat. sed eorum credulitas parum facit: quia dictum Sal. vr̃ bene probari in d. l. quemad. ubi præparatio facta dicitur, si exhæredatus cõminatus sit accusationem, uel denũciauit se uelle querelam proponere: & ideo ratio melior uidetur, qđ in casu d. l. si quis filium. fauore filij, & posteritatis, querela nõn præparata transmittitur: ut est tex. in l. pen. in fi. ꝯ. de inoffi. test. ibi, huiusmodi querelam, licet si non præparauerit ad suã posteritatem transmittet, & in d. l. si quis filium. ibi, & si non præparatio facta est, & ex s. dict's inferri uidetur, qđ tex. in d. l. si quis filium. loquatur ante aditam hæreditatem. ut colligitur ibi, deliberante hærede, & sic ante aditam hęreditatem, vnde adita hæreditate, videtur qđ ille tex. non haberet locum. & ita tenet Sal. hic, in ij. oppo. & Mod. hic. & in d. l. si quis filium. per illum text. ibi, in tali specie & sic tex. restringit se ad casum, in quo loquitur. Tñ ꝯriũ verius vr̃

quia

quia absolutè ibi dr̃,& in d.l.pe.§ fi.ꝙ q̃rela non ꝑparata,ad posteritatem transmittatur.vñ si præparatio non requiritur, aditio hæreditatis non vr̃ cõsiderari:quia si transmissio fit ante aditam hæreditatē,in d.l.si quis filiũ.quo casu non competit q̃rela d.l. Pap.§. si conditioni.à fortiori dēt transmissio fieri post aditam hæreditatem:quia q̃rela competit. & hoc probatur in d.l. si quis filium.in fi.vbi excipit duos casus.Primus,qñ pater repudiauit q̃relã. Secundus,qñ tacuit per quinquennium post aditionem. Ergo regula, q̃ ibi ponitur, vr̃ habere locũ ēt adita hæreditate: quia exceptio tacita in quibusdam casib.ampliat regulam in casib. non exceptuatis vt dixi in rub.de re iur.Non ob.illa verba, in tali specie: quia non excludunt casum minus dubitabilem:& quia ex verbis sequentib. hoc colligitur,ꝙ etiam adita hæreditate habeat locum. ¶In gl. in verbo per vos.ibi, sed per matrem posset, si viueret.hæc solutio per Bar.& Doc. *cōiter.* approbatur: quia quærela matri compete
5 bat:ideo si promissa in transactione non seruentur, ipsa redire p̃t ad querelam,vt ibi dicitur. sed mortua matre non p̃nt filij redire ad q̃relam,q̃ eis,non competebat:quia mater renuntiauerat. Sed aduertendum est,quia in casu istius l.vr̃, ꝙ nec ēt matri viuēti q̃rela competeret,per tex.hic,dũ dicit,ꝙ q̃rela semel extincta, instaurari non pōt,& in hoc vim facere vr̃ iste tex.Ista ratio multo magis militat in ipsa matre:quia ipsa transactionem facit, & hæredes excluduntur,ꝑpter exclusionem matris. & isto casu non videtur procedere regula,quæ dicit ꝙ frangenti fidem, fides nō debet obseruari:quia non habet locum,qñ actio est extincta:vt no. Bart.& Ale.in l.vt responsum.ĵ eo. Secundò ꝙ matri querela non competeret,probatur ratione,quia si mater admitteretur ad q̃relam ex eo ꝙ fides ibi seruata non fuerit pari ratione præparatio q̃relę, quæ fuit sublata per transactionem,deberet reintegrari, ut oĩa in pristinum statum reducantur,& tunc virtute præparationis,q̃rela hæredib competeret:cuius ꝯrium hic in tex.dicitur.Non. ob.tex. in d.l.si inst tuta.quia s̃m Bal.hic,ibi fuit transactum simpliciter de sistendo à lite, non tñ repudiando q̃relam. hic autem repudiata, fuit q̃rela.vt colligitur ibi,omissam. Alex. dicit ꝙ ista solutio videt diuinare ad l.si instituta.sed satis conuenire verbis vr̃ d.l. vbi simpliciter dicitur ꝙ de lite transactum fuit, & ibi de repudiatione nihil dicitur.Secus in ista l.vt probatur in verbo,omissam sed potest replicari ꝙ verbum,omissam,non infert repudiationē,quia omittere,est non facere,repudiare verò,est facere.Nisi dicamus illa verba instaurari quidem semel omissam q̃relam, importare repudiationem.¶In ea gl.ibi,sub conditione.Ista solutio reprehenditur:
6 quia diuinationem continet.& notandũ est q̃d hic Bart.dicit,† ꝙ in dubio dispositio videtur potius facta sub modo,quam sub conditione.& no. Bal.in l.& si post tres.col.iiij.in versi. iuxta hoc quæro.ff.si quis cau. Ale.in consi. 102.visis & ponderatis. col.ij.libr.j Are.in consi. 150. nisi diligenter. col.j. In contrarium tñ videtur tex.in l.à testatore.de condi.& dem.vbi Imo.in ij.no.per illũ text. dicit,ꝙ si verba sunt dubia, potius debent interpretari ꝙ faciunt conditionem.quàm modum. Ale.hic respondet,ꝙ ibi hoc prouenit:quia sunt ablatiui,qui resoluuntur in conditionem.Sed ista solutio non eneruat contrarium.nam quare magis ablatiui absoluti important conditionem,quã modum : quia etiam ablatiui absoluti possunt modum importare.l.facta.§.rescripto.iuncto ver.idē iuris.qui sequi.ff.ad Tre.Et ꝙ in dubio videatur conditio & non modus,facit:quia in legatis consideratur q̃d minus est. l. nummis. de leg.iij.l.apud Iulianum.§.scio. de leg. j. & minus est ꝙ legatum sit conditionale,quam si sit sub modo:quia purum est: & in contractib.etiam interpretatio fit in fauorem debitoris.l. veterib ff. de pact.pro cõi tñ opi.facit:quia si quis promittat ea conditione, vt,videtur facta promisso sub modo & non sub conditione.l.qñ. vbi Bal.ĵ.de re.permu.l.ea conditione. vbi Bal. de rescin. ven.l.cũ res.vbi Bal.ĵ.de dona. Ad idem tex.in l.Meuia.in prin.ff. de manu. testa.in l.societatem.in prin.ff.pro soc.& no. Bart. in l quib.dieb. §.Termilius.col.j.de condi.& dem.nam illa verba ea conditione vt,deberent importare cõditionem:quia illa verba,ea cõditione, prius expressa sunt,& negari saltem illud non pōt, cum casus dubius sit.& tñ in tali dubio vr̃ modus, & non cōdō. Vnde vera resolutio vr̃,ꝙ non sit vis in verbis, sed rei effectus dēt considerari. aut enim agitur ꝙ prius debeat impleri illud, q̃d ꝑ istas dictiones expressum est,quã ꝙ emolumentum consequatur,& tunc est cōdō ab effectu.quia prius impleri dēt.Secus aũt est qñ quis prius emolumentum cõsequitur,vt aliquid faciat:quia tunc vr̃ modus ab effectu:quia prius consequitur emolumentum, & hoc modo procedunt iura.s̃.alle.in d.l.qñ cum si.& ita no.Bar.tradit in d.l.quib. diebus.§. Termilius. col. ij. ver. quid si testator expressè voluit.& tradit Ale.in consi. 119.viso processu.col.ij. lib.j. & Anto de But. in consi.40.absque diffusione allegationum in princ. vbi dicit legatum esse modale:quia onus referunt implendum ad tp̃s legati cõsecuti.i.postea quã habuit legatum.¶In gl.fi.in prin.ibi, danda.
7 scilicet à lege,& pp hoc Bar.concludit hic,col.pe.† ꝙ ista actio sit datiua.ad idem tex.in l.iurisgen.in prin.ff.de pac.vbi Bart. per illum tex dum dicit actionē à ꝑtore dandam.& in l.iij.in prin.ff commo. ibi,dandam vtilem commodati actionem,& in l.iij.in prin.ff. nau. caup.ibi,iudiciũ dabo.cũ. n. in prædictis iurib. actio detur à lege, datiua vr̃,& non natiua.Sed aduertendum est, quia iura prædicta licet dicant actionem dandam,non per hoc infertur ꝙ actio sit datiua:q̃a ēt actio natiua dr̃ dari à lege vt colligitur in l. eleganter. in prin.ibi,dandam actionem.ff.de dolo.in l.si q̃s id,quod.de iur.om. iu.in l. quoties.ff.de præscrip.ver.in l.item Mela.§.fi.cum l.seq. ff. ad l.Aqui.vbi actio vtilis legis Aquiliæ dr̃ dari, & tñ dr̃ natiua:vt declarat Bar.in d.l.col.pe.ĵ.de actio.& obl. Et quia omnes actiones dantur à iure ciuili.l.ij.§.deinde ex his legib.ff.de ori.iu.facit tex. in l.iij.§.j. ff naut. caup. & l.in commodato.§ sicut.ff.commo. & actio præsc.ver.de qua hic dr̃,potest dici natiua, cum habeat materiam præexistentem, vt colligitur ibi quæ rem gestam demonstrat.& probatur in l.iurisgen.in prin. ibi, hinc nasci ciuilem obligationem & Bar.hic dicit in col.fi.declarando gl.in ver. vtilis.& sic patet ꝙ ista non repugnant, ꝙ actio detur à lege, & tñ natiua sit. & non omitto q̃d Ful post Christoph. de Cast.& quidam Mod.in d. l.iurisgen.tenent, ꝙ omnes actiones sint natiuæ, & ꝙ nulla actio reperiat, quę datiua sit cum nulla actio sit,quæ non habeat materiam præexistentem.& hoc probari vr̃:quia actio competit ad id, q̃d sibi debetur.insti.de act.in princi.& actio præsupponit obligationem.l.licet.§.ea oblatio.ff.de procu.& quælibet oblatio oritur ex contractu,vel quasi,maleficio,vel ex varijs figuris causarum.l.j. in princ.ff.de act.& obl.in §.sequens.instit.de ob.& ita vr̃ ꝙ actio dari non possit,nisi præcedentem habeat materiam.& ad hoc facit quod no.Bar.in l.si me & Titium.ff si cer.pet.ubi concludit,ꝙ illa actio,quæ datur ibi ex æquitate,dr̃ tñ natiua:q̃a oritur ex varijs figuris causarum:& quia in iure non reperitur ista distinctio actionis datiuæ,& natiuæ.Sed tñ saluando communem opi.fieri potest concordia hoc modo, ꝙ quælibet actio dicitur natiua largo mō: quia actio nũquam datur sine causa. & ita uidetur procedere opi. Ful.& aliorum,qui dicunt.quòd non detur actio datiua. & tali casu etiam uidetur procedere quod no. Bart. in d.l. si me & Titium. & hoc modo etiã vr̃ quod.s̃.dicitur de diffinitione actionis: quia verbum illud debetur, largo modo intelligitur. quod patet : quia comprehēdit actiones reales, de quibus ibi dr̃ in prima diuisione. & tamen actiones reales nullam ꝑsupponunt obligationē.§.j.insti.de act.Sed propriè,& strictè,prout magistraliter Doc.loquuntur,natiua illa dr̃,q̃ dat̃ à lege s̃m regulas iuris communis uidelicet qñ factũ præcedit.ex quo obligatio causatur, q̃ actionē producit d.l.licet.§.ea obligatio.de proc.sed datiua illa dr̃,quæ dat à lege ex æquitate. & ex aliqua iusta causa præter regulas iuris communis: & ideo datiua dr̃:quia in ea plurimum operatur dispositio legis, q̃ illam immediatè dare videtur, sed in natiuis principaliter factum pacti considerat̃.& non vr̃ ista dispositio sine vtilitate:quia actiones datiuæ non transeunt in hæredes, s̃m gl.fi. in l. cum precario. ff.de p̃ca.Sed hoc dictũ gl.non probat̃ iure.& rĩa est in ꝯrium,ꝙ r̃r actiones in hr̃des transferuntur l j.ĵ .de hæ act.¶In e.gl.ibi.§. ꝙ si faciam,ad illum tex.cõmunis solutio est, s̃m Bar.& Doc. ꝙ ille tex.procedit,qñ ex facto aduersarij nihil acquiritur alteri parti vt ibi.hic vero text.loquitur, qñ aduersarius ex implemento facti vtilitatem consequit.& rō vr̃ s̃m Bar.in d.§.ꝙ faciam,q̃a si aliquid facio, ex quo tibi non resultat vtilitas: vt q̃a manumitto seruum meum,tali casu cessat æquitas, q̃ non hēt producere actionem ꝑscri.ver.& q̃a tu decepisti me faciendo me facere, & tu postea nō vis dare:ideo datur actio de dolo. Sed si ex facto meo tibi aliquid adesset,datur actio præscr.verb.Ista communis solo non multum satisfacit:q̃a hoc modo restringitur tex.in d.§.ꝙ si faciam.qui loq̃tur ḡnaliter,ideo dēt ḡnaliter intelligi.l.j.§.& ḡnaliter. de legatis ꝑstandis.& quia in d.§.ꝙ si faciam.loquit̃ tex.respectiuè ad casus.s̃. immediatè p̃cedentes, in q̃b.indistinctè datur actio præsc.ver.ergo pariter in d §.ꝙ si faciam. vr̃ actio de dolo indistinctè competere:& quia nulla efficax ratio vr̃ posse assignari inter ꝯctum,facio vt des, & alios ꝯctus innominatos quominus in omnibus actio præsc.ver.videatur dari.Tota.n.vis in ꝯctib.innominatis vr̃ ꝯsistere in consensu partium,& implemento.l iurisgen in princ.ff.de pac.vbi.in ꝯctu,do vt facias,illi, qui dedit, & pro parte sua impleuit,datur actio præscrip.ver.& ista ratio videtur pariter procedere in contractu facio vt des,vt facienti detur præscriptis verbis.& sicut dicit Bar. quod ille,qui non vult dare postquam alter fecit,videtur esse in dolo.Ista ratio pariter militaret in omnibus alijs cõtractibus innominatis,quando vnus pro parte sua impleuit,& alter postea non vellet implere, videtur in dolo: argu.l. eleganter.§. seruus pactionis.ff.de dolo.& in l.si cum mihi permisisses co.ti & in l.permisisti.§.fina.de præscript.verb.Vnde ad illum text in d.§. quod si faciam,aliter respondet Fulg.hic,& in d.§ quod si faciam. colum.ij. quod actio præscrip. verbis, cum actione de dolo in casu isto concurrit,vt probatur hic iuncto d.§. quòd si faciam. nam vtraque actio subsidiaria est l. j. §. ait prætor. ff. de dolo. iuncta l. quoties. ff. de præscrip. verb. facit text. in l. sancimus. supra de

sacrosan. eccle. Nō ob. tex. in d. §. ꝙ si faciā, vbi dr̄, ꝙ nulla actio ciuilis cōpetit, & sic vr̄ excludere actionē pſcript s verbis: qa respondet Ful. ꝙ intelligitur nulla ciuilis. s. propria & nominata, qđ nō vr̄ excludere actionē præscrip. verb. q̄ generalis est & hoc suadet, qa s. proximè in ꝯctu, do vt des, & do vt facias, dixit ꝙ q̄nque cōsideratur, & cadit ꝯctus nominatus emptionis & vend. locationis & cōductionis. Sed in tali ꝯctu, facio vt des, non pōt cōsiderari aliqs ꝯctus nominatus: iō nulla actio nominata cōpetit, & pro tali expositione facit tex. in l. interdū. ff. de preca. & glo. ibi declarat. Sed certè ista responsio non satisfacit: quia est ꝯ illū tex. in d. §. ꝙ si faciā. qui manifestè dr̄iam facit inter illū ꝯctū, facio vt des, & alios ꝯctus innominatos. Et attēta rn̄sione Ful. nulla esset dr̄ia. & qa text. vīr negatiuè dicit, ꝙ nulla actio ciuilis competit: ergo q̄libet actio excludit: & sic ēt præscriptis verb. q̄ ciuilis est. & hoc ꝯfirmatur: qa actio ciuilis in materia illius tituli accipitur pro illa actione pſcriptis verb. l. naturalis. §. j. & ij. de præscriptis verbis. l. iurisgen. §. j. & ibi, per actionem ciuilē, id est, præscriptis verb. ff. de pac. & iō tex. in d. §. ꝙ si faciā. dum excludit actionē ciuilem, de actione præscriptis verb. intelligitur. Et per illū text. probatur ꝙ actio pſcri. verb. non cōcurrit cū actione de dolo. & idem probatur. in l. j. §. ait prætor. ff. de dolo. & bene facit tex. in d. l. j. §. Pompo. refert. vbi ēt restitutio in integrū excludit actionē de dolo. Vn̄ q̄renda est alia solutio ad d. §. ꝙ si faciam. qui magnā ingerit difficultatē in ista materia. vt dicit Pau. de Cast. in l. solent. in fi de præscri. uerb. & finaliter vr̄ ꝙ minus periculosa solutio accommodari possit, vt ille tex. veniat cōtinuatiuè ad §. præcedentem in quo dicitur, dedi tibi seruum, vt tu seruū tuū manumittas, & tu manumisisti, & seruus tibi datus à me, euictus sit: si ego scienter dedi illum seruum alienū teneor actione de dolo. Deinde sequitur. §. ꝙ si faciā, ut des & ego feci. & postea tu cessas dare teneris de dolo. & hoc intelligitur. q̄n me induxisti dolo ad faciendum. Sed dolo cessante, daretur actio præscriptis verbis, & ita voluit. glo. in l. quoties. de præscriptis verbis. & hoc modo cessat omnis difficultas. ¶ In ea. glo. ibi, licet ipsa præuenerit in faciendo. Ale. hic finaliter residet cum opi. Barto. ut per eum hic, in iij. not. Sed concludēdo breuiter, videtur illa opi.
8 verior Vltramon. † ꝙ ex implemēto, cōtractus innominati debeāt iudicari: quia implementū facit ꝙ actio nascatur. l. ex placito. ꝯ. de rerum permu. in l. iurisgen. in prin ff. de pac. & ante implementum non potest dici do vt des, nec facio vt facias: quia ista verba respiciunt implementum, sicut in ꝯctib. qui re ꝯhuntur, qui accipiunt nomen à re ipsa, vt in mutuo, & deposito. vt declarat Bar. in d. l. iurisgen. in prin. & iō ꝯctus innominatus ab eo, qui primò implet, debet denominari: est verum, qđ à principio, q̄n fuit facta conuentio ante implementū, est in potentia, vt altero de duob. modis contractus denominari possit, s̄m ꝙ implemētum prius sequetur. & ita pōt saluari qđ dicit Bart. ꝙ ex parte eius, qui facit, est facio vt des: ex parte eius, qui dare debet, est do vt facias, & hoc respectu potentiæ à prin. pōt verificari, ante, quā factū sit aliqđ implementum. Sed facto implemento ex parte vnius, ab eo, qui primò īpleuit, contractus denominať. & alter cui datū sit, si postea facit qđ teneať facere, non pōt verificari ut dicatur facio vt des: quia datum prius fuit. Et simile qđ facit Bar. de cōtractu emptionis, non vr̄ bn̄ adaptari: quia in ꝯctu emptionis, vel locationis sunt diuersa nomina, idem tn̄ ꝯctus est, qđ non vr̄ in isto casu: quia est alius ꝯctus, do vt facias ex parte dātis, & alius ꝯctus ex parte facientis, videlicet facio vt des. & ista pro diuersis ꝯctib. ꝯsiderantur in d. l. naturalis. de pſc. ver. Et qđ dicit Bar. tn̄ vr̄ ꝙ à pricipio respū potētiæ verificari possit. & ista colligunt ex verbis. Ant. đ Ale. hic, cuius dicta Mo. qđā hic sibi ascribūt. & dū Ale. ī d. iij. no. ꝓ opi. Bar. alle. tex. ī l. nālis. §. at cū do. ī ver. sed si dedi. vbi attēta forma ꝯuentionis, fuit do vt facias, ex parte faciētis dať actio de dolo in §. ꝙ si faciā, ergo ex parte eius, est facio vt des, vt Bar. dicit. sed certè ille tex. nihil facit: qa ver. ꝙ si faciā, est separatus à ver. p̄ce. sed si dedi. qa venit aduersatiuè, & pſupponit qđ in ver. p̄ce. sed si dedi, tn̄ tractetur de illo ꝯctu, do ut facias: postea īcipit tractare de illo ꝯctu. facio vt des, in illo ver qđ si faciā. qui ver. nō pōt cōiungi cū ver. p̄ce. quia tex. ibi manifestè ponit diuersitatem, dum aduersatiuè loquitur. Pisis.

LEX VII.

1 *Procurator ad lites non potest transigere.*
2 *Mandatum, & quęlibet qualitas mandati, attenditur, & debet diligenter obseruari.*
3 *Compromissum requirit speciale mandatum, quando est voluntarium: secus in compromisso necessario. & nu. 4.*
5 *Compromissum est de processu. & nu. 6.*
7 *Procurator specialiter constitutus ad compromittendum, an possit trāsigere.*
8 *Liberam potestatem habens procurator, an intelligatur habere respectu causæ, vel respectu litis.*

1
2 Ransactionis. ¶ † No. ꝙ p̄curator ad litē transigere nō pōt. & rō vr̄, qa vr̄ h̄re limitatā p̄tātem ad litem ꝓsequēdā. ideo non pōt à lite per viā trāsactionis recedere: quia limitata causa limi-
2 tatum producit effectum. l. in agris. de acqui. re. do. † & mādatū diligenter debet obseruari. l. diligenter. ff. mand. c. cum dilecta. de rescri. & non solum mandatum, sed etiam qualitas mandati attenditur: vt no. Ant. de Bu. in c. Pisānis. in vji. no. de resti. spo. & Bal. in c. cum venissent. col. iij. in ver. item noto, de eo, qui mit. in pos. & bene facit tex. in l. si itaque. ff. de iureiur. in l. procurator ad vnam speciem. ꝯ. de procu. & vlterius etiam alia ratio pro decisione huius. l. adduci potest: quia in transactione speciale mandatum requiritur. l. mandato generali. ff. de procu. no. per gl. in c. contingit, in j. gl. de transac. ideo iste procurator non potest in præiudicium domini pactum facere absque speciali mandato. l. nam & nocere. l. & si tamen. ff. de pac. l. non obtulit. ꝯ. de noua. Similiter non po-
3 terit compromissum facere: † quia compromissum non potest fieri absque speciali mandato. c. per tuas. vbi Ab. de arbi. & quia compromissum est quædam transactio: vt not. in §. j. in auth. vt diffe. iudi. & ita dicūt Bal. Sal. & Pau. de Ca. hic, & ad hoc facit: quia in ꝯpromisso agitur de præiudicio dn̄i: ar. l. si minor. xxv. annis. §. minores. ff. de minorib. & in l. si dictum. §. si cōpromisero. ff. de euic.
4 ¶ † Et ista conclusio limitatur procedere in cōpromisso voluntario: secus est in cōpromisso necessario, qđ ex forma statuti fieri debet: quia in tali casu procurator ad litem poterit cōpromitere: vt dn̄t Ant. de Ale. & Mod. hic, quia hoc vr̄ esse cōsecutiuū litis: arg. l. ad rem mobilem. & l. legatū. ff. de procu. & quia in mandato venit illud, qđ consuetum est fieri in loco. l. bene à Zenone. vbi Ang. ꝯ. de quad. præscr. & facit tex. in l. vel vniuersorum. ff. de pig. act. & ita concludit Ant. de Ale. hic. & Mod. sequuntur: quia aliàs de facili quis posset euitare dispositionem statuti, constituendo procuratorem. & vlterius ista cōclusio cōprobari pōt, quia compro-
5 mittere est de ꝓcessu: † vt no. Bal. in l. si iudex. in fi. ff. de his, q̄ sunt sui ergo vr̄ ꝙ iste, qui habet mandatum ad processum, possit cōpromittere, & hoc saltem in hoc compromisso necessario. Et ad hoc bene facit: quia curator datus hæreditati iacenti, potest facere compromissum necessarium ex forma statuti: vt tradit Ang in ꝯs. 192. q̄ritur an de iure. & no. Bal. in l. si plures. in ver. cum tutores. in iij. no. in j. lect. ff. de pac. & dixi in ꝯs. 22. & in l. pactum curato-
b ris. s̄. de pac. Sed tn̄. s̄. dictis non ob. ꝯrium [b] vr̄ dicendū: quia ratio huius. l. s̄. allegata, vr̄ ēt militare in compromisso necessario: quia procurator limitatam habet potestatem ad litigandū: & compromissum tollit litē, & vr̄ alterius speciei, per ea quæ. s̄. dicta sunt. Et licet compromissum à statuto requiratur, istud est respectu dn̄i: & non apparet ꝙ dn̄s voluerit talem potestatem procuratoribus tribuere: quia verba mandati non conueniunt. potuit enim dn̄s cogitare, quod forte tale compromissum non peteretur, & in tali cōpromisso faciendo tractatur de præiudicio dn̄i in eligendo arbitros, vel arbitratores, de quibus confidere possit. ¶ Non ob. rationes allegatæ. Et primò dum dicitur hoc venire in ꝯnam, quia non vr̄, verum. Actus enim sunt separati, quia mandatum fuit ad litigādum, & per compromissum à lite receditur. Non obst. quod dicit de consuetudine, quæ respiceret ipsum mandatum, quia consuetudo, vel statutum quod fiat compromissum, non respicit procuratorem, sed ipsum dn̄m Non ob. ratio Mod. qđ statutum redderetur elusorium: quia semper quis constitueret procuratorem. Nā ratio ista fragilis est, & bene elusoria: quia si ab altera parte peteretur fieri compromissum secūdum formam statuti, procurator repelleret: qui non haberet speciale mandatum, sicut in alijs casib. contingit. in quib. speciale mandatum requiritur. Non ob. qđ dicebā compromissum respicere processum, quia est alius processus, qui fit coram ordinario, de quo loquitur mandatum. Alius est pro-
6 cessus, qui debet fieri virtute compromissi. † & quia compromissum secuto laudo in effectu continet decisionem: vt no. Bald. in c. fi. vt lit. pen. cum si. vt dixi in d. c. ecclesia. S. Mariæ. Non obst. quod. s̄. dictum est de tutore, & curatore qui possunt facere compromissum necessarium: quia ipsi liberam habunt administrationem: non sic videtur in procuratore simplici, qui habet limitatam po-
7 testatem, prout in casu isto videtur, per. s̄. dicta. ¶ † An autem eō. procurator specialiter constitutus ad compromittendum, possit transigere. d. Hier. cortus. & Mod. hic tenent, quod non. per d. l. si itaque. & l. si procurator ad vnam speciem. infra de proc. & quia propriè compromissum non dicitur transactio: vt no. Barto. in l. quod si Ephesi. ff. de eo, quod cer. loco. in l. furti. §. qui iussu. in fi. ff. de his, qui no. infa. Vnde mandatum ad compromittendum,
c non vr̄ includere qđ possit transigere. & ita resident Mod. [c] hic. Sed adde quod ꝯrium in terminis voluit Alex. in consi. 21. consideratis his. col. fi. lib. vij. & in consi. 96. viso. col. j. libr. vj. & idem Alexan. consi. 135. circa primum. cod. libr. vj. & idem Corne. in consi.

ADDITIONES.

a ¶ Litem. Dic melius ad instātiam. Bar. l. qui Romæ. §. Callimā. de verb. obli. Pau. de Ca. hic, Ias. consi. 134. col. iij. lib. iiij. Adde Ale. consi. 40. in fi. lib. v. Dec. c. ecclesia. S. Marię. col. vj. de const. Fran. Purp. l. rogasti. §. si fugitiuus. n. 3. si cer. pet.
b ¶ Contrarium. Hęc veritas, quicquid dicant Ias. Alci. hic. adde aliam rationem, quia deligendi sunt certi arbitri, in quo speciale mandatum requiritur.
c ¶ Mod. Scilicet Ias. & est veritas, quia sunt diuersa.

ꝯsi. 54. vt prima facie. lib. ij. Cũ ergo transactio ęquiparet cõpromisso, mandatũ ad transigendũ vr̃ extendi ad cõpromittendũ. & pariter eõ: quia mandatũ extendit ad sĩlem casum. l. si. §. si. ff. mã. l. si quis mihi bona. §. sed qd si mãdaui. ff. de acq. hær. & facit tex. no. in l. iam tñ. §. pe. ff. iud. sol. & p illũ tex. no. glo. in c. licet. viij. q. j. cũ si. vt tradit Fel. in c. cũ dilecta. in ij. limitatione de rescri. ¶ In gl. si. glo. lĩtat
3 tex. tripl'r: & qd dr̃ in gl. de eo, † qui habet liberã ptãrem, intell'r respectu causæ. c. qui ad agẽdũ. in si. de pc. in vj. aliàs si respectu litis haberet liberã ptãtẽ solũ sup lite, id est, instãtia, posset transigere, & nõ sup cã: vt not. Bart. in l. mãdato gñali. ff. de pcu. in l. q Romæ. §. Callimachus. de ver. obli. in l. iusiurãdũ qd ex ꝗuentione. §. fin. col. pe. i. si. ff. de iureiu. & hoc pro no. tradit Math. in no. xxx. no. ꝗ licet ꝓcuratori. & idẽ Card. in ꝯsi. 59. ad primũ. in prin. & in ꝯs. 89. duo vidẽda sunt. in ij. dub. Et vltra gl. limitat̃ text. hic, nisi trãsactio esset vtilis dño: vt vr̃ ꝓbari in l. cũ hi. §. eã transactionẽ. ff. eo. facit tex. in l. nõ eo minus. j. de procu. Alb. hic credit, ꝙ de stricto iure ista litatio nõ teneat, per istã. l & ad hoc facit, quia pcm̃ ꝓcuratoris, eo casu quo tenet, pariter ꝓdesse debet: vt dr̃ in l. rescriptũ. in si. cum. l. seq. ff. de pac. ergo in casu isto vr̃ ꝙ sicut pactũ ꝓcuratoris nõ nocet dño, pariter vr̃ ꝙ non ꝓsit. & ad hoc facit tex. q sequit̃. & in l. sed si tm̃ de pac. vbi aduersatiuè dr̃, ꝙ ꝓcurator datus tm̃ ad actionẽ, nocere nõ põt. vñ vr̃, ꝙ ꝓdesse nõ possit virtute mãdati. & allegata in ꝯriũ loquunt̃ in dño ipso, nõ i ꝓcuratore. Vltimò limitat̃ nisi agatur de modico preiudicio: vt no. Ang. in d. l. mãdato. Pisis.

LEX VIII.

1 *Alimentorum appellatione, quæ veniant.*
2 *Transactio super alimentis, non intelligitur de vestibus, & habitatione.*
3 *Alimentorum appellatione an veniant medicinæ.*
5 *Alimenta, alimonia, educatio, nutrire vitam, idem important.*
5 *Alimenta præteriti temporis, quãdo officio iudicis debentur, peti non possunt: secus si iure actionis.*
6 *Vidua, quę alimenta debet habere ab hæredib. mariti, si aliunde habuerit, an possit petere.*
7 *Decretum iudicis requiritur in transactione facta super alimentis futuris, & requiritur causæ cognitio in tali decreto. nu. 8.*
9 *Decretum iudicis vbi interpositum est, presumitur ꝙ actus vtiliter factus sit.*
10 *Alimentorum causæ, potest fieri tempore feriato.*
11 *Statutum in potestate, habet locum in capitaneo.*
12 *Transactio super alimentis, an confirmetur iuramento.*

1 DE alimentis. ¶ Quia. l. ista loquit̃ de alimentis, † appellatione alimentorũ veniũt cibaria, vestitus, & habitatio. l. legatis. ff. de ali. & cib. le. & veniunt oĩa necessaria ad vitam: vt dicit Bart. in trac. de alimen. in prin. facit tex. in l. verbo victus in l. quos nos. §. verbũ viuere. de ver. si. & vt no. Ro. in cõsi. 440. non est dubiũ. Ab. in ꝯsi. 63 quędã dña. col. iij. li. ij. Ange. Are. in trac. de test. in ver. item reliquit mulieri ꝯcubinæ. & hr̃ in Prac. Pap. in forma libelli pro legato rei singularis. col. xiij. condescendo ad x. articulũ. & not. Ange. in l. cum hi. §. qui transigit. post gl. ibi. ff. eod. & per gl. in c. tps. in ver. victu. x. q. ij. & sub noĩe alimentorum uenit aquã, si uenalis sit. l. j. vbi Bar. de ali. & cib. leg. & ad. s̃. dicta facit qd no. Bal. in cõsi. 79. ad euidentiã. lib. j. Et conclusio s̃. dicta procedit in materia fauorabili, qñ alimenta debent̃. Secus si alimenta remittant̃, vt quia quis trãsigit
2 super alimentis, † non vr̃ de uestib. nec de habitatione transegisse. d. l. cum hi. §. qui transigit. & no. Bar. in d. trac. in prin. Et hoc vr̃ ꝓcedere: quia ita ibi specialiter à diuo Marco constitutũ fu t, ut ibi dicit, aliàs secus fuisset: qa reuocatio vr̃ fieri ꝯrio modo ad cõcessio-
3 nẽ. l. nihil tã naturale. ff. de reg. iu. cũ si. ut dixi ibi. ¶ † Secundò ꝯclusio. s̃. facta limitat̃ non hr̃e locum in medicinis, quę nõ ueniunt nomine alimentorũ: ut no. Bal. per illũ tex. in l. si cum dotẽ. §. finaũt in fœuissimo. ff. sol. mat. Sed tñ cõis opi. in ꝯrium est, ut tenet Bart. in d. §. finaũt. in fi. & in d. tract. de alim. in prin. in uer. quæro an illi, & probat̃ in d. l. uerbo uictus. cum. l. seq. & tenet Spe. in tit. qui fi. sint leg. col. pe. uer. sed nunquid is. Secus est in uerbo, cibariorum, quia nõ ueniũt medicinæ, ut dt Ang. in d. §. finaũt. & Ale. ibi allegat bonum tex. in l. in rebus. §. possunt ff. cõmo. & ad hoc facit, quia sub noĩe cibariorũ, non ueniunt uestes, nec habitatio. l antepen. de ali. & cib. lega. & no. per gl. x. q. ij. in c. si eps. Et qd s̃. dictum est de alimentis, idem est in eo, qui ꝓmittit alimonias. Hoc enim uerbum importat idem qd alimenta. c. ij. in fi. de præb. in l. necare. ff. de lib: agno. facit tex. in c. hæc huius. in c. ecclesiarũ seruos. xij. q. ij. & xxiij.
4 q. iiij. c. inter cætera. ¶ † Idem est si quis dicat, illum educes: nam importat alimenta: & eodem modo si ab aliquo quis debet nutriri. l. pe. ff. de his, qui sunt sui vel alieni iu. Idem est si quis legauit uitam alicui: vt no. An. Aret. in trac. de testa. in versi. pręalleg. & quid ueniat appellatione uictualium, an ueniat spelta, & hordeum. not. Bal. in consi. 308. quidã noĩe Vicus. lib. ij. & appellatione annonę, quid comprehendat, no. in l. j. j̃. de erog. mil. annonæ. lib. xij. & tra-
5 dit Ful. in ꝯsi. 116. istud nomen Gratia. ¶ † Not. primò ꝙ alimenta pręteriti tp̃is nõ pñt peti: & hoc intelligitur qñ iure actionis debentur. Secus est, si officio iudicis, quia pro tpe pręterito peti nõ possunt, vt no. Bart. in l. libertis, quos § j. ff. de ali. & cib. lega. Ale. hic. & adde Bar. in consi. 211. quidã sibi filios. in iij. du. Ro. in consi. 458. ꝑ supposita validitate. & Io. de Ana in consi. 164. visis his, quæ in facto. & Alc. in consi. 7. visis, & diligenter aĩaduersis. co. pen. li. 2. Est & alia dña qa alimenta, q̃ officio iudicis petunt̃, non debetur nisi in subsidium, qñ quis aliunde alimenta hr̃e nõ possit. vt de filio nota. Bar. in l. si qs à liberis. §. sed si filius. de lib. agnos. & in l. j. C. de mẽdi. vali. lib. xj. & Abb. in c. ij. de cõuer. infidel. Secus est, si iure actionis petant̃, qa absolutè debent̃, vel no. Bal. per illũ tex. in l. j. co. ij. in in ver. nota ꝙ legatarius. j̃. de fideic. & s̃. dicta vñr procedere, quando alimenta petuntur officio iudicis ex dispositione legis, prout est in filio. & in casu in quo no. Bar. in l. diuortio. in prin. in ver. extra gl. ff. so. ma. Secus vr̃ si ex dispositione hoĩs alimenta petant: qa de tali legato qd officio iudicis petitur, idẽ vr̃, qd in legato alimentorũ simpliciter, vr̃ no. Bar. in l. solent. co. 2. de alimen. & cib. lega. & tex. in l. seruos. & quod ibi Bar. eo. ti. & tradit Ca. in consi. xx. sta-
6 tuto cauet. co. ij. ¶ Et ex supradictis infert Bald. hic ad viduas, † qb. debentur alimenta ad hæredib. mariti intra annum. & Doct. qui ter tenent post gl. ij. in l. diuortio. in prin. ff. solu. mat. in l. j. §. exactio. j̃. de rei vxo. actio. nam si aliunde alimenta habuerint, põt tñ petere alimenta præterita, per istum text. Sed ista illatio quam facit Bald. non videtur vera, quia tex. hic intell'r de alimentis, q̃ debentur ex dispositione hoĩs, pro quib. actio cõpetit, iõ alimenta pterita peti possunt, vt s̃. dictum est. Sed alimenta, quæ viduis debentur, ex dispõne legis debentur, vt no. Bar. in d. l. diuortio. in prin. in versi. extra gl. & nõ debent̃ simpliciter ꝑut in casu istius. l. sed debentur vi duis in subsidium, si aliunde alere se non põt, vt per gl. ij. in d. l. diuortio. & no. Bald. in consil. 153. hr̃s viri. libro. ij. Et in vidua hoc dicit Pau. de Ca. in d. l. diuortio & ita in effectu dictum Bal. nõ vr̃ verũ. Saluari tñ potest, qñ mulier vidua interpellasset hr̃des, qui in mora fuissent, & pp hoc ipsa mutuo pecunias accepisset ꝓ alimentis, sm̃ Pau. de Ca. in d. l. diuortio. & sequitur Alexã. hic, & adde ꝙ quando hæredes sunt in mora restituendi dotem, mulieri põt petere alimenta ꝑterita, dato ꝙ à fratre habuerit alimẽta. vt no. Bal. in consi. 224. in restitutione dotis co. fi. ver. super quarto. lib. ij. & absolutè ẽt videtur dicendum, ꝙ alimenta debeantur mulieri in-
a tra annum, dato [a] ꝙ aliter se alere possit, qa hr̃des retinent dotem, & pp hoc tenentur ad alimenta. Nam ista ratio vr̃ procedere dato ꝙ aliunde alimenta habere possit. Ad idem facit, qa hæredes sunt loco mariti, & ipsa reputatur esse in matrimoio, vt no. Bar. d. l. diuortio. in prin. in verbis finalib. & quia hæredes non debẽt esse melioris conditionis q̃ maritus. l. maritum. ff. so. ma. nã rationes istæ videatur procedere dato ꝙ mulier aliunde habuerit alimenta, & hoc modo absolutè dictum Bal. hic saluari potest. Et notandũ est ad s̃. dicta, ꝙ non põt mulier renuntiare alimentis respectu dotis, quia sunt appendices matrimonii. ita Bal. dicit in c. iurauit. co. ij. de
7 proba. alle. gl. in c. literas. de resti spo. ¶ † Secundò no. ꝙ in transactione facta super alimentis futuris, decretum iudicis requirit, vt hic. & in l. cum hi. §. si vni. in fi. ff. eo. & idem est in lite super alime-
8 tis. d. l. cum hi. §. sed cum lis. † Et in tali decreto causæ cognitio requiritur, q̃ si non sit interposita, actus est nullus. d. l. cum hi. §. si ptor. & in l. magis puto. §. passim. ff. de reb. eo. & not. Pet. de Anc. in cõsi. 35. visa quadam petitione. in consi. 82. visis diligenter. & facit qd no. Barto. in l. prolatam. in fi. de sententiis. cum si. vt tradit Ale. in consi. 213. visis verbis. co. fi. li. 2. & dixi in l. ij. colum. ix. s̃. de edẽ.
b Statur [b] tamen dicto iudicis asserentis causæ cognitionem interuenisse, nec opus est ꝙ exprimatur specialiter requisita, vt dicit Pau. de Ca. in d. l. cum hi. §. si prætor. quia pro iudice præsumitur, ideo statur eius assertioni, vt no. Alex. in l. sciendum. colu. 7. de verbo. oblig. & in consi. 34. consultus. lib 4 de quo dixi in c. cũ sit Ro-
9 mana. in prin. de app. † & interueniente decreto, præsumitur ꝙ actus vtiliter factus sit, vt no. Bal. in c. sicut. circa fi. ver. item quero. de re iudi. in c. j. co. 2. in ver. quærit Iaco. in ti. qui feu. da pos. Ale. in consi. 79. circa primum co. 6. lib. j. & est dictum generale Spe. in ti. de emp. & ven. §. nunc dicendum. el. j. ꝙ pro decreto ꝑsumitur, refert Bal in d. l cum hi. §. si prætor, & in l. qñcunque. §. fi. ff. de publi. cum si. vt dixi in c. quoniam contra. de probat. char. pen, & in consi. 29. in casu proposito. ¶ Tertiò differentiam quã facit tex. hic inter alimenta preterita, & futura, in præteritis. n. cessat rõ, q̃ consideratur in l. cum hi. in prin. ff. eo. vbi Alb. ita dicit, & infert per istum
10 tex. † ꝙ cũ in cã alimentorum procedat etiã tempore feriato. l. ij. ff. de feriis, no. Bal. in l. Mela. de alimen. & cib. leg. in prin. Pet. de Anch. in cle. j. circa fi. de iu. pa. hoc sm̃ eum, intelligitur in futuris alimẽtis, non in præteritis. & hoc idem tradit Are. in consi. 96. in cã, & puncto. co. fi. vbi ita interpretatur statutum, qd loquit̃ de alimentis. &

ADDITIONES.

a ¶ Dato. Immo tenenda est communis sententia secundum Ale. hic, & bene, sed post annum debentur vsurę.
b ¶ Statur. Hoc verum in his modicis, & dummodo assertio iudicis sit specifica de singulis de quibus debet inquirere, alias non. per. d. §. si prætor.

tis,& pari ratione infertur, ꝙ cum in cã alimentorum appellatio prohibita ſit: vt no. Bar. in d.l. Mela hoc intelligitur in futuris alimentis non in præteritis: vt no. Io. An. in tit. appel. in §. in quib. in ver. ſed nunquid. & refert, & ſequitur Are. in d. conſi. col. fi. & pari ratione inferri poteſt ad omni priuilegia, q̃ tribuuntur in alimentis, de quib. per Bar. in d.l. Mela. nam vr̃ procedere in futuris, & non in præteritis per s̃. dicta. ¶ Quartò no. ibi, prætore, vel præſide, ꝙ prætor, & p̃ſes equiparant. & hoc facit pro dicto Bar. in l. ij. §.

11 equidẽ. ff ad Tert. vbi dicit, † ꝙ ſtatutum in p̃tãte, habet locũ in capitaneo. & hoc dictũ ꝓ ſingulari ponit Ro. in conſi. 609. tu Seneſis. ¶ Extra gl. regula hic hr̃ ꝙ ſuper futuris alimentis abſque decreto tranſigi non poteſt, & in l. cũ hi. in prin. ff e. & pariter nec in lite

12 quæſit de alimentis, tranſigi nõ poteſt. d.l. cum hi. §. ſi cum lis. † & talis prohibitio ẽt non confirmatur iur̃o: vt no. Bar. in d.l. cũ hi. in prin. quia iuri prohibitiuo renunciari nõ poteſt, ẽt cũ iur̃o. vt not. Bar. in l. generali. in fi. j̃. ne fideiu. do. dentur. Contrarium tñ voluit idem Bar. in l. ſi quis pro eo. co. fi. in ver. x. prohibetur. ff. de fideiuſ. vbi concludit valere tranſactionem factam cum iur̃o ſuper

a alimẽtis futuris abſque p̃tore. & iſta opinio verior ª vr̃ de iure: qa iuri prohibitiuo cũ iur̃o renunciari poteſt: vt Ale. concludit l. ſi cõſtante. §. quoties. in ver. ij. limi. in fi. ff. ſo. mat. Et idem Ale. in conſi. 11. viſo. & vt oportet ꝯſiderato. co. antepe. lib. ij. & in l. qui Romę. § duo fratres. char. fi. in prin. de ver. ob. Cor. in conſi. 287. tota vis. li. 4. & Soc. in conſi. 103. in caſu conuentionis. co. 3. li. 3. Et ad hoc facit, quia ſolennitas requiſita in aliquo actu, non habet locum in actu iurato: vt Ale. concludit in conſi. 27. viſo libello. li. j. & in conſi. 125. viſis. eo. lib. & in conſi. c. cum ſtatutum. li. 4. Ful. in cõſi. 219. viſis. co. pen. & in conſi. 156. viſis. ¶ Secundò fallit, quando tranſactio facta ſine decreto, eſſet in vtilitatem tranſigẽtis. d.l. cum. hi. §. eam tranſactionem. & per illum tex. ad pulchram. q. infert Ro. in conſi. 316. circa propoſitam. & in conſi. 453. viſa principali. facit tex. in l. non eo minus. j̃. de procu. in l. neque. j̃. de ꝯh. ſtip. vbi Bal. & gl. in l. q̃cunque. vbi Bal. j̃. de bonis, quæ lib. in l. ij. vbi Ange. ff. de accep. ¶ Tertiò rl̃a ꝓcedit, q̃n alimẽta relicta ſunt ĩ vltiã volũtate, ꝓut loquit̃ tex. in d.l. cũ hi. in prin. ibi, relicta erant, hoc. n. verbum, relicta, ſonat in vltimam voluntatem. l. j. in fi. ff. de tab. exhi. Secus ergo videtur in contractib. in quib. ceſſat ꝓhibitio, quæ fuit limitata: vt probatur in d.l. cum hi. §. plane. & rationẽ diuerſitatis tradit Bar. in trac. de alimentis, co. pen. Sal. hic, & Alb. in d.l. cũ hi. in prin: quia in cõtractib. debentur alimenta ex propria induſtria. Vnde ſicut quis fuit dilegẽs in acquirẽdo, pariter p̃ſumitur ꝙ erit diligens in conſeruando. Sed contra iſtam rationem facit, quia in donatione cauſa mortis tranſactio prohibetur. d.l. cum hi. §. idem erit. & tamen in donatione cã mor. quę fit per ſtipulationem, vel pacto nudo, videtur eadem ratio, quæ eſt in contractu. niſi dicamus ꝙ de donatione cauſa mor. propter alia, quæ concurrunt, iudicat̃ prout de vltima volũtate. l. fi. j̃. de do. cã mor. §. j. inſti. de do. ¶ Vltimò fallit ſi tranſactio ſit permiſſa à teſtatore, ſ̃m Ang. hic, in quibuſdam lecturis. & ad hoc facit bene tex. in l. j. §. j. ff. de reb. eo in l. ſi prædium. quando decreto opus non eſt. & facit tex. in l. l. ipſis. j̃. vt in poſ. leg. & in § diſponat. in auth. de nup.

ADDITIO.

a ¶ Verior. [illegible]

LEX IX.

1 *Poſſeſſio capitur aliquando pro prędio, & proprietate.*
2 *Tranſactio fieri poteſt ſub conditione.*
3 *Legitimatio, & acceptatio beneficii, poteſt fieri ſub conditione.*
4 *Arbitrator poteſt in eius laudo modos, & conditiones apponere, & vni adiudicare rem de qua contenditur & c. nu. 5.*
6 *Arbiter an poſſit vni adiudicare rem, & alterum condemnare ad certam quãtitatem ſoluendam.*
7 *Poſſeſſor, ſi timet moleſtari, poteſt recurrere ad iudicem, vt fiat promiſſio, ne vim patiatur in poſſeſſione.*
8 *Tranſactio fit etiam ſola promiſſione.*
9 *Mora non poteſt purgari, actore non ſoluente in termino ſtatuto.*
10 *Iudex non impartitur officium, niſi requiſitus.*

1 SI ſuper poſſeſſione. ¶ No. † ꝙ poſſeſſio capitur hic ꝓ ipſo prædio, & proprietate rei. idem ꝓbat in l. poſſeſſionis. vbi gl. j̃. de prob. in l. ſi aquam. j̃. de ſerui. in l. interdum. ff. de ve. ſig. cum ſi. ibi all. in gl. & no. Bar. in l j. in prin. & in l. j. §. ſi vir. ff. de ac. poſ. & idem ꝓbatur in c. ad noſtram. el primo. vbi Ab. de iur. iu. in c. quoniã freq enter. §. quod ſi ſuper reb. vt lit. non con-

2 te. & Ab. in c. qui cum fure. de fur. ¶ † Secundò no. ibi, vt ſi intra, ꝙ tranſactio fieri poteſt ſub ꝯditione, ſ̃m Bal. hic, & non ſolum ſub ꝯdõne poteſtatiua, vt hic, ſed ẽt ſub ꝯditione caſuali, vt Bal. tradit in l. iij. circa fi. in ver. vlt. gro. j̃. de repu. hære. nam regulariter contractus purè, & ſub conditione fieri poteſt. §. emptio aũt. inſti. de emp. & vendi. § omnis. inſtit. de ver. ob. in l. omnia. ff. ſi cer. peta. & iſtã regulam tradit Dy. in regula, actus de re. iu. in vj. & ꝓpter hoc

3 infert Cu. in ꝯſi. 88. ſuppoſito, † ꝙ legitimatio p̃t fieri ſub cõditione: & idem in acceptatione bñficii: vt no. Card. in conſi. 103. caſus ſuper quo. col. pe. Et quantũ ad tex. hic aduertendũ eſt, ꝙ licet Iaſ. & doc. dicant tranſactionẽ hic factã ſub conditione, tñ vr̃ ꝙ pura ſit: quia cõcepta ſub duplici conditione ꝯria, ſi ſolueret, vel nõ ſolueret, vtroque caſu remanet tranſactio, quia ꝯditio vr̃ neceſſaria. Neceſſarium eſt enim alterũ de duob. ꝙ ſoluat, vel nõ ſoluat, quo caſu q̃n conditio neceſſaria eſt, diſpoſitio reputatur pura: vt dicit tex. in l. ſi pupillus. §. qui ſub conditione. ff. de noua. ¶ Et ex eo, q̃d

4 hic dr̃ de tranſactione, inferunt Bal. Sal. & poſt alios Ale. † ꝙ arbitrator poſſit in eius laudo modos, & conditiones apponere, & Bar. in l. cum Aquiliana. ff. e. cum ſi. vt tradunt hic Ale. & Mod. adde Imo. in c. Quintauallis. in xxj. dſ̃ia. vbi facit dr̃iam inter arbitrũ, & arbitratorem. Arbiter enim diligenter debet obſeruare formã

5 compromiſſi. l. non diſtinguemus. §. de officio. ff. de arb. † Sed arbitrator habet plenior ẽ poteſtatẽ. nam põt vni adiudicare rem, de qua contendit, & illũ condẽnare ad aliquid ſoluendũ aduerſario, in recompenſationẽ, per tex. in c. niſi eſſent. de præb. vbi Abb. in iij. no. & tradit Alex. in conſi. 123. in cauſa, & lite. col. iij. li. ij. & in conſi. 119. quærit. eo. lib. ij. & in conſi. 79. eleganter. col. fin. lib. v. in conſi. 48, in cã vertente. & in conſi. 135. circa primã, col. j. lib. vj. & no. Bal. in conſi. 169. verba dicunt. lib. i j. in cõſi. 236. in cauſa dñi Lud. Cor. in cõſi. 10. q̃d dictum. col. pe. lib. ij. in cõſi. 57. in cã vertẽte, col. fi. lib. iij. Soc. in conſi. 121. in cã reclamationis. col. v. lib. ij. & in conſi. 104 viſis. col. j. lib. vlt. Et q̃d dictum eſt, ſ̃m Imo. in d. c.

6 quintauallis. non vr̃ verum: † quia arbiter poterit rem vni adiudicare, cum hoc teneat̃ alteri certã quantitatẽ ſoluere. nam hoc facere poteſt iudex in re cõi diuidenda: vt probat in §. ſi familiæ. & in §. eadem. inſti. de off. iu. idem ergo erit in arbitro, qui iudici æquiparat̃. l. j. ff. de arb. ¶ † Tertiò no. ſ̃m Bal. per iſtum tex. ꝙ ille, q poſ-

7 ſidet, ſi timet moleſtari in poſſeſſione, poteſt recurrere ad iudicẽ, vt fiat prouiſſio, ne vim patiatur: vt no Bar. in l. j. in princ. ff. q̃d me. cauſa. cum ſi. vt tradunt hic Ale. & Mod. & adde, ꝙ iſta concluſio ꝓcedit, q̃n conſtat illũ poſſidere, & alterũ non poſſidere: quia tũc poſſeſſor in ſua poſſeſſione debet ꝯſeruari: & qui non poſſidet, ꝓhiberi debet à moleſtatione: vt no. Inn. in c. i p̃ntia. col. j. de ꝓba. Bal. in l. ordinarii. col. iiij. in ver. ſed hic quæro. j̃. de rei ven. Bald. in c. clerici. el. 1. de vi. & ho. cle. & ĩ c. j col. iij. ver. itẽ no. hic. de ſe. poſ. & fru. Si verò vterque prætẽdit ſe poſſidere, tũc iudex vt tollat̃ occaſio ſcandali, põt ſequeſtrare poſſeſſionẽ, & fructus: vt not. Spec. in tit. de ſeq. poſ. & fruc. in prin. Bal. in l. æquiſſimũ, in prin. per illũ tex. ff. de vſuf. & in l. nullus. in prin. s̃. de ſum. Trin. & tradit Alex. in conſi. 7. in conſultatione præmiſſa. col. pen. lib. v. & latè Franc. de

8 Cur. in ꝯſi. 61. ſuper eo. arti. & dixi in l. j. de edi. dĩ. Adr. tol ¶ † Quartò no. ꝙ tranſactio fit etiam cum ſola promiſſione. & probat in l. tranſactio. j̃. e. & facit quia paria ſunt, dare, vel promittere, vt l. ꝓmittere. l. fi. j̃. ad l. fal. & dato ꝙ ꝓmiſſio non habeat effectũ, ex ſola patientia tranſactio iuſtificatur, vt no. Bal. in l. iij. in fi. j̃. de repu. hæredi. vbi ad hoc alle. iſtum text. Ex quo colligitur ꝙ verba, quæ ad actum referunt̃, q̃nque in potentia reſoluunt̃. facit text. in l. ij. §. fi. ff. de capi. dim. vbi gl. in verbo, perpetuũ. & in l. Labeo. ff. de ſta. lib. ibi, nocet, id eſt, nocere poteſt. & de hoc dixi in regula, nõ vult eſſe hr̃s. col. fi. de re. iu. Et eꝯ, q̃nque verba, quæ denotãt potentiã, prout accipiunt̃. l. iij. §. ſi quis ſic acceperit. ff. de ſta. lib. propriè tñ actus actũ ſignãt, & potentia potẽtiã: vt no. Bal. in l. j in viij. q. j̃. de

9 inſti. & ſub. ¶ † Quintò no. actore non ſoluente in termino ſtatuto, non vr̃ ꝙ mora purgari poſſit: quia in conditionib. implendis, purgatio moræ non admittit̃, ſ̃m Bal. hic: & ſequunt̃ Ale. & Mod. In quo aduertendũ eſt, quia tali caſu non agit̃ de purgatione moræ, ſed de defectu cõditionis: quia cõuentio hic non incipit ab obligatione, ſed ab euentu cõditionis: vt colligit̃ ibi: ut ſi intra, & ſi ad mitteret ad implendã ꝯditionẽ, admitteret̃ ad actionẽ acquirẽdã: qa añ euentũ ꝯdõnis obligatio non acquirit̃. l. cedere diẽ. de verb. ſig. & ad actionẽ acquirẽdã purgatio moræ nõ admittit̃, vt not. ĩ l.

10 ſi inſulã. de ver. ob. ¶ † Sextò no. ibi, interpellatus, ꝙ iudex non impartit̃ officiũ eius niſi quæſitus ſit. ad idem tex. in l. j. §. magſ̃tratibus. ff. de magſ̃tratibus conuen. & in l. iij. §. hoc aũt iudiciũ. ff. de dã. infecto. Et ideo ſtatutũ, ꝙ poteſtas teneat̃ coniunctos cõpellere ad cõpromiſſum, intelligitur ſi petat̃ ab ipſo poteſtate: vt Alex. tradit in ꝯſi. 82. in cã vertente. col. ij. in ver. iij. ſtatutũ. lib. j. & idem in ſtatuto ꝙ cã committat̃ ꝯſilio ſapientis. Ale. dicit in ꝯſ. 122. viſo ꝓceſſu. col. fin. ver. circa ſ̃m lib. ij. cum ſi. vt Fel. ſcribit in c. ſi aũt de reſcr. & in c. ſtudeas. de magi. & Mod. in l. vniuerſa s̃. de p̃ci. Impe. offeren.

LEX X.

1 *Exceptio tranſactionis, eſt exceptio litis finitæ, & impedit litis ingreſſum.*
2 *Tranſactio ſuper ſtatu perſonæ fieri poteſt, & non compromiſſum.*
3 *In tranſactione non habet locum pœnitentia.*
4 *Sententia non reuocatur propter teſtm̃ nouiter repertũ, ſecus in tranſactione.*
5 *Statutum diſponens ꝙ inter aliquos debeat fieri compromiſſum, non habet locum in eo, qui opponit exceptionem tranſactionis, vel litis finitæ.*

Fra-

FRatris tui. Primò not. † ꝙ exceptio transactionis dr̄ exceptio litis finitæ, & impedit litis in-
gressum, vt hic. & in l. eleganter. §. si quis post. ff. de cōdi. in-
de. & in c. j. de lit. cōte. in vj. & de aliis exceptionib. quæ impediunt
litis ingressum, in l. vir bonus. ff. iudic. so. cū si. ut per Alex. hic. & in
l. ait prætor. ff. de iureiu. & adde Ange. Are. in §. æquè. inst. de exce.
col. iiij. in ver. tractat hic de exce. litis finitæ. vbi enumerat exceptio
nes litis finitæ. & Mari. in c j. de lit. ɔtes. char. ij. & circa hoc magra-
lem doctrinā ponit Domi. in c. vt circa. §. j. de elec. in vj. & plura
de his scribit Fel. in c. exceptionem. in char. pen. de exce. & qđ dcm̄
est de litis ingressu, qui impedit, qn̄ exceptiones opponunt ad pro-
cessum, & nō ad merita cāæ, notabiliter declarat Bar. in l. cū quære
bat. in fin. ff. iu. solu. Ang. in d. l. vir bonus. e. tit. cū si. ut latè prose-
2 quit Maria. ī d. c. j. char. iiij. in ver. ij principaliter q̄ro. ¶ † Scđo no.
ꝙ valet transactio super statu personæ, secus tn̄ vr̄ in compromis-
so, qđ non p̄t fieri de q̄one status l. nō distinguemus. §. de liberali.
ff. de arb. vbi Bar. & no. Ro. in ɔsi. 262. idem mihi ɔcludendū vr̄. Ex
quo inferri vr̄, ꝙ nō ꝑcedunt à pari transactio, & ɔpromissum: vt
no. Bar. in l. qđ si Ephesi. in fi. ff. de eo, qđ cer. lo. Ant. de But. in c. ij.
de of. dele. cum si. ut dixi. ibi, col. fi. ¶ Tertiò not. ibi, ɔ̄ fidē sangui-
nis, ꝙ maior vr̄ perfidia, uenire ɔ̄ ɔuentionē fcām cū ɔiuncto, q̄ cū
extraneo: ut no. Bal. Ang. & Sal. hic. Sed tn̄ prima facie non uideba
tur hoc probari hic, ex quo iste negabat illos esse filios fratris: tn̄ ex
quo postmodū conuentionē, & transactionē cū illis fecit, vr̄ ap-
probare, & fateri illos esse filios fratris: ar. l. qm̄. ff. de his, qui no. in-
fa. & hoc mō hoc no. probat hic. ad qđ facit: qa rō ɔiunctionis hr̄i
debet. xiij. q. ij. in c. nō æstimemus. facit tex. in l. j. de recep. in c. si an
3 cuncti. de ele. in vj. † & iō ꝑp ɔiunctionē receditā r̄lis iuris cōis: ut
tradit Ro. in l. si vero. §. de uiro. in xvi. fall. ff. sol. ma. & facit text. in
l. cum allegas. j̄. de castr. pec. li. xij. ubi Luc. de Pen. ita dicit. ¶ Quar-
4 tò no. ꝙ nō est recedendū à ɔ̄ctu transactionis. † vñ nō habet locū
pñia. l. quis. j̄. e. & dixi in l. cū te. s̄. e. & non rescindit transactio, ēt p̄-
textu instrī postea reperti. l. sub spē. j̄. e. & idem est in re iu
di. l. sub spē. j̄. de re iu. Adde tn̄ ꝙ facilius retractat transactio, quā
5 snīa: † quia ꝑp testiū repertū annullat transactio. l. de his ff. e. Secus
a est in snīa: [a] ut no. Ang. per gl. ibi. in uer. sibi euicerit. l. iij. §. item si
ipse. ff. si cui plus quam per l. fal. & hoc Soc. tradit in ɔsi. 61. uiso cō-
promisso. lib. vlt. ¶ Quintò no. ꝙ lex studet imponere finē litib. l.
fi. in prin. ff. pro suo. l. properandū. in prin. j̄. de iu. in c. finē litib. in
prin. de do. & ɔtu. in l. litib. j̄. de agr. & cens. lib. xj. cū si. ut ibi prose
quit Luc. de Pē. & dixi in l. quidā existimauerunt. ff. si cer. pe. ¶ Vlt.
6 per istū tex. inferūt Bal. & Doc. † ꝙ si ex forma statuti inter aliquos
de cā debeat compromissum fieri, statutū nō habebit locū in eo, q
opponit exceptionē transactionis, vel aliā exceptionē litis finitæ.
Idem no. Bal. in l. si iudex. in fi. ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. fa-
cit, qđ no. Ang. in ɔsi. 118. uisa narratione, cum si. ut tradunt Mod.
hic. Sed istæ decisiones nō loquuntur in terīs auc. dcm̄ Bal. hic se-
quitur Maria. in ɔsi. 38. pro decisione, co. pe. & Cor. in ɔsi. 121. q̄q̄.
in additione ɔsilii. quæ ibi hr̄ in fi. li. j. Ale. in ɔsi. 162. in cā. & lite. co.
ij. li. vij. & idē Cor. ɔsi. 117. licet in hac ɔsultatione col. fi. lib. j. & ibi
l̄itat dcm̄ Bal. hic non hr̄e locū in statuto Peru. Et cōclusio. s̄. dicta
vr̄ procedere, ēt ꝙ exceptiones litis finitę non essent opposite ad
processum, sed ad merita cāę: quia ex talibus exceptionibus res vr̄
clara, & decisa: & nō vr̄ habere locū statutū: vt no. Bart. in l. post rē.
ff. e. in l. eleganter. in prin. de condi. inde. & ideo tale statutum non
habet locum post publicatas attestationes, quia res est liquidata:
vt no. Bal. in l. j ff. e. in ver. item est argumentū. & Ale. sequitur in l.
si causa cognita. j̄. co. cum sim. ut per Mod. in l. j. ff. eo. Pisis.

ADDITIO.

a ¶ Sententia. Idem Iaso. in repe. l. admonendi. col. ij. de iureiu. in l. Imperatores. col. ij. de re iu. & ibi Vdalri. Zasi. dicens esse communem. Sed est falsa, & veritas est idem esse in sententia, per tex. in l. j. §. j. quemad. test. aperi. Et ita tenet Lu. Ro. in d. l. Imratores. & in sing. 198. incip. tu. legis. Iaso. l. de his. de transf. Fely. in c. suborta. de re iudi. & bene. licet Alc. cōtra teneat in l. sub prætextu. & l. nō minoré. infra. e. & malè.

LEX XI.

1 *In fideicommisso toleratur votum captandę mortis.*
2 *In integrum restitutio non datur minori, nisi probet se læsum.*
3 *Ex aliquo actu quando quis potest habere commodum, sicut damnum, licet contingat damnum, non videtur lęsus, nec minor potest restitui.*
4 *Ecclesia si vendit ad vitam, & venditor superuixit tanto tempore quòd fructus percepti excedunt solutum pretium, non dicitur contractus vsurarius sed licitus, quod secus est in mutuo.*

1 DE fideicommisso. ¶ † Not. ꝙ in fideicō. votum captandæ mortis tolerat. Et
hoc vr̄ procedere: qa constituit à testatore, qui de fideicō-
misso disponit, in quo fideicōmisso de hr̄ditate testatoris agit. l. co
hæredi. §. cum filiæ. de vul. & pup. & ideo testatore consentiente,
votum captandæ mortis non attendit. l. fi. s̄. de pac. ¶ Scđo not. ꝙ
2 † minori nō dat restō in integrū simpliciter: sed tūc demū si læsus
sit. l. uerū. §. sciedū. l. qđ si maior. §. nō semp. ff. de mino. l. fi. j̄. de re-
sti. in inte. de hoc dixi in l. nihil consensui. §. non capitur. de re. iur.
3 † ¶ Tertiò no. ꝙ qui ex aliquo actu p̄t hr̄e commodū sicut dam-
a nū, licet ɔtingat dānū, nō vr̄ læsus, [a] nec ꝑp hoc minor hēt restōnē
in integrum. facit l. si pr̄ puellæ. j̄. de inof. test. cū si. vt Ale. tradit. &
ad idē tex. in d. l. verū. §. sciendū. vñ læsus à sorte minor non p̄ot pe
tere restitutionē in integrū. & dicit Bar. in d. § sciendum. ꝙ minor
non restituit aduersus fortunā. & pariter à snīa sortis non p̄ot ap-
pellari: vt no. Bal. in l. fi. in prin. j̄. cōia de le. & ista ɔclusio vr̄ ꝑcede-
re, qn̄ actus sic p̄ot se hr̄e ad lucrum, sicut ad dānū: qa tunc de tali
actu tanq̄ de actu damnoso iudicari nō debet: vt in no. casu tradit
Cu. in consi. 114. Antonius co. 4. in 3. du. & ideo si in casu istius li-
b mitationis esset qualitas, vt quia alter frater esset senex, [b] & sine spe
prolis, alter verò iuuenis, & speraret verisil̄r ꝑlē, videret ꝙ esset re
stituendus: qa secus facilitate læsus videret. ¶ Ex s̄ dictis infertur ꝑ
4 Ale. post Pau. de Ca. hic ad. q de eo, † q ab eccl̄ia emit ad vitā, & su
peruixerit tanto tp̄e, ꝙ fructus ab eo ꝑcepti excedūt solutum, p̄-
tium, an licitus sit talis ɔ̄ctus tex. hic facit, ꝙ sic, ꝑp incertitudinē.
& ita concludit Host. ti. de reg. iur in sum. §. in aliis ēt casib. ver. de
his, qui emunt ab ecclesiis, & idem concludit Old. in ɔsi. 207. vni-
uersis. vbi hoc latè ꝑbat, & sequit opi. Host. quē ibi, in fin. refert. &
hoc idē sequit Io. And. in addi Spe. in rub. de vsur. in fi. & cū his cō
cordat Bal. in consi. 18. instr̄m sic dicit. lib. j. & in cōsi. 332. & ꝙ di-
ctus annuus reditus. eo. li. j. & in ɔsi 414. qa ex facto. lib. 4. Idē Alb.
in l. iubemus. co. 3. ver. qd de tali ɔ̄ctu s̄. de sac. san. ecc. & s̄m istā
concl'onē ɔ̄cludit Cu. in consi. 181. ꝑponit. Pau. de Cast. in consi.
19. p̄ns dubium. Do. in consi. 302 ego hunc ɔ̄ctum. & Pet. de An
cha, in dif. q̄ refert Io. de Ana. in c. in ciuitate char. iij. ver. quartus
articulus est. Et dixi in consi. 123. ¶ Et ꝑdicta ɔclo limitat. Primò
nō hr̄e locū in mutuo, in quo suspicio vsuræ ꝑ incertitudinē vitæ
non purgatur. c. nauiganti, in prin. de vsu. & qa in mutuo restituit
quantitas mutuata: sed in ɔ̄ctu venditionis nō repetitur qđ datū
est: & in mutuo hoc decidit Albe in d. l. Iulianus. vbi dicit ita deter
minatum fuisse in Collegio Bergomensi. & sentit. O. d. in ɔsi. 207.
dum probat ꝙ talis contractus nō sit mutuū. & Bal. in consi. 18. li.
j. ad hoc facit qđ no. Bal. in l. emptione. C. plus vale. qđ agitur. Ro.
in consi. 404. pro pleniori. in iij. dub. Secundò ɔclusio ꝑdicta pro-
cedit, quando talis venditio est facta s̄m probabilē, & verisimilem
coniecturam vitæ. l. hæreditatum. ff. ad leg. falc. vnde inspecta æta-
te, & qualitate personæ, tunc talis contractus per iudicem debet
arbitrari iustus: vt no. Bal. in l. si ea pactione. j̄. de vsu. & in d. l. si pa-
ter puellæ, & in d. consi. 18. s̄. alleg. & in tali casu multum facit, an
persona sit solita fœnerati: vt no. Old. in consi. 207. Bald. in d. con
sil. 18. & in d. consi. 332. li. j. & in d. consi. 414. li. 4 & facit quod no
ta. per gl. in d. l. cum alleg. j̄. de vsur. cum sim. vt tradit Bartho. Ve-
ronen. in tract. simulati. in xxij. præsumpt & dixi in consilio. 167.
Philip. Deci. Pisis.

ADDITIONES.

a ¶ Læsus. Fallit inquantum contractus reincideret in speciem aleæ uel limites iuris excederentur.
b ¶ Senex. Idem si esset inæqualitas bonorum, ut tenet Stepha. Ber. in consi. 17. ex eo. quod apparet, li. j. quod non placet, nisi esset multum enormis.

De errore calculi. Rubr.

1 *Calculus, idest computatio, & aliquando pro carbone accipitur. & nu. 3.*
2 *Calculatio proprie non habet vim sententię.*

1 ¶ In rub. ibi, † de errore calculi. i. ɔputationis: qa antiqui cum cal-
culis. i. cū qbusdam minutis lapillis numeros ɔputabāt: vt not. hic
ꝑ Mod. & Azo. in sum. in prin. & extra ɔputationē numeri ex qua-
dam similitudine calculus fieri dr̄, vbi merita cāæ, & rōnes hic &
inde perscrutari debēt. c. per tuas. de app. ibi, iudiciali calculo ter-
minari, & in l. rem non nouam. j̄. de iu. ibi, spālem calculum. & iō
quandoque calculus ponit pro sentētia. l. si actor. j̄. de ap. ibi, cal-
culū reportauerit. i. snīam, & in c. si inter vj. q. 4. in c. insinuante. de
2 offi. dele. in c. cum dilectus. de fi. instr. † Calculatio tn̄ propriè non
3 habet vim snīæ. l. ij. vbi Bar. j̄. de iur fis. li. x. Et quandoque † calculus
ponitur pro carbone, vt hr̄ 7. q. j. in c. scripturis, ibi, per altaris cal-
culum, &c. Nam de carbone intelligitur, vt declarat ibi Archid. vn
de dicitur, Calculus, est ratio, numerus, sententia, carbo. & nota.
Abb. in c. cum dilectus in prin. Philip. Deci. Pisis.

LEX Vnica.

1 *Calculi error non nocet, & veritati non præiudicat.*
2 *Calculus potest iterum peti, prętextu erroris inter mercatores.*
3 *Transactio, & quietatio, si post calculum facta sit, an possit iterum peti.*
4 *Res iudicata ęquiparatur transactioni, ita qđ error calculi vlterius opponi non possit.*
5 *Promissio indebite facta, reuocari potest.*
6 *Dictio sæpe, & sępius, intelligitur pro tribus vicibus.*
7 *Confessio erronea, sępius repetita, potest reuocari, etiam ex interuallo, probato errore, nu. 8.*
9 *Error, an & quando habet vitiare sententiam.*
10 *Sententia lata contra simile legis, vel rationem legis valet, nu. 11.*
12 *Error, an & quando habet vitiare transactionem.*

1 Errorem calculi. ¶ Ista est lex vnica huius ti. super qua, primò no.† q; error calculi nō nocet, & veritati non præiudicat. ad idē. tex. in l. calcularii. ff. de admi. rer. ad ci. pti. in l. in oīb. ff de diuer. & tēp. p̄scri. & idē est in alis casib. qa error non dēt veritati p̄iudicare. l. assumptio. ff. ad mu. l. fi. in fi. ff. de pba. l. illicitas. §. veritas. ff. de off. p̄si. in c. cū inter. de re iu. & ideo veritas diligenter perscrutari dēt. l. si eū. in prin. ff. si quis cau. l. ij. š. de edē. cum si. vt dixi ibi. Et q̄tum ad errorē calculi, per istum tex. infert Barto. hic, q;
2 licet inter mercatores rō sæpius calculata sit,† tamen p̄textu erroris peti pōt, q; iterum calculet. & no. Bal. in consi. 119. in cā nobilium. lib. j. Pau. de Ca. in consi. 26. in casu p̄senti. Ful. consi. 142. Titius in fi. Imo. in ɔsi. 19. in cā, q̄ vertit. & Io. de Ana. in ɔsi. 6. viso pūcto. in prin. And. Sic. in ɔsi. 70. li. 3. co. 6. Calca. in ɔsi. 42. Philippus.
3 co. ij. & dixi in cōsi. 93. Et ista ɔclusio vr̄ procedere,† nisi vltra calculationem partes fecissent qetationē, & trāsactionē: quia tūc nō vr̄ q; ɔueniri possit: vt no. Bar. in d. l. 2. ver. quæro qd in ɔputatione. vbi alle. tex. in l. emptor. §. Lucius. ff. de pac. & in l. si quidē. ȷ̄. e. dicit Ant. de Ale. hic, qd̄ dicta iura nō probant. & qd̄ dictū Bart. nō hr̄et locū, si incōtinenti post calculū talis transactio facta fuisset: quia eodē errore facta videret: ar. l. doli. §. diuersum. ff. de noua. sed cū interuallo dictum Bar. vr̄ procedere. & ita tacito auctore ad literam dn̄t Mod. sed aduertendū est, qa dictū Bar. videt simpliciter probari in tex. ibi, vel transactio nō interuenit: & in isto respectu bn̄ facit tex. in d. l. si qdē. quam Bar. adducit: & vr̄ standū huic transactioni, donec ɔtrium pbet: vt dicit Bar. in d. ij. de relatione facta p calculatorē datū à iudice & no. Pau. de Ca. hic, ī prin. & Moder. sequuntur. Sed tn̄ vr̄, q; præcisè standū sit transactioni, vel rei iudicatæ, vt hic dicitur, quod vlterius de errore calculi opponi nō possit, ne res in infinitū trahatur, vt in simili no. p gl. in l. j. ȷ̄. de plus peti. facit tex. in l. j. de sen. q̄ pro eo, q; inter. in l. fi. ȷ̄. de fideic. in l. ex falsis. in fi. š. de transa. & hoc in re iudicata clarum est: vt est text. in l. ij. ȷ̄. de re iud. & no. Ioan. de Ana. in d. consi. 6. & Cor. in cōsi. 62. quanq̄. co. ij. li. 4. pariter idem videtur in transactione: quia in hoc æquiparatur res iudicata, & transactio: vt hic dr̄. & Bart. in d. l. ij. in d. ver. quid in computatione. in fi. idem vr̄ velle interueniente trāsactione, licet secus dicat in calculatiōe facta actoritate iudicis, cui dicit standum donec probet ɔtrium. Sed aduertendū est, qd̄ idem esset, ēt absque calculatore: quia videt esse standum calculationi fa-
4 ctæ à partib. donec contrariū pbetur. ¶† Secundò no. qd̄ res iudicata æquiparat trāsactioni, ita vt error calculi vlterius opponi nō possit. & facit tex. in l. non minorem. ȷ̄. co. vbi dr̄, non minorē auctoritatē esse in transactione, q̄ in re iudica. & idē vr̄ esse in iuro, qd̄ maiorē hēt vim, q̄ res iudicata. vt dicit. tex. in l. ij. ff. de iureiu. & q̄n
5 dicatur res iudicata, dixi in l. res iudicata. ff. de regu. iu. ¶† Tertiò no. qd̄ sicut solutum indebitè repeti pōt. in prī. l. qd̄ indebitū: in l. eleganter. §. fi. ff. de cond. inde. sic ēt promissio indebitè facta reuocari potest, vt hic, & in l. ij. ȷ̄. de cond. inde. in l. is qui plus. ff. de cōd. inde. in l. qui sine. ff. de cond. sine cā. in l. pe. § mulier. ff. so. ma. & fa-
6 cit: qa solutio, & promissio à pari pcedunt. l. si ȷ̄. ad l. Fal. ¶† Quartò no. dū dr̄ hic rōne sæpe calculata, qd̄ ista dictio, sæpe, intelligit pro duab. vel trib. uicib. vt no per. gl. in §. qa vero multi. in auth. de testi. & sæpius quatuor, vel pluries intelligit: vt no. per glo. in l. cum
7 qō. ȷ̄. de leg. cum si. vt tradit Alexan. in l. sæpe. co. j. de re iud. ¶† Et ex hoc, qd̄ error corrigi possit, licet rō sæpe calculata fuerit, arguit Bal. hic, qd̄ ēt confessio erronea sæpius repetita, possit reuocari. & hoc dictum Bal. intelligit q̄n confessio erronea repetita fuit cū interuallo: qa si eodem tēpore qs pluries ɔfitet, vna confessio videt: vt no. idem Bal. š. in proœ. C. in fi. ad hoc facit gl. no. in l. si conuenerit. la j. in gl. fi. ff. de pign. act. & qd̄ no. per gl. in c. apploi. de appe. in vj. & stante tali declaratione, dictum Bal. prima facie nō videt verum: quia confessio geminata cū īteruallo facta, deliberata vi-
a det, & non videt posse reuocari: vt no. per. gl.[a] in c. ex literis, de diuor. cū si. vt tradit Ro. in consi. 346. in hac cā. co. 2. Sed tn̄ idē Roma. reprobat gl. in d. c. ex literis. in consi. 391. vt proposita cōsulta-
b tio. & ista vr̄ cōis opi.[b] vt dicit Anto. de Ale. hic, cuius dicta reassumunt Mod. hic. & ī d. l. error. in fi. & adde qd̄ hoc plenius tradit Vitalis in tract. clarum, vbi de errore loquit. co. 7. vbi refert etiā Ro.
8 in l. si vero. §. de viro in fallen. xxxj. ff. so. mat. & vera ɔclo† videtur, q; confessio propria, etiam ex interuallo reuocari possit, probato errore. glo. in c. fi. in ver. iusta causā de iureiu. in vj. Ab. in c. scriptū. in gl. j. de elect. in consi. 17. in q. lib. 2. in c. cum causam. co. 2. de app. in c. preterea. de testi. cog. cum sim. vt ibi tradit Fel. Sed in hoc magna causæ cognitio adhiberi deberet, considerando an causa, quæ allegatur, reddat errorem probabilem in facto proprio, & an tractetur de dam. euitan. & an confessio acceptata sit: quia tunc non potest reuocari: ut no. Bal. in l. Gallus. §. quidam rectè. de liber. & posthum. in l. quicquid astringendæ. in fin. de verborum obligatio. & in consi. 118. omnis vis. libro. 3. & etiam considerandum est, an lata sit sententia: quia tunc error non potest reuocari. c. fi. de cōfess. l. error. ȷ̄. de iur. & fac. ign. & tradit Abb. in consi. 60. in cā, & quæstione, co. pe. li. 2. & his omnib. consideratis declarabit iudex an tali error reuocari possit: quia cū iste veniat ɔ̄ illud, qd̄ verisimile est, probationes efficaciores requirunt: vt no. Ab. in c. quia verisimile. per illum tex. de præsum cum si. vt tradit Ale. consi. 19. in casu prædicto. in fi. li. 3. & dixi in cōsi. 177. ¶ In gl. vel trāsactio, post gl. late insistit Bar. & pro delaratione eorum, quæ dicit post glo. vi-
9 dendum est de duob.† Primò, quando error hēat vitiare s̄nīam. Secundò, quando transactionē. Circa primū ex dictis Bart. plures conclones colliguntur, q; q̄n error sit exp̄ssus in sententia, ipso iure nō valet. l. j. §. j. ff. q̄ sen. sine app. res. vbi hoc dr̄ de errore calculi, qui est error facti: & idem in errore iuris expresso, vt probatur in l. j. ȷ̄. quando prouo. nō est neces. & in c. j. & in c. cū īter. circa. fi. de re iu. & ista conclo pcedit in errore expresso, q̄ oculo corporali legi possit: secus si ex mēte talis error colligatur: qa tunc s̄nīa nō esset nulla: vt no. Inn. in c. P. & G. ff. de offi. dele. & not. Abb. in c. j. de re iud. cum si. vt Ale tradit in consi. 79. perspectis lib. 2. & ita dicūt Anto. de Ale. & Mod. hic. Sed aduertendum est, qa Inn. in d. c. P. & G. loquitur in s̄nīa excommunicationis. in qua pcisè, & spāliter statutum est, q; tunc demū sententia sit nulla, quando habet errorem patenter expressum, in cā. per tuas. extra. de sen. excō. & tali casu Inno. bn̄ dicit. Sed pter hoc ad alios casus non bene infert, in q̄bus non sunt illa verba præcisa de errore patenter expresso. Nam tex. in d. c. j. de re iu. loquit simplr̄ de sententia lata ɔ̄ leges, vel cano-
10 nes. Pro dicto tamen Inn. prout allegat, facit,† qa sententia lata ɔ̄ simile legis valet, licet si lata sit ɔ̄ legem non valeat: vt no. Bal. in l. 2. col. j. in fi. in ver. adde q; licet. ȷ̄. quando prouo. non est ne. & Abb.
11 in c. j. de re iud. co. 4. ver. quid autem.† Eodem modo valet s̄nīa, quæ lata sit contra rationē legis, q̄ non sit expressa, vt no. Abba. in c. cū speciali. in prin. co. 2. in ver. & no. bene hoc dictū. de app. Pro resolutione dicti In. in d. c. P. & G. recurrēdum est ad ea, q̄ dixi ī cā. translato. de consti. & ex ibi dictis concludendum vr̄, q; dictum In. procedat, quando ex mente sola talis error deprehēdit. Secus vr̄, si litera sit expressa, quæ trahat ad illud qd̄ non sit expressum, quia tali casu illud venit virtute ēpxssi, & satis dicit expressum. l. j. §. si nautem. ff. de her. insti. & hoc no. Ange. in l. prætor ait. §. j. in fin. ff. de ope. no. nun. & Ale. ibi. ¶ Secunda Barto. conclusio est, q; si sen-
c tentia relata sit ad acta illa, in quib. sit error, non valet sententia: quia error videtur expressus. in sententia: arg. l. ait prætor. §. si iudex. de re iu. ad idem facit tex. in l. asse toto. ff. de hære. insti. in l. si ita scripsero. de condi. & de. Et istā conclusionem sequitur Anto. de Butr. in c. cum Bert. co. vj. in ver. quintus casus est. de re iud. cum simi. vt tradit Alex. in l. ex diuerso. §. fi. ff. solu. matr. co. pen. & in cōsi. 123. discussis. li. j. colum. 4. vbi dicit, q; ista est vera, & magis cōis conclusio. & idem Are. in consi. 75 diligenter co. 2. & Soc. in cōsi. 99. serenissimus. co. ix. versi. septimò dicitur. lib. 2. & ad hoc benè facit: quia relatio videtur facta cum omnibus qualitatibus suis: vt no. Bar. in l. j. §. circa fi. ff. si fami. fur. feci. dic. & in l. fi. ff. de recepta. & in l. si quis seruum. §. fin. in ver. sed quæro. de leg. ij. & ista conclusio procedit, dummodo relatio facta sit per modum causæ, & non per verba enuntiatiua: vt no. Bald. in d. l. ij. in prin. de re iudic. Vnde non sufficit, si dicatur, visis actis: vt no. Anto. de But. in consi. 27. visis. co. j. Aret. in l. si is, ad quem. ff. de acq. here. & in d. c. quoniam contra. & in consi. 157. visis diligenter. Obstare tamen videtur, quod nota. Spe. in tit. de senten. §. fina. colum. 3. in ver. & nota quòd probato vitio falsitatis. vbi dicit, q; iudex videtur sequutus dicta falsorum testium, quando dixit, visis attestationibus, & sequitur Anto. But. in c. licet causam. de proba. vbi Fely refert char. v. colum. secunda in ver. secunda conclusio. Sed potest responderi, q; illud videtur procedere in crimine falsi, prout Specu. loquitur: quo ī casu tali crimine, suspicio falsitatis pro falsitate habetur: vt notat Archid. in cap. in memoriam. xix. dis. de quo dixi in consi. 189. ¶ Secunda conclusio supra facta limitatur, nisi pro forma requiratur, quod aliquid nominatim exprimatur: quia tunc non sufficit expressio per relationem ad acta, vt notabiliter voluit Ange. in l. vbi autem. §. illud. de ver. obliga. vbi inquit, quòd non sufficit exprimere casus grauaminis ab interlocutoria per relationem ad acta: quia debent exprimi nominatim. clem. appellanti. de appellatio. & idem Angel. in l. j. ff. de libe. & posthum. in ver. & pro hoc dico. cum sim. vt ibi tradit Alexād. in fin. colum. & in l. prætor ait. in prin. de oper. nou. nuntia. & in consilio 80. viso. columna. vj. lib. primo Et hoc procedit, quando generaliter fuit facta relatio ad acta. Secus si specialiter exprimatur., in qua parte actorum illatum sit grauamen: quia illud videtur nominatim expressum. vt notabiliter Bal. dicit in l. in minorib. § j. de his, qui. vt ind. & hoc dictum

ADDITIONES.

a ¶Gl. Quam sequitur Bal. in addi. Spe. de posi. co. 4. Lance. Deci. l. serui electione. in prin. co. 3. de le. 1. Fran. Cur. seni. consi. 55. nu. 13.

b ¶Opinio scilicet quòd dicta gl. communiter reprobatur, vt per Bal. c. 1. co. 3. de cōfes. Phil. Fran. in c. 1. co. 1. de accusat. in 6. Fel. c. fin. in prin. de offi. dele. Dec. ca. cum uenerabilis. co. 14. de exce. c. cum causam. de app.

c ¶Relat. Matth. de Affli. decil. Neapo. 47.

dcm̄ extollit Ang. Are. in §. si minus. col. xix. in ver. ad vnum tm̄ aduerte. inst de act. & Perus. etiam hoc sequitur in c. consuluit. el ij. de app. Sed, vt dixi ibi, hoc dcm̄ non vr̄ sine dubio: quia illa specialis relatio ad acta, non vr̄ ad alium finem posse considerari, nisi vt habeamus oīmodam certitudinem. & in casu d. l. clem. appellanti. non cōsiderat certitudo simpliciter, sed forma requirit. & licet relatio specialiter facta sit ad acta, non tñ verum est, ꝙ causa noīatim expssa sit. & ad hoc facit: quia licet cā grauaminis notoria sit, debet tñ causa exprimi: vt no. Car. in d. cle. appellanti. v. q. Abb. in c. accedens. el. j. col. ij. vt lit. non conte. ¶ Tertia conclusio Bar. est, ꝙ si lata sit snīa, non facta expressa relatione ad acta, tñ de necessitate vr̄ snīa referri ad acta: puta in libello, ad quem snīa relata intelligitur. l. vt fundus. ff. cōi diui. vel in snīa appellationis, quæ de necessitate ad primam snīam habet relationē: nam ēt tali casu snīa vr̄ nulla, quasi velit Bart. ꝙ ista tacita relatio, q̄ de necessitate debet fieri ad hmōi acta, non minus operet, quam relatio expressa, de qua in præcedenti cōclusione dcm̄ fuit. Et istā ꝯclusionem Bar. sequit Ange. in l. j. §. itē si calculi. ff. quæ snīæ sine ap. rescin. cum si. ut tradit Alex. in consi. 79. perspectis. col. j. in fi. in ver. bene fateor. lib. ij. vbi dicit, ꝙ si prima snīa fuit nulla pp errorem in ea expressum, ēt snīa appellationis, in qua illa simpliciter ꝯfirmatur, redditur nulla: quia cū referat ad primam, vr̄ eūdē errorē ꝯtinere: vt no. Bar. hic & sequit ēt Ale. in consi. 111. viso themate. lib. v. And. Sic. in consi. 404. col. pen. lib. j. Aduertendum tñ est, ꝙ ista relatio, quæ vr̄ ad libellū fieri, est tacita, & nō vr̄ error expressus, nisi dicamus ꝙ licet illa relatio tacita videat, tñ quia est necessaria, vult Bart. ꝙ non minus operet quam expressa. ¶ Quartò, & vlti. concludit Bar. ꝙ snīa, quæ nō habet relationē necessariam ad acta, si lata sit simpliciter, non est nulla. & ita intelligitur gl. hic: quia licet in actis de errore appareat, nō est error expressus in snīa. ꝓut requirit in l. si expssum. ff. de app. & quia iudex potuit moueri ex aliqua ratione non expressa in actis. & ista est *communis* opin. vt Alexā. dicit in l. præses. ff. de re iudic. & probatur per illum text. in d. l. præses. cum si vt tradit Ale. & idem Alex. in d. consi. 79. col. fin. lib. ij. Non ob. ꝙ sententia vr̄ referri ad acta: l. iij. .j. de sent. quæ sine cer. quanti. in c, cum ad sedem. §. nō in primis de rest. spo. quia rn̄det Ale. in d. l. præses hoc esse quantum ad declarationē snīæ, sed non quo ad impugnationē snīæ: ar. l. Titia. §. j. de ver. ob. & in l. seruo alieno § si ab impubere. de le. j. & ita etiam dicunt Moder. hic tacito auctore. Et est regula cōis, ꝙ relatio nunquam debet fieri, qn̄ ex tali ratione actus annullat. no. gl. & Bar. in l. cum vulgari. de dot. præle. & dixi in d. c. secundò requiris.

12 de appel. ¶ Venio ad fm̄ de transactione, † in qua gl. obscurè loquitur, & Doc. non apertè explicant materiam, vn̄ pro clariori intelligentia, plures casus considerari debent. ¶ Primus est, qn̄ erat

a cōtentio super errore calculi, & super tali [a] errore, de quo erat lis, fuit transactū. nam tali casu non vr̄, ꝙ vlterius error calculi allegari possit. & ita Alex. vr̄ intelligere istum tex. & talis intellus vr̄ indubitanter procedere. ¶ Secundus casus est, qn̄ partes errabant in calculo: & cum tali errore transigit: non tñ erratum fuit in forma, aut in verbis transa. Gr̄a exempli, calculauimus, & putauimus ꝙ xxx. & xl. facerent centū. & prætextu huius erroris petita fuerunt centum: & super ista lite, & petitione erronea de centū, fuit transactum: & ēt tali casu vr̄ ꝙ amplius de errore reclamari non possit. & ita tex. hic cōiter intelligitur. Ale. tñ vr̄ impugnare istum intellectum, per tex. hic, in fi. vbi dicitur, ꝙ ꝓmissio facta per errorē calculi de quantitate indebita, reuocari pōt. pariter idem vr̄ in transactione: nā fm̄ Ale. non vr̄ dr̄ia inter promissionē, & transactionē. Sed Ant. de Ale. rn̄det dr̄iam esse: quia stipulatio q̄ūocunq; facta sit, ex causa erronea retractari pōt. l. ij. .j. de ꝯdi. inde. cum si. alleg. in iij. no. Non sic vr̄ in transactione, quę fcā est, vt sit litiū finis. l. quamuis. s. de transac. & iustificat eo ipso ꝙ recedit à lite l. in summa. in prin. ff. de condi. ind. & ideo p̄textu ēt instrī de nouo reperti transactio nō rescindit. l. sub p̄textu specierū .j. de trans. & ita ēt [redacted] hic non fuit error in transactione. [redacted] isto tertio, & quarto casu rescindit trāsactio, quatenus fuit erratū, fm̄ Bart. & Doc. & sic licet error expssus in snīa vitiet snīam, non tñ vitiat transactionē. Nō ob. ꝙ trāsactio vr̄ imponere finē errori calculi, vt hic dr̄: quia verum est errore calculi p̄cedente: & in iudicium deducto: secus est in errore, qui postea in executione cōmittit de quo nō fuit cogitatū in transactione, cum fieret talis transactio. Nō ob. ꝙ trāsactio ęquiparet rei iud. l. nō minorē. s. ti. j. q̄ a p̄t rn̄deri, ꝙ in isto casu sit rō diuersitatis: quia snīa nitit auct. iudicis & quia pōt parti imputari: qa non appellauit. nō sic vr̄ esse in transactione. q̄ opinionis remedio retractari nō pōt. Iō quatenus fuit erratū, dat exceptio, vel replicatio. Ita Anto. de Ale. hic. Sed ista rō diuersitatis nō satisfacit: qa in transactione est consensus expssus & verus, q nō minus o pat, q̄ snīa, à qua non sit appellatū, quo casu est consensus interpretatiuus: vt nō. Barto in l. ab eo. .j. q̄uo, & qn̄ iud. in fi. cū si. vt dixi in c. sæpe. de appe. qa si error expressus vitiat snīam, in qua auctoritas iudicis ꝯcurrit: à fortiori trāsactionē, quæ tota pendet à ꝯsensu partiū: & qa ēt pp euidentē calūniā redditur nulla. l. in summa. in prin. ff. de ꝯdi. ind. ¶ Et iō hic rei iudicatæ æquiparatur. & in l. non minorē s. de transa. vn̄ sicut res iudicata p̄textu computationis rertactari nō pōt. l. 2. .j. de re iu. ita pariter videt in transactione: & istam æquiparationē facit tex. hic, à qua non vr̄ recedendū. vn̄ sicut snīa, q̄ ꝯtinet errorē expssum nō valet: idē videtur in transa. Nō ob. tex. hic, in ver. sed & si p errorē. vbi promissio fcā p errorē calculi, retractat: qa verū ē, nisi res iudicata sit, vel trāsactio facta sit, vt s. dr̄: qa ver. ille, sed & si per errorē, respicit principium l. vbi dr̄, ꝙ rō sepe calculata per errorē reuocari pōt. Ampliatur hoc, etiā si facta sit ꝓmissio p̄textu erroris: qa illa promissio, vti erronea, condici, & reuocari pōt, & hoc nisi res iudicata sit vel transactio interueniat. & hoc mō tex. intelligitur, & sic in effectu non vr̄ dr̄ia in isto casu, inter sententiam, & transactionem.

ADDITIO.

a ¶Super tali. Dec. in consi. 350. nu. 7.

De secundis nuptiis. Rubrica.

1 *Nuptiæ simpliciter prolatę intelliguntur de primis nuptiis.*
2 *Matrimonium secundum videtur matrimonium simpliciter.*
3 *Legatum factum de mulieribus dotandis, intelligitur de primis nuptiis, & non de secundis: & sic non habet locum in uiduis.*
4 *Vidua dicitur virgo, si ante consummatum matrimonium maritus moritur.*
5 *Nuptię omnes post primas, secundæ appellantur.*
6 *Priuilegia concessa matrimonio, habent locum in primo matrimonio, & non in secundo.*
7 *Priuilegium legis fœminæ hoc tit. ampliatur, dato quòd filij etiam renuntiarent hæreditati paternę.*
8 *Pœnę, quę imponuntur mulieribus nubentibus infra annum luctus an sint sublatæ, & quomodo.*

¶ Qm̄ materia huius tit. vtilis est, & valde quotidiana. & sæpius ꝯsului: Idcirco studendo vtilitati vestræ, q̄tum possum, eius interp̄tationem, adhibita diligenti cura, aggredior. ¶ In gl. ru. in prin. ponitur continuatio, in qua nō insisto: qa paruæ vtilitatis est. ¶ In ea. gl. ibi, dixi de primis, sequit de secūdis. ex istis verbis colligit, ꝙ primæ dn̄r nuptiæ simpl̄r secūdæ verò dn̄r nuptiæ fm̄ qd: qa secūdæ

1 nuptię appellant: ex quo inferri vr̄, † ꝙ appōne nuptiarū. de primis intelligat: qa verba dn̄t intelligi simpl̄r, & nō fm̄ qd. l. hoc legatum. vbi Bar. de le. 3. gl. tn̄ in c aperiat. xxx. q. j. vr̄ sentire ꝯrium, dū dicit ꝙ nuptiæ non tm̄ primæ, sed ēt vlteriores designātur, & hoc vr̄ verius esse de ꝓprietate sermonis: qa diffinitio matrimonii, vel nuptiarum, q̄ ponitur inst. de pat. pot. in prin. ita vr̄ cōpetere secūdis nuptiis sicut primis. & inferius dicit glo. hic, ꝙ ꝯhuntur scdæ nuptię eodē modo, quo primæ. & iō in substātialib. nō differunt.

2 † Et fm̄ mr̄imoniū vr̄ mr̄imoniū simpl̄r. Non ob. ꝙ hic secundæ nup. à primis distinguunt: qa hoc factū fuit ex eo, vt dicit gl. hic: qa multa concedunt in primis nuptiis q̄ scdo nubentib. nō tribuunt. Sed in substātia nō differunt. Et ex his infert ad q̄onem, quā no. ponit Bal. in proœ. Decre. incipien. Rex pacificus. co. 4. ver. sed pone.

3 vbi inquit, ꝙ † si testōr mandauit bona sua distribui mulierib. dotā

a dis, intelligitur de primis nup. & non de viduis. [a] arg. l. boues. §. hoc sermone. ff. de ver. sig. qa fm̄ eū, ista vr̄ intentio testōris. & idē not. Card. in consi. 49. cum testatoris voluntas. in ver. ad fm̄. vbi dicit, ꝙ viduæ non dn̄r propriè maritari, sed secūdò maritari: vt in hac rub. de secun. nup. Et ideo infert, ꝙ legatum factum filiab. q̄ debēt maritari, non intelligitur de viduis. & certè hoc dictū vr̄ procedere ex verisīi mēte testōris, vt Bal. dicit, nō de ꝓprietate sermonis: ut s. dixi: qa propriè matrimoniū fm̄, dr̄ matrimoniū. & dictum Car. non ur̄ uerū: qa viduæ propriè dn̄r maritari: qa competit diffinitio matrimonii. Et retenta conclōne Bal. ꝙ legatum nō hēat locū in viduis, intell̄r in vidua, quæ consumauit mr̄imoniū cū mari

4 to. Secus aūt si vidua remaneret ante ꝯsummatū mr̄imōiū: † quia de illa pp uirginitatē, sicut de aliis uirginib. debet iudicari: vt nota. dicit Ang. in auth. cui relictum. .j. de indi. uid. tol. in ver. sed quid dices. & sequitur Pau. de Ca. in uer. sed ponamus: quia in tali casu cōsideratur, ꝙ copula sequuta sit: ut in c. debitum. de biga. in c. ex publico. de conuer. coniug. Non ob. §. hoc sermone. quem Bald. adducit: quia tenendo contra Bal. de proprietate sermonis, ut s. dixi ille. §.

ADDITIO.

a ¶Viduis. Idem Fran. Rip. hic, nu. 3. Bal. l. fin. pen. C. de sen. quę sine certa quantita. Ias. l. duobus. §. ei, qui. de rurei u. l. diuortio. §. quod in anno. sol. matr. & bene, licet Pau. de Ca. contra. in consi. 308. in fi. lib. 1.

ille. §. et haberet locũ ĩ vidua, respectu dispõnis testõris. qa illa pria vice esset maritata de bonis testatoris. Et de intellectu d. §. hoc sermone. no. Ale. in consi. 171. viso processu. li. ij. co. 2. cum si. vt latè congerit Fel. in c. 1. de treu. & pa. & Mod. reassumunt in l. diuortio. in §. qd in anno. ff. sol. ma. ¶In ea. gl. ibi. q̃ omnes vlteriores di-
5 cunt colligit ex gl. † ꝙ omnes nuptiæ post primas, secũdę dñr. & idẽ hr̃ in gl. in rub. ff. de vul. & ad idẽ gl. in l. si quis prioris. §. talẽ. j. e. in ver. secundo thoro. q̃ dicit, ꝙ oẽ mr̃imoniũ post pri mũ, põt dici scdm. & subiicit gl. ibi, ꝙ tertium dr̃ fm respectu secũdi, & quartum dr̃ fm respũ tertii. & Bal. ibi no. illam gl. inferendo ad pulchrã q. Sed aduertendũ est, quia illud dictum glo. esset de indubitabili, si tertiũ dicat̃ fm respectu secũdi, & quartum dicat̃ fm respectu tertii: quia tũc tertium nõ retineret locum suum, nec quartũ, & ideo diligenter ꝯsiderandum est, ꝙ secundus propriè dr̃ post primũ, & q̃nque ẽt secundus dr̃ sine primo. l. j. in prin. ff. de gradi. & insti. eo. §. j. & gl. ibi, in ver. secundò, & ꝓprie loquendo tertius, & quartus non potest dici secundus: qa a secũdo distinguit̃. vt in ti. de grad. §. j. 2. 3. & 4. & in proœ. ff. orũ. vbi dr̃ de primo anno 2. 3. 4. & v. Nõ ob. qd dr̃ in gl. hic: quia intelligit̃ quantum ad dispositionẽ huius. l. quia qd disponitur de secũdis nu. idẽ videt̃ in vlteriorib. quia si vlteriores sunt, ergo secundæ sunt, & omnes vlteriores appellant̃ secundę ad istum effectum, ꝙ non hñt ꝑrogatiuam, q̃ concedit̃ primis nuptiis: & sic non sunt primæ. sed tamen nõ potest dici absolutè, prout gl. & Doc. dñt, ꝙ secundæ, & vlteriores oẽs, dñr secũdæ. nam hoc falsum est de ꝓprietate sermonis: sed quantũ ad interpretationem iuris, & ꝑp subiectam materiã hoc intelligit̃. & ita vr̃ dicendum. ¶In ea. gl. ibi, dic ꝙ ꝯhuntur eodẽ modo, & ideo in substantialib. nõ differunt. & sic solo consensu ꝯhitur primũ mr̃imonium. c. cum locum. de spons. in c. sufficit. in c. matrimoniũ. xxvij. q. 2. cum si. vt dixi in l. nuptias. ff. de reg. iu. Ita vr̃ in secundo matrimonio, sicut in primo. & fm matrimoniũ est ꝓpriè mr̃imoniũ. vt s̃. dictũ fuit. ¶In fi. gl. ibi, multa conceduntur primis, quæ nõ dantur secundo ꝯhentib. hoc põt exemplificari, primò: qa primæ nuptiæ bñ dñr, nõ secũdæ. c. j. & c. vir. autem de sec. nu. secũdo: qa conditio viduitatis in primis nuptiis reiicitur. l. cum ita legatũ. i. hoc mõ. de condi. & de. l. 2. j. de indi. vidu. tol. in secundis nuptiis admittit̃. in auth. cui relictũ. j. de indi. vidu. tol. vbi Bar. post gl. Ideo istã differentiã facit, & dicit se ita consuluisse. & idẽ no. Bar. in l. si vir vxori. §. fi. de condi. & dem. & Doc. *coiter* sequuntur in d. auth. cui relictũ. quia vt dr̃ in §. optimum est. in auth. dẽ non elig. secũ. nub. laudari & condemnari debent viduæ, quæ cõtentæ sunt primo marito. & in secundis nup. est quædã fornicatio fm veritatis rõnem, q̃ tamen ex cã permittit̃: vt dicit tex. xxxi. q. j. in c. hac ratione. & ideo in viduis ꝯditio viduitatis non reiicitur. d. auth. cui relictũ. Et ampliatur singulariter ista conclusio, vt ẽt habeat locum in mr̃imonio spirituali: qa si viduę relictum sit sub ꝯditione, si nõ intrauerit monasterium, vel viro, qui habuit vxorem, si non intrauerit religionem, vel non efficiat̃ clericus, talis ꝯditio nõ reiicit̃. & tali casu
a habet locũ qd dr̃ ĩ d. auth. cui relictũ. ita notabiliter tradit Ang.[a] in consi. 80. Io. cir. fi. Ista tñ opi. Ange. vr̃ dubitab. ꝑp regulam, q̃ hr̃ in §. sed & hoc ꝑnti. in auth. de san. epis. vbi gñaliter dr̃, ꝙ ꝯditio illa reijcitur, quæ retrahit ab ingressu religionis, vel à clericatu. sed tamen dictum Ang. saluari põt in clericatu, per quẽ ad sacros ordines ꝑuenitur, quo casu bigamus ꝓhibetur ordinari. c. debitum. & c. j. de biga. Secus videt̃ in religione, in qua indistinctè omnes recipiunt̃. §. j. in auth. de mona. quia non hr̃ acceptio personarũ, vt ibi dicit̃,
6 & in c. nouit. de iud. ¶† Et ex prædictis ĩferri videtur ad priuilegia, quæ conceduntur matrimonio, de quib. hr̃ in l. j. solu. mat. & latè per Fel. in c. j. vt lit. non conte. Nam homini priuilegia vñr competere primo matrimonio, non secundo vt patet ex prædictis: & econtra, multa disposita sunt in secundis nup. quæ non habent locũ in primis: vt patet in l. j. in l. fœminæ. & per totum. j. eo. vbi cõplures pœnę imponunt̃ secũdis nup. q̃ non hñt locũ in primis. Sed videndum est, an hmõi pœnæ sublatæ sint fm canones ꝑ c. pen. & fi. de sec. nup. ubi de iure canonico mulier vidua habet liberã facul cultatem ꝯhendi matrimoniũ ex dicto Apli. & ista dispõ, etiã vr̃ hr̃e locũ d̃ iure ciuili qa mr̃imoniũ ẽ de foro cano. c. lator. q. fi. sint le. c. tuam. de or. cog. & hr̃ 2. q. 3. in c. Euphemium §. hinc colli̇r. ibi, leges seculi, ꝑcipue in matrimoniis sacros canones sequi non dedi
b gnantur de quo dixi in consi. 231. Et *cõis* resolõ[b] est, ꝙ pœnę, q̃ respiciunt odium mulierum transeuntiũ ad secũda uota, sublatæ sunt secus est in pœnis statutis in fauorem filiorum: quia illę correctæ non sunt, fm *cõem* opi. vt Abb. post Inno. & alios concludit in d. c. fi. de sec. nup. & no. Bar. in l. j. in fi. j. eo. in l. liberorum. in prin. ff. de his. qui no. infa. & ista opi. est baptizata apud omnes, ut Bald. dicit in cõsi. 148. quedam nobilis. lib. 3. & idem Bal. In l. si qua mulier. in fi. j. ad Tertu. Petr. de Anch. in consi. 100. ex prædicto themate. in princ. Rom. in consi. 172. in casu proposito. Ioan. de Anna. in consi. 74. ex his. cõ. si. in uer. quartò potest dubitari. & in cõsil. 103. uisis. colum. fina. ubi dicit, ꝙ ista est *communis* opi. & idem attestatur Maria. in consi. 34. prosequendo ordinem. col. iij. & in consi. 39. visis, & inspectis. col. v. Alexan. in consi. 68. circa præmissam. lib. iiij. & Alb. hic dicit, in fi. ꝙ ita communiter vidit obseruari, & obtinuit. & ab ista cõi opi. non est recedendum, licet articulus esset dubitabilis, ex eo, qd no. Abb. in d. c. fi. & dixi in c. ecclesia S. Mariæ. col. xv. de consti. & in consi. 223. & retenta hac cõclusione, ꝙ lucra, quæ obueniunt filiis primi matrimonii, matre tran-
7 seunte ad secundá vota, vt dicit in l. fœminæ. j. eo. etiam hodie illis debentur, hoc ampliatur, & procedit etiam dato ꝙ filii, & filiæ renuntiarent hæreditati patris, nõ aũt ab hmõi lucris excluduntur: vt no. tradit Old. in consi. 194. vltra iam dicta. vbi inquit, ꝙ in tali renunciatione considerat̃ facultas succedendi ratione sanguinis. & ista tollitur per renuntiationẽ. c. quis. de pac. in vj. Sed hoc ius, qd debetur filiis in pœnã eius, qui ad secundas nuptias transiuit, prouenit ex alia causa, ex dispositione legis: ar. l. si arrogator. ff. de adop. & latius prosequit̃ Old. in consi. præalleg. & idem concludit Guid. Papæ in q. 228. incip. ex dicto processu. vbi tñ de Old. nullã facit mentionem, sed idem probat ex aliis vt ibi colligitur: & præsertim allegat no. dictum Bar. qd bene facit, in auth. hoc amplius. in fi. j. de fideicõ. vbi inquit, ꝙ renuntiatio non refertur ad illud, qd quis sua culpa amisit. & ad hoc facit: quia filii primi matrimonii, dari ad illud qd quis sua culpa amisit. & ad hoc facit: quia filii primi matrimonii, dato ꝙ nõ sint hæredes patris, dicta lucra consequũtur. & ideo tale ius videtur separatum ab hereditate, cui renuntiauit. & prædicta conclusio procedit, q̃n post renuntiationem illud lucrum superuenit. prout Old. & d. Guido loquuntur. Secus vide-
c tur si tale lucrum tempore renuntiationis acquisitum fuisset:[c] vt in no. q. dixi in consi. 206. in fin. Et licet pœnæ statutæ in fauorem filiarum primi matrimonii, non sint sublatæ, vt s̃. dictum est: notãdum est, ꝙ tales pœnæ non habent locum, q̃n mulier, quæ vidua
d remanet, de consensu[d] primi mariti fm matrimonium ꝯheret. Ita no. voluit gl. in auth. de nup. in §. vnum itaque. in ver. siue viæ. col. iiij. & hoc expressè tenet Bal. hic, & in l. j. col. iij. in versi. sed pone. j. e. vbi dicit ꝙ testator potest remittere pœnas legales. quæ imponũtur pro secundis nupt alle. tex. in §. disponat. in auth. de nup. & ibi refert se consuluisse ꝙ q̃n alicui competunt plura iura, licet vnũ remittatur, alterum remanet. l. si dominus. in princ. ff. de serui. vrb. præd. vbi etiam no. dixit, ꝙ quædam causa relicta cuidam nobili mulieri à primo viro, sub conditione nubendi, non perderentur illa cum secundo viro matrimonium contrahente. facit tex. in l. ij. §. qd si pater. ff. ad Tertul. & fm prædictã ꝯclusionem, ꝯsuluit Ro. in ꝯs. 209. ex themate. col. j. vbi in ver. tertiò probo. rationẽ adducit: quia mulier secundò nubens facit iniuriam primo viro §. quæ verò. in fi. in auth. de nup. Sed marito permittenti nulla vr̃ inferri iniuria. l. j. §. vsque adeo, ff. de iniur. l. cum donatio s̃. de transa. & idem Ro. in no. 251. tu scis ꝙ si mulier nubat, & idẽ tradit Barth. Vero. in caute. ccxxxv. si mater. in fi. & Fran. de Crem. in not. 75. si maritus. & cum s̃. dictis concordat Bal. in consi. 260. ad euidentiã præmittẽdum est, ꝙ si testator. lib. j. vbi dicit, ꝙ testator si velit, de-
e rogare potest[e] omnib. pœnis. † quæ imponuntur secundò nuben-
8 ti post annum luctus §. disponat. in auth. de nup. in consi. 288 iuxta casum illius bonę mulieris. lib. iij. & in consi. 383. proponitur ꝙ Manfredinus. col. ij. lib. iiij. & Ange. in consi. 396. doctor insignis. col. ij. ¶Et conclusio. s̃. dicta indubitanter procedit in pœnis, quæ imponuntur mulierib. post annum luctus: secus videtur in pœnis. impositis j. annũ luctus: quia à marito remitti non pñt: quia hoc esset ꝯ bonos mores: vt no. Bal. in l. j. j. e. in loco s̃. alleg. & Ro. in d. consi. 209. & hoc modo restringi debet dcm̃ Bal. in d. consi. 240. lib. j. dum dicit, ꝙ loquitur de oĩb. pœnis, vt intelligatur post annũ luctus. Sed considerandum est ꝙ text. in d. l. j. non dicit, ꝙ sit contra bonos mores, sed simpliciter dicit, correctionẽ morũ induximus,

ADDITIONES.

a ¶Ang. Tamen Ang. ibi loquitur dubitatiuè. [redacted]

b ¶Resolutio. idem Pet. de Anc. repe. c. 1. in 2. q. prin. col. 13. de const. & consi. 101. Stepha. Bertr. consi. 110. dudum. lib. 2. & in l. 1. infra. eod. & ibi, fusissime Ioan. de Garronis. nu. 23. & est veritas. & sic l. fœminæ. & l. hac edictali, sunt etiam hodie in viridi obseruantia etiam in patria consuetudinaria Galliæ, quamuis pragmatici vulgo cõtra putent eo quod raro solent casus harum legum verificari in iudicio.

c ¶Fuisset. Sed adhuc renuntiatio hæreditatis ad istud non extenderetur. Adde Ioan. Rip. repet. l. fœminæ, q. ix. n. 13. j. eo.

d ¶Consensu. Contra sentit Io. Rip. rep. l. fœminæ. q. 2. infra eod. & est verius, nisi ita fuerit actum tempore donationis, vel liberalitatis in coniugem collatæ.

e ¶Potest. Falsum in his, quæ filiis competunt, etiam non heredib.

mus,de quo inferius dicam. Præterea loquiť qñ hoc facit marito non consentientes:sed qñ ipse dat licentiam,non vř ꝙ sit ꝯ bonos mores:quia fauori suo maritus potuit renũtiare,vt s̃.sit ꝯ est.¶Secundò,ꝯclusio s̃.dicta limitať ꝓcedere in bonis ipsius mariti,vel q̄ ab ipso ꝓueniunt,in q̄b.lnīa mariti vř pœnam remittere. secus vř in aliis pœnis, quæ in fauorē filiorũ primi mřimonii statutæ sunt. Exemplũ in casu l.hac edictali.j̃.eo.Nã non vř ꝙ maritus in p̄iudiciũ filiorũ possit tales pœnas remittere: q̄a př nō pōt p̄iudicare filio ēt in bonis ab ipso pře donatis.l.ij.s̃.si aduer.do.& tex.ĩ l. Pap. in prĩ.ff.de inoff.tes.vbi dř ꝙ př nō p̄t ꝓ filio exhr̄dato, eo inuito, q̄relā intentare:quia ipsius filii iniuria est. & idē in emphyteusi dř, ꝙ př nō pōt in præiudiciũ filii,cui sit ius q̄sitũ,renunciare: vt not. Bar.in ꝯsi.60.qō ista.in ij.dubio.& ꝯs.55.dñs Amatus. cum si.vt in ꝯs.239.col.iij.in iij.dub. Nisi dicamus, ꝙ iniuria principaliter fcā sit marito:q̄a habuit illā vxorē,& dũ est vidua,vř esse in matrimonio primi viri.l.filii libertorũ.§.vidua.ff.ad muni, in l.fœminæ. de sena.& ideo ipsi primo marito vř principaliter illata iniuria, & in ꝯñam extendať ad filios,iō pří principř facta est iniuria. vñ vř, ꝙ ēt in præiudiciũ filiorũ possit iniuriā sibi facta remittere. Et sicut mulier,quæ remanet vidua de ꝯsensu mariti, pōt impune nubere. vt.s̃.dcm̃ est:eodē mō mortuo marito,de ꝯsensu filiorum,absque pœna,pōt matrimoniũ ꝯhere.gl.no.in Aut. de non elig.scdò nuben circa mediũ in verbo,copulanť,vbi Ang.not.pro sing.in ver. & s̃.dicta uera.vbi inquit,ꝙ mř scdò nubens, patiť pęnas, q̄ in fauorem filiorũ ꝯstitutæ sunt.& hoc qñ nubit filio inuito.vel filiis in-
a uitis.secus est illo, vel illis volentibus: [a] quia tunc impune hoc facit per glo.ibi, & ideo admonet aduocatũ,vt sit cautus,qñ mulier scdo nubit,si habet filios,faciat illos ꝯsentire, & euitebit oēs pœnas.¶Et s̄m istā ꝯclusionē ꝯsuluit Ro.in cons.216. ex themate.col. j.in ver.iiij.idē probať.& idē sequiť Pet.de Vbal. in trac. succes. ab inte.in ij. parte prin.q.v.¶Et in tali casu, ēt tacitus consensus filiorũ sufficit:vt no.Ang.tradit in consi.396.doctor insignis ex Vico Flo.col.ij.vbi dicit,qđ filii,quibus fuit facta iniuria per mātrē, quæ transiuit ad scda vota,p̄nt talem iniuriā remittere consentiendo à principio,vel postea ratũ hñdo,ēt tacitè,vt dixi in cōs.206. & no. Bal.in auth.ex testa.col.fi.ver.pone qđ ista Berta,j̃. eod. vbi ponit q̄ōnem de mře,quæ habebat duos filios, & vnus decessit antequā nuberet alter posteaq̄ nupsit,& ꝯcludit qđ mř succedit: quia filius præmoriens de tali iniuria nihil dixit:vnde vř tacitè iniuriam remittere:ar.l.fi.j̃.de reuo.dona.& sequiť Ale. in consi.63. in dubitatione præmissa.col.j.lib.v.& hoc ꝯfirmať:quia cum pęna priuationis imponať scdo nubenti in fauorē filiorũ primi mřimonii, intelligiť ꝙ talis pœna habeat locũ tunc demũ filiis ipsis volentib. vt in simili no.Bar.in l.ij.per illũ text.ibi.Si modo voluerint.j̃.de iu.emphy.& de feudo no.Sal.in l fi.C.de reuo.don.cũ si.vt dixi in consi. 206.s̃.all.& s̃.dicta locum hñt extantib.filiis ex primo mřimonio. secus si nō extarent:quia tunc mulier p̄t liberè s̄m mřionium contrahere.& non prohibeť succedere,qñ alii filii ex primo matrimonio non supersint.l.fœminæ.§.fi.in ver.qđ si nulla..j̃e. & not.Bart. in auth.ex testō.j̃.e.cum si.vt Ale.tradit in consi.63.in dubitatione p̄missa.lib.v.& idē Io.de Ana.in ꝯsi.101.visis.in fin.& Bñdi.Capra in ꝯsi.52.cũ viso.in fi. Are.ĩ ꝯsi.40.p̄supponiť in facto. col.pe.Pisis.

ADDITIO.

a ¶Volentib.Idem Dec.consi.206.num.3.sed non est simpliciter verum licet Io.Rip. repe.d.l.fœminæ.q.14.sequatur Dec.

LEX I.

1 *Lex loquens in muliere,non habet locum in marito.*
2 *Lex loquens generaliter de muliere,intelligiť, etiā de muliere, quæ sit minor.*
3 *Religio est inter maritum & vxorem.*
4 *Verbum nuptiæ,intelligitur pro matrimonio copula carnali sequuta.*
5 *Pœna quę imponitur mulieri nubenti infra annum luctus,quę sit.*
6 *Mulier quę est infamis,potest testari.*
7 *Sodomita est infamis ipso facto, & intelligiť priuatus bonis, & ñ pōt testari.*
8 *Vxor attētata à marito de vitio sodomitico,potest petere separari mřimoniũ.*
9 *Sodomiticum vitium propriè non dicitur cum muliere.*
10 *Mulieri,quæ secundo nubit,est tertia pœna: quia priuatur omnibus relictis.*
11 *Bona omnia relicta mulieri,quorum est incapax,quando secundo nubit, applicantur hęredibus,vel cohæredibus vel venientibus ab intestato.*
12 *Mali mores corrigendi sunt.*
13 *Indignus propter malos mores, & non propter delictum, illud quod ab ipso aufertur non applicatur fisco.*
14 *Pœnam nullus iudex potest sibi applicare.*
15 *Mulier quæ nubit infra annum luctus,priuatur omnibus relictis sibi à marito primo in eius testamento,& quomodo hoc procedat.*
16 *Statuto disponente,ꝙ maritus lucretur tertiam partem dotis,vxore decedente in matrimonio, an illud lucrum debeat reseruari filiys primi matrimonyj.*
17 *Lucrum quod lucratur maritus vxore decedente in matrimonio, an sit ex cā onerosa,vel lucratiua.*
18 *Maritus potest consentire, etiam in fraudem creditorum,vxori disponenti de lucro dotis,quod sperabat ex forma statuti.*
19 *Lex quando defert aliquod ius pluribus existentib.in diuersis gradib.intellgitur secundum ordinem gradus.*
20 *Mulier quę secundo nubit infra annum luctus,non potest succedere vltra tertium gradum,*
21 *Omnes pœnæ impositę mulieribus secundò nubentibus infra annum luctus, sunt sublatæ de iure canonico.*
22 *Princeps etiam post aditam hæreditatem,potest in præiudicium hæredum legitimari.*

SI qua mulier. ¶Ista est lex prima huius tit.quæ diuidiť in quĩque p̄tes,vt p Bart. hic.& summať vt Bal.hic.dicit.¶Primò nota.ibi,si qua mulier,ꝙ cũ tex.loquať in muliere,nō vř hře locũ in viro.ad idem facit tex.in l.si qua mulier.j̃.ad Ter.in l.si qua ex fœminis.j̃.e.& rō illa vř.q̄a fœmininũ nō ꝯcipit masculinũ.l. si ita scriptum.de le.ij.l.seruis leg.de le.iij.cũ si.vt dixi in l.ij.in fi.ff. de re.iur.
1 † Et ideo pœnæ q̄ hic imponunť mulieri secũdò nubēti.j̃.annũ luctus,non habent locũ in viro:vt ꝓbať in §.primæ si q̄dē.in ver.sed viri q̄dē.in auth.pe nup.& no. Ang.in §.quia vero.in auth.de nō eligen.& in §.si vero expectet. circa fi.in auth.de nup.Ro.in cōsi.82. in casu ꝓposito.& facit tex.in l.vxores.ff.de his, qui no.infa. & qđ no.per gl.in l.ij.§.j.in verbo,aufertur.ff.de his,q.vt indig.& idē tenet Bal.in auth.eisdē pœnis.j̃.eo .co.fi.in ver.itē nec pœna nubentium.& tradit Azo.de sec.nup.in prin.Host.in sum.eo.ti.in §.quare & qualr.co.2.in ver.sic vidisti de pœna.Secus vř in pœnis,q̄ impositæ sunt post annũ luctus,in fauorem filiorũ, q̄ pariter in ma-
a rito,[a] sicut in uxore locũ habent.§.q̄a verò ꝯ binubos,in aut.de nō elig.in prin.& tenet gl fi.in l.fœminę.j̃.eo.ubi Bar.refert Fran. de Sala.ita Bononię consuluisse:& dicit istā esse veritatē.& idem Sal. ibi sequiť dicens de facto ita obtinuisse.& idē Bar.in l.de emācipatis.j̃.de legi.hæ. Azo.in sum.eo.ti.co.2.ver.item qđ dictũ est,minorē.Hos.in sum.e.ti.§.quare.circa fi.in ver.q̄cunque aũt.Ol.in cōsi. 39.quidā habuit vxorē.circa fi.in ver.ad secũdũ.Pet.de Anc.in ꝯsi. 347.quia ex facto co.ij.Ro.in consi.282.in casu proposito.Pa.de Ca.in l.mater.j̃.ad Ter.& in consi.312.viso puncto.Mari.latè in ꝯsi.34.ꝓsequēdo ordinē.Are.in cōsi.72.ꝓponitur in facto co.2. in dubio.& Bar.Soc.in ꝯsi.263.capio primũ in ver.circa s̄m.vbi dicit,ꝙ semper ita practicatũ fuit,& cũ p̄dictis concordat Ang.Are.in § p̄feruntur.co.pe.insti.ad Tert.& in trac.de test.in verbo, nolens intestatus decedere.co.5.Nic.Vbal.in trac.de suc.ab inte. in ij.q.prin.co.3.& Capra in consi.64.pũctus quidā Venetus.col. ij.& Guido.Papæ in q.228.ex dicto ꝓcessu.in prin.& dixi,in consi. 130.Et ex prędictis patet,ꝙ licet maritus & vxor correlatiua sint, tñ statutũ in vno,nō habeť locũ in altero.qñ est diuersa rō.d.l.vxores.& facit tex.in §.patiť.insti.de iniu.Secus subsistēte eadem rōne:vt patet ex j̃.dictis.& de hoc dixi in l.j.s̃.de inius vo.¶Secũdò
2 no.s̄m Bal † ꝙ cũ hic dicať simpř de muliere,gñaliter intelligitur ēt in muliere q̄ sit minor 25.an.q̄a in malis morib.non subuenitur minorib.l.j.s̃.si aduer.delic.facit tex.in l.auxiliũ.§.in delictis.ff. de
b min.Nam rřr statutũ,& consuetudo ꝯprehendit ēt minorē.[b] l.si sine.§.Lucius.vbi Bar.ff.de admi.tu.Ang.in l.si plures.ff.de pac. Alex.in consi.36.ꝯsideratis.li.4.co.pe.Car.in cle.j.in iij.oppo.de resti.in inte.de quo ēt Ale.ibi in consi.62.in causa,& lit.co.pe.lib.7. & dictum Bal.hic vř procedere in casu istius.l.in delicto in faciendo,in quo agiť de dolo,ꝯ quē minorib.nō dať restitutio.l.si ex cā. §.fi.& d.l.auxiliũ.§.in dilectis.de min.Secus vř in delicto, qđ in nō faciendo ꝯsistit:q̄a tunc mulier minor excusatur.l.minorib.j̃.de his,quib.vt indi.& in l.fi.vbi casus s̃.si aduer.delic.Et ratio illa vř: q̄a maius delictũ est illud,qđ in faciendo ꝯsistit:vt per gl.in l.si mo
3 ra.ff.so.ma.¶Tertiò no.ibi,religionē priori viro,ꝙ inter maritũ & vxorē,est q̄dam religio.& idē diciť in l.si qua mulier.j̃ ad Ter.& est religio largo modo,sicut dř religio christiana.l.j.s̃.de sum.Tri. clem.j.& ibi Car.in iij.no.de testi.& in casu isto dř religio propter honestatē.§ si aũt tutelam.in auth.de nup.ibi,ꝓpter solā honestatem.Domini.post Io.An.in c.j.§.fi.co.v.de homi.lib.6 cum si.sed tamen in casu isto aduertendum est,q̄a quantũ ad pœnā infamię, de qua agitur,non vř qđ alia sniā delaratoria requirať:q̄a trahit secum exequutionē,& sniā declaratoria nō ē necessaria,vt dicit Im. in c.fœlicis.de pœ.in vj.& ibi Domini.in ij.co.& facit qđ no.Bal.in l.quæ sub ꝯditione.§.fi.ff.de condi.insti. & tradit Fel.in c. Rodulphus.de resc.char.pen.ver.limita quartò.Et talis pœna infamiæ ēt habet locum in marito,q̄ scienter vxorē secundò nubētē accipit. l.liberorũ.§.notatur.l.j.§.pen.ff.de his,qui no.infa.& in l.decreto. s̃.ex qui.cau.infa.irroga.& sicut ista pœna infamię hodie est sublata in muliere,vt s̃.in rub.dictũ fuit pariter & in uiro tolliť ratione correlationis:vt no.Barto.in d.§.notatur.& Ang.in d.l.liberorũ.

§.fi.qui

ADDITIONES.

a ¶Marito.Ro.consi.182.Ale.consi.3.nu.12.lib.7.Steph.Bert.consi.89.ex themate.li. 1.Io.Rip.repe.l.fœminę.q.j.infra eo.Aym.consi.36.
b ¶Minorem.Ro.sing.ult.Hip.Mars.sin.481.Alex.consi.49.co.3.lib.1.consil.254.lib. 6.Alber.de Rosat.in 2.part.stat.quæst.369.Lud.Roma.consi.120.& consil.166.

§.fi.q incipit,excusat.in fi.& quia correctio legis facta invxore,habet locum in marito:vt no.Bar.in l.fi.per illum tex.infra de indi.vi dui.toll.& talis correctio vr̃ ꝓcedere,qñ mulier ꝯhit ſm matrimoniũ,ꝓut loquitur tex.in c.pen.de ſec.nup.vbi ſm Apoſtolum dat licentia,vt nubat in domino,& eius infamia abolet.c.fi.eo.tit. Secus vr̃ ſi mulier mortuo primo viro,viuat luxurioſe:quia tunc ꝯ illam hñt locum oẽs pœnæ,q̃ ſecũdò nubentib.̃ j.annum luctus imponũtur.vt no.Bar.in l.his ſolis.in fi.ĩ.de reuocãd.dona.& ſentit Bal.in l.j.in fi.ff.de his,qui no.inf.& Abb.idem tenet in c.vxoratus. per illum tex.de conuerſi.coniug.& ad hoc eſt caſus in §.fi.in auth.de reſt.& ea quæ parit.co.4.Et ĩ tali caſu nõ vr̃ ꝙ pœna infamiæ, nec aliæ pœnæ ſublatæ ſint à iure canonico,qđ tollit infamiam,& als pœnas iuris ciuilis ꝓp licitum mr̃imoniũ,qđ aliàs eſt fauorabile,vt repleatur ciuitas liberis hoĩb.l.j.ff.ſol.mat.in l.hoc modo.in fin.de cond.& dem.q̃ qdem ratio ceſſat in muliere,quę luxurioſe viuit. & uerba ẽt non ꝯueniunt,q̃ de mr̃imonio loquunt̃,& cum materia illa ſit correctoria,nõ debet trahi ad iſtũ caſum,in quo ratio canonica ceſſat,& verba adaptari nõ p̃nt.& ſic ẽt hodie in tali caſu pœna infamiæ habebit locũ,nam laici religioſi dñr,qñ honeſtè viuunt,vt dicit Car.in cle.j.alle.tex.in c.eccleſia S.Mar.de conſti.ibi, laicis religioſis,& in c.fi.in prin.de reb.eccle.non alie.& no.Abb.in d.c.eccl.S.Mar.in 3.nota.Et religio dr̃ ẽt eſſe in iudice.l.j.C.ſi ex fal. excuſ.tut.& religio ꝓ reuerentia accipitur.l.fundus.ff.fa.erc.Er ẽt in iudæis religio dr̃.l.nemo exterus.ſ̃.de iudæ.Propriè verò religio eſt erga Deum.l.veluti.ff.de iuſt.& iu.no.per gl.in l.j.ff.de inof. Et propriè ſunt religioſi,qui tria ſubſtantialia profitentur, vt not. Ab.in rub.de reg.cum ſi.vt dixi in d.c.eccleſia.colũ.vj.in iiij.nota.

4 ¶† Et no.ibi nuptiarum,hoc verbum accipitur pro matrimonio copula carnali ſequuta.facit tex.in l.ſancimus.ſ̃.de nup.& in c.genuit.& ibi gl.xxvij.q.2.& no.Ab.in conſi.j.co.2.in 1.lib.& hoc ꝓpter ſubiectã materiã:quia hic ꝯſideratur turbatio ſanguinis,ĩ qua copula requirit̃,& in iſta rõne ſponſalia ẽt de p̃nti contrahi poſ-

a ſunt,abſque ᵃ pœna.l.ſolet.& ibi gl.ff.de his,qui no.inf.ſic etiã reſpectu bigamię requiritur ꝙ matrimoniũ ꝯſummatum ſit, ſequuta copula carnali,in c.debitum.de biga.& in c.ex publico.de conuer.coniu.dr̃ ꝙ non licet marito vxorẽ dimittere, qđ intelligitur matrimonio copula carnali ꝯſummato,& de his dixi in l.nuptias. ff.de re.iu.¶Quintò no.ibi,ſit infamis,ꝙ prima pœna,q̃ imponit̃ mulieri contrahenti ſecundas nuptias ĩ.annum luctus,eſt infamia quæ ipſo iure irrogatur:vt probat hic ſm Bal.dum dicit tex.ſit infamis,& verbum illud ſit,ipſo facto.vel ipſo iure intelligitur.& hoc in terminis tenet gl.in l.decreto.in ver.contrahit ſ̃.ex qui.cau.infa. irrog.& idem voluit glo.in c.licet cau.de elec.in vj.in ver.priuatus ſit.nam ipſo iure intelligitur vt gl.ibi dicit.ad idem glo.in c.quicũque.de hære.in vj.in ver.innotetur.in fi.& iſta concluſio videtur procedere in dubio,ſecus eſt,ſi talia verba proferantur in materia in qua per illa iura declararatũ ſit: ꝙ requiratur ſentẽtia,vt declarat Ab.in c.2.in fi.de for.comp.Et licet talis pæna ipſo iure impoſita ſit,vr̃ tamẽ ꝙ ſententia,vt declaratoria ſuper facto requiri

b tur. ᵇ c.cũ ſm.de hære.in vj.& no.Barto.in l.eius qui latorem.in fi.

5 prin.ff.de iu.fiſ.Ang.in auth.de ince.nup.in prin.col.pe.¶† Sextò ꝙ ſecunda pœna,quæ imponitur mulieri nubenti, infra annum luctus,eſt,quòd ſecundo marito non poteſt dare in dotem vltra tertiam partem bonorum,nec pariter in teſtamento vltra tertiam partem ei relinquere poteſt.& iſta eſt non leuis pœna, quæ aufert mulieri poteſtatem diſponendi de rebus ſuis.Iniquum eſt enim ingenuis hominib.non eſſe liberã rerum ſuarum adminiſtrationem:vt dicit tex.in l.ij.& fi.ff.ſi quis à par.fue. manu.& dici ſolet.ꝙ in re ſua quilibet eſt moderator,& arbiter.l.in re mandata.ſ̃. manda.l.nemo exterus.ſ̃.de iudæ.etiam abutendo.l.ſed & ſi lege. §.conſuluit.ff.de peti.hę.& ideo ſtatutum in contrarium eſt odioſum,& reſtringitur:vt tradit Pet.de Anc.in conſi.381.ante determinationem.in prin.& Soci.in conſi.110.viſo ſtatuto.in ij.colũ. lib.ij.& vlterius videtur pœna:quia cum maiori parte bonorum vel cum omnib.bonis digniorẽ haberet maritum propter maiorem dotem:arg.eius,quod no.per glo.in l.ſi preſes.ĩ.de do.In vidua enim maior dos requiritur,vt Bald.dicit in conſil.26.incip. factum proponitur.lib.v.& in conſi.98.mulier maritum.libro.ij.

6 ¶Septimò no.ibi,neq; ex teſtato,ſm Bal.hic,† ꝙ iſta mulier, quæ erat infamis,non prohibetur teſtari.& ſiue ſit infamis ipſo facto,ſiue per ſententiam,non perdit facultatem teſtandi:vt Baldus hic dicit.& Sal.in tertio nota.hic.& probatur in l.fina.de lega.j.iuncta l.ſi tutor.ſupra de interdic.matri.& hoc idem tenet Bartol.in l.is cui.§.fina.ff.de teſtam.Alber.in rubr.infra qui teſt.fac.poſſ.in verſi. ſed nunquid infamis.& Baldus in capitulo cum decorem.de vita & honeſt.cle.in verſi.quid de infame.vbi loquitur in meretrice. & cum prædictis concordat Angelus Aretin.inſti. quibus non eſt permiſ.fac.teſt.in ver.quòd de infame.Abbas in conſil.41.in quæſtio.quæ vertitur.colum.penu.in ſecundo lib.& Peruſi.in repet.c. ſi pater.in rubr.in verſic.ix.prohibetur.de teſta.in vj.& Socin.in l. quidam relegatus.in fin.de rebus dubiis.Et iſta concluſio procedit niſi eſſet infamis ex cauſa, quæ redderet illum inteſtabilem.

7 l.is cui.§.fin.de teſta.† & exemplum notabile habetur in eo,qui ſit infamis ex vitio ſodomitico,dato ꝙ non ſit ꝯdemnatus,ipſo facto vr̃ infamis.l.palam.§.quæ in adulterio.ff.de rit.nup. & priuatus intelligitur bonis,vnde non põt teſtari,vt aliàs conſultum fuit per d. Anaſtaſium Platum,doct.Mediol.qđ conſilium eſt inſertum in

8 lib.j.conſiliorum And.Sic.in fi.ibi enim.And.Sic.latius ꝯſuluit,† ꝙ vxor tentata à marito de vitio ſodomitico,poteſt petere ꝙ ſeparet̃,vt patet in conſi.44.& in conſi.45.ponit̃ d.cõſi.d.Anaſtaſij.Et

9 incidenter † notandũ eſt,ꝙ propriè loquendo cũ muliere nõ dr̃ vitium ſodomiticũ,ſed pollutio extraordinaria. ita aliàs conſuluit Maria.in conſi.inc.vtrum cũ muliere.alleg.Arch.35.q.iiij.in c.extraordinaria pollutio.& quia iura præcisè dñt cũ maſculis in §.itẽ l.Iul inſti.de pub.iu.& in l.cum vir.cum gl.C.de adul.Sed b̃r ꝯrium verius eſt.& ita tenet Car.in clem ij.de conſan.& aſſi.in xiij.q.& ꝓbatur xxxij.q.vij.in c.vſus.ibi,maſculis & fœminis.& in c.adulterii

10 malũ.ea.cauſa.& q.¶†Octauò no.ibi,præterea hæreditati. ꝙ mulieri ſecundò nubenti ĩ.annum luctus,tertia pœna imponit̃: quia expers redditur oĩum relictorum in vltima voluntate,& per viam donationis cauſa mortis.Expers enim dr̃ ſine parte: vt colligit̃ in l. atheletæ.in fi.ff.de excu.tut.& in l.expertes literarum.C. de decurio.lib.x.& in effectu incapax vr̃.& hoc de relictis ab aliis, quam à viro.: de quo ĩ.ſpecialiter dicetur.Vnde illud ſub regula iſta generali non comprehendit̃:ar.l.doli clauſula.de ver.obl.in l.ſanctio legum.ff.de pœ.& dñt Odof.& Alb.hic tex.iſtum procedere in relictis ab extraneis,vel coniunctis,vel tertium gradũ:vt in fi.l.dr̃ hic. & idem Sal.hic in iiij.no.Sed tñ aduertendum eſt, quia ꝙ in fin.hic dicitur,de tertio gradu ab inteſtato loquit̃:hic autẽ loquit̃ ex teſtõ: & vr̃ hic loqui in relictis ab extraneis. quæ abſolutè auferuntur.§. primę ſi quidem.ver.ſed neque extrinſecus.in Auth.de nup.& iſta pœna habet locum in vltima voluntate prout loquit̃.ſecus ergo in donatione inter viuos:vt no.per gl.hic in ver.donationem.quã Bal.Sal.& doct.ſequuntur.Et confirmat̃ iſta concluſio,quia iſta pœna fuit limitata in relictis,quæ quidem relicta denotant vltimã voluntatem.l.j.in fi.ff.de tabu.exib.ergo non vr̃ talis pœna habere locum in diſpoſitis inter viuos: quia limitata cauſa limitatum effectum producit.l.in agris.ff.de acqui.re.do.ad hoc bene facit tex.in l.cum hi.in prin.iuncto verſi.planè.ff.de tranſ.vbi prohibitio facta in materia fauorabili,in relictis in vltima voluntate, & in donatione cauſa mort.non habet locum in donatione inter viuos, à fortiori vr̃ hoc eſſe dicendum in materia pœnali, de qua agitur in caſu iſto.Et in iſta tertia pœna,in qua mulier expers, & incapax dicit̃ relictorum mulier ipſa non accipit,nec capit cum effectu.vt Bald. hic dicit,& poſt Pet.concludit no.ꝙ qñ quis nõ capit, nec accipit, tunc fiſco nihil debetur, & talis diſpoſitio pro non ſcripta habet̃. & ita loquitur.Sed qñ accipit, & non capit cum effectu iuxta l.aliud eſt capere.ff.de ver.ſig.& tũc illud fiſco applicatur, & cum iſta concluſione cõcordat Bar.in l.hæreditas.ĩ.de his,qui.vt indig.col. pe.vbi dicit,ꝙ qñ quis eſt oĩo incapax,nõ admittitur fiſcus,ſed veniunt ſuccedentes ab inteſtato.& idem Bart.in l.fi.col.iij.ff.de his,q vt indig.& Bal.in l.hereditas.col.fi.cum ſi.vt tradit ibi Alex.& ſm iſtam concluſionem conſuluit Maria.in conſi.22.ſequendo ordinem.col.4.in fi.inquit, ꝙ eſt cõis regula, & doctrina, ꝙ qñ quis eſt incapax hereditatis,vel legati,nõ defertur fiſco, vt ab indigno, ſed ſuccedunt venientes ab inteſtato.l.ſi quis mihi bona.§. ſi quis planè.ff.de acq.hær.& in l.ſi in metallum.ff.de his, quæ pro non ſcrip. & allegat etiam ſpecialiter Bal.hic poſt Pe.& dicit,ꝙ qñ quis eſt incapax acquiri ſibi,non poteſt ei auferri.quia priuatio præſupponit habitum.l.decem.§.decem.de vẽr.ob.& idem tradit Cor.in conſ. 222.vr̃ in hac conſultatione.col.ij.lib.iiij.vbi ponderat in iſto tex. ver.expers,qđ reddit perſonam incapacem.& idem Cor.in conſ. 104.prohibens.col.j.e.lib.4.& cum ſ̃.dictis concordat Ale.in ꝯſi. 202.perſpectis verbis teſtamenti.col.j.in vj.lib.& facit qđ no.Ol-

11 d.in conſi.39.thema tale eſt,legatum factum eſt.¶†Nonò not.in ver.hæc nanque omnia,ꝙ bona relicta mulieri, quorum eſt incapax,qñ ſecundò nubit,applicantur hæredib.cohæredib.vel veniẽtib.ab inteſt.& qđ dicitur de hæredib.intelligitur quando erat relictum aliquid mulieri,aliis inſtitutis hæredib.de cohæredib. intelligitur,qñ ipſa mulier erat ſimul cum aliis hæredib.inſtituta:& de venientib.intelligitur,quando ipſa mulier in totum ſit hæres inſtituta,vt in glo.dicitur.& ita tex.declarat Albe.hic poſt Odof & dicit ꝙ tex.intelligitur referendo ſingula ſingulis, & ad hoc facit gl.in l. fin.& in verſi.ſiue.& ibi Ang.infert ad no.q.infrà de fideic.& concludit,ꝙ verba dicunt intelligi referendo ſingula ſingulis. ad idem gl.quæ vtitur iſto modo loquendi in verſi.generaliter.in princip. in

ADDITIONES.

a ¶Abſque Dummodo conſler differri executionem in tempus promiſſum, adde Ful. in rub.de ſponſ.col.iiij.

b ¶Requiritur.Immo quatenus actus ſecum trahit executionem de iure.vt in c.licet epiſcopus.de præb.in vi.

in verſ. non reputata. ſ. de reb. cre. l. j. §. ſinautem quis ſub conditione. in verſ. fortuna. ȷ. de cad. tol. in l. qui futurum. in glo. fin. ff. de pac. institu. de excep. in princip. in verſ. in factum. & in authent. de exhib. reis in verſ. decretis. Et dum dr, vendicari iubemus, videtur ꝙ translatum ſit dominium. & hoc non videtur mirum: quia ex diſpoſitione legis tranſit dominium ſine traditione. l. cum ipſe ff. de publ. l. j. §. an bona. & l. Impera. ff. de iu. fiſ. vel etiam tex. intelligi poteſt, vendicari largo modo etiam pro actiōe perſonali accipit: vt per glo. in l. per diuerſas. in verſ. ſua. ſ. man. & quandoque etiā vendicare intelligitur quis retinendo: vt per glo. in l. j. ȷ. ad Carb. & in c. relatum. de iure patro. & dixi in d. l. j. ad Carbo. & hoc modo videtur ꝙ intelligatur tex. in auth. de nup. in d. §. primæ, ſi quidem. in d. ver. ſed neque. dū inquit, ſed hæc veniunt, aut maneant apud hæredes ſcriptos. nam iſta prima intelliguntur referendo ſingſa
12 ſingulis, vt dictum eſt. ¶ † Decimò no. ibi, correctionem morum, ꝙ cauſa finalis eſt ſm Bald. hic, vt mali mores corrigantur. & idem Bald. in l. 3. ff. de teſtam. dicit, ꝙ in caſu iſtius l. non eſt propriè delictum, ſed ſunt mali mores: ideo relicta nō applicant fiſco. & per iſtum tex. dicit Bald. in conſ. 164. eccleſia receſſit. col. ij. li. 3. ꝙ mali mores corrigendi ſunt. Sed aduertendum eſt, quia tex. hic, ſimpliciter dicit correctionem morum induximus, non autem loquitur de malis morib. vt no. Bal. refert. Ad hoc pōt rñderi, ꝙ ex quo fuit facta correctio morū, ſatis videtur ꝙ eſſent mali mores: quia boni mores non corriguntur. l. ex ea parte. §. mulier. de verb. obli. & hoc etiam confirmatur ex pęnis, quæ imponūtur: arg. l. ſancimus. ȷ. de pę. & ad hoc facit tex. in l. j. ff. de do. inte. virum. vbi tex. loquitur de morib. ſimpliciter, ibi morib. apud nos receptum eſt, & tñ ſi donatio ibi valeret, eſſet ꝯ bonos mores, per rationes, quæ ibi in l. ij. ponuntur. & ad idē facit tex. in c. vt mores clericorum. in prin. de vit. & ho. cleri. vbi ſimpliciter tex. dicit mores, & pp correctionē, quæ ibi mandatur fieri de malis morib. intelligitur. & ita vř in caſu iſto, ꝙ pp rationes prohibitionis de quib. per Bal. hic. col. pe. in ver. modo quæro. videtur, ꝙ tex. hic intelligatur de correctiōe
13 malorum morum, & ſic bene ꝓbat qđ Bal. hic bene dicit. ¶ † Vndecimò no. ꝙ quando quis eſt indignus pp malos mores, & non pp delictum, illud qđ aufertur, nō applicatur fiſco. & ita limitatur qđ dicitur in l. Papinianus. §. meminiſſe. ȷ. de inof. teſ. vbi Ang. hoc dicit in ver. item hic eſt caſus. & no. Alb. hic, Bal. Ang. & Sal. & idē Ang. in l. ſi pr. ȷ. de hæ. inſti. vbi inquit, ꝙ penitus incapax, non aperit viā fiſco, de quo ſ. dictū fuit, & etiā quando indignus eſt abſq; ſuo delicto, vt hic, vbi nō eſt ꝓpriè delictū, qñ mulier ſcđò nubit, ſed punitur pp malos mores. Sed ꝯ iſtā ꝯcluſionē vř tex. in l. fin. ſ. de pac. vbi pcm de hæreditate viuentis non valet: qa eſt ꝯ bonos mores. vt ibi dř & tñ illa hřditas applicať fiſco, ſm glo. ibi, in verſ. obſeruari, q̄ allegat tex. qui expreſsè hoc dicit in l. qđā. §. fi. ff. de do nat. vbi dř, ꝙ donatio de bonis viuentis nō valet: qa ꝯ bonos mores: & tñ in l. ſeq. ꝯriū dř: nā ei vt indigno auferť hřditas. & idem dř in l. ij. §. fin. ff. de his, qb. vt indi. & augeť difficultas: qa in terminis noſtris, qñ mulier ꝯhit mřimoniū ꝯ ꝓhibitionē iuris limitatam in certo tpe, illud qđ acquiriť occaſione talis matrimonij, applicatur fiſco: vt eſt caſus in l. ij. §. j. ff. de his, quib. vt indig. ita pariter in caſu noſtro hoc videbatur dicendū. Reperio Bal. q proſequitur iſtam difficultatem ī conſ. 7. pūctus talis eſt, quidam F. ā. Herculani. li. 5. in fin. & poſt lōgā diſputationē finałr ꝯcludit diſtinguendo, ꝙ tex. in d. l. fin. procedat, qñ illa hřditas deferť ex diſpoſitione legis: & tali caſu applicať fiſco illud, qđ amittiť, ſecus ſi ex diſpoſitione hominis: qa fiſco nō debeť. l. ſi ab hoſti. §. fi. ff. ſol. ma. Sed iſta diſtinctio nō ſatisfacit: qa vř ꝯ text. in d. l. ij. §. j. ubi fiſco applicať, qđ ex teſtō uxoris, & ſic ab hoīe acqſitū fuit. & ſilř tex. in d. l. fin. ēt uř hře locū in ex̄neis, qb. hřditas ex teſtō & ſic ab hoīe delata fuiſſet: qa loquiť gnałr, ut dixi ibi. Vñ ałr rñdēdū uř, ꝙ ī caſu iſto ſpāliter hoc ſtatutū ſit ab Imperatore, ꝯ rſam cōem: qa Imperator hic ulterius proceſſit, per rōnē, quā adducit, ne uideať hoc feciſſe: ut fiſcus lucreť: & hoc modo in ſimili rñdet Bar. ī l. agraria. ff. de term. mo. ¶ Duodecimò no. ibi, ne ī his ꝙ ſuperiores, q malos mores corrigūt, nō debēt apponere pænā, q̄ in eorū utilitatē ꝯuertať. & iſtum tex. allegat Arch. 16. q. 6. in c. cognouimus, ꝯ nonnullos, q dum morum correctionem uidebant facere, cām ſui marſupij agebant, qđ reprehendit ibi Arch. per iſtum tex. & bene facit. qđ no. Ang. per il-
14 lum tex. in §. qñ. in fi. in auth. ut nulli iu. ubi per illum tex. dicit, † ꝙ nullus iudex inferens pœnā, pt illā ſibi applicare. tñ intelligitur, niſi ex cā: ut not. Abb. poſt Hoſti. & alios, in c. iure fauorabili. §. ceterū, col. 1. de offi ord. & ad euitādam ſuſpitionem conſuluit ibi Hoſt. ꝙ pœna pecuniaria ꝯuertať in pios uſus: ut no. Domi. poſt Io. An. in c. j. de hom. in 6. col. ij. & Abb. in ca licet. in fi. de pæ. Car. in cle. ij. in uer. inquiſitorib. in ij. q. in fin. cum ſi. ut tradit Felyn. in d. §. cæterum. & Cor. in conſ. 19. uř prima fronte. col. pe. lib. 3. Et prædicta faciūt ꝯ eā q Papiæ obſeruant, ubi ptāti dať ſalariū ſolum illud, qđ ex ꝯdemnationib. hř. qđ certè pnicioſum eſt, & magis deteſtabile uř qđ ego uidi in ciuitate Caſalis Marchionis Montisferrati: dum ibi fuiſſem ꝯductus ad allegādū ꝓ defenſione uiri innocentis: nam

commiſſario cāę erāt ꝯſtituta xv. ꝓ centenario ꝓ eius ſalario, ſi ꝯdēnaret, & ſi abſolueret nihil, & allegationes quas feci hñr in cōſi.
15 189. letatus ſum. ¶ Decimotertio no. ibi, his quartā pęnā, † q̄ imponiť mulieri ſcđò nubēti. ȷ. annū. luctus: qa priuať oībus relictis ſibi à marito primo, in ſuprema eius voluntate, & abſolutè priuať ſine aliqua redēptione vſuſfr. ſm Bal hic. & ꝓbať hic, dū abſolutè dř, his amittendis, ſecus eſt qñ mulier ſcđò nubit poſt annū luctus: qa tunc in bonis relictis ſibi à maritò retinet vſumfr. l. fœminæ. ȷ. eo. & iſte tex. vř ꝓcedere in his, q̄ mulieri ſcđò nubenti. ȷ. annū luctus acquiruntur, ex cā lucratiua legati, vel donationis. Et eo. modo intelłr in l. fœminæ. in l. hac edictali. ȷ. eo. Secus vř ſi ex cā onerosa; puta ſi ex cā emptionis acqſitio fcā ſit. ꝯſtat. n. ꝙ inter maritū & vxorem, ꝯctus emptionis & vendōnis fieri pōt. l. ſi ſponſus. §. circa vendōnem. l. ſi vir. §. ſi vir uxori. ff. de do. inter virū. Nam tali caſu mulier nō priuať reb. emptis à marito, vel alio titulo oneroſo acqſitis: vt no. Bal. in aut. in donatione in fi. ȷ. eo. & in d. l. hac edictali. §. his illud. in uer. deuolutas & idem ſequitur Ro. in ꝯſ. 219. ex themate. col. ij. in uer. vlt. pars iſta conſo ſatis clara vř: qa iura, q̄ huiuſmodi pœnas imponunt, līatē loquunť in acqſitis ex titulo lucratiuo. vt hic in d. l. fœminæ & in l cum aliis. ibi, mariti largitate pcepit. ȷ. eo. ergo in titulo oneroſo non vñr hře locū: qa līata cā līatum effectum ꝓducit. l. in agris. de acq. re. do. & pſertim hoc vř procedere in materia pœnali, de qua agit: ar. l. ſi pſes. ff. poe. & facit. qđ no. in l. fi. C. de pđiis curia. lib. x. ubi prohibitio fcā in ꝯctu vēditions, non habet locum in donatione. ergo pariter eꝯ vř, ꝙ pęna impoſita in acquiſitis ex donatione, ſiue ex titulo lucratiuo, nō
16 habeat locum in ꝯctu uenditionis: quia eadem rō non vř. ¶ † Et ex his inferť ad no. q. quā Cor. tradit in auth. ex teſtō. col. v. in ver. & pđicta inducit dñs meus. ȷ. de col. de lucro quod facit maritus de dote ex forma ſtatuti vxore præcedente in mřimonio, an dēat reſeruari filiis primi mřimonii. & refert ꝙ dñs ſuus in qōne de fcō tenuit, ꝙ ſic. p d. l. fœminæ. q̄ loquiť de Lucris quæ conueniunt ꝯiugi ex ſubſtantia alterius coniugis pđefuncti. In ꝯrium tñ arguit ipſe Cor. ibi qa tex. in d. l. fœminæ. loquiť in acquiſitis ex liberalitate mariti, & in tali lucro non verificatur: qa ꝓuenit à ſtatuto, ēt muliere inuita, vñ non dř prouenire ab vxore: qa in neceſſitate non eſt liberalitas. l. rem legatam. ff. de adi. leg. & adde Ang. in aut. de nup. in §. qa uerò lucra. in uer. ſed tunc poteſt dubitari. vbi concludit ꝙ
a tale lucrum dotis datum à ſtatuto [a] debeat reſeruari filiis primi matrimonii, & ibi in fin dicit, ꝙ licet in tali lucro non ſit largitas: quia maritus hēt à ſtatuto immediatè, tñ ſatis vř habere ab uxore, qa à prin. mulier, q̄ dat dotem, vř conſentire huic lucro, qđ poſtea
17 ſeqt. † Difficultas huius qōnis vř conſiſtere in hoc, an tale lucrum ex cā oneroſa, uel lucratiua eſſe dicať, & prima facie uidebatur eſſe dicendū ꝙ ex cā oneroſa acquiſitum ſit, ex eo, quod tenet gl. in l. ſi donaturus. in §. j. in uer. duntaxat. ff. de cōd. ob cām. ubi tenet hoc in pacto. Idem tamen vř in lucro dotis, qđ maritus vigore ſtatuti ꝯſequatur: ut Ale. ibi poſt Bal. & alios dicit, & idem Bal. in aut. præterea col. pen. in uer. non eſt uerum. ȷ. unde uir. & vx. vbi dicit, ꝙ tale lucrum hēt pp onera matrimonii. & idem Bald. in l. cum multæ. col. ij. ſ. de do. añ nup. & ideo cum maritus ptendat cām oneroſam, non vř priuari tali lucro, p ſ. dicta. & facit dictum Bald. in d. l. hac edictali. in prin. in uer. modo ſtatim emergit. ubi inquit illam legem procedere in meris lucris, & hoc non vř merum lucrum, pp onera matrimonii facit tex. in l. j. §. lucratiuas. uer. ſi uerò. ȷ. impo. luc. deſcrip. lib. x. ubi cauſa dotis non vř cauſa lucratiua. ¶ In contrarium facit, quia tale lucrum dotis diciť lucrum, & non recompenſatio oneris: ut Ang. dicit in §. aſcriptitio. in fi. in aut. de nup. & uidetur peruenire ad maritum ex ipſo matrimonio: ut Bal. dicit in auth. ex teſtamento. col. x. in uer. decimum capitulum. in fi. ȷ de col. & ad hoc uidetur text. in l. cum quis. §. j. ff. de dote. præleg. ubi lucrum dotis dř matrimonii cā acquiſitum: & idem uidetur quòd maritus, qui tranſit ad ſecunda uota, debeat tali lucro priuari, & quòd filiis primi matrimonii applicetur. & ad hoc uidetur text. in d. l. fœminæ. ubi dicitur, quicquid iure ſponſalium, quicquid nuptiarum ſolemnitate acquiſitum fuerit, id totum ad filios prioris matrimonii tranſmittitur. Certè iſta uerba uidentur bene uerificari in caſu iſto: quia tale lucrum, matrimonii cauſa procedit. d. l. cum quis. ibi, matrimonii cauſa id lucratus eſt. Et ideo concludit
18 And. Sic. in conſi. 59. in colum. ix. lib ij. † quòd maritus poteſt conſentire uxori diſponenti de dote, & lucrum dotis, quod ſperabatur ex diſpoſitione ſtatuti remittere: quia tractatur de remiſſione lucri, in quo non dicuntur fraudari creditores. in l. qui autem ff. de his, quæ in fraud. cred. & idem tenet Alexand. in l. ſi ſocer. §. Lucius. ff. ſolut. matrimo. Et idem tradit Socyn. in conſil. o 114. uiſo teſtamento dominę Mariæ. colum. ij. verſi. ad ſecundam rōnē, vbi

ADDITIO.

a ¶ Statuto. Idem Dec conſi. 19. Alex. conſi. 144. in fin. conſi. 168. libr. v. conſi. 122. nu. 14. lib. vij. Ioan. Ripa rep. d. l. fœminæ. q. xxiij. Steph. Bertr. rep. l. hac edictali. nu. 19. & bene.

vbi alle text. in l. cum hic status. §. si maritus. ff. de do. inter virũ. & latè dixi in conſ. 260. Nõ ob. ꝙ lucrum dotis videtur acquiſitum ex cauſa oneroſa: quia hoc non videtur verum conſiderata cauſa proxima, & immediata quæ eſt ipm matrimonium. d. l. cum quis, & no. Bald. in d. auth. ex teſtã. in ix. col. in ver. xiij. c. in fin. ꝟ. de coll. vbi dicit, ꝙ iſta cauſa proxima attenditur. Alle. l. ſed ſi plures §. in arrogato. de vulg. & pup. facit tex in l. ſocium, qui in eo. §. fin. ff. ꝓ ſoc & ad hoc etiam facit quia tale lucrum aduentitium dr̃: vt no. Bar. in l. ſi cum dotem. §. tranſgrediamur. ff. ſol. mat. in fin. per tex. in l. j. vbi Bal. in fin. ꝟ. de bo. q̃ lib. Nam ſi pp onera matrimonij tale lucrum acquiſitum eẽt profectitium diceretur, non aduẽtitiũ: vt latius dixi in conſ. 260. ſ̃ alle. vbi vidẽdum eſt. ¶ Decimoquartò no. ibi, tradib. ſeruatis, † ꝙ qñ lex defert aliqđ ius plurib. exñtib. in diuerſis gradibus, intelligitur ſm̃ ordinem gradus: vt Bal. hic dicit per iſtum tex. Ad idem tex. in l. cum ita. §. fin. in l. prætor. §. fratre. in ver. qđ ergo. de leg. ij. & in l. fin. ꝟ. de ver. ſig. ibi, gradatim fieri. & no. Ang. in conſ. 38. quidam Io. cum ſi. vt tradit Ale. in l. Gallus. §. quidam rectè. col. pe. de lib. & poſth. vbi hoc dicit in ſubſtitutione facta de liberis & idem tradit Alex. in conſ. 24. in cã vertẽte, in prin. li. iij. & in conſ. 9. põderatis his. col. ij. li. v. & in tali caſu

a etiam filius fratris cum patruo ſimul admittitur quia ĩtrat locum patris, & in eodem gradu eſſe reputatur §. cum filius. in ſti. de ſucceſ. ab inte, & in § reliquum. in auth. de here. quæ ab inteſt. vbi Ang & no. Bar. in auth. poſt fratres, per illum tex. ꝟ. de ſuis & legi. & etiam tradit Ale. in conſ. 88, ꝙ concurrere debeant, li. j. vbi cõcludit, ꝙ licet à ſtatuto in ſucceſſione vocati ſint proximiores in gradu, tamẽ filius fratris ſimul cum patruo admittitur, & idẽ Ale. in conſ. 137. preclarè. eo. li. j, & in conſ. 27. videretur, col. pe. li. iij. & hoc procedit in diſpoſitione legis, vel ſtatuti. Secus vr̃ in diſpoſi-

b tione hominis, puta in fideicom. quia proximior in gradu vocatus vr̃, & filius fratris non intrat locũ p̃ris: vt no. ꝯcludit Bal. in d. l. cũ ita, §. fideic. de leg. ij. vbi Cu. & Flor. ſequunt. & hoc idẽ Ale. ſequit in ꝯſ. 203. ꝯſideratis verbis. col. iij. lib. ij. in ꝯſ. 4. põderatiꝭ verbis teſtĩ. col. 4. lib. 4. in conſ. 129. perſpectis his. col. ij. li. v. & idem Cu. in conſ. 106. mulier inſtituit maritũ. col. fi. Ang. Are. in d. §. cũ filius. & latè dixi in conſ. 1. vbi vidẽdum eſt. An aũt conſiderentur proximiores in gradu, reſpũ teſtoris, vel reſpũ grauati in reſtõne fideic. tradit Soc. in l. ſi cognatis. de reb. dub. & in conſ. 78. capien-

20 do primũ. col. iiij. li. vlt. ¶ † Vlt. no. ibi, eandẽ quoque mulierem, ꝙ pœna imponit mulieri ſcđo nubẽti. ꝟ. annũ luctus, vt ab inteſtato non poſſit ſuccedere vltra tertium gradũ. Vñ infert Bal. hic, ꝙ nõ poterit ſuccedere nepoti fratris, qui eſt in quarto gradu ſm̃ computationem iuris ciuilis. §. quarto gradu. inſti. de gradi. Nam qđ dr̃ hic de tertio gradu, & de ſcđo gradu ſ̃. intelr̃ ſm̃ computationẽ iuris ciuilis: quia iura ciuilia ſm̃ leges, & iura canonica ſm̃ canones debẽt interpretari: vt Bal. dicit in l. j. col. ij. ꝟ. qui bo. ced. poſ & idẽ Bald. in l. ſi qñ. in ſi principij. ſ̃. de inof. teſt. & facit qđ not. Bald. in l. ſi nondum. circa fin. verſ. ſed dubitat. ꝟ. de fur. & qđ no. Bald. in c. cum veniſſent. col. ij. de eo, qui mit. in poſ. Sic ẽt verba ſtatuti ſm̃ verba alterius ſtatuti intelligenda ſunt: qa in hñtib. ſymbolum facilior eſt tranſitus: vt no. Pet. de Anch. ĩ conſ. 423. viſo pũcto. col. fin. & in conſ. 93. iſta dña in ver. nõ ob. Et qđ dictũ eſt de legib. idẽ vr̃ in ſtatuto, in quo ſcã ſit mẽtio de gradu, ſm̃ cõputationẽ iuris ciuilis gradus intelligit: vt no. Bar. in l. fi. ꝟ. de ſuc. edic. & idẽ Bald. ibi, cum ſi. vt Ale. ibi ꝓſequit: & idẽ Pau. de Caſ. in conſ. 266. ꝙ dicta ſubſtitutio. co. fi. ĩ pri. Cor. ĩ ꝯſ. 104 ꝯſtat, li. 3. in conſ. 57. videret prima facie. in prin. li. ij. in conſ. 248 vr̃ prima facie. li. iij. Et ꝑdicta cõcluſio limitatur, niſi ſtatutũ loquat in mã, iuxta quam canones attẽdunt. puta in matrimonio: qa tũc ſtatutũ intelligit de gradu ſm̃ cõputationẽ canonũ, vt no. ꝯcludit Io. And. in addi. Specu. in tit. de ſucceſ. ab inte. §. j. col. 3. ver & qa de gradib. vbi refert diſputationem Iaco. But. in qõne incip. ſtatuto ciuitatis Senarum, in qua dicit determinatum fuiſſe, ꝙ ſtatutum imponẽs pœnã ꝯhenti matrimoniũ in tertio, vel quarto gradu, ſm̃ cõputationẽ iuris canonici intelligitur: qa in tali mã canones attẽdunt. & ſeqtur Ale. in d. l. fi. de ſucceſ. edic. Ex quo inferri vr̃, ꝙ in ſtatuto, & pari ratione in legib. Imperatoris, qñ aliqđ diſponit in mã, in qua ius canonicũ præualet, etiam verba legis, vel ſtatuti debẽt ſm̃ canones interpretari. Vñ inferebam ꝙ pœna cõfiſcationis bonorũ, q̃ imponit à lege ciuili, in auth. inceſtas. ſ̃. de inceſt. nup hẽat locũ in nuptiis ince-

c ſtis, ſm̃ canones, vt latè dixi in conſ. 168. ¶ In glo. infamis, ibi, l. ſolet, vbi dr̃, ꝙ ſolet à principe impetrari. vt ꝟ. legitimum tp̃s mulieri nubere liceat: quo caſu, ſi licet, non vr̃ ꝙ aliquã pœnã patiat. nec (qđ plus eſt,) ꝙ liceat aliquid fieri q̃ ꝙ impune illud ꝯmittat: vt in no. q Bal. tradit in l. decuriones in fi. ſ̃. ex qb cau. infa. irro. gloſſ. tñ no. in c. reſcripta. xxv. q. ij. in ver. petenti vr̃ intelligere d. l. ſolet. qñ nõ tractat de præiudicio alterius: quaſi velit ꝙ ꝑ illud priuilegium mulieri remittat infamia non autem tollant pœnæ q̃ in fauorem filiorũ cõſtitutæ ſunt & iſta interpretatio ſuaderi vr̃ ex cõi regula, q̃ dicit, quòd priuilegia debẽt intelligi ſine ꝑiudicio alterius. l. ij. §. merito. §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loco pub. l. nec auus. ꝟ. de emanci. li. Et iſta concluſio vr̃ bene procedere, attenta diſpoſitiõe iuris ciuilis: ſed attentõ iure canonico, qđ præualet in iſto caſu, tale priuilegium nihil operaretur, ſi reſpectu infamie reſtringat: cum illa pęna à iure canonico ſublata ſit. c. pen. & fin. de ſecun. nup. Vñ

21 ad hoc vt priuilegiũ aliqđ operet, det intelligi † ꝙ oẽs pęnæ ſublatæ ſint. & ita vr̃ gl. in d. l. ſolet, ĩtelligere illũ tex. Et ad hoc facit, qa verba priuilegij ita debent interpretari, vt aliquid operentur. ca. ſi Papa. de priui. in vj. c. in his. de priui. no. Bald. in auth. habita. in iiij. no. ſ̃. ne fil. pro patre. Cal. in conſ. 12. de priui. Petr. de Anch. in cõſil. 186. pro parte eccleſiæ cũ ſi. vt dixi in c. j. col. iiij. de reſcr. & hoc intelligitur quando apparet de mẽte principis, ꝙ ẽt filijs præiudicare voluerit: & ſatis apparere vr̃, ex quo priuilegium aliàs nihil operaret, per ea, q̃ dixi in c. ſuper eo. de offi. dele. Nam ſi de voluntate principis apparet, de poteſtate eius non vr̃ iudicandũ: qa agit de tollendo ius quærendũ, qđ facilius reijcit. l. fi. ꝟ. de acqui. poſ. l. q autem. in prin. de his, quæ in frau. cred. & facit glo. no. in c. nãles. in ti. ſi de feu. fue. contro. q̃ tenet ꝙ princeps p̃t legitimare ſpurium, vt ſuccedat in feudum in præiudicium agnatorum: quia in effectu agitur de iure quærendo, qđ etiã ſine cã princeps tollere põt. nam p̃t ſpuriũ legitimare in ꝑiudicium agnatorũ, qb. hr̃ditas delata ſit: vt Ale. tradit in conſ. 2. viſis codicillis. col. 12. lib. j. cum ſi. vt dixi in conſ. 269. conſultus ab illuſtri. col. 4. & Soc. etiã tradit conſ. 63. viſis. col. 5. li. vlt. Et, qđ plus eſt, ẽt poſt aditã hr̃ditatẽ ab agnatis: quo

22 caſu omnia hæreditaria acquirũtur. l. cũ hr̃des. ff. de acq. poſ. † Põt tamen princeps ſi velit, ẽt poſt aditam hr̃ditatem, in præiudicium hr̃dum legitimare, vt tenet expreſsè Bal. in c. j. qđ laci. dño Guerram. in princi. col. 2 in verſ. & nos dicimus in legitimato. in titulo, hic finitur lex Corra. quia tollit ius q̃ſitum de iur. ciui. qđ ẽt ſine cã à principe tolli põt: vt per Pau. de Caſ. in d. l. cũ hr̃des. & idem Pau. de Caſ. in conſ. 225. ſuper j. dub. Ale. in d. conſ. 2. col. 12. li. j. & dixi in dicto conſ. 269. & in d. c. ſuper eo. de offi. deleg.

ADDITIONES.

a ¶ Patruo. Iſtud eſt indubitatum in materia d. l. fœminæ. tex. in l. in quib. infra eod. Io. Rip. repe. d. l. fœminæ. q. 7.

b ¶ Hominis. Immo idem ſi relictum eſt familię, nec eſt verum quod glo. in d. §. in fideicom. communiter reprobetur, quia dicta gl. intelligitur ſecundum ius. & Carol. Ruyn. conſi. 134. num. 22. li. 2. fatetur glo. veram caſu quo nepos aliàs eſſet ſucceſſurus cum patruo, & ſic glo. vera eſt quæ ita intelligitur ſecundum iura quæ allegat.

c ¶ Dixi. Sed non eſt verum de iure, quia pœna non debet extendi, nec eſt tanta ratio in prohibitis ſolo iure ciuili, adde quæ dico in l. fin. num. 7. vnde legitim. vbi Decius plenius tractat.

PHILIPPI DEC. MEDIOLAN. IVRIS VTRIVSQVE interpretis. Super ſecunda codic. commentaria.

De ſeruis fugitiuis. Rubrica.

LEX III.

1 *Fugitiuus eſt, qui extra domini domũ fuga cauſa, quo ſe à dño celaret, mãſit.*
2 *Diffinitio bona non eſt, quando non conuertitur cum ſuo diffinito.*
3 *Fugitiuus eſt qui ea mente diſcedit, ne ad dominum redeat.*
4 *Fugitiuus eſt non ex ſolo poſito & conſilio, ſed qui in fugæ facto cõprehẽdit.*
5 *Fugere non ſolùm conſilij eſt, ſed etiam facti.*
6 *Fugitiui appellatione, erro continetur.*
7 *Erro dicitur ille, qui frequenter ſine cauſa vagatur, & temporibus in res nugatorias conſumptis, ad dominum redijt.*
8 *Contractus, qui re contrahuntur, vt mutuum, commodatum &c. ab executione nomen accipiunt.*
9 *Fugitiuus, etiam in vno actu verificari videtur.*
10 *Nomina quæ delictum deſignant, in vno actu verificantur.*
11 *In errone frequentia requiritur.*
12 *Debitor fugitiuus, quis dicatur.*
13 *Debitor fugitiuus dicitur, ſi eius preparatio in actu conſiſteret: aliàs ſecus.*
14 *Statutũ rigoroſum Florentinũ, contra debitores ceſſantes, & fugitiuos ꝓ cõtractib. extra territoriũ factis, & ꝓ extra territoriũ ceſſanti. locũ non hẽt.*
15 *Pes accipitur pro membro partis inferioris corporis.*
16 *Pœna quando pro delicto commiſſo imponitur, tunc deprehenſus dicitur, qui in ipſo actu non reperitur, ſed teſtib. conuincitur: ſecus quando pro delicto committendo imponitur.*
17 *Deprehenſus, de actuali deprehenſione intelligitur.*
18 *Verba naturaliter accipiuntur.*
19 *Puniri quis debet in eo membro, in quo deliquit, puta curſor in pede, teſtis in lingua &c.*
20 *Mẽbrum qui alicui abſcidit, ſecundum legẽ diuinã eandẽ pœnã pati debet.*
21 *Iudæus ſi Chriſtianam cognouerit, virilia ſibi amputari debent.*
22 *Pœna talionis hodie correcta eſt, & in deſuetudinem abijt.*
23 *Membri amputatio, eſt debilitatio corporis.*
24 *Debilitatum illud eſſe dicitur, cuius rei vſus deterioratus exiſtit.*
25 *Digiti amputatione, manus debilitata dicitur, ſed non dicit abſolutè mẽbrũ (debilitatum.*
26 *Digitus membrum non dicitur.*
27 *Pœna amputationis pedis, & metalli, æquiparantur.*
28 *Pœna metalli, morti proxima dicitur.*

29 In pœna metalli, liber libertatem perdit.
30 Natus ex damnata in metallum, seruus est, & uendi potest.
31 Seruus fugitiuus punitur, si se ad barbaros transferat.
32 Patriæ inimicos qui adiuuat, puniri potest.
33 Dictio alia, similitudinem denotat.
34 Pœnis quibus casibus maiora expressis venire intelliguntur.
35 Alternatiuę vna pars secundum aliam intelligitur.
36 Delictum quo casu consummatum esse dicatur.
37 Pedis amputatio, pœna capitalis esse videtur.
38 Aequiparatio quæ fit de abscissione membri ad vitam, quo ad iudicis competentiam locum habet.
39 Lex, si quis aliquid. §. j. allegata in glo. de quo transfuga intelligatur.
40 Seruus non dicitur transfuga.
41 Serui apud Romanos non militabant, nisi tempore Hannibalis.
42 Delictum transfugæ attentatum, non punitur pro consummato.
43 Delictis in grauibus, delictum attentatum pro consummato punitur.
44 Pęna mortis an puniri debeat, qui in platea violenter uirginē osculatus fuit.
45 Pęna extraordinaria pro osculo imponitur.
46 Pęna mortis non debet puniri ille, qui prostrauit puellam in terram, & conatus fuit illam cognoscere, sed ea resistente non potuit.
47 Mulier sicut propter adulterium dote priuatur, ita etiam propter osculum.
48 Statutum, si dictauerit, quod frumentum sub certa pœna extra territorium asportari non debeat in eo, qui in itinere reperitur, locum non habet.
49 Statutum si loquatur per verba præteriti temporis, puta si quis extraxerit, in reperto in itinere non videtur verificari.
50 Pęna quæ pro delicto simpliciter imponitur, in delicto inchoato locū non hēt.
51 Statutum loquens per uerba pręteriti temporis, an habeat locum in eo, qui de præsenti extraheret.
52 Verba cum ita actum imperfectum sicut perfectum significare possint, statutū verificatur etiam in actu attentato, per actum proximum.
53 Verba cum effectu intelligi debent præsertim in materia pœnali.
54 Delictum à statuto inductum, si de atrocioribus non sit conatus puniri non dēt
55 Pęna ut euitetur, principium attenditur.
56 Vestes certas portare prohibitus sub certa pęna, si fecerit uestes, & non portauerit, pęnam non incurrit.
57 Repertus in itinere cū prohibitis extrahere, mitius propter delictum non consummatum puniendum est.
58 Condemnatus ex præsumptionibus, puniri debet.
59 Iudex à statuto recedere non potest præsertim quādo iurauit statuta seruare.
60 Statuti mēte ubi non constaret, quod scilicet habuerit delictū attentatum pro consummato, tunc pro delicto attentato, mitius puniri debet.
61 Puniri non debet pro delicto attentato, sicut pro consummato, etiam in foro pœnitentię.
62 Punitur quando conatus sine effectu, iudex si voluerit pęnam mitigare poterit, licet non necessitetur.
63 Iudex sup delicto dispēsare cogit̄, vbi minor ætas fuerit, vel dolus cessauerit.
64 Iudicis dispensatio necessaria videtur, & debita, vbi de interesse publico agit̄
65 Iudex arbitrij vigore, ad mortem punire non potest, quando delictum consummatum non est.
66 Delictum, in statutorum materia non punitur, nisi consummatum fuerit.
67 Repertus in itinere res prohibitas extra territorium portare puniri potest, si per eius confessionem, vel testes, vel coniecturas constiterit, quòd in via insolita repertus sit.
68 Statuti à verbis recedendum non est.
69 Statutum licet durum sit, obseruari debet.
70 Statutis iudex tenaciter inhęrere debet, si ea obseruare iurauerit.
71 Iurans statuta obseruare, intelligitur nisi iusta causa superuenerit.
72 Iuramento, clausula rebus sic stantibus, intelligitur.
73 Iuramentum magistratus ad æquitatem reduci debet, & non precisè intelligi
74 Pupillus si homicidium commiserit, licet fuerit doli capax, pęna tamen mitigari debet.
75 Incestus pęnam olim Imperatores propter ætatem Claudiæ remiserunt.
76 Pęna in senibus mitigari debet.
77 Iudici ex causa leges transcendere permissum est.
78 Iudex quando per uiam dispensationis à pœna recedit, semper causa requirit̄.
79 Statutum quo cauetur, quod occidens occidatur, interpretatur à iudice, quando dolo quis occisus fuerit, non autem si culpa.
80 Occidendi animum si quis non habuerit, ratione naturali dictante ad mortem puniri non debet.
81 Statutum si dictauerit, quod quis puniatur de homicidio qualitercunque commisso, delinquens quomodo puniri debeat.
82 Homicidium commissum defensionis causa, quomodo puniatur.
83 Sententia quando in rem iudicatam transiuit, iudex non habet potestatem retractandi ipsam, sed ad principem recurrendum est.
84 Pœna ubi expressa non fuerit, iudicis arbitrio committitur.
85 Regula generalis est, ꝙ in omnibus non determinatis á iure, ad iudicis arbitrium recurratur.
86 Arbitrio alicuius si aliquid committatur, de uiri boni arbitrio intelligitur.
87 Verba, quę alias in iudice liberam voluntatem importarent, propter eius qualitatem pro boni uiri arbitrio intelliguntur.
88 Voluntas in compromissis, pro boni viri arbitrio intelligitur.
89 Pęnę plures quando cum clausula generali imponuntur, clausula illa generalis ad similem pęnam restringitur.
90 Pęnæ plures quando alternatiuè imponuntur, cuius electio sit.
91 Verba, quæ alternatiue pęnā imponāt, si ad iudicē referātur, eius est electio.
92 Iudicis arbitrium cessante lege, à consuetudine regulari debet.
93 Iudici si arbitrium datum fuerit, secundum quod ratio subiectæ materiæ suadet, regulari debet.
94 Delictū si graue fuerit, iudex arbitrij ratione, ēt mortis pęnā imponere dēt.
95 Verba alternatiua, si ad reum referantur, illi electio tribuitur.
96 Verba si ad reum passiuè referantur, vt quia dicatur, patiatur istam, vel illam pęnam, illi electio minimè tribuitur.
97 Verba alternatiua, si ad reum passiuè referantur, & in altera parte alternatiuę esset mors, reus illam eligere non potest.
98 Pęnā corporalem reus eligere non potest, cūm non sit dn̄s mēbrorū suorum.
99 Pęnam in pecuniarijs, sicut reus electionem habet, an ita in pęnis corporalibus electionem habere debeat.
100 Sentētia transit in rem iudicatam, si reus ad mortem condemnatus fuerit, & non appellauerit.
101 Membrorum suorum dominus licet quis esse non possit, ipsa tamen respublica potestatem habet, & eius est membrorum domina.
102 Pęnis in corporalibus in dubio iudicis electio existit, in pecuniarijs autem electio rei. & num. 103.
104 Iudex minister legis est, & debet pęnam imponere secundum qualitatem loci temporis, & personæ. & num. 105.
106 Electio rei ī dubio, sicut est in cōtractibus, an ita in delictis esse vr̄. n. 107.
108 Iudex licet minister existat, secundum tamen dispositionem iuris ministrare debet, quæ est quòd in dubio electio sit ipsius rei.
109 Statutū ꝙ imponit pęnā alternatiuè, vtranq; pęnā ꝓ æqpollēti habuisse dr̄.
110 Iudex qui pœnarū electionē habet, in fauorē rei minorē pœnā eligere debet.

I fugitiui. ¶Pręludii loco placuit interpretationē
huius l. cū mā ꝑscrutari, post d. Barthol.
Vero. qui illā pleniori stylo commentauit: & quia ista.
l. loquit̄ de seruo fugitiuo, præmittendum est quis dica
tur seruus fugitiuus. & quis dicatur debitor fugitiuus. De primo
1 est tex. in l. quis sit fugitiuus. in prin. de ædil. edi. vbi s̄m Ofiliū † fugi
tiuus est, q extra domum dn̄i fugæ cā, quo se à dn̄o celaret, mansit.
2 Ista diffinitio nō vr̄ bona: † qa nō cōuertit̄ cū diffinito. iuxta l. j. §. j.
de dol. Nam ego habeo ꝙ ēt ille, q non exiuit domum, sed in do-
mo se occultauit, vt nactus occasionē fugæ se subtraheret, est fugi
tiuus. d. l. qs sit. ver. idem ait. Vn̄ alia est diffinitio Cæcilii, q dicebat,
3 ꝙ † fugitiuus est, q ea mente discedit, ne ad dn̄m redeat. Et Azo
istam tradit in summa. Sed ēt ista confundit̄ eodem medio: qà ille,
q nō discedit, sed latet in domo, dr̄ fugitiuus, vt dixi. Iō istæ vn̄r so-
lum descriptiones. Pro declaratione materiæ † dic, ꝙ fugitiuus nō
est ex solo proposito, & ꝯsilio, sed ille qui in ipso facto fugæ deꝑ-
5 henditur. l. fugitiuus, ff. de verb sig. † & fugere non solum est ꝯsilii,
sed fcī. l. bouē. §. j. ff. de ædi. edi. facit tex in l. ꝓ hr̄de. in prin. de acq.
hære. tex. in d. l. quis sit. §. itē Celsus ait. in fi. ibi, aīum. n. fugitiuū fa-
cere. Sed ibi factū pręcessit, quia exiuit villam, vt fugeret, & in fun-
do dn̄i comprehensus fuit. Vnde aīus cum illo facto illum fugitiuū
facit, non autē solus aīus. Et idem est in eo, qui se occultauit, qui
fugitiuus est, licet domum nō exiuerit pp occultationem illam, q̄
6 in facto consistit. † Et appellatione fugitiui erro ꝯtinet̄. l. j. §. fin. de
7 ser. fug. Et erro dr̄ † ille qui frequenter sine cā vagat̄, & temporib.
in res nugatorias ꝯsumptis ad dn̄m redit. d. l. quis sit fugitiuus. §. er
ronē. & no. per gl. ff. e. in rub. Et vr̄ ꝙ iste largo modo dicatur fugi-
tiuus: quia non habet animum fugiendi, & fugitiuus accipit no-
8 men, vt dictum est, ab actu fugæ, † sicut contingit in contracti-
bus q re ꝯhunt̄ q ab executione nomē accipiunt, vt in mutuo, com
modato, & deposito. vt no. Bar. in l. iurisg. in fin. ff. de pac. Et de di-
stributionibus quotidianis no. doc. in c. j. §. qui vero. in fi. de cle. nō
9 resi. in vj. & dixi in cons. 280. † Et fugitiuus vr̄ verificari ēt in vno
actu. d. l. quis sit fugitiuus. Et ad hoc facit: quia hoc nomen fugiti-
10 uus sonat in delictum, quo † casu nomina, quæ designant deli-
ctum, in uno actu verificantur: not. Bar. in proœ. ffor um, coum. iij.
vbi alle. tex. in l. athletas. §. calūniator. ff. de his q no. infa. & ibi Bar.
11 excipit † erronem, in quo frequentia requiritur. d. l. quis sit fugiti-
uus. §. erronē. & ꝓ dicto Bart. facit tex. in c. pen. & fin. de rap. q̄ iura
alle. doc. in c. j. de vi. & hou. cle. De quo uidendum est qđ dixi in c. j.
12 de iud. in ij. lec. col. fi. De secundo, qs † dicat̄ debitor fugitiuus. no.
Ang. in l. eū qui. in prin. ff. de priui. cre. vbi inquit, ꝙ debitores dn̄r
cessantes, & fugitiui, quamuis sint in ciuitate, si conspectum credi-
toris euitant. Pau. aūt de Ca. in ꝯs. 222. in qō. Milani. col. iij. ver. est
aūt fugitiuus. li. iij. dicit, ꝙ fugitiuus est qui in ipso actu fugæ depre-
henditur, vt s̄. dictum est. Et hoc modo etiam fugitiuum intelligit
Soc. in consi. 99. circa primam. in princ. lib. vlt. & ibi differentiam
facit inter eum, qui sit suspectus de fuga, & fugitiuum. Et talem dif-
ferentiam tradit Bart. in disput. Lapus captus. in fin in versicul. ad
octauum respondeo. & idem Petr. de Anchar. in consi. 122. vnus
ex procuratoribus in princi. & in fi. & idem Pau. de Cast. in consi.
40. pro pleniori examine. col. penu. & dixi in ꝯsi. 75. vbi plura de.

materia

materia. Et qđ dictum est de fugitiuo, idē dñt doc. in eo qui sit in præparatione fugæ: vt no. per Bal. per glos. ibi in l. pe. in prin. C. de
13 pig. act. no. in l. quæsitum. ff. de pig. † & hoc intelligitur si talis preparatio in actu consisteret: alias secus per s̄. dicta & prædicta conferunt ad statutum Florentinum rigorosum ꝯ debitores cessantes & fugitiuos, in quo filij tenentur pro patre. nam licet valeat statutum tamen odiosum videtur, & debet strictè interpretari: vt no. not. Bald. in l. dotis. s̄. de iu. dot. sequitur Pet. de Anch. in c. j. char. xvij. col. 3. de consti. Imo. in c. pe. in fin de consue. Ale. in cons. 42. super præmisso. col. 8. li. j. & de tali statuto ꝙ sit odiosum, & dēat restringi, no. Ang. in cons. 6. lata est sñia. in cons. 61. quæritur. Pet. de Anch. in cons. 90. pro specifica. & cons. 171. in. j. dub. quæritur. & Imo. in cons. 80. in casu præmisso. & dixi in cons. 38. col. fin. &
14 in cons. 268. & cons. 359. † & ex ibi dictis apparet ꝙ tale statutū non habet locum pro ꝯtib. factis extra territorium: nec pro cessantib. extra territorium. ¶ Ista lex summať vt per Bar. hic. ¶ No. j.
15 ibi, pede amputato, hic † pes accipiť pro membro partis inferioris corporis: vt no. in l. j. in prin. ff. de acq. poss. & per glo. in rub. C. de ped. rub. C. de ped. iud. alias pes pro mēsura accipitur, vt est spatium. xv. digitorum: vt no. per gloss. in c. sicut. el j. xvij. q. iiij. & not. Bal. in l. j. ff. si quis cautio. vbi Ale. & Flo. in l. vię latitudo. de ser. rus. præd. Tertiò pes accipitur pro mensura qua vtuntur poetę in carminib. & sic trib. mo. accipitur, vt tradit Luc. de Pen. in l. podagrę. C. qui morbo. li. x. ¶ Scdò no. ibi, deprehēdanť transeuntes, ꝙ pœna quæ hic imponitur, intelligitur pro actuali deprehēsione, & ita dicit Ang. hic, & in l. j. ȷ̄. de pe. bo. sub. li. x facit tex. in l. palam. § quę in adulterio. ff. de rip. nup. in l. si Barsatoram. ȷ̄. de fideius. & qđ ibi
16 Bar. & hoc s̄m Pau. de Cas. hic intelligitur, † quando pęna imponitur pro delicto committēdo: secus si pro delicto commisso: qa tunc deprehensus etiam dicitur qui in ipso actu nō reperitur, sed testib. conuincitur. alleg. gl. in l. j. in ver. deprehensus. s̄. vbi sena. vel claris. & no. Bar. in d. l. j. C. de pe. bo sub. la. li. x. Sed ista resolutio nō satisfacit: quia si delictum sit commissum. verbū deprehensus nō potest intelligi de actuali deprehensione, ideo necessariò intelligiť de deprehensione iuris. aliter idem Pau. de Cas. distinguit ī d. l. j. C. vbi sena. vel cla. Ale. latè insistit circa hoc in l. iij. §. Neratius. de acq.
17 pos. & finaliter concludit, † ꝙ deprehensus intelligitur de actuali deprehensione, nisi verba referantur ad iudicem: quia tunc de iuridica deprehensione intelligitur pp qualitatem iudicis. & s̄m istā conclusionem latè Alex. consuluit cons. 216. ponderatis his. col. pe. li. 6. aliter tamen distinguit Ang. in §. reuerēdissimis. in auth. de san. Epis. & refert Are. in d. §. Neratius. & de hoc ēt scribit Ale. in cons. 24. animaduersis his. col. ix. li. ij. & bñ videreť dicēdum ꝙ de-
18 prehensus intelligatur in ipso actu, † quia verba nāliter accipiuntur. l. fi. s̄. de his, qui ve. æta. impe. nisi pp subiectam māam aliter vi-
19 deatur. ¶ Tertiò no. s̄m Bal. hic, ꝙ † quis debet puniri in eo membro, quo mediante deliquit, vā cursor in pede. testis in lingua, scriptor in manu, debet mutilari, si pęna mutilationis imponatur. & adde Bald. in c. j. §. iniuria. col. 4. vers. quæro quare, de pace iur. fir.
20 vbi dicit, † ꝙ ille qui abscidit membrum alicui, debet pati eādem pœnam, s̄m legem diuinam, & hac ratione motus fuit iudex qui
21 in ciuitate Auinionensi † Iudæo qui christianā cognouerat virilia amputauit. & ad hoc Barth. Veron. alleg. tex. in c. an sit. de app. ibi: cum eo puniendus sit, in quo deliquit. Sed aduertēdū est, quia dictum Bal. non vř bñ ꝓbari: qa dř aut qualibet alia pęna afficiať, non ergo pæna pedis præcisè imponiť: & qa ēt dř de pęna metalli. nec vř verum in se qđ Bal. dicit, quia erat hoc de lege. xij. tab. vbi erat pæna talionis, mēbrum pro membro. §. pæna. instit. de inin.
22 ¶ † Sed hodie vt ibi dř, hoc correctū est, & ī desuetudinem abijt. Non ob. tex. in d. c. an sit. quia non loquitur respectu mutilationis membri: sed quo ad paritatē pęnæ: prout dř in ti. ff. qđ quisque iu. & iō malè fecit iudex qui iudæo virilia amputauit: quia reprehendiť p Old. in cons. vlt. qualiter puniatur iudex. in fi. qa nō erat pæna corporali puniēdus, tradit And. Sic. in cons. 63. li. iiii. & idē Ale. scribit in cons. 99. visa inquisitiōe. li. 6. ¶ Quartò not. s̄m Bald. hic.
23 in fin. ꝙ † amputatio membri est debilitatio corporis. Nā † debilitatum illud esse dř, cuius rei vsus deterioratus sit. no. Bar. in d. l. j. §. is autem. ff. ne quid in flu. pu. & in l. 2. in fin. ff. de pub. iud. & tradit Ang. in l. non solum. ff. de rei ven. declarādo illum tex. ibi, debi-
24 litatum hominē, † & iō p amputationē digiti dř manus debilita-
25 ta, sed non dř absolutè membrū debilitatū: † quia digitus non dř membrum: vt no. Ang. in l. publicorum. in fi. ff. de pub. iud. Bar. in cons. 201. quæriť nunquid digitus. & tradit Ioā. de Ana. in c. cum ex iniuncto. col. 3. de hær. Fel. in c. cū illorū. de sentē. excom. & dixi
26 in c. significasti. in fi. de elec. ¶ Quintò no. † ꝙ pæna amputationis
27 pedis, & metalli, æquiparanť. nā † pæna metalli dř proxima morti. l. capitaliū. in prin, ff. de pæ. & pæna metalli ita habet locū in ser-
28 uo, sicut in libero. l. metalli quidē. C. de pæn. & † in tali pæna liber perdit libertatem. l. quidam. in prin. l. aut damnum. §. est pœna. ff. de pen. & in l. in metallum. ff. de iure fisc. in §. pænæ aūt. insti. quib mod. ius pa. pos. sol. & in l. gñaliter. §. si seruus. ff. de fideicō. lib. vbi
29 dř, † ꝙ ille q nascit ex dānata in metallū est seruus, & vendi pōt. & hoc intelligitur qñ in ꝑpetuū damnatus sit: secus si ad tps: quia retinet libertatem. l. capitaliū. §. diuus. ff. de pæ. no. per glos. in d. l. in
30 metallū. ¶ Sextò nō. † ꝙ seruus fugitiuus puniť si se transfert ad Barbaros, & hoc vř ex eo: quia hoc vř cedere in vtilitatem eor. & in nostrum detrimentum. Hinc est, ꝙ iura prohibent illis subsidium præstari. l. j. & ij. C. quæ res expor. non debet. l. fin. C. de pæn. l. si quis Barbaris. B. de re mil. li. xij. & ita in c. ita quorundam. de iu
31 dæ. & † idem dicendum videtur generaliter in eo, qui adiuuaret inimicos pñiæ: vt no. Bald. in d. l. j. & Fel. in d. c. ita quorundā. ¶ Vltimò no. ibi, aut qualibet alia pæna. intelligitur de simili. s. corpora-
32 li, s̄m glo hic. & ista conclusio de plano procederet, si tex. dixisset
33 simpliciter de alia pæna: quia illa † dictio, alia denotat similitudinem. l. fin. C. de his. qui à non domino manu. vbi Bald. & not. Bar. in l. quidam relegatus. in prin. de re. dub. cum si. vt congerit Fel. in c. sedes. col. fin. de rescrip. Sed tex. hic non dicit simpliciter de alia pæna, sed loquitur cum illa dictione vniuersali qualibet alia pæna:
34 † quo casu veniunt maiora expressis: vt no. per glo. in cle. j. de re iu. vbi Imo. Et per illam glo. reperio ꝙ And. Sic. in l. cum acutissimi. in repe. col. xij. ȷ̄. de fideicom. reprobat glo. nostram hic, & ad idem facit glo. in cle. ne Romani. in verbo, quo vis modo. de elec. in cle. ij. in glo fin. de reb. eccl. non alie. in cle. si. in ver. quo vis modo. de sent. excō. Sed tamen videtur ꝙ glo. hic saluari possit in mā pænali, prout loquitur. & glo. quæ in ꝯrium adducuntur, vñr procedere in mā fauorabili. & ita colligitur ex his quæ Soc. tradit in d. l. quidam relegatus. ver. iij. & s̄m istam distinctionem esset dicendum, ꝙ etiam hoc posset intelligi de alia qualibet pæna, etiam pecuniaria, fauore rei: & hoc tamen non videtur verum, ideo videť ꝙ hic de alia qualibet pæna intelligatur. i. simili, prout glo. dicit: qa
35 tex. hic alternatiuè loquitur: † & vna pars alternatiuæ s̄m aliā in-
36 telligitur. l. pri. vbi Bar. per illū tex. de reb. dub. ¶ † In gl. j. in princ. ibi, delictum consummatum. ista solutio *cōiter* approbať, sed non satisfacit vt inferius dicam & etiam in contrarium doc. tex, adducunt in l iij. §. is qui apud hostes. ver. & is qui volēs. ff. de re mil. vbi volens transfugere, comprehensus capite punitur, hic autē de pede dicitur glo. ibi exponit volens, id est, ꝙ voluntariè transfugerit. & sic delictum consummatum fuit. & in simili hoc hř in l. fin. cum gl. ff. de re. diui. cum sim. vt dixi in l. non vult hřs esse. ff. de regul. iu. Sed ista solutio videtur diuinare, & violare literam & quia tex. videretur repetere idem qđ s̄. ꝓximè dixit: quia vtroque casu actus esset consummatus, & ꝯ gl. in d. l. fin. faciunt q̄ dixi in d. l. non vult
37 hřs esse. Quidā alij rñdent, ꝙ illa l. vř concordare: quia † amputatio pedis vř pæna capitalis. facit gl. in l. ij. in fin. s̄. de offi. eius qui vi. alte. ge. in l. Imperium. ff. de iurisd. om. iud. vbi dixi, col. iij. in fin. d. Barth. Veron. hic dicit, ꝙ ista solutio est ꝯ text. in l. ij. ff. de pæn. in prin. in l. edicto. §. rei autem capitalis. ff. de bon. pos. vbi pæna capitalis est mors naturalis, vel ciuilis, si ergo amputatio pedis. Ad hoc tñ vř posse rñderi, ꝙ dicta iura procedūt de iure ffōrū, ꝓut loquūtur, quo iure non erat cognita pæna abscissionis membri: vt dicit Ang. in d. l. Imperium: & ꝓbať in l. si quis forte. §. fin. cū l. seq. ff. de pæn. Sed posteaꝗ fuit ī'ueta de iure. C. vt hic, vř pæna capitalis. Ad
38 hoc replicari pōt, ꝙ † æquiparatio q̄ fit de abscissione membri ad vitā, habet locum quo ad cōpetentiam iudicis: quia vtraque est cāmeri Imperij: vt not. Bar. in d. l. Imperium. & in d. l. ij. secus vř quo ad pænam capitalem: qa ꝓpriè abscissio membri nō dř pæna capitalis, vt no. Bart. in d. l. ij. col. pen. de pub. iud. & dixi in d. l. Imperiū.
39 & sic remanet ꝯriū insolutū de d. l. iij. de re mil. † Et ideo ad illū tex. & ad d. l. si qs aliquid § j. alle. in glo. ast rñderi pōt, ꝙ loquitur in libero homine: vt ibi patet, & loquiť qñ transfuga sit: hic verò lo-
40 quit in seruo fugitiuo, in quo interesse dñi ꝯsiderať: & † fugitiuus seruus non vř transfuga: vt not. in l. postliminium. §. transfugæ. in vers. si verò seruus. alle. in glo. hic, & facit tex. in l. fin. §. serui qui in
41 fug. ff. de pub. † Nam serui apud Romanos non militabāt nisi tpe Hannibalis, vt dicit Luc. de Pen. in l. super seruis. C. q mil. non pos. li. xij. & reperio ꝙ istū intellectum ī l. is, qui cū telo. ȷ̄. de sica. col. ij.
42 tradit Sal. Retento tñ cōi intellectu ex gl. hic colligiť, † ꝙ delictū transfugæ āttētatū nō puniť ꝓ ꝯsummato. Et rō vř s̄m Bal. hic, qa tex. hic vltra ꝓcedit distinguēdo pænā delicti āttētati & ꝯsummati. alias aūt dicit Bal. hic, † ꝙ in grauib. delictis puniť delictū atten-
43 tatū ꝓ consummato. l. si qs non dicā rapere. s̄. de epi. & cle vbi ēt Bal. col. ij. & not. in l. pe. ff. de parric. cū si. vt dixi in l. j. §. hæc verba.
44 ff. qđ quisque iur. & † hoc fuit aliàs dubitatū, qua pæna dēret puniri, qui violenter fuit obsculatus virginē in platea, & videbať ꝙ pæna mortis: qa delictū vř de attrocioribus. l. j. ȷ̄. de rap. vir. sed tñ
45 ꝯriū cōclusum fuit: qa † ꝓ osculo pæna extraordinaria imponiť, vt not. per glo. in l. j. ff. de exord. cri. cū sim. vt hř in decis. Neapoli. 276. Matth. affl. serenissimus Rex. & ꝓ tali decisione bñ facit, qđ
46 in fortiori casu cōsuluit Cu. in ꝯs. 95. Christophorus. † de illo, q prostrauit puellā in terrā, & conatus fuit illā cognoscere. sed illa resistente, non potuit: concludit ꝙ pæna mortis non debeat pu-
47 niri. Et de osculo facit quod dixi in rub. de iud. in princ. † & in rub.

rub. s. de eden. reprobando Bald. in c. tuæ. de proc. in vers. quid si absque carnali copula. vbi voluit q sicut mulier priuatur dote pp adulteriũ. in c. plerunque. de do. inter vi. ita pp osculum: quia pluribus rationib. dixi hoc nõ esse verum. & licet posteriores [a] in d. rub. de iudi. conentur impugnare quæ dixi, non bene intelligentes, vt nouissime declaraui in d. rub. de edẽ. Et ex eo quod dr̃ hic de delicto attento, infertur sm̃ Bal. hic ad statutum, quo cauetur, † q
48 frumentum exportari: nõ debet extra territorium sub certa pœna, q talis pęna nõ habeat locum in eo qui reperitur in itinere: qa delictum non videtur consummatum, & in tali casu verba statuti sm̃ Bald. considerari dn̄t. Et ex dictis eius duæ conclusiones colliguntur. Prima est, q † si statutum loquitur p verba preteriti tpis,
49 vt quia dicat: si quis extraxerit: & sic verba non vr̃ verificari in reperto in itinere, non habet locum statutum. facit tex. in l. iiij. §. toties. vbi Bar. ff. de dam. infec. l. ita autem, in princ. ff. de admi. tut. & ista conclusio videtur de plano procedere, & confirmatur: quia
50 † pęna, q̃ imponitur pro delicto simpliciter, non habet locum in delicto inchoato: vt no. Bal. per illum tex. in l. pen. §. docere. ff. ne quis eum. & idem Bald. in l. j. col. fin. in vers. & per hoc determinatur. s. crec. prouin. cum si. vt tradit Alc. in cons. 193. considerantis verbis col. fin. li. 2. facit glo. no. in cle. j. in ver. ɔhere. de consang. & affi. cum si. vt dixi in c. iurauit. de prob. Non omitto tamen q p̄dictæ conclusioni obstare videtur: quia licet statutum loquatur p
51 verba præteriti temporis: † tamen videretur habere locum in eo, qui de præsenti extraheret: vt probatur in l. si quis id, qđ. ff. de iur. om. iud. vbi pęna, quæ imponitur corrumpenti illud, qđ propositum erit, etiam habet locum in eo, qui corrumpit, dum ꝓponit. Sed responderi potest, illud esse verum virtute extensionis ibi factę à Iurisc. vt ibi colligitur: quæ extensio non videtur habere locum in statuto, maximè: quia eadem ratio non videtur, quæ erat in d. l. si quis id, quod. Secundò obstare videtur tex. in l. cędere. §. subsecare. ff. arb. fur. cęs. vbi si punitur qui secat, pęna habet locũ ẽt in eo, qui secuit. Sed r̃ndetur illud esse verum ibi, quia eadem rõ dr̃ & etiam maior. Non sic in isto casu: quia si punitur qui extraxerit, & sic in actu consummato, nõ videtur eadem ratio in actu inchoato. Scd̃a cõclusio sm̃ Bal. est, qñ statutum loquitur per verbũ p̄ntis temporis: vt quia dicat, si quis extraheret, & tunc videt̃ hr̃e locum pęna statuti. & idem no. Bal. in l. cũ proponas col. j. in vers. qđã dn̄t. C. de nau. fę. & in l. arborib. ff. de vsufr. Et istã cõclusionẽ
52 comprobat hic Aret. quia † cũ verba possint signare actum pfectũ, sicut pfectũ, statutũ verificat̃ ẽt ĩ actu attẽtato per actum proximum. l. j. §. bestias. ff. de post. vbi ille qui locauit operas ad pugnã dum cum bestijs, repellitur à postulando: & sic ibi punitur delictũ inchoatum. & ad hoc ẽt Are. all. Bal. in auth. habita. col. pe. s. ne fil. pro pa. Sed tamen in prædictis aduertendũ est: quia non consonat q licet statutum dicat, si quis extraheret, q repertus in itinere in-
53 currat pęnam: † quia verba cum effectu intelligi dn̄t, præsertim in mã pęnali. l. j. §. hęc verba. ff. qđ quisq. iu. c. relatum: de cle. non re-
54 sid. & † quia hoc delictum inductũ à statuto, non vr̃ de atrociorib. iõ conitus nõ dẽt puniri: vt no. Bal. in d. l. si quis non dicã ra-
55 pere & quia † vt pęna euitetur, principium attendit̃. l. qđ ait. vbi Bar. ff. de adul. ergo vt pœna euitetur, verbũ illud extrahere, non debet intelligi de actu inchoato. facit tex. in l. qui aũt. ff. de his, qui
56 no. infa. vnde † prohibitus portare vestes certas sub pœna, ille nõ incurrit pęnam, qui fecit uestes & non portauit: vt no. doct. in c. auaritiæ. in glo. eo ipso. de elect. in vj. Non ob. text. in d. l. j. §. bestias. quia sibi specialiter imponitur pœna, etiã illi qui locauit. & iõ dicit Bar. ibi, q in eo, qui locauit, est delictũ consummatũ: nõ sic qñ statutum loquitur simpliciter. Non ob. qđ no. Bal. in d. aut. habita, qa ibi loquitur qñ punitur initiũ delicti: quo casu ɔstat de mente le-
57 gis: † in casu in quo ille, qui reperit̃ in itinere puniendus sit, pœna minui debet q̃ si delictũ consummatũ fuisset: vt dicit Are. hic, per l. iij. §. & is. qui volẽs. ff. de re mil. & prius Bal. hic idem dicit per. l. j. ff. de extraor. cri. ibi, perfecto flagitio punitur capite, imperfecto
58 in insulã deportatur. Et ad hoc † facit, q cũ iste reperiatur in itinere, ex præsumptionib. condẽnatur: iõ pœna debet mitigari: vt idẽ Bal. dicit hic. col. fin. & ad hoc est dictũ Inn. in c. quia verisimile. de præsump. not. per glo. fi. in c. inter hoc. de pu. cano. cũ si. vt tradit Alex. in l. j. col. ix. si cer. pe. Sed aduertendũ est, quia in casu, in quo loquuntur Bald. & Are. qñ statutum diceret, extraheret, hoc dcm̃ non vr̃ verũ: quia sm̃ Bal. & Are. verbũ illud extraheret, comprehendit illũ, qui sit in itinere, vñ cum tali casu statutũ uoluerit puniri illũ, qui reperitur in itinere pro delicto perfecto, vr̃ q pœna sta-
59 tuti pcisè habeat locũ, ex quo ɔstat de menti statuti, † à quo iudex non põt recedere. præsertim qñ iurauit statuta obseruare. ut no. Bal. in aut. hodie. C. de iu. in l. quid ergo. §. pœna grauior. col. iij. ff. de his, qui no. infa. Non ob. alle. s. in ɔtrium, videlicet tex. in d. l. iij. §. & is qui volens. & in d. l. j. de extraord. cri. quia ibi distinguit pœna delicti attentati, & pœna cõsummati delicti: sed hic statutũ loquit̃ simpliciter, & habet delictum attentatum pro consummato, & eadem pœna imponitur à statuto. Nõ ob. dcm̃ Inn. in d. c. quia verisimile. quia nõ procedit in isto casu, in quo à statuto delictum at tentatũ punitur pro consummato: & illud dictum ẽt debet decia-
60 rari, ut dixi in d. l. j. si cer. pet. † Sed vbi non cõstaret de mente statuti. q habuerit delictum attentũ pro consummato, tunc haberet locum dictum Bal. & Are. hic, q pro delicto attentato pœna minuatur. Pro quo benefacit qđ no. Ab. per illũ text. in c. sicut dignũ.
61 de hom. col. pe. in ver. no. j. singulariter, ubi concludit † q ẽt in foro pęnitentiæ quis non debet puniri pro delicto attentato, sicut
62 pro ɔsummato. alle. gl. in c. si cui. de pœni. di. j. † Et qñ punitur conatus sine effectu, iudex potest, si uelit pœnam mitigare, non tñ necessitatur. prout dicit Sal. in l. is, qui cum telo col. pe. j. de sic. vbi refert Bal. ibi hoc dicentẽ, & all. tex. in l. aut facta. §. euentus. ff. de pę.
63 facit tex. in c. quem penitet. de pęni. di. j. † Et qđ dcm̃ est, q iudex nõ necessitatur, istud uerum est, nisi talis causa, sit per quam delictum minuatur, ut quia sit minor ætas uel esset dolus: quia tunc iudex tenetur dispensare. ut tradit Ale. in l. & si seuerior. co. si. ex quib. cau.
64 insa. irroga. † Et sic etiam dispensatio vr̃ necessaria & debita, ubi agitur de interesse publico: ut Ab. tradit post alios in c. at si cleri-
65 ci. de iud. & dixi ibi col. fin. † qñ delictum non est consummatum, non potest iudex uigore arbitrii punire ad mortem: ut not. Flo. in l. item si obstetrix. circa fi. ff. ad l. Aquil. & s. dicta procedunt de iu-
66 re communi † In statutis autem non punitur delictum, nisi consummatum sit: ut no. Bar. in d. l. j. §. diuus. ff. de sic. & in d. l. is qui cum telo. Bald. hic, cum si. ut tradit Fel. in c. j. col. iij. de præsum. Alex. in cons. 15. uiso processu. col. ij. lib. j. & consi. 140. videtur in casu proposito. col. ij. lib. ij. qđ s. dictum est de illo qui reperitur in itinere, intelligitur quando constat q uolebat portare extra territorium, & constare potest per eius confessionem, vel per testes, uel etiam
67 coniecturis: ut † quia reperitur in uia insolita. Nam est præsumptio cõtra illum: ut no. Bal. hic. Bar. in l. cum proponas. C. de nau. fę. in l. qui fiscales. C. de naui. lib. xj. in l. ij. C. de cursu pu. lib. xij. cum si. ut tradit Ale. in consi. 85. uisa inquisitione. circa lib. iiij. Fel. in c. olim. col. iij. de excep. Et quia tex. hic loquitur de pœna quæ alternatiuè imponitur, tractant doct. hic, cuius sit electio in pœnis alternatiuis. Et calcando vestigia Barth. Veron. qui altius exorditur, habemus considerare principaliter duos casus. Primus est, pœna vnica à statuto imponitur. Secundus quando plures pœnę alterna tiuè à statuto imponuntur. ¶ Circa primum, etiam iste casus substinguitur: quia aut certa pœna imponitur, aut arbitrio iudicis cõ-
68 mittitur. In j. casu, quando pœna certa est, res clara † uidetur: quia à uerbis statuti non est recedendum. l. qđ constitutum. ubi Bar. ff.
69 de test. mil. † Et statutum, licet durum sit, obseruari debet, ut not. Bal. in l. qui acceptam. circa fi. C. de vsu. alleg. l. prospexit. ff. qui, &
70 à quib. † Et præsertim in iudice, qui iurauit statuta obseruare, debet in his tenaciter inhære, ut Bal. dicit in d. auth. hodie. C. de iud. & in d. l. quid ergo. §. pœna grauior. col. iij. & idem Bald. in l. eum, qui. in fi. j. de furt. vbi inquit, si statutum loquitur imperatiuè, dirigendo uerba ad ipsum iudicem, non potest iudex aliam pœnam imponere, uidetur tamen q etiam non obstante iuramẽto, quòd
71 iudex ex causa possit recedere à pœna statuti. † quia, ut dicit Bal. in l. clari. j. de fideicom. ille qui iurauit statuta obseruare, intelligi-
72 tur, nisi iusta causa superueniat: quia † in iuramento, intelligitur clausula, reb. sic stantib. l. fi. ff. qui satisd. cog. l. qđ Seruius. ff. de cõd.
73 ob. cau. & dicit Bal. in d. l. & si seuerior. col. iij. in uer. ex p̄dictis, † q
b iuramentum [b] magistratus debet reduci ad æquitatẽ, & non debet præcisè intelligi: arg. in auth. iusiurandum, quod præstatur ab his
74 vnde infert, † quòd in pupillo committente homicidium, licet sit doli capax, tamen pœna debet mitigari, facit text. in c. j. de dilect. pue. in l. auxilium. §. in delictis. ff. de min. & no. etiam Bal. in l. administrantes. §. qui corporis. in fi. de excu. tut. & in notab. casu tradit Rom. in consi. 95. Christoph. circa fi. facit tex. in l. si adulterium. §.
75 fratres. ff. de adul. † ubi propter ætatem Imperatores pœnam in-
76 cestus Claudiæ remiserunt: † pari ratione idem videtur dicendũ in senib. in quib. videtur quòd pœna debeat mitigari. l. ij. de ter. mo. ubi tempus relegationis in senibus minuitur. facit text. in l. si quis in graui. §. ignoscitur. ff. ad Sylla. & in præsentia iniungenda habetur ratio senectutis. xxvj. q. vij. in c. tempora plenitudinis ubi gloss. & in uoto defertur senectuti: c. magnæ. de uoto, & dixi in l. ferè in omnib. de reg. iur. Et prædicta comprobari possint ex di-
77 cto. Inn. in c. j. de const. ubi † uoluit, q ex causa iudici permissum sit transcendere leges. & sequitur Bald. in l. obseruare. §. proficisci. xj. q. ff. de offi. procon. in l. si quis filio. §. is autem. in fin. ff. de iniu. rup. & in simili casu tradit Pet. de Anch. in consi. 83. prima facie Rom. in consi. 428. in terminis propositæ. in fin. facit tex. in l. si hominem. & qđ ibi Barr. ff. man. cum si. vt congerit Ro. in l. si verò. §. de

ADDITIONES.

a ¶ Posteriores. Scilicet Fran. Rip. in rub. de iudi. colum. iij. vbi nititur reprehendere Decium & malè.

b ¶ Iuramentum. Maria. Soc. c. transmissa. col. j. de fo. comp. & latè Io. Gerson in tract. de vita spiritua. animę lecti. iiij. corolla. xiij.

ro.§.de viro.in 16.fall.ff.sol.mat.& Fel.in c.j.in iiij.charta de con-
78 sti.Et † superius dicta hñt locũ, quando iudex recedit à pœna sta-
tuti per viam defensionis,in qua causa requiritur,vt s. dictum est.
Secus videtur si per viam interpretationis recedatur à verbis sta-
tuti: quia interpretatio iure ordinario spectat ad iudicẽ, qui hẽt
potestatem interpretandi iura & statuta,in præiudicium, & in fa-
uorem partium:vt no. Inno.in c.cum speciali.col.2.de appel.& se
quitur Abb.in c.cum venissent.de iu.in c.j.in j.not.de iur. cal.in c.
79 capellanus.col.pen.de fer.† Et ideo statutum,quo cauetur, ꝙ oc-
a cidens occidatur,interpretatur à iudice,quãdo dolo a quis sit oc-
cisus,non si culpa:vt no.Bald.in l.quicunque.col.5.vers.4.casu. j̃.
eod.& ibi dicit,ꝙ ista non est dispensatio, sed interpretatio, quæ
etiam habet locum ĩ statuto:quia est de iure naturali:vt Bal.ibi di-
80 cit.& idem Bald.per illum tex.in l.ij.§.his legib.ff.de orig.iur. † Et
ratio naturalis suadet,ꝙ quis non puniatur ad mortem,si non ha-
buit animum occidẽdi:vt Bal.dicit in d.l.quicunque, & idem Bal.
in l.data opera.col.4.in ver.item si statutum. j̃.qui accusa. nõ poss.
Pau.de Cast.hic,cum si.vt dixi in cons.9.vbi videndum est, & dixi
81 in c.2.col.4.de constit.Et ista conclusio † limitatur,nisi statutũ di-
cat de homicidio qualitercunque commisso:vt no.Sal.ĩ l.2. C.de
nox.co.3.& sequit Alc.ĩ l.& si seuerior.ex quib.caus.infa.irro.co.
82 ij.†Hoc tamen dictum temperatur,nisi esset homicidium com-
missum ex causa defensiõis, vt dixi in d.c.ij.de consti.& s.dicta de
dispensatione,vel de interpretatione facta à iudice non hñt locũ,
83 quando sententia transiuisset in rem iudicatam: † quia tunc iu-
dex non habet potestatem retractandi sententiam: sed recurren-
dum esset ad principem.l.j.§.fi.vbi Bar.ff.de quæstio.l.diui fratres.
ff.de pœ.l.diuus. ĩ vltima.ff.de fal.& no.Ro.in d.§.de viro.in d.xlvj.
fallen.Abb.in c.ij.in fin.de pur.vul.in c.de his.in princi.de accus.&
in cons.73.in disput.quæ vertitur.li.1. Et ista conclusio limitatur
non procedere in quibusdam casib.vt tradit Aret.in d.c.de his. &
reassumit Fel.in c.consanguinei.de reiu.In secundo casu,quando
pœna certa in statuto non exprimitur, sed arbitrio iudicis com-
mittitur, & similiter iste casus subdistingui potest: quia quando-
que iudici absolutè arbitrium tribuitur, quandoque aliquę pęnę
specialiter exprimuntur cum clausula generali: prout text.hic lo-
84 quitur.Circa primum ita n.est etiam de iure communi, † quòd
vbi pœna non est expressa.arbitrio iudicis committitur.l.j.§. ex-
pilatores.vbi Bar.ff.de effracto.l.hodie.ff.de pœn.not.in c.de cau-
85 sis.de offi.deleg.cum si.vt dixi ibi in vlti.not. † Et regula generalis,
quòd in omnib.non determinatis à iure, ad arbitrium iudicis re-
curratur.l.pe.ff. de iure deli. cum simi.vt dixi in c.sedes.de rescrip.
86 & intelligitur commissum arbitrio boni viri, † quia quod com-
mittitur arbitrio alicuius, de arbitrio boni viri intelligitur.l. hæc
venditio.§.fin.ff.de contrahen.emp.l.si in lege.in princ.ff.loca l.fi-
deicom.§.quanquam.de leg.iij.in l.personam. §. generaliter.ff. de
reg.iur.Et in iudice no. Abb.in c.j.de dila.in gloss.j. Alex.in cons.3.
87 ponderatis.col.pe.in fin.libr.j.Et† notandum est, quòd in iudice
verba,quæ alias importarent liberam voluntatem propter quali-
tatem iudicis,intelliguntur pro arbitrio boni viri:vt no.Imo.post
88 Hostien.in cap.significauerunt.de testib. † & ista ratione in com-
promissis voluntas pro arbitrio boni viri intelligitur: vt dicit Bal.
in capit.Quintauallis.in fin.de iureiur. & dixi in capi.j.col. pen. de
89 constit.In secundo casu, † quando plures pœnæ imponuntur cũ
clausula generali prout in casu istius.l.clausula illa generalis ad si-
milem pœnam restringitur.vt no.per glo.hic. Et dictum fuit s.in
vltim.no.Et ibi dictis adde Bald.in l.conuenticula.col.4.s.de Epis.
& cler,vbi inquit,si statutum dicit, puniatur pœna pedis, vel alia
pęna: intelligitur de simili.s.corporali.& non de pecuniaria. & si
pro insultu sine sanguine,imponatur pęna.x.& cũ sanguine, ma-
iori pœna puniatur, arbitrio iudicis intelligitur de maiori pęna
pecuniaria:vt not. Bald.in l.ij.col.fin.in vers.considera etiam hic.s.
de proba. Angel.Pau.de Castr.hic.& Barth. Veron col. 9. cum si.
vt tradit Felyn. in capi.inquisitionis. col.fin. de accu. ¶Venio ad
90 secundum casum principalem, † quando plures pœnę alterna-
tiuè imponuntur, cuius sit electio.& in hoc Barto.in l.quicunque.
j̃.eod.ponit distinctionem,ex qua tres conclusiones colliguntur,
91 in quib.Barth.Veron.hic insistit.Prima est,ꝙ † si verba quæ alter-
natiuè pœnam imponunt, referantur ad iudicem,eius est electio,
vt hic videtur probari.& ad hoc istum tex.alleg.Abb. in capit. in-
ter cæteras.col.fin.de rescript.& in capit.sicut.in fin. de iudæis. ad
idem text.in l.j.j̃.de his qui lat.occult.ibi,pro iudicis æstimatione.
& in capitu.postulasti. de iudæ.& tradit Luc.de pen.in l.si quis. C.
de cur.public.libro 12.& facit quod not.per gloss.in l.si soror.C.
92 de colla.& †arbitrium iudicis,cessante lege,debet regulari à con-
suetudine.l.si quis reum.ff.de cu.reo.instit.de offic.iudic. in prin.
& in authent.iubemus.vbi Bald.in vltim.not.s.de iu.& not. Abb.
in cap.licet.col.fin.de pœn. Anton.de Butr.in capit.de causis,col.
pen.in fin.cum si.vt dixi ibi in vltim.not.de offic. deleg. & in cap.
93 inter cæteras.col.fin.de rescrip.†& arbitrium datum iudici debet
regulari,sm quòd suadet ratio subiectæ materiæ:vt no.Ro. ĩ cõs.
94 377. qõest nunquid. in 2.col.† & si graue sit delictũ,potest iudex
ratione arbitrij,certã pœnã mortis imponere,sm glo.in § in sum-
ma instit.de iniu.de cuius intellectu plenè dixi in c.ex literis de cõ-
95 stit.vbi videndũ est,& gratia breuitatis non refero. Secunda † cõ-
clusio est,ꝙ si verba referantur ad reum,electio illi tribuitur.l.qui
cunq;.vbi Bar.j̃.eo.& idem Bar.in l.j.§.expilatores.per illum text.
ff.de effracto.no. Abb.in d.c.inter ceteras.& facit quod no. Bart.
96 in l.j.col.iij.ff.de condic. ex lege. † Et ista conclusio limitatur non
habere locum,quando uerba referuntur ad reum passiuè: vt quia
dicatur,patiatur istam,vel illam pœnam, vt not. Abb. in d.c.inter
cæteras.per c.sicut.cũ gl.de iudæ. sed vt dixi ibi ĩ d.c.inter cæteras.
reus semper qui debet pati pœnam,se habet per modum patien-
tis:ideo talis distinctio non cadit.Non ob.tex.in d.c.sicut:quia in-
telligitur in pęna,quæ successiuè imponatur,videlicet ꝙ priuetur
officio,vel ꝙ excommunicetur,si non habet officium.Vel dici po
test,ꝙ cùm dicatur ibi de excommunicatione,quæ debet proferri
à iudice, eodem modo etiam altera pars alternatiuè intelligitur:
97 arg.l.pen.vbi Bar.ff.de reb.dub.¶†Secundò ista conclusio limita-
tur non habere locum, quando in altera parte alternatiuæ esset
mos: quia reus illam eligere non potest, secundum Maria.in d. c.
sicut,per tex.in l.aut damnum.in prin.ff.de pęn.versi.perinde. vbi
reo morituro electio mortis tribui non potest à iudice. & illum
tex.alleg.Bal.in l.j.j̃.de his qui ad lib.peruen.non pos.Et Rom. in
sing.336.quæro an iudex.licet ille tex.non loquatur in pœna alter
natiua.& dicit Fel.in d.c.inter cæteras.& idem Barthol. Veron.hic
colum.iiij.ꝙ etiam si non agatur de morte,sed de pœna corpora
li,vel pecuniaria,non videtur quòd reus possit corporalem elige-
98 re. † cùm non sit dominus membrorum suorum. l.liber homo.
99 ff.ad leg. Aquil.& in c.contingit.de sen.excom.† Sed aduertendũ
est,quia sicut reus habet electionem in pœnis pecuniariis,à fortio
ri uidetur hoc dicendum in pœnis corporalibus arg. l. si præses.
iuncta l.in seruorum.in fi.ff.de pœn.& ita arguit Bal.in d.l.quicun
que. col. iiij. & ideo vr̃ ꝙ reus possit eligere quam pœnam velit,
etiam dato quòd in altera parte alternatiuæ esset pœna corpora-
lis.Non obst.ratio Felyn. quòd reus non est dominus membrorum
suorum:quia tali casu ipse priuatus non facit hoc à seipso,sed vir-
tute statuti,quod loquitur de pœna alternatiua,vel virtute sentẽ
100 tiæ:sicut † quando quis sit condemnatus ad mortem,si non ap-
pellauit,sententia transit in rem iudicatã.l.j.§.fi.ff.de quæstio.l.di-
101 ui fratres.ff.de pœn. † Licet enim quis non sit dominus mem-
brorum suorum,ipsa tamen respu.habet potestatem & est domi-
na membrorum eius:ut dicit Bar.in l.Titio centum. §. Titio cen-
tum.el.2.versi.iij.ratio.de condi.& dem.& dixi in c.iurauit. colũ.
102 fi.de proba. ¶Tertia conclusio est, † ꝙ in dubio in pœnis cor-
103 poralibus electio sit iudicis,†sed in pecuniariis electio sit rei,se-
cundum Bar.in d.l.j.§.expilatores. absolutè dicit esse electionem
rei:arg.l.si præses.& in l.si de interpretatione. ff.de pęn. Abb.in d.
c.inter cæteras col.fin.tenet contrarium:quia videtur quòd in du
bio electio spectet ad iudicẽ vt per gl.in c.fraternitas. 34.distin. &
xxj.q.j.in summa & in d.c.sicut.de iudæ.in c.à crapula.in gl.fin.de
vi.& hone.cle.vbi Abb.eandem opin.tenet ꝯ Bar.& facit tex.in c.
quia frequenter.in fin.vt lit. nõ contesta. vbi iudex eligit pœnam,
quæ plus timetur, & idem dicitur in c. quærenti. de verbor.signi.
104 † Et quia iudex est minister legis, & debet imponere pœnam,
105 secundum qualitatem loci, † temporis,& personæ.l.respicien-
dum.in principi.l. aut facta.in fin. ff.de pœn. & quia reus semper
eligeret minorem & pœna alternatiua nunquam haberet locum.
sed tamen his non obst.opin. Barto. verior videtur, quòd in du-
106 bio electio sit rei: † quia ita est in cõtractibus.l. plerunque. in fi.
107 ff.de iur.dot. Ita † etiam videtur esse in delictis argu. l. omnem.
ff.de iu.Non obst.rationes Abb.quia habent locum,quando ver-
ba ad iudicem referuntur. Ita loquitur text. in d.c. quoniam fre-
quenter.& in d.c.querenti.& etiam ita intelligunt glo.s.alleg.Non
108 ob.quòd iudex sit minster legis: † quia debet ministrare secun-
dum dispositionem iuris,quæ est quòd in dubio electio sit rei.Nõ
obst.quòd reus semper minorem eligeret: quia hoc non attendi-
tur in contractibus. d.l. plerunque. in fin. & non videtur hoc in-
109 conueniens: † quia videtur statutum, quod imponit pœnam
alternatiuè, habuisse vtranque pœnam pro æquipollenti. Ista ta-
110 men differentia inter reum, & iudicem parum refert quia † iu-
dex,qui haberet electionem, debet minorem pęnam eligere in fa
uorem rei:vt no.per glo.in d.c.causis.in ver.certa.in regula,in pę-
nis,de regu. iur. in vj.not. Bald. in d.l.quicunque.colum. penulti.
versic.scias etiam.& tradit Alex.in consi.5. in causa inquisitionis.
in fi.libro primo & in consi.111.ponderatis.colum.pen.lib.j.Nisi
dicamus in iudice hoc non procederet, quando alia pęna magis
expediret.d.capi.quoniam frequenter.in fi.& in d.cap. quærenti.
Et not.gloss.xxj.q.ij. in summa, & ex his vtiliter ista l. expedita sit.
Philipp.Dec.Pisis.

ADDITIO.

a ¶Dolo.Deci.l. in actionibus nu.20. ff.de in lit iur.Alex.in consi.109.nu.5.lib.j.

QVI ADMIT. AD BONOrum poſſeſ. poſſunt, & intra quod tempus. Rubrica.

Philippus Decius Reuer. D. Ioanni Baptiſtæ Palauicino Genuenſi, ſalutem.

Euerende pater, pauca quędam quæ aliàs ſcripſi in commētum ti. C qui admit. nō adeo maturè digeſta vidētur, vt velim ꝙ in publicum prodirēt, hoc tamen totū caſtigatiſſimo iudicio tuo Reuerē de. d. committo. In hoc. n. tibi tātum tribuo, vt cęterorum nemini. noui ſi quidem ingenij tui accumē, & doctrinam ſingularem, quę cū aſſiduis diſputationibus, tum maximè his ſuperioribus diebus in acerrimo illo tuo diſceptationis congreſſu, cognita & perſpecta omnibus mirabilis fuit, adéo ꝙ clariſſima, & vna omnium voce, talis, ac tantus iudicatus fueris, in quo quantum natura potuit, & quantum ars valet, ſpeculari poſſit. valeat fęlix tua dominatio &c.

1 *Poteſtates noſtri temporis, æquiparantur prætoribus.*
2 *Poteſtates habent facultatem ſtatuendi ex cauſa noua ſuperuenienti.*
3 *Prætor non habet auctoritatem iuris condendi, ſed prępoſitus erat ad ius reddendum.*
4 *In iuramento ſemper intelligitur clauſula, rebus ſic ſtantibus.*
5 *Poteſtates noſtri temporis, decurionibus æquiparantur.*
6 *Poteſtas qui iurauit ſeruare ſtatuta, non poteſt recedere à ſtatuto, licet durum ſit, ſed eſt abſolutio à iuramento neceſſaria.*
7 *Poteſtas, & alij magiſtratus, nullam habent auctoritatem, niſi quatenus habent à ſtatuto.*
8 *Dictio intra, & infra, propriè referuntur ad tempus, & quandoque ad locū.*
9 *Occaſio, cauſam remotam ſignificat.*
10 *Continuatio non debet referri ad ea, quæ incidenter dicta ſunt.*
11 *Bonorum poſſeſſio, quæ ſit, vide plenè.*
12 *Bonorum poſſeſſio an reperiatur de iure ciuili.*
13 *Dictio ex, cauſam immediatam ſignificat.*
14 *Bonorum poſſeſſio eſt ius ſuccedendi.*
15 *Bonorum poſſeſſor hæreditatis petitionem intentando, an videatur prius bonorum poſſeſſionem agnouiſſe.*
16 *Bonorum poſſeſſori hæreditatis petitione agenti, an poſſit opponi quòd non agnouerit bonorum poſſeſſionem.*
17 *Bonorum poſſeſſio, alia eſt edictalis, altera decretalis.*
18 *Species diſtinguuntur ex modica, & leui differentia.*
19 *Prætor annumeratur cum his, qui habent poteſtatem legis condendæ.*
20 *Prætor poteſt ipſo iure hæredem facere.*
21 *Tantum dictio, non excludit caſum ſimilem.*
22 *Emancipatus an admittatur ad bonorum poſſeſſionem.*
23 *Legitimatio perſonarum requiritur ad bonorum poſſeſſionem. & nume. 24.*
25 *Bonorum poſſeſſionem ſi quis agnouerit, an teneatur probare quòd debito tempore agnouerit.*
36 *Bonorum poſſeſſio an detur de iure ciuili.*

Icet. ¶ Super iſta 2. parte Codicis, quæ in præſenti anno occurrit, multa extant antiquorū, & Modernorum commentaria: ego tamē vt villicatiōis meæ rationem reddam, propoſui quędam ſcribere, quibus præcipuè conabor communes doct. opin. reparare ab his, quæ Mod. & nouiſſimi ſcribentes in contrarium adducunt. Et in primis ad euidentiam præmittendum eſt, qđ de prætore Bal. in prin.
1 hic dicit. † Et dum æquiparando poteſtates noſtri temporis prætoribus: concludit, ꝙ quandoque poteſtates ꝓponunt banna, ſiue edicta, etiam contra ſtatuta locorum. & hoc faciunt ex cauſa, ſuadente ęquitate, & publica vtilitate, ad ſimilitudidem prætoris. Cōtra hoc arguit Romanus: quia non videntur poteſtates habere facultatem aliquid ſtatuendi contra ſtatuta: cum in ingreſſu officij, iurent illa obſeruare: vt in auth. iuſiuran. qđ præſt. ab his. & no. in c. j. de iureiu. & quia præfectus prætorio, qui ſupremam habet poteſtatem, non tamen poteſt contra leges ſtatuere. l. formam. ſ. de offic. præfe. pręt. & idem in legato apoſtolicæ ſedis: quia inferior non tollit legem ſuperioris. c. cum inferior. de ma. & obe. cle. ne
2 Romani. in prin. de elec. † Sed ſm eum reſpondet, ꝙ Bal. loquitur, quando poteſtas hoc facit ex aliqua cauſa ſuperuenienti: quo caſu poteſt magiſtratus, leges, & ſtatuta tranſcēdere: vt eſt dictum Inn. in cap. primo de conſtitu. not. Bald. in l. ſi quis filios. §. hi autem. in fin. ff. de iniuſ. ru. & in l. & ſi ſeuerior. ſ. de infa. Facit text. & quod ibi Barto. in l. ſi hominem. ff. man. cum ſi. Et procedit iſta concluſio, quando de facili ad ſuperiorem recurri non poteſt: aliàs ſuperior conſuli debet vt Barba. hic concludit per text. in l. diuus. la. 2. ibi, Imperatori reſcribatur. ff. de fal. & illum tex. ad hoc prius alleg. Ro. in l. ſi verò. §. de viro. ff ſolu. mat in 4 2. fal. ad idem addo bonum tex. in l. ad beſtias. ff. de pęn. & in l. j. §. fin. & qđ ibi Bar. ff. de quæſtionib. & diſtinctionem, quam Barb. hic facit, in ſimili caſu Abb. tradit in c. ſi quis contra. de fo. compe. & in c. dilecti. el 2. cū ſi vt ibi dixi, de app. Dictum ergo Bald. hic, ꝙ poteſtates noſtri tēporis æquiparentur prætorib. reſoluitur quando aliquid faciūt ex cauſa emergenti contra ſtatuta, nam hoc eis permittitur ad ſimilitudinem prætoris, qui ex cauſa facit contra diſpoſitionem iuris ciuilis. Iſta reſolutio nouiſſimè reprobatur per Bulg. hic: quia poteſtas, qui contra ſtatuta aliquid facit ex cauſa noua ſuperueniēti, non poteſt dici ꝙ hoc faciat ad ſimilitudinem prætoris: quia prætor ipſe dum vocauit emācipatos, præter diſpoſitionem iuris ciuilis, non fuit motus ex noua cauſa, ſed ex cauſa, quæ nota erat tēpore, quo lex 12. tab. emancipatos non curauit. Præterea ſm eū, quando poteſtas ex cauſa noua mouetur, non videtur hoc facere ad ſimilitudinem prætoris: ſed ſibi permittitur: quia lex in prohibitione facta ſimpliciter, non videtur iſtum caſum voluiſſe includere, & in tali caſu veriſimiliter idem ſtatuiſſet: ar. l. ſi hominem. ff. man. facit qđ no. in l. fin. ff. qui ſatiſ. cog. Sed tamen his non ob. dictum Bald. videtur prima facie bene procedere, præſupponendo
3 vnum qđ Bald. & doc. *cōiter* hic dicunt, videlicet † ꝙ prætor non haberet auctoritatem legis condendæ. Sed præpoſitus erat ad ius reddendum. l. 2. § eo tempore. & §. cumque conſules. ff. de ori. iu. & tamen propter vtilitatem publicam prætor edicto proponebat, adiuuandi, ſupplendi, & corrigendi iuris ciuilis gratia. l. ius. autem. §. ius prætorium. ff. de iuſt. & iur. & latius tradunt Bal. & Pau. de Caſt. hic. Nam hoc idem dicendum eſt de poteſtatib. noſtri tēporis, qui etiam ipſi ad iuſtitiam adminiſtrandam præponuntur, vt colligitur in l. fideiuſſor. ibi, impetrauit à poteſtate. ff. de pig. & in l. 3. ff. de reb. eorum. & in c. tua. de homi. ibi, poteſtati eorum: facit tex. in c. j. de offi. deleg. c. vt inquiſitionis. §. prohibemus. de hæret. in 6. & in c. pe. & qđ ibi Abb. de iud. vnde etiam ipſi ex cauſa, & æquitate ſuadente, quandoque, poſſunt à diſpoſitione ſtatuti
4 recedere, nō obſtante ꝙ iurauerint ſtatuta obſeruare: † quia ſemper in iuramento intelligitur clauſula, reb. ſic ſtantib. etiam ſi iuramentum pręciſum ſit: quia quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio. l. de ætate. §. ex cauſa. ff. de inter. act. Ita not. idem Bal. ſcribit in l. clari. ſ. de fideicō. & hoc, ꝙ ex cauſa recedere à ſtatuto poſſint, intelligitur in cauſa, quę reſpicit publicam vtilitatem. Ita dictum Inno. in d. c. j. de conſti. declarat Sal. in auth. hodie. ſ. de iudi. & in hoc ꝑtori bene equiparantur: qui ob vtilitatem publicam mouetur, vt dicitur in d. l. ius autem prætorium. & arg. à ſimili ꝓcedit, licet aliqua diſſimilitudo reperiatur, dummodo ſimilitudo ſit in eo, de quo agitur, vt declarat no. d. Abb. in c. tranſlato. de cōſti. & in c. quemadmodum. de iureiu. & ideo, quamuis eſſet aliqua diſſimilitudo inter prætorem & poteſtatem, nō per hoc dictum Bal. impugnari videtur. ¶ Non obſt. qđ ſ. in contrarium dicebať, ꝙ prætor ex cā antiqua, & prius nota moueť: quia licet cauſa eſſet prius nota, nō tñ erat in illa cōſideratiōe, ꝓut fuit poſtea tempore prætoris, vnde ex variatione tpis, noua cā reputať: arg. c. fin. de cōſang. & affi. & hoc patet, qa diſpoſitio prætoris, poſtea approbata fuit. Non obſt. ꝙ poteſtas hoc faciat ex noua cā, qua exiſtente ſuperior veriſimiliter idem ſtatuiſſet: & hoc nō vř ad ſimilitudinem ꝑtoris. Nā ex quo poſtea edicta prætorū pro legib. recepta fuerūt, ex tali approbatione demonſtrať, ꝙ factum à prætore eſſet de intētione ſuperioris, qui poſtea factum à prætore cōfirmauit. Et ſic ſ. dictis rationib. æquiparatio à prætore ad poteſtatem iuſtificari
5 vř. † Sic etiam prętores noſtri tpis, decurionib. æquiparantur: vt not. Barto. in l. vbi abſunt. ff. de tut. & cura. da. ab his. & in l. ij. ff. ad municip. vt dixi poſt Abb. in rub. extra de app. Poſtremò, quāuis æquiparatio, quā facit Bal. de pętore ad poteſtatem videať poſſe defendi, vt patet ex ſupradictis, alijs tñ rationib. mihi nō ſatisfacit. Cōſidero. n. ꝙ doc. q dicunt poteſtatē poſſe ex cauſa à ſtatuto recedere, loquunť in aliquo caſu ꝑticulari ſuperueniēti. Sed ꝑtor ipſe, ꝑ viā legis diſponit gnāľr ꝯ ius ciuile. Vnde æquiparatio nō vř bona: qa aliqd ꝓcediť in aliquo caſu qđ tñ gnāľr ꝓhibeť: vt ꝑ Inno. in c. j. de obli. ad rō. no. Abb. in c. ꝑ venerabilē. ꝑ illū text. q filij ſint legiti. cū ſi. vt dixi in. c. 2. de iudi. Secundò, prætor ipſe poteſtatem habebat corrigēdi, ius ciuile: vt expreſsè dř in d. l. ius autem. §. ius prætorium. ff. de iuſti. & iur. & inſti. de bon. poſ. in princ. ipſe verò poteſtas ſtatuta corrigere non pōt: vnde ęquiparatio non videtur procedere. Nec obſtat ꝙ prætor nō haberet poteſtatem legis cōdendę, ſed poſtea edicta eius approbata ſunt: & ſic per poſterius vñr talem poteſtatem habuiſſe. vt dicit Pau. de Caſt. hic, quia hoc modo approbatum fuiſſet illud, qđ erat nullū: vñ non diceretur ius pretoriū, ſed à confirmante denominareť: quia q actum nullū confirmat, vř dare. l. & quia, vbi Bar. ff. de iuriſdi. om. iud. & agitur ex confirmante: vt not. in l. ſi quis prior. ff. ad Treb. & quia iura ſ. allegata expreſsè dñt pretorem habuiſſe ptātem corrigēdi: vñ dato quòd hoc pro tempore ſuo intelligeretur, tñ in poteſtate hoc dici non poteſt, qui nullo modo videtur ſtatuta poſſe corrigere.

¶ Tertiò

a ¶†Tertiò à ptãte præstatur iuramentum [a] de obseruando statuta, vt s. dictum est:& ideo illa pcisè obseruare tenetur, adeo ꝙ ex aliqua causa non videtur ꝙ propria auctoritate contrauenire possit: sed absolutio prius videtur necessaria.hoc patet, quia etiam si iuramentum sit metu extortum, absolutio tamen requiritur: vt per glo. in c. verum. in verbo, absoluerunt. vbi Inno.& alij, de iureiu.& in c. si verò. in verbo, proprium.eo.ti.& no. Pet.de Anch. in cons. 383. retento ordine.col. 1. & hoc nisi esset periculum in mora, & nõ esset copia superioris: vt tradit Inno. in c. venerabilem. in fi. de elec.& Bald sequitur in l. non dubium, col. pe. s. de legi. Ro. in sing. 401. Tu sai. Abba. post Car. in d.c. quanto.col. 5.& meritò in proposito idem Bald. dicit. in l. quid ergo. § pœna grauior.col. 3. ver. iuxta hoc quæro.ff. de his, qui no. infa.ꝙ potestas q iurauit statuta seruare, non potest recedere à statuto, licet durũ sit, & qd arbitrium datum iudici, vt dicitur in l. hodie.ff. de pę. non habet locum in statutis:& dicit hoc esse tutius.& ita consuluit assessori, ꝙ faciat:& hoc idem de potestate Bal. dicit in auth. hodie.s. de iud. Similiter equiparatio, quam facit Bar. inter priores nostri tẽporis, & decuriones, reprobatur per Rom. in cons. 501. vt declaratione

7 circa fin. de quo dixi in rub. extra de appel.† Et potestas & alij magistratus nostri temporis, nullam hñt auctoritatem, nisi quatenus per statuta illis tribuit: vt no. Bald. in auth. cassa.col. 1. s. de sacros. eccl.& ideo prætorib. præcisè adæquari non pñt.¶Venio ad rub. quæ duas partes habet. In j. parte affirmatiuè loquit, & dicit, Qui admitti ad bo. pos.& eo modo affirmatiuè in simili rub. reperio s. qui dat tut. pos.& j. qui bon. ced. pos.& extra q ma. accu. pos. aliter tamen negatiuè rub. ponitur, vt in tit. j. qui manu. non pos. & in ti. qui ad lib. perue. non pos. in rub. j. q̃ mili. non pos. li. 12. Sed hoc videtur esse pro arbitrio legislatoris, virtualiter non est vis: qa licet vno modo rub. concipiatur, de alio tamen modo contrario cognitio hr: quia cognito vno contrario, de alio statim cognitio hr: vt insti. de his, qui sunt sui, vel alie iur. § j.& in l. j. ff eo.tit.& hoc etiam speciali ratione potest dici, ꝙ rub. affirmatiuè posita sit, vt conueniret cum secunda parte rub. quæ dicit intra qd tempus. si n. negatiuè rub. in j. parte posita fuisset, scũda pars non correspõderet.¶In ij. parte rub. dicitur, & intra qd tps: & bene dicit intra,

8 quia ista dictio propriè fm grãmaticos ad tps refert, vt hic. & in l. emancipata. j. e. ibi, intra annũ. ad idẽ allego tex. in l. j ff. de doli excep.& in §. fin. insti. eo. ti. Qñq; tñ ad locũ refert. l. j. §. si autem. ibi, intra oppida. ff. de no. ope. nun. Dictio verò. j. propriè fm grammaticos respicit locũ. facit tex. in l. scire oportet. §. multa. ff. de excusa. tu. ibi. j. centesimũ miliarium à ciuitate. in l. in venditione. ibi, j. domũ. ff. de actio. emp.& in c. j. de auth. & vsu. pal. Qñq; tñ ad tps refert. d. l. scire oportet. §. multa. ibi j. quinquaginta dies, & in c. qm. §. in alijs, vt lit. non cont.& in c. 2 de rña & in c. 2 de obser. ieiu.& in c. j. de resti. spo. in 6. & hoc est. qa verba sæpenumero impropriè ponunt.¶In gl. rub. in princ. ibi, occasione bon pos. cum ministerio glo. vtitur isto vocabulo: quia ista occasio cãm remotã significat. vt no. in c. post transactionẽ. de renuntia. Ita dicũt And. Sic.& Mod. hic. sed considerando hoc simpliciter, parum facit: vn de quantum ad propositum & intentionem glos. magis placet vt

9 dicamus † quòd occasio [b] fit quando causa non est ordinata ad

b effectum, de quo agitur, sed accidentaliter, & à casu illud contingit. ad hoc facit tex. in l. fin. § sed cum in secundam. s. de fur. in l. rescriptum. §. j. de distra. pig & in l. generaliter. §. si quis alienum ver. planum. ff. de fideicom. li.& ideo aliud est, ꝙ aliquid ex aliquo queratur, vel eius occasione: vt not. Bar. per illum tex. in l. fori. s. de aduo. diuer. iud. vr ergo intentio glo. fuisse hoc modo. s. dictum fuit de bon. pos quæ datur in bonis liberti, de qua aliquid hr in l. j. de bon. li.& ista non erat causa ordinata ad istũ tractatũ generalem de bon. pos. Sed tamẽ occasionem fecit, vt Imperator motus fuerit, ad ponendum istum tractatum, & ad inserendum istam mãm hic.& ista continuatio approbat per Bar.& doc. cõter. ¶Nec ob. ꝙ vr fieri ad remota, ɔ naturam continuationis: qa tituli, qui sunt in medio, faciunt ad mãm, quo casu continuatio toleratur: vt dicit Cor. Peru. hic, per l. j ff si tab. testa. nul. extab.& probatur instit. de leg. in prin. Alia tñ ratione ista continuatio non vr bona: quia s. in tit. de bon. li. tractatur incidenter de possess. liberti: vnde con-

10 gruum non vr, † ꝙ continuatio referatur ad ea, quæ incidenter dicta sunt: arg. l. nauis onustæ. i prin ff. ad l Rhod. de iac. ita dicebat d. Catho Saccus hic, quem refert, & sequitur frater meus hic allegando in simili Saly in rub s de ser fugiti. vbi ipse hac ratione vtitur.¶Et hoc tali ratione comprobari potest. quia cõtinuatio debet fieri de vno titulo ad alium. l. ij. ff. de stat. ho. ergo debet considerari mã à qua titulus denominatur.& quod incidenter dicitur, non videtur esse in consideratione respectu continuationis. Sed tamen saluando glo. rñderi potest, ꝙ non apparet dum glo. ponit continuationem, ꝙ faciat relationem, & continuationem ad titulum. s. præcedentem de bon. lib. glo. n. hic loquitur simpliciter, & dicit occasiõe bon. poss. quæ datur in bonis liberorum, ponit gñaliter de omnib. bo. poss. vñ istud dictum gl. referri põt ad sequentia hoc modo, cum esset Imperator tractaturus de bo. pos. quæ datur in bonis liberti ut inferius patet in tit. de bo. pos. contra tab. liber. hic sumpta occasione generaliter istum tractatum inseruit:& sic relatio fit ad totum titulum, & non ad illud, quod incidenter ponitur. Et iste modus continuandi sæpenumero obseruatur, ꝙ ad sequentia respectus habetur. Et fm hoc non vr procedere quod gl. dicit in rub. j. de bo. poss. contra tabulas liber. de quo ibi uidebimus.¶In eadem gl. ibi hic titulus est gñalis. iste ordo, quem seruare debet, ut gñalis titulus præcedat, & specialis sequatur. ut probat in l. j. ff. si cer. pet. in prin. ibi, ideo titulum de reb. creditis præmisit facit gl. in rub. ff. eo & similiter in rub. ff. de testib. de ser. vrb. prædio. de test. mil.& gl. quę plura similia adducit in rub. de regu. iu. in vj. cum sim. ut dixi in rub. extra de proba ¶In ead. glo ibi, ius propter quod, id est, causa prima, & remota recuperandi. & hæc designant uerba illa, propter quod. l. ex eo tpe. §. fi.& ibi Bart. ff. de pecu. no. Bal. in l. j. s. si seruus exte. Bonorum uerò possessoria hæreditatis petitio, est ius quo, id est, causa proxima, & immediata recuperandi bona defuncti.& cum ista declaratione transeunt doc. cõiter hic.& Bar. in l. j. j. eo.& idem gl. dicit in l. iij. §. bonorum. ff. eod. Sed ipsemet Bar. ibi reprehendit expositionem glo. quia diffinitio Iurisconsulti non debet impropriari:& non videtur Iurisicon. ius pp qd considerare: vñ exponit ipse ius prosequendi, ut à iudice cõfirmetur, uelut hodie agnoscatur. Ale. hic dicit, ꝙ ista opin. Bar. de facili impugnari potest: aliter tñ hic non declarat. Bul. hic ɔ Barto. latius hoc deducit. Primo quia in diffinitione dr, qd est ius persequendi patrimonii, & non confirmationis prout Bar. dicit. Sed respondere potest, ꝙ qui petit confirmationem, satis dicitur proseq patrimonium, considerato fine.¶Secundò arguit contra Bar. efficaciter hoc modo in effectu. nam aliud est petitio confirmationis ipsius bo. pos. quia debet esse differentia inter confirmatum & cõfirmantem.. arg. l. ij. de stip. ser. facit tex. in c. si de insti.& in c. debitũ de baptis.& patet, quia aliud est electio, aliud est confirmatio electionis. in c. quam sit. de elect. in vj. Illud. n. quod confirmatur, saltem de ordine intellectus, præcedit confirmationem: ut habet in tit. de confir. uti. uel inuti. ergo ex omnib. s. dictis non videtur bona expositio Bart. ꝙ bo. pos. sit ius persequendi confirmationem.

11 ¶ †Vlterius hoc idem comprobatur, †quia bo. pos. producit ius petendi confirmationem & sic ius petendi confirmationem causatur à bon. poss. ergo non esset bona diffinitio, diffinire cãm per effectum: vt no. Bar in l. j. in prin. ff. de appel. not. in l. j. in princi. ff. de acqui. pos.& ideo reiecta opinio. Bar. hactenus doc. omnes secuti sunt expositionem glo. ut dicatur esse ius, propter qd bona defuncti persequitur. Mihi uerò nouissimè nullo modo consonat ꝙ ista fuerit intẽtio Iurisc.& indubitanter arbitror ꝙ dum Iurisc. dicit, ꝙ bon. pos. est ius, intelligatur quo & nõ propter quod.¶Et primò moueor, quia uideo in aliis diffinitionibus in quibus. dicit illud, qd diffinitur esse ius, intelligitur quo, & immediate: vt in l. j. in prin. ff. de tute. in l. j ff. de usufr.& inst. de actio. in prin. & est text. qui expresse hoc dicit inst. de. de oblig at. in prin. ibi. est iuris vinculum, quo: ergo idem dicendum est in ista diffinitione.¶Secundò hoc probatur: quia in diffinitione bon. poss. dicitur quòd est ius psequẽdi retinẽdi q patrimonij. Clarũ est, ꝙ illud verbũ retinẽdi. intelligitur quo, quia statim & immediatè ꝙ quis adeptus est possessionem bonorum, ius habet retinendi: ergo pariter illud uerbum persequendi, intelligitur ius quo, ut æqualiter fiat determinatio, præsertim cum uideatur eadem ratio determinandi, iuxta not. in l. in testamento. j. de test. mil. in l. quamuis j. de impuberum. cum si.& ad hoc, vt una pars secundum aliam intelligatur: vt not. in l. j. ff. de reb. dub.¶Tertiò facit, quia respectu patrimonii dr ius quo: quia ille, cui datur bo. pos. edictalis, statim habet ius pr̃imonii persequendi: ergo idem dicendum est respectu aliorum verborum diffinitionis: quia eadem diffinitio non debet diuerso iure censeri. arg. d. l. quamuis.& in l. eum qui ædes. de vsucap.¶Quartò considero ꝙ rationes, quibus. s. opin. Barto. impugnatur, vt bon. pos. non possit dici esse ius petendi confirmationem, multò magis militat in isto casu: quia ius persequendi per bon. poss. hæreditatis petitio. est ius magis remotum ad ipsam bon. possessio. edictalem quam sit ius petendi confirmationem & est effectus magis distans. quod patet quia consideratur & sequitur post confirmationem.& sic post ipsam bon. possess. decretalem. & ideo si illud qd dicit Bar. non procedit rationibus. s. dictis, à fortiori dictum glo. non habebit locum.¶ Quintò, & vlti. quia text. dicit quòd bonorum possessio est ius persequendi retinendique patrimonii, & sic loquitur de persecutione iuris vniuersalis: quia patrimonium vniuersale successionem designat. l. cogi. in principio. ff. ad Trebellian. vnde non videtur in tali diffinitione Iurisconsult. habuisse respectum ad persecutionem rerum particularium, pro quibus

ADDITIONES.

a ¶Iuramentum. Sed debet sanè intelligi, vt dictum est supra de ser. fug. l. j. nu. 74.

b ¶Occasio. Adde Dec. in l. certi condictio. in princi. ff. si cer. pet.

quibus datur bo.poss.hæreditatis peti.¶Nõ ob.ratio,qua mouetur gl.ad dicendũ,ꝙ intelligitur ius ꝑ qđ, videlicet propter bo. pos.hrditatis peti.quæ dicitur ius quo:qa ꝑ illã immediate res defuncti persequimur.Nã ad hoc,in quo difficultas consistit cogitabã posse rñderi dupliciter.Primò,qa vt s.dixi,tex. nõ loquitur de persecutione rerũ particulariũ,pro quib.datur bonorũ pos.hær. peti.sed loquitur de ꝑsecutione iuris vl'is, vt ostendit illud verbũ patrimonij,qđ in effectu importat hrditatem.d.l.cogi.in prin. Ille.n.cui bon.pos.edictalis cõpetit,hẽt ius vt possit ꝑsequi.i. petere patrimonium defuncti,& illud retinere,& sic non loquitur de persecutione rerum particulariũ,pro quib. recuperandis postea datur bo.pos.hære.pet.¶Nec ob.qđ dr̃ in diffinitione patrimonij rei,quasi illud verbũ,rei,de reb.particularib.intelligatur: qa rñdet ꝙ rei vl'is intelligitur,quo casu hæreditatem significet.l.non qđ.§. fi.ff.ad Treb.vbi tex.& sic patrimonij rei,quæ pro eodẽ ponit.facit tex.in l.j.ff.de reb.cre.& insti.de re.corp.& incor.& in teris no. gl.in d.l. ij. §.bonorũ.in ver.patrimonii.in prin. & iste intellectus suadetur,& confirmatur ex rationib.quas s.dixi.¶Secundò principaliter respondetur,& considerandum est.ꝙ illa bo.pos.hæreditatis pet.ꝑ quam bona existentia apud extraneos immediatè persequitur,est instrumentum pro executione iuris priuati cõpetẽs: & ideo illa persecutio,quo ad effectum iuris primæ causæ attribuitur,tanquã potentiori,& non instr̃o executiuè. Nã si quis eligatur ab eo,qui habuit potestatem eligendi à concilio generali,dicitur electus,ab ipso gñali cõcilio:vt no.Bar.in l.vnum ex familia. §.si de Falcidia.ff.de leg.ij.& probatur in l.item eorum.§.si decuriones.ff.qđ cuius.vniuer.&bonus tex.in c.cum aliquib.de rescrip. in vj.& sic actus à prima causa denoĩatur.& isto respũ bo.pos. dicitur esse ius quo,quantum ad persecutionem rerum particularium:& hoc cõsiderato effectu iuris, licet respũ executionis hoc fiat mediante bon.poss.hær.pet.& ad hoc spãliter vr̃ text. inst.de obl.in prin.dum ibi dicit,ꝙ obl'o est iuris vinculum quo necessitate quis astringitur alicuius soluendæ rei.Nam bene dicit quo:quia illa necessitas soluendi principaliter causatur ab obl'one. l. licet.§. ea obl'o.ff.de procur.& quo ad effectum iuris obl'o dicit causa immediata solutionis,meritò dicitur ius quo:sed respũ executionis actio dr̃ immediata,q̃ effectũ solutionis producit.vt insti.de act. ĩ prin.& isto respũ solutio esset ius ꝑ qđ,& ista rñsio de subtilitate iuris bene procedit.prima tñ planior videt, & magis placet.¶In
12 ea.gl.ibi,ad dr̃iam hæreditatis,sentit gl.† ꝙ bo.pos.de iu.ciu.non reperiatur,dũ exponit ius.s.prætoriũ.idem gl.in l.nihil.ff. de verb. sig.& in d.l.iij.§.bonorum.ff.de bon.pos.& istã op.tenet Azo, in sum.hic.Cy.in l.fi.in j.q.j.vnde leg.& Bal.hic in rub.ĩ ix.quest.Sed Bar.contrarium tenet in d.l.iij.§.bonorum,& reprobat gl. ibi, ꝑ tex.in l.j.& rub.ff.ut ex leg.sena.bo.pos.detur.vbi,secundum eum est casus,ꝙ bon.pos.quandoque sit de iure ciuili.& hoc sequitur Ale.remouendo q̃dam quæ in contrariũ adduci pñt.& ꝑ ista opi. posteriores scribentes hic ratiõẽ efficacem inducunt:qa ubi dat illa bo.pos.vt ex legib.etiam competit bo.vnde lĩmi.l.iij ff. vnde legi.ergo videt esse de iure ciui.quia nunquã bo.pos.vnde legi.dat nisi quando qs uocatur à lege ciuili.l.ij.§.fi.ff.vnde leg.Bulg. tamẽ nouissimè hic reprobat istã opin.& concludit,ꝙ de iure ciuili bo. pos.non reperiatur.& tenet ꝙ illa,de qua in ti.ꝑalle. vnde legi. sit de iure p̃torio.Primò,per tex.in §.septima.insti.e.ti.vbi tex.de illa bo.pos. loquitur:dicit ꝙ p̃tores illam introduxerunt: ergo videtur de iure prætorio.Secundò,quia tex.in d.l.vt ex leg. de prætore mẽtionem facit.ibi,vti me dare oportebit, dabo, ergo videtur dari à prætore.Tertiò,quia ille tit.est positus inter alias successiones prætorias:ergo consonat, ꝙ dicatur de iure præto. Quartò, quia si esset de iure ciui.diffinitio bon.pos.etiam hæreditati competeret,qđ absurdum videtur.vnde dicendum est,ꝙ tantum bo. poss.sit de iure p̃torio,& tunc expõ gl.bene procedit, ut dicatur, est ius.s.p̃torium.Non obst.allegata in contrarium,& primò tex. in d.l.j.ut ex leg.quia respondetur,secundum eum, ꝙ licet detur à lege,non tamen sequitur ꝙ sit ciuilis.tali.n.casu lex utitur remedio prætoris.nã cum secundũ regulas iuris ciuilis hæreditas dari non possit,lex utitur remedio p̃toris.& bo.pos.concedit:puta in casu legis posthumus.ff. de iniu. rup. sm̃ quam exemplificatur illa bo.pos.ut ex legib.ut Doct.tradunt in l.fi.j.vnde legi.& probatur hoc in simili,secundũ Ful.in l.qui se patris.j.vnde liber. ex eo, ꝙ senatuscon.Treb.iubet fideicõmissario dari actiones à prætore,insti.de fideic.hære.in §.restituta.ver.post qđ.& tamẽ illæ actiones prætoriæ sunt:ut no.gl.& Bar.in l.ij.ff.de fideic. hære. pet. Sic ergo in proposito videtur,licet lex mandet prætorem debere in aliquo casu.bo.pos.concedere,non tamen illa bon.pos. est de iure ciuili,sed prætorio prout naturaliter est bo.pos.Secundò non ob.illa ratio quæ pro opi.Barto.fortis reputatur,& fundat in l.ij. §.fi.& in l. iij.ff.vnde leg.ut s.dixi.nam etiam ꝑ eum rñdetur negãdo,ꝙ non sit uerum,ꝙ bo.pos.vnde legi.concurrat cum illa bo. poss.ut ex leg.quia in d.l.iij. vnde legi.non solũ specialiter defertur illa bonorum poss. ut ex legi.sed etiam hæreditas delata à iure ciuili,vt colligitur ibi,in ver.cum verò. in illa dictione, etiam, quæ implicatiua est,& ideo bon.poss.vnde legiti. videtur ibi competere respũ hæreditatis quæ ibi etiam à iure ciuili dabatur. vnde si hæreditas delata non fuisset,non habuisset locum bon. poss.vnde legi.ex eo duntaxat,ꝙ illa bon.poss.vt ex legib.competeret. &
13 ita arguit,mouetur,& insistit Bulg. hic. ¶ † Sed tamen prædictis non obst.vt apparebit,non puto recedendum esse ab opi. Barto. quæ videtur *communis*, & probatur efficaciter in d.l.j. vt ex legi.vbi in fi.dr̃,qđ lex spãliter defert bo.pos.& qđ illa bo.pos.est legi nam dictio,ex.causam immediatam significat.l.ex eo tempore.in fi.vbi Bar.ff.de pec.no.in l.j.§.ex incẽdio.de incẽ.rui.& naufr.ergo ĩmediatè videtur data à lege ciuili.& eo modo probatur in d.§. septima.& in d.l.3.vnde leg.& ideo non sine causa dixit Bart. in d. l.iij. §.bonorum.ꝙ est tex.in d.l.j.cum rub.vt ex le.Non ob. ꝙ lex ciuilis concedendo bon.poss.utatur remedio prætoris, vt s.dicebat, quia respondetur primò, & dico ꝙ immo vtitur remedio, proprio,cum sit immediatè à lege,& ut dixi nihil enim repugnat, qn etiam lex dare possit bon.poss.ꝙ aliquo casu ĩllam concedat, vbi sm̃ regulas iuris hæreditas dari non potest: vt in d. l. posthumus. cum si.Non obst. ꝙ per Ful. in simili allegatur de Trebel.senatuscon.quod iubet dari actiones à prætore:quia hoc non est verum Nam ab ipso senatuscon.cautum est.ꝙ omnis actio,quæ iure ciuili hæredi,& in heredem dabatur,detur fideicommissario & contra fideicõm.vt dicitur in d.§.restituta.ad idem text.in l. j. in prin. s.ad Trebel.Et ideo actiones vñr de iure ciuili, cum debetur à senatusc.Non ob. quod dicitur de prætore,qui etiam ipse concedit actiones.d.§.post quod.quia non facit hoc ex iussũ,vel commissione senatusc.vt Ful.& Bul.dicunt:sed a seipso mouetur. Nam etiã cum bon.poss.cogatur per senatuscon.Treb. restitue.e.l.j. §.bonorum.ff.ad Treb. conuenit, ꝙ etiam actiones vtiles à prætore dentur. & sic concludo, ꝙ ius ciuile concedendo aliquo casu bo. posses.non vtatur remedio prætoris,sed proprio ciuili hoc facit. Secundò responderi potest, quòd dato quòd lex ciuilis remedio prætoris vteretur in concedendo bon.poss.& sic prætor illam daret ex præcepto iuris ciuilis,vt videtur probari in d.l.j.ff. vt ex leg. in princi.ibi.prætor ait, vti me,&c.tamen hoc ius bonor. poss. videtur esse à iure ciuili, cuius authoritate pretor exequendo hoc facit:quia actus adscribitur primæ causæ ac principali. l.item eorum.§.si decuriones.ff.quod cuius.vniuer. cap. cum aliquibus. de rescrip.in vj.& not.Barto.in l.vnum ex familia. §. si de Falcidia. de leg.2 & suprà dixi circa diffinitionem bono.posses. Secundò opi. Barto.probatur principaliter in d.l.ij.§.fin.iuncta.l.iij. ff. vnde legi.vt s.dictum est.Non obst.responsio s. dicta, videlicet quòd illa bon.poss.vnde legi.non concurrit cum illa, vt ex legibus quando illa sola competeret,& hæreditas non posset adiri,vt s.dicebatur: quia respondetur,& dico, ꝙ immo vbi sola bon. poss. vt ex legib. datur,tamen competit bon.poss.vnde leg.licet hæreditas adiri nõ possit.hoc expressè dicitur in d.l.iij.in fin .dum inquit, ꝙ cum bo. poss.petitur ex illa parte, quæ ex legib. ex hac videlicet vnde lĩmi peti potest.& probatur hac ratione:quia lex ciuilis,vel senatusc.vt refert bo.poss.casu quo hæreditas dari potest:sed vtitur bon.pos. tanquã remedio extraordinerio.d.l.j.vt ex leg.& patet in d.l.posthumus.ergo non potest dici,ꝙ vbi datur bo.poss.vt ex lege,quod etiam detur hereditas.Non ob.illa dictio.ẽt,quia uerum est,quod implicat,sed non eo casu:implicat enim quantum ad principalem decisionem legis.hoc modo datur vnde legi.qñ lex defert hrditatem,& nõ bo.pos.vt primo ibi dr̃:cũ vero defert bo.pos. ẽt datur vnde legi.intelligitur tñ ꝙ tali casu hæreditas non deferatur. Probatur iste intellectus:quia uer.cum uerò,aduersatiuè loquitur ad præcedentia:vnde cum s.proximè loquatur quando datur hæreditas sola,& non bon.posses.dictus uer. cum verò,debet intelligi, ꝫ,qñ datur bo.pos.& non hereditas. Comprobatur hoc in d.l. 3. in fi.vbi respectu illius bono. poss.vt ex legib.datur vnde leg.vt expressè ibi dicit.ergo ibi est casus pro cõi opi.ꝙ bo. poss. vnde legi. concurrit cum illa,vt ex legi.ergo sequit,quod illa bon.poss.sit de iure ciui.Non obst alia s. alleg. in contrarium. & primò text.in dicto.§.septima.dum ibi dicitur, ꝙ prætores illam introduxerunt. quia pro responsione condesirandum,est,ꝙ talis bo.pos.ut ex legib.extraordinaria est,prout ibi dicitur in d.§. septima.& à prætore consideratur generaliter vt comprehendãtur omnes casus,quibus specialiter à lege bo.pos.detur.& isto respectu est introducta à prætore in effectu confirmando dispositionem iuris ciuilis. Sed quando specialiter datur bonorum posses. à lege ciuili, in aliquo casu,illa dicitur esse de iure ciuili per supra dicta. & non potest dici,quod sit de iure præterio: quia prætor ipse de tali casu specialiter non cogitauit,sed tantum in genere:& videtur in effectu confirmatio facta à prætore.Et eo modo tex.in d.l.j,vt ex leg.dũ facit mentionem de prætore,qui dictam bon.posses.se daturum pollicetur videtur prætor approbare,& confirmare bono. posses. datam à iure ciuili & per talem confirmationem non desinit esse de iure ciuili, vt dixit Alexandr. hic: & in l. j. cum gloss. ff. si pars hære.

hære.pet.& no.in l.j.vbi gl.ff.commo. Tertiò nõ ob.ꝙ ille tit. ponatur inter ꝑtorias ſucceſſiones:quia conſtat, qđ eſt de iure ciuili,cũ immediatè detur à lege,uel ſenatuſcõ.ꝑ s.dicta. vnde in claris non eſt opus coniecturis.l.continuus.§.cũ ita.ff.de verb.oblig. Vlt.non ob.ꝙ diffinitio bo.poſ etiam uidetur competere hæreditati,niſi exponatur,vt gl.dicit.ſ.ius ꝑtorium:quia Bart. in d.l.iij.
14 §.bonorum.reſpondet,ꝙ hæreditas eſt ſucceſſio:† ſed bo. poſſ. eſt ius ſuccedendi,& hæreditas ſolo animo aditur,non ſic in bon. poſ.& hoc ſequitur Ale.hic,qui ad Bar.ibi ſe remittit.Bul. tamen hic conatur reſponſionem Bar.impugnare,& dicit non eſſe verũ, ꝙ bo.poſ.dicatur eſſe ius ſuccedendi,prout Bar.dicit, quia ſicut aliud eſt hæreditas, aliud ius adeundi:ita videt ꝙ aliud ſit bo.poſ. aliud ſit ius ſucdcedendi:cum ita ſe habeat bo.poſ.de iure ꝑtorio ſicut hæreditas de iure ciuili.l.ij.ff.e.l.j.§ bonorum.ff.ad Treb.l. hæreditatis ap.ff.de ver.ſign.Non ob.ꝙ ſolo animo hæreditas aditur quia bene in hoc differt hæreditas à bonorũ poſ. ſed per hoc non tollitur arg.quin diffinitio bo.poſ.& hæreditati cõpetat. Sed replicari põt,ꝙ immo rñſio Bar.videtur bona,ſi rectè intelligatur. nã bo. poſ. vt ip ſe dicit, eſt ius ſuccedendi, ita expreſsè dicitur in diffinitione bon.poſ.in d.l.3.§.bonorum.ibi,bon.poſſ.eſt ius perſequendi,retinendique patrimonii.Iſta enim uerba nihil aliud videntur importare,niſi ius ſuccedendi. hæreditas vero eſt ſucceſſio l.hæreditas.ff.de verb.ſig.vbi tex.& ſic dña,quam facit Barto. negari non poteſt:quia ex verbis ipſius diffinitionis patet in d.l.3. §.bonorum.& in d.l.hæreditas.& ratio videtur manifeſta:quia cũ ſolo animo hæreditas adiri poſſit, volente hærede, hæreditas eſt ſucceſſio,ſed bo.poſ.non acquiritur ſolo animo, præſertim inſpecto iure antiquo,ſecundum quod requirebatur decretum:& iõ non poteſt dici,ꝙ ſucceſſio ſit,ſed dicitur ius ſuccedendi:quia ille cui delata eſt bo.poſ.habet ius petendi,uel agnoſcendi bo.poſ.& non eſt verum,ꝙ quantum ad propoſitum bon.poſ.de iure prætorio reguletur,ſicut hæreditas de iure ciuili:vt ſatis patet ex ꝑdictis.Præterea dato ꝙ expoſitio gl.admittatur,vt dicatur ius.ſ.prætoriũ,non tñ excluditur quin etiam aliquo caſu bon.poſſ. dicatur de iure ciuili:quia dictum glo.ꝙ dicatur ius prætorium, intelligit rr,& iure ordinario:arg.l.Seio.§ modico.& qđ ibi Bar.ff.de ann. leg & ſic non excludit quo minus de iure ciuili bo.poſ.aliquo caſu dari poſſit,quæ extraordinaria eſt:ut dicitur in.§.ſeptima.inſti.
15 e.ti.¶† Extra gl.circa iſtam rub.Ale quærit,ſi ille cui bo. poſ. delata eſt,immediatè bo.poſ.hæreditatis petitionem intentauerit,an ſic agendo videatur prius bo.poſ.agnouiſſe? Ioan.Fab.videtur de hoc dubitare in fi.§.inſti.eo.ipſe verò Ale.firmat pedes,& cõcludit,ꝙ ſic:quia qui vult ꝯñs,vr velle omne neceſſariũ añs ad illud.l. illud.ff.de acq.hær.l.ad rem mobilem.ff.de procu.cum vulg. & in ſim.no.Barto.in l.ex diuer.§.j.ff.de rei vendi.cum aliis ſi.ut ipſe latè hic proſequitur.Iſta concluſio videtur prima facie dubitabilis: quia licet hodie non requiratur quod iudex concedat bonorum poſſ.ſed ſimplex agnitio ſufficiat.ſ.ꝙ agnitio fiat coram iudice,ut in l.fi.ꝯ.eo.requiritur tamen quòd iudex intelligat.l. coram. ff. de ver.ſig.facit glo.in l.tutor.ff.eo.& qđ no.Bald.in rub.in j.q.& l.j.ꝯ. e.in j.q.Sed iudex non intelligit iſtum prius non agnouiſſe: quia veriſimiliter credere debuit,quòd prius bonorum poſſ.agnouerit: ergo talis agnitio ſufficiens non videtur.ita arguit Bulg.hic. & hoc idem tradit Cor.Peru.in l.fin.col.iij.ꝯ. eo. Sed primò ad hoc reſpondetur,quòd dum iudex cogitat,quòd agẽs videatur prius agnouiſſe bonorum poſſ.& nunc dicatur illum continuare, intelligentia iudicis reſpectu continuationis nouam acquiſitionem operatur:ut in ſimili no.Bar.in l.iij.in prin.ff.de acquir.poſ. & idẽ quòd no.idem Bar.in l.gerit.in v.q in prin.ver.iuxta prędicta quęro.ff.de acqui.hær.& licet Cor.in d.l.fin.& Bald. hic, videãtur reſponſionem iſtam reprobare,tamen pro ea allego text. not.in l.ſi quis mihi bona.§.ſed quid ſi mandauerit.verſi.aut quid ſi petitã. ff.de acquire.hære.vbi voluntas patris habentis ratam bonorum poſſ.quam putauit petitam fuiſſe per filium,operatur ut filius dicatur habere mandatum ad illam de nouo acquirendam.& plura ſimilia ad hoc in not.caſu Alexan.tradit in conſi.146. in cauſa, & lite.lib.v.Secundò etiam aliter poteſt reſponderi,qđ Ioan.Fab.& & Alexan.ponunt quæſtionem reſpectu agentis coram iudice,& quo ad eum ratio bona videtur,& non habetur reſpectus ad iudicem,de quo tunc non conſideratur.vnde intelligitur & qđ iudex hoc ſciat,quia dũ quæritur de vno dubio.intelligit qđ omni alio reſpectu habilitas concurrat.l.qui teſtõ.in prin. ff. de teſta. & ſic ratio s.dicta euitari poteſt.Concluſio tamen quã Ale.facit,aliter impugnari poteſt. nam contra eum allego text. vbi videtur caſus in l.j.ꝯ.vnde legi.dum ibi dicitur,qđ ille,cui delata eſt bonorum poſſ.perſequi poteſt bona defuncti,ſi prius bono.poſſ.agnouerit,ergo ſi non fuit agnita bono. poſſ. non uidetur quod bona defuncti peti poſſint,& per conſequens inferri videtur, quod nõ ſufficit,ſi immediatè agatur bono. poſſ. hær.peti.& hoc expreſsè voluit per illum text.in l.exceptiones opponuntur.in gloſſ. fi. de exce.dicens qđ agenti bonorum poſſ. hære. pet. opponi poteſt, qđ non competat ius non agnita prius bonorũ poſſ.& hoc idem apertè tenet Bar.in d.l.iij.§ à mancipib.ver. quæro, quæ eſt dña.
16 ibi,dum dicit,ſequeretur.¶†Et tenendo iſtam opin.pro qua videtur tex.& gl.& Bar.in locis prægalle.ad fundũ qđ Alex.facit,ꝗ vult conſequens &c.reſponderi poteſt,ꝙ ſub illa regula non venit illud,qđ eſſet maius,quam id,qđ expreſſum ſit:vt no.Bart.in l.ij. ff. de iur.om.iud.facit tex.in l.fi.ꝯ de neceſ.ſer.hæredi.inſti. Et iõ cũ agatur bon.poſ.peti.ad vnã uel plures res particulares,non debet inferri ꝙ vſr bo.poſ.agnouiſſe videatur, quia hoc eſſet maius, & non includitur,vt per Bar.in d.l.ij. facit quod no. Abb. per illum tex.in c.prudentiam.§.ſexta.extra de offi.dele. ¶Poſtremò ad declarationem materiæ notandum eſt,ſecundum opi. *communem* ꝙ bo.poſ.eſt duplex.Prima eſt edictalis,† quæ competit ex edicto ꝑ
17 toris mortui,& reſpicit ius quærendum. Altera verò eſt decretalis,quæ decernitur per prætorem viuum, in qua agitur de iure iã quæſito.l.j.§.decretalis ff.de ſuc.edic.Et ex iſta edictali oritur ius petendi decretalem,ex qua decretali oritur bo.poſ.hære. peti. de iſta duplici ſpecie bo.poſ.no.per glo.in d.l.j.§. decretalis. & in l. fi. §.ſin autem.in verbo,decreto.s.de cura furio.& in § fi. in gl. pen. inſti.eo.& ſequitur Barto.in d.l.iij.§.à municip.in fi.& not.Cy. & Bald.in l.fi.C.vnde leg. De edictali loquitur text.in d.l.iij.§. à municipibus in fi.& in l.j.§.j.ff.ſi tab.teſta.nul.exta.ibi bono.poſ.edictalem.& in l.cum quidam.§.qđ dicitur el.1.ff de acquir.hæredit.ibi, per bono.poſſ.edictalem.De decretali hr in d.l.j. §. decretalis, & ibi patet quod edictalis,poteſt repudiari,decretalis non.ex iſta ergo diuerſitate in nomine & effectu,videntur eſſe diuerſæ ſpecies bonorum poſ.& quia aliud eſt decretum prætoris mortui, aliud eſt decretum prætoris viui.l.de pupillo.§.habet autem.ff.de ope. no.nun.& licet iſta ſit *communis* opi.glo.tamen in d.l.iij.§. à municipib.in ver.prætoris.ff.eo.ti.tenuit vnam tantum eſſe bon. poſ. quæ ante,quàm decernatur à prætore viuo, dicitur edictalis, poſtea,quam eſt decreta,appellatur decretalis. & idem Azo in ſum. hic.Et iſtam opi.nouiſſimè ſequitur Bulg.hic. Primò conſiderando diffinitionem bon.poſſ.quæ conuenit ſimul decretali cũ edictali.Secundò,quia illa,quæ delata eſt ex edicto prætoris,illa eadẽ petitur à iudice,& illa eadem decernitur.l.j.ꝯ. eo.l.j. in princ. quis ordo.ergo eadem videtur eſſe bono.poſſ.edictalis, & decretalis. Tertiò,quia ita ſe habet bon.poſ.de iure prætorio, ſicut hæreditas de iure ciuili.l.ij.ff.e.l.j.§ bonorum.ff.ad Treb.l.hæreditatis.de ver.ſign.Sicut ergo vna & eadem eſt hæreditas, quæ defertur, & quæ aditur.l.delata.de ver.ſig.& ita uidetur in bono. poſſ.¶Non obſtant alleg.in contrarium:quia diuerſitas,& differentia,quæ cõſideratur ut s.uidetur eſſe in accidenti,non in ſubſtantia:unde di-
18 uerſitas in ſpecie non inducitur.l.fina.ff.de fund.inſtru.¶†His tamen non obſt.non eſt recedendum à communi opin. Et pro reſponſione ad ea,quæ ſupra in contrarium dicta ſunt, conſiderandum eſt, quòd quicquid ſit apud logicos, apud nos, ſecundum quod iura loquuntur,ex modica,& leui differentia ſpecies diſtinguuntur.& dato quòd in ſubſtantia differentia non videatur, iura tamen ſpecierum diuerſitatem conſtituunt, & ita appellant. l.prima in princ.ff.de præto.ſtipu.ibi, dum dicitur, prætoriarum ſtipulationum tres uidentur eſſe ſpecies,iudiciales, conuentionales,& communes.& tamen inter ſe non dicuntur differre quo ad quidditatem, & eſſentiam prætoriæ ſtipulationis. Sic plures ſunt ſpecies,immo plura genera poſ. Ita dicitur in l.iii.§. genera. ff. de acquiren. poſſeſ. tamen in ſubſtantia non differunt. Et in ſimili plures ſunt ſpecies intereſſe,commune,ſingulare,& conuentum, vt per glo.in l.j.ff.de act.emp.in l.j.de ſen. quæ pro eo, quod inter.in l.libertas.in fin.de regu.iur.cum ſim.Et tamen in ſubſtantia differre non videntur.& ad hoc allego bonum text. in l. ij.§.poſtea cum Appius.in fi. de ori.iur.ibi, ita factum eſt, inter plebiſcita,& leges,ſpecies conſtituendi intereſſet, eadem autem eſſet poteſtas. & ſic eadem eſt poteſtas, & tamen ſpecie differunt. Pariter ergo dicendum eſt in propoſito,quòd duplex ſit bonorum poſſeſſio.prout glo.& Doct. *communiter* dicunt. Nam ſi eſſet vna & eadem bonorum poſſeſ. edictalis & decretalis, ſequeretur ſecundum Bald.in d.l.iij.§.à municipibus circa fin.quod ille,qui haberet bonorum poſ.edictalem, agere poſſet bonorum poſſeſſoria hæreditatis petitione:ſicut agit quando decretalem conſecutus fuit,quod abſurdum videtur,ſecundum eum,& ſic tenet Barto.opin.quam ſupra tenuit contra Alexan. ¶ Et pro communi opin.facit: quia vt ſupra dixi edictalis bonorum poſ. reſpicit ius quærendum & in effectu eſt ius ſuccedendi. Sed decretalis reſpicit ius quæſitum.d.l.j.§.decretalis.de ſucceſ.edic.ergo uidetur differentia etiam ſpecificata in ſubſtantia:quia in effectu aliud dicitur eſſe ius quæſitum,& aliud dicitur eſſe ius quærendum:& ſæpenumero aliter de iure quęſito,& aliter de iure quærendo iudicatur. l.qui autem.in princ.ff.de his,quæ in frau.cre.l.j.§.confertur.ff.de coll.bon.l.ſi ſponſus.§.ſi maritus.el.2.de do.inter vir.& vxo.Nõ obſtant allegata in contrarium. Et primò dum dicitur,quod diffinitio bonorum poſſ. cõuenit edictali ſimul cum decretali: quia hoc

hoc non vr verum. Diffinitio enim vr solam edictalem respicere, per quam dr quis habere ius succedendi: vt s. circa diffinitionē dictum fuit, referendo illud verbum psequendi, ad ius vle. Praeterea ēt dato q diffinitio competeret sit edictali, & decretali, nō tñ sequitur q idē esset, patet in oīb. specieb. quae inter se differunt: & tamen eadem diffinitio cuilibet spēi competit: quia diffinitio refertur ad genus, & in gñe species cōueniunt, licet inter se distinguātur Scdō non ob. q illa bo. pos. quae petitur, illa eadem decernat: quia per hoc infertur q idem sit. nam dum petitur, agitur de iure quaerendo: dum postea decernit, dr ius quaesitum & probat hoc in fili in §. forus. c. j. de ver. sig. vbi dr, q causa est dum proponit, & iudicium dum coram iudice discutitur. Et sic diuersa sunt causa & iudicium, vt probat ibi. & tñ quod proponitur, illud idem postea discutitur: sed diuersum reputatur pp nouam qualitatem, q̃ assumit. ¶ Preterea dato q in substantia non esset dria quod negatur per supradicta, per hoc non tollitur quin spē distinguatur, prout iura loquuntur: per ea quae. s. dixi. ¶ Vlt. non obst. q de bo. pos. iudicatur idem, quod de haereditate: quia quantum ad propositum, non videtur verum: quia bo. pos. est ius succedendi, & haereditas ē successio, vt dixi. s in diffinitio. & sic in effectu ad alleg. s. in contrarium dupliciter respondetur. Primò, q essentialiter vr differentia inter edictalem, & decretalem bo. pos. Secundò, q diuersae species dicuntur, licet in substantia non esset differentia. & ex his saluatur communis opi. & haec rub. breuiter absoluta sit.

LECTVRA SECVNDA.

¶ Super isto titulo scripsi Florentiae anno. M.D. plenius postea in Gallia: & quia scripta impressa sunt, & omnib. exhibentur, procedam nunc breuiter perscrutando quae dicta sunt, & alia addendo priorib. scriptis. ¶ Primum nonnulla ad intelligentiam praemittā. Secundò verba rubricae ponderanda erunt. Tertiò deueniam ad gl. rubricae. ¶ Circa primum, quia hic tractatur de success. pretoria videndum est quare à ptore talis successio introducta sit. Et sciendum est q lex prima Romanorum fuit lex. xij. Tab. l. ij. §. exactis. ff. de ori. iur. & illa stricto iure vtebatur: solum enim vocabat masculos, & ex eis descendentes: vt dicitur insti. ad Tertu. in prin. & in sti. de legi. agna. suc. in prin. & ex hac, & eadem lege. xij. Tab. emancipati excludebantur. vt insti. de hę. quae ab in. defer. §. emancipati. Vnde praetor, cuius edicta non modicam iuris obtinent authoritatem, vt dicitur in §. pretorum quoque edicta. insti. de iust. & iur. & ius praetoriū est, quasi viua vox iuris ciuilis. l. nā & ipsum. ff. de iust, & iur. & ius ptoriū est quod ptores ītroduxerūt adiuuādi, & supplendi uel corrigendi iuris ciuilis gratia, propter publicā vtilitatem. l. ius autem. §. ius praetorium. ff. de iust. & iu. & institu. de bonorum possessos. in prin. & ideo praetor qui habet aequitatem ante oculos l. quod si Ephesi. ff. de eo, quod cer. loc. aequitate naturali motus, vocauit emancipatos. §. emancipati. insti. de haere. quae ab intest. deferuntur. & eadem aequitate vocauit cognatos post agnatos, & isti vocati à praetore non efficiuntur haeredes ipso iure quia non potest praetor haeredem facere: Sed loco haeredum constituuntur, & vocantur bonorum possessores. §. quos autem. insti. de bon. possess. & l. ij. ff. de bon. possess. & Pau. de Castr. quaerit de ratione quare praetor non facit ipso iure heredem, sicut & ius ciuile, & rñdet hoc esse ex eo: quia non habet potestatem legis condēdae per prius, sed per posterius: quia fm eum edicta praetoris habebant vim legis si postea à populo p legibus recepta fuissent, & sic p posterius. & idem Paul de Castr. latius tradidit in l. filius, qui patri de vulga. & pupilla. subst in fi, & posteriorer sequuntur. Sed ista ratio mihi non satisfacit. primo, quia attenta tali ratione, pariter praetor non habuisset potestatem dandi bonor. possess. nisi postea hoc approbatum fuisset. & tamen iura absolutè dicunt praetorem tribuere bonorum possess. Secūdò, quia si edicta debuissent recipi à populo, ex quo de se non valebant, fuisset ius ciuile: quia actus qui erat nullus, debuisset à confirmante denominari. l. adoptio non iure facta. ff. de ado. & no. in l. & quia. ff. de iu. om. iu. immo videtur q praetor per prius haberet authoritatem legis condendae: quia absolutè dicitur in d. § praetorum quoque. q edicta praetorum obtinent iuris authoritatem: quia ius praetorium est quasi viua vox iuris ciuilis. d. l. nam & ipsum. & praetor habet potestatem corrigendi ius ciuile. d. l. ius autem §. ius praetorium. instit. de
19 bono. pos in prin. † Tertiò, & vlt. inducitur tex. in d. §. praetorum quoque. vbi sit cum aliis, qui habent potestatem legis condendae, praetor annumeratur: ergo videtur ad similitudinem aliorum habere potestatem legis condendae. & hoc confirmatur: quia ibi dicitur quòd magistratus authoritatem huic iuri dederunt: ergo potestas praetoris videtur data ipsi pretori, & non requiritur alia confirmatio superioris. Ex quibus patet quòd ratio Pauli de Castr. non procedit. Ideo de ratione vlterius perscrutandum est.
20 Et reperio q Christo. Por. in d. §. quos autem tenet † q immo pretor possit ipso iure haeredem facere: quia est vox iuris ciuilis, & habet potestatem corrigendi, vt dicitur in iuribus praealleg. & ad tex. in §. quos autem. respondet ponendo nouum intellm: & dicit q ipso iure mediāte bo. pos. haereditas nō acquiritur: quia in bo. pos. est data forma, qua non seruata, bo. pos. non acquiritur. l. fi. j. e. fm eum non negat tex. in d. §. quos autem. quin praetor si voluisset statuere, q ipso iure haeres efficeretur absque aliqua forma q hoc potuisset. Sed ista resolutio etiam non placet: quia tex. in d. §. quos autem. praecisè dicit q praetor haeredem facere nō potest. Ista verba sunt praecisa, & vñr tollere potentiam: ergo non videtur verum, q pretor absque forma hoc facere potuisset: quia verba repugnat: & quia attenta ratione praedicta, seruata forma, debuissent iura via recta transire: cuius contrarium videtur probari in d. §. quos autem. Vnde tertiò dici pt, & responderi, q praetor non facit via recta, & ipso iure heredem: quia alius erat heres de iure ciuili: ideo non desinit esse haeres. l. & si sine. §. sed qd Papi. in fi. ff. de min. ibi, heres manebit, qui semel extitit, & in §. sui autem. in fi. & in §. sed his permittit praetor. institu. de haer. qua. & diffe. & ita dicebat Alb. hic in rub. Ista responsio haberet locū in suis haeredib, qui ipso iure inuiti sunt haeredes: sed non videtur procedere in agnatis, qui ipso iure haeredes non efficiuntur. Finaliter videtur dicendum q tex. in d. §. quos autem, intelligatur prout loquitur, quando solus pretor vocat ad hereditatem, puta in emancipatis, & cognatis vocatis a solo pretore. Tali. n. casu, cū à iure ciuili alijs delata sit haereditas, noluit d. l. tribuere ptātem pretori vt faceret ipso iure heredes non vocatos à iure ciuili. & in hoc limitata fuit potestas pretoris. vt in simili habetur in l. formā. s. de offic. pfec. preto. orientis & in alijs, ex quo praetor habebat potestatem legis condendae, vt s. dictum est in alijs casibus in quibus solus pretor non vocat, sed vocat concurrendo cum iure ciuili, puta in bo. poss. secundum tab. in bo. pos. vnde liberi, quae datur filijs in potestate In his enim casibus. pretor videtur tribuere iura recta via: quia cessat prohibitio que fuit limitata, qñ solus pretor vocat. Sed contra istum intellectum obstare videtur text. in d. §. quos autem. vbi absolutè dicitur, q pretor non facit heredem. ad hoc respondetur, q illud dictum intelligitur secundum praecedētia, quando praetor vocat solus: arg. l. si seruus plurium. §. fi. ff. de lega. j. Secundò obstare videtur tex. in d. §. quos autem. dum dicit, q per legem tantum, vel per similem constitutionē haeredes fiūt.
21 Sed respondetur, † q dictio tantum, nō excludit casum similem vt probatur ibi, per similem cōstitutio. facit tex. in l. j. §. j. ff. si mēs. fal. mo. dixe. no. per glo. in l. ob aes. C. de praedijs minorum & cùm praetor haberet potestatē legis cōdendae, dicit casus similis, excepto casu prohibitionis, quando solus vocat. & pro isto intellectu benè facit gloss. in cle. ne Roma. in verbo: thori, vbi inferior, qui non potest tollere legem superioris illam tamen coadiuuare potest. Tertiò in contrarium allegatur text. in l. praetor. ff. de reg. iu. vbi praetor in omni casu bonorum possessorem haeredis loco habet: si in omni casu, ergo etiam si petatur secūdum tab. & ita vnus vestrum inducebat illum tex. Sed respondetur primò, q intelligit quando solus praetor vocat ad hereditatem, prout declaratur in d. §. quos aūt. Ille enim. §. est magis specialis, & consonat q per illū limitentur iura, quae generaliter loquuntur: quia generi per speciem derogatur: in c. generi per speciem. de reg. iu. in vj. Secundò respondetur, q intelligitur ille tex. respectu bonorum: quia in omnib. vice haeredū habent bonorū possessores. l. ij. ff. de bon. poss. Tertiò & vlt. & melius respondetur, q ille tex. retorqueri potest in cōtrarium hoc modo: quia si in omni casu haeredum loco habentur: sicut ergo haeredes iura via recta consequuntur: ergo idē videtur in bonorum possessore. qui in omni casu, & in omnibus loco haeredū hr. d. l. ij. & in l. j. & in l. ij. ibi, tantundē consequitur. ff. de bo. pos. & ita esset dicendum q iura praeallegata intelligant, nisi aliter dictum fuisset & declaratum in d. §. quos autē. & ibi tex. limitatè loquitur, quando praetor solus vocat. Secus ergo videt, quando etiam sit à iure ciuili vocatus, per s. dicta: super quibus, cogitandum erit: quia Doctor. aliter dicunt. ¶ Sed ad haec supra-
22 dicta opponitur: quia videtur † q emancipatus, qui de iure ciuili non admittitur, etiam à bon. poss. repellatur per l. non est ambigēdum. §. vbicunque ff. de bono. poss. vbi dicitur, q vbi lex ciuilis phibet capere haereditatem, ibi etiam bo. poss cessat. Sed respondetur, q dicta regula procedit, quando lex ciuilis prohibet in odiū alicuius. Secus est si non prohibeat, quamuis non assistat, vt in emancipato contingit: vt probatur per Dy. in regula, cùm quid vna via. de reg. iur. in vj. & Barto. post gloss in d. §. vbicunque. Et dum Bald. in princi. comparat potestates nostri temporis praetoribus alias conclusum fuit contrarium, vt patet in scriptis antiquis. & ista opin. confirmatur, quia praetor habet merum imperium, cum sit de maioribus, vt no. per glo. in l. j. in verbo, tribuuntur. ff. de off. eius. & in l. illicitas. §. qui vniuersas, in verbo, ius gladij. ff. de off. praesi. Secus est in potestatibus qui non habent de iure merum imperium, vt no. per Specu. in titu. de iu. om. iu. col. ij. refert Alexan. in l. Imperium. colum. ij. cum simi. vt ibi tradit. ff. de iur. omn. iud. ¶ Venio ad verba rubricae, & in prima parte dicitur Qui admitti, ista verba arguunt, q non omnes admittantur. Ex

23 quo infert And.Sic in rep.hic,col.ij.† φ requiritur legitimatio ꝑsonarum ad bo.pos.vt no.per gloss.& Bar.in l.iij. §. causa cognita.ff.de bo.pos.Debet tamen persona ltimari,etiam in causa summaria,iuxta gl.in l.j.C.de ædi edi.& ibi Bar.in fi.cum si. vt ibi traditur. Ale.hic dicit,φ secundū istā inductionē præsupponitur, φ personæ debeant esse legitimæ,vt admittantur ab bo. pos. & hoc non videtur verum:quia seruus admittitur.l.seruus. in prin. ff. e. & tamen non dicitur hr̄e legitimam personam.l.seruus.§.de iud. Similiter filiusf.etiam admittitur.l.j.ꝫ.e.& tamen non potest esse in iudicio sine consensu patris.l.fi.§.necessitate.ꝫ.de bon.quæ lib. Sed certè And.Sic.hoc non ignorauit:qui hoc idem ipse dicit de filio,& seruo.& br̄ inductio quam facit Andr.Sicu. videtur bene
24 procedere,†φ persona debeat ltimari,vt colligitur ex relatiuo,q admitti,qđ restringit.l.j.§.de sum.Tri.l.omnes populi.ff.de iust.& iu.& in simili in ru.qui dari tu.pos. qui bo. ced. pos. qui ma.accu. poss.Hoc.n.datur intelligi,φ aliqui admittuntur,aliqui non. nam proximiores & coniuncti admittuntur, alij repelluntur, & cum seruus & filiusf.admittantur,dñr hr̄e legitimā personā: qa secūdū subiectam materiam persona dicitur ltīma:arg.l.si vno. in princ. ff.loc.& in fi.no.Bar.in extrauag.ad reprimendum,col. fin. ver. in causa summaria.vbi concludit,φ si iudex dicat se adhibuisse plenā causæ cognitionē,in causa summaria, secūdū qualitatem cāæ intelligitur.sic ēt appellatiōe probationis de semiplena intelligit,vt no.Bar.in l.perēptorias,col.fi.ver.quæro vtrū.ꝫ.sen.rescind. non pos.Bar.in l.si cōstāte.in j.q.ff.sol.mat.& dixi in l.iij.ꝫ.de Car.edic. Præterea seruus & filiusf.non admittuntur simpliciter:sed secūdū qđ,vt declaratur in l.j.ꝫ.e.¶In secunda parte rub.ibi,intra, qđ cir
25 ca istam partē q̄rit And.Sic.† an ille,qui agnouit bon.pos. teneat ꝓbare qđ debito tēpore agnouerit.& tenet qđ sic:qa fundat in tēpore,quo casu probatio sibi incūbit:vt no.per Bar. post gl. in l.cū actū.ff.de neg.gest.& no.Bar.in l.nō solum.§.vt probari.ff.de o.p. no.nū.Ias.hic tenet cōtrariū,quādo iste agit cōtra possessorē, qa possessores,q dicūt illū non agnouisse in tempore,videtur intentionē fundare in tēpore,& iō ipsi debent eorū exceptionē probare,iuxta gl.quā ibi no.Bal.in l.ij.§.de pe.hære.Sed br̄ prima opi.vr̄ verior.Nā possessores habēt fundatā intentionē ex possessione.§. cōmodum.insti.de inter.c.ex literis.de ꝓba.& in c.si à sede. de pb. in vj.ad hoc facit tex.in l.fi.ꝫ e.& in §.fi.instit.de bo. pos. ibi, intra statuta tēpo.& hoc cōfirmat in simili in eo qui appellauit, qui ꝓbare tenetur φ intra.x.dies appellauit.c.Rom.§.si verò. vbi Dominic.de app.lib.vj.& no.in c.cum ecclesia.de appel. vbi Peru. in glo.rub.ibi,occasione,& de hoc dicendum est vt dixi. ¶ Et circa continuationem duo obstant.Primò,quia videtur fieri à remotis, & responsum fuit vt dixi.Secundò ob.quia non videtur esse conueniens continuare titulum ad illud qđ incidenter dictum fuit,vt no.Sal.in rub.ꝫ.de ser.fug.Et dum aliàs dixi,qđ glo. non refert se ad supradicta,sed vid[illegible]r potius relationem facere ad sequentia videlicet ad titulum de bon.poss.quæ datur in bonis lib.adde nūc qđ hoc non tollit arg quia non videtur qđ debeat continuatio fieri ad id,qđ incidenter dicitur.adde qđ immo hoc non vr̄ incongruū,qa sæpenumero hoc reperitur,vt patet in rub. de don. vbi gl.similiter continuationem facit.& in rub.ff.de tut. & in rub. ff. de condi.& dem.& in rub.ff.de iu.patro.& hoc idem probatur in sti.de bo pos.vbi post titulum de suc.li.dicitur de bo.pos.& similem cōtinuationem ponit Arch.viij.q.j.in princ.hoc.n.toleratur, quia in arbitrio legislatoris residet.¶In gloss. ibi, est generalis. de hoc dicendum est,vt dixi in rub. ff.de re.iu.¶In gl.ibi, propter qđ dicendum est vt aliàs est dictum.Et pro secundo responso , dum dicebā qđ oblō dr̄ ius,ergo quia actus denominatur ab actu dispositiuo,& non ab executione.addo tex.not. in c.literis. de resc. & no.deci.contra Vltram.in l.si possessor.§.j.ff.de pet.hær. & aduertendum est ad.§.dicta,quia licet addatur bo.poss.hær.pe.tamē agitur ad ius vniuersum,quia sicut in pe.her.petit declarari agētē hæredem esse.& restō postmodum rei fit officio iudicis , ut not. Bar.in l.licet minimā.ff de pe.hær.& in l.j.in prin.ff.de eden. ita videtur in bo.pos.hæ.pe.quia principaliter dēt declarari bon. poss. agenti competere:& restō postmodum fit officio iudicis.¶In gl.
26 ibi,prætorium,& non ciuile,articulus est disputabilis, † an detur bon poss.de iu.ciu.& in priorib.scriptis latè firmaui opi.Bar.nūc verò opi.gl.verior videtur,considerando hoc modo , quia bon. poss est terminus inductus à prætore,& tribuit iura vtilia.§.quos autem.insti.e.& videtur qđ cōtineat repugnantiam,qđ à iure ciuili inducatur,quia tunc esset dicendum qđ tribueret iura directa contra naturā bo pos.& tex.in d.l.j.vt ex legib.q potissimè allegatur pro opi.Bar.retorqueri potest in contrarium,quia ibi dicitur prætor ait,vti me quaque lege vel senatuscō.dare oportebit bon. pos.ita dabo.ergo videtur φ prætor ipse det bon.pos. secundum dispōnem iuris ciuilis,& sic videtur ius ciuile ad p̄torem se retulisse,vt sonāt illa verba,dare oportebit,& sic tali casu videtur qđ ius ciuile vtat remedio p̄toris.Et ad hoc bñ facit tex.in l. posthumus. in prin.ff.de iniu.rup.test.vbi sm̄ Pau.de Cast.ibi probatur φ licet lex ciuilis referat ius prętorium,& etiam approbet,non tamen definit esse ius prætorium.¶ Extra gl. quærit Alex. an ille, cui delata fuit bo.pos.si immediatè intentauit bonorū possessoriam hæreditatis pet. videatur per prius agnouisse bon pos. Alex.concludit φ sic.aliàs tenui contrarium,vt patet in scriptis:quib.addo, φ si quis velit sustinere opi. Alex.considerandum est,φ si iste, qui agit, sciat se prius non agnouisse bo.pos.& agat bo.pos.hæ.pe.vr̄ tunc agnoscere:quia aliter non competeret bo.possessoria hereditatis pe.& hoc fieri non potest citra ius,& nomen agnoscendi bo.pos.sicut dicitur in hac per quam aditio hæreditatis inducitur in l.pro hęrede.§.pe. ff.de ac. hær.& isto casu videtur procedere fundamētum Alex,qui vult consequens, videtur velle & necessarium antececedens.Pro quo facit:quia missio in poss.facta ab eo,qui habet potestatem conferendi beneficium,& mittendi in possessionem,videtur collationem inducere:vt no.Io. An.in c.transmissa. de elec. & Ro.in cons.37.quo ad primum.in prin.& in simili casu etiam arguit Ro.in consi.71.visis.col.seq.& in consi.77.pater reueren.in in prin.& specialiter facit tex.in l.cum quidam.ff.de bon.pos.si verò agens putaret prius se agnouisse,errore ductus, tunc non videtur habere animum agnoscendi agendo bon.poss.hęr.pe. ex quo prius putabat se agnouisse & in isto casu non videtur procedere conclusio. Alc.saltem quando bo.poss.esset damnosa:quia ille animus continuandi,qui habet in se necessitatem:quia putabat se scriptum,non videtur nouam acquisitionem inducere,quæ esset voluntaria.Ista tamen ratio videtur procedere in hæreditate.ar.l. is qui putat ff.de acq.hæred.secus videtur in bo.pos.hær.pe.quia videtur militare ratio §.allegata,qui vult ꝯñs, videtur etiam &c. & quia agens videtur petere declarari se esse bon. poss. sicut dicitur in pe.hære.vt per Bar.in l.j.in prin.de eden.& in l.licet minimam. de petit.hære.& ita indistinctè verior videtur conclusio Alc.Non ob.d.l.j.ꝫ. vnde legi.quia po:est dici φ dicta dictio si,ponitur pro quia,vt not.in l. Titium.§. à matre.in verbo, manent.ff.de admi. tut.in l.videamus.in prin.ff.de in lit.iuran not. Bald.in l. fina. eod. tit.de resc̄ri.Bar.in l.j.de condi.& demon.colum.ij.& ex his expedita est rubrica. Philip.Dec.Pisis.

Lectura tertia. Rub.Qui admitti,&c.

1 *Lex prima Romanorum fuit lex xij.tabularum.*
2 *Lex duodecim Tabularum tantum masculos ad successionē vocabat, & ex eis descendentes.*
3 *Prætorum edicta non modicam obtinebant authoritatem.*
4 *Ius prętorium est quasi viua vox iuris ciuilis.*
5 *Ius prętorium est quod pretores introduxerunt adiuuandi, supplendi, vel corrigendi iuris ciuilis gratia,propter publicam vtilitatem.*
6 *Prætor naturalem æquitatem ante oculos habere dicitur.*
7 *Prętor naturali ęquitate motus, emancipatos , & cognatos ad successionem vocauit.*
8 *Hæredes ipso iure non efficiuntur à prætore vocati,sed loco hæredum constituuntur,& bonorum posses vocantur.*
9 *Prętor quare heredem facere non poterat.*
10 *Actus qui est nullus,à confirmante denominari debet.*
11 *Beneficium abstinendi de iure prætorio esse dicitur.*
12 *Prętor habet authoritatem legis condendę absolutè.*
13 *Dictio ex,causam immediatam denotat.64.*
14 *Prætor quomodo ipso iure hæredem facere dicatur.*
15 *Hęres à prætore factus,quare non desinat esse hæres.*
16 *Hæredes qui ipso iure,& inuiti heredes existunt.*
17 *Prętor quo casu heredem ipso iure facere non potest.*
18 *Emancipatus à iure ciuili succedere non prohibetur.*
19 *Bonorum possessio cōtra tabulas,propter emancipatos à prætore inuenta fuit.*
20 *Potestates nostri temporis dum proponunt banna, seu edicta, etiam contra statuta locorum pretoribus ęquiparantur.*
21 *Prefectus prętorio supremam potestatem habet,contra legem tamen statuere non potest.*
22 *Legem superioris inferior tollere non potest.*
23 *Leges,& statuta, quo casu potestas, seu inferior transcendere valeat.*
24 *Causa noua ex temporis variatione reputatur.*
25 *Similitudo sufficit, quòd sit in eo, de quo agitur.*
26 *Casu in vno quuandoque conceditur φ regulariter prohibetur.*
27 *Dispensationis via quo casu facilius aliquid permittitur, quam si fiat per viā legis.*
28 *Potestates iurant pręcisè seruare statuta, vnde contrauenire non possunt, et ex causa, nisi prius absolutio impetrata fuerit.*
29 *Potestates non habent iurisdictionem, nisi quatenus illis per statuta tribuatur.*
30 *Iudicium licet summarium sit, persona tamen, etiam in causa summaria legitimari debet.*
31 *Seruus legitimam personam in iudicio habere non dicitur.*
32 *Filiusfamilias legitimam personam in iudicio non habet.*
33 *Filiusfamilias, & seruus, quantum ad bonorum possessionem agnoscendā, legitimam*

gitimam personam habere dicuntur.
34 *Legitimatio personæ secundum subiectam materiam accipitur.*
35 *Rubricæ textuum affirmatiuè & negatiuè poni possunt.*
36 *Dictio intra, ad tempus refertur.*
37 *Bonorum pos. qui agnouit, an probare teneatur quòd legitimo tempore agnouerit.*
38 *Possessor, contra quem agitur, intentionem ex possessione sua fundatam habet.*
39 *Appellans tenetur probare, quòd intra decem dies appellauerit.*
40 *Occasio causam remotam significat.*
41 *Occasio est quando causa non est ordinata ad effectum de quo agitur, sed præter opinionem accidentaliter illud contingit.*
42 *Occasio non videtur esse causa remota, quando ex facientis intentione consideratur.*
43 *Continuatio ad remota toleratur, quando ad proxima fieri videtur cum tituli qui in medio sunt, de eadem materia existunt.*
44 *Continuatio est bona, licet facta sit ad ea quę incidenter dicta fuerint.*
45 *Tituli generales iuxta debitum ordinem præcedere debent, & speciales sequi.*
46 *Dictio propter quod, quid designare habeat.*
47 *Iuramenti diffinitio, impropriari non debet.*
48 *Bonorum poss. differt à confirmationis petitione.*
49 *Electio, aliud est, & aliud electionis confirmatio.*
50 *Diffinitio non est, bona, quando causam per effectum diffinit.*
51 *Verba retinendi, & persequendi, quid significent.*
52 *Diffinitio eadem diuerso iure censeri non debet.*
53 *Ius persequendi bonorum possessoriā hæreditatis petitionem, est magis remotum ab ipsa bo. pos. edictali, quàm sit ius petendi confirmationem.*
54 *Patrimonium vniuersalem successionem significat.*
55 *Hæreditas, in vniuersum defuncti ius successio est. & nu. 56.*
57 *Bonorum possesso. hæreditatis petitio, per quā immediatè bona persequimur. iuris competentis executio est.*
58 *Soluendi necessitas à principali obligatione causatur.*
59 *Iurisconsultus hæreditatem, & bonorum possessionem ęquiparare videtur.*
60 *Diffinitio bonorū possessionis, à diffinitione hæreditatis solùm in modo acquirendi differt.*
61 *Bonorum pos. de iure ciuili non reperitur.*
62 *Actiones dari à prætore Senatusconsultum Trebellia. iubet.*
63 *Bonorum possessio non solum legibus defertur, sed etiam hæreditas defertur iure ciuili.*
65 *Constitutiones principum de iure ciuili existunt.*
66 *Actus primę causæ ascribitur.*
67 *Lex ciuilis non defert bo. pos. eo casu quo hæreditas dari potest, sed remedio extraordinario vtitur.*
68 *Dictio, etiam, diuersimode implicat.*
69 *Coniecturis in rebus claris opus non est.*
70 *Bon. pos. ita se habet de iure pretorio, sicut hæreditas de iure ciuili.*
71 *Bonorum possessio non acquiritur solo animo, sed iudicis præsentia requiritur.*
72 *Bon. pos. successio non est, sed ius succedendi.*
73 *Ius ciuile licet ius prætorium referat, & illud approbet, ius pretorium tamē esse non desinit.*
74 *Bonorum possessio si cui delata fuerit, & intentauerit bonorum possessoriam hæreditatis petitionem, an ex hoc prius bonorum possessionem agnouisse intelligatur.*
75 *Consequens qui vult, videtur velle omne necessarium antecedens.*
76 *Bonorum pos. in agnitione requiritur, ꝙ iudex intelligat.*
77 *Dubio de vno cum queritur, intelligitur ꝙ omni alio respectu habilitas ipsa concurrat.*
78 *Sub regula, qui vult consequens &c. non includitur illud ꝙ esset maius, quā illud quod exprimitur. 80.*
79 *Missio in possessionem facta ab eo qui conferendi potestatem habet, collationem inducit.*
81 *Dictio si, pro quia, ponitur.*
82 *Bonorum possessio est duplex, scilicet edictalis, & decretalis.*
83 *Bonorum possessio tantum vna est.*
84 *Diuersitas accidentalis si fuerit, & non in substantia, diuersitas in specie non inducitur.*
85 *Iura ex modica differentia, diuersas species constituunt.*
86 *Iure quæsito aliter iudicatur, & aliter in iure querendo.*
87 *Causa est dum proponitur, iudicium dum discutitur.*

¶Aliàs sæpius interpretatus sum hāc. l. cū ru. C. qadmitti. quæ & in præsenti anno occurrit. Nunc iterum lecturus pro vltima vice reassumā oīa meliori ordine, & pscrutabor q̄ alias dixi & quę à posteriorib. scripta sunt. Et qa agit de successione ptoria, premittendum est † quod lex prima Romanorum fuit lex. xij. Tabularū. l. ij. § exactis. ff. de orig. iu. & illa iure stricto procedebat in successionibus. † Solum eīn vocabat masculos ad successionem, & descendentes ex eis, insti. ad Ter. in prin. & institu. de legi. agna. suc. in princ. & emancipati excludebantur. §. emancipati, insti. de here. quę ab intest. † vnde prætor cuius edicta non modicam iuris obtinent auctoritatem, vt dicitur in d. §. prætorum quoque edicta. instit. de iu. natu. † & ius prætorium est quasi viua vox iuris ciuilis. l. nam & ipsum. ff. de iust. & iu. † & ius prætorium est quòd prætores introduxerunt, adiuuandi, & supplendi, vel corrigendi iuris ciuilis gratia, propter publicam vtilitatem. l. ius autem. §. ius prætorium. ff. de iu. & instit. de bon. in pos. in prin. † & ideo prætor qui habet æquitatem ante oculos. l. qđ si Ephesi. ff. de eo, qđ cer. loc. † æquitate naturali motus, vocauit emancipatos. §. emancipati. instit. de hær. quæ ab intest. deferuntur. & eadem æquitate vocauit cognatos. insti. de succ. cog. in prin. † & isti vocati à prætore, non efficiuntur hæredes ipso iure. quia non potest prætor heredem facere, sed loco hæredum constituuntur, & vocantur bonorum possessores. §. quos autem. insti. de bonorum poss. l. ij. ff. eo. † Et Pau. de Cast. hic quærit de ratione, quare prætor non poterat hæredem facere. & respondet hoc esse ex eo, quia non habebat potestatem legis condendæ per prius, sed per posterius, quia edicta prætorū de se non habebant auctoritatem legis, sed tunc demum, si à populo recepta fuissent. & idem tradit Paul. de Cast. in l. si filius qui patri, col. fi. ver. sed extra glo. opponitur. ff. de vul. & pup. Sed ista ratio Pau. de Cast. quàm posteriores sequuntur aliàs mihi nō placuit, nec placet pluribus rationibus. Prima, quia attenta tali ratione, prætor pariter non habuisset potestatem dandi bonorū pos. nisi hoc approbatum fuisset: & tamen iura absolutè dāt, prætorē tribuere bonorum poss. Secundò, quia si edicta debuissent recipi à populo, ex quo de se non valebant, fuisset ius ciuile. §. lex est. insti. de iu. naturali, † quia actus, qui erat nullus à confirmante debuisset denominari. l. adoptio non iure facta. ff. de adop. not. per. Bar. & alios in l. & quia. ff. de iur. om. iu. Huic rationi respondent quidā posteriores, qđ edicta ptoris à populo erant approbata, ita tamen qđ esset ius prætorium. Sicut † dicitur in beneficio abstinēdi, qđ est de. iure præto. §. sed his prætor permittit. insti. de hære. qual. & diffi. licet approbatum sit de iure ciui. l. j. §. si vt se ab hær. absti. & tradit Alexan. in l. necessarijs. ff. de acqui. hære. Sed ista responsio posset habere locum, quando fuisset approbatum de iure ciui. illud, qđ prius erat validum de iure prætorio, prout cōtingit in beneficio abstinendi, secus videtur in casu isto in quo secundum Pau. de Cast. presupponitur, qđ edicta non valerent, & ideo à confirmāte debent denominari, vt dixi, & rectè. ¶† Tertiò facit, quia prætor ipse habet auctoritatem legis condendæ absolute, vt probatur in d. §. prætorum quoque. vbi dicitur qđ prætorū edicta obtinent iuris auctoritatem & quia ius prætorium est quasi uiua vox iuris ciuilis. d. l. nam & ipsum, & quia prætor habet potestatem corrigendi ius ciuile. d. §. ius prætorium. & insti. de bon. poss. in prin. ergo videtur qđ haberet potestatem legis condēdæ. ¶Quartò inducitur text. in d. §. prætorum quoque. vbi ptor annumeratur inter alios, qui habebant potestatē legis condendæ. ¶Quintò facit text. in §. pœnales. inst. de actio. vbi prætor multas pœnales actiones ex sua iurisdictione introduxit. † Illa dictio ex, denotat causam immediatam. l. eo tempore. §. fi. vbi Barto. ff. de pec. ¶Sextò facit tex. in d. l. ius autem. §. ius prætorium est. & in §. sed eas. insti. de bonorum poss. in §. prætoriæ sunt. insti. de obl. in §. aliæ. in §. præiudiciales, insti. de actio. Ex quibus omnib. concludendum est, qđ ratio Pau. de Cast. non valet. ¶† Ideo ad tex. in d. §. quos autem. alia ratio inuestigari debet, & reperio qđ Christopho. Por. in d. §. quos autem. ponit alium intellectum. Primò, nā fatetur qđ prætor possit ipso iure hæredem facere, quia habet potestatem corrigendi, per iura. s. alleg. Et ad text. in d. §. quos autē. respondet ponendo nouum intellectū, & dicit qđ ipso iure mediante bonorum poss. hereditas non acquiritur, quia est data forma à prætore, qđ pñsentia iudicis requiratur. l. fi. j. eo. Et secundum eum, non negat text. in d. §. quos autē. quin si prætor voluisset statuere, qđ ipso iure hrs efficeretur, absque alia forma, qđ hoc potuisset. ¶Sed resolutio ista non placet, quia verba. d. §. quos autem. repugnant, dum tex. ibi præcisè dicit, qđ prætor hæredem facere non potest. Ista verba sunt præcisa, quæ tollunt potentiam, ergo non videtur verum, qđ absque forma hoc prætor facere potuisset. Præterea, attenta ratione prædicta, seruata forma, post acquisitam bonorum possessionem debuissent iura directa trāsire, cuius contrarium probatur in d. §. quos autem. vbi loco hæredū bonorum possessores constituuntur. Vnde tertiò dici potest, secundum Alb. hic in rub. qđ prætor non facit aliquem hæredem, recta uia, & ipso iure, quia aliàs hæres de iure ciui. † Ideo non definit esse hæres. l. & si fine. §. sed qđ Papin. in fi. ff. de mino. & facit tex. in §. finautem. insti. de hær. qua. & diffe. † Ista responsio haberet locum in suis hæredibus qui ipso iure, & inuiti sunt hæredes, sed in alijs non videtur procedere, qui non efficiuntur hæredes ipso iure, sed mediante aditione. Et quia text. in d. l. & si fine. § sed qđ Papinia. loquitur, & procedit post aditam hæreditatem, quæ aditio in casu nostro non præsupponitur. Finaliter † videtur ꝙ ad text. in d. §. quos autem. accommodari possit nouus intellectus, videlicet ꝙ intelligatur prout loquitur, quando solus præ-

tor vocat ad hæreditatem, puta in emancipatis, uel cognatis vocatis à solo prætore. & hoc colligitur ibi, quos autem solus p̄tor. Nam tali casu, cum aliis de iure ciui. delata sit hæreditas, noluit lex tribuere potestatē p̄tori, vt faceret ipso iure hr̄des non vocatos de iure ciui. & in hoc limitata fuit p̄tās prætoris, vt in simili no. in l. formā. s̄. de offi. p̄fec. p̄to. Sed in aliis casib. in quib. solus p̄tor nō vocat, sed cōcurrit cū iure ciui. puta in bo. poss. secūdū tab. in bo. pos. vnde liberi: in talib. casib. vr̄ p̄tor tribuere iura directò, & facere illos hæredes, ita ꝙ illud qđ operatur aditio de iure ciui. idem operet̄ bo. poss. de iure p̄to. q̄a ipse p̄tor h̄et p̄tātem legis cōdendæ, vt s̄. dictum est, & cessat ꝓhibitio legis, quæ fuit limitata, quando p̄tor solus vocat. d. §. quos autē. Sed ꝯ istū intellectū facit text. in d. §. quos autē. vbi absolutè dr̄, ꝙ p̄tor nō pōt facere hæredem. Sed rn̄deri pōt, ꝙ illud dictum intelligitur s̄m p̄cedentia, qn̄ p̄tor solus vocat: ar. l. si seruus pluriū. §. fi. de le. j. Scd̄o obstare videtur tex. in d. §. quos aūt. dum inquit, ꝙ p legē tātū, vel per similē iuris cōstōnem, hr̄des fiunt. ergo tex. ibi vr̄ excludere p̄torem absolutè. Sed rn̄deri pōt, ꝙ p̄tor excludatur, vt s̄. dictum est, qn̄ ipse solus vocat: & sic illa verba dn̄t scd̄m. s̄. dicta declarari: & illa dictio taxatiua tantū, nō excludit similem casum. l. ob æs. s̄. de p̄di. min. facit tex. in l. j. §. j. ff. si mens. fal. mo. dix. & tex. in d. §. quos autē. expresse hoc dicit, dum inquit p legem tantum, vel similem constitutionē. Et cū p̄tor h̄eat p̄tātem legis cōdendæ, vt s̄. dixi. casus videt̄ similis excepto casu sp̄āli ꝓhibitionis, qn̄ p̄tor solus vocat. Tertio obstare vr̄ tex. in l. prætor. ff. de re. iu. vbi dr̄, ꝙ prætor bonorū possessorē hr̄dis loco, in omni casu h̄et. si in omni casu: ergo ēt si petatur s̄m tab. Sed pōt rn̄deri, ꝙ tex. intelligat̄ qn̄ prætor solus vocat ad bo. pos. ꝑut sp̄āliter dr̄ in d. §. quos autē. Vel scd̄o intelligit̄ respū bonorū: q̄a in omnib. bonis, & iurib. est loco hr̄dis. l. ij. ff. eo. Tertiò rn̄detur, & considerādum est, ꝙ si ille tex. generaliter intelligat̄ vt verba sonant, esset dicendū ꝙ bonorū possessor haberet iura directa, si in omni casu est loco hr̄dis. d. l. prætor. & d. l. ij. & hoc etiā dicendū, nisi aliter esset declaratū in d. §. quos autē. & ibi limitatè loqtur, quando p̄tor solus vocat: secus ergo videt̄ qn̄ ēt à iure ciui. vocatus sit. Et ad s̄. dicta opponit̄, & uidet̄ ꝙ emancipatus qui de iure ciuili nō admittitur, etiā à bo. pos. repellat̄. l. non ambigendū. §. vbicūque. ff. e. vbi dr̄, ꝙ vbi lex ciui. ꝓhibet capere hæredi

18 tatem ibi ēt bo pos. cessat. † Sed rn̄detur, ꝙ emancipatus non ꝓhibetur succedere à iure ciui. sed nō est vocatus, lex tamen nō resistit. Ita dicit Dy. in regula, cū qd vna via. de re. iu. in vj. in fi. & no.

19 per gl. in d. §. vbicunque. † Et dicit Pau. de Cast. hic, ꝙ bo. pos. ꝯta. fuit à p̄tore inuenta, ꝑpter emancipatos. §. emancipatos. insti. de exhæ. lib. & extēsa fuit ad filios in p̄tāte. l. is, qui in p̄tāte. de le. p̄sta. & hoc vr̄ verū in bo. pos. cōtra ta. secus vr̄ in bo. pos. vn̄ liberi, q̄a illa dat̄ nō tn̄ filiis in p̄tāte, sed etiam emancipatis, vt dicit tex. in l.

20 j. in prin. ff. q̄s ordo in bo. pos. seruetur. ¶ † Item præmittendum est, qđ Bal. dicit hic in prin. de potestatib. nostri temporis, q̄ æquiparantur p̄torib. dum proponunt banna, seu edicta, etiam cōtra statuta locorum: & hoc faciunt ex cā, suadente publica vtilitate, ad similitudinem p̄toris. Sed in ꝯrium facit: q̄a non vr̄ p̄tātes h̄re facultatem statuendi cōtra statuta: q̄a in prin. officij iurant illa obseruare: in auth. iurisiurādum qđ p̄statur ab his. in prin. & no. in

21 c. j. de iureiu. in vj. † Et facit qđ dr̄ de p̄fecto p̄torio, q̄ supremā h̄et potestatem, nō tamē pōt cōtra legem statuere. l. formā. C. de off.

22 p̄fec. preto. Et idem in legato ap̄licæ sedis: † q̄a inferior non tollit legem superioris. c. cum inferior. de maio. & obe. & in cle. ne Roma. de elec. Ro. hic ita opponit, & respondet ꝙ p̄tās hoc facit ex aliqua noua causa superueniente, quo casu magratus potest leges & statuta transcendere: vt est dictum Inn. in c. j. de cōsti. & no. Bal. in l. si q̄s filio. § qui autem. de iniu. rup. in l. & si seuerior. j̄. ex quibus cau. iusa irro. facit tex. in l. si hominē. & qđ ibi Bart. ff. man. cū

23 si. vt Fel. scribit in d. c. j. char. 4. † & procedit ista conclusio, quando de facili ad superiorem recurri non potest: alias superior cōsuli debet, vt And. Sicu. hic cōcludit p. l. diuus. la 2. ff. de fal. & ad hoc illū tex. prius alleg. Ro. in l. si verò. § de viro. in xlij. fal. ff. sol. matr. & ad idem facit tex in l. ad bestias. ff. de pœ. in l. j. §. fin. de q̄ō. ubi Bar. Et distinctionem quam And. Sic. hic facit, in simili casu Abb. tradit in c. si quis contra. de fo. comp. in c. dilecti. el 2. de app. cum si. vt dixi ibi. Dictum ergo Bal. resoluitur, ꝙ potestates nostri temporis æquiparant̄ prætorib. quando aliquid faciunt ex causa emergenti cōtra statuta. nā hoc eis cōcedit̄, ad similitudinē p̄toris, q̄ ex causa facit contra disp̄ōnem iuris ciuilis. Sed ista æquiparatio de potestate ad p̄torem reprobat̄ p Bulg. hic duplici ratione. Prima est, q̄a p̄tor nō fuit motus ex noua cā, sed ex cā quæ erat nota prius, ēt de l. xij. tab. quæ nō curauit de emancip. Sed potest rn̄deri, ꝙ licet cā esset prius nota, nō erat in illa cōi consideratione, prout postea fuit tēpore p̄toris. Quod patet, quia dispositio fuit appro-

24 bata. † & ex variatione tēporis, noua causa reputat̄: arg. in c. pe. de cōsang. & affi. Secunda rō est, quia qn̄ p̄tās ex cā noua mouet̄, nō vr̄ hoc facere ad similitudinem prioris: sed permittitur sibi à lege, quæ in prohibitione non videtur voluisse illum casum includere: arg. d. l. si hoīem. ff. mā. & in l. fi. ff. qui satis. cog. Sed rn̄detur, ꝙ ex quo factū à p̄tore postea approbatū fuit, satis vr̄ idem esse in potestate, qui ex cā facit ꝯ statuta: quia vterque erat positus ad administrandum iustitiā: & vterque hoc facit ad vtilitatem publicā.

25 † Et sufficit ꝙ sit silitudo in eo, de quo agitur: vt per Ab. in c. translato. de consti. Quidam hic dn̄t, ꝙ ista rō nihil valet: quia silitudo non procedit, cum p̄tātes subsistente cā, hoc faciunt à seipsis. sed p̄tores non poterant hoc facere, sed approbatio. requirebat̄. Sed rn̄detur, vt dictum est, ꝙ immo p̄tor à seipso h̄ebat p̄tātem. & s̄m rōnem istorum esset dicēdum, ꝙ maiorem p̄tātem haberent p̄tātes, q̄ p̄tores, quod absurdum vr̄: q̄a vt dixi, p̄tores h̄ebāt authoritatē legis cōdendæ, non sic est in p̄tātib. Aliis tn̄ rōnib. vr̄ ꝙ æquiparatio non procedat. Prima est, q̄a p̄tor ipse per viam legis gn̄alr̄ disponebat ꝯ ius ciuile: sed potestati erat concessum in aliquo par

26 ticulari. † Qn̄que eīm concedit̄ in vno casu, quod rlariter ꝓhibet̄, per Inn. in c. j. de ob. ad rōcinia. not. Abb. in c. per venerabilem. p illum tex. qui filii sint legitimi. & dixi in c. ij. de iu. Posteriores hic rn̄dent, ꝙ immo potestates hoc faciunt gn̄alr̄, dum concedūt alicui p̄tātem deferendi arma, p̄stita cautione de non offendendo. Sed certè iste vr̄ casus sp̄ālis, & non fit hoc p viam legis, prout dixi in prætore, sed videtur fieri per viam dispensationis à potestate:

27 † quo casu facilius pmittitur aliquid fieri per viam dispensationis, q̄ si fiat per viam legis: vt no. Ant. de Bu. & ibi Imo. in cle. ij. in gl. fi. de rescri. Secunda rō est, quia prætor h̄ebat p̄tātem corrigendi ius ciuile. d. l. ius aūt. §. ius prætorium. & hoc non est in potestate. Non obst. quòd edicta prætorum non valerent, nisi approbata fuissent à populo: quia non est verum, vt superius dictum est.

28 † Tertia. quia potestates iurant p̄cisè seruare statuta. vnde ꝯuenire non pn̄t, etiam ex cā, nisi prius absolō impetrata sit: vt per glo. iu c. verum. in ver. absoluerunt. de iureiu. cum si. vt alias dixi. Posteriores dn̄t, ꝙ subsistente causa absolutio non reqritur. Sed hoc nō est verum, & satis est, ꝙ istud vinculum iuri non erat in prætore.

29 † & quia potestates non habēt iurisdictionem, nisi quatenus illis per statuta tribuitur: vt no. Bald. in auth. cassa. C. de sacrosan. eccl. Cum ergo p̄tās habeat limitatam p̄tātem à statuto, non vr̄ ꝙ prætori adæquari possit: quia verba statuti perscrutari dicunt. ¶ Capio rubricam. In j. parte dicitur, qui admitti. Ista verba arguunt,

30 † ꝙ non omnes admittuntur. Ex quo arguit And. Sicu. in repe. hic, ꝙ licet iudicium summarium sit: vt no. per gl. in §. si causa cognita. l. iij. ff. eo. persona debet legitimari, etiam in causa summaria, & ita colligitur hic. quod not. per gl. in l. ij. vbi Bart. j. de edi. di. cū si. vbi per Ale. Ias. hic reprobat, quia scd̄m eum, non requiritur ꝙ personæ sint legitimæ: vt patet in seruo, qui admittitur ad petē

31 dum bo. pos. l. seruus. in prin. ff. eo. † & tamen non dr̄ h̄re legitimā

32 p̄sonā in iudicio. l. seruus. s̄. de iu. † & idem est in filiofa. qui admittitur. l. j. j̄. eo. & tn̄ non potest esse in iudicio sine consensu patris. l. fi. §. necessitate. j̄. de bon. q̄ libe. Sed certe And. Sic. hoc non ignorauit: quia ipse hoc idem dicit de filio & de seruo. † Nam filiusfa. &

33 seruus, dn̄r h̄re legitimam personam, quantum ad bo. pos. agnoscendam: quia non agitur de præiudicio alterius: vt no. per glo. & Bar. in d. l. iij. §. cā cognita. no. Bal. hic in iij. q. Ro. ī ꝯs. 61. licet mihi.

34 † Legitimatio eīm personæ, s̄m subiectam materiā accipitur: vt in sili no. Bart. in trac. ad reprimen. in verb. cā summaria. col. fin. Et silr̄ ꝓbōnes s̄m subiectā materiā intelliguntur: vt not. tradit Bal. in l. si constāte peremptorias. col. fi. j̄. sniam res. nō pos. & no. Bar. in l. si constāte

35 in j. q. ff. so. mat. † Et notādum est, ꝙ rub. in j. parte affirmatiuè ponitur. sic rub. qui da. tu. pos. qui bo. ced. pos. & extra qui ma. acq. pos. Alias tn̄ etiam negatiuè rub. reperitur: vt j̄. qui acc. non pos. cum sim. & in hoc non est vis: quia expresso vno modo, de altero cognitio h̄r. l. j. ff. de his, qui sunt sui. hic tamen ēt sp̄āli ratione dici potest, ꝙ affirmatiuè rub. sit posita, vt conueniret cum ij. patre, q̄ dicit, intra quod tempus peti possit. Si enim negatiuè in j. parte loqueretur rub. in ij. parte non corresponderet. Posteriores hoc reprobant: quia etiam si negatiuè concepta rub. fuisset in j. parte, secunda pars conueniret: quia intelligeretur negatiuè, infra quod tēpus admitti non pos. Sed rn̄detur, ꝙ non videtur congrua locutio, si dicatur, intra quod tempus admitti non possit: quia tempus est statutum. intra quod peti possit, & non est statutum tempus intra quod peti non possit & sic quod dixi videtur bene pro-

36 cedere. ¶ † In secunda parte ibi, intra quod tempus. bene dicit intra: quia propriè s̄m grāmaticos ad tempus refertur, vt hic. & in l. emancipata. j̄. eo. in §. si. insti. eo. & in l. j. ff. de exce. do. Quādoque tamen ēt ad locum refertur. l. j. §. sine autem. ff. de oper. no. nun. ibi, intra opida. dictio vero. j̄. respicit locum l. scire. §. multa. ff. de excu. tu. ibi. j̄. centesimum miliarium. & in l. in vend. ff. de ac. emp. ibi: j̄. domum. & in c. j. de auth. & vsu pallii. Qn̄que tn̄ ad tempus h̄et relationem. d. l. scire. §. multa. ibi. j̄. quinquaginta dies. Et circa istam scd̄am partem in rub. intra qđ tēpus. q̄rit And. Sicu. † an ille, qui agnouit bo. pos. teneat̄ ꝓbare, ꝙ debito tēpore agnouerit? & tenet ꝙ sic, quia ille, q̄ fundat̄ ī t̄pe, ꝓbar̄ dēt, vt no. p gl. & Bart. in l. cum āctū. ff. de neg. ge. & not. Bar. in l. nō solū. §. sed vt probari. ff. de

ff.de oper.no.nũ.Ias.hic tenet cõtrariũ,qñ iste agit ꝯ possessorem
qui dicit illũ non agnouisse in tempore:vt se fundare in tempore
ideo ipse probare debet.& ꝑ gl.quam ibi no.Bar.in l.ij.C.de pe.hę
38 re.†Sed bñ in possessore ꝯ quẽ agitur,ipse habet fundatam inten-
tionem ex possessione.§.cõmodũ,insti.de interd.in c.ex literis.de
ꝓb.in c.si à sede.de ꝓb.in vj.& ideo agens debet probare se agno-
uisse in tpe.Et ad hoc facit tex.in l.fi.j.e.& in §.fi.insti.eo.ibi,intra
statuta tpa ostenderit.Ad idem tex.in l.ij.in fi.ff.de vetera.mil.suc.
39 in l.si fratres.j.de iur.deli.Et hoc confirmatur † in simili,in eo, q
appellauit:quia probare tenetur,ꝙ intra.x.dies appellauerit.cap.
Rom.§.si verò.vbi Dominic.de app.in vj.& no.in c.cum ecclesia.
de appel.vbi dixi.¶In gl.rub.ibi occasione bo.poss.cum ministe-
40 rio gl.vtitur isto vocabulo:† quia occasio causam remotã signi-
ficat:vt no.in c.post translationem.de renun.ver.ita dñt And. Si-
cu.& Mod.hic.Sed considerando hoc simpliciter parum facit,vn
41 de† quantum ad intentionem gl.dicendum est,ꝙ occasio sit, qñ
causa nõ est ordinata ad effectum,de quo agitur,sed ꝑter opinio-
nem accidentaliter illud contingit,facit tex.in l.fi §.sed cum in se-
cundam.s̃.de fur.& in l.rescriptum.§.j.de dis.pig.in l.generaliter.
§.si quis alienum.ver.planè.ff.de fideic.liber.& no.Ang. in consil.
63.nobilis miles.col.fi.in ver.nõ ob.si dicatur.& in consi.288. vi-
so themate.col.iij.& tradit Are.in l.sed & si plures.§.in arrogato.
ff.de vulg.& ideo aliud est,ꝙ aliquid ex aliquo quæratur, uel eius
occasione:vt no.Bar.in l.fori.s̃.de aduo.diuer.iu Intẽtio ergo gl.
videtur fuisse:quia s̃.dictum fuit de bo.pos.quæ datur in bonis li-
berti,in l.j.s̃.de bo.lib.& ista non erat causa ordinata ad istum ge-
neralem titulum,de bo.pos.sed tamen occasionem dedit, vt Im-
perator motus sit ad ponendum istum tractatum.Posteriores q-
dam hic dñt,ꝙ ista ratio non satisfacit,quia Imperator hic cũ ma
xima deliberatione compilauit istum tractatum , ideo non est di-
cendum ꝙ incidenter factũ sit.Sed hoc nihil facit:quia verum est
postea quã Imperator voluit tractare materiã bo.pos. cũ magna
maturitate,illam tractauit,vt hic patet:sed ad tractandũ illã,indu
42 ctus fuit incidenter occasione bo.pos.liberti.† Dñt ẽt posterio-
res,ꝙ eis non placet,ꝙ occasio sit cã remota,quando considerat
ex intentione facientis:quia tunc attenditur sicut causa immedia-
ta,vt declarat Are.in d.l.sed & si plures. §. in arrogato. de vul. &
pup.allegant ẽt qđ ego dixi in l.certi condictio.in prin.ff.si cer.pe.
Sed hoc etiam in proposito nihil facit:quia licet ẽt causa remota
cõsideretur,qñ ordinata sit ad effectum de quo agit, ut dixi in d.
l.certi condictio.in prin.allegando Bart. in l. vxori.la.2.de aur.&
arg.leg.in casu isto hoc non cadit:qa non erat cã remota ordina-
ta ad effectũ,de quo agitur hic:ideo bene procedit qđ dixi.& con
43 tinuatio gl.hic approbat *communiter*.†Non ob.ꝙ vř fieri ad remo
ta:quia ex quo tituli,q sunt in medio,de eadẽ sunt materia tole-
rat continuatio ad remota:qa virtualiter videť fieri ad proxima.l.
j.ff.si tab.test.& insti.de leg.in prin.Non ob.secundò,ꝙ continua-
44 tio † videtur facta ad ea,quæ s̃.incidẽter dicta sunt in l.j.s̃.de bo.
lib.vbi incidenter dictum est de bon.pos.ꝯta.quæ datur patrono:
quo casu nõ videť ꝙ continuatio congrua sit,qñ habet relationẽ
ad illud,qđ s̃.incidenter dicit:vt no.Sal.s̃.de.ser.fug. Et hoc con-
firmatur:qa continuatio debet referri ad titulum: qa debet fieri
de titulo ad titulum.l.ij.ff.de sta.ho.ideo titulus debet considerari
principaliter,nõ qđ ĩ titulo dicitur incidenter.Aliàs ad hoc dice-
bam,ꝙ gl.hic non videtur se referre ad illud,quod ꝓ̃paliter s̃. dici-
tur,in l.j.de bo lib.sed potest intelligi,ꝙ referatur ad sequentia, vi
delicet ad titulum.j.de bo.pos.contrata.li.Sed ista ratio non tol-
lit difficultatem.Vnde responderi potest non esse incongruũ , ꝙ
fiat continuatio occasione eius,quod incidenter dicitur, vt colľr
hic,& per glo.in rub.ff.de dona.in in rub.ff.de tut.in rub. de cõd.
& dem.in rub.de iur.pat.& insti.de bo.pos.in prin.& tali casu cõ-
tinuatio sit ad titulum scđm legislatorem,licet sit motus occasio
ne eius,qđ incidenter dictum sit.¶In ea.gl.ibi,hic titu. est genera
45 lis.†Iste est ordo,qui seruari debet,vt generales tituli ꝑcedant, &
tituli speciales sequãtur,Bar.in l.j.ff.si cer.pe.facit gl.in rub. ff. eo.
in rub.de testi.in rubr.de ser.vrb,ꝓd.in rub.ff.de test.mil.& per gl.
in rub.de re.iu.in vj.& dixi in rub.ff.de re.iu.& in rub.extra de ꝓb.
46 ¶†In ead.glo.ibi,ius propter qđ,id est, causa prima , & remota
recipiendi.& hoc designat verbum illud,propter qđ.l.ex eo tem
pore.§.fin.vbi Bar.ff.de pec.no.Bal.in l.j.s̃.si seruus extero. Bono
rum verò possessoria hæreditas petitio, est ius quo, id est, causa
proxima,& immediata recuperandi bona defuncti. & idem gl. in
l.iij.§.bonorum.ff.e.& Bar.& Doc.hic *communiter* sequuntur.Sed
idem Bar.in d.§.bonorum.reprehendit expositionem gl. † quia
47 definitio Iuriscon.non debet impropriari.Ideo exponit ipse ius
prosequendi,vel vt à iudice cõfirmetur, vel vt hodie agnoscatur
coram iudice& Alexan.hic dicit,ꝙ ista opin.Barto. de facili im-
pugnari potest:aliter tamen hoc non declarat. Bulg. reprehendit
Bar.quia in diffinitione dicitur,ꝙ est ius persequendi patrimonij,
non confirmationis,Sed potest responderi ꝙ qui petit confirma
tionem,satis dicitur persequi patrimoniũ,cõsiderato fine. Secdò
48 arguit Bul.† quia aliud est bo.pos.aliud est petitio cõfirmationis:
quia dẽt esse dria inter cõfirmatum,& cõfirmantẽ:ar.l.ij.ff.de sti-
pul.ser.facit tex.in c.fi.de insti.in c.debitũ.de baptis.& hoc patet:
quia aliud est electio,aliud est confirmatio electionis c. quam sit.
de elec.in vj.ergo non videtur bona expositio Bar.ꝙ bon.pos. sit
ius persequendi confirmationem.& hoc idem comprobatur : qa
bo.pos.præcedit ius petendi confirmationem. & sic ius petendi
49 confirmationem causatur à bo.pos.† ergo non videtur bona dif
finitio,diffinire causam per effectum:vt no.Bar.in l.j. in princ. de
app.no.in l.j.in prin.ff.de acqui.pos.licet huic rationi responderi
possit ex his,quæ dixi in rubr.extra de app. & ideo reiecta opin.
Bar.Doct.*cõĩter* sequuntur gl.vt possessio dicatur ius,ꝑp qđ. Aliàs
mihi placuit,ꝙ immo bon.pos.dicatur ius,quo. † Primò, quia in
50 alijs diffinitionib.intelligitur ius quo,& sic immediatè, vt in l. j. ff.
de tute.in l.j.ff.de vsufr.insti.de act.in princ. & tex. instit.de obl.in
prin.ibi,iuris vinculum quo.Secundò,quia in diffinitione dicitur
persequendi,retinendique.nam clarum videtur, ꝙ verbum illud
retinendi,intelligitur quo:quia statim ꝙ est adeptus possessionẽ,
hř ius retinendi.ergo pariter verbum illud persequendi,intelligiť
51 quo.† vt æqualis fiat determinatio:ar.l.quãuis.j.de impu. & in l.
iam hoc iure.ff.de vul.& pup.Tertiò,qa respectu patrimonij, di-
citur ius quo:qa ille,cui datur bonorum poss.edictalis , habet im-
mediatè ius persequendi patrimonij:ergo etiam alia verba diffini
52 tionis dñt intelligi eodem mõ:†ne eadem diffinitio diuerso iure
censeatur.ar.l.eum q ædes.ff.de vsuc.Quartò considero rationes,
qbus opin.Bar.s̃.impugnatur vt bo.pos.non possit dici ius peten
53 di confirmationem, multò magis militant in isto casu : † qa ius
persequendi per bono.poss.hæredi.petitio. est ius magis remotũ
ab ipsa bo.poss.edictali,quã sit ius petendi confirmationem: quia
seqtur post confirmationem:ideo si dictum Bar. non est verum
rationibus.s̃.dictis,à fortiori dictum gl.procedere non põt,Quin
tò,qa tex.dicit est ius persequendi,retinendique patrimonij,& sic
54 loqtur de persecutione iuris vlis:† qa patrimonium,successionẽ
vlem significat.l.cogi.in prin.ff.ad Treb.vnde nõ videtur Iurecõ.
in tali diffinitione habuisse respectum ad bon.pos.hære. peti. qua
mediante res particulares persequi videntur.Sextò addo , ꝙ si rõ
gl.esset vera,ꝙ bo.pos.dicatur ius propter qđ bo.poss.hær.pe.idẽ
esset dicendum in hæreditate:qa illa mediante,datur petitio here
55 ditatis,& tñ non dicit ꝙ hřditas sit ius propter qđ.† Dicitur,ꝙ ni
hil aliud est hřditas, quam successio in vniuersum ius defuncti. l.
hřditas.ff.de re.iur.Nõ obst.rõ gl.de bon.poss.hær.pet. qa text. in
diffinitione non loqtur de persecutione rerum particulariũ, sed
de persecutione vlĩ:vt colligitur ex verbo patrimonij, vt s̃. dixi.
Non ob.qđ dř reique qa de re vlĩ intelligitur. vt dř in l. nã qđ. §.
fi.ad Treb.ibi,patrimonij reique.facit tex.in l.j.ff.si cer.pet.Secun
56 dò põt rñderi,† ꝙ illa bon.pos.hære.pet.per quam immediatè bo
na persequmur,est executio iuris prius cõpetentis,ideo illa perse-
cutio dř,quo ad effectum iuris primæ causæ,ut in simili no. Bart.
in l.vnum ex familia.§.si de falcidia. ff. de leg. ij. vbi concludit, ꝙ
57 † electus ab eo,q habuit potestatẽ à concilio generali videtur ele
ctus ab ipso concilio gñali.facit tex.in l.item eorum.§. si decurio
nes.ff.qđ cuius.vniuer.in c.cũ aliqbus de rescri.in vj.& bonus tex.
in c.literis.de rescri.Et pro dicto intellectu,bñ facit tex.insti.de ob.
in prin.vbi dicit.ꝙ oblo est iuris vinculum , quo necessitate quis
58 astringitur alicuius soluendæ rei.nã ibi dicit, † ꝙ qa illa necessitas
soluendi causatur ab oblõne principali.l.licet.§.ea obligatio.ff. de
proc.licet actio sit remediũ,qđ immediatè datur ad exigendum,
instit.de act.in prin.Et circa diffinitionem bo. pos. considerandũ
59 est vlterius,†qa Iurecon.in l.j.ij. & iij.in prin.uideť æqparare hæ-
reditatem,& bo.pos.Nam in l.j.dicit ꝙ bon.pos. tribuit cõmoda
& incõmoda hæreditaria:in l.ij.dicit,ꝙ in omnib.uice hřdũ bono
rũ possessores hñr:in l.iij.in prin.dicit,ꝙ bo.pos.accipitur pro suc
cessione vniuersitatis,qua succeditur in ius mortui, suscipiturq;
eius rei commodum,& incommodum.Et ſm ꝑdicta videť diffini
ri bo.pos.sicut hæreditas quæ nihil aliud est,quã successio in vni-
uersum ius defuncti.l.nihil aliud ff.de re.iu.Subijcit tñ tex.in d.l.3.
§.bonorum igitur.aliam diffinitionem bonorũ possessionis, quæ
60 in effectu parũ differt ab hæreditatis diffinitione : † Sed solum in
mõ acqrendi.nã hæreditas si delata sit,acqritur mediãte aditione
q̃ hæres facit nuda eius uoluntate.§.fi.instit.de hær.qual.& dif.l.ꝓ
hærede.in prin.de acq.hær.non sic bon.pos.quam qs à seipso acq
rere nõ potest,sed ꝑsona iudicis reqritur.l.fi.j.e & iõ dicit ꝙ bo.
pos.est ius acqrendi & in hoc differt ab hereditate. & per istã uiã
uidetur ꝙ diffinitio Bar.defendi possit, ꝙ sit ius petendi confir-
mationem,ad dřiam hæreditatis,qa à seipso non potest qs bon.
pos.accipere,sicut hæreditatem.Et dũ gl.dicit ius prætorium,ista
expositio non fuit necessaria,quia cum talis bonorum poss.sit in
61 uenta à prætore,satis constabat ꝙ esset ius prætorium. † In tali ex
positione sentit gl.ꝙ bon.poss. de iur.ciu.non reperiatur, ex quo
glo.facit talem expositionem ad dřiam hereditatis, & idem glo.
in d.l. iij. §. bonorum. in l.nihil aliud.ff.de verborum sig. & opin.

gl.φ nō reperit bo.pos.de iu.ciu.tenet Azo in sum.hic.Cy.in l.fi.
in pe.q.ʒ.vñ legit.Bal.in rub.in ix.q.sed Bar.tenet contrarium in
d.l.iij.§.bonorū.& reprobat gl.ibi,p tex.in l.j.& in rubri.ff.vt ex le
gib.vbi fm cū,est casus,φ bo.pos.qñque sit de iure ciuili,& sequi
tur Ale.hic remouēdo q̄dam ꝯria. Et pro ista opin. posteriores
hic inducūt efficacē rōnem:quia vbi datur illa bo. pos.vt ex legib.
etiā cōpetit bo.pos.vnde legi.l.iij.ff.vnde leg. ergo videt illa bo.
pos.esse de iu.ciui.qa nunquā bo.pos.vnde ltimi dat, nisi qs vo-
catus sit à iure ciui.l.ij.§.fi.vñ le.Bulg.hic approbat opi. gl.& ꝯclu
dit,φ bo.poss.de iu.ci non reperiatur.Primò,per text.in §. septi-
ma.insti.e.vbi dicit φ ptores illā introduxerūt,ergo videt esse de
iur.præto.Scdō,per d.l.j.ff.vt ex legi.vbi verba ad ptorem referū
tur.ibi,vti me dare oportebit,dabo,ergo videt dari à ptore.Ter-
tiò,quia ille titulus est positus inter successiones prætorias. vnde
cōsonat,φ sit de iure præt.Quartò, qa si esset de iu. ci. diffinitio
bo.pos.etiā hæreditati cōpeteret,qd videt absurdū.Nō obst.alle.
s̄.& primò tex.in d.l.j.qa licet det à lege,nō tn̄ sequitur φ sit ciui-
lis.sed tali casu vtit remedio tpis:quia cū fm regulas iur.ciu. hære
ditas dari non possit lex vtitur remedio iuris prætoris,&dat bo.
62 pos.vt probat in l. posthumus. ff. de iniu.rup.† Et in simili dicit
Ful.in l.q se patris.ʒ. vñ lib. reperitur Senatuscō. Treb. qd iubet
actiones dari à prætore.§.restituta.insti.de fideicō.hær. & tn̄ illæ
actiones prætoriæ sunt:gl.& Bar.in l.ij.ff.de fideic.hær. Scdō non
ob.ratio illa,quæ pro opi.Bar.inducitur,p l.ij.§.fi.& l.iij. ff. vnde
leg.nā rn̄det Bulg.negando,φ nō sit verū,φ bo.pos.vñ ltimi con
63 currat cū illa bo.pos.ex legib,† quia in d.l.iij. vñ ltimi,nō solùm
defertur illa bo.pos.vt ex legib.sed ibi delata erat hæreditas de iu.
ci.vt colligitur ibi in ver.cū verò,in illa dictione ēt,quæ implica-
tiua est,vnde bo.pos.unde ltimi,ibi videt cōpetere respū hæredi-
tatis,quæ ibi ēt à iure ciu.dabatur:& sic non cōcurrit cū illa bon.
pos.vt ex legib.¶Prædictis non obstanti.non puto recedendum
ab opi.Bar.quæ uidet *communis*.Et pbatur efficaciter in d.l.j. vt ex
legib.in fin.dū ibi dicit.φ illa bo.pos.est ex legibus.†Illa dictio,ex,
64 cam immediatam significat:vt no.in l.j.§.ex incendio.ff.de incē.
rui.& nauf.& l.ex eo.in fi ff.de pecul.ergo videt immediate data
à lege ciu.& id pbat in d.l.iij.unde leg.& in §.septima.insti.e.Non
ob.φ lex ciuilis cōcedēdo bo.pos.utat remedio iuris prætorij, ut
s̄.dicebatur:quia rn̄detur,φ immo vtitur remedio proprio,cum
sit à lege immediatè vt dixi:& quia nihil repugnat,quin ēt lex da-
re possit bo.poss.in aliquo casu,ut probatur in l.posthumus.ff.de
iniu.rup.vbi Imperatores ita rescripserunt,ergo de iure ciuili esse
uidetur.& ad hoc facit tex.in l.j.in prin.ff unde cog.ibi,neque iu.
ciu.ergo uidet,qd qñque à iure ciui.det. Quidā dnt, qd ista rn̄sio
nihil ualet,sed rectius dixissent, quòd nihil intelligunt, & dnt isti
non negat quin ius ciuile potuisset hoc facere:sed dr. qd non fuit
factum.Sed replicatur,qd immo fuit factum, ex quo immediatè
à iu.ci.illa dispō procedit,ut dixi.& in d.l.posthumus, dicit,qd ita
65 Impe.rescripserunt:ergo uidet ita cōstituta à iure ciu.†qa cōstō-
nes principū sunt de iure ciu.§.constat.Insti.de iur.nat.Secundò
responderi potest ad fundm̄ Bulg.quòd dato quòd ius ciuile vte-
retur iure prætorio,in concedendo bo.pos.& sic prætor illam da
ret ex præcepto iuris ciui.ut in d.l.j.vt ex legib.ibi, prætor ait. uti
me lege,uel senatuscō.bo.pos.dare oportebit,ita dabo, in tali ca-
su.bo.pos.uidetur à iure ciu.cuius auctoritate prætor exequēdo
66 hoc facit:†qa actus adscribitur primæ causæ.l.item eorum.§.si de
curiones.ff.qd cuiusque uniuer.c.cū aliquib.de rescr.in vj.no.Bar.
in l.vnū ex familia.§.si rē.ff.de leg.ij.in c.in literis. de rescri. Repli-
cant prædicti posteriores,quòd licet ius ciuile sit dignius iure prę
torio,tamen ex quo accedit iuri prætorio,dum utitur eius reme-
dio,ergo debet à iure prætorio denoīari,tanquā à principali:arg.
l.& si non sunt.§.perueniamus.ff.de aur.& arg.leg Sed responde-
tur,qd ius ciuile utitur remedio prætoris,uti ministro,& principa
lis uidetur ille,qui mandat,non ille,qui exequit. & ad hoc est bo-
nus tex.in d.c.in literis.unde iste non debuit cum nugis suis pueri
lib ita audacter dicta mea quæ non intelligit,oppugnare.Nō ob.
qd Ful.dicit de Senatuscō.qd iubet actiones dari à prætore: quia
actiones dant à Senatuscō.d.§.restituta & l.j. in prin. ad Trebel.
Non obst.quod etiam dētur à prætore d.§.restituta.uer. post qd.
quia prætor hoc facit à seipso,non ex iussu senatuscō.ut Ful.dicit.
Nam ut bonorum poss.cogitur per senatuscon.restituere. l. j. §.
bonorum.ad Treb.conuenit,qd etiam actiones utiles à prætore
dentur.Secundò principaliter opi.Bar.probat in d.l.ij.§.fi.iuncta
l.iij.unde legit.ut s̄ dictum est.Non ob responsio superius data,
dum dicit,qd bono.poss.unde ltimi,non cōcurrit cū illa,ut ex le-
gib.quando sola competeret,& hæreditas adiri non posset : ut s̄.
secundum Bulg.dicebatur:quia respondetur,& dico,qd immo ēt
ubi sola bono.poss.ut ex legib.datur,tamen competit bonorum
poss.unde leg.licet hæreditas adiri non possit hoc expresse dicit
in d.l.iij. in fin. dum inquit, qd cum bonorum possess. petitur ex
illa parte, quę ex legibus ex hac,uidelicet unde legitimi peti po-
67 test. † Et probatur ratione : quia lex ciuilis non defert bonorum
pos.eo casu quo hæreditas dari potest , sed vtitur remedio extra-
ordinario bo.pos.qñ hæreditas adiri nō potest.d.l. posthumus.&
in d.l.j.vt ex legib.ergo non vr̄,φ detur dicta bon. pos. vt ex legi-
bus.si hęreditas adiri pōt.Non ob.illa dictio,ēt,q̄ implicat:quia ve
68 rum est,φ implicat,sed non eo modo,vt s̄ dictum est.†sed impli
cat quantum ad principalem dispositionem legis: hoc modo dat.
vnde legitimi,quando lex defert hæreditatem, & non bonorum
possessionem:vt primò ibi dr̄.Cum verò defert bo.pos.etiam da-
tur vñ legi.& intelligitur,φ tali casu hæreditas non deferatur.Pro
batur iste intellectus,quia ver.cum verò . aduersatiuè loquitur ad
præcedētia vnde cum supra proximè loquatur,quando datur hæ
reditas sola,& non bono.poss dictus ver.cum verò . debet intelli
gi eō,quando datur bon.pos.& non hęreditas, & hoc comproba
tur in d.l.iij.in fi. vbi respectu illius bon.poss. vt ex legi.datur vnde
legi.vt expresse ibi dr̄,ergo ibi vr̄ casus pro cōi opin. φ bon.poss.
vnde legiti.concurrit cum illa,vt ex legib.ex quo sequitur,φ sit de
iure ciu.Non obs.alia, videlicet tex.in d.§.septima.ibi,prætores in-
troduxerunt:quia respondetur,& considerandum est,φ talis bo.
pos.est extraordinaria,vt ibi dicitur in d. §. septima.& à prętore
consideratur generaliter vt comprehendantur omnes casus , in
quib.à lege bon.pos.detur.& isto respectu est introducta à præto
re in effectu confirmando dispositionem iuris ciuilis.Sed quando
spāliter à iure ciuili in aliquo casu datur bo.pos.dicitur esse de iu-
re ciu.per s̄ dicta& nō potest dici φ sit de iure pręrorio: quia præ
tor de tali casu specialiter non cogitauit, sed in genere , & videtur
consensu confirmatio facta à prætore. Iste nouus miles dicit, φ ista
responsio nihil valet:quia est ꝯ tex.in d.l.j.in fi.vt ex legib . vbi fm
eum dicitur,φ si à lege deferatur bo.pos.datur illa bo.pos.vt ex le
gib.inducta à prętore,non autem dicitur,φ in casu speciali delata
sit à lege ciuili,sed hoc nihil est,quia vt dixi,est à prætore generali-
ter propter approbationem,sed in illo casu speciali vr̄ à lege.& pa
riter respondetur ad l.j.vt ex legib.vbi prętor pollicetur daturum
se dictam bono.poss.Videtur enim prætor confirmare possessio-
nem delatam à iure ciuili,vt dicit Alex.hic per l.pen.cum glo. ff.si
pars hære.pe.no.in l.j.vbi glo.ff.commo.Non obst. quòd ille titu-
lus ponatur inter prętorias successiones: quia text.ibi declaratur
69 quòd sit de iu. ci. quia datur à lege specialiter , † & in claris non
est opus coniecturis l.continuus.§. cum ita.de verb. obli. Vltimò.
non ob.quod diffinitio bono.pos.competeret hæreditati,nisi ex-
ponatur vt glo.dicit,ius.s.prætorium:quia Barto.in d.l.iij.§.bono
rum respondet quod hęreditas est successio.sed bono pos. est ius
succedendi.& hæreditas solo animo acquiritur, non sic in bono.
possess.& Alex.hic sequitur,qui ad Bartol.se remittit.Bulg. tamen
hic conatur impugnare responsionem Barto.& dicit non esse ve
rum,quod Barto.dicit,quod bono.possess. dicatur esse ius succe-
dendi:quia sicut aliud est hæreditas,aliud ius adeundi, ita videtur,
70 quod aliud sit.bono.pos.aliud ius succedendi, † quia ita se habet
bono.possess.de iure prætorio , sicut hęreditas de iure ciui. l. ij. ff.
eo.l.j.§.bonorum.ff.ad Treb.l.hæreditatis app.ff.de ver. sign. Sed
replicari potest , quod immo responsio Barto.videtur bona,si re-
ctè intelligatur.nam bono.possess. est ius succedendi vt dicitur in
diffi.bono. possess. ibi , ius persequendi retinendique patrimonii.
Ista enim verba videntur importare ius succedendi , & hęreditas
est successio.l.hæreditas.de verb.sign.& sic differentia quam facit
Barto.in dictis duab.leg.colligitur.& ratio videtur manifesta:quia
cum solo animo hæreditas adiri possit volente hærede.hereditas
71 est successio.† sed bo.pos.non acquiritur solo animo, sed requi-
72 ritur præsentia iudicis.l.fi.ʒ.eod.† Ideo non potest dici, quod sit
successio,sed dicitur ius succedendi,vt Barto.dicit,& rectè.Præte
rea dato quod expositio gloss. admittatur , vt dicatur ius pręto-
rium , non per hoc excluditur quin etiam aliquo casu bonorum
possess.dicatur de iure ciuili:quia dictum gl.intelligitur secundum
regulam quæ est,quod bo.pos.dicatur esse ius prætorium.In po-
sterioribus tamen scriptis dicebam,quod contra Barto.pro opinio.
glo.videtur tex.in d.l.j.vt ex legib. & sic retorqueri potest contra
Bar.hoc modo:quia bono.poss. est terminus inuentus à prętore.
& tribuit iura vtilia.§ quos autem.inst.de bono. pos.& si induce-
retur à iure ciuili , deberet tribuere iura directa contra naturam
bono.posse.& quia in d.l.j.vt ex legibus.dicitur,prætor ait,vti me
quaque lege,vel senatuscon.dare oportebit bono.poss. ita dabo.
ergo videtur quòd ipse prætor det bono. poss. secundum dispo-
sitionem iuris ciuilis:& videtur quòd ius ciuile ad prætorem se re-
tulisset,vt sonant illa verba,vti me dare oportebit. Et sic videtur
quod tali casu ius ciuile vtatur remedio prætoris. & ad hoc facit
text. in l.posthumus. in princip. ff. de iniust. rup. vbi secundum
73 Paul. de Castro probatur , † quod licet ius ciuile referat se ad
ius prætorium , & etiam approbet , non tamen definit esse ius
prætorium . Sed potest nunc responderi , tenendo quod . s̄. dixi,
quod non esset inconueniens,quod bo. pos. tribueret iura vtilia,
licet debetur à iure ciui.quia datur secundum nām bon.poss.sicut
etiam qñq; remedia iuris ciui.nō sunt ppetua:vt not.p gl. instit.de
perpe.

perpe. & tēpo. actio. Vel eͦ dici pōt, ꝙ bo. poſ. qñ datur à lege ciuili, tribuat iura directa ſm qualitatē iuris ciuilis. Non ob. ꝙ ꝑtor det ipſe bo. poſ. & ꝙ ius ciuile vr̄ ad ꝑtorem ſe retuliſſe, & ꝙ vtat̄ remedio prætoris: quia reſponderi pōt, ꝙ regulariter bon. poſ. ſit remediū prætoris, & prætor vr̄ approbare bo. poſ. quæ datur à iure ciuili, & illam confirmare gñaliter, vt s̄. dixi. Sed tñ in illo caſu ſpāli vr̄ data à iure ciuili d. l. j. in fi. ibi, lex ſpecialiter deferāt bo po. & cū exprimatur de bonorū poſ. data ſpecialiter à lege, non pōt dici ꝙ data ſit à ꝑtore, niſi per viā confirmationis, vt s̄. dixi. ¶ Ex-
74 tra gl. circa iſtā rub. Alex. q̄rit, † qd ſi ille, cui delata ſit bo. poſ. iterauerit bo. poſ hr̄di. pet. an ex hoc prius itelligit̄ bo. poſ. agnouiſſe.
75 Io. Fa. vr̄ ꝗ hoc dubitare, ſed Alex. firmat pedes, & ꝯcludit ꝙ ſic: † qa qui vult ꝯñs, vr̄ velle oē neceſſarium añs. l. illud. de acqui. hære. l. ad rem mobilē. ff. de procu. cū ſi. vt in ſimili no. Bar. in l. ex diuerſo. §. j. ff. de rei ven. & latè proſequitur Alex. hic. ¶ Sed ꝯ iſtā cōcluſionem arguit Bulg hic: quia in tali agnitione bo. poſ. ꝑñtia iudicis re
76 quiritur. l. fi. ꝗ. e. † iō requiritur, ꝙ iudex intelligat. l. corā. ff. de ver. ſig. ſed iudex non intelligit iſtū prius non agnouiſſe bo. poſſ. quia veriſimiliter debuit credere, ꝙ bo. poſ. agnouerit. & eodem modo arguit Cor. Peru. in l. fi. col. iij. ꝗ eo. ad hoc vr̄ poſſe reſponderi ꝙ iudex, qui cogitat agentem agnouiſſe bo. poſ. & nunc continuare bo. poſ. prius acquiſitam, intelligentia iudicis reſpectu cōtinuations nouam acquiſitionē operat: vt no. Bar. in l. iij. in princ. ff. de acqui. poſ. in l. gerit. in v. prin. q. in ver. iuxta prędicta quæro de acqui. hęr. Et licet Co. in d. l. fi. videat iſtā reſponſionē impugnare. & Bulg. hic, tñ pro ea allego text. in l. ſi quis mihi bona § ſed quid ſi mandauerit. in ver. aut quid ſi petitā. ff. de acq. hæ. vbi volunt. s patris hñtis ratā bo. poſ. quā putauit petitā per filiū, operatur ꝙ filius dicatur hr̄e mandatū ad illam de nouo acquirendā. & ad hoc alia ſimilia Alex. tradit in cōſ. 146. in cā & lite. l. b. v. Secundò pōt reſpōderi, ꝙ rō Alex. bene procedit, quo ad ipſum agentem, & non hr̄ reſpectus ad iudicem, de quo tunc conſideratio non hr̄, vnde in-
77 telligitur, ꝙ iudex hoc faciat: † quia dum quæritur de vno dubio, intelligitur ꝙ oī alio reſpectu habilitas cōcurrat. l. qui teſtō. in pri. ff. de teſt. Alias tñ vr̄, ꝙ cōcluſio Alex. impugnari poſſit: quia videt̄ ꝯ tex. in l. j. ꝗ. vñ legi. vbi dicitur ꝙ ille, cui delata eſt bon. poſ. perſequi poteſt bona defuncti, ſi prius bo. poſ. agnouerit: ergo ſi prius non fuit agnita bon. poſ. non vr̄, ꝙ bona peti poſſint. Et inferri vr̄ ꝙ non ſufficit, ſi agatur bon. poſ. hr̄di. peti. & hoc expreſsè voluit gl. per illum tex. in l. excep. opponuntur. in gl. fi. de excep. & uidet̄ tenere hoc Bar. in l. iij. §. à municipibus. in verſi. quæro quæ eſt differentia. ff e. Et tenendo iſtā opi. ad fundm̄ Alex. de regula illa, qui
78 vult ꝯñs, vr̄ poſſe reſponderi. † ꝙ ſub illa regula non includitur illud. qđ eſſet maius, quā illud qđ exprimitur: vt no. Bart. in l. ij. ff. de iuriſ om. iu. & facit qđ no. Abb. in c. prudentiam. §. ſexta. de of. deleg. ideo ex illa bo. poſſeſſoria hære. petitione quæ intentatur pro reb. particularib. non videtur ꝙ inferatur ad bo. poſ. vr̄. & ita dixi in priorib. ſcriptis. poſtea aūt iterum legēdo magis placuit opi. Alex. corroborando eius fundm̄: quia ille qui agit bon. poſ. hære. pet. coram iudice videtur agnoſcere bon. poſ. quia aliter nō competeret bon. poſ. hære. petitio. & hoc fieri non poteſt citra ius, & nomen agnoſcendi bo. poſ. ſicut dicitur in hæreditate in l. pro hærede. § pe. de acqui. hære. & ſic videtur procedere fundm̄ Alex. qui
79 vult ꝯñs. Et ad hoc facit, † quia miſſio in poſſeſſionem facta ab eo, qui habet poteſtatem conferendi, collationem inducit: vt no. Io. An. in c. tranſmiſſa de elect. Ro. in conſil. 337. quo ad primum in prin. & ſpecialiter facit tex. in l. cum quidam. ff. e. tit. in fin. ibi, agnouiſſe ſucceſſionem non immerito videbitur. & quia agens videt̄ petere ſe declarari eſſe bo. poſ. ſicut in petitione hæreditatis, not. Bar. in l. licet minimam. de pet. hær. in l. j. in princ. ff. de eden. Non
80 ob. ꝙ regula, qui vult ꝯñs, nō porrigitur ad maiora expreſſis: † qa hoc non uidetur verum, vt dixi in c. præterea de of. dele. & patet ex eo, quod s̄. dictum eſt de miſſione in poſſeſſionem, quæ inducit collationem beneficij. facit text. in §. idemque iuris eſt. inſtit. ex quib. cau. manu. licet. & dixi in conſi. 77. uiſo puncto col. pen. & ibi ēt dixi hoc non habere locum, qñ actus aliàs non ualeret. Non
81 ob. tex. in d. l. j. ꝗ. unde legitimi. quia reſponderi poteſt † ꝙ illa dictio ſi, ponatur pro quia: ut etiam no. in l. Titium. §. mater. vbi gl. ver. maneat. ff. de admi. tut. l. uideamus. in prin. ff. de in litem iur. in uer. impubes. no. Bar. in l. pe. col. ij. de cond. & dem. Secundò reſponderi pōt, ꝙ in d. l. j. illa dictio ſi, reſpicit primum dictum: ut ibi ſi alius non ſit proximior, & non ſm dictum de agnitione bonorum poſ. & dum ibi dicitur, tuque eorum poſſeſſionem agnouiſti, hoc verificatur in eo, qui bon. poſſeſſoriam hæred. petitionem propoſuit, per s̄. dicta. ¶ Poſtremò ad declarationē materiæ præ-
82 mittendū eſt, † ꝙ bon. poſ. eſt duplex. Prima dr̄ edictalis, q̄ cōpetit ex edicto prętoris mortui, & reſpicit ius quærendum. Altera eſt decretalis quæ à prætore viuo, ſeu à iudice decernitur, in ea agitur de iure quæſito. l. j. §. decretalis. ff. de ſucceſ. edict. & ex edictali oritur ius petendi decretalem, ex qua decretali oritur bo. poſſeſ. hæred. pet. & de iſta duplici bo. poſ. no per glo. in d. l. j. §. decretalis. in l. fi §. ſinaūt. in verbo, decreto. s̄. de cura. furio. in §. fin. in glo. pe. inſti. eo. & no. Bar. in l. iij. §. à municipib. in fi. ff. e. Cy. & Bald. in l. fi. ꝗ. vñ legi. & de edictali loquitur tex. in d. §. à municipib. in fin. in l. j. §. j. ff. ſi tab. teſt. nul. extab. in l. cum quidam. §. qđ dicitur. e. l. 1. de acq. hæ. De decretali habetur in d. l. j. §. decretalis. vbi dicitur ꝙ edictalis ꝑt repudiari, nō decretalis. vñ patet de diuerſitate ex diuerſitate noīs. l. ſi idem. ꝗ. de codicil. & quia aliud eſt decretum prætoris mortui: aliud eſt decretum prætoris viui. l. de pupillo. §. hēt au-
83 tē. ff de ope. no. nun. † Et licet iſta ſit *communis* opi. glo. tñ in d. §. à municip. in verbo, ꝑtoris. tenuit vnā tm̄ eſſe bo. poſ. & idem Azo in ſumma hic. Et iſtam opi. nouiſſime ſequit̄ dñs frater meus. & Bulg. hic. Primò pp diffinitionē, q̄ cōgruit ſimul edictali, & decretali, ergo eadē vr̄. Secundò, quia illa q̄ delata eſt ab edicto prętoris, illa eadē petitur, & decernitur. l. j. ꝗ. eo. l. j. in prin. ff. quis ordo. ergo eadem eſſe vr̄ bo. poſſeſſio edictalis, & decretalis. Tertiò, quia ita ſe habet bo. poſ. de iure prætorio, ſicut hæreditas de iure ciuili. l. ij. ff. eo. l. j. § bonorum. ff. ad Treb. l. hæreditatis. de ver. ſig. Sicut ergo vna & eadem eſt hæreditas, quæ defertur & aditur. l. delata. de ver. ſig. ita ergo vr̄ in bō. poſ. Non obſt. l. s̄. allegata in contrariū
84 † quia illa diuerſitas, q̄ conſiderat, vr̄ ęſſe accidentalis, & non in ſubſtantia: vñ diuerſitas in ſpecie non inducitur: ar. l. fi. de fi. inſtr. ¶ Prędictis tñ non obſtantib. à cōi opinione nōn vr̄ recedendum.
85 & conſiderandum eſt, † ꝙ iura ex modica dr̄ia diuerſas ſpēs conſtituunt. l. j. in prin. ff. de præto. ſtipu. vbi dicitur ꝙ ſunt tres ſpēs ꝑtoriæ ſtipulationis, iudiciales, cōuentionales, & cōes: & tñ nō vnr̄ inter ſe differre in ſubſtātia. & facit tex in l. iij. §. genera. ff. de acqui. poſ. & vr̄ bonus tex. in l. ij. §. poſtea cum Appius. de orig. iur. vbi dicitur, ita factum eſt, vt inter plebiſcita & leges, ſpecies conſtituē di intereſſet, eadem aūt eſſe ptās, & ſic eadem eſt ptās, & tñ ſpecie differunt. Pariter in propoſito vr̄ dicendū, ꝙ ſit duplex bon. poſſ. nam ſi eſſet vna & eadē, ſequeretur ſm Bart. in d. l. iij. § à municip in fi. ꝙ ille, qui haberet edictalem, agere poſſet bon. poſſeſſoria hæredi. petitione ſicut agit qñ fuit conſecutus decretalem: qđ abſurdum vr̄: & quia vt dixi, bo. poſ. edictalis reſpicit ius quærendum,
86 decretalis ius quæſitum: † & aliter iudicatur de iure quæſito, aliter de iure quærendo. l. qui aūt in prin. ff. de his, quæ in frau. credi. l. 1. §. confertur. ff. de colla. bono. in l. ſi ſponſus. §. ſi maritus. e. l. ij. de dona. inter virum & vxo. ¶ Non obſtant allegata in contrarium. & primò dum dicitur, ꝙ diffinitio bono. poſſ. vr̄ competere edictali, & decretali ſimul, quia immo tm̄ edictali conuenire vr̄, cum per illā ius ſuccedendi acquiratur, & ius ſuccedendi in diffinitione ponitur. d. l. iij. §. bonorū. Præterea, dato ꝙ diffinitio competeret ſimul edictali, & decretali, non tñ ſequitur, ꝙ idem eſſet, vt patet in oībus ſpeciebus, quæ inter ſe differunt, & tñ diffinitio cuilibet ſpeciei conuenit. quia diffinitio refertur ad genus, & in gñe ſpecies conueniunt, licet inter ſe diſtinguantur. ¶ Secundò non ob. ꝙ illa bo. poſ. quæ petitur, illa eadem decernatur: quia per hoc non infertur ꝙ idem ſit: quia dum petitur, agitur de iure acquirendo. & poſtea dum decernitur, agit̄ de iure acquiſito. & ad hoc facit text.
87 in c. forus. §. j. de ver. ſig. † vbi dicitur cauſa, dum proponitur, & iudicium dum diſcutitur: & ſic diuerſa ſunt cauſa & iudicium, & tñ illud idē, qđ proponitur, diſcutitur: ſed diuerſum reputatur, pp nouam qualitatem, quā aſſumit. Præterea, dato ꝙ in ſubſtantia eſſet dr̄ia pp hoc non infertur quin ſpecie diſtinguantur, per iura s̄. alle. ¶ Vltimò non ob. ꝙ de bo. poſ. idē iudicat̄, qđ de hæreditate quia quantum ad propoſitū hoc non vr̄ verū: quia bo. poſ. eſt ius ſuccedendi, & hæreditas eſt ſucceſſio, vt s̄. dictum eſt in diffinitione: & hæreditas ſolo aīo acquirit̄: & in bo. poſ. ꝑñtia iudicis reqri-
88 tur. l. fi. ꝗ. e. Et adde † ꝙ ēt hæreditas aliter conſideratur antequā adita ſit, & aliter poſt aditam hæreditatem: quia definit eſſe hæreditas: vt no. in l. j. §. veteres. ff. de acqui. poſſ. Laus Deo.

LEX. I. Lectura Prima.

1 *Succeſsio licet patri ex perſona filij acquiratur, ipſi tamē filio delata dicitur.*
2 *Statutum loquens de hæreditate delata, habet etiam locum in eo qui ignorauit hæreditatem ſibi delatam.*
3 *Filius etiam ignorante patre bonorum poſ. agnoſcere poteſt.*
4 *Bonorum poſſeſsio non acquiritur per filium patri ignoranti.*
5 *Filij negligentia, & ſcientia in petenda bonorum poſſeſsione, præiudicat pr̄i.*
6 *Tacita renuntiatio, pręiudicat in caſu criminali, licet expreſsè non poſsit renuntiare.*
7 *A præſumptione quę inſurgit ex curſu temporis receditur, quando conſtat de veritate in contrarium.*
8 *Decretum iudicis præſumitur interueniſſe, propter diuturnitatem temporis.*
9 *Mandatum iudicis præſumitur, etiam ex curſu centum annorum.*
10 *Aditio hæreditatis eſt magis ſolennis, quam agnitio bonorum poſſeſsionis.*
11 *Bonorum poſſeſsio quædam eſt facti, & quædam eſt iuris, & quędam eſt mixta. & nu. 12.*
13 *Filiis quærebantur de iure ſſorum bona materna.*
14 *Verbum delata, tripliciter conſideratur.*
15 *Verba accipiuntur ſecundū ſubiectam materiam, etiam verba improprię̄ado.*
16 *Patri ratificanti, quomodo bonorum poſſeſsio acquiritur.*

17 In

17 *In voto, & in aditione hæreditatis, sola voluntas in mente retenta sufficit.*
18 *Filiusfami. ex voto obligari potest, dummodo non agatur de præiudicio patris.*
19 *Bonorum possessio non acquiritur per filium patri ignoranti.*
20 *Bonorum possessio acquiritur patri ignoranti.*
21 *Scientia & negligentia filij preiudicat patri.*
22 *Aditio hereditatis, est actus magis solennis, quàm sit restitutio.*
23 *Filius potest agnoscere bonorum possessionem patre non recusante.*
24 *Filius si institutus sit contemplatione patris, patre recusante adire, filio acquiritur.*
25 *Consensus patris requiritur in his, quæ fiunt in forma iudicij.*
26 *Ordo iuris debet seruari, quando adest contradictor.*
27 *In casibus, in quibus minor potest esse in iudicio sine consensu curatoris, in eisdem, & filiusfami, sine consensu patris.*
28 *In profectitijs nihil est immutatum per iura Codicis.*
29 *Gestum nomine alieno, an possum habere ratum, tanquam gestũ nomine alieno in fauorem meum.*

Onorum possessio. ¶Ista lex prima sum mat & diuiditur, vt p Bart. &
1 Doct. hic. ¶†Primò noto, ꝙ licet patri ex psona filii successio acquiratur, ipsi tñ filio delata dr̃. Ad idem text. in prin. ff. de acqui. hær. ibi filio data sit. & in l. fi. in prin. ff. quis ordo in bo. Gl. tñ aliter velle vr̃, dum exponit delata filio. i. per filium pr̃i, & pro ista expõne facit tex. in l. j. §. per seruum. ff. de suc. edic. sed tñ qđ dcm est, verius vr̃: cum iura expsè dicant, ꝙ filio delata sit. & ad hoc bene facit tex in l. iij. §. hoc aũt. ff. de le. pstan. in l. qui liberis. §. hæc verba. de vul. & pup. & quod no. in l. cum filio. de leg. j. & delata bo. pos. vr̃ etiam edictalis, vt colli̇r hic, dum tex. dicit, ꝙ delata peti potest. Idem probatur in l. fi. in prin. ff. quis or. & per hoc vr̃ ꝙ gloss. in l. delata. ff. de verb. sig. non bñ dicat. dum inquit, ꝙ tunc demũ delata dr̃. qñ decreta sit. & delata ꝑprie dr̃ hr̃ditas, qñ quis remoto quolibet impedimento, illam adire, & consequi potest. l. delata. de verb. sig. no: in l. is qui hr̃s, in prin. de acqui. hæ. Largè verò, & ĩpropriè etiam delata dr̃ illa, quæ putè defertur, sed tñ adiri non potest ꝑp impedimẽtum, qđ ex persona hr̃dis insurgit: vt qa ignorat, vel infans sit, vel furiosus. vt no. Bar. in l. is potest. col. 3. de acq.
2 hære. adeo † ꝙ statutum. quod loquitur de hr̃ditate delata, vt ad quoscũque hr̃des transmittatur: etiam locum habebit in eo, qui
a ignorauit hr̃ditatem sibi delatam: ^a sm̃ Io. de Imo. in d. l. is potest. & sequitur ibi Alex. Sed ɔ̃rium in hoc voluit Matthe. in no. cxciij. no. ꝙ hoc verbum hr̃ditas: quia statutum dẽt propriè, & strictè intelligi, cum sit ɔ̃ ius commune. & ita dñt ferè omnes Doct. Italiæ consuluisse. Hoc dictum Mathe. approbant, & sequuntur omnes Mod. hic. Mihi tamen placet quod Imo. & Alex. dñt: nam primo considerãdum est, ꝙ in tali statuto agitur de transmissione, prout statutum loquitur: & quo ad effectum transmissionis, de quo agitur, talis hr̃ditas delata infanti, vel ignoranti, propriè delata, sufficit ꝙ delata sit propriè respũ transmissionis, de qua agitur, & sic verbum delata sm̃ subiectam mãm intelli̇r: ar. l. plenum. §. equitiij. ff. de vsu & ha. Confirmatur hoc, quia de iure cõi qualitas infantiæ operatur, ꝙ hæreditas facilius transmittatur, vt in l. si infanti. j. de iur. lib. Sic etiam ratione ignorantiæ facilius transmissio fit: vt no. in l. Panto. in prin. ff. de acq. hær. Cum ergo statutum videatur materiam transmissionis ampliare, maximè in istis locum hr̃e debet, in quib. qualitates concurrunt: quæ etiam de iure communi effe-
3 ctum transmissionis inducunt. ¶†Secundò not. ꝙ filiusfa. etiam ignorante pr̃e bon. pos. agnoscere potest, non tñ acquiritur, nisi patre postea ratificante. l. fi. circa fi. ff. quis ordo. ibi, non añ acquiretur quam pr̃ comprobasset, & sic in persons filii inefficax reddit quod mirum vr̃, cum filiusfa. sine patre ex quocunque ɔ̃ctu rr̃ obligetur. l. tam ex ɔ̃ctib. ff. de iud. l. filiusfa. ff. de acti. & obl. ergo pariter ex tali agnitione, ipse filius dẽret obligari. Doc. laborant in assignanda ratione. & reiecta ratione Bar. in l. qui in aliena. in prin. ff. de acq. hære. Alc ibi concludit post alios, quos refert, rõnem esse, quia ex quo filiusfa. sibi non acquirit commodum successionis, sed patri, non fuit conueniens ꝙ ipse remuneret oblĩatus. l. sm̃ naturam. ff. de re. iur. Ista rõ reprobatur per Are. in d. l. qui in aliena. in prin. quia in ɔ̃ctib. obligatur filiusfa. vt dcm̃ est, & tamen totum commodum patri acquiritur. & sic non consideratur ꝙ pr̃ habeat cõmodũ oblõnis, & filius onus. hoc patet in ɔ̃ctu commodati, ꝑ quo filiusfa. oblĩat. l. iij. §. si filio. ff cõmo. & in actione mãdati l. cum q. ff. qđ cũ eo. vt latius ibi Are. ꝑducit. Vñ aliã rõnẽ Ias. hic nouiter tradit, dicens ꝙ hr̃ditas est indiuidua. l. j. ff. de acq. here. Iõ oblõnes actiuæ apud vnũ, & passiuæ apud aliũ esse non pñt: q̃ rõ, sm̃ eum cessat in ɔ̃ctib. Ista ẽt nihil valet: qa immo idẽ est in ɔ̃ctib. si bene consideretur. Nã ẽt q̃tũ ad ꝑpositũ, ɔ̃ctus dr̃ indiuiduus. patet, qa in totũ dẽt approbari, vel reprobari. l. si qs aliã. ff. de so. l. qđ si vno, ff. de in diẽ addic. no. in l. j. C. si aduer. trans. & tñ in ɔ̃ctib. vt dictũ est ɔmodũ pr̃i acqrit, & filius remanet obligatus. Præterea hæreditas est indiuidua in eadem persona, cui tota hæreditas deferẽ. nam totam, & non partem accipere dẽt d. l. j. de acq. hær. Secus in diuersis personis, ĩter quas diuisio fit, put disponit à l. j. s. de hæredi. ac. & iõ cũ pr̃, & filius isto casu diuersæ psonæ sint, diuisio admitti debet sm̃ dispõnẽ iuris. Asc. aliam rõnẽ adducit in l. Iulia. ff. de leg. j. & in d. l. qui in aliena. in prin. dum inquit, ꝙ in facultate adeundi est quoddam ius, & tale ius dño, vel patri acquirit: meritò filius, vl̃ seruus solus adire non põt sine iussu: quia vt non potest tali iure, iam in patrem, vel dñm translato: vt ipse latius ibi deducit, allegando text. ad hoc in l. acquirit. de acq. re. do. Sed ista ratio vr̃ procedere in hr̃ditate, prout loquitur tex. in d. l. acquirit. non in bo. pos. quã filius ipse agnoscere p̃t, vt hic. Præterea & ĩ hr̃ditatẽ, & ĩ bon. pos. stat difficultas, quare nõ oblĩat filius, si velit: sicut enim obligatur ex omnib. ɔ̃ctib. ita ex isto quasi ɔ̃ctu videretur se posse obligare. Certè difficile vr̃ rõnem concludentem assignare, nisi dicamus esse spãle in hæreditate, vel bo. pos. in quib. agitur de magno p̃iudicio: quia posset subesse grãde æs alienum lateps: & ꝑp hoc iura antiqua maiorib. xxv. an. qñque concedebant facultatem abstinendi post aditam hr̃ditatem: vt est tex. in § sciendum insti. de hære. quali. & dif. no. in l. quæ neptis. ff. de acq. hære. & in l. fi. ff. de suc. edi. & quamuis etiam in ɔ̃ctib. tractari qñque possit de graui p̃iudicio, hoc non ita plerunque, & communiter contingit sicut in successionib. ar. l. nam ad ea. ff. de leg. Ista tamen cessarent hodie, ex quo cum beneficio inuentarii absque periculo acquiri potest. l. fi. j. de
b iure deli. Vnde postremò cogitabam ^b si dici posset, quod iura nõ vñr hoc ꝓhibere filiisfa. nam tex. in d. l. fi. circa fi. ff. quis ordo. dũ ibi dicitur, ꝙ bo. pos. non prius acquiritur, quam pr̃ comprobasset. loquitur respũ patris: qa sibi ignoranti, vel inuito bo. pos. non acquiritur. l. iij. §. inuito. ff. e. ti. sed ꝙ in persona filii inefficax sit, casu, quo pr̃ non hẽret ratũ, vt s. dicebat, tex. hoc nõ dicit, & dato ꝙ in terminis illius legis hoc diceret, rõ manifesta vr̃: qa cũ filius agnouerit ea intentione, vt patri acquiratur, si pr̃ nolnit hr̃e ratũ, non dẽt filius remanere oblĩatus p̃ter eius intentionem: ar. l. nõ oĩs. ff. si cer. pet. & in l. multũ interest. s. si quis alteri vel sibi. Sed quãdo apparet, vel constat de voluntate filii, ꝙ ipse obligari velit onerib. hæreditariis patre non ratificante, nihil vr̃ obstare quominus possit: quia in tali oblõne agitur de quasi ɔ̃ctu. §. heres. Instit. de oblig. q̃ ex quasi ɔ̃ctu. l. ex maleficiis §. heres. ff. de act. & obl. ideo sicut ex contractu filiusfa. obligatur, ita poterit ex isto quasi ɔ̃ctu obligari.
4 ¶†Tertiò no. ꝙ per filium patri ignoranti bo. pos. non acquirit, & ratio vr̃ esse: quia damnũ afferre põt: secus est in aliis acquisitionib. in quib. de solo lucro tractatur, quia patri non solũ ignoranti, sed etiã inuito acquiruntur, prout in seruo dr̃ in l. ẽt inuitis. de acq. rer. do in l. seruus vetante dño. de ver. obl. & ita Alex. hic dicit, & hoc idem tradunt gl. & Bart. in l. iij. §. inuito. ff. eo. ¶ Sed tñ vr̃ ꝙ ẽt illa, quæ merum lucrum continent, in effectu inuito non acquirantur: patet in donatione, quæ inuito acquiri non potest. l. hoc iure. §. non potest. ff. de cond. & indeb. vr̃ aliter distinguendũ, ꝙ aut agitur de acquisitione reuocabili, vel irreuocabili: & concludit Ang. de Are. in §. item nobis. Insti. per quas pso. nobis acqui. ꝙ sm̃ hoc non erat dr̃a inter bo. pos. & alias acquisitiones. & ita etiam declarari potest tex. in d. l. iij. §. inuito. dũ ibi dr̃, ꝙ inuito bo. poss. non ac
5 quiritur. ¶†Quartò noto, ꝙ scientia & negligentia filii in petenda bono. posses. etiam patri præiudicat & iste conclusio etiam hodie procedit. quia licet expressa repudiatio filii non noceat patri. l. fi. in prin. j. de bo. quæ lib. Secus tamen est in tacita, quæ resultat ex dispositione legis, vt per Bar. & Doc. hic, cum si. vt latius Ale. prosequitur. Et no. Bal. in l. iij. in prin. s. de iu. & fac. igno. & in simili habetur in l. fi. j. de rep. hær. ꝙ dispositio illius legis, quæ cursu tempus inducitur. vt no. gl. ij. ff. de iu. & fac. ign. cum concor. vt Alex. tradit in d. l. fi. in gl. in verbo. conseruetur. ¶Et ad hoc ẽt facit, quia licet quis non sit dñs membrorum suorũ. l. liber ho. ff. ad leg. Agl. c. contingit. senten. de excõ. & ꝑp hoc nõ potest renunciare defensionib. in cã criminali, vt no. Barto. in l. custodias. de pub. iudi. facit
7 tex. in l. non tm̃. ff. de app. † tacita tñ renuntiatio p̃iudicat: quia si intra x. dies non appelletur sñia transit in rem iudicatam, & de innocentia probari non potest, nisi à principe impetretur. l. j. §. fin. vbi Bar. ff. de quæst. in l. diui fratres. vbi Bar. ff. de pet. hær. & hoc modo resoluitur difficultas, quam Abb. mouet in c. de his. de accus. reprobata rñsione Abb. vt dixi in c. iurauit. de proba. vbi videndum est Et conclo Doc. procedit prout Doc. loquuntur, videlicet qñ tacita exclusio inducitur à lege ex cursu temporis: secus si tacita sit ex voluntate patris simpliciter, absque adminiculo iuris: quia tunc expressa renuntiatio magis præiudicat quam tacita glossa in cle. sæpe. in verbo partibus circa fi. de verbo. sig. de qua no. Pau. de Castro in l. si conuenerit. ff. de iu. omn. iu. & dixi in cap. j. de iud. ¶Præterea, etiam in tacita exclusione, quæ cursu temporis inducitur, de qua

ADDITIONES.

a ¶Delatam. Sequitur Dec. hic, & bene, quicqud dicat Ias. sed hodie indistinctè fiunt transmissiones propter consuetudines, vel statuta locorum. quib. possessio a defuncto continuatur in hæredem.

b ¶Cogitabam. Hoc est subtile inuentum Philip. quod est verum & æquum.

de qua Doc.hic loquuntur, nō vr̄ verū ḡnaliter ꝙ plus operetur q̄ expressa.nā ꝯriū no.Pau.de Ca.hic, in gl.mag.vbi inquit ꝙ licet filius excludatur à capite vn̄ liberi, si nō petit bo.pos.intra terminū datū à lege non tn̄ excluditur ab alio capite, vn̄ agnati: & sic tacita exclusio, q̄ à lege inducitur, tm̄ operatur respū vnius capitis.l.j.§. sed videndū.vbi casus.ff.de suc.edic. Et tn̄ expressa repudiatio fcā simpliciter ab oī capite, absolutè excludit, fm̄ gl.no.in d.§.sed videndū.q̄ est singularis, & semper allegat, ꝙ plus operatur expssa repudiatio, quā tacita.& ita Pau.de Ca.hic dicit. qđ est ꝯ supradicta, & istā ꝯrietatē refert Ias.hic, & insolutā relinquit.¶Sed potest responderi pluribus.modis Primò, ꝙ gl.in d.§.sed videndū.loquitur de præiudicio ipsius renūtiantis, & ipsi renuntianti magis nocet expressa repudiatio, quā tacita.facit gl.in d.cle.sepe.in verbo, ptib. s.allegata.Sed doc.hic loquunt respū præiudicij alterius quā renūtiantis:quo casu expressa renuntiatio non debet alteri nocere: qa factum vnius alteri non præiudicat.Secus vr̄ in tacita, q̄ adminiculo, & fomento legis adiuuat, & lex ipsa bn̄ pōt alteri nocere ¶Secundò responderi pōt, ꝙ tacita exclusio, q̄ fit p legē, limitatè inducitur de capite in caput, vt probatur in d.§. sed vidēdū.merito exclusus ab vno capite, ex alio succedere non ꝓhibet, vt ibidē facit, quia lītata cā lītatū producit effectū.l.ī agris, de acqr.rer.do.¶Sed expressa renuntiatio facta simpliciter, & absolutè, ḡnaliter bo. pō. excludit.prout verba sonāt.vn̄ data paritate terminorū, idē esset in expssa renūtiatione:qđ in tacita:& hoc probari vr̄, in d.§.sed videndū.dū text.æquiparat ꝙ quis excludat tpe, vel repudiatione, ibi exclusus est tpe, vel repudiatione: & iō per illā gl.non bene infert.qđ Pau.de Ca.dicit, nec est verū per supradcā.¶Tertiò dici pt ꝙ in gl.in d.§.sed videndū.nō fit renuntiatio, & licet expresse fcā sit, vr̄ facta dūtaxat pro iure cōpetenti:& sic ex illo tantū capite, à quo delata erat bo.pos. quia iuri de futuro renuntiari nō pōt.l.is pōt.l.quādiu.la 2.de acqui.hære.l.si ita scriptū. §. si sub cōditione. de leg.ij.& ex his expedita sunt notabilia.¶In gl.in verbo, ratam in prin.ibi, vel tacitè ēt, vt.s.de pet.hæ.in l.si filius.Ista gl.approbatur cōiter reiecta opi.Ia Bal.vt per Bar.hic.Bal.tn̄ in xiij.col.hic, in septimo capit.vr̄ tenere op.Iac.Bal.ꝯ gl.quia tex.in d.l.si filius.cū alijs iurib.alleg.in gl.loquuntur in hereditate, q̄ adiri pōt vsque ad xxx. annos.vt in l.licet.j.de iur.deli.Secus vr̄ in bo.pos.à qua quis excluditur.si.j.tps determinatū illā nō agnouit.l.emancipata.j. c.& hic & alteri vr̄ esse ius q̄situ.Vn̄ p̄sumptio ratificationis, q̄ ex cursu lōgi tpis postea inducitur, nō vr̄ isto casu hr̄e locū in p̄iudiciū tertij, cui ius q̄sitū reperit:ar.l.si indebitū.§.fi.cū gl.& ibi Bar.ff.rem ratā habe.facit tex.in l.potior.in prin.ff.qui potio.¶Alex.quem Mod. sequuntur, conat respondere.& dicit ꝙ rō Bal. procedit in ratihabitione, & fictione, q̄ super certo fingit. s.per ratificationē à principio, interuenisse cōsensum, quē cōstat nō interuenisse:& talis fictio non debet fieri in p̄iudiciū iuris alteri q̄siti.d.l.si indebitū.§.fi. ¶Sed in q̄one ista agitur de præsumptione, q̄ est super dubio:vt p gl.in l.j.§.accedit.in verbo p̄sumat.s.de rei vxo.act.& not. Bar.in d.l.si filius.facit tex.in d.l.qui in aliena.in prin. ff.de acqui.hær. Vn̄ si à principio p̄sumitur cōsensum interuenisse, nō pōt dici ius q̄situm esse alteri.¶Sed ista ratio diuersitatis non multū satisfacit, qa si fictio, q̄ efficiacior vr̄ in præiudiciū tertij non procedit, pari rōne, immo à fortiori idē dicendū vr̄ in præsumptione. & sic dū lex
a firmat illā præsumptionē ex cursu tpis, a non vr̄ illā facere in præ-
7 iudiciū tertij, cui ius q̄sitū est.Confirmat hoc.† quia ab ista p̄sumptione, q̄ insurgit ex cursu tpis, receditur, qn̄ cōstat de veritate in ꝯrium:vt tradit Pau.de Ca.in consi.48. in cā, q̄ vertitur col.v. sed hic vr̄ constare de ꝯrio.Nam ex quo non sit agnita bon.pos.intra tps determinatum, apparet de tacita repudiatione, quæ statim alteri fuit delata.l.j.§.qb.ff.suc.edic.deNam per cursum tpis exclusio inducitur, vt hic, & in d.l.j.§.quib. Et ista est regula negatiua, quæ præualet regulæ affirmatiuæ, quæ insurgit ex diuturnitate temporis.l.iij.§.liberti.& ibi Bar.ff.de suspe.tut.Et maximè, quia hic non cōcurrūt, cum regula negatiua procedat: vn̄ vr̄ impedire illā affirmatiuā, ne nascatur:qđ facilius est:ar.l. pr̄e furioso. de his qui sunt sui.¶Sal.hic quem Cor.Peru.sequitur, dicebat gl. hic procedere, quando filius, vel pr̄ sciente patre cæpit possidere intra tps statutum ad agnoscendam bo.pos.secus si postea elapso tpe:quia cum tunc ex negligentia resultet tacita repudiatio, vt per glo.pe. in l.si ego.ff.de neg.gest.facit tex.hic in fi. non potest cursu temporis inducere præsumptionem ratificationis, cum semel repudiatum nequeat reintegrari.l cum quidam.de con.inser.¶Sed considerādum est, ꝙ licet filius incipiat possidere j.tempus statutum ad petendum bo.pos.ex illa tamen possessione facti, non videtur acquisita bon.pos. iuris: cum præsentia iudicis requiratur. l.fi. infra eo. & sic cum non sit acquisita bonorum posses.illa possessio facti nō videtur impedire, quō minus per lapsum anni, vel centum dierum, exclusio sequatur, & bon. pos. alteri deferatur. Et sic ratio Sal.videtur militare in vtroque casu, & indistinctè. Et ideo aliter distinguendum videtur vt dicamus ꝙ aut quis lōgo tēpore habuit pos.bo hr̄ditatis, & non apparet ꝙ alius, cui delata esset bo.posses.

excluso possessore, agnouerit bo.pos. sibi delatam, & tali casu vr̄ ꝓcedere gl. & *communis* opi. qa cum iste reperiat longo tpe possidere, pp longam pos.præsumitur ꝙ agnouerit, & de exclusione probatur, qa iura.q̄ dicunt ꝙ elapso tpe qs excludit, loquuntur qn̄ qs nō agnouerit verè vel p̄sumptiuè, ꝑut est in isto casu, pp longā possessionē.Ista.n.dispositio, vel rл̄a, vr̄ magis spālis, iō attendit, & p̄ualet, vt in regula, ḡni per spēm.de reg.iur.in vj. Nec isto casu vr̄ alteri ius q̄situm:qa non ꝯstat alium agnouisse. Et ex quo alius nō agnouit.ꝯfirmat p̄sumptio, q̄ est ꝓ possessore. Aut apparet quod alius post tpa primi agnouit bo.pos.& tunc illi vr̄ esse ius q̄situm, qđ tolli non pōt p p̄sumptionem ex pos.longi tpis, p ea quæ s.di-
8 cta sunt, & tali casu opi.Bar.vr̄ hr̄e locū.¶Ex gl.& supradictis no. est, † qđ pp diuturnitatem tpis, p̄sumit decretū iudicis interuenisse:sicut pp antiquitatem p̄sumitur auctoritas. Epi interuenisse in constructione capellæ:vt no. Archi.de conse.dist.j.in c.nemo.no. Ro.in l.sciendū.col.xv.de verb.obl.& ex diuturnitate tpis p̄sumit qs canonicè institutus à superiore, vt no.Io.Ant.& sequunt Ant. de But.& Abb.in c.illud.de præsum.Bald.in l.siue possidetis.col.j. de prob.in l.qui in aliena.in prin.de acq.hær.in c.ordinariis.§.j.de off.ord.& no.in c.licet Heli. de simo. sic ēt in alienatione bonorū
b ecclesiæ, consensus, vel authoritas superioris, & aliæ solēnitates b pp antiquitatē p̄sumūtur interuenisse:ut tradunt Ang.& doc.in d. l.sciendum.& ibi Ale.dicit istā esse *cōem* opi.& idem tenet Petr.de Anch.in consi.175.ex filiis.Ale.in cōsi.79.circa prin.li.j.in ij.dub. & in cons.43.uisa facti narratione.in fin.lib.ij.p̄cipuè allegat Ant. de But.in c.ea noscit.de his, q̄ fiunt à p̄la.& idem Are. in cons. 37.
9 casus est, p̄supponitur, & de siři mā hr̄ in d l.sciendum.¶ † Vnum notandū est, ꝙ in mandato illud p̄cipuum est.& peculiare, ꝙ nunquā p̄sumit mandatum, nisi probet, ēt ex cursu centū annorū, fm̄ Bal.in l.ij.j.si ex fal.instr. ver.qđ si dn̄s.& idē Bal.in l.j.s.de reb.alie. non alie.cum si.vt tradit Ale.in d.l.sciendum.& in d.l.qui in alie.in prin.& ꝯs.j.col.pe.lib.4.Quod tn̄ Bal.dicit ꝙ de mille annis, nō vr̄ verum, & ꝯrium voluit ipse Bal.in cons.287.in primis videndum est.co.pe.ver.quo ad fm̄ punctū de instr̄is antiqs.lib.3.& nouissimè hoc latè probat Fran.de Cur.in ꝯsi.77.super motiuis.¶Et ita primò dictū Bal.lītatur.Sir̄ dcm̄ Bal.fallit ī eo, q pro alio soluisset qa ex diuturnitate tpis p̄sumitur habuisse mandatum:vt tradit Rota in 3.decisio.in ti.de cau.poss.in antiquis.& no.Fel.in c.sicut.co. pe.de re iud.¶In ead.gl.ibi, ergo eo ignorante.Istam æquiparationē, & ꝯnam, quam facit gl.tenet Bar.& *cōiter* Doc.sequunt, reiecta opi.Ang.vt Ale.hic deducit.Ias.hic solito more suo, alta voce approbat opi.Ang.ꝯ gl.& dt se indubitāter hoc tenere, principalr̄ p hanc rōnem, cui dicit non videri rn̄sum.Nam pr̄ lītimam habet administrationē in bonis aduentitiis:licet filio proprietas acqratur.l. fi.§.filius aūt.& §. ubi aūt.j. de bonis q̄ liber. & ideo sine pr̄e non vr̄ ꝙ adire possit.¶Nec ob.ꝙ pr̄e recusante, hoc possit.d.l.fi.§.fin autem recusante, alle.in gl.qa tunc stat per ipsum pr̄em, & sibi imputat:q rō cessat pr̄e ignorāte, & irreq̄sito, & sic tollit fundām gl.qa regula, q pōt.de reg.iur.alleg. in gl. procedit vbi est eadem rō:sed in casu isto, longè diuersa vr̄, vt patet ex s. dictis. & si filius posset adire pr̄e ignorante, frustratoria esset lītia administratio quam pr̄ hēt in bonis filii, vt ipse hic dicit.Confirmat hoc optimè in siři, fm̄ eum, si mulier ꝯhere prohibet sine ꝯsensu propinquorū, & illi requisiti nollunt consentire, pōt ꝯhere sine illis:ut no.Bar.in l.si cum dotem.§.eo aūt tpe.ff.sol.ma.cū concor.vt ibi tradit Alc.& tn̄ absurdum esset dicere ꝙ illis ignorantibus posset. Et ad hoc postremò inducit tex.in l.fi.§.sique modo.j.de bonis q̄ li.vbi filio milite adire recusante, pater solus adire pōt:& tn̄ illo ignorante non uidetur ꝙ possit.¶Sed ista parum offendunt communem opin. nam administratio, quam habet pater in bonis filii, illam consequitur post acquisitionem factam, videlicet casu quo ipse filius habeat ꝓprietatem, & pater usumfructum:ut colligitur in d.l.fi. §. vbi autē in vnum.& respectu acquisitionis, de qua agitur, non dr̄ tunc legitimus administrator. Comprobatur hoc, quia in ipsa aditione hæreditatis, persona ipsius filii consideratur, cui hæreditas delata est, vt colligitur in d.l.fi.§.j.Et iō pater non potest adire pro filio, nisi infans sit d.l.fi.§.ubi autem p̄uerillis.& sic patet, ꝙ respectu aditionis non dicitur pater legitimus administrator. ¶Non obst.quòd alia ratio uidetur esse pr̄e ignorante, quam eo ꝯdicente: qa immo quātum ad propositum, in casu isto, eadē rō vr̄, cū filius dicat hr̄e integram personā ad hr̄ditatē adeundam, & iussus patris duntaxat requiritur propter interesse ipsius patris: ut Bartol. concludit in d.l. fina. §.necessitate.j.de bonis quę libe. & tradit Alexand.hic, & ideo videtur quod parte ignorante filius adire possit, quia non agitur

ADITIONES.

a ¶Temporis.Vbi agitur de graui præiudicio tertii, non sufficit tempus minus triginta annis.

b ¶Solennitates allegentur.Bene præsumuntur ob possessionem.xxx.annorum, sed non minori in alienatione bonorum eccl.An.de Bu.c.peruenit.de em.&vē.Pe.Anc. consi.136.& cons.51.Dec.cons.229.col.fi.& 638.Adde Gem.cōsi.87.Alc.trac.de præsum.regu.iij.præsum.x.

agitur de interesse pris, ex quo oino ipse habiturus est vsumfructum, si aditionē ratificabit, vt Ale. hic deducit. ¶ Vltimò no. ob. tex. in §. similique mō. quia tex. ibi loquitur eʒ, videlicet φ pr, filio recusante, adire hæreditatē nō possit: & tali casu rō manifesta est φ pr, ignorante filio, adire non pōt: quia pri nō est delata hrditas, sed ipsi filio: & per solā recusationē filij, via adeundi pri aperitur: iō de recusatione filij cōstare debet: nō mirū si filio ignorante, pr non pōt. Et præsertim hoc procedit in d. §. similique mō. vbi agitur de hæreditate castrēsi, q̄ in totū acquiritur ipsi filio, si illā velit: & in illo casu non habet locū regula. d. l. qui pōt. pp euidētē rōne diuersitatis. Secus in casu nro, vbi dicta regula bene procedit per s. dicta. & ex his salua remanet cōis opin. ¶ In glo fi. in prin. ibi, ex quocunque capite, no. gl: φ licet filius veniat vt agnatus, vel cognatus, habet tn̄ annū ad petendū bo. pos. & idē glo. in l. ij. ʒ. e. & probatur expressè in iurib. alleg. in gl. Quib addo bonum text. in l. de bonis. §. huic aūt. ff. ad Carb. vbi bo. pos. Carb. quæ datur dūtaxat liberis, cōceditur ipsis liberis, licet veniant ex capite agnatorum vel cognatorū & dicit tex. φ sui sunt, ex quocūque capite veniāt. & per ista iura dubitabile vr̄ dictū Bal. in ru. extra de præsc. qđ Ale. hic refert dum voluit φ licet filius suus hæres non possit vsucapere titio pro hærede. l. nihil. ʒ. de vsuc. hoc, fm eum, non habet locum, si filius veniat in capite [a] agnatorū. & hoc pro notabili ēt refert Ale. in l. si filius qui pri. ff. de vulg. & pup. nā in ʒrium facit gl. hic cum iuribus. s. alle. Ias. & Mod. hic dicunt, φ semper venit vt filius qñ hoc est sibi fauorabile, vt in gl. hic: secus si sit sibi odiosum, vt in casu præscriptionis, in qua Bal. loquitur. & hoc est qđ prius tradit Ale. in l. emancipati. col. iij. versi. sed pōt responderi. ʒ. de colla. Sed considerandum est, quia ex quo filius ex capite liberorū exclusus reperitur, & venit vt agnatus, deberet venire duntaxat fm qualitatem agnatorum, siue sibi fauorabile sit, siue odiosum: & qualitas filiationis non videtur esse in consideratione, ex quo tñ vti agnatus nūc vocatur. & videmus hoc in epo, qui ēt canonicus sit: nam si in capitulo interuenit vt canonicus, canonicus simpliciter reputatur & qualitas epi non cōsideratur. c. à colla. vbi tex. no. de appel. in vj. & ita de stricta ratione esset dicendum in casu isto, nisi iura vlterius processissent ita disponendo in fauorem filij. ¶ In ea. gl. ibi, item quare petitur, Bar. & Doct. cōiter dnt, rone diuersi-
10 tatis esse, † quia aditio hæreditatis est actus magis solennis, & fortior, quia iura directa acquiruntur: non mirum si iussus requirat, & ratio ista cessare videtur in bo. pos. & in restitutione senatuscō sulti Treb. & idem sequuntur Ale. & Mod. hic. ¶ Sed ratio ista nō multum concludit: quia etiam in optione serui legati à filiof. pris. iussus requiritur, vt est tex. in l. Iul. ff. de leg. j. ergo non videtur esse pp solennitatem aditionis, ex quo idem in legato optionis reperitur. ¶ Nec ob. φ per aditionem iura directa tribuuntur: quia hoc vr̄ parui momenti, ex quo iura directa & vtilia; in effectu non differunt. l. actio. ff. de neg. gest. ¶ Et per hoc bene datur differentia inter aditionem hereditatis, & bo. pos. Sed non bene infertur, φ pp hoc iussus in hæreditate, & non in bo. pos. requiratur. ¶ Aliam rationem ponit Bal. in l. qui in aliena. in princi. ff. de acquir. hæred. quia aditio est actus legitimus, qui non potest stare in pendenti. l. actus legitimi. de re. iur. Sed si ratificatio patris deberet expectari, staret in pendenti, & ista ratio cessat in restitutione Trebellianicę. & hanc rationem sequuntur Pau. de Ca. Alc. & Are. in d. l. qui in aliena. in prin. Ful. & Mod. hic. Sed ista etiam non satisfacit: quia attenta tali ratione esset dicendum φ in oib. actib. de quib. loquit tex. in d. l. actus legitimi. non haberet locum ratificatio: qđ falsum vr̄. Hoc patet in emancipatione, de qua dicitur in d. l. actus legitimi. & tn̄ fieri potest de filio, qui postea habeat ratum. l. pe. vbi tex. de eman. li. Hoc etiam patet in electione, quæ certa esse debet, & non potest stare in pendenti. c. ij. de ele. in vi. & tamen potest ratificari. c. qđ sicut. de electio. Præterea, licet actus legitimus non recipiat cōditionē, est hoc verum in conditione extrinseca: secus si sit de natura actus legitimi, & ista intrinseca vr̄, attenta qualitate personæ, vt filius habeat cōsensum patris, qui in effectu debet obligari. Et qñ actus possit stare in pendenti, no. in l. fi. ff. cōia prædio. & tradit Bar. in l. vsusfructus. ff. de stipu. seruo. ¶ Aliam aūt rationem adducit Cy. in prima oppositione hic, & sequuntur Fulg. Pau. de Ca. & Mod. quia aditio hæreditatis fit solo animo, & in ea factum alterius non requiritur. Sed in bon. pos. factum iudicis, & agnoscētis interuenit. Similiter in restitutione senatusconsulti Trebel. Vnde firmiora sunt, quę à duob. fiunt, quam quæ ab vno. l. cui potest. §. qđ quis. de re. iu. ¶ Ista etiam minus placet. Primo, quia in casu nostro non est verum, quòd solo animo hæreditas adiri possit, ex quo iussus patris requiritur, vt declarat Bartol. in l. Paulus respondet. ff. de acqui. hære. & sic presuppositum istorum in casu nostro falsum est. ¶ Præterea, non est verum quòd fortior sit agnitio bono. possess. & restitutio. Senatuscon. Trebel. quam aditio hæreditatis. Hoc patet, quia illa remedia tribuunt iura vtilia, & per aditionem hæreditatis, iura directa acquiruntur, vt expressè dicit Bartol. hic. ¶ Aliam etiam rationem Aret. tradit in d. l. qui in aliena. de qua. s. dixi. in ij. no. sed habet difficultatē, quia presupponit φ ius adeundi transferatur in prem, & nō remaneat penes filiū. cuius ʒrium Bar. tenet in d. l. is pōt. de acqui. hæ. ¶ Finaliter rō vr̄ illa quā ponit tex. in d. l. qui in aliena. in prin. videlicet ne pr inuitus obligetur: iō iussus requiritur. Et si dicis: eadem rō vr̄ in bo. pos. l. iij. §. inuito. ff. e. & tn̄ pcise iussus ibi non est necessarius, sed ratificatio sufficit. ¶ Responderi pt, scdm rōnē Bar. q̄ isto mō adaptari pōt, φ aditio est actus magis solēnis, & in eo magis stricte procedit, & iussus pcise requiritur: ne aditio reddatur frustratoria, si ratificatio expectaretur, q̄ forte non sequeretur, & si ista non placent recur-
11 rendum est ad illud qđ dicit Iurisc. in l. non omniū. ff. de legi. ¶ † Extra gl. dū Bar. cōcludit ad declarationē rub. s. e. φ qđā est bo. pos. q̄ dicitur facti, & ista per corporalē apprehensionē nobis acquirit. l. iij. in prin. ff. de acq. pos. alia est bo. pos. q̄ est iuris, de qua tractat hic, & diffinit φ est ius persequendi, vt l. iij. §. bonorū. ff. e. ¶ Primò cōsiderandū est, quia absolutè non vr̄ verū, φ illa bo. pos. q̄ per apprehensionē nobis acquiritur, dicatur esse facti: immo ēt iuris esse vr̄: vt probatur in l. peregre. in prin. ff. de acq. pos. Et iō Pau. de Ca. in prin. hic dicit φ talis pos. bo. est mixta, videlicet facti, & iuris
12 pro quo est tex. in l. j. §. Sceuola. ff. si quis test. li. ¶ † Sed tñ per hoc Bar. non meretur reprehendi: quia respū acquisitionis, put Bar. loquitur, illa bonorū pos. dr̄ esse facti, & ita absolute per Iuriscōsultū appellatur in l. j. §. adipiscimur. ff. de acq. pos. facit tex. in l. denique. ff. ex quib. cau. ma. ¶ Similiter altera bo. pos. de qua agitur hic, non vr̄ absolute verū φ sit iuris cum animus in ea requiratur. l. iij. §. inuito. ff. e. & animus dicitur esse quid facti. l. bonefidei. ff. de acq. re. do. ¶ Sed respondetur declarando vt per Bal. in iiij. q. in rubr. s. e. ¶ Ex eo tñ φ vna sit bo. pos. fcī, & altera iuris, vt dictum est, nō hr̄ notitia qñ vna ab altera distinguatur: & iō idē Bal. in l. iij. ī prin. ff. e. dicit, φ illa, quæ est iuris, cōpositè accipitur pro una dictione. bon. pos. dr̄. alia verò, quæ est facti, est bipartita, & sunt duæ dictiones, & idem tradit Saly. in rub. s. eo. col. j. Ista doctrina ēt ex toto non satisfacit: quia cōsistit in modo legendi, & ex hoc certa cognitio non habetur. Et ʒ Bar. ēt facit tex. in l. j. ʒ. vñ legi. vbi quis agnouit pos. intelligitur. s. bonorum defuncti. Et sic sunt dictiones separatæ. & no. Bal. ibi, & Doc. ad idem tex. in l. Pantonius. ff. de acqui. hæ. in l. pp veneni. in prin. & §. j. ff. ad Sylla. in l. nonnumquam. ff. de colla. bo. in l. sed cum patrono. in prin. ff. de ʒtabu. In istis enim legibus fit mentio simpliciter de pos. & ēt bo. po. prout est iuris separatim ponitur, & duæ sunt dictiones ʒ Bar. Vñ alij dicunt, φ differentia sit in præposteratione literæ, quia illa quæ est iuris, dicit bon. pos. illa uero quæ facti est, pos. bo. appellatur, vt no. Io. Fab. Insti. eo. ti. in rub. & tradit Cy. in l. fi. in j. q. ʒ. vnde leg. ¶ Sed nec ista differentia uera vr̄: quia pos. bo. quæ datur creditori, vt ius suū cōsequatur, est facti, & tñ bo. pos. appellatur. l. si minor. ff. de acqui. hære. l. j. in prin. ff. de succes. edic. & ideo si ille, cui delata est bo. pos. dicat. Agnosco bon. pos. vel pos. bo. agnitio valet: & ista præposteratio non nocet, ut Bal. hic concludit, colum. xj. in q. j. alleg. in simili bonum textum, in l. ij. §. incertam. ff. de præt. stip. vbi solui iudicatum, & iudicatum solui, idem significant. ¶ Et φ non sit dria probatur in l. iij. §. j. ff. e. dum dicitur, hæreditas bonorum vt pos. non vtique rerum possessio accipienda est: nam dum dicit rerum, idem est qđ bonorum. l. fi. ubi Bar. ff. de vsus. leg. Et sic semper loquitur de bo. pos. siue sit facti, siue iuris. ¶ Et ad hoc bene facit tex. in d. l. j. ʒ. unde legi. cum alijs iurib. s. proximè alleg. in quibus patet, φ quis agnouit poss. intelligitur. s. bonorum defuncti, & sic patet φ proposteratio non consideratur. ¶ Vnde concludendum est, φ non sit vis in verbis, sed subiecta materia debet considerari, & fm subiectam materiam apparebit, an de bo. pos. facti vel iuris intelligitur. ¶ Et ex mente Iurisconsulti in d. l. iij. §. dici potest. φ bo. pos. facti esse dicatur illa, quæ ad res corporales referatur, quæ pnt videri, & tangi, & numerari. ut Instit. de reb. corp. & incor. in prin. sed bo. pos. iuris esse dicitur, etiam si nihil corporale sit in hæreditate. d. l. iij. §. i. ¶ Postremò dum Bart. respondet ad text. in
13 l. filius. ff. de inoffi. test. & dicit φ ibi non probatur † φ de iure fforum bona materna filio acquirantur, prout per illum tex. dicebat Ricar. Malūb. nam fm Bar. querela inof tes. bene filio queritur, ūt ibi dicitur, sed tñ qmodum qrelæ ipsi pri acquiritur ex persona filij, sicut in actione iniuriarum cōtingit, ut latius Bar. hic deducit. Ista responsio Bar. vr̄ ʒ illum tex. dū formaliter dicit, Alij commodum victoriæ parat. & loquitur de filio. si ergo cōmodū victoriæ filio acquiritur, ergo non acquiritur pri. Mod. hic ad hoc respondent, φ rupto testō per querelam, cōmodum querelæ immediatè est ius adeundi hæreditatem ab intestato: ius autē adeundi, non qritur per filium pri, ut tradit Bar. in l. is pōt. ff. de acq. hæ. & hoc mō intellr̄ ille tex in d. l. filius. sed tñ postea adita hæreditate, cōmodum & vtilitas patri acquiratur, sed ista declaratio non satisfacit, quia non cōsonat φ illa verba cōmodum querelæ, pro iure

ADDITIO.

a ¶ Capite. Ista sunt mera deliria, & illud dictum Bald. & sequacium est falsissimum.

iure adeundi intelligant:necessariò tm̄ intelligi debent de commo
do pecuniario :qa si pater ibi in effectu haberet utilitatē , vt isti di-
cunt, perderet legatum.d.l.filius.Vn̄ datur intelligi ꝙ ex illa quere
la pr̄ ipse nullum commodum ꝯsequatur.Vn̄ ad illum text.magis
conuenit qđ Are.dicit in l.filiusfa.ff.de acq.hær.videlicet ꝙ querela
competat principaliter filio,& patri nō communicatur.l.Papi. in
prin.ff.de inoffi.test. & ideo quod ex tali querela filius consequit̄,
patri non debetur,& idem tradit Aret.in l.placet.ff.de acqui.hær.
reliqua per Doc.hic. Philip.Deci.Valentiæ.

LECTVRA II.

14 ¶Primò no.ibi,filio delata,ꝙ istud verbum,delata,† ꝯsiderari pōt
tripl̄r Primò quātum ad edictalē bo.pos.q̄ dr̄ delata, vt ꝓbat̄ hic,
cū si.vt dixi.& ꝑ hoc nō vr̄ ꝙ gl.rectè dicat in l.delata.de ver.sign.
q̄ dicit delatā bo.pos.qn̄ decreta est,sed gl.illa decipit̄,dū alleg.tex.
in l.j.§.decre.de suc.edi.vt colligitur ibi,nondum delata est,nisi cū
fuerit decreta.Sed ille tex.loquitur in decretali, & non bene infer
tur ad bon.pos.simpliciter,ꝓut loquit̄ gl.in d.l.delata.Secūdò dela
ta intelligit̄, respectu patris: qa ipsi filio delata vr̄, & non patri , vt
aliàs dixi.Et adde ꝙ ipsi,vel seruo delata dr̄:qa dn̄s illam habere nō
pōt,nisi seruo mediante.l.iij.j̄.de hær.insti.& ideo seruo mortuo
non potest adire:vt no.Bar.in l.is potest.col.iiij. de acqui. hær. qui
allegat text. in l.inde Neratius.ff.ad leg.Aquil.videretur tn̄ prima
facie differentia inter seruum , & filiūfam.quia filius non potest à
parte cogi,vt adeat hæreditatem.l.reniten̄te.C.de iu.delib.secus in
seruo,qui cogitur adire.l.cum aliquis.j̄.de iu.deli Sed respondet̄,
dato ꝙ compelli seruus à iudice possit, poterit tamen seruus nol-
le adire,& pati omnia tormenta,vt dr̄ in l.iij.j̄.de hæ.insti.& cum
requirat̄ iussus , & seruus præcisè non possit , non potest dici ꝙ
omnino hæreditas,vel bon.pos.delata sit,ex quo illam immediatè
a acquirere non potest.Tertiò delata dr̄ simpl̄r,vt aliàs [a] declaraui
& final̄r teneo opi.Imo.ꝙ ēt in statuto verbū, delata, intelligat̄ ēt
de illa,q̄ immediatè delata sit & nō ob.ratio allegata in ꝯriū, ꝙ sta
tutum strictè intelligatur:cui aliàs responsum non fuit.Sed respō
detur,ꝙ verba secūdum subiectam materiā intelligunt̄.l.si vno. in
prin.ff.loc.vbi Bar.in l.insulā.de præscr.ver.ex quib. iurib. conclu-
dit Alex.ad propositū.in l.fin.§.in computatione.j̄.de iure. delib.
15 Quartò.† ꝙ verba accipiuntur s̄m subiectam materiam , [b] etiam
b verba impropriando:& etiam in materia,in qua debeat fieri stricta
interpretatio, puta in statuto , prout loquitur ibi Alex. & dato ꝙ
verba sint vniuersalia,tn̄ s̄m subiectam mām intelliguntur, & re-
stringuntur,vt Ale.tradit in consi 35.viso processu.col.iij. lib. iiij.
Secundò respondet̄,ꝙ quando statutū est derogatoriū iuris cōis
non restringit̄ secūdū ius cōmune,sed simpliciter intelligit̄ prout
verba sonant,vt no Bar.in l.maximum vitium.col.pe.ver.vlterius
quærit̄.j̄.de lib.præte,& Pau.de Cast.sequitur in l.fi.§.in computa
tione.in ver.adde aliam limitationē.j̄.de iu.delib.est verum ꝙ Ale
xan.ibi tenet contrariū.Sed dictum Bal.saluari pōt , distinguendo
vt no.Imo.in l.si vero.§.de uiro col.iij.ff.sol.mat. & sequit̄ Soc. in
consi.89.circa præmissum.col.iij.lib.iiij.& consil.52.super hac dif
16 ficultate.col.fi.lib.iij.¶†Secundò no.ꝙ patri ratificanti bo . poss.
acquiritur:& si pater non ratificaret,agnitio bo.pos.resolueret̄,&
filius non remaneret obligatus,& hoc mirum vr̄:qa filiusfa.ex quo
libet contractu obligat̄.l.tam ex contractib.ff.de iud.l.filiusfa.ff.de
ac.& obli.Doc.laborant in assigando rōnem.Bar.in l.qui in aliena.
in prin.ff.de acq.hæ.dicit in agnitione bo. pos. & in agnitione hæ-
reditatis idem esse,qđ in voto,in quo filiusfa.nō obligat̄. l. si quis
rem.§.voto. ff. de pollici.qa ista pendent ex mera voluntate.Paul.
de Ca.in l.mutū.de acq here. dicit non procedere æquiparationē
17 de voto,ad hæreditatis aditionem.† qa in voto sola voluntas suf
ficit,& obligat vouentem,licet voluntas verbis,vel facto declara-
rata non sit.Non sic est in aditione, quæ verbis vel facto declarari
debet:vt no.per gloss.in d.l. mutū. & ꝑꝑ hoc reprobat rationem
Bart.q̄ æquiparat aditionem hr̄ditatis voto.& sequit̄ Ale.hic.Sed
addendo prioribus scriptis,dicas aduertendū esse:qa ratio Pau. de
Ca.non videt̄ tollere æquiparationem,quam facit Bar. data pari-
tate terminorum . Nam in uoto sola uoluntas in mente retenta
sufficit,quo ad Deū:& idē esset in aditione hr̄ditatis in foro ꝯsciē-
tiæ sed ī ꝯtētioso illa tacita uoluntas non pōt ꝓbari:qa deficit pro
batio,non ius:ut dr̄ in l.duo sunt Titii.de testa.tu. & sic idem esset
in uoto in foro contentioso,& ideo in utroque idem vr̄ . data pa-
ritate terminorum.Preterea arguit Pau.de Ca.affirmatiuè , ꝙ ua-
let votum,& non aditio.& Bar.æquiparationem facit negatiuè,ꝙ
sicut filiusfa. non obligatur in voto , pariter nec in aditione. & ar.
Bar.vr̄ procedere à fortiori,quia s̄m Pau.de Ca.facilius qs obligat̄
ex uoto quam ex aditione.Si ergo filiusfa.non obligatur ex uoto,
ergo nec ex additione:prout arguit Bart.& ita patet ꝙ rō Pau. de
Ca.parum facit.Imo.in l.seruo inuito.in prin.ff.ad Treb.etiam di-
cit ꝙ rō Bar.non vr̄ bona:qa in uoto non requirit̄ iussus sicut in hr̄
ditate:& quia in aditione hr̄ditatis non agit̄ principal̄r, vt qs obli-
get,sicut in uoto:sed princip̄l̄r agit̄,vt sibi acquirat.& obl̄o in cō-
sequentiā venit.Vn̄ nō vr̄ bona æquiparatio, quā facit Bar. Istæ rō
nes ēt euitari pn̄t , quia sufficit ꝙ æquiparatio procedat in eo, de
quo principaliter q̄ritur,vt Abb.declarat in c. translatio.de cōsti.
nā aditio hæreditatis,sicut votū pendet ab aīo, & in hoc æquipa-
rationē facit Bar.& illa diuersitas de iussu non attendit̄ similiter li-
cet in aditione hr̄ditatis obl̄o in ꝯn̄am veniat. Illa tn̄ obl̄o multū
pōderat̄:quia ꝑꝑ hoc requirit̄ iussus.& in bo. pos.ratificatio. Alia
18 tn̄ rōne mihi vr̄,ꝙ fundm̄ Bar.nō procedat. qa† īmo filiusfa.ex vo
to obligari pōt dūmō non agat̄ de ꝑiudicio patris : vt no. Abb.in
c scripturæ.de voto.col.ij.& no.per gl.xxxij.q. ij.in c.mulier.& se-
quitur Ro.in sin.504.capias tria.vbi hoc cōfirmat, & dicit proce
dere ēt in pupillo:quia obligatur diabolo ex delicto. c. j. de delic.
puer.ergo ēt de voto obligari dēt. Secūdò, quia filiusf. vouendo
ducitur spiritu Dei:quo casu ille actus nō est sub rl̄a. c.licet. de rl̄a.
xix.q.c.ij.duæ sunt.¶Tertiò,qa votū est quid spūale,in quo patria
ptās non attenditur.c.fi.de iud.in vj. vn̄ si filiusfa. ex voto obligat̄,
ita in aditione deberet obligari& ita ar.Bar.ꝯ eū retorqueri vr̄.Re
tenta tn̄ rōne Bar.dicendū est,vt aliàs dixi:& non placet qđ vltimò
dicebā,filiū non obligari:quia ea intētione nō agnouit bo. pos.vt
ipse obligaret̄:nā hoc non vr̄ tutū,per ea,q̄ hn̄r in l.si absentis.C.si
cer.pet.qđ no.Bar.in l.fundū.ff.de act.emp.cū si. vt tradit Alex.in
cousi.34 ponderatis his lib.v.& iō cōcludendū vr̄,ꝙ si pr̄ non hēt
ratū,filius bo.pos.sibi acquirit,vt in simili est tex. in l. cū hr̄s. ff de
acq. hæ.& nihil est ꝙ videatnr talē acquisitionē impedire:nā cum
filius obligetur ex ꝯctu, pariter & ex quasi contractu obligari vi-
19 detur.¶†Tertiò no.ꝙ per filiū patri ignoranti bo.pos.no acqui-
ritur:& ratio vr̄,quia damnū afferre pōt, declarando vt alias dixi.
& cōclusio fuit,ꝙ aut agitur de acquisitione reuocabili , & illa fit
ignoranti,& inuito:secus est in irreuocabili.vt Ang.Are.cōcludit
in §.item nobis Inst.per quas pers.no.acq.Nunc vlterius est consi-
derandum,& vr̄ ꝙ ēt lucrum in donatione nullo modo ēt reuo-
cabiliter ignoranti,nec inuito acqūiratur.l. hoc iure. §. nō potest.
ff.de dolo.quia in donatione , consensus duorum requiritur. iō
absenti,& ignoranti fieri non potest l.absenti.ff. de do.no.per gl.
in l.illud C.de sa.san.ec.& specialiter in legato,qđ ignoranti acq̄ri
tur.l.cum pater.§.surdo.de leg.ij.& ideo illa distinctio de acquisi-
tione reuocabili,vel irreuocabili,videtur procedere in acquisitio
ne q̄ fit per filiū,vel seruum pr̄i vel dn̄o prout loquitur tex.in d.§.
itē nobis.& non habet locū in donatione,quæ nullo modo,inuito
20 nec ignoranti acquiritur.¶†Quartò no.ꝙ bo.pos. acquiritur pr̄i
ratificanti,& filio nihil acquiritur,& ideo illa dictio ēt,implicat fa
ctum,quasi dicatur,nedum pōt per filium ignorante pr̄e , sed etiā
allatura cōmodū pr̄i,ratificanti, & ita Alex. hic.in iiij.no.verba tn̄
vn̄r repugnare:quia tex.dicit, ēt pr̄i , & loquitur respectu emolu-
menti:& ꝑꝑ hoc forte Ale.remittit se ad Bal. Sal.Nam Bal. hic,in
27.opp.dicit qđ dictio etiam,non implicat respectu emolumen-
ti,sed respū ordinis:quia primò filio acquiritur,deinde pr̄i: & an̄-
quā ratificet pr̄,vr̄ esse apud filium,& in isto casu dici pōt, qđ non
habeat locū l.placet.de acq.hær.q̄ intelligitur in his,quæ pn̄t statim
trànsire in filiū.Secus vr̄ in bo.pos.q̄ expectat ratificationem pr̄is.
Sed prædicta rn̄sio Bal.non satisfacit,quia illa dictio ēt,vr̄ implica
re eodem tp̄e,vt fiat æqualis determinatio:ar.l.iā hoc iure.de vul.
pupil.& quia maior vr̄ illa acquisitio q̄ fit pr̄i,& hoc vr̄ ꝯ naturā
dictionis ēt,q̄ exprimit casum magis dubitabilē.vt no.Ful.in l.qui
se pr̄is,j̄.vn̄ li.cū si.vt dixi ibi.& hic in tex.illa dictio ēt,exprimeret
casum minus dubitabilem. & sic vr̄ qđ prius & principaliter filio
acquiratur,vt sonant illa verba,ēt pr̄i.& ex hoc etiā non placet ꝙ
dicit Sal.in fi.opp.qđ filio emolumentū acquiratur, quia filius vi-
uente pr̄e quasi dn̄s dr̄.l.in suis. de lib. & posth. Vn̄.vr̄ dicendū,qđ
dictio etiā,ponatur hic pro simplici affirmatiua:vt legitur in Euā
gelio,& in Plinio ad Tacitū,dū inq̄t.Studes inquā rn̄.ēt,& qđ tra-
dit Cal.in dictione etiam , qđ hic in effectu recidit in expōne, quā
21 facit primò Ale.hic.¶†Vltimò no.qđ scīa & negligentia filij,prę
iudicat pr̄i,de quo dicendū est vt latè dixi.& in secunda responsio
ne ad ar.Pau.de Ca.addo decisionem Bar.in l.nec is.§.j.de acq.hę.
vbi inquit,qđ ille qui renuntiat hæreditati , referendo se ad ipsam
hęreditatem,vr̄ renuntiare oī iuri,& mō sibi competenti ad cām
hæreditatis:ut no.Ang.in l.suus.j̄.de iu.deli. cum si. vt dixi in cōs.
267.& ad ea,quæ aliàs dixi,addo qđ no.Bal. in l. si emancipata,in
prin.s̄.de iur.& fa.ign.vbi inquit,qđ illud,qđ.s̄ dictum est, qđ ex-
clusio patris qn̄que plus excludit,quam expressa repudiatio, pro-
cedit s̄m eum,vbi agitur de iure quærendo : secus dicit vbi agitur
de iure quæsito:quia tunc plus operatur expressa repudiatio,quā
tacita.allegat.l.si filius.la 1.de interro.act.vbi filius , qui abstinuit,si
expresè confitetur se hæredem,videtur abstensionem reuocare,
secus si tacet. Sed istud dictum non videtur verum , vt patet in

ADDITIONES.

a ¶Alias.In lectione Valentina supra nu.2.
b ¶Materiam.Alex.consi.129.li.ij.consi.92.nu.16.li.vj.Addo.Ias. l.si tibi. col.j. & ij.
si.cer. pet.

præscriptione,ꝑ q̃ tollit̃ ius q̄situ̅:& magis præiudicat, quā donatio,vt.s̃.dictū est.& quia si adimitur ius petendi bo. pos.tollit̃ ius q̄situ̅.Nō.ob.tex in d.l.si filius:quia ibi taciturnitas non inducit reuocationē abstensionis ēt factā , sed potius illā cōfirmat:quia qui tacet,vr̃ negare se heredē.l.de ætate.§.qui tacuit. de inter.ac. ¶In gl.j.adde qđ quidā ēt dn̄t , qđ tertio procederet in hæreditate vi agnationis delata:vt qn̄ pr̄,qui præcedebat, exclusus fuisset pp delictū:vt in l.si quis incesti.C.de ince.nup.Sed Alb. hic reprobat:qa si pr̄ excluditur,pariter filius vr̃ excludi:ne ex persona filij, patri acquiratur.l.queritur ff.de bonis libertor.no.per gl.& Doc.in l.diui fratres.ff.de iure pa.Bar.in l.j.in fi.de interd.& releg.Cautela tñ esset,qđ pater renuntiaret vsufructui,ſm iura hodierna , & tunc filius admitteretur,ita in no.casu Ange. docet.in l.adoptiuū.§.j.in fi.ff.de adopti.& tradit Bar.vero.in cautela.5 0. & ita j.opp.Bart. expedita sit.¶In ij.opp.latè insistit circa q̄ōnē positā in gl.fi.Et ex
22 dictis Bar.plures conclusiones colliguntur.¶† Prima est, qđ aditio hæreditatis est actus magis solennis,quā sit restitutio: iō iussus requiritur:Sed vt aliàs dixi, ratio ista non multū cōcludit : quia ēt in aditione serui legata filio,iussus pr̄is requiritur:ergo nō respōdetur pp solennitatē aditionis. Adde qđ ad hoc responderi pōt, qđ optio serui hēt vim repudiationis in alijs:iō fieri nō pōt in prę iudiciū pr̄is:vt no. Bar.in d.l.qui in aliena.in prin.Sed pōt replicari,qđ non est aliqđ p̄iudiciū , si filius eligat meliorē: vt arg. dicit in d.l.Iul.Sed tñ ad hoc responderi pōt,qđ melior dēt adiudicari ſm voluntatē pr̄is,& non absolutè:vt est tex.in §.præterea.el 2.insti. de act. Alia tñ rōne illa rō præiudij,quæ per Bar. cōsideratur,satis tollit̃ per ratificationē pr̄is,ita qđ iussus non est necessarius,pront in bo.pos.Aliæ ēt rōnes adducuntur,vt aliàs dixi in gl.fi.& adde ad illud qđ dicit Bar.per gl.fi.qđ de iur.prætorio,patria pr̄as non attēditur:hoc dcm̄ non vr̃ verū simpl̄r:quia negari nō pōt,quin ēt patria ptās à p̄tore cōsideretur vt patet hic , vbi expectatur ratificatio,vt pr̄i acquiratur pp pr̄iā ptātē:& in d.l.fi.ff.quis ordo. & quia prætor ēt filijs in ptāte tribuit bo.pos.§.itē ab intestato.i̅st.de bo. pos.l.j.§.liberos.ff si tab.te. Et ideo declarando dictū Bar. cōsiderandū est,ꝙ in his, q̃ respiciunt rigorē , & formā iuris ciuilis p̄tor non curat de pr̄ia ptāte,& ita dictum Bar. post gl. hic intelligitur. In his verò,q̃ respiciunt effectū,et p̄tor.attendit pr̄iā potestatē,& ͻclusio sit, Affectus quātum ad præiudiciū patris,siue ͻ̄sensus præcedat,siue sequatur,p̄tor ͻ̄siderat consensum simpliciter: quo casu nō refert,præcedat an sequatur:vt no.Bar.in l. si aūt.ff. de aqua plu.arcen.& in l.si quis mihi bona.§.iussum.ff. de acq.hære.decla-
23 rando vt per Alex.ibi col.pe.¶†Secunda cōclusio Bar.est, ꝙ hodie pōt filius agnoscere bo.pos.pr̄e non recusante , per l.nō solū. §.j.j̃.de bonis,quæ li.& sic illa lex , quæ in hæreditate loquitur ſm Bar.vr̃ extendi ad bo.pos.Sal.hic col fi.in vij.q.tenet ͻ̄riū: quia illa lex est correctoria, & non debet extendi. Sed respondetur vt per Alex.hic.& cōclusio Alex.hic cōfirmatur:quia isto iure filiusf.poterat tā agnoscere bon.pos.quā adire.vt probatur hic,iūcta.l.si qs mihi bona.§.iussum.de acq.hær. Vn̄ si filius est habilitatus in hæreditate,pr̄e recusante,à fortiori vr̃ habilitari in bo.pos.& quia iura antiqua parificant hæredē & bo.pos.l.si quis cū nullum testm̄ fecerit.de iu.codicillorū.in l.non hoc. C.vn̄ legi.in l.fi.C.de cu.fu.in d.l.si quis mihi bona.§.si quis mandauit.de acq.hæ. facit tex. in l.ij. ff.de bo.pos.& ideo ius nouū in vno æquiparatū,vr̃ hr̄e locum in alio,in l.si quis seruo persuaserit.s̃.de fur.& quia eadē rō vr̃ in bo. pos.quo casu debet esse idē ius,cū de stricta sign̄atione ad latā extēsio fieri solet.l.filiū habeo.ff.ad Mace.¶Tertiò Bar.cōcludit,ꝙ in bonis profectitiis non sit aliquid mutatū:& ad hoc vr̃ tex.in §.j.insti.per quas perso.no.acq.vbi expressè dicit , ꝙ si quid ex re patris filio obueniat,hoc ſm antiquā obseruationem totū patri acquiratur.Bar.tñ vr̃ tenere ͻ̄rium in l.fi.§. similique modo.j̃.de bonis q̃ li.vbi in bonis castrensib. si filius recusauit hæreditatē sibi delatā,
24 pr̄ illā adire pōt.Ex quo Bar.ibi infert per illū tex.à ͻ̄rio , † ꝙ si filius institutus sit ͻtēplatione patris,ꝙ patre recusante,filio acquiritur.& hoc cōfirmatur: quia si hoc mutatum est in castrensib.in quib.persona patris non erat in cōsideratione. quia filius reputat̃ sui iuris in castrensi l.ij.ad Mace.à fortiori hoc vr̃ dicendū in profectitijs in quib.filius reperitur institutus: & sic acquisitio respectu filij ͻ̄sideratur.Non ob.ꝙ in profectitijs non vr̃ aliquid mutatum:quia verū est isto respectu:quia patri in totū acquiritur.d.§.j. sed pr̄e recusante,vr̃ ꝙ ipsi filio acquiritur: quia non in hoc agitur de præiudicio patris:sed in preiudicium pr̄is nihil est mutatū.¶In gl.inuito & ignorante,ibi,& in acquirendis.gl.distinguit in acquirendis,vel acquisitis.Sed obstare vr̃:quia filius nō potest repudiare hæreditatē sibi delatam in præiudicium patris.l.qui hr̄s.§.fin.de acq.hær.& tñ agitur de acquirendis.Sed respondetur, ꝙ filius præiudicat in acquirendis eo casu, quo ipse solus acquirere potest.secus vbi solus non potest,vt est in hæreditate , & bo. pos.d.l.is qui.
25 §.fi.vbi Im.o.ita respondet,& Alex.sequitur.¶†In gl. ibi extraordinarie petitur.Ista est vera solutio,quam etiam gloss. in fin. repetit & cōclusio est ſm Bar.& Doct.qđ in his, quæ fiunt in forma iudicij,requiratur patris cōsensus:secus est,vbi agitur officio iudicis, non in forma iudicij.& idē gl.in l.iij. §.si cā cognita. & in l.seruus. ff.e.& ista cōclusio procedit nō existēte ͻ̄dictore. sed si cōparet ͻ̄dictor,tunc patris cōsensus requiritur:quia in forma iudicij proceditur,cū ibi sit actor,reus,& iudex,ſm Bal.hic.cū si.vt Alex. tradit & Mod.sequuntur.d.Signor.Mediol. nr̄ in rep.huius. l. col.iiij.refert,ꝙ quidā Doc.nouus tꝑe suo,videlicet.d.Bal.de Peru.dicebat, vt.s̃.relatū est de ͻ̄dictore cōparente:sed ipse arguit in ͻ̄rium.qa si petita fuit bo.pos.à filiof.quæ quidē petitio valet,non debet postea impugnari,ex eo ꝙ ͻ̄dictor postea superueniat. quia primordialis cā cōsiderari debet,q̃ per filiūf. expediri pōt. alle.no.in l. sic. §.hoc dictum.ff.qđ me.cā.& ad hoc est gl.no.in l.certi cōdictio.in prin.ff.si cer.pet.Finaliter tñ sequitur Bal. quia superueniente ͻ̄dictore,natura primordialis in totū alteratur:quia in prin.erat actus voluntarius,& superueniēte ͻ̄dictore efficitur cōtentiosus,qui ꝑ filiūfa.exerceri non pōt: quia non pōt esse in iudicio sine cōsensu patris.l.fi.§.necessitate.j̃.de bonis q̃ li.& hic vr̃ iudiciū,cū sit actor
26 reus,& iudex.c.forus.§.in oī.de ver.si.Et hoc ͻfirmat̃: † quia cum adsit ͻ̄dictor,dēt ordo iuris seruari,vt no.per gl.in c.ꝑ venerab.in verbo,nō seruat.qui filij sint legitimi.& illā no. Bal. in auth.si oēs. co.j.s̃.si vt se ab hær.abst. Abb.in c. ij. de offi. iudi. cū si.vt sequitur Fel.ibi.col.pe.Et circa prædicta no.est,ꝙ præscriptio pōt interrūpi per filiūfa.qn̄ sola citatio sufficit:quia in p̄paratorijs iudicij ante lit.conte.non requiritur auctoritas patris.vt no.Bal.hic,in iiij.oppo.& idē Bal.in d.l.fi.§.necessitate.co.pe.ver.item quæro vtrum. Nam ante lit.conte.non dicitur iudicium: vt no. Abb.in ru. extra
27 de iu.cū si.vt dixi ibi.¶†Et notandū est,qđ in oīb. in quib.minor potest esse in iudicio sine auctoritate curatoris,in eisdem casib.p̄t filiusfa. esse in iudicio sine cōsensu patris vt no. cōclusio.col.xviij. ver.sed nunquid in casib.cum si.vt tradit Ro. in singu.3 2 2. incip. tu sai.§.necessitat. & licet filiusf.non possit agere sine consensu patris,potest tñ impetrare rescriptū,vt concludit Rota.in vj.deci.in ti.de iud.no.& dixi in c.cām quæ.de iudiciis.Et ad l.fi.s̃.alle.ꝙ non valenti agere non currit pręscriptio:dicit Bal.in auth.nisi.in prin. j̃.de bo.mater.& ma.ge.Sed quid dices, ꝙ regula ista naturalis est: quia vbi non est negligentia,non debet esse pœna. Vn̄ infert , ꝙ licet.statutū dicat,ꝙ in oīb.currat præscriptio , non intelligitur de illis,qui agere non pn̄t & facit qđ no.Bar. in d.l.fi.s̃. in quib.cau.in integ.rest.Et regula prædicta ēt procedit in eo,qui agere potest,si non obstaret exceptio.quia pp exceptionē reputatur, ꝙ agere nō possit:vt notat Pe.de Anch.in cōsi.5 . pro parte.in vlt.dub. & dixi in regula,non vr̃ cœpisse.de reg.iu.Similiter dicta regula habet locū,dato ꝙ impedimentum proueniat culpa impediti:vt est text. no.in c.quia diuersitatē.de ͻces.præben.declarando vt tradit Ro. in consi.1 9.ꝙ pars cōdēnata.¶Notandū tñ est,ꝙ impeditus non excusatur,si potuit remouere impedimētū , & non fecit.c. fin.de elec.vbi Abb.ad idē tex.in l.quib. diebus in prin. de cond. & dem. vbi.Bal.hoc dicit.& idem Bal.per illum tex.in l.sed si per prætorē. §.j.ff.ex quib.cau.maio.ad s̃.dicta videndum est qđ Alexā. scribit in consil.viso,& perspecto,col.fi.li.vj.¶In gl.in verbo , ratam,dicendum est vt aliàs dixi,& adde ꝙ ex dictis Bar. colliguntur duæ limitationes ad l.bonorum.ff.rē ra.hab.Tertiò limitatur procedere in ratificatione facta in fauorem ratificantis. Secus est in odiū: quia ratificatio fieri pōt licet actus principalis fieri non possit:vt patet in homicidio, qđ ratificari potest.c. j. de homicid.in vj.l.j.§. sed & si quod alius.de vi & vi ar. Ang.in d.l.bonorum.Quartò nō habet locum in declinatione, quæ semper fieri potest:vt no.Bald. in l.sed & si qui.§.interdum.ver.quid ergo.ff.de vsuf.per illum tex. & Are.in l.j.§.si quis ita.col.iiij.de ver.ob.& idē no.Ang. in l.cum proponas.ff.de bo.auth.iu.pos.col.j.Quintò limitatur,vt per Bar. in d.l.bonorū.dū alle.l.cum decē.§.fi. ff de so. & declarat Pau.de Ca.in d.l.bonorū.Sextò limitatur , vt per Ale. in consi.8 8. qm̄.li. v.col.pe.& vt per.Cu.in consi.1 1 7.Inn.iiij. & dixi in l. semper qui non prohibet.ff.de re.iu. ¶In ea. gl. ibi.l. qui potest.dicendnm est vt aliàs scripsi defendendo opi.cōem ͻ̄ Ang.& Mod.Si quis tñ vellet tenere opi.Ang. vis tota in hoc cōsistit an sit eadem ratio patre ignorante, & vr̃ ꝙ non,quià patre recusante pr̄i imputatur , quia noluit cōsentire,quia rō cessat illo ignorante : quia filius non facit debitū suū in requirendo pr̄em propter reuerētiā,q̃ pr̄i dētur. Vn̄ videmus,ꝙ pr̄e recusante filius tñ agere non pōt sine ͻ̄sensu pr̄is, licet pr̄ cogatur ͻ̄sentire.l.fi.§.necessitate.j̃.de bonis quæ lib.& sic ibi reuerentia patri cōseruatur, etiam ꝙ sibi possit imputari,quia contradicit:à fortiori hoc vr̃ dicendū pr̄e ignorante, cui nihil imputari possit.& pro ista parte arguit Are.in l.si quis mihi bona.§. iussum.col.iiij.de acq.hære.quia quando filius adijt hæreditatem ignorante pr̄e,vsusfructus non acquiritur filio in præiudicium patris:ar.l.qđ nr̄m.de re.iu.Similiter vsusfructus patri non acquirit ignoranti:quia esset absurdum, ꝙ pater esset obligatus ad expensas,prout dicitur in d.l.fi.§.vbi aūt. ipso pr̄e ignorante. Are.tñ ibi rn̄det,ꝙ pr̄ obligatur reuocabiliter , nisi postea ͻ̄dicat , sicut contingit in suo hærede , qui ipso iure obligat̃ , & tñ hēt beneficium abstinendi

abstinendi.Sed replicari pot, quod illud procedit in diuersis legib. qa lex. xij.Tab.ipso iure obligat suos,& pretor beneficium abstinendi tribuit.Sed tex.in d.§.vbi aut.obligat patrem simpliciter,q hot vsumfructum:& ab ista obligatione non eximit.Verum est quod ille tex.loquitur in patre,q scienter acquisiuit vsumfructum:& sic ex tacito consensu suo obligatur:non aut in patre ignorante q non consentit:& in patre ignorante non videtur eadem ratio propter reuerentiam,que est de iure naturali.l.ij.C de in ius voc.Retenta tn communi opi.quod filius patre ignorante adire possit:econtra tamen non esset idem in patre vt filio ignorante adire possit qa filio d.l.ita fuit hereditas & non patri.& concludit Cu.in consilio 73.dns Thomenus canonicus.co.2.¶In gl.si ibi,ex quo cunque capite,dicendum est vt alias dixi.& in fine adde s. dictis quod non ob. si dicatur, quod filius reputatur suus,vt videtur in d.l.de bonis. §. aut.de Carb. edic.ergo videtur quod admittitur cum onerib.que suis incumbunt : quia ad hoc respondetur,quod non admittitur simpliciter vt suus,nec admitti pot,cum sit exclusus ex capite liberorum,& veniat ex capite agnatorum,sed dispensatur a lege,quod licet veniat ex capite agnatorum,est tn de liberis in veritate:& sui sunt,ex quocunque capite veniant,id est,sunt de liberis ex quocunque capite veniant.& isto respon in eorum fauorem datur illis annus.l.pen.§.fi.qs ordo in bo.pos.seruetur,& datur annus qa ita expressum fuit a lege,in aliis aut non expressis,non videtur suus sed vt agnatus iudicandus est.& ideo dicit Bal.de prescriptione,videtur verum,non ea ratione qa odiosum sit,vt Doct.Mod.dnt:sed qa non est dispensatum in aliis. Et vlterius adde quod licet tex.in d.l.j.§.sed videndum loquatur in filio : loquitur gratia exempli,vt colligitur ibi:vt puta , & exempla non restringunt regulam. l.damni infecti.la 2.in prin.de dam.infe.§.hactenus.insti.de gradib.& ideo idem erit in agnato,& exclusus ex capite vnius agnati,admitti debet ex capite vnius cognati & ita dns frater meus hic dicit.& ad idem alleg.§. placebat.insti.de legitima agn.suc.Nec ob.quod ille.§.loquatur in diuersis personis:qa idem tn videtur in eadem persona in qua eadem iura concurrunt.l. non est nouum.ff.de ac.emp.& istam conclusionem sequitur Alex.post Bald.in l. certum.col.2.j.vnde legi.& confirmat per illum tex in d.§.sed videndum. iuncto ver.precedenti,in qb.loquitur generaliter de illis,qb.ex edicto pretoris bo.pos,competit.& in d.§ sed videndum,generaliter dicitur,qd exclusus ex primo capite,ex alio admittitur,& isto respon nulla specialitas est in filiis. Et hoc idem confirmatur ex ver.idemque post.§.sed videndum.vbi dicitur generaliter qd ille,cui competit secundum tabu.si illam non petiit,ipse sibi ab intestato
28 succedit.¶In ea.gl.ibi.§.in arrogato.†licet gl.teneat,qd in profectitiis nihil sit mutatum per iura.C.ista tn conclusio.s.declarata fuit vt procedat quantum ad acquisitionem,q in totum fit patri.§. j. inst. per quas pso.sed patre recusante hereditatem profectitiam videtur qd filius adire possit,sicut.in castrensib.pater pot filio recusante l.fi.§.sin autem.vbi Bar.j.de bonis quae li.Ale.hic ad illum tex.respondet dupliciter.Primo,qd extensio fieri non debet de castrensib.ad profectitia ex identitatis ratione,in materia correctoria,prout loquitur.Secundo,qd in castrensi.lex fauet patri,cui preiudicauerat fauore militis:vt pater nihil iuris heret in castrensi . & hoc idem tenet Are.in l.si quis mihi bona.§.iussum.co.v.de acq. hær.vbi inquit,qd non est eadem ratio in profectitiis,quae est in castrensib.tollitur priuilegium datum filio,& hoc facilius tollitur:arg.l.eius militis § militia missus.de testa.mil.Sed in profectitiis tollit ius commune:qa bona sunt patris, & facilius inducitur qd pater in castrensib.admittatur,qa res ad naturam eius reuertitur.ar.l.si vnus.§.pac.ne peteret.ff.de pac. Sed tn non videtur recedendum a conclusione superius firmata,per illum tex.§. sin autem. vbi filio repudiante in castrensib.pater admittitur:quasi ipse ab initio fuisset hæres institutus ergo a fortiori idem dicendum est in profectitiis in qb. verè filius institutus fuit,& quia si admittitur pater,cui non fuit delata hereditas a fortiori debet admitti filius, cui delata est hæreditas. Non obst.qd extensio fieri non potest:qa immo in iure exorbitanti extensio admittitur a paritate rationis.c.cum dilecta.de confir.vtili vel inutili.Non obst.qd non videtur eadem ratio:qa immo maior ratio videtur,vt s. dictum est. & hoc confirmatur:qa sicut in profectitiis nihil est mutatum,ita pariter nec in castrensib.Nam vt in castrensi. quae in totum spectant ad filium,filio repudiante pater admittitur:pariter ergo videtur in profectitiis pertinentib.ad patrem,quod patre recusante filius admittatur quia non agitur de interesse patris:quia recusauit,& per hoc respondetur ad omnia,quæ in contrarium adducuntur.Et non ob.qd dicit Ale. qd lex fauet patri,cui erat facta iniuria, & quod res ad eius naturam reuertitur,vt dicebat Are.quia patre recusante, non agitur de eius interesse:quia in castrensi non agitur de priuilegio,sed de iure communi:
29 quia filiusfa.miles reputatur sui iuris.l.ij.ad Mac.¶†Et dum Barr. concludit,qd gestum nomine alieno possum habere ratum,tanquam gestum nomine alieno in fauorem meum,vt hic,& in l.j.s.de fur.vbi Bar. eodem modo in preiudicium meum possum habere ratum gestum alieno nomine:vt no.Bar.in l.si fundus § j.ff.de pig.declarando vt dixi in l.tem per qui non prohibet.ff.de reg.iu.Et adde quod factum nomine defuncti ratificari potest per hæredem:quia eadem persona reputatur : vt not. Bar.in l.bonorum.col. 2. ver.quæro vtrum.j.rem ra. hab. cum si. declarat Alex.in l.eius.in gl.negociorum.ff.si cer.pet. Ang.in consi.161.viso puncto prædicto.col.fi.& dixi in l.hæredem.ff.de reg. iur.¶Postremo Bar.concludit,quod licet expressa repudiatio filii non noceat patri , secus tamen est in tacita , quæ cursu temporis inducitur. Et ita latè conclusum fuit in vl.no.s.eo.Et adde quod ista conclusio limitatur non procedere,quando filius malitiosè pateretur labi tempus:quia tunc patri non preiudicaret:vt no.Bar.in d.l.is qui.§ fi.ar.l. recusari.ff.de acq.hær.& sequitur Imo in l.paterfa.col.xv.ff.hær. insti. & Alex.hic,in j.no.s.eo.Sed aduertendum est:quia licet filius malitiosè permittat labi tempus,ista tamen videtur repudiatio tacita, & a lege lapsus temporis,inducitur, & ex hoc non videtur quod propter fraudem & malitiam filii repudiatio ipsi filio adscribatur:sed ex cursu temporis exclusio in surgit:quia iura indistinctè dicunt quod transacto tempore admittitur,vt hic.& d.l.fi.quis ordo.Et non ob.tex.in d.l.recusari:quia ibi non erat cursus temporis a quo exclusio inducitur. Et ista fraus,quæ consideratur per Bar.posset habere locum in alio qui fraudulenter impediret filium agnoscere bon.poss.vt in simili habetur in l.sed eximendi.§.j.ff.ne quis eum.& de fraude facit text. in c. 2.de renun.in vj.& in l.filiæ.ff.sol.mat. Philip.Dec.Pisis.

LECTVRA TERTIA.

1 *Successio licet ex filij persona patri acquiratur,ipsi tamen filio delata dicitur.*
2 *Terminus ad deliberandum datur domino,non seruo instituto,secus tamen in filio.*
3 *Filius familias non potest cogi a patre,vt hereditatem adeat.*
4 *Hereditatem sicut pater non potest acquirere sine filio, ita dominus sine seruo.*
5 *Persona filij vel serui in testamento nominata attenditur,& non persona cui in effectu acquiritur.*
6 *Hereditas delata,dupliciter considerari potest.*
7 *Seruus ad acquirendum hereditatem,quo casu a iudice cogi possit.*
8 *Hereditas filij quomodo patris dicatur.*
9 *Hereditas an filio delata sit,ante quàm sit decreta.*
10 *Hæreditas propriè delata esse dicitur,quando quis illam consequi potest,quolibet impedimento remoto.*
11 *Statutum quod loquitur de hæreditate delata , vt ad quoscunque transmittatur,locum habebit etiam in eo,qui ignorauit hereditatem sibi delatam.*
12 *Hæreditas vt facilius transmittatur,vel bono.poss.infantiæ qualitas operatur.*
13 *Verba secundum subiectam materiam intelligi debent.*
14 *Statutum quando deuiat a iure communi,non intelligitur secundum ius commune,sed generaliter vt verba sonant,iuri communi derogando.*
15 *Bon.pos.sibi delatam filius agnoscere potest,ignorante patre cui erat acquirenda,& patri postea ratificanti acquiritur.*
16 *Filius an obligetur,patre bo.pos.non ratificante.nu.17.*
18 *Bonorum in possessione non expectatur iussus,sed sola ratificatio sufficit,secus tamen in hæreditate.*
19 *Filiusfamilias ex quolibet contractu obligatur.*
20 *Agnitio bonor.posses. voto æquiparari videtur , eum a mera voluntate pendeat.*
21 *Filiusfamilias ex voto obligatur.*
22 *Voluntas sola in voto sufficit.*
23 *Hæreditatis aditio verbis vel facto declari debet.*
24 *Voluntas tacita in foro contentioso non sufficit:quia probari non potest.*
25 *Aequiparatio sufficit,quod procedat in eo,de quo principaliter agatur.*
26 *Heres actiuè & passiuè defuncti personam representat.*
27 *Filiusf.an ex voto obligari possit,quando de patris preiudicio non agitur.*
28 *Pupillus delinquendo obligatur diabolo.*
29 *Legi non subiiciuntur quæ spiritu Dei aguntur.*
30 *Patria potestas in spiritualibus non attenditur.*
31 *Filiusfa.ex quo non acquirit sibi commodum successionis,sed patri,non est conueniens quod remaneat obligatus.*
32 *Hereditas indiuidua existit.*
33 *Ius adeundi patri vel domino acquiritur.*
34 *Hæreditatis in aditione,an verum sit quod patri ius adeundi acquiratur,vel resideat in filio.*
35 *Hæreditate & in bonorum possessione,de magno præiudicio agitur,*
36 *Inuentarij beneficio,omne periculum remouetur.*
37 *Acquirere si quis alteri voluerit,illo non ratificante,residet contractus in eo qui alteri stipulatus fuit.*
38 *Bonorum possessio non acquiritur per filium patri ignoranti.*
39 *Acquisitio,quæ lucrum merum continet,non acquiritur in voto,vt in donatione,quæ inuito non acquiritur.*
40 *Acquisitio reuocabilis ignoranti & inuito acquiritur;secus est in acquisitione reuocabili.*
41 *Hæreditate vel bonorum possessione an tanquam de lucro iudicetur.*
42 *Hæreditatis titulus lucratiuus est.*
43 *Donatio requirit consensum duorum,ideo absenti fieri non potest.*
44 *Bonorum pos.patri ratificanti acquiritur,filio verò nihil acquiritur.*
45 *Bonorum poss.nedum per filium agnosci potest patre ignorante ,sed etiam ipsi patri ratificanti commodum allatura est.*
56 *Scientia & negligentia filij in bo.pos.petenda,etiam patri præiudicat.*
47 *Renuntiatio expressa filij bo.pos.licet patri non noceat,secus tamen est in tacita,quæ ex legis dispositione resultat.*
48 *Defensionib.suis,quis in causa criminali expressè renuntiare non potest.*
49 *Sententia transit in rem iudicatam,si non appelletur intra decem dies, & de innocen*

innocentia probari non poſſit, niſi ad legem recurratur.

50 *Filius licet à capite vnde liberi excludatur niſi petierit bo.poſ.intra annum à lege datum,non tamen à capite vnde legitimi poteſt excludi, expreſsè tamen repudiatio à quolibet capite excludit.*

51 *Renuntianti filio bo.poſ.magis nocet expreſſa renuntiatio,quam tacita.*

52 *Limitata cauſa limitatum producit effectum.*

53 *Iuri de futuro renuntiari non poteſt.*

54 *Renuntiatio ſtricti iuris eſt,& ideo ſtrictè interpretari debet.*

55 *Renuntiatio in iure quęſito expreſſa,plus quàm tacita operatur.*

56 *Præſcriptione tollitur ius quæſitum,& magis, quàm donatio preiudicat.*

57 *Heredem ſe eſſe negare dicitur, qui tacet.*

58 *Hereditatem expreſsè in patris preiudicium, de iure antiquo filius repudiare non poterat.*

59 *Hæreditate ſi pater propter delictum excludatur,pariter filius excluſus videtur ne ex filij perſona patri acquiratur,*

60 *Hæreditati ſi pater propter delictum inhabilis renuntiaret,filius ad ipſam admitteretur.*

61 *Filiusfamilias in his,quæ ī forma iudicij fiunt,ſine conſenſu patris agere non pt:ſecus tamen quando extraordinariè ageretur,officium iudicis implorando,vt in bonorum poſſeſſione contingit,in qua patris conſenſus non requirit.*

62 *Iudicij in forma,quando ſine contradictore proceditur, tunc patris conſenſus non requiritur.*

63 *Seruus licet in iudicio eſſe non poſsit,litē tamen inchoatam proſequi peterit.*

64 *Bonorum poſſeſsionem petere,eſt magis interpretare quàm agere.*

65 *Vſufr.patri in aduentitijs quæritur,in quibus ipſe adminiſtrationem habet. ideo conſenſus eius requiritur,ſed extra illum caſum filius legitimam perſonam habet,vt in iudicio eſſe poſsit.*

66 *Minor in omnib.caſibus in quibus ſine tutoris auctoritate in iudicio eſſe poteſt in eiſdem filiusfa.in iudicio ſine patris conſenſu eſſe poterit.*

67 *Regula naturalis eſt,ꝙ vbi non eſt negligentia, ibi pœna eſſe non debet, & propterea licet ſtatutum dicat,ꝙ in omnib.currat preſcriptio,non intelligitur tamen de illis, qui agere non poſſunt,*

68 *Preſcriptio non currit,etiam ei qui ſua culpa impeditus fuerit.*

69 *Impeditus non excuſatur,ſi impedimentum potuit remouere, & non fecit.*

70 *Filio in bonis maternis,de iure antiquo proprietas acquirebatur.*

71 *Querela inof. teſtamenti filio acquiritur, ſed commodum deinde patri applicatur.*

72 *Teſtamento rupto per querelam,eius commodum eſt ius adeundi, quod quidem patri non acquiritur.*

73 *Opinio Iacobi Balduini reiecta à Bartolo, an & quo caſu vera ſit.*

74 *Hæreditas vſque ad xxx.annos adiri poteſt:ſecus bo.poſ.quā quis excluditur,ſi infra annum,vel centum dies non agnouerit.*

75 *Bonorum poſſeſſio ſi ad alium delata fuerit in preiudicium alterius, ratificatio fieri non debet.*

76 *Fictio ſuper certo fingit.*

77 *Fictio ſuper dubio fit.*

78 *Fictio propriè dicitur,quando veritas præſupponitur eſſe in contrarium,*

79 *Preſumptione quę inſurgit ex curſu temporis receditur,quando de veritate in contrarium conſtat.*

80 *Coniecturis in rebus claris opus non eſt.*

81 *Repudiatum reintegrari non poteſt.*

82 *Temporis diuturnitate præſumitur, ꝙ ſolennitas requiſita interuenerit,& ideo propter antiquitatem in capellæ conſtructione preſumitur,quod auctoritas epiſcopi interpoſita fuerit.*

83 *Mandatum nunquid preſumatur.*

84 *Homicidium ratificari non poteſt.*

85 *Pater in bonis filij legitimam adminiſtrationem habet, licet filio proprietas acquiratur.*

86 *Mulier ſi prohibetur contrahere ſine propinquorum conſenſu, ſi illi requiſiti conſentire nolunt,illis inuitis contrahere poteſt.*

87 *Hereditatem ad adeundam filius integram perſonam habere videtur, & patris iuſſus pro ipſius intereſſe requiritur.*

88 *Filius licet veniat vt agnatus vel cognatus, habet tamen annum ad petendum bonorum poſſeſsionem.*

89 *Filius ſuus heres licet non poſſit vſucapere titulo pro herede, hoc tamen locum non habet,ſi ex capite agnatorum filij veniant.*

90 *Epiſcopus,qui etiam canonicus eſt,ſi in capitulo vt canonicus interueniat, vt canonicus reputari debet,& epiſcopi qualitas non conſideratur.*

91 *Regulam exempla non reſtringunt.*

92 *In profectitijs an aliquid mutatum ſit.*

93 *Materia correctoria extendi non debet.*

94 *Priuilegium in caſtrenſibus facilius tollitur.*

95 *Res ad eius naturā facile reuertitur.*

96 *Materia videtur exorbitans,in qua extēſio à paritate rationis admittitur.*

97 *Volenti non fit iniuria.*

98 *Hereditatis aditio, ſi magis ſolennis & fortior.*

99 *Iura directa & vtilia, in effectu non differunt.*

100 *Hæreditatis aditio eſt actus legitimus, qui in pendenti eſſe non poteſt.*

101 *Bonorum poſſ.duplex,quædam ſcilicet facti, alia iuris.*

102 *Animus facti eſſe dicitur.*

103 *Dominium iuris eſt.*

104 *Bonorum poſſeſſio licet ſit duplex vna tamen ab alia diſtinguitur.*

105 *Repudiatio hæreditatis tacitè facta à filio,licet patri noceat, ſecus tamen quando filius malitioſè pateretur currere tempus, quia tunc patri minime preiudicaret.*

106 *Filius in acquirendis ipſi patri præiudicare poteſt.*

1 Bonorum poſeſsio. ¶ †Primò no.ibi filiofa.
delata. ꝙ licet ex pſona
filij patri ſucceſſio acquirat,ipſi tñ filio delata dr̃:vt hic,
in l.fi.j.de rep.bo.poſ.in l.qui in aliena.in prin.ff.de ac-
quir.hær.in & in l.fi.in prin.ff.qs ordo. Ibi tñ glo.in d.l.fi.vr̃ aliter
ſentire,dum exponit,delata filio,id eſt, patri per filium. & ad hoc
facit text.in l.j.§.per ſeruum.ff de ſuc.edic.ibi, per ſeruum delata
bon.poſ.Mod.quidam reſpondent,ꝙ loquitur in ſeruo, qui licet
inſtitutus ſit,hæreditas tñ vr̃ delata dño per ſeruum, vt ibi dr̃. †Et
ad hoc facit tex in l.j.†Et ad hoc facit tex.in l.j.ff.de iu.deli.vbi ter-
minus ad deliberandum datur dño, non ſeruo inſtituto. Secus vr̃
2 in filio,per iura.ſ̃.alleg.† Et pro iſta dr̃ia facit,quia filiusfa.non po
teſt cogi à patre,vt adeat hæreditatem.l.renitente.j̃.de iu.delib.Se
cus ē in ſeruo q cogit̃ adire à iudice.l.cū aliqs.j̃.de iu.deli.Sed certè
3 talis dr̃ia non vr̃ uera:† quia ſicut pater non poteſt hęreditatem ſi
ne filio acquirere:pariter nec dominus ſine ſeruo:iō mortuo filio,
pater non admttitur, & pariter mortuo ſeruo,dn̄s excluditur:vt
no.Bar.in l.is poteſt.col.iij.ff.de ac.hære.alle.tex.in l.inde Neratius
ff.ad leg.Aquil.& facit tex.in l.ſeruo inuito.in princip.ff.ad Treb.
vbi dr̃,ꝙ non poteſt dn̄s ſine ſeruo acquirere.& facit tex:in l.iij.j̃.
de hær.inſti.& ad hoc etiam facit tex.in l.iij.§.hoc autem.ff.de leg.
4 præſt.& in l.qui liberis.§.hæc verba.de vul.& pup.† vbi perſona fi-
lii vel ſerui nominata in teſtō attendit̃.& non perſona,cui in effe-
5 ctu acquiritur.Non ob.iura allegata.ſ̃.in ꝯrium.† quia pro reſolu
tione dicendū eſt, ꝙ hæreditas delata conſiderari poteſt duplici-
ter.Primò quantū ad facultatem adeundi,vel agnoſcendi bonorū
poſ.& iſto reſpectu delata dr̃ filio,vel pr̃i,per ea q̄.ſ̃.dicta ſunt.Se-
cundò pōt conſiderari quo ad effectū acquiſitionis,& iſto reſpe-
ctu pōt dici delata pr̃i,vel dño, & hoc modo loquit̃ text.in d.l.j.§.
per ſeruū.& ad hoc facit tex.in l.acqrit̃.§.ideoq;.ff.de acq.rer.do.
vbi quo ad effectū acqſitionis,poſteaq̄ filius hr̃ditatē adiuit de iuſ-
ſu.patris,uel ſeruus de iuſſu dn̄i perinde eſt,ac ſi dn̄s ipſe hæres in-
ſtitutus fuiſſet,& eodem modo intelligitur tex.in d.l.j.de iu.delib.
quia ipſi dño deliberatio incumbit:qa hoc reſpicit acquiſitionem
7 & eſt præambulum acqſitionis.Non ob.ꝙ ſeruus cogi poſſit à iu-
dice. d.l. cū aliquis. qa loqtur in caſu illō ſpeciali. nam regulariter
ſeruus compelli præcisè non poteſt,ſi non velit.l.iij.j̃.de hær.inſt.
8 †Non omitto qđ quidā poſteriores hic dicunt,ꝙ immo patri vr̃
delata hæreditas,per tex.in l.fin. §. ſimilique modo.j̃.de bon.quæ
li. vbi filio milite adire recuſante, pater admittit̃ quaſi ipſe pater
ab initio fuiſſet hæres inſtitutus.& ſic vr̃ delata, vt iſti dn̄t. Sed ille
tex.directo probat ꝯrium:qa loquitur eo caſu,quo filius recuſauit
hæreditatem,tunc patri defertur reſpectu recuſationis:ergo ante
recuſationem filii,nō dr̃ delata patri,ſed filio & hoc modo loquit̃
9 tex.in d.l.acquiritur.§.ideoq;.†Et cum dicatur delata filio, vel ſer
uo,per ſ̃.dicta infertur,ꝙ gl.in l.delata.ff.de verb.ſig.non bene di-
cat,dum inqt,ꝙ tunc demum delata ſit,qn̄ decreta eſt:quia immo
etiam antequam decreta ſit delata dr̃: vt patet in edictali. de qua
iura.ſ̃.alle.loquuntur:& glo.in d.l.delata.vr̃ hr̃e locum in decreta-
li.& ita loqui vr̃,dum alle.l.j.§.decretalis.ff.đ ſucce.edic.ſed etiā in
decretali non vr̃ verum,qa illa non ſolum delata eſt, ſed acquiſita
10 videtur.d.§.decretalis.†Et delata propriè dicitur hr̃ditas quando
qs illam conſequi poteſt,remoto quolibet impedimento.d.l. de-
lata.& no.per gl.in l.is qui hæres.in prin.ff.de acqui.hęr.Largè ve-
rò & impropriè etiam delata dr̃ illa,quæ purè defertur,ſed tñ adi-
ri nō pt,pp īpedimētū,qđ ex pſona, hr̃dis īſtrgit vt qa ignorās vel
infans ſit,vel furioſus, vt colligitur ex his quę no.Bar.in l.is poteſt.
11 col.iij.ff.de acqui.hæ.†Ex quo Imo.ibi infert,ꝙ ſtatutum,quod lo
quitur de hæreditate delata,vt ad quoſcunq; tranſmittatur,etiam
ſtatutnm habebit locum in eo, qui ignorauit hæreditatem ſibi
delatam. & ſequitur ibi Alex.col.ij.Sed contrarium in hoc voluit
Mathe.in no.194.not.ꝙ hoc verbū hæreditas, qa cū tale ſtatutū
ſit in ꝯ ius commune.l.vnica.§.nouiſſimo.j̃.de cad.toll.debet ſtri
ctè,& propriè intelligi, & ſic ꝙ ſit delata ſine aliquo impedimen-
to.& dicit ita ꝯſuluiſſe ferè oēs Doc.Italiæ,& hoc oēs Mod. hic ſe
quunt̃.Mihi tñ magis placuit,& placet quod Imo.& Alex.dicunt,
qa in tali ſtatuto agit̃ de trāſmiſſione,put ſtatutū loqt̃.& reſpectu
tranſmiſſionis,de qua agit̃,talis hęreditas delata infanti uel ignorā
ti propriè delata vr̃ ſecundum ſubiectam materiam:arg l.plenū.§.
12 equitii.de vſu & habi. & hoc confirmat̃;† quia qualitas infantiæ
operat̃,ꝙ hr̃ditas facilius tranſmittat̃,vel bo.poſ.l.infantis.j̃.eo.l.ſi
infanti.j̃.de iur.delib. ſic etiam ratione ignorantiæ tranſmiſſio fa-
cilius fieri debet.l.Pentonius ff de acqui hær. Cùm ergo ſtatutum
velit materiam tranſmiſſionis ampliare, conſonat quòd in iſtis de-
beat habere locum,in qb.qualitates cōcurrunt,ex quib. de iure cō
muni tranſmiſſio adiuuatur.Et ad hoc facit text.in l.licet.j̃.de iur.
deli.

delib.ibi,ignorantes delatam sibi hæreditatem. & facit text. in l.infantis.j.c.& in d.l.si infanti.§.si vero.Non ob.tex.in l.j.§.furiosi.ff. de suc.edi.vbi hereditas non dicitur furioso delata, quia ibi loquitur quo ad præiudicium furiosi, vt repudiari non possit: secus est in fauorem,vt gl.ibi declarat.Non ob. ratio allegata in contrariũ,
13 quòd statutum strictè intelligatur:† quia respondetur ꝙ verba debent intelligi secundum subiectam materiam,vt dixi, & no.Bar.in l.si vno.in prin.ff.locati.facit text.in l.insulam.de præscr. verbis. Et ista regula ẽt hẽt locum impropriando verba, vt dixi in l.quoties
14 idem sermo.de reg.iur.† Secundo potest responderi, ꝙ quando statutum deuiat à iure cõi, non intelligitur statutum ſm ius commune,sed generaliter vt verba sonant derogando iuri cõi: vt not. Bar.in l.maximum vitium.col.pe.j.de lib.præte.Pau.de Cast.in l.fi. §.in computatione.j. de iure deli.& Soc. in consil.52.super hac difficultate.col.fi.lib.iij.& in consi.89.circa præmissum.col.iij.lib.
15 iiij.¶†Secundò not.ꝙ filiusfa.agnoscere potest bo.pos. sibi delatam,ignorante patre, cui erat acquirenda,& patri postea ratificanti acquiritur.l.fi.circa fi.ff.quis ordo. & patri non ratificanti agnitio facta per filium resoluitur,& pro non facta habetur:& sic filius qui agnouit,non obligatur onerib.hereditariis.& ita Doc.dñt.& mirum videtur:quia filiusfa.sine patre obligatur ex quolibet ꝯctu. l.tam ex contractib.ff.de iudiciis l.filiusfa.ff.de act.& obl.ergo pariter ex tali agnitione filius deberet obligari.Doc.laborant circa
16 rõnẽ diuersitatis †Sed prius perscrutandum vr̃, an verum sit, ꝙ filius non obligetur patre non ratificante,prout Doct.præsupponunt pro constanti.& ego alias dicebam, ꝙ immo videtur, ꝙ patre non ratificante, filius remaneat obligatus: quia sicut obligatur ex contractibus,vt s̃.dictum est,ita videtur obligari ex quasi contractu,de quo agitur.§.heres.inst.de obl. quę ex quasi contractu.
17 & in l.ex maleficiis.§.hæres.ff.de act.& ob.† Non ob.text.in d.l.fi. circa fi.ff.quis ordo.dum ibi dicitur, ꝙ prius patri non acquiritur, quam pater non comprobasset:quia tex.ibi loquitur respectu patris,cui ignoranti,vel inuito bo.pos.non acquiritur. Sed quod in persona filii inefficax sit,casu quo pater non haberet ratum, text. hoc non dicit.Quidam posteriores dicunt, ꝙ immo text.in d.l.fi. videtur bene probare *communem* opi.ex eo, quod ibi dicitur in §. queri potest.ꝙ filiosfa.non currit tps, si certiorare non potuit patrem,propter absentiam,vel quia erat furiosus:ergo datur intelligi,ꝙ persona filii non sit in cõsideratione:quia si ipse obligaretur, curreret illi tps:cuius contrarium ibi dicitur. Sed rñdetur, ꝙ text. ibi loquitur respectu patris,vt dixi ibi,& dum ibi dicitur ꝙ nõ currit tps filio, loquitur respectu acquisitionis, quæ patri fieri debet, in qua expectatur voluntas patris:sed patre non ratificante, an filius non remaneat obligatus.de hoc ibi nihil habet.& ita quod dixi videtur bene procedere.Secundò ad d.l.fi.dicebam, ꝙ ideo nõ obligat̃ filius,quia agnouit bo.pos.eo ꝓposito,vt patri acquiratur: vnde si pater non velit habere ratum, filius non obligatur præter eius intentionẽ:ar.l.non omnis.ff.si cer. pet. Quidam dñt hoc esse contra illum tex.in d.l.fi. qui loquitur simpliciter, & non præcisè loquitur qñ filius expressè agnouit,vt patri acquiratur. Sed certè hoc nihil est.qa non dixit ꝙ expressè filius agnouerit,vt patri acq̃rat:sed bene hoc colligitur ex eo, ꝙ expectatur ratificatio patris: vnde verisimiliter videtur, ꝙ esset patri querenda, cùm filius esset in potestate.Et pro *communi* opi.ꝙ filius nòn obligetur, patre non ratificante,isti etiam inducunt tex.in l.fi.in princ.C.de bo.quę lib. vbi de iure nouo filius,patre recusante, adire potest hæreditatem: & creditoribus obligatur. Secus ergo erat de iure antiquo : quia non poterat adire sine iussu patris : ergo non obligat̃ filiusfa. Sed
18 hoc nihil facit,† quia in bon. pos. de qua agitur, non expectatur iussus,sed sola ratificatio sufficit.Secus in hereditate, prout loquitur tex.in d.l.fi.in bonorum enim pos. filius illam potest agnoscere:& pariter vr̃ ꝙ se obligare possit,sicut in ꝯctib.vt s̃.dixi.¶Retẽta tamen cõi opi.ꝙ filiusfa.qui agnouit bo.pos.patre non ratificã-
19 te,non obligetur,mirũ vr̃:† quia cum filiusfa. ex quolibet ꝯctu obligetur.l.tam ex ꝯctib.ff.de iud.& in l.filiusfam.ff.de act.& obl. quare in isto quasi ꝯctu non obligetur.Bart. rationem adducit in
20 l.qui in aliena.in prin.ff.de acq. her. †quia talis agnitio videtur æ-
21 quiparari voto,cum pendeat à mera voluntate.† & filiusfa. ex voto obligatur.l.si quis rem.in §.voto.ff.de polli.Pau.de Cast.in l.mu
22 tum.ff.de acq.her.reprobat istam equiparationem: † quia in voto sufficit sola deliberatio in mente retenta:vt no.in c.iij.de voto.
23 †non sic in conditione hereditatis,quę verbis,vel facto debet declarari:vt per gl.in d.l.mutum.& no.in l.gerit.ff. de acq. her. Alex. hic videtur approbare rationem Pau.de Cas.sed tñ euitari potest, quia data paritate terminorum,non videtur dria.nam sicut in voto voluntas in mente retenta sufficit quo ad Deum : ita esset in a-
24 ctione hereditatis in foro conscientiæ : † sed in foro contentioso illa tacita voluntas non sufficit, quia probari non potest.l.duo sunt Titii.ff.de test.tu.Et idem esset in voto,in foro contentioso. & sic idem videtur in vtroque, data paritate terminorum. Præterea arguit Pau.de Cast.affirmatiuè ꝙ valet votũ,& non aditio: & Bar.æquiparationẽ facit negatiuè, ꝙ sicut filiusfa. non obligat̃ ex voto,ita nec ex aditione.& arg.Bart.vr̃ procedere à fortiori: quia ſm Pau.de Cas.facilius quis obligatur ex voto, quam ex aditione. Si ergo filiusfa.non obligatur ex voto, ergo nec ex aditione, prout arguit Bar.Ita patet ꝙ ratio Pau.de Castr. ꝯ Bart. parum valet. Rationem Bar.etiam impugnat Imol.in l.seruo inuito. in prin.ff. ad.Treb.quia in voto non requiritur iussus, sicut in aditione hæreditatis.& quia in aditione non agitur principaliter, vt quis obliget,sicut in voto:sed agitur principaliter vt sibi acquiratur, & obligatio in consequentiam venit.Sed ẽt istæ rationes remoueri pos
25 sunt:† quia sufficit ꝙ æquiparatio procedat in eo,de quo principaliter agitur:vt no. Abb.in c.translato.de cõsti. Nã aditio hæreditatis sicut votum,pendet ab aĩo:& isto respectu Bar.æquiparationem facit,& illa diuersitas,de iussu,non attenditur:& ẽt in bo.pos. de qua agitur,iussus non requiritur:quia ratificatio sufficit. vt hic. Non ob.quòd in aditione hæreditatis, & in agnatione bon.poss. obligatio veniat in consequentiam: quia rñdetur ꝙ immo æquè
26 principaliter ꝯsideratur:† quia hrs repñtat personam defuncti actiuè,& passiuè.§.j.in auth.de iu.iu.à mor.præsti. & quicquid sit, ista obligatio multũ ponderat: quia ꝑ hoc requiritur iussus.d.l.q in aliena.in prin.& licet ratio Bart.saluari possit ab obiectionib.aliorum,mihi tñ vr̃ ꝙ in aliis rationib.impugnari possit, vt ẽt alias
27 dixi.† Primò,quia vr̃ ꝙ immo filiusfa.ex voto obligari possit,dũmodo nõ agat̃ de præiudicio patris. prout loquit̃ tex.in d.l.si quis rem.§.voto.& ita no.Abb.in c.scripturæ.col.ij.de voto. & tradit Ro.in nota.504.capias tria.vbi inquit,ꝙ tex.in d.§.voto.nõ pro-
28 cedit de iure canonico.all.glo.xxiij.q.ij.in c.mulier.† & comprobat,quia pupillus ẽt obligatur diabolo delinquendo.c.j.de delic. puerorum.ergo pariter vr̃ ꝙ Deo obliget̃. & quia filiusfa. vouen-
29 do,spiritu Dei ducitur,† & q̃ spiritu Dei aguntur, nõ sunt sub lege.in c.licet.de reg.iur.xix.q.ij.in c.duæ sunt.& quia votum,est spe
30 ciale.† Et in specialib.patria potestas non attendit̃.c.fin.de iud,in vj.Sicut ergo filiusfa.ex voto obligat̃:ita ẽt in aditione, vel bo.pos. debet obligari.& ita arg.Bar.ꝯ eum retorquet̃.Vnde reiecta ratio-
31 ne Bar.† Ale.hic,& in d.l.qui in aliena.post alios quos refert, ꝯcludit rõnem esse,quia ex quo filiusfam.non acquirit sibi cõmodum successionis,sed patri,non fuit ꝯueniens ꝙ ipse remaneret obligatus.ar.l.ſm naturam.ff.de reg.iu. Ista ratio reprobat̃ per Are.in d. l.qui in aliena.in princ.quia in ꝯctib.obligatur filiusfa.& tñ cõmodum patri acquirit̃.all.text.in l.iij.§.si filio.ff.de cõmo. & in l.eum, qui.ff.man.& etiam dici põt,ꝙ rõ prædicta non hr̃et locum, patre
32 non ratificante prout Doc.loqui vñr.† Vnde aliam rõnem Ias. hic adducit:quia hæreditas est indiuidua.l.j.ff.de acqui.hær. Ideo obligationes actiuæ apud vnum, & passiuæ apud alium esse non põt,quę nõ possunt esse in ꝯctib.Sed ista ratio nihil valet, quia ẽt in ꝯctib.quantum ad propositum, quæstus dr̃ indiuiduus, quia in totum debet approbari,vel reprobari.l.si quis aliam.ff. de solutio. l.qđ si vno.ff.de in diẽ addic.not.in l.j.C.si aduer. transact.& tñ in contractib.commodum patri acquirit̃. & filius remanet obliga-
33 tus.† Aliam rationem Are.adducit in d.l.qui in aliena.in princ.& in l.Iulia.de leg.j.quia ius adeundi,patri,vel dño acquirit̃. alle.text. in l.acquiritur.§.j.ff.de acq.re.do.& ideo tali iure filius vti non potest.Sed ista ratio cessaret in bo.pos.quam filius agnoscere potest,
34 vt hic:† & in aditione hereditatis non vr̃ verum,ꝙ ius adeundi patri acquiratur,sed residet in filio:vt per Bar.in l.is potest.col.iij.de
35 acq.hære.† Postremo aliàs dicebam rationem esse ex eo ꝙ in hæreditate & in bo.pos.agitur de magno præiudicio,quia posset subesse grande æs alienum latens , & propter hoc iura antiqua etiam in maiorib.xxv.annis cõcedebant qñque restitutionem in integ. §.sciendum.inst.de hær.qual.& diff.not.in l.quæ neptis.ff.de acq. hær.in l.fi.ff.de suc.edic.& licet in contractib.qñque etiam tractetur de graui prẹiudicio,non ita plerunq; contingit,sicut in successionib.l.nam ad ea.ff.de legib.& quia in contractib. imputari potest ꝯhenti,qui non fuit perscrutatus conditionem eius, cum quo contrahit:arg.l.qui cum alio de reg.iur. Quidam posteriores impugnant istam rationem ex eo ꝙ attento dicto graui prẹiudicio, filiusfa.non deberet obligari ex maleficio,prẹsertim in pęna corporali:arg.l.in seruorum. in fin ff.de pę. Sed dic ꝙ non considerat̃ graue prẹiudiciũ simpliciter;sed quia vt s̃.dixi potuit subesse grande ęs alienum latens : & propter hoc qñque datur restitutio, que ratio cessat in contractib.& multo magis in delictis, in quibus est voluntas,& illi imputat̃.l.Imperatores.ff.de iur.fisc. ibi, tu te huic
36 pœnę subiecisti.† Alia tñ ratione dicebam.s̃.prox. dicta non procedere hodie,propter beneficium inuentarii ,propter qđ omne periculum remouetur.l.fi.j.de iur.delib.Postremò dicebam,ꝙ in casu d.l.fi.quis ordo.ꝙ filius,patre non ratificante, non obligatur: quia agnouit bo.pos.ea intentione,vt patri acquireret : ideo si pater voluit habere ratum,non debet filius obligari præter eius intẽtionem.arg.l.non omnis.ff.si cert.pet. Postea tñ iterum legendo, ratio ista non placuit:quia etiam in contractib ratio prędicta mi-
37 litaret.† Nam si quis voluit alteri acquirere,illo tertio non ratifi-

cante, residet ɔ̄ctus in eo, qui alteri stipulatus fuit. l. si absentis. §. si
cer. pe. vbi si ɔ̄ho noīe alterius, & ille ratum non habet, obligatio
mihi acquirit: vt no. Bar. in l. fundum. ff. de act. emp. & tradit Alex.
in consi. 34. ponderatis his. lib. v. facit tex. in l. cum hæres. ff. de acq.
hær. ideo vr̄, ꝙ patre non ratificante filius obliget. & ideo cōcludē
dum est, ꝙ filius patre non ratificante, remaneat obligatus credito
38 rib. ¶ † Tertiò no. ꝙ per filium patri ignoranti bo. po s. non acqui
ritur: & ratio vr̄, quia damnum afferre potest. & hoc dicit tex. in l.
qui in aliena. in prin. de acq. hær. Secus vr̄ in aliis acquisitionibus in
quibus agitur de solo lucro: quia patri non solū ignoranti, sed etiā
inuito acquirit: prout in seruo dr̄ in l. etiam inuitis. ff. de acq. re. do.
in l. seruus vetante dn̄o, de verb. obl. & ita Ale. hic dicit. & idem gl.
39 & Bar. in l. iij. §. inuito. ff. eo. † Sed tn̄ videtur ꝙ ēt illa acquisitio, q̄
lucrum merum ɔ̄tinet, non acquirat inuito: vt patet in donatione
40 quæ inuito non acquirit. l. hoc iure. §. non pōt. ff. de donatio. † Et
ideo aliter distinguendū est, ꝙ aut agit de acquisitione reuocabili,
& illa ignoranti, & inuito acquirit: secus est in acqsitione irreuoca-
uocabili, vt tradit Ang. Aret. in §. item bonis. Insti. per quas perso.
no. acq. Quidam Mod. etiam hic impugnant rationem Alex. dum
post alios concludit, ꝙ non acquiritur hæreditas, vel bo. pos. igno-
41 ranti, quia potest afferre præiudicium. † Nam dicunt ꝙ de hæ-
reditate, vel bo. pos. iudicatur tanquam de lucro, vt colligitur hic
ibi, emolumentum allatura, & no. de hæreditate per gl. in l. si infan-
42 ti. in ver. infanti. ɉ. de iu. delib. ¶ † Nam titulus hr̄ditatis est lucrati-
uus: vt no. in l. si hæreditatem. ff. mā. Ale. in l. inter stipulantem. §. si
rem. ff. de ver. ob. Ange. Are. in §. remanet. Insti. pro socio. Sed ista
ratio non tollit fundm̄ Ale. quia damnum afferre potest. Et est ra-
tio Iurec. in d. l. qui in aliena. In prin. Et quod s̄. dixi de acq. reuoca
bili, non videtur habere locum in donatione, quæ nullo modo po
43 test acquiri inuito. d. l. hoc iure. §. non potest. † quia donatio re-
quirit consensum duorum: ideo absenti fieri non potest l. absenti.
ff. de dona. & no. per gl. in l. illud. s̄. de sacrosan. eccl. & est speciale
in legato. l. cum pater. §. surdo. de leg. ij. & hoc intelligitur, nisi qs
acceptaret donationem pro absente: vt not. in d. l. illud. & tali ca-
44 su procedit illud, qd̄ dictū est de acquisitione reuocabili. ¶ † Quar
tò nota. quòd bono. possessio. patri ratificanti acquiritur, & filio
45 nihil acquiritur. † & ideo illa dictio, etiam, implicat factum. quasi,
dicat, nedum potest per filium agnosci patre ignorante, sed etiam
allatura est commodum patri ratificanti. & ita Alexan. hic. in iiij.
nota. verba tamen videntur repugnare, quia tex. dicit etiam patri:
& videtur loqui respectu emolumenti: & propter hoc Alexan. se
remittit ad Bal. & Sal. hic. Nam Bald. hic, in xxviij opp. dicit, ꝙ di-
ctio, etiam, non implicat respectu emolumenti, sed respectu ordi-
nis: quia primò, filio acquiritur, deinde patri ratificanti. Sed ista
responsio nō satisfacit, quia dictio, ēt, exprimit casum magis du-
bitabilem: vt nota. Fulg. in l. qui se patris. infra vnde liberi. cum si.
vt dixi ibi. & in tex. hic illa dictio, etiam exprimeret casum minus
dubitabilem: & quia in effectu filio nihil acquiritur: vnde non es-
set æqualis determinatio patris, & filii: argumen. l. iam hoc iure.
ff. de vulg. & pupil. Sal. aūt hic in final opp. dicit quòd filio emo-
lumentum acquiritur: quia filius viuente patre est quasi dominus.
l. in suis. ff. de l ber. & posthum. Sed hoc non placet, quia text. de-
buisset dicere, etiam filio, & exprimere casum magis dubitabilem,
ex quo patri principaliter acquiritur. Vnde dicendum vr̄, ꝙ ista im
plicatiua etiam ponatur hic pro affirmatiua simplici, vt legitur in
Euangelio: Intellexit is hæc omnia? dicūt, etiam, & est in vsu apud
Gallos, qui interrogati de aliqua re, rn̄dent, etiā: & vident affirmare
46 simpliciter. ¶ † Vltimò nota ꝙ scientia & negligentia filii in petē
da bo pos. etiam patri præiudicat. & ista conclu. etiam hodie pro-
47 cedit: quia licet expressa renuntiatio filii non noceat patri. l. fin. in
prin. ɉ. de bo. quę li. Secus tamen est in tacita, quę resultat ex dispo
sitione legis: vt per Bar. in fin. hic. cum si. vt tradit Alex. hic: & idem
no Bal. in l. iij s̄. de iur. & fac. ig. & in simili habetur in l. fin. ɉ. de re-
pu. hæ. quia dispositio illius legis, quæ loquitur in repudiatione ex-
pressa, non habet locum in tacita, quæ cursu temporis inducitur:
vt no. per gl. in l. ij. s̄. de iu. & fac. ign. cum si. vt tradit Ale. in d. l. fin.
in gl. in ver. conseruetur. & ad hoc facit, quia licet quis non sit do-
minus membrorum suorum. l. liber homo. ff. ad l. Aqui. c. contin-
48 git. de sen. excom. † & propter hoc nō potest quis expresse renū-
ciare defensionib. suis in causa criminali: vt not. Bar. in l. custodias.
ff. de publ. iud. facit tex. in l. non tantum. ff. de appell. tacita tamen
49 renunciatio præiudicat: † quia si non appelletur intra. x. dies, sen-
tentia transit in rem iudicatam: & de innocentia probari non po-
test, nisi recurratur ad legem. l. j. §. final. vbi Bartol. ff. de quæst.
in l. diui fratres. vbi Bartol. ff. de pœn. & de hoc dixi in c. iurauit.
column. final. de prob. & conclusio Doctorū hic, procedit, prout
Doc. loquuntur, videlicet quando tacita extensio à lege inducitur
ex cursu temporis: secus si tacita sit ex volūtate patris simpliciter,
absque adminiculo iuris: quia tunc expressa renunciatio magis p̄-
iudicat, q̄ tacita, gl. no. in cle. sepe. in ver partib. de verb. sig. & not.
Pau. de Castr. in l. si conuenerit. ff. de iu. om. iud. Pręterea etiam in

tacita repudiatione, q̄ inducitur ex cursu tēporis, de qua Doc. hic
loquuntur, non videtur verum generaliter ꝙ plus operet tacita, q̄
50 expressa. Nā ɔ̄rium no. Pau. de Ca. hic, in glo. magna † vbi inquit,
ꝙ filius excludatur à capite vnde liberi, si non petiit bo. pos. intra
annum datum à lege. non tamen excludat à capite vnde legitimi,
& tamen expressa repudiatio absolutè excludit à quolibet capite.
& ita glo. concludit in l. j. §. sed videndum. ff. de suc. edi. & sic plus
operatur expressa repudiatio, quàm tacita, ɔ̄ s̄. dicta. Et istam con
trarietatē refert Ias. hic, & insolutā reliquit. Sed potest rn̄deri plu
51 rib. modis. † Primò, ꝙ gl. in d. §. sed videndum. loquitur de piudi-
cio ipsius renuntiantis, & ipsi renuntianti magis nocet expressa
renuntiatio quàm tacita. facit glo. s̄. alleg. in cle sæpe. in verbo, par-
tib. Docto. hic loquuntur respectu præiudicii alterius, quàm re-
nuntiantis, videlicet an renuntiatio filii noceat patri: quo casu re-
nunciatio expressa non debet alteri nocere: arg. l. non debet. de re
gu. iu. Secus videtur in tacita, quę fomento legis adiuuatur: & lex
ipsa bene potest alteri nocere: vt hic dicitur de filio. Secundo res-
ponderi potest, ꝙ tacita renunciatio, quæ ex cursu tpis inducitur,
limitatē inducitur de capite in caput. §. sed videndum. Ideo exclu-
52 sus ab vno capite, ex alio succedere potest: † quia limitata causa li
mitatum effectum producit. l. in agris. ff. de acq. re. do. Sed expres-
sa renunciatio facta simpliciter, videtur excludere generaliter ab
omni capite: quia renunciatio respicit ipsam bon. pos. ex quocun-
que capite deferatur: vt in simili no. Bar. in l. nec is. §. j. ff. de acq. hæ
re. Ang. in l. suus. ɉ. de iu. deli. cum sim. vt dixi in consi. 277. Et data
paritate terminorum, idem esset in expressa renunciatione, quod
in tacita. Et videtur probari in d. §. sed videndum. vbi tex. equipa-
rat, ꝙ quis excludatur tempore vel renūciatione. ibi, exclusus tē-
pore, vel repudiatione. Tertio dici potest, ꝙ gl. in d. §. sed videndū.
non sit vera quia renunciatio, licet expresse facta sit, videtur facta
solum pro iure competenti de præsenti: & sic ex illo tantum capi-
53 te à quo delata erat. † quia iuri de futuro renunciari non potest. l.
is potest. l. quandiu. la. ij. de acq hered. l. si ita scriptum §. sub cōdō
ne. de leg. 2. Arc. sustinendo glo. in d. l. quandiu. la j. in fi. videtur res-
pondere rationi prędictæ, & dicit ꝙ immo renunciatio extendit
ad ius, quod debet mihi deferri incontinenti post repudiationem
iuris prius competentis. alle. l. si seruitus. ff. de ser. vrban. pręd. Sed
hoc non videtur verum, quia militat ratio præallegata, ꝙ renun-
54 tiatio solum respicit ius quod de præsenti competit. † & in renun
tiatione hoc saltem videtur procedere, quia strictè debet interpre
tari, quia est stricti iuris: vt no. Cal. in consi. 5. an habens in fi. in tit.
de uer. sign. & facta non videtur, nisi in eo quod exprimitur: vt di-
55 cit Card. in consi. 30. in hoc dub. co. 2. † Et conclusio superius fa-
cta procedit in iure quærendo. prout tex. hic loquitur. Secus, dicit
Bald. in d. l. 3. s̄. de iur. & fac. igno. in iure quæsito, in quo plus ope-
ratur renūtiatio expressa quàm tacita. l. si filius. la j. in prin. ff. de in
terro. actio. vbi filius, qui expresse confitetur se hæredem, videtur
56 abstentionem prius factam reuocare, secus si tacet. ¶ † Sed istud
dictum non videtur verum. vt patet in præscriptione, per quam
tollitur ius quæsitum, & magis præiudicat, quàm donatio, vt pro
batur in l. ij. de do. iuncto. c. de quarta. de pręsc. & quia si admitti-
tur ius petendi bon. pos. videtur tolli ius quæsitum. Non obst. l. si fi
lius. quia taciturnitas ibi non inducit reuocationem abstentionis,
57 sed potius illam confirmat: † quia qui tacet, videtur negare se hæ
redem. l. de ætate. §. qui tacuit. ff. de interro. act. Non omitto tamē
quod probabiliter dici potest, ꝙ sicut expressa renuntiatio filii ho-
die non nocet patri, idem videtur in tacita, licet aliter. s̄. dictum sit
58 secundum communem opin. † Nam de iure antiquo filius non
poterat repudiare expresse hæreditatem in præiudicium patris. l.
is, qui hæres. §. fina. ff. de acqui. hæred. Ista enim repudiatio erat in
præiudicium patris, qui non poterat sibi acquirere nisi mediante
aditione filii instituti. & tali casu, licet patri nō præiudicaret expres
sa repudiatio filii tamen tacita præiudicabat, quia in tacita admini
culum iuris concurrit. & sic fortior erat tacita, quàm expressa, sed
hodie expressa repudiatio filii tendit in fauorem patris: quia filio
repudiante, pater admittit. Et tali casu sicut filio repudiāte, pt̄ ad-
mittitur, ita pariter videtur, si excludatur filius ex tacita repudia-
tione, quæ cursu temporis inducitur, videtur ꝙ pater admittatur:
quia isto casu eadem ratio videtur in exclusione tacita sicut, exp̄s
sa. & hoc nouis. tradit latè Lan. Politus in trac. substitutionum. in
chart. xiij. ¶ In gloss. ɉ. adde, ꝙ quidam dicunt istum text. procede-
re in hæreditate delata iure agnationis, quando pater, qui præce-
debat, exclusus fuisset propter delictum: vt in l. si quis incesti. s̄. de
59 ince. nup. † Sed Albe. hic, hoc reprobat: quia si pater excluditur,
pariter filius exclusus videtur, ne ex persona sibi acquiratur patri:
vt in simili hr̄ in l. quæritur. ff. de bo. q lib. & not. per gl. in l. diui fra-
60 tres. ff. de iu. pat. no. Bar. in l. j. in fi. ff. de interd. & rele. † Cautela ta
men esset, ꝙ pater renuntiaret iuri suo: & tali casu filius admittere
tur. ita docet Ange. in l. adoptiuum §. j. in fi. ff. de in ius voc. & tra-
dit Bartho. Vero. in caute. 52. propter delictum. ¶ In glo. in ver-
bo, ignorante. ibi, vel hic extraordinariè permittit. Hæc est so-
lutio,

61 lutio,q̃ cõiter approbat.& † ɔclo est,ꝙ in his, q̃ fiunt in forma iudi
cii,filiusfa.agere non põt,sine ɔsensu p̄ris.d.l.fi.§.necessitate.C.de
bo.quæ lib.all.in gl.sed qñ agit extraordinariè,implorando offim
iud.vt cõtingit in bo.pos.ɔsensus p̄ris non sequit, s̃m gl. hic: & fa-
cit tex.in l.seruus.ff.e.vbi glo.& idem gl.in l.iij. §. cã cognita.ff.eo.
62 †Et ista conclusio intelligitur, & ꝓcedit nõ apparente ɔdictore
sed si ɔ̃ctor appareat,tunc ɔsensus p̄ris requirit: quia tunc ꝓcedit
in forma iudicii cũ ibi sit actor,reus,& iudex,s̃m Bald.hic,cum si.
vt per Ale.hic.Cum enim sit ɔdictor, ordo iuris obseruari debet
vt no.per gl.in c.per venerabilẽ.in ver.nõ seruatũ,qui filii sint legi-
timi.no.Bald.in aut.si oẽs.col.pe.s̃. si se ab hæred.absti. Abb. in c.
ij.de officio iu.cum si.vt tradit Fel.ibi,col.pe.Sed ɔ istã cõem con-
clu.facit tex.in l.seruos.allegat.in gl. vbi seruus admittit ĩ iudicio,
interueniente ɔdictore.Sed põt r̃nderi esse speciale in cã alimento
rum:quia multa sunt specialia in alimentis:vt no.Bart.in l.Mela.in
prin.ff.de ali.& ci.leg.Sed ɔ cõem magis facit tex.hic,qui generali-
ter loquit,& magna restrictio vr̃,si restringat non exñte ɔdictore.
& idẽ vr̃ in l.seruus.ff.e.q̃ generaliter loquit.& in aliis casib.in qui-
bus permittit seruuis.vt possint esse in iudicio,vr̃ ꝙ ẽt possunt,ɔdi
ctore comparente,de quib.per gl.in l.vix certis.ff.de iud. & in no.
63 casu h̃r in l.j.§.sed & si seruus.ff.de ven. inspi. † Et quia licet non
possit seruus esse in iudicio, vr̃ tñ ꝗlitem inchoatã ꝓsequi possit.
ar.l.p̃re furioso.ff.de his,qui sunt sui. Planius tñ ad ɔ̃rium signatũ
in gl.de l.fi.§.necessitate.r̃nderi põt duo.mo.Primò, ex eo q̃d not.
64 Bal.in hic,in ij.oppo.† vbi dicit,ꝙ petere bo.pos. est potius impe
trare,q̃ agere. Vnde licet filiusfam.non possit agere in iudicio sine
ɔsensu patris,pp hoc nõ prohibet petere bo.pos. quia hoc nõ est
agere in iudicio,sed impetrare. Et hoc in simili confirmat: qa licet
filiusfa.agere non possit sine ɔsensu p̄ris,potest tñ rescriptũ impe-
trare:vt tradit Ro.in 6.deci.de iud.in nouis.Et ɔuentus qui agere
non põt sine prælato,rescriptũ tñ impetrare potest:vt no. Abb.in
c.causam,quæ.de iu.cũ si.vt dixi in iij.no.& ad hoc facit tex.in l.vni
uersis.s̃.de præcib.Impe.off.Secundò r̃ndetur,ꝙ text.hic loquit in
bo.pos.quæ peti põt à filiof.p̃re ignorante. vt hic dr̃: ergo ɔsen-
sus p̄ris à prin.non requirit,sed postea in ratificatiõe. & hoc nõ vr̃
correctũ per illũ.§.necessitate. qui loquit in h̃rditate, in qua ẽt de
65 iure ff orum iussus p̄ris requirebat. Et hoc non erat in bo. pos.† &
ille tex.s̃m Cor.hic, vr̃ solum ꝓcedere in aduentitiis, in qb. quærit
vsusf.p̄ri quo casu pr̃ ipse habet administrationẽ.l.j.ɔ̃. de bo.mat.
a ideo ɔsensus p̄ris requirit:sed extra illũ casum vr̃ h̃re lr̃imam per-
sonam,vt possit esse in iudicio:vt latè prosequit Cor.in d.§.neces
66 sitate.& ad hoc facit text.in l.filiu fa.ff. de donat.† Et not. est ꝙ in
oĩb.casibus in quib.minor potest esse in iudicio sine auc. curato-
ris,in eisdem casib.potest filiusfa.esse in iudicio sine consensu pa-
tris:vt no.Spe.in tit.de actore.§.j.col.xvij.vers.sed nunquid in ca-
sib.cum si.vt tradit Ro.in sing.399.tu scis Postremò ad l.fi.allega-
tam in gl.j.ɔ̃.de an.exce.dicit Bal.in aut.nisi in prin.in ver. sed quid
67 dices.ɔ̃.de bo.ma.† ꝙ illa regula est naturalis,vbi non est negligen
tia,ibi non debet esse pœna.Vnde infert ꝗlicet statutũ dicat, ꝙ in
oĩb.currat præscri.tñ non intelligit de illis, qui agere non p̃nt. &
de ista regula no.Bald.in l.fi.§.donec.ɔ̃. de iu.deli. Abb in cõsi. 72.
vr̃ primò dicendum.in prin.lib.j.& in no.casu tradit Ale. in consi.
58.viso & perlecto.in fi lib.j.in consi.72. viso processu. col. ij .lib.
68 vj.†Et ampliat ista regula,etiam si qs eius culpa impeditus sit:quia
illi tñ non currit præscriptio,vt est tex.in c.quia diuersitatẽ. de cõ-
cess.præb.Et hoc intelligitur,qñ culpa non erat ordinata ad casum
alias secus:vt tradit Ro.in ɔsi.9.ꝙ pars condemnata. Sedò regula
ampliat,ẽt ut habeat locũ in eo,qui agere p̃t, sed illi obstaret excep-
tio,quia pp exceptionẽ reputat ꝙ agere non possit: vt no.tradit
Pet.de Anch.in consi.5.pro parte.in vlt.du.de quo dixi in regula,
non vr̃.de re.iu.& ex ibi dictis hoc deñ vr̃ dubitabile: quia actor
habet fundatã intentionẽ,licet exceptio opponi possit, vt declara
69 ui ibi.¶†Notandum tñ est, ꝙ impeditus non accusat, si potuit b
b remouere impedimentũ,& nõ fecit.c fi.de exce.& in l.quib.dieb.
in prin.vbi Bald.de condi.& demonst.& in l.sed & si per p̄torem.
§.j.vbi ẽt Bal.ff.ex qb.ca.ma.& tradit Pau.de Cast.in cõsi.292 ego
Pau.de Cast.facit tex.in l.qui potest.ff.de reg.iu.& qd ibi dixi.¶ In
70 gl.in ver.emolumentuum.ibi, olim in totum. † ista ɔcl.gl. limitat
s̃m R car Malumb.vt refert Cy hic,non h̃re locũ in bonis mater-
nis in quib:etiam de iure antiquo filio acquirebatur proprietas.
71 l filius.ff.de inof.testa.† Bar.dicit hoc non esse verum:quia s̃m eũ,
quærela filio acquiritur,sed commodũ deinde patri applicatur.
Sed ista r̃nsio vr̃ ɔ illum tex.dum inquit, ꝙ cõmodũ victoriæ pa-
72 rat filio,vt gl.ibi,& hic dñt.ergo non vr̃ ꝙ p̄ri acquiratur † Mod.
hic r̃ndent,ꝙ rupto testõ per quærelã ɔmodũ querelę est ius adeũ
di:q̃d quidem patri non acquirit:vt no.Bart.in l.is potest.de acqui.
hęr.Postea tñ adita h̃rditate per filium, patri cõmodum acquirit.
Sed ista declaratio ẽt non satisfacit: quia non ɔsonat, ꝙ verba cõ-
modum q̃relæ.pro iure adeundi intelligant. necessariò.n.videt, ꝙ
illa verba intelligant de cõmodo pecuniario: quia si pater ibi in ef-
fectu haberet vtilitatẽ,& cõmodũ perderet legatũ.l. Papi.§. me-
minisse.de inof.test.& in d.l.filius.non perdit legatum.ideò datur
intelligi,ꝙ ex dicta q̃rela ipse pater nullũ commodũ cõsequat.Vñ
ad illum tex.magis ɔuenit,q̃d dicit Are.in l.filiusfa.ff.de acq.hęre.
& in l.placet.eo.ti.ꝙ quærela principalr̃ competit filio,& non cõi
catur patri.l.Papi.in prin.ff.de inof.test.& ideo quod filius ex tali q̃
rela consequitur,patri nõ debet.Ista respõsio vr̃ posse impugnari
quia actio iniuriarum vr̃ ẽt respicere personam filii.l.filiusfami.la
1.ff.de acti.& ob.& tamẽ.s̃m Bar.hic,quod q̃rit filio ex actione in
iuriarum,quæritur patri.Sed potest respõderi,ꝙ querela, q̃ com-
petit pp exhæredationẽ,videt respicere ingratitudinẽ filii, q̃ nullo
modo vr̃ communicari:nõ sic in actione iniuriarũ,q̃ patri cõicat.
§.patitur.insti.de iniur.Vlti.quidã nouis hic dñt,ꝙ intellectus cõis
in d.l.filius nõ vr̃ posse adaptari dũ ibi dr̃,ꝙ pater cõmodũ victo-
riæ parat filio: quia tex.ibi præsupponit ꝙ pater q intentauit q̃relã
pro filio,succubuit.vt ibi dr̃:vnde pater victus nõ potest filio cõ-
modum victoriæ parere.Sed r̃ndet,ꝙ Doc.intelligunt ꝙ pater a-
gendo pro filio,parat cõmodũ victorię filio casu quo obtinuisset:
non autem quando succubuit.Prętereà,isti dicũt ꝙ tex.dum dicit,
alii commodũ victoriæ parat,intelligit alii.s.aduersario: qa si pater
agens pro filio contra h̃rde m institutum succubuit,h̃rdi in totũ
victoria acquiritur.Sed aduertendũ est,qa intelligẽdo alii.s. aduer
sario,prout isti dñt,videt militare rõ quam ibi ɔ intellectum com-
munẽ adducunt:quia ille,qui succubuit,non parat alii victoriam-
& ideo inaduertẽter loquuntur.¶In gl.in ver.ratã in prin ibi, vel
tacitè etiam.Ista gl,cõiter approbatur.reiecta opi.Iac.Balduini, vti
per Bar.hic,sed Bal hic co.xiiij.in vij.q.vr̃ approbare opi. Baldui-
73 ni contra gl.quia tex.in d.l.si filius all.in glo.loquit in h̃rditate,† q̃
dari potest vsque ad xxx.ann.vt no.in l.licet.ɔ̃.de iur.deli. Secus in
74 bo.pos.à qua quis † excludittur,si intra annum,vel centum dies,
non agnouit.vt hic in l.emancipata.ɔ̃.eo.& in l.fi.ff.quis ordo. vñ
cum exclusus dicto tempore non possit vlterius ratificare:qa bo.
75 pos.delata est ad alium,non vr̃ † ꝙ in pręiudicium alterius ratifi-
catio fieri possit.l.si indebitum.§.fi.vbi Bar.ff.rem ra.hab.& pro-
pter hoc dicit Pau.de Ca.hic,ꝙ opi.glo. videtur sibi dubia. Ale.quẽ
Moder.sequuntur distinguit,& dicit ꝙ rõ Bald.præall.habet locũ
76 in ratihab.tione:† & sic in fictione,quæ super certo fingit per rati
ficationem à prin.interuęnisse consensum,quem tamen ɔstat non
interuenisse:& talis fictio non debet fieri in præiudicium alterius
d.l.si indebitum.§.fin.secus est in pręsumptione,de qua agitur isto
77 casu:†qa illa fit super dubio:vt no.per gl.in l.j.§.accedit.in ver.pręs
sumatur.s̃.de rei vxo.act.no.Bar.in d.l.si filius.Et ad hoc facit tex.
in d.l.qui in aliena.in prin.de acq hæred.qui s̃m Ale.videt loqui in
p̃sumptione,dum ibi dr̃,credendus.nam ver.hic denotat pręsum-
ptionem.l.j.§.finaũt.vbi Ang.ff.de hęr.inst.Et stante tali præsum-
78 ptione,non potest dici ꝙ alteri sit ius quæsitum. † Sed aduerten-
dum est,qa tex.in d.l.qui in aliena.videt loqui in fictione:qa p̃sup-
ponit veritatem esse in contrariũ.vt collr̃ ibi,si non adierit. Sed
respõderi põt,ꝙ intelligitur quod si non adierit.s.expressè:& nõ
excluditur tacita aditio,& præsumpta ex cursu t̃poris.Secũdò ɔ̃
rationem Ale.magis stringit,vt al's dicebam:qa si fictio,quæ effica
cior videt,in præiudicium tertii non procedit,pari rõne,immo à
fortiori,idem videtur dicendum in præsumptione:quia dum lex
facit præsumptionem ex illo cursu t̃pis.x.an. nõ vr̃ illã facere in p̃-
iudiciũ tertii,cui sit ius q̃situm:arg.l.ij.§.meritò.&§.si quis à prin-
cipe.ff.ne quid in loco pub.in c.super eo.de offi.dele.& hoc in ter
minis in præsumptione tenent Doc.qui limitant d.l.si filius,quan
do agitur de modico pręiudicio:secus si magno.vt no.ipse Bar.in
l.cum de in rem verso.col. pen.ff.de vsur.& in dispu.inci. mulier
79 habens.co.fi.Ale.in consi.21.viso processu.co.fi.li.4. † Præterea
ab illa præsumptione,q̃ insurgit ex cursu temporis,receditur, quã
do constat de veritate in ɔ̃rium,vt tradit Pau.de Ca.in consi.48.
in causa quæ vertit.col.v.& no.Bar.in l.hi,qui ad ciuilia. j. de app.
Sed hic videtur constare de contrario: qa ex quo non fuit agnita
bo.pos.in tempore terminato,apparet de tacita repudiatione, &
statim fuit alteri delata l.j.§.quib.ff.de suc.edi.Et ideo illa præsum-
80 ptio,quæ ex cursu temporis inducitur,cessare videtur: † quia in
claris non est opus coniecturis.l.continnus.§.cum ita.de ver.obl.
& sic opinio.Bal.contra gl.non videtur bene resultare.Sal.hic,quẽ
Cor.sequitur,dicebat glo.hic non procedere,quando filius sciente pa-
tre cœpit possidere.ɔ̃.temp us statutum ad cognoscendam bono.
possess.secus si postea,elapso tempore:quia tunc ex lapsu tempo-
ris resultat tacita repudiatio,vt per glo.in l.penul.ff.de nego. gest.
non potest cursus temporis inducere præsumptionem ratifi-
81 cationis, † cum repudiatum reintegrari non possit.l.fina. infra.

ADDITIONES.

a ¶Filius.Deci.Thol.307.Ias.in l.2.§.1.co.3 ff.sol.matr.& in §.pœnales.colum.12.In sti.de act.Anto.Rubuf.consilio.46.vide Matt.Affl.deci.Nea.80. Alexand.consi.59. col.1.lib.2.

b ¶Potuit.Alexã.consi.49.nu.5.lib.2.adde Mat.Affl.deci.Nea.29.Fran.Rip.l.quod te.nu.47.si cer.pet.Nic.Boer.deci.Bur.xl.

de condi.in ser. Sed ista consideratio ẽt non satisfacit: qa licet filius incipiat possidere bona defuncti in tempore, ex illa posse. facti nõ videt q̃sita bo.pos.iuris, in qua præsentia iudicis requirit.l.fi.j.eod. & cum non sit acquisita bo.pos.iuris. illa pos.facti nõ vr̃ impedire, quo minus per lapsum tp̃is exclusio sequat̃, & alteri bo.pos. defera tur. Ideo aliter distinguendũ vr̃, vt dicamus, ꝙ aut filius agnouit bo.pos. prout loquitur gl. hic, ipse, vel pr̃ longo tp̃e habuit bo.pos sess. defuncti, & non apparet ꝙ alius, cui delata fuisset bon.pos. illã agnouerit: & tali casu gl. hic vr̃ procedere, qa ex pos. longi tẽporis p̃sumitur ꝙ agnouerit, vel ratificauerit. & de exclusione, non ꝓba tur: qa iura, q̃ dñt ꝙ elapso tp̃e quis excludatur, loquuntur qñ quis verè, vel p̃sumptiue nõ agnouit. Si verò apparet, ꝙ alius post tem pora prima agnouerit bo.pos. tunc illi vr̃ ius q̃situm, qđ tolli non potest ꝑ præsumptionem superuenientem. & tali casu opi. Bal. vi-
82 detur habere locũ. ¶ Ex gl. & s̃. dictis colligitur † ꝙ propter diuturnitatem temporis p̃supponit ꝙ solennitas requisita interuenerit: & iõ ꝓpter antiquitatem in ꝯstructione capellæ p̃sumit, ꝙ auctoritas ep̃i interposita fuit: vt no. ꝑ Arc. in c. nemo. de ꝯsecra. di. j. & sequitur, & declarat. Ro. in l. sciendũ. co. 6. in ver. 3. quid si appareat, de ver. ob. cum si. vt tradit Fel. in c. sicut. de re iu. co. xv. in ver. fallit tertio. Sic etiam ex diuturnitate tp̃is præsumit quis canonice institutus. no. Io. And. in c. illud. de p̃sum. vbi Ab. post alios & tradit Ange. in l. siue possidetis. co. pe. s̃. de prob. cum si. vt dixi in consil. 118. viso instrumento. Sic ẽt in alienatione bonorum Ecclesiæ propter antiquitatem solennitates requisitæ p̃sumuntur interuenisse: vt scribit Ale. in consi. 99. circa primum in ij. du. lib. j. Petr. de Anc. in consi. 735. ex consiliis. Are. in consi. 36. casus est. & dixi in cõsi. 36. & de hac materia Mod. hic. & plenius Fely. in d c. sicut: &
83 Maria. in consi. 15. visis. co. pen. & dixi in consi. 375. ¶ † Vnum solum notandum est, de mandato, qđ nunquam p̃sumitur: vt no. Bal. in l. ij. j̃. si ex fal. instru. in ver. quæro quid si dominus. vbi inquit ꝙ sententia põt dici nulla ex defectu mandati, vsque ad mile annos, & sequitur in d. l. sciendum. co. 4. in ver. vnum nesciatis. & in l. qui in aliena. in prin. co. 3. in ver. item adde. de acq. hær. & in cõsil. j. co. pen. li. 4. Sed certè istud dictum Bal. non probatur iure. & in contrarium est regula, ꝙ propter antiquitatem solennitas extrinseca præsumitur interuenisse; vt no. Ang. in d. l. sciendum. cum si. vt tradit ibi Ale. col. 4. & Bal. ipse tenet contrarium in consi. 289. in primis videndum est. co. 4. ver. quo ad fm̃. li. 3. & hoc latè tradit Fran. de Cur. in consi. 77. super motiuis co. 2. & ad hoc bene facit tex. in l. fi. ff. pro emptore. vbi ex probabili credulitate mandatum probatur. Et ex dictis Bar. circa istam glo. colliguntur duæ limitationes ad l. bonorum. ff. rem rat. hab. Tertio limitatur non habere locum in præiudicium ratificantis: quia ratificatio potest fieri; li-
84 cet actus principalis non possit fieri: vt patet in homicidio, † qđ ratificari potest. ca. j. de homi. in vj. in l. j. §. sed & si cum quis. de vi & vi ar. & no. Ang. in d. l. bonorum. & Pau. de Castr. ibi declarat. Tertio nõ habet locum in declaratione, quæ semper fieri potest: no. Bal. in l. sed & si quis. §. interdum. in ver. quid ergo. ff. de vsufr. Are. refert. in l. j. §. si quis ita. co. v. de ver. ob. & hoc idem dicit Angel. in l. cum proponas. j̃. de bo. auc. iudi. pos. cum sim. vt latius dixi in regula, semper qui non prohibet. de reg. iur. ¶ In ea. glos. ibi, ergo ignorante, istam consequentiam tenent Barto. & Doc. cõiter reiecta opi. Ang. vt Ale. hic concludit. Iaso. tamen hic approbat
85 opinionem Ange. contra gl. cui dicit non videri responsum: † qa pater habet legitimam administrationem in bonis filii, licet filio proprietas acquiratur. l. fina. §. filiis autem, §. vbi autem. j̃. de bon. quæ lib. ideo non videtur ꝙ sine patre adire possit. Non obs. ꝙ patre recusante possit adire quia tunc stat per ipsum patrem, & sibi imputatur, quę ratio cessat, patre ignorãte. & per hoc tollitur fun
86 damentum glo. † quia regula. l. qui potest. procedit vbi sit eadem ratio: secus si sit diuersa, vt in casu, isto videtur. Et hoc in simili habetur, quia si mulier contrahere prohibetur sine consensu propinquorum, si illi requisiti nolunt consentire, potest illis inuitis contrahere: vt not. Bar. in l. si cum dotem §. eo autem tempore. ff. sol. mat. cum si. vt tradit ibi Ale. & tamen illis ignorantibus absurdũ esset dicere, ꝙ posset contrahere. & ad hoc postremo inducit tex. in l. fi. §. similique modo. j̃. de bo. quæ lib. vbi filio milite adire recusante, pater solus adire potest: & tamen illo ignorante, non videtur ꝙ possit. Sed breuiter vt alias dixi, ista parum offendunt communem opinionem administratio, quam habet pater in bonis filii, illam consequitur post acquisitionem factam videlicet casu quo filius habeat proprietatem, & pater vsumfructum: vt colligitur in d. l. fin. §. vbi autem in vnum. & idẽ respectu acquisitionis futuræ, de qua agitur non dicitur tunc pater legitimus administrator. Et hoc comprobatur, quia in ipsa aditione hæreditatis, persona ipsius filii consideratur, cum illi hæreditas delata sit. d. l. fi. §. i. & ideo non potest pater adire pro filio, nisi infans sit. d. l. fina. §. vbi autem pueriles. & sic patet ꝙ respectu administrationis futuræ, non dicitur pater legitimus administrator tempore aditionis. Non obs. ꝙ alia ratio videtur esse in patre ignorante, quàm in contradicente: quia imo quantũ ad propositũ in casu isto, eadem ratio vr̃: quia fi-
7 lius vr̃ habere integram personã ad hæreditatem adeundam: † & iussus patris solus requirit̃ pro interesse ipsius patris: vt no. Bar. in l. fi. §. necessitate. & Ale. hic. & ideo vr̃, ꝙ filius patre ignorante, adire possit: quia non agitur de interesse patris: ex quo ipse habiturus est vsumfructum, si aditionem filii ratificabit: vt hic dicit. Vltimò non ob. tex. in d. l. fi. §. similique modo. quia ille tex. loquitur e͂ɔ, videlicet ꝙ pater, filio recusante, adire hæreditatem possit. Et tali casu ratio manifesta videtur, ꝙ pater ignorante filio, adire non possit: quia patri non est delata hæreditas, sed ipsi filio. Et per solam recusationem filii, via patri aperitur ideo de recusatione filii constare debet: & illo casu non procedit regula. d. l. qui potest. quia non est eadem ratio filio ignorante, secus in casu isto, vbi eadem ratio vr̃. Pro opinione tamẽ Ange. arguit Aret. in l. si quis mihi bona. §. iussum, col. iiij. de acq. hęre. quia patri ignoranti vsusfructus acquireretur: & pro tali vsufructu obligaretur pater ad expensas, quæ occurrunt in vsufru. l. fi. §. vbi autem. j̃. de bo. quæ lib. & hoc vr̃ absurdum, ꝙ pater ignorans obligetur. Are. rñdet, ꝙ obligatur reuocabiliter, vt reperitur in suo hærede, qui habet beneficium abstinẽdi. Sed melius respondetur, quòd ignorans nullo modo obligat̃, sed tantum sciens, casu quo ratam habebit aditionem filii: quia tunc illi acquiritur vsusfructus. ¶ Glo. fi. ibi, ex quocunque capite.
88 No. gl. † ꝙ licet filius veniat vt agnatus, vel cognatus, habet tamẽ annum ad petendum bo.pos. & idem gl. in l. ij. j̃. e. & probatur expressè in iuri. alle. in gl. quib. adde bonum text. in l. de bonis. §. huic autem. de Carb. edi. vbi tex. dicit, quòd filii sui sunt, ex quocunque capite veniant. Et per ista iura videtur dubitabile dictum Bald. in rub. extra de præscri. qđ ibi refert, dum voluit, ꝙ licet filius suus hę res non possit vsucapere tit. pro hærede. l. nihil. j̃. de vsucap. pro
89 hære. † hoc secundum Bal. non habet locum, si filius veniat ex capite agnatorum. Et hoc dictum etiam pro no. refert Ale. in l. si filius. col. fin. ff. de vulg. & pup. & in l. in suis. de libe. & posthu. col. iij. Nam contra Bald. facit glo. hic: cum iurib. s̃. alle. Ias. & Moder. dicunt. quòd semper venit vt filius, quãdo hoc est sibi fauorabile, vt in casu nostro hic: secus si odiosum sit, prout esset in casu præscriptionis, prout Barto: loquitur. & hoc idem prius dicit Alex. in l. si emancipati. colum. iii. infra. de colla. & Soc. in d. l. si filius qui patri. colum. xj. Sed aduertendum est primò, quia obstare videtur text. in d. l. de bonis. §. huic aũt. vbi absolutè dicitur, quòd sui sunt: ergo videtur quòd admittantur cum oneribus quæ suis incumbunt. Secundò, quia ex quo filius exclusus est ex capite liberorum, & venit vt agnatus, deberet duntaxat venire secundum qualitatẽ agnatorum siue sit sibi fauorabile, siue odiosum: & qualitas filiorum
90 non deberet considerari. ex quo tantum vt agnatus vocatur: † vt in simili reperit̃ in ep̃o, qui ẽt canonicus sit. Nã si in capitulo interueniat vt canonicus vt canonicus debet reputari, & qualitas ep̃i non consideratur. c. à collatione. & ibi no. de app. in vj. Et quia cũ veniat vt agnatus, debet venire cum qualitatibus suis. l. Pomponius. §. cum quis. de acqui. poss. Sed responderi potest, ꝙ non admittitur simpliciter vt suus, nec admitti potest, cum sit exclusus ex capite liberorum. & veniat ex capite agnatorum, sed dispensatur à lege: quia licet veniat ex capite agnatorum, est tamen de lib. & sui sunt in veritate. quasi, dicat, ꝙ sunt de liberis, ex quocunque capite veniant: & isto respectu dat̃ illis annus: quia ita expressum, & specialiter dispositum fuit. In aliis verò non expressis, non vr̃ suus, sed vt agnatus debet iudicari. & ideo dictum Bal. de præscri. vr̃ verum, non ea ratione, quia hoc filiis odiosum sit, vt Doc. dñt: sed quia non est dispensatum in aliis. & facit tex. & qđ ibi Bald in l. vnica. C. si rec. prouin. dum ponderat tex. ibi, latè patere, quia vlterius procedit. & in simili not. Bart. in l. agraria. ff. de ter. moto. dum dicit, nisi aliter exprimatur. & facit tex. in l. si furiosi. C. de nup. Et qđ dictum est de filio, qui admittitur ex alio capite, hoc intelligit̃, nisi alii sint in primo capite liberorum: vt no. per gl. in d. §. sed videndum cum si. vt tradit Are. in d. l. quandiu. la. j. col. pe. & adde ꝙ licet tex. in d. l. j. §. sed videndum. loquat̃ in filio, qui exclusus ex vno capite, ex alio admittitur, loquitur in filio, gratia exẽpli, vt colligitur ibi, vt puta, & exempla † non restringunt regulam. § ha-
91 ctenus. inst. de gradi. l. danni. la ij. in princ. de dã. infe. Et ideo idem erit in agnato, vt exclusus ex capite vnde agnati admittatur ex capite vnde cognati. & ita dominus frater meus hic dicit. & ad hoc allegat. §. placebat. inst. de leg. agn. succes. Nec ob. ꝙ ille. §. loquatur in diuersis personis: quia idem videtur in eadem persona, in qua eadem iura concurrunt. l. non est nouum. ff. de ac. emp. & istam conclusionem sequitur Alex. post Bal. ibi, in l. certum col. ij. j̃. vnde legi. & hoc confirmatur per illum tex in d § sed videndum. iun cto. §. quib. qui loquitur generaliter de illis, quib. ex edicto prætoris bo.pos. competit. & in d. §. sed videndũ. generaliter dr̃, ꝙ exclusus ex vno capite, ex alio admittitur. & ad hoc idem facit tex. in d. l. j. §. idemque est. de suc. edi. vbi dr̃ generaliter, ꝙ ille, cui competit fm̃ tabulas. si illam non petiit, ipse sibi ab intestato succedit. ¶ In
92 ead. glo. arrogato. tenet gloss. † quod in profectitiis nihil sit mutatum

tatum.& Bar.& Doc.cōiter hic sequunt. Sed in 𝔠rium facit text.in l.fi.§.similique modo.j.de bo.quæ lib.vbi in bonis castrēb. filio recusante l. pr̄ adire pōt: ergo pariter vr̄ in profectitiis, ꝙ pr̄e recusante, filius admittat: prout Bar.arguit in d.§.similiq; modo. Alex.
93 hic ad illū tex.r̄ndet dupliciter.† Primò, ꝙ loquit̄ in materia correctoria, quæ extendi non debet: vt no. in auc. quas actio.s.de sac. san.eccl. Secundò ꝙ loquit̄ in castrensib.in quibus lex fauet patri, cui præiudicauerat fauore militiæ, quæ rō cessat ī ꝓfectitiis.& hoc sequitur Are.in d.l.si quis mihi bona.§.iussum. col. v.de acq.hær.
94 vbi dicit, ꝙ non est eadem ratio in ꝓfectitiis: † quia in castrensib. tollit̄ priuilegium, qđ facilius tollit̄. l.eius militis.§. militia missus. ff.de test.mil.& in profectitiis tollit̄ ius cōe: quia bona sunt pr̄is: &
95 in castrensib.facilius inducit̄, ꝙ pr̄ admittat̄, † quia res ad eius naturā reuertit: ergo &c.l.si vnus.§.pactus ne peteret.versi.ꝙ in spē. ff.de pact.& xxxv.dist.in c.ab exordio.¶Sed his non obst.mihi vr̄ verius qđ Bar.dicit in d.§.similique modo.per illum tex.filio repudiante in castrensib.pr̄ admittit̄, quasi ipse pr̄ ab initio hr̄s fuisset institutus: ergo à fortiori idē dicendum est in ꝓfectitiis, in quib. verè filius institutus fuit: & quia si admittit̄ pater recusante filio, cui pr̄i non erat delata hereditas, à fortiori filius admitti debet. Nō
96 ob. ꝙ extensio fieri non pōt in correctoriis: † quia hic mā vr̄ exorbitans, in qua extensio admittit̄ à paritate rationis.c. cum delicta. de confir.vti.& probat̄ in d.l.fi.§.pe.de bo.quæ lib.vbi dr̄, ꝙ dispo sita ibi per Imperatorem, hn̄t locū in similib. Non ob. ꝙ non vr̄ eadē ratio, quia immo, vt s̄ dixi, eadem ratio vr̄ à fortiori.¶Et quia ex quo pr̄ repudiauit non agit̄ de interesse eius, & per hoc tollunt̄ oīa, quæ in 𝔠rium adduci pn̄t. Non ob. ꝙ lex fauet patri, cui facta
97 erat iniuria: quia ex quo pater repudiauit illi imputatur.† & volēti non fit iniuria.l.j.§.vsque adeo.ff.de iniur.& eodē modo tollit̄ qđ dicit Are.ꝙ res ad eius naturam reuertit̄: quia hoc cōsideratur vbi pater admittat̄: sed patre recusante hoc non vr̄ in 𝔠sideratione: & quia in castrensib. non agitur de priuilegio, sed de iure cōi: quia filiusf. miles, reputat̄ sui iuris. l.ij.ff.ad Mace.¶In ea.gl.ibi, itē quare petit̄. Bart.& Doc. *communiter* dn̄t hic, & in d.l.qui in aliena. in prin.† rationē diuersitatis esse, quia aditio hæreditatis est magis
98 solennis, & fortior, quia iura directa tribuit, non sic vr̄ in bonorum possessione & in restitutione hæreditatis ex Treb. & idem sequunt̄ Alc.& Mod.hic. Sed ista ràtio nō bene 𝔠cludit: quia etiā in optione serui legata filiosa.patris iussus requiritur.l. Iulia.de lega. j ergo non vr̄ ꝑꝑ solennitatem aditionis, ex quo idem reperit̄ in legato. Non ob. ꝙ per aditionē iura directa tribuant̄: quia hoc vr̄
99 esse parui momenti, † ex quo iura directa, & vtilia in effectu non differunt l.actio.ff.de neg.ge.& quia per hoc bene datur dr̄ia inter aditionem hæreditatis, & bo.pos. sed non bn̄ infert̄, ꝙ ꝑꝑ hoc iussus requirat̄ in hæreditate, & non in bon.pos. Aliam rōnem ponit
100 Bal in d.l.qui in aliena.† quia aditio est actus lḡimus, qui non potest esse in pendenti.ᵃ l.actus lḡimi.ff.de reg.iur.sed si ratificatio deberet expectari, staret in pendenti.& ratio ista cessat in bo. pos. & in restitutione ex Trebelliano, de quib.non dicitur in d l.actus legitimi. Sed ista ratio etiā non satisfacit: quia attēta dicta ratione, esset dicendum ꝙ in omnib. actibus de quibus loquit̄ tex. in d.l.actus. nō haberet locum ratificatio, & hoc falsum vr̄.vt paret in emancipatione, de qua dr̄ in d.l.actus.& tn̄ fieri potest de filio, quæ postea habeat ratum.l.pe.vbi text.j.de emā.lib. Et idem patet in electione, q̄ certa esse debet.c.ij.de elect. in vj.& tn̄ ratificari pōt. c.qđ sicut.de elec. Præterea, licet actus lḡimi non recipiant diē, neque cōditionem, hoc verum est in conditione extrinseca: secus si sit intrinseca de natura actus, prout ista vr̄, vt filius habeat 𝔠sensum patris. Aliam etiā rationem adducit Cy.hic, in j.op.quia aditio hæreditatis fit solo animo, & in ea factum alterius non requirit̄: secus in bo.poss.in qua factum agnoscentis, & iudicis requirit̄. Ista etiam ràtio non placet: quia in casu nr̄o est verū ꝙ solo aīo hr̄ditas adiri possit, ex quo iussus patris requirit̄: vt no. Bar.in l.Paulus r̄ndet. ff.de acq.hær. Are.in d.l.qui in aliena. aliā rationē adducit, de qua dixi s̄.in ij.no.Sed habet difficultatem: quia ꝓsupponit, ꝙ ius adeundi transferatur in patrem, & non resideat in filio: cuius 𝔠rium tenet Bar.in d.l.is potest, de acq.hær. Finaliter ratio vr̄ illa, quā ponit text.in d.l.qui in aliena. ne pater inuitus obliget̄, ideo iussus requiritur. Et si dicatur, eadem ratio vr̄ in bo.pos.l.iiij.§. inuito.ff.e. & tn̄ ibi iussus præcisè non requirit̄, sed ratificatio sufficit. R̄nderi potest, f̄m rōnem Bart.quæ hoc modo adaptari pōt, ꝙ aditio est actus magis solennis, & in eo magis strictè procedit̄: & iussus præcisè requirit̄, ne aditio reddatur frustratoria, si expectaret̄ ratificatio, forte non requireret: & in bo.pos.& resti.hæreditatis cōsideratur effectus: & ideo iura vtilia tribuuntur. in hereditate 𝔠sideratur forma: quia iura directa tribuunt̄, & quia per adōnem 𝔠seruat̄ te-
101 stm̄.l.si nemo.ff.de test.tute.¶Extra gl.dum Bar.𝔠cludit, † ꝙ quędā est.bo.pos.q̄ est facti: & ista per corporalem pos. nobis acquiritur.l.iij.in prin.ff.de acq.poss. Alia est bo.pos.q̄ est iuris, de qua loquitur tex.in l.iiij.§.bonorū.ff.e.& de ista tractatur hic. In hoc primò 𝔠siderandum est, quia absolutè non vr̄ verum, ꝙ illa bo.poss. quæ per apprehentionem nobis acquirit̄, dicat̄ esse facti: qa imo ēt iuris videt̄.l.peregre.in prin.de acq.pos. Et ideo Pau.de Ca.hic, in prin.dicit, ꝙ talis pos.est mixta, videlicet, facti & iuris. Et ad hoc est tex.in l.j.§.Scæuola.ff.si quis test.esse lib. Sed tamen Bar.saluari, & defendi potest: quia respectu acquisitionis, prout Bar.loquitur, illa bo.pos.dicitur esse factj: & ita absolute appellatur per iurecō. in l.j.§.adipiscimur.ff.de acq.pos.facit tex.in l.deniquæ .ex quib.ca. ma. Similiter, & secūdo, altera bo.po.de qua agit̄ hic, non videtur absolutè ꝙ sit iuris: quia cum in ea animus requiratur.l.3.§.iuito,
102 ff.eo.† & animus dr̄ esse facti.l.bonæfidei.ff.de acqui.re.do. Sed respondet̄ declarando, vt probat̄.s̄.in rub.in 3.qō.ꝙ est facti quo
103 ad acquisitionē faciendam, sed non quo ad essentiam eius: vt † in simili pater ī dominio, qđ est iuris.insti.de re.corp.§.j.& tamē mediante facto traditionis acquirit̄.l.traditionib.s̄.de pac.no.in l.j.in
104 prin.ff.de acq.pos.† Ex eo tamen qđ dictum est, ꝙ vna sit bono. pos.facti, & altera iuris, nō hr̄ notitia qūo vna ab altera distinguat̄ & ideo idē Bar.in l.3.ī prī.ff.eo.dicit.ꝙ dr̄ia 𝔠sistit, ꝙ illa, quæ est iuris, compositè accipitur pro vna dictione, & dicitur bonorum posses. Alia verò quæ est facti, est bipartita, & sunt duæ dictiones.& idem tradit Sal.in rub.s̄ eod.co. pen. Ista doc.non satisfacit, quia dr̄ia consistit in modo legendi, & hoc ex certa doctrina non hr̄.& contra Bar.facit, quia in q̄plurib.iurib.reperitur, in quibus ista bo.pos.iuris R̄ vna dictione nō accipit̄: quia in illis iurib.dicitur, ꝙ agnouit pos.& intelligit̄.s.bonorū.in l.j.vbi Bal.j̄.vnde legi.in l.Pantonius.de acq.hæ.in l.pp veneni.in princ.ff.ad Sylla.in l. nonunq̄ ff.de col.bo.in l.sed cū patrono.in prin.ff.eo.Et sic videntur duæ dictiones, vna expressa altera tacita intellr̄, nisi dicamus, ꝙ ex quo alterā tacite intelligitur, vr̄ ꝙ pro vna habeantur. Nonnulli dn̄t, quod dr̄ia videtur in ꝑposteratione lıtteræ: quia ista, q̄ est iuris, dicit̄ bonorum pos.illa verò, q̄ est facti, possessio bonorū appellat̄.& ita dicit Io.Fab.inst.e.j.in rub.& Cy.in l.fi.in j.q.j.vnde legi.Sed nec ista dr̄ia videtur vera: quia bo.pos.quæ datur creditori, est facti.& tamē bo.pos.appellatur.l.si minor.ff.de ac.hæ.l.j.in prī. ff.de suc.edic.Et ideo si ille, cui delata est bo.pos.dicat, Agnosco bonorū possessionē vel pos.bo.talis ꝑposteratio nō nocet, vt Bal. hic concludit, co.xj.in j.q.allegat in simili bonum tex.in l.ij.§.incertam.ff de prætor.stipu.vbi solui iudicatum, & iudicatum solui idē significat.& ꝙ nō sit dr̄ia, probatur in d.l.3.§.j.ff.eo.dum ibi dicit̄, hr̄ditas bonorum ve possessio vti rerū pos.accipienda est: nā dum dicitur rerū idē est qđ bonorum.l.fi.vbi Bar.ff.de vsufr.lega.& sic ibi super loquit̄ de bo.pos.siue facti, siue iuris, & ad hoc bene facit tex.in d.l.j.j̄.vnde legit.cum aliis.s̄.allē.in quib.dicitur, ꝙ quis agnouit pos.intelligitur.s.bono.defuncti. Et sic patet, ꝙ præposteratio non consideratur. Ideo concludendū est, ꝙ non sit vis in verbis, sed subiecta materia debet considerari: & f̄m subiectam materiam apparebit, an de bonorum pos.facti, vel iuris intelligatur. & ex mente Iurecō.in d.l.iij.§.j.dici potest, ꝙ bon.pos. facti sit illa, q̄ ad res corporales referatur: quæ possunt videri, & tāgi.insti.de bo. pos.in prin.sed bo.pos.iuris est, etiam si nihil corporale sit in tali pos.d.l.3.§.j.¶Postremò Bar.concludit, ꝙ licet expressa repudiatio filii non noceat patri secus tamen est in tacita, f̄m *cōem* opin. vt s̄.latè dictum fuit in vlt. no.† Et adde ꝙ ista conclusio limitatur
105 non procedere, quando filius malitiosè pateret̄ currere tēpus: tunc patri non præiudicaret: vt no. Barto.in l.is qui hæres.§.fina. tradit.de acq.hær.cum sim.vt Alex.in j.no.s̄.eod. Sed aduertendum est, vt alias dixi, quia ista limitatio non videt̄ iure probari: qa licet filius fraudulenter permittat labi tempus: ista tamen videtur tacita repudiatio, quæ à lege cursu temporis inducit̄.& cū iura generaliter dicant, ꝙ elapso tpe bo.pos.peti non possit, malitia filii non petentis in tempore, nō videtur impedire talem exclusionē,
106 q̄ à lege inducitur, vt hic, & in d.l.fi ff.si quis ord. Et quia † filius in acquirēdis patri præiudicare potest.l.fi.j̄.de acq. pos.no.in l.filius. s̄.de pac.Non ob.tex.in d.l.accusare, quia ibi non erat cursus temporis, à quo exclusio à lege induciturꝫ & ista fraus, quę per Bar.consideratur, posset habere locum in alio, qui fraudulenter impediret filium agnoscere bono.pos.vt in simili habetur in l.sed eximendi. ff.ne quis eum, & in l.fi.de eo, per quem fac.est.& tali casu non impeditur cursus temporis propter malitiam eius, qui impediuit: vt probatur in iurib.præalleg.sed agitur contra illum ad interesse. & in iurib.prælle.probatur, ꝙ dicta limitatio non sit vera.& ex his expedita sit ista lex.

ADDITIO.

a ¶Pendenti.Quia trahit secum executionē, & statim vel est, vel prorsus non est.

LEX II. Lectura prima.

1 *Proximus, quis dicatur.*
2 *Ad bo.pos.petendam de successione transuersalium dantur centum dies, & descendentium annus.*
3 *Ad bo.pos.petendam tempus constitutum est vtile.*
4 *Ignorantia iusta, & probabilis, an sit cā vt possit peti restitutio in integ. & nu.5.*
6 *Tempus agnoscendi bo.pos.currit à die scientiæ.*

1 SI bonorum. ¶Summatur, vt per Bart. & doct. hic ¶In tex ibi, pximitatis,† Proximus largo modo dr̃, quilibet Christianus.de pœ.dist. 2.in § charitas.ver.proximus aũt.iuxta illud Euangelii, dẽt homo diligere proximũ sicut seipsum.in c.dẽt.xxiij.qõ.3.Sed q̃tum ad propositum .pprie proximi dñr agnati,& cognati,vt Old r.tradit in consi.153.videret.probatur in l.j.j̃.de secun.tab.facit tex hic & ideo lex vocat proximos agnatos.l.ij.§.hr̃ditas.ff.de suis & legi.Insti.de leg.agna.suc.in prin.similiter & proximos cognatos.Inst.de suc.co. Absolutè tñ quando iure proximitatis qs uocatur,de cognatione plerunque intelligitur.l.itẽ prætor.ff.de suis & legi.§.fi.insti.de suc.cog.vbi glos.in ver.pximitas.l.ab intestato. vbi gl j̃.de legi.hære.& insti.de leg.agna.succ.§.cæterum.ver.sed quia.vbi gl & insti.de ser.cogn.in prin.vbi gl.Et ratio videtur posse assignari,licet Doc.non dicant:quia agnati non vocantur simpliciter ratione proximitatis,sed ,pter qualitatem agnationis,q̃ simplr illis competit.& pp illã qualitatẽ agnationis excludebant cognatos ẽt proximiores.d.l.ab intestato. Sed cognati duntaxat vocantur,pp proximitatem,& nomine cognationis generali: quia aliam specialem non hñt qualitatem,à qua denoĩari possint.¶Pri
2 mò not.φ vbi agitur de† successione transuersalium,dantur centum dies:sed descendentib.datur annus ad petendum bon.pos.l. emancipata.j̃ eod.& idem in ascendentib.l.j.§ largius.ff.de succe. edic.vbi tex.rõnem adducit,quare in hoc sint melioris ꝯditionis liberi,& ascendentes,q̃ transuersales.& in simili est bonus tex.in l. 3.§ liber.ff.de leg.prest. Et qđ dictum est de anno,q liberis dat,locum habet ex quocũque capite liberi vocentur:vt in gl.hic.& dixi in gl.j.in l.fi.in prin.j̃.co.& non solum qñ suo nomine veniunt liberi,vel parentes,annum hñt,sed etiam quando eis bo.pos.defertur ex persona filii,vel serui.d.l.i.§.non solum.de suc.edic.quod notãdum est:quia in isto casu vr̃ habere locũ rõ.q̃ in d.§.largius. assignatur. Abbi tamen legata,q̃ rupto testõ,per ꝯtab.ꝯseruantur liberis, & parentib.in tit.de leg.præst.solũ quæ ipsis liberis,& parentib.relicta sunt,ꝯseruantur:secus si ex persona serui illis deferãtur d.l.3. § hoc autem.de leg.præst.& prædicta ẽt procedunt in bo.pos.q̃ non tribuit ius.vt probatur in l.iij.§.hoc aũt.ff de Carb edic. not. Bal.in l.fi.co.7.ver.quo ad quartum.j̃, vnde legi.& prosequit Ale.
3 in fi.hic.¶Secundò no.ibi,dierum vtilium,φ tempus constitutũ à ꝑtore ad petendum bono.pos.est vtile.& ad idem text.vbi latius hoc declaratur in l.ij.in prin ff.quis ordo.& per hoc Dy. ibi infert utiliter,φ licet quis ignorans steterit per.xxx.ann.φ hr̃ditatem sibi delatam non adierit,quo casu exclusus est de iure ciuili ſm gl.q̃ communiter approbatur in l.licet.j̃.de iure delib.põt tamen petere bo.pos.qa tempus statutũ à prætore est vtile,& ignoranti non cedit.d.l.ij.& sequitur Bal.in rub.s̃.eo.in j.q.ver.item si quis.& in d.l. licet.in iij.q.in fi ver.aduerte tamẽ.cũ concord. Ale.hic tradit.adde tamen ſm Ro.in rub s̃.eo.φ nec isto casu bo.pos.vr̃ necessaria
4 †quia ignorans,qui de iure ciuili excluditur,potest petere restitutionem in integ.quę ratione ignorantiæ conceditur contra præscriptionem vt no.Bar.per illum tex.in l.j.§.si quis autem ff.de itine.actuque priu.& communiter hoc tenetur,vt prosequitur Ale. in consi 71.videretur.& consi.84.in causa vertente.lib.j.cum concord.ut late tradunt Mod.in c.uigilanti.de præscri.Ias.hic respondet,φ cum ista restitutio concedatur de iure speciali non videtur esse in consideratione.l.iij.§.j.ff de fideic.lib.& isto respectu põt dici.φ bonorũ pos.sit necessaria ¶Et fuit ista responsio Cornei in l. fi.in ver.xi.casus.j̃.vnde leg.quæ tamen non sat sfacit:quia cum talis restitutio sol ta sit concedi.tunc in consideratione habetur,qđ est de iure speciali.l.quidam relegatus.de reb.dub.l.intercidit. de cond.& dem.l.qui cum maior.in prin.de bo.lib no.Roma.in l.2. de re iud.cum concord. vt per Alex.in l apud Iulianum §.constat in 3.no.de leg.1.Non ob.tex.in l.4. de fideicom.lib. quia videtur speciale ibi,fauore libertatis. Aliter ergo ad illud,qđ Ro.dicit, respõderi potest,φ illa restitutio indistinctè non datur.Sed ignorãtia debet esse iusta,& probabilis:vt per Roma in consi.127.posi-
5 to.in fi.Are.in consi.15.reuerendissime pater.in fi.¶Item non ha
a bet locum in præscriptione longissima.xl.ann.l.omnes.C.de præscrip.xxx.vel.xl.ann.& tradit Ale.in consi.162.uiso processu.colũ. pen.lib.2.& in consi.102.uiso themate.eo.lib.nam istis casib. bon. pos.nedum erit utilis,sed necessaria Alia tamen ratione,qđ Bal.& Doct.communiter dicunt,dubium uidetur,quia sicut tollitur ius adeundi spatio.xxx.anno.etiam contra ignorantem,per l.sicut.& l.omnes.C.de præscrip xxx.anno. pariter etiam uidetur tolli ius agnoscẽdi bo.pos.qui dicta iura loquuntur generaliter. & sicut de iure antiquo,ius adeundi perpetuo durabat scienti, & ignorãti,quia non erat nota præscri.xxx.anno.ut tradit gl.in l.qui occidit.ff.ad l.Aqui.l.si quis.de præscrip.xxx.anno.ius etiã agnoscendi bon.possess.perpetuo durabat ignoranti.Vnde quod in dictis iuribus ratione ignorantiæ disponitur, ne in infinitum procedatur, ita videtur procedere in iure agnoscendi bon.possess.sicut in iure adeundi ipso ignorante.& ita arguit, & tenet Corn. Peru.in d.l. fi.in d.ver.xj.casus ibi, cogitandum tamen.Sed tñ soluando opinionẽ,cõem responderi põt,ex quo iure aliquo erat dr̃ia inter ius ciuile,& ꝑtorium,quia de iure ciuili facultas adeundi perpetuo durabat indistinctè scièti, & ignoranti.de iure vero ꝑtorio facta erat distinctio φ à iure petẽdi bo.pos.quis excludatur.j̃.annum,vel cẽtum dies à tempore scientiæ,nõ videtur eadẽ ratio,φ iura noua, q̃ simpliciter loquuntur,intelligantur ẽt respectu iuris ꝑtorii, sed potius ꝯuenit,φ ſm iura antiqua distinguantur:ar.l.non est nouum. ff.de leg.no.per gl.in l.sciendũ.ff.q satis.cog.in auth.offerat.C.de
6 lit.conte.¶† Vltimò no.ibi,defunctũ sciuisti,φ tps agnoscẽdi bo. pos.currit à die sciæ mortis defuncti:& idẽ ,pbatur in l.iij.§ fi.ff.de Car.edic.& in dubio isto casu,cum res agatur inter ꝯiunctos scia ꝑsumitur,& no.Bar.in l.is potest.co.vj.ff.de acq.hær.in l.q duos. §.fi.ff.d reb.dub.cũ si.vt Ale.hic tradit,& posteriores sequũtur.Sed considerandum est:qa contrarium vr̃ sentire tex.hic,vbi loquitur in ꝯiuncto:& tñ tex.dicit ex quo eũ defunctũ sciuisti.& eodẽ modo loquit tex.in d.l.iij.§.fi.ibi,ex quo patrem suum decessisse scit, nam cum in istis iurib.scia ponderetur, vr̃ φ debeat probari:arg.l. bonorum.& qđ ibi Bar.j̃.eo.cum si.ibi dicã.Sed tñ põt responderi.φ isto casu scia ,pbatur,eo ipso,φ ꝯrium non probatur, vt in simili hr̃ per gl.in l.si tutor.s̃.de peri.tu.& ẽt qa ꝑsumptio iuris, liquidissima probatio dr̃:vt no in l.licet Imperator.de leg.j.glo.in d.l.si tutor.cũ concor.vt dixi latè in rub.extra de prob.Iõ ex tali ,pbatione scia ,pbata vr̃.¶Vel secundò dicamus,φ scia mortis hic ꝑcise ponderatur:qa rña,q̃ habet,φ inter coniunctos scientia ꝑsumatur.non sp procedit:nam in successione ex testõ locum nõ hẽt:vt no.Bal.in l quoniã sororẽ.j̃.de iur.deli.cum sim.vt Ale.hic tradit. Similiter si coniunctus absens fuisset,tunc scientia ꝑsumitur:vt nota.Bar.in d.l.is potest.& no.Bal.per illum tex.in l.plane.ff.de excu. tu.no.Ang.per illum tex.in l.Titius.§ Lucius.ff.de libe.& posthu. & idem Ange.in l.tres fratres.ff.de pact.Roma.in consi.59.ad discendum. Philip.Dec.Florentiæ.

ADDITIO.

a ¶Quadraginta anno.Ale.consi.151.in fi.lib.2.adde Dec.consi.29.Lud.Gozæ.consi. 8.in fi.Andr.Tiraq.in tract.retrac.proximi.§.35.gl.4.nu.44.Nico.Boer.decisio.bur de.39.

Lectura secunda.

1 *Proximus largo modo, quilibet Christianus dicitur.*
2 *Dictio duntaxat, & dictio taxatiua, similem casum non excludunt.*
3 *Transuersalibus minus tempus tribuitur, quam liberis, & parentibus.*
4 *Tempus petendi bonorum possessionem est vtile.*
5 *Tempus à lege statutum in dubio videtur continuum, nisi tempus utile exprimatur,*
6 *Tempus agnoscendæ bonorum possessionis, à die scientiæ currit.*
7 *Præsumptiones iuris, sunt probationes liquidissimæ.*
8 *Hæreditatem si per xxx. annos ignorans non adeat, & de iure ciuili excludatur, poterit tamen petere bo.pos.in qua tempus ignoranti non currit.*
9 *Restitutio ad bonorum pos.de iure speciali existit.*
10 *Prescriptio.xxx.anno.de iure antiquo incognita erat.*

1 SI bonorum.¶† In tex.ibi, pximitatis nomine Proximus dr̃ largo modò,quilibet Christianus.de pœnitent.dist.2 in §.charitas. ver.pximos autem.& hoc modo intelr,quod qs debet diligere,pximum.sicut seipsum xxiij.q.4.in c.debet.Sed quantum ad ,positũ,dñr proximi agnati,& cognati:vt no. Oldr.in consil.153. videretur.& probatur.in l.j.j̃.de ſm tab.vbi glo.& ideo lex vocat proximos,agnatos.l.ij.§.hæredita.ff.de suis & legi.ĩstit.de leg.agn. suc.in prin.& proximos cognatos instit.de suc.cogn.in prin.absolute tamen quando qs iure ,pximitatis vocat,de cognatione intelligit.l.item ꝑtor.ff.de suis & legi.l.j.§.sed videndum.ff.de suc.edic. in §.fi.vbi gl.in ver.proximitatis,insti.de suc.cog.in l.ab intestato. vbi gl.j̃.de leg.hær.& in §.cæterum.ver.sed quia vbi gl.insti.de leg. agn.suc.& insti.de seruili cog.in prin.vbi gl.& ratio uidetur posse assignari:qa agnati non vocantur simplr rõne proximitatis.pp ẽt qualitatem agnationis,q̃ simpliciter illis competit:& propter illã qualitatem agnationis,q̃ excludebat cognatos etiã proximiores. d.l.ab intestato.sed cognati vocantur duntaxat propter proximitatem,& noĩe gñali cognatorum qa aliam specialem qualitatem non habent,à qua denoĩari possint.Quantum tamen ad tex.hic dicendũ est,φ ſm cõem intelſm,intelr hic de cognatione ,pximitatis,vt comprehendat ẽt agnatos propter subiectam materiã,quę vr̃ æqualiter competere agnatis:& cognatis Raynal.Ferrariẽ.hic, quem alias non vidi,dicit,φ iste tex.non vr̃ hr̃e locum in agnatis, qui exclusi in vno capite,admittuntur ex alio.d.l.j.§.sed uidendũ. vnde isti non excluduntur spatio centum dierum:& propter hoc dicit cõmunem intelſm non procedere:& quia ſm cõem intellectum uerbum,duntaxat,hic solum excluderet filios,qui dicuntur habere ius proximitatis.l.filius.ff.de suis & leg.Et tamen ẽt parentes habent annum.d.l.j.§.largius.vnde ipse intelligit text.in cognatis tantum,in quibus propriẽ est proximitas.l.capitis.§. si istud. ff.vnde

ff.vnde cogn.Et pro isto intellectu facit,qđ s̄.dixi ꝙ absolutè ꝓximitas attribuit cognatis.& istum intellectum etiã sentiunt Mod. hic:sed tñ non est recedendũ à cõi intellectu: quia dato ꝙ verbum proximitatis,conueniret ꝓpriè cognatis, tñ quia dr̄ hic de centũ dieb.habet locum ēt in agnatis: quia solum parentibus & liberis datur annus.d.l.j.§.largius.Cùm ergo qđ dr̄ hic, ēt habeat locũ in agnatis,consonat ꝙ verbum, proximitatis, ēt cognatos complectatur,ſm cõem intellectum. Non obst. ꝙ agnatus non excludatr̄ spatio centum dierum,ex quo ex alio capite venire pōt:quia considerat̄ hoc tp̄s in quolibet capite:aliàs esset dicendũ, ꝙ filius non excludat̄ spatio anni:quia venire pōt ex aliis capitib. & pro quolibet capite habet annum.d.l.j.§.sed videndum. & in l.pe.in fi.ff.qs ordo Non ob.ꝙ verbum,duntaxat,videat̄ tm̄ excludere filios: qa pariter etiam excludit parentes, qui æquiparant̄.d.l.j.§. largius.
2 †Et dictio, duntaxat, & dictio taxatiua, non excludit similem casum.l.ob æs.s̄.de præd.min.l.j.§.j.ff si mens. fal.mo.dix.¶No.primò,ꝙ transuersalibus
3 † tribuitur minus tp̄s,quam liberis,& parentib.d.§.largius.quia in transuersalib.non est tanta ↄtinuatio. vt dicit tex.in §.inter eas,insti.de nup.& ad hoc bene facit tex.in l.iij.§.liberis.ff.de leg.præst.vbi legata reseruant̄ liberis,& parentib.non aũt fratrib.& transuersalib.& parentes,& liberi non solùm ha bēt annum,qñ suo nomine veniunt:sed ēt si eis ex persona filii, vel serui bon.pos.delata sit.l.j §.cum solum.ff.de suc.edic.Secus tñ est in legatis.quæ conseruant̄ liberis,& parentib.d.l.iij.§.liberis,& tñ si ex persona serui deferat̄ legatum,non conseruaret.d.l. iij.§. hoc aũt. de leg. p̄st.& ratio vr̄.qa dispositio,de qua hic agit̄,est fauorabilis. d.§.largius.ideo latè interpretatur:secus est in conseruatione legatorum rupto testō,quia vr̄ ↄ regulam iuris cõis,& quia in casu nostro,hic non agitur de substantia d.ꝓpositionis, sed de longiori tē-
4 pore.¶Secundò no.† ꝙ tempus petendi bo.pos.est vtile.ibi, dierum vtilium.ad idem tex.in l.ij.in prin.quis ordo.& cum dicat̄ hic simpliciter de tēpore vtili.intelligitur ꝙ sit vtile simpliciter, & nō ſm quid.vt no.Bal.in l.fin.col.fin.in ver.adde tñ s̄. de temp.in int. rest.pet.vbi dicit hoc maximè habere locum in statutis: & præscriptiones prætoriæ,vtiles sunt in toto suo cursu : vt not.Bald.in l.ij.
5 co.ij.s̄.de ædil.act.†Et conclusio prædicta vr̄ procedere,qñ exprimitur de tempore vtili : alias vero in dubio,tēpus statutum à lege
a vr̄ continuum:ᵃ vt no.per gl.in rub.ff.de diuer.& temp.præsc.no. Abb.in c.qm̄.in prin.col.iiij.vt lit.non cont.Pau.de Cast. in consi. 275.vr̄ dicendum.And.Sic.in consi.8.col.iiij.lib.j.& qñ dicatur tēpus vtile,vel continuum, tradit Fel. qui alios refert in c.quærenti. in prin.de offi.dele.¶Tertiò,& vltimò no.ibi defunctum sciuisti,
6 †ꝙ tempus agnoscendæ bon.pos.currit à die scientiæ.Idem dicit̄ in l.iij.§.fi.de Carbo.edi.in l.j.ff.quis ordo.& in dubio cùm res agatur inter coniunctos,sciā præsumitur.l.octaui.ff.vnde cog.l.de tutela.s̄.in int.rest.min.cum si.vt tradit hic Alex.facit tex.in l. bonorum.j̄.eo.& quod ibi Bar.Sed in ↄrium vr̄ facere tex hic, dum dicit defunctũ sciuisse,& in d.l.iij.§.fi.vnde vr̄, ꝙ talis sciā debeat ꝓbari,ex eo qđ not.Bart.in l.omnes.in fi.C.de agri.& censi.lib.xj.cũ si.vt dixi in c.ij.de exce.Sed potest rñderi, ꝙ tali casu scientia probari videtur eo ipso ꝙ contrarium non probet:vt no.per gl.in l.si
7 tutor.s̄.de peri.tu.† quia præsumptiones iuris, sunt probationes liquidissimæ:vt per gl.in l.licet Imperator.de leg.j. vel hic scientia pōderatur precisè qa regula non habet locũ facto testō vt no.Bal. in l.qñ sororem.per illum tex.j̄.de iure deli. & qñ coniunctus absens fuisset:vt not.Bart.in l.is potest.ff.de acq.hę.in l.planè.per illũ tex.ff.de excu.tut.not.in l.Titius.§.Lucius.de lib. & posth.Et ex eo qđ hic dicitur de tēpore vtili, qđ non currit ignoranti, infert Bal.
8 in l.licet.in iij.q.in fi.j̄.de iure deli.† ꝙ licet quis fuerit ignorans per xxx.annos, & hæreditatem non adiuerit, excluditur de iure ciuili secundum gloss.*communiter* approbatam in d.l.licet.poterit tamen petere bo.pos.in quia tempus non currit ignoranti, & in d.l.licet. in iiij.q.refert Bald.Bar.consuluisse ꝙ filia,quæ spatio xxx.ann.non adiuit hęreditatem matris ex capite liberorum,habet alios xxx.annos.ex capite legitimorum. & idem Bald. in rub. suprà.eodem in v.q.in versi.item si quis per xxx.annos.cũ si.vt tradit Ale. hic,& in consi.89.viso puncto.colum.ij.lib.ij.adde Rom.in rub.s̄.eod.qui dicit,quòd tali casu bonorum pos.non est necessaria : quia exclusus de iure ciuili poterit petere restitutionē in integrum propter ignorantiam.l.j.§.si quis autem.vbi Barto.ff.de iti.actuque priua. cum si.vt tradit Alexan.in consi.71.videretur.lib.j.Fel. in c.vigilanti.de præscri.Ias.hic respondet,quòd talis restitutio est de iure spe
9 ciali,† quòd non videtur considerari.l.iiij.§.j.ff.de fideicom.lib.& ista fuit responsio Cor.in l.final.j̄.vnde lega.in versi. xi. casus. Sed non satisfacit, quia cum sit solita concedi talis restitutio, habetur in consideratione.l.quidam relegatus.ff. de reb. dub.l. intercedit. de cond.& dem.& tradit Alexan.in l.apud Iulianum.§.constat.in iiij.no.de leg.j.Non ob.d.l.iiij.§.j.quia videtur speciale in liberate. Aliter tamen rñderi pōt ad illud, qđ Ro. dicit, ꝙ illa restō non datur indistinctè, sed debet ignorantia esse iusta, & probabilis: vt Roma.tradit in consi.127.posito.in fin.Are.in cons.15.incip. reverendissime pater.in fi.Item non habet locum in p̄scriptione xl. ann.vt Ale.dicit in consi.151.viso thematæ.li.ij.& in consi.162. viso processu.co.pe.co.li.2.Alia tamen rōne Corne.in d.l.fin.in d. ver.xj.casus.arguit,& tenet ↄ Bald.quia sicut spatio.xxx.anno.ius. adeundi tollitur,etiã ↄ ignorantē.l.oēs.& l.sicut,de p̄scri.xxx.ann. pariter vr̄ tolli ius agnoscēdi bo.pos.quia dicta iura loquuntur generaliter:& qa sicut de iure antiquo ius adeundi durabat ꝑpetuó
3 o scienti,& ignoranti:† quia non erat nota præscriptio xxx.ann. vt no.per gl.in l.qui occidit.ff.ad leg. Aqui.ius ēt agnoscendi bo.pos. durabat perpetuo ignoranti.Vnde qđ disponit̄ in d.iurib.rōne ignorantiæ,ne in infinitum procedatur,ita vr̄ procedere in iure agnoscēdi bo.pos.sicut in iure adeundi in ipso ignorante.Sed rñderi pōt, ꝙ d.iura loquuntur de iure ciuili, & non videntur habere respectũ ad dispōnē ꝑtoris.Et quia ex quo de iure antiquo erat differentia inter ius ciuile,& ꝑtorium,nō videt̄ eadē ratio,ꝙ iura noua ciuilia,quæ simp̄r loquuntur,respectu iuris ꝑtorii intelligant̄: ar.l.non est nouum.ff.de legi.¶Postremo prior.b.scriptis addendũ est,qđ in hæreditate mr̄na consuluit Bar.in consi.129. quidam habuit vxorem.in ver.secundo aduertendũ est.vbi allegat text.in d.l.j.§.sed videndũ.Sed ↄ Bar.in terminis consuluit Fran. Tigrini de Pisis,in consi.138.inter consilia Bar.incipi.p̄dictæ rōnes.in versi.secunda ratio dñi Bar.quia tex.in d.§.sed videndum loquitur de iure prætorio,& de iure ciuili vno tm̄ modo hæreditas defertur. & maxime hodie cum sit sublata drīa agnationis, & cognationis: & quia in hæreditate matris non datur bo.pos.vñ liberi,quia non dat̄ ↄtabulas.l.illud.ff.de ↄtab.& cui nō dat̄ contratab.nō dat vnde liberi,vt dixi in rub.j̄. vnde lib.Huic rationi conatur respondere Ale.in d.consi.89.lib.2.& aliis rationibus defendendo Bar.Areti. respondet in l.quandiu.la j.co.fi.de acqui.hær.

ADDITIO.

a ¶Continuum.Idem d.And.Tiraq.in trac.proximi.§.1.glo.11.nu.20.

LEX III. Lectura prima.

1 *Verbum recte,iustitiam,& verbum rite,ordinem significat.*
2 *Bonorum possessio agnita pro infante,perfecte acquiritur.*
3 *Inter infantem.& furiosum,quæ differentia est.*

Nfantis.¶Summatur,vt p Bar.& Doct.hic. ¶In tex.ibi,infantis.nam infans dr̄ minor. xij. ann.l.si infanti.j̄.de iu.delib.& est prima ætas,& de aliis no.gl.i.l.hereditatũ.ff.ad leg.Fal.cũ si.vt tradit Ale.in d.
1 l.si infanti.¶† in tex.ibi,rectè hoc verbum respicit iustitiam,& verbum ritè,ordinem:vt per gl.in l.2.ff.de inoffi test.l.non putauit.§. nō quæuis.ff.de ↄ̄ra.Qñque tñ impropriè ponuntur:vt per gl.in l.
2 l.iij.in ver.rectè.ff de lib.& posth.& ibi.Alc.¶† Not.ex isto text ꝙ bo.pos.agnita pro infante perfectè acquiritur, & non solum per tutorem,vt gl.hic dicit.sed ēt per alium quęcunque agnosci pōt, quando fit coram iudice qui supplet: vt est tex.in l.pen.ff.eo.tit. & ibi glo sequuntur alii,quos Ale.hic refert.facit tex.in l.bonorum. j̄.eod.& hoc notandum est ad ea,quę dicam in glo.¶ In gl.in ver.
3 competere.in fi.hæc opi.*côiter* tenetur.† vt differentia sit inter furiosum,& infantem:& probat̄ in d.l.ij.alle.in gl.in §.si quis ex liberis.ver.sed si infanti.ibi,non enim sibis est ei,ꝗ furioso dat̄.Et iura alle.in contrariũ,in furioso loquuntur.Solus Ias.hic dicit,ꝙ cõco gl.non procedit in hęreditate patris:quia illa, sicut infanti, ita ēt furioso perfectè acquirit̄ & ex potentia suitatis transmittit: vt est tex.in l.fi.§.finantem perpetuus.s̄.de cur.fur. Vnde tali casu ſm eum,nulla esset drīa inter infantem,& furiosum.vt ergo differentia,quam facit gl.verificetur,debet ponit casus hic in hæreditate matris,& propter hoc reprehenditur Odoffr.qui ponebat casum in ista lege in hęreditate patris infanti delata.Sed aduertendum est quia tex.hic generaliter,prout loquit̄,vr̄ procedere:& sic ēt in successione patris:quia loqtur in bo.pos.quo casu ex potentia suitatis,ipso iure quis bo pos.non acquirit,cum in ea acquirenda,agnitio iudicialis requiratur.l.fi.j̄.eo.Et tex.in d.l.fi.de cur.fur.qui.s̄.in contrarium allegatur,procedit in hęreditate,prout loquit̄, & istã differentiam inter hæreditatem,& bo.pos.ſpāliter tradit Ale.in l. emancipata.j̄.eo.& hoc idem voluit Are.in l.ventre.co.xix.versi. inquantum aũt.ff.de acq.hær.vbi inquit,ꝙ ratione suitatis,hæreditas transmittit̄ vt agnita cũ beneficio abstinendi.Sed hoc non pōt habere locum in bo.pos.quę non acquiritur nisi mediante agnitione.Et ideo Ias.ipse in d.l.emancipata.errorem suum ingenue fatetur,& reuocat illud,qđ hic dixit.¶Sed tamen considerando vlterius illud,qđ Ale.dicit in d.l.emancipata & Are.in d.l.ventre.non videtur procedere sine dubio:quia licet bon.pos.non acquiratur ipso iure.sed petitio,vel agnitio hodie necessaria sit,vt in l.fi.j̄.eo. hoc videtur habere locum,quando facto hominis acquiritur,prout tex.ibi loquit̄.¶Sed quando ex dispōne legis acquiri debet, lex ipsa facere pōt.Et qñque facit, ꝙ ipso iure acquiratur absque alia agnitione:vt probatur in l.3.§.fina.vbi Barto per illum tex.ff.eod. no.in l.j.j̄.qñ non pe.par.facit tex.in l.illud.§.fina.ff.de contrata. ¶Confirmatur hoc,nam in aditione hæreditatis declaratio ani-

mi requirit q in facto consistit. vt no. in l. p] hærede & in l. gerit. de acq. hæ. & tamē ex potentia suitatis absque isto facto hæreditas acquiritur, & trāsmittit ergo pariter vr̄ in bo. pos. ꝙ uirtute suitatis ipso iure acqratur. Præterea rō, quā Al- adducit, vr̄ ꝓcedere in bo no. pos. decretali secus in edictali. q à prætore mortuo defert. Siccut enim hr̄ditas non adita ex potentia suitatis transmittit cū bñficio abstinendi. l. si qs filium. §. j. de acq. hę. ita vr̄ ꝙ iste, q pōt hr̄di tatē in eū transmissam accipere pariter possit bo. pos. petere. nam ille qui potest adire de iure ciuili, agnoscere pōt de iure ꝑto. l. j. §. def. l. si ita. §. qui filio. de sec. tab. in hoc. n. ꝑtor ius ciuile. coadiuuat & imitat. insti. eo. ti. in prin. & ad hoc spāliter allego bonum text. in l. ij. §. si quis ex liberis. ff. ad Tre. vbi dr̄, ꝙ nō pōt dici bonorū possessor. ille q bono. possessionē nō accipit nisi suus hæres pr̄i sit. ergo ibi vr̄ tex. ꝙ rōne suitatis bo. pos. sicut hr̄ditas, acqrat Sup his tñ cogitandū est, qa nouiter dicta sunt. ¶ Retenta ꝯclone gl. vt dr̄ia sit inter infantē, & furiosum. Doc. laborāt in rōne diuersitatis. Et primo Bar. in l. j. in fi. ff. de bo. pos. infan. fur. dela. dicit, ꝙ infans habet tutorē, q maiorē habet ptātem, q̃ curator, qa dat principalr ꝑ sonæ in l. copulādis. s̄. de nup. & iō efficacior reddit acqsitio, quæ fit mediante tutore. facit tex. in l. cū in vna. §. tutor. ff. de appe. & ista ratio magis cōiter approbat, vt dn̄t Ale. & Mod. hic Sed tamē non satisfacit: qa noīe infantis qlibet agnoscere pōt, cum iudex supple at. l. pe. ff. eo. no. Ale. hic. ergo nō vr̄ vis in potestate tutoris, nisi dicamus hoc verū esse, qū constat de voluntate iudicis volētis supleplere. & integrare personam pupilli, ita ꝙ ei perfecte acquirat, secus quando simpr ꝯsentit. Præterea si ꝑdictā rōnē facit, qa etiam curator furiosi, datur principalr personæ, sicut tutor, ꝓut declarat Sal. in d. l. in copulandis. facit tex. insti. de cur. fur. in prin. Et vide mus ꝙ talis curator habet ptātem agnoscēdi. l. fi. §. tali. s̄. de cur. fu. Et ideo cū ratione Bar. copulari dn̄t aliæ rōnes. quas doc. hic tradunt. Et dicamus, ꝙ maior sit auctoritas tutoris: & in infante sit defectus naturalis, q omnib. cōtingit, & cursu temporis omnino cessabit. Sed in furioso est defectus accidentialis: & non est certum ꝙ tempore tollatur, & non frequenter, sed ratio occurrit: & ideo ꝓuisio perfecte acquisitionis nō fuit ita necessaria, sicut in infante, in quo frequentius hoc contingit: ar. l. iusto. in prin. ff. de vsuc. & quod nota. per glo. in l. secunda in prin. ff. pro emp. Ex istis enim rationibus Doctorum simul iunctis, communis opinio iustificatur.

Philip. Deci. Velentiæ. Lectura II.

1 *Infans minor. xij. annis dicitur.*
2 *Verbum recte respicit iustitiam. & rite, ordinem vel solennitatem.*
3 *Infans antequam egressus sit septennium, dicitur non posse loqui.*
4 *Infans de feudo inuestiri non potest.*
5 *Diem fūctus mortuus dicitur.*
6 *Bonorum pos. per infantem agnita perfecte acquiritur, & non solum per tutorem, sed etiam per alium quemcunque agnosci potest, quando fit coram iudice, qui suppleat.*
7 *Furiosus & infans, differunt.*
8 *Bonorum in pos. suitas non consideratur, quoniam ipso iure non acquiritur, sed præsentia iudicis necessaria est.*
9 *Bonorum in possessione, licet petitio, vel agnitio requiratur, hoc tamē procedit quando facto hominis acquiritur secus quando iuris dispositione, quia lex facere potest, vt ipso iure acquiratur.*
10 *Tutor maiorem potestatem habet quam curator.*
11 *Tutor personę principaliter datur.*
12 *Curator furiosi, personæ principaliter datur.*

1 INfantis ¶ In tex. ibi infantis. † infans dicitur minor. xij. annis. l. si infanti. j̄. de iu. delib. & est prima ætas de aliis ætatib. no. per glo. in l. hr̄ditatū. ff. ad le. Fal. cum si. vt tradit Ale. in d. l. si infanti. ¶ Secūdò ibi, 2 recte † hoc verbum respicit iustitiam: & rite, ordinē, vel solennitatē vt no. per gl. in l. ij. ff. de inof. test. in l. nō putauit. §. nō quis. ff. de ꝯ tab. Qn̄q; tñ impropriè ponunt, ut no. per gl. in l. iij. §. j. in ver. recte ff. de lib. & posth. & ibi Ale. ¶ Tertiò in tex. ibi anteq loqret. i. 3 añq egressus eēt septenniū, † quo casu dr̄ n̄ posse loqui. l. j. ī prin. ff. de ver. ob. l. mulier. e. ti. l. q habet. §. si pupillus. ī fi. ff. d tu. ī l. j. §. sufficit. ff. de admi. tu. Et ex hoc infert Bal in l. pen. in xx. q. ff. de re. diuis. 4 † ꝙ infans a nō possit de feudo inuestiri: quia in īuestitura, verba ee a quiruntur. Et idē Aluaro. in c. j. §. persona quoque. in pe q. per quos fias inuestit. vbi tamen dicit hoc esse intelligendū, qn̄ n̄t. j̄. tres annos cum dimidio. & sic non expectatur septennium, vt Doc. dn̄t de infante. & idem tradit Aluaro. in c. j. §. si minori. ver. in infante in auth. si de feu. fue. contro. & qd̄ dicit Aluarotus de triennio cum dimidio, videtur verum vt reperientia docet. facit glo. in d. l. mulier. quę dicit de balbutiētę: qui stipulari potest & facit tex. in l. qm̄ indignum. j̄. de test. vbi balbutientis lingua testari potest. & tradit Ale. in consi. 12. viso instrumēto. col. ij. li. j. & in cōsi. 33. ponderais verbis. col. 2. li. iij. Sed tamen iura ꝑcise in infantia loquuntur, quæ terminatur septennio. d. l. si infanti. Et hoc videtur ex eo, quia licet in minori ætate loquatur, vt Aluarot. dicit, non intelligitur, & nō vr̄ loqui in effectu: qa non hēt intellm: arg. l. sancimus. in prin. j̄. ad

5 Treb. ¶ Vltimò in tex. ibi, diē functi, † id est, mortui. facit. l. fin. C. si reus vel accu. mor. fue. ibi, fati diem functus est, i & in l. ea demum. j̄. de col. l. j. j̄. qui testa fac. pos. alibi dr̄ fati munus impleuit. l. meminimus. C. qn̄, & quib. quarta pars debe. lib. x. alibi dr̄, si aliquid humanū mihi ꝯtingerit, in l. Publia. in prin. ff. de bo. pos. & in l. in vulgari. §. si quis. de ver. sig. vbi illa verba, si quid filio meo accidecit, ꝑ 6 morte accipiunt. ¶ Noto † ꝙ bo. pos. agnita pro infante, perfecte acquirit, non solum per tutorem, vt gl. hic dicit, sed etiam per aliū quemcūque agnosci potest, qn̄ fit coram iudice, qui supplet. l. pe. vbi gl. ff. eo. facit tex. in l. bonorum. j̄. eo. & tali casu non requiritur ratificatio, quia perfectę acquisita vr̄. d. l. pe. sed si esset maior infante non acquiritur, nisi ratificatio sequat. l. iij. §. acquirere. ff. eo. not. Bar. in d. l. pe. Bal. in rub. s̄. e. in vj. q. in versi. item hæreditas deferatur infanti. & Pau. de Ca. in l. fi. col. fi. j̄. vnde legiti. & Alex. hic. Sed aduertendum est, quia text. in d. §. acquirere. loquit in eo, qui pro alio absque mandato petiit bo. pos. absque adminiculo iudicis: secus vr̄ interueniente iudicis auctoritate: quia eo auctore, etiā seruo petenti bo. pos. acquiritur. l. seruus. ff. eo. ergo etiam pariter vr̄ ꝙ etiam maiori infanti acquiratur. & quia sicut pupillus cum auctoritate tutoris acquirit bo. pos. ita etiam cū auctoritate iudicis. l. bonorum. j̄. eo. & facit tex. in d. l. pen. Et ista cōclusio vr̄ procedere quo ad effectum transmissionis alias autem bo. pos. non acquiritur inuito. l. iij. §. inuito. ff. e. & qd̄ dictum est de auctoritate iudicis in bonorū posses. procedit in aditione hæreditatis. in d. q. Pau. de Cast. in d. l. fin. ver. alia vtilitas est. & Ale. hic. Nulla tamen efficax ratio vr̄ allegari, quin etiam iudex supplere possit defectū tutoris in aditione hæreditatis: ar. l. ait prætor. §. qui tū. ff. de minori. ¶ In 7 glo. in verbo, competere, hæc opi. cōiter tenet, vt † dr̄ia sit inter furiosum, & infantem. Solus Ias. hic dicit, ꝙ conclusio gl. hic non ꝓcedit in hæreditate patris: quia illa sicut infanti, ita etiam furioso perfectè acquirit, ꝑp suitatem, ꝑp quam transmittitur. l. fi. §. finaūt perpetuò. s̄. de cur. fur. vnde tali casu nulla videtur dr̄ia inter infantem, & furiosum. vt ergo differētia gl. verificetur, necessarium vr̄, ponere casum in hæreditate matris, & ꝑp hoc reprehendit Odof. qui ponit casum in hęreditate patris: sed aduertendum est. vt aliàs dixi, ꝙ tex. hic vr̄ generaliter procedere, prout loquitur, & hoc in 8 bo. pos. † in qua non considerat suitas: quia ipso iure non acquirit, sed p̄ntia iudicis necessaria est. l. fi. j̄. e. & istā dr̄iam inter hæreditatē b & bo. pos. tradit Ale. in l. emancipata. j̄. e. & ibi Ias. corrigit b errorem suum hic. & idem tradit Are. in l. ventre. in xix. col. in versi. in- 9 quantum aūt. de acq. hæred. ¶ † Vlterius tamen considerandū est ꝙ dr̄ia, quam facit Ale. in d. l. emancipata. & Are. in d. l. ventre. nō vr̄ procedere generaliter: quia licet in bo. pos. requirat petitio, vel agnitio. d. l. fin. hoc vr̄ procedere qn̄ facto hoīs acquirit: sed qn̄ ex dispōne iuris acquiri debet, pt lex facere ꝙ ēt bo. pos. ipso iure acquirat. l. iij. §. fi. ff. e. no. in l. illud. §. fi. ff. de ꝯta. in l. vnic. j̄. qn̄. nō pet. par. & hoc confirmat, quia in adōne hr̄ditatis declaratio nimi reqrit. l. pro hr̄de. l. gerit. de acq. hæ. & facit tex. ī l. bonæfidei. ff. de acq. re. do. vbi aīus dr̄ esse fcī, & tñ ex potentia suitatis absque isto facto hr̄ditas acquirit: ergo idem dici pōt in bon. possit ex dispositione legis immediatè acquirat. Præterea, ratio q̃ Ale. adducit in l. emancipata. procedit in bon. pos. decretali, secus vr̄ in edictali, quæ à ꝑtore mortuo defert. Nam sicut hr̄ditas ex potentia suitatis, licet adita non sit, transmittit, cū beneficio abstinēdi. l. si quis filiū. §. j. de acq. hęr. ita vr̄ ꝙ iste qui pōt, adire hęreditatē sibi transmissam, pariter possit petere. bo. pos. l. ij. §. defert. ff. de sec. tab. l. si ita. §. qui filio. eo. tit. Et quia ꝑtor ius ciuile imitat. insti. de bo. pos. in princ. & in §. emancipati. insti. de hęr. quę ab intest. & ad hoc vr̄ tex. in l. ij. §. si quis ex libe. ff. ad Tert. vbi dr̄ ꝙ non potest dici bo. possessor ille, qui bo. pos. non accipit, nisi suus hæres pr̄i fit, ergo ibi vr̄ tex. ꝙ rō ne suitatis bo. pos. acquirat: retenta cōclusione cōi, ꝙ dr̄ia sit inter 10 infantē, & furiosum. † Rō diuersitatis vr̄, fm̄ Bart. in l. j. in fin. ff. de bo. pos. infan. dela. quia tutor maiorē habet potestatē, q̃ curator. facit tex. in l. cū in vna. §. tutor. ff. de appel. Et ista rō magis communiter approbat, vt dn̄t Ale. & Mod. hic. † & quia tutor dat ꝑsonæ 11 principaliter. l. in copulandis. C. de nup. non sic in curatore. Sed tñ ista ratio nō satisfacit: qa noīe infantis, quilibet agnoscere pōt pro alio, cū iudex suppleat l. pe. ff. e. ti. & Ale. hic. ergo nō vr̄ esse ꝑp maiorē ptātem tutoris, cū ēt à iudice suppleri possit. Et non ob. rō supradicta, ꝙ tutor dat personæ principalr: qa hoc nō habet locū in 12 furioso, † cui dat curator principalr ꝑsonę, vt no. Sal. in d. l. in copulādis. facit tex. inst. de cur. in prin. Et ꝯcludēdo cū rōne Bar. dēnt cōiungi aliæ rōnes, quas Doc. tradunt, vt dicamus ꝙ maior sit auctoritas

ADDITIONES.

a ¶ Infans. Imo si tutor, vel alius pro eo recipiat, siue de noua, siue de veteri inuestitura agatur.

b ¶ Ias. corrigit. Scilicet in d. l. emancipata. nu. 6. Sed incogitanter, quia idem mox plenius exequiens, nu. 28. 19. tenet quòd bon. pos. transmittitur non solùm ex potentia suitatis ad suos, sed etiam ex l. vnica. C. de his, qui ante aper. tab. ad omnes descendentes. Et est communis opi. & vera, quam Dec. ipse sequitur in l. seq. col. fi. non solum in prima, sed etiam in secunda, lectione. Idem etiam tenet Phil. Cor. in d. l. emancipata. & bene.

thoritas tutoris, & in infante sit nãlis defectus qui omnibus contingit & ex cursu temporis omnino cessabit, & in infante magis frequenter casus contingit:ar.l.iusto.ff.de vsucap. & not.perg. in l.ij.in prin.ff pro emp. Et ita aliàs dixi. Riminaldus hic, quem aliàs non uidi, dicit, ꝙ hæreditas vel bon.pos.nõ dicit delata furioso, qa nihil intelligit. sed ista ratio etiam militat in infante. vnde dicit spe ciale in infante, & in effectu multa effundit:& nihil dicit. vnde cõcludendum est vt superius dixi.

L. IIII. Lectura prima.

1 *Bonorum possessio non agnita non transmittitur.*
2 *Filia quando intra annum bonorum possessionem vnde liberi non agnouit, hęres eius ex toto excluditur.*
3 *Bonorum poss. agnoscens debet exprimere ex quo capite deferatur.*
4 *Dispositio.l.j.C.de ijs qui ante aper.ta.habet locum etiam in bon.poss.*

1 EMancipata. ¶Summatur ut per Bar. & Doc. hic ¶†Noto ꝙ bon.pos.non agnita, non transmittit.& in l.iij.§.acquirere.ff.e.ti. Et rõ vr̃ s̃m Bald. hic, quia bo.pos.acquirit̃ p modum facti extrinseci, ex eo ꝙ p̃ntia iudicis reqrit̃.l.fi.j̃.e.& ea q̃ sunt facti in hæredem non transmittũtur.l.cũ hr̃des.in prin.ff.de acq.pos.l.j̃.§.Sceuola.ff.si quis testa.li. ¶Sed rõ ista reprobat̃ p Cor.hic, & alios posteriores:qa restõ in integ.ad hæredes transmittit̃.l.non solum.ff. in integ. restit.& tñ in ea p̃ntia iudicis requirit̃.l. qđ si minor.§.fi. ff.de mino. ad hoc tñ vr̃ posse r̃nderi:qa in restõne ĩ inte.plerũq; tractat̃ đ dãno euitãdo & de iure quęsito recuperando:hic vero agit̃ de lucro, & de iure quærendo, qđ faciliustollit̃:ar.l.fin.§.licentia.j̃.de iu.deli.in restõne in inte. vr̃ speciale, qa conceditur pp nãlem eqtatem: vt declarat Bar.in l.j.ff.de ↄsti.prin. ¶Sed ↄ̃ Bal.magis facit, qa rõ sua respicit bo.pos.decretalẽ, in qua factum requirit̃.secus in edictali, de qua tex.hic loq vr̃. ¶Præterea ista rõ cessat in aditione hæreditatis, in qua p̃ntia iudicis non requirit̃,& tñ illa, nisi adita sit, non transmittit.l.j.§.in nouissimo.j̃.de cad.tol. In ipsa.n. transmissione non vr̃ aliqđ factum ↄsiderari, qa hr̃ditas nõ vr̃ adita, sed adeunda transmittit̃.l.si qs filium.§.j.ff.de acq.hæ.no.p gl.in l.j.in verbo, transmittere.j̃.de his q añ aper. ta. Et ita ↄ̃ Bal. & in effectu arguunt plures Moder.hic:& rõnes istæ efficaces vñr. Nisi dicamus ꝙ Bal. non loquit̃ de hæreditate, sed de bo.pos.decretali, put rõ sua oñdit:ut vr̃ loqui tex.hic ibi, si non agnouit. ergo si agnouit, transmittit̃ decretalis, cũ agnita sit, & in decretali ẽt loquitur tex.in d.l.iij.§. acquirere.ut patet ibi dũ loqt̃ đ ratihabitiõe, & ĩ tali bo.pos.decretali Bal. bñ dicit:qa decretalis dr̃. qñ acqsita est.l.j.§.decretalis.ff.de succes. edic. Sed acqri non potest, nisi p̃nte iudice agnita sit.l.fi.j̃.eo. ergo nisi agnita sit transmitti non p̃t: qa ista ut acqsita trãsmittit̃, & cũ defuncto non competeret, in hr̃dem transmitti non p̃t. l. nemo plus iuris.ff.de reg.iur. In aditione verò hæreditatis & ẽt in bo.po. edictali difficultas ↄsistit in perscrutando rõnem quare non adita, vel nõ agnita nõ transmittitur. Et in bo.pos.Cor.hic, dicebat rõnẽ esse: quia ad similitudinem hęreditatis bono. possessio conceditur.l.hæreditatis.de verbor.signific.l.ij.cod. titu. vnde sicut hæreditas non adita non transmittitur, idem est in bonor. possessio. In hæreditate verò inter al's rationes, probabilis illa vr̃, q̃ Bal.adducit in l.qñ sorore.j̃.de iu.deli.dicens, ꝙ hęreditas antequam adeat̃ non est in bonis.l.p̃tia rerum.ff.ad leg.Falc. Vñ illu d, qđ non est in bonis, ad alios transmitti non potest.l.nemo plus iuris.ff.de re.iur. Ista tñ ratio p Mod.hic impugnatur:qa licet non sit in bonis, ut tã quam hæreditas adita, & acquisita transmittit, per hoc non infert̃ quin hęreditas tanquam adeunda transmitti possit, ꝙ illa facultas adeundi, q̃ erat apud defunctum in hæredem non transferatur, Et ad hoc uideatis Bar.qui specialiter reprobat istam rõnem in l.qui duos.col.fi.ff.de re.du.dum opponit d.l.prætia rerum.& ↄcludit ꝙ hæreditas antequam adeatur non dr̃ esse in bonis, taliter ꝙ recipiat æstimationem:qa ille, cui delata est hęreditas, potest non acqrere.d.l.prætia rerum.sed respectu transmissionis bñ dr̃ esse in bonis s̃m eum.& patet, qa transmittitur in casu legis, cum antiquiorib.j̃.de iur.delibe.cum si. Aliam rõnem sentit Bar.in l.is p̃t.co.iiij. ff.de acq.hæ.quia ius adeundi non est ius q̃situm, sed est ius quærẽdum, q alteri p alterũ non acqrit̃, iõ non trãsmittit̃.& licet ista approbari videat̃ p Mod.hic, non satisfacit:qa in pluri b.casib.hr̃ditas non adita trãsmittit̃, in l.j.j̃. de his, q ante aper.tab.in l. cum antiquiorib.de iu.deli.& latè tradit Bar.in l.uentre.de acq.hære. & tñ in illis casibus agitur de iure q̃rẽdo. Difficile admodum vr̃ assignare rõnẽ concludentem, q̃ habeat locũ in r̃ã, & nõ procedat in casib. q à regula excipiuntur:nisi dicamus ꝙ ex persona defuncti iure quodam speciali, & de gratia fit transmissio in hæredẽ:arg.illius qđ dicit gl.in l.illa instõ.ff. de hęred.insti.ꝙ tradit Abb. in rub. extra de test. & iõ cum de gratia à lege hoc permittatur, non ↄcedit̃ nisi quatenus à lege hoc disponit̃. ¶†Secundò noto, ibi, nullam, ꝙ 2 filia qñ intra annum bo.pos.vñ liberi non agnouit, hæres eius vniuersaliter, & ex toto excludit̃, vt pbat̃ ĩ vniuersali negatiua nullã.licet.n.filia ipsa exclusa à primo capite vñ liberi, post annũ ex alio capite admittatur.l.j.§.sed videndum.ff.de suc.edi.l.pe.§.fi.ff. quis ordo.in hæredem tamen hæc transmiti nõ videtur, vt probatur hic, & in hoc iste tex.notabilis redditur. Et fuit ista declaratio domini Hieron.de tortis, quem frater meus more suo fideliter hic refert:licet Mod.quidam hic, hæc sibi adscribant.& per hoc iustificatur communis intellectus Bar.& Doc.hic, ꝙ ista lex etiam intelligitur, si filia mortua sit post annũ, quo casũ, licet ipsa ex primo capite excluditur, & sine dubio videtur ꝙ ex isto capite transmissio fieri non possit, vt dñt Pau.de Cas.& Ale.hic, considerato tamen alio capite ex quo filia bo.pos.petere potuisset, & ꝙ in hr̃dem hoc ius non transmittatur, casus iste nõ paruam dubitationem habuisse videtur. ¶†Tertiò noto ibi, vnde liberi. ꝙ agnoscẽs 3 bon.poss.debet exprimere ex quo capite deferatur. ita videtur pbari hic.& istum tex.ad hoc ponderauit & multum extollit And. Sic.s̃.co.in rub.in repetitione.col.35.de quo videbimus in l. quãdiu.j̃. eo. ¶†In glo.fin.in fin.circa istam gl. cõis opin.est, ꝙ dispo- 4 sitio.l.j.j̃.de his, qui ante aper.tab.habeat locum etiam in bo.poss. & ita tenet Bar.& Doc.post antiquos vt latè Ale.hic prosequitur. Contrarium tamẽ tenet Saly.hic in fin.& sequitur Ro. & ista opi. prima facie verior de iure videtur per rationes, quas Saly. & Ro adducunt, quib. Ale.& Mod.non vñr bene respondere, vt j̃.apparebit. Primò.n.arguit Saly, quia de iure prætorio regulariter bon.poss.non agnita non transmittitur.l.iij.§.acquirere.ff.e.tit. tex aũt in d.l.j.loquitur de iure ciuili in hæreditate:ergo in bono. pos. remanemus sub regula iuris prætorij. ¶Non obst.ꝙ licet d.l.j.loquatur in hæreditate, idem tamen videtur in bon.pos.cum eadem rõ sit, vt latè insistunt Ale.& posteriores hic. Quia negari hoc potest. nam qualitas bonorum poss.repugnare videtur, ex quo de sui nã non transmittitur.d.l.iij.§.acquirere. vnde qđ disponitur de hæreditate, nũquid habeat locum in bonorum pos.quãdo nã bo.poss. alteratur. nam qđ dicitur de hæreditate, quæ adiri potest vsque ad 30. anno.& qđ tp̃s continuum sit:vt no.in l.licet.j̃.de iu.deli. nullus diceret ꝙ haberet locum in bon.poss. Confirmatur hoc, quia cũ bo.pos.acquirat̃ mediãte agnitione, & p̃ntia iudicis.l.fi.j̃. e. nõ ita de facili dẽt transmitti sicut hæreditas. Et ad hoc ẽt facit, qa regula est negatiua, ꝙ bo.pos.ñ agnita nõ transmittit̃ d.l.iij.§.acqrere.ergo videt̃ p̃ualere.d.l.j.q̃ affirmatiuè loquitur:ar.l.iij.§.liberti.& qđ ibi Bar.ff.de suspec.tuto.& p ista opin.ij.efficaciter arguit Ro.hic, quia rõ.d.l.j.principaliter fuit vt nepotes & descendentes successione ascendentium fraudent̃, vt ibi expressè dr̃. Sed rõ cessat in bon.poss.ex quo venire p̃nt per illam legẽ de iure ciuili. Ale. conatur respõdere, & dicit hoc non habere locum in casib. in qb. bon.pos.necessaria est. in his.n.cessat rõ quæ p Ro. põderatur. sed ista r̃nsio prima facie non satisfacit:quia bon.pos. necessaria est qñ de iure ciuili quis succedere non põt:vt not. in l.fi.j̃.vñ legi. & tali casu non põt habere locum.d.l.j.q̃ loquit̃, qñ quis de iure ciuili vocabatur, & hoc præsupposito disponitur, quòd fiat transmissio in descendentes. vñ qđ ibi dr̃ de transmissione, extendi non põt, nisi præsuppositũ verificetur: ar.l.sed si manẽte ff.de p̃ca.facit qđ no in l.j.§.lex Fal.& qđ ibi Bar.ff.ad leg.Fal. ¶Tertiò pro ista opi. facit tex.& qđ ibi Bar.in l.j.§ ibidẽ.ff.de col.bo. vbi patet, quòd bo.pos. ↄ̃ta.quæ filio in p̃tãte cõpetebat non agnita non transmittat̃, & tñ filius in p̃tãte hæreditatem patris virtute suitatis transmittit: ergo non valet argũ de hæreditate quæ transmittitur, ad bon.pos. Ale. hic conatur r̃ndere, & dicit quòd transmissio, q̃ fit ex potentia suitatis, non põt habere locũ in bo.pos.quæ ipso iure nõ acquiritur, cùm agnitio iudicialis requirat̃.l.fin.j̃.eo.secus in transmissione, q̃ fit non ex potẽtia suitatis, in casu.d.l.j.vt latius p eũ hic, & hoc idẽ tradit Are.in l.ventre.in vj.char.ver.inquantũ aũt.de acq.hær. vbi dicit, quòd ratione suitatis hæreditas non agnita transmittitur cũ beneficio abstinendi, & hoc nõ põt habere locũ in bon. pos. quæ non acquiritur nisi mediante agnitione. Sed r̃nderi põt vt dictũ fuit in l.infantis.s̃. cod. & non vr̃ verum quòd hr̃ditas ex potentia suitatis:vt acquisita transmittatur, sed potius vt adeunda: qđ patet, qa filius non põt cõueniri à creditorib.tanq̃ hæres, licet nõ dicat se velle abstinere:vt p gl.& Doc.in l.necessarijs.ff.de acqui. hære. Sed tamen his non obstantib.à communi opi.non est recedendũ, & p r̃nsiõe ad ea q̃ supradicta sunt ↄsiderãdũ est quòd bo.pos. & hr̃ditas æquiparantur & à pari vñr pcedere, nisi quatenus ↄ̃riũ expressè disponatur:vt probatur in l.ij.ff.e.& in l.ij. §. bonorũ.cũ si.ff.ad Treb.nam prætor cõfirmat, & imitatur dispõnem iuris ciuilis.insti.eo.ti.in prin.vers.aliqñ tñ.in l.j.§.vocantur.ff.de cõtrata. in l.j.in prin.ff.si tab.test.& iõ qđ dr̃ in l.iij.§.acquirere.ff.e. ꝙ bon. pos.nõ agnita non transmittit:hoc fuit dictũ à p̃tore, ad similitudinẽ iuris ciuilis.quo cauetur, ꝙ hæreditas non agnita non transmittatur.l.j.§.in nouissimo.j̃.de cad.tol.& sic patet ꝙ in ista trãsmissione, voluit p̃tor se conformare cùm iure ciuili. Ex quo ergo à iure ciuili r̃ã antiqua limitatur, vt non habeat locũ in hæreditate ascendẽtium, descendentib.delata.d.l.j.consonat ꝙ idem dicẽdum sit in bon.pos.descendentib.delata: quia eadem ratio vr̃: vt

Doct.

Doc. hic dnt. & quia respectu transmissionis videtur facta equiparatio per iura antiqua. & per hoc patet non obstare, quod supra dicebatur, ꝙ qualitas bo. pos. videatur repugnare: quia regula quæ ponitur in d. l. iij. §. acquirere. non est ex natura peculiari bo. pos. sed ex eo ꝙ voluit prætor in hoc se conformare cum iure ciuili: & vt ista conformitas seruetur, bene congruit ꝙ noua dispositio d. l. j. habeat locum in bon. pos. ¶ Non obstat. ꝙ in bon. pos. requiratur agnitio iudicialis: quia verum est in decretali, secus in edictali, quæ ipso iure defertur. & ita etiam videtur procedere tex. in d. l. iij. §. acquirere. ibi, etenim fuit agnita bon. pos. & quæritur de ratificatione. & sic patet ꝙ de bon. pos. decretali loquitur, quæ vt acquisita transmittitur, l. j. §. decretalis. ff. de suc. edi. & per hoc respõdetur ad illud, quod supra dicitur de regula negatiua: quia non loquitur in terminis. d. l. j. vbi tractatur ꝙ hæreditas vt adeũda transmittatur. ¶ Præterea, regula negatiua attenditur, quando est magis specialis: secus si sit magis generalis: quia tunc affirmatiua præualet: arg. regulę, generi per speciem. de reg. iur. in vj. & ita videtur dicendum. ¶ Non obst. quod Rom. dicit de ratione. d. l. j. quia videtur cessare in bo. poss. ex quo de iure ciuili hæreditas potest adiri: quia respondetur ꝙ illa non videtur ratio finalis, cùm etiã absq; transmissione nepotes & descendentes potuissent venire ex successorio edicto. ¶ Et ratio d. l. j. fundatur principaliter in voto ascendentium: quæ ratio videtur militare in bon. poss. ¶ Præterea ẽt dato ꝙ illa ratio esset vera, non debet considerari in bon. pos. quę datur ad confirmationem iuris ciuilis, etiam remota necessitate: quia vbi hæreditas adiri potest de iure ciuili ibi etiam datur bon. poss. l. ij. §. defertur. l. si ita. §. qui filio. de bõ. tab. Et maximè hoc videtur procedere in casib. in quib. bon. poss. esset necessaria: vt Ale. hic dicit. ¶ Nec ob. ꝙ d. l. j. extendi non possit ad tales casus, in quibus hrditas adiri non põt: vt suprà dicebatur: quia si bene cõsideretur, hoc non vr verum. Nam quod ibi dr de hæreditate delata vt transmittatur, idem etiam dicendum est in bon. poss. delata, in omni casu, in quo delata sit, ex quo ipsa & bon. pos. æquiparantur per supradicta. Vnde sicut ibi hæreditas delata transmittitur, ita bono. poss. casu quo delata sit, debet transmitti. ¶ Vltimò non obst. tex. in d. l. j. §. ibidem. & quod ibi Bar. respõdetur vt Ale. hic dicit, quia ibi agit de transmissione, rõne suitatis, quæ fit vt de hæreditate adita, & acquisita. ¶ Nec ob. quod s. in ɔ̃rium dicebat, ꝙ immo non videtur fieri transmissio, vt de hæreditate acquisita: quia illud verum est. quando tractatur de fauore filij, ne à creditoribus molestari possit, tunc enim hæreditas acquisita non reputatur: Secus si de fauore filij tractetur, quòd hæreditas vt adita habeatur, vt hic, nam tũc vt acquisita transmitti videtur, quia beneficium abstinendi duntaxat in fauorem filij consideratur. l. si filius qui patri. vbi Barto. ff. de vulg. & pup. ¶ Vel secundò responderi potest, quòd text. in d. l. j. §. ibidem. habeat locum in bon. pos. cõtratabu. prout Barto. loquitur, quæ odiosa est, & illa non transmittitur, vt Bald. & Doct. hic dicunt in tali enim bon. pos. quæ datur contra voluntatem defuncti benè cessat ratio d. l. j. quæ in voto ascendentium fundatur.

LECTVRA II.

1 *Bonorum possessio non agnita non transmittitur.*
2 *Facti quæ sunt, non transeunt in hæredes.*
3 *Restitutio in integrum ad hæredes transmittitur.*
4 *Restitutione in integrum plerunque de damno euitando tractatur.*
5 *Restitutio in integrum, propter naturalem æquitatem conceditur.*
6 *Bonorum possessio, ad hæreditatis similitudinem conceditur.*
7 *Hæreditas ante quàm adeatur, minimè in bonis esse dicitur.*
8 *Hæreditas ante quàm adeatur, licet in bonis non sit, transmissionis tamẽ respectu in bonis esse dicitur.*
9 *Ius adeundi non est ius quæsitum, sed quærendum, quod alteri per alterum non acquiritur.*
10 *Hæreditatis transmissio in hæredem fit, ex defuncti persona iure quodam speciali.*
11 *Ius adeundi est, quędam facultas, quæ in alium transferri non potest.*
12 *Ius adeundi non transit in hæredem, sicut nec alia iura personalia.*
13 *Argumentum negatiuum, quomodo valeat.*
14 *Actiones directę per cessionem non transeunt, & tamen in hæredem transmittuntur.*
15 *Institutiones & legata, propter benemerita fiunt.*
16 *Testator cogitare videtur, quod à lege disponitur, & legis dispositioni se conformare.*
17 *Iuris dispositione idem de herede iudicatur, quod de defuncti persona.*
18 *Bonorum possessionem, si filia intra annum ex capite vnde liberi, non agnouit, eius heres ex toto excluditur.*
19 *Imperator quando ad facti contingentiam respondet, quę in legibus dubitandi ratio requiratur.*
20 *Bonorum possessionem agnoscens, debet exprimere, ex quo capite deferatur.*
21 *Vendicatio, etiam ad ius vniuersale adaptatur.*
22 *Dispositio legis primę, de his qui ante apertas tabulas, in bonorum possessione locum habet.*
23 *Bonorum possessio non agnita, non transmittitur.*
24 *Regula negatiua dicitur esse, quę preualet.*
25 *Successionis ratio ne descendentes defraudentur in bonorum possessione, cessat ex quo de iure ciuili venire possunt.*
26 *Bonorũ possessio necessaria est, quãdo quis de iure ciuili succedere non potest.*
27 *Bonorũ pos. quæ filio in potestate competit, quo casu, ad hæredem non transmittatur.*
28 *Hæreditas & bonorum possessio, à pari procedunt.*
29 *Prætor ius imitatur, & iuris ciuilis dispositionem confirmat.*
30 *Duo quando à lege antiqua æquiparata sunt, noua dispositio in vno facta, in altero locum habet.*
31 *Regula negatiua, quę semper ferè præualet, quo casu locum non habeat.*
32 *Bonorum possessio contratabulas odiosa est.*
33 *Bonorum possessio contratabulas contra voluntatem defuncti datur.*
34 *Lex quæ ad bonorũ possessionẽ extẽditur, cum qualitatib. suis extendi debet.*
35 *Filio maior fauor præstatur, quàm testamento.*
36 *Querela, ad rumpendum testamentum transmittitur.*

1 Emancipata. ¶ Not. † ꝙ bonorũ possessio nõ agnita, nõ trãsmittit. l. iij. §. acqrere. ff. eo. & rõ fm Bal. hic vr, qa illa acqrit p modũ facti extrinseci: qa põtia iudicis reqrit. l. fi. ɔ̃. e. † & ea q̃ sunt facti, nõ
2 trãseũt in hrdes. l. cũ hrdes. ff. de acq. pos. l. j. § Scæuola. ff. si qs test.
3 li. Sed rõ ista reprobat p Cor. hic, & alios posteriores: † qa restõ in integrum ad hrdes transmittitur. l. non solũ. de resti. in integ. & tñ
4 in ea põtia iudicis requirit. l. qđ si minor. §. fin. ff. de minorib. † Ad hoc põt rñderi, ꝙ in restõne in integrũ plerũque tractat de dãno euitãdo: hic aũt agit de lucro, qđ facilius tollit: ar. l. fi. §. licẽtia. ɔ̃. de
5 iu. dele. & spãle vr in restitutione in integrũ, † q̃ pp ęquitatem nãlẽ cõcedit. vt no. Bar. in l. j. ff. de cõsti. prin. Sed ɔ̃ rõnem Bal. magis facit, qa rõ sua respicit bon. pos. decretalẽ in qua factũ requirit: nõ sic vr in bon. pos. edictali q̃ à lege ɔcedit. Præterea rõ Bald. cessat in aditione hære litatis, & tñ illa non adita, nõ transmittitur. l. vnica. §. in nouissimo. C. de cad. tol. Vr tñ posse rñderi, ꝙ Bald. loquit in bon poss. decretali, prout rõ sua oñdit: & vr loqui tex. hic, ibi si nõ agnouit, ergo si agnouit, transmittit decretalis, cum agnita sit. l. j. § decretalis. de suc. edic. & in decretali etiam loquitur text. in d. l. iij. § acquirere. ibi, dum loquit de ratihabitione: sed in edictali, & in hæreditate difficile est assignare rõnem, quare non agnita, vel
6 adita non transmittitur. Cor. hic in bon. poss. dicebat, † ꝙ bo. pos. conceditur ad similitudinem hæreditatis. l. ij. ff. eo. l. hæreditatis. de verb. sign. Vñ sicut hæreditas non adita nõ transmittit, idem vr esse in bon. pos. Est ergo perscrutandũ in hæreditate de rõne. & fm
7 Bal. in l. qm sororẽ. ɔ̃. de iu. deli. † rõ est, qa hæreditas añ quã adeatur, non dr esse in bonis. l. ptia rerum. ff. ad leg. Fal. vñ qđ non est in bonis, transmitti non põt. Sed ista rõ impugnatur per Mod. hic: qa licet nõ sit in bonis, vt acquisita, per hoc non tollit qn tanq̃ adeũda transmitti possit: & ꝙ illa facultas adeundi, q̃ erat apud defunctum, transferat in hæredem. & hoc expressè dicit Bar. in l. q duos. col. fin. ff. de reb. dub. vbi spãliter impugnat istã rõnẽ, dũ opponit
8 de l. ptia rerum. † & dicit ꝙ hæreditas licet ante quã adeat, non sit in bonis, respectu tñ transmissionis dr esse in bonis: vt patet in l. cũ
9 antiquiorib. ɔ̃. de iu. deli. in l. vni. ɔ̃. de his, q ante aper. tab. † Aliam rõnem adducit Bar. in l. is põt. col. 4. de acq. hære. quia ius adeũdi non est ius q̃situ, sed q̃rẽdũ qđ alteri per alterũ non acquirit: iõ nõ transmittit. & licet Mod. videatur transire cum ista rõne, nõ satisfacit: quia in plurib. casi hæreditas nõ adita transmittit, vt patet in iurib. pallegatis: & tñ in illis casib. agit de iure q̃rẽdo & Bar ipse re-
10 probat istã rõnẽ in d. l. q duos. ¶ † Vltimò vr dicẽdũ, ꝙ in hæredẽ fit transmissio ex persona defuncti iure quodã spãli: vt not. p gl. in l. illa in instõ. de heredi. insti. & per Abb. in rub. de test. & cum de gra hoc cõcedat, nõ habet locum, nisi quatenus à lege cõcedat, & lex
11 noluit ꝙ nõ adita non transmittat. † & adde ꝙ Riminaldus (quẽ alias non vidi) aliã rõnem adducit: quia ius adeũdi est quædam facultas, q̃ in alium transferri non põt. l. apud Iul. §. si quid alicui de
12 le. j. & iõ nõ transit in hæredẽ, † sicut nec alia iura personalia. l. qa personale. ff. sol. ma & adhoc facit, qa ius adeundi residet in persona filij, vel serui. l. inde Neratius. ff. ad leg. aquil. & nõ trãsit in pñm, vel dñm: vt no. Bar. in l. is, q hæres. §. fin. in l. is põt. col. 4. de acquir. hær. & sic vr ius personale: iõ non transit in aliũ, & transmitti non põt. l. ex plurib. ff. de admi. tu. Sed ista rõ ẽt nõ satisfacit quia istud argñ ẽt haberet locũ in d. l. cum antiquiorib. & i d. l. vnica. de his, qui. añ aper. tab. & nõ valet argm: quia licet aliquid cedi non possit,
13 non sequitur, ꝙ in hæredem transmitti nõ possit. † nam argñ negatiuũ valet hoc modo. Si nõ transit in hrdem, ergo cedi nõ põt, & ita loquit tex. in d. l. ex plurib. Econtra autem si non põt cedi ergo non transit in hæredem: pña non valet, vt pbat in l. si stipulatus
14 fuerim illud, aut illud. de verb. ob. & ibi Alexan. † & hoc patet in actionib. directis, q̃ non transeunt p cessionẽ, & tñ in hrdẽ trãsmittunt, vt tradunt Mod. in l. iij. ɔ̃. de fideic. Quidã alij adducũt nouã rõnẽ, & dñt ꝙ hrditas non adita, nõ transmittit pp volũtatẽ testõris, qui, si vnũ instituit, cogitauit de illo, & alius, de quo nõ cogitabit

15 vlt. admitti non debet: † quia instões, & legata fiunt pp bñmerita. l. nec adiecit. ff. pro socio. Sed ista rō ēt non placet: quia trāsmissio regulat potius à dispōne legis, q̄ à voluntate testoris. hoc patet, quia legata purè in hr̄dem transmittunt. Secus est in hr̄ditate non adita. l. vnica. §. in nouissimo. j. de cad. tol. Vñ f̄m voluntatē testatoris præsumptā, ita deberet trāsmitti hr̄ditas, sicut legatū: & assumptū. s. factum nō est verū; ꝙ qui vnū instituit. non cogitauit
16 de hr̄de: quia immo vr̄ cogitare de hr̄de: † quia testator cogitare vr̄ qđ disponit à lege, & ꝯfirmare se cū dispositione legis: vt not. Bar. in l. hr̄des mei. §. cū ita. ff. ad Treb. in l. vt iurisiurādi. §. si liberi. de ope. lib cum si. vt tradit Alex. in consi. 87. visis codicilis. col. vj. lib. ij. & in cōsi. 103. visis scripturis. col. iij. e. lib. & dixi in ꝯsi. 257.
17 col. ij. † Iura aūt dñt, ꝙ de hærede idē iudicatur, qđ de p̄sona defuncti. l. hærede. ff. de regul. iu. §. j. in auc. de iureiu. à mo. p̄sti. & facit tex. in l. si pcm. ff. de prob cū si. vt dixi in d. l. herede. & qđ dictū est, legata fieri pp benemerita, illud nō habet locum in legatis, quæ relinquunt ꝯiunctis: vt probat in l. tutor. §. quæ tutorib de exc. tut.
18 vnde dicendū est vt s. dixi. ¶ † Secundò no. ibi, nullā, ꝙ filia, quæ intra annū bonor. possessionē nō agnouit ex capite vnde liberi, hr̄s eius ex toto excludit, vt probat in illa negatiua nullā. licet enim filia ipsa si viueret, exclusa ex vno capite: ex alio admittat. l. j. §. sed videndum. ff. de suc. edic. in hærede tñ hoc transire nō vr̄, vt probat hic in illo verbo nullā. & hoc modo tex. hic vr̄ hr̄e non paruā dubitationem: vt plerique Mod. hic dñt, & aliàs dixi. Adde tñ, ꝙ illa verba, intra annū, vñr posita sine ministerio, exprimendo qđ tacitè intelligebat & tex. simpliciter voluit dicere, ꝙ bo. pos. non transmittit, & Imperator hic rñdet ad q̄ōnem facti occurrentis f̄m re
19 gulam d. l. iij. § acquirere. † Et alia rō dubitandi non requirit in le-
20 gib. C. qñ Impertaor rñdet ad cōtingentiā facti. ¶ † Tertiò no. ibi, vñ liberi, ꝙ agnoscens bō. pos. debet exprimere ex quo capite deferat & istum tex. ad hoc notauit And. Sic. in rub. s. e. col. 35. Sed tñ hoc non vr̄ probari hic: quia sunt verba Imperatoris, referentis casum, non aūt fuerunt verba partis petentis bo. pos. ¶ Quar-
21 tò & vltimò no. ibi, vendicationē, † ꝙ vendicatio ēt ad ius vniuersale adaptat, & ad idē tex. in l. pe. j. de carb. edic. in l. vnica. j. de his, qui ante a p. tab. in l. si ita. §. qui filio. ff. de f̄m tab. & in l. facultas. C. de iu. fisc. lib. x. Et hoc largo modo intelligit: qa p̄prie vendicatio dr̄ in reb. particularib. l. vendicatio. ff. de rei vē. & no. Ab. in c. cū vene
22 rabil. de exce. in ij. no. ¶ In gl. fi. circa istā gl. † cōis opi. est, ꝙ dispositio. l. vnicæ. j. de his, qui añ aper. tab. habeat locū in bon. pos. & ita tenet Bar. & alij, quos Ale. refert. Sal. hic tenet ꝯrium, & Ro. idem sequit. & ista opi. prima facie verior vr̄, per rōnes, quas adducunt Sal. & Ro. quib. Alex. & Mod. nō vñr bene rñdere. Primò enim ar-
23 guit Sal. † quia bo. pos. nō agnita, nō transmittit. l. iij. §. acquirere. ff. e. & ista rr̄a nō reperit limitata, quia tex. in d. l. vnica. loquit in hr̄ditate. Ale. rñdet ꝙ eadē ratio vr̄ in bo. pos. quo casu dispō iur. ciuil. facta in hr̄ditate habet locum in bonor. pos. l. j. §. bonorū. ff. ad Treb. Sed replicari pōt, ꝙ tex. in d. §. bonorū. nō habet rr̄am in ꝯ-
24 riū, prout in casu vr̄ in d. §. acquirere. † & illa rr̄a est negatiua, quæ ꝓualet d. l. primæ, quæ affirmatiuè loquit. l. iij. §. suspecti. vbi Bart. ff.
25 de susp. tu. † Scđò pro ista p̄te arguit Ro. p rōnem exp̄ssam in d. l. ne descendētes fraudent successione: nā rō ista vr̄ cessare in bon. pos. Ex quo venire p̄nt de iure ciuili. d. l. j. Ale. rñdet, ꝙ rō prædicta cessaret in casib. in qb. ēt hodie est necessaria bo. pos. Sed ista esset magna restrictio ad text. d. l. primæ. ꝙ solū hr̄et locum, qñ bo. pos.
26 esset necessaria: & qa bo. pos. vr̄ necessaria. qñ quis non pōt de iu. ciuili succedere: vt no. in l. fi. j. vñ leg. Et hoc nō pōt verificari in d. l. j. vbi de iure ciuili admittit. Mod. rñdent. ꝙ illa rō ibi expressa, vr̄ impulsiua, nō finalis: quia rō finalis vr̄ pp coniunctionē sanguinis. Sed replicari pōt, ꝙ rō sanguinis considerat cum illa qualitate, ne
27 fraudent successione ascendentiū: & sic illa rō finalis vr̄: † Tertio adducit text. in l. j. §. ibidē. ff. de col. bo. vbi bo. pos. ꝯta. quæ filio in p̄tāte competit, ad hr̄dē nō trāsmittit: tñ filius in potestate hr̄ditatē transmittit: ergo non vr̄ valere argū de hr̄ditate ab bo. pos. in transmissione. Ale. rñdet ꝙ transmissio, quæ sit ex potentia suitatis, nō pōt hr̄e locū in bo. pos. in qua fcīa requirit. l. fi. j. e. Sed replicari pōt, hoc hr̄e locū in decretali sed non in edictali, per ea quæ dicta sunt in l. infantis. s. e. Prædictis tñ non obstātib. nō vr̄ recedendū à
28 cōi opi. † Quia hr̄ditas & bo. pos. à pari ꝓcedunt. l. ij. ff. e. l. j. §. bonorū. ad Tre. bñ facit tex. in l. in ꝯditionib. §. si p̄ronus. de ꝯd. & de. & in l. is, qui in p̄tāte. §. fi. de leg. p̄st in l. iiij. in prin. de cond. & de. in quib. iurib. patet, ꝙ illa ꝯditio si hr̄s erit, verificatur in bon. possess.
29 fore. † & prætor imitat, & ꝯfirmat dispositionē iur. ciuilis. insti. e. in prin. in ver. aliqñ tñ. in l. j. §. vocant. ff. de ꝯta. in l. j. in prin. ff. si tab. test. in l. ij. §. primo gradu aūt. in l. si ita scriptū. §. qui filio. ff. de f̄m tab. & bo. poss. sicut hr̄ditas non agnita, non trāsmittit. d. l. iij. §. acquirere. & in l. vnica. §. in nouissimo. j. de cad. tol. & iō cū rr̄a iure ciuili limitata sit in descendentib. d. l. j. idem vr̄ dicendū in bo. pos.
30 † qa qñ duo æqparata sunt à lege antiqua, noua dispositio fcā in vno, hr̄et locū in altero: vt no. p gl. fi. in l. si qs seruo. s. de fur. in l. qđ verò. ff. de leg. no. Bar. in l. vt tm. ff. de ser. corrup. Et ista rr̄a ēt ꝓcedit in mā correctoria, vt no. Bar. in l. Marcellus. ff. ad Tre. Non ob. allegata in ꝯrium, & primò ꝙ nā bo. pos. repugnare vr̄: qa hoc nō est verū, vt patet p s. dcā. Nō ob. ꝙ rr̄a quæ hr̄ in d. l. iij. §. acquirere.
31 † sit negatiua, † quæ vr̄ ꝓualere: qa hoc nō habet locū in isto casu in quo dispositio. d. l. j. est magis specialis, & gñi p speciē derogat, in regula generi. de reg. in vj. Nō ob. ꝙ cessat rō. d. l. j. in bo. pos. qa dato ꝙ cessaret, dat bo. pos. ad confirmandū, vt in d. l. j. §. vocant. cū si. s. alleg. & quia rō, quæ ibi allegat, añ illā legē ita habebat locū in bo. pos. sicut in hr̄ditate: qa à pari ꝓcedebant, iō ꝯsonat ꝙ illa ꝓuisio ita fcā sit in bo. pos. sicut in hr̄ditate. Non ob. text. in d. l. j. §. ibidē. quia loquit in bonor. pos. ꝯta. in qua ille tex. limitat f̄m Bal. hic: de quo j. dicā. Vel scđò, & melius, ille tex. loquit f̄m rr̄am iuris anti qui, in d. l. iij. §. acquirere. secus est hodie d. l. j. Non ob. ꝙ verba d. l. j. nō vñr ꝯuenire bo. pos. dū loquit de scriptis hr̄dib. & dū dr̄, siue nouerint se scriptos hr̄des, siue ignorauerint. & ista distinctio nō cadit in bo. possessore, in quo sola scīa considerat. l. ij. s. eo. quia rñdet, ꝙ dato ꝙ verba non ꝯuenirent, cōis opi. vr̄ ꝓcedere per viam extensionis. ¶ Limitat tñ cōis opi. † vt non habeat locū in bo. pos.
32 ꝯta. a quæ odiosa est: quia impugnat testm̄, vt Bal. hic concludit, & a sequit Alex. & idem dñt Mod. hic per tex. in d. l. j. in fi. qui loquit in descendentib. qui hñt voluntatē defuncti: quæ rō cessat in bo. pos.
33 ꝯta. † quæ dat ꝯ voluntatē defuncti. l. sed cū patrono. §. j. ff. e. † Et
34 hoc confirmat, quia d. l. j. q̄ extendit ad bo. pos. extendi debet cum qualitatib. suis. l. Pomponius. §. cū quis. de acqui. pos. & sic tex. in d.
35 l. j. §. ibidē. qui loquit in bo. pos. ꝯta. remanet incorrectus. † Sed tñ aduertendū est, quia maior fauor p̄statur filio, q̄ testō, vt patet: qa illi dat ꝯta. & querela ad rumpendū testm̄. s. vt liberis. j. de colla. l.
36 j. in prin. de le. præstan. † & quærela transmittit. l. si qs filiū. s. de inof. test. ergo idē in bo. pos. qa æquiparant. d. l. vt liberis. & per hoc tollit rō Bal. Non ob. d. l. q̄ ꝯsiderat voluntatē defuncti: quia intelligit, nisi agat de filiis præteritis, vel ex hæredatis: quia illis magis fauet, & text. in d. l. j. intelligitur in descendentibus, qui non sunt sui heredes, quibus nō dat ꝯtrab. nec quærela, vt colligitur ibi, dū loquitur de auito desiderio, vel proauito, de filiis non dicitur: quia in filiis suis heredibus, non erat necessaria prouisio illius legis.

ADDITIO.

a ¶ Contrata. Idem Philipp. Corn. & Iaso. hic.

LEX V. Lectura prima.

1 *Ignoranti & dubitanti delatam sibi hereditatem, tempus non currit.*
2 *Dubitans, qui de facili potest certiorari, non habetur pro ignorante.*
3 *Dubitans & ignorans, in contractibus non excusatur.*
4 *Pars tenet rñdere ad interrogata à iudice, ex quo capite delata sit hereditas.*
5 *Ignoranti tempus non currit.*

Vandiu. ¶ Summatur vt per Bart. & Doct. hic.
1 ¶ † Primò no. ꝙ sicut ignoranti delatam sibi bo. pos. tp̄s non currit, vt l. ij. s. eo. ita nec dubitanti, vt hic. & sic dubius, & ignorans equiparant. l. ij. in prin. ff. quis ordo. l. fi. s. de condi. inde. & in l. manifestissimi. §. finaūt nescius. & ibi Bar. s. de furt. ad idem text. in l. de statu. ff. de testa. & rō hic manifesta vr̄: quia ad hoc vt tp̄s currat, scīa præcisè requirit. l. ij. s. e. vnde sicut ignoranti tp̄s non currit, ita pariter & dubitanti: quia dubitans non dr̄ scire: vt per gl. in d l. de statu. ff. de test. & no. Bar. in l. admonendi. col. iiij. ff. de iureiu. & ista declaratio applicari p̄t in oībus iurib. s. allegatis: quia in oīb. dictis casib. scīa & certitudo requiritur: non ergo mirum si dubietas, & ignorantia excludatur. Ex quo infertur, ꝙ principaliter nō equiparantur in dictis iuribus dubius, & ignorans, vt Doctores dñt. Sed in cōsequentiā hoc sequitur: quia neutro casu scīa, vel certitudo hr̄ prout p̄cisè requi
2 ritur. ¶ † Et retenta ꝯclone, ꝙ dubitans & ignorās æquiparant, limitatur nisi talis dubitans de facili certiorari possit. ita Ale. hic & Mod. sequuntur, allegando Bal. in d. l. manifestissimi. col. iiij. versi. vlterius quæro. vbi allegat glo. in l. locus. ff. de acqui. pos. facit text. quē Ale. adducit in l. rr̄a. §. sed facti. ff. de iur. & fac. igno. Sed considerandū est, ꝙ idē esset in ignorantia: quia nō excusatur ignorans, qui de facili certiorari possit, sed ꝓ sciente hr̄ l. si duo. ibi, scit aut scire potuit, & ibi gl. & Bald. ff. de acqui. hær. facit tex. in l. qui ꝯ. vbi Bal. s. de incest. nup. & in c. ij. cum gl de tē. or. in vj. & tex. in d. l. rr̄a. §. sed facti. loquitur de ignorante. & ita ēt in hoc dubitans & ignorans æquiparant, & sic limitatio p̄dicta vera non vr̄: nec Bald. in d. l. manifestissimi. hoc p̄cisè dicit de dubitante. sed dcm̄ eius respicit vtrunq; dubitantē, & ignorantē, vt ex s. ꝓximè dictis eius colligit. Benè verum est, ꝙ dubitans facilius pōt, & debet q̄rere, vt declaretur de dubio, qđ habet, q̄ ignorans, cui sit ignorantia probabilis, si nihil imputari pōt. ¶ Secundò, ꝯclo p̄dicta limitatur non habere
3 locū in ꝯhente: † quia dubitans sicut ignorans non excusatur: vt no. Bald. in c. j. §. in persona. per q̄ los fiat inuest. quia f̄m eū, qui cū alio ꝯhit, debet inquirere qualitatē eius. l. qui cū alio. ff. de reg. iur. Sed ista rō ēt vr̄ habere locū in ignorante: quia text. in d. l. qui cum alio. quem Bal. allegat, dicit ꝙ debet esse certus: ergo non excusatur dubitans, vel ignorans: & sic etiam isto casu ignorans & dubitans

tans æquiparari vñr. ꝫ Bal. & Mod. hic. ¶ Scdò no. ibi, ex qũo capite, ꝙ agnoscens bon. pos. dẽt exprimere, ex quo capite sibi deferat ita vr̃ probari hic. Sed rñdet ꝙ tex. hic loquit fm iura antiqua: secus vr̃ hodie. l. fin. ꝭ eo. & ita Pau. de Ca. hic. Sed illa rñsio dubia vr̃, qa tex. in d. l. fin. verba inania excludit, & nihil vr̃ innouare circa hoc, qđ est de substantialib. vt de iure suo certius sit. l. ꝙ si dubitet. ff. de acq. hær. ¶ Vñ scdò Ale. rñdet, ꝙ erat hic incertum, qs eẽt proximior, vt quia frater defuncti nolens petere bon. pos. ex capite vñ legi. dubitaba an extarent liberi, qb. cõpeteret bon. pos. ex. j. capite liberorũ. quasi dicat Ale. licet agnoscẽs dẽat esse certus ex quo capite bon. pos. sibi delata sit, vt hic dr̃, & tex. in l. cũ qdã. §. j. d. l. qđ si dubitet de acq. hæ. ꝑ hoc tñ nõ infert ꝙ ille, q agnoscit, exprimere teneat. & ita vr̃ velle Ale. hic, cuius rñsionem non gustatis verbis eius Ias. hic sibi adscribit, dicẽs ꝙ Ale. rñdet diuinãdo, ꝙ in ista l. mortuus erat frater, & ignorabatur an filios reliquisset nã qđ de fratre mortuo Ale. dicit, grã exempli loquit, ad illud, qđ expresse in tex. dr̃ ibi, quandiu incertum est, & sic non diuinat Ale. ponendo exemplum ad illud, qđ expressè text. dicit. per hoc. n. videtur Ale. restringere se ꝑcise ad talẽ casum: quia exempla, vt dici solet non restringunt dispositionem. §. hactenus. instit. de grad. ¶ Secũdò ꝙ debeat exprimi, ex quo capite quis agnoscit bon. poss. tenet Bald. in rub. s̃. eod. in 3. col. in j. q. dum inquit, ꝙ non sufficit dicere coram iudice, agnosco bo. pos. nisi qualitas eius exprimatur, cum. n. agnosci debeat in pñtia iudicis. l. fin. ꝭ eo. nisi iudex intelligat ex quo capite deferatur, non dicitur esse pñs. l. coram. ff. de verb. sig. ¶ Sed potest responderi vt Ale. hic dicit, ꝙ satis potest iudex intelligere, licet bono. poss. generaliter petatur, vt in simili hr̃ de libello generali, q admittitur, nisi opponatur. l. fin. ꝭ de anna. excep. ¶ Et hoc dummodo colligatur ex narratis, qđ actor velit: alias etiã parte non opponente, libellus gñalis non procedit: vt no. Bar. dicit in trac. ad reprimendum. in verbo, figura iudicij. col. ij. ¶ Tertiò pro ista opi. facit tex. in l. fin. ff. de lib. & posth. Sed rñdetur fm Ale. hic, ꝙ ibi loquit de iure antiquo, à quo decretum requirebatur: secus hodie. l. fin. ꝭ. eod. Secundò responderi potest, ꝙ ibi exprimit vna species bon. possessionis quæ competebat: vnde illa species ad illũ non applicatur: quia vna species aliam non comprehendit: secus videtur in ista quæstione vbi agnitio fuit facta generaliter, quo casu genus speciem competẽtem complectitur. ¶ Quartò, videtur tex. in l. emancipata. s̃. co. ibi, vnde liberi & ibi notatum fuit. Sed respondetur, ꝙ illa sunt verba narratoria legislatoris, quæ dispositionem non inducunt, vt per glo. in c. auditis. de elec. & in l. j. ꝭ. qñ non pet. partes. cum si. vt ibi dicam. ¶ Vel secundò ad illum tex. & omnia alia iura. s̃. alle. & similia, responderi potest, ꝙ satis est. ꝙ narret factũ taliter, ꝙ colligi possit ex quo capite bo. pos. deferat, vt in simili de actione dr̃: nam licet plura iura videantur velle, ꝙ nomẽ actionis in libello exprimatur. l. aduersus. ꝭ. de excep. ibi, proposita actione. ꝭ de interdi. cum si. tñ satis exprimi dr̃, narrando factum taliter, ꝙ qualitas actionis demonstretur. vt Bar. concludit in l. j. in prin. ff. de eden. & tradunt Cyn. Bald. & alij, in l. edita. s̃. de eden. & sic eo. modo declarari põt tex. in d. l. emãcipata vers. vñ liberi. cũ si. ¶ Secunda principalis opi. fuit eiusdẽ Bal. in l. fin. ꝭ. eo. in fin. vbi cõcludit, ꝙ in agnoscẽdo bo. pos. nõ sit opus exprimere ex quo capite delata sit. & hoc ꝑ illũ tex. dũ dr̃ ꝙ qualiscũq; attestatio sufficit. Sed rñderi põt, vt s̃. dixi, ꝙ ille tex. voluit excludere verba inania. vt ibi expressè dr̃: & non vr̃ aliqd mutare in substantialib. Vel secundò dici põt, ꝙ illa verba, qualiscũq; attestatio, intelligitur, s. ltĩma. vt in simili per gl. in §. sed hec solẽnia. instit. de verb. ob. & in l. ij. §. ꝑtor ait. ff. q̃ satisd. cog. cũ si. vt dixi in ru. ex de ꝓba. ¶ Et quia hoc mõ ẽt verba illa satis operantur, quia decretũ excludit: quod olim reqrebat. ¶ Secundò ꝓ ista opi. iura plura adducunt, in quib. simpliciter dr̃ agnitã fuisse bo. poss. in l. j. ꝭ. qñ non pet. par. in l. j. ꝭ. vñ leg. l. iij. s̃. de iur. & fac. igno. & sic in dictis iurib. expressum non fuit, ex quo capite delata esset bonorũ possessio. Sed rñderi põt, ꝙ in dictis iurib. nõ qrebat de mõ agnoscẽdi bo. pos. sed de alio dubio agebat. vnde qđ incidenter ibi dr̃ fuisse bo. pos. itelr ltĩmo & debito mõ, fm qđ ꝑ alia iura disponebat. Item illa vñr verba narratoria, quæ nõ disponunt: vt s̃. dictũ est. ¶ Retenta tñ ista. ij. opi. q̃ magis *communiter* approbat, limitat, fm Bal. hic, nisi iste, qui gñaliter dicit bo. pos. sibi cõpetere, si à iudice interrogetur ex quo ca-
4 pite delata sit: † qa tunc rñdere tenet. arg. eius, qđ de teste dr̃, vt ꝑ glo. in l. solam. s̃. de testi. ¶ Pau. de. Cast. hic vr̃ reprobare: quia cũ hodie non requirat decretũ, iudex non habet interrogare, ex quo ipse nihil habet agere. & hoc sequit Ale. & Cor. ĩ rub s̃. eo. vbi fm eum, vnam rõnem adducit: qa eo ipso ꝙ qs petit bo. pos. corã iudice, statim bo. pos. qrit, ex quo iudex nihil agere hẽt, vñ ĩterrogatio, quæ postea sequit, bon. pos. iam qsitam auferre non dẽt. ¶ Sed tñ huic rõni, & ad illud, qđ dicit Pau. de Ca. rñderi põt, & qñ iudex nihil dicit, præsumitur quod ex narratis instructus sit, & intelligatur q̃ bo. pos. competat: merito acqrit: qa intelligẽtia iudicis ꝓsumptiuè ꝯcurrit: q̃ rõ cessat iudice interogãte. & sic tollit ꝙ dicit Pau. de Ca. qa intelligẽtia iudicis reqrit. Et qđ dicit Cor. qa non est verũ, ꝙ bo. pos. statim q̃sita sit, si interrogatio iudicis sequatur. ¶ Secunda ꝑdicta ꝯclo declaratur, vt hẽat locũ, dũmõ ex narratis colligi possit ex quo capite bonorũ possessio postulet: aĩs secus, ꝑut de actione ꝓposita in libello dici solet: vt ꝑ Bar. & Doc. in l. j. in prin. ff. de eden. Et hoc mõ opi. ꝯcordari pñt. & fuit ista declaratio Ro. in rub. s̃. eo. q̃ pleriq; Mod. hic sibi ascribũt. ¶ Vltimò noto, ꝙ ignorãti tp̃s ñ currit de quo instãt Bal. & Sal. & dicit Ale. ꝙ eorũ doctrina nõ est vera dum ꝯcludũt ꝙ vbi negligẽtia reqrit, tp̃s ignorauti non currit, nam ꝫ hoc vr̃ tex. in l. fi. ꝭ. de ꝑscri. lon. tem. vbi tempus ignoranri currit, & tñ illa ꝑscriptio inducta est in odium negligẽtis. l. si cũ glo. ꝭ. de edi. diu. Adr. tol. ita Ale. hic, quẽ alii posteriores seq vñr, sed tñ rñderi pt, ꝙ in casu d. l. fi. nõ ꝯsideraẽ negligentia ꝑpriẽ ꝑut cadit in vitiũ & culpã: qa talis negligẽtia in ignorãtẽ nõ cadit: sed capit negligentia largo mõ ꝑ simplici cessatione, absq; culpa, vt no. ꝑ illũ tex. & similia iura declarat Pau. de Ca. ꝯs. 298. visis & ponderatis oĩb. circa fi. dũ alle. quod hr̃. in l. j. §. cãæ. ff. de ædi. edi. Bald. verò & Sal. hic loquuntur de vera & propria negligentia, quæ in ignorante non cadit.

LECTVRA II.

1 *Quæstio facti dicitur vbi pro constanti nihil ponitur, quæstio vero iuris est, quã do de facto posito pro constanti & certo: queritur quid iuris.*
2 *In facto potius, quàm in iure consistit illud, quod cuiusque intersit.*
3 *Ius ex facto oritur.*
4 *Consilium diuersum redditur, secundum punctorum diuersitatem.*
5 *Bonorum possessione delata sicut ignoranti non currit tempus, ita nec dubitã ti, ergo dubius & ignorans æquiparantur.*
6 *Præscribens, qui habet conscientiam dubiam, an bonæfidei dicatur.*
7 *Præscriptione inchoare non potest ille, qui dubitat.*
8 *Præscriptionis in interruptione, mala fides requiritur, quæ ex dubitatione non habetur.*
9 *Dubitatio inter bonam & malam fidem medium tenet.*
10 *Præscriptionis ad hoc vt tempus currat, præcisè scientia requiritur, vnde sicut ignoranti tempus non currit, ita nec dubitanti.*
11 *Dubitans certitudinem non habet, & ideo non dicitur scire.*
12 *Dubitans & ignorans an æquiparentur.*
13 *Ignorans, qui de facili certiorari potest, non excusatur.*
14 *Impeditus non videtur, quid de facili impedimentum remouere potest.*
15 *Contrahens dubitans non excusatur, sicut ignorans.*
16 *Bono. pos. agnoscens, exprimere debet ex quo capite sibi deferatur. & nume. 23. & 25.*
17 *Aditio, solo animo fit.*
18 *Bonorum possessio non diceretur agnita coram iudice, nisi iudex intelligeret.*
19 *Generaliter etiam in libello, in probationibus liquidari debet.*
20 *Filius præteritus quo casu intentare potest contra tabulas.*
21 *Conditio nihil ponit in esse.*
22 *Narratiua verba Imperatoris non disponunt.*
23 *Bon. pos. qui simpliciter dicit sibi competere, si interrogatus fuerit à iudice, ex quo capite sibi delata fuerit, respondere tenetur.*
24 *Actus, qui sequitur, in actu precedenti intentionem declarat.*
25 *Bonorum pos. ex quo capite postuletur, si ex narratis colligi possit, interrogatus respondere tenetur.*
26 *Tempus, ignoranti non currit.*
27 *Negligentia prout cadit in vitium, & culpam, quo casu non consideratur.*

1 QVandiu. ¶ In tex. ibi, per facti q̃onẽ. † q̃o facti dr̃, vbi ꝓ ꝯstanti nihil ponit: & q̃o iuris est, qñ facto posito ꝓ ꝯstãti, & certo. qrit qd iuris: vt no. Ang. in l. cum quẽ. § iudicib. ff. de iudi. & in l. Arethusa. ff. de statu homi. & in casu nr̃o hic q̃o facti vr̃, an defunctus fecerit testm̃: & q̃o facti est potius, quã iuris qa prior natus sit ex dob. l. idẽ erit. in fin. ff. de sta. ho.
2 in l. Herennius. de ver. sig. dr̃ facti, ñ iuris, hãc q̃onẽ † & quatenus cuiusq; intersit, in facto potius, quã in iure ꝯsistit. l. quatenus. ff. de re.
3 iur. cũ si. vt dixi ibi & bene tex. hic perscrutatur, q̃onẽ facti: † quia ex facto ius oritur. l. si ex plagis. §. in cliuo. ff. ad l. Aquil. & dicit Bal.
4 in cons. 12. qdam noĩe Angelutius. li. ij. † ꝙ fm diuersitatem punctorũ, diuersum redditur consiliũ. Et dicit Albe. in d. §. in cliuo. ꝙ ex modica mutatione facti, totũ ius mutatur. & dixi in l. ꝓcib. in ij.
5 no. ꝭ. de impub. ¶ No. j. † ꝙ sicut ignoranti delatam sibi bon. poss. tp̃s non currit. l. ij. s̃. e. ita nec dubitanti: & sic dubius, & ignorans æquiparantur. l. ij. §. j. ff. quis ordo. l. fin. s̃ de cond. ind. l. manifestissimi. §. sin autem nescius, & ibi Bar. s̃. de fur, cum si. vt tradũt Mod.
6 hic. † Et dũ dñt ꝙ ꝓscribens, q hẽt ꝯscientiam dubiã. tñ dr̃ bonæ fidei: vt per gl. in c. si diligenti. in verbo, bona fides. in fi. de. ꝓscri. quæ hoe dicit. Sed prĩò hoc nõ vr̃ verũ qa ĩ ꝓscriptione bona fides reg
7 rit d. c. si diligẽti. † Et iõ ille, q dubitat ñ põt ꝓscriptionẽ inchoare: a
a vt expſſè dicit Bar. in l. nãliter. col. ij. ver. & ex hoc dico. ff. de vsuc. Bene verum est, vt dicit Bar. ꝙ si inchoata fuerit præscriptio cum bona fide, ꝙ postea non interrumpitur propter dubitationem superuenientem: † quia in tali interruptione præcisè mala fides re-
8 quiritur,

ADDITIO.

a Inchoare. Ale. cons. 128. nu. 7. li. vj. Fran. Bal. tract. ꝓsc. ij. pa. 3. par. prin. q. 2.

9 quiritur,quæ ex dubitatione non hr̃:† quia tenet medium inter
bonam & malam fidem:vt no.Bar.in l.sed & si lege.§.scire. circa
fin.ff.de pe.hære.& post inchoatam præscriptionem, saluari po-
10 test.glo.in d.vers.bona fides.† Secundò quantum ad tex.hic con-
siderandum est,ꝙ ad hoc vt tp̃s non currat præcisè requiritur sciẽ
tia.l.ij.s̃.eod.Vnde sicut ignoranti tempus non currit, ita nec du-
11 bitanti:† quia dubitans non habet certitudinem, & non dicitur
scire:vt no.per glo.in l.de statu.ff.de testam.no.Bar.in l. admonen
di.col.4.ff.de iureiu. Et ista declaratio applicari potest ĩ omnibus
iuribus s̃.alleg.quia in omnibus dictis casibus,certitudo, & scien-
12 tia requiritur:ideo ignorantia,& dubietas excludit.†Ex quo infer-
tur,ꝙ principaliter hic,& in dictis iuribus non æquiparantur du-
bitans,& ignorans.vt Doc. simpliciter dñt. sed accidentaliter: &
in p̃nam hoc sequitur:quia neutro casu incertitudo, & sciã habet.
prout requiritur.Et retenta conclusione,ꝙ dubitans,& ignorans
æquiparantur,limitatur nisi talis dubitans de facili certiorari pos-
sit:vt no.Bal.in l.manifestissimi.in prin.col.fi.in ver. vlterius noto.
s̃.de fur.allega.glo.in l.locus.ff.de acqui.pos.& sequitur Ale. hic,
qui ad hoc allegat tex.in l.regula.§.facti.in fi.ibi, diligenter inqui-
13 rendo.ff.de iur.& fac igno.† Sed aduertendum est, quia idem es-
set in ignorante,quia non excusatur ignorans,qui de facili certio-
rari potest,sed habetur pro sciente.l.si duo.ff.de acq.hære.ibi, scit
aut scire potuit,& glo.ibi & Bald.facit tex.in l.qui ꝯ.vbi Bald.C.de
incest.nup.in c.2.cum gloss.de temp.ord.in 6 & sic etiam in hoc
ignorans & dubitans æquiparantur,& limitatio prædicta videtur
14 vera.† Sic etiam non videtur esse impeditus, qui de facili potest
remouere impedimentum.c.fin.de elec.vbi Abb.in prima oppo.
facit tex.in l.qui potest.ff.de regu.iur.cum si. vt dixi ibi. Et ideo li-
mitatio sic adaptari potest, ꝙ dubitanti & ignoranti non currit
tp̃s nisi ignorans,vel dubitans certiorari de facili possit, per supra
15 dicta.†Secundò limitatur quantum ad ꝯhendum cum aliquo:qa
dubitans non excusatur,sicut ignorans:quia dubitans debet per-
quirere conditionem eius,cum quo contrahit.l. qui cum alio. de
re.iur.& ita Bald.dicit in c.j.§.in personam.ver.sed quid in dubitã
te in ti.per quos fiat inuestitura.Sed vt alias dixi, rõ præallegata ẽt
videtur habere locum in ignorante:quia tex.in d.l. qui cum alio.
quem Bald.allegat,dicit,ꝙ debet esse certus:ergo nõ excusatur du
bitans,nec ignorans:quia nõ est certus.& sic etiam in isto casu du-
bitans,& ignorans æquiparari vñr,ꝯ Bald.& Mod.hic.Secũdò no.
16 ibi,ex quo capite, † ꝙ agnoscẽs bon.pos.debet exprimere ex quo
capite sibi deferat.ita vr̃ probari hic.Pau.de Cas.hic rñdet, ꝙ loq-
tur ſm iura antiqua:secus videtur hodie.Sed ista responsio dubia
videtur,quia tex.in d.l.fin.excludit verba inania,vt ibi expressè di-
cit,& nihil videtur innouare circa hoc,quia est de substãtialibus:vt
quis sit certus de iure suo.l.quod si dubitetur.ff.de acqui.hære.vn-
de Ale.secundò rñdet,ꝙ hic erat incertũ quis esset proximior, qa
frater defuncti volens petere bo.pos.ex capite vnde legitimi, du-
bitabat an extarent liberi,quib.competeret bon.pos. ex capite li-
berorum.meritò non potest agnoscere,quia ignorat bon.poss si-
bi competere.s.ex quo capite.Per hoc tamen non infertur, ꝙ ille
qui agnoscit,teneatur coram iudice exprimere ex quo capite sibi
deferat, & ita respõsio Ale.adaptari debet,quam latius Ias.hic de
clarat:& simile adducit in hæreditate,in cuius aditione quis certus
esse debet.d.l.qđ si dubitetur.& tamen in aditione non requiritur
ꝙ hoc exprimatur.Sed ista similitudo non videtur bene procede
17 re,quia in bo.pos.p̃ntia iudicis requiritur.l.fin.ꝯ.eod. † Sed aditio
fit solo animo.§.fin.insti de hær.quali.& diffe.& pp hoc vr̃, ꝙ rñ-
sio supradicta,quam alias sum sequutus,impugnari possit,quia si-
cut ille,qui agnoscit,debet esse certus, pariter & iudex. qui debet
interuenire,debet esse certus.Iõ consonat, ꝙ coram eo exprimat
quo capite bon.pos.deferat.Et iõ ꝑ istã rõnẽ Bal.hoc tenet ĩ rub.
18 s̃.eo.col.3.in j.q. † qa nõ diceret agnita coram iudice, nisi iudex
intelligeret.l.corã.ff de ver.sig.Et ista rõ scđò ꝑ ista parte inducit.
Sed rñderi põt,ꝙ iudex satis põt intelligere,licet bon.pos. generali-
ter petatur.vt in simili hr̃ de libello gñali in fin.ꝯ.de anna. excep.Si
19 autem opponatur,declarãdũ erit,ex quo capite deferatur.† Et il-
la gña itas ẽt in libello debet liquidari in ꝓbõnib.vt no. Bar.in l.si
20 in rem in fi.ff.de rei ven.cum sim.vt dixi in c.dilecti de iudi. †Ter
tiò pro ista opin.facit tex in l.fin. delibe.& posthu. vbi filius præ-
teritus intentauit ꝯtabulas.Ale.rñdet, ꝙ ibi loquitur de iure anti-
quo.quo decretum requirebatur,secus vr̃ hodie.l.fi.ꝯ.eo. Secũdò
21 põt rñderi,ꝙ ibi loquit ꝯdõnaliter,si contratabulas petat, † & cõ-
ditio nihil ponit in esse.l.si quis sub ꝯdõne.si quis om.cã testa. Et
quia illa sunt verba narratiua Iurisconsul.ex quib.non infertur,ꝙ
ita petitum fuisset à patre. Quarto vr̃ tex.in l.emãcipata.s̃. eo. ibi,
vñ liberi.sed rñderi potest, ꝙ ibi sunt verba Imperatoris narrati-
22 ua,† ꝙ nõ disponunt,vt per gl.in l.j.ꝯ.qñ non peten. par. cum si.
vt dixi ibi & s̃.dictũ fuit. Scđa principalis fuit eiusdem Bald.in l.fin.
ꝯ.eo.in fin.ꝙ nõ agnoscendo bo.pos.non sit opus exprimere ex
quo capite delata sit.ꝑ illũ tex.ibi,qualiscunque attestatio sufficit.
Sed rñdetur,quòd ille tex.tãtum voluit excludere verba inania,&
non vult adimere aliquid de substantialib. Secundò respondetur,
ꝙ illa verba,qualiscunque testatio,intelliguntur.s.legitima: vt in si
mili no.per glo.j.§.sed hæc solennia.insti.de ver.ob.& in l.ij.§. præ
tor ait.ff.qui satis.cog.Secundò,pro ista opinione negatiua faciũt
plura iura in quibus simpliciter dicitur agnitam fuisse bon. pos.in
l.vnica.ꝯ.quando non peten.par.in l.j.vnde legi.in 3.s̃.de iu.& fac.
igno.& sic ibi non exprimitur,ex quo capite deferatur. Sed respõ
detur,ꝙ in dictis iurib.non quærebatur de modo agnoscendi bo.
poss.sed quærebatur de alio dubio.vnde quod ibi dicitur agnitio-
ne bon.pos.intelligitur debito modo,ſm quod per alia iura dispo.
nitur:& quia illa verba sunt narratoria,quæ non disponunt, vt s̃.
23 dictũ est.† Retenta ista secunda opinione quæ *communiter* appro-
batur,limitatur ſm Bald.hic,nisi iste,qui dicit simpliciter bo.pos-
sessionẽ sibi competere,à iudice interrogetur.ex quo capite dela-
ta sit:quia tunc tenetur respondere,vt in simili dicitur de teste, vt
per gl.in l.solam s̃.de testib.Paul.de Cast.hic videt hoc reprobare:
quia cũ hodie decretum non requirat,iudex nõ habet interroga-
re ex quo ipse nihil habet agere.& hoc sequit Ale.hic.& Cor.s̃.e.
in rub.vbi ſm eum,viuam rationem adducit, quia eo ipso ꝙ quis
coram iudice petit bon.pos.statim bon.pos.quæritur:vnde inter-
rogatio,quæ postea sequitur,bon.pos.iam quæsitam auferre nõ
potest.Sed prædictæ rationi responderi potest, ꝙ quando iudex
nihil dicit,præsumitur ꝙ ex narratis instructus sit,& intelligat quę
bonorum possessio competat; & merito acquiritur, quia intelli-
gentia iudicis præsumptiuè cõcurrit,quæ ratio cessat iudice inter-
24 rogante:quia ex tali interrogatione apparet,ꝙ† iudex non intelli-
gebat.actus.n.qui sequitur,declarat intentionem in actu præcedẽ
ti.§.pauonum.insti.de rerum diui.l.sed Iulia.§.proinde.ff. ad Ma-
25 ced.& no.Bar.in l.cætera.§.sed & si parauerit.de lega.j. ¶† Secun-
dò prædicta conclusio declaratur vt habeat locum dummodo ex
narratis colligi possit ex quo capite bon.pos.postuletur: prout de
actione proposita in libello dici solet:vt no.in l.i.in prin.ff.de edẽ.
Secus si ex narratis qualitas bonorum possessionis comprehen-
di non possit.& tali casu prima opinio potest ꝓcedere:& hoc mo
do opiniones concordari pñt,& ita Ro.concludit in rub.s̃. in j.q.
26 ¶†Vltimò no.ꝙ ignoranti tp̃s non currit,de quo instant Bald. &
Sal.hic.& dum concludunt,ꝙ vbi negligentia requirit.tp̃s nõ cur-
rit ignorãti. Ale.hic in contrarium adducit tex.in l.fin.ꝯ.de præscri.
lon. temp. in fin.vbi tp̃s currit ignoranti,& tamẽ illa præscriptio
est inducta in odium negligentis,vt no.per gl.in l.fin ꝯ.de edic. di.
27 Adria.† Sed tamẽ responderi põt,ꝙ in casu.d.l.fin.non conside-
ratur negligẽtia,prout cadit in vitium,& culpam:quia talis negli-
gentia non cadit in ignorante Sed ibi capitur negligẽtia largo mo
do.ꝓ cessatione simplici absq; culpa,vt notabil'r illũ tex.& siĩa iu
ra declarat Pau.de Ca.in ꝯs.242.visis & ponderatis.circa fin.dũ al-
legat.l.j.§.si cã.ff.de ędil.edic Sed Bal.& Sal.hic loquuntur de vera
negligentia,quæ habet culpam in se,& in ignorante non cadit. &
Bald.ipse alle.tex.in d.l.fin.& distinguit,ꝙ aut requiritur factũ, vel
mora,& nõ currit ignoranti.aut mora non requirit & tunc cur-
rit ignoranti.d.l.fin.Et qñ sit ꝙ tp̃s non currat ignoranti, no.Bart.
in l.genero.ff.de his,q no infa.cum si.vt tradit Alex.hic.& in con-
si.34.viso themate.col.fin.lib.j.in cons.35.viso themate.col.3.lib.
4.Cu.in consi.12.Ioannes ab armis.in fin.Rom.in cons.228.pro
plena discussione.Pau.de Ca.cons.293.ego Pau.de Cas.Fely.in c.
quærenti.de offi. deleg.

L. VI. Lectura prima.

1 *Iuris ignorantia,non excusat etiam mulierem.*
2 *Iuris ignorantia in lucris,nemini prodest.*
3 *Probabile dubiũ in iure,ꝑpter varietatẽ opinionũ,inducit ꝓbabilem errorẽ.*
4 *Potest is excusatur in syndicatu,quando aliquid facit de iudicio assessoris.*
5 *Consilium debet haberi à pluribus peritioribus.*

1 IVris ignorantia. ¶Summat per Doc.hic.No-
to,†ꝙ iuris ignorãtia nõ ex-
cusat ẽt mulierẽ,q̃ bo.pos.nõ agnouit.& ita ꝓbat ĩ l.3.s̃.
de iur.& fac.ign.nã de tali bo.pos.& de hr̃ditate,ẽt p̃na, idẽ qđ de
lucro indicat:vt ꝑ gl.no.ĩ l.3.s̃ de iu.& fac.ign.& ĩ l.si duo.ff.de ac-
2 qui.hæ.& tradũt Ale.& Mod.hic.¶†Et in lucris,ignorãtia iuris ne
mini ꝓdest.l.error.in fi.s̃.de iu.& fac.ign.in l.rña.in prin.ff.e o tit.&
ꝙ hr̃ditas ꝓ lucro reputet est gl.no.in l.si infanti.ꝯ.de iu.deli.¶Sed
ꝯsiderandũ est,ꝙ rõ ꝑdicta bñ procedit in hr̃ditate,prout Doc.lo
quunt:secus ergo esset dicendũ in legato,à quo si quis excludatur,
dãnum patri dr̃,vt no.glo.quam Bar.& Doct.sequuntur in l.non
amplius.§.si certum.ff.de leg.i.& ideo cessante rõne s̃.dicta ꝑpter
ignorantiam iuris deberet legatarius excusari.& ad hoc vr̃ text.&
ibi glo.in l.quæ fideicõmissa.ff.de le.ij.In legato.n.dñium transfert
à morte testatoris.l.à Titio ff.de fur.l.si tibi hõ.§. cũ seruius.ff. de
le.j.Et iõ dr̃ cẽ ius q̃sitũ,vt notabiliter declarat Bar.in l.Clodius.ff.
de acqui.hær.Et de lucro q̃sito idẽ qđ de damno iudicatur, vt no.
voluit glo.in l.j.§.si quis autẽ.in verbo,ꝑ in integr.restit.ff. de itin.
actuq́ue pri.& no.Bal.per illũ tex.in l.cum te sponsę.in princ s̃.de
dona.

dona.ante nup.cum concor.vt Alex.tradit in l.iij.ff.de dam.infec. & per istam rõnem, ꝙ in legato dicat̃ esse ius quæsitum, dicit Bart. in d.l.Clodius.idem esse in hr̃ditate pr̃na:qa mortuo patre illa statim dr̃ quæsita.§.j.insti.de hære,quali.& diffe.Et sic de lucro quæsito,& de dãno euitãdo tractari vr̃,ex quo inferri vr̃, ꝙ ista lex non habeat locum in legato,nec in hæreditate pr̃na.cuius contrarium Ale.& Mod.hic dñt.¶Sed in bon.pos.prout tex.loquitur gñaliter procedit,qa illa ipso iure non acquiritur.l.fi.ĩ.eo.vel ex eo fit,ꝙ ita à prætore sit statutum in bon. possess. ne offendat̃ quod supradictum est.in l.infantis.s̃.eo.tit.¶Secundò quod dicit hic, ignoran-
3 tiam iuris non prodesse mulierib. procedit, † nisi esset probabile dubium in iure,propter varietatem opi. quia talis error iuris excusat:vt no.Io.Ant.in c.j.de postu.prela.& no.in c. cum dilectus. vbi Abb.col.iij.de consue.cum si vt tradunt Moder.hic. & latius prosequit̃ Fel.in c.de quarta. col.ix.de prescrip. ¶Sed ista limitatio quantum ad tex.hic non videtur bñ procedere: qa in ista materia iura clara sunt, ꝙ si quis bo.pos.ĩ.tp̃s statutum non agnouit, excludat̃.l.j.& l.emancipata.s̃.eo.Præterea,in casu isto ab ignorantia iuris non excusatur,qñ potuit consulere peritiores,aliàs secus l.in bonorum.alleg.in gl.hic.¶Vnde ꝯsiderandum est,ꝙ aut peritiores consulere non potuit,& indistinctè excusatur.aut potuit,& nõ fecit:& indistinctè non excusat̃.aut consuluit, & indistinctè vr̃ excusari,vt ĩ.dicam. & ideo illa distinctio de iure dubio vel claro, in casu isto nõ vr̃ adaptari.¶Circa gl.fi.notandum est,ꝙ si ille,cui delata est bo.poss. p̃itiores consuluit,& malum habuit consilium, ab ignorantia iuris excusatur, vt no.Bar.in l.bonorũ.p illum text. circa fi.eo.ti.& sequunt̃ Bal.& Doc.hic.Facit qđ no. voluit Sal. in l.fi.ĩ.de pœna iudi.qa malè iudi.dicens, ꝙ p̃tãs excusatur in syndi-
4 catu,† qñ aliquid facit de consilio assessoris, q̃ habebat instr̃m doctoratus approbationis factę in studio gñali.quod dictum sequit̃, & extollit Ale.in l.ij.ff.qđ quisq; iur.& idẽ Ale.in ꝯsi.95.habita super contentis.col.ij.li.j. Ista conclusio limitat̃ non hr̃e locũ in eo, qui per se iura scire tenetur. puta in doctore, quia credendo alii p̃ito, non excusatur,ſm Bar.in d.l.in bonorum.& idem dñt Bald. & Sal.hic.& ideo iudex qui secutus fuit ꝯsilium sapientis, non excusat̃ in syndicatu, si malè iudicauit:vt no.Bar.in l.si cõuenerit. ff. de re iud.cum concor.vt ibi Alc. tradit. & hoc vr̃ bene procedere in assessore,vel iudice,qui rõne officii p̃itiam ꝓfiteat̃.illi.n.culpa ascribi,merito terito tenet̃:ar.l.imperitia. de reg.iur. l.fi.ff.de var. & extraor. cog. Secus vr̃ esse in casu istius legis, cũ similib. quia si doctor non confisus de eius p̃itia, cõsuluit peritiores, deberet excusari,si malum habuit consilium.In eo em̃ eadem rõ vr̃, quæ in alio:quia consulendo peritiores,non videtur confisus de seipso: iõ probabilem videtur habere excusationem,& nihil sibi videtur posse imputari.& quãuis turpe sit doctori ius,in quo versat̃,ignorare,l.ij.ff.de orig. iu. per hoc tñ indebitè damnum pati non debet:vt no.in l.j.qui & aduer.quos.vbi Pau.de Ca.post alios.¶Scđo p̃dicta ꝯclo litatur ſm Bal.hic in ij.q. dummõ habuerit consilium à p̃rib.p̃itis:qa qđ à p̃rib.q̃rit̃,facilius inuenit.l.dubium.s̃.de diuor. In hoc breuiter *cõis* opi.est, ꝙ si p̃res periti in loco reperiuntur . à plurib.consilium haberi debet,si vnus tm̃ reperitur, vnus sufficit: vt probat̃ in §.qđ aũt.in auth.de non alie.& per illum tex.ita tenet Bar.in l.j.in prin.ff.de ven,inspi.& in proœ. ſforum. in princ. cum concor.vt latè Ale.scribit in l.j.§.fi.ff.de verb.ob.& idẽ Alex.in cõ sil.148.in cã equi empti,col.ij.lib.ij. Si tñ esset vnus valde peritus, & maximæ authoritatis,solum eius consilium sufficeret.ar.l.septimò.ff.de sta.ho.ibi,pp authoritatẽ doctiss.viri Hippocratis vñ excusatur ab expensis qui habuit ꝯsiliũ vnius excellentiss.doctoris.vt no Io.An.in c.j.de consti.in vj.& sequitur Ab.in c.calumniã. in fi. de penis.¶Et quod dictum est, ꝙ tr̃ sufficit vnus,qñ plures in loco non reperiuntur, hoc non hẽt locum in re multum ardua , vt qa agat̃ de vita hoĩs:qa tũc deberẽt vocari q̃ sunt in loco vicino: vt notabilr̃ voluit Abba.in c.proposuisti.de proba. ¶Sed quia in hoc tenui ꝯ dñm Abb.rñdendo rationibus suis, me remitto ad ea
5 quæ latè scripsi in d.c.proposuisti.¶†Tertiò,& vltimò non sufficit habere consilium à plurib.sed debet haberi à peritioribus quorum fama clarior sit,vt not.Ang.in l.qui luminibus in princ.ff. de ser. vr.prædio.& idem Ang.in l.hac edictali.§.his illud.s̃.de secun. nup.no.Bal.post Cy.in d.l.septimo.de sta.ho.& iõ in culpa esse dicitur,qui peritiores non ꝯsuluit,licet à dolo excusetur,vt no.Ang. dicit in l.plagii.ĩ.ad legem Iuliam de plag.facit tex.in l.quod si nolit.§.mancipium.ff.de ædil.edic.

LECTVRA II.

1 *Iuris ignorantia etiam mulierem non excusat, quę infra tempus bon.poss. non agnouit.*
2 *Bo.in pos.& hęreditate paterna, idem quod de lucro iudicatur.*
3 *Ignorantia iuris in lucris, nemini prodest.*
4 *Legato si quis excludatur, damnum pati dicitur.*
5 *Legato ius quęsitum esse dicitur.*
6 *Lucro in quęsito, idem quod de damno iudicatur.*
7 *Hæreditas paterna mortuo patre statim quæsita dicitur.*
8 *Legato quòd tanquam de lucro iudicari debeat, verior opinio est.*
9 *Iuris error excusaret, vbi propter opinionum varietatem , probabile in iure dubium esset.*
10 *Errans in iure incidens in delictum, non excusatur, esto quòd peritiores consulere non potuerit.*
11 *Mater videtur errare in iure quasi naturali ad curam filiorum non suspiciẽdam, secus si mater de facto administrasset bona pupilli.*
12 *Ignorantia iuris minoribus non nocet.*
13 *Aetate.xviij.annorum, idem iudicatur, quod de ætate.xxv. annorum.*
14 *Mulier non excusatur, nec rusticis, in his, quæ tendunt ad iuris rigorem conseruandum.*
15 *Mulieribus non succurritur, nisi in casibus à iure expressis.*
16 *Consilium peritorum requiritur, quando quis reperitur in ciuitate, vel loco simili, in quo verisimiliter peritorum copia habeatur.*
17 *Peritiores qui consuluit, si malũ consiliũ habuerit, iuris ignorãtia excusatur.*
18 *Potestas in syndicatu excusatur, qñ aliquid facit de consilio assessoris, qui habebat instrumentum doctoratus, & approbationis factæ in studio generali.*
19 *Iudex, qui secutus fuit consilium sapientis erroneum, non excusatur in syndicatu, si male iudicauerit.*
20 *Iudex, siue assessor, qui habuit consilium à pluribus peritis , in syndicatu excusatur, quia facilius inuenitur, quòd à pluribus queritur,*
21 *Sapientes plures si in loco reperiantur, plures adhiberi debent, sed si vnus tãtum in loco sit, vnus sufficit.*
22 *Sapiens vnus sufficit quoniam dictum vnius notabilis viri iustam excusationem præbet.*
23 *Sapiens vnus non sufficit in re ardua, puta si de hominis vita agatur, sed tũc debent vocari periti, qui sunt in loco vicino, sicut in simili vocantur episcopi, qui in prouincia vicina existant.*
24 *Testes duo in criminalibus, sicut in ciuilibus sufficiunt.*
25 *Sapiens vnus si de publico deputatus esset, solus in consulendo sufficeret.*
26 *Consilium vnius sapientis sufficit, si esset valde peritus, & maximę auctoritatis.*
27 *Consilium habere à pluribus non sufficit, sed debet haberi à peritioribus.*
28 *In culpa esse dicitur, qui peritiores non consuluit, licet à dolo excusetur.*

1 IVris ignorantia. ¶ † Primò no. ꝙ iuris ignorãtia nõ excusat ẽt mulierẽ, q̃.ĩ.tp̃s bo. pos. nõ agnouit.& idẽ dr̃ ĩ l.3.s̃.de iu. & fac.
2 ign ĩ l.iuris ignorãtia.la.ij.ff.de iu.& fac.ign. †Nã de tali bo.pos.& de hr̃ditate ẽt pr̃na, idẽ qđ de lucro iudicat̃.no. p gl.ĩ d. l.iij.ĩ l.si duo.de acq.hær.& not Ale.hic.ad idem glo.in l.si infanti.
3 ĩ.de iu.deli. † & in lucris ignorãtia iuris nemini ꝓdest.l.error.in fi. s̃.de iu.& fac.igno.in l.rr̃a.in prin.ff.eo.tit.¶ Sed aduertẽdũ est, ꝙ rõ ꝓdicta bñ ꝓcedit in hr̃ditate, put Doc.loquunt̃: Secus vr̃ dicẽ-
4 dũ in legato, † à quo si qs excludat̃, dãnũ patit̃: vt no. p gl.quã *cõiter* Doc.sequuntur in l.non amplius.§.si certũ.de leg.j. Et ad hoc
5 vr̃ tex.in l.q̃ fideicommissa de leg. 2. † Et iõ in legato dr̃ esse ius q̃-
6 situm, vt not.Bart. in l.Clodius.de acq.hær. † Et de lucro quæsito idem iudicatur, qđ de damno: vt no.gl.in l.fi.§.si qs aũt.ff.de itine. actuque priua.in ver.per in integrũ restõnẽ.not.Bal.in l.cũ re.s̃.de do.ante nup.cum si.vt tradit Ale.in l.iij ff.de dam.infect. in l. 2. §. fin.ff qui satisſ.cog.in l.cum emptor.ff.ad leg.Fal.& in conf. 89. viso puncto.col.pe.li.ij.Et p istam rõnẽ ꝙ in legato dicat̃ esse ius q̃-
7 situm, dicit Bart.in d.l.Clodius. idem esse in hr̃ditate pr̃na : † quia mortuo pr̃e, statim dr̃ quæsita.§.j.institu.de hære.qual. & diffe.Ex quo inferri vr̃, ꝙ ista lex non hẽat locũ in legato, nec in hæreditate
8 pr̃na.cuius ꝯrium dñt Ale.& mod.hic.& ita al's dixi. ¶ † Adde tñ ꝙ verior videt̃ opinio, ꝙ de legato debeat iudicari tanquã de lucro, vt est text.in l.qui aũt.in §.j.& in §.sed & illud .ff.de his, quæ in frau.credi.Nam de lucro acquisito & incorporato, idẽ põt iudicari, ꝙ de dãno.& ita vñr ꝓcedere allegata in ꝯrium. Et ad hoc facit glo.in l.si qs ita.ff.de ꝯdi.insti.sed in legato agit̃ de lucro acquiren-
9 do,& ꝯriũ nullibi ꝓbat̃.† & tex.iste limitat̃ nisi sit dubiũ probabile in iure pp varietatem opinionũ, qa talis error iuris excusaret : vt no.Io.An.in c.j.de postu.p̃la.in vj.not.in c.cũ dilectas. de consuet. vbi Abb.col.3.cum si.vt tradunt Mod.hic.& latius Felyn. in c. de quarta.de præscrip.cõl.ix.¶Ista tamen limitatio quantum ad tex. hic, nõ videt̃ bene adaptari:quia in bo.pos.iura clara sunt, ꝙ si quis non agnouit illã.ĩ.tp̃s statutum à lege exclud̃t.l.eman.& l.j.s̃.eo. ¶Secundò tex.hic intelligit̃, qñ potuit consulere p̃itiores: aliàs se-
10 cus, vt in gl.hic.& tex.in l.in bonorũ.ff.eo. † Et ista distinctio non habet locũ, qñ ille, q̃ errat in iure, incidit in delictũ, quia tunc indistinctè non excusat̃, dato ꝙ nõ possit ꝯsulere p̃itiores, vt Bar. cõcludit in l.Clodius de acq.hæ.per l.fi.ff.q̃ pet.tut.& idẽ Bald. in l.j. ĩ.de his, q̃b. vt indig.circa fin. vbi indistinctè dicit , ꝙ error iuris in delinquẽte, non excusat.no. p gl.in l.hæredẽ.ff.de his q̃b. vt indig. Tex.tñ in d.l.fin.& iura q̃ allegant̃, loquunt̃ indistinctè, & gñaliter, vñ possent restringi, & litari, qñ potuit consulere p̃itiores , prout tex.nr̃ hic limitat̃, q̃ tñ loquit̃ gñaliter. Et si hoc habet locũ ĩ lucro perdẽdo, à fortiori videt̃ dicẽdũ in pœna, in qua agitur de damno euitando Retenta tamen cõi cõclusione dicit Pau.de Cast. ꝙ ratio videtur.

11 videt, † quia mater dicitur errare in iure quasi naturali. nō suscipiēdo curam filiorum. Secus, dicit ipse, si mater administrasset de facto bona pupilli, & bene, licet non fecisset inuentarium, nec tutelam cum authoritate iudicis susceperit: quia in hoc videtur error iuris ciuilis, & tali casu mater excusata vr̄, si non potuit consulere peritiores. & dicit se ita consuluisse. & sequitur ibi Are. & Maria. Soc hoc idem dicit in cons. 39. visis. col. 6. & facit qđ tradit idē Pau. de Ca. in cōs. 352 postquā iste tutor. col. fin. Et vidēda sunt q̄ allegaui in c. ex parte. de appel. Et conferunt q̄ dixi in cons. 178. in
12 cōsi. 192. ¶† Tertiò tex. hic fallit ī minorib. qb. ignorātia iuris nō nocet. l. quāuis. §. de iur. & fac. ign. & in l. 2. §. si aduer. delic. vbi mater minor excusatur, si tutorem non petijt. Et hoc non videt̄ hr̄e locum, si mulier habeatur pro maiore in xviij. ann. ex forma sta-
13 tuti, vt dixi in d. c. ex parte. † quia de tali ętate idem iudicat̄, ꝙ de ętate. xxv. annorum. vt no. Bald. in auth. si captiui. in ver. iuxta hoc
14 quæritur. §. de epis. & cle. † Et ad prædicta notandum est, ꝙ in his, quæ tendunt ad rigorem iuris conseruandum, mulier non excusatur, nec rusticus: vt Bald. concludit hic, in fin. no. per glo. 38. dist. in summa. Bart. l. j. §. nuntiatio. col. fin. ff. de ope. no. vbi pp hoc infert, ꝙ mulier, nec rusticus admittitur ad probandum post didicita testificata, & pp hoc etiam nec mulier, nec rusticus excusatur si non fecerit inuentarium: vt no. Bald. in l. fin. in iij. q. ꝟ. de iu. deli. cū si. vt tradit Alc. hic. & in d. §. nuntiatio. col. fin. ¶ Sed aduertendum est, quia istud dictum de rigore iuris conseruando, in muliere, &
15 rustico, vr̄ parum operari: † quia regulariter mulierib. no succur
a rit, nisi in casib. à iure expressis. a l. fin. ꝟ. de iur. & fac. ign. & ita pariter in rusticis, vt no. Ant. de Bu. in c. 2. col. 3. de osti. & sequit̄ Ale. l. si quis id qđ. ff. de iur. om. iu. & in cōs. 14. viso. col. j. li. 2. Si ergo pdictis succurrit̄ tm̄ ī casib. in iure expressis, frustratoria redditur conclusio. §. dicta, ꝙ non succurrat̄ illis, vbi agit̄ de rigore iuris cōseruādo, qa gn̄alr̄ seruit illa regula, ꝙ tm̄ in casib. expressis illis subueniat̄. Nisi dicamus, ꝙ in casib. expressis, mulieres & rustici ipso iure conseruant̄ illesi, sed in casib. non expressis, vr̄ tm̄ ꝙ illis subueniat̄ p restitutionē in integrū ex iusta cā, puta si nō potuerunt consulere peritiores. Et talis restitutio non dat̄, vbi agit̄ de rigore iuris
16 conseruando: & ita cōclō. §. dicta adaptari, & declarari pōt. † Et qđ dictū est de cōsilio pitorū, intelr̄ qn̄ qs reperit̄ ī ciuitate, vel in loco simili, in q̄ verir̄ copia pitorū hr̄. c. statutū. in prin. de rescri. in 6. & no. Bar. in l. in bonorū. ff. eod. l. si ab hostib. §. si iure. ff. solu. ma. cū si. vt ibi p Alc. col. fin. Et Bald. hic, q dicit idē esse si in loco vicino essent piti, ar. l. iiij. §. si tā vicinū. ff. de dā. infec. Ad idem facit tex. in l. diuus. ff. de tut. & cura. da. ab his. in l. ij. §. si præses. ff. quis ordo. in l. j. C. de can. larg. li. x. & qđ ibi Bar. cū si. vt tradt Rom. in l. si verò. §. de viro. in 44. fal. ff. sol. mat. Ad idē tex. in l. j. §. si qn̄. ff. de mag. conuen. in c. fin. 75. dist. & 7. q. j. in c. pontifices. Et ista conclusio intelr̄, qn̄ hoc nō sit multum difficile pp loci vicinitatem, vt Bal. hic dicit. & facit tex. in l. r̄a §. sed facti. in vers. sed iuris. de iur. & fac. ign. secus si esset difficile. Et licet Bar in l. idēque est ff pro socio. absolutè dicat, ꝙ pro peritis non cogit̄ quis mittere extra ciuitatem. & idem Ang. in l. hac edictali. §. his aliud. in tex. ibi, vtraque pars. §. de secun. nup. Sed istorum dicta debent intelligi, qn̄ ciuitas esset remota & cum difficultate hoc fieret. & ita opiniones concordari pn̄t. Et fm̄ hoc intelligit̄ quod no. Bar. in l. contin uus. §. irē
17 qui insulam. in fin. de ver. ob. † Et subijcit Bald. hic, ꝙ si ille, qui pitiores consuluit, malum habuit ɔsiliū ab ignorātia iuris excusatur. Idem no. Bar. in l. in bonorū. ff. e. circa fin. per illū tex. facit qđ not-
18 tabiliter voluit Sal. in l. j. ꝟ. de pę. iud. q ma. iud. in 5. q. vbi † dicit, ꝙ ptās excusat̄ in syndicatu, qn̄ aliq facit̄ de consilio assessoris, qui habebat instrm̄ doctoratus, & approbationis factę in studio gn̄ali. & hoc dictū sequit̄, & extollit Alc. in l. ij. ff. ed. qsi. iur. & in consil. 65. hita super contentis. col. 2. li. 1. & ista ɔclō litat̄ nō hr̄e locū ī eo, q p se iura scire tenet̄, puta in doctore: qa credēdo alteri perito, non
19 excusat̄, fm̄ Bar. in d. l. in bonorū. & Bal. hic. & † iō iudex, qui fuit secutus consiliū sapiētis erroneū non excusat̄ in syndicatu, si malè iudicauit: vt no. Bar. in l. si conuenerit. ff. de re iu. cū si. vt per Ale. ibi. & ista lītatio, vt aliàs dixi, vr̄ bn̄ pcedere in assessore, vel iudice, qui ratione officii, pitiam pfitet̄. & merito tenet̄: qa vr̄ esse in culpa: ar. l. imperitia. ff. de reg. iur. in l. fin. ff. de var. & extraor. cog. Secus vr̄ esse in casu istius legis, cum si. quia si doctor nō confisus de eius peritia, consuluit pitiores, debet excusari, si malum habuit cōsilium. In eo. n. vr̄ eadem rō, q̄ est in alio, & q̄uis turpe sit doctori ius ī quo versat̄ ignorare. l. ij. §. Seruius aūt Sulpitius. ff. de ori. iu. p hoc tm̄ indebitè nō debet iure suo priuari: vt no. in l. j. §. qui. & aduer. quos. vbi Pau. de Cal. & Bar. in d. l. in bonorū. vt loqui in assessore, prout ibi exēplū ponit in fin. licet Doc. simplr̄ loquant̄, & alr̄
20 non declarat̄. ¶† Secundò pdicta ɔclō litat̄, fm̄ Bal. hic in 2. q. dūmō cōsiliū habuit à plurib. pitis: qa facilius inuenit, qđ à plurib. q̄ritur. l. dubium. §. de diuor. † cōis est opi. ꝙ si in loco plures reperiuntur, plures debēt adhiberi: si vnus tm̄ sit in loco, vnus sufficit: vt probat in. §. qđ aūt. in auth. de non alie. & pillū text. ita tenet Bart. in l. j. in prin. ff. de ven. inspi. & in proœ. ff. in princi. cum si. vt tradit
21

Ale. in l. j. §. fin. ff. de ver. ob. & in cons. 148. in causa equi empti. col. 2. li. 2. & fm̄ istam diffini. concordantur iura, quæ plerunque loquuntur in numero pl̄i de peritis, in d. l. in bonorum. in l. 2. §. fin. quis ordo. in l. si auia. ꝟ. de ingenuis & mā. & in l. semel. de re mili. li. 12. & quādoque in singulari. l. regula. §. sed iuris. ibi, si iurisconsul-
22 ti copiam haberet. Riminaldus hic dicit, † ꝙ immo semper sufficit vnus peritus: quia dictum vnius notabilis viri, iustam præbet excusationem: vt per glo. in l. Titio fundus. ff. de cōdi. & demon. Nō ob. §. qđ autem. quia, dicit ipse, loquitur in mā probationis, in qua plures requiruntur. l. vbi numerus. ff. de test. Sed ista responsio nō valet: quia in mā probationis, duo præcisè essent necessarij. d. l. vbi numerus. & tamen ibi vnus sufficit, si plures non reperiuntur. Nō ob. glo. in d. l. Titio. quia excusatur à dolo, vt ibi loquitur: sed non excusatur à culpa, si potuit plures habere prout in isto casu consideratur: & quia tales periti nō dn̄r propriè testes, & in plurib. differūt à testib. vt dixi in c. proposuisti. col. fin. de proba. Et qđ dictū
23 est ꝙ vnus sufficit, quando plures in loco non reperiuntur: † limitatur fm̄ Abb. in d. c. proposuisti. non procedere in re ardua: puta si agatur de vita hominis: quia tunc vocari debent periti, qui sunt in loco vicino: sicut in simili conuocantur epi, qui sunt in prouincia vicina. c. fin. 75. dist. & idem in testib. qui de loco ad locū transmittuntur. l. si quando. §. de testi. & in c. constitutus. de fideius. sed vt dixi in d. c. proposuisti. non videtur recedendum à cōmuni opi. quæ bene pbatur in d. §. quod autem. vbi tractari videtur de graui præiudicio: quia tractatur de alienatione bonorum ecclesiæ, in qua magna solennitas requiritur: & hoc non esset in re leui: & qa iura ratione maioris præiudicij, non diuersificant probationes in
24 numero testium: † quia duo testes sufficiunt in criminalib sicut in ciuilib. vt no. in l. fin. §. de proba. & per glo. in c. præsul iiij. q. ij. Non ob. allegata per Abb. quia in illis iurib. requirebat̄ certus numerus, q oīno debet interuenire: secus vr̄ in isto casu: vt latius dixi in d. c.
25 proposuisti. col. 3. † Illud clarum est, ꝙ si vnus esset deputatus de publico, solus sufficeret: vt no. Bal. in l. j. per illum tex. C de ponde.
26 aur. li. x. † Similiter si esset vnus valde pitus. & maximæ auctoritatis. eius cōsiliū sufficeret: ar. l. septimo. ff. de sta. ho. ibi, pp auctoritatē doctissimi viri Hippocratis, & iō excusat̄ ab expensis, q habuit consilium vnius excellentissimi doctoris: vt not. Io. Andr. in c. j. de consti. in 6. sequit̄ Abb in c. calūniā. in fi. de pęn. & facit tex. no. in l. sed & reprobari. §. aliud. ibi, valde tm̄ disciplinatos. ff. de excusa. tut. cum si. vt tradit Ro. in l. si verò. §. de viro. in j. fallen. sol. mat. ¶ Vl-
27 timò no. est, † ꝙ ēt non sufficit hr̄e consilium à plurib. sed debet hr̄i à peritiorib. vt no. Ang. in l. q luminibus. in prin. de ser. vrb. prædio. & idem Ang. in d. l. hac edictali. § his illud. & Bald. post Cyn in
28 d. l. septimo. † & iō in culpa esse dr̄, q non consuluit peritiores: licet à dolo excuset̄: vt dicit Ang. in l. plagii. ꝟ. ad lega. Iul. de plag. & facit tex. in l. qđ si nolit. §. si mancipium. ff. de ædil. edic. vbi in culpa est, qui non adhibuit medicum, vel adhibuit malum.

ADDITIO.

a ¶ Expressis. Alex. consi. 75. nu. 10. li. 5. And. Tiraq. in trac. de retra. conuention. §. 4 glo. 8. num. 13.

L. VII. Lectura prima.

1 *Tutor solus agnoscere potest bonorum possessionem.*
2 *Pupillus solus non potest agnoscere bonorum possessionem.*
3 *Statutum disponens quod pupillus possit obligari, quomodo intelligitur.*
4 *Pupillus maior. vij. annorum poterit adire hæreditatem, vel petere bon. poss.*
5 *Iudex quando dispensat, debet apparere quòd hoc facit ex certa scientia.*

1 Bonorum. ¶ Summatur, & diuidit̄, vt per Bart. & Doc. hic. ¶† Primò no. ꝙ solus tutor agnoscere pōt bon. pos. nomine pupilli. est. n. loco dn̄i, dū acquirit. l. interdū. §. q tutelā ff. de fur. facit glo. fin. in l. q mandato. ff. de pcu. tutor tm̄ solus repudiare non pōt. vt est casus in l. tutor. ff. eo. & rōnē diuersitatis adducūt Albe. Fulg. & Mod. post Cy. hic. quia si agnitio bon. pos. erit dānosa pupillus habebit rest. in inte. l. j. §. si vt se ab hę. ab. non sic qn̄ tutor repudiaret: quia tunc non dat̄ restitutio, nisi res essent in eodem statu. l. quod si minor. §. Scęuola. ff de mi. Sed ista rō nō est gn̄alis: quia nō hr̄et locū in suo hr̄de, q indistinctè restituit aduersus abstētionem, licet res nō sint in eodē statu. l. si. vbi tex. ꝟ. de heredi. Præterea est puisum: quia tenet̄ tutor si agnitio bono. poss. vel repudiatio pupillo non expediret. l. si ad pupillū. de auth. tut. l. si pupillo. ff. e. tit. de bo. pos. Vn̄ melior rō vr̄: quia repudiatio est q̄dam spēs alienationis. l magis puto. §. fundum. ff. de reb. eo. q̄ alienatio administratori nō pmittit̄. l. ɔ. iuris. §. fi. ff. de pac. Ita colligitur ex dictis Bal. hic in iij. q. & Bar. in d. l. tutor. supplēdo tm̄, & declarando, vt tradit Aret. in
2 l. more. §. impubes. col. 2. ff. de acq her. ¶† Secundò no. ꝙ solus pupillus non pōt agnoscere bon. pos. & rōnē assignat text. in l. more. ff. de acq. hę. quia solus pupil. obligari nō pōt. Nec ob. ꝙ ista rō vr̄ cessare in hæreditate opulēta q̄ lucrum tm̄ affert: vt not. per gl. in l. si quis mihi bona. ff. de acq. hære. quia licet opulenta appareat, posset tamen subesse grande ęs alienum latens: & ista rōne pcisè phibet̄ pupillus, vt neque hęreditatē, neq; bō. poss. petere possit, quamuis

quãuis lucroſa ſit,& nullum damnum hẽat §.neque tñ.& ibi glo.
iuſti.de aut.tut.facit tex.in §.ſciendũ.inſti.de hęr.quali.& diff.& ĩõ
ſi ipſe pupillus adeũdo nõ remaneret obligatus,vt quia alteri de-
a beret hr̃ditatẽ reſtituere,tunc ſolus [a] pupillus adire põt: vt no.di-
cũt Ange.& Pau.de Ca.in l.ij.ff.de accep.& in qbuſdã ẽt aliis caſi-
bus ſolus pupillus nõ prohibet̃ adire:vt ꝓſequit̃ Ale.hic. primus
eſt in pupillo filioſa.q maior ſit infante:nã ſi pr̃ recuſat illi ↄſentire
ille ſolus p̃t hr̃ditatẽ adire,vł bonorũ poſſeſſionẽ agnoſcere:vt eſt
caſus ſing.de quo Bal.ibi miratur.in l fi.§.ſinaũt in ſcd̃a ætate.ĩ.de
bonis q lib.& rõ ſm̃ gl.ibi eſt,quia exiſtenti in ptãte ꝑ̃ris tutor dari
nõ põt.l.fi.in prin.s̃.de cu.fur.& ſequit̃ Ale.hic.Sed Iaſ.hic dicit,ꝙ
iſta rõ nõ eſt vera:qa qñ pr̃ non vult adminiſtrare,tutor ad vnũ a-
ctũ dari põt.in l.cũ in vna.§.tutor.ff.de ap.ſm̃ eũ hoc tenet Bar.in
l.ſi impuberi.ff.de tu.& cur.da.ab his.facit tex.in l.fi.§.ſinaũt pr̃e
b recuſante.ĩ.de bo.q̃ lib.& in l.fi.ĩ de ſen.paſ.& iõ ipſe ↄcludit,[b] ꝙ
ẽt in iſto caſu,filiuſf.pupillus nõ poterit ſolus adire:qa militat rõ.
s̃.dicta ꝙ obligari nõ põt.Non tñ ipſe rñdet ad text.in d.l.fi.§.ſin-
aũt ĩ ſecũda.verſi.ſinaũt pr̃e recuſante,quẽ ꝓ caſu Doc.adducũt.
ſed vr̃ poſſe rñderi,ꝙ quatenus ibi dr̃,licentiã damus filioſa.vt pr̃e
recuſante ipſe adire poſſit:hoc intelligit̃ eo reſpũ vt ſine pr̃e adire
non poſſit:& ſic ipſe ſolus ad excluſionẽ pr̃is.Vñ per hoc nõ infer
tur,ꝙ tali caſu dicatur hr̃e perſonã integrã,vt adeundo obliget̃ ſi-
ne auctoritate tutoris,vel iudicis.¶Prædictis tñ non obſtãtib.nõ
vr̃ recedendũ eſſe à cõi opi.q̃ efficaciter probari vr̃ in d.l.fi.§.ſinau-
tẽ in ſecunda.dũ inquit abſolutè ꝙ dat̃ ei licentia, vt adire poſſit.
nã iſta verba generalr̃ intelligi debent,vt abſolutè ipſe filiuſf. pu-
pillus ſolus adire poſſit ſine tutore:quia in ver.patre aũt nolente,
q ſtatim immediatè aduerſatiuè ſequitur,dr̃ ꝙ curator peti põt,q
hẽat bona hr̃ditatis adminiſtrare:ergo dat̃ intelligi, ꝙ pupillus ſo-
lus adire poſſit ſine alio tutore:vt bene aduerſet̃ ad iſtud dictũ,qd̃
s̃.proximè ponit̃.& facit ẽt tex.ibi,dũ dicit,dicto filioſa.compete
re reſtõnẽ in integ.quaſi velit tex.ꝙ valeat aditio facta per ſolũ pu
pillũ,& licet in tali caſu habilitatus ſit,nõ excluditur reſtõ in inte-
grũ.Et pp dictam reſtõnẽ in integ.non agitur de magno ꝑiudicio
ꝙ ſolus pupillus adire poſſit & ſpecialr̃ hoc ibi toleratur, ne vio-
letur alia rr̃a,ꝙ filio ĩ ptãte tutor dari nõ põt.l.j §.j.ff.de tute.¶Nõ
ob.ꝙ tutor etiam ad vnũ actum dari poſſit:qa hoc vr̃ hr̃e locum
in pupillo,qui ſit ſui iuris:ꝓut loquitur tex.in d.l.cum in vna.§.tu-
tor.de appel.ſecus vero in pupillo,q in ptãte pr̃is ſit.¶ Non ob.a-
lia iura,qa loquuntur in curatore.¶Non ob.ꝙ ẽt iſto caſu eadem
rõ vr̃,ꝙ pupillus obligari nõ poteſt.nã iſta rõ nõ attendit̃ iſto caſu
in quo tutorem hr̃e nõ põt:tũc.n.diſpenſat̃, quia de vtilitate eius
tractari vr̃,ut hr̃ditatem acquirere poſſit Et ſi dãnum incurrit, ꝑ
reſtõnẽ in integ.ↄſeruatur.¶ Nõ omitto tñ ꝙ tex.in d.l.fi.§.ſinaũt
in ſecunda.ĩtelligi p̃t de maiore.xiiij.annis:quia illa dr̃ ſecũda ætas:
vt probat̃ in l.cũ qdã in fi.ĩ.de impu.& aliis ſubſt.& ita intelligebat
illum tex.Ful.ut refert Ale.in l.pupillus.in fi.ff.de acq.hære.& pro
iſto intellectu conſonat qd̃ ibi dr̃ de reſt.in integ. Secundus caſus
eſt,ſi à ſtatuto hoc diſponit̃,ꝙ ſolus pupillus adire poſſit,ut nota.
Ang.in l more.per illum tex ff.de acq.hæ cũ ſi.ut Ale.hic tradit.Et
iſta concluſio limitat̃ duplr̃ Primò ſm̃ Ro.in d l.more.dummodo
ſit pupillus doli capax,qui hẽat intelſm̃:alias eſſet defectus iuris na
turalis,ſuper quo d ſpenſari nõ põt:ut per Bal.hic.& no.Bar.in l.ſi
quæramus.co.2.ff.de teſta.cũ concor.vt p Ale.hic, & poſteriores
ſequuntur.Sed conſiderandũ eſt,ꝙ aut ſtatutũ diſponit ꝙ pupil-
lus obligetur mediante aliquo facto ſuo,in quo iudicium rationis
requiratur,& bene ꝓcedit qd̃ dictum eſt:quia defectus iuris natu-
ralis à ſtatuto ſuppleri non poteſt.facit tex.in l.fi.ĩ.de teſta.milita.
3 † Aut ſtatutum diſponit,ꝙ aliquo caſu pupillus immediatè obli-
getur:& tunc videtur ualere ſtatutum,ẽt ſi infans ſit pupillus:quia
à lege ſiue ſtatuto abſque eius conſenſu obligat̃.Quod ex cauſa vr̃
fieri poſſe,ſicut ſtatutum fuit in ſuis hr̃didib.§.j.inſti.de hær.qual.
& diff.facit tex.in l. Antiſtius.§.fi.ff.de acqui.hær. Ex quo infertur
ualere ſtatutum,ꝙ filii mercatorum teneantur ad debita paren-
tum,illis mortuis,& hoc in terminis tenet Bal.in l.dotis tuæ.s̃.de
iu.do.& ſequitur Pet.de Anc.in c.j.char.17.co.iij.de conſti.ſecun
dò,dictum Ang.limitatur eſſe uerum ſi tale ſtatutum conditum
ſit à populo non recognoſcente ſuperiorem: aliàs ſecus.Ita Alex.
hic concludit, per ea, quæ no.Bar.in l.3.in prin.ff.de mi.in l.om-
nes populi.in 3.princ.q.ff.de iuſti.& in.& in l.nõ ambigit̃.ff.de legi
bus.Sed conſiderandum eſt,ꝙ in locis præalle. tractatur de uenia
ætatis,quæ eſt de reſeruatis principi,& per inferiorem concedi nõ
poteſt.Sed hic non agitur de uenia ætatis.ſed ꝙ iſte pupillus in iſto
actu aditionis habilitetur,& reſpectu unius actus hoc etiam ab in-
feriori pupillo fieri poteſt:ut Bar.expreſſè dicit in d.l.3.in princ.ff.
de mino.ergo uidetur ꝙ dictum Angel.etiam habeat locum in
ſtatuto populi recognoſcentis ſuperiorem,contra Ale.hic.¶Ter
tiò no.ꝙ iudex ſupplet defectum tutoris.& hoc intelligitur,ſi tu-
torem non habet:alias ſi haberet tutorem,iudex ſupplere non po
teſt,& probatur à contrario ſenſu.l.ſi infanti.ĩ.de iu.deli.circa fin.
& ita iſtum tex.intelligit,& declarat Barto in l.ſi curatorem hñs.s̃.

de in integ.reſti.& hoc ſequit̃ Ale.& Mod.iſta declaratio ad iſtum
tex.prima facie dubitabilis uidetur.primo quia tex.hic generaliter
loquit̃:ergo intelłr,ꝙ ſuppleat iudex,ſiue habeat tutorem,ſiue nõ.
arg.l.j.§.gñaliter.de leg.p̃ſt.Secundò facit tex.hic in princ.q loquit̃
qñ habet tutorem,& poſtea continuatiuè ad principiũ loqui vr̃:&
ſic ẽt in caſu quo habeat tutorẽ.Non ob tex.in d.l.ſi infanti. qa vr̃
loqui reſpectu neceſſitatis:nam ſi tutorẽ nõ habet,auctoritas iudi
cis neceſſaria eſt,ſi habet tutorem,non eſt neceſſaria , non tamen
negat̃ ibi quin poſſit adhiberi:& ita à quibuſdã aliis dicebat̃.Sed tñ
non eſt recedendũ à cõi opi.pro qua Bar.rõnẽ adducit in d.l.ſi cu-
ratorem habens.& ꝓbat̃ in d.l.ſi infanti.in fi.dum dicit,ſi tutorem
non hẽt,adire prętorẽ poterit:ergo ſi hẽt,nõ poterit.& ſic negat̃
ibi ꝙ poſſit:& qa ſi tutorẽ hẽt,vti debet ordinario remedio,& ex
traodinarium ceſſare vr̃:arg.l.in cãæ.ff.de min.Non ob.ꝙ text.hic
gñaliter loquit̃:qa hoc non eſt verũ.patet in ver.ipſe aũt.vbi aduer
ſatiuè loquit̃ ad principiũ:ergo arg.continuationis tollit̃.Alr̃ tñ,&
efficacius induci poteſt tex.hic,in illa dictione niſi.q̃ ponit excep-
tionem à dicto præcedenti,vt no.in l.actione.s̃.de tranſ.vñ iſta ex
ceptio vr̃ intelligenda,ẽt ſi habet tutorẽ:qa dictũ p̃cedens, ad qd̃
exceptio refert̃,ita intelligit̃.Sed põt reſpõderi,ꝙ ille.s̃.ꝓ cõi.opi.
repugnant.vt iſta excep.gñałr non intelligat̃.An aũt quod hic dr̃,
in bo.poſ.habeat locũ in hęreditate,vt iudex defectũ tutoris ſup-
plere poſſit.Pau.de Ca.hic,in ver.ſed an eodẽ modo.tenet ꝙ non
& idem voluit Ang.in l.fi.ĩ.vnde legi.& in l.reſtituta.§.fi.ff.ad Ter
tu.ſed *cõis* opi.eſt in ↄ̃trium.vt Ale.hic concludit poſt Cy.& alios,
quos refert per tex.in l.ſi infanti.ĩ.de iu.deli.referendo ſe ad p̃cedẽ
tia:& Mod.ſimpliciter ſequuntur.Pro opi.tñ Pau.de Ca.facit,quia
tex.hic loquitur in bonor.poſſeſſione.Silr̃ tex.in d.l.ſi infanti.ĩ.de
iu.deli.vr̃ loq in bo poſ.vt collr̃,dũ ibi in fi.dicit, eius decreto ius
ſequi.& ſic ad bo.poſ.tm̃ refert̃:qa in numero ſingulari loquit̃. ſi
enim ẽt ad hæreditatẽ referret̃,dixiſſet tex iura,in plurali.& qa lo-
quitur de decreto,qd̃ non cadit in aditione hr̃ditatis,q̃ fit ſolo ani
mo.§.fi.inſti.de hær.qual.& diff.Cũ ergo iſta iura tm̃ loquantur de
bonorũ poſſeſſione nõ debent trahi ad hæreditatem:quia eadem
rõ no vr̃,cum in aditiõe hr̃ditatis de ſui natura p̃ntia iudicis nõ re
qrat̃.Si ergo interuenerit,nihil operat̃:vt dicit Pau.de Ca.hic: arg.
l.ſiue apud acta.s̃.de trãſ.Nã bonorũ poſſeſſio multũ p̃det à iudi
ce,ex,eo qd̃ no.in l.ſeruus ff.co.ti.Iõ facilius ĩ illa iudex ſupplere vr̃
& qa iudex ſupplet eo caſu,quo acquiſitio fit de iure p̃to.vt hic di
citur,ſecus ergo vr̃:quia ſi iudex ſuppleret,iure ciuili acqreret̃. Sed
his non obſtantib.tenẽda eſt cõis opi.q̃ efficaciter probat̃ in d.l.ſi
4 infanti in fi.dum ibi,alternatiuè dr̃,† ꝙ ipſe pupillus maior.7.ann.
adire poterit hr̃ditatem,vel bo.poſ.petere ↄſentiente pr̃e,ſi ſub e-
ius poteſtate ſit,vel cum tutoris auctoritate,ſi ſui iuris ſit,vel ſi tu
torem non habeat,adire p̃torẽ,& eius decreto hoc ius ↄſequi.pa-
tet ergo ꝙ iudex ſubrogatur in locũ tutoris,qñ pupillus eſt ſui iu-
ris.Sicut ergo tutor p̃ſtare poteſt auctoritatem in hęreditate,ſic in
bo.poſ.acquirenda:vt ibi expreſſè dr̃. Vnde hoc idem pariter erit
in iudice,qui in locum tutoris ſubrogatur.& ita conſiderãdo hoc
mõ,ibi eſt caſus,qui euitari non poteſt.Nõ ob.ꝙ in numero ſingu
lari,dicat ius cõſequi,qa bñ conuenit,cũ.s̃.alternatiuè loquatur.
Non ob.ꝙ in aditione hr̃ditatis,decretum nõ ↄſideretur,quia de-
cretum ponit̃ ibi,ꝓ auctoritate iudicis,q̃ iſto caſu neceſſaria eſt,ꝓ
pter defectum tutoris.Non ob.ꝙ iura videantur loq in bo.poſ.tã-
tum,qa immo ẽt in hr̃ditate loquit̃ tex.in d.l.ſi infanti. Non obſ.ꝙ
in aditione nõ requiratur p̃ntia iudicis,& ſic nihil debet operari,
qa iſta,& ſimilia,ꝓcedunt rr̃,ſecus in caſu iſto,qñ iudex ſupplet de
fectũ tutoris , vt eſt caſus in d.l.ſi infanti.inducendo vt dixi.Quid
aũt ſi pupillus infans ſit,an habeat locum iſte tex.vt iudex ſupple-
re poſſit defectum tutoris,vt bo.poſ.ſibi acquiratur? Bald.& Sal.
hic tenent ꝙ non,quia in infante eſt defectus naturalis,in quo diſ-
penſari non poteſt,vt no.Inno,in c.ſciſcitatus.de reſcr.Sed con-
trarium voluit Fulgo.quem Rom.& Alexã.hic ſequuntur, per l.
ſeruus.in prin.ff.eod.vbi abſenti auctoritate iudicis,hoc ſciẽti bo-
no.poſſeſ.quærit. Iaſon hic approbat primam opin. videlicet ꝙ
iſte text.non habeat locum in infante,quia verba text.hic repu-
gnant,dum dicit,niſi impuberi hoc poſtulanti,quæ poſtulatio nõ
cadit in perſona infanti,vt in ſimili not.Barto. in l.qui habet.ff.de
tutel.Iſta eſt ratio quam formaliter adducit Sal.hic,dicens quòd
in infante ceſſat poſtulatio,quæ hic ponderatur.Et hoc etiam Sa-
lyc.allega.text.in d.l. ſi infanti. qui dupliciter induci poteſt. Pri-
mò,quatenus ibi in fine dicitur,ꝙ iudex ſupplet,loquitur in pu-
pillo petente,qui erat maior infante,prout in fine ibi colligitur,
& prout etiam hic dicitur.Secundò ponderando tex.in ver.ſi ve-
ro vel non ſit tutor. vbi loquitur in terminis iuris in pupillo
infante,

ADDITIONES.

a ¶Solus.Ale.conſi.234.in fi.lib.6.Anto.Corſ.in ſing.ver.pupillus.Dec.conſi.33.col.2.Soc.conſi.70.nu.x.li.4.

b ¶Concludit.Et bene quicquid dicat Dec.hic.& in lectu.lib.ij.nu.12.& probatur opi.Iaſo.in l.more.ff.de acq.hær.in §.ſed neque.inſti.de auth.tut.

infante,qui tutorem non habet:& vr velle ꝙ detur aliquod remedium adeundi.quia infante in illa ætate mortuo, hæreditas hr̃.ac si ipsi infanti nunquam delata fuisset. Mihi tamen placet opin.quã firmauit Alex.hic,pro qua vr̃ casus in d.l.si infanti. in fi.Primò referendo illud,quod in fi.dr̃,ad præcedentia vbi ẽt loquitur de infante,qui non hẽt tutorem:& sic ẽt tali casu iudex supplere potest prout in fi.legis dr̃:quia regulariter clausula in fine posita, ad omnia præcedentia refertur.l.j.ĵ.de lib.p̃te.c.secũdò requiris.de app. in vj.Scd̃ò probatur: quia hoc clarum est in tutore, qui nomine infantis agnoscere põt bo.pos.vt est casus in d.l. si infanti.in versi. parente verò.ergo idem in iudice,quia in locum tutoris subrogatur.d.l.si infanti.in fi.Non ob.ꝙ infans petere nõ possit: quia etiã non petenti bo.pos.cum authoritate iudicis acquiritur.d.l.seruus in prin. & patet hoc in tutore,qui solus nomine infantis agnoscit bon.pos.ergo idem in iudice,vt s̃.dixi.Non ob.ꝙ in d.l. si infanti. in d.ver.si verò vel non sit tutor.vr̃ velle tex.ꝙ non detur aliquod remedium adeundi,vt s̃.dicebatur:quia hoc non est verum.datur enim remedium cũ authoritate iudicis, p s̃. dicta. Vñ dum ibi vr̃, ꝙ infante mortuo hr̃ ac si hr̃ditas infanti delata non fuisset.hoc ĩtellr̃ nisi cum authoritate iudicis adita sit,prout in fi.legis dr̃. Non ob.ꝙ nãlis defectus suppleri non potest:qa immo p tutorẽ suppletur,vt dixi:ergo & p iudicem.& sic stat conclo,ꝙ iste tex. gñaliter
5 habeat locũ ẽt in pupillo infante.¶†Vlt.no.tex.ibi,sciẽs, ꝙ qñ iudex dispensat,dẽt apparere ꝙ faciat hæc ex certa scientia: vt not. Bal.hic:dicens ꝙ exprimi debet in actis.& idem no. Bar.in l.si curatorem hñs.in fi.s̃.de in inte.rest.min.& Ang.hic dicit,ꝙ ita practicant boni aduocati.Et in simili,qñ factum scienter punitur,debet exprimi ꝙ illud scienter factum sit,vt no.Bart.in l. omnes.p illum tex.ĵ.de agr.& censi.lib.xj & idem Ang. in l.j. ĵ. de Nili agge. non rump.col.j.circa fi.& in §.pen.qui incipit,iubemus.in aut. de eccl. tit.cum concordantib.vt latè congerunt Mod.in c. ij. de exce. Et quod dicit Bar.debere hoc exprimi in actis,hoc vr̃ vtile:quia facile constabit.Si tñ in actis non dicatur,satis erit ꝙ alio quocunque modo appareat.l.certum.si cer.pe.in l.noĩatim.ff.de condi.& demon.nõ.in l.j.ff.de lib.& posth.& quia in tali bon.pos. non agitur de p̃iudicio tertii,vt no.Bal.distinguit in l.si.col.2.ĵ.sen. rescin. nõ pos.¶In gl.j.ibi.l.potuit,qcquid dicat gl.hic, *communis* est opinio,
6 ꝙ licet tutor sine pupillo adire non possit hr̃ditatem, d.l. potuit. solus tamen tutor potest pro pupillo bon.pos. agnoscere, per istũ tex.qui gñaliter loquitur,cum aliis iurib. vt prosequitur, & concludit Alex.hic.& pro ista opi induc tur tex. hic in ver. ipse autẽ pupillus.nam illa dictio autem aduersatur dicto p̃cedenti,in iure,& in facto l.hoc amplius.§.de his aũt. vbi Bart.ff.de dam. inf. vt ergo ista aduersatiua bene verificetur,dicendum est ꝙ solus tutor possit agnoscere bono.pos.licet solus pupillus non possit.& ita Mod. plures hic dñt.Sed ista inductio euitari põt quia si bene consideretur,vtique etiam in facto,& in iure diuersitas hr̃:qñ tutor sit cũ pupillo agnouisset:secus in pupillo,qui solus non põt:vt s̃.dicitur Vnde pro opi.cõi melius facit tex.hic, dũ inquit, pupilli nomine. ergo vr̃,ꝙ solus tutor interueniat:alias actus deberet fieri per ipsum pupillum tutore authore.vt dr̃ in d.l. potuit. & ad hoc idem facit text.in l.si pupillo.ff.eo.vbi dr̃,ꝙ tutor petit pupillo: & non dr̃ ꝙ pupillus petat tutore authore.¶Et retenta ista opi. ratio diuersitatis est,s̃m Bal.& Sal.hic,quia bon.pos.recipit,fomentum à iudice,cuius p̃ntia requiritur.Ista ratio reprobatur per Ful. Ro.& Alex.hic,quia attenta hac ratione, sequeretur ꝙ solus tutor coram iudice hæreditatem adire possit: quod falsum est per d. l.potuit.Ad hoc eñ rñderi põt ex mente Bal.& Pau.de Cas.ꝙ ex quo in aditione hæreditatis de sui natura p̃sentia iudicis non requiritur,si adhibeatur, nihil operatur l.siue apud acta.supra de transa. Corne.hic dicit,ꝙ ista rñsio non est tuta, per l.si infanti. in fi. ĵ. de tur.de libe.vbi iudex supplet,& præsentia eius necessaria nõ videt. Sed rñdet,ꝙ immo ibi necessaria est p̃ntia iudicis,p p defectum tutoris,& in casu nostro concurrunt tutor,& iudex simul.ibi, solus iudex qui adhibetur ad integrandum personam pupilli. Alia tamen ratione,rñsio prædicta dubitabilis vr̃:qa in p̃rium potius facit. Nam cùm in aditione hæreditatis p̃ntia iudicis non requiratur:ergo si adhibetur ex abundanti deberet aliquid plus operari, quam in bo.pos.in qua de sui nã & ordinario iure p̃ntia iudicis necessaria est:nisi dicat ꝙ immo in bon.poss.p̃ntia iudicis quæ de sui natura requiritur,plus operatur,q̃ illa authoritas iudicis quæ accidentaliter in aditione hæreditatis interponitur. Et ex hoc actus agnitionis bon. pos.fortificatur,vt patet in l.pe.eo.ti.quæ non haberent locum in aditione s̃m Bal.in rub s̃.eo. in vj.q.& not. Alex. hic.¶Et vlterius declarando rõnem.s̃.dictam illa melior vr̃, quæ assignari possit,vt dicamus, sic solus tutor adire non potest. Sed actus aditionis fundari debet in ipso pupillo,qui infantiam excessit d.l.potuit.sed idem regulariter in omnib.aliis actib.qui dẽnt fieri ab ipso pupillo.tutore authore.l.ĩ negotiis.ff.de reg,iu.& no.in l.j.§.adipiscimur.ff.d̃ acq.pos.Hoc fallit ĩ bono. possess. q̃ solus tutor noĩe pupilli acquirit,vt hic,cum si. ¶ Et rõ fallentiæ est, quia auctoritas tutoris potentior redditur,pp p̃ntiam iudicis, q̃ tali casu:concurrit vt.s̃. dictũ est. Aliã rõnẽ tradũt Ang.& Pa.de Ca.hic q̃ vr̃ seq. Ale.sed idẽ Ale.illã reprobat in l.pupillus.ff. de acq. hær. ¶In gl.fi.ibi,s̃m cõsciam.hãc gl.intelligũt Ang.Sal.Ful.& Ale.hic p̃cedere in p̃scia,q̃ ex actib.informata sit,iuxta no. in l.illicitas. §. veritas.ff.de off.p̃si.sed hoc nõ vr̃ de mẽte gl.q̃ simpl̃r loqt̃.Bal.in l.fi.ĵ.de p̃en.iud.q ma.iudic.vr̃ gl. gñal̃r intelligere, dũ inqt, ꝙ iudex sequi põt p̃sciam,q̃ nemini noceat.alle.gl.hic.facit tex.hic in l. seruus.& in l.pe.ff.eo.in l.si infanti.in fi.ĵ.de iu.deli. in quib.iurib. simpl̃r p̃sentia iudicis requiritur.Non ob qd̃ hr̃ in d.l.illicitas.§.veritas.qa locũ hẽt vbi agit̃ de iurisdictione cõtentiosa: secus vr̃ in volũtaria,vt hic.nã in his,quæ sunt voluntariæ iurisdõnis, ueritas simpliciter inspicitur:vt not.Bal.in authen.ma.& auiæ.s̃. quando mu.tut.off.fun.pos.vt latius prosequitur Corneus hic.

LECTVRA SECVNDA.

1 *Tutor solus bonorum possessionem pupilli nomine agnoscere potest, cùm acquirendo loco domini existat.*
2 *Regula,qui potest acquirere,potest repudiare,quomodo procedat.*
3 *Repudiatio est quedam alienatio.*
4 *Bonorum possessionis agnitio,si pupillo dãnosa fuerit,illi restĩtũ datur, secus in repudiatione.*
5 *Heres suus indistinctè restituitur,licet res in eodem statu non existat.*
6 *Bonorum possessionem solus pupillus agnoscere non potest.*
7 *Pupillus,sumptibus,& expensis vexari non debet.*
8 *Restitutio in integrum,quandoque etiam maioribus datur.*
9 *Hæres intelligere debet an ex testamento,uel ab intestato sibi hæreditas deferatur.*
10 *Hæreditatem pupillus solus adire potest,quando ipse obligatus non remanet,sed ille cui hereditas restringenda veniret.*
11 *Tutor dari non potest existenti in potestate patris.*
12 *Tutor ad unum actum dari potest,quando pater administrare non uult.*
13 *Pupillo sui iuris tutor dari potest,secus ei, qui in potestate patris constitutus sit.*
14 *Aetas.xiiij.annorum dicitur esse secunda.*
15 *Statutum non ualet,quo cauetur,ꝙ solus pupillus adire possit.*
16 *Super defectu naturali dispensari non potest.*
17 *Statutum ualet,quo cauetur,quòd filij mercatorum,etiam infantes, ad paterna debita teneantur.*
18 *Aetatis uenia,est de rebus principi reseruatis.*
19 *Aditionis in actu pupillus habilitari dẽt,et à populo infirieri fieri potest.*
20 *Pupillus solus hereditatem adire potest,qui anlo tutore caret,& iudicis copia haberi non possit.*
21 *Iudicis copia,si in aliquibus casibus haberi non possit,ad decuriones recurritur.*
22 *Pupillus adire potest quando in mora periculum esset.*
23 *Pupillus solus adire potest,qui implet condictionem potestatiuam,sub qua institutus erat,& implera conditione oneirib.hæreditariis obligatus sit.*
24 *Iudex tutoris defectum supplere potest,si pupillus tutorem non habeat.*
25 *Textus generaliter loquens,generaliter intelligi debet.*
26 *Aduersatiua,eodem themate retento,intelligitur.*
27 *Dictio nisi,à dicto precedenti exceptionem ponit.*
28 *Iudex in hæreditate etiam tutoris defectum supplere potest.*
29 *In infante si defectus naturalis sit,super eo dispensari non potest.*
30 *Clausula in fine posita,regulariter ad præcedentia referri debet.*
31 *Iudex quando tutoris defectum supplet,apparere debet ꝙ ex certa scientia faciat.*
32 *Factum quando scienter punitur,exprimi debet,ꝙ illud scienter factum sit.*
33 *Alienatione bonorum immobilium pupilli,tutoris & iudicis auctoritas requiritur.*
34 *Iurisdictione in uoluntaria,unus duorum uicem sustinere potest.*
35 *Tutor licet sine pupillo hæreditatem adire non possit,solus tamen bonorum possessionem pro pupillo agnoscere poterit.*
36 *Aduersatiua in facto & in iure aduersari dicitur.*
37 *Bonorum possessio à iudice fomentum recipit,cuius præsentia requiritur,secus tamen est in hæreditate.*
38 *Iudicis præsentia si in hæreditatis aditione non requiratur, & ex abundanti adhibeatur,nihil operatur.*
39 *Cautela est optima ꝙ semper in omni actu iudicis auctoritas interponatur.*
40 *Conscientia requiritur quæ ex actis informata sit.*
41 *Princeps secundum conscientiam iudicare potest.*
42 *Conscientia ueritatem respicit.*
43 *Iudex regulariter secundum allegata,& probata iudicare debet.*
44 *Iudex si stans ad fenestrã palatij uiderit Titium interficere Seium,& Titius non fuerit confessus,nec per testes probari potuerit, non potest ipsum ad mortem condemnare,quia non est sibi notum ut iudici,sed ut priuato.*

1 Onorum.¶Primò not.† ꝙ solus tutor potest agnoscere bo.pos.noĩe pupilli.est.n. loco dñi dũ acqrit.l.interdũ.§. q tutelã. ff. de fur. Solus tñ tutor repudiare nõ põt.l. tutor. ff. e. ergo vr̃ ꝙ solus agnoscere non possit:qa ille tm̃ acqrere põt, q põt repudiare.

2 l.is pōt.ff.de acq.hæ.Bar.in d.l.tutor.rn̄det,& dicit† ꝙ rl̃a d.l.is po
teſt.ꝓcedit in eo,q ſuo iure adire,vel agnoſcere pōt:at ille talis ēt
pōt repudiare. Secus eſt ī eo,q noīe alterius adire pōt:qa repudia
re nō pōt:vt no.Ale.in l.fi.j̃.de repu.bo.poſ.& idē Ale.in l.legatū.
de leg.j.& Mod.hic.Sed iſta declaratio vr̃ mihi ꝯ tex.in l.q hr̃s.§.
fi.ff.de acq.hæ.vbi pr̃,q ex pſona filij nō pt̄ adire ſine filio, pariter
nō pōt repudiare.niſi dicamus ꝙ pr̃ facit ꝓprio iure.i.ad eius vtili
tatē,licet ex pſona filij hoc ſibi acqrat̃.Secus eſt in tutore,q ad vti
litatē pupilli hoc facit.Et iō tex.in d.l.tutor.ꝓcedit in eo, q ad vti
litatē alterius adire pōt,rōne officij:nā talis repudiare nō pōt: vt
3 no.idē Bar.in l.is pōt.col.v.ff.de acq.hæ.Et hoc ꝯfirmat̃:† qa repu
diatio eſt q̄dā alienatio.l.magis puto.§.fundū.ff.de reb. eo. q̄ alie-
natio adminiſtratori nō ꝯcedit̃.l.ꝯ iuris.§.fi.ff. de pac. & iſta rō vr̃
ꝓcedere declarādo,vt tradit Arc.in l. more. §.impubes.col.ij. de
acq hę.Aliā rōnē diuerſitatis īter agnitionē bo.poſ.& repudiatio
4 nē adducit Abb.hic.& ſequūt̃ Ful.& Mod.†qa ſi agnitio erit dāno
ſa pupillo,dat̃ illi reſtitutio.l.j.s̃.ſi minor ab hær. ſe abſt. Nō ſic in
repudiatione,in qua nō dat̃ reſtō,niſi res ſit integra l.qđ ſi minor.
5 §.Scæuola.ff.de min.¶†Iſta rō nō eſt gn̄alis:qa nō hēret locum in
ſuo hr̃de,q indiſtinctè reſtituit̃,licet res nō ſit in eodē ſtatu.l. fi. j̃.
de repu.hær.&qa iſta rō ēt vr̃ hr̄e locū in hr̃ditate adita,vt nō det̃
reſtō,niſi res integra ſit d.§.Scæuola.q gn̄al̃r loqt̃:& qa ēt eſt ꝓui-
ſum,ꝙ tutor tenet̃,ſi agnitio,uel repediatio eēt dānoſa pupillo. l.
6 ſi pupillo.ff.e.l.ſi ad pupillū.ff.de auc.tut.¶Scđò no.†ꝙ ſolus pu-
pillus nō pōt agnoſcere bo.poſ.Et rōnē tex.adducit in l.more.in
prin.de acq.hær.qa ſolus pupillus obligari nō pōt.& eſt text.in §.
neque.inſti.de auc.tu.vbi dr̃ ꝙ pupillus nō pōt hr̃ditatē adire,ne-
que bo.poſ.petere,q̄uis lucroſa ſit,& nullū dānū hēat: ſed dr̃iam
facit,qa in hr̃ditate lucroſa vr̃ ꝙ pupillus illā adire poſſit, ex quo
7 tm̄ de eius vtilitate tractat̃.Gl.in l.nulla.ff.de legi.rn̄det,†ꝙ hoc fit
ex eo,ne vexet̃ litib.& expēſis:ar.l.minorib.xxv.ann. ff. de mino.
Bar.in d.l.nulla.primò vr̃ hoc impugnare,& in fi.poſtmodū ſeqt̃.
Sed rō iſta nō valet:quia ſi eſt lucroſa,& nullū dānū hēat,nō cōſi
derat̃ ꝙ vexet̃ litib.& expēſis.d.l minorib.quæ intell̃r, qn̄ non ha-
beret lucrū.Doc.nihil dn̄t,qđ ſatisfacit.Sed dici pōt hoc hr̄e locū
in hæreditate,& bo.poſ.quia lex vlterius ꝓcedēdo ita diſponit,&
potuit lex moueri:quia licet hr̃ditas,ꝑut potuit pſcrutari, opulē-
ta appareat,iuxta gl.ī l.ſi quis mihi bona.§.ſi ſeruus fiſci ff.de acq.
8 hær.in ver.hæreditatē.poſſet tn̄ ſubeſſe grāde æs alienū latens.†&
pp hoc ēt maiorib.qn̄que dat̃ reſtitutio in int.§. ſciendū. inſti.de
hæ.quali.& dif.Mod.hic aliā rōnē adducūt,quæ eſt Ful.hic,p l.pu-
pillus ſi fari pōt.de acq.hæ.vbi dicit̃,ꝙ pupillus adire nō pōt, quia
9 cām aditionis ſuæ nō intelligit. † & requirit̃ ꝙ hr̃s intelligat an ex
teſtō,uel ab inteſtato hæreditas ſibi deferat̃.l.ſi is,ad quē.l.hr̃s inſti
tutus.de acq.hær.& ita dn̄t Ful.& Mod.hic.Sed iſta rō nō reſpicit
ſpālitēr pupillū:quia idē eſſet in alio quocunque hærede.vn̄ illa rō
d.l.pupillus.ꝙ pupillus nō intelligit,dēt declarari ex eo,qđ dicitur
in d.l.more.Et rl̃a ſupradicta,ꝙ pupillus nō poſſit agnoſcere bo.
10 poſ.vt hic,nec hæreditatem adire.d.l.more.†Fallit primò,quādo
pupillus ipſe non remaneret obligatus: vt quia periculo alterius
adiret,cui eſſet hæreditas reſtituenda:tunc ſolus pupillus adire po
teſt: vt no. Ang.in l.ij.ff.de accep.& Pau.de Caſt.ibi ſequit̃,declara
do,vt ibi p eum.Scđò fallit in filiof.pupillo, qui ſit maior infante.
Nā ſi pater recuſat illi cōſentire,ipſe adire pōt,uel bo.pōſ.agno-
ſcere:ut eſt tex.ſingularis de quo Bal.ibi mirat̃ in l.fi. §. ſinautē in
11 ſcđa.j̃.de bo.quæ li. Et rō uidet̃ ſm̄ gl.ibi,†quia exn̄ti in ptāte pa-
tris tutor dari nō pōt.l.ſi in prin.ff.de cur.fur.Et poſt alios ſequit̃
a Ale.hic.Solus Iaſ.hic tenet ꝯ[a] iſtam limitationem,& concludit ꝙ
ēt in iſto caſu ſolus pupillus adire non poſſit:quia militat rō pro-
12 hibitionis:†& quia qn̄ pater nō vult adminiſtrare, tutor dari pōt
ad vnum actum.l.cum in vna.§.tutor.de app.& no.Bar.in l.ſi im
puberi.ff.de tut.& cura.facit tex.in l.fi.§.ſinautem pr̄e recuſante.
j̃.de bo.quæ lib.& in l.fi.j̃.de ſn̄īam paſ.Nō tn̄ rn̄det ad tex.in d.l.
fi.§.ſinautē in ſcđa.quem pro caſu doc.adducūt. Sed videt̃ poſſe
rn̄deri,ꝙ dum dicit̃ ibi,licentiam damus filiof. vt patre recuſan-
te ipſe adire poſſit.hoc intell̃r iſto reſpū,ut ſine patre adire poſſit
ipſe ſolus ad excluſionē patris,qui nō hēt illū impedire ex quo re
cuſauit.Sed pp hoc non infert̃, ꝙ tali caſu dicatur habere perſo-
nā integrā,ut adeundo obligetur ſine auctoritate tutotis,uel iudi
cis.¶Prædictis tn̄ nō obſtātib.nō videt̃ recedendū à *communi* opi.
☞ quæ efficaciter uidetur probari in d.§.ſinautem in ſecūda. vbi ab
ſolute dicit̃,ꝙ dat̃ licētia ei ut adire poſſit.Iſta.n.uerba abſolutè ꝓ
lata vn̄r importare ꝙ ſolus pupillus adire poſſit.Et quia in ver. pa
tre aūt recuſante.qui ſtatim ſequitur,dicit̃ ꝙ curator dari poteſt,
qui habeat bona hæreditatis aditæ adminiſtrare: ergo datur in-
telligi,ꝙ ſolus pupillus adire poſſit ſine tutore:qa feciſſet ꝓuiſio-
nē de tutore,ſicut de curatore.& facit tex.dum dicit ibi in fi. cō-
petere reſtitutionē in inte.quaſi dicat licet tali caſu habilitatus ſit,
pp dictam reſtōnē,non uidet̃ tractari de magno præiudicio . Et
ibi hoc tolerat̃,ne alia rl̃a violetur , quæ dicit ꝙ filio in poteſtate
13 curator dari non poteſt. d.l. fi.in princ.¶†Non ob. ꝙ tutor ad
vnum actum dari poteſt:quia hoc vr̃ habere locum in pupillo, q
ſit ſui iuris,prout loquitur tex.in l.cùm in vna.§.tutor ſecus videt̃
eſſe in pupillo,qui ſit in poteſtate patris.¶Non ob.alia iura: quia
loquuntur in curatore.Non ob.ꝙ eadem rō vr̃ in iſto caſu.vt ob-
ligari non poſſit:quia diſpenſatur ex eo , ꝙ tutorem habere non
poteſt:& quia agitur de vtilitate pupilli,vt hæreditatem adire poſ
ſit. Adde tamen ꝙ pro opi.Mod.facit tex.in l.ſi infanti.j̃. de iu.de
ll.vbi dicitur,ꝙ pupillus,qui exceſſit vij.annos poteſt adire hære-
ditatē,vel bon. poſ.petere conſentiente patre , in cuius ptāte ſit,
vel cum authoritate tutorum,ſi ſit ſui iuris.Et ſi tutorem non ha-
beat, cum authoritate iudicis.& ſic vr̃ , ꝙ in ſubſidium ad iudicē
recurratur.& licet tex.ibi loquatur in eo,qui ſit ſui iuris. idem tn̄
vr̃ ſi ſit in ptātę patris , qn̄ pr̃ recuſat : qa vr̃ perinde ac ſi non eſſet
in ptāte.d.l fi.§.ſinautem recuſante.Et quod dr̃ in d.l.ſi infanti. in
fi.referendo ad pręcedentia , etiam vr̃ hēre locum in filio , qui ſit
in ptāte patris.Non ob:ꝙ filio in ptāte non datur tutor:& pari ra
tione,iudex non vr̃ hēre poteſtatem:quia verum eſt,qn̄ pater ve-
lit adminiſtrare,prout dicitur in d.l.fi.in prin.de cur fur. ſecus er-
go videtur quando recuſat.Non omitto ēt,ꝙ tex.in d.§. ſinautē ī
14 ſecunda.† intelligi poteſt de maiore xiiij.annis.quia illa dr̃ ſecun
da ætas.l.cum quidam.in fi.j̃.de imp.& ita illum tex. intelligit Ful.
& Alex.refert in l. pupillus.in fi. de acq.hære.Sed Alex. in hoc re-
probat.quia ſm̄ Fulg.ibi eſſet omiſſus caſus in pupillo à vij. annis,
vſque ad xiiij.Et pro Alc.vr̃ tex.in d.l.fi.in §.vbi autem puerilis.vbi
15 loquitur de infante.¶Tertiò fallit,†ſtante ſtatuto,quo cauetur ꝙ
ſolus pupillus adire poſſit:nam valet ſtatutum:vt no. Ang.per illū
tex.in l.more.ff.de acqui.hæ.cum ſi.vt Alex.hic tradit.Et iſta con-
cluſio limitatur dupliciter.Primò,ſm̄ Ro.ī d.l.more, dummodo
16 ſit pupillus doli capax , alias eſſet defectus naturalis , ſuper † quo
diſpenſari non poteſt:vt no. Bal.hic Bar.in l.ſi quæramus.col, ?.de
teſta.cum ſim.vt per Alex.hic.Sed conſiderandum eſt. ꝙ aut ſta-
tutum diſponit,ꝙ pupillus obligetur mediante aliquo facto ſuo,
in quo iudicium rōnis requiratur:& bene procedit,quod dictum
eſt:quia defectus nālis à ſtatuto ſuppleri non poteſt.facit text.in l.
fi.j̃.de teſta.mil. Aut ſtatutum diſponit,ꝙ aliquo caſu immediatè
obligetur:& tunc vr̃ ſtatutum valere , etiam ſi infans ſit pupillus:
quia à lege , ſiue à ſtatuto abſque eius conſenſu obligatur : pro-
ut ſtatutum fuit in ſuis hæredibus §.j.inſt. de hæred. quali.& diffe.
17 ¶†Ex quo infert valere ſtatutū,ꝙ filii mercatorū , ēt infantes te-
neantur ad debita paterna:vt in terminis dicit Bald.in l.dotis.s̃.de
dot.promiſ.cum ſi.vt dixi in l.ſi fugitiui.s̃.de ſer.fugi. Secundò di
ctum Ang.limitatur eſſe verum,ſi tale ſtatutum ꝯditum ſit à pu-
pillo non recognoſcente ſuperiorem,alias ſecus:vt Ale.hic cōclu
dit,p ea,q̄ no. Ale.in l.iij.in prin.ff.de mino.in l. omnes populi. in
18 iij.qō.prin.de iuſti.& iu.& in l.non ambigitur.ff.de legib.¶ † Sed
aduertendum eſt,quia in locis præalle.loquitur Bar.de venia æta-
tis,quæ eſt de reſeruatis Principi,& per inferiores concedi nō pt̄:
hic verò non agit̃ de venia ætatis, in qua gn̄aliter minor habilitat̃.
19 ¶† Sed hic agit̃,ꝙ tm̄ in iſto actu aditionis,pupillus habilitetur.&
hoc ēt à populo inferiori fieri pōt vt expreſsè dicit Bart. in l.iij. in
prin.de min:& ſic vr̃ ꝙ dictum Ang.etiam habeat locum in popu
lo inferiori,ꝯ Alex.hic.& ad hoc facit:quia ꝓhibitio facta gn̄aliter
in vno caſu,relaxari pōt:vt no. Inn.in c.j.de obli.ad rōci. Abb.per
illū tex.in c.per venerabilem.qui filii ſunt legitimi. cū ſi. vt dixi in
20 c.ij.col.7.de iud.¶† Quartò fallit in pupillo, qui tutore caret , &
qn̄ capia iudicis haberi non pt̄,his duob. concurrentib. ſolus pu-
pillus adire poteſt,ſm̄ Ro.in l.de pupillo.in prin. per gl. ibi in ver.
habebitur.ff.de no.ope.nuncia.Sed Ale.hic dicit,ꝙ illa gl.cōiter re
probatur:& Mod.ſequuntur per regulam,quia in bo.poſ.præſen
21 tia iudicis requiritur:†& ſi copia iudicis non hr̃,recurritur ad de-
curiones.l.vbi abſunt. vbi Bar.ff.de tut.& cur.da.ab his.cū ſi.vt dixi
22 in rub.de ap.¶†Sed tamen dictum Ro.ſaluari poteſt,qn̄ eſſet pe-
riculum in mora: quia tunc relaxatur ordo iuris.l. de pupillo. §. ſi
quis riuos.de ope.no.nun.in l.ſi quis filio.§.qui autē . ff. de iniuſt.
rup.& facit,quod no.Inn. in c.per venerabilem.de elect & refert
Barto in l.non dubium.s̃.de legibus.dixi in c.qua fronte.de appel.
23 ¶†Vltimò fallit in pupillo,qui implet conditionem poteſtatiuā,
ſub qua erat inſtitutus : & impleta conditione , obligatus videtur
onerib.hæreditariis:vt eſt tex.in l.conditionibus.pupillus de con-
di.& dem.no.Alexand.& Moder.hic. Sed aduertendum eſt, quia
ex implemento conditionis non obligatur pupillus , ſed remo-
uetur obſtaculum , quo remoto. in conſequentiam obligatur
pupillus,ex diſpoſitione legis : quia ſuus hæres reperitur,habet ta-
men beneficium abſtinendi:& ſic illa obligatio parum operatur.
24 & iſte caſus aliis aſſimilari non videtur. ¶ † Tertiò not. quòd iu-
dex poteſt ſupplere defectum tutoris . & hoc intelligitur , ſi tu-
torem non habet ; aliàs ſi haberet tutorem , iudex ſupplere non
poteſt

ADDITIO.

a ¶Contra.Et bene quicquid dicat Deci.

potest,vt probatur in d.l.si infanti.ff.de iu.deli.in fi.& ita illũ text. intelligit,& declarat Bar.in l.si procuratorem hñs.ff.de rest.in inte.
25 & Alex.hic sequitur.†Ista declaratio ad tex.nostrum hic vř dubitabilis:quia tex.hic gñaľr loquitur:ergo gñaľr loqui intelligitur, siue hēat tutorem,siue non l.j.§.gñaliter.de lega.pst.Scdò facit tex, hic in prin.vbi loquitur qñ hēt tutorem,& postea cõtinuatiue ad principium loqui vř,& sic etiam in casu quo hēat tutorem. Nec istud arg.continuationis tollitur ex eo,ꝙ in ver.ipse aũt aduersati
26 uè loquitur: † quia aduersatiua intelľr retento eodē themate, vt no.Bar.in l.mariti.§.fi.ff.de adul.Ale. in l.filius à patre.col.añp. de
27 lib.& posth.Tertiò facit tex.in illa dictione,† nisi, quę ponit exceptionem à dicto præcedenti:vt no.in l.actione.C.de transa. vnde ista exceptio intelligenda vř,ēt si habeat tutorem:quia in dicto pcedenti sic loquitur.Non ob.tex.in d.l.si infanti, quia vř loq respũ necessitatis.nam si tutorem non hēt,authoritas iudicis necessaria est:si habet tutorem,non est necessaria. Non tamen negatur quin adhiberi possit.Non ob.ꝙ text. ibi dicat,prætorem adire poterit, si non habet tutorem:ergo si hēt,non poterit.quia verbũ poterit, ibi non ponit̃ ad limitandum ptãtem iudicis.prout Bart.arguit in d.l.si curatorem hñs.sed illa verba referuntur ad pupillũ, designãdo remedium, quod hēt pupillus, vt recurrere possit ad iudicem non hñs tutorem.vñ pp hoc non excluditur, quin etiam iudex stãte tutore personam pupilli integrare possit. & ita vř concludendum,quicquid alias dcm sit.Et s.dicta hñt locum in bo.pos.in qua iudex pro tutore supplere potest:secus vř in hřditate:vt dicit Pau.
28 de Cast hic:quia in hřditate non requiritur pñtia iudicis. ¶ † Sed in ꝯrium est *communis* opin.ꝙ immo etiam in hřditate iudex supplere possit defectum tutoris:vt Ale.hic concludit,per text.in l.si infanti.in fi.ff.de iu.deli.referendo finem legis ad proximè præcedentia vbi loquitur pariter de hřditate & bo.pos. Sed prima facie pro opi.Pau.de Cast.facit tex.in d.l.si infanti.in fi. vbi videtur loq in bo.pos.dum inquit,eius decreto hoc ius consequi. Nam quod dicit de decreto,non conuenit hřditati quæ solo animo acquirit̃. §.fi.inst.de hęr.quali.& diffe.& tex.hic etiam loquitur in bon.pos. vnde ista iura non debent trahi ad hřditatem,in qua diuersa ratio videtur:& quia bono.pos.multũ pendet à iudice:vt no.in l.seruus. ff.eo.Ideo in illa facilius supplere potest. & quia iudex supplet eo casu,quo acquisitio fit iure prętorio,vt hic dř:secus ergo vř in hřditate, quæ iure ciuili acquiritur. ¶ Sed tñ his non obstan.non vř recedendum à cõi opi.quę efficaciter probatur in d.l.si in infanti. in fi.vbi iudex subrogatur in locum tutoris:vnde sicut tutor præstat authoritatem in hřditate,& bono.pos. ita vř in iudice, qui in eius locum subrogatur.Et hoc confirmatur,quia tex.ibi voluit puidere pupillo in hřditate,& in bon.possessione.Si ergo iudex nõ posset supplere in hřditate.prouisio Imper.non esset plena:quod vř ꝯ intentionem Imperatoris ibi.¶Non ob.ꝙ in hřditate decretum consideratur:quia ibi decretum pro iudicis authoritate simpľr accipitur:q̃ isto casu necessaria est, pp defectum tutoris. Et pp hoc etiam dici põt:ꝙ decretum ibi spãľr in hřditate requiratur,pp defectum tutoris,licet regulariter solo animo hřditas acquiri possit.Non ob.ꝙ iudex hic supplet,quando acquisitio fit iure prætorio:quia verum est in casu istius legis,vbi tex.loquitur in bonorum pos.quæ solum iure prætorio acqritur:secus in casu d.l. si infanti. vbi etiam loquitur in hřditate.¶ Quid autem si pupillus infans sit,
29 an hēat locum iste tex.Bal.& Sal.hic tenent ꝙ non:† quia in infante est defectus naturalis,in quo dispensari non potest,vt not.Inn. in c.sciscitatus.de resc.Sed contrarium voluit Fulg.hic, in fi.per l. seruus ff.eo.vbi absenti acquiritur bo.pos.auctoritate iudicis hoc scientis.& Ro.& Ale.hic sequuntur.Ias.vero hic approbat primã opi.ꝙ iste tex.non habeat locum in infante,per istum tex.dum dicit,nisi impuberi hoc postulanti.& talis postulatio non cadit in in fante.Et ista est rõ,quam formaľr adducit hic Sal.allegat.l. si infanti.vbi etiam loquitur in pupillo maiore infante petente.Ibi,bono. pos.petere.Scdò inducit tex.in d.l.si infanti.in ver.si verò vel non sit tutor.vbi loquitur in pupillo infante sui iuris, qui tutorem nõ habet:& vř velle ꝙ nullum habeat remedium:quia si moriatur, perinde hř,ac si hřditas infanti delata non fuisset.Mihi placet opi.quã Ful.Ro.& Ale.hic tenent,pro qua vř text.in d.l.si infanti.referendo illud quod in fine dř,ad præcedentia.vbi loquitur etiam de infante qui non hēt tutorem:& sic vř ꝙ etiã tali casu iudex supplere
30 possit,prout ibi in fi.dř:† quia rľr clã in fine posita,ad oĩa pcedentia referri dēt.l.j.ff.de lib.præte.c.scdò reqris.de app. ¶ Scdò hoc probatur.nam hoc clarũ est in tutore,vt probat̃ in d.l.si infanti.in ver.parente verò.ergo idem vř in iudice, q in locum tutoris sibi subrogatur: vt ibi in fi. dř in d.l.si infanti.& hic. Non ob.ꝙ infans petere nõ põt:quia ēt non petenti. bo.pos.acquiritur cum authoritate iudicis & hoc patet in tutore, q solus noĩe infantis acqrit, vt s.dixi. Idem ergo vř in iudice per s.dicta.Non ob.text. in d.l. si infanti.in d.ver.si verò.vbi si infans moriatur,illa hřditas delata in fanti resoluitur.quia ille tex non hēt locum, quando tutor agnouit.Et pariter idem dicendum est in iudice deficiente tutore. Non

obst.ꝙ in infante sit defectus naturalis,qui suppleri nõ põt, qa sicut põt suppleri per tutorem,ita pariter à iudice.¶ Vlti.no. text.
31 ibi,sciēs.† ꝙ qñ iudex supplet defectum tutoris,apparere dēt, ꝙ hoc faciat ex certa sciã.& no.Bar.hic,qui dicit ꝙ hoc exprimi dēt in actis.& idē Bar.in d.l.si curatorem hñs.in fi.ut tradit Ale.in ꝯsi.
32 103.uisis scripturis.col.v.lib.ij.†Et in simili,qñ factum sciēter punitur,dēt exprimi ꝙ scienter illud factum sit,ut no.Bar.per illum tex.in l.oẽs.C.de agr.& censi.lib.xi.& no.Ang.in l.uni.de Nili agger.non rumpen.col.pe.circa fi.& in §.pe.in auc.de eccl. tit. cum si.ut dixi in c.ij.de exce.Et qđ dicit Barto.debere exprimi in actis, uidetur utile ad faciliorem probationem: & ita practicant boni aduocati,ut dicit Ang.hic.Si tamen in actis nõ dicatur. satis erit ꝙ hoc quocunque alio modo probetur:arg.l.certum.ff.de cer. pe. ¶ Aduertendum tamen est,quia nõ uidet̃ ꝙ isto casu iudex possit supplere defectum tutoris:quia si pupillus haberet tutorem, requireretur auctoritas tutoris,& etiam iudicis,in agnoscēda bo.pos. l.fi.ff.e.Cùm ergo utriusque auctoritas necessaria sit,non uidetur ꝙ iudex supplere possit defectum tutoris,vt no.Bar.in d.l. si cura
33 torem habens.col.ij.† vbi ponit exemplum in alienatione bonorũ immobilium pupilli,in quã tutoris & iudicis auctoritas reqrit̃. Riminal.hic respondet,ꝙ Bar.in d.l.si curatorem.loquitur ubi agitur de iurisdõne contentiosa: hic autem loquitur in iurisdõne
34 uoluntaria,†in qua unus potest uicem duorum sustinere.l. si con sul.ff.de adop.Sed ista rñsio non uidet̃ tuta:quia alienatio rei immobilis minoris,licet fiat ex causa necessaria,tñ decretum iudicis qđ interponitur uidetur uoluntariæ iurisdõnis:quia in uolentem interponitur,unde melior solutio uidet̃ illa,quæ colligit̃ ex dictis Bal.in d.l.si curatorem.ꝙ ibi agitur de alienatione,quę uidet̃ odiosa pupillo:hic autē loqtur tex.in acquisitione, quæ est fauorabilis ipsi pupillo.¶ In gl.in uerb.agnoscere ibi,in l.potuit.quicquid di-
35 cat gl.hic,cõis opi.est,† licet tutor nõ possit sine pupillo hæreditatem adire,solus tñ tutor bonorũ possessionē p pupillo agnoscere potest per istum tex.qui generaliter loquitur.Et p ista opi. Ale. inducit tex.in l.seruus.§.impubes.ff.eo.vbi tutor,& pater ęquiparari vñr.unde sicut pater solus agnoscere potest, ut in l. si infanti. de iure deli,ita pariter uidetur in tutore. ¶ Sed argm̃ hoc nõ valet:quia tex.in d.§.impubes.uidetur arguere,ꝙ illud, qđ põt tutor pariter etiam patri concedat̃.Econtra autem non ualet arg. ꝙ illud,qđ patri tribuitur ad tutorē porrigatur.& rõ uidet̃ manifesta qa pater plus iuris hēt in filium,quã tutor ĩ pupillum:& qa pater facit ad utilitatem ,ppriã:& iõ plus illi cõceditur,quã tutori. Et p cõi opi.Mod.hic inducunt istũ tex in ver.ipse autem vbi aduersa
36 tiuè loquit̃:†& videt̃ aduersari in facto & in iure. l. hoc amplius. §.de his aũt.ff.de dam.infe.vt ergo talis aduersatiua bñ verificetur dicendũ est,ꝙ solus tutor possit bo.pos agnoscere: & ita Ias. hic dicit:sed ista inductio parũ facit:qa si bene cõsideretur vtique in facto,& in iure aduersatiua verificatur:dato ꝙ tutor cum pupillo agnouisset bo.pos.vt dicitur in prin.in ver.pupillus autem.vbi dicitur ꝙ solus pupillus sine tutore non põt.Nam ista duo dicta,in facto & in iure aduersari vñr.Sed pro cõi opin. melius facit text. hic dũ dicit pupilli nomine.ergo videt̃,ꝙ tutor solus interueniat aliàs actus non esset fundatus in psona tutoris,sed deberet fieri p pupillum tutore auctore.d.l.potuit.& in l.in negocijs.de reg. iur. & facit tex.in l.si pupillo.ff.eo.vbi dicitur,ꝙ tutor petit pupillo.&
37 non dicit ꝙ pupillus petat tutore auctore.Et † retenta cõi opi.inter hæreditatem & bonorũ possessionē rõ est secũdũ Bald.hic. & Sal.quia bo.pos.recipit fomentũ à iudice,cuius psentia requiritur secus est in hæreditate.Ista rõ reprobatur p Fulg.Ro.& Alex. hic, quia attenta tali rõne,sequeretur ꝙ solus tutor coram iudice hæreditatem adire possit,cuius contrariũ probat̃ in d.l.potuit.in generalitate.Ad hoc replicari potest ex mente Bal. & Pa.de Ca.hic, ꝙ ex quo in aditione hæreditatis psentia iudicis nõ requiritur, si
38 adhibeatur † ex abũdanti,nihil operatur.l.siue apud acta.s.de trãsactionibus.¶Corn.hic dicit,quòd ista replicatio non est tuta, p l.si infanti.ff.de iu.delib.in fi.vbi iudex supplet,& tamen eius pñtia non erat necessaria.Sed responderi potest, ꝙ immo pñtia iudicis erat necessaria pp defectum tutoris:secus videtur vbi non sit necessaria.Ratio tamen s.alleg.ꝙ bonorũ possessio recipiat fomentum ex persona iudicis,cuius pñtia requiritur,videt̃ in contrariũ posse retorqueri:qa cũ in aditione hæreditatis, pñtia iudicis non reqratur,si ex abũdanti adhibeatur,deberet plus operari, quã in bo.pos.in qua de sui natura semp pñtia iudicis reqrit̃. Vnde cau-
39 tela est,†ꝙ semp in oĩ actu auctoritas iudicis interponat̃:vt not. Bal.in l.iubemus.in prin.versi.ergo tamen do consiliũ.ff.ad Treb. Nisi dicamus illud esse verũ,ad remouendũ suspicionem doli, & fraudis.Sed ad hoc vt actus efficacior reddatur,videt̃ ꝙ pñtia iudicis,quæ in bo.pos.reqrit̃,de sui natura plus operet̃: & ideo tex. in l.pen.ff.eo.non habet locũ in aditione hæreditatis:vt no. Bald. in rub.s.eo.in vj.qõ. Aliam rationem adducũt Ange.Pa.de Ca.hic, quam videt̃ seq. Ale.hic,sed illam reprobat in l. pupillus.ff.de acq.
40 hær.¶ In gl.si ibi,fm conscientiã.†hãc gl.intelligũt Ang.Sal. Ful. & Alc.

& Ale. ꝓducere in conſcientia, quæ ex actis informata ſit, iuxta no. in l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. pſi. Sed hoc videtur ↄtra intentionē gl. quæ loqtur ſimpl'r ſm cōſcientiā: & ſi dēret informari ex actis, tūc iudicaret ſm allegata & ꝓbata, & non ſm cōſciam: & iō gl. hic vr̄ ſpāliter hr̄e locū in iſto caſu, vbi agit̄ de agnitione bonorū poſſeſſionis quæ nemini nocet. Ita iſtā gl. declat Bart. in l. fi. in fi. ῑ. de pę. iud. q mal. iu. Et qa ēt hic agit̄ de iuriſdōne voluntaria, in qua iudex pōt ſm cōſciam iudicare: vt no. Bal. in aut. matri, & auiæ. ſ. qñ mul. tut. of. fun. pot. in fi. Et idē in alijs caſib. eſſet, in q
41 bus iudicari dēt ſm cōſciam: puta† in principe, q ſm cōſcientiā
42 iudicare pōt: vt no. Bar. in l. j. in fi. ſ. vt quæ de ſunt aduo. †Nā conſcīa reſpicit veritatē: vt no. Bal. in l. ij. in iiij. no. ῑ. de fideiuſſ. & ſm cōſciam dēt princeps iudicare, vt Deus, ſola veritate inſpecta: vt no. Bal. in l. fi. in prin. ῑ. de iur. deli. cū ſi. vt dixi in c. dilecti. de iud.
43 ¶†Rēr verò iudex dēt ſm allegata, & ꝓbata iudicare: vt not. per gl. & Bar. in d. §. veritas. & per gl. xxiij. q. j. in c. paratur. in ver. ſecūdū legē. cū ſi. vt tradit Fel. in c. paſtoralis. §. qa verò. de offi. dele. & ibi dictis adde Pau. de Caſt. in l. ij. ff. de in lit. iu. in fi. vbi dicit, ꝙ ſi iudex ſtās ad feneſtrā palatij vidit Titium interficere Seium, & Titius non fuit confeſſus, nec per teſtes potuit probari, non poteſt iudex cōdēnare ad mortē: qa non eſt ſibi notum vt iudici, ſed vt priuato. & ita refert Azo. rñdiſſe prāti Bon. & de his tradit Paris de Put. in tra. ſyndica. in char. 18. in ver. allegationes.

LEX VIII. Lectura prima.

1 *Statutum an valeat, quòd ignoranti currat tempus.*
2 *Ruſticus excuſatur, propter ignorantiam iuris.*
3 *Ruſticus ſicut vadit ad nemus pro lignis, ita debet ire ad ciuitatem pro conſilijs.*

Vicunque. ¶Sūmat̄, & diuidit̄, vt p Bar. & doc. hic. ¶In tex. ibi, cōſuetudinis. q̄ fuerat forte añ iſtā legē, pp quā conſuetudinē ēt ignorāti curre-
1 bat tp̄s. & Ale. hic dicit. ¶†Ex quo inferri videt̄ ꝙ valeat cōſuetudo, & pari rōne ſtatutū, ꝙ etiam ignorāti tp̄s currat, de quo not. Bar. in l. diuus. in prin. ff. de fal. Bal. in l. j. ff. de leg. cū cōcor. vt Ale. tradit in l. j. §. nuntiatio. in fi. ff. de ope. no. nun. Sed quātū ad text. hic cōſiderandū eſt. ꝙ cōſuetudo, de qua hic, bñ valebat tp̄e huius legis, ex quo hic reuocat̄. Sed cū nunc reprobata ſit, nō pōt dici p iſtum tex. ꝙ valeat: ſed potius vr̄ probari ↄtrariū: qa reprobat cōſuetudine, ēt futura cōſuetudo dānata intelligitur: vt no. Bart. in l. oēs populi. in v. prin. q. ff. de iuſt. & iu. cū cōcor. vt Ale. inſiſtit in l. ſi mihi & tibi. §. fi. de le. j. & dixi poſt Abb. in c. ij. de ꝓba. ¶ In
3 tex. ibi: vel abſentiā. hoc qualr̄ intelligat̄, & ꝓcedat, videndū eſt, qđ hr̄ p gl. & doc. in l. j. ῑ. de teſt. mil. ¶No. tex. ibi, quācunque aliā rōnem. cū gl. quæ exponit. ſ. iuſtā, ſm Are. hic, ꝙ dictio aliam, nō ſo-
a lū qñ ſimpliciter ponitur, reſtringitur ad caſum ſimilē, a & eiuſdē qualitatis, vt eſt gl. in l. j. ſ. de ſer. fu. no. Bal. in l. fi. per illum text. de his, q à non do. ma. & hr̄ in c. ſedes. de reſc. Sed etiam qñ cū dictione vīi iungitur. Ita colligit hic, iuncta gl. & eo. mō idē ꝓbatur in d. l. ij. de ſer. fug. & in cle. j. de pb. in ver. quāuis. ¶Et in not. caſu Old. tradit in cōſi. 287. dña Stella. vbi loquit̄ de verbo, alio quocunque mō. & hoc idem no. Cal. in cōſi. 2. circa fi. in ti. de arb. vbi loquit̄ de verbo, alia quacunque rōne, vel cā. & not. in l. qdam relegatus, ſm vnum intellectū. vbi Bar. de reb. dub. & idē Ro. ſcribit in cōſi. 42. viſis. circa fi. & in conſi. 92. indubitatiſſima. Et hoc videtur ꝓcedere, quando aliàs reſultaret abſurdū. vt hic, vel in materia ſtricta, & reſtringibili, ꝓut loquitur in d. l. ij. & Ro. ī locis. ſ. alle. Secus eſſet in materia fauorabili, ꝓut eſt gl. no. in cle. j. de re iudi. in ver. alia quauis. & iſta ꝓpriè loquuntur in terīs de dictione alia. De clā vero gñali, quādo reſtringat̄ ad ſimilia expſſis, latè tradunt Mod.
2 in d. c. ſedes. & in d. l. qdam relegatus. de reb. du. ¶†In gl. j. ibi, ſuccurritur ruſticitati. gl. videtur velle, ꝙ ruſticus indiſtinctè excuſet̄, ſi per ignorātiā iuris intra tp̄s ſtatutum bo. poſ. non agnouit. & ſecūdum cōem opi. hoc intelligitur, qñ non habuit copia cōſulēdi peritiores, ꝓut dr̄ in muliere. ī l. iuris. vbi gl. ſ. eo. & Bal. & Sal. ibi dñt ꝙ in hoc mulier, & ruſticus æquiparāt̄, vt latius Ale. hic ꝓſequit̄. ¶Sed certè hoc nō ꝓcedit abſque dubitatione: qa tex. gñal'r loqt̄, & qa vr̄ aliq̄ ſpālitatem in ruſticis deſignare, dū ſpecial'r de illis loqtur. vñ Sal. hic diſtinguit, ꝙ interdū ruſticus ſcit ſibi bono. poſſ. deferri, ſed ignorat intra quātū tp̄s peti dēat de iure & tunc mulieri æqparat̄, & locū hēt diſtinctio. ſ. dicta. Interdū ignorat per errorē iuris, ſibi bo. poſ. deferri, vt qa credat emācipatū nullo iure vocari, & tūc indiſtinctè excuſat̄, vt hic. ¶Ale. dicit, ꝙ iſta diſtinctio ſibi non placet: qa vr̄ ponere diuerſitatē caſuū, & nō diuerſitatē rōnis. ¶Sed tñ prima facie vr̄, ꝙ rō diuerſitatis aſſignari poſſit: qa in primo caſu error vr̄ in eo, qđ inductū eſt ad rigorē iuris cōſeruādū, & iō minus excuſat̄, vt dñt Bal. & doct. cōiter in l. iuris. ſ. eo. In ſcđo verò caſu, error iuris vr̄ circa ipſam delationem bonorū poſſeſſionis, meritò tāquā ignarus iuris ſui excuſat̄. l. ij. §. fi. ff. de iu. fiſ. Alia ergo rōne, quā Ale. dicat, ꝑdicta diſtinctio nō ſatiſfacit qa in ſcđo caſu, in quo ruſticus tāquā ignarus ſui iuris excuſat̄ idē eſſet in muliere, q̄ ruſtico in hoc æqparat̄: vt ꝓbat̄ in d. l. ij. §. fi. cū ſi. & doc. hic dñt. ¶Præterea iſta diſtinctio vr̄ ↄ tex. hic, ibi, intra pfinitū tp̄s. patet ergo, ꝙ ruſticus hic nō errauit in iure ſibi delato, vt Sal. dicit, ſed in tp̄e petendi bo. poſ. Mod. hic dñt, ꝙ in dubio ruſticus excuſatur pp qualitatē loci: qa pſumitur, ꝙ non potuit conſulere peritiores, vt hic: ſecus in muliere, vt in d. l. iuris. ſ. e. ¶ Sed iſta diſtinctio ēt non caret diuinatione, & quia ruſticus non pp quali-
3 tatē loci, ſed pp qualitatē pſonæ excuſari vr̄. †Sicut. n. vadit ad nemus ꝓ lignis, ita dēt ire ad ciuitatē ꝓ cōſilijs: vt Bal. & doc. dñt ī l. iuris. ſ. eo. & nō minus fauet̄ mulieri pp ſexū, q̄ ruſtico, ex quo eq parat̄, vt p doc. hic. ¶Et iō planior reſolō ad iſtū tex. vr̄ eſſe, vt dicamus ꝙ reſpū ruſticitatis hic nihil innouat̄. Sed Impator tñ tollit cōſuetudinē, q̄ erat ꝙ gñaliter tp̄s curreret ignorāti, vt Ale. hic dicit. & in fi. legis corrigitur. Remota igitur conſuetudine, tēpus nō currit hñti iuſtam excuſationem propter abſentiā, vel ꝓpter aliā quācunque rōnem iuſtā: vt gl. dicit. Et pōt hoc exēplificari in muliere pp ſexū: quia mulier, & ruſticus æquiparātur, ſecūdū iura antiqua. In his. n. tex. nihil videtur innouare. Sed contraria cōſuetudo duntaxat remouet: & ſic excuſantur ruſticus, & mulier, ꝓut ante iſtā legē excuſati fuiſſent, videlicet, quando non potuerunt conſulere peritiores: vt no. in d. l. iuris ignorantia. ſ. eo.

ADDITIO.

a ¶Similem. Alc. conſi. 119. nu. 6. conſi. 204. nu. 4. lib. 2.

LECTVRA SECVNDA.

1 *Conſuetudo valet, & pari ratione ſtatutum ꝙ etiam ignoranti tēpus currat.*
2 *Conſuetudine reprobata, etiam futura damnata intelligitur.*
3 *Temporis curſus in agnoſcendo bon. poſ. propter ruſticitatem impeditur.*
4 *Iuris ignorantia in ruſtico preſumitur.*
5 *Ignorantia iuris an in ruſtico preſumatur, ſiue peritiores conſulere potuerit, ſiue non.*
6 *Mulier iuris ignorantia non excuſatur, ſi peritiores conſulere potuerit.*
7 *Mulieres, & ruſtici æquiparantur.*
8 *Iuris ignorantia ſecundum aliquos, abſolutè ruſtici excuſantur.*
9 *Ruſticorum cauſa, fauorabilior videtur.*
10 *Ruſticitati ſemper conſulendum eſt.*
11 *Mulier, & ruſtici in quib. caſib. à lege excuſantur, res de plano procedit.*
12 *Iuris rigor conſeruandus, minus excuſat.*
13 *Ruſticus in dubio iuris ignorantia excuſatur, propter loci qualitatem, quia preſumitur ꝙ peritiores conſulere non potuerit, ſecus in muliere.*
14 *Ruſticus iuris ignorantia non propter loci, ſed perſonæ qualitatē excuſatur.*
15 *Dictio, alia, non ſolum ſi ſimpliciter ponatur ad ſimplicem caſum reſtringitur, ſed etiam quando cum dictione vniuerſali coniungitur.*

Vicunque. ¶In tex. ibi, cōſuetudinis quæ fuerat fortè ante iſtam legem, ꝙ ēt ignorāti
1 curreret tp̄s. vt Ale. hic dicit. ¶†Ex quo inferri videt̄, ꝙ valeat conſuetudo, & pari ratione ſtatutū, ꝙ etiā ignorāti currat tp̄s: & Bar. hoc tenet in l. diuus. la j. in princ. ff. de fal. Bart. in l. pę. col. ij. in ver. ſed an valeat ſtatutū. ff. de leg. cum ſi. vt tradit Ale. in l. de pupillo. §. nuntiationem. in fi. ff. de no. ope. & Fel. in c. quoſdā in fi. de pſump. Sed quātum ad tex. hic conſiderandum eſt ꝙ conſuetudo, de qua hic, bñ valebat tēpore huius legis, ex quo hic reprobatur. Sed cū nunc reprobata ſit, non pt̄ dici p iſtum tex. ꝙ va-
2 leat. Sed potius videtur ꝓbari ↄriū: †quia reprobata cōſuetudi-
a ne, ēt futura a dānata intelli̇r: vt no. Bar. in l. oēs populi. q. v. in prin. ff. de iuſt. & iu. cū ſi. vt Ale. tradit in l. ſi mihi & tibi. §. fi. de leg. j. dixi in c. ij. de ꝓb. ¶In tex. ibi, vel abſentiā. hoc qualiter intelligatur, videndū eſt qđ hr̄ p gl. & doc. in l. j. ῑ. de teſt. mil. ¶No. primò, ibi,
3 p ruſticitatē, ꝙ † pp ruſticitatē impeditur curſus tēporis in agno
4 ſcendo bo. poſ. †& in ruſtico ignorātia iuris pſumitur: ut no. Bal. in l. ij. ῑ. de fideicō. p l. fi. in prin. ff. de doli exce. & facit tex. in l. iij. ſ. de deſen. ciui, ibi, innocēs & geta ruſticitas, in l. ſi quis in graui. §. ſi quis ignorans. ff. ad Syl. in l. j. §. fi. ff. de eden. in l. ij. §. fi. ff. de iur. fiſ. in l. iij. §. pen. ff. de ſuſpe. tut. in l. ij. §. j. ff ſi quis in ius voca ¶Et iſta cō
5 cluſio ſecūdū gl, vt Ale. hic dicit, †intelligitur indiſtinctè, ſiue potuerit cōſulere peritiores, ſiue nō. Bal. tñ videtur tenere ↄriū in d.
6 l. iuris. ſ. eo. & idē Ale. cōcludit hic, q dicit, †ꝙ ſicut mulier nō excuſatur, ſi potuerit cōſulere peritiores vt no. in d. l. iuris. idem vr̄
7 eſſe in ruſtico: quia† æquiparantur. d. l. ij. de iu. fiſ. & in d. l. j. §. fi de
8 edē. Ro. tñ hic drīam facit inter mulierē, & ruſticū: quia licet mulier nō excuſetur ab ignorātia iuris. d. l. iuris ſ. e, † ſecus, ſm eū videtur in ruſticis: q ab ignorātia iuris abſolutè excuſantur. l. ſi quis id, qđ. ff. de iu. om. iu. & d. l. ij. §. j. ſi quis in ius voc. Et hoc ſuaderi vi-
9 detur, †quia cā ruſticorum fauorabilior videt̄. ar. l. j. & ij. C. ne ruſti. ad vllū obſe. lib. xj. l. pe. C. de agri. & cēſ. e. lib. xj. & in l. ij. ff. de nūdi. & in auth. agricultores. C. q res pig. Nā fauor, q pſtatur mulieribus videtur habere locū in ruſticis, qui ſunt fauorabiliores: ſed econtra nō: quia omnia quæ ruſticis conceduntur debent mulie-
10 rib. communicari, per iura preal. †& ad hoc facit tex. in l. fi. in pri. ῑ. de teſt. vbi dicitur, ꝙ ruſticitati ſemper conſultum fuit. Ideo conclu.

ADDITIO.

a ¶Futura. Ale. cōſ. 196. nu. 13 di. & idē de priuilegijs dicit Ale. conſi. 110. nu. 7. li. 6.

11 cōcludendū vr̄, ꝙ † in casib. in qb. mulier, & rustici æqparant̄ à le ges, res de plano ꝓcedit. d. l. j. in prin. de edē. d. l. ij. §. fi. de iu. fis. Silr̄ iura quæ excusant mulierē pp sexū, ēt pp rusticitatē excusare vn̄r à fortiori. sed iura, quæ tm̄ de rusticis dn̄t, nō vn̄r hēre locū in mu lierib. p. s̄. dicta. Sal. hic alr̄ distinguit, dicendo, ꝙ interdū rusticus scit bonorū poss. sibi delatā, sed ignorat intra quātū tp̄s dēat illā agnoscere & tunc distinguit, an potuerit cōsulere peritiores, vel nō. Interdū nescit pp ignorantiā iuris delatam sibi bo. pos. qa pu tat emancipatum in illo iure vocari: & tunc illi indistinctè subue nitur, vt hic. Ale. dicit, ꝙ ista distinctio sibi nō placet: qa diuersifi cat casus, & nō ponit diuersitatis rōnē. Sed tn̄ prīa facie videbat̄ ꝙ rō diuersitatis assignari possit: quia in primo casu videt̄ error in
12 eo, ꝙ inductū est ad rigorē iuris conseruandū, † quo casu minus excusat̄: vt dixit Bal. in d. l. iuris. s̄. e. In scd'o casu error vr̄ circa ipsā delationē bon. poss. & vr̄ excusari pp rusticitatē, vt hic dr̄. Alia tn̄ rōne, quā Ale. dicat p̄dicta distinctio nō satisfacit: quia in scd'o ca su tunc rusticus tāquā ignorās excusat̄, non vr̄ spāle in rustico, vt Sal. dicit: qa idē esset in muliere. d. l. ij. §. fi. de iu. fis. Præterea, qđ di cit Sal. vr̄ ꝯ tex. hic ibi, ītra p̄finitū tp̄s, & sic rusticus hic nō errauit
13 in iur̄o sibi delato, vt Sal. dicit, sed in tp̄e petēdi bon. poss. † Mod. hic dn̄t, ꝙ rusticus in dubio excusat̄ pp qualitatē loci: qà p̄sumitur ꝙ nō potuerit cōsulere peritiores: secus vr̄ in muliere. d. l. iuris. s̄.
14 eo. sed ista distinctio ēt nō satisfacit: † quia rusticus nō excusatur
a pp qualitatē loci, sed pp qualitatē p̄sonæ a excusari vr̄. nam attēta hac rōne ciuis, qui esset ī rure, deberet excusari, & sic locus nō in spicit̄. vt in simili dr̄ de p̄dio vrbano, qđ ēt in rure dr̄, & in vrbe ēt p̄diū rusticū reperit̄. §. rusticorum. inst. de ser. rus. p̄d. in l. vrbana p̄ dia. ff. de ver. sig. vn̄ ad tex. hic planior resol'o vr̄, vt dicamus, ꝙ hic nihil innouet̄ respū rusticitatis: sed Imperator tm̄ tollit cōsuetudi nē, q̄ erat ꝙ tp̄s curreret ḡnaliter ignorāti: & talis cōsuetudo in fi ne legis tollitur. & remota cōsuetudine, rusticus excusat̄, ꝓut añ istā legē excusatus erat. ¶ Scd'ò no. ibi, q̄cūque. aliā rōnē, cū glo. q̄
15 exponit iustā, fm̄ Ale. hic. † ꝙ dictio, aliā, nō solū qn̄ ponit̄ simpli citer, restringit ad simile, & eiusdē qualitatis: vt no. Bal. p illū text. in l. fi. ꝯ. de his, q̄ à nō do. mā. no. in c. sedes. de resc. Sed ēt qn̄ cū di ctione vl̄i ꝯiūgit̄, vt hic. ad idē gl. in cle. j. de p̄b. & no. Old. in consi. 287. dn̄a Stella. Cal. in ꝯs. 2. de arb. no. in l. qdā relegatus. vbi Bar. ff. de reb. du. Ro. in ꝯs. 41. visis. & ista ꝯcl'o vr̄ procedere, qn̄ al's resul taret absurdū, vt hic, uel in mā stricta, secus vr̄ in mā fauorabili: vt per gl. in cle. j. de re iu. in uer. aliquatenus, quæ ita intelligit̄, ut Soc. tradit in d. l. quidam. & latè Fel. in dicto c. sedes. de rescrip.

ADDITIO.

a ¶ Personæ. Esto, sed locus multum facit ad qualitatem personæ, & præsumptionis. Ideo Ias. bene loquitur, nec meruit reprehendi.

LEX IX.

1 *Iudicis præsentia requiritur in agnitione bo. poss.*
2 *Agnitio bo. pos. fieri potest, apud quemlibet iudicem.*
3 *In insinuatione donationis non sufficit, si sit facta coram notario, & testibus, sed præsentia iudicis est necessaria.*
4 *Agnitio bo. pos. quocunque modo fieri potest.*
5 *In acquirenda bo. pos. alicui decretum olim requirebatur.*
6 *Bonorum possessio appellatur hæreditas.*
7 *Verba accipiuntur etiam impropriè, ad sustinendum libellum.*
8 *Dilatio data actori, uidetur communis etiam reo.*
9 *Dilationi datę actori, potest actor in præiudicium rei renuntiare.*

1 VT verborū. ¶ Sūmat̄, & diuidit, ut p Bart. & doc. hic. ¶ Primò no. † ꝙ in agnitione bo. pos. p̄ntia iudicis reqrit̄. Et istud fcm̄ fuit in memoriā de creti, qđ olim reqrebat̄: vt dicit Bal. hic, in fi. col. ne in totū p̄toris auctoritati derogatū uideat̄: ar. l. j. §. sed qa qdā. ꝯ. de iu. del. ¶ Sed tūc instat̄, quare. olim p̄tor reqrebat decretū in bo. pos. difficile ē ꝯcludētē rōnem assignare, quæ nō hēat locū in aditione hr̄ditatis in qua decretū nō reqrit̄. ¶ Sed tn̄ dici pōt, ꝙ cū istud b̄nficiū inuē tū sit à p̄tore mortuo, uoluit lex in memoria. & reuerētia eius, ꝙ iudex & p̄tor viuus adeat̄, & ꝙ ab eo decretū interponat̄: vt sentit Pa. de Ca. hic. Et ēt potuit fieri ut dr̄ia appareret inter hæreditatis aditionē, & bon. poss. ut collr̄ ex dictis Bal. in rub. s̄. e. in iij. q. ¶ Se
2 cūdò no. † ꝙ agnitio bo. pos. fieri pōt apud quēlibet iudicē, non tn̄ sufficit si facta sit corā notario, & testi. vt Bal. hic, in prin. dicit: & idē Bal. in col. fi. uer. itē quare. & idē Alb. post Iac. de Are. ī pri.
3 hic. ¶ Et ex hoc infert Bal. post Cy. hic, qđ † in insinuatione dona
a tionis, nō sufficit p̄ntia notarij, & testiū, sed p̄ntia iudicis a necessa ria est: & idē tenet Pa. de Ca. in l. acta. in prin. ff. de re iudi. qa dēt fie ri in actis apud iudicem. l. don. ī fi. & l. data. ꝯ. de don. facit tex. in l. adoptio. ꝯ. de adop. vbi adoptio nō corā notario, sed apud iudi cē fieri dēt. & p illū tex. idē ī emācipatione Ang. tradit in ꝯs. 93. vi sis, & inspectis. & facit gl. no. in l. ij. in fi. ꝯ. de iu. fis. li. x. q̄ dicit, qđ il lud, qđ dēt fieri à iudice, p natoriū expediri nō pōt. & dicit Bal. ī l. si qs fe. ꝯ. de accu. qđ libellus nō dēt dari notario, sed iudici, q hēt iurisdōnē. Et iō accusatio nō data dr̄, si à notario ꝓducta sit: ut nō. Bal. ī l. si ea. in prin. ꝯ. de acc. sic ēt notarius nō pōt ꝓductionē recipere, fm̄ Bal. in l. ij. in prin. s̄. de eden. de quo vlt. vidēdū est per Bar. & Doc. ibi, & post alios late insistit Ale. ī l. si finita. §. Iulianus. in 5. car. de dam. infe. & de testibus, q dēnt recipi p iudicem, & nō p notariū, no. gl. in l. hac cōsultissima. §. si quis aūt. in ver. disponēs, vbi hoc latè Ale. proseqtur. ꝯ. de testa. ¶ † No. tertiò ibi, qualiscun
4 que testatio. ꝙ agnitio bo. pos. quocūque mō fieri pōt. vt in §. fi.
b inst. eo. & sic hodie nō reqritur decretū.[b] Ex quo infertur, ꝙ ho die nō dicat̄ bono. posses. decretalis, sed iudicialis dicitur. vt ꝯcl u dit Bar. hic. & idē no. Bar. in l. iij. §. cā cognita. ff. eo. & ī l. iij. §. à mu nicip. in gl. fi. in fi. ff. e. Azo ī sum. hic. & ita doc. oēs sequunt̄. ¶ Et ꝯcl'o ista verissima vr̄, stante firma alia conclōne, de qua nullus du bitat, ꝙ olī in bo. pos. acqrenda decretū reqrebat̄: vt no. Bar. post gl. in d. l. iij. §. cā cognita. in prin. & idē gl. in l. j. in prin. ff. eo. in l. ij. §.
5 dies in ver. pro tribunali. ff. quis ordo in bon. pos. seruet̄. ¶ † Et vr̄ casus in l. fi. §. nos itaque. s̄. de cur. fu. ibi, q̄ añ ex decreto dabatur. facit tex. in l. si ex duob. §. fi. ff. de ꝯta. ibi, ex decreto filio succurrēdū est, & plura in l. vētre. ff. de acq. hæ. ibi, ex decreto filio succurrēdū est, & plura alia iura, quæ loquuntur de bo. pos. & faciunt mentionē de decre to. l. Saluius. ff. de le. p̄st. in l. emancipàto. de ꝯiū. cū eman. lib. in l. si libertus patro. de bo. lib. & in l. si infanti. ꝯ. de iur. del. ex quo ergo hodie agnitio facta qnocunque mō, & apud quēcūque iudicem, sufficit, bn̄ infert̄ ꝙ hodie decretū non reqrat̄: vt Bart. & doc. hic dn̄t. & probat̄ in l. fi. §. nos itaque. s̄. de cur. fu. vbi añ da batur ex de creto. non ergo hodie per istam legem. de quo tex. in d. §. nos ita que. expræsse facit mētionem. ¶ Non omitto tn̄, ꝙ solus Bal. in ru. s̄. eo. in ij. q. attentauit dicere & nō obstātib. s̄. dict is, latè cōclu dit, ꝙ de iure antiquo ffforū in ꝯcedēdo bo. pos. ord inariū decre tum iudicis reqlr nō interponeret̄. Nā primo dicit ip se, bn̄ verum est, ꝙ in extraordinariis bo. pos. q̄ facti esse dn̄r, qualis est Carboniana, & vētris noīe cāæ cognitio, & decretū reqrebat̄: vt ꝓbat in l. j. in prin. in l. iij. §. cā. & §. duæ. in l. de bonis. in princ. l. si impubes. in prin. & in §. interdum. ff. de Car. edi. l. ij. §. si ea. ff. de ven. in pos. mit. ¶ Secus est in ordinariis bo. pos. quæ iuris sunt: vt l. ij. §. bonorū. ff. eo. ti. In quibus fm̄ eum, nec ēt olim decretū requirebat̄: qa de plano, & absque cāæ cognitione rlr ꝯcedebāt. ¶ Et ad hoc primò inducit tex. in l. iij. §. si causa cognita. ff. eo. tit. vbi tex. cōdōnalr lo quitur, & dicit, ꝙ si cā cognita bo. pos. dēt, non alibi dabitur, q̄ p tribuuali: quia decretū de plano. non interponit: secus ergo vr̄, si bo. pos. petat̄ simplr: quia tunc de plano & absque decreto dabit̄. & hoc vr̄ inferri ex illa dictione, si qua, quæ facit condōnē. l. quib. diebus. §. qdā Titio. ff. de ꝯd. & demō. no. Bar. in l. j. ff. eo. tit. ¶ Scd'ò hoc exp̄ssè ꝓbat̄ in l. ij. §. dies. ff. qs ordo. vbi Iurisc'ō. distinguit, ꝙ q̄dā est bo. pos. q̄ de plano peti p̄t: q̄dam est q̄ cāæ cognitionē, vel decretū exposcit: ergo ibi vr̄ casus, ꝙ rlr in bo. pos. decretū non re qrat̄: sed tūc demū qn̄ cāæ cognitionē postulat. ¶ Tertiò facit tex. in l. cū quidā. ff. eo. ti. vbi bo. pos. acquiritur, & tn̄ ibi decretū nō in teruenit. ¶ Quartò facit tex. in l. j. §. sufficit. ff. de secū. tab. vbi bon. pos. dat̄ ēt apertis tabulis: ergo vr̄ ꝙ sine cāæ cognitione, & ꝯn̄r si ne decreto concedat̄. ¶ Quintò facit tex. in l. ij. §. si qs ex liberis. ff. ad Ter. dum ibi dr̄ in ver. igit̄. & si à furioso decreto petita sit bo. pos. & prius, q̄ ipse compos mētis factus sit, & bo. pos. petiesit, de cesserit, matri nō obstabit. nā ibi in prin. loquit̄ in bo. pos. facti: & à decreto simplr̄ denoīatur, ibi, decreto petita sit, & per hoc di stinguit̄ ab alia bo. pos. quæ iuris est, quasi velit text. ꝙ proprio, & peculiari iure, extraordinaria bo. pos. quę non tribuit ius, illa cum decreto concedat̄: & non alia, de qua simplr̄ loquitur. ¶ Sextò. in ducit tex. qui pro cōi opi. principlr̄ allegat, in d. l. fi. §. nos itaque. s̄. de cur. fur. Nam q̄tum ibi dr̄ de bo. pos. q̄ antea dabatur ex decre to, loquit̄ de illa, quæ non tribuit ius quæ ꝓpriè dr̄ dari ex decreto vt ꝓbat̄ in d. l. ij. §. si quis ex liberis. & sic non loq̄t de bo. pos. iuris. ¶ Cōprobat̄ hoc fm̄ eum, qui a subiicit text. ibi, ꝙ illa, q̄ antea da bat̄ ex decreto, agnosci p̄t per curatorem furiosi, ad siītudinem bo. pos. Dum ergo tex. facit comparationem ad ordinariam bon. pos. q̄ tribuit ius, dat̄ intelligi ꝙ illa, quæ acquiritur illi per curatorē furiosi, dicat̄ extraordinaria: & ꝙ sit facti, & non iuris: quia nullum sile est adum. l. qđ Netua. ff. depo. & sic vr̄, ꝙ in bo. pos. ordinaria, de qua simplr̄ ibi loquit̄, nō requireret decretū, sed solū in illa ex traordinaria, de qua tex. ibi intellr̄ antea ex decrero dabatur. ¶ Se ptimò probatur in l. j. §. decretalis. ff. de suc. edi. vbi tex. vr̄ loqui de bo. pos. q̄ est facti: & decretalis dr̄ ad dr̄iam ordinariæ bo. pos. quę est iuris, & rlr̄ conceditur sine decreto: vt s̄. dcm̄ est. ¶ Vlt. rōne pro bat̄. Nam in bo. pos. quæ est facti, tractat̄ demittendo aliquem in pos. in

ADDITIONES.

a ¶ Iudicis. Hoc verum de iure, per tex. in l. in hac sacratissima infra de don. quod ho die nō seruat̄. Sed in regno Frāciæ, in terminis nouę cōstitutionis. §. cxxxi. sufficit apud actuariū, seu notariū actorū, insinuari & describi. qđ de iure p ipsum donato rē fieri dēt, vt ꝓbat tex. in d. l. in hac. qđ sufficit, nec requiritur donatariū p se, vel p aliū adesse insinuatiōi, qa iure nō cauet̄, nec ēt p̄t fieri isinuatio p solū donatariū quis Ang. cōs. 179. visis p̄dictis istris. col. fi. cōtrarium malè, & incautè consuluerit.
b ¶ Decretum. Hæc est communis & vera snīa, quam d. Petrus Stella rectè tuetur. in l. nec quicquam. §. vbi decretum. de offi. procon. & leg. contra Alci. parado. lib. ij. c. xiij. licet Alc. perg. lib. 8. c. 24. in sua opi. perseueret.

pos. in præiudicium tertii ptendētis hrditatem ad se ptinere: merito decretum. & causæ cognitio requiritur. l. quod mulier. ff. de Car. edi. cum si. s. alle. sed in bo. pos. q est iuris, rīr nō agit de piudio alicuius. d. l. iij. §. si cā cognita. ff. eo. ideo neque decretū requiritur. ¶ Et tenendo istam opi. non ob. alle. pro cōi. Et primò text. hic nihil facit: quia de decreto nihil dicit. ¶ Scdō non ob. text. in d. l. fi. §. nos itaque. qui principalr allegatur: quia potius vr probare ɔriū prout. s. dictum fuit. ¶ Non ob. tex. in d. l. vētre. quia loquit in bo. pos. ɔta. quæ non ita de facili concedit ɔ voluntatem testoris: vt in fili no. Bal. & doc. in l. emancipata. s. co. ¶ Vel scdō loquitur in casu spāli, vt denotant illa verba, ex decreto filio succurrendū est, & rō spālitatis colr ibi. & in fili est tex. in l. fi. ff. de ɔta. Vel ēt dici pt, ꝙ intelligat d decreto illius legis, vel mediante restōne in inte. put Ang. ibi dicebat. Silr tex in d. l. si ex duob. §. fi. logt in bo. pos. ɔta. vt ibi patet. Vel ēt dici pōt, ꝙ spālem hēat rōnē vt latè insistit Bul. in d. rub. s. eo. ¶ Non ob. tex. in d. l. emancipata qa ēt ibi rōne spāli bo. pos. cōceditur cū decreto: qa ti. de ɔiū cū eman. disponebat ꝙ filius. & liberi eius in ptātem aui retenti, pariter per bon. pos. ad successionem aui admitterent, & nō disponebat de nepotib. retētis ī ptāte admittēdis ad successionē pris eorū emācipati sil cū aliis filiis natis post emācipationē, ex æqtate, & siitudine quadā: qa retenti in ptāte aui quodāmō dici pnt emancipati. vt gl. ibi dicit. Iō Iurisc. determinat ibi eos posse petere bo. pos. cū decreto iud. & istā rōnem vr probare tex. in terminis in l. si pr. ff. vñ lib. ¶ Non ob. l. Saluius. de le. pst. Nam quod ibi dr de decreto, non dr respū bo. pos. sed ad aliū effectum. & lra ibi dēt pūctari post verbū, emācipatus, deinde sequitur, decreto itaque tpari dēnt. i. iudex debet adhibere cāæ cognitionē, & decretum interponere, ne scriptus hrs plus consequatur, quam emancipatus, p ɔtabulas. Silr in d. l. si libertus prono. nō respū bo. pos. loquitur de decreto: qa ibi non erat pronus præteritus, sed institutus, fm aliū intelim, de quo ibi. ¶ Vltimò non ob. tex. in d. l. si infanti. quia decretum iud. interponit ibi, non respū bo. pos. sed ad integrādū psonā pupilli. hoc patet: quia ēt in aditione hrditatis aliud decretum reqrit: quia iudex subrogatur in locū tutoris. vt in fi. ibi dr. ¶ Sed tñ pdictis non obstā. inhærēdū est cōi opi. q efficaciter pbatur in d. l. fi. §. nos itaqs. s. de cur. fu. & non est verū, ꝙ tex. ibi logt de bon. pos. quæ nō tribuit ius, vt s pxi. fundamento dicebatur: quia immo tex. ibi loquitur de bo. pos. ordinaria, qa iuris ē. qd primo oñditur, qa ī d. §. nos itaque. ī prin. rla negatiua ponit, ꝙ furiosus nullo mō pt hrditatē adire, vel bo. pos. agnoscere, & clarū est, ꝙ ista rla negatiua ēt ītelr de bo. pos. ordinaria, ex quo ibi hrditati parificat. ¶ Postea immediatè subiicit tex. curatori afit eius licentiam damus, immo magis necessitatē imponimus, si vtilē cē successionē existimauerit eam bo. pos. agnoscere, q antea ex decreto dabat. nā cū aduersatiuè loquat ad pcedētia vt colr ibi, curatori āt. vt ergo bene aduerset ad pximè pcedētia, ddm est ꝙ curator agnoscere possit bo. pos. de qua in d. §. pximè pcedēti logt. & sic infertur ꝙ illa verba q antea ex decreto dabat, de bo. pos. iuris intelligunt. ¶ Scdō, hoc pbat: nam bo. pos. quā furiosus agnoscere nō pōt, curator furiosi illam agnoscit, si vtilē successionem esse existimauerit. ex istis verbis demōstrat, ꝙ de bo. pos. iuris loquat, q posset esse inutilis, cum hēat ɔmoda, & incōmoda. l. j. ff. e ti. nā illa ex ordinaria, q facti dr, vr sp cē vtilis: & illa ɔdō, q hēt se ad cē & nō esse, iuxta no. in l. j. de ɔd. & de. in tali q est facti, nō pt verificari. ¶ Tertiò facit, quia in illa bo. pos. q facti est. ēt hodie decretū reqritur, cū in illa p istam legem nihil mutatū sit: vt Bal. & doc. hic concludunt: ergo illa verba, q antea ex decreto dabat, in tali bo. pos. nō pnt. verificari. vñ necessario de bo. pos. iuris intelliguntur, ¶ Quartò facit, qa tex. ibi, in ver. cū petitio. vr ponere tanq correlatiua petitionē bon. pos. & decretum, dum ibi rōnem adducit. Sicut ergo p istam legem petitio sublata est vt probatur, & expsse dr in d. ver. cū petitio. ergo pariter vr ꝙ decretum sublatum sit. & ita bñ probat cōis opin. p qua ēt facit tex. in d. l. ventre. & in d. l. si ex duob. §. fi. ff. de ɔta. cum ɔc. s. all. ¶ Non ob. ꝙ loquant in bo. pos. ɔta. quia dato ꝙ ita sit, sicut decretū reqritur in bono. pos. ɔta. q datur emancipato, pp quem principaliter motus fuit prætor ad concedendum bono. posses. & postea ista bo. pos p ipsum prætorē extensa fuit. vñ extensio, & pogatio bo. pos. vr facta cū qualitate decreti, quæ in ipsa pria, & originali bo. pos. reqrebat: arg. l. sed si manente. ff. de pca. ¶ Scdō nō ob. ꝙ alia iura loquunt in casib. quia spālitas pōt considerari ibi, quatenus datur bon. pos. Sed tñ in bo. pos. decretū īterponit, non ex iure spāli, sed ex nā ordinaria bo. pos. vr. ¶ Ex his ergo cōmunis opi. cōcluderet pbat, vt dixi in d. l. fi. §. nos itaque. & facit tex. in l. j. §. decretalis. de suc. edic. vbi logt de bon. pos. iuris, vt patet ex pcedētib. & tñ appellat decretalis. ¶ Nō obstant iura all. in ɔriū. & priō, tex. in d. l. iij. §. cā cognita. & scdō, in d. l. iij. §. d es qb. vbi dr, ꝙ bo. pos. de plano, & sine decreto concedit: qa p rñsione considerādū est, ꝙ decretū iudicis vario mō accipit, fm subiectā māṁ, vt psegt Alb. in dictionario, ī ver. decretū. & latè īsistit Bal. in l. nec qcq. §. vbi decretū. ff. de of. pcō. & leg. Et qtū ad propositū, decretū accipit p simplici ɔcessione iudicis, qñ iudex petenti bo. pos. absque citatione, & cāæ cognitione illā tribuit. & isto respū in bo. pos. sp decretum reqrit, qa sp petit ā iudice. & pbatur hoc in d. l. fi. §. nos itaque. in d. ver. cum petitio, vt. s. dixi. & tali casu largo mō dr decretum. ex quo vera cāæ cognitio nō interuenit. alias uero ppriè decretū intelligit, qd iudex pmittit, uel quādo aliqd ɔcedit cū plena cāæ cognitione: & sic citatis his quorum interest: patet in primo, & scdō decreto. & ēt qnq: pōt hre locū ī bo. pos. qñ ɔdictore cōparente cū plena cāæ cognitione cōcedit. & hoc mō distinctio Iurisc. pōt verificari. Nam quatenus dicit. ꝙ bo. pos. de plano ɔcedit, & sine decreto, intelr de pprio decreto, qd cāæ cognitionem reqrit: nō tñ excludit decretū largo mō, qd p simplici cognitione accipit, vt. s. dixi. afr tñ rñdet gl. in d. l. ij. §. dies. ¶ Non ob. tex. in d. l. cum qdā. qa nō pōt intelligi, ꝙ bo. poss. acqrat ex simplici agnitione, cū hoc inductū fuerit de nouo per istā legē, vñ intelr quātū ad istū effectū, vt sibi tps nō currat. Sed tñ postea ɔcessio iudicis reqrebat. & ita illū tex. declat Bal. in l. fi. ī ix. col. ver. venio ad tertiū. j. vñ leg. Vel pōt intelligi in hæreditate qa bo. pos. illo mō acqri nō pōt. ¶ Nō ob. tex. in d. l. j. §. sufficit. qa licet clausis tabulis bo. pos. ɔcedatur, nō tñ sequitur, ꝙ sine cāæ cognitione concedatur, uel saltē decretum iudicis reqratur, p. s. dicta. ¶ Nō ob. l. ij. §. si qs ex liberis. qa rñdetur primò, ꝙ dato ꝙ illa bo. pos. q furioso cōceditur dicatur facti, & dicat ibi ɔcedi ex decreto, nō tñ sequit ꝙ illa, q sit iuris absque decreto ɔcedatur. ¶ Secundò, rñderi pōt, ꝙ immo illa bo. pos. de qua ibi, uidetur esse iuris, & nō facti: & ita argm retorquetur. & ibi erit casus, ꝙ bo. pos. iuris cum decreto ɔcedatur. Et qd iuris sit, tenet Bar. in l. j. de bo. poss. fur. infan. dela. Bul. in l. si infanti. j. de iur. deli. Idē tñ Bul. conatur pbare, ꝙ immo illa bo. pos. furiosi facti sit, put tenuit gl. in d. l. j. de bo. pos. infan. furi. ve dela. & pbat fm eū, in d. l. ij. §. si qs ex liberis. dum ibi supponitur, ꝙ furiosus, p quo fuit petita bo. pos. debeat ipse postea petere bo. pos. si sanæ mentis efficiatur. ergo vr ꝙ bo pos. furioso prius petita facti esset: qa si iuris fuisset, nō esset opus ꝙ de nouo peteretur. ¶ Scdō, qa obstaret matri, si esset iuris. cuius ɔriū ibi dicit. ¶ Tertiò, qa illa, q est iuris, furioso delata nō dicit. l. j. §. furiosi. ff. de suc. edic. ergo peti nō pōt: ergo de illa nō loquitur tex. in d. §. si quis ex liberis. ¶ Quartò, p ista opi. vltra eum induco illū tex. in ver. si igitur & furiosi. ubi Iurisc. ex dicto. s. pximè pcedenti infert ad furiosum. & in d. §. pcedēti. loquitur de bon. pos. facti, videlicet de illa, q ventris noīe petitur: ergo illa bo. pos. furiosi ēt facti esse uidetur, alias nō esset bona illatio, quā facit tex. si esset bonorū pos. iuris illa, q furioso ɔperit: quia ex diuersis non fit illatio. l. Pap. exuli. ff. de min. ¶ Sed ad ista ēt rñdetur, & considerandū est, ꝙ licet bon. poss. petita furioso, illi acqratur dū uiuit, si tñ moriatur in furore, uel sanæ mentis, añ, quā ipse bono. pos. petierit, uel ratā habuerit, illa bo. pos. p furioso petita resoluitur, & nō trāsmittitur in hæredes. & in hoc differt infans à furioso. & pbat in l. fi. §. tali. s. de cur. furio. & dictum fuit in l. si infanti. s. e. ¶ Et p hoc ad alleg. s. in ɔrium rñsio colr. Primò ergo nō ob. ꝙ furiosus factus sanæ mentis iterū petat bo. pos. quia ad effectū transmissionis hoc requiritur. Sed per hoc nō sequitur, qn iuris sit illa bo. pos. quā habuit furiosus dum vixit. ¶ Similiter scdō nō ob. ꝙ nō dicat matri obstare, quia ad hoc vt matri obstet, dēt trāsmitti: ut pbatur in d. l. ij. § si qs. uers. sed si infanti. ¶ Tertiò nō ob. tex. in l. j. §. furiosi. qa loquitur ille tex. quātum ad hoc ut repudiari nō possit: alias autē delata dicit, ut pbatur in l. j. de bon. poss. fur. dela. & patet hic: quia furioso petitur: ergo delata uidet aliter peti nō posset, & ita argm retorquet. Vlt. nō ob. qd ego dicebā de illatione, q facit tex. in d. uer. igitur. quia illatio fieri videt respū transmissionis, quæ nō hēt locū, si fruiosus in furore decedat: quia tūc illa bo. pos. acqsita resoluitur. d. l. fi. §. tali. de cur. furi. ¶ Nō ob. tex. in d. l. fi. §. nos itaque. qa rñsio colr ex s. dictis, qb. patet, ꝙ ille tex. bñ pbat opi. cōem. ¶ Nō ob. qd dicit ibi de similitudine: qa similitudo est in modo acquirēdi: sed in effectu, eadē tñ est bon. pos. & similitudo hoc mō adaptat, ꝙ bo. pos. q hodie in simplici agnitione reqritur, ut hic, datur ad similitudinē illius, quæ antea ex decreto dabat. Ista tamen agnitio in effectu nō differt, sed pducit eundem effectū, put olim mediante decreto acquirebatur. ¶ Vlt. nō ob. rō, quę allegatur, ꝙ in bo. pos. iuris, nō tractatur de prçiudicio alicuius, iō decretū non reqritur qa rñdet, ꝙ licet nō tractetur de piudicio alicuius, aliqua tñ cognitio reqritur: ut no, Bar. in l. iij. §. si cā cognita. ff. eod. vel saltem non excluditur decretum, qd p simplici ɔcessione ptoris ɔsideratur, ut s. dixi. & ex his firmata remanet *cōis* opi. ꝙ in bo. pos. requirebatur decretum, & bo. pos. decretalis dicebat. Hodie uerò decretū interponi nō dēt: quia simplex agnitio requiritur: ideo iudicialis alias dicitur. ut Bar. & doct. hic dnt. & ista cōclusio pcedit in bo. pos. iuris: secus est in bo. pos. facti, q ipsā rerū pos. tribuit: qa ēt illa hodie cum decreto tribuitur, ut no. Bal. in l. fi. j. vñ leg. col. vij. uer. ꝙ ad tertium, & sequuntur Pa. de Ca. Ale. & Mod hic. & rō manifesta uidetur: quia lex ista loqtur de bo. pos. iuris, ut no. tit. indicant, merito iura autiqua remanēt incorrecta

incorrecta in bo.pos.facti.de qua tex.hic nō loqtur.¶Quartò,&
6 vlt.no.ex ista.l.ibi,amplectēdæ hr̄ditatis,ꝙ†bo.poss.hæreditas ap
pellatur.ex quo Ful.infert,ꝙ si quis corā iudice dicat se hæreditatē
adire,cū tñ de iure ꝓtorio venire possit,ex dictis verbis videatur
agnoscere bo.pos.¶In quo hēmus ꝯsiderare duos casus. Primus
est,qñ iste de iure ciuili uenire nō pōt,ꝑut Ful.loquitur:& tali ca-
su bñ dicit:qa verba impropriari dñt,ut actus valeat,ar.l.insulā.ff.
de ꝑscr.uerb.ut Ale.hic simpliciter concludit.& ad hoc melius fa
cit,qa uerba intelligi debent eo mō,quo uerificari pñt.l.quib. die
bus.§.dñs seruo.& ibi Bar.ff.de ꝯd.& dem.l.hr̄dib.§.fi.ff.ad Treb.
l.fundus q locatus.ff.de fundo instr.facit text. in l. mulier.§.j.ff.de
cond.inst.& ꝑsertim hoc dicendū est in isto casu:qa in effectu bo.
pos.hæreditas dicit.ff.de uerb.sig.l.ij.ff.eo tit.l.j.§.bono.vbi Bart.
ff.ad Treb.facit tex.ī l.si qs mihi bona.§ sed qd mādaui.ff. de acq.
hær.& in ꝓposito no.Bal.in l.j.ꝑ illū tex.j̄.vñ lib.& in l. j. in j. q. s̄.
eo.¶Et ista cōclusio ꝓcedit sm Cor.hic,dūmodo talis sciat dūta-
xat uocari à iure ꝓtorio:secus si ignoraret,& putaret se posse adi-
re:qa tunc rō s̄.dicta cessare vr̄:& à ꝓprietate uerborū nō vr̄ rece
dendum.l.non aliter.ff.de leg.iij.¶Sed rñderi pōt,ꝙ cū agat de fa
cto ꝓprio eius scientia ꝑsumitur.s̄.de rescī.vēdi.c. ab excōicato.
de rescr.& de uoluntate eius,& scientia,satis constare vr̄ ex eo,ꝙ
iudicē adiuit,cuius ꝑsentia in aditione hr̄ditatis nō requiritur,sed
tñ in bo.pos.necessaria est,vt hic.¶Sic Cor.dicit,ꝙ iudex dēret
hoc scire,alr̄ nō vr̄ agnitio fcā apud iudicē ar.l.corā.ff. de ver. sig.
Sed rñdetur,ꝙ iudex hoc satis intelligere pōt ex eo, ꝙ eius pñtia
adhibet,quæ in aditione nō requirit ¶Et retēta ꝯclusione,ꝙ bo.
poss.agnita uidet simpliciter,ꝑut Ful.dicit,nō ob.dcm̄ Bal.in l. si
nō lex Aelia Sētia.§.tpib.ff.de hær.insti.vbi refert ꝑ glo.ibi se ꝯsu-
luisse,ꝙ ineptus sit libellus in quo fideicōmissarius vl̄is agendo ꝯ̄
extraneū possessorē,diceret se hr̄ditatem adiuisse:quia ius adeun-
di in eo nō cadit.¶Nam rñderi pōt,ꝙ Bal.loqtur in iudicio cōtē-
tioso.Ful.hic in agnitione bo.pos.quæ non hēt ꝯdictorē,& volū
tas sola agnoscentis inspicit.¶Præterea,inter hæredē, & bo. pos.
maior cōformitas vidatur:quia vterque vr̄ totā successionē iure
ꝓprio cōsequitur:nō sic in fideicōmissario,qui de manu hr̄dis re
cipit fideic.¶Postremò ēt dici pōt,ꝙ illud dcm̄ Bal.non sit uerū,
ꝑ s̄.dicta.¶Et qa fideicōmissarius hr̄s dicitur.l.j.§.de illo.vbi Bar.
ff.ad Treb.l.postulāte.ff.ad Treb.ibi,loco hæredis.& in l. si filiusfa.
ff.qd̄ cū eo.ibi,effectu quodāmodo hr̄s est.Et hoc saltem vr̄ ꝓce-
7 dere isto casu,ut libellus saluet:†quia ad sustinendum libellū etiam
impropriè verba accipiuntur.l.sed & si possessori.§.item si iuraue
ro.ubi Bar.ff.de iureiu.l.j.vbi Bar.s̄.de vsufr.cū vulg. ¶ Secundus
casus est,quando etiam iste de iu. ciui.uocabatur:& tunc Ale.con
cludit,ꝙ per illa verba non uidetur agnoscere bo.pos.quia ꝓpriè
loquendo,aliud est adire hæredem,aliud est agnoscere bo.pos.ut
colligitur in l.equissimum.§.si duo.ff.de secū.tab.in l.si infanti.cir
ca fi.j̄.de iu.deli.& in dubio verba propriè accipiuntur.l.j.§.is qui
nauē.ff.de exer.l.non aliter.ff.de le.iij.& sic videtur adire hæredi-
tatem,ꝑut uerba sonant.¶In ꝯ̄rium facit qd̄ no.Bal.in j.q. siue in
d.uer.sed pone in actu facti.s̄.eo.vbi concludit,ꝙ si emancipatus
coram iudi.recipit solutiones à debitorib hæreditarijs,uidetur a-
gnoscere bo.pos.ꝑsentia.n.iudicis,quæ duntaxat in bo.pos.est, vr̄
demonstrare animum agnoscendi bonorum possessionē. & ista
ꝑsumptio ꝑualere uidetur,ex quo uerba non repugnant, cū bo.
pos.hereditas appelletur,ut s̄.dixi. Qd̄ tamen Ale.dicit magis pla
cet:quia uerba illa,adire hæreditatem,non conueniunt bon. poss.
nam ex quo potest & expressè dicit se adire hæreditatem , cōstat
de uoluntate eius:& clarius non est opus cōiecturis.l. continuus.
§.cum ita.de ver.ob.& in pñtia iudicis potuit hæc fecisse, ut de ta
li conditione appareret:& sic in casu isto nulla subest necessitas,
ut à proprietate verborū recedatur.Nec ob qd̄ no.Bal.in d l.j. qa
ut patet,in emācipato loqtur,q tñ de iu.ꝓto.admittitur. ¶ In gl.
fi.ibi,sed statim incipit currere.iste est cōis intellr̄s,quē Bart. & alij
communiter sequunt.Sed prima facie non vr̄ uerbis lr̄æ conuenire.
& Primò dū dicit intra alienā uicē,si.n.primus repudiauit secundus
cū iure ꝓprio statim admittatur,nō vr̄ intra alienā vicē agnouis-
se.¶Scdò,qa tex.denotat improprietatem,dum īquit, quasi suis
vsa curriculis.nā scds uerè diceretur suis currilis agnouisse,ex quo
primo excluso,statim ipse uocat.¶Tertiò,qa iste intellectus ꝓce
dit sm iura antiqua:ut patet in l.j.§.quib.de suc.edi. cū si. allegatis
in gl.& tex.hic videtur uelle aliqd noui inducere , ut colligitur ex
illis uerbis,eo addito.¶Saluando tñ cōem intellectū,his br̄ rñderi
pōt.Et primò,ꝙ intra alienā uicem.loquitur tex.habito respū ad
tps qd̄ primo cōpeteret si non repudiasset.Ex quo.n. scds agno-
uit intra tps,qd̄ erat statutū prīo,satis dicitur intra alienam uicē
agnouisse.uere tñ quo ad effectum iuris,in uice propria agnouit
cū ipse statim primo excluso admittatur.Et eo.mō rñdetur ad di
ctionē quasi,qa designat improprietatem habito respū ad tps,qd̄
primo cōpeteret vt dixi.¶Vel scdò dici potest,ꝙ isto casu expri
mat ueritatem,ut sæpe numero reperitur. ¶ Tertiò non obstāt
ea uerba,eo addito,qa uerba ista nō inferūt, ꝙ in hoc aliqd noui
statuare.Et hoc sic demōstrari pt̄.nā.s̄.ꝓximè dcm̄ est,ꝙ licet ho-
die bo.pos.apud quēlibet iudicē agnoscat. hoc tñ dēt fieri intra
tpa prisco iure statuta:& sic patet,ꝙ respū tpis nihil innouat.non
tñ ꝑcisè tps statutū à ꝓtore, dēt obseruari. Sed sm determinatio-
nē:& decisionem iuris antiq valet,ꝑut dr̄ in d.l.j.§.qb.de suc. edic.
¶Et isto respū dr̄,eo addito.s.in ista l.& in effectu resoluit.i.eo de
clarato,& sic ꝙ vtroque casu iura antiqua obseruent, ex quo illis
nō ēt expssè derogatū.¶Ex isto cōi intellu arguit, & decidit Bald.
hic,col.j.ꝙ si à iudice datus sit actori terīus.x.dierū ad ꝓbādū in-
tētionē eius,& reo aliorū.x.postea sequētiū,ad ꝓbādū exceptio-
nē,ꝙ si actor renūtiauit terīo suo,stati ipsi reo incipiat tps.curre-
a re.a & hoc tenet & latè ꝓseqt Alex.Solus Cor. hic dicit, ꝙ illatio
Bal.vera nō vr̄:qa in terīs istius legis,ī bo.pos.annus, q dat scdò ñ
dat à iure post lapsum anni dati primo,ꝑut in q.Bal.dr̄.Sed datur
annus scdò,ex quo primus exclusus ē.l.j.§.si intra.ff.de suc.edi.iō,
sm eū,termini nō sunt pares.¶Sed rñderi pōt, ꝙ immo hic scds
vocat à ꝓtore post annum datū primo:nā ad exclusionē eius, cui
prīo delata erat bo.pos.annus ꝯstitutus erat.Sed qa facta renūtia
tione excluditur,non expectatur tpis. Vñ isti dū casus æquiparant.
l.j.§.quib.&.§.si intra.de suc.edi.& in.§.fi.inst.eo.& ad hoc bonus
tex.in l.j.§.ita aūt.ver.plane.ff.si tab.test.nul.extra.bñ facit tex.in l.
maritus.§.si negauerit.ff.de adul.& ita in q.Bal. vr̄ : qa licet terīus
reo assignet post tps datū actori , ista verba recipiūt iterꝑtationē
à iure cōi,videlicet nisi actor renūtiauerit:quo casu dilatio cessat:
& cessante cā dilationis,dilatio cessat.l.à filia.§. alumno. vbi Bart.
ff.ad Tre.& in l.liberto.§.fi.vbi Barto.in fi.ff.de an.le.in l.si qs hr̄s,
la 2.vbi Bar.ff.de acq.hæ.& idē Bar.in l.ij.circa fi.ff.de reg.iu nam
frustra expectat tps,cuius euētus nihil opat.l.aliqñ.in fi.ad velle.&
in sīi casu tradit Dom.in c.ab eo.§ illud.de ap.li.vj.in prin.¶Alia
8 tñ rōne dcm̄ Bal.nō vr̄ ꝓcedere sine dubio,†qa dilatio data acto-
ri,vr̄ cōis ēt reo:vt ꝓbat in l.petendæ.s̄.de tē.in int. rest.pet. & ibi
Bar.& iō nō vr̄ ꝙ actor in ꝑiudiciū rei possit:vt tenet Bar.in l. si ar
rogator.col.7.ver.ista lex inducit.ff.de adop.¶Et licet idem Bart.
ꝯ̄riū velit in d.l.petēdę.& alr̄ distinguat in l. si post mortē.§. fi. de
9 ꝯta.† tñ cōis opi.est,ꝙ renuntiari nō posit,ꝑut tenent Bal.Pau.de
& Ca.& Mod.in d l.petēdæ.¶Et tenendo ista opi.cōem,à qua non
ē recedēdū,dcm̄ Bal.hic videret verū.Sed tñ vr̄ posse rñderi,ꝙ in
casu isto terminus datus actori,ñ vr̄ cōis reo , ex eo ꝙ distincte a-
ctori & reo terīus assignat.nā qd̄ dr̄ in d.l.petēdæ.vr̄ hr̄e locū , qñ
actori vel reo simplr̄ dilatio ꝯcedit,ꝑut tex.ibi loqt : sed qñ vnicui
que de ꝓprio terīo ꝓuisum fuit,nō vr̄ ꝙ terīus vnius alteri cōmu
nicetur.¶Postremò ad istū tex.alius fuit intellr̄s Ro.q dicebat ꝙ si
scdò vocatus bo.pos.agnouit intra tps primi,& sic tpe īcōgruo,
illa tñ agnitio effectum hēt,si postmodū ꝯtingat,ꝙ primus exclu-
dat.& seqt Ale.hic.¶Sed istū intellm̄ reprobat Are.hic:qa in istis
actib.& maxīmè in acquisitione hr̄ditatis,vr̄ dēre spectari princi-
pium vt in sīi hr̄ in l.j.§.sed si filius.de leg.iij.¶Prӕterea dicit Are.
sicut ille,q repudiatio añ tps,nō valet repudiatio postea adueniēte
tpe.l.qui supstitis.de acq.hæ.ita eꝯ̄ vr̄:qa adire & repudiare regu-
lantur à pari.l.is pōt.de acq.hæ.& à fortiori hoc vr̄ procedere,cū
facilius repudiatio bo.pos.ꝯcedat,ꝙ solo verbo fieri pōt , quam
agnitio in qua pñtia iudicis reqrit,vt hic.¶Tertiò ꝯ̄ Ro.vr̄ tex. in
l.si filius q pri.§.cū filius.ff.de bo.lib.vbi expssè dr̄ ꝙ durāte tpe fie
ri dēt.vñ sicut nō valet finito tpe, ita pariter nō valet si fiat prius,
q̄ illud tps inchoet:vt no.Bal.in l.nisi finita.ff.de tu.& ra.dist. no.in
l.q añ calendas.de ver.ob.& ita ēt ꝯ̄ Ro.tenet & latius ꝓseqt d. Io.
Bapt.Caccialupus hic.¶Sed ad ista vr̄ posse rñderi,ꝙ cū satis not.
sint,hæc ñ ignorauit Ro.sed cogitauit ꝙ spālr̄ in bo.pos.hoc d̄ no
uo statueret ꝯ̄ rl̄as cōes iuris antiq : & ꝑ eo facit text.ibi, eo addi-
to.¶Placet tñ cōis intellr̄s,qa à iure antiquo non est recedendum,
nisi expressè corrigat.l.sancimus.j̄.de test l.ꝑcipimus. j̄. de appel.
& ad tex.hic,eo addito,respondet declarando vt s̄. dixi. & ex his
lex ista expedita sit.& per cōsequens iste titulus.Phil. Deci. Valen.

ADDITIO

a ¶Currere. [redacted]

Quando non petentium partes petentib.accrescant. Rubr.

Lectura I.

1 *Petere & agnoscere, quomodo differant.*
2 *In accrescendi, quomodo proueniat.*
3 *In testamento militis, habet locum ius accrescendi.*

1 ¶In rub.† ibi, nõ petentiũ, vr̃ φ magis cõuenitet, si Imperator dixisset agnoscentium, ex quo in l.fi.s̃.ti.,p̃x.statutum erat φ petitio non requireret, sed qualiscũque agnitio sufficeret. Sed rñderi p̃t, quod lex ista non cõtinet noui iuris dispõnẽ. Nã φ hic dr̃, ẽt prius erat de iure fforũ.l.iij.§.fi.ff.eo.ti.cũ l.seq. Et ista lex ẽt edita fuit añ Cõstantinũ auctorẽ d.l.fi.& isto respũ in nigro hic dr̃, Nõ petentiũ, & cũ in nigro hoc mõ Impator loquat, bñ ꝯuenit φ idẽ ĩ rub. dicat: ar.l.j.in prin.ff.si cer.pe. In isto ti.in quo de iure accrescendi
2 tractatur, †Præmittendũ est, φ ius accrescendi prouenire dr̃ ex iudicio testõris, & iure proprio acquirit.l.si Titio & Meuio.§.Iul.ff. de leg.ij.l.si in testõ.ff.de vul.& pu.l.si mihi & tibi.in prin. vbi Bal. de leg.j.Glo.tamen in l.apud Iul.in §.Iul.in glo.fi.ff.ad Tre.vr̃ velle φ non dicat ex volũtate testõris venire illud, qđ ex iure accrescẽ di acqrit.sed intelligi dẽt de voluntate expssa, secus est in tacita voluntate, p iura.s̃.all.ita Alc.concludit in d.l.si in testõ.dicens à doc. scriptũ hoc nõ reperisse. Sed tñ hoc expsse declat Pa.de Ca.in d.l. si Titio.§.Iul.de le.ij.vbi inqt in iure accrescẽdi, inesse tacitã volũtatẽ defuncti: qa censet sciuisse dispõnẽ legis, & voluisse illã seruari, & istam ẽt tacitam volũtatem eẽ dicit Pa.de Ca.in d.l.si ĩ testõ. p quo ẽ bo.tex.in l.seruus cõis ab extero.in fi.ibi, tacito iure ptes ei accrescunt.ff.de acq.hæ. Nouissime tñ Soci.in d.l.si mihi, & tibi. in prin.deuiando à cõi opi.vr̃ tenere φ veniens ad portionem per ius accrescendi, non dicat propriè succedere, nec ꝓpriè ex dispõne testõris. Priõ quia ex quo dispõ legis concurrit, qđ in iure accrescendi disponit, nõ propriè, & absolutè ab ipso testõre dr̃ ꝓuenire: ar.l.hoc legatum.& qđ ibi Bar.ff.de le.iij. Sed hoc non negant doc.qui fatẽtur hoc nõ esse ex vero, & expsso iudicio testõris: sed ex quadam tacita volũtate, vt.s̃.dcm̃ est. Secũdo per l.iij.§. sed si ꝯiunctim de le.p̃t.vbi legatum factum alicui conseruatur, & tamẽ portio iuris accrescẽdi non conseruaretur: ergo non vr̃ venire iure proprio legati. Sed ille tex.parum facit, quia ex quo ibi non hẽt locũ ius accrescendi, non cadit ista dispõ, in qua p̃supponit ius accrescendi hr̃e locum. Præterea, dum ibi cessat ius accrescendi, nõ bñ infertur φ sit ex eo, qđ iure non videatur competere, sed alia rõne prouenit: videlicet qa legatum iure spãli conseruatur, quo casu ius accresc.cessat, vt declat Bar.ibi: & no.in l.si mulieri & Titio.de cond.& demon. Tertiò dicit esse casum in d.l.si in testõ.vbi expsse dr̃, quod portio iuris accrescendi defertur per legem: ergo non vr̃ ex iudicio testõris. Sed rñdetur hoc esse verum principalr̃, & immediatè vt doc.fatentur, sed etiam voluntatis testõris saltẽ tacita currit: vt doc.dñt, & probatur in d.l.si in testõ. vbi dr̃ φ in tali portione, q̃ accrescit dr̃ hr̃s testõris. Vlt.rõne adducit. quod si ex iudicio testõris portio iuris accrescendi delata esset: ergo semp hr̃et locũ ita in milite, sicut in pagno: qa voluntas militis seruari dẽt.l.licet.s̃.de pac.l.milites.j̃. de tes.mi. Sed hoc falsum est, cum
a in testõ militis [a] non hẽat locũ ius accrescendi.l.si duob. ff.de test. mil.ergo ius accrescendi non vr̃ ex voluntate testõris competere & istam rõnem tradit Im.in l.j.§.si coh̃rdem.ff.ad l. Fal. Sed ẽt ad
3 hoc rñdet, † quod immo in testõ militis, in dubio locum hẽt ius accrescendi, cum videatur in dubio iure cõi testari.l.q̃q̃. j̃. de test. mil.nisi aliud ex coniectura colligat: vt no.in l.j.e.ti. Præterea in iure accrescendi non simplr̃ voluntas testõris attendit, sed dispõ legis principalr̃ cõsideratur. Vñ argm̃ in voluntate simplici testõris haberet locum: sed in iure accrescendi tacita qnidam testatoris voluntas accessoriè eẽ dicit, quatenus ipse cum iuris dispõne cõformari vr̃, vt dicit Pau.de Cas.in d.l.si Titio §.Iul.de le.ij. Est tñ aduertendum, qa ista declaratio Pau.de Cas. vr̃ dubitabilis: qa quod dño ex persona serui acquiritur, ex iudicio defuncti acquisitum non dr̃.l.qui liberis.§.hæc verba.ff.de vul.& pu. & tamen testõr q seruum instituit, vel legatũ ei reliquit, censetur sciuisse dispõnẽ legis.& voluisse illã seruari: & sic vr̃ militare rõ, q̃ in iure accrescẽdi consideratur. Pau.de Cas.in d.l.si in testõ.conat̃ rñdere, & dicit φ acquisitio, quæ fit dño per seruũ, non põt p testõrem impediri: vt not.in l.si alienum.de hæ.inst. Sed ius accrescendi bñ p̃t impediri à testõre, ẽt in hr̃ditate.l.quoties.§.si duo.ff.de acq.hę. vñ magis vr̃ [redacted]
b [redacted] Bal.in l. j.in xi.q.j̃.eo.& ibi sequunt Sa.& Ro.idẽ Bal.in l.si quis ita hr̃s institutus.ff.de hæ.inst.l.j.ff.de acq.hær.cum conc. vt tradit Alex. in l. quoties.circa fi.j̃.de hæ.inst.& Ang.Aret.in §.hr̃ditas.in fi.inst. de hæ.inst & tenet ẽt Bald.in l.dñs.§.j.ff. de vsufr. Vñ alia rõ vr̃ posse assignari: qa portio iuris accrescit illi portioni, quam hr̃ institutus iure ꝓprio immediatè, & directò habuit à testõre: & sic virtute talis portionis, portio iuris accrescendi acquiritur: non sic videt in domino, qui immediatè à testõre nihil hẽt, sed ex dispõne legis totum consequitur. Vel secundò dicamus ius accrescendi introductum fuisse à lege ex cõiectura mente testõris, ꝓut dr̃ de vulgari expssa quæ tacitã cõtinet pupillarem ex p̃sumpta mẽte testõris: vt no.in l.iam hoc iure.de vul. & pup.& ad hoc bñ facit tex. in d. l. si Titio & Meuio.§.Iul.ibi, quasi substitutus.& hoc idem de iure accr.no.Bal.p illum tex.in l.cohæredi.§.q discretas.ff.de vul.& pup. Absolutè tñ ius accrescendi à lege esse dicitur, à quia immediatè inducitur: vt est tex.no.in l.interdũ.§.pateri ff.de hæ.inst. ibi, ptãs iuris in hoc reuoluitur. Et ad hoc facit, quia verba ad causam proximam in dubio referuntur.l.in lege censoria.§.fi.ff.de ver. sig. & ideo si dr̃ia constituatur inter dispõnem legis & testõris.ius accrescendi f̃m dispõnem legis iudicari dẽt: quia p prius, & immediatè ex dispõne legis ꝓuenire dicitur, vt.s̃.dictũ est.& hinc videmus φ in bo.pos.contrata.q̃ à lege p̃toria dat ꝯ voluntatem testõris.l. j. in prin.ff.de leg.p̃t.l.vt liberis.C.de col.locũ hẽt ius accrescendi.l. si duob.in prin.ff.de ꝯtrata.l.j.§.si quis ex nepotib.ff.de cõiun. cũ emã.lib.nam tali casu, ius accr.f̃m dispõnem legis simpliciter iudicatur.& à testõre aliquo mõ dici non potest. Phil. Dec. Valen.

ADDITIONES.

a ¶In testamento militis. Adde quod ius accrescendi non habet locum in diuersis testamentis militis qui fecit unum super castrensibus.& aliud super paganicis, uide Bal.in l.j.infra de test.mil.

b ¶Prohibere. Hoc uerum de iure stante testamento. sed si omnino prohibeat, prohibitio tenet, sed testamentum nullum est, & ad causam intestati redigitur. Guil. Benedic.c.Ray.& vxorem nomine Adelasiam.nu. 105.& in uer.in eodem testamento relinquens.i.nu.272. Fallit primo in testamento militis.l. 1. & 2. infra de testa. mil. Fallit secundò, inquantum testamentum iure codicillorum ex clausula uulgari, uel aliàs ualeret potest. Fallit tertiò in terminis consuetudinum Regni Franciæ ubi testamenta magis uim habent codicillorum, & legatorum, quam solennium institutionum secundum formulam iuris scripti, quæ fieri exoleuit.

LECTVRA II.

1 *Aliqua res si plurib. relicta sit omnibus æqualiter pro parte acquiritur.*
2 *Ius transmissionis, excludit ius accrescendi.*
3 *Ius accrescendi est potentius, quàm successorium edictum.*
4 *Ille qui uenit ex iure accrescendi, dr̃ uenire ex tacita uoluntate defuncti.*
5 *Ius accrescendi, an accrescat portioni, uel personæ.*
6 *In repudiatione bo.poss. non requiritur decretum, nec præsentia iudicis.*

¶Continuatur f̃m gl. quia quandoque vnus ex his, quib. bonorũ poss. defertur, excluditur, & alijs eius portio accrescit: iõ ponitur iste titu.& doc.omnes cõsequuntur: Sed in cõtrarium facit, qa ista continuatio vr̃ cõis ad omnes bo.pos.& nõ vr̃ respicere istum ti. aliquo spãli respũ: quia pari ratione post titulum de bo.poss. secũdum tab.vel contrata.poni potuisset: ideo suppleri debet, φ cũ s̃. dcm̃ sit de his, qui admitti ad bo.poss.p̃nt, immediatè ex eorum persona nunc competenti ordine ponitur de his, qui admittunt ex persona alterius, mediante iure accrescendi. ¶In rub. ibi, non petentium. videtur φ magis congruum fuisset dicere, non agnoscentium: quia petitio fuit sublata.l.fi.s̃.ti.j. Sed põt rñderi, φ j̃. in tex. videtur hr̃i ꝓ eod. petitio facta simpliciter, & agnitio: qa primò dr̃ petentium, deinde dicitur agnoscentium.& rub. vr̃ habuisse respũm ad nigrum, vt alias dixi.& etiam dici põt, φ ista lex fuit ante legem fi.s̃.ti.j. quæ fuit Cõstantini & cõpilatores non habuerunt istũ respectũ: qa quãtũ ad ius accrescendi de quo agit hic, ni
1 hil facit: qa vtroque casu hẽt locũ ius acc. ¶†Et quia hic tractatur iure acc. pmittendum est ꝓ iuuenib. φ si aliqua res plurib. relicta fit, omnib. æqualiter, pro p̃te acquiritur. §. sed si pl̃es.inst. de hær. inst.l.quoties.§.hæredes.ff.de hæ.insti.facit tex.in l.reos. §. cum in tabulis.ff.de duo.re.& in l.j.C.si plu.in vna & ea.sen. & si vnus excludatur, alteri, vel alijs accrescit.l.si ita quis.ff.de hæ.inst.§. si eadẽ res.insti.de leg. Et istud ius accrescendi habet locum, nisi portio cum effectu sit acquisita: quia tunc cessat ius accre.in proprietate
a licet secus sit in vsuf. [a] l.j.§.interdum.ff.de vsuf.acc.de quo Bar. in l.re cõiuncti.col.xv.ver.iiij.est cõsiderandũ.de le.iij.& Ang. in ꝯs. 153.rusticus quodã. Et ius accr.ẽt nõ hẽt locũ, quando portio ipso iure nõ vacat: vt no.p gl.in l.si duo p̃roni.in prin. in verbo, iurasset.ff.de iureiu.de quo Pau.de Cast.in l.j.ff. de acq. hæ. & per Soc. nouissimè in consi.16.anno domini, col.v.li.vi.vbi concludit illã gl.nõ procedere in iure nõ decrescendi. Et ius accre.ẽt hẽt locum substituto exñte: qa ius substõnis excludit ius accrescendi l. ij. §. si duo.ff.de sec.tab.l.j.§.in primo.& §.pro scđo.C.de cad.tol.& no.
2 Bar.in d.l.re cõiuncti.col.12.ver.3.qro vtrũ. †Et similiter ius trãsmissionis excludit ius accr.l.j.vbi Bal.in prin.j̃.de his, qa añ aper. tab.de quo Soc.tradit in cõs.67.in p̃nti consultatione.li.vi. ius tñ
b accrescendi est potentius [b] quã † successorium edictũ, qa ius accr.
3 non mutat gradum.l.meminimus.in fi.vbi Bald.j̃.de leg. hæred. Et ius

ADDITIONES.

a ¶Vsufructu. Scilicet quando debetur ex testamento, Raph.Cu.in l.re coniuncti, & ibi Fran.Rip.col.pe.ff.de leg.3.

b ¶Est potentius. Nam ius accrescendi tollit successorium edictum. Alc. in l. 1. infra eod.& in l.Meminimus.& ibi Bal.infra de legit.hær.nisi in casu aut.præterea infra. unde uir & uxor & ibi Bal.in d.l.1.

Et ius accrescendi non hȇt locū, qñ quis vocatus sit de iure spāli.l. mulieri & Titio, de cōd. & de. declarando, vt ibi per Bar. & in l.re cōiuncti, col.xiij. ver. iij. cōsiderandū est. & ius accrescendi accrescit inuitis.l.j.§.in his itaque.ff̄.de cad.tol.declarando, ut ꝑ Bartol. in d.l.re ꝯiuncti.col.xj.versi. quartò principaliter qrit.& ius accrescendi hȇt locū inter succedētes diuerso iure.l.si cū p̄rono.in prin ff̄.de bo.pos.qđ declarat ut tradit. Are.in l.si totā.in fi.ff̄.de acqui. hæ.& ius accrescendi introductū fuit à l.xij. Ta.vt no. Bar.per illū.
4 tex.in l.Celsus.de le.ij.in fi.¶†Vltimò notandū est, ꝙ ille, qui venit ex iure accrescendi, dr̄ venire ex tacita voluntate defuncti: vt declarat Pau.de Ca.in l.si Titio & Meuio.§.Iulianus.ibi, quasi substitutus.de leg.ij.de quo dicendū est vt alias dixi. & hoc confirmatur quia portio vnius accrescēdi, accrescit portioni.l.si totā.de acqui. hæ.& illa portio. cui accrescit data fuit à testatore: ergo vr̄ à testōre procedere saltē mediatè, quia quicquid est cā cāæ, est cā causati. l.manumissiones.ff̄. de iu̇s. & iu. quia ius accrescendi procedit ex ꝯiunctione facta à testōre, & ex illa cōiunctione p̄sumitur voluntas testōris: vt no. in l.cohr̄di.§.qui discretas.in fi.de uul.& pup. In ꝯ̄riū tñ vr̄ tex.in l.si duob.ff̄.de mi.testa.vbi non habet locū ius accrescendi in testō militis, nisi voluntas testōris probata sit, ꝙ hoc uoluerit: ergo in dubio non vr̄ testōr habere istam uoluntatē. Sed pōt responderi, ꝙ ille tex.loquitur in milite, qui pōt decedere pro parte testatus, & q̄ro parte intestatus, & sic in eo cessāt rō iuris accrescendi Non ob. qđ ibi vr̄ voluisse in totū testatus decedere: qa vr̄ duos hr̄des instituit: quia unicuique dedit partē, quā uoluit illum hr̄e, & alter ad partē alterius non admittit: quia pōt ꝑ pte testatus decedere: secus est in pagano, ꝙ non pōt. l. ius nostrum ff̄. de re.iu.& iō cōsonat, ꝙ uoluerit hr̄e locū ius accrescēdi, qui decedat testatus ꝑut à iure disponit: absolutè tñ ius accrescēdi vr̄ esse à lege, à qua inducitur īmediate.l.interdum.§.p̄rifa.ff̄.de hæ.instit. & probatur in l.si in testō.in fi.ff̄.de vul.& pu.ibi, ꝙ per lege vēdicasset. & als dixi. Et adde ꝙ in q̄rela, q̄ ꝑponit ꝯ̄ volūtatē defuncti, hȇt tñ locū ius accrescē.l.si ꝑponas.§.fi.ff̄ de inof.test. ex quo dat intelligi ꝙ ius accrescēdi nō ꝑcedat ex volūtate testōris. in l.j.ꝯ.c. ibi, ltīma successione, dicēdū est, vt dixi. Et dū incidēter dcm̄ fuit, ꝙ vocati de iure p̄torio ñ dñt hr̄e tacitā uolūtatē defuncti: vt no. ꝑ gl.in l.j.§.toties.in uerbo, vel maximè.ff̄.de col.bo.Bar.ibi reprobat gl. ꝑ l.scripto ff̄.vñ li.Sed ille tex.loqt̄ in liberis uocatis ēt à iure ciui.& gl.pal.loqt̄ in liberis, & alijs uocatis, ab īnestato solū de iur. p̄to.Vñ ꝯ̄ illā gl.melius facit tex.in l.si qs cū nullū.ff̄. de iu.cod.ibi, ad quos ltīma hr̄ditas, uel bo.pos.ꝑuētura eēt, & sic loqt̄ expsse ibi de bo.pos.& qa cum isti uocati à iure p̄torio in effectu admittantur, vr̄ hr̄e locū, qđ dr̄ in l.ꝯficiunt.ff̄.de iu.cod.cum si.ut latè scribit And.Sic.ī ru.s̄.ti.j.char.xxij.Gl.tñ saluari pōt in uenietib.ꝑ ꝯ̄tabul.qa ꝯ̄ uolūtatē defuncti.l.j.in prin.ff̄.de le.ꝑstā.¶†In notabilib.
5 ddm est, ut als dixi.& adde ꝙ tex.ibi, his solis, vr̄ ꝓbare ꝙ portio iuris accrescēdi accrescat ꝑsonæ.& clarior vr̄ tex.ad hoc.ī §.pe.in sti.de bo.pos.ubi dr̄, ꝙ portio recusata ipso iure accrescit eiusdē gradus ꝑsonis.Sed in ꝯ̄riū est rr̄a, ꝙ portio iuris accrescēdi accrescit portioni, & nō ꝑsonæ.l.si totā.de acq hę. & ad tex.hic cum si. p̄t rñderi, ꝙ illa uerba, his solis intelligunt.i. ad utilitatē illorum, ut in simi no. Bar.in l.j.ff̄.si ser.vē.ubi seruitus debet fundo, & tñ dicit dēri dño fundi.i.ad utilitatē eius. Et ex his infertur ad unā qōnē, in qua insistunt Mod.hic, an ius accrescēdi trāsēat in emptorē q̄ emit partē hæreditatis. Bar.in l.re ꝯiuncti.in v. q.ptimæ partis princ.tenet ꝙ sic per l.si totā.de acq.hæ. & qa ius accres. accrescit portio-
a ni.l.hæc.scriptura.§.fi.de cōd.& de.Ias.hic, ᵃ post Sal.tenet ꝯ̄rium trib.rōnib. Primò, qa rōnes ꝑp quas fuit inductum ius accres.dñr militāre in uēditore hr̄de, & nō in emptore. Sed rñderi pōt, ꝙ militant in ipso emptore, qui est loco hr̄dis: qa cōsequit totū ius, qđ erat apud hr̄dē.l.ij.in prin.& in §.cum qs.ibi, uicē hr̄dis obtinere. ff̄.de hær.uel ac.vē.Scdò arguit, qa in emptore hr̄ditatis non transeūt actiones, q̄ postea acqrunt̄ l.hr̄dē.cum gl.ibi, in uerbo, actiones ff̄.mā.Iō nō vr̄ emptori cōpetere ius accres. qđ supuenit. Sed rñdet̄ ꝙ hoc non hȇt locū in his, q̄ retrotrahunt, ꝑut in casu isto vr̄.qa ius accre.hȇt locū ꝑp repudiationē.q̄ trahit retro.l.j.§.uerū. ff̄.si qd in frau.pa.l.si tibi hō.§.cū seruus.de le.j.& facit tex.in l.ij.§. cum quis.& in l.hr̄s q̄nque.de acq.hæ.& in l.si duo. vbi bonus tex. de acq.hæ.& ēt ibi qđ dicit gl.in d.l.hr̄ditatē.vr̄ dubitabile per ea q̄ ibi Ful.dicit.Tertiò, quia iste emptor uenit diuerso iure ab illo q̄ repudiauit: vñ nō vr̄ hr̄e locum ius accre.l.sed cum p̄rono.in prin. ff̄.de bo.pos.Sed rñdetur ꝙ ex quo emptor subrogat̄ in locum vēditoris hr̄dis reputat̄ ꝙ ueniat eodē iure: vt no. Are.in l. si totam. in fi.ff̄.de acq.hę. Et pro ista cōi opi.facit tex in d.l.si totā.ubi dicit, ꝙ hr̄s non vr̄ hr̄e rē post factā restōnē ita pariter videt̄ in hærede, post factā uēditionē, & ita pōderāt Mod.hic, & ad idē inducit tex. in l.ij.§.illud el 1.ff̄.de hæ.vel ac.vē.vbi instō pupillaris nō ꝑtinet ad emptorē: qa alia vr̄ esse hr̄ditas. Secus ergo vr̄ ubi agit̄ de eadē hr̄ditate ꝑut est ī iure accrescēdi qa vr̄ spectare ad ēptorē, & sic opi. Bar.defendit, & ꝯprobat̄.¶Vlterius tñ ꝑ opi.Sal.cōsiderandū est alia rōne, q̄ s̄.dcm̄ sit opi.Sal.verior vr̄.nā emptor ipse, q̄ hr̄ditatē emit, non est hæres, sed uenditor, hoc patet, qa venditor tenet̄ creditoribus, & ab illis ipse debet ꝯueniri, l.ij.s̄.de pac.l.ij.s̄.de hęr. vel act.vē.l.quamuis.ff̄ de leg.& ꝑ ista iura inferri vr̄, ꝙ hr̄ditas nō transferat̄ in emptorem.sed solum commodum, & onus hæreditatis: & iō ius accrescendi vr̄ competere hæredi, & portio hæreditaris iu persona hæredis ꝯsiderat̄, & ideo ius. accre. vr̄ competere hæredi. Bñ verum est, qđ illud, quod hæres consequit̄ virtute iuris accrescendi, tenetur emptori retribuere.l.ij.& ꝑ totū.ff̄.de hæ.vel act.ven.Non ob.text.in l.si totam. qa in fideicommissarium ꝑut ille tex.loqt̄, trāseūt iura actiuè, & passiuè f̄m voiūtatem, & dispōnē testōris.§.restituta.inst.de fideic.hær.Nō sic ī emptore vr̄, q̄ nō tenet̄ rñdere creditorib.sed agere ꝯ̄ venditorē hr̄dē: qa nō fuit in ꝑtāte hr̄dis eximere se ab onerib.hr̄ditariis, vt ꝓbat̄ in iurib.s̄.alle. Nō ob.tex.in d.l.si totā.ibi, nō vr̄ hr̄e rem, qa verū est ꝑp dispōnē legis & testōris.Nō sic vr̄ in emptore: qa in eū nō trāseūt iura actiuè & passiuè, sed residēt in ꝑsona hr̄dis vt s̄.dcm̄ est. Nō ob.tex.in l.ij.§.illud.qa verum est, ꝙ in eadē hr̄ditate ad emptorē commodū spectat in effectu: qa hr̄s tenet̄ illi oīa restituere: sed acqsitio radicata est in ꝑsona hr̄dis, ꝑ s̄.dicta Et dum alš dixi in scdō no.ꝙ decretum interpositum sup vna pte, trahit ad totum, f̄m Bal. hic & alš hoc probaui, vr̄ tñ ꝙ dcm̄ Bal.saluari possit: qa pars, q̄ agnouit bo. pos.ꝑ parte, vr̄ cogitare de alia parte, altero repudiāte, & pariter iudex. Ita vr̄ ꝓbari in l.si duo.de acq.hær. Magis tñ placet qđ dixi. s.ꝙ in parte, q̄ accrescit, nō reqrit̄ decretum: qa ipso iure accrescit l.ij.§.si duo.in fi.de sec.tab.& adde tex.in l.j.§. in his itaq;.ff̄. de cad.
6 tol.¶†Vltimò no.ꝙ in repudiatione bo.pos.nō requirit̄ decretū nec ꝑñtia iudicis, vt hic, & in l.j.§.in qb.de suc.edi. secus est in acqsitione.l.fi.s̄.ti.j.Ex quo infert̄ f̄m Mod.hic, ꝙ regula l.nihil tam nā le.de re.iu.non vr̄ isto casu procedere.Et dīt Mod ꝙ ista regula habet locum postea, q̄ vinculum incertum sit: sed non pōt alr̄ tolli, quam acqrat̄. Sed aduertēdum est qa decretum reqrit in decretali, & illa repudiari nō pōt.l.j.§.decretalis.ff̄.de suc.edi. Sed in edictali illa defert̄ à lege, seu ab edicto p̄toris mortui, sine decreto, & præsentia iudicis, & pariter etiam absque decreto, & iudice repudiari pōt, & sic ēt ante vinculum d.regula vr̄ procedere, de quo videndum est, vt dixi in d.l.regula, nihil.¶In gl.j.primus intell's reprobatur, qa diuinat dum restringit in linea materna. Scdò restringit̄ in capite vñ cognati.& qa ex eo qđ dicit, liberis delatā bo. pos. vr̄ ꝙ ex capite liberorum intelligat̄, & non in cognatis: & ꝙ liberi essent in eodē gradu, in pari gradu, vt alš dixi.¶Vltīō adde, ꝙ vj.intellectus accommodari pōt, f̄m Sal.hic in j.q.vt dicamus in filiis emancipatis, quinto repudiante, illa portio per ius accres. acquiratur aliis emancipatis, qui veniunt eodem iure: non autem illis, q̄ adiuerunt de iure ciuili, & sic cessante ltīma successione, id est, remota ltīma successione, & pro isto intellectu facit tex.hic in illis verbis, his solis accrescere, qui bo.pos.agnouerunt, non ergo illis qui veniūt de iure ciuili, vt aliàs dixi.

ADDITIO.

a Ias.hic.& in l.2.col.fi.supra de pac.& in l.re coniuncti.col.28.ff̄.de leg.3.& est veritas & intelligitur de portione, quæ post venditionem accreuit. Et mouentur quidam, quia illud ius accrescendi quo ad principium acquisitionis necessariò acquiritur ipsi heredi, qui est venditor, & sic non transit in emptorem nisi appareat contineri in venditione, in qua in dubio non continetur, quia venditio non est de tota hereditate, sed solum de parte, quantum habebat venditor, eaque sola appretiata fuit, & sic errat Decius.hic, & in l.1.lec.2.dicendo quòd venditor tenetur quod sibi postea accrescit restituere emptori. Ampliatur etiam si venditio esset facta cum omnibus iuribus. quomodolibet spectantibus in portione vendita, & illius occasione, quia hęc clausula restringi tur ad portionem venditam, & dependentia tempore venditionis ab eadem portione, non autem extenditur ad aliam portionem coequęnam de qua tempore venditionis non fuit cogitatum, & sic errauit Fran.Rip.in d.l.re coniuncti.nu.99.secus si constet de portione accrescente actum, & cogitatum quod in dubio etiam ob clausulas generales non pręsumitur. His scriptis edita sunt scripta Doctissimi viri.D.Ioan.Corasii Tholosatis, qui in effectu in hanc sententiam concurrit in l.testamento, nu.19.infra de impu.& ali.substi.

LECTVRA III.

1 *Bonorum possessio si alicui delata fuerit, & excludatur, alteri accrescit.*
2 *Rubricæ continuatio quomodo aptius fiat.*
3 *Res aliqua si pluribus relicta fuerit, & omnibus æqualiter pro parte acquiratur, si vnus excludatur à portione sua, alteri vel alijs accrescit.*
4 *Ius accrescendi à lege xij.Tabularum introductum fuit.*
5 *Ius accrescendi inter coniunctos locum habet inter disiunctos verò ius non decrescendi.*
6 *Ius accrescendi habet locum, nisi portio cum effectu acquisita fuerit.*
7 *Ius accrescendi locum non habet vbi portio mero iure acquisita fuerit.*
8 *Ius accrescendi substituto existente, locum non habet.*
9 *Ius transmissionis, ius accrescendi excludit.*
10 *Ius accrescendi potentius est, quàm successorium edictum.*
11 *Ius accrescendi locum non habet, quando quis venit de iure speciali.*
12 *Ius accrescendi, inuitis accrescit,*
13 *Ius accrescendi ignoranti accrescit.*
14 *Ius accrescendi non habet locum inter succedentes diuerso iure.*
15 *Ius accrescēdi ex testatoris iudicio prouenire dicitur, & iure proprio acqri.*
16 *Ius accrescendi absolutè à testatore procedere dicitur, ex quo iuris dispositio concurrit.*

17 *Ius*

17 *Ius accrescendi cessat, quando de iure speciali legatum conseruatur.*
18 *Testator acquisitionem impedire non potest, quæ ex serui persona domino fit.*
19 *Ius accrescendi etiam in hæreditate, testator impedire potest.*
20 *Actum qui confirmat, quem reuocare potest, adire dicitur.*
21 *Testator quod in hæreditate ius accrescendi impedire possit, an verum sit.*
22 *Ius accr. portio, illi portioni accrescit quam institutus immediatè à testatore habuit.*
23 *Causa causæ quicquid est, est etiam causa causati.*
24 *Ius accrescendi absolutè dicitur à lege, à qua immediate introductum fuit.*
25 *Ius accrescendi habet locum, etiam in bonorum possessione contratabulas.*
26 *Ius accrescendi etiam in querela locum habet.*

¶In rub. ibi, q̃n non petentiū, vr̃ φ magis cōueniret si Imperator dixisset, agnoscētiū, ex quo s̃. in l. fi. statutū est, φ non sit necessaria petitio, sed qualiscūque testatio sufficit. Sed responderi pōt, φ ista lex non continet noui iuris dispositionē: quia qđ hic dicitur etiā erat de iure fforū. l. iij. §. fi. ff. e. cū l. seq. & ista lex edita fuit añ Constantinū auctorem d. l. fi. & isto respectu potuit moueri Imperator & quia ēt in nigro dicitur non petētiū. & cū hoc mō in nigro Imperator loquatur, cōuenit qđ in ru. idē dicatur. ar. l. j. in prin. ff. si cer. pet. tñ quia in nigro ēt dr̃ bon. pos. agnouerūt, magis placet
1 qđ s̃. dictum est. Rub. fm̃ gl. † hic continuatur, quia q̃nque vnus ex his cui delata sit bon. pos. excluditur, & alijs accrescit, iō ponitur iste ti. gl. *cōiter* Doc. sequuntur. sed aduertēdū est, quia talis cōtinuatio adaptari pōt ad oēs bon. pos. & non vr̃ respicere titulū p̄cedētē aliquo spāli respectu: quia pari rōne poni potuisset iste tit. post tit. de bo. pos. fm̃ tab. vel ɔ̃tra. Vñ melior ɔtinuatio hoc modo ada
2 ptari pōt, † quia s̃. dictū sit de his, qui admitti p̄nt ad bo. pos. īmediatè ex eorū persona, nūc ɔpetenti ordine in isto titulo ponitur de his qui admittuntur ad bon. pos. ex persona alterius, mediante
3 iure accrescendi. Et quia tractatur de iure accrescendi. † præmittēdum est pro iuuenib. quod si aliqua res plurib. relicta sit, oīb, æqualiter pro parte acquiritur. §. sed si plures. insti. de hær. instit. l. quoties. §. hæredes. ff. de hær. insti. facit tex. in l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duo. reis. in l. j. j̃. si plures vna sen. & si vnus excludatur à portione sua alteri, vel alijs accrescit. l. si quis. ff. de here. insti. §. si eadem
4 res insti. de le. † Et istud ius accrescendi introductum fuit à lege xij.
5 tabul. ut no. Bar. per tex. in l. Celsus. de leg. ij. † & tale ius accrescendi, habet locū inter ɔiunctos: inter desiunctos vero habet locum ius non decrescendi: quia uno repudiante, alter retinet totum iure proprio: quia illi in totum fuerat res relicta. l. j. §. vbi autē. §. sin autem desiūctim. & in §. si verò non oēs. j̃. de cad. tol. no. per gl. & Doc. in l. si mihi & tibi. in prin. de leg. j. in l. si Titio & mihi. in prin.
6 de le. ij. Et istud ius accrescendi † habet locū, nisi portio cum effectu acquisita sit: quia tunc cessat ius accrescendi in proprietate: licet secus sit in vsufructu. l. j. §. interdum. ff. de vsuf. accr. & no. Bar. in l. re coniuncti. col. xv. in ver. iiij. est considerandum. de le. iij. tra-
7 dit Ang. in consi. 153. rusticus quondam. & † idem si sit acquisita portio mero iure, licet obstaret exceptio: quia ex quo portio nō vacat ipso iure, impeditur ius accr. ut no. per gl. in l. si duo patroni. in prin. in ver. iurasset. de iureiu. & hoc declaratur vt per Pau. de Ca. in l. j. ff. de acqui. hære. & tradit Soc. in cōs. 16. an. dñi. in vlt.
8 li. vbi limitat gl. non procedere in iure nō decrescendi, † & ius accrescendi ēt non habet locū exñte substituto. qa ius substitutionis excludit ius accrescendi. l. ij. §. si duo. ff. de sec. ta. & in l. vni. §. in primo. & §. pro secundò. j̃. de cad. tol. no. Bar. in d. l. re ɔiūcti. col. xij.
9 in iij quæro vtrū. † Similiter ius trāsmissionis excluditur ius accrescendi. l. j. vbi Bal. j̃. de his qui añ aper. ta. & tradit Soc. in cōsi. 67. in
10 p̄nti ɔsultatione. in prin. li. vl. † ius tñ accrescendi est potētius, q̃ sit successoriū edictum: qui non mutat gradū. l. meminimus. in fi.
11 & ibi Bal. j̃. de leg. hæ. † Et ius accrescendi, nō hēt locū q̃n quis ve-
a nit de iure spāli. ª l. mulieri & Titio. de cōdi. & demonst. Secus est in iure non descrescendi, distinguendo vt per Bar. in d. l. re cōiun-
12 cti. col. xiiij. ver. iij. est cōsiderādū. † & ius accrescendi inuitis accrescit. l. vnica. §. in his itaque. j̃. de cad. tol. & idem est in iure non decrescendi, vt tradit Bar. in d. l. re ɔiūcti. col. xj. ver. iiij. principaliter
13 q̃rit. † & pariter accrescit ignorāti l. hr̃di cū posthumo. de ac. hæ.
14 facit tex. in l. qui pōt inuitis. de re. iu. † & ius accrescendi nō habet locū inter succedētes diuerso iure. l. sed cū p̃rono. in prin. ff. de bo. pos. facit tex. in l. si sub. cōdōne. in fi. ff. qui. mo. vsusf. amit. & hoc declarat vt tradit Ale. l. si totā. in fi. ff. de acq. hæ. ¶Vltimò præmit-
15 tendū est † φ ius accrescēdi dr̃ p̄uenire ex iudicio testōris. & iure proprio acqrit. l. si Titio & Meuio. §. idē Iulianus. de lega. ij. l. si in testō. ff. de vul. l. si mihi & tibi. in princ. vbi Bald. de le. j. Glo. tñ in l. apud Iulianū §. idem Iulianus. in gl. fi. ff. ad Tre. vr̃ velle φ non dicatur ex voluntate testōris illud, qđ ex iure accrescendi acquirit: sed intelligi dēt de voluntate exp̄ssa, secus vr̃ in tacita, per iura pal legata. & ita Ale. ɔcludit in d. l. si in testō. dicēs à doctorib. hoc scriptum non reperisse: Sed tñ hoc exp̄sè declarat Pau. de Cast. in d. l. si Titio. §. Iul. ubi inquit in iure accrescendi inesse tacitā uoluntatē defuncti, q censetur sciuisse dispōnem legis. & uoluisse illā seruari. & idē Pau. de Ca. in d. l. si in testō. pro quo facit tex. in l. seruus cōmunis ab extero. de acq. hæ. Nouissimè tñ Soci. deuiando à communi opi. in d. l. si mihi & tibi. in prin. vr̃ tenere φ ueniens ad portionem per ius accrescendi non dicat̃ iure proprio succedere, nec
16 ex dispositione testōris. Primò † qa ex quo dispō iuris ɔcurrit, nō vr̃ φ absolutè dicat̃ à testōre p̄cedere: ar l. hoc legatū. de leg. iij. & qđ ibi Bar. Sed rñdet̃, φ hoc nō negant Doc. q fatent̃ hoc nō esse ex verò iudicio testōris, sed ex quadā tacita uoluntate, vt s̃. dictum est. Scđò inducit tex. in l. iij. §. sed si ɔiunctim. de le. p̄stā. ubi legatū fcm̃ alicui, q nō pōt capere sit̃ cum alio, solū ɔseruat legatū p̄ portione eius, q capere potuit. & in hoc nō hēt locū ius accrescendi Sed rñdetur φ ex quo ibi nō hēt locū ius accre. non cadit ista di-
17 sputatio: † qa ibi de iure spāli ɔseruat̃ legatū, quo casu ius accrescē di cessat. l. si mulieri & Titio. de ɔd. & de. Tertiò dicit esse tex. in l. si in testō. ubi exp̄sse dr̃, φ portio iuris accrescendi à lege defert̃: ergo non vr̃ ex iudicio testōris. Sed rñdet̃ hoc uerū esse principaliter & immediatè, vt Doc. dicunt: sed tñ ēt tacita uoluntas testatoris cōcurrit: ut probat̃. in d. l. si in testō. ubi in portione q̃ accrescit, dr̃ hæres testōris. Quartò rōnem ēt inducit, qa si esset ex uoluntate testatoris, haberet locum in testamēto militis, cuius uoluntas attēditur. l. licet. s̃. de pact. l. milites. j̃. de test. mil. & fuit rō, quam Imo. adducit, in l. j. §. si cohæredem. ff. ad le. Fal. Sed ad hoc etiam rñdet̃, φ conclō communis vr̃ procedere in pagano, prout iura s̃. alleg. loquuntur: qa ex quo scit, φ non pōt decedere pro p̄te testatus, & pro p̄te intestatus, vr̃ velle φ hēat locum ius accre. prout iura disponunt: q̃ ratio cessat in milite. d. l. si duob. Adde tñ qđ ratio s̃. allegata per Pau. de Ca. non vr̃ tuta, prout ipse arguit in d. l. si in testamento. quia qđ domino ex p̄sona serui acquirit̃, nō vr̃ ex iudicio testōris acquisitum, sed simpliciter ex dispositione legis. l. qui liberis. §. hæc uerba, de vul. & pup. Idem ergo vr̃ iure accrescendi. quia non vr̃ procedere ex iudicio defuncti. Pau. de Ca. ibi respon-
18 det, φ ista non sunt similia: † quia non potest testator impedire acquisitionem q̃ fit domino ex persona serui: vt not. in l. si alienum.
19 ff. de hæ. insti. † Sed ius accrescendi impedire p̄t etiā in hr̃ditate. l. quoties §. si duo. vbi Bar. ff. de hæ. ideo ius accres. videtur magis ex
20 uoluntate defuncti, qui potuit illud prohibere. † Ad hoc facit, qa qui confirmat actum, quem reuocare potest, dicitur dare: vt not. Barto. in l. & quia. ff. de iur. om. iud. Sed ista responsio non satisfacit primò, quia rō s̃. alle. tolli non vr̃, quia ex quo testator seruo reliquit, vr̃ uelle φ dño acquiratur fm̃ dispositionē iuris. facit text. l.
21 cum filio. de le. j. † Secundò, quia nō est verū præsuppositū Pau. de Ca. φ testator prohibere possit ius accrescendi in hæreditate. qa *communis* opi. est in ɔ̃rium, vt patet ex his quæ Ale. tradit in l. quoties. in fi. j̃. de hær. insti. in l. si quis priore. ff. ad Treb. in fi. Ang. Are. in §. hæreditas, in fi. insti. de hæ. insti. Vnde alia ratio vr̃ posse assi-
22 gnari, † quia portio iuris accre. accrescit illi portioni, quam institutus immediatè habuit à testatore. l. si totam. de acq. hæ. & sic virtute talis portionis acquiritur portio iuris accrescendi: ergo vr̃ saltē
23 mediate procedere à testōre: † quia quicquid est cā cāæ, est causa causati. l. manumissiones. de iu. & iur. & quia ius accre. procedit ab illa ɔiunctione facta à testatore, ex quo voluntas testatoris præsu-
24 mitur. l. cohęredi. §. qui discretas. vbi Bal. in fi. de vul & pu. † Absolutè uero ius accr. dicit à lege, à qua īmediatè introductū fuit. d. l. si
25 in testō. ī fi. & l. interdū. §. p̄rfamilias. ff. de hæ. insti. & hoc patet, † qa habet locū ēt in bo. pos. ɔ̃tab. l. ex duob. in prin. ff. de ɔ̃tab. l. j. §. si
26 quis ex nepotib. de coniung. cum emā. lib. † & pariter habet locū in querela. l. si proponas. §. fi. ff. de inof. test. & hoc ɔ̃ voluntatē defuncti. l. pen. in prin. de leg. præstan. l. ut liberis. in princ. j̃. de colla.

ADDITIO.

a ¶Speciali. Iason in repe. l. re coniuncti. col. 38. 39. & ibi Lancel. Poli. col. 41. Bul. in dispu. incip. Sempronius. col. 25. Limitatur etiam d. l. mulieri, ut non habeat locum si Titius mortuus esset ante testatorem, quia tunc mulier totum legatum etiam si nuberet haberet & retineret, vt suo loco plene dictum fuit.

L. Vnic. Lectura I.

1 *Successio legitima quæ dicatur.*
2 *Hæredes propriè dicuntur legitimi, qui venire possunt ab intestato.*
3 *Hæreditas quę alicui defertur ex testamento, non propriè dicitur à lege deferri.*
4 *Inter succedentes de iure pretorio habet locum ius accrescendi.*
5 *Ius accrescendi regulariter non habet locum in contractibus.*
6 *Decretum interpositum super parte, trahitur ad totum, per ius accrescendi.*
7 *In repudiatione expressa, vel tacita præsentia iudicis non requiritur.*
8 *Filius exclusus ab vnde liberi, si venit vt agnatus, excludit omnes agnatos.*
9 *Filius si spatio xxx. an. non vsus fuit beneficio abstinendi, non videtur φ tollatur sibi facultas immiscendi.*
10 *Ius accrescendi excludit successorium edictum.*
11 *Ius accrescendi non mutat gradum.*

Voties. ¶Summatur & diuidit̃ vt p̄ doc. hic. ¶In tex. ibi ltīma successione. hic intelligit̃ p̄ successione iuris ci. vñ ēt q̃ deferat̃ à senatuscō ltīma dr̃
1 l. ij. §. si nemo. ff. ad Ter. l. mr̃. de ïof. tes. † & ltīma successio accipitur hic ad drīam iuris p̄tor ij. p̄ut ēt ī l. ij. §. fi. ff. vñ le. Sunt enim

enim plures solū uocati à iure p̄tor.in quib. cessat prædicta ltīma successio,put erāt emancipati,vt in §.emāc.insti.de hæ.q̄ ab inte. Silr & cognati.insti.de suc.cog.in princ.& de his notandū est singlr ꝙ insti.q veniūt ab intest.de iur.p̄tor.nō dñr hr̄e volūtatē taci tā testōris:sed dūtaxat illi,q uocati sunt ab inte.de iure ciuili.Ita no. Bar.dicit in l.nō iustā.in iiij.opp.j̄.ad Treb.alle.l.j.§.toties.ver.vel maxime.vbi gl.hoc exp̄sse dicit in verbo,meruit,in fi.ff.de coll.bo. Sed tñ Bar.ibi illā reprobat p l.scripto.in fi.ff.vñ lib. al's verò ltīma successio ,p̄priè dr̄ illa,q̄ ab inte.delata sit.vt ,p̄bat̄ in l.iij.§.illo.cū gl.ff.,p̄ soc.in uerbo,ad ltīmam.& in l.illud ff.de acq.hęr. facit qđ hr̄ in ti.j̄.de leg.hæ.& in l.j.in prin.ff.de legi.tu. Et ,p̄ ista singulariter infert Ale.in ɔsi.56.viso processu cāę.in ij.col.ij.lib. ꝙ recipiēs

2 concessionē,p̄ se & ltīmis suis hr̄dib.intelligit de hr̄dib.†veniētib. ab intestato , q ,p̄priè dñr ltīmi hr̄des.Huic tñ ɔclusion i aduersat̄ tex.in l.lege obuenire.ff.de ver.sig.vbi tex.dicit nō impropriè hr̄ditatē lege obuenire. q̄ ex testō defert̄: qa l.xij. Ta. testamentariæ hr̄ditates ɔfirmant̄ si non impropriè: ergo vr̄ ꝙ ,p̄priè ltīma dicat̄ esse hr̄ditas,q̄ ex testō defert̄.Ias.hic in rub.rñdet distinguendo s̄m Alb.in d.l.lege obuenire.ꝙ qñ iste terius ,p̄fert à lege,tūc ēt intelligit de illa,q̄ ex testō ,p̄uenit:secus ab hoīe,vt in d.l.iij.§.de illo.ff.,p̄ soc.vbi tex.loqt̄ in ɔ̄hentib Sed ista distinctio nō satisfacit: quia si hæres ex testō propriè dr̄ esse à lege, vt vr̄ probar e tex.in d.l.lege obuenire. hoc deberet hr̄e locum in ɔ̄ctib.& in qualibet mā,cum à proprietate verborum non sit recedēdum.l.nō aliter.de le.iij.l. j.§.si is,q nauem.ff.de exercit. Præterea talis distinctio dēret esse p contrarium:qa magis conuenit ꝙ uerba legis intelligantur s̄m dispositionē ipsius legis.& verba,quæ ab hoīne proferunt̄,s̄m dispō nē hoīs.verba.n.s̄m qualitatē ,p̄ferentis intelligi dēnt.l.ex fcō.§. si qs rogatus,ff.ad Treb. Vñ si Rex facit mentionē de iure intellr de iure suo regio:vt no.Bal.in c.cū uenissent.de eo qui mit.in pos.& verba statuti intelligunt̄ s̄m ꝙ uerba à statuto accipiunt̄:vt no.Pe. de Anc.in consi.93.ista dña,ver.non obst.ꝙ istud.& in cons.433. viso puncto.col.fi.facit qđ in no.casu tradit idem Petr.de Anc.in consil.341. pro maiori intelligentia.col.x. Aliter ergo rñderi pōt ad d.l.lege obuenire.nam dum ibi dr̄,non impropriè, non sequit̄, ergo propriè saltem strictè,prout rō q̄ ibi assignat̄ oñdit: quia à l. xij. Ta.confirmat̄.Confirmatio.n.non facit ꝙ immediatè dicat̄ eē

3 à lege:†quia qñ actus ualidus confirmat̄, à confirmante nō denominat̄,ut no.in l.& qa de iur.om.iu.vñ hr̄ditas, q̄ alicui defertur ex testō,non propriè dr̄ à lege deferri,sicut illa,q̄ immediatè absq; testō ab ipsa lege delata est,ut declarat Bar.in d.l.iij.§.de illo.& hoc ēt colligitur ex mente iurisconsulti in d.l.lege obuenire.dum implicando loquit̄ dicens,& eam hr̄ditatē q.d. ēt illa nō impropriè dr̄ esse à l.non tñ propriè sicut,illa q̄ à lege immediatè defert̄.Et ex

a his vr̄ confirmari, qđ Alle.tenet in d.consi.56.s̄.alle.qa in ɔctu ille q recipit ,p̄ se, & ltīmis hr̄dib.uerba propriè,& strictè intelligunt̄: ar.l quicquid astringendæ de verb.ob.Circa tñ p̄dictam decision. Ale.quam Moder.sequuntur,diligenter considerandum est,ꝙ de plano procederet,qñ recipiens ab intestato decessisset,vel institutis ltīmis hr̄dibus qui ab intestato vocati essent ex eo,quod no.tra dit Bar.in l.iij.in ver.ij.facit ad aliam qōnem ff.de leg.j.Sed dato ca

b su ꝙ extraneos hr̄des instituisset,decisio sua esset ualde d ubitabilis,& ista decisio non vr̄ esse uera:qa recipiens vr̄ cogitare de ltīmis hr̄dibus cum effectu.unde si non sunt hr̄des,uerba non uerificantur.Et uidemus in simili,ꝙ si pater recipit emphyteusim ,p̄ se , filiis,& hæredib.suis,requiritur ꝙ filii hæredes sint:vt tenet Bar.in l. ut iurisiurandi.§.si liberi.col.j.ff.de op.lib.& idem Bal.in l.tale pactum.§.fi.ff.de pac.in l.ij.j̄.de suis & legi.cū si.ut tradit Ale. in cōs. 8.viso & opportunè aīaduerso.in ij.du.li.j. & qa vr̄ qs hæredibus suis prospicere.l.si pactum.ff.de prob.& quod no.gl.& Bart.in l si tibi.§.si pactus.ff.de pac.bene facit tex.in d.l.tale pactum.§.fin.vbi patet ꝙ recipiens pro fratre hærede intelligitur,eo casu, quo frater erit hæres.Ita ergo in proposito dđm vr̄.& per hoc respondet̄ ad tex.in d.l.iij.§.de illo,quia ibi loquit̄ de legi.hæ.cū effectu.¶Primò no.ꝙ sicut inter eos, quib. delata est hæreditas de iu.ciuili hēt locum ius accrescndi. l.j.§ his ita.j̄. de cad. tol l.j. de cad. tol.l. si duo.ff.de acq.hæ l hæc scriptura.§.fin.ff.de cond.& de & in l.si ex

4 plurib.ff.de suis & legi.cum si.†ita inter succedentes de iu.p̄torio. ut l.iij.§.fi.cum l. seq.ff eod.ti.ad idem tex.in l.si cum duob.in prin. ff.de ɔ̄ta.& in l.j.§.si qs ex nepotib.ff.de ɔiun.cū eman.li. Et rō vr̄ s̄m Ro.post Odof.hic,ne testōr decedat ,p̄ parte intest.ɔ̄ rām quę hr̄ in l.ius nostrū.ff.de re.iur. Ale.in pe.col. hic dicit , ꝙ hæc rō fragilis est:quia ius accrescendi etiam locū hēt inter succedentes ab intestato,vt hic,& no.in l. qui ex duobus.§ fi ff.de acq.hæ. & tñ rō prædicta cessaret : quia omni casu esset in totum intestatus. Scdò in ɔ̄tibus dicta ratio non cadit tñ locum habet ius acc.l.fundus ille.ff.de ɔ̄h.emp.Tertiò ɔ̄ p̄dictā rōnem arguit ēt Ias.hic, qa rāa.l. ius nr̄m.consideratur à prin.ne quis pro parte testatus,& pro parte intestatus decedat,sed ex post facto hoc toleratur Sic probatur in l.circa.ff.de inof.test.Quartò per l.si solus in prin.ff.de acq. hæ. ubi testator non poterat remanere ,p̄ parte intestatus , & tñ habet locū ius accr.Sed tñ his non obstantib. non puto recedendū à ratione Ro.q̄ *communiter* tenetur. nā illā posuit gl. in l.seruus cōis ab extero.ff.de acq.hæ.sequitur Barto.in l.j.§.his ita.ver.ij.hēs. j̄.de cad.tol.& in l re ɔiuncti.colum.viij.ver.quæro .de leg.iij. & idem Bal.in l.j.ff.de acq.hæ.& hic,in ix.q.in l.dñs. §.j. ff. de vsuf.in quib. locis Bal .concludit,ꝙ hoc ius accr. à testōre prohiberi nō potest ut dixi s̄.in rub.& ista ratio ēt inter cōiunctos cōiunctione legali, habet locum ius acc.vt dicit gl.per illum text.in d.l. seruus cōis ab extero.ɔ̄ illud,qđ habetur in l.& Proculo.de le.ij. & iō in milite, si velit,non habet locū ius accr.l.si duob.ff.de testi.mi.quia ipse pōt decedere pro parte testatus, & pro parte non. l.si miles vnū.ff.de test.mi Non ob.alleg.in ɔ̄riū,quia non loquuntur in hęreditate de lata in testō,prout loquimur,sed in alijs casib.in quib.aliæ rōnes cōsiderant̄.Et rñdeo sp̄aliter.Primò ꝙ in successione ab intestato habeat locū ius accr.quia alia rōne illud vr̄ procedere , videlicet p̄p tacitā voluntatē testatoris,qui ex quo non facit testm̄ , vocare vr̄ veniētes ab intestato.l.si quis cū nullū.ff.de iure cod.& hoc de ,p̄ximiorib.intelligitur ut per gl.no.in l.non iustā.vbi Bal.j̄.ad Treb. vñ si plures sint in eodē gradu proximiores,altero repudiante,altero accrescit.vt ille hēat de quo defunctus cogitauit: vel sit ex eo portio accrescit portioni.l.si totā.ff.de acq.hę.vbi Bar.in l.si Titio.

5 in fi.ff.de vsufr.† Non ob.qđ dicitur de ɔ̄ctib:quia immo in ɔ̄ctib. non hēt locū ius accr.l.si mihi & Titio.ff.de ver.ob.nisi aliud colligatur ex verisimili mte ɔ̄hentiū:ut in d l.fundus ille & declarat gl. & Doc.in d.l.si mihi & Titio. Tertiò non ob. ꝙ ex postfacto quis possit pro parte intestatus decedere.l.circa,quia loquitur ille text. in querela,quæ præsupponit aditā fuisse hęreditatē.ff.de ɔ̄tab.Nos vero loquimur hic in iure accr. qđ regulariter ante aditam hæreditatem consideratur.l.j.§.interdum.ff.de vsufr.accr. & sic in proposito d.l.circa.non bene allegatur. Vltimò non ob.tex.in d.l.si solus,quia particularem habet rationem de qua Bar.ibi.& Doc.dñt. Aliā rōnē in iure accrescendi expressè alle gauit tex.in l.j.§.his ita. j̄.de cad.tol.cum sit absurdum eiusdē hæreditatis partem quidē agnoscere,partē repudiare.Sed ista rō vr̄ procedere , qñ à principio esset in totum institutus:prout hr̄ in l.j.ff.de acq.hær.alias in di uersis personis secus vr̄:tñ cū ista sit rō Imperatoris,declinari non pōt,ut j̄.dicā. Aliā rōnē Bar.adducit in d.l.j.de acq.hæ.quia hr̄s repn̄tat personam defuncti.§.j.in auth.de iureiu.à moriē.p̄sti.& per gl.in l.cum a matre.s̄.de rei ven.vñ non potest pro parte repn̄tare pro parte non. Dicit Ias.hic, ꝙ huic rationi ob. qđ s̄.dictum est in ɔ̄hētib.Sed parū vr̄ obstare,per ea quæ s̄.dixi. Alia tñ rōne nō placet qđ Bar.dicit de repn̄tatione,quia,s̄m eum, pro parte fieri non pōt.nā etia cessante iure accrescendi fieret in totū:quia ille,ad quē portio repudiata transiret,pro illa parte repn̄taret :& nō est incō ueniens,ꝙ in plurib.fiat repn̄tatio,ut per gl. & ibi Bar. in l.j.§.fi.ff. de p̄.stipu. Postremò aliam rationē tradit Bal.in l j.§.j i fi. col. ver. item extra quero.j̄ de cad.tol.dicens,ꝙ ratio inductiua iuris accr. fuit vnio.& cum ista ratione in effectu vr̄ concordare Are. in d.l. j.de acqui.hæ.vbi inquit,ꝙ eadem hæreditas non debet diuerso iu re censeri.ar.l.eū qui ædes.ff.de vsuc. nā ius accre. non mutat gradū:ut no.Bal.in l testō.j̄.de impu.& alijs sub.& est eiusdē cōditionis cū portione cui accrescit:vt no.Bal.hic col.viij.ver.ex hoc apparet.alle.l.inter socerum.§.cum inter.ff.de pac.do. & sic median te iure accrescendi,hæreditas vnita in eodē gradu ɔseruat̄. & isto respectu absurdū vr̄,partē hæreditatis acceptare,& partē repudia re.vt vr̄ in d.l.j.§.his ita.& hoc mō declarando illū tex.rō q̄ ibi po

6 nitur,vr̄ bene procedere.¶†Secundò no.s̄m Bal.hic,ꝙ decretum interpositum super parte,trahitur ad totū per ius accre. & simpliciter sequuntur Mod.hic.Sed aduertendum est, quia non vr̄ uerū ꝙ decretū intepositū super vna parte,postea ad totū extendatur Nā decretum de sui natura multū strictè intelligitur. Vñ si per decretū iudicis ɔcedat,ꝙ res aliqua vendi possit,non tñ poterit obligari licet hoc minus sit.l.si pupillorū.§ si prætor ff.de re.eo. ergo nō vr̄ ꝙ decretū interpositū super vna parte,trahatur ad aliā partē:p̄sertim,quia iudex tpe interpositi decreti non videt̄ de hoc cogitasse.facit tex.in l.coram.ff.de verb.sig.& ideo potius in isto casu dicēdum est,ꝙ in parte,quę accrescit,nō requiratur decretū.& hoc vr̄ sentire Bar.in l.iij.§.fi ff.eo.dū inquit ibi, ,p̄ illū tex. ꝙ nō requirit̄ petitio in portione iuris accr.pariter ergo dici pōt,ꝙ nō requiratur

ADDITIONES.

a ¶Confirmari.Idem Ias.Dec.hic,& malè,vt eos pulchrè, & rectè reprehendit Alci. Parado.lib.iiii.c.vij.& in l.lege obuenire.de uer.sig.vbi rectè docet legitimam hęreditatem & legitimum hæredem propriè dici tā ex testō , quam abintestato,& sic concessio fcā legitimis heredib.oēs includit. Sed grauē iniuriam faciunt oēs Ale.di centes ꝙ Ale.cōtrariū cōsuluit in d.cōsi.56.lib .ij.ꝙ est falsum,quia ibi loquit̄ in cōcessione facta recipienti,pro se & filijs,& hæredib.legitimis, & naturalib. verum est ꝙ ibi nu.4.dicit legitimos hæredes propriè esse , qui à lege,non qui à testatore,sed illud incidenter excidit,nec super hoc Alex. fundat decisionem suam.

b ¶Extraneos.Deci.hic maiorem facit iniuriam Alexandro, quem præsupponit in d. consilio velle,quod in terminis dictæ concessionis venientes abintestato sint voca ri l cet non sint hæredes , cuius opposi um vult Alex.ibi dicens vtranque qualitatē requiri.de quo per Ale.consi.44.nu.1.consi.80.col.fi.consi.55.lib.5.

quirat̃ decretũ. Ex quo eñ talis portio principaliter acquiritur ex dispositione legis, ẽt inuito, dispensatur à lege, vt decretũ, & petitio aĩs requisita, non sit necessaria, de hoc est casus in l. iii. §. si duo. in fi. de sec. ta. tex. expresè dicit, ꝙ portio bo. pos. ipso iure accrescit absque aliqua petitione, sicut in hæreditate. & sic inter accr. bonor. pos. & hæreditas æquiparantur facit text in l. si proponas. §. fi. ff. de inof. test. vt per Bal. in l. edita. in repe. Paduana. in viij. col. & vij. op. s. de edẽ. ¶ Tertiò no. ꝙ licet in acquisitione bon. pos. de
7 cretũ, vel hodie saltẽ pñt a iudicis requiratur. l. fi. ꝫ. ti. j. Secus † tñ est in repudiatione expressa, vel tacita per lapsum tpis, ĩ qua pñtia iudicis non vr̃ necessaria, vt hic: facit tex. in l. j. §. quib. ff. de succed. edi. & ex ho c alia dña inferri vr̃: quia cũ sola voluntate bon. poss. repudiari possit, infertur ꝙ per procuratorem non poterit repudiari. & tñ per procuratorẽ põt acquiri. l. iii. §. acquirere. ff. de bon. pos. Et istam dñam tradit Alex. in l. ij. §. fi. ꝫ. de rep. bon. pos. videlicet, qñ quis noĩe alterius vult bonorum pos. acquirere: quia illa agnoscere poterit, sed non repudiare: vt no. Bar. per illũ tex. in l. tutor. ff. de bo. pos. & sequitur Alex. in l. legatũ. ff. de leg. j. & in d. l. ij. ꝫ. de rep. bo. pos. Sed ista dña nõ vr̃ ita simpliciter, quia esset ꝫ tex. in l. is, qui hẽs. §. fi. ff. de ac. hæ. vbi patet, ꝙ sicut pr̃ hæreditatẽ filio delatã non poterat adire sine filio, ita nec repudiare poterat: & sic ẽt ex persona alterius qui non põt adire, non poterit repudiare, & eꝫ. Non obst. text. in d. l. tutor, quia procedit in administratore prout gl. ibi dicit. Vñ ista dña refrenari põt hoc mõ, vt dicamus, ꝙ administrator, qui ad vtilitatem alterius bo. pos. agnoscere põt, nõ põt tñ illa repudiare, & rõnẽ vidimus in l. bonorũ. s. ti. proxi. ¶ In
8 gl. j. ibi, ita tñ si certi essent in remotiorib. gradib. ex gl. hic hr̃, † ꝙ filius exclusus ab vñ liberi, veniens vt agnatus, excluderet certos agnatos in remotiorib. gradib. constitutos, ex quo infertur, ꝙ filius qui est in primo gradu, licet veniat ex secundo capite vt agnatus tñ excludere fratrem defuncti, qui est in secundo gradu. Secus si alij agnati essent in eodem gradu. Ex quo inferri videtur quod si nepos, qui est in secundo gradu, exclusus sit ab vñ liberi, & velit venire vt agnatus, non excludit fratrem carnalem defuncti, qui est in secundo gradu: & sic in pari cum nepote. & hanc quæstionem mouebat d. Io. Bap. Caccialupus de S. Seue. hic Sed concludendũ est, ꝙ in d. casu etiam nepos excludebat carnalem fratrem defuncti, licet sit cum eo in pari gradu, vt probatur d. l. ij. in princ. ff. vñ legi. vbi expresè dicitur, ꝙ filius qui repudiauit bon. pos. vñ lib. tñ ob. legitimi. facit tex. in l. de bonis. §. huic aũt. ff. ad Car. & quia iste nepos locum pr̃is sui ingreditur, cũ agatur de hæreditate aui. §. cũ filius. insti. de hær. q̃ ab intest. Non ob. tex. in d. §. sed videndum. vbi dicitur ꝙ filius exclusus ab vñ liberi, inter cæteros agnatos admittitur: quia non intelligitur ꝙ simul cũ alijs admittatur, vt uerba sonant, sed ꝙ admittatur tanquã agnatus. & sic ꝙ venire possit ex capite agnatorum. & casu quo ueniat ex tali capite, alios includit ꝑ s. dicta. & hoc idem expresè probatur in d. l. j. §. sed videndum. vbi dicitur ꝙ filius ipse sibi succedit, nec cæteris defertur, & ita ibi de hoc est casus. Et circa intellectum huius legis, dũ glo. intelligere vr̃, ꝙ hic alij essent remotiores, Bar. dicit hic: ꝙ in ista l. hoc dici nõ potest, ꝙ alij essent remotiores, cũ simpliciter loquatur de liberis, ergo vr̃ ꝙ essent in eodem gradu. Ias. hic dicit, ꝙ ista non vr̃ bona ꝯña, quã facit Bar. Mihi vr̃ ꝙ cõsequentia necessaria sit prout text. hic loquitur de plurib. liberis, quib. delata erat bo. pos. ergo erant in eodem gradu, aĩs non fuisset eis pariter delata successio, sed tantum proximiorib. Præterea dato ꝙ essent liberi vlterioris gradus, tñ veniunt ex capite vñ liberi: ergo vñr impedire filium exclusum à capite liberorum, ne veniat ex capite agnatorum. §. admonendi. insti. de hæ. quæ ab inte. cum si. vt in gl. hic. & sic ar. gl. concludit ꝫ istum primũ intellectum. ¶ In ea. glo. ibi. Senatusc. Orficiano. ad argñ, q̃d facit gl. de Senatusc. Orficiano Bar. respondet, ꝙ tex. hic non intelligitur de hæreditate matris: sed in alia successione lineæ mr̃næ, in qua non habet locum Senatusc. Orficianum. insti. ad Orficianum. in prin. & Doc. *communiter* sequunt̃, vt Ale. hic cõcludi. & hoc vr̃ gl. hic sentire, dum dicit, mr̃næ lineæ, nõ dixit mr̃is, sed hoc modo tex. hic multum restringitur. Secundò hoc manifestã diuinationem continet. Vlterius & tertiò, vr̃ ꝫ text. hic dũ simpliciter loquitur de liberis. nã licet veniãt oẽs descendentes. l. liberorũ. de ver. sig. tñ liberi primi gradus, & sic filij in primis cõprehendunt̃: & iste primus intellectus non procedit. ¶ In ea. gl. ibi, vel pone secundo in libertis emãcipatis. Iste est verus intellectus, & de plano procedit: vt dicams quoties pluribus liberis cessante ltĩma successione. i. non de iure ciuili, sed solũ de iu. prætorio bo. pos. defertur prout erat in emancipatis tpe istius l. tali casu ẽt habet locũ ius accre. & hoc est, q̃d Bar. dicit in summario, ꝙ inter succedentes de iur. pto. est locus iuri accre. ¶ In ea. glo. ibi, perpetuo admittuntur, hoc ſm Ale. intelligitur vsque ad xxx. an. prout loquit̃ tex. quẽ gl. adducit insti. de perpe. & temp. act. in prin. & hoc modo videt̃ cõcordare cũ glo. in l. licet. ꝫ. de iur. deli. q̃ voluit, ꝙ ẽt in suo hærede
a uis ĩmiscendi se in hæreditate spatio xxx. an. tollatur. a & etiã illã Doc. cõiter sequunt̃. vt hic: & ibi Ale. attestat̃. Sed in cõtrariũ Alex. hic adducit: quia talis præscriptio cõsiderat̃ pp bñficiũ abstinendi, sed bñficiũ abstinẽdi dũtaxat operatur in fauorẽ filij. l. si filius, qui pr̃i. vbi Bar. ff. de vulg. & pup. ergo tale bñficiũ non dẽt esse cã, q̃d filius excludatur à facultate ĩmiscẽdi: cũ hẽre talẽ facultatẽ sit sibi fauorabile. & dicit hoc sibi verius videri & per istã rõnem Ias. in d. l. licet more suo alta voce tenet ꝫ cõem opi. & sic cum dño Alex. hic putauit rõnem hanc concludentẽ esse. sed tñ vr̃ posse responderi, saluando cõem opi. q̃d licet beneficium abstinendi principaliter in fauorem filiorũ introductũ sit in odiũ tñ resultare potest, quatenus natura talis beneficij in pñam vr̃ requirere, ut no. Bal. in vij. opp. l. q̃d fauore. s. de legib. per tex. in l. cũ ex ratione. ff. de excu. tu. facit tex. in l. denique. §. interdũ. & q̃d ibi Bar. ff. de pac. leg. & ita vr̃ in ista præscrip. quia cũ istud ius abstinendi datum sit à prætore, intelligitur datum ſm qualitatẽ & naturam ipsius iuris, q̃ est, ꝙ spatio xxx. an. tollatur. l. oẽs. & l. sicut. ꝫ. de prescrip. xxx. an. Alia tñ
9 rõne quã Ale dicat, cõis opi. dubitabilis vr̃: † quia si filius spatio xxx. an. non vtatur beneficio abstinendi, nõ vr̃ ꝙ tollatur sibi facultas ĩmiscẽdi, ita ꝙ excludatur ab hæreditate: vt Doc. dñt. Sed ꝙ tñ tollat̃ bñficiũ abstinendi, de quo ptor loquitur: & sic remanere vr̃ in terminis iuris ciuilis, ut hæres necessarius dicatur. Ad hoc ẽt põt responderi, ꝙ suus hæres pp bñficium abstinẽdi, ad ĩstar extranei reducitur: ut probat̃ in l. nã nec emancipatus, ff. de leg. j. in l. ei qui se non ĩmiscuit. ff. de acq. hæ. & iõ filius non põt cõueniri à creditorib. licet non declarauerit se velle abstinere, nisi probetur ĩmixto: sicut in extraneo aditio probari debet. ut per gl. & Doc. in l. necessariis. ff. de acq. hæ. vñ sicut in extraneo tollitur facultas adeundi. pariter in suo vr̃ tolli facultas ĩmiscendi spatio xxx. an. prout *cõiter* Doc. tenent in d. l. licet. ubi uidebimus, & quia materia hic. non cadit. ¶ In ea. gl. ibi, idem tñ si cessaret, no gl quæ allegatur, ꝙ ex verbis legislatoris, quæ facti narrationem continent, argumẽtũ fieri non potest. ad idẽ est gl. insti. de suc. cogna. §. fi. in uer. ad sextũ gradum. & in §. alteri. insti. de inutil. stipu. in uer. quæ sit quantitas. & in l. ij. ubi Bar. ꝫ. de acq. pos. ad idem gl in c. auditis. ĩ uer. ex post facto. de electio. in fin. & in c. ij. in uer bo, non teneris. de dolo & coutu. in vj. facit tex. in cle. si summus Pontifex. de sen. excom. & ista conclusio procedit nisi intentio disponentis fundet in talib. uerbis narratiuis, ut in cle. j. de proba. & ita dicit Ioan. de Imo. in c. cum apostolica. in ver. datur intelligi. de his quæ fiunt à prælatis sine consensu cap. sequitur Ale. in l. j. col. xij. uer. iij. fallit in fi. ff. de offi. eius cui mã. est iuris. ¶ In ea gl. ibi. uel dic planius ista est uera & plana lec. ut Ale. hic dicit post Barto. & alios. ¶ Solum obstare vr̃ ꝙ litera transponatur, ut gl. inquit in fi. Ias. tñ hic dicit, ꝙ duab. aliis rationib. iste intellectus non uidetur procedere. Prima quia illa uerba, cessante legitima successione, restringuntur, ut duntaxat pro agnatis intelligantur. Secunda, quia secundum istum intellectum lex ista esset indubitabilis: quia clarum est quòd liberi, q̃ sunt in primo gradu, præferuntur agnatis, qui sunt in secundo. ut §. pe. insti. de bo. pos. & in l. j. ꝫ. unde lib. ¶ Sed istæ rationes de facili remoueri pñt. Nam q̃d dicitur de agnatis, grã exempli ponitur: quia intentio glo. fuit ꝙ ius accrescendi excludat successoriũ edictũ, ꝑ ut ẽt probatur in l. meminimus. ubi Bal. ꝫ. de leg. hære. Et sicut hic per gl. in liberis respectu agnatorum exẽplificatur, ẽt in agnatis solũ, uel liberis exemplificari potest. ¶ Nec ob. ꝙ uideatur hoc de indubitabili: quia immo probabilem hoc ur̃ habere dubitationem, & in portione iuris accre. de qua tex. hic loquitur. allegata uerò in ꝯtrium loquuntur respectu hæreditatis & successionis simpliciter: & in dictis iurib. de iure accrescendi nihil dicitur. ¶ Et retento isto
10 intellectu, notandum est, † ꝙ ius accr. excludit successorium edi-
11 ctum, ut hic. & in d. l. meminimus, & ratio ur̃ manifesta, † quia ius accrescendi non mutat gradum: ut no. Bal. in l. testõ. ꝫ. de impub. & alijs sub. & est eiusdem qualitatis: ut no. Bald. hic, & dixi s. in primo no. ad fi. & qua uidetur quasi substitutius ille, qui venit per ius accres. d. l. si Titio. §. Iulianus. de leg. ij. ¶ Et ista conclusio procedit qñ in successione, de qua agitur uuentes ex successorio edicto excluduntur ab eo, cui portio iuris accr. acquiritur: ut in gl. hic, ubi liberi agnatos excludunt. Nam tali casu ratio manifesta est, quod ius acc. excludat successorium edictum: quia accrescit illi portioni, quæ in gradu anteriori reperitur. & naturam eius assumit: secus est, si uenientes ex successorio edicto, concurrent cum illo, cui portio iure accr. acquiritur, quia tunc successorium edictum ius accrescendi impediret. exemplum est in Auth. præterea. ꝫ. unde uir. & uxor. Ita tenet, & concludit in effectu Bal. hic, col. vij. uersi. quo ad ij. q. & in d. auth. præterea. col. ij. uer. item quæro. & sequũtur hæc simpliciter Ale. & Mod. ¶ Sed contra istam limitationem Bal. facit, q̃d no. Alex. post alios quos ibi refert, in l. apud, q̃d dota li. infra de colum. ij. colum. uersi. secundò casu principali. ubi concludit

ADDITIO.

a ¶ Tollat̃. Dec. hic fluctuat, sed immo cõis est sententia, ꝙ non tollat̃, ut per Gorne. Ias. & alios in d. l. licet. Ale. consi. 88. lib. ii. Nico. Boer. decisio. Burdegal, 58. col. fin. sed falsa est, & ueritas est ꝙ alio possidente prorsus xxx. an. præscribitur.

cludit φ filius, qui patri succedit, iure accrescendi consequit portionẽ sororis, q̃ renũciauit hr̃ditati p̃ris, & excludit filios dictæ sororis, q ex pſona eorum p successoriũ edictũ alias venire potuissent: quia ius accrescendi excludit suc. edictum, vt ibi latius tradit Ale. nã attenta decisione Bal. dic φ p dictã auth. ꝑterea. filii sororis in illo casu non dñt excludi, quia ipsi cũ filio. i. cũ fratre matris eorum auunculo simul admitterent. §. cũ filius. insti. de hæ. q̃ ab inte. Sed rñderi ꝑt, φ Bal. hic loqt, qñ vocati p successoriũ edictũ ex pſona eorũ vocantur: vt in d. Auth. ꝑterea. sed in casu quem ponit Alex. in d. l. pcm̃, qđ dotali. filii ex pſona mr̃is duntaxat venire potuissent rl̃r, & in illo casu, ẽt ex pſona matris. nõ poterãt venire, qa illa renunciauit: merito ergo à iure accr excludunt, vt ibi dr̃. ¶ Ex gl. alius fuit intellectus Ro. qui dicit, φ tunc demum in bo. pos. hẽt locũ ius acc. qñ portio omissa, vel repudiata de iu. prætorio, peti ñ ꝑt ab eo, q omisit, vel repudiauit de iure ciuili. & hoc est, qđ voluit dicere tex. ibi, cessante ltĩma successione. & idẽ prius tradit Sal. hic in ij. q. in fi. & ad hoc facit, qa ius accre. ñ hẽt locũ nisi ex toto portio vacãs sit. iuxta gl. in l. si duo patroni. in prin. ff. de iureiu. vñ licet qs excludat à bo. pos. de iur. ꝑto. ꝑt venire d iur. ciuili. l. suũ hr̃dem. infra. de iure delib. facit tex. in l. si domns. vbi Bar. ff. de ser. & sic cũ portio nõ vacet ĩ totũ, ñ vr̃ habere locum ius accre. In ꝯriũ tñ vr̃ tex. in §. cum igit. in ver. liberis. insti. de bon. pos. vbi simpliciter dr̃, φ portio poss. q̃ vnus non agnouit, cæteris eiusdem gradus accrescit. & idem hr̃ in l. j. §. quib. ff. de suc. edi. in l. ij. in prin. ff. de bon. li. Nam nõ consonat, φ ista iura restringant eo casu, quo exclusus à iu. ꝑto. ẽt de iur. ciui. non admitteret: qa hoc manifestã diuinationem ꝑtinet, & iõ, vt ista iura ꝯcordent, dicendũ est prout Bald. hic ꝯcludit in v. col. quartæ qõnis, φ in bon. pos. locũ hẽt ius accr. non obstãte φ exclusus de iu. præto. venire possit de iu. ci. & sic ꝯ intellectũ Ro. qa ius ciuile nõ suspendit interim edictũ ꝑtoris: alias ꝑtor & creditores deberent expectare p xxx. an. qđ absurdũ est, & ita ꝑcedit tex. in d. §. igit. cũ si s̃. alle. non. tñ accrescit efficaciter, & irreuocabiliter. qa ille exclusus de iu. ꝑt. veniret de iu. ci. d. l. suum. sed illo post adeunte, reuocabitur portio, quæ accreuit: interim verò administrabitur: ar. tex. no. in l. si impubes. §. quæsitum. ff. ad Car. declarãdo latius, vt p Ale. hic. & in ista conclõne finaliter resi det Ias. hic, licet prius in sono verborum multum loquatur & per hęc reprobatur qđ ipse dicebat ponendo alium intellm, φ exclusus de iur. ꝑto. ẽt videat exclusus à iu. ciuili, & hẽat locũ ius accrescẽdi & sic illa verba, cessante ltĩma successiõe, intelliguunt ſm eũ nõ ob. socceſſione iuris ciuilis nã hoc est ꝯ tex. in d. l. suum. ad idẽ alle. bo. tex. in l. ij. §. si mr̃. vers. sed si mr̃. ff. ad Tre. vbi dr̃, φ mr̃ quę bo. pos. repudiauit, deliberabat de hæreditate adeunda: ergo vr̃ impediri ius accrescendi quantum ad hoc ne præiudicium inferatur, ei, qui ex alio capite iuris ciui. venire potest: sed illo differente, vtĩ iure suo, interim habebit locum ius accrescẽdi vt dictũ est. Et hoc modo propriè verba illa cessante ltĩma successione, vñr verificari in eo qui differt adire de iure ciui. Nou ob. φ portio non est oĩo vacans, vt s̃. dicebatur per gl. in d. l. si duo patroni, quià illa gl. loquit quando ipso iure portio non vacat sed ope exceptionis: sed in casu isto ius accrescẽdi procedit de iur. præt. quo iure omnino portio vacat ipso iure. Reliqua per Doct. hic.

Lectura secunda.

1 *Heres institutus in diuersis partibus si vnam acceptauerit, partes sibi accrescunt.*
2 *Successio legitima dicitur etiam illa, quæ à Senatusconsulto defertur.*
3 *Legitime plures vocantur de iure prætorio, prout sunt emancipati. in quib. legitima successio cessat.*
4 *Venientes ab intestato de iure prætorio, tacitam defuncti voluntatem habere non dicuntur secus in illis qui de iure ciui. vocati sunt. & nu. 5.*
6 *Successio legitima propriè dicitur illa, quę ab intestato delata est.*
7 *Emphyteusim recipiens pro se & suis heredibus de uenientibus abintestato, intelligitur, qui propriè hæredes legitimi dicuntur.*
8 *Verborum à proprietate recedendum non est.*
9 *Verba secundum proferentis qualitatem intelligantur.*
1 1 *Rex si de iure mentionem facit, de iure regio intelligitur.*
1 1 *Verba statuti intelligantur, secundum φ verba à statuto accipiuntur.*
1 2 *Dictio non impropriè non propriè accipitur, saltem strictè.*
1 3 *Actus validus quando confirmatur, non denominatur à confirmante.*
1 4 *Emphyteusim, qui recipit pro se, filijs & heredibus suis, requiritur, φ filij hæredes existant.*
1 5 *Ius accrescendi sicut inter eos, quibus delata est hæreditas de iure ciuili locũ habet, ita etiam inter succedentes de iur. prætorio.*
1 6 *Iuris accre. ratio est, ne testator pro parte testatus, & pro parte intest. decedat.*
1 7 *Ius accrescendi propter defuncti tacitam voluntatem, locum habere videtur.*
1 8 *Ius accrescendi etiam in contractibus locum habet.*
1 9 *Ius accresc. regulariter in contractibus locum non habet, nisi ex verisimili mente contrahentium illud colligatur.*
20 *Regula legis ius nostrum, de reg. iu. in quib. casib. locum habeat.*
21 *Querela aditam hæreditatem præsupponit.*
22 *Ius accrescendi etiam ante aditam hereditatem consideratur.*
23 *Ius accrescendi quo casu speciali etiam substitutum vincat.*
24 *Ius accrescendi etiam inter coniunctos coniunctione legali, locum habet.*
25 *Ius accrescendi locum habet licet quis de iure speciali ad hereditatem veniat.*
26 *Heres defuncti personam representat.*
27 *Defuncti representiatio φ in plurib. personis fiat, inconueniens non est.*
28 *Hereditatis eiusdem partem agnoscere, & partem repudiare inconueniens est.*
29 *Ius accrescendi, gradum non mutat,*
30 *Decretum super parte interpositum, per ius accrescendi ad totum trahitur.*
31 *Decretum de sui natura strictè intelligitur.*
32 *Bonorũ possessionis in acquisitione, licet iudicis presentia requiratur, secus tamen in repudiatione tacita, vel expressa.*
33 *Repudiatio cum sola voluntate fieri possit, an per procuratorem repudiari valeat.*
34 *Hereditas per procuratorem acquiri potest.*
35 *Bonorum possess. licet nomine alterius quis acquirere possit, non tamen potest illam repudiare.*
36 *Bonorum possessionis in repudiatione, decretum non requiritur, nec iudicis presentia, secus tamen in acquisitione.*
37 *Regula nihil tam naturale, de reg. iu. quo casu non procedat.*
38 *Iuris accrescendi portio, an personę accrescat.*
39 *Ius accrescendi an in emptorem transeat, qui hereditatis partem emit.*
40 *Emptor, qui est hæredis loco totum ius, quod apud hæredem erat, consequitur.*
41 *Hæreditatis in emptorem actiones non transeunt, quæ postea acquiruntur.*
42 *Ius accrescendi locum habet propter repudiationem quæ retrotrahitur.*
43 *Emptor in heredis locum subrogatus reputatur, φ eodem iure veniat.*
44 *Substitutio pupillaris, ad emptorem non pertinet.*
45 *Emptor qui hereditatem emit, non est heres, & ipse creditorib. non tenet, sed ipse heres venditor obligatus est.*
46 *Iuris accresceedi virtute, quicquid heres consequitur, emptori tribuere tenet.*
47 *Fideicommissario cedunt iura actiuè, & passiuè.*
48 *Filius exclusus à bon. pos. vnde liberi, si veniat per vnde agnati. alios agnatos in gradu remotiores excluderet.*
49 *Nepos, qui est in secundo gradu, si à capite vnde liberi exclusus fuerit, & velit vt agnatus venire, fratrem carnalem defuncti non excludit, qui in pari gradu cum nepote reperitur.*
50 *Liberorum appellatione, veniunt filij, nepotes, & pronepotes.*

Voties. ¶ In tex. ibi, plurib. facit tex. in l. ex plurib. ff. de suis & leg. & in l. si duobus. in prin. ff. de contratabu. † Idem tamen esset in vno, qui esset institutus in diuersis partibus quia si accceptarat vnam partem, aliæ partes sibi accrescunt. l. quidam eulogio. ꝯ. de iur. de lib. insti. ¶ In text. ibi, cessante legitima successione, hoc intelligitur pro
2 successione iuris ciuilis, † quo casu etiam illa, quæ defertur à Senatusc. ltĩma dr̃. l. ij. §. si nemo. ff. ad Tert. l. mr̃. ff. de inof. testa. & ltĩma intellr̃, ad differentiam iuris prætorii: prout etiam hr̃ in d. l. ij. §. fi.
3 ff. vnde leg. † Sunt enim pl̃es solum vocati à iure prætorio, in quib. cessãt ltĩma successio, prout erant emancipati. insti. de hær. quę ab inte. §. emancipati. Similiter & cognati. inst. de suc. cog. in princ.
4 † Et de illis notandũ est singlr̃, φ venientes ab inte. tm̃, de iure prætorio, non dñr hr̃e tacitam voluntatem defuncti. gl. no. in l. j. §. toties. in ver. maximè meruit. ff. de coll. bo. no. Bal. in l. non iustam. in iiij. op. in fi. ꝯ. ad Treb. Bar. tñ in d. §. toties. reprobat illam gl. per l. scri
5 pto. in fi. ff. vñ lib. † Sed ille text. loquitur de liberis, qui de iure ciuili vocati sunt: vnde non loquitur in terminis, in quib. gl. prædicta loquitur, ĩ vocatis solum de iure ꝑtorio. & iõ ꝯ illam gl. melius facit tex. in l. si quis cum nullum: ff. de iure codi. vbi ex tacita voluntate defuncti vr̃ delata hr̃ditas his quibus ltĩma hr̃ditas delata ẽ, vel bonorum possessio. Et quia cũ isti vocati à iure ꝑto. in effectu admittant, vr̃ hr̃e locum quod dr̃ in l. conficiuntur. de iure cod. cum si. vt late scribit And. Sic. in rub. ti. proxi. char. xxiiij. Sed gl. præallegata saluari ꝑt in venientib. per ꝯtab. quia veniũt ꝯ voluntatem defuncti. l. j. in prin. de le. præst. Et redeundo ad id, qđ dcm̃ est de ltĩ-
6 ma successio. † notandum est, φ propriè illa dicitur ltĩma successio, quæ ab intestato delata sit. l. iij. §. de illo. ff. pro soc. cum glo. in ver. ad ltĩmam. facit tex. in l. illud. ff. de acq. hær. Et quod habetur. ꝯ. de leg. hær. & in l. j. in prin. s̃. de leg. tut. Et ex his iurib. infert Alexã.
7 in consi 56. viso processu causæ. col. 2. lib. 2. † φ recipiens emphyteusim pro se, & ltĩmis hæredibus, intelligitur de venientib. ab intestato, qui propriè dñr hæredes ltĩmi. ¶ Prędictæ conclõni obstare vr̃ tex. in l. lege obuenire. ff. de verb. sig. vbi tex. dicit, non impropriè hr̃ditatem lege obuenire, quæ ex testõ defertur, qa lege xij. tabul. testamenta & hr̃ditates ꝯfirmant. Si non impropriè, ergo videtur φ propriè dicat hr̃ditas ltĩma, ẽt illa, quæ ex testõ defertur. Ias. hic in rub. rñdet distinguẽdo ſm Albe. in d. l. lege obuenire. φ quando

qñ iste terminus profert à lege, tunc ẽt ltĩma dr̃ illa, quæ ex testõ
delata sit: secus si ab hoĩe, ꝑut loquitur tex. in d.l. iij. §. de illo. sed
etiã hęc distinctio non satisfacit: quia si hæreditas ex testõ proprie
8 dicat̃ ltĩma, hoc ẽt hr̃et locũ in ꝯc̃tib. † quia à proprietate verborum non est recedẽdũ. l. j. §. si is qui nauem. ff. de exerci. l. nõ aliter.
de lega. iij. in princ. Præterea, illa distinctio potius deberet esse per
9 ꝯriũ: quia verba legis fm ipsam legem deberent intelligi: † quia verba fm qualitatem proferentis intelliguntur. l. ex facto §. si quis ro-
10 gatus. ad Tre. † vñ si Rex facit mentionem de iure, intelligitur de
11 iure Regio: vt no. Bal in c. cum venissent, de eo qui mit. in po. † Et
verba statuti intelliguntur ꝙ fm verba à statuto accipiuntur: vt tradit Pe. de Anc. in cõsi. 96. ista dña. in ver. non ob. in consi. 428. viso puncto. col. fi. & qd̃ idem Pet. de Anc. scribit in consi. 341. pro maiori intelligentia. col. x. ¶ Aliter ergo ad d.l. lege obuenire. põt
12 responderi, nã dũ ibi dicitur, † non impropriè: nõ sequitur ergo
proprie, saltẽ stricte, ꝑut rõ, q̃ ibi ponit, oñdit. qa à lege xij. Tab. ꝯ-
13 firmatur. Cõfirmatio. n. nõ facit, ꝙ propriè dicat̃ esse à lege: † quia
qñ actus validus cõfirmatur, nõ denominat̃ à cõfirmante: vt not. Bar. in l. & quia. ff. de iu. om. iu. & iõ hr̃ditas, q̃ alicui delata sit ex testamẽto nõ ꝓpriè dr̃ deferri à lege. sed ab ipso testõre. Et aliud est in illa hr̃ditate, q̃ immediatè ab ipsa lege delata sit: vt no. Bar. in d.l. iij. §. de illo. & hoc vr̃ ex mente. Iurisc. in d.l. lege obuenire. dũ implicando dicit, & eã hr̃ditatẽ. q.d. ẽt illa non impropriè dicitur à lege, non tñ proprie, sicut illa q̃ imediatè defertur à lege. Et ex his cõfirmatur, qd̃ tradit Ale. in d. ꝯs. 56. Et ad hoc facit, quia legitima hr̃ditas distinguitur ab illa, q̃ ex testõ delata sit. l. nec is. §. hr̃s institutus. l. si quis mihi bona. §. aliter. de acq. hær. Circa tñ prædictã decisionẽ Ale. quẽ Mod. hic sequuntur, aduertendũ est, quia de plano procederet, qñ ille qui recipit, ab intestato decessisset, vel legitimis hæredib. institutis, ex eo qd̃ no. Bar. in l. iij. in ver. ij. facit ad qõnem de leg. j. Sed dato ꝙ hr̃des extraneos instituisset, decisio non videt̃ vera: quia recipiens vr̃ cogitare de ltĩmis hr̃dib. cũ effectu. Vñ si
14 non sunt hr̃des, verba non verificant̃. ¶ † Et in simili hr̃ de eo, q recipit emphyteusim pro se, filijs, & hr̃dib. suis, requiritur ꝙ filij sint hæredes: vt no. Bal. in l. vt iurisiurandi §. si liberi. col. pe. ff. de oper. li. cum si. vt tradit Ale. in cõsi. 8. viso & opportune aĩaduerso. in ij. dub. lib. j. facit qd̃ no. gl. & Bal. in l. si tibi. §. si pactus. ff. de pac. & in d.l. tale pactum. §. fi. vbi patet, ꝙ recipiens pro fratre hærede, intelligitur, ꝙ hæres sit cum effectu, & ita videt̃ dicendum isto casu.
15 ¶ † Primò not. ꝙ sicut inter eos, quib delata est hereditas de iure ciuili habet locum ius acc. l. j. §. his ita. de cad. tol. l. si duo. de acqui. hæ. l. hæc scriptura. §. fi. de cõdi. & dem. l. si ex plurib. ff. de suis & legitimis. Ita etiam succedentes de iure prætorio. in l. iij. §. fin. ff. de bon. pos. in l. si duob. in prin. ff. de ꝯtab. in l. j. §. si quis ex nepoti. de
16 ꝯiũg. cum eman. lib. † & rõ huius iuris accr. fm Rom. post Odoff. hic vr̃, ne testator pro parte decedat testatus, & pro parte intestatus. ꝯ rr̃am l. ius nr̃m. ff. de re. iu. Rom hic, col. xiiij. ver. sed posito, Ale. hic, col. pe. reprobat istã rõnem. quia ius accre. etiam habet locum inter succedentes ab intestato, vt probatur hic in gñalitate legis, & no. in l. qui ex duob. §. fi. de acq. hæ. & sic ratio præallegata cessaret: quia oĩ casu esset intestatus. Sed responderi pt̃, ꝙ per hoc non tollitur quin rõ pallegata bñ procedat facto testõ. Ab intesta
17 to alia rõ vr̃, † quia ꝑꝑ tacitã voluntatẽ defuncti, vr̃ hẽre locũ ius accrescendi qa ille, qui non facit testm̃, vr̃ vocare veniẽtes ab intestato. l. si qs cũ nullũ. ff. de iu. cod. & vr̃ vocare proximiores, vt per gl. in l. non iustã. vbi Bal. ff. ad Treb. vñ si sunt pl̃es in eodẽ gradu ꝓximiores, altero repudiãte, accrescit alijs, vt hæreditas remaneat apud ꝓximiorem, de quo testator prius cogitauit: vel vr̃ illud procedere ex eo, ꝙ portio accrescit portioni. l. si totã. vbi Barto ff. de
18 acq. hæ. l. si Titio. in fi. ff. de vsufr. † Scd̃ò ꝯ rationẽ Ro. facit, quia in ꝯc̃tib. ẽt hẽt locũ ius accrescendi. l. fundus ille. ff. de ꝯhẽ. emp. &
19 tñ rõ præallegata adaptari non põt: ut Mod. hic dñt. Sed rñdet, † ꝙ in ꝯc̃tib. rl̃r non hẽt locũ ius accr. l. si mihi & Titio. de ver. ob. nisi aliud colligatur ex verisĩli mente ꝯhentiũ & ita vr̃ procedere tex. in d.l. fundus. & no. per gl. & Doc. in d.l. si mihi & Titio. & dato ꝙ in ꝯc̃tib. rõ s̃. dicta adaptari non possit, ex hoc non infertur ꝙ di-
20 cta rõ in testõ non sit bona. ¶ † Tertiò ꝯ rõnem Rom. arguit Ias. hic. rr̃a l. ius nr̃m, consideratur à prin qñ sit testm̃, sed ex postfacto tollerat̃, vt quis decedat pro parte intestatus: vt no. in l. circa. ff. de
21 inof. test. Sed respondet̃, ꝙ ille tex. loquitur in querela, † quæ præsupponit aditam hæreditatem. l. filium. §. sed cum exhæredatio.
22 ff. de ꝯta. Nos verò hic loquimur in iure accr. † qd̃ añ aditam hæreditatẽ cõsiderat̃. l. j. §. interdum. ff. de vsuf. accr. & sic ille text. parũ facit. ¶ Quartò inducit tex. in l. si solus. in prin. ff. de acqui. here. vbi non poterat testator remanere intestatus: quia erat datus sub-
23 stitutus, & tñ ius accr. ibi hẽt locũ. Sed respondetur, ꝙ † ibi est casus sp̃alis, in quo ius accr. vincit substitutũ: quia ibi in eadẽ persona ꝯcurrit, & substõ facta vr̃ in tota hæreditate: quia testõr ibi cogitauit, ꝙ heres institutus in diuersis partib. hẽret totũ, & ꝑꝑ voluntatẽ testõris substitutus in parte non admittitur. facit text. in l. quidam testõ. ff. de vul. & pup. & rõ quam adducit Ro. est appro-

bata cõiter. nam gl. illam tradit in l. seruus communis ab extero. in glo. fi. ff. de acqui. hære. Bar. in l. vni. §. his ita ꝯ. de cad. tol. in l. re cõiuncti, in iiij. col. versi. quartò quero. de lega. iij. Bal. in l. j. de acq. hę.
24 & hic in ix. q. & in l. dñs. §. j. de vsuf. & ista rõne † ẽt inter ꝯiunctos: coniunctione legali habet locum ius acc. vt no. Bar. in d. l. re coniũcti. col. x. ver. quæro quartò. & col. antepe. in ver. v. principal̃r qrit̃.
25 ¶ † Et pari rõne, licet ad hæreditatẽ ueniat de iure sp̃ali hẽt ius accre. vt no. Bar. in d.l. re coniuncti. vers. sed contra prædicta & idẽ Bar. in d.l. mulieri & Titio. vbi dicit illã legẽ ꝓcedere in legatis in hæreditate, in qua habet ius accre. ne quis decedat pro parte te-
26 status. ¶ † Aliam tñ rõnem adducit Bart. in l. pe. ff. de acq. hære. qa hæres representat personam defuncti. §. j. in Aut. de iureiu. à mor. præst. no. ꝑ gl. in l. cũ à mr̃e. s̃. de rei vend. vnde non põt pro parte representare, & pro parte non. Ias. dicit hic, & huic rõni obstat, qd̃ s̃. dictũ est de contractib. in quib. habet locum ius acc. & rõ illa representationis non considerat̃: Sed hoc nihil facit, per ea, q̃ s̃. dixi. Alia tñ rõne non placet qd̃ Bar. dicit de representatione: qa etiã cessante iure accrescendi repñtatio fieret in totum: qa ille in quem
27 pars repudiata transiret, pro illa parte representaret †: & nõ est in conueniens, ꝙ in plurib. personis fiat repñtatio defuncti: ut not. ꝑ
28 gl. & Bar. in l. ij. §. fi. fi. de pt̃. stip. ¶ † Postremo aliam rõnem adducit tex. in l. vnica. §. his ita. ꝯ. de cad. tol. cum absurdum sit, eiusdem hæreditatis partem agnoscere, & partem repudiare, & cum dicta rõne in effectu concordat Bal. in l. vnica §. j. in fi. pe. col. ꝯ. de ca. tol. vbi inquit, ꝙ rõ inductiua iuris acc. fuit vnio. & idẽ vr̃ velle Are. in d.l. j. de acq. hæ. vbi inquit, ꝙ eadẽ hr̃ditas non dẽt diuerso iure
29 censeri. l. eum q ædes. de vsuc. † Nam ius accr. non mutat gradum §. liberis itaque. insti. de bon. pos. ibi, eiusdem gradus ꝑsonis accrescit. & no. Bal. hic, col. viij. in ver. & ex hoc apparet. in l. in testõ. ꝯ. de impu. & sic mediante iure accrescendi hæreditas vnita in eodẽ gradu ꝯseruatur: & isto respectu absurdum vr̃ partem hæreditatis acceptare, & partẽ repudiare, vt dr̃ in d.l. uni. §. his ita. ¶ Secundò
30 no. fm Bal. hic † ꝙ decretum interpositum sup parte, trahitur ad totũ ꝑ ius accre. & Mod. simpl̃r seq̃t. Sed aduertẽdũ est, qa nõ vr̃ verum, ꝙ decretum interpositum sup una pte, ad aliam extendat̃
31 † qa decretum sui natura strictè intell̃r. vñ si ꝑmittatur ꝑ decretũ, ꝙ res vendi possit, non tñ poterit obligari, licet hoc minus sit. l. si pupillorum. §. si p̃tor. ff. de reb. e. ergo nõ vr̃, ꝙ decretum interpositum sup vna parte, ad aliam porrigatur, & qa iudex nõ vr̃ de hoc cogitasse tpe decreti interpositi. Facit tex. in l. coram. ff. de ver. sig. & ita al̃s dixi. Sed nunc rñderi põt, ꝙ immo pars, q̃ agnouit bon. pos. ꝑ parte vr̃ cogitare de alia pte, alio repudiante. Et pariter idẽ dici pt̃ de iudice. ad hoc vr̃ casus in l. si duo ff. de acq. hær. dum ibi dr̃. q scit, vel scire potuit, illo abstinente se onerib. fore implicitũ, ea condõne adire vr̃. Et hoc mõ dem̃ Bal. saluari pt̃. Vlterius tñ in casu isto dicendũ vr̃, ꝙ in parte, q̃ accrescit non reqrit̃ decretũ. & hoc vr̃ sentire Bar. ꝑ illum tex. in l. iij. §. fi. ff. de bo. pos. dum inqt, ꝙ in illa portione, q̃ accrescit, petitio non reqrit̃: pariter vr̃, ꝙ non requiratur decretum. & ad hoc est casus in l. ij. §. si duo. ff de fm tab. vbi tex. dicit, ꝙ portio bo. pos. ipso iure accrescit. & nõ est opus illam petere, ad idẽ tex. in l. vnica. §. his ita. ꝯ. de cad. tol. ibi. ipso iure ac-
32 crescat. ¶ † Tertiò no. ꝙ licet in acquisitione bo. pos. iudicis p̃sentia reqrat̃. l. fi. s̃. tit. j. secus tñ in repudiatione expressa, vel tacita, vt
33 coll̃r hic, ibi omittentib. facit tex. in l. j. §. quibus de suc. edic. † Et ex hoc alia dr̃ia infert, ꝙ cum sola voluntate repudiatio fieri possit, vr̃ ꝙ ꝑ procuratorẽ nõ possit repudiari, ex eo qd̃ no. ꝑ gl. in l. Pau-
34 lus. ff. de acq. her. † q̃ dicit, ꝙ hr̃ditas ꝑ procuratorẽ adiri nõ pt̃: qa sola voluntate hæreditas acquirit̃: pariter idẽ infert Ale. in repudiatione, in d.l. ij. ꝯ. de repud. bo. pos. col. fi. in fi. in uer. & licet. & tñ ꝑ procuratorem acqri pt̃. Sed in hoc ẽt aduertẽdũ est: qa rõ gl. in d. l. Paulus, nõ vr̃ uera. licet. n. solo animo hr̃s possit hr̃ditatem acquirere, nõ tñ seq̃t ꝙ ꝯstituendo ꝓcuratorem, habet tunc animum adeundi. Nam ꝯ hoc vr̃ tex. in l. qui absenti. ff. de acqui. pos. vbi dñs q pt̃ dare libertatem seruo sola eius volũtate destinando literas ad aliũ. in quib. dicit dare libertatem seruo, aĩus dñi suspendit̃, donec literæ reddant̃, & interim nõ vr̃ dedisse libertatẽ. Ita põt dici in ꝓcuratore, ꝙ dñs ꝯstituendo ꝓcuratorẽ ad adeundũ hæreditatẽ, nõ vr̃ tũc ipse adire, sed eius aĩus suspendit̃, donec ꝓcuratori mandatum cẽt factũ: & iõ ꝯcludẽdũ videt̃, ꝙ sicut per ꝓcuratorẽ bo. po.
35 acqri pt̃, eodem mõ repudiari possit. ¶ † Tertia dr̃ia est, quia licet qs possit nomine alterius bo. pos. agrere, non tñ pt̃ illam repudiare. l. tutor. ff. de bo. pos. de quo dicendum est, vt dixi in l. bonorum
36 quidem s̃. ti. j: † Quartò no. ꝙ in repudiatione bo. pos. non requiritur decretum, nec præsentia iudicis: secus est in acquisitione, vt s̃.
37 dictum est. Ex quo infert Ias. hic, † quòd regula, nihil tam naturale. de reg. iu. nõ vr̃ procedere in isto casu. nam illa vr̃ habere locũ post vinculũ inductũ. Sed añ regula non habet locum, quia aliter potest tolli quam inducat. Sed ꝯsiderandũ est, ꝙ immo dicta rl̃a ẽt vr̃ procedere añ vinculũ iniectũ: vt patet in bo. pos. edictali, q̃ defert à lege ab edicto p̃toris mortui, sine decreto, & p̃ntia iudicis, & pariter repudiari potest. in decretali verò bo. pos. illa acquiritur mediante

mediate decreto,& repudiari nō pōt l.j.§.decretalis.de suc.edi.& sic post acquisitionem in isto casu,regula d.l.nihil tā naturale.nō vr̄ procedere. Et idē cōtingit in mr̄imonio, qđ consensu ꝯhit,& tñ ꝯrio consensu non resoluitur,cū simili.vt dixi in d.l. nihil tā na-
38 turale.¶Vltimò no.ibi,his solis,† ꝙ hic vr̄ probari, ꝙ portio iuris accrescendi accrescit personæ.ad idē tex.clarior in §.pe. inst.de bo.pos.vbi dicitur,ꝙ portio recusata ipō iure accrescit eiusdē gradus personis.Sed in ꝯriū est regula, ꝙ portio iuris accrescendi accrescit portioni,non personæ.l.si totā.ff.de acqui.hæ.Ad text. hic cū si.pōt responderi,ꝙ illa verba,his solis,intelligunt,id est,ad vtilitatē eorū:vt in simili no.Bar.in l.j.ff.si ser.ven.vbi inquit, ꝙ licet seruitus debeat fundo,dr̄ tñ deberi dño fundi, id est,ad vtilitatem eius.& idē no.Bar.in l.si prius. in vj.opp.secūdæ partis princ. ff.de
39 no.ope.nun.†Ex his infertur ad q.in qua insistunt Mod.hic,an ius accrescendi transeat in emptorē,qui emit partē hr̄ditatis.Bar.in l.re ꝯiuncti.in j.q.primæ par.prin.tenet,ꝙ sic.Ias.hic post Sali.tenet ꝯriū trib.rōnib.q̄ de facili remoueri pn̄t.Prima est, quia rōnes ꝑp quas introductū est ius accrescendi,militāt in ipso hr̄de,& non in emptore.Sed pōt responderi,ꝙ ēt militāt in emptore, qui est lo-
40 co hr̄dis:† quia cōsequit totū ius,qđ erat apud hr̄dē. l.ij.in princ.
41 & in §.cū quis.ff.de hæ.vel act.ven.† Sedò,quia in emptorē hr̄ditatis nō trāseunt actiones,q̄ postea acquirunt. l. hr̄dē cū gl. in ver. actiones.ff.mā.Ideo non vr̄ cōpetere emptori ius accrescendi qđ superuenit.Sed rn̄det hoc,non hr̄e locū in his,q̄ retro trahūtur,ꝑ
42 ut in casu isto vr̄:† quia ius accre.hēt locū, ꝑp repudiationē q̄ retro trahitur.l.j.§.vtrū aūt.ff.si quis in frau.pa.l.si tibi hō.§.cum seruus.de leg.j.facit tex.in l.hr̄s:qn̄que.in l.si duo.ff.de acq.hær.& qđ dicit gl.in d.l.hr̄dē.nō procedit sine dubio,ꝑ ea q̄ Ful.ibi dicit.Tertio adducit,quia emptor venit diuerso iure ab illo,qui repudiauit & ab illo adiuit:vn̄ nō vr̄ hr̄e totū ius accrescendi.l.sed cū patro
43 no.in prin.ff.de bo.pos.† Sed rn̄det, ꝙ ex quo emptor subrogat in locū hæredis vt dcm̄ est, reputatur ꝙ veniat eodē iure. vt not. Are.in d.l.si totā.in fi.vbi ita limitat d.l.sed cū patrono.& pro opi. Bar.quæ vr̄ cōis ipse allegat tex.in d.l.si totam.vbi dr̄ ꝙ hæres post factā restitutionē, non dicitur habere rē:ita pariter vr̄ in herede post factam venditionem. Ad idem facit text. in l.ij. §. illud.el j. de
44 hær.vel act.ven.† vbi dicitur, ꝙ substitutio pupillaris non pertinet ad emptorem,qa vr̄ alia hæreditas. Secus ergo videt, vbi agit de eadem hæreditate,prout est in iure accrescēdi: quia videtur ad emptorem spectare.Finaliter tñ placet opinio Salv. alia rōne quā
45 s.dcm̄ sit.† quia emptor,qui emit hæreditatem, non est hæres,& ipse non tenetur creditorib.sed ipse heres venditor est obligatus. l.j.s.de pac.l.ij.ȷ̄.de hær.vel actio.vendi.l.quāuis.ȷ̄.de leg.Et ꝑ ista iura vr̄,ꝙ hæreditas non transfertur in emptorem:sed solum cōmodum,& onus hæreditatis,& portio hæreditatis in personā hæ-
46 redis vr̄ residere:& ipsi hæredi vr̄ ius accre.cōpetere. † Bene verū est,ꝙ illud,qđ hæres cōsequitur virtute iuris accrescendi,tenet emptori retribuere d.l.ij.de hæ.vel acti.vendi.Non ob.tex in d.l.si
47 totam.† quia in fideicommissarium prout ille tex.loquitur,transeunt iura actiuè,& passiuè.§.restituta.insti. de fideicom. hær.non sic in emptorem, qui non tenet rn̄dere creditorib. quia non fuit in potestate hęredis eximere se ab onerib.hæreditarijs: vt no.in iurib.s̄.alleg.Et non ob.qđ dicitur in d.l.si totam. ꝙ hęres non vr̄ habere rē:quia illud verum est,ꝑp dispositionē legis, quæ obligat fideicō.Secus vr̄ in emptore,in quem non transeunt iura actiuè, & passiuè,sed remanent penes hæredē,vt s̄.dcm̄ est.Non ob.l.ij.§.illud.quia verum est,ꝙ in eadem hæreditate commodum & onus spectat ad emptorē in effectu. quia hæres tenetur oīa restituere emptori,sed acquisitio radicata vr̄ in personam hæredis, per s̄.di
48 cta.¶In glos.i.ibi,tamē si cæteri essent in remotiorib.gradib.†Ex gl.colligit,ꝙ filius exclusus à bo.pos.vnde lib.si veniat unde agnati excluderet alios agnatos remotiores in gradu. Ex quo infertur,ꝙ filius qui in primo gradu,licet veniat ex secundo capite vnde agnati excluderet fratrem defuncti, qui est in secundo gradu, & sic remotiori.Secus videtur ergo si alij agnati essent in eodem gradu,
49 vt sentit gl.hic.Ex quo inferri videtur,† ꝙ nepos,qui est in secundo gradu exclusus sit à capite vnde liberi, & velit venire vt agnatus,non excludit fratrem carnalem defuncti, qui reperitur in pari gradu cum nepote.Et ad hoc facit tex. in d.§. sed videndum.vbi dicitur in prin.quod filius exclusus ab vnde liberi, inter cæteros agnatos admittitur.& hoc intelligitur,quādo sunt in eodē gradu, per s̄.dicta.In contrarium tamen ꝙ nepos ipse, qui est de liberis,
a excludat [a] fratrem defuncti,licet sit in pari gradu,facit tex.in l.ij.in prin.ff.vnde legitimi.vbi dicitur, ꝙ liberi ex capite liberorum exclusi,obstant legitimis,licet veniant ex capite agnatorum, & quia sunt de liberis quamuis ex capite agnatorum succedant, vt dicit tex.in l.de bonis.§.huic autem. ad Car. & hoc expresse probatur in d.l.i.§.sed videndum.vbi dicitur ꝙ filius ipse sibi succedit, & cæteris non defert bo.pos.& facit tex.in l.j.§.fi.ff.quis ordo Non ob. tex.in d.§.sed videndum. dum inquit ꝙ inter cæteros agnatos filius admittitur, quia non intelligitur qđ simul cum alijs agnatis succedat,vt verba sonant:sed intelligitur qđ admittatur tanquam agnatus,& sic venire possit ex capite agnatorum, & veniendo ēt ex illo capite,alios excludit,per supra dicta.¶Circa primum intellectum gl.vr̄ gl.intelligere, ꝙ alij hic essent remotiores. Bart. dicit ꝙ hoc dici non potest in isto casu:quia cum simpliciter loquatur de liberis,vr̄,ꝙ essent in eodem gradu.Ias.hic dicit, quòd ista ꝯn̄a, quam facit Bar.non valet,nec aliter declarat.Sed vr̄ moueri ad ita
50 dicendum,† quia appel.liberorum veniunt filij, nepotes, & pronepotes.l.liberorum.de ver.si.& omnes sunt de liberis,licet sint in diuersis gradib.ergo non valet ꝯn̄a, q̄ loquitur de liberis,ergo vr̄ ꝙ essent in eodem gradu.Sed tñ in casu istius legis dictum Bart. videt bene procedere,quia loquitur in plurib.liberis, quib.delata erat bo.pos.ergo vr̄ ꝙ essent in pari gradu:quia tātum proximiorib.datur.l.j.§.gradatim.ff.vnde cog.l. Iurisconsultus. in prin.ff.de gradib.Præterea dato ꝙ essent liberi vlterioris gradus, omnes veniunt ex capite liberorum:ergo vr̄ impedire filium, ne veniat ex capite agnatorum §.admonendi. insti. de hære. quæ ab inte.& sic arg.gl.concludit ꝯ istum primum intellectum, ꝯ quē ēt facit:quia iste intellectus diuinat:quia restringitur in linea mr̄na, & in capite vn̄ cog.& vr̄ ꝯ tex.q simpliciter loquit de liberis:qa licet appellatione liberorū veniāt descendētes.d.l.liberorū.tñ liberi primi gradus in primis ꝯprehendūtur,& hi exclusi essent,qđ non est dicendum.

ADDITIO.

a ¶Excludat.Istud est de indubitato,etiam in pronepote, quia successorium edictum nihil defert collateralib.quandiu supersint habiles de linea directa.

De bonorum possess.secundum tab. Rub.

LEX Prima.

1 *Appellatione pendente,nihil innouandum est.*
2 *Attentata appellatione pendente sunt nulla.*
3 *Attentata an debeant reuocari pendente appellatione,quando articulus appellationis sit separatus à causa principali.*
4 *Appellatione pendente in fauorem eius,qui appellauit,bene potest innouari.*
5 *Appellatio suspendit etiam ea,quæ sunt voluntariæ iurisdictionis.*
6 *Appellari potest à sententia lata super possessorio iuris,& quid in possessione facti,vide plenè.*
7 *Conscientia iudicis,vbi in aliquo actu requiritur, debet eius consensus expectari.*
8 *Negatiua vt probetur,quomodo testes debeant deponere.*

PEndente.¶Summatur,& diuiditur,vt per Doc.
1 ¶† Primò no.quod pendente appellatione nihil innouandū est. tex.in l.j.ff.nil no.app. pen.& in l.appellatione.ȷ̄.de appel.cum cōcordantib.vt Alex. hic tradit.Ex quo notabilem quæstionem decidit Fed.in cōsi. 98. Nicolutius petri. cū si.vt Ale.scribit in cōsi.62.in cā & lite verten-
2 te.li.iij.& in alio casu Ro.in cōs.249. in proposito casu. † & iō at-
a tētata appl̄one pendēte [a] sunt nulla,vt no. Ab.post Ant.de But.in c.cōsuluit.ij.de app.cū si.vt dixi.& tenet Rota.in xx.decisi.e.tit.de ap.in nouis.Lapus allegatione.j.in fi. & licet appellatio postea de-
b serta [b] sit,tñ attētata remanēt nulla, vt probatur in c.cum venissent.vbi Abb.post alios,de eo, qui mit.in pos. ad idem bonus tex. in c.licet.de sen.excom.in vj.& tradit Card.in cons.105. super ꝑmisso casu.col.iij.¶Et Cautus debet esse ille,qui appellauit, vt statim attentata petat reuocari,antequam vlterius procedat, quia si vlterius procederet,tūc finis litis dēret expectari: vt not.Bal. dicit in l.j.col.pe.ȷ̄.de app.dū allegat l. chirographis.§.j.ff. de admi. tuto.vbi Bar.Et prædicta regula qđ pendente appl̄one nihil dēat innouari,procedit in appl̄one interposita in cā principali,vel in aliquo articulo,qui hēat cōnexitatem cū cā principali. Secus si arti-
3 culus pro quo appellat,separatus sit à † cā principali,quia tunc nō prohibetur iudex à quo appellatur,procedere ī cā principali, Ita tex.no.fm̄ Ant.de Bu.in c.super eo.el 2.de ap. exēplū fm̄ Abb.est ibi si appellet ab expensis,in qb.fuit qs ꝯdēnatus rōne ꝯtumaciæ, nihil obstat quominus in cā principali procedatur comprobando,vt ibi dixi.Et ad hoc in fi.bene facit qđ singulariter tradit Bal.in c.j.circa fi.de contro.apud par.termi.dicens,qđ cā nunquā impeditur inchoari ꝑtextu litis pendentis,nisi qn̄ cā, q̄ petitur impediri habeat cōnexitatē cum illa,circa quā allegāt litis pendentia. & debet esse talis litis cōnexitas,qđ sn̄ia lata in vna, pariat exceptionē rei iudi.in altera.Et hoc, qđ dcm̄ est de articulo separato,verum intelligitur,nisi expresse facta esset inhibitio per iudicem ad quem secundum quod habetur in c.nō solum.§.j.de appellatio.in vj.Facta enim tali inhibitione, tunc iudex à quo indistinctè procedere non

ADITIONES.

a ¶Pendente. No.ꝙ innouata appellatione pendente possunt statim reuocari ante omnia.gl.in c.non solum de appel.in vi.Bar.& doct.in l.j.ff.nil nouan.Inn.in c.cum directe.de appel.quod etiam verum etiam non iustificata appellatione.c.dilectis.& ibi Abb.Sicul.eod.& Oldr. cons.198.

b ¶Deserta. Phil.Fran.c.non solum.col.iij.de appel.in vj.c.licet.col.j.de sen. excom. in vj.Soc.l.iij.§.si seruus quem.col.iij. de acq. pos. Lancell.Deci.l. si quis post.ff.de test.Aegid.Bella.decisi.624. & deci.670.

nõ pot.vt dñt Ant.de Bu.& Imo.d.c.ſup eo.quos refert,& ſequit̃
ibi Peru.in vj.col.ver.ſcđs caſus eſt.& voluit Rota in deci.xxxj. itẽ
4 ſi ab excommunicatione.in ti.de app.in nouis.¶†Scđa rřa locum
hẽt in præiudiciũ appellantis:ſed in fauorẽ eius, qui appellauit, bñ
innouari poteſt:vt eſt tex.no.in c.cum teneamur.de ap. ubi iudex
ſe intromitt:t in fauorem eius qui appellauit, vt conſeruet̃ in poſ.
pacifica:quia pendente appellatione,põt qs vti ſua poſ.vt no. per
gl.in c.non ſolum.de app.in vj.& ſi ille,q appellauit, aduerſarium
ſpoliauit,appellationi renuntiare vr̃:ut no.Inn.in c.ex parte.ſ. de
reſcrip.refert,& ſequit̃ Ang.in l.fi.j.de tem.app.Bal.in c.ex parte.
Adę.col.vij.de teſt.& pro notabili tradit Mathe.in no.xxvj.no.ꝙ
5 ſi actor.¶Secundò no.ſm Bal. Sal.& Doc.hic,† ꝙ appellatio ſu-
a ſpendit ẽt ea, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis. ᵃ Iaſ.hic dicit, ꝙ
iſtud no.non bñ colligit̃ quia lata erat ſnĩa ſup falſitate teſtĩ,& per
ꝯñs ſuper eo qđ erat contentioſę iuriſdictionis:& qa dato ꝙ ſnĩa
eſſet lata ſup bonorũ poſſeſſione,nõ eſt uoluntariæ iuriſdõnis bo.
poſſ.qñ ꝯdictor apparet.vt hic.Sed tñ qđ Bal.& Sal.dñt,vr̃ bñ pro
cedere ſi rectè ꝯſideret̃:nã qõ erat ſup falſitate teſtĩ, & tñ appella-
tio ſuſpendit,ut bonorũ poſſeſſio ab inteſt.interim peti nõ poſſit
q̃ bo.poſ.ab inteſt. uolũtariæ eſt iuriſdõnis: allegata uerò in ꝯriũ
reſpiciũt falſitatẽ teſtĩ de bo.poſ.quæ ex teſtõ fortè petebat̃:ut no.
6 ipſe Bal.in j.q.hic.¶†Tertio no. ꝙ licet appellari nõ poſſit à ſnĩa
lata ſup poſſeſſorio facti,ut no.in l.j.j.ſi de momenta.poſ. fue.ap.
Secus tñ eſt in ſnĩa lata ſup poſſeſſorio iuris.de quo dđm eſt,ut per
Ale.hic.& cũ bonorũ poſſeſſio ꝯtineat ꝑprietatẽ.l.j.in prin. ff.de
bo.poſ.appellari pt̃:qa qñ cã poſſeſſiõis ſapit petitoriũ, appp̃lo ñ
ꝓhibet̃:ut no.Bal.in d.l.j.col.iij.uer.ꝙ ſi in poſ. & in not.caſu tra-
dit Fed.in conſi.76.diuino adiutorio. Et qa mä iſta ſæpenumero
occurrit,inſiſtã vlterius.Nã primo ſunt q dicant,ꝙ ẽt ſup poſſeſſo
rio facti nullibi appellatio prohibeat̃,hoc Bar.dicit ĩ l.ij.col.ij.uer.
poſſumus ẽt dicere.ff de app.reci.Idem Ange in conſi.107.dicta
ꝯſtõ.col.fi.Abb.in c.cum ad ſedem.in ult.char.de reſti.ſpo.dicens
ſe ita de facto conſuluiſſe.& ita reperitur in conſ.55.in cã quæ ad
pñs uertit̃.in ij.lib.& fuit iſta opin.Pylei,prout Alb.refert in d.l.j. ſi
de momenta.poſ.fue.ap.Sed tñ *communis* opi.in ꝯriũ eſt, ꝙ tali ca-
ſu appellari non poſſit.d.l.j.ubi Bal.& Sal.& ita communiter intel
ligit̃.& ij.q.vij.§.de poſſ.vbi Arc.hoc tenet.Spe in ti.de app.§. qb.
uer.vj.Fed.in d.ꝯſ.76.& idem Bal.in conſi.inci.uerba libelli.ad fin.
Ang.in conſ.46.alias 77.& Ful.in ꝯſ.144.qñ plurimæ.in ij.dub.&
iſtam *cõem* op.ẽt dicit Ang de Arc.in l.fi.§ pe.col.fi.de ap.Et reten
ta iſta communi opi limitat̃ in plurib.caſib nõ procedere.Primò,
ut dcm̃ eſt,qñ hẽret mixtam cãm proprietatis,ut no.glo. Bart. &
Doc.in d.l.j.per l.ſi qs in tantã.j.vnde vi.& qđ not.ẽt bald. in d.l.j.
col.iij.uer.quid ſi in poſſeſſorio reus reciꝑit.Et hoc uerum intel.r,
niſi limitatè agat̃ duntaxat reſpectu poſſeſſionis:ut notabiliter tra
dit Spe.in ti.de app.§.in qb.uer.ſexto caſu.& uer.ſed nunqd.Ang,
in d.l.j.& idem.no.Sal in l.momentaneæ.col.iij.uer.ſed tunc quæ-
ro.j.unde vi. ¶Scđò quando ſuper petitor o poſtea non põt liti-
gari: tunc ſnĩa lata in poſſeſſorio appellari poterit:quia tali caſu
grauamen non vr̃ reparabile ut no.declarat Bar.in l.ij.co.ij. de ap-
pel.reci.gl.Bal.& Ang.in d.l.j.Ab.in d.c. cum ad ſedem & in d. ꝯſi.
55.& ſequitur.Ang. Arc.in d.l.ij.¶Tertiò de iure canonico appel
lari põt:prout tenet Fed.in d.conſ.76 Spe.in d.uerſi.vj. caſu not.
Ab.poſt.Io.And.& alios in d c.cum ſedem.Sal.in d.l j.q dicit iſtam
eſſe communem opin.& ſequitur Ang. Arc. in d.l.fi.§. iuſſus col.
pe.de app.¶Quartò ſi non opponatur.appellatio procedit & ua
leret ſnĩa,ſm Bald.in l.poſt ſnĩam.col.ij.j.de ſen.& ſequit̃ Alex.in
conſi.2.conſideratis his.col.pe.lib.iij.¶Quintò ab ordinato pro-
ceſſu facto in cã poſſeſſorii,appellari põt:ut no.Bal.dicit in c.ex cõ
qõne.col.ij.de reſt.ſpo.Et ad hoc bene facit qđ no. Arch.Io.And.
& Domini.in c.inquiſitionis.in princi.de hære.in vj.ubi dicunt, ꝙ
hæreticus non poſſit appellare, ut ibi habetur, intelligitur à ſen-
tentia diffinitiua.Si autem grauatus ſit in proceſſu, non prohi-
betur appellare, & generaliter dicit Ange.in d.conſi.46.quòd ab
interlocutoria lata in cauſa poſſeſſorii, poſſit appellari.Bene fa-
cit,quod nota.Bald per illum text. in l. ſi ex cauſa.§. nunc uiden-
dum.ff.de mino.ubi inquit,quòd ſi appellatio prohibetur, intelli-
gitur de diffinitiua,non de interlocutoria ut no. Ab. in c.paſtora-
lis.in princip.de app.ut dixi.¶Sextò.& vltimò licet appellari non
poſſit,dici poteſt de nullitate,quæ principaliter intentatur:ut no.
Bal.uoluit in l.i.col.j.uer.ſecundò no.j.ne liceat tertiò prouoc.&
idem Bal.in d.l.i.j.ſi de momentanea poſſeſſ.in pen. colum.uerſi.
quæro nunquid ſentẽtia lata in poſſeſſorio.& latius tradit Alex.in
ij.conſi.ſuprà allega.in v.colum.& ibi Alex.concludit,quòd ſuffi-
cit, quando nullitas proponitur ſimul cum appellatione, ſicut
communiter dici ſolet: quia hoc modo nullitas uidetur deduci
principaliter contra Saly in d.l.j.ſi de momenta.poſſ.de quo dixi in
c.dilecto.de appe.¶In glo.in uerbo.bon.poſſeſſioni.ibi, quandiu.
Iſta prima ratio eſt ordinis, ſecundum Bald. hic, qui alleg.l. ante-
quam.j.com.de ſucc.& eſt vera ratio in ſe.Sed ad text.hoc ſpecia
liter non videtur conuenire,qui fundatur ſuper incertitudine. Nã
prędicta rõ hẽret locũ,ẽt data certitudine validitatis teſtĩ.¶In ea.
gl.ibi,item,quia nihil eſt innouandũ. Iſta ſecunda rõ,vt dicit Cor.
hic,non eſt gñalis:quia per appellationem ſolum ſuſpẽditur iuri-
ſdictio iudicis à quo appellatur, & non alterius:& tñ hic abſolutè
dr̃,ꝙ bo poſ.peti non poteſt:& ſicvr̃ ꝙ ab aliquo iudice peti non
poſſit.¶In ea.gl.ibi,tertia rõ eſt,& iſta eſt melior, & colligitur hic
in tex.ibi incerto.¶In ea gl.ibi.i.cum falſum, circa iſtam l.hic Bal.
cõcludit ꝙ glo.bene loquatur,attento iure antiquo: ſed cũ hodie
ſola agnitio ſuffiicit,nec decretũ requiratur.l.fi.ſ.ti.ij.ſm Bar.eſſet
hodie in bo.poſ.qđ in hæreditate.Sed ꝯſiderandũ eſt, ꝙ licet ho-
die in bo.poſ.non requiratur decretũ,ſaltẽ tñ pñtia iudicis adhibe
ri debet.d.l.fi.Et pñs eſſe nõ vr̃,niſi intelligat.l.corã.ff.de ver.ſig.er
go dcm̃ gl.vr̃ procedere,nõ ſolũ de iure antiquo, ꝓut Bart.dicit,
ſed ẽt hodie.Vñ Ale.cõcludit,ꝙ quantũ ad hoc vt decretum iudi-
cis interponatur ſuper bon.poſ.d.l.cum falſum.non vr̃ habere lo
cum in bon.poſ.per rõnem gl.hic,ſed quantũ ad interrumpendũ
præſcriptionẽ,ne currat tp̃s bo.poſ.petendæ,nõ ob.pẽdentia litis
ſuper falſitate teſtĩ:debet tñ peti bo.poſ.l.cũ quidã ff.eo.ti.facit.l.
octaui.§.j.ff.vñ cogna.Et hoc idem Bal.dicit in iij opp:hic, & po-
ſteriores ſequuntur.Sed in ꝯriũ efficaciter facit: quia nullo mõ cõ
ſonat,ꝙ pendente qõne falſitatis teſtĩ,debeat currere tp̃s bo.poſ.
agnoſcendæ:quia ex quo durãte qõne falſitatis bo. poſ.effectũ ha
bere.non põt,vt probat̃ hic:ergo ſi nòn petat̃,interim tp̃s nõ cur-
rit,vt eſt caſus in l.fi.§.q̃ri põt.verſi. ſed quid noceat. ff. quis ordo
in bo.poſ.ſerue Non ob.tex.in d. l. quidã. quia ibi arguendo vr̃ ꝙ
dies ceſſiſſet.ſed tñ ꝯrium ibi poſtea deciditur,dũ inquit,ſatis eſt ꝙ
accuſationẽ falſi inſtituit.& ſic vr̃ probari ꝯriũ. Qñ verò qõnem
falſi non propoſuiſſet,tũc bñ vr̃ probari ibi,ꝙ tp̃s currat.& iõ cõ-
ſiderandũ eſt,ꝙ qñ certũ eſt ꝙ diligentia nõ propoſuiſſet, negligẽ
tia nihil nocet.& ita loquitur,& procedit tex.in d.l.fi. Vñ pendẽte
qõne falſitatis,ſi bon.poſ.nõ petat̃,tp̃s nõ currit:qa ꝯſtat ꝙ durãte
tali lite effectũ hr̃e non põt:vt hic:ergo tp̃s non currit,d.l.fi.& pro
batur in d.l.cũ qdã.Si quis verò non petijt bon.poſ. nec ẽt mouit
qõnẽ falſitatis teſtĩ cũ ſcit falſum eſſe teſtm̃.tũc tp̃s currit d.l.cum
quidam.& d.l.octaui.§.j.Nam iſto caſu, negligentia ſibi imputat̃,
cũ impedimẽtũ falſitatis remouere poſſit, & bo. poſ. cõſequi: qa
ille,q põt ĩpedimẽtũ remouere & non facit,dr̃ eſſe in culpa.& ꝑꝑ
tale ĩpedimẽtũ nõ excuſat̃.c.fi.vbi tex.no.de ele. no. Bal.in l.quib.
dieb.in prin.per illum tex.ff.de cõd.& dem.& in l. ſed & ſi per p̃to
rẽ§.j.per illũ tex.ff.ex qui.cau.maio.¶In ea. gl.ibi, cum habet bo-
nã cõſcĩam.no.Bal.hanc gl. in ru. ſ. de exercito.col.v. ver.quid ſi
7 verba dicant,† ꝙ vbi ꝯſcĩa iudicis in aliquo actu requirit̃, dẽt eius
cõſenſus expectari: & ſimplex notitia non ſufficit. Sic etiam vbi
cõſcĩa epĩ,vel alterius exiſtentis in dignitate requiritur,cõſcĩa pro
conſenſu intelligitur, vt eſt dcm̃ Aret.xviij.q ij.c. quidã.ſequitur
Bal.in l.fi.§.neceſſitate.j.de bon.quę lib.cũ cõcordã.vt tradit Ale.
in l.ij.§ voluntatẽ.col.ij.ff.ſol.ma.¶Sed in ꝯriũ videatis Bal.in l.ne
mo.circa fi.ver.quid ſi ſtatutum.j.de ſen. vbi alleg. bonum text.l.
omnium.j.de teſt.de quo Arc.in l.ſi quis mihi bona. §. iuſſum.de
8 acq.hær.¶Vltimò tradit Bal.hic,† qũo teſtis debeat deponere.ut
negatiua concludenter probetur.concluſio breuiter eſt,ꝙ in pro-
bando negatiuam teſtes ẽt non iuterrogati rationem reddere de-
beant.vt no.Bald.in l.ſolam.in fi.ſ.de teſti.& in l.cum hi.§. nihil.ff.
de traſ.Bar.in cõſi.102.chariſsime dñe.Et rõ ꝯgrua eſſe dr̃,ꝙ actus
de quo agitur,fieri non potuiſſet,quin ipſe vidiſſet,vt Bald.hic di-
cit,& in d.§.nihil.& no.Bar.in l.j.§.hoc interdicto.ver. vlterius q̃-
ro.ff.de iti.actuque priu.Ange. in.l.j. ff.de his, qui ſunt ſui vel alie.
iur.& in § hinc nobis.in auth.de hære.& fal. cum ſi.vt Ale.hic tra
dit.& notandum eſt,ꝙ prædicta non hñt locum,quando illud,ſu-
per quo teſtis deponit,veriſimiliter eſſet ſibi notum,quia tunc nõ
requiritur ꝙ dicat illud fieri non potuiſſe, quin ipſe uidiſſet, ſed
ſufficit ſe pñtẽ fuiſſe,& nõ uidiſſe fieri.ita no. Are.ĩ c.tertio loco.ꝑ
illum tex. de prob. vbi ad hoc etiam ibi Are.alleg.tex. in d.§.hinc
nobis circa.fi.de hære.& fal.philip. Dec. Valentiæ.

ADDITIO.

a ¶Iuriſdictionis.dum tamen ſit actus iuriſdictionalis, aliàs non vel in quantum iure
p[r]iuato poſſet ſuſtineri:quia non debet nocere iudicem imploraſſe Et adde hic ꝙ ap
pellatio ſuſpendit etiam ſententiam latam per gratiam cum ſit falſa licet non pro-
bata.Bar.in l.qui teſtamento.§. item quæro verſi. vel dic ad ſecundo contrarium.
in lect.Nicol.de Neapol.ff.de excuſ.tut.item ſententiam validam iniuſtam,non au-
tem ſententiam nullam.not.in c.j.de reg.iur.in c.venientes.de iureiur. vide in l.j.ff.
ad Turpil.item ſuſpendit negotium tam principale quam acceſſorium connexum.
not.in c.dilectis.& ibi doct.& Philip.in x.not.de appel. ubi etiam dicit non eſſe in-
nouandum circa acceſſoria.vt ibi not.

LEX II.

1 *Bonorum poſ.ſecundum tabulas,ad hoc vt competat,requiritur,vt teſtamen-*
tum ſit factum coram ſeptem teſtibus.
2 *Bonorum poſſeſſio ordinaria,an detur pro teſtamento facto inter liberos.*
3 *Bonorum poſ.ſecundum tabulas vtilis datur pro teſtamento nuncupatiuo.*
4 *Teſtator licet non prę ſumatur feciſſe, niſi vnum teſtamentum, tamen gratia*
euitandę contrarietatis,præſumitur feciſſe plura.

5 *Numerus*

5 *Numerus testium in testamento non solum videtur de solennitate probatoria, sed de forma substantiali.*
6 *Substantialia quæ dicantur.*
7 *Testator si in testamento simpliciter decem reliquit filiæ, poterit probari iure institutionis per duos testes.*
8 *Testes fuisse rogatos in testamento, potest probari per duos testes.*

1 Bonorum. ¶Summatur,& diuiditur vt per Bar. & Doc.hic. ¶†Primò no.ꝙ ad hoc cō petat bo.pos.ſm tab.ex dicto prętoris, requiritur ꝙ testm̄ factum sit coram septē testib. Et ideo pro testō facto inter liberos coram duob.testib.vel inter venientes ab intestato coram quicunque, non dať ordinaria bo.pos.sec.tab.sed extra-
2 ordinaria: vt Bal.ↄcludit in l.fi.col.fi.ⱬ. vnde legi. ¶†Contrariū tenet Cor.Peru.hic, per tex.in §.sunt aūt.insti.e.vbi dr̄ ꝙ ista bo.pos. dať à prætore omnibus iure scriptis hæredib. ergo vr̄ competere etiam hæredib.scriptis de iure speciali. Et quia pro testō militis datur bo.possessio secundum tabulas.l.j.cū gl.rub.ff.de bo.pos.ex testam.mil.in quo tñ vij.testes non adhibenť.l.j.de te.mi. Non obst. tex.hic, quia ſm eum intelligitur ſm regulam cōem, quæ est, ꝙ absque vij. testib non valet testm̄.& istam opin.vñr sequi Alex.& alii posteriores hic: quia ista lex, licet loquať de septem testib.debet extendi ad alios casus, in quib. valet testm̄ cum minori numero testium: ex quo tali casu testamento valent: & in effectu testamentis factis cum septem testib. æquiparantur. Ista enim dr̄ interpretatio passiua, quæ etiā in materia stricta locū habet.l.j.§.lex Fal. vbi Bar. & Doc.ff.ad l.Fal.facit tex.in l.liberos.ⱬ.de col.& ad hoc etiam facit: quia pro tali testō facto cum minori numero septē testium, datur ↄtab.l.si duob.§.si prius.ff.de ↄta.ergo pariter vr̄ competere secundum tab.cum eo casu, quo dať ↄta.ↄ testm̄ videtur ſm tab.pro testm̄. ¶Sed prima facie non ob.prædict.rōnib. Mod.opi. Bal.videret sustentabilis per istum text.qui præcisè loquitur dum dicit, non nisi ſm eas tab. quæ septem testium signis signatæ sunt: nam signa testium ex edicto prætoris inuenta sunt.§.fi.inst. de testa.vnde non mirum si prætor videatur voluisse talem solennitatē ab eo introductam præcisè obseruari in tali bo.pos.quæ āt ab eo ↄceditur.facit tex.in l.cum tabulæ.ff.de secū.tab.ibi, septē tñ signa maneant,& in l.bonorum.ff.vnde lib. Et ex isto fundamento ad allegata.s̄.in ↄrium rn̄detur. Nam primò non ob.tex in d.§.sunt aūt, quia intelligi debet, iure scriptis hæredib.s.cū septē testib. & signis prout à prætore requiritur. vel pōt dici ꝙ illa verba, iure scriptis hæredibus distinguantur: quia si iure cōi valet testm̄, ordinaria bo. pos.ſm tab.cōcedatur, si de iure speciali detur extraordinaria etiā competit ex testō.§.septima.insti.de bo.pos. ¶Secundò nō ob.ꝙ dicitur de testō mil.quia illa bo.pos.quę datur in testō mili.vr̄ specialis, prout ex illo ti.speciali arguit: & nō vr̄ illa ordinaria bo.pos. ſm tab.de qua tex.ibi hic loquitur. ¶Tertiò non ob.ꝙ testm̄ factū de iure speciali equiparatur testō facto de iure cōi. & ꝙ ista sit interpretatio passiua: quia hoc in isto casu non vr̄ procedere, ex quo, prętor vltra procedit disponendo, ꝙ septem testiū signa precisa requirantur. ¶Vltimò non ob.ꝙ sicut datur ↄta.ↄ qđ valet de iure speciali, ita vr̄ ꝙ detur ſm tab quia argm̄ non valet.nam filio in potestate prętorio datur ↄtabul.& tñ instituto non dať ſm tab.ex quo non valet testm̄.l.j.§.exigit.ff.de sec.tab.& quia in bo.pos.ↄta. alia ratio vr̄, cum illa principaliter inuenta fuerit à ptore pp filium emancipatū preteritum rescindere testm̄.l.j.in princ.ff.de ↄta. vnde si concedit à prętore filio emancipato pterito, vt possit testm̄ factum cū septem testib.rumpere, à fortiori poterit rumpere testm̄ factum de iure speciali.l.eius melius.§.militia missus.ff. de test. mil. Sed bo.poss.ſm tab.non erat regulariter necessaria: quia datur instituto, qui poterat venire de iure ciuili & in ista, quę dať à pretore absque necessitate, voluit ptor ꝙ testm̄ septē testib. signatum sit, per s̄.d.cta & ita rationes quæ ↄ Bal.per alios dn̄r vñr posse euitari. Sed tñ vlterius cogitanti opi.Mod.ↄ Bal.verior vr̄,& aliis rationib.comprobari pōt.Nam nullibi probať, ꝙ ad hoc vt detur ſm tab.pręcisè requiratur ꝙ septē testes interuenerint. Iura eīn fforū loquuntur simpliciter, & vñr considerare numerum septem testiū, respectu validitatis testamēti: quia si non valet testm̄, non datur ſm tab.l.j.§.exigit.ff.de sec.tab. Et ad hoc bene facit text.in d.l. bonorum poss.ff.vnde lib.vbi dr̄, ꝙ bo.poss.ab intest.peti potest, si certum sit, non extare testm̄ signatum septem testib. Nam si esset signatum quatuor, vel quinque . & valeret testm̄ clarum vr̄ ꝙ ponor.pos.ab intestato non competeret.l.quandiu.ff. de acqui.hę.& sic illud, qđ dr̄ de septem testib.in d.l.bonorū.ēt procedit in minori numero testium, data validitate testamenti ergo datur intelligi, ꝙ numerus septem testm̄ in bo.pos.ſm tab.considerať simpliciter respectu validitatis testamenti & eodē modo dicendū est in ista lege, de iure codicis. Non ob.ꝙ tex.hic pręcisè loqui videatur, dum inquit, non nisi, vt s̄.pro fundamento maximo ponderatur, quia respōdetur, ꝙ illa dictio non, ponit regulam negatiuam: & dictio nisi, ponit exceptionem, vt no.in l.actione.supra de transa.in regula, peccatum.de regu.iu.& quod dr̄ hic de septem testib.ēt dictū vr̄ simpl̄r respectu validitatis testi, qđ patet.qa tex.hic habuit istū casum pro indubitabili, dum dicit in dubiū non venit, si.n.hoc de nouo induceret, casus fuisset multum dubitabilis. Confirmať hoc: qa tex.hic dū loquitur de septē testib.hoc dicit incidenter, qa de hoc non q̄rebať.sed de hoc p̄supposituū facit, vt ad qōnē propositam inferatur, vt in prin.l.hic, patet, ergo consonat ꝙ circa hoc nihil noui statuať,& ita ēt hic numerus septē testium, simpl̄r respū validitatis testamenti ↄsiderať: qa si testm̄ nō valet, clarū est, ꝙ nō dať ſm tab.& bñ verificať qđ dicit, in dubiū non venit. Secundò ꝓ ista opi.tex.hic induci pōt: nā bon.pos.ſm tab.in effectu ēt datur pro testō nuncupatiuo, vt est casus hic. qđ alia ratione non videť, nisi quia in effectu testm̄ nuncupatiuum,& testm̄ in scriptis, æquiparantur.§.insti.de test.ergo pari rōne dicendū est, ꝙ licet edictū ptoris loquať de septem testib.tñ idē sit in testō valido, cum minori numero testium,& in effectu testō facto cum septē testibus æquiparatur. ¶Tertiò bene facit, qđ s̄.dictum fuit in testō militis, pro quo datur ſm tab. Nec ob.ꝙ illa bo.pos.q̄ datur pro testō militis, non videatur esse in alia ordinaria ſm tab.de qua hic titulus loquitur: vt s̄.dicebatur: quia immo dico ꝙ ordinaria bo.pos.ſm tab.ꝓ testamento militis vr̄ competere. Ista vr̄ tex.in l.j.§.exigit.ff.de sec. tab.ver.sed si filiusf.vbi pro testamento facto à filiof.non dať ſm tab.de qua ille titulus loquitur: qa valet testm̄ sed pro testō filiifa. militis, quia valet testm̄, datur illa ſm tab.& sic ordinaria competit. ¶Quartò vr̄ tex i l.omniū.ⱬ.de test. vbi ꝑpter auctoritatē principis, valet testm̄ sine testib.& ꝓ tali testō oīa iura ↄpetunt, q̄ pro aliis testamētis factis de iuri cōi concedūtur: & spāl̄r ēt ibi dr̄ de bo. pos.ergo ꝓ testamēto facto iure spāli, datur bo.pos.ſm tab. ¶Quintò,& vlt.facit quia vigore testamenti, qđ valet iure speciali, cū minori numero testium, adiri pōt hr̄ditas, ergo vr̄ competere bon. pos.ſm tab quia q pōt adire, pt ſm tab.bo.pos.petere.l.ij.§.defert.
3 ff.de sec.tab.& l.si ita scriptum.§.qui filio.ff.e.ti. ¶†Secundò not. ꝙ pro testō nuncupatiuo datur bon.pos.q̄ dicit esse vtilis bo.pos. ſm tab.vt glo.hic dicit in ver.nuncupationē.& sequuntur Bart. & Doct.co.ter. Ful.tamen hic dicebat, ꝙ immo directa bo.pos.secundū tab. vr̄ ꝓ testō nuncupatiuo competere, qa hoc ꝓuenit ex mente edicti prætoris: quo casu directa videtur illa, q̄ ex mente legis datur.l.noīs & rei.§.verbum ex legib.ff.de ver.sig.no.per Bar.& Docto.in l.curatoris.s̄.de neg.gest. Sed ſm Cor.hic, non vr̄ verum ꝙ ex mente edicti prætoris concedatur bo.pos.ſm tab.pro testamēto nuncupatiuo, vt patet hic, dum tex.negatiue loquitur, ibi ex edicto prætoris non nisi,&c. Ad hoc videtur posse respōderi, ꝙ non sit ex edicto prætoris inspecto tenore verborum, quib.prætor vtitur,& isto respū tex.hic negatiuè loquatur. Sed per hoc non negatur, qn ex mente sola prætoris dici possit, licet verba verificetur.& ad hoc vr̄ tex.in l.si ita scriptum.§.fi.ff.de secundū tabulas vbi pro substitutione pupillari facta nuncupatiue ex sententia prætoris, datur ſm tabulas.si ex snīa, ergo ex mente: si ex mente, ergo directa vr̄ prout Ful.dicit. ¶Sed respondeť ꝙ mēs,& sententia prętoris accipitur ꝓ ratione: qa edictū prætoris de bonorū po.ſm tabulas similitudine rōnis extenditur ad testamētū nuncupatiuū: & iō vtilis datur in tali testō nuncupatiuo, vt declarat Pau.de Ca.in rub.s̄.qui admit.in prin. Hoc tamen ex toto nō satisfacit, qa differentia est inter mentem,& rōnē legis: vt no.Bar.tradit in l.iij.ff.de legi.tu.& secūdū doc.Bar.ibi: ex quo ptor tempore edicti potuit cogitare de testō nūcupatiuo, bo.pos.q̄ datur pro tali testō, vr̄ ex mente prætoris.vnde videť stare arg.si ex mente, ergo videť directa. Sed vr̄ finalr̄ responderi, ꝙ licet sit ex mente prætoris, non tñ dr̄ directa secundū tabulas quia propriā & specialē habet ꝓuisionem vt dicať bo.pos.ſm nuncupationem vt hic: & ab ipsa bo.pos.ſm tabulas distinguitur, vt est tex.in l.fin.ⱬ.de cod.ibi ſm tabulas aut ſm nuncupationem, cum enim tex.ibi alternatiuè loquatur, non vr̄ ꝙ bon. pos.ſm nuncupationem posset dici ſm tabulas.& ex ista rōne inferri vr̄, ꝙ ēt non debeat dici vtilis ſm tabulas. Sed suo proprio nomine ſm nuncupationem debet appellari. ¶In glo.in ver. doceri potest qō gl.ſm Bar.Doc.communiter resoluit, ꝙ si venientes ab intestato, q fatentur testatorem fecisse testm̄ sine debita solēnitate, & testes qui in fauorē hr̄dis instituti deponunt solennitatem reqsitā interuenisse, de eodē testamēto loquantur: opi. Mar.quæ reprobatur per gl.bene procedit Sed in termini qōnis simpliciter, prout in gl.habetur, opi.gl.ↄ.M locum hēt: quia vt tollatur contrarietas q̄ esset inter uenientes ab intestato,& testes deponentes de solennitate testamenti, testator intelligeretur plura testamenta fecisse. & idem tradunt Bar.& doc.in l.hæredes palam.in prin ff.de testam.
4 ¶†Ex quo not.ꝙ licet testator non præsumatur fecisse nisi vnum testamentum: vt per gl.in l.omnium.in ver.comprobatur.vbi Alexan.ⱬ.de test.& no.Bald.& Sal.in l.fina.per illum text.supra de reb. cred.facit tex.in c.in præsentia.vbi Anto.de But.cum concord.vt dixi ibi in nono no.de prob.tamen hoc fallit gratia euitandæ contrarietatis: vt per Bar.& doc.hic.& ad hoc est tex.in cap.cum Ioā. de fi.instrum.vbi Abb.no.per illum tex.ꝙ actus plurīitur multi-

plicatus, vt testes concordentur cum instrumento. ad idem text. in c. cũ tu. vbi Abb. in ij. no. de testi. & in simili no. q̃one tradit Car. in d. cũ Ioan.. quem Abb. ibi in col. fi. versi. sed extra gl refert, & sequitur: & est regula cõis: qa semper capit illa interpretatio, per q̃ contrarietas remouetur. c. inter dilectos. §. cæterũ. de fi. instr. quẽ ad hoc alle. Abb. in d. c. cum tu. de test. & no. Bart. in l. scripturæ. š. de fi. instr. Io. And. in addi Spe. in rub. de rescr. ad fi. Ale. in consi. 4. viso themate. circa fi. lib. j. Bal. in l. cum in falsa. circa fin. š. de iur. & fac. igno. Ale. in l. j. ff. ne quis eum. & circa quæstionẽ gl. hic, Aret. in d. l. hæredes palam. in prin. co. vj. arguit q̃ nõ procedat: qa si veniẽtes ab intestato ꝯfitẽtur q̃ testator ita fecit, vr̃ q̃ talis confessio sufficit. Nam numerus testium est de solennitate probatoria. vt no Bar. in l. cũ quis. š. de iur. & fac. ignor. & in l. j. ff. de condi. inde. Sed solennitas probatoria non attenditur, bñ constat de actu per confessionem partis, vt no. Bar. in auth. sed nouo iure. š. si cer. pet. co. fi. in prin. Ad hoc respondetur, vt ipse Are. dicit, q̃ dictum Bald. in d. auth. sed nouo iure. habet locum, quando solennitas probatoria simpl'r requiritur ad fidẽ probãdi: tũc enim actus supplere potest confessionem, q̃ habet effectum probationis: secus quando solennitas probatoria requiritur: & vlterius lex procedit disponendo, q̃ actus sit nullus: quia tunc illa forma precisè debet obseruari: vt est tex. in l. hac ꝯsultissima. §. ex imperfecto. ĵ. de test. & facit tex. in l. si vnus. ĵ. de test. confirmaẽ hoc, qa cum lex vltra procedat annullando actum, vr̃ datum pro forma: vt no. Bald. quem Doct. *communi er* sequuntur in l. j. ff. de lib. & posth. & formæ nihil addi, vel detrahi potest. Bal. in l. fi. ĵ. de suis & leg. co. 2. ¶Secundò ad argu.
5 Are. rñderi potest, † q̃ numerus testium nõ solum vr̃ d solennitate probatoria, sed de forma substantiali; ut no. Bar. in l. nemo põt. in prin. ff. de legi. j. & hoc probat Ale. in l. j. co. 2. ff. de condict. inde. Ista tamen responsio vr̃ dubitabilis: qa non videẽ verum, q̃ numerus testinm sit de forma testamenti, vt probat Bal. in l. j. in repe. co. ix. ver. aduertatis peti. š. de sacrosẽ. ecc. dicens q̃ forma est, illa, quæ dat esse rei. l. Iuli. §. sed & si quis. ff. ad exhi. sed testes nõ; sunt ad esse testamenti, licet pro solennitate requirant. & s̃m eum hoc patet in l. fi. ĵ. de fideic. vbi absque testib. confessio hr̃dis cum iuro sufficit; qđ non esset si numerus testium esset de forma substantiali. & ita refert, & videtur sequi Ias. hic. Sed breuiter rñdetur q̃ immo verior vr̃ illa opi. q̃ numerus testium requisitus, in testõ, sit de forma vel solennitate, ex quo aliter non valet testamentũ. ꝓut dicit Bart. in d. l nemo p̃t. in prin. nam licet substãtia plurib. modis dicatur, ꝓ ut Bal. distinguit in l. si ex ꝓtio. in fi. & Sal. ibi in vlt. no. š. si cer. peta.
6 tñ quantum ad propositum illa † dñr substãtialia, sine quib. actus ꝯsistere nõ potest, vt est pretium in ꝯctu vendõnis. l pacta conuenta. ff. de ꝯhen. emp. Ita Bar. tradit in l. prolatã. ver. quid dicemus. ĵ. de sen. Bal. in l. in ementis. co. pen. š. de ꝯh. emp. no. Abb. in c. fi. in vlt. no. de condi. appo. & in consi. 1 2. circa primum. lib. j. Angel. in consi. 8 7. pro decis. vbi inquit, q̃ illud dr̃ esse de substantia, quod si non fiat, actus redditur nullus. Cum ergo in d. l. hac consultis. §. ex imperfecto. & in d. l. si vnus. dicatur, q̃ testamentum factũ sine numero testium requisito, sit nullus, ergo numerus testium videtur de forma substantiali. Non ob. tex. in d. l. fi. de fideic. quia loquitur in casu speciali: ergo in contrarium est ius commune. & ita ad illũ tex. Ale. dicit in l. j. co. 2. ff. de condi. inde. Postremo, q̃ sola confessio venientium ab intest. absque alia solennitate attendatur, facit tex. in d. l. fi. ĵ. de fideic. vbi numerus testium requisitus fuit à lege ꝓpter suspitionem falsitatis. Nam ista ratio cessat ex quo venientes ab intest. confitẽtur. & ad hoc illum text. allegauit Ale. hic. & videtur ipse respõdere & hoc fateri, quo casu constet q̃ vnicũ sit factũ testamentum, s̃m ea quæ. š. dicta sunt. Vnde secundo generaliter potest responderi, q̃ licet lex quæ disposuit de numero septem testium, mota sit propter suspitionem falsitatis, vlterius tamen procedit disponendo, q̃ aliter testamentum factum non valet. vnde nobis data est forma à lege, à qua recedere non licet. Et retenta *communi*. opin. q̃ duo testes probent solennitatem interuenisse, quando non est quæstio est questio de voluntate testatoris. videlicet quandò venientes ab intest. confitentur testatorem ita fecisse testamentum, sed non cum debita solennitate. In hoc primò aduertendum est, quia quandoque venientes ab inte. confitentur testatorẽ ita fecisse testamentum, puta Titium instituisse, & ita uoluisse, & conclusio Doct. bene procedit: quia tunc de uoluntate non dubitatur. Quandoque venientes ab inte. fatentur testatorem ita fecisse, sed tñ voluisse testamentum valere: qa ex quo sollennitatem rerequisitam non adhibuit, sciens aliter non valere testamentum: vr̃ noluisse q̃ testamentum non haberet locum. ar. tex. no. in l. non solum. ff. de act. & obl. in fi. ibi, nihil agi existiment appositа ea conditione, quam sciant esse impossibilem. & in isto casu non videtur procedere conclusio Doc. hic: quia tunc non solum de solennitate sed de uoluntate quæstio videtur. & ita aliàs consultum fuit. In uno tamen casu, etiam uoluntas testatoris probatur duobus testibus uidelicet probaeo casu amissionis testamenti: ut in simili est text. in l. testium. š. de test. ubi Bald. in ij. colum. in ult. no. cum simi. vt prosequitur Alex. hic. ¶Solus Cor. Peru. aduersatur dicẽs quòd d. l. testium. l. loquitur in casu diuerso, & in quo non agitur de tanto præiudicio, sicut in testamento. Sed rñderi põt, q̃ eadem ratio vr̃ in testamento: quia agitur de probando perditionem instr̃i, & uoluntas non probatur immediatè, sed amissio, ex qua resultat testamentum: & sic per ipsum testiũ uoluntas probatur: ergo conclusio doct. hic procedit, quando agitur de probando immediatè uoluntatem testatoris: secus isto casu, vbi non probatur immediatè uoluntas testatoris, sed casus amissionis, ex quo accidentaliter resultat probatio eius qđ in instr̃o amisso continetur. & ista rõ militat ita in testõ, sicut in cõtractu. ad hoc facit quod no. Bal. in l. j. C. qui. ex cau. seru. ꝓ præ. lib. accip. Et quod tradit Sal. in l. sancimus. C. de do. in §. fi. Barth. Vero, in caut. 2 5 3. statuta q̃nque disponunt cum si. vt dixi. in c. ij. de proba. ¶Secundò ex eo, qđ dictum est, probari per duos testes, solennitatem interuenisse, Bal. no. hic infert,
7 † q̃ si testator in testamento simpliciter decem filiæ reliquit, per
a duos testes probari poterit, q̃ iure institutionis [a] relictum sit: quia non est dubium, nisi de solemnitate. Ita sequũtur Alex. & Moder. sed non videtur procedere sine dubio: quia q̃ pater voluerit iure institutionis relinquere, hoc uidetur pendere à uoluntate eius. Vnde potius agitur de quæstione voluntatis, quàm de solemnitate. Præterea Bal. hic alia ratione mouetur, quàm Alexand dicat. nam ipse dicit, quòd cum filiæ reliquerit, inter filios valet testamentum cum duobus testibus. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. ĵ. de testa. & hoc modo eum refert, & sequitur Pau. de Cast. hic. & ita volunt Bald, & Pau. de Cast. quòd licet esset questio uoluntatis defuncti, tamen inter filios duobus testibus probari potest, secus ergo uidetur in alio testamento, in quo septem testes requiruntur. ¶Si
8 militer infert Bal. hic in uersi. oppono in instrumento. † quòd per duos testes probari poterit, testes in testamento rogatos fuisse, si in testamento hoc non dicatur. & idem Bal. tenet in l. comparationes. in iij. not. š. de fi. instru. Istud tamen dictum etiam videtur dubitabile: quia q̃ testes in testamẽto sint rogati, hoc vr̃ respicere uoluntatem testatoris. l. diuus. ff. de mil. test. ibi, conuocatis testib vt uoluntatem suam testaretur. Et quia in testõ militis sola uoluntas militis attenditur, ut ibi dr̃ in prin. & tamen requiritur id, q̃ testes sint rogati, ergo rogitus videtur respicere uoluntatem. ¶Sed responderi potest, quòd præsentia testium, & rogitus requiruntur ad probandum uoluntatem testatoris: & ita omnes aliæ solemnitates ordinatæ sunt, ut uoluntas testatoris habeat locum: sed tñ in rogitu testium non agitur de voluntate testatoris simpliciter, sed potius de obseruando solennitatem introductam à lege, cum qua tamen voluntas testatoris cõformatur. Vnde non per prius, sed per per posterius vr̃ esse voluntas testatoris. & eodem modo dici potest ad illud, quod. š. proximè dictum fuit de titulo institutionis. Nam verum est, q̃ videtur pendere à voluntate patris, q̃ voluerit relinquere titulo institutionis. Tñ quia hoc principaliter disponitur à lege, non videtur voluntas testatoris simpliciter, prout distinguitur à solennitate testamenti, s̃m q̃ Doc. hic loquuntur. Et ideo in titulo institutionis, & in rogitu testium, principaliter, & per prius agitur de solennitate requisita in testamento, & non de voluntate testatoris, prout *cõiter* Doc. dicunt: & benè declarando vt dixi.

ADDITIO.

a ¶Institutionis. Idem Guil. Benedic. repe. c. Raynu. versi. in eo. testamento relin. nu. 42. de test. Caro. Ruinus. consi. 1. nu. 8. lib. 2.

Escio quo fato meo datum sit, bonis tamen auspiciis vt puto, aspirante regia maiestate, vt in hac incilita ciuitate Valen. Delph. occasio mihi offeratur prosequendi scripta super ij. parte C. Quæ dum legerem Florentiæ anno Domini M. D. interrupta fuerunt, quia studium, quod ibi vigebat, alteratum fuit propter aduentum Cæsaris Borgiæ Valentini Ducis, qui hostiliter Florentinos oppugnare conabatur, & postea vocatus Paduam à Venetis, & deinde à Regia maiestate Papiam, ad lecturam iuris canonici, facultas interpretandi iura ciuilia adempta fuit. Continuabo igitur quæ scripsi aliàs super sexto. C. qui more Italico in præsenti anno legit. M. D. III.

De bonorum possessione contratab. Rub.

1 *Prioritas loci argui maiorem dignitatem.*
2 *In libro C. continuatio titulorum non consideratur.*

¶In gl. rub. ibi, est enim dignior s̃m tab. gl. concludit, q̃ ideo Imperator præmisit tit. de bo. poss. s̃m tabu. quia illa est dignior, quæ datur s̃m voluntatem testatoris. & istam conclusionẽ gl. Cyn. Bar. & omnes Doct. sequuntur. sed aduertendum est, quia in ꝯrium videtur tex. in §. sunt aũt. insti. de bo. pos. vbi bon. pos. ꝯta. j. ponitur. & ij. loco bo. pos. s̃m tabu. collocatur: ergo dignior videtur ꝯta. quæ prius ponitur: vt probatur in §. aliam. in fi. insti. de bo. pos. vbi expressè dicitur, q̃ illa bonorum possessio dignior est quæ prius in
1 ordine ponit: quia in altiori loco situatur. vt etiam gl. ibi dicit. † nã ex prioritate loci, maior dignitas arguitur: vt in c. antiqua. vbi Ab. de priu.

de priu.c.statuimus.de ma.& obe.c.fi.17. dist.l.j.ff. de albo scriben.Et hoc idẽ confirmat,quia bo.pos.ↄta.facit cessare ſm tab.vt gl.hic dicit.& est tex.in l.ij.in prin.& §.j.de sec.tab.ergo dignior vr̃ bon.pos.ↄta. arg.c.volentes.de of.le.in c.antiquo.de priu.& 21.
2 dist.c.denique.Et ideo dicebat Ful.in rub.s̃.de ser.fu.in fi.† ꝙ in libris.C.aliàs continuatio titulorũ non considerat: quia Imo.non mandauit,ꝙ rubricæ deberent ↄtinuari,prout Iurisc. in l.ij. ff.de sta.ho.solum enim voluit Imp.in §. quib. in 1. const.C.qd̃ leges debent sub congruis titulus situari.Sed periculosa vr̃ ista opi.Ful. quia Doc. contr. ↄrium tenent.& quia si Iurisc.fieri mandauit, & hoc non reperit mutatum, ẽt in li.C. seruari debet. & hoc seruauit Imp.in libris inst t.& quia leges dicunt situari sub ↄgruis titulis,etiam conuenit qd̃ tituli subordinent. vr̃ saluando dcm̃ gl.rñderi potest ad arg. qd̃ bo.pos. ſm tab. considerari põt dupliciter. Primò respectu bon.pos.ↄta.& isto respectu ↄta. dignior vr̃, per s̃.dicta. Secundò considerari potest bon.pos.ſm tab.absolutè: qa dat ſm voluntatẽ testatoris, & illã prætor pollicet oĩbus scriptis hęredibus.d.§.sunt autem.& in l.ij.s̃.tit .j. & isto respectu dignior vr̃:quia est magis gñalis & capacior:arg.gl.in c.ix. 21. dist. & istam considerationem potuit habere Imp.hic: & sic diuersis respectib. tituli vario modo pñt ordinari, vt etiam gl. sentit hic, q̃ in hoc videtur notabilis:quia hoc modo saluari possunt multæ continuationes,quæ sępenumero reprobantur. Phil.Deci.Valen.

LEX I.

1 *Lex est de indubitabili,quando facta sit de eo,quod iã decisum sit in alia lege.*
2 *Lex vna,quòd in diuersis titulis inseratur, non videtur absurdum, neque nouum.*
3 *Dictio solis,& alię taxatiuę,non excludunt alias personas, vel casus.nu.5.*
4 *Dictio secundum,intelligitur extensione.*
6 *Geminata verba taxatiua quod operantur.*
7 *Dictio taxatiua in materia fauorabili extenditur ad similes casus.*
8 *Legata conseruantur liberis & parentibus,rupto testamento per contratabul.*
9 *Filij naturales contra voluntatem patris non admittuntur.*
10 *Legitimatus rumpit testamentum,ad similitudinem posthumi.*
11 *Filius spurius succedit matri.*
12 *Legata quando conseruantur liberis,& parentibus.*
13 *Auct.ex causa.C.de lit.præt.an habeat locum in testamento patris,turpi persona instituta.*

Liberi. ¶Sũmatur vt per Bart.& Doct.hic.¶Primò
1 no.est circa hunc tex.qd̃ dicit Ias.hic ponderã dum esse tex.ↄ multos † qui dñt legem esse de indubitabili,si facta sit de eo.qd̃ iam decisum sit in alia lege:qa hic habemus casum de eo, qd̃ habetur in toto titulo de lega.præst. Vnde ista,ſm eum,nullam vr̃ habere dubitationem. sed ipse rñdet, qd̃ ideo erat facta ista l.quia non erat decisum in C.ista rñsio non valet, quia satis erat qd̃ in lib. ffrorum decisum esset. Nam vbi esset casus legis ibi nulla dubitatio.ff l.ancillæ.s̃.de fur.l.qd̃ Labeo.ff.ad Carbo.Et attenta prædicta ratione,quod non esset decisum in legib C.dicendum esset quod omnes leges.ff.repeti, & rei terari possent in C.quod videtur absurdum. Vnde ad argumentum de indubitabili, respondetur dupliciter. Primò,quia in legib.C. hoc non debet considerari,in quib.Imperator plerunque responsiones facit ex accidenti ad consultationem casus occurrentis.vt Fulg.dicit in rubr.de ser.fug.s̃ in fi.& ideo casus,qualiscunque sit propositus taliter determinatur.¶Secundò responderi potest,qd̃ hic non determinatur casus nouus,sed Imperator respondet ſm edictum p̃ toris.ad quod se remittit ibi, secundũ edictum. Vnde patet quòd hic casus non deciditur ab isto Imperatore de nouo, sed secundũ iura antiqua.Ideo cessat argumentum de indubitabili,& ista respõ
2 sio magis placet.¶†Et notan. est, quòd non videtur absurdum, neque nouum reputatur,qd̃ vna lex in diuersis titulis inseratur, vt patet in l.si à Titio.ff.de rei vend. quæ reiteratur in l.si à Titio.ff. de excep.rei vendit.æ.& in l.apud Celsum.§ si à Titio.ff. de excep. do.¶Secundò ex isto tex.cum gl.colligitur,qd̃ dictio solis, non excludit alias personas,quæ per alias leges includuntur: vt Alex. hic post Sal.& alios dicit,quod tamen non bene probatur hic, secundum Bal.quia tex.non loquitur principaliter de solis parentibus & liberis sed refert se ad edictum prætoris,vt patet ibi,secũdum edictum prætoris. Aliæ enim personæ includuntur virtute edicti, ad
3 quod se refert. Dictum in se bene verum est,† quòd dictio solis, & alię dictiones taxatiuæ,non excludunt alias personas vel casus ,qui ab aliis iurib.includuntur, quia in effectu alia iura corrigerentur, quod non est dicendum,vt notatur per Barto.in l.ob æs. post glo. s̃.de predi.mi.in l.iij.§.cum Titio.ff.de ali.leg.cum si.vt tradit Alc. hic.& in l.j.§.per seruum. ff. de acqui.posses.& est bonus text .in l. j.§.j.si mensor falsum mod dix.vbi dictio, tantum de dolo, latam culpam non excludit. & notatur per gloss. in l. si mora. ff. soluto. matrim.in l.contractus.ff.de reg.iur.ideo dicit Bald.hic, ꝙ licet dicatur de solo Episcopo non excluditur capitulum. & alle. capitulum primũ,vbi gl.hoc dicit de hęr.in vj.& est tex.in c. si aũt.§.fi.

xv.q.7.vbi dr̃,ꝙ solus Eps intellr̃,respectu aliorũ eporum,non aũt ad exclusionẽ capituli.& ita resident Mod.oẽs hic scribẽ.¶Sed diligenter est aduertẽdũ:qa ista dictio non vñr vera,& primo ad intellm̃ tex.hic,nõ cõsonat ꝙ illa verba ſm edictum,exte. siue intelligantur,ita ꝙ iste tex.per illa uerba ſm edictũ.extendantur ad alias
4 personas.de quib.edictũ loquit:† qa natura illius dictionis ſm,est limitare,& restringere.l.si testm̃.j̃.de insti.& substi.c.abbate.de ver. sig.& hoc omnino dicendũ vr̃ in casu huius.l.quia illa dictio ſm,determinare dr̃ illa verba p̃cedenti,solis parentib. & liberis.ideo restrictiue intelligit,vt respondeat ad illa verba,solis parentib.& liberis,& varus intellectus vr̃,ꝙ illa verba solis parentib.& liberis, ponatur ad exclusionẽ fratrũ,& sororũ,quib.legata nõ cõseruat, & de hoc videtur casus in l.3.§.liberis ff.de leg.præstan.vbi formaliter dr̃,ꝙ liberis tantũ & parentib.non etiã fratri,conseruauit legatum.& istud est,qd̃ voluit dicere Imperator hic,ꝙ solis parentib. & liberis legata conseruant,& nõ fratrib.& sororib.ſm edictum. & ita tex.iste debet declarari per illũ tex.in d.l.3.§.liberis Nam si illa verba ſm edictum,extensiue intelligerent,prout dñt Bal.& Docto.hic,ita ꝙ alię personæ,de quib.edictũ loquit, includerent, illa verba,solis parentib.& liberis essent posita sine ministerio,& nihil operarentur,& non reciperẽt determinationem . ab illa dictione ſm,qd̃ manifestè vr̃ contra intẽtionẽ literæ hic.Et ita ↄcludendũ vr̃,quicqd dicant Doc.hic.& ſm istam declarationẽ bñ probatur notabile,qd̃ s̃.dictum est. ¶Secundò illud dictũ Bal de solo Epo. ꝙ non excludat capl̃m,licet.Mod.oẽs illud sequant,non vr̃ verũ, per tex.in l.fi s̃.de legi.vbi dicitur ꝙ solus princeps facit legẽ. & iõ Senatus excluditur,vt Pau.de Ca.ibi dicit. Ad idem tex.in l.j.j̃.vbi, & apud quem.& in l.aduersus.s̃.si aduer.rem iud.† Nam de sui na
5 nura dictio solus,vr̃ omnes alios excludere.l.2.§.1.ff.de vsu & habi.vbi dr̃,ꝙ si habitatio relicta sit marito,potest ibi habitare nõ solus tm̃,sed cum familia:& non probat ibi,ꝙ habitando cũ familia nõ dicitur solus habitare.& cũ hoc est tex.in c.q̃suit.de ver. sign. ibi dũ dr̃,vno præsente,dico & ẽt solus.Vnde patet ꝙ dicto solus, respicit tm̃ vnã personã.facit tex.in l.j.ff.de condi.fur.ibi, soli dño. in l.his solis.ff.de condi.inde.& in l.his solis.j̃.de reuo.do.in c.fi.8. dist.& in c.omnib.81.dist.ibi,solum ad solam accedere.& in c.literis.de præsum.ibi,solum cum sola,ꝙ alibi dicitur,Veh soli cum ceciderit,non habet sub subleuantem.in c.monachi de sta.mo.& 7. q.j.in.§.illud.& Adam quando solus erat, non est preuar catus: vt dicitur de poen.dist.2.in c.quando Adam.& vtinam solus periisset in scelere suo,vt legitur in c.si ea.xxxiij.q.4.in istis enim & similib.iurib.clarum est,ꝙ dicto solus.vni tantum vr̃ cõpetere. & ista pc̃lo rõne comprobat:quia dici solet,ꝙ vnius ĩclusio aliorum est exclusio.l.cũ prætor.ff.de iud.l.maritus s̃.de,pcu.25.dist.c. qualis. & hoc à fortiori videt dicendum,si addatur dictio solus vel tantũ. vt verba aliquid operent:argu.l si quando.de leg.j.in c.Papa.de priui.in vj.Vn de concludendũ vr̃ ꝙ si cã committat soli Episcopo,ꝙ capl̃m excludatur,& ad hoc bene facit,qd̃ notat Ab.in c.cum apostolica.in fi.de his quæ fi.à præla.vbi dicit,ꝙ si facta sit mentio de Episcopo,in materia indifferenti,de solo Epo intelligitur. Ex quo infert,ꝙ si potestas doctorandi conc'edat Episcopo,ꝙ solus Episcopus poterit creare doctorẽ sine capitulo.qd̃ saltem vr̃ verum, si dicatur de solo Episcopo,prout in q.nostra dicitur.¶Non obs. iura allegata in contrarium. quia loquuntur in materia, in qua certus numerus episcoporum requirebat:& ad exclusionẽ aliorum episcoporũ,dr̃ ꝙ solus Episcopus potest.& tali casu non excludit capitulum:qa de solo episcopo non dicitur absolute,sed respectiuè ad exclusionem aliorum eporum,ſm subiectam materiam, de qua agebatur in d.c.si aũt.xv.qõ.7.secus ergo videtur si ab insolu te cã committat soli Episcopo,qa capl̃m excludit vr̃.per supra dicta.¶Ex quibus õt infertur,ꝙ dictio ista solus,& aliæ dictiones taxatiuæ tantum,& duntaxat,excludant alias personas, & alios casus,ita ꝙ ipsa dispositio,q̃ taxatiuè loquitur,restringatur,& limitetur in eo,qd̃ exprimitur,& vlterius non extendatur comprehendendo alias personas,& alios casus.Bene fateor quod dictiones taxatiuæ non excludunt corrigendo alios casus,& alias persona q̃
a per alia iura includuntur: quia non corrigunt [a] alia iura:vt no.per Barto.in l iij.§.cum Titio.ff de adi.leg.cum si.vt hic Alexan.trad t.
6 & hoc etiam ampliatur,† si verba taxatiuè essent geminata:vt notabiliter voluit Alexand.in consil.130.inc.in causa strazalorum. colum.secunda ver.non ob.lib.4.¶ Sed quantum ad dispositionem.l.quæ loquitur taxatiuè,verum est dicere, quod omnes casus etiam similes excluduntur de proprietate.& vi verborum, licet per alia iura includãtur.¶Et hoc,quod dictum est,intellr̃, nisi ratione

ADDITIO.

a ¶Quia non corrigunt.No.quod dictio taxatiua,nihil operatur quando inducitur legis correctio vide Bal.in l. 1.supra.si aduer.rem iud.per Barto.in expressione certe quantitatis,etiam in prouisione.ff.si cert.peta.l.rogasti.§.si tibi.ff.de int.act.l.ætate. §.si.cum enunt iatiue proferatur.ita Pau.de Ca.in Consi.315.& Alex.in d.§.si tibi & ante pe.de in lit.iuran.

rõne counexitatis esset facta inclusio: quia sicut natura verbi taxatiui est excludere extranea, ita est, etiam puenietes includere. cle. extin. §. cũ autẽ natura. de verb. sig. & facit, quia de connexis idem est iudiciũ. c. translato. de cõst. cũ si. vt dixi ibi. & hoc mõ pt procedere tex. in l. j. § j. ff. si mensos fal. mod. dix. vbi dispositio facta taxatiuè de dolo, non excludit latam culpam, q̃ hẽt connexitatẽ cũ dolo: qa est dolus præsumptus. l. qđ Nerua. ff. depo. Vel dici põt, q̃ ille tex. procedit ex quo iurisc. ibi vlterius procedit, ita disponendo.

7 ¶ † Vltimò in natura fauorabili, dispositio facta cum dictione taxatiua, extenditur ad similes casus: vt per gl. & Bar. in l. illud. s. de sacros. ecc. & idẽ Bar. in l. serui nomine. ff. de vsuc. in l. si constante. in ix. q. primæ partis prin. ff. sol. ma. ¶ Sed tñ non videtur hoc verũ: quia ẽt in materia fauorabili dispositio, q̃ loquit taxatiuè, non vr̃. q̃ ipsa extendatur: qa esset ꝯ mentem disponentis, sed extensio vr̃. fieri p alia iura, nisi esset materia ꝯnexa. vt s. dictũ est.

8 ¶ † Tertiò no. q̃ rupto testõ per ꝯtabulas, ꝯseruant legata liberis & parentib. & hoc sm Ful. in prin. hic intelligit in liberis emancipatis. Secus in filiis in potestate pteritis: qa ipsi non tenent pstare legata aliquib. psonis: vt probatur in l. is, qui in ptãte. in prin. de leg. præst. & rõ diuersitatis vr̃: quia ptor concedendo bo. pos. ꝯtab. per quã testamẽtum expugnabatur, faciebat iniuriã legatariis: qa rupto testõ, legata corruebant. l. eam quã. de fideic. j. l. si nemo. ff. de testa. tut. ideo prætor ex æquitate voluit quibusdam psonis legata conseruare, vt d. l. j. de lega. præstan. quæ quidẽ rõ cessat in filio in ptãte ptérito cui ptor concedendo bo. pos. ꝯta. nullã facit iniuriã legatariis: quia legata erã oĩno nulla, ex dispõne iuris ciui. & sic alia via deficiebãt quã ex prouisione prætoris: ideo à filio in ptãte ꝯtabulante, legata non debentur. & ita debet Pau. de Ca. Ale. & Mod. ¶ In quo aduertendum est. & cõsiderandũ q̃ attenta illa iniuria, quam facit ptor legatariis rumpendo testm̃ per ꝯta. omnia legata, ẽt extraneis relicta debuissent conseruari, ex quo omnib. erit facta iniuria. ¶ Sed dicendũ est, q̃ hoc totum pendet à prætore: qa sm regulam, oĩa legata corruebant: & prętor voluit solum conseruare legata solis parentib. & liberis, & non fratrib. ratione maioris cõiunctionis. & potuit ptor moueri: quia cum prætor liberis emancipatis præteritis concesserit bonor. poss. ꝯta. ratione sanguinis ꝯ rigorem iuris ciuilis voluit ẽt fauorem facere liberis & parentib. in conseruãdo eis legata, ne detegeret vnum altare. & aliud cooperiret. vt dicit Fulg. hic. ¶ Secundò attenta dicta ratione iniuriæ, hodie, quia etiã filius emancipatus vocatur à iure ciuili. l. meminimus. j. de leg. hæ. prætor nullam facit iniuriam: deberet cessare dispositio huius legis, & tituli, de leg. præst. & sicut olim non habebat locum in filio in potestate præterito, ita nec etiam hodie in emancipato. Tertiò circa dispositionem dictæ legis, is qui in potestate, considerandum est, q̃ illa decisio videtur bene procedere, si filius in potestate vteretur remedio iuris ciui. & veniret per ius dicendi nullum: sed ex quo venit p contratab. deberet vti tali beneficio, vt à prætore ordinatum fuit videlicet pręstando legata coniunctis personis: arg. capituli dilecto. & quod ibi Abb. de appel. & ita dicendum fuisset, nisi prætor vlterius declarando processisset in d. l. is, qui in potestate. Et ex eo quod dictum est de iniuria, quam facit prætor legatariis rũpendo testamentum per contrata. infert Iaso. q̃ idem videtur dicẽdum in filio emancipato exhæredato, qui non erat cognitus de iure ciuili, sed habilitatus à prætore, qui concedit sibi bo. pos. causa litis agnoscendæ. l. Pap. §. j. cum gl. ff. de inof. test. ergo, pariter isto casu prætor videtur facere iniuriam legatariis: & attenta tali ratione, legata debent conseruari & hoc comprobatur: quia facilius debent legata conseruari in exhæredato, qui venit contra voluntatẽ testatoris expressam, q̃ in præterito, qui venit ꝯ tacitam, & sm hãc ꝯclusionem tex. in l. Papin. § fi. ff. de inoffi. test. ibi, rupto testamento per querelam omnia legata corruunt, intelligitur in filio in potestate. & ita etiam loquitur: secus est in emancipato exhæredato per s. dicta. ¶ Sed breuiter ista conclusio non videtur vera: quia prętor non prouidet exhæredatis: quia sufficit illis querela, vt dicitur in l. non putauit. in prin. ff. de contratab. & de habentibus querelam prætor nullam rationem habere voluit, in l. si post mortem. § pe. ff. de contratab. Solum enim legata conseruantur, rupto testamento per ꝯtab. l. in prin. de lega. præst. quæ non conseruãtur in exhæredatis, quib. non datur bo. pos. contratab. Conseruatio enim legatorum venit correspectiuè ad bo. pos. contratab. ex quo ergo illa exhæredatio non competit legata non conseruantur. arg. l. primæ ff. de legit. tut. ¶ Non obst. q̃ dicitur de iniuria, quam facit prætor concedendo exhæreditatis bon. pos. gratia litis agnoscendæ: quia à tali iniuria argui non potest. hoc patet, quia fratribus, & sororibus & omnibus extraneis iniuria fit: & tamen legata non conseruantur. l. iij. §. liberis. de lega. præstan. & quia illa bonor. possess. litis agnoscendę non tribuit ius: vt per glo. & Doc. in l. fina. infra vnde leg. & illa non rumpit testamentum, sed querela, quod est remedium iuris ciuilis, vt no. Cyn. hic in 3. opp. ¶ Non obst. q̃ facilius in exhæredato legata debent pp ꝯseruari, expressam voluntatẽ testaris: quia talis voluntas nõ attendit: nã qñ testm̃ rumpitur per querelã, nõ credit testatorem habuisse testamenti factionẽ ideo legata non debent, vt expressè dicit tex. in l. qui repudiantis. §. fin. ff. de inoffi. test. & istam drĩam inter bo. poss. contrata. & querelam, tradunt Imol. & Alex. in l. ex duob. §. si ff. de vul. & pup. post gl. ibi, quę alias drĩas ponit. Et pro tali differentia etiam facit, quia in exhæredatione, quæ apparet iniusta, testator eam faciendo magis delinquit, quam in præteritione, quæ in omittendo consistit. arg. gl. in l. si mora. ff. so. ma. Et licet tex. in d. l. Papi. §. pe. videatur loqui in suo, illud videtur ex natura tituli, qui de filiis exhæredatis in potestate loquitur: quia emancipati de iure ciuili non erant cogniti. Idem tñ est in emancipato exhæredato: quia sm regulam, rupto testõ oĩa corruũt: & non reperitur tali casu à prætore dispensatum: ideo à regula non est recedendum. ¶ In gl. j. in ver. liberi. ibi. s. præteriti, secundum gl. & bene. ¶ Secundò tex. intelligitur de emancipatis, vt dictum fuit in no.

9 ¶ † Tertiò intelligitur de liberis naturalibus, & legitimis: secus in naturalibus tm̃, quib. non datur ꝯtabulas: quia ꝯ voluntatẽ patris non admittuntur. gl. no. in l. j. in prin. in versic. naturales. ff. de ꝯtab. quam Bar. ibi sequitur. & Bal. allegat illam pro singulari in l. j. j. quo. bono. cum si. vt tradit Ale. in consi. 74. viso processu, circa fi. lib. ij. & idem And. Sic. in consi. 58. lib. ij. & in cõsi. 58. in fi. lib. iiij. vbi ad hoc allegat similem gl. quæ idem dicit, insti. de inoffi. test. in §. tam aũt. in ver. naturales. ¶ Et gl. prædicta limitatur procedere in eo, qui fit naturalis non legitimatus: secus est

a in legitimato: a quia præteritus habet ius contratabulandi: vt not. Ro. in consi. 33. licet naturalis, & idem And. Sic. in consi. 58. & 49.

10 s. alleg. Et ad hoc benè facit, † quia legitimatus rumpit testm̃ ad similitudinem posthumi: vt concludit An. de Bu. in c. per venerabilem. char. vlt. versi. alius est effectus qui filii sint legit. cum si. vt tradit Alex. in rub. ff. de lib. & posth. & talis legitimatus, etiam excludit fœminas, stante statuto q̃ stantib. masculis fœminæ non succedant: sm Bal. in l. cum acutissimi. col. j. in l. eam quam. col. vj. versic. item fuit quæsitum. j. de fideic. In hoc tamen aliter voluit Ant. in d. c. per venerabilem. cuius opi. verior videtur, vt dixi in consi. 52. Et quod dictum est de legitimis intelligitur de legitimis simpliciter ita q̃ si verè legitimus: secus si est cum eo dispensatum, vt succedat in eo, qđ patri videbitur, vt not. declarat Pau. de Cast. in l. j. s. de iur. au. anu. in l. pactum, quod dotali. in fin. j. de coll. cum si. vt tradit ibi Ale. & idem Ale. in consi 25. circa prin. in lib. j. & in consi. 30. iuxta ea. lib. iiij. cum sim ¶ Secundò glo. in d. l. j. de ꝯtab. locum

11 habet in testõ patris: secus † est in testamento matris cui cum etiã filius spurius succedit: At no. Bar. in l. j ff. de contratab. facit text. in §. vulgò quæsitum. insti. de succ. cogn in §. nouissime insti. ad Orfi. & ideo præteritus rumpit testm̃, vt per glo. in l. si qua illustris. j. ad Orfi. in gl. fi. quam Sal. & doc. ibi sequuntur, & probatur in l. si suspecta §. i. de inof. test. vbi filio spurio datur querela in testõ matris, & ista ꝯclu. sanè intelligitur, qñ sit spurius ex coitu non punibili: aliàs secus, no. distinguit Bar. in l. fi. col. j. versi. quæro, an succedat. ff. de his, qui. vt indi. cum sim. Ale. tradit in consi. 174. super co. lib. v. & Io. de Ana. in consi 95. & nouissimè Barth. Soci. in consi. 148. & memini iam. & no. per gl. & Doct. in d. l. si qua illustris. ¶ Tertiò ẽt gl. in d. l. j. potest limitari respectu alimentorum, in quib. pater naturalis tenetur. aut licet pater. s. de nat. lib. immo etiam spuriis debentur alimenta de ęquitate canonica. c. cum haberet. de eo, qui du. in ma. & illa æquitas attendit, etiam de iure ciuili vt not. in d. c. cum haberet. cum si. vt dixi in c. clerici. de iudi. & ideo ꝯ voluntatẽ patris peti. põt. ¶ Vltimo tex. hic intelligitur de lib. capacib. qui nõ est. §. vbicunque. ff. de bo. pos. quod declaratur per Bart. ibi. ¶ In gl. in versi. & liberis. in prin. ibi, & quibusdam aliis personis, videlicet vxori, & nurui, de quib. dicitur in l. j. ff. de leg. præst. de quo dictum fuit in no. Non omitto tñ q̃ etiam vr̃, q̃ tex. saluari põt absque alia suppletione, vt pręcisè solis parentib. & liberis legata præstentur: quia vxor, & nurus, non vñr similes personę, cùm illis debeantur legata effectualiter, sed debitum dotis consequit. hoc patet, quia si dos verè non debetur, legatum nomine dotis non conseruat. l. is, qui in potestate. §. ei qui. & l. virilis. §. si quis vxori. in princ. de le. pst. & io dicit tex. in d. l. virilis. § pe. qui inci. cum aũt, q̃ mulier ad æs alienũ admittit. & ita dicit Ias. hic, & refert q̃ idem sentit. Fulg. hic. sed aduertendũ est: quia ista fuit opi. Are. hic, quę non est vera, statim dicam. & Ful. hic non loquit, vt ipse refert. Nam formaliter inquit, q̃ in legato facto vxoribus, & nuribus, de quibus in d. l. j. de leg. præst. non est merè legatum, sed erat mixtum legatum, & debitum, & bene dicit: quia probatur in d. l. virilis. §. fi. & l. seq. vbi dicitur, q̃ si dos sit in rebus, vel in quantitate relicta, vel eꝯ, debetur etiam si plus sit in legato. Cùm ergo sit casus mixtus, non potest dici, q̃ petat simpliciter vt æs alienum & cùm in d. l. j. de leg. pręst. cõseruantur legata vxori, & nuri ex causa dotis, sicut cõseruantur liberis

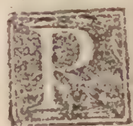
ADDITIO.

a ¶ Legitimato. Sed in regno Franciæ, idem esset in legitimato, quia solet poni clausula absque præiudicio, dummodo de consensu, & sunt potius dispensationes.

beris & parentib.casus similes isti vñr, ex quo æquiparati sunt à p̄-
tore,ꝙ non videtur absolutè, ꝙ legatum dotis petaẗ vt ęs alienũ,
ex quo casus est mixtus, vt Ful.dicit, & probatur in d.l.virilis.§.fi.
cum l.seq.& in d.§.pe.dicitur,de ære alieno:quia non est simplici-
ter legatum : vt dictum est: & ideo recedendum ab his, quæ dicta
sunt in no.¶ Ad declarationem huius text.notandum est,quod le
gata relicta liberis,& parentibus conseruantur, vt hic dicitur: hoc
intelligitur quando aliàs valebant, secus si nulla fuissent. l. sed & si
mortis.§.fi.de leg.præst.facit tex.in l.iiij.§.condemnatum.ff. de re.
iu.l.non putauit.§.non quæuis ff.de contratab.cum si. & per hoc
respondetur ad tex.de quo gl.in l.fi.opponit,& soluit:quia legatũ
12 ibi erat nullum:vt no.in d.l.quidam.j̄.de fideic.¶†Secundò con-
seruantur legata,si relicta sint ipsis liberis & parentibus.secus si co
rum seruis:vt est tex.not.in l.sed & si mortis.§.hoc solum.ff. de le.
præst.vbi dicitur,ꝙ non attenditur cui quæritur, sed cui honor ha
bitus est,qđ notandum est ad illud,qđ statim dicam.¶Tertiò cõ-
seruantur legata liberis, & parentibus,quando sunt penes eos re-
mansura:secus si grauati sint aliis restituere:quia tunc non conser
uantur,ex quo illis emolumentum non debetur : vt est text.in d.l.
sed & si mortis.§.sed & si quis. & hoc videtur procedere quando
restitutio debet fieri statim,aliàs secus videtur attẽta ratione quæ
in d.§.allegatur.Econtra verò si legatum factum sit extraneo , &
restituendum sit parentib & liberis conseruatur tale legatum, cu-
ius emolumentum eis acquiritur.vt tex.dicit in d.l.sed & si mor-
tis.in versi.sed & si proponas.& sic non consideratur persona,cui
legatum immediatè relinquitur; sed illa cui debet restitutio fieri.
& istum tex.allegat Alex.in pulchra.q in l.Marcellus. colum .ter-
tia versic.item iuxta.ff.ad Treb.& ad idem facit text.in l.cogi.§.hi
qui insolidum.ff.ad Treb.Non huic conclusioni obstat,qđ s̄.dictũ
est de seruo,cuius legatum non conseruatur,licet domino,qui sit
de liberis & parentib.acquiratur,quia illud habet locum in acqui-
sitione,quæ fit mediante dispositione legis: secus si ex dispositio-
ne hominis,prout loquitur tex.in d.versi.sed & si proponas. & ita
no.distinguit Bar.in d.l.sed & si mortis.§. hoc solum, vbi infert ad
not.q.& illam doctr.Bar.declarat Aret.in l.Gallus.§.quid si is.ff.de
li.& posthum.colum.secunda. & idem Aret. in l. j.in princip. col-
iii.de verb.oblig.¶Quartò non conseruantur legata relicta con-
tratabulanti.vt est tex.no.in l.filium.§.omnib.ff. de le.præst. & idẽ
est,si præteritus,cui factum sit legatum patiatur alium ex eius per-
sona contratabulare,vt Alex.tradit in l.ita tamen.§.qui rogatus.
ff.ad Treb.vbi videndum est.¶Quintò conseruantur legata con-
iunctis personis,dummodo relictum alicui ex coniunctis personis
non excedat illud,qđ habebit emancipatus, qui contratabulauit:
vt est tex.sing.in l Saluius.ff de legat.pręst. Sed dubitatur an illa.l.
hodie correcta sit.& Doct.*communiter* tenent, quòd sic:vt Ale.hic
concludit post alios,quos ipse refert.Ias.hic arguit contrarium:&
ita tenet,quia auth.ex causa,loquitur generaliter,vnde s̄m eum,li-
mitari & declarari debet, secundum ęquitatem.d.l. Saluius. iuxta
gl.no.in l.sciendum.ff.qui satisd.cog.& in auth. offeratur.s̄. de lit.
conte.cum si.¶Sed ad hoc bñ respondetur , ꝙ illa regula non ha-
bet locum,quando apparet de mente legis nouæ, ꝙ velit corrige-
re in materia, de qua quæritur, quia tunc licet verba legis nouæ ge
neralia sint, tñ corrigunt legem antiquam specialiter loquentem,
vt voluit Imol.in l.si vero.§.de viro.in vj.col.ff. sol.ma.all.not.per
gl.fi in c.contra Christianos.de hęre.in vj. & sequitur Alex.in d.l.
sciendum.& ita videtur dicendum in casu dictæ auth.ex causa. dũ
ibi vniuersaliter dicitur,ꝙ cætera firma manent.Nam illa dictio,cę
tera vniuersalis est.l.cęterorum.de ver.sig.l.cũ optio ff. de optio.
lega.Ergo videtur cõstare de mente legis,ꝙ velit corrigere,ex quo
voluit,ꝙ omnia firma remaneant.& in simili casu tradit Ale. in ɔs.
112 super eo.col.pe.lib.iiij.¶Sextò,& vltimò,conseruantur lega-
ta liberis & parentib.non aũt fratribus,& sororib. vt est tex.no.in
l.iij.§.liberis.ff.de le.prętan. Et illum text.induxi Papię in publica
disputatione magnifici do.Ioannis Ignei,Regii Senatoris inferen-
13 do,† quòd legata, quę conseruantur .per authen. ex causa. infra
de liber.præt.non debent conseruari in testamento fratris institu-
ta turpi persona,iuxta.l.fratres.suprà de inoffic.test. quia illa auth.
videtur loqui in test.parentibus & liberorum,vnde non debet tra-
hi ad testamentum fratris.d.l.iij.§.liberis.& dixi quòd ad istud pro
positum ille text.non erat allegatus, & ita verum est. Fuit respon-
sum,ꝙ immo ille tex.allegatur à glo. & Doct. in variis locis. ¶Sed
hoc nihil facit,quia non allegatur,neque inducitur ad istud propo
situm auth.ex causa.de qua agebatur.& ad illum text. fuit respon-
sum,ꝙ erat eadem necessitas in fratrib. quæ erat in filiis, instituta
turpi persona,si præteritus sit frater,turpi persona instituta,rum-
pitur,vel annullatur testamentum.§. primum itaque in auth. de
hęr.& fal.cum si.Sed hoc parum facit, vt tunc dictum fuit,quia li-
cet frater ęquiparetur filiis,instituta turpi persona,quãtum ad im-
pugnationem testamenti hoc tamen reperitur, quantum ad con
seruationem legatorum, de qua agitur in Authen. ex causa. cuius
dispositio est fauorabilis,considerata principali intentione,vt vo-
luntas testõris ɔseruet̃ Vñ fauor qui liberis,& parentib præstatur,
nõ vr̃ hr̃e locũ in fratrib.d.l.3 §.liberis.qui loqũt in teris de ɔser-
uatione legatorũ.Et per hoc ẽt tollit̃ vna rõ Doct.in d.l.fratres.dũ
arguũt,ꝙ si ɔseruantur legata in præiudiciũ filiorum,à fortiori de-
bent ɔseruari in p̄iudiciũ fratrũ:qa non dẽnt esse filii deterioris cõ
dõnis,q̃ sint fratres:qa rõ ista ꝓcederet si dispõ auth.ex cã esset fa-
cta in odiũ.Sed hoc nõ vr̃ verũ:quia rõ principalis, q̃ attendit̃ .l.si
quis nec cãm.ff.si cer.pet.fuit,ɔseruare voluntatẽ testatoris, & de
isto fauore,qui conceditur liberis, & parentib. nõ bene infert̃ ad
fratres.d.l. 3.§.liberis.& licet iste fauor resultet in præiudiciũ hr̃dis,
hoc nõ dẽt attẽdi quia venit in ɔñam:& arguere ad isto p̄iudicio
qđ in ɔñam venit, vt Doc.arguũt.in d.l.si fratres.& præsertim Mo
der.argm̃ non valet.ita efficaciter stringit argm̃,qđ feci in dicta dis
putatione,si rectè intelligat̃.Ista,dixi:quia argumenta mea in dispu
tatione impressa non bene referuntur.nec illis etiam cum longo
temporis interuallo datum fuit bonum responsum. Alia non re-
fero,quia à præsenti proposito omnino aliena sunt.Phil.Dec.Val.

LEX II. Lectura I.

1 *Posthumus,dicitur pluribus modis.*
2 *Posthumus proprie dicitur natus post mortem patris,nu.16.*
3 *Testamentum non rumpitur ante natiuitatem posthumi præteriti.*
4 *Testamentum rumpitur natiuitatem posthumi.*
5 *Præteritus dicitur,qui non est institutus,nec exhæredatus.*
6 *Institutus ex persona præteriti,an habeat immediate facultatem contratabu landi,ipso preterito tacente.*
7 *Exhæredatio si est nulla,impeditur exhęredatus petere contratabulas.*
8 *Instrumentis mulierum non datur contratabulas.*
9 *Testamentum in quo filius in potestate est pręteritus,est nullum,licet filius præteritus nihil dicat.*
10 *Principalius semper est in consideratione.*
11 *Testamentum an sit nullum de iure pretorio,in quo filius in potestate sit præteritus.*
12 *Testamentum si est nullum,qũo datur contratabulas,quæ datur ad rumpendum.*
13 *Bonorum possessio contratabulas non impedit aditionem hæreditatis.*
14 *Hæres scriptus in testamento,potest adire de iure ciuili, & tamen non potest. petere bon.pos.secundum tab.*
15 *Bo.pos.quæ datur patrono,quo differat ab illa quę datur filiis.& nu.17.*
18 *Donatio facta à patre, an reuocetur per legitimationem postea factam ab ipso patre.*
19 *Testamentum,an rumpitur per legitimationem postea factum.*

Osthumo. ¶Sũmatur,vt p Bar.& Doc.hic.¶Et
qa lex ista loquit̃ de posthumo,† Præ-
1 mittendũ est,ꝙ plurib.modis posthumus dicitur:vt p
gl.in rub.j̄.de post.hær.insti.& latè tractauit Ale.ĩ rub.
ff.de lib.& post.Proprie tamẽ pohumus dr̃,q nascit̃ post mortem
pr̃i.l.3.§.j.& ibi gl.& Bar.de iniur.ru.cum si.vt Ale.scribit in rub.p̄-
all.& idem Ale.sequit̃ in consi.103.circa primam dubit.co.7.in 3.
lib.Sed tñ in contrarium facit tex.in l.si quis ita.§.fi.ff.de testa.tut.
vbi si testator dedit tutorem posthumis,etiam vr̃ datus illi,qui vi-
uo testõre nascuntur.& ideo per illum tex. Ale.in d.rub.de libe.&
posth.concludit,ꝙ quãtum ad interpretationem iuris,etiam post-
humus propriè dicatur,qui nascitur post testamentum in vita te
stõris.Et licet ab illa opi.videat̃ Ale.recedere,ista videtur vera con-
cl'o:quia quo ad effectũ iuris,parificantur ista duo,qđ posthumus
nascatur post mortem,vel in vita testatoris.d.l.si quis ita.§.fin.vbi
tex loquitur in datione tutoris:& idem est in institutione facta de
posthumo:vt est tex.in l.commodissimè.ff.de lib.& posth.Et ideo
dispositio facta de posthumo ẽt in materia stricta,vr̃ comprehẽ-
dere posthumum, qui nascitur in vita testatoris:quia ista est in-
terpretatio passiua,quæ ẽt in materia stricta recipitur.l j.§ lex Fal.
ad l.Fal.& ad hoc vr̃ tex.in l 3.§.nominatim.ver.sed & si dixerit.de
iniu.rup.tes.vbi si sit posthumus exhæredatus,etiam exhæredatus
intelligitur,si nascatur in vita testatoris.Barth.Soc.in rub.de libe.&
posth.respondet ad illũ tex.ꝙ illud sit fauore testamenti,nec testa
mentum rumpatur,sicut etiam dispositio facta in casib.simplicib.
traditur ad casum mixtum in materia odiosa exhęredationis, ne
rumpatur testm̃.l.si ita facta.ff de inu.ru.test. Opponitur tñ ɔ̄ hoc
de l.cum quidam.de lib.& post.vbi lex supplet institutionem vt va
leat testm̃ . & non supplet exhæredationẽ.& ista dicta formaliter
transcribit Ias.& mutat in l.Gallus.in prin.de li.& posth.Solum p
2 cõi opi.† quod proprie posthumus dicatur post mortem patris,al
le.tex.quem dicit formalem,in l nomen filiarum.in prin.ff.de ver.
sig.vbi dicitur,qđ nomen posthumæ non cadit in iam nata.Sed il-
le tex.nihil facit ad propositum:quia loquitur de illa,quæ erat na-
ta tempore dispositionis factæ de posthumo:quo casu clarum,&
indubitatum est,quod non comprehenditur.nos loquimur de il-
la,quæ erat tempore dispositionis in vtero,quæ si postea nascatur
post mortem,vel in ita disponentis,bene comprehenditur per s̄.
dicta.Et non placet responsio q̃ datur per Soc.ad d.l.3.§ nomina-
tim qđ illud sit fauore testĩ,sicut ẽt hr̃ in d.l.si ita facta.qa hodie est

contra tex.in l.ij.ff.de lib.& poſth.vbi dr̄,ꝙ ſi facta ſit exhæredatio
de filio,ſimpl'r,ſi plures filii ſint,benigna interpretatione,nullus ex
hæredatus videtur:& ſic ibi benigna dicitur interpretatio in fauo-
rem filiorum,licet teſtamentũ annullet̄.Ex quo dat̄ intelligi, ꝙ nõ
ꝯſideratur fauor ꝯſeruandi teſtm̄ in præiudiciũ filiorũ. & ad hoc
ēt facit tex.in l.cũ quidam.Et tex.in d.l.ſi ita facta.habet aliũ intel-
lectũ:quia ibi erat facta prouiſio in vtroque ſimplici:vnde de pro
prietate verborũ compreheditur.caſus mixtus:vt no.in l.ij.in prī.
ff.de verb.ob.& tex.in d.l.3.§.nominatim.ver.ſed & ſi dixerit. nõ
procedit fauore teſtamẽti ꝯſeruandi,vt dixi, ſed propter æquipa-
rationẽ factã in tali materia.¶Lex iſta ſummat̄,& diuidit̄ per doc.
hic.¶In tex.ibi,petita,dñt Mod.hoc eſſe ex contingentia facti: qa
idem eſſet,ſi petita non fuiſſet.qa ſatis eſt,ꝙ peti poſſit,& impedit̄
ſm tab.l.ij.§.expectandi.ff.de ſecũ.ta.¶Sed tñ conſiderandũ eſt ꝙ
vr̄ differentia,an petita ſit,vel nõ:quia primo caſu, qñ eſt petita,
nullo modo põt hr̄e locum ſm tab.ſed quando petita nõ fuit,ſub-
eſt ſpes,ꝙ ſm tab.poſſit hr̄e locum,ſi ille,cui dat̄ ꝯtab. excludatur
tpe,vel renuntiatione.d.l.ij.§ expectandi.de ſec.tab.¶Poſtremò
3 no.ibi,poſthumo nato,à ꝯtrio ſenſu,† ꝙ ante natiuitatem poſthu
im p̄teriti teſtm̄ non rumpitur.ad idẽ text.in §.poſthumi. inſti.de
exhæ.li.& in l.3.§.ex his apparet.ff.de iniu.rup. Et rõ vr̄, qa anteq̃
naſcat̄,nõ dr̄ eſſe in poteſtate l.fi.ff.de colla.bo. ergo non eſt ſuus.
& ita arguit tex.in l.lege Cornelia.ff.de teſt.in §. emancipati.inſti.
de hære.q̄ ab inte.defe.vnde cum non ſit ſuus non rũpit teſtamen
tum anteq̃ naſcat̄.& iſtã rõnẽ alle.Bal.in l.ſi pater in ix.op.j̃.de in-
ſti.& ſubſt.& ꝙ poſthumus ante natiuitatẽ non ſit ſuus,ꝓbatur in
l.poſthumo.j̃.de coll.vb. dicitur,ꝙ futurus eſt ſuus,ſi viuo patre
naſcatur: ergo ante natiuitatẽ nõ dr̄ ſuus.& ad idem text.in l.j.§.
toties.& §.ſeq.ff.de ven.in poſ.mitt.vbi ſir̄r dr̄,ꝙ eſt futurus ſuus
hæres.& dicta ratio Bal.probari vr̄,ꝑ s̄.dicta.In ꝯtium tñ vr̄ tex.in
§.poſthumi,inſt.de hr̄.q̄ ab ĩte.defe.vbi dicitur,ꝙ poſthumi ſui hę
redes ſunt,,qui ſi nati eſſent viuo patre, in eius poteſtate futuri
eſſent,& hoc rõne ꝯprobatur:qa poſthumus pro nato hr̄, quãdo
de eius ꝯmodo agitur.l.qui in vtero.ff.de ſta. ho.ergo ſuus vdet̄,
ſicut ſi natus eſſet:qa in tali ſuitate.de commodo eius tractat̄. Vñ
videmus,ꝙ poſthumo pupillariter ſubſtitui poteſt.l.2.in prin.ff.
de vulg,& pup,ergo vr̄,ꝙ habeatur pro nato,& ꝙ in ptãte eſſe re-
putetur.Vt iſta iura de quib.dubitãt Mod.hic,reſoluant̄,& lex iſta
declaretur,conſiderandũ eſt,ꝙ in veritate poſthumus nõ eſt ſuus
cum in ueritate non ſit in ptãte,per iura s̄.all.ſed cũ per fictionẽ
iuris inductiuam poſthumus hẽatur pro nato, d.l.qui in vtero.cũ
ſuitas conſiſtat in iure,abſolutè dici poteſt,ꝙ poſthumus vere ſit
ſuus,per ea,quæ notauit Bar.in l.ſi is.q̃ pro empto.ff.de vſucap.
Et ideo bene dr̄ in d.§.poſthumi,ꝙ ſui ſunt,quo ad effectũ iuris,&
attenta tali ſuitatę,ẽt ante natiuitatẽ poſthumi teſtm̄ debuiſſet an-
nullari. Verum,qa fictio fundatur in æquitate.l.denique.ff.ex qub.
cau.maio.talis fictio non facit,ꝙ hẽat̄ ꝓ nato,quo ad hoc vt teſta-
mentũ annulet̄,qa cã teſtamenti fauorabilis eſt,vt ꝯſeruet̄.l.ſi pars.
ff.de inoffi.teſt.c,fi.de re iu.l.vel necare.ff.quẽad.teſt.aper.l.Gallus,
§.ꝙ ſi is vbi Bal.in 3.no.ff.de li.& poſth.& non agit̄ de magno præ
iudicio poſthumi prętcriti,ꝙ ante natiuitatem teſtm̄ annullet,&
eſſet valde durum,ꝙ teſtamentũ redderet̄ nullum ꝑꝑ poſthumũ
qui forte non naſcet̄.& ideo in tali dubio voluit lex eligere, qđ eſt
minus præiudiciale:ar.l.j.ff ſi quis cau.& qđ ibi Pau.de Ca.& in ꝓ-
poſito.facit.tex.in d.l.j.§.toties.ff.de ven,in poſ.mitt.& facit gl.in
4 l.3.§ ex his.ff.de iniu.rup.¶Secũdò no.ꝙ natiuitate poſthumi,rũ
pitur teſtm̄. ad idẽ tex.in l.j.j̃.de poſth.hęr.in l.3.in prin.ff de iniu.
rup.in §.poſthumi quoque.inſti.de ex hæ.lib.Et hoc ampliat̄ pri-
mo,etiam ſi de matris ventre extrahatur.l.qđ dicitur.ff.de liber.&
poſth.Facit quod in no.q.tradit Bal.in l,fi.co.pen.ver.vidi dubita-
ri.j̃.de ſnis & leg. Alex.in d.l.quod dcitur.& in d.l.commodiſſime
in fi.de lib.& poſth.¶Secundò ampliatur,vt etiam haber locũ in
teſtamento matris,vt nouiſſimè tradit Corn.Peruſi.in conſi.234.
placent mihi col.fi.lib.2.¶Prædicta aũt concl.limitat̄ nõ procede-
re,ſi abortus naſcat̄:quia teſtm̄ nõ rumpit̄.l.vxoris abortu j̃.de po
ſthu.hæ.& ratio manifeſta vr̄,qa tali caſu dicitur poſthumus na-
tus,neque naſci.l.qui mortui.de ver.ſig.& idem ſi naſcat̄ in ſexto
a menſe: quia certũ eſt,ꝙ viuere nõ poſſit.l.ſeptimo.ff.de ſta.hom.
ita Pau.de Ca.in d.l.vxoris abortu.col.j.ver.circa legem.& no. Ale
xan.in d.l.qđ dicitur.circa fi.ver.vltimo non omittendo.& tradit
Soc.in conſi.175.in cauſa fratris,in fi.& in l.cũ auus.car.antepe.de
condi.& dem.¶Secundò limitatur,niſi poſthumus.natus ſit viuo
teſtatore,& moriat̄ qa teſtam̄ reconualeſcit.l.poſthumus ĩ prĩ.ff.
de iniu.rup.& ille tex.bene procedit in poſthumo,ꝑut loquit̄: ſe-
cus in filio nato,qui licet moriatur,non reconualeſcit teſtamentũ,
quod à principio fuit nullum .l.ſi filius.qui in poteſtate.ff.de lib.&
poſth.Et ratione diuerſitatis adducunt Cyn.Alb.& Moder.in d.l.
vxoris.ꝙ in poſthumo facilius reconualeſcit,ex eo quod voluit̄ à
principio.& facit glo.no.in l.ſi teſtamentum.ff.de teſt.Sed tamen
iſta ratio nõ videt̄ vera ſimpliciter:quia ſi poſthumus moriat̄ poſt
mortem teſtõris,teſtm̄ non reconualeſcit: vt eſt tex.in d.l.vxoris
abortu.& ibi gl.& doc.& tñ attenta dicta rõne deberet reconuale
ſcere,quia à principio valuit.Vnde eſt dicendũ,ꝙ in caſu.d.l.poſt-
humus.reconualeſcit teſtm̄ non tm̄ ex eo, ꝙ à principio validum
fuit,ſed etiam ex eo,ꝙ mortuus poſthumus ſit viuo teſtatore,qui
de nouo poteſt facere teſtm̄.Et ad hoc bene facit, quia ſi teſtator
viueret,& eſſet in tali ſtatu,ꝙ non poſſet teſtari,teſtm̄ non recon-
ualeſcit,vt eſt caſus ſing.in l.qui vxorem.ff.de iniu.ru. vbi Bald.&
illum tex.allegat pro ſingulari Ro.in ſin.110.tu. habes. Et hac ra-
tione dubitat Ful.in d.l.vxoris abortu.an tex.in d.l.poſthumus.ha
beret locum,qñ moritur poſthumus viuente teſtatore,quia eſt ef-
fectus furioſus,& vr̄ dicendum ꝙ non,per s̄.dicta.Tertiò text.in-
telligitur in vero poſthumo.Secus eſt in eo, qui poſt teſtm̄ arro-
gatur,qui licet poſthumus dicat̄,vt per gl.j̃.in rub. de poſth.hęre.
non tñ rumpit teſtm̄ iure prætor.l. non putauit,§. ſi quis emanci-
patum.cũ gl.ff.eo.tit.& ita Iaſ.hic, & refert Ange. qui in lib.meo
hoc non dicit.¶Sed non vr̄ verum,quia in ꝯrium facit tex.inſt.qui
mo.teſt.infir.in prin.vbi dr̄,ꝙ per arrogationẽ filii,rumpitur teſta
mentum quaſi agnatione ſui hæredis.Sicut ergo in ſuo hærede p̄-
terito teſtm̄ eſt nullũ omni iure,vt s̄. videbimus, idem vr̄ in tali fi-
lio arrogato: & ideo non vr̄ procedere talis dr̄ia inter verum,&
poſthumũ,& arrogatũ.¶Non ob.gl.in d.§.ſi quis emancipatũ, in
ver.iura naturalia: quia illa non facit dr̄iam inter poſthumũ verũ,
& filium arrogatũ, ſed vr̄ iſtos caſus æquiparare. dum pro dicto
ſuo allegat text.nr̄m hic, & gl.ibi loquit̄ ſm vnam opi. quæ habet
generaliter,ꝙ valet teſtm̄ de iure prætor. qñ dat̄ ꝯta,& gl.illa pari-
ter voluit,ꝙ in caſu huius l.poſthumo.quam allegat,valeat teſtm̄
5 de iure p̄to.quia dat̄ ꝯta.de cuius veritate.j̃. videbimus.¶†Tertiò
no.ꝙ p̄teritus dr̄,qui non eſt inſtitutus, neque exhæredatus. & ita
dñt Ful.Pau.de Caſt. Ale,& Mod. Text.tñ de præterito nihil dicit,
ſed vr̄ probari hoc modo: quia non fuit inſtitutus, neque exhęre-
datus,dicitur hic ꝙ habet ꝯtab. quę datur à prętore prętcritis.§.
emancipatos.& §.mater.inſti.de exhære.lib,& hoc ẽt bene probat̄
in §.poſthumi quoq;.inſti. de exhę.lib. vbi tex.appellat poſthumũ
præteritum:qui non ſic fuit inſtitutus, nec exhęredatus, & idem
colligitur.inſti.eo.& de exhę libe.in prin.& ad idem text.in l.inter
cętera.ff.de li.& poſth,& ad literam eſt tex.in §.eadem.inſt.de hęr.
quę ab inte.defe.ibi prętcritis.Tex.exponit.i. neque inſtitutis, ne-
que exhæredatis.& not.per glo.in ver.præterierint.inſt.de exhær.
lib.in prin.allegatur etiam tex.in l.quidam.j̃.de fideic. & in l.ita tñ.
§.qui rogatus.ff.ad Treb.quę duo iura hoc non probant. Et vlte-
rius conſiderandum eſt, quia iſta concluſio non vr̄ vera abſolutè,
prout doc.dicunt:quia allegata loquuntur in caſu particulari,vide
licet in filio qui pro forma debet inſtitui,vel exhęredari.inſt.de ex
hær.lib,in prin.l,inter cætera.ff.de lib.& poſthu. & ſi iſta forma nõ
ſeruetur;dicitur prętcritus,dato ꝙ etiam ſibi aliqđ legatum eſſet
relictum;nam reſpectu formę,quæ ſeruata non fuit,dicitur pręte
ritus,& eſt præteritus ſm, quid, reſpectu formæ, quæ ſeruata non
fuit:ſed abſolutè non dicitur præteritus, ſi fiat ſibi legatum:quia p̄
teritus propriè dicitur, qñ nil fuit ſibi relictum. Ita probat̄ in d.l.
quidam.j̃.de fideic.ibi,cum præterierit nihil ei penitus relicto. Nã
præteritio arguit ſilentium.§.mater. inſti.de exhęr.lib. ibi, ſilentiũ
matris.Et hoc idem bene probatur in l. oĩmodo.s̄.de inoffic.teſt.
vbi in prin.dicitur,ſi aliquam mentionẽ fecerint,& aliquid derelin
querint.Deinde aduerſatiuè dicitur, ſi verò prętcrierit, vt ergo
aduerſetur pręcedentib.vr̄. ꝙ non dicatur præteritus ille, cui ali-
quid relinquitur. Ad idem tex.inſti.de exhær. lib.in §.poſthumi.in
ver.ſed fœminini quidem ibi,aliquid eis legaretur,nec viderentur
præteritæ per obliuionem. ergo ille, cui aliquid relinquitur, non
dicitur præteritus.& ideo dicit gl.in l.iij.j̃.de lib.præt. ꝙ præterire
eſt nullam mentionẽ facere.& iſtud eſt verum propriè, & ſtrictè
ſm etymologiam vocabuli.& in filio, qui dicitur præteritus, licet
legatũ ei factũ ſit,non dr̄ ꝓpriè abſolutè, & ſimpl'r præteritus, ſed
ſm quid,videlicet reſpectu inſtitutionis, uel exhr̄datiõis quæ in eo
requiritur.& ita dicendum videtur.¶In glo.j̃.in fi.gl.concludit, ꝙ
inſtitutus ex perſona præteriti, poteſt petere cõtrab. per text.in l.
ſi poſt mortẽ.§.fi.ff.de ꝯtab.qui tñ de inſtituto nihil dicit.gl.ibi hoc
tenet,& probat̄ in l.iij.§.ſi quis ex liberis.& in l.ſi in adoptionem.
6 ff.de ꝯta.& de hoc non eſt dubitandum.¶†Sed magna dubitatio
eſt,an inſtitutus ex perſona præteriti, immediatè habeat facultatẽ
contratabulandi, ipſo præterito tacente. Allexand. varias opini.
refert,& finaliter concludit, quòd inſtitutus à ſeipſo contratabu-
lare poſſit,per text.in d.l. ſi poſt mortem. §. final. ibi, non expe-
ctant vt præteriti bonorum poſſeſ.accipiant. Ad idem all.tex. in l.
illud.§.fi.ff.de contratab. vbi inſtitutus ex perſona præteriti poſt-
humi

ADDITIO.

a ¶Sexto menſe.Idem Lancel.Dec.huius Decii frater maior, in l.quod dicitur.ff.de lib.& poſth.fortius idem ſentit Mat.affl.deciſ.Neapo.236.de nato in menſe octauo. Sed ſi hæ opiniones eſſent veræ,idem multo magis eſſet dicendum reſpectu ſucceſſionis ab inteſtato,ſed valde periculoſæ ſunt.& contra text,in l.pen.infra de poſthæręinſti.ibi,hoc tantummodo requirendo ſi viuus.

humi nondū nati,ↄtabulare potest:ergo patet,ꝙ institutus nō ex
pectat ꝑteritum. Et ad idem alle.tex.in l.nonnunquam.ff. de lega.
pstā.vbi præteritus dimisit bo.poss.contratab. & institutus acce-
pit.Facit ēt,secundū eum tex.in l.j.in fi.ff.si tab. test. nul. exta. vbi
si præteritus sit filius in ptāte,emācipatus exhæredatus beneficio
præteriti admittitur ad bo.poss.vnde liberi ab intestato. & idem
casus habetur in l.fi.ff.de lib.& posth.facit tex.ī l.si duo.de leg. pst.
vbi si filius in potestate præteritus sit, & emancipatus institutus,
apparet commissum edictum esse per eum, qui in potestate est.
¶Non ob.prædictæ conclusioni,ꝙ si ꝑteritus à bonis paternis se
abstinuit,ꝙ testamentum conseruatur.l.filio præterito.ff.de iniu.
rup.quia respondet Alex.post Bar.quem refert,ꝙ illud verum sit
respectu legatorum,quæ conseruantur pp voluntatem præteriti:
sed propter hoc non impeditur institutus ex persona præteriti ↄ
tabulare,vt consequatur portionem virilem hæreditatis,licet prę
teritus contrata.non petierit.& ita in effectu residet Alex.poste-
riores nihil scribunt.Sed aduertendum est,quia ista differētia,quę
fit inter institutionem,seu portionem hæreditatis,& legata, vide
tur dubitabilis:quia iura generaliter loquuntur.Nam tex.in d.l. fi-
lio præterito generaliter dicit,ꝙ filio abstinente voluntas testato
ris ex bono & æquo tuebitur.Illa verba,voluntas testatoris tuebi
tur,respiciunt omnia disposita in testō: & sic non solùm legata,
sed institutiones similiter.Tex.in d.l.nonnunquam.dicit, ꝙ quan
do præteritus omisit petere contratab. & hēs institutus emanci-
patus accepit contratab.ex persona præteriti,perinde hr̄, ac si cō
missum edictum non fuisset.Nec.n.occasio emancipati præteriti
debet institutum lucro afficere,cùm præteritus iure suo non vta-
tur.Ista enim ratio generalis est. & procedit in omnibus, quæ in
testamento continentur.& ideo melior resolutio ista videtur, cō
siderando duos casus. Primus est in filio in potestate præterito,
quo casu testamentum est ipso iure nullum,& ideo institutus, &
etiam exhæredatus,non expectant præteritum:quia statim ab in
testato pñt succedere.l.fi.ff.de lib & posth.l.j.in fi.ff.si tab.test.nul.
exta.& hoc habent non ex beneficio præteriti,sed à iure commu
ni:quia testamentum est nullum,vt dictum est.Secundus casus est
in filio emancipato præterito,& isto casu verior videtur opi.ꝙ in
stitutus non possit contratabulare ipso præterito omittente:quia
non debet institutus lucrari ex persona præteriti,si ipse præteri-
tus iure suo non vtitur.d.l.nonnunquam.de leg.præstā.facit tex.
in l.Papinia.in prin.ff.de inof.test.vbi pater filio inuito non potest
proponere querelam contra testamentum matris.¶Non obst.ꝙ
pater ibi solùm poterat agere nomine filij: hic verò institutus vi-
detur agere nomine proprio,vt Ale.hic dicit:quia replicari pōt,
ꝙ etiam hic videtur,ꝙ institutus tantum cōtratabulare possit ex
persona præteriti,& præterito ipso volēte.Non ob.alleg.s̄. in cō
trarium.& primò tex.in d.l.si post mortem.§.fi.quia ille tex.intel-
ligitur,quando præteritus incipit contratabulare,licet postea ꝓ-
secutus non sit,prout glo.declarat illum tex.in l.iij.§. si quis ex li-
beris.ff.de contrata.& sequitur Sal.in l.vxoris abortu. in fin. ↄ̄. de
post.hær.insti.& idem videtur tenere Bar.in d.l. si post mortem.
§.fi & facit ille tex.in ver. accipiat. ꝙ uidetur effectum respicere.
¶Non ob.tex.in l.illud.§.fi.quia ibi est casus specialis,per rationē
quæ ibi allegatur.¶Non obst.l. si duo. quia contrarium probare
videtur,ex quo ibi præterito omittente,illa contra non habet lo
cum.& ideo videtur ꝙ institutus ex persona præteriti statim pos-
sit contratab.intentare eo prætextu:quia verisimiliter ꝑteritus ēt
intentabit.Sed si contrarium apparet,non habet effectum ex quo
sequitur,ꝙ præterito inuito,non potest institutus contratabulas
petere.& maximè si agatur de præiudicio ꝑteriti:ut in l. ita tū.
§.qui rogatus.vbi Ale.ff. ad Treb.¶ Non ob. alia iura allegata in
contrarium:quia loquuntur in filio in potestate præterito , vt s̄.
dictum est.¶In glo.in verbo, nominatim,ibi licet olim aliter.hoc
refertur ad illud ius antiquū,quod recitatur in l.fi §.j.ↄ̄. de lib.ꝑte.
Hodie verò posthumus exhæredari non potest : quia causam in-
gratitudinis non potest committere.l. si quis in suo. §. legis. s̄. de
inoff.test.Contrarium tamē videtur probari in d.l.fi.§.fi. de li. præ
te.vbi idem statuitur in posthumis,ꝙ in iam natis.Istam cōtrarie
tatem Mode.hic insolutam relinquunt.& non potest dici, ꝙ d.l.
fi.corrigatur:quia in ordine illa est posterior,& utraque l.ab eodē
Imperatore Iustiniano emanauit.Sed tamen concordando dicta
iura responderi potest,ꝙ quo ad validitatem testamenti,ut testa-
mentum habeat debitam formam,ita ꝙ nascente posthumo,te-
stamentum non sit nullum,etiam isto iure posthumus exhæreda-
ri potest.& ita loquitur,& procedit tex.in d.l.fi.Sed quantum ad
hoc quòd querela habeat effectum,ita ꝙ noceat posthumo, isto
respectu non potest posthumus exheredari:quia ingratitudinem
committere nō potest.d.l.si quis in suo.§.legis.quæ isto respectu
loquitur.¶In ead.glo.ibi,si modo ritè sit exhæredatus . Conclu-
7 sio glo.est,† quòd si exhæredatio est nulla,non impeditur exhære
datus petere contratab.& ista conclusio procedit , nisi esset nulla
ex defectu præteritionis filij in potestate : quia tunc licet exhære-
datio sit nulla:quia testamentum est nullum,exhæredatus tamen
non pōt petere contrata.l.fin. ff. de lib. & posth. vbi Imo. Are.
& Ale.hoc dn̄t per illum tex.quod notandum est ad lītationem
eius,qđ dicitur in gl.hic:sed tamen dubitabilis videtur ista lītatio
quia ex quo exhæredatio non valet,propter præteritionem filij
in potestate,talis exhæredatio nulla,non videtur impedire ↄta. ꝑ
regulam quæ ponitur in l.non putauit.§.non q̄uis.ff.de cōtrata.
nam illa regula videtur generalis:arg. l.iiij. §. condemnatū.de re
iud.& exempla quæ ponuntur in d.l.non putauit.§.non quæuis.
non vn̄r restringere regulā.§.hactenus.instit.de gradi. c. j. ne cle.
vel mo.& hoc non negatur in d.l.fi ff.de lib.& posth quia cōpetit
ↄtab.ex quo exhæredatio est nulla.Sed tex.ibi dicit ↄtab.petat, ni
hil agit.Præsupponitur ergo ꝙ competeret , sed non habet effe-
ctum:quia non rumpit,cùm sit res in causa intestati:quia testamē
tum est nullum.¶Et quod gl.dicit de exhæredatione non legiti-
mè facta. idem dicendum est de instituto: quia si non sit legitimè
facta institutio , reputatur præteritus: & testamentum est nul
lum,& exemplum poni potest,si pater instituat filium in re pro-
pria filij,ēt ꝙ pater habeat vsumfructum,institutio tamen nō ua-
let:vt no.in l.scimus.in prin.s̄. de inof. test. in iiij. q. & in l. seruus
quoque.in prin.col.ij.ver.iuxta prædicta.ff.de hęre.insti.& tradit
Ale.in consi. 20.incip.pōderatus.col.iij.li.iij.¶In ea.gl. ibi sed &
si pepercit,ad istam l.in.§.fi.contradicit.l.non putauit. in §. à pri-
mò.qui allegat pro concordanti,vt perpendit Ale.hic.Sed salua-
ri gl.potest,ꝙ non allegauit prædictam.l.sed & si pepercerit.in §.
fi.sed in §.purè.vbi ꝓbatur ad literam dictum gl. ꝙ exhæredatio
purè fieri debet,& ꝙ exhæredatio debeat fieri ab omni gradu d.
l.non putauit.§.à primo.& gl.in hoc bene dicit, ita ꝙ illa contra-
rietas,quæ ponderatur ad propositum gl.nihil facit. Mirātur ple
rique Mod.de prætore,qui exhæredatis non dedit contratab. si-
cut præteritis.Iasō.respondet finaliter,& fuit responsio quorūdā
Mod.Perusinorum,ꝙ hoc factum fuit:quia prætor ex æquitate
mouetur.l.quod si Ephesi.ff.de eo,q̄uod certo loco. & sic puta-
uit ꝑtor æquum aliter prouidere filio rite exhæredato,aliter ꝑte
rito:quia pater exhæredando minus deliquit , quia seruauit for-
mam requisitā in testō.Dicit tamen ꝙ hoc non sibi satisfecit, &
aliter non declarat.Dicatis ergo,ꝙ meritò illa ratio non satisfa-
cit:quia prætor concedit institutis contrata.saltē ex persona ꝑte-
riti,& sic seruata forma testandi,& nulla iniuria,neque delictum
in,tali instituto considerari potest:& tamen illi contratab. conce
dit.l.si post mortem.§.fi.ff.de ↄtab.& ex hoc patet,ꝙ non consi-
deratur delictum.Hoc etiam patet in emancipato , cui propter
æquitatē prouisum fuit à prætore absque delicto. Præterea ma-
gis deliquit pater exhæredando iniustè,quam ꝑtereundo:quia il-
lud in facto consistit,quod grauius reputatur, quam si omissum
aliquid fuerit:vt no.per gl.in l.si mora.ff.so.ma. & certè rō con-
cludens assignari nō potest.& nobis sufficit constare de mente ꝑ-
toris,qui aliter noluit ꝓuidere exhæredatis,quib.dicit ꝙ sufficit q̄
rela d.l.non putauit.in prin.l.si post mortem.§.pe.ff.eo.In si.glo.
duæ conclusiones colliguntur.Prima,ꝙ pręterito matris hr̄ pro
8 exhæredatione.† Secunda est,ꝙ testīs mulierum non dat̄ ↄtrata.
& huius scđæ cōclu.rō ex prima colliḡ:quia cum præterito matris
habeatur pro exhæredatione,meritò non dat̄ ↄta.quæ exhæreda
tis non concedit.l.non putauit.in prin.ff.de ↄtrata. & ideo hodie
cum ꝑterito matris non habeat pro hæredatione, ꝑ §.aliud quo-
que caplm.in auth.vt cùm de app.cog.videtur ꝙ hodie ēt in te-
stō matris det̄ ↄta.& ita tenet Ang.in l.j.in versi.septima regula ē.
ↄ̄.de Carb.edic.Ro.& Ale.hic tenent ↄ̄riū : quia solum in d. §.
aliud quoque caplm,immutatum est,ꝙ testamentū est ipso iure
nullum:& de bon.pos.ↄta.nihil dicit: ergo remanet incorrectus
tex.in l.illud.§.ad testamenta.de ↄta.Ias.hic longo apparatu sequi
tur opi.Ang.& mouet duplici rōne.Prima est , quia correcta ra-
tione legis,lex ipsa correcta vr̄,vt no.ꝑ gl.in l.j.ver.ꝓuidentia. de
leg.tu.bo.tex.in c.miramur.de ser.non or.iuncto ca. à multis. de
æta.& quali.vnde cum hodie præterito matris non habeatur pro
exhęredatione,inferri videtur ꝙ det̄ ↄta.Scđa,quia ēt in correcto
rijs,quandocunque duo casus ęquiparati sunt à lege antiqua,cor-
rectio facta in vno casu,ēt in altero intelligitur,ut no. Bar.& doc.
in l. Marcellus. ff. ad Treb. no. in l.si quis seruo persuaserit. s̄.de
furt.sed ius dicēdi nullum,& ↄtab.æquiparantur: quia cui com-
petit ius dicendi nullum de iure ciuili ordi.dat̄ ↄta.de iu.præt. l. j.
§.notantur.ff.de ↄtab.vt no.Bar.in l.si post mortem.§.fi.de ↄtab.
vnde cum hodie statutum sit,vt contrata. testamenta fœminarū
detur ius dicendi nullū,de iure ciuili pariter bō.pos.ↄta.cōpetere
vr̄ de iure ꝑtorio.Rationes istæ efficaces non vn̄r.& opin. Ale.de-
fendi potest.Non ob.prima rō,dum dr̄ ꝙ correcta rōne,legis, ip
sa lex vr̄ correcta quia rn̄detur dupl̄r.Primò,ꝙ hoc non uidet ve
rum,quia vt dicit Io.An.in c.post translationem.in ver. cessante.
de renun.licet rō legis correcta sit,remanet tamen auctoritas le-
gis nā rō legis separata videtur à dicto.argu.l. curatores. vbi Bar.
ff.de of.proc.Cęs.& iō licet rō legis correcta sit,nō tamē ipsa lex

correcta videtur. & hoc no. Bal. per illum tex. in l. j. in prin. co. j. in v. no. j. de ca. tol. & ad hoc videtur tex. in §. fœminæ. inst. de adop. vbi dicitur, ꝙ fœminæ adoptare non possunt: qa filios in potestate non hn̄t. & tn̄ illa ratio erat correcta. s̄. e. ti. §. sed hodie insti. de adop. sic ēt eꝫ correcta lege, ratio remanet: vt no. Ant. de But. & Imo. in c. j. de consti. p. l. eas. ff. de capi. dimi. & no. Dominic. post Io. in c. j. §. illud aūt. in fi. de rest. spol. in vj. ¶ Secundò respondet, ꝙ illa rō, quæ allegatur, non est vera rō d. §. ad testā. qa tex. ibi expressè aliam rationem adducit. quæ ēt hodie militat: quia fœminę suos hr̄des non hn̄t p̄tor. n. voluit emācipatos reducere ad instar suorum, quæ rō ēt hodie cessat in fœminis. Non ob. ratio secunda, quæ fundatur in æquiparatione: quia respondet ꝙ talis æquparatio ꝓcedit in liberis in hr̄ditate p̄ris: secus in hr̄ditate matris, de qua non potuit intelligere Iuriscon. in d. l. j. §. notantur. de contrata. p d. l. illud. §. ad testament. & ita Ale. hic dicit. Mod. replicāt hoc non esse verum. qa æquiparatio etiam procedit in hr̄ditate matris, s̄m Bal. & Bar. in l. qui se p̄ris. circa fi. vnde lib. Sed Bart. ibi non loquitur in hr̄ditate matris præcisè, sed in hr̄ditate filiorum respū parētū & qd̄ Ale. dicit exp̄ssè hic tenet Bal. in l. si col. iij. ver. seq̄t videre. j. vn̄ legi. vbi inq̄t, ꝙ licet exæquata sit linea paterna, & materna, quo ad remedia iuris ciuilis, non tamen sequit̄ ꝙ idē sit quo ad remedia p̄toris, & ideo etiam hodie in hr̄ditate matris non datur bo. poss. vnde lib. l. quoties. j. de suis & leg. & ita defenditur opi. Ale. & cum ista opi. cōcor. Cor. Peru. in l. j. in fi. s̄. e. Idē tenet Ale. & sequitur opi. Ang. & Rom. in consi. 89. viso puncto. co. ij. lib. ij. & ideo opi. Ang. videt̄ *cōis*, licet articulus disputabilis sit, vt patet ex p̄dictis. ¶ In glo. in verbo, petita, pro resolutione

9 eorum, quæ Doc. hic cōiter tradunt, tria vidēda sunt. † Primum, an testamentum, in quo filius in potestate est p̄teritus, sit nullum

a de iure ciuili statim, absque [a] eo, ꝙ filius dicat nullum. Secundò si sit nullum vtroque iure, qūo pōt dari cōtratab. Circa primū, non laborando vbi non expedit, vera conclusio est, ꝙ testamentum à princ. sit nullum licet filius p̄teritus nihil dicat, per multa iura, q̄ manifestè hoc probant. insti. de exhæ. lib. in prin. ibi, inscio nō cōstiterit testamentū. & loquitur ille tex. qn̄ filius p̄teritus mortuus est. & ita nihil dixit. ad idem tex. in l. j. ff. de iniu. rup. ibi, nullius momenti. in l. iij. §. ex his. ibi illi sp. & in l. qui vxorem. ibi, continuo rūpitur. eo. ri. de iniu. rup. in l. inter cætera. in fin. ibi inutile est testamentum. ff. de libe. & posth. in l. j. §. hoc interdictū. ff. de tab. exhi. in l. si à primo. ff. de lib. & posth. & bene facit tex. in l. si is, qui in potestate. cod. ti. de lib. & posth. vbi annullatur testamentum, licet filius moriatur. & facit tex. in l. ij. & iij. de post. hære. insti. & de hoc non est dubitandum. Et retenta ista conclusione limitatur secundum Ale. hic, nisi filius consentiret se præteriri: quia valeret testamentum. l. non putauit. §. si quis sua manu. ff. de contratab. Facit quod no. Bar. post gl. in l. si quando. §. fi. s̄. de inof. test. & idem tradit Ale. in l. si quis posthumos. §. j. in fi. post Ang. quem ibi refert. ff. de lib. & posth. dicens, ꝙ tex. in d. l. nō putauit. §. si quis sua manu. licet loquatur. in exhr̄datione, habet tamen locum in p̄teritione: quia eadem ratio videtur propter consensum filij. & istā conclu. etiam tenet Ang. in l. qui se patris, in repe. col. ij. j. vn̄ lib. ¶ Ias. hic tenet contrarium, motus pluribus rationibus, quibus sp̄aliter respondetur: nam primò dicit, ꝙ pro forma introductū fuit, ꝙ filius dēt institui, vel exhr̄dari, & si præteritus sit, testamentum est nullum. l. inter cætera. de lib. & posth. & insti. de exhær. lib. in prin. Formæ autem renuntiari non potest: vt no. Bar. in l. de his. ff. de transa. facit tex. in l. cū hi. §. prætor. ff. eo. ti. de transact. & in l. nemo potest. ff. de leg. j. Non obst. secundum eum si dicatur, ꝙ hoc non habet locum in isto casu, vbi forma videtur introducta in fauorem filij: quia dicit ipse ꝙ talis forma non est simpliciter in fauorem filij, sed etiam in odium patris. ¶ Sed replicatur, & respon

10 det ad argu. ꝙ principaliter est introducta in fauorē filij. † & cōsideratur illud, quod principalius est. l. si quis nec cām. ff. si cer. pe. & no. Cal. in consi. 14. in ti. de ver. sig. Et hoc patet, quia filius renunciare potest. l. filio p̄terito. ff. de iniu. rup. quia quando forma respicit priuatam vtilitatem, ei renunciari pōt, vt in terminis ꝓbatur in d. l. filio præterito. Et ad hoc bene facit tex. in c. fi. §. j. de off. dele. vbi Abb. per illum tex. dicit, ꝙ quando forma data respicit fauorem partium, illi possunt partes renunciare: allegata in contrarium hn̄t locum, quando forma respicit vtilitatem publicam. & ita loquitur Bar. in d. l. de his. ¶ Secundò arguit, ꝙ etiam si forma introducta sit in fauorem alicuius, illi renunciari non potest. glo. notabilis in l. à diuo Pio. ff. de ritu nup. not. Bald. in l. non dubium colum xj. supra de legi. cum simi. vt Alexan. tradit in l. iurisgentium. §. prætor ait. ff. de pact. ¶ Sed respondetur quod ibi nō erat illa prohibitio in fauorem priuatum, sed respicebat vtilitatem publicam, ne libertina acciperet Senatorem in maritum: nā illud est in dedecus Senatoriæ dignitatis: & ideo renunciari non potest: quia hoc respicit vtilitatem publicam. l. iurisgentium. §. si pacisċar. ff. de pact. & in simili bene facit text. in capit. si diligenti. de foro. competen. Et per hoc etiam respondetur ad illud quod tertiò allegat̄ ꝯ Ale. videlicet ad tex. in c. dilecto. de præben. & gl. in c. dispendia. in verbo, committatur. de rescrip. in vj. Sed respondetur, ꝙ ibi agitur de fauore, & interesse ecclesię, ideo renunciari non potest. vt dixi in c. cum accessissent. de constit. & in l. pacta quæ contra leges. s̄. de pac. ¶ Quartò arguitur, quia talis consensus in effectu videtur pactum de non succedendo, quod non valet. l. pactum quod dotali. j. de colla. Sed responderi potest, ꝙ hoc attento, non hr̄et locum tex. in d. §. si quis sua manu. Et posset etiam opponi, ꝙ tali casu testamentum videtur pendere ab alieno arbitrio, si talis exclusio valeret contra illud, qd̄ habetur in l. illa institutio. ff. de hær. inst. Sed Bar. respondet in d. l. filio præterito. vbi hoc modo opponit, & respondet, ꝙ à testatore nō potest conferri testamentum in voluntatem alterius, sed à lege bene fieri potest. d. l. filio præterito. & eodem modo dicendum est, ꝙ valet pactum de non succedendo, apptobatum à lege. d. l. non putauit. §. si quis sua manu. Quædam alia Iason adducit, quæ relatione non indigent. & prædicta limitatio Alex. bene probatur in d. l. nō putauit. §. si quis sua manu. ¶ Non obs. quod Ias. conatur respondere, & dicit ꝙ nihil facit: quia solum ibi dicitur ꝙ talis exhæredatio noceat quantum ad hoc ꝙ non datur contratabulas: sed per hoc non videtur inferri, ꝙ standum sit exhæredationi, ita ꝙ filius excludatur à querela. ¶ Sed replicatur, quod licet quæratur ibi, an tali exhæredato detur contratab. generaliter tamen & absolutè respondetur, & dicit ꝙ nocet talis exhæredatio quia statur tali scripturę factę contra eum. Ista responsio, & ratio generalis est, & probat, ꝙ contrauenire non possit, Et prædicta conclusio, ꝙ testamentum sit nullum de iure ciuili, vlterius limitatur, & secundo non habere locum. stante clausula cọdicillari, quæ communiter apponitur: quia sustinetur testamentum iure fideicommissi, & filius censetur grauatus restituere hæreditatem scriptis hæredibus: vt no. Bal. in l. j. in v. q. ff. de iure codic. in l. si iure. in fi. de leg. iij. cum si. vt tradit Ale. in consi. 37. in causa mota. colum. 2. lib. 1. & ita se habet *communis* opinio. vt Alexā. dicit in auth. ex causa. col. v. j. de lib. prete. & idem Ale. in consi. 41. viso tenore. libr. 1. & in consil. 142. circa primam dubita. lib. 2. & in consi. 31. pondetatis. libr. 3. Ang. in consi. 119. viso themate. col. 2. Bal. in consi. 431. incip. glo. in auth. lib. 3. & in consi. 104. casus talis est. lib. v. & Rom. cōs. 122.

11 circa id, quod. ¶ † Venio ad s̄m dubium, an testū̄ sit nullum de iure prætorio, si filius in potestate prætrritus sit Articulus est disputabilis: nam duæ sunt opin. principales. Prima est gl. hic, ꝙ valet de iure prætorio, & fundatur ista opin. prima, quia bonorum possessio contratab. datur ad rescindendum, vt dicitur in l. j. in princ. ff. de lega. p̄st. ad idem facit tex. in l. vt liberis, ibi, rescissō. j. de colla. in l. si. j. de lib. præte. Ergo videtur ꝙ valeat testamentum: quia qđ nullum est, rescindi non potest. l. nam & si sub conditione. §. post defectum: in fi. ff. de iniu. rup. ¶ Sed ad ista iura responderi potest, ꝙ rescindatur, & rumpatur testamentum, quatenus de facto processit: vt in simili no. gl. in l. j. ff. de ser. in verbo, infirmabitur. in l. si dolo. in verbo, rescindi. s̄. de rescin. ven. & in l. & si is. in verb. rescissa est. s̄. de prædiis mi. in l. ex empto. §. is qui vina. ff. de act. empti. & no. Alex. per illum tex. in l. iij. §. fin. ff. de lib. & posthu. Secundò potest particulariter responderi, ꝙ tex. in d. l. j. de leg. p̄st. loquit̄ in emancipato. hoc patet: quia ille titulus solum locum habet in emancipato. l. is qui in potestate. de leg. p̄st. & filio emancipato valet testū̄ de iure ciuili. vt per gl. in l. filium. in verb. ꝯemancipatum. ff. de ꝯta. Et eo. modo r̄nderi potest ad tex. in d. l. si. de lib. præte. ꝙ dum dicitur ibi, per ꝯtab. testū̄ stare non patiatur, de emancipato loquitur, vt ibi patet. Sic etiam in d. l. vt liberis. in ver. rescisso, illud referri potest ad querelam, de quo. s̄. ꝓximè dicitur. ¶ Secundò. ꝙ valeat testamentum probatur: quia si testū̄ esset nullum, non diceretur bo. pos. ꝯtab. quia tabulæ nullæ non sunt tabulæ. l. ij. §. j. ff. quemad. test. aper. Sed responderi potest, ꝙ immo largo mō tabulę nullæ dn̄r tabulę l. si qs legatū. ad l. Fal. l. j. §. hoc interdictum. ff. de tab. exhib. facit tex. in l. quid ergo. §. cum aūt. ff. de his, qui not. infa. ¶ Tertiò inducitur tex. in l. ij. §. expectandi. ff. de secun. tab. vbi ex testamento in quo fuit filius preteritus, peti potest s̄m tab. si præteritus morte, vel tempore exclusus sit: ergo datur intelligi, ꝙ testū̄ valet. l. j. §. exigitur. ff. de sec. tabul. Alex. respondet primò, ꝙ loquitur ille tex. in emācipato præterito, in quo omnes fatentur, valere testamentum, vt s̄. dictum est. Sed ista sol. diuinat, & vlterius videtur contra illum tex. qui ēt vr̄ loqui in filiis in potestate. nā in prin. l. dr̄, ꝙ p̄tor voluit prius liberos p̄teritos hr̄e contrata. & clarum est, quòd hoc dictum etiam in filiis in potestate intelligitur: quia causa bono. posses. contrab. data fuit. §. ea. insti. de her. quæ ab inte. defe. postea text. in ver. spectandi tex. illationem facit, expectandi igitur sunt liberi, & sic loquitur de lib. præter. quib. datur contratab. ergo etiam in filiis in potestate, intelligitur. Vnde

ADDITIO.

a ¶ Absque. Ias. l. sicut certi. col. 1. infra de test. mil. Guil. Bene. repe. c. Raynutius. ver. in eo. testō. relin. j. na. 105. An. Tira. rep. l. si vnquam. ver. reuertatur. nu. 2. C. de reu. do.

Vnde secundo Ale.rñdet,ꝙ per extinctionẽ bo.pos.ꝯtab. reconualescit testm̃ de iure prætorio ut al's in l. posthumos.in prin.ff.de iniu.rup.& no.Bal.in l.j.ĵ.de suis & legitimis. ¶Quartò Alex.pro ista opi.alle.tex.in l. æquissimum.§. si sub conditione.ff. de secun. tab.vbi filius institutus sub conditione,quæ non sit in eius potestate,habet secun.tabulas de iu.præto.& sic videtur valere testm̃, licet de iu.ciuili sit nullum.l.si pr̃.ĵ.de inst.& subst. Ale.respõdet, ꝙ loquitur in emancipato.& gl.in verbo, ex Asia venerit,ita intelligit illum tex.Sed aduertendum est quia verba illius legis repugnant,dũ dicitur in fi.ibi, quæ punitio ei qui emancipatus est,necessaria est,nam ex istis verbis deprehenditur,ꝙ §.loquatur tam in filio in ptãte.quã in emancipato,& Ale.hoc tenet in d.l.si pr̃.col. re.reprobando gl.ibi,quæ ẽt ipsa intelligebat illũ.§.si sub cõditione.in emãcipato.Vñ secundò Ale.respondet hic,ꝙ filius ibi institutus sub ꝯditione casuali, approbat testm̃ petẽdo bo.pos.ſm ta. & ita testm̃ ex facto filij reconualescit. Sed nec ista responsio satisfacit:quia tex.ibi dicit ꝙ instituto cõpetit ſm tab.ibi,ei competere quasi scripto hæredi. si cõpetit, ergo datur intelligi ꝙ de se valeret testm̃ ante,quã peteretur ſm ta.& per ꝯñs non vr̃ verum, ꝙ pp petitionẽ ipsius filij recoualescat.& ista rñsio,in qua residet Ale.nihil valet.Tertio respondetur per Ale.hic,ꝙ filius institutus sub cõditione casuali non censetur oĩno præteritus:quia non hẽt ꝯta.l.ij.§.si sub ea.ff.eo.quæ ꝯta.datur ꝑterito.& ista rñsio vera vr̃ licet Ale.in ea non insistat.¶Quintò arguitur,quia bo.pos.ꝯta.est ex testõ.§.finaũt.insti.de bo.pos.ergo vr̃ ꝙ valeat testm̃.Sed rñdetur,ꝙ dr̃ ex testõ, quia presupponit testm̃ fuisse factum: sed non sequitur ꝙ validũ fuerit:& ꝯta.in filio in ptãte ꝑterito non infert validitatẽ testi.vt ĵ.in iij.arg.principali videbimus.¶Sextò inducitur tex.in l.qđ vulgo.ff.de ꝯtab.vbi ad hoc ut ꝯta.detur,requiritur qđ sit tale testm̃,ex quo adiri hæreditas possit, vel peti ſm ta. aliàs petere ꝯta.inane est:quia esset sine effectu.Cum ergo præterito filio in potestate detur contra a.§. ead.instit.de hære. quæ ab intest.defe.vr̃ ꝙ validum sit testm̃. Sed respondetur ꝙ tex. in d.l. qđ vulgo.procedit prout loquitur, videlicet ꝙ testm̃ esset nullũ pp incapacitatem heredis instituti, vel quia viuo testatore moriũtur hæredes instituti. Secus si testm̃ sit nullum ex defectu præteritionis:quia talis effectus non impedit ꝯta. quæ etiam datur filijs in potestate præteritis.d.§.eadem.inst. de hære.quæ ab inte.defe. ¶Septimò facit,quia prætor mandat ꝙ etiam emancipati debeãt institui, vel exhæredari. §. emancipatos. instit.de exhære. lib.& si forma non seruetur, vlterius procedit prouidendo de remedio rescissiuo,dando contrata.ergo valet testm̃, etiam de iur.prætorio ut in simili habetur in tit.ff.de dolo.& no.Barto.in l.prætor.in prin.de ope.no.nũ.notatur in l.non dubium.ſ.de legi.Sed respõdetur qđ remedium contratabulandi in filio in potestate præterito,non est rescissiuum,sed datur ad declarandum nullum, vt.ĵ. videbimus.¶Octauò hoc probari videtur per istum tex. vbi ſm tab.daretur si ꝯta.non impediret ergo datur intelligi, qđ testamẽtum valet.Sed põt responderi,qđ remota bo. pos.cõtratabulas, testm̃ reconualescit:quia valuit à principio, vt in simili hr̃ in l.posthumus.in prin.ff.de iniusto rup.secus in filio iam nato: quia nullum est à principio.& ista sunt quę traduntur per Doc.hic.¶Nono,& vlterius pro ista opinione induco tex.in § ead. inst.de hære. quæ ab inte.vbi dicitur,qđ eadem bo.pos.quæ datur emancipato præterito,eadem etiam datur filio in potestate præterito:vnde sicut in filio emancipato datur ad rumpendum, ita dicendum vr̃ in filio in potestate.Sed responderi põt. qđ eadem bonor.posses. in vtroque de sui natura datur ad rumpendum, sed per accidens operatur diuersum effectum, nam in filio emancipato, quia valet,rumpit testm̃,in filio in ptãte non rũpit, quia testm̃ non valet. nam eadem lectio quæ legitur oĩbus,non tñ in omnibus eundem effectum producit.¶Decimò ẽt pro ista opi:argui põt, nam bo. pos.ꝯtrata.& ſm tab.ꝯriæ sunt,inst.de bo.pos § sunt aũt.vñ eo casu quo datur cõtratab. preterito filio emancipato,per contrariũ debet dari ſm tabulas hæredi scripto:ergo vr̃ ualere testm̃,ex quo datur ſm tab Sed respondetur hoc bene procedere in emãcipato filio preterito:quia ualet testm̃,sed in filio in potestate ꝑterito argumẽtũ non ualet:quia illa ꝯtratabulas non infert ualiditatem testamenti,ut ĵ.uidebimus.¶Vltimò facit, quia prætor non curat de suitate,ex quo emancipatos ꝑterire ꝑmittitur.insti.de exhære. li.§.emancipatos ergo vr̃, qđ ualeat testm̃ de iure prætorio:quia suitas vr̃ cã,qđ testm̃ sit nullum de iure ciuili. Sed responderi pt̃, qđ pretor nõ curat de suitate ad prouisionẽ filiorũ, eo casu,quo ipse ꝯriũ disponit ex æquitate,ut patet in emancipatis:sed vbi ipse aliter non statuit,vr̃ sequi,& approbare ius ciuile: vñ si non ualet de iu.ciuili, ergo nec de iure prætorio, & qđ prætor consideret suitatem,facit tex.in l.illud.§.ad testamẽta.ff de ꝯta.ibi,quia suos hæredes non hñt. Secunda est principalis opi. q̃ cõuer approbat,

G qđ ẽt de iure prætorio testm̃ sit nullum, quam tenet glo.in l. j. ff. si tab.testa.nul.exta.& istam sequitur Barto. hic, cum si.vt tradit Alexan.Et fundatur principaliter ista opinio per text.in l.j. §.fin. ff.si tabul.testam.nul.extab. ubi filio in potestate præterito datur bono.pos.vnde liberi abintest.& ad idem tex.in l. si.de li.& posth. ergo testm̃ vr̃ nullum.¶Sed responderi põt illud verũ esse inspectò iure ciuili:vt Cu.dicit in l.si filius qui in ptãte. ff de li.& posth. & Ale.hoc reprobat per l.quandiu.ſ.q admitti.¶Sed replicari pt̃, ꝙ d.l.quãdiu.loquitur de bo.pos.ſm tabulas,quæ impedit successionem ab intestato , non sic vr̃ in ꝯta.q̃ cõcurrit cum bo.pos.vñ liberi.l.si filiũ.in prin.ff.e.de cõtrata.ubi Bar.& no. ipse Ale.in l.si. in fi.ff.de li.& posth.¶Secundò ad d.l. respondetur ꝙ specialiter in illo casu datur successio ab intesta. vnde liberi. quia emancipatus ibi erat destitutus omni remedio , nam non habebat ꝯta.quę non datur exhæredato,l.non putauit.in prin.ff.eo.nec querelam intentare poterat,quia non erat adita hæreditas,prout requirit l. Papi.§.sub cõditione.ff. de inof.test. nec hæreditas poterat adiri: quia testamentum erat nullum. nec peti ſm tab. quia testamentũ erat nullum.& quia non erat exclusus filius in potestate à ꝯtabul. l.ij §.j.ff.de secun.ta.ideo prætor æquitate motus concedit vnde liberi.& cum ista solutione transeunt oẽs Moder. sed non satisfacit,ut concludendo inferius dicam. ¶Secundò pro ista parte arguit Ale.quia testamentum est nullum de iure prætorio in quo nõ sunt septem testes.l.ij.§.ti.j.ergo vr̃ nullum, ẽt de iure pretorio filio præterito:quia maior vr̃ defectus præteritionis, quam numeri testiũ ut patet in l.hac cõsultissima.§. finaũt.ĵ. de testa.vbi valet testm̃,cum quinque testibus, in quo sunt instituti venientes ab intestato, & tollit primum.Secus tñ est in præteritione l.filius,qui in potestate.de li.& posth.Ias.& alij Mod. hic respondent, ꝙ arg.ꝓcedit de iure ciuili,sed de iure prætorio maior vr̃ defectus numeri testiũ:quia pretor ipse solennitatem testium adinuenit §.j.insti. de test.& ideo q̃nq; sustinetur testm̃ à prætore, non obstante defectu præteritionis & deficiente numero testium non sustinetur. l.filio præterito.& l.posthumus.ff. de iniu. rup.ibi, attamen si signatum fuerit. Sed aduertendum est,quia tex.in d.l.posthumus. in quo est totum fundm̃,non videtur probare intentionem istorum.est enim considerandum, ꝙ ibi voluit prætor dispensare,ꝙ sustineatur testm̃ non obstante præteritione posthumi: quia mortuus est uiuente testõre, & talem dispensationem prætor non facit,q̃n in tali testõ esset defectus in numero testium: quia tunc est duplex defectus.& lex solum voluit tollere defectum ꝑteritionis. vnde licet ibi impediatur dispensatio pp numerũ testiũ deficientẽ.impeditur pp duplicẽ defectũ,qui cõcurrit,non tñ sequit ꝙ pp hoc maior sit defectus numeri testiũ,quã ꝑteritionis, ex quo vterque defectus concurrit:arg.aũt procedere ubi fuisset defectus numeri testium,& tunc lex non dispensaret,& in defectũ ꝑteritionis solũ dispensaret.Nec placet dña,ꝙ arg. Ale.procedat de iure ciuili & non de iure prætorio. Vnde ad arg.Ale. aliter respondet,& dico,ꝙ ẽt de iure ciuili maior vr̃ defectus numeri testium,quã ꝑteritionis.hoc expressè dicit Bar.in l.filio præterito. col.fi.ver.quæro quid si testm̃.ff.de iniu.rup.ubi dicit,ꝙ vbi est defectus solennitatis in numero testium,tunc non põt testm̃ approbari:secus est in defectu præteritionis.& no.Pau.de Ca.in l.non dubium.ĵ.de test. in l.ij.ĵ.de fideicõ.Non ob.quod dicitur in l. hac consultissima.§. finaũt,quia ibi fauore uenientiũ ab intestato & in fauorem filij illa solennitas remittitur, ut in §. ex imperfecto. eadem l. & ibi non agitur de præiudicio alterius, non sic q̃n filius est præteritus: quia in præiudicium filij non vult lex approbare testm̃, & sic illud contingit non pp maiorem defectum,qui sit in præteritione,sed quia uoluit præiudicare filijs.¶Tertiò arguit Ale.de l.si filius qui in potestate.ff.de li.& posth.ubi ſm testamentum, in quo sit filius præteritus non tollit primum:ergo non ualet etiam de iure prætorio quia si ualet,tollere primum.l.cum in secundò. ff. de iniu. rup.sed respondetur,ꝙ ad hoc ut tollatur primum testm̃, debet esse ualidum de iure ciuili gl.in d.l.cum in secundo.quam Bar.ibi sequitur pro nota.¶Quartò probatur secundum Are.per l. non putauit. §.à primo.ff.de contrata. ubi filio in potestate præterito in primo gradu,ille gradus est nullus: quia non potest adiri hæreditas, nec peti ſm tab.ergo testamentnm est nullum.Ias. hic inaduertenter dicit ꝙ ille text.d.§.à primo. non loquitur in primo gradu , in quo ibi erat filius preteritus:sed in secundò gradu , in quo erat filius exhæredatus:sed hoc non est uerum : quia in secundo gradu in quo erat filius exhæredatus ualebat testamentum , & hæreditas poterat adiri.& similiter peti secundum tab. Ideo loquitur in primo gradu prout dicit Are.¶Sed tamen arg.non ualet,quia loquitur ibi tex.q̃n testamentum non ualet alio respectu , quam pp præteritionem filij,quo casu ibi etiam non daretur contrata. l. qđ vulgo.ff.de contrata.quod non est in filio in potestate præteritò. Quintò probatur ſm Are.cuius argu. sibi scribunt. Moder. quia ualet testamentum de iure prætorio in casu speciali.in l. posthumus.in princ.ff.de iniu. rup. ergo in contrarium est ius commune,ꝙ regulariter non ualeat etiam de iure pretorio.Sed potest responderi,quod etiam reconualescit de iure ciuili ex eo, quod dicitur ibi hæreditatis partem.& ex prædictis articulus videtur disputabilis,

tabilis. ¶Concludendo tñ non est recedendum à *communi* opi. nione, ꝙ etiam de iure ꝑtorio sit nullum. Et ista opi. efficaciter ꝓbatur in l. j. ff. si tab. testa. nul. exta. quam Bart. hic pro fundamento adducit. & responsio Ro. & Mod. non satisfacit. dum dicunt, ꝙ ibi est cuius specialis: quia exhæredatus erat destitutus oĩ remedio: quia non conuenit ꝙ ille tex. & similis tex. in d. l. ij. de libe. & posthu. restringantur in casu speciali: quia videntur loqui ſm regulam, ꝙ præterito filio in potestate, testm̃ sit nullum: & quia ibi non est verum ꝙ exhæredatus esset destitutus omni remedio: qa ex quo exhæredatio est nulla, poterat intentari ꝯta. l. nõ putauit. §. nõ quæuis. ff. de contratab. & licet Doct. in d. l. fi. hoc negent in filio, quãdo testem est nullum ratione præteritionis filii, hoc non est verum, vt declaratum fuit. s̃. in gl. in ver. nominatim. Et ꝙ testamentum sit nullum de iure prætorio, bene facit: quia prætor mouetur æquitate, & nulla æquitas suadere videtur, ꝙ ex quo testm̃ est nullum de iure ciui. ꝙ debeat valere de iu. præto. quia prætor solet adiuuare, & confirmare ius ciuile, vbi æquitas suadet. §. aliqñ tamen. institut. de bon. pos. & bonorum possessio contrata. quæ datur filio in potestate præterito, datur ad declarandum nullũ, vt videbimus in articulo seq. & datur ꝯtab. quo magis præteritus, non quominus admittatur, vt probat tex. in ratiõe ibi. in l. iiij. §. si emãcipatus. ff. de cõtrata. ¶Retenta *communi* opi. ꝙ testm̃ sit vtroque iure nullum, quando filius est in potestate præteritus, limitatur non procedere, qñ essent instituti venientes ab intest. quia tũc valet testamentum, donec per filium annulletur; & tollitur primum, vt est tex. fin. & ibi Bar. in l. si ex duob. §. si prius. ff. de contratab. Et circa intellectum illius. §. valde laborant Doc. ponendo varios intellectus. Alex. latè refert in l. si filius qui in ptãte. ff. de lib. & posth. Sed notandũ est, ꝙ alias datus fuit ad illum tex. nouus intellectus in publica disputatione Pisis. nã ibi de venientibus ab intestato nullum verbum. ibi eñ præteritus fuerat emancipatus, vt communiter intelligitur, & hoc non est diuinare: quia ex nã tit. hoc dicendum vr̃, & Doc. istud *communiter* dñt in d. l. si filius q in ptãte. sed faciunt difficultatẽ, qa tex. vr̃ facere distinctionem, an sint instituti venientes ab intest. vel non. & ita Bar. & omnes præsupponunt, quia tex. formaliter dicit, & remoto quoque filio potiores sint in ea hæreditate posteriori testõ scripti hæredes. Sed ista verba non hñt istum intellm̃: quia tunc essent magnæ difficultates, in quib. Doct. intricantur, iõ illa verba intelligunt, qñ remoto filio præterito non esset alius. defectus, qui annullaret testm̃: tunc scripti hr̃des etiam extranei essent potiores remoto filio: qa valet testm̃, iõ tollit primum, & verba sequentia bñ conueniunt ibi, & correspondent, & hoc mõ tollitur omnis dubitatio: & per ꝯñs ista limitatio nõ vr̃ vera. ¶Superest tertius articulus principa

12 lis in quæ quærit, † si testm̃ est nullum, qũo datur ꝯta. quæ datur ad rumpendum & quod nullum est, rumpi non potest. & in hoc valde laborant Doct. hic. sed concluden. br̃ pro resolutione habemus considerare tres casus. Primus est in filio emancipato, quo casu testm̃ valet de iure ciuili, vt per gl. in l. filium. in prin. in verbo, ꝯ emancipatum. ff. eod. & ratio manifesta est, quia emancipati non erãt cogniti de iu. ciuili. §. emancipatos insti. de exhæ. libe. & §. emancipati autem. institu. de hær. quæ ab inte. de fer. & talica su emancipato bon. pos. contratab. datur ad rumpendum. l. j. in prin. ff. de leg. præstand. ibi, rescindunt, & loquitur ille tex. in emancipato. vt s̃. dixi. & sic bo. pos. ꝯta. quæ inuenta fuit ꝑ emancipatos, de sui nã datur ad rumpendum. Scd̃s casus est, qñ testm̃ est nullum ex alio capite, quam ex defectu præteritionis. & tunc non datur ꝯtabulas. l. quod vulgo. ff. de ꝯta. vbi si mortu sint hr̃des instituti viuente testatore: vel institutus hr̃s incapax sit testm̃ est nullum, & non datur ꝯtab. quia ibi dr̃, inane est. i. sine effectu: ergo datur intelligi, ꝙ de sui nã datur ad rumpendum, & hoc intelligitur etiam in emancipato: quia cum testm̃ sit nullum alio defectu, quã præteritionis, etiam de iure ciuili non obstabit emancipato: quia res erit in cã intestati, & datur à prætore bon. pos. vnde liberi. §. emancipati autem. insti. de hære. quæ ab intest. & hoc in isto casu, vt dixi, in quo testm̃ est nullum ex alio defectu quam præteritionis. d. l. quod vulgo. Tertius & vltimus casus est, in filio in ptãte ꝑterito, & tunc licet testm̃ sit nullum, datur ꝯta. õmnibus scriptis hæredibus, nõ solum emancipatis, sed in ptãte: quia ꝑtor omnes vocat ad eandem bono. pos. §. eadem. insti. de hære. quæ ab intest. & in filiis in potestate non erat necessaria: quia testamentum erat nullum, sed illis conceditur ex abundanti occasione eñ emãcipatorũ ꝑtor omnib. liberis præteritis concedit ꝯta. sub vna determinatione. d. § eadem. operatur tñ diuersum effectum ꝑ subiectã materiam: qa emancipatus rũpit testm̃: quia valet de iure ciuili in filiis in ptãte non rumpit, quia testm̃ est nullum. qđ rumpi non ꝑt l. nam & si sub conditione. § post defectum. ff. de iniu. rup. sed datur ad declarandum. nullum hoc patet, quia datr̃ vnde liberi filio in ptãte præterito. l. j. in fi. ff. si ta. te. nul. exta l. fi. ff. de libe. & posth. & cum illa bonorum possessione vã liberi ꝯcurrit ꝯtab. l. filiũ. vbi Bar. ff. eo. de ꝯtab. & not. Alex. in l. fiu. ff. de lib. & posthu. Et text. in d. l. fi. non negat quin competat contratab. sed dicit, ꝙ nihil agit: quia non rumpit ſm nãm bono. pos. ꝯta. est ergo necessarium dicere, ꝙ in filio in potestate præterito ꝯtabulas datur ad declarandum nullum: & in filio ptãte ſm regulas iuris, non debuisset dari contratabulas, cum testamentum sit nullum. d. l. quòd vulgo. Nõ enim ratio diuersitatis vr̃ quare magis datur bo. pos. ꝯta. quando testamentum est nullum ex causa præteritionis, quam ex alia causa, ex quo vtroque casu est nullum: quia neutro casu potest hr̃e effectum rũpẽdi ſm eius naturam. & vtroque casu dici potest, ꝙ detur ad declarãdum nullum. & hoc videtur sentire tex. in d. l. qđ vulgo. dum dicit contratab. inanc est. i. sine effectu. non negat lex. ꝙ non competat, sed non habet effectum rumpendi. & eodem modo loquitur tex. in d. l. fin. de lib. & posth. vbi in filio in potestate præterito dicit, si contratab. petat, nihil agit, quia res est in causa intestati. Cum ergo iura eodem modo loquantur in nullitate ex cã prꝫteritionis, & in alia nulitate testamenti, non possunt diuersimodè intelligi: in filio tamen in potestate prꝫterito magis expressè dicitur dari sibi contrata. quia ita specialiter prætor locutus fuit, in concedendo omnib. filiis ꝑteritis ꝯta. sed in filiis in ptãte datur ad declarãdum nullum, sed rumpitur quatenus de facto processum est, vt probatur in terminis in l. inter cætera. ff. de li. & posth. vbi dicit tex. ꝙ rumpitur testm̃ in quo filius in potestate ꝑteritus est. & tñ constat illud esse nullum, vt ibi dicitur: & ista ratione interdictum de tab. exhi. etiam datur: licet testm̃ sit nullum. l. j. §. hoc interdictum. uersi. siue autem. ff. de tab. exhib. & idem facit tex. in l. iij. §. si. in verbo, perempto, & ibi Alex. de libe. & posthu. & in simili hr̃ in l. j. ff. de feriis. cum sim. s̃. allegatis. ¶In glo. fi. ibi, adi-

13 mit hæreditatem, ꝯclusio gl. est † ꝙ licet contratab. impediat bo. pos. ſm tab. vt in tex. hic dicitur, non tamen impedit aditionem hæreditatis, & rationem diuersitatis adducit Pau. de Cas. hic, quia si concurreret bono. poss. ſm tab. sic in eodem iure esset contrarietas, quia vtraque datur à prætore, non sic in aditione hæreditatis, quæ est de iure ciuili. Nam non est inconueniens quòd reprobetur de iure prætorio testamentum, quod valet de iure ciui li. facit quod in simili notat Bar. in l. j § hoc autem edictum. ff. de no. ope. nun. dum post Dyn. concludit, quod in eodem edicto generi per spẽm derogatur, vt tollatur ꝯrietas: secus est in diuersis.

14 ¶Et ſm prædictam conclusionem glo. hic infertur, † quod scriptus hæres in testõ, potest adire de iu. ciui. & tamen non potest petere bono. poss. ſm tab. & hoc videtur ꝓcedere specialiter in isto casu, quãdo ſm tabulas impedit per ꝯtab. Alias verò hæres scriptus sicut rr̃ potest adire hæreditatem de iure ciuili, ita potest petere secundum tab. de iure prætorio, quę datur omnibus scriptis hæredibus. §. sunt autem. & § aliquando. instit. de bonorum poss. ¶Vel etiam dici potest, quod si potest adire de iure ciuili, pariter etiam competit bon. pos. secundum tabu. sed solum impedit exercitium propter bo. poss. contrata. quæ prius admittitur. l. ij. §. expectandi. ff. de secun. ta. Aliam tamen rationem ad gl. hic Ale. adducit, qđ licet impediat secundum tab. per bo. poss. ꝯta. addito hæreditatis non impeditur: quia est de iure ciui. vt gl. hic dicit. Et quia sicut prætor non potest facere aliquem hæredem de iu. ciui. directò. §. quos autem. insti. de bo. poss. similiter non potest facere desinere aliquem esse hęredem. l. & si fine. §. sed qđ Papinianus. ff. de mino. & no. per gl. in l. in substitutione. ff. de vulg. & pup. & pariter non potest impedire aliquem fieri hęredem de iure ciuili. ¶Ias. hic, & Mod. dicunt, qđ ista ratio esset falsa: quia immo potest impedire prętor ne quis hęres efficiatur de iu. ciui. allegat Bar. in l. cũ in secundo. in fin. ff. de iniust. rup. ¶Et quia licet non possit prætor facere aliquem desinere esse hęredem, nõ sequitur quòd possit impedire illum hæredem fieri: arg. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. Sed ratio Alexan. optime defendi potest, quia contratab. etiam si petita sit, non impedit hæredem adire: vt not. Bar. in l. illud. in princ. circa fi. principij. ff. de contratab. cum si. vt no. Alexan. post alios in l. vt liberis. j. de col. bene verum est, qđ præteritus per contratab. auocabit hæreditatem in effectu ab illo qui adiuit. l. cùm emancipatus. in princ. ff. eod. & isto modo loquitur Bar. in d. l. cum in secundo. quem inaduertenter Ias. hic allegauit. dicit enim Bar. qđ per bonorum poss. contratab. aufertur hęreditas hęredi scripto: & hoc verum est in effectu. d. l. cum emancipatus. Sed non negat Barto. quin adiri hæreditas possit mero iure, non obstan. bonorum poss. contratab. immo præsupponit Bar. ibi hæreditatem aditam fuisse, ex quo dicit quòd aufertur hęreditas hæredi. ¶Non ob. illud, quod dicitur de l. patre furioso, quia illa regula in alia materia non procedit, sed in isto casu ita pa rificantur, quia sicut non potest prætor facere desinere aliquem esse hæredem, ita non potest impedire aditionem hęreditatis de iure ciuili. nam ista dicta ponuntur æquè principaliter per Alex. & non arguit de vno ad aliud, nec de vno ad aliud infertur. & sic cessat arg. d. l. patre furioso. ¶Et conclusio glo. hic sanè intelligit in filio emancipato pręterito, prout loquitur text. allegatus in gl. in l. is qui in potestate. in versicu. sed si scriptus. de leg. præstan. Quia

Quia in emancipato valet testm̃ de iure ciui.secus esset ĩ filio in potestate p̃terito:qa tũc ipso iure non ualet testm̃,& daẽ bon.poss.vñ li.ab intestato.l.j.in fi.ff.si tab.test.& in l.fi.de lib.& posth. Et iõ tali casu,nec ẽt adiri hr̃ditas p̃t,qa testm̃ est nullũ de iure ciuili,l. inter cætera.ff.de li.& posth.& insti.de exhæ,li.in princ.Et idem est si posthumus p̃teritus sit,qa eius natiuitate rumpiẽ testm̃ de iure ẽt ciuili,vt hic;& in l.iij.§.ex his.ff.de iniu.rup.& in §.posthumi quoque.insti.de exhæ.li.& iõ hr̃ditas adiri nõ p̃ot:immo nec ẽt añ natiuitatem adiri p̃t.vt est tex.in l.illud.§.fi ff.e.qa licet valeat testm̃,dubitaẽ de viribus testĩ pp natiuitatem posthumi,qui speraẽ,ideo adiri nõ
15 p̃ot hr̃ditas:vt Bar.ibi declarat.¶†In ca.gl.ibi,allud in bo.pos.quę datur patrono.& rõ est s̃m Bar.& Doc.qa talis bo.poſ.solum aufert legitimã.l.j.ǰ.tit.j.iõ concurrit,quia nihil repugnat:secus est in illa,q̃ datur liberis:qa rumpit testm̃ in totum.Et ista rõne idem dicendum esset in patre p̃terito, q solum auocat legitimam.l. Pantonius.ff.si quis à pa.manu.fue.& pari rõne s̃m Bar,idem dicendũ est,q̃n esset alius filius institutus:quia præteritus auocat solum patrem.& vr̃ eadẽ rõ,q̃ est in patrono,vt Bar.hic dicit,ita intelligendo tex,in d.l.si duo.ff.de lega.præst.Sed ista æquiparatio de patrono ad filios nõ vr̃ bona, qa p̃teritio patroni non reddit testm̃ nullum,sicut in filiis in p̃tãte,prout loquitur tex.in d.l.si duo.Cum ergo testm̃ sit nullũ,in casu d.l,si duo. nõ p̃ot hr̃e locũ bon.poss.s̃m ta.& ista rõ militat, licet sint in eodẽ gradu.& aliis rõnibus opin. Bar.per Doc.hic reprobatur.& rõ gloss.hic debet declarari, qa in bo.pos.ꝯta.quæ daẽ patrono non disputatur de virib.testĩ:qa ipse non debet institui, vel exhæredari.secus est in liberis:vñ in liberis bo.pos.ꝯta.dr̃ dari ꝯtra testm̃.l.illud.in prin.ff.eod.titu.& declarat Pau.de Ca.in l.j,ǰ.tit.j.¶Postremò circa intellectum d.l.si duo.multum laborant Doc.hic,& omissa longa disputatione,quam faciũt Ale.& Mod.probabilis vr̃ intellectus,quem tradit Pet.& Cy.seqtur ibi,ꝙ non concurrit bo.pos.s̃m tabulas,& contrata.nam text. ibi,de bo.pos.s̃m tab.nullum verbum facit,sed simpl'r ibi dr̃,tuendum eum esse in parte sua. nam hoc intell'r per illum titulum de lega.præst.ꝙ conseruantur legata,& etiam institutiones.l. filium. ver.sed si portio.de leg.præst. Et cum simpliciter dicatur tuendũ eum, consonat ꝙ intelligatur s̃m nãm tituli.ar.l.Impe.ff.de in diẽ addic.Multi conantur impugnare istum intellectum Petri,quorũ rationibus Ale.hic sufficienter r̃ndet. Et contra intellectum Petri ẽt insurgit Iason hic,& arguit primò,quia in d.l.si duo.erat præteritus filius in p̃tãte,& ipse ꝯtabulauit,quo casu non hẽt locum ille titulus de leg.p̃st.in prin.& est argu.Bar.in d.l.si duo.cui Alex.post Imo.quẽ refeẽt hic r̃ndet ꝙ d l.is.q ĩ p̃tãte limitatur p d.l.si duo vt non procedat q̃n est relictum ei,qui aliàs potuisset contratabulare:quia tunc nulla fit iniuria filio ĩ potestate, si cõseruetur portio alteri filio,qui eandem habuisset,si contratabulare voluisset.Huic rõni replicat Ias.ꝙ ista solutio diuinat ad d.l.si duo.Sed respondetur ꝙ non diuinat,per rõnem quam statim dicam,& dato ꝙ diuinaret,toleratur,vt iura iuribus concordentur.Item dicit ipse,non vr̃ rõnabile ꝙ emancipatus magis oneretur in præstando legata omnibus.pp hoc ꝙ habuerit facultatem contratabulandi,& omiserit,quia si contrata.concessa in eius fauorem, in odium resultaret,contra l.qđ fauore.ꝯ.de legi.Sed replicat ꝙ hoc ex tacita volũtate instituti causatur.cum enim possit contratabulare, & non facit, videtur voluisse acquiescere voluntati defuncti.& omnibus præstat legata,quia voluit.Item contra intellectum Petri adducit tex.in l.is qui p̃tãte.in ver.sed si scriptus.de leg.præst. Sed ille text. non venit contra intel s̃m Petri, sed contra illud, qđ dr̃ de præstatione legatorum:sed d illo tex.opponiẽ gl.& Bar.ibi.Itẽ arguit,qa illa verba, tuendum eum in parte, intelliguntur ꝙ institutus venit per secundum tab.p tex.in l.si ex duob.§.j.ff.eo.Sed hoc non facit, ꝙ tex.in d.l.si duo.non possit intelligi s̃m nãm tituli: quia illa verba, tuendum eum, cum generalia sint, verificari vtroque modo possunt,s̃m naturam subiectæ materię.¶Vltimò arguit, quia s̃m istum intellectum,tex.in d.l.si duo.§.proinde si contrat.non accepit,superfluè loquitur dum dicit,plena fruitur voluntate.Ista tamen verba videntur solum verificari in bo.poss. secundum tab. Et r̃ndetur ꝙ illa verba,plena voluntate,limitantur ex verbis sequentibus ibi pro sua parte.& ita saluari p̃ot opinio Petri,& Cy.Ias.aliũ ponit intellectum omnibus aliis deteriorem,intelligendo illa verba in ver.proinde si contrata.non accepit.de filio in potestate præterito,qui abstinuit à bon.pos.contrata.& dum subiicitur in text. tuendum eum,intelligitur.f.emancipatum, quem prætor tuetur in portione præteriti abstinentis,& erit sensus, ꝙ si filius præteritus,qui potest contrab.non accepit contratab.tunc emancipatus institutus, potest in totum succedere per secundum tabu.& hoc modo succedendo: quia plena fruitur voluntate defuncti, omnibus legata præstare tenetur.& fuit iste intellectus Pau.de Cas. quẽ etiam ipse refert,& Alexan. hic reprobat talem intellectum: quia est contra illum text. qui dicit tuendum eum in partem, & non dicit in totum. prout in isto intellectu dicitur. Posset responderi,ꝙ quandoque appellatiõe partis totum continetur:vt no. Bar. post glo.in l.vxori.in princ.ff.de leg.iij.Sed aliis rationibus iste intellectus non potest procedere:quia vers.ille proinde. de necessitate intelligitur in emancipato:quia venit aduersatiuè ad casum proximè præcedentem,quando accepit,& in casu præcedenti q̃n accepit,in emancipato loquitur:ergo ita de necessitate vers. proinde intelligitur de emancipato,qui non acceperit, vt ponatur casus contrarius vers.præcedenti quando accepit. ¶Secundò considerandum est,quia si ver.proinde.intelligatur in filio in potestate,qui non accepit,illa verba,tuendum eum,etiam intelligi debẽt in filio in potestate,pp illam dictionem eum, quæ relationem facit: alias litera in totum destrueretur.qđ non est dicendum.& ex his expedita sit ista lex ad laudem Dei omnipotentis.

ADDITIO.

¶In euidentialibus huius.l.aliàs fuit conclusum,ꝙ etiam propriè
16 posthumus dicatur,qui nascitur in vita testatoris:†nũc verò addo ꝙ verior videtur illa opin.ꝙ tm̃ propriè dicatur posthumus,q nascitur post mortem patris.vt est tex.in l.iij.§.j.ff.de iniusto rupto.Non obstant iura,quæ equiparant natos, viuo testatore, natis post mortem,etiam in mã odiosa exhæredationis: quia illud contingit propter volũtatem testatoris,quæ facta in vno casu ad aliũ porrigitur,etiam contra proprietatem verborum. etiam dato ꝙ verba nullo mõ ꝯueniãt:vt p̃bat ĩ l.Titius.§.Lucius.de li.& posth. vbi dispositio facta de eo,q esset in vtero,trahiẽ ad illũ, q erat natus tpe testĩ.ad idẽ tex.ĩ l.fi.de posth.hær.insti.vbi institutio fcã de nascituro post mortem testatoris,hẽt locũ in eo,q nascitur in vita:quia illa verba,post mortẽ,plata sunt à testatore, qui credebat
17 se moriturũ,& illum post mortẽ nasciturũ,†vñ pp voluntatẽ testatoris q cogitauit filiũ instituere, fit extensio ad casum, cui verba nõ ꝯueniũt.& ita ꝯtingit in l.si quis ita.§.fi.ff.de test.tutela. & in l.iij.§.nominatim.in ver.sed & si dixerit.ff.de iniu.rup.nam ibi exhæredatio trahitur ad illum,qui nasciẽ ĩ vita, pp volũtatem testatoris.& p hoc nõ inferẽ,ꝙ sit de p̃prietate sermonis: qa talis extẽsio hẽt locũ,dato ꝙ verba nullo modo ꝯueniant. Et iõ ẽt in statuto.qđ propriè intell'r,si essemus in mã, in qua intẽtio statuti oĩno hẽret. locum,ẽt in posthumo nato ĩ vita,idẽ esset dicẽdũ in statuto pp mentem statuti,nõ sic ex p̃prietate sermonis. Adde ẽt prioribus scriptis ꝙ posthumus ẽt dr̃ per legitimationẽ:vt no.Bald.in l.filius à p̃re.§.j.de lib.& posthu.& iõ legitimatus post testm̃,ad similitudinẽ filij p̃teriti,rũpit testm̃,vt ꝯcludit Ant.de But. in c. per venera.in vlt.char. vers.alius est effectus,q filij sint legi.Bal.& Imo. in l,certum.in princ.ff.de iniu.rup.Ro.in ꝯs. 3 3. licet nãlis.Pet. de Anch.in ꝯs. 2 9 2. in succe.ab inte. Abb.in ꝯs. 7 6. in q.q vertiẽ.li.j. Et ista est cõis opin.vt Ale.dicit in ru.ff.de li. & posthu. & in consi. 1 3 9. eleganter fuit ꝯsultũ.li. 1.Et ex hac conclusione reddiẽ dubia decisio Bal.in l.j.col.fin.in ver. vlterius quæritur.ꝯ.de inof.don.vbi
18 cõcludit. †ꝙ donatio facta à p̃re nõ reuocaẽ p legitimationẽ postea factã ab ipso p̃re.& sic dispõ.l.si vnq̃. ǰ.de reuo. don.non hẽt locũ in filijs legitimatis:qa quo ad tertiũ,cui fuit ius q̃situm, legitimatio præiudicare nõ vr̃.& idẽ Bal.in l.ij.in fi.ǰ.si qd in frau. patr. Sal.in l.si totas.in vers.iuxta.qđ q̃ro.ꝯ.de inof.do. & certè ratio diuersitatis nõ vr̃,si per legitimationẽ rũpit testm̃,vt dictum est, pariter vr̃ ꝙ donatio prius facta reuoceẽ.& iõ ꝯ Bal.& Sal.latè & subtiliter consuluit Soc.in ꝯs. 2 2 6. qõ præsentis consultationis.Et licet ista conclusio videaẽ ꝯ cõem opi. illam tñ ꝯsulendo superiori
a anno approbaui, a quando legitimatio fuit facta viuẽte patre,quo casu aliorum citatio non requiritur:quia tantum agitur de præiudicio patris consentientis:vt not. Barto. in l.Gallus §.& quid si tãtum.de libe.& posthum.Bald.in l.nam ita diuus.in princip. ff. de adop.cum si.vt tradit Ale.in cons. 1 8 8. perspectis verbis. col. 3. lib. 5. Ioan. de Ana.in cons. 2 9. visa imperiali. in 5. dubio. Vnde tali casu cessat ratio Bald.quod sit tertio ius quæsitum, quia non videtur ius quæsitum ex quo totum pendet à volũtate patris donantis:& dispositio d.l.si vnquam.vr̃ fundata in voluntate patris coniecturata:vt no.Bar.in l.Titia. §.Imperator. de lega.ij.& dato qđ esset ius quæsitum,erat quæsitum cum tacita conditione, nisi filios donator susciperet.d.l.si vnquam.vt in simili casu no. Bald. in l.obseruare.§.fi.col.iij.ver.his nõ obstantibus.ff.de offic.procõ. & lega.Et quod dicitur in d.l.si vnquam.in filijs, vr̃ habere locum etiam in legitimatis:quia verè & propriè dñr legitimi,vt no. Bart. in l.si is qui pro emptore.in fin.iij.q.princip. vbi loquitur de fictione inductiua,in versicu.& si vt opponis.in fin. ff. de vsuc.& in l.si maritus.la secunda §.legis.ff.de adult.Bald.in l.nuper.in fin. C. de natura.li.Ale.ĩ cons.2.visis.col.4.li. 1.& hoc modo declaraẽ,qđ.ꝯ.

ADDITIO.

dictum

a ¶Approbaui.Scilicet consi. 3 6 5. sed si approbauit,malè consuluit,verum non sic approbauit,sed solum quando filius est natus.& legitimatus post donationem, qđ non est contra Bald.& secundum hanc distinctionem sentit Deci.in d. consil. 3 6 5. & consi. 3 6 6. & benè. Idem Fran.Ripa repe.d.l.si vnquam.q. 3 7. & ibi And. Tira.versi.susceperit liberos.num. 5 2. cum sequen. Primus omnium Fran. Ripa tetigit veram rationem decidendi pro opinione Bald.videlicet ne plus habeat luxuria, quam castitas.

19 dictū eſt de teſtō† qđ rūpiť per legitimationē:qa illud verū eſt,qñ
fuit fcā legitimatio viuēte teſtatore,& ipſo conſentiente. Secus ſi
poſt mortem:quia talis legitimatio non rūpit teſtm̄:vt no.ɔcludit
Bal.in conſ.14.s̄.de legiti.Michaelis col.ij.in ver.v.ad hoc attēdē-
dū eſt.li.ij.& idē Bald.in c.innotuit.col.fin.in ver.& noto, ꝙ ltīma
tit.de electio.Scđò rñderi p̄t,ꝙ deciſio Bal.in d.l.j.de inof.don. vr̄
ꝓcedere ꝓut loquiť,videlicet in nato añ donationē, dū ponit qō-
nem ꝙ qdā hñs filiū ſpuriū donauit oīa ſua bona,& poſtea fecit fi-
lium ſpurium ltīmari,& tali caſu bñ dicit:qa donās habebat noti-
tiā de dicto ſpurio,& veriſimiliter de illo cogitauit.iō ceſſat rō d.
l.ſi vnquā.& ēt verba d.l.nō cōueniunt in hoc caſu: quia loquitur
de filijs ſuſceptis poſt donationem,& ita ſuperiori anno conſului.

LECTVRA II.

1 *Teſtamentum ſi non fuit mutatum à teſtatore, an videatur voluiſſe quòd te-
ſtamentum permaneret in eo ſtatu, in quo erat,*
2 *Poſthumus filius poteſt exhæredari,*
3 *Statutum quòd filij teneantur pro patre,eſt odioſum & iniquum.*
4 *Tutor poteſt petere bonorum poſ.nomine pupilli, ſed non repudiare,*
5 *Inſtitutus inuito præterito,contratabulare non poteſt,*
6 *Exheredatio nulla non impedit contratabulas,*
7 *Præteritio matris habetur pro exhæredatione,*
8 *Bonorum poſſ.contratabu.an detur hodie in hæreditate matris.*
9 *Teſtamento in quo filius in poteſtate præteritus eſt, an ſit nullum à principio,
abſque eo quòd dicatur nullum à filio præterito,*
10 *Infans non poteſt querelare teſtamentum,nec habet contratabulas.*

OSTHUMO. Pręteritus poteſt dicere teſtamen-
tum nullum, & venire ɔ̄ta.& hoc
dicit Bar.Sed iſtud ſummarium non conuenit verbis
legis,quæ de nullitate nihil dicit,& de bo.poſ. ɔ̄ta.lo-
quitur conditionaliter,& conditio nihil diſponit.l.ſi
quis ſub conditione dandorum decē.ff.ſi quis omiſ.cau.teſ. Vn-
de aliter ſummatur per Ale.hic. ¶In tex.ibi,petita, dicit Iaſ. hic,
hoc eſſe ex contingentia facti:quia idem eſſet ſi petita non fuiſſet:
quia ſatis eſt,ꝙ peti poſſit,& impeditur ſm tab.l.ij.§.expectandi.
ff.de ſm tab.Sed adde prioribus ſcriptis,quia non videtur ex con-
tingentia facti,quia tex.loquitur conditionaliter ſi petita eſt: quo
caſu ɔdō formā inducit:vt no.Bal.in auth.mr̄i,& auiæ.col.j.ver.q
dā tñ dn̄t.s̄.qñ mulier tutelę offi.fun.poſſ.alleg.l.p̄tor.in princi. de
col.bo.Si eſſent verba narratoria, ſimpliciter poſſet dici ꝙ eſſent
ex contingentia facti,vt no.ꝑ glo.in l.j.s̄.qñ nō pet.par. Vñ hic po
niť vnū dictū,qñ eſt petita ɔ̄ta.& idē tñ eſt,ſi peti poſſit:quia impe-
diť ſm ta.d.l.ij.§ expectādi.& iſto reſpectu non vr̄ dr̄ia, an petita
ſit,vel non. Eſt tñ dr̄ia alio reſpectu:qa qñ eſt petita ɔ̄ta. nullo mo-
do poteſt hr̄e locū ſm ta.ſed ſi petita nō ſit,p̄t excludi tp̄e, vel re-
pudiatione,vt aliàs dixi,& rectè,declarādo hoc mō.In ſcđo no.in
ſcriptis priorib.dum ampliať tex.ꝙ ēt rumpiť teſtm̄, ſi de ventre
mr̄is partus extrahať,adde tex.in l.poſthumus.in prin.ff.de inoffi.
a teſt. ibi, exſecto vētre extractus eſt & in no.caſu tradit Bal.a in cō-
ſi. 109. verba teſtī.li. 3. & ibidē rñdit ad tex.q facit in ɔ̄rium, in l.
anniculus la.j.§.fi.de ver.ſig.vbi dr̄,falſum eſt eā peperiſſe;cui mor
tuæ filius exſectus eſt,nam ſm Bal.ibi intelligiť in extraneo, cui eſ-
b ſet aliquid relictū ſub ɔditione,ſi talis mulier peperiſſet.Secus b eſt
in mr̄e,vel pr̄e.l.qđ dr̄.de li.& poſth.& in l.iij.s̄ de inoffi. teſt. & de
dicto conſ.Bal.meminit Bal.in l.fin.col.pe.j̄.de ſuis.& legi. Alę.in
d.l.qđ dicitur.¶In ſcđa limitatione ſcđi notabilis, in qua dr̄,ꝙ in l.
poſthumus.reconualeſcit teſtm̄,ex eo, ꝙ nō moriť teſtator, & de
nouo poteſt teſtari,declarando vt aliàs dixi,adde ꝙ iſta rō quā te-
1 nui,vr̄ nunc dubitabilis:† qa licet teſtōr hr̄et ꝑtātē mutādi teſtm̄,
tñ ex quo non mutauit,vr̄ voluiſſe ꝙ teſtm̄ ꝑmaneret in eo ſtatu,
in quo erat:vt eſt tex.no.in l.iij.s̄.de inoffi.teſt.& iō tex.in d.l. poſt-
humus.vr̄ procedere,qa ibi erant inſtituti venientes ab inteſtato.
& in hoc vr̄ fundari tex.ibi,ſi bono.poſſ.data fuerit ei,qui rem ab
inteſtato auferre poſſit.& no.Ale.ī l.ſi pr̄.col.pen.j̄.de inſt.& ſub-
ſti.In poſthumo tñ indiſtinctè teſtm̄ recōualeſcit. d.l. poſthumus.
in princ.& intellige,ꝙ teſtm̄ reconualeſcat ibi de iure.præto. quia
ibi dať ſm ta.q̄ eſt de iu.p̄to.& qa ponderať ibi ꝙ ſignatū ſit teſtm̄,
& ſigna in teſtō ab ipſo p̄tore introducta ſunt.§ iure aūt honora-
rio.inſti.de teſt.& quia teſtm̄ ibi ſuſtineť de æqtate,quam p̄tor hr̄et
añ oculos.l.qđ ſi Epheſi.de eo,qđ cer. Io. Non ob. qđ ibi dr̄ hr̄di-
tatē,quā obtinebit,q̄ vr̄ de iu.ci.qa illa verba veniunt conſecutiuè
ad p̄cedentia in quibus dictū eſt de bo.poſſ.ſm tab.quia qui habet
bon p̄oſ.vr̄ hr̄e hr̄ditatem.l.j.& ij.ff.de bon.poſ.& ita dicit Im. in
d.l.poſthumus.Silr̄ nō ob.dū dr̄ in d.l poſthumus, qđ Imperator
nr̄,& diuus Adrianus reſcripſerūt, quo caſu reſcriptū Imperato-
ris facit ius ciuile.l.j.de conſti.prin.qa rñdeť,illud hr̄e locū, qñ illa
ɔſtitutio ſimpliciter loquiť.Secus eſt qñ ɔſtitutio diſponit ſm re-
medium iuris p̄torij:quia tunc vr̄ diſpō p̄toris,ꝓut tex.ibi loquiť:
& ibi dicūt Imo.& Pau.de Ca.& idē tradit Corn.ī ɔſ. 234. placet
mihi,col.fin.li.ij.Et notandum eſt,qđ tex.in d.l poſthumo,ꝓcedit
in vltima voluntate,& non habet in locum in contractibus. Nam
donatio,quæ per ſuperuenientiam filiorum reuocatur.l.ſi vnquā.
j̄.de reuocan.don.licet filij viuente donatore moriantur, non ta-
men reconualeſcit donatio:vt no.Bar.in l.Titia.§. Imperator. in
verſ.quæro pone filij.de leg.ij.Imo.& c.fin.de dona.Pau.de Caſ.in
l.ij.j̄.de poſthum.hær.& Cor.in d.conſ. 234. in princ. li. 2. ¶In
tertio no.qđ præteritus dicitur,qui non eſt inſtitutus, neque ex-
hæredatus,adde qđ Ale.ſcribit in l.inter cætera.de li. & poſthum.
2 ¶Quartò no. † qđ filius poſthumus poteſt exhæredari.ad idē tex.
c in l.iij.in prin.ff.de iniu.rup.hodie autem exhæredari c non poteſt
quia filius infans non poteſt eſſe ingratus, & odio alterius grauari
3 non debet.l.ſi quis in ſuo.§.legis.s̄.de inoffi.teſt, † & ideo ſtatutū
qđ filij pro patre teneantur,odioſum eſt,& iniquum:vt not. Bald.
in l.dotis.C.de iure do. Ale.in conſ. 42. ſuper præmiſſo themate
col. 1.li. 1. Vnde ſtatutum Florentiæ,quod obligat filios pro pa-
tre fallito,dicitur odioſum: vt in tali ſtatuto no. Ange in conſ. 6.
quæritur per ſtatuta.col. 1.& idem Pet.de Anch.in conſ. 90. pro
ſpecificata.in prin.& in conſ. 271. in primo dubio. verſ. quæriť.
& tradit generaliter Io. And.in rub.qui filij ſint legitimi,in additio
nibus Specu.in verſ.quæſtionem de ſtatuto.& propter hoc cum
ſtatutum odioſum ſit:non habet locum in filijs fallitorum extra
territorium Floren.vt no.Bar.ſcribit in tract.repreſaliarum in q.
j.in princi.in verſ.ad quantum in fin.Sic etiam econtra, ſtatutum,
quod obligat patrem pro filio,qui negociatur,intelligatur tale ſta-
tutum pro contractibus factis in territorio ſtatuti,& ita aliàs cō-
ſultum fuit à pleriſque Doc.vt hoc refert,& ſequitur in l.Modeſti-
nus.ff.de excep.& adde Imo.in conſ. 80. in caſu præmiſſo.Et no-
tetis prædictas deciſiones:quia alibi non reperietis, & Floren. ſæ-
pe caſus occurrit.¶Vltim.nō qđ tutor pōt petere bono.poſ.no-
mine pupilli.ad idem tex.in l.tutor.in prin.ff.de bon.poſ. Secus ibi
dr̄ in repudiatione.& ſic tutor poteſt facere conditionem pupilli
meliorem,& non deteriorem:vt no.Bar,in d.l.tutor. de quo dixi
in l.bonorum.in prin.s̄,qui admitti.& in l.eius eſt nolle.ff.de regu.
4 iur.¶In glo.j.concludit glo. † quod filius inſtitutus, ex perſona p̄-
teriti poteſt petere contratabulas,& hoc eſt vtile inſtituto.l. non
putauit.§.non eſt nouum.ff.de ɔ̄ta. Secus eſt in exhæredato, qui
non habet contrata.ex perſona propria.l.non putauit.in princ.ff.
eo.nec etiam commiſſo ab alijs edicto exhæredati ad bon. poſ.ɔ̄-
ta.admittuntur.l.ſi poſt mortem.§.exhæredati.ff.eod.& hoc mi-
rum videtur quod plus tribuatur inſtituto,quam exhæredato.Sed
poteſt reſponderi qđ in exhæredatio redderetur eluſoria, ſi per
contrata.commiſſo edicto admitteretur, quia non eſſet diſputā-
dum de meritis exhæredati,qui propter ingratitudinem exhæreda
tus videtur,vt no.in l liberi s̄.de inof.teſt,& hoc eſſet iniquum, ſi
iuſta fuiſſet exhæredatio.Similiter licet inſtitutus ex perſona præ-
teriti cōtratabulare poſſit,non tamen videtur quod inſtitutus ex
perſona exhæredati habeat quærelam:quia quærela nō datur hn̄ti
aliud remedium:vt no.Bar.per illum tex.in l.Papi.§. ſi quis impu-
bes.ff.de inof.teſt.& quia exhæredatio filij reſpicit ingratitudinem
filij,quæ in perſona inſtituti non poteſt conſiderari, & in quærela
teſtamentum pro parte rumpitur.l.circa.ff.de inof.teſt.& contra-
tabulas in totum rumpit teſtm̄.d.l.nō putauit.§.fin.ff.eod. Et pro
concluſione facta in ſuperioribus dictis,qđ inſtitutus non hēat ɔ̄-
ta.præterito tacente,ꝓ tali ɔclōne facit tex.in l.iij.§.ſi quis ex libe-
ris.ff.eod.vbi copulatiuè dr̄,ſi alius ɔmittat edictū, & ipſe inſtitu-
tus admittitur,& ī d.l.ſi poſt mortē.§.fi.ibi,& ipſi quoque. ad idē
facit tex.in l.is q in ꝑtāte.§ ſed ſi vnus.de lega.p̄ſt.vbi quādo vnus
emancipatus eſt p̄teritus,& alter inſtitutus,ſi vterque accipit ɔ̄ta.
inſtitutus p̄ſtat,q̄ p̄teritus:ſed ſi ſolus inſtitutus petat ɔ̄ta. omni-
bus p̄ſtat legata,ac ſi adiuiſſet:ergo in effectu vr̄,quod ſolus inſti-
tutus ɔ̄ta.petere omnino poſſit.¶Succeſſiuè inſtat Ale.an p̄teri-
tus poſſit approbare teſtm̄,ita qđ inſtitutus impediať cōtratabu-
lare ex perſona præteriti.Bald.hic tenet,qđ non,in j.q.in d.l.ſi poſt
mortē.§.fin.quaſi ſit ſtatim ius q̄ſitū inſtituto, qđ per p̄teritū tolli
nō pōt.Bar.tenet ɔtrariū in l.filio p̄terito.ꝑ illū tex.vt Ale. hic re-
fert.& ipſe Ale.finaliter tenet opin.Bald.tāquā veriorē & Ro.idē
ſequiť in ɔſ. 24. poſtmodū aūt inſtāte.in fin. Sed tñ retēta ɔclōne
5 ſuperius firmata, † qđ inſtitutus inuito p̄terito ɔ̄tabulare nō poſ-
ſit,vr̄ ɔcludendū ſm opi.Bar.qđ immo p̄teritus approbare poſſit
teſtm̄, ita qđ inſtitutus excludatur à beneficio ɔ̄tabulandi: quia
iſta ſolennitas inſtitutionis vel exhæredationis eſt in fauorem fi-
lij:ideo videtur quod ipſe renuntiare poſſit: vt not. Barto. in d.l.
filio.col.pen.in l.j.§.ſi filius.de lega.iij.facit text. in l. non putauit.
§.ſi quis

ADDITIONES.

a ¶Bal.Quod eſt conſi. 122. lib.2.ſecundum nouam impreſſionem.
b ¶Secus Et bene,ſequitur Alex.in d.l.anniculus,licet Iaſ.in d.l.quod dicitur. col. 2.
dubitet de dicto conſi.Bald.plus dicitur adhuc idem eſſe in extraneo,ſi conſtet lega
tum eſſe factum ob certa benemerita, vel ob magnam amicitiam,vel concurrētib.
alijs coniecturis quòd veriſimiliter æque legatum eſſet,& quod merito partus non
propter modum,ſed propter liberos tantum facta eſt,quòd not.vide Guil. Benedi.
repet.c.Raynutius verſi.ſi abſque liberis morer. 2. num. 32.
c ¶Exhæredari. Venter non poteſt exhæredari,quia non poteſt committere cauſas in
gratitudinis. Vide Bar.in l.1. §.toties.verſic.hoc præmiſſo.ff.de ventr.in poſ.mit.&
Bald.in auth.ex cauſa.de lib.præte.ver. 4. præmitte.& l.ſi poſthumus, in prin. ff. de
lib.& poſthum.non tamen clarè hoc dicit ibi.

§.si quis sua manu.ff.eod.Et in simili de forma rescripti not.Ab.in c.fin.§.j.de off.lega.in glo.nominatim.ibi.l.fin.§.fin.Tex.ibi dicit, ꝙ hodie posthumus potest exhæredari nominatim. Sed in ꝯtrium videtur tex.in l.si quis in suo.§.legis.s̃.de inoff.testam.aliàs ipsa iura.C.sed s̄m iura authenticorum non haberent locum:quia causa ingratitudinis debet nominatim exprimi,aliter nullum est testm̃. §.aliud quoque capitulum.in auth.vt cũ de appellatione cognoscitur.& sic hodie non valeret testamentum:vt no.Paul de Cas.in d.l.si quis in suo.§ legis.¶In gl.ĩ verb.nominatim.ibi,si modo ritè sit exhæredatus tenet glo.ꝙ si exhæredatio sit nulla, non impedit exhæredatus petere ꝯta.d.l.non putauit.§.nõ quęuis. Et hoc limitatur non habere locum in casu.l.fin.ff.de libe.& posth. declarando
6 do vt aliàs fuit dictum †Et adde ꝙ exhæredatio nulla nõ impedit ꝯta.Hoc intelligit quando aliàs ꝯtab.competeret, nisi esset exhæredatus.& in d.l.fi.non erat nulla exhæredatio ex defectu exhæredationis,prout loquitur tex.in d.§ non quęuis. Exhæredatio. n. in d.l.fi.erat valida pro se,sed non poterat habere effectum, quia testamentum erat nullum ex defectu præteritionis filij in potestate. ¶In fin glo.ibi.§.ad testamenta.tex.ibi rationem adducit:quia fœminæ suos hæredes non habent.Bar.ibi arguit ꝯ talem rationem: quia emancipato datur ꝯta.& tamen non est suus. Sed respondet declarando mentem Bar.ibi.qui obscurè loquitur, ꝙ licet emancipatus non sit suus, à ꝑtore tamen pro suo reputatur:quia prætor vocat liberos,qui sui fuissent:si emancipati non fuissent.§.emancipati insti.de hæredi.quæ ab intest.l.si emancipatus.§.nepote quoque.ff.eodem.& prætor rescindit emancipationem, & capientis diminutionem.l.sed cum patrono.§.j.de bono.poss.& sic prætor dedit contrata liberis suis,& emancipatis.l.j.in prin.l non tantum. in princ.ff.eod.§.emancipatos.insti.de exhę.li Et istæ qualitates de liberis suis & emancipatis nõ cadunt, nec adaptari p̄nt in testamẽtis mulierum,quia fœmina non habet suos hæredes,nec potest desinere habere capitis diminutionem.l.nulla.ff.de suis & legitim.& ideo bene dicitur ꝙ in testamentis fœminarum non datur ꝯta. Si-
7 militer dum in glo.dicitur,† quòd præteritio matris hr̃ pro exhæredatione.Bar.rationem adducit in l.in suis.ff.de lib.& posthu. qa in matre cessat continuatio dominij, quæ in patre consideratur. d.l.in suis.vbi Ale.& Mod.latè insistunt circa prædictam rationẽ. Sed breuiter vera ratio videtur illa,quia in hæreditate matris non fuit data forma,ꝙ filius debeat institui,vel nominatim exhæredari,ideo eius præteritio pro exhæredatione habetur. Et idem est in milite.l.sicut certi.ff.de tes.mil.& hoc videtur procedere s̄m rr̃am. quæ est quod datur vni,videtur alteri tacitè ademptum.l quod in rerum.§.si quis post.de leg.j.facit tex.in l.cum prętor.ff.de iudi.Et ista tacita exclusio non sufficit in filio in potestate:quia in eo continuatur dominium.d.l.in suis.& propter hoc voluit lex, ꝙ filius certo indicio patris excludatur:& ꝑ forma introduxit quòd debeat institui,vel nominatim exhæredari:ideo præteritio non hr̃ ꝑ
8 exhæredatione,sicut in matre,in qua talis forma data nõ fuit.†An autem hodie detur bon.poss. ꝯta.in hæreditate m̃ris. Ang. in l.j.ꝯ. de succes.edi tenet ꝙ sic. Ale.hic concludit contrarium:cuius op. aliàs secutus sum, reiectis rationib.Mod.adde tamen ꝙ pro opin. Ange.illa ratio efficax videtur: quia correcta ratione legis,ipsa lex correcta intelligitur.vt no.Sal.in l.ij.ꝯ.de bo.dam.in l.j.col.4.ꝯ.de rap.vir.& idem concludit Imo.in l.si verò.§ de viro.col.4.ff. sol. mat.per c.miramur.de ser.non ord.& idem Imo.in l.ij.§.fi. ff. de do.col.fin.vbi tenet contra Io. And.quod correcta ratione finali, tollatur authoritas:quia authoritas secundum mẽtem regulatur: & mens,& ratio legis idem est cum lege.l.cum mulier.solu.mat.& de hoc etiam tradit Are.in l.ij.in princ.col. 7. de vulg.& pup. Sed considerandum est,quòd lex esset correcta,& sic quod §.ad testamenta corrigeretur,non tamen infertur quod detur ꝯta. quia ꝑuisio illius.§.sed per hoc non inducitur quòd habeat locum contrata.in testamentis fœminarum: quia tex.ibi loquitur prohibitiuè,& negatiuè.vnde licet ponatur prouisio . non tamen resultat prouisio dispositiua,& ita loquitur tex.in §.fœminæ qui etiã negatiuè loquitur,& ideo etiam hodie non potest dici quòd habeat locum contrata.in testamẽto matris:qa iure cautum non reperit: qa iura antiqua hoc non disponunt,& iura noua de bo poss.nihil
9 dicunt.¶In glo.petita,aliàs conclusum fuit † quòd testm̃, in quo filius in potestate præteritus est, sit nullum à principio absque eo quòd dicatur nullum à filio præterito Mod.hic in cõtrarium adducunt rationem : quia quotiescunque actus annullatur in fauorẽ alicuius,tunc demum annullatur ipso volente.l.ij.vbi Bar.s̃.de iu. emphy.not.Bar.in l.fin.ꝯ.de reuo.dona.& tradit Alexan.in consi. 173. viso themate,& scriptis col.fin.lib 2.& dixi latè in consil. 138.Mod respondent dupliciter. Primò quòd hoc non habet locum in isto casu:quia pro forma introductum fuit quod filius debeat institui,vel exhæredari,& forma non seruata actus est nullus, nec renuntiari potest à partibus.l. de his. vbi Barto. ff.de transactio. Sed ista responsio non videtur respõdere in casu isto, in quo agitur de priuato interesse filij,qui potest testamentum approbare:vt no.Bar.in d.l.filio præterito.col.pe.ꝑ illum tex.& in l. j.§.si filius ff.de leg.iij.alle.in ꝯtrium procedunt in forma,quæ respicit utilitatem publicam, vt distinguit Bar.in locis præal.Secundò. Mod.hic rñ.ꝙ testm̃ hoc annullatur in odium patris, qui non seruauit formam datam à iure.Sed etiam in ista responsio non satisfacit:quia illa forma, vt dixi , respicit fauorem filii.ideo illo volente, præteritio non est iniuriosa,nec in isto casu aliqd imputari potest: quia uolenti non fit iniuria l.cum donationis.C de transac. Vnde tertio vr̃ melius posse responderi, ꝙ in iuribus allegatis in ꝯtrariũ actus non annullatur simpliciter, sed uolente illo cuius fauorem illum statuit. & sic iura ulterius procedunt. Secus in casu nostro, ubi actus simpl̃r annullatur.& ad hoc facit tex.in l.non dubium.s̃. de legi.cum his quæ Bar. ibi dicit.Vr̃ tamen disputatiuè attentari posse,ꝙ testm̃ nullum,nisi dicatur nullum:sicut dr̃ in l.pe.ꝯ.de suis & leg.ꝙ filius ipso iure matri succedit:& tñ intelligitur,si adeatur hæreditas:vt no.Bar.in l.uentre.col.pe de acq.hær.simile est in cõpensatione,quæ fit ipso iure.l.verum.ff.de compen.l.si constat. ff. c.tit.& tñ requiritur quod ab hoĩe opponatur:ut no.Bar.in d.l.verum.Sic in proposito vr̃, licet iura dñt testm̃ esse nullum, non vr̃ absurdum si hoc intelligatur filio volente.& ad hoc facit tex. in l. fi.ꝯ.de lib.ꝑte.ibi,ipso iure euertat, nam illud verbum euertat, vr̃ denotare factum hoĩs.Tñ ista opi.in veritate sustineri non põt: qa tex.præcisè dicit,ꝙ ab initio non valet testm̃.insti. de exhę. lib. in prin.& quia ab intestato succeditur.l.fi.de lib.& posth.& in l.filio præterito.testm̃ nullum de iure prætorio approbatur.Non obstãt iura.s̃. alleg.quia licet ipso iure illud fiat ad executionem, factum hoĩs requiritur non autem ad substantiam.rei.¶In glo.fi.dicendũ est,vt aliàs dixi,& adde ꝙ intellectus Bar.ad l.si duo.non videt pro cedere:quia impossibile vr̃ ibi ꝙ haberet locum s̄m tab.ex quo testamentũ erat nullum præteritione filii in ꝑtãte:& ideo laborant Doct. in intellu.d.l.ut aliàs dixi.Et adde ꝙ intell's Ful. quem Alex. vltimo loco refert hic,& dãnat,potest defendi:quia dum tex.dicit in d.l.si duo patroni si contrata. non acceperit. non infertur nec inferri potest,ꝙ s̄m tab.acceperit:quia non competebat: ergo testamentũ erat nullum. Vñ põt intelligi s̄m Ful.ꝙ ab intestato successerit,prout dr̃ in l.fi.ff.de libe.& posthu.in l.j.§ fi.ff.si tab. testa. nul.extab.Non ob.ꝙ non datur vnde liberi ab intestato,donec pẽdet ꝯta.l.j.§.j.si tab.testa prout arguit Ale.hic cõtra Ful. quia illud verum est, quando testamentum ualet: vt quia præteritus esset emancipatus.Secus vbi testamentum non valet.d.l.fina.de libe. & posth.Non ob.secunda rõ Alex.dum ponderat ꝙ fruitur plena voluntate,quę verba arguunt qđ veniat ex testõ:quia ẽt dicta verba possent intelligi ab intestato:fuerat institutus, & sic habuit voluntatem testatoris:idoque tenetur ad omnia legata,quia sibi non est
10 facta iniuria.¶†Vltimò notandum est,quòd infamis non potest querelare testamentum nec habet contrata.l. in arenam.s̃. de inoffi.test.vbi Pau.de Cast.no.illum tex.& hoc modo videtur ista lex limitari. Hodie tamen hoc non procederet,nisi talis causa in testamento exprimatur.§.aliud quoque capitulum.in auth.vt cum de appel.cog.vbi text.de armario expressè dicit,& quòd talis causa debet exprimi in testamento. Pisis.

LEX I.

De bon.pos.contratab.liberti. Rub.

1 *Manumissus licet sit aliquis ex causa fideicommissi,tamen ille, qui manumittit,habet contratabulas.*
2 *Hæres licet manumittat seruum ex causa fidicommissi,tamen cõsequitur pręmium,quia patronus efficitur,& habet contratabulas.*
3 *Bonorum pos.secundum nuncupationem reperitur, & contra nuncupationẽ.*
4 *Bonorum possessio quæ datur patrono,est annalis.*
5 *Exhæredatis non datur contratabulas.*
6 *Patronus an excludat omnes agnatos,& cognatos exceptis liberis.*
7 *Bonorum possessio quæ datur patrono,non rumpit testamentum in totum,sed tantum aufert legitimam.*
8 *Pater an debeat habere legitimam iure institutionis.*

1 Licet. Summatur ꝑ Bart.& Doct.hic.¶†Primò. not. s̄m Bar.hic,ꝙ licet quis sit manumissus ex cã fideicommissi,tamẽ ille,q manumittit,hẽt ꝯtabul.vt hic & in l.qui ex cã.ff.de bo.lib.cum si.allegatis ibi per glo. Et rõ videt, quia dicit libertus hæredis à quo fideicommissariam accipit libertatem.§.penulti.institu.de singu.re.per fide. rela. l. his quibus. infrà de fideicom.libe.hæres tamen dicitur esse locupletior.l.nemo.§.locupletior.ff.de re.iur.& ideo grauari non potest. l.plane.la ij.§.fi.ver, nec his quidem. de lega.j.& licet iste qui ex cã fideicommissi manumittit,habeat contrata.non tñ põ est petere alimẽta.l.si quis à libertis §.si quis à liberti.ff.de li agno. Et ratio vr̃: quia in alimentis grauatur in vita,in ꝯtab.post mortem. & hac ratione iste,qui ex cã fideicõ.manumittit, non potest manumissum in serui-

in seruitute reuocare.l.j.§.de lib.& eorũ li.l.manumissionis causa.§.de ope.lib.& in effectu hr̃s,qui manumittit ex cã fideic.non videtur hr̃e ius patronatus,nisi in his.q̃ expressa reperiunt. Illud clarũ est,qđ reuerentia illa pstari debet,qui ex cã fideic.manumittit.l.mr̃tua.§.de ope.li.l.is quoque.ff.de in ius voc. & à tali reuerẽtia non eximitur libertus,etiam si ius aureorum anulorum consequatur. l.sed & si hac lege.§.patronũ.ff.de in ius voc. Nam etiam si ius patronatus expresse remittatur, reuerentia remissa non videtur: vt est tex.in l.fin.§.de bo.lib.& Bal.ibi infert post Old.quem refert in ver.item per hunc tex.ꝙ licet eps examinat monasterium à iurisdictione epali,non intelligitur illud eximere à iure reuerẽdi.& idẽ Ang.dicit in d.l.sed & si hac lege.§.patronũ.in fin.ff.de in ius voc.

2 ¶ Secundò not.istum tex.cum si.§.alle. † ꝙ licet hæres manumittat seruum ex necessitate fideic.sibi iniũcti,præmium tamen cõsequitur:quia patronus efficitur,& habet contrata.qđ facit ꝯ ea,q̃ no.Bar.in l.si quis in graui.§.vtrum per illum tex.ff.ad Syl. vbi in-

a quit,ꝙ p̃mium a qđ datur capienti bannitum,non debetur illi, qui hoc facere tenebatur.& idem Bar.dicit in l.nulla.in prin.ꝟ.de delato.li.x.Sed respondet ꝙ illud dictum Bar. procedit, nisi aliud expressum sit,vt hic,& no.Saly.post Bal.ibi,in l.manumissionis cã.§.

3 de ope. li. ¶ † Tertiò noto,ꝙ sicut reperitur bon.pos.ſm nuncupationem,vt in l.ij.§.ti.ij.in l.fin.ꝟ.de cod.ita etiam reperitur bon. poss.ꝯ nuncupationem,vt hic. Et ratio est,quia ꝯriorum vnum & idem statuendum est:vt no.Bal.in c.cum venisset.col.vj.de iu. vnde infert ibi.ꝙ sicut exceptio non potest probari testib. ex forma statuti,ꝙ idem dicendum erit de actione,quæ exceptioni ꝯria est. & hac ratione dicit Bal.in c.ij.in fin.de restı.spo. ꝙ sicut renuntiatio beneficij potest probari testib.idem pariter erit de collatione. & ad idem facit,qđ no.Bal.in l.fin.col.pe.ꝟ.de fideic. vbi inquit, ꝙ si in testõ sufficiunt duo testes in aliquo casu,ꝙ idem erit in reuocatione testi.& si ꝯctus sit bonęfidei eodem modo distractus erit bon.fid.& sic de simılib.vt no.Bar.in l.ab emptione.ff.de pac. & in notabili casu tradit Pet.de Anch.in cons. 3 5 1. inci.in quæstione.

4 ¶ Quartò no.ibi,intra tpa edicto præstituta, † ꝙ bo.pos.quæ daṫ patrono,limitatur ſm tpa edicti & ſm Alb.hic amplius est ista bo. poss.quæ datur patrono:quia prætoria est. l.sed cum patrono. in prin.ff.de bono.pos.& iura prætoria annalia sunt, insti.de perpe. & temp.act.in prin. Et ista opin.confirmatur, quia parenti datur annus ad petendum bo.pos.l.j.§.largius ff. de suc.edic. ergo idem videtur in patrono,qui in bo.pos. parentibus. equiparatur. l.j. in prin.ff.si quis à par.fu.ma. Contrarium hic tenet honorandus frater meus d.Lancel.Decius per tex.in d.l.j.§.largius.qui dum concedit annum liberis,& parentibus,fundatur in ratione sanguinis, quæ cessare videtur in patrono. & sic patronus tantum habebit centum dies,ſm eum,& pro opin.sua allegat text.cum gl.j.in verbo dies.in l.ij.in prin.ff.de bo.li.vbi dicitur,si dies bon.poss. qui daṫ patrono præterierit.& glo.ibi exponit dies.i. spatium cẽtum dierum.nam qñ de anno iura loquuntur.hoc expresse exprimũt: vt in d.l.j.§.largius.& hoc idem cõfirmaṫ.qa tex.in d §. largius. solum ꝓcedit in liberis,& parentib.ꝓut loquitur,adeo ꝙ non hr̃t locũ in fratrib.quib.danṫ tm̃ cẽtũ dies.l.j.§.si quis aũt.vbi gl. in ver. filio.ff. de suc.edi.facit tex.in l.iij.§.liberis.ff.de leg.pst.Idẽ ergo videtur in patrono,q non dẽt esse melioris ꝯdõnis q̃ frater.hoc tñ argu.non satisfacit:quia patronus hr̃t ꝯta. & non frater.Scđò pro ista ꝯcłone facit tex.hic dũ simpliciter dicit.ꝟ.tpa edicto pstituta,nã ista verba non dẽnt referri ad spãlem ꝓuisionem factam de liberis & parẽtib.sed ad r̃am,q̃ est,ꝙ agnatis,& cognatis danṫ cẽtũ dies. l.j.§. si intra ff.de suc.edi.& ĩ l.ij.§ qui admit.Nõ ob.ꝙ remedia p̃toris annalia sunt:quia verũ est r̃r:sed in mã bo.pos. tps est limitatũ in cẽtũ dieb.vt ĩ iurib.ꝑal.¶Nõ ob.l.j.ff.si qs à parẽ.qa tex.ibi arguit de p̃rono ad parẽtẽ.& arg.bñ ꝓcedit à maiori qa qđ ꝯcedit patrono,nõ debet denegari parẽtib.nõ sic eꝯ arg. vr̃ ꝓcedere prout in casu isto arguit:qa ꝓrogatiua q̃ ꝯcedit p̃ri,nõ extẽdit ꝙ etiam p̃rono debeaṫ.Et vlterius ẽt considerandũ est in d.l.j.ff.si qs à par. fue. ma.vbi bo pos.q̃ ꝯpetebat p̃rono,ad parẽtẽ extẽdit,& sic patet ꝙ prius ꝯpetebat bon.pos.p̃rono,& illo tpe clarũ est,qđ p̃ronus habebat cẽtũ dies.ſm regulam.deinde facta fuit ꝓuisio in fauorẽ liberorũ,& parẽtũ,q̃ quidem nõ hr̃t locũ in p̃rono:qa text. in d.l.j.§. largius.fundaṫ in rõne sanguinis,quæ in p̃rono cessat.¶Nec ob.qđ postremò frater meus ad illũ tex.in d.§.largius.dicit posse r̃nderi, ꝙ ibi sunt duę rõnes,vna sanguinis,altera bonorũ,dum ibi dr̃ ꝙ liberi & parentes bñ veniunt ad bona ꝓpria.vñ sufficit ꝙ altera militet.§.affinitatis.insti.de nup.qa r̃ndet,ꝙ sola rõ sanguinis principaliter ibi consideratur,& ab illa postmodũ sequiṫ illud , qđ dr̃ de bonis.& iõ non ob.qđ hr̃ in d.§.affinitatis:qa illa r̃a ꝓcedit qñ rõnes sunt ęquè principales:secus si vna veniat in p̃nam alterius , ꝓut in casu isto vr̃.Præterea rõ,q̃ ponderaṫ respectu bonorum.in d.§. largius,non militat in p̃rono.cui non ita debeṫ hæreditas liberti, sicut debeṫ liberis,& parentib.vt not.Saly. & videbimus.ꝟ.in glo. ¶In glo.in verbo,licet,ibi,exhæredare, & inferius ibi , exhæredet,

5 dicit Sal.ꝙ melius dixisset glo.ꝯtabulet: † quia exhæredatis nõ daṫ ꝯta.l.nõ putauit.in prin.ff.de bon.pos.ꝯta.& l.illud.§ ad testamẽta eo.tit.& tex.in §.alleg.in glo.loquitur de præteritione.glo.tamen potest: quia præteritio exhæredatio tacita dicitur. l.sicut certi.ꝟ. de testa.mili.facit tex.in §.mater.insti.de exhæ.li. Præterea si exhæredatio expresse facta sit in casu isto , siue patronus exhæredatus sit expresse,siue p̃teritus,idem esset: quia patronus haberet contrata. quia ipsi patrono solum est facta ꝓuisio vt ꝯtabulare possit.& sic nihil refert inter præteritum & ex hæredatum in patrono.vt Fulg.hic dicit per istam glo.& illa dr̃ia,quæ fit inter exhæredatum,& præteritum quantum ad contrata.habet locum in liberis,prout iura præalle.loquuntur,qui debent institui vel exhæredari ad hoc vt valeat testm̃:secus vr̃ in patrono qui non debet institui,nec exhæredari.sed sufficit ꝙ habeat legitimam quocũque titulo.& excluditur à bonorum.posse.contrata.l.siue.§.excluditur. ff.de iureiur.patro.l.etiam §.j.ff.de bonorum lib.non sic in liberis quib.non sufficit, quod legatum & fideicommissum relinquatur. l.ita tamen.§.qui rogatus.ff.ad Treb. & in liberis est facta prouisio distinctè in præteritione.& in exhæredatione,non sic in patrono cui bon.poss.contrata.solum conceditur.¶In ead.glo.ibi,illis

2 deficientib.succedit patronus. sentit glo. qđ patronus † excludit omnes agnatos,& cognatos exceptis liberis.& ad hoc est tex. in l. liberto sine liberis mortuo in primis patronus.ff.de bon.lib.& ad idem tex.in l. intestato.in prin.ff.de suis & leg.vbi deficientib. suis hæredib.vocatur patronus.hoc enim secus est in p̃re liberti,qui patronum excludit:vt glo.dicit in d.l.liberto, & est tex. qui allegatur insti.de ser.cog.§.j.& glo.ibi in verbo.in alterius. & pp hoc Mod. hic reprehendunt Fulg.qui tenet in l.ij.in prin.§.si quid in frau.pa. qđ ista iura prius allegata non sint correcta.Sed aduertendum est, quia opin. Fulg.verior videtur,quia tex.in d.§.j.non videtur concludenter probare,qđ p̃r liberti excludat patronum:quia text. ibi solum dicit in liberis,q̃ succedunt p̃ri & m̃ri exclusio p̃rono.deinde dr̃ qđ ẽt parentes libertorũ vocanṫ ad successionẽ filiorũ suorum libertorum,& in isto secundo dicto tex.ibi nihil repetiṫ de exclusione p̃roni,vñ illa qualitas exclusionis apposita in præcedenti casu,vbi agitur de success.filiorũ repetita nõ intellr̃ in sequẽti casu,vbi dr̃ ecõtra de success.parẽtũ.talis.n. repetitio nõ dẽt fieri ad correctionem iuris antiqui:& qa est diuersa rõ : quia magis debeṫ hr̃ditas liberis,q̃ parẽtib.idcirco talis repetitio fieri nõ dẽt: vt no.

7 in l.talis scriptura.ff.de le.j.¶In fin.gl.notãdum est,† qđ bon.poss. cõtrata.q̃ daṫ p̃rono,nõ rumpit testm̃ in totum, sed tm̃ aufert legitimam:sed illa,q̃ datur liberis p̃teritis in totum rumpit testm̃. & rõ est ſm Sal.qđ illa debeṫ liberis p̃teritis de iure cõi, & rõne nãli l. cum rõ.ff.de bon.dã.l.scripto.in fin.ff.vnde li.sed illa,quæ debetur p̃rono,est de iure spãli,& cõtra ius cõe.& Mod. simpr̃ sequunṫ. & ad hoc est glo.no.in l.si quis legatum.§.si p̃ronus,in verbo,non posse.ff.ad leg.Cor.de Fal.& Bar.ibi post gl.idem dicit. Alia tñ rõ magis spãlis vr̃ posse assignari ex alia dr̃ia,q̃ inter liberos & patronum.Pau.de Ca.hic tradit,dum dicit,qđ in bon.pos.q̃ datur liberis disputatur de virib.testi:quia testm̃ deficit in solennitate instõnis,vel exhæredationis & sic imputatur testm̃ : iõ in totum rumpitur:sed in illa,quæ daṫ patrono,nõ disputaṫ de virib.testi,sed de iure ipsius p̃roni,qui fundatus est in legitima, ideo solum rumpiṫ pro parte,& pro ista dr̃ia alleg.Pau.de Cas.tex.in l.illud.in princ. ff.de contrata.& in l.filio.§.contrata.ff.de inoff.tes.Ale. hic conaṫ impugnare prędictam dr̃iam,quam facit Pau.de Ca.hic:quia dicit ipse.attenta tali rõne sequereṫ qđ in querela intẽtata per filium exhæredatum,non diceret tractari de virib.testi:qa seruata est solẽnitas requisita à lege qa filius est exhęredatus, & sic solũ vr̃ tractari de iure ipsius filij,si iniustè exhęredatus fuit hoc autẽ est contra tex.in d.l.filium.§.cõtratabulas.cum gl.in verbo non iure. vbi patet:qđ in quærela dr̃ tractari de virib.testi. Sed defendendo Paul. de Cast.ad rõnem Ale.r̃nderi põt,qđ in filio exhæredato,licet seruata sit forma requisita à iure , alia tñ rõne dr̃ tractari de virib testamẽti:qa iura volũt qđ filio exhæredato obtinẽte in q̃rela,testm̃ in totum rumpaṫ,& corruunt oĩa disposita in testõ.l.Papi §. pe. ff.de inof.test.qa credit testatorem , qui filiũ iniustè exhæredauit, non habuisse testi factionem:vt dicit tex.in l.qui repudiantis §.fi. ff.de inof.testa.& ex prædicta dr̃ia,quam ponit glo. hic , qđ cõtrata.p̃roni nõ rumpit in totum,sicut illa,q̃ datur liberis, Barr.in l.illud.in prin.ver.q̃ro q̃ est rõ.ff.de ꝯtrata.colligit rõnẽ dr̃ię,quæ est, quia ꝯtrata.q̃ daṫ p̃rono,req̃rit aditionem hr̃ditatis.l.ẽt.§. vt p̃ronus.ff.de bo.lib.Secus est in illa,q̃ liberis ꝯpetit.l.illud.§.fi.ff.de cõtrata.nam dicit Bar.qđ bon.poss si p̃rono auferat tm̃ partẽ hr̃ditatis debet dari contra illum à quo aufert: & iõ expectatur aditio hæreditatis,q̃ rõ cessat in liberis,quia eorum bono.pos.daṫ ꝯ testamentum. ¶Sed considerandũ est,qđ attenta tali rõne,ex quo bo. pos.aufert partem ab oĩbus hr̃dibus ꝓ rata,esset dicendum quod omnium bono. aditio esset necessaria: & hoc falsum est,quia sufficit quod

ADDITIO.

a ¶Præmium. Deci.cap.dilecti.col.6.de exceptio,Ias.l.cætera.§.sed & si quis ad opus de leg.j.

ficit ꝙ vnus ex plurib. adeat hæreditatē. d. l. ēt. §. vt p̄ronus. ¶ Et vlterius ꝯ illā ꝯclusionem, quæ habet ꝙ in bo. poſ. quæ daṫ patrono, ſit neceſſaria aditio hr̄ditatis, vr̄ tex. in ꝯrium, in l. ſed cum patrono in prin. ff. de bon. poſ. vbi patet ꝙ patronus conſequiṫ portionem ſuam, & tñ hr̄ditas adita non fuit, nec petita bo. poſ. ſm̄ tab. & neminem reperio qui de iſta ꝯrietate faciat mentionē. Sed p̄ōt rn̄deri, ꝙ concluſio Doct. procedit vbi ſperatur, ꝙ hr̄ditas adiri poſſit: alias ſecus, vt. d. l. ſed cū patrono. vbi hr̄s omiſit hr̄ditatē. ¶ Poſtremò notandū eſt, qđ ſ. dictū eſt de patrono: nam idem eſt in patre.

8 † quia non requiriṫ ꝙ ipſe habeat legitimā iure inſtitutionis: [a] vt no. Bar. in d. l. ſiue. §. excludiṫ. ff. de iu. pa. cum ſi. vt tradit Ale. hic, q̃ tn̄ dicit ꝙ *communis* opin. eſt ꝯ Bart. Articulus eſt diſputabilis & illū ampliſſimè diſputauit do. Hiero. Zane. doc. egregius qui tp̄e meo erat Piſis, & eius diſputatio impreſſa reperitur: incipit, in ſacro Pontificis. in iij. du. & cōis opi. fundatur efficaciter tali fundamento, cui ipſe non bñ rn̄dēt per tex. in auth. vt cum de ap. cog. in §. & hæc quidē de parentū ordinamus teſtīs. vbi dr̄ ꝙ ea, quæ. ſ. ordinata ſunt in teſtīs parētū, hæc eadē locū hn̄t in teſtīs liberorū, cū aliqua diſtinctione, & ī illa diſtīctione nō ponit ꝙ pr̄ ñ debeat iſtitui, vel dēat. vñ cū. ſ. in §. aliud quoq; capitulū. dixerit, ꝙ filius dēat inſtitui, & hr̄e legitimā tit. inſtitutionis: Idē ergo dicēdū erit ī patre, in quo eadē diſpoſita ſint. Illa enim dictio eadē, præciſam habet naturam: vt no. Bal. in l. hac ꝯſultiſſima. ꝗ. qui te. fa. poſ. per illū text. in verbo, in eundē modū, & huic argō non bñ rn̄det, licet vtatur multis cauillationibus, nā primò dicit ꝙ verbū eadē, intelligiṫ in effectu: vt in ſimili no. Bal. in l. qui liberis. in princ. ff. de vul. & pu. & hoc ſm̄ eū probat, ꝙ non p̄t præcisè dici, ꝙ hęc eadē habeant locū in parentib. quia illis nō debeṫ legitima iure naturali, ſicut filiis, q̄a ius naturale non recipit extenſionē: vt no. Bal. in l. j. §. ius naturale. ff. de iuſt. & iu. ¶ Sed rn̄deri p̄ōt qđ inſtantia quæ daṫ extrinſecus venit, & procedit p̄p repugnantiā, ſed talis repugnantia in caſu nr̄o non daṫ: quia nihil obſtat quominus illud, qđ dictū eſt de titulo inſtitutionis in filiis, etiam habeat locum in parentibus, prout manifeſtè ibi Imperator dicit in illa dictione eadem. & quædā alia leuia adducit in p̄allegata diſputatione, quę gratia breuitatis non refero, & iſtud motiuū etiam non tollit ex his, quę tradunt Mod. in auth. nouiſſima. ſ. de inoffic. teſt. vbi tenent ꝯ cōem opi. & dicunt qđ non fit relatio ad illud qđ. ſ. dictum eſt cum interuallo de titul. inſtitutionis. quia replicaṫ qđ verba manifeſtè oſtendunt factā eſſe relationē ad oīa p̄cedentia, dū dicit, qđ hæc q̄dem de parentū ordinauimus teſtīs. Iſta enim verba reſpiciunt oīa p̄cedentia: & poſtea ſubiicitur, qđ hęc eadē diſponit Imperator hr̄e locum in teſtamentis liberorū: ergo ibi vr̄ caſus ineuitabilis ꝓ cōi opi. quam vlterius non proſequor, quia materia à propoſito noſtro aliena eſt.

ADDITIO.

a Inſtitutionis. Idem Bart. auth. nouiſsima. ſupra de inof. teſt. & ibi Iaſ. col. ix. cum ſeq. Soc. repet. l. cum auus. col. v. de condi. & demon. ſed certè communis opi. eſt contra, pro qua tex. nouellarum ſunt inuitabiles, & ſequitur Dec. hic, Ale. conſi. 125. lib. 6. conſi. 50. lib. 7. Guil. Bened. rep. c. Raynutius. verſi. in eodem teſtamento reli. 1. nu. 148. cum ſeq.

LEX II.

1 *Patronus perdit bonorum poſ. contratab. muneribus electis.*
2 *Munus & donum quomodo differant inter ſe, & etiam xenium, & nu. 3.*
4 *Patronus exigendo operas à liberto, excluditur à bo. poſſ. contratabulas.*

1 PAtronus. ¶ Lex iſta p̄p breuitatē aīr nō ſummaṫ. ¶ † Noto qđ patronus perdit bo. poſſ. ꝯta. munerib. electis, & opis, vt hic dr̄: idē eſt electis munerib. loco operarū vel operis ipſis exactis, & ad idem eſt tex. qui plenius loquitur in l. Iulianus. ff. de bo. li. vbi dr̄ de dono, munerib. & operis. Iſte. n. qui ex cā fideic. manumittit, non p̄t operas imponere, nec impoſitas petere p̄t. l. q ex cā ff. de bo. li. repellit ēt p̄tonus à bo. poſ. ꝯtabulas, ſi libertū nō aluerit. l. ſi p̄tonus nō aluerit. ff. de bo. li. l. diuus. §. fi. ff. de iu. pa. & aliis plurib. modis perdit p̄tonus bo. poſſ. ꝯta. vt proſequiṫ Azo in ſum. ſ. de bo. li. ¶ In gl. j.

2 † no. ſecundò dr̄iā inter donū & munus, & probat in d. l. inter donū. alle. in gl. in l. munus propriè. e. tit. de ver. ſig. & no. per gl. in c. & ſi q̄ōnes. de ſimo. Quantū tñ ad caſum nr̄m, non vr̄ dr̄ia ꝙ p̄tonus ita perdat bo. poſ. ꝯta. p̄p donū, ſicut p̄p munus, vt probat in l. Iulianus. ff. de bo. li. Et adde qđ aliis pluribus mo. munus accipitur in alia materia. Nā munus dr̄ ab obſeq̄o, à manu & à lingua. i. ab ore: & iſtis oīb. modis ſimonia committiṫ, vt ꝓbaṫ j. q̄ō. j. ſicut nōnulli.

3 † Et dr̄iam inter munera, dona, & xenia, ponit glo. in l. plebiſcito. ff. de offi. p̄ſi. & in l. ſolent. §. fi. ff de offi. proc. & no. tex. in d. l. inter donū. allegata in gl. vbi dr̄ qđ donū eſt genus, & munus eſt ſpēs, ſed ꝯrium vr̄ ꝓbare tex. in d. l. munus ꝓpriè. in fi. de ver. ſig. & gl. ibi rn̄det. ¶ In gl. in verbo. operis. ad decl'onem eorū q in gl. dn̄r habetis firmare tres ꝯcluſiones. Prima eſt, qđ ſola īpoſitione operarū p̄tonus nō p̄dit. bo. poſ. vt Azo. & Doct. *communiter* tenēt. in l. ſi q̃. ſ. de ope. li. ꝯ Hug. quē gl. hic refert. & in d. l. ſi q̃. & hoc idē tenet glo. in l. libertus qui operarum. de oper. li. & in l. ſicut. de iu. pa. in l. ſi quis à liberis. §. ſi quis à libertis. in verſic. amiſerit. ff. de li. agna. & ita tenent Odof. Cy. Bar. Bal, Sal. in d. l. ſi q̃. Bar. dicit qđ ita cōiter teneṫ. tamē tex. in l. qui ex cauſa fideic. ff. de bo. li. dicit qđ patronus ex cauſa fideicommiſſi nō p̄ōt liberto operas imponere, nec impoſita petere, & in tali p̄ p̄tono ex cā fidei c. opi. Hug. quæ cōiter reprobatur

4 ſaluari poteſt, per ea quę dicta ſunt. ſ. in notabilibus. ¶ † Secunda, ꝯcl'o eſt qđ exigendo operas à liberto, patronus excluditur à bon. poſ. ꝯta. tex. eſt hic cum gl. dū, intelligit tex. operis exactis remanet tñ patronus in aliis: vt Alex. hic concludit. & ita tenent Cy. & Do in d. l. ſi q̃. ¶ Tertia concluſio eſt, quando patronus exigit pecuniā ꝓ operis. & iſto caſu priuaṫ in totum iure patronatus: q̄a plus fuit grauatus libertus p̄ſtando pecuniam, q̃ ſeruiendo cum perſona. l. hæ operæ. ff. de oper. lib. & ibi. glo. ideo grauis punitur. vt no. Sal. in d. l. ſi quam. vbi Doc. latius iſtam materiam proſequuntur.

Vnde liberi. Rubr.

1 *Liberis quibus datur contratabulas, datur vnde liberi.*
2 *Illi qui ab inteſtato ſuccedere poſſunt, per vnde liberi habent contratabulas.*
3 *Bo, poſ. vnde liberi, non datur in bonis maternis.*

1 ¶ In gl. Rubricę, ibi illis datur vnde liberi, quibus ꝯ tratab. ¶ † Primò noto regulam, ꝙ liberis, quib. datur contrabulas, daṫ vnde liberi. & econtra quib. non datur ꝯta. nō datur vñ liberi: & ideo q̄a in hæreditate matris nō daṫ ꝯtabulas. l. illud. §. ad teſtamenta. ff. de ꝯtab. pariter non datur vñ liberi. l. fi. ꝗ. de ſuis & legi. Et regula huius gl. ſane intelligiṫ, non ꝙ eodem caſu deṫ vni ꝯtab. & vnde liberi. ſed ꝙ in diuerſis caſib. hoc modo, vbi liberi, q̃ p̄teriti, in teſtō habent ꝯtab. illi ab inteſtato, & ſic in alio caſu habent vnde liberi. vnde regula, q̃ ponitur in gl. intelł'r, concurrentib. requiſitis, & ꝙ ſubiecta materia patiatur Mod. ponunt exemplum in l. j. in fi. ff. ſi tab. teſt. nul. exta. & in l. fi. de lib. & poſth. vbi datur vnde liberi, & tamē non datur ꝯtab. ſed in dictis legib. dici poteſt: ꝙ ēt in eodē caſu deṫ contrata & vnde liberi: quia quandoque concurrunt bo. poſ. ꝯta. & vnde liberi: vt no. Ale. in l. fi. ff. de lib & poſth. vbi alle. tex. j. in l. filium. in prin. ff. de contrata. & regula iſta quam ponit gl. procedit in illis, quib. datur contratabulas ex perſona ſua. Secus ſi ex p̄ſona alterius q̄a tunc q̃nque quis habebit ꝯta. & non habebit vnde liberi. hoc pareṫ ī filio adoptiuo, qui nō ſuccedebat p̄ri naturali ab inteſtato, & reputatur extraneus. § qua ratione. inſti. de exhær. li. §. admonendi. inſti. de hæ. quæ ab inteſtato. l. ſi emancipatus. la. j. §. ſi. ff. de ꝯta. & tamen ſi inſtitutus fuiſſet à patre naturali filio ꝯmittente edictum habebat contrata. l. non putauit. §. in adoptionē. & in l. ſi adoptionem. & ibi Bar. per illum tex. ff. de ꝯta. Secundo, dicunt hic Mod.

2 regulam gl. habere locū eꝯ, † qđ illi, qui ab inteſtato ſuccedere poſſunt per vnde liberi, habent contrata. allegant tex. quē dicunt meliorem de iure. in §. item adoptio. inſti. de hære. quæ ab inte. ſed ille tex. non loquitur affirmatiuè, ſed negatiue, & non loquitur de ſucceſſione vñ liberi, ſed ſucc. ab inteſtato ſimpliciter, nam ibi dr̄ ꝙ filii adoptiui emancipati à patre adoptiuo deſinūṫ eſſe in numero liberorum, & ſic ab inteſtato non ſuccedunt. ita multo minus habent contrata. ꝯ teſtamentum p̄ris adoptiui, & ſic bene valet conſequentia, ꝙ qui non ſuccedit ab inteſtato, & nō habet ꝯta. Affirmatiuè vero non valet arg. q̄a hodie adoptiui filii ab inteſtato ſuccedunt patri adoptiuo: & tñ nō habenṫ ꝯta. in bonis patris adoptiui, vt eſt tex. in §. ſed ea omnia. inſti. de hæ. quę ab inte. Saluari tamē p̄ōt qđ dictum eſt, ꝙ illis q̄b. datur vnde liberi, deṫ ꝯta. vt pater in emancipato cui ab inteſtato datur vnde liberi. §. emancipati autē. de hæ. quę ab inte. & illis emancipatis præteritis datur ꝯta. §. emancipatos. inſti. de exhęr. li. & ratio videtur manifeſta, vt dicunt Mod. quia fruſtra daretur contrata. ſi ab inteſtato poſtea non poſſent ſuccedere per vnde liberi. Sed iſta ratio non bñ reſtringitur ad bo. poſ. vnde liberi: quia ſatis eſſet ꝙ ab inteſtato admittatur ſimpliciter: quia ille, qui rumpit teſtamentū, ad eius vtilitatem hoc facere debet: arg. l. iij. §. rumpendo. ff. de iniuſt. rup. licet aliud quandoque contingat, vt ſ. dictum eſt in filio adoptiuo. Tertiò regula gl. fallit in patrono, cui datur ꝯta. & tamen non daṫ vnde liberi, vt per Docto. hic. Sed iſta limitatio non dicitur congrua, q̄a vnde liberi eſt caput qđ liberis tantum competit, & ideo in patrono non bene adaptatur quantum ad caput vnde liberi. Sed ſaluari poteſt reſpectu ſucceſſionis ab inteſtato: quia patronus vocatur ab inteſtato, vnde datur ſibi contrata. quia ab inteſtato admitteretur. Quartò, & vlt. regula gl. intelligitur ꝙ ille, qui habet ꝯta. habeat bo. poſ. vnde liberi, niſi alia ratio accidētaliter impediret: quia iura ita ſemper loquuntur. l. qui teſtō: in prin. ff. de teſt. ibi, ſi aliud eos nō impediret. & in c. j. de æta. & quali. in 6. ibi ſi aliud non obſtet canonicum. & hoc modo adaptatur tex. in l. filium. §. videamus. de contrat. ¶ Vl-

3 timò circa hanc ru Alex. q̄rit, † quia in bonis maternis non datur bono. poſſeſ. vt glo. hic dicit, an ſi filius dicat in hæreditate matris, agnoſco bono. poſſeſ. unde liberi, vitietur agnitio? & concludit quod non, ſecundum Bald. in fi. colum. 3. verſi. ſequitur videre. ꝗ. vnde legit. vbi inquit quod non eſt curandum de nomine, ſed de effectu. Et ad hoc facit, quia nomen bonorum poſſeſſio. non debet exprimi

bet exprimi de necessitate, sed qualiscunque testatio sufficit. l. fin. §. qui admit. si ergo exprimat, licet inepte, non dēt vitiare, vt in sili de noīe actionis Bar. tenet. in l. j. in prin. ff. de edē. cum si. & ita dñt Ale. & Mod. hic. sed ista rō euitari pōt: qa sæpe numero illud qđ exprimitur vitiat, & eius taciturnitas nō nocet. vt p glo. in cle. ꝯstōne. in verbo de nouo. in fin. de ele. facit tex. in l. nonnunquā. ff. de condi. & dem. & videmus in snīa, in qua nō reqrit, ꝙ cā exprimat. c. sicut de re iu. & tñ si inepta exprimat cā, vitiat: vt p Inn. & Doct. in c. in pñtia de renū. & in sili no. Bar. ī l. edita. col. 4. §. de edē. cū si. vt p Mod. ī c. cū ordinē. de rescr. ex qb. patet ꝙ ista rō Ale. & Mod. nō est tuta. & rō ēt assignari pt: qa qñ nō fit expssio, vr̄ & psumitur agnita bon. pos. ex capite quo ꝯpetebat, q̄ qđē rō cessat, qñ expressio fcā sit de capite incōpetēti: qa in reb. claris ñ est opus ꝯiecturis. & ad hoc facit qđ no. Bal. in sili qōne ī l. & sine. j. ad Tre. ī fi. vbi dicit, ꝙ licet hodie sufficiat sīplex agnitio bo. pos. dēt tñ aptè agnosci? & ad idē facit, qa si exprimat dolus, & lata culpa ꝑbet, reus absoluit: vt no. Bal. ī l. 2. col. j. §. de ꝓb. alleg. l. illud. cū gl. ff. de lib. cau.

LEX I.

1 *Verbum pro rata, intelligitur pro equa portione.*
2 *Filij de iure ciuili & prætorio equaliter succedunt.*
3 *Heredes possunt dici illi, qui succedunt de iure prætorio.*

1 SI auus. ¶Summat vt p Doc. hic. ¶†No. ibi, ꝓ rata ꝙ illud verbū ꝓ rata, hic intelr ꝓ æquali portiōe. & no. Inn. in c. ꝯstitutus. de reli. domi. Alibi ꝓ rata ītelr, & accipit ꝓ portiōe hr̄ditaria. l. fic ꝓ rata. ff. de reli. & sum. fu. & iō dicit Bar. ī auth. defuncto. col. fi. j. ad Ter. ꝙ istud verbū ꝓ rata, f̄m subiectā mām accipit. i. ꝓ portiōe, q̄ vnicuiq; rō iuris distribuit. & idē Bal. ī l. fi. col. j. ver. scias ergo. j. de īpu. & alijs subst. vbi ingt, ꝙ ꝓ rata, qñq; est virilis, & qñq; est ꝓ portiōe hr̄ditaria: & hic ꝓ virili. i. ꝓ æquali portiōe accipit: vt gl. hic dicit, facit tex. in l. ij. j. ad orfi. vbi viriles portiōes intelligunt. & est tex. ī l. j. §. si aūt legatarij. j. de cad. tol. vbi ꝓ virili, ꝓ numero ꝑsonarū ītelligit, & sic ꝓ equali portiōe, vt gl. ibi dicit, & idē gl. ī l. viri-
2 lis applōne. ff. de ver. si. ¶†Scđo no. ꝙ filij æquar pr̄i succedūt de iure ꝑtorio & idē ē de iure ciuili vt ē tex. ī l. iter filios. §. fa. ercis. in auth. ī successiōe. j. de suis & legi. vbi expresse dr̄, ꝙ equar pl'es filij succedūt pr̄i. & lex laborat q̄tū pt, vt seruet equalitas iter filios. l. vt liberis. ī prin. j. de col. l. fi. §. cō. vtri. iu. & lex hortat patrē q̄tum pt ad seruādū æqualitatē iter filios. §. illud quoq;. ī auth. de nu. vbi Ang. dicit, ꝙ ibi ꝓbat illud vulgare, ꝙ pr̄ nō dēt facere vnū filiū priuignū, vel vnū legitimū, & aliū bastardū, & hoc ne īter fratres nascat iuidia, q̄ euitari dēt. l. cū oportet. §. j. j. de bo. q̄ lib. & no. ī l. cū pr̄. §. euictis. de leg. ij. Et ad ꝑdicta bñ facit, qđ voluit singula. Ro. in cōs. 1 7 9. īci. amplissime Doc. col. añp. ver. ij. ꝙ possit. vbi dicit, ꝙ priuilegia, ꝗ ꝯcedunt à plurib. testātib. inter filios, vt ī l. fi. §. fa. ercis. in l. hac ꝯsultissima. §. ex imperfecto. j. de test. hñt locū, & intelligū-
a tur, qñ pr̄ æquar filios instituit, vel alio mō æquar a illis prouidet: aliàs secus. alle. Spec. in tit. de inst. edi. §. cōpendiose. vers. quid si pr̄
3 hñs tres filios. ¶†Tertiò no. f̄m Bal. ꝙ succedentes de iure ꝑtorio pñt dici hr̄des. qđ facit ad saluādū libellū & bñ facit tex. in l. ī ꝯdōnib. §. si pronus. ff. de ꝯdi. & demō. vbi ꝯdō si hr̄s erit, verificatur in bono. pos. & mādatū factū alicui, vt adeat hr̄ditatē, verificat ī bo. pos. l. si quis mihi bona. §. sed si mandauit. ff. de acq. hær. & rō vr̄, quia bo. possessor subrogat in locū hr̄dis. l. ij. ff. de bon. pos. vbi dr̄, ꝙ in oībus vice hr̄dum bonorū possessores hñr. & ista ꝯclō ī libello de plano vr̄ procedere: quia libellus latè interpretari debet, vt saluetur, vt no. Bal. in l. sed & si possessori §. sed & si iurauero. de iu reiur. & in l. j. circa fin. §. de vsur. & no. Bald. in l. fin. col. j. §. de compē. cū si. vt tradit Ale. in l. j. de leg. j. & in l. debitor. col. 5. ff. ad Tre. Sed in statuto qđ strictè interpretat, est maior difficultas. de quo no. Bar. & Ale. in l. j. §. bono. ff. ad Tre. & latè scribit Soc. in l. j. ff. de vulg. & pup. & faciunt quæ §. dicta sunt in l. fin. §. qui admit.

ADDITIO.

a ¶Aequaliter. Idem Ro. consi. 3 8 1. Dec. l. vt liberis col. 1. infra de col. consi. 1 0 5. col. fin. consi. 6 4 1. col. 1. Anto. Rube. consi. 6. Idem dico, si est modica, vel mediocris, & tolerabilis inæqualitas, secus si enormis.

LEX II.

1 *Successioni ex testamento donec est locus, cessat ab intestato.*
2 *Nepos ex filio intrat in locum patris, & insimul cum patruis ad hæreditatem aui vel patrui admittitur & num. 3.*
4 *In fideicommissis nepos non intrat in locum patris.*
5 *Generalis dispositio non includit personas gaudentes speciali priuilegio.*
6 *Statutum disponens quod instrumenta debeant insinuari, an habeat locum in causa dotis.*

1 EX testamento. ¶Summat vt hic p Bar. Duo dicta hic hñr. primū est, † ꝙ donec est locus successiōi ex testō, cessat ab ītestato. & rīa hr̄ in l. q̄diu. ff. de acq. hær. & ī l. anteq̄. j. cō. de suc. Et ista ꝯclō limitat non hr̄e locū ex voluntate testatoris: vt not. Bart. p illū tex. ī l. si qs ita hr̄s instituat. ff. de hr̄. institue. Sir alius casus reperit in quo causa intestati ꝑualet testō. in l. hac ꝯsultissima. §. finaūt. vbi Ale. in ij. nota. j. de test. ¶Scđm dictū est, ꝙ donec supsint descēdētes defuncti, alij remotiores excludunt, nisi sit nepos ex filio de-
2 functo q̄licet sit remotior ī gradu, † ītrat locū pr̄is, & simul cū patruis ad hr̄ditatē aui admittit, vt est tex. in §. cū filius. isti. de hære. q̄ ab īte. defe. quē gl. hic adducit. ¶Et ad declōnē illius. §. notādū est,
3 ꝙ tm̄ ꝓcedit in duob. casi. videlicet † qñ agit de hr̄ditate aui vel patrui: aīs secus. vt est tex. in §. reliquū. ī auth. de hære. q̄ ab inte. & ibi Ang. in 3. no. exclamat illū tex. & idē no. Bar. in auth. post fratres. de suis & legi. j. vbi Saly. in fi. idē sequit Ale. in cons. 44. videret prima facie. col. fin. li. 5. ¶Scđō ille. §. cū filius. hēt locū in successione
4 legali: secus est in fideic. relictis à testōre, †in quib. filius non intrat locum pr̄is, vt no. concludit Bal. in l. cum ita. §. in fideicōmisso. in fin. de leg. ij. & ibi Flo. de San. Petro & Cu. idē tenent, & idē Raph. Cu. in cons. 106. mulier instituit maritū. col. fin. & Ange. Are. in d. §. cum filius. Ale. idem sequit in cons. 203. consideratis verbis. co. iij. li. ij. & in cons. 4. ponderatis verbis. col. 4. li. 3. & cōs. 139 ꝑspectis his. col. 2. li. 5. ¶Tertiò qđ dr̄ in d. §. cū filius, nō procedit stantib. his verbis, ꝙ succedat salua gradus ꝓrogatiua: vt no. dicit Pau. de Cas. in authē. defuncto. j. ad Ter. & de his latius dixi in cons. 1.
5 vbi videdū est. ¶Vltimò nota iuncta gl. hic, † ꝙ gñalis dispositio nō includit ꝑsonas gaudētes spāli priuilegio, vt patet hic, ex eo ꝙ glo. dicit hic de milite. & ita dicit do. Io. Bap. de San. Seue. hic, allegat gl. in l. iij. in prin. de cur. publico. li. 12. est ꝯclo notabilis ꝙ gñalis dispositio non derogat spāli priuilegio alicui competēti: vt no. Bar. in l. decurionib. j. de silē. li. 1 2. Bal. in l. j. col. 1. ff. de cōsti. princ. cū si. vt tradit Ale. in l. si mihi & tibi. §. in legatis. de leg. j. Ro. in cōs. 4 3 6. ꝙ indultū Petri. col. 2. vers. 3. prin. rō, & latè tradunt Mod. vbi dixi in c. j. de resc. Et ista ꝯclo de plano ꝓcedit, qñ quis est priuilegiatus spāliter in illa mā, de qua derogatio gñalis loquitur. Sed pulchra disputatio est, an dispositio gñalis includat cām, vel personam aliàs priuilegiatā, licet spāliter in illa dispōne gñali non reperiat hr̄e priuilegiū. ad hoc spāliter allegat notabile dictū Sal. in l. fin. per illum tex. in prin. in ver. ex quo no. bonū arg. §. de iu. do. vbi inquit, ꝙ statutū gñar dispones, ꝙ instr̄a debeant registrari, vel insinuari, & ar̄ nō ꝓbēt, tale statutū habet locū ī instr̄is dotalib. fauore dotiū. & illud dictū Sal. extollūt Mod. papiē. in l. j. in iij. no. ff. sol. ma. Sed br̄ ꝯrium de iure dicēdum est: qa dispō gñalis etiam inclu-
a dit a cās & personas priuilegiatas qñ in illo casu spāliter non repit hr̄e priuilegiū. tex. est notabilis in l. in fraudē. §. fin. ff. de test. mi. & Bald. ibi per illū tex. dicit, ꝙ statutū gñale includit casus priuilegiatos. ad idem facit tex. in d. l. in fraudē. §. si qs se scribat. ff. eo. titu. de test. mil. vbi lex, q̄ gñaliter ꝓhibet, ne qs seipsum scribat hæredem, hēt locū in testō militis, & p illū tex. arguit, & infert Bald. ꝙ notarius cui interdictū sit gñaliter offīm, non pt scribere ēt ad pias cās: quia fauor piæ cāæ nō supplet defectū scribētis, qđ notandum est. Nō ob. dictū Sal. qđ allegat in ꝯriū, qa loquit Sal. in casu spāli illius. l. fin. §. de iu. do. vbi dr̄, ꝙ in cā dotis insinuatio non reqrit, & in il-
6 lo casu, causa dotis est priuilegiata, iō bñ arguit Saly. † ꝙ si statutū velit ꝙ instr̄a debeāt insinuari, tale statutū restringitur, vt non ha-
b beat locum in causa dotis, b q̄ illo casu priuilegiata est: secus si causa dotis non sit spāliter priuilegiata: qa tunc in gñalitate cā dotis vr̄ ꝯprehensa per §. dicta. & ita aliàs consului Flor. & ita iudicatum fuit, vt habetur in cons. 5. In causa dominæ Mariæ. Valen.

ADDITIONES.

a ¶Includit. Dec. in l. 1. de reg. iur. & consi. 5. vide Adr. Tiraq. trac. de proximita §. 1. glo. 14. num. 1 5 6.
b ¶Dotis. Vnde sæpe consultum fuit, quòd noua constitutio de insinuando licet vtatur verbis vniuersalibus in §. 1 3 2. anni. M. d. 3 9. tamen non comprehendit hunc casum nec alios de iure exceptos.

LEX III.

1 *Suitas quid sit.*
2 *Intellectuale quod sit.*
3 *Posthumus verè non dicitur suus, sed futurus suus.*
4 *Galli non habent filios in potestate, & ideo in Gallia non datur suitas.*
5 *Suitas in matre non consideratur.*
6 *Hæredum qualitas triplex est.*
7 *Filia à statuto exclusa, an dicatur sua.*
8 *Repudians hæreditatem patris, non potest habere hereditatem aui, & quid econtrà. & nume. 9.*
10 *Dictio maximè exprimit casum minus dubitabilem.*
11 *Dictio etiam, implicat casum minus dubitabilem.*
12 *Suscipere verbum, importat dominij translationem.*
13 *Facultas, idem importat quod hereditas.*
14 *Successio dicitur beneficium.*
15 *Peruenerit verbum, importat directam successionem, & fideicommissariam.*
16 *Adita hæreditate, non dicuntur amplius bona defuncti, sed heredis.*
17 *Per verba, nolo adire, an dicatur, repudiatio hereditatis, & quid si sit datus terminus ad deliberatē respondendum. & nume. 18.*
19 *Nepos an veniat per successorium edictum, si pater nepotis repudiauit.*

bonorum

bonorum possessionem.
20 *Successorium edictum non habet locum in suis hæredibus, inspecto iure. xij. tabu.*
21 *Nepos repudiando hæreditatem patris, non potest habere hereditatem aui, quando commixta fuisset hæreditas patris & aui.*
22 *Repudians hæreditatem, an videatur repudiare bo. pos.*
23 *Filius emancipatus & similiter nepos conceptus post emancipationem patris, dicitur propriè agnatus.*
24 *Statutum excludens cognatos à successione exigentib. agnatis, non intelligitur de filio emancipato, nec de nepote concepto.*
25 *Statutum compellens agnatos ad compromittendum dicitur fauorabile.*
26 *In statuto reuocabili an fiat extensio, & verba impropriè accipiantur.*
27 *Bo. pos. vnde liberi, vel vnde parentes, an hodie detur patri in successione filij emancipati ab intestato.*

a QVi se patris. a Summaſ vt per Bar. & Doc. hic. Et
qa de suitate ꝑcipuè tractaſ in ista l.
videdũ est, qd sit suitas. & Bal. in l. apud hostes. col. 2. ver.
1 circa prædicta. j. de suis legi. posuit diffinitionem, & dicit, † ꝙ est
quoddam intellectuale, ꝑ qd hrs etiam ignorans hrditati immisce
tur. & ñ mirũ: quia est qdã ꝯtinuatio dñii. l. in suis. ff. de li. & posth. l.
nihil. j. de vsuc. ꝑ hrde. l. 2. §. fi. ff. ꝑ hrde Bal tñ ibi vr talẽ diffinitio
nẽ reprobare. Iõ ẽ alia plenior diffinitio. q̃ posuit Ang. de Periglis
in repe. d. l. in suis. in j. q. dum inquit, ꝙ est quoddam ius intellectua
le directum, pp patriam ptãtem quandã dñii bono ascendentiũ
ꝯtinuationẽ ad successores ꝓximos, post mortẽ immediatè indu-
cens. Licet enim non soleat res diffiniri ab effectu: vt no. Bart. in l.
iij. in prin. ff. de acq. pos. de quo videndũ est, qd dixi in ru. extra de
prob. co. j. tñ iste terminus suitas, nõ vr posse demõstrari, nisi per
effectũ: vt facit Iurisc. in d. l. in suis. Nã primò dr in diffinitione, qd
est ius. hæc ꝓbanſ in l. posthumorũ. in princ. ff. de iniust. rup. ibi, iu-
ra sui hrdis hẽt. & in §. posthumorũ. insti de exhæ. li. & §. j. insti. de
hæ. quæ ab. inte. Scdõ intellũale dr, put ẽt Bal. dicit in d. l. apud ho
stes. & idem Bal. in l. qdam eulogio. col. v. ver. sed hic quæritur. j.
2 de iu. deli. † Intellũale dr, qa magis intellũ ꝑcipiſ, quam aliã demõ
stratione: vt in fili dicit tex. in l. mora. in prin. ff. de vsu. Et directũ
qa nõ trãsit de vno in alium. l. j. §. sciendũ. ff. de suis & legi. Silr dr
pp patriã ptãtem & domesticitatẽ, p d. l. in suis. & in §. sui aũt. ĩsti.
de exhæ. lib. Cor. Peru. in l. fratris. in v. car. j. de iur. deli. refert pdi-
ctam diffinitionem esse cuiusdam clari doctoris, alr non noĩando
& illam impugnare conaſ ex eo ꝙ fundaſ in pria ptãte. Ex quo in-
ferri vr, ꝙ vbi quis non est in ptãte, nõ diceret suus & hoc est fal-
sum fm eũ. Patet ĩ posthumo, q nõ est in ptãte. l. fi. ff. col. bo. & tñ
suus dr. allegat ipse l. j. §. sciendũ. ff de suis & legi. l. si quis filio. in fi.
prin. ff. de iniu. rup. & ad hoc est melior tex. in §. posthumi. insti. de
hę. q abinte. Sic ẽt eps, quę nõ est in ptãte pris. auth. sed hodie. s. de
epi. & cle. l. Deo nobis. e. ti. & tñ est suus. §. illud. in aut. consti. quæ
de dign. Mihi tñ vr, ꝙ ista sit bona ꝯña: non est in ptãte, ergo non
est suus. nam ꝯñam facit tex. in l. lex. in l. lege Cor. ff. de testa. ibi, q̃-
uis suus hrs dici non possit, quia in ptãte mortis tpe non fuit. &
idẽ dr in §. emancipati. insti. de hęrc. q abinte. Pria enim ptãs ma-
gnũ vinculum inter prẽ & filium inducit, per ea, quæ habentur
insti. de pria po. in gl. & pp hoc vna & eadem persona reputantur.
l. fi. j. de impu. & aliis subst. & dñium continuatur. d. l. in suis. & in
3 §. sed si quidem. insti. de exhæ. li. ¶ † Non ob. qd dr de posthumus
verè non est suus, sed est futurus: vt dr in l. posthumo. j. de col. &
in l. j. §. toties. de ven. in pos. mit. & sic tollitur arg. negando assum
ptum, qa posthumus nõ est suus. Præterea, dato ꝙ posthumus di-
catur suus, est p fictionẽ: qa ꝑ nato hr. l. q in vtero. ff. de sta. ho. vñ
sicut hr ꝑ nato, ẽt reputaſ esse in ptãte, vt declaratum fuit in l. post
humo. s. de ꝯta. ¶ Nõ ob. ꝙ dr de epo: qa spãle est vt remanet suus
ne dignitas in eius fauorem ordinata, resultaret in odium: ar. l. qd
fauore. s. de legib. Præterea in eum fuit semel cãta suitas median-
te pria ptãte, quæ continuari pt absque pria ptãte: ar. l. pre furio-
so. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iur. Et retẽta ista ꝯclone, de qua nõ
4 vr dubitandũ, ꝙ non sit suitas absq; patria ptãte, inferri vr † ꝙ hic
in Gallia ex quo filii nõ dñt esse in ptãte, fm gl. inst. de pria po. i ver
bo, Romanorũ, nõ deſ suitas p illã gl. quã ꝑ singulari sequiſ Bal. in
c. j. in fi. an ma. succ. vxo. in benefi. & pp hoc dicit Bal in si duo fra
tres. in fi. de fra. de no. benefi. inue. ꝙ filii Gallorum testari pñt, etiã
in bonis aduẽtitiis: qa nõ sunt in ptãte. & sequitur Ale. in l. pe. j. q
b test. fac. pos. & ex hoc multa alia iferri pñt. Sed credo ꝙ dcm illius
gl. non seruet: qa etiam in Gallia b hr rõ priæ potestatis. p ea q̃ tra-
dit do. Guido Papę in q. liiij. inci. tpe quo aduocabam. Et ex prædi
5 cta rõne etiã inferſ, † ꝙ in mre suitas nõ consideret: quia filios nõ
hẽt suos hrdes. l. illud. §. ad testamẽta. ff. de ꝯta. l. nulla. ff. de suis &
legi. & iõ qñ mr de suis hrdib. loquiſ, verba impropriè accipiunſ
fm subiectã mãm, vt in notabili qõne d mre scribit dom. Guid. Pa
pę in q. 548. mulier qdã. & hoc idẽ tradit An. de Bu. in cons. 23. in
facto fratrum. & Ale. in consi. 26. põderatis his. col. 3. lib. v. ¶ Et ex
pdicta suitate noĩantur, & dñt sui hrdes. nam vt Bal. hic dicit, col.
6 j. ver. ij. pmitto. † triplex est qualitas hrdum, quidã sunt sui & neces
sarij, quidam necessarij tñ, & quidam voluntarij. Circa primam
spẽm, de qua agiſ in proposito, sui hæredes dñr filij, & nepotes, q
sunt in potestate, & in primo gradu. §. sui. insti. de hæ. qua. & diff.
l. in suis. ff. de li. & posth. & l. in suis. ff. de suis & leg. Nepotes verò
ex filio, licet sint in potestate, non sunt sui: quia filius eos ꝑcedit:
sed tunc demum sui efficiunt, quando filius tollitur de medio, &
ipsi primum locum ingrediuntur. l. posthumorum. §. j. ff. de iniust.
rup. §. posthumi. insti. de exhæ. lib. & hoc est verum propriè, im-
propriè verò, & largo modo, etiam nepotes dñr sui filio existen-
te. l. suus quoque. in prin. de hę. insti. & largo mõ sui dñt vsque ad
septimum gradũ, vt p gl. & Bal. in l. si fœmina. j. ad Turp. cum si.
vt tradit An. Sic. in l. cũ acutissimi. col. xix. j. de fideicõ. & Alex. in
d. cons. 26. lib. v. s. alle. In duob. tamen casib. etiam propriè nepo-
tes dñr sui, licet filius eos ꝑcedat. Primus est in successione ab in-
test. nam tunc sufficit, ꝙ reperiatur tenere primũ locum tempo-
re destituti testamẽti. l. si quis filio. in prin. vbi Bar. ff. de iniust. rup.
& in l. si quis posthumos. §. j. & ibi Bar. ff. de libe. & posthu. & in l.
j. §. sciendum. de suis & legi. & videbimus. j. in gl. Secundus casus
est etiam in successione ex testõ, quando nepos ab auo fit institu
tus: vt etiam tex. no. in l. qui in aliena. §. interdum. de acq. hæ. & est
similis tex. in l. filius pronĩ. ff. de bo. lib. Et rationẽ ad illum tex. in
d. §. interdũ. dicit Ias. hanc esse, quia filius qui ꝑcedebat nepotem
in d. §. interdũ. erat exhrdatus & per exhrdationẽ tolliſ suitas: vt
no. Bar. in l. j. §. sciendum. ff. de suis & leg. Vnde non mirũ si filio
remoto p exhrdationẽ, nepos efficitur suus. & fuit ratio ista gl. in
d. §. interdũ. quæ reprehenditur ibi per Doc. quia exhrdatio non
hẽt effectum, nisi per aditionem confirmetur. l. filium. §. sed cum
exhrdatio. ff. de ꝯta. & ideo exhrdatus non desinit esse suus: quia
per exhrdationem non tollit suitas, sed suspenditur. & ideo cum
filius remaneat suus, obstare videtur nepoti. & rõ palle. nihil va-
let. Præterea, si per exhrdationẽ filius desineret esse suus, nepos in
traret locum filij, & ordinario iure efficeretur suus, etiam absque
institutione: cuius ꝯriũ omnes dñt in d. §. interdũ: quia tex. ibi fa-
cit vim in institutione, vnde non est vis in exhrdatione. Saluari tñ
põt gl. in d. §. interdũ. quia licet exhrdatio non hẽat effectum, nisi
adita hrditate, tamen operaſ istũ effectum ante aditã hrditatem
ꝙ valet testamentũ, ut notanter Bar. tradit in l. ij. de leg. j. & pari
ratione dici potest, ꝙ suauitas tollatur per exhæredationem, licet
hæreditas adita non fuerit. ¶ Obstat tamen efficaciter alia ratio,
quam induxi, ꝙ si per exhæredationem tolleretur suitas, nõ esset
vis in institutione, quæ tñ principaliter ponderaſ in d. §. interdũ.
de cuius intellectu, quia materia hic incidenter occurrit videndũ
est, qd no. Are. in l. sub condõne. ff. de lib. & posth. Ale. in l. si filius
qui patri. de vulg. & pu. col. vj. ver. ij. vltra Doc. nouissimè Soci. in
l. cũ filiofa. col. xj. de leg. j. Et ex his Bar. infert in l. j. §. sciendum. ff.
7 de suis & legi. † ꝙ filia à statuto exclusa, c nõ dicit sua hrs: qa suitas
c tollit per statutum. de quo videndum est, qd tradit Ale. in l. apud
Iulianum. §. Iulian. circa fi. ff. ad Treb. & idem Ale. in consil. 121.
transmissum est. lib. j. & Cor. Peru. in l. si fratres. in char. v. j. de iu.
deli. & Soc. in l. si filius, q patri. col. ij. de vul. & pu. Et pdicti filij ne-
potes sui hęredes hñt aliam qualitatem: quia sunt hæredes neces-
sarij, vt dictum est & dñr necessarij: quia omnino siue velint, siue
nolint, tam ab intestato, quam ex testõ ex l. xij. Tab. hrdes fiunt: vt
dicit tex. in §. sui autem. in ver. necessarij verò. insti. de hær. qua. &
diffe. & in talib. aditio nõ est necessaria, quia ipso iure hæredes fiũt
vt dicit tex. in l. in suis. ff. de suis & legi. Et quia hoc valde rigoro-
sum videtur, prætor illam necessitatem ex qualitate remisit. & il-
lis beneficium abstinendi concessit. §. sed & his. insti. de hær. qual.
& diffe. l. necessarijs. de acquiren. hæredit. l. j. §. qui sunt in potesta-
te. ff. si

ADDITIONES.

a ¶ Qui se patris. Hęc lex, & eius materia etiam attento iure authenticorũ, quo non fit dria agnitionis, & cognationis, nec ciuilis, & prætorii iuris, hodie propter statuta, & locorũ consuetudines, quib. mortuus uiuum inuestit, superuacua est. cũ. n. quicunque hrs legitimus nisi repudiet, fit ipso facto factus dominus, & possessor, transmittit indistinctè ad quemuis uel extraneum hrdem, inde nepos abstinens ab hrditate pris, qui aliquantulum patri suo superuixerat, non potest aui hrditatem consequi. qd etiã tenuit Bar. & cõiter Doct. in l. si quis filiusf. §. j. de acq. hæ. ubi & hoc ita tenent ui suitas. sed hodie absquè suitate, idem generaliter dicendum in terminis dictarum consuetudinum uerum est quod Ias. in d. l. si quis filiusf. §. j. & in hac l. nu. 47. post Alb. hic, col. pe. censet esse nepotis priuilegium per hanc l. ut nepos impediat hæreditatem aui ex potentia suitatis transmitti ad alios, sed iure nõ probatur, nec hæc lex hoc intendit, & adhuc si haberet illud priuilegium contra suitatem, non hẽt illud contra dictas consuetudines, nec earum effectum impediret. & eodẽ medio sunt superuacuę omnes spẽs, & intricationes uariarũ trãsmissionũ, de quibus per Ias. in l. emancipata. supra qui admitti. & in l. uni. supra quando nõ pet. par. & Gui. Bened. in rep. c. Raynutius, de test. uer. mortuo itaque testatore. 2. num. 107. usque ad num. 108. ubi tandem fatetur ea omnia hodie superuacua. Limitatur si pater declarauerit etiam nemine acceptante nolle se hęredem esse, etiam si aliter non repudiauerit.

b ¶ Gallia. Contrariũ uult. Guid. Papę. d. q. 54. dic, ꝙ Galli habẽt filios in ptãte nõ rigida illa & quęstuaria peculiari Romanorũ, sed sua, uidelicet auctoritatiua & reuerẽtiali. vnde pr uti nõ põt ad quæstũ suũ de bonis filiifa. in eius præiudicium.

c ¶ Exclusa. Deci. consi. 383. col. fi. Ale. consi. 19. nu. 4. cum seq. lib. 6.

te.ff.si quis omis. cau.test.l. nam nec emancipatus. de leg.j. Et fuit motus p̄tor illa æquitate,q̄ hr̄ in ti.s̄.ne fil.pro pa.vt no.Bald.in l.j. col.iij.j̄.qn̄ non peten.par.Et ideo istud statutū,qd̄ tollit istud beneficium abstinēdi,& p̄cisè obligat filios ad hr̄ditatem pr̄is, est odiosum,& strictè dēt interpretari:vt no.Bal.ī l.dotis.s̄.de iu.dot. cū si.vt dixi in c.ij.col.ij.de const.Et licet p̄tor concedat suis hr̄dibus beneficiū abstinendi,nō tn̄ facit qd̄ sui hr̄des desinant esse sui hr̄des:qa sicut p̄tor nō pōt directè hæredem facere.§.quos autē. inst.de bo.pos.ita nō pōt ipso iure filium facere desinere esse hæredē.l.& si fine.§.Papi.ff.de mi.no.p gl.& ibi Ale.post alios in l.in substitutione. ff. de vul. & pup. quāuis ergo filius abstineat se ab hr̄ditate pr̄is nō tn̄ desinit esse suus hr̄s,qa retinet suitatē cū noīe hr̄dis:& beneficiū abstinēdi solū remouet necessitatē. l. si filius q patri.vbi Ale.in ij.no.de vulg.& pup.alia euidētialia tradūt Bald. Sal.& Pau.de Ca.& latè Ang.in rep.& Are.hic.quorū dicta reassumunt Mod.de qbus euidentialib.j̄.vbi immediatè erit opportunum,videbitur.¶Lex ista diuidit in tres partes. Nam in prima ponit dcm̄ negatiuum.In scd̄a ibi maximè, illud declarat esse verū in emancipato & in suo. In tertia ibi,nisi p exceptionē ponit à primo dicto negatiuo.Et summari breuius nō pōt:tn̄ iuxta literam hoc dicit.¶Nepos,q se negat hr̄dē pr̄is,hæreditatē aui,q̄ pri delata erat,cōsequi nō pōt de iure ciuili,sed solū de iu.p̄torio. Casus est satis clarus ad literā:& rō decisionis pēdet ab intellectu.l.ī quo Doct.valde laborant.& ne idē sæpius repetat inferius. Et ex
8 hac.l.dicit Bar.duo colligunt.¶†Primū expressè,ꝙ ille, qui repudiat hæreditatē patris,nō pōt hr̄e hæreditatē aui:vt in sensu directo habet hic.de cuius intellectu.j̄. videbimus. Scd̄m dictum est à ɔ̄rio sensu:quia in eo,qd̄ dicit,q se patris negat hæredē, innuit ꝙ si vellet esse hr̄s patris,nō posset hr̄e hæreditatē aui.& ad ista duo
9 vadunt omnes opi.quæ hic tradūt.¶†Sed aduertendū est in secundo dicto à ɔ̄rio sensu:qa Bar. vt puto corruptus etiam vitio scriptorū in illa negatiua nō: qa dcm̄ à ɔ̄rio sensu dēt esse affirmatiuū,ex quo in expresso & directo sensu negatiuum est,& si à cōtrario sensu negatiuum sit,vt in lectura Bar.cōiter hr̄, opus est ꝙ referat ad illud qd̄ vltimò dicit,ꝙ admittit de iure p̄torio hoc mō qn̄ negat se hr̄dē,admittit ad bo.pos.sed si dicit se hærede, nullo mō admittit,etiā de iure p̄to.Et tunc vt hoc dcm̄ verificet,necessariò intelligit ꝙ pater nepotis repudiasset hæreditatē aui: qa tūc si nepos hr̄s patris,vellet venire ex p̄sona patris, qui repudiauit, nō pōt.l.fi.j̄.de repu.hære.& hoc mō lr̄a multum restringeret, & iō clarior intellectus vr̄, ꝙ dcm̄ à ɔ̄rio sensu affirmatiuū sit. & conclusio est,ꝙ si nepos diceret se hæredē patris,ꝙ posset venire de iure ciuili,qa iste est cōtrarius sensus ad primū dcm̄,vbi sunt illa verba,se negat hr̄dem. & non cōgruit vt cōtrarius sensus colligat ad s̄m dcm̄ de iure p̄torio,quia esset transportare & destruere lr̄am.Vnde illa negatiua in lectura Barto.remoueri dēt.& hoc colligit inferius,dum Bar.opponit ad secundū notabile,qd̄ à cōtrario sensu colligit:qa ibi p̄supponit ipse Bar.ꝙ arg. à contrario sensu sit affirmatiuū.¶In tex.ibi,negat.i.negando dicit.l.vti frui. §.j.cū gl.ff.si vsusf.peta.licet gl.hic aliter dicat,vt in ea videbimus. ¶Primò no.secundū Bar.& Doct.ibi,maximè emancipatus, qd̄ ista lex hēt etiā locum in nepote in potestate,in quo tn̄ erat casus
10 magis dubitabilis:†quia natura dictionis maximè,est exprimere casum minus dubitabilem,vt dicit Ful.hic in primo no.& no.per gl.in l.illud.ff.ad leg. Aquil.cū si.vt tradunt Mod.hic.&ad idē tex. in l.& si maximè.ff.de serui.leg.& in c.sponsam.de sp̄ō̄s.in c.cum contingat.de fo.cōp.vbi gl.in c.auditis.vbi gl.de elec.& gl. fi. in c.
11 cum olim.de testi.†Secus est in dictione ēt,quæ implicet casum minus dubitabilē,vt dicit Ful.hic:& ad hoc videt gl.ī cle.ij.de hr̄ti. in verbo ecclesiæ.& tradit Ale.in cōsi.23.col.2.l.v.& facit qd̄ no. Bar.in l.j.s̄.ēt p pc.in l.supra inter.§.offiū.in fi ff.de aqua plu. ar. Car.in cle.religiosus.in prin. de procu.in cle.j.in prin.de test.Cal. in consi.4.in fi.de p̄ben.& Abb.in ca. vnico in ij.not.de commo.
12 ¶†Secundò no.ibi,suscipere,qd̄ verbum importat dn̄ij acquisitionem.& hoc ideo est,quia vniuersitati adijcit,vt hic.& in l. cum mota.vbi Bar.col.iij.s̄.de trans.Secus si adijceretur certę rei:vt declarat Bar.in l.naturalis.§.j.ff.de p̄scr.ver.& in l.j.ff.de rer. pmu.& in simili facit,qd̄ no.Bar.de rei ven.in genere.in l.ex empto.in prī. ff.de ac.em.vbi Bar.dicit,qd̄ tali casu venit dn̄ium ex natura generis non ex proprietate verbi.¶Sed tn̄ dicendum vr̄,hoc uerbum esse gn̄ale,& posse accōmodari de sui natura ad dn̄ii translationē. si subiecta materia hoc requirit. l. sed & si susceperit. in princ. ff.
13 de iud.l.j. §.j.ff.de adm.tut.cap. si duo. de proc. in vj. ¶†Nota ibi,facultas,quòd hoc verbum importat idem, qd̄ hr̄ditas. facit tex.in l.cogi.in prin.ff.ad Treb.in l.siue generalis.cum gl.ff. de iure do.no.Bar.in l.si constante.in ij.opp ff.sol.mat.facit tex.in cap. fi.de præsump.in c.fi.de verb.sig.vbi bona ecclesiæ facultates dicuntur.ad idem tex.in c.conquerente.de offi.ord.in c. quoniam.
14 de vita & ho.cle.in ca.autem.de insti.¶†Quartò not.ibi, beneficium,qd̄ successio dicitur beneficium. ad idem text. in l. fi. ff. de succ.edic.in l.nonnunquam.ff. de colum.bo. facit text.in l.j.s̄.qui admit.ibi,emolumentum.& facit gl.in l.si infanti. in verbo, infanti.in fi.j̄.de iu.deli.quæ dicit,quod hæreditas dicitur commodum & de isto verbo beneficium,videndum est quod dixi in rubri. ex-
15 tra de rescrip.¶†Quintò noto ꝙ verbum peruenire,videtur importare dictam successionem:quandoque tn̄ importat fideicommissum.l.hr̄des mei.§.cum ita ff.ad Treb.& iō dr̄ esse verbū cōe: vt not.Bar.in l.Centurio.col.pe.ff.de vul.pup.& est tex.in l. hr̄ditatis.vbi Bar.ff.de hære.insti.cum si.vt tradit Ale.in cons.57.perspectis.& in 162.circa prin.lib.2.in consi.171.viso p̄cessu.in prin. eo.li.& in consi.46.viso themate.lib.3.Soc.in consil.199.in mā.
16 col.ix.¶†Sextò & vltimo noto ibi,facultates aui paterni.nam ex hoc ꝙ dn̄r bona aui,datur intelligi ꝙ filius hr̄ditatem non acceptauit:quia tunc non diceretur ꝙ essent facultates aui:quia adita hr̄ditate,nō dn̄r amplius bona defuncti,sed hæredis.no.in l.j.§.veteres.ff.de ac.poss.bonus tex.in l.qui Titii.ff.de his,qui.vt indig. Vnde filia quæ renuntiauit hæreditati patris,non prohibetur succedere fatri,postcaquam hæreditatem pr̄is acquisiuit:quia non amplius dr̄ hæreditas patris:vt no.Ang.in consi.58. dn̄s Zilius. cum si.vt tradit Ale.in d.§.veteres.& idem tenet Roma.in consi.168. circa princip.tenet Bn̄di.Cap.in consil.12.& si viso.col.2. Paul.de Cast.& Are.in l.Paulus.§.j.ff.de acq.hær.& idem Are.in cōs. 161. in p̄nti consultatione col.j.& ita superior ib.dieb.consului. Et hic notandum est,ꝙ existentia sui hęredis non operatur vt bona defuncti dicantur hæredis,licet suus sit:quia requiritur aditio hr̄di-
17 tatis,vel immixtio.¶†In gl. in verbo,negat ibi,vel non adeo,instat latè Alex.an per ista verba, dolo adire, inducatur repudiatio hæreditatis delatę,& post longam relationem aliorum, finaliter concludit,ꝙ aut quis dicit se nolle adire, vel nolle esse hæredem, & tunc repudiatio inducitur.aut dicit non velle esse hæredem, & tunc repudiatio non inducit:quia nō velle,est medium inter velle & nolle.& ideo repudiatio non inducitur.Secus quando dr̄,nolo adire:quia illud verbum nolo,denotat p̄cisam voluntatem:vt no. Bar.in l.iam dubitari.ff.de hę.insti.& in simili notatur in l.j.§.sciendum ff.de tribu.& quod dcm̄ est, tradunt Io.An.& Doc.in c. prudentiam.§.sexta.de offi.deleg.& ibi dixi post alios, ꝙ verbum nolit,denotat contemptum expressum.& verbum non velit, denotat simplicem carentiam voluntatis. Vnde infertur falsum esse, dormientem nolle legere: sed bene verum est dormientem non velle legere.sic etiam qui dicit nolle comparere dicitur verus cōtumax:vt per gl.pen.in l.ex consensu.§.fi.ff.de app.& in ista concordia residet Cor. Perus. hic.& cum ista conclusione transeunt Ias.& Mod.q præcisè tenent partem affirmatiuā,ꝙ ista verba nolo adire,repudiationem inducant, & hoc præsertim per text.qui communiter allegatur in filii mater. §. j. ff. ad Ter. vbi filius dicitur nolle adire hæreditatem matris. & per illa verba repudiasse intelligitur.quod patet:quia sequenti facultas adeundi defertur:ergo videtur facta repudiatio,l.j.§.quib.ff.de succe edi.l.ij.§.mr̄. el j. in versi.sed si mr̄.ff.ad Ter.Et confirmatur,quia si per illa verba n̄ fuisset inducta repudiatio,potuisset adire vsque ad. xx. annos. vt no.in l.licet.j̄.de iu.deli.cuius contrarium ibi hr̄.Et ad hoc etiam facit ille tex.qui dicit ꝙ mutata voluntate,pn̄ia vsque ad annum admittuntur.Nam si repudiatio facta non fuisset,non diceret tex. ꝙ sit locus pn̄iæ mutata voluntate.& ad idem vr̄ tex.in d.l.j.§.qui semel.ff.de suc.edi.vbi exclusus dr̄ ille qui nolit bon. pos. petere. ad idem facit tex.in l.si res aliena.§.j.ff.ac.Tre.& in l.in plurium §. fi.ff.de acq.hę.cū si.vt tradit Ale.hic.& quia per ista verba,volo esse hr̄s,aditio inducitur.l.iam dubitari.in fi.ff.de hær.insti.no. Bart. in l.gerit.col.3 de acq.hære.ergo etiam eɔ̄ per illa verba,nolo esse hæres,repudiatio inducitur:ar.l.is potest.ff.de acq.hæ. Non ob. ꝙ talia verba non inferunt aditionē, quia potest velle deliberare,vt Sal.dicit:quia ex iuris præsumptione inferunt repudiationem: vt dicunt Mod.hic post Cyn.& Alb.hic.¶Sed prędictis non ob. melior videtur,& magis placet opinio negatiua,ꝙ per illa verba, nolo adire:nullo modo repudiatio inducatur:quia efficax vr̄ fundm̄ Sal.ꝙ verba ista nolo adire,non inferūt de necessitate repudiationem.vt per eum hic.& hoc confirmatur:quia aditio non inducitur ex actu.nisi sit talis,qui fieri non possit citra ius & nomen hr̄dis.l.pro hr̄de.in prin.ff.de acq.hęr.ergo pariter vr̄ in repudiatione,quæ minus pręsumitur:ar.l.cum de indebito. de prob. & in c. super.de renun.& quia verba ista,nollo adire dn̄t voluntatem cessare potius,quam inducatur repudiatio.& cessatio voluntatis nō videtur inducere repudiationem sicut reuocationem non inducit:vt no.dicit Bar.in l.& quia.col.fin.ff de iur. om.iu.& est text.in c.si delegatus.de offi. dele.in vj.& ex hoc respondetur ad ea quæ Ale.dicit:quia dato quòd verum sit differētiam esse inter velle,& nolle,& quod sit dare medium,non tamen infertur de necessitate quod dicens se nolle adire,videatur repudiare.nam dicit nolle facere,& asserit factum negatiuum.ex quo non vr̄ resultare repudiatio,quę est factum affirmatiuum:ideo potest intelligi quod deliberare velit.& in publico Interpretatio debet s̄m mediā viam, quę considerari potest,regula,is, qui tacet.de reg.iur.invj.Non ob. ꝙ verbum

verbũ nolo venire.inducit contemptum': quia dato ꝙ ita sit inductã gl.l.ex consensu.§.fi. ibi erat citatus à iudice suo, & tenebatur comparere,non sic vř in actu voluntario,de quo agit.& hoc spãliter no. Abb.in c.finem litibus.col.2.in pen.col.per illum tex.de dolo & contu.vbi inquit ꝙ verbũ nolit.non denotat resistentiam & contemptũ,sed simplicẽ voluntatem.Non obstant iura quę Ale. & Mod.adducunt.& præcipuè tex.in d.l.filii mř.quia vltra ea quæ Alex.refert,est ꝯsiderandũ ꝙ ibi quæritur de repudiatione filii facta in hřditate mřis,an ꝑcise noceat,& irreuocabiliter,& informãdo.qõnẽ dř ꝙ filius dixit nolle adire.vñ ibi intellř repudiando, vt formetur casus ibi de quo queritur.& sic illa verba de se non important repudiationem.sed hoc infertur ibi ꝑp subiectã mãm:qa pro constanti ibi erat præsupponendum factam fuisse repudiationem.& solum q̃rebãt de effectu repudiationis.Et eo.mõ rñdet ad alia iura s̃.alle.& sĩlia ꝙ in illis iurib.constabat de repudiatione, & sic loquimur in casu certo,vt dicebat.Sal.hic.Sunt enim verba Legislatorum prolata incidenter ad effectũ principalis casus de quo ibi hř.Non ob.ꝙ hoc mõ ita etiam põt rñderi ad oĩa iura, quæ ꝑ opin.negatiua inducuntur,vt Ale.hic dicit:quia concl'o negatiua efficaciter probatur rõne superius allegata.Non obs.ꝙ illa verba, nolo adire,inducunt aditionem,quæ pariter vř repudiationem inducere:quia non valet arg.vt not.Bar.in l.potuit.in v.q.j̃.de iu. de
28 lib.& Alex.hic in ver.præterea nõ procedit. ¶†Et retenta prædicta conclusione negatiua,ꝙ ista verba, nolo adire:non inducant repudiationem,limitatur plurib.mod.non procedere. Et primò, si datus sit terminus ad deliberatè rñdendum:quia tunc illa verba nolo adire,repudiationem inducunt, ne dicatur obscurè rñdisse, & aduersarium in incerto reliquisse:vt dicit Ang.hic in princ.arg. l.de ætate.§.nihil.ff.de interr.act.& hoc sequitur Alex.per l.sed & si alio.§.plane.ff.ad Treb.vbi Bar.in l.omnes qui.ff.eo.ti.ad Treb. vbi Bar.in l.omnes qui.ff.eo.ti.ad Treb.& ibi Bar.Sed tñ idem Alex.in l.serui electione de leg.j.dicit ꝙ in dictis legib. hoc non ꝓbatur.& alleg.Bal.qui prius hoc voluit in l.fi.§.cum igitur j̃.de iu. delib.& idem Alex.in d.l.sed & si alio.ff.ad Treb.Mod. hic illa iura inducunt ex mente Bar.quia si illa verba,dico hřditatem suspectam,vel mihi non expedire,reputationem inducunt post terminum,à fortiori per illa verba,nolo adire. Sed certè illa iura de repudiatione nihil dñt,solum ibi dicitur,quòd ille qui petiit terminum ad deliberandum,& obtinuit, quod post terminum dicitur spõte adiuisse.ꝓ opi.tñ Ang. bñ facit, quod no.Bal.in l.j.in fi.j̃.de fal.cau.adie.leg.vbi inquit, quod si facta sit mihi positio in iure, ꝙ ego sum hřs.& ego dico ꝙ non credo,videor repudiare:quia in iudiciis debeo certiorare aduersarium: à fortiori quòd si dicatur, nolo adire,post terminum videatur repudiatio facta. & dictum Bar.sequit & declarat Are.in l.gerit.col.4.ver.& aduerte. de acq. hæred.Et certè si sit datus terminus ad deliberatè respondendũ, vt responsio clara sit,intelligitur quòd illa verba nolo adire,repudiationem inducant:& si esset assignatus terminus ad adeundum vel repudiandum,vt dicit Pau.de Cast.hic indubitanter esset inducta repudiatio per illa verba,nolo adire. Sed tunc considerandũ est in tali exemplo.Pau.de Cast.quod ẽt tacente illo, cui datus esset terminus,repudiatio induceret virtute termini. Scdò limitat, qñ post illa verba,nolo adire,elapsi sunt tres mẽses quia tunc repudiatio inducitur,ſm Pau.de Cas.hic per l.fi. §. sĩque mõ. j̃.de iu.deli.vbi Bar.idem dicit;& in l.si quis suus.ff.de iu.deli.in verbo, quæro si quis.& idẽ Pau.de Cas.in d.l.fi.§.cum igitur.col.fin. ver. item quæritur. Sed tamen ille text.hoc non probat: quia loquitur in repudiatione expressa, & tps trium mensium non currit à die verborum prolatorum,sed à die sciẽ,vt no Saly.in d.§. sĩq; mõ. & idem Are.in l.gerit.col.3.ver.item adde.ff.de acqui.hære. Tertiò fallit,si dicatur,nolo amplius adire,quia repudiatio inducitur sicut de renunciatione facta liti,Saly.dicit in l.postquam liti.colũ. 5.ver.quæro mõ.s̃.de pact.& per gl.ibi.& idem Saly.in v.col.ver. si autem dixisset,& de hoc dicendũ est,vt statim dicã in seq.limitatione. Quartò,& vlt.fallit,vt dicit Saly.hic,col.5.si verba referuntur ad futurum:quia dicat se nõ aditurum:per tex.in l.vnus,ibi.negat se aditurum. ff. ex quibus cau. in pos. eat. & in l. j. ff. de cur. bo.dan. Moder hic dicunt,quòd non videtur differentia, an verba sint de præsenti, vel de futuro, per l.si is qui in princ. ff. de inoffi.testa.vbi dicitur.si noluit accusare,sequens admittitur.& idem dicit in l.si maritus.la 2.§.sed si negauerit.in fi.ibi,negauerit se acturum ff.ad adul.Sed d. l. si is qui, licet loquatur per verba præteriti temporis,videtur loqui in casu claro.quando constabat de repudiatione,quia sequens admittitur. Vlterius tamen considerandũ est,quia licet verba in futurum conferantur, non vřr repudiationem inducere,sed expectabitur exclusio temporis, si adire noluerint,per ea.quæ superius dicta sunt.& hoc intellř, nisi esset statutus terminus prout s̃.dictũ est,& ita loquitur tex.in d.l.j. ff. de cur. bo.dam.& sĩr tex.in d.l.vnus.non vř probare hoc:quia ibi loquitur, quando cõstabat de repudiatione. nam ibi ex duob. hřdibus institutis, dicitur ꝙ alter deliberare voluit, & ꝙ alter noluit adire:ideo per illa verba,noluit adire,repudiatio inducitur:quia aľs in vtroque casu idem fuisset,quia vterque hřs voluisset deliberare,vt ergo aliquo modo secundus distinguatur à primo, spãliter illa verba ibi repudiationem importare videntur.& hoc idẽ fuisset ibi,si verba præsentis tpis prolata fuissent.¶In ea.gl.ibi,indubitanter obtinet quod hic dicit.gl.concludit istum tex.de plano ꝓcedere,quando filius,& nepos,vel saltẽ nepos emancipatus fuisset.Et rõ manifesta videtur,quia emancipatus non erat cognitus de iure ciuili,sed tantũ de iure ꝑtorio:iõ ad bo.pos.admittitur,vt
19 gl.dicit,quã Bar.& doct.simpliciter sequunt.¶† Sed in tali casu considerãdũ est,ꝙ aut pater nepotis repudiauit bo.pos.uel exclusus fuit tpe,& veniret nepos per successorium edictũ, ex eius persona,& eod.mõ si pater nepotis decessit non agnita bo.pos.quę non agnita non transmittitur.l.emancipata.s̃.qui admit.l.iij.§.acquirere.ff.de bo.poss.ideo vocaret nepos per succes.edictũ. Si verò filius accepisset bo.pos.in bonis eius patris,non posset nepos petere bo.pos.in bonis aui,ex quo recusat accipere hæreditatem patris,cũ sit effectũ vnum patrimonium.l.j.& ij.ff.de acq.hæ.nec isto casu videt loqui iste tex.qui præsupponit separatam esse hřditatem patris,& aui.Vlterius etiam aduertendũ est,quia ſm istum intellectũ de nepote emancipato, litera hic non debet restringi, vt solum hẽat locum in emancipato,quia etiã esset contra tex. q ẽt in nepote existẽte in ptãte locum hẽt,vt ꝓbatur hic dum dicit maximè emancipatus.& cõcludit idẽ esse,si fuisset in ptãte, ꝑp dictionem,maximè,de qua dictũ fuit in notabilib. Vltimò cõsiderandũ est ꝙ iste intellectus in nepote emancipato,est verus in se, & bene procedit in sensu directo.sed in sensu contrario lex non vř habere locum:quia emancipatus nepos indistinctè nõ succederet auo de iur.ciu.isto iure,quia erat ĩcognitus,vt dictũ est, ergo indistinctè excluderetur,siue negaret se hřdem patris, siue nõ. & ideo distinctio quã facit tex.hic ã cõtrario sensu non videt procedere in nepote emancipato.¶In ea.gl.ibi,si ponas vtrũque in potestate gl.concludit,ꝙ si uterque erat in potestate,etiam text. hic haberet locum,quia non poterit venire nepos de iure ciuili: quia pater eum ꝑcedebat.gl.dicit,quia cum pater fuisset suus hæres,& necessarius,non poterat venire nepos tanquam suus:quia in suis non dat successoriũ edictũ.l.j.§.sciendum.ff.de suis & legi.& hoc ẽt haberet locũ hodie ratione suitatis:quia nõ põt nepos uenire, vt suus,vt Ale.cõcludit hic,col.6.& idem Mod.col.17.post Cy. & Sal.dñt hoc esse indubitatũ,quia suus non capit nisi vnum gradum.& Bar.fatetur ꝙ ista l.non sit correcta ꝑp beneficium abstinendi datum à ꝑtore:sed per alia iura.& idem sequitur Ful. hic, q Bar.in hoc refert:& quia si ista lex correcta fuisset, propter beneficium prætoris,etiam tpe ſſorum idem dicẽdum fuisset, qa erat datũ beneficium abstinendi de iu.ſſorum.l. necessariis. ff. de acq. hær.& sic ista lex fuisset correcta ante,quã facta fuisset:ut dñt Cy. Sal.& Mod.& ideo ſm eos,ineptè loquit gl. quæ dicit, ꝙ hodie ꝓpter beneficium abstinendi hẽt locum succ.edictũ in suis: quia ẽt olim idẽ fuisset.& in hoc reprehẽdit gl.in fi.quæ hoc dicebat. Sed tñ aduertendum est,quia gl. bene vř ꝙ defendi possit, & idem voluit gl.in l.j.§.sciendũ.ff.de suis & legit.nam fateor ꝙ inspecta lege 12.Tab.in suis non datur successoriũ edictũ:nec etiam hodie cõsiderata lege 12.Tab.quæ faciebat suum hæredem necessariũ.sed post beneficium ꝑtoris,nihil obstare vř,quin habeat successoriũ edictũ ꝑp beneficium prætoris etiam de iure digest.quia statim ꝙ prætor dedit beneficium abstinendi,illa hæreditas,in qua permittebatur suis abstinere,deferebatur aliis à prætore per successoriũ edictum,& licet non desinat esse suus per abstensionem,remanet hæres nudo nomine,& etiam quo ad alios effectus.l. filius qui patri.ff.de vul.& pup.Sed hoc non debet impedire,quin illa hæreditas,à qua suus se abstinuit beneficio prætoris,in alios transferat, prout gl.dicit,quæ uidetur istum habuisse intellectum, & probat in l.2.§.liberi.ver.si sint.sui. ff. ad Tert. vbi sui hæredes excludunt matrem,& aliis abstinentib.voeatur mater quia nudum nomen hæredis non nocet matri.& sic ibi suo abstinente, aliis hæreditas defertur.Et ad hoc faciunt rationes,quas Bar.inducit ad probandũ ꝙ hodie, etiam de iu. ciuili nepos admittatur per successoriũ edictum.Nã rationes eius inferunt,ꝙ etiam de iur.ſſorum ꝓpter beneficium abstinendi hřet locum successorium edictum de iure prætorio.Et ad idem facit tex.in l.& si ex modica. §. si filius. ff. de bo.lib.& in l.siue.§.fi.ff.de iu.pat.vbi filiis liberti sui.hæredes, excludunt patronum,& tamen si abstineant se ab hæreditate patris uocatur patronus.& certè vt dixi,nihil obstare vř, quominus suis
20 repudiantib.aliis deferatur hæreditas,saltem de iure præt.¶ † Et concludendo dicendum est primò,ꝙ in suis hæredibus nõ habet locum successorium edictum, inspecto iure duodecim Tab. & ita tex.hic intelligitur,nec gl. hoc negaret. & hoc non reperitur mutatum.Posset tamen lex ciuilis tollere istam suitatem, quia ex dispositionem iu.ciu.qui semel fuit hæres,potuit desinere esse hæres:vt notatur per glo.notabilem, in l.in substitutione, in verbo forte.ff. de vulg. & pup. & hoc ibi exemplificatur per Alexandr.

in plurib. caſibus. & facit qđ no. Bar. in l. j. §. ſciendũ. ff. de ſuis & legi. cum ſimilib. alleg. ſ. in euidentialib. & hoc, qđ dictum eſt, nõ habere locum ſucceſſorium edictum in ſuis, procedit in ſuitate neceſſaria, quæ cauſatur ex diſpoſitione legis: ſecus in ſuitate voluntaria proueniẽte ex voluntate teſtatoris, vt no. declarat Bar. Soc. in l. cum filio. col. x. de leg. j. per tex. in l. qui in aliena. §. interdũ. ff. de acq. hær. & dictum fuit. ſ. in euidentialib. Secundò dicendũ eſt ꝙ ſuo abſtinente ſecũdum beneficium prętoris, nepos hic ad hæreditatem aui admittitur de iure prætorio, eod. modo de iure ſſorum, admiſſus fuiſſet. facit tex. in l. ij. §. interdum. de vulg. & pup. & ſic illud, qđ dicitur hic, etiam habebat locum de iure ſſorum, hoc modo: quia nepos de iure ciuili non admittebatur, ſed tantũ de iure prætorio, propter beneficium abſtinendi. & ad hoc facit, quia Imperator hic reſpondet ad conſultationem caſus occurrẽtis, & non videtur ius nouum ſtatuere. & per hoc tollitur rõ allegata in contrariũ, ꝙ iſta lex correcta fuiſſet ante, quã facta fuiſſet: qa hic nullum abſurdũ eſt, ex quo ita erat de iure digeſt. propter beneficium abſtinendi. & ideo gl. bene dicit. & idem gl. in d. §. placebat. & in rub. ꝫ. de ſuc. edi. & in l. j. §. ſciendum. ff. de ſuis & leg. ¶ Nec ob. ꝙ ineptè hic loquatur dum dicit, hodie: qa dicit hodie reſpectu agnatorum quantum ad §. placebat: ſed in ſuis hæredib. loquit̃ ſimpliciter, vt patet. ¶ An autem iſta lex ſit correcta, ita ꝙ etiam nepos de iure ciuili admittatur, gl. Bar. & *communiter* doct. tenent ꝙ ſic: quia hodie poteſt venire nepos vt agnatus, etiã de iu. ciuili, & hoc præſertim probatur in d. §. placebat. ad quem tamen tex. videtur prima facie poſſe reſponderi ex dictis Ale. ꝙ loquatur in agnatis tranſuerſalib. & nõ debet extendi ad ſuos, ꝑut loquitur iſte tex. quia in materia correctoria non fit extenſio, ẽt à paritate rõnis, vt no. in auth. quas actiones. ſ. de ſacroſan. eccl. Et confirmari põt, qa econtra videmus ꝙ diſpõ quæ loquit̃ de deſcẽdentib. ẽt in materia fauorabili, non hẽt locum in tranſuerſalib. l. iij. §. liberis. ff. de leg. preſt. à fortiori hoc dicendũ vr̃ in materia correctoria: vt Ale. hic dicit. Et ꝙ tex. in §. placebat. loquat̃ in trãſuerſalibus illud dupliciter inducit Iaſ. hic. ¶ Primò, quia hoc intelligitur ex prin. illius titu. inſti. de leg. agna. ſuc. vbi loquitur de agn. q non erant ſui. Scđò, qa in d. §. placebat. circa fi. dicit, ꝙ primo gradu deficiente, ſequens ſuccedit. nã hoc nõ hẽt locũ in ſuis, qui ex potentia ſuitatis tranſmittunt: vt no. in l. apud hoſtes. ꝫ. de ſuis & legi. ¶ Tertiò, etiam ille tex. induci poteſt: quia facit relationẽ expreſſam ad §. præcedentem ibi, ſm ea quæ diximus. & ibi in §. præcedenti, loquit̃ de agnatis non ſuis: quia ibi exemplum ponitur in filio fratris, & patruo. ¶ His tñ nõ ob. tex. in d. §. placebat, efficaciter vr̃ probare opi. Bar. quia in deciſione loquitur ſimpliciter de agnatis, ibi ſucceſſionem in agnatorum ſucceſſionib. ergo generaliter intelligitur de omnib. agnatis: qa diſpõ gñalis, generaliter intelligitur, & oẽs caſus includit, ẽt dato ꝙ maior rõ ſit in vno caſu, quã in alio. l. j. §. & generaliter. ff. de leg. præſt. l. j. §. ꝙ autem. ff. de alea. & l. in fraudẽ. §. fi. ff. de teſt. mil. ergo ille tex. videt̃ hr̃e locum, ẽt in agnatis ſuis hæredib. quia licet ſui hæredes ſint agnati, tamen ſunt propriè, quia veniunt per lineam maſculinã. §. j. inſti. de leg. agn. tu. & quia iſta qualitas ſuitatis non alterat agnitionem, ſed potius debet facere, ꝙ admittatur: quia ſunt agnati gradu proximiori, & non eſt nouum ꝙ excluſus tanquã de liberis veniat ut agnatus. l. j. §. ſciendum. ff. de ſucceſ. edict. ¶ Non ob. alleg. in contrarium, & primo, ꝙ. §. placebat. loquatur in tranſuerſalib. quia dico ꝙ immo loquitur generaliter in deciſione, & includit ẽt agnatos ſuos hæredes, non per viam extenſionis, & per hoc tollitur arg. Ale. qui dicebat, ꝙ cum loquatur in tranſuerſalib. non debet extendi ad ſuos. ¶ Præterea etiam ſi loqueretur præciſè in tranſuerſalib. tamen deberet extendi, quia ſi agnati tranſuerſales admittuntur, à fortiori deſcendentes agnati debent admitti: quia videt̃ abſurdum: prout arguit tex. in d. §. placebat. de agnatis ad cognatos ita pariter arg. procedit de tranſuerſalib. ad deſcend. agna. & tali caſu propter rationem expreſſam in d. §. placebat. arg. videt̃ procedere: quia etiam in materia exorbitanti fit extenſio à rõne expreſſa, per gl. in §. j. in auct. vt hi q obli. res mi. ſe hab. per. in verbo curatione. col. j. & facit tex. in §. ex his autem. in auth. de hær. quæ ab inteſt. quem text. ad hoc alleg. Bald. in auth. quas actiones. ſ. de ſacroſan. eccl. col. ij. & facit gl. in cle. j. in verbo, eligatur. de elect. cum ſi. vt tradit Alexan. in l. ſi ita ſtipulatus. §. Chryſog. col. pen. ff. de ver. ob. & in l. ſi conſtante. in princ. ff. ſolu. matri. ¶ Non ob. qđ tex. in d. §. placebat. loquatur in tranſuerſalib. vt colligitur in plurib. locis illius tituli, quia reſpondetur, quod licet in illis locis loquatur de tranſuerſalibus tamen non excluditur quin etiam habeat locum in agnatis deſcenden. quia in deciſione illius. §. quæ attenditur, loquitur ſimpliciter de agnatis, vt ſ. dictum eſt. vnde licet aliqua ſint in diſcurſu tituli, quæ tantum conueniant in trãſuerſalibus non tamen reſtringitur diſpoſitio, quæ ſimpliciter de agnatis loquitur: vt eſt text. no. in ſimili in l. regula. §. & licet. ff. de iur. & fac. ign. quem pro notabili allegauit Imo. in l. ſi ita quis. §. ea lege. ff. de verborum obligati. Secundò principaliter fundatur opi. Bar. in l. defunctis. ꝫ. de legi. hęr. cui plurib. modis reſpondet, vt proſequitur Ale. hic. & ipſe finaliter dicit, ꝙ illa lex procedit in tranſuerſalib. prout loquitur, ſecus eſt in ſuis, de quibus in tex. hic dicitur. ¶ Sed replicari poteſt, ꝙ ſi conceditur tranſuerſalib. non debet denegari deſcenden. vt dictum fuit. ſ. ad §. placebat. Ange. de Aret. in d. §. placebat. miratur, & dicit ꝙ tex. in d. l. defunctis. loquitur in ſucceſſorio edicto de capite in caput, uidelicet de capite liberorum, in caput agnatorum. hic autem agitur de ſucceſſorio edicto in eodem capite de gradu in gradum. ſed iſta diuerſitas nõ tollit arg. quia à fortiori ſucceſſio deberet habere locum de gradu in gradum inter deſcendentes per ſ. dicta. Vltimò Iaſ. hic dicit̃ ꝙ in d. l. defunctis. ſuus erat excluſus repudiatione, vt ibi colligit̃. hic verò erat mortuus filius non adita, neque repudiata hæreditate patris: vt Bar. & doct. dñt. ſed nũc ſtat difficultas, quia nepos hic venit per ſucceſ. edi. ad bon. poſſeſſ. aui. vt expreſsè hic dicit̃: ergo præſupponitur ꝙ filius eſſet excluſus repudiatione, vel tempore. l. j. §. qui ſemel. ff. de ſuc. edic. & quia in iſto caſu licet hæreditas adita non eſſet, neque repudiata, non tamen tranſmiſſa fuiſſet in præiudicium nepotum, vt. ꝫ. videbimus. ex his remanet defenſata opinio Bar. quæ tamẽ efficacius probatur in d. §. placebat. ¶ In ead. gl. ibi, nam hæres hæredis, hoc dictum gl. verum eſt in ſe, ſed eſt extra caſum iſtius l. vt dicit Bar. hic. quia in iſta l. filius nõ agnouit hæreditatem patris. ¶ †Et vlterius contra dictum gl. facit: quia

21 tali caſu quando cõmiſſa fuiſſet hæreditas patris, & aui, nepos repudiando hæreditatem patris, non poſſet habere hæreditatẽ aui, vel bon. poſſ. etiam de iure prætorio: quia eſſet vnum tantum patrimonium indiuiduum. l. j. & ij. ff. de acquir. hær. Vnde ad arg. gl. ſecundum Bar. aliter reſpondetur, ꝙ argumentum non concludit, dum arguit, ꝙ aut filius adiuit hæreditatem patris aut repudiauit: quia datur alius caſus quando non acceptauit illam neque repudiauit, ſed deceſſit deliberãs. quo caſu verbum negat, importat iuris miniſterium: quia nepos acceptando hæreditarem patris etiam poteſt habere hæreditatem aui, quæ reperitur in hæreditate patris virtute tranſmiſſionis: ſed ſi negat ſe hæredem patris, nõ poteſt venire ad hæreditatem aui de iure ciuili, quia ipſe non erat ſuus hæres auo, quia pater eum præcedebat. §. ſui. inſti. de hæred. quali. & differ. nec per ſucceſſorium edictum: quia non hẽt locũ in ſuis. l. j. §. ſciendum. ff. de ſuis & legit. nec vt agnatus, quia tantũ proximior vocabatur. §. placebat. in prin. inſt. de leg. agna. ſuc. nec etiam vt cognatus: quia non erant cogniti de iure ciuili. Vnde ſolum admittitur de iure præto. per bo. poſſ. vnde liberi ſm naturã tituli. ¶ Sed tunc inſurgit maxima difficultas. Nam ſi nepos repudiauit hæreditatem patris, illa repudiatio videtur ipſum nepotẽ excludere ẽt à bo. poſſ. in bonis aui, quia hæreditas aui non adita, neque repudiata per filium, eſt in hæreditate filij iure tranſmiſſionis, & ex quo nepos illam repudiauit, videtur, cum hæreditate filij tranſmiſſa & delata, ab illo cui hæreditas patris repudiata per nepotem defertur, & ille veniens iure tranſmiſſionis, videtur etiã excludere nepotem, qui vocatus eſt per ſucceſſorium edictũ: qa ius traſmiſſionis eſt potentius ſucceſſorio edicto. nam vincit ius accreſcendi. l. j. ꝫ. de his, qui ante aper. tab: qđ quidem ius accreſcẽdi etiam potentius eſt ſucceſſorio edicto: vt no. in l. j. ꝫ. quando non pet. par. immo ius tranſmiſſionis excludit ſubſtitutũ, ut not. Bar. in l. j. col. j. ff. de vulg. & pup. ergo tranſmiſſio facta per filium in eius hæredem, dẽt excludere nepotem repudiantem hæreditatẽ patris. & iſtud fatetur Bar. hic, qui ſentit difficultatẽ, ſed dicit ꝙ tex. hic intelligitur, qñ hæres patris in quem facta eſt tranſmiſſio hæreditatis aui, noluit habere hæreditatẽ aui, qđ qdem manifeſtã continet diuinationẽ. & iõ aliter rñdet Alb. hic col. fin. ver. vlt. ex hac l. ꝙ illa rña quæ dicit, ꝙ hæreditas non adita ex potentia ſuitatis in quoſcunque hr̃des trãſmittitur: Fallit in iſto caſu quando ſupereſt nepos ex tali filio hærede, q licet non velit eſſe hr̃s patris, tñ ex æquitate prætoris vocat̃ ad hæreditatẽ aui, quæ ſeparata eſt ab hæreditate patris. arg. l. primæ. ꝫ. de his, q añ apertas tab. in rõne illius legis. & facit tex. in l. cum acutiſſimi. ꝫ. de fideic. & in l. cũ auus. ff. de cõd. & demõ. & ita eſt tex. ſingulis hic & idem in effectu vr̃ ſentire Bal. hic. col. iij. ver. ego in ſcholis. & Pau. de Caſt. col. v. dicit ꝙ eo audiente Bal. ita dicebat. & ad hoc facit glo. in l. ſi quis filium. §. j. in uerſi. abſtinere. ff. de acq. hęr. ſed Sal. Pau. de Caſt. Alex. & Mod. reprobant iſtum intellectũ duabus rõnib. vt Alex. refert. Prima, quia nepos repudiando hæreditatem patris videtur etiam repudiare hæreditatem aui, quæ erat illi cõnexa, ꝑꝑ ſuitatem quæ operat̃ ꝙ patri ẽt ignorãti acqrat̃. l. hæreditatẽ. §. j. ff. de caſtren. pecu. Sed põt rñderi, ꝙ licet eſſent cõmixtæ hr̃ditates ratione ſuitatis, tñ ꝑꝑ beneficiũ abſtinendi, vna põt ab alia ſeparari: quia trãſmiſſio fit de hæreditate non tanquam adita, ſed vt adeunda, cum beneficio abſtinendi. l. ſi quis filium. §. j. ff. de acq. hæred. Secunda ratio, quia ſicut pater ſi viueret, excluderet nepotem, ita pariter hæres eius excludere debet: quia reputatur eadem perſona. §. j. in Aut. de iureiu. à mori. præſti. Sed reſpondetur hoc eſſe verum regulariter, ſed non procedit in iſto caſu ratione ſpãli, ne

hæreditas

hæreditas deueniat ad extraneos excluso nepote. & sic cessat ratio quę in pñe militaret, & ideo non est nouum ꝙ aliquid concedatur quandoque defuncto, & nō hr̄dib. l. omnimodo. s̄. de inoff. testa. l. fi. C. de reu. dona. l. iij. de ser. expor. ¶ Et opin. Bal. relatā. s̄. etiam reprobat Ang. de Perigl. in d. l. in suis. ff. de lib. & posth. per tex. in d. l. ij. §. sed si sint sui. & in §. si quis ex liberis. ff. ad Tert. quē tex. adducunt Mod. hic, vbi suus hæres hæreditatem transmittit ꝑ exclusionē m̄ris. sed respōderi pōt, ꝙ maior ratio sit in nepote, q̄ in matre. quia descendentib. hr̄ditas magis debita est ex voto parentum. l. scripto. ff. vnde li. & quia mater excluditur, quæ vocatur à iu. ciuili. sed in casu isto vocatur nepos à prætore ex æquitate. Et iste intellectus defendi & saluari pōt. Sed dubiū mihi facit: q̄a hoc modo erit casus spālis, sed tñ vr̄ tex. hic respondere ad consultationem s̄m regulas iuris. ¶ Vnde Ful. hic, col. j. ver. veruntamē. & cum pace doct. alium posuit intellectum, quē Alex. refert hic col. antep. & dicit, ꝙ tex. iste intelligi pōt, ꝙ filius repudiauit hæreditatem patris sui, & aui, quo ad nepotem: & tunc verbum, negat, importat ministerium iuris: quia si nepos abstinet ab hæreditate patris, non potest venire nisi de iure ꝑtorio, ut hic: sed si vult esse hæres patris, venire potest aliquo casu ad hæreditatem aui. s. reuocando abstensionem quam eius pater reuocare potuisset. l. fi. j̄. de repudian. hæred. ¶ Sed hoc non videt̄ verum, secundū Ale. hic: quia beneficium reuocandi abstensionem, de quo hr̄ in d. l. fi. non cōpetit hæredi: ut no. Ang. & Imo. in l. ventre. ff. de acq. hær. quia sequeretur, ꝙ hæreditas repudiata transmitteretur in hr̄dem, contra l. iij. j̄. de his, qui ante aper. tab. in ver. nō recusauit. & idem tenet Bar. in d. l. ex mili. cum si. vt idem tradit in l. si filius, qui patri. col. pen. ff. de vulga. & pup. & istam opi. comprobat Ale. hic: quia transmissio hr̄ditatis ordinata fuit in fauorem transmittentis, cui interest habere hæredem. l. & quia. ff. de interrog. actio. vnde si vera esset opi. Ful. in effectu defunctus transmitteret hæreditatem, quam repudiauit. & hoc esset contra voluntatem eius. & ista rōne etiam videtur Are. in l. ventre. car. pe. ver. sed relinquitur dubitatio. ff. de acq. hær. Et pro ista opi. postremò, Ias. rationem hic adducit, quia videtur inconueniens, ꝙ ista lex debeat exemplificari per d. l. fi. quæ posterior est. & per istam rationē finaliter istam opi. sequitur. ¶ Et contra Fulg. reperio ꝙ etiam tenet Ang. de Peri. in d. l. in suis. car. 9. col. ij. ponderando tex. in d. l. fi. cum dicit ei. & sic videtur datum illud priuilegium ipsi filio, & non hr̄di. ¶ Sed tamen prædictis non obstan. opin. Fulg. sustentabilis videtur: quia cùm nepos vocetur iure prætorio per successorium edictum, vt oēs dicunt, uidetur necessarium fateri, ꝙ filius hæreditatem aui repudiauerit, uel tpe exclusus fuerit: q̄a aliter successorium edictum non haberet locum. l. j. §. qui semel. ff. de success. edic. & sicut filius abstensionem à se factam reuocare potest. d. l. fi. ita videtur, ꝙ pariter hæres eius possit. & probatur hoc in l. si quis filium. §. j. ff. de acq. hær. in ratione, ibi, dum inquit ꝙ nepoti abstinere licet ab hæreditate aui in eum trasmissa, quia & patri eius idem tribuebatur. & illum text. ad hoc ponderauit Aret. in d. l. ventre. in loco supra alleg. Vlterius etiam ibi pro ista parte alleg. text. in l. non solum. ff. de resti. in integ. & in l. quod si minor. §. Scęuola. ff. de min. & hoc saltem videtur habere locum in filio hærede: argu. text. not. in l. sciendum. §. legati. ff. de legatio. ¶ Non ob. alleg. in contrarium. & primò text. in d. l. j. j̄. de his, qui ante aper. tab. vbi hęreditas repudiata non transmittitur: quia in casu isto non trāsmittit hæreditatem repudiatam, sed facultatem reuocādi repudiationem factam. hoc no. Bar. in d. l. ventre, in fi. quartę regulæ: & quia in d. l. j. non loquitur de transmissione ex potentia suitatis, sicut in d. l. fi. ¶ Non ob. ꝙ trasmissiō est in fauorem transmittentis, & resultaret in odium, quia verum est, ꝙ est in fauorem aliquo modo, sed magis principaliter videtur in fauorem eorum, in quos fit transmissio. d. l. j. j̄. de his, qui ante aper. tab. ¶ Præterea dum dicitur, ꝙ esset in odium, verum est, si ipse qui repudiauit, grauaretur sed in hęrede cessat hoc, quia ipse, qui reuocat repudiationē, obligatur oneribus hæreditariis. ¶ Non ob. ꝙ l. fi. posterior sit, & nō conuenit, quod ista anterior per illam posteriorem exemplificetur: quia aduertendum est, ꝙ illa est posterior in illo tempore taxato ad reuocandum abstensionem. Prius tamen ante illam l. repudiatio facta poterat reuocari simpliciter, sine præfixione termini: vt in princ. l. ibi expresse probatur: ad quod Mod. hic non aduertunt. ¶ Vltimò non ob. ꝙ in d. l. dicatur ei, vt dicebat Ang. de Peri. quia non per hoc persona hæredis excluditur: ut no. Bart. in l. si seruus. la. ii. ff. de cond. fur. & Bal. in l. fi. s̄. de act. empt. tradit Ale. in consi. 18. colum fin. lib. v. ¶ Non omitto alium intellectū quem Alb. refert hic. colum. iiij. vbi inquit, ꝙ text. hic debet pon-
22 derari, quia loquitur in nepote, † qui negat se hæredem patris, & sic repudiauit hęreditatem patris, non autem dicit bonorum poss. Vnde considerando verba legis, prout loquitur, repudiando hęreditatem, non videtur repudiare bonorum poss. quia diuersa sunt remedia: & ideo licet vnum tollatur, nō tollit aliud. l. suum hęredem. j̄. de iu. delib. & repudiando hęreditatm patris, etiam vr̄ repudiare ius adeundi, seu immiscendi se in hæreditate aui, quod erit in hæreditate patris. sed per hoc nō excluditur, quominus petere possit bon. pos. in hæreditate aui, vt hic dicitur, & hoc modo remoueri vr̄ omnis difficultas. Non ob. ꝙ repudiando hr̄ditatem, vr̄ ēt repudiare bono. pos. vt no. Barto. in l. nec is. §. j. ff. de acq. hær. quia non est verum. nam in ɔ̄rium est tex. d. l. nec is. & no. Are. in d. l. nec is. §. j. ¶ Sed magis obstare mihi videtur, quia s̄m istum intellm̄, iste nepos etiā posset succedere patri de iure prætorio petendo bo. pos. ex quo tantum hęreditati renuntiauit. cuius tamen ɔ̄rium videtur innuere text. hic, dum dicit, si negat se hæredem patris non potest succedere de iure ciuili, sed tantū de iure prætorio. & sic sentit tex. ꝙ patri nullo modo succedere possit, nisi dicatur sustinendo istum intellectum, ꝙ tex. non negat, q̄n etiam de iure prætorio possit pater succedere, sed de auo tantum dicitur: q̄a solum de hoc quærebatur. quia forte hæditas eius erat lucrosa, & hæreditas patri onerosa. ¶ In gl. fi. in ver. sed facultates pro resolutione eorum, quæ in hac gl. doct. dicunt, videndum est
23 de duob. † Primò, an hodie filius emancipatus & similiter nepos conceptus post emācipationem patris, dicatur propriè agnatus. Secundò, an hodie patri in successione filii emancipati ab intestato detur bonorum poss. vnde liberi, seu vnde parentes. Circa primum Bar. & doc. *communiter* post gl. concludunt. ꝙ propriè isti nō sunt agnati. & ista conclusio primò in filio emancipato, videtur de plano procedere. quia per emancipationem tollitur agnatio. §. fi. insti. de leg. agna. tu. iuncto §. minima. insti. de capi. dim. & in l. capitis. ff. de suis & legi. in l. tutelas. ff. de cap. dimi. vbi dicitur ꝙ definit esse agnatus filius per emancipationem, quia mutat familiam Nam per emancipationē duæ sunt familiæ: quia duo sunt patres familias. ita dicit Bal. in cons. 136. Perinus. lib. 1. & licet hodie sublata sit differentia emācipationis, & patriæ potestatis, quo ad successionem. §. nullam. in aut. de hær. quæ ab intest. & emancipatus succedat ad sĩl'itudinem suorum. l. meminimus. j̄. de leg. hær. non tamen videtur facta reintegratio familiæ: sicut est in cognatis, qui succedunt hodie sicut agnati, non tamen agnati sunt: vt dicit Pau. de Castr. hic. & ideo filius emancipatus succedit vt cognatus. vt probatur in §. j. inst. de suc. cog. in ver. exceptis. quem text. glo. hic adducit. Et quod dictum est de filio emancipato, idem est de nepote nato ex filio post emancipationem: quia non potest effici agnatus auo mediante persona filii emancipati: quia medium est in habile: arg. l. fi. j̄. de natu. lib. facit text. in l. si viua matre. j̄. de bo. ma. cum sim. vt dixi in consi. 85. in fi. & facit tex. in l. qui adoptionem. ff. de adop. & in ꝓposito specialiter est tex. in §. j. inst. de succes. cog. vbi dicitur, ꝙ quantum ad agnationem idem iudicatur de filio emancipato: & de his, qui ex eo progeniti sunt. Est tamen aduertendum quia tex. in l. scripto. ff. vnde lib. videtur precisæ velle, ꝙ nepos, qui etiā sit suus, non dicatur esse agnatus ibi, qui sine dubio non est agnatus. & ad hoc facit, quia tex. in §. j. insti. de leg. agna. tu. vbi dicitur, quod agnati sunt descendentes per lineam masculinam, ponit exemplum tantum in transuersalib. & sic est dicendum, ꝙ solum agnati dicantur transuersales. Sed br̄ respondetur, ꝙ exempla non restringunt regulam. §. hactenus. insti. de gra. l. dāni. in prin. ff. de dam. infe. c. j. ne cleri. vel mona. & ad tex. in d. l. scripto. gl. ibi, in ver. agnatus. in fi. respondet. & ꝙ sit agnatus, facit tex. in l. ij. ff. vñ legi. vbi exclusus ex capite liberorum, venit vt agnatus & alios agnatos excludit. & idem dicitur in l. j. §. sed videndum. ff. de suc. edi. & quia, vt s̄. dictum est, per emancipationem tollitur agnatio: ergo necessarium est fateri, ꝙ agnatus sit: quia priuatio præsupponit habitū. l. manumissiones. de iust. & iu. c. ad dissoluendum, de despons. impub. & sui licet agnati sint, tamen de nominantur sui à qualitate spāli, & potiori. Et retenta *communi* opi. ꝙ emācipatus. & nepos ex eo, nūc dicant propriè agnati. † infertur ad sta-
24 tutum, qđ excludit cognatos à successione existentib. agnatis, ꝙ non intellr̄ de filio emancipato, nec de nepote ɔcepto post emancipstionem; quia propriè intellr̄, vt no. Bal. in terminis d. l. meminimus. j̄. de leg. hær. per illum tex. allegat gl. hic. & tex đ suc. cogn. §. j. & idē concludit Bal. in aut. in successione. in fi. j̄. de suis & leg. vbi approbat gl. hic. & infert ad statuta quæ præferunt agnatos in succedendo. & s̄m istam conclusionem consului in ciuitate Lucana: vt patet in consil. 13. & quod dictum est limitatur procedere in materia fauorabili. quæ latè interpretatur. Ideo si statutum dicat, ꝙ causæ inter agnatos debeant compromitti, quia statutum videtur fauorabile, s̄m Bal. hic, col. pe. & emancipati, & nati ex eis comprehendentur, quia largo modo agnati dn̄t. & hoc sequuntur Pau. de Ca. & Ro. Alex. & Mod. Et non ob. quod Ful. dicit, ꝙ statutum debet intelligi propriè, præsertim in materia correctoria. l. iij. §. hæc verba. ff. de ne. ge. per Bar. in l. omnes populi, in vj. q. ff. de ius. & iu. quia Alex. r̄ndet, ꝙ in casu dicti statuti compellentis agnatos ad ɔpromissum, n̄ ē mā correctoria, sed limitatiua ĩ agnatis: quo casu iura lĩtatiua ĩtroducta ob aliquā cām fauorabilē extēdūt: vt ꝑ gl. ĩ l. j. j̄. de his, q̄ ān ap. tab. & ĩ l. illud. s̄. de sacros. ec. Vnde non est mirum, si tale statutū de ɔpromisso, ꝙ vr̄ fauorabile. hēat

locum in agnatis largo modo, vt Bal.& Doct.dicunt. Et ex ista resolutione quam Alexā.facit, duo colliguntur Primò. ꝙ statutum quod adstringit ad compromissum, fauorabile est. Secundò, ꝙ in
25 statuto fauorabili, verba etiam impropriè accipiuntur. ¶† Circa primum, ꝙ statutum de compromisso dicatur fauorabile: idem videtur velle Bal.in l.affinitatis.ver.pone statutum.ꝫ.cõia de suc. & Pet.de Anc.consi.187.apud me qđ ista cùm si.vt Ale.hic tradit & idem Alex.in l.j § lex Falci.col.j.ff.ad leg.Falc.& in rub.ff.solu.ma.col.7.& licet Bar.videat ɔ̃riũ sentire in l.j.ꝫ.vñ vir.& vxor.& in l.fi.de ver.signifi.Alex. concludit.ꝙ si absolutè statutum cogit partes quascunque ad compromissum, illud vr̃ correctoriũ,& strictè dēt interpretari.secus, ſm eum, qñ statutum loquitur limitatè de cognatis, vt Bal.& Docto.hic dñt.sed ista distinctio non satisfacit: quia Bal.in d.l.j.vñ vir & vxor.& in d.l.fi.de ver.sig.loquitur de cõpromisso, qđ limitatè dēt fieri inter affines:& tñ vult ꝙ strictè interpretet, vñ uř dicendũ, ꝙ tale statutum indistinctè vr̃ fauorabile, quia factum fuit pro bono pacis.& edio litium, vt not. Pet. de Anch.in consi.ꝑalle.& quia tale statutum non vr̃ multum ꝑiudiciale: quia certitudinaliter non tollit ius: sed hoc totum pendet ab arbitrio, per ea, quæ tradunt Domi. & Mod. in c. quæ in ecclesiarum.car.v.ver.ij.declaratio.de consue.& quia tali casu, cum cogatur à statuto ad compromissum, pars condemnata poterit appellare, vt no.Bar.in l.fi.ꝫ.de iu.cum si.vt dixi in consi.13.s̃.alle.& per hoc remouetur vna obiectio quæ posset fieri de statuto præferente agnatos in successione, ꝙ nõ habeat locum in emancipato, vel filiis eius, vt s̃.dictum est. Nam cum tale statutum fauorabile sit, attenta ratione principali, vt bona conseruentur in familia, vt dixi in l.certum in princ.ꝫ.vñ leg.ergo videretur hr̃e locum in agnatis largo mõ, vt Doct. dñt de statuto de compromiss. Sed rñdetur, ꝙ non est expeditum, ꝙ tale statutum fauorabile sit, sed potius odiosum vr̃, vt dixi in d.consi.13.& ideo in tali statuto in fauorē agnatorum, non potest argui à ratione, ad hoc vt statutum extendat: vt no. Ale.tradit in cons.97.viso themate.col.fi.lib.2.& quia in statuto de compromisso est ratio particularitatis: quia pro certo,& firmo præiudicium non infertur. saltem quod irreparabile sit, vt
26 s̃.dictum fuit. ¶†Circa ſm ꝙ in statuto fauorabili fiat extensio,& verba impropriè accipiantur, collr̃ limitatio ad regulam, quæ dicit, quòd statuta debent propriè,& strictè interpretari.l.iij. §. hæc verba.ff.de neg.ge.vt non habeat locum in mã fauorabili, de quo mirantur Mod.hic: quia licet statuta fauorabilia, quæ respiciunt principaliter vtilitatem publicam, puta, quæ disponunt super delictis puniendis, latè,& impropriè intelligantur: vt no. Barto. in l. quemadmodum.ꝫ.de agri.& censi.li.xj.cum si. Secus tamen videtur in his, quæ principaliter respiciunt priuatam vtilitatem: vt latias insistunt,& vagantur Mod.hic. Sed aduertendum est: quia desinēt admirari, considerando ꝙ largo modo emancipatus, & nati ex eo cognati dicuntur: vt Bar.& Doc.hic volunt, quo casu clarum est, ꝙ destricta signatione uocabuli ad latam, ex paritate rõnis extensio fieri põt: vt no. Cy.in l.j.col fin.ver. iuxta hoc quæro. ꝫ quæ sit lon.consue. Ant.de Bu.in c.fi.in xij.fall. de consue. Imol. post Panor.& Ant.de Bu.in cle.j.in ver.obligatur.col.2.ver.2.sol. de elec.facit in l.filium habeo.ff.ad Maced. Ita arguit Rom.in cõsi. 129.licet magna. Alex.in consi.33.animaduersis.col.fi.lib.5. cum si.quæ no.sunt & facit, quod no. Bal.in rub.s̃.de pac. vbi inquit, ꝙ statutum quod prohibet mulierem ɔ̃here sine consensu proprin quorum, etiam vr̃ prohibere liberationem,& omne aliud factum p.p fauorem mulierum.& idem Bald.in l.pactum, quod dotali.in 21.q.ꝫ.de coll.& no.Bar.in l.more.ff.de acq.hęr.& licet multi cõtrarium dicant, vt prosequitur Alc.in d.l.more.& in d.l.siue apud acta.s̃.de tran.hoc quantum ad propositum non refert,& gñaliter dicit Bal.in l.ij.ꝫ.de patri.qui fil.diit.ꝙ in statutis fauorabilib. ꝑceditur de similib. ad similia, & incidenter ad illud, quod dictum est, quod vbi agitur de fauore publico, vt delicta puniantur, lata interpretatio fieri debet: vt per Bart.in d.l.quemadmodum.cum si. vt latè tradit Ale.in consi 65.circa.lib.4.& idem in cons.35. viso processu & in l.si filiusfa.ff.si cer.pe.& est bo.tex.in l.si quis in graui.§.is quoque.ff.ad Syla.& in l.cætera.§.hoc senatus de le. j. cum si.vt dixi in consi.65.& hoc procedit & declaratur.vt no.Bart.dicit in l.ij.§.exercitum.ff.de his, qui no.infa.& nouissimè Soc. in l.j. in prin.col.fi de ver.ob. ¶Venio ad secundum principale dubiũ: in quo gl.Bar.& Doct. Italiæ, reiecta opin. Vltramontanorũ, con-
27 cludunt, †quod pater habeat vtilem bo.pos.vñ liberi seu vñ parentes: quia illis datur vnde liberi, quib.datur ɔ̃tabulas.l.j.§. recte.ff.si tab.te.nul.exta.sed patri datur ɔ̃ta.l.j.ff.si quis à par.fu.ma.ergo illi etiam videtur cõpetere vñ liberi nã vñ liberi non est ſpāle nomē bonorũ possessionis, sed est nomē primi capitis: ex quo prĩo capite ēt pr̃ vocat.& ad hoc facit rſa.l.nam & si parentib.in princ.ff.de inoff.tes.& ſpāliter pro ista æquiparatione bonorũ possessionis, facit text.in l.j.§.largius.ff de succ.edic. vbi pariter liberis, & parentib.statuitur tempus bonorũ possessionis.& ita post alios residet Ale.hic. Ex quib.facilè rñdetur ad argumenta, quæ Ias.hic contra gl.facit, pro opi. Citramontanorum. Nam primò arguit, ꝙ bonorum possessio. vnde liberi, nullo modo dēt parētib. qa verba non cõueniunt: ergo dispõ non dēt hr̃e locũ.l.ꝙ cõstitutum. vbi Bar.ff.de test.mil.l.iiij.§.toties.vbi Bart.ff.de dam.infe. cum si. vt tradit ibi Ale. Sed respondet, ꝙ satis est, ꝙ mens legis hēt locum.l. nõis & rei.§.verbũ ex legib.ff.de verb.sig.not. Bar.in l.j.ff.vti pos. in l.qa, qđ.col.ij.s̃.de neg.gest.& in proposito ꝓbatur in l. ij. s̃. de sec.tab.& Bar.hic dicit. Sed ò arguit, ꝙ iura solũ de liberis loquuntur.§.& cũ de testis.insti.de bo.poss.in l.j.§.fi.ff.qs ordo in bono. poss.seru. Sed respondet idem esse de parentib.ex mēte ꝑtoris, vt dictũ est: quia æquiparantur.d.l.j.§.largius.& d.l.nã & si parentib. de inof.test. Tertiò à simili arguit de patrono cui nõ datur vnde liberi,& patri æquiparatur.l.j.§.i.ff.si quis à pa. Sed respondet, ꝙ æqparatio ꝓcedit de patrono ad parētes: qa si aliquid conceditur patrono, nõ debet denegari parentib.& ita loquitur.l.i.ꝑalle. Ecõtra verò argumentum nõ procedit, put dictũ fuit in l.j.s̃.de bon. poss.quæ datur in bo.li.& sic in effectu æqparatio procedit in fauorem,& in odium parentis. Quartò, qa hodie cum pr̃e simul veniunt mater & frater.auth.defuncto.ꝫ.ad Ter.& sic ēt ipsi considerata æqparatione haberent vnde liberi.sed dic ꝙ isti hodie venirent per bo.pos.vnde ltĩmi.pater verò p vñ liberi, vt dicit Alex. hic. Quintò,& vlt.qa nõ videtur bona æqparatio de liberis, & parentib.qa plura cõceduntur liberis, quam parentib. Sed rñdetur, ꝙ quātũ ad ꝓpositum æqparant, d.l.nã & si parētib.& d.l.j. §. largius.& quia ibi detur prĩ ɔ̃tab.ita vr̃ dari vnde liberi, seu vnde parentes, ꝑut arguit Bar.& bñ. Non obst.ꝙ Mod.dñt, argũ solũ habere locum in liberis, vt patet in patrono, cui datur contratabulas,& tñ non datur vnde liberi, quia replicatur, ꝙ sicut hēt locum in liberis, ita ēt in parentibus. qui in casu isto æquiparantur, per s̃. dicta.& ex prædictis lex ista famosa, & difficilis sit expedita. Phil. Decius Regius consiliarius Delphin. Valen.

Vnde legitimi,& vnde cognati. Rub.

1 *Statutum loquens de agnatis non intelligitur de filiis sororis.*
2 *Statutum loquens de agnatis, intelligitur de agnatis masculis, & non ueniũt fœminæ.*

1 ¶In gl.rub.ibi, loco agnatorum sunt.† No.ꝙ dispositio, quæ loquitur de agnatis, includit filios sororis,& fratres vterinos, qui loco agnatorum sunt, si tamen statutum loquatur de agnatis, non intelligitur de filijs sororis: vt no. Bal.ĩ l.meminimus.ꝫ.de legit.hær. quia non est verè agnatus, per illum tex. qui dicit tanquam,& idē Bal.in l.lege.xij.ta.ꝫ.de leg.hæ.in fin.vbi dicit, ꝙ filius sororis non habet veram agnationem.& sequitur Pau.de Cast.ibi, in fi.& idē Pau.in l.fi.in §.in computatione.in fi.ꝫ.de iu.deli.& idem no. Bal. in c.j.col.fi.ver.extra quæro.in tit.an agnatus, vel filius. vbi inquit, ꝙ si agnatus excludit filias ex forma statuti, filius sororis illas non excludet.& idem tenet Bald.in consi.469.incip.statuto cauetur. li.j.& de hoc videbimus in l.qui se patris s̃.vnde lib. quam omisi-
2 mus.& Bal.ibi, col.pen.aliter loqui videt. ¶†Et notandum est, qđ si agenti à statuto præferantur cognatis, tale statutum intelligitur
a de agnatis masculis,& non veniunt fœminæ, [a] licet agnatæ sint, vt notabiliter voluit Ioan.de Ana. in consi.4. visis statutis.in ij. dubio.& idem tradit Bald.in consil.373. circa quæstionem.colum. ij.lib.v.

ADDITIO.

a ¶Fœminę. Scilicet inquantum uellent in statutis excludere cognatum proximiorem, sed non impediuntur fœminæ uti iure communi.

LEX I.

1 *In bonorum possessionis agnitione non est necessariũ dicere formaliter, agnosco bonorum possessionem.*
2 *Dominium quod est apud bonorum possessorem dicitur directum.*
3 *Bonorum possessor, an hēat directum dominium in rebus particularibus.*
4 *Rex Apuliæ, an habeat directum dominium in feudis particularibus.*

Onsobrinorum. ¶Sũmatur, vt per Bart.hic. ¶Primò not.ibi, eorum pos
1 sessionem agnouisti, secundum Bal. Ro.& Ale.† quòd in agnitione bonorum possessionis non est necessarium dicere formaliter, agnosco bonorum possessionem, sed sufficit si dicatur, agnosco possessionem talis defuncti: quia satis intelligitur. s. bonorum.& istud notabile benè procedit, si illud verbum eorum, intelligitur. s. consobrinorum, si verò fiat relatio ad bona, de quibus s̃.etiam dictum est,& dicatur eorum. s. bonorum, notabile Bal.non probaretur, quia tunc perinde est, ac si dicatur, agnouisti eorum bonor.poss.& sic esset agnita formaliter bonorum possessio, prout requiritur. magis tamen placet dictum Bal.quia melius congruit, qđ illa dictio eorum referatur ad personas consobrinorum, de quibus s̃.etiam in casu genitiuo loquitur, quam ad bona de quibus.s̃ in accusatiuo dicit.& pro dicto Bal. est text. in l. Pantonius.ff. de acquiren. hæred. ibi, si matris delatam possessionē absens admiserat.& gl.ibi supplet.s.bonorum.ad idē tex.in l.propter

l.pp veneni.in prin.ff.ad Syl.ibi,tp̃s petendæ possessionis.& gl.sup plet.s.bonorũ.& in eadem l.§.nepotis.ibi,possessionem à me petierat.& gl.supplet,bonorum.in l.sed cũ patrono. in princ.ff.de bo.pos.ibi,patrono possessionẽ pollicet.& gl.supplet bonorum. in l.nõnunquã.ff.de cell.bo.ibi,videri cum possessionẽ repudiasse. Vlterius tñ ad tex.hic cõsiderãdũ est,dũ dicit,possessionẽ agnouisti,ꝙ ista sunt verba Imperatoris,prolata incidenter: referẽdo casum de quo quæritur. Vnde intelligitur ꝙ agnitio facta fuerit debito mõ:qa de hoc nõ quærit hic:ar.l.qui testõ.ff.de testa.in prin. & hoc idẽ dici põt in plurib.iurib.s̃.alle.& hoc mõ non probatur hic,quod Ale.post Bal.dicit.In se tñ verum est: quia intentio satis colligit ex circunstantijs,vnde suppleri dẽt,ꝙ qualiscunque agnitio sufficit l.fi.s̃.qui admit.& in simili est bonus tex.in l.j.§. qui neque.& §.finautẽ.ff.de hæred.insti.¶Secũdò no.istũ tex. ꝙ ille, cui est delata bo.pos.nõ potest ꝓsequi, & petere bona defuncti immediatè,nisi prius agnouerit bonor.poss.vt probat hic à ꝯrio sensu,ibi,tuque eorum possessionem agnouisti.ex quo inferri,vr̃, ꝙ petendo bona,immediatè non vr̃ agnoscere bonor.possessionẽ.& talis agnitio non sufficit.Et istum tex.allegaui contra Alex. s̃.in rub.qui admi.vbi ipse ꝯrium tenet,vbi videndũ est. ¶In gl. j. dñt Sal.& Ale.hic,ꝙ ẽt tex.intelligi põt de fratrib.patruelibus,qui largo mõ dñt consobrini.l.Iurisconsultus.§. quarto gradu. ff. de gradi.& in §.quarto gradu.insti.eo.de gradi.& hoc mõ cõueniret rubrica vñ legitimi:qa isti vocãtur à lege ciuili.Sed iste intellectus non vr̃ procedere:qa in dubio ꝓpriè verba intelligunt.l. non alr. ff.de le.iij.l.j.§.si is qui nauẽ.ver.in re igit dubia.ff. de exer.& quia tex.hic loquit de his,qui debent bon.poss agnouisse,ad hoc vt bona cõsequi possunt, ibi, tuque eorum possessionem agnouisti.& tex.in l.seq.ibi,sine auxilio bo.poss.Si ergo non agnouisset bono. poss.non posset hr̃e bona.& hoc falsum est in patruelibus, q pñt de iure ciuili succedere.¶In gl.fi.ibi cum sit factus dñs. Istud do-
2 miniũ † ꝙ est apud bo.poss.in rebus particularib.directum dr̃, vt dicit Cy.post Per.in fi.hic,& idem tenet Bar.in l. ex asse. in fi. ff.ad Treb.Ex quo infert Bal.hic in fine,ꝙ singularia feuda, quæ sunt in Regno Apuliæ,sunt de directo dominio regis,licet ipsa vniuersitas Regni sit de feudo ecclesię,quæ retinet directum dñium respectu vniuersitatis Regni.Et vt distinctè procedamus: quia ista inculcantur per Alex.hic,qui obscurè loquitur,videndũ est de duo
3 bus.¶†Primò,an bon.poss.habeat directum dñium in rebus particularibus.Secundò in Rege Apuliæ,an ipse habeat directum dominium in feudis particularibus.Circa primum Fulg.tenet ꝙ bo. poss.non hẽt directã rei vendicationem,nec directum dominiũ, ex quo talis acquisitio causat à prætore,non à iure ciuili, per text. in §.aliæ.insti.de act.vbi directa rei vendicatio non datur à prætore Alex. sequitur communem opi.qui cùm apud alium non sit ius directum,debet esse apud bo.poss.vt no.Bar.in l.ij.ff. de bon. poss.& quia prætor transfert ius directum.l.prætor.ff.de dam.infec.& quia tale dominium erat apud defunctum,ergo debet esse apud hæredem:quia ex persona hæredis condõ mutari non dẽt. l.ij.§.ex his.ff.de verb.ob.& per hoc respondetur secundum Ale. ad §.aliæ.quem Ful.adducit: quia ibi non datur directa rei vendicatio,sed vtilis à prætore,quæ Publiciana dicitur:quia ille nunquã habuit dominium,nec auctor eius.& cum his transeunt Moder. Opi.Ful. disputatiuè sustentabilis videtur:quia cum istæ actiones particulares proueniant ab illo iure vl̃i,quod est apud bonorum poss.consonat,ꝙ iura particularia etiam vtilia sint, arguendo de toto ad partem:arg.l.quæ de tota.ff.de rei vendic.Et quia iura particularia accessoria sunt,accessorium sequitur naturam principalis.regula,accessorium.de re.iur.in vj.& facit tex.in l.j.ff.de bono. pos.vbi postea quã dixit tex.bo.pos.hr̃e dñium in l.ij.co.ti.rõnem adducit:quia bo.possessor est loco hæredis,& sic loco dñi.l. item Mela.§.legis.ff.ad l. Aquil.qui loco est dñi: ergo hr̃e videtur vtile dñium,& non directũ.Et probatur insti.de act.§.sed istæ. vbi tex. dicit,ꝙ istæ actiones,de quibus.s̃.dictũ est,ex legitimis causis descendunt,& non à prætore.& s̃.dictum fuit de rei ven.directa, q̃ non dat à prætore:vt dr̃.& ad idem Ful.adducit tex.in l.in rem.in prin.ff.de rei ven.vbi rei vendicatio datur illi,qui de iure gent. vel ciuili acquisiuit.Non ob.rationes Alex.& primò ꝙ directũ dominium acquiratur ex eo ꝙ apud alium non reperitur,vt Bart. in d. l.ij. dicit, ꝙ tunc acquiruntur ex regula iuris gentium, ꝙ ea, quæ sunt in bonis nullius,occupanti acquiruntur. §.feræ. insti. de rer. diuisi.& sic tali casu directum dñium non datur à prætore, & attenta ratione prædicta,non solum in particularibus, sed etiam in ipso iure vl̃is bonorũ possessor hẽret iura directa. Cuius ꝯriũ oẽs ꝓsupponunt in ista qõne.Nõ ob.tex.in l.ꝑtoris officium: quia nõ dicitur ibi ꝙ immediate dñium à prætore transferatur,sed qa tribuitur ex causa,vt spatio longi temporis dñium acquiratur,& talis acquisitio immediate est à iure ciu.l.j.ff. de vsuca.¶Vltimò nõ ob. ꝙ cum directũ esset apud defunctum,debet esse apud hr̃dem, ex eo ꝙ ex persona hr̃dis cõdõ non mutatur:quia hoc verum est in hr̃de, prout loqt tex.in d.l.ij.§.ex his,secus in bo.pos.alias sequeretur, ꝙ etiam iura vl̃ia directa, q̃ erant apud defunctum, essent apud bonorum possessorem,& iõ rõ ista nihil valet.Finalr̃ tñ non est recedendum ab opinione cõi,q̃ confirmatur per text. in l.ij. ff. de bo.pos.hr̃.pet.vbi bo.pos.tantum consequitur, quantum hr̃s ĩ ciuilibus actionibus: ergo vr̃ hr̃e directum dñium, sicut hæres in particularibus,prout tex.ibi loquitur de petitione hr̃ditatis, & de bo.possessoria hr̃ditatis petitione.& gl.ibi concludit ꝙ bon.pos. intentare potest actionem ex empto, & alias actiones ciuiles: ergo pariter directam rei vendicatio.Et ad hoc facit.quia licet aliqd principaliter prohibitum sit,tñ accessoriè,& in ꝯnam transire põt l. in modicis.ff.de ꝯhen.emp.vbi res sacra vendi prohibetur, & tñ transit cum vniuersitate:quia tunc accessoriè venit.ad idẽ text. in l.quędam.ff.de acqui.rer.do.& in c.de iure c.in lr̃is. de iure pa. facit tex.in l.j.ff.de auc.tut.ita ergo in proposito dicendum vr̃,ꝙ licet non possit prætor iura directa transferre,hoc intellr̃ qñ principaliter vellet transferre.§.quos autem.insti.de bo.pos.Secus vr̃ si in ꝯñiam translatio fiat,nam licet modus acquirendi vtilis sit,videlicet mediante bonorum possessione,tñ dñium vr̃ esse directum. Sicut in simili dr̃,ꝙ possessio,quæ mihi per alium acquiritur,est vera possessio,licet modus acquirendi sit facti.l.certè.§ j.& ibi Bart. ff.de præca.& idem Bar.in l.ab emptione.in fi.ff.de pac.& in l.si is, qui pro emptore.ff.de vsuc.& quod dictũ est probatur in l.j. ff. de bo.pos.vbi dr̃,ꝙ bo.pos.tribuit dñiũ:ergo de directo dñio intellr̃.l. j.§.qui in ꝑpetuum.ff.si ager vect.vel emphy.Non ob. allegata.s̃.in ꝯrium pro opi.Ful.& primo dum arguit de toto ad partem: quia argm̃ in isto casu non valet,vt colr̃ in d.l.in modicis. de ꝯh. emp. cum si.s̃.allegatis.Nam tale argm̃ non procedit,vbi non est eadem rõ:vt no. Abb.in c.j.de cel.mis.facit tex.in l.aliam.de sol.Et eodem modo rñdetur ad regulã,accessorium.vt no.in l.stipulõ ista. §. alteri.ff.de ver.obl.Non ob.ꝙ bo.pos.est loco hr̃dis,& sic vr̃ loco dñi quia illud verum est respectu iuris vl̃is,prout loquitur:sed in particularibus vr̃ hr̃e dñium directum,per s̃. dicta. Non ob.§. sed istæ. quia loquitur de actionib.particularib. quæ à iure ciuili introductæ sunt,inter quas est etiam rei vẽdicatio.de qua agitur:quæ licet inuenta sit à iure ciui.datur tamen habenti dñium.§. j. inst.de act. & d.l. in rem. ff. de rei ven.cum ergo bonorum possessor habeat dñium.d.l.j.de bon.poss.vr̃ hr̃e rei vendicationem. Non ob.d.l.in rẽ.q̃ loquit de dñio iuris ciuilis,vel gentium:quia ibi loquit de iure ciuili largo mõ,ad drĩam iuris gentium,& non ad drĩam iuris ꝑtorii:& sic quod ibi dr̃ de dominio acquisito de iure ciuili, etiã verificatur in dñio acquisito de iure ꝑtorio. Et ex his remanet firma *communis* opi.licet articulus.disputabilis sit. ¶ Venio ad sm̃ quod Bal.dicit de Rege Apuliæ,in quo Ro.hic ꝯrium tenet:quia duo ñ
a possunt esse dñi [a] insolidum.l.si vt certo. §. si duob. vehiculum.ff. commo.si ergo ecclesia habet directum dñium, illud non potest esse apud regem.Sed rñderi potest,ꝙ apud ecclesiam est dñiũ directum vl̃e in toto regno, & apud regem erit particulare in castris particularib.quæ ipse infeudauit, & hoc non est incontinens, ꝙ apud vnum sit dñium vniuersale, & in qbusdam reb. apud alium particulare:vt no.Bar.in l.j.§.per hanc.ff.de rei ven.& in tract. ad reprimandum.in ver.totius orbis.& no.Alex.hic,qui tamẽ replicat ad hoc,& dicit ꝙ in q.Bal.dominium erat apud ecclesiam,nedum in vl̃i regno Apuliæ,sed etiam in particularib.castris.& ciuitatib.regni.Sed in hoc Alex.non bene dicit:qa tunc res non haberet dubium.& in hoc casu Bal. non loquitur,vt ipse refert solum enim dicit,ꝙ totum regnum Apuliæ erat feudum ecclesiæ: & sic ecclesia non habebat directum dominium in rebus particularib. & Bal.bene dicit:per ea quæ s̃.dicta sunt de bono. posses.& idem tenet Bal.in proœ.feorum.in princ.colum.4.& ipse Alex.hoc simpliciter sequitur in consi.j.col. 10.lib.5.

ADDITIO.

a ¶Domini.Nota hic ꝙ dominium apud plures insolidũ esse non potest.vide quod no.Spe.de feu.§.2.ver.& econtra.& ver.12.Nisi connexum,id est,apud personas cõiunctas.Bar.& Io.de Por.in fi.in l.non solum.so.ma.Item nisi sit commutabile.Bal. in l.si plurib.de leg.j.Io.de Por.in d.l.non solum.

LEX II.

1 *Natus ex consobrina,succedit per vnde cognati.*
2 *Dictio,id est,declaratiuè ponitur,& non restringit.*
3 *Cognati non possunt succedere,nisi de iure prætorio.*

1 Vm propiorem. ¶Summatur vt p Bar. hic. ¶†No.j. ꝙ natus ex consobrina succedit per vnde cognati Nam cum iste remotior sit consobrino:quia in v.gradu.§.quinto gradu.insti.de grad. non debet esse melioris conditionis,quam consobrini,de quibus. s̃. in l.proxima dictum est,qui sunt in iiij. gradu. §. quarto gradu.insti. de grad.facit tex.in l.si viua matre.s̃.de bo.ma.& per illum tex. dicit Bal.in l.quod verò.ff.de leg.ꝙ si filia excluditur à statuto,à fortiori excluditur qui ex ea nascitur.& idem Bal.in l.si.s̃.de in ius vo.
2 & ibi Alex.¶†Secundò no.ꝙ dictio,idest hic declaratiuè ponitur, & non restringit,ad idem tex.in l.si familiæ.s̃.fa.er.in l.pe.de annu

lega.& in l.ij.ff.de ado.ibi,rogatur.i.interrogatur. & in l.auxilium. in prin ff.de mino. Qñque tñ ponitur restrictiuè.l.Pomponius,in prin.ff.de proc.& no.Bar.per illum tex.in l.ij. ff.ad leg. Aquil.& in dubio qñ procedit dispõ gñalis,& ponit exẽplũ per dictionẽ.i.nõ ponitur restrictiuè,vt not.Are.in l.qui liberis.in prin. in iij. not.ff. de vul.vbi inducit tex.in l.item veniunt.§.petitam.el 1. iuncto. §. petitam.el 2.ff.de pe.hær.¶Sed inductio Are.tollitur.per d.§. petitam.el 1. vbi illa dictio,idest,respicit, refertur ad quemlibet modum sciæ.& ad prædicta facit tex.in l.cum fideicommissaria libertas §. Arist.enim ff.qui,& à q. vbi dictio,diu, exponitur, idest non minus decennio.& ad idem tex.in §.j.insti.de vsuc.de quibus iuribus videndum est quod no.Are.in l.fi.§.j.col. pe.de acq.pos.Et id est de verbo, videlicet,quia qñque declaratiuè ponitur. in c.post electionẽ.de compen.& in c.transmissæ.de eo qui cog.consan.& in c.ij.de priui.in vj.& ibi gl.in ver.videlicet. Et qñque restrictiuè

3 ponitur,vt dixi in cons.47.vbi videndum est.¶†Tertiò no.ꝙ cognati non pñt succedere,nisi de iure prætorio. Hodie tñ est secus. quia etiam vocantur de iure ciu.prout agnati. aut. post fratres. ꝭ. de legi.hæ.& ideo inuicem agnati & cognati coniunguñt. & vnũ tantum caput factum est ex duob.vt Pau.de Cast. dicit hic,in fi.& idem tenet Cy.ꝭ.de suc.edic.in prin.Contrarium voluit Bald.in l. fin.col.iij.ꝭ.eo.ver.sequitur videre.p.l.j.§.sed videndũ. de suc.edi. ff.vbi agnati exclusi à capite agnatorũ,admittuntur ex capite cognatorũ,& est illis fauorabile, vt hẽant plures vias succedendi: & non vr̃ hoc mutatum esse:qa solum cõcessum fuit cognatis ꝙ succedãt sicut agnati,& Bal.sequit Alex.in d.l.fi.col.j.& Cor.Per.hic. Sed pro prima opi.facit:quia nulla est dr̃ia in quacunq; successione inter agnatos & cognatos. §. j. ver.nulla & §.pñs.in fin. & in §. nullam verò.in auc.de hær.q̃ ab inte. vbi expressè dr̃ in quacunque successione nullam dr̃iam:ergo non pñt distingui agnati à cognatis:quia tunc esset dr̃ia, si primò vt agnati, scdõ tanquam cognati admitterentur.& facit tex.in §.fi.inst.de lib. vbi erant tria capita libertorum,quæ ad vnum tantum caput reducuntur.

LEX III.

NEpotibus. ¶Summaẽ vt ꝑ Doc.hic.¶No.ꝙ nepotes succedũt auo mr̃no ꝓ virili,i.ꝓ æqua li portione,vt s̃.dcm̃ est in l.j.vnde li.& ista conclusio,procedit in plurib.nepotib.ex vnica filia,secus si essent ex plurib. quia tunc nõ æquaẽr per capita,sed in stirpẽ succedunt,vt gl.hic dicit.& est tex.in §.fi.de suc.ab.insti. Quid autẽ in plurib.filiis diuersorum

2 fratrum succedentiũ inter se? Multi dñt,ꝙ in capita [a]vocent Azo. in sum.ꝭ.de legi.hę.col.7.ver.illud dubitari potest.Iac.Bu.Bald.& Sal.in aut.cessante.ꝭ.de leg.hæ.¶Sed *communis* opi.in ꝯriũ est: quia immo veniant in stirpem.& ita tenet glo. in d.auth.cessante.q̃ Dy. Iac.de Are.Cy.Bar.& alii cõiter sequuntur,& idem Bart.in l. post consanguineos.§.j.de leg.hæ.Ia.de Bel.& Ang.in auth.de hær.quę ab inte.§.reliquum.cum si.vt latè Ale.scribit in ꝯsi.55. perspectis his.col.3 lib.4.& idem Bar.in conf.168.sup hr̃ditate.Bal.in cons. 198.ad euidentiam.lib.3.¶Scdõ no.ibi,etiam iure honorario,ꝙ de nã istius dictionis ẽt,est implicare,vt no.Bar. in l.j.in fi.s̃.ẽt per procuratorem.facit tex.in l.ẽt s̃.de suspe.tuto.in l.ẽt.s̃.de eo, q ꝑ tuto.in l.ẽt.s̃.de fur.& s̃m gl.implicat, qđ admittitur non solũ,ex constõnibus Impatoris,de quibus in §.item vetustas.inst.de hær.q̃ ab intest.sed etiam de iure prætorio.¶Sed Ful.dicit.ꝙ illæ constõnes non erant tpe huius l.condite à Diocletiano Imperatore,sed postea illud statutum fuit à Theodosio,vt hr̃ in l.si defunctus.ꝭ.de suis & legi.& ad hoc vr̃ posse r̃nderi,ꝙ Imperator habuerit hic respectum ad constitutiones de quib. loquit text. in §.j.inst.ad Orfi. quas constõnes non hẽmus:vt no.gl.ibi dicit. Alia tñ rõne non vr̃ ꝙ implicatiua ẽt,dẽat verificari respectu successionis iuris ciuilis: quia tunc implicaret casum magis dubitabilem,& exprimeret casum minus dubitalem:quia minus dubium erat ꝙ nepotes ex filia admitterentur de iure prætorio,qua de iure ciuili,& istud est ꝯ naturam istius dictionis etiam,quæ exprimit casum magis dubitabilem,vt no.& dixi in l.qui se pris.s̃.vnde lib. Vnde ex mente Ful. dicendum est ꝙ illa dictio etiam, implicat hoc mõ, ꝙ nepotes auo materno succedunt pro portione virili, etiam de iure prætorio, sicut dictum est s̃.in l.j.vnde li.de nepotib.filii emancipati.

ADDITIO.

a ¶Capita.Hanc nouissime secutus est Vld.Zas.& late propugnauit in nouis intellectib.Idem tenet in tract.feu.par.8.& in cons.4.sequitur Pet. Lorior.de gradu affini. tamen Claud.Cantiuncu.in paraphra.insti.de legit.agnato.successio, licet discipulum.Zasi se agnoscat censet communem æquiorem.prout,& æquior est eique textura Nouellarum multum arridet,sed non concludit,nec est tex. aliquis expressus ꝓ opinio.cõi.sed sunt tex.expressi in Institu.ff.& C.pro Azo.sententiæ,quæ non in ueniτur expresse correcta per Nouellas,tamen opinio cõis fuit in viridi obseruantia usque ad paucos annos.

LEX IIII.

1 *Animus acquirendæ possessionis non sufficit ad acquirendum titulum.*
2 *Domini an presumatur ex possessione.*
3 *Bona fides licet presumatur,tamen debet allegari.*
4 *Probatio debet de necessitate concludere.*
5 *Testes deponentes super consanguinitate,simpliciter non probant,quia multis modis accipitur consanguitas.*
6 *Confessio rei,in dubio semper in eius fauorem interpretanda est.*
7 *Probatio debet concludere etiam si materia sit fauorabilis.*
8 *Excommunicatus semel semper excommunicatus presumitur,nisi absolutio probetur.*
9 *Probatio sufficit,si concludat à communiter accidentibus.*
10 *Aditio hereditaria an probetur per dationem unius camisię amore Dei.*
11 *Clericus si amplectitur pulchram puellam,an sit presumptio quòd dicat pater noster.*
12 *Debitor in diem,cui est delata hereditas,si non soluit adueniente termino,an uideatur adire hæreditatem.*

On hoc. ¶Sũmatur vt per Doc.hic.¶In ista l. vidẽdũ est in primis de intellectu l.in quo Doc. laborant,& non vñr bene aperire mente lr̃e.Sed inferius declarabiẽ.nã tex.hic in prima parte dicit,ꝙ si probo aliquem tenere res hr̃ditaria,non per hoc ꝓbaẽ illum esse hr̃dem.¶In secunda parte dicit,ꝙ si ꝓbo,ꝙ adiuerit hæreditatem,bñ ꝓbaẽ illũ esse hr̃dem.Primum dictũ intelligitur,nisi probet ꝙ hr̃ditas delata sit possessori:quia tunc ex possessione rerum hæreditarium aditio ꝓbatur.l.j.ꝭ.de rep.hær.s̃m Bar.& Doc.hic.Et s̃m dictũ similiter intelligiẽ qñ erat delata hr̃ditas illi,qui adiuit:vt Bar. hic concludit. ¶Sed tunc insurgit difficultas:quia s̃m hoc data paritate terminorũ cũ in vtroque dicto esset hæreditas delata,nõ est dr̃ia inter primũ & secundũ dcm̃.& tñ tex.hic manifestè dr̃iam facit. ¶Ful. Alex.& Mod.dñt,ꝙ verbũ admisit,positũ in scđa parte, ꝓsupponit,& indicat hr̃ditatem delatam fuisse:videtur referri ad intellectũ iuris,non sic in primo dicto,in quo dr̃ tenuerit:qa hoc verbũ vr̃ respicere actũ nudi facti,& non indicat hr̃ditatem delatã,sicut verbũ admisit.& ita resident Ale.& Mod.¶Sed ꝑ hoc nõ vacuaẽ difficultas:qa tex.dr̃iam facit inter primum & secundũ dictum:& data paritate terminorum,si in vtroque casu esset:delata hr̃ditas, nõ videẽ dr̃ia.Nec tex.vr̃ facere vim in verbo admisit,quia loqtur suspẽsiuè,& in casu claro,ꝙ hr̃ditatem adiuerit,vel bo.pos. agnouerit.¶Vñ postremò vr̃ mihi ꝙ tex.de plano intelligi possit, & ꝯria tolluntur,& oĩs difficultas remoueẽ, ut dicamus ꝙ primũ dictũ respiciat nudũ factũ, & scdm̃ dictum ad ius referaẽ, hoc mõ nõ est q̃rendũ an qs tenuerit res hr̃ditarias simpliciter:qa hoc nudũ factum nõ facit illũ hr̃dem.Sed q̃rendũ est,an vltra &c.vt s̃.an vltra tenutã bonorũ cõcurrãt alia,ex quibus argui,& iudicari possit ꝙ hr̃ditatem adiuerit,vel bo.pos.agnouerit.& iõ si ꝓbeẽ ꝙ hæreditas delata sit possessori,aditio ꝓbaẽ.d.l.j.de rep.hære.cũ l.j. q̃

8 in effectu in scđo dicto concordat cũ tex.hic.¶†Primò no.secũdũ Alex.hic,ꝙ aĩus acqrendæ possessionis non sufficit ad acquirẽdũ dominiũ.& ita istũ tex.alleg.Bal.in l.pe.col.ij.in ver.quero nũquid.ꝭ.si à nõ cõpe.iud.& ista ꝯclusio de plano ꝓcedit si fuit aĩus litatus ad possessionem,de qua non infertur ad dñium:quia nihil hẽt cõe dominiũ cũ possessione.l.naturaliter.§.nihil cõe.ff.de acqui.poss.& separata est cã possessionis à ꝓprietate.l.j.§.huius aut. ff.vti pos.& iõ testis,q iurauit dicere veritatẽ sup possessione, nõ p̃t interrogari de proprietate,vt no.dicit Bal.in l.momentariæ.in gl.fi.s̃ q legitimã perse.Et procurator cõstitutus in causa possessionis,non prohibeẽ testificari in cã proprietatis,vt no.dicit Ant. de Bu.in c.cum à nobis col.pe.de testi.cum simi.vt dixi in ca.j. de cõfir.vti.vel inuti.Sed qñ quis acciperet simpliciter possessionem ẽt vr̃ hr̃e aĩum acquirendi dominium,si materia subiecta patiaẽ, vt patet in l.j. in princ.ff.de acqui.poss.vbi dr̃,dñium rerũ à naturali possessione cępit exordiũ.Secus si subiecta materia nõ patiatur.Et vtrunque dictum vr̃ ꝓbari hic:quia in primo dicto nõ acquiritur dñium:quia subiecta materia non patiebat: quia hæreditas non erat delata.facit tex.in l.nunquã nuda.ff.de acqui.re.do.Secũdũ dictum ꝓbaẽ in fi.l.s̃m cõem intellectum,vbi ex possesione,si

2 hæreditas delata sit,dominium acquiriẽ ¶†Secundo no. ꝙ licet qñque ex possessione ꝓsumatur dominiũ,puta si dñium incidenter deducitur,vt no.Bar.in l.pe.ff.de cõdi.insti.& in l.sicuti. §. sed si q̃raẽ.post gl.ibi in vers.no.ex hac gl.ff.si ser.ven.hoc intelligitur si tale dñium allegeẽ.Ita Bal.alle.istum tex.in l.ẽt.col.iij. ver. & no. ꝙ licet possessor.ꝭ.de execu.rei iu.& hoc refert,& sequitur Alex. hic.Iste tamen tex.nõ vr̃ probare hoc specialiter,sed voluit fortè Bal.allegare istum tex.hoc modo,si præsumptio allegetur, reputatur à iure probatio concludens: si non allegetur,non erit probatio concludens. & hoc in se verum est, vt not. Bart.in l. rem alienam. colum. iiij. ff. de pign. acti. cum sim. vt Alexand. hic dicit.& in l.qui in aliena.in princ.colum.penul.ff.de acquiren.hære. & in l. à diuo Pio.§.si super reb.in vii.col.in versi.item ex glo.no. ff.de re iu.& idem Alex.in consi.94.in causa & lite vertente. col. pen. lib. ij. & in consil. 127. in causa,& lite.colum.ij.li. eod. & in

3 consi.35.in causa & lite vertente.colum.fina.lib.v.¶†Et idem videtur de bona fide: quia licet præsumatur, vt per gloss. institu. de vsuca.

dē vsuc.in prin.in verbo.bona fide.& in c.si diligenti.in verbo, bo
na fides.de pscr.no.Bar.in l.Celsus.col.pen.ff.de vsuc.cū si.vt Ale.
tradit in ꝯs.200.viso,& discusso.col.ij.& in ꝯs.35.visis co.pe.li.iiij.
a Tñ hoc intellr.ꝙ bona fides præsumat, si alleget: a vt no.Ang.in l.
cum q.§.fi.col.fi.in ver.sig.enim cautus.ff.de pub.vbi inquit,ꝙ nū
quā bona fides psumit,nisi alleget.& idem dicit Bal.in c.j.§.si qs tri
ginta.col.iij.ver.qrit hic gl.si de feu.fue.ꝯtr.inter do.& agn.cum si.
vt Ale.tradit in cons.in cā, & lite uertente inter magnificum. col.
fi.lib.ij.& in cons.94.in cā & lite vertente coram arbitris.co.pen.
eo.lib.ij.& in cons.69.in cā,& inter Romeum.col.iij.lib iij.sic etiā
ignorantia quæ in facto alieno psumitur.l.verius.ff.de prob.intellr
si allegetur:vt no.Ale.in l.qui bona.§.de illo.ff.de dam.infec.¶Et
ad prædicta notandū est,ꝙ ēt tacita allegatio sufficit,quæ ex dedu
ctis virtualiter colligit:vt no.Ro.in ꝯs.76 pr reuertendæ in princ.
& facit ad hoc qđ no.Ale.in d.cons.200.col.j.lib.ij. vbi inquit, ꝙ
ille,qui dicit se possidere rem tanq̃ suā vr deducere,& allegare bo-
nam fidem.& idem Ab.in c.fi. de pscr.char.antep.ver.sed quæro.
vbi inquit,ꝙ allegando pscriptionem,satis dr tacitè allegare bonā
fidem : & talis allegatio pōt fieri, licet sit conclusum in cā:ut not.
Ale.in l.j.col.j.ver.ex prędictis.s.ut quæ de sunt adu. & idem Ab.
dicit in c.dudum.el j.col.ij.ver.no.uel si notariū.de elec.¶Vlt.no.
4 illud,ad quod quotidie lex ista allegatur,†ꝙ probatio debet de ne-
cessitate concludere.& circa hoc Mod.latè insistunt & ego plenè
scripsi in c.in psentia.de prob. Nunc verò procedā br colligendo
aliqua no.vltra ea,quę dñt Mod.hic. Est enim regula, ꝙ probatio
dēt esse ꝯcludens,vt hic.& in c.in pñtia.de pb.& no.Bal.per illum
tex.in l.multis.j.de lib.cā & probatio qñq; nō ꝯcludit rōne lītatur
tpis, vt in d.c.in pñtia, vbi non fuit probatū ꝙ esset minor tpe in-
gressus,de quo ibi agebat.& no.Oldr. in ꝯs.286. in electionis ne-
gocio vbi dicit,ꝙ non sufficit probare electū esse publicū fornica
torē.nisi pbet ꝙ esset tpe electionis.Et ad hoc vt qs repellat à testi
monio non sufficit si pbetur illum esse familiorem, sed probari
dēt ꝙ esset familiaris tpe depositionis:vt not. Ange.in ꝯs.j.col.j.Et
hoc facit, qa qñ intentio fundata est in certo tpe,pcisè de illo tpe
probari dēt:ut Bar.in l.non solum.§.sed vt probari:de oper.nou.
nun.cum si.vt dixi in d.c.in pñtia.in xij.no. Qñque probatio non
cōcludit pp æquiuocā vocabuli signatione, vt probatur in d.c.
in pñtia.in §.pterea.vbi minor dupliciter intelligitur,& iō probō
minoris ætatis facta simpliciter nō cōcludit. & idē ibi Abb.dicit
de excōicatione,q̃ duob.modis dr:& iō non sufficit, ꝙ simplici-
ter de excōicatione opponat,& probet.& idem est in absolutio-
ne:qa si probet aliquē absolutū fuisse,nō sequitur ipsum excōica
tū fuisse:quia potuit absolui,ad cautelā:vt no.Car.in c.ppedimus.
in fi.de sen.excō.Et si ab officio publico. repellat infidelis Roma-
næ ecclīæ.pp hoc nō sequit ꝙ iudæus repellat:vt no.Pet.de Anc.
in cōs.272.de tit.criminū.Et de verbo scio,no.Bal. in c.fi.in fi.de
iur.cal.dicēs,ꝙ est æquiuocū:& iō testes qui dicit se scire ꝙ Titius
b Seiū occidit,nō probat b homicidiū: quia multis modis quis sci-
5 re dr.† Et hac ēt rōne testes deponētes super ꝯsanguinitate sim-
pliciter,nō probant:quia plurib.modis ꝯsanguinitatis accipit, vt
Ale.dicit in cōs.82.in cā vertēte li.j. & gñaliter idē dicēdū est in
quolibet facto & dicto, in quo probatio nō sit cōcludēs. Vñ in-
fert Bal.in d.c.in pñtia.col.iij.ver.pone qdā,ꝙ si quis ꝯfitet se tene
ri ad restōnē vsurarū à multis extorarū,intelligi pōt ꝙ ex cā hrdi
taria:iō nō sequit ꝙ ipse vsurarius sit. De quo tñ dubitari pōt, qa
in dubio actus fieri noīe pprio intelligitur. l. magis. ff. de sol. Sed
respōderi pōt vt statim dicā.¶Similiter infert Bal.in d.c.in pñtia.
in loco palie.ꝙ si quis cōfitet se vsuras extorsisse, rō intellr ꝙ pu-
blicè hoc fecerit,ita ꝙ phibeatur testari.iuxta c.quāquā.de vsu.in
6 vj.quia hoc prædictis verba nō infert. Et ad hoc facit, † qa cōfes-
c sio rei,in dubio sp in eius fauorē c interpretat: vt no.dicit An.de
Bu.in c.ex lrīs.el j in fi.despositio alle.Bart.in l.inter stipulantē.§.j.
ff.de ver.ob.Et per hoc respondetur ad id, qđ s.pxi. dictū fuit,ꝙ
in dubio actus uideat fieri noīe proprio : vt hoc lītetur non hre
locū in cōfessione, quę in fauorē rei interptat. ¶Et ex prædictis
comprobatur qđ voluit no.Marti.Silima.quē refert, & sequitur
Pa.de Ca.in l.j.§.docere.ff.ne quis eū.dicēs qđ villa q̃ ex forma sta
tuti tenet ad pœnā p homicidio cōmisso in eius territorio, non
obligat,nec cōdēnari pōt,ex eo quòd aliquis ibi occisus reperiat:
quia potuit alibi occidi, & postea illuc portari. ¶Sic ēt verificat
qđ tradūt Inn.& Doc.in c. super his. de accu. vbi dñt, ꝙ si electo
d periuriū opponat,non sufficit pbare ꝙ pmisit soluere.j.mēsem.
& ꝙ elapsus sit mēsis, d nisi præcisè pbet ēt ꝙ nō soluerit. ¶Et si-
militer dicit Lap.allegatione.cxxvj.quidā incarceratū,ꝙ si qui ac-
cusauit religiosum, & illū dicit excōicatū ex eo ꝙ in aliena paro-
chia celebrauit,iuxta cle.j.de pri.hoc nō pbat: quia potuit hoc fa
cere cū lnīa psbyteri parochiæ:& sequitur Ant. de Bu.& Ioan.de
Ana.in d.c.super his.qđ tñ dictū nō vr procedere sine dubio:quia
intētio accusatoris vr fundata ex eo ꝙ celebrauit in aliena paro-
chia,fm regulā d.cle.j.Ex regula.n. fundat intētio,nisi pbet de ali-
quo casu in quo rla non pcedat, vt tradit Mat.in no.xx.inc.no.ꝙ
līnā.vbi alleg.gl.in l.ij.ff.de app.reci.& est dictū Inn.in c.pterea.de
dila.Et no.Bar.in l.quoties.ff si qs cau.cū si.Sr dicit Ab.in c.veniēs.
el ij.in j.no.de sponsa.ꝙ ille,q probat spōsalia,& copulam simplr,
non pbat mrīmonium:qa forte copula sequuta nō fuit prout re-
7 quirit.d.c.veniēs.†Et s.dicta oīa ēt locū hñt in materia fauorabili:
qa licet materia fauorabilis sit,nisi probatio ꝯcludat,non valet,vt
tradit Alex.in cons.52.viso processu.col.ij.lib v.& reprobat Bal.
q vr asr voluisse in ti.de pa.Constan.in ver.diæ Lunæ. ¶Et pdicta
ꝯclo lītatur non hre locū, qñ probatio nō ꝯcludēs ex iuris psum-
ptione coadiuuat:qa sufficit probare terminos, ex qb. lex psumit:
vt Bal.hic dicit in fi.col.Et iō concludūt Bal.Sal.& Alex.post alios,
quos refert,valere probationē, in qua testis adducit rōnē sciæ, qa
vicinus,pp iuris psumptionē , q̃ est ꝙ psumitur vicinus scire facta
vicini:vt no.Bar.in l.j.ff.si cer.pet.cū si.vt tradunt hic Ale.& Mod.
quib.adde tex.in d.c.in psentia. vbi pbato ingressu fundata fuit in
tentio monasterii:qa ingressus ætatis legitimæ psumir esse:vt not.
Abb.in c.in psentia.cum si.vt dixi ibi,in x.no.& ad hoc facit, licet
probatio ex parte rei non concludat,valet tñ: qa coadiuuatur ex
præsumptione iuris, quæ est,ꝙ delictum non psumitur.l. meritò.
ff.pro socio & no.Bar.in l. non solū.§. sed vt probari.ff.de oper.
no.nun cū si.vt dixi in d.c.in psentia.in xij.no.Et benè facit,ꝙ no.
Ro.in xj.deci.in ti.de prob.in anti. vbi concludit, ꝙ sufficit pba-
re electum excommunicatum fuisse ante electionē : qa ēt psumi-
8 tur excommunicatus tpe electionis:† qa semel excommunicatus,
semp excommunicatus psumit,nisi absolō pbet:ut no.Inno.in c.
proposuit de cle.excom.min.vbi Abb.& in c.sicut nobis.p illum
text.de sen.excō.& ad idem facit qđ no.Bar.in l.si qs ita scripserit.
ff.de hr.insti.vbi inquit,ꝙ si testes deponūt plures fuisse institutos,
& de partib.non recordentur,probō testiū supplet à iure qa instō
p æquis partibus facta intelligitur.& sequuntur ibi Ange.& Imol.
9 ¶†Scdō regula lītatur,nisi pbatio concludat à communiter acci-
dentib.qa talis pbatio sufficit,vt not.p gl.& ibi Bal.in l.neque nata
les.s.de proba.cum si.vt dñt Ale.hic,& Mod.qb.adde Bal.in c.fi.in
ver.vlt.not.de cā pos.& ppr.in c.j.§.vasallus.in prin.si de feu. fue.
ꝯtr.inter do.& va & Bal.in l.cū te.in ij.not.s.de do.añ nup.& dixi
in d.c.in pñtia.i ver.j.fallit.Et ex hoc infert singlr fm Sal.hic in ver.
& ex hoc dico.ꝙ si defunctus hēat plures domos, & possessiones,
& ad proximiorem delata sit hrditas, si accipit vnam, vel duas ex
e reb.mobilib.parui e valoris,ꝙ per hoc non vr adiuisse hrditatem,
qa à communiter accidentib. hñtes aīum adeundi meliora bona
10 accipiunt.& sequuntur hic Ale.& Mod.¶†Sed aduertendum est,
quia contrarium dicit Bal.in l.cum te.col.fi.s.de do. ante nup.vbi
inquit, ꝙ ēt dando vnam camisiam amore Dei,vr adire, & idem
Ang.dicit in l.pretori.ff.de euict.¶Et hoc confirmatur:qa talis do
natio non pōt fieri citra ius & nomen hrdis, aliàs esset delictum,
qa species furti est,de alieno largiri.l.meritò. ff.pro socio. Et hoc
etiam vr tenere Bar.in l.gerit.col.vj.ver.q̃ro quid si maritus.ff. de
acqui.hr.vbi dicit, ꝙ maritus vr adire hrditatem dando pauperi-
11 bus vestes quotidianas vxoris.¶†Ex ista lītatione inferri potest ad
gl.in c.absit.xj.q.iij. q̃ voluit ꝙ si clericus amplectat, seu osculetur
mulierem non capit sinistra suspicio,nā certè à communiter acci-
f dentib.hoc non est verum.& contra f illam glo. vr tex.in c. si cleri-
cus solus.& in c.in omnibus.80.dist ubi ex sola locutione clerici cū
muliere malum præsumitur.& ideo gl.in d.c.absit.intelligi & de-
clarari debet concurrentibus aliis coniecturis:vt do. Abb. decla
rat in c.quanto.de præsum.col.pen.¶Vlt.Bald.hic in ij.col.uer.&
per hanc.l.infert ad quæstionem, quam Ale.latè prosequitur,an de
bitor in diem , cui fuit delata hæreditas creditoris, si aduenienti
termino non soluat , an videatur adiuisse hæreditatem creditoris
g mortui.& Bal.hic tenet ꝙ non . g quia ex solo silentio non debes
implicari oneribus hæreditariis,quia tacens non videtur consen-
12 tire in præiudicium suum.l.qui uas.§.vetare.ff. de fur. ¶† Sed re-
spondetur, ꝙ quæstio intelligitur,quando ipse debitor,vel eius hę
redes allegant , & dicunt hæreditatem aditam fuisse, ad eorum
commodum,vt Bar.ipse declarat in dispu.incip.debitor in diem
in fi.in ver.& prædicta vera.& ita Alex.hic,ad fi.d gloss. qui etiam
respondet aliis rationibus quas in uariis locis Bald. tradit, & ipse
in effectu residet cum opin. Bartol.qui latè disputauit quæstionē
in disputatione præallega. & concludit , quòd hęreditas adita
uideatur.

ADDITIONES.

a ¶Allegetur.Alex.consi.69.nu.13.lib.iiij.
b ¶Non probat.Et benè,quia vulgo putant, milite se scire quicquid apud se pro certo habent,siue per auditum eius cui fidunt siue per aliam coniecturam,cui adhæret, quare istud dictum puto verum etiam si ciuiliter tantum agatur.
c ¶Fauorem.Idem Deci.supra.de pac.l.postquam liti.nu.15.c.cum venerab.nu.24.de excep.Alex.consi.171.nu.14.lib.vj.
d ¶Mensis.Corn.cons.11.col.fi.lib.2.Alex.consi.79.lib.4.
e ¶Parui.Idem Ias.hic col.4.& in l.1.§.veteres.col.8.ff.de acq.pos.& bene nisi constet quòd tanquam hæredes.
f ¶Contra.Quam etiam reprobant Dec.c.cum ab homine,col.4.de iud.Ang.Clausi.in versi.presump.
g ¶Quod non.Idem Phili.Cor.hic & consi.321.lib.1.Alc.consi.20.nu.13.lib.3.

videatur. Et principaliter mouetur Bar. quia ex quo debitor non soluit in termino, esset in mora, si hæreditas adita nõ fuisset: quia dies interpellat pro hoïe. l. magnã. ɔ̃. de ɔ̃hen. & com. stip. c. potuit. de loca. Vt ergo talis mora excludatur, q̃ vr̃ delictũ. l. oẽ delictũ. in prin. ff. de re mili. p̃sumendũ est aditã fuisse hæreditatẽ: ar. l. merito. ff. pro soc. Sed huic rõni respondet Pau. de Ca. in l. cũ antiquiorib. ɔ̃. de iure deli. col. ij. in fi. dicens, ꝙ nihil valet, quia dato ꝙ non adiret, non tñ diceret esse in mora, ex quo alius non apparet, cui solutio fieri dẽret: vt dicit tex. in l. pecuniæ fœnebris. in fi. de vsu. ibi, si tñ post mortẽ creditoris nemo fuit, cui pecunia solueret, eius tp̃is inculpatã esse morã cõstitit. Ale. hic conatur defendere rõnẽ Bar. & dicit ꝙ tex. in d. l. pecuniæ. procedit qñ debitor petij debitum suũ, offerendo qđ debet, & corã aliquib. protestando, ꝙ nõ staret per eũ, quominus solueret. ad hoc alleg. Pau. de Ca. in l. ad idẽ. ff. de verb. obl. & iõ in casu nr̃o nihil faciẽdo, non vr̃ euitare morã, q̃ per lapsum diei inducit̃. Sed istã rõnẽ Ale. efficaciter impugnat Are. in cõsil. 162. Verũ est ꝙ canonicus noster. col. j. vbi inquit, ꝙ in qõne, de qua agitur, non cadit protestatio, neque dispõ: quia debitor qui tacet, licet non videat̃ adire per lapsum termini, nõ tñ sequitur ꝙ videat̃ repudiare: quia terminus soluendi debitum, non est ordinatus ad hoc, sicut terminus qui assignat̃ hæredi ad adeũdã hr̃ditatẽ ad instãtia substituti, de quo in l. quãdiu. ff. de acqui. hære. nam taciturnitas est mediũ inter adire, & repudiare, nisi aliqua cõiectura cõcurrat, ex qua alterũ p̃sumat̃: arg. regulæ, q tacet. de re. iu. in vj. Si non vr̃ adire ergo remanet hæreditas sibi delata, quã adire põt, si vult: ergo nõ vr̃ aliquo mõ delata sequẽ. in gradu & p ɔ̃ns non reperit̃, q ab eo debitũ petere possit: ergo nõ dr̃ esse in mora. l. si pupillus. ff. de ver. ob. & idẽ tradit Are. in l. gerit. in vlt. car. ff. de acq. hæ. & ita tollit̃ fundm̃ Bar. qđ facit de mora. Et vlterius ẽt rñderi põt alijs duob. modis, & primò, ꝙ ex quo in ista q. loquit̃ Bar. qñ debitor, vel hr̃s eius, ad cõmodũ suũ dicit hæreditatẽ aditã fuisse, vt Bar. declarat in d. q. debitor in diẽ in fi. & s̃. dictũ fuit, tali casu non hẽt locũ istud, ꝙ dr̃ in d. l. merito, q a illa p̃sumptio, ꝙ excludat̃ delictũ, hẽt locũ in reo solum, vt pœna euitet̃, & non in actore, qui ex tali præsumptione aliquid consequi velit: vt no. Bar. dicit per gl. in l. qui iurasse. §. si pater. de iure iu. ¶ Secundò rñdet̃ ꝙ in casu nostro, mora non est delictum. nam iura quæ allegantur loquuntur in contumacia. d. l. omne delictũ. in prin. de re mil. & per gl. l. si filius qui. ff. de inter. act. quo casu in cõtumacia, au ctoritas superioris contemnitur. l. de ætate. §. qui tacuit. ff. de inter act. non sic vr̃ in priuato, qui non soluit in termino: quia forte soluere non potuit: & respectu creditorum non est contemptus, qui inducit delictum, & sic patet, ꝙ ratio principalis Bartol. plurib. modis euitari potest. Et vltra alleg. per Ale. hic, opi. Barto. etiam tenet idem Barto. in consi. 125. quidam habuit. vxorem. in fi. & sequitur Ro. in consil. 247. primò dici potest. Sed cõtra Bar. tenet Fran. Tigri. qui respondet rationib. Bar. vt patet inter consi. Bar. in consi. 163. prædictæ rationes. & ita etiam ɔ̃suluit do. Onofri. de Peru. in consi. incip. statutum Talij. & latè Aret. in d. consi. 163. & in d. l. gerit. & ista opin. ɔ̃ Bar. verior vr̃, quia licet debitor nõ soluat in termino, talis cessatio fieri potest citra ius, & nomen hæredis: quia forte soluere non potest. & quia habet etiam tempus ad deliberandum, & penden. tali deliberatione, non inducitur repudiatio, & per consequens non est persona, cui debeat solutio fieri, ideo aditio non inducitur. l. pro hærede. in prin. ff. de acqui. hære. & hoc quando solum silentium interuenit: secus vbi etiam factum affirmatiuum interuenit: quia tunc aditio inducitur: vt in no. casu tradit And. Sic. in consi. 5. lib. iij. vbi videndum est. Philip. Decius Valentiæ. regius Consiliarius.

LEX V.

1 *Dictio citra, exponitur, id est, præter, & ponitur exceptiuè.*
2 *Cognati hodie vocantur de iure ciuili.*
3 *Statuta quod agnati præferantur cognatis, sunt odiosa.*
4 *Successor necessarius nullus est de iure prætorio.*
5 *Legitimatus an habeat beneficium obstinendi.*
6 *Agnati vocantur vsque ad decimum gradum.*
7 *Lex pœnam imponens incestis nuptijs, an habet locum, nuptiæ sunt incestæ de iure ciuili, vel iure canonico.*
8 *In feudis in quo gradu agnati succedunt.*
9 *Agnati illustrium comitum, & baronum in successionibus in infinitum admittuntur.*
10 *Agnati & cognati hodie admittuntur vsque ad decimum gradum.*
11 *Bonorum pos. septima concurrit cum bo. pos. vnde legitimi.*
12 *Bonorum pos. litis agnoscendæ datur à prætore filio emancipato, & quando.*
13 *Papa si mandat aliquẽ examinari, in tali examine non est aliquis citandus.*
14 *Conscientiæ alicuius si aliquid committitur, tunc non est aliquis citandus.*

1 Ertum. ¶ Summatur vt per Barto. & Docto. hic. ¶ † In tex. ibi, citra, i. præter. facit text. in l. fi. vbi gl. ff. de colla. cũ si. vt Alb. tradit in dictionario in ver. citra. & ad idem tex. in l. nec filius. s̃. de reb. cre. & in c. prudentiã. §. illa quippe. de off. deleg. no. Bal. in l. transigere. ff. de trans. dũ inquit ibi ꝙ dictio citra, ponitur exceptiuè. & ita probatur hic: in alia materia est difficultas, an dicatur ꝙ talis possedit ã x. annis citra, vel dicatur cum copula, & citra: quia non in primo casu. sed in secundo cũ copula denotatur cõtinuatio possessionis: vt no. Bar. in l. Celsus. col. fi. ver. sed citra. ff. de vsuca. Bald. in l. indicia. in fi. s̃. de rei ven. cũ si vt Alex. scribit in consi. 45. visis attestationib. col. ij. & in cõsi. 103. in cã, & lite vertente inter Anthiũ. colũ.
2 pe. eo. lib. ij. ¶ † Primò no. ꝙ cognati vocandi sunt solũ de iure p̃torio, hodie verò ẽt de iure ciuili admittuntur: quia sublata est dr̃ia agnationis, & cognationis. §. nullã verò in auth. de hær. quæ ab intest. & iõ dicit Bal. hic, in prin. ꝙ statuta, quæ cõiter disponunt, ꝙ agnati p̃ferantur cognatis, odiosa sunt ɔ̃ iustitiã æquitatis. & idẽ no. Bal. per illũ tex. in l. lege. xij. Tab. in ij. no. ɔ̃. de leg. hær. & in l. fi. ɔ̃. qui ad liber. peruenit. non p̃nt, cũ si. ut per Ale. in cõsi. 116. viso tit. in primo lib. & in cõsi. 123. cõsideratis. in prin. lib. j. & in cõsi.
3 7. visis, col. iij. lib. ij. Sed tñ ɔ̃siderandũ est, † quia tale statutũ nõ vr̃ oĩno odiosum: quia solũ corrigit ius authẽtico. Nã non solũ ius xij. Tab. sed & ipse prætor & media iuris prudentia, p̃tulit agnatos cognatis: vt no. Ang. in cõsi. 119. viso puncto. circa fi. vbi alle. l. j. §. j. ff. si tab. test. nul. ext. ergo tale statutũ, per qđ res ad primæ
a ua naturã reducit, non vr̃ odiosum, sed potius fauorabile, [a] ut per gl in c. statutũ, in ver. numerandũ, de p̃b. in vj. & quia considerata rõne principali statuti, q̃ fuit fauere agnatis, ut bona ɔ̃seruent̃ in familia: ut no. Cy. in l. j. ɔ̃ de adul. & latè tradit Ang. in cõsi. 68. Mart. Io. de Florẽ. cũ si. vt Alex. scribit in cõsi. 20. viso processu. col. ij. & in cõsi. 80. uiso & oportunè. in j. lib. in ɔ̃si. 80. aĩaduersis. col. ij. & in consi. 102. super eo. col. pe. lib. iij. Nã statutũ à rõne principali debet fauorabile iudicari: ar. ff. si quis nec cãm. ff. si cer. pet. & not. Cal. in con. 14. in tit. de ver. sign. & alias ẽt ita dixi in l. venia. s̃. de in
4 ius uoc. ¶ † Secundò no. ut Bal. hic dicit, ꝙ nemo est successor necessarius de iure prætorio. facit tex. in l. iij. §. inuito. ff. de bo. poss. & in §. sed his. instit. de hær. qualit. & dif. in l. necessarijs. ff. de acq. hær. in l. nam nec emancipatus. ff. de le. j. & hoc ẽt vr̃ approbatum in iure ciu. l. defunctus. ɔ̃. de le. hær. & no. in d. l. necessarijs. Reperi
5 tur tñ unus casus singularis, † in quo filius non habet beneficium abstinendi, videlicet in ltĩmato, ut est tex. in § & qm̃ uariẽ. in auth. qui. mo. na. ef. sui. & Ang. ibi dicit illum tex. habere locum qualitercunque filius ltĩmetur: quia in ltĩmatione consensus legitimati requiritur. §. gñaliter. in eo. auth. & consentiendo legitimationi, se astringit, secundum eũ. & sequitur Ale. post Ro. in d. l. necessarijs. col. fi. ¶ Sed aduertendum est primò, ꝙ illa ratio Ange. uera non uidetur: nam primò cessaret in infante, qui legitimari potest sine eius cõsensu: ut no. Bar. in l. fi. ff. de his qui sunt sui. & in l. iubemus. per illum tex. ɔ̃. de eman. lib. ¶ Præterea, & secundò, illa ratio generaliter, non videtur bona: actus legitimandi, & ipsa legitimatio separata est à beneficio abstinendi: nam per ltĩmationem quis reducitur ad instar aliorum filiorũ ltĩmorũ, qui hñt beneficiũ abstinendi: unde consensus, qui fuit limitatus in legitimatione, non vr̃ extendi, ut tollatur beneficium abstinendi: quia limitata cã. limitatũ producit effectum. l. in agri. ff. de acq. re. do. & quia consensus respicit fauorem filij in legitimatione, & ideo non debet in odium retorqueri. l. qđ fauore. s̃. de le. & ad hoc facit gl. no. quam Bar. & Doc. ibi sequuntur. in l. quemadmodũ. ff. de inof. test. quæ tenent ꝙ ille qui intentauit querelã, & obtinuit, potest tñ se abstinere ab hæreditate. Vñ cõcludendo dicendum vr̃ ꝙ tex. in d. §. & qm̃ uariè. solum habet locum in ltĩmato pro oblationẽ curiæ, prout loquitur, in quo est rõ sp̃alis: ut habetur in l qm̃. de na. li. q̃ rõ cessat in aliis ltĩmatis. & hoc vr̃ sentire Azo in sum. in d. auth. qui. mo. na. ef. sui. in ver. de successionib autem natorum. ubi inquit, ꝙ legi
b timati per oblationem curiæ [b] hñt specialem modum succedendi separatum ab aliis legitimatis. & ipse idem Ang. refert & sequitur dictum Azo. in consi. 17. pro decisione quæsiti. col. pe. uersi. præterea cõcludendo. & pro ista cõclusione Are. in d. l. necessarijs. inducit tex. in d. auth. in §. adoptionis autem. in uer. qua p p his à nobis. ubi dr̃, ꝙ de talib. ltĩatis per rescriptũ, de quib. s̃. loquitur, nihil dicendũ est de successione: quia hñt successiones, si sint ltĩmè nati. Vnde si non haberent ẽt beneficium abstinendi hoc statuendum fuisset: quia alii hñt beneficium abstinendi. Ex quo ergo nihil de hoc statuitur, vr̃ ꝙ ipsi habeant beneficiũ abstinẽdi p p æquiparationẽ quã tex. ibi facit. & ad idem tex. in §. illud in fi. ibi, nihil à ltĩmis filiis differentes. Nec ob. qđ Alex. dicit in d. l. necessariis. hoc esse limitandum, nisi in casu d. §. & quoniam uariè. quia fateor hoc sed dico ꝙ ille. §. specialiter loquitur in legitimatis per oblationẽ curiæ, & nõ videtur habere locum in aliis legitimatis per. s̃. dicta. ¶ In gl. fi. ibi, vsque ad x. gradum. & ita expressè dicit tex. in §. fin. alleg.

ADDITIONES.

a ¶ Fauorabile. Alb. Bru. de statu. exclud. fœm. fo. 6. Alex. consi. 141. nu. 9. lib. 7.
b ¶ Cur. Idem Guil. Bene. rep. ca. Raynutius. versi. mortuo itaque testatore. 2. num. 100. & bene.

alle.in gl.& Ang. Are.ibi dicit, q est melior tex.q sit in iure. & not.
6 illum tex.in d.§.fi.qa ibi dr,† q agnati vocent vsq; ad x.gradum, et de lege.xij.Tab.Qd notandū est ad ea, q hnr in l.q se pris.s. vn libe. & hoc qd dictum est de agnatis, no.Bal.cs.469.statuto cauetur.in fi.lib.j.¶Et ista cclo litatur primò nō hre locū in ꝯhentib. incestas nuptias qa eorū agnati tm succedūt illis vsq; ad tertiū gradū: vt e tex.in l.si qs incest.s.de ince.nup. Bal.hic,col.v.Alc.& Mod.simpr
7 sequunt.¶Sed pulchra e dubitatio, an pœna.d.l.si qs incest.& aliæ pœnæ, q imponunt de iure ciuili ꝯhentib.incestas nup.auc.incestas s.de incest.nup.heant locū, si nuptiæ incestæ sunt de iu.can.& n de iure ciuili. Gra exempli si in iiij.gradu ꝯsanguinitatis ꝯctum sit matrimoniū, qd sm Cano. ꝓhibetur.& non de iure ciuili Pe.de Anc. ꝯs.391.vr prima facie.tenet q pœna imposita à iu.ciuili non heat locū in tali matrimonio incestuoso de iure can.& idē ꝯcludit Cal. ꝯs.vlt.in ti.de ꝯsan.& affi.qa pœna imposita à iure ciu.intelligit, imposita ꝯhenti ꝯ ipsam legē ciuilē, q pœnam ponit. & hoc idem sequitur Do.de S.Gem in cons.71.Titius accepit in vxorem.col.fin. Sed ꝯrium in terminis voluit d.Ab.post.Car. quem ibi refert in c. & si necesse.circa fi.de do.inter vi. vbi rōnem adducit: qa qui ꝯhit ꝯ canones, vr ꝯhere ꝯ leges, q approbant can.& qa canones dnr leges 31.dist.in c.Nicena. Ista rō parū valet: qa licet leges approbent canones, illa approbatio non facit, q canones dicant leges.& licet qnque canones leges appellentur, illud est largo mō,& impropriè vt no.in c.filius, de test. & nō vr hre locum in mā odiosa, de qua agitur. Præterea ex quo in mā leges discordant à canonib. nō pōt dici q canones dicantur.ll.nam illud posset procedere qn ꝯcordarēt leges cum canonib. Istā tn opi. Abb.et approbat Sig.de Medio in ꝯs.25.factum sic ꝓponitur.vbi alia rōne mouet: qa qn disponit de delicto ꝯseq.disponit de pœna d.l.j.§.j.ff ad Tur.cū ergo ius canonicum inhibeat tale matrimoniū, iudicando tales nup.incestas vr velle, q habeatur ois pœna, quæ pro incestis nup.imponit. Sed huic rōni rndet, q bn procederet in pœna q imponeret ab ipso iure can. mrimoniū ꝓhibente. Sed non bn infert ad pœnā statutam à iu.ci.de qua agitur. Et pro ista opi.quam tenent Sign.Car.& Ab. ꝯsultum fuit superioribus annis Mediolani, ad instantiā Illust. mag.
a magistri Caroli de ambasia.& ego reqsitus post oēs rōnē talē inducebā: qa in materia matrimoniali, de qua agit in d.l.si qs incest.& in d.aut.incestas.attendit d ꝯpositio iuris.can. et de iure ciu. & iō illa verba de incest.nup.prolata et à iure ciuili intelligi dnt de nup. incest.sm Can.qui in tali materia attendunt.hoc ꝓbat ex eo, q not. ꝯcludit Io. An.in add.Spe.in ti.de suc.ab inte.§.j.col.iij.& qa de gradib.vbi refert,& sequitur dispōnē Ia.Bu.in q.inci.statuto ciuitatis Senarū.vbi inquit, fuisse determinatum q statutum laicorum, qd vr ius ciuile.l.omnes populi ff.de iust.& iu.si imponit pœnam ꝯhētib.matrimonium in iij. vel iiij.gradu, statutum intelligit de gradu sm Can.qa loquit statutum in materia, q spectat ad canones.& ita vr esse dicendū in proposito.& pro ista parte nihil melius vr posse allegari, vt dixi,& hr in ꝯs.153.vbi latius videndū est.& addendū qd Do.in ꝯs.s.alle.quē non viderā qn scripsi, vr rndere rōni pal.dū inquit, q licet ī materia leges sequant canones, est verū sm eū, quātum ad prohibitionem matrimonii, sed non quò ad pœnam. Sed replicat hoc non esse verum, qa idem est quò ad pœnā, vt probat decisio Io. An.in loco s.alle.& facit rō al.s. sm Sig.qa pœna seqt delictū.d.l.j.§.j.ff.ad Tur. Vn si iura ciuilia imponūt pœnā ꝯhētib. incestas nup.& ī nuptiis incestis,& sic ī principali sequunt Can. ergo idē dicēdū est in pœna q accessoriè venit.¶Scdò regula, quæ hr hic in gl. fallit in militib. qb.agnati solum succedunt vsq; ad v.gradum.l.ij.ff.de vete.mi suc.& rō vr, vt Ias hic dicit, qa agit de bonis castrensibus.quæ in castris, vel beneficio principis acquirunt Iō citius fiscus, quam in aliis bonis admittitur. Sed ista ratio non satisfacit, qa talia bona vnr magis esse priuilegiata.l. fi.s. de inoffic.test.& firmius est illud, qd est quæsitum in castris,& propria virtute, quā si aliunde acquiratur.l.si quis in bello. vbi glo.& Bar.ff.de cap.& si prouenirent à principe, eius beneficium latè interpretari dēt.l.fi. ff.de const.prin.c.cum dilecta.de do.& ideo videtur dicendum q in bonis castrensib.vel à principe acquisitis, successio debeat prorogari, vel saltem q milites in talib.bonis n sint deterioris ꝯdōnis. Et ad text.in d.l.ij.alius videtur intellectus, videlicet quòd illa. l.ij.
b intelligatur sm primam, qn miles deliquit delicto militari: [b] quo casu pōt testari tm d castrēsi.l ex militari.ff.de test.mi. Et si intestatus decedat, agnati veniunt ad illa bona castrensia, vt dr in d.l.j. de vete.mil.suc.& hoc qd dictū est in d.l.j.declaratur in l. ij. q sequit, vt veniant solum in illo casu vsque ad v.gradum.& ita tenet gl. in l.j.in ver. cognatos. & sic vr illud statutum esse in pœnam sicut in
8 d.l.si quis incest.¶† Tertio fallit in agnatis patroni, qui duntaxat vocantur vsque ad quintum gradum.§.multis.instit. de suc.lib. & gloss.ibi ponit differentiam inter successionem libertorū,& alio-
c rum.¶Quartò fallit in feudis, [c] in quib.agnati tm vsque ad vj. gradum vocantur.c.j.§ hoc aūt sciendum.qui feu.da.pos.in c.j.§.hoc quoq; de suc.feu.& no.Bal.in aut.defuncto.col.j.j. ad Tert. ¶Et ista conclusio litatur procedere qn de acquirente feudum sit trāsitus immediatè in transuersales. Secus si veniat feudum primo ad descendentes: quia tunc ab ipsis descendentib. fit transitus in transuersales in infinitū: vt no. cōcludit Bald.in c.j.§: capitanei. de feu.march.& sequitur ibi Ia. Alua.& idē Alua.in c.j. § & quia vidimus.col.iiij.qui feu.da.pos.& dixi in cōs.85.col.ij.& hoc mō videtur procedere alia.opin. q habet, q in feu.succedant transuersales in infinitum: vt no.gl.in c.j.de suc.feu.in ver. vsque in septimū. & in c.j.in ver.cōsobrinis.de feu.march.vbi Bal.talē concordiā fa
9 cit.¶†Secundò fallit in successionib. illustrium comitū, & baronū, qui infinitū admittuntur: vt singulariter no Bar. in d.c.j.§.capitanei.in ver.item opponitur.de feu.mar.& ibi dicit, q in regno Franciæ succederet vnus de domo Borbonica, esto q esset vltra centesimū gradū.& sequitur Ia. Alua.in d.§.capitanei.in gl.fi.post alios, quos ibi refert,& hoc pro dicto no. tradit Bar. Vero.in cau. 96.est dubium.& dixi in cons. palleg.85. consulendo Paduæ pro cōitate Pitiliani. ¶Tertiò fallit in feudo iurisditionis: vt no. Are. in cōsi.pe.magnifici, col.pe.vbi alle.Bal.in l. vnica col. pen.s.qn nō per par.& quia materia aliena est à proposito nostro, vlterius nō prosequor. Et tn notandū, q in feudis agnitio nō consideratur, de qua loquitur gl hic: quia sufficit q sit hæres masculus, licet emancipatus: vt no. Bald.in auth.in successione.ver. sed ego puto.j.de su.& leg.& idem Bal.c.j.col.j.: ver.præmitte ad euidentiam. & no.
10 Alua.in c.j.§.hoc quoque.qui feu.da.pos.circa fi.¶†Vlt.conclusio gl.limitatur non habere locū hodie: quia cognati sil cum agnatis admittuntur vsque ad x.gradū: vt no.per gl.in §.fi. insti.de suc. cog.in §.fi.& in § nullā verò in ver. cognatos. in auth.de hr.q ab inte.& in auth.in successione.in ver.solam.j. de su.& leg. Dicit tn Sal.hic istud esse uerum, si cognati ueniunt adeundo hæreditatē de iure ciuili prout pnt hodie vsque ad x.gradum. Secus si peterēt bo.pos.de iure prætorio: quia sm eū vltra sextum vel.vij.gradum non admitterentur,& imputaret eis q illā veterē eligerent. l.fi.§.
d si aūt hoc aliquis.j.de iu.deli. Sed Ale.[d] tenet ꝯriū. Primo per tex. in d §.nullā verò.ubi dicitur nullā esse driā agnatorū,& cognatorum, in qualibet successione: ergo vr q cognati venire nō possint de iure prætorio: quia duraret dria. Secundò dicit Alexan. si uera esset opin.Sal. sequeretur q agnati remotiores in gradu semper possent excludere cognatos proximiores: accipiendo bon.pos.ex capite agnatorum:& sic dispositio.d.§.nullā.nihil operetut. Tertiò mouetur Ale. quia cognati hodie sunt uocati à iure ciuili vsque ad x.gradū, ut dictum est: ergo illis cōpetere vr bonor. poss. vn legitimi.l.fi.cū l.seq.ff. vn legi. ergo pariter admittuntur, et de iure ꝓtorio,& cum istis rōnib.trāseunt Mod.hic. Quib.tn vr posse rnderi, q cū à lege ciuili. facta sit adæquatio fauore cognatorum, intelligitur si cognati uelint vti beneficio iuris ciuilis facit tex. in l. ij.& ibi Bar.s.de iure emph.& hoc cōfirmatur tenendo opi.Bald. hic, col.iiij.quam Ale.ipse hic sequitur, q et hodie capita durant, & q exclusus à capite vnde agnati, pōt uenire ex capite vn cognati,& iō in proposito si cognatus eligat uenire de iure ꝓtorio, sibi imputatur, ut Sal.dicit.& per hoc tollitur.j.& ij.ar. Ale.quia si cognatus proximior patiatur agnatū remotiorē,& non uelit uti beneficio iuris ciuilis sibi imputatur. Nō ob. q tertiò dr de bo. pos. vn legi.quia uerū est, q ex illo capite vn legitimi uenire pōt,& pariter admittitur: sed qn ex capite cognatorum eligit succedere sibi imputatur.ut Sal dicit. Et ad prædicta notandū est, q correctio facta per illum tex.in §.nullā.solum vr facta respectu rlę, & non in casib.particularib.per ea quæ hnr per gl.& Doc.in l.sciendum. ff.qui satis.cog.cū si.& ista cōclusio ꝯprobatur primo quātum ad iura particularia, q loquunt in pœnam in d.l.si quis incest.s.de incest.nup.& in d.l.ij. ff.de vete. mili. suc. quò casu iura noua etiam in generalitate sua non loquūtur in pœnam, ideo indubitatū vr q
non

ADDITIONES.

a ¶Requisitus.Scilicet.in consi.138. quod fecit in fauorem dictæ patris sequendo dicta aliorum.sed malè consuluit.licet in errore perseueret hic. & in l. fi.supra de secun.nup.& in l.fi.in fi.infra de succes.edic.& sequatur Pet.Loriot. in tract.de grad. affi.pagi.xxxiiij.sed veritas est in contrarium, tum odio pœnæ, in qua non fit extensio etiam in additis ab eodem statuente.Alb.j.par.statu.q. lxx.in fi.glo.in c. cupientes.§.vel si personas.in ver.priuantur,& ibi Phili.Fran.de elec.in vj.Io.And.Gem. in c.dispendia.de rescr.in vj.Ant. But.Io.Imo.c.fi.de rescri.Pan.c.j. colu.fin.de loc. Gem.c.si forte.col.ij.de ele.in vj. Lancel.Deci.l.1. supra de in ius uoc.Philip.Dec. c.secundo requiris.col.2.de app.Ant.Corset.in sing in uersi.additum.quia non potest hæc pœna statui, [redacted]

b ¶Militari.Idem Pet.Lorior.in trac.de gradi.affinita.pag. 34. & bene.

c ¶In feudis.Agnati vsque ad quem gradum succedant in feudo, declarat Bal.in c.1. §.hoc autem, aliàs est in §.decedentes. in fin. uer. deinde no. qui feud. da.pos. & in auth.defuncto.infra ad Terrul.ubi dicit, quod usque ad vii. gradum. sed in c. 1.in uer.item oppo.ad finem de feu.mar.dicit, quod rege mortuo sine hærede succedat agnatus etiam in gradu centesimo.Et an agnati succedant in feudum statim commissa ingratitudine per uasallum, an uerò mortuo uasallo, qui fuit ingratus, uide Bal.in c.1.in uer.sed nunquid expectabitur mors.si uas.feu.priue. cui defer.in usib. feu.ubi tandem relatis opin. distinguit.

d ¶Alex.Idem Petr.Loriot.de gradib.affinita.pag.34.& bene, quia non censetur ob renunciasse beneficio iuris ciuilis: quicquid dicat Deci.

non corrigatur. ¶ Similiter ad illud, qđ dictū est s. de feu. noua dispositio gnālis non intelligitur in materia feudali, q̄ sub gnālitate nō includitur: vt no Sign. de Medio. in ɔs. 220 Quidā dictus Ianellus. in primo dubio. facit tex. in c. j. §. si gnāli. si de feud. fue. ɔtro. in-
11 ter do. & agn. no. in c. j. in prin. de cap. qui cu r. ven. ¶ † In ead. glo. ibi, ex nouis ll. datur hæreditas, melius dixisset gl. datur bo. pos. qa ad hoc vt septima bon. pos. deł, requiritur q̄ à lege ciuili non sit vocatus ad hæreditatē adeundā: quia tunc haberet bon. pos. vnde legi. l. ij. in fi. ff. de bo. pos. vñ legi. Ita primo dicit Ale. hic, alle. Cyn. qui hoc dicit in ij. col. versi. & septima. Subijcit tñ Ale. q̄ gl. saluari pōt in hæreditate, prout loquitur: quia licet quis vocatus sit ad hęreditatē de iure ciuili, tñ ista bo. pos. extraordinaria, ēt vr̄ cōpetere, dūmodo lex noua deferat ēt bon. pos. d. l. j. in fi. ff. vñ leg. & illa lex solum denegat illā bo. pos. extraordinariā illi, qui vocatus sit à l. xij. Tab. vt ibi dicitur. Secus ergo vr̄, si vocatus sit alia lege ciuili. & ita tenent Ale. & Mod. hic. ¶ Sed diligenter aduertendum est, quia si quis vocatus sit ad hæreditatē de iure ciuili, datur bo. pos. vñ legi. vt dictū est, & probatur in d. l. ij. §. fi. & tali casu & si cōpeteret ista extraordinaria. vt Ale. & Mo. dñt, cōcurrerēt bon. pos. vñ leg. & ista extraordinaria: cuius ɔ̄rium vr̄ probare tex. in l. j. in prī. vbi illa extraordinaria datur ex necessitate, vt colligitur ibi dare oportebit. Si ergo esset vocatus à lege ciuili. non esset necessaria. Præterea rō, q̄ ibi allegat, qñ hæreditas delata sit à lege xij. Tab. vt gl. ibi declarat, ēt vr̄ militare si alia lege ciuili hæreditas deferatur: quia militat eadē rō ibi allegata: quia datur vñ legi. Et iō tota difficultas cōsistit, an cōcurrere possint, de quo videndum est qđ latè dixi in rub. ff. qui admit. ¶ Et in prædicta extraordinaria bon. pos. Doct. exemplum ponunt in duob. casib. ex trib, in quib. glo. hic dicit necessariam esse bo. pos. videlicet in casu l. posthumus. in princ. ff. de iniu. rup. & in §. non tñ. insti. qui. mo. test. infir. quia in prædictis casib. particularib. datur bo. pos. à iure ciuili: quia Iurisconsultus ibi loquitur & Imperator. Nec ob. q̄ in dictis casib. requiratur q̄ sit testm̄ signatum septem testib. Ex quo argui vr̄ q̄ illa sit bon. pos. secundum tab. ordinaria. l. cū tabulæ. ff. de secun. tab. l. ij. s. de sec. tab. quia hoc nō sufficit, vt dicatur ordinaria bo. pos. sed aliud principaliter requiritur q̄ valeat testm̄ de iure ciuili: quia prætor illam ordinariam bon. pos. secundum tab. concedit omnib. scriptis hæredib. §. sunt aūt. instit de bon. pos. & iō illa bo. pos. secundum tab. non est necessaria, vt no. gl. hic, & Doct. dñt. Sed in prædictis casib. necessaria est. & ideo illa vr̄ extraordinaria bo. pos. in dictis duob. casib. Secus est in tertio casu, videlicet in l. ij. §. sub conditione. ff. de sec. tab. quia ibi bo. pos. datur ab ipso prætore, vt expresse ibi dicitur. & non à lege ciuili prout requiritur. d. l. j. ff. vt ex leg. Aliud exemplum habetur in l. nec nos. s. de cap. & in l. iij. §. dari aūt. ver. sed & eius. ff. de bo. poss. vt Ale. post alios hic concludit, remouendo obiectiones aliorum. ¶ Sed vlterius considerandum est quòd in d. ll. non videtur bonum exemplum: quia requiritur q̄ bo. pos. à lege ciuili specialiter deferatur. d. l. j. vt ex legib. & hoc non videtur probari. in ll. præalleg. quia ibi valet testm̄, qñ captus moritur apud hostes pp̄ fictionem legis Corneliæ. Nam si valet testamentum, ergo potest adiri hæreditas per hæredē scriptum. & tali casu hæredi scripto pariter ordinaria bo. pos. secundum tab. cōpetere vr̄: & hoc probatur in d. l. nec nos. & clarius in d. l. iij. §. dari. vbi dicitur dari bo. poss. qñ valet testm̄ filijfa. & clarum est, qa illa est ordinaria sm̄ nām tituli, & quia fundatur in vtilitate testi. deinde subijcitur ver. sed & eius. & dicitur, q̄ ille qui decessit apud hostes, nulla dubitatio est, q̄ detur bo. pos. Nam primo illa verba, nulla dubitatio, ōñdunt q̄ tex. ibi loquatur de ordinaria bon. pos. quæ fundatur in validitate testi: & licet valeat testm̄ per fictionē, reputatur perinde ac si valeret de iure cōi: quia subintrat passiua interpretatio. l. j. § lex Falci. ff. ad leg. Fal. meritò dicit tex. nulla dubitatio est Si. n. loqueretur de extraordinaria, casus dubitationem habuisset. Secundò inducitur ille tex. per illa verba, sed & eius, quæ ponunt diuersitatem in facto, & idētitatē in iure: vt no. in l. sed & si lege in prin. ff. de peti. hę. sicut ergo in dicto p̄cedenti. §. dari. in prin. loquitur in ordinaria bo. pōs. secundū tab. vt s. dictū est, ita pariter vr̄ dicendū in d. vers. sed & eius. vt aduersetur in facto, & non in iure. ¶ Aliud exēplū est in casu l. sed cū p̄rono. in prin. ff. de bo. pos. qđ exēplum Ale. hic defendit, & sequitur. Sed non vr̄ bonū: quia illo casu bo. posse à p̄tore tribuitur: vt patet ibi dū dicitur q̄ prætor notatum p̄rono bo. poss. pollicetur: ergo non vr̄ illa extraordinaria, quæ à lege ciuili, & non à prætore dari debet. l. j. ff. de
12 leg. ita dicunt plerique Mod. hic. ¶ † In ea. glo. ibi, litis agnoscendæ. ista bo. pos. vt declarat Bar. in l. Papi. §. j. ff. de inoff. test. datur à prætore filio emancipato exhæredato, qui nōn erat cognitus de iure ciui. & mediante tali bono. possess. ad querelam admittitur. vt latius Alex. hic concludit reiecta opi. Vltramontanorum. Sed considerandum est, quia non videtur bene dictum quod filius emancipatus exhæredatus non esset cognatus, vt Doct. communiter dicunt: quia sicut filius emancipatus, si institutus sit, cognitus dicit: vt no. Bar. in l. illud. in fi. §. fi: ff. de ɔta. per l. si ex duob. in prin. et ti. Ita vr̄ in filio emancipato exhæredato: quia vr̄ cognitus tanquam filius exhæredatus. Et ad hoc specialiter vr̄ tex. in l. non putauit. §. si quis emancipatum. ff. de ɔtab. ergo vr̄ q̄ sibi tanquam exhæredato competeret querela. & sic non vr̄ q̄ esset opus alio medio, per qđ cognoscatur: quia eius persona vr̄ approbata tanquam filij exhæredati: & oīa vñr sibi cōpetere, quæ filijs exhæredatis cōceduntur. sicut ēt vr̄ in citato, cuius persona approbata vr̄, vt possit oīa quę reis conceduntur: vt no. Barto. in l. de pupillo. §. seruo. ff. de ope. no. nun. & Bal. in l. fi. col. ij. s. de edi. diui. in l. ij. in fi. s. de pac. cū si. vt dixi in c. cum inter. de excep. Et cum exhæredato cōcedatur remedium querelæ, infertur q̄ tali remedio immediatè vti possit, & non sit opus q̄ à prætore habilitetur. Et ad hoc specialiter facit tex. in l. posthumus, §. si quis instituta. ff. de inoffi. test. vbi querela erat proposita ante agnitam bon. pos. vt ibi dicitur: & ideo vr̄ q̄ illa agnitio bo. pos. litis agnoscendę non esset à prin. necessaria. Et ad idem facit test. & qđ ibi Ang. per illum tex. in l. Papinianus. §. quarta. aūt. ff. de inoffi. test. co. iij. ver. sequitur in lr̄a querelā. vbi dicit in illo casu dari querelā emācipato instituto absque bo. pos. gr̄a litis agnoscendæ: quia erat cognitus, cum esset institutus. Ergo idem in emancipato filio exhæredato, qui vr̄ magis cognitus vt filius: quia exhæredatio vr̄ facta tanquam de filio. d. l. nō putauit. §. si quis emancipatū sed institutio ēt de extraneo fieri pt̄. l. extraneum. s. de hær. inst. ¶ In ea gl. ibi, in trib. etiam hodie est necessaria. Alios plures casus adducūt Bar. Bal. Ang. Ale. & Cor. Per. hic, ī quib. ēt hodie necessaria est bo. pos. vltra oēs vide latius Ang. Are. inst. de exher. li. in prin. col. pe. & fi. ¶ In ea. gl. ibi, ɔtrata. autē. gl. concludit q̄ hodie bo. pos. cōtrata. sit necessaria emancipato, sicut olim: quia sicut Alex. hic dicit, non est sublata differentia emācipationis & patriæ potestatis condito testamento, sed solum ab intestato, vt no. per gl. in auth. ex causa. in gl. mag. s. de li. prære. quā Bar. & Doc. ibi sequuntur. Ad idē est gl. in l. Gallus. §. & quid si tantum. in ver. emancipato. ff. de lib. & posth. & no. Alex. in l. si emancipati. col. pe. s. de coll. & ad hoc facit: quia qñque quis ab intestato admittitur, & tñ non potest impugnare testm̄. §. admonendi. inst. de hær. quæ ab inte. & l. pe. s. de adop. vbi filius adoptiuus succedit patri adoptiuo ab intest. & tñ non potest impugnare eius testm̄. Sic ergo in proposito licet iura antiqua correcta sint ab intest. vt non sit dr̄ia emancipationis & pr̄iæ potestatis. §. nulla verò in aut. de hære. quæ ab inte. talis correctio non debet extendi ad impugnādum testm̄ & cōclusio gl. hic intelligit si emācipatus p̄teritus sit, cū testm̄ esset ipso iure nullū, & non esset necessaria bon. poss. vt no. p gl. in §. exhr̄datos. in auth. de hær. & fal. & ita ɔcludit Ale. hic. Sed attenta illa rōne q̄ ex testō nō sit sublata dr̄ia emancipationis & pr̄iæ ptātis, inferri vr̄ q̄ ēt si emancipatus p̄teritus sit in testō sine aliqua cā, q̄ tale testm̄ nō sit nullum, ex quo facto testō durat dr̄ia emancipationis & pr̄iæ ptātis. Vñ ꝓbabilr̄ dicendū vr̄, q̄ ho-
a die a absolutè bo pos. ɔtab. nō sit necessaria: qa non solū ab intesta. sed ēt facto testō, talis dr̄ia sublata vr̄: qa emancipatus succedit ad similitudinem suorū. l. meminimus. s. de leg. hær. Sicut ergo in suis nō est necessaria bo. po. ɔta. ita vr̄ q̄ nec in emancipatis, de quo vi
3 debimus in l. emancipati. s. de colla. ¶ † Postremò extra gl. Bald. hic ponit vnam notabile decisionem in ij. col. ver. & idē est. dicens, q̄
b si Papa mandat aliquē examinari si est dignus, b in tali examinatione nō est aliqs citandus: qa sufficit ꝓbationē ɔcludere soli. examinatori, cum talis cognitio sit potius ɔscientialis, quā iudicialis. Ex cuius dictis duæ ɔclusiones colliguntur. Prima est, q̄ si Papa mandat aliquem examinari si sit dignus, in tali examinatione citatio nō reqritur. & hoc dcm̄ Bal. sequitur Ale. in l. de vno quoque. in princ. co. pe. ff. de re iud. & in cōs. 218. visis verbis. li. ij. & Ro. in repe. ru. ff. de arb. col. ij. ver. iij. pone. Mod. tñ hic dñt q̄ istud dcm̄ Bal. altiorē postularet indaginē, p ea, q̄ latè Abb. scribit in c. fi. de præsump. Sed in terminis, in qb. Bal. hic loquit, res nō vr̄ hr̄e difficultatem: qa intētio Bal. fuit dicere q̄ talis cognitio sit extraiudicialis, iō citatio partis non reqrit. Et ad hoc est dictum Inn. in c. fi. de transla. episc. & ibi Bal. post Io. Ant. in ij. col. dicit, q̄ talis examinatio fieri pt̄ nullis citatis, qa fit extra iudiciū. & sequit Car. in cle. j. in prin. de offic. dele. Nā in tali casu, pars aduersa non dēt citari: quia non fit in modū ꝓbōnis, sed ad instructionē commissarii, quo casu q facit inqsitionē solum ad suā instructionē non tenetur aliquē citare: vt no. Bar. in l. nō dubiū. co. v. ver. iuxta hoc qro. s. de le. vbi alle. Inn. in c. fi. de p̄sum. & istud est, qđ dicit Bal. hic, qđ sufficit ꝓbationē committere soli examinatori: quia ista cognitio est potius ɔscientialis, quā iudicialis. Et ad hoc ēt facit qđ no. Bal. in l. si quā p calūniā. col. ij. ver. sed pone. s. de episco. & cle. vbi inquit, qđ productio instrumenti clericatus pōt fieri coram iudice seculari. quia fit ad instructionem, & ad inducendum iudicem in conscientiam clericatus. & ideo tali casu pars non debet citari. Secunda conclusio ex verbis

ADDITIONES.

a ¶ Hodie. Ita etiam practicatur, & bene.
b ¶ Dignus notata in cle. 1. de concessione præben.

verbis Bal.in rõne elicitur,ꝙ ille, cuius ɔſcīæ aliqđ ɔmittiť,nõ tene-
4 tur ptē citare.Mod.hic plurib.mediis ɔrũ dñt.† Primò, qa licet
a aliqđ ɔſcīæ a alicuius ɔmittať,ille tñ leges trāſgredi nõ põt.De exe-
cutore no.Bal.in q.ſtatuto cauet ꝙ fœnerator.col.v.ver.& ex hoc
edicto.Scđò,qa ille,q hēt ptātē iudicādi ẜm ɔſcīam, nõ dēt ſequi
b ,ppriā ɔſcīam:ſed publicā.ſ.ɔſcīam iuriũ: b vt p gl.p illum tex.3.q.
viij.in c.iudicet.Tertiò facit,qa leges & ēt ſtatuta dñt ſeruari in fo-
ro ɔſcīę:vt no.p gl.in c.q̃ in eccl'iarũ.de ɔſt. Quartò, qa ɔmiſſum
ɔſcīæ,vř ɔmiſſum optimo viro,& arbitrio boni viri:vt no. Bal. in
l.captatorias.j.de teſta.mil.Quintò,qa princeps dēt ẜm eius con-
ſcīam iudicare:vt no.Bar.in l.j.in fi.š.vt quæ deſ.aduo. & tñ prin-
ceps ,pcedit citata parte.l.fi.š.de le.& ex his in effectu concludunt
Mod.ɔ̃ Bal.ꝙ citatio neceſſaria ſit, licet ɔſcīæ alicuius commiſſa
ſit cā.Sed aduertēdũ eſt,quia Bal.hic loquiť qñ fit ɔmiſſio extraiu-
diciał'r ad inſtructionem examinatoris quo caſu citatio nõ requi
rit,vt š.dictũ eſt.Allegata ɔ̃ Bal.locũ hñt qñ fit commiſſio illi, qui
hēt procedere tanquam iudex:& ita vnico verbo tolluntur oĩa,q̃
ɔ̃ Bal. inducuntur. Præterea vlterius cõſiderandũ eſt:qa dictũ Bal.
in d.q.in ci.ſtatuto cauetur.cum ſi.š.dictis non vř procedere ſine
dubio:qa ipſemet Bal.in l.& ſi inutil'r.in prĩ. j. de fideicõ.expreſsè
dicit.ꝙ commiſſum ad conſcīam alicuius,commiſſum vř ad veri-
tatem:q̃ ſatis eſt ꝙ ſit munita iure gentium.Et hoc dictum etiam
allegant Mod.hic ,p ſe:& de ɔ̃rietate non perpendunt: qa ſi atten-
ditur veritas ẜm ius gentium,ergo non dēt conſcīa r'lali à iure ci-
uili & hoc idem tenet Abb.in c j.in fi.de reſt.in integ.vbi inquit,ꝙ
forus ɔſcīę reduciť ad terminos iuris nãlis,& gentium. alle. etiam
An.de Bu.in c.quia plerique de immu.ecc. ꝙ ſcīa non ligat, quos
nã non obligat:vt no.Bal.in l.ij.in fin.j.de vect. & commiſ. Et re-
ſoluendo iſtam ɔ̃rietatē,vera ɔclõ vř,ꝙ ille, qui hēt iudicare ẜm
conſcīam,non dēt ſeq iura ciuilia in ipſa deciſio.cāæ:q̃ in eius cõ-
ſcīa repoſita eſt.Bene verũ eſt ꝙ dēt videre,& intelligere iura ciui
lia,ex qb.eius conſcīa in aliam partē induci poterit,& inclinari: &
iſtud eſt quod Bal.dicit in l.ij.col.2.ver.ſcias tñ.j. de ſen. ex breui.
reci.ꝙ ɔſcīa dēt eſſe ɔiuncta cũ ſcīa,ad diſcernendũ veritatem, &
informandũ ɔſcīam,ſed oĩb.viſis,nõ teneť ſeq iura ciuilia: ſed vř
ꝙ trāſcēdere poſſit legē,ſi ẜm ɔſcīam ſuā ſibi videbit,aliàs non eſ-
ſet dr̃ia,an ɔmiſſio eſſet facta ſimpl'r de iure.vel ſcđm ɔſcīam.Nec
ob.ꝙ talis cognitio aliud põt operari:qa vř electa induſtria per-
ſonę:& alteri illa cā ɔmitti nõ põt:vt no.Bal.in c.j.§.fi.de no.feud.
& Abb.in c.fi de offi.dele.cũ ſi.qa iſte effectus extrinſecus venit,&
non ſufficit ẜm intētionem partis,quæ cogitauit. ꝙ cā decidatur
ẜm priuatam eius conſcīam.Præterea conſiderandum eſt, ꝙ cau-
ſa decidať ẜm priuatam eius ɔſcīam.Præterea cõſiderandũ eſt, ꝙ
ſi iſte dēret iudicare ẜm leges,tunc videreť ꝙ alteri poſſit cām de-
legare.l j.š.q ,p ſua iuriſ.ex quo ergo alteri cā committi, non po-
teſt,datur intelligi,ꝙ priuata conſcīa illius commiſſarii attendat.
Et ex his expedita ſit illa lex. Philip. Dec.Valentiæ.

ADDITIONES.

a ¶Conſcientiæ.Philip.Corn.Iaſ.l.ij.infra de fideic.Iaſ.in §.ſed iſtę,de actio.l.certi iu-
ris,in fi.ſupra de iudiciis.
b ¶Iurium.Bal.in l.j.col.4.C.ſi plures vna ſent.Corn.conſi.137.lib.2.Ale.conſi.218.
col.2.lib.2.

De ſucceſſorio edicto. Rub.

1 *Succeſſorium edictum quod dicatur.*
2 *In ſucceſſorio edicto non continetur nepos conceptus poſt mortem aui.*
3 *In feudis,& in emphyteuſi,an veniant illi,qui non erant concepti tēpore pri-
mi acquirentis.*
4 *Iudex an poſſit abbreuiare terminum datum à lege, ad cognoſcendũ bo.poſ.
vel adeundam hæreditatem.*
5 *Interrogari poteſt ſequens,cui nondum delata eſt bon.poſ.an velit agnoſcere
bo.poſ.*
6 *Succeſſorium edictum,an habeat locum in querela.*
7 *Succeſſorium edictum,an habeat locum in bonorum poſſeſſione contratab.*

1 ¶Pro intelligentia huius tituli ɔ̃mittendum eſt, † ꝙ ſucceſſorium
a edictum a dř,quo mediante priorib.tpe,vel renunciatione exclu-
ſis,ſequenti ſucceſſiuè admittuntur.l.j.§.quib.ff.e.& per gl.fi.in l.j.
b j.eo.tit.& no.tradit Bal.in conſ. b 132.inci.q̃q̃.li.2.vbi inquit ſuc-
ceſſoriũ edictũ eſſe, quoties excluſa perſona q̃ ſuccedebat.ſequēs
2 admittitur.¶†Et ibi dicit,ꝙ in ſuc.edi.non ɔtinetur nepos c poſt
c mortem aui: quia illi nullo iure ſucceſſio deferť.l.item prætor. ff.
de ſuis & legi.& hoc idem Bal.dicit in l.ſi in pſonā.ver. ex oppo-
nitur.j.de fideicom.per d.l.item ɔ̃tor.ad idem tex.in §. cum autē.
inſti.de hæ.quæ ab inteſt.& in l.j.§.ſi quis proximior. ff. vnde cog.
& in l.Titius.ff.de ſuis & legi.& iſta ɔclõ ſanè intell'r in acquiſitio
ne iuris hr̃ditarii,,put iura ɔ̃alle.loquunť.Secus eſt in aliis acqſitio-
nib.vt no.Bar.d.cit in d.l.itē ɔ̃tor.Vñ iure ɔ̃ronatus hoc nõ attēdi
tur.l.Paulus.§.Paulus.ff.de bo.lib.quē tex.alle.Ro.pro ſingulari in
ſin.299.inc.ɔceptus.& qđ dictũ ēt tradit Bal.in d.l.ſi ĩ pſonā.ver.
& no.vbi inqt.d.l.itē ɔ̃tor.cũ ſi.hr̃e locũ in ſuc.edic.legis:ſecus ē ĩ
3 ſuc.edi.conuentionis.†Ex quo infert,ꝙ in feudo,& in emphyteu-
ſi,etiam veniunt illi, qui nõ erant concepti tpe primi acquirentis.
¶Vlt.prædicta conclõ facta per d.l.item ɔ̃tor.procedit in ſucceſ-
d ſione ab inteſt.ſecus ſi ex teſtõ d ſuccedať:vt no. Ale.ſcribit in cõſ.
26.inci.videretur.in fi.lib. 3.¶Scđò, iſtud ſucceſſorium edictum
locum hēt ẜm gl.hic,q̃nque de capite in caput:q̃nque,& ſcđò, de
gradu in gradum,vt gl.hic declarat.& Bal.in prin.Vñ notandũ ē:
ꝙ in ſucceſſorio edicto de capite in caput mutať qualitas bo.poſ.
& non ſic de gradu in gradum:quia ſequens in gradu ad eandem
bo.poſ.vocať ex eodē capite,vt dicit Pau.de Ca.hic.¶Tertiò,ẜm
Bal.hic,hēt locũ ſucceſſoriũ edictũ.ñ ſolũ đ capite ĩ caput,& đ gra
du ĩ gradũ,ſed ēt ĩ vna & eadē pſona,ad ſeipſam.l.j.§.ſed vidēdũ.ff.
e.tit.l.2.in prin.ff.vñ leg.Iſta tñ ſpēs ſucceſſorii edicti ſatis ɔprehen
dit in prima de capite in caput:qa in effectu eſt de capite in caput,
licet ſit in eadem perſona:qa non eſt nouũ ꝙ vna perſona ſungať
vice plurium,,p diuerſas qualitates.l.conſul.ff.de adop. ¶ Quar-
tò,ēt dicit Bal.hic,ſucceſſorium edictum etiam eſſe mixta cõſide-
ratione capitis & gradus:quia caput & gradus mutatur.l.j.j.eo.&
tradit Chr̃oph.Por.in §.ſi inſt.de agna.ſuc.in fi. vbi ponit exēplũ
ſi excludatur vltimus agnatus,q ſit in ſcđo gradu,ſupſtite cogna-
ta,quæ ſit in iij.gradu:tali eñ caſu hēt locum ſucceſſorium edictũ
ſiř de capite in caput: & de gradu in gradum: & ſic eſt caſus mix-
tus.¶Quintò,& vlti.etiam conſiderari põt ſucceſſorium edictũ,
nõ mutato capite neque gradu: vt quia quis moriatur relicto fi-
lio,& mr̃e.nam filius & mř ſunt in eodem gradu primo,& exclu-
ſo filio,mř vocatur:vt no.Porcus in d.§.ſi.de leg.agna.ſuc. Videť
tñ in tali caſu ꝙ licet non mutetur gradus,caput tñ mutari vř:quia
filius venit ex capite vñ lib.& mř ex capitē vnde legi. vocata vř. l.
ij.§.ſi.vnde legi.¶Et hoc,quod dictum eſt de filio:& mr̃e,bñ pro-
cedit:quia primò filius,deinde mř vocatur.Secus ſi plures exiſten
tes in eodem gradu ſimul,& eodem capite vocati ſunt: quia tunc
vno excluſo,alii qui ſunt in eodem gradu, veniunt.non per ſucceſ
ſorium edictum,ſed per ius accreſcendi.l.j.š.q̃n non pe. par Et eſt
magna dr̃ia:quia bo poſ.quæ ex ſucceſſorio edicto defertur non
agnita,non tranſmittitur.l.iij.§.acquirere.ff.de bo. poſ.l. emanci-
pata š.qui admitti.Secus eſt in iure accreſcendi.l.ſi ex plurib.ff. de
ſuis & legi.& ius accreſcendi inuito acquiritur vt no.in l.j.š.quan
do non pe.par.& bo.poſ.tantum volentib.l.ſi.š.vnde leg. ¶In gl.
rubricę ibi,,p creditores eſt inductus.vltra gl.ſecundo alio reſpe
ctu agitur de fauore creditorum, ne bona deuenirent in fiſcum,
qui eſſet durior aduerſarius.l.ſi conſtante.§.fin.ff.ſolu.matr. Ter-
tio agitur de fauore eorum quib.hereditas,vel bon.poſ defertur.
l.j.j.de his,qui ante aper.ta. Quartò etiam agitur de fauore defun
cti,cuius intereſt,habere hr̃dem. l.quia.ff.inter.ac.§.j.inſti.quib.ex
cau.manu.lic.& ita colligitur ex his, quæ dicunt Ang. & Paul. de
Caſtr.hic. ¶Et ſumpta occaſione ex iſta gloſſ.latè inſtat Alexand.
4 †an iudex abbreuiare poſſit terminum datum à lege ad agnoſcen
dum bo.poſ.vel hæreditatem adeundam,ita vt poſt lapſum termi
num à iure ſuo excludantur:& *communiter* tenent Doct. ꝙ non: vt
no. Bar.per illum tex.in l.ſi quis inſtituatur hæres. §. j. ibi,prætoris
erunt partes,vt imitetur edictum ſuum.ff.de hæ.inſt.ad idem alle.
tex.in l.j.§.largius.ff.eodem tit.de ſuc.edic. ibi, quia præcipitandi
non erant.& facit text. in l.iij.ff.de iu.deli.ibi.pauciores c. dierum
non ſunt dandi.Et iſta concluſio,vt dictum eſt, intelligitur quan-
tum ad hoc, ne iſte.cui eſt delata ſucceſſio, à iure ſuo excludatur.
Secus tamen eſt quo ad iſtum effectum,quòd hærede. j. terminũ
ſtatutum non adeunte,vt detur curator bonis,qui ſatisfaciat cre-
ditoribus vt *communiter* Doctor.dicunt,quos Alex.hic in prin.re-
fert.Sed tamen conſiderandum ēſt quòd ex cauſa etiam ad exclu-
e ſionem ſucceſſionis, videtur quòd terminus à iudice moderari, e
& reſtringi poſſit:vt videtur velle ipſe Bar.in l.ij.ff.de re iu.colum.
2.dum loquitur de tempore dato ad adeundam hæreditatem. &
illud tenet Imo.in l.quandiu.ff.de acq.hær.& ſequitur Alex.hic:&
probatur ex regula, quam facit Barto.in d.l.ij.cum ſi.vt dixi in c.
Romana.de app.Et ibi ampliando regulam Bart.dictum fuit,ꝙ li-
cet lex dicat certũ terminum dandum eſſe. & non minus, ex cau-
ſa tamen poteſt ille terminus abbreuiari:vt probatur in l.ad perē-
ptorium.cum l.ſeq.in verbo,non minus. iuncta l. nonnunquam.
ff.de iud.glo.in §.omnem.in auth.de litig.Cyn.in l.j.š.de dila. Bar.
in aut.qui ſemel.col.pe.j.quomodo,& quando iudex. Ale. in d.l.
ij.col.xj.Et ex hoc r̃nderi poteſt ad omnia iura š.alle.qa licet dicāt,
ꝙ ɔ̃tor debeat imitari edictum prętoris, non tñ excluditur,quin
ex cauſa

ADDITIONES.

a ¶Edictũ.Quid ſit ſucceſſoriũ edi.declaratur.Sed ad quid inuētũ ſit vide gl.Bar.hic.
b ¶Conſ.In nouiter iprẽſſis,ſed ſcđm veterē impreſſionē Brixiæ eſt conſ. 298.lib.2.
c ¶Conceptus.Pan.conſ.98.li.1.Philip.Cor.cõſi.7.44.li.2.l.qui ſe patris.col.fi.ſupra
vnde liberi.Dec.conſ.95.col.4.And.Tiraq.in retrac.proximita.§.j.glo.xj.nu. 80.§.
gl.ix.in fin.
d ¶Teſtõ.Tamen ꝙ etiam in ſubſtitutionibus.Ale.conſ.22.li.3.Ant. de Præto veteri
inter conſilia Ale.conſ.14.Soc.conſ.113.li.1.
e ¶Moderari Pan. Fel.c.cum ſit Roma.de app. Phili.Fran.c.indultum.de re.iu.in vj.

ex cã tp̃s abbreuiare poſſit. Et dato termino ad excluſionẽ ſucceſſionis, poſt terminũ excluditur nedũ à facultate agnoſcẽdi bono. poſ. de iure prætorio, ſed ẽt excludiť à ptãte adeundi de iure ciuili, vt expreſsè dicit Pa. de Ca. hic, circa fi. Et iſtud dictũ Pau. de Ca. intelligitur verũ eſſe, qñ fuit expreſsè dictũ in termino de bo. poſ. & de iure adeundi: vel ſi verba ſunt gñalia, puta ad ſuccedendum, quo caſu verbũ ſucceſſionis gñale eſt, tã ad ſucceſſionẽ de iure ptorio, quã ciuili. l. cũ priorẽ. l. fi. ſ. vñ legi. l. j. & ij. ff. de ſuc. edi. Et ita allegando iſta iura dicit Soc. in ꝯſi. 150. car. 7. in prin. & in ꝯſi. 175. in cã fratrũ. Alias verò ſi verba fuiſſent reſtricta ad ius ſuccedendi de iure ptorio, non viderentur extẽdi ad ius ciuile. l. ſuũ hæredẽ. ꝫ. de iure delib. & quia qñque ſunt plura iura, excluſus ab vno, nõ vř excluſus ab alio. l. quoties duplici iure. ff. de re. iu. l. ſi domus tua.
5 vbi Bart. ff. de ſer. vrb. pd. ¶ † In ea. glo. ibi, interrogari ſequentes à creditorib. cõcluſio gl. eſt, ꝙ interrogari poſſit ſequẽs, cui nõdum delata ſit bo. poſ. an velit agnoſcere bo. poſ. caſu quo ſibi deferať: vt in ſimili probať in l. j. ff. de cu. bo. dã. & ſi reſpondebit ꝙ non, & dicat ſe repudiare, valebit renuntiatio facta iuri de futuro: quia facta eſt in iudicio. d. l. j. de cura. bo. dã. & ita Ale. hic poſt alios concludit, & poſteriores in effectu ſequuntur. Sed aduertendũ eſt, ga iſta cõcluſio ſanè intelligitur, qñ interrogatus ſpõte reſpondet: ſed nõ vř ꝙ inuitus cogať rñdere: qa añ delatã ſibi hr̃ditatẽ, & bo. poſ. non vř cõueniẽs ꝙ cogať deliberate rñdere, & ad hoc vř tex. in l. ſi plures. ff. de iure deli. de quo Ang. & Mod. opponunt, & nõ rñdent. ¶ Non ob. tex. in d. l. j. de cur. bo. dan. quia loquitur in cõditione ptãtiua vt ibi patet: quo caſu ex quo erat in poteſtate ſua, adire, hęreditas delata ſibi vř. In alia cõditione non vř ꝙ cogatur reſpondere: quia non eſt cã dilationis. Et iõ ſm verã opi. non vř ꝙ pendente dilatione primi termini, aſſignari poſſit ſecũdus, qui ſtatim currat: vt no. Pau. de Ca. hic. & hoc idem Bart. tradit in l. quãdiu. vltima. ver. ſextò quæro qũo ſtatuitur terminus ſubſtituto. de acq. hær. vbi inquit, ꝙ non poteſt terminus dari, qui currat ſtatim, ſed finito tp̃e inſtituti. & ita vř vera, & breuis reſolutio. ¶ Extra
6 gl. Bar. primò concludit, † ꝙ in querela ᵃ ſit locus ſucceſſorio edi-
a cto, per l. ſi is. qui. ſ. de inoff. teſt. & iſta eſt magis cõis opi. ut Alex. hic dicit, & latius in l. ſi quis poſthumos. §. j. ff. de lib. & poſth. Con
b trarium ᵇ tenet Are. hic: & longũ eſſet ſi ſingula dẽrent perſcrutari, & quia alij Doc. non ponunt, hic vlterius non inſiſto. Solum nõ omitto vnã rõne, quæ ꝯ cõem opi. efficax vř ad dicendum ꝙ in q̃rela non ſit locus ſucceſſorio edicto: quia in querela agitur de iniuria, quę reſpicit ſpecialiter perſonam exhæredati. in l. Papinianus. in prin. ff. de inoff. teſt. ibi ipſius enim iniuria. & talis iniuria non vř ꝙ conſiderari poſſit in nepote, qui in ſucceſſorio edicto venit ex propria perſona. l. j. §. qui ſemel. & §. quib. ff. de ſuc. edi. ex iure trãſmiſſionis põt habere locũ qđ dř in l. ſi quis filiũ. ſ. de inoffi. teſta. quia fit tranſmiſſio perinde, ac ſi querela præparata fuiſſet. Secun
7 do Bar. concludit idem eſſe in bo. poſ. ꝯta. † ꝙ in ea habet locum ſucceſſorio edictum. alle. text. in l. iij. §. ſi emancipatus. ff. de ꝯtab. & ſequitur Ale. hic per l. ij. ff. de bo. lib. Sed ad iſta iura reſponderi põt, & primò ad tex. in l. iij. §. ſi emancipatus. Alex. ipſe reſpondet plurib. modis, in d. l. ſi quis poſthumos. §. j. col. iij. & præſertim dicit ꝙ ibi filius mortuus eſt viuente patre, & iõ nepos habuit primum locum, & non eſt tractandum de ſucceſ. edic. Non ob. l. ij. de bo. lib. quia loquitur in bon. poſ. q̃ datur patrono, de qua non bene infertur ad bo. poſ. ꝯtab. quæ datur liberis: quia illa non rumpit in totũ teſtm̃: ſed ſolũ auocat partẽ, q̃ patrono debetur: vt videmus in l. j. ſ. de bo. poſ. ꝯtab. lib. Iſta tñ reſponſio non ſatiſfacit, quia non debet eſſe deterioris cõditionis filius, quam patronus. ¶ Vlt. Bar. concludit, ꝙ ſi quis excludatur de iure ſpeciali per reſtitutionem in integ. habet locũ ſucceſſorium edictũ de iure ciuili. l. j. §. ſi quis adita. ff. ad Tertu. Secus eſt de iure prætorio, quia tunc veniret fiſcus: vt eſt tex. in l. fi. ff. de ſuc. edi. Sed certè durum videtur, ꝙ potius habeat locum de iure ciuili, quam prætorio. Moder. dicunt, ꝙ cum in plurib. prætor offendat ius ciuile, in hoc noluit offendere. Quòd nihil eſt: & ideo concludendum videtur, idem eſſe de iure prætorio in reſtitutione in integ. quæ omnia reponit in priſtinum ſtatum. l. ſi minor. §. reſtitutio. de mino. & tex. in d. l. fin. non loquitur de reſti. in integ. quæ datur minorib. ſed de quadam venia, quæ quandoque conceditur, etiam maiorib. intuitu pietatis, propter grande æs alienum, qđ inopinatè emergit: de qua venia habetur in l. quę neptis. ff. de acqui. hære. & in §. ſciendum. inſti. de hæred. quali. & diffe. & ita dicit Ange. de Peru. in l. in ſuis. de libe. & poſth. Philip. Decius Mediolanen. Valen.

ADDITIONES.

a ¶ In querela. No. qđ ſuc. edic. in contrata. & in querela locum habet. Bar. poſt gl. in l. iij. §. ſi quis filium. de contrata. Ang. in l. j. ad fi. infra co. tenet idem, dicens quod in iure dicendi nullum eſt neceſſarium, quia quando teſtamentum eſt nullum, omnes quorum intereſt poſſunt dicere de nullitate.

b ¶ Contrarium. Idem Iaſ. hic. nu. 6. & bene.

LEX I.

1 *Patruus matris meæ, dicitur mihi patruus magnus.*
2 *Statutum excludens matrem exiſtente patruo, an habeat locum in patruo magno.*
3 *Patruus magnus, an ſit propriè patruus.*
4 *Statutum excludens filiam extantib. fratrib. an habeat locum extantib. fratribus defuncti.*

S I mater. ¶ Summať vt per Doct. hic. ¶ In tex. ibi, non accepit, ſubaudi, & mortua eſt: quia ſi mortua nõ fuiſſet pp fauorẽ excluſa non fuiſſet. l. j. ff. de bon. poſſ. infan. fur. ſed illa mortua in furore ad ſucceſſionem vocantur illi qui proximiores ſunt defuncto, ſi furioſus in medio non fuiſſet. Ita dicit tex. in l. fi. §. pe. qui incipit, finaũt in fauore. ſ. de cura. fur. ¶ In tex. ibi, ad eorundem bonorum, aliàs eſt in tex. ad eandem. & ita communiter in libris antiquis hř, vt colligitur ad eandem bo. poſ. in gñe, ſed non in ſpecie: qa mater p vñ legitimi vocatur, qa erat agnata patruo: ſed filius per vnde cog. veniebat, quia erat cognatus matre mediante. facit qđ not. per gloſ. in l. iij. ſ. de neg. geſt. in l. dñm. ꝫ. de iniuriis. in l. fi. vbi gloſſ. ff. de mag. conue. & qđ dixi in l. poſthumus. ſ. de ꝯtab. declarando tex. in §. ea
1 dem. inſtit. de hæred. quæ ab inteſt. ¶ † Nota primò ibi, patrui magni, ꝙ patruus matris meæ diciť mihi patruus magnus: & hoc impropriè, cùm non ſit agnatus vt dicit glo. & Bal. hic, & Cy. ſequitur. & idem vř velle gl. in §. quarto gradu. inſti. de gradi. ¶ Sed conſiderandum eſt, quia ſicut non dř propriè patruus magnus, qa nõ eſt frater aui paterni, d. §. quarto gradu. ita non põt dici auunculus magnus: quia non eſt frater auiæ. d. §. quarto gradu. Eſt ergo iſte caſus mixtus, & conſiderata cauſa originali, dř patruus magnus. & ita hic appellatur: & quia matri meæ patruus eſt, & ſimpľr magnus mihi dř. Sed tñ argm̃ non valet: quia patruus matris, & agnatus matri, & tamen mihi cognatus eſt: vnde attenta cauſa proxima & immediata, non poteſt dici patruus meus aliquo modo: quia non eſt agnatus. ¶ Hinc ſumpta occaſione infertur ad conſtitutionem
2 † ſtatuti excludentis matrem exiſtente patruo, an habeat locum in patruo magno, id eſt, in fratre aui paterni? Bal. hic poſt Iaco. Butr.
a concludit ꝙ non: ᵃ quia in patruo magno non eſt eadem ratio excludendi matrem, cùm ſit in gradu remotiori. & ita dicit fuiſſe cõſultum Bono. & idẽ tenet hic Ang. & Sal. Ful. & Pau. de Ca. & idẽ Bal. in l. iubemus. §. fi. ꝫ. ad Treb. in l. quod verò. ver. ſed pone. ſtatutum. ff. de leg. cum ſi. vt tradit Ale. hic, & idem Alex. in conſi. 97. viſo themate. col. ij. Roma. in conſi. 411. quatuor ſunt. in verſi. iij. principaliter. & idem Bald. in conſil. 12. caſus talis. lib. iij. & Mar. in conſi. 30. quamuis. col. viij. & idem Bar. Soc. in conſi. 440. diligenter. col. ij. & in ꝯſ. 270. conſiderata. col. j. & Fran. de Cur. in conſi. 9. col. ij. & Ludo. Bolo. in conſi. 58. col. vij. in princ. Et pro iſta communi concluſione adduco ſpecialiter tex. qui in locis prealle. non allegatur, in §. reliquum. in aut. de hæ. quę ab inteſt. & ibi Ange. in iij. not. per illum tex. dicit, ꝙ illud, quod dicitur, ꝙ filii fratris obtinent locum patris, habet locum, qñ tractatur de ſucceſſionem patrui, qui ſi in tertio gradu: non autem ſi agatur de ſuccedendo patruo magno & aliis tranſuerſalib. vltra tertium gradum. Ergo patet, ꝙ etiam diſpoſitio legis quæ loquitur de patruo, intelligitur de
3 patruo, qui ſit in iij. gradu. ¶ † An autem patruus magnus ſit propriè patruus, Bal. & Doc. dñt ꝙ ſic, ꝯ Iac. But. vt Ale. hic refert. Sed opi. Iac. tenet Ang. hic ꝙ propriè non dicatur patruus. Et pro iſta parte arguunt Mod. hic: quia nõ eſt patruus ſimpľr, ſed ſm quid: ſicut de patrib. patruelibus no. Bar. in l. Lucius. §. quæſitum. ff. de leg. iij. & ad hoc facit quod no. Bar. in l. hoc legatum. de leg. iij. Sed põt reſponderi, illud habere locum, quando non eſſet ratio in eo, quod non eſt tale ſimpliciter, ſed ſecundũ quid. Secus vbi eſſet eadem ratio, vt not. declarat Paul. de Caſtr. in l. ſerui electione. §. Labeo. in fin. de lega. j. & in caſu iſto eadem ratio vř: quia illa qualitas patruus magnus, non vř alterare quo minus propriè dicatur patruus: quia plus, & minus non differunt ſpecie. l. fi. ff. de fund. inſtr. & ad hoc bene facit text. in l. j. §. & generaliter. ff. de præſt. ubi dicitur, quòd de liberis & parentibus generaliter intelligitur: quia gradus non numerauit & idem tex. in l. liberorum. de ver. ſig. vbi appellatione liberorum veniunt omnes in infinitum: quia gradus non numeratur. Patet ergo quòd omnes propriè liberi dicuntur, licet alicui ſint in gradu remotiores. Ita in propoſito videtur, ꝙ appellatione patrui, patruus magnus comprehendatur, licet ſi remotior in gradu. per hoc ratio communis Docto. euitari poteſt, dum dicunt, quòd ſtatutum de patruo non intelligitur: quia remotior eſt in gradu: quia iſta ratio tollitur conſiderando illud, quod dictum eſt de liberis. Sed pro communi deciſione dici poteſt, quòd ſtatutum non intelligatur de patruo magno,

ADDITIO.

a ¶ Quòd non. Idem Philipp. Corn. Iaſ. hic & bene.

gno,pp cōem vsum loquēdi:sicut in fili Io.And. & Doc.dnt in c. fundamēta.de ele.li.vj.ꝙ appōne nepotis pp cōem vsum loquēdi,de filio fris intelli: de quo videbimus in l. seq. Et ꝯ cōem opin. arguūt Mo.hic ꝯsiderādo rōne statuti, q̄ vr ēt militare in patruo magno,vt bona ꝯseruētur in agnatione. Sed br rñdet, ꝙ illa ratio
a agnationis restringit in psonis a noīatis:vt no.Bal.in l. sed & milites.ff.de exc.tu.Et ꝙ à tali rōne statutū nō extendat,no.Bar.in l.liberorū.de ver.sig.Bal.in l.si defuncti.ꝯ.de suis & leg.cū si. vt tradit Ale.in cōs. 70.viso.col.v.li.j.& in cōs.97. viso themate.col.fi.li.ij. & Are.in cōsi.27.proponit.Postremò ex rōne Doc. hic in p̄dicta decisione Mod.hic arguūt ꝯ Rom.in ꝯs. 16.viso themate,vbi vo-
4 luit † ꝙ statutū excludēs filiā , extantib.fratrib. ēt hēat locū stātib.
b fratrib.defuncti.Nā in ꝯriū b facit , qa verba dēnt intelligi p prius, & non p posterius,ut s̄.dictū est.Sed pōt rñderi ꝙ in tali casu non pōt cōsiderari prius , nec posterius : qa vtroque mō est frater per prius.Scdò,qa dēt statutū intelligi vno mō: & cōsonat ꝙ intelligatur de frib.filiæ exclusæ.Sed pōt rñderi ꝙ pp rōnē, q̄ gnaliter militat,vt Ro.dicit,gnaliter statutū intelligi pōt. Tertiò, qa cū statutū loquat in fratrib.ad exclusionē filiæ, cōsonat ꝙ intelligat de frib.filiæ.Sed ista rō ēt euitari pōt:nā si loqueret statutū de exclusione sororis,rō esset bona,ꝙ de eius fratrib. intelligeret : sed cū statutū dicat de filia q̄ hēt correlationē ad prem,nihil repugnat,quin etiā intelligatur de fratrib. pris defuncti. Vñ uerū est ꝙ statutū verisimiliter potius vr voluisse ītelligere de fratrib. filiæ filij dfuncti,qb. hrditas debetur vnicuique ꝓ portione eius:iō cōsonat ꝙ illa pars in qua filia excludit,fratrib. filij defuncti applicetur. & ista vr efficacior rō,q̄ ꝯ Ro.adduci possit.¶In gl fi Bar.approbat glo. Alex.& Mod.post alios in effectu dnt,ꝙ tex. hic intelligitur,qñ mr furiosa esset facta sanæ mētis,& bo.pos.in tpe statuto non accepit,vel repudiauit:qa tunc proximior successiue addmittit. Sed iste intellectus non corrñdet verbis lræ q̄ dicit ꝙ pp fauorē suū, mr bo.possess.nō accepit.Si.n.effecta fuisset sanæ mētis,& in tpe statuto non accepisset bo.pos.vel illā repudiasset , exclusa fuisset ordinario iure.& non pp fauorē. Iō tex. intellr ꝙ mr mortua sit ī fauore. quo casu vocāt ad successionē illi,q mortis tpe furiosi ꝓpiquiores sūt p̄inde ac si furiosus ī medio ñ fuisset: & hoc mō pp furorē mater excludit:vt pbat in d.l.fi.§.pe.s̄.de cu.fur.& dcm fuit.s̄.in prin.leg.

ADDITIONES.

a ¶Personis,Hæc veritas,vt etiam tenet Phili.Dec.l.si quis nec causam.in prin.nu.4. si cer.pet.Ant.Rub.consi.94.in fi.consi.118.Limitatur, nisi in hoc certa persona exclusa bene potest fuerit extensio,vt remotior fit exclusa, per locum à fortiori ratione vt Deci.supra de in ius vocan.l.ij.num.7.Ias.hic.nu.10.

b ¶Contrarium.Idem Phil.Cor. Ias.hic.& bene.

LEX II.

1 *Gradus quid sit,& quomodo computantur gradus.nu.2.*
3 *Gradus de iure ciuili,& cano.quomodo computatur in transuersalibus.*
4 *Filius fratris,in quibus casibus in locum patris ingreditur.*
5 *In fideicom.relicto familie filius fratris simul cum patruo admittitur.*
6 *Dictio quandoque,videtur designare regulam in contrarium.*
7 *Aditio hæreditatis ex testamento inualido, non valet eo modo , quo potuisset, videlicet ab intestato.*
8 *Hæreditatem petens,debet exprimere in libello,an petat ex testamento,vel ab intestato.*
9 *Paria sunt nullo modo facere,vel facere ineptè,& perperam.*
10 *Consuetudo ex actibus nullis inducitur.*
11 *Filius fratris appellatur nepos.*
12 *Nepotis appellatione,qui veniat.*
13 *Emphyteusis concessa pro se,& nomine fratris sui,& filijs,& nepotibus, an veniant nepotes ex fratre.*
14 *Statutum loquens de gradibus,an fiat computatio secundum ius ciuile,vel canonicum.*

SI auiæ.¶Summat vt p Bart. & Doc.hic.Et qa dicit Bar.ꝙ ista l. reputatur difficilis pp computationē gradus:ad intelligentiā p̄mittēdū est pro iuuenib.
1 † ꝙ gradus sm Azo.in sum.inst.de gradi.est enumeratio singulariū personarū cognatione,vel affinitate ꝯiunctarū , quoto gradu vna psona distat ab altera,optimè iudicans. Et sic diffinitur p gl.inst.de gradi.in §.hactenus. & dr gradus ad similitudinem scalarū,ex eo ꝙ ab vno gradu in alium ꝓximum ꝓcedat. l. Iurisc. §. gradus.ff.de gradi.Linea verò est collectio psonarū,ab eodē stipite descenden.gradus ꝯtinens,& numeros distinguens:vt p gl. in arbo ꝯsan.in fi.ti.de consan.& affi.in vj.vbi Io.An.quam refert,& sequitur Bal.in ꝯs.314.in q.col.iij.lib.iij.ut linea est triplex,ascendentiū,descēdētium,& collateraliū:vt dnt Io.An. & Bal. in locis palle. & pbat in aut.de hrd.q ab intest. ī prin.& in §.j.& ij.insti.de nupt. Propriè linea dr directa,& non transuersalis, & appōne lineæ de directa in dubio intelir:& no.q.tradit Bal.in cōs. 321.testō caue-
2 tur.lib.j.& no.Bal.in l.j. col. pe. de iudi.¶†Computationem gradus,priò in linea ascēdētiū & descēdētiū eodē mō fit ꝯputatio de iure can.& ciuili,vt dicit Bal.hic,& Doc. in arbore palle.consan. Et inter dictos ascēdētes & descēdētes rla talis tradit.Quot sunt psonæ,de qb.qrit,ꝯputatis mediis,dēpta vna,tot sunt gradus.Vñ auus quo ad nepotem est.in ij.gradu.l.Iurisc.§.secundo gradu.ff.de gradi.qa sunt tres personæ nepos,pr, & auus, & dēpta vna, duę remanent sic duo gradus:& iō vna persona remouetur:qa in primo gradu duæ personæ requirunt,sicut in fenestris. Ad cōstruendum primā fenestram duæ colūne sunt necessariæ, & si addat alia colūna,alia fenestra efficit. Sic in gradib.ꝯtingit:qa in primo gradu duæ personæ necessaria sunt,& deinde qlibet persona addita personæ gradū facit.§.hactenus.insti.de gradib.Et sm Ia.Bu.hic,quē sequit Bal.in c.j.de na.feu.vna persona absolutè posita, non facit gradū, sed relatiue posita gradū facit.Secundò principaliter in linea transuersaliū cōsiderandū est, ꝙ quidā sunt in linea æquali à stipitē,ut sunt fratres ex eodem pre, & filij fratrū. Alij sunt in linea inęquali,vt filij fratris,& patruus: & in ista transuersali linea dria est inter ius canonicū & ciuile:nā in primo in linea æquali sm canones,rla est quoto gradu quis distat à cōi stipitē toto distāt inter se. Idcirco duo fratres sunt in primo gradu:quia a cōi pre solū distant primo
3 gradu:& filij fratrum solum in secundo gradu reperiunt. ¶†De iure vero ciuili in istis transuersalib.in linea ęquali gradus duplicatur,& regula traditur,quoto gradu alter eorum remotus est à cōi stipite,toto duplicato distant inter se. Vñ fratres sunt in secundo gradu quia à cōi stipite sunt in primo,& filij fratrum sunt in quarto:quia ab eorū stipite,videlicet ab auo, in secundo reperiunt. In trāsuersalib.verò in linea inæquali , rla est sm canones : vt quoto gradu remotior distat à stipite,eodem gradu distāt inter se.c.fi.de consan.& affi.vnde filius fratris est in secūdo gradu: quia similiter à stipite in secundo gradu reperit : & nepos fratris est in tertio , qa ēt à stipite,videlicet ab eius ꝓauo tertio gradu remotus est. Et in istis alia est regula sm.ll.quia quot sunt personæ, tot sunt gradus, dēpta vna,vt s̄.dictū est in ascendē.& descē. Vñ filius fratris est in tertio gradu cū patruo:quia quatuor sunt personæ.& nepos fratris.in quarto:quia quinque personæ reperiunt: & de istis trāsuersalib.in linea inęquali loquitur tex.hic:nā fratres auiæ, q̄ est auūculus magnus, de quo tex. hic loquitur, est in quarto gradu nepotib. auię,de quorum successione agitur : quia quinque sunt personæ. Nā frater auiæ cū ipsa auia est in secundo gradu: qa sunt tres persona cōputato stipite eorū pre, filius auię in tertio. Et quia quatuor sunt personæ,nepotes auiæ sunt in quarto gradu. quia sunt quinque personæ, & oēs nepotes pro vna persona hñr. quia eodem gradu sunt.Et casus talis est.Berta ex filio p̄mortuo hēbat nepotes.Itē hēbat fratrem superstitē, & ex alio fratre p̄mortuo nepotem:primo Berta moritur,deinde nepotes ex filio dictæ Bertæ decedunt,quib.frater auiæ,qui erat eorū auūculus magnus, ex testō successit,& ex testō hrditatē adiuit:postea testm illud falsum esse reperitur,& sic aditio facta virtute talis testī non habuit locū : & iō ab intestato succedit.Et cū dicto fratre auiæ auunculus magnus sit in illo gradu,ipse tanquā proximior vocatur excluso filio alterius fratris:qui erat in v.gradu, & si ipse non accepit bo. pos.filius alterius fratris illā accipere pōt ex successorio edicto sed si accepit
5 excluditur.¶†No.primo ex isto tex.ꝙ frater auiæ.qui est in iiij.gradu.excludit filium fratris,qui est in v.gradu: & ita in casu isto,filius fratris nō intrat in locum pris. Nā tm in duob.casib.filius fratris in
a locū patris ingreditur.Primus est in successione aui.a §. cū filius.in sti.de hr.q ab inte.Scds,qñ agit de hæreditate patrui carnalis tm, qui est in iij.gradu ,vt est casus in §.reliquum.in auth. de hære.ab inte.vbi Ang.in iij.no.ad lram dicit,ꝙ solū filius obtinet locū pris qñ agit de successione patrui carnalis,qui sit in tertio gradu.Secus si agatur de succedē.alijs trāsuersalib. in vlteriori gradu : quia tūc filius in locum pris non subrogat,per illū tex.qđ dicit no.qa pridie cōsultū fuit ꝯrium,& malè.Et qđ dictum est , ēt tradit Bar.per illum tex.in auth.post fratres.ꝯ.de legit.hæredit.dicēs ꝙ tm filius intrat locum pris,qñ agitur de hæreditate aui,vel patrui. & sequitur Sal.ibi circa fi.post Cy.& Alex.cōs.44.videretur.col.pe.li.v.Et ista ꝯclusio probatur rōne manifesta:quia sm iura.C.& Insti.filius nō intrabat locū pris in successione trāsuersaliū.§.si pres. insti.de leg. agnat.suc.vbi si moritur frater,altero fratre supueniēte, & super stitib.filius alterius fratris,solus frater.tāquā ꝓximior admittit,ex clusis filijs alterius fratris.Et ad idē tex.l.in ꝯs anguinitatis iure.ꝯ.de le.hæ.in l.auūculo.ꝯ.de cōia de succ.& tex.hic. Et hoc solū reperit correctū p iura authēticorū in successione patrui carnalis:vt est tex.in d.§.reliquū,ergo in alijs trāsuersalib.remanent iura antiqua incorrecta:vt latius dixi in cōsi.meo.j. Et p̄dictis inferunt Moder.
6 hic ad gl.no.in l.cū ita.§.in fideicō.ff.de le.ij.q̄ vr velle, † ꝙ in fidei-
b commisso relicto familiæ filius fratris sil b cū patruo admittitur. & Imo.

ADDITIONES.

a ¶Aui.Immo & omnium ascendentium in infinitum , quamuis ascendentes solum proximi succedant,nec habeant ius repræsentandi,in auth.de hær. quæ ab inte.§.j.

b ¶Simul.Gl.in hoc est verissima,quicquid dicat Ias.& Deci.hic , & Doc. reprobantes dictam gl.multum æquiuocant,quia loquuntur in relicto facto certis personis, vel certis gradib.subordinatis,non autem in relicto familię,qđ intelligitur secundum ius.

& Imo.ibi idẽ seq̃t.& Are.in ɔsi.164.al's.114.diligẽter & maturè. co.pe. Sed aduertẽdum est, q̃a licet gl.ab oĩb.ad hoc alleget, tñ si recte consideret, hoc nõ dicit:nã in §.in fideicommisso.dr̃ ꝙ in legato relicto familiæ vocati dñr, q sunt in gradu ꝓximiori. Et glo.ibi in ver.j.ad literã dicit Q̃nq; q sunt in gradu impari, æquãr admittũtur: vt filii fratrũ cum fratrib.j̃.de leg.hær.aut.cessante. Certè in isto mõ loquẽdi, quo vtitur gl. nõ vr̃ intentio gloss. fuisse ꝙ in terminis d.§.in fideic.filii fratris simul cũ patruo admittant. Sed glo. hic dicit referendo se ad tex.in d.aut.cessante. & sic vr̃ hoc dicere in successione legali, ꝓut loqt̃ tex.quẽ alleg.in d.aut. cessante. Dictũ.n.gl.vel Doc.intelligit sm tex.quẽ alle.vt no.Bar. in l. nõ solũ. §.liberationis.ff.de li.le.& hoc cõprobat:q̃a si gl.ĩ casu d.§.in fideicõmisso. hoc voluisset dixisset simplr, ꝙ filii fris simul cũ patruo

6 admitterent:sed gl.dicit q̃nq;.† Nã ista dictio q̃nq; vr̃ designare regulã in ɔ̃riũ. Et est sensus, licet in isto.§.in fideicommisso.ꝓximior in gradu vocet, vt tex.expressè dicit: alibi tñ q̃nq; reperit ꝙ q sunt in impari gradu, æqualiter succedũt: vt in aut.cessante.& ita patet intentionẽ gl.nõ fuisse referre hoc ad casum d.§.in fideicommisso sed potius ɔ̃riũ seruare vr̃, rõne prædicta: & iõ communiter malè allegat.& si gl.hoc voluisset, nõ bñ loqueret: & meritò ibi in d. §.in fideic.ꝑ Bal.reprobat, q̃ ad finem ibi distinguit, ꝙ aut agit de successione legali, & filius ĩ locũ pr̃is subrogat.d.aut cessante. Aut agit de successione ex dispositione testatoris, ꝓut loqt̃ tex. in d.§.in fideic.& tũc prioritas gradus attẽdit.& seqt̃ ibi Flo.& Raph.Cu.q rõnẽ ɔcludentẽ adducit:q̃a filius tm̃ in locũ pr̃is succedit, q̃n agit de hereditate auiæ, vel patrui, vt no.Bar.in d.aut.post fratres.vt.s̃. dictũ est:& iõ in casu d.§.in fideicommisso.in legato, vel fideic.relicto familiæ filius locũ pr̃is hr̃e nõ põt. Et scd̃m istam opi. ɔsuluit idẽ Raph.Cu.in ɔsi.106.mulier instituit maritum.col.fi.& idẽ seqt̃ Ang. Are.in d.§.cum filius.& ita ɔcludit ẽt Ale.in ɔsi.203.ɔsiderratis uerbis.col.3.li.ij.& in ɔsi.4.ponderatis verbis.col.4.li.4.& in ɔs.139.ꝑspectis his col.2.lib.v.& licet idẽ Ale.videat secutus gl.in d.§.in fideic.vt patet in cons.88.ꝙ ɔcurrere.lib.j.& in ɔs.27.videret.col.pe.lib.3.& in ɔsi.137.ɔ̃clarè loqtur Alex.in dictis locis in successione legali, sm distinctionẽ Bal.in §.in fideic.& ita latè aliàs

a ɔsului Flor.vt hr̃ ɔs.meo primo.[a] & scd̃m illud ɔsiliũ Romę in Rota iudicatũ fuit. ¶Scd̃o not.ex isto tex.† ꝙ aditio hr̃ditatis ex testõ

7 inualido, nõ valet eo modo, quo potuisset, videlicet ab intesta. Et rõ est, in qua resident Alex.& Mod. post Bal. & Saly.hic, q̃a aditio fuit nulla, & qd̃ nullum est, nõ põt conuerti in aliquid vt hic:secus si actus validus fuisset, vt q̃a aliqua bo possessio q̃ à principio valuit Nam licet postea annullet, ɔuertit in aliã bo.pos.l.nõnunquã.ff.de le.ꝑ̃.& in l.ij.§.sub ɔdõne.ff.de secun.ta. Et ita ẽt dicit Bar.in l.3.§. si sub ea.ff.de ɔ̃ta.& hoc ɔsirmat sm Mod.hic:q̃a illud, qd̃ à princ. valuit, facilius confirmatur, q̃ illud, qd̃ fuit nullũ.l.posthumus.in prin.iũcto ver.idẽ & circa.ff.iniust.rup. Sed ista resolutio mihi nõ satis facit.& diligenter aduertẽdũ est ad illud, ꝙ dñt Mod. q̃a verũ est, ꝙ actus, q fuit validus, si postea annullet, facilius ille actus, q semel validus fuit, reconualescit.d l.posthumus. Sed hoc ad propositum nihil facit:q̃a de hoc nõ agitur in isto casu: q̃a nõ de primo actu, qui validus fuit, hic loquitur:sed de scd̃o actu, in quo ɔsiderãdũ est, ꝙ iste scd̃s actus facilius dẽret valere, si post sit nullus, quam si validus sit:q̃a validitas primi, potius deberet impedire sm quam si primus actus est nullus:q̃a stante nullitate primi actus, facilius secundus actus ualidus redditur:ut no.per gl.in l.iij.§.fi. per illũ tex. iuncta l.nã & si sub ɔdõne.§.fi.ff.de iniu.rup.& iõ melius vr̃ dicendum, ꝙ iura allegata in ɔ̃rium, hñt locũ in bo.pos. prout loquunt in qua nullus est error. Secus est in aditione hr̃ditatis, de qua loqt̃ tex.hic, in qua error vitiat.& ad idem tex.in l.si is, ad quem .in fin. ff.de acq.hær.vbi qui adiuit hæreditatem ex testõ, quod iustum putabat, non acquirit hæreditatem, licet ab intest. succedere potuisset prout ẽr dr̃ hic. Et rõ vr̃, quia in aditione hr̃ditatis attenditur opi.q̃ ꝑualet veritati.l.is, qui putat.l hr̃s institutus.in prin.ff. de ac. hær.& no.Bar.in l.ij.§.si sub ɔditione. ff.ꝓ emp. cũ si vt dixi in ɔsi.

8 13.¶Tertio no.sm Bal.post Mar.de Fano, arg.† ꝙ qui petit hæreditatem, dẽt exprimere in libello, an illam petat ex testõ, vel ab intesta. Mod.hic dñt, ꝙ iste tex. nihil facit quia non loquitur de petitione hæreditatis, sed de aditione hæreditatis:sed certè non ignorabat Bald.ꝙ text.hic loquatur in aditione hæreditatis, prout expressè patet: sed text.in ar.in simili inducit:q̃a præsupponitur hic, qd̃ iste, q adiuit expressè dicit se adire ex testõ. Eodẽ mõ in argm̃ dici põt in eo, q agit petitione hr̃ditatis.& isto uerbo in argumentum utitur Bal.hic, ad qd̃ Mod. non aduertunt. & talis expressio requiritur q̃n aliter aduersarius non redderetur certus:ut no. Bar. in l.si defensor.§.illud quæritur.ff.de interro.act.& idem Bart.in l. ij.vbi ponit quæstionẽ.ff de pet.hær.cum si.ut tradit Alex.in l.si is,

9 ad quem.ff.de acquir.hære.in princ.¶Quartò, & vlt no.† ꝙ paria sunt nullo modo facere, vel facere ineptè & perperam: vt dicunt Bald.& Salyc.& Doct.hic per istũ tex.facit tex.in l.filius emancipatus.ff.de coll.do.in l. quoties.ff.qui satisd.cog.cum si.vt tradũt Moder.ibi.& ibi Alex.& in l.iiij.§.condemnatum.ff. de re iud.in l. hmõ.in prin.col.fi.de le.j.Rom.in l.si verò.§.de viro.in'33 fall.ff. so.mat.& latè Fel.in c.ex tenore.de rescr. ¶Et prædicta æquiparatio procedit nisi lex ɔsideraret factũ simpliciter, absque effectu:in ris:q̃a tũc ꝑperã malè factũ non hr̃ pro facto:vt no.Bar.in l.quid ergo.§.cũ aũt.ff.de his, qui no.inf.Car.in cle.j.in 8. opp.de cõsan.& affi.& iõ aliud est ꝙ quis nullũ penitus fecerit testm̃, quo casu dr̃ ab inte.decedere:aliud est ꝙ fecerit testm̃, licet nullũ sit:q̃a tunc non propriè dr̃ ab intestato decedere:vt no.tradit Cal.in consi 6. de cõsti.& latè Ro.in cõs.189.pñs casus. Et nõ est nouũ, ꝙ ẽt actus

10 nullus aliquẽ effectũ producat.† nã ẽt ex actib. null's cõsuetudo inducitur:vt latè Aug.Are.scribit, & alios refert in §.ex non scri-

b pto.col.8.insti.de iu.na.ex testõ nullo voluntas[b] testatoris tñ probatur.l.fi.vbi Bar.ff.de reb.c.& Bar.in l.gerit.col.4.ff.de acqui.hære. Bal.in l.qui à pr̃e.per illũ tex.ff.de cõfir tu.& facit qd̃ no.Abb.in c. cũ iã dudũ.col.j.de p̃rebẽ. Et no.est, ꝙ, q̃n actus est nullus de facto, tñ obseruatur, quia superior ita velit, perinde hr̃ quo ad subditos, ac si valeret de iure:vt no. Albe.scribit in l.j.col.pe.s̃.de sum.Tri. in ver.sed circa hãc materiã.facit gl.fi.in l.qui hẽbat.ff de manu.testa.cũ si.vt ꝓseqtur Ale.ĩ ɔsi.107 pro in vestigatione prædictorũ.

11 col.7.lib.ij.¶In gl.j.q ponit casum ibi, nepotẽ ex alio fratre.† nõ

c sm gl.ꝙ filius fratris, nepos[c] appellatur ad idẽ tex.in c.ij.de arbi.in c.per tuas.de prob.in ca dilecto.de p̃b.in c.duo pueri.de despon. impu.in c.tua nos.in c.qd̃ super his.de ɔsan.& aff.in c.accedẽs.de accu.in c.j.in prin.de schisma.in vj.in c.felicis.§.cæterũ.de pęn.in vj.in c.j.§.similiter.in qui.cau.feu.amit. Et procedunt ista iura sm cõem vsum loquendi, vt dicit Io.An.in c.fundamẽta.de elect.in vj.& sequitur ibi Dom.in ver.perinde.Bald.hic in vlt.no.& in l. vxor.in fi.ɔ̃.qui accu.Abb.in d.c.tua nos.& in d.c.ij.de arb. Et hoc latius ꝓsequunt, & declarãt Are.& Mod.in d.c.per tuas. Sed propriè loquẽdo appellatione nepotis, de filio filij, vel filiæ intelligit, vt Bal.hic dicit.& Fed.in cõs.39.viso puncto.vbi statutũ, qd̃ loquebatur de nepote, ita interpretatur.& idẽ Cy.in cõs. 16.diligenter ɔsiderata.col.ij.& Ang. hic refert Cy.& sequitur:idẽ Abb.cõcludit in d.c.per tuas.de prob & in cõs.69.illud de iure.li.j. Imo.in d. c.ij.col.fi.de arb.Ang.Are.in §.quarto gradu.insti.de grad. Et ad hoc ab oĩb.allegatur tex.in l.Iurisc.§.secũdo gradu.in fi.ff.de grad. Ab ista tñ interpretatione recedit ex cõiecturata mẽte disponentis:vt Bal.no.dicit in l.si dotali.ff.sol.ma.& hoc dictũ Bal.exẽplificari põt in q.quam ponit idẽ Bal.hic, in uer. quid ergo si statutũ. dũ cõcludit, ꝙ si à statuto caueẽ ꝙ fratres, & nepotes excludãt fœ

d minas, statutũ intelligit de nepotib. ex fratrib.[d] de quib.s̃.ꝓximè copulatiuè dictũ est & hoc sequitur Sal.& Pau.de Ca.& Ale.hic, & idẽ Ale.in cõs.32.ɔsideratis his.li.4.& hoc idẽ voluit Anto.de Bu.in repertorio suo, quẽ refert, & sequitur Phi.de Cor.in consi. 139 placet.& cõsi.seq.in ij.lib. Et ista cõclusio vr̃ probari in pluribus iurib.s̃.alleg.videlicet in d.c.tua nos.ibi, ab auũculo, & nepote fratris filio.& in d.c.super his.in d.c.fœlicis.§.ceterum.in d.c cæterũ. §.similiter. Secundò exemplificari põt dictũ Bal.in d.c.si dotali.in eo, qui solum haberet nepotes ex fratre, de quibus verisimiliter intelligi vr̃, ut no.idẽ Bal.in d.c.cæterũ.§.similiter.& Sal.& Ro.hic, Imo.in d.c.ij.de arbi in iiij.no.benè facit tex.& qd̃ ibi Bar.in l.hæ-

12 redib.§.fi.ff.ad Treb.cum si. Et ad prædicta not.est, † ꝙ licet appellatione nepotis quandoque impropriè veniat filius fratris, nũquã tñ vr̃ ꝙ appellatione nepotis, pronepos ex fratre ɔprehendatur: quia essent plures improprietates, ɔ̃ no.in l.j.j̃.de donat. Ita dicit Pet.Phil.de Cor.in consi.47.in præsenti consultatione.col.pe.lib. iiij. Sed aduertẽdum est, quòd solum filius fratris appellatione nepotis comprehenditur, ꝑp cõem vsum loquendi, vel ex coniecturata mente defuncti:vt.s̃.dictum est. Vnde si in tali pronepote militaret communis vsus loquendi, vel colligeretur hoc ex coniecturata mente disponentis, idem esset dicendum in pronepote: quia eadem ratio militaret, per supra dicta. ¶Vltim. infertur ad quæstionem, quam pro not. Fel. ponit in d.c. per tuas.colum.4.

13 versic.& ista faciunt ad quæstionem de illo, † qui accepit emphyteusim pro se, & nomine fratris, suisque filijs & nepotibus, an ve-

e niant nepotes ex fratre.& ipse concludit quod non:[e] quia cum verba dubia sint, in fauorem ecclesiæ interpretari debent, vt citius ad ecclesiam reuertantur. Et quia verba in tali materia strictè interpretantur:vt not. Bartol.in leg. liberorum.ff.de verb.sig.

ADDITIONES.

a ¶Primo.Sed recte considerando casus dicti consilij nihil habet commune cum d.§. in fideicommisso.

b ¶Voluntas Dec.consi.407.in fi.c.at si cler.col.ix. cum seq.de iudi.

c ¶Nepos.Alex.consi.49.nu.8.lib.1.

d ¶Fratrib.Istud nihil est, quia intelligitur de nepotib.ex fratre sororis, non autem de nepotib.ex fratre defuncti, & sic semper stamus in linea directa defuncti.

e ¶Quod non.Idem ibi tenuit Dec. tunc iuuenis anno ætatis suæ trigesimo, eodem loco & tempore, videlicet Pisis, anno.1484.concurrens cum Fel.eundemque titulũ legens, sed postea hic an.1503.doctor factus, legens Valent.Delphi.prudenter mutauit sententiam, & tenuit pariter venire filios & nepotes fratris, & est ueritas & ita etiam Soc.in l.cum uir.ad fi.de cond. & demon.

ver. fi. Et vlterius hoc confirmat: quia illa verba, suis filiis, & nepotib. in dubio referri debent ad ipsum principalē, qui instituat: vt in fi. no. Bar. in l. cum testō de au. & arg. leg. & in l. ex facto. in princ. ff. ad Tre. Ale. in consi. 23. cōsideratis lib. iij. Are. in consi. 166. diligenter. col. iiij. Et specialiter in proposito tradit Bal. in l. cum vir. ff. de condi. & dem. Et ista conclusio vera vr̄, si illa verba deberent alternatiuè intelligi de filiis & nepotib. suis tn̄, vel de filiis & nepotib. fratris tn̄: quia de descen. ipsius recipientis intelligeret: vt Bal. dicit in d. l. cum vir. Sed in terminis propositæ quæstionis ꝯsonat ꝙ verba generaliter intelligant̄, ēt respectu fratris, quem nominauit, ex eo qđ s̄. dcm̄ est, fm̄ Bal. hic, in ver. quid ergo si statutū. vbi conclu dit, ꝙ statutū excludens fœminas extantib. fratrib. & nepotib. intelligitur ēt de nepotib. ex fratrib. de quib. copulatiuè loquit̄, & s̄. dictum fuit. & ita in casu isto vr̄ dū dr̄ pro se, & noīe fratris, & ꝓ suis filiis & nepotib. de quib. intelligentiū vr̄ ēt pro filiis, & nepotib. fratris. Et circa hoc latius insistit Soc. in d. l. cum vir. de ꝯd. & de. ¶ Vl-
14 timò Bar. concludit post Iac. But. quē refert, † ꝙ si statutum facit mentionē de gradib. intelligitur secundū computationē iuris ciuilis. & idem latius tradit Bal. hic, cū si. vt Ale hic scribit. Et scdm eū limitat̄ prædicta ꝯclusio, nisi statutū, qđ loquit̄ de gradib. loquat̄ in materia mr̄imoniali: quia tūc gradus intelligit̄ fm̄ computationē iuris canonici: vt no. tradit Io. And. in addi. Spe. in tit. de succes. ab inte. §. j. col. iij. versi. & quia de gradib. vbi refert disputationē Iac. Bu. in q. inci. statuto ciuitatis Senarū. in qua dicit determinatū fuisse, ꝙ statutū imponens pœnā ꝯhenti mr̄imonium in iij. vel in iiij. gradu, intelligit̄ fm̄ computationē canonis. Ex quo infert̄ ꝙ statutū laicorū, qđ loquit̄ in materia, in qua ius canonicū attendit̄, etiā verba talis statuti canones interpretari debēt: & qa statutū laicorū in effectu est ius ciuile. l. oēs populi. ff. de iust. & iu. & idē dicendum vr̄ in lege ciuili Imperatoris. Vn̄ inferebā superiorib. annis, ꝙ pœna ꝯfiscationis bonorū, quæ imponit̄ à lege ciuili ꝯhentib. incestas nuptias. vt hr̄ in auct. incestas. s̄. de icest. nup. habeat locū ēt in nuptiis
a incestis de iu. canonic. de quo dixi s̄. in l. fi. vn̄ leg. [a] & fm̄ hoc ēt declarari & litari debet, qđ vult Bald. in l. si nondū. ver. sed dubitat̄. s̄. de fur. vbi dicit, ꝙ si in statuto municipali fiat mentio de sacrilegio debet intelligi scđm ius ciuile, à quo habet auctoritatē. Nā hoc intelligit̄ verū, nisi esset materia in qua canones ꝓualerent legibus. & eodē modo declarat qđ no. Bal. in l. j. col. ij. ver. q̄ro si statutum. j. q bo. ced. pos. dū d̄t, ꝙ iura ciuilia fm̄ leges, & iura canonica fm̄ canones dn̄t interpretari. Nā hoc verum est in mā indifferenti: Secus si esset mā, quæ solum spectaret ad canones per s̄. dicta. valeret tn̄ statutū laicorū, ꝙ fieret computatio fm̄ canones, vt Bald. in fi. dicit. Et eodē modo, si esset ꝯsuetudo, vel cōis vsus loquendi in loco, ꝙ gradus computarent̄ fm̄ ꝙ canones dn̄t. & ita alias consultū & iudicatū fuit Senis: & postea de hoc factū fuit statutū. & hoc sanè intelligo in materia nō pertinente canones: aliàs secus vr̄: qa non valeret statutū laicorum, ꝙ in matrimonio computarentur gradus scđm ius ciuile, per s̄. dicta. Et ex his expedita sit ista lex.

ADDITIO.

a ¶ Vnde legiti. & malē.

De Carboniano edicto. Rubr.

1 *Carbonianum edictum à Carbone dicitur, & quare.*
2 *Cui competit Carboniana bo. possessio.*

1 Ad intelligentiā istius tituli præmittendū est, † ꝙ Carbonianū edictum dr̄ à Carbone authore, vt gl. hic dicit. & in rub. ff. eo. tit. sicut Publiciana dr̄, quia primū à Publico authore in edicto proposita est. §. aliæ. insti. de ac. & Aquiliana stipulatio dr̄, qui a à Gallo Aquilio composita est. §. item per acceptilationē. ver. est aūt. insti. quib. mo. to. obli. & fm̄ Bal. hic, bo. pos. Carboniana dat̄, qn̄ mouet qō pupillo de statu & de hæreditate, & pupillus non sit institutus, neque exhr̄datus, & ꝑsumptiuè sit talis. cui det̄ ꝯtabulas, nā interim differt̄ qō status, & bonorū in tp̄s pubertatis. & bo. poss. Carbonia
2 na ei decernit̄. ¶ † Primò enim dr̄ ꝙ dat̄ Carboniana quæ mouet̄ qō pupillo. hoc probat̄ in l. j. in prin. ibi. impubes sit. ff. eo. & pubes rinon dat̄. l. iij. §. puber. ff. eo. & pupillus intelligitur, qui sit natus, quia ille, qui est in vtero, non est pupillus. l. non est. ff. de ver. sig. sed existenti in vtero dat̄ alia bo. pos. ventris noīe, per quā prouidet̄ nascituro, ēt antequam nascat̄. l. j. in prin. ff. de vē. in poss. mit. Secundò copulatiuè dr̄, ꝙ moueat̄ quæstio status & bonorum: vt nōt. in l. iij. §. j. qui inci. quamuis. & in l. de bonis. §. ita demū. ff. eo. Si tn̄ esset qō solum de statu, ēt quæstio in tp̄s pubertatis defert̄ ex ꝯstitutionibus non ex edicto prætoris. d. l. j. §. j. in fin. sed in qōne bonorum duntaxat, nulla dilatio fit. l. j. §. si quis filiū. ff. e. no. per glo. in d. l. iij. §. j. in verbo, ex ꝯstitutionib. Tertiò dr̄, ꝙ non dat̄ institutis, vt probat̄ in l. cū sine. ff. e. tit. vbi tex. rationē adducit. Quartò nō competit hr̄ditatis. l. j. §. Pōpo ff. eo. & in l. qui de inoff. ff. de inoff. tes. & ad hoc facit, ꝙ exhr̄ditatis non dat̄ ꝯta. l. non putauit. in prin. ff. de ꝯta. merito ēt illis nō dat̄ Carboniana: qa Carboniana solū ꝯceditur illis, qb. dat̄ ꝯta. l. j. §. nō tn̄. ff. eo. Et ista rōne, quia in hr̄ditate mr̄is nō dat̄ ꝯtabul. l. illud. §. ad testamēta. ff. de ꝯt. pariter neq; dat̄ Carboniana ī hr̄ditate mr̄is. l. de bonis. ī prin. ff. e. ti. & mām Carboniani edicti latius declarat Azo in summa hic, & Ange. in l. j. j̄. eod. tit.

LEX I.

1 *Impubes, cui bonorum, & status quæstio mouetur, habet duo beneficia ex Carboniano edicto.*
2 *Pupillus si non præstat satisdationem, aduersarius mittitur in possessionem.*
3 *Portionis appellatione intelligitur de medietate.*
4 *Possidens potest petere quòd possessio sibi confirmetur.*
5 *Legitimatus potest petere, vt iterum legitimetur.*
6 *Institutus in beneficio, qui reperit in possessione, potest petere de nouo institui.*
7 *Possessio violenta, confirmari non potest.*
8 *Libellus mutari potest, quando petitorium suspenditur.*

I tibi. ¶ Summatur, & diuiditur, vt per Doct. hic.
1 ¶ † No. j. ꝙ impubes, [a] cui bonorum & statu
a tus qō mouet̄, habet duo beneficia ex Carboniano edicto. Primò, quia qō differt̄ in tp̄s pubertatis: & hoc intelligitur qn̄ pupillo expediret, ꝙ differat̄: aliàs secus. l. iij. §. duæ. ff. e. Secundò, quia interim possidet, ac si nullā haberet controuersiā. d. §. duæ, in prin. & verus possessor efficit̄. l. iij. §. missum. in princ. ff. e. tit. & ēt in bonis feudalib. possessionē consequit̄: vt no. Bal. in c. j. col. iiij. ver. quærunt hic in tit. an agnatus vel filius, & sequit̄ Ale. hic in fi. & facit tex. in l. j. in prin. ff. eod. vbi dr̄, ꝙ perinde dat̄ possessio, ac si nulla cōtrouersia esset. & missus in poss. ex tali Carboniano, percipit alimenta, & alias expensas necessarias consequit̄. l. de bonis. §. non solū. ff. e. tit. & per illū tex. dicit Bar. ibi, ꝙ habet expensas in studiis grāmaticalib. & pro hmōi expensis ēt bona vendi pn̄t, vt dicit Ang. hic, probat̄ in l. sed & si is. §. an aūt. ff. e. facit text. in l. j. §.
2 mulier, aūt. ff. de ven. in pos. mittē. ¶ † Secundò not. ꝙ qn̄ pupillus non præstat satisdationē, aduersarius mittit̄ in poss. & fm̄ Are. hic est vnus casus in quo non stat̄ iuratoriæ cautioni eius qui satisdare non pōt, iuxta no. per glo. in l. j. ff. qui sat. co. & in auth. generaliter. s̄. de epi. & cle. & ratio vr̄, quia est prouisum de alio remedio, ex quo Carbonianū edictum vlterius procedit. & ad hoc etiā est tex. l. filiusfa. §. diui. el. 1. ver. idē principes. ibi, aut si cautionē præstare non poterit, mitti liberos in possessionē. ff. de le. j. & Bal. in simili all. hoc qđ dr̄ de Carboniano ibi, & licet iuratoria cautio qñque excuset iurantē, non tn̄ arctat aduersariū ad aliquid faciendū, sed satisdatio præcisè requirit̄: vt no. Bal. in l. ij. in ij. no. j̄. de vsu. & fru. leg. Complures alios casus in quib. non stat̄ iuratoriæ cautioni, ꝓsequit̄ Ale. in d. l. j. ff. qui satis. co. & colligit̄ in locis per eū ibi allegatis: & idē Ale. in consi. 77. ponderatis. col. fi. lib. iiij. Ro. consi. 429. circa primū in fi. & nouissimè Soc. in cōsi. 231. cum in pn̄ti. col. iij.
3 ¶ Tertò no. ibi portione, † nā appellatione portionis, de dimidia intelligitur. l. nomen, filiarū. §. portionis ff. de verb. sig. Accipit̄ tn̄ fm̄ subiectā materiam, vt ibi dr̄, & in c. ij. in princ. & §. j. de deci. in vj. & facit tex. in l etiam. ff. de vsuf. in l. de ætate. §. qui interrogatus. ff. de interro. ac. Et ex hoc arguit Ful. ꝙ iste pupillus nō esse solus, sed aduersarios haberet alios defuncti: qa si solus fuisset, nō portionē, sed in tota hr̄ditate possessionē habuisset. Sed Mod. hic in ꝯriū inducūt tex. hic. qui dicit ꝙ si impubes intentās Carbonianū, præstet satisdationē, mittit̄ in pos. oīum bonū: & hoc non esset, verū si alii filii fuissent. Ad hoc rn̄deri pōt, qđ tex. hic nō loquit̄ de poss. oīum bonorū, sed simpliciter dicit in pos. Vn̄ intelligit̄ solū respū illius portionis, q̄ petebat, de qua inferius dicit̄. & hoc etiā confirmat̄ ex eo, qđ tex. in prin. s̄. dicit de rebus, quas vendicat de succes. patris. Ista enim verba nō vr̄ importare totā successionem patris, sed potius portionē, de qua inferius dicit, quia relatiuū qs restringit: vt no. in l. j. s̄. de sum. Tri. & fid. cath. ¶ In gl. j. ibi, vēdicat. s. retinendo, ad idē est gl. in l Seius. ff. ad Tre. in verbo, vendicat. q̄ ex ponit retinendo, & in c. relatū. in gl. in verbo vendicare. i. retinere de iu. pa & vendicare est sibi appropriare, vt apud Vallā legitur. Ro. tn̄ hic vr̄ reprobare istū intellectum, quia ille, qui est in poss. si turbet̄, habet remedium ordinarium interdicti vti possidetis: ergo vr̄ cessare bo. poss. Carboniana. l. cùm sine. ff. eo. tit. Alex. rn̄det, & dicit ꝙ Carbonianum edictum ꝯcurrit cum ordinaria bo. pos. alle. tex. in l. iij. §. fi. in ver. oportebit. ff. e. ti. Sed replicari pōt ꝙ illa ordinaria bo. pos. datur ad illum effectū, vt no. gl. ibi. & Bar. declarat. & videbimus. j̄. in gl. fi. Et ideo ad argum. Ro. aliter rn̄deri pt̄, qđ inter
b dictum vt possidetis non datur pro molestia facta in iudicio, [b] sed solum competeret pro turbatione extraiudiciali, quæ fit de facto. l. j. in prin. ff. vti possi. ibi, vim fieri verò. Alia tn̄ ratione iste intellectus non vr̄ ꝯuenire verbis lr̄æ, dū dicit, ꝙ pupillus petebat restitutionem sibi fieri: ergo necessarium est fateri, ꝙ iste pupillus esset
4 actor. Et prædicta tn̄ lectura no. est, fm̄ Bar. † qđ ille. qui possidet, etiam petere pōt ꝙ possessio sibi confirmet̄, & dicit Ange. hic, qđ hoc

ADDITIONES.

a ¶ Impubes. no. quod Carboniana bo. pos. datur pupillo non instituto nec exhæredato contra quem opponit̄ quæstio status, vt differatur qō status bonorum in tempus pubertatis, & interim datur ei bo. pos. Carboniana vide Bar. in rub. huius titu.
b ¶ Iudicio. Immo si fiat super possessione.

hoc melius pbatur hic, q̃ alibi. & idem no. Bart. in l. iij. §. missum. ff. e. tit. cum si. vt tradunt hic Ale. & Mod. & idē Ale. in l. de pupillo. §. si opus. ff. de ope. nou. nū. in prin. & in l. si finita. §. eleganter. col. pen. ff. de dā. infe. & latè Mod. in c. ea quæ. de re iu. Quorum dictis adde Bar. in l. vt frui. §. verū aūt. in fi. ff. si vsusf. pet. vbi inquit, q licet comes possideat comitatum, pōt tñ petere vt ēt omnes
5 declaret. † Et ligitimatus iterum petere potest vt legitimet: & ex pleniori legitimatione se tueri poterit: vt no. Pau. de Cast. in cons.
6 221. viso testō. circa fi. † Et institutus, qui reperitur in pos. beneficii, potest petere q de nouo instituatur: vt not. Car. in c. post electionē. de concess. præb. vbi Abb. in iij. not. & idem Abb. in c. cum olim el. 2. de priui. Cal. in consi. 7. in tit. de elec. & idem Abb. in c. ij. in iij. no. de arb. Et prædicta conclusio limitat, vbi possessio fuisset vitiosa: quia tunc confirmatio non valeret: vt not. Bald. hic, &
7 no. Bal. per illum tex. in l. j. ȷ̃. si per vim vel alio modo. † vbi inquit, si quis occupauit per vim aliquam rē vel possessionē, & faciat illā sibi cōcedi per superiorē, talis ɔcessio nō valet. & no. Cal. in consi. 17. de rescr. Ab. in c. cum iā dudū. col. ij. de præb. Dominic. in c. eū, qui. §. insuper. de præb. in vj. cum si. vt tradunt Mod. in c. in nr̃a. in primo correlario. de resc. Non omitto tñ q ꝯ conclusionē superius firmatā facit dcm̃ Inn. in c. cām, quæ. el. 2. qui filii sint legi. vbi tenet q quis non pōt petere se pronuntiari ltimatum, nisi molestet. Abb. in c. j. de ɔfir. vti. vel inu. ɔcordando opi. dicit, q talis confirmatio peti potest à principe per. s̃. dicta, sed non ab inferiori à principe & ita procedit dcm̃ Inn. in d. c. cām, quæ. Sed ista distinctio nō satisfacit: quia Inn. loquitur gn̄aliter & eodē mō. Doct. in locis, ꝓ ɔclusione alleg. gn̄alr̃ loquunt, & vīr velle q ordinario iure hoc petat corā quolibet superiore cōpetenti iudice. & iō Imo. l. si ɔtendat. ff. de fideiu. latè defendit opi. Inn. in d. c. cām, quæ. p regulā. l. purè. §. fi. ff. de do. exce. vbi reo nō dat facultas agendi. & facit tex. in §. æquè. insti. de act. & ad ea, quæ in ɔ̃rium allegant, rn̄detur, q loquunt in casib. particularib. & idem vr̃ tenere Bal. in l. fi. in vj. oppo. ȷ̃. de ædi. di. Adr. tol. vbi inquit, quòd tunc demum quis potest ɔfirmari, qñ molestat. Ale. tñ in d. l. si finita. §. eleganter col. pe. sequitur *cōem* opi. per tex. in l. iij. §. missum. ff. e. vbi ille, qui est in pos. petere pt̄ q confirmet. Sed potest rn̄deri q ibi non habebat possessionē, sed erat missus in pos. & sic habebat tenutā, iō ptor illum tuet constituendo illū possessorē, vt ibi dr̃. & de hoc latius dixi in d. c. j. de confir. vti. vel inuti. vbi uidendum est. ¶ In ea. glo. ibi, non matures in petitorio, no. fm̃ Sal. & Ro. & Alex. hic casum, in
8 quo † libellus mutari pōt: quia petitorium intentatū suspenditur. & sic est tex. in c. pastor. de cā posse. & propric. Mod. dn̄t q est spāle in isto casu: & iō in ɔ̃rū est ius commune: & sic vr̃ pbari ɔ̃riū, ut ipsi dn̄i. Sed certè Doc. nō negāt esse spāle, dū dīt esse vnum casum. in quo libellus mutari pōt: & tali casu no. est qd̃ aduersario expēsę refici dn̄t, vt no. Bar. in l. nām. §. nihil commune. col. iiij. ver. ij. q̃ro. ff. de ac. pos. cum si. vt Ale. ibi tradit. in vj. char. uer. iuxta hāc lecturā. & no. Abb. in d. c. pastoralis. car. pet. uer. ad scdm̃. & facit notabile dictum Bar. in l. rura. in fi. ȷ̃. de omni. agro. deser. lib. xj.

LEX II.

1 *Carbonianum vt habeat locum, plura requiruntur.*
2 *In causa possessorij semiplena probatio sufficit.*
3 *Pubertas plena quæ dicatur.*
4 *Minus malum tolleratur, vt maius euitetur.*

1 CArbonianum. Summat ut per Docto. hic. ¶ Primò no. † plura requisita hic, vt habeat locum Carbonianum, q̃ probari dn̄t, vt hic dr̃, & ꝓbatio semiplena sufficit, vt gl. Bar. & Doc. dn̄t. & ꝓbat in l. iij. §. cāæ. ubi Bar. ff. e. Ex quo notabili colr̃, qd̃ licet tex. hic loquatur de probatione semiplena, ꝓp subiectā mām. & repio qd̃ ita ꝑstū tex. no. dicit Bal. in l. peremptorias. col. fin. uer. q̃ro vtrū. ȷ̃. sen. rescin. non pos. vbi inquit, q appl̄one probōnis, de ꝓbōne semiplena intellr̃ fm̃ nām cāæ. & idē no. Bar. in l. si ɔ̃stante. in princ. in j. q. ad fi. ff. solu. ma. facit tex. cum gl. in l. qui accusare. in verbo, non probante. s̃. de eden. & in l. j. §. debebit. cum glo. in verbo uere filius. ff. de libe. agn. & qd̃ plus est, dicit singulr̃ Bart. tract. ad reprimedium. col. fin. uer. sed qd̃ si in cā summaria. q si index dicat se adhibuisse plenam cāe cognitionem, ista verba in causa summaria intelliguntur secundum qualitatem. cāæ. Et qd̃ dictum est de Carb. edi. bene pro-
2 cedit, qd̃ semiplena probatio sufficit. qa agitur solūm de pos. quæ
a q. idem cā pos. patrui ꝑiudicii reputatur, & ideo semiplena ꝓbatio sufficit. Ita no. dicit Bar. in l. j. col. ij. ȷ̃. quo bo. & in l. j. in prin. s̃. vbi in rem ac. & hoc pro notabili tradit Mat. in iij. no. quod in iudiciis possessoriis. & ista summaria probatio, q̃ in Carboniano requiritur fieri pōt ēt coram iudice seculari fm̃ Bal. hic: qa est probatio ꝑiunctoria, & non solennis. alle. qd̃ no. Spe. in ti. de recon. §. nunc dicamus. ver. sed nunquid incidenter. & idem Bal. dicit in l. filium. col. fin. versi. sed an coram iudice seculari. ff. de his, qui sunt sui vel ali. iur. & sequit Alexa, qui aliorum maiorum auctoritates adducit in l. Titia. co. 4. ver. v. fallit. ff. sol. mat. & idem tenet Ant. de But. in c. cū sit generale. co. 3. de fo. comp. & Ro. in consi. 173. ꝓ deci. Sed tñ ista conclo nō procedit sine dubio p ea. q̃ dixi in c. 2. de iu. in penul. car. in ver. 3. fallit. vbi videndū est. ¶ Scdō no. ibi. vsque ad pubertatis annos, q beneficiū Carboniani edicti datur vsque ad pubertatē, & statim q factus sit pubes, finitur. l. 3. §. puberi. ff. eo. ti. Et pubertas dr̃ in anno. xiiij. in masculis, & fœminis in xij. vt probat
3 insti. qui. mo. tu. fini. §. j. no. insti de nud. in prin. † Qñque tamen fauore alimentorū pubertas intelligitur vsque ad 18. annū. l. Mela. vbi tex. ff. de ali. & cib. le. & in tali ætate. 18. ann. dicitur plena pubertas, q̃ requiritur in eo, qui alium in filiū adoptare velit. §. minorē. insti. de adop. & per illum tex. arguit Abb. & tenet in c. debitum. de baptis. q minor. 18. annis non potest aliquem leuare de sacro fonte. Quod dictum videtur dubitabile: quia potius debet considera-
b ri mr̃imonium, b qd̃ ēt secūdū canones ɔ̃hi pōt in tpe pubertatis. c. puberes. de despon. impu. insti. de nup. in prin. Vnde si iura, etiā canonica approbant talē ætatē in matrimonio, pari ratione debet
4 approbari in cognatione spūali. ¶ † Vlt. no. fm̃ Ang. ibi, interdum alienis, q minus malum toleratur, vt maius euitetur, ad idem text. in l. sed si is. §. an aūt. ff. eo. tit. in l. j. §. toties. de ven. in pos. mit. in c. duo mala. in c. nerui. 13. dist. in l. quoties mi. ff. de re iu. & no. glo. p illum tex. xxvj. q. iij. in c. hi, qui. & 23. q. 2. in c. si quod verius. p illum tex. ibi dum dicit, si, n. facturus est, qd̃ non licet, facit adulterium, & non homicidium. sic ēt absurdum toleratur, vt absurdius euitetur. l. ita vulneratus. §. qd̃ si absurde. ff. ad leg. Aqui. & facit text. in l. absentem. ff. de pœ. & ista ratione ab ecclesia tolerātur meretrices in ciuitate, vt maius malum euitetur, vt no. per gloss. & ibi Abb. post Host. & alios in c. inter opera. de spon.

ADDITIONES.

a ¶ Parui. Quia Carbonianum non tribuit ius sed simplicem pos. temporariam, reuocabilem in tempus pubertatis, secus in indirecto retinendę, vel recuperandæ, vbi plena probatio exigitur.

b ¶ Matrimonium. Immo ex ætate seu capacitas nuptiarum impertinens est, sed potius debet considerari onus officium huius quem Dyoni. [redacted]. de eccl. hic rarc. c. 8. vocat susceptorem. & Augu. de consecr. dist. 4. c. vos ante omnia. vocat fide iussorem, quia pro baptizando fideiubet apud Deum, & tenetur susceptum docere omnia quę ad ipsius salutem pertinent & sic op. Abbatis verior est.

Vnde vir & vxor. Rubr.

LEX I.

1 *Coniuges succedunt exclusio fisco, agnatis deficientib.*
2 *Coniunctio, quæ est inter maritum & vxorem, quid operatur.*
3 *Leges. C. de epis. & cle. sint sublatæ de iure cano.*
4 *Inter Grecię sacerdotes valet matrimonium.*
6 *Socer an succedat genero, excluso fisco.*
6 *Sponsus an succedat sponsę, excluso fisco.*
7 *Statutum disponens quod maritus lucretur dotem, vxor pręmortua, an habeat locum in sponsa de presenti.*
8 *Concubina an succedat concubinario, excluso fisco.*
9 *Vxori expulsę de domo sine causa, maritus non succedit excluso fisco.*
10 *Matrimonium si est separatū quo ad thorum, non est successio quo ad ipsum.*
11 *Maritus occidens vxorem, sibi non succedit.*
12 *In feudalib. maritus non succedit vxori, excluso fisco, nec habet locum statutum de lucro dotis. & nu. 13.*
14 *Propinquorum appellatione non veniunt vir & vxor, & genere & nurus.*
15 *Propinqui qui dicuntur, & an veniant masculi & fœminæ.*
16 *Vxor dicitur de familia viri.*
17 *Mulier nupta, an retineat omnia priuilegia.*
18 *Statutum disponens quòd mulier qui transit ad secunda vota teneatur relinquere dotem æqualiter filijs, an habeat locum in vidua.*
19 *Verbum intelligitur, an & quando importet fictionem.*
20 *Consiliarius si moriatur non succedit fiscus, sed ordo consiliariorum.*

1 MAritus. ¶ Sūmat vt per Doc. hic. ¶ No. j. q † deficientib agnatis, ɔiuges adinuicē succedunt excluso fisco, & hoc à ptore introductū vr̃ ꝓp vnionē, q̃ est inter maritum & vxorē, sunt. n. socii diuinæ & humanæ domus: vt dr̃ in l. aduersus. ȷ̃. d cri. expi. hæ. in l. j. ff. d ritu nup. & ita dicit Nicol. de Vbal. in trac. suc. ab īte. co. 2. Et fuit rō Odof. in l. j. ȷ̃. de his, q se def. li. x. co. v. ver. in vxore aūt. Sed ɔsiderandum est, q attenta hac rōne vnionis, q̃ maxima ē inter virū & vxorem, nō debuisset maritus uxori vocari post omnes agnatos & cogna-
2 tos. vñ ɔsiderandū est, q † illa ɔiūctio, q̃ est inter maritū & uxorē, est respū mr̃imonii: qa duorū copulatio facit vnū corpus. 40. dist. c. sicut. & duo sunt in carne vna: & ꝓp hoc relinquet homo patrē & matrē, & adhærebit vxori. c. debitum. de big. xxxv. q. x. in c. frater & affi. xxvij. q. 2. c. sunt qui. in fi. adeo q alter alterum propter lepram euitare non potest. c. 1. & 2. de coniu. lepro. & alter requisitus, etiam tempore ieiunii, debitum negare non debet: ut per glo. xxiij. quæstio. iiii. in summa. Sed in aliis separatis à matrimonio, vxor

vxor viro non subijcit.& iō remanet in ptāte pris: vt no.per gl.in-sti.ad Ter.§.j.in verbo,parentes.& not.Bal.in l.fi. vxorē.in princ.j. de ɔd.inser.& retinet originē,& familiā patris:vt no.Bald.in l.fi.§. pe.ff.ad muni.& tradit Alex.in l.cū quædā.§.fi.ff. de iur. om.iud.& in consi.56.consideratis.col.pen.li.j & in consi.20.viso.in fi.lib.ij. in consi.102.ex inspectione.col.i. lib.iij.& Soci. in consi.327.pñs consultatio.col.ix.vnde cū ius succedendi separatū sit à mrimonio illa ratio ɔiunctionis,quæ s.allegat, non facit φ deberent inuicem succedere,qđ patet:quia per talē coniunctionē relinquit patrē,& adhæret vxori.Ex quo sequit,φ tali ɔiunctione successio nō regulat,& meritò ius ciuile inter istos nō dedit ius succedendi.aliter visum fuit prætori,& potuit moueri prætor in solatiū ɔiugis ꝑ defuncti,& nobis sufficit statutū fuisse à prætore.¶Et ista conclusio ampliat etiā habere locū in vxore clerici, quæ succedit exclusa ecclesia,vt est tex.in l.si quis psbyter.s. de epi.& cle.& ita dñt Doct. Sed aduertendū est, quia lex Imperatoris q̃ specialiter mentionē
3 facit de clericis,ex defectu iurisdictionis nō vr̃ habere locū: † quia leges omnes quæ hñr in tit.s.de sac.san.ecc.& de epi.& cle.sublatæ sunt de iure can.vt Ab.post alios ɔcludit in c. ecclesia S. Mariæ.de consti.cum si.vt dixi ibi in iiij.char. Alia tñ ratione saluari pōt, qđ dictū est de vxore clerici,per istū text. qui generaliter loquit, & in l.j.ff.eod.quo casu ll.q̃ gñaliter loquunt,approbatæ vñr per canones,vt no.in c.j.de oper.no.nun.Ideo in casib.in quibus valet ma-
4 trimonium,prout † est in sacerdotib.Græcis, vt in c.cum olim.de cle.coniug.vxor succedit sacerdoti marito:& eodē modo in clericis in minorib.qui eodē modo pñt matrimoniū ɔhere.Nā auferatur eius priuilegia clericorū, nisi in duob.casib.c.j.de cle.coniu. in vj.ista tñ prærogatiua succedendi non vr̃ tolli: quia cōpetit de iure cōi,quo casu licet alicui tollat priuilegium, non tollit illud de qđ à iure cōi concedit.l.miles.§.sexaginta.ff.de adul.& not.Anto. de Bu.in c.j.in ij.no.de transa. Bal.in l.sed & si quis.§. quæsitū.cir-
5 ca fi.ff.si quis cau.†Secundò ampliat iste tex ēt habere locū in socero,fm Bal.hic, in ver. itē quæro.Contrariū cōiter tenent.Doct. hic:videlicet Ful.Pau.de Cast Ro.Ale. & Mod. quia nō est illa societas cum socero,quæ est cum marito.& quia hic loquit de viro, ergo non vr̃ habere locū in socero.l.si viro.§.de viro.ff.sol.ma.& ipse Bal.hic tenet in l.fi.s.vnde legi.col.iiij.ver.itē quærit. prędictæ tñ rationes efficaces non sunt: nā ratio ɔiunctionis tollit ex s. dictis.¶Non ob.text.in d.l.si vero.§. de viro. quia loquit in materia exorbitanti,vt Bar.ibi dicit:alias socer marito æquiparat.l. diuortio.§.interdū.ff.sol.mat.vnde ꝑdicta conclusio melius probat in l.affinitatis iura.j.cōia de suc. vbi ratione affinitatis, successio non dat.ergo socer excludit,qui solū ratione affinitā.admitteret.& re-
6 gula quę ponit hic,bene ꝓcedit in vxore, ꝓut loquit: † secus esset in sponsa de futuro: quia nō succederet viro futuro,nec eɔ̄:vt tenet Bal.hic in ij.q.& idē Bal.in fi.in l.fi.col.fi.ver.sextę qōni.s. vnde legi.& sequit simpliciter Ale.& Mod.hic. & adde Bald. qui idē tenet in ɔsi.90.maritus.in fi.lib.ij.& ad idē facit, quia statutū, qđ loquit de nupta,non habet in sponsa:vt no.Bal.in l.non sine.j.de bo. quæ lib.quia tex.hic de uxore loquit.& appellatione uxoris nō cōprehendit spōsa.c.tertio loco.de psum.& spōsus nondū est maritus:vt dicit tex.in l.j.uer.& est qō vulgata.ff.ꝓ dote.& in spōsa non est mrimoniū.l.pe.in fi.ff.qđ fal.tu.auct.l. qđ seruus.ff. de cōditio. ob cām.Et quia in tali sponsa nō est uinculū:quia spōsalia dissolui pñt.c.ꝑterea.c.sicut.de spō.secus esset in sponsa per uerba de presenti,ut idē Bal.hic concludit in fi.ij.q.quia illa uxor dr̃. alle.l. nihil ff.rerū amota.sed melius facit tex.in l.cui fuerit.ff.de ɔdi.& demō. in l.nuptias ff.de reg.iur.& in c.cōiugis.xxij.q.ij.Et pro ɔfirmatione huius conclusionis multa possent adduci,quæ tradunt à docto-
7 rib.in illa qōne statuti disponentis φ † maritus lucret dotē uxore
a ꝑmoriente,an habeat locū in sponsa per uerba de ꝑsenti? a de qua latè scribit Ang.Are.qui alios late refert in §.fuerat insti.de act.in pe.char.in uer.quæro de quęstione quotidiana.& no. Are. in l.ante nuptias ff.sol.mat.& oīa dicta reassumit Fel.in rub.de spō.in l. uer.ex prædictis infert.& licet Doc.uario modo loquant in statuto,qđ strictè debet interpretari in casu nr̃o , ubi agit de interpre-
8 tatione iuris cōis,concludendū vr̃,ut s.dictū est.¶†Secundò limitatur tex.hic in uxore,prout loquit:secus est in ɔcubina, quæ non succedit ab intestato eius ɔcubinario:nec eɔ̄:ut est gl.not.Ange.in auct.de trien.& semis.in §.ɔsideremus. col.iij. & ratio vr̃ manifesta:quia in ista successione requirit iustū mr̃monium l.j.ff.e.tit. & hoc non uerificat in concubina:legatum tñ concubinę fieri pōt à priuato:ut per gl.& Bar.in l.miles ita.§.mulier.ff.de test.mil.& no. Bal.in l.fi.col.ij.uer. idem dico si legetur concubinę.j. de indi. ui. tol.Secus esset in clerico,uel milite:ut dixi in consi.132. & text.in l.item legato.§ parui refert.ff.de leg.iij. habet locum in terminis, in quib.loquitur , uidelicet in legato. Illud etiā notan. est, φ nudum concubina, sed etiam meretrix publica, succedere pōt suis cōiunctis ab intestato ut no.Ang.per illū text.in §.sed & aliud.in auth.qui.mo.nat.effi.legi. in uersic. in text. ibi, quodam cognato.
9 ¶†Tertiò limitat non hr̃e locū in eo,qui expulit uxorē de domo sine cā,ex eo,qđ no.Bar.in l.j.§.sed scimus.in versi.item est arg.j. de iati.libe.tol. vbi dicit φ priuat lucro dotis:cū si.vt tradit Alexā. hic.& ad hoc facit,qa potest maritus retinere dotē,si expulit vxorē sine cā,sed illam ei tenet restituere:vt no.Bal.in l.fi.in fi j.de sen. quæ sine cer.qti.ꝓfe.cū si.vt Ale.tradit in l.2.in prin.col.2.in ver. item adde.ff.sol.ma.& idem Ale.latè scribit.in consi.78.viso.lib. v.& no.ēt Bal.in c.pen.co.2.ver.itē no.de consu.& in consi. 53.q̃dā domina Ratibella.li.3 & ad hoc facit tex.in l.j.ff.eo.ti.vbi reqritur,φ duret matrimoniū:secus si factū sit diuortiū,quasi ex hoc ɔcordia,& bona grā inter eos arguat,si mr̃imoniū ꝑsistat.¶Quar-
10 tò pari ratione † dicendū est,nō habere locū hodie,si facta sit separatio thori inter virū & vxorē, quasi hoc sit subrogatū in locū diuortij.& ita tenēt Cy.Alc.& Mod.hic.& ad maiorē declōnē,qa casus de facili contingere pt,habemus ɔsiderare tres casus. Primus est quando de iure fuit facta separatio thori,vt in c.quęad. de iureiu.& xxx.q.2.omnes.& tali casu qa separatio vr̃ facta mala grā, ɔclō Doc.vr̃ bene ꝓcedere:& hodie intelligendū vr̃, qñ ipsa mulier,q̃ est in culpa,vellet marito succedere,sed ipse maritus separādo thorum ex iusta cā,nō videtur φ debeat successione vxoris priuari:ar.l.Gracchus.j.de adul.¶Secundus casus est qñ sine iusta causa fuit facta separatio,ꝑp discordia,q̃ erat inter eos,& tunc nō valet talis separatio,ēt si facta sit cōi concordia:qa nō pñt coniuges ꝓ eorum arbitri se adinuicem separare:vt p gl.& Doc.in c.literas. in verbo diuertit.de resti.spo.& probat in c.tua nos.de iureiur.& tali casu ēt vr̃ habere locū conclō Doc.hic.qa in effectu talis separatio fuit facta mala gratia:& rō Doctorū bñ procedit.& ad hoc vr̃ tex in l.j.§.sed & si diuortiū.ff.eo.diuortiū fcm ꝑ qđ tñ nō separat matrimoniū,vt ibi dr̃.tollit hanc successionē inter maritum & vxorē.¶Tertius casus est,qñ cōis concordia facta fuisset separatio in casu licito,vt qa vterque voluisset cōtinentiā statu nō mutato vt no.Ab.in c.j.de cle.coniug.co.j.in c.veniens.post gl.in verbo,illicitū.de regula.& in c.charissimus.in ver.quid autē si maritus.de ɔuer.coniu.& dixi consi.140.& isto casu cum licitè,& cum bona grā facta sit separatio,non vr̃ φ ius succedendi tollat inter eos.argu.d.l.Gracchus.de adul.& ita declarandum videt illud, qđ Doct.
11 simplr̃ dñt.¶† Quintò limitatur iste tex.nō procedere in marito q vxorem occidisset:vt Bal.hic dicit in ver.extra qro qui occidit vxorē,vr̃ culpa sua diuertisse,vñ nihil lucratur.l.ab hostib.§.si vir, vxorē.ff.sol.mat.Et ista rō Bal.ostendit hic,ꝓcedere,quādo illicitè
b hoc maritus fecisset, secus b ergo vr̃ si potuisset vxorē interficere de iure cōi,vel ex forma statuti,qa tunc nō deberet priuari successione,nec alio lucro,vt no.Bar.in d.l.ab hostib.§.si vir.¶Nec obst. huic ɔclusioni tex.q in contrarium allegat in l.interdū,§.qui furē. ff.de fur.quia in illo casu non licuit capere furem propria auctoritate,& dato φ licuisset,ibi agitur de remis. pœnæ, quę odiosa est, & illa pœna erat debita ratione delicti pro quo captus fuit , vnde nō debet extendi ad istum casum,& de hoc latius videndum est in
12 d.§.si vir.¶Sextò,& vlt.fallit in feudis in quib.† maritus non succedit exori,nec econtra.c.j.in tit.an mari.suc.vx.& Bal.ibi no.illū
13 tex.ad limitationem huius tit.Et ex hoc infert in ver.& no.†φ statutum de lucro dotis,non habet locū in bonis feudalib.datis in dotem.Et idem Bal.in auth.res quæ.co.2.ver.quæro quid si ex forma statuti.j.communia de le.& eo.mod o dispositio auth. ꝑterea. j.eo.nō hēt locū ī bonis feu.c.j.§ q̃uis.de inue.de re alié.fac.Et ista conclusio videtur posse restringi in bonis feudalibus q̃ de sui natura ab hæreditate separata sunt,ut no.Bal.in l.item uidendum.ff.de pe.hæ.Secus autē videt in feudo hæreditario,de quo idem iudicat qđ de hęreditate,qa transit in quemlibet hr̃dem etiam extraneū, vt no.Bal.in l.cum u rum.co.fi j.de fidei.in l.j.in xxxiiij.q.ff.de rer. diui.Ale.in l si patroni.in prin.co.pen.ff.ad Tert.¶Secundò prin-
14 cipaliter no.φ † vir & vxor non dicuntur adinuicem propinqui, nec veniunt appellatione propinquorum,fm Bar.& Doc per istū tex.Et eo.modo genere,& nurus non dicuntur esse de propinqs.l. fi.§.j.j.de ver.sig.& Bar.etiam ibi no.per illum tex.inferendo ad statuta.nam propinqui dñr,qui vocati sunt ad successionem de iure ciuili ab inte.vt no.Bald.in consi.334.in q.li.3.vbi alle.tex.& ibi ēt dicit,φ appellatione propinquorum veniunt ꝓximiores,† tā mas-
15 culi,q̃ fœminæ.Et φ intelligatur statutum de proximiorib.tenent ēt Bal in l.fi.j.de ver.sig.in ver.& est ar.& Sal.in fi.j.de te.mil.cum si.vt tradit Ale.in fi. Ad illud dictum,φ veniant tam masculi, quā fœminæ,aduertendū est,qa illud vr̃ procedere ubi agitur de successione vel alia materia indifferēti,ut in casu.l.j.j.de impo.luc.descri.quę tex.alle Bal.in ɔsi.ꝑallegato.Secus vr̃,si statutū loquat de ꝓpinquorum ɔsensu requisito ad integrandum ꝑsonam alterius, quia

ADDITIONES.

a ☞Præsenti.Bal.in l.nihil.ff.remota.Cor.l.non sine.infra de bon.quæ lib.consi.248. li.2.Step.Bert.consi.203.viso & prout.co.1.li.1.consi.229. Sal.lib.2.Matth. Afflic. decisio.Neapo.lxi.Ale.consi.42.nu.3.lib.6.

b ☞Secus idem Bar.Ias.in d.l.si ab hostib.Ias.Dec.hic,& bene quamuis Ioan.Igne. in l.3.§.si maritus post longam disputationem non nihil decid.t.

qa tunc de masculis intelľr: vt no. idē Bal. in l. j. co. fi. ver. sed quid si statutum. s. q admit. & idē dicit Ang. in l. fi. ȷ̃. de ver. sig. & ratio videtur, qa mulieres non hn̄t maturū consiliū: vt no. Bal. allegando, Arist. in c. j. co. 9. ver. vlt. qro. diud. & idē Bal. ī c. significauit. co. j. de rescirip. & eo. mō nō venit vxor, nec maritus, appellatione proximorū. l. cum alienā. ȷ̃. de leg. & ibi Sal. no. illū, tex. secus tn̄ vr̄ appōne coniunctorū: quia vxor & maritus ↄtinent, ſm Sal. in d. l. cū alienā. vbi alle. tex. in l. fi. §. cum aūt. s̄. de fur. vbi dicit Sal. in ij. no. ꝙ ibi loquitur tex. de marito & uxore & dicit ꝑsonas ↄiūctas: & idē vn̄r velle Bal. & Ang. in l. j. §. fi. ff. de postu. cū si. vt hic Ale. tradit. Soc. in consi. 57. co. iij. Mod. dn̄t difficile esse assignate rōnē, quare maritus & vxor veniant appōne coniunctorū, & non propinquorū. Sed ratio vr̄ satis clara: qa verbū coniunctionis, est magis generale. & bn̄ conuenit vxori & marito: qa nuptiæ sunt coniunctio maris, & fœminæ l. j. ff. de ritu nup. & quos Deus coniunxit. homo nō separet c. quanto. de transl. episco. xxii. . qō. 2. c. quos Deus. Illud etiā

16 notandū est, ꝙ † vxor dr̄ esse de familia viri. Idem no. Bar. in l. qui

a cunque per illū tex. ȷ̃. de re. mil. li. xij. Immo ēt sponsa [a] dr̄ de familia sponsi. l. pe. §. an in pr̄em. ff. ꝙ fal. tut. authore, & no. Maria. in cōsi. 30. quamuis. co. 3. & hoc intelligit in fauorabilib. secus vr̄ esse in o-

b diosis: quia si familiæ bānitorū expelli debēt de ciuitate, vxor [b] nō expellitur, vt concludit Alb. in vlt. parte statutorū. q. cx. & Mod. sequuntur hic. Sed in ↄ̃rium facit dictū Bar. in l. fi. ȷ̃. de priui. scho. li. xij. vbi per illum tex. dici ꝙ priuilegiū datū alicui & descēdētib. suis non cōpetit filiæ nuptæ: qa filia nupta dr̄ mutare statū & sic vr̄ priuari commodo, & fauore pp matrimoniū. vū vera resolutio est,

17 ꝙ † mulier nupta ex persona pr̄is retinet omnia priuilegia, & prorogatiuas. dum modo nō distrahat a seruitio mariti, vt no. Bar. in l. fi. §. pe. ver. & hoc inducebam. ff. ad muni. & ideo dr̄. esse de familia mariti: quia debēt familiariter viuere cum marito. ita loquit tex. in d. l. quicūque. de re. mil. & facit tex. in l. ij. §. j. ff. de vsu. & habi. & ī §. j. insti. eo. tit. Sed extra seruitium mariti, dr̄ esse de familia pr̄is l. voluntas. ȷ̃. de fideic. vbi Bal. & Pau. de Ca. in prin. & tradit Ale. in cōsi. 56. consideratis. co. pe. li. j. cum si. allegatis. s̄. in princip. & iō dictū Bar. in d. l. fi. de priui. schola. non est verū. & merito Ale. illud reprobat ī l. cū quedā puella. ff. de iurisdom. iu. & Pe. Philip. de Cor. in consi. 177. circa, qd̄ est primò videndū. in fi. li. 3. cum si. vt dixi in c. nouit. co. 3. de iu. ¶ In gl. j. dum requirit stare matrimoniū tempo

18 re mortis, inducit ad q̄stionē statuti Mutinæ, quo cauet ꝙ † mulier quæ transit ad secunda vota, & reperit h̄re liberos ex vtroque m̄rimonio, ꝙ teneat eius dotē æqualiter oīb. filiis relinq̄re nā si mu

c lier tp̄e mortis eius vidua sit, nō videt ꝙ tali statuto [c] adstrīgat: qa tūc nō dr̄ habere dotē ex quo nō est m̄rmoniū. & dos sine matrimonio esse non potest. l. 3. ff. de iure dot. l. pen. s̄. do. añ ante nup. & ita tenet Nic. de Mat. hic Sed huic rōni respondet, ꝙ vbi nō est, nec fuit matrimoniū, dos, esse non potest, vt in iurib. ꝑalle. secus est vbi fuit matrimoniū, licet solum sit. tamē dos esse pōt, ut patet in titu. ff. sol. mat. queád. dos petat. & ita dicit Alex. post Pau. de Ca. in rubr. ff. sol. mat. Ful. hic & no. Bar. in l. si marito. § j. ff. sol. mat. Are. in rub. ff. sol. mat. vr̄ sequi istā opi. saltē quando dos exacta est, & vnita cum aliquo patrimonio vxoris: qa tunc nō vr̄ ꝙ dos dici possit: sicut hereditas apprehensa ꝑ hæredē, nō dicit alterius hæreditas, vt no. per gl. & Bar. in l. ij. ff. de fideicom. hæ pe. & ideo quando res dotalis vxori fuit restituta, nō h̄et priuilegiū legis Iuliæ. vt per Bar. in l. j. s̄. sine cē. uel reliqui. Sed ad hoc ēt responderi pōt ꝙ argm̄ ꝑcedit, qn̄ hereditas per aditionē hæreditatis liberè acq̄rit, secus si cum onere acquiratur, qa tunc etiam post aditionē, nomen hæreditatis retinet, vt patet in tit. ff. ad Tre. & eodem modo in dote, q̄ recuperat cum onere, retinet nomē dotis, ad hoc vt illud onus impleatur: vt l. filiæ dotem. ȷ̃. de coll. in auth. sed quis. s̄. de rei vx. act. & ita in casu isto videt, quia dotem recuperauit cum onere statuti, vt æqualiter filiis relinquatur. ¶ Tertiò, pro ista parte arguunt Mode. hic, considerata ratione statuti, q̄ fuit prouidere ne mulier inducatur ꝑ secundum maritum ad relinquendum filiis suis ex secundo matrimonio. nā ista rō cessat mortuo marito ergo videt cessare dispositio statuti, prout verba statuti. ¶ Sed rn̄det, ꝙ alia uidet fuisse rō statuti, prout uerba statuti oñdunt, uidelicet, ut seruet æqualitas inter filios, nam ēt potuisset habere mulier maiorem affectionem ad filios primi matrimonii, ut sæpenumero contingit, & statutum uoluit, ꝙ æqualitas seruetur, & ad istum effectum æqualitatis seruandę, dos recuperata retinet nomē dotis. l. filiæ dotem. ȷ̃. de col. & declarat Soc. in d. rub. sol. ma. co. 2. Quartò arguunt Moder. d. l. fi. in fi s̄. de inoffi. te. ubi statim, ꝙ quis efficitur sui iuris. desinit esse peculium: ergo eodem modo in dote uidetur dicendum, ꝙ sol. ma. desinit esse dos. Sed respondetur, ut s̄. dictum est, hoc nō habere locū in isto casu, in quo dos, q̄ recuperata est, remanet cū onere ut s̄. dictum est: & aliter etiam responderi potest, ut statim dicam. ¶ Vlt. pro ista opi. allego tex. notabilem. in l. j. §. 1. ff. pro dote. ubi dicitur, quòd constante matrimonio usucapio pro dote locum habet: sed cessante matrimonio. cessat usucapio quia nulla est dos, ut ibi formaliter dicitur, ergo ibi uidetur tex. qd̄ soluto matrimonio nō est dos, ēt qd̄ prius matrimoniū fuerit, & per illū tex. videt ↄfundi dictum Pau. de Cast. & Ale. in d. rub. sol. ma. ¶ Sed rn̄deri pōt, qd̄ dato qd̄ propriè non sit dos, in qōne huius statuti, hoc parū facit, quia statutū non facit vim ꝑcisè, ita qd̄ dos ꝑpriè requirat: sed statutum vr̄ ↄsiderare dotē, pro bonis vel quantitate data in dotem, in qua vr̄ fundata intentio filiorū, ex quo hmōi bona applicata fuerunt matrimonio, & nomen dotis solū consideratur ad designandū bona data in dotem, & qd̄ sit dos ꝑpriè vel nō, hoc refert ad intentionem statuti, qd̄ solum ↄsiderauit demonstrationem eorum, quæ erant in dote. ¶ Et ratio finalis fuit, qd̄ æqualitas inter filios seruet. Vnde alia est opi. *cōiter* approbata, q̄ tenent Bal. Sal. Ful. Pau. de Cast. & Rom. qd̄ etia in uidua statutum habeat locum. Mouet Bal. quia dotata esse dicitur illa quæ dotē recuperauit. l. fi. s̄. cōia vtri. iudic. l. si socius pro filia. ff. pro soc. l. filiæ dotem. ȷ̃. de coll. & ista iura efficaciter Soc. inducit in rub. ff. sol. mat. col. ij. & pro ista conclusione Ful. hic alle. tex. in l. ēt. ff. de fun. dot. vbi dicitur, ꝙ etiā dirupto matrimonio dotale prædiū intelligitur: ergo

9 sol. ma. dos videtur. ¶ † Nec ob. qd̄ verbum intelligitur, importet fictionē. l. qm̄. vbi Bal. in vj. no. ff. de his, qui no. infa. facit tex. in l. hæres quoque. . ff. de acq. hær. quem ad hoc alle. Ro. in consi. 405. præsuppositis. & Abb. in consi. 20. casus in effectu. col. ij. lib. ij. quia rn̄detur, ꝙ in his, quæ sunt sui iuris, importat veritatem, ut no. idem Bal. in c. bonæ. col. ij. de app. & ad hoc allego tex. in l. pe. s̄. de do. ante nup. vbi dicunt, qd̄ sine nuptiis nulla dos intelligitur: nā ibi clarum est, quód exprimit veritatem, quia si nō sint nuptiæ, ibi verè non est dos. Et hoc confirmatur: quia sequeretur qd̄ etiā constan. matrimonio non esset ꝑpriè dos, quia illud verbum, intelligitur, respicit vtrunque casum pp dictionem, esset. ¶ Tertiò hoc probatur, quia tex ibi, in d. l. ēt, dicit, intelligitur, vnde illud verbum, ēt, denotat improprietatē, vt per Bart. in l. si maritus. §. legis. ff. de adul. Vlterius inducitur d. l. etiam in illa implicatiua ēt, quæ includit casum, minus dubitabilē, vt dictum fuit in l. qui se patris. s̄. vnde li. Sicut ergo casus qui ibi includitur, videlicet durante matrimonio, fundus dotalis propriè dicit, ergo ēt sol. mat. quia text. vr̄ ibi istos casus æquiparare. nisi dicatur, ꝙ illa implicatiua implicat effectū, de quo ibi loquit, vt alienatio in fauorem mulieris prohibeat. Nō aūt ex hoc inferri pōt ꝙ propriè dotalis dicat, sicut constante matrimonio: quia sol. ma. non vr̄ dos propriè vt s̄. dixi per tex. in d. l. j. ff. pro dote. Quicquid sit, ista disputatio quantū ad quæstionē statuti, de qua agit, non vr̄ necessaria: quia statutū facit mentionē de dote gratia demonstrationis, vt s̄. dixi. & ratio statuti principaliter fundat in æqualitate quam voluit seruari inter filios prout m̄r debet, per ea quæ dicta sunt in l. j. s̄. vnde liberi. ¶ Et licet dicta ibi loquant in patre, idem tn̄ est in matre, cuius pietas erga filios æqualis est. l. furiosæ. ff. de cura. fur. & merito decisionē Bal. Doct. *cōiter* sequunt, & idem Ale. in consi, 55. cōsideratis verbis. col. fi. lib. j. & in consi. 2. super eo. in prin. col. iij. lib iij. Et ad prædicta cōferunt quę tradit Pet. de Anch. in consi. 380. hanc determinationē. & Maria. in consi. 47. in præsenti ↄsultatione. & Soc. in ↄsi. 121. visa ↄtingētia. ¶ In gl. in verbo, naturalis. in fi. & idē tenet gl. in l. j. in verbo. capi. ff. eo. & sequit Bar. hic. ¶ Sed gl. in d. l. j. ȷ̃. si libera. impe. soc. tenet ↄ̃rium, ꝙ immo vxor tali socio præferat, & istam sequuntur *cōiter* Doc. Cy. Sal. Ale. & Mod. hic. quia maior est societas inter vir. & vxo. quam inter illos socios liberalitatis imperialis. Opinio, tū glo. hic de iure verior vr̄, quia illa uerba, sine herede, vel nullo h̄rde, de quib. in d. l. intelligunt in h̄rde de iure ciuili. & nō uerificant ꝑpriè in bonorum possessore. §. quos aūt. instit. de bo. pos. Non ob. ꝙ sit maior cōiunctio inter vir. & vxor. quia verū est respectu m̄rimonii, sed respectu rei donatæ, de qua agitur, vr̄ maior societas, quæ specialiter in tali re habet. & ad hoc facit: quia dispositio illius tituli vr̄ magis specialis, quam istius tituli, vnde vir & uxor: ergo prçualere debet. regula, generi. de re. iu. no. Bart. in tract. ad reprimē. in uerbo, non ob. & ēt illa uerba sine hærede, pn̄t intelligi de filio: ut in simili h̄r in l. ex facto. §. fin ff. ad Tre. & glo. j. ibi dicit in d. l. j. & ad hoc facit ille tex. ibi dum dr̄, ad consortē, q̄ ad personā aliā. ¶ In gl. fi ibi, pp quosdā alios fiscus excluditur, quos gl. enumerat in l. j. ȷ̃. de bo. uacā. li. x. cuius dicta reassumit Ale. in ↄsi. 31. uiso ti. qōnis. col. ij. lib. j. & Io. de Pla. in d. l. j. ȷ̃. si liber. imp. socius &c. ¶ In ea. gl.

10 ibi, de hæ decu. per totū. Bart. ibi per illum tex. dicit, † ꝙ si morit unus de ↄsiliariis ab intestato, sine h̄rde, non succedit fiscus, sed ordo consiliariorū de consilio. Et idem est in artifice alicuius artis: ut no. Bar. per illum tex. in l. si quis filio. §. eius. ff. de iniust. rup. Et si essent duo collegia unum generale, & aliud speciale, si moriatur unus de illo sp̄ali, prefertur sp̄ale, declarat Sal. in d. l. j. in fi. de hær. decu. & Bald. ibi dicit idē esse in nobilib. qui h̄nt suos homines: nā isti no-

ADDITIONES.

a ¶ Sponsa. Scilicet de facto, authoritate patris, vel suorum traducta sit, & maneat in domo sponsi, & non aliàs.

b ¶ Vxor. Ias. hic, nu. v. sed falsum est nisi vxor esset in potestate patris sui.

c ¶ Statuto. Immo locum habet statutum secundum Ias. & Dec. hic, & est indubitatū.

isti nobiles succedũt hoib. suis morientib. sine hr̃de: quia strictius
ipsi obligati sunt dño, q̃ sit collegiatus collegio. Et hoc dictum in-
telligit, qñ nobilib. essent ↄcessa regalia, aliàs secus, vt no. concludit
Ale. post alios, quos ibi refert in consi. 21. s̃. alle. ¶Scđò p̄dicta cõ-
clusio intelligit, q̃tum ad bona, quæ sunt in loco collegi, nõ aũt in
aliis existẽ. extra territoriũ: vt no. Bal. in l. j. in fi. s̃. de cõst. pecu. ar. l.
diuus Cõmodus. ff. de iur. fis. & idẽ est in fisco, qui solũ succedit in
bonis eius territorii, vt no. Bal. in l. j. col. ix. ver. sed ponamus. s̃. qñ
non pe. pa. & in l. ex facto. la grande in col. fi. in prin. ver. deinde. ff.
de hæ. insti. cum si. vt per Alc. cõsi. præallega. ¶In ea. gl. ibi, de bo-
nis matris. l. iij. illa l. in proposito nihil facit: quia maritus ibi nõ suc
cedit vxori præmortuæ, vt maritus, sed venit tanquam pater ad
vsumfructum in bonis filiorum. & ex his expedita sit hæc. l. j.

AVTENTICA.

1 *Dictio præterea, de sui natura importat continuationem addendo.*
2 *Matrimoniũ potest esse sine dote, & sic dos non est de substantia matrimonij.*
3 *Prouisio istius authenticę non habet locum, quando matrimoniũ est sine dote.*
4 *Minimum, an & quando est in consideratione.*
5 *Statutũ excludens filiã dotatã, intelligitur etiam si esset dotata in vno nũmo.*
6 *Mulier, quæ nubit, an videatur dare in dotem omnia bona sua.*
7 *Statutum quòd vxore decedente sine filijs, maritus lucretur dotem, an procedat in præiudicium filiorum primi matrimonij.*
8 *Vxor inops succedit marito diuiti, in quartam partem.*
9 *Vxor succedit marito diuiti, etiam facto testamento contra voluntatẽ mariti.*
10 *Legatum computatur in quartã, quæ debetur ex dispositione istius authẽticæ.*
11 *Compensatio in casu isto, an debeat fieri, & sic an legatum dicatur factum animo compensandi.*
12 *Per pactum inter partes, an videatur recedi à prouisione legali.*
13 *Legatum factum filiæ à patre, probibendo amplius non posse petere in bonis suis, non prohibetur petere filia dotes maternas.*
14 *Dispositum in dote, extenditur etiam ad donationem propter nuptias.*
15 *Pauper quis dicatur, debet arbitrio iudicis declarari.*
16 *Mirabilis persona quæ dicatur, remittitur arbitrio iudicis.*
17 *Inops quis dicatur.*
18 *Legatum factum marito ab vxore debet compensari cum lucro dotis, quod ex statuto debetur marito.*
19 *Vxor si sit pauper, & habet patrem satis diuitem, an possit petere quartam per istam authenticam.*
20 *Filius primogeniti potest dici primogenitus, non solùm fictè, sed etiam verè.*
21 *Vxor industriosa, & pauper, an possit petere quartam à marito diuite.*
22 *Vxor quæ habet magnam domum, in qua habet nudam proprietatem, an dicatur pauper.*
23 *Vxor inops tempore mortis mariti, debet habere quartam, etiam si postea efficiatur diues.*
24 *Immunitas concessa patri propter filios, durat etiã si postea filij moriantur.*

a
1 Ræterea. a ¶Summat & diuidit vt per Doct.
hic. ¶In tex. ibi, prętcrea. † Ista dictio
de sui natura importat continuationẽ addendo, vt in
§. p̄terea. insti. quib. nõ est permiss. fa. test. in c. pastoralis.
§. p̄terea, de ap. cũ si. Hoc tñ in isto casu põderari nõ põt ad aliquẽ
effectũ: quia tale verbũ nõ ponit in corpore vñ sumit, sed appositũ
fuit ab Irne. vt dicit Odof. hic. nã Irne. & alii Doc. ex commissione
Fed. Imper. ↄuenerunt Bon. in S. Petro. & has authenticas inserue-
runt in C. vt refert idẽ Odof. in auth. cassa. in versi. vt vnũ sciatis. s̃.
de sac. san. ecc. cuius verba Bar. formaliter refert in prælu. feu. col.
iij. in ver. nam doct. egregius & prædicti Doc. nõ habuerunt pote-
2 statẽ legis ↄdẽdæ. ¶Primò no. † ꝙ licet dos nõ possit esse sine mr̃i
b monio p̄nte vel p̄terito, vt dictũ fuit in d. l. j. s̃. c. mr̃imoniũ tñ non
p̄t esse sine dote, b vt hic, & expressè dr̃ in l. pen. in prin. s̃. de do. añ
nup. & Bal. ibi p illũ tex. dicit, ꝙ dos nõ est de substãtia mr̃imonii.
nõ. n. dotib. sed affectu mr̃imonia ↄhunt, vt inqt tex. in l. fi. in prin.
s̃. de repu & in §. illud. ĩ aut. q mo. na. effi. legi. ¶Nõ ob. tex. in c. nul-
lũ. el. 1. xxx. q. v. vbi dr̃, nullũ sine dote fiat mr̃imonium: quia de ho
nestate loquit & eo. mõ intelligit text. in c. afr. & ĩ c. nr̃ates. ea. xxx.
q. v. & xxxj. q ij. c. Lothar. & in l. j. ff. sol. ma. dr̃ necessariũ esse dota-
tas esse fęminas, necessariũ intelligit. i. vtile. vt gl. ibi dicit. nã dos ad
bñ esse mr̃imonii requiritur, vt maritus ad mr̃imonium inuitet.
d. l. j. sol. ma. & isto respectu indignissimũ est, mulierẽ nõ hr̃e dotẽ,
vt dr̃ in l. cũ pr̃. ff. de pac. do. & nõ p̄sumit, ꝙ qs velit vxorẽ indota-
tã recipere, in l. fi. §. si à socero. in fi. ff. de his, quæ in frau. cre. & in l.
purè. §. fi. ff. de doli exc. & iõ si quis iurauit aliq̃ accipe in vxorẽ, ta-
citè intelligit, si dotẽ dederit: vt no. Bal. in c. iurauit. col. ij. ĩ ver. mõ
hic q̃ro. de pb. qđ dictũ satis põt pcedere, ↄsiderata qualitate pso-
3 narũ. ¶Scđò not. ibi. absq; dote, † ꝙ puisio huius auc. locũ habet
qñ mr̃imonium fuit sine dote: secus ergo si dos data fuisset, vt à ↄ-
rio sensu hic probat, qđ quidẽ arg. valet. l. j. §. j. ff. de offi. eius. Et rõ
vr̃ sm Pa. de Cas. hic, circa fi. in ver. sed q̃ fuit rõ, qa si mr̃imoniũ est
cũ dote, & maritus p̄moriat, vxor supstes habebit dotẽ, & nõ labo
rabit inopia. Si verò vxor præmoriat stantib. filiis, filii habebunt do
tẽ, & pr̃ vsumfr. l. j. j. de bo. ma. Si aũt nõ extarent liberi, & mulier
dotata fuisset, & dos esset restituenda p maritũ, tũc tali casu ẽt ha-
beret locum iste tex. quia posset maritus quartã partem petere, li-
cet mr̃imoniũ esset cum dote. ad hec allegat gl. fi. in l. licet. in gl. j. s̃.
de iu. do. q̃ dum ibi dr̃ maritũ iure dotẽ lucratũ fuisse intellr̃, iure
sm istam auth. & illã sequuntur cõiter Doc. ut Ale. hic ↄcludit. Sed ↄ
illã gl. faciunt duæ rõnes. Prima, qa ille tex. non potuit diuinare ad
ius nouũ authenticorũ, qđ postea superuenit. Scđa rõ, qa uerba hu
ius auth. nõ ↄueniunt. q̃ loquit in mr̃imonio sine dote: & ibi dos in
teruenit. Sed tñ responderi p̄t ad primam, ꝙ d. l. q̃uis anterior sit,
tñ uerificari. & exẽplificari põt in hac noua ↄstõne superuenienti:
qa lex sp loquit. l. Arriani. s̃. de hær. prout in sili casu no. Bar. in l. j.
s̃. de eden. ubi tenet ꝙ ille tex. exemplificari possit in casu cle. j. de
usu. Ad secundã rõnem põt rñderi, ꝙ satis dici põt mr̃imonium
esse sine dote, ex quo de tali dote maritus nihil lucrat qa dos ĩ isto
casu solũ cõsiderari ur̃ ut puideatur inopiæ superstitis. Sed tũc in-
surgit alia maior difficultas. nam dato ꝙ ista auth. ẽt hẽat locũ ĩ ui-
ro p̄moriente uxore, ut pbat in auth. de exhi. reis. §. qñ uero. in fi.
silr̃ habet locũ stantib. ẽt liberis ex tali mr̃imonio, ut est tex. hic, ibi
cũ liberis cõib. & tali casu si uxor diues p̄moriat, maritus ex psona
filiorũ habebit usumfructũ: & sic non laborabit inopia. & ita indi-
stinctè tex. nõ hr̃et locũ, ẽt si fuerit mr̃imoniũ sine dote: ex quo ma
ritus nõ laborat inopia: cuius ↄrium Doc. dñt per istũ tex. dũ loqui
tur de mr̃imonio sine dote, & sm uerba auth. indistincte uolũt ma
ritũ posse petere quartam, qñ mr̃imoniũ est sine dote, & ista ur̃ in-
explicabilis difficultas, sm Mod. hic. rñderi põt, ꝙ in p̄dicto casu cõ
cedẽdũ est de plano, ꝙ nõ hr̃et locũ iste tex. qa solũ intendit pui-
dere in subsidiũ, ut hr̃ in d. §. qñ uerò. in uer. si uerò. ¶Non ob. tex.
hic dũ dr̃, sine dote qa intellr̃ ita ꝙ sit inops, & sine dote: quia ista
duo copulatiue requisita sunt. Et hoc cõprobat: qa sicut Doc. ecõ-
tra uo'u :t ꝙ si sit mr̃imoniũ cum dote, & maritus nihil habiturus
sit de tali dote, tamen habet locum iste text. sm gl. in d. l. licet. ergo
ita ecõtra, quando est sine dote, & aliter sibi prouisum fuit, nõ det
tex. hr̃e locum: qa absque dote, uel cũ dote. non ↄsideratur simplr̃
sed ad istũ effectũ an reperiat, ꝙ superstes laboret inopia vel non
¶Sed ↄ p̄dictã declonẽ ur̃. tex. in d. § quoniã uerò. ubi simplr̃ idẽ
disponit in uiro, qđ ĩ uxore, ut s̃. dictũ fuit, & s̃. ibi dictũ est, ꝙ uxor
hẽt quartam simul cum filiis succedentib. ergo idem erit in pr̃e, ut
quartã petere possit simul cum filiis. Sed responderi põt, ꝙ s̃. loq-
tur de uxore, q̃ laborat inopia: & tali casu idẽ est in uiro. Sed hoc di
ci nõ põt qñ filii succedunt: qa hr̃et usumfr. secus in mr̃e, quæ non
habet usumfr. ¶Vel secũdò principalr̃ ad difficultatẽ respõderi po
test, ꝙ pr̃ tali casu in quo admitteret simul cum filiis, nõ hr̃et usum
fru. in portionib filiorũ: qa qñ pater succedit in proprietate simul
cum filiis, usufr. sibi non acquirit ex persona filiorũ: ut est tex. in au
the. itẽ hæreditas. j. de bo. q̃ lib. Ista tamen rñsio habet difficultatẽ:
qa nõ ur̃ clarũ ꝙ stantib. filiis pr̃ habebat pprietatẽ in quarta: q̃ sibi
debet, & ideo responsio superius facta planior ur̃. Et qđ dr̃ hic, abs
que dote, idem cũ parua dote, ut, Bal. hic concludit circa fi. in uer.
ult. q̃ro. qa secũdum eũ parum, & nihil æqui parantur. all. l. q̃uis. ff.
de condi. & demõ. & gl. in auth. minoris debitor. s̃. qui da. tu. testa.
p̄nt. & ad idẽ facit, qđ no. Bal. in auth. sed iã necesse. post glos. ibi. s̃.
de do. ante nup. & qđ uoluit g. in c. qcunque. el. 2. 16. qõ. 7. & in sili
tex. in c. & si qõnes. de simo. in l. Marcellus. §. Senatus. de leg. j. cũ si.
q̃ nota, sunt, & late tradit Ro. in l. uero, § de uiro. in 3. fal. ff. sol. ma
tri. & And. Sicu. in repe. rubr. de reb. ecc. non alien. in sexta limita-
tione. Ale. in d. l. Marcellus. § Senatus. & in consi. 104. qđ statutũ.
lib. j. & alias dixi in c. de appellationib. extra de appel. & ibi post Ab.
4 conclusum fuit, ꝙ † non debet considerari minimum, quando rõ
dispositionis cessat in re parua & minima, prout in casu isto uidet
& Bald. hic dicit, quem Sal. & Docto. *cõiter* sequuntur, & licet illa
uerba negatiua sine dote, de vi sermonis non uerificent data parua
dote: arg. l. non est sine liberis. ff. de uer. sign. tamen considerata mẽ
te istius constitutionis, quæ fuit prouidere inopiæ coniugis super
stitis, satis dicitur esse sine dote illa quæ paruam habet dotem, ex
qua sustentari non potest, quia dos data ad istum effectum consi-
derari uidetur ut colligitur hic, & in corpore unde sumitur. ¶Nec
5 obst. si in contrarium dicatur † ꝙ dotata, etiam in uno nummo,
excluditur, stante statuto ꝙ dotata non succedit, ut no. Bald. in c.
si proponente in uer. item nota ar. de rescrip quia in tali casu licet
excludatur à successione patris, agere tamen potest ad supplemẽ-
tum congruæ dotis. ut no. Bald. in l. fi. colum. secunda uersi. sed po
ne. s̃. de do. promis. Pau. de Ca. in consi. 129. licet ista. ¶Et retenta
communi

ADDITIONES

a ¶Præterea. Hæc auth, non obseruatur in Regno Franciæ formaliter tamen eius rõ & æquitas non omnino excluditur, sed habebit locus, ad congruæ subueniendum mulieri uiduæ pauperi, quę nullum donatarium, seu donum propter nuptias habẽt nec consuetudinarium nec conuentum ut accidere potest, & nulla, uel pauca sunt cõmunia, & tamen uir reliquit multa immobilia quę ex collateralium successionib. sibi obuenerant.

b ¶Sine dote No. hic quod matrimonium potest esse siue dote, & non econtra, nam matrimonium dicitur sine dote, quando mulier nubit sine dotes mentione Bald. in l. nulla. supra de iu. do. in l. mulier bona. ff. e. tit.

c ¶Pau. Consi. 265. lib. 1. in nouis.

cõi opinione remanet dubiũ,qũo ista parua dos debeat iudicari,
nam si sit parua notabili q̃titate,puta in x.flore.dictũ Bald.de pla-
no ꝓcedit:sed si esset dos.c.vel cc.flor.aliàs ꝯsultũ fuit Senis, ꝙ tali
casu quarta nõ deberet·qa tunc ẽt cũ effectu dotata videret.¶Nec
ob.ꝙ ex tali parua dote vxor non possit percipere alimenta, quo
respectu Bal.hic in fi.paruam dotẽ ꝯsiderare vr̃,qa dicebant ꝯsulen
tes,ꝙ iste respectus ad alimenta hẽri non debet, vt patet hic, vbi
quarta conceditur,q̃ excederet,& etiam põt minus tribuere,q̃ es-
set necessarium pro alimentis,attẽta facultate matrimonii:& quia
si dos deberet esse sufficiens ꝓ alimentis,ista auth.plerunque hẽret
locum,quia non solent dari dotes,q̃ sufficiant ꝓ alimentis,Sed tñ
dictum Bald.qđ [illegible] tenet,indistinctè verius vr̃:quia ista quarta
debetur pauperi superstiti,vt hic dicit:ergo vr̃ relicta respectu ali
mentorum,ut no. Bar.in l.si Stichũ.§ j.de ver.ob.& facit tex.in l.cũ
hi.§.si in annos.ff.de transa.Nec ob.ꝙ quarta potest esse plus vel
minus,q̃ sit necessarium ꝓ alimentis:qa ex quo ita fuit quarta ta-
xata non receditur ab ista taxatione,siue plus,vel minus expenda-
tur in alimentis:arg.eius qđ no.in l.creditor.§.si inter.cum gl.man
da.Nam sic est in legitima filiorum q̃ taxata est.auth.nouissima.s̃.
de inoffi.test.& tamen videtur dari pro alimentis,vt no.Bald. in l.
fratres.co.2.in 3.q.s̃.de inof.test.Et idem in dote,q̃ datur pro one
rib.matrimoniis.l.pro onerib.s̃.de iu.do.cum si.alle.ibi in gl.& tñ
onera erunt quandoque maiora,q̃nque minora, & fuit facta ista
taxatio quartæ,ne graue ꝑiudicium filiis inferatur,si alimenta præ
cisè relicta fuissent:quia potuissent q̃nque totam substantiã absor-
bere. Vnde fuit visum legi eligere istam viã mediocrem sub consi-
deratione tamẽ alimentorũ,ex quo inopiã ꝯsiderat,& scd̃m opi.
a Bal.hoc modo declaratã ꝯsului,dũ legerem Senis,[a] non ob.ꝙ ꝓ ꝑ-
dicta prædicti doct.ꝯrium consuluissent,intelligendo sp ꝙ dos cẽ
tum vel ducentum florenorũ esset paria secundũ qualitatem ꝑso-
narum prout videbimus in gl.Et ad prædicta notandũ est,ꝙ illa pa
rua dos computabit̃ in quartã,vt dicit Bal.circa fi hic,ver.vlt.quæ
ro ibi computata dote.& sequit̃ Pau.de Ca.iuxta fi.hic.Et qa Bal.
& Pau.de Ca.nihil allegant pro ista opi.induco tex ibi,si sit dos cõ
petens,facit cessare quartam in totum:ergo ẽt quatenus.dos repe
ritur,catenus vr̃ ꝙ parua minuatur:ar.l.Stichũ qui meus.de leg.
b j.In ꝯrium [b] tamen vr̃ facere tex.in §.qñ vero.ver.si verò.in auth.
de exhi.reis.vbi si mulier habet aliquas res proprias conseruant̃ si-
bi saluę,& imminutæ,& tamen.s̃.dr̃ quod habet quartã,ergo non
videt̃ ꝙ illæ res debeãt in quartã imputari.& ita ẽt de parua dote
dd̃m videret̃.sed respondetur,ꝙ illæ res propriè sunt saluę mulie-
ri respectu creditorum mariti,prout expresse tex.ibi loquitur:sed
per hoc non excluditur compensatio,siue imputatio in quartam.
¶Nec ob.qđ.s̃.de quarta loquitur,quia in alio casu loquitur,vide
licet quando vxor erat inops,& nihil habebat.Deinde sequit̃ ver.
si verò.qui loquitur aduersatiuè ad præcedentia & sic casus muta
tur.vnde non potest illud qđ s̃.dictum est,habere locum in tali ver
bo verò,vbi casus mutatur.& considerando hoc modo patet, qđ
6 ille tex.nihil facit.¶†Tertiò no.quod matrimonium erat sine do-
te,& tamen mulier nupta erat diues.Ex quo infertur , s̃m Pau. de
c Ca.qđ mulier quæ nubit,non videtur dare in dotem oĩa bona [c] q̃
d hẽt,contra gl.in l.mulier bona.ff.de iu.do.Mode.[d] dicunt,qđ hoc
dictum non bene probatur hic duplici ratione,quia hic tex. intel-
ligitur quòd actum expressè fuisset,quod matrimonium esset sine
dote,& sola affectione contractum fuisset.vt dicitur in §. quoniã
verò.in auth.de exhi.reis.Secunda,quia licet mulier esset ibi locu-
plex tempore mortis,vt hic,dicitur non tamen sequitur quod es-
set diues à principio,quando contraxit matrimonium.Sed tamen
placet dictum Pau.de Ca.quia rationes prædictæ non sunt effica-
ces.Nam prima non valet:quia diuinat,& non apparet ꝙ hoc di-
ctum expressè fuisset,ꝙ matrimonium esset sine dote,quia illa ver
ba sine dote,posita hic simpliciter,satis verificari videntur si duos
constituta non fuit,quia sola affectione videtur contrahi matri-
monium,ex quo de dote nihil dicitur.Secunda etiam ratio tolli-
tur:quia fateor ꝙ non valet ꝯña:erat diues tempore mortis ,ergo
erat etiam diues tempore matrimonii,sed satis est nobis,ꝙ ẽt po-
tuit esse diues tempore matrimonii.& tex hic dum loquitur gene
raliter in vxore diuite tempore mortis,in tali generaliter includit̃
ẽt casus,qñ diues fuisset tempore matrimonii contracti:& tali ca-
su probatur dictum Pau.de Ca.Quicquid tamen sit,dictum Pau.
de Ca.in se verum est,quia glo.in d.l.mulier bona.cõmuniter re-
probatur.vt no.Bar.in q.incip Mulier habens amplum patrimo-
nium.co.v.uerb.2.casu.cum si.vt tradit Ale.qui consulendo ita
concludit in consi.144 circa primum lib.v.& ad idem Ang. con-
si.325.statuto communis Bononiæ.Rom.in cons.44.ex narrato.
& idem Ro in consi.314.in casu propositę consultationis.Bal.cõ
si.100.mulierem maritus dixit.li.4.secundum nouam impressio-
nem.Abb.in consi 46.tria mihi.in secundo dubio.volum.j.& de
ista quæstione etiam late scribit Lau.Calca.consi.11.quod nõ præ
sumatur,& in locis præalleg.plures limitationes ponunt.¶ Quar-
tò no.ibi,vel alterius matrimonii, ꝙ liber primi matrimonii non
impediunt lucrum,qđ ex ista constitutione debetur.Ex quo ĩfert
7 † qđ stante statuto, ꝙ vxore prædecedente in matrimonio, mari-
tus lucretur dotem,habebit locũ statutũ,etiam stantib.filiis primi
matrimonii,ꝓut arguit Bal hic co.2.in ver. vlterius ẽt no.Sed Pau.
de Ca.dicit,ꝙ iste tex.nihil facit.qa hic nullo casu coniunx,q̃ quar
tam consequitur,melioris conditionis est,quam vnus ex filius pri
mi matrimonii:& in contrarium est *communis* opinio:qa statutum
ꝙ maritus lucret̃ dotem.nõ habet locũ in pręiudicium filiorũ pri
mi matrimonii:tale.n.statutum intelligitur s̃m dispositionẽ.l. hac
edictali.s̃.de secun.nup.vbi Bar.expresse hoc dicit in prin.in ver.&
per hoc dixi semel.& sequitur ibi Bal.in ver.pone.Sal.in 6.q.& idẽ
Bal.in c.j.ver.quæro dicit statutum.in tit.an mari.suc.vxor.& in l.
j.in 3.qõ.in fi.s̃.de inoffi.dona.cum simi.vt tradit Alexan.in consi.
144.circa primum.& in consi.158.circa primum.lib.v.idem Pau.
de Ca.in l.codicillis.§.matre.de leg.2.& in consi.355.s̃.scriptis do
minus consultorum.in nouis.Ang in consi.396.doctor insignis.
Ful.in consi.63.Blasius.co.pen.Cuma.in consi.109.domina Ioã.
Ro.in consi.458.videtur primo.in fi. Capra in consi.73.cum vi-
sis.co.2.& Francis.de Curte.in consi.79.Domina Frãceschina.Et
huic communi opinioni non obst.ratio,quã hic Mod.in ꝯriũ ad-
ducunt,ꝙ non valet argumentum de pacto,prout loquit̃ tex.in d.
l.hac edictali.ad statutum prout dñt Doc.in locis s̃.alle.quia hoc
nihil facit,quia Docto.non negant potestatem statuti,si constaret
de voluntate statuti,sed dicunt ꝙ illa generalitas statuti debet limi
tari secundũ.d.l.hac edictali.cui non videtur statutum derogare,
nisi expresse appareat &c.Et ista conclusio procedit,quando statu
tum loquitur simpliciter,quia recipit interpretationem à d.l.hac
edictali.cui in dubio non videtur statutum voluisse derogare: se-
cus si statutum expresse derogaret:vt est statutum Floren.ꝙ mari
tus lucretur totam dotem exclusis filiis primi matrimonii:nam ta
le statutum valet,vt dicit Bald.& Saly.in d.l.hac edictali.& in l.j.in
3.q.vbi Pau.de Ca.dicit tale statutum factum fuisse Florentiæ.quia
viduæ non reperiebant maritos.& Rom.consi.44.ex supra narra
to.co fi.& dixi in consi.19.Et idem est,si statutum nihil dicat de fi
liis primi matrimonii,sed vniuersaliter loquatur,ꝙ maritus in om
ni casu dotem lucretur,illa verba in omni casu,satis videntur de-
clarare mentem statuti,ꝙ voluerit excludere filios primi matri-
monii,vt Rom.concludit in consi.44.s̃.alle.in 3.dubio.¶Mod.hic
in contrarium arguunt:quia illa verba in omni casu,restringit, di-
cunt,iuxta no.in l.j.§.nuntiatio.de ope.no.nun.dum ibi dicitur,ꝙ
nuntiatio noui operis,potest fieri omnib.diebus.non tamen intel
ligitur de feriatis.Sed posset responderi,ꝙ illud habet locum in dis
positione generali,vel etiam vniuersali,quando resultaret absurdũ
alias secus prout in casu isto videtur.Pro quo facit qđ no.Bart.in
l.generali.§.vxori.ff.de vsuf.leg.vbi inquit, ꝙ licet in legato facto
de certus reb.res venales non comprehendant̃,vt ibi,si tamen te-
stõr vr̃ de oĩb.dicat,ẽt venales comprehenduntur:arg.l Iulian.de
leg.3.& dixi in l.omnia.ff.si cer.pet.¶Et eodem modo,si ex verbis
statuti aliter colligeret̃,ꝙ voluisset maritum lucrari dotem præiu
diciũ primi matrimonii,prout consului in statuto Pistoriensi.in ꝯ-
si.19.s̃.alle.Et circa d.l.hac edictali.no.est,ꝙ licet mulier non pos-
sit promittere dotem secundo marito in præiudicium filiorũ pri
mi matrimonii,vt ibi dr̃,si tamẽ alius fideiuberet marito pro mu-
liere,& promitteret ꝙ filii primi matrimonii non molestarẽt ma-
ritum,quo minus haberet dotem,valeret promissio:vt ex plurib.
concludit Abb.in consi.44. quidam d.Anto.lib.j.qđ notandũ est
pro cautela ad.d.l.hac edictali. Alia est cautela,ꝙ mulier donet se-
cundo viro recipienti pro filiis nascituris ex secũdo matrimonio.
& no.Bal.in d.l.hac edictali.co.4.versi.x.formatur hic talis quæ-
stio.& idem late tradit Bald.in consi.22. domina Nicolina.libr.v.
Item d.l.hac edictali,non habet locum,quando mulier daret secũ
do marito omnia bona in dotem,absque pacto lucratiuo:vt no-
ta.per glo.in d.l.hac edictali.in verbo,diuidi.& Bar.ibi. & Bald.&
Sal.in prin.sequunt̃.Idem Bal.in l.ea lege.in 3.q.de condi.ob cau-
sam.& Ro.in consi.447.in qõne.alias autem prohibitio d.l.hac
edictali.etiam præcisa:quia non tollitur per iuramentum:vt not.
Bald.ibi,& in l.cum quis decedens.in §.Titia.de lega.3. Bald.in l.j.
in 3.qõ.s̃.de inoffi.dona & in consi.22.lib.5 s̃ alleg.¶Eodem mo
do haberet locum,si mulieri promitteret alicui qui non esset mari
tus tempore promissionis,si illum postea acciperet in maritum:
quia videtur factum fuisse in fraudem:ut no. tradit Benedi.Capra
de Peru.

ADDITIONES.

a ¶Senis.Deci.consi.24.

b ¶Contrarium.Hanc firmat Fran.Purp.hic in repe.co.ix.sed opi.Deci.hic,& communem ueriorem puto.

c ¶Omnia.An uxor in dubio dotet se de omnib.bonis,uice.no.Bal.in l.nulla.in uer.2.quæro,& in uer.sed pone.supra de iur.dot.adde Bar.in l.quod autem.ff.de iu.dot.limita prædicta esse uera,si maritus erat dignus tanta dote, secus si esset indignus per Ale.in l.pen.§.uxor.so.mat.

d ¶Mod.Scilicet.Ias.

de Peru. in consi. 31. & si uideatur prima facie. & prædicta omnia
8 non sunt vltra ea quæ tradunt Moder. hic. ¶ Quintò not. † quòd
a vxor inops [a] succedit marito diuiti in quartam partem cum liberis eiusdem matrimonij, quib. proprietas reseruatur. ¶ Sed aduertendum est quia licet tex. hic dicat de liberis: tamen in corpore vñ sumitur in §. quia verò in auc. de exhi. re. loquitur de filiis. Et ista ratione fortè fuit motus Ang. Are in tract. in verbo, nolens intestatus decedere col. xj. ver. sed quid si supersunt. vbi dicit istum text. non habere locum in nepotib. quia materia est correctoria, & odiosa: quo casu appellatione filiorum non veniunt nepotes. Et ea dem ratione ibi infert, ꝙ cum loquatur de filiis, intelligitur de masculis, & sic non habebit locum in fœminis, vbi ipse concludit in versi. circa hoc dubitatur. quia cum sit materia correctoria, & sic odiosa, masculinum non concipit fœmininum. l. j. §. sed si incertū. ff. de ven. in pos. mit. ¶ Sed dubitabiles vñr hæ rationes, quia fundamentū Ang. non vr̃ verum: quia hic non cogit de materia correctoria, & odiosa, sed potius tractat̃ de materia exorbitati, quæ fauorabilis vr̃, saltem respectu filiorum, quib. proprietas conseruari debet. In hoc enim agitur de fauore filiorum, quib. erat debita hæreditas patris exclusa matre & per hmôi reseruationē res ad eius naturam reducit. quo casu dispositio reputat̃ fauorabilis, vt p gl. in c. statutum. in verbo. remunerandi. de præbē. in vj. facit tex. in l. si vnus. §. pactus ne preteret. ver. ꝙ in specie. ff. de pac. & 35. dist. in c. ab exordio. Et pro ista conclusione, ꝙ ista auct. habeat locum in nepotib. vltra text. hic, qui loquit̃ de liberis, bene facit tex. in l. in quib. & l. si quis prioris. in princip. s̃. de sec. nup. vbi lucra, quæ debent̃ filiis pariter & nepotib. seruanda sunt: & bene facit tex. in l. fi. s̃. de rep. vbi loquit̃ de filiis, & deinceps de aliis personis: & sic de nepotib. quibus reseruat̃ quarta, quæ debet̃ vxori expulsæ à marito: eodem modo hic dicendum est in ista quarta, quæ debet̃ vxori inopi, quia inducta est ad similitudinē illius quartæ. d. l. fi. de rep. vt expressè tex. dicit in §. qm̃ verò. in auct. de exhi. reis. ex quib. patet,
9 ꝙ Angel. Are. non rectè loquit̃. ¶ † Sextò not. ꝙ dispositio huius auct. etiam habet locum, facto testō, vt colligit̃ hic, dum dr̃ de legato, nec conuenit, ꝙ restringat̃ text. in legato facto in codicillis ab intestato, iuxta tex. in §. fi. insti. de codi. quia tex. generaliter loquit̃, ergo generaliter intelligitur, siue legatū factum sit in testō, siue in codicillis. Secundò, quia text. dicit, succedit. Nam fm Sal. istud verbum est cõe ad successionē ex testō, & ab intestato. Istud fundm̃, qđ sequit̃ Ale. hic euitari põt: quia dr̃ ꝙ succedit vnà cum liberis in quartam, vel virilem. Ista verba denotant successionē ab intestato: quia facto testō illud attenderet̃. & ista diuisio non haberet locum. Et replicari potest, ꝙ verbum succedit, generaliter intelligatur: & dum dicitur vnà cum liberis, intelligitur ab intestato: & dum dicit̃ de legato, intelligitur facto testō: quia principiū generale sufficit, & illud attendit̃ licet aliqua verba postea apponant̃, quæ generaliter verificari non possunt. l. regula. §. & licet. ff. de iu. & fac. igno. Et pro ista ꝯclusione Saly. ēt allegat in §. qm̃ verò. in ver. si verò quasdam. ibi: nisi tñ ipse uir aut legatū ei, aut aliquam partē institutionis reliquerit. in auc. de exhi. reis. nā dum loquit̃ de institutione, p̃supponit de necessitate testm̃: quia institutio est caput testamenti. §. ante hæredis. insti. de leg. ¶ Alex. tñ & Mod. dicunt, ꝙ ille text. nihil facit: quia ibi loquitur qñ vxor superstes nõ dedit dotē, & non erat inops. Nam tunc ibi dr̃, ꝙ nihil potest mulier habere de bonis defuncti, nisi defunctus vxori legatum fecisset, vel partem iure institutionis reliquisset: & sic non loquitur ibi tex. de institutione casu quo quarta deberet̃, prout in proposito quærit̃. ¶ Sed replicari põt inducendo tex. hoc modo: nā ibi ponunt̃ duo casus. Primus, cū mulier inops habet quartā. Scđs, qñ mulier aliũde habet bona, & tunc non põt habere aliquid in bonis mariti, nisi per viā legati, vel institutionis. Et ista exceptio quæ in secundo casu ponit̃, ostendit ꝙ loquatur facto testō: quia exceptio declarat regulam: vt per Dy. in rub. de reg. iu. no. Bar. in l. j. ff. eo. tit. vnde sicut in secundo casu, loqtur facto testō: ergo pariter qđ dr̃ in primo casu, qñ mulier inops petit quartam facto testō intelligitur. ¶ Et cum debeat̃ ista quarta etiam facto testō, & ꝯ voluntatem testatoris: infertur ad quæstionem, An si maritus alienauit bona inter viuos, vxor admit
b tatur ad reuocationem pro tali quarta. Corn. Perusi. concludit hic ꝙ non: & dicit ita consuluisse. [b] quia de iure cautum non reperit̃. & in ista materia reuocationis bonorum alienatorū, nõ procedit̃ de omilib. ad similia. l. non absque adeo. ff. si quis à par. fu. ma. vbi licet reuocatio detur patrono, non datur patri. Sed potest rñderi, ꝙ satis est iure cautum per istum tex. qui prouidet ne vxor cogatur mendicare: & ne ista dispositio reddatur elusoria, uidet̃ ꝙ reuocare possit: quia fraudib. occurrendum est. l. fundo. ff. de rei uen. ¶ Non ob. tex. in d. l. non usque adeo: quia procedit in casu, in quo loquit̃: aliàs bñ procedit̃ de similib. ad similia: ut p̃batur in l. fin. ff. si quid in frau. patro. ubi filio arrogato dat̃ reuocatio ad similitudinem patroni. Sed replicari põt, qđ ibi hoc expressum sit & in casu nr̃o expressum nõ reperit̃, & efficaciter militare vr̃ ratio, quæ allegatur in d. l. non absque adeo. ¶ Et pro ista opi. negatiua indico rationē, ꝙ efficax vr̃, qualitas adiuncta verbo, secundū tps verbi intellr̃. l. si Titius. vbi Bar. ff. de test. mil. in delictis. §. si extraneus. ff. de nox. & per Bar. in l. ex facto. ff. de vul. Vnde cum tex. hic dicat, ꝙ vxor, q̃ laborat inopia, succedat marito diuiti præmorienti, dēt considerari solum tempus mortuis, an sit diues: quia tunc vxor vocat̃ & prius nullum ius vr̃ vxori competere: iō non potest dici, ꝙ fraudata sit. Nec ob. si dicat̃ ꝙ in filio cui lītima debet̃, ēt tempus mortis consideratur. l. cum q̃ritur. s̃. de inoffi. test. & viuente patre nõ debetur legitima. l. j. §. si impuberi. ff. de coll. bo. & tamen filius reuocat alimenta in fraudē legitimæ: vt no. Bar. in l. hr̃ditarium. ff. de bo. auc. iud. pos. Quia põt responderi, ꝙ filio sit magis debita ltīma: & ideo datur sibi querela officiosæ donationis. l. ij. s̃. de inof. do. Replicari tñ potest ꝙ in ista quarta vxor filiis æquiparatur, vbi simul cum filiis succedit: nisi dicatur ꝙ talis æquiparatio habet locū, casu quo vxor admittat̃, videlicet concurrentib. requisitis ꝙ maritus sit diues tempore mortis, & vxor inops: sed in casu nostro nõ cõcurrunt requisita: qa tempore mortis maritus inops reperit̃: & sic ps negatiua verior uidetur, licet articulus sit disputabilis. ¶ Septimò,
20 & vlt. no. † ꝙ legatum imputatur in quartā, q̃ debet̃ ex dispositione istius auth. Et ampliatur ista concl'o, vt ēt ad locū si legatū esset in spē: qa licet de specie ad quantitatē nõ fiat cõpensatio. l. fi. cum gl. s̃. de cõpen. l. si conuenerit. la. 2. ff. de pig. act. illud verū est in cõpensatione q̃ debet fieri in iudicio parte in vita: secus est in ista ꝯpēsatione, q̃ debet fieri ex præsumpta voluntate testōris. Ita amplian do istum tex. dicit Imo. in l. si cum dotē. §. si pater. ff. so. mat. cuius opi. latè defendit Ale. Et in ista cõcl'o cõfirmatur, quia text. hic loquitur de imputatione. ibi imputabit̃: quo casu illud, qđ est in specie bñ imputatur in eo, qđ in q̃titate debet̃: vt no. in d. l. omnimō. §. imputari. s̃. de inoffi. test. & quia in vltimis voluntatib. compensatio nõ regulat̃ fm naturam compensationis: qa fit de spē ad quantitatē. l. qui non militabat. §. j. vbi gloss. ff. de hær. insti. facit tex. in l. creditorem. in l. cū ab vno. in l. cum pater. §. cū pr̃ fideicōmissum. de leg. ij. in l. si cõpensandi. ꝯ. de hær. inst. & ideo gl. in l. vnum ex familia. §. sed si vno. de leg. ij. dicit, ꝙ in vltima voluntate cõpensatio impropria est. ¶ Et aduertendum est ad illud qđ Ale. post Imo. dicit, ꝙ in isto casu, fit compensatio de specie ad quantitatē ex præsumpta voluntate testōris. Nam hoc non est verū, qa ex quo nõ apparet de voluntate testōris, q̃ simpliciter fecit legatum, in dubio p̃sumitur testōrē velle qđ à iure disponit̃, vt no. in l. si duo. vbi Bald. ff. de acq. hær. & idem Bal. in l. p̃cib. in fi. car. col. 2. ꝯ. de imp. & aliis sub. & ideo potius dicendū vr̃ ꝙ ista compensatio inducat̃ ab ipsa lege, q̃ obligauit maritū, ēt inuitum ad quartā, merito ipsa lex, q̃ videt maritū fecisse legatū vxori, & prouid̃ ſſe eius necessitate, & cessante ratione quartā voluit in totum vel in partem compensari, secundū qualitatem legati. & ita dicendū vr̃ & sic placet ꝯcl'o Ale. p s̃. dicta, sed nõ per eius rõnē. ¶ Et p̃dicta cõclusio de cõpensatione ampliat̃, vt ēt habet locū in debito tm̃ in foro ꝯscientiæ: qa li-
11 cet exigi non possit in foro contentioso, † testō tñ vr̃ legatū fecisse aīo compensandi, ad exonerationē ꝯscientię, p̃ salute aīæ, quæ oīb. reb. p̃ferenda est. l. sancimus. s̃. de sac. san. ec. & ita dicit Are. in consi. 91. al's 93. viso legato. co. j. in fi. Mod. hic dubitant de ista decisione, quia debitum non est exigibile. sicut illud, qđ debet̃ ex dispositione legis vel statuti. ¶ Sed dubitatio tollitur considerata ratione Are. qa quo ad testōrem reputatur debitū cū effectu, si suā conscientiam exonerare velit. vt Are. dicit. Sed tñ in cõtrariū magis facit qđ no. Bar. in l. legaui. in fi. ff. de lib. leg. vbi inquit, qđ si testator mandauit satisfieri debitis suis, solum intelligitur de debitis, quæ exigi possunt: & sic non habetur ratio eorum, q̃ solum in foro ꝯscientiæ debētur. ¶ Sed responderi potest fm Bal. in l. 2. ꝯ. de fideicom. quod illud dictum non sit verum in vlt. voluntate, in qua testōr vr̃ cogitare de salute animæ, sed ī ꝯctib. posset habere locū. Vel etiam illud dictum Bar. potest habere locū, qñ scriptum fuisset cum bona fide. quia illud salua ꝯscientia retineri potest, vt not. Inn. in c. cura. de iu. pa. cum si. vt tradunt. Mod. in rub. de præscrip. ¶ Nunc verò p̃dicta conclusio de cõpensatione, siue imputatione, limitatur procedere in debito ex dispositione l. prout loquit̃ tex. hic, quo casu debitum necessarium est. Secus in dubio voluntario causato ex facto, & voluntate debitoris, quia tūc tali debito fit compensatio, vt Bar. hic concludit per l. j. §. sciendum. s̃. de rei vxor. act. & idem Bar. in l. si cum dotem. §. si pater. ff. sol. ma. ¶ Moder. hic rationem diuersitatis adducunt. quia in necessitatibus nemo liberalis existit. l. rem legatam. ff. de adi. leg. & fuit ratio Imo. in d. l. si cum dotem. §. si pater. ¶ Sed tamen ista ratio non satisfacit, quia

ADDITIONES.

a ¶ Inops. No. quod vxor succedit viro in quartam partem bonorum si sit inops, per hanc auth. nisi habeat patrem diuitem quo casu non potest dici inops filia. Raph. Ful. & Ale. ibi. in l. in suis. de lib. & posth.

b ¶ Consuluisse. Et habetur in consi. 178. in hac, lib. 2. inter consilia Cornei. & hanc negatiuam sequitur Deci. hic, & placet, nisi conslet alienatum consilio adhibito in fraudem huius Authen. quamuis F. Pep. hic in repe. co. 20. cum trib. seq. utrunque disputet, & in decisum relinquat.

quia respectu debiti necessarii, verum est q non est liberalitas: quia necessitas liberalitatem excludit, cum liberalitas sit voluntaria. l.j.ff. de donat. Sed respectu legati, qd ex libera voluntate defuncti puenit, illa ratio cessat: qa hic cadit liberalitas, si testator velit, & ut valeat legatum non deberet compensari: quia compensatio legatum extinguit, vel extenua, fm qtitatem legati. Ideo cogitabam aliā rationem posse assignari, q lex q grauauit debitorem in debito necessario contra eius voluntatem, voluit illum releuare ab illa necessitate qtum potest: meritò fecit istam interpretationem q animo cōpensandi legatū relictū sit: q rō cessat in debito voluntario. & sic ɔpensatio ista vr potius induci à lege, q ex præsumpta voluntate defuncti. ¶ Vlterius circa tex. in d. l. j. §. sciendū. insurgit difficultas: quia fm Bar. hic, & Doc. ibi est debitor voluntarius, qa fuit factus debitor dotis ex facto suo voluntario: qa contraxit mrimonium, & dotē exegit. ideo non hēt locum compensatio. In ɔrium vr tex. in d. l. si cum dotem. §. si pr. vbi socer, quia exigit dotem p filia, dicitur debitor necessarius: & iō hēt locū compensatio, secundum Bar. ibi, & hic. Sed non bn̄ declarat quare magis dicat debitor necessarius pater, q exigit dotē pro filia: qa ēt illa exactio voluntaria vr, sicut exactio notis facta à marito. in d. §. sciendum. facit debitum voluntarium. Mod. hic dnt, hoc non esse declaratū à Doct. ipsi respōdent. q in §. sciendū. exactio voluntario dr, qa potest maritus habere vxorem sine dote, vt hic. Vnde si exigit dotem, obligatur ex facto suo voluntario ad restōnem. Non sic in patre in casu d. §. si pater. qa cogit, & tēet pr exigere dotē p filia, quādo ipsa ē. absens. l. 2. §. voluntatem. ver. sed si absens. ff. sol. ma. Sed ista ratio apud me nihil valet: quia nō magis cogitur pr exigere dotem pro filia, quam maritus, nisi vellet pro eius īteresse, fm regulam, nullus agere cogitur, vt in tit. s. vt nemo inuitus. in d. l. ij. §. volūtatem, nō cogitur pater agere. Sed datur sibi facultas agendi, si velit, propter absentiam filiæ, & tenetur cauere de rato, vt expresse dicitur: & pr solū agit pro interesse suo si velit, sicut ēt maritus agit de dotē pro suo interesse. Et ideo aliter declarari dēt qūo in casu d. §. si pr. dicatur pater debitor necessarius. & rō illa videt, qa pater tenetur dotare filiam. l. fi. s. de do. promis. l. qui liberos. ff. de ritu nup. & in hoc dr debitor necessarius: & si non posset recuperare dotem datam, pater tenet iterum dotare: & propter hoc actio est cōis pris & filiæ: vt per in l. 2. §. j. ff. so. ma. in verbo dos est. no. Bar. in l. si ɔstante. in ij. parte prin. Ale. in d. l. ij. §. j. co. 4. sol. ma. ¶ Secūdò, ɔclo. s. facta in vlt. no. limitatur nō habere locū si factū fuisset pactū inter maritum & vxorem de lucrando istā quartā: quia non deberet tunc compēsatio fieri ex quo ratione pacti debitum videt esse voluntarium, & iō, nō fit compensatio. l. creditorem. de leg. 2. Ita sentit hic Bal. co. fi. ver. sed si veniret ex pacto expresso. & idem Bal. in d. l. qn̄ in priorib. circa fi. ver. sed si ista tria. s. de inof. tes. Sed Ro. hic tenet cōtrarium. & Cor. Peru. sequit, quia tale pactum ex abundanti factum est, & non vr alterare debitum necessarium: ar. l. pe. j. de pac. pig. & in l. qui mutuam. ff. de mand. ¶ Replicari tamen pōt, q immo per istum pactum videat recessum ab oblone legali, & q agit immediate ex pacto. Ad hoc bene facit qd no. Ang. in cōsi. 30. als.
12 xxxj. d. Phi. co. pen. vbi inquit, † q si hæres promittat, & obligatur ex contractu ad soluendū illud ad quod tenebat tanq hæres, cum beneficio inuentarii, si ex ipso contractu immediate ɔueniat, non habebit beneficium inuentarii: qa prima obligatio hēditaria alteratur: & illa oblo ex contractu immediate attendit. Inducit text. in l. cum hæreditas ex fideicommissi causa. ff. ad Treb. & in no. casu tradit Aret. in consi. 348. in qōne proposita. co. fin. & quia causa proxima attenditur. l. socium qui in eod. ff. pro soc. Et ad hoc etiam facit, quia ille, qui potest cogi ad compromissum ex forma statuti, si facit compromissum simpliciter, illud compromissum voluntariū dicitur: vt no. Sal. in l. si s. de iud. Ale. in l. si quis maior. in prin. s. de trans. & in l. j. car. fi. ff. solut. mat. ¶ Finaliter tamen prædicta limitatio non placet alia ratione quam Docto. dicant, quia cum esset debitum necessarium ex dispositione l. per illam promissionem non efficitur voluntarium. Hoc probatur, quia ille, qui compelli potest si facit actum, ad quem potuisset compelli, non dicitur voluntariè fecisse, sed prætextu imminentis necessitatis, vt no. Bald. per illum text. in l. nouissime. ff. quod fals. tut. auth. & est dictum Ioan. Andr. in c. præterea. el 2. de iure patr. & in regula, bona fides. de re. iur. in 6. & tradit Areti. in cōnsi. xxiiij. quatuor dubia. colum. penul. cum sim. vt dixi in c. cum. M. colum. xij. de consti. Et ad hoc facit tex. hic. vbi testator, qui fecit legatum, quod de sui natura, volūtarium est, tamen in isto casu videtur fecisse illud prætextu necessitatis sibi incumbentis, ideo compensatur. Et ita videtur pariter in isto casu, qa tale pactum factum videtur, eo q ad hoc tenebatur. Non obs. qd s. in ɔrium dicebat de causa immediata, quia illud potest habere locū quo ad alium effectū, sed quantum ad propositum non procedit: quia talis ɔuentio nō facit q debitū dicatur voluntariū. Nō ob. qd dicit Sal. in l. fi. s. de iud. quia non vr verū, vt dixi in d. c. cum. M. ¶ Tertiò limitatur hoc procedere in legato facto simpliciter coniugi superstiti, qd sibi applicatur, secus si legatum esset alte-

ri restituendum, quia tunc haberet locum cōpensatio, vt no. Bart. in d. l. si cum dotē. §. si pr. in fi. ff. sol. ma. & Ale. ibi col. fi. ver. tertio modo, & ad hoc bonus tex. in l. cogi. §. qui solidum. ff. ad Treb. & in l. sed & si mortis. § itē si quis. ff. de leg. præstā. in l. fin. j. de bo. quæ lib. in l. Sulpitius. ff. de dona. inter vi. & vxo. Et ista conclusio sanè intelligitur, qn̄ restitutio deberet fieri incontinenti, ita q vxor nullam haberet vtilitatem ex tali legato: Secus si cum interuallo fienda esset restitutio: quia tunc interusurium medii temporis deberet considerari: arg. l. in lege Fal. non habetur. ff. ad l. Fal. ibi, medii enim tpis commodum computat, & in l. in quantitate. §. magna dubitatio. ver. in diem. eo. tit. & in l. mulier. §. si hæres. ver. alia causa est. ff. ad Tre. & facit text. in d. l. sed & si mortis. §. item si quis. à ɔrio sensu, dum ibi dicitur, q emolumentum ad eum pertinet. & tex. in d. l. Sulpitius. ergo pro rata emolumenti legatum ei factum videtur. Idem econtra, quia si alteri fuisset factum legatum, & debuisset restitui coniugi superstiti, deberet compēsari: arg. tex. no. in d. l. sed & si mortis. §. sed si proponas. de leg. præstan. ¶ Quartò limitatur, nisi legatum factum sit à testatore, qui dixisset in testamēto se legare de bonis suis: quia tunc non fieret compensatio cum ista quarta debita à lege quia bona dicuntur deducto ære alieno. l. subsignatum. §. bona. ff. de ver. sig. Ideo videtur factum legatum soluta prius quarta quæ in ære alieno includitur. Ita no. dicit Bald. in d. l. si cum dotem. §. si pater. ff. sol. ma. in fi. in ver. dico tamen vnū. & pro ista conclusione. Moder. hic allegant notabile dictum Bar. in l. vt iurisiurandi. §. si liberi. in fin. ff. de bo. lib. vbi inquit, q si filia, cui factum legatum à patre prohibita sit vlterius nihil petere in
13 bonis patris, non excluditur quominus petere possit dotem maternā: † quia bona intelliguntur deducto ære alieno. & dos materna tanquam æs alienum debetur. & sequitur Bal. in l. quoniam nouella. s. de inof. test. & dictum Bart. prius hic allegauit Alex. in d. §. si pater colum. tertia. versic. prædictis adde. & And. Sicu. in c. officii. col. xv. de testa. Sed Raph. Cum. in d. l. si cum dotem. §. si pater. tenet contra Bald. quia illa verba de bonis, intelliguntur pro hæreditate. l. nam quod. §. si & l. cogi. in princip. ff. ad Treb. & hoc idem sequitur Are. hic, per l. scimus. §. repletionem. s. de inoffi. testam. & reperio, quòd idem tradit Raph. Cum. in consi. 51. quod dictus Ambr. vbi refert decis. Bar. in d. l. vt iurisiu. §. si liberi. Deinde dicit, quòd immo illa verba de bonis, exponi debent pro hæreditate. d. l. nam quod. §. fi. & ad hoc videatis Bar. in l. si quis seruum. § fin. de lega. ij. & in l. Quintus. la ij. ff. de aur. & argē. lega. & in l. iij. in prin. ff. de bo. pos. vbi concludit, qn̄ in vltima voluntate, qn̄ vniuersaliter fit mentio de bonis, bona pro hæreditate accipiuntur. Et vlterius considerandum est pro ista opi. ɔ Bal. quæ uerior vr, q omnia legata vnr fieri de bonis testatoris, cum tm̄ debeant legata, soluto ære alieno. l. fi. §. licentia. j. de iu. deli. in l. non amplius. in prin. de le. j. Iō expressum vr, qd tacitè intelligat, & expressio nihil operatur. l. iij. de lega. j. Præterea dato q illa verba de bonis, restringant ad bona deducto æro alieno: hoc non vr impedire compensationē: quia militat eadem ratio, quia debitum necessarium est. ¶ Itē aduertendum est, quia Bald. in d. §. si pater. loquit qn̄ testator non dicit simpliciter de bonis, sed apposuit dictionē tm̄: quo casu satis vr declarare, q compensatio non habeat locū. ¶ Non ob. dictū Bart. qa non vr verum, uel procedit in casu suo. & limitat ut notabiliter tradit Pau. de Cast. in consi. 56. super primo puncto. col. fin. Et aliā limitationē ponit Io. Pe. de Fer. in practi. Papien. in forma libelli, quo petitur hæreditas ex testamento. in ver. in omnib. in fin. Et aliam limitationē ponit Ange. Are. in trac. de testa. in ver. iussit eam fortè tacitam & ɔtētā. in fi. car. ¶ Quintò conclusio. s. facta procedit, qn̄ testator, qui fecit legatū, est debitor, quia ipse vr facere legatum animo compensandi. Secus si alius esset debitor, etiam mediāte facto testatoris, prout est qn̄ testator fecit legata ecclesijs: nam de talibus legatis debetur quarta epō ex dispositione legis canonice. Certè cum tali quarta, quæ debetur epō, non debet compensari legatum factum à testatore eidem epō: vt no. Abb post Ant. de Bu. & alios in officii. de test, in iij. no. ad idem text. in c. requisisti. de test. in ver. secus aūt. el 2. Et ratio manifesta videt, quia cum à testatore nihil debetur epō, non cadit compensatio. ¶ Et ista limitatio restringitur nō habere locum in legato facto sacerdoti Parochię: quia tale legatum compēsatur cū quarta, quæ ipse Parochiano debetur ex eo, q testator alibi eligit sepulturam, iuxta c. j. & c. cum super. de sepul. & in clem. dudum. de sepul. Nam illa quarta Parochiano censetur debita à defuncto propter iniuriam, quam intulit Parochiæ alibi eligendo sepulturam, vt latius declarat Salyc. hic, & Alexan. post Fede. in consi. 3. quem ipse adducit. & idem Alexan. in d. l. si cum dotem. §. si pater. ff. solut. mat. & ita transeunt posteriores hic. ¶ Sed aduertendum est in duobus. Primò, quia Car. in d. l. cle. dudum. in q. xxvij. in final. Pet. de Ancha. ibi, in q. xj. dicunt, quòd quarta episcopalis, & parochialis habet principium voluntarium: quia debetur ex legato voluntariæ relicto, uel ex sepultura, quę alibi spontè eligitur: & statim in consequentiā huius actus voluntarii, sequitur debitū quartæ. vnde ipse concludunt q non habet

habet locum compẽſatio quartæ, etiam in quarta parochiali, ꝓut
etiam tenuit Io. de lig. quem latè refert Imo. in d. cle. dudũ. in char.
pen. ver. quid autem ſi ſimpliciter. Secundò conſiderãdum eſt, qa
iſta legata, quæ relinquuntur eccleſijs, cenſentur relicta pro ſalute
animæ, vt dicitur in c. requiſiſti. de teſtamentis: & ideo conſonat,
ꝙ in talib. relictis, non habeat locũ compenſatio, ꝓut dicit Andr.
a Sic. in d. c. officij col. 10. Sextò, & vlt. fallit in caſu l. ſi pater a pro fi-
lia. ff. de coll. dot. vbi ſi pater filiæ exhæredatæ, vel præteritæ, pro
qua dotem promiſerat, legatum reliquit, non fit compenſatio. &
ratio eſt, ſm Imo. in l. homini §. ſi pater. de leg. j. quia in caſu dictæ
l. ſi pater. dos erat debita genero, cui fuerat promiſſa à patre: non
autem erat debitor filiæ. l. ſi pro teſ. ſ. de dotis promiſſio. legatum
verò relictum erat filiæ: ideo non fit compenſatio. & iſtam ratio-
nem, & ſolutionem ſequuntur Ale. Aret. & Mod. Sed iſta ſolutio
non ſatisfacit: quia videtur ꝯ tex. in d. l. ſi pater pro filia. dum dicit,
ꝙ filia habebit dotẽ præcipuam, & legatum: ergo videtur ꝙ filiæ
dos debita fuiſſet. Et licet deberetur marito ratione promiſſionis,
tamen in effectu totum erat pro filia. i. ad vtilitatem filiæ: & ideo
filiæ promiſſum videtur. l. fideicommiſſa. §. interdum. de leg. iij. &
patet, quia dicitur ꝙ filia habebit vtranque. Vnde ad dictam. l. ſi pa
ter pro filia, rñderi põt, vt per Bal. in l. filia legatorũ. in fin. j. de leg.
14 & ſequitur Ale. in d. l. ſi cum dotem. §. ſi pr̃. col. pen. ¶ † In glo. j. in
prin. ibi, aut donatiõe pp nuptias. gl. extendit tex. hic, qui loquit̃ qñ
matrimonium eſt ſine dote, q̃ dat̃ marito, vt idẽ ſit, qñ mr̃imoniũ
eſt abſq; donatiõe pp nuptias, quę fit vxori à marito. § eſt & aliud.
inſti. de do. & gl. ibi declarat in verbo, exequent̃. & hoc dcm̃ gl. bñ
ꝓbat̃ in §. qm̃ verò. allegato in glo. ibi, eo, ꝙ nõ ſit facta, neque an-
te nuptiales donatio. Sicut ergo vxor excludit̃, qñ mr̃imonium eſt
cũ dote: ita maritus excludi vr̃, ſi mr̃imoniũ ſit cũ donatiõe pp nu
ptias: ſi abſque donatiõe añ nuptias, tũc maritus inops ſuccedit in
iſtã quartã vxori diuiti p̃defunctæ. & ita tenet Sal. hic. in j. q. & Ale.
ſequit̃. Et iſta ꝯcl̃o ꝯfirmat̃: qa ſol. mat. talis donatio pp nuptias re-
uertit̃ ad maritũ, q illã fecit. l. ij. j. de bo. q̃ li. & p gl. in d. verbo, exe-
quent̃. Ideo ipſe nõ dr̃ pauper: ſicut nec vxor, q̃ dotẽ recuperauit.
Hodie tñ talis donatio pp nuptias non eſt in vſu, vt no. p gl. ĩ auth.
æqualitas. ſ. de pac. ꝯuẽ. Bar. tñ ibi dicit, ꝙ ipſi vtunt̃ ĩ ciuitate Peru
ſij, & dẽt ſeruari, niſi derogatũ ſit à conſuetudine, vt no. Bald. in l.
dos data. ſ. de do. añ nu. & Io. de Pla. in §. eſt & aliud. inſti. de dona.
& dicit Bald. in d. l. dos data. & talis donatio ſolũ operat̃ duos effe-
ctus. Primus, qa dat̃ ꝓ ſecuritate dotis. Scd̃s, ꝓ qualitate lucri, qa q̃
tũ maritus dẽt lucrari de dote, tm̃ lucrat̃ vxor de donatiõe pp nu-
ptias. ¶ Et redeũdo ad tex. allegatũ in gl. in d. §. qm̃ verò. aduertẽ-
dũ eſt, qa licet ibi dicat̃, & de do. pp nuptias, nõ tñ loquit̃ de mari-
to, prout gl. præſupponit hic: ſed loquit̃ ſolũ reſpũ vxoris, ad oñ-
dẽdũ eius paupertatẽ, & verba ſequẽtia hoc demonſtrãt ibi, nihil
hr̃e valentes. vbi loquit̃ de mulierib. ¶ Et rñdet̃ ꝙ donatio pp nu-
ptias nõ põt ꝯſiderari reſpũ vxoris ſuperſtitis: qa reuertit̃ ad donã
tẽ ſoluto mat. l. ij. j. de bo. q̃ li. & pp illã nõ eſſet ꝯſultũ ĩopię vxoris:
iõ neceſſariũ eſt fateri ꝙ donatio pp nuptias ꝯſideret̃ reſpũ mari-
ti ad quẽ reuertitur, ſicut dos ad vxorẽ. ¶ Replicari tñ p̃t ꝙ ẽt do-
natio pp nuptias ꝯſiderari põt ad releuandũ inopiã vxoris, qñ illã
in totũ vel ꝓ parte lucraret̃, ſm illud qđ hr̃ in d. auth. æqualitas. de
pac. ꝯuẽ. Quicquid ſit, dcm̃ gl. hic, ꝓbat̃ in d. §. qm̃ verò inferius. in
verſ. & ita dicimus, ſi ꝯiũctorũ alter dotẽ, aut donationem añ nu-
ptias nõ faciẽs inops, aut vir, aut mulier reperiat̃. ¶ In gl. ibi, vſque
ad illud ſuccedit vna, & c. ſub illa dictione, &c. includit̃ ꝙ ſuccedat
in quartã cũ liberis cõibus, vel vlterius mr̃imonij: nã hoc totum
colligitur in d. §. qm̃ vero. de exhi. reis. Ex eo. §. colligit̃ ꝙ ĩ fi. hic dr̃
de trib. liberis, vel pluri. ¶ Et de ꝓprietate ꝯſeruanda liberis eiuſdẽ
matrimonij, colligit̃ in §. qm̃ verò el 2. in auth. vt licet mr̃i & auię.
& declarãdo hoc mõ gl. bñ dicit. ¶ In fi. gl. & doc. q illã *communiter*
ſequunt̃, inaduertenter loquunt̃ qa dũ tex. in d. §. qm̃ vero. allega
to in glo. facit dr̃iã inter maritũ & vxorẽ, nõ loquit̃ de iſta quarta, q̃
coniugi inopi debet̃, qa in illa parificant̃ maritus & vxor. §. qm̃ ve-
ro. in auth. de exhi. tres. Sed loquitur de quarta, quæ debetur vxo-
ri expulſæ in pęnã mariti, & illa nõ habebat locũ in viro. Sed tamẽ
hoc ẽt hodie corrigit̃ in d. §. fin. in authen. vt fra. filij: & ita declarat
Alb. hic, & hoc tenet glo. in d. §. qm̃ vero. in verbo, in talib. licet gl.
ibi videatur põderare tex. in ꝯriũ, dũ inqt, In talib. caſib. in plurali,
& ibi vr̃ loqui de vtraque quarta; gl. tñ ibi ꝯriũ ꝯcludit. ¶ In gloſſ.
15 in verbo, locuples, in fi. vr̃ reſidere in iſta opi. ꝙ † vt qs dicat̃ pau-
per. dẽat arbitrio iudicis declarari. & iſta opi. *communiter* approbat̃:
& illam Bar. Bal. Ange. & Sal. & poſteriores ſequunt̃. & latè tradit
Bar. in l. ſi conſtante. in prin. ff. ſol. mã. cũ ſi. vt tradit ibi, & hic Ale.
& idem glo. in §. ſi vero abſunt. in ver. ſubſtantiam. in auth. de hær.
& ſal. quã ſequit̃ Io. de Pla in l. ad ſubeunda. de decu. j. li. x. & idem
tenet Bal. in c. ſi qui teſtiũ. col. 2. de teſt. Ab. in c. j. de accuſa. Luc. de
Pen. in l. j. j. de men. vali. li. 11. Raph. Cu. ꝯſ. 131. duo fratres. in prin.
Are. in conſ. 13. col. 7. in verſ. ad ſm Ange. Aret. in §. ſed propter
paupertatem. inſt. de excu. tu. & poterit iudex arbitrari, ꝙ ẽt pau-
per dicat̃ ille, qui ſit p̃ditus malis morib. vt no. Bald. in l. humilem.
ſ. de ince. nup. Maria. ꝯſi. 17. ſ. dicta co. fi. Et ꝯcluſione gl. hic, infert
Bal. hic, ꝙ ſi puellæ pauperes debẽt maritari, ſtabitur arbitrio iudi-
cis q̃ dicantur pauperes. Et dicit Bal. in l. ſi quis ad declinãdam. co-
lum. ij. de Epiſ. & cler. ꝙ dr̃ pauper puella attẽta eius qualitate. Vñ
ſi ſit nobilis, licet hẽat neceſſaria ad victũ, dr̃ pauper, ex quo non
poteſt dotari ſm eius qualitatẽ. & idem Bal. in l. paupertas, in prin.
ff. de excu. tu. Facit tex. cum glo. in l. ſed ſi ſuſceperit. ff. de iud. & di-
xi in conſ. 120. Et eo modo an cã dicat̃ parua, ſtatur arbitrio iudi-
cis gl. in c. fi. in verbo, iudicium, de re iud. in vj. no. Bar. in l. admonẽ
di. col. pe. ff. de iureiu. Abb. in c. de appellationib. in ti. de app. cũ ſi.
vt dixi ibi in fi. & idem no. Bald in conſ. 171. primo q̃ro. lib. ij. ſm
16 nouam impreſſionem. ¶ Silr̃ q̃ dicatur † perſona miſerabilis, ar-
bitrio iudicis committit̃: vt no. Inn. in c. ſignificantib. de of. leg. &
Bar. in l. j. in fi. j. qñ Impe. inter pup. & vid. Et ſimiliter qđ dicat̃ par-
uum vel longũ tp̃s, arbitrio iudicis committit̃: vt. p gl. in c. ij. in ver
bo, nõ modicũ. de reb. eccl. nõ alie. in vj. & in cle. j. in fi. in gl. fin. de
reb. eccl. nõ alie. de quo no. Bar. poſt gl. in l. j. §. qđ aũt. ff. de ſupſi.
cum ſi. vt tradit Alex. in conſ. 17. viſo inſtr̃o. col. j. libr. iiij. & dixi in
conſ. vlt. facit gl. in c. ꝓ illorũ. de ſen. excom. ꝙ qñ dicat̃ enormis
læſio arbitrio iudicis declarat̃. Et ad p̃dicta notandũ eſt, ꝙ gl. in d.
§. ſi verò abſunt. in ver. ſubſtã. in fi. dicit iudicem dẽre arbitrari te-
ſtẽ non eſſe idoneum, niſi tm̃ dẽat in bonis, quãtũ valet cã, ſuper
qua deponit. & idem ſequitur Ang. in §. hinc nobis. col. j. in auth.
de hę. & fal. Ale. in conſ. 15. viſo proceſſu lib. iij. Mod. hic illã repro
bant, dicentes, ꝙ licet verum ſit ꝙ dẽat cenſeri paup, qñ non hẽt
in bonis tm̃, quantum valet cã, ſuper qua deponit, tñ pp pauperta
tem teſtis à teſtimonio nõ repellit̃ vt no. in c. ſi q teſtiũ. & de teſti.
& Arc. in conſi. 13. viſo diligenter. col. pe. Sed aduertendũ eſt, quia
Mod. approbant, vbi non recte loquitur, & reprobant illam, vbi re
prehendi nõ dẽt. nam gl. ibi de paupere ꝙ admittebatur, nihil dicit
& dato ꝙ hoc diceret nõ dẽret reprehendi, qa ẽt ita dicit text. in l.
iij. in princip. ff. de teſti. & ſaluari põt, vt diſtinguat̃ ſm qualitatem
cãæ. ¶ Scđò ꝯſiderandum eſt, ꝙ gl. ibi loquit̃ ſe referendo ad illum
tex q loquit̃ de teſtib. requiſitis in inuentario, in qb. q̃dam qualita-
tes ſp̃aliter requirunt̃ ꝙ ſint ad minus tres, & etiã ꝙ ſint optimæ
opinionis & ꝙ hẽant ſubſtantiã idoneam. & de tali glo. loquit̃. Et
non eſt inferendum, ꝙ gñaliter hoc velit in aliis cauſis. & non vr̃ ve
rũ qđ Mod. concedũt, ꝙ dicat̃ pauper, q non hẽt tm̃ in bonis, quã
tũ valet cã: qa hoc eſt in arbitrio iudicis, & non debet ad hoc arbi-
triũ iudicis reſtringi. Sed põt ſaluari gl. in illo caſu ſp̃ali, dictũ eſt.
Et notandum eſt, dr̃iam eſſe inter pauperem, & inopẽ: quia paup
dr̃, q parum hẽt, & inops, q nihil hẽt: vt no. Arc. diſt. in c. quo iure.
& ſequitur Pau. de Ca. in l. id, qđ pauperib. ſ. de Epiſ. & cle. & Alex.
hic dicit hoc eſſe ꝯ tex. hic, cũ gl. & ꝯ l. creditores, de pri. cre. §. fi.
vbi eodem caſu de paupertate & inopia loquitur: & ꝯ text. in l. ſi
ab arbitro. §. fi. ver. magna inopia ff. qui ſatiſ. cog. & idem Alex. in
l. ſi conſtante. in prin. col. ix. ver. ſed an inops & pauper. & contra
Archi. ẽt vr̃ tex. in l. ſi procuratorem. §. ſi ignorantes. in verſ. ꝙ eſt.
ibi ſi paupertas non permiſit, excuſata eſt eorum inopia. ff. mand.
& idem colligit̃ in §. qm̃ vero. in verſi. ſi verò quoſdam. in auct. de
exhib. reis. vbi dr̃, Si inops vir aut mulier inueniatur. & ſtatim ſubii-
cit. Ille vel illa ſuperſtes pauper. Et ſic vr̃ ꝙ ꝓ eodem paup & inops
ponantur. Grammatici tñ vñr talẽ dr̃iam approbare, vt Catholicõ
tradit in verbis Inops, & paup. vbi alleg. Papiam, quẽ ẽt Archi. ad-
ducit in d. c. quo iure & idem ſequitur Lucas de Pen. in l. omnes. j.
de anno. lib. x. Et põt hoc probari. primò de paupere patet: qa re-
peritur pauperrimus. in l. hr̃ditate. §. j. ff. de caſtren. pec. ibi, pauper
rimus facto teſtõ deceſſiſſet. Et pauperior ẽt reperitur in l. ſi ſpon-
ſus. §. ſi maritus. ff. de dona. inter vir. & vxo. Vt ergo iſta verificati
17 poſſint, conſonat vt pauper dicatur, qui parum habet. ¶ † Secun-
dò inops dr̃, qui nihil habet: vt probatur in §. quoniam verò. in au-
then. de exhib. reis ibi nihil habere valentes, & nouiſſima viuentes
inopia: intelligendo pro vltima. Et ad idem benè facit text. in l. ſi
quis ad declinandam. §. ſi quis autem, ibi, quis enim pauperior eſt
hominibus qui inopia detenti ſunt. Ex iſtis verbis patet, quòd
inops minus habet, quam pauper. Quãdoque tamen vocabula iſta
confunduntur, & pro eodem ponuntur: vt iuribus ſ. in contrariũ
allegatis: vt contingit plerunque etiam in aliis vocabulis. ¶ In glo.
fi. ibi, idem obſeruandum. concluſio glo. eſt, ꝙ iſta quarta debeatur
coniugi inopi, ſi tamen ſuperſiet aſcenden. Et clariſſima eſt iſta
concluſio: quia ſi ſtantibus filiis admittitur, quibus magis debita
hæreditas, à fortiori idem dicendum eſt ſuperexiſtentibus aſcen-
dentibus ita Cyn. Barto. & *communiter* docto. tenent: ꝙ hoc proba-
tur ſecundum Alexand. hic, in d. §. quoniam verò. vbi dicitur, ſiue
plus, ſiue minus, verificatur etiam nullus extantibus filiis. l. illud.
§. minus.

ADDITIO.

a ¶ L. ſi. pater. Fran. Pep. hic col. 24. in fi. ſol. ꝙ ibi dos fuerat promiſſa genero, non fi-
liæ. Sed hæc ſolutio, & diſtinctio diuinatoria eſt, & falſa. Ego dicõ ꝙ ibi alia coniectu
ra tollit hanc coniecturam compenſationis, quia ibi præſumitur legatum additum
in compenſationem exhęredationis vel præteritionis.

§. minus. ff. de trib. & ita dicit Imo. in l. nemo potest. de leg. j. quem Ale. refert hic. & idem prius dicit Alb. hic, in prin. facit tex. i l. minus solutum. ff. de ver. sign. cum gl. vt tradit Alb. in verbo, minus, in distinctionario. facit, qđ no. Bald. in l. fin. vers. quæritur tertiò. ff. si cer. pet. vbi concludit, ꝙ si hñtes libram s. centum tenentur soluere decē: & hñtes minus quinque, ꝙ ēt mihi hñtes, nihil tenentur soluere. & dicit Pau. de Ca. post Ia. Bu. in d. l. illud. §. minus. ꝙ ludētes, statuto præmio ꝙ soluatur ab eo, qui minus currit, debetur ēt ab eo, qui nullo modo currit. ¶ Sed aduertendum est, quia text. in d. l. minus solutum. & in d. l. illud. §. minus. loquuntur quando illud comparatiuum minus absolutè ponitur: non sic videtur in terminis, in quib. loquitur tex. in d. §. quoniā verò. ibi, siue plus, siue minus, ꝙ illud minus, positum comparatiuè ad plus, videtur require re aliquos, ꝑ verba proximè præced. vbi dicitur, Contingit habere paucos, aut plures. quorum verborum respū. postea statim dr. Siue plus, siue minus: vnde patet ꝙ illud minus respicit illā dictionem paucis, præceden. Quicquid tamen sit, ista conclusio apertè ꝓbatur in §. quia verò. el 2. in auth. vt lit. mat. & auię. vbi expresse loquitur ꝙ non stantib. filijs, quarta indistinctè debet: vt patet ibi in vers. si verò talis mulier filios ex eo non habuerit. Et ampliatur ista conclusio, vt tali casu vxor habeat dominium quartæ, ex quo non sunt liberi: vt in tex. hic dicitur Et dum glo. dicit, idem obseruandum est, duo concluduntur. Primum, ꝙ vxor habet quartam tam stantib. ascenden. sicut stantib. filijs. Secundum, quòd habeat proprietatem, prout tex. dicit, non ob. quòd supersint ascend. qb. non conceditur prærogatiua filiorum. & sic æquiparatio facta in gloss. de liberis & ascend. intelligitur in fauorem vxoris, vt habeat quartam, non in præiudicium vt non habeat proprietatem, quæ debetur absolutè non stantib. liberis: arg. l. quod fauore. s. de legi. Et eod. modo videtur ꝙ non stātib. filijs indistinctè quarta debeat vxori, dato ꝙ superessent ascend. quatuor, vt concludit Cor. Peru. hic: quia tex. illā cōcedit stantib. trib. filijs, vel paucioribus. ergo à fortiori. stantib. nullis, vt expresse dr̄ hic: & quia indistinctè no. stanti. liberis, habet quartam ēt quo ad dñium, vt dcm̄ est: & no. Sal. hic in ix. q̄stio. Et ad hoc facit, quia in quarta vxor vincit filios, vnū, duos, vel tres, & filij ēt vnus, vinceret oēs ascēdentes, ergo à fortiori dēt vincere ascen. arg. l. de accessionib. de diuer. & tēp. p̄sc. & licet hoc argm̄ possit diuersificari, tn̄ non tollit arg. qđ in effectu in hoc cōsistit: quia illa ꝓrogatiua solū cōcedit filijs stantib. quib. magis hr̄ditas debet. ¶ In fin. glo. ibi, sed placet. ꝯ istā opi. Pla. approbat, ꝙ stātib. transuersalib. vxor hēt solū quartā, qa transuersales excludunt. maritum, & vxorē. l. j. s̄. e. tit. ¶ Extra gl. primò Bar. infert ad qōnē,

18 † ꝙ legatū factum marito ab vxore, dēat cōpensari cū lucro do-

a tis, quod ex forma statuti marito superstiti debet, per istum tex. & idem Bar. post Ia. de Are. in l. si cum dotem. §. si pr̄. ff. sol. mat. cum gl. vt ibi, & hic tradit Ale. Primò ad istum tex. Bal. hic rn̄dit, ꝙ ex eo non bene infertur ad lucrum statuti: quia illud datur marito in compensationem onerum mr̄imonij, & vr̄ procedere ex cā onerosa, vt per gl. in ver. dūtaxat. in l. si donaturus. §. fi. ff. de ꝯd. ob. cām, & no. Bar. in trac. de duo. fratri. q v. & no. Ange. post glo. in verbo lucrum. in §. lucratiuas. in l. j. ꝯ. de impo. lu. desc. li. x. Replicari pōt quòd immo tale lucrum non debetur in compensationem onerū matrimonij: quia maritus habet fructus ꝓ onere matrimonij. l. ꝓ oneribus s̄. de iu. dot. & ita dicit Ange. in §. at si Titio. in fi. in auth. de nup. col. 4. & ad hoc facit, quia tale lucrum hēt locū, licet mr̄imonium non durauerit, nisi momento: vt not. Bald. in l. nō tm̄. ꝯ. de leg. Bene verum est, ꝙ tale lucrū acquirit ex cā matrimonij. Ita dicit tex. in l. cum quis. ff. de do. præle. ¶ Finaliter tn̄ verius vr̄ ꝙ tale lucrum à statuto ꝑ onera mr̄imonij deferatur. & hoc tali rōne ꝓbatur. nam dos esse dēt apud illud, qui sustinet onera matrimonij. l. dotis fructus. in princi. l. si pater mulieris. in fin. l. is, qui Stichū. in princi. de iu. do. ibi, dos esse debet vbi onera matrimonij sunt. Sicut ergo ille, qui sustinet onera matrimonij, habet fructus dotis, eod. modo dēt hr̄e lucrum dotis. Istam ꝯnam facit Bal. in d. l. si donaturus. §. i. in 3. not. & condi. ob cām. & pro ista ꝯna est text. in l. actione. §. fin. cum l. seq. ff. pro soc. nam in d. §. fin. dr̄ ꝙ dos dēt esse penes societatē, quæ sustinuit onera matrimonij & in l. seq. dr̄, eodemmodo de lucro dotis, ꝙ societati acquirit, q̄ onera mr̄imonij sustinuit. & eadē rōne acquiritur pr̄i, q onera mr̄imonij sustinuit: vt no. Bar. in trac. de duo. fra. in 5. q primi art. prin. & sequit Bald. in l. ij. s̄. fa. erc. Ro. in ꝯs. 406. qō pn̄s. cum sig. vt dixi in cons. 67. Et ibi rn̄detur ad allega ta in ꝯrium. ¶ Non ob. dictum Bald. in d. l. non tm̄. quia non debet considerari, ꝙ accidentaliter momento matrimonio durauerit: quia satis est ꝙ ēt lōgo tpe durare potuisset: arg. l. de fideicommisso. s̄. de transa. in l. si pr̄ puellæ. de inof. testam. & hoc modo responsio Bal. vr̄ procedere, ꝙ maritus in tali lucro prætendit causam o nerosam. ¶ Sed aliter replicari potest, ꝙ ad inducendum compe nsationem, non consideratur, an qs sit creditor ex causa onerosa vel lucratiua, sed an debitum sit voluntarium, vel necessarium, per s̄. dicta, & tradit Alex. hic. ¶ Secundò probatur ista conclusio in d. l. si cum dotem. §. si pater. ff. solu. ma, Mod. hic dicunt ꝙ ad illum tex. accommodari potest bona solutio ex eo quòd ibi illa compensatio inducitur in præiudicium filiæ: qa aliud in eius fauorē statutū fuit, videlicet ꝙ ipsa habebat actionem communem cum pr̄e in dote profectitia: arg. l. eum qui. ff. de iniur. Sed ista ratio parum valet: quia ꝙ filia habeat actionem communem cum patre, hoc potius respicit fauorem patris, quam filiæ: quia dos est proprium patrimonium filiæ. l. iij. §. sed vtrum. in fin. ff. de min. & datur actio etiam pr̄i ꝑ eius interesse, quia illam dotare tenetur, si non haberet dotem: vt per glo. in l. ij. §. j. ff. solu. matr. ¶ Præterea, illa regula l. eum qui. non videtur habere locum in causa dotis, ex eo quod no. Bar. in l. si constante. in princ. in pen. col. in 5. q. quartæ partis prin. ff. solu, mat. in fin. ibi. Ita limitat regulam. l. s̄m naturam. de reg. iur. Plura alia disputando possent dici: sed nobis sufficit istam esse communem opin. ¶ Secundò quæri-

19 tur, † si vxor sit pauper, & habeat patrem satis diuitem, à quo alimenta petere possit, an nihilominus ad petendum istam quartā admittatur? Ale. hic, col. pen. post Cum. in l. in suis. de lib. & post. concludit ꝙ non: quia si pater diues sit, ista non potest dici pau-

b per. quia æstimum patris, æstimum filij [b] reputatur: vt per glo. in l. ij. ꝯ. qui æta. lib. 10. & quia magis conuenit, ꝙ inopiæ filiæ succurrat ꝑ patrē, quam in bonis mariti, ex eo quod no. Bar. post Dy. in l. quemad. ff. de lib. agn, Et idem concludit Raph. Cu. in cons. 131. duo fratres. vbi dicit, quòd filius reputatur diues, si pater diues sit. & refert Alb. in d. l. in suis. de lib. & posth. qui dicit se cōsuluisse de consilio aliorum peritorum Pergami, ꝙ filius, cuius pater habebat in bonis vltra trecēta, possit eligi ad officium, ad quod ex forma statuti nullus eligi poterat, nisi haberet in bonis trecenta. & qa filius regis dicitur Rex: vt no. per glo. 24. q. j. c. fin. & istam conclu-

20 sionem *communiter* Mod. sequuntur. Et ad idem facit: † quia filius primogeniti potest dici primogenitus, non solum fictè, sed etiam verè pro parte: vt no. Abba. tradit in cons. 35. duo vt morem petēti geram. col. pen. vers. item pars remaneret in filio. li. j. & ideo qđ non potest fieri per alium, per filium impleri potest. l. sciendum. §. legati. ff. de legatio. & dominium dicitur continuari in filium. d. l. in suis. Vnde titulus pro hærede, non habet locum in filio: quia ēt viuēte patre dicitur habere naturalem possessionem: vt dicit tex. in l. ij. §. fin. ff. ꝓ hæt. facit tex. in l. cum miles. in prin. ff. ex q. cau. mat. & quod no. Ange. Imo. Raph. Cum. in d. l. in suis. vbi concludunt, ꝙ statutum, quod compellit aliquem ad soluendum gabellā de hr̄ditate, quā percipit, nō habet locū in filio, qui non dr̄ de nouo hęreditatem acquirere, sed illam continuare. Facit gl. in c. pastoralis. de deci. in ver. quasi de lucro. quæ ꝯcludit ꝙ filius non tenetur soluere decimas de hæreditate paterna: quia non dr̄ de nouo acquisita. & dicit Bal. in c. quæ in ecclesiarum. col. pen. ver. ex q̄ro. de cōsti. ꝙ in persona filiorum non dēt solui laudemiū: quia non est noua acquisitio, sed dñij ꝯtinuatio. & cū s̄. dictis concordat Benedi. Capra in cons. 41. & est verius. vbi sequit, & approbat dictū Ang. in d. l. in suis. ¶ Sed, tn̄ his, & similib. non obst. in qōne nr̄a contrarium verius de iure vr̄: quia cum vxor cōsiderato pn̄ti statu paup sit, & maritus mortuus diues, quarta ei debetur per istū tex. Non ob. ꝙ filius reputatur dn̄s, & diues viuēte pr̄e: quia illud est improprię, & per fictionem, vt probatur in d. l. in suis. dū ibi dr̄, & quodammodo, & quasi dn̄s. & illud consideratur in fauorem filij, ꝓut doct. loquuntur in locis s̄. alleg. Secus vr̄ in isto casu: quia esset in præiudicium ipsius filij, vel filiæ. Ideo veritas debet considerari, q̄ est ꝙ filia in veritate est pauper: & qualitates requisitæ in isto casu de pn̄ti concurrunt. Nec ob. ꝙ possit habere alimēta à patre, & ꝙ ab eo potius peti debent, quā in bonis mariti: qa hoc non vr̄ verū: qui potentius vr̄ esse ius ipsius quartæ, ad quā vxori actio competere vr̄ sed ꝯ patrē solum dat officium iudicis, qđ non p̄supponit obligationem: vt no. Bar. in l. si quis à liberis. in prin. ff. de lib. agno. Iō à pr̄e n̄ pn̄t peti alimēta p̄terita: qa officio iudicis tm̄ peti pn̄t. Secus est, qn̄ iure actionis debētur: vt no. Bar. in l. libertis, quos §. i ff. de ali. & cib. leg. & not. Bal. in l. alimentis. s̄. de transact. Et eodem modo in ista quarta, quæ iure actionis debet, ꝓ præterito interesse peti poterat. Et per hoc ēr rn̄detur ad illud, qđ dicit Cum. in cōsil. 131. s̄. alle. ꝙ ista filia possit petere dotem à patre: quia talis dos solum officio iudicis petitur: vt not. Barto. in l. qui liberos. ff. de ritu nup. & est glo. in l. si socer. in princ. ff. sol. ma. & ibi Alex. post alios sequitur. Et ideo arg. s̄. factum ꝯ filiam, retorquetur, dum dr̄, quòd quarta

ADDITIONES.

a ¶ Compensari. Sic etiam in simili fuit consultum, quòd legatum factum a viro vxori, debet compensari cum denario, seu donatione propter nuptias, siue conuenta, siue consuetudinaria, quamuis non debeat compensari cum dote. l. vnica. §. sciendū. C. de rei vxo. act. & [redacted]

b ¶ Æstimum filii. Alb. in 1. par. statuto. q. lxxi. & q. cix. Ias. l. sciendum. ff. qui satis. cog. An. Tiraq. in rep. l. si vnquam. in prin. num. 23. C. de reuoc. dona. Autho. Cors. in trac. de potest. regia. q. 25. Ale consi. 48. in prin. libr. 1.

quarta nō debet:quia à pře alimenta petere pōt.Nā cum alimenta solū à pře in subsidium debeant, d.l.si quis à liberis.ex quo quartā petere pōt,non vř ꝙ alimenta peti pñt,quę vñr magis subsidiaria, & sunt minus debita : quia duntaxat officio iudicis petuntur. Et ꝙ ista facultas petendi alimenta non debeat considerari, probat per illum tex.vbi vxor succedit in quartā simul cū filiis à quib.alimenta petere potuisset.Ex quo dat intelligi, ꝙ pp facultatē petendi alimēta à patre,filia ab ista quarta excludi non debet. Nā tunc demū excludit,qñ habebat bonā de pñti à seipsa.d.§.qñ vero.versi.si vero. ibi, nam si aliunde habeat &c.¶Sed ista facultas petendi alimenta à patre,non facit ꝙ dicat habere de pñti, imo ostendit.& declarat eius paupertatē : quia cogit mendicare alimenta. & in simili casu no.Abb.in consi.17.stante statuto.lib.j.in ver.si diceres.Merito cōcludendum est,ꝙ quar ā petere possit.& ita vř de iure dicendum, licet *communis* opi.in ɔ̃rium esse videat. & hoc tñ totum residere vř in arbitrio iudicis,qui habet declarare.& iudicare an pauper dicatur:vt s.dictum fuit in gl.¶Tertiò ex supradictis inferri potest,
21 †an vxor pauper hanc quartā petere possit,dato ꝙ ipsa esset industriosa,& cum manibus suis posset lucrari victum. & vř ꝙ non,sicut dř de filio,qui non pōt petere alimenta à patre, qñ ex operib. suis,& industria viuere pōt:vt no.Bar.in l.si quis à liberis. in princ. per tex.ibi in ver.sed & si filius ff.de libe.agn.¶Sed bř ɔ̃rium vř de iure:quia efficacius ista quarta debetur vxori inopi.quæ iure actionis peti pōt, quam alimenta, quæ solū officio iudicis debent filiis : vt s.dictum est:& quia ista quarta debet in honorē præteriti mřimonii,vt conseruent in solito statu legitimæ ɔiugis.d.§. qñ vero. Vnde non vř ꝙ cogat tunc mortuo marito plus solito victū̃ propriis manib.quærere:&,quia solū excludit mulier ab ista quarta,qñ habet res & bona aliunde.d.§.qñ vero.in versic. ergo non debet excludi ex eo ꝙ laborib.suis necessitati suæ ꝓuidere possit: & quia talis dř pauper,ex quo nihil habet,& maximè hoc hēret locum in muliere nobili, cui esset dedecus laborare. Vt de filio nobili dicit
22 Bart.in l.j.ȷ̃.de mendi.val.libr.xj.¶†Quartò quæritur de qōne,in qua Senis consului,& nullus hic ponit,nec alibi in terris,quem viderim.Pone ꝙ vxor superstes habet nudā proprietatē in magna domo,vel prædio,an dicat pauper:qa vim ere nō pt nisi vēdat ꝓprie
a tatē.Dicatis bř,ꝙ non cogit vendere proprietatē.ᵃ tex.est sin.in l. fi.§.ipsum aūt.in fi.ȷ̃.de bo.quæ li.vbi dř, ꝙ filii nō dēnt vēdere ꝓprietatem:quia parentes illos alere compellunt.Vñ si hoc est in filio respū přis,cui filio alimēta debent offō iudicis, A fortiori ergo in isto ddm vř, in quo ista quarta iure actionis petit. Et ad hoc etiā facit:quia in iudicādo an quis dicat hře vñ se alat,considerat ꝙ pcipere alimenta possit ex redib.& non cogit vendere ꝓprietatem: vt not.Bald.in consi.3.sicut dixi.in ij.lib. all.tex.in l.qui bonis.ff.de
23 coll.bo.& in l.ius alimentorū.§.j.ff. vbi pup.edu. deb. ¶†Quintò, & vlt.q̃ritur de alia qōne,in qua similiter consului,an vxor, q̄ erat inops,& tpe mortis mariti efficaciat diues,excludatur ab ista quarta? & vř ꝙ sic:quia res deuenit ad casum ,à quo incipere non pōt. l.plurib.§.& si placeat.de ver.ob.& quia qđ ꝓcedit rōne paupertatis,cessat facultatib.crescentib.l.cura.§.deficiētiū.ff.de mu. & ho. & in simi.qōne hoc tradit Bal.in l.si pro ea.in viij.q.s̃. mā.¶Sed tñ
b his non ob.ɔ̃rium ɔsului:ᵇ qa vxori inopi fuit ius quæsitū tpe mortis.Vñ qñ aliqua cā certo tpe requirit,sufficit ꝙ sit in tpe requisito, licet postea cessett:vt no.Bar. in l.generaliter. col.ij.s̃. de Epi.& cle. facit tex.in l.in delictis.§.si extraneus ff.de noxa.& text. in l.sciendum.§.fi.ff.qui satis.cog.& qđ no.Io.An.in regula,decet,de re.iu. in vj.vbi ɔcludit ꝙ immunitas ɔcessa při pp numerū filiorū, nō cessat,licet postea filii moriant:vt no. Bar.in l.ij.§. nō solum. ff. de excu.tu.Io.de Ana.in consi.vlt.& quia in successionib. tps mortis inspicit.§.in extraneis.insti.de hæ.insti.& quia si filia dotata excluditur à statuto cōsiderat ꝙ dotata sit tpe mortis:vt no.Bar.in ɔsi.11. quidam decessit.cū si.vt dixi in ɔsi.25.vbi rñdetur ad allegata. s. in contrarium.& ibi videndum est.Et ex his absoluta sit ista auct.

ADDITIONES.

ᵃ ¶Proprietatem.Facit Ale.l.maritum.in fi.ff.sol.ma.& in consi.71.nu.7.lib.v.
ᵇ ¶Consului.Consi.24.

De repudianda bono.pos. Rub.

1 *Repudiatio bonorum possessionis,non potest reuocari pp absentiam aduocati.*
2 *Repudiatio expressa indistinctè nocet in bonorum possessione.*
3 *Aduocati absentia,est iusta causa dandi dilationem,& quomodo intelligitur.*
4 *In aduocato est defensio ciuilis,quæ tolli potest.*

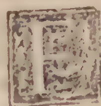
LEX I.

1 EMancipatus. ¶Summatur,vt per Doc.hic. ¶Primò not. † ꝙ pp absentiā aduocati repudiatio bo.poss.reuocari nō potest. & ratio manifesta vř:quia officium aduocati in iudicio consideratur.l.j.§.aduocare.vbi Bart.ff.de posthumi idcirco in tali repudiatione, absentia aduocati nihil facit :quia ista repudiatio fit extra iudicium:vt expressè sentit Bar. & etiam Fulg. hic.& est gl.in l.j.in ver.cā.ff.de suc.edi.quæ dicit ꝙ decretalis pōt per pactū remitti,licet renuntiari illi non possit.& hoc intelligendum est in pacto facto extra iudicium:quia in iudicio ēt valeret renuntiatio iuri de futuro:vt not.in l.j.s̃.de pac.& sic in iudicio non procederet dña,quā facit gl.ibi,inter pactum & renuntiationē.Ex quo notabiliter infert ꝙ licet bo.pos.agnosci non possit,nisi cum pñtia iudicis.l.fin.s̃ qui admit.repudiatio tñ pōt fieri extra iudiciū,
2 qđ notandū est.¶Secdò not.† ꝙ licet tacita repudiatio, q̄ à lege inducitur ex cursu tpis,non noceat, si ille, cui delata erat bonorum possessio,non potuit ɔsulere peritiores.l.in bonorū.ff.de bo.poss. Secus tñ vř in repudiatione expressa, quæ indistinctè nocet:vt est text.hic s̄m Pau.de Cas.qui rōnem adducit: quia plus qs delinquit in faciendo,quam in nō faciendo:vt per gl. in l.ij.ff.ad Syl. & in l.si mora.ff.sol.ma. Ale.hic tenet ɔ̃rium, & dicit ꝙ ēt repudiatio expssè vitiat per errorem iuris, qui impedit ɔsensum.l. si per errorem. ff.de iuris.om.iud.l.ij.ff.de iud.& ad hoc all.Bar.in l.Clodius. ff.de acq.hær.& Bart.ibi rñdet ad l.in bonorum. ꝙ ibi non est tacita repudiatio,nō petendo.ȷ̃.tps.Hoc patet, s̄m eū, quia licet qs ꝓtestet ꝙ non velit repudiare,tñ excluderet elapso termino:quia illa repudiatio inducit à lege.Tñ negari non pōt, quin ēt negligentia partis consideret,quæ nō agnouit infra tps statutū à lege.Nā ipsa lex non inducit repudiationē,sed limitat tps agnoscendi bo.pos.& pars ipsa,quæ nō petit in termino statuto,satis vř renuntiare: & in tali renuntiatione tacita excusat,si non potuit consulere peritiores:& si non potuit, est impedimentū facti : & tūc excusat ab errore iuris. Si potuit,non excusat.Sed qñ expressè repudiat : indistinctè sibi ꝑiudicat:vt dicit Pau.de Cast.per istū tex.quia nō cadit aliqua excusatio.Et allegata in ɔ̃rium vñr hře locū in errore facti. & ita loquit tex.in l.legitimā.ff.de pet.hær.quem alleg.Bar.in d.l.Clodius,& de errore facti ēt loquitur text.in l.si per errorē.& in d.l.ij.in princ.de iud.& in agnoscēda bo.pos.error iuris nō excusat.l.iuris ignorantia s̃.de iur.& fac.igno.in l.ij.ff.de cōfes.¶In gl. fi.in fi.ibi.l.ait præ-
3 tor.§.fin & sic gl.dicit,† ꝙ iusta cā dandi dilationē, est absentia aduocati.& idem gl.in c.j.in verbo, aduocatus.vt li.nō ɔte.& hoc intelligit,si absentia modico tpe duratura sit:al's secus:ar.l.si lōgius. ff.de iud.vbi Bar. Ang.& Doc.& de absentia aduocati hoc dnt:& idem Bar.in d.l.ait prætor.§.fi.in l.sed si vnius.§ fi.ff. de iniur.& in l.pe.in fi.ff.de vaca.mu.¶Secundò,qđ dictū est de aduocati absentia,limitat,nisi hřet aduocatos : qa pp vnius absentiam, dilatio dari nō debet:vt no. Ang.in l.nō idcirco.in prin.ff.de iud. & sequitur Pau.de Ca.ibi.¶Tertiò limitat nō ꝓcedere in summariis,in qb.nō dat dilatio p p aduocatū:vt no. Bart.in trac.ad reprimendū in verbo,sine strepitu.in fi.in verbo,itē dices. Hoc tñ nō vř ꝓcedere sine dubio:quia carere aduocato, est carere defensione.l. aduocatus.s̃. de aduo.di.iud.Defensio aūt non tollit in summariis, cle.sæpe.de ver.sig.& ita pungit Fel.in d.c.j.vt lit.non cont.in fi.¶Sed rñderi
4 potest,† ꝙ in aduocato est defensio ciuilis,q̄ tolli pōt vt not.Bart. in l.cū mulier.ff.sol.mat.Do.in c.non solū.de app. in vj. cum si.vt dixi in rub.extra de app.Sed in summariis defensio, quæ reseruat, de nāli intelligit.Nā propriè defensio est, quæ respicit merita cāe. & perimit intentionē actoris:illa verò defensio, q̄ respicit processum,non est propriè defensio:vt not.Bal.in l.j.car.pe.col fin.ȷ̃.qui accu.¶Quartò,& vlt.talis dilatio propter absentiam aduocati nō conceditur.si calumniosè peteretur, de quo arbitraretur iudex: vt Abb. post alios tradit in d.c.j.extra vt lit.non conte.

LEX II.

1 *Pater non potest repudiare bonorum pos.filio delatam.*
2 *Dominus non potest acquirere bonorum possessione sine seruo.*

FIlio. ¶Summat vt per Doc.hic No.primo, ꝙ filio dicitur bo.pos.delata licet při acquirit: de quo videndum est qđ dixi in l.j.s̃.qui admit.¶Secūdò not.† ꝙ pater
1
a non pōt repudiare bo.pos.filio delatā.ᵃ & ratio vř, s̄m Bart.in l.is qui.§ fi.in fi.ff.de acq.hæ.quia filius interim posset effici sui iuris & sibi acquireret.Et per istā rationē infert,ꝙ tex.hic gñaliter ꝓcedat, & illa verba,In fraudē filii, intelligant largo modo pro ꝑiudicio filii,qđ ɔsiderari pōt: & sic de fraude pro dāno intelligat, vt glo.hic dicit,& ad idem tex.in l.inter eos.in gl.fi ff.ex qui.cau. ma. & in l.j. §.si quis.ff.si quid in frau.patro.¶In glo.j.ibi, nisi occasione patris. gl.hic tenet ꝙ iste tex.non habeat locū in hřditate profectitia.Cōtrarium voluit gl.in l.is qui hæres §.fi.ff.de acq hær.& illam Bar.& Doc.*cōiter* sequunt vt Ale.hic dicit.& hoc per illum tex.in d.§.fin. qui generaliter loquit & idem tenet Sal.hic,& in l.j.col.v.ver.q̃ro. s̃.qui admit.& in l.fi.in prin.col.fin ibi bř ego teneo.ȷ̃. de bo.q̄ lib. & ita latius ɔcludit Ale.in d.l.is,qui hřs.§.fi.in fi. Arc. tñ.in d.§.fi.vř tenere ɔ̃ cōem opi.& in effectu mouet ratione, s̄m eum, manifesta : quia

ADDITIO.

ᵃ ¶Filio delatam.Vide Bar.hic,& in l.1.supra.e.& l.renitente.ȷ̃.de iur.del. nisi pr. in fante.l.fi.§.pe.infra.de bo.quę lib.vide ēt no.per Bal.i l.si infanti.7.op.de bo.quę li.

sta quia in tali hŕditate ꝓfectitia nō pōt considerari interesse filii. Vñ est eadem rō,q̄ est in dño,q pōt repudiare bon.pos.delatā seruo:vt tenet gl.hic,& in d.l.is,q hr̄s.§.fin.¶Sed br̄ rñdetur ꝙ in seruo nō est expeditum ꝙ dñs repudiare possit. Nā Sal.hic tenet ꝯtrarium,cuius opi.verior.vr̄,vt inferius dicā. ¶Præterea hic non ꝯsideratur solū interesse,sed rīa,q̄ data est à iure.in l.is pōt.ff.de acq. hære. Vñ sicut pr̄ non pōt adire sine filio.ita pariter nec repudiare pōt.d.l.is,q hr̄s.§.fi.& qa hŕditas non est delata pr̄i,sed filio.& ꝙ interesse filii quātū ad hoc nō ꝯsideretur, probatur in l.fi.§. similiq; mō.ĭ.de bo.q̄ lib.inducendo,vt per Sal.in d.l.fi.in prin.¶In ea.gl. ibi secus in seruo,ista dr̄ia *cōiter* approbatur,vt dicit Ale.hic,& idē concludit Ale.post Bar.& alios in d.l.is q hr̄s.§.fi.col.iij.& in l.legatū.de le.j.Sal.tenet ꝯ communem opi.& eius rōnib. conatr̄ rñdere Ale.hic,& non bene,vt ex.ĭ.dicēdis apparebit. Nam principalr̄ ar-
2 guit Sal.ꝙ † dñs non pt̄ acquirere bo.pos.sine seruo,vt est tex.in l. seruo inuito.ff.ad Treb.ergo pariter idem dđm est in repudiatione,per regulā l.is pōt.ff.de acq.hæ. Ale.rñdet huic rōni ꝙ rīa l.is pt̄ procedit in eo,q suo iure,& immediatè ex propria persona adire pōt.Secus est in eo,cui hŕditas acquirenda venit per aliū.l.tutor.ff. de bo. pos. vbi in tutore ꝑdicta regula non hēt locū: qa licet ipse agnoscere possit bo.pos.noīe pupilli, illam tñ repudiare non pōt & ita in dño vr̄ dđm.¶Sed aduertendum est: qa istud qđ Ale.dicit,nō vr̄ verum. Nā rīa d.l.is pōt.ēt habet locū in eo, cui acqrenda est hŕditas ꝑ aliū, vt est casus in d.l.is,q hr̄s.§.fi.de ac.hæ.vbi pr̄ sicut nō pōt adire hŕditatem,q̄ sibi ex ꝑsona filii acquirir̄,ita illam repudiare nō pōt:& iō bñ ꝓcedit argm̄,ꝙ sicut dñs nō pōt agnoscere bo.pos.sine seruo, ita pariter vr̄ ꝙ illam repudiare non possit. Nec ob.tex.in d.l.tutor,quia loquir̄ in tutore,q hoc facit ad vtilitatem alterius:quo casu licet acquirere possit,tñ repudiare non pōt.Secus est in patre,vel dño,q hoc facit ad vtilitatem suā. Non ob.tex.alle.in gl.in d.l.j.§.ꝑ seruū,qa f̄m Sal. intellr̄ ꝙ dñs bo. pos. sibi delatam repudiare possit per seruū, tanquam ministrū. Et iste intellectus confirmatur,qa in ver.ꝑce.& seq.loquir̄ tex.de repudiatione,quæ fieri pōt ꝑ alium.Non ob.illa rō,quæ allegatur pro cōmuni opi.ꝙ in filio subest spes, ꝙ efficiat̄ sui iuris, saltē ꝑ mortem pr̄is.non sic vr̄ in seruo,qui non pōt hr̄e libertatem, nisi de voluntate dñi:qa ēt ad hoc rñdet̄.Licet.n.facilius filiifamilias efficiantur sui iuris,quàm serui liberi, tñ hoc interesse ēt in seruo considerari dēt,& expectari ꝙ efficiatur liber.Ita vr̄ probari in §.libertas.insti. de sin.reb.per fidei.reli.vbi libertas fideicommissaria,ēt seruo alieno legari potest. & licet dñs seruum vendere non velit, legatum ꝑ hoc non extinguitur,sed expectatur occasio redimendi seruum in futurum.Et sic patet quòd etiam in seruo consideratur quòd possit effici liber,& sui iuris.

De collationibus. Rubrica.

1 *Collatio pluribus modis accipitur.*

¶Ad intelligentiam tituli p̄mittendum est pro iuuenibus,qa colla-
1 tio † plurib.modis accipit̄.¶Primò pro collatione vini & refectione quam faciunt scholares in iure examinati:vt Sal.dicit in l.si emācipati.in j.col.ĭ.eo.¶Scđò pro disputatione, quā faciunt scolares & Doc.conferendo adinuicē de aliquo dubio.¶Tertiò,ꝓ assignatione bñficii ecclesiastici, qñ prælatus q hēt pt̄atem ꝯferendi. prouidet alicui dè bñficio:vt no.Abb.in c.ex frequētib.co.pe.in c.authoritate.col.ij.de inst.& Dominic.in c.cū illis verò.de preb. in vj. ¶Quarto,collatio dr̄ oneris publici impositio,de qua hr̄ ĭ l.j.s̄.de epi.& cler.in l.cōpetit.ĭ.de pscr.xxx.an.& in aut.de col.& in ti.de coll.do.& in tit.de coll.æris.ĭ.lib.x.¶Quintò accipitur ꝓ diuisione librorum,vt in libro authentico. ¶Sextò,& vltimo,est alia collatio,quæ mām nostram concernit.Et ista est duplex,f̄m Sal.in d.l. si emancipati.ĭ.eo.col.pe.Prima est impropriè, quæ potius est rei communis q̄dam assignatio: vt contingit in peculio profectitio, in quo filius solùm habuit administrationem.l.certum.s̄.ta.er c.l.filiæ licet.ĭ.eo. Scđa verò propriè dicit̄ collatio,& est rei propriæ in cōmuni latio,f̄m gl.in rub.ff.de coll.bo.& no.Bar.in l.pr̄ filiū. col. j.ff.de coll.do.dicens,ꝙ collatio est bonorum suorum communicatio.Et bñ dr̄ bonorum suorum:qa si essent bona pr̄is,essent cōmunia,& venirēt diuidēda potius, quam communicatio. l. filiæ licet.ĭ.eo.l.certum.s̄.fa.erc.l.¶Et qa si essent aliena,non veniunt cōferenda.l.ea demum.ĭ.e.l.ꝑtor.§ emancipati.de coll.bo.& eandē diffinitionem ponit Bar.in l emancipati.col.ij.ĭ.eo.Sed ista diffinitio non vr̄ bona:qa non conuertitur cum diffinito,prout requiritur.l.j.§.j.ff.de dolo. Nam ēt inter socios hoc verificat̄: qa ꝯhēdo societatem ꝯferūt res proprias in communi,& societas est bonorum suorū communicatio.& tñ nō dr̄ collatio .Iō forte hac rōne motus Sal.in d.l.si emancipati.col.pe.supplendo ar̄r posuit diffinitionē.& dicit ꝙ collatio est rei ꝓpriæ communicatio,cā diuidēdi ꝓ portionib.hŕditariis.l.illā.§.fi.ĭ.e.& hoc videbimus in d.l.si emācipati. Et ista collatio inuenta fuit à prætore ꝑ æqtatem: vt dr̄ in l.j.in prin.ff.eo.& no.Bal. in l.illud.in princ.ff.eo.& æquitas principalr̄ in hoc ꝯsistit:vt declarat Bar.in d.l.si emācipati.& in d.l.pr̄ filiū:qa filius emācipatus à ꝑtore,admittebar̄ ꝑ bo. pos. ꝯta. ad successionē pr̄is sīr cū filijs in potestate,q merito ꝯqueri potuissent,qa ipsi omnia ex eorū operib.acquisiuerūt pr̄i,rōne pr̄iæ pt̄atis.l.placet.ff.de acq.hær.& ita auctū fuerat p̄rimoniū,qđ erat diuidēdum cū filijs emancipatis,q hēbāt ꝑcipua ea,quæ sibi post emancipationē acquisiuerāt:idcirco prætor æquitate motus,voluit ꝙ filij emācipati teneant ꝯferre,& cōicare oīa ꝑ eos quæsita , filijs in pt̄ate.d. l.j.de coll.bo.vt latius tradit Pau.de Ca.hic.Et iō cessante ista ratione,quādo emancipatus dānum nō intulisset.nec nocuisset filijs in
a pt̄ate,cessabit[a] collatio.l.j.§.pr̄ filiū.& §.toties igr̄. ff. de col. bon. vbi exēplū colr̄r.Et pariter cessante tali rōne, emancipati inter se nō cōferunt.l.si emācipati.in prin.ĭ.eo.Et eadē rōne cessante inter filios in pt̄ate,nō hēt locū collatio:vt no.in l.filiæ licet.§.j.ĭ.e. & ꝑdicta rō īducēdi collationē,bñ ꝓcedebat de iure ffорū:sed postea iura.C.aliā rōnē habuerūt:qa ꝯsiderauerūt æqualitatē fore seruādā in filijs.Et ista rōne ēt inter filios in hŕditate matris,ī quib. cessabat rō ꝑtoris,locū hēt collatio.l.illud.§.vt liberis.ĭ.eod. ¶Vltimò pl̄s regulas in mā collationis ponit Bal.in l.qm̄ nouella. ī prin. s̄.de inoffi.test.vbi vidēdum est. Et cautelā ad impediēdū collatio-
b nem,tradit Barth. Vero.in cautela[b].186. incip. si frater habuit.

ADDITIONES.

a ¶Cessabit. Idem Iaso.hic. sed hoc est inutile hodie iure authen.sublata differentia suitatis,& emancipationis,& inducta necessitate institutionis.

b ¶Cautela. Dicendum vt dieam.infra eod.l.ea demum.

LEX I.

1 *Collatio non habet locum inter filios emancipatos succedentes ex testamento.*

2 *Testator potest disponere in testamento,quòd prius donata filijs emancipatis conferantur.*

3 *Filius in potestate tenetur conferre res à patre simpliciter donatas.*

4 *Voluntas testatoris ex coniecturis accipitur.*

1 Mancipatos.¶Summar̄ vt per Bar.hic. ¶†Primò no.ꝙ inter filios emācipatos succedentes ex testamēto,nō habet locum collatio.[a] &
a rō est:quia in successione ex testamento cessat ratio,ꝑꝑ q̄ ꝑtor induxit collationem, de qua dictum fuit s̄. ī rub. & no. Ale.hic post Pau.de Ca.quia quando filius emancipatus sucedit ex testamento,vocatur etiam à iure ciuili: quia ex testamento filius emancipatus cognitus est à iure ciuili:vt no. Bart. in l.illud. § fin.ff.de contrata.l.si ex duob.in prin.eōd.tit.de ꝯta. Simile est in filia,q̄ à statuto excludat̄ extantib.masculis: nā ab intestato intelli-
b gitur exclusa:ex testō[b] aūt benè admittit̄. Et eodem mō qñ filia renuntiauit hŕditati pr̄is,nō excluditur quo minus ex testō succedere possit:vt no.Bar.in l.stipulatio hoc mō ꝯcepta.de ver.ob.Bal.in
2 l.pactū,quod dotali.in iij.q.ĭ.e.vbi videbimus. ¶Scđò no.† ꝙ testōr pt̄ disponere in testō.ꝙ prius donata filijs emācipatis ꝯferant̄: & hoc qñ apparet de volūtate ipsius testōris,vt hic dr̄:aliàs nō habebit locum collatio.& rōnem Bald.adducit:qa testōr cōfirmasse videtur illud,quod nō ademit.l.tribunus.§.fi.ff.de te.mil. c.qa circa:de priuil.l.cū hic status.in prin.cū gl.in verb,infirmat̄.de do.inter vir.& vxo.Mod.hic,videlicet Ias.dicit,ꝙ ista rō nō valet. qa benè verū est, ꝙ ille q nō infirmat actū, cū possit ,tacitè confirmare intelligit̄.d.l.cū hic status.ī prin.sed ī casu isto,f̄m eum hoc dici nō pōt:qa donatio erat facta filijs emancipatis,& valebat, & non poterat infirmari,licet pr̄ voluisset.¶Sed aduertēdū est,ꝙ non ignorauit Bal.ꝙ donatio facta emācipato valeret.& ꝙ reuocari ñ possit.vt no.in l.ij.s̄.de inoffi.do.Sed pr̄ instituēdo filios emācipatos, potuit illos grauare ad collationē dōnis factæ, & tenent̄ collationē facere,si volunt vti instōne,& ꝯsequi vtilitatem ex testō. Et isto respū loquitur Bal.& benè,ꝙ pr̄ non grauando filios ad collationem,sed instituendo illos simpliciter,tacitè cōfirmare vr̄ illas do-
3 nationes, quas per viam collationis reuocare potuisset. ¶†Tertiò,& vltim.no.à ꝯrio sensu,ꝙ filius in pt̄ate tenetur cōferre res à pr̄e simpliciter donatas:de quo est magna dubitatio inter Doct. vt videmus in auth.ex testō.ĭ.eo.& ita dicit Are.hic post Paul. de Cas.Sed pt̄ rñderi,ꝙ tex.hic intelligatur de donatis ob cām dotis: vt dicit Pau.de Cas.hic ꝑ l.filiam.ĭ.e.Nec ob.ꝙ tex gñalr̄ loquatur de donatis à patre, ibi,à patre donata,quia in auth.ex testō.quæ statim sequit̄,vr̄ interpretari istā l.de donatiōe ob cau. ¶Et hoc ꝯfirmari pōt,quia per istum tex.facultas conferendi restringit̄:& ideo illa verba,donata à patre, ꝑlata incidenter, intelligi debent f̄m iura ꝑce.antiqua,ita ꝙ ꝑ istū tex.facultas cōferendi augeri nō debet, qa inducta ad vnū finē nō debēt ꝯriū operari.l.legata īutilr̄.de leg.j.¶Sed dubiū est,qa in tex.dr̄ si pr̄,vt hoc fiat,supremis iudicijs ꝓcauit.vnde quæritur qñ dicat̄ apparere de volūtate testōris,ꝙ fiat collatio

ADDITONES.

a ¶Collatio.No.hic quòd inter filios emancipa.ex testamento succedentes non habet locum collatio. Sed an fiat ab emancipato. & an ab emancipato à suis, & an econtra Bald.in l.si pater filium.in vers. 3. quæro.cum duabus quæstio.seq.ff.de col. do.tenet quòd sic.& loquitur in omnibus casibus per conclusiones.

b ¶Ex testamento. Decisio.Tholosa.ccccl vj.

collatio ex testō. tex. hic loquitur simplr, si pr non cauit: in auth. ex testō. quæ sequitur, vtitur alijs verbis, & dicit, si parens hoc designat expressim: in ista mā, q vr ꝯ ius cōe importare vñr dicta verba, quòd spāliter, & noīatim hoc dicat ex eo qđ no. Ange. in §. si verò expressim. in auth. de hær. & fal. circa fi. j. col. vbi inqt, ꝙ si lex requirit aliquid expressim fieri in mā, quæ sit ꝯ ius, tunc expressim fieri dicit, qđ fit p verba hoc expressè importantia. ¶ Pro vera solutione habemus considerare duos casus. Primus est de iure fforū & C. Scđs de iure nouissimo autheticorū. ¶ † Circa primū, vr ꝙ satis esset ꝯstare de voluntate testatoris, ēt ex ꝯiecturis. Ad hoc allego tex. no. in l. ex parte. in §. intestato. in fin. ff. fam. ercis. vbi filiæ vr collatio dotis remissa, ex eo ꝙ diuiserat pr̄imoniū in codicillis ab intestato, & filiæ minus reliquisset. & sic patet ibi ꝙ collatio q̄ ſm ius commune fieri debuisset, ex coniecturata uoluntate defuncti remittit. Et licet gl. ibi uideat hoc intelligere, qñ testator ita hoc expressit, Alb. ibi hoc reprobat: quia si expressum fuisset, nulla fuisset dubitatio. & uidetur ꝙ tex. ibi, qui arguit ex cōiectura, dū inqt rectius dici ex volūtate defuncti collationem dotis cessare. & not. Bal. illū tex. ꝙ tacita voluntas pr̄is facit, ꝙ filia dotem ꝯferre nō tenet, & idem Bal in ꝯs. 1 0 2. sciendū est. li. 4. & dixi in ꝯs. 59. & est regula cōis, ꝙ ēt attendit voluntas testōris q̄ ex ꝯiecturis colligit. l. cū ꝓponeretur. in fin. de leg. ij. l. qui solidum. §. i. eo. ti. l. cū auus. de ꝯd. & dem. l. licet Imperator. vbi Bar. de leg. j. Sicut ergo sufficit ēt tacita voluntas: vt remittat collatio, q̄ dēt fieri de re cōi, pari rōne tacita volūtas vr sufficiens, vt hēat locū collatio ex testō, vt hic dr. & iō ista verba q̄ hñr in tex. si supremis iudicijs non cauit, etiā vñr verificari ex coniecturis. & istam conclusionem satis clarā de iure arbitror. ¶ In scđo casu, maior vr esse dubitatio pp illa verba, si parēs hoc designauit expressim: ex eo qđ dicit Ang. in d. §. si verò expressim. Sed tñ idem cōcludendū vr, ꝙ rr̄a quā Ange. tradit, loquit in dispōne q̄ fit ꝯ ius cōe, & hoc non verificat isto casu: quia hic ꝯsiderat simplr voluntas testōris, ñ attendit: & verba posita in tex. si parens hoc designat expressè: satis verificari vñr, si ex coniecturis appareat de voluntate testōris: vt est tex. cū gl. in l. si plures. in fin. ff. de vulg. & pup. vbi illa verba, nisi euidenter fuerit expressum. etiam in tacita voluntate verificant. & no. Bar. in l. prætor. in j. ff. de ope. no. nun. vbi inquit ꝙ ēt expressum dr, ꝙ ex mente legis colli. & ꝯsonat ꝙ illa verba, si parens hoc designat expressè: ſm iura antiqua intelligant ēt pro voluntate tacita: qa non est dđm, ꝙ p illa verba gñalia noua forma inducat ad correctionē iuris antiqui. ¶ In gl. si. ibi, mutat casum. Ista solo est communis, & vera ſm Ale. Ful. tñ dicit hic, ꝙ ibi nō mutat casus: & sic semp loquit ꝯdito testō. & locum hēt collatio: qa testū rescissum fuit p q̄relā, quo casu collatio fieri dēt. l. vt liberis. ꝫ. eod. Ale. dicit ꝙ in d. l. si non mortis. necessariò cessabat q̄rela q̄ tanquam subsidiaria non habet locū, si peti pōt supplemētum legitimæ. l. oīmō. in prin. ꝫ. de inof. test. Sed pōt rñderi, ꝙ illud dr inductū de nouo iure. C. d. l. omnimō. Sed de iure ffor ū pōt habere locū dictū Ful. vt loqtur. d. l. si nō mortis, &c. Nō ob. ꝙ agatur ibi ad supplemētū: quia illud verum est volēte filio: aliàs ageret querela. & ſm dictum Fulg. text. ibi alternatiuè, prout loquitur, bene procedit, ꝙ si velit agere ad supplementum cessat quærela: si non velit, tenet conferre rupto testō per querelā.

AVTHENTICA.

1 *Collatio cessat si pater permittat filium accipere vsumfructum in bonis aduentitijs.*
2 *Collatio hodie cessat ex testamēto & ab intestato, si pater ꝓhibuit expressè.*
3 *Statutum disponens, quòd stantibus masculis fœmina non succedat intelligitur quòd non stantibus masculis fœminæ admittantur.*
4 *Argumentum à contrario sensu, an habeat locum ad correctionem iuris antiqui.*
5 *Donatio simplex facta filio in potestate, an statim post mortem patris debeat conferri.*
6 *Donatio, quæ morte confirmatur, est tanquam tertia species separata à legato, & à donatione.*
7 *Donatio inter patrem & filium confirmatur iuramento, & ideo confertur.*
8 *Donatio simplex facta filio emancipato, an statim debeat conferri.*
9 *Authent. ex testamēto, an habeat locū, qñ filij inæqualiter instituti fuissent.*

X testamento. ¶ Sūmat vt p Doc. hic. ¶ In tex. ibi, ex testō. ñ ītelligatis ꝙ hēat locū collatio ī his, q̄ ī testō relicta sūt. qa ñ ꝯferunt, q̄ ex vltīa volūtate acqrunt. l. à pr̄e. l. filiā fratri. ꝫ. e. sed collatio fit de dote, & alijs rebus datis īter viuos, vt hic dr, dotis, & aliorū datorū. & no. Pau. d Ca. ī l. j. ꝫ. e. ¶ In tex. ibi, & aliorū datorū, dicit Ang. ī q̄busdā
a lecturis, & Bal. a hic. ī 9. & 14. co. † ꝙ ī vno casu cessat collatio, si pr
1 ꝓmittat filiū accipere vsūfructū de bonis aduētitijs: q patri de iure debet. l. j. ꝫ. đ bo. ma. Nā tali casu statī valet dōtio īter patrē & filiū. & mortuo patre illū vsūfructū ꝯferre ñ tenet: vt ꝓbat ī l. cū oportet §. finaūt. ꝫ. đ bo. q̄ li. Mo. dicūt istud ñ esse verū: qa bñ verū ē: ꝙ valet dō, vt hr ī d. l. cū oportet. §. finaūt. Sed illud lucrū ꝯferri dēt: qa in oīb. casib. in q̄b. statim valet donatio inter patrē & filium hēt locum collatio: vt no. Ale. hic. col. 2. in fin. Sed tamē pro eo, quod dicit Bal. videtur tex. in d. §. finautem. in fi. in d. l. cum oportet. dū ibi dicitur, ꝙ talis donatio vsusfructus eius ꝑmaneat in omni pace, ne altercationis cuiusdam (maximè īter fratres) occasio oriatur. Certè ista verba satis importare vñr ꝙ collatio non habeat locum in isto casu speciali, licet donatio valeat. & ratio specialitatis esse potest: quia pater talem vsumfructum ex persona filij consequitur. Vnde si pater non velit vsumfructum, apud filium remanet cū proprietate ex causa aduentitia. Vnde merito nō habet locū collatio, quia aduentitia non conferuntur. l. fin. ꝫ. eod. & eodem modo si pr̄ acceptauit vsumfructum à prin. & postea remisit, consolidatur cum proprietate, & res ad suam mām reducitur: quia talis vsusfructus acquisitus fuisset filio, nisi pr̄ fuisset. Vnde patre remittente reintegratur filius, vt dicatur habere vsumfructum ex causa aduentitia, licet immediatè à patre habuerit: quia pater non habebat ex persona sua. meritò cum ipso filio in tali casu liberius agitur: ar. l. filio. ff. vt leg. no. caue. & qđ per illū tex. nouissimè Soc.
2 scribit in l. omnes. in fin. ff. de excep. ¶ † Not. ex isto tex. ꝙ inter fratres hodie cessat collatio ex testamento, & ab intestato, quādo pater expressè prohibuit: ergo à contrario sensu, si nō prohibuit hēt locum etiam ad correctionem iuris antiqui, quando alias in sensu directo lex noua nihil operatur. Ale. hic dicit, ꝙ duplici ratione dictum Rom. non probatur hic. Prima quia in corpore vnde sumitur, apparet ꝙ per verba directa ius antiquum corrigitur: & ī hoc bene dicit: & idem dicunt Are. & Mod. Secundò dicit Ale. quia ēt hoc videtur expressè corrigi per illa verba, ita demum, quæ sunt verba exceptiua. l. ita demū. ꝫ. de procu. & sic exceptio fimat rr̄am in casi. non exceptis. §. vt autem. in auth. de non alie. l. quæsitum. §. denique. ff. de fun. inst. ¶ Sed ad hoc potest responderi, ꝙ firmare regulam in casib. nō specialib. non videtur expressa, & directa dispositio, sed potius indirecta, & à contrario sensu. & quicquid sit, dictum Ro. in se verum est, vt dicunt Ale. & Mod. quia licet ꝑ argumentum à contrario sensu, non debeat indici correctio iuris antiqui, vt per glo. in c. significasti. de fo. compe. in glo. magn. & in c. vnico in verbo, permittimus. de æta. & quali. in vj. & in cle. j. in verbo, obseruare. de sen. excom. & facit glo. in c. cupientes §. ꝙ si per viginti. de ele. in vj. Hoc fallit, quando aliàs lex noua in sensu directo nihil operatur, vt dicit Rom. hic. alleg. gloss. in l. nullam. ꝫ. de epi. & cle. & hoc tenet Bald. in l. obseruare. §. proficisci in 3. q. circa fin. in vers. item si esset argu. ff. de offic. procon. & leg. & Ale. hic sequitur, dicens ꝙ in hoc fundatur decisio communis, quæ habet
3 † ꝙ si statutū b velit ꝙ nō stantib. masculis fœmina succedat: qa in
b sensu directo nihil operat, à ꝯrio sensu intelligit ꝙ stantib. mascu-
c lis fœmina excludat: c vt no. Bal. in l. cōuenticula. col. j. versi. dū ista qō accidisset. ꝫ. de epi. & cle. & idem Bald. in l. si cū dotē. in princ. in ver. extra inducunt. ff. sol. ma. cum si. & tradit ibi Ale. col. fi. & Ale. & Mod. in l. j. ff. de offi. eius. ¶ Sed in prædictis op. quas Doc. Mod. omnes tenent, aduertēdum est: qa reperio Pau. de Cas. in d. l. j. col. fin. vers. vltim. scias. de offi. eius. vbi expressè tenet ꝯrium, & dicit,
4 † ꝙ in legib. non dēt induci correctio iuris p argm à ꝯrio sensu, da-
d to ꝙ lex noua nihil operat: qa potius d dicendū est ꝙ lex superflua sit: & hoc est minus incōueniens, cū sæpenumero reperiantur plures ll. quæ idem dicunt. & hoc idem in terminis dicit Dominic. in c. si Papa. in princ. col. fin. de priuil. in vj. vers. iij. fallit. vbi inquit, ꝙ quando resultaret correctio iuris antiqui, vel cōtrarietas iuris cōmunis, tunc potius toleratur quòd verba superflua sint, & ad intellectum iuris communis reducuntur. all. c. causam quæ. de rescr. Et pro ista opinione facit: quia potius toleratur, quòd verba superflua sint, quam quòd aliquis indebitè grauetur: vt no. per glos. in l. fin. §. in computatione. ꝫ. de iur. delib. cum si. vt tradit ibi Ale. col. iij. Et pro ista conclusione videtur text. in l. pe. ꝫ. qui testa. fac poss. iuncta l. fin. §. filius autem. §. de bon. quæ li. vbi dicitur quòd filiisfa. prohibentur testari in illis duntaxat bonis, in quib. patri quæritur vsusfructus. Nam illa verba, duntaxat &c. nihil operantur: quia ēt non possunt filijfamiliàs testari de bonis, in quib. patri non acquiritur vsusfructus. d. l. pe. qui testa. fa. pos. & ibi Alex. expressè dicit, quod in d. §. filius autem, non colligitur argumentum à ꝯrio sensu: quia eēt ꝯ d. l. pe. & tñ hoc mō verba ibi nihil operant. & vide Cor. Per. in d. l. pe. vbi fortius inducit illum tex. in d. §. filius autem. quia loquitur in mā limitatoria, & non correctoria. Et ista ꝯclō vr procedere in ll. prout agit in casu nr̄o. Secus aūt vr in statutis, vt dicit Pau. de Cas. in d. l. j de offi. eius. quia in statutis apparet de intētione statuen. quòd innouare velint, & vltra ius cōmune statuere. ¶ In glo. in verbo, datorum, Pro resolōne eorū, quæ Doc. hic tradunt, videndum est de duob. ¶ † Primò, an donatio simplex facta filio

ADDITIONES.

a ¶ Bald. Idem Dec. & bene quicquid dicat Ias.
b ¶ Statutum. Argumentum à contrario sensu in statuto, quòd non extante masculo fœmina succedat, an habeat locum, vide plenè per Io. de Imo. post Dy. & Angel. in l. si cum dotem. ff. sol. ma. & Lanf. in §. cæterum. insti. de legi. agna. suc. quod sic.
c ¶ Excludatur. Idem Cor. hic, in princ. & bene.
d ¶ Potius. Vide Ale. consi. 49. in fin. lib. 1.

filio in potestate debeat statim post mortem patris conferri? Secundò qđ in filio emancipato; Circa primum cõis opin. est negatiua, a ꝙ non conferatur: vt tenet glo. in l. quæ pater filio. in glos. j. in fin. ff. fa. erc. Bar. hic. & in l. j. §. nec castrense col. pen. de col. bon. cum si. vt tradit Ale. hic, qui dicit ꝙ magis communiter Doct. tenent istam opin. quæ fundatur præcipuè per rationem, quam Bar. hic post glo. adducit: quia talis donatio non valet in vita patris, sed morte confirmatur l. donationes quas. s. de don. inter vi. & vxo. vnde æquiparatur relicto, & relicta non conferuntur. l. ea demum. ꝟ. eod. & istam rationem post alios sequuntur Ale. & Mod. ¶ Sed tamen istud fundamentum de facili euitari potest: quia licet talis donatio post mortem acquiratur, non tamen de tali donatiõe iudicari debet, put de legato: quia sunt cõplures differentiæ, vt not. Bald. hic. col. 2. in ver. conclude ergo & no. Bar. in l. sequens qõ. in
6 j. opp. de lega. ij. vbi inquit. † ꝙ talis donatio quæ morte cõfirmatur, est tanquam tertia species separata à legato, & à donatione. & in notabili quæstione hoc tradit Ale. in cons. 26. viso, & considerato. col. 2. li. 2. Replicari tamen potest, ꝙ licet absolutè talis donatio legato, & relictis non æquipararetur: satis est quantum ad ꝑpositum, ꝙ talis donatio post mortem acquiratur: quia acquisita post mortem non conferunt̃. l. nec emancipati. ꝟ. eod. Et pro ista communi opin. est casus, qui tollit omnem dubitationem, s̃m Ale. hic, in l. illud. §. fin. ꝟ. eod. ibi, eo ꝙ simplex donatio non aliter confert̃, nisi tpe donationis expressum sit. ¶ Sed tamen ad illum tex. respõderi põt ꝙ correctus sit p l. si donatiõe. ꝟ. e. vel p § illud. in auth. de triẽ. & semi. de quorũ iuriũ itellu vidẽdũ est, qa in hoc ɔsistit difficultas huius qõnis: & iõ ɔ̃ cõem opi. ꝙ imo donatio simplex dẽat ɔferri, ꝑbat efficaciter in d. l. si donatiõe. ĩ fi. ꝟ. e. vbi filiafa. cui pr̃ fundũ donauit, illũ ɔferre tenet̃ & p̃cipuũ h̃re nõ põt. Mod. hic dicũt, ꝙ ille tex. intelligitur, qñ fundus erat datus in peculiũ, non obstante ꝙ tex. expressè dicat, ꝙ à patre donatus fuit. & conant̃ hoc ꝑbare hoc modo: qa solũ qñ pr̃ donat pp b̃nemerita, vel qñ emit noĩe filij, & ei tradit rem emptã, donare intelligit̃. l. filiæ cuius. s. fa. ercis. Alias dando rem simpliciter filio, ẽt si dicat dono, nõ vr̃ res donata, sed ɔcessa ĩ peculiũ. l. qđ fructuarius, in fi. ff. de acq. re. do. l. fi. ff. de pec. le. l. cũ pr̃. §. pr̃ plurib. vbi gl. & Bar. de leg. ij. & iõ ɔcludũt Mod. hic, ꝙ in l. si donatiõe. fuit ɔcessio in peculiũ, licet de donatiõe ibi dicat̃, & ꝑ ista opi. Mod. allego tria iura, q̃ vãr hoc melius probate, tex. in l. donatiões in ɔcubinã. §. pr̃. ff. de donat. vbi dr̃ ꝙ pr̃ filiæ, q̃ habuit in ptãte, mãcipia donauit, & peculiũ emãcipatæ non ademit: ergo vr̃ dedisse in peculiũ, licet dicat̃ ꝙ donauit. ad idem tex. in l. per seruũ. §. j. q̃ icipit, si vnus de acq. re. dom. & in l. j. §. si pr̃. cũ glo. ff. ꝑ do. ¶ Sed certè durũ vr̃, & à verbis claris oĩno alienum, ꝙ cũ ĩ d. l. si donatiõe. expressè dicat̃, ꝙ à p̃re filięfa. donatus fuit fundus, ꝙ intelligat̃ nõ de donatiõe, put verba sonãt, sed de ɔcessione in peculiũ, maximè, qa ibi de ɔcessiõe in peculiũ nullum verbum. Et ad hoc b̃n facit qđ in simili no. Old. in ɔs. 159. ex p̃nti themate. in j. dubio. vbi inquit: si reuocat̃ in dubiũ, an dicat̃ ɔcessio in feudũ, vel donatio verba ɔcessionis attendunt̃: nã si dicat̃ donamus, apparet donationẽ fuisse: qa verba clara sunt. & dec. Old. sequitur Abb. ĩ rub. ꝟ. de do. ĩ ver. itẽ q̃ro de q̃stiõe ardua. & dixi ĩ ɔs. 32. ɔ̃ctus. n. debẽt iudicari vt verba sonãt. nisi effectus rei aliud ostẽderet: vt no. Bal. in l. ij. s. cõm. & in rub. s. de iu. emph. in fin. & Abb. in c. ɔstitutus. col. pe. de reli. do. Et ꝙ in casu d. l. si donatiõe, donatio fuerit ꝑbat̃: qa in scđo casu, vbi dr̃ ꝙ fundus donatus fuit filię, loqtur retento themate primi casus. Vñ sicut in primo casu donatio vr̃, vt ibi dr̃, ergo ita pariter in scđo casu ddm est. ¶ Nõ ob. iura allegata in ɔ̃riũ: qa iura allegata p Mod. ĩ l. fi. de pec. d. l. cũ pr̃. §. pr̃ plurib. non loquunt̃ qñ expressum fuit de donatione, & tex. in d. l. ꝙ fructuarius. licet dicat de donatiõe in ꝑposito nihil facit: qa nõ loqtur in filio, sed ĩ libero hoĩe bona fide possessio: & in effectu dicit ꝙ donatio nõ valet: & de ɔcessione peculij ibi nihil dr̃. ¶ Non ob. tex. quem allegaui in d. l. donatiões. §. pr̃. qa licet dicat, ꝙ nõ ademit peculium, non t̃n sequit̃ & mãcipia, q̃ pr̃ donauit essent data in peculium: immo vr̃ donatio, q̃ morte confirmat̃. Non ob. tex. in l. p seruũ. §. j. qa ibi valet vt donatio: vel ibi apparet de voluntate d̃ni, & nos sumus in dubio. ¶ Non ob. l. j. §. si pr̃. qa text. ibi de peculio nihil dicit, sed solum de donatiõe facta filio in ptãte, quæ non valet: & ideo vr̃ stare arg. d. l. si donatiõe. ꝟ. eo. qa ibi ꝑbat ꝙ donatio facta filiæfa. est ɔferenda. ¶ Cogitabã posse r̃nderi ad illũ tex. ꝙ loquat̃ in donatiõe ob cãm, & nõ ĩ donatiõe simplici. Quod sic deducit̃, qa tex. ibi ɔsiderat duos casus. Primus, qñ filia acquisiuit fundũ sibi donatũ post mortẽ patris: & hoc vr̃ h̃re locũ in donatione simplici, q̃ morte ɔfirmat̃ & nõ dẽt ɔferri. vt ibi dr̃, & sic cõis opinio vr̃ ꝑbari ibi in primo casu. Scđs casus est, q ponit̃ in d. l. si donatiõe, qñ fuit acquisitus fundus donatus in vita patris: & ita est necessarium intelligere, vt scđs casus à primo distinguatur, in quo loquitur de fundo acquisito post mortem. Si ergo in scđo casu loquit de donatione, q̃ valuit in vita p̃ris, facta filięfa. necessarium est intelligere, ꝙ talis donatio facta fuerit ex cã dotis: quo casu valet statim fauore dotis inter p̃rem & filiam ĩ ptãte. l. Põponius Philadelphus. ff. famil. ercis. no. in l. ij. de inof. do. & ad hoc facit: quia in dubio relictum filiæ à p̃re, ex cã dotis relictum intelli̇r. l. qđ aũt. & ibi Bar. ff. de iu. do. no. Bal. in l. j. in prin. ff. sol. ma. & hoc mõ tex. in d. l. si donatione. nihil facit: qa loquitur in donatione ob cãm dotis, q̃ confert̃. l. filiæ dotem. ꝟ. e. ¶ Scđo principalr̃ ɔ̃ communem opi. ꝙ h̃eat locum collatio ẽt in donatione simplici, facit tex. in §. illud quoq. ĩ aut. de triẽ. & semi. vbi vt seruet̃ æqualitas, ẽt ex testõ collatio fieri dẽt: nã cũ ista rõ equalitatis sit exp̃sa in tex. argui p̃t, ꝙ pp æqualitatẽ ẽt donatio simplex dẽat ɔferri. ¶ Sed r̃ndet̃, ꝙ ibi non ɔsiderat̃ æqualitas simplr̃, sed s̃m qđ olim erat dispositum, vt tex. ibi exp̃ssè dicit. Vñ ɔsiderandum est, ꝙ illa æqualitas, q̃ de iure antiquo ɔsiderabat̃ ad inducendũ collationem, solum h̃eat locum in casib. exp̃ssis à iure: & pp hoc non potuisset collatio facto testõ habere locum, nisi ita fuisset dispositum in d. §. illud, & idẽ probatur in d. §. fi. ꝟ. eo. ergo pariter non vr̃ ꝙ rõne æqualitatis q̃ considerat̃ facto testõ, possit fieri extensio ad donationẽ simplicẽ, de qua agit̃. Et retẽta cõi opinione, ꝙ donatio facta filio in ptãte non cõferat̃, limitat̃ ꝑcedere, q ñ donatio morte ɔfirmat̃, & nõ valet in vita: Secus si valeret in vita. Gr̃a exẽpli, si pr̃ donasset filio in potestate, & postea emancipauit, talis donatio pp emancipationem valet in vita, & ɔfirmat̃. l. siue emãcipatis. ꝟ. de do. & iõ ɔferri dẽt, vt no. Bar. in l. j. §. nec castrense. col. pe. de col. bo. Bal. in l. qñ nouella. in prin. in ver. quarta r̃n. de inof. testa. Et ex hoc arguũt Mod. hic, ꝙ cautela, quam tradit Bart. in l. donationes in ɔcubinam. §. pr̃. ff. de do. non sit vera: vbi Bart. post Vbertum de Bobio dicit, ꝙ si filius velit habere libros sibi traditos à p̃re p̃cipuos, ita vt non diuidant̃ cum fratrib. ꝙ faciat se emancipari: qa tunc valet statim donatio, & non erunt libri communes cũ fratrib. ¶ Mod. dñt ꝙ ista cautela vr̃ potius damnosa q̃ vtilis: qa licet hoc mõ filius h̃eat libros præcipuos, ex quo donatio valet, t̃n illos h̃ebit cum onere ɔferendi: qa valet donatio in vita, vt s. dcm ẽ: & si donatio morte ɔfirmata fuisset, nõ fuisset obligatus cõferre, & sic talis cautela vr̃ potius dãnosa, q̃ vtilis. ¶ Sed r̃ndet̃ & in libris b datis filio studenti, prout loqtur cautela Bar. nõ est timendum de collatione: qa acquirunt̃ tanquã bona quasi castrensia, & non ɔferunt̃, vt no. Bar. d. l. j. §. nec ca-
7 strense. col. j. de col. bo. ¶ † Et subiicit Alex. hic, ꝙ oĩb casib. in quibus valet statim donatio inter p̃rem & filiũ in ptãte, ꝙ locũ h̃ebit collatio: qa Doc. q cõiter tenẽt ꝙ in donatione simplici collatio nõ habeat locũ. loquunt̃ in donatione, q̃ non valet in vita, sed morte ɔfirmatur: ergo cessante rõne secus vr̃ in donatione, q̃ valet in vita. Ex quo infertur ad casum, q de facili cõtingere p̃t, ꝙ donatio, facta à p̃re filio in ptãte cũ iurõ, dẽat ɔferri: qa talis donatio iurõ ɔfirmat: vt no. Bal. in fi. circa fi. ver. sed qđ si fuit. ꝟ. de vsuca. ꝑ do. cum si. vt tradit Ale. in ɔs. 8. visis. lib. ij. & nouissime Bartho. Soc. in ɔs. 91. visa & diligenter. col. iiij. vbi loquit̃ in terminis, & ɔcludit de donatione iurata, ꝙ ɔferatur. Infert̃ ẽt ex p̃dictis, ꝙ ex quo donatio fcã p Imperatorẽ, vel Regẽ eius filio in ptãte, ẽt valet Bal. in c. j. §. itẽ sacra. de pa. iur. fir. col. pe. ver. ij. vtrũ. tex. col. ij. ꝙ dẽat ɔferri & ita tenet Ro. hic, quẽ vr̃ seq Ale. De quo mirant̃ Mod. hic, q dñt casum esse in ɔ̃riũ in l. cũ multa. ꝟ. de bo. q̃ lib. vbi text. apertè vult, ꝙ talis donatio facta per Imperatorem etiã filiof. ꝙ sit p̃cipua ad similitudinem castrensis peculij. ¶ Sed aduertendũ est qa loquitur ille tex. in donatione facta ab Imperatore extraneo, non aũt filiof. ipsius Imperatoris: nec de illo tex. vr̃ procedere argũ ad filiũ proprium Imperatoris: qa ɔcurrerent duo specialia, ꝙ valeret donatio, & ꝙ non haberet locum collatio, ɔ̃ notata in l. j. s. de dot. promis.
8 ¶ † Venio ad s̃m an talis donatio facta filio emancipato, ɔferatur. in quo Bar. & Doc. hic cõiter tenẽt ꝙ sic. per tex. in l. vt liberis. §. fin. ꝟ. eo. & idẽ Bar. in d. l. j. §. nec castrense. in pe. col. ff. de coll. bo. cum si. vt Ale. tradit in d. l. vt liberis. §. fi. ꝟ. co. vbi dicit ꝙ communiter ita tenetur. & dixi in ɔsi. 59. & idẽ. Are. in ɔsi. 17. ɔsideratis. col. vij. in prin. & Barth. Soc. in cons. 91. visa. Nec obstat si dicatur, ꝙ text. in d. l. vt liberis. §. fi. loquatur in donatione ob cãm, fcã in p̃mium emancipationis, ibi, in ipsa emancipatione, vt fieri assolet, ɔsequũtur: qa r̃ndet̃ ꝙ illa donatio facta in præmium emancipationis dr̃ donatio simplex, & non ob causam, vt probatur in l. fi. ꝟ. de eman. lib. & Bal. ibi no. illum tex. ad hoc. Et rõ vr̃ manifesta: quia pr̃ non cogitur donare, & filius ex tali emancipatione commodum cõsequit: quia efficitur sui iuris: & ideo tanquam donatio simplex cõfertur. & no. Bal. per illum text. in l. data. ꝟ. de don. Replicari t̃n põt ꝙ talis donatio satis dici potest ob causam: quia non potest filius emãcipari inuitus. l. iubemus. infrà de emanci. lib. vnde si non velit eman-

ADDITIONES.

a ¶ Negatiua. In hanc tandem relabitur Deci. Idem Corn. hic, & communis. Sed veritas est indistinctè conferendum. per hanc authen. confirmo, quia iure nouissimo sublata est differentia suitatis, & emancipationis, sed in emancipato fatentur communiter conferendum, & ita solet indistinctè practicari, quamuis Hiero. Cag. repet. l. si emancipati. nume. 177. cum sequen. latissimè disputet, & tandem sequatur negatiuam.

b ¶ Libris. Idem Ias. hic col. 4. Cy. Saly. filię. infra eo. Alb. Ale. l. si donatione. infrà eo. vide Ale. de præsum. re. j. præsum. vij.

ftemancipari, pp hoc vt ꝯsentiat, donatio satis dr̄ ob cām. & ita Fulg. in d.l. vt liberis. ꝟ. eod. Sed etiam ad hoc rñderi pōt, ꝙ ista cā non excludit liberalitatem: ideo videtur simplex donatio: quia in ista mā donatio ob causam dicitur, quæ habet in se necessitatem, vt in donatione pp nuptias, vel dotis, ad quam pr̄ tenetur. l. qui liberis. ff. de rit. nup. ¶ Sed vbi cessat necessitas, dicitur donatio simplex: vt declarat Pau. de Ca. in d.l. vt liberis. col. pe. in fin. & facit qđ no. idem Pau. de Ca. in d.l. vt liberis. co. pe. in fin. & facit qđ no. idē Pau. de Cast. in l. j. ff. de do. vbi inquit, ꝙ donatio data sub conditione, si nauis venerit ex Asia, dicitur tamen simplex donatio. & facit qđ no. Are. in d. conſ. 17. col. 5. Et pro communi opinione facit tex. in l. j. s̄. eod. de quo tamen ibi dictum fuit: Et pro ista conclusione Are. in l. j. s̄. eod. rationem efficacem inducit: quia si emancipatus tenetur omnia bona sua conferre, l. j. in prin. l. cum emancipati. §. idem quoque. de col. bo. à fortiori debet conferre illa, quæ à patre prouenerunt. Posset tamen responderi, ꝙ de reb. donatis ex liberalitate simplici ex tacita voluntate donantis, viderentur acquisitæ onere collationis. Quæ ratio cessat in quæsitis per emancipatum, quando venit à prætore vocatus. Et pro communi opinione facit: quia in emancipato statim valet donatio. l. ij. s̄. de inof. do. ergo cessare non debet collatio, per ea, quæ. s̄. dicta sunt in donatione facta filio in ptāte, quæ conferri debet quando valet. ¶ Sed ꝯ communem opinionem videtur text. qui communiter allegat in l. illud. §. fi. ꝟ. eo. vbi regula in fin. ponitur, ꝙ donatio simplex nō conferunt, nisi dcm̄ sit t pe dōnis. Et in intellectu illius l. consistit difficultas huius qōnis. Ad illum tex. tñ rñdetur, ꝙ procedit in donatione facta à matre, prout loquitur. Secus vr̄ in emācipato, de quo in qōne nr̄a agitur. Et rōnē diuersitatis adducit Bar. in l. j. §. nec castrense. col. pe. ver. sed ꝯ pdicta facit. ff. de coll. bo. quia emancipatus tenetur conferre ratione iniuriæ, quam facit, vt dcm̄ fuit. s̄. in rubr. Sed ista rō cessat in filijs in successione mr̄is, qui de iure antiquo non cogebantur conferre: & iō satis est, si lex grauauit illos conferre donationem simplicem, & ratione æqualitatis seruādæ. in casu d. l. illud. §. fin. & dicit Pau. de Cast. in d.l. vt liberis. col. añpe. vers. sed extra glo. ꝙ melior rō assignari nō pōt. ¶ Sed tñ ista ratio Bar. nō tollit difficultatem: qa ex quo dō facta à matre valet à prin. deberet conferri, sic in emancipato, & in filio in potestate, qñ valet dō à prin. & quia hodie in faciendo collationem attenditur rō æqualitatis seruandæ. d. l. illud. & in §. illud. in auth. de triē. & semis. & ideo Ro. in l. si emancipati. quem Ale. ibi refert, col. fin. tenet ꝯ communem opi. dicit tñ Ale. ibi, ꝙ mouet Ro. debilib. ratiōibus, quas sibi visum fuit superuacuū referre. Sed certe efficaces vīr rōnes Ro. quib. voluissem ꝙ Ale. qui illas paruifacit, rñdisset. Nam primò arguit Ro. quia non conferuntur per emancipatum illa, ꝗ præcipua habuisset, si in ptāte remansisset: vt l. cum duob. §. si inter fratres. ff. pro soc. sed donationem simplicem pcipuam habuisset: quia habet vim relicti: ergo non debet conferri. Sed br̄ rñdetur ꝙ argm̄ procedit in illis, ꝗ pcipua habuisset in vita patris, prout sunt castrensia vel quasi, de quib. loquitur ille. §. secus si fuissent præcipua quæsita post mortem, prout cōtingit in dōne simplici, de qua agitur. ¶ Scđo Ro. efficaciter inducit tex. in d. l. illud. in fin. dum ibi dr̄, ꝙ donatio simplex nō dēt ꝯferri, nisi dcm̄ fuerit t pe donatiōis. Nam ista verba præsupponunt dōnem valere à princi. & non vīr adaptari in donatiōe facta filio in ptāte, ꝗ non valet, & semp pt reuocari, & semp pt dici vt ꝯferat: & nō esset necessariū in tali dōne, ꝙ hoc dicatur t pe dōnis. Mod. rñdent, ꝙ ille vers. nisi dictum sit t pe dōnis. intelligit vt dicatur hoc rōne maioris frequentiæ: quo casu per hoc non excludet, quin idem sit in alio casu, de quo nihil dictum sit, iuxta glo. in l. j. ꝟ. de rap vir. & in cle. j. in verbo, psidentes. de resc. cum si. Sed hoc quidem magnam diuinationem continet. Et qa talis expressio non est necessaria: qa semp in ꝯctib. intelligitur, ꝙ ex conuentiōne legem accipiunt: vt in regula, ꝯctus. de reg. iur. in vj. & in l. j. §. si ꝯuenerit. ff. depo. & de alijs casi. expressio erit magis necessaria. Vñ cū à rl'a solùm excipiat iste casus conuentionis, in alijs non expressis rl'a ꝯfirmat. l. qsitum. §. denique. ff. de fundo instr. 32. q. 7. in c. dn̄s. Vñ ad illū tex. prout Rom. inducit, potest aliter rñderi, ꝙ licet tex. videatur præsupponere validitatē donationis, nō tñ sequitur ꝙ loquatur in emancipato, put Ro. dicit. Nam qđ ibi hr̄, ēt verificari pōt in matre, prout loquit, cuius donatio valet. Et ita rñdet Are. in d. l. si emancipati. col. pe. Sed tūc restat difficultas, licet ista concordia videatur bene procedere: qa text. in d. l. vt liberis. procedit in emancipato, prout loquitur. & tex. in d. l. illud. non loquitur in emancipato, sed in donatione facta à matre. quare est ꝙ donatio facta à matre non confertur: qa statim valet. Necessariū est recurrere ad rōnem Bar. ꝙ de iure antiquo ex quo non habebat locum collatio in hæreditate matris, satis est, ꝙ lex grauauit filios in hr̄ditate mr̄is, casu quo imparitas reperitur, prout loquitur tex. in d. l. illud. & dato ꝙ ista rō possit procedere in hæreditate mr̄na, obstare vr̄ qđ s̄. dcm̄ est de donatione simplici facta filio i ptāte, ꝗ dēt ꝯferri i casi. i qb. valet, vt s̄. dcm̄ est. Et iō ddm vr̄, ꝙ hoc nō sit verū: qa iure nō probat: & text. in d. illud. §. fi. absolutè ponit rl'am i ꝯriū, ꝙ donatio simplex n̄ dēat ꝯferri, nisi dcm̄ sit, vel nisi qñ resultaret inæqualitas. Nā in d. l. illud. §. fin. non loquitur solū in mr̄e, put s̄. in pcedētib. verbis loquitur: sed ibi in fine remouet ꝯriū, psupponēdo rl'am eē gn̄alē, ꝙ donatio simplex nō dēt ꝯferri: in emācipato. n. militat rō iniuriæ, vt s̄. dcm̄ est, s̄m Bar. & ipse emancipatus nō ꝯfert tanꝗ dōnē simplicē, sed quia oīa bona ꝯferre tenet. l. j. in prin. de colla. bo. Sed in filijs i ptāte, & in hr̄ditate mr̄na, cessat rō iniuriæ: & iō nō fit collo, per rl'am: quia simplex dō nō ꝯfert, nisi dcm̄ sit, vel rōne æqualitatis seruādæ, put dr̄ in d. l. illud. §. fin. ¶ Et ita ꝯcludēdū vr̄, licet cōiter Doc. aliter dicant: quia alr̄ tex. in d. l. illud. § fin. euitari nō pōt. Vltimò ad necessariā decīōnē istius auth. qrit, † An ista auth. hēat locū, qñ filij inæqualiter instituti fuissent. Gr̄a exēpli, pr̄ dedit filiæ magnam dotem.

9

& postea in testō illā instituit in vna vncia, filiū vel filios in residuo, & sic in vndecim vncijs: si filia voluerit hr̄e illā vnciam ex testamēto, an cogatur dotē, ꝗ habuit magnā, conferre? tex. hic, & in corpore vn̄ sumit, facit ꝙ sic [a] in gn̄alitate dū dicit, collōnē hr̄e locū ex testō. Ful. posuit ist. in qōnē in d. l. si emācipati. col. pe. in ver. hic aūt duplex iducit qō. & ibi ꝯcludit, ꝙ si apparet pr̄em instituisse filiam in minima parte, eo ꝙ prius magnā dotē habuisset, tali casu cessabit collatio: quia apparet de volūtate testatoris: ar. l. ex parte. §. intestato. ff. fa. erc. de quo dcm̄ fuit in l. j. s̄. eo. si verò nō apparet de voluntate testōris. collo nō cessabit, licet partes essent inæquales. Hēt tñ filia expeditū remediū: qa si velit, abstinere pōt à bonis pr̄is, & nō cogit dotē cōferre. l. pe. & fi. de coll. dotis. & ad hoc est bonus tex. in l. ij. §. si tres emancipati. ff. eo. ibi, nec indignari eos si plus conferant, & minus accipiāt: qa in ptāte eorū fuit bono pos. omittere. In ꝯriū verò ꝙ filia in casu. s̄ dicto nō debeat ꝯferre, facit qa ꝯferēdo resultaret maior inæqualitas, ꝗ si nō fiat collatio: & non verificatur tex. in d. § illud. in auth. de trien. & semis. qui dicit collationem fcō testō hr̄e locū pp æqualitatē: nā vt hoc possit verificari, necessariū vr̄ dicere ꝙ hoc intelligat, qñ æqualiter in testō essent hæredes instituti: qa tūc nō facta collōne resultaret inæqualitas: sed qñ sunt instituti inæqualiter, vt in exemplo. s̄. posito, inæqualitas vr̄ si fiat collo: & iō facto testō nō vr̄ hr̄e locū: qa vr̄ cessare rō legis: ar. l. adigere. ꝟ. quib. de iu. pa. Sed pt rñderi ꝙ tex. in d. §. illud non considerauit simpl'r æqualitatē sed principaliter fundat: quia s̄m iura. C. facto testō non hēbat locū collatio, nisi testōr illam fieri disposuisset. l. j. s̄. eod. & lex noua psumit ꝙ testōr oīno voluerit collationē hr̄e locum inter institutos, sed oblitus fuit pp cogitationem mortis: & iō lex supplet, & ex præsumpta voluntate testōris pcipit collationem fieri, & exinde æqualitatem hr̄e locū, s̄m ꝙ olim dispositū fuit: vt formaliter dr̄ in d. § illud. Et ex isto mō loquendi apparet ꝙ tex. ibi nō considerauit æqualitatem aliter ꝗ esset dispositum per iura antiqua, ad ꝗ se refert: & illa æqualitas consideratur: quia à cōiter accidentib. ex collatione resultare solet æqualitas: & licet qñque resultaret inæqualitas, non est curandum: quia poterit abstinere ab hæreditate, & nō teuebit conferre: vt pbatur in d. l. ij. §. si tres. de col. bon. Et qa in ista mā æqualitas considerari vr̄ isto respū, ꝙ vterque adinuicem dēat conferre non aūt ꝙ in portionib. ꝗ conferunt æqualitas sit, ita ꝙ tm̄ ꝯferat vnus, sicut alter, vt collr̄ in d. l. illud. § fi. ꝟ. eo. & in l. illam. eo. ti. & patet in emancipato, qui omnia eius bona tenetur conferre. l. j. in princ. de colla. bon. Et ex his expedita sit ista auth. Reliqua videbimus in l. si emancipati. ꝟ. eod.

ADDITIO.

a ¶ Quod sic. In hanc inclinat Dec. & bene.

LEX II.

1 *Dos confertur etiam per liberationem.*

2 *Fideiussor de euictione datus si promisit illum liberare sub pęna, & si creditor nolit nouare obligationem fideiussoris, prouidendum erit eum cautione de idemnitate.*

1 **S**I pater. ¶ Summat vt per Bar. hic. ¶ † Not. ꝙ dos cōfert ēt p liberationē. Ad idē tex. in l. j. §. filiam. ff. de colla. do. & Bar. ibi dicit, ꝙ quatuor modis collo fit. Actus. n. impleri dēt eo mō, quo pōt. l. mulier. §. j. vbi Bar. ff. de ꝯd. inst. facit tex. in l. qb. dieb. §. dn̄s seruo. ff. de ꝯd. & dem. in l. hr̄dib. §. fi. ff. ad Treb. ex quo infert vtiliter Bar. [a] hic, ꝙ ille, ꝗ dedit fideiussorē de euictione, & promisit il-

a

2 lū liberare sub pęna, † & creditor nō velit nouare oblōnē fideiussoris: qa non cogit inuitus, puidēdū erit p viā cautionis de indemnitate: vt collr̄ in gl. hic. & est tex. no. in l. si mādato. §. j. ff. mand. ibi, si nolit creditor obligationē mutare, cauere tibi debeo defensurū te. & c. Idem concludit Bald. in l. ij. vers. mō qro. ꝟ. de sen. ꝗ sine cer. quanti. & in l. facere. ff. sol. mat. & idem Bal in l. ij. §. j. in fi. in vers. & faciunt prædicta ad qōnē. ff. si cer. pe. ¶ Vr̄ tñ ꝙ creditor cogat accipere.

ADDITIO.

a ¶ Bald. Idem. Sal. Cor. hic. & bene quicquid dicat Dec. Sed Pan. c. fin. de fideiussio. Hip. Marsi. in rep. ru. de fideius. q. 29. limitant in fideiussore, qui vult ire ad studium, quod quia iure non probatur, verum non putatur.

alium fideiussorem æquè idoneũ, si offeratur. ar. l. qui aũt. §. j. in fi. ff. de osti. pec. vbi qui ꝓmittit dare certã pſonã in fideiussorẽ, liberat pſtando equè idoneũ. Est verũ, ꝙ Bal. hic rñdet, ꝙ ille tex. loquitur in fideiussore dãdo: secus est in fideiussore dato, ꝓut loqt tex. in d. l. si mandato. §. j. Sed tamen eadẽ rõ vr̃ in fideiussore dando, ex quo erat debitor obligatus dare certã pſonã: nã videt ius q̃situm creditori, sicut in fideiussore dato, & concurrit necessitas: qa venditor tenet primũ fideiussorẽ liberare: & iõ vr̃ ꝙ cogat creditor alium equè idoneũ accipere. & hoc ẽt bene facit tex. in d. l. illud. in fi. ff. qđ me. cã. ibi, eosdẽ, vel alios non minus idoneos adhibeat. & in l. Labeo. la 2. §. si p fideiussores. in fi. ff. de arb. ibi, si fideiubere noluerint, tunc alios nõ absites adhibendos. & in l. si qs domũ. in pri. ff. loc. & in l. ij. §. locum. in fi. ff. de reli. & sum. fu. & in simili deci. nota. gl. in l. si Titio ff. de pig. & ad hoc facit: quia quis cogit facere qđ sibi non nocet, & alteri ꝓdest. l. 2. in prin. ff. sol. mat. vbi Bar. l. j. §. denique. §. j. ff. de aqua plu. arc. cum si. iurib. ibi all. in glo. & qđ no. in l. vtique. in fi. ff. de arbi. & ĩ no. casu tradit Pau. de Ca. in l. cum eo. ff. de ser. vrb. pred. Barth. vero. in tit. de ser. vrba. pręd. in rub. de solo seu, area. co. 2. ver. 2. fallit. ¶Non ob. d. l. si mandato. §. j. per quam Ale. dicit in l. ij. in prin. ff. solu. mat co. j. in fi. ꝙ creditor non cogit accipere alium, quàm debitorem suum proprium: quia intelligi dẽt nisi ex causa hoc fieret. Et ideo in quæstione ꝓposita dẽt iste, q promittit liberare fideiussorẽ, offerre alios idoneos fideiussores: & si aliquo casu creditor nolit illos recipere, tunc satis erit ꝙ iste, qui promisit liberare fideiussorem, det cautionem illi fideiussori de indemnitate conseruanda. vt Bal. hic concludit. cum si. s̃. alle.

LEX III.

1 *Donatio inter patrem & filiam in potestate, ex causa dotis valet.*
2 *Donatio inter patrem & filiam valet, si filius legitimam habuisset.*
3 *Pactum inter nobiles an valeat, ꝙ si alter decederet sine liberis, bona premorientis ad superstitem peruenirent.*
4 *Pactũ factũ cũ patre de non auãtagiãdo masculos vltra fœminas, an valeat.*
5 *Pactum de non succedendo, an firmatur iuramento.*
6 *Filia, quę renuntiauit hæreditati paternæ, an possit succedere ex testamento.*
7 *Filia quæ renuntiauit cum iuramento hereditati paternæ, si nullam dotem habuit, iuramentum non obligat ipsam.*
8 *Filia que renuntiauit hæreditati paternæ, si est dotata de bonis matris, vel ipsius filiæ, potest contrauenire renuntiationi tanquam lęsa.*
9 *Filia quę renuntiauit hereditati paterne propter fratres, si postea mortui fuerunt veniente patre, ipsa filia poterit succedere, non obstante renuntiatione.*
10 *Si mulier primo iurauit quod nunquam renuntiasset hereditati paternę, si postea iurat, iuramentum in contrarium non valet.*
11 *Statutum potest prohibere iuramentum præstare.*
12 *Iudeus an obligatur iuramento, & an obligetur pp propriũ iurm. & nu. 13.*
14 *Renuntiatio facta per filium, an renocetur ꝓpter superuenientiam liberorum.*
15 *Legitimatio fieri potest quod filius legitimatus nõ succedat patri, nisi in eo qđ sibi placuerit.*
16 *Pater an dicatur turpiter accipere pecuniam, propter emancipationem.*
17 *Renuntiatio & pactum futurę successionis in primogenito, an valeat.*
18 *Renuntiatio filiæ facta cum iuramento, de noceat nepotibus.*
19 *Statutum quod mulier non possit contrahere sine consensu propinquorum, non habet locum, si ipsa contrahit cum patre.*
20 *Metus reuerentialis, quem habet vxor ergo maritum, purgatur ex præsentia consanguineorum.*

Actum. ¶Summatum vt per Bar. hic. ¶Primò ad uertendũ est, qa Odof. hic ponit casum in filia emancipata, motus ea rõne. qa inter filiam in potestate, & patrẽ non erat efficax oblo. §. ei q. insti. de inu. stipu. Moder. hic dñt, ꝙ hoc est diuinare: qa in dubio pſumit ꝙ filius in ptãte sit: vt no. in l. si emancipati. j̃. eo. Sed rñdet ꝙ hoc non est diuinare ex quo necessarium est ꝙ ita intelligat: qa dũ hic q̃rit de isto pacto futuræ successionis, vr̃ tex. pſupponere, ꝙ alias pactũ valisset: quia qñ dubitat de aliquo casu ratione alicuius defectus, pſupponit ꝙ omnia alio respectu habilitas concurrat. l. q in testõ. in prin. ff. de test. & ideo in ꝓposito dũ hic q̃ritur, an istud pactũ valeat pſupponendũ est, ꝙ omni aliud respũ factũ validũ fuisset: & iõ necessarium est, ꝙ in filia emancipata intelligatur. Præterea etiam ꝯ Odof. ꝙ hoc non sit necessariũ, ꝙ ista lex restringat in filia eman-
1 cipata, dici potest, ꝙ ẽt in filia in ptãte hẽat locũ: † qa valet donatio inter pẽm & filiam in ptãte, ex cã dotis. l. Põponius Philadel. vbi Bar. ff. fac. erc. no. gl. Bar. & Doc. in l. ij. s̃. de inot. do. Bar. in l. frater à fratre. ff. de cõd. ind. Bal. in l. cum oportet. §. j. de bon. q̃ lib. Car. in consi. 11. de sin. colũ. ij. & ẽt sup ioca lib. valet donatio: vt no. Pau. de Ca. in l. cum pr̃. §. filiæ. de leg. 2. Vñ isto respectu, ꝙ tale pactum valeat pro muliere, fauore dotis, de qua loquit tex. hic, ibi, dotali instro, ẽt videat ꝙ in eius pũdicium valere pactum ꝙ à futura successione excludatur: ar. l. eum, qui. ff. de iureiu. Contrarium tamen hic dr̃, & generaliter rñdetur, ꝙ tale pactum non valet: & sic tã in filia in potestate, q̃ in emancipata. ¶Non ob. qđ dicitur in d. l. eum qui. quia illa regula non habet locum, quando aliquid constituitur in fauorem dotis: vt no. Bar. in l. si constante. in v. q. 4. q. prin. solu. mat. ¶No. Primò, qđ dictũ est in summario, & eius conclusione post rationes aliorũ. Mod. dñt rõnẽ esse, qa à pari procedunt aditio, & repudiatio, l. is potest. ff. de acq. hæ. Vnde sicut hereditas viuentis dari non põt. l. qui superstitis. ff. de acq hę. ita videtur ꝙ repudiari non possit. ¶Sed ista ratio non satisfacit: qa non valet argũ de repudiatione ad pactum: & ita forma argumenti tollitur: q licet ius futurum non tollat simplici repudiatione, tñ tollitur p pactum: vt no. per gl. & Doc. in l. j. s̃. de pact. ¶Præterea rõ prædicta procedit, considerato statu pñti, & non adaptat ad istum text. q respicit tẽpus futurum, ibi dum dr̃, hæret. Et ideo melior rõ vr̃: q̃in sicut hæreditas per pactum dari nõ põt, l. hæreditas. s̃. de pac. conuen. l. ex eo. j̃. de iniu. stip. l. pactũ, qđ dotali, s̃. de pact. ita vr̃, ꝙ p pactũ remitti non possit: ar. l. is potest. de acq. hę. & dicit Bar. in l. si quis pro eo. in prin. ad fi. ff. de fideiuss. ꝙ tale pactũ non est, phibitũ, qa sit contra bonos mores: sed quia est ꝯ vtilitatẽ publicã, cũ de facili quis remitteret ius futurum pro modico de pñti: vt in l. cũ hi. ff. de transa. in prin. & ideo lex ista statuti occurrendo facilita
2 ti subditorum. & ad hoc facit tex. ĩ l. fi. ff. de suis & leg. ¶†Sed ꝯtra tñ omnes rõnes, q̃ adducuntur, multum facit: qa valeret pactum si filia, vel filius legitimam habuisset: no. in l. si quando. §. illud. ẽt. s̃. de inoff. test. vbi gl. & tenet Bar. in l. si co. pe. s̃. de pac. & late tradit Ab. in consi. 116. illud. lib. 2. & tamen isto casu, qñ filii integram legitimã habuissent, videntur militare rõnes omnes, q̃ communiter adducuntur. & ita efficaciter arguit honorandus frater meus dominus Lanc. hic. ¶Sed posset responderi ex his quæ Aret. tradit in l. q superstitis co. 2. de acq. hær. vbi inquit, ꝙ in d. l. si qñ. §. illud. non renuntiatur hereditati legitime: quo casu, valet talis renũtiatio, qa agitur de quota bonorum: non sic in hæreditate, quia absurdũ reputatur pacisci super hereditate venientis, vt latius ibi per eum. ¶Et per istum tex. videtur confundi cautela quam tradit Barthol. Veronen. in cautela, lxxij. incipi. tu scis quod si filia. vbi inquit, cautelam esse, ꝙ filia facit pactum de non petendo aliquid de bonis paternis & tale pactum valet, ẽt non iuratum: nã hoc vr̃ contra istũ tex. ibi, nullum ad bona paterna habere regressum: & sic non valet pactum de nõ succeddo, vt hic, eodẽ mõ nõ valet pactũ de ñ succedendo. l. pactũ qđ dotali. s̃. de pac. no. Bar. & Doc. in l. fi. s̃. de pac. Adeo ꝙ tale pactum ẽt non firmat iuramento: qa vr̃ contra bonos mores. vt no. Bar. in d. l. si quis ꝓ eo. co. 3. in j. mẽbro. ff. de fideiuss. & in l. stipl'o hoc modo ꝯcepta. de ver. ob. cũ si. vt tradit ibi, Ale. co. 3. & in l. pactũ. s̃. de pac. Secus tñ est in pacto de non succedẽdo: qa firmatur iuramẽto, vt videbimus in gl. ¶Et ex his īfertur ad
a qõ. notabilẽ, de qua superiorib. diebus requisitus nolui ꝯsulere: & subiicio illam: qa quotidie contingit. † Inter quosdam nobiles fratres erat factum pactũ, ꝙ si alter decederet sine liberis, bona pmorientis ad superstitem peruenirent. Dixi ꝙ pactũ nõ valeret: qa in effectu erat pactum de succedendo. & ita Bar. in terminis consuluit in consi. 208. incip. promitto tibi, & tu mihi. & hoc idem late tradit Ale. in consi. 28. ponderatis verbis. in 3. li. vbi inter alia inducit tex. in l. licet. s̃. de pac. vb speciale est, ꝙ valeat tale pactum inter milites: ergo secus est in aliis. Et hoc sane intelligitur, quando dicitur alio præmoriente alter succedat, vel ad superstitem bona perueni-
b ant. Secus si hoc fiat per verbum donationis, ita ꝙ partes adinuicem se obligent donare bona post mortem: quia talis donatio collata post mortem valet, no. per gl. in l. fi. in verbo, accommodauerit. in fi. s̃. de pac. & hoc modo procedit quod no. Old. in ꝯsi. 139. ad habendam. Ang. in consi. 179. visis prædictis instrumentis, cum si. vt Alexan. scribit in consi. 20. ponderatis his. co. 2. lib. 3. & in cõsi. 84. visa facti narratione. libr. 4. & ita distinguit Alexand. in d. consilio. 23. lib. tertio. colum. fina. & Barto. in consi. præalleg. ¶Et iõ cautela est, ꝙ verba contractus concipiantur per viam donationis promittendo, & obligando sed adinuicem ad donandum bona præsentia superuiuenti, si alter præmoriatur sine filiis: vnde qui faciunt huiusmodi contractus, consulant à principio peritos ne decipiantur. ¶Et ex s̃. dictis etiam infertur ad quæstionem, † an va-
4 leat pactum factum cum patre de non auantagiando masculos vltra fœminas, an videatur in effectu pactũ de succedendo: dixi late & subtiliter in consi. 184. vbi videndum est. ¶In glos. prima ibi, tu dic contra. Ista glo. in hoc communiter ab omnibus reprobatur:
6 quia est casus † quod tale pactum firmatur iuramento, in c. quamuis. de pact. in 6. & quia materia quotidie occurrit, & hic congruẽter cadit, instabo breuiter, & conclusiuè. Vnde regula, & conclusio sit, quòd pactum, de quo lex ista loquitur, iuro confirmatur, vt est

ADDITIONES.

a ¶Consulere. Sed Dec. bene consuluit contrarium, ut consi. 225. consi. 516. consi. 655. addc Ale. consi. 83. lib. 2. & in consi. 28. lib. 3.
b ¶Dominis. Imo idem, etiam si esset reciproca. quia non valet pactum etiam reciprocum impediens liberam testandi facultatem. l. si fratres. in fi. ff. pro soc. & sic oportet donationem esse limitatam.

vt est tex.in d.c.quamuis.& licet tex.loquatur in muliere, quæ fe-
cit pcm̃ dum nuptui tradebatur, illud fuit ex cõtingentia facti: qa
ita Papæ expositum fuit. Idẽ tñ esset, si ante uel post tale pcm̃ factũ
fuisset, p rõnem, quæ ibi allegat. vt Dom.ibi dicit, post Ioã.Monac.
& Archi.in j.col.ver.qd si pcm̃. Et ex hac rõne infert Peru. in d. c.
quãuis.in prin.illum tex.hr̃e locũ, etiã in pacto fcõ cũ fratribus &
alijs cõsanguineis: qa de pr̃e loqtur ex facti cõtingentia, de quo in-
ferius videbimus.¶Et pdicta cõclusio limitatur, primò nisi filia in
6 stituta sit à patre.†Et qa non obstante renunciatione, filia ex testõ
succedere põt: vt no.Bar.in l.stipulatio hoc mõ cõcepta.in ver. fa
cio aliã q.in fi.de ver.ob.& idẽ dicit Bal.hic,in iiij q.cũ si. vt tradit
Alex.in d.l.stipulatio hoc mõ cõcepta.facit tex.in l.si patronus nõ
aluerit.ff.de bo.lib. Et hoc cõfirmat: qa videmus idẽ in emãcipato
q non erat cognitus de iure ciuili ab inte.de iu.ffrorum.§.emãcipa
ti.instit.de hær.quæ ab intest.& in §.emancipatos.inst.de exhæ.lib.
& tamen ex testõ etiã de iure ciuili cognitus d'cebat: vt no. Bart. in
l.illud.§.fi.ff.de ꝯtab.p l.si duob.in pri.c.ti. Et ampliat ista prima lĩ-
tatio, vt ẽt habeat locũ si filia renunciasset hæreditati paternæ non
solũ ab intestato.sed etiã ex testõ, qa talis renunciatio non valet,
ẽt cum iurõ: quia aufert facultatem testandi, vt Bal. concludit in l.
fi.s̄.de pact.col.iij.versi.venio ad scd̃m q.Ro.in d l.stipulatio. dicit
ꝙ ista rõ Bal.nõ valet: quia non vr̃ pp hoc tolli facultas testandi, qa
licet filia non possit hr̃dem instituere, a'ius poterit: ar.l. cũ ita lega-
tum sit.ff.de condi.& demõ.vbi ita dicit in matrimonio.¶Sed po
test rñderi, ꝙ aliud est in facultate testãdi, in qua maior libertas re-
quiritur: qa spe p̄mij potest qs ad matrimonium inuitari. vt no. in
l.Titia.vbi Bar.ff.de ver.ob.Sed tñ non põt quis inuitari spe p̄mij
ad instituendũ.l.illæ autẽ.ff.de hære.insti.& facultas testandi nedũ
tolli nõ potest, sed neque ẽt restringi dẽt.l.cũ duob.§.idem rñdet.
ff.p soc.¶Et pdicta cõclu.ẽt tradit Bal.in consi.37.qm̃.in ij.lib. se-
cundũ noua impres. Et ipse Ro.sequit tñ dcm̃ Bal. sed mouetur
alia rõne: qa pater, cui filia pstitit iurm̃, postea instituendo illã hr̃dẽ
vr̃ iurm̃ remittere, qd̃ põt.arg.c.ꝑterea.de spõ. & vr̃ seq Ale. in d.
l.stipulatio.¶Sed istã rõ nõ vr̃ ꝓcedere sine dubio, qa illud pcm̃ fa
ctum in fauorem filiorum masculorũ, qa cõfertur post mortẽ pa
tris. Vnde nõ videt ꝙ pater tali pacto renunciare possit in pˀiudi-
ciũ filiorũ masculorum, ut in simili Doc.dñt, ꝙ si filia à statuto ex-
cludat, si pater velit ꝯ statutum filiã habilitare ad succedendũ, nõ
põt in pˀiudiciũ masculorum, ut no. Doc.in d.c. quamuis. col. ij. in
fi.ver.sed forte.cũ si.ut Ale.scribit in d.l. stipulatio hoc mõ cõce-
pta.col.pe.de ver.ob.Nec ob.si dicit, pater post filijs masculis pˀiu-
dicare, faciendo testm̃, ut s̄.dictũ est, qa illa cõclusio vr̃ hr̃e locum,
qñ filia simpliciter renunciauit, qa illa gn̄alis renunciatio ab intest.
intelligit, & non trahitur ꝙ tollat facultas testãdi. Secus uidet, quã-
do expssè dictũ fuit ab intesta.& ex testõ, nisi dicat aliud esse, quan
do filijs fuit ius q̃situm à statuto. Secus si uirtute renuntiationis, qa
a tunc facto patris ius q̃sitũ uidet, qd̃ facilius [a] ab eo remitti põt, per
ea, quę hn̄t in l.q Romæ.§. Flauius.de uerb. ob. ¶ Vltimò ꝯ dcm̃
Bal.ẽt pungit Ale.in d.l.stipulatio.col.iij.qa s̄m dcm̃ Bal.illud uer-
bum ex testõ, esset superfluum, & perperam appositum, posset in-
stitui à patre. Sed potest responderi ꝙ hoc nõ attendit, si dicamus
ꝙ tale pcm̃ fieri non possit.ut Bal.dicit, qa ubi est defectus ptãtis,
uerba sunt superflua, quia nõ pn̄t operari. ¶ Et supradicta limita-
tio sanè intelligitur, quãdo filia instituta fuit post renunciationem
b secus [b] si tempore renunciationis iam instituta fuisset, quia renun
ciatio uideretur referri ẽt ad instõnem præcedentẽ, ut Cor. Peru.
hic unico uerbo dicit in tertia lĩtatione. in fin. & hoc latius tradit
Arc.in l.qui superstitis.col.ij.de acq.hær.¶Secundò limitat habe-
7 re locum prout loquitur †uidelicet quando filia habuit dotem. &
iurauit ꝙ esset dote contenta: Secus si dotẽ nullam habuisset: quia
tunc iuramentum non obligaret illam, ut uoluit Sal. in l. pactũ, ꝙ
dotali.col.pe.s̄.de pac.& idem tenet Pe.de Anch.in d.c. quamuis.
& mouet pluribus rationib.quas Domi.refert ibi, col.iij.uer. quid
si filia.¶Sed ibi, successiuè refert Imo. qui tenet contrarium plu-
rib.rõnib.& opin.Imol.sequitur Domi.quia rõ est scripta in d. c.
quãuis & quia agitur de fauore aĩæ, quo casu debet fieri extensio,
ut no. Bar.in auth.sacramenta pub.s̄.si aduer.ven.& cum ista opi.
transit Ale.in d.l.stipulatio.¶Sed prima opi.uerior uidetur, quã
etiam tenet Pet.de Anch.in consi.39.in prin.& Imo.in cõsi.j. co.
ij.Et ad hoc facit, quia tex.in d.c.quamuis loquitur cum illa quali-
tate, ꝙ dote contenta sit, ergo si qualitas ista non concurrit, non
uidetur habere locum dispositio, ut no. per Io. And.c.j.de homi.in
vj.Et quia extensio debet fieri cum qualitatib.requisitis, ar. l. sed si
manente.ff.de pręca. Ad hoc facit alia limitatio, quæ cõiter tene-
c tur, ꝙ tex.in c.quãuis, non habeat locum in parua [c] dote, ita quod
mulier ex tali renunciatione enormiter lęsa fuisset. Et ista erit ter-
tia lĩtatio, quam tenet Pe.de Anc.in reg. accessorium. iij. char. de
reg.iur.in vj & idẽ Pe.de Anc.in d.consi.39.& no.Cal. in consi. 8.
duæ puel.de iureiu. An.de Bu.in consi.45.iuris rigor. cum sim. ut
latè dixi in consi.86.& in consi.180.ubi uidendum est gratia bre-
uitatis. Nam in contractu dãnoso facto cum muliere, simplicitas
p̄sumitur: & iuramẽtũ captiosum uidet, & relaxari dẽt: ut no. Bal.
in rubr.s̄.de re.perm.in fi.& tali casu quando enormiter filia læsa
reperitur, p̄sumitur propter reuerentiam patris consensisse, & ꝯ-
ctus rescinditur, ut tradit Pau.de Ca.in consi.177.cõtra superius
consulta.col.ij.& dixi in c.causam matrimonij.de off. dele. & latè
ꝓsequit Soc.in consi.283.capio primũ.¶Quartò lĩtatur ꝓcedere
in patre, q dotaret filiam de proprijs bonis. Ita intelligit tex. in d.
8 c. quãuis.† Secus si pater dotaret filiã de bonis matris.& sic de pro
prijs bonis filiæ: qa tunc filia, tanquã enormiter læsa poterit cõue-
nire, vt no.arg.dicit Pau.de Ca.in consi.175.super puncto.& refe
runt, & sequunt Mod.in d.c.quamuis.in vij.fal.Et ad hoc facit qd̃
no.Bal.in l.scimus.in prin.in ij.col.q.iiij.s̄.de inoff.tes.vbi inquit, ꝙ
si pater debet dotare filiã de bonis proprijs, ꝙ non potest illã do-
tare de bonis maternis: vt no. Bald. in l.pater pro filia.in fi.s̄.de iu.
do.& qa qñ filia dotata excluditur, intelligitur ꝙ excludatur ab hæ
reditate dotãtis: & sic excluditur ab hr̃ditate eius à quo habuit do
tẽ: vt no.Bal.in l.j.p gl.ibi.ĩ.de legi.hæred.& sequitur Pau. de Cast.
ibi.& in cõsi.337.p̄supposita.& in consi.109.sup primo in ij. du.
& idem Pet.de Anc.in consi.80.retẽto ordine.in ij.dub. Rom.in
9 cons.485.in casu propositæ in prin.¶†Quintò lĩtat, quando filia
renunciasset hæreditati patris propter fratres, qui erunt tempo-
re renunciationis: nam si postea mortui sint viuẽte patre, filia suc-
cedere poterit, non obs. renunciatione: vt Bal.hic, in iiij. q. arg.l.
iubemus.s̄.ad Tre.& idem Sal.ĩ l.pcm̃, qd̃ dotali.col.pe.s̄.de pact.
Dom.in d.c.quãuis.col.fi.& seqt Ale.in d.l.stipulatio.col.v.Ro.&
Arc.in d.l.qui superstitis.& facit qd̃ no.Bal.in l.si actionẽ.s̄. d' pact.
Ro.in consi.22.ꝓpositæ.Et istã limita.ẽt seqtur Ale.in cõsi.29.pręclarè & subtiliter.col.iij.li.iiij.& latè idẽ tradit Bal.in consi.437.q̄
dam puella.li.j.s̄m nouam impres.vbi notabiliter loquitur, & con
cludit, ꝙ filia, quæ renunciauit, nõ excluditur, nisi supersit persona,
quæ ex p̄sumpta voluntate defuncti excludat renunciantem, ideo
non excluditur ab alijs sororibus quæ non renunciauerũt. & no.
Dom.in d.c.quãuis circa fin.¶Sextò lĩtatur ꝓcedere ĩ pcõ facto
cũ ipso patre, à cuius hæreditate excluditur p renunciationẽ, ꝓut
loqtur ille tex. Secus esset, si fuit pcm̃ fcm̃ de hr̃ditate alterius: quia
tale pcm̃ non ualet, ut tenet Ful.hic.col.ij.& idẽ tenẽt Pet.de Anc.
Imo.& Dominic.in d.c.quãuis.col.pe.uer. sed pone ꝙ filia. vbi di-
d cunt, ꝙ si filia renunciauit patri hæredita.matris absentis, [d] ꝙ non
valet renunciatio, per l.fi.s̄.de pac & seqtur Alex.in d.l. stipulatio.
col.v.Arc.in d.l.qui superstitis.& idẽ Pe.de Anc.in cons.39.s̄. alle.
in uer.ulterius ẽt.& Bal.in consi.437.in prin.alleg.s̄. & Ful. in ꝯsi.
10 lxxij.paterfa.hn̄s filios.Imo.in cõs.1.col.ij. ¶†Septimò lĩtatur, ni
si filia prius iurasset, ꝙ nunquã renuntiaret hæreditati paternæ: qa
iurm̃ postea fcm̃ in cõtrariũ nõ ualet: ut per glo.notabilẽ in c. licet
mulieres.in gl.fi.de iurei.in vj.& ita Ale.dicit in d.l.stipulatio.in 6.
col.& hoc idẽ tradit Bal.in consi.133.quędã mulier, lib.j. vbi con
suluit s̄m illã gl. Adde tñ ꝙ gl.in d.c.licet limitari debet plurib.mo.
ut notabiliter Ale.scribit in cõs.16.põderatis.col.iij.li.iiij.¶ Octa
11 uò limitatur dispõ d.c.quãuis.non habere locũ, †si statutum ꝓhi-
beret iuramẽtum p̄stari p mulierem: qa tali casu ꝓhibere illud põt:
ut no.Bal.hic in v.q.& idẽ tenet Dom.post Pet.de Anc.& Imo. in
d.c.quãuis.col.fi.uer.sed quæritur. quia secundum eum lex ciuilis
hẽt ptãtem remittendi iuramentum antequã præstet. Et generali-
ter quando statutum reprobare possit iuramentum, Ale.tradit in
consi.59.uiso instrõ.li.j. Arc.in consi.8 abundè satis & latè Mod.
in c.j.de spons.¶Nonò lĩtatur non.habere locum in Iudæo: quia
uinculũ sacramentale in eo non cadit: ut no.Bal.in c. j. §. itẽ sacra.
col.iij.in ver.& ideo nõ haberet locum.de pa.iur.fir.tñ ibi non vr̃
firmare hoc, quia in ultimis uerb.dicit, uel dic ꝯ, qa arctat eos Im-
pe.ibi.Et istã opi.vlt.Bal.tenet Ro.in d l.qui superstitis. Pro prima
tamen opi.Bal.facit qd̃ no.ipse Ro.in cõsi.165.præmissum laudũ
12 in fi.ubi dicit, † quòd non obligatur iudæus propter iuramentũ
appositum in compromisso: quia iuramentum respicit periculũ
aĩæ.& non cadit in iudæo.c.ita quorundam.de iud.& ita Papa nõ
obstringit iudæum quo ad ea, quæ respiciunt salutẽ aĩæ.48.dist.c.
quid sincera. Et istam opin.nouissimè sequitur Soc. in consil. 65.
circa primam quæstionem.colũ. ix. ubi allegat pro singulari illud
dcm̃ Bald.& tenet quòd donatio facta inter uirum & vxo.non fir
metur iuramentum iudæorum. & latius in consil. seq. 66. frustra
plenitudinis.colum.pe.& fi.vbi etiam alleg.Pet.de Ancha. in regu
13 la, peccati.in vj.q.de reg.iur.in vj.ubi tenet † quòd iudæus nõ po
test rõne iuri coram ecclesiastico conueniri. Finaliter tamen opin.
vltima

ADDITIONES.

a ¶Facilius. Hoc ultimum uerum est.
b ¶Secus. Immo idem, quia non censetur ob id pater institutionem reuocare, nisi ali
ter appareat.
c ¶Parua. [redacted].
d ¶Absentis. Tunc non ualet. Lau.Calc.consi.33.Aymo.consi.42.col.fi.consi.172.nu.
5.Fran.Purp.l.fi.nu.40.cum seq.nu.188.cum seq.supra de pac.Ale.consi.155. in fi.
li.7.tamen quod sufficiat consensum eius, de cuius successione agitur, superuenire,
tradit Dec.consi.31.col.3.consi.144.col.1.Ay.consi.19.nu.2.

vltima Bal. videtur verior, ꝙ etiam iudæus astringitur iuramento secũdũ legem suam interposito. & hoc in teris reperio, qđ tenet Imo. in consi. j. col. iij. ver. item non videtur, vbi inquit ꝙ iuramentum est de iure diuino. c. & si Chistus. de iureiu. ad qđ Iudæi tenentur: vt per Inn. in c. super his. de voto. & idem in proposito tradit An. Sic. in consi. 15. col. ij. lib. j. vbi dicit illud dictum Bal. in d. §. itē sacramenta, non esse verũ: & qđ Bal. ibi in fi. dicit non esse uerum & ꝓbatur, ſm eum: qa si iuramentũ nõ caderet in iudæo, sequere ꝙ nõ posset esse in iudicio, vbi dēt de calũnia iurari. neque posset esse testis. Vñ satis. est ꝙ iudæi ſm eorum religionem iurent. xij. q. j. in c. monet te. no. Spe. de iur. ca. §. restat. ver. sed pone iudęus. & quia satis est quod iuret secundum legem suam. vt no. gl. & Bal. per illum tex. in l. non erit. §. diuus, in verbo, propria ff. de iureiur. Et ad hoc bñ facit gl. in cle. j. de vsu. in verbo, censura. vbi tenet illũ tex. qui dicit vsurarios cõpellendos. edere libros suos censura ecclesiastica, hr̄e locum etiam in iudæis: vt compellantur, licet cẽsura ecclesiastica non possint coerceri. Et in simili casu no. Dominic. in c. j. col. fi. de vsu. in vj. ver. vidi dubitari. vbi concludit illud, quod dicitur ibi de collatione, hr̄e locum in iudæis, licet censura, de qua loquitur ibi tex. nõ ꝯueniat, cũ si. vt dixi in c. j. de prob. col. xij. ¶ Vl-

14 timò notandum est, † quod renunciatio. de qua loquitur d. c. quã uis. non reuocatur. ꝓp superuenientiam liberorum: vt Alex. tradit in consi. 29. præclarè. & subtiliter. col. fi. lib. iij. & idem Cor. Peru. in consi. 206. viso s̄. scripto themate. lib. iij. col. vij. & viij. Barth. Soc. in l. j. s̄. de pac. in fi. & dixi in consi. 181. in fi. ¶ In eadem gl. ibi, l. Imperialem. glo. voluit allegare tex. in c. j. de fil. nat. ex mr̄i. ad morg. conc. & in c. j. §. filij nati. in tit. si de feu. fue. controuer. inter do. & agna. quod declaratur vt per Barto. & Alex. hic. Et per illum

15 tex. in d. c. j. arguit. Pau. de Cast. hic, † quod legitimatio fieri possit hoc mõ, quod filius lr̄imatus non succedat pr̄i, nisi in eo quod pr̄i placuerit. & refert Ray. de For. ita cõsuluisse in ciuitate Pisarum & idem no. Ang. per illum tex. in l. si ab eo. infra de leg. hær. & Ant. de But. in c. per venera. col. xxx. ver. sed est dubium. qui fi. sint leg. cum si. vt Alex. tradit. & idem Ale. in consi. 25. circa primum dub. li. j. & in consi. 30. iuxta ea. lib. v. & nouissimè Fran. de Cur. in ꝯs. 74. super memorata. col. vj. Dicit tamen Pau. de Cast. quod ista

a non erit propria legitimatio, sed quædam dispensatio,[a] quæ fieri potest, vt habeatur pro legitimo quo ad quædam, & quædam non. & idem dicit Pau. de Cast. in l. j. s̄. de iur. om. iudi. & in l. adoptiuum. §. patronum. el ij. de in ius voc. vbi ꝓp hoc infert, quod dispositio facta de legitimatio, non habet locum in eo, cum quo esset tali modo dispensatum, quia absolutè nõ dicitur legitimatus. Est verum quòd Alex. ibi reprobat dictum Pau. de Cast. quia etiam legitimatio facta ab Imperatore simpliciter, non porrigitur ad spiritualia: vt per gl. 59. dist. in c. si officia. no. in c. per venerabilem. qui fi. sint legi. Et sic attenta ratione Pau. de Cast. nunquam legitimatus ab Imperatore, diceretur absolutè legitimatus. ¶ Sed huic rationi rñderi potest. quod loquitur Pau. de Cast. quando quis nõ fuit plenè legitimatus, secundum ptātem, quam habebat ille, qui legitimauit: secus aũt videtur in Imperatore, qui plenam fecit legitimationem quantum fuit in eo. Et ita dixi alias consulendo, vt patet in consi. 52. Et vlterius considerandum est, quod illa conclusio, quæ habet quod habilitās vt possit succedere secundum quod pater voluerit, quod ista dicatur dispensatio, & non legitimatio. videtur procedere, quando quis fuit habilitatus modo prædicto ad succedendum, & aliud non fuit dictum de persona. Secus videtur, quando fuit plenè legitimatus quo ad personam: quia tunc legitimatio facta respectu successionis, non tollitur, quominus propriè dicatur lr̄imatus: quia lr̄imatio respecit personam, & ius succedendi est separatum ab ista filiatione: vt no. Barto in l. is potest. in j. car. de acq. hær. & patet in filia quæ renuntiauit hæreditati vt in c. ij. de pact. in vj. quæ tantum non videtur minus legitima. & ita Barth. Soc. scribit in consi. 246. eleganter. col. iij. Sed qñ est habilitatus vt possit in aliquo succedere, & persona non sit restituta, nec reintegrata, tunc dicitur dispensatio. Et ad illud, quod dictũ est, quod ius succedendi est separatũ ab ipsa lr̄imatione personæ bene facit qđ in simili not. Bal. per iliũ tex. in l. j. §. interdũ. ff. de legi. tu. ¶ In fi. gl. ibi, deliquit. Istam solu. reprobat Imo. per illum

16 tex. in l. vtrum. de verbo ob. † vbi pr̄ non dr̄ turpiter accipere pecuniam ꝓp emancipationem. Alex. hic, & in d. l. vtrum. conatur defendere gl. & dicit, quod licet non dicat turpiter accipere, tamẽ lex habet odio, ideo excluditur à successione: sicut qñ dñs manu mittit seruum per pecuniam, non habet bon. poss. ꝯtra. l. etiam. §. si qs nummos. ff. de bo. libe. Sed replicari potest. quod immo lex non vr̄ hr̄e odio, quia expresse lex dicit patrem esse remunerandum à filio in præmium emancipationis. l. cum oportet. §. cum aũt, & Bal. ibi no. illum tex. ꝯ de bo. quæ lib. ¶ Non ob. quod dicit de dño qui seruum manumittit: quia non ~~est uerũ quod pri~~uetur bon. poss. ꝯtab. quãdo accipit pecuniam ab ipso seruo: vt est tex. in l. j. s̄. de bo. lib. & not. per glo. in d. l. §. si parens. ¶ Vnde ad contrarium aliter rñdetur ſm Bar. in d. §. si parens, ꝙ ibi pr̄ tm̄ accipit

q̄tum sibi pro lr̄ima debebat. quo casu valet pcm̄, ꝙ pater qui lr̄imam habuit in residuo ab hr̄ditate filii excludat. & idem no. Bart. in l. fi. s̄. de pact. col. pe. Ale. hic, & in consi. 159. circa primum. lib. 2. & latè Abb. in consi. 116. illud. li. 2. Bal. in consi. 411. visis. lib. v. & hoc intellr̄ qñ quis renunciauerit petitioni lr̄imæ, prout loquitur tex. l. si qñ. §. illud. s̄. de inof. test. Secus si hr̄ditati renunciauit: quia non valeret renunciatio, dato ꝙ integrã lr̄imam habuisset, prout Are. concludit in l. qui superstitis. col. 2. de acq. hær. quia ſm eum, absurdum reputat pacisci de hr̄ditate viuentis. Sed tamen tenendo *communem* opi. rñderi potest, ꝙ rõ Are. tollitur ꝓp consensum eius. de cuius hr̄ditate agitur. l. fi. s̄. de pact. ¶ Vlterius tñ considerandum est: quia dato ꝙ sol. Doc. sit bona, bñ ꝓcederet quantum ad ſm casum, de quo loquitur tex. in d. §. si parens. Sed ista sol. non satisfacit in primo casu, vbi parens repellitur à successione, quando accepit pecuniam. & ideo recurrendum est ad primam solu. ꝙ aliud sit in pr̄e: ar. l. scripto in fi. ff. vnde lib. ¶ Extra gl. addunt Mod.

17 aliũ casum, in † quo valet renunciatio, & pactum futurę successionis, videlicet in primogenito qui hr̄et prærogatiuam succedendi: nam tali casu renunciatio valet, prout fecit Esau qui renunciauit Iacob. vt hr̄. vij. q. j. in c. quam periculosum. & ita dñt Ang. voluisse in quibusdam lecturis in d. l. stipɫo hoc mõ concepta. Et ad hoc rõnem adducunt, quia ius primogenituræ competit de iure spãli; & non mirum si facilius tollitur: ar. l. eius militis. §. militia missus. ff. de test. mil. Ista ratio Mod. conueniret, posito ꝙ verum esset, ꝙ renunciari possit. Sed ex tali rõne hoc non probatur: vñ aliter probari potest. Priò authoritate Bal. qui hoc tenet in c. j. §. præterea. qui. mo. feu. amit. vbi dicit, ꝙ quis præiudicat sibi renunciando. & Bal. ibi ponit casum in primogenito. ¶ Secundò ꝓbatur ratione quia tale ius vendi potest: vt no. Io. An. & Doc. in c. licet. de voto. ergo pari ratione vr̄ ꝙ renunciari possit. ¶ In contrarium facit, quia ius primogenituræ defertur iure hr̄ditario: vt no. Odl. in consil. 94. eleganter. & Alb. in proœ. ffo rum. in §. discipuli. colũ. 3. cum si. vt tradit Ale. in l. potest. de acq. hær. & ꝓp hoc quia primogenitus succedit in hr̄ditate. etiam succedit ĩ iure pr̄onatus: vt no. Ab. in c. ex insinuatione. de iu. pat. ergo vr̄ in effectu pactum de futura successione. & per ꝯñs pactum non vr̄ valere, & hoc vr̄ verum viuente pr̄e, nisi pr̄ consentiret, iuxta. l. fin. s̄. de pact. secus esset post mortem pr̄is, & hoc modo locum hñt all. in ꝯrium. ¶ Extra gl. in-

18 stat Alex. post Bal. & Pau. de Cast. † an renunciatio filiæ facta cum iuro, noceat nepotibus? & in effectu Ale. considerat principaliter duos casus. Vnus est, qñ filia, quæ renunciauit, decessit viuo patre:

b & tunc non excluduntur nepotes.[b] Ita Ale. hic, post Bal. & Pau. de Cast. concludit. & idem Bal. in l. fi. col. 4. versi. sed hic incidenter. s̄. de pact. Imo. in l. qui superstitis. colum. iij. de acq. hær. Et ista est *cõis* opi. vt Ale. hic dicit. & adde Bal. in consi. 404. pactum tale est. lib. 1. ſm nouam. Paul. de Castr. in l. fi. in prin. de bo. quæ lib. quo lib. & Soc. in consi. 183. eleganter sunt omnia. col. 1. Et probatur ista cõclusio per rationes, quas Ale. hic adducit. & Are. in d. l. qui superstitis. & quia in isto primo casu non vr̄ difficultas, non insisto. ¶ Prędicta conclusio limitatur non procedere ſm Ro. in d. l. qui superstitis. quando filia habuisset dotem, & dixisset se tali dote contentam: quia tunc pèrinde hr̄ ac si ipsa in totum successisset. all. Bald. hic, col. 2. in ver. ij. quæro. vbi Bal. facit istam differentiam, sed videtur loqui, quando morit̄ post mortem pr̄is: quia si moriatur viuẽte patre, indistinctè Bald. dicit ꝙ repudiatio matris non nocet nepotib. ¶ Et pro dicto Romani facit, quod no. Bart. in l. j. §. ꝑe col. fi. in iiij. q. ff. de contrat ab. dum inquit, quod si filius aliquid habuit & cum iuramento renunciauit hr̄ditati pr̄næ, propter illud, quod habuit tali casu facit partem aliis. & alios excludit perinde, ac si in totum succederet: ar. l. j. §. aduersus. ff. si quid in fraud. pa. Et ita ꝑ ista pro ista opi. arguit Pau. de Cast. in d. l. qui superstitis. ipse tamẽ tenet ꝯrium. & rñdendo prædictę rationi dicit ꝙ dos, vel alia portio data in vita pr̄is, non impediret quo minus filia succederet patri, conferendo illud, quod habuit. l. filiæ dotem. ꝯ. eo. l. si verò. §. si seruo. ff. de bo. lib. illud ergo, quod filiam excludit, est renunciatio cum iuro. c. quamuis. de pac. in vj. Sed nepotes non renunciarunt: & cum veniat ex psona sua, nihil eos impedire vr̄. & sequit̄ Alex. hic confirmando: quia renunciatio filiæ habet tacitam condõnẽ si hæreditas ei deferatur, & postea quãdõ deficit ipsa præmoriente, pro non facta habetur. ¶ Sed defendendo opinionem Ro. prædictis rationibus rñderi potest. Nam primò dum Pau. de Cast. dicit, ꝙ filia non excluditur propter portionem, quam habuit, sed propter renunciationẽ: hoc fateor, sed dico ꝙ illa renunciatio est qualificata respectu portionis datæ, quæ facit ꝙ reputat totã eius partem habuisse, vt s̄. dictum est. Non ob. quod Ale. dicit de tacita con

ADDITIONES.

a ¶ Dispensatio. Ale. consi. fi. lib. 6. vide And. Tira. repe. l. si vnquam. ver. donatione largitus. nu. 243. cum seq.

b ¶ Nepotes. Ita tenent omnes vbique, sed non est verum, nisi essent proximiores in gradu, & adhuc conferendo dotem matris, si habent alios cohæredes.

tā ɔdõne, quia illa condõ vr̃ hr̃e locū in renunciatione simplici. Se cus vr̃ quando fuit data dos pp renunciationē: quia cum spes quæ erat de p̄nti, remittitur vr̃ facta quædam trãsactio futuri euentus quia filia potius voluit hr̃e certā portionē de p̄nti. ar. l. cum hi. ff. de transac. & facit in l. fi. ff. de præto. stip. & ꝓ tali dote, uel portione, reputat ꝗ filia eius partē integrā habuerit. & ita dixi in cons. 181. In illo casu tñ in quo consului, alia ɔcurrebant. Sedꝫ casus principa
a lis est, qñ filia, q̃ renunciauit, morit post mortē p̄ris.[a] & tali casu si filii veniūt tanquam hæredes mr̃is, excludunt: qa hr̃s nõ potest ɔ̄uenire facto defuncti. l. cū à mr̃e. §. de rei vend. l. si ab eo. §. de neg. gest. l. vxor. ī. de bo. aut. iud. pos. cū si. & ita tenet gl. in d. c. quamuis. si verò velint venire filii ex persona eorum: admittunt ex successorio edicto. l. j. §. quib. ff. de suc. edic. l. j. §. eo. ¶ Et ista conclu. limitat dupl̄r. Primò, nisi accepisset aliquid ꝓ sua portione, qa tūc reputat ꝗ ipsa successerit, & impediret successorium: vt Bal. hic ɔcludit in ij. q. Bñ facit quod no. Bald. in l. duobus. de leg. j. vbi per illū tex. dicit, ꝗ si filia, quæ habuit dotē, vel quid aliud, & vacauit se cōtētam ꝓ sua ltima. ꝗ tali casu eius portio alteri non accrescit: qa ñ est mera repudiatio, sed q̃dam satisfactio vñ si tollit ius accrescendi, à fortiori vr̃ impedire successorium edictum: quia potentius ē ius accrescendi, q̃ successoriū edictū. l. meminimus. ī. de leg. hær. vbi Bal. cū si. vt Ale. hic tradit, q sequit istā opi. Imo in d. l. q̃ supstitis. ¶ Scdò lītatur, nisi extarent auunculi, videlicet fratres filiæ, qui renunciauerunt: qa ipsi admitterent iure accrescendi. Quod quidem ius accrescendi excludit successorium edictum: vt not. in l. j. fm vlt. lec. §. qñ nõ pet. par. & no. Bal. in d. l. meminimus. per illum tex. in fi. ī. de leg. hære. & Ale. hic. ¶ Sed ɔ̄ istud dcm̄ de iure accrescendi, facit qd̄ no. Bal. in l. j. col. v. in ver. quo ad secundam q̄onem §. qñ non pet. par. vbi inquit, ꝗ ius accrescendi non vincit successorium edictum, qñ illi, qui volunt venire p successorium edictum, fiunt tales, q simul admitterentur cum illis, q ꝓ̄tendunt hr̃e ius accre. si p̄sona exclusa in medio non fuisset. Et ita vr̃ hic, ꝗ si mr̄ nõ fuisset, eius filii simul admitterentur cum auunculis. Sed rñdet ꝗ admitterentur ex p̄sona mr̃is cū auūculis, non ex eorū p̄sona. §. cū filius. insti. de hær. q̃ ab inte. sed Bal. in d. l. j. loquitur, & intell̄r. quando veniunt ex eorum p̄sona, ꝓut loquitur tex. in Auc. p̄terea. §. vñ vir & vxor, quem tex. Bal. ad hoc ibi inducit. ¶ Vltimò notandum
19 est quod Bal. hic dicit in xxj. q. ꝗ stāte statuto, † ꝗ mulier nõ possit ɔ̄here sine ɔsensu propinquorum, tale statutum non hēt locum,
b si ɔ̄hit cum p̄re:[b] qa lex de p̄re cōfidit. ar. l. Aurelius. §. Titius testō. ff. de lib. leg. in l. furioso puberi. in fi. ff. de cur. furio. in l. nec in ea. §. fin. de adul. vbi dicitur ꝗ plerunque pietas paterni nōis consilium capit pro filiis. & in l. quidam cum filium. ff. de hær. insti. Mod. hic dñt, ꝗ istud dcm̄ non reperitur reprobatum. & mirandum est, qa Ro. expresse hic rep̄hendit Bald. & Mod. latins insistunt. Rōnes tamen, quæ ɔ̄ Bal. adducuntur. satis leues vñr. Nam primo Moder. ɔ̄ Bal. adducunt rōnem. l. data. ī. de donat. vbi inter coniunctos facilius fraus p̄sumit. Sed rñderi pōt, ꝗ ibi agitur de fraude in præiudicium alterius. Sed in ista q̄one solum agit de interesse filiæ, in quo lex de patre confidit. ¶ Secundò allegat, quia rō statuti, ne mulier decipiatur, à fortiori vr̃ hr̃e locum in p̄re, à quo facilius filia seduci potest. Sed rñdetur ꝗ verum est, ꝗ facilius potest, si p̄r velit, sed nõ potest. Sed rñdetur ꝗ verum est, ꝗ facilius potest, si p̄r velit, sed nõ præsumitur. per iura, q̃ Bal. alleg. ¶ Tertiò ɔ̄ Bal. facit quod no. Sal. in l. transactionem. §. de transa. in ver. viterius per hanc. l. vbi inqt,
20 † ꝗ metus reuerentialis quem hēt vxor erga maritum, purgatur ex p̄ntia consanguineorum mulieris. Non sic purgari vr̃ reuerentia quæ p̄ri debetur. quia illa est maior aliis. ¶ Sed rñdetur ꝗ illud dcm̄ reprehenditur ibi per Ale. & And. Sic in c. cām mr̃imonii. de offi. deleg. ¶ Præterea dato ꝗ verū sit quòd maior sit reuerentia p̄ris, quam mariti ad mulierem, tamen lex confidit de p̄re. per §. dicta. ¶ Quartò allegatur quòd in p̄re metus reuerentalis p̄sumit: vt no. Barto. in l. j. §. quæ onerandæ. ff. qua. rerū act. non detur. Sed respondetur quòd talis reuerētia nõ facit quòd ɔ̄tus retractet, nisi aliud ꝓbetur, vt no. in l. interpositas. §. de trāsa. & ī c. cām mr̃imonii. de of. del. ¶ Præterea, vt §. dictum est, non ɔsiderat hęc reuerētia filiæ, sed confidentia, quā lex hēt de p̄re. ¶ Vltimò dr̄ quod lex magis cōfidit de tutore, q̃ de p̄re: qa cū tutore pupillus obligatur. l. §. pupillus. insti. de inut. stip. Sed cū authoritate p̄ris non obligat. l. fi. §. pupillus. de ver. ob. ¶ Sed rñdetur quòd illud non est pp maiorem confidentiā: sed quia p̄ria ptās nō est ordinata ad hoc, vt not in d. l. fi. §. pupillus. & patet quod lex magis cōfidit de p̄re, qui rōnē administrationis reddere non tenetur. l. cum oportet. §. non aūt. ī. de bo. quæ lib. & ita defenditur dcm̄ Bal. & pro confirmatione adduco quod notabil̄r voluit Azo in sum. ī. de bo. quæ libe. circa me. in ver. habet aūt p̄r. vbi sentit ꝗ pater, qui habet ltīmam administratiōnē in bonis filij, alienare pōt bona immobilia, etiam
c sine decreto ꝍ iudi. & hoc quia lex ɔfidit de p̄rna pietate.[c] & sequit Bal. in l. j. ff. de reb. eo. dicens ꝗ hoc dictū Azo. alibi non reperitur & idem Bal. in l. p̄ses. de trāsa. cum si. vt tradit ibi Ale. & ad idem facit. quia cautio vsusfru. patri remissa est. l. fin. §. si autem æs alienum. ī. de bon. quæ lib. & rationem administrationis pater reddere non tenetur. d. l. cum oportet. §. non aūt. de bo. q̃ li. & ɔ̄ patrē non datur filio restitutio. l. fi. §. q & aduer. quos. ¶ Vltimò bñ facit quod not. voluit Pau. de Cast. in consi. 108. super primo quæsito. in vij. dub. vbi not. concludit, quod quando filia dotata fuit à p̄re, non pōt dici quod incompetenter dotata fuerit: quia lex confidit de p̄re. & dixi in consi. 26. ¶ Videretur tñ quod dcm̄ Bal. debeat lītari non hr̃e locum, quando pcm̄ factum à p̄re cum filia resultaret in fauorē masculorum prout in casu istius. l. quia tunc illa confidentia, quā lex hēt de p̄re, cessare videtur pp parem, vel maiorem affectionem masculorum: arg. l. nõ solum §. j. ff. de rit. nu. & quod ibi Barto. Ad idem facit tex. ī l. sed milites. §. j. de excu. tu. & per gl. in c. j. in verbo prodeūtes. iij. q. v. cum si. vt per Ale. in consi. 156. viso processu. col. ii. li. ij. ꝗ dixi in c. postremò. de app. Et tali casu dcm̄ Pau. de Cast. de dote competenti, etiam nõ videtur hr̃e locū & quod Bal. dicit. ¶ Scdo etiam lītatur, nisi statutum loquatur vl̄r de filia, vl̄ muliere ɔ̄hete cum qualibet persona: quia tūc etiam de p̄re intelligitur: vt tradit And. Sic. ī consi. 41. col. ij. lib. iiij. ¶ Et ex p̄dictis vtiliter lex ista expedita fit. Phi. Dec. Val.

ADDITIONES.

a ¶ Mortem patris. Immo tunc indistincte nunquam ueniunt adde Dec. consi. 181.
b ¶ Patre. idem Ant. Cor. trac. de pot. regia. q. 25. Dec. consi. 26. consi. 180. col. j. Guil. Bened. repe. c. Ray. uer. duas habens filias. n. 251. de testa. sed quicquid dicant uerius est contrarium. vide And. Tira. in l. si unquam. in prin. nu. 26. C. de reuo. do. & in trac. de leg. connub.
c ¶ Sine decreto. idem Ale. in l. præses. supra de transact. sed falsum est. vide tamen And. Tira. repe. l. si unquam. in prin. nu. 32. infra de reuo. do.

LEX IIII.

1 *Filia, quæ vult succedere cum fratribus, tenetur dotem conferre.*
2 *Filia fratribus in potestate tenetur conferre, & dotem profectitiam & aduentitiam, sed fratribus emancipatis profectitiam solam.*
3 *Ab intestato, duobus modis quis dicitur succedere.*
4 *Filia exclusa à statuto ab intestato stantibus masculis, si est præterita à patre in testō, an possit intentare contratab. & quid si sint instituti extranei.* 5.

Illiæ dotē. ¶ Sūmatur vt per Doct. hic. ¶ In tex. ibi, profectitiā, seu aduentitiam dotem à patre datā. Ista verba vñr manifestè importare quod a p̄re nõ solū dos ꝓfectitia, sed etiam aduētitia det, qd̄ prima facie nõ vr̄ verū quia a p̄re solū dos ꝓfectitia constitui, vr̄. l. ꝓfectitia. ff. de iu. dot. in prin. & iō Pau. de Cast. hic restringit tex. ꝗ illa verba, à patre datā, solum ad dotē ꝓfectitiā referunt. ¶ Sed certè hoc mō lr̃a destruitur, vt dicit Cor. Peru. hic. Vñ fm eum tex. de plano pōt intelligi, quod ēt à p̄re qñq; dos aduētitia ꝓficiscitur, videlicet qñ p̄r cōstituit dotem filiæ. pp eius benemerita: vt p gl. & Do. in l. si dōne. ī. e & ista declaratiōnē tacito auctore alto apparatu adscribūt sibi Moder. Adde ēt ꝗ alr̄ exēplificari pōt, ꝗ dicat dos aduentitia data a p̄re. puta si quis certam q̄titatē patri donauerit, ita vt pro filia pater daret: nam tali casu dos data à patre, dr̄ ꝓfectitia: ut est text.
1 in l. profectitia. §. si quis certā. ff. de iu. do. ¶ Primò no. † ꝗ filia qui vult succedere cum fratrib. tenet dotē cōferre. & hoc statutū fuit ita suadēte æquitate. qa cū esset dos acquisita filiæ. & dicatur eius patrimonium. l. iij. §. sed vtrū. ff. de mino. & in l. Pōponius Philadelphus. ff. fa. erci. non erat conueniens, qd̄ æqualiter succederet cum fratrib. & qd̄ ipsa dotē hr̃et p̄cipuā. Et ista rōne ēt ɔfert dotē aduentitiam filijs in ptāte, ad similitudinem emancipati. qui oīa tenebatur cōferre, q̃ si in ptāte remansisset, p̄ri acquisita fuissent. & ista videtur melior rō: quam illa. quā all. Pau. de Ca. hic, dicens qd̄ confert dotē aduentitiā, & tñ bona castrēsia non ɔferunt, qa iure sp̄ali dos mulieri acquiritur fauore dotis, & iō facilius tollit: arg. l. eius militis. §. militia missus. ff. de test. mil. Castrensia verò de iure cōi acquiritur. Nā hoc non videtur verū: qa ēt castrensia iure sp̄ali acquirunt filijsfa. q r̄r oīa p̄ri acqrunt. l. placet. de acq. hære. ¶ Et ɔt̄o istius l. lītatur dupl̄r. Primò. nõ hr̃e locū in casu notabili. l. ex parte. §. intestato. ff. fa. erc. de quo dictum fuit in l. j. §. e. ¶ Scdò limitatur in casu no quē Bal. tradit in l. filia legatorū. ī. de leg. in p̄ri. vbi dicit, quod si p̄r fecit legatū filiæ, & postea quam legauit ipse in vita dedit in dotē, legatū peti non pōt vt ibi dicit Bal. tñ ibi dicit quod legatum non extinguit. sed impletū vr̄ p l. Lucius la j. de leg. ij. Ex quo Sal. ibi infert, quod tali casu dos non dēt ɔferri: quia iure
a a legati hr̄. Sal. in d. l. filia legatorum. in fi. tenet ɔ̄rium:[a] qa p̄r vr̃ à legato recessisse, & quia in tali dote titulum dotis, non legati, & hoc sequūtur Mod. hic: quia qñ soluit legatū in vita, trāsit ī dōne inter viuos & reuocari non pōt: vt no. Bar. post Dyn. in l. legatum. de leg. iij. cum si. & certe hoc negari non pōt. qn acquiratur in uita dos, q̃ dat mulieri. ¶ Sed tñ pro defensione Bal. cōsiderādum est, quod talis dos subrogat in locū legati, & reputat in effectu. vt Bal. dicit, quod habuerit legatū. iō dēt assumere nām eius, in cuius locum

ADDITIO.

a ¶ Contrarium. Quod simpliciter uerius puto, tum quia natura dotis est, ut conferatur, tum quia legatum dotis non est uoluntarium mero, sed magis necessarium, & non ita præsumitur animus donandi & prehonorandi filiam.

cum subrogatur. l. j. §. si sub condõne. ff. vt le. no. ca. vbi stipl'o, q̃ interponitur occasione legati secundum nãm legati intelĺr. & ad idem bo. tex. in d. l. cum quis. §. j. de leg. iij. & in l. iij. ff. de lib. leg. & no. Bar. in d. l. legatum. in fin. de leg. ii. & quia illa solo fcã in vita in fauorem mulieris, non. dẽt in odium retorqueri. l. quod fauore. s. de legi. ¶Scdo no. † quo l filia tenetur fratribus. qui sunt in ptãte conferre non solum dotem profectitiam, sed etiam aduentitiam emancipatis solum ꝑfectitiã conferre dẽt. Et rõ diuersitatis est, fm Odof. & Albe. quia filij pri si succedunt, nullam filiæ faciunt iniuriam: quia de iure ciuili admittuntur. Secus est in emancipatis, q̃ tm̃ sunt vocati de iure pto. à quib. infertur iniuria filię, & iõ cũ in hoc grauetur, in alio releuatur: quia illis tm̃ dotem ꝑfectitiã ɔferre tenetur. & dñt Mod. quod melior rõ nõ posset assignari. Sed tñ non multam satisfacit: quia ex quo emãcipati in recõpensationẽ iniuriæ oĩa conferre coguntur, & hoc mõ adequant filijs in ptãte. videretur quod filia etiam ipsa dotẽ aduentitiam dẽret conferre. de quo videbimus in l. si emãcipati. j. e. ¶In gl. j. ibi, & sic ꝓpriè. Ad
3 decĩonem gl. ddm est, † quod duob. mo. quis videtur ab intest. succedere. Primò propriè, q̃n nullũ est testm̃, & tunc immediatè succeditur. Secundò, q̃n est factum testm̃, quod dẽt impugnari p ɔta. Nã qa prius rumpi dẽt testm̃. isto respũ bo. pos. ɔta. ex testõ dicitur §. sunt autem. instit. de bo. pos. sed rupto testõ, ab intesta. succeditur & sic quantum ad successionem bo. pos. ɔtab. ſp reducitur res ad cãm intestati. l. vt liberis. j. e. ibi, iure intestatè successionis. j. aut testõ penitus nõ condito, vel si factum sit ɔta. bonorũ possesione petita. & sic vtroq; modo ab intest. succeditur primò immediate. secundò mediatè. Et quod p ɔta. succedatur ab inte. etiam ꝓbatur in l. filium. §. legata. in fi. ff. de ɔtab. ibi, mero iure intestato hr̃s exi stit. Et patet, quia auocat hr̃ditatem ab hr̃de scripto. l. cum emancipati. in prin. ff. de ɔtab. & facit tex. in l. nõ putauit. §. si e. ti. Ex quo tñ immediatè ab intest. non venit, sed opus est, ꝙ prius testm̃ rumpatur, nõ vr̃ ꝙ absolutè & ꝓpriè ab intestato dicatur succedere, qui venit p ɔta. & maximè si adita sit hr̃ditas p hæredem scriptũ: qa tunc cum sit factus hr̃s ex testõ, nõ põt bo. pos. ɔtab. facere, ꝙ desinat esse hr̃s. l. & si sine. §. sed qđ Papin. ff. de mino. & in §. quos aũt. insti. de bo poss. & no. Pau. de Cast. & Alex. hic, q ex hoc inferunt ad qõnem quam dñt ponere Ang. hic, in quibusdam lecturis
4 † ꝙ si filia à statuto stantib. masculis excludatur ab inte. & ɔtingat ꝙ sit pterita in testamento pr̃s, adita hæreditate p fratres eius, poterit intentare ɔtrata. qa tali casu exclusa non videt: qa propriè nõ venit ab intest. intentando ɔta. post aditam hæreditatem. Sed Ful.
a & Pau. de Cast. & Ale. reprobant [a] istud dictũ: qa filia, quæ ab intestato succedere nõ põt, non admittit ad impugnandum testm̃. l. j. §. vocantur. ff. de ɔtab. l. posthumus §. si qs ex his. ff. de inof. test. & est tex. clarius in §. item adoptiuos. insti. de hær. quæ ab intest. defe. Et ita in filia exclusa ab intesta. tenet Bar. in l. fi. col. fi. ver. quæro qđ si ista. ff. ad Ter. & idem Bal. in l. maximũ vitium. co. fi. in fi. j. de lib. pte. cum si. vt Ale hic tradit, ꝙ ɔ Ang. est *communis* opi. & idẽ Ale. concludit in l Gallus. §. & quid si tantũ. col. viij. de lib. & posth. & in consi. 77. abunde. col. pen. lib. ij. & in cõsi. 68. circa pmissam. co. iij. li. iiij. & idem tenet Ro. in consi. 13. idem videtur mihi. Aret. in consi. 160. longa est præsens consultatio. in x. dub. & Raph. Cu. in consi 79. diuersorum videtur. & in consi. 117. Mendus. & Bened. Capra consi. 84. & si viso. & dixi in consi. 150. ¶ Sed tamen pro opi. Ang. quæ communiter reprobatur. facit, quia ista filia præterita in testõ videtur ꝙ possit dicere testamentum nullum, vel petere contrata. quia solum excluditur ab intest. tempore successionis dum dicitur ꝙ intest. non succedat. Nam qualitas adiuncta verbo, secundũ tp̃s verbi intelligit. l. Titius. vbi Bar. ff. de test. mil. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de nox. act. & no. Bar. ĩ l. ex facto. in prin. ff. de vulga & pup. & sic exclusa videtur filia solum tempore delatæ successionis, & in uita patris tpe quo fecit testamentũ, nõ erat exclusa. & ideo cum pterita fuerit testamentũ vr̃ nullum. l. inter cætera. ff. de li. & posth. & in §. j. insti. de exhær lib. Istam solutio. in tali statuto in simili qõne facit Are. in c. ꝙ clericus. de fo. comp. dum arguit cõntra Doc. qui cõiter tenent ꝙ si filia excludatur à statuto, etiã exclusa videt, si ingrediat monasterium: quia statutum iniecit vinculũ tẽpore natiuitatis antequã intraret monasterium. Nam in contrarium arguit Are. quia non põt dici exclusa ante quam hæreditas deferatur, ex eo qđ no. Bar. in l. ij. §. vidẽdum. ff. ad Ter. Sed rñderi potest, vt dixi in c. Ecclesia S. Mariæ. de consti. in pen. char. Et quantũ ad propositũ dico, ꝙ ex quo filia excluditur à statuto, desinit esse sua: vt no. Bart. in l. j. §. sciendum. ff. de suis & leg. ergo potest præteriri à patre: quia regula. l. inter cætera. hẽt locum quã. do est præteritus ille, qui est suus hr̃s, & qui ab intestato succederet: alias secus. & prædicta conclusio de plano procederet, quãdo sunt instituti filii masculi, quorum cõtemplatione filia excluditur.
5 ¶† Sed maior dubitatio est, si essent instituti extranei, exclusis fi-
b lij [b] ltĩmis: quia tunc videt cessare ratio statuti quæ fuit, ꝙ faueret agnatis. Nam quemadmodum non extantib. filijs filia admitteret, ita illis non succedentibus admitti debet: quia paria sunt non extare, vel extare, & nõ succedere. l. & si ex modica. §. si filius de bo li. & tali casu saluari põt opi. Ang. ɔcludit Imo. in l. Gallus. §. & qđ si tm̃ ff. de li. & posth. quẽ Ale. hic refert, & seqt, q̃n filia emancipata, esset pterita cũ expssione cãæ: qa tunc valet testm̃ & hr̃ditas adita esset: qa tunc ɔta. non reducit rẽ ad cãm intestati. His cõcurre. opi. Ang. & Imo. procederet, qa tunc cessant verba & mẽs statuti, vt Ale. hic dicit, secus fm eũ si filia in ptãte sit pterita: qa tunc testm̃ est nullum. & idem si filia emãcipata pterita sit sine expressione cãæ: quia silr̃ testm̃ nullum est: vt per gl. in §. exhr̃datos. in auth. de hr̃. & fal. vñ cum testm̃ sit nullũ, ab intestato succedit, iõ filia excludit. ¶Ista discretio, quam Ale. facit nõ vr̃ hr̃e bonã rõnẽ, ꝙ filia pterita cũ expssione cãæ, q̃ testator voluit excludere expsse, ꝙ admittatur ɔ eius voluntatẽ. & filia simplr̃ pterita nõ admittatur: & quia melioris ɔdõnis erit filia emãcip. q̃ in ptãte, quod absurdum vr̃. nam licet testm̃ sit nullum, & ab inte. succedat, filia tñ admitti debet, q̃ solũ excludit fauore masculorũ. idcirco filii non succedẽtib. admittitur in oĩb. pdictis casib. quia cessat rõ statuti. & ita tenent Are. & Mod. in d. l. Gallus. § & quid si tm̃. referentes consultũ fuisse fm opi. Imo. per solẽnes Doc. & ad hoc facit: qa priuilegium datum agnatis, & filiis masculis, excludẽdi fœminas non dẽt ex̃neis cõicari: arg. l. hac consultis. §. ex impfecto. j. de test. & quia statutũ, qđ filiã excludit extãtib. masculis, ñ solũ filiã excludit, sed ẽt masculos vr̃ includere: qa illi ablatiui stantib. masculis inducunt dispõnẽ. l. fideicõ. §. cũ esset. de leg. iij. & cũ filia excludatur fauore masculorum. intelĺr ꝙ talis exclusio cedat in fauorem masculorum: vt no. Bar. in l. ij. §. videndum ff. ad Ter. & iõ institutis ex̃nis, non vr̃ ꝙ filia excludatur. & ista opi. Imo. & Mod. placet, q̃n ipsa filia admittatur, ẽt ipsa ad succedendũ cũ fratrib. suis ab intestato. Si verò ipsa sola rumperet testm̃ ad vtilitatem fratrum, non vr̃ ꝙ ipsa possit Ipugnare testm̃ ɔ voluntatem testõris, qui ex̃neos voluit hr̃e hr̃des. Nam testatori nihil vr̃ posse imputari: quia filios, vt psupponitur salẽ in ltĩma instituit, et si testm̃ non valuisset: & filia pterita ex quo ab inte. non succedebat, pteriri potuit, vt s. dictum est: & quia eqtas, quæ consideratur ad exclusionẽ ex̃neorũ habet locũ, q̃n ipsa succedat, vt s. dixi: quia tali casu rõ statuti cessat: sed ꝙ faciat locũ fratribus contra voluntatem testatoris, æquitas hoc non suadet.

ADDITIONES.

a ¶Reprobãt. Et bene Alex. consi. 19. nu. 4. lib. 6.
b ¶Filiis. Idem Pet. Philip. Cor. hic, in fi. filiis non venientibus, & bene.

LEX V.

1 *Doc const ante matrimonio confertur, tanto minus accipiendo.*
2 *Vxor soluto matrimonio non habet potestatem ingrediendi possessionẽ rerum dotalium, non consentientibus hæredibus.*
3 *Vxor mortuo marito, habet retentionem bonorum pro dote.*

1 DOtis. ¶Summatur vt per Doc. hic. ¶† Noto ꝙ dos cõstante mat. confert, tãto minus accipiendo, secus si esset dos recuperata apud mulierẽ: qa tũc dẽret actualr̃ conferri. l. si soror. j. eo. ita post Bar. dicit Pau. de Cast. hic. vr̃ tñ, ꝙ etiam si apud mulierẽ sit dos, ꝙ ipsam retinere possit computando illam in partem eius, tanto minus accipiendo & hoc vr̃ sentire gl. in l. ij. §. id quoque. in verbo, dẽbit. ff. eo. vbi assignat rõnem aã tex. quia mulier vr̃ hr̃e, & possidere dotem, q̃ est apud maritũ. Sed melior rõ vr̃ illa, quæ collr̃ hic: quia alr̃ collatio fieri ñ põt, ex quo dos est apud maritum, & exigi non põt, vt hic dr̃. Nam non vr̃ verum, qđ dicit gl. in d. l. ij. §. id quoque. ꝙ mulier dicatur possidere dotem, quæ est apud maritum. quia immo ipse maritus vr̃ hr̃e possessionem, vt no. gl. & Bar. in l. Pomponius. §. in dotem. ff. de acq. poss. & Ale. ibi dicit. ꝙ ista eẽ *communis* opi. † & ꝙ pius est, etiã solu. ma. non hẽt vox ptãtẽ ingredienni possessionem [a] rerum dotaliũ
2 nõ consentientib. hr̃dib. mariti. l. dotis actione. s. solu. matr. & ibi
a Ang. dicit, ꝙ licet mortuo marito dñium rerum dotalium ad vxorem reuertatur. l. in reb. s. de iu. do. secus tñ est in possessione. l. cũ hr̃des. in prin. ff. de acq. poss. & idem dicit Bal. consi. 35. q̃ritur. lib. 3. fm nouam formam. & hoc sanè intelĺr, q̃n apparet hr̃dẽ hr̃dita-
b tem adiuisse, anteq̃ [b] verò hr̃s adeat hr̃ditatẽ, vel apprehẽdat pos.
3 bo. defuncti, † vxor pt apprehendere possessionẽ bonorum mariti, si vacat, pro dote sua: vt no. Bal. in l pen. s. de non nu. pe. in prin. & in l. j. j. de cõ. ser. pig. da. & in l. cũ tibi. j. qui po. in pig. ¶ Et mortuo marito hẽt vxor, quæ in domo reperitur, retentionem bonorum pro dote: vt no. Bar. in l. si filio. la. j. ff. sol. mat. & idẽ Bald. in l. pe. s. de pig. act. debet tñ vxor declarare mentem suã, ꝙ velit retinere bona mariti & possidere alr̃ alio non apparente possessio in dubio psumit potius esse apud hr̃dem, ɔ quem ipsa, quæ non declarauit mentem suã, agere debet pro iurib. suis, vt nouiss. latè Soc. scribit in consil. 131. in pñti consultatione. col. 3. in princ. ver. sed hic aduertendum. & ita superiorib. diebus consului in Turnone.

ADDITIONES.

a ¶ Possessionem. Alex. consi. 4. col. 1. insi. li. 2. Ias. consi. 95. col. 6. lib. 3.
b ¶Antequam. Ias. l. si non sortem. §. centum. ff. de cond. indeb. sed non est verum.

AVTHEN-

AVTHENTICA.

1 *Actio quæ competit vxori, quando maritus vergit ad inopiam, an possit cedi.*
2 *Filia in quibus casibus possit sine patre exigere dotem.*
3 *Minor mulier. xxv. annis non potest esse in iudicio, etiam in causa dotis.*
4 *Iudex ecclesiasticus, an sit iudex in causa dotis.*
5 *Dotis causa est mixti fori, & sic ecclesiasticus adiri potest, quando principaliter intentatur.*
6 *Filia in dote aduentitia agere potest sine consensu patris.*
7 *Pater si dedit filio pecuniam vt libros emeret causa studij, & ipse in malos vsus conuertit, quod tenetur illam conferre.*
8 *Perseuerantia terminatur quinquennio.*
9 *Filia vnius ex socijs omnium bonorum an debeat dotari de communi.*
10 *Pactum appositum ad vtilitatẽ vnius contra naturã societatis, an valeat.*

Vod locum. ¶Sũmat, & diuidit vt per doc. hic. ¶In text. ibi, actionem conferens. s.
1 cedẽdo, vt no. Bal. hic in ix. q. ¶Ex quo no. † ꝙ licet actio competens vxori, qñ maritus vergit ad inopiã, cedi non possit. vt no. Bal. in rub. ĩ. de priui. do. col. pe. ver. mõ ego q̃ro. hoc fallit qñ hoc facit ex necessitate. vt no. probat hic. Põt ẽt itelligi tex. hic, ꝙ fiat collatio p̃stãdo cautionem de conferendo id, qđ ex dote exigi poterit, ſm Ale. hic. Sed magis placet, qđ Bald. dicit, q̃a p talem cautionẽ nõ verificat tex. hic, qui dicit ꝯferens. nã illa q̃ p̃stat cautionẽ nõ dr̃ ꝯferre. l. j. §. si sub ꝯdõne. de coll. do. ¶In tex. ibi, sed dotẽ magnã. tex. vr̃ facere drĩã inter dotẽ paruã, & magnã. vt colligit ex illa aduersatiua, sed, q̃ denotat diuersitatẽ in fcõ, & in iure. l. sed si lege. in prin. vbi Bart. ff. de pe. hær. l. ſhoc amplius. §. de his aũt. ff. de q̃a inf. & tñ hic aduersari nõ vr̃, ex quo dr̃ ꝙ ẽt in dote magna filia agere põt, sicut de dote parua. s. dictũ est. Sed br̃ rñdetur drĩã esse & aduersatiua hoc mõ adaptat, q̃a in dote parua, filia tm̃ agit in q̃busdã casib. particularib. s. exp̃ssis in dote magna, filia indistinctẽ, & gñalr agere p̃t, nulla h̃ita distinctione casuum, & hoc modo bñ aduersat casib. particularib. p̃cedẽ. Et non placet ꝙ aduersetur ad casum tacitũ, vt dicũt Mod. hic, q̃a aduersari dẽt literæ, quæ apparet, & legi p̃t. l. j. §. legi. ff. de his, q̃ in test. delen. cuius respũ illa ad-
2 uersatiua sed, ponit. ¶†Primò no. p̃les casus in q̃b. filia sine p̃re dotẽ exigare p̃t. ¶Primus est, qñ p̃r sit absens, vt not. Bal. hic post Cy. in prin. ar. l. si longius. §. j. ff. de iudic. & idẽ tenet Bart. in l. si ꝯstãte. ĩ iij. q. secũdæ par. prin. ff. sol. ma. adde Bal. in cons. 394. statuto cõis Papi. li. v. ſm nouã formã. & ad hoc facit bonus tex. ĩ c. j. in fi. ne sede vacã. ĩ vj. & ĩ c. cũ nullus. §. ĩ. de tẽpo. ord. ĩ vj. & qđ no. Arch. in c. Reatina. 74. dist. & Ab. cons. 88. vr̃ dictũ. co. 3. 14. dub. li. 1. & idẽ Ab. in c. dilecti. el. ij. de app. cũ si. vt ibi dixi. ¶Scd̃s casus est: si p̃r sit vilis p̃sona quia filia sola agere p̃t sine p̃re. l. si cum dotem. §. eo. ãt ff. sol. ma. facit tex. in l. filiusfa. §. sed & si filia. ff. de procu. & in l. sed si nullus. §. filiof. ff. de iniur. & ita Doct. oẽs dñt. ¶Sed aduertendũ est, q̃a iura p̃dicta vñr procedere in casib. particularib. videlicet qñ agitur de actione iniuriarum, vel qñ est periculum ne p̃r cõsumat dotem, vt dr̃ in d. §. eo aũt tpe, al's secus vr̃, q̃a pp vilitatẽ personæ quis iure suo priuari nõ dẽt. Hinc est ꝙ meretrix ẽt oĩb. suis cõiunctis succedit, vt no. Ang. p illũ tex. in §. sed & aliud in auth. q̃b. mo. nat. effi. legi. & dixi in l. j. s. vñ vir & vxor. ¶Tertius casus est si p̃r ꝯ diceret, & nõ h̃ret iustã cãm ꝯdicẽdi, q̃a p consentiente h̃r. ar. l. do tem ff. sol. mat. ita dñt Bal. Sal. Ful. & Pa. de Ca. hic vr̃ seq Ale. ¶Idẽ tñ Ale. in l. nõ solũ. ff. sol. ma. vr̃ hoc restringere, qñ ꝯsensus p̃ris ñ requiratur, vt q̃a vilis p̃sona. & Mod. hic sequunt. ¶Sed certe hoc mõ esset casus de indubitabili. Nã si consensus non requiritur, clarũ est ꝙ ꝯdictio non attẽditur, & ꝯriũ volũt Doc. hic, qui allegãt. l. dotẽ. ff. sol. ma. q̃ loq̃t in filia, cuius consensus erat necessarius. & tñ ꝯdicto sine cã nõ attẽditur. & illã doc. extendunt ad patrem. Bñ verũ est, ꝙ alia rõne ista extensio vr̃ mihi dubitabilis, quia cũ volũtas requirat p eius interesse q̃a al's teneret iterum dotare filiam, si nõ h̃ret dotẽ, vt per gl. in l. ij. §. j. in ver. dos ff. sol. matr. non vr̃ ꝙ eius ꝯdictio, ẽt sine cã, h̃eat pro cõsensu, q̃a nõ dẽt sibi p̃iudiciũ fieri. ar. l. id, qđ nr̃m. ff. de re. iu. Nõ ob. tex. in l. dotẽ, quia loq̃tur in filia cui p̃re agẽte non põt p̃iudiciũ fieri, ex quo p̃r illã dotare renet quæ qđẽ rõ nõ militat eꝯ in filia agẽte sine p̃re, q̃a agitur de interesse p̃ris, & pp interesse ius, actus vr̃ p̃dere ab eius voluntate, quo casu ꝯdictio, ẽt sine cã, non h̃r p ꝯsensu, vt no. Bald. & Imo. in d. l. dotẽ. Cõclo Doc. saluari põt, qñ p̃r non est soluẽdo, vt dotẽ iterũ constituere possit. Et qđ dcm̃ est de p̃re, bñ p̃cedit, qñ agit de interesse suo, vt dcm̃ est secus qñ nõ agit de interesse suo, qui consentire dẽt. quia tunc ꝯdictio sine cã nõ attendit, & hoc mõ intellr qđ no. Bar. in l. si cum dotẽ. §. eo aũt tpe. ff. sol. ma. vbi inq̃t, ꝙ si in ꝯctu mulieris consensus p̃pinquorũ req̃rat, & ipsi sine cẽ ꝯdicant, eorum ꝯdictio non attẽdit. & idem not. Bal. in l. j. s. de nup. cum si. vt Ale scribit in d. §. eo aũt tpe. & in simili casu not. Bal. in c. cũ omnes. col. 5. de consti. Doc. post Arch. in c. j. col. 4. de const. in vj. & Abb.
3 in c. iiij. de his, q̃ fi a p̃l. ¶Scd̃o no. ibi, lĩtimæ ætatis † ꝙ mulier
a minor. xxv. an. non põt esse in iudicio, etiã in cã dotis, vt no. Bald. hic in viij. q. & Bar. qui allegat istum tex. in l. si constante. in vij. q. tertiæ q̃onis prin. ff. sol. mat. Ale. hic post Ro. dicit, hoc nõ h̃re locum de iure canonico, per tex. in c. fi. de iu. in vj. vbi maior xiiij. an. in causis sp̃alib. & pendentibus ab eis, p̃t esse in iudicio: & negari nõ potest, quin causa dotis dicat esse de dependentib. à matrimonio. Et pp hoc Ale. in l. j. ff. sol. mat. in v. col. concludit istum tex. habere locũ in terris Imperij, sed in terris Ecclesiæ seruabit, qđ dictum est de iure canonico. Mod. hic tenent ꝙ si causa dotis p se moueatur principaliter sine aliqua disputatione matrimonij, puta si agatur de cõstituendo dotem, agendum erit coram seculari: vt tenet Pet. de Anc. in consi. 21. pro solutione dubiorum. in vj. dub. & pro tali casu intelligitur iste tex. & pro ista opi. arguit Soc. in l. j. col. v. ff. solu.
4 mat. ¶† Primò, quia in subsidium ad Ep̃m recurritur in causa dotis. l. in contractibus. in fi. s. de nõ nu. pe. Sed rñdetur, ꝙ illud procedit de iu. ciuili: secus videtur de iure canonico, vt dcm̃ est. Scd̃o adducit: quia videtur sp̃ale ꝙ recurratur ad ecclesiam in dotib. uiduarum. c. nuper. de do. int. vir. & vxo. Sed põt rñderi. ꝙ nõ est sp̃ale in dotib. viduarũ: sed est sp̃ale pp dotẽ: q̃a vidua nõ est miserabilis p̃sona, nisi pauper sit: vt no. in c. ex tenore. de fo. ꝯpe. ¶Tertiò mouet: q̃a ecclesiasticus cognoscit, qñ incidẽter occurrit cã dotis. c. de do. inter vir. Secus ergo si principaliter agatur de dote. Sed rñdet ꝙ in d. c. de prudẽtia. contrariũ p̃bat: q̃a cã matrimonialis erat finita, & principaliter agebat ad restõnẽ dotis, & tamen cã cõmittitur ecclesiastico. & idẽ probatur in c. ex lr̃is. de leg. & ĩ c. ij. de do.
5 int. vir. & vxo. & concludendo *communis* opi. videtur esse † ꝙ causa dotis sit mixti fori, & sic ꝙ ecclesiasticus adiri possit in eẽ dotis, quæ principaliter intentatur: vt tenet Inn. in d. c. de prudẽ. in fi. quẽ Abb. hic refert. & sequit. & idẽ tenent Bal. in l. j. in xij. sp̃ali. ff. solu. mat. & in l. j. s. de do. p̃mis. cum si. vt tradit Ale. in d. l. j. col. v. ff. sol. mat. And. Sic. in c. ex lr̃is. de pign. & cõsi. 31. col. pe. li. 2. Bal. nouel. in trac. suo de dote in ix. car. q̃o. xvij. & Pe. Phil. de Cor. in cõs. 151. primum. col. ij. li. j. & Fel. qui alios refert in c. licet ex suscepto. extra de fo. cõp. ¶Tertiò no. ꝙ qñ imputari p̃t culpa mulieri, ꝙ dotem non exegerit, illã dos in eius partẽ imputat, dato qđ maritus nõ sit soluẽdo. & ad hoc in simili facit tex. ĩ l. ij. s. arb. tut. in l. tutor cõstitutus. ff. de admi. tu. & in notabili casu tradit Ang. in cõs. 312. prout patet ex themate. & in alio casu notabili Socin. scribit in ꝯsi.
6 273. in p̃nti consultatione. col. iiij. ¶†Quartò no. in tex. ibi, & cum mater, ꝙ in dote aduentitia, filia agere p̃t sine consensu patris no.
b Pau. de Ca. hic. Sed Ale. & Mod. rñdent, qđ iste tex. loquit hic in casu sp̃ali quando dos exigitur cõstante matrimonio: q̃a est periculũ in mora: secus vr̃ in vera restõne dotis aduentitiæ, quæ dẽret fieri soluto matrimonio. ¶Replicari ad hoc p̃t, qđ ista rñsio non satisfacit: q̃a in parua dote, p̃ut loq̃tur iste tex. hic in dote aduẽtitia, nulla sp̃alitas iducitur, vt patet eo qđ in parua filia minor xxv. an. agere non p̃t, nec ẽt maior sine consensu patris, vt hic dr̃. Vñ dicit de dote aduentitia, vr̃ p̃cedere ſm regulã iuris antiq, qđ filia in tali dote sola agere possit. Et ista est *communis* opinio: vt no. p gl. & Bar. in l. ij. §. qđ si in p̃ris. ff. so. ma. cum si. vt tradit ibi Alex. p qua facit tex. in c. fi. de iu. in vj. quẽ Ale. hic adducit, vbi in sp̃ualibus, & depẽdẽtibus ab eis filiusf. põt esse in iudicio sine consensu p̃ris. Idem tñ Ale. in d. l. j. sol. mat rñdet ad c. fi. qđ haberet locũ, quando de dote agitur incidenter ad cãm matrimonij. Secus si cã dotis principaliter proponatur: quia tunc non vr̃ dependere à matrimonio. Sed replicari põt, qđ sp vr̃ dependere à matrimonio, quia dos est nõ põt sine matrimonio. l. iij. ff. de iu. do. & dixi in auth. p̃terea. s. vnde vir. & vxor. facit tex. in cle. dispẽdiosa. de iu. dũ ibi dr̃ de matrimonij, & quoquo modo tangentibus. Et pro ista cõi opi. Are. in d. l. ij. §. qđ si in patris. rõnem adducit: quia in dote aduentitia vsusfru. non acquiritur patri: quia de iure fforum talis dos in totum filiæ acquiritur. l. Caius. ff. sol. mat. l. Pomponius Philadelphus. ff. fam. erc. l. fi. ff. de col. dot. l. iiij. §. vtrum. ff. de mi. & iure noua. C. quæ volunt qđ patri q̃ratur vsusfr. facta sunt in fauorem filiorum, & loquuntur in casib. in quibus olim proprietas cum vsufru. patri acq rebatur, & non hñt locum in tali dote, quæ erat filiæ etiam de iure fforum, ne inducta in fauorem resultarent in odium. l. qđ fauore. s. de legi. Et regula. l. fin. §. necessitate. de bo. quæ lib. solum videtur habere locum, quando patri acquiritur vsusfructus. Et istã rationẽ mutata opinione finaliter allegant Moder. hic tacito authore. Sed tñ ista rõ vr̃ h̃re difficultatem, q̃a non est expeditum qđ regula quæ

ADDITIONES.

a ¶Mulier. Et benè, quia cã dotis non est beneficii ecclesiastici, nec aliter sp̃ualis, sed prorsus fori secularis, & secundum leges ciuiles tractanda, sed si minor est, saltẽ petere curatorem in litem.

Additio. ¶No. quod uxor ẽt minor 25. ann. põt dotem repetere à vno uergente ad inopiã non obstãte exce. ætatis. Doc. & Ale. contra Bar. in l. si cõstante. so. ma. Lu. in l. 2. §. qđ si in patris. e. tit. contra Bal. hic in 8. q. & per c. 1. de iud. in 6.

b ¶Pau. Idem Iaf. hic col. fi. & cõiter doc hic, & in l. fi. §. 1. ff. sol. ma. & est cõis cũ qua transit Pe. Phil. Cor. hic col. 3. dicens tamen qđ contrarium teneri potest per generalitatem tex. in l. fi. §. necessitate. C. de bo. quæ li. Breuiter de iure ueritas est contra communem. s. patris consensum exigi, ut etiam tenet Alc. Parerg. lib. 4. c. 8. sed in praxi non obseruatur.

quæ ponitur in d.l.fi.§.neceſſitate,reſtringatur, q̄n p̄ri vſusfr.acquiritur. Nam illa fuit opi.Loth.ꝯ quã gl.tenet ibi.& facit ille text.qui ponit regulã ḡnalem,& videtur cõſenſum patris requirere ꝓ interrogatione filij,ne iudicium videatur ſine patria p̄tãte cõſiſtere, iõ generaliter.& ad hoc facit tex.in d. c. fi. de iu.in vj. vbi eſt ſp̃ale in ſp̃alibus,ꝙ agere poſſit filius ſine conſenſu patris: ergo in ꝯriũ vr̃ ius cõe:& iõ fundm̃ pro cõi opi.in cã dotis,vr̃ ſolũ eſſe in d.c.fi.de
7 iu.vt.s̃.dictũ eſt.¶†Extra gl.Bar.inducit tex.iſtũ,ad q̃onem de p̄re qui dedit filio pecuniam vt libros emeret cauſa ſtudij, & ipſe ĩ ma
a los ᵃ vſus conſumpſit:concludit Bar.ꝙ teneatur illam conferre:ar. huius tex.& ad idem facit tex.in l.j.§.cõfertur.& in l.ij.§.de illis ff. eo.ti.ibi,ſine dolo & culpa perierunt.Pau.de Caſt.hic poſt Cy. in l.pactum.s̃.e.tenet contrarium:quia talis pecunia ſi extaret,nõ deberet conferri,nec in partẽ imputari.l.qui pater.la.ij.fa.erc.Bar.in l.j.§.nec caſtrenſe.ff.e.ergo licet cõſumpta ſit, non debet cõferri. & hoc fatetur Ale.ſed reſtringit dictum Bar.in caſu,in quo pecunia data,non eſſet donata,ſed cõferri debuiſſet ſm̃ no.in l.ſi dõne. ꝯ.e.Moder.aliter r̃dent,ꝙ filio talis pecunia cauſa ſtudij donata vr̃,ſi cã,pp quã fuit donata:ſecuta ſit, ſecus ſi conuertat in malos vſus: vt liberis no.Ang.in l.filiæ licet.ꝯ.eo. Et iſta conclu. maximè h̄ret locum,quando pater hoc expreſsè dixiſſet, ꝙ h̄ret libros p̄cipuos,ſi bñ perfecerit ſtudiũ ſuũ,quo caſu tenet filium cauere de ſtudendo per quinquenniũ:vt no.tradit Bal.in conſi. 284. patet. lib.ij.Nã relictũ cã ſtudij,hẽt tractum ſucceſſiuum,& requirit ꝙ ille cui ex hac cã datum ſit,vel relictũ,perſeueret in ſtudio.& iõ licẽtia data alicui ſtudendi,intelligitur t̃pe debito,ſm̃ qualitatẽ facultatis:vt no. Abb.in cõſi.88.vr̃ dcm̃ Io.col.fi.lib.j.facit quod no.glo. Bal.in l.Maced.s̃.ad Macrd.vbi inquit ꝙ p̄r,qui filiũ mittit ſtudiũ cogitur omnia adminiſtrare,quæ ſucceſſiuè ad perfectionem ſtudij requirunt.& idẽ Bal.in l.quãuis.col.j.ꝯ.de fideic.& q̄d no.idem Bal.in auth.habita.col.viij.ver.quæro.s̃. ne fi. pro pa. cũ ſi. vt dixi in conſi.177. Et notandum eſt dictum Bal. in conſil. ſupra alleg.
8 †ꝙ perſeuerantia terminatur quinquennio.Sed quantum ad dictũ Ang.in d.l.filiæ licet.ꝙ liberi empti,& traditi filio videant donati ob cauſam Rapha.Cu. in conſi.40.Cuidam filio ſtudenti, dicit ꝙ cõis opi.eſt in contrariũ,ꝙ talis donatio tacitè facta operat, ꝙ filius habeat libros p̃cipuos,ſi pater illam nõ reuocauit. ¶Et certè ex quo talis donatio in vita nõ valet,ſed morte confirmat, ex quo ergo pater non reuocauit,nec declarauit ꝙ conferatur,vr̃ abſolute morte confirmata. Et de liberis no. Alex.in cõſi.103. circa primam dubit.col.pen.lib.ij.Et ideo contra deciſionem Bar. arguit efficaciter Fulg.hic,ꝙ aut liberi ſunt donati(prout in dubio vi det)& non dẽnt conferri etiam ſi extant:quia ſecundum communem opi.donatio,quæ morte confirmatur,non confertur, vt dictum fuit in aut.ex teſtõ.s̃.eo. Aut libri,ſiue pecunia data eſt in peculiũ profectitium,& tali caſu nõ cadit collatio:quia talis pecunia, vel liberi,ſunt patris.& poſt mortem eius in communi hæreditare reperiuntur.& non debet fieri collatio,ſed diuiſi.l.certum.s̃.fa. erc.l.filiæ licet.ꝯ.eo.& hoc quando extant:ꝙ ſi perditi ſint. & conſumpti,dicit Ful.non reperitur iure cautum,ꝙ filio debeat in partem imputari.¶Ale.ad hoc reſpondetur per iſtum text. quia ſi in dote aduentitia,quæ eſt propria ipſius mulieris,tenetur mulier de culpa,à fortiori tali caſu obligari debet filius pro bonis profectitiis,quæ pars ſunt:quia magis quis obligatur adhibere diligentiam in reb.alienis,quam in propriis.d.l.ſi conſtante.§.ſi maritus. no.in l.etiam.§.j.ſol.ma.¶Sed replicari poteſt,ꝙ in dote culpa conſideratur,quia dos hẽbat onus collationis annexum, & ſic filia tenet dotem conferre.l.filiæ dotem.s̃.eo.Non ſic vr̃ in iſto caſu,quia ꝓfectitia diuiditur,ſi extant.l.filiæ licet.ꝯ.eo.ibi,in ea cauſa durantes niſi dolo factum ſit ꝙ res non eſſet, ad impediendum collationẽ. l.j.§.confertur.ff.eo.¶Pro defenſione tamen communis opinionis dici poteſt ꝙ etiam in peculio profectitio onus annexum ſit: quia tale periculũ profectitium imputatur in l̃timam: ut no. Bart. in l.in quartam.ff.ad l.Fal.no.in l.filium quem.s̃.fa. erc. ideo ſi culpa filii res data in peculium perdita ſit,p̄ſertim in tali culpa quæ in faciendo conſiſtit, debet in eius l̃timam imputari.& ad hoc facit tex.in d.l.ij.§.de illis.à contrario ſenſu.ff.e.vbi emancipatus nõ cõfert,ea quæ ſine dolo,& culpa, & eius perierunt. ¶ Poſtremò ex pluribus quæ impertinenter tradunt Mod.non omitto vnam q̃onem quotidianam.Si poſt mortem patris fratres ſimul vixerunt, adinuicem omnia cõicando,ita ꝙ inter eos contracta ſit tacita ſocietas omnium bonorum,iuxta not. per Bar. in l. Titium & Meuium.§.altero.ff.de adm.tu.& in l.ſi patruus.s̃ cõia vtriuſque iudi.
9 †an tali caſu filia vnius ex fratribus.ſociis debeat dotari de communi.Mod.hic concludunt ꝙ non:ſed illud,q̄d dabitur de dote, poſtea in diuiſione imputabitur in partem patris eius:& hoc p text. qui communiter alle.in l.ſi ſocius pro filia,cum gl.in prin.ff. ꝓ ſocio.quæ intelligit illũ tex.in ſociis oĩum bonorũ,& t̃n,ut ibi dicit, tunc demũ dẽt dotari de cõi,ſi expreſſe ita conuentũ ſit: ſecus ergo ꝙ vr̃ abſque conuentione de iure cõi:& ita no.Ful.ibi illum text. in j.no.& hoc tenet Bald.in auth.ex teſtamento. col. fi.xvij.c.in ſi.

s̃.eo.& in l.fi.col.pe.verſ.pone ꝙ erant duo ſocij.s̃. de dot. ꝓmiſ. & concludit Ro.in conſ.145.p̄ntis cõſultationis articulus,& in ꝯſ. 413.quo ad primũ.in ij.dub.& latè Ale.idẽ ſequit in cõſi. 133. titulus q̃onis.li.ij.& in ꝯſi.54.videre.e.lib.& idẽ cõſilium eſt repetit in cõſi.104.in iij.li.& idẽ Ale.in cõſ.87.an dos.li.iiij.¶Et p̄dicta cõclu.cõprobat aliter.& efficacius inducendo tex.in d.l.ſi ſocius ꝓ filia.dum dr̃ ꝙ ſi actum ſit inter ſocios ꝙ filia vnius ſocij dotet de cõi.& de filia alterius nihil dictum ſit,pcm̃ eſt iniquũ. Certè ſi filia dẽret dotari de communi,nõ eſſet tale pcm̃ iniquũ; qa alterius filia, de qua nihil dcm̃ eſt,remaneret in diſpoſitione iuris communis.¶Scd̃o hac ratione cõfirmatur: qa in ſocietate tacita omniũ bonorũ,de qua agit,ſolũ veniunt q̃ſita eſt q̃ſtu, & ex actib. q̃ſtuarijs acquirunt.l.coiri.cũ l.ſeq.ff.pro ſoc.& iſtam d̃riam facit gl. inter tacitã ſocietatem & expreſſam in qua omnia includuntur in l. cũ duob.§.ſocium vniuerſa.in verbo,omniũ.ff. pro ſoc. Vñ cum onus dotãdi non ſit actus quæſtuarius,vt no. Bar.in l.legatis. in fin. prin.de leg.iij.tale onus in ſocietate cõprehenditur:& iſta r̃one p̄ſertim mouet Ale.in d.cõſi.154.lib.ij.¶Negari t̃n.nõ põt,quin articulus dubitabilis ſit,prout ad vtranque partem late Pe.de Vbal. in trac ſocie.in vj.par.in ix.q.vbi cõcludit ꝙ adeo iſta q̃o dubitabilis ſit,ꝙ ſi quis adhæret vni vel alteri opinioni,non eſſet arguẽdus.
b ¶Ego tamen non obſtantib.s̃.dictis,contrarium conſului, ᵇ vide licet ꝙ talis filia vnius ſocij omnium bonorum prout.s̃. dictũ eſt, ꝙ debeat dotari de communi,ſecundum opi. Bal. qui ita tenet in ſocijs omniũ bonorũ.in l.ſi patruus.s̃.cõia vtri.iud.col. iiij. ver.& p̄dicta omnia.& in add.ad Bar.in trac.de duo.fra.col.vj. in ver. & no.ꝙ de materia & Ang.idem tenet in l.ſi ex duob.ver.q̄d ſi vnus fratrum.ff. de neg. geſt.& Ant.de Bu.in conſi.dubium primum. in j.du.& hoc confirmatur plurib.iurib.& rationib.vt dixi in cõſi. 66.& conſi.67.& nouiſſi.idem latè conſuluit Soc.in cõſi. 291.vi ſis l̃ris.Non obſtant allegata.s̃.in contrarium.& primò tex.in d.l.ſi
10 ſocius pro filia. quia illud pcm̃ ibi nõ erat neceſſarium † Sed dubitatur an pcm̃ appoſitum ad utilitatem vnius contra naturã ſocietatis,valeret? & dr̃ ꝙ nõ,quia prout ibi dicit pactum eſſet iniquum,quando fieret hoc modo,quoniam filia vnius h̄ret dotem de cõi,ita ꝙ alterius filia excluderet,vt colligit ibi. alterius tantum filia.Vñ dato ꝙ de iure cõi filia dẽret dotari de cõi,prout eſt de iure inter ſocios omnium bonorum,p ea,quæ dixi in conſi.s̃.alle.tã tale pcm̃ eſſet iniquũ,non eo reſp̃u ꝙ vnius filia eſſet dotanda de cõibus bonis:qa in hoc pcm̃ eſſet ſm̃ ius cõe:ſed iniquitas inſurgit ex eo,ꝙ filia alterius excluditur contra naturã ſocietatis. & cõſiderando hoc mõ,ille tex.nihil facit.& circa intellectum.d. l. ſi ſocius pro filia,latè,& ſubtiliter inſiſtit Soc.in d.conſi.191. ¶Non ob. rõ allegata.s̃.in contrarium,dũ dicit,ꝙ in tacita ſocietate.de qua agit veniunt ſolum illa quę ex quæſtu acquiruntur: vt Ale.dicit in cõſ. allegata.s̃.in cõtrariũ.quia pro r̃ſione conſiderandũ eſt ꝙ ſocietas contrahitur non ſolum expreſsè,ſed etiam tacitè vt concludit Pet.de Anc.in conſ.230.materia de qua quærit. & tacitè inducit ex actib.promiſcuis,qui circa ius & nomẽ ſocietatis fieri nõ p̄nt: vt no. Bar.in d.l.Titiũ.§.altero.ff.de admi.tut.& in d.l.ſi patruus.s̃. cõia vtriuſ.iud.& ex actib.difformib. & varietatem in ſe habentibus ſocietas oĩum bonorũ inducit:ut no. Bal.in d.l.ſi patruus. Vñ ſicut in exp̄ſſa ſocietate oĩa vr̃ includuntur.l.iij.§.cum ſp̃aliter. ff. pro ſoc.ita vr̃ in iſta tacita,ſi actus promiſcui interueniant, ex quibus oĩum bonorũ ſocietas arguat.qa ex hm̃ói actib. conſenſus in prin.& par eſt virtus cõſenſus taciti,& exp̄ſſi.l.cum quid.ff. ſi cert. pet.iõ non vr̃ d̃ria inter exp̄ſſam ſocietatem & tacitam,quia re & verbis ſocietas ꝯhi põt,vt dcm̃ eſt.¶Non ob.tex.in l.coiri ſocietatẽ.& gl.in l.cum duob.§.ſocium vniuerſa. cum gl.in ver. omniũ. quia illa gl.non facit d̃ria inter expreſſam ſocietatem,& tacitã, ſed loquit ſolũ de expreſſa.& d̃riam facit an ꝯhat ſimpliciter, vt quia partes dicãt,ꝯhimus ſocietatem ſimpliciter,& tũc veniunt ẽt illa, q̃ ex q̃ſtu acquirunt.d.l.coiri.ff.pro ſoc.cum ll.ſeq.qa indefinita nõ æqpollet vl̃i.facit tex.in l.obl̃one ḡnali.ff.de pignorib.& no.Bar.ꝑ illũ tex.in l.ſi plurib.de leg.ij. An verò contrahat ſocietas omniũ bonorũ:& tunc oĩa comprehendunt.d.l.iij.§.cũ ſpecialiter. & ita pariter vr̃ in caſu n̄ro,quia agitur de ſocietate omnium bonorũ, quæ arguitur ex actib.promiſcuis:& tali ſocietas nõ bene adæquatur ſocietati ꝯctæ ſimpliciter,prout Ale.dicit,qui nõ vr̃ in hoc recte locutus:nã eius dcm̃ h̄ret locum,q̄n actus promiſcui,qui interueniſſent,l̄mitari fuiſſent ſolum ad ea,quæ ex quæſtu prouenirẽt. Secus quando actus uarii & difformes fuerunt etiam ad alia quæ ex quæſtu non procederent,per s̃.dicta.Et cõcluſio.s̃.facta maximè h̄ret locũ, ſi ſit data dos de cõib. bonis altero ſocio ſciente & tacente

ADDITIONES.

a ¶Malos.Idem Ale.Pe.Phil.Cor.& Iaſ.
b ¶Conſului.Non ſemel,ſed his,ut patet in conſi.66.conſi.68.Idem latè Soc.in cõſi. 4.conſi.5.conſi.6.lib.4.Aymo.conſi.123.in fin.Soc.conſi.291.li.2.ſed in contrarium eſt communis & uera ſententia,quam tenet Iaſ.hic.colum.3.Pet. de Peru. trac. ſociet.par.6.q.9.Pet.de Anc.conſi.302.in fi.Phi.Cor.conſi.523.conſi.58.lib.4. ſic male conſuluit, Dec.

tacēte, q̄a tali casu, ēt inter fratres donatio p̄sumit, pp ꝯiunctionē sanguinis, & pp fauorē dotis, vt no. voluit Pa. de Ca. in ꝯs. 120. ad primū r̄ndet. in iij. dub. & Imo. in quodā ꝯs. inci. in casu p̄misso. in iiij. dub. vt tradit Soc. in d. ꝯs. 291. col. vj. ver. sed posito. In hoc tñ aliq ꝯdicunt, a vt dixi in ꝯs. 96. p̄alleg. vbi videndū est. Valentiæ.

ADDITIO.

a ¶Contradicunt. Et benè.

LEX VI.

1 *Emancipatus tenetur conferre ea, quæ reperitur habere tempore mortis eius de cuius successione agitur.*
2 *In nobis alicuius esse dicitur illud, quod remanet deducto ære alieno.*
3 *Dispositio statuti, an reguletur secundum iura, quæ de ultimis uoluntatibus loquuntur, uel secundum iura de contractibus.*

1 EA demum. ¶Sūmatur vt p Doc. hic. ¶† No. primò q̄ emancipatus tenetur cōferre ea quæ reperitur h̄re tpe mortis eius, de cuius successione agitur: & iō si prius filiæ dotē cōstituit, illā conferre non tenet, q̄a à bonis eius recessit, vt dicit tex. in l. fi. ff. de col. do. & in l. ij. ꝯ. de his quæ in frau. cre. Et ista est cautela, p quā collatio euitari p̄t, vt do-
a cet Barth. Vero. in cautela a 176. si frater habuit. vbi ad hoc alleg. Tacre. de Cor. in tract. suo iudiciali in xij. q. & hoc sanè intelligit, nisi fcm̄ esset dolosè in fraudē collationis, vt probatur in l. j. §. cōfertur. ff. e. & facit pro possessore hæreditatis, qui dolo desiit possi de. l. ij. § hoc interdictū locū habet. ff. ne quid in lo. pub. & in regula q dolo. ff. de re. iur. cū si. alle. ibi in gl. Et idē est in legitima, quæ debetur filio f̄m bona quæ tpe mortis reperiuntur. l. cū quæritur. ꝯ. de inoffi. test. & prius in vita p̄r alienare nō p̄hibet, nisi esset fcm̄ in fraudē, vt no. Bar. post Cy. in l. hæreditarii. ff. de bo. aut. iud. pos. Bal. in l. Papi. §. quarta. in prin. ff. de inof. test. cū si. vt Ale. refert in cōsi. 47. circa primū. col. ij. li. j. & in cōs. 101. super primo. col. ij. li. ij. Cauendū tñ est ab istis cautelis quæ lædunt cōscientiā, quia dicit Ang. in l. j. ꝯ. de fal. cau. adie. leg. quādā visionem habuisse Dy. dānatum pp quādā cautelā, & refert And. Sic. in cōs. 65. col. iii. ij. lib. Et sicut dcm̄ est, q̄ solū cōferunt ea, quæ emancipatus habuit tēpore mortis: & prius alienata nō conferuntur, eodem modo infertur q̄ acquisita post mortē eius, de cuius successione agitur, non d̄nt conferri, vt est tex. in l. nec emancipati. ꝯ. e. Et hoc intelligitur, nisi facta sit acq̄sitio, quæ retrotrahat, put est in ꝯc̄tu condōnalis, vbi cōdō purificata post mortē eius, de cuius successione tractat, retrotrahit ad tp̄s ꝯc̄tæ stipulationis. l. ij. §. id quoque. ff. e. & facit tex. in l. filius. ff. de ver. ob. Et hoc p̄cedit in ꝯc̄tib. secus est in legatis. d. l. ij. §. id quoque. facit tex. in l. quæ legata. ff. de regul. iur. Et rō diuersitatis v̄r, q̄a fortior est illa acquisitio fcā ex ꝯc̄tu, q̄a nitit ex cōsensu duorū, sed in vlt. volūtate agit tm̄ de cōsensu vnius, vt no. p gl. in § in cōdōnali. insti. de ver. ob. quæ p̄dictā rōnem adducit. & fa-
2 cit gl. in l. si vxor. ꝯ. de cōdi. ind. ¶† Scd̄ò no. ex isto tex. q̄ in bonis alicuius esse d̄r solū illud, qd̄ remanet deducto ære alieno. Tex. tñ hic prima facie videt p̄bare ꝯriū, dū excipit æs alienum, ibi, exceptis his, quæ aliis debent. Sed d̄ām est, q̄ non p̄priè est exceptio, sed decl̄o eius qd̄ tacite intelligebatur, vt colligitur in ver. illo videlicet, q declaratiuè hic ponit. de quo dcm̄ fuit, in l. cū propriorē. ꝯ. vñ legit. Et dictum in se verū est q̄a bona p̄priè d̄nr deducto ære alieno. l. ij. §. illud. ff. eo. l. subsignatū. §. bona. ff. de ver. sig. & gl. ibi. l. mulier bona. ff. de iur. dot. & in § fi. insti. ad l. Fal. in fi. ¶Et facit qd̄ no. Bar. in l. vt iurisiurādi. §. si l beri. in fi. ff. de ope. li. de cuius dicti veritate dcm̄ fuit in auct. p̄terea. ꝯ. vñ vir & vxor ¶Extra gl. ex p̄dictis infertur ad q̄onem secundū Cy post Ia. de Ra. q̄a consuetudine, vel statuto, q̄ proximior agnatus recuperare possit rem alienatam oblato p̄tio, de quo h̄r in c. cōstitutus. de resti. in inte. erat ordinatum q̄ h̄rs h̄ret bona immobilia tm̄, & penes executores extāt mobilia. Nō accidit q̄ Sempronius emit fundum à Titio, & mortuo Sēpronio, p̄ximior agnatus Titii obtulit p̄tium, & fundum recuperauit quærit an talis pecunia, quæ est de bonis mobilibus. & data in locū fundi, d̄eat esse apud executores, & dicit determinatū fuisse q̄ sic: ar. d. l. ij. §. id quoque. ff. de coll. bo. quasi velint, q̄ illa ro solo contractus trahatur sicut retro in ꝯc̄tib. dcm̄ est. &
b Bal. hic sequit. ¶Sed Fulg. b dicit q̄ in tali q̄one potius resoluitur ꝯc̄tus pp dispōnē statuti, quam cōsuetudinis. Et ꝯ decisionē antiquorū Ful. alle. tex. in l. q solidū. §. j. de leg. ij. vbi est tex. not. q̄ si res legata euicta sit dato p̄tio, illud p̄tium subrogatur in locū rei legatæ, & debet legatario. Ita ergo v̄r in isto casu. & Ale. sequit: quia in
3 effectu, f̄m eum, agit de dispōne statuti siue legis, quo † casu talis dispō potius regulatur secundū iura, quæ de vlterius voluntatib. loquuntur, quā de ꝯc̄tibus, ut not. Bar. per glo. in l. j. ꝯ. de his quib. ut indig. & idem no. Bar. in l. in cognitione. ff. ad Syl eum si. ut tradit Alex. hic. & in consi. 185. uiso tit. quæstionis. col. ij. ver. fortificatur. lib. ij. Rom. in consi. 65. uiso themate. col. fin. & in cōs. 123. circa primum. col. ij. And. Sic. in consi. 61. col. antepe. lib. j. Are. in consi. 22. diligenter. & in consi. 45. uisis. circa fi. & Soc. in cōs. 221. uisa. in prin. Et pro illa subrogatione, quæ consideratur, f̄m Fulg. facit tex. in l. filiæ. §. à Titio. ff. de cond. & dem. & in l. si donatæ. §. si sponsus. ff. de do. int. vir. & vx. ¶Vlterius tñ considerandum est, in iurib. ꝯ. allega. q̄ ista subrogatio consideratur in fauorem legatarii f̄m verisilem voluntatem testōris. d. l. qui solidum. §. j. & tali casu nihil repugnat voluntati testatori. Sed ista rō cessat in ista q. quia q̄ talis pecunia sit apud h̄rdem, in hoc non est voluntas testōris, & repugnāt ordinatio facta: q̄a tm̄ apud h̄rdē sūt imobilia. Et p hoc tollit ēt rō Ale. q̄ dispō statuti ēqparet vltimis volūtatib. q̄a hoc casu ī vltimis volūtatib. nihil statutū repit. ¶Præterea illa æqparatio q̄ Ale facit, ñ s̄p v̄r procedere: vt Are. in cons. 89. placet, & concludendo in q̄one prædicta, magis satisfacit opi. antiquorum: q̄a pecunia, q̄ ī h̄rditate nūc repit, ē mobilis: ergo d̄et executorib. & q̄a v̄r militate rō statuti: q̄a h̄rs d̄ facili p̄t occultare res mobiles. Et hoc p̄sertim dicēdū est in pecunia, q̄ reputat de reb. mobilib. q̄ seruando seruandi nō p̄nt. §. ꝯstituit. insti. de vsufr. & no. p gl. in l. j. §. fuit quæsitum. ff. ad Treb. cum si. vt tradit ibi Alex. Valentiæ.

ADDITIONES.

a ¶Cautela. Quæ est in libro meo, cau. 242. & hæc quidem quæ tradit hic Dec. de docte neptis & lītima consumpta, procedunt de iure communi. Sed per consuetudines regni Franc. multo seuerius vrgentur collationes ideo indistinctè hæc sunt conferēda. Pariter quod dicitur in aut. quod locum. supra eo. q̄d satis est, filiā conferre actionem dotis, qualis est, non seruatur apud nos de consuetudine, sed dos accepta etiā perdita culpa solius mariti. conferenda tamen est, vel deducenda nisi constaret patrem, vel matrem de cuius successione agitur, fuisse in culpa, dando scienter dotem prodigo sine tuta cautione.

b ¶Ful. Idem Ale. Fran. Are. hic, ita etiam expresse sentit Pe. Phil. Cor. hic, & est veritas dum modo actio retractus non fuerit mota uiuo defuncto, quia ex quo pendet à facultate trahentis, non est interim in consideratione. Multa etiam continge re possunt quo minus retractus locum habeat. Idēdico, si fundus erat emptus à defuncto, sub facultate redimendi, infra quam petitur redemptio post obitum defuncti, & hoc dummodo fuerit vera, & alioquin efficax vendō, & alienatio, secus si esset facta in fraudem vsurarum, vel aliter nulla, puta à minorē sine decreto. ita quod fundus vendicari potuisset. verum est quod opi. Bal. tenet Nic. Boe. in consi. impresso post Dy. de reg. iu. in 3. dub. Alb. infra par. stat. q. 93. & D. And. Ti. in trac. de ret. proximi. in fi. q. 3. vbi latissime disputat.

LEX VII.

1 *Specialiter quomodo intelligatur.*

1 FIliam testō. ¶Sūmatur vt per Doc. hic. ¶† No. tex. ibi, hoc ipsum sp̄al̄r designauerit. Et specialiter d̄et constare de voluntate testōris, ad hoc vt filius institutis teneatur conferre, quod v̄r ꝯ ea, quæ dicta sunt in l. j. ꝯ. e. Nam sp̄al̄r, intell̄r. i. expressè. l. si. cum gl. ff. de neg. ges. & in l. sed an vltrò. in prin. cum gl. ī ver. sp̄al̄r. ff. de neg ges. Vel sp̄al̄r. i. noīatim. l. sed & si quis. §. quæsitum. ff. si quis cautio. & in l. si quis in principio dixerit, de leg. iij. facit tex. in l. c. qui ad agendum. de procu. in vj. ¶Sed potest r̄nderi, q̄ sp̄al̄r & expressè d̄r fieri, f̄m subiectā mām & in casu isto sufficit q̄ appareat de voluntate testōris, ēt ex coniecturis. l. ex parte. §. intestato. in fi. ff. fa. er. & facit tex. in l. si plures. in fi. ff. de vul. & pu. & dixi in l. j. ꝯ. eo. ¶In gl. ibi, dic ergo. Ex ista solutione coll̄r litatio ad tex. vt non habeat locum, q̄n filia instituta ꝯtabulauit b̄nficio præteriti, & plus ab intestato habuit, quam ex testō habuisset: quia tunc tenet conferre. & sic intell̄r tex. in l. in adoptionē. allegatus in gl. & ita *communiter* tenet. Ful. dicit, q̄ ista solutio diuinat. Mod. hic r̄ndent, hoc nō esse verum, pōderādo tex. in d. l. in adoptionē. qui æquiparationem facit de filia data in adoptionē, ad filiā emancipatā. vt patet ibi, sicut emācipata. Sed emācipata instituta non confert, nisi q̄n commisso edicto per p̄teritū ipsa ēt petiit ꝯta. & plus lucrata sit. l. iij. ff. de coll. do. ergo idem dicendum est in filia data in adoptionem. & hoc modo solo gl. non v̄r diuinare. & idem in effectu dicit Alex. hic, in fin. Sed aduertendum est, quia illa equiparatio, quæ ponderatur, bñ procederet, si tex. æquiparet filiam datam in adoptionem emancipatæ. Sed tex. in d. l. loquitur de emancipata simpl̄r, & non de emancipata īstituta, vt isti d̄nt. ¶Præterea tex. ibi non facit æquiparationem de filia data in adoptionem, ad personam filiæ emancipatę: sed æquiparatio v̄r fieri ibi ad modum coll̄onis, hoc modo q̄ data in adoptionem conferat omnia bona, sicut emancipata omnia confert. ¶Et considerando hoc mō negari non p̄t, quin solutio prædicta, & aliæ, sol̄ones gl. diuinent, prout Ful. dicit. Et iō verior v̄r, & magis placet alia r̄ńsio, quam sentit Fulg. hic. q̄ filia data in adoptionē erat tanquam extranea p̄ri nāli, & non succedebat ab intes. ꝯ. qua ratione. insti. de exhæ. li. §. admonendi. inst. de hæred. ab intes. Sed quando instituunt ab ipso p̄re nāli, recognoscitur in filiam: & tūc tanquā filia h̄et ꝯta. saltē alio ꝯmittente edictū. l. non putauit. §. in adoptionē. ff. de ꝯta. & cū h̄eat istū fauorē pp institutionem, in alio grauat: q̄a tenet oīa cōferre, sicut emancipata simpliciter, quæ oīa cōfert: & hoc mō filia data in adoptionē, æquiparat filiæ emancipatæ simpl̄r. Et ex p̄dictis tollitur ponderatio, q̄ facit Ale hic in fi. ꝯ istā solutionem Ful. pōderādo æqparationē factā filię emancipatę institutæ: q̄a de emancipata instituta ibi nihil dicitur. sed loq̄tur tex. de emancipata simpliciter, vt dictum est. Phil. Dec. Valen.

LEX VIII.

1 *Verba legis, quando ad iudicem referuntur, oritur officium iudicis.*
2 *Statuto disponente q̄ victus victori condemnetur in expensis, oritur officium iudicis.*

3 *Diuiſio facta per errorem, reuocatur.*
4 *Soror ſuccedat cum fratribus non oblata collatione dotis.*
5 *Index debet iudicare ſecundum allegationes, & iura partium.*
6 *Pena compromiſſi non committitur, quando quis contrauenit propter dolum aduerſarii.*

SI ſoror. ¶ Summato vt per Doct. hic. ¶ Primò not. ibi iubebit, iuncta gl. illud, ad quod communiter
1 iſte tex. cum gl. allegatur ꝙ † vbi verba legis ad iudicem referunt, oritur offin iudicis. ad idem eſt gl fi. l. ſi res obligata. ff. de leg. j. & no. per illum tex. in l. j. §. ait prætor. ff. de poſtul. & in l. ſolent. in ij. colum. ff. de ali. & cib. leg. & latè Bartol. in l. j. de cond. ex lex cum ſimilib. vt tradunt Aleandr. hic, & Moder. quorum dictis adde Car. in cle. j. in xix q. de re iud. cum ſi. vt Fel. ſcribit in c. exceptionē. col. 3. de exce. & no. Barth. Veto. in conſi. 12. ſuper expē ſis. in fi. And. Sic in conſi. 52. in 50. car. li. j. & per iſtā gl. cū ſi. Math. in no. 91. reprobat Bar. in l. non ſolum. in fi. ff. de rei ven. cum ſi. vt Ale. refert in l. Paulus. la j. de re iu. vbi inquit, ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ vi
2 ctus victori condemnetur in expenſis, † oritur actio ex tali ſtatuto Nam dicit Math. hoc non eſſe verū: quia verba referuntur ad iudicem. dum ſtatutum dicit condemnet: ergo vr̄ oriri offm̄ iud. Alex. & Mod. dn̄t, ꝙ dictū Bar. ſaluari pōt, quando ſtatutum loqret per alia verba, vt qa dn̄t, victus victori ſit obligatus in expenſis: prout loquitur Bald. in l. terminato. col. pe. j. de fruc. & lit. expen. ¶ Sed certè mutando verba, non eſſet ſaluare Bar. in caſu, quo loquitur & iō alr̄ defendi pōt: quia in terminis, in quib. Bar. loquit non diriguntur verba ad iudicem, ſed verba prolata ſunt imperſonalr̄, dū dicit condemnetur: quo caſu Bar. concludit in l. j. col. 3. de condi. ex leg. ꝙ tunc competit ius agendi. auth ſacra pub. ſ. ſi aduer. ven. vbi glo. in ver. cuſtodiantur. ¶ Vel ſecundo. & melius, dici poteſt, ꝙ illa verba reſpiciunt executionē, & condemnationem, quæ ſp fit à iudice. Sed regula nr̄a hic intellr̄. qn̄ verba reſpiciūt modum agendi: quia tunc aut referuntur ad iudicem: & oritur offm̄ iudicis, Aut ad partem: & actio parti competit. Secus qn̄ verba reſpiciunt executionem: & condemnationem: qa tunc ſp verba ad iudicem referuntur: & ex tali relatione, q̄ reſpicit executionem modus agendi non diſtinguitur. Ad hoc facit tex. in l. muto. §. ſub cōdōne. ff de tute prout illum tex. declarat Bar. in l. j. col. 2. in ver. inſtatur. ff. de condi. & demon. Et ex prædictis duæ limit. colligūtur ad conclonem. ſ. factā. ¶ Prima eſt, ꝙ non hēat locum. qn̄ verba imperſonaliter proferuntur. ¶ Scdō, qn̄ verba executionem reſpiciunt. ¶ Tertiò regula intellr̄, qn̄ verba affirmatiuè proferunt, ſecus ſi negatiuè: vt no. Bar. per illum tex. in l. metum. §. qd prætor. ff. quod me. cā. & in d. l. j. co. 3. de cōdi. ex leg. vbi Bar. hoc declarat. ¶ Quartò limitat ex doc. Bar. in l. cum ſcimus. §. de agr. & cen. lib. vj. in gl. in ver. per iudicē. vbi inquit, ꝙ ſi ſtatutū dicat, ꝙ iudex prouideat ne damnum det, ne iniuriæ inferant intellr̄ offō iudicis. Sed ſi ſtatutū dicat, ꝙ iudex dēat tueri tales patientes iniurias, tunc illi actio detur. l. ſtatuas. ff. de acq. re. do. Mo. hic dn̄t, ꝙ Bar. in hoc vlt. dicto nō bn̄ dicit: qa dcm̄ eius eſt ꝯ rr̄am, q̄ hic ponitur. Sed rn̄det ꝙ Bar. in loco præall. vr̄ velle ꝙ rr̄a de offi. iu. nō hēat locum, quando ſunt verba, quæ iudici neceſſitatē imponunt, put loqt tex. in d. l. ſtatuas. ibi, ꝑtorem oportere. Idē tn̄ Bart. in d. l. j. de condi. ex leg. vr̄ d. l. ſtatuas. intelligere, ꝙ loquat imperſonalr̄, ſed hoc vr̄ ꝯ illum tex. ibi, prætorem oportere. ¶ Quintò lītat pdicta cōclō, vt procedat in dubio, prout loqt, & intellr̄: ſecus ſi conſtaret ex qualitate rei, & ex nā ꝯctus, ꝙ actio competeret: qa tunc non attendit ꝙ verba ad iudicem referant: qa tali caſu verba, q̄ ad iudicem referuntur, intelligunt de officio iudicis mercenario, quod deſeruiat actioni, quam conſtat competere ex nā actus. & ita procedit tex. in l. ſi paſcenda. cum gl. ſ. de pac. in l ſi tibi. cum gl. ſ. de loc. de quib. iurib. opponunt Mod. hic, & nō rn̄dent. ¶ Sextò. & vlt. conclō hēt locū, qn̄ verba referuntur ad factum iudicis. Secus ſi relatio fiat ad ius, quia dicatur, Iudicium dabo, quia tunc actio naſcitur. l. j. in prī. ff. de his, qui deie. vel effu & in l. ſi quis id, quod in prin. ff. de iur. om. iu. & ita declat Bar. in d. l. j de condi. ex leg. ¶ † Scdō no. ꝙ diui
3 ſio facta p errorē retractat. Et vltra iura alle. in gl. eſt tex. in l. maiorib. ſ. cōia vtr. uſ. iudi. & facit tex. in l. ſi poſt diuiſionem. ſ. de iur. & fac. igno. cum ſi. vt tradit Ale. in conſi. 168. pōderatis. lib. v. & Bal. in conſi. 72. ſcm̄ ſup quo. lib. 2. ſm nouam formam. & facit quod
4 no. Pau. de Ca. in l. ſi §. idē q̄ſiit. ff. de cōdi. inde. ¶ † Tertiò no. ꝙ ſoror ſuccedit ſīr cum fratrib. non oblata collatione dotis. & iō dicit Bal. in l. j. col. j. in ij. no. in ver. itē ſoror. ꝯ ne liceat ter. ꝓuocar. ꝙ ſoror hic, q̄ voluit ſuccedere cum fratrib. nō tenebat offerre dotem: ſed ſatis eſt ꝙ ſi interpellata fuerit, illam conferat. & ſeqt Ale. in cōſ. 191. circa primū dub. col 2 li. 3. de quo videbimus in l. filiæ licet. ꝯ. e. vbi Doc. communiter hoc ponūt. & Ro. ibi idē tenet ꝯ Bal. ibi, q̄ p̄riū voluit, ibi hoc declarabitur. ¶ Quartò, & vlt. no. ꝙ iudex
5 † dēt audire allegationes, & iura partiū. Nam auditis, & intellectis meritis cāæ iudicari dēt: vt dicitur in c. aud. tis. de reſti. in inte. & c. auditis. de pſcr. & iō non valet, vel reuocatur ſn̄ia, quam protulit iudex non plene inſtructus de meritis cauſæ. c. cū liberis. de reſt. in integ. Et an tali caſu ſn̄ia ſit nulla, uel dēat retractari dicēdū eſt, ut dixi in c. eccleſia S. Mariæ. col. ix. uer. iij. ꝯclō. de ꝯſti. Et p iſtū tex. arguit gl. hic, ꝙ iudex iudicare dēt ſm allegata & ꝓbata: de quo no. Bar. in l. illicitas. §. ueritas. ff. de offi. pſi. Ang. in l. ij. in fi. ff. de ſer. cū ſi. vt Alex. tradit in l. j. in fi. ſ. ut quæ deſunt aduo. & Bal. in ru. ſcdi li. decr. col. iij. cū ſi. vt latè Mod. ſequunt in c. paſtor. §. qa verò. de off. dele. ¶ In gl. fi. ibi, & ſic eſt idē, ſed nō p oīa idē. Ad hoc ēt facit tex. cū gl. in l. idē ēt. ff. ad Velle. in l. ſi ſeruus pignori. vbi gl. fi. ff. de pig. ac. & in l. ſi creditores. ff. de ſepa. & facit gl. in fi. ff. de magi. ꝯue. ¶ In
6 ca. gl. ibi, nō ꝯmitti pęnā. † No. ꝙ pęna ꝯpromiſſi nō ꝯmittit, qn̄ qs ꝯuenerit pp dolū aduerſarii. & facit qd no. An. de Bu. in c. cū Bertoldus. de re iu. in uer. ſcd̄s caſus. vbi inqt, ꝙ licet à ſtatuto tollat exceptio, nō tollit illa, q̄ ex dolo aduerſæ partis cauſat. & hoc dictū ꝓ notabili refert, & ſeqt Pet. in c. delicto in 52. ꝯclone, in vij. lītatione. de app. Et in ſīī ēt facit, qa obligatus de caſu fortuito, nō tenet qn̄ culpa aduerſarii caſus ꝯtingit. tex. no. in l. cū ꝓponas. ſ. de nau. fę. in l. q officii. §. fi. de ꝯh. emp. & Rom. ī ſing. 441. tu ſcis. ¶ Et quātū ad gl. hic de pęna ꝯpromiſſi, ēt facit: qa iuſta cā excuſat à pœna cōpromiſſi, vt no. Io. An. in addi. Spe. in tit. de arb. §. fi. in ver. item qd ſi cōpromiſſum. Bal. in l. q cū tutorib. in prin. col. ij. ff. de tranſa. cū ſi. vt Ale. ſcribit in ꝯſi. 32. opportunè cōſiderato. lib. ij. qd tamē lītat, vt idem Ale. ſcribit in ꝯſ. 119. titulus qōnis. co. pe. eo. li. ij. ¶ In
7 fi. gl. no. ſm Bar. ꝙ † ille q petit collationē ſibi fieri, nō dicit venire ꝯ ſn̄iam: qa p hoc nō impugnat ſn̄iam, ſed executionē. Et ad hoc facit tex. in l. ex diuerſo. §. fi. ff. ſot ma. Et eodē mō ſi ꝯtra inſtr̄m exceptio opponi nō pōt, tn̄ ꝯ executionem inſtr̄i exceptio opponi nō ꝓhibet: vt no. Bar. in l. ſi filius. ff. qd cū eo. cum ſi. vt dixi in c. ex parte, el ij. de offi. deleg. & qn̄ exceptio dicatur impugnare ſn̄iam vel executionem, Soc. tradit in ꝯſi. 241. circa primum. col. iij. Et ex his remanet expedita iſta lex. Philip. Dec. Valen.

LEX IX.

1 *Emancipati inter ſe non tenetur conferre.*
2 *Aſſerens aliquem deceſſiſſe ſine teſtamento debet probare.*
3 *Filius, in dubio præſumitur eſſe in poteſtate.*
4 *Filius ſi eſſet in quaſi poſſeſſione ſui iuris, an habeat intentionem fundatam ꝙ non ſit in poteſtate.*
5 *Quandoque quis ex perſona alterius conſequitur, quod ex propria habere non poteſt.*
6 *Pluralis numerus nunquam ponitur pro ſingulari, quando de numero plurali ſæpius loquitur.*
7 *Filius, ſi eſt inſtitutus cum extraneo non tenetur illi conferre.*
8 *Collatio non habet locum inter aſcendentes.*
9 *Collatio, ut habet locum inter deſcendentes, requiritur quòd ſint deſcendentes in primo gradu.*
10 *Filia ſi ex forma ſtatuti repellatur à ſucceſſione inteſtati, non habet locū collatio, ſi uocatur ex teſtamento.*
11 *Collatio, ut habeat locum inter deſcendentes, requiritur quòd ſuccedant titulo uniuerſali.*
12 *Codicilli non impediunt collationem fieri.*
13 *Collatio quid ſit.*
14 *Collatio quo iure introducta fuit.*
15 *Collatio inter ſuccedentes diuerſo iure, non habet locum.*
16 *Emancipati hodie conferunt emancipatis, ſaltem profectitia.*
17 *Patrui, & nepotes. quomodo conferant inter ſe.*
18 *Emancipati conferunt ſuis profectitia, ſed non aduentitia.*

SI emancipati. ¶ Lex iſta eſt clauis in mā collonis, ut Bar. exordit, & ſummatur
1 vt p eū. ¶ No. prīo, † ꝙ emācipati inter ſe nō tenēt conferre. ad idē tex. in l. j. §. portiones in fi ibi, ipſos inuicē nihil ꝯferre. & in l. ij. §. ſi tres. & in l. ꝑtor. §. Iul. ff. e. ti. Nā in emancipatis ceſſat rō iniuriæ, ꝑp quā collatio à ꝑtore introducta fuit, vt dixi in ru. ſ e. Et ampliat iſte tex. vt ēt hēat locū, dato ꝙ vnus lōgo tpe prius, q̄ alter emācipatus fuerit: vt no. Bal. Sal. & Pa. de Ca. hic. Satis eſt. n. ꝙ tpe mortis emācipati ſunt vt hic. Et hoc duplici rōne ꝯfirmat. Prima eſt, qa tex. hic gn̄aliter loqt, ergo gn̄aliter intellr̄, dato ꝙ maior rō ſit in vno caſu, q̄ in alio. l. j. §. ꝙ aūt. vbi tex. no. ff. de alle. facit tex. in l. in fraudē. §. fi. ff. de teſta. mil. & in l. j. §. & gn̄alr̄. ff. de le. pſt. ¶ Scd̄a, qa ſatis eſt ꝙ ſint emācipati tpe, quo de collone agit, hoc eſt tpe mortis: qa qualitas adiuncta verbo ſm tp̄s verbi intelligit. l. in delictis. § ſi extraneus. ff. de nox. l. Titius. ff. de teſt. mil. vbi Bar. & latè idē Bar. in l. ex facto. ff. de vul. & pupil. Non obꝙ vr̄ reſultare magna inæqualitas: qa primus emancipatus hēt pcipua omnia, quæ poſt emācipationē acquiſiuit, & vlterius hēbit partē eorū, q̄ acqſiuit ſcdō emancipatus dū eſſet in ptāte, quæ oīa in hr̄ditate cōis pr̄is reperiūt. Nā pōt rn̄deri, ꝙ hoc nō cōſiderat: qa accidētaliter ꝯtingit, ſicut et euenire pōt ꝙ emācipatus cōſerat oīa bona ſua filijs in ptāte, q tn̄ nihil pr̄i acqſiuerūt, vt qa infantes erāt, vel pupilli, vel ēt maiores, q plerūque nihil lucrantur. Lex enim cōſideraiuit gn̄aliter filios emancipatos debere cōferre ſuis pp æqualitatē in gn̄e: quia ex tali collatione plerunque æqualitas contingit, & non conſiderauit iſtum, uel illum in ſpē, in quo à caſu præ-

su pter communem ɔtingentiā, rō collationis cessare vr̄, & quia rō æqualitatis seruādæ, non fuit rō, & cā finalis collationis sed impulsiua pp quā gn̄aliter statutum fuit ꝙ emancipati ɔferant suis: & iō licet aliquo casu particulari talis rō cessare videaẗ, non tñ recediẗ à dispositione legis gn̄alis: ar. l. j. §. sexū. ff. de postulā. Preterea vltimò loco emancipatus ɔqueri non pōt, licet minus cōsequaẗ in tali successione: quia erat in ptāte sua remanere in ptāte, ga inuitus emācipari nō pōt. l. iubemus. in c. j̄. de eman. lib. Et ad hoc bñ facit tex. in l. ij. §. si tres. ff. e. vbi dr̄, ꝙ indignari qs non debet, si plus cōferat, quam accipiat in ipsa collatione: qa in potestate sua erat bo. poss. non accipere. & ad idem facit tex. in l. si quis filium. §. j. ff. e. ibi, para tusq; est nepotem de potestate admittere. ¶ Secūdò no. ibi, nec vl
2 lum testm̄ relictum. fm Ro. ꝙ † ille, qui dicit aliquem sine testō de
a cessisse, dēt hoc probare [a] & hoc colligiẗ ɔiūgendo illa verba, pro batū fuerit. Sed Mod. rn̄dent quod illa relatio non dēt fieri: qa post illa verba, nec vllum testm̄ relictum, subauditur, est. Sed ista subauditio Mod. manifestam continet diuinationem. Alia tñ rōne ar gm̄ Ro. euitari pōt: & talis subauditio non erit necessaria: & hoc pp aliud verbū fuerat quod p̄cedit. Et determinari pn̄t p̄dicta verba q̄ sequūtur hoc mō, nec vllum testm̄ relictum fuerat. Et ɔ̄ Ro. Alex. & Mod. allegāt Bart. in l. is pōt col. pe. ff. de acq. hær. Sed Bar. ibi non dicit hoc, sed loquitur qñ ille, q dicit aliquem decessisse ab intest. habebat cōem opi. pro se, quia tunc videtur hr̄e fundatam intentionem. & sic cessante cōi op. Bar. potius videtur sentire qđ Ro. dicit. Vltimò ɔ̄ Ro. arguūt. Mod. quia quod aliquis fecerit testm̄, est facti, & facta nō p̄sumuntur, nisi probētur l. in bello. §. fact. ff. de cap. quasi velit quod si ille, qui dicit factum fuisse testm̄, tenetur probare: ergo ille, qui dicit non fuisse testm̄, probare non tenetur. Sed ista rō nihil valet, quia bñ verum est quod ille, q dicit aliquē fecisse testamentum, tenetur probare: sed p hoc non sequitur ꝙ ille, qui dicit aliquem non fecisse testm̄, habeat fundata intētionē ita quod non teneatur probare: quia etiā negatiua, in qua fundm̄ intētionis consistit, probari dēt: vt no. Inn. in c. super his. de accus. Bar. in l. in illa. de ver. ob. in l. ij. s̄. de iu. emphy. facit tex. in l. si minorem. s̄. de in integ. resti. mi. Vnde sicut ille, q dicit factum fuisse testm̄, probare tenetur: & eodem modo ille, qui dicit factum non fuisse testm̄, cum hoc sit fundm̄ intentionis probari dēt. Et sic verior videtur opi. Ro. p istā rōnē. & nō p istum tex. & modum probādi negatiuam istam tradit Bart. in l. is pōt. col. pe. ff. de acq. hær. & in d. l. in illa. circa fi. ¶ Tertiò no. ibi, teq; emancipatum probatū fue-
3 rit, † quod in dubio filius in ptāte [b] esse p̄sumitur. Ita p istum tex.
b post alios dn̄t. Alc. hic, & Mod. Et facit text. in l. si filius. ff. de prob. in contrarium tamen videtur tex. in l. si vxorē. j̄. de cond. insert. de quo Mod. hic opponūt, & nō rn̄dēt: sed clara rn̄sio ex. j̄. dicendis apparebit. Et ꝙ filius p̄sumatur esse in ptāte. arguit Ang. in no. q. in l. sed si de sua. in prin. ff. de acq. hær. qa pr̄ p̄sumiẗ viuere vsq; ad centū annos. l. fi. s̄. de sacros. eccl. & no. p gl. & Bar. in l. ij. §. si dubiteẗ. ff. quēad. te. aper. Nec ob. si dicaẗ, nō ualet ɔn̄a, pr̄ viuit, ergo est filius in ptāte. qa posset esse emancipatus, vel tm̄ nālis qui nō esset in potestate, insti. de pr̄ia pote. in prin. qa ad hoc sustinēdo Ange. rn̄det Barth. Vero. in caut. 110. in c. is, q in iudicio p̄sumiẗ: & dicit ꝙ p̄sumiẗ natus ex lrīmo mr̄imonio vt delictū excludaẗ: atg. l. merito. ff. pro soc. ¶ Prædictis tñ non ob. mihi vr̄ ꝙ ista ɔclusio non sit vera, ꝙ filius p̄sumatur esse in ptāte: qa qđ qs sit in ptāte, pendet ex matrimonio. inst. de pat. pot. in prin. & in l. itē in ptāte. ff. de his, q sunt sui vel alie. iur. Sed mr̄imonium non præsumiẗ nisi ꝓbeẗ, qa est facti. & ita per istam rōnem Bar. concludit in ɔs. 42. visa inquisitione quem refert, & sequiẗ Pet. Phil. Corn. in cons. 68. placet mihi. col. pe. li. j. & iō nō vr̄ ꝙ qs præsumatur esse in ptāte, nec etiam qđ p̄sumaẗ sui iuris: sed qui hoc dicit ꝓbare dēt & hoc mō intelligiẗ text. hic: qa iste dicebaẗ emancipatus ad istum finem, vt teneret ad collationē. Vñ q allegabat illum emancipatū, hoc probare tenetur: qa erat fundm̄ intentionis. Et præsertim, qa emancipatio, quę allegabaẗ, p̄supponit qđ fuisset in ptāte, qđ per instr̄m emancipationis p̄sumiẗ. Et probaẗ qđ patria ptās p̄cesserit. l. fi. vbi Bal. col. ij p illum tex. j̄. de sen. pas. Et eodem modo intelligitur tex. in d. l. si vxorem. quia dum ibi dr̄, Si in pr̄is ptāte fuisse monstretur, nō p hoc inferẗ, quod prę sumatur sui iuris. Sed ibi illud dēt probari, qa erat fundm̄ intentionis. & ista vr̄ clara, vera, & breuis solutio. & facit gl. fi. in l. j. ff. sol. mat. ¶ Non obst. allegata in contrariū. & primò tex. hic, qa
c respondetur vt s̄. dictum est. Non ob. rō Ang. dum dicit, quod pr̄ præsumitur viuere vsque ad centum annos, qa hoc non est verū: [c] nam licet possit quis viuere vsque ad c. annos, & illud sit tempus longissimum vitæ hominis, vt dr̄ in l. fi. s̄. de sacrosan. eccl. & in l. an vsusfructus. ff. de vsufru. non tñ per hoc infertur, quod ita præsumatur: quia licet possibile sit, non est verissimile, nec præsumitur: vt alibi Bal. dicit in alio proposito in l. scripturæ. s̄. de fide instru. Et in contrarium est tex. in l. hæreditatum. ff. ad leg. Fal. & hoc patet à communiter accidentibus, ex quibus præsumptio causatur: vt no. per gl. in l. neque natales. s̄. de prob. & hoc ostendit experientia, q̄ est rerum magistra. c. quam sit. de elec. in vj. Non ob. alia rō, quam Barth Vero. adducit, ꝙ præsumatur natus ex mr̄imonio, vt delictum excludatur: quia illa p̄sumptio ꝙ non sit delictū, adduciẗ ad istū effectum, qñ quis hoc dicit se defendēdo, ne ex delicto puniatur: Secus si hoc dicat agēdo, qa tunc non attendiẗ, vt no. Bar. declarat post gl. in l. qui iurasse. §. si pr̄. ff. de iureiu. Nec ob. si dicatur ꝙ Ang. in qōne sua loquitur in reo, qui se defendit: quia respondetur, ꝙ non defendit se à delicto, prout loquitur tex. in d. l. meritò. nā extra delictū reus ita probare teneẗ sicut actor. l. in exceptionibus. ff. de proba. Et ꝙ non p̄sumatur natus ex iusto mr̄imonio, tenet Bar. in cōsi. s̄. alle. & ipse Ang. in liberorū. in princ. ff. de his qui no. infa. dicit ꝙ ille, qui agit tanquā filius, dēt probare se esse filium:
4 quia est fundm̄ intentionis, cū si. vt dixi in cōs. 54. ¶ † Et est tñ notandū ꝙ si filius esset in quasi possessione ꝙ esset sui iuris, tūc haberet fundatā intentionē, nisi ɔ̄riū probareẗ: vt no. per gl. fi. in l. Titia. ff. sol. mat. & Alc. hic illā sequitur. Idē tñ Ale. in d. l. Titia. vr̄ illā reprobare quia casus primitiuus naturæ huic quasi possessioni ɔ̄dicit, p̄supposito ꝙ cōstaret illū esse natū ex iusto matrimonio: quo casu quasi possessio non releuat ab onere probandi, qñ status primæuius naturæ ɔ̄dicit: vt no. per gl. in l. sicuti. §. si q̄raẗ. ff. si ser. vē. & no. Bar. in l. si prius. in iij. & iiij. opp. iij. partis. ff. de ope. no. nun. & ita simpliciter Mod. hic sequuntur. Sed certè non vr̄ ꝙ status primeuus naturæ ɔ̄dicat huic quasi possessioni, licet filius nascaẗ ex iusto mr̄imonio, quia illa pr̄ia ptās est de iure ciuili insti. de pat. pot. in prin. Et à prin. natura oēs nascebanẗ liberi, & sui iuris: & iō qđ dr̄ de statu primęuæ naturæ, non bene adaptaẗ ad cū: qui nascitur in ptāte, quia ille non est primęuus status naturæ, de quo Bar. loquitur in d. l. si prius. Et in quasi possessione cōstituitur, quis qñ publicè gerit se pro patremfam. l. iij. ff. ad Maced. & requiritur qđ per decenniū ita se gerat: vt no. Bar. in l. ij. in ver. iuxta hoc q̄ro. s̄. si aduer. rē iud. & in l. post mortē. in fi. ff. de adop. ¶ Sed tñ vr̄ qđ ēt quis ɔstituatur minori tpe in quasi possessione si fecit plures actus publicè, qui non pn̄t fieri à filijsf. nā quasi possessio ēt ex vno actu acquiritur. Si quis enim interuenit electioni p̄lati p̄cedētis, in qua si possessioni eligendi ɔstituitur: vt no. Bar. in l. j. §. hoc interdicto. ver. ij. noto. ff. de itine. actuque priua. & idem Bar. in l. j. s̄. de serui. & no. Abb. in c. cū ecclesia. in vj. col. de cau. pos. & proprie. cum si. vt tradit Ang. Are. in § æque. col. fi. insti. de actio. & no. Inn. in c. ij. de resti. in integ. Old. in cōs. 311. thema quæstionis. in fi. Fed. in ɔs. 134. super primo pūcto. in ij. dubio. Cald. in ɔs. vlti. de iure pat. Abba. in cons. 47. vr̄ primò. col. ij. lib. j. Et ad prædicta notandum est singulariter qđ licet filiusfa. cōiter reputaretur sui iuris, & esset in quasi possessione, iuxta l. iij. ff. ad Maced. non tñ valeret eius testamentum: vt no. Bal. in l. ij. ad fi. j̄. de sen. Et sequitur Alex. in l. j. j̄. de testa. Et ex his expedita sint textulia. ¶ In gl. j. ibi. l. filiæ. Bart. quem alii oēs sequūtur, respondet, & bene, qđ loquitur in filia in ptāte q̄ cōfert emancipato dotē profectitia. Secus est inter emancipatos, inter quos non habet locū collatio. Et circa tex. in d. l. filiæ dotem considerandū est, quia vt dixi ibi, ipsa filia ēt dotem aduentitiam cōferre debuisset, quia emancipatus ipse oīa cōfert. Et hoc modo purgat iniuria facta à prætore, qui admitti emancipatum. Et emācipatus cōferrendo oīa parificatur filijs, qui in potestate remanserunt: & illi ēt cōferunt oīa per eos patri acquisita: quia reperiūtur in cōi hæreditate. Ergo vr̄ qđ acquisita filiæ in potestate, ēt aduentitia, cōferri debuissent, ex quo sibi oīa cōferuntur per emancipatum. Nisi dicamus speciale esse in dote, in qua illa media via à prudentib. electa fuit, vt ibi dicitur: quia dos est proprium patrimoniū filiæ & patri non acquirebatur. Vñ ēt fauore dotis videbatur qđ esset libera à collatione. & conclusum fuit: vt dr̄ in d. l. filiæ dotem. faciendo distinctionem, vt ibi dicitur. ¶ In ea. gl. ibi, à suo patre, non auo, fuerat emancipatus. Ista solutio reprehēditur per Doc. & vlterius cōsiderandum est, qđ vr̄ ɔ̄ illum tex. dum dicit, qđ nepos emancipatus fuit. Ergo ab auo intelligitur: quia respectu patris appellatur filius: & non nepos: & quia ibi æquiparātur illi duo casu, qđ alter nepos esset in potestate & alter emancipatus, vnde sicut nepos in potestate aui intelligitur, eodem modo vr̄ ꝙ nepos emancipatus ab auo intelligatur. & quia gl. non bene respondet Bar. & *communiter* Doc. respondent, qđ in d. l. j. §. pen. collatio ibi fit propter nepotem in potestate, & alter nepos emancipatus consequitur commodum collationis, ex persona nepotis existentis in potestate: quia reputantur vnum corpus, per l. si nepos. ff. eo. vbi nepotib. vna portio conferri debet: quia in locum patris succedunt. & facit tex. in l. vnica. §. his ita ver. si autem. j̄. de cad. toll. Et ex ista solutione Bart. notandum est, qđ quādoque quis ex persona

ADDITIONES.

a ¶ Probare. Falsum quicquid dicat Dec. facit text. in l. ex facto. §. si quis autem. ad Tre. & communem contra Dec. late tuetur Hiero. Cagn. hic. nu. 66 cum seq.

b ¶ In potestate. Hanc communem contra Dec. tuetur Hie. Cagn. hic. n. 77. cum seq. & verius de iure.

c ¶ Non est uerum. Idem Ale. consi. 90. nu. 8. li. vj consi. 27. ad fi. li. vij. uide Aleia. trac. de pręsump. reg. 1. præsumptio. xliij. Idem Phi. Cor. hic, cuius dictum sibi ascribit Dec. Idem Hiero. Cag. hic. nu. 92.

5 persona alterius consequitur, † qđ ex propria habere non potest, & est tex.in l.si cõem.ff.queadmo.ser.amit.in l. si is qui duos. ff.de lib.lega.in l.Arist.in fi.ff. quæ res pig.ob.pos. cũ si. vt latè tradunt Mod.hic,& prius Fel.in c.j. de prescrip. & añ istos And.Soc. in c. dilectus. col. fin.de offi.delega.& in c.verũ.col.xj.de fo.cpe.& idẽ And.Sic.in cõsi.83.lib.ij.Sed tñ quantũ ad cõriũ.d.l.j.§. pe.aduertẽdũ est,quia tex.ĩ d.l.si cõem.cũ si.habet locũ in materia indiuidua prout ille tex.loquitur,& Ang.ibi hoc dicit.& Ro.in cõsi.96.in ca su pmisso. & in tali casu pp hoc non minuitur ius illius, ex cuius a persona beneficium hr̃.d.l.si cõem. Secus vr̃ in materia diuidua,a quia tunc separatio fit. Exẽplũ in no.casu,quẽ ponit Spe.in tit.de cle.ↄiu.col.pen.ver.quid si clericus habens bona.cõcludit, ꝙ clericus,qui habet pr̃imoniũ cõe cũ fratrib.ipse solus habet immunitatẽ pro eius parte,& fratres ex eius persona immunitatẽ nõ consequuntur:quia materia diuidua est,& pariter dicendũ vr̃ in materia collationis,q̃ diuidua vr̃,& non cõuenit ꝙ ius nepotis in ptãte minuat pp emancipatum,cui collatio fieri non debet. & facit tex. in c.sacris.de sepul. qui distinguit an diuisio fieri possit, vel non. ¶Nõ ob. ꝙ ambo nepotes represẽtãt vnũ corpus,p d.l.si nepotes.quia illud verum est quantum ad hoc, vt non possint plus habere,quã eorũ pr̃ habuisset:quia in locũ pr̃is veniũt, & succedunt in stirpes,& non in capita.§.cũ filius. inst. de hæ.quæ ab intest. sed quãtum ad ipsos nepotes, quibus collatio fieri debet, cum vnus sit in potestate,& alter emancipatus, ad effectum collationis non pñt pro vno corpore reputari pp diuersas qualitates:quia existenti in potestate collatio fit, & non emancipato: vt est tex.hic.Et iõ de alia solutione cogitandum est Ful.hic,in ij.col.in ver. occurrebat ẽt mihi.dicebat,ꝙ tex.in d.l.j §. pe. intelligi debet, ꝙ collatio solum fiat nepoti existenti in potestate:& licet loquatur tex.in pl̃i, sunt verba Scæuolæ more suo obliquè loquentis.vt vtar verbis Ful.& ibi ponitur numerus pl̃is pro singulari.Et hoc qđ Ful.dicit, posset tolerari,si tñ semel tex.in plurali loqueretur:sed ibi de numero plurali sæpius loquitur,& talis replicatio numeri pluralis nõ vr̃ ꝙ pro singulari intelligi possit:& quia in prin.§.facta fuit mentio de plurib.nepotib.ꝙ vnus erat emancipatus,alter in potestate & hoc fuisset superfluum si tex.solum de altero nepote intellige-
5 retur.¶†Iõ aliter dicendum est:& aduertendum est, ꝙ tex.in d.§. pe.loquitur principaliter respectu filij emancipati,qui tenebatur collationem facere:& quæritur qualiter fiat collatio,qñ est alter filius in potestate,& sint nepotes ex alio filio,& ibi solum ad hoc respondetur, ꝙ cõferret tñ nepotib.quantũ fratri tenetur:quia nepotes sunt in locũ pr̃is,& quantũ ad ipsum emancipatũ, qui tenet cõferre,nihil refert an nepos emancipatus participet de collatione:quia ipse emancipatus filius tñ cõfert vni ex nepotibus, sicut duob.& iõ ibi de nepote emancipato,in respõsione nihil dicitur. & licet tex.dicat in plurali de nepotib.loquitur respectu patrui,de quo ibi quæritur:& illi uni tñ est cõferre sicut pluribus.& sm̃ istũ intellectum illa verba,q̃ ponuntur in figuratione casus,ꝙ alter nepos esset in potestate.& alter emancipatus, essent pósita sine ministerio:quia respũ nepotũ ibi nihil deciditur. Vel postremò dici põt ꝙ emancipatus non tenetur cõferre emancipato, qñ agitur de interesse eius qui debet cõferre,& sũa interest non cõferre alteri emancipato vt hic. Secus vr̃ vbi non agit de interesse conferentis,vt ibi:quia quãtũ ad casum,de quo ibi quærit,tñ uni cõtulisset
7 emancipatus quãtũ duobus.¶In fi.gl.ibi cũ extraneo.†Conclusio est,ꝙ si institutus sit filius cũ extraneo non tenetur filius illi extraneo cõferre,nec eↄ.& idem tenet Bar.in l.pr̃ filiũ.in v.q.ff.de coll. dot.& Bar.hic,circa fi.& not. per glo.in l.fi.in ver.oĩmodo.s̃.cõia vtriusque iudic.& in §.illud quoque. in verbo oĩno. in authen.de æqua.do.& sm̃ istã cõclusionẽ cõsuluit Pet. Phi. de Cor.in consil. 150.in pñti.col.fi.li.j.Et subijcit Bar.circa fi. ꝙ pari ratione plures extranei succedentes,inter se non conferunt:quia iure cautũ non reperit:eↄ verò plures liberi succedentes cũ extraneo, inter se bñ ↄferũt:quia paritas ipsorũ liberorum,ex mixtura extranei non alteratur:ar.l.hac consultissima.§. ex imperfecto.j̃. de testam.& ad hoc est gl.in d.l.fi.in ver oĩmodo.in fi.in ver. quid aũt. & facit tex. in d.l.j.§.si ex dodrante.ff.de col.bo.Et quantum ad cõclusionem gl.hic,ꝙ filius non cõferat extraneo,Ista cõclusio indubitata videt̃ isto iure.C.quia ex testõ non habebat locũ collatio.l.j.s̃. eo.sed extraneus solũ ex testõ admittebatur.Vñ ut ista cõclusio afferat vtilitatẽ intelligitur ẽt de iure nouissimo authenticorũ. quo casu ẽt facto testõ hẽt locũ collatio.& in hoc ista gl.est notabilis,vt dicũt Ale.& Mod.Sed aduertendũ est,quia non vr̃ ꝙ cõclusio glo. plus utilitatis afferat intelligendo illã sm̃ iura nouissima, quam de iure C.quia licet hodie fiat collatio facto testõ,non fit collatio de portionibus relictis in testõ,vt dixi post Pau.de Ca. in auth. ex testõ.s̃. e.Sed collatio fit de datis prius: & prius data sicut extraneus non cõferebat de iure.C.pariter nec de iure authenticorum,quia non reperit iure cautũ.l.illã.j̃.eo.Sed tñ durum vr̃,ꝙ extraneus sit melioris cõdõnis quã essent filij:arg.l. cũ auus.ff.de cõdit.& dem. & in l.cũ acutissimi.j̃.de fideic.nisi dicamus, ꝙ inter filios & descendentes lex voluit seruare æqualitatẽ.l. vt liberis.j̃. e. cum si.vt dixi in l.j.s̃.vñ lib.& de tali æqualitate non curauit inter extraneos:& nõ est mirum ꝙ collatio non fiat cum extraneis:quia ẽt inter trãsuersales non habet locũ collatio:vt no.per gl.fin.in fi.in l.j. per illũ tex.j̃.de legi.hẹ.Cy.in pe.q.hic,quia iure cautum non reperitur, & idem Bar.tenet in d.l.pr̃ filiũ.col.fi.cũ si.vt tradit Alex. hic.& Cor. Peru in consi.272.in hac cõsultatione.col ij.li.j.& in cons. 188.in prin.in pñti.in prin.lib.ij.& ad hoc facit,quia iura loquuntur de filijs & descendentibus:ergo non videtur habere locũ in fratribus. l.iij.§.liberis.ff.de lega.pst.& facit text. in auth.de æquali.do. circa fi.vbi tex.solum enumerat ascendentes, in quib. rõ collationis hr̃: ergo secus vr̃ in transuersalibus.& licet ista sit cõis opi. à quo non est recedendũ,rõnes tñ.s̃.dictæ efficaces non sunt.& in cõriũ facit ratio æqualitatis seruandæ,quæ allegatur in l. vt liberis.j̃.e.quæ vr̃ militare ẽt in fratribus, & transuersalibus. Non ob.text.in d.l.j.de legi.hære. quia illa l.nihil facit.Nam ibi non fit collatio, non ex eo qđ gl.ibi dicit,ꝙ agatur de successione transuersalium. Sed quia illa:à qua successio petebatur,non erat dotata ab eo, de cuius successione agebatur:quo casu ẽt inter descẽdentes non habuisset locum collatio.Non ob.qđ non sit iure cautũ de transuersalib.quia est satis iure cautũ ex rõne expressa in d.l.vt liberis.& quia nõ conuenit qđ transuersales sint melioris cõditionis, quã descẽdẽtes. Non ob.tex.in §.fi.de æqual.do. quia licet ibi solum dicatur de descendentib.exẽpla non restringunt rl̃am. l. dãni infecti. in prin.ff. de dã.infec.& in §.hactenus.insti.de gra. cogna. Et non solũ transuersales inter se non coguntur ad collationem,sm̃ cõem opi.vt s̃.
8 dictum est, sed † ẽt inter ascendentes b non habet locũ collatio,
b vt cõcludit Ale.hic post alios,quos ipse refert,reprobata opinio. Ang.Mod.hic arguunt pro opi.Ang. quia ascendentib. legitima. debetur,& sic limitat dictum Bald.in iiij.col.hic,vbi inquit,qđ tñ inter illos habet locum collatio, quibus debetur legitima. Sed respondetur qđ Bal. de descendentibus loquitur. Itẽ loquitur Bald. negatiuè qđ inter illos non habet locũ collatio quibus non debet̃ legitima. Affirmatiuè aũt arg.non procedit.¶Secundò arguunt Mod.rõne æqualitatis.l.vt liberis.j̃. e. & ratione correlationis:ar. l.fi.j̃.de indi.vidui.tol.¶Sed istis.& similibus. rõnibus respondet̃, qđ non habẽt locũ in materia collationis,q̃ non habet locum,nisi quatenus expressum reperiatur.l.illã.j̃.e.Finaliter tñ pro opi.Ang. efficacẽ rõnẽ induco:quia magis debita est hr̃ditas liberis,quã parentibus.l.scripto.ff.vñ lib.l.nã & si parentibus.in prin.ff. de inoff. test.Si ergò filij, & descendentes.quib. magis debetur hæreditas, grauati sunt ad cõferendũ: quia onus collationis est successiuum, sequitur à fortiori qđ parentes,qb.hr̃ditas filiorũ est minus debita dñt onus collationis sustinere. & quia eadem ratio æqualitatis inter eos militare vr̃;quia ẽt æqualiter ad successione filiorũ admittuntur.auth.defuncto.j̃.ad Tert.Non ob.tex.in d.l.illã.vbi probari vr̃,ꝙ non habeat locũ collatio,nisi expresse dicatur:quia ille tex. parũ facit:quia ibi illud dicit in allegatione partis, & non sunt verba Imperatoris:& ↄ illã allegationẽ Imperator ibi determinare vr̃. & ita Ale.ibi dicit:& iõ ista opinio disputatiuè esset sustentabilis. ¶Remanet ergo cõclusio sm̃ communem opi.qđ solũ inter liberos habeat locum collatio.Et ista cõclusio intelligitur,qñ veniunt ex primo capite liberorum.Secus si ex alio capite vñ agnati,vel vnde cognati succedant:quia non habebit locum collatio: vt Bald. hic no.concludit.in ij.col.ver. ex prædictis. Sed Fulg.hic circa fi.dicit
c istud dictum esse periculosum: & in contrarium c arguit dupliciter.Primò tex.in l.vt liberis.in prin.j̃.e. vbi dicitur, qđ inter liberos habet locum collatio,quocunque iure succedant:ergo videt̃, qđ ex quocunque capite veniant, teneantur cõferre.Ale.respondet,qđ ille tex.nihil facit,quia tex. se restringit declarando iure intestatæ successionis.i.aut testamento non condito, aut rescisso. Moder.hic replicant, qđ immo ille tex. fortiter facit contra Bald. considerando, quòd text.ibi duo dicit.Vnum vniuersaliter, ibi, quocunque iure. Aliud infinite, ibi, intestatæ successionis. Vnde declaratio quæ ibi sequitur.referri debet ad illud, quòd immediatè dicitur,Intestatæ successionis,& non ad illud, quòd dicit, quocunque iure: quia illa verba, quocunque iure, absolutè pronuntur.& hoc modo videtur text. ibi contra Bald. Sed vana est ista subtilitas; quia verba, quocunque iure in testatæ successionis. non possunt diuidi: & sic non sunt duo dicta, sed est vnum tantum dictum, prout declaratur ibi, quocunque iure intestatæ successionis.Nam verbum illud, intestatæ successionis, determinat,

ADDITIONES.

a ¶Diuidua.Ideo falsum est quod tradit Matth. Mathesi. singula. cxliii. & Hip. de Marsi.singula.clxxx.licet idem Soci.consi.12. lib.1. quorum dicta non seruantur in praxi.vt rectè tradit Io.Igne.in l.1.§.si quis in villa.num.27.ff.ad Saly.adde Hiero. Cagn.hic.nu.103. cum seq.

b ¶Ascendentes.Idem Petr.Phil.Cor.Riminal.Hiero.Cagn.hic, & est vera & communis opi.in quam etiam recidit Dec. hic.

c ¶Contrarium,hæc ueritas, quicquid dicat Dec.hic,præsertim cum iure authentic. fit sublata differentia iuris ciuilis, & prætorii.

terminat, & restringit illud verbum, quocunque iure, & verbum illud intestatæ successionis, declaratur, vt ibi tex. dicit. i. aut testõ ñ condito, aut rescisso. Et sic patet q rñsio Alex. bene, pcedit. Et hoc confirmatur, quia ibi loqt de liberis simplr. Ergo intellr qñ veniūt vt liberi ab intestato: secus ergo si ex alio capite succedant, vt Bal. dicit. ¶ Secundò arguit Fulg. ꝯ Bal. qa licet ex alio capite liberi succedant, semper tñ veniunt vt liberi: quia habent annum ex quocūque capite veniant. l. j. §. fi. ff. de suc. edi. l. si cohæredi. §. filius. ff. quis or. in bo. pos. ser. Ale. respondet, q illa prouisio anni, est fauorabilis filio. Vñ datur ex quocunque capite succedat: sed non sic vr̃ in collatione, quæ onerosa est. Mod. hic replicant, q rñsio Alex. ꝯ eū retorquetur: quia si collatio hẽt locum inter liberos, qđ veniunt ex capite liberorum: à fortiori dẽt habere locum, si ex alio capite succedant. Sed ad hoc respondetur, q argm̃ haberet locum, si sub iecta mã pateretur: sed cum inter agnatos vel cognatos non habeat locũ collatio, vt s̃. dictum est de transuer salib. argm̃ non procedit, & rñsio Ale. defenditur. ¶ Tertiò ꝯ Bal. arguunt Mod. quia licet liberi veniant ex capite agnatorum vel cognatorum tñ dñr sui. l. de bonis. §. j. in fin. de Car. edi. ff. Ergo iudicantur tanquam liberi: quia suitas non cadit in aliis. §. sui. insti. de hære. quali. & dif. & iõ qñ liberi veniunt ex capite agnatorum, veniunt quasi agnati: & propriè non vr̃ filius agnatus, licet veniat ex capite agnatorum. l. ij. in princ. ff. vnde le. ibi, quasi agnatus. Et patet, qa in capite agnatorum, pfertur oĩb. aliis. l. octaui. in prin. ff. vnde cognati. Et ad ista omnia rñdetur, q cum filius sit exclusus ex capite liberorum, vlterius ex illo capite venire non põt, & pariter vr̃ q non teneatur ad collationem. quia illud onus collationis respicit caput liberorum. Si ergo veniat ex alio capite agnatorum, vel cognatorum, dẽt iudicari tanq̃ agnatus, vel cognatus: sicut dr̃ de epõ, qui est in capitulo tanquam canonicus, vt no. in c. à collatione. de appel. in vj. Et licet in aliquib. reputetur esse de liberis, illud procedit in fauorabilib. vt Alex. dicit, & quo ad ea, quæ non repugnant capiti agnatorum, vel cognatorum. Secus vr̃ quo ad collationem, quæ onerosa est, & capiti agnatorũ competere non vr̃. Nec ob. q veniat quasi agnatus: quia propriè tñ agnatus est, qa descẽdit per lineã masculinã. & tex. in d. l. ij. dum dicit quasi agnatus, illa dictio, quasi, exprimit veritatẽ. hoc patet ibi, quia dñt q repudiauit quasi liberi, hoc est bo. pos. vnde liberi q̃ tñ, ppriè sibi competebat. Non ob. q in capite agnatorum aliis præferatur: quia illud esse vr̃, quia proximior reperitur inter agnatos: sed ab aliis, qui venirent per vnde liberi, excluderetur: vt nota: p gl. in l. j. §. sed videndum. in ver. succedat. ff. de suc. edi. ¶ Quarto, & vltimò arguunt Mod. quia liberi in linea materna succedentes, inter se conferre tenentur. l. vt liberis. infra eo. & illis non competit bo. poss. vnde liberi. l. fi. ꝯ. de suis & legi. sed veniunt ex capite vnde legi. l. ij. §. fi. vnde legi. ergo patet q habet locum collatio, licet quis non veniat per vnde liberi. Sed ad hoc ẽt rñdetur, qđ licet in linea materna nõ habeat locũ bo. poss. vnde lib. filii tñ non veniunt ex capite agnatorum vel cognatorũ, sed vt liberi succedunt: quia oĩb. agnatis, & cognatis præferuntur, & non excluduntur ab aliis liberis ex linea paterna. §. nullam. in Aut. de hæ. quæ nõ inte. Secus vr̃ in casu, in quo Bal. loquitur: quia sunt liberi exclusi ex primo capite liberorum, & solum veniunt tã quam agnati vel cognati, inter quos non fit collatio. & ita resolutis rõnib. quæ ꝯ Bal. inducuntur, ab eius opinione, quæ *communiter* approbatur, non est recedendum. ¶ † Secundo ad hoc vt habeat
9 locum collatio inter descendentes, ſm Bal. hic, in pe. col. ver. & vnum scias. requiritur quod sint descendentes in primo gradu, ita qđ eis debeatur legitima. Quod dictum est singulare, ſm Ful. in fi. tamen arguit ꝯ Bal. Sed Ale. rñdet, vt per eum hic. & dictum Bald. procedit negatiuè, prout ipse loquit, qđ non hẽt locum collatio inter illos, quib. non debetur legitima: sed affirmatiuè non procedit. Hoc patet in ascendentib. qb. legitima debetur, & tñ ſm opin. *communem* inter illos collatio cessat. Mod. hic ꝯ dictum Bal. quædã leuia adducunt, & in effectu resident in duob. fundamentis: quia iura gñalr dñt, collationem fieri inter liberos: ergo gñalr intelligũtur, siue debeatur legitima, siue non. Secundò, qa hodie solum cõsideratur rõ æqualitatis seruandæ. l. vt liberis. s̃. e. §. illud. in auth. de trien. & semis. & ista rõ vr̃ hr̃e locum generaliter in oĩb. liberis, licet illis legitima non debeatur. ¶ Sed breuiter respondetur, quod licet iura dicant simplr de liberis, loquuntur. & intelliguntur de illis. qui veniunt ab intestato & quib. datur ꝯtab. l. j. ff. eo. ergo de illis quib. debetur ltĩma. ¶ Non ob. illa ratio æqualitatis seruandæ:
10 † quia intellr inter liberos, in quib. habet locum collatio: & sola æqualitas non consideratur, vt patet inter fratres, & transuersales in quib. ratio æqualitatis seruandæ procederet, & tamen inter eos non fit collatio. ¶ Ex prædicta decisione Bal. infertur, quòd si filia ex forma statuti repellatur à successione intestati, & contingit eã uocari ex testõ, non habebit locum collatio: quia legitima ei non debetur: vt no. Bal. in l. maximum vitium. colũ. fi. ꝯ. de lib. præte. & Ale. hic sequitur. Mod. hic impugnant [a] prædictam collationem de filia: quia ex quo instituta fuit à pr̃e, reputatur sua: & quia cum statutum dicat q debeat dotari, dos est loco legitimæ, vt Ale. tradit in consi. 131. transmissum est. lib. 4. vbi prædictis duob. modis Ale. limitat dictum Bar. in l. j. §. sciendum. ff. de suis & leg. vbi Bart. ĩquit q talis filia exclusa à statuto, desinit esse sua. Sed prædictæ rationes non tollunt fundamentum Bald. quia dato q esset sua quo ad effectum transmissionis, non tamen infertur ad collationem. quia vt s̃. dictum est, solum habet locum collatio inter illos, qui ab intest. succedunt, & qui præteriti pñt impugnare testm̃. Sed ista non est talis, quia præterita non rumpit testm̃: vt not. in l. fi. col. fi. ff. ad Tert. Ang. in l. Pampi. §. si quis mortis. ff. de inoff. test. cum si. vt dictum fuit in l. filiæ dotem. s̃. eo. & quia onus collationis iniungitur illis quibus à prætore data fuit contrata. l. j. in prin. ff. e. & sic
11 illis quib. debetur legitima. ¶ † Vltimò ad hoc vt habeat locum collatio inter descendentes, requiritur q succedant titulo vr̃i: secus si titulo singulari vt no. Bal. per tex. in l. ex causa. s̃. fa. erc. tex. in l. à pr̃e. in l. filiam cum fratrib. ꝯ. eod. de cuius intellñ statim videbimus. ¶ In gl. in ver. nec vllum testm̃, glo. videtur velle q olim non haberet locum collatio, quando nullum factum esset testm̃: sed malè loquitur: quia indistinctè in successione ab intest. erat locus collationi. l. j. in prin. ff. de co. dot. l. filium. §. videamus. ver. nec ex illa. ff. de contrata. & ita dicit Alex. hic. & facit tex. hic, ibi, forma ppetui edicti. & in l. filiæ dotem. s̃. eo. ¶ In gl. in ver. iudicium. Gl. cõ-
12 cludit, † q codilli non impediunt collationem fieri. l. filiam. ꝯ. e. licet testm̃ impediret. l. j. s̃. eo. quia codicilli ab intest. fieri. §. non tantum. inst. de codicil. & ista conclusio procedere, vr̃ quando in codicillis testator disponit de aliquid. bonis particulariter, prout videtur sentire Bal. hic, in vij. opp. Secus videtur si de toto patrimonio in codicillis disposuisset, quia tunc esset eadem ratio, quę in testõ. & ita potest intelligi tex. hic, & facit tex. in l. ex parte. §. ab inte-
13 stato. ff. fa. er. ¶ † Postremò Bar. reassumit mãm collationis, & primò ponit diffinitionem, dicens, q est rei propriæ in communi latio. i. rei propriæ cõmunicatio, vt idem Bar. seipsum declarat in l. pater filium. ff. de col. dot. & idem Cy. hic, in j. q. qui exponit collatio. i. cõicatio. Et ista diffinitio videtur nimis generalis. quia etiam in societate verificatur, in qua res propria cõicatur. l. j. in fi. ff. pro socio. & tamen non est collatio: ideo Sal. supplet hic in pen. col. q est rei propriæ cõicatio, causa diuidendi proportionib. hr̃ditariis. Et hoc modo tollitur argm̃ de societate, in qua fit diuisio æqualiter, vel ſm conuentionem societatis. Alia etiam ratione diffinitio Bar. non videtur procedere, dum dicitur, est rei propriç cõicatio: quia etiam aliter collatio fieri potest, videlicet conferendo actionem. l. ij. s̃. eo. vel tanto minus accipiendo. l. dotis. e. tit. Sed potest respõderi q illud verbum rei, generale est, & omnia iura comple-
14 ctit. l. j. ff. si cer. pe. l. rei. de ver. sig. ¶ † Secundò dum Bar. prosequit quo iure collatio introducta fuerit, duas rões adducit, pp quas ptor voluit emancipatum teneri ad collationem. ¶ Prima est in recompensationem iniuriæ, quam fecit prætor, admittendo emã cipatum, qui erat incognitus de iure ciuili. Et ista rõ colligitur in l. j. in prin. l. si filius. in fi. ff. eo. ideo cessante tali iniuria non habet locum collatio. l. j. §. toties. ff. eo. ti. de quo dictum fuit in rub. s̃. eod. ¶ Scđa rõ est, qa filii qui remanserunt in ptãte, acquirebant pr̃i. l. placet. ff. de acq. hær. emancipatus verò sibi acquirebat: & succedẽdo cum filiis, qui remanserant in ptãte, habebat in effectu partem de lucris filiorum in ptãte. Ex quibus hr̃ditas pr̃is aucta reperiebat, & emancipatus quæsita ab eo retinebat præcipua. quod iniquum videbatur: hac ratione statutum fuit à ptore, q emancipatus teneatur conferre. & fuit rõ Cy. hic. in iij. q. quæ non vr̃ generalis: quia illa attenta, esset dicendum q si filii, qui in ptãte remanserunt, fuissent infantes, vel pupilli, vel alias nihil acquisiuissent, q non hr̃et locum collatio. Sed responderi potest, q non consideratur hoc, qđ à casu & accidentalr contingit: nam etiam si emancipatus parum, vel nihil hr̃et, & si filii in ptãte multum lucrati fuissent, emancipatus tamen ad successionem admitteretur: ideo de hoc, quod à casu contingit, emancipatus conqueri non potest: ar. l. de fideicommisso. s̃. de trãs. in l. si pater puellæ. s̃. de inoffi. testa. & tali casu, quã do filii in ptãte nihil acquisiuerunt non per hoc cessat ratio collationis: quia illa ratio, quam adducunt Cy. & Bar. consideratur isto respectu, quia si mansisset emancipatus in potestate, acquisiuisset communi patri, & omnia essent in cõmuni patrimonio: nec erat in consideratione q vnus ex filiis in potestate plus, vel minus, quã alter, patri acquisiuisset. quia tamen omnes æqualiter patri succedebant, & ad inducendum collationem motus fuit prætor, ꝯsiderata æquitate, & æqualitate in genere, respectu collationis fiendæ, quæ à communiter accidentibus ordinatur ad æquitatem, nec consideratur q ex tali collatione magis vnus, quàm alter lucre-
15 tur. ¶ Tertiò Barto. concludit, † quòd inter succedentes diuerso iure, non habet locum collatio. & ita intelligit post gloss. text. in l. filium. §. videamus. ff. de contratab. vbi Bar. idem dicit, & latius in l. pater filium. per illum tex. cum l. seq. ff. de col. dotis. Et huius conclusionis

ADDITIO.

a ¶ Impugnant. Et bene quicquid dicat Dec.

clusionis Bar.hic,& in d.l.prẽ filiũ.rõne duplicẽ adducit.Prima est,
quia cũ bona ad vnũ cumulũ reducit dẽant,eadẽ res non deber di-
uerso iure censeri.l.eũ qui ædes.ff.de vsucap. Altera rõ est,qa qñ di
uerso iure veniunt,vnusquisque vocatur insolidũ & quilibet alte-
ri iniuriã facit:q̃ compensatur:& in effectu reputatur ꝙ nulli facta
sit iniuria,vt Bar.hic dicit.& latius decirat in d.l.prẽ filium.& eum
prædicta cõclusione transit Bal.in rub.s̃.eo.cũ si.vt tradit Cor.Pe
ru.in cõs.11.pro desicione.in fi.lib.ij.Sed tñ diligenter aduertẽdũ
est,quia iura solũ videntur cõsiderare,an iniuria inferatur,& indi-
a stincte a collatio habet locum:aut nulla infertur iniuria,& colla-
tio cessat.Nam in d.§.videamus.de quo agitur ibi,non fit collatio
quia non infertur iniuria.Nam ibi institutus erat extraneus filius
in potestate exhæredatus,& emãcipatus præteritus,& extraneus
institutus noluit adire cogitans ꝙ testm̃ per emancipatum impu
gnaretur:& sic aditio sua non hẽt effectũ,& ex hoc cõditio filij
exhæredati efficitur melior:quia non tenetᷣ probare iustitiã exhæ-
redationis:& quia non p̃stabit legata,put tenetᷣ,qñ rũpitur p q̃re-
lã.& hoc ibi cõprobatur per aliud exẽplũ,ꝙ ibi subijcitur:& hoc
idẽ Alex.hic dicit,ꝙ ibi non fit collatio:quia iniuria non inferebа-
tur:& hoc solũ cõsideratur:& patet,quia emancipatus vocatur à
p̃tore:& sic diuerso iure ab illis,qui in p̃tãte remanserunt,qui vo-
cati sunt à iure ciuili,& tñ emãcipatus tenetᷣ illis cõferre.l.j.in prin.
ff.eo.& hoc,qñ infertur iniuria illis qui in potestate remanserunt:
aliàs secus.d.l.j.§.toties.ff.eo.ergo datur intelligi ꝙ tota vis sit in
ipsa iniuria,& non cõsideratur ꝙ diuerso iure veniant.& probatᷣ
in l.filius.ff.e.vbi succeduñt diuerso iure,& tñ fit collatio qñ infer-
tur iniuria:vt colligitur ibi in fi.cũ iniuriã per bon.pos.patiatur.
Et non placet rõ Bar.qui dicit in d.l.prẽ filiũ.ꝙ ibi in d.l.si filius.li-
cet veniant diuerso iure,poterat tñ institutus eo iure succedere:
quia nulla rõ suadet ꝙ pp potentiã debeat grauari:quia cõsideratᷣ
modus intentatus,vt no.in c.dilecto.de appel.vbi remedium intẽ
tatũ appellationis attenditur & illud debet iustificari.Et in propo
sito nr̃o probatur in d.§.videamus.in ver.neque.nam ibi ex quo
testm̃ fuit annullatũ,hærede instituto repudiante,erat locus suc-
cessioni ab intest.& emancipatus venire potuisset per vñ liberi,si-
cut suus & tñ ibi non fit collatio ea sola rõne,quia non fit iniuria.
Non ob.tex.in d.l.prẽ filiũ.cũ l.seq.quia ibi collatio cessat:quia ex
testõ succeditur,qd̃ valeat ibi pro parte.& Bart.ibi hoc dicit:alias
secus.Et illa diuersitas ex testõ vel ab intest.bene impedit collatio-
nẽ,quia vocatus ex testõ,non cõfert.l.j.s̃.e.Pro cõi opi.vr̃ facere
tex.in d.l.si filius.vbi tex.vr̃ velle ꝑ pp æquitatẽ Scæuolę habeat lo
cum collatio licet diuerso iure succedant:ergo vr̃ ꝙ sm̃ edictum
prætoris non haberet locum collatio inter succedentes diuerso
iure.Sed respondetur ꝙ talis successio diuerso iure tunc demum
cõsideratur ad impediendũ collationẽ,qñ non infertur iniuria:se
cus si iniuria inferatur,prout Scæuola interpretatur in d.l.si filius.
& est de mente Bar.hic,qui dicit ꝙ qñ diuerso iure succedunt,ꝙ
tunc non faciunt sibi iniuriam.Tota ergo vis cõsistit an inferatur
iniuria,vel non Non ob.rationes Bar.& primò ꝙ per collationẽ
bona ad vnum cumulum reducantur,iõ non dñt diuerso iure cen
seri.d.l.eum,qui ædes.quia respondetur ꝙ collatio est separata ab
ipso iure succedendi,& diuersitas quæ esset in iure succedendi,nõ
impediret collationem bonorũ,q̃ quidem collatio consideratur
post successionẽ.l.j.in prin.ff.eo Et ex separatis non infertur.l.Pa
pinianus.ff.de mino.Et notandum est ꝙ regula d.l.eum,qui ædes.
limitatur,nisi sit rõ diuersitatis:vt notat Are.in cõsi.155.col.iij.
periculosum.& Ang.in l.Papinianus.§.sed nec impuberis in fi.ff.
de inoffi.testa.¶Non ob qd̃ Bar.dicit de iniuria,q̃ cõpensatur:qa
non vr̃ verum,vt patet,in filio emancipato,pp quẽ principaliter
fuit collatio inducta,ipse solus facit iniuriã,quia vocatus à p̃tore:
& ille qui est in potestate,nullã facit iniuriam emancipato:quia
emancipatus non est vocatus insolidũ à p̃tore:vt ẽt Alex.hic di-
b cit.¶Quartò cõcludit Bar.ꝙ hodie b emancipati cõferunt eman
16 cipatis saltem profectitia:& dicit † ꝙ cõiter oẽs ita tenent per l.vt
liberis.j.e.& idem Bar.in l.prẽ filium.in iij.q.prin.ff de colla.do.
cum si.vt Alex.hic scribit.Sed tñ ista cõclusio efficaciter non pro-
batur in d.l.vt liberis:quia in prin.solum loquitur in dote,& do-
natione pp nuptias,& in alijs in fi.dicitur ꝙ emancipati cõferunt
sm̃ tenorem præceden.ll.& in ista l.dicitur,ꝙ emancipati non cõ-
ferunt emancipatis:ergo non vr̃ ꝙ ẽt hodie habeat locum colla-
c tio inter emãcipatos.c ¶Quartò prosequit Bar.qõnẽ de patruis,
& nepotibus:& quia lectura Bar.corrupta hr̃,corrigendo,Primus
17 casus est,sm̃ Bar.† ꝙ patrui conferunt nepotibus.dicit Bar.sicut
cõferrent patruis,vel nepotibus suis.Debuit dicere,sicut cõferrẽt
p̃rib.nepotũ,qui essent fratres ipsorum patruorum.& ꝙ patrui
conferant nepotibus,est casus in l.illam.in versi.talem igitur.in
prin j.e.ibi,conferre nepotibus,vel nepotibus personæ mortuæ.
¶Secundus casus est eq̃,qd̃ nepotes conferunt patruis dotẽ & do
nationem pp nuptias,datam patri,vel matri ipsorum nepotum.
d.l.illam.in ver.talem.ibi,quam eosdem nepotes.In dote verò,vr̃
dõne pp nuptias data ipsi nepoti,vel nepti,Si ẽ vnus,dicit Bar.nõ
ꝯfert patruis,sed debuit dicere affirmatiuè,qd̃ confert,quia isto ca
su,qñ est vnus solus nepos,vel neptis,q concurrit cum patruo in
successione,eidẽ patruo cõferre tenetᷣ,vt expressè dicit tex.in l j.in
ver.sed si neptis.Et qa patruus ꝯfert sibi,vt s̃.dictũ est,ergo ita eq̃:
& qa facit iniuriã.qa patruus solus admitteretᷣ Si verò sint plures
nepotes,& oẽs emancipati,q compelli pñt ad collationem tunc
conferunt patruis perinde,ac si esset vnus.Ita dicit Bar.Ex quo col
ligitur,ꝙ s̃.dũ loquitᷣ de vno nepote.affirmatiuè loqᷣ:& si vnus,
vel plures nepotes emancipati tenentᷣ ꝯferre.l.nepotes.ff.e.ti.ĩ fi.Et
ex plurib.nepotib si vnus emancipatus sit,alter in p̃tãte,emanci-
patus ꝯfert solum fratri,cui facit iniuriam,& non patruo,vt Bart.
hic dicit.& de his latius videndum est in d.l.illam.¶Postremò dũ
18 Bar.ꝯcludit † ꝙ emancipati ꝯferant suis profectitia,sed non aduẽ-
titia.l.fi.j.e.& dicit,ꝙ oẽs ita tenent ista conclo vr̃ dubitabilisᷣ,qa
hoc mõ arguitᷣ de peculio castrensi ad aduentitiũ:ex paritate rõnis
qd̃ argm̃ non vr̃ procedere in correctoriis:put esset in isto casu:
quia iura antiqua corrigerentᷣ,& qa in materia collationis non li-
cet loqui sine lege.l.illam.j.eo.& tex.in d.l.fi.non loquitᷣ in emanci
patis,qa refert se ad l.cum oportet.j.de bon.q̃ lib.q̃ loquitur in fi-
liis in p̃tãte.Et qa illa l.fin.fuit facta in facta in fauorem filiorum in
p̃tãte,& resultaret in odium,si haberet locum in emancipatis,q
nõ tenerentᷣ ꝯferre filiis in p̃tãte,& latius ista hñr in Nouella,tracta
tu de collationibus.Sed ad ista oĩa rñdetur,qd̃ hic non tractatur de
extensione de bonis extrensib.ad bona aduentitia:sed est regula
communis,qd̃ tñ illa veniunt in collationem,quæ patri acquisita
fuissent,si filius emancipatus in p̃tãte remansisset,& pp hoc castrẽ
sia non veniunt:vt est casus in l.cum duobus.§.idem Papinianus.ff.
pro soc.Et ista regula pariter militat hodie in aduentitiis:qa regu-
la sp loquitur.l.Arriani.s̃.de hære.& optimè põt exemplificari ẽt
in aduentitiis hodie.& hoc in simili casu.no.Bar.in l.j.in prin.s̃.de
eden.vbi exemplificat illum tex.sm̃ nouam constitutionem,quæ
hr̃ in clem.j.de vsur.& sm̃ hoc fundamentum,quo in effectu vtitᷣ
Bar.non erat necessarium statuere,qd̃ aduentitia non deberent
conferri:quia statim quod dispositum fuit,qd̃ patri non acquirã-
tur,hoc sequebatur:quod statutum fuit,ad maiorem declaratio-
nem,& ad abundantem cautelam vt ostenditur per rationẽ text.
in d.l.fin.& tollitur dubitatio quæ de facto fieri potuisset apud ali-
quem,qui tamen non debuisset dubitare:ideo dicitur,vt nemini
de cætero &c.Et ex his expedita sit ista lex.

ADDITIONES.

a ¶Indistinctè.Idem Ale.Deci.hic,& bene.Idem Deci.l.posthumo.in fi.j.e.l.illam.nu.
12.infra eo.quamuis.Hiero.Cag.hic.nu.143.cum sequen.late teneat contrarium.
b ¶Emancipati.Collatio an fiat ab emancipato,& an ab emancipato a suis.& an ecõ
tra,Bal.in l.pater filium,in ver.3.quæro.cum duob.seq.ff.de col.do.& Bald.hic & in
rub.suprà eo.qui sic.loquitur in omnibus casibus per cõclusiones.& ibi Bar.ver.pri
mò quæro utrum emancipati.eo.tit.& vide Bar.in l.pe.& ibi no.ff.de coll.bo.
c ¶Emancipatos.Immo habet locum non solum de consuetudine,sed etiam de iure,
quia iure,Aut.sublata est hæc differentia suitatis,& emancipationis.

LEX X.

1 *Substitutio fideicommissaria,precaria appellatur.*
2 *Extera,capitur pro extranea persona.*
3 *Relicta iure legati,vel fideicommissi,non veniunt in collationem.*
4 *Legatum relictum filiæ,quando dicatur factum propter coniunctionem sangui nis,vel intuitu benemeritorum.*

A Patre.¶Summatur vt per doct.hic.¶In tex.ibi,
verbis præcariis,id est rogatiuis,quæ indu-
cũt fideicommissum,vt quia dicatur rogo.fideicom-
mitto.l.ij.vbi tex.j.commu.de leg.l.cohæredi.§.cum
filiæ.ff.de vul.& pup.† & ideo substitutio fideicom-
1 missaria præcaria appellatur.l.cum proponas.la j.s̃.de pac.Qd̃ tñ
hic dr̃ de verbis precariis,idem fuisset de verbis directis:qa verba
erant prolata in codicillis quo casu uerba directa trahuntur ad fi-
deicommissum.l.Scæuola.ff.ad Treb.¶In text.ibi,extero iure ca-
piens filiam,id est,tanquam extranea,& non vt filia.ad hoc text.in
l.iij.in §.item si quis.in ver.sed si proponas extero legatum,& in
2 ver.hoc amplius.ff.de leg.præst.† vbi legatum extero,pro extra-
neo intelligitur.& facit tex.in l.fi.vbi gl.in ver.extorrem.exponit,
id est extraneum.& facit tex.in l.fi.§ pe.s̃.de sum.Tri.ibi,ab eccle-
sijs habeantur extorres.& in c.contingit el ij.de sen.excom.& vi-
3 q.j.in c.deteriores.¶No.secundum Bart.† quod ea,quæ iure lega-
ti,vel fideicommissi relinquuntur,non veniunt in collationem.
Hoc notabile non colligitur hic,quia text.nõ loquitur de collatio-
ne relicti,sed de collatione dotis.Vnde Iaco.Bu.Bal.Pau.de Cast.
Ale.& Mod.omnes post glo.hic,hic alium intellectum adducunt
ad istum tex.qd̃ filia non tenetur hic dotem conferre,quia succe-
dit titulo singulari.l.ex causa.s̃.fa.erci.& pp hoc Iason dicit quod
rõ,quæ assignatur in text.non est bona dum dicit,qd̃ extero iure
capit,& sic non tanquam filia,sed tanquam quilibet extraneus:qa
sm̃ eum:etiam si filia capit vt extraneus,tñ conferre tenetur:nec
aliter

aliter hoc probat. Sed certè non video quō rō, quæ ab Imperatore adducit, probari possit: & meritò conueniunt verba Iurisc. in l. iam dubitari. ff. de hær. insti. hoc quā ridiculum sit, nulli non patet. ¶ Præterea communis intell's non satisfacit: q̃a illa verba, extero iure capiens, essent posita sine ministerio, & nihil operarent, q̄d nullo modo vr̄ dicendum q̃a tex. vim facit in illis verbis, extero iure capiens. Vn̄ aliter vr̄, ꝙ tex. intelligi, & declarari possit, hoc modo. Nā ī extraneis nō hēt locū collatio: vt no. per gl. & Doc. in l. si emācipati. s̄. eo. Et idem vr̄ in filia, si capit vt extranea, vt hic dr̄. & hoc verificari p̄t, si legatū relictum sit filiæ pp eius bn̄merita: quo casu q̄n filio, vel filia ɔsiderantur bn̄merita, in talib. bn̄meritis reputatur filius quā extraneus: ita in donatione facta filio pp benemerita dicunt gl. & Doc. oēs in l. si donatione. j. eo. vbi videbimus. Si ergo factū sit legatū filiæ pp benemerita, vr̄ relictū vti extraneæ personę iō non astringit ad collationem, sicut nec extraneus cogeretur. Et hoc intelligit, q̄n constat de benemeritis, & ex voluntate testato-
4 ris apparet, ꝙ intuitu bn̄meritorum reliquit, † aliàs in dubio legatū relictū videret factū p p ɔiunctionē sanguinis. l. tutor. §. quæ tutoribus. ff. de excu. tu. licet in extraneis legata pp bn̄merita facta videantur. l. nec adiecit. ff. pro soc. Et s̄m intellectum esset dicendū ꝙ ēt si pars hæreditaria filiæ tanquam extraneæ pp benemerita relicta fuisset, ꝙ quāuis titulo vniuersali succederet, non haberet locum collatio: quia capit tanquam extranea, per rationem tex. quæ pariter militare videtur. Philip. Dec. Pisis.

LEX XI.

1 *Posthumus non est suus hęres.*
2 *Posthumus per fictionem dicitur sunt hęres.*
3 *Verba, sui sunt, videntur denotare veritatem.*
4 *In his, quæ sunt iuris, verba, quę aliàs denotant fictionē, significāt veritatem.*
5 *Obligatus conferre cogitatum ad collationem denegando sibi actiones.*
6 *Nollens agere, non compellitur ad collationem.*
7 *Exceptio quæ opponitur ad processum, differt ab exceptione, quę opponitur ad merita causę.*
8 *Actio denegata à lege, non tollit actionem mero iure, sed per exceptionem.*
9 *Litis contestatio an denegenter, denegata actione.*
10 *Actio semel acquisita, non tollitur ipso iure.*
11 *Emancipatus petit bonorum possessionem contratabulas.*

1 Posthumo. ¶ Summatur vt per Doc. hic. ¶ Not. j. ibi, qui si sui futuri essent. † ꝙ posthumus non est suus, & idē ꝑbat̄ in l. j. § toties, & §. si filius. ff. de vē. in pos. mit & rō vr̄ manifesta, quia ante quā nascatur, nō est in p̄tāte. l. si ff. de coll. bo. ergo non est suus. Ita arguit Iurisc. in l. lege Cornelia. in fi. ff. de test. in §. emancipati. inst. de hæ. q̄ ab inte. Et ista cōclusio procedit inspecta veritate, sed p fictionē
2 inductiuā † quia posthumus hr̄ ꝓ nato, l. qui in vtero. ff. de sta. ho. vr̄ ꝙ posthumus dicat̄ suus. & ita vr̄ procedere tex. in §. posthumi quoque. inst. de hæ. q̄ ab inte. vbi dr̄, ꝙ posthumi sui sunt, intelligit
3 per fictionē. † Et licet illa verba, sui sunt, videant̄, denotare veritatē: vt no. Bar. in l. si maritus. §. j. ff. de adul. hoc iō vr̄, quia suitas in
4 iure ɔsistit: † & in his quæ iuris sunt, verba, q̄ aliàs denotāt fictionē, veritatē signāt: vt no. Bar. in l. si is qui pro emptore. in iij. prin. q. vbi loquitur de fictione inductiua in fi. in ver. & si tu opponis mihi. ff. de vsuc. & in l. si maritus. la ij. §. legis. ff. de adul. Bal. in l. nuper. in fi. s̄. de natu. lib. cū si. vt tradit Ale. in cōsi. 2. visis codicillis. col.
5 iij. lib. j. ¶ † Secūdò not. ꝙ ille, qui tenetur ɔferre, cogitur ad collationē, denegando sibi actiones. ad idē tex. in l. j. §. sed & si quidem.
6 & in §. si cū duob. ff. de col. bo. in l. filiæ licet. j̄. eo. Ex quo infert, † ꝙ si ille, qui cōferre tenet̄ agere non velit, ad collationē non cōpelli tur: & hoc, nisi promisisset collationē facere, quia tunc tenetur ad interesse, si interpellatus non cōferat. l. si quis filiū. §. fi. ff. de col. bo. Et ex eo, q̄d hic dicitur, ꝙ non cōferrēti actiones denegant̄, infert Bal. ꝙ ista exceptio impediat processum. & idē no. Ful. hic, qui alle. Bar. in l. nā & postea. in prin. ff de iureiu. vbi dicit, ꝙ agere est litē ɔtestari. l. amplius. ff. rē ra. ha. & iō si actio denegatur, denegat̄ pro cessus, & litis ɔte. & hoc intelligit̄ q̄n talis exceptio opponit̄ ad ꝓcessum: vt quia dicat reus, ꝙ iudex non p̄t procedere: quia talis
7 exceptio competit, vel ꝙ actor non habet actionem. Secus † si exceptio opponatur ad merita causæ, & sic ad iuuitiam, vt notabiliter declarat Bar in l. cū q̄rebatur. in fi. ff. de iud. solui. Et circa dictū Bal. aduertendū est, quia bene procederet, si exceptio cōcluderet actionē ipso iure non cōpeteret, tūc bene impediret processum, & litis ɔte. vt Bar. declarat in d. l. cū q̄rebatur col. fi. in ver. vlti aduerte. & in l. Papinia §. si quis impubes. ff. de inoffic. test. Sed in casu, in quo Bal loquitur actio ipso iure competit l. pretor. in prin. ff. de col. bo. ideo vr̄ ꝙ actiones ipso iure non denegent̄. Et est re-
8 gula cōis, † ꝙ q̄n lex denegat actionē, non videtur tollere actionem mero iure, sed per exceptionem. l. j ī prin. ff. ad Mace. vbi Bar. & d. l. nam & postea. & in l. j. §. sublata. vbi Bartol. ff. ad Trebel ergo ista non vr̄ talis exceptio quæ impediat litis ingressum & ita dn̄t Are. & Mod. Sed vlterius ɔsiderandum est, quia nō vr̄ verum fundā. s̄. factū, ꝙ rr̄ q̄n lex denegat actionē, non mero iure, sed p
9 exceptionē intelligatur: quia verba repugnāt. † Nam si actio denegatur, ergo vr̄ litis ɔtes. impediri: vt no. Bar. in l nā & postea de iureiu. & sic ipso iure actio non vr̄ ɔpetere: quia nemo sine actione experitur. l. si pupilli. §. videamus. ff. de neg. gef. vbi gl. l. si quid. §. illud. ff. de pe. hæ. & in l. quoties. § si tpali. ff. de admi. tut. & ad hoc vr̄ tex. in l. mercalē. C. de cōdi. ob tur. cām. dū ibi dicitur, denegandas esse actiones ob turpem causam & ibi clarum est, actionē non cōpetere, quia promisso turpis nullus momēti est. l. ḡnaliter. de ver. ob. & certè negari non p̄t, ꝙ verba ista, actiones denegari intelligantur ipso iure: quia facultas agendi tollitur. Non ob. iura. s̄. alle. in ɔrium, & primò tex in l. j. s̄. ad Mace. quia ibi actio ex mu tuo competebat de iure ciuili vnde si actio, quæ prius competebat, à prætore denegetur, in effectu mediante exceptione intelligitur. & idē in d. l. j. §. sublata. nā ibi actiones cōpetebant hr̄di: iō p
10 exceptionē repellit̄. l. ita t̄n. §. qui ex Treb. ff. ad Treb. † quia actiones semel acquisitæ non tolluntur ipso iure, nisi certis modis. l. oblationum ferè. § placet. ff. de act. & ob. & idem in d. l. nā & postea. ibi. n. actio prius ɔpetebat meritò tollitur exceptione. Secus vr̄ q̄n ista verba proferuntur in casu, in quo actio prius orta non fuisset: quia vnr̄ ipso iure denegare actionem, vt verba sonant. Et ideo cum in casu, in quo Bal. hic loquitur actiones prius competerēt, verū est ꝙ ipso iure non tolluntur, sed ope exceptionis, per s̄ dicta. Ex quib. apparet ꝙ non sit verum rr̄, ꝙ q̄n lex denegat actiones, ꝙ non intelliguntur ipso iure: quia īmo ipso iure intelligunt̄ vt verba sonant. Nisi prius actio ɔpeteret, & tūc ope exceptionis intelligunt̄. & hoc modo superius dicta declarari debent. ¶ In gl.
11 j. ibi, vnde liberi, p̄ot ēt intelligi, † ꝙ emancipatus petijt bo. poss. ɔtab. s̄m Bal. post Old. hic. Sed obstare vr̄, q̄d dicit Ange. hic, ꝙ isti diuerso iure successerint, vnus per vnde liberi ab intestato, alter p ɔtab. & inter illos diuerso iure succedentes, non haberet locum collatio. l. pater filiū. ff. e. tit. Ale. conatur rn̄dere, & prima rō, quæ fuit Ang. diuinat: secunda vr̄ ɔ tex. in l. posthumo. s̄. de ɔta. vbi licet non sit seruata forma, quia p̄teritus sit posthumus, t̄n datur illi ɔta. Tertia ēt non satisfacit, per ea, q̄ dixi in l. si emancipati. col. pe. s̄. eo. vnde dicendū est, ꝙ licet diuerso iure succedatur hodie, t̄n habet locū collatio: vt ipse Alexan. concludit in d. l. si emancipati. col. iij. & Cor. in consi. 1 1. pro decisione. in fi. lib. ij. Et quantum ad propositum bene possunt concurrere bo. poss. ɔtratab. & vnde lib. vt no. Bar. per illum tex. in l. filium. ff. de ɔtab. in ij. opp. & Alex. in l. fi. ff. de lib. & posthu. Phil. Dec. Pisis.

LEX XII.

1 *Onus quando est intrinsecum actioni, vel exceptioni, debet prius impleri, vel offerri.*
2 *Emptor si agit actione ex empto contra venditorem, vt res vendita sibi tradatur, debet pretium offerre.*
3 *Actio oritur propter solum consensum in contractibus innominatis, absque eo, quòd agens impleat ex parte sua.*
4 *Offerri dicitur, quando non petitur.*
5 *Oblatio fieri potest, iudicio pendente.*

1 Filiæ licet. ¶ Summatur vt per Doct. hic. ¶ Not. s̄m Bal. hic, ꝙ q̄n aliquid † est intrinsecū actioni, vel exceptioni, debet prius impleri, & offerri. Et dr̄ intrinsecū, q̄n venit ex eadē cā, ex qua actio venit. Nā onus cōferendi dotē, de qua agitur hic, procedit ex eo ꝙ filia vult habere successionē: ideo collationem dotis offerre debet. Pa
2 ri rōne infert Ful. hic, † ꝙ si emptor agit actione ex empto ɔ venditorē, vt res vendita sibi tradatur, debet p̄tium offerre per l. Iulia
a nus. §. offerri. ff. de act. emp. Ale.[a] verò post Ro. hic tenet ɔrium, & cōcludit q̄d emptor dato q̄d non offerat p̄tium, obtinebit si non opponatur: quia pretium venit iure exceptionis: vt no. Bar. in l. si duo patroni. §. si quis iurauerit. ff. de iureiur. & hoc expressè tenet Bal. in l. j. in fi. C. de his quæ sub modo. dicens, q̄d §. offerri. debet intelligi, si venditor opponat exceptionem pretij nō soluti: aliàs, etiam non oblato pretio, cōdēnaretur venditor ad rem tradēdā. Et pro ista opi. Ale. inducit tex. in l. iuris gentiū. in princ. ff. de pac.
3 vbi regula ponitur in ɔctib. innominatis, † quod actio orit̄ pp solum cōsensum absque eo q̄d agēs impleat pro parte, sua, nisi exceptio opponat̄: licet secus sit in ɔctib, nominatis. Et fuit ista ratio, quā Bald. adducit in l. si traditio. in iij. q. s̄. de act. empt. & cum ista cōclusione transeunt Mod. in d. l. iuris gentiū. in princip. Sed t̄n aduertendum est quia opi. Fulg. vr̄ verior de iure, per illum tex. § offerri qui dicit offerri debet, cum ex empto agitur, & si partem offerat, nondum ex empto actio est. Vn̄ ille tex. inducitur tripliciter,
4 primò ponderando verbū offerri, † q̄d propriè dr̄, q̄n non petitur. vt per gl. in cle. sæpe. de ver. sig. in ver. necessario. alie. l. fideicōmissa. §. si rē. ff. de leg. iij. facit tex. in c. literas. in §. præterea. de resti. spo. in c. interposita. de app. Secundò dū dr̄ ꝙ offerri debet, cum ex empto

ADDITIO.

a ¶ Ale. Idem Ias. hic. & bene, quicquid dicat Dec. uerum est tamen, quod poterit esse occasio cō pensandi ipensas litis, si postea venditor offerat soluendo sibi pretium.

ex empto agitur. Nam qualitas adiuncta verbo, sm tps verbi intelligitur. l. in delictis. §. si extraneus. vbi Bar. ff. de noxa. l. si Titius. vbi Bar. ff. de test. mil. ergo requirit oblatio tpe, quo agitur à principio. Tertiò dum dr, q si partem offerat, nondum ex empto actio est, & sic non competit actio, nisi totum ptium offerat. Et istam conclusionem tenet Per. de Anc. cons. 3 3 2. visis diligenter. in prin. vbi concludit q plus est q oblatio realis requirat, aliter qd ab actione excludat. & ad idem facit gl. in l. ædiles. la j. §. fi. ff. de ædil. edic. q per illum tex. dicit, q qn quis debet dare, & recipere, prius offerre tenetur & est doctri. Bal. in c. licet in prin. si de feu. fue. contro. inter do. & agna. vbi in quit, q qn quis vult consequi aliquid prætextu obligationis, tunc oblatio necessaria est, & ex pdictis patet quòd non valet rnsio Bal. s. relata q offerri intelligatur p viam exceptionis qa repugnat natura verbi, & hoc esset in totū destruere literā p ea q s. dixi. Non ob. rō Ale. fundata in d. l. iurisgentium: qa verū est qd actio nascitur: & non negatur hoc sed exercitiū impeditur, p s. d.
5 Et notandum est,† q oblatio fieri pt pendēte iudicio, vt tradit Alc. in cons. 2 7. viso libello. col. ij. libr. j. & in cons. 7 8. in causa, & lite, in fi. eo. lib. j. & in simili casu ēt Alex. in consil. 1 3 6. viso instrumento. col. ij. lib. v. & no. Corn. peru. in consi. 2 8 8. viso. col. fi. lib. iij. ¶ Vltimò quantum ad text. hic, oblatio de qua tex. hic loquitur, videtur de consilio, & non de necessitate, & ex eo quod dicitur in l. prætor ait. in princ. ff. eod. Philip. Dec. Pisis.

LEX XIII.

1 *Donatio in duobus casibus videtur facta filio per patrem, quando emit nomine filij, & tradidit, vel quando fit propter benemerita.*
2 *Verba clara interpretatione non indigent.*
3 *Dictio, nam, aduersatiuè ponitur, & etiam intelligitur retento eodem themate.*
4 *Verbum dono, quando impropriatur.*
5 *Donatio facta filiæ ex causa dotis, statim valet.*
6 *Donatio facta filio propter benemerita, statim valet, tanquam extraneo.*
7 *Pater filio obligatur propter benemerita vt extraneo.*
8 *Donatio propter benemerita, valet inter maritum & vxorem.*
9 *Propter benemerita receditur à regulis iuris communis.*
10 *Pater non obligatur ad antidora, propter benemerita.*
11 *Interpretatio fit vt actus valeat.*
12 *Princeps præsumitur vti plenitudine potestatis, vt actus valeat.*
13 *Donatio præsumitur facta propter benemerita, vt actus valeat.*
14 *Institutus à fratre commilitione, cēsetur institutus potius ratione militiæ, quā fraternitatis.*
15 *Sententia lata ex duplici causa, altera vera. altera falsa, præsumitur ex causa vera.*
16 *Benemerita debent esse æquiualentia ad donationem.*
17 *Alienatio concessa propter necessitatem, eatenus permittitur, quatenus est necessitas.*
18 *Patris assertioni non statur de benemeritis, nisi constaret vt valeat donatio.*
19 *Assertioni benemeritorum statur, quando est facta in genere.*
20 *Factum ex abundanti, non vitiat.*
21 *Reuocatio donationis propter superuenientiam liberorum, pendet à voluntate donantis.*
22 *Donans non potest insinuationem remittere.*
23 *Benemerita debent specificari, ad hoc vt valeant.*
24 *Forma donationis, quomodo debet esse.*
25 *Assertioni patris de benemeritis, cum iuramento statur.*
26 *Iuramentum non extenditur plus, quàm virtus promißionis.*
27 *Iuramentum non tollit beneficium, l. si vnquam. C. de reuo. dona.*
28 *Iuramentum debet intelligi in forma specifica.*
29 *Prælatus, qui iurauit, non potest contrauenire, quando agitur solum de suo preiudicio.*
30 *Pater confitens benemerita, an poßit contrauenire.*
31 *Statur assertionibus benemeritorum quando sunt præsumptiones.*
32 *Donatio propter benemerita, si non appareat, non confirmatur morte.*
33 *Donatio cum iuramento facta filio, confirmatur.*
34 *Donatio abbatis facta monacho, cum iuramento confirmatur.*
35 *Donatarius potest agere de euictione, quando donatio est remuneratoria.*
36 *Fideiussor liberatus causa remunerationis, habet actionem mandati contra principalem, ac si soluisset.*
37 *Pater si tradit aliquam rem filio in potestate, an videatur donare vel simpliciter concedere, vt habeat illam in peculio.*
38 *Res empta nomine meo, an acquiratur ante quam tradatur.*
39 *Verbum concedo, intelligitur ex causa donationis.*
40 *Libri empti pro filio an & quando debeant conferri.*
41 *Pater tradens filio libros, quos eius nomine emit, morte confirmatur donatio, & quid si filius erat doctor. & quid si non peruenit ad doctoratum. nu. 42. & 43.*

I donatione. ¶ Summat vt per Docto. hic. Et ista l. sm communem intellm glo. & Doct. intelligitur in versi nam si is. q fundus concessus fuerit in peculiū, non aūt q donatus fuerit: & licet verba videantur repugnare, quia expressè dicitur, à patre donatus sit. Mod. dicunt istum intellectum probari per punctū rōnis: quia
1 solū in duob. casib. vr filio, vel filiæ facta donatio.† Primus, qn pr emit nomine filij, & illi tradidit. l. filiæ cuius. s. fa. erc. vel qn pr donat filio pp benemerita, quæ præcesserunt: aliàs vr concessum in peculium: & ita vr in isto casu: quia fundus concessus dr in peculiū. dato q in tex. dicatur donatus: per l. q fructuarius. in fi. ibi, quāuis donauerit. ff. de acq. re. do. & in l. fi. de pec. leg. in l. cū pr. §. pater plurib. vbi gl. & Bar. de leg. ij. & no. Bar. in l. j. §. nec castrense. colū. pe. ff. de coll. bo. ¶ Sed certè durū vr recedere à verbis literæ pro-
2 ut tex. hic dicit expressè de donatione.† vnde. verba clara sunt, & interpretatione non indigent. l. ille aut ille. §. cū verbis. ff. de le. iij. l iij. j. de lib. præte. & in simili casu no. Old. in cons. 1 5 9. ex præsenti themate. in princ. cum si. ut dixi in authē. ex testō. col. iij. s. co. & q in casu huius. l. donatio fuerit prout tex. expresse dicit, comproba-
3 tur: quia in secundo casu ibi, nam si is aduersatiuè loquitur, † quia nam, pro sed, ponitur, vt notatur insti. de re. corpo. §. fi. vbi gl. & talis aduersatiua intelligitur, retento eodem casu, & themate primi casus: vt no. Bar. in l. mariti. §. fi. ff. de adul. & tradit Ale. in l. filius à patre. in prin. pe. col. ff. de lib. & posthu. Vnde sicut in primo casu ista lex loquitur in donatione, ita pariter vr in secundo casu, ut latius dixi in d. Authē. ex testō. & gratia breuitatis non repeto. Cōis aūt intellectus posset habere locum, quando donatio facta fuisset ut haberet in peculium, prout loquitur Bar. hic: sed hoc est diuinare: quia tex. loquitur simpliciter, q donatus fuit: & ideo secūdus cōis intellectus saluari potest, qn pp subiectā materiā colligeretur
4 q non esset donatio† tunc em licet dicatur dono, non vr donatio. vt no. Bar. in l. j. § nec castrense. col. iiij versi. circa sm de testib. ff. de col. bo. & tradit Cor. Perusi. in consi. 7 1. col. iij. lib. j. & hoc est verum in se, pp subiectam materiam. Sed ad tex. hunc adaptari non potest: quia loquit simpliciter de donatione, & subiecta materia non repugnat. ¶ Non obstāt iura superius allegata, quia in his iurib. de donatione nihil dicitur excepto tex. in d. l. q fructuarius. Et ad illum tex. respondetur, ita esse pp subiectam materiam, quia donatio erat facta illi, qui seruus reputabat. & de hoc ēt inferius dicam in gl. ¶ In gl. in verbo ibi, constitutæ in emancipatis. l. vt liberis. j. eo. Alex. dicit q illa l. vt liberis. nō bene facit ad propositum: quia loquitur in vera donatione, hic loquitur in concessione in peculium. sed tn vt dixi, & ēt inferius dicam, etiam ista l. loquitur in donatione. ¶ In gl. in verbo, postulas. ibi l. filiæ q est j. magis cōis sol. ad illum text. videtur, q ibi res donata fuit filię, quia empta fuit nomine filiæ, vt ibi expressè dicitur, & sibi tradita fuit, vt colligitur ex eo q confirmatur morte, ut ibi dicitur: ideo non cōferetur, quia vim habet relicti ut etiā hic in primo casu. l. dicitur. Sed in secundo casu hic fuit concessio in peculium. ideo diuiditur cū alijs. Iste intellectus cōis, ut dixi, vr j istum text. in quo simpliciter dicitur, qui fundus donatus fuit, ut s. dixi. Sed difficultas est in respondendo ad contrarium: quia si fiat donatio, confirmaretur morte, & non deberet conferri. & tex. repeteret idem in secundo casu, qd dixi in primo. ¶ Vnde cogitabā, ut dixi in auth. ex testō. s. eo. q hic in secundo casu fuit donatio cum causa, uidelicet ex causa dotis. & hoc videtur posse suaderi, quia tex. hic considerat duos casus. Primus est, qn filia acquisiuit fundum sibi donatū post mortem patris: & hoc videtur habere locum in donatione simplici, q morte confirmatur. Secundus casus est in fundo acquisito in uita patris per donationem: & ita debet tex. intelligi, ut distinguatur à primo casu, in quo loquitur de fundo acquisito post mortem patris. Si ergo in secundo casu loquitur de donatione acquisita filiæ in uita patris, necessarium est intelligere de donatione ex causa
5 doti,† quæ statim ualet fanore dotis. l. Pomponius. Philadelphus. ff. fa. ercis. & nota. in l. ij. s. de inoff. do. Et ad idem facit, quia datum à patre filiæ, vr in dubio datum ex causa dotis. l. qd aūt. ubi Barro. ff. de iure do. & talis donatio ob causam dotis confertur. l. filiæ dotem. j. eo. ¶ In eadem glo. ibi, uelut extraneo, id est, benè merito.
6 colligitur ex glo † q donatio facta filio pp eius benemerita ualet: quia uti extraneo fact a vr, & idem tenet gl. in auth. unde si parens s. de inoff. test. & no. Bar. in l. frater à fratre ff. de condi. indc. col. fi. uer. vj. quæro. ubi inquit, q tali casus res efficitur aduentitii peculij, quia est acquisita ex operis, & laboribus suis. l. cum oportet. §. j. de bo. quæ li. Et ad hoc ēt est gl. in l. si tibi. §. si pactus. ff. de pac. quæ dicit, q pater potest stipulari filio uti extraneo, qn est benemeri-
7 tus de patre: † & tali casu pater obligatur filio: ut no. ibi Bar. & sic uidetur ex prædictis q filius quandoque considerari posset ut extraneus, sicut ēt filiusfa. reputatur sui iuris quandoque, puta in castrensibus. l. ij. ff. ad Mace. Est enim inquirendum, quo nomine, & qua contemplatione actus fiat. ut not. Bal. per illum tex. in l. si pater. §. qui duos. ff. de adop. facit tex. in l. si quis domum. §. qui tn. ff. loca. in l. debitor. §. fi. ff. ad Treb. in l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vulg. & pupil. in l. profectitia. §. fin. ff. de iure do. & conclusionem gloss. hic sequitur etiam Corn. in consil. 143. licet dicendum. colum. ij. libr. ij. & Soci. in consil. 66. frustra plenitudo. colum.
8 secunda † Et sic patet ex prædictis quòd donatio aliàs prohibita, propter

ta pp benemerita toleratur,& ualet. Et ista rõne etiam inter vir. &
vxo. ualet donatio pp benemerita.l. qđ aũt.§. si vir, & vxor.ff.de
dona.inter uir.& uxor.& facit text. in l.unus libertus. ff. si quid in
9 frau.pro.†Nã pp remunerationẽ receditur à regulis iuris cõis:ut
plurib.medijs.probat Ro.in cõs.26.pro decisione.col. pen.& idẽ
Ro.in cõs.310.in casu propositæ.& Soc.in d.ↄs.66.col.ij. & Car.
in cõs.194.vr̃ in pñti.col.j.lib.¶In ea.gl.ibi, si pcesserũt bñmerita
tenet gl.ualere donationẽ pr̃is in filiã in potestate, qñ benemeri-
ta pcesserũt:quia psumitur facta intuitu benemeritorũ, facit tex.
in l.si uerò non remunerandi.§.si uerò. ff.man. ubi donatio facta
vr̃ pp benemerita pcedẽtia.& istã ↄclusionẽ sequit Bar. hic,& in
l.si tibi.§.si pactus.ff.de pact.in l.j.§.nec castrense.col. fi.ff.eo.Bal.
tñ ↄriũ vr̃ tenere in auth.ex testõ.col.ij.s̃.eo.quia pp cõiunctionẽ
& affectionẽ naturalẽ vr̃ potius facta donatio quã intuitu bñme-
ritorum.& idẽ sequitur Ro.hic,per tex. in l.tutor. § q̃ tutoribus.
ff.de exc.tut. Alex.& Mod.conantur respondere ad illũ tex.& mi
nus bene:quia rõ gñalis q̃ allegatur in d.§. q̃ tutoribus. ibi, supre-
mũ iudicium pr̃is vt filius non ut tutor promeruerit: vr̃ remoue
10 re particulares respectus,qui per Ale.& Mod.considerantur:† &
quia illa qualitas filiationis potentior,vr̃, quia naturalis est,iõ prę-
ualere vr̃:arg.l.iij in prin.ff.de tutel.& in extraneo illa obsõ ad an-
tidora bene cõsiderari põt, prout loquitur tex.in d.l.si verò.§.idẽ
Papinianus.sed in pr̃e non vr̃ esse in cõsideratione: quia quicquid
faciat filius pro pr̃e,ad maiora ẽt obligatus vr̃. Patet, quia pr̃ põt
uendere filiũ.l.ij.C.de pat.qui fi.dist.& quicquid acquirit filius,pr̃i
acquirit.l.placet.ff.de acq. hæ. & ẽt hodie quo ad vsumfructũ.§.j.
institu.per quas pso.no.acq.& iõ non vr̃ ꝙ obligatio illa naturalis
ad antidora,q̃ in extraneo ↄsideratur,in pr̃e attendi debeat: quia
ipse pr̃ ad benefaciendũ filio ex stimulo naturali magis incitatur.
l.scripto.in fi.ff.vñ li.l.cũ rõ.in prin ff.de bo.dã.¶Prædictis tñ non
obstantib.non vr̃ recedendũ ab opi.gl.& Bar.q̃ *cõiter* approbatur,
pro qua efficaciter facit rl̃a cõis, q̃ dicit:† ꝙ in dubio debet inter-
11 pretatio fieri vt actus valeat.l.quoties.ff.de reb. dub. & de re.iu.
bonus tex.in l.iij.ff.de mi.vbi gñaliter dicitur non esse credendũ,
ꝙ quis voluerit eligere viã,per quã actus nullus reddatur: & ideo
in proposito,in dubio non vr̃ facta donatio uti filio,quia non va-
leret.l.antep.s̃.de dona.inter vi.Ista enim præsumptio ꝙ actus va-
a leat,alijs psumptionib,pualet.a Vñ videmus.† ꝙ licet princeps nõ
12 præsumatur uti plenitudine ptãtis: vt no.in c. innotuit,de elec.si
b tñ actus aliter non valeret,præsumitur vti plenitudine ptãtis:b vt
no.Pau.de Ca.in l.ex imperfecto.in fi.C.de testa. & in consi. 270.
in facto pñti. Alex.in l.quamquam.ĩ.de test.mil. Similiter licet præ
sumatur actus pcessisse,qui est primus in ordine literæ.vt no. Bar.
in j.constitutione.C.col.fi.& Bald. ibi in §.quibus. hoc non habet
locum,qñ actus nullus redderetur:quia vt actus valeat,ab ordine
literæ receditur.vt no.Bal.in l.cũ in testõ.§.hæc verba. ff.de hære.
insti.& Ale.in l.ij.§.prius.col.iij.de vul.& pup. in l.diuortio.in prĩ.
ff.sol.mat.& in cõs.81.lecto.col.4.li.3.& in cõs.111.super eo du-
bio.col.ij.lib.v.Similiter differentia, q̃ fit, an pcedat nomen pro-
priũ,vel appellatiuũ,vt in c.qñ Abbas.de offi. dele. non attendit,
si actus non valeret:ut no.Bar.in l.si cõis seruus. col. ij.ff.de stipu.
ser.in l.si vnus.§.si ff.de pac.cum si.vt tradit Alex.in l.j.in fi.ĩ.de li.
13 præte.& dixi in d.c.qñ Abbas col.v.† Vñ non mirum, si præsu-
matur donatio facta à patre, pp benemerita: quia fortior videtur
ista præsumptio,quæ facit donationem valere, per s̃.dicta.& ad
hoc bene facit tex.in l.si Rufinus.ĩ.de testa.mil.quem no. ibi Pau.
de Ca.pro ista ↄclusione.vbi manumissio videt facta à minori.xx.
ann.ex cã pcedenti,quæ faciebat manumissionem valere Nec ob.
qđ Ale.dicit,ꝙ ibi non concurrebat cã naturalis affectionis: pro-
ut hic in patre:quia ille tex.fundatur in illa prȩsumptione, quę fa-
cit actum valere:& ista rõ pariter videtur militare in isto casu. Ad
idem pro cõi opi.bene facit tex.in l.cum allegas. C.de castren.pe-
14 cu.li.xij.† vbi institutus,etiam à fratre cõmilitone.uidetur institu
tus potius contemplatione militiæ, quam fraternitatis ad idem
tex.in l.hæreditate ab agnato.ff.de castr. pecu. Posset tñ dici istud
esse speciale fauore militiæ,& similiter in d.l.si Rufinus.esse specia
le fauore libertatis & ideo firmius fundm̃ vr̃ illud,qđ s̃.dictum est
de validitate actus. Et ex hoc respondetur ad text. in d.l. tutor.§.
quæ tutoribus.quia ibi vtroque mõ actus ualet,& ẽt habito respe
ctu ad naturalẽ affectionem,actus ibi magis cõseruatur,sed in ca-
su isto nr̃o actus esset nullus,si donatio vti filio facta uideatur.Prę
dicta ↄclusio limitatur non procedere, qñ in donatione expresse
dicitur factã fuisse donationẽ pp benemerita filij,& pp affectionẽ
naturalem erga filiũ,quia tunc magis inspicitur causa affectionis
q̃ naturalis est:iõ illa pponderat,sm̃ Pau.de Cast.in cõsi.103.alias.
105.dominus Vbertus in casu,& in ↄsilio,circa bona quæ fratres,
qđ est in noua impressione.nu. 335. col. ij. Et in effectu sequitur
hic Alex qui dicit ꝙ causa,quæ nocet, magis inspicitur.l. iij.§. fin.
ad Sylla.sed aduertẽdũ est,quia ista limitatio non vr̃ uera, nã sicut
qñ donatio est facta simpliciter,nulla cã expressa licet vtraque cau
sa subesset,videtur facta intuitu benemeritorum, vt actus valeat.
vt s̃.cõclusum est:pari rõne vr̃ ꝙ vtraque cã exprimat,ꝙ magis at-
tẽdat cã meritorũ q̃ facit dõnẽ valere per s̃. dicta. Et facit qđ not.
15 Inn.in c.in pñtia. de renũ.† vbi sn̄ia lata ex duplici cã, quarũ vna
vera sit,& altera falsa,sn̄ia ex cã vera sustentatur & licet prima fa-
cie,& alia rõ videatur esse in sn̄ia,q̃ debet iustificari ex cã, vt no.in
c.sicut.de re iud.non sic vr̃ in donatione,quæ ex simplici volunta
te donãtis pendet,tñ militat rõ superius alle. vt attendatur illa cã,
quæ facit valere sententiã.d.l.quoties.de re.du.cũ si.s̃.alleg.& facit
ꝙ hr̃.in §.affinitatis.insti.de nup.ibi, ex duplici cã finali, sufficit ꝙ
una causa habeat locũ,& Pau. de Ca. non negaret hoc:quia in ↄs.
s̃.alle.vim facit,ꝙ merita erãt exptessã in gñe, & non cõstabat de
benemeritis.Sed nos ꝓ cõstanti psupponamus ꝙ benemerita præ
cessissent.Non ob.ꝙ attẽdatur cã,q̃ nocet, quia verũ est, si sit po-
tentior:& in casu isto potẽtior vr̃ cã.q̃ prodest,quia facit donatio
nẽ valere intuitu benemeritorum, & hoc patet in cõclusione.s̃.
facta ꝙ valet donatio pp benemerita præcedentia:& ibi non attẽ
ditur cã q̃ nocet ad qđ non aduertit Ale.Et ex conclusione supe-
rius firmata, ꝙ valeat donatio facta filio in potestate, qñ beneme
rita pcedũt,decõ colligitur ad vnã cõem cõclusionẽ, quæ habet,
ꝙ vbi fit actus ↄ rl̃am, q̃ in quibusdã casib.nõ habet locũ,vt ille a-
ctus iustificet,debet exprimi ꝙ in tali casu secus sit, in quo regula
obstare non videat,vt no.Inn.in c.prȩterea.de dila.& sequit Bart.
in l.ij.col.j.ff.si quis in ius uoc.& not.Old. in cõsi. 326. ꝙ articuli.
col.ij.Ro.in cõsi.273.dubitatur primo.col.pe.cum si.vt dixi in c.
consuluit,el j.de app: Nam hic licet non exprimatur causa pp quã
actus iustificatur,tñ sufficit qđ cã probetur verè vel præsumptiuè
prout in casu contingit:quia licet donatio in pr̃em & filiã non va
leat,tñ iustificat pp merita pcedẽtia,vt s̃.dictũ est.Ol. tñ in loco.s̃.
alleg.expresse dicit, qđ non sufficit cãm extare, nisi exprimatur.
Vñ aliter responderi põt qđ illud dictum Inn.in d.c.prȩterea cum
si.vr̃ procedere in iudicio,prout loquitur: secus vr̃ in extraiudicia
lib.prout agitur in casu nr̃o in donatione. Et iuxta superius dicta
16 notandũ est, † qđ benemerita debent esse æquiualentia ad dona-
tionẽ:vt no. Bar.in l.si quis pro eo.§.j.in fi.de fideiu.cũ si.ut tradit
hic Alc.post alios,quos refert. & adde Old. in cons.226. quidam
eps.co.pe.vbi inquit,qđ qñ benemerita donatarij sunt cã ualidita
tis donationis,donatio dẽt meritis cõmensurari.d.c.relatũ.de te-
sti.alle.per Ale.hic:alle ẽt l.magis puto. §. itẽ prætor.ff.de reb.eo.
17 † vbi alienatio permissa pp necessitatẽ, eatenus permittitur,qua-
tenus subest necessitas.& ad hoc est no.dictum Bar.in l.j.§.nuntia
tio.ff.de no.ope.nun.col.antepe.vbi dicit,qđ qñcunque ↄ regulã
aliquid cõceditur pp necessitatem, illud vr̃ permissum dum imi-
net necessitas.all.l.j.in fi.ff.de fer.l. Senatus. ff. de of.præsi. & in q.
nostra ẽt tradit Are.in consi.12.considerato diligentis.col. v.ubi
alia iura inducit.& idẽ Ale.in consi.55.consideratis verbis. col.ij.
lib.j.& consi.102.visis instr̃is.col.ij. eo. lib.j.& Cor. in consi.286.
circa primum.col.xiij.lib.v.& Soc.in consi.216.viso. col.ij.Et ad
prædicta faciunt iura vulgata, quæ dñt, qđ limitata cã limitatum
producit effectum.l.in agris.ff.de acq.re.do. cum si.ut latè conge
runt Mod.in d.c.cũ ordinẽ.de rescr.¶In ea gl.ibi, nec inspecto si
dixerit pater.notandum est ex gl. qđ ex quo nõ valet donatio fa-
cta per patrẽ filio in potestate,nisi pp benemerita filij ad iustifican
18 dum donationẽ,† non statur assertioni patris dicentis benemeri
ta interuenisse:sed de ueritate benemeritorum constare debet &
idem no.Bar.in l.si fortè.alleg.in gl.cum si.ut tradit Alex. & Mod.
quorum dictis adde Old.consi.226.quidam eps. col.pe. Anto.de
Bu.in consi.39.quia maior pars quæsitorum.in fi. & in consi.46,
iuris rigor.circa fi.Pet.de Anc.in cõs. 218. dubium facit Fed.in ↄs.
40.casus talis est. & in consi. 113. concessio facta. Abb. in consi.
41.uidendum est.col.ij.lib.j.& consi.71. quinque dubia.colum.ii.
eo.li.j.Pa.de.Ca.in cons.337.primò quęritur.in iij.dub. secundũ
nouam impressionem.& Alex.in cons.44.visis,& ponderatis his.
col.j.lib.iiij. vbi idem concludit de ista assertione meritorum. &
in cons.55.consideratis uerbis.col.ij.in uersi.non ob.li.j.& consil.
101.uisis instrumentis.colum.iij.eod.li.j. & in consi. pen.uisis.li.
iij.& consi.27.uiso.themate.col.fi.li.iiij.& in consi.109.uiso pro-
cessu.col.pe.eo.li.iiii. Aret.in consi. 18.consideratis.colũ.v. And.
Sic.in consi.40.col.5.li.j.& in cons.30. colũ.pen. li.ij.Soc.in cons.
65.circa pri.col.iij.& in cons.66.frustra.col.iij.Cor.in cons.289.
circa primum.col.xiij.lib.iiij.idem Soc.in consil. 295.in causa.co-
lum.iij.Et ista cõclusio intelligitur & procedit in his, qui non pos-
sunt libere disponere, prout est in patre, qui non potest donare
filio,nisi propter benemerita, prout loquitur glo. hic. & Docto.
in locis.s̃.alleg.Secus est in illo,qui libere potest donationem face
re:videtur tunc standum esse assertioni benemeritorum: ut Bart.
expresse tenet in d.l.si forte.de castren. pe. ubi formaliter dicit, ꝙ
quando donatio fit ab eo, qui liberè donare potest, si dicat factã
donationem

ADDITIONES.

a ¶Præualet.idem Dec.in l.in contrahenda.nu.9.ff.de reg.iur.
b ¶Potestatis.Hipp.de Marsi.singu. lxxxiiij. princeps in dubio.

19 donationē pro bñmeritis & bonis seruitiis.† ista verba gñalia in-
ducunt probōnem bñmeritorum inter easdem personas. Et loq-
tur Bar.qñ dictum est de bñmeritis in gñe, vt ex verbis suis patet
d.Bartho.Soc.in ɔſ.295.in cā.col.3.in 2.dub.conat plurib.mediis
probare,ꝙ ēt in personis,quæ liberè donare pñt,nō sufficiat face-
re mentionem meritorū in gñe,sed reqrat ꝙ exprimant in spē. &
ꝙ alr ñ dicat donatio remuneratoria, ēt inter illos,q liberè dona-
re pñt.& consuluit hoc mentionem meritorū in gñe,sed reqratur
ꝙ exprimantur ī spē.& ꝙ alr nō dicat donatio remuneratoria,ēt
inter illos,q liberè donare pñt. & consuluit hoc Pisis in cā filiorū
Petri de la Seta.& ego tunc erā aduocatus ꝓ aliena pte,& consul-
ui ɔtriū.rñdendo rōnib.suis,vt patet in cons.meo.xx. vbi videndū
a est.Et resoluendo a ea,quæ tunc dixi tanquā aduocatus,considero
tres casus.Primus est,qñ assertio bñmeritorum ēt in gñe est facta
b ab eo, qui libere donare potest, & probat benemerita quantum b
ad validitatem donationis:& isto casu loquitur Bar.in d.l.si fortè.
& rō manifesta vr,quia illa bñmerita non erant necessaria ad effe-
ctum conualidandæ donationis:iō expressio bñmeritorū non vi-
20 tiat:†quia facta est ex abundanti.l.testiū.C.de test.facit text. in l.j.
in prin.C.de rei vx.act.Scd̄s casus est, qñ agit de effectu bñmerito
rum,q pendet à voluntate donantis: & ad istum effectum ēt per
illam assertionē meritorū in gñe,ꝓbant bñmerita gr̄a exempli, in
c casu c de quo agebat ī ɔſi.s̄.alleg.donatio remuneratoria nō reuo
cat pp supuenientiā liberorū.vt no.Ang.in l.si vnq̄.C.de reuo.do
na.Ro.in consi.26.pro deci.cū si.vt tradit Ale.in cons.28.præcla-
rè & subtilr in fi.lib.3.& in cons.40 sup primo dub. in iij. dub.lib.
21 iiij. & dixi in d.cōsi.20.in prin. Nā cū talis reuocatio† pp super-
uenientiam liberorum pendet à voluntate ipsius donantis,vt not.
Bar.in l.Titia.§.Imperator.ff.de lega.ij.& not.in d.l.si vnq̄. tali ca-
su.vt dixi,ēt probantur bñmerita eadē rōne, quia bñmerita non
erant necessaria:quia donans potuit talē reuocationē impedire,
vt dixi.Tertius casus est qñ agitur de effectu meriotrum quinō pē
22 det à voluntate donantis.† Gr̄a exempli,insinuatio non reqrit in
donatione remuneratoria:vt not.Bart.in l. Attilius Regulus.ff.de
donat.no.l.fi.C.de iure do.& iste effectus non pēdet ā ptāte donā
tis,quia non pōt talem insinuationē remittere:vt no.Bar. in l.san-
cimus.§.fi.de don. & in l.nemo potest.ff.de leg.j. cum si.vt tradit
d ibi Ale.col.4.& tali casu illa assertio meritorum facta in genere,d
non vr probare bñmerita:qa quo ad istum effectum est eadem ra
23 tio,q̄ est in psonis ꝓhibitis ɔsiderato effectu de quo agit.¶†Scd̄a
conclō hic limitatur,nisi bñmerita sint specificata:vt no.Bald.in l.
fi.in ver.item not.ff.de exerc.ac.& ponit exemplum,si dicat, quia
me redemisti ab hostibus.& idē Bal.in l.illud.in iij.q.in fi. C. de sa-
crosſ.eccl. vbi dicit, ꝙ si facta sit certa mentio meritorum in spē,
est standum instrō:secus si in gñe.& idem tenet Pau.de Ca. in con
si.105.circa bona.col.ij.ver.& si dicatur. Alex. hic reprobat istam
limitationem,quia dici ꝙ Cyn.post Gui.de Cu.in d.l.fi.de exer.te-
net ɔtrium,ꝙ nullo mō statur confessioni.etiam si bñmerita speci
ficata sint & ipse Bal.hic sequitur in d.l.si tibi, col. fi. ver. quæritur
vtrum.ff.si cer.pe.cum si.vt latius Ale.hic insistit col.4.& eius opi.
ɔ Bal.efficaci rōne comprobatur:qa ratio,quare non statur cōfes-
sioni meritorū est: quia pr̄ donare non potest,nisi merita interue
niant.vt s̄.dictum est.Et non stat confessioni meritorū: qa de facili
posset fraus fieri:quia esset in ptāte pr̄is, ſp conualidare donatio-
nē asserendo bñmerita interuenisse.Et ista rō pariter militat,dato
ꝙ in spē merita exprimantur.meritò concludendem est, ꝙ etiam
specificata noīatio meritorum non attendat.Et ad s̄.dicta notan-
24 dum est ꝙ tradit Ol.in cons.5.Titius dedit duobus.† vbi conclu-
dit,ꝙ qñ in donatione dr̄,ꝙ facta sit liberè,purè,& simplr.tunc di
citur donatio simplex,& non remuneratoria, quam in eodem in
strō dicatur, qd̄ donatio facta sit pp seruitia sibi impressa,quia ta-
lia verba nō faciunt ꝙ donatio dicatur remuneratoria, qa gñalia
sūt,& vñr ꝓlata ad colorē donationis.l.qd̄ vēditor.ff.de dolo. Si-
milr notādū est,ꝙ illa uerba,ꝙ donatio fcā si purè, & liberè, non
faciunt donationē simplicē:qñ cā spālr exprimit,q̄ respiciūt ɔmo
dū donātis,ut tradit Ale.in ɔſi.40.sup primo.in 3. dub. li. 4. & ad
pdicta ɔferūt,q̄ Cor.scribit in ɔſi.350.in hac ɔsultatione.co.2.li.
j.¶Tertiò,ɔclō gl.limitat nō ꝓcedere, qñ pr̄ attestat de bñmeri-
25 tis cū iurō:† qa tunc debēt hr̄des stare tali iurō,auth.ꝙ obtinet.s̄.
de ꝓb.ita Bal.hic.dicit,col.j.ver. sed si pr̄. Alex. hic tenet ɔtriū:qa
ɔfessioni,ēt cū iurō,non stat, ēt inter psonas ꝓhibitas:vt no.Bart.
in l.cū qs decedens.§.Titia.de leg.iij.cū si.ut tradit Alex. hic cōsil.
18.ɔsideratis.in prin.lib.iij. & Ro. in consi. 255. quo ad primum.
in prin.& in ɔſi.291.psupposito.in ij.dub.Non obst.tex.in d.auth.
ꝙ obtinet,qa ibi nō agit de aliqua fraude,sed solum fit in piudiciū
defuncti hr̄dib.Mod.sequunt limitationem Bal.duob. concurren
tibus ꝓut ipse loquitur, uidelicet iurm̄ cum specifica assertione
meritorū,ex eo ꝙ notat Bal.in plūdijs feudorum,in tertia diuisio
ne.in ver.qd ergo si piatus.vbi ɔfessioni,q̄ alias reijcitur, statur pp
iurm̄.Et ulterius ꝓ opi.Bal.facit,qa fundm alleg.de fraude, non vr̄
habere locū in isto casu qa donatio inter.patrem & filiū, nō est ꝓ-
hibita,sicut donatio inter virū & uxor.de qua loquit Bar.ī d,l. cū
quis decedens.§.Titia.& in aliis locis.s̄.allegatis.Nā donatio fama
à pr̄e filio in ptāte,non valet illa rōne,qa illud esset ꝓfectitium, &
pr̄i acqreretur,vt no.Bar.in l. frater à fratre.col.fi. ff de condi. in-
de.vñ non dr̄ ꝓhibita,sed nō valet quia lex non assistit,iuxta no.in
l stipl̄o ista.§.alteri.ff.de ver.obli.& no.Fulg.in consil.199.visis. &
Cor.in consi.134.licet dicendū.lib.2.& reperio,ꝙ Ale.ipse sequit
Bal.in cons.8.visis.lib.2.Finalr tñ placet opi.Alex.hic,ꝙ dictū Bal.
non sit verū.qa ꝙ non stetur assertioni pr̄is de bñmeritis, etiam si
in spē attestetur,vt s̄.dictum est:illa confessio meritorum non vr̄
26 iurō confirmari†quia etiam cum iurō militat eadē rō,ne sit in ptā
te donātis conualidare dōnem:& quia cessantib.meritis, vr̄ cessa-
re consensus.& ad hoc facit tex.in l.fi.s̄.de non nu.pec. vbi iurm̄
intellr̄ ſm nām actus,sup quo interponit.& iurm̄ non extenditur
plus,q̄ extendatur virtus ꝓmissionis.vt no. Ang.in consi.315.sta-
tuto cauet.col.1.Old.in consi.238.cum mulier.ibi pp hoc infert
27 † ꝙ dō facta cum iurō,nō tollit tacitā ɔdōnem.l.si vnq̄.ī.de reuo.
do.Idem Old.in cōsi.278.licet q̄tum vbi allegat.d.l.fi. de non nu.
pec.& idē Ro.in cons.37.viso.col.3.lib.2.& considerandū est, ꝙ
in isto casu dō non pōt confirmari,tanq̄ facta simplr filio, vt filio
in ptāte,qa isto respū non fuit interpositum iurm̄, ex quo dō fa-
28 cta fuit pp bñmerita:† quia iurm̄ intelligi dēt in forma specifica,
vt no.in c.ad nostram.el.j.de iureiu.& not.Bar. in l.amplius, non
peti.col.fi.ff.rem ra.ha.Et licet dō non confirmetur respū ꝓbatio
nis meritorum,vt dictum ille,tamen qui iurauit, tenetur seruare
iurm̄.c.debitores.de iureiu.no.Fed.in cons.142.Dño Ioanni. co.
29 fi.†unde platus qui iurauit.non potest ɔuenire, qñ solum agit de
piudicio suo.vt no.Abb.post Ant.de But.in c.cum venissent. col.
3.de insti.Are.in consi.113.in pñti consultatione.Et non parua di
ferentia est,an ɔctus firmet iurō,an solum teneatur seruare iurm̄
ille,qui iurauit.vt declarat Ang.in consi.160.pro decisione quæ-
30 sitorum,col.2.uer.dicet quis,quid differt.¶† Quartò conclō glo.
limitat non hr̄e locum quantum ad ipsum patrem confitentem,
qa vr̄ ꝙ ipse ɔuenire non possit:vt no.Sal.in l.filiæ.s̄ fa.erc.Cōtra-
e rium tenet Alex.e hic:qa qñ actus non tenet pp prohibitionem le-
gis,pōt quis uenire ɔ factum suum.l.quemadmodum. C. de agri.
& censi.lib.xj.l.iubemus,§.sanè.el j.s̄.de sacrosa.eccl. Sed aduertē
dū est,quia nō vr̄ in casu nr̄o ꝙ donatio ꝓhibita sit à lege, vt dixi.
s̄.in iij.limit.& ideo dictum Sal.verius vr̄, per ea. quæ superius ꝓ-
ximè dicta sunt.¶Quintò,conclō gl.procedit in priuatis: Secus
est in magistratib.hñtib.iurisdōnē de publico,qa si faciāt ɔfessionē
in actu,in quo liberè nō hñt ptātē,tñ statur eorum confessioni gl.
notabilis in c.pastoralis.in prin.in verbo exonerare.de offi.dele &
no.Ale.post Alb in l.j.in prī.de offi.eius.co.18.1.ver.sed iuxta hoc
quæritur.& Signorolus.in cons.154.in qōne vertēte.col.fi.Sed tñ
considerandū est,quia ista lītatio nō vr̄ vera, qa eadē rō vr̄ in ma-
gistratib.in casib.in qb.non hñt ptātē,quia de facili posset fraus fie
ri.Iō de veritate cāæ probari dēt ita in magistratib.sicut in aliis,vt
dixi in c.cum sit Romana,in prin.in 3.nō.de app.Immo ēt hoc vr̄
procedere in principe,in casib.in quib.non hēt ptātē,vt dixi in c.q̄
in ecclesiarū.col.7.ver.2.cōclō pdicta.& in co.xij.ver.& circa istā
ɔclōnē.de consti.Nō ob.gl.in d.c.pastoralis.& quod dñt Doct. in
d.l.j.de offi.eius:quia loquunt in ptinentib.ad iurisdōne,in qua q.
dē iurisdōne iudex hēt maiorē ptātē.hoc patet,qa ipē cognoscit
an sua sit iurisdictio l.si quis ex aliena.ff.de iudic.& not.in c.super
lr̄is.de rescri.vñ non mirum si stat ēt assertioni iudicis,de eius im-
pedimento,q̄tū ad committēdū iurisdōnē. Secus cēt in aliis, per
31 s̄.dicta.& ita dicendū vr̄. ¶ † Vlterius addo duas lītationes,& sic
Sextò lītatur ɔclō gl.vt non ꝓcedat,qñ eēnt psumptiones, & con
iecturæ de assertis bñ meritis:qa tunc esset standū assertioni:vt no.
Sal.in l.si mater.s̄.de ɔhen.emp.& in no.qōne tradit Alex.in con-
si.18.consideratis.lib.3.¶Vltimò lītat,qñ agit de modico præiu-
dicio:quia tunc est standum assertioni partiū,ēt in materia,in qua
non pñt disponere,vt notabiliter Abb.dicit per illum text.in c.fi.
de proba.

ADDITIONES.

a ¶Resoluendo.Sed Dec.malè resoluit.
b ¶Quantum.Hoc superuacuum,vel falsum est,quia si Dec.intelligit ad faciendū do nationem validam vel firmam quod alias non esset, eius conclusio falsa est,si vero intelligit de alias per se ualida,superuacuum est,& sic concludo ꝙ non obstante generali assertione meritorum remanet donatio simplex vt per Ol.q.v.
c ¶In casu.Et sic manifestum est quod Dec.perseuerat in sententia pro qua consuluit in d.consi.20.& malè,quia licet idem quod Dec.velit Fran.Rip.lib.3.responso.respon.ix.in fi.& in repe.l.si vnquam.q. xv.tamen verius est contrarium, vt Soci.recte consuluit.d.consi.315.& late comprobat d.And.Tiraq.in d.l.si vnquam. in uersi. donatione largitus.nu.85.
d ¶Genere.Sed nec etiam spē facta probat hoc casu,quo persona prohibita est.licet ad impediendum.l.si vnquam.sufficiat specifice expressio, donec contra probetur, sed si d.l.si vnquā impediretur per generalem expressionē nunquam fere eius dispō locum haberet,tamen quia in omnib.fere donationib.fit assertio meritorum in genere,tū quia esset impossibile probare negatiuam in determinatam, vt pote cōtrariam generalis,& ide finitæ assertionisin.
e ¶Alex.Et bene quicquid dicat Dec.

de pba. de quo tñ videndū est, qđ dixi ibi, quia aľr declaraui illum tex. ¶In ea. gl. ibi, nec postea confirmabit. Ex ista gl. ſm Ang. ſingu-
33 lariter colligit, † ꝙ donatio facta filio vt bñmerito, ſi benemerita non apparent, vř ſimulata, & morte non confirmať. ¶Contrariū ſentit Bar. hic, dū dicit, ꝙ donō facta ob bñmerita, ſi bñmerita nō præceſſerint, eſt donō ſimplex. & ꝯ Ang. tenet Ale. poſt Ful. hic, qa expreſſio benemeritorū vř facta ad maiorē efficaciā donationis, vnde nō debet operari ꝯrium. l. ſi mancipia. de fun. inſtr. & ꝙ in iſto caſu ēt donatio morte confirmeť, tenet gl. in l. ij. §. filiū. in verbo, pro hřde. ff. pro hę. & in l. j. §. ſi př. in verbo donatio. vbi Bar. ff. pro don. cū ſi. vt latè inſiſtit Ale. hic, & Mod. ſequunť hic. & in l. fratre. ff. de cond. inde. Sed tñ pro opi. Ang. efficaciter facit, quia donatio fuit limitata pro bñmeritis, quib. ceſſantib. vř ceſſare donatio. Et nō pōt dici, ꝙ donatio facta ſit vti filio, ita ꝙ morte confirmeť: quia nō apparet ꝙ tali caſu voluerit donationē facere. Nā rō Ale. ꝙ expreſſio meritorū videať facta ad maiorē efficaciā, procederet, qñ ꝯſtaret voluiſſe vti filio donare. Sed in caſu iſto nō ꝯſtat, & in dubio ēt in filio donatio nō præſumiť, vt no. Bar. hic, & quia donatio fuit limitata, & tanq̃ caſus ſeparati diſtinguunť, vtrū facta ſit donatio filio, vel vti extraneo, vt no. Bart. hic, & ŝ. dictū fuit. Nā in vno caſu, eſt donatio ſimplex, in alio remuneratoria. Vñ de vno caſu ad aliū inferri nō pōt. Et ad hoc facit tex. in l. cū hic ſtatus. §. ſi. quis, ſponſam. ff. de do. inter vir. & vxo. dū ibi dř, ꝙ donatio facta vti vxori, non valet, ex quo non erat vxor, quia nō quaſi ad extraneā, ſed quaſi ad vxorē fecerit, vt formaliter ibi dř. Sicut ergo ibi donatio facta vxori non ſuſtinetur, vt ualeat tanq̃ facta extraneæ pſonæ, prout valere potuiſſet: ita ergo eꝯ donatio facta vti extraneo, ſi non valet, non debet ualere uti filio, quia intentio donantis lītata fuit. Et facit qđ ŝ dixi. in prin. gl. ꝙ inſpiciendū eſt, qua ꝯtemplatione actus fiat. Et iſtā opi. Ang. ſequitur Ro. hic aľr inducendo tex. in d. §. ſi quis ſpōſam. & Frā. de Crema, in notabili. 138. donatio ſimplex, & facit text. in l. multū intereſt. ŝ. ſi quis alte. vel ſibi. & in l. iij. §. ſed & ſi quidem. ff. iud. ſol. in c. ex parte Aſtēſis. de ꝯceſ. pb. cū ſi. vt tradit Ro. in ꝯſi. 446. primus propoſitæ ꝯſultationis, & facit qđ dř in l. ſi mulier. ff. qđ metus cā. in fi. via quā quis eligit, ſibi pe tat. Et ex his apparet non obſtare, qđ Ale. dicit, ꝙ donatio vř facta vti extraneo, reb. ſic ſtantib. videlicet ſi appareat de bñmeritis: quia iſta rñſio nō ſapit, & ex eo ꝙ ceſſantibus meritis, non ꝯſtat ꝙ voluerit uti filio donare, ſi ꝯſtaret hoc, res non hřet difficultatē. Et cū ŝ.
33 dictum ſit de iuř, non impertinenter cadit dubitatio, † an donatio facta filio in poteſtate iuř̄o confirmeť? & bř Bal. tenet ꝙ ſic, in l. fi. ver. quid ſi fuit. ȷ̃. de vſuc. pro do. idem Bal. in l. ij. in repe. in 15. car. col. iij. vér. & idem eredo, qñ př donat filio. ff. de iureiu. cum ſi. vt tradit Ale. hic col. iij. ver. utrū aūt. qui rñdet rōnib. Pau. de Caſtr. qui tenet ꝯrium in conſ. 105. circa bona. col. ij. Et adde ꝙ opinionē negatiuā ēt ſequitur Fulg. in ꝯſ. 119. viſis. & ibi adducit rationē, qua mouet Pau. de Caſt. quia ſi donarē ſeruo meo, & cū iuř̄o promitterē nō reuocare, nō per hoc vř ꝙ dñiū ſit ſeruo acquiſitū, qa hoc eſt impoſſibile pp incapacitatē ſerui, q̃ impoſſibilitas nō uidetur tolli per iuřm. E per hoc rñdetur ad illud, qđ dicit Ale. hic, ꝙ iuramentū interpoſitū ſuper obligatione nāli, prout in caſu iſto vř, facit illā eſſe efficacē: quia in caſu iſto non agiť de obligatione, ſed de donatione, quæ incipit à traditione. Et iſta opi. in puncto iuris eſſet ſuſtentabilis, per ea, q̃ tradit Cor. Peru. in Auc. ſacra. pub. car. 8. verſic. vj. inferri pōt. ŝ. ſi aduer. uē. & in cōſ. 238. q̃q̃. lib. j. & in ꝯſ. 9. in hac conſultatione. lib. ij. & in ꝯſi. 289. circa primū. col. x. li. iiij.
¶Finaliter tñ non vř recedendum à opi. quæ cōis eſt, quod donatio iuř̄o confirmeť. Nā illam ēt Abb. ſequiť in c. cōtingat. col. fi. de iureiur. & Bal. in conſi. 362. præmittendū eſt. li. iij. alias in ꝯſi. 430. lib. j. Ale. in conſi. 8. viſis, & ꝯſideratis. lib. ij. in conſi. 156. viſo inſtro. col. fi. eo. lib. ij. in conſi. 20. ponderatis his. lib. iij. col. j. & idem Are. in conſi. 17. cōſideratis. col. iij. in conſi. 72. præſupponit iū fā cto. in fi. & Soc. in conſi. 91. uiſa. col. iiij. & in ſimili, † donatio quæ fit per abbatem monacho iuř̄o confirmatur, vt no. Ioan. Andr. in reg. non eſt obligatorium. in fi. de reg. iu. in vj. & fundatur iſta cōclu. quia iuřm eſt de iure diuino, vt no. in c. & ſi Chriſtus. de iureiu. in quo patria ptās non attendiť. Facit tex. in c. fin. de iu. in vj. ubi in ſpūalib. pria poteſtas nō attendiť. & ex hoc all. in ꝯrium remouen
35 tur. ¶† Poſtremò ad ŝ. dicta de bñmeritis notandū eſt, qđ notabiliter tradit Arc. in l. Iulianus. §. j. in gl. fi. de uer. ob. ubi cōcludit, ꝙ licet donatarius non poſſit agere de euictione. l. Ariſto. de don. hoc
a fallit[a] in donatione remuneratoria. & ibi refert. q. gl in l. ſi pro re. §. fi. in gl. fi. in fi. ff. de eui. quæ dicit, ꝙ ſi emptor rem emptam alteri donauerit, & res à donatario euicta ſit, ipſe donatarius non agit de euictione, nec emptor tali caſu, quia ſua non intereſt. & hoc verū in donatione ſimplici, ſecus vř in dōne remuneratoria, vt q-
36 dam dñt, refert Bart. in d. § fi. per l. idemq;. §. fin. ff. man. † vbi fideiuſſor liberatus cā remunerationis, habet actionē mādati ꝯ principalem perinde ac ſi ſoluiſſet. Ex quo infert Arc. ꝙ ēt tali caſu donatarius habet regreſſum de euictione ꝯ donantē: qa ſi ipſe donatarius non hřet regreſſum, emptor, qui poſſet ꝯueniri de euictione à donatario, pariter videť ꝙ non poſſit ipſe agere de euictione, ex quo eius nihil intereſt: & ſic eſſet eadem rō, q̃ eſt in donatione ſimplici. Vñ concludit Are. l. Ariſto. nō hře locū in donatione remuneratoria. Sed aduertendū eſt, quia nullo mō vř ꝙ dōatarius ēt cā remunerationis agere poſſit de euictione, quia cū ſibi nulla actio competeret pro illa remunerōne ſibi facta. & ſic ꝑ re donata, non vř ꝙ de euictione agere poſſit. Et iō nō ob. l. idéque. §. fi. qa ibi fideiuſſori prius actio mandati cōpetebat, merito re euicta agere poteſt. Secus videť in caſu iſto, vt ŝ. dixi. Non ob. intereſſe, quod ꝯſiderabā iu emptore, q donauit, qa illud intereſſe non infert ꝙ ꝑpter hoc donatarius agere poſſit de euictione. qa pōt cōſiderari intereſſe alio reſpū, videlicet qa donās reputet ſibi ignōiniosum eē, ꝙ donauerit rem, & ꝙ illa res euicta fuerit à donatario: & iſto reſ-
b pectu emptor ipſe agere poſſet, qa actio ſibi ꝯpetit, & ſatis eſt[b] ꝙ res euicta ſit illi, q ab ipſo emptore cām habet, vt no. per gl. in d. l. ſi pro re. §. ſi. ff. de eui. & tradit Ale. in conſi. 67, viſo themate. in prī.
37 lib. ij. ¶ † Extra gl. Bar. inſiſtit, quando př tradit aliquā rem filio in poteſtate, an videatur eā donare, vel ſimpľr concedere, ꝙ hēat illā in peculio, & in hoc cōſiderat plures caſus. Primus eſt, qñ expreſſē dicit, ꝙ donat vt hēat in peculio, & res clara vř, quia illa donatio fuit qualificata reſpū peculii. Secus vř, donatio fcā ſimpľr, qa videť dō, ut ſentit Bar. & verba clara ſunt. à qb. non eſt recedendū. & no. Oldr. in conſi. 159. ex pſenti. allegato. ŝ in prin. l. Et iſta ꝯclo liatur nō ꝓcedere, qñ effectus rei, verbis repugnaret. Gřa exēpli. Si dicať, dono tibi iſtā rē pro decē: iſta non vř donatio, ut uerba ſonāt. Sed potius ab effectu vř uenditio, ut no. Bal. in l. 2. C. cōmo. uer. ſed iuxta hoc qro alle. l. inſulā. ff. de præſc. uer. & idē Bal. in rubr. ŝ. de iu. emph in fi. Et idē no Abb. per illū tex in c. conſtitutus. co. pe. de reli. do. & in propoſito bene facit tex. in l. ſi uno. in prin. in uer. ſed & ſi uerbo dōnis. ff. locū. ubi donatio ꝓ tranſactione accipiť. Et eodem mō qñ ꝓpter ſubiectā materiā colligeret, ꝙ non eſſet donatio, licet dicat dono, qa intellř quo ad uſum ut no. Bar. in l. j. §. nec caſtrenſe. co. 4. uer. circa ſm de teſti. ff. de col. bo. & late tradit Cor. in conſi. 81 primus cōſultationis articulus. co. 3. li. j. Secūdus caſus eſt, quando př emit rē nomine filii, & illā tradidit, & tunc donare uř. l. filiæ ŝ. fa erc. l. j. C. de caſt. pec. lib. xij. l. 2. C. ſi quis alteri uel ſibi. l. ſi filii. ŝ. de do int uir. & uxo. & ibi Bar. in l. fi. Et huius ꝯcluſionis ꝙ
38 tradō requiriť, rō manifeſta eſt, † quia res empta noīe meo, tamē nō acquirať anteq̃ mihi tradať ab illo, qui emit. l. res ex mandato. ff de acq. re. do. cum ſi. ut Soc. ſcribit in conſi. 22. in cauſa Gabrielis in fi. Sed aduertendū eſt, quia licet facta tradōne, uideatur tranſlatū dominiū, dubiū eſt, an ꝓtium rei emptæ repeti poſſit. Doct. omnes ſentiunt expſſe quòd nō, dum ꝯcludunt, ꝙ uideať facta dō. Sed in ꝯrium facit, qa licet ille, q emit rē nomine alterius, uideatur illi dñium rei acqrere tñ ab illo ꝓtium rei recipere pōt, ut no. Bar. in l. 2. C. pro ſoc. per illum tex. & Ro. in conſi. 3. uiſo. Car. in cōſi. 140. factū tale eſt. Abb. in conſi. 46. tria mihi oſtenſa. in 3. dub. lib. j. An. Sic. conſi. 22. co. j. lib. j. & in conſi. 22. co. 7. li. 2. & in cōſi. 37. co. 7. eo. li. ij. Videť ad hoc poſſe reſponderi, ꝙ illa concl̄o nō habeat locum ī patre, qui emit nomine filii, quia uideť cogitare, ex quo emit noīe filii, & de reſtitutione filii non uideť donare, pꝰ ŝ. dicta. Et quod dictum eſt de emptione facta noīe filii, & idē eſt, qñ pater adhibuit filium ad ſtipulandum noīe ipſius filii, ut no. Bar. in l. ſi pater. in prin. ff. de dona. in trac. de duob. fra. in fi. & pari ratione idem uideť dicendū, ſi pater dedit pecuniam filio, ut ipſe emat nomine ipſius filii, ut tradit Cor. in conſi. 235. circa hanc concluſionē. co. ij. li. j. Tertius caſus principalis eſt, quando pater rem tradidit filio ſimpliciter. & Bar. concludit quod non uidetur donare, ſed tradere ut hēat in peculium. & idem Bar. in l. cum pater. §. př pluribus de leg. ij. Et quo infertur quòd ēt ī pře procedit regula, quod donatio nō præſumatur, ubi alia ꝯiectura haberi poteſt: iuxta no. in l. cum de indebito. ff. de proba. & idē no. Bal. in l. executorē. col. xj. uer. & unum ſcias. ȷ̃. de execu. rei iudi. ubi inquit, quòd pater in dubio uidetur potius cuſtodiam committere filio, quàm donare. d. l. cum pater. §. pater plurib. & in l. fi. de pe. legat ubi Bar. tamen videtur aſſignare unam rationem particularem. in d. l. cum pater. §. pater plurib. dū inqt illud eſſe, ut ſeruet æqualitas inter filios. q̃ ratio ceſſaret in unico filio. Et quod ŝ. proximè dictum eſt, bene ꝓcedit in filio in poteſtate, prout Bar. loquitur. Secus uidetur eſſe in filio emancipato, in quo non cadit peculium: ideo in dubio illi uidetur facta donatio ex ſimplici traditione rei, ut no. Ang. hic circa fi. alleg. l. pen. ff de do. ille tamen tex. loquitur in caſu claro, ut colligitur ibi, donationis animo. Et quod dictum eſt de emancipato, etiam tenet Bald in l. 2. co. ij. ȷ̃. com. de le. cum ſim. ut hic tradit Alexand. & Cor. in conſil. 228. ꝙ dictus ſer. Ant. co. 4. Sed aduertendum

ADDITIONES.

a ¶Fallit. Idem Iaſ. in l. ex hoc iure. co. xiij. nu. 68 ff. de iu. ſt. & iure. ſed contrarium uult Dec. hic, & bene.

b ¶Satis eſt. Et bene, licet cauſa ſit minus ęſtimandi id quod pręter precium intrinſecus intereſt.

tendum est: qa e͂t in emãcipato vr̃ esse illa rõ Bal. in d. §. pater plurib. videlicet q͂ seruetur æqualitas inter filios ergo in dubio nõ debet præsumi donatio, & qa in emancipato põt habere, locũ illa rõ custodiæ, de qua dr̃ in d. l. cum pater plurib. & nõ vr̃ q͂ emancipatus dẽat esse melioris ꝯdõnis, q̃ filius in p̃tãte, & qa in emancipatio actus dõnis est magis p̃iudicialis q̃ in filio in p̃tãte, in quo pr̃ ad nutũ donationẽ reuocare põt. ¶ Secundò limitatur qđ dictũ est in isto tertio casu ſm Sal. hic, qñ pr̃ tradidit, ita q͂ dixit trado. secus si dixit se dare, quia importat donationẽ, cũ dare sit dñium transferre. §. sic itaque. insti. de act. non est sic, si dixit se cõcedere, qa nõ importat donationẽ. Sed totũ econtra vt Ale. hic concludit post Imo. & alios, quos refert, & primo de verbo dare, dicit q͂ sic intelligit cum cã, ar. l. nunq̃ nuda. ff. de acq. re. do. & de verbo, concedo, allegat plura iura, in q̄bus vr̃ importare dominium. Sed ad-
39 uertendum est, quia non vr̃ subesse rõ quare magis† verbum concedo, debeat importare donationem, q̃ verbum do. & cum in dubio verbum concedo, intelligatur ex cã donationis. l. vxori. §. fina. vbi Bar. ff. de leg. iij. l. fi. in prin. ff. de don. cum si. vt per Alex. hic, & dixi in c. cum venerab. de excep. in vlt no. à fortiori idem dicendũ est de verbo dare, qđ de sui natura importat trãslationẽ dominij. d. §. sic itaque. Ideo qui dedit, voluit ſm naturã verbi dominiũ trãsferre, ergo voluit donare, qa aliter non potuisset dominium trãsferre, & qui vult ꝑñs &c. l. ij. ff. de iur. om. iud. ¶ Tertiò limitat̃ ſm Sal. hic, & ĩ d. l. filiæ. s̃. fam. ercis. nisi post traditionẽ factã à p̃re simpliciter, postea filius longo tẽpore illã rem possideret, & de fructibus ad libitum suũ disposuisset, p͂re sciente, & patiente, qa tunc videbitur res illa donata fuisse à p̃re, arg. l. si filius. s̃. de pac. hæ. & in l. cum de in rem verso. ff. de vsu. Ale. reprobat hoc dictum Sal. quia dicit ipse, vbi tractatur de acquisitione ꝓprietatis, vel iuris magni p̃iudicij, tunc nõ hẽt locum qđ dr̃ in d. l. cum de in rem verso. vbi Bar. & Doc. & no. in l. si certis annis. s̃. de pac. Sed non aduertit Alex. & Doc. in locis per eũ all. nõ loquuntur, qñ traditio fuit facta ab illo, de cuius p̃iudicio agebat, put in casu nostro p̃supponit, & iõ probabilis videt̃ opi. Sal. qa ex quo traditio fuit facta à p̃re, & pr̃, q tradidit sibi, & passus est illum vti reb. traditis tanq̃ dñs. satis apparet traditionẽ p̃cedentẽ factã fuisse ex cã donationis. quia actus qui sequit̃, declarat voluntatẽ p̃cedentẽ. §. pauonũ. insti. de re. diui.
40 & no. Bar. in l. cætera. §. sed si quis. de leg. j. ¶ † Ex s̃. dictis infertur ad q̃õnem, quam Ale. prosequitur, de libris emptis pro filio, an, & quando dẽant conferri? & dicit q͂ magis *cõiter* approbat distinctio Bar. in l. j. §. nec cõstrense. ff. eo. ex qua distinctione prima cõclusio est, q͂ si libri empti sint à patre nomine filij, sed nõ traditi. non vr̃ donatio, & ista ꝯclusio cõprobat̃ ex s̃. dictis ſm regulã. s̃. formatã in secundò casu, & facit tex. in l. res ex mandato ff. de acq. re. do. cũ si. s̃. alle. & idẽ tenet Bal. in l. donationes. §. pr̃. ff. de do. Bal. in auth. ex testõ. co. iij. ver. sed si pater. s̃. co. ti. & Raph. Cu. in cõsi. 40 cuidã filio studẽti. in prin. ¶ Sed aduertendũ est, qa licet libri non sint traditi, tñ vr̃ q͂ tradi dẽant ex quo pater filiũ destinauit ad studium, quia tenet̃ illi prouidere de libris, & alijs necessarijs ad studiũ, vt no. per gl. in l. sed Iulianus. §. qđ dr̃. in ver. solebat, ad Mace. & in l. Macedoniani. s̃. ad Maced. & ibi Bal. & idẽ Bal. in d. auth. ex testõ. co. iij. in l. omnimodo. §. imputari. co. ti. s̃. de inoff. testa. & Pau. de Ca. in consi. 84. vr̃ dicendum q͂ dicti libri. & Ad hoc rñdet, q͂ licet libri empti noĩe filij tradi debeãt, illa traditio facta ex nenecessitate, dõnẽ nou inducit. vt no. Bal. in d. l. Macedoniani. ĩ ver. aduerte tamẽ. vbi inquit q͂ licet pr̃ teneat̃ libros emere, nõ tenet̃ donare, & ideo concludit q͂ dñt conferri. & idẽ Bal in l. j. col. pen. ver. item est ar. ff. sol. mat. & ita ẽt concludit Pau. de Ca. in ꝯsi. 184. s̃. alleg. vbi inducit simile de p̃re, q filiam dotare tenet̃. l. q liberos. ff. de ri. nup. l. fi. s̃. de do. promis. non tamen tenetur illi donare dotem: Iõ remanet profectitia, & debet cõmunicari. l. filiæ dotẽ. s̃. eo.
41 vbi Ang. optimè dicit. ¶ † Secunda conclu. est ſm Bar. q͂ si pr̃ tradidit filio libros, quos eius nomine emit, videtur donatio simplex, quę non valet, sed morte confirmatur, & ista concl. bñ procedit, nisi duob. concurrentib. q͂ libri empti fuerint nomine filij, & postea traditi, vt s̃. conclusum fuit generaliter in secundo casu princ. Secus videt̃, si à patre tradita fuisset pecunia filio pro emendis libris, vt fieri solet, qa tunc vr̃ facta donatio, vt no. dicit Ant. de But. in consi. 39. s̃. alle. circa fin. Aliter tñ in hoc tenet Cu. in cõsi 40. s̃. alle. & Cor. Peru. in consi. 225 co. 2. lib. i. s̃. alle. in secũdo casu ꝑsi. in fi. Et certè non videt̃ minor præsumptio donationis, qñ dat̃ filio pecunia, vt ipse nomine suo emat, q̃ si à patre nomine filię sit facta emptio & traditio. ¶ Et limitatur ista concl. nisi resultaret magna inęqualitas, vt inferius dicam. Et idem si essent aliæ coniecturæ, vt no. Ang. in l. filiæ licet. s̃. eo. circa fi. & Ant. de But. in cõsi. 39. s̃. all. & in d. l. j. co. pe. ff. sol. ma. in d. auth. ex testõ. col. 3. s̃. e. & in d. l. filiæ cuius. co. iiij. s̃. fa. ercsc. ¶ Tertia ꝯclo Bar. est, quãdo pr̃ e-
42 mit libros, noĩe filij † & illos tradidit filio exñti doctori, filius hẽt illos p̃cipuos statim, qa est peculiũ quasi castrẽse. Et istam opi. sequtur Ale. hic, reiecta opi. Sal. in d. l. filiæ. Et idem Alexan. concludit in consi. 142. circa primam dubita, col. pe. in ver. quo autẽ ad libros. & ibi ampliat hoc ꝓcedere, ẽt si tp̃e traditionis nõ erat doctor, sed postea effici͂t in vita p̃ris. Et idẽ consiliũ repetit̃ in iij. lib. in ꝯsi. 103. & idẽ Bal. dicit in l. si filiusf. s̃. fa. erc. & sequitur Raph. Cu. in ꝯsi. 28. de fundo dato. & cum prædictis ꝯcordat And. Sic. in consi. 27. co. xiij. ver. nec ob. li. ij. vbi post Bal. in l. cum duob. § si inter fratres. ff. pro soc. in apostillis, lĩtat hoc non ꝓcedere, qñ resultaret magna inæqualitas inter fratres: qđ qñ sit, arbitrio iudicis committit. Et hoc modo ẽt istã conclu. lĩtat, Ant. de But. in ꝯsi. 39. in iiij. dubio qa
43 maior pars q̃õnum. ¶ † Quartò concludit Ange. quẽ. Ale. hic refert, circa fi. in l. filiæ licet. s̃. e. q͂ si pr̃ tradidit filio libros ꝯuenientes soli doctori, q͂ illi libri donati intelligunt̃. Et hoc dicit esse verum si filius peruenit ad doctoratũ, alias secus. & Ale. sequitur, & Cu. in consi. 40. s̃. all. Sed aduertendũ est ad declaratione huius dicti, quia ex simplici traditione, prout Ang. & Ale. fatent̃, non vr̃ q͂ donatio iudicat, quia duo copulatiuè requirunt̃, vt s̃. dictum est, ergo istud dictũ non vr̃ verũ. nisi dicamus hoc ꝓcedere ꝑp qualitatem liberorũ, & quia talis donatio vr̃ facta sub ꝯditione tacita doctoratus, & hoc ẽt si sequat̃ post mortẽ, alias recideret in idẽ, qđ s̃. dictum est in ꝯclusione præcedenti, & super vr̃ q͂ in filio ſtudenti in iure, pater cogitet de doctoratu. ideo illos vr̃ habere precipuos, ar. tex. l. quæ pater filio. ff. fa. erc. ¶ Postremò ad s̃. dicta notã. est, q͂ eo casu, quo filius teneat̃ libros conferre, satis est, si pro libris con-
a ferat æstimationẽ [a] librorũ: vt no. Bal. in l. Macedoniani. s̃. ad Mac. vbi all. gl. in l. nepos Proculo. in ver. dignitate. ff. de ver. sig. quæ dicit, q͂ sicut militi arma non debent auferri, ita nec scholari libri, & sequitur Sal. in l. filiæ. s̃. fa. erc. & Alex. hic in fi. Roma. tñ in auth. ex testõ. s̃. e. dicebat hoc non esse speciale in libris, sed habere locum
b in qualibet [b] re, quæ conferri debet, vt probat̃ in l. j. §. iubet. in ver. sed & si tñã. ff. de col. bo. ¶ Mod. in l. filiæ licet. s̃. eod. dicunt q͂ ille tex. intelligitur quantũ ad hoc, vt releuetur ab onere satisdationis, non autem releuetur ab ipsa collatione. Sed hoc videtur ꝯ illũ tex. qui dicit q͂ satis contulisse vr̃, qui æstimationẽ præstat. Vnde rñdendũ est, vt no. Bart. in d. ver. quauis. Et satis placet qđ Ro. dicit per illum text. qui bñ probat, & ratio vr̃ assignari, quia collatio inducta est ꝑp æquitatem. l. j. in prin. ff. de coll. bo. & ꝑp ęqualitatem. l. illud. ff. e. & huic æquitati, vel æqualitati consultũ vr̃ per æstimationem, quia oĩa per pecuniam æstimari pñt. l. ij. s̃. de ꝯst. pe. l. si ita fideiussorem. ff. de fideius. Et sic. l. ista diligenter expedita est Pisis.

ADDITIONES.

a ¶ Aestimationem. Idem Fran. Cu. in l. si emancipati. nu. 36. supra eo. Ias. in l. filiæ licet. col. si. supra eo. l. 1. §. 1. col. pe. ff. si cer. pet. Vit. de Nemaus. in trac. col. q. 18. in fi. Et debet fieri æstimatio inspecto tempore collationis, non emptionis vel donationis. Ale. in l. illam. infra de colla. Doct. in l. omnimodo. §. imputari. supra de inoff. test. l. in quartam ff. ad l. Fal. Vit. in d. trac. q. v. facit quod doctor, uel aduocatus mortua uxore, quæ erat communis potest dare, uel minus accipere mediam ualoris tũc præsentis liberorum suorum & omnes libros in specie retinere.

b ¶ Qualibet. Idem Ias. in l. 2. §. mutui datio. col. si. ff. si cer. pe. & Ro. Dec. hic, quod nõ est generaliter uerum, debet intelligi ex bono, & æquo cessante fraude, & interesse coheredum, unde siue donatio simulata sit, uel notabiliter de hoc suspecta, uel si nulli remanerent fundi in successione in spem conferendum erit. An autem sufficiat interesse primogeniti. Hic. Cag. repet. l. si emancipati. nu. 3. supra eo. tenet semper in specie conferendum.

LEX XIIII.

1 *Collationis ius transit ad hæredes.*
2 *Patronatus ius ecclesię transit ad hæredem, etiam extraneum.*
2 *Ius detrahendi Trebellianicam, transit ad hęredem.*
4 *Legitimę supplementum ius petendi transit ad hæredes.*
5 *Restitutionis in integrum ius petendi, transit ad hęredes.*
6 *Stante statuto quod masculus excludat fœminam istud ius excludendi transit ad hæredem.*
7 *Transmissibile an possit cedi. & nu. 8.*

1 SI maritus. ¶ Summat̃ vt per Doct. hic. ¶ † Noto q͂ ius collationis transit in hæredem, non solũ actiuè, vt hic. & in l. j. § ibidem. ff. e. sed etiam passiuè. l. cum emancipati. in prin. ff. eo. simile est in iure accre. qđ ad hæredes transmittitur. l. si ex plurib. ff. de suis & legi. l.
2 qui patri. de acq. hæ. † Sic ẽt ius patronatus ecclesiæ transit in hęre-
a dẽ, ẽt exneum. [a] c. j. vbi Abb. de iu. pa. Inn. in ru. e. tit. & ꝑ glo. in cle.
3 si. de iu. pa. Pe. de Anch. in ꝯsi. 81. li. j. prima facie. † Sic ẽt ius detrahendi Trebellia. & Fal. transit in hæredẽ. l. quamq̃. j. ad l. Falc. & in l. Marcel. §. si. ff. ad Treb. vbi ẽt transit in fiscũ, & pariter infert Ang. ibi q͂ transeat in monasteriũ, & in arrogatorẽ. † Sic ẽt ius petendi
4 supplementum legitimæ [b] ad heredes porrigitur. Sal. in l. scimus.
b in prin. C. de inof. test. Ale. sequitur in consi. 55. viso tit. q̃õnis. col. ij. lib. ij. & idem Bal. in l. si quis filiũ. col. j. s̃. de inof. test. † Sic etiã ius
5 peten

ADDITIONES.

a ¶ Etiam extraneum. Adde gl. in l. si operarum. ff. de ope. li. & Bal. in c. decedenti. qui feu. da. pos. & in l. uenia. supra de in uoc. Item ẽt adj hæredes fœminas, & tam extestõ, quã ab inte. secundum gl. & Car. in cle. si. de iu. pat. Item transit ad hẽdes non pro hęreditarijs portionibus, sed insolidum. c. j. de iu. pat. glo. not. 12. q. 7. pie. in fi.

b ¶ Supplementũ lrĩmæ. Ius petendi supplementũ lrĩmæ non transmittitur ad hæredes extraneos, sed ad suos sic. Bar. in consi. super, eo quod quæritur, an fructus percepti, &c. in 2. q. sed ibi concludit contrarium etiam in extraneo ex quo ipso iure fit suppletio. Bal. in l. si quis filium. de inoff. test. & incidenter dicit transmitti.

petendi restō in integ. trāsit ad hrdes. l. nō solū. de in inte. resti. Qđ litat per Bar. post gl. in l. pña. ff. de priui. cre. & tradit Ange. Are. in
6 §. si quis agēs. insti. de act. † Sic ēt ius excludendi filiam, qđ filio ma-
a sculo ɔpetit ex forma statuti, in hrdē transmittit. vt latè Ale. scribit in ɔs 20. pcessu. li. ij. & Soc. in ɔsi. 296. in pñti ɔsulta. Sic ēt ius fideicōmissi vr̄ trāsit in hrdem. l. cogi. §. idem Metianus. vbi Bar. ff.
7 ad Tre. † & vr̄ ꝙ ista iura, q̄ trāseunt ī hrdē, ꝙ pariter cedi possunt, & hoc mō arguit Pau. de Ca. in ɔs. 45. vr̄ dicendū. vbi inqt, ꝙ pcm
8 de retrouēdēdo cedi pt, qa in hrdē trāsmittit. ¶ † Sed ista ɔclu. non vr̄ vera: qa nō sequit, hoc transmittit ad hrdes, ergo cedi pōt. hoc patet in fideicōmisso vr̄i, qđ transit in hrdē vt s. dcm est. l. cogi. §. idē Metia. ad Treb. & tñ ɔcedi non pōt. l. si mulier. §. ex asse. ff. de iu. do. & sic tale argm̄ nō valet affirmatiuè, ꝑut arguit Pau de Ca. Ne-
b gatiuè b vero argm̄ ꝑcedit: quia ea quæ nō sunt trāsmissibilia, non pñt cedi. & ita loquit, & ꝑcedit rr̄a. l. ex plurib. ff. de admi. tu. & illū tex. sic declarat Alex. in l. si stipulatus fuerim. in prin. ff. de verb. ob. notandum est ꝙ ius, qđ de sui natura non transit in hæredem, eodem modo non transmittitur lata sententia, & non facit trāsmissibile illud, quod non est: vt not. Bald. in d. l. ij. in ver. iij. quæro. s. qđ cum eod. & in l. si marito §. si voluntate. vbi Alexan. ff. solut. mat.

ADDITIONES.

a ¶ Hæredem. Scilicet descendentem masculum, ut per Dec. supra. de in ius uo. l. 2. nu. 5. Nota quod ius excludendi fœminas per statutum quod extantibus filiis masculis fœminæ non succedant, an transmittatur ad hæredem, uide Bal. in l. non pro numero. infra ad Orfi. in lec. anti. quem etiam uide in l. si arrogator. uer. 2. op. & ibidem Bar. in asserta tex. in uer. & est ar. quòd maritus. ubi etiam per Ias. de ado.
b ¶ Negatiuè. Ale. in l. post dotem. col. si ff. sol ma. Ias. in l. si constante. in si. e. tit. l. cum secundum. infra. de fidei. & Cur. in consi. 4. nu. 7. Dec. in consi. 680. in fi.

LEX XV.

1 Emancipati non tenentur conferre quæsita post mortem patris.
2 Dictio, nec, habet in se inclusam copulatiuam, & nu. 3.

1 Nec emancipati. ¶ Summat vt per Doct. hic. ¶ No. ꝙ emancipati tenen-
2 tur quæsita post mortē pr̄is ɔferre. † Illa. n. dictio nec, est implicatiua, vt no. Bal. in l. facere. ꝑ illū tex. ff. de intesta.
3 mi. & tenet Bar. in l. si ita quis stipulet. in prin. de ver. ob. ꝙ † dictio nec, hēt in se inclusam copulatiuā & idē Bar. in l. sæpe. in versi q̄ro de dictione nec. ff. de ver. sig. & merito, gl. dicit, ꝙ nedum sui, nec ēt emancipati tenent ɔferre acquisita post mortē pr̄is. Nam maior erat dubitatio de emācipatis, qa ipsi ad collationem magis adstringunt. cū principalr̄ pp emācipatos inuenta fuerit collatio. l. j. in prin. ff. e. Si ergo stat rr̄a, ꝙ quęsita post mortē pr̄is nō ɔferunt. Rō vr̄, qa emācipatus solū tenet ɔferre illa, quæ pr̄i acquisita fuissent, si in pr̄is ptāte remansisset. l. cū duob. §. idē Papinianus. ff. ꝓ soc. Ideo acquisita post mortē, non dēt ɔferri: & qa in acquisitis post mortē cessat rō. pp quam collatio inducta fuit, vt dcm est in l. ij emancipati. ff. eo. Acquisita verò in morte pr̄is conferuntur. l. j. §. si emancipato. ff. e. qui tex. hic in gl. allegatur pro concord. & non bene.

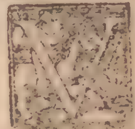
LEX XVI.

1 Dictio vltra, non est implicatiua.

Filiam cum fratrib. ¶ Summat vt ꝑ Doct. hic. ¶ No. ibi, vltra relictū in co
1 dicillis, vt gl. dicit † & sic nō ponit hic implicatiuè: quia legata nō conferunt. l. j. §. vel maxime. ff. e. alias dictio vltra, implicat, quia si testator legauit centum vltra dotem, vr̄ dotē legare, vt no. Bart. in l. quia ita. in fi de do. præl all. l. si vltra. C. de fideiu. & sequit Cu. in consi. 3. ciuis quidam Flor. in prin. & Fulg. in consi. 40. Dñicus testator. col. ij. Ang. in consi. 294. Qm̄ in vltimis voluntatib. & Pau. de Cast in consi. 110. super primo quæsito. col. pe.

LEX VII.

1 Liberorum appellatione, veniunt tam masculi, quàm fœminę.
2 Aliud est quòd quis nullum fecerit testamentū, vel quòd fecerit, & rumpat.
3 Aequalitas debet seruari inter liberos.
4 Veniens per contratabulas, dicitur succedere ab intestato.
5 Paria sunt, dare, vel promittere.
6 Dos, & donatio propter nuptias, quo ad collationem æquiparantur.
7 Vxor de donatione propter nuptias, non recipit vtilitatem fructum.
8 Statutum excludens sororem dotatam, intelligitur ab hereditate donationis.
9 Verbum solet, an verificetur in vna vice, & an attendatur quod solitum est fieri. & nu. 10.
11 Verbum consuetus, plures actus requirit.
12 Consuetudo testatoris, vel contrahentis, inspicitur.
13 Notarius subrogatus in loco notarii mortui, nihil pōt addere, vel declarare.
14 Clausula codicillaris videtur apposita de voluntate testatoris, ex quo de consuetudine apponi solet.
15 Notarius potest in instrumentis apponere hypothecam, & pœnam, quia ita consuetum est. nu. 16.
17 Notarius in contractu potest apponere iuramentum, ratione consuetudinis.
18 Notarius in contractu venditionis potest apponere constitutum, ratione consuetudinis.
19 Consuetudo interpretatiua, an requiratur quòd sit præscripta.
20 Perfectitium peculium quod dicatur.
21 Bonorum possessio contratabu. si est petita ante aditam hæreditatem, reducit rem ad causam intestati.
22 Lex pater filium, an sit correcta per istam legem.
23 Coniunctus sponsi si donauit sponsæ, & econtra, intelligitur donatum contemplatione ipsius sponsi, & illi acquiritur.
24 Lectura illa magis congruit, quæ rubricæ, & titulo correspondet.
25 Donatio facta per patrem filio tempore emancipationis, dicitur donatio simplex, & non ob causam.
26 Donatio ob causam quæ dicatur.

Vt liberis. ¶ Sūmatur vt per Doct. hic. ¶ Primò no. ibi, nā masculini, q̄ fœminini sexus,
1 † ꝙ appellatione liberorū veniunt tā fœminæ, q̄ masculi. ad idē text in l. sed si hac. §. liberos. ff. de in ius voc. Ex quo infert fm Bald. ibi, ꝙ si quis accepit emphyteusim ꝓ se & liberis, veniunt fœminæ. Secus dicit Ale. si dicat de filiis, ꝑ ea, quæ ipse
2 ibi tradidit, de quo videndum est qđ dixi in l. ij ff. de re. iu. ¶ † Sed ò not. ibi, nullo penitus ɔditio testō, ꝙ aliud est ꝙ quis nullū fecerit testm̄, vel ꝙ fecerit. & rumpat: imo, qđ est plus, aliud est ꝙ nullū fecerit testm̄, vel ꝙ fuerit nullr̄ à prin. vt no. Cal. in consi. 96. in tit. de test. Et idem latè tradit Ro. in ɔsi. 199. pñs statuti particula. in prin.
3 de quo ēt no. Ant. de Bu. in cōsi. 25. ad primū dub. in prin ¶ † Tertiò not. ibi, æqua lance, pariq; mō, ꝙ æqualitas seruari debet inter liberos. de quo dixi in l. j. s. vñ li. & ibi qđ hoc dictū fuit, ꝙ text. in l. hac ɔsultis. §. ex imperfecto. ĵ de test. intelr̄, qñ liberi æqualr̄ instituti sunt, vt no. Ro. dicit in ɔsi. 279. amplis. doctor. col. pe. Et adde ꝙ idē ēt tenet Ro. in ɔsi. 385. in casu pmisso. col. ij. Et in sili bñfacit, qa testm̄, qđ valet cū maiori numero testiū, qñ sunt instituti venientes ab intestato intelr̄ qñ sunt instituti oēs veniētes ab intestato: secus si vnus vel duo, plurib. exñtib. vt voluit Cu. in l. filius q in ptāte. de libe. & posth. & Ale. ī l. hac ɔsultis. §. si qs aūt. ĵ. de test. Et ad hoc facit: qa nō est fauendū priuilegiato ɔ̄ aliū pariter priuilegiatū: ar. c. cū cām. de ꝓb. Si tñ ɔtingeret casus esset dubitabilis: qa lex in d. §. ex imperfecto. vr̄ ɔsiderare volūtatē testōris ibi, volūtatē defuncti tenere, nisi inter liberos. & sic illud vr̄ statutū pricipalr̄ in fauorē testatoris, & iste fauor vr̄ militare, si vnū instituit, vel pl'es inæqualr̄, ex quo ita voluit. & ad hoc facit text. in l ij. ff. de iniu. ru. ibi, vel in eo scriptus sit qui ab inte. venire pōt. & sic loquit in numero singulari Sed tñ rñderi pt, ꝙ ille fauor concedat testōri, qui ɔformat cū dispōne iuris cōis. Et ista rō vr̄ reqrere ꝙ oēs æqualr̄ instituant, ꝑut sunt vocati à iure. & in d. l. ij. in numero sing. loquitur ex accidentia casus, nō ꝙ sit cū ministerio. Vide tñ tex. qui facit ɔ̄ opi. Ro. in l. humanitatis. in fi. ĵ. de ipu. & ali. sub. ī exēplaria substōne requirit ꝙ filii mente capti, vel fratres substituant. & tñ ibi dr̄, ꝙ sufficit
4 vnum ex plurib. filiis vel fratrib. substituere. ¶ † Quartò no. ibi, quocūque iure intestatæ successionis. ꝙ ille q venit ꝑ ɔtab. dr̄ succedere ab inte. vt patet hic, vbi exemplificant in bo. pos. ɔta. Sed pōt rñderi ꝙ hoc intelligit, rupto prius testō ꝑ ɔtab. sicut dr̄ hic ēt de
5 testō rupto ꝑ q̄rela, de quo videbimus in gl ¶ † Quintò not. ibi, dederit, vel promiserit. ꝙ paria sunt dare, vel promittere. Ad idē tex. in l. si C. de do. ꝑmis. ibi, dederit, vel ꝑmiserit. & in l. ex morte. C. de pac. cõu. & regula ponit in l. si. ĵ. ad l Fal. & ꝑ hoc reprobat glo. in aut. sed quāuis. C de rei vx. ac. quæ dicit illū text. qui loquit in dote data. non hr̄e ꝑmissa, vt latè dixi in ɔ si. 35. Non inficior tñ ꝙ qñq; ista æquiparatio nō procedit, vt no. ꝑ Io. An. in c. j. de test. in vj. vbi dicit illū tex. q loquit qñ proxeneta salarium recipit, non hr̄e locū
6 si promissum fuit, de quo Dñi. & ibi, dixi in c. veniens. de test. ¶ † Sextò no. ꝙ dos, & donatio pp nup. ɔferunt, & sic quo ad collationē æquiparant. & hoc de nouo inducit ꝑ istā. l. quia talis donatio nō erat cognita de iu. ffo. §. ē & aliud. inst de do. Sic ēt dos & donatio pp nup. æquiparant, quia debent in legitima computari. l. qm̄ nouella. s. de inof. te. & no. Pau. de Ca. in ɔs. 250. circa primum q̄sitū. col. si. Et sicut pr̄ tenet dare dotē ꝓ filia. l. q liberos. ff. de ri. nu. pariter cogit pro filio facere donationē pp nup. l. fi. C. de dotis ꝑmis. no. Bar. in l. si cū dotem §. transgrediamur. ff. so. ma. Pau. de Ca. in ɔs. 176. p̄supponit in facto. & donatio pp nup. debet commensurari ad quantitatem dotis. aut æqualitas. s de pac. conuen. l. dos data. s. de do. añ nu. no. Bar. in d §. transgrediamur. & ꝑ gl. in d. §. est & aliud ī ver. dotes. ¶ † Est tñ notā. ꝙ mulier ex tali donatiōe pp nup.
7 nō recipit vtilitatem fructum, vt no. per gl. in d. §. est & aliud & ꝑ Azo. in sum. de do. añ nu. & no. Bal. in aut. dos data. cod. ti. vbi cōcludit ꝙ talis donatio fit pp duos effectus. Primus est, pro securitate dotis vxoris. Secundus ꝑ paritatem lucri. Et adde ꝙ vxor magis vr̄ in dote priuilegiata, quam maritus in donatione pp nuptias vt no. Pau. de Ca. in ɔs. 394. quāquā multa. col. j. ¶ Septimò no. ibi cuius de hr̄ditatib. agit ꝙ tñ eo casu fit collatio dotis & dōnis pp nu. qñ agit de hr̄ditate eius, à quo dos, vel donatio pp nu. processit. Et idem de computatione in legitima d. l. qm̄ nouel. de inoffic. test. Sic ēt Bald. in l. j. per gl. ibi. ĵ. de leg. hæt. interpretat statutum,
8 † ꝙ frater excludat sororem dotatam, vt intelligatur ab hæreditate dotātis, & non alterius. & idem Pe. de Anch. in ɔsi. 77. alias 69.

retento ordine quæſitorũ Ang.in ꝯſi.126.teſtĩ factio. in fi.cũ ſi.vt
tradit Ale.in l.j.§.veteres.ff.de acq.poſ.& adde Mari.in ꝯſi.30. quã
uis.col.ix.& Bñd.Cap.in conſi.39.viſo.col.iij.& idẽ Soc.in ꝯſi.84.
viſa prædicta.col.iij.Cor.in ꝯſi.314.vr̃ primò.col.iij.lib. iij. in cõſ.
74.de duob.col.pe.lib.j.& in cõſ.48.de plurib.col.ij.lib.ij.Prędicta
concluſio limitat ꝓcedere,qñ ſtatutũ ſimpliciter loquitur, ꝙ dota
ta non ſuccederet : ſecus ſi ſpecificaret perſonas, vt quia dicat, ꝙ
mulier dotata non ſuccedat patris,matri,fratrib.vel patruo : quia
ſufficit tuncꝙ ſit donatio ab vno, & ab hæreditate oĩum noĩato-
rũ excludit:quia quantũ ad donationẽ,ſtatutũ loquit̃ in rẽ, ut no.
tradit Pau.de Caſ.in conſi. 339.alias 341. præſuppoſito ꝙ dcm̃ ſta
tu.in prin.Mod.tñ hic dñt ꝙ iſta lĩtatio vr̃ ꝯ iſtũ text.ſpecificantẽ,
& tñ reſtringit̃ collatio in hr̃ditate eius, qui dotẽ dedit, vel dona-
tionẽ fecit.Sed rñdetur ꝙ ſpecificatio hic facta eſt de illis,qui dotẽ,
vel donationẽ pp nup.dederunt, nõ aũt reſpectu collationis, ꝓut
loquit̃ Pau.de Caſ.reſpectu ſucceſſionis.Et idẽ quod dicit Pau.vo
luit Ro.in ꝯſ.485.in caſu ꝓpoſitæ ꝯſultationis.in prin. Itẽ Pet. de
Anc.in ꝯſi.167.pro veritate præmittendũ eſt in prin.Cor. in cõſ.
143.circa præſcriptionẽ.col.ij.li.j.& in ꝯſi.124.eleganter.j. & ij.lib.
ij.& in cõſ.41.vr̃ prima facie.col.iij.li.iij. & in conſ.123. licet breue
9 ſit.e.lib.iij.¶†Octauò no.ibi,& aſſolet,ꝙ attendit̃ qđ fieri ſolet.ad
idẽ tex.in l.ſi negocia.ff.de neg.geſt.in l.iuriſgentiũ.§. qđ fere.ff.de
pac.in l.liberorũ.in princ.ff.de his qui not.infa.in l.vel vniuerſorũ.
ff.de pig.act.in l.ſed Iulianus.§.pe.ff.ad Mace.in l.ſocius ſocio.ff.ꝓ
ſoc.in l.qui foueas.ff.ad l.Aquil.in l.iij.§.fin.ff.de eo, qđ cer.lo.in l.
quis ſit fugitiuus.§.illud.de ædil.edi. in l.continuus. §. cum ita.de
ver.ob.in l.ſeruis vrbanis.in prin.de leg.iij.ibi,ſolitus erat.in l.ſi cui
de ann.leg.in l.ſolent.in prin.& §.j.in l.pe.in prin.ff.de ali. ci.leg.&
10 in l.pe.ff de act.emp.†Et notandum eſt,ꝙ verbũ ſolet,verificatur
11 in vna vice:†ſed verbũ conſuetus,plures actus requirit:vt no.Bar.
in l.nulla.per illũ tex.in ver.ſed alimenta.ff. de ali. & ci.leg.idẽ Bar.
in l.j.in ver. ſecundo quæro.C. qũo, & qñ iu. & Pau. de Caſ.ibi di
cit,ꝙ iſtud dictum Bar.cõiter tenet̃, & ſequit̃ Ang. Are.inſti.de iu.
na.in §.ex non ſcripto. Ale.in ꝯſi.5.ſi vera ſunt.col.fi.lib.5. Cor.in
conſi.28.in hac conſulta.in fi.lib.iij.Ego tñ aliter dixi in rub.de cõ
ſue.extra,quia qđ ſemel fit,raro fieri dr̃.l.ex his.nam ad ea.ff. de le-
gi.l.fi.de bo.auct.iu.poſſ.l.fi.§.ſed quia.ibi,ſemel,non ſæpius.C.de
iu.deli.ergo nõ vr̃,ꝙ ex vna vice quis dicat̃ ſolitus facere.Et in ter-
minis hoc tenet Bal.in l.item lapilli.col.pe.ver.v.quærit̃. ff. de ver.
diui.vbi inquit,ꝙ illa verba,ſolito curſu,nõ verificant̃ in vno actu.
& idem vr̃ uelle Bal.in l.bonos.s̃.de aduo.diuer.iu.& quia pro eo-
dem ponunt conſuetus, & ſolitus, ut intelligitur in l.ſed Iulianus.
§.fi.iuncta.l.iij.§.proinde.ff.de in rem uer.& facit text.in l.ĩſiſtulas.
§.frumenta.cum gl.ff.de ꝯ̃hen.em.& in l.naturalẽ.§. pauonum.ff.
de acqui.re.do.ibi,ex conſuetudine ſolent. & in c.prout. & de do.
& contu.& in l.iij.§.fin.de eo,qđ cer.lo.de illo qui ſolebat merces
comparere.cũ ſi.s̃.alle.¶Et de ſolito fœnerari no. per gl.in l.cum
allegas.s̃.de vſu.nã iſta in vno actu non vñr uerificari:vt no.per gl.
in l.j.ff.de trib.not.Bart.in l.legatis. de leg.iij. Et certè hoc negaret
nullus,ſi eſſet text.in d.l.nulla. Vnde tota uis cõſiſtit in rñdendo ad
illum tex.Bal.in d.l.item lapilli.rñdet ad illum tex.ꝙ loquit̃ in teſta
tore,qui põt mutare conſuetudinẽ uno actu.Sed iſta rñſio non ſa
tisfacit:quia ibi non conſtat de uoluntate teſtatoris,vnde in dubio
verba teſtatoris propriè accipi debent.l.non aliter. in prin.de leg.
Et ideo ad illũ tex.aliter rñderi dico,ꝙ ibi dum dr̃ ꝙ ultima præſta
tio alimentorũ attenditur, non exprimit̃ ibi de vnica præſtatione
Et licet loquat̃ in ſingulari numero, intelligit̃ de vltima præſtatio-
ne ſolita,quia uerba teſtatoris referunt̃ ad illud, qđ ſolebat facere:
quæ quidẽ vltima præſtatio,in unico actu nõ uerificat̃, ſed in plu-
rib.ſecus ſi dicat̃ ꝙ ultima conſuetudo attenditur, quo caſu intelli
git ꝙ plurib.actib.inducta ſit:ut no.Bar.in d.l.binos. circa fi.Quid
enim ſi teſtator toto tpe uitæ ſuæ uno modo alimenta pręſtiterit,
& nouiſſimè ſemel tm̃ alio modo præſtitiſſet, certè nullo modo
vr̃ dicendũ,ꝙ illa uerba,quæ ſolitus erat præſtare,referant̃ ad illam
unicam ultimã præſtationẽ,ꝯ̃ illud,qđ alias ſuper obſeruatũ fuit,ꝑ
s̃.dicta.Et inſtant latè Mod.hic,ꝙ conſuetudo, & illud,qđ fieri ſo-
12 let,attendit̃. Quorum dictis adde,†ꝙ in primis conſuetudo ipſius
teſtatoris,uel ꝯ̃hentis inſpicitur.l.uel uniuerſorum.ff. de pig.act.l.
qui ſemiſſes.§.fin.ff.de uſu.in l.hęredes palam. §. ſi quid poſt.ff.de
teſt.ibi,ex conſuetudine patriſfa. uel regionis, & in l.ſi ſeruus plu-
rium.§.fi.de leg.j.ibi,ante omnia ipſius patriſfa.conſuetudo dein-
de regionis. Vnde conceſſio facta ab Eccleſia ſm̃ conſuetudinem
eccleſię concedentis intelligitur:ut no. Ale.in conſi.124.conſide-
ratis his.col.ij.lib.5.& conſuetudo ultima attenditur.l. Mela. §.qđ
ergo.de ali.& cib.leg.& tradit Ale.in conſi.5. ſi uera ſunt. col. fin.
lib.5.Sed ceſſante conſuetudine teſtatoris,uel contrahentis, ad cõ
ſuetudinem loci recurritur,in l.ſuper in ſtipulationibus ff. de re.iu.
l.quòd ſi uolit.§.qui aſſidua.de ędil.edi.l.ſi fundus.ff.de euic.& quę
libet diſpoſitio recipit interpretationem à conſuetudine, ut eſt
dictum Inn.in c.olim.de uerb.ſignifi.& ſequitur Abb. in c.certifi-
cari.de ſepul.cum ſi.ut late Fel. ſcribit.in c. cum M. de conſti.col.
iij.& reaſſumunt Mod.hic,& prius Ale.in l.hm̃oĩ.in prin.de leg.j.
Et adde ꝙ iſta facultas extendẽdi ꝯ̃ctum ſm̃ conſuetudinem lo-
13 ci,habet locum in notario,† qui rogatus fuit ſecus eſt ĩ eo,qui ſub
a rogatur [a] in locum notarii mortui:qui rogatus fuit de ꝯ̃ctu: quia
ille nil poteſt addere,nec declarare,cũ offim̃ eius ſit tranſcribere,
non addere,nec declarare;vt Bal.no.dicit in rub.de fi.inſtr.co.vj.
in ver.4.q̃ritur.Et idem Bal.in l.Gallus.§.idem credendum.ff.de li-
be.& poſth Sed tamen iſtud dictũ nõ vr̃ procedere ſine dubio: qa
iſta interpretatio,q̃ fundat̃ in ꝯſuetudine,nõ adhęret ꝑſonæ nota-
rii:& ideo vr̃ ꝙ ẽt per alium notariũ fieri poſſit,ex eo qđ no.Bart.
in l.argentarius.in prin.ff.de edẽ.& Ale.ibi hoc ſpãliter dicit.¶ Ex
14 s̃.dictis infert̃,† ꝙ cl̃a codicillaris appoſita vr̃ de voluntate teſtõ-
ris,ex quo cõiter,de conſuetudine apponi ſolet.Ita And.Sic.dicit
in c.qđ ad translationem.de offi.dele. Ale.in conſi.j.co.ix.li.v.Et fa
15 cit qđ no.Bar.in l.j.co.fi.ver.ſed ponamus ꝯ̃hẽtes ff.ſo.mat. † vbi
dicit,ꝙ notarius in inſtr̃o dotis põt apponere hypothecã, de qua
ꝯ̃hentes nihil dixerunt:qa videtur rogatus,vt apponat cl̃as,q̃ ſunt
16 de natura ꝯ̃ctus † Et pari ratiõe vr̃ ꝙ pœna apponi poſſit in ꝯ̃ctu
17 per notarium:qa ita conſuetũ eſt.Cõtrarium [b] tamẽ decidit Bal.
b in l.ſi patroni.§.ſi quis iurauerit.ĩ prin.in ver.nõ tñ ꝓ̃ſumat̃ pœnã.
de iureiur.qa,dicit ipſe, nõ eſt vniformis,& ſequit̃ Soc.in d.l.Gal-
lus.§.idem credẽdũ.& idem Bal.in l.fi.co.j.ȷ̃.de exe.rei iu.Reperio
tñ ꝙ ꝯ̃rium tenet Ang.in l.ij.in prin.in ver.poteſt & aliter exẽplifi-
ficari.ff.de iud.vbi inqt,ꝙ ille,q habet ptãtẽ vendendi bona fiſcalia,
poteſt apponere oĩa pcã pœnalia ſm̃ morẽ regionis,& hoc vr̃ in-
telligendum,quando eſſet conſuetudo vniformis circa pœnã.Et
ſic ceſſaret rõ Bal.in d.§.ſi quis iurauerit.Et ad hoc facit, qa qñ va-
rio modo ꝯſuetudo ſe hẽt,non attendit̃,ſed ius cõe ſeruat̃:vt not.
Bal.in l.ij.in prin.ff.ſo.ma.in l.ſoluent.§.non vero.col.j.ff.de offi.
17 procon.† Et pari rõne vr̃ ꝙ iur̃m rõne conſuetudinis apponi poſ
ſit in ꝯ̃ctu:ſed hoc non eſt verum:qa iur̃m requirit ſpecifice expꝫ-
ſionem,vt concludit Abb.poſt Ant.de But.in c.pen.ꝑ illum text.
18 de iureiu.& ꝓſequitur Soc.in d.§.idem credendũ.¶† Sil̃r pari rõ
ne vr̃,ꝙ in ꝯ̃ctu venditionis apponi poſſit conſtitutum rõne con
ſuetudinis:ſed tñ in hoc ꝯ̃rium concludit Ale.in conſi.28.viſo,&
ꝓhibito.lib.ij.Et in effectu vr̃ ꝙ s̃.dicta intelligant̃ in his,q̃ ſunt de
natura ꝯ̃ctus:vt Ale.dicit in d.conſi.25.& Bal.in d.l.j.ſol.matr.Se-
cus vr̃ eſſe in ſubſtantialib.q̃ nõ recipiunt ſupplementum à conſue
tudine:vt no.Io.And.in Addi.Spe.in tit.de inſtru.edi.§.inſtr̃m.co.
19 3.ver.quid ſi à ꝯ̃hentib. Ange.in l.licet.C.loc.¶† Et ad ſupradicta
notandum eſt,ꝙ iſta conſuetudo interpretatiua, de qua ſupradi-
ctũ eſt,nõ requirit̃ ꝙ præſcripta ſit:vt no.colligit̃ ex dictis ꝑ Ant.
de But.in c.fi.in v.car.in ver.ex his dicit.in col.v.de conſuetudine.
& ſequit̃ Are.in c.cum.M.de conſti.& in conſi.xj.procedendũ eſt,
20 Ale.in conſi.107.pro inueſtigatione.co.2.lib.2.¶† Vltimò no.ex
iſto tex.ꝙ ꝓfectitiũ dr̃ illud,qđ eſt habitũ ab eo,de cuius ſucceſſio
ne agitur,tã in hæreditate paterna,q̃ materna:vt no.Ale. hic poſt
Cy.& Sal.& idẽ Bal.in l.ſi filiæ.la.j.s̃.eo.tit. Aliàs vero profectitium
dr̃,qđ prouenit à pr̃e.l.profectitia.in prin.ff.de iu.dot. Similiter il-
lud,qđ ꝯtemplatione pr̃is acquirit̃:vt no.per gl.vbi Barto.in l.cum
oporteat.in prin.ff.de bo.q̃ lib.& Bar.per illũ tex.in l.ſed ſi plures.
§.in arrogato.de vulg.& pup.cum ſi.vt tradit Ale.in conſi.179.vi
ſo proceſſu.li.5.Ang.in conſi.170.Io.Phil.Pau.de Ca.in cõſ.120.
ſi dicta Cornelia.¶In gl.j.in prin.gl.tenet quod bo.poſ.contratab.
reducat rem ad cãm inteſtati,ſi petita ſit añ aditam hæreditatẽ: ſe-
cus ergo videtur,ſi poſt aditam hr̃ditatem:quia ille qui ſemel fuit
hr̃s,non põt amplius deſinere eſſe hæres.l.& ſi ſine.§.ſed qđ Papi.
de mi.& ſic videtur ſentire gl.& poſt bo.poſ.contratab. intentatã
hæreditas adiri non poteſt:vt tenet Bal.in l.certũ.in pen.col.s̃. vnũ
21 leg.† Sed contrarium *cõiter* Doc.hic tenẽt,qa ꝓpter bo. poſ. peti-
tam hæres ſcriptus non impeditur adire.l.is,q in poteſtate.in ver.
ſed ſi ſcriptus adierit.ff.de leg.præſt.in l.virilis.§.ſi adierit.eo.tit.cũ
ſi.vt no. Ale.in l.filiæ dotem.s̃.co.Sed alia ratione contrata. redu-
cit rem ad cauſam inteſtati:qa hæres uериſimiliter non adibit hæ-
reditatem,ex quo omnia per bo.poſ.cõtratab. auferri pñt.l.cum
emancipatus.in prin.de contrata.Et ita occaſionaliter res ab inte-
ſta.reducitur hr̃de non adeunte:vt no. Ale.poſt alios.in l.j.de bon.
poſ.contrata.liberti.& in d.l.filiæ dotem.& Mod.hic:& ita tenet
Bart.in l.illud.de contratab.Sed iſta reſolutio non ſatisfacit, quia
tex.hic expreſſè dicit quod ſucceditur ab inteſt.per cõtrata.& hoc
bene non verificatur,conſiderando illud,quod accidentaliter con
tingere poteſt:quia illud non debet conſiderari.l.item veniunt.§.
cum prædiximus.ff.de pet.hære.per glo.in l.certi conditio.in prĩ.
in gl.ij.in fin.ff.ſi cer.pet.tunc enim non eſſet ex natura bon.poſſ.
contratab.ex quo accidentaliter contingit.vt tex.hic dicit abſolu-
tè quod ſucceditur ab inteſtato.& ſic videtur ex propria natura
bon.poſſ.contrata.Et ad hoc eſt tex.in l.non putauit.§.fina.ff. de
con-

ADDITIONES.

a ¶Subrogatur.Hip.de Mar.in ſin.123.iurę.Ale.conſi.163.co.fin.
b ¶Contrarium.Et bene.

ↄ̃ta.vbi dr̃ ꝙ p̄toris propositū per bo.poss.ↄ̃ta. est tribuere vnicui-
que liberorū partes,quas intestato pr̃e mortuo in hr̃ditate habitu
rus esset.& facit text.in l.filiā.§.legatū.ff. de ↄ̃ta. & hoc intelligitur
quo ad effectū:quia prætor directò hæredē facere nō pōt.§. quos
aūt.insti.de bo.pos.& pp hoc nō impedit hr̃s adire,siue bo.pos.pe
tita sit,siue peti possit.Et quantum ad ↄ̃rium gl. vr̃ br̃ dicēdum, ꝙ
ↄsidera ndo cām proximā,& immediatā.bon.pos.ↄ̃t.reducit rē ad
intestati,vt hic.cū si.s̃.alle.Sed ↄsiderando cām remotā,bon.poss.
ↄ̃t.dr̃ ex testō:quia præsumit factum testīn,ideo ↄ̃ta.dr̃ ex testō §.
sunt aūt.insti.de bo.pos.¶Et p̄dicto ↄclusio,q̄ habet ꝙ per bo.po.
ↄ̃t.res sit in cā intestati,limitat vt dn̄t Mod.hic,qn̄ extraneus est hr̃s
institutus:quia illi extraneo oīa bona auferunt.l.cū emancipatus.
in p rin.ff.de ↄ̃ta.Secus si alter filius sit: quia p̄tor eū tuet. l.is qui in
potestate.§.sed si scriptus.de ↄ̃ta.quia p̄tor hac ratione eū tuet:qa
de liberis est.Sed ista limitatio non vr̃ vera:quia non pōt testīn va-
lere pro parte.l.ius nr̃m.ff.de reg.iu.qđ ꝓcedit ēt ex post facto : vt
not.Bart.in l.pe.ff.de iniu.testō.& dixi in d.reg.ius nr̃m.Et quia te-
stīn annullat de iu.prætorio.qn̄ exmancipatus est p̄teritus.§. eman
cipatos.insti.de exhę li.Non ob.tex.in §.sed si scriptus : quia dū dr̃
22 ibi,tuet illū,intelligit ab intestato.d.l. nō putauit.§.fi.de ↄ̃ta.¶†In
ea.gl.in fi.ibi,pater filium,Bar.& Doc.reprobant gl.dū dicit,ꝙ illa.
l.pater filium.correcta est :,quia non est verū ꝙ per istā.l.corrigat.
Et ad illum text.aliter rn̄dent : sed tn̄ gl.saluari pōt,ꝙ corrigat non
per istam.l.sed per auc.ex testō.s̃.eo.Et ita tenet Bar. in d.l.pr̃ filiū.
in pe.q.& Pau.de Cas.hic.Ful.tn̄ in l.si emancipati.s̃.e. tenet cōtra
rium,quia tex.in d.l.pr̃ filiū.loquit in casu mixto, qn̄ succederet si-
mul ex testō, & ab intest.ideo non vr̃ ꝙ ille tex.corrigat per auct.
ex testō.quæ loquit de successione ex testō simpliciter:qa sub sim-
plicib.casus mixtus non comprehendit.l.vim passam.§.p̄scriptio-
ne.de adult.Mod.hic dn̄t ꝙ facilis est solutio: quia in materia fauo-
rabili, prout ista vr̃, sub simplicib.casus mixtus comprehendit.l.si
ita scriptū.de lib.& posth.Sed ista solu.nō satisfacit: quia mā colla-
tionis,de qua agit,non vr̃ fauorabilis.ideo nō habet locum,nisi ex-
primat:nec tex.in l.si ita scriptum restringit in materia fauorabili:
quia ēt in exhæredatione illi tex.haberet locum: vt est tex.in l.si ita
facta.ff.de iniust.rup.testō.Et ideo ad arg.Fulg.qđ refert Alex.in l.si
emancipati.s̃.eo.vr̃ aliter posse rn̄deri, ꝙ qn̄ est facta dispositio de
vtroque simplici,tunc casus mixtus includitur,& ita procedit tex.
in d.l.si ita facta.Et sic vr̃ in proposito: quia in vtroque casu sim-
plici , locum habet collatio ex testō,& ab intestato ergo non mi-
rum si pariter in casu mixto collatio debet fieri in ca su d.l.pater fi-
lium.¶In gl.in verbo,sponsos, ex ista gl.colligitur s̃m Ang.in qui-
busdam lect.vt Ale.refert, ꝙ qn̄ ↄiuncti sponsi donant aliquid spō
a sæ,intelligit donatum contēplatione ipsius sponsi, & illi acquirit,[a]
non autē contemplatione sponsi datum vr̃. & idem eↄ̃ , & sequit
Ro.in consi.162.in proposito themate.col.ij.ver. quo ad vltimū.
23 vbi inquit, † ꝙ donata vxori à ↄsanguineis viri, remanet in dn̄io
ipsius vxoris,per tex.in l.si seruus cōis.ff.de do.int.vi. & vx.Ale.hic
dicit,ꝙ gl.hęc nihil facit:quia loquit in patre donante:& sic nō fuit
facta donatio à coniunctis spōsæ g.o.tn̄ vr̃ posse adaptari ad illud,
qđ Ang.dicit,dum requirit s̃m gl.ꝙ cōstet pp sponsam factam esse
donationē,ergo non sufficit ꝙ uideat datum cōtemplatione spō-
sæ: quia requiritur ꝙ constet hoc.quicquid tn̄ sit Alex.se remittit
ad l sed si plures.§.arrogato.& ibi sequitur opi Bar.qui tenet con-
trarium,per illum text.& in d.§ in arrogato & idem ↄcludit Cor.
in consi.81.primus consultationis articulus.col.pe. lib.j. Et līta di-
ctum Bar.vt per Ant.de Bu.in consi.39.quia maior quæsitorum.
in ij.dub.¶In gl verbo, consequuntur, pro resolutione eorū quę
dicit videndum est breuiter de duob. Primò de solutione ad ↄtra-
rium.d.l.illud.§.pe.j̃.e.Secundò de intellectu eorum verborum,
s̃m tenorem pręcedentiū legum. Ad primum approbatur *cōiter*
illa solutio,ꝙ tex.iste procedat in emancipatis,prout loquitur: &
tex.in d.l.illud.habet locum in filiis, qui non erant sui, nec emanci-
pati, vt sunt filii succedentes matri, prout illa l.loquitur , & ratio-
nem diuersitatis tradit Bart.in l.j.§.nec castrensæ. col.pen.de coll.
bo.& ita Ale.hic,& latius Ale.in auct. ex testō.s̃.eo. In quo viden-
dum est qđ dixi ibi col.pe.declarando aliter quam Doc.dicant : &
hoc gratia breuitatis non repeto.¶Circa s̃m Bar. & Doc contra-
rium tenent,ꝙ illa verba referantur, & debeant declarari s̃m.l.ea.
demum.s̃.eo. & valet, si bona extant ab inte. & non ex testō.l.j.s̃.
eo.& ita dicit Ale. ꝙ cōiter hoc tenetur.Mod. hic dn̄t, ꝙ hæc nr̃a
litera transportatur. vnde approbant alium intellectum . Nic. de
Mat.& Bal.hic,in j.ꝙ illa verba, s̃m tenorem præcedentium ll.refe
runtur ad proxima, & sic ad verbum emancipatis, & est sensus,ꝙ
filii,qui fuerunt emancipati s̃m tenorem pręcedentium ll.& sic fa-
cta sit relatio ad leges, quę de emancipatis loquuntur , non ad ll.
quę tractant de colla. & hoc consonat per l. seq. quę loquitur de
emancipatis,s̃m nouum modū.de quo in l.fi.j̃.de eman.li.Sed iste
intellectus non satisfacit : quia tex.expresse relationem facit ad le-
ges pręcedentes, & non vr̃ posse verificari in ll. quę postea addu-
ctę sunt, & pręsertim in l.fi.j̃.de eman.li.quę longo interuallo. in-
ferius ponitur.Confirmat hoc,quia tex.hic loquit in materia col-
24 lationis,& aliqua de nouo inducit,& naturā tituli ōndit.† Illa.n.le
ctu.q̄ magis ↄgruit rub.& ti.corrn̄det s̃m Ant.de But.in §.sane.co.
fi.ver.itē all.in ꝓœ.decretaliū,& facit gl.in l.j.& ibi Bal.j̃.ne liceat
tertio ꝓuo.Vn̄ nō potest intelligi respectu emancipationis,de qua
hic nihil dr̃.Non ob.ꝙ lr̃a trāsponat:qa sunt ablatiui absoluti, qui
ↄiungunt hoc mō,emācipatis collaturis ꝑ tenore p̄cedentiū ll. &
sic quātum ad sensum nō vr̃ litera trāsportari,& leges q̄ sequunt
ad istā.l.nihil faciunt.qa sunt diuersæ:& ex diuersis nō fit illatio: &
quia potius ista.l.ad nr̃m ti.adaptari debet.¶Vltimò Bar. conclu
25 dit ↄ̃ Nic.de Ma.† ꝙ donatio fcā p pr̃em filio tpe emācipationis,
dicat donatio simplex,& nō ob.cām.& idē Bar.in l.cū oportet.§.
cū aūt.p illū tex.j̃.de bo.q̄ lib.ad idē tex.in l.fi.vbi Bal.j̃.de emā.lib.
cū si.vt tradit hic Alexā.in ↄsi.21.attentis his co.2.li.3.& Abb.in
consi.116.illud de iure.co pe.lib.2.vr̃ tamē s̃m Fulg.hic, co.fin.in
hoc articulo,ꝙ dicat donatio ob cām,qn̄ alr̃ filius noluisset cōsen-
tire emancipationi,q̄ eo inuito fieri nō debet.l.iubemus.j̃ de emā.
lib.& tali casu dicit saluari opi.Nic.de Mat.reperio ꝙ ita late tenet
Old.in consi.138.thema late est.in co.4.& Cu.in consi.28.de fun
do dato,& ipse Ale.hoc idē tenere vr̃ cōsi.162.circa primā.co.6.
lib.2.Ale.hic post.Pau.de Ca.respōdet ꝙ q̄tū ad dōnem faciendā,
26 † donatio ob cām solū dr̃ illa q̄ habet necessitatē ꝓut est donatio
fcā filiæ pp dotē,vel filio pp dōnē pp nuptias,quā pr̃ facere tenet.
l.fi.s̃.de do.promis.q̄ qdē donatio simplex distinguit à dōne pp do
tē,& pp nuptias:& donatio simplex q̄ non habet cām dotis,vr̃ do
nationis pp nuptias regulr̃ nō ↄfert.l.illud.j̃.eo.& declarando illū
tex.vt dixi in Auth.ex testō.s̃.eo.alr̃s vero extra materiam collatio
nis,ēt donatio ob cām consideratur duplr̃,vt tradit Are.in consil.
17.consideratis diligentissime.co.v.nā si causa respicit vtilitatem
donantis,dicitur donatio ab causam:secus si causa concernit inte-
resse donantis:quia tunc illa causa non fit quo minus dicatur dona
tio simplex.& not.Pau.de Ca.in l.j.ff.de do.

ADDITIO,

a ¶Acquiritur.Idem Ias.hic,post Bar.in d.§.arrogato,Io.Lup.in repe.c.per vestras.§.
xlv.de do.inter vi.& vxo.sed contrarium verius est,quod immo spectat ad eum,cui
donatum est.Bal.in d.l.cum ante nup.Alcia.trac.de presum.rei.j.præsum.xviij.

LEX XVIII.

1 *Paria sunt,quod quis de iure communi,vel speciali de priuilegia admittat.*
2 *Proditor restitutus,non potest post restitutionem proditor appellari.*
3 *Legitimatus dicitur proprie & vere legitimus.*
4 *Restitutus post al quem defectum,si impetraret nouam dignitatem,non esset opus facere mentionem de defectu antiquo purgato.*
5 *Homicidia habens gratiam de primo homicidio,si committat secūdum,gratia de secundo non valet,nisi de primo faciat mentionem.*
6 *Gratia secunda non valet,& est subreptitia,non facta mentione de prima.*
7 *Emphyteusi concessa pro se & filiis legitimis,non veniunt legitimati.*
8 *Statu.disponens,ꝙ stantib.filijs,filia excludātur,an hēat locū in legitimato.*

1 Liberos.¶Summat vt p Doc.hic.¶Noto † ꝙ paria
sunt,ꝙ qs dū iuri cōi,vel speciali ad priui-
legium admittat.Iō īfert Bal.hic,ꝙ hn̄tes bn̄ficia ex spe
ciali dispēsatione,tuē.li sunt sicut hi,q habuerūt bn̄ficia
de iure cōi.Et ad hoc facit:qa p dispensationē oīs macula purgat.
l.imperialis.§.p̄ūti.s̃.de nup.ibi,oīs macula penitus eū, & illam ibi
2 no.Bar.& Bal.facit tex.in l.q̄ris.de nata.restitu.¶† Et iō ꝓditor re-
stitutus,non pōt post restōnē ꝓditor appellari:vt no.And.de Iser.
in c.j.in tit.q̄ fuit prima causa amittēdi bn̄ficii cū si.vt tradit Andr.
3 Sic.in consi.3.co.2.li.ij.cōsi.40.co.7.li.iij.Et † ad hoc facit,qa legiti
matus,verè & proprie dr̃ legitimus: vt no.Bar.in l.si is, qui ꝑ em-
ptore.ff.de vsuca.in 3.q.prin circa fi.in ver.itē q̄ritur circa prędi-
cta.& in l.si maritus.la.ij.§.legis.ff.de adul.Bar.in l.nuper.C.de na-
tura.libe.& Ale.in consi.2.visis codicillis.co.3.li.ij.Vnde And.Sic.
4 in d.consi.3.li.ij refert Bal.in c.cam te.dicentē,† restitutus post ali
quem defectū,si impetraret nouam dignitatem,non esset opus fa
cere mentionē vlterius de defectu antiquo purgato per restōnem.
& de hoc adduco decisionē Old.in consi.ccxv.puncta breuia.col.
ij.vbi concludit ꝙ ille,q habitatus fuerit p dispensationē,nō tenet
a in alia impetratione facere mentionē [a] de illa priori dispensatione:
quia illa dispensatio prima ius regn̄ationis tribuit.alleg.l.ij.in fin.&
d.l.q̄ris.de nat,resti.& l.Imperialis.s̃.de nup.Sed tamen aduerten-
dū est: qa istud dictū non vr̃ procedere sine dubio.qa licet ille, cū
quo fuit dispensatum,videatur habitatus ad illa.q̄ de iuri cōi tribu
untur,per illū tex.cū si.ut non tamen vr̃ ꝙ aliam dispensitionem
impetrare possit,nō facta mentione de prima,ex eo,qđ no.Bar.in
5 l.nemo.p illum tex.C.de epi.& cle.Guil.de Cu.ibi,qui dicit,† ꝙ ille
qui habuit gratiam de primo homicidio,si committat secūdum,
& gratiam etiam obtinet de secundo,secunda gratia non valet,ni
si sit

ADDITIO.

a ¶Mentionem.Nisi addatur dispensatio dispensationi,vt sentit Decius hic.Gem.c.
apost.de preben.in 6.consi.128.co.fi.Fel.in c.nostra.colum.14.de rescr.Dec.consi.
542.colum.5.

ſi ſit facta mētio de primo.& refert & ſequit And.Sicul.in c.ſup literis.de reſcrip.co.v.& Fel.in c.poſtulaſti.de reſcri.co.5.ver.ſed & pſtū tex.& Mod.reaſſumūt in l.nec dānoſa.§.de pci.Impe.offe. & idē And.Sic.in ꝯſi.xj.co.7.li.j.& in conſi.18.co.xv.eo.li.j.& ad hoc facit, qa negari nō poteſt, ꝙ ſupior,non ita de facili ꝯceſſiſſet ſcdam diſpēſationē,ſi de prīa notitiā habuiſſet:ergo ꝑ illa mentio fieri dēt.d.c.poſtulaſti.de reſcri.Et qd dcm̄ ē,ꝯfirmat ex eo, qd no.Io.An.in rub.de cle.nō reſi.in addi.co.2.vbi inquit,ꝙ ſi Titio fuit ꝯceſſa gr̄a,ꝙ per quinquēniū perciperet fructus bñficii ita abſ̄tia,& poſtea velit aliā gratiam alterius quinquennii importare,
6 † ſecūda gr̄a erit ſubreptitia,nō facta mentione prīa,& ad hoc plura ſiſ̄ia ꝯgerūt Mod.in c.veniēs.de pſcrip.& nō eūdo ꝑ mendicata ſuffragia,de iſta.qō. eſt caſus in c.ij.de fil.pſby.in 6.vbi expreſſe dicit,ꝙ ſi fuit diſpēſatum ſuper defectu nataliū,vt qs poſſit pro moueri ad ordines,& obtinere bñficium,ēt ſi curam hēat aīarū,ſi poſtea velit ſecundā diſpenſationē obtinere ſuper pluralitate bñficiorū, non valet ſecunda, niſi de prīa mentio facta ſit & hoc quando diſpenſatio addit diſpenſationi.prout loquit ille text.cum ſi.§.all.ſecus ſi non agat de noua diſpēſatione,ſed impetratio facta ſit de iure cōi:qa tūc non eſt opus mentionē facere de diſpēſatione prius impetrata,cū iſta impetratio bñficii ſi executio prioris diſpēſationis,vt no.Io.Andr.in d.c.ij.& Do.ibi co.ij.ver.ſed ſi diſpenſatum ſit.& tali caſu vr̄ procedere,quod Old.& Doc.Dūt ī locis.§.all.Vlterius ad iſtū tex.& §.dicta conſiderandum ꝙ bñ procedit in his,q̄ iure cōi ꝯpetunt de qb.tēpore reſtōnis,& habilitationis potuit cogitari:ſecus vr̄ in his,q̄ poſtea ſtatuuntur:qa ſalltem in mate
7 ria ſtricta nō vr̄ comprehendi ille qui ſit talis ex priuilegio.† Vnde ſi quis recipit emphyteuſim ꝑ ſe,& filiis legitimis,non veniūt legi
a timati, a qañ ſunt naturalr̄ ltīmi,ſed per fictionē:vt no.Bal.per illū tex.in l.fi.C.de his,q ve.æta.impe.Et idem in ſtatuto no.Bal.in l.quiſquis.co.ij.C.ad l.Iul.maie.Et per hoc reſpondet ad illud,quod dcm̄ eſt limitatus,ꝑprie dr̄ ltīmus:qa verū eſt de iure ſpeciali,& accidentali,ſed nō naturaliter,& de iure cōi:& verba naturaliter accipiūtur.d.l.fi.§.d his q ve.æta.impe.& ad idē facit:qa verba in potiori ſignatu accipiunt.l.j.§ q in perpetuum.ff.ſi agere vec.vel emph.
8 pet.¶Et per iſtū tex.infert Are.hic,† ꝙ ſtatutū,quo cauet ꝙ extātib.filiis maſculis filiæ excludant,ꝙ tale ſtatutū ēt habebit locū in ltīmato.alle.Bal.q hoc dicit in l.eam quā.§.de fideicō.co.6.in ver. itē fuit à me quæſitum.Et idem Bal.concludit in l.cū acutiſſimi.co.2.in ver.& idē dico.eo.ti.de fideic.Sed breuiter verior,& cōis opi. eſt in ꝯrium,vt in terminis tenet Ant.de But.in c.per venerabilē. q fil.ſint leg.in pe.car.in uer.ſed poſſet omne dubium,& op in. Anto.de But.ſequit Pau.de Ca.in d l.cū accutiſſimi.co.j.& in d.l.fi.§. de his,qui ue.æta.impe.& in conſi.311.ſuper eo.co.fi.& Ro.in d. l.ſi is,qui pro empto.co.x.& ita aliàs conſului Florentię.vt patet in conſi.52.Et tunc non erant publicata conſilia Fran.de Cur.qui idem latiſſime conſuluit in conſi.73.ſuper memorata facti narratione.co.xix.& idē in conſi.35.ſtatutoſeu in capitulis Ianuæ.& in conſi.16.clarus vir.co.3.Et ita conſuluiſſe videtur dicēdum omiſſis rationib.quas referre longum eſſet,ſed illas reaſſumunt Mod.in l.is,qui pro emptore.ff.de vſuca.Piſis.

ADDITIO.

a ¶Legitimati,& bene,ex quo limitata eſt conceſſio ad filios & legitimos.

LEX XIX.

1 *Vbi eſt caſus legis ibi nulla eſt dubitatio.*
2 *Vbi eſt caſus legis, vel res clara, iudex non debet mittere ad conſilium, ſapientis, nec poteſt peti compromiſſum. & nu.3.*
4 *Lex ſi hēt plures intellectus, ꝑualebit ille ītellectus, ī quo maior eſt dubitandi.*
5 *Erubeſcimus cum ſine lege loquimur.*
6 *Ratio naturalis ſufficiat allegari pro lege.*
7 *Pro lege ſufficit allegare auctoritatem maiorum.*
8 *Doctoris auctoritas probabilis eſt, & non neceſſaria.*
9 *Bona fides licet preſumatur, tamen debet allegari.*
10 *Statuto diſponens quod extantibus maſculis fœminæ non ſuccedant, portio debet applicari maſculis.*
11 *Lex, vel ſtatutum loquens de auunculis, non habet locum in patruis.*
12 *Nepotes, an & qñ tenētur patruis conferre dotē, vel donationē pp nuptias.*
13 *Statutum diſponens quòd ēxtantib. agnatis maſculis, mater non ſuccedat, an habeat l cum extan ib. cognatis maſculis, qui de iure excluderent agnatos.*
14 *Statutū excludens matrē agnato exiſtēte, agnatus matrē & ſororē excludit.*
15 *Patruus an excludat matrem & ſororem.*
16 *Dos matris an imputetur nepotibus in legitimam.*

1 Illam. Summat vt ꝑ Doc.hic.¶No.primò text.ibi, minime dubitabat,† ꝙ vbi eſt caſus legis, ibi nulla eſt dubitatio.¶Et hoc melius hic, q̄ alibi ꝑbat,ſecūdū Ful.in prin.hic.qa tex.in l.ancillæ.C.de fur.quem Bal.ibi no.in 3.no.hoc videtur probare cum gloſ.Et hoc procedit etiam ſi ſit caſus legis municipalis:vt not.Corn.in conſi.190. viſo.in ſīn.lib j.& facit text.in l.ille aut ille.§.cum in verbis.de lega.
2 tertiò in l.quod Labeo.ad Carbon. † & ideo tali caſu, quia res clara eſt,nō debet iudex cōmittere cām ꝯſilio ſapientis:vt no.Bar. in d.§.cū in verbis.& Bal.in l.j.ꝯ.de rela.in ver.ex hoc vlt.not.cum
3 ſi.vt And.Sic.tradit in conſi.51.in vlt.car.lib.j.† Et idē eſt in compromiſſo.vt no.Bal.in l.ancillę.præalle.& in l.cum proponas.C de reb.cre.cum ſi.& Alex.ſcribit in conſi.62. viſa facti ratione.in fin. lib.iij.Et pari ratione.in infertur,ꝙ non debet fieri noua lex ſuper eo,de quo caſus legis reperit:quia eſſet de indubitabili,ꝯ d.l.qd Labeo.cum ſi.§.all.Quòd tñ Iaſ.litare vr̄ in l.j.§.de ꝯſtab.per illū text. vbi Imperator nouam facit legē de eo,qd erat ſtatutū prius in tit. de leg.præſt.Sed dicit ipſe,erat ſtatutū in libris ffor̄ū,& non in C. Nam vt dixi ibi hoc nullo modo dicendū vr̄: quia attenta eius rōne,eſſet dicendū,ꝙ omnia diſpoſita in libris ffor̄ū,poſſent ēt decidi in lib.C.qd abſurdum vr̄. Sufficit enim ꝙ habeamus caſum legis,ſiue in lib.ffor̄ū ſiue.C.per iſtū tex.cum ſi.Vnde ad illū tex.in d. l.j.rñſum fuit, ꝙ ibi Imperator non facit nouā deciſ.ſed ad edictū
4 prætoris ſe remittit.ibi.ſm edictū prætoris.† Et cū lex debeat eſſe de caſu dubitabili, vt dictum eſt, vr̄ ꝙ ſi aliqua lex habeat duos intellectus, ꝙ attendat.& prævalebit ille intellectus,in quo maior ſit rō dubitandi,vt colligit ex dictis Abb.in c.cū in iure.in j.no.de of. del.Item dixi ibi,ꝙ illud,qd dr̄ legē debere fieri de caſu dubitabili, non habere locū in ll.C.in quib.Imperator plerunq; rñdet ad caſum,qui ex accuſanti occurrit:ideo caſus qualiſcūque ſit,deteriari debet,vt colligit ex dictis Ful.in rub.C.de ſer.fu.¶Scd̄ò no.ibi, an
5 ꝙ nulla cōſtitutio.† ꝙ erubeſcimus aliquid dicere ſine lege. Et ita quotidie iſta lex.ad hoc alleg.vt not.Bart.& Ale.poſt alios.Dicit tñ Iaſ.hic, ꝙ iſte tex.malè allegatur ad hoc:quia iſta erat allegatio partis nepotū & non Imperatoris.& imperator ipſe.ꝯ.decidit ꝯriū. ¶Sed certè vr̄ bene allegari:quia iſta eſt negatiua,per q̄ intentio negantis fundata vr̄,niſi ꝯrium probet.l.actor.§.de ꝑb.& licet Imperator decidat ꝯrium,ſtat deciſioni Imperatoris: qa ipſe dr̄ lex aīata in terris.in auc.de ꝯſulib.& quia ipſe hẽbet poteſtatē legis ꝯdendę.§.ſed qd principi.inſti.de iu.natura.gē.& ci.Sed per hoc tollitur quin tale argm̄ bñ ꝑcedat,niſi ꝯrium probet.& hoc expreſsè dr̄ in §.ꝯſideremus.in auc.de triē.& ſemiſ.ibi, cum hoc nō lege agimus, erubeſcimus,ad idē facit tex.in l.diſſentientis, ibi, nulla iuris præci-
6 pit ꝯſtitutio.§.de repu.in c.illa.ne ſede vac.cum ſi.¶Pro lege † tñ ſufficit allegare rōne naturalē: vt no.Bal.in l.ſcire oporret.§.ſufficit,per illum tex.ff.de exc.tu.& no.per gl.in c. cum ex eo.in ver.rōne.de elec.in vj.cum ſi.& per Mod.hic.& adde Abb.per illum tex. in c.ſecundò requiris.in vlt.no.de app.& not.Bald.in l.j.§.in prin. de ca.tol.dicens recedendū eſſe ad nālem rationē,quę eſt optimus legs clypeus.& idem Bal.in ꝯſ.37.dñs Thomas.lib.ij.Sed aduertendum
a dum eſt:quia nullo modo vr̄,ꝙ rō nālis poſſit allegari pro lege : qa in tali ratione deficit auctoritas legis & iura quæ cōiter allegari ſolent,parum faciunt:quia in illis caſib.legiſlator loquit cuius auctoritate lex inducit.& illa rōne nāli eſt facta.& hoc in ſimili caſu dicit Pau.de Caſt.in l.j.ff.ſi cer.pe.poſt Iaco Bu.ꝙ qūque allegat in ll.auctoritas Virgilii,cui ſtat in illo caſu:quia de illa auctoritate eſt fcā.l. Sed per hoc non ſequit,ꝙ in aliis caſib dicta Virgilii poſſint allega
7 ri pro lege.& idē de dictis Salamo.dicit Ab.in c.j.de pſum.¶† Adde etiā ꝙ pro l.ſufficit allegare auctoritatē maiorum:vt not. Ang. in l.ſi idem cū eodem.in prin.ff.de iur.om.iu.per illum tex.ibi, Sabino Caſſio & Proculo placuit.& ſequit And. Sic.in cōſ.1.co:ix. li.j.& in conſi.2.col.vj.lib.j.& in cōſ.11.col.xij.li.j.& in ꝯſi.20.col. ij.& in conſi.64.col.j.in eo.li.j.& in conſi.23.co.7.li.2.& in conſ. 1.co.ix.lib.4.& adde quæ dixi de ratione nāli in c.ſecundò requiris in 3.no.de app.¶Sed aduertendum eſt:quia text.in d.l.ſi idem cū eodem non vr̄ probare illud,quod Ang.ibi dicit:quia dr̄ ibi,ꝙ ſententia illorum cōfirmata fuit reſcripto Imperatoris Seueri, & Antonini : ergo vr̄ quòd per ſe non valuiſſet, & dato quòd valuiſſet, hoc fuiſſet ex eo:quia in illo caſu illorum aucto. approbata fuiſſet, vt §.dixi de ratione naturali : & quia erat ibi iuriſdictio.qui aucto.
8 habeat:alias ſecus:† quia aucto.Doc. probabilis eſt nō neceſſaria: vt no.Bar.in l.j.col.j.ff.ſi cer.pet.facit tex.in c.neque.de cōſti.& patet in dictis Inn.quæ nō hñt vim legis.vt no.Inn.in c. per tuas. el.2. de ſimo.& deciſio.Rotæ non hñr pro lege, vt no.Doc. In c.duob. in gl.in ver.pñtauerit.circa fi.de reſc.in vj.Adde etiā, ꝙ nō eſt ſtandum allegationib.etiam Iuriſcō.niſi quatenus decidit:vt no. Ang. in l.ſi poſſeſſor.§.ait Senatus per illum text.in ver. quāquam.ff.de pet.hær.& non ſufficit allegare niſi probet.l.j.cum glo.in ver dicatur.ff.ſi quadru.pau.fecif.di.in l.prætor ait.in verſi.dicet.ff. vi bo.. rap.& in c.non eſt.vbi gl.in ver.allegat.de conſue.in 6.& quod ibi dicit Do.qui ponit no.q.cum ſi.vt Andr.Sic.ſcribit in conſi.162. col.j.lib.j.& in conſi.17.col.5.lib.2.& in conſi.56.col.5.lib.3.& in conſi.83.col.7.eo.lib.3.in conſi.82.col.ij.lib.4.¶Et hoc intelligitur, niſi eſſet præſumptio pro eo, qd allegatur, quia tunc onus probandi

ADDITIO.

a ¶Pro lege.Immo vbi alia lex deficit,vt Iaſ.hic nu. 10.Alb.in l.cum ratio per illum tex.ff.de bo.dam.Bald.in c.paſto.in fi.de cauſa poſſ.& propriet.in l. quoties. infra de ſuis & leg.non tamen admittenda æquitas imaginaria. ſed integra, & legalis.vide etiam Deci.in c.quoniam contra falſam.col.2.de proba.

probandi ꝯ̃rium in aduersariũ transfert.l.gñaliter.§. si petitã.ff.de
fideic.li.l.nuptura.in fi.ff.de iu.do.l.non est verisimile. in prin.alle.
l.fi.in prin.ff.qđ me.cau.debet tñ allegari illa præsumptio.l.si adul
terium,cũ incestu.§.idẽ Pollion .ff.de adul.& no.Bar.in l.cũ quid.
9 ff.si cert.pet.& dixi ibi,& per gl.in cle.appellanti.de app. † Et ideo
a bona fides licet præsumat,debet tñ allegari,[a] vt not. Ang.in l.cum
qui.§.fi.col.fi.ver.sis tñ cautus.ff.de pub.Bal.in c.j.§.si quis per tri-
ginta.col.iij.si de feu.fue.contro. int. do. & agn. & tradit Alex. in
cons.66.in cã,& lite vertente inter magnificũ.col. fi.lib.ij.& in ꝯsi.
94.in causa,& lite vertente corã arbitris.co.li.ij.& in cõsi. 69. in cã,
& lite inter Romeũ.col.pe.lib.iij.¶ Tertiò no.ibi, tertiã partẽ,&c.
ꝙ quoties quis priuat aliqua re, vel portione, ꝯtemp latione alte-
rius,illa portio illi applicat,cuius respectu facta est priuatio. Ad idẽ
tex.in l.si defunctus.j̃.de suis & leg.vbi Bal.& Pau. de Cas.ibi infert
10 ad statutum,ꝙ extantib.masculis,filia non succedat , † ꝙ illa por-
b tio debet masculis[b] applicari:& no.Bar.in l.ij.§.videdũ.ff. ad Ter.
in l.seruo legato.§.testator.de leg.j.cum si. vt Ro.tradit in consi.
32.visa municipali.col.ij.& hoc procedit,qñ quis est priuatus à le-
ge secus si à testatore, vt in not.q.tradit Bal.in l. vxorem.§.hæres.
de leg.iij.in l.paterfa.cir.fi.ff.de hær.inst.Ale.in consi.138.oportu-
nè consideratis.in fi.lib.j.& Pau.de Castr.in consi. 191. antequam
11 venia.col.ij.in iij.dubita.¶ † Quartò & vl.not.ꝙ lex quæ loquit de
auũculis, non habet locũ in patruis.Ex quo infert Ale. in iij.not.ꝙ
lex corrigens, seu exorbitans,non extendit à paritate rõnis.Iste tñ
tex.non probat hoc:quia ista erat allegatio partis:vt Bar.hic dicit:
Adde tñ ꝙ istã conclu.vr̃ firmare Are.in l. Gallus.§. & quid si tm̃.
col.iij.ver.2.adde.de lib.& posth.vbi concludit ꝙ licet ex præsum
pta mente disponentis, dispositio facta in vno casu, ad aliũ porri-
gatur.l.fi.C.de post.hær.insti.Titius.§.Lucius.ff.de lib.& posth.Se-
cus tñ est, dicit ipse, qñ extensio debet fieri de persona ad perso-
c nam:[c] quia tunc nõ admittit ẽt à parietate rationis. Inducit l. si qs
ita.§.pe.ff.de test.tu.& latius ibi insistit,aliter tñ in hoc tenet Ro.in
consi.429.considero in proposita.in 2.dub.& hoc in effectu pen-
det ab illo alto pelago extensionis,in qua non vr̃ ꝙ certa regula da
ri possit:vt patet ex his, quæ latè refert Ang.Are.in §. ius aũt ciui-
le.car.4.vbi allegat multas gl.quæ allegant. & totidem ꝯ̃rias addu-
12 cit.¶ In gl.in verb.mortua.tenet gl.in 1. q.† ꝙ nepotes teneant pa
truis conferre dotẽ, vel donationẽ ꝑꝑ nuptias, illis datam ab auo.
d Et opi.gl.sequit Cy.& Bal.[d] hic ratione æqualitatis seruandæ.Bar.
tñ vr̃ tenere ꝯ̃rium,& approbare primam opi.gl.hic, in l.si eman-
cipati.s̃.eod.per tex.in l.j.§.si sit nepos.de coll.do.ibi,soli fratri,&
non etiam patruo.& in l.j.§.fin.de coniũ.cũ emanci.li.& sequitur
Ale.post alios,quos refert. Ad rationẽ æqualitatis seruandæ,rñdet
ꝙ inæqualitas tolerat:quia patruo non fit iniuria.d.l.j.§.fi.de con-
iũ.cum eman.lib.Sed replicari põt,ꝙ illa ratio iniuriæ erat in consi
deratione ſm iura antiqua:sed de iure considerat æqualitas,vt hic,
& in l.vt liberis.s̃.eo.Vnde sicut patrui conferunt ipsis nepotib.vt
hic dr̃,pariter ergo eꝯ vr̃ dicendum pro opi.Bar.ꝙ tm̃ fratrib fiat
collatio,& non patruo.Facit ſm Fulg.hic, quia ius collatio. vr̃ iuri
accre.æquiparari:nam sicut ius accre.nõ habet locum inter succe-
dentes diuerso iure.l.sed cum patrono.in prin.ff. de bo.poss.pari-
ter nec habet locum coll.inter succedentes diuerso iure.l.pater fi-
lium.cũ l.seq.ff.de coll.dot.Clarum est aũt ꝙ si aliter ex nepotib.re
pudiauerit, portio erius accesceret fratri sibi cõiuncto in eadem
portione,& non patruo.l si duob.filii.in prin.ff.de ꝯ̃ta. & in l.j.§.
his itaq;.ver.sin vero quidã.C.de cad.toll.& facit tex. in l.cohære-
di.§.qui discretis.de vulg.& pup.ergo pariter vr̃ ꝙ collatio debeat
fieri fratri,& non patruo.Sed rñderi põt, ꝙ talis equiparatio de iu
re accre.collationẽ non reperit facta in iure per modũ regulæ. &
ideo tale argm̃ non valet,vt declarat Math in trac extẽ. col. vj. &
no.in auc.quas actiones.s̃.de sacros.ecc.& Cor.hic : & quia hodie
ẽt inter succedentes diuerso iure, habet locũ collatio vt not. Ale.
in l.si emancipati.col.iij.s̃.e.& Cor.in consi.11.pro decisione.in fi.
li.ij.¶ Extra gl.Bal.quærit de vna qõne, in qua latè insistit Ale.post
13 Pau.de Cast.Si statutũ velit,ꝙ† extantib agnatis [e] masculis,mr̃ nõ
e succedat,an habebit locum statutum exñtib. cognatis proximiori
bus.qui de iu.cõi excluderent agnatos.Bal.hic.in col.j. in versi.sed
pone. concludit ꝙ non : quia iste casus vr̃ omissus à statuto, ideo
remanet in dispositione iuris cõis.per istũ tex.& reprehendit Bar.
qui tenet ꝯ̃rium,in l.ij.§.vidẽdũ.ff.ad Ter.vbi inquit,ꝙ sicut mr̃ ex
cludit,pariter oẽs cognati excludunt.Pau. de Cas. hic ꝯcordando
opi.distinguit, & dicit eius distinctionẽ fundatã in iure naturali. Et
ex eius dictis tres ꝯclusiones colligunt. Prima est, ꝙ si illa persona
f iure cognitionis erat ꝯiuncta defuncto mediante matre,[f] tali casu
statutũ excludens mr̃em, vr̃ excludere oẽs personas, medio mr̃is
ꝯiunctas attinentes:quia exclusa mr̃e,excludunt oẽs qui ab illa de-
pendent:& ideo exclusa mr̃e,auia mr̃na exclusa vr̃:& pari ratione
frater,vel soror,ex latere mr̃is tm̃. & in simili qõne Doct. hoc te-
nent in filia,quæ excludit à statuto extãtib. masculis : nã pari rõne
nepotes ex filia,& descendentes ab ea excludunt :vt no. Bar.in l.li-
berorum.col.xj.ver.quæro pone.ff.de ver.sig.Bal.in l.maximũ vi-
tium.col.j.j̃.de lib.præt.cum si.vt tradit Ale.hic,q approbat ista.j.
conclu.Pau.de Ca.q̃ efficaci rõne fundata vr̃.Sed tñ ꝯ̃rium vr̃ tex.
in l.fi.in prin.iuncto.§.sin autẽ.j̃.ad Tert.& Cor.ibi no.illũ tex.v-
bi excluditur mr̃ à patre,vt ibi hr̃:& tamen non excludunt fratre,
& sorores vterini q defuncto solum medio matris erant ꝯiuncti.
Sed dici potest ꝙ ꝑꝑ hoc illa.l.fuit correcta,vel ille tex.in illo casu
habebat locum,qa lex vlterius ita procedebat disponendo: alias
secus:qa ꝯcludens est illa ratio,ꝙ exclusa vna ꝑsona,ẽt descẽdẽtes
ab illa excluduntur:vt no. Ang.ĩ §.reliquum.in auth.de hær.ab in-
te.ver.ex diuerso.no.Bal.in l.fi.co.j.de lib ꝑt.& Cu. in cõsi .cxvii.in
testamento.in prin.facit tex.in l.si vna mr̃e.C.de bo.mr̃.& in l.fin.
s̃.de natur.li.vbi sicut excludit spurius,ita descẽdẽtes ex eo: qa ve
niunt ex radice infecta.& no.Bal.in l.fi.j̃.de ver.sig.& no.Pe.de An
cha.in consi.389.visis.co.j.Ale.in consi.174.super eo de quo q̃ri-
tur.li.v.Capra in consi.136.& si videat.co.fi.Secunda conclu.Pa.
de Ca.est,ꝙ si erat persona ꝯiuncta defuncto a pr̃,q̃ p mr̃em, puta
g si mater per statutum exñte patruo [g] excludatur,& si patruus, &
frater defuncti ex latere pr̃is tm̃,qui frater excluditur de iure com
muni à mr̃e,cũ non sit vtroque latere coniũctus.auth. defuncto.
j̃.ad Ter.& in isto casu concludit Pau.de Ca.ꝙ si mater non exta-
bat:qa erat mortua,statutũ nõ habebit locũ:qa est casus omissus,q
remanet in dispõne iuris cõis.l.si extraneus.de cõ.ob cau.Si vero
mater extabat,patruus ꝓfert ſm statutũ,per no.Bar.in d.l.2.§.vidẽ
dum ad Ter.¶ Sed Ale.hic dicit,istud vlti.quando mr̃ extat, non
esse verũ:qa ſm eũ,istud est cõtra tex.in l.ij.si sit agnatus.ff.ad Ter-
tu.vbi si sit agnatus defuncti,& pr̃ naturalis sit in adoptiua fami-
lia,& mater,dr̃ ibi,matrem admittimus:qm̃ pater agnatũ exclu-
dit.Nam licet pater excludat matrem.§.pater verò.insti.ad Tert.
ipse pater,qa erat in aliena familia,vincitur ab agnato.d.§.si sit a-
gnatus & sic qa agnatus remouet obstaculum pr̃is, mr̃ admittit.
Sic vr̃ in proposito ſm Ale.hic,qa illa frater remouet obstaculum
patrui:ideo ipsa mr̃ admittit.Sed aduertendum est:qa ille tex.ꝯtra
Ale.retorqueri põt hoc modo:qa sicut ibi remoto obstaculo pr̃is
ab agnato mater admittit,ita in qõne nostra, remoto obstaculo
fratris p matrem,patruus debet admitti: & cum frater excludat à
matre,& mr̃ à patruo:ergo patruus dẽt admitti:qa si vinco vincẽ
tem te,multo fortius vinco te:l.de accessionibus.ff.de di.& temp.
ꝓscr.Et vlterius in casu d.l.ij.§.si sit agnatus.considerãdũ est,ꝙ ma
ter ibi non excludebatur à patre,nisi qñ pater ipse succedit,vt dice
tur probari in l.ij.§.obiicitur.ibi, siue bo.pos.existat.ff.ad Ter.vn-
de non mirum,si mater ibi admittitur:qa ipsa excludebat agnatũ,
& à patre non excludebatur:quia non poterat succedere obstan-
te sibi agnato.Ideo verior videtur opin.Pau.de Ca quàm etiam te
14 net Pet.de Anc.in consi.336. si ab agnato. † vbi si statu, excludit
matrem agnato existente.& concurrat mater, soror,& agnatus,
h concludit ꝙ agnatus[h] admittatur:quia agnatus debet excludere
matrem ad vtilitatem eius , & non ad vtil.alterius:ar. l.nam & si
sub conditione.§.rumpendo autem.ff.de iniu.ru & dicta Paul.de
Ca.approbat Corne.in consi.clxxx.in hac consulta. colum.2.& in
consi.188.in presenti.consulta.co.ij.li.ij.Soc.tamen in consi.227.
in cã dominæ Annæ.in fi.uidetur approbare opi. Ale.hic.& nõ be-
ne,s̃.dicta.Ale.etiam pro opi.sua contra Pau.de Ca.allegat decisio
nem Bar.in l.j.§ filio.uer.extra gl.iuncto uer.ij.quæro.ff de bono.
pos.contrata.Sed illa doctr.Bar.in qua decisio sua fundatur, non
ponebatur à iure:ut no.Cor.in consi.x.transeamus itaque.co. vj.
in 3.lib.& in consi.75.co.4 lib.j.quanquam.& in consi.84.in hac
ꝯsulta.co.4 li.4.nu.xj.& in consi.169.multum diffusẽ.eod.li.4. in
consi.271.de hoc consultus.co.8.& in consi.276.constat matrẽ.
col.3.eod.libr.4.& quia materia altiorem postularet indiginem,
vlte

ADDITIONES.

a ¶ Allegari.Ale.consi.69.nu.13.li.3.

b ¶ Masculis.Illud non est dubium hoc casu,quo omnes fœminæ simpliciter excludun tur,sed si dotatas duntaxat excluderet,non esset modica difficultas,tenet enim Soci.consi.75.lib.iij.quod ob hoc legit.ma masculi non augetur.

c ¶ Ad personam.Dec.consi.85.co.4. consi.218.consi.291. Cur.Iu.in consi.113.col.4. Aymo.consi.98.nu.13.adde tex.in c.sane.de priuile.c.petiisti.7.q.1.

d ¶ Bal.Hęc veritas,& sequitur Dec.hic,& bene,licet Ias.hic in fi.sequatur Bar.

e ¶ Agnatis.Bal.hic sic ponit statutum,sed Pau.hic ponit statutum quod existente patruo non succedat mater,& Dec.hic,incaute confuse loquitur.

f ¶ Matre.Intellige per matrem tantum,vt etiam loquitur pau.hic.& hæc j.conclusio est indubitata in terminis vtriusque statuti.

g ¶ Patruo.Deci.reliquit terminos statuti Bal.& sumit terminos statuti possit per Pau. de Ca.& in terminis huius vltii statuti si mater tunc non supersit, omnes concordãt quod cessat statutum,sed mater extante,quicquid dicant Pau.& Deci.hic,in consil. 333 .uerior opi.est cessare statutum stante fratrem consanguineo,uel sororib.utrinque coniunctis.& ita consuluit. collegium perusinum, quod in c.statutum supra dictum,& habere inter consi.Ang.Peru.consi.210.quod refert & sequitur Pet.de Anc. in rep.c.1.đ cõst.co.97.ad hoc Ale.hic & cõs.97.li.2.cons.36. cons.89..li.6.cons.141. li.7.Limitat si sorores superstites essent uterinæ tantũ,uel etiam si iste frater superstes esset uterinus tantum,siue ex eadem matre,quæ per patruum excluditur,siue ex alia præmortua matre.Et moueor per rationem primæ conclusionis,quia matre exclusa multo magis excludantur alii meri & remotiones cognati,alias cessaret statutum,& locus esset iuri communi.

h ¶ Agnatus non est dubium si illa soror sit tantum cognata,pręsertim ex hac matre, quę excluditur per rationem primæ conclusionis.supra nu.13.Idem dicitur si sit uterina tãtum ex priore uxore patris defuncti premortua,sed si est agnata,cõtra puto.

vlterius non insisto. Adde tamē ꝙ istud nō vr̄ uerum. s. ꝙ uideatur excludere aliquem ad vtilitatē eius, & nō alterius: qa hoc est cōtra tex. in d. l. ij. §. si sit agnatus. ff. ad Ter. vbi agnatus excludit patrē, ad vtilitatem matris, & nō suā. ¶ Tertia cōclu. est ſm Pau. de Ca. ꝙ si sit alia persona, q̄ aliter ꝯiuncta sit defuncto, q̄ ꝑ mr̄em, excludat in totum à mr̄e. Vt qa erat frater ex vtroque latere, q̄ sil'r cum mr̄e admittitur. auth. defuncto. j. ad Tert. tunc stante dicto statuto ꝙ patruus excludat mr̄em, tali casu dicit Pau. de Ca. ꝙ exn̄te matre patruus habebit portionem mr̄is & frater hēbit portionem suā. Sed Ale. dicit ꝙ etiam in isto mēbro decisio. Pau. de Ca. eꝰ tex. in l. ij. §. si sit consanguinea. ff. ad Ter. vbi extabat pr̄ in aliena familia, qui tamen matrem excludebat. d. l. ij. §. obiicitur. & si cum mr̄e extat soror consanguinea, q̄ tanquā agnata excludebat pr̄em q̄ erat ī aliena familia: dicitur ibi ꝙ sil'r mr̄ soror succedunt, sicut si pr̄ non extaret & ita ſm Ale. videt̄ in q̄one nostra, ꝙ frater vtroque latere ꝯiunctus, q̄ de iure cōi patruū excludit debet facere ꝙ mr̄ simul cū ipso fratre admittat̄, excluso patruo. Sed aduertēdū est: qa ille tex. ēt potest induci in ꝯ̄rium, vt dixi. s. in d. §. si sit agnatus. nam in d. §. sit sit consanginea. sicut ibi patre excluso à sorore agnata, quæ quidem soror ꝑ parte à mr̄e exclud̄t, ipsa mr̄ cū sorore admittit̄. Ita videtur in ista q. nam frater, seu soror excluditur à mr̄e pro parte
15 & mater à patruo. † ergo vr̄ ꝙ patruus dēat succedere in locum mr̄is & excludere sororē, ꝓportione, quæ matri cōpetebat: ar. l. de accessionib. ff. de diuer. & tēp. p̄scr. & qa patruus dēt excludere matrem ad vtilitatē eius. d. l. nā si sub ꝯditione. §. rūpendo. & no. Pet. de Anc. in s. alle. consi. 336. Non ob. ꝙ qn̄ nō concurrit soror cum matre, ꝙ vr̄ casus omissus à statuto: vt no. Pe. de Anc. in c. j. cir. fin. de ꝯsti. quē refert Ale. hic non vr̄ casus omissus: quia patruus nō excluditur sororē, sed matrē prout statutū expresse dicit, & exclusio sororis causatur ab ipsa matre, in cuius locum patruus à statuto subrogat̄: & quia soror in effectu portionem suā ꝯsequit̄, sicut & si mater succederet, & patruus, q̄ excludit matrē, debet illā excludere, quatenus ipsa mater admittat̄: ar. l. Stichū, qui meus erit. de leg. j. ¶ Negari tamen nō pōt, qn̄ sit magna perplexitas in iurib. s. all. primo in d. l. ij. §. si sit agnatus, quare ibi potius admittit̄ mater, q̄ agnatus: quia videtur ꝙ agnatus ibi admitti debuisset, qui excludebat patrem, à quo mater excluditur: ar. d. l. de accessionib. de di. & temp. p̄scr. Cor. in d. l. fi. j. ad Ter. dicebat ꝙ in d. §. si sit agnatus, pater nō obstaret matri: qa facto suo fuit dicto iure priuatus: qa dedit se in adoptionem, vnde sibi imputatur. ¶ Sed ista rō non vr̄ bona: quia ibi qd̄ pater fecit, erat permissum de iure, iō pœnam non meret̄. l. Gracchus. j. de adulte. ¶ Præterea ista ratio nihil facit ad agnatum, q̄ in locum patris succedens, dēt matrem excludere. Vn̄ alia rō vr̄: qa vt s. dixi, pater tum demū p̄fertur matri, qn̄ ipse succedit: sed ex quo non potuisset ipse succedere, agnato obstante, non excludebat matrem: idcirco mater admittit̄, q̄ agnatū excludit. Vlterius, & secundò ꝯ̄ tex. in d. l. ij. §. si sit agnatus. videtur tex. in l. æquissimum. §. j. q̄ incipit, si ex filio. ff. ad Ter. vbi expectabat pater mater, & auus manumissor nepotis mortui, de cuius successione agebat̄, & dicitur ibi ꝙ auus succedit excluso patre, & exclusa matre: qa mater excludit̄ à patre, sed pater ab auo. Sed quare non dicimus ibi mr̄em auum excludere: qa al's si ipsa cum auo solo concurrent, auū excluderet. d. l. ij. §. obiicit̄. ver. sed neque auus. & excludit patrē, vt ibi dicit̄: ergo mater deberet admitti. sicut in d. §. si sit agnatus. vbi mater admittit̄, q̄ excludit agnatum, q̄ patrē excludit. Cor. in d. l. fi. ad Ter. dicebat ꝙ in d. l. æquissimum. auus p̄fertur. quia vr̄ habere ius potentius: qa tex ibi dicit, ꝙ auus solet habere bo. pos. ꝯ̄ta. quia manumissor. & in ista ratione vr̄ tex. fundari. Sed aduertendū est, quia tex. non videt̄ fundari in illa ratione: quia primo ponit decisionem, & postea loquitur ampliando in ver. ibi & qui sic, addit decisioni prius factæ. Nisi dicamus ꝙ illa verba. & qui resoluantur ꝑ quia. & hoc modo illa ratio adaptari potest. ¶ Postremò Ale. hic post Pa. & alios, quos late refert, prosequit̄ q̄onem, & late insistit,
16 † an dos matris [a] imputetur nepotib. in legitimam? & in hoc pro
a fundamento q̄stionis, vt breuiter & conclusiuè procedamus, habemus considerare res casus. Primus est quādo dos data filiæ reuertatur ad patrem, ēt extantib. liberis, prout est de iure ſm cōem opin. vt no. in d. l. dos à patre. s. sol. ma. & in l. post dotem. ff. sol. ma. & in isto casus res clara est: quia dos in bonis aui reperitur, & si sit apud ipsum patrem, seu auum, non est tractandum de imputatione in legitimam: quia dos transfunditur cum aliis bonis aui, & nepotib. legitima debetur simpliciter in bonis aui. Si vero dos apud nepotes reperitur, debet auo restitui, & de hæredis voluntate in legitimam posset imputari: & si dos esset maior legitima, residuum vltra legitimam esset hæredib. restituendum. Secundus casus est, qn̄ pater, q̄ dedit dotē pro filia, stipulatus fuit dotē reddi soli filiæ sol. mat. quo casu videt̄ donata filiæ, & pertinet ad nepotes heredes filiæ: ut no. Bal. in l. post dotē. co. 7. in 4. q. ff. sol. mat. per l. inter socerum. §. cum inter. de pac. dota. & tali casu cum filiis hēant dotem, tanq̄ hæredes mr̄is, non imputarent in legitima: vt Bar. dicit in d. l. post dotem. in v. prin. q. in ver. item ad illud. co. pe. & idē tenet Bal. in l. qm̄ nouella. co. ij. in ver. ego habuit consulere. s. de inoffi. testa. & Pet. de Anc. idē sequit̄ in consi. 39. visis diligēter uerbis testi. uer. non ob. si dicat̄. & in ꝯsi. 317. do. Bar. in fi. & in cōsi. 366. in themate ꝓposito est aduertendū. co. fi. & idē Pau. de Ca. in consi. 250. circa primū q̄sitū. & in cōsi. seq. 251. visis & ponde. oīb. & *cōiter* tenetur, vt Ale. hic dicit. & ſm istā conclu. cōsuluit. Alex. in ꝯsi. 24. visis dubiis. li. j. & est repetitum in consi. 23. lib. 4. & idem Cu. in consil. 10. in ciuitate Lauden. in consi. 86. circa primum. in prin. & idem Cor. in cōsi. 19. pro decisione p̄ntis cōsulta. li. 2. co. 3. vbi tamē dicit ꝙ forma interposita stip̄onis, dēt considerari: qa si taliter sit ꝯcepta, ꝙ nepotes vti hæredes mr̄is ꝯsequātur dotē maternā, bene ꝓcedit conclusio. s. facta, ꝙ in eorū ltīma nō debet imputari, alias secus: vt no. Pe. de Anc. in consi. 366. s. all. vbi concludit, ꝙ talis stip̄o nihil operatur, qn̄ fuit cōcepta ſm formā iuris cōis: vt no. Bar to. in l. vxori. § testō. co. ij. de le. iij. Pau. de Ca. in consi. 250. s. all. & idē qd̄ s. tenet Co. in consi. 148. circa primū. in d. l. 4. & in cōsi. 158. ꝓ præsentis consulta. in ij. co. eo. lib. 4. Et ampliat̄ ista ꝯclusio hēt locū, quocunque alio mō nepotes hr̄ent dotē tanq̄ hr̄des matris: vt no. Pau. de Ca. in d. consi. 251. vbi pp hoc infert idē esse, si filia sit emancipata, vel aliter effecta sit sui iuris: vt hic in statuto. Pisano, vt ipse ibi refert: qa est eadē ratio: qa ueniunt nepotes vt hæredes matris. Et p̄dicta conclu. lītat̄, qn̄ filia p̄ris reperit̄ tēpore stip̄onis: al's secus vt cōcludit And. Sic. in consi. 44. co. 4. li. 2. per l. absenti. ff. de do. & all. Bar. in l. si ꝯstante in 5. q. secūdæ par. prin. ff. sol. ma. Et ista limitatio non vr̄ uera: qa mulieri absenti in dote ius acquirit̄. l. j. §. accedit. s. de rei uxo. ac. & dictū Bar. in d. l. si constāte: cōiter reprobat̄ vt concludit Ale post alios, quos ibi refert in l. si cū dotem. in prin. co. vj. ff. sol. mat. qa in donatione tacita, p̄ntia partis nō requiritur: vt no. Bar. in l. 3. §. si in ult. no. ff. de neg. gest. ¶ Tertius est casus, quando dos matris reperit̄ apud nepotes virtute consuetudinis iuxta opinionē Mart de qua in d. l. dos à p̄re. & in d. l. post. dotē. ff. sol. ma. & isto casu concludit Bar. in l. in quartā. co. pen. ff. ad l. Fal. ꝙ debeat in lītimam imputari, cum si. ut tradit Ale. hic, & Pau. de Ca. in fi. hic dicit istam opi. ueriorem. & sequit̄ Ale. in d. cōsi. 23. li. j. remota stipulatione, de qua in casu præcedenti. & idem Pet. de Anc. in d. consi. 49. in prin. & And. Sic. in consi. 40. li. ij. s. all. & Pau. de Ca. in d. consi. 250. non videtur recedendum ab opin. Bart. quæ maximè procederet, si nepotes succederent cum patruis vel auunculis ſm distinctionem Bal. hic. & in consi. 209. casus super, quo. lib. j. cum si. & tradit Cor. in consi. 190. co. ij. s. alleg. qui dicit ꝙ tali casu indubitanter ista opin. est *communis*, & de æquitate saltem ita videtur dicendum, licet Ale. hic aliter velit. & idem Bald. in consi. 209. casus, super quo lib. j. Pisis.

ADDITIO.

a ¶ Dos matris. Veritas est indistinctè ꝙ imputatur nepotib. & debet ab eis conferri.

LEX XX.

1 *Iura quæ de materia collationis loquuntur, fuerunt antequam essent iura quæ tractant de rebus imputandis in legitimam.*
2 *Lucrum dicitur deducto onere.*
3 *Valor bene fieri intelligitur deductis oneribus, & ita debet assignari.*
4 *Beneficium cum onere pensionis non debet grauari, nisi pro rata fructuum,*
5 *An omnia quę conferuntur imputentur in legitimam.*
6 *Simplex donatio non confertur, nisi in duobus casibus.*
7 *Emancipatus non tenetur conferre donationem simplicem.*
8 *Donatio simplex facta filio in potestate, computantur in legitimam, quia confirmatur morte.*
9 *Donatarius inuitus, an cogat̄ collationē simplicē cōferre sorori, quę hēt dotē.*
10 *Filiusfamilias si lucratur cum pecunia patris, medietas lucri tribuitur pecuniæ, & altera labori, & filio tamen statur arbitrio iudicis. & nu. 11.*
12 *Filius si negotiatur nomine patris, totum lucrum patri acquiritur.*
13 *Socij si sunt plures alicuius exercitij, illi qui exercet personam, debet constitui salarium competens secundum consuetudinem.*

Llud. ¶ Summatur vt per Doct. hic, & Paul. de Cast. hic dicit esse præmittendum ad intelligentiam huius l. quia sine hac, dicit ipse non intelliges regulas, quæ
1 hic traduntur. † Quòd iura, q̄ de materia collationis loquūtur fuerunt anteq̄ essent iura quę tractant de reb. imputandis in legitimā. hoc. n. a Iustiniano introductum fuit in l. omnimō. s. de inoffi. test. Nam qn̄ agebatur ad supplementum legitimæ hęres īstitutus dicebat ꝙ in legitimam aliquę res deberent computari, vt reperiretur habere integram legitimam prout Iustinia. hic declarat, quī per aliquos leges statuti ꝙ aliqua, quę veniebant conferenda ab inte. per legem factam ante eum, prout erat dos, & donatio ꝓpter nuptias. l. vt legis. l. vt liberis. s. eo. deberent in legitimam computari. l. qm̄ nouella. s. de inoffi test. & etiam militia empta ꝓ filio. l. oīmodo. §. imputari. s. de inoffi. test. Vn̄ dicit Imperator hic, ꝙ sicut illa, quæ reperiuntur per illas leges Iustiniani, debent in legitimam imputari, illa ēt ꝯferunt: qa Iustinia. hoc assumpsit in legib. antiqs dicentib. ꝙ deberent conferri. Alia verò q̄ non continentur in dictis. ll. ꝙ in legitimam computent̄, licet reperiantur. in ll. de coll. tractantib. ꝙ debeant conferri, non ꝓpter in legitima computantur, & ideo

&ideo nõ valet ɔña,hoc ɔfertur,ergo in legitimã computaṫ: quia
multa per veteres leges conferunṫ, de quib Iustinianus nõ assum-
psit,nisi quædam,& illa tm̃ computaṫ,& conferunṫ, & nõ alia.Sed
aduertendũ est:quia nõ vr̃ verum,qđ dicit Pau.de Caſ. ꝙ illa tm̃ q̃
Iustinianus assumpsit ex ll.antiquis debent ɔferri,& non alia :quia
ſm istã declarationem Pau.de Cast.esset dicendũ, ꝙ si ex noua di-
spositione aliquid in ltĩmam deberet imputari,qđ nõ esset cõferẽ
dum ſm iura antiqua,illud nõ esset conferendũ,ex quo nõ fuit as-
sumptũ per Iustinianũ ex veterib.ll.& hoc vr̃ ɔ̃ tex. hic in prin.vbi
dr̃,ꝙ oĩa,quæ in ltĩmam computanṫ, conferunṫ. & hoc ẽt erat de
iure antiquo,ꝙ ea,quæ in ltĩmam cõputabanṫ, debebant ɔferri.l.si
nõ mortis,in prin.ff.de inof.testa.ibi, certè ɔferri oportet, qđ do-
natũ est:& merito dr̃ hic,ꝙ sine ratione dubitabaṫ:ideo vr̃ conclu
dendũ,ꝙ oĩa,quæ imputanṫ in ltĩmam, cõferunt:quia strictius ali-
a quid imputaṫ in ltĩmã,q̃ conferaṫ,& facilius a aliquid conferṫ, q̃ in
ltĩmam imputeṫ. Vñ si imputaṫ in legi.multo magis ɔferri debet:
vt probaṫ per istũ tex.l.illud.in ver.hæc aũt rła. Et rõ assignari põt:
quia quæ imputanṫ in ltĩmã,vñr magis onerosa q̃ collatio,quæ ha
bet recompensationẽ successionis,quia quis inuitũs ad collationẽ
nõ astringiṫ.l.ij.§.si tres emancipati.ff.de col.bo.& in l pen.& fi.de
2 colla.do.¶†No.j.ibi lucrum, iuncta gl.ꝙ lucrũ dr̃ deducto onere,
ſm gl.hic.l.Lucius.ff.pro so.& per istũ tex.iuncta gl.infert Bald.in
l.j.col.ij.in ver.pone impetraui.j̃.de fruc.& lit. exp. ꝙ si impetra-
ui beneficiũ vsq; ad valorẽ centũ florenorũ hoc intelligiṫ deductis
onerib.& idem no.Bald.in l.sed si hoc.§.quidã.in fi.de ɔd. & de.di-
3 cens † ꝙ tm̃ debent æstimari reditus ecclesiæ, q̃tum valent dedu-
ctis onerib.& no.Pau.de Caſ.& Alc.in l.nõ amplius,per illũ tex.in
prin.de leg.j.& facit,qđ no.Bart.in l.si vir.& vxor.§.cuidã.de ɔd.&
de.& in l.in lege Fal.ff.ad le.Fal.cũ si.vt per Alex.in d.l. nõ amplius.
4 & tradit Ange.Are.in § de illa.insti.pro soc.Ex quib.inferṫ,† ꝙ ille,
qui habet beneficiũ cũ onere pensionis, nõ debet grauari nisi pro
b rata b fructuũ, qui sibi remanent deducto onere pensionis, & ita
in terĩs concludit Bart.Balenz.in tract.de charita.subsi. in q.37.&
dixi in consi.156.Similiter inferri põt,ꝙ si certũ salariũ si pmissum
prætori, vel doctori, intelligitur ꝙ soluaṫ absq; aliqua retentione,
vel diminutione,vt concludit Pau.de Cast.in cons.195.visis, & cõ
sideratis.in prin.ſm nouam formã : quia verba intelligi debent cũ
effectu.l.iij.§.hæc verba ff.qđ absq;.iu.& in c.relatis.de cle.nõ resi.
5 ¶†Secundò no.regulam,ꝙ oĩa,quæ ɔditio testõ imputanṫ in legi-
timam,conferunt:eɔ̃ verò regula non pcedit,vt tex.hic dicit.Tex.
tm̃ in l.qñ nouella.s̃.de inof.testa.ẽt eɔ̃ arguere vr̃,dum inquit,ꝙ ex
quo conferunṫ,voluit ꝙ in quartam imputenṫ. & ita illum text.ad
hoc ponderauit Cu.in cõsi.10.in ciuitate Lauden. col.j.Bald.in d.
l.qñ.in j.op.rñdet, & dicit ꝙ ibi non fit æquiparatio de collatio-
ne ad imputationẽ:sed solum ibi dr̃,ꝙ sicut dos,& donatio pp nu
ptias æquiparanṫ in collatione, l.vt liberis.s̃.e.ita ẽt æquiparantur
in imputatione legitimæ. Vel secundò rñderi põt, ꝙ specialiter ibi
expressum sit:alias secus.& ad hoc vr̃ tex.hic,ibi, pro quib.speciali
6 ter.ll.vt hoc fieret expressum sit.¶† Tertiò, & vlt.not.aliam regu-
c lam,ꝙ simplex c donatio non cõfertur, nisi in duob.casib. ratione
æqualitatis seruandæ,& qñ expresſè dictum fuit.Et est ponderan-
dum, ꝙ text.absolutè dicit, donationem simplicẽ aliter non esse
conferendã: & vr̃ loqui naturã ipsius donationis, quæ de sui nã nõ
debet ɔferri, vt hic dr̃ : & ratio vr̃ posse assignari. Nã in collatione
consideraṫ intentio defuncti.§.illud.in auc.de trien.& semiſ.& nõ
est verisimile,ꝙ donator defunctus,qui fecit donationem simpli-
cem ex liberalitate,voluerit talem dõnem debere ɔferri:quia facta
collatione non esset donatio in effectu,& ista regula vr̃ hr̃e locum
tã in filio emancipato , q̃ in potestate:cũ hoc sit ex nã donationis
simplicis.& per istum tex.confundiṫ ɔclusio q̃ facit Ale.in auc.ex
testõ.s̃.e.col.in ij.in ver.ex quo inferṫ,dum inquit,ꝙ in omnib.ca-
sib.in quib.valet donatio patrẽ & filiũ in potestate, ꝙ talis dona-
tio debet ɔferri:quia immò nõ debet ɔferri,per istũ tex.in ver.nec
recusare.vbi poniṫ absolutè regula, ꝙ donatio simplex nõ confer
tur.Nec obst.rñ. Ale.in d.auc. ex testõ.vbi post Bart.in l.j.§.nec ca-
strense.dicebat,ꝙ iste tex.loquiṫ in filio, qui nunq̃ fuit, necesse po-
tuit in potestate,prout est filius quo ad matrẽ, de quo loquiṫ text.
hic:quia rñdetur hoc nõ esse verũ & aduertendũ est, vt dixi in au-
th.ex testõ. & nunc latius declarabo. Nã tex. hic loquiṫ non solũ in
matre,sed ẽt in patre,vt patet in ver.ad hoc, ibi, dos à patre data,
vel à matre. Et dato, ꝙ in matre, & in linea mr̃na tm̃ loqueret.in
d.ver.ad hæc.hoc ad propositũ parũ facit, quia tota vis est in ver.
fi.ibi,nec recusare.vbi poniṫ ille versi. separatus à præcedentib. &
rñdendo tacitæ obiectioni,recitaṫ regula,quę dicit ꝙ simplex do-
natio non conferṫ,& illa regula non respicit qualitatẽ personarũ,
sed in rem loquitur,ꝙ donatio simplex nõ conferṫ:& ideo illa re-
gula vr̃ generaliter hr̃e locum, siue sit filius in potestate,siue eman
cipatus.Nec in filio potestate placet illa ratio , ꝙ ipse non teneaṫ,
ɔferre donationem simplicem, quia habet vim relicti,vt dixi in d.
aut. ex testõ.Et vlterius confirmaṫ hoc : quia talis donatio morte
confirmata retrotrahiṫ.l.donationes quas.s̃. de dona. inter vir. &
vxo.ergo nõ debet ɔferri.l.ij.§.id quoq; ff.de coll.bo. Non obst. ꝙ
trahaṫ retro quo ad fructus,& non quo ad dñium, vt no Bart.in l.
sub conditione.de sol.& ita rñdet Iaſ.in d.auc.ex testõ.col.iiij.quia
hoc non vr̃ verum,quia tex.in d.l.donationes, generaliter loquiṫ,
& confirmatio referaṫ ad illud tẽpus, quo donatio ɔscripta sit.&
text. ibi simile adducit de ratificatione, qui quidem retrotrahitur
quo ad oĩa.d.l.fin.s̃.ad Maced & ita illum text.inducit Are. in talis
scriptura.de leg.j. & ibi dicit verissimũ esse istam opi. ꝙ retrotra-
hatur ẽt quo ad dñium.Et hoc comprobaṫ, quia nõ vr̃ ꝙ possit re
trahi quo ad fructus, quin ẽt retrotrahaṫ quo ad dñium, quia ac-
quisitio fructuũ causaṫ à dñio,vt not.Bart.in l.j.in prin.col.iij.ff de
acq.poſ.& quia talis donatio,quæ morte cõfirmaṫ,debet insinua-
7 ri.d.l.donationes quas, ergo non habet vim relicti.¶†Et ex s̃.di-
ctis inferṫ idem esse in emancipato,ꝙ non teneaṫ cõferre donatio
nem simplicẽ,per regulam,quæ hic poniṫ.Non ob.tex.in l.vt libe-
ris.§.fi.s̃.e.quia põt dici,ꝙ loquaṫ in donatione ob cãm,vt pleriq;
tenent,quos ibi retulimus. Vel secundò rñdeṫ ꝙ per illum tex.ni-
hil innouari vr̃,quia dr̃ ibi collationem debere fieri ab emancipa-
tis pro tenore præcedentiũ ll. & ad hoc facit , quia emancipatus
non teneṫ ɔferre illa,quæ patri acquisita non fuissent, si in potesta
te mansisset.l.cũ duob.§. si inter fratres.ff.pro so.l.ij.§. id quoque.
versi.diuersum.ff.e.Sed donatio simplex non valuisset,iõ patri ac-
quisita non fuisset, ergo vr̃ ꝙ emancipatis illa ɔferre non tenetur.
¶In gl.in verbo,lucrũ solutiones gl.& Doc.ad ɔ̃rium diuinant,&
verbis literæ non ɔueniunt,& tm̃ planior solutio accommodari põt,
vt diximus, ꝙ si pater fecit fieri filium militẽ, & quia talis dignitas
impensam requirit,pro vestib.& famulis, si pr̃ aliqua bona donaſ-
set pro talib.impensis, illa non debent ɔferri, quia p̃cipua sunt pp
onera dignitatis,vt ibi dr̃.¶In gl.in verbo,hæc aũt.ibi,donatio sim
8 plex.Circa istã gl. Ale.concludit ſm cõem opi. ɔ̃ Ange.† ꝙ dona-
tio simplex facta filio in potestate,computetur in ltĩmam,quia cõ
firmaṫ morte, & habet vim relicti, & non Bar.in l.iiij.co.pen.ff.ad
leg.Falc.cum sim. vt per Ale.hic, & idem Alex.in consi.27.vr̃ pri-
ma consideratione,in fi.lib.v.& Ro.in consi.277.non est dubium.
col.ij.& Cu.in consi.62.in fi.& in consi. 64.lib.ij. ¶Sed tamen de
iure melior vr̃ opi.Ang.quia fundm̃ illud, quia cõfirmaṫ morte,&
habet vim relicti,ratio valet,vt dixi.s̃.in vlt.no & in d.auc. ex testa
mento.s̃.e.& ex ibi dictis patet,ꝙ talis donatio non conferṫ, ergo
non debet in quartam imputari.Nam tale argm̃ vr̃ bene procc-
dere negatiuè, vt s̃.dixi, licet affirmatiuè non valeat, vt hic dr̃ , &
quia iura simpliciter dñt , ꝙ donatio inter viuos nõ imputatur in
ligitimam, nisi exprimatur.l.si qñ.§.& generaliter.s̃. de inof.test.l.
si non mortis.in prin.ff.de inoffi.testa.& successiuè Ale.hic dicit,ꝙ
si donatio valet à princi.tunc non computatur in legitimam, nisi
expresſè dictum sit.d.l.si qñ.§.& generaliter. ¶Et hoc limitaṫ du-
pliciter ſm Alexan.hic. Primò, qñ non fuit donatum,sed daṫ sim-
pliciter, quia tunc imputatur in ligitimam , licet dictum non fue-
rit,vt no.Bar.in l.j.§.si parens.ff.si quis à parẽ.fue.manu.per l.cum
quo.§.fi.ff.ad leg.Fal.Et sequitur Ale. in consi.142. circa primam.
col.pe.lib.ij.¶Secundò limitatur, quando quantitas data ascendit
ad ligitimam,quia tunc data videtur vt in ipsa ligitima imputetur,
licet aliter non sit expressum.d.l.cum quo.§.fin.vbi Imo.hoc dicit
per illum tex.Ale.tamen hic dicit, ꝙ tex.in d.l.cum quo.non pro-
bat prædictas limitationes.& vlterius aduertendum est quia vt se
cunda limitatio distinguatur à prima. intelligitur secunda quando
fuit expressa facta donatio:aliàs si datum fuisset simpliciter, recide
ret in idem cum prima.Et quantum ad tex.in d.l.cum quo.§.fina.
loquitur ille tex.de imputatione in falcidiam de qua non bene in-
fertur ad imputationem in legitimam, quia legitima est magis de
bita,quam falcidia,vt no.Bar.in l.fi.§.in computatione. col.pen.j̃.
de iur.delib.& patet, quia potest prohiberi à testatore auc.sed cũ
testator.j̃.ad leg.Fal.Præterea tex.in d l.cum quo.§.fi. videtur lo-
qui quãdo illud donatum fuit, quia dicitur dedisset. dare enim est
dominium transferre.§ sic itaque.institu. de act. ergo intelligitur,
quòd donasset, vt patet ibi: quia falcidia extenuatur, & tollitur.
9 ¶In gl fi.quærit Ange. † an donatarius inuitus cogatur collatio-
nem simplicem conferre sorori, quæ habet dotem? & concludit,
ꝙ sic,gratia æqualitatis seruandæ, & sequitur Alex.per istum text.
qui indistinctè loquitur.Contrarium tenet hic Pau.de Castr.per l.
fin.ff.de col.do. vbi filia non cogitur dotem conferre, si non velit
succe-

ADDITIONES.

a ¶Facilius.Et sic non sequitur.Non computatur in legitimam, ergo non confertur.
sed bene sequitur, Nam confertur, ergo non computatur in legitimam , quicquid
dicat Ale.in l.si patroni.in prin.col.2.in fi.ff.ad Treb.fallit ubi apparet testatorem,
vel donantem noluisse conferri,quia alia ratio impedit consequentiam.

b ¶Pro rata.Et pensionarius debet contribuere pro rata. Bellenzien.in tract.de cha-
rita.subst.quæstio.37.Ioã.Bapti.Cacilup.tract.de pensi.q.17.Hiero. Gigas in tract.
de pensi.q.59.& ita pluries fuit iudicatum in senatu Parisien.idem Matth.rffl. decis.
Neapp.252.

c ¶Simplex:Immo indistinctè hodie confertur hac lege correcta, ut dixi .supra eod.
auct.ex testamento.contra communem.

succedere.& ꝑ ista concľone bñ facit tex.in l.ij.§.si tres emancipati.ff.e.& in l.pe.de colla.dot. Nõ ob.tex.hic: quia loquitur qñ succeditur: sed qñ quis nõvult succedere.non ꝯpellit̃ ad collationẽ, vt
10 ꝓbat̃ in iurib.s̃.alle.¶ Vlt.no.ꝯclõnẽ, quã facit Bar.hic, † ꝙ si filius lucrat̃ cũ pecunia pr̃is, & gñaŕ ille, q lucratur cũ pecunia alterius,
a mediatis a lucri attribuitur pecuniæ, & altera pars labori, & industriæ attribuitur. & ista est cõis ꝯsuetudo, vt Bar. dicit in l.nec castrẽse.col.iij.ff.de coll.bo.& non solum de ꝯsuetudine, sed & de iure vr̃ hoc procedere: vt no.Bar.ĩ l.j.s̃.q so.cũ si.vt tradit Ale.hic, in fi.& idem Abb.concludit in consil.306.circa primum. ĩ prin.li.ij. & Ro.ĩ ꝯs.469.quo ad primum.co.ij.vbi relatis opi. aliorũ, finaŕ residet cum opi.Bar.ĩ quo dicit ipse, solet eẽ suba veritaris. & idẽ Soc.92.circa prin.col.añp.ver.circa scdam.& idem Cor.in ꝯsi.24. visis.col.ij.li.j.& in consi.213.in li.iij. Philip. Dec.vbi subscripsit ꝯsilium meũ, quod hr̃ in ꝯsi.21.& idẽ Cor.in ꝯsil.311.ad euidentiã huius ꝯsultationis.co.ij.lib.iij.& in consil.58.ad euidentiam.col.ij. ver.& iõ.li.iiij.Et istam opi. æquam esse dicit in l.ex re fructuarij.ff. de vsufu. Et ampliatur ista ꝯcľo qñ filius clandestinè pecuniã pr̃is
11 accepit, vt tradit Soc.in d.consi.92.col.fi.¶ † Et ꝑdicta ꝯcľo procedit in dubio, secus si appareret, quod lucrũ ꝓ maiori parte ex opa, & industria personæ potius q̃ ex pecunia prouenisset, vel eꝯ: quia tunc arbitrio boni viri diuisio lucri dẽt fieri, & ita adaptari põt opi.Bal.q tenet ꝯ Bart.in aut.ex testõ.in x.col s̃.e. in l. cum oportet. in prin.col.iij. ver. qro pr̃. j. de bo. q lib.in l. oĩmodo. §.imputari. col.pe.ver.iuxta ꝑdicta q̃ritur. s̃. de inof. test. & in c.j.col.j.ver.infert ad qõnem rusticorum. de bñficio fratris. & hoc modo opin. Bart.limitat, & decľat Cor.in d.consi.24.li.j.& in d.ꝯsi.413.& 311. lib.iij.& in d.consi.58.li.iij.s̃.alle. & facit tex. in l.si non fuerit §.j.ff. ꝓ soc.vbi dr̃ quod plerũq; tãta est ĩdustria socij, vt plus ꝯferat societati q̃ pecunia: vt in l.qd.n.ff.ꝓ soc.& in §.de illa, ver.Seruius Sulpitius.insti.ꝓ soc.¶ Secunda ꝯcľo Bart.limitatur non procedere,
12 † qñ filius noĩe pr̃is b negotiatur: quia tunc lucrum pr̃i tñ acquiri
b tur, vt no.Ro.in d.ꝯsi.469.ver.j.colũ.ij.& idem Ange.in ꝯsi.85.ex.themate ꝑdicto.col.ij.& Bal.in aut.ex testõ.in x.col.s̃.e. & eo.mõ si filius noĩe suo proprio tñ, & eius periculo se exercuisset, vt not. Bar.in l.quia poterat.ff.ad Treb.cum si.vt dixi in rľa, fm nam. ff.de regulis iur.Tertiò limitatur non hr̃e locum in reb.illicitè acq̃sitis, vt no.Bar.in l.quod seruus.in fi.ff.de acq.poſ.& ꝑp hoc infert Bal. in auc.ex testõ.in x.c.s̃.eo.quod acq̃sitũ in ludo non dẽt cõicari.& sequitur Ale.in d.l.quod seruus.& in ꝯsi.77.circa primum.in fi.li.v.
13 ¶ † Noto vnũ, qđ est notabile, ꝙ si plures sunt socij alicuius exercitij, illi qui exercet personam, dẽt ꝯstitui salarium competens fm consuetudinem, vt concludit Pet.de Vbal.in tract.societatis in vj. parte in vlt.q.in ver.q̃ro quidam ꝯxerunt. Et hoc idẽ tradit Cor. Peru.in terminis in consi.116. licet videatur. li.iiij.& licet Rom.in consil.168.circa princi.in iiij.dubio dicat quod de salario non repetitur iure cautum: tñ concludit, ꝙ maiori portio lucri illi tribui dẽt, q̃ alijs ꝑ l.si societatem mecũ.ff.pro soc. & hoc de maiori portione no.Cor.in consi.232.viso diligenter lib.j.& idẽ Cor. in ꝯsi. 311.ad euidentiam.col.iij. lib. iij. vbi ponit verã resolutionem, & concludit, quod rõne salarij nihil debetur, sed rõne maioris lucri, ita quod si nihil lucri fuisset, illius perdidisset operas. & ita supplementum est ad ea, quæ dicunt Mod.hic. Pisis.

ADDITIONES.

a ¶ Medietas, Ale.consi.132.nu.22.lib.v.Philip.Cor.auth.ex testamento.supra. eod. Bertr.consi.71.pro faciliori, col.ij.lib.j.Aymo.consi.165.nu.1.

b ¶ Patris.Idem Lauren.Calc.consi.19 col.viij.Aymo.consi.165.nu.4.

LEX XXI.

1 *Aduentitia hodie non conferuntur.*

2 *Castrensia non veniunt in collationem.*

3 *Fratres si simul vixerunt, & vnus exposuit fructus aduentiorum pro communi victu, consentur communicati.*

4 *In societate omnem bonorum, non consideratur an vnus plus expendat vel lucretur, quam alius.*

5 *Fructus consumpti sunt iure societatis communicandi.*

a T nemini. ¶ Summatur vt per Bart.& Doc.hic. ¶ Not. quod hodie aduentitia a non conferuntur. Et dicit Ale.hic, ꝙ cum ista l. indistinctè loquatur, ẽt hẽt locum in filijs emãcipatis, vt tenet Bart. in l.si emancipati.col.fi.s̃.eo.Sed nõ videtur verũ, ꝙ ista l. indistinctè loquatur: quia immo ꝑcise loquit̃ in filius in ptãte, qa refert se ad l.cum oportet.in prin.infra de bo.quę loquitur in filius in ptãte, & iõ.alia ratione Doc. dñt istam.l.hr̃e locum in emancipatis: quia tex.hic arguit de castrensib.ad bona aduentitia. Vñ cùm etiam ipse emancipatus non tenetur conferre bona castriensia: vt no. per
1 gl.in l.j.§.nec castrense.ff.de coll.bon. † pariter videtur, ꝙ nõ dẽat aduentitia conferre, vt dñt Ale.& Mod.Sed vlterius instari põt, & videtur ꝙ ista tex: nullo mõ hẽat locum in emancipatis, qa tex.hic expressè dicit quod vult addere ꝯstõni ab eo factæ in fauorẽ libero rum, vt res, quas parentibus acquirendas prohibuimus, collationi non subiaceant. Cum ergo illa ꝯstitutio fcã sit in fauorẽ liberorũ, & eođẽ mõ additio hic fact sit in fauorem filiorum in ptãte, & facit, qa ad additione idem iudicatur, qđ de principali.l.et s̃.de iu.do non vr̃ ista lex hr̃e locum in emancipatis, qa verba non ꝯueniunt: & qa hoc resultaret in ꝑiudicium filiorum in ptãte, quib.emancipati non tenerentur conferre aduentitia.& hoc vr̃ ꝯ manifestam intentionem Imperatoris hic.ar.l.qđ fauore.s̃. de ll. & ꝑ hoc tollit, ꝙ prima facie vrgere videbat̃.Præterea considerandum est, ꝙ hic nõ tractat̃ de extensione bonorũ castrẽsiũ ad bona aduentitia sed est rľa communis ꝙ solum illa dẽnt ꝯferri, q̃ pr̃i acquisita fuissent, si in ptãte pr̃is remansisset emancipatus, vt est tex. in l.cum duob.
2 §. idem Papin. ff.pro soc.Et ꝑp hoc infert̃ † ꝙ castrensia, vt ibi dr̃, non veniunt collationem.Et ista rõne pariter infert̃, hodie idem esse in aduentitiis, qa regula, q̃ ponit̃ in d.l.cũ duob.§. idem Papin. ſp loquit.l.Arriani.s̃.de hęreti.& hoc in simili casũ no.Bar.in l.j.s̃. de eden. vbi exemplificat illum tex. fm nouam ꝯstitutionem cle.j. de vsu.Et idem in simili casu no.Bar.in l.j.in fi.s̃.in quib.cau.in integ.restit non est necessar.& Ale.in l.i.in gl.in verbo, ꝯstitutionem.ff. de of.eius.& dixi in l.emancipati s̃.eo.in fi.¶ Vlt.not.decisionem
3 Bal.hic, ꝙ † si duo fratres mortuo patre simil vixerunt, & vnus ex eis ꝓ communi victu de fructib.aduentiorũ exposuit plus, quam alter, illi fructus censtnt̃ communicati iure necessitatis communis vitæ, & de illis postea in diuisione nulla rõ hr̃i dẽt.alle.text.in c.j.§. si duo fratres.de fratri.de no.bñ.inuest.iqi, fructus tñ erit communis, donec simil habitauerint.& Bal.ibi in prin.no. & idem Ange. tenet in l.ex duob.in prin.in ver.qđ aũt.ff.de neg.gest.cum si.vt tradit Ale.hic, qui dicit, ꝙ ista vr̃ *cõis* opi.& idem Pet.de Anch.in ꝯsi. 303.mã de qua q̃rit̃.circa fi.in ver.fm dubium.vbi alleg.& sequit̃ Bal.hic.& idem Ro.in cons.172.in proposito themate. in fi. & latè tradit Pe.de Vbal.in tract.societatis in vj.par.q.xxiij.ver.quæro sunt fratres.v.col.& idem And.Sic.in consi.22.lib.ij.Ang.Aret. in §.si & insti.pro soc. col.fi.& ista concľo indubitanter q̃rocedit, si
4 essent socii omnium bonorum: † qa in tali societate non ꝯsiderat̃
b an vnus plus expendat, b vel lucret quam alius, vt no.Bal.in l.si patruus.col.fi.ver.item non considero.s̃.communia vtriusque iud. & tract.de duob.fratrib.in addi.ad Bar.col.iij.in ver.item in ꝑdictis & idem Ant.de But.in consi.5.dubium primum.in vj.du.& And. Sic.in d.cons.38.col.fi.fin.sed in fratrib.& viuentib.simpľr in communi, ꝑdicta concľo vr̃ procedere, qñ expensa esset modica.Secus vr̃ fm Pau.de Ca.post Ange quem refert, & sequit̃ Corn.in cons. 301.circa principium.col.fi.lib.j.& in cons.122.circa ꝑsentem.in prin.lib.ij.& in cons.58.ad euidentiam.col.fi.lib.iiii.& idem cõcludit Petr.de Vbal.in d.tract.de societate.in d.q. xxiij.col. v.In hoc tñ aduertendum est: quia in fructib.consumptis, vr̃ ꝙ indistinctè nulla rõ habeatur: qa illis, ex quo communicati sunt, vr̃ ꝯcta societas.& ideo Bal.hic, & tex.quem adducit, gñaliter loquitur. & facit
5 vim † ꝙ fructus consumpti sint iure societatis.& Pe.de Anc.in d. consi.303.in fi.dicit, ꝙ in consumptis facile donatio ꝑsumitur, & loquitur qñ ẽt longissimõ tpe simul vixerunt, in quo longissimo tpe non vr̃ modica impensa.& ita concludit And.Sic.in d. consi. 38 col.fin.Sed extra consumptionem pro victu in aliis casib.procederet, quod dictum est de modica impensa, quæ fit pro fratre in dubio videtur fieri animo repetendi.l.si negotium.s̃.de neg.ges. & no.Bal.in l. liber captus.j. de cap. & differentiam inter impensam alimentorum, & aliam impensam facit Bald.in l.filiæ cuius.in iij.no.s̃.fa.erc. & ex prædictis expedita sit ista.l. & per consequens iste titulus. Philip.Dec.Pisis.

ADDITIONES.

a ¶ Aduentitia.No.hic, quòd bona aduentitia non conferuntur.Sed an eorum vsusf. conferatur fratrib. vide Bal.Ale.hic, & Bar.in l.potest.ff.de coll.do.

b ¶ Expendat.Pet.Peru.in trac.de duo.fratrib.par.3.q.2.Ale.consi.76.lib. 4. Philipp. Cor.cons.344.lib.1.Fran.Purpu.l.cum fundus.§.1.nu.32.ff.si cer.pet.

De testamento militis. Rubr.

1 *Imperator est miles.*

2 *Milites nostri temporis, an debeant ꝑuilegia militum.*

3 *Dignior est miles creatus à digniori.*

4 *Doctoribus imperitis, & scolaribus non studentibus, competunt priuilegia, quę tribuuntur propter dignitatem, vel ratione ordinis.*

5 *Domini terrarum habent priuilegia militum.*

4 *Miles licet habeat plura priuilegia, tamen remanet in potestate patris.*

¶ Bart.& Doct.hic dicunt, ꝙ Imperator hic tractaturus de testa-
1 mentis (qa † ipse est miles.l.j.vbi Bal.in fi.ff eo.) voluit pręmittere istum titulum in bonorẽ militum, & istum respectũ nõ habuit in libris instõnum, vbi procedit magistraliter ad instõnem iuuenũ, & imitatus fuit Iurisconsultum in libris ffo rum. & in hoc nõ est magna vis: qa positiui iuris ista sunt, de quibus ratio reddi non potest, iuxta glo.in l.j.§.pueritiam, in verbo, ratus.ff de postulan. & quocunq; modo Imperator fecisset, non esset arguendus. Et potuit moueri

moueri Imperator hic: quia tractaturus de testamentis, & de forma, & solennitate eorum, præmittit de testamento militis, in quo solennitas non requiritur. & dicit Sal. hic, ꝙ in libris ffor um prius tractatur de successionibus ciuilib. quia prius inuentæ fuerunt: hic autẽ imperator præmittit de prætorijs: quia fundatæ sunt in æquitate, & quia de his pauca erat dicturus. ¶ Sed istæ rationes non sapiunt, quia æquitas præsupponit rigorẽ: ergo prius de rigore dđm est, vt s. dixi ſm glo. in d. l. j. de postulan. ¶ Et qm̃ plura sunt priuilegia militum vt Bar. prosequitur in l. neq;. n. in princ. ff. eo. & reassumit Bald. in l. milites. ɉ. eo. Pau. de Ca. hic, & Ang. Are. in § pe. in-
2 sti. eod. tit. & Marti. Laud. in suo tract. de milite. † Idcirco videndum est, an priuilegia, quæ conceduntur militib. habeant locum in militibus nostri temporis. & breuiter in hac quæstione habemus considerare duos casus. ¶ Primus est in militib. qui creari solẽt ab Imperatore, vel ab aliqua republica. Nam qui habet potestatem legis condendæ, potest tales milites creare: ideo dux, marchio, & comes potest militem facere, dato ꝙ ipse non sit miles, & etiam extra suum territorium: vt no. Bar. in l. j. col. ante pe. ɉ. de digni. li.
3 12. † Dignior tamen est miles creatus à maiori, & præfertur, vt no. Abb. in cap. per tuas. de maiori. & obe. cum si. vt dixi in c. clerici. de iud. & dictis ibi adde Luc. de Pen. in l. vnica. ɉ. de eques. digni. li. 12. & isti tales milites non dant operam militiæ, nec se exercent in armis, sed potius in mercantijs. ¶ Secundus est casus in istis armigeris, & stipendiarijs, qui exercent se in armis, exponendo vitam pro domino, seu principe qui illos conducit. Circa primum casum cõmunis conclusio est ꝙ tales milites non gaudeant priuilegio militum, a vt concludit Cy. in l. j. col. pe. in vers. vj. quæro. s. de iu. & fac. igno. Et sequitur Bar. in l. miles ff. ex qui. cau. maio. & in l. militem. s. de proc. cum si. vt tradit Ale. qui alios refert, & ita concludit in l. Centurio. col. 4. vers. iuxta expositionem. ff. de vulg. & pup. & idẽ Bald. in consi. 457 ad euidentiam. lib. 5. vbi dicit, ꝙ milites nostri temporis non habent priuilegia militum quo ad fauores, nec etiã quo ad odia. Vnde infert, ꝙ p̃nt donare concubinæ. Et ista conclusio limitatur procedere, vt non habeat locum in priuilegijs, quæ conceduntur dignitati, & notabilitati, vt no. Cy. in d. l. j. in loco p̃ alle. dũ inqt, ꝙ gaudẽt priuilegio reuerẽtiæ & idẽ tenet Sal. ibi, co. pe. ver. q̃rognto. in fi. & sentit Bar. in l. milites ɉ. de qũo. vbi dicit, ꝙ milites non possunt torq̃ri: & pari rõne ñ p̃nt carcerari: vt no. Bal. in l. j. in fin. ɉ. qui bon. ced. pos. & sequitur Ale. in d. l. Centurio. Et ad hoc bene facit, quia licet priuilegia data scholarib. non competant illis, qui non student, & inhonestè viuunt, vt not. Bart. in l. qui sub prætextu. s. de sacrosf. eccle. Abb. in ca. j. in fin. de iud. cum si. vt
4 Ale. tradit in l. scriniarios. ɉ eod. † hoc intelligitur in priuilegijs, q̃ conceduntur ratione exercitij: secus si propter dignitatem, vel ratione ordinis tribuantur: quia talia priuilegia etiam cõpetunt scholarib. nõ studentib. & doctoribus imperitis: vt not. Domi. in proœmio sexti, in rub. in fin. Bald. in d. l. qui sub prætextu. & latè tractat Are. in c. clerici. de iud. ¶ In secundo casu in stipendiarijs. Rom. in
5 consi. 43. ad primum quæsitum. in iiij. dubio dicit, † ꝙ iura de militib. loquentia, locum habent in magnificis dominis, qui cediti sunt exercitiis armorum. alle. l. fin. ff. eod. tit. & generaliter in omnibus stipendiatis tenet Pau de Ca. in . scriniarios. ɉ eod. ꝙ gaudeant priuilegijs militum, sicut olim Romani, qui recipiebant stipendia, vt in tit. ɉ. de erog. mili. anno li. 12. Et istam opin. sequitur Ale. in d. l. scriniarios. allegando Cy. & Doct. in d. l. j. s. de iur. & fac. igno. vbi hoc tenent: quia eorum decisiones, ꝙ militi nostri temporis non gaudeant priuilegijs militum, restringuntur in illis, qui non exercent militiam: vnde secus videtur in illis, qui vacant armis, & parati sunt pro defensione principis vel reipublicæ. & idem tenet Ro. in consi. 56. in re præsenti. in princ. vbi inquit, ꝙ hodie militantes
b sine ceremonijs b antiquis, gaudent militum priuilegiis, & idem sequitur Mar. l. Lauden. in tract. de mili. in v. q. & ibi in ver. 23. dicit priuilegia militum competere, etiam nauali militi, & pedestri. alle. l. j. ff. de bon. pos. ex testam. mil. & l. in nomine domini. s. de of. præfe. afri. Et quod dr̃ de militib. idem est in dominis terrarum, qui nõ recognoscunt superiorem, vt Ale. ex plurib. ꝯcludit in d. l. Centu-
6 rio. col. 6. ¶ † Vltimò notandum est, ꝙ & similiter habeant multa priuilegia sub generalitate tñ, & cõtra sa includuntur, nisi expressè sint priuilegiati: vt est tex. in l. in fraudem. in fin. ff. eo. ti. & facit tex. in ead. l. §. si quis. Et ideo miles remanet in ptãte patris. l. errat ɉ. de castren. pecu. lib. 12. & de hoc videndum est, quod dixi in l. ij. s. vnde lib. & in consi. 5. & licet milites plura habeant priuilegia, in pluribus tamen sunt deteriores conditionis, quàm pagani. l. ij. de do. inter virum. l. militem. l. qui stipendia. s. de procu. l. milites agrum. ff. de re mil. & in l. milites eo. tit. lib. xij. Philip. Deci. Valentiæ.

ADDITIONES.

a ¶ Militum. Adde quod no. in Spe. de proc. §. 1. ver. item, quòd est miles, & tit. de accu. §. 1. ver. item excipitur, quòd est miles.
b ¶ Ceremoniis. Ale. d. l. centurio, Ber. consi. 196. multa. lib. vj. adde Pau. consi. 443. li. 1. Deci. consi. 578. nu. 2.

LEX I.

1 *Miles si instituat vnum in paganicis, & alium in castrensibus, non habet locum ius accrescendi.*
3 *Testator prohibere potest ius accrescendi.*
3 *Miles in dubio non videtur vti priuilegio.*
4 *Ius accrescendi non procedit ex voluntate testatoris.*
5 *Militis voluntas habetur pro lege.*
6 *Liquida probatio dicitur illa, quæ ex iuris presumptione colligitur.*
6 *Probatio vera est illa, quæ fit testibus, & instrumentis.*
7 *Prohibitus à iure accrescendi, non videtur prohibitus succedere ab intestato.*
8 *Miles si instituit vnum in vna vel duabus vncijs, an accrescat totum.*

1 FRater tuus. Summatur, vt p Bart. & Doc. ¶ † Primò no. ꝙ si miles instituat vnũ in paganicis & alium in castrẽsib. nõ hẽt locũ ius accrescendi, vt probat hic, ſm communem intellm̃, & rõnem adducit Sal. hic in prin. post Bal. in euidentialib. qa miles fungit̃ vice duarũ psonarũ, & reputatur hr̃e duas hr̃ditates paganicã, & castrensem hr̃ditatẽ. l. hr̃des. §. j. ff. de testa. mil. iõ cessat ius accre. qđ non hẽt locũ in diuersis hr̃dibus. l. si sub conditione. in fi. ff. qui. mo. vsusfr. amit. & sequuntur simplr̃ Mod. hic. Sed aduertendum est: qa non vr̃ verũ, ꝙ miles in eius testõ fungat̃ vice duarũ psonarum: nam in ꝯriũ vr̃ tex. insti. de hær. insti. in § nõ tñ. vbi regula ponit̃, ꝙ idem non põt decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus, nisi sit miles, vt ergo conueniat exceptio facta de milite, dđm est, ꝙ miles vna persona reputetur. Sed licet vna persona sit, tñ hẽt illud priuilegiũ & ex tali priuilegio bñ sequitur, ꝙ videat̃ fungi vice duorum, & ꝙ videatur hr̃e duas hr̃ditates, qa in ipso ꝯcurrit, ꝙ al's in diuersis hr̃dib hr̃et locum. Sed ista non est rõ priuilegii, sed bñ ex priuilegio dato militib. hoc sequitur. Est ergo rõ quare non hẽt locũ ius accr. qa põt decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus. & istã rõnem assignat tex. in l. si duob. ff. eo. ti. & ista rõ de plano procedit qñ non constaret de volũtate militis testõris. Sed in casu isto aliud dđm vr̃, qa instituit vnum in paganicis, alium in castrensib. & sic apparet, ꝙ in totum voluit testatus decedere: vñ si alter repudiauit, vr̃ ꝙ debeat hr̃e locum ius accre. vt in totum testatus decedat prout voluit. & de hoc videbimus in gl. ¶ Secundò no. ſm Ange.
2 Are. ꝙ † testõr prohibere põt ius accres. etiam tacitè. & hoc clarum est in milite, qui potest decedere pro parte testatus, & ꝓ parte intestatus, vt in d. l. si duob. Secus vr̃ in pagano, qui ad istum effectũ non põt prohibere ius accresc. ut possit pro parte testatus, & pro parte intestatus decedere. l. ius nostrum. ff. de reg. iur. sed prohibitio iuris accrescendi facta à pagano operatur, ꝙ in totum res ad causam intestati reducatur: vt no. Bar. in l quoties. §. si duo. in prĩ. ff. de hær. insti. cum si. vt tradit Ale. in l. quoties. ɉ. de hær. instit. vbi
3 Cor. Peru. col. pe. & dicit ꝙ opi. Bar. communiter approbat̃. ¶ † Tertiò no. ꝙ qñ miles instituit vnum in castrensibus. & alium in paganicis vr̃ vti priuilegio, quia cessat ius accres. ex quo infertur, ꝙ res videt̃ esse in dubio, quia in dubio non præsumitur velle vti priuilegio. l. quanquam l. in testõ. in fi. ɉ. eo. Et rõnem adducunt Doct. post gl. hic, quia separando patrimonia, satis vr̃ declarare mentem suam, ꝙ velit vti priuilegio militis & tollere ius accresc. vt inferius post glo. & alios dñi Ale. & Mod. ¶ Sed ista rõ nõ satisfacit, ex quo de toto patrimonio disposuit, satis constare vr̃, ꝙ voluit in totũ testatus decedere, ideo de hoc dicendum est, vt inferius dicam.
4 ¶ † Quartò no. ꝙ hoc probari vr̃ in l. si duob. ff. eo. ꝙ ius accre. nõ procedit ex voluntate defuncti, quia si procederet ex voluntate defuncti, ita haberet locum in milite, sicut in pagano, cum voluntas ipsius militis præsertim attendatur. supra, de pac. l. licet. l. milites. ɉ. eodem. & in l. j. & in l. diuus ff. eodẽ. & ita dicunt Moder. hic post Imo in l. j. §. si cohr̃dem. ff. ad leg. Fal. Mod. rñdent ad hoc, ꝙ ius accrescendi procedit potius ex dispositione legis, licet procedere ex tacita voluntate defuncti, vt no in l. si in testõ. ff. de vul & pup. Ista ratio bene procedit in pagano: sed in milite, qui potest tollere ius accres. quia põt pro parte testatus, & pro parte intestatus decedere, ius accres. vr̃ magis procedere ex voluntate eius, quã in pagano, ex quo põt illud prohibere, nam non prohibendo vr̃ illud confirmare. ff. de do. inter vir. & vxor. & ideo ad argm̃ Imol. responderi põt, ꝙ ius accresc. dr̃ ex voluntate testatoris, qñ habet locum ita in milite, sicut in pagano, & à fortiori in milite, vt dictũ est: secus vbi non habet locum, vt casu nostro, vbi tacitè prohibetur, & ita patet, ꝙ argumentum nihil facit. ¶ Quintò & vlt. not.
5 † ꝙ voluntas militis pro iure hr̃, vt hic dr̃: & idem est in pagano, cuius voluntas pro iure seruatur, vt in §. disponat. in aut. de nupt. dummodo non disponat contra ll. vt in l. nemo potest. de leg. j. & no. Bal. in l. ij. ɉ. vt in pos. le. ¶ In glo. in verbo, probatur. Prima soluto per Bar. & Doct. communiter tenetur, ꝙ eo ipso, ꝙ non pro-
6 batur ꝯrium, est probatum testõrem noluisse habere locum ius accres. Et rõ ex gl. ẽt colligitur, quia testõ instituendo vnum in vno patrimonio, & alium in alio, satis declarat velle vti priuilegio, & ita

& ita dñt Ale.& Mod.hic.Sed iſta reſolutio non placet: quia verba tex.hic repugnant,dum dicitur, Si liquidò probetur teſtatorẽ noluiſſe habere locum ius accreſ.nam dicere prout dicunt glo. & Doct.ꝙ probatur eo ipſo,ꝙ non probatur contrarium,hoc poſſet habere locum, quando eſſet præſumptio iuris, ꝙ voluiſſet vti priuilegio:ſed præſumptio eſt potius in ꝯrium : quia in dubio miles non præſumitur vti priuilegio.l.in teſtamento.l.q̃q̃.ꝟ.eod.Nec ob.illa ratio,ꝙ vr̃ vti priuilegio: quia ſeparauit bona inſtituendo vnum in caſtrenſib.& alium in paganicis:quia iſta ratio parum facit.nam haberet locum,ſi tantum vnum hæredem in caſtrẽſib. reliquiſſet,& de aliis bonis nihil dixiſſet:de quo videbimus in l.ij. ꝟ.e. Sed ex quo alium in alijs bonis inſtituit,& ſic teſtatus fuit de omnibus bonis,apparet,ꝙ in totũ voluit teſtatus decedere: ergo vr̃ voluiſſe habere locum ius accreſ.quia in dubio non præſumitur vti priuilegio militum,vt dictum eſt.Ex hac tamen prima ſolutione
6 glo.notandum eſt,ſm̃ Ange.quem refert, & ſequitur Ale. † ꝙ liquida dicitur etiam illa probatio,quæ ex iuris præſumptione colligitur.& not.in l licet Imperator.de leg.j.& ex glo.in l.tutor petitus.ſ̃.de peri.tuto.cum ſi.vt Ale.hic tradit.¶Dicit tamen Ro.hic, ꝙ talis præſumptiua probatio,non propriè probatio dicitur.alle. tex.in l.j.ff.ſi tab.teſt.nul.exta.& ad hoc Alex.adducit Bar.in l. Lucius.ff.de cond.& dem.vbi Bar.dicit,ꝙ appellatione probationis de vera probatione intelligitur,& non de præſumptiua,& colligit ex rub.de proba.& præſum.& latius per Alex.hic, & in l.licet Imperator.de leg.j.¶ Et quia mã videtur notabilis, inſtabo plenius,
7 aliter,& melius declarando.& concluſio ſit, † ꝙ vera probatio ſit illa,quæ fit teſtib.& inſtr̃is,quæ alterius patrocinio non indiget: vt dicit Bal.in c.j.§.ſacramẽtum.col.1.de conſue.rec.feu. ſecus ſi fiat ex præſumptionib.& coniecturis,& Rom.hic dicit.& no. Domi. in c.j.in ver.ſatis.de homi.in vj.& facit notabile dictum Bald. in l. j.ꝟ.de ſer.qui pro præ.lib.meru.Et iſta cõcluſio ꝓcedit in præſumptionib.& coniecturis,quæ reſidẽt in arbitrio iudicis. Secus eſt in præſumptionib.approbatis à iure:qa tales veris,& legitimis ꝓbõnibus æquipollent,& tali caſu procedit,qđ dr̃,ꝙ præſumptiones de iure ſunt liquidiſſimæ ꝓbões.d.l.licet Imperator. & in l. quidam teſtõ.in fin.de vulg.& pup.& no.Abb.in c.j.de cle.non reſi. in c. cum dilecti.in prin.de do.& in c.veniens.el.ij.de ſpon. & idẽ Bart. in l.fin.ff de pub.iudi.& præſertim hoc dđm eſt in caſibus in qb. veræ,& concludentes probationes hr̃i non pñt,puta in filiatione. Ex quo infero,ꝙ ſi inſtituo re hæredẽ,ſi probaueris te filium talis: iſta ꝯdõ intelligi debet de ꝓbõne,q̃ hr̃i pt̃,iuxta.l.filium.ff.de his, q̃ ſunt ſui vel alie.iur.& no.in l.ſi vicinis ſcientib.ſ̃.de nup.quia teſtator videtur habere reſpectum ad diſpõnem iuris.& ꝓbat̃ hoc in l. j.ꝟ.quorum bon.cũ ſi.vt latè dixi in rub.ex̃ de proba col.20.Non ob.tex.in d l.Lucius.de cõdi.& dem.qa r̃ndetur,ꝙ ibi erat inſtitutus filius in ptãte:& illa ꝯdõ,ſi probaueris te filium,non erat ptãtiua,ideo non valet inſtõ.l.ſi pr̃.ꝟ.de inſtit.& ſubſti. & latius declaraui.in d.rub.de prob.vbi videndũ eſt.¶In ea.glo.ibi,alij dñt ex̃. glo. in iſta parte intelligit tex.vt verba ſonant,& ad tex.in l.ſeq. quæ vr̃ ꝯdicere,reſpondet ꝙ loquitur qñ ſolum de bonis caſtrenſib.diſpoſuit.Iſta ſolutio cõiter reprobat̃,vt Ale.hic dicit,Mod. ſequuntur: quia etiam ſi in vtroque patrimonio fuerint diuerſi hæredes inſtituti,vno nõ adeunte, non tñ hẽt locum ius accreſ.ſed ab inteſtato ſuccedituṙ:vt ꝓbat̃ à contrario ſenſu in l.ſeq.ibi,iſque adijt, ergo
a ſi adijcet mr̃ ab inteſtato,admitteretur.Sed certè qcqđ Doc. a dicãt,iſte intellectus gl.verior vr̃:qa verba legis magis ꝯueniũt, vt ſ̃. dixi.& ad tex.in l.ſeq.r̃ndet̃,ꝙ non eſt verum, ꝙ ibi eſſet fcã inſtõ in vtroque patrimonio,& verior vr̃ intellr̃s finalis gl.in d.l.ij.vbi de hoc videbimus.¶Non ob.ꝙ ꝓ cõi opi.vr̃ text.in l.ſi duob.ff.eod. vbi fuit fcã inſtõ à milite de omnibus bonis, & tñ altero omittente, nõ habet locum ius accreſc.niſi aliter de voluntate teſtõris ꝓbetur:quia ad illum tex.accommodari pt̃ ſolutio gl.in prin. hic,ꝙ de voluntate ꝓbatur eo ipſo,ꝙ ꝯrium non ꝓbat̃: qa præſumptio iuris ꝯcurrit,q̃ eſt,ꝙ non pſ̃umit̃ vti priuilegio,& hoc niſi qñ conſtaret de voluntate teſtatoris,& tũc rõ tex.ibi adaptatur: quia põt pro parte teſtatus,& pro parte inteſtatus decedere. Vel ſecundò r̃ndet̃ eſſe ibi ſpãle in fauorem patroni,vt gl.ibi dicit, & eodẽ mõ r̃ndetur ad l.ſi filius §.j.ff.de bo.li.¶In glo.fin.ibi,ſed tanquã ab in-
8 teſtato.Ex gloſſ.collr̃,ſm̃ Bald.hic in fi. † ꝙ prohibitus à iure accreſcendi,non vr̃ prohibitus ab inteſtato ſuccedere.& Sal.& Fulg.& Ro.ſequuntur,& in effectu Ale.idẽ tenet,quia ius accreſ. dr̃ tacita ſubſtitutio.l.ſi Titio.§.Iulius.de leg.ij.& ſic vr̃ ex teſtõ ſuccedere, ſed excluſus à iure ſuccedendi ex teſtamento ab inteſtato ſuccedere non prohibet̃.l.nec is.§.hr̃s.ff.de acq.hær.¶Sed iſta rõ vr̃ dubitabilis:quia ius accreſ.potius dẽt iudicari à lege, q̃ à teſtõre. Vnde excluſus à iure accreſ.vr̃ excluſus à ſucceſſione legis: ergo etiã ab inteſtato,q̃ refert̃ à lege:niſi dicat̃,ꝙ ius accreſ.ſit caſus mixtus de quo non bene infertur ad ſucceſſionem ab inteſtato ſimplr̃.Fundamentum tñ Alex.reformari,& adaptari põt hoc mõ: quia licet ius accreſ.ſit à lege tamẽ vr̃ hr̃e fundũ ex teſtõ,& ex facto teſtatoris: & negari non poteſt qn ius accreſ.ſit ſeparatum à iure ſuccedendi ab inteſtato,vñ licet vnum tollat̃, alterum remanet.l.ſi domus,vbi Bar.ff.de ſer.vrb.præd.¶In ea.glo.ibi,ſi aũt vnum ex vna
9 re.Conclo gl.eſt ꝙ † qñ miles inſtituit vnum in vna re,vel duab.ꝙ totum accreſcit.Articulus eſſet diſputabilis.opinio tñ gl.*cõiter* approbat̃.ꝓ qua adducit tex.in l.quanquam.ꝟ.eo.vbi teſtator diſpoſuit de trib.vnciis,& tñ illa diſpoſitio trahitur ad totam hr̃ditatẽ. Sed ad illum tex.r̃ndet Imo.vt Alex.hic refert,& approbare vr̃, ꝙ loquit̃ ille tex.de trib.vnciis groſſis,q̃ abſorbent totam hr̃ditatem: qa teſtator põt hr̃ditatem,prout vult diuidere.l.interdum.§.pr̃.ff. de hær.inſti.& facit gl.in l.ſi miles vnum ex fundo.ff.eo.dum ponderat,in d.l.quanquã.inſtitutio facta fuit in quotis,& nõ re particulari.Mod.hic dñt,ꝙ iſta ſolutio eſt ꝯ illum tex.in d.l.quanquã.quia ibi dr̃,ꝙ inſtitutio facta fuit in trib.vnciis.& ꝙ de aliis portionibus teſtator nihil ſignificauit:ergo vr̃,ꝙ ibi eſſet facta diuiſio in xij.vnciis,prout eſt de iu.communi.Sed replicari põt ꝙ illa verba,de reſiduis portionib.proferunt̃ ab Imperatore, qui hoc dicit arguendo habito reſpectu ad communem diuiſionem iuris: ſed teſtator ipſe diſpoſuit de toto patrimonio, vt dñt Imo. & Alex.& ad hoc bñ facit tex.ibi,dum inquit, apparet eum in tres partes hr̃ditatem diuiſiſſe.ergo non ꝑ ius accreſcendi hr̃ditas acquiritur:qa illud potius eſſet à lege,& non principr̃ à teſtatore,& certe alia rõ vr̃ in vnciis, & quoties, & alia in re particulari. ¶Secundò pro communi opi.facit tex.in l.ſi certarum.in prin.ff.eod.Sed ad illum tex.breuiter r̃ndetur,ꝙ ibi facta fuit inſtitutio de pluribus, quæ ſapiunt diuerſitatẽ:qa vnum inſtituit hr̃dem verbanorũ prædiorũ,aliũ ruſticorũ, alium certarũ rerum.iõ facilius talis inſtõ tranſit ad vniuerſum:qa in habentib.ſymbolum facilior eſt tranſitus.l.an inutilis.ff. de acce.nõ ſic vr̃ in inſtitutiõne facta in re particulari.¶Tertiò ꝓ communi opi.vr̃ tex.in l.cogi.§.ſed & ſi miles.ff.ad Treb.vbi dr̃,ꝙ miles ex certa re hr̃dem inſtituere põt,actionesq; ei dabũtur.Imo. & Ale.r̃ndent ad illũ tex diuinando.Sed r̃nſio clara accommodari põt:qa tex.ibi loquitur in caſu claro,qñ conſtat ꝙ teſtõr. voluit pro parte teſtatus,& pro parte inteſtatus decedere.Nam tali caſu ẽt habebit locum Senatuſconſultum Treb.vt colligit ibi dũ text. inquit.Qua rõne ex re certa miles hr̃dem inſtituere põt, & ſic arguit à ptãte,& infert ad diſpoſitionẽ Senatuſconſulti Treb.Vnde illa verba dum dr̃,actiones dabuntur,intelliguntur ſm̃ alia iura,de quibus infertur ibi ad Senatuſcõſultũ Tre.& ex his in effectu reſoluta ſunt oĩa,ex quib Mod.mouentur ad tenendum opi.communem.& iõ verior vr̃ altera odi.q̃ apertè probat̃ in d.l.ſi miles vnũ ex fundo.ff.eo.dũ dicit tex.credit.nam per verbum illud creditur, oſtendit̃,ꝙ tex.in dubio loquatur.& r̃nſio gl.ibi,& Doc.deſtruit illum text. Nam primò manifeſtam continet diuinationem.Scđò, qa facta ꝓbatione ꝯſtaret de voluntate teſtõris,& res clara aſſet,& nõ ꝯueniret verbum illud credit̃:& qa in pagano procedit text.in l.j.§.ſi ex fundo. ff.de hæ.inſti.vbi inſtitutio facta de vna re, trahit ad totum patrimonium:qa non põt paganus pro parte inteſtatus decedere.l.ius nr̃m.ff. de reg.iur. q̃ rõ ceſſat in milite,& iſtam rõnem aſſignat tex.in d.l.ſi miles.& in l.ſi duob.ff.eo.tit.Et non ob. ꝙ in dubio nõ vr̃ miles vti priuilegio.l.in teſtõ. ꝟ. eod.qa non ſumus in dubio.Inſtituendo.n.in vna re,in aliis rebus vr̃ illum excludere.l.cum prætor.ff.de iud.l.maritus.ſ̃.de procu.

ADDITIO.

a ¶Doc.Immo benè dicunt,& tenendus eſt communis intellectus,quia magis iuſtitię naturali accedit,quę pręcipuè attenditur in his,q̃ ſolennib.iuris poſitiui ſoluti ſunt.

LEX II.

1 *Inſtitutio facta in caſtrenſi,non extenditur ad alia bona.*

2 *Quod ſi,dictio,denotat diuerſitatem.*

a Miles. ¶Summat̃ vt ꝑ Bar.& Doc.Et in iſta l.ij.Doct. communiter intelligũt, a ꝙ nõ ſit dr̃ia inſtitutus ſit miles,vel extraneus.Sed tenẽt, † ꝙ inſtõ facta in ca-
1 ſtrẽſi,nõ porrigat̃ ad alia bona:in prin.l.dr̃: & ita glo.i. hic,& in l.ꝑcedẽti.Sed certè verba lr̃æ multum repugnãt,qa nõ ſine miniſterio vr̃ tex.facere mẽtionem de commilitone,& hoc cõfirmat̃ dum poſtea loqt̃ de extraneo aduerſatiuè,vt collr̃ ibi, ꝙ ſi
2 ex̃neum,† nam illa dictio,Qđ ſi,denotat diuerſitatem l.j. ſ̃. communi diui.§.inſula.inſti.de re.diui.& natura aduerſatiuæ eſt,ꝙ qualitas ꝑcedentis caſus repetita intelligat̃:vt not.Bal. in l. oẽs populi. col.xij.ff.de iuſt.& iu.& Ale.tradit in l.ſi filius à pr̃e,col.vj.ff.de lib. & poſth.Vñ tex.intellr̃,ꝙ extraneum inſtituit in caſtrenſi, ꝓut.ſ̃. de commilitone de caſtrenſib.loquitur:& tunc in extraneo inſtituto in caſtrenſi hẽt locum ius accreſcendi qa vr̃ in dubio vti.iur. communi.Et ſm̃ iſtã reſolõne eſſet opus tenere communẽ opi.ꝙ inſtitutio facta à milite in vna re,porrigat̃ ad vniuerſum:quia non vr̃ poſſe aſſignari rõ diuerſitatis, quare inſtõ facta ad caſtrenſibus porrigat̃ ad totũ,& nõ inſtõ facta de vna re:qa qualitas bonorum caſtrenſium non vr̃ minus limitata, quã inſtitutio facta de vna re.

ADDITIO.

a ¶Communiter intelligunt.Tenendus eſt communis intellectus,vt nuper fuit dictũ.

LEX

LEX III.

1 *Testamenta militum, iuris vinculis non subijciuntur.*
2 *Ius licet pluribus modis dicatur, in dubio tamen in potiori significatu intelligi debet, & num. 3.*
4 *Verba secundum subiectam materiam accipiuntur.*
5 *Iuris appellatione, etiam ius municipale intelligitur.*
6 *Potest si alicui data fuerit iudicandi de iure, etiam de iure speciali secundum loci statutum intelligitur.*
7 *Priuilegio speciali alicui competenti, lege posteriori derogatum non videtur.*
8 *Milites in casibus non priuilegiatis sub lege, vel statuto generali comprehenduntur.*
9 *Testandi solennitas est militibus remissa, propter eorum simplicitatem, & iuris imperitiam.*
10 *Iuris imperitia est etiam in rusticis, propter quam sæpenumero excusantur.*
11 *Milites, domi non habent priuilegia in testando.*
12 *Milites pro defensione patriæ, & parentum, morti se opponunt.*
13 *Milites testari possunt cum duob. vel trib. testib. licet plures adhibere possint.*
14 *Actus ad validitatem, voluntas & potestas requiruntur.*
15 *Testamentum de iure speciali valere potest.*
16 *Dictionis etiam, natura est, casum minus dubitabilem implicare*
17 *Hæreditas licet in duodecim vndijs diuidatur, tamen ex testatoris dispositione ad minorem summam reduci potest.*
18 *Milites in dubio iure communi vti videntur.*
19 *Partes duæ quo casu de tribus intelligantur.*
20 *Miles in dubio priuilegio vti non videtur.*
21 *Miles si verbis directis vtatur, videtur vti priuilegio inspecta verborum proprietate.*
22 *Miles quando æquitas suaderet, quòd priuilegio non vtatur, vti priuilegio non videretur.*
23 *Milites i n is vinculis subijciuntur, nisi expressè priuilegiati fuerint.*

1 QVanquam. ¶Primò no. † φ testamēta militū non subijciunt vinculis iuris. Ad idē text. ī l.
pe. ff. e. & ītellr iuris. f. ciuilis: qa iuri nāli, & gētiū testm̄ mi-
lilis subijcit: vt no. Bar. ī l. pe. ī l. neq; .n. col. pen. ff. e. in l. milites. j. e.
2 † Ex q̄ infert, φ licet plurib. mod. ius dicat. l. ius plurib. ff. de iust. &
3 iu. † & ī dubio dēret ītelligi ī potiori significatu. l. j. §. q ī perpetuū.
ff. si ager vec. tn̄ hic pp subiectā mām de iu. ciuili ītellr: qa subiecta
4 mā īdicat, vt de iu. ci. ītelligat: & verba sm̄ subiectā mām accipiunt.
l. si vno. in prin. vbi Bar. ff. loc. & hoc mō arguit Imo. in ɔsi. 21. ī ca-
su p̄misso. ī ɔs. 95. in casu p̄misso. col. 2. ī ɔs. 141. visis in fi. Car. in ɔs.
60. p examinatiōe. co. pe. Ro. ī ɔs. 88. trib. rōnib. in fi. & hoc mō ēt
arguit Ale. in l. si ɔstāte. in prin. ff. sol. ma. in ɔs. 37. viso dicto instrō.
5 col. 2. li. 3. † & appellōne iuris ēt ius municipale intelli. † vn̄ si fuit
6 data ptās alicui iudicādi de iure, ēt de iure spāli, sm̄ statutū loci in-
tellr: vt no. Bal. in l. illa instō. ver. sed pone ff. de hæ. inst. Abb. in rub.
de ɔsue. Pau. de Ca. ī d. l. ius pluri. mo. cū si. vt dixi ī l. licet cām. col. 2.
de pb. & adde tex. q facit ī ɔ̄riū ī §. sed quoties. īsti. de iu. na. ibi, plu-
rib mo. rn̄sum fuit, & gr̄a breuitatis n̄ refero. Sed q̄tū ad ppositū
nr̄m, hoc clarū est, φ solēnitas reqsita à statuto, n̄ hr̄et locū ī militi.
q sunt ī hoc priuilegiati, vt hic, & hoc ī sili casu no. Sal. ī l. fi. ī prin.
7 pillū tex. s̄. de iu. do. † Et qa spāli priuilegio alicui ɔpetēti, n̄ vr̄ dero
gatū à lege posteriori: vt no. p gl. ī l. iij. C. de silē. li. 12. no. Bal. in c. j.
8 col. pe. ī ver. pone prīceps. de resc. cū si. vt dixi ibi co. pe. † Et p̄dicta
ɔclo pcedit ī casi. ī qb. milites priuilegiati sūt. Secus si n̄ essent pri-
uilegiati: qa tūc sub lege vel statuto gn̄ali, ēt milites apprehēdunt.
9 l. ī fraudē. ī fi. vbi Bal. ff. e. & dixi ī l. pe. ff. d reg. iu. ¶ † Scd̄ò no. φ so-
lēnitas testādi est remissa militi. pp eorū simplicitatē, & īperitiā iu-
ris, & ita dn̄t Ro. Ale. & Mo. hic. ad idē tex. inst. e. in prī. & in l. j. ff. e.
facit tex. ī l. fi. ī prī. j. de iu. deli. ¶ Sed tn̄ aduertēdū est: qa n̄ vr̄, φ pp
imperitiā simplr data sint priuilegia militi. qa ēt ī rusticis est illa iu-
10 ris īperitia † pp q̄ sæpenumero excusant. l. ij. §. j. ff. si qs ī ius. l. si qs
id, qd. in §. doli mali. ff. de iur. om. iu. & tn̄ illis solēnitas testādi n̄ re-
11 mittit, sicut militi. l. fi. j. de test. ¶ † Scd̄ò, qa domi milites n̄ hn̄t pri-
uilegia ī testādo. l. pe. j. e. §. illis aūt. insti. e. ergo dat ītelligi, φ n̄ sunt
priuilegiati pp imperitiā simplr: qa ēt domi hr̄ent priuilegia. ¶ Ter
tiò. pōdero tex. hic q dicit pp simplicitatē militarē. & sic simplici-
tas & imperitia hic est qualificata ī militib. Et in hoc n̄ bn̄ aduertūt
Doc. hic, q notāt simplicitatē, & imperitiā simplr: & talis imperitia
militaris n̄ vr̄ cā finalis: qa ēt hr̄et locū ī militib. q domi facerēt te-
stm̄. Vera ergo rō vr̄ φ pp vtilitatē publicā ɔcedunt priuilegia mi-
12 litib. † qa ipsi p defensiōe patriæ & parētis morti se opponūt, vt
dicit tex. ī l. aduocati. s̄. de aduo. diuer. iu. ad idē tex. ī l. milites. ī fi. s̄.
loc. ¶ Tertiò no. ibi qūo velīt, & qūo possint. eo mō loquēdi utit
tex. ī l. j. ff. e. ī l. milites. j. e. Satis tn̄ ī casu isto fuisset dicere, qūo uelīt.
13 † Ex quo infert uī, φ p̄t testari cū duob. uel trib. testib. licet pl̄s ad-
14 hibere possit, cū tali tn̄ uoluntate ɔcurrit ptās, † quia ad ualiditatē
actus, uoluntas, & ptās requirit: ut no. Bal. in l. nolle. ff. de acqr. hæ-
re. in l. cum te. s̄. de do. añ nup. in l. oē uerbū. colū. 2. j. cōia de lega.
cum si. vt dixi in c. cum super, de offi. dele. in iij. no. ¶ Quartò no.
15 † φ idem testm̄ valere potest de iure speciali, & de iure commu-
ni, sm̄ Bald. hic, & videtur hoc probari in illa implicatiua etiam.
16 † de cuius natura est implicare casum minus dubitabilem, vt not.
Ful. in l. qui se patris. s̄. vnde lib. cum simil. vt dixi ibi. col. 4. & ibi di-
ctis adde Ale. in consi. 116. animaduersis. col. 5. li. 2. Are. in consi.
67. diligenter. col. 2. videtur tamen habere repugnantiam in se, φ
idem testm̄ valeat de iure communi, & de iure speciali. Et pp hoc
dicit Ro. hic, & dictum Bal. intelligitur diuersis respectib. nā respū
institutionis valeat de iure communi, quo ad numerum testiū va-
lebit de iure speciali, secus videtur in eodem casu, arg. l. eum, qui
ædes. ff. de vsuca. & posteriores sequuntur. Sed tamen ista declara-
tio congrua non videtur: quia illa dictio etiam, videtur implicare
in eodē casu, & quia absolutè testm̄ debet iudicari, φ valeat de iu-
re speciali, vel de iure communi, & istæ qualitates de iure speciali,
& communi in eodem testamento verificari non pn̄t. Non obst.
tex. hic, in quo nō videtur probari dictum Bald. φ testm̄ valeat de
iure communi, & speciali, quia tex. in illa implicatiua etiam, impli-
cat hoc modo, testm̄, de quo queritur, valuisset de iure speciali pp
priuilegium militis, qui potest decedere pro parte testatus, & pro
parte intestatus, tamen in casu isto valet etiam de iure cōmuni, &
non est opus sustinere testm̄ ex priuilegio militari, nō tamē impli-
17 cat, φ idē testm̄ valeat de iure cōi & spāli. ¶ Quintò not. † φ licet
hæreditas diuidat in 12. vncijs. §. hr̄ditas. insti. de hær. īsti. l. si alienū.
§ hæreditas. ff. de hær. insti. tn̄ ex dispositiōe testōris reduci potest
ad minorē numerū. l. interdū. §. j. ff. de hær. insti. cū si. alle. in gl. hic,
& hoc qn̄ ɔstat de volūtate testatoris, & ēt in dubio, quia partes,
de quibus disposuit accrescunt, vt dr̄ in d. l. interdū. §. j. & hoc etiā
18 vr̄ pcedere in milite, † quia in dubio vr̄ vti iure cōi, vt hic. ¶ Sex-
19 tò no. † φ duæ partes hic intelligunt de trib qa de tertia parte hic
exprimit. Secus si de duab. partib. simplr dicat, quia respū 12. par-
a tium intelligitur, vt no. Bar. a in d. l. interdū. §. j. & in l. qui non mi-
litabat. l. Lucio. ff. de hæ insti. Sed ɔ̄ Bar. tenet Ang. in d. l. interdum.
§. j. qui dicit dictū Bar. hr̄e locū in hr̄ditate, put tex. ibi loquitur, se-
cus in alijs reb. & idem Ang. in l. si in rem. in ver. sequit in glo. ff. de
rei vend. vbi dicit, φ opin. Bar. reprobat per cōem consuetudinē
mundi. & idem Ang. in l. ēt. ff. de vsufr. & ɔ̄ Bar. vr̄ tex. in c. indēni-
tatib. §. si vero. de ele. in vj. vbi absolutè qn̄ dicit de duab. partibus
respū tertiæ partis intelligit. & Do. ibi no. illū tex. & cū p̄dictis cō-
cordat Abb. post Pet. de Anch. in c. cum hoīes. in prin. de decimis.
cum si. vt tradit And. Sic. in c. ij. col. 10. de libel. obla. in c. j. co. 4. de
20 test. ¶ Vltimò collr hic, † φ miles in dubio non videtur vti priui-
legio. ad idem tex. in l. in testō. j. eo. in l. Centurio. vbi Ale. de vulg.
& pup. & est tex. in l. quærebatur. ff. eo. ibi, si hoc spāliter expresse-
rit. & dixi in d. l. in testō. Ias. tn̄ hic, & in d. l. Centurio. allegat in ɔ̄-
rium plura iura. tex. in l. si miles vnum. qui allegatur in glo. hic, vt
si vnum ex fundo hæredem instituit, creditur in residuo intestatus
decessisse: quia potest decedere p parte testatus, ergo videtur vti
priuilegio. Ad idem facit tex. in l. si duob. ff. eo. vbi duob. institutis,
altero repudiante, non habet locum ius accres. & sic vtitur priui-
legio. Ad idem tex. in l. miles ita hæredem. §. j. ff. eodem vbi si insti-
tuit hæredem vsque ad 10. annos, videtur postea intestatus deces-
sisse, & sic isti in dubio vr̄ in priuilegio. Sed ad prædicta iura respō-
21 deri potest, φ non vr̄ res esse in dubio: † nam si vtatur verbis dire-
ctis, dr̄ vti priuilegio inspecta proprietate verborum, & res non
dr̄ esse in dubio, vt no. Ale. in l. Centurio. col. 13. in vers. non ob.
rationes Salyn. & dixi in d. l. in testō. Si ergo proprietas verborum
ostendit, φ velit vti priuilegio, ita dici potest in d. l. si miles vnum.
φ ibi constat, φ voluit vti priuilegio, quia instituendo in fundo
particulari, in alijs videtur excludere, ar. l. cū prætor. ff. de iud. & pa
riter rn̄detur ad l. miles ita hæredem. & qa ibi nā limitatur tpis est
multum præcisa. Non ob. tex. in l. si duob. quia ille tex. vr̄ procede-
re in fauorē patroni, cui ab inte. successio defert. Et ad hoc glos. ibi
allegat tex. in l. si filius qui patri. §. Papin. ff. de bon. libe. & quando
22 æquitas suaderet † quòd non vtatur priuilegio, nō videretur vti
priuilegio, vt not. Bald. in l. precibus. in 9. oppositione. j. de impub.
23 ¶ In gl. j. ibi, tn̄ in quibusdam casib. † Sed certè regula videtur in
cōtrarium, φ milites subijciantur vinculis iuris, nisi expressè priui-
legiati sint, vt probatur in l. in fraudem. §. fin. ff. eod. & in tex. l. se-
quentis ibi, nec militibus quidem remissa est.

ADDITIO.

a ¶Bar. Idem Bar. Lanc. Deci. in l. codicillis. §. fi. de vsuf. leg. cōtrarium dicit hic Dec. & bene, & vltra eum Ange. in l. etiam ff. de vsuf. Pet. de Anch. in c. extirpandæ, de præb. & sic idem est dicere bessem, vel dicere simpliciter duas partes rei.

LEX IIII.

1 *Militibus liberum arbitrium datum in testando, restringitur, vt manumittere non possint, absque iusta causa, si minores XXV. annis fuerunt, prout in pagano disponitur.*
2 *Inducta in fauorem, in odium retorqueri non debent.*
3 *Testium numerus, in testatoris fauorem in testamentis requiritur.*
4 *Milites si priuilegiatis non reperiuntur, etiam sub generali regula prohibitiua comprehenduntur.*

5 *Priuile-*

5 *Priuilegium prohibitum, priuilegio permissiuo preualet, sicut etiam quando due regulæ concurrunt in eadem persona, quarum vna permittit, altera prohibitiua attenditur.*

6 *Generi per speciem derogatur.*

7 *Negatiua magis negat, quam affirmatiua affirmet.*

8 *Dispositio affirmatiua, licet in primo actu verificetur secus tamen est in negatiua, quę in infinitum porrigitur.*

9 *Negatiua de proprietate sermonis æquipollet vniuersali, licet secus sit in affirmatiua.*

10 *Negatiua præcepta magis præcise obligant, quàm affirmatiua.*

11 *Iura duo contraria, quando in eodem subiecto concurrunt, tunc id quod fauorabilius est attenditur.*

12 *Statuta duo contraria vel diuersa, quando in eodem volumine reperiuntur, tunc illud, quod est æquius, & iustius seruari debet.*

13 *Priuilegia diuersa quādo concurrunt, tunc illud, quod potētius est attenditur.*

14 *Priuilegium militib. concessum in testando taliter interpretari non debet, quod in odium redundet, vt aliud priuilegium tollatur.*

15 *Scholares qui pro ciuib. tractari dēnt, in fauorabilib. & non onerosis ītelligit.*

16 *Onera ciuilitati ex natura rei annexa, an in consequentiam veniant puta gabellæ, collectę, &c. quæ ciuib. imponuntur, & in quibus casibus. & nu. 17.*

18 *Ciuis quòd quis sit, aliud est, & aliud quod pro ciue habeatur.*

19 *Statuta ciuitatis quando clericis communicantur, clerici ipsis laicorum statutis utuntur, cum onerib. illis annexis.*

20 *Ciuis qui sine onere esse potest.*

21 *Statuto si dicatur, quod in omnibus, & per omnia sit ciuis, quid iuris.*

22 *Accessoriè quæ veniunt, dispositionem principalem augere non debent.*

22 *Legis Aliæ Sentię prohibitio, quæ prohibet minores manumittere, etiam in militibus locum habet.*

24 *Legis Aliæ Sentiæ prohibitio habet etiam locum in testamento.*

25 *Legis Aliæ Sen. prohibitio si in contractibus facta esset, in testamento locum non haberet.*

26 *Iudicio quod fieri non potest, nisi causa prius probata potest tamen fieri in testamento, absque eo quod prius causa probetur.*

1 SI Rufinus. ¶Primò no. ꝙ † liberum arbitriū datum milit b. in testādo, in l. proxi. s̄. restrīgit, vt nō possint manumittere, si minores sint xx. ann. absque iusta cā, put in pagano disponit. §. eadē
2 lege. inst. q ex cau. ma. nō poss. † & hoc vr̄ pcedere, ne inducta in fauorē retorqueant in odiū. ꝯ l. qđ fauore. s̄. de legi. vt dicit Pau. de Ca. hic. & sentit Bar. summario. Sed tamē ista rō videt
3 dubitabilis: † ga in testō numerus testiū requirit in fauorē testōris, vt falsitas euitet. l. fi. j. de fideic. & tñ militib. remittit: & sic vr̄ ꝙ inductum in fauorē retorqueat in odiū. Vñ melior rō, iudicio meo, vr̄ illa, q̄ colľr in tex. hic, dū inquit, ꝙ dictum phibitio manumittē
4 di non est remissa militib. † Cū. n. nō reperiātur in hoc milites priuilegiati, ipsi ēt sub gñali phibitiua ꝯprehēduntur. l. in fraudē. §. fi.
5 ff. eo. † Aliā rōnē Bal. hic adducit: ga pualet priuilegium phibitiuū priuilegio pmissiuo sicut ēt quando ꝯcurrūt duæ rľæ in eadē psona, quarū vna pmittit, altera phibet, phibitiua a attendit. l. 3. liberi. ff. de suspe. tu. Mod. hic dñt, ꝙ in d. l. iij. regula phibitiua inspicit,
6 & præualet: quia est magis specialis: † & gñi p spēm derogat, vt in regula, gñi de reg. iu. in vj. in l. vxorē. § felicissimo. de le. 3. & idē vr̄ dicendū in casu istius legis: ga regula, q̄ prohibet minorē manūitte re, vr̄ magis specialis Sed tñ hoc facile iudicari nō pōt: ga regula, q prohibitiue loquit de minorib. nō vr̄ magis spālis, q̄ regula affirmatiua, q̄ de militib. dicit: ga oēs minores sunt naturalr, & nō oēs milites reperiuntur. Sīr in d. l. 3. de suspe. tu. non vr̄ ꝙ regula phibitiua. q̄ phibet accusare pronum. l. si tamē oēs. ff. đ accu fit magis spālis, q̄ regula affirmatiua, q̄ de suspectis tutorib. loquit. l. j. §. ꝯns ff. đ suspe. tu. Quantū tamē ad tex. hic, rľa q̄ loquit de minorib. q phibentur manumittere, ex quo includit milites; vt s̄. dixi, vr̄ magis spālis. Et cæteris parib. verum vr̄ ꝙ regula negatiua, seu prohibiti
7 ua pualeat: † ga negatiua magis negat, q̄ affirmatiua affirmet: vt no ta. per gl. in c. cū dilectus. de consue. & facit gl. no. in l. hoc genus. n
8 fi. de cond. & dem. q̄ dicit, † ꝙ licet dispositio affirmatiua in primo actu verificet. l. boues. §. hoc sermone. ff. de ver. sig. secus tñ est ī negatiua, q̄ in infinitum porrigit, & hoc in no. casu tradit Old. in consil. 16. thema tale est, Titius, & Pau. de Ca. ī d. l. hoc genus. & Signo.
9 in consi. 68. q̄dam mulier. co. iij. in ver. deinde sic ostēdo. † Ad idē facit: ga negatiua de proprietate sermonis æquipollet vľi, licet secus sit in affirmatiua: vt no. Raph. Ful. in l. iurisgen. §. sed si fraudan-
10 di. per gl. ibi. ff. de pac. † & præcepta negatiua magis præcise obligant, q̄ affirmatiua: vt no. Arc. ij. q. pē. in c. si pecauerit. & refert Abbas. in c. nouit. de iud. dum tractat an denunciatio Euangelica sit de præcepto. in ver. ij. q̄rit. Mod. vltra alios nouissime dicunt, ꝙ in casu istius legis attenditur regula prohibitiua: quia continet ius fa-
11 uorabilius: quo casu † quando dua iura contraria concurrunt in eodem subiecto, attenditur quod fauorabilius est. & hoc ad literā dixit Aret. hic. alleg. Bald. qui hoc dicit in l. hac consultissima. col. pen. j. qui testa. face. pos. Bar. in trac. ad reprimendum, in ver. non obstantib. in fi. cum si. vt tradit. Ale. in l. Titiæ textores. de lega. j. &
12 adde † ꝙ quando statuta in eodem volumine contraria sunt, vel diuersa, debet seruari illud, qđ æquius, & iustius videt: vt Bald. dicit in c. cum olim. co. pe. ver. & est argumentum. de consue. & seq tur.
13 Ale. in consi. 85. in pñt cā magnifice ptor. li. 4. † Sic etiam qñ diuersa priuilegia ꝯcurrūt, attendit illud, qđ est potentius. vt no. Bal. per illum tex. in l. verū. §. fi. ff. de min. Bar. in auth. quas actiones. co. ij. s̄. de sacrosf. ec. & de his ēt tradit Ale. in consi. 65. in causa & lite. col. ij. lib. vij. & dixi latè in consi. 3. & in c. in p̄sentia. co. xiiij. de probat. Sed q̄tum ad tex. hic magis placet, qđ s̄. dixi ponderande tex. dum dicit, ꝙ prohibitio manumittendi nō est remissa militib. & ideo iura, q̄ prohibent minorem manumittere, comprehendūt milites: vt dixi. s̄. Ex quo sequitur ꝙ rľa affirmatiua non habet locum in tali manumissione, q̄ ēt militib. prohibita est. Et in isto casu speciali limitatur regula affirmatiua: ga gñi p spēm derogat, vt in regula, ge
14 neri p spēm. de reg. iu. in vj. ¶Secūdò no. † ꝙ priuilegium ꝯcessum militib. in testando, nō dēt talr interpretari, ꝙ redūdet in odiū; vt
15 tollat aliud priuilegiū. † Ex quo infert Bal. hic, ꝙ si scholares dēnt tractari pro ciuib. hoc intelľr in his, quæ sunt illis fauorabilia, & nō in onerosis, ita & non deroget priuilegiis aľs scholarib. competentib. allie. Bar. qui hoc dicit in l. 3. §. si emācipatus. in fi. ff. de ꝯta. & idē no. Ange. in l. si à milite. §. miles testō. ff. eo. cū si. vt tradit Alex. hic, idem Ro. in consi. 92. indubitatissimam. in ver. 3. illud. Cu. in consi.
16 16. Hiero. co. 2. Ale. in consi. 32. visa concessione. li. v. † ista conclusio limitat, nisi essent onera annexa ciuitati ex natura rei: quia illa veniunt in ꝯnām, puta in gabellis, in collectis, q̄ ciuib. imponunt: vt no. Bal. in l. qđ fauore. in 7. op s̄. de legib. & ita Mod. primò limi
17 tant dictum Bal. hic. † Sed aduertendum est: qa ista līatio nō videtur bñ adapta: quia Bal. in d. l. qđ fauore. nō loquit in terminis in q-bus loquit Bald. hic. nam in d. l. qđ fauore. loquit in eo, cui ꝯcessum sit absolute priuilegiū ciuilitatis. quo casu in ꝯnam veniunt onera. Non sic videtur in casu, in quo loquit Bal. hic, qñ scholares dēnt tractari pro ciuib. quia solum fauores vñr scholarib. communicari, vt ita dictum Bal. in d. l. qđ fauore. declat Pau. de Ca. in l. nulla ff. de legib. Sed istam differentiam Ale. hic nō admittit: ga siue dicat, Sit ciuis, vel habeatur pro ciue, idem vr̄, s̄m Bar. in l. si is, qui pro emptore. in 3. q. prin. in fi. in xvij. co. ff. de suc. Sed respondet ꝙ Bar. ibi loquit. qñ quis fuit creatus ciuis mediante antiquo facto suo. tūc nō vr̄ differentia, sed in casu isto nō concurrit, de quo Bar. ibi loquit.
18 † & in ꝯrium rľa vr̄, ꝙ aliud est ꝙ quis sit ciuis, aliud est ꝙ pro ciue habeat: vt idē Bar. dicit in l. mercis. ľ vltima. ff. de verb. sign. & in l. si maritus. §. legis Iuliæ. in fi. ff. de adul. Et q̄tum ad tex. hic. considerādum est, ꝙ hic loquit isto respectu, vt non tollat aliud priuilegium qđ prius ꝯpetebat. & no. Bal. per illum tex. in l. ij. in j. no. s̄. de cōsti. pecu. ꝙ rōne noui priuilegii non tollitur antiquū, in quo erat ius acquisitum. in aliis vero in quib. non est ius q̄situm, vr̄, ꝙ dictū Bal. in l. quod fauore. bñ procedat, vt scholares habeant pro ciuib. cū onerib. in qb. non derogatur priuilegiis eorum prius q̄stis. sed in
19 aliis, q̄ ciuilitati adhęrent, onera subire debent. † Sicut quando statuta ciuitatis cōicantur clericis: ga clerici vtuntur statutis laicorū cum onerib. illis annexis: vt no. Bal. in l. omni nouatione. s̄. de sacr. san. ecc. in l. pen. in vlt. q. s̄ de contrahen. emp. in l. de quib. circa fi. in ver. 6. q̄ritur. ff. de ll. in l. contra iuris. §. fi. ff. de pac. & in q. nostra in ver. 6. q̄ritur. ... no. Pa. de Cast. in l. si duo. ff. de acq. hæ. in ver. ex quo dico. Et facit qđ no. Bar. in l. quidam cum filium in fi. ff. de ver. ob. vbi concludit ꝙ si ciuitas promittat fœneratori tractare illum vt ciuem, tenetur subire onera sicut ciuis. & hoc intelligitur quando adæquatio fuit facta simpliciter secus si limitata fuit in fauorabilib. quia tunc non
20 debet subire onera. † Nam potest quis esse ciuis sine onere: vt no. Barto. in l. pen. col. pen. ff. ad munici. & ita superioribus, diebus. hic
21 Pisis consului in fauorem Vitalis hæbræi. † Et s̄. dicta non haberent locum, si in statuto dicatur, quod in omnibus & per omnia sit ciuis: ut nota. Angel. in d. l. secunda. §. furiosus. ff. de iure cod. refert. & sequitur Alexand. hic. facit quod notat Barto. in l. omnes pupilli. col. antepen. ff. de iust. & iu. Sed tamen aduertendum est, ga si statutum loquitur quo ad fauorem, etiam illa verba duntaxat re-
22 spectu fauoris intelligi debent, † quia veniunt accessoriè, & non debent augere dispositionem principalem: arg. clem. pen. in fin. de præb. & de hoc nota. Alexand. in l. pen. colum. 3. in ver. & adde. de leg. j. vbi reprobat istum dictum Ange. non tamen prædictam ra-
23 tionem adducit. ¶Tertiò no. † ꝙ prohibitio legis Aliæ Sentiæ, quæ prohibet minores manumittere, etiam habet locum in militibus ad idem text. in l. nec militi. ff. de ma. test. in l. fina. supra de hęre-
24 ti. facit text. in l. in fraudem. §. fina. ff. eod. titu. ¶Quartò, nota. † ꝙ illa prohibitio etiam habet locum in testamento. facit text. insti. de lege fus. can. in princ & in l. prima eodem titu. & ratio videtur: quia illa prohibitio est facta generaliter, quòd minor non possit manu-

ADDITIONES.

a ¶Prohibitiua. Ale. consi. 10. co. fi. lib. 3. Dec. in c. in pręsentia co. 23. de proba. vide And. Tiraq. in trac. retrac. proximi. §. xxx. gl. j. nu. 27. cum seq.

b ¶Magis. Deci. l. 1. nu. 13. supra de pac.

25 manumittere.d.§ eadē legē.†secus si eēt fcā in ɔ̄ctib.qa non hēres
locum in testō.l.verba ɔ̄xerunt.ff.de ver.sig.no.Bald.in l. testū.ɉ.
de test.& in d.l.j.de leg.fus.can. & idem eɔ̄ si loqt̄ in vltima volun-
tate,nō hēt locum in ɔ̄ctib.§.j.in aut.vt spons.larg.& gl.ibi in vers.
lege.& in §.fi.insti.ex quibus. cau.ma.non licet.in ver.impleuerit.
26 ¶Vlt.no.fm Bal.hic,ibi,probari potuit,†ꝙ illud qđ non pōt fieri
in iudicio,nisi cā prius prolata,pōt tñ fieri in testō absq; eo ꝙ prius
causa probetur: & satis est ꝙ postea probetur: sequuntur Pau.de
Ca. Ale.& Mod.hic. Sed ista dr̄ia non vr̄ ꝓbari: qa vtroq; casu ad
hoc vt consequatur libertatem, iusta cā prius probari debet,siue
in iudicio, siue in testō. In testō autem prius disponi pōt, vt iusta
causa subsistente,& probata,libertatem consequatur:vt hic dicit.
& idē esset inter viuos,& iudicio si hoc disponatur causa subsisten-
te,& probata.& facit tex.hic,qui æquiparat manumissionem,quæ
debet fieri in iudicio inter viuos,& in testamento.

LEX V.

1 *Testamentum factum iure militari valet,si in militia decessit,vel post annum,*
si ex causa iusta missus fuerit.
2 *Militibus inter alia priuilegia,quæ conceduntur,datur quòd possunt relinque-*
re personis,quibus aliàs relinqui non potest.
3 *Dictio omnis,quo casu vniuersaliter intelligatur,ac etiam inhabiles compre-*
hendat,vt verba sonant.
4 *Verba vniuersalia quo casu in habilibus restringantur.*
5 *Priuilegium semper interpretari debet,vt aliquid operetur.*
6 *Priuilegia militibus concessa,propter publicam vtilitatem conceduntur.*

1 EX testamento. ¶Not.† ꝙ valet testū factū iure
militari, si decessit in militia, vel
post annū,si ex cā iusta missus sit. Ad idē tex.in l.testamē-
ta.ſ.e.cū si.al'e.in gl.& adde tex.in §.sed hactenus.in ver.transmis-
2 sionē.inst.e.& gl.ibi distinguit. ¶Secūdò no.†ꝙ inter alia priuilegia,
q̄ ɔ̄cedunt militib.est, ꝙ pn̄t relinquere personis qb.alias relinqui
non pōt,vt hic.& in l.neque.§ deportati ff.e.cū si.al'e.in glo.& ad
idē tex.in l.si deportati.§.si miles.de leg.iij. ¶Tertiò,& vlt.no.ibi,
3 oīb.†ꝙ ista dictio vniuersalis hic vniuersaliter intelligit̄,& ɔ̄prehē-
dit ēt inhabiles.vt verba sonāt,& probat̄ hic dū dr̄ in hoc militib.
ɔ̄petere liberū arbitriū relinquēdi qb. velint.Ista.n.verba oīno libe-
rā volūtatē designāt. Ex quo colligit̄, ꝙ ɔ̄cessio ista fcā militib. vr̄
4 ɔ̄tinere nouā dispōnē.l.j.ff.e.†quo casu verba uniuersalia restrin-
gunt̄ in habilib.vt no.Bar.in l.j.§.nūciatio.col.ij.ff.de ope.no.nun.
p l.j.s̄.de sacrosan.eccl.& in l.vt gradatim.§.& si lege.ff.de mun.&
hono.Sed ɔ̄ vr̄ tex.hic,& rō uidet̄:qa priuilegiū hoc mō nihil ope-
5 raret̄,si restriagat̄ in habilib.† & priuilegium sp ita dēt interpreta-
ri,vt aliqd operet̄.c.in his,de priuile.c.si Papa.eo.ti.in vj.no.Bal.in
aut.habita.in quarto no.s̄. ne filius pro patre cū si. vt dixi in c.j.de
rescr.col.iiij. ¶Secundò rn̄deri pt̄:qđ hic p alia declaratum reperit̄;
ꝙ sub istis verbis vniuersalib. ēt inhabiles comprehendantur, d.l.
6 nec.n.§.j.& d.l.si deportati.§.si miles. ¶Tertiò dici pōt,ꝙ priuile-
gia concessa militib. pp utilitatem publicam conceduntur: vt dixi
quanquam.s̄.eo,per l.milites.s̄.loc.& l.aduocati.s̄.de aduo.diuer.
iud.quo casu vbi agitur de interesse publico, verba vniuersaliter
intelliguntur,& includunt omnes etiam inhabiles.l.si quis in gr-
ui.§.vtrum.ff.ad Sylla.

LEX VI.

1 *Substitutio quid sit.*
2 *Substitutionum quot sunt species principales.*
3 *Substitutio breuiloqua non continet fideicommissariam.*
4 *Substitutio breuiloqua non est propriè species substitutionis.*
5 *Miles post aditam hereditatem,directo substituere potest.*
6 *Substitutio pupillaris testamentum filij dicitur.*
7 *Substitutio breuiloqua facta personis imparibus,non continet pupillarem.*
8 *Determinatio vna respiciens plura determinabilia,equaliter intelligitur deter-*
minare.
9 *Substitutionis appellatione,intelligitur de directa.*
10 *Pupillus,qui non potest testamentum facere,an dicatur intestatus decedere.*
11 *Miles in dubio non presumitur vti priuilegio.*
12 *Presumptio validitatis actus preualeat alijs presumptionibus.*
13 *Clausula ex certa scientia,operatur plenitudinem potestatis.*
14 *Miles an possit facere substitutionem pupillarem,etiam si non sit in potestate.*
15 *Miles an possit post aditam hæreditatem,matre existente in medio,substituere*
directo.
16 *Substitutio pupillaris comprehensa in breuiloqua,an dicatur expressa verbis*
generalibus,vel tacita.
17 *Substitutionis breuiloquę materiam videas hic.*
18 *Substitutio breuiloqua facta duobus impuberibus existentibus in potestate,si*
aliter postea à testatore emancipatus sit,an in persona alterius qui reman-
sit in potestate,tollatur pupillaris substitutio.

IN testamento quidem. ¶Summatur vt p
Bar.& Doc.& qm
ista prima lex,in qua materia substitutionis tractat̄,ne illo-
tis manib.propius ad eius interpretationem accedamus,vt admo-
net Iuriscon.in l.j.ff.de ori.iur.ad euidentiam præmittendum est,
1 †ꝙ substitutio dicitur quasi secunda institutio:& licet plures sint
gradus substitutionum,dicitur tamen secūda institutio,sicut post
primum matrimonium omnes dicuntur secundæ nuptiæ: vt not.
per glo.in rub.s̄.de sec.nu.& ita dicit glo.in ru. ff. de vulg. & pup.
2 ¶†Et substitutionum duæ sunt species principales,altera directa,
& altera obliqua,seu fideicommissaria:vt no.per glo.in c. si pater.
de testam.in vj.in verbo,absque deductione.& in c.Raynal.in ver-
bo,absque liberis.de testa.& directa dr̄ illa,quæ fit per verba, quæ
sonant & indicant ꝙ substitutus immediatè à seipso capiat, vt qa
dicatur,hæres esto.Fideicommissaria verò dr̄,quæ non fit per ver-
ba directa,sed per verba obliqua:quæ inducant ꝙ substitutus non
capiat ꝓpria authoritate.sed p manū alterius.s.hæredis,puta insti-
tuo te hæredem,& grauo te restituere hæreditatem Titio: vt no.
per gl.in c.Rayn.in verbo,fideicōmissaria.& no.Bar.in l.eam,quā.
in fin.ɉ.de fidei.& in l.Centurio.col.pe.ff.de vulg.& pup. & de ista
fideicommissaria,an dicat̄ propriè substitutio,videbimus in rub.
ɉ.de impu.vbi Pau.de Ca.hoc tradit. ¶Et directa substitutio sub-
diuidit̄,vt p gl.in d.c.si pr̄.& in §.qua rōne. inst.de pu. subst. Nam
quædam dr̄ vulgaris,q̄ fit verbis negatiuis,si institutus nō erit hr̄s,
de qua latè Bar.& Doct.in l.j.ff.de vulg.& pup. ¶Alia est pupilla-
ris,quæ fit à patre filio impuberi,& fit verbis affirmatiuis hoc mo-
do,Si pupillus institutus hr̄s erit,& in pupillari ætate decesserit, de
qua latè Bar.scribit in l.2.in prin.ff.de vulg.& pup.& istæ duę sub-
stitutiōes vulgaris & pupillaris sunt substitutiōes cardinales,super
quib.aliæ directæ fundant̄:vt dicit Bal.in l.quidā eulogio.col.fin.ɉ.
de iu.deli. ¶Alia est substō exēplaris, q̄ inducta est ad exemplum
pup.& fit furiosis,vel mentecaptis. de qua videbimus in l. huma-
nitatis.ɉ.de impu.& latè ponit Bar.in l.ex facto.ff.de vulg. & pup.
¶Alia est,quæ dr̄ compendiosa,quæ fit sub compendio verborū:
quia dicitur,quādocunque institutus decesserit: & ista complecti-
tur vulgarem,& pupillarem,& fideicōmissariā: de qua videbimus
in l.precib.ɉ.de impu.& latè scribit Bart.in l.Centurio ff. de vulg.
¶Alia,& vltima est,quę dr̄ breuiloqua,de qua ista l.loquitur.& la-
tè ponit Bar.in l.Lucius.ff.de vulg.& pup.& fit per ista verba, vos
inuicem substituo.l.iam hoc iure.ff.de vulg.& pup. fit etiam alijs
verbis similib.vt no.Bart.in d.l.Lucius,in 2.q.& ista breuiloqua ēt
dicitur reciproca.d.l.iam hoc iure:quia de vno in alium reperit̄:
vt not.Bar.in d.l.Lucius.in j.q.& facit text.in ca.vbi periculum.§.
pen.de elec.in vj.ibi,non se reciprocent.& dicitur breuiloqua: qa
fit breuib.verbis:vt not.Barto.in d.l.Lucius.in j.quæst.& colligitur
in l.cum in testamento.§.hæc verba.ff.de hæt.insti.Et pari ratione
compendiosa potest dici breuiloqua:quia ēt illa fit br̄. Differūt tñ:
quia illa etiam vni fieri potest, ista tñ pluribus,& illa compendio-
sa comprehendit fideicommissariam.d.l.precib.& ibi videbimus.
3 Ista autem † breuiloqua non continet fideicommissariam:vt not.
Bar.in d.l.Lucius.col.fin.vers.quæro vtrum.& in l.ij.ɉ. de impu. p
illum tex.& ꝓbatur in d.l.iam hoc iure.vbi dr̄ ꝙ tantum in vulga-
rem casum vr̄ facta substitutio:ergo vr̄ excludi fideicommissaria.
& ista opi. *communiter* approbatur,vt dicit Ale.in d.l.ij.ɉ. de impu.
& idem Alex.in l.Gallus §.idem recte.ff.de lib.& posthu. Et adde
Ang.in cons.152.quidam Nicola.& Are.in ɔ̄s.37.sequendo or-
dinem.col.4. ¶Reperio tñ Are.in l.si plures.ff.de vulg.& pup. qui
dicit,ꝙ fundamētum Bar.in d.l.iam hoc iure.non vr̄ tutum:qa illa
verba,in vulgarem tñ,non excludunt fideicōmissariam substōnē,
sed pupillarem, de qua ibi quæritur:in qua quidem pupillari esset
disparitas inter puberem & impuberem,& solum illa inæqualitas
ibi ponderatur:vt patet ex ratione,quæ ibi subijcitur,dum inquit,
incongruens.n.videbat̄ ꝙ in vno esset duplex substitutio,in altero
sola.Et talis ratio inæqualitatis cessat ī fideicommissaria, q̄ æqualr̄
pōt hr̄e locum.& ideo dicit Are.in d.l.si plures.ꝙ alia rō quęrenda
est pro fundamento communis opi.Vnde ipse aliam rōnem ad-
ducit,cōsiderando ꝙ aut hæredes sunt æqualiter instituti: & tunc
illa substō adinuicem fcā,si cōprehenderet fideicommissariā, inu-
tile esset fideicommissum,in quo vnus tñ daret,quantum recipe-
ret:vt no.p Bar.ī l.ab omnib.§.si Titio,in fi.de leg.i. Aut inæqualr̄
sunt hr̄des instituti:& non continet̄ fideicōmissaria: quia non vi-
detur verisimile ꝙ vnus plus dilexerit vnū in substitutiōe, q̄ in in-
stitutione:ar.l.Publius.& quod ibi Bar.ff.de cond.& demō. ¶Sed
certè ista ratio Are.nō est generalis:quia solùm haberet locum in
fideicōmissaria substitutione,quæ statim deberet fieri, & cessaret
in fideicommisso,qđ esset restituendum post mortem.& ideo cō-
cludendū est, ꝙ *communis* opi.bñ probatur in d.l.iā hoc iure. dum
dr̄ ꝙ solum vr̄ fcā,videlicet in casu vulgaris,ergo excludit̄ pupil-
laris & fideicōmissaria,& hoc confirmatur:qa dr̄ ibi ꝙ si pupillaris
hr̄et locū in vno,esset duplex substō,& in alio vna sola: ergo nul-
lo modo fideicōmissaria cōprehendit̄:quia dixisset text. ꝙ in vno
esset triplex substō.& idem probat̄ in d.l.ij.ɉ.de impu.Et ratio hu-
ius conclusionis vr̄:quia in dubio substō interpretat̄ ꝙ directa sit,
& nō fideicommissaria.c.si pr̄.de testa.in vj.quia propriè fideicō-
missaria

miſſaria non dicitur ſubſtitutio, vt videbimus in rub. ꝭ. de impub.
Et facit tex. hic in hic l. in teſtamento. ibi, ſubſtituere non potuit.
nam de directa ſubſtitutione intelligitur, vt ibi dicam. Et ideo ver-
a bũ ſubſtituo, de ſui natura adaptatur ſolum ad vulgarem: a vt not.
Bar. in l. Gallus. §. quidam rectè. col. 1. verſ. quartus modus. ff. de li.
& poſth. vbi ĩquit, ꝙ ſi inſtituto filio teſtator ſimpliciter dicat, Ti-
tium ſubſtituo, videtur facta ſolum vulgaris ſubſtitutio, & non fi-
deicommiſſaria. & idem Bar. in l. Centurio. col. 10. ver. 2. opponit
ad prædicta ff. de vulg. & pup. in fin. & in l. Lucius. col. fin. eo. ti. vbi
aliam rationem adducit: quia cùm à principio inſtõ poſſit fieri tã-
quam directa, non obliquaẽ: vt no. in l. verbis ciuilib. ff. de vulg. &
pup. ¶ Et prædicta concluſio ꝙ non comprehendatur ſubſtitutio
fideicommiſſaria in breuiloqua, procedit quando fuit facta breui-
b loqua ſimpliciter: ſecus ſi compendioſa b cum illa coniuncta ſit: vt
quia dicatur, Quandocunque alter veſtrum deceſſerit, vos inuicẽ
ſubſtituo: quia tunc fideicommiſſaria comprehẽditur: vt no. Bar.
in d. l. Lucius. col. pe. & in l. ij. per illum tex. ꝭ. de imp. cum ſi. vt tra-
dit ibi Ale. & idem Ale. in l. gallus. §. quidam rectè. ff. de lib. & poſt.
& adde Bald. qui idem dicit in conſ. 55. ad euidentiam. in verſ 5. &
vlt. ꝑmitto. in 3. li. & Ange. in con. 151. s̃. alleg & Soc. in conſ. 290.
quoniam. & Are. in d. conſ. 37. s̃. alleg. & in d. l. ſi plures vbi ad hoc
4 aliàs limitationes ponit. ¶ Item præmittendum eſt, † ꝙ iſta ſubſti-
tutio breuiloqua non eſt propriè ſpecies ſubſtitutionis: & eodem
modo etiam compendioſa, quia in effectu reſoluuntur in vulgarẽ
& pupillarem & fideicommiſſariam: vt no. Bar. in d. l. Lucius. co. 1.
quod eſt verum quo ad effectum, & eſſentiam ipſius ſubſtitutiõis:
ſed quo ad formam, & modum bene videtur ſpecies de per ſe, vt
probatur in d. l. iam hoc iure. vbi breuiloqua tertium genus appel-
latur eo reſpũ: quia ſub alia forma concipitur, quam vulgaris &
pup. de quib. ibi primò dicitur. & ita concludit Are. hic. cõcordã-
do Doc. quia vario mõ loquunẽ, & in iſta ꝯclõne ẽt reſidet Alex. in
d. l. Lucius. col. 2. Soc. in rub de vulg. & pup. col. 4. ¶ Vltimò ad ca-
ſum huius legis eſt ſciẽdũ, ꝙ miles, ẽt poſt aditã hẽditatẽ, directò
ſubſtituere põt ex priuilegio militari, vt in hac l. dr̃. & in l. miles ita.
5 § j. in l. in fraudem. §. pe. in l. miles ẽt. ff. eod. tit. Secus † eſt in paga-
no, qui poſt aditam hẽditatem ſubſtituere non põt: vt hic dr̃. & in
l. poſt aditam. ꝭ. de imp. Et rõnem adducunt Mod. hic, & Doct. in
d. l. poſt aditam, qa cum per adõnem ſit effectus hr̃s, non põt deſi-
nere eſſe hr̃s. l. & ſi ſine. §. Papin. ff. de min. & per gl. in l. ſubſtitutio
ne. ff. de vulg. Sed iſta rõ nõ ſatiſfacit: qa bñ potuit lex facere ꝙ de-
ſinat eſſe hr̃s, q ſemel adiuit, put facit in milite: qa lex habet pote-
ſtatem faciendi ꝙ ille, qui fuit hæres, poſſit deſinere eſſe hæres: vt
no. per gl. & Doct. in d. l. in ſubſtitutiõe. & tradit Are. in conſ. 144.
col. 1. viſa. ¶ Primò no. ibi, cui potuit parens facere teſtm̃. i. pupilla-
6 rem ſubſtitutionem. Ex quo colr̃ ſm Pau. de Ca. hic, † ꝙ pup. ſub-
ſtitutio teſtm̃ filij dr̃. & hoc eſt verum, quo ad vim ſucceſſiõis, ſed
quantum ad formam, & ad compilationem, dr̃ teſtm̃ pr̃is. l. pr̃is &
filij. ff. de vug. & pup. vbi in effectu Bar. ita ꝯcludit, & Paul. de Caſtr.
hic. & no. Ange. in conſ. 148. col. 3. d. Phil. Sed adde text. qui ꝓbat,
ꝙ ẽt quo ad vim ſucceſſionis pupillaris ſubſtitutio dr̃ teſtm̃ pr̃is,
in l. Pap. §, ſed nec impuberis. ff. de inof. teſt. vbi ad excluſionẽ m̃ris
dr̃ teſtm̃ patris. Sed rñderi, põt, ꝙ vbi agiẽ de impugnatione teſta-
menti, tũc vt teſtm̃ conſeruet, iudicaẽ teſtm̃ pr̃is, vel filij ad hoc, vt
7 impugnatio remoueaẽ. ¶ Scdõ no. † ꝙ ſubſtitutio breuiloqua fa-
cta perſonis imparib. quarum vna eſt maior, altera eſt minor. 14.
an. non continet pupillarẽ: qa vtrique ꝯuenire nõ põt. ad idẽ text.
in l. iã hoc iure. ff. de vulg. & pup. & hoc ampliaẽ dupl̃r, vt not. Paul.
de Ca. hic, ꝑ l. q̃uis. ꝭ. de imp. & alijs ſubſti. Et huius ꝯclõnis duplex
ratio aſſignari põt. ¶ Prima, quia vna determinatio reſpiciens plu
ra determinabilia, æqualiter determinare debet. Ita per iſtum tex.
Pau. de Ca. & Doc. *communiter* dñt. Sed iſta rõ, quã Doc. ſequunẽ, vt
8 ẽt al̃s dixi, non ſatis facit: qa vnitas ſermonis & determinationis
non dẽt impedire, quo minus hẽat locũ pupillaris. Hoc probatur
efficaci rõne. Nam in expreſſa vulgari tacita pupillaris cõtineẽ: qa
præſumiẽ ꝙ ſi teſtõr de caſu pupillaris ſubſtitutionis cogitaſſet, &
ita veriſil̃r voluiſſet pupillo prouidere: vt eſt tex. in d. l. iam hoc iu-
re. ff. de vulg. & pup. & in d. l. q̃uis. & talis interpretatio fit ꝯ ꝓprie-
tatem verborum, q̃ omnino repugnant: qa vulgaris fit per verba
negatiua, Si hr̃s non erit. q̃ ꝯria ſunt pupillari, quæ fit verbis affir-
matiuis. & tñ in expreſſa vulgari continetur tacita pupillaris: à for-
tiori dẽt pupillaris includi in reciproca, cuius verba in generalita-
te contueniunt pupillari. Ideo Doc. dñt ꝙ pupillaris, quæ continet
in reciproca, non eſt tacita, ſed expreſſa verbis generalibus. vnde
nullo mõ vr̃ ꝙ ſermonis vnitas dẽat impedire quo minus ĩ tali re-
ciproca cõprehendatur pupillaris. Et quia rõ, ꝑꝑ quã in expreſſa
vulgari tacita pup. cõprehendatur, ẽt ꝯ proprietatem verborum,
militare vr̃ in reciproca. ¶ Alia ratio aſſignari põt, ꝙ talis interpre
tatio facta ſit rõne æqualitatis ſeruandæ: quia in ꝑſona maioris
tm̃ hẽret locũ vna ſubſtõ, & in pſona pupilli eſſet duplex, vulgaris
& pupil. vt probaẽ in d. l. iam hoc iure. & in d. l. q̃uis. Sed ẽt iſta ratio
non ſatisfacit; quia inæqualitas ponderatur, qñ eſſet oneroſa: ſed

cum pupillaris ſubſtitutio fauorabilis ſit pupillo. §. j. & §. non ſo-
lum inſti. de pupil. ſubſt. non deberet excludi: quia pupillus de hoc
non conqueretur. Et certè difficile videtur aſſignare bonam ratio
nem huius deciſionis. Hic tamen in caſu iſtius legis videtur dd̃m,
ꝙ ita ſtatutum fuit propter illam dictionem inuicem, quæ vide-
tur habere correlationem: vnde non videtur facta ſubſtitutio, niſi
correlatio detur. ¶ Et idem tamẽ generaliter dd̃m in breuiloqua:
quia apparet, ꝙ in genere teſtator cogitauit: ideo lex nihil ſupplet
Secus quãdo teſtator nullo modo cogitauit, vt verba ſonãt, & ꝓ-
ſumit lex ꝙ ſi cogitaſſet, ita veriſimiliter: voluiſſet. Sed in recipro-
ca apparet in genere ꝙ teſtator cogitauit. & ideo lex cogitationẽ
teſtatoris ſequitur, conſiderando ꝙ voluit ad inuicem ſubſtituere,
vt verba ſonant: ideo non habet locum in pupillari, quæ æqualiter
fieri non poteſt: quia iſta videtur fuiſſe intentio teſtatoris, vt verba
breuiloquę ſonãt, à qua noluit lex recedere. & iſta reſponſio vide-
tur bene procedere in caſu iſtius. l. & in d. l. iam hoc iure. Sed non
ſatisfacit quantum ad l. quamuis. ꝭ. de impu. vbi non agitur de re-
ciproca ſubſtitutione, ſed ſolũ de vulgari facta perſonis impa-
rib. & tamen non includitur pup. Sed poteſt reſponderi ꝙ ibi illa
determinatio reſpicit vulgarem ſolam, quæ nullo modo adaptaẽ
pup. & licet aliàs pupillaris comprehendatur in vulgari, illud eſt ex
diſpoſitione legis ꝯ verborum proprietatem: vt no. Bar. in l. j. col.
2. de vulg. ideo illam interpretationem facilè remittit, quę ex eius
interpretatione procedit. Vnde ſicut lex ĩterpretatur breuiloquã,
eodem modo vulgarem tali caſu interpretatur. ¶ Et retenta con-
cluſione. s̃. facta per iſtum tex. ꝙ ſubſtitutio reciproca fcã perſonis
imparib. non contineat pupillarem, limitatur procedere, quando
fuit fcã reciproca ſimpliciter: puta, vos inuicem ſubſtituo, ſecus ſi
iſta reciproca ſit etiam compendioſa: vt quia dictum ſit, vos inui-
cem ſubſtituo, quãdocunque alter moriatur ſine liberis. Nam tũc
c videtur fcã pupillari in perſonam pupilli. Ita no. dicit Pau. c de Ca.
hic, in 2. col. in fin. in verſ. ſed quæro. & rationem adducit: nam tali
caſu reciproca propter mixturam compendioſæ comprehendit
fideicommiſſariam, vt dixi. s̃. in euidẽtialib. Vnde ſi continet fidei-
cõmiſſariã, q̃ pupillo oneroſa eſt, à fortiori dẽt cõtinere pupillarẽ,
q̃ eſt fauorabilis pupillo. & refert iſtã q̃õnẽ habuiſſe de facto Bo-
no. & ꝙ Io. de Imo. erat in ꝯria opi. & opinionẽ Io. de Imo. tenet
Ale. eius ꝯterraneus hic, in fi. & rñdet nõ valere argm̃ Pau. de Caſ.
de fideicommiſſaria ad pupillarem: qa fideicommiſſaria compre-
hẽdiẽ: quia vtrique ꝯuenire põt: & nã breuiloquæ ſubſtõ. nõ repu-
gnat: ſed nõ ſic in pup. vbi eſſet inæqualitas, q̃ hic ponderatur. Sed
replicari poteſt, ꝙ fideicommiſſaria non venit virtute reciprocæ,
quia in reciproca non continetur fideicõmiſſaria, vt dictũ eſt. s̃. in
euidẽtialibus. Sed venit fideicõmiſſaria ꝑꝑ ꝯmixtionẽ ꝯpendioſæ.
Vñ qua rõne ꝯpẽdioſa ꝯprehẽdit fideicõmiſſariã, pari rõne, & pu-
pillarẽ vr̃ includere, ꝑ rõnem Pau. de Caſ. & ad hoc facit, qđ vide-
bimus in ſequenti limitatione. ¶ Scdõ limitaẽ non hr̃e locum, qñ
in tali ſubſtitutiõe breuiloqua expreſſa fuiſſet pup. in caſu, in quo
ꝯſuluit Raph. Cu. in ꝯſ. 16. Io. quondã vitalis. circa fi. vbi concludit
ꝙ ſi facta ſit ſubſtõ reciproca, & dictũ ſit, ſi qs eorũ ĩ pupillari æta-
te, vel al̃s qñcũque deceſſerit, tali caſu vr̃ fcã pupillaris: qa expreſſa
fuit, & in claris nõ eſt opus ꝯiecturis. l. ꝯtinuus. §. cum ita, de verb.
ob. & quia talis ſubſtitutio eſt mixta, vt s̃. proximè dictũ fuit. Alex.
hic, in fin. & Mod. tenẽt ꝯriũ, & dñt Richar. de Sal. ꝯſuluiſſe in cõſi.
inci. quidã teſtõr hñs, ꝙ nõ ꝯprehendaẽ pup. rõne ſeruãdæ æquali-
tatis. Nec ob. ꝙ dicaẽ ꝯpendioſa, vel mixta talis ſubſtitutio: quia di-
cit ipſe ꝙ ꝯpendioſa mixta non ꝯprehendit pupillarẽ: quia nã bre-
uiloquæ repugnat, licet compẽdioſa, ſi fcã eſſet ſimpl̃r, comprehẽ-
deret pupillarem: & eodẽ modo illa verba, in pupillari ætate, non
faciũt pupillarẽ, qa hoc eſt ꝯ nãm breuiloquæ. Sed certè rõ Cuma
ni melior vr̃: quia negari nõ põt qn ſit expreſſa pupillaris: ergo dẽt
hr̃e locũ ẽt in reciproca ſimplici, qñ apparet de voluntate teſtato
ris: vt probatur in d. l. iam hoc iure. ver. pe. ff. de vulg. & pu. & facit
qđ no. Bar. de vel. q̃ exprimiẽ in reciproca: quia iudicaẽ pro vulgari
ſimpl̃r, vt ipſe Bar. concludit in l. Lucius. co. fi. in ver. pone ꝙ inſti-
tuo. Præterea in tali caſu eſt mixta breuiloqua cum compendioſa,
& talis mixta ꝯtinet fideicommiſſariã, vt s̃ dictum eſt: ergo pariter
comprehendere debet pupillarem. dixi in præcedẽti limitatione:
& maximè, quia expreſſa fuit pupillaris. & ita vr̃ dd̃m quicquid di-
cant Ale. & Mod. & hoc idẽ tenet Cor. Peru. in conſ. 143. vr̃. lib. 4.
¶ Tertiò limitaẽ, ꝙ in breuiloqua ñ cõprehẽdaẽ pupillaris, q̃ eſſet
expreſſa verbis gn̄alibus qñ eſſet facta imparib. ſecus eſt ĩ pupillari
tacita

ADDITIONES.

a ¶ Vulgarem. Faciunt quæ dixit Caro. Rui. conſi. 99. lib. 2.
b ¶ Compendioſa. Non aliàs. Ale. conſi. 22. lib. 3. Dec. conſi. 287. col. 2. conſ. 264. col. 4.
c ¶ Pa. In hanc inclinat Dec. hic, idem Io. Cora. in l. 2. nu. 2. infra de impu. & ali. ſubſt.
ſed verior eſt opin. Imolæ, quam Ale. ſequitur, non per rationes eorum, ſed quia in
dubio non præſumitur teſtator voluiſſe impariter ſubſtituere pręter formam iuris
juris communis nec præſumitur cogitaſſe alij teſtamentũ facere, nec de alienis bo-
nis (quę in pupillari includuntur) ſe intromittere. Poteſt tamen opin. Pa. procę-
dere, quando ex coniecturis teſtamenti appatet de mente quòd aliàs bona veni-
rent ad eos quos teſtator voluit oĩno excludere, vt ꝑ Caro. Rui. conſ. 107. co. 2. li. 2.

tacita, quæ cõtinet in vulgari: qa illa comprehendit in tali breuilo qua seu cõpendiosa mixta cũ breuiloqua: vt notãter voluit Ang. in cõsi. 151. qdã Nico. in fi. Et rõ vr̃, quia in tali reciproca cõtinet vulgaris: & vbi est vulgaris, ibi vr̃ esse tacita, quæ à lege introducta est: iõ nõ vr̃ regulari ab illa vnica determinatione verborum, & sic vr̃ cessare rõ, q̃ est in pupillari cõprehẽsa in reciproca: qa illa videt expssa saltẽ verbis gñalibus. Et ad hoc bñ facit, qđ no. Are. in l. j. ff. de vulg. vbi inqt, ꝙ vulgaris, quæ cõtinet in breuiloqua facta imparibus psonis, pro expssa & noĩatim facta hr̃, ex quo sola in tali breuiloqua cõtinet l. ij. de lib. & posth. Sed tñ dcm̃ Ange. vr̃ ualde dubitabile, qa tex. in d. l. iam hoc iure. dicit, ꝙ reciproca solum facta vr̃ in unũ casum, q põt utrique cõuenire: & sic solum continet vulgarem, vt ibi expresse dicir, & hic, in prin. l. & in l. hæreditatem. j. de impu. & ista rõne excluditur pupillaris: ergo vr̃ etiã excludi ta cita, quæ in vulgari continet, ex quo tm̃ hẽt locũ in vno casu. Nã si tacita pup. cõtinet, non esset uerũ dicere, ꝙ solum hẽt locum in uno casu. Et ꝯ Ang. vr̃ casus in l. quãuis. j. de impu. vbi dicit, ꝙ licet sub expressa vulgari cõprehendat tacita pupillaris, hoc nõ dẽt locũ, qñ vulgaris est facta puberi, & impuberi, sub una determinatione: qa tunc tacita pupillaris non hẽt locũ, vt sit æqualis determinatio. ex quo patet, ꝙ rõ æqualitatis, quæ cõsiderat in breuiloqua etiã in vulgari hẽt locũ. & per hoc tolliť rõ Aret. qa dato, ꝙ p expressa habeatur, tali casu ẽt grã æqualitatis seruandæ tacita pupillaris nõ cõtinet. d. l. quãuis vbi est casus. & qa si pupillaris cessat in breuiloqua, ut hic dr̃, quæ tñ expssa vr̃ in gñalitate verborũ, à fortiori cessare vr̃ illa, quæ oĩno tacita est in vulgari. d. l. quãuis. ¶ Ter-
8 tiò principaliter noto illud, ad qđ iste tex. cõiter allegat: † qa una determinato respiciens plura determinabilia, æqualiter determinare intelligitur, ut hic, & in l. iam hoc iure. in l. Lucius. ff. de vul. in l. quãuis. in l. hæreditatem. j. de impu. facit tex. in l. fi. & qđ ibi Bar. j. de sen. & in l. si legatarius. §. cũ ita. & qđ ibi Bar. de le. iij. Et secundũ istã regulã arguit Bar. in d. l. Lucius. co. pe. ff de vul. & idem Bar. in consi. 60. factum tale est. Ang. in cõsi. 143. tria vñr. in fi. Car. in cle. constõnem. §. insuper. col. iij. in uer. iij. inducitur. de elec. Rom. in consi. 231. pmissorum doctorũ. & facit tex. in l. eum, qui ædes. ff. de vsuc. ¶ Et pdicta cõclusio intelligitur, & pcedit, qñ est eadem
a rõ determinãdi in utroque: secus a si sit diuersa: qa tũc nõ fit equalis determinatio: ut no. Ang. in §. hinc nobis. in fi. in aut. de hæ. & idẽ no. Im. in l. Caius. col. iij. ff. so. mat. refert Ale. hic. & idẽ Ale. refert, & seqt in consi. 179. uiso pcessu. col. pe. ver. posset insup. li. v. & And. Sic. in c. ab excõicato. col. iiij. de resc. Pau. de Ca. in l. fi. j. de sen. Are. in l. cohrdi. § q discretas. per illum tex. ff. de vul. & pup. & facit tex. in l. j. j. de impu. & qñ nõ sit eadẽ rõ, certa regula dari nõ pt. Regrit n. ꝙ sit maior rõ, quæ superet rationẽ æqualitatis seruãdę. Et sub ista litatione oĩa, quæ inferius dicã, includi pñt. Et eodẽ mõ regula, quæ hr̃ in d. l. eũ, qui ædes. de vsuc litatur, nisi subsit rõ diuersitatis: ut no. Are. in cõsi. 55. periculosum est. in iij. col. ¶ Secundò, cõclusio suprà facta fallit, qñ vnũ ea determinatis esset fauorabilius: qa tunc non fit æqualia determinatio. l. si ita scriptum. ff. de manu testa. vbi Benedi. de Plumbi. no. illũ tex. ad hoc, & Ale. hic: & idem Ale. in psi. 50. uiso instrumento. lib. iiij. & ad hoc bene facit tex. in l. mulieri, & Titio. ubi Soc. no. illum tex. ff. de condi. & demon. & per illum tex. in d. l. si ita scriptum. notabilem quæstionẽ dicit Bar. in l. Titia. la j. §. Titia. col. fi. uer. quæro pone de leg. ij. ¶ In quo tamen aduertendum est: quia in contrarium uidetur facere tex. hic, ubi agitur de substitutione pupillari, quæ est fauorabilis pupillo, & tamen æqualis fit determinatio. & tex. in d. l. si ita scriptũ. uidetur procedere spãli fauore libertatis, prout ibi expresse dicitur, fauore libertatis receptum est. ¶ Tertiò, regula procedit, quãdo uniformiter potest operari: Secus si æqualis determinatio nõ potest habere locum: quia tunc diuersimodè determinatio fit. & hoc modo procedit quòd no. per glo. in l. ij. ff. de offic. procon. & leg. quod unum uerbum relatum ad plura, propriè & impropriè intelligitur. & ita Alexand. declarat hic. Et idem dicit And. Sic. in consi. 34 colum. xiiij. lib. ij. & qđ no. per glo. in d. l. ij. no. Angel. in l. Papi. §. sed nec impuberis. in fin ff. de inoffi. test. Abb. per illum tex. in c. cum dilectus. in vj. no. de consue. And. Sicu. in consil. 27. col. xv. lib. j. & in consi. 64. col. viij. e. lib. j. & in consi. 18. colum. vj. lib. ij. & in consi. 17. colum. xiiij. eo. lib. & in consi. 43. colum. penu. eo. lib. ij. ¶ Quartò limitatur, ut per Are. in præalleg. consi. 55. periculosum est. colum. ij. in fi. vbi dicit istam regulam habere locum, quando non fit præiudicium: quia solum fauor pup. substitutionis remouetur. Secus si agatur de maiori præiudicio, ut ipse ibi prosequitur, & ad prædicta facit notabile dictum Barto. in l. præ-
9 tor ait. §. si quis aduentu ff. vi bono. rap. ¶ † Quartò no. ibi, substinere non possit. scilicet directò: quia fideicommissaria fieri potest. Ex quo noto, qđ appellatione substitutionis, de directa intelligitur. & ad hoc facit: quia in dubio substitutio directa præsumitur. c. si pater. de test. in vj. Et hoc uidebimus in rub. j. de impu. & alijs substi. ubi Alexand. post alios tradit. ¶ Quintò not. ibi, intestatæ
10 filiæ. † quod pupilla quæ non potest facere testm̃ dicitur intestata decedere, vt dicit Ang. hic, in quarto notabili. & Sal. in vltimo notabili, qui ẽt allegat l. ij. §. de impu. & no. Bar. in l. j. in prin. ff. de suis & legi. cum si. vt latè Ale. scribit in l. gñalr. in prin. j. de insti. & subst. & ibi concludit ꝯ Bar. ꝙ propriè non dicat pupillus intestatus decedere. & ꝙ verba statuti, q̃ ppriè intelligi debent, in tali casu nõ habent locum, & idem Ale. in consi. 115. circa dubitationem. in ij. li. Et ꝯ Bar. tenet Bal. in consi. 12. casus. lib. iij. & in consil. 108. in successionem. lib. 2. & in consi. 54. opinio communis. libr. 4. & in consi. 75. qq lib. 4. & in consi. 336. constat. eo. lib. 1. Sed opinionẽ Bar. sequitur Ro. in cons. 4. sñia præfati consultoris & in cõsi. 32. viso municipali. & Abb. in consi. 75. primò videndum est in j. lib.
11 & And Sic. in cons. 67. in 3. lib. Vltimo noto, † ꝙ miles in dubio non præsumitur vti priuilegio, & hoc melius hic qua alibi probať ſm Pau. de Cas. hic, in vltimo no. Ad idẽ tex. in l. qq. s. eo. vbi Saly. & Ale. in l. Centurio. vbi Alex. per illum tex. ibi, iure communi. ff. de vul. & pu. Nam in dubio non vr̃ esse in consideratione, qđ competit de iure speciali. l. iiij. § j. vbi Bar. ff. de fideic. lib. Et ideo præsumitur potius datus iudex, qui procedať ſm ius cõe, quam inquisitor, qui iure extraordinario: vtitur: vt no. Spe. in ti. de inquisitio. §. j. ver. sed nunquid. & not. Abb. in c. examinata. de iudi. Et iõ etiã illa qualitas, quæ ſm ius commune in dubio attenditur, vt in notabili. q. Bal. tradit in l. si quis decurio. j. de fal. & refert, & sequiť Ale. in consi. 101. ex inspectione. col. fi. in fi. lib. 3. & facit quod no. Bal. in l. si quis in graui. §. fin. cum l. seq ff ad Syl. ar. in consi. 83 qa multa. col. 4. & dixi in consi. 3. Et ad prædicta facit: quia potentius est ius commune, quàm priuilegium. l eius militia missus. vbi Bart. ff. eo. titu. l. Centurio. vbi Bal. de vul. & pup. §. quia verò verisimile. ver. oportet eñi in aut. de non alie. ¶ Et ad declarationem tex. hic notandum est, ꝙ in dubio non intelr̃ qñ miles vtitur verbis directis, quæ ſm proprietatem denotant priuilegium, quia tunc vr̃ vti priuilegio. l. Centurio. in fi ff. de vul. & ita no. Cyn. in l. precib. j. de impu. quem refert, & sequitur Alexan. in d. l. Centurio. in iiij. car. ver. non obstant rationes Sal. & videbimus in gl. j. eo. Et eodẽ modo non vr̃ esse in dubio, si militi reseruata sit facultas testandi: quia intelr̃ iure militari. l. ex militari. ff. de testa. mili. l. si quis filio. §. irritum. ff. de iniu. rup. quia ei quasi militi tribuitur. vt ibi dicitur: & sicut miles non videtur in dubio vti priuilegio. Et eodem modo de principe dicitur, ꝙ non præsumitur in dubio vti plenitudine potestatis: vt no. Inno. in c innotuit. de ele. vbi Ab. in fi. & no. Bal. in l. si testm̃. in prin. j. de test. cum si. vt tradit Ale. in l. quanquam. s. eo. & idem Bald. in l. ij. s. de comm. re. alie. Abb. in c. illa. de elec. Ale. in consi. 87. visis col. 3. lib. 2. cum si. quæ nota sunt. ¶ Et ista ꝯclusio limitatur tripliciter, Primò, quando alias actus esset nullus: quia vt actus valeat, præsumitur vti plenitudine potestatis: vt no. dicit Pau. de Ca. in l. ex imperfecto. in fi. j. de testa. & in consi. 280.
12 in facto præsenti. Alex. in d. l. quanquam. Ex quo infertur, † ꝙ ista præsumptio validitatis actus præualet aliis præsumptionibus. Ad quod etiam facit: quia licet actus factus præsumatur ſm ordinem scripturæ. §. quibus. in j. const. C. in l. quoties. ff. de vsufruc. Hoc fallit quando actus redderetur nullus: quia tunc ordo scripturæ non attenditur: vt in notab. q. tradit Bal. & Imol. in l. cum testamento. § hæc verba. ff. de hær. inst. & in simili. q. no. Ang. in l. si vnus. §. fi. ff. de pact. & ad idem facit. quod clausula, quæ præsumitur referri. ad omnia l. j. j. de lib. præte. nunquam refertur ad actum, qui ex tali relatione redderetur nullus l. cum vulgari: vbi gl. & Bar. ff. de do.
13 priuile. & idem Bar. in l. talis scriptura. de leg. j. ¶ † Secũdò limitatur quando apponitur clausula ex certa scientia: quia tunc vide-
b tur b vti plenitudine potestatis, vt no. per gl. j. c. ad hæc rescr. Nam quod iudex facit ex certa scientia, in dubium reuocari non potest vt no. Bar. in l. conficiuntur. §. codicilli. in prin. ff. de iure codic. & in consi. 196. ciuitati Camerini. col. 3. Old. in consi. 157. col. 3. factum tale est. Pau. de Cast. in cons. 165. dicta donatio. col. 2. & idẽ Io. de Ana. in consi. 81. viso instrumento. col. fi. cum si declarando vt dixi in d. c. ad hæc. de resc. ¶ Tertiò limitatur, quando apponitur clausula non obstante, vt Bal dicit in d. l. testamẽtum. de test. Talis enim clausula est reseruata principi, & inferior illam apponere non potest: vt no. Bal. in l. nemo põt. in prin. per illum tex. de leg. j. & idem Bal. in l. rescriptum. col. 2. ver. clausula non obstante. s. de precib. Imp. offe. cum si. vt tradit Alex. in d. l. nemo potest. in prin. facit tex. in l. formam. s. de offi. præfe. præte. Orient. & in c. posuit. de conces. præb. ¶ In gl. in verbo, facere testamentum, ibi
14 item vt in potestate. gl. in l. relata ad tex. sentit, † quòd etiam miles non possit substõnem pupillarem facere filio nisi sit in potestate. In ꝯrium vr̃ tex. in l. miles. §. exhr̃dato. ff. eo. vbi dr̃, ꝙ miles exhr̃dato emancipato substituere pt. Ad idem tex. in l. cum filius. ff. eo. ti. vbi

ADDITIONES.

a ¶ Secus. Alexand. consi. 50. lib. 4. Dec. cons. 456. col. fi. tamen Ias. adhuc idem consilio 162. col. 3. lib. 1.

b ¶ Videtur. Adhuc non est verum, nisi in his quorum princeps præsumitur habere scientiam.

titul. ubi pr̄ miles filio suo impuberi, qui erat in ptāte aui, substi-
tuit. Sed dicendum est ꝙ iura præal. loquūtur de directa substōne
militari, in qua agitur de bonis duntaxat ipsius militis, prout expſ
se dr̄ in iurib. præal. Secus est in pupillari in qua agitur de bonis pu
pilli. l. sed & si plures. §. ad substitutos de vul. & pup. Et talē pupil-
larem miles facere non potest, nisi filio exn̄ti in ptāte, vt no. per gl.
in d. l. miles. §. exhæredato. in verbo, hoc ius. Nec ob. ꝙ in d. §. ex
hr̄dato. facta sit substō directa militariis exhr̄dato filio: quia intelr̄
quando pater, qui exhæredauit, aliquid tamen ei reliquit: quia ēt
exhæredato legatum, vel fideicommissum relinquit potest. l. cohę
redi. §. cum filiæ. ff. de vul. & pu. ¶ In glo. in verbo, hæredib. ibi, nisi
15 mater. Ex hac gl. hr̄, † ꝙ miles non potest post aditam hr̄ditatem
directò substituere, quando mr̄ est in medio. & hoc sequitur Bar.
in l. Centurio. col. vj ff. de vul. & quia priuilegium datum militi, in
telligi debet sine præiudicio alterius. l. cum filius. ff. eo. Alex. dicit
ꝙ Doc. *communiter* tenent ꝯrium. & pro ista communi opi. contra
gl. arguit Ale. quia per pupillarē expressam mr̄ excluditur. l. Pap. §.
sed nec impuberis. ff. de inof. test. c. si pr̄. de test. lib. vj. Et pariter in
milite, qn̄ voluit post aditam hr̄ditatem directò substituere. Sed
rn̄deri potest ꝙ argm̄ non valet: quia in pupillari agitur de fauore
pupilli, & de substōne directa de iure communi: & potentius est
ius cōe q̄ priuilegium. l. eius militis. §. militia missus ff. e. Et hoc cō
firmatur: quia tacita pupillaris, quæ de iure communi in expressa
vulgari continetur. l. iam hoc iure. ff de vulg. l. quamuis. j. de impu.
non admittitur ꝯ mr̄em: ergo à fortiori idem vr̄ dicendum in pri
uilegio. ¶ Sedò arguit Ale. per istum tex. in fi. vbi patet, ꝙ substitu
tus excludit mr̄em, si probetur testōrem militem directam substi
tutionem ex priuilegio fecisse. Sed rn̄detur ꝙ mr̄ excluditur vigo-
re pupillaris subst. quæ facta intelr̄ pro tempore pupillaris ætatis:
vt no. in d. l. præci. & j. videbimus. Et sic mr̄ nō excluditur per dire
ctam militarem. ¶ Tertiò Alex. adducit l. cum filius. ff. eo. & cōclu
dendo, communis opi. placet in bonis militis, in quib. mr̄. nullum
ius hēt, & cōqueri non potest: quia succeditur ipsi militi. & proba
tur in d. l. cum filius. vbi dr̄, ꝙ hr̄ditati suæ potest facere miles hr̄dē
quem velit. & idem dicitur in l. miles. §. exhr̄dato. ff. eo. ti. sed ī bo-
nis ipsius pupilli, & in quib. matri debetur legitima, non excluditur
mr̄ per militarem. ¶ Gl. finalis est valde obscura, ideo ꝓcedam de-
clarando singulas partes. Nam in prima parte principali vsque ad
illum ver. sed in quo erit priuilegium. gl. format vnum ꝯrium hoc
modo. Nam in text. in fi. dicitur, ꝙ si probetur ꝙ miles senserit de
directa substōne, ꝙ mater excluditur, illud verbum senserit, arguit
tacitam voluntatem. Vn̄ opponitur: quia non vr̄, ꝙ mr̄ excludat
pp̄ tacitam voluntatem: quia à tacita pupillari ꝯ mr̄em non admit
titur. l. præci. j. de impu. Gl. vr̄ fateri contrarium in tacita pupillari
sed tex. hic intelr̄ de voluntate expressa, ideo gl. exponit tex. sense
rit. id est, ꝙ expresse voluerit: & sic text. procedit, quando constat
ꝙ voluit directam substitutionem facere: & non sumus in tacita
pupillari, prout loquitur tex in d. l. precib. ¶ Mod. hic dicunt, ꝙ ex
positio glo. non conuenit verbis literæ: quia verbum senserit po-
situm in text. arguit tacitam voluntatem, & exponere senserit, id
est, expsse voluerit, est ponere album pro nigro. Et quia si consta-
ret de voluntate testōris: quia miles ita expresse disposuisset, res
nō hr̄et dubium. Sed certè gl. in hoc reprehendi non debet: quia
seipsam incontinenti declarat: quia non intelr̄ ꝙ expresse voluit,
ita ꝙ constaret de expressa voluntate testōris, qui ita expse dispo
suisset: sed dicit, ꝙ expressè dr̄ voluisse, si vsus fuerit verbis directis
vt sunt hæc verba, hr̄s esto, vt colligitur ex verbis ipsius glo. in ver.
expressè aūt Quo casu qn̄ vtitur verbis directis satis constat ꝙ vo
luit vti priuilegio. Et tali casu verbum senserit, bn̄ adaptat: qa sen-
tire quis dicitur, & velle illud, quod verba sonant. l. non aliter. de
leg. iij. l. Labeo. ff. de super. leg. & dixi. s. in vltimo not. Et hoc non
est de indubitabili: quia in dubio quis non videtur vti priuilegio,
vt hic dicitur & in l. qq. s. eo. Sed quando verba sunt directa, res nō
dr̄ esse in dubio, vt dcm̄ fuit. s. in vlt. no. & ita gl. hic ab īpugnatio-
ne Mod. defenditur. ¶ Sedò gl. rn̄det ad ꝯriū, ibi, idem si tacitè, ꝙ
tacita pupillaris substō comprehensa sub illis verbis, vos inuicem
substituo, & sic facta per verba cōia, admittitur ꝯ matrē, si sint ali-
a qua signa a extrinseca & idem uoluit gl. in d. l. precib. in uerbo oī-
no. Sed aduertendum est: quia ista solō tm̄ procedit in tacita pu-
pillari comprehensa in uulgari, ꝓut loquit̄ gl. in d. l. precib. Nam il
la tacita non hēt locum ꝯ matrem, nisi an sint coniecturæ in ꝯriū.
Sed tacita pupillaris comprehēsa sub breuiloqua, prout loquitur
gl. hic, illa tacita, q̄ dr̄ expssa uerbis gn̄alib. absque aliis coniecturis
ꝯ matrem admittit̄: ut est tex. in d. l. Lucius. & statim dicam. Tertia
solō ad l. pcib. collr̄ ex gl. ibi, quę quodāmō sunt expressæ, ut. ff. de
uul. l. Lucius. In istis uerbis gl. sentit aliam solōnem. ꝙ l. pcibus loq-
tur in tacita pupillari comprehensa in uulgari, quæ dr̄ oīno tacita:
quia uerba uulgaris substōnis repugnant. Secus est in pupillari, q̄
ꝯtinetur in reciproca: quia illa nō est tacita, sed dr̄ expssa verbis ge-
neralib. & ꝯ matrē admittitur. d. l. Lucius & ista dr̄ia *communiter* ap
probat: vt Ale. hic concludit, licet Ful. hic ꝯrium dicat rōnib. pa-
rū urgentib. ut Ale. dicit. & propter hoc noluit illas referre. ¶ Sed
profectò debuisset Ale. saltem referre, & rn̄dere ad tex. quem Ful.
hic in ꝯrium efficaciter inducit, dicēs ꝙ in æternū nō dabit rn̄sum
videlicet in l. iam hoc iure. in prin. ff. de vul. & pu. vbi primò dr̄, ꝙ
in expssa vulgari cōtinetur tacita pupillaris, & ꝯ. deinde dicitur, ꝙ
ius tacitæ substōnis tractū est ad reciprocā. Illud. n. relatiuū, qđ est
relatiuū eiusdem substantiæ: ergo vr̄ ꝙ reciproca eodem mō taci
ta pupillaris cōtineatur, sicut. s. ꝓximè dcm̄ est de vul. & pu. Et eo-
dē modo illū tex. Are. inducit in d. l. Lucius. col. ij. vbi tamē de Ful.
nullam facit mentionem. & Are. ibi tollit rn̄sionem, quem dedit
Bar. ad illū tex. in d. l. iam hoc iure: & hoc idem nouissimè tradit
Bar. Soc. in l. j. col. x. ff. de vul. & pu. vbi tacito authore refert dicta
& ꝯrium insolutum reliquit. & per illum tex. ista conclusio cōtra
cōem opi. esset sustentabili. Et ad tex. ī d. l. Lucius. ubi pupillaris cō
prehēsa in reciproca excludit matrem: potest responderi, ꝙ illud
sit ex eo, ꝙ ibi erat substitutus frater pupilli, quo casu etiam tacita
pupillaris ꝯ matrem hr̄et locum ex ꝑsumpta voluntate testōris; vt
no. Bar. & Doc. in d. l. ꝑcib. ¶ Sed tenendo opi. cōem cogitandum
est de rn̄sione ad tex. in d. l. iam hoc iure. Are. in d. l. Lucius finaliter
concludit, ꝙ uerbū illud tacitū, ibi non stat ꝓpriè, sed exponit̄, id
est, declaratum: qđ est destruere lr̄am, & ideo cogitabā, aliter posse
rn̄deri, considerando hoc modo, ꝙ reciproca in generalitate ver
borū, qn̄ esset facta paribus ꝑsonis comprehendit uulgarē & pu-
pillarem æqualiter. Et iō cum æqualiter cōprehēdat vul. & pu. nō
pōt dici, ꝙ vulgaris cōtineat pupillarem tacitam, vel eꝯ: qa quādo
est facta ꝓuisio à testōre de utraque tunc uulgaris nō cōtinet pu-
pillarē, nec eꝯ: qa expressum facit cessare tacitum. l. cū ex filio. §. j.
ff. de uul. & pu. & ideo nō est possibile, ꝙ illa tacita pupillaris q̄ alias
continet̄ in expressa uulgari, trahat̄ ad reciprocam, in qua nō pōt
hr̄e locū, cum ibi reperiat̄ facta prouisio de utraque saltem gene-
raliter: unde illa verba, ꝙ ius tractū est: adaptari ad illud, qđ potest
habere locum, vt in simili casu no. Bar. in l. j. §. lex. Falcidia. ff. ad leg.
Fal. & probatur in c. indēnitatib. § pe. de ele. in vj. & ꝑ hoc difficul-
16 tas quā facit Ful. in d. l. iam hoc iure. remouet̄. ¶ Vlterius ēt † ꝙ pu
pillaris substō comprehensa in breuiloqua sit tacita, vr̄ ꝓbari in l.
ꝑcib. j. de impu. dū ibi alternatiuè dicit̄ de pupillari expssa, uel cō-
pendiosa. Nam ex illa alternatiua collr̄, ꝙ illa pupillaris, quæ in cō-
pendiosa cōtinet̄, dr̄ tacita, & non expressa: ergo idem vr̄ in breui-
loqua. & ita illum tex. ad hoc Are. inducit in l. j. col. vij. ¶ Sed rn̄de
tur, ut ipse dicit, ꝙ tacita dr̄ respū pupillaris expressæ formaliter,
de qua expressa ibi loquitur tex. Sed per hoc non tollitur, quin il-
la, quæ cōprehendit̄ in compendiosa, uel breuiloqua, dicatur ex-
pressa uerbis gn̄alib. & hoc mō in simili casu dicit Bal. in l. fi. col. v.
in x. opp. j. de hæ. insti. ¶ Et retēta *communis* opi. ꝙ pupillaris, q̄ con
tinetur ī breuiloqua dicatur expressa verbis gn̄alib. limitat̄ ista cō
clusio, nisi tali breuiloqua exprimat̄ formaliter uulgaris: ut qa dica
tur, si qs eorū non erit hr̄s, eos inuicē substituo, qa tunc in illa uul-
gari expressa, tacita pup. continet̄ quæ nō excludit matrē, ut nota-
biliter dicit Bar. in d. l. Lucius. col. fi. ver. pone ꝙ instituo. Ale. hic se
quit̄. col. iiij. post alios, quos ipse refert. & idem Alc. in d. l. Lucius.
col. fi. & Mod. omnes hic. ¶ Sed diligenter aduertendum est: quia
limitatio, quæ ab omnib. approbatur, non vr̄ vera: quia aut breui-
loqua est facta ꝑsonis imparibus & tunc nullo modo continet̄ pu
pillaris, ut dr̄, & s. dcm̄ fuit in notabilib. reprobando Ang. q aliter
b dicebat. Aut est facta parib. ꝑsonis: & tunc quia uerba b in gn̄alita-
te comprehendunt pupillarem, non videtur ꝙ in tali casu sub illa
expressa vulgari comprehendatur tacita pup. quia si est facta ꝓui-
sio à testōre per illa uerba gn̄alia reciprocę substōnis, ergo videtur
cessare illa tacita pupillaris quæ à lege inducitur: qa expressum fa-
cit cessare tacitum. l. cum ex filio. §. j. ff. de uul. & pup. & s. dcm̄ fuit.
Et retenta cōclusione, ꝙ testōr voluerit directam substōnem mili
tarem facere, & facit reciprocam substōnem: an in personam pu-
pilli erit directa militaris, uel pupillaris. Articulus est dubitabilis.
Ale. hic post Pau. de Cast. concludit, ꝙ ratione inæqualitatis seruā
dæ, etiam in pupillo erit militaris, per regulam, quæ ponitur hic.
Mod. hic respondent primò, ꝙ illa æqualis determinatio de qua
in d. l. iam hoc iure, cū si. attenditur in dubio: secus si constat de vo
luntate testōris: quia tunc etiam in pagano habebit locum substō,
quæ utrique nō conueniat: & ꝓbatur in d. l. iam hoc iure, & iō cū
in isto casu apparet de voluntate militis testōris, ista disparitas nō
attenditur. Sed ista responsio non tollit argm̄. quia hic nō constat
de voluntate, ꝙ uoluerit facere pupillarem in persona pupilli: li-
cet. n. constet, ꝙ uoluerit maiori directò substituere, dubitatur tn̄
an in

ADDITIONES.

a ¶ Signa. Bal. consi. 20. lib. 3. Ale. consi. 12. nu. 19. li. 3. in l. 2. col. pe. ff. de uul. & pu. sub-
stit. ut si filius sit substitutus. Soc. consi. 332. li. 1.

b ¶ Verba. Immo uerba repugnāt, cōiungendo oīa uerba simul, ut fieri debet, & sic
placet communis sententia, facit quod sicut tacita, ita dubia substitutio non admit
titur contra matrem, ut recte dedicit Bal. consi. 12. quidam nomine Angelutius li.
2. & ita tenetur licet Dec. idem quod hic, teneat in l. fi. ad fi. infra de inst. & sub. & in
l. precibus nu. 26. infra de impub. & aliis subst. quem Io. Cor. & malè.

an in persona pupilli voluerit facere pupillarē,uel militarem.Et in tali dubio fundamentum Ale.videtur bene procedere:& respon sio Mod.nihil valet.¶Secundò Mod. respondent ꝙ regula l.iam hoc iure,solùm hēt pro absurdo,ꝙ in una persona sit vna substō, & in altera sint plures,& nō attenditur diuersitas in qualitate substōnis.Sed etiā ista solo non satisfacit:quia tex.in d.l.iam hoc iure. fundatur ea rōne,cōiter,vt Doc.dn̄t:quia vna determinatio debet æqualiter determinare.Et ista rō ita militat in qualitate substōnū, sicut in numero.& hoc cōfirmaт:quia in casu d.l.iam hoc iure. nō esset curandum de numero:qa pup. respicit fauorem pupilli, vt dixi s̄.in notabilib.¶Tertiò Mod.respōdent pōderando,ꝙ tex.in prin.dicit,ꝙ in substōne breuiloqua cōtinet tn̄ substitutio, quæ utrique conueniat. Et postea aduersatiuè dicit in ver. sed cum ex testō,ꝙ probata voluntate militis,continetur substō,licet utrique non conueniat.Ergo dn̄t Mod.ī isto casu,qui aduersatiuè po nitur,nō consideratur æqualitas:& sic ꝯ Ale.Sed ad hoc etiam re spondetur ꝙ aduersatiua,quæ ponderatur,non ponitur eo respū quo Mod. dn̄t:sed ea rōne,quæ exprimitur in tex.quia.s̄.in princ. l.loquitur de testō eius,qui non erat miles,ut expresse dr̄,& ī ver. sed cum ex testō,loquitur de milite,vnde tale argm̄ de aduersatiua nihil facit.¶Præterea non est uerum ꝙ in ver.sed cum ex testō. uelit tex.ponere casum in quo substō utrique non conueniat, qa cum s̄.in pagano dcm̄ sit ꝙ substō breuiloqua facta imparibus ꝑꝑ inæqualitatem non contineat pupillarem:quia directa maiori fieri non potest:& sic in pagano tali casu non poterat esse æqualitas:se cus est in milite,in quo tali casu potest esse æqualitas:quia ipse hēt priuilegium,ut directò possit substituere etiam maiorib. & sic ma nifestè patet,ꝙ in utroque casu in ista l.æqualitas considerat.¶Se cundò,pro ista opi.dicit Pa.de Ca.esse tex.hic,ubi patet ꝙ frater ꝑ modum replicationis,dicebat se debere admitti ex militari ad suc cessionem filiæ:ergo etiam in persona pupilli erat militaris. Mod. hic respondent ꝙ tex.hoc non dicit,& aliter nō declarāt. Sed ada ptari potest:quia in tex.simpliciter dr̄,ut autem ex substōne ad te pertinere contendas.& tex.non aperit an esset illa substō pupillaris,uel militaris.Sed replicari potest,ꝙ immo tex.dicit,si rectè in telligitur,inducendo hoc modo. Nam licet text. dicat simpliciter ex substōne,uerba quæ sequuntur,indicant ꝙ illa esset militaris:qa totam uia facit,an voluerit directò ex priuilegio substituere.ergo videtur ꝙ illa substō,in qua frater pupillæ fundatur,etiam esset mi litaris.Confirmatur hoc modo etiam ex verbis p̄cedentib. ex qb. patet ꝙ frater pupillæ non poterat se fundare in tali substōne de iure cōi,ꝑꝑ imparitatem,vt s̄.in prin.l.dicitur:ideo fundabat se in substōne facta militi ex priuilegio militari, in quo poterat esse æqualitas:ut patet ex tex.ibi,sed cum ex testō militis controuersiā esse proponas,& ita bene ꝓbatur ibi qd̄ dicit Pau.de Ca.cuius fun damento,aliter tamen,ut inferius dicā,responderi potest.¶Pro alia parte,quæ videtur *communis*,ꝙ videatur facta pu.substi.& non militaris,facit tex.hic,dum dicit,Intestatæ filiæ successionem defendebat.Vnde si agebatur de successione filiæ ergo videtur ꝙ esset pup.per quam ipsi pupillæ succeditur.l.sed si plures.§.ad substitutos.ff.uulg.¶Ale.respondet diuinando.Mod.postremò dn̄t,ꝙ ex quo filia mortua est in ætate pupillari non habuit verisimiliter alia bona,quam relicta à patre:& sic non videtur dr̄ia in effectu an esset pup.uel militaris subst.¶Sed ista responsio non satisfacit, quia non attenditur ꝙ à casu non sint alia bona. Nam satis est, ꝙ potuerit esse,& quia cùm tex.dicat de successione intestatæ filiæ, stat argumentum ꝙ videtur pup.& non militaris, in qua agitur de successione militis.l cum filius.ff.de test.mil.Et ideo aliter ad argu mentum responderi potest. primò ꝙ dum dicitur,Intestatę filiæ. illa sunt uerba matris:& sic sunt uerba matris quæ hic allegabat:& talia uerba prolata à patre non attenduntur:vt no.in l.j.s̄.quando non pet.partes.¶Secundò respondetur quod tex.hic loquitur de successione ab intestato,& ex hoc argui non potest ad substōnem pupillarem,uel militarem,in quib.agitur de successione ex testō. Nam argumentum haberet locum, si ageretur de successione filiæ ex substōne pup.quia per militarem nō succeditur filiæ, sed mi liti.Et,vt patet ex p̄dictis,articulus esset disputabilis. ¶Concluden do tamen mihi placet *cōis* opi.ꝙ videatur pupillæ facta pup.subst. Pro qua efficaciter induco istum tex.vbi in prin. dr̄,ꝙ pagano facta imparib.tantum continet vulgarem,non pupillarem vt seruet æqualitas.Et hoc limitatur non habere locum in milite,quādo cō stat ꝙ voluit etiam puberi directò substituere. Vū vt ista limitatio conueniat,& bene adaptari possit, intelligitur ꝙ sit facta pupillaris.& hoc ꝓbat:quia quo ad puberem,quando directò substituit vr̄ militaris,quia aliter directa substō nō valeret.l.verbis ciuilib. ff. de vul.Sed in pupillo ualere pōt directa,tanquā pupillaris.Ergo vi detur facta pupillaris fm̄ ius cōe:quia in dubio non vr̄ uti priuilegio,ut hic dr̄:& quia illa æqualitas pup.ætatis est naturalis, quæ p̄ ualere dēt.l.qui hēt.ff.de tut.¶Vltimò ad hoc uidetur tex.in l.Cē turio.ff.de vul.ubi directa substō facta à milite impuberi, usque ad 25.an.pro tempore pup.ætatis, ualet iure cōi tanquā pup. Ergo pariter in casu nostro,substō breuiloqua debet ualere tanquā pupillaris,prout ordinario iure ualere potest.Et non placet respōsio Mod.ꝙ aliud sit in compendiosa,& aliud in breuiloqua:quia sicut in breuiloqua æqualitas requiritur,ita videtur in compendiosa, q̄ sit sub illa forma.Quādocunque decesserit usque ad 25. an. prout dicitur d.l.Centurio.Nā constat ꝙ loquitur de militari, ergo erat dicendum,ꝙ esset militaris,etiam in persona pupilli, attenta forma verborum,cum esset una determinatio:& tn̄ ibi dicitur, ꝙ est pupillaris pro tempore ætatis pupillaris,& sic valet, prout valere potest de iure cōi:ergo idem in breuiloqua:quia ratio diuersitatis assignari nō potest de iure communi:ergo idem in breuiloqua: quia ratio diuersitatis assignari non potest.¶ Et retenta ista opin. ex p̄dictis tollitur argumentum Ale.de æqualitate:quia tex. videt solum considerare æqualitatem isto respū,ꝙ utraque directa sit. Nec attenditur ꝙ in vna plus comprehendatur,quam in altera.& hoc in simili dcm̄ fuit de æqualitate,quæ in collatione consideratur.Nam sufficit ꝙ vterque ad collationē teneatur.Nec inspicitur ꝙ unus magis,quā alter cōferat,ut dixi ī aut.ex testō.in fi.s̄. de col lat.Non ob.rō Pau.de Ca.ꝙ tex.hic loquitur de militari,in qua ꝑ modum replicationis intentio substitui fundabatur.¶ Quia rn̄detur ꝙ verum est ꝙ substitutus fundatur in militari,per viam replicationis ad coadiuuandum ꝙ hēret locum pup.de qua agebat. Nō aūt intelligitur tex.ꝙ immediatè ex ipsa militari eius intentio fundaretur,sed ex eo,ꝙ facta militari in persona maioris, resultabat substō pupillaris in persona pupilli,declarando,vt s̄.dcm̄ est. ¶In scd̄a parte principali gl.ibi,sed in quo erit priuilegium. declarādo mentem gl.opponitur.Nā tex.videt facere dr̄iam inter paganum, & militem.Sed cōsiderando tex.in fi.dū ibi dr̄ ꝙ mater excluditur si probetur ꝙ melius voluerit directò substituere. Certè idem vr̄ esse in pagano:quia si ꝓbetur ꝙ voluerit facere pupillarem nō obstante imparitate personarum,mater excluditur.l.iam hoc iure.de vul.& pup.Ergo non uidet dr̄ia inter paganum & militem. Glo. trib.modis respondet.Primò dicit,ꝙ hic erant aliquæ p̄sumptiones:ꝙ miles noluisset pupillarem includi breuiloqua.& hoc est totum diuinare.¶Scd̄ò rn̄det gl.ꝙ in milite probatur eo ipso,ꝙ nō ꝓbat ꝯrium.Et ista etiam nihil valet:qa uerba destruuntur: & qa rō quæ in pagano,ēt hēt locum in muliere:qa in dubio non videt uti priuilegio militis.l.q̄q̄.s̄.eo.Vnde gl.ponit tertiam solutionē, q̄ clara est,ꝙ in pupillari nulla est dr̄ia inter militem & paganorū. Quia aut constat de voluntate,& in vtroque hēbit locū pup. aut non constat,& in utroque cessabit pu.Sed dr̄ia est in militari, quā directo miles faceres p̄t,etiam maiori post aditam hæreditatem, & illam facere videtur,tunc demum,si de uoluntate eius ꝓbet, vt hic dicitur.Sed paganus illam facere non potest.Et dato ꝙ probetur voluisse,non tamen ualeret ex defectu potestatis, & etiam in milite,si mater esset in medio,non haberet locū priuilegium militis,secundum gl.hic.Et hoc uerum est,quando est facta substō per uerba cōia:secus si per uerba directa,ut Bar.hic concludit. de quo uidebimus in l.p̄cib.ꝯ.de imp.¶Deinde gl.successiue ponit opin. Pilei.ibi,sed Pileus dicit ꝙ erat fideic.voluit.n.Pileus ꝙ etiam probata voluntate militis,substō tamen esset fideicommissaria. alle.l. Centurio.quæ nihil facit,sed potius in contrarium alle.ēt l.p̄cibus quæ vr̄ hoc probare.Sed gl.respondet ꝙ ibi mater erat in medio, & illius fauore non valet iure directo,& ita etiā erat hic.Vnde tali casu nullū est priuilegium,sed immo esset priuilegium,quando cō staret de mente testatoris:prout Ale.hic declarat.& gl.successiuè formaliter dicit.Item satis habet lex qd̄ usque ad pubertatem ualuit iure directo.Gl.vr̄ ponere aliam sol.sed potius dcm̄ est, ꝙ vr̄ continuare p̄cedentem sol.& dicit,ꝙ qn̄ est mater in medio, satis est ꝙ usque ad pubertatem ualuit iure directo,licet post pubertatem vlaet iure fideicōmissi.& in istis uerbis gl.uidetur fateri opin. Pilei,qn̄ mater erat in medio.Quicquid sit opinio Pilei non est vera,qa illa attenta miles non haberet priuilegium,quod possit substituere directò post aditam hæreditatem,prout iura dicunt.l.miles ita.§.exhæredato.& in l.miles etiam.ff.de testa.milit.& in l.nostra hic.¶Alia ratione Bar.hic reprobat opi.Pilei,videlicet ꝑ text. in l.Centurio.ff.de vul. ubi in substōne pupillari ueniunt fructus reperti in hæreditate:secus est in fideic.l.in fideicommissaria.ff.ad Tre.& no.in l.iubemus.ꝯ.ad Treb.ita no.Bar.in d.l.Centurio.col. ij.Sed ista ratio Bar. reprehenditur per Ange. & alios,quos refert Ale.in d.l. Centurio. col. ij. Quia tex.in d.l.Centurio.loquitur in fructibus inuentis in hæreditate testatoris.& tales fructus sicut debentur substituto in directa militari.d.l.Centurio.ita etiam fideicommissario restitui debent: quia omnes fructus percepti ante aditam hæreditatem,ad fideicommissarium pertinent:ut no. per gl.in l.in fideicommissi.ff.de vsu.Post aditam hęreditatem fructus percepti,fideicō.nō restituuntur.d.l.in fideicom. & in l. ita tamē. §.j.ff.ad Treb.Vnde si fideic.qui succedit de iure cōi,non restituūtur fructus percepti post aditam hæreditatem,multo minus debētur illi substituto qui uocatus est sp̄ali priuilegio militari: arg. l. eius militis.§.militia missus.ff.de testa.mili. & ita arguunt Moder.

hic. ¶ Sed aduertendum est in prædictis, nam primò nõ valet arg. quo vtunt Mod. dũ dñt, Si nõ concedit fideicõmissario, q iure cõi innitit multo minus dẽt cõcedi illi, q ex priuilegio militari fundatur: qa ex isto mõ arguendi sequeret ꝙ sicut fideic. nõ fit plena restõ: qa quarta detrahit, quod codẽ mõ esset in directa militari, & hoc falsum est: qa esset ꝯ naturã directæ substitutionis. ¶ Et ꝯriũ tenent Doc. vt Ale. concludit in d. l. Centurio, col. xj. ver. erit & alius effectus. Vnde cõsiderandũ est, ꝙ licet directa militaris post aditam hr̃ditatẽ sit ex priuilegio, tamen de tali directa dẽt iudicari tanquã de directa de iure cõi: qa priuilegium in eo qđ loquitur æquiparat iuri cõi: vt not. Bal. ꝑ illum tex. in l. liberos. s̃. de col. & rõ fm naturã directæ plus dẽt hr̃e directò substitutus, quã fideicõ missarius. ¶ Scđò ad intellectũ l. Centurio. quã Bart. hic adducit, est aduertendũ, quod Ang. & Doct. in locis. s̃. alle. intelligunt illũ tex. in fructib. inuentis in hæreditate testatoris, sed tex. hoc nõ dicit: qa simpliciter loqtur ibi: cũ fructib. inuentis in hr̃ditate. & Bar. vr̃ intelligere de fructib. inuentis in hr̃ditate instituti. & ꝓ opi. Bar. Are. in d. l. Centurio. illũ tex. inducit: qa si tex. intelligeret de fructibus inuentis in hæreditate testõris, verba essent superflua: quia illi fructus sunt pars hæreditatis, ex quo sunt in dñio testõris, & vniti sunt eius patrimonio. l. sed si plures. §. filio. ff. de vul. & ideo cum dicatur in d. l. Centurio. ꝙ hr̃ditas dẽatur substituto cũ fructib. vr̃ loq de alijs fructib. quã de his qui erant in dñio testõris, tempore mortis eius: & intelligendo de fructib. inuentis in hæreditate instituti, rõ Bar. ꝓcederet: quia tales fructus nõ restituuntur fideic. d. l. in fideic. ff. ad Treb. ¶ Mihi tñ placet ꝙ tex. in d. l. Centurio. intelligat de fructib. inuentis in hæreditate testõris: qa illa verba, quæ ponunt simpliciter, de fructib. inuentis in hæreditate, potius referri dñt ad testatorẽ, quã ad hr̃dẽ, ex eo qđ no. Bar. dicit ꝑ illũ text. in l. cum in testõ. ff de aur. & arg. leg. vbi Bar. in no. q. dicit, ꝙ verbum dubium debet referri potius ad personam testõris, quam hære-
a dis. Nõ ob. rõ Aret. ꝙ tales fructus sunt vniti patrimonio defuncti: qa tñ petunt sub nomine & consideratione fructuũ. l. item veniunt §. fructus. ff. de pe hæred. ¶ In fi. gl. tenẽdo qđ s̃. dcm̃ est, ꝙ qñ cõstat de mẽte militis testatoris, quod directa militaris hẽat locũ in maiore, pupillaris in pupillo. Concludendũ est in qõne gl. ꝙ substõ breuiloqua facta simpliciter, comprehendat pupillarẽ usque ad tp̃s pubertatis fm eius naturã, & militarẽ sine determinatione tp̃is. & in ista cõclusione residẽt Mod. per l. Centurio. ff. de vul. & pup. Sed ille tex. parũ facit: qa loquitur in casu claro, & aperto, qñ facta fuit substõ vsque ad xxv. an. & ita illũ tex. alle. Bald. hic. Ideo prædicta cõclusio probat ex s̃. dictis: quia cum in tali casu includatur pupillaris, & militaris simpliciter, vt s̃. demonstratũ fuit,
17 vtraque fm eius naturam inclusa vr̃. ¶ † Postremò naturam substitutionis breuiloquæ vltra superius dicta prosequit Bart. in d. l. Lucius. & latè reassumit Ang. Are. ĩ §. j. insti. de vul. subst. & in suo trac. de testi. in verbo, eosque inuicem substituit. & nouissimè Pe. de Val. in repe. c. Ray. car. xlij. ver. restat nunc venire ad quartam spẽm substõnis. & aliquid tradit Ale. in consi. xxx. viso testõ. lib. ij. & in consi. 66. viso testõ. e. lib. ij. & in consi. 178. attentis verbis. li. v. Soc. in consi. 290. quoniã pñs. & Cor. Peru. in consi. 142. videt lib. iiij. Vnam solam qõnem latè prosequuntur Mod. quam ponit
18 Bar. in d. l. Lucius, col. ij. ver. quæro vlterius videlicet † an substõ breuiloqua facta duob. impuberib. exñtib. in ptãte, quo casu in ꝑsona vtr. usque videtur facta pupillaris. d. l. iam hoc iure. si alter postea à testõre emancipatus sit, quo casu in ꝑsona eius pupillaris substitutio extinguitur. l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vul. an etiam persona alterius, qui remansit in ptãte, tollatur pupillaris substõ. Bar. concludit ꝙ sic. & ista opi. *communiter* tenetur, vt patet ex his, quæ tradit Ale. in d. l. Lucius, col. iiij. & Ang. Are. in d. §. j. col. ij. & dicit Pet. de Vbal. in d. c. Ray. in loco ꝑall. quod opinio Bar. tenet. Mod. hic post longam disputationem dñt veriorem esse opi. cõtra Bar. Concludendo ꝯ opi. Bar. cõiter tenet & ẽt verior mihi vr̃ quia præsupposito quod expiret in ꝑsona emãcipati vt Doc. dñt, eodem modo in persona alterius extinguitur per tex. quẽ ibi Bar. adducit in l. alteri. ff. de adi. leg. vbi si legatum adimitur, ẽt aliud legatum, quod erat factum gratia seruandæ æqualitatis, reuocatum videtur. Sed ad illum tex. respondet Bal. hic in x. q. ꝙ ibi agitur de onere, & materia non vr̃ fauorabilis, sicut in pupillari substitutione. Ro. & Are. hic dñt, ꝙ etiam in casu d. l. alteri. dispõ erat fauorabilis ipsi legatario, & idẽ Ale. dicit in d. l. Lucius. Mod. hic replicant, ꝙ legatum licet sit fauorabile legatario tamen est onerosum hr̃di, sed substõ ex omni parte fauorabilis est. Et hoc cõfirmari potest: quia in legatis fit stricta interpretatio: quia debetur qđ minimum est. l. nummis. de leg. iij. l. apud Iulianum. §. scio. ff de leg. j. Et regula quæ ponitur in l in testamentis. de reg. iu. quod in testis fiat lata interpretatio, intelligitur non quantum ad legata, sed respectu institutionis: vt no. Barto. in l. eum auus. ff. de cond. & dem. Sed tamen etiam ad hoc replicari potest, quod licet legatum absolutè non sit fauorabile, quod idem videtur in pupillari substõne: quia vr̃ onerosa matri, quæ excluditur ꝑ ipsam pupillarẽ substõnem. l. Pap. §. sed nec impuberis. ff. de inoffi. test. ¶ Præterea, in hoc casu sola voluntas testõris attendit: quæ à lege interpretat, ꝙ pp inæqualitatẽ non sit facta pup. subst. d. l. iam hoc iure. & ista rõ militare vr̃ in isto casu. ¶ Scđò principaliter ad d. l. alteri. rñdetur, ꝙ ibi deficit causa finalis legati: sed in casu isto, vna substõ pup. non est causa alterius. sed satis est ꝙ sit talis respectus, qui faciat cessare substõnẽ pupil. Nam æqualitas est causa ꝙ sit facta pup. in vtroque pupillo. Et superueniente inæqualitate, pp emancipationẽ alterius, cã cessare vr̃. ¶ Tertiò ad d. l. alteri. rñdent Mod. quòd ibi agit de reuocatione legati, quæ fit de facili ex tacita voluntate: nõ sic vr̃ in substõne pupillari, q̃ non vr̃ ꝙ possit reuocari, nisi testõ solenni. §. ex eo. insti. q. mo. test. infir. & in l. ex parte. ff. de adi. leg. ¶ Sed ista rñsio non conuenit qõni ꝓpositæ, in qua pro cõstati ꝑsupponit, qđ pup. ñ hẽat locũ in ꝑsona emãcipati: vt ꝓbat ĩ d. l. cohr̃di. §. cũ filiæ. Et attẽta rõne Mod. eẽt dđm quod ẽt in ꝑsona emãcipati non cessaret pupillaris substõ: & tñ cessat ex dispõne legis, ꝑ q̃ fcm testõris coadiuuat d. l. cohr̃di. §. cũ filiæ. Et stãte hoc, qđ tollat pupillaris substõ in ꝑsona emãcipati, vr̃ quòd ẽt tollat in alio pupillo, q̃ remansit in ptãte, rõne æqualitatis seruãdæ. Et ad idẽ ꝓ opi. Bar. facit: qa ꝑ emãcipationẽ alterius, res deuenit ad eũ casum, à quo incipere nõ p̃t. Ergo vitiari dẽt pup. subst. l. plurib. §. & si placeat. ff. de ver. obl. Mod. rñdent, quòd nõ deuenit res ad eũ casum, à quo incipere ñ possit: qa in isto casu nõ est defectus ptãtis, ꝓut arg. loquit, sed hic est defectus voluntatis: quia benè p̃t testõr si velit, non obst. imparitate, pupillariter substituere. d. l. iam hoc iure. ¶ Sed ista diuersificatio casus non tollit arg. Nam in quolibet actu, ptãs, & voluntas reqritur c. cũ sup. de offi. del. cũ si. vt dixi ibi in iiij. no. Vñ sicut defectus ptãtis superueniens vitiat actum, idem vr̃ in defectũ voluntatis: quia in isto casu lex præsumit, quòd pp inæqualitatem testõr noluerit facere pupillarem substõnẽ. l. iam hoc iure. ff. de vul. Et sicut à principio præsumit pp inequalitatẽ, ita vr̃ esse præsumendum superueniente inæqualitate. Et ꝓ ista cõi opi. considerandũ est, resoluendo ea q̃ in ꝯrium adducuntur, quòd licet vna pup. substitutio non sit finalis cã alterius, negari tñ nõ p̃t quin habeant ꝯnexitatem adinuicem, rõne æqualitatis seruandæ, & pp hoc vna fine altera non valet. d. l. iam hoc iure. vñ sicut ꝑ emancipationem vnius in persona emancipati extinguitur pupillaris substõ, ex dispõne legis. l. cohæredi. §. cum filiæ. in prin. ff. de vul. & ita in ꝯñam vr̃ ꝙ in alterius persona extinguatur: quia qñ duo sunt connexa, & vnum dependet ab altero, vno cõcesso, vel sublato, etiã alterum tollitur, etiam in mã correctoria: vt patet in tutela legitima, q̃ regulatur ab hæreditate. §. ex his. in auth. de hær. quæ ab inte. & no. Bar. in l. j. ff. de legi. tu. & facit quod no. Abb. per glo. ibi, in c. non debet. de consan. & aff. vbi concludit, ꝙ statutum in vno vr̃ statutum in alio quod consecutiuè venit. & idem tradit Ant. de But. in c. fi. de consue. in mã extensionis in iiij. & v. fallen. Et hæc satis sint in hac not. lege.

ADDITIO.

a ¶ Hęredis. Dec. in l. fi. col. fi. infra de impu. & ali. substi. Ale. consi. 56. consideratis. col. 2. l. 2. Hipp. de Mars. in sing. xxj. alias interrogatus.

LEX VII.

1 *Verba enunciatiua propter aliud, in milite dispositionem inducunt si constat militem dandi libertatem animum habuisse.*
2 *Testatoris voluntas, totum facit.*
3 *Verba enunciatiua preteritum respiciunt, ideo non trahuntur ad futurum.*
4 *Verba enunciatiua in testamento prolata, non inducunt dispositionem in pagano, secus est in milite.*
5 *Legatum factum seruo à milite, libertatem inducit.*
6 *Legatum ad hoc vt valeat, presumitur ꝙ miles priuilegio militari vtatur.*
7 *Seruo, cui legatum factum fuerit, quo casu libertus etiam competat.*
8 *Verba enunciatiua sunt, quando actum de preterito enunciant, & incidenter prolata fuerint.*
9 *Verba enunciatiua in vltimis voluntatibus non probant.*
10 *Verba enunciatiua geminata, probant.*
11 *Verba enunciatiua semiplenam probationem faciunt.*
12 *Verba enunciatiua dotis fauore ꝓbãt, ẽt si inter alias ꝑsonas prolata fuerint.*
13 *Dotis causa, dicitur causa pia.*
14 *Verbum promisit, stipulationem denotat.*
15 *Abscuti non videtur ꝙ ius acquiratur.*
16 *Causa dotis, & fisci, à pari procedunt.*
17 *Causa dotis, non propriè causa pia dicitur.*
18 *Actio acquiritur mulieri, etiam absenti, in dote.*
19 *Verba enunciatiua in fauorem tertij, semiplenam probationem faciunt.*
20 *Indicium minus est, quam semiplena probatio.*
21 *Probationes factæ contra vnum, quo ad qualemqualem presumptionem alteri nocent.*
22 *Præsumptio qualisqualis vim semiplenæ probationis habet.*
23 *Indicium ꝙ quandoque semiplenam probationem faciat, nouum non est.*
24 *Verba enunciatiua, in antiquis disponunt.*
25 *Fama, plenam probationem facit.*
26 *Exemplum, presumptionem facit.*
27 *Verba enunciatiua piæ causæ fauore disponunt.*

28 *Verba*

28 *Verba enunciatiua de iure naturali, vel gentium sufficiunt.*
29 *Verba enunciatiua disponunt, quando iuramentum interponitur.*
30 *Iuramentum ad plus non extenditur, quam virtus promissionis extendatur.*
31 *Verba enunciatiua probant inter ipsos contrahentes.*
32 *Verba enunciatiua probant in dependentibus à proferentis voluntate.*
33 *Contrahens cum aliquo vti hærede, illum esse hæredem fateri videtur, & illa confessio sibi præiudicat.*
34 *Verba enunciatiua per modum causæ prolata, dispositionem inducunt.*
35 *Verba enunciatiua per viam conditionis prolata, non inducunt dispositionem in eo, quod conditionaliter disponitur, tamen in eo, quod in consequentiã venit, disponunt.*
36 *Verba enunciatiua matrimonium probant.*

EX his. ¶Circa istam.l.primò pscrutandum est de intellectu legis. Scdò erit videndũ de verbis enũtiatiuis prolatis in ult. voluntate. Circa primũ Doct. *com-*
1 *muniter* tenent, † q̃ verba enuntiatiua prolata pp aliud, inducunt dispõnem in milite, si 9stat militem habuisse aĩum dãdi libertatem vt hic dr̃. secus est in pagano. Sed aduertendũ est: quia idem vr̃ in
2 pagano si constet de aĩo dãdi libertatẽ: † qa voluntas testõris totũ facit.l.ex facto.la grãde.ff.de hære.inst.facit tex.in l.in condõnibus primum locũ.de condi.& dem.sed rñderi pt̃ hoc hr̃e locum ĩ voluntate dispositiua: secus ẽ in voluntate, q̃ p verba enũciatiua colli̇̃r
3 qa illa in pagano nõ attẽdit̃, vt expsse tex.hic dicit: † quia verba enũciatiua respiciũt pteritũ.iõ non trahunt ad futurũ: vt not.Bal.hic. Secus est in milite: qa qualitercũq; 9stet de volũtate eius, etiam p verba enunciatiua, illa attẽdit̃ nisi pbet̃ q̃ errore ductus illa verba protulerit. sed nõ pbato errore, vr̃ aĩum dãdi libertatem habuisse: vt hic dr̃: secus est in pagano, qui in dubio vr̃ errore ductus illa verba enunciatiua ptulisse, nisi aliis mediis de volũtate eius principaliter, pbet̃, & ita tex.hic dẽt declarari.exquo seqt̃, q̃ pbata volũtate solũ tate pĩcipali idẽ vr̃ in milite, & pagano: sed pbata voluntate solũ per verba enunciatiua, drĩa vr̃ inter militem & paganum: qa in pagano p̃sumit̃ errore ductus, nisi de voluntate appareat: sed in milite illa voluntas: q̃ apparet p verba enunciatiua, attendit̃, nisi de errore pbet̃. Ex quibus remouet̃ difficultas, q̃ Mod.hic mouent in fine
4 & per eos non bene extricat̃. ¶† Primò no. q̃ verba enunciatiua prolata in testõ.nõ inducũt dispõnem in pagano. Secus est [a] in milite: & cum tali priuilegio 9currit hic fauor libertatis: vt dicũt Pau. de Cas.Ale.& Mod.& no Bar.in l.ex hac scriptura col.pe.ff.de do. Sed 9̃ hõ vr̃ tex.hic qui loqtur in libertate: & tñ dicit tex.non hr̃e locũ in pagano: ergo vr̃ spãle in milite ex priuilegio militari.vt in fi.dr̃ ibi, ex prærogatiua priuilegii militaris & sic in quolibet legato hoc hr̃et locum in milite. Et quod hic dr̃ d libertate, videtur ex facti contingentia, put plerunque contingit in legib. Codicis Nisi dicamus esse spãle in milite in isto casu, vbi agit̃ de libertate. Nam solus fauor libertatis nõ opat̃ hoc, vt pbat̃ hic, dũ loqt̃ de pagano:
5 sed fauor libertatis cũ priuilegio militari hoc inducit. ¶† Secũdò no.ibi, sed & legati, q̃ legatũ fcm̃ seruo à milite, inducit libertatẽ. ad idem tex.in l.Lucius.§ j.ff.e.& hoc qñ sit testatus iure militari, prout loquitur text.in d. l. Lucius §.j. ibi, iure militari testatus. Et
6 hoc vr̃ pcedere, ẽt in dubio ex quo alr̃ legatũ non valeret: † qa ad hoc vt valeat legatũ, p̃sumit̃ q̃ miles vtat̃ priuilegio militari, vt in l.ex imp̃fecto.j̃.de test. in fi. & sic de principe dicit Pau. de Cas.in l.ex imperfecto. j. de test. in fi. & in consi.280.in facto pñti. Alc.in l.qq̃ s̃. eo.& facit qd̃ no.Bart.p illum tex.in l.Proculus.ff.de vsuf.& qd̃ dcm̃ est, pcedit in milite. te cus in pagano, à quo non vr̃ data libertas, nisi cum libertate fauor
7 reipublicæ 9currat.l.si hr̃ditas.§.fi.ff.de test. tut. ¶† Et hodie etiam
b in pagano absolutè [b] vr̃, q̃ seruo, cui legatum fcm̃ sit, ẽt libertas illi competat, fm̃ quod dr̃ in l.pe §.illo j̃ de neces. seruis hære.insti.Et adde q̃ etiam dici pt̃, q̃ militi nõ vr̃ data libertas per verba enũciatiua, vt Doc.*communiter* dñt, sed potius vr̃ data libertas in 9ñam legati.& ita gl. vr̃ intelligere istũ tex.in d.l.Lucius.§.j.tñ fm̃ istum intelĺm illa verba, Liberto meo, enunciatiuè plata, nihil operantur: qa ẽt si dixisset, Fortunato seruo meo, ille cõsequeret̃ libertatẽ in
c 9ñam legati d.l.Lucius.§.j.[c] Vt ergo illa verba, Liberto meo, aliqd qd opent̃, & posita sint cũ ministerio, put ex mẽte legis colligitur dũ dicit, si nõ errore ductus libertũ te credidit, ddm̃ est q̃ iste intel
8 lectus cõis bene pbet hic. ¶† Et qa hic tractat̃ de verbis enunciatiuis, præmittẽdũ est q̃ verba enũciatiua, de qbus agit̃ hic, sunt quãdo actũ de pterito enũciãt, & incidẽter plata sint: vt no. Alc. ĩ 9si. 190 plura narrata sunt.col. 8. ver.fortius dico li. 6.& no. Bal.in l.
9 pe.co.ij.j̃.de fal.cã adie.lega.in l.si volũtate. j̃. de fideic.li. ¶† Et rr̃ verba enunciatiua, in vltimis voluntatib.nõ pbãt, vt hic.& in l.neque.vbi Bal.j̃.de test.facit tex.in l.cũ tale § fi.de 9d.& demon.not. Bar.in l.ex hac col. 2.ver.venio ad tertiũ.ff. de do. Et fm̃ ista rr̃am arguit Cor.in cons.5.in hac 9sultatione.circa fi.ĩ 9s.254. pricipalis difficultas col. 2.lib.4.& Soc.in cons.47.in pñti cõsultatione.col. 4.& in cons.68.visa.col. 3.li.vlt.& dixi in 9si.13.col.pe.Mã pfunda est quam latè reassumit. Vitalis in tract.clausularũ in xxx. car. satis erit nũc psequi limitationes, quas tradunt Mod. hic. ¶ Primò fal-
10 lit dicta regula in verbis enunciatiuis † quæ geminata sint: qa pbant: vt no. Bar.in l.cũ scimus.in fi C.de agr.& cẽsi.li.11.Ro. in 9s. 65.viso themate, col.ij.cũ si.vt p Mod.hic, & latè Fel.in c.si cautio col.x.de fid.instr.& 9feruntur, quæ tradit Ro.in l.si verò.§.de viro in xxxj.fal.so.ma.& in verbis enunciatiuis geminatis ẽt no. Alexã. in consi.190 s̃.alle.col.vj.lib.vj.& in consil. 125.viso processu.& 142.lib.vij. And.Sic.in cõsi.59.col.ij.in prin.lib.j.in consi.14.colũ. iiij.lib.iij.& in consi.30.col.iij eo.lib.iij.& idẽ Soc.in cõsi.65.circa
11 primam qõnẽ, col.fi.lib.j.Et ad hoc facit, † qa verba enunciatiua semiplenam faciunt pbationẽ, vt j̃.videbimus: ergo geminata plenè pbant.& ista conclu.sanè intelligitur, qñ geminatio dictorum uerborum facta sit cũ interuallo: secus si facta sit eodẽ tpe: qa illa verba hr̃entur p vna dispõne: vt p gl.in l.si cõuenerit.la j.in gl.fi.ff. de pig.ac.& hoc in terĩs Bal.dicit in pe.C.in prin.in fi. col. & Are. in l.gerit.col.vj.ff.de acqui.hær. & hoc declarari dẽt, vt dixi in l.j.in
12 prin.s̃.de pact. ¶† Scdò fauore dotis [d] verba enunciatiua probat
d etiam si prolata sint inter alias personas.l.ij.cũ gl.s̃.de do. pmis.& tradit Bar.in consi.123 factũ sic se hẽt, Titius.cũ si.vt p Mod. hic. & Alc.in l.admonẽdi col.14.ver.quærit ẽt hic Bar. ff. de iureiu.& in l.pe col.xj.ff.so.mat.& in consi.99.super primo dubio. in prin. lib.vij.& hoc dcm̃ pro singulari ponit Ro.in no. 54.verba enunciatiua.& Bal.nouellus idem cõcludit in trac.de dote, ĩ priuilegio. 78.vbi hoc comprobat ex eo, q̃ hoc reperitur in pia cã, vt infe-
13 rius dicã: ergo vr̃ idẽ in dote, † q̃ causa pia dr̃.l.cum is.§ si mulier. ff.de cõd.ind.Sed tamen aduertendũ est: qa pdicta limitatio nõ videtur efficaciter iure pbari. Nam primò tex.in d.l.ij.loquitur in pmissione vsurarum, ex q [illegible] Bal.ibi dicit, q̃ pbato accessorio, pbat̃ principale, & dicit nõ esse spãle in dote: qa hoc in quolibet alio ca-
14 su hr̃et locũ.& tex.in d.l.j.in dote dicit, † promisit, qd̃ denotat stipulationẽ.l.sciendũ.de ver.ob.§.si ita scriptũ.insti.de inut. stip. Et
15 stipulatio p̃supponit pñtiam.l.j.in prin.de verb. ob. † Sed absenti nõ videtur q̃ ius acqratur.l.certũ.§.si quis abñte. ff. de confes. Et hoc idem est in fisco, cui ius nõ q̃ritur absenti.l.j.vbi Bar.ff. de iure
16 fis. Pariter videtur idem in do [illegible]: † quia à pari pcedunt, cã dotis &
17 fisci.vt no.in l.ij.j̃ de iure fis. † Non ob.qd̃ s̃.dcm̃ est de pia cã, quia causa dotis pprie non dicit̃ pia, vt no.in d.l. cum is. §. si mulier. & ẽt quia piæ causæ nõ acquiritur, nisi qs pro illa recipiat. vt hr̃ p gl.
18 in l.illud.s̃.de sacrosan.ecc. Pro cõi tñ opi.facit: † qa spãle est in dote, q̃ mulieri ẽt absenti actio acquiratur l.j.§.accedit s̃. de rei vxo. actio.no.in l.Caius.ff sol.mat.& ista rõne mouet Bar.in consi.s̃.alle.123. Sed responderi potest illud verum esse in actione, quæ tendit principaliter ad obligandum, secus videtur in confessione facta per verba enuntiatiua, q̃ tendunt ad probandum.l.Publia in fi. ff.de po.& istã drĩam tradit Bar.in l.cum quis decedẽs.§. codicill. in ver.uel dic aliud in ratione.de leg.iij.& ita respondet Bal.nouel. in d priui. l.xiiij.Bar.tamen videtur ista æquiparare in d. consi. Et
19 ideo ab ista opi.non est recedendum. ¶ † Tertiò fallit quo ad semiplenam pbationem, quam faciunt verba enũciatiua prolata in fauorem tertij, vt Bar.cõcludit in l admonendi.col.viij. in ver.itẽ quæro quid si instrumentum in fi.de iureiu. allegat glo. in l.capite quinto.ff.de adui.& sequitur Ale.ibi col.iiij.& ad hoc Mod. hic al
20 legant tex.in l.si desiderium.s̃.depo.† Sed aduertendum est, quia gl.in d.l.capite quinto.loquitur de indicio: qd̃ minus est, quã semiplena probatio: vt no.per gl.in l.cũ pbatio.ff.de pb.no. Bal. in l.fi.in fi.s̃.de pb.cũ si.vt dixi in c.iij.loco.de pb.col.fi. & iõ ex tali indicio non infert̃, qd̃ Bar.dicit. Non ob.tex.in d.l. si desideriũ: qa ibi de plena pbatione agitur ut Bal.ibi sen.tit, & rationem spãlem adducit: qa illud instrumẽtum ab vtraque parte allegabatur: ideo probat, & in qõne nostra parum facit. & de hoc tradit Vitalis in tract.clausularum car. 31.col.pe.Non tamen videtur recedendũ
21 ab opinione Bar.quæ *communiter* approbatur. pro qua facit: † qa probationes factæ 9̃ vnũ, nocent alteri quo ad qualẽcũq; p̃sumptionem: vt no. p gl in l.ij.s̃.de eden.in l.si duo p̃roni.in prin. ff. de
22 iureiu.cum si.vt dixi in d.l.ij.col.x.† Et s̃. dicta qualisqualis p̃sum-
e ptio, habet vim semiplenæ [e] pbationis, fm̃ Ang.in d.l. ij. circa fi.in ver.qd̃ autem.Et idem dñt Ant.de But.& Abb.in c.pe.col.pen. de re iu.& tradit Ale.in l.sæpe.car.8.in ver.item procedit hæc regula.ff.de re iud.& dixi in d.l.ij.col.xj. rñdendo ad quædam allegata in 9̃rium.& cum s̃.dictis concordat Ro.in consi.343.ex pposito
23 themate colum.fin.† Et non est nouum, q̃ quandoque indicium faciat semiplenam probationem, vt dixi in c.tertio loco. col. fina.
24 de probat. ¶† Quartò fallit in antiquis, in quibus uerba enunciatiua di-

ADDITIONES.

a ¶Secus est. Ita uolunt omnes Gl. & Doc. usque ad nos. Sed ualde errant. quia hæc lex non facit differentiam inter verba prolata à pagano uel à milite, ut omnes putant, hoc.n.perquam iniquum est, sed longè alio respicit.
b ¶Absolute. Falsum est.
c ¶L. Lucius.§.j.Sed etiam illum.§.j.omnes malè intelligunt.
d ¶Dotis. Idem Alc.consi.190.nu.28.li.6.consi.99.nu.2.lib.7.Alci.l.uerum reddendi. ff.de uer.sig.Math.Affl.dec.Nea.83.sed non est simpliciter uerum.
e ¶Semiplenæ. Non est uerum, sed iudex ex multis arbitrabitur.

tiua disponunt: vt not. Ant. de Bu. in c. fi. de suc. abinte. cum si. vt
tradit Ale. in cõsi. 71. uisis, & ponderatis. li. iiij. & Mod. hic, & idem
Ale. in cõsi. 6. viso themate col. fi. lib. i. & in consi. 90. in causa. & li
te, col. iij. lib. 6. & hoc cõprobatur: qa vt s̃. dcm̃ est, verba enunciati
25 ua semiplenè ꝓbat: tñ accedente antiqtate, ꝓbõ efficit. † sicut cõ
tingit in fama, q̃ plenã ꝓbationẽ facit, vt no. per gl. in l. iij. §. eiusdẽ.
ff. de test. Et pp antiquitatẽ fama plenã facit probationem: vt no.
Imo. in c. veniens. de ver. sig. Bal. in l. in bonæfidei, col. fi. s̃. de reb.
cred. Ang. in l. at, qui natura. §. cũ me absente. ff. de neg. ge. cũ si. ut
26 latè dixi in c. j. de app. † Et in simili hr̃ de exemplo, qđ facit pſum-
ptionẽ, ut no. p gl. in l. ij. ff. de fid. insti. & no. Bar. in auth. si qs in ali-
quo. s̃. de eden. cum si. vt dixi ibi col. iiij. Et pp antiquitatem plenè
probat, fm Are. in consi. 36. casus talis est. col. ij. Cu. in consi. 158.
visis instrũs publicis. col. iij. & dixi in d. aut. si quis in aliquo colũ. v.
27 ver. vij. fallit, & in consi. 35. co. j. ¶ † Quintò fallit fauore piæ [a] cãç
a vt no. Bar. in l. pe. col. pe. in ver. scdo quæro. s̃. de sac. san. ecc. p tex.
in c. fi. de suc. abinte. & qa si hoc cõceditur militibus non debet de
28 negari pijs causis: † & qa de iure naturali, uel gentium sufficiunt
verba enunciatiua. & idẽ Abb. tenet in consi. xj. in cã quæ vertitur
col. ij. lib. ij. & ita resident Mod. hic. Sed adde ꝙ ꝯ istam cõem opi.
insurgit And. Sic. in d. c. fi. vbi dicit, ꝙ non põt fieri fundm̃ in d. c.
pp varios ĩtellectus, iuxta dcm̃ Bar. in l. in ambiguo. ff. de re. du. Nõ
ob. argm̃ de milite ad piam cãm: qa dicit And. Sic. ꝙ argm̃ non va
let: qa in militib. multa permittuntur pp vtilitatem publicã, q̃ non
debent trahi in ꝯñam. & ista sunt verba Bal. in d. l. pe. col. fi. in lectu
ra, de sacrosan. eccl. Non ob. ꝙ verba enunciatiua sufficiunt de iu
re naturali, uel gentium: qa dicit ipse And. Sic. ꝙ immo in relictis
ad pias cãs, verba dispositiua requirunt. alle. c. cum esses. de testa. &
ꝯ Bar. tenet Bal. in d. l. pe. in repe. in vij. q. col. pe. Sed tamen nõ est
recedendũ à cõi opi. quæ efficaciter ꝓbatur ex eo: qa qđ concedit
militib. à fortiori dẽt concedi piæ cãæ, quæ fauorabilior vr̃. Hoc
patet: qa dispõ captatoria non valet in militib. l. captatorias. j̃. eo.
29 Et tñ ad pias cãs. c. cum tibi. de testam. ¶ † Sextò fallit, qñ iuramen
tum interponitur: qa tunc verba enunciatiua disponunt, secundũ
Ang. hic circa fi. p aut. qđ obtinet. s̃. de ꝓb. & idem tenet Bar. in d.
30 l. ex hac. cum si. col. iij. Sed conclusio ista non vr̃ bene ꝓbari: † quia
iurm̃ ad plus non extenditur, quã extendat virtus ꝓmissionis. vt
dicit Ang. in consi. 315. statuto cauetur. col. pe. & Old. in ꝯsi. 238.
cùm mulier. vbi inquit, ꝙ iuramentum non auget obligationem,
sed ei, intra suos limites manenti, addit vinculum religionis. l. fi. s̃.
de non nu. pe. cum si. vt dixi in consi. 240. Si ergo verba enunciati
ua de se nõ ꝓbant, non vr̃ ꝙ pp iurm̃ debeant probare. Non ob.
aut. qđ obtinet: qa ibi iurm̃ p̃iudicat hr̃di. qui non potest venire ꝯ
fcm̃ defuncti. Secus vr̃ in alijs. & hoc in effectu pendet ab intellectu
31 d. l. fi. de nõ nu. pec. de quo dixi in c. j. col. xvij. de iudi. ¶ † Septimò,
uerba enunciatiua probant inter ipsos contrahentes. l. optimam.
b j̃. de contrah. & commit. stipu. quæ sanè intelligitur, quãtũ [b] ad va
liditatem actus de quo agitur, sed extra illum actum verba enun-
tiatiua non probarent, ut declarat Mathesi. in no. 79. nota ꝙ quo-
tiescunque. ubi alle. Ant. de Bu. in c. illud, de p̃sum. cum sim. ut per
Mod. hic. & plenius dixi in aut. si quis in aliquo. col pe. s̃. de eden.
Sed contra istam declarationem Mathesi. Mod hic inducunt istũ
tex. ubi ad ualiditatem legati relicti seruo, requiritur libertas. l. ser-
uis. j̃. de leg. & tamen istud enunciatum, ꝙ sit liber, non operatur
ꝙ habeat libertatem, ut ualeat legatum. Sed respondetur primò,
ꝙ tex. in d. l. optimam. loquitur in contractib. ut patet ibi, in mul-
tis. n. cõtractib. de quib. non bene infertur ad ultimam uoluntatẽ,
de qua loquitur tex. hic: ar. l. uerba contraxerunt. ff. de ueb. sign. Se
cundò, & subtilius respondetur, ꝙ in casu d. l. optimam. validitas
stipulationis potest separari à statu serui: quia siue i le in ueritate
esset liber, uel seruus, hoc impedit validitatẽ stipulationis, in qua
sufficit illa tacita cõfessio partium per verba enuntiatiua. Non sic
uidetur in isto casu: quia legatum non potest valere, nisi ꝓcise hẽat
libertatem, & libertas, quia est res inæstimabilis, nõ vr̃ data p ver-
ba enuntiatiua, nec vr̃ data in ꝯñam in legato. d. l. ij. j̃. de neces. ser-
32 uis. & in d. l. seruis. ¶ † Octauò, uerba enuntiatiua probant in depẽ
dentib. à voluntate proferentis, ut si dicatur, Talis hr̃s Titij, ista uer
ba probant illum esse hæredem Titij. ut no. Bar. in l. gerit, col. 4. in
uer. circa tertium. de acq. hæ. & hoc dcm̃ pro no. ponit Mathesi.
in no. xxxiiij. noto ꝙ fine in instrõ. Et ad istum text. respondet ibi
Bar. ꝙ procedit quando uerba enuntiatiua sunt facti alieni: secus
si facti proprii. & ex ista ratione inferri uidetur idem esse dicendũ
in dependentibus à uoluntate duorum, uel plurium, si omnes si-
mul ita enuntiarent de facto eorum proprio: quia eadem rõ uide
33 tur. † Sicut etiam ille, qui ꝯhit cum aliquo uti hærede, vr̃ fateri il-
lũ esse hæredem: & illa confessio sibi p̃iudicat no. Barto. per illum
tex. in l. si ut proponas. § si hæreditatem ff. de inoff. test. Et aduertẽ
dum est: quia responsio Bar. vr̃ contra istum tex. qui vr̃ loqui ĩ uer-
bis enunciatiuis facti proprij, & non alieni: ut dicit Bart. nisi dicat
hoc procedere spãliter in libertate, quæ in ꝯñam non uenit in le-
34 gato, per supradicta. ¶ † Nonò, verba enuntiatiua per modũ cau
sæ prolata dispõnem inducunt: vt no. Barto. per illum tex. in l. em-
ptor. §. ancilla. ff. de rei ven. in l. cum tabernã. §. idẽ q̃ iiit. ff. de pig.
cum si. vt per Mod. hic, & adde Ale. in consi. 46. visis, & accuratè
consideratis. col. 2. in ver. v. lib. 1. & Cor. in consi. 108 placet mihi
Petro Philippo, col. pe. lib. 2. & idem no. Bal. in consi. 170. ad eui-
35 dentiã. col. pe. lib. 1. & in ꝯsi. 14. casus. col. 2. eo. lib. 1. ¶ † Decimò fal
lit qñ verba enuntiatiua prolata sint per viam condõnis, quia licet
non inducant dispositionem in eo, qđ ꝯdõnalr̃ disponitur, l. si qs.
sub ꝯdõne dandorum. ff. si quis om. cã testa. tñ in eo, quod in ꝯñam
venit, disponunt. l. pẽ. ff. de col. dot. vbi Bar. & no. Bar. in d. l. ex hac
scriptura col. 2. in ver. sed ꝯ prædictam & tradit Ale. in cõsi. 109.
36 videtur prima fronte. col. pen. libr. ¶ † Vltimò verba enunciatiua
probant matrimonium, fm Bal. in c. series. col. 2. de testi. Et dixi ꝯ-
si. 35. col. 1. Et hoc videtur procedere fm regulam inter eos, inter
quos verba prolata sunt. d. l. optimam. & etiam vr̃ spãle in matri-
monio sicut in dote, vt s̃. dictum est, per no. in l. pe. ff. solu. matr.

ADDITIONES.

a ¶Piæ. Hæc fallentia & sequens non placent.
b ¶Quantum. Ale. consi. 21. lib. 1.

LEX XVIII.

1 *Priuilegia inter alia militum hoc est, ꝙ ad tempus certum testamentum miles facere potest, & illo tempore decurso testatus remanet.*
2 *Priuilegium militis est, ꝙ in parte bonorum testatus, in alia parte intestatus decedere poterit.*
3 *Pœna quæ ad certum tempus imponitur, tempore finito cessat.*
4 *Tempus limitatum, licentiat pro homine.*
5 *Miles in dubio testari videtur iure communi.*
6 *Substitutio in certo tempore facta, ad aliud tempus non porrigitur.*
7 *Argumentum à contrario sensu propter præcisam temporis naturam, etiam in statutis locum habet.*
8 *Testator si instituat vxorem ad viam, & post eius mortem alium instituat, an ipsa erit hæres, & post eius mortem grauata videatur illi hæreditatem restituere.*

1 Certi iuris. ¶ † Noto ꝙ inter alia priuilegia militum
est, ꝙ põt facere testm̃ ad tps certũ. & de
curso illo tpe, remanet intestatus. cõcordantiæ iuris sunt
2 in gl. † Sic etiam contingit in parte bonorũ: qa poterit in alia parte
intestatus decedere. & in hoc ista duo priuilegia æquiparantur. l.
miles ita. §. j. l. si miles vnum ex fundo. l. si duob. ff. eo. Est tñ aduertẽ
dũ: qa instõ facta ad certũ tps, vr̃ magis ꝓcisa: qa facta pro. x. an. illis
finitis, est locus successioni abinte. d. l. miles. § j. facit tex. in l. impe-
3 rator. ff. de postuland. in l. statu liberũ. §. Stichum. de leg. iii. † Et iõ
pœna, quæ ad certũ tps imponit, finito tpe cessat. d. l. Imperator.
Vñ si qs extra ciuitatem relegatus fuerit pro certo tempore, fini-
4 to tpe redire põt stat'm absque lnĩa superioris, qa † tps limitatum
licentia pro hoĩe: vt no. tradit Bal. in proœ. fforũ in §. hæc autẽ est
tria. col. 1. ver. sed q̃ritur. & idẽ Bal. in l. actione. § si rem. ver. dixi-
mus. in fi. ff. pro soc. Ang. in l. si vnus. §. si cum reo in lectura anti-
qua. ff. de pac. & ita dicit Fran. de Crema se cõsuluisse in notab. 4°.
consuluimus heri. Et dixi in c. ex literis. col. 3. de const. Non sic vr̃
instõne facta pro parte bonorũ: quia pro alia parte nõ vr̃ miles in
5 testatus decedere: † qa in dubio testari vr̃ iure communi. l. q̃q̃ s̃. e.
l. si certarum. ff. eo. Sed in tpe limitato res non vr̃ esse in dubio, per
6 s̃. dicta. & ad hoc facit: † quia substõ facta in certo tpe, ad aliud tps
non porrigitur. l. si ita quis. ff. de uul & pup Eã tñ facta in vno casu
ad aliud extendit. l. Gallus. §. & quid si tñ de li & posth. l. si j̃ de isti.
& substi. & no. Bar qui ponit hanc diuersitatem in l. si mr̃. § fin ff.
de uul. & pup. & illud cõtingit pp præcisam nãm limitari tpis. Ad
quod bñ facit, quod no. Bal. in l. obseruare. §. proficisci. in iij. q. ff. de
7 offi. procon & leg. † vbi inquit, ꝙ pp præcisam nãm limitati tem-
poris, ẽt in statutis hẽt locum arg. à ꝯrio sensu ¶ In gl. ibi, secus in
8 priuato. † Vñ infert Ang. hic ad q de testõre qui ĩstituit vxorem
ad vitã, & post eius mortem aliũ instituit, nã fm Ang. hic, ipsa erit
hæres, & post eius mortem grauata vr̃ illi hdreditatem restitue-
re. & idem latius ponit Bald. in l. miles ita hr̃dem. in prin. ff. eo. vbi
format q. de pagano, qui vxorem in vita instituit, & post eius mor
tem hospitale, concludit ꝙ mortua vxore, hospitale non erit hæ-
res directò sed per fideicom. & idem Bal. in l. id, quod pauperibus
in xiiij q. s̃. de Epi. & cle. Sal. in l. extraneum. in iij. q. j̃. de hæred. in-
sti. Ang. in l. filius à patre. in fi. principii. ff. de li. & posth. Ang. Aret.
in §. hæres. col. 2. insti. de hæ. insti. Ale. in consil. 162. circa primum
dubium. col. 2. libr. 2. & latè dixi in consil. 278. non leuis perplexi-
tas videtur col. 2. & quia Doc. communiter hic non ponunt, satis
sit communem opinionem breuiter retulisse.

LEX IX.

1 *Præteritio filij scienter de milite facta, tacitam exhæredationem inducit.*
2 *Exhæredatio tacitè à milite facta, ad filium non porrigitur, quem se habere ignorabat.*
3 *Testatorem ignorantem lex fingit habere filios, & noluisse testari.*

4 Testatoris

4 Testatoris voluntas propter ignorantiam cessat.
5 Testamentum licet in legatis rumpetur, voluntas tamen testatoris non cessat.
6 Filius ignoranter præteritus, testamentum approbare non potest.
7 Cessat quod non est, & quod est, rumpitur.
8 Testamentum licet filius approbet, quo casu à pari cum exhæredatione procedat.
10 Dispositio generalis, ad ignorata non refertur.
11 Testamenti fauor propter testatoris voluntatem extat.
12 Interpretatio quo casu non admittatur in eo, qui ignorauit.
13 Tacitum dicitur quod in consequentiam venit ad illud quod expresse disponitur.
14 Expressum dicitur, quod voce profertur, vel scriptura apparet.
15 Tacitum etiam esse dicitur, quod magis intellectu perficitur, quam quod locutione exprimatur.
16 Titius emancipatus contra tabulas habet, licet ignoranter præteritus fuerit.
17 Emancipatus, si præteritus sit sine causæ expressione, testamentum est nullū.
18 Pater ꝙ debeat filios instituere, vel exhæredare, vel præterire cum causa pro forma introductum est.
19 Testm̄ an sit nullum per præteritionem filij in potestate existentis, quem pater se habere ignorabat.
20 Iure Codicis quo casu tantum emancipatus per contra tabulas vocabatur.
21 Iniuria in ignorante non cadit, quoniam dolo commissa videtur.
22 Iniuria largo modo capitur pro eo, scilicet quod iure non fiat.
23 Exceptio regulam declarat.
24 Differentia emancipationis & patriæ potestatis hodie sublata est.

1 Sicut certi. ¶ † Primò no. ꝙ pteritio filii scienter facta à milite, tacitam exhrdationem inducit, ad idē tex. in §. sed si in expeditione. inst. de exhæ. li. Et idem in m̄re. §. m̄r. insti. eo. tit. Secus in p̄re pagano: quia eius silentium non h̄r pro exhrdōne: quia lex voluit filios excludi certo & spāli p̄ris iudicio. l. inter cætera. de li. & posth.
2 insti. de ex h̄r. li. in prin. ¶ † Scd̄ò no ꝙ exhrdatio tacitè facta a milite n̄ porrigit ad filium quem se h̄re ignorabat facit tex. in l. si qs ita. §. si cū ignoraret. ff. de test. tu. adeo, ꝙ non valet testm̄, vt colli ibi,
3 minimè valēte testō: qa p̄teritus repit: † Lex em̄ fingit testorē ignorātē se h̄re filios, noluisse testari, vt Ale. hic dicit post Bar. in l. cum quis. s̄. de iur. & fac. ign. col. 4. vbi alle. tex. hic. & ad hoc Ale. adducit tex. in l. militis. § miles in supmis. ff. e. ti. vbi in tali casu legata n̄ p̄stantur. & Bald. prius all. l. seq. j̄ eo. Sed aduertēdum est: quia non v̄r verum ꝙ absolutè lex fingat testorē noluisse testari: vt Ale. hic dicit post Bar. in d. l. cū qs. Sed hoc dem̄ itellr, q̄tum ad ipsum filiū præteritum ignoranter: & isto respectu loquit text. hic. & ita loqtur Bar in d. l. cum quis † quia pp ignorantiam cess t voluntas te-
4 stōris d. §. si cum ignoraret Non ob. ꝙ legata nō debentur. d. § miles in supremis: quia hoc in legatis non procedit ex eo ꝙ volūtas testōris cessat, sed qa rupto testō p natiuitatem posthumi. omnia
5 corruunt. † Et licet testm̄ rumpatur in legatis, voluntas testōris nō cessat. l. i. ff de leg. p̄st. l. si ff. de hæ. īst. & facit tex. in l. si. ff de re. eo. & quod ibi Bar. Solum ergo respū filii p̄terii ignoranter, cessat volūtas non absolutè: & ideo Bal. in l. seq. in prin. dicit, ꝙ filius ignorā-
a ter p̄teritus a nō succedit rūpēdo, sed qa volūtas abesse præsumit.
6 † Ex quo infert ꝙ filius ignoranter p̄teritus non potest approbare testm̄. & sic limitatur tex. in d. l. filio p̄terito. ff de iniu rup. quia cessat substantia testamēti, videlicet volūtas testatoris. & tali casu nō
7 rumpitur testm̄: qa aliud est cessare aliud rumpi. † Cessat enim qd̄ non est, & rumpitur qd̄ est. l. nam & si sub condōne. §. si quis post. ff. de iniu. rup. Ang. hic tenet p̄rium, ꝙ immo valet testm̄ à princ. quia tex. in d §. miles in supmis dicit, ꝙ testm̄ rumpitur: & idem in l. si filiusf. in prin. ff. eo. ergo videt ꝙ valeret testm̄. d §. si quis post. Alex rn̄det, q iura p̄dicta in posthumo loquuntur, in quo valet testamentū à prin. quia posset non nasci, secus v̄r in filio nato præterito ignoranter, p. s̄. dicta. Mod hic dn̄t aliam fuisse mentem Ang. qui voluit dicere ꝙ si esset verum, ꝙ annullaretur testm̄, eo ꝙ cessaret voluntas testōris, tex pallegati non dicerent ꝙ testm̄ rumpitur, sed dixissent qd̄ testm̄ destituit. In effectu hoc nihil discrepat ab eo, qd̄ Ang dicit, ponderando verbū rumpitur. Iō rn̄sio Ale. v̄r procedere: qa iura alle. per Ang. loquunt in posthumo. Scd̄ò rn̄deri p̄t, quòd rumpit quatenus de facto pcessit: vt in fili no. per gl. in l. j. ff. de fer. in versi. infirmabit in l. ex empto. § is, qui virum. ff. de actio emp. & ad hoc facit tex spāliter ī l. inter cætera. de lib. & posthu. ¶ Et successiuè Ale. ꝯillationem Bal. ad l. filio p̄terito. dicit ꝙ ex quo filius non vult esse h̄s, testm̄ v̄r habere voluntatem testōris: quia remoto respū filii, eodem mō testatus fuisset. Sed rn̄detur defendendo Bald quòd ista rō non valet: quia constito de errore, statim testamētū fuit nullum ex defectu voluntatis. vt Bald. dicit:
8 † & licet postea filius approbaret testm̄ nō conualidatur. Ad hoc v̄r tex. in l. si filius qui in potestate. de li. & posth. vbi testm̄ nullum pp præteritionem filii in potestate non cōualidat. licet filius præteritus moriatur Attenta em̄ rōne Ale. dēret valere testm̄ mortuo filio: cuius ꝯrium dr̄ in d. l. si filius q in p̄tate ad idē est tex. in l. vxo-
9 ris ab ortu. j̄. de posth. hæ. insti. & in l. si ita qs § pen. de test. tu. † Et qd̄ dicit hic de exhæredatione, quæ non cōprehendit filiū, quem testōr se h̄re ignorabat, idem v̄r in instōne, quæ fauorabilis est, ut no. Bar. per illū tex. in l. si ita qs. §. pe. ff. de test. tu. no. per gl. in l. Titius. ff. de li. & posth. Et ista v̄r cois opi. vt Ale. hic concludit. Tamē dicit ꝙ opi ꝯria est multum sustentabilis, ut ēt dixi in d. l. Titius. vbi post. Imo. hoc tenet p l. iij. s̄. de inof. test. & in l. si. de posth. hæ. insti. & idem Pau. de Ca. hic dicit, ꝙ fauore testamenti tenenda est opi. quæ fauet testō l. si pars. ff. de inof. test. & qa verisimiliter si testōr interrogatus fuisset, ita respondisset. l. tale pcm̄. §. fi. ff. de pac. & ita residēt ēt Mod. hic. Nō ob. tex. in d. l. si quis ita. §. pe. quia ibi agitur de onere tutelæ. & isto respū dispositio illa odiosa videtur, & non dēt extendi ad casum fauorabilem, de quo agit. Sed tamen his non ob. non videtur recedendum à cōi opi. p tex in d. l. si quis ita. §. pen. vbi tex. fundatur in rōne: qa testōr de ipso non sensisset p pter ignorantiā. Ista ratio ibi expssa, uidet etiā mi itare in instōnē.
10 † & quia dispō ḡnalis non refertur ad ignorata. l. tres fratres. ff. de pac. l. qui cū tutorib. §. fi s̄. de transa. Nō ob. tex. in d. l. iij. s̄. de inof. test. qa in illo casu, & pariter in d. l. fi. de posth. hæ. inst. Imperator vlterius ibi pcedit disponendo: alias secus videtur: quia deficit vo-
11 luntas testōris. Nō ob. qd̄ dr̄ de fauore testamenti: † qa fauor testāmenti est, pp voluntatē testōris l. uel necare. ff. quēad. te. aper. Et
12 ista voluntas cessat in errāte, iō fauor cessare v̄r. Nō ob. † ꝙ testator si interogatus fuisset, ita verisimiliter rn̄disse: qa ista interpretatio nō admittit in eo q ignorauit: ut patet in d. l. si qs ita. §. pen. vbi absolutè dr̄, ꝙ dat o tutel e non cōprehendit filium, quē testōr se habere ignorabat: utique ibi, verisimiliter testōr interrogatus idē uoluisset: tn̄ ista interpretatio ibi non admittitur. ¶ Tertiò no. fin
13 Are. ꝙ † tacitum illud esse dr̄, qd̄ venit in ꝯnam ad illud qd̄ expressè disponit: vt patet hic in tacita exhæredatione de qua tex. hic loquitur. & ad idē tex. in l. illud. ff. de acq. hæ. vbi Bal. & Im. hic dn̄t tacitum esse illud, qd̄ venit in ꝯnam. & Ant. de Bu. in c. translato. de cōsti. dicit, ꝙ illud qd̄ virtualiter cōprehendit, non dicit expssum,
14 sed tacitū. † Et expressè dr̄, qd̄ voce pfertur vel scriptura apparet: illud autē ꝙ solū colligitur p rōnem intellectus, tacitum dicit; vt Bal. dicit in l. sed si sic. §. pe. col. iiij. ff. si quis cau. & Bal. in l. fi. col.
15 pe. j̄. de insti. & subst. in ver. ad primū. † Dicit tacitū esse illud, ꝙ magis intellectu pcipitur, quā locutione exprimatur, alleg. l. ratum. ff. de sol. Et tacitū dr̄ duob. modis vt idē Bal tradit in l. Centurio. co. fi. in ver. ego rn̄deo de vul. pup. & sicut expressum dicit pluribus modis, vt p Bar. in l. pe. col. ij. de vul. & pup. idem correlatiuè videt in
16 tacito. ¶ In gl. si sic tenet gl. † ꝙ filius emancipatus habeat ꝯtabulas, licet ignoranter præteritus sit. Ista conclusio de plano uidetur pcedere de iure Codicis, prout ll allegatæ in gl. loquuntur. hodie
17 verò de iure aut. non v̄r verū simpliciter, qd gl. dicit: † qa, vt Ale. cōcludit, si emancipatus p̄teritus sit sine expssione causæ testm̄ est nullū: si cā. valet testm̄, & hēt locū ꝯtabulas, secūdū gl. quæ communiter approbatur in §. ex æredatos. in aut. de hær. & fal. Ang. tamē hic, put Pau. de Cast. hic refert, dicit gl. in d. §. exhæredatos, pcedere in p̄teritione emancipati facta scienter: secus si factā sit ignoranter, prout loqt gl. hic. Ale. dicit, ꝙ dcm̄ Ang. non videt uerum per
18 tex. in d. §. aliud quoque capīm. in aut. ut cū de app. cog. † vbi tam in matre, quā in p̄re pro forma introductum est, ꝙ debeant filios instituere, uel exhæredare, uel p̄terire cum cā: aliter testm̄ est nullū & cū dicta regula ḡnaliter loquat, uidet habere locū etiam in ignorante. & qa si esset verum dcm̄ Ang. dicit Ale. sequeretur absurdū ꝙ deterioris conditionis esset filius emancipatus ignoranter p̄teritus, quā scienter: qa in p̄torio scienter testm̄ est nullum, & in p̄terito ignoranter ualeret. & hoc uidet ꝯ tex. hic vbi melioris est conditionis p̄teritus ignoranter, quā scienter: & qa attenta rōne Ang. idem esset dicendum in præteritione filii in p̄tāte, quem pater se
19 habere ignorabat, ꝙ testm̄ non esset nullum. † Et hoc est contra casum in l. uxorem. ff. de manu. test His tamen non obstantib. op. Ang. & Pau. de Ca. sustentari illis uidet in emancipato, prout gl. hic loquit. Nam de isto iure Codicis, prout uidetur loqui gl. & Ale. de-
20 clarat, ista conclusio uidetur de plano procedere: † qa emancipatus tm̄ erat vocatus p ꝯta. § emancipatos. insti. de exhær. lib. Est ergo uidendū, an iura noua aut. uideant hoc corrigere & s̄. arguitur ꝙ sic qa ḡnaliter loquunt. In ꝯrium tamē ille tex. inducitur, dum inquit in. § hæc autem disposuimus. ꝙ Imperator intendit remouere iniuriam à liberis, & parentib. Nam talis iniuria non cadit in
21 ignorante: † quia uidetur dolum requirere. l. si non conuitij. j̄. de
22 iniur. † Videt posse responderi, ꝙ iniuria largo modo capiatur pro eo, quod iure non fiat l. j ff. de iniu. & est iniuria re ipsa, ut de dolo dicitur in l. si quis cum aliter. de uerbo. obl. Sed ista responsio non uidetur vera: quia referendo illa uerba ad præcedentia, manifestè patet, quòd ibi loquitur de iniuria, quæ à sciente procedat, quia ibi in §. aliud quoque capitulum. in prin. dicitur non licere penitus

ADDITIO.

a §Præteritus. No. ad Dec. supra de bo. pos. contra ta. li. posthumo. nu. 9.

penitus patri, nec matri, filios pterire, uel exhæredes facere in suo testō nisi ,pbent ingrati, & causas ingratitudinis in suo testō nominatim interuerint. Primò ista ,phibitio facta patri, & matri, nō vr̄ φ adaptari possit in pr̄e ignorāte se h̄re filios: ar. l. fi. de dec. ab ord. faciē. & in c. ij. de cōsti. & ɔfirmat̄ in illa exceptione, nisi ,pbent̄ ingrati. Ista ingratitudo mani. estè arguit scientiā: ergo eodē mō r̄ra
23 intell̄r: qa † exceptio declarat regulā: ut no. in l. j. ff. de reg. iu. Non ob. absurdū qd̄ Ale. dicit, φ cæteris parib. esset absurdū, ut in casu istius legis, qn̄ uterque esset in ptāte: sed in emācipato illud cōtingit p p æqualitatē emācipati, cuius pteritio nō reddit testm̄ nullū. Nō ob. φ idē esset in filio in ptāte: qa in filio in ptāte statutū est φ testm̄ sit nullū, ēt φ præteritio facta sit ignoranter. d. l. vxorem: secus in emancipato quo præterito indistinctè ualet testm̄. Nec s̄. di
24 ctis ob. † φ hodie sublata sit differētia emācipationis, & patriæ ptātis. §. nullam. in aut. de hæ. quæ ab inte. qa uerum est ab intestato: secus est ex testō. ut no. p gl. fi. in l. j̄. de codicil. & no. Ro. hic.

LEX X.

1 *Rumor, uel fama, iustam credulitatem præstat.*
2 *Vox publica, & fama in loco, pro scientia præsumitur.*
3 *Legatum licet alicui relictum fuerit, præteritus tamen dicitur.*
4 *Filius institutus, etiam præteritus dicitur, si in primo gradu alius substitutus fuerit.*
5 *Filij in præteritione, uel exhæredatione, causa requiritur.*
6 *Iura noua quādo generaliter loquunt̄, priuilegio militū derogare nō uidentur.*
7 *Lex noua, etiam in causa speciali locum habet.*
8 *Præteritio scienter facta pro exhæredatione habetur.*
9 *Filiusfamilias non potest testari de bonis, in quibus patris usufructus non quæritur.*
10 *Miles si non sit etiam in expeditione, de proprijs bonis testari potest.*

1 SI cum vel in vtero. ¶ † No. primò ibi, falso rumore, φ rumor, uel famā pstat iustam credulitatē, & no. Are. hic, facit tex. in l. fi. ff. de hæ. insti. & qd̄ in no. casu tradit Old. in cōsi. 304. infrascriptæ.
2 & † ex publica voce, & fama, in loco scīa p̄sumitur. c. pen. de post. pl. c. fi. q ma acc. pos. no. Bar. in l. pōt. col. vj. de acq. hæ. in l si cui. §. eiusdem. ff de acc. & tradit Ale. in consi. 36. uisis his, col. ij. lib. j. in cōsi. 186. in hac cā. col. 4. lib. ij. in cōsi. 191. uiso. col. ij. eo. lib. ij. cū
3 si. vt dixi in consi. 154. & in cons. 398 ¶ † Scd̄o no. φ licet alicui legatū relictū sit, dr̄ tn̄ pteritus vt hic, & in l. ita tn̄ §. q rogatus. ff. ad
4 Trebel. & in l. si filius. ff. de min. in l qdam. j̄. de fideic. † & substitutus filius ēt dr̄ pteritus, si in primo gradu fuit alius institutus. l. si filiusfa. substituatur. ff de hæ. inst. l. ex facto. §. Lucius. ff. de vul. not. Ro. in consi. cxvj in casu ,ppositæ consultationis. col fi. Ang. in ɔs. cv. & uidendum est qd̄ dixi in l. posthumo. s̄. de ɔta. ¶ In glo. fin.
5 communis op. est φ ista lex hodie correcta sit: † qa in pteritione, uel exhæredatione, cā requirit̄. § aliud quoque capl̄m. & §. & hæc q. dem. in auth. ut cū de app. cog. Gl. hic tn̄ vr̄ sentire ɔrium: & Rom.
6 hoc sequit † noua iura gn̄aliter loquunt̄, & nō vn̄r derogare huic priuilegio militū: ar. l. non est nouum. ff de legi. & facit qd̄ no. in l. sciendum. p gl. ff q satis. cog. & in aut. offerat s̄. de lit. contest. Sed Ale. hic conat̄ ōndere, φ immo de militib. videatur loqui text. in d. §. & hæc quidē. vbi loquitur de filijs, qb. data est licentia testādi de ,ppriis rebus. Ista uerba nō vn̄r posse intelligi, nisi de militib. qui testari pn̄t de ,ppriis bonis castrēsib Et ex hoc r̄ndet ad all. p Ro. qa lex noua ēt h̄et locū in casu spāli, qn̄ apparet φ uoluit corrigere ēt in casu spāli, vt no. p gl. in c. ɔ Christianos de hæretic. in vj. in gl. fi. no. Imo. in l si uero. §. de viro. ff sol. ma. refert, & seq̄ Alex. in
7 d. l. sciendum. † Tota uis est in ōndēdo, φ tex. in d. §. & hæc qdem loquat̄ ēt de militib qa in tex. de militib. uerbū nullū. Et ad illū tex. r̄ndent Mod. duob. modis. Primò f̄m Im. in l. filio præterito. col. xxvij. ver. sed hic occurrit dubiū. ff. de inins. rup. φ ille tex. intelligi pōt in quasi castrēsib. de qb filiusfa. pōt testari. l. fi. s̄. de inof. test. Secundò dato φ loqueret̄ in militib. nō apparet φ milites essent in
8 expeditione: † quo casu nō h̄nt hoc priuilegiū, φ pterito facta sciēter, habeat̄ ,p exh̄rdatione. §. sed si in expeditione inst. de exhæ. li. & gl. ibi. Sed istæ solōnes restringunt illū tex. & diuināt: qa tex. in d. §. & hęc qdē. gn̄aliter loqt̄ de liberis, q h̄nt ln̄iam testādi in ,pprijs bonis. Nā uerba nō pn̄t intelligi de emācipatis: qa illi h̄nt ptāte testādi in oīb. bonis. Silr̄ nō pōt tex. intelligi de bonis in qb. p̄ri nō q̄ritur
9 usufructus: † qa de illis filiusfa. nō pōt testari l. pe. j̄. q test. fac. pos. Est ergo necessariū dicere, φ ille tex. intelligat̄ de filijsfa. q habeāt castrēse peculiū, uel quasi: & uerū est qd̄ dicit Im. i d l. filio pterito. φ tex. pōt intelligi de peculio quasi castrēsi: sed p hoc nō excluditur, qn ēt h̄et locū in peculio castrēsi: qa illa uerba gn̄alia utrūq; casū cōplectunt̄. Nō ob. φ miles nō h̄et priuilegiū, de quo agit hic, nisi sit in expeditione: qa r̄ndet̄ φ satis est φ possit testari de ,ppriis bo
10 nis, put loqt̄ tex in d. § & hęc q. dē † Et hoc priuilegiū h̄et locū, ēt φ miles nō sit i expeditione: ut dicit tex. insti eo. ti. in. § illis aūt. & ita cōis opi. defendi, & saluari pōt, ,p qua ēt facit: qa hodie istud priuilegiū φ præteritio facta à militie habeatur pro exhæredatione

nō h̄et locum: quia corrigitur per tex. in d. §. & hęc quidem. ut no. per gl. in l. Pap. in §. Papi ff. de inof. test. & in l. fi. in ver. neque. s̄. de inoffi test. cum si. vt ibi tradunt Mod.

LEX XI.

1 *Institutiones captatoriæ, etiam in testamento militis non ualent.*
2 *Dispositio generalis captatoria, etiam militis includit.*
3 *Dispositio captatoria cum à Senatusconsulto prohibita sit, an contrario statuto tolli possit.*
4 *Statutum in contrarium non ualet, quando aliquid est contra bonos mores.*
5 *Institutio captatoria dicitur, si quis dicat, instituo te hæredem, si Titius uoluerit, & sic non ualet.*
6 *Testamentum secundum iura, ex alieno arbitrio non pendet.*
7 *Institutio ualeret, si uerba boni uiri arbitrium importarent.*
8 *Arbitrium, boni uiri arbitrium importat.*
9 *Legatum in alterius uoluntatem conferri potest.*
10 *Dictio captatoria, idem est quod deceptoria.*
11 *Instō captatoria dr̄, si dicatur, inst. t. o illos quos Titius uoluerit, uel elegerit.*
12 *Institutio ualet, si institutionis dispositio in alterius uoluntatem non conferatur, sed solum declaratio.*
13 *Institutio quæ pauperes de testatoris domicilio esse eligendos censet, quę nā sit.*
14 *Institutio captatoria dicitur quando aliquis instituit aliquem spe reciprocæ institutionis.*
15 *Libertas data ualeret dicitur, si hæres uoluerit, quamuis alias hęredis nutu relinqui non possit.*
16 *Verba, peto ut manumittas, denotat fideicommissariam libertatem.*
17 *Voluntas captatoria, an ad pias causas ualeat.*
18 *Ius ciuile in dispositione ad pias causas seruari non debet, sed naturale uel diuinum.*
19 *Iuris ciuilis dispō in pijs causis seruari debet, quando est contra bonos mores.*
20 *Ecclesia est cultrix iustitiæ.*
21 *Testatoris dispositio, & eius uoluntas conuertuntur.*
22 *Ecclesiæ in fauorem in dubio iudicandum est.*
23 *Libertatis causa pia dicitur.*
24 *Libertatis causa pia dicitur, si pro anima relicta sit.*
25 *Dos, pia causa dicitur.*
26 *Causa alimentorum, dicitur pia.*
27 *Argumentū non ualet, φ disposita in pijs causis locum in libertate habeat.*

1 CAptatorias. ¶ † No. φ instōnes captatoriæ nō ualēt, ēt in testō militis: qa talis dispō, q̄ reprobat instōnes captatorias, [a] vr̄ fauorabilis: qa remouet fraudē, & deceptionē ut no. in l. captatorias. ff. de hę. insti. lō ēt in militib. dēt obseruari, ne priuilegiū eorū retorqueat̄ in odiū, ut in sili s̄. dcm̄ fuit in l. si Rufinus. & ita Ale. hic, & alij posteriores sequnt̄. Mihi vr̄ φ gnālr̄ ēt iste tex. declarari possit: qa cū à Senatuscō
2 sulto gn̄alr̄ ,phibita sit dispō captatoria. d. l. captatorias. † illa dispō gn̄alis includit ēt milites, cū in tali casu nō reperiāt̄ h̄re priuilegiū. l. in fraudē. in fi. ff. e. ti. & dixi in l. j ff. de reg. iu. Et ista dispō qa spālis & quia ,phibitiua, attendit̄ nō obstātib. aliis priuilegiis militū, p ea quæ dcā sunt in d. l. si Rufinus. Et ex pdicta rōne, quā adduxi, infert̄ φ tex. in l. captatoriæ. de le. j. ēt h̄et locum in militib. dum gn̄aliter loquit̄, & æquiparat legata, & instōnes. & cōsiderādo hoc mō h̄r clara decisio qōnis de qua dubitāt. Mod. hic, & nō vr̄ dubitandū
3 rōne pdicta. ¶ Et cū talis dispō † captatoria sit ,phibita à Senatuscō. d. l. captatorias, vr̄ φ à ɔrio statuto tolli possit, ut dn̄t Ang. & Im. in d. l. captatorias. cum si. ut tradit Alex hic, & Mod. arguunt in ɔriū hic: † qa qn̄ aliquid est ɔ bonos mores, statutum in ɔriū nō ua-
4 let: ut no. Bar. in l. oēs ppl̄i. in iij. prin. q. ff. de insti. & iu. Sed r̄ndetur φ dcm̄ Bar. intell̄r, qn̄ sit ɔ bonos mores, ita φ cōtineat turpitudinē. Secus si sit ɔ bonos mores ciuiles: ut no Fed. in ɔs. cxl. punctus qō Scd̄o intell̄r, qn̄ sit ɔ bonos mores de iure canonico. & ita intell̄r tex. in c. nō est obligatoriū. de reg. iu. l vj. Secus si sit ɔ bonos mo. de iur. ci. vt no. Pa de Ca. ī l. pacta q̄ ɔ s̄. de pac. & dixi ī ɔs. cclj. col. ij. Et ita vr̄ in casu isto, qa captatoria dispō vr̄ reprobata à iure ci. & ɔ bonos mo. de iu. ci. iō ualet statutum in ɔriū. ¶ In glo. in
5 prin. h̄r † φ instō captatoria dr̄, si qs dicat, instituo te hæredē, si Titius uoluerit, & sic non ualet ut hic. & in l. illa instō. ff. de hær. insti,
6 ubi tex. rōnē adducit. † quia iura uoluerunt testamenta non pendere ex alieno arbitrio. & hoc idem no. Bar. in l. j. in j. col. s̄. de sacrosan. eccl. in uer. iuxta hoc qro. & adde Ang. in ɔsi. 101. uiso in prin. in uer. scd̄o pmitto. & tradit Laur Calcan. ɔsi cvij. in cā col. pe. ubi refert gl. hic, q̄ ponit tres casus, in quib. dispō vr̄ captatori. Primus est, ut dixi, qn̄ dr̄. Si Titius uoluerit, nā ualet: quia cogi non pōt, si eius uoluntatē aperire uoluerit: qa uerbum illud, uolue-
7 rit, designat liberā uoluntatē, & pt iniquum æquo pferre. † Secus dicit

ADDITIO.

[a] ¶ Captatorias. Quæ sint uide pulchre per Alci. Pater. lib. 2. c. 31. in l. licet. gl. 2. supra de pac. in l. j. §. h. nu. 19. ff. de uer. ob. uide, si uacat, Caro. Ray. in consi. 19. consi. 20. consi. 21. lib. 2.

dicit ipse, si verba importarent arbitrium boni viri: qa valeret institutio, p l.si sic. de le.j. & in l.fideicommissa.§.q̃.de leg.iij.& istã dñam etiam tradit Pau.de Cast hic. Sed aduertendum est: quia in casu isto non vr̃ vera: quia vr̃ ꝯ tex. in d.l.illa institutio. vbi dr̃ ꝙ vlt.
8 voluntas non dẽt pendere ex alieno arbitrio.†Et tñ arbitrium importat arbitrium boni viri l.hæc venditio.ff.de ꝯh. em. Et qa tex. dicit in d.l.illa institutio. quod vlt, voluntas ex seipsa constare dẽt, ergo excludi t volũtas & arbitriũ alterius Nõ ob. iura allegata ĩ ꝯtiũ: qa loquũtur ĩ legatis. Secus vr̃ ĩ istitutiõe.d.l.illa institutio. ¶Et vlterius in isto primo casu considerandum est: qa exemplum de institutione captoria non vr̃ bñ verificari in d.l.illa institutio. quia in d.l. captatorias. de hę.insti. dr̃ ꝙ institutiones captatoriæ à Senatusconsulto prohibitę sunt: & in d.l.illa inst. dr̃ quod veteres prohibuerunt, ne instõ penderet ex alieno arbitrio. Vnde cùm dicta iura hẽant diuersam cãm prohibitioni, & non loquant̃ in eodem casu, non vr̃ quod d.l. captatorias exemplificari bñ possit in d.l.illa
9 instõ.ꝯ gl.& Doc.hic:† & quia legatum in voluntatem alterius conferri põt.l.Senatus enim.§.legatum.de le.j. Et tñ captatoria voluntas prohibet. ẽt in l.captatorię de le.j. ergo datur intelligi, qđ non sit captatoria dispõ collata in voluntatẽ alterius. Nisi dicamus qđ captatoria instõ dr̃ illa q̃ pendet ex voluntate alterius. Est enim ca-
10 ptiuata voluntas, quę non est libera.† Et dr̃ captatoria.i. deceptoria. vt dicit Pa.de Ca.hic. Imo in d.l.captatorię. Abb.in c.cum tibi. de testa.facit tex.cum gl.in l.si fundo vendito.ff.de act.em.quia ille, in cuius voluntatem committitur, poterit non eligere, & sic testator erit deceptus.& verba d.l.captatorias. conueniunt, dum ibi dr̃, quòd non dẽt instõ conferri ad secreta alienæ voluntatis, & sic in effectu non dẽt conferri in alienam voluntatem, prout etiam dicitur in d.l.illa instõ.& ita conueniunt in dispõne, licet à diuerso authore procedant. Non ob. quod legata põt ꝯferri in voluntatẽ alterius qa intellr̃ fm cõem opi.de voluntate regulata arbitrio boni
11 viri l.pen.de leg.ij.¶†Secundo captatoria dr̃ instõ, fm gl.si dicam. Instituo illos, quos Titius voluerit, vel elegerit. & idem vr̃ quod in primo casu, quia substantialia institutionis conferuntur in volun-
12 tatem Titii in d.l.illa institutio.†Secus si dispõ instõnis non confe-
a ratur in voluntatem alterius, sed solum declaratio: a qa tunc valet vt est tex.qui ita distinguit in l.vtrum.§.cum quidam. de reb. dub. & no. Bal.hic, in fi.& in d.l.illa instõ.col.fi. in ver.vlt.quęro.& tradit Ale.in consi.175.contingit dubitari.lib.6.& idem Ale. hic co. pe.qui dicit istam conclusionem procedere, qñ dẽt electio fieri de certo genere personarum, prout loquitur tex in d.§.cum quidã. Secus vbi electio esset oĩno incerta quia non valeret, illo non eligente. Sed in primo casu, illo non eligente, omnes vocati sunt.l.si quis Titio l.cum quidam.la.2.de le.ij.ad idem text.in l.cum pater hereditatem.de leg.ij.cum si.vt tradit Ale in cons.20.visis.col.2. lib.3.& dixi in consi.236 non parua difficultas.in secundo dub.& ex ꝯ.dictis Bar.hic ꝯcludit valere testũ in quo testor.instituit pauperes & electionem commisit alicui religioso: quia substantia instõnis non confertur in voluntatem alterius, sed declaratio perso-
13 narum.& idem Bar.in d.l.illa institutio, col fi.† & tali casu dñt eligi pauperes de domicilio testõris l.si quis ad declinandam. vbi Bart. ꝯ de epi.& cleric.no.Fed.in cõsi.282.fcm̃ tale ẽ.circa fi.& no.Bar. in l.ij.C.de anno.ci.lib.xj.cum si.vt tradit And.Sic.in c.si proponẽte.col fi.de rescri.& facit quod no. Alc.in l.fideiussor.§.si necessaria.ff qui sa tis.cog. Similiter electio debet fieri de plurib.pauperib. non potest fieri in vno, vt not. Barto.in l.pen.ff de optio. lega. de quo videndum est quod tradit Alex. in l. qui quartam.§.fi. de leg.
14 ¶Tertio scdo in gl.† Institutio captatoria dicitur, quando aliqs instituit aliquem spẽ reiproce institutionis, puta, Instituo te hæredem si me instituer is.l.illę autem.ff.de hęr.insti.& Doc.hic *communiter* sequuntur. Nam secundum Paul.de Castr.hic, dicitur captatoria, & deceptoria, quia vnus alterum decipere potest reuocando testũ. Alex.tamen in l.cum donationis.ꝯ.de trãsa.dicit talem institutionem non esse captatoriam quia est collata in voluntatem alterius tacitam: sicut quando dicitur instituo te, si Titius capitolium ascenderit.l.si quis Sempronium.ff.de hę.insti. Non ob.quod dicitur de reuocatione testamenti: quia Alex. ibi respondet, ꝙ institutio videtur facta reb.sic stantib. vnde reuocata altera institutione, altera cessaret. Sed non est recedendum à communi op.i quæ optimè probatur in d.l.illę autem.vbi tex.expressè dicit illã institutionem incidere in sententiam Senatusconsulti, qđ prohibuit captatoriam institutionem. Et hoc confirmatur, quia in prinip. dicit text. non esse institutionem captatoriam, quando conditio de preterito apponitur: secus si de futuro apponatur: ergo ibi videtur text. quod institutio captatoria sit. Non ob.l.si quis Sempronium: qa responderur, vt per Bar.in d.l.illę autem qđ ibi cum tacita dispõne ꝯcurrit, qđ qs spe premii inuitat ad testãdum, qđ reprobatum est.¶In ea.gl.ibi.nonnunquã.ad idem text.in l.expressa nocent. ff. de re.iu.& declaratur vt per Bald.hic in ij.oppo. Ang.in l. centesimis.§ fi.de verb ob.in ij col.& tradit Alex.hic, & faciunt quę dixi
15 in d.l.expressa nocent.¶In fi.glo.†Mod. latè insistunt circa intellectum.l.fideicommissaria.nam in prin.pbat dcm̃ gl. vt spãle sit in libertate, dum ibi in prin.dr̃ ualere libertatem datam, si hrs uoluerit, quanuis alias nutu hæredis relinqui non possit. Sed difficultatẽ non paruam facit: quia in ea l.in uer.ꝙ si ita.ꝯrium expressè dr̃ ꝙ si ita scriptum sit, si hęres uoluerit, non ualebit, si totum committat in uoluntatem hæredis: secus si illi uti bono viro commissum sit. Communis videt intellectus quod non ualeat legatum libertatis si hæres uoluerit, vt expressè dr̃ in d.§.qđ si ita. Non ob.qđ in princ. ꝯrium dicatur: quia secundũ gl.principium distinguitur, prout in uersi.quod si ita dr̃.& ista.vr̃ *communis* opi.ut per Alex.hic. Et quia iste intellectus non ꝯgruit uerbis literæ. Mod. referunt uarios intellectus, & ultimò loco ponunt nouum intellectum, in quo resident sed fuit intellectus Cu.in d.l.illa institutio. & hoc idem tradit Soc. in d.l.vtrum ita.§.cum quidam.col.iij.in effectu dr̃ qđ in prin. loquit tex.in fideicommissaria libertate hoc clarum est dum text.dicit, hęres si uolueris, fidei tuæ committo, ut Stichum manumittas & ista libertas fideicommissaria ualet, licet posita sit in uoluntate hæredis.& ut ibi dr̃, est speciale fauore libertatis in uer. quòd si ita loquitur in libertate directa, ut latius per Mod.hic Sed ista dña q̃tum ad illum tex.non sapit.& considerandum est quod in prin. legis etiam loquitur de libertate directa ut colligit ibi, si Seius uoluerit Stichum liberum esse volo. Ista uerba libertatem directò.insti. de sing.reb.per fideic.& de directa libertate, & nõ tm̃ de fideicommissaria.ut Mod.dñt. Similiter in uersi.qđ si ita loquitur non soiũ de directa libertate, sed etiam de fideicommissaria vt colligitur ibi
6 † peto, vt manumittas.hęc enim uerbo denotant fideicommissariam libertatem.§.libertas quoque.inst.de sing.reb. per fideicom. relic.& sic manifestè patet, quòd iste intellectus procedere non potest Riminaldus hic, dicit, quòd tñ dicta l.fin. fideicommissaria.in princ. cum illis uerbis, si uolueris, concurrunt alia uerba fidei tuæ committo, quæ vñr importare arbitrium boni uiri.& hoc modo ille tex.in prin.vr̃ concordari cum d.§.ꝙ si ita. Sed ista consideratio etiam non placet.qa si in princ. verba importarent arbitrium boni viri, idem esset in aliis dispositionib. & hoc est ꝯ illum text.q in prin.dicit illud dictum tm̃ procedere in libertatẽ.& non in aliis. vñ à communi opi non est recedendum, q̃ toleraẽ, ut iura iuribus
7 concordent.† Vltimò q̃ritur an uolũtas captatoria ualeat ad pias cãs.Bar.in d.l.captatorias.de leg.j.tenet ꝙ sic, in fi.p c. cum tibi. de test.cum si. ut tradit Ale.hic, post aliorum longam recitationem in ista cõclone residet: qa talis prohibitio est inducta à lege ciuili.
8 d.l. captatorias † & in dispositione ad pias cãs non dẽt seruari ius
9 ciuile, sed naturale, uel diuinum.c.cũ oẽs.c.relatum.de test. †Huic rõni rñdent Mod.hic ꝙ immo ẽt dispositio iur.s ciui.debet serua-
b ri in piis causis, qñ est bonos mores: ut not.Bar. b in l.pen.ꝯ.de sacrosan.eccl.in vlt q.in ver.v.q ro.in prin.& ita vr̃ ita vr in isto casu Sed replicari põt, hoc hr̃e locum, qñ dispositio iuris ciu.esset ꝯ bonos mores, q saperent turpitudinem, & non attendit ꝙ sit ꝯ bonos mores, iuris ciu. vt no Fed in ꝯsi.140.punctus qõnis.& dixi.ꝯ. in prin.legis.& ideo fundm̃ Alc.bñ procedere, ꝙ in dispositionib. ad pias cãs non attenditur dispositio iuris ciu. uel alicuius statuti sed scdm canones, & iura naturalia dẽt iudicari: ut no. Bart.in d.l. pe.in fi.ibi, ex concludo.de sacrosan.eccl.& idem Cal.in cons.vit. de consti. Ab.in cons.26.vr̃ ꝙ sicut.lib.j.Ioan.de Ana. in cons. 28. visis in scdo dubio in fi. And.Sic.in consi.38.lib.iij. Similiter dicũt Moder.ꝙ in d.c.cum tibi.allegato p Bart.non põt fundm̃ fieri.qa varios hẽt intells: vt no.Bar.in l.in ambiguo.ff.de reb.du. Et qa tex. in d.c.cum tibi.non dicit ꝙ in uoluntatem alterius ꝯferat, seu in dispositionem, ibi, in alterius dispositionem committit, quo casu vr̃ importare arbitriũ boni uiri dicit Riminal. hic, qui attestatur
10 ueriorẽ esse opinionẽm ꝯ Bar. Et communem: † quia ecclesia est cultrix iustitiæ.c.j.de alien.feudi. Et ideo non debet dispositionem captatoriam admittere.quæ continet deceptionem, ut no. in d.l. captatorias. Et ad hoc põt allegari gl.no.x.q.ij.in hoc ius porrectũ & facit tex.in l.meminerint ꝯ.vñ vi.& idem concludunt Mod. hic. sed tñ non vr̃ recedendum à communi opin: quam etiam sequit Alex.in cons.14.circa fi.lib.j.col.ij.& idem tenet Abb.in cons.32. circa duo.col.ij.lib.ij.ubi dicit istam esse *communem* opin & in consi.1.vo.in ca hospitalitatis.colum.penul.eod.lib secundo. Card. in consi.124.puto standum.in prin.& idem Bal. in consilio. 169. constitutio patriarchalis colum.penul.lib.j.in cons.147 cuia dictus uocatus lig.ij. Et cum prædictis concordat Barto.cons.5.visa in secundo dubio.& in consi.6.viso testõ. in princip Non ob.ꝙ tex.

ADDITIONES.

a ¶Declaratio. Immo Idem Ias.hic, nu.4.

b ¶Bart.Dec.hic malè allegat quia vbi citat Barto.in l.j. debet intelligi in repe.l.r. in l.C de sacsan.ecc. [redacted]

tex. in d. c. cũ tibi. vario modo intelligatur: quia iste intellectus vr̃ cõis, & verbis lr̃æ corrñdet. Non ob. ꝙ illa verba, in dispositionẽ
21 alterius, videant̃ arbitriũ boni viri importare: † quia hoc nõ vr̃ verũ. §. disponat. in auth. de nup. vbi dicitur disponat testor, & eius voluntas sit lex. Et sic dispõ testõris cũ eius voluntate cõuertit: ergo vr̃ importare liberã voluntaẽ & ad hoc vr̃ tex. in §. pe. insti. ex quib. cau. ma. licet. ibi, in vlt. voluntate disponere queadmodum voluerit permittimus. Non obst. ꝙ ecclesia sit cultrix iustitiæ: quia iustitia est secundũ ꝙ canones dñt & scd̃m cano. non dr̃ deceptoria: quia non sapit turpitudinẽ. vt s̃. dixi, licet sit ꝯ bonos mores iu-
22 ris cn. † Et quia in dubio vr̃ iudicandũ in fauorẽ ecclesiæ. l. sunt personæ. ff. de reli. & cũ ista sit cõ's opi. ab ea non est recedendũ. Et retenta co. mun. opi. ꝙ in cã pia valeat relictum, idem vr̃ dicendũ in
23 libertate: † quia cã libertatis dr̃ pia. l. j. §. fi. ꝯ. de cõi seruo ma. ibi, rõnem pietatis & in l. ꝯ libertate. de ma. test. Et idem Ale. hic concludit. col. pe. ꝙ valeat legatũ libertatis collatum in voluntatem hæredis, non obstãte. d. l. fideicõmissaria, scd̃m cõem intellectum: quia vt dicit Ale haberet locum. qñ esset relicta libertas ex alia cã, quæ non esset pia. & sic vult Ale. cã libertatis non esse piã, nisi intuitu pietatis, videlicet pro anima relicta sit. Dicit tñ non meminisse hanc cõsideratiõnẽ scriptã, de quo miror, quia Bar. in terminis
24 hoc dicit in l. j. col. xviij. in ver quæro. in fi. s̃. de sacrosan. ecc. † vbi expresse dicit ꝙ cã libertatis dr̃ pia, sit ꝓ aĩa relicta sit: aliàs secus, & dictum Bar. Ale refert, & sequitur in l. j. colũ. añp. ff. de condict. ob. cãm Sed aduertendũ est: quia si restringatur ꝙ cã libertatis tũc demum dicatur pia, qñ pro anima relicta sit, vt Bart dicit, & Ale. hic tunc erit cã pia nõ intuitu libertatis: sed quia pro aĩa relicta sit. Et idem esset in quolibet relicto pro aĩa: & nulla esset specialitas in libertate. & hoc vr̃ ꝯ iura s̃. allegata quæ dñt cãm libertatis piã esse. Sed considerandum est, ꝙ propriè loquendo, cã libertatis nõ est pia: quia non respicit animã: sed pia dicitur largo mõ: quia fauora-
25 bilis † Sicut dicitur dote, q̃ ẽr pia cã. l. cũ his. §. si mulier. ff de con-
26 di. inde. ibi pietatis cã. † Et idem dicitur de alimentis. l. Mela. ff. de ali. & cib leg. ibi pietatis intuitu. Sed propriè cã pia dr̃, qñ disponitur pro salutẽ: vt no. per gl. in l. si quis Titio. de leg. ij. Et tradit Bal.
27 nouell. in tract. dot. in v. parte. † Et ideo non valet argñ ꝙ disposita in pijs causis, hab. ã locum in libertate N n ob. qd Bar. vr̃ facere istã æquiparationẽ in l proximè. in fi. ff. de his, quæ in test delentur in l. si vnus de testa. cũ si. vt tradit Alex. in ij. col. in fi. quia aduertendum est: quia Bar. in dictis locis arguit, ꝙ disposita in libertate habeant locum in pia cã, & bene dicit: quia argñ vr̃ procedere à maiori, secus vr̃ cõ: quia disposita in pijs causis propriè non videntur habere locum in libertate, in qua minor ratio esse videt.

LEX XII.

1 *Falcidia in militis testamento cessat.*
2 *Falcidia contra testatoris voluntatem detrahitur.*
3 *Militis voluntas simpliciter attẽditur, & seruari dẽt prout ab eo disponitur.*
4 *Falcidia in principe non cessat.*
5 *Imperator in testamentis aliorum iure communi vtitur.*
6 *Falcidia in testatoris fauorem inducta fuit.*
7 *Falcidia ex quo militum fauore prohibetur, an hæres adire teneatur.*
8 *Creditor prius quam legatarijs satisfieri debet.*
9 *Miles heres, si non faciat inuentarium, falcidiam retinere non potest, & creditoribus satisfacere tenetur.*

1 IN testamento militis. ¶ † Not. ꝙ in testõ militis cessat Falcidia. cõcordantiæ sunt in g. ad idem tex. in l. Marcellus. §. qd aũt. ad Tre. in l. fi. ad leg. Fal. in l. in testõ. ꝯ. ad l. falc.
2 Et rõ vr̃, † quia ꝯ voluntatẽ testõris detrahitur. l. Titia. ff. ad leg. Fal.
3 c. Raynaldus. vbi gl. fi. de test. † Et voluntas militis simpliciter attenditur, & seruari debet, prout ab eo disponitur. l. quãquam. s̃. eo. l. j.
4 ff. eo. ti Et mirũ vr̃, ꝙ in testõ militis cessat falcidia † & tñ in principe non cessat. l. & in legatis. ad l. Falc. cum tñ et princeps sit miles. l. j. ff. e vbi glo. in verbo, commilitones. Sed potest responderi illud esse p p libertatem principis. arg. l. si legatus. § fi. ff. ad Treb. ibi plerunque quarta donata est à principib. † Vel secundò, & melius dici potest, ꝙ Imperator in testamentis aliorum vtitur iure cõ. l. si quis Imperatorem. ꝯ de testa. & ita loquitur tex in d. l. & in legatis: vbi de legatis sibi ab alio, princeps patitur falcidiam. Secus vr̃, si ipse faceret testm̃, quia in legatis ab eo relictis, non haberet locũ falcidia, cum etiam ipse sit miles, vt dictum est Similiter. mirum
5 ⟨sic⟩
9 vr̃, ꝙ falcidia non habeat locum in testõ militis, † quia inducta fuit in fauorem testatoris. insti. ad l. Fal. in prin. ibi ipsorum testatorum gratia prouisum est ergo deberet habere locum in militib. quib.
7 iura fauorabilia conseruantur. l. captatorias. l. si Rufinus. s̃. e. † Christop. Por. mouet istam difficultatem, instit. ad l. Falc. in princ. & in § sed quia instituit. de fideicõmissa hæredi & respondet, quod fauore militum, ex quo prohibetur falcidia videtur ꝙ hæres teneatur adire & sic videtur cessare ratio, ꝓpter quam inducta est falcidia. Mod. dicunt hoc non esse verum: quia esset magnum pręiudicium hęredi, si cogeretur adire, & priuilegium ꝯcessum militi, intelligitur sine ꝓiudicio alterius l. cum filius. ff. eo. in fi. Vnde Mod. aĩt rñdent, & dñt quod hæres militis non obligat̃ vltra vires hr̃ditarias: & hoc probant duplici rõne, Prima est, qa priuilegium datum militi, intelligitur sine ꝓiudicio tertij: & nõ paruũ damnũ hr̃s pateretur, si vltra vires hr̃ditarias tenetur soluere creditorib. Sed ista rõ tollitur, ꝓsupposito quod hr̃s non cogatur adire, qa adeundo imputari sibi dẽt. Et hoc rr̃ procedit, qa hæres, qui adit simplr̃, vltra vires hæreditatis tenetur satisfacere creditoribus. Scd̃a rõ est: quia hæres militis grauatis in vno, quia non detrahit falcidiam, ergo in alio dẽt releuari: ar. l. eum qui. ff. de iureiu. & ideo consonat, quod vltra vires hr̃ditarias nõ teneatur Et ista rõ etiam tollitur ex eo, qd̃ dcm̃ est: quia imputatur illi, qui adiuit, ꝓsupposito quod non co-
a gatur adire. Mihi videtur quod rõ Portij bñ ꝓcedat qui dicit, & bene quod ex quõ hæres militis non detrahit falcidiã, vr̃ qd̃ teneat̃ adire. qa cessat rõ ꝓp quã inducta fuit falcidia si cogitat̃ adire. Nõ ob. quod hæres vr̃ grauari, si adire cõpellat̃ quia rñdet ꝙ nõ tenet̃ vltra vires hr̃ditarias, vt est text hic, & non est opus ire per mendicata suffragia, vñ cum non subijciatur hæres periculo, cogitur adire Sic et in fidicõmissario, de iure cõi qui cogit hr̃dem adire periculo si fideicommissarij. § sed si recuset. instit. de fideicom. hæ. & in l. quia poterat. ff. ad Treb. & in tex. hic expresse. probatur quod in testamento militis cessat falcidia: qui hæres non tenetur vltra vires hæreditarias, vt hic dicitur. ¶ Gloss. in verbo, sanè ibi. Secus à creditorib. l. fi. §. j. Ista dr̃ia non videtur vera, nam text. in d. l. fi. §. j. non loquitur in milite, qui reperitur priuilegiatus, vt non tenetur vltra vires hæreditatis. vt hic. Non ob. etiã text. in l. j §. deniq; ff. ad Treb. vbi non obligatur legatarijs vltra vires hereditatis. deducto ęre alieno. quia ille text. non infert, quod hr̃s obligatus sit creditorib. sed
8 solum dicit, quod tenetur legatarijs ære alieno deducto, † quia prius debet satisfieri creditorib. quam legatarijs. l. fi. §. licentia. infra de iure deli. ¶ In glo. fi. in fi. Mod. dñt, quod etiam hodie in testõ militis hẽt locum falcidia. per text. in §. pe. & ibi glo. in verbo militari.
9 auct. de hæ. & fal. † Sed aduertendum est: quia text. in d. §. pen. lo-
b quitur in milite hærede qui etiam ipse non facit inuentarium, non pot falcidiam retinere, & tenetur creditorib. satisfacere. hic autẽ loquitur text. in testõre milite. qui in legatis ab eo factis non patitur falcidiam. & hoc non videtur correctum. & ad d. §. pen. aĩt rñdet Ange. quem Ale refert in l. j. §. in fi. ff. ad l. Treb. & ibi dicit istã opi. subtilem. Probabilem, & sequitur, & comprobat ibi Soc. & tradit Aret. in consi. 62. in causa Nicolai.

ADDITIONES.

a ¶ Mihi videtur. Ergo vero dico quòd Porc & Deci malè dicũt: quia nõ est verum ꝙ hr̃s militis cogat adire. pariter Ias. hic malè dicit, quod hr̃s militis nõ tenet̃ vltra vires hr̃ditarias, et non facto inuẽtario. quia, imo hęc l. in fi. intelligitur secundum ius cõe. Nec rõ Decij placet Io. Coralio. p eũ vocat prem suũ i l. filium quẽ. n. 25. supra
b fam. erc. ¶ Aduertẽdũ Deci. hic optimè loquitur. & sic est vera vlt. solutio gl. in d. §. pen. licet gl. eã improbet. Idẽ expresse sensit Phili. Corn. hic, licet nõ audeat expresse discedere a cõi. Idẽ Ange in l. j. §. in fi. ff. ad Tre. licet in d. §. pe. dfunctorie transeat cum gl. quam et Deci. male sequitur. infra de imp. & ali. substi. l. precib. nu 20.

LEX XIII.

1 *Testamentum facere permittitur militi damnato de militari delicto.*
2 *Interdicti tempore si episcopo licentia celebrandi concedatur, intelligitur in pontificalibus secundum episcopi qualitatem.*
3 *Verba testatoris intelliguntur secundum personæ conditionem, in quam dispositio confertur.*
4 *Verba secundum proferentis conditiones intelliguntur.*
5 *Rex si de iure mentionem faci, intelligit r de iure eius regio.*
6 *Verba aliter intelliguntur, ab idiota prolata, & aliter à notario.*
7 *Conditio illius personæ cõsideratur, in quam dispositio confertur in effectu. & non conditio eius personæ, qua mediante alteri acquiritur.*
8 *Conditio, si voluerit, nouam declarationem requirere videtur.*
9 *Beneficium habens curatum, si aliud curatum, quod est incompatibile, impetret per dispensationem, vt possit duo beneficia curata tenere, talis dispensatio retrotrahitur ad conualidandum secundum beneficium curatum.*
10 *Ruptum facilius confirmatur, quàm si à principio nullum fuisset.*
11 *In dispensatione debet fieri mentio de vitioso ingressu beneficij curati.*
12 *Dispensatio est odiosa.*
13 *Permittere videtur non prohibens.*
14 *Testari non potest de crimine capitali damnatus.*
15 *Fidem fallere graue est.*
16 *Notarius cõmittens falsitatem in offi. io, facit contra fidẽ datã, & iuramentum.*
17 *Milite capite damnato, peculia castrensia statim fisco debentur, siue facto testamento, siue non.*

1 ET militibus. ¶ † Not. quod militi damnato de delicto militari, permittitur facere testm̃ & hoc intelligitur iure militari. ꝯ. si quis filio. Surritum. in ver. nisi forte de inin. rupt. & in l. ex militari. in prin. ff. eo. vbi text. romanum adducit: quia illi quasi militius testandi tribuitur, & notat. Bal. ibi, quod verba scd̃m conditionem personæ

2 personæ intelliguntur.† Vnde infert, quod si tpe interdicti epo concedatur licētia celebrandi, intelligitur in pōtificalib. secundū qualitatē epi. ad hoc est bonus tex.in l.plenū.§. equitij.de vsu. & habi. vbi Bart.
3 per illū tex.† dicit, quod verba testatoris intelliguntur scdm conditionē personæ, in quā dispositio cōfertur.facit tex.in l.sed & si quid. §.j. ff.de vsufr.cū si.vt cōgerit Fel.in c.cām, q.de rescr.col. xij. & And. Sic.in cōsi.v.col.ij.lib.j.& in cōsi.17.col.iij.eo.lib.& in cōsi.33.co.
4 iiij.eo.lib.†Et verba etiam intelliguntur fm ɔditionē pferētis: vt no.Bal.
5 in c.cū venissent.col.ij.de eo qui mit.in pos.† vbi inquit, quod si Rex
6 facit mentionē de iure,intelligitur de iure eius regio. †Et aliter intelliguntur verba prolata ab idiota, & aliter si prolata sint à notario, vt no.per gl.in l.pe.s.de vsu.Pe.de Anc. in cōsi. 332. visis diligen-
7 ter.& tradit And.Sic.in cōs.75.col ij.li.iiij.† Et cōditio illius personæ ɔsideratur,in quā dispositio cōfert in effectu, & nō ɔditio eius personæ,qua mediāte alteri acquirit: vt in no.casu tradit Ro.in ɔs. 511.quo ad primū.Et ista facultas testandi, q militi dānato de crimine militari permittit porrigit ad cōseruandū testm̄ qđ prius factū fuisset.l.si quis filio.§.irritū.ver.qua rōne.ff.de iniu.rup.& hoc intelligitur ipso iure absque alia declaratione volūtatis:vt no.Bar. in l.si quis filio.§.quatenus.in fi.vbi Imo.& Pau. de Ca. sequuntur
8 & Mod.hic.†Sed aduertendū est:quia tex.in d.§ qua ratione,videt nouā voluntatem requirere , dum inquit, dubitari non oportet, quin si voluerit id valere,fecisse credatur.illa cōditio si voluerit vr nouā declarationē requirere.ad idē vr tex.in l. Titius. §.fi.ff.eo.in l.cū seruus.de adim.leg.Ista tñ iura vnr procedere secundū distinctionē Bar.in d.§.quatenus.Solū obstare vr tex. in d.§. qua rōne. nisi dicatur,si voluerit, quod eoipso vr velle ex quo nihil dicit,quia vr perseuerare in prima voluntate,quæ destructa fuit ɔ eius voluntatem:vt no.Bar.in d.§ quatenus.Et per illum tex. in d.§.qua ratione infert hic Pau.de Ca. quod si habēs beneficium curatum impetret
9 aliud curatū.† qđ est incompatibile.c.de multa. de pben. si impetret dispensationē vt possit duo beneficia curata tenere, talis dispensatio trahitur retro ad conualidandum beneficium secundū curatum.Et idem in simili casu tradit Pau.de Ca.in l.hæc conditio filiæ meæ.§.si sic.de condi.& demon.vbi concludit, quod si cardinali concessa fuit licentia testandi de fructib. beneficiorum , extendit ad testm̄ prius factum.& Ale.hic.sequitur.Mod.hic dicunt, quod tex. in d.§ qua ratione.non vr bene adaptari ad quæstionem curati be
10 neficij:quia à prin.valuit testm̄:† Vnde facilius, si ruptum fit, confirmatur,quā si à principio nullum fuisset.l.posthumus. in prin.ff. de iniu. rup. iuncta.l. si filius qui in potestate. de lib.& posthu.de quo dixi in l.posthumo.in ij.col.s.de ɔta.Et ex ibi dictis ratio prædicta remoueri potest:quia in casu d. l.posthumus. reconualescit testm̄: quia viuebat testatore tpe mortis posthumi. Et si posthumus mortuus fuisset post mortem testatoris;testm̄ non reconualuisset.l.vxoris abortu.j.de posth.hære.dato quod à principio validū fuisset. Accedit etiam:quia ibi in d.l.posthumus. erant instituti venientes ab intestato, vt colligitur ibi. & dixi in d.l. posthumo. & ideo
11 ɔ dictum Pau.de Cast. magis facit:† quia in dispensatione debuit fieri mentio de uitioso ingressu dicti beneficii curati.argu. tex.no. in l.auctoritatem.j.vnde vi.Et in beneficio no.Doc.post Io. And. in c.cum qui.col.fi.de præb.in vj.cum si. vt Fel. refert in c.postulasti.col.pe.de rescr.ergo non potest dici, quod dispensatio trahatur ad beneficium curatum qđ ante dispensationem occupatum fuit:& quia testamentum ex noua uoluntate confirmatur.d. §.qua ratione.& hoc in dispensatione adaptari non potest:quia noua voluntas Papæ non concurrit. Secundò vltra dicta Pau. de Ca. arguunt
12 Mod.† quia dispēsatio est odiosa.c.j.& ij.de filiis psb.in vj.Et non
a extenditur,etiam à maioritate a rationis , ut est dictum Host. in c. postulasti.de rescr.ideo non videtur quod extendatur extra casum in quo loquitur Sed respondeti potest, quod dictum Host.non sit verū, ut dixi in c.at si clerici §. de adulterijs. col. vj. de iudiciis.quia iura solum dnt quod dispensatio odiosa sit.c.j.& ij. Vnde cum in alia materia odiosa argm̄ à maiori procedat.l.nec ī ea.vbi Bar.ff.de adul. in l.in suis.in fi.de libe.& posthu.in l.qui indignus. ff. de sena. in c. cum illorum de sen.excom pariter idem videtur in dispensatione licet odiosa sit.& est tex.in dispensatione in c.per venerabilem. qui filij sint legitimi.& in casu isto maior ratio uidetur, ut conseruetur,qđ prius factum est:arg.l.patre furio ff.de his,qui sunt sui.facit tex.in l.si ita scriptum sit.§.si pater. de .leg. ij. & in l.si iam facta. de condi.& demonstr.¶ Vlterius tamen aduertendum est:quia in prædictis casib Pau.de Ca.non agitur qđ actus præteritus conseruetur,sed potius quod actus qui erat nullus,confirmetur : sed confirmatio non uidetur habere locum propter uitiosum principium, vt s.dixi per d.l.auctoritatem.Sed vbi non esset uitium in eo quod factum est,iura.s.allegata haberent locum ¶ In glo.in uerbo,permittuntur.Pau.de Ca.post gl.concludit, quod tex. intelligatur quādo talis potestas testandi,fuit reseruata in sententia.l.si quis in principio testamenti.§.miles.de leg.iij.ibi,permittente eo,in ipsa sentētia qui mandauit,vel impetratio facta sit à principe. l. cum hic status.§.si miles.ff. de do. inter virum & vxo. ibi, si modo impetrauit vt testetur cum damnaretur.Et doctores cōiter ita tenet , solū Ryminal.hic dicit,quod ista suppletio ad istum text.extranea videtur, quia text.dicit simpliciter permittitur,ergo videtur quod hoc possit de iure cōi.ar.l.ait ptor §.pmittitur.ff.de min.& quia text.in d.l. ex militari.ff.e,dicit testm̄ facere licet.& in l.j.in prin.ff.de vete.mil. succes. dicitur concedēdum militib. dānatis facere testamenta . & quia si iudex hēret hoc facere , dēret hoc facere cum causæ cognitione,alr non videtur quod possit. l. non pōt.ff. de fur. & cum causæ cognitione tūc etiā posset in pagano: vt not.in l.qd ergo.§.pœna grauior ff.de his,qui not.infa.Non ob. text. in d.l.si qs.§.miles.ibi,
13 permittente eo : † quia eoipso quod non prohibet , videtur permittere.l.nec non.§.ij.ff.ex quib. cau.maio. Non ob.text. in d.l. cū hic status. §.si miles: quia dicit ipse quod ibi est permissum testari: subijcitur idem esse,si in snīa pmittatur: & sic nō pcisè requiritur, quod in snīa hoc dicatur.Ista rñsio est ɔ illum text.vbi tm̄ vnus casus ponitur dum inqt permissum est ei testari,si modo impetrauit vt testetur. & ille tex . cauillari non pōt. Silr non placet rñsio data ad d.§ si miles.in d.l.cum quis,vt dicatur permittente eo , vt dicat non prohibente videatur permittere. d.l. nec non. §.j.quia illa rła adaptari non pōt in proposito:quia loqtur ille text.in his,quę sunt de gñe permissorum : & tunc valet argm̄ si non prohibetur : ergo permissum vr in his:q sunt de gñe prohibitorum,quia qđ non permittit prohibitum vr.Et in casu isto vr mā prohibitoria † quia da-
14 mnatus de crimine de capitali, testari non pōt.l. eius qui. §. j ff de test.hoc fallit in milite, vt hic, cū si. allegatis in gl. & hoc quatenus expressum reperitur : quia est ɔ rłam negatiuā , in qua non potest dici, quod permissum sit eoipso qđ non prohibet. qa à rła prohibet. Et ideo non est recedendū à cōi opi. Nō ob.allegata in ɔriū, & primò nō ob. quod iudex hoc facere nō poetst,nisi cā cognita.l.non pōt. ff.de fur.qa ille tex.pro cedit in ɔdēnato de crimine cōi : secus vr in crimine militari,in quo est data facultas iudici,vt no. Pa. de Ca.hic. Nō ob.iste tex.in verbo.permittit. Nā aduertendū est,qa circa hoc hic noui nihil inducitur,quia Imperator rñdet ad contigentiam facti,& decidit casum scdm iura antiqua,& venit ad restringēdum dum dicit,quod non alium,q castrensium rerum.testm̄ facere permittitur:& sic limitat iura antiqua, casu quo hoc permittatur.s.in snīa. argm̄ in ɔrium hēret locum , qñ absolutè esset dictum qđ pmittitur,vt in d.l.ait prætor.§.permittitur.Nō ob.tex.in d.l.ex militari.dū dicitur Testm̄ facere licet super bonis duntaxat castensib. & sic vr limitare facultatem testandi & facultas testandi , quæ ibi præsupponitur secundum alia iura intelligitur , qñ hoc reseruatū in sententia,vt in iurib.s.alleg.& eo.modo respondetur ad text.in d.l.pe.de vet.mil.succes.ut iura iurib.cōcordentur. ¶In glo.fi.ibi,
15 de fide rūpta.† Nam graue est fidem fallere.l.j.in prin. ff. de const.
16 pec.l.j.§.meritò.in fi ff.de posi. & in l.j.in prin.ff. de pac.† Et inducitur dictum gl de fide rupto,ad q de notario, qui commisit falsitatē in officio,quia fecit si fidē datā & iurm.c. ad audientiā de pscr.non pōt illi reseruari facultas cōficiendi instra,nisi ex cā,b vt te-
b net Bar.hic & in d.l.ex militari.ff.e.cum si.vt tradit Ale hic, qui in hac cōclusione residet,& in l.& si seuerior.col.fi.s.ex qui.cau.infa. irro.Et no.Bar.in consi. 173.ser Io.de Castro.Et in ista cōclusione præsupponitur, quod notarius condemnatus pro falsitate in officio: non possit instra conficere,vt no. Bar. in l.eadem lege. §.hac. lege. ff.ad leg.Iul.rep.per tex.in l.aliquid.C.de suscep. & archa. lib.x.sed antequam sit condemnatus propter solum delictum non est priuatus officio,vt no Bal.in l.si quis decurio,per illum tex ibi,non statim.j.de fal.cum si. vt tradit Alex. in l. si quis ex argentarijs. §.cogentur.ff de eden.col.fi.vbi dicit, quod ista cōis conclusio.Et adde Pa. de Ca.in consi. 203.ponitur in facto.& in cons. 223.super eo.co. iij. Alexan.in consi. 190. plura narrata sunt. col. fi.lib. vi.¶ In glo.
17 Saly.concludit,† quod in milite capite damnato , paganica statim debentur fisco,siue facto testamento,siue non.quia non potest testari.l.eius,qui.§.j. ff. de testa.in castrēsib.potest testari , & debentur hæredi instituto,ab intestato ueniunt agnati,uel cognati vsque ad quantum gradum.quibus deficientibus vocatur fiscus.

ADDITIONES.

a ¶Maioritate.Panor.c.at si clerici.§.1.col.4.de iudi.Ro.consi.325.Corn. consi.12.in fi.li.2.Fely.in c. postulasti. colum.x i.de rescrip. Dec. consi.76. & sic dicta Paul. hic sunt falsa.

b ¶Ex causa.Immo si condemnatur de falso commisso in officio notarius. nihil potest ei reseruari.Sed bene cum causa si extra iudicium,vt tenet Ang.in l.ex militari. ff.eo.ti.Rom.Philip. Cor. hic.

LEX XIIII.

1 *Dubitandi ratio,non consideratur in legib.C.quia Imperator ad facti contingentiam respondet.*
2 *Testamentum de iure speciali,impedit successionem ab intestato.*
3 *Testamentum factum de iure speciali, tollit testamentum de iure communi.*
4 *Filij fratris in patris locum succedunt.*
5 *Scriptura ad faciliorem probationem sit.*

SI à fratre. ¶Mod.hic mirātur de dubitatione hu
ius l.quia videtur de indubitabili, cū ſ̄.
1 dictum ſit in l.in teſtamento.in l.quanquā ſ̄.e † Sed iſta
admiratio tollitur ex eo quia plerunq; in legib. C. non
conſideratur ratio dubitandi: quia imperator rñdet ad contingē-
tiam facti,vt in iſta caſu.Et facti quod no.Ful.in rub.ſ̄.de ſer.fug.in
2 prin.¶Primò no.† quòd teſtm̄ de iure ſpeciali impedit ſucceſſio-
nem ab inteſtato,& ita ampliatur regula.l.q̄ diu.ff.de reg.iu.& in l.
ex teſtō.ſ̄.vñ li.facit tex.in l.j.§ lex falcidia.ff.ad le.fal.in l.liberos, &
3 quod ibi Bal.ſ̄.de colla.†Sic etiam teſtm̄ factum de iure ſpeciali,tol
lit teſtm̄ de iure cōi,vt not.in; l.hac cōſultiſſima. §. ſinaūt. infra de
4 teſta.¶ Scdō no.ibi,fratrem teſtōris,vel eius filios, quod † filij frā-
tris in locum patris ſuccedunt.§.cum filius.inſti.de hæ.quę ab inte.
de quo dixi in l.ex teſtamento. ſ̄. vnde lib. & in conſi. 1. ¶ Tertiò
no.quod de ſcriptura hic dicitur,ex accidenti contingit,quia idem
5 eſſet ſine ſcriptura.§.planè.inſti.eo.l. diuus.ff. eod. Videtur †enim
ſcriptura facta ad faciliorū probationem.l.contrahit.ff.de pigno.

LEX XV.

1 *Expeditio dicitur,quaſi expedita actio,quoniā milites expeditè agere debent.*
2 *Dictio prælium,bellātium multitudinem ſignificat.*
3 *Mortuus in prælio non dicitur,vel bello,niſi ibi ſtatim deceſſerit.*
4 *Priuilegium quod milites habent exiſtentes in expeditione, vt poſſint teſtari quomodo velint,intelligitur quando in prælio deceſſerint.*
5 *Clauſula,tpe quo ſortē vitę derelinquūt,principiū legis generale nō reſtringit.*
6 *Teſtandi facultas,quæ in teſtando militib.tribuitur,reſtringitur, vt in præiudicium tertij locum non habeat.*
7 *In inſtitutione non requiritur probatio benemeritorum iuſtituti, & hoc etiam in pagano locum habet,quoniam extraneus & incognitus inſtitui poteſt.*
8 *Benemerita vbi neceſſaria eſſent,probari deberent.*
9 *Teſtamento militis, licet iuris ciuilis ſolēnitas remiſſa ſit, ſolēnitas tamen iuriſgentium nō tollitur,quæ eſt,vt in ore duorum vel trium ſtet omne verbum.*
10 *Statuto ſi iuris ciuilis ſolennitas remittatur, debet caſus ſecundum iuſgentium determinari.*
11 *Defenſio,quæ eſt de iure naturali,non tollitur, & pariter ēt non tollit̄ citatio.*
12 *Citatio de ſe principaliter non eſt de iure naturali,ſed quia ad defenſionem ordinatur,de iure naturali dicitur.*
13 *Citatio prima ſola de iure naturali extant.*
14 *Iuris ciuilis ſolennitate remiſſa, poterit iudex procedere etiam tempore feriato in honorem Dei:quia etiam ferię in honorem Dei de iure ciuili exiſtunt.*
15 *Feriæ in honorem Dei,an de iure diuine ſint.*
16 *Contractus quo caſu permittantur,& iudiciæ prohibeantur.*
17 *Feriæ in honorum Dei,licet ſit de iure diuino,& abſolutè tolli non poſſunt,variari tamen poſſunt.*
18 *Feriæ in honorem Dei à ſtatuto induci poſſit.*
19 *Differentia inter ius ciuile,& canouicum,in dubio fieri non debet.*
20 *Iuris ciuilis ſolennitate remota,teſtes abſq; iuramento recipi poſſunt.*
21 *Iuramentis ſolēnitas in teſtib.de iure ciuili inducta eſt.*
22 *Statutum quòd credatur libro mercatoris,in magna quantitate non valet.*
23 *Bonus quilibet præſumitur.*

1 MIlites. ¶In text.ibi. in expeditione. †Expeditio dicit̄,
quaſi expedita actio:quia milites expeditè age
re debēt ſm̄ Padiam:vt no.Lucas de pēna.ī l.j.C. de cō-
meatu lib.xij.facit tex.in l.j ſ̄.eo.inſti.e.ī prin. ¶ In text.
2 ibi,ī p̄lio. †hoc verbū multitudinē bellantiū ſignificat ſm̄ Ang.hic
Idem dicit de verbo hoſtil̄r ,quod ēt reqrit multitudinē pſonarū.
alleg.l.fi.ff.eo.& idem dicit de exercitu.alleg.l.ij. §. exercitum. ff.de
his,qui no.infa.& no. Alb.in j.parte ſtatuto.q.clxiij Et ſm̄ Ang.hic.
3 non dicitur mortuus in prælio,† vel bello, niſi ſtatim deceſſerit, ꝑ
iſtum text.in fi facit text.in l.bello amiſſi ff.de excuſ.tu. Et hoc ve-
rum eſt propriè,& ſtrictè, ſed largo modo per fictionem etiā dr̄,
mortuus in bello,qui fuit ibi vulneratus letal̄r, licet alibi mortu-
us ſit.l.huic ſcripturæ.§.ſi ſeruus vulneratus.ff.ad leg.Aql.facit tex.
in l.j.§. ex incēdio.ff.de incē.rui.& no Bar.in d.l.bello.vbi infert ad
q.de qua tradit Ang.Are.inſti.de exc.tut in prin.in gl in verbo, in
acie.& quantum ad text.hic videtur dicendum, quod hic conſide-
ratur, quod ſit mortuus in prælio ex reſpeſtu: quia non habuit fa-
cultatem plenius teſtandi: non autem hoc p̄cisè declaratur quan-
do dicatur mortuus in bello, quod notandum eſt ad id, quod ſta-
4 tim dicam.¶No.ibi,vitæ ſortem,ſecundum Ange. † ꝙ priuilegiū,
qđ hēnt milites exigentis in expeditione, vt poſſit teſtari qūo ve-
lint,vt hic.& in l.j ff.eo. hoc intell̄r, quando in prelio deceſſerint.
ad idem alle.text.in l. Lucius. in prin.ff. e. Secus ſi nō deceſſerunt in
p̄lio,& ſequitur Alex.poſt Ro. hic.Sed aduertendum eſt: quia iſta
limitatio non videtur probari iure.& in ꝯrium vr̄ text.in l.in teſtō.
ſ̄.eo.& inſti.eo.in §.poſt miſsionem,vbi dicitur,ꝙ teſtm̄ factum in
caſtris.valet iure militari intra annum: & ſic licet non deceſſerit in
p̄lio,valet tm̄ iure militari. Non ob.tex.hic,dum dicitur. Tempore
5 quo in prælio ſortem vitæ derelinquunt: † quia iſta verba non re-
ſtringūt principiū legis gn̄ale. l. rl̄a. §. & licet.ff.de iur. & fac.ign. &
quia tex.hic vr̄ ponere contingentiam facti.q.d.pp mortem al̄r nō
potuerit ordinari teſtm̄,q̄ eo modo,quo ſanguine ſuo, vel in pul-
6 uere ſcripſerit,tm̄ valet teſtm. ¶†Secundò no. ꝙ libera facultas, q̄
in teſtando tribuitur militib.vt hic,& in l.j.ff.e.inſti.eo. in prin.re-
ſtringitur ſm̄ Ang.hic, vt non habeat locum in præiudicium ter-
tij.l.cum filius.in fi.ff.eo.& qđ ibi Bald. facit tex.in l. in fraudem.in
prin.& in l.dotalē.ff.e.ti.& q̄ dixi in c.ſuper eo.de offi.dele. Sil̄r ta
lis libertas procedit dummodo non fit aliquid ꝯ bonos mores,vt
idem Ang.hic dicit.per.l.miles ita.§.mulier.ff. eo. & ad idem facit
tex.in l.ſi à milite.§.edictum.ff.eo.ti.& in l.captatorias.ſ̄.eo ¶Ter
7 tiò,& vlt.no.† ꝙ in inſtitutione non requiritur probatio beneme
ritorum inſtituti,& hoc vr̄ etiā habere locum in pagano:quia ex-
traneus,& in cognitus inſtituti poteſt.l. extraneum. la. 2.j. de hæ-
re. inſtit.& in § fi.inſti.eo.ti.Et ex hoc declaratur tex.in l.nec adie-
cit.ff.pro ſocio.vbi dicitur, ꝙ legata inſtitutiones, & donationes
fieri ſolent pp benemerita.Nam illa benemerita non debent pro
8 bari:quia non ſunt neceſſaria in tali inſtitutione.†Secus vbi eſſent
neceſſaria:quia tunc debent probari:vt no. Bart. in l. ſi forte.ff.de
ca.pec.cū ſi.vt dixi in l.ſi donatione.ſ̄.de colla Et hoc non vr̄ ſpe-
ciale in militib. niſi dicatur ſpeciale eſſe in militib. ꝙ ex quo ipſi
p̄nt ēt al̄s perſonas incapaces inſtituere.l.nec enim. §.j. ff. e.& di-
ctum fuit in l.ex teſtō.ſ̄.e.pariter poſſet dici hoc ſpeciale in milite
qđ non debeat benemerita, q̄ aliàs deberent probari,ex quo ipſe
incapaces inſtituere poteſt. ¶In gl.fi.ibi,duob.teſtib. licet non ro-
9 gatis.† Et ſic in teſtō militis. licet ſit remiſſa ſolennitas iuris ciuilis,
non tollitur ſolennitas iuriſgentium. quæ eſt, ꝙ in ore duorū vel
10 trium ſtet oē verbum.c.cū eſſes.de teſta.†Ex quo infert Bart.hic,
ꝙ ſi à ſtatuto remittatur ſolennitas iuris ciuilis, debet caſus ſcđm
ius gentium determinari & idem Bart.in l.j.ff.eo. & in l.filiusfa. ff.
11 de don.† vbi pp hoc primò infert, ꝙ non tollitur defenſio,q̄ eſt
de iure naturali,& pariter non tollitur citatio cle.paſto. de re iu-
di.& ad hoc facit quia ſtante ſtatuto,ꝙ ꝯ inſtr̄m nulla exceptio op
poni poſſit,non tollitur defectus citationis:vt no. Cal.in cōſ. 8.in
ti.de re iudi.col.fi.Pet.de Anc.in conſi. 222.de iure cōi.col.ij.cum
12 ſi.vt dixi in c.ex parte.col.vj.in viij.fal.de offi. dele. † Conſideran-
dum tm̄ eſt,ꝙ citatio de ſe principaliter non eſt de iure naturali:
ſed quia ad defenſionem ordinatur, dr̄ de iure naturali vt Bal.di-
cit in l.executorē.col.pe.in ver.rurſus.ff.de re mi.alle.l.iij.j.de exe.
13 rei iudi.alleg tex.in l.iij.§.ſed ſi ad idem.ff de re mili.† Et prima ci-
tatio.ſola eſt de iure naturali. d. cle. paſtor.aliæ citationes ſunt de
iure ciuli.Bal.dicit in c.cum ſit Romana.circa fi in ver.item no.de
14 appel.†Secundò ex ſ̄.dictis etiam infert Bar.in d. l.j. ff.eo.& in d.
l.filiusf.ꝙ remiſſa ſolēnitate iuris ciuilis poterit iudex procedere
ēt tpe feriato in honorem Dei:quia feriæ etiam in honorem Dei
vñr de iure ciuili.l.prouinciarum.ſ̄.de ferijs. Alex. tamen hic in fe-
rijs in honorem Dei ꝯrium,poſt Imo.& Ro.in d.l.filiusfa. col.fin.
per tex.in cle.ſæpe.de verb.ſig.vbi per verba illius clem.ſolum tol
15 luntur feriæ pp hoīum neceſſitatem: † & quia feriæ in honorem
Dei ſunt de iure diuino,vt no.Barto.in tract. ad reprimendum in
verbo,figura.col.pen.Ryminal.hic dicit,ſuſtinendo Bar ꝙ licet fe
riæ in honorem Dei inductæ ſint de iure diuino, non tm̄ vr̄ quod
illo iure inductum ſit,qđ ceſſent iudicia: quia de iure diuino non
erant iudicia,quæ poſtea à iure humano inducta ſunt: ſed tm̄ hoc
parū facit:quia licet ſuperuenerint iudicia, ab illis non vr̄ deroga
tum iuri diuino.Et pro opin.Bar.etiam arguit Ryminaldus, ꝙ illo
tpe feriato in honorem Dei p̄nt ꝯctus fieri:idem ergo vr̄ in iudi-
cijs:& quia feſtiuitates non impediūtur per iudicia Sed certè præ-
16 dicta æquiparatio vr̄ ꝯ tex.in d.l.dies feſtos.†vbi ꝯctus permittun
tur,& iudicia prohibentur Non ob.qđ non impediuntur feſtiuita
tes per iudicia,quia non cōſideratur impedimētū, ſed reuerentia
vt colligitur ex d.l.dies feſtos. Vnde pro defenſione Bar. aliter cō-
27 ſiderandum eſt, † ꝙ licet feriæ in honorem Dei ſint de iure diui-
no:& abſolutè tolli non poſſunt,variari tm̄ p̄nt,de defenſione no.
Ang.in l.ſi ſic.de le.j.vbi inquit, ꝙ licet defenſio tolli non poſſit,
modus tm̄ defenſionis variari poteſt: & ferijs etiam in honorem
18 Dei ſtatutis ex cā derogari poteſt.d.l.prouinciarū.†Et feriæ in ho
norem Dei à ſtatuto induci p̄nt,vt no.Bal.in l.cretionum.j.de iu-
re deli.& etiam à conſuetudine:vt no.Bald. hic:ergo pariter vr̄ ꝙ
tolli poſſint:vt in ſimili no.in l.ij.in princi.de vul.& pup.& no.Bal.
in l.quadraginta.ſ̄.de ferij.vbi expreſsè dicit,ꝙ ſtatutum poteſt tol
lere ferias inductas in honorē Dei.Et hoc vr̄ procedere,qn̄ appa-
ret qđ ſtatutum ita diſponat:ſecus videtur in dubio, quia non vr̄
ſtatutum comprehendere ferias in honorem Dei: vt tradit Alex.
in conſi. 53.col.iij.lib.v.Et ideo videtur, quod iudex qui habet ar-
bitrium procedendi remota omni ſolennitate iuris ciuilis, pote-
rit ex cauſa procedere in dieb.feriatis in honorem Dei. Et idem in
ſtatuto,qn̄ loquitur vniuerſaliter:ar.l.Iulianus.de leg.iij.l à procu-
ratore.ſ̄.mā.Secus in ſtatuto, qđ gn̄al̄r loqt̄: qa illa indefinita non
æquipollet vl̄i in iſto caſu,ut tradit Ale in d.cōſi 53.& hoc mō vr̄
ꝓcedere tex.in d.cle.ſæpe.& nō placet rn̄ſio Ryminal. qui dicit il-
lum

19 lum tex.procedere de iure canonico: † quia in dubio non debet fieri dña inter ius ciuile, & canonicū:vt no.in c.j.de no. ope.& qa instituto,in quo loquunt̃ Doc hic verba sunt magis præcisa,quam
20 in d.cle.sæpe.¶†Tertio infertur ſm Bar. in locis s̃.alle. ꝙ remota
21 solennitate iuris ciuilis,testes recipi pñt absque iuro.† quia solennitas iurī in testib.est de iure ciuili inducta.l.ij.s̃.de testib.& remitti pōt à partib.c.tuis.de testi.& in ista opi. residet Ale. hic.& idem Bal.in c.consanguinei.de re iur.Ro.in consi. 26. viso puncto.Riminal.tñ hic arguit ꝯ Bar.quia remissio iurī vř præstare occasionē delinquendi:iō non videtur valere statutum: vt in simili not.
22 Bar.in l.j.ꝯ.de confes.col.iiii.† de statuto,ꝙ credatur libro mercatoris in magna quantitate:quia nō valet, cū si. vt tradit Alc.in l.q̃dā.§. nūmularios.ff.de eden.Sed ista simitudo non vř bene procedere,quia Bal.loquitur in creditore, de cuius interesse tractat̃: iō sic vř in teste, de cuius vtilitate nō agit̃. Et attenta dicta rōne non posset tale iurm̃ remitti à partib.cuiu ꝯrium dicitur in d.c.tuis.Et in teste licet remoueatur iurm̃, nulla præstatur occasio delinquen
23 di,† quia quilibet præsumatur bonus:arg.l.meritò. ff.pro socio.

LEX XVI.

1 *Scrinium dicitur locus, in quo scripturę reponuntur.*
2 *Scriniarij dicuntur,qui curam scrinij habent, vt sunt candellarij, & notarij militum.*
3 *Apparitores sunt ministri,qui ad dominorum obsequium apparent, & presto se exhibent.*
4 *Notarius vniuersitatis scholarium non gaudet scholarium priuilegijs,neque etiam bidellus.*
5 *Priuilegia data scholarib.ab Imperatore,in famulis scholarium,& bidellis, & scriptoribus locum habent.*
6 *Priuilegium datum calzolarijs,ciabatarijs,& eorum ministris debetur.*
7 *Priuilegium pauperibus datum, ad ministros porrigitur, qui ipsis pauperib. seruiunt.*
8 *Priuilegium datum illis de domo,etiam familiaribus de domo competit.*
9 *Familiares militum, eorum priuilegio gaudent.*
10 *Familiares,& ministri dominorum priuilegijs in duob.gaudent, scilicet fori, & ne represalias patiantur.*
11 *Testandi priuilegium,an militum ministris competat.*
12 *Priuilegium licet ad familiares extendatur,non tamen ipsi familiaribus priuilegium datum dicitur.*
13 *Priuilegium extinguitur etiam in alijs ad quas porrigebatur,mortuo principali,cui datum erat.*
14 *Matricula descriptus, militari priuilegio non gaudet, si militie artem non exerceat.*
15 *Priuilegia,quę ratione ordinis,vel dignitatis data sunt, differunt à priuilegijs,quæ exercitij respectu conceduntur.*
16 *Mercator descriptus in matricula,priuilegijs mercatorum non gaudet, nisi fortunarum maiorem partem in mercantijs habeat.*
17 *Mercator priuilegijs mercatorum non gaudet,nisi seipsum exercuerit.*
18 *Industria personę quandocunque ad aliquid electa fuerit, illud per alium fieri non potest.*
19 *Matricula non probat aliquem esse militem.*
20 *Testamentum factum coram duobus testibus pestis tempore valet licet alio tempore cum duobus testibus valere non videatur.*

1 SCriniarios. ¶† Scrinium dř locus in quo scriptura reponunt̃.8 1.dist.in citantis Daniel.& in l.j.C.de priu.eorum.qui in sac. pal.mil. lib. xij.
2 † Inde scriniarij dñr,qui hñt curā scrinii,vt sunt cācellarii,& notarii militū,de quib.tex.hic intelligitur, facit tex. in l.scriniarios.C.de num.li.xij.& tradit Lucas de Penna in rub.C.de pro-
3 xi.fac.scri.li.xij.†Apparitores,de quib.ēt tex.hic loquitur, sunt ministri,qui apparēt,& p̄sto se exhibent ad obsequiū dñorum:vt no. in rub.C.de appa.mag.mil.li.xij.facit tex.in c.tua nos.§.fi.de hom. & facit rub.de appa.p̄fe.p̄to.lib. xij. cum plurib. sequentib. titulis. ¶Not.j.hic,ꝙ scriniarij,& apparitores militū, non gaudent priui-
4 legio militum.Ex quo infert Bal.hic,ꝙ†notarius vniuersitatis scholarium non gaudet priuilegijs scholarium. Et idē de bidello dicūt
5 Ang.& Pau.de Ca.hic,post Ia.Bu.† Contrariū expresse dicit idem Bal.per illum tex.in auth.habita.C.ne fil. pro pa.col. iij. in ver.sequitur versiculus,nec alterius vbi dicit ꝙ priuilegia data scholarib. ibi ab Imperatore,habent locum in famulis scholarium & in bidellis,& in scriptorib.& idem Alb.in l.inter eos.§.j.ff.ex qui. cau.ma. & idem Bald.in §.hæc aūt tria.in proę. ffeorum.in ver.item not. ꝙ
6 scriptores,& Ang.in d.p̄ę.in §.itaque per illū tex.dicit,† ꝙ priuile-
7 gium datum calzolarijs,debetur ciabatarijs eorum ministris. † Et
a q̃d priuilegium datū pauperib.porrigit ad ministros,qui seruiunt
8 pauperib.vt Old.a tradit in cōsi. 1 1.thema tale est.† Et priuilegiū datū illis de domo,ēt familiarib.de domo cōpetit:vt no. Ale.post
9 Ro.in l.lecta.in gl.in verbo,in domo.ff.si cer.pe.& ibi. † Et familiares militum gaudēt eorum priuilegio:vt no.Bal.post Cy.in l.j.s̃.de vxo.mil.& idem Bal.in l.ij.s̃.de epi.& cle. in ver. sed q̄rit ipse cōclu dit,q̃d priuilegia clericorum, & scholarium, comptunt̃ famulis quandiu sunt in seruitio dñorū,& non postea. Et retēta ista ꝯclone ꝙ priuilegium ad ministros, & familiares extēdatur, vt patet
10 ex.s̃.dictis.†Nō ob.iste tex.qui vř probare ꝯriū:quia Alex. hic dicit,ꝙ tñ in duob.casib.familiares ministri hñt priuilegia dñorum videlicet quo ad forum, & quo ad hoc vt nō patiantur represalias.Primo de foro no. Bal.in d.§.hæc aūt tria. De secundo de represalijs loquitur tex.in d.auth.habita.cum si.vt per Ale.hic,qui di cit ꝙ iste tex.non ob. quia non sequitur, bidellus vel notarius hēt vnum priuilegium,ergo habet oīa priuilegia,& iō non habēt priuilegium concessum militib.in testando,vt hic dř, & cū Ale.tran-
11 seunt posteriores hic.† Sed aduertendū est: quia ista solutio quā Ale.facit,non satisfacit:quia non adducit rationem quare potius concedatur familiarib.& ministris priuilegiū in euitandis represalijs,in quib.agitur de præiudicio creditorū, quā istud pruilegiū testandi,q̃d nemini nocet.Et iō aliter dicendū vř, ꝙ in casu isto priuilegiū testandi non cōpetat ministris,quia tale pruilegium est oīno separatū ab ipsis militib. principalib. quia ad illos nihil facit:& ita procedit tex.hic.Secus vř in alijs priuilegijs, in quib.agitur etiā de interesse principalis,q̃d familiarib.suis cōpetat: & ita superius alleg.procedunt:& maximè hoc vř procedere qñ priuilegium esset inutile,nisi cōpeteret familiarib.vt est tex.in c.licet. §.cum con ceditur.de priui.in vj.& ibi Dominic. no. Abb. in c.quā sit.de iudæ.in prin.& in c.nonnullis.de priui.Et q̃d dictum est de familiaribus intelligitur non solū in p̄ntib.sed ēt futuris,vt no. Ang.in cōs. 270.thema prædictū.col.iij.Ioā. An.in regula qui sentit. de re.iur. in vj.de quo dicendū est,vt tradit Do.in d.c.licet.§.cū conceditur.
12 in ver.sed pone.vbi distinguit.¶†Vlt.notandū est, ꝙ licet priuilegiū extendatur ad familiares, non tñ ipsis familiarib. dř datū priuilegium:vt no.Do.in cōsi.74.attento puncto.col.fi.vbi alle. tex. in c.si cui.§.j.in c.dudū.de præb.in vj.in c.sicut nobis.de verbo.si-
13 gni.in vj.† & ideo mortuo principali, cui datum erat priuilegiū, extinguitur ēt in alijs,ad quos accessoriè porrigebatur:vt no. Bal.
14 in l.ij.circa fi.in ver.ij.quæro.s̃.de epi.& cle.¶†Secundò no.quòd descriptus in matricula militū, non gaudet priuilegio militari,si artē militiæ non exerceat,& ita Bar.hic dicit per istum tex. & in l. qui sub p̄textu.s̃.de sacrosan.eccl.cū si.vt tradit Ale.hic.& in cons. 82.viso processu.col.iiij.li.iij. Et de clerico.q nō seruit,no.Bal.in l. j.in prin.ꝯ.de his qb.vt indig.Do.in d.c.fi. per illū tex. de resc.in vj.
15 † Et adde ꝙ ista cōclusio procedit in priuilegijs q̄ tribuunt̃ respectu exercitij:secus est in priuilegijs, q̄ rōne ordinis, vel dignitatis data sunt:vt no.Dominic.in proę.vj. in verbo, Bonifacius.in fin. vbi concludit ꝙ priuilegia q̄ ibi cōceduntur scholarib. Bononiæ cōmorantib.ēt scholarib.qui non student,cōpetūt.& no.Bal.in l. qui sub p̄textū.s̃.alle col.pe.Bar.in l.maximarum.in fi.C.de excu. mu.li.x & tradit Are.in c.clerici.de iudic.requiritur tñ ꝙ matriculatus sit aliás non gaudet priuilegio: vt no Do.in d.proę. vj.Ang. per illum tex.in l.pe.ff.de test mil.& idem Bart. in l.matriculam.in
16 fi.C.de agē.in reb.lib.xij.†Etiam notandū est ꝙ in mercatore nō sufficit ꝙ sit descriptus in matricula mercatorum, nisi ēt habeat maiorem partē fortunarum in mercantijs:vt no.Barto. in l.semper.§.negotiatores.ff.de iure immu.in rub.C. de naui. li.xj.Sed,vt dixi in c.j.de iudi.in fi.in ij. lect.illud dictum non vř verum, si ita simpliciter intelligatur:quia absurdum vř ꝙ ille, qui longissimo t p̄e se exercuisset in mercantijs,& matriculatus fuisset,non gauderet priuilegio,ex eo ꝙ plus haberet in bonis immobilib. quam in mercantijs.Facit q̃d no.Bar.in rub.de consti.pec.in fi.vbi cōcludit ꝙ licet ex vno actu mercantiæ non dicatur mercator:fallit quādo fuit matriculatus pro mercatore,à fortiori vř in isto casu,si longo tempore se exercuit,videtur gaudere priuilegijs mercatorum, nō obstante ꝙ maiorem partē fortunarum non habeat in mercantijs,& iō illud dictum Bar. intelligitur in eo, qui diuersas haberet qualitates,quæ aliquo respectu repugnarent:nam attenditur illa qualitas,in qua plus versatur:ar.l.quæritur de sta.ho.in l. legatis.§. si vnus.de lega.iij.& ita dictum Bar.intelligi debet. Vel intelligitur, qñ esset præsumptio fraudis,vt quia quis fingere se mercatorem, cum non esset,vt sentit Bar.in d.ru.de naui. Et ita vř loqui text.in d.l.semper.in §.licet.in ver erant.& alij.¶Vltimò notandum est in
17 mercatore, † ꝙ requiritur, ꝙ per seipsum b exerceat mercaturā:
b aliàs non vř habere priuilegium mercatoris. ita dñt Ang. Are.& Mod.per l.fi.ff.de excu.tut.& ita tenet Nico. de Neap. in d. l. semper.§.licet.& facit tex.in l.fideicommissa.§.fi. de leg.iij.in l.Stichū. §.fi.de sta.li. Alex.tñ in l.idem functo.col.vij. de offi. assessorū. alle. in contrarium Io.de Pla.in l.fi. C. de cōmi. rei mil. li.xij. qui tenet, ꝙ ēt per alium hoc fieri possit.in ij.col.ibi,q̄rit hic Ang. Et ad hoc facit

ADDITIONES.

a ¶Old.Idem Io.And.in addi.Spec.tit.de deci.in fi.ru.Pe.de Anc. in repe. c. accessoriorum.col.iij.de reg.iur.in vj.Ias.in l.2.col.5.v.ff.de vul.& pu. Adde Bald.in tracta. statu.ver.calciolarius.Alb.2.par.statuto.q.clxvij.& q.ccx. ubi aliter dicit.
b ¶Per seipsum.Hiero.Cagno.repet.l.diem functo. nu.230.ff. de offi.assesf.limitat in casu impedimenti.

facit tex. in l. quisquis. de censi. l. ad similitudinē. ꝟ. de episc. & cler. in l. neminem. §. ne, tñ. ꝟ. de decurio. lib. x. & in l. filius. ff. de legatio. Non ob. tex. in d. l. fi. quia rñdet, ꝙ illud offm pistorum non vr̄ fauorabile, ideo restringit. Sed ista rñsio non satisfacit: quia immo est fauorabile: quia respicit quòd alimenta sunt fauorabilia. Aliter tñ pōt rñderi: qa ibi consideratur, ꝙ ipsa persona principalis occupata sit: iō habet excusationem, q̄ rō cessat, qñ facit p aliū, & agitur ibi de fauore pupilli. Et qcqd sit, nō pōt dari certa rña: qa hoc dēt iudicari scdm qualitatem subiectæ mãæ, an sit electa industria per
18 sonæ: †quo casu non potest fieri, per alium. l. inter artifices. de sol. l. vnica. §. ne autem. ꝟ. de cad. tol. vel qñ subsit iusta cā. d. l. quisquis.
19 cum si. ¶ Tertiò, & vlt. not. †ꝙ matricula non probat aliquē esse militem. facit tex. in l. Herennius. ff. de decu. Pro matricula tñ præsumitur, ꝙ quis in quasi possessione constituitur eius qualitatis, ꝑ qua fuit marriculatus: vt dicit Bal. hic: & ideo ex matricula qs notarius esse præsumitur, & in dubio valent eius instr̄a: vt no. Bald. in l. ij. colum. 2. in versicu. quæro quid si aliquid. infra, de sen. Bart. in l. matriculam. de agenti in re. libr. 12. cū sim. vt Ale. hic dicit, & adde Ang. in cons. 140. statutum prædictum. col. 1. & Alb. in d. l. Herennius. quam legit cum l. decurionib. e. ti. Mod. hic arguunt ꝯ text. & hoc, quia matricula erat falsa, ex quo isti non erant milites, si erāt descripti pro militib. si verò tāq̄ notarii simpl'r erāt descripti, text. tūc nihil facit ad ea q̄ Doc. dñt. Sed rñdet ꝙ erāt descripti ꝑ notariis eo ꝑtextu, ꝙ gauderēt priuilegiis militū: qa erāt ministri: sed ministris non cōpetit tale priuilegiū, vt hic dr̄. ¶ In gl. fi. Ale. hic indu
20 cit ad q. † ꝙ testm̄ factum coram duob. testib. tpe pestis, valet: sed cum duob. testib. non vr̄ valere, quia quinque requiruntur, vt dixi latè in consi. 284. viso puncto. aliter tñ Spe. scribit in consi. 85. circa aeticulum. lib. vlt. tradunt Mod. in l. fi. ꝟ. de testamen.

LEX XVII.

1 *Priuilegium cessat priuilegij causa cessante.*
2 *Priuilegium militis beneficium appellatur.*
3 *Verbum sancimus, nouam dispositionem inducit.*
4 *Fratres gaudentes, priuilegia clericorum non habent, quia nec clerici, nec religiosi extant.*
5 *Priuilegij verba, in ipso priuilegio perscrutari debent.*

NEquidam. ¶ Primò not. ꝙ priuilegia concessa militib solum hñt locum qñ sunt in expeditione. vt tex. ibi dicit. & in §. illis aūt. insti. eo. cum si. alle. in gl. Ex quo inferri vr̄, ꝙ priuilegia non tribuuntur militib. ꝑꝑ imperitiam, scd ꝑꝑ vtilitatem publicam, vt dixi in l. q̄q̄. ꝟ. eo. Scdò ex
1 isto tex. colligit Are. †ꝙ cessante causa priuilegii cessat priuilegiū. l. Titia. §. vsuras, vbi Bar. de leg. ij. ad hoc facit tex. in c. cum cessan-
2 te. de app. cum si. vt ibi dixi. ¶ Tertiò not. † ꝙ priuilegium militis appellatur beneficium, & hoc largo modo intell'r: propriè tñ differunt, vt dixi in rub. de resc. & ibi dictis adde Ale. in consi. 69. per spectis his. li. vj. ¶ Vlt. no. ꝙ iste tex. inducit nouam iuris dispōnem,
3 †vt coll'r hic ex verbo sancimus, & expresè dr̄ insti. eo. §. j. ibi, nostra constitutio introducit. Ex quo infertur, ꝙ hoc non erat de iu
4 re fforum. ¶ Vltimò Bal. hic infert: †ꝙ fratres gaudentes non hñt priuilegia clericorum: quia non sunt religiosi nec clerici quia hñt vxores, & bona propria retinent, vt dicit Bar. in l. semper. §. in qbusdam. de iur. immu. vbi dicit idem in Iesuatis, cum si. vt Alex. dicit. & adde Cal. qui hoc latè probat in consi. 7. de fo. comp. & no. Ang. in consi. 217. visa narratione. col. pen. & idem Car. in cle. cū ex eo. in ij. q. de sen. Fed in consi. 150. cum aliqui boni viri. & Ab. in c. ij. de fo. comp. col 3. in ver, & ēt faciūt. & hr̄ in ꝯsi. dñi Hug. inter consilia Abb. in consi. 104. pro euidentia. col. 2. Et ista negatiua intell'r, nisi al'r esset de consuetudine, vel priuilegio: & tunc videtur ꝑcedere opi. eorū qui ꝯdicunt. & de consuetudine in simili ca
5 su no. Car. in cons. 17. in prin. circa fin. †Et in priuilegio verba priuilegij debent ꝑscrutari. c. porro. & c. accepimus. de priui. & q. prædictam latè disputat Pet. de Vbal. in tracta. de quarta canonica in 17. car. in ver. xvij. principal'r q̄ritur. col. 2. vbi latè arguit ad parte. finaliter concludit ꝙ gaudeant priuilegiis clericorum, & religiosorum, propter priuilegia illis concessa.

LEX XVIII.

1 *Tribunatus militum, est dignitas, quæ facit illum militibus præesse.*
2 *Pupillus potest esse miles.*
3 *Iudicium in iuramento requiritur.*
4 *Dispensari non potest in defectu naturalis iudicij.*
5 *Pupillus olim testari poterat miles.*
6 *Defectus naturalis dispensari non potest.*
7 *Clausula, supplens omnes defectus, de naturali defectu non intelligitur.*
8 *Pupillus, etiam doli capax, ad pias causas testari non potest.*
9 *Statutum quo casu in pupillo doli capace valeat, quando naturaliter obligatur.*
10 *Pupillus doli capax, etiam in delictis obligatur.*
11 *Ius statuti potentius est, quam ius dispensationis.*
12 *Pupillus dignitatem habere potest.*
13 *Pupillus, ad dignitatem cum administratione non admittitur.*
14 *Tribuni in bello primum locum post regem habent.*
15 *Dignitas cum administratione iure hæreditario pupillo competere potest.*
16 *Barones filios suos paruulos sæpe milites faciunt.*
17 *Testator qui extraneos instituit, dicitur nocere propinquis propter spem succedendi, quam ipsi habebant.*
18 *Hæreditas propinquis, non autem exatrneus conseruari debet.*
19 *Statutum valet quod prohibet extraneis vltra tertiam bonorum partem relinquere.*

1 LIcet. ¶ In tex. ibi, †tribunatum. No. ꝙ tribunatis militum est dignitas, q̄ facit tribuum præesse militib. l. tribunns. ff. e. & l. tribuni. & milites. ꝟ. de remil. lib. xij. & ibi dicit Io. de Pla. ꝙ tribunus dr̄: qa suffragio tribunorū eligebatur, & ꝑerat cohorti, vel legioni. Et talis tribunus, videbatur hr̄e priuilegia militum in testando, vt hic coll'r, & hoc videtur procedere, dato quod non sit miles. d. l. tribuni. facit text.
2 in d. l. tribuni. vbi à militib. distīguitur, ibi tribuni & milites. ¶ †Primò no. ꝙ pupillus pōt esse miles, non obstante q̄d nō potest iurare. l. qui iurare. in pr in. ff. de iureiur. & in creatione militis iurm requiritbr, vt no. per gl. in l. j. ff. ex quib. cau. maio. in §. pe. in auth. de mā. prin. quia rñdent Bal. & Doct. hic, quod vr̄ habilitatus ex dispēsatione principis, qui illum creauit: vt not. in l. quidam consulebāt. de re iud. Sed aduertendum est, quia tex. in d. l. quidam consulebāt non loquitur in pupillo, in quo deficit iudicium. §. præterea. insti. quib. non est permis. fac. testa. Et iō non vr̄ quòd possit ꝑstare iurm
3 quod ꝑstari debet à militib. †qa in iurō requiritur iudiciū. c. fi. ver.
4 q̄d āt. xxij. q. 4. & in c. & si Christus. de iureiu. † Et in defectu nālis iudicis dispensari nō pr̄, vt Doc. hic dñt. Vnde ad argm̄ de iurō rñderi pōt, q̄d licet in creatione militis requiratur iuramentum, tale iuramentum, non est de substantia: vt in simili not. Bald. in l. si quis seruo. ꝟ. cōia de manumis. vbi feudū potest dari īfanti, licet ipse iurare non possit: qa iurm nō est de substātia feudi, & qa iurm est separatum ab officio militis, vt simili no. Bal. in l. j. §. interdum. ꝑ illum text. ff. de legi. tut. Vel scdò saluando solonem cōem dici potest, q̄d princeps, q creauit pupillū militē, nō vr̄ dispensare sup iudicio naturali: sed vr̄ dispēsare q̄d non requirat iurm in milite:
5 & hoc pōt: quia à iure ciuili inductum est. ¶ Scdo not. † quod pupillus olim poterat testari, si erat miles: & hoc coll'r hic, ergo vr̄ ꝙ etiam statutum in ꝯriū valeret. § fi. insti. de iure natu. Sed ꝯ hoc facit tex. hic, qui hoc reprobat: qa pupillus non hēt stabilē mentē, & non habet iudicium. §. ꝑterea. insti. quib. nō permis. face. test. l. cū ꝑtor. §. non autem. ff. de iud. † & cū sit defectus nālis, dispensari non
6 pōt: vt no. Inn. in c. sciscitatus. in fi. de rescrip. sequit Bal. in l. bonorū. co. pe. ꝟ. qui admit. Ang. in d. l. cū prætor. §. nō autē. & in l. fin. ꝟ.
7 de excep. † Et ideo cl'a. supplentes oēs defectus, nō intell'r de defectu naturali: vt no. Host. in c. transla. in vlt. no. & tradit Spe. in tit. de legato. in §. j. nunc ostēdēdo. in ver. 18. facit tex. in c. past. §. cæterū defectus. vbi Car. in iij. no. de re iu. & Anr. de But. in c. illa. de elec. cum si. vt Ale. scribit in consi. 79. circa primum. co. v. in ver. circa 6. dubium, lib. j. & tex. hic videtur præcisè hoc ꝑhibere, dum inqt, Hoc fieri nullo mō concedimus. Ista. n. verba vr̄ prohibere dispēsationē in ꝯrium: vt no. per gl. in cle. ij. de æta. & qual. in verbo, nul-
8 lo modo. † Et ideo pupillus, etiam doli capax ad pias cās testari nō pōt, fm Bar. in l. j. co. v. in ver. ij. q̄ro. ꝟ. de sacrosan. eccl. & late And. Sic. in consi. 58. lib. j. & Capra in consi. 85. cum viso. & Philip. Francus in repet. rub. de testa. in vj. in 3. q. & per istum tex. dicit Bal. in l. vnica. co. xx. versi. q̄ sint exempla. ꝟ. de confes. ꝙ pupillus non pōt, etiam ex priuilegio principis, habilitari, vt testari possit. Ange. hic, circa fi. in versi. item concludit ꝙ in pupillo doli capace prohibitio nō est de iure naturali, vel gētium: secus est in pupillo doli non capace: qa nō habet iudicium. d. §. præterea. & pro tali distinctione facit tex. in §. pupillus insti. de inuti. stipu. Alex. hic concludit ꝙ ista opi. habet locum in statuto populi non recognoscentis superiorē à quo pupillus poterit habilitari: secus in statuto populi recognoscentis superiorem, & tunc procedat altera opi. Ista distinctio in isto casu nō videtur procedere: quia si est naturalis defectus, nō vr̄ ꝙ statutum, nec princeps possit illum tollere, per s̄ dicta. Si non sit naturalis defectus, sed iuris positiui: & tunc videtur ꝙ etiam popu
a li. ff. de iust. & iure. Et concludendo [a] vr̄ † ꝙ in pupillo doli capace
9 absoluta ualet statutum: qa obligatur naturaliter. l. j. in fi. ff. de noua. l. si pupillus. ff. ad leg. Falci. in l. j. §. an in pupillum. ff. deposi.
10 † & obligatur etiam in delictis. l. impuberem. ff. de fur. & l. pupillum. ff. de regu. iur. in c. ij. de delic. pue. vnde si obligatur in contractibus. & in delictis, pariter videt ꝙ habilitari possit ad faciendum testamentum: quia videtur facilius habilitari, ut patet, quia in xiiij. anno potest testari: non sic in cōtractibus qui vident habere legitimam personam. & hoc tenet Bar. in l. si quæramus. ff. de testa Non ob. allega. ꝟ. in contrarium. & primò dum dicitur in d. §. præterea, quod nullum habet animi iudicium: quia hoc est verum in pupillo

ADDITIO.

a ¶ Concludendo. Idem Philip. Cor. Ias. hic, quod hæc lex non prohibet statutum.

pillo infante, vel proximo infantiæ: secus videtur in proximo pubertati, in quo illa verba non possunt verificari, quod nullum habeat animi iudicium. Non obst. tex. hic dum dicitur, stabilem mentem non adhuc adeptus est: quia verum est de iure communi: quia nō potest testari, non per hoc tollitur quin à statuto habilitare possit, sicut etiam erat de iure antiquo. Non obst. quòd super defectu naturali non potest dispensari: quia in pupillo doli capace non est defectus naturalis, sed prohibitio videt à iure ciuili, vt dicit Ange. hic, & hoc confirmatur, quia quòd quis possit testari in xiiij. anno, & non prius, ista testatio videtur inducta à iure ciui. Ideo videtur contrario statuto tolli posse. §. fi. instit. de iure natu. & quia licet non possit dispensari, non infertur quod statutum in contrarium
11 fieri non possit: † quia potentius est ius statuti, quam dispensationis: vt no. per Anto. de Bu. in cle. ij. per glo. fin ibi, de rescr. & Imo. ibi circa fi. cum si. vt dixi in c. fi. de consti. col. iij. & in rub. de constit. in ij. lect. & ex his responsum videtur ad id, quid dictum est de clausula supplentes. Item talis cl'a habet locum in dubio: secus vbi constaret de mente superioris, vt dicit Spec. in tit. de lega, in loco. supra alleg. Non obst. quod non valet testamentum ad pias causas: quia hoc non videtur verum in pupillo doli capace, per supra dicta. Similiter dictum Bald. in d. l. j. videtur habere locum in pupil-
12 lo doli non capace, vt supra dictum est. ¶ Tertio no. † quòd pupillus potest habere dignitatem vt patet hic: quia erat tribunus sic etiam potest esse canonicus, vt habetur in cap. cum ex eo. de
13 electio. in vj. † Et hoc, secundum Bald. procedit in dignitate sine administratione: sed cum administratione non admittitur. & ita videtur procedere. l. ij. §. impub. ff. de iure immu. vbi dicitur quòd impuberes non admittuntur ad honores: etiam propter hominum penuriam. Sed ista distinctio Bald. videtur contra text. hic,
14 quia dignitas tribunatus videtur esse cum administratione: † quia primum locum in bello post regem habebant tribuni. l. ij. §. quod ad magistratus attinet. ff. de orig. iur. facit tex. in l. tribuni. infra de re mili. lib. xij. & in l. j. infra de commeatu. lib. ij. & ideo tex. hic intelligitur, quod talem dignitatem pupillus habuerit ex dispensatione
15 principis, vt Alex. hic, in princ. post Bald. concludit. † quòd dignitas cum administratione iure hæreditario pupillo competeret possit: vt dicunt Bald. Ange. & Alexan. hic, per ea quæ habentur in c. grandi. de supplen. neg. præla. in vj. & idem no. Ange. in l. cum prætor. §. non autem. ff. de iud. Et tali casu administratio debet fieri per tutores, vt tradit Oldr. in consi. 52. quæstio talis est cum si. vt per Alexan. hic. & idem Abb. in c. cum vigesimum, colū. ij. de offi. dele. Ioan. de Ana. in rubr. de delic. pue. In dignitate verò simplici absque administratione, habilis videtur, vt supra dictum est; & idem no. Bald. in l. sed & milites. ff. de excusa. tuto. vbi dicit, quòd impubes assumi potest ad militarem dignitatem, vt no. Bartol. in
16 l. pen. colum. x. versi. ex prædictis patet. de dignita. lib. xij. † Et hoc sæpe faciunt barones, qui filios suos paruulos faciunt milites, vt dicit Alber. hic, de his dixi in l. ij. §. impubes. ff. de reg. iur. Et de pupillo tradit Lucas de Penna in l. j. col. iiij. infra de deser. lib. xij. ¶ Quar-
17 tò not. † quòd testator, qui extraneos instituit, dicitur nocere propinquis, propter spem succedendi quam ipsi habebant. Et sic videtur spes hmōi considerabilis: sed tamen vana dicitur, & non considerabilis, vt dicitur in l. fi. in princ. supra de pactis. ¶ Vltimò
18 no. † quòd hæreditas debet conseruari propinquis, & non extraneis, facit tex. in l. cum acutissimi. in fi. infra de fideicom. cum simi.
19 † Et ideo valet statutum, quod prohibet extraneis vltra tertiam partem bonorum relinquere: de quo tradit Cuma. in consi. 113. statutum & Ful. in consi. 199. videtur, & ex his expedita sit ista lex. & per consequens totus iste titulus.

Qui testamenta facere possunt. Rubr.

1 *Testari nullus potest de iuris rigore, quia testatoris dispositio in tempus inhabile post mortem confertur.*
2 *Mors omnia soluit.*
3 *Dispositio legis, quod sponsæ de donation. ante nuptias, an valeat.*
4 *Testandi facultas de gratia hominibus concessa est.*
5 *Testandi facultas, an potius de iure competat.*
6 *Hæreditas, defuncti personam repræsentat.*
7 *Defunctus, etiam post mortem dominium retinere videtur, quod postea hæreditate adita in hæredem transfertur.*
8 *Hominibus nihil magis debetur, quam vt supremę eorum voluntates locum habeant.*
9 *Testandi facultas, etiam de iure gentium competit.*
10 *Obligatio contrahendo post mortem conferri potest.*
11 *Iure speciali dicitur, quod contra regulam conceditur.*
12 *Fictio de iure speciali videtur, quia ex æquitate contra veritatem inducitur.*
13 *Societas omnium bonorum duob. modis exemplificari potest.*
14 *Societas in expressa, omnia bona vbicunque quæsita veniunt.*
15 *Societas omnium bonorum tacita dicitur, quæ inter fratres post mortem patris simul habitantes contrahitur, quando longo tempore simul vexerunt, & omnia lucra simul communicauerunt: vndecunque prouenirent, nulla inter eos reddita ratione.*
16 *Societate tacita solum illa veniunt, quæ ex quæstu proueniuntur.*
17 *Societatis expressæ & tacitæ differentia, an vera videatur. 20.*
18 *Societas solo consensu contrahitur.*
19 *Consensus tacitus & expressus, an idem sonent.*

Irca istam rub. Conuenit difficultas, quam mouent Modern. hic. Nam
1 † de iuris rigore videtur. quod nullus testari possit: quia dispositio testatoris confertur in tps in habile post mor
2 tem: † quia mors oīa soluit. §. deinceps. in aut. de nup. ergo non vi-
3 detur valere dispō. l. quod sponsæ. §. de do. ante nup. † Et ideo gl. in
4 l. illa institutio. ff. de hæ. insti. videtur velle † quod facultas testandi sit concessa hominibus. de grā, & ita expressè tenet Abb. in rub. de testa. in prin vbi alleg. gloss. viij. q. j. in c. apostolica. §. his oīb. Modus
5 † hic rñdent, quod immo talis facultas videtur competere de iure
6 cōi: † quia hæreditas repræsentat personam defuncti. l. hæreditas.
7 de ac. re. do. l. mortuo. ff. de fideius. Et isto respectu † defunctus, etiam post mortē, videtur retinere dñium, quod postea adita hæreditate transferuntur in hæredē. l. cum hrdes. in prin. ff. de ac. pos. & ita rñdet. Bal. in d. l. illa institutio. & ad hoc facit tex. in l. j. §. de sacr.
8 san. ecc. vbi dicitur, † quod nihil magis debetur hominib. q̄ vt su-
9 premæ eorum voluntatis habeant locum: & quia † talis facultas eti
a am competebat de iure gen. [a] vt no. Bart. in l. interdum. ff. de cōdi.
10 indeb. ergo vr̄ de iure cōi cōpetere. & hoc ↄfirmatur: qa † ↄhendo oblo pōt ↄferri post mortem. §. post mortē. insti. de inut. stip. & in l. vnica §. vt act. ab hæred. & ↄ hæred. Idem ergo videtur p viam te-
b stamenti: ar. l. in testamentis. de re. iu. Sed tamen [b] his non obstātib. opi glo. in d. l. illa institutio defendi pōt, quia probatur efficaci rōne §. alle. quia dispō cōfertur in tps inhabile post mortem. d. l. qđ sponsæ. Cùm ergo contra istam rl̄am concedatur ista facultas testandi
11 videtur ↄcessa de gratia spāli: † quia de iure spāli dicitur. quod contra rl̄am conceditur. l. peregrè. §. q̄situm. ff. de ac. pos. l. iusto. §. nondum. ff. de vsuc. Non ob. alle. §. in ↄrium, & primò dū dicitur, quod hr̄ditas repsentat defunctū quia illud est p viam fictionis. d. l. hæreditas ibi, defuncti vice fungitur, & insti. de stip. ser. in prin. ibi, perso
12 næ defuncti vicem sustinet. † Et fictio videtur de iure spāli: quia ex æquitate contra veritatem inducitur. l. ī reb. §. de iu. do. l. postliminium. in prin. ff. de capti. Non ob l. j. §. de sacrosan. eccl. quia loquitur post illam concessionem factam de grā & de iure spāli. Nō ob. quod talis facultas de iure gentium competeret: quia nos loquimur iure ciuili inspecto, secundum regulam d. l. qđ spōsæ. Non ob. quod ī ↄctib. obligatio pt̄ conferri post mortem: quia nō erat hoc de iure antiquo: ar. d. l quod spōsæ. sed postea concessum p iura noua, q̄
c vlterius processerunt, ita disponendo, vt in iurib. pal. ¶ Et quia tex. [c]
13 hic loquitur de societate omnium bonorum, ista † societas omnium bonorum exēplificari pt̄ duob. modis Primò ī expressa socie
14 tate: in qua † veniūt oīa vndecūque q̄sita. l. iij. §. cum specialiter. ff. p sol. l. cū duob. §. sociū vniuersa. & in l. societatē vniuersorū. ff. eo.
15 tit. † Scđò pt̄ et exēplificari in tacita societate oīum [d] bonorū, q̄ in
d ter fratres post mortē patris simul habitantes ↄhit, qn̄ longo tpe simul vixerunt, & omnia lucra simul cōicauerīt, vndecūque prouenirēt, nulla inter eos reddita rōne: vt no. Bar. in l. Titium. §. altero. ff. de admi. tu. ī l. si patruus. §. cōia vtri. iud. cum si. vt dixi in ↄsi. 21.
16 viso pūcto. & ī consi. 68. p resolutione. † Et q̄tum ad istā legē nō vr̄ drīa inter tacitā societatē & expressam: qa tā in tacita: sicut in expressa habet locum, qđ hic dr̄: aliàs autē bene videtur drīa: quia in
17 expressa veniunt oīa vndecunque q̄sita, ut ī iurib. §. alle. sed † in tacita solū ueniūt, illa q̄ pueniūt ex q̄stu. l. coiri societatē. cū l. sequ. ff. pro soc. no. p gl. in d. l. cum duob. §. sociū uniuersa. cum si. ut tradit Ale. in consi. 67. diligenter perspectis. col. ij. lib. ij. & in ↄsi. 154. uidetur circa præmissam. col. ij. eod lib. ij. & in consi. 186. Zachar. lib. 6. Et talem differentiam sequitur Rymin. hic, & Soci. tradit in
18 consil. 4. quantum ad primum. libro vj. † Sed aduertendum est: quia ista differentia non uidetur uera: quia societas solo consensu contrahitur: institu. de obliga. quæ ex consensu, & talis consensus

ADDITIONES.

a ¶ Gentium. Hoc verum. Idem Theoph. antiquus græcus paraphr. institu. de iu. natu. genti. & ciui. & tit. de test. idem Cur. Seni. consi. 65. col i. Fort. Garzi. in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posthu. Dec. consi. 557. nu. 8. consi. 608. in fi. licet Bart. in ru. ff. de ac. hæ. respectu formæ, vt etiam Alex. consi. 209. nu. 7. li. ii. consi. 119. nu. 19. lib. vj.

b ¶ Sed tamen. immo veritas est quod de iure communi, & non de gratia competit.

c ¶ Et quia tex. Aduerte quod hæc quæ sequuntur, sunt de l. j. sequenti. & non de ru. tamen nolui receptum impressionem mutare, contentus iudicare.

d ¶ Omnium. Vbique tenet Dec. quod hæc etiam tacite contrahatur, vt hic & supra de coll. auc. quod locum. col. fi. & consi. 66. Sed contrarium est verius, quòd tantum exprelse, quamuis Ias. in l. seq. nu. 13. contrarium tenuerit.

sus declaratur ex actibus. promiscuis, qui citra ius & nomen tacitæ societatis fieri non possunt: vt no. Bart. in d. §. altero. & in d. l. si patruus. cum si. & tali modo etiam societas omnium bon. ꝯhitur si actus promiscui interuenerint, quia est eadem ratio: vt voluntas cōicandi vniuersaliter præsumatur: & ita sentit Bar. in locis. s. alleg. & Bald. exp̄sse dicit in d. l. si patruus Et idē Bal. in additionib. ad tractatum Bal. de duob. fratrib. col. viij. Ang. in consi. 112. bona acqu sita. Ant. de Bu. in consi. 7. dubium primum. & sic non vr̄ dr̄ia inter tacitā & expressam societatem oīum bono. nec ꝯriū in iure
19 inuenitur, nec dici pōt, quia cùm solo consensu ꝯhatur, † par est virtus taciti & expressi. l. cum quid. ff. si cer. pet. Non ob. tex. in d. l.
20 coiri. & gl. in d. § socium vniuersa. quia † non facit dr̄iam inter tacitam societatem, & expressam, sed tn̄ loquitur de expressa: & dr̄iam facit vtrum cōtrahatur expressa simpliciter. & veniunt tn̄ quæ sita ex quæstu, quia indefinita nō æquipollet vniuersali. l. obligatione generali. ff. de pig. & ita loquitur text. in d. l. coiri. ibi, & simpliciter, scilicet aut expresse dicitur omnium bonorum: & omnia includuntur, vt latius declaraui in consi. 68. s. alleg. & in consi. 303. in casu propo sito. circa fi.

LEX I.

1 *Bona licet pro indiuiso sint communia cum alio societatis ratione non per hoc impeditur quo minus quis de parte sua testari possit.*
2 *Commune quod est, quantum ad partis meæ dispositionem.*
3 *Seruus communis proprius dicitur.*
4 *Societas morte finitur.*
5 *Societate finita per mortē, lucra & oīa societatis iura in hæredē transferunt.*
6 *Conuentio non valet, si expressè inter duos actum esset, quod altero præmoriēte, ad superstitem bona pertineret.*
7 *Fraternitas fratrum iuratorum, successionem non tribuit, ita quod altero præmoriente alter succedat.*
8 *Socij non dicuntur aliqui, licet res communis inter eos existat.*
9 *Statuto si caueatur, quod si quis vulnerauit aliquem in domo vulnerati, manus ei amputetur, an habeat locū in eo, qui in domo cōmuni vulneratus sit.*
10 *Delictum videtur grauius, quando quis a socio offenditur, qui rem communē habet, & maximè quando simul habitarent.*
11 *Statuto si caueatur, quòd bānitus impunè occidi possit, tale statutum locum nō habet in eo, qui bannitum sociū occiderit.*
12 *Pœna si imponatur vulnerato in eius domo, ipse vulneratus tantum priuilegiatus videtur, & non ille qui vulnerauit, licet rem communem habeat.*
13 *Statutum de quo suprà, an locum hēat, qn̄ quis domū cōem cum tertio habet*
14 *Verba simpliciter intelligi debent, & non secundum quid.*
15 *Habitationis respectu quilibet dicitur insolidum ibi habitare.*
16 *Domus tutissimum refugium esse debet.*
17 *Dictio suum, ambigua est, an de toto, vel parte intelligatur.*
18 *Interpretatio vt pena euitetur, in dubio fieri debet.*
19 *Rei appellatione, simpliciter de tota intelligitur.*
20 *Fundum quòd quis in totum petat, vel simpliciter, parificantur.*
21 *Domus si communis sit, & consueta sit locari, propter consuetudinem an vni locari poterit altero inuito.*
22 *Consuetudine & indiuiduitate cessante, potest quis vti re communi ad vsum destinato altero inuito.*
23 *Sociorum alter syluā cęduam altero inuito incidere potest.*
24 *Locare rem communem si quis velit vni, & alter alteri, quis præferatur.*
25 *Habitare rem communem si vnus velit, & alter locare, quis præferatur.*
26 *Habitare si vnus voluerit rem communem, & contentus sit soluere pensionē consocio pro eius parte, an locari poßit.*
27 *Domum totam si vnus ex duob. fratrib. cohabitare velit an alteri ad aliquā pensionem teneatur.*
28 *Re in communi quilibet habet partem, etiam in minima parte.*

1 QVanquam. ¶ † No. j. ꝙ licet bona sint pro indiuiso communia cū alio rōne societatis, nō per hoc impeditur, quo minus quis testari pos-
2 sit de parte sua: † quia qđ cōe est, meum est, quātum ad dispositionem partis meæ. l. serui electione. §. j. de leg. j. l. j. C. si res pig. da. sit, & in l. j. vbi Bal. s. de cō. rer. alie. & hoc intelligitur etiam propriè respectu partis meæ, vt dicit Pau. de Ca in ꝯsi. 343. in hoc passu. & ad hoc bene facit tex. in l. ij. ꝯ. de cōi seruo ma. in princ. vbi
3 dicitur, † ꝙ seruus cōis dr̄ proprius. & Bal. ibi, no. illum tex. & hoc indubitanter verum videtur, ex quo de parte sua liberè disponere potest, vt in iurib. s. alleg. Sed quo ad totam rem, non propriè dicitur meum, qđ cōe est, vt per gl in d. l. id qđ nostrum. ff. de re. iu. declarando vt dixi, ibi Et quantū ad tex. hic de societate conside-
4 randum est, ꝙ † societas finitur morte. l. actione. §. morte. ff. pro soc. §. soluitur. insti. eo cum si. vt dixi in consi. 223. visis. in princ. & in testamento, prout text. hic loquitur, dispositio confertur post mortem. l. j. ff. de test. quo casu finita erit societas. ideo socie
5 tas non videtur impedire dispositionem testamenti: † quia finita societate per mortem, lucra, & omnia iura societatis in hæredem transferuntur. l. verum. §. in hæredem. ff. pro soci. l hæres socij. §. si in rem. eo. titu. in l. cum in societatis. vbi Bald. suprà pro soc. Et per istum tex. arguit Are. hic ꝯtra stipendiarios, quia arbitrantur pp fraternitatem, vel societatem factam inter eos, bona præmorientis ad superstitem pertinere, quia hoc est ꝯ istum text.
6 & iura. s. alleg. & etiam † si expressè actum sit inter duos, ꝙ altero præmoriente ad superstitem bona pertinerent, conuentio non valet, vt in terminis no. Bar. in consi. 208. promitto tibi, & tradit Alex. in consi. 28. ponderatis verbis. lib. iij. declarando, vt dixi in l. pactum, quod dotali. col ij. s. de colla. Et ex his infertur ad illos, qui
7 se faciunt fratres iuratos. † Nam talis fraternitas non tribuit successionem, ita ꝙ altero præmoriente, alter succedat: quia talis fraternitas non est naturalis nec ciuilis. Ita Fulg. dicit in l. nec apud. ꝯ. de hære. insti. in ver. & sumitur arg. & ibi Alex. sequitur & legit illam cum. l. si pater tuus. eod. tit. & idem de fratrib. iuratis no. Imo in l. illæ autem. col. fi. in ver. item aduerte. ff. de hære. insti. Et ita his
8 dieb. interrogatus dixi. ¶ Secundò no. † ꝙ licet si res cōis inter aliquos, non tn̄ dn̄r socij, vt hic colligitur, & apertius habetur in l. vt sit. ff. pro soc. in l. actione. §. si post. eo. tit. & insti. de obl. quæ ex quasi contractu. in §. item si inter aliquos. & in l. ij. in princ. ff. cōi diui. Et hoc, nisi cōi consensu res empta sit: quia in tali re societas contrahi videtur. l. iij. vbi Bar. ff. pro socio. no. Bart. in l. Titium. §. altero. ff. de admi. tuto. in ver. quæro an societas. & in d. l. ij. ff. cōi diui. Et tradit Ale. in consi. 40. perspectis verbis. lib. ij. & in consi. 74. viso tit. in prin. lib. vj. Ex. s. dictis infert Bal. hic in prin. ad statu-
9 tum, † quo cauetur, si quis vulnerauerit aliquem in domo vulnerati manu eius amputetur, an statutum habeat locum in eo, qui
a vulneratus sit in domo communi. & Bald.[a] considerat duos casus primus est, qn̄ domus cōis sit cum eo, qui vulnerauit. Secundus, qn̄ esset cōis cum tertio. Circa primum, qn̄ est cōis cum eo qui vulnerauit, dicit Bal. ꝙ non habet locum pœna statuti: arg. l. sed & milites. §. coæqualitas. ff. de excu. tut. Et sic ratione æqualitatis, non videtur habere locum statutum. facit tex. in l. non solum. §. j. ff. de ritu nup. & in l. extraneo. ff. de qō. & Flo. sequitur in l. Sabinus. col. fi. in ver. per hoc patet. ff. cōi di. & sequitur Ale. hic, & in d. l. serui
10 electione. §. j. Sed aduertendum est, quia † grauius videtur delictū qn̄ quis offenditur à socio, qui habet rem communem, & maximè qn̄ simul habitarent: arg. eius qđ no. Ang. in l. fi. C de dila. lib. x vbi inquit, Statuto permittente ꝙ bannitus occidi possit impunè, ta-
11 le † statutum non habet locum in eo qui occideret bannitum socium, & ideo in casu isto grauius videtur esse delictum in eo, qui haberet rem cōem maximè si in eadē domo habitaret. & ad hoc bene facit tex. in l. qđ ait lex. §. j. in versi. illa ratio. ff. de adul. vbi est maior iniuria patri, si filia in eius domo adulterium committat,
12 & ideo in casu isto pœna statuti videtur habere locum. † Confirmatur hoc: quia in pęna, quæ imponitur vulneranti in eius domo ipse vulneratus videtur tantum priuilegiatus, & nō ille, qui vulnerauit, licet rem habeat cōem: & in tali casu vulneratus nō potior, sed solus inuenitur, vt dicit tex. in l. ij. in fi. ff. qui potio. & no. Bart. in auth. quas actiones. s. de sacrosan. eccle. col. antepen. declarādo tex. in l. fi. ff. ex qui. cau. maiores. & in proposito no. Pau. de Castr. in d. l. serui electione. § j. in lec. Bono. & Ale. ibi refert. Ista tamen ratio potest euitari per ea, quæ dixi in c. in præsentia, in 6. car. col. iiij. ver. prædicta conclusio de proba. Vnde cōtra Bal. magis strin
13 git ratio. s. alle. de socio simul habitante. In secundo casu, † quādo vulneratus habet domum communem cum tertio, cōcludit Bal. statutum habere locum: quia propriè dicitur meum, qđ est meum secundum quid. l. serui elec. § cum fundus. ff. de leg. j. Ista ratio nō videtur vera: quia in contrarium est regula, quam facit Bar. per il-
14 lum tex. in l. hoc legatū. de lega. iij. † ꝙ verba intelligi debent simpliciter, & non secundum quid. Dictum tamen Bald. approbatur cōiter. nam Ang. Pau. de Ca. & Alex. hic, illud sequuntur. & Flo. in d. l. Sabinus. & ista conclusio de plano procederet capiendo do-
15 mum pro habitatione: vt in l. lex Corne. § domum. ff. de iniu. † ꝗa respectu habitationis quilibet dicitur insolidum ibi habitare. vt di
16 cit Ale. hic, post Pau. de Ca. † & quia domus debet esse tutissimū refugium. l. plerique. ff. de in ius voc. Si autem domus accipiatur pro dominio, tunc Ro. hic tenet contrarium per l. pupillus. §. fin.
17 ff. de verb. sig. vbi dicitur † ꝙ verbum suum ambiguum est, an de
18 toto, vel parte intelligatur: † ergo in dubio debet interpretatio fieri, vt pœna euitetur. l. interpretatione. ff. de pœn. & in simili alleg. text. in c. in illis. in fi. de præb. in vj. & ista opin. in puncto iuris
19 verior videtur: † quia appellatione rei simpliciter, de tota intelligitur, vt no. Io. An. & Dominic. in c. fi. de ver. sig. in vj. & probat in
20 l. si quis cum totum. in prin. ff. de exce. rei iu. † vbi parificatur ꝙ quis petat fundum in totum, vel simplr̄. ad idē tex. in l. si defensor. § qui interrogatus. ff. de interrog. act. & in l. de pupillo. §. qui nunciat. &

ADDITIO.

a ¶ Bal. Quicquid dicat Deci. distinctio Bal. uera est, & sequuntur Ang. Sal. Alex. Phil. Cor. Ias. hic, & est communis. Debet tamen primum membrum limitari nisi solus vulneratus habitaret domum communem, & non uulneratus, quia tunc statuto locus est secundum Cor. hic.

ciat. & ibi Bar. ff. de no. oper. nũ. cum si. vt dixi in l. id qđ nr̃m. ff. de reg. iu. Alias plures qõnes Bal. hic prosequit in re cõi. & in fi. con-
21 cludit † ꝙ si domus cõis sit, & cõsueta sit locari, pp consuetudinẽ locari poterit ab vno, altero inuito. & idem no. Bal. in c. cum oẽs. col. v. in ver. itẽ facit ad qõnem. de ꝯsti. quia dicit ipse, ꝯsuetudo est altera nã. & cessante ꝯsuetudine, ẽt vnus ex sociis rem in totũ locare põt, qñ res diuidi non põt: vt no. Bar. in l. hæc distinctio. §. cũ fundum. ff. loc. & ad hoc facit tex. in l. hæredes. §. si vnus. ff. fa. erci. vbi vnus ex sociis põt expedire in totum illud, qđ pro parte fieri
22 non põt. † Item cessante ꝯsuetudine, & indiuiduitate, põt quis vti
a re cõi ad vsum distinatũ, [a] altero inuito. §. in cõe sepulchrum. insti. de re. di. & no. per gl. in l. arborib. §. vsusfructuarius. in ver. nauigetur. ff. de vsufr. Vñ Bal. infert. in consi. 202. qdam Nerius. lib. x.
23 † ꝙ alter ex sociis põt incidere syluam cæduam altero inuito: & iõ vnus ex socii res venales in totum alienare põt. l. nemo ex sociis. vbi Bar. ff. pro soc. cum si. vt tradit Alex. in consi. 186. visis. lib. ij. &
24 dixi in l. si socius. ff. si cer. petat. † Et si vnus velit rem cõem locari vni, alter alii, quis præferat. not. Ange. hic, q plures casus distinguit, & tradit Soc. in ꝯsi. 58. in causa Andreoti. col. ij. circa fm casum,
25 li. vlt. † Et si vnus velit habitare, & alter locare partem suã, not. Pe. de Vba. in tract. societatis. in v. parte. q. xij. in ver. circa secundũ. vbi post Bal. hic in ver. vlt. quæro. ꝯcludit, ꝙ ille qui habitare velit, non cogit admittere personã inhonestã, cui socius suã partem locauit. l. non aliter. ff. de vsu & hab. Quod declarat, vt per Flo. in d. l. Sabinus. nec cogitur ille, qui habitare velit, partẽ alterius conduce
26 re. l. nec emere. j. de iur. deli. & Bal. in d. l. Sabien. in fi. cõcludit. † Et si ille, qui habitare velit, est contentus soluere pensionem consocio pro eius parte, non vr̃ alteri locari possit, vt tradit Soc. in cõsi. præal. col. fi. & in l serui electus. §. j. de leg. j. ¶ Et s̃. dicta procedũt
27 à principio: † sed dato, ꝙ vnus ex duob. fratrib. totam [b] domum
b cohabitauerit, non tenetur alteri ad aliquam pensionem, quia vi-
28 detur iure proprio habitasse, † cum in re cõi quis habeat partem in qualibet minima parte. l. ij. C. qñ, & quibus quar. pars deb. lib. x. Et ita tenet Richar. Mal. doc. Venetus in l. si quis putant. § siue aũt. ff. cõmuni diui. refert, & sequitur Bald. in c. j. §. præterea ducatus. col. iij. versi. pone Titius, de prohi feu. alie. per Frid. & idem sequitur Lau. Calc. in consi. 35. visis dictis petitionibus. colum. x.

ADDITIONES.

a ¶Destinatum. Soc. consi. 68. li. i j. Adde Dec. in l. si socius. ff. si cer. peta.
b ¶Totam domum. Vt no. in l. duo fratres. ff. de acqui. hæ. Sed Bal. tenet contra in l. si is qui. §. 1. ff. de pig.

LEX II.

1 *Verbum ordinauit, accipitur pro actus totali expeditione.*
2 *Occidat si quis seipsum ob conscientiam delicti ante commissi, pro confesso, & condemnato habetur.*
3 *Testamentum occidentis seipsum non irritatur, si absque delicti suspicione, puta impatientia doloris hoc fecerit.*
4 *Parcit qui non sibi, multò minus aliis parceret.*
5 *Clericus qui seipsum percutit, excommunicatus est.*
6 *Statuto si caueatur, ꝙ bannitus seipsum interficere possit, non intelligitur ꝙ bannitus seipsum interficere poßit: quia pœnam a lege inflictã nõ euitabit.*
7 *Delictum per mortem extinguitur.*
8 *Cadauer delinquentis post eius mortem suspendere licitum non est, licet aliqui assessores contrarium faciant.*
9 *Suspensus sine iudicis licentia deponi non debet.*
10 *Loco in aliquo qui non potest in vita morari, etiam post mortem ad illum locum transferri ad sepulturam non potest.*
11 *Excommunicatio, etiam potest mortem durat.*
12 *Mortuo, etiam iniuria inferri potest.*
13 *Bona alicuius an ad fiscum deuoluantur, statuti vigore, si mortuus in puteo reperiatur.*
14 *Mortem quod sibi aliquis intulerit, non presumitur, nisi probatur.*
15 *Bannum ex forma statuti datum, est stricti iuris, & omissum omnino intelligitur quod expressum non reperitur.*
16 *Occidens seipsum, si accusatus fuerit, vel in crimine deprehensus, heredibus incumbit onus probandi de innocentia.*
17 *Confeßio loco & à lege condemnato licet aliquis habeatur, reus tamen contrarium probare potest, & innocentiam eius ostendere.*
18 *Statutiis à verbis recedendum non est quando precisè loquitur, ꝙ contumax pro confesso, & condemnato habeatur, & mandet executionẽ fieri debere.*
19 *Innocentia etiam si post confeßionem appareat, executio fieri non debet.*
20 *Statutum quòd contumax pro confesso habeatur, intelligitur nisi de innocentia probatum fuerit.*
21 *Innocentiã ad proband quilibet admitti dẽt, qñ cõtra absentẽ sñia ferri põt.*
22 *Innocentię in casu, etiam nemine petente, iudex pro absente, iudex agere potest, & supplere debet.*
23 *Statutum licet dixerit, quod in criminalib. reus comparere teneatur, poterit tamen per procuratorem iudicis officium implorare.*
24 *Testes domestici, & ẽt aliàs non idonei, ad probandũ innocentiã reperiuntur.*
25 *Confeßio ficta, probationem in contrarium non admittit.*
26 *Absens qñ aliquis est, & contumax, & propter contumaciã ꝑ cõfesso habeatur, certum est confessus quia non comparuit, licet illud lex fingat.*
27 *Condemnari ad mortem ex statuti dispositione, bona non publicantur.*
28 *Statuta sunt leges priuatæ.*
29 *Iudicari debet contra fiscum, in dubio.*

1 SI is qui. ¶Not. j. ꝙ verbum † ordinauit, hic accipit pro totali expeditione actus. hoc patet hic, quia superueniente furore, non vitiatur testũ prius factum. §. furiosi. insti. quib. non est permis. face. test. in l. furiosum. j. eo. Ergo datur intelligi ꝙ testũ perfectum fuit: alias si in ipsa ordinatione testi furor superuenisset, vitiaret testamentũ. d. l. furiosum. & sic ordinatio accipit pro actu absolutè perfecto. facit tex. in c. super eo. de offic. deleg. in c. 3. de conces. pb. in c. nisi essent. de præben. in c. ad aures. de exces. præl. & no. Fed. in cõsi. 195. factum ita se habet. vbi etiã alle. tex. in c. si Papa in ver. & est idẽ. de
2 priu. in vj. ¶ † Secundò no. ꝙ ille, qui se ipsum occidit ob ꝯscientiã delicti ante commissi, hr̃ pro confesso, & cõdẽnato, sicut pro tali delicto condemnatus fuisset: ideo eius testũ irritat, vt hic, & in l. si quis filio. §. proinde. in ver. nã eorũ. ff. de iniu. rup. in l. eius qui. in fi. ff. de test. in l. fi. in prin. ff. de bon. eorum qui mor. sibi consciue. in
3 l. in fraudem. §. eius bona. el ij. ff. de iu. fi. Secus † si absque suspicione delicti hoc fecerit ex causa. puta impatientia doloris: quia testamentum eius non irritatur, nec bona fisco applicantur, vt hic. & d. § eius bona. Idẽ si propter mortẽ filii amici, vel tedio vitæ. d. l. fi. §. sic autem. vbi idem dicitur, si pudore æris alieni factum sit, vel iactationis cã. vt quidam philosophi fecerunt. d. l. si quis filio. §. ꝓinde & causas istas colligit Alb. in d. rub. de bo. eo. Si verò sine cau-
4 sa hoc quis fecerit, puniendus est: † quia qui sibi non parcit, multò minus aliis parceret. d. l. fi. sic autem. ad idẽ tex. in l. omne delictũ.
5 §. qui se. ff. de re mil. & xxiij. q. v. in c. si non licet. † Et ideo clericus qui seipsum percutit, est excommunicatus: vt no. Abb. in c. cõtin-
6 git. el. j. de sen. excom. † Similiter stante statuto, ꝙ bannitus impunè occidi possit, non intellr̃ ꝙ bannitus seipsum interficere possit: quia non euitabit pœnam, de qua in tit. de his qui mor. sibi consci. vt no. Io. An. in addi. Spe. in tit. de poe. §. j. versi. sed qro. Bald. in l. pen co. pe. in ver. est argumẽtũ. s̃. de ser. fu. & Pau. de Ca. ibi sequit idem Bald. in ꝓœ. decre. in verbo, Rex pacificus. co. 4. ver. sed quęritur. Bartho. Vero. in consi. 5. casus talis est. co. 2. in ver. ij. probatur. De quo tamen aliter dixi in c. quæ in ecclesiarum. de consti. co. 6. ver. quartus casus est. & s̃. dicta ẽt habent locum in militib. d. l. si quis filio §. quam distinctionem. & in d. l. omne delictũ. §. qui se. facit tex. in l. in fraudem. in fi. ff. de test. mil. Et prædicta procedũt res-
7 pectu bonorum. Sed in pœna corporali nõ habet locum: † quia ꝑ mortem delictum extinguitur. l. defuncto. ff. de pub. iud. in l. in Senatusconsultũ. § si propter mortem. ff. ad Turpi. & ideo dicit An-
8 ge. hic, in fi. ꝙ non est licitum suspendere cadauer † delinquentis, post eius mortẽ: licet quidam assessores in ꝯtrium faciant, & male, fm eum, post Pet. & Cy. cum si. vt tradit Ale. hic. co. fin. & dixi in l. pupillum. §. in hæredes. ff. de reg. iu. Bar. tamen hic dicit, hoc esset in arbitrio iudicis. in ver. quæro. facit gl. in c. ie. pe. in ver. pœnitentiæ.
9 de pœniten. & remis. q dicit, † qđ suspensus deponi non debet sine licentia. Et hoc verius videt, quod sit in arbitrio iudicis, q hoc facere potest ad terrorẽ aliorũ. Adde tamen quod non videt verum simpliciter, qđ delictum extinguatur per mortem, ex eo qđ
10 no. Bar. in l. ij. ff. de cad. pu. vbi inquit, † quod ille, qui non potest in vita morari in loco, potest post mortem ad illum transferri ad sepulturam. per illum tex. qui dicit qđ pœna etiam post mortem ma-
11 net. † Et excommunicatio etiam durat post mortem. gl. not. in c. ad hæc. de priui. vbi Abb. dicit, quod lauando mortuum excommunicatũ, vel vestiendo, vel sociando, quis incidit in excommunicationem. & ad hoc facit tex in c. sacris. de sepu. vbi Ab. in c. cũ ad monastrium. in prin. de statu monachorum. in c. is cui. §. talis quo-
12 que. de sen. excom. in vj. † Sic etiam mortuo iniuria inferri potest, vt no. per gl. in l. sororem. j. de his, quib. vt indig. per Bal. in l. pen. ff. de his, quib. vt indig. facit tex. §. j. insti. ex quib. cau. manumit. licet. ibi, ne iniuria defunctus afficiatur. & in §. quæ vero. in fi. in Authẽ. de nup. vbi vidua, quæ nubit, facit iniuriam primo viro. Sed respõderi potest, qđ regulariter per mortem pœna delicti extinguitur, nisi lex vlterius procedat aliter disponẽdo. Vel secũdò, pœna mortuo imponi non potest. de nouo, sed imposita in vita, etiam post mortem potest continuari. d. l. 2. dum inquit, etiam post mortem manet. Tertiò dici potest, extinguitur per mortem, nisi etiam aliquo respectu post mortem considerari possit. ¶ Ex s̃. dictis infer-
13 tur ad q. † in qua superiori anno consului, de eo, qui fuit repertus mortuus in puteo Nam pro parte fisci dicebatur, quòd eius bona ad fiscum pertinebant, quia conscientia delicti seipsum præcipitauit, & licet hodie fisco bona non applicentur, authen. bona damnatorum. infra, de bon. damn. extabat statutum, quòd pro homicidio bona deberent publicari. Contrarium tamen consului, quia non constabat quod à seipso in puteum se præcipitasset. Vnde qui hoc dicit, debet probare l. ei qui. ff. de prob l. actor s̃. de prob. Et in simili habetur de eo, qui mortuus inuenitur in territorio villæ, q̃

tenebatur pro delicto commisso in suo territorio. q̃uis enim mortuus sit repertus ibi, non sequitur ꝙ occisus ibi fuerit: vt no. Mar. Silimani. in l. pe. §. docere. ff. ne quis eũ. & Pau. de Ca. ibi refert, &
14 sequitur. † Et quia nõ ꝑsumitur ꝙ quis sibi mortem intulerit, sed debet probari: vt dicit Azo in summa. ꞇ. de his, qui sibi mor. consciuer. per tex. in l. fi. ff. eo. tit. & cum hoc non sit verisimile, ꝙ quis seipsum ꝑcipitauerit, fortiores ꝓbationes requiruntur. c. quia verisimile. vbi Ab. de pręsum. facit tex. in l. fi. in prin. ff. quod met. cau. in c. super hoc. de ren. no. Spe. in tit. de prob. §. fi. Ale. post Bald. in l. transactionẽ. ꞅ. de transa. & idem Alex. in consi. 99. in casu praedicto. in fi. li. 3. Et dato etiam ꝙ seipsum ꝑcipitauerit, nõ tamen propter hoc ius bona debẽt publicari: qa hoc fieri potuit ex variis causis. ꞅ. dictis, ex quib. pœna non imponitur. Et posito ꝙ ob conscientiam delicti esset pręcipitatus, hodie non debẽt bona publicari. d. auth. bona damnatorum. Non ob. statutum, in quo pro homicidio bona publicantur, quia statutum intellr̃ pro homicidio cõmisso, in personam alterius, & non de interficiente seipsum: vt tradit Cor. in consi. 195. pro parte inquerentis. co. 2. li. 2. & hoc confirmatur: quia tale statutum est contra ius cõe, ideo debet strictè intelligi: vt in tali statuto confiscationis bonorum scribi An. de But. in consi. 62. strictè non reputo. in prin. Io. de Ana. in d. consi. 59. visa inquisitione. in fi. & no. Bal. in l. pen. co. antepe. in ver. apparet igi
15 tur. ꞇ. de hær. insti. † vbi inquit, ꝙ bannum datum ex forma statuti esset stricti iuris & omissum omnino intelligit, qđ expressum non reperitur, & no. Alexã. hic, co. pen. & hoc clarum vr̃ in isto casu in quo verba non conueniuntur, dum in statuto dr̃, quicunque fecerit homicidium, capite puniatur. Nam hoc adaptari nõ potest, in eo, qui seipsum occidit: quia cum mortuus sit, capite puniri nõ potest. ¶ In gl. ij. ibi. hic erant præsumptiones in ꝯrium. In hoc Alex.
16 post alios concludit, † ꝙ si ille, qui seipsum occidit, erat accusatus, vel deprehensus in crimine, hr̃dib. incũbit onus probandi de innocentia, & ita tex. hic intelligitur. Si autem non erat accusatus, nec deprehensus, tunc fisco onus probandi incũbit, ꝙ ꝯscientia delicti seipsum occiderit. l. fi. §. fi. in fi. ff. his qui mor. Nec ob. ꝙ hoc sit diuinare, ꝙ iste accusatus vel deprehensus in crimine fuisset: quia ex quo tex. dicit, ꝙ iia innocentia debent probari liquidis probatio-
17 nib. datur intelligi, ꝙ essent præsumptionis pro delicto. Et † ex ꞅ. dictis colligitur, secundum Ang. hic. & Pau. de Ca. ꝙ licet quis habeatur pro confesso, & condemnato à lege, reus tamen potest ꝓbare contrarium, & ostendere innocentiam suam. Et idem nota. Bald. in l. ita demum. ꞅ. de proc. Anto. de But. in c. fi. co. fi. ver. requiritur vlterius. de confess. cum si. vt tradit Alex. hic, & Areti. in consi.
18 147. visa consultatione. co. 2. Hoc † tamen debet limitari non habere locum, quando statutum præcisè loquitur, ꝙ contumax habeatur pro conuicto confessio, & condemnato, & mandet debere executionem fieri, non est recedendum à verbis statuti: vt dicit Bart. in l. diuus. colum. ij. ff. cust. reorum. & in l. absentem. columna secunda. ff. de poen. Et ideo dicit Bartol. in l. quisquis. in fin. infra ad l. Iul. maie. ꝙ bannum, qđ datur hodie per statuta terrarum est mortale. Valet enim statutum ꝙ contumax ex sola contumacia possit ad mortem puniri: vt no. Bal. in c j. §. iniuria. co. v. in ver. quęro vtrum. de pac. iu. fir. & in rub. ꞇ. cõmina. vel epistolas. ī fi. ¶ Notandum est, quamuis statuta præcisè loquantur, non excludũt exceptioẽ innocentiæ quæ à statuto tolli non potest, qua est de iure naturali: vt no. Bal. in l. edita. co. pen. in versi. ex trib. autem. ꞅ. de edendo. sequitur Io. de Ana. in c. si aduersus. in fi. de hæreti. in d. cõsi. 59. Alex. in consi. 113. viso themate. lib. v. & in consi. 97. thema
19 te. co. ij. lib. vj. Nam † etiam si post confessionem de innocentia appareat executio fieri non debet: vt no. Bal. in l. pen. colum. fi. de cõfess. allegat Inno. in c. ij. de purg. vul. & idem dicit Bal. in l. addictos.
20 colum. ij. ꞅ. de epiſ. audien. † Et ideo statutum ꝙ habeatur pro confessio, intelligitur, nisi probetur de innocentia: vt notat Barth. Ve-
21 ro. in consi. 23. processu. co. pen. † Et ad probandum dictam innocentiam, quilibet admitti debet, quando ferri potest sententia contraria absentem: vt nota. Barto. in l. seruum quoque. §. publice. per
22 illum tex. ff. de procu. † Et quia tali casu, etiam nemine petente, iudex potest, & debet supplere pro absente. l. & si non defendatur. ff. de poen. l. j. in fina. ff. de quæstio. Ideo alio comparente, iudex illum admittere debet: vt no. Bar. ibi, & in l. pen. §. ad crimen. colũ. iij. in fina. versi. aduerte. ff. de publi. iudic. & no. Salyc. in l. reos. co. 7. in ij. q. ꞇ. de accus. Pau. de Castr. in cõsil. 207. super primo dubio colum. fina. in versic. super quinto. Bartholo. Veronen. in consil. 46. Vitius vulnerauit. & in consi. sequen. 47. quidam nomine Zacha. Corne. in consi. 271. visa inquisitione. colum. ij. lib. iij. & in consil.
23 325. primò aduertendum. colum. ij. eodem lib. 3. † Et licet statutũ dicat ꝙ in criminalibus teneatur res personaliter comparere poterit tamen per procuratorem, officium iudi. implorari: vt not. Angel. per illum text. in l. plane. ff. de poe. hæ. in versi. est argumentum. & si statutum etiam reiiciat officium iudi. intelligitur de officio. rato à patre, & non excluditur officium, qđ proprio motu iudex interponit: vt Ro. no. dicit in consi. 42. visis quæ egregiè. co. fi. ver.
24 nec obstant. † Et in probando innocentiam recipiuntur testes, et domestici, & aliàs non idonei: vt no. Spec. in tit. de inquisitio ne. §. j. ver. sed nunquid reus. Io. de Ana. sequitur in d. consi. 59. col. pe. & Ale. in consi. 24. animaduersis. col. pe. li. ij. Et subiicit Alex. hic, ꝙ ineptè loquuntur Doc. qui dñt, ꝙ ꝯ fictam ꝓfessionem probatio
25 admittitur, † quia facta confessio probõnem in ꝯrium nõ admittit. Vñ debet dici ꝙ ꝯfessio præsumpta sit, iuxta gl. in l. siue possidetis. ꞅ. de prob. in l. fi. in prin. ff. qđ met. cã. in l. j. §. accedit. in versi. prę
26 sumatur. ꞅ. de rei vxo. actio. † Mod. hic dñt, ꝙ immo ꝯ Ale. vr̃ hic, ꝙ sit ficta confessio, qñ quis est absens, & ꝯtumax, & pp contumaciam hr̃ pro confesso, certum est ꝙ non est ꝯfessus: quia nõ cõparuit: & si lex fingit, ꝙ sit ꝯfessus, vr̃ fictio ꝯ veritatẽ, de qua cõstare. vr̃. Non ob. ꝙ ꝯ fictionem nõ admittit probatio in ꝯrium: quia verũ est, ꝙ si quis valet ꝓbare ꝙ non sit ꝯfessus directò, ꝯ statutũ non admitteret: sed bene admittit probõ, ꝙ delictũ quod habet pro ꝯfesso, nõ sit ꝯmissum in veritate, nõ obstante illa ꝯfessione: vt declarat Ant. de Bu. in d. c. fi. co. fi. & Are. in d. ꝯsi. 147. col. iij. in versi. nec ob. prima rõ. Sed tñ vr̃, ꝙ dictum Alex. defendi possit: quia absens pp ꝯtumaciam, si hr̃ pro ꝯfesso ex dispõne statuti, ista vr̃ præsumpta ꝯfessio pp contumaciã, & nõ ꝯstat de veritate in ꝯrium: sicut in fictione legis Corneliæ, vel iuris postliminii. Ex ꝯtumacia. n. insurgit quædã præsumptio ꝯ contumacẽ, & talis ꝑsumptio augetur à statuto, quod vult illum hr̃i pro ꝯfesso, & ista dispõ statuti nõ habet ꝑcisè veritatem in ꝯrium, prout in fictione ꝯtingit. ¶ In ea. gl. ibi, non publicant, siue ante, siue post. Hanc glo. pro singulari not.
27 Bal. hic, in fin. † ꝙ ꝯdemnati ad mortẽ ex dispõne statuti, bona nõ
28 publicant: † quia oĩa statuta sunt leges priuatorũ. & idem Bal. in l. iij. col. pe. ꞇ. si pen. ap. & in tit. de pace Constan. in verbo criminalibus. col. ij. in ver. sed dubitat. cum si. vt per Ale. hic Pau. de Ca. hic tenet ꝯrium, & dicit ꝙ nõ refert, si sit publicum, vel priuatum delictũ: sed solum ꝯsideratur, ꝙ pœna capitalis sit: quia nõ genus criminis, sed sola sñĩa spectat. l. quod ad statũ. ff. de poen. & iõ si pro furto pœna mortis à statuto imponat: quia efficit seruus pœnæ, & eius testũ irritat, & tpe huius legis debuissent bona publicari, licet hodie bona nõ publicent. auc. bona damnatorũ. ꞇ. de bo. ꝓscri. & ad hoc Pa. de Ca. inducit tex. in l. fi. in prin. ꞇ. de bo. ꝓscri. vbi dicit, ꝙ dãnati de quolibet crimine, pro quo pęna capitalis imponit, bona debent publicari. Riminal. & Mod. hic rñdent ad illũ text. dũ ibi
29 dr̃ de quolibet crimine, intellr̃ publico. & hoc suadet, † quia in dubio ꝯ fiscũ debet iudicari. l. nõ puto. ff. de iure fis. Sed certè pro opinione Pau. de Cas. inducit tex. in d. l. fi. ff. de eor. mort. dupliciter primò in ver. sed Diuus Pius. vbi dr̃, ꝙ tunc demũ bona à fisco vendicari debẽt, si eius criminis sit reus: vt si dãnatus morte, aut deportatione afficiendus esset: & sic non vr̃ ꝯsiderari qualitas delicti, sed an pœna capitalis sit. Scđò in ver. idẽ rescripsit. vbi vr̃, ꝙ si reus fuerit modici furti, licet suspendio vitã finierit, nõ debent eius bona publicari: quia si furtum compertũ fuisset, bona hr̃dibus adempta non fuissent. Si ergo pro furto esset pœna capitalis prout à statuto inducitur, uidetur ꝙ bona deberent publicari: & sic tex. non cõsiderat, ꝙ debitum sit publicum, sed considerat qualitatem pœnæ. & facit tex. in d. l. dum dicit de quolibet crimine, & non debet restringi in publico. Non ob. ꝙ in dubio contra fiscum iudicari debet, quia in casu isto non sumus in dubio per superius dicta.

LEX III.

1 *Senium non impedit testamenti factionem, neque etiam donationem.*
2 *Testamentum, infirmitas corporis impedit.*
3 *Matrimonium contrahere infirmus non prohibetur.*
4 *Corporis debilitas non impedit ea, quę animi iudicio peraguntur.*
5 *Senectus ab infirmitate distinguitur, & sic videtur quòd infirmi appellatione senex non comprehendatur.*
6 *Senex, qui dentibus caret, sanus dicitur.*
7 *Senex dicitur ille, qui septuagesimum annum excedit.*
8 *Verba, sanę mentis, licet corpore infirmus, non probant aliquem esse sanæ mentis.*
9 *Sanę mentis, quis in dubio præsumitur.*
10 *Filiusfamilias testari non potest.*
11 *Prohibitio quòd filiusfa. testari non possit, propter quid facta fuerit.*
12 *Pater non potest filium emancipare, ad effectum vt testari possit.*
13 *Mulier an dote aduentitia testari possit.*
14 *Clerici licet in patris potestate existant, tamen testari possunt.*
15 *Constitutio Imperatoris, quæ specialiter de clericis loquitur, quo casu non valeat, etiam si fauorabilis sit.*
16 *Generalitas non ostendit quòd ius canonicum iuri ciuili derogare voluerit.*
17 *Diminutionis causa inducta, augmentum operari non debent.*
18 *Filij Francorum in patris potestate non sunt.*
19 *In Gallia iura communia Romanorum seruantur, nisi illis specialiter derogatum fuerit.*
20 *Filijfa. in lucris acquisitis per transitum patris ad secunda vota, testari pñt.*
21 *Filiusfamilias ad pias causas testari potest.*
22 *Quæstionis difficultas nunquid. s. filiusfa. testari possit, vnde pendeat.*
23 *Argumentum à contrario sensu non admittitur, quando iuris antiqui correct-*

rectio resultaret.
24 Argumentum à contrario sensu, etiam in correctorijs sumitur, quando alias verba nihil operarentur.
25 Legis verba potius tolerari debet, quod superflua sint, quàm quòd iuris antiqui correctio inducatur.
26 Dictio aliquid, in minimo verificatur.
27 Argumentum à contrario sensu limitatè sumi debet ad verba, quæ in directo sensu existunt.
28 Verba negatiua ad diminutionem prolata, augmentum inducere non debent.
29 Exceptio regulam declarat.
30 Exceptio licet regulam declarat, non tamen illam ampliat, vt extendatur casus, qui sub regula aliàs non comprehenderentur.
31 In testamentis ad pias causas ius ciuile non attenditur, sed ius gentium.
32 Testamento militis ius gentium in castrensibus limitatè consideratur, non autem absolutè, sicut in pijs causis contingit.
33 Ius ciuile in pijs causis attenditur, quando aliquid contra bonos mores existat.
34 Pupillus etiam doli capax, ad pias causas testari non potest.
35 Testamentum est publici iuris.
36 Testamentum ex alieno arbitrio pendere non debet.
37 Institutio collata in alterius voluntatem de præterito valet.
38 Donatione causa mortis pater consensum reuocare pôt, saltem filio viuente.
39 Testamentũ filij quo casu à patre reuocari non possit, quando res est integra.
40 Donatione causa mortis pater consensum præstitum reuocare non potest, nisi quando donatio in effectu à patre facta sit.
41 Institutio quæ ad præteritũ refertur, ex alieno arbitrio pendere non videtur.
42 Legatum factum alicui de re aliena, vel in re, in qua alter habet ius, de consensu habentis ius in re, an valeat.
43 Testamentum facere non potest statim ꝙ quis in alterius potestate existit.
44 Consentiens alteri facienti facere, non dicitur.
45 Filiusfa. si testamentum fecerit de consensu patris cum clausula, ꝙ si non valet iure testamenti, valet iure codicillorum, vel iure alterius cuiuslibet voluntatis, in dicta clausula ad donationem causa mortis trahitur.
46 Pactum nudum, in donatione causa mortis sufficit.
47 Pacto nudo, pro casu patris præsentia sufficit.
48 Pactum nudum præsumptum in donatione causa mortis, non sufficit quòd ex præsentia & taciturnitate inducitur.
49 Hæreditas per pactum dari non potest.
50 Donatio causa mortis si sine pacto vel stipulatione exprimatur, vim fideicommissi habet.
51 Donatio causa mortis quando exprimeretur, & stipulatio vel pactum expressè interuenisset, opinio Alexandri de tali materia locum haberet.
52 Testamento si apponatur clausula, iure testamenti, vel iure alterius voluntatis, tunc de iure codicillorum intelligitur: quia codicilli maiorem similitudinem vltimæ voluntatis habent.
53 Generaliter comprehenduntur omnes casus, dato quòd maior ratio sit in vno, quàm in alio.
54 Donatio causa mortis facta in testamento simpliciter vim fideicõmissi habet.
55 Fideicommissum cùm à filiusfamilias fieri non possit, donatio causa mor.indistinctè non valet, nisi expressè interpositum fuerit.
56 Pater an possit consentire filio sibi donanti causa mortis.
57 Opiniones Doctorum de quæstione procedenti, scilicet quo pacto probabilius concordari possint.

1 SEniũ. ¶Primò no.† ꝙ seniũ nõ impedit factionẽ testi: eodẽ mõ non impedit dõnẽ.l. senectus.ĵ. de dona.& pariter nõ impedit mrĩmoniũ.l.j.§. de nup. l.sed est quæsitũ.in princ.l.si qs posthumos in prin. de li.&
2 posth.in c.ij.de frig.& mal.in c.nuptiarũ.xxvj.q.j.pe. & eodẽ † mõ infirmitas corporis nõ impedit testm̃, vt hic dr̃, & in l.ij.ff de test.
3 Et pariter nõ impedit ꝯtctũ.l.sanũ.C.de trãs.Et iõ infirmus † mrĩmoniũ ꝯhere nõ ꝓhibet.c.ij.vbi Abb.de ꝯiug. leprosorũ. adeo ꝙ licet qs ꝯstitutus sit in articulo mortis, & de vita desperet, tñ mrĩmoniũ ꝯhere põt: vt no. Io. And.in r̃la, sine culpa, de reg iu.in vj. refert Abb.in d.c.ij.cũ si. vt Ale.dicit in d.l.si qs posthumos. in prin.
4 Et rõ pdictorũ vr̃,† qa corporis debelitas nõ ĩpedit ea,q̃ animi iudicio peragunt.l.ij.§.corporis debelitas ff.de vac. mun. ¶Scdõ no.
5 † ꝙ senectus ab infirmitate distinguit: & sic vr̃ ꝙ applõne infirmi senex nõ cõprehendat. cuius ꝯtrium voluit Abb.in c. magnæ.in vj. no.de voto.vbi per illũ tex in ver.verũ, dicit ꝙ senectus hẽt labores: & dolores.q infert, ꝙ statutũ, qd loquit de cã infirmitatis, hẽat locũ in cã senectutis. In ꝯtrium facit tex.hic, q.separat senectutẽ ab infirmitate. Ad idẽ tex.in c.qm̃ frequẽter.in prin.ibi, senes valetu-
6 dinarii.vt lit.non ptest.& in c.si qs testiũ. de testib.† Et quia senex, qui caret dentib.dr̃ sanus.l.cui dẽs.ff.de ædil. edic. ibi, alĩs nullus senex sanus esset, & per illũ tex.ita arguit Fel.in d.c. qm̃ frequẽter.in iiij.q.Nõ ob.text.in d.c.magnæ, qa põt intelligi in decrepitis tenib. Sed pcisè nõ vr̃ ꝙ senex dicat infirmus. Bñ verum est, ꝙ sedm subiectam mãm infirmus & senex equiparant: vt not Domi.in c.j.§. verum.de cleri.ægrot.in vj.& facit text.hic, cum si.s̃ alle. Et sm Io.
7 An.post Arch.in d.c.j.§.verũ.de cle.ægrot.† senex dr̃ ille, qui excedit septuagesimum annum.dicit tñ Dom.ibi, ꝙ hoc debet iudicari sm qualitatem complexionis .& Flo. concludit hoc esse in arbitrio iudicis, in l.in lege Aquilia si deletum.co. pe.ad l. Aql. Et per istũ tex.in quo dr̃. ꝙ infirmitas corporis nõ impedit testm̃.inoleuit illa practica, qua vtũtur tabelliones, dũ dicunt, talis sanus men-
8 te licet corpore infirmus sit.vt no. Bar.in l.ij.ff. de testa. † ista tñ verba nõ probãt illũ esse sanæ mentis.vt no.Bal.in l.fi.ff.eo. Ang. in l.qda in suo.de pdi.inst.cũ si.vt tradit Ale.in cõsi.141. matureque attestationib.co.ñ.li.j.& in ꝯsi.85.viso themate & late insistãt Mod.hic, post Are.in d.l.ij.Et adde qd idẽ Ale.sequit in ꝯsi.10.ma tureque in testis.in l.si in 6.& idẽ tradit Soc.in ꝯsi.98. als consulti.in 2.co.ii.3.& Cor.in cõsi.154.licet in themate.co. pe li.3 Et p dicta pcso limitãt, pcedere, qñ notarius hoc d sanitate attestat sim plr̃,q̃ sunt verba enunciatiua,q̃ nõ pbãt, vt arguit in ista q. Ang. Are.in trac.d testam.in verbo, sanus.Secus ipse dicit, si notarius in scriptura attestet.& dicat ꝙ si testator interrogatus de plurib.& diuersis reb.tam ab ipso notario,q̃ à testib.respondebat sp ad ,ppositũ, ita ꝙ ꝯprehendebat ꝙ esset sanæ mentis q tũc verba notarii probarent, sm Ang. Are.ibi, q adducit in sim, qd no. Bar.in l.prici-
9 piuntur. §. codicilli circa fi.in ver qro ibi dr̃.ff.de iure codi. † ista tñ qo vr̃ parũ operari, qa in dubio qs præsumit sanæ mẽtis.l.nec codicillos.vbi Bal.ĵ.de codi.& idẽ Bal.ĩ l.qdã in suo.in ij.no.de pdi.in st.Bar.in l.filiũ. de acq.hæ.gl.in c.fi.in ver.ppotẽ.de suc.ab ĩte.Car. in ꝯsi.56.casus super quo. co.2.nisi dicamus, ꝙ ista p̃sumptio ꝯfirmata ex verbis notarii, excluderet leues p̃sumptiones,q̃ essent ĩ ꝯ-
10 riũ.¶† Tertiò no ꝙ filiusf.nõ potest testari: & hoc ,pcedit, ẽt si pr̃ ꝯsentiret, vt tex.dicit ĩ l.q in ptãte.in prĩ.ff.p tes.qb.& ĩl.ñ ẽ pmis.
11 in prĩ.† & ex hoc datur intelligi ꝙ prohibitio nõ est facta pp interesse pr̃is, qa purgaretur pr̃e consentiẽte.Sed ꝓhibitus vr̃ filiusf.qa
12 isto iure eius persona nõ erat integra, pp patriã ptãtẽ.Scdo † ampliat, qd ẽt pater nõ põt filiũ emancipare, ad effectũ a vr̃ testari pos-
a sit.vt no Bal.hic circa fi.cum si.vt tradit Alex in l.j §. in filiꝰ ff ad Tre.Tertiò ampliat, vt ẽt habeat locum in filiafam.vt in sua dote non possit testari: vt nota.Bal.hic in versi. sed filia.cũ si.vt Ale.hic
13 tradit.† Videret tamen qd saltẽ de dote aduẽtitia mulier posset testari, qa illa in totũ filiæ acquirit.l.Gaius.ff.sol.mat.& pro tali dote filia sine consensu pr̃is agere põt: vt no p gl.& Doc.in l.ij.§ qd si ĩ pr̃is.ff.sol ma.& dixi ĩ auth ꝙ locũ.ĩ 4.no s̃ d col.& iura noua q̃ pr̃i concedunt vsumfructũ, loquunt in casib.in quib.olim pr̃i acquirebat proprietate cũ vsufruc.Et ratio ista cessat in isto casu in quo filiæ totum acquirebat, ẽt de iure antiquo.& in tali dote vr̃ priuilegiata, filia, sicut filiusf.in castrensib.& idẽ in similib.casib. in quib. res pleno iure filiis acquirunt de quib.dicã.in l pe.ĵ eo Et ista re
14 gula primo limitat † nõ hr̃e locũ in clicis, b q licet sint in ptãte pa-
b tris, tñ testari possunt, vt est tex.in Auth.psbyteros.ia j.s̃.de epi & cle.& in l.sacrosanctæ co.tit.& no.per gl.in c.qa ĩgrediẽtib.in verbo, testar.di.xix.q.iij.Et idẽ sñt Ant.de But.& Abb.in c.qa nos.de test.p illũ tex.Et hoc pro cautela ad testandũ tradit Barth.Vero.in cau.cxiij.filiusf.regulariter & Mod sequuntur in l.pen.ĵ.eo Sed tñ aduertendũ est.qa ista ratio nõ vr̃ bñ probari iure.Nã.j. text.in d.
15 Auth psbyteros.nõ attendit,† qa ꝯstitutio Imper.q̃ spãliter loqt de clericus, nõ valet ẽt si fauorabilis sit.c.ecclesia S.Mar.de ꝯsti. vbi Ab.per illũ tex.cũ si.vt dixi ibi co.xj.in ver.j. pcso.Et eodẽ modo
16 tollit tex.in d l sacrosanctæ Non ob.c.qa nos.† qa nõ apparet ibi ꝙ loquatur de filiisfa & sub illa generalitate non apparet ꝙ voluerit derogare iuri ciuili & quia ille tex.non videtur ampliare potestatem testãdi, quo ad personã.qa loquit respũ bonorũ dũ dicit, ꝙ licet clerici libere possint disponere ad acqsitis intuitu pr̃monii, tñ de acquisitis respũ ecclesiæ nõ põt facere testm̃, nec disponere & sic tex.ibi vr̃ restringere facultatẽ testãdi. Vnde nullo mõ dicen-
17 dũ est. ꝙ videat illã ampliare: † qa inducta ad diminutionem, non
18 debent operari argumentũ.l.legata inutilr̃, de adi.le.¶† Scdõ vr̃ non vr̃ habere locũ in filiis Frãcorũ.quia filii ibi nõ sunt in ptãte: vt no.per gl.insti de prima pot §.i.in ver.Romorũ.& sequit Bar. in c.j.§.si duo fratres.in fi.ĩ ver.adde.ĩ ti.an mar tuus succedat vxo. Alex.& Mod.in l.pe.ĵ.eo. Bal.tñ in d.§.si duo fratres dicit nescire
19 an gl.pdicta verũ dicat.† Et certè in Gallia seruantur iura commu-
c nia Romanorum, nisi illis sit specialiter derogatum: c vt colligitur ex his, quæ tradit Guido.Papæ in q.liiij.t pe quo.& in q.cccx.Et vr̃ esse ex

ADDITIONES.

a ¶Effectum. Et bene, quia nihilominus omnia bona essent patris qui posset reddere testamentum eiusorum, & sic ab aliena voluntate dependeret, quæ est uerba ratio prohibitionis iuris ciuilis.

b ¶Clericis. Scilicet in quæsitis ratione clericatus.ut tenet Bar.in l.sacros.s̃.de epi.& cle.& est ueritas.quicquid dicat Ias.in l.filię licet co.2.supra de cõl.tum quia verba debent intelligi secundum qualitatem personæ, ad quam referuntur, tam quia illud priuilegium est ĩ dat ad similitudinem castrensis peculij, ut est tex.in auth.presb. supra de epi.& cle.ergo secundum illud intelligitur: uidelicet sicut castrense est limitatum ad res quæsitas occasione castrorum, sic peculium clericale ad res quæsitas ratione clericatus.tamen tex.in d.l.sacrosf. vbi presupponit huiusmodi peculium quali castrense clericale esse diffinitum ab aliis rebus clerici, quia priuilegium restringitur ad res illius peculii tantum ergo in quæsitis ratione clericatus.

c ¶Derogatum Immo absque submissione, uel derogatione inquantum æqua, & negotiis accommoda.

esse ex eo, ꝙ voluerunt Galli uti iure Romanorũ, nõ ꝙ ipsi essent astricti. Et ex isto capite limitatio ñ vr̃ vera: & esset verũ, ꝙ nõ essent in potestate, limitatio nõ esset ꝯgrua: qa rl̃a loquitur de filiis in potestate. Et hoc dicit Cor. hic, licet Mod. hoc sibi adscribant in d. l. pe.
20 ¶ † Tertiò fallit in lucris acquisitis filiisf. per trãsitũ patris ad scđa vota: vt no. Ang. in §. venient aũt. in auth. de nup. vbi alle. tex. in §. seq. quoniam infirmas: in ver. disponant. & sequit̃ Ale. in l. pe. ⁊. eo. & in l. j. §. hoc aũt. ff. ad Tre. & Mod. in d. l. pen. dñt, ꝙ non conceditur in illo casu facultas testandi, sed diuisio inter filios eius permittitur tex. tamen ibi vr̃ probare, qđ Ang. dicit, dũ alternatiuè dicit in d. §. quoniam infirmas. siue disponãt siue intestati moriant̃.
21 ¶ † Quartò fallit ad pias cãs, in qu b. filiusfa. p̃t testari, sm cõm opi. vt colligitur ex his, q̃ hic Ale. refert, & ipse residet cũ opi. cõi. & in hoc Dos varioꝰ modo loquuntur. Et vis tota huius q̃nis p̃cipuè consistit in intellr̃. c. licet. §. fi. de sepul. in vj. vbi ad literã dr̃, quis aũt absque p̃ris assensu sibi posset libere eligere sepulturam, ꝓ anima sua, tamen præter eius assensum nisi peculiũ castrense, aut quasi castrense habeat aliquid iudicare nõ potest. Nam ex p̃dictis verbis à ꝯrio sensu collr̃, ꝙ consensu patris ꝓ anima adiudicare possit.
23 † Sed Ful. hic in fi. respõdet, ꝙ argm̃ à ꝯrio sensu nõ admittit: qa resultaret correctio iuris antiqui: vt no. ꝑ gl. in l. vt liberis. in gl. mag. ad fi. s̃. de colla. in c. significasti. de fo. compe. in c. j. in ver. ꝑmittimus. đ
24 æta. & qua. in vj. † Ad hoc replicat Ale. hic, co. pen. ꝙ argm̃ à ꝯrio sensu ẽt sumitur in correctoriis, qñ al's verba nihil operẽtur, vt nota. in auth. ex testõ. s̃. de coll. vbi Ale. post Rom. Sed ista replicatio tollit̃ ex his, q̃ dixi in auth. ex testamento. alle. Pau. de Ca. in l. pe. co.
25 fi. in ver. vlt. scias. ff. de of. eius. vbi † concludit, ꝙ potius dẽt tolerari, ꝙ verba legis superflua sint, q̃ ꝙ correctio antiq iuris inducatur. Et ad hoc vr̃ tex. in l. fi. §. filiis autẽ. ⁊. de bo. q̃ li. Secundo respondet Ful. principal̃r, ꝙ text. in d. c. licet. §. fi. nõ loquitur de testõ, sed vtit̃ verbo gñali iudicare, qđ intelligi potest ꝑ donationẽ cã mort. q̃ regulariter põt facere filiusf. cũ consensu p̃ris. l. tam is. §. fin. ff. de do. cã mor. Ro. hic respõdet, ꝙ si verbũ illud iudicare, restringatur in donatione cã mor. verbũ illud ꝓ anima, nihil operaret̃, qa non tñ pro anima, sed generalr̃ cũ p̃ris consensu donare põt. d. l. tam is. Sed replicari põt ꝙ verbum pro anima, satis oꝑat̃: qa tollit dubitationẽ, qa videbat̃, ꝙ pro anima posset donare, ẽt sine cõsensu patris. Sed ꝯrium ibi dicit, ꝙ ẽt pro anima non põt donare absque patris consensu. & certè intentio Papæ ibi nõ fuit aliquid innouare circa dispõnẽ iuris cõis. Solum. n. ibi concedit liberã licentiã eligẽdi sepulturã, in aliis nihil videt̃ ĩnouare, vt verba ibi manifestè ostẽdunt. Præterea dato ꝙ ibi argm̃ à ꝯrio sensu sumeret̃, dẽret sumi hoc mõ: filiusfa. nõ põt aliquid iudicare ꝓ anima p̃ter consensum p̃ris ergo à ꝯrio sensu, poterit aliquid iudicare ꝓ anima cũ consensu p̃ris. & hoc verificat̃ in donatione cã mor. qa oratio, q̃ est negatiua v̾is, in ꝯrio sensu est particularis, vt tradit Aret. in d. l. q in prãte.
26 co. 3. vbi inducit tex. in d. l. discretis. s̃. eo. † & ad hoc facit verbũ illud aliquid, qđ in minimo verificat̃. l. si seruum. §. ait prætor. vbi Bar. de acq. hæ. Vnde si aliquid, & sic omnium. nõ põt iudicare ꝓ aĩa sine consensu p̃ris: ergo à ꝯrio sensu cum consensu patris poterit aliquid iudicare sed nõ infert ad testamentũ. Et ad hoc facit, qa
27 † argm̃ à ꝯrio limitatè [a] debet sumi ad verba, q̃ sunt in directo sen
a su: vt no. Ant. de But. in c. cũ apostolica. in vlt. no. de his, q̃ fi. à p̾la. & dixi in l. j. in ix. co. de off. eius. Et ideo cõsonat, ꝙ arg. colligatur in ver. illo, aliquid, vt dixi, & qa in d. c. licet. §. fi. sunt verba negatiua ꝓ
28 lata † ad diminutionem, quę non debent inducere argumentũ. l.
b legata inutiliter. de adi. leg. l. cum tale. §. fi. cõd. & dem. ¶ Vltimò[b] pro communi opi. Ale. inducit tex. in d. c. licet. §. fina. vbi fit exceptio de peculio castrensi, vel quasi, in quo filiusfa. potest testari. l. fina. s̃. de inof. testamento. ergo pariter videtur, ꝙ regula ibi posita intelligatur de testamento, quia exceptio declarat regulam. l. nam
29 † qđ liqui de. §. fina. de pe. leg. Mod. hic respondent, ꝙ exceptio in d. c. licet. §. fi est de regula, hoc modo, videlicet respectu do. causa mor. qa regula habetur, ꝙ filiusfam. non potest donare cã mor. sine consensu patris: excipitur nisi hẽat peculium castrense, vel quasi: qa tali casu potest sine consensu p̃ris Sed respõsio nõ tollit arg. Ale. dum arguit ab exceptione castrensis peculii, in quo filiusfa. potest testari: ergo pariter videtur, ꝙ regula ibi posita respectu testa
30 menti intelligatur. Vnde ad arg. Ale. responderi formalr̃, † ꝙ licet exceptio declaret regulam, nõ tamen ampliat illam, vt extẽdatur ad casus, qui sub regula al's nõ comprehenduntur: vt not. Bart. in l. gñali. §. vxori. ff. de vsufru. leg. Ab. in c. nostra. de sepul. cum si. vt dixi in l. j. ff. de reg. iu. Et sic patet per s̃. dicta ꝙ in d. l. licet. §. fi. funda-
31 mentum fieri non potest. ¶ † Postremò pro communi opi. Alex. rõnem inducit, qa in testamentis ad pias causas non attendit̃ ius ciuile, sed consideratur ius gentium: vt no. Bar. in l. j. co. v. s̃. de sacro san. ecc. & in fi. ibi. & ex quib & idem Cal. in consi. vlt. de consti. cũ si. vt dixi in l. captato. s̃. tit. j. Et sic videtur, ꝙ prohibitio iuris ciuilis non attendat̃. ¶ Mod. conatur respondere, & non bene: nã prio dñt, ꝙ attenta tali rõne esse dicendum, quod filiusf. posset testar i pias causas, absque consensu patris. Et hoc videt̃ contra tex. in d. c.

licet. §. fi. Sed rñderi põt ꝙ ibi requirit̃ ꝯsensus p̃ris, ꝑp interesse patris in vsufr. alias non requireretur consensus p̃ris in pia causa. Et tex. in c. licet. §. fi. non loquit̃ de testõ, sed de donatione cã mor. vt s̃. dictũ fuit. ¶ Secundò dñt ꝙ sequeret̃, ꝙ miles, in cuius testõ debet seruari ius gentium, vt not. in l. j. vbi Bart. ff. de test. mil. posset testari ẽt in aduentitiis. Et hoc non vr̃ verum. §. prætor hoc. insti.
32 quib. non est permis. fa. test. Sed rñdetur ꝙ † in testõ militis ius gẽtium considerat̃ limitatè in castrensib. nõ absolutè, sicut in pia causa
33 cõtingit. ¶ † Tertiò, quia ius ciuile attendit̃ ẽt in piis causis, qñ fit aliquid ꝯ bonos mores: vt no. Bart. in d. l. j. in vlt q. prin. in ver. v. q̃ro. Sed dic illud verum esse, qñ contineret turpitudinẽ: secus qñ est ꝯ bonos mores ciuiles, prout vr̃ in isto casu. & no. Fed. in ꝯsi. 140.
34 punctus q̃nis. cum si. vt dixi in d. l. captatorias. ¶ † Quartò, quia pupillus, ẽt doli capax, non põt testari etiam ad pias causas: quia hoc vr̃ etiã iure gentium prohiberi, ꝑp defectũ intellectus. Et hoc verum, si sit infans. vel proximus infantię: secus si ꝓximus pubertati. vt dixi in l. fi. s̃. de test. mil. Et sic ratio Ale. defendi põt. ¶ In gl.
35 fin. duæ rationes adducunt̃, quare filiusfa. testari non possit. † Prima, quia testm̃ est publici iuris. Bart. hic opponit ꝯ istã ratio. & rñdet: non tñ aliter declarat rõnem, licet remoueat ꝯrium. vnde rõ declaratur: qa testm̃ est publici iuris: quia forma est inducta à iure ciuili. vt no. in l. interdum. ff. de cond. inde. & noluit lex ciuilis talẽ facultatẽ competere nõ hñtib. integrã personã. prout est filius in
36 potestate. † Secunda rõ in gl. adducitur, quia non debet pendere ex alieno arbitrio. & idẽ no. per gl. in d. l. tã is. §. j. Huic rationi obstare vr̃: quia ratio gl. ꝙ vltima voluntas nõ debet pendere ex alieno arbitri vr̃ habere locum in arbitrio de futuro: sed si pr̃ prius cõsentiret, testm̃ deberet valeret: quia in stõ collata in voluntatẽ alterius de præterito valet. l. illa aũt. ff. de hær. insti. Mod. hic rñdent, ꝙ licet pater prius consentiret, posset tñ postea reuocare ꝯsensum:
37 † quia hoc est in donatio causa mort. in qua pater ꝯsensum reuocare põt, saltem viuente filio: vt no. Bal. hic, col. pe. Bar. in l. j. §. j. co. fi. ff. de do. Et si considerata reuocatione, videret̃ pendere ex alieno arbitrio. Sed ista rñsio non satisfacit ex pluribus. Primò, quia dato ꝙ à patre reuocari possit consensus in do. causa mort. non
39 ita vr̃ in testõ, qđ non debet pendere ex arbitrio alterius. † Secundò, quia agit̃ de testõ filii, qđ à patre reuocare non põt, ex quo res
40 nõ est integra: arg. l. si pecuniã. in prin. ff. de ꝯd. ob. cau. ¶ † Tertiò, quia ẽt in do. causa mor. pr̃ non põt reuocare ꝯsensum præstitum, nisi qñ donatio in effectu facta sit à patre, vt in l. in ædibus. §. qđ fi-
c liusf.[c] ff. de do. & not. Bar. in d. l. ij. §. j. Ale. in consi. 246. placet. li. vj.
41 † Vnde ad argm̃ aliter responderi põt, ꝙ qñ in stõ refert ad præteritum, non vr̃ pendere ex alieno, quia ille, qui disposuit, arbitrio suo disposuit: & licet relationem faciat ad uoluntatem alterius declaratam, uoluntas testatoris non est suspensa in arbitrium alterius. Are. in d. qui in potestate. col. ij. etiam reprobat rationem glo.
42 hic: quia attenta ratione glo. † non ualeret legatam factum alicui de re aliena: vel in re, in qua alter habet ius, de consensu habentis ius in re: qđ uidetur contra text. in l. sicut. §. si venditionis. ff. quib. mo. pig. uel hypo. sol. Sed ille tex. parum facit, quia loquitur in legato particulari, in quo non est præcisè illa prohibitio, quæ in institutione. l. pe. de leg. ij. Secundò Aret. insti. quib. non est permis.
43 fac. test. in prin. † ubi dicit, ꝙ statim, ꝙ quis in potestate alterius, nõ põt facere testm̃, adeo ꝙ licet pr̃ permittat, non tñ valet. Nam ex isto modo loquendi Imperatoris, vr̃ ꝙ inhabilitas causata sit ĩmediatè rõne p̃riæ potestatis: & talis inhabilitas non tollit̃, dato ꝙ pater consentiant. & sic inducendo illum tex. non vr̃ secunda ratio gl. adaptari ĩmediatè in tali prohibitione. Et codẽ mõ induci põt in l. tam is. §. j. de do. causa mor. ibi, nec uoluntate patris. Et quia essentia testĩ non vr̃ pendere ex alieno arbitrio dato ꝙ pater cõsentiret, sed à filio, qui testatur: ut in simili not. Bald. in l. mater. in fin.
44 ff. de re iud. † Et quia qui consentit alter facienti, non dicitur facere. l. aliud est vendere. ff. de reg. iur. l. si pr̃. § fin. ff. de ma. uind. & sic ratio prima assignata in gl. uerior vr̃. Et circa not. per gl. hic, infert Ale. ad q. si filiusfa. fecit testm̃ de consensu p̃ris, cum cl'a, ꝙ si non valet in iure testĩ, ualeat iure codicillorũ, uel iure alterius cuiuslibet uoluntatis, an dicta clausula trahat̃ ad don. cau. mor. & post alios, quos refert Alexan. concludit considerando duos casus. Primus, qñ dicit̃ ꝙ valeat iure testĩ, vel codicillorum, vel iure cuiuslibet alterius voluntatis: & tali casu dicit, ꝙ valet tanquam donatio cau. mor. quia illa verba, iure cuiuslibet vltimæ voluntatis, nõ possunt uerificari, nisi in donatione cau. mor. ex quo facta est mentio codicillorum: unde perinde habetur, ac si specificatũ sit de donatione cã mor. arg. l. ij. de libe. & posthu. & in §. nominatim. institu. de ex-

ADDITIONES.

a ¶ Limitatè. Adde Dec. in l. si pecuniam. nu. 3. ff. si cer. pet.
b ¶ Vltimò. Sed quicquid Dec. inventilet, de iure verior est opin. Ioan. And. & Pet. de Anch. in d. c. licet. quam Philip. Cor. hic, & Ias. col. iiij. sequuntur.
c ¶ §. Quod filiusfa. Sed hic tex. non loquitur in dona. causa mor. sed in donatione inter viuos irreuocabili. Ideo Ias. ratio bona est.

de exhære.lib.cũ si.vt tradunt Ale.& Mod.in d.l ij.Et idem Alex.in consi.54.in causa.lib.vij.& ista conclusio vr̃ procedere,ẽt præsupposito ꝙ in tali donatione requirat̃ specialis consensus patris: vt no.Bar.in l.tam is.§.j.de do.cau.mor. per l.filiusfa.§ .pari ratione. ff.de do.Et illa verba vltimæ voluntatis, satis verificari vñr in do. cau.mor.quæ dicit vltima voluntas.l.fin.j̃.de do.cau.mor. Et hoc intelligitur ſm Ale.qñ erant præsentes illi, quibus relinquebatur:
46 † nam hodie in tali do.cau.mor.sufficit pactum nudum,vt per gl.
47 in l.cũ pater.§.Meuio.de le.ij.† Et pro tali pacto p̃ntia patris sufficit:quia præsumitur consensus ex taciturnitate:vt tradit Ang.in terminis in consi.183.viso themate.col.ij & Soc.sequitur in cõsi.
a 112.multum abundè.col.iiij.lib.j.Ego tñ aliàs ꝯrium consului a vt patet in consi.245.in causa.col.fin.quia dato ꝙ hodie in tali donatione pactũ nudũ sufficeret, iuxta l.si quis argentũ.j̃. de dona.hoc non videt̃ habere locum in pacto nudo præsumpto,quod ex præsentia,& taciturnitate inducitur. Et ita Bart. interpretatur d.l.si qs argentum,vt intelligatur in pacto expresso,& non in præsumpto. in l.iuris gentium.§.quinimo.col.v.in l.si tibi qui in prin.ff.de pac. cum si.vt tradit Alex.in d.l.iuris gentium.§. sed cum nuda. & ista ratione Arc.expresse reprobat Ang.in consi. præalle.183. vt ipse scribit in l.ij.de leg.j.& dixi etiam in rub.s̃.de pact.in fi.Et certè nõ videtur ꝙ sola præsentia sufficiens sit:quia testator cogitabat facere testũ,& hæreditate sua disponere, & non videt̃ ꝙ de do.causa
48 mor.cogitaret,interueniente pacto vel stipulatione:† quia hæreditas per pactum dari non potest.l.hæreditas.s̃.de pac.conuen.Et quia non videtur specialiter constare de do.cau.mor.prout requiritur d.l.filiusfa.§.pari ratione.Non obst. ꝙ habeatur pro speciali expressione,ex quo tantum de do.cau.mor. verificari potest.d.l.ij.
49 de lib.& posth.† Quia rñdetur, quòd ibi constabat de exhæredatione, quam volebat facere: quia filium exhæredauit. Sed hic non constat quòd vellet facere do. cau.mor. Non obst.dum dicitur,iure cuiuslibet vltimæ voluntatis. quia intelligitur de simili: & non videtur intelligi de donat.causa mor.de qua non cogitabat testa-
50 tor per viam pacti, vel stipulationis, † & etiam si exprimat de do. causa mor.sine pacto vel stipulatione,talis donatio habet vim fidei commissi.vt no.Bart.in l.j.circa fi.ff.de don.cau.mor. Salyc.in l.j.j̃. de dona.causa mor.cum si.vt dixi in consi.196. in casu proposi-
51 to.† Conclusio ergo Ale.haberet locum , qñ exprimeret de do.
52 cau.mor.& stipulatio vel pactum expresse interuenisset. ¶†Secundus casus principalis est,ſm Ale.si dicatur, iure testamenti,vel iure alterius vltimæ voluntatis:& tunc intelligitur de iure codicillorum:quia codicilli habent maiorem similitudinem vltimæ volũtatis, quam quòd sit do.cau. mor. Sed aduertendum est , quia ista ratio,quam Ale.adducit,esset bona,si illa verba alterius vltime voluntatis,deberent verificari tantum in vna specie vltimæ uoluntatis : sed ex quo uerba generalia sunt, videtur quòd omnes species
53 vltimæ uoluntatis comprehendantur:† quia sub generalitate cõprehenduntur omnes casus,dato quòd maior ratio sit in vno quã in alio.l.j.& generaliter.de leg.p̃stan.l.j.§. quod aũt. de aleat.¶Nõ ob. quod hic non sit facta mentio specialiter de do. cau.mor. put requiritur:quia rñderi potest duobus modis.Primò,quòd illud verum sit,quando agitur de præiudicio patris,vt quia res patris donata sit.& ita loquitur tex.in d.l.filiusfa.in prin. & per totum:secus videtur si filiusfa.donaret rem eius propriam. quia tunc videtur, quòd etiam si generaliter consentiret,valeret donatio:arg.l.si chorus.in prin.de leg.iij.l.si duo.§.fin.ff.de admi.tut. & in genere vltimæ voluntatis,includitur do.cau.mor. quia est vltima uoluntas.l. fi.j̃.de do.cau.mor.Secundò respondetur quòd in tex.in d.l.filiusfa.§.pari ratione. ibi non uenit donatio causa mort. sub nomine simplicis donationis, nisi exprimatur de do. cau.mor. Sed tamen uidetur comprehendi sub nomine ultimæ voluntatis. quia est ultima uoluntas.d.l.fi.in fi.& d.§.pe.inst.de do.licet non sit donatio
54 simpliciter.† & talis do.causa.mor. facta in testamento simpliciter,habet uim fideicom.ut no.Bar.in d.l. pe.circa fin.ff.de do.cau. mor.ut fin.dixi. Secus si facta sit mediante pacto, uel stipulatione: ut not.Sal.in l.pen.j̃.de do.cau.mor.cum si.vt dixi in d. consi.196.
55 † Et cum fideicom.possit fieri à filiusfa.l.ij.ff.de leg.j.donatio causa mor.indistinctè non valet nisi pactum expresse interpositum
56 sit.¶†Vltimò quæritur post Cy.Fulg.& Pau .de Castr.hic,utrum possit consentire filio sibi donanti causa mortis? & Bartol.post gl. in l.pe.ff.de auct.tut.tenet, quòd non, & Bald. sequitur in l.bonorum.in fi.C.qui admit.ut tradit Alc.in l.j.§.fuit quæsitum.ad Tre. & dicit Bald.in consi.59. pactum tale est, Nardus. col. pe. lib ij.ꝙ ista communis opin.Contrarium partem, ꝙ immo talis donatio ualeat,[b] tenuit Ange.in d.§.fuit quæsitum, quem Ale. sequitur post
b alios,quos ibi refert.& secundum istam opin.dicit Pau. de Castr. col.ij.se consuluisse pluries, & uidisse ꝯsultum per antiquos Doct. Perusinos & idem latè consuluit Ale.in consi.106. quo ad primũ quæsitum.lib.j.& ibi all. Oldr.in consi. 26. pater consentit filiæ.& Io.And.in addi.Spe.in tit.de instr.edi.versi.quid si filiusfa. & idem tenuit Ful.in consi.28.visis superius allegatis.col.pe.& Rom.idem sequitur in consi.515.in quæstione qua quæritur.vbi allegat Ang. in d.l.j.§.fuit quæsitum.& in consi.inci.dña Legia, & idem Ange. in consi.243.tria videntur impugnare testamentum.Et istam opi.
57 veriorem esse dicit Bal.in d.consi.59.lib.ij.† Concordando tamẽ opin.probabilis videtur distinctio, quam tradit Bald.in consi.inci. quatuor puncto.prout eum refert Soc.in d.consi.112.lib.j. quòd aut pater consensit generaliter filio, vt possit donare causa mor. cui uoluerit, & tali casu si postea filius donauit patri donatio ualet:aut pater specialiter consentit filio donanti sibi ; & non ualet. & prædictam distinctionem æquam dicit Cor.in consi. 242.circa primum quæsitum.col.ij.si.col.iiij.& latè dixi in d. consi.245 .in causa iamdiu.col.iij.

ADDITIONES.

a ¶Consului. Vide etiam suprà de pac.in rub.nu.3.
b ¶Valeat. [redacted]

LEX IIII.

1 *Pupillus testari non potest.*
2 *Testamentum factum in pupillari ætate , superueniente pubertate non reconualescit.*
3 *Aetatem qui habet vt testari possit,eius testamentum valet,licet mentis vigorem non habeat,quem etas ipsa requirit.*
4 *Minor.xiiij.annis sit intellectum & iudicium habet vltra ætatem,vt in pueris Florentinis contingit,adhuc tamen testari non potest.*
5 *Probatio magis præcisa videtur,quàm præmissio,quia potentias negatiua negat,quàm affirmatiua affirmet.*
6 *Malitia in matrimonio,ætatem supplet.*

1 SI frater. ¶†Not.j. ꝙ pupillus testari non potest.ad idem text.in §.præterea.instit.eo.in l.qua
2 ætate.in prin.ff.de test.in l.fi.s̃.de test.mi.† Et testamentum factum in pup.ætate,superueniente pubertate,nõ reconualescit.d.§.præterea.& in l.j.§. sed si filius. de leg.iij. & in l.si filiusfa.ff.de testa.Et hoc procedit, quando testamentum fuit nullum à principio: Secus si à principio valuisset:quia postea facilius reconualescit.l.qui exhæredaberis.§.testamento.in ver. planè.ff.de secũ. tab.in §.non tamen.instit.quib.mo.test.infir.facit tex. in l.cum ser uus.de adi.leg.de quo dicendum est, vt per Bar in d l.j.§. sed si fi-
3 lius.de leg.iij.¶†Secundò not. qđ ille, qui habet ætatem vt testari possit, valet eius testamentum, licet non habeat vigorem mentis, quem ætas videtur requirere.& idem no.Ang.Arc.post Ioan.Fab.
4 in d §.præterea. † Econtra verò minor.xiiij. annis habet intellectũ & iudicium vltra ætatem, vt contingit in pueris Florentinis , adhuc tamen testari non possunt : quia lex figit pedes taxando ætatẽ:
5 vt dicit Pau.de Cast.hic.† Et ad hoc facit,quia prohibitio videtur magis præcisa, quam permissio : quia potentius negatiua negat, quam affirmatiua affirmet:vt no.per gl.in c.cum dilectus. de consue.& quod not.per gloss. in l. si quis in hoc genus. de condit. & & dem. cum si. vt dixi in c.nam concupiscentiam. de constit. Et ideo sicut post ætatem.xiiij.annorum indistinctè quis testari põt, ita eꝯ ante ætatem.xiiij. annorum præcisè prohibetur . Et hoc in
6 facultate testandi. † Secus est in matrimonio,in quo malitia supplere potest ætatem.c.fi.de despon.impu.no.in c.iuuenis. de sponsali. Pnil p. Dec.

LEX V.

1 *Eunuchus idem est quòd custos cubiculi : quia ad mulierum custodiam eunuchi ponuntur.*
2 *Seruus eunuchus quandoque preciosior redditur.*
3 *Seruus venditus si spado fuerit merbosus dicitur.*
6 *Eunuchus dicitur, qui generare non potest, & sub hoc vocabulo castrari, & spadones comprehenduntur.*
5 *Eunuchus quoniam homo imperfectus est,an testamentum facere possit.*
6 *Corporis imperfectio testamenti factionem non impedit.*
7 *Testari quilibet potest,nisi prohibitus reperiatur.*
8 *Testari nulli prohibentur,qui à regula permissiua eximuntur.*
9 *Testari qui potest,matrimonium etiam contrahere valet, nisi naturaliter castratus fuerit.*
10 *Eunuchi,ad ordines sacros promoueri possunt.*
11 *Statutum si dictauerit,quòd masculi fœminas excludant , etiam in masculis eunuchis locum habebit.*
12 *Codicillos eunuchis facere permittitur.*
13 *Dictio , salua dispositione, modificat,& restringit.*
14 *Testandi facultas eunuchis permittitur seruata testamenti solennitate.*
15 *Testandi facultas etiam inhabili, puta monacho, conceditur.*

1 EVnuchis.¶†Eunuchus est vocabulũ Grecũ, qđ significant,ac si dicatur custos cubiculi: quia eunuchi ponunt ad custodiã mulierum : vt dñt
2 Alb.& Sal.in l.j.s̃.de eunuchis.† & pp hoc qñq; seruus eunuchus præciosior reddit.l.si seruus seruum.§.& si puerũ castrauerit vt preciosiorẽ redderet.ff.ad l.Aquil. & hoc procedit in qui
3 busdã locis: † alias aũt seruus venditus, si sperabo sit, morbosus
4 dr̃.l.sinaut.ff.de ædi.edi.& gl.ibi rñdet ad d.§.& si puerũ. † Et dicit

eunuchus ille, qui generare non pōt. Et sub hoc vocabulo castrati & spadones comprehendūtur: vt no. per gl. in §. sed & illud. inst. de ado. & facit text. in c. eunuchus. 55. dist. Ex quo infertur ꝙ iste tex. habeat locū in castrato & spadone. ¶ Primò not. ꝙ eunuchus
5 conceditur vt possint facere testm̄. † Et ratio dubitandi fuit ſm
6 Bal. & Sal. hic: quia videbatur homo imperfectus. † Sed ratio decidendi est: quia ex defectu corporis non tollitur integritas mentis, & consilii. l. senium. s̄. eod. Bar. tñ hic vr̄ reprobare istam rationem testī. l. qui manus. ff. de test. Sed ista ratio decidendi, & non tollitur quin rō dubitandi fuerit imperfecto corpore, vt s̄. dictum est. † Et
7 vlterius considerandū est, ꝙ hic ratio dubitandi non requirebat:
8 quia satis erat regula affirmativa: † quia quilibet potest testari, si non reperitur prohibitus: vt colligitur. instit. quib. non est permi. fa. test. in princ. Ex quo ergo non erat prohibitus eunuchus, habebat fundatam intentionem. Et ideo tex. hic non concedit facultatem testandi: quia non erat necessarium: sed tex. dic[redacted]chis facere testm̄, ſm regulam permissiuam: quia non reperiuntur prohibiti. Et ratio tñ dubitādi pōt hoc modo adaptari: quia multi prohibent testari qui eximunt à regula permissiua. Vnde videbatur ꝙ eunuchi essent de prohibitis: sicut surdus, mutus, & cæcus. Sed rñdetur, ꝙ eunuchi remanent sub rl̄a affirmatiua simplicitur,
9 vt liceat eis testm̄ facere exemplo oīum. † & sicut pñt testari, ita ēt pñt mr̄imonium ꝯhere, nisi naturaliter sit castratus. l. si serua. §. fin. ff. de iu. do. de quo no. Abb. post alios in c. quo ad sedem. de fri. &
10 malefi. † Et eunuchi etiam promoueri pñt ad ordines sacros. c. eu-
11 nuchus. 55. dist. † stante statuto. ꝙ masculi excludant fœminas, ēt in masculis eunuchis habebit locum statutum: vt no. Ang. in cōsi. 280. Marti. Ioannis de Floren. col. ij. versi. non obstat. ¶ Secundò
12 no. † ꝙ eod. modo eunuchis permittitur facere codicillos: quia qui habet ptātem testandi, habet potestatem faciendi codicillos. l. diuus. §. codicillos. l. conficiuntur. §. codicilli. ff. de iu. codic. l. ij. de leg. j. Eꝯ qui non potest testari, non pōt facere codicillos. l. discre-
13 tis. j̄. e. ¶ † Tertiò no. ibi, salua, ꝙ ista dictio salua, vel saluo modificat & restringit dispositionem, vt not. per glo. in l. si debitor. §. j. ff. quib. mo. pig. vel hypo. in verb. salua. & in l. item Labeo. in ver. pure. ff. fa. erc. no. Ang. in consi. 27. pro decisione. in fin. in consi. 270. circumscripta. col. ij. Bald. in tit. de pa. Constan. in versi. amplius. & in auc. interdicimus. in fi s̄. de epis. & cler. & Pau. de Cast. in consi.
14 162. circa id, qđ primò quæritur. col. fi. ¶ Vlti. no. † ꝙ ista facultas testandi eunuchis permissa, intelligitur seruata solennitate testī. facit tex. in l. si qñ. in prin. s̄. de inoffi. test. vbi Bal. dicit in fi. ꝙ si monacho data sit lnīa testandi à Papa, intelligitur ſm dispositionem iu-
15 ris canonici. † Et ista concl. bene procedit qñ ista facultas conceditur inhabili prout est in monacho: quia concessio satis operatur habilitando illum inhabilem. d. l. si quando. in prin. Secus si habili: quia tunc vt concessio aliquid operet, intelligitur absque solemnite iuris cōis, vt gloss. cōcludit in d. l. si qñ. Bar. & Doc. cōiter sequuntur. Sed ꝯ istam cōem resol. vr̄ facere tex. hic, vbi eunuchis habilibus vr̄ data ista facultas, & tamen intelligit̄ cum solennitate iuris cōis. Supplendo ad d. cōem doctri. dicendum est, illam procedere, quando est data illi facultas, qui potest testari indubitanter. Secus si illi, de quo potest probabiliter dubitari, vt in casu isto contingit, quia tunc satis operatur, quia remouet probabilem dubitationē, vt videtur text. notabilis hic ad hoc, & ad idem vr̄ text. in l. si quis Imperatorem, ibi, quemcunque voluerit, secundùm leges. j̄. eod.

LEX VI.

1 *Dictio fortè, à casu intelligitur.*
2 *Dictio fortè, à consultore prolata, dubitationem non inducit.*
3 *Lex vbi rationem vel causam inducit, cum dictione fortè, illa causa non videtur finalis, sed impulsiua.*
4 *Testamentum in quo Imperator institutus fuerit, reuocari potest, quoniam etiam in eo ius commune seruatur.*
5 *Ad Imperatorem, seu principem quæ passiuè referuntur, reuocari possunt: secus tamen in his, quæ ab ipso Imperatore actiuè procedunt.*
6 *Actus qui se habet per modum agendi fortior videtur, quàm actus qui se habet per modum patiendi.*
7 *Verba, quæ referuntur ad illum, qui testari potest, iuris communis solennitatem tollere non videntur.*
8 *Voluntas testatoris vsque ad mortem ambulatoria est.*

1 SI quis Imperatorē. ¶ In tex. ibi, si quis fortè heredē instituit. † Illa dictio, fortè, hic intelligitur à casu: vt in l. si fortè. ff. de ca. pec. in l. filiusf. §. sed puto. ff. de proc. in l. si quis forte. C. de refert. libr. xij. in c. si fortè. de elec. in vj. cum si. In quibus dictio fortè, dubitatiuè ponitur: quia ad factum refertur, secus si ad ius referatur dicta dictio fortè: quia assertiuè accipitur. l. si duo vbi gloss. dicit, quòd sub dubio fortè respondent sæpe periti. ff. de arbi. facit gloss. in c. super literis. in versiculo. forsan. rescri. in c. tuæ. de procur. & in l. in substitutione. ff. de vulgaris. & pupillaris. quæ dicit, quòd dictio forte, inducit dubitationem facti, non in-
2 ris. & ideo Bal. ibi in fi. dicit, † ꝙ verbū forte, prolatum à consultore, dubitationem non inducit: & no. Ale. in l. cum quo. co. pen. in noto, ꝙ etiam decisio. ff. ad l. Fal. & in d. l. in substitutiones col. pen.
3 Et † de ista dictione forte, notandum est, ꝙ vbi lex rationem, vel causam adducit cum ista dictione forte illa causa non videt̄ finalis, sed impulsiua, glo. no. in cle. j. in verbo forte. de app. quā post Ant. de Bu. no. ibi Imo. co. 4. & Alex. in l. in ratione. §. quod vulgo. col. 7. ff. ad l. Fal. vbi ad hoc inducit tex. in §. sancimus igitur. in auth. de
4 hær. & fal. ibi, per ea, quæ forte subripiunt. ¶ † Not. j. ꝙ testamentū in quo Imperator institutus sit, reuocari potest: & sic in eo seruatur ius commune. facit tex. in l. ex imperfecto. j̄. tit. j. cum si. allegatis in gl. hic. ad idem tex. in fi. insti. quib. mod. test. infir. & in l. nolumus. j̄. tit. j. Et ratio adduci potest: quia si testm̄ non posse reuocari, non reperiretur de facili qui vellet Imperatorem instituere: vt in simili de ꝯtu facto cum principe no. Bal. in l. princeps, in fi. ff. de legi. Ro. in consi. 352. quæritur primo. circa fi. & dixi in c. j. in j. no
5 ta. de proba. † Et prædicta conclusio videtur procedere in his, q̄ ad principem seu Imperatorem passiue referuntur. Secus in his quæ actiuè ab ipso Imperatore procedunt. l. pe. s̄. de don. inter vir.
6 ꝙ no. Pau. de Ca. hic. † Et ratio diuersitatis videtur, qa actus si hēt per modum agendi, fortior vr̄, q̄ actus qui se habet per modum patiendi, vt no. Imo. in c. olim. el 3. de resti. spo. Anto. de But. in c. veniens. de fi. presby. colum. 2. in ver. restat videre cum si. vt tradit.
7 Fel. in c. gratum. de offi. deleg. ¶ † Secundò no. ibi, vnumquemque ſm leges. nam hic probatur quod dictum fuit in l. præced. s̄. eod. ꝙ ēt verba, quæ referuntur ad illum, qui potest testari, non tamen videntur tollere solennitatem iuris communis: quia satis operari videntur: quia remouent dubitationem, quæ erat: quia videbatur, ꝙ propter prærogatiuam Imperatoris posset testamentum reuoca-
8 ri: vt dixi in l. proxi. s̄. eo. ¶ Tertiò not. † ꝙ ambulatoria est voluntas testatoris vsque ad mortem. l. iij. ff. de adimen. leg. §. posteriore. insti. quibus mo. infir. l. cum hic status. §. ait oratio. in fi. ff. de do. inter virum, & vxo.

LEX VII.

1 *Augusta Imperatori adæquatur, qui Imperator tribuit illi priuilegia, quæ ipse habet.*
2 *Augusta leges facere non potest.*
3 *Vxor mariti radiis illustratur.*
4 *Dignitas in imperatore, quam in augusta fortiori est, quia sibi iure proprio competit.*
5 *Priuilegium principali conceditur, non autem illi ad quam ex p rincipalis persona extenditur.*
6 *Testamento si quid dictum fuerit, etiam in codicillis locum habebit.*

1 CVm hæredes. ¶ † No. j. ꝙ Augusta adequatur Imperatori: quia Imperator illi tribuit priuilegia, q̄ ipse habet. l. princeps. ff. de legib. l. fiscus. in fi. ff. de iu. fis. & hoc intelligitur in priuilegiis, q̄
2 mulieri conueniunt. † Nam ipsa non potest facere legem, vt not. p gl. in l. si Augustæ. de leg. ij. in l. cubicularios. C. de prepos. sac. cubic. lib. xij. vbi Luc. de Pen. & talis dignitas videtur competere Augu-
3 stæ ex psona mariti: † quia vxor radiis mariti illustratur. l. fœminæ. ff. de Sena. l. mulieris. j̄ de incol. lib. x. & in d. l. mulieres. j̄. de dig. lib.
4 xij. & in auth. de consul. §. si vero. colla. 4. † Et ideo talis dignitas in ipso Imperatore fortior est: quia iure proprio competit: ut nota.
5 Bar. in l. quod principi. de leg. ij. † Et priuilegium dicitur cōcessum principali, & non illi, ad quem ex persona principalis extenditur: vt no. Bal. in l. ij. in fi. s̄. de epis. & cle. & propter hoc ibi dicit, ꝙ extincto priuilegio in persona principalis, etiam in aliis cessat. & hoc tradit Dom. in consi. 73. attentis puncto, & literis co. fina. facit quod no. Aret. in consi. 131. consultissime domine. de quo dixi in l. s̄. de
6 in ius vocan. † ¶ Secundò no. ꝙ dictum in testamento, habent locum in codicillis ad idem tex. in l. cum centum. in fi. ff. de adimen. leg. in l. ij §. codicillorum. ff. de iure codi. & in l seq. j̄. eod. nam codicilli largo modo dicuntur testamentum, glo. in l. ij. j̄. communia de leg. in l. fina. in verbo, agnatus. j̄. de codicil. & dixi in consi. 190. rca primum. co. pen.

LEX VIII.

1 *Cęcus dicitur, qui vtriusque oculi aciem prorsus amisit.*
2 *Cæcus non dicitur, nec excæcatus si oculi pupilla obscurata fuerit.*
3 *Cæci in testamento, maior solennitas requiritur propter maiorem suspicionem, quia facilius decipi potest.*
4 *Testamentum nuncupatiue fieri debet, & in scriptis à cęco fieri non potest.*
5 *Testamentum cęci ad hoc vt valeat, requiritur quod conuocatis septem testibus notario, coram eis dicat se velle sine scriptis testari.*
6 *Solennitas leuis, quęnam sit, quę cæci testamentum non vitiat.*
7 *Testamento cæci hæredis nomen in principio scribi debet.*
8 *Testamenti cæci pro forma, quæ requisitam uideantur.*
9 *Ordo substantialis est quicquid principi placet quod sit cedi.*
10 *Ordo in actibus hominium, forma dicitur.*
11 *Solennitas quæ in testamentis requiritur, etiam in minimis seruari debet.*

12 *Formæ alicuius rei nihil addi,vel detrahi potest.*
13 *Testari non potst quis,nisi obseruet omnia,quæ in legibus ponuntur.*
14 *Testamentis nomina hæredum exprimi debent,ad hoc vt testamentũ valeat.*
15 *Personam ad exprimendum perfectè,nomen proprium cum duabus alijs demonstrationibus exprimi debet.*
16 *Nominis proprijs sola expressio, intentionem fundare videtur, nisi de nominum pluralitate ostendatur.& nu.17.*
18 *Pluralitas in actibus hominum non præsumitur.*
19 *Statutum si dictaret ꝙ exprimatur nomen cum alijs demonstrationibus tunc forma obseruari deberet,& non sufficeret habere certitudinem.*
20 *Lex vel statutum, si prohibitiuè loquatur ,factum contra prohibitionem est nullum,dato ꝙ vlterius annullando non procedatur.*
21 *Forma vbi aliquid datum fuerit in effectu , nisi in casu necessitatis impleri non potest.*
22 *Forma data etiam per equipollens impleri potest.*
23 *Cęcus licet in scriptis testari non possit, debet tamen adhibere notarium, qui testamentum nuncupatiuum in scriptis rediget.*
24 *Testium subscriptio,& tabellionis,specialiter in testamentis requiritur.*
25 *Subscriptio nunquam necessaria est,nisi in casibus à iure expressis.*
26 *Notarius in testamentis scribere & subscribere debet.*
27 *Notarij subscriptio in quibus casibus necessaria non est, si tota scriptura ab eo facta fuerit,& ipse etiam hoc attestatur.*
28 *Cęcus siuè à natura , siue ex accidenti, puta si propter delictum excæcatus fuerit,an sine solennitatibus iure quęsitis testamentum facere possit.*
29 *Infamis pp delictũ,siue alio modo, vt meretrix, an testari pōt prohibentur.*
30 *Testamentis quæ obseruanda sunt, nunquid in codicillis locum habeant.*
31 *Memoria ex mortis cogitare alteratur.*
32 *Mortis in articulo quis esse dicitur,quando ad mortem tendit.*
33 *Testamentum post mortem confertur.*
34 *Memoria non alteratur,nisi propter infirmitatem.*
35 *Testi examinato ĩ mortis articulo,an deť plena fides,est ĩ descertione iudicis.*
36 *Testamento inter liberos,omnes legum solennitates non requiruntur, ex quo falsitatis suspicio cessat.*
37 *Testō inter liberos,testes duo sufficiũt,datoꝗ ipsi inæqualiter ĩstituti fuerint.*
38 *Testō cęci ad pias causas , omnes etiam legum solennitates non requiritur.*
39 *Dispositio legis,hac consultissima,per statutum tolli potest.*
40 *Statutum contra bonos mores,non valet.*
41 *Statutum si generaliter in testamentis loquatur , inducendo nouam formam, non intelligitur in testamento cæci,in quo specialis forma requiritur.*
42 *Contractib.omnibus cęcus alios agere non prohibetur.*
43 *Cæcus matrimonium contrahere potest.*
44 *Cęcus ad dignitatem aspirare non potest,licet illam retinere poßit.*
45 *Cęcus quòd quis sit,qualiter probari poßit.*

1 Ac consultissima. ¶Lex ista loquitur specialiter in cæco,† qui dr̄,
si vtriusq; oculi aciē prorsus amiserit,vt dicit text.in l.j.
2 j̃.qui mor.lib.x.† Vnde ille cui pupilla oculi obscurata
sit,non dr̄ cæcus,nec excæcatus: vt no.Bald. Ang.Pau.de Cast.in l.
binas ædes.ff.de ser.vrba.præd. Ex quo inferunt ꝙ non punitur pę
na statuti excæcantis aliquem: & ideo in tali non haberet locum
dispositio huius legis:& à fortiori non habet locum in eo qui ha-
3 beret vnum oculum tantum.l.frater.s̃.de excu.tu.† Et in testamē-
to cæci maior solennitas requiritur pp maiorem suspicionem:qa
facilius decipi potest,vt colligitur in fi.hic:& numerus testium est,
pp euitandum suspicionem falsitatis.l.fi.j̃.de fideic.Et in testō cæ-
ci plura specialia colligunť hic,quę reassumit Ang.Are.in §.cęcus.
4 insti.eod.¶†Primum est,ꝙ testm̃ debet fieri nuncupatiuè,quia in
scriptis à cæco fieri non potest.Et ratio vr̄:quia maior suspicio falsi
tatis est in scriptis:quia testator non aperit eius volũtatem testib.
sicut in testō nuncupatiuo. Et quia in testō in scriptis debet testa-
tor se subscribere,inst.de testa.§.sed cum paulatim. Et hoc non vr̄
ꝙ à cæco fieri possit,nisi dicatur ꝙ per alium posset scribere, qñ ip
5 se non pōt.l.iubemus.j̃.de testa.ideo prima rō melior vr̄.¶†Secū-
dò requiritur ꝙ conuocatis septē testib. & notario, coram eis cæ-
6 cus dicat velle testari sine scriptis.† Dñt tñ Mod.hic post Ale.in gl.
ij.ꝙ ista vr̄ leuius solennitas, quæ omissa non debet vitiare.l.j.in fi.
ff.de ven.inspi.not.in l.fin.j̃.de iur.deli. Et de hoc statim dicam,
7 ¶†Tertiò requiritur,ꝙ nomen hæredis scribať in principio .testĩ.
licet in testĩ aliorũ hoc non debeat obseruari:& ita dñt Cy.Bart.&
Fulg.hic.Sed ꝯrium tenēt Bal.hic,in ver.ex hoc not. & idem Pau.
de Ca.Ro.& Ale.hic,in fi.quia ista vr̄ leuius solennitas,quæ omis-
sa non vitiat,vt s̃.dictum est.Et hoc plurib.comprobāt Mod.hic.
8 Sed tamen opi.Bar.defendi potest,† quia pro forma requisita vñr
omnia,quæ in hac.l.dicuntur,vt colligitur ibi,ex ordine,& in §.cæ
9 cus.insti.eo,ibi,per obseruationem.† Nam quicquid principi pla-
cet ꝙ fit oreo,est ordo substantialis:vt no. Bald.in l.prolatam.col.
pe.in ver.noto,ꝙ princeps.j̃.de sen. Secundò probať hoc, antela-
tæ formæ.hoc enim verbum etiam designat formā:vt no Bal.in l.
ius autem.ff.de iust.& iu.Cum enim hic exprimať de forma,nō vr̄
dubitandum quin ista sit forma, facit text. in auth. quæ supplica-
tio.s̃.de p̃c.Imp.off.ibi,sub hac forma,& in l.emācipatio .s̃.de ser.
fug.Et in simili no.Old.in consi. 159.ex p̃senti themate.in j. dub.
vbi arguit,dōnem esse:qa expresse dicebať donamus.cum similib.
10 vt dixi consi.32.† Et ordo dr̄ forma in actib.hoīm : vt dicit Bald.
11 in rub.ff de re.diui. co.fi.† Cũ ergo pro forma ista solennitas req-
ratur,ēt in minimis debet obseruari:vt no.Bal.in l.j.de lib.& post-
12 hu.† quia formæ nihil addi,vel trahi potest:ut dicit Bal.in l.fi.co.2.
in ver.ex hoc colligiť.j̃.de suis & legi.& ideo ex modico defectu
quis incidit in magnā pœnam:quia non seruat formam,q̃ in inter
gritate consistit:vt idē Bal.dicit in c.cũ adeo.co.2.in versi.item ex
paruo defectu.de rescri.& tradit Ro.in consi. 402. in proposita
consultatione.facit tex.cum gl.in c.j.de bap.cũ si.vt dixi in c de ap
pellationib.in ver.tertius casus est.de appel.Et ad hoc plura tradit
13 Lau.Calca.in consi.8.in causa pendente.co.xij.in fi.Et † opinionē
Bar.sequitur Ang.Are.in d.§.cæcus.p illum tex.qui ponit regulā
14 negatiuā,non potest testari,nisi obseruet oīa q̃ hic dñr.¶† Quar-
tò requiritur,ꝙ specialiter noīa hr̄dũ exprimatur, taliter ꝙ nulla
15 dubitatio oriri possit.† Et ad demonstrandum personā perfectè
debet exprimi nomen propriũ,cũ duab.aliis aliis demonstrationi
bus,ut no.Bar.in l.demonstratio falsa.in.7.q.de condi.& dem.vbi
alleg,tex.nostrum hic.idem Bar.in l.liberorũ.in prin.co fi.ver.cir-
ca personam.ff.de accu. Ale.hic,& in consi.153.vr̄ prima ꝯsiderō-
16 ne.co.pen.lib.ij.† Sed tamē aduertendũ est:qa immo sola expres-
sio nominis proprii videť fundare intentionem,nisi de pluralitate
nominum ostendatur:per tex.in l.si in rem.ff.de rei vend.& Bart.
ibi per illum tex.dicit,ꝙ ad certificandũ hoīem sufficit dicere no-
17 mē proprium eius,nisi sint plures eiusdē noīs.† Are.in d.l.j.de li-
be & posth.respondet ꝙ ibi illa petitio erat restricta ad conuentũ
possessorem,qui verilr̄ non deberet possidere plures eiusdem no
minis.Sed ista responsio dubitabilis videť:quia in d.l.si in rem.ab-
solute dr̄,ꝙ nomē exprimi debeat,nisi plures sine eiusdem nomi-
18 nis.† Et hoc confirmari potest,qa pluralitas [a] non præsumiť in a-
a ctibus hoīum,nec in personis:ut no.Bal.in l.neque natales.col.ij.
de prob.Et ideo testm̃ vnum esse p̃sumitur,& non plura:ut p glo.
in l.oīum.in uer.ꝯprobať.de testa.& ibi Ale.no.illũ tex.facit tex.in l.
fi.in fi.s̃.de reb.cred.cum si.ut dixi in c.in præsentia.in ix no.de p
ba.Non ob.tex.hic,allegať pro communi opi.ubi requiriť nomē
cum aliis demōstrationib.qa pōt respōderi duplr̄,primo ꝙ sit spā
le in cæco pp maiorem suspicionem,& ita dicit Are.& ꝯprobatur
in d.l.j.de libe.& posth.Secundo pōt responderi ꝙ tex.hic loquať
ad maiorem cautelam,ut sonant illa verba,ne sola noīm comme
moratio quicquam ambiguitatis pariat.Et per hoc non negatur
quin expressio nominis sola haberet fundare intentionem,nisi de
pluralitate eiusdem noīs probetur.& hoc expresse no.Bart.in l.si
quis seruum.§.si inter duos.in fi.de lega.2.& ista conclusio maxi-
mè haberet locum si esset nomen singulare, ut de Gallopresso gl.
19 hic dicit.† Et hoc intelligiť,nisi statutum pro forma velit ꝙ repri-
matur nomen cum aliis demonstrationib.quia tũc forma deberet
obseruari,& non sufficeret hr̄e certitudinē:vt no.Bal.in l.j.de lib.
& posth.Et forma data intelligiť fm̃ Bal.ibi,quando lex,uel statutũ
vlterius procedit annullando:cũ si.ut tradit ibi Ale.& in consi.35.
viso themate.in prin.lib. 4.Secus est,si vlterius non procedit an-
nullādo: vt quia simplr̄ aliquid requirať:qa tunc actus non reddi-
tur nullus vt no.Sal.in l.fi.per illum tex.C.de senten.ex bre.reci.&
idem Ale.in d.l.j.co.2.in consi.23.inspecto processu,co.pen.li.4.
20 † Si autem lex,uel statutum prohibitiue loquať:factum ꝯ prohibi
tionem est nullum,dato ꝙ alterius non procedatur annullando.
l.non dubium.s̃.de legib.& in rl̃a,q̃ ꝯ ius.de reg.iu.in 6.in l.cũ lex
ff.de fideius.& no.in d l.non dubium.in 4.no.Alex.in d.l.j. de quo
late dixi in d.c.ij.de testi.vbi videndum est gr̃a breuitatis.& ibi re-
21 probatur opin.Mod.in d.l.non dubium.† Et ex prædictis infert
Ale.ꝙ ibi aliquid datum sit pro forma,non pōt impleri in effectu,
nisi in casu necessitatis,vt ibi tradit Ale.& plurib.modis compro-
22 bant Mod.† Sed adde ꝙ in ꝯrium facit tex.insti.de exhæ.li.in prĩ.
vbi in lex mandat filium debere institui,vel exhæredari,& ulterius
procedit annullando,& sic uidetur data forma, fm̃ s̃.dicta, & tñ
illud impleri pōt p æquipollens.li.ij.de lib.& post.vbi exhæredatio
facta nomine appellatiuo,ualet,ex quo tm̃ in vno uerificari pōt.
¶Sed potest responderi,ꝙ non sit de forma,ex quo impleri pōt
ex æquipollenti,quia ista repugnant,ꝙ si de forma, & qđ in effe-
ctu impleri possit. Vnde quando poniť decretum annullatiuum,
tamen permittiť ꝙ in effectu impleri possit, illa dispō non ur̄ de
forma.Et de his recurrendum est de ea,q̃ nouissime scribit Albe.
23 Bru.in trac.de forma.in char.75.¶ † Quintò requiritur , ꝙ licet
cæcus non possit in scriptis testari,debet tamen adhibere notariũ
qui testamentum nuncupatiuum redigat in scriptis,& talis scri-
ptura q̃ fit per notarium,uidetur fieri ad faciliorem p̄bationē.l.ꝯ
hiť.ff.pe pignorib.put hodie obseruať,ēt in testis aliorum,q nun-
cupatiuè,

ADDITIO.

a ¶Pluralitas Ale.consi.88.nu.27.lib.j.

cupatiue faciũt testm̃:& loco notarii octauus testis adhiberi pōt:
& cum subrogetur in locum notarii, vt exequatur offm̃ notarii,
vt hic dicitur vr̃ dicendum ꝙ scriptura testis faceret fidem. Quod
mirum vr̃:& ideo concludendũ est, ꝙ talis scriptura non facit fi-
dem, vt videbimus in gl. sed testes examinari debent. & pariter o-
24 ctauus testis cum aliis, q̃a tota vis in testib. ꝯsistit. ¶† Sextò requiri
tur subscriptio testiũ, & tabellionis:& est spālis casus, in quo sub-
25 scriptio testium requiritur.† q̃a nunq̃ subscriptio necessaria est
nisi est in casib. à iure expressis, vt no. Ab. post Inno, & alios in c.j.
26 de his, q̃ fiunt à præla.† Et notandũ est ꝙ notarius debet scribere
& subscribere, sic videtur hic tex. pro eo, qđ no. Pau. de Ca. in l. cũ
antiquitas. ĩ. ti j. vbi inquit, ꝙ licet instr̃m totum scriptum sit ma-
nu notarii, subscriptio tamen eius requirit. & idem dicit in consi.
27 doc. facit gl. in l. gñali. in fin. C. de tab. libr. x. cũ si. vt tradit † Alex.
in d. l. cum antiquitas. In alio vero qui non sit notarius, si tota
scriptura ab eo facta sit, & ipse hoc attestetur, alia subscriptio non
est necessaria, vt no. Bal. in d. l. cũ antiquitas. & Bar. in l. cum taber-
nam. §. idem q̃siit. ff. de pig. Sed a duerten. est. q̃a idem dici potest in
notario: nam eius subscriptio requirit: q̃n manu alterius scriptum
sit instrumentum, prout gl. loquit in d. l. gñali. Sed si totum instr̃m
scriptum sit manu notarij, & ita ipse attestet, vr̃ ꝙ alia subscriptio
non requiratur, q̃a si subscriptio repræsentat, ꝙ tota scriptura fa-
cta vr̃ manu propria subscribentis, à fortiori hoc videt, si tota scri
ptura eius manu vere facta sit. ar. auth. multo magis. s̃. de sacrosſ. ec
28 cle. ¶ No. j. ꝙ iste tex. procedit, siue cæcus à natura sit, siue ex acci
denti. Ex quo inferri vr̃, ꝙ ēt si ꝑpter delictũ excæcatus sit, habet
locũ iste tex. vt tenet Alb. hic post Mar. Syl. & alleg. ēt Spe. in tit. de
instr. edi. § ꝯpendiose. co. ij. in ver. xvj. cæcus. & in ver. qđ de exocu
lato pp crimen. Et ad hoc facit tex. & quod ibi Bar. in l. qua minus
ff. de testam. & hoc intellr̃, nisi esset condemnatus ex tali delicto
pro quo esset intestabilis. l. eius q̃ §. j. ff. de test. & ꝑpter delictum ꝑ
quo redditur infamis, non prohibet testari, vt no. Bal. in l. j. s̃. de se
29 cun. nup.† Et de meretrice no. Bal. i c. cũ decorē, de vi. & honest.
c. cleric. cũ si. vt dixi in l. j. in 6. no. Et licet hoc idē dicat de cęco nā
li, vel ex accidenti, tamen secus est in cæco, & muto: q̃a distinguit
à natura, vel ex accidēti. l. discretis. ĩ eo. Alia ēt dr̃ia videt, an vitiũ,
vel defectus sit à natura vel ex accidēti. §. sed & illud. insti. de ado. l.
si serua. ff. de iu. do. & in l. si quis posthumos. in prin.. de lib. & po-
30 sthu. & in l. alumnos. §. fi. ff. de ma. vin. ¶† Secundò no. in ver. quę
in eundem. ꝙ ea quæ superius dicta sunt in testamento, ēt h̃nt lo-
cum in codicillis. facit tex. in l. cũ hæredes. s̃. eo. cum si. vt dixi ibi.
Et licet in casu isto verba videantur ꝑcisa, ibi, in eundem modũ, tñ
ista verba debent restringi s̃m qualitatem codicillorum. & tex. hic
seipsum declarat, ibi, q̃ in codicillis habent congrua. facit tex. in l. j.
§ lex Fal. in fi. ibi, q̃ tamen p̃nt locũ habere. & Bar. ibi no. illũ. tex ff.
ad l. Fal. ad idem tex. in c. indemnitatib. §. pe. de ele. in vj. vbi illa ver
ba, volumus per omnia obseruari, restringuntur, & non h̃nt locũ
31 in his, in quib. non possint verificari. ¶† Tertio no. ibi, at cum hu
mana fragilitas, ꝙ memoria alteratur ex cogitatiōe mortis. & tex.
hic intelligitur s̃m Ang. quando testator sit in articulo mortis: q̃a
32 tunc vr̃ cogitare de morte.† Et in articulo mortis esse dr̃, quan-
do quis tendit ad mortē, vt no. per gl. insti. de leg. Fuf. Cani. in ver.
morientib. & no. Bar. in l. j. co. 14. in ver. q̃ro circa hoc. s̃. de sacrosſ.
ecc & idem Bal. in c. pasto. co. 2. de offi. ord. & in c. j. char. fi. in ver.
pone statuto. de pac. facit tex. in l. Pamphilo. §. propositum. de le.
iij in l. si pater. §. fi. ff de fideic. li. in c. fi. de succes. ab. inte. cum si. vt
tradit And. Sic. in consi. 87. li. x. Iste tamen intellectus Ang. restrin
git tex. qui loquitur simplr̃ de cogitatione mortis, q̃ haberi pōt, ēt
33 ab illo, q̃ sit sanus, q̃n facit testm̃: q̃a videt cogitare d̃ morte, † q̃a
testm̃ confertur post mortē. l. j. ff. de test. Et ideo reprobatur iste in
34 tellectus ꝑ Sal. Are. & Mod. hic † Sed tamen opi. Ang. videtur su-
stentabilis: quia memoria non videt alterari nisi propter infirmita
tem, vt sentit Bal. hic, dum inquit, ꝙ infirmitas obliuionem indu-
cit. Et bene facit tex. in §. illud quoque. in authē. de trien. & semis.
ibi, tumultu mortis angustatus. ista verba videntur denotare infir
mitatem, & quia vt dixi, in sano memoria alterari non vr̃, licet di-
35 sponat testando.† & ꝑ illum tex. infert Bal. hic, ꝙ testi examinato
in artic. mortis, non detur plena fides: sed hoc est in discretione iu
dicis vt dicit Bal. hic, in versi. item est argumentum. & sequitur Pa.
de Ca. & idem no. Bal. in tit. de pac. Constan. in verb. vasalli nostri.
in ver. extra quæro. vbi concludit, ꝙ sicut potest facere testamen-
tum, ita potest testificari, & hoc intelligitur, quando potest articu
latè loqui: aīs videtur similis mortuo, & non valet testm̃. l. iube-
mus. l. quoniam indignum. C. de test. vnde sicut non pōt testari, pa
riter non poterit testificari. Contractus aũt bñ possunt fieri in vlti
mo vitæ spũ. l. Seia. § fi. ff. de do. cā mor. Et ideo, ēt in articulo mor
tis m̃rimonium ꝯhi potest: vt no. Cy. in l. nuper. C. de na. lib. cum si.
36 vt tradit Ale. in l. si quis posthumos. in prin. ff. de lib. & posth. † Vl-
timò limitat tex. hic non h̃re locum in testō inter liberos, quia fa-
uor liberorum. præponderare videt: vt Bart. hic concludit in i. co.
& sequitur Pau. de Cast. hic, in versi. at cum humana fragilitas. in
fin. quia in testō facto inter liberos cessat suspicio falsitatis: ex quo
ab intestato ipsi admittunt ex cōi voto parentũ. l. scripto. in fin. ff.
vnde li. l. fi. ff. de bo. dā. & tex. in l. hac ꝯsultis. §. ex imperfecto. ĩ. ti. j.
loquit de liberis institutis, & respectu h̃rdum qui instituunt, illa di-
spositio vr̃ magis specialis, ideo attendit: quia gñi per spēm dero-
gat: in regula gñi. de re. iu. in vj. & hoc Alex. hic sequit, col. pe. post
alios, quos refert, & idem Ange. Are in d. §. cæcus. in fin. Et ad hoc
induco tex. hic, qui loquit in testō in quo septē testes requirunt, vt
colligit in princ. hic: ergo non vr̃ h̃re locũ in testō inter liberos, in
37 quo non sufficiunt, vt in d. §. ex imperfecto.† Et dicit Pau. de Cas.
hic istā ꝯcl. procedere dato ꝙ liberi inequaliter instituti sint. Mod.
dñt, ꝙ data magna inæqualitate inter liberos, militaret rō suspicio
nis, q̃ hic h̃r. l. cũ oporret. in prin. ĩ. de bo. q̃ lib. & ad hoc adduco,
qđ notab. voluit Ro. in consi. 297. amplis. doc. col. aũp. vbi tenet
ꝙ dispō dicti. §. ex imperfecto, nō habeat locum, si filii inęqualiter
instituti sint. Idem tñ Pau. de Cas. in d. §. ex imperfecto. repetit, qđ
hic dicit, illũ tex. procedere, dato ꝙ inæqualiter filii instituti sint. &
facit ille tex. qui loquitur simpliciter: & hoc Ale. sequit in ꝯsi. 166.
viso themate. col. ij. in ver. & prodest tale testm̃. lib. ij. quia si deberet
æqualiter institui, testm̃ nihil operaret. Sed pōt r̃nderi; ꝙ testm̃ o-
perari pōt: quia poterit p̃r in testō bona diuidere inter filios, ad
tollendũ discordiā, q̃ oriri posset post eius mortē, vt dicit tex. §. &
38 qđ sæpe nobis. in auc. de triē. & sem. & ita opi. Ro. equior vr̃.† Et
qđ dictũ est de liberis simpliciter, idē vr̃ in testō cęci ad pias causas,
vt nō habeat locũ iste tex. & ita tenet Ale. hic: quia lex ciuilis nō at-
tendit ad pias cās c. relatũ. c. cum esses. de test. cum si. vt dixi in l. se-
39 niũ. s̃. e.† Et pariter Ale. dicit, ꝙ dispositio istius legis pōt tolli per
statutũ, per ea quę no. Bar. in l. si quęramus. ff. de test. in versi. tertia
r̃a est. facit tex. in l. oēs populi. ff. de iu. & iu. §. fi. insti. de iu. na. Mod.
40 hic arguũt in ꝯriũ: quia tale statutũ vr̃ ꝯ bonos mores: quia dispō
huius legis facta fuit pp falsitatē euitandā: ergo non vr̃ valere sta-
tutũ ꝯ bonos mores: vt no. Bar. in d. l. oēs populi. in iij. q. princ. Sed
r̃nderi pōt, ꝙ est ꝯ bonos mores iuris ciuilis, quo casu valet statu-
tum, vt dixi in l. captatorias in prin. s̃. tit. j. secus si sit ꝯ bonos mo-
res qui ꝯtineat turpitudinē. & ita ꝑcedit dictũ Bar. in d. l. oēs pop.
nā añ istā l. valebat testm̃ cæci s̃m solennitatē iuris cōis, & per hoc
non erat suspicio falsitatis: vñ noua forma introducta ad maiorē
41 cautelā, talis forma ꝯria legi vel statuto tolli pōt. † Et hoc intellr̃
q̃n statutũ specialiter loquat de testō cęci: secus si gñaliter loquat
a inducendo nouā formā in testis. Nam illa generalis [a] dispositio nō
intelligeretur in testō cęci, ĩ quo specialis forma reperit. Ita colligi
tur hic in gl. ij. & ideo dicit Bal. in l. si quæramus. ff. de test. ꝙ dictāte
statuto, ꝙ quinque testes sufficiāt in testīs, tale statutũ in testō cæci
nō intelligitur. & no. latius Cor. hic, cũ si. vt Fel. scribit in c. j. de re-
scr. col. viij. in ver. scđa dispō. & dixi ibi col. vij. in versi. ij. ꝯclusio. &
42 oīa s̃. dicta procedũt in testis, prout loquunt: † in ꝯctib. aũt, cęcus
non ꝑhibet vltra alios, vt no. Alex. in ꝯsi. 12. viso instrō. col. ij. lib. j.
43 † Et ideo pōt m̃rimoniũ ꝯhere, vt no. Bal. per illũ tex. in l. ēt cęcus.
ff. de ado. Et sīr p̃t cęcus testificari. si notā habet vocē ꝯhentium,
vt tenet Spe. in ti. de teste. §. j. col. xvij. ver. sed nunquid cęcus, quia
non reperitur prohibitus. & idem Sal. in l. testium. col. v. in vj. q. s̃.
de testi. Ang. in l. si non speciali. ĩ. de testam. Abb. in c. ꝑterea. co. fi.
de testi. Ale. in cōsi. 24. ad aduersis. col. iij. lib. ij. alle. glo. in §. si verò
44 absunt. in verb. vidisse. in auc. de hę. & fal. † ad dignitatem tamen
cęcus aspirare non pōt, licet illam retinere possit. l. j. §. casum. ff. de
postu. no. Abb. in consi. 47. Nicolaus. lib. j. & hoc mō intellr̃ text.
45 in l. cęcus. ff. de iudic. vbi gl. † Et qualr̃ ꝑbari possit, ꝙ q̃s sit cęcus,
no. Bart. in l. ij. de bo. pos. furio. infan. ve dela. vbi dicit hoc probari
per visum, si testis dicat ꝙ habeat oculos clausos, vel euulsos: si ve-
rò claros habebat oculos, est opus ꝙ dicat ꝙ vidit illū semper ire
cum duce, & sine duce percutiebat in muro, & ibat in loca insue-
ta, per quę videns nō iuisset: & refert, & sequitur Ang. Are. in d. §.
cęcus. in prin. & pp cęcitatē quis excusat à muneribus personalib. l.
si ea cęcitate est. ĩ. qui ætate. lib. x. & in l. j. ĩ. qui morbo.

ADDITIO.

a ¶ Generalis. Ias. l. sciendum. in prin. ff. qui satisda. cog. & hic col. iij. Alber. 1. par. statu. q. 2. Deci. consi. 627.

LEX IX.

1 *Furiosus dicitur, qui quodam furoris impetu concitatur.*
2 *Mentecaptus appellatur ille, cui mens, & animi iudicium deficit, extrinsecus autem nullum furorem ostendit.*
3 *Furiosus etiam dicitur ille, qui extat inumbratæ quietis, & tamen furoris signa non apparent.*
4 *Furiosus testari non potest.*
5 *Furiosi nulla est voluntas.*
6 *Furiosus nullum negocium contrahere potest.*
7 *Furiosus & mentecaptus, æquiparantur.*
8 *Furiosi conditiones non procedunt in fatuo, & simplici, qui intellectu non caret, licet integrum nimis vigorem non habeat.*
9 *Adultus, qui curatorem non habet, testari non prohibetur.*
10 *Curator ita datur fatuo, sicut etiam mentecapto.*

11 *Fatuus*

11 *Fatuus absque curatore, qui non caret intellectu, testari potest.*
12 *Furiosus habens dilucida interualla, testari potest.*
13 *Testamentum ad hoc vt valeat, probari debet quòd testamenti tempore testator sanę mentis esset.*
14 *Testamentum furiosi valet si sit maturè factum, prout homini sanæ mentis, & prudentis consilij conueniret.*
15 *Testamentum factum ad pias causas, non valet, si probetur quòd sit factũ à mentecapto, quia mentecaptus etiam profitendo non obligatur.*
16 *Testamentum non valet, si eo inchoato furor superueniat.*
17 *Testamentum perfectum non inficitur, licet furor postea superueniat.*
18 *Testamentum prius factum vitiatur, si inhabilitas cum delicto superueniat.*
19 *Sanę mentis in dubio quis præsumitur.*
20 *Testes, qui cum iure communi concordant, alijs præferuntur, qui iuri communi aduersantur.*
21 *Testibus deponentibus quòd quis sit bonæ conditionis, & famæ, magis creditur quàm contrarium asserentibus.*
22 *Testib. de sana mente deponentibus, magis creditur, nisi quem furiosum fuisse probetur.*
23 *Furiosus esse quis pręsumitur, quando intentio contra eum fundata fuerit.*
24 *Furor semel aduenięns adesse pręsumitur, nisi contrarium probetur.*
25 *Furiosus quispiam non præsumitur, nisi aliquo successiuo tempore furiosus fuerit, ita quòd clare constaret illum furiosum fuisse.*
26 *Furoris in probatione, plenissima causæ cognitio adhiberi debet, ne aliquis ex aliqua causa se furiosum fingat.*
27 *Actus à furioso factus, validus præsumitur, si post furorem probatum fuerit ipsum fuisse sanę mentis, absque alia furoris intermissione.*
28 *Furiosum quem esse, si probari debeat, quomodo testes deponere habeant.*
29 *Testis, si dixerit vidisse aliquem furentem, an probet.*
30 *Testes singulares admittuntur in probando dementiam, vel furorem.*
31 *Homicidium qui commisit, dum esset sanæ mẽtis, si postea furiosus efficiatur, an pro tali homicidio decapitari debeat.*
32 *Furiosus pro absente habetur.*
33 *Furor non plus debet operari, quàm mors.*
34 *Furiosus si quid fecerit, videtur factum à casu.*
35 *Furoris qualitas superueniens post delictum, obligationem prius contractam non tollit.*
36 *Furoris tempore delictum factum non punitur: secus factum sanę mentis tẽpore, si interualla dilucida habuerit.*
37 *Mortali qui in peccato fuerit, si furiosus efficiatur, conseruatur in eo statu in quo reperitur, quando furor superuenit.*
38 *Obligationes à furioso cõtractæ in sana mente, propter furorem superuenientem non tolluntur.*

1 FVriosum. ¶ † Quia ista lex loquit̃ de furioso, p̃mittẽ-
dũ est, qđ furiosus dr̃, qui quodã impetu
2 furoris ↄcitatur: † mentecaptus appellat̃ ille, cui mens, &
iudicium aĩ deficit, extrinsecus autem nullum furorẽ ostendit: vt
not. Bal. in l. si furiosi. s̃. de nup. in l. ij. s̃. de cura. furio. cũ si. vt Alex.
tradit in cons. 54. ad q̃si tũ br̃ ↄcludo. lib. j. & in consi. 3. breuiter rñ-
3 deo. lib. vj. † Ista tñ dr̃ia ↄfundit̃ p tex. in l. qđ meo. §. si furioso. ff. de
acq. pos. vbi furiosus dr̃ ille, q erat inũbratæ quietis, & signa furoris
non apparebant. facit tex. ĩ l. si à furioso in prin. ff. si cer. pet. de quo
dicẽdũ est, & dixi in l. humanitatis. in prin. j̃. de impu. & aliis subst.
4 ¶ Primò no. † qđ furiosus nõ põt testari. ad idẽ tex. in §. item furio
5 si. instit. eo, qa, vt ibi dr̃, mente caret, & intellectu, † & furiosi nulla
6 voluntas est, l. furiosi. ff. de reg. iur. † & iõ nullum negotiũ ↄhere p̃t.
7 l. in negociis. ff. de reg. iur. cũ si. vt dixi ibi. † Et qđ dr̃ de furioso, id ẽ
est in mentecapto: vt no. p gl. in d. §. itẽ furiosi. facit tex. in §. furio-
si. iuncto. §. sed & mentecaptis. instit. de cura. & quòd à pari proce
dant furiosus, & mentecaptus, no. Bald. in l. ij. s̃. de cura. furio. cũ si.
vt tradit Ale. in l. si ↄstante. §. si maritus. in fi. ff. so. ma. & no. Fulg. in
cons. 80. qdam ser Ventura. Cor. in ↄs. 22. visis. lib. iiij. facit tex. in c.
8 fi. de suc. ab inte. † Et ista conclusio procedit in mentecapto, qui ni
hil intelligit: secus esset in fatuo, & simplici, q non caret intellectu
licet ĩtegrũ animi vigorẽ non hẽat: vt no. Pau. de Cas. in l. si frater.
s̃. eo. & Ang. Are. post. Io. Fab. in §. præterea. inst. eo. Obstare tñ vr̃
quia fatuo datur curator ad similitudinem furiosi. l. ij. ff. de post. er
gò vr̃, ꝙ non possit facere testm̃. Moder. rñdent ꝙ datio curatoris
9 non impedit testĩ factionẽ: † qa adultus, q hẽt curatorẽ, non prohi
bet testari. l. Aurelio. §. Caius. ff. de lib. leg. Sed ista rñsio nõ satisfa-
cit: quia in curatore dato minori loquit̃ tex. d. §. Caius. Secus est in
10 curatore dato fatuo, prout loquitur tex. d. l. ij. † Nam vr̃ datus vti
mentecapto, prout glo. intelligit ibi illum tex. & bene: quia datio
curatoris, vt mentecapto, arguit illum mentecaptum: vt no. Ang.
& Saly. in l. cum te. s̃. de proba. cum si. vt tradit Alex. in cons. 92. vi-
so, & opportunè discusso. col. iij. lib. v. Cor. in consi. 21. visa dicta
repudiatione. lib. ij. & dixi in consi. 274. viso decreto. Est ergo di-
cendum, quod si datus sit curator alicui vti fatuo, id est, menteca-
11 pto, ille non potest testari. † Si verò sit fatuus absque curatore, qui
tamen non caret intellectu, talis potest testari. & de isto loquun-
12 tur Doct. in locis. s̃. alleg. ¶ † Secundò limitatur, quod dictum est
de furioso, non procedere, si habet dilucida interualla: quia pote-
rit testari: ut hic dicitur. & facit text. in l. cum furiosus. ff. de iud. in
l. qui testamento. § nec furiosus. ff. de testam. in l. diuus. ff. de offic.
13 præsid. † Et ad hoc vt ualeat testamẽtum, debet probari ꝙ tẽpore
testĩ esset sanæ mentis. vt in simili in no. q. dicit Car. in cle. j. de ho-
mi. co. 2. in ver. ex hoc sequitur. vbi in qõne facti dicit. cum ageret
ex causa mutui, oppositum fuit ꝙ ille erat furiosus, cui mutuum
factum fuit: ab alia parte probatum fuit ꝙ haberet dilucida inter-
ualla. Concludit ꝙ non sufficit probare hoc simpl̃r. sed similiter re
quiritur ꝙ probetur. ꝙ esset sanę mentis tpe ↄctus. & ita dicit se
consuluisse post Pet. de Ancha. qui ibi idem dicit. & refert Ale. hic.
& in consi. 141. matureque attestationib. co. 3. lib. 1. & in consi. 85.
viso themate. col. 3. in ij lib. & in consi. seq. 86. visis dubitationib.
col. 3. eo. li. & in consi. 147. viso themate. col. 4 lib. 7. & Car. in cõ-
si. 56. casus super quo. colũ. 2. & Cor. in consil. 21. visa. libr. 2. Et ex
his non videtur verum dictum Pau. de Cast. in l. qui testõ. §. neque
furiosus. ff. de testa. vbi inquit, ꝙ testm̃ factum ab eo qui hẽt diluci
da interualla, præsumitur factum potius tpe quo erat sanæ mẽtis,
14 q̃ tpe furoris: saluari tñ põt vt inferius dicã. ¶ † Tertiò limitatur,
nisi testm̃ furiosi esset maturè factum, p ut hoĩ sanæ mentis, & pru
dentis consilii conueniret. Nam refert Io. An. in d. c. fi. de suc. ab in
tes. quòd testm̃ cuiusdã furiosi Romæ[a] approbatũ fuit à Senato-
rib. qa bñ disposuisset. & refert Bal. in c. j. in princ. col. 2. per quos
fiat inue. Rom. & Alex. hic. Cor. in consi. 69. visis nonnullis. col. 8.
lib. 1. & in consi. 73. visis & diligenter inspectis. col. 3. eo. lib. 1. Bal.
tñ in §. item furiosi. insti. eo. tenet, quòd testm̃ factum à furioso nõ
valet, licet videatur factum maturè. & Mod. hic simpliciter sequũt̃
& certè ista opi. verior vr̃: qa dato ꝙ recta dispõ sit testamenti, il-
lud videtur esse factum à casu, & non vr̃ procedere ex voluntate,
& iudicio testatoris, prout in testõ requiritur. l. j. ff. de res. & d. §.
præterea. insti. eo. & licet tale testm̃ approbatum fuerit in Senatu:
15 hoc arguit quòd à principio non valebat. † & ad hoc vr̃ tex. in c. si-
cut tenor. de reg. vbi testm̃ factum ad pias causas non valet: si pro-
batur quòd esset mentecaptus: & tñ vr̃ rectè factũ pro salute aĩæ,
& quia mentecaptus profitendo non obligatur. d. c. sicut tenor.
de reg. & illud, quod factum fuit à Senatorib. potest saluari, qñ ha-
beret dilucida interualla, & tali casu põt etiam hr̃e locum dictum
Pau. de Cast. in d. l. qui testõ. §. neque furiosus. & facit qđ no. Bald.
16 hic, cum si. vt tradit Alex. hic & in consilils præalle. ¶ † Scđò not.
ꝙ si inchoato testõ superuenit furor, non valet testm̃. ad idem tex.
in l. si is, qui. ff. de testa. nam tali casu est defectus voluntatis, quo ca
su non valet testm̃. ẽt ad pias causas, nec inter liberos, vt no. Bar. in
l. hac consultissima. §. ex imperfecto. j̃. tit. j. & ĩ d. l. si is qui. post gl.
p istum tex. hic, ibi, pro nihilo esse. & in l. fi. s̃. fa. erc. & hoc intell̃r
nisi testm̃ hr̃et aliquod capl̃m in se perfectum, quod verisil̃r non
fuisset mutatum; quia in illa parte valeret testm̃ inter liberos, vel
ad pias cãs. vt no. Bar. in l. in testõ. ff. de fideic. lib. & in l. fideicõmis-
sa. §. j. de leg. iij. & no. Abb. in c. j. in iij. not. in fi. de suc. ab inte. cũ si.
17 vt dixi in cons. 150. casus, qui proponitur. ¶ † Tertiò no. q testm̃
perfectum non inficitur, licet furor postea superueniat. ad idẽ tex.
§. item furiosi. in fi. insti. eo. & in l. si qs alicui. ff. de acq. hæred. Et in
simili de prodigo dr̃ in §. item prodigus. insti. eo. j & sic in isto casu
non vitiatur testm̃, nisi res deuenerit ad illum casum à quo incipe-
re non potest, iuxta rl̃am, q̃ hr̃ in l. plurib. §. & si placeat. de ver. ob.
Nã illa rl̃a non sup hẽt locũ, vt hic: & facit tex. in l. patre furioso. de
his, qui sunt sui. in l. cæcus. ff. de iudi. & hoc, qđ hic dr̃, vr̃ procede-
re, nisi inhabilitas supueniens causaret capitis diminutionem. l. q
18 liberis. §. testõ. ff. de secun. tab. Et † tex. hic, procedit, qñ inhabilitas
superuenit absque delicto, secus si cũ delicto: quia vitiatur testm̃
prius factũ. l. eius, q §. j. de test. & no. p gl. in l. j. §. exigit. ff. de sec. ta.
¶ Expeditis notabilib. qa mã huius legis quotidiana est, insistã di-
19 ligenter. ¶ † Et primò rl̃a est, qđ in dubio qs præsumitur sanæ men
tis. l. nec codicillos. vbi Bal. p illum tex. j̃. de codicil. no. p gl. in c. fi.
in ver. compotem. de suc. ab inte. & idem Bald. in l. quidam in suo.
in ij. no. ff. de condi. insti. Car. in consi. 56. casus, sup quo. colũ. ij. &
in cle. pen. in ij. q. de homi. & Barto. in l. filium. ff. de acq. hær. Et pp
hoc infert Cor. in consi. 219. licet videatur. col. pe. lib. j. quòd magis
20 credatur testib. deponẽtib. de sana mente, q̃ de insania. † Et ad hoc
facit: quia testes, qui concordant cum iure communi, præferuntur
aliis q iuri cõi aduersantur: vt no. Inn. in c. auditis. de p̃scri. & Abb.
ibi col. 4. Idem Abb. in c. cum oporteat. col. fi. de accu. Bald. in l. ob
carmen. §. fi. ff. de testi. & idem Petr. de Anch. in consi. 189. trib. de
21 causis. col. fi. & in ↄs. 224. in qõne p̃sbyteri. circa fi. † pp hoc infert,
quod magis credendum sit testib. deponẽtib. quod qs sit bonæ cõ
ditionis, & famæ, q̃ aliis ↄriũ asserentib. quia ↄcordãt cũ p̃sũptio
ne iuris. capi. fi. de præsump. & ideo magis creditur testibus depo-
nentib. de sana mente, vt tradit Cor. in consi. 219. colũ. fin. libr. 1.
22 ¶ † Prædicta cõcl'o limitat̃ nõ procedere, qñ quis fuisset furiosus:
† quia

ADDITIO.

a ¶ Romæ. Ant. Cor. in sing. ver. testamentũ. vide Decium. in l. in negotia. de reg. iur. Hippol. de Marsi. sin. 380. Nico. Boer. decis. Burdeg. 22. nu. 58.

23 † qa intentio fundata eſt ꝙ eũ:qa furioſus p̄ſumiť furioſus:vt not.
24 ꝑ gl.in c.fi.in uer.compotē.de ſuc.ab int. & † Abb.ibi qui dicit,ꝙ
a furor ſemel adueniens,p̄ſumiť ᵃ adeſſe,niſi ꝯrium ꝓbeť.& idē ſen-
tit gl.in c.indicas.in ver.oñderis.iij.q.ix.& no.Saly.hic.Pet.de Anc.
in conſ.5.ꝓ parte,col.pe.cũ ſi.vt tradit Ale.in conſ.141.lib.j.repe
tito in conſ.10.lib.vj.& idem Alex.in conſ.85.lib.ij.s̄.allega.& re-
25 petito in conſ.167.lib.vij.& in conſ.92.viſo.li.v.co.iij.†Et iſta cõ
cluſio procedit,qñ aliquo tpe ſucceſſiuo fuit furioſus,ita,ꝙ bñ cõ
ſtaret illum fuiſſe furioſum.Secus ſi modico tpe fuit furioſus: qa
ex aliquo accidenti illud ꝯtingere potuit,& non p̄ſumiť furioſus,
vt notabiľr Bar.concludit in l.ij.in fi ff.de bo.poſ.inſan.furio. ve.
dela.& ſequiť Ale.in d.conſ.141.lib.j.& in d.conſ.75.lib.ij.cum ſi.
26 s̄.alleg.† Et ad hoc bñ facit, quod not.Car.in d.conſ.56.colum.
ij.vbi dicit,ꝙ in ꝓbatione furoris,dēt adhiberi pleniſſima cāæ co-
gnitio qñque quis fingit ſe furioſum ex aliqua cā.l.obſeruare.ff.de
cura.furio.& pro dicto Barto.vř bonus tex.in l.i.§.fi.ff.de ædic.&
qñ legitimè apparuit aliquem fuiſſe furioſum,quo caſu p̄ſumitur
furioſus,vt s̄. dictum eſt à tali præſumptione non receditur ex eo
ꝙ poſtea probetur illum fuiſſe ſanæ mentis ante actum, de quo
agiť:Sed dēt p̄ciſè probari, ꝙ eſſet ſanæ mentis tpe quo fecit illũ
actũ.& ſufficit,ꝙ prius habuiſſet dilucida interualla, vt dixi s̄.in j.
27 no.in ij.limitatione.† Si tñ poſt furorem probatũ ſit poſtea cum
interuallo de ſana mente abſq; alia intermiſſione furoris,& actus
factus conueniret hoĩ ſanæ mentis, talis actus eſſet validus, ꝑ ea q̃
dicit hic Bal.Ang.& Ale.poſt alios.& Alex.in conſ.86.viſis dubi-
28 tationib.col.iiij.lib.ij.& in d.conſ.85.col.iiij. lib. ij. † & caſu quo
debeat probari,qđ qs furioſus ſit q̃riť,q̃uo hoc probeť,& vř pro
bari ꝑ viſum,ſi teſtes dicant aliquem eſſe furioſum : qa vidit illum
furentem,vt no.Ang.ꝑ illum tex.in §.ſi qs de p̄dictis.in aut. vt cũ
de appel.cog.& idē dicit Bar.in trac.de teſt.in v.char.in ver.oppo
ſita prudentiæ.in prin.vbi ꝯcludit ꝙ ſi teſtis dicat,ꝙ vidit aliquem
ſurere,& actũ furioſum facere, bñ ꝓbať. & hoc dictũ refert Cor.
in ꝯſ.22.viſis nonnullis.col.pe.lib.iiij.& ibi pp hoc ꝯcludit,quod in
tali caſu ſenſus corporis potius quam iudicium intellectus, atten
ditur. Quod quidem non videtur ꝓcedere ſine dubio:qa,vt dicit
Bal.hic,difficile vř ꝓbare furorem,& nõ crediť teſti deponenti ſu-
ꝑ furore alicuius ſine rõne cāæ, vt no.Inn.in c.dũ cām. de teſti. &
Bald.in l. ſolā.col.pe.de teſti. dicit, ꝙ ad probandũ quē eſſe furio-
ſum,requiriť ꝑſpicax inquiſitio: qa teſtes de facili errare p̄nt : & iõ
nõ crediť teſtib.niſi cām dicti ſui faciant manifeſtā.aileg. Inn. in d.
c.cũ cām.& dicit Car.in ꝯſ.56.co.ij.ꝙ directo ꝓbari nõ põt,ꝙ qs
furioſus ſit,vel ſanæ mentis:qa in ſenſum teſtis nõ cadit ,ſed ꝯſiſtit
29 in intelľu.& iõ in tali rõne,† qa vidit illũ furentem,vt dicit Ang.&
Bar.in locis p̄allegatis , teſtis vř potius iudicare , quam deponere:
quo caſu teſtis non ꝓbat:vt no.Bar.in l.qui teſtõ.§.fi.ff. de teſta.&
iõ non vř verum,ꝙ furor probeť ꝑ viſum ſimpľr:ſed opus eſt , ꝙ
ſpāliter dicat,qđ erat furioſus:qa ꝑ vias more ſtultorum deriden-
do ibat,& loquebatur.l.ob q̃ vitia.in princ.ff.de ædil.edic.ibi,ꝑ vi-
cos more in ſanorum deridendo loquebať. & illum text.dicit ad
hoc ſingulare Ang.in l.ſi cũ dotem.§.ſi maritus.circa fi.ff.ſol. ma.
facit tex.96.diſt.in c.fatuus.in princ. ibi, fatuus fatua loquitur , cũ
ſi.ibi alleg.in gl.facit tex.in l.quidam in ſuo.& Bal.ibi in ij.no.ff. de
ꝯd.inſt.& in l is q §.diuus.& gl.ibi,in uerbo ex ſermonib.ff.de tu.
& cur.da.ab his.Siľr probať furioſus,ſi teſtis dicat, ꝙ lapides pro-
iiceret.vt no.ꝑ gl.in l.ſi cũ dotem.§.ſi maritus.s̄. alle. in ver.feren-
dus. & text.in l.ij.s̄.de iudæis.ibi,ſaxis, aut alio furoris genere, &
hoc intelligitur,qñ hoc facit ſine cā more inſanorum, vt declarat
Ale.in d.§.ſi maritus.poſt Bal.in d.§ .item furioſi.Tertiò , ſi ꝓbeř
ꝙ hēret memoriã inordinatā, ut qa vnũ dicit , & ſtatim ꝯrium,vt
no.Dom.in c.filii.in prin.de hære.in vj.& qñ hēt loquelam inordi
natam,& neſcit exprimere qd velit,vel non velit,vt idem Dñi.tra
dit in c.j.§.ſi vero.de cler.ægro.in vj.Et qñ př reputauit illum ꝓ fu
rioſo.vt no.Bal.in d.§.itē furioſi.Ale..in conſ.54.ad quæſitũ.lib.j.
facit tex.in l.ſi furioſo puberi.in prin.ff.de cur.furio. & idem ſi ab
aliis coniunctis reputatus ſit furioſus, vel mentecaptus, vt dicit
Alex.in d.ꝯſi.54.arg.l.octaui.ff.vñ cogna.& idē ſi teſtis dicat,ꝙ ita
communiter reputabat ab omnib.vt idē Ale. dicit in ꝯſi.92. viſo
col.iiij.in ver.p̄terea lib.vj.& dixi in conſ.86.viſo puncto.col.v.&
30 idem Ale.in conſ.3.bř.lib.vj.† Et in probando furorem , vel de-
b mentiam,admittunť ēt teſtes ſingulares,ᵇ vt Ale.tradit in d.conſi.
141.col.ij.lib.j.& in d.conſ.92.uiſo.col.iiij.lib.v.& in conſ.147.ui
31 ſo themate.col.fi.lib.vij.¶Poſtremò Bal.† q̃rit, an ille, q commi-
ſit homicidiũ , dum eſſet ſanæ mentis, ſi poſtea efficiať furioſus,
poſſit decapitari pro tali homicidio.& concludit ꝙ nõ circa fi. in
32 ver.ſcias tñ:† quia furioſus pro abſente hř l.ij.§.furioſus.ff.de iur.
cod.& idem Bal.in c.j.in princ.in uerſi.item extra quæro.de eo, q
33 interfec.fratrē dñi.† qa non plus dēt operari furor , quam mors:
vñ ſi non puniť poſt mortem.l.defuncto.ff.de pub.iu.ita nec poſt
furorē:qa mortuus reputať.& idem Bal.in l.humanitatis.colũ. xj.
34 ver.iij.q̃riť. j̄.de impu.& aliis ſub.cũ ſi.vt tradit Alex.hic.†nam fa-
ctũ à furioſo,vř factũ à caſu.l.fi.s̄.de admi.tu.& iõ non dēt puniri
c l.j.ff.de partic.Ro.ᶜ tñ hic tenet ꝙ Bal. † quia qualitas fauoris ſuper
35 ueniens poſt delictum,non tollit oblõnē prius ꝯtā.l.j.ff. de pęn.
& iõ ibi dř,quod ſeruus.q delîqt in ſeruitute, non liberať, licet po-
ſtea efficiať liber,ſed dēt puniri ſm̄ qualitatem, ĩ qua erat tpe com
miſſi delecti.Alex.hic rñdet, quod ilie text.non põt hře locũ in fu-
rioſo , qui eſt inſtar mortui,quaſi dicat in d.l.j.perſona erat habilis
ad ſuſtinendum pœnam:& hoc non cladit in furioſo,qui loco ab-
36 ſentis & dormiētis hř.d.l.ij.§ furioſus.& in cle.pe.de hom.¶†Vl-
terius etiam ꝙ Bald. arguunt Mod.hic. per d.l.diuus.ff.de of.præſ.
ponderando illum tex.quia in prin.loquiť qñ delictũ ꝯmiſſum fuit
in ipſo furore:& tunc non p̄ſumiť, ſed ſi cõmittat delictũ tpe ſanę
mentis , cùm haberet dilucita interualla, eſt puniendus . per illum
text.qui dicit , nec morbo eius danda eſt venia . Sed ad illum text.
rñdetur dupliciter.Primò,quia illa verba ponuntur interrogatiuè.
nunqd danda ſit venia morbo habenti dilucida interualla,& rñdet
quod Imperator conſulendus ſit:ergo patet, quod text.ibi deter-
minatè non loquitur . Sed ò rñdet: ꝙ dato , qđ deberet puniri , qñ
conſtaret delictum cõmiſſum fuiſſe in interuallo , in quo erat ſanæ
mentis,non dř ibi,qđ puniatur redeunte furore ;ita , qđ in ipſo fu
rore puniatur ſed debet puniri durante interuallo furoris,in quo ꝯ
miſit delictum , non autē furore ſuperueniente. ſed qñ delinquit
37 in ipſo furore,nullo modo puniendus eſt.†Secundò, ꝙ Bal. Mod.
adducunt dictum Bart.in l.nunq̃.§.ſi aut clam.ff.de vſuca.vbi dicit
per illum text.ꝙ ille, qui reperitur in peccato mortali , ſi efficiatur
furioſus.conſeruatur in eo ſtatu,in quo reperitur, qñ furoř ſuper-
uenit,non tñ dicit Bart.ibi,quod puniať . & ibi agitur de ſalutæ ani
mæ quæ non eſt mortua,& non de pęna corporali,de qua hic agi-
tur.& verum eſt,quod furioſus cõſeruatur in eo ſtatu , in quo erat
38 furore ſuperueniente.†vnde obligationes ab eo ꝯtæ in ſana men
te,non tolluntur pp furorem ſnperuenientem.& ita in propoſito
non liberatur furioſus à pęna homicidij commiſſi,ſed executio im
peditor propter furorem.

ADDITIONES.

a ¶Præſumitur.Adde Nicol. Boer.deciſ.Burdeg.nu.90.
b ¶Singulares.Idem Ale.conſi.85.col.fi.conſi.86.co.3.li.2.
c ¶Roma.Dec.hic nõ aperit quid ſentiat,ſed in l furioſi.de reg.iu.tranſiuit, cũ opi.Ro. Iaſ.verò variauit,quia in l.patre furioſo.co.vj.ff.de his qui ſunt ſui.vel alieni iur.ſequitur cõem,ſed hic præciſè ſequitur Ro.at ĩ l.ex facto.de vul.& pup.co.ix.vacillat. licet tandem dicat. quod opi. Rom.in puncto iuris eſt verior. Bald. etiam variauit. quia in c.j.de eo.qui interfec.fra.do.ſui tenet contrà quam hic ſcribat. pariter Hip. Marſ.variauit:quia in l.2.in prin.nu.47.ff.ad l.Cor.de ſic.& in ſua practic.car.70.in paruis tenet opi.Ro.ſed in l.qõnis.n.36. de qõ.reliquit arbitrio iudicis addo & grauitatis criminis & exempli.

LEX X.

1 *Mutus,& ſurdus ſimul à natura teſtari non poteſt.*
2 *Muto,& ſurdo de iure fforum teſtamentum facere permiſſum non erat.*
3 *Surdus tantùm,vel mutus tãtùm,de iure antiquo, niſi à principe impetraret, teſtamentum facere non poteſt.*
4 *Mutũ & ſurdũ ſimul ad hoc vt teſtamẽtũ faciat,an princeps diſpẽſare poſſit*
5 *Lex poſitiua,rerum naturam mutare non poteſt.*
6 *Surdum & mutum ſimul , vt teſtamentum faciat,princeps diſpenſare poteſt, ſi de eius intelligentia ex ſignis appareat.*
7 *Miles ſurdus,& mutus,teſtamentum facere poteſt.*
8 *Lex,quæ generaliter de teſtamentis loquitur,etiam milites includit.*
9 *Milites ſurdi & muti priuilegiati cum ſint ad teſtamenta condenda, alicuius legis generalitate minimè ſibi derogatum videtur.*
10 *Surdi & muti priuilegium in milite vt teſtari poſſit , quomodo locum habere poſſit,cùm intellectu careat.*
11 *Surdo & muto à natura vt poſſit teſtari priuilegium datum videtur , quando aliqua intellectus ſigna apparent.*
12 *Surdus & mutns in teſtamentis ad pias cauſas,quo caſu teſtari poſſit.*
13 *Argũm de libertate ad pias cauſas non valet negatiuè, ſed bene affirmatiuè.*
14 *Surdus & mutus à natura , ſed ex accidenti teſtari põt , ſi ſcribere ſciat alias ſecus,& hoc in tantum procedit,vt teſtĩm in contrarium non valeat.*
15 *Surdus tantùm etiam à natura,teſtari non prohibetur,quia non reperitur quis adeo ſurdus,quin audire poſſit.*
16 *Mutus duntaxat teſtamentum facere poteſt.*
17 *Teſtamentum valeret , ſi teſtator liguam balbutientem haberet,& ſemimutam,quæ tamen intelligeretur.*
18 *Teſtari prohibitus codicillos facere poteſt.*
19 *Statutum ſi prohibeat minorem.xxv. annis teſtari , videtur etiam prohibere codicillos facere.*
20 *Argumentum de maiori ad minus negatiuè non valet.*
21 *Interpretatio paſsiua,etiam in materia ſtricta locum habet.*
22 *Teſtari prohibitus,etiam cauſa mortis donare prohibetur.*
23 *Teſtari prohibitus iuris ciuilis impedimẽto , donare cã mortis non prohibetur.*
24 *Diſpoſitio legis,quæ de teſtamentis loquitur, ita habet locum in maſculo, ſicut in fœmina.*
25 *Maſculinum quo caſu fœmininum non concipiat.*
26 *Expreſſum tacitam ceſſare facit.*
27 *Vtriuſque ſexus appellatione æquè principaliter maſculus, & fœmina comprehenduntur,*

Clauſula

28 *Clausula vtriusque sexus, si de masculis, & fœminis exprimatur, in materia quę fœminę non conueniat, puto in feudo, verba non accipiuntur copulatiuè sed successiuè, ita quòd masculi preferantur.*

29 *Vtriusque sexus appellatione, non prius masculus quam fœmina nominatur, secus quando pro masculis, & fœminis dicitur.*

30 *Clausula masculus cum femina, si apponatur, fœmina cum masculo vocata videtur.*

31 *Mutus tantum si sciat scribere, omnia facere potest, sed si nesciat scribere, an à contrario augmentum sumatur.*

32 *Oratio quę negatiua est, & vniuersalis, à contrario sensu particularis est.*

1 Discretis. ¶ In hac l. quatuor dicta principal'r ponũtur.† Primum est, ꝙ mutus & surdus sit' à natura non põt testari. facit tex. in l. cũ ptor. ibi, qdam à nã, vt surdus, & mutus. ff. de iudi. & hoc vr̃ ꝓhiberi per
2 istã legẽ in ver. sancimus, qd̃ est noui iuris promulgatoriũ.† vr̃ tñ ꝙ idem esset de iure antiquo fforum: qa muto & surdo non erat ꝑmissum facere testm̃. l. q in pt̃ate. §. surdus. ff. de test. l. octaui gra-
3 dus. §. j. vnde cog.† & hoc ẽt, qñ erat surdus tm̃, vel mutus, nisi impetraret à principe. l. si mutus. ff. de testa. ergo à fortiori idẽ erat in muto & surdo simil. Et verbũ sancimus, hic ponit ꝑ alia, q̃ nouo
4 hic statuuntur.† Sed dubium est, an in muto, & surdo simul princeps dispensare possint. & Pau. de Ca. hic, & in l. q in pt̃ate. §. j. in fi.
5 & Aret. in d. l. si mutus. tenent ꝙ non: qa caret intellectu.† Et lex positiua non põt mutare rerũ naturã. l. ij. ff. de vsuf. ea. re. q̃ vsu. ꝯsu.
6 † Secus vr̃ si appareret de eius intelligentia ex signis: quia tunc à principe possit dispensari: arg. l. j. cum gl. ff. de manumiss. vind & facit tex. cum gl. in §. quinimmo. insti. de test. mil. & ita tenet Ale. hic.
7 † Et ista prima regula de muto & surdo à natura, limitatur nõ hr̃e locum in milite. l. iure militari. ff. de testa. mil. & in d. §. quinimmo. insti. de test. mil. no. p gl. in ver. item surdus. in ver. certis. instit. quibus non est permis. face. test. Sed hoc Mod. dñt hodie non procedere per istũ tex. qui vr̃ corrigere d. l. iure militari. & ita tenet Cum. in d. l. qui in pt̃ate. §. j. Non obst. ꝙ ista lex. non loquitur in milite quia rñdent Mod. ꝙ rõ legis vr̃ ẽt procedere in militib. ꝑ euitan-
8 dam suspicionem falcitatis.† Sed ad hoc melius põt rñderi: qa lex q̃ generalit er loquitur, ẽt milites includit. l. fraudem. in fi. ff. de te-
9 stam. mil. ¶ † In contrarium tñ facit, quia cùm milites essent priuilegiati in hoc. d. l. iure militari. non vr̃ derogatũ tali priuilegio per generalitatem illius legis: arg. l. iij. & quod ibi Bar. C. de silen. lib. xij. & dictum fuit. s̃ in l. ac ꝯsultissima. in gl. ij. s̃. e. & sic per istum text. qui nullã facit mentionem de milit ib. nullo modo vr̃ derogatum
10 priuilegio militum. Et retenta hac ꝯclõne † ꝙ tex. in d. l. iure militari. non sit correctus, difficultatem facit quomodo hr̃et locum priuilegium in milite, surdo, & muto vt possit testari, cum non hẽat intellectum, quo casu priuilegium militis non supplet defectum iudicii naturalis in testando: vt est casus in l. fi. s̃. de testam. mili. Nisi dicamus ꝙ ante legem fi. erat etiam pupillis militibus concessum, vt possint testari, vt colligitur in d. l. fi. vbi hoc corrigitur. & hoc vr̃ intelligendum quando essent doli capaces alias secus: ut dixi ibi,
11 † & in muto, & surdo à natura, priuilegium illi datum vr̃, quando apparebant aliqua signa intellectus, vt s̃. dictum est in dispensatio-
12 ne principis. Et † hoc modo etiam intelligendũ est quod Doc. dñt de testõ ad pias causas, ꝙ possit testari, secundum Bald. & Ale. hic, hoc intelligitur, si apparent aliqua signa intellectus: aliàs secus, & ita procedit quod not. Bald. in l. j. col. j. ver q̃ro vtrum. s̃. de sacros. eccl. Mod. tñ hic absolutè dicunt ꝙ nõ possit testari, etiam ad pias causas: quia vt hic dr̃, non potest dare libertatem, quæ dr̃ pia cã, vt dictum fuit in l. captorias. s̃. ti j. Sed potest rñderi ꝙ tex. hic intelligi
13 tur, quãdo non apparet signa intellectus, fm̃ s̃. dicta.† Vel secundò non ualet argumentum de libertate ad pias causas negatiuè, sed bene affirmatiuè: quia maior ratio vr̃ pro causa pia, vt declara
14 tum fuit in d. l. captatorias. ¶ † Secundum dictum est, ꝙ surdus, & mutus simul non à natura, sed ex accidenti, potest testari, si sciat scribere: Aliàs secus. & adeo hoc procedit, quod statutum in ꝯriũ valet: quia vr̃ hoc reseruatum principi: vt no. Bar. in l. si quæramus. ff. de test. per l. si tutus. ff. eo. tit. & Mod. sequuntur hic. Sed aduertẽdum est: quia in isto præsupponitur quòd habeat intellectum: quia ex accidenti est mutus & surdus, & præsupponitur, quod habeat intellectum: alias non permitteretur quod posset testari. & stante intellectu, videtur quod à statuto habilitari possit, secundum regulam. l. omnes populi. de iust. & iu. Non obst. quod sit de reseruatis pñcipi: quia licet princeps habilitare illum possit, non tamen videtur reseruatum principi: & quia text. in d. l. si mutus. potest habere locum in eo, qui natura sit mutus, vel surdus: secus si ex acci-
15 denti: quia minor prohibitio videtur: vt hic videtur. ¶ † Tertium dictum est, quod surdus tantum etiam à natura, non prohibetur testari; quia reperitur quis adeo surdus, quin audire possit, vt hic dicitur. & hoc videtur procedere, etiam si ignarus sit literatum, quia de scriptura hic nihil dicitur. Et quod dicitur de surdo, qui non reperitur quin audire possit: in contrarium facit tex. in l. j. §. casum. ff. de postu. ibi, surdum q prorsus non adiuit. Sed põt rñderi, ꝙ intellr̃ non audire à seipso simpl'r, sed alio clamante supra cerebrũ eius, vt hic dr̃, non negatur quin audire possit: vel talis clamatio ꝯsideratr̃ hic ad effectum, vt de bonis suis disponere possit, sed non conuenit hoc considerari ad hoc, vt officio aduo-
16 cati fugi possit, prout loqr̃ text. in d. l. j. §. casum. ¶ † Quartum dictum est, ꝙ mutus duntaxat testm̃ facere põt. & ꝑ istũ tex. no. Ang. in cõs. 258. testõr fecit testm̃. & requiritur ꝙ sciat scribere: vt hic tex, dicit. Si aũt nesciret scribere, nequearticulatè loqui esset mortuo similis, & eius testm̃ non valeret, vt est tex. in l. iubemus. ȷ̃. tit. j. & no. Ang. in l. in fraudem. §. j. ff. de test. mil. & idem Ang. & Imo.
17 in l. in aduersa. ff. de test. † Secus tñ, si testator hr̃et linguam balbutientem, & semimutam, q̃ tñ intelligeret, quia valeret testm̃. l. qm̃ indignum. de testa. cum si. vt tradit Alex. in consi. 33. ponderatis verbis. col. ij. lib. iij. & in consi. 105. sup his de quib. q̃ritur. col. fi. in prin. lib. vij. & Pau. de Ca. in cons. 366. viso puncto, & allegationibus & Ro. in consi. 306. proposita consultatio. col. ij. versi. iij. quia p̃supponit & Corn. in consi. 261. de duob. principaliter. col. iij. & xij. lib. iiij. vbi declarat istum tex. qñ testator dicatur articulatè loq. Hinc colliguntur notabilia quæ extrinsecus occurrunt. Et primò
18 no. † ꝙ prohibitus testari, non põt facere codicillos. ad idem tex.
19 in l. ij. de leg. j. in l. diuus. §. codicillos. ff. de iu. codici. † Et Barto. ꝑ istam rr̃am in d. l. ij. infert, ꝙ statutum prohibens minorem xxv. annis testari, vt ẽt prohibere codicillos facere. de quo ibi Doctores vario modo loquuntur. Sed pro opinione Bart. facit iste text. vbi ponitur noua dispositio prohibitiua, & tñ extendit̃ ad codicil
20 los. & mirum vr̃: † qa de maiori ad minur non valet argm̃ negatiuè. l. relegatorum. §. potest. ff. de interd. & releg. ergo non videtur, quòd prohibitus testari, quod est quid maius, sit prohibitus facere codicillos, quod est quid minus. Sed responderi potest, ꝙ illa regula non procedit in isto casu, ꝑ antiquam æquiparationẽ
21 quæ facta est de testamentis ad codicil. d. l. ij. † & vr̃ ista interpretatio passiua, quæ ẽt in materia stricta habet locum. l. j. §. lex Falcidia vbi Bar. ff. ad l. Fal. Vel secundò regula non procedit in isto casu, in quo specialiter ꝯrium dr̃: & sicut de testõ, ita de codicillis spe
22 cialiter & expressè disponitur. ¶ Secundo no. † ꝙ ille, qui prohibetur testari, etiam prohibetur donare cã mor. ad idẽ tex. in l. j. §. j. ff. de tu. & ratio. di. & hoc vr̃ procedere in eo, qui prohibet̃ testari
23 ex defectu intellectus prout iura prædicta loquuntur: † Secus si ex impedimento iuris ciui. quia prohibitus testari, non prohibet̃ donare causa mortis. l. tam is. §. j. de don. cã mor. & hoc intellr̃, nisi sit suspicio fraudis: quia tunc ẽt prohibitus à iure ciuili, vt testari non possit, pariter non poterit donare cã mor. vt no. ꝑ glo. fi. in c.
24 quanquam de test. in vj. ¶ Tertiò not. † ꝙ dispositio istius l. habet locum tam in fœmina, quàm in masculo, dum dicit, tam mascu-
25 los quam fœminas, † & cum hic specialiter sit facta mentio de masculis, & feminis, masculinum non concipit fœmininum: vt not.
26 Bal. in l. in multis ff. de sta. ho. in ver. item no. ꝙ vbicunq;. † qa expressum facit cessare tacitum. l. cũ ex filio. vbi Barto. ff. de vulg. &
27 hoc idem tradit Bal. in consi. 186. quia allegationes. lib. j. † Et idẽ si dicatur de vtroque sexu: qa ęquè principaliter masculus & fœmina comprehendit. §. igitur liberi. inst. per quas perso. nob. acq.
28 & in c. omnis vtriusque sexus. de pęni. & remis. † Si tamen exprimatur de masculis, & fœminis, in materia quæ non conueniat fœminis, puta in feudo, illa verba non accipiuntur copulatiuè, sed successiuè, ita quod masculi præferuntur. c. primo. §. quin etiam in tit. epm̃. vel Abb. Et idem vr̃, qñ dr̃ de vtroque sexu: quia masculi præferunt: vt Ale. specialiter tradit in consi. 9. põderatis his. col.
29 ij. lib. v. † Sed tamen ista ęquiparatio non prius nominat̃ masculis & fœminis in d. §. quin ẽt. qa ex priori nominatione masculi præponuntur. arg. l. quoties. ff. de vsufru. in c. mandato. in fi. de præbẽ. in vj. Et tex. in d. c. j. §. quin etiam restringitur in terminis, in quib. loquitur, secundum Ang in consi. 184. ex forma, & serie. col. ij. in
30 ver. nec ob. † Et bene facit quod not. Bal. in l. quoties. ȷ̃. de suis & leg. vbi limitat d. §. quin etiam. non procedere, si dicatur pro masculo cum femina, quia tunc pariter femina cum masculo vocata videtur. Et idem mihi videtur, si dicatur de vtroque sexu, vt s̃. dixi. & ita consului, dum essem in Gallia Lugduni: vt patet ĩ consi. 208.
31 ad clariorem. col. ij. ¶ † Quartò, & vltimò no. in fi. ꝙ mutus tantum si sciat scribere, omnia potest facere: ergo à contrario sensu, si nesciat scribere. non sumitur argumentum, ꝙ nihil possit per cõtrarium ad verbum, omnia sed sumitur argm̃, qd̃ aliquid possit facere, prout istum tex. declarat Are. in l. qui in pt̃ate. col. iiij. de te-
32 stamen. † vbi inquit, quod oratio, quæ est negatiua vniuersalis, à contrario sensu est particularis: & videmus in l. senium. in vlt. col. s̃. eodem.

LEX XI.

1 *Filiusfamilias sicut non potest testari in bonis, in quibus vsusfructus patri quæritur, ita nec in bonis in quibus patri non quæritur vsusfructus.*

2 *Bona aduentitia, in iuribus antiquis non erant.*

3 *Lex noua, quę generaliter loquitur, ſecundum iura antiqua reſtringi debet.*
4 *Voluntate in ultima ętas xiiij. annorum ſufficit.*
5 *Legis verba generalia non reſtringuntur, quando de mente legis nouæ apparet, quod iura antiqua corrigere velit.*
9 *Aduentitia filiofamilia relinqui poſſunt.*
7 *Argumentum à contrario ſenſu, etiam iura antiqua corrigendo, valet quando legis verba eſſent ſuperflua.*
8 *Dictiones taxatiuæ excludunt, quoniam non comprehendunt niſi ea, quæ exprimuntur.*
9 *Filiusfamilias, cum non videatur integra perſona, teſtari non poteſt, niſi à lege diſpenſatum fuerit.*
10 *Teſtamentarum cauſa fauorabilis eſt.*
11 *Regula eſt caſibus particularibus conficitur.*
12 *Filiusfamilias ad hoc teſtari poſſit, quo caſu integram perſonam habere dicatur.*
13 *Teſtari qui poteſt, poteſt etiam donare cauſa mortis.*

1 NEmo. ¶ † No. ꝙ ſicut filiusfa. non poteſt teſtari in bonis, in quib. q̃ritur uſusfructus patri. l. fin. §. filiis autẽ, ꝫ. de bonis quæ lib. ita nec in bonis, in qbus patri nõ quærit̃ vſusfructus, vt eſt tex. hic, cui dicit̃ Mod. ꝙ non poteſt reſponderi, põderãdo priõ dum dicit, Parentib. acquiri nõ p̃nt. Secundo ibi, ſine patris cõſenſu bona poſſideant. Tertiò, dũ inquit, ꝙ antiqua lex ꝑ omnia ſeruetur. Quartò, qa ſi reſtringatur tex. in bonis, in qb. patri quærit̃ vſusfructus, eſſet de indubitabili: quia eſt caſus in d. § filiis autẽ. Ad iſta uidetur poſſe reſponderi dupl̃r, vt tradit Hieronimus Zanetinus Bonon. in diſputa. incip. in ſacro Pontificis, & Cæſari conſiſtorio. in j. dub. co. xiiij. in ver. non obſt. ſeptimum. vbi conſiderat ꝙ
2 text. hic ſe refert ad iura antiqua: † & in iurib. antiquis non erat bona aduentitia. vnde non poteſt dici ꝙ prohibitum eſſet teſtari in aduentitiis. Sed iſta reſponſio de facili euitari poteſt: quia verũ eſt, ꝙ iura antiqua non prohibeant in bonis aduentitiis, quæ non erant cognita, ſed regula antiqua, quę prohibebat filiosfa. teſtari per iſtam legem, porrigitur ad bona aduentitia, vt de illis teſtari non poſſit, vt expreſſe hic dicitur, de expreſſe in d. §. filiis autem. Secundo dicit etiam Zanetinus ꝙ iſte tex. refert ſe ad legem, quam nuper promulgauimus, & non videtur reſpicere. l. fina. quæ infra ponitur, de bonis quæ lib. & dato, ꝙ referatur ad l. fina. intelligi poteſt ad §. fina. d. l. fi. vbi dicitur de ſeruo donato filiofa. vt manumittatur, quia in illo vſusfructus patri non acquiritur: quia eſſet momentaneus, & in illo momento filiusfa. dicitur illum ſeruum poſſidere. Et ſic videtur uerificari qđ dicitur hic de poſſeſſione, & tali caſu non prohibetur teſtari ratione patriæ poteſtatis: ſed quia momentaneum erat dominium Sed iſta dicta non placent: quia videtur torquere literam, & uerba huius legis, quæ manifeſte referunt ad d. l. fi. & uterque fuit Iuſtiniani, ut patet in eis, & non refert ꝙ inferius poſita ſit: quia hoc ſæpius reperitur in C. ut no. per glo. in ꝓœmio. C. in uerbo, compoſitione. & hoc patet etiam in l. unica. §. ſin autem. & §. in nouiſſimo, ꝫ. de cad. tol. iuncta. l. j. ꝫ. de his, qui ante aper. tab. & cum tex. hic referatur ad diſtinctionem principalem d. l. fi. abſurdum uidetur ꝙ reſtringatur in caſu particulari, qui habetur in §. fi. d. l. ¶ Secundò principaliter reſpondet Zanetinus in loco pręallegato, ꝙ licet iſto iure filiusfa. non poſſet teſtari in bonis ſupradictis, hodie tamen hoc videtur illi conceſſum per noua iura auth. in auth. ut liceat & auiæ. in prin. ubi loquitur de bonis, in quibus non quæritur uſusfructus patri. Et dicit tex. licet ſub poteſtate ſint, licentiam habeant quo nolunt modo diſponere, ſed Alexan. hic replicat, ꝙ ille tex. intelligitur in diſpoſitione inter viuos,
3 prout gl. ibi dicit. Et hoc confirmatur ſecundum Alexã. † quia lex noua, quæ generaliter loquitur debet reſtringi ſecundum iura antiqua: ut per gl. in l. ſciendum. ff. qui ſatiſd. co. arg. l. ſed & poſteriores. ff. de legi. Et hoc inuit uerbum perfectæ ætatis, ibi poſitum, qđ intelligitur de ætate xxv. annorum: ergo uidetur conſiderare di-
4 ſpoſitionem inter uiuos: † quia in ultima uoluntate ętas xiiij. annorum ſufficit. l. qua ætate, ff. de teſta. ſed replicari poteſt, ꝙ uerba quę habent in d. authen. ſuperius relata, repugnant, ꝙ diſpoſitio illa reſtringatur inter uiuos: quia uerba illa: quo uolunt modo diſponere, bene conueniunt ultimæ uoluntati. §. diſponat. in auth. de nup. & ad hoc illum tex. induco dum dicit, licet ſub poteſtate ſint, remouet ergo impedimentum poteſtatis: & remoto tali impedimẽto, filiusfa. teſtari poteſt. Non obſt. ꝙ uerba generalia reſtringun-
5 tur, ut nota. in d. l. ſciendum. † quia, ut ibi tradit ipſe Alexand. hoc non habet locum, quando apparet de mente legis nouæ, ꝙ uelit iura antiqua corrigere. alleg. Imo. in l. ſi uero. §. de viro. colum. vj. ff. ſoluto matrimo. ubi ad hoc alleg. gloſſ. in fina. in c. contra Chriſtianos. de hæred. in ſexto & ita uidetur in iſto caſu, vt in d. auth. ſatis colligitur, dum remouet impedimentum patriæ poteſtatis Non ob. qđ dicitur de uerbo perfectæ ætatis: quia ſecundum ſubiectam materiam illud verbum intelligitur. & quantum ad facultatem teſtandi legitima ętas eſt in xiiij. anno. l. qua ætate. ff. de teſta. Et quod dixi de legitima ætate, nota. in l. cum filio. ff. de lega. iij.
6 † Vlterius ad illum tex. in auth. vt liceat matri, & auiæ reſpondet Mod. ꝙ ille tex. venit principaliter ad dicendum, qđ aduentitia poſſunt filiosfa. relinqui, cum hoc, ꝙ patri nõ acquiratur vſusfructus: illud aũt, ꝙ poſſint diſponere quomodo velint, eſt dictũ incidenter, & ſatis eſt, ꝙ tex. in principali diſponente operet̃, Sed hoc vr̃ contra illum tex. qui non incidenter, ſed principaliter diſponit, ꝙ in talib. bonis filiisfa. licentiam habeant diſponendi quomodo velint, licet ſub poteſtate ſint: & ſic remouet impedimentum primę ꝑtãtis: ergo remota patria poteſtate vr̃ ꝙ ẽt teſtari poſſint, vt dixi. ¶ Secundò principaliter ꝯ communem opi. facit tex. in l. fin. §. filiis aũt. ꝫ. de bo. quę lib. ibi, filiis autẽ familias in illis duntaxat caſib. in quibus vſusfructus apud parentes conſtitutus eſt donec parentes viuunt, nec de eiſdem reb. teſtari permittimus. Sed ergo filiusf. prohibetur teſtari duntaxat quando q̃ritur vſusfructus p̃ri, ergo ſi nõ q̃ritur, nõ videtur prohiberi. Mod. laborant in reſpondẽdo, & vñr reſidere in illa reſponſione, ꝙ non ſumitur ibi à ꝯrio ſenſu, ad
7 correctionem huius legi. † Sed poteſt replicari, q̃n verba alias eſſent ſuperflua, bñ ſumitur argũ à contrario ſenſu. ẽt corrigendo iura antiqua: vt no. Ale. poſt Ro. in auth. ex teſtõ, in prin. ſ. de coll. Mod. hic dñt, ꝙ tex. non eſt ſuperfluus ꝑp alia, q ibi dicuntur de alienatione inter viuos: ſed hoc non tollit augumentum, quominus ſuperflua eſſet illa dictio duntaxat, quę alios caſus excludit, vñ
8 recedendum eſt ad ea, quæ dixi in l. j. ſ. de bo. poſ. ꝯta. † ꝙ dictiones taxatiuæ. excludunt iſto reſpectu: quia non comprehendunt niſi ea, quæ exprimuntur, & alios caſus non comprehendunt in illa diſpoſitione limitata, ſed non excludunt alios caſus corrigendo. Et ita videtur in propoſito: quia tex. in d. §. filiis aũt. ſolum prohibet filiofa. teſtari, q̃n p̃ri q̃rit̃ vſusfru. ergo ſi non queritur, non ꝓhibet. Verum eſt, ſed non ſequitur, ergo permittit, ſed caſus remanet in diſpoſitione iuris, ſm̃ alia iura. Et cum per iſtum tex. prohibeatur teſtari iſta prohibitio attenditur: & illi non derogatur, per d. §. filiis aũt. quia illa taxatiua non excludit corrigendo, vt latius dixi in d. l. j. de contrata. & iſta vr̃ ſolutio. ¶ Tertiò ꝯ cõem facit text. in l. Imperator. ff. ad Treb. vbi in bonis, in qb. patri nullũ ius acquirit̃, filiusf. militi æquiparat̃, ibi, in ea hæreditate filio militi cum patri debuit: ergo vr̃, ꝙ ad ſimilitudinẽ militis teſtari poſſit. & ad idem facit tex. in l. cum multa. ꝫ. de bo. q̃ lib. vbi bona donata à principe pleno inter filiisfamilias acquiruntur, ad ſimilitudinẽ caſtrenſis peculii. ad idem tex. in auth. ꝓsbyteros, & in ſacroſanctæ. C. d epi. & cle. ad idem facit etiam tex. in §. venient autem. in auth. de nup. vbi Ange. dicit, ꝙ de lucris acquiſitis filiis in poteſtate p̃ris, per tranſitum p̃ris ad ſecunda vota, ipſi filii poſſunt teſtari, ꝑ tex. in § ſeq. qui incipit, quoniam infirmas: ergo pariter vr̃ dicendum in bonis. in quib. patri vſusfr. non acquiritur. Sed reſponderi põt, ꝙ iura præallegata loquuntur in caſib. ſpecialib. & extra illos caſus regula vr̃ habere locum. Secundo reſpondet̃, ꝙ libera accquiſitio bonorum, nõ tribuit filiisfamilias ꝑtãte teſtandi, niſi expreſſe concedat̃. Hoc i bonis quaſi caſtrenſib. patet. in quib. non habebant filiifa. facultatem teſtandi, niſi ſpecialiter ex noua diſpoſitione illis concederet̃. in l. fina. ſ. de inoffi. teſt. & hoc mõ ꝑ cõmuni opi. arguit Cor. in d. l. pe. &
9 Riminal. hic. † Et qa filiusf. non vr̃ integra ꝑſona. l. fi §. neceſſitate. ꝫ. de bonis q̃ lib. iõ ſm̃ regulã vr̃ ꝙ nõ poſſit teſtari. niſi expreſſe à lege diſpenſatũ ſit. Nõ ob. tex. in d. l. Imperator. qa ęquiparatio ibi facta vr̃ procedere quo ad agẽdũ, ſed nõ quo ad alia, vt ibi Bart. dicit. Replicari põt, & r̃ñſione ꝑdictæ euitari p̃nt. Non ob. ꝙ leges & iura. ſ. alle. loquuntur in caſib, ſpecialib. & extendi non debẽt: qa ex plurib. ꝑdictis caſib. particularib. vr̃, ꝙ r̃lr firmari poſſit, ꝙ in bonis perfectè acquiſitis filiisfa. in quib. nõ agitur de intereſſe patris, ſi
10 cut p̃nt ꝯhære inter uiuos, ẽt vr̃ poſſe diſponere in teſtõ, † cuius
11 cã fauorabilis eſt in l. in teſtamẽti. ff. de reg. iu. & qa † ex caſib. particularib. regula conficit̃: vt no. ꝑ Dy. in rub. de reg. iu. in vj. Nõ obſ. ꝙ libera acquiſitio bonorum non tribuit filiisfa. ꝑtãte teſtandi, niſi concedat̃ expreſſe, vt dicit Riminal. hic. & prius Cor. in d. l. pe. quia tale argumentũ uidebat̃ procedere tpe d. l. fin. ſ. de inoffi. teſta. ſed poſt illã legem declaratum fuit in aliis plurib. caſib. ſ. dictis idẽ eſſe permiſſum qđ in bonis quaſi caſtrẽſib. à paritate rationis: quia pleno iure acquiruntur filiisfam. ergo idem uidet̃ eſſe, q̃n p̃ri non q̃ritur uſusfruc. quia non agitur de intereſſe patris. & facit text. in d. l. Imperator. cui non conuenit, ut reſtringatur ſolum quo ad agendum, ut Bar. ibi dicit: quia uerba legis ibi repugnant, dum filiusfam. ibi militi adæquatur, ut ibi generaliter dicitur. Non ob. ꝙ filiusfa.
12 non uidetur habere integram perſonam: † quia immo ſicut in aliis caſib. ſupradictis habent integram perſonam, ita pariter in caſu iſto uidetur, & Bar. ipſe in d. l. fi. §. neceſſitate. expreſſe tenet, quod hodie filiusfam. habet intergam ꝑſonam. & hoc omnino dicendũ eſt in caſu, in quo remotum eſt impediendum patrię poteſtatis, inducendo text. ut dixi in d. authentica ut lic. matri, & auiæ. §. primo. Non obſtantibus his quæ Modern. omnes hic dicunt., & retenta iſta concluſione affirmatiua, concludendum erit, quod à fortiori
13 poterit talia bona donare caſu mortis: † quia qui poteſt teſtari, poteſt

ri, potest donare causa mortis.l.discretis.§.eo.& in l.filiusfa.§.fi.ff. de dona.& in l.Marcellus.ff.de don.causa.mor.

LEX XII.

1 *Dictio omnino, præcisam naturam habet.*
2 *Dictiones geminatæ, puta omnes, omnino, omnem interpretaionem excludunt.*
3 *Filiusfamilias de quasi castrensi peculio testari potest.*
4 *Bona quasi castrensia dicuntur, quæ magistri liberalium artium, clerici, medici, & aduocati de publico acquirunt.*
5 *Castrensi in peculio omnia veniunt qualitercunque quæsita.*
6 *Castrense quasi peculium, etiam fœmina habere potest.*
7 *Testandi facultas habentibus peculium quasi castrense, est limitata, cum solennitatibus iuris communis.*
8 *Milites domi existentes, testari debent cum solennitate legali.*
9 *Castrensis & quasi castrensis peculij æquiparatio, absolutè non procedit.*

1 Omnes. ¶In tex.ibi.oēs oīno.† illa dictio oīno hēt pcisam nām.c.quāſr.in fi. de iud.recipit tn̄ ɔgruā determinationē, vt dicit Bal.in l.fi.col.fi.§.de ɔhen.emp. vbi ita declarat tex.in vers.omnimodo.allegat no.in l.si stipulatus sum Dāmā.de ver.obl.& no.Ange.in l.non pōt.§.de adop.& idē Bal.in c.ij.de rescr.in fi.cū si.vt tradit ibi Fel.col.x.& Mod.in d.l.si stipulatus sum. Hoc tn̄ non vr̄ hr̄de locū in isto casu, in quo sunt
2 verba geminata oēs oīno,†q̄ vñr excludere oēm interpretationē.
3 ad idē vr̄ tex.in l.fi.§.de inof.test.¶No.priò † φ filiusfa.de quasi castrensi peculio testari pt̄.ad idem tex.& in l.fi.§.de inof.test.& in l. iubemus.C.de silē.lib.xij. Et bona quasi castrensia dñr, q̄ magistri liberaliū artium, clerici, medici, & aduocati de publico acquirūt: vt no.p gl.in §.j.instit.p quas perso.no.acq.Et licet tex in l.fi.de inof. test.loquat̄ de aduocatis, q̄ pcipiūt salaria publica: idē tn̄ est de his, q̄ à priuatis lucrant̄: vt not.p gl.Bal.& Doc.in l.fori.§.aduo.diuer. iud.per illū tex.ibi, quicquid ex hmōi professione, vel ipsius occa-
5 sione q̄siuerunt.† Et ad hoc facit: quia in castrensi peculio oīa veniunt, qualitercunq; quæsita.l.cum allegas.j.de castren.pecu.li.xij. ergo idem vr̄ quasi castrensi peculio.& ita communiter tenet, vt Alb.dicit in d.l.fori.& Lucas de Penna & Io.de Platea.in d.l.iube-
6 mus.& Ange.Are.in d.§.j.in gl.in verbo, castrensib.† Et notandū est, φ ēt fœmina, pt̄ hr̄e peculiū quasi castrense. vt est tex.singu.in l.eum multa.j.de bo.q̄ lib.quē ad hoc no.Bal.ibi in ver.in tex.ibi si
7 ue fœmina.¶Scdò no.† φ facultas testandi hn̄tib.peculiū quasi castrense est limitata cum solennitate iuris communis, vt est tex.vt
8 hic, & in l.fi.de inof.testamē.& in d.l.iubemus.† & in hoc æquiparant̄ militib. qn̄ sunt domi: qa testari debent cum solennitate iuris communis.§.illis aūt.insti.de test.mil.& facit tex.in aut.psbyteros.
9 §.de epis & clericis. Absolutè ergo non procedit æquiparatio castrensis & quasi castrensis peculii, vt dicit gl.in aut. prealleg. vr̄ tn̄ φ regulariter æquiparatio procedat, nisi specialiter aliud expressum reperiatur. Et ex istis expedita sit ista lex.& per consequens totus iste titulus diligenter.

De institutionibus & substitutionibus, & restitutionibus sub conditione factis. Rubr.

1 *Restitutio an & quando pro fideicommissaria substitutione capitur.*
3 *Institutio significatione, non comprehendit substitutionem.*

1 ¶†Restitutio.n.hic pro fideicommissaria substō accipit̄: qa in tali substōne necessaria est regulariter restamento. §. restituta. institu. de fideicommiss.hæred.l.restituta.ff.ad Trebell.& no.Bald.in consilio.140 casus talis est, quidam testator.circa finem. in versicu.secundo præmittendum est libr.j. & ideo verbum restituo, est obliquum: qa denotat φ res capiatur de manu alterius: vt no.Bar. in l. Centurio.col.pe.ff.de vulg.& pup.Bal.in l.fi.col.fi.in prin.§.de sacrosf.ecc.& in rub.j.de impu.& cū hic dicatur copulatiuè.de restōnibus.arguit Pau.de Ca.in rub.j.de impu. φ substō fideicommissaria non dicat̄ propriè substitutio.de quo dixi ibi Et pari rōne infer ri vr̄, φ substitutio non dicatur propriè instō: qa copula hic ponit̄ q̄ denotat diuersitatē.vt no.in rub.ff.de iur.& fac.ign.Et merito di
2 cit Ant.de But.in cons.77.viso puncto.† φ verbū instituo, in ppria significatione, non comprehendit substōnē.alle.l.j.ff.de vulg. Sed ɔ̄ Ant.de Bu.Mod.in d.l.Centurio.col. antep.dñt esse tex.in l. mulier.§.fi.ff.de cond.instit.vbi si qs te hr̄dem ita instituit, Et si tu eundē hr̄dē instituisses, vel sibi legasses, verificat̄ illa ɔdō instōnis, si in aliquo gradu idem fuerit substitutus.Cū ergo ɔdō instōnis verificet̄ in substōne, datur intelligi φ substō ppriè dicat̄ instō: & quia ɔdō debet propriè uerificari.l.qui hr̄di.in prin.& l.Meuius.de ɔd.& demō.& illum text.in d.l.mulier.ad hoc allegauit Bart.in l.j.in j. no.de vul.& pup & Soc.refert in rub.in additionib.& rñdet, φ ille tex.loquit̄ in condōne de præterito, q̄ non est propriè ɔditio.l. cū ad pn̄s.fi cer.pet.Sed hoc non vr̄ tollere argm̄ ad illum tex. rñsio clara vr̄: quia ibi apparet de voluntate testatoris, qui dixit alternatiuè, Si cū hr̄dem instituisses, aut quid sibi legasses. vñ illa substitutio sibi nō adæquat̄ institutioni, sed vr̄ adæquari legato, de quo ibi dr̄: qa si condō impleta dr̄, qd sibi legando, φ in re minima verificatur.l.si seruum.§.ptor ait.de acq.hęr.à fortiori hoc vr̄ uerificari in aliquo gradu substōnis. & certè cum instō sit in primo gradu, & substō in scdō.l.j.in prin. de vul. non pt̄ dici, φ substō sit ppriè instō, & qa instō est pura, & substō ɔdōnalis, & dispositio ɔdōnalis non dr̄ simpr̄ talis.l.j.ff.de dona. Nec ob. φ ɔdōnales creditores: dñr propriè creditores: quia non est verum vt dixi in l. j.ff.si cert. petat. bene uerum est φ propter subiectam materiā largo modo quandoque substitutio appellatur institutio.l.si pater.vbi glo. hic in verbo instituit, quæ exponit substituit.ff.de vulg.& pup.

LEX I.

1 *Institutio, stipulatio, & venditio, non possunt fieri sub conditione.*
2 *Institutus sub conditione non admittitur ad hęreditatem, nisi conditio impleta sit.*
3 *Conditio defectus in qualitate non vitiat.*
4 *Premij & lucri spe quis potest induci ad matrimonium contrahendum.*
5 *Conditio mixta habetur pro impleta, quando non stat per eum, qui debuit conditionem adimplere.*
6 *Testator potest facere quòd dominium non transeat in legatarium.*
7 *Testator potest facere quòd legatum conditionale transmittatur.*
8 *Mora potest purgare intra modicum tempus.*
9 *Mora dicitur cessatio.*
10 *Conditio an & quando habeatur pro impleta.*
11 *Conditio potestatiua & mixta, an & quando habeatur pro impleta.*
12 *Conditio dandi decem Titio, est mixta.*
13 *Pœnitentia an habeat locum in obligato sub conditione.*
14 *Instituti debet implere conditionem, habet potestatem in hęreditate differre implementum conditionis.*

Cum auum. ¶Summatur vt p Bar.& Doct.¶In tex.ibi, auum maternū.Mode.dñt φ cū ir ministerio Imperator locutus est in auo materno, cuius pteritio p exhr̄datione hr̄.§.nr̄.instit. de exhær. hic qa in auo prno non hr̄et locū: qa auus prn̄us non pōt nepotē in eius ptāte ɔstitutum instituere sub condōne mixta, nisi in defectū ɔditōnis exhr̄datus sit.l.si pr̄.j.e.Sed aduertentdū est: qa non ɔsonat φ tex. hic cum ministerio loquat̄ in auo materno: qa hoc vr̄ fuisse ex ɔtingentia facti, put in l.i.C.plerūque ɔtingit.Preterea, etiam nō vr̄ verū φ auus prn̄us nō possit nepotē sub ɔdōne mixta instituere: quia tex.in d.l.si pr̄. loquit̄ in filio. Secus vr̄ in nepote.. suus quoque.in prin.ff.de hære.insti.& illum tex.ad hoc subtilr̄ adducit Im.in l.fin.col.fi.ff.de hær.inst.de quo videbimus in d.l.si pr̄.
1 ¶Primò nota, φ† instō hr̄dis pt̄ fieri sub ɔdōne.ad idē tex.in §. hæres.insti.de hære.inst.Et idē vr̄ de stipl̄one, q̄ purè, & sub ɔdōne fieri pt̄.§.oīs.insti.de ver.ob.& idē in venditio.inst.de emp.& vendi. Et ḡnr̄, fieri pōt fieri sub ɔdōne, exceptis quibusdā nominatis in regula, actus legitimi.ff.de reg.iur.Et eodē modo eɔ̄, qd non pt̄ fieri purè, non pt̄ fieri sub condōne.l.Seius & Agerius.ff.ad leg. Falc.
2 ¶Secundò † φ hr̄s institutus sub condōne, non admittit̄ ad hr̄ditatem, nisi conditio adimpleta sit facit tex.in l.cedere diem.de ver. sig.in l.hæc venditio.in princ.ff.de ɔh. emp.in l.necessario.§ j.ff.de pi.& commo rei ven.in l.j.ff.de dona.ibi, totum hoc donatio sub ɔditione est.nam ɔditio pro cā accipit̄.l.à Titio.vbi Bart. de verb. ob.Et hoc, qd dictū est, non solum hēt locū, si ɔdō sit spāliter expressa, sed ēt si dictū sit, cum condōnib.p me apponendis: quia dispositio nō hēt locū, nisi ɔditiones appositæ sint, vt tradit Pet.de Anc.in cons.7.in qōne agitata.in prin.qd videbimus in l. si testim̄. j.e.Et pdicta ɔclō procedit, qn̄ ɔditio respicit substantiā actus si re
3 spiciat † qualitatē: qa defectus ɔdōnis non vitiat: vt not. Bal.in l.q ex fructib.ff.de ɔd.inst.Et in simili ɔsiderat̄, an ɔdō respiciat executionem, vel subām actus: vt no.Bar.in l.item qa. ff.de pac. cū si. vt tradit ibi Ale.& facit tex.in l.muto.§.sub ɔdōne.ff.de tut.no.Bar.
4 in l.j.co.ij.de cond.& dem.¶Tertiò not. φ qs † pmii & lucri pōt induci ad mr̄imoniū ɔhendum: vt in l.ij.j.e.in l.cū ita legatum.§.j. in l.cum fuerit.& l.Titio centum.§.ij.de cōd.& de.vbi dr̄. φ aliud est metu pœnę libertatē mr̄imonii tollere.& hoc non licet.l.Titia. in prin.de ver.ob.c.Gemma.de sponsa. aliud est spe lucri inuitari: & hoc licet.d.l.Titia.§.j. & Bal.ibi dicit, φ amissio lucri propriè non est pœna.In quo aduertendum est quia ista conclusio procedit in lucro acquirendo ex ipsa condōne, q̄ impleri dēt put iura p allegata loquunt̄.Secus esset in lucro iā acquisito: quia tale lucrum dēt auferri pp libertatem matrimonii: vt no.per gl.in d.c.de pue.
a xxxvj.q. ij. quia de tali lucro acquisito iudicatur idem, a quod de damno: vt no.per glo.in l.j.§.finautem.ff.de itin.actuque pri.cum si.vt tradit Alexand. in l.iij. ff.de damn. infect. & hoc latius declaraui in c.ecclesia S.Mariæ.de constitu.colum.xiiij.Et quod dictum est de

ADDITIO.

a ¶Idem Ale.cons.89.nu.13.lib.2.

est de mrimonio,ad quod qs spe lucri inuitari & iudici pōt: secus a tñ est in testō, seu in hrdis instōne, à qua etiam spe lucri quis inuitari non pt.l.ille aut ille.§.j.ff.de hrd.inst.vbi Bart.in hoc dñā facit inter mrimonium,& hrdis instōnem p illum text.& idem no.Bar-
5 in l.cum dōnis.C.de trāsac.¶ Quartò no.quod condō mixta† p impleta hr, quando non stat p eum, q debuit condōnē implere,
b sed per illum,in cuius persona impleri debuit.b concordantia iura sunt in gl.ad idē text.in l.ī testō.la ij.in fi.de condi.& dem.in l.Mevia.in prin.de annu.leg. Et his duob. concurrentib. etiam videtur hre locum in ꝯctib.quia eadem rō videtur, quando non stat p eū, p dēt condōnem inplere.sed per illum ī cuius persona debuit impleri: quo casu subsistente eadem rōne, valet argūn de vltimis voluntatib.ad contractus.l.pactum inter hrdem. vbi gl.ff. de pac.l.q de legato.de leg.j.& ad hoc spālr videtur text.in l.iure ciuili.de ꝯd.& de. vbi in hoc vltima voluntas & contractus æqparantur, & illum text.hoc tenet Im.ī l.ī testō.col.fi. ver.quid aūt in contractu: & ibi reprobat Cy.qui in tertia qōne tenet ꝯrium, Alex. & Mod.
c sequitur opi.Cyn.c qui in vltimis voluntatib. sit latior interpretatio.l.in testīs.ff.de reg.iur.Non ob.text.in d.l. iure ciui.quia ille tex. loquitur, quando condō impeditur impleri p ipsum pmissorem, apposuit,sed nos loquimur hic,quando condō est īplēda cum tertio.& stat p ipsum tertium, & hoc modo etiam rñdetur ad tex.in l.Labeo scribit,si mihi bibliothecā.ff.de ꝯh.emp. Mihi videtur ꝙ opi.Imo.sit verior:quia efficaciter probatur in d.l.iure ciui.considerando hoc mō.Nam in d.l.in iure ciui.ff.de reg.iu. in prin. ponit regula absolutè & gñaliter,quod à iure ciuili data est regula, quod condō p impleta hr, quoties sit p cum cuius interest ꝯdōnē non non impleri: & talis regula primò trahit ad legata,& instōnes,deinde ad stipulationes.¶ Vñ primò ꝯsiderandum ē,ꝙ illa regula gñalis vr optimè pcedere in casu istius.l.qa interest illius,in cuius ꝯsona ꝯdō dēt impleri,quia esset legatus ī mrimonio.si ꝯdō impleret: & iō illo impediente,condō hr p impleta: & in d.l. iure ciuili non agitur,ꝙ dispō facta in vltima voluntate, extendatur ad ꝯctus, sed illa regula gñalis immediatè complectit oēs casus,dato ēt ꝙ maior sit rō in vno casu,q̄ in alio.l.j.§.quod aūt.ff.de aleato.l.j §.gñaliter. de leg.præ.& ista rō hēt locum in legatis,& in instōnib.& cū ibi dicatur de legatis tollit rō Alex.& Mod.dū dnt, ꝙ in testīs latior fit interpretatio.d.l.in testīs.ff.de reg.iu.qa regula.l. in testamentis nō pcedit ī legatis,in qb.fit stricta īterpretatio.l.nūmis.de le.iij.l.apud Iulianum.§.scio.de leg.j.& dixi in d.l. in testīs: hēt ergo locū in legatis illa regula,d.l.iure ciuili:quia verba ꝯueniūt legatis,sicut in instōnib.Et pari rōne d.regula hēt locum in stipulationib.put ibi dr quia verba conueniunt. Et licet text. in d.l. iure ciui. in fi. videatur loq,quando stat p promissorem,q impediuit,idem tñ esset impedita per illum, in cuius persona condō debuit impleri, per regulam positam in prin.l.q gñalis est. Et ad hoc bñ facit text. in l. regula.§.& licet. ff. de iuris & fac.ign.Et simili casu hoc mō arguit Im. in l.si ita quis.§.ca lege.col.fi.de ver.ob.Et dñā q̄ faciunt Ale.& Mod.inter promissorem,& tertium q impediret condōnem impleri, pōt procedere in tertio non noīato in ꝯctu,de cuius interesse non agitur:secus videtur in tertio noīato,in cuius persona ꝯdō dēt impleri p s̄.dicta.¶ Gl.j.ibi.erat alias relicturus.Ista solutio diuinat,vt dicūt Alexā.& Mod.est tamen notabilis in se,fm Ang.hic: & est singularis gl.in l.q̄ sub condōne.§.quoties.de condi.inst. & pro tali ꝯclusione Alex.alleg.text.in l.in condōne.in princ.l.cum tale.§. legato falsam.ff.de cond.& dem.vbi falsa demōstratio,non vitiat legatum:quia testatore erat oīno legaturus. & ita residēt Ale. & Mod. Sed vlterius aduertendū est:quia nedū solutio gl. diuinat vt Doct. dnt,sed dico quod non pōt adaptari,dato quod non diuinaret: qa stante tali voluntate testatoris, condō hēretur p non apposita, & non esset opus pondere,ꝙ ꝯdō fuit impedita.recusante illo,in cuius persona ꝯdō debuit impleri: quia idē esset recusante illa, q̄ debuit condōnē implere pp volūtatē testatoris: cuius ꝯriū vr sentire tex.hic:& iō iste intellectus ad istū tex.nullo mō vr pcedere: ī se tñ conclusio gl.de plano pcederet, si de tali volūtate testatoris cōstaret,quia voluntas eius totū facit.l.ex facto.la grande.ff. de hær. inst.cum si.vt tradit Ro.ī ꝯsi.31.visis hic.Sed difficultas vr quō cōstar possit de tali voluntate testatoris:quia testatōr aoponendo talē condōnē,vr cogitar ꝙ ꝯdō implear. Et qd dr in d.l. cū tale. §.legato falsam. non hēt locum isto casu, qa falsa demonstratio vitiaret legatum.qñ p modum cōdōnis exprimit,vt fuit in casu isto.de hoc est tex.in l.demōstratio falsa.§.ꝙ aūt.de ꝯd.& de.& ī hoc ñ aduertit Alex.hic.Et est notandum,vt s̄.dictum est, ꝙ pp voluntatē testatoris debetur legatū,licet ꝯdō non fuerit impleta. Et idem est eꝯ:quia condō q̄ hr p impleta de iure cōi,vt in casu istius. l. nō hēt locum,si testator voluerit ꝙ condō verè impleatur:vt no. Bal.in l. si pr.in iij.q.in fi.j̄.eo.¶ Et notandum est,ꝙ pariter ꝯdō non haberet p impleta in casu istius.l.cū similibus, qñ testator fecit aliā pui sionē in defectu condōnis:vt notabiliter dicit Cu.in ꝯsi. 38. maritus.col.j.facit qd no. Bar.in l.liberto.§.Lucius.ff.de annu.lega. Dispō.n.testatoris hr p lege.§.disponat.in aut.de nup.& lex seqt volūtatē testatoris,sicut venator leporē:vt dicit Bal.in l.pen.in prin.ff. neces.ser.&hoc pcedit nisi dispositio testatoris sit ꝯ ius commune l. ij. j̄. vt in pos. leg. vbi testator pōt remittere cautionem q̄ pstari debet pro legatis.& Bal.ibi dicit post gl. ꝙ pariter pōt remittere testator hypothecā,q̄ orit p legatis,& similiter dicit Bal. p illum tex.
6 † ꝙ testōr pōt facere,ꝙ dñiū non trāseat in legatariū.& notat Soc. in consi.65. primo aspectu col.j.lib.vlt. Eodem modo pōt facere
7 testōr,† ꝙ legatū ꝯdōnale trāsmittat, & qd illd,qd est trāsmissibile non transmittatur:vt not.Bal.in d.l.si pr.j̄.eo. in iiij.q. & in l.j. in prin.C.vt actio.ab hære.& ꝯ hæred. Et hoc ēt ex tacita voluntate testatoris fieri pōt,quæ ex ꝯiecturis colligat:vt not. Bal.in l j.co.fi. ver.vlterius q̄ro.j̄.de his,qui ante aper.tab. In vltimis.n.voluntatibus sufficit voluntas testōris,q̄ ēt ex coniecturis colligat.in l. Imperator.vbi Bar.de leg.j.l.cū auus.de condi.& dem.l. cum proponebat.in fi.de leg. ij. Debēt tñ esse ꝯiecturæ proximæ, q ex ipso testō colliguntur:vt declarat Soci. in l. hrdes mei.§. cum ita col. j. ff. ad Treb. qa satis dr expssum,qd colligit ex eo, qd expssum reperitur vt no.Bal.in d.l.j.col.fi.de his,per ante aper.tab.& hoc modo, qd s̄.dictum est de voluntate testōris dēt declarari. Et s̄. dicta procedunt,nisi lex resistat voluntati testatoris.l.fi.j̄.de fideicom.l.nemo pōt.de leg.j.l.seruo alieno.§.fi.de leg.j.Et vera solutio ad d.l.legatū est, ꝙ ibi conditio deficit p casum, hic verò ex facto alterius: vt Doc.hic,dūt.¶ In eadem gl.ibi.§.quoties.gl.concludit, ꝙ ꝯdō potestatiua,q̄ à casu mortis impedit,hr p impleta.& ad idē text.in l. turpia.§.pen.de leg.j.& hoc limitat,nisi fuerit in mora, vt glo.hic dicit.& tali casu in condōnibus adimplendis,dūt Mod.mora purgari non pōt.l.Thais.§.j.de fideic.lib.Et rō duplex p Mod.adducit Primò,qa ꝯdō debet formaliter impleri.l.q hære.in prin. de cōdi. & dem.Scdò,qa illud qd est in oblōne.l.si q sub condōne.ff.si quis omis.cā testa.& vbi non est oblō,non est mora.l.si pupillus.de ver. oblig.& ideo non cadit purgatio moræ.¶ Vltimò dicunt Moder.
8 † ꝙ intra modicum tps mora pt purgari: d vt no Bal.in l. si plures.
d col.pe. j̄.de ꝯd.inser.Ista dicta indigent supplemēto,& correctione.Et primò non vr verum simpl̄r,ꝙ mora purgari non posset in condōnib.adimplendis:qa in ꝯrium est tex.in l.seruus. §. seruus.l. Stichum.§.Damus.in l.cū hrs.§.fi.ff.de statu. lib. vbi seruus,cui data fuit libertas si seruiret hrdi per vij.annos post mortē testatoris,
e si non seruiuit tpe statuto,pōt e alio tpe seruire, & moram purgare.Ex quo tollitur illa rō,dum dr ꝙ purgari nō pōt: qa ꝯdō debet formaliter impleri:quia ꝯrium probatur in iurib.s̄.allegatis.Et attenta tali ratione,conditio,nunquam hretur pro impleta, ꝯ text. c.cum si.Similiter non ualet alia ratio ꝙ mora non pt considerari vbi non sit obligatio: qa in casu isto mora consideratur pro simplici negligentia quia conditio ptātia de qua agitur,dēt impleri q̄ primum pt.in l.hęc conditio.la picola.de cond.& demon.iō dr in mora ille,qui non impleuit,cum habuerit ptātem.l.pe.§.j.alleg.in
9 gl.† & talis mora dr cessatio:vt no.Pau. de Ca.in consi. 293.visis, & ponderatis omnib.in l.quandiu.in fin.s̄.qui admitti. Postremo etiam non placet,ꝙ mora in implendo conditionem intra modicum tps,purgari possit:quia Bal.in d.l. si plures, non loquit in implemento condōnis,sed fm rl̄am,q̄ est quæ mora debet purgari.j̄. modicum tempus.l.si ita quis.§. Seia cauit de verb.obli.c.potuit. de locate,& cum purgatio moræ speciale in implemento condōnis,non debet admitti ēt purgatio incontinenti. Et concludendo quid tenendum sit,placet conclusio,quòd in implemento conditionis purgatio moræ non admittatur.d.l. Thais. §. iuca.& in l.si intra quinquennium.ff.de stat.lib.Et ratio videtur quia implementum ꝯdōnis tendit ad actionem acquirendam,quo casu in fauorē actoris mora purgari non pōt,vt no.Bar.in l.si insulam.col. pe. de verb.ob.in l.hæc conditio.in fi.de cōd.& dem.Et qa purgatio moræ vr fundata in ęquitate.l.si seruum.§.sequitur.de ver.ob.& actori non est fauendum sicut reo,in regula,fauorabiliores.de reg.iur. in vj.Non ob.iura s̄.alle.in contrarium: qa pro concordia Sal. distinguit in pacto quo pœnam. co. vj. ver.nunc ex pacto creditoris.j̄.de pact.& dicit, ꝙ si implemento condōnis tempus sit ptātis limitatiuum, mora purgari non potest: si verò tempus sit oneris quanti-

ADDITIONES.

a ¶Secus.Idem Bal.Bar.Ang.Pau.Ale.Dec.hic in consi.495.nu.25.sed uerior est opi. Bal.quem sequitur Ias.hic,& Ale.in l.cum donationis.s̄.de transactioni.

b ¶Impleri debuit No. hic conditio mixta habetur pro impleta statim quando stat per eum cui debet impleri, quod est uerum, etiam si postea pœniteat eum qui noluit conditionem impleri, ut petens eam impleri non audiatur & sic hoc casu ultima mora non nocet.l.1.per Bal.in fi.infra de tit.Item habetur pro impleta quo ad commodum eius per quem stat.l.in executione,in fi.de uerb.ob.nisi conditio dēpēdeat à mera uoluntate promittentis l.cum gl.de contrah.emp.

c ¶Cyn.Idem Philip.Corn.hic in fi.& est ueritas licet idem sequatur Rom.consi.486. Fran.Rip.rep.l.si quæstio.31.infra.de reuo.donat.

d ¶Mora potest purgari. per paucos dies. l. si in lege.§.colonus.& ibi.Bartol.ff.loc. vbi dicitur quòd mora per paucos dies commissa non nocet si præsentia accedat.l. & si post tres.ff.si quis cau.& ibi Bar.ubi dicit uerum nisi ius actoris non sit factum deterius,vt ibi item uerum quia ope exceptionis non ipso iure liberat moræ purgatio.ut ibi no.& tenet ibi Bar.

e ¶Potest.Sed hoc speciale fauore libertatis.

quantitatiuum, siue multiplicatiuum, mora purgari potest. Et in casu gl. hic mora purgari non potest alia ratione: quia secuta morte serui manumittendi res non est integra, ideo purgatio non admittitur: ar. l. fi. ͂j. de repudianda hæreditate. c. si tibi absenti. de præbē. in vj. & no. Bar. in l. si insulam. col. ij. ver. ex prædictis. de verb. obli. ¶In ea. gl. ibi. §. idem Iulianus. secunda limitatio colligitur ad id, ꝗ
10 dictum † est de conditione potestatiua, quæ habetur pro impleta, si casu mortis impediatur: vt hoc non habeat locum, si mors ab homine illata sit: quia agitur pro toto interesse contra occisorem, & non videtur ꝗ conditio habeatur pro impleta. d. §. idem Iulianus. & hoc videtur verum in primo casu illius. §. quando seruus fuit occisus post mortem testatoris: quia agitur ad æstimationem hæreditatis, in qua institutus erat seruus occisus. Secus videtur in secundo casu illius. §. quando fuit occisus seruus institutus viuo testatore: qa tunc non agitur ad æstimationem hæreditatis, vt ibi dr̃ ideo tunc videtur, ꝗ conditio pro impleta habeatur. & ita tenet Imo. in d. l. in testō. la ij. col. j. in fi. vers. item adde. & sequitur Alex. hic, col. j. in fi. Sed ꝯ istam opi. Imo. arguit Socy. in l. si Titius. col. ij. ver. secunda conclusio. de cond. & dem. quia tex. in d. §. Iulianus. dicit ꝗ pp occasionem serui, deficit conditio: ergo non hr̃ pro impleta. Et idem vr̃ dicendum in casu secundo, quando seruus occisus fuit viuente testatore: quia si conditio ibi pro impleta haberet, vna fuisset dubitatio, an æstimatio hr̃ditatis posset peti. & hoc vlterius vr̃ posse confirmari: quia in primo casu clarum vr̃ ꝗ condō non habeatur pro impleta. & agitur ad æstimationem hr̃ditatis ꝯ occisorem. Idem ergo videtur in secundo casu, in versi. ꝗ si viuo. vbi aduersatur ad id, quod dictum est s. post mortem. & aduersatiua intelligitur retento eodem themate, iuxta no. per Barto. in l. mariti. §. fi. ff. de adul. & no. Bal. in l. omnes populi. col. ix. ver. item vnum caput statuti. Alc. in l. filius à patre. in prin. col. vj. in uersic. ij. quia videtur repugnare. de li. & post. Sed tamen his non obstant. opi. Imo. videtur sustentabilis: quia conditio potestatiua pro impleta habetur, quando impeditur à casu, in quo nihil imputari potest illi qui debuit implere d. l. turpia § penu. vbi dicitur, ꝗ si mos impedit manumissionem, debetur legatum: quia per eum non stetit. & idem videtur in d. l. quę sub conditione. §. quoties. in ver. idem est. vbi tex. considerat impossibilitatem implendi conditionem mortuo seruo. ibi, si parere non posset conditioni. Nam cum viuo testatore mortuus sit seruus, nihil potest imputari: quia conditio ptātiua non potest impleri in vita testatoris. l. ij. de ꝯdi. & de. & ideo debet haberi pro impleta quocunque mō moriatur viuo testatore. Non ob. all. in contratrium: & primò dum ponderatur tex. in d. §. idem Iulian. qui dicit pp occasionem deficit conditio: ergo pro impleta non habetur. Nam ista consequentia non valet quia conditio deficit in veritate: quia impleri non potest, cùm sit mortuus: potest tamen haberi pro impleta: benè verum est in se, ꝗ in primo casu quando occisus fuit seruus post mortem testatoris: quia agitur contra occisorem ad æstimationem hr̃ditatis, cōditio non habetur pro impleta: quia illud in subsidium reseruatur: sed in secundo casu, quando fuit occisus seruus viuo testatore, qa non agitur ꝯ occisorem ad æstimationem hr̃ditatis, vt ibi dr̃ in ver. ꝗ si viuo, vr̃ ꝗ conditio habeatur pro impleta in subsidiū. Secus in primo casu, quia post mortem conditio statim potuit, & debuit impleri. l. hæc conditio. la ij. ¶Secundò not. dum dr̃, qđ vana fuisset dubitatio de æstimatione petenda, si conditio pro impleta ibi haberet: qa respondetur ꝗ ibi non proponitur ista dubitatio. sed tex. rñdet tacitè obiectioni: qa dictum fuit ꝗ æstimatio hr̃ditatis poterat peti seruo occiso post mortem: secus dicit viuo testatore. & sic limitatur ꝗ dictum est. & ibi. nec in vers. p̄cedenti, non agit, nec dr̃ ꝗ ꝯditio habeatur pro impleta, sed probatur per alia iura. ͂j. alle. Et p hoc tollitur ꝗ vltiō dicebat, ꝗ sicut in priō casu conditio pro impleta non hr̃, ita nec in secundo: quia non hoc exprimitur in primo casu, ideo non cadit repetitio in secundo casu, sed in primo casu ex eo infertur, ꝗ conditio non habetur pro impleta: quia agitur ad æstimationem hr̃ditatis. Secus ergo vr̃ in secundo casu, in quo non petitur æstimatio hr̃ditatis. & ad hoc facit tex. in l. Titius. de condit. & demō. vbi ꝯditio pro impleta habetur: quia agi non potest ꝯ tertium, qui impediuit condōnem im-
11 pleri. ¶In ea. gl. Titius. Bar. soluit † ꝗ ibi à tertio ꝯditio fuit impedita iniustè: ideo pro impleta hr̃. & Ale. & alii posteriores sequuntur. Sed aduertendū est in casu d. l. Titius. non vr̃ condō ptātiua sed mixta: vt no. Cuma. ibi. & Soc. refert in princip. quia non est in potestate priuati ponere statuam in loco publico. & ad hoc allego tex. in l. fi. s. de statuis & imag. vbi dēt à principe impetrari. Præterea in d. l. Titius. non impeditur conditio à tertio simpliciter, vt Bar. dicit, sed ab illo, sine quo conditio non poterat impleri: vt no. Bal. hic, col. ij. in ver. idem dico. Vnde sicut conditio mixta hr̃ pro impleta, quando impeditur ab eo, in cuius persona debuit impleri, vt hic, ita pariter si impedita sit ab eo, sine quo conditio impleri non potuisset. d. l. Titius ex quo infert Bald. hic, in versicul. viij. oppo. quòd si testator instituit hæredem sub conditione, si ædificauerit ecclesiam in domibus suis, & eps non velit dare lnīam ꝯdō pro impleta hr̃, & idem Bald. in l. deberi. in ver. itē est arg. ͂j. de fideic. li. cum si. vt tradit Alex. hic. & adde Ro. in consi. 499. quo ad primum. in vltimo dubio. vbi hoc dictum p eum limitatur, & declaratur. Et subijcit Alex. hic, quod eo casu, quo condō p impleta hr̃ ex facto alterius, qui impediuit, intelligitur quando facto militis ordinatum sit ad impediendum condōnem, secus si in quandā ꝯntiam per indirectum hoc consequatur: quia tunc pro impleta non hr̃. l. iij. §. si quis seruum. l. non oē. ff. de statu. lib. & ita Bart. dicit ĩ d. l. in testō. col. ij. cuius verba dicit Bal. hic in iij. q. circa notabilia. & sequitur Alex. hic. sed Imo. in d. l. in testō. col. ij. dicit, quod text. in d. l. iij. §. si quis seruum. non probat quod Bar. dicit, ideo fm eum distinguūtur, quod aut impedimentum fit circa illud, quod sonant verba testatoris & condō pro impleta hr̃: secus si impedimentum factum sit in eo, de quo testator non loquitur. d. l. iij. §. si quis seruum. Sed certè quod dicit Imo. non videtur discrepare in effectu ab eo quod Bar. dicit. Clarius tñ & melius dicendum videtur, quod ad hoc vt condō p impleta habeatur, requiritur quod ille q debuit condōnem implere, sit paratus p parte sua, ita quod appareat quod condōnem impleuisset, nisi impedimentum fuisset. l. cum quidam, ͂j de condi. infer. & Pau. de Cast. ibi ponderando illum text. in verbo, properabat. & ad idem facit text. in l. cum ita datur libertas. de cond. & dem. & no. Soc. in d. l. Titius. in ij. no. & ita pariter dicendum est ex parte eius, cui impediuit. Nā ad hoc vt condō habeatur p impleta, requiritur quod impedimentum fuerit cā ĩmediata, quod conditio impleta non fuerit. ad hoc bene facit dictum Bal. in l. q cōmeatus p illum text. ff. de re mili. cum si. vt dixi in c. ex rōne. co. pe. de app. secus si impedimentū non sit cā immediata & ita videtur text. in d. l. iij. §. si quis seruum. quia impedire quod seruus non lucretur ĩmediatè, non infert quod condō nō impleatur: & ita concludendum videtur. ¶In ead. gl. ibi, de eo per quem factum est l. si Doc. transeunt cum gl. Sed aduertendum est: quia tex. in d l. fi. §. j. loquitur in eo, q tractat de dāno euitādo vt colligitur ibi. actor dāno afficiatur. & non bene infertur ad lucrum, de quo agitur. & ibi in d. l. si actori per restitutionem in integ. succurratur ex æquitate: & talis restō q reponit rem in pristinum statū. l. j. in fi. ff. de ver. sig. non videtur, quòd in casu isto adaptari possit: quia esset instituendus ad conditionē adimplendā. & hoc fieri non pōt seruo mortuo. Sir̃ text. in l. Titio. §. fi. quem gl. adducit, loquitur in casu in quo etiam si maritus soluēdo fuisset. mulier tñ agere potuisset: vt declarat Pau. de Cast. ibi. ex quadam tñ æquitate conclo glo. videtur procedere, ex quo oī remedio videtur destitutus. & hoc in aliis similib. casib. conceditur. quòd quando quis non est soluendo datur actio in subsidium. l. ij. de instito. l. planè. la ij. §. j. de leg. j. & in § furti aūt, ver. fullone. instit. de obli. quę ex delic. & qñ facit text. in l. Titius. de condi. & dem. ¶In ead. gl. ibi non fuit condō sed modus. Barto. & Doc. hic approbant solōnem gl. & rationem diuersitatis Alex. post alios adddùcit: quia modus ad implementum nō impedit nasci actionem & obligationem. l. ij. ͂j. de his qui sub modo. Secus est in condōne. l. legata sub condōne de ꝯd. & dem. vnde ibi modo dispositio, quæ facta fuit facilius conseruatur: arg. l. patre furioso. de his, qui sunt sui vel alie. iu. & istam rationem etiam adducit Imo. in d. l. si fundum p fideicō. §. j. in fin. Sed certè ita rō non satisfacit: quia licet condō suspendat, & nō modus tñ si postea modus non impleatur, condō resoluitur, & iō cautio de implendo dēt præstari. l. qnib. dieb. § fi. de cond. & dem. Vnde sicut non impleta condōne non debetur legatum, ita non impleto modo videtur, quod resoluatur legatum: & quia text. d. l. si fundū. §. j. all. rationem: quia non stat per eum, qui rō ita videtur militare in condōne sicut in modo. Vnde ad contrarium allegatum in glo. responderi pōt: quod legatum ibi non fuit sub modo: quia ibi dr̃. si Titio pecunia legata fuerit. & eius fideic. vt alienum seruum manumitteret. & sic non fuit legata pecunia, ut seruum alienum manumitteret: sed separatim duo testator disposuit, primò absolutè pecuniā legauit, secundò fideic. inuenit. & considerando hoc mō. confirmatur opi. Ful. hic, p dicebat quòd in d. l. si fundum. §. j. legatū erat purum, sed in alia parte testi erat legatarius grauatus onere fideic. hoc enim videbatur diuinare ad ilū text. sed verificari pt ponderando illum text. vt dixi. ¶In ea. gl. ibi, fauore alimentorum, ista solo *cōter* approbatur, quando legatum est fcm̃ in fauorem legatarij: alias secus: vt no. in l. his libertis. de cond. & demō. cum si. vt tradunt Alex. & Mod. hic. Est tamen aduertendum. quia iura, q̄ allegātur eo modo loquitur. nam. in d. l. annua. dicitur, cum matre morarentur. in l. Seio. in prin. de annu. leg. dicitur, si in negotijs filiorum versaretur. in l. illis libertis. de cond. & dem. dicitur, cum filio morati fuerint. Nam cum ista iura isto modo loquantur, non pñt diuersimodè, intelligi: quia vñr non in fauorem legatarij, sed eorum, de quib. cura committitur. & ideo circa text. in d. l. annua. in prin. Ful. hic dicit quod ibi condō non deficit, sed impleta fuit, licet non durauerit implementum, & ad hoc alle. bonorum tex. in l. Stichus. §. fin. de ali. & ci. leg. Mod. hic dicunt, qđ ista consideratio

stare

stare non pōt: qa in legato annuo sunt plura legata: & pro primo anno legatū est purum, ꝓ aliis est ꝯdōnale.l. si in singulos. de ann. leg.no.in l.Stichū.§.stip͡ſo.de ver.ob.vn̄ cum ꝓ futuris annis condōnalis fit, pp casum mortis ꝯdō deficit, & legatum non debetur.l. legatum.de ꝯdi.inser. Sed ad hoc pōt rn̄deri ex eo quod no. Bar. in l.j.circa fi.ꝫ.de fidei.& in l.ita stipulatus, in secunda princi.q. in ver. iij.est videndum.in fi.de verb.ob.vbi inquit, ꝙ pp obſōnem primi anni in legato annuo, q̄ est pura, lex permittit ꝙ ēt agat statim pro futuris annis: est ꝯiunctum cū iure de pn̄ti: idē iudicat de toto legato, quod iudicet de primo anno: & ita in proposito vr̄: quia cōdō impleta à principio reputatur impleta pro annis sequentib.d.l.Stichus.§.fi.vbi dr̄ ꝯdōni paruisse si pro vita filii paruit.¶In ea.gl.ibi,

12 idem † in illa ꝯdōne, si decē Titio dederit.gl.tenet ꝙ ista conditio dandi.x.Titio. si mixta, & rō vr̄: qa pendet à facto Titii, si velit accipere.l.iij.de condi.instit.& hoc tenet Barto.in d.l.in testō.ꝑ l.cum ita.allegatam in gl.hic.& verè est mixta: qa pendet ex facto duorū dantis, & recipientis. vt dicit Bal.hic.in j.q.Contra istam solutionē arguit Soc.in l.ij.de condi.& dem.qa si esset mixta, ergo filius non posset institui sub tali condōne.l.si pater.in fin. eod.ꝫ tex. in l.fide ꝯd.inst. Sed pōt rn̄deri, ꝙ licet sit mixta, est tn̄ facilis, & pp facilitatē (quātum ad instōnem filii reputatur ptātiua.& tex.in l.si pr̄.intelligit de mixta, q̄ hēt difficultatem ꝓut loqtur. Scdō ꝯ arguit Soc. ꝙ talis condō dicat ptātiua, ꝑ l.iiij.§.puto.de hær. insti. ubi dr̄ ꝙ talis ꝯdō pōt esse difficilis si absenti in loco remoto soluendum sit. & facilis si pn̄ti: & qn̄ est difficilis, vr̄ mixta: qa pendet à ptāte implentis, & alterius: ergo illa, q̄ est facilis, vr̄ ptātiua: qa ibi distinguit à difficili. Sed ista inductio non valet: qa sp̄ dicta ꝯdō mixta vr̄, siue facilis sit: siue difficilis: qa pendet à consensu duorū. & ista rō ēt militat in facili: & pp difficultatem, vel facilitatem nā ꝯdōnis mixtæ, vel ptātiuæ non alterat, sed illa difficultas considerat quātū ad institutionē

a filii, qui institui pōt facili a condōne.& ista rōne vr̄ ꝙ possit institui filius sub ꝯditione mixta, q̄ facilis sit.d.l.iiij.§.puto.ver.pōt.n.Secus si difficilis sit.d.l.si pr̄i.ꝫ.eo.Tertiò argui pōt, qd̄ sit ptātiua: qa ꝯditio dādi.x.solum impleri pōt post mortem.l.ij.de cond.& dem.Secus in casuali: ergo vr̄ ptātiua. Sed rn̄deur ꝙ illud, qd̄ dr̄ de ptātiua in d.l.ij.ēt hēt locum in mixta, q̄ solum post mortem impleri pōt. l.si cā facta.§.j.de condi.& dem. Et ex pdictis infertur, ꝙ ꝯditio manumittendi seruum proprium, reputat ptātiua: qa seruus libertatē recusare non pōt, vt dicit Bar.hic, ꝑ l.fin.ꝫ.de manu.test. Mod.hic dicunt ꝙ ante illā legē seruus poterat recusare libertatē. Sed hoc non vr̄ verū: qa tex.in d.l.si adducit rl̄am antiquā, ibi licet.n. Romanam ciuitatem recusari nemini seruorum licitum sit.& ad dato ꝙ possit recusari, non est verisimile qd̄ seruus recuset: quia nil gratius seruis esse pōt, quam libertas.l.Paulus.in prin.ff.de fideicō. liber.& pari rōne dicta conditio, si decem dederit Titio, reputat ptātiua, qa ille, qui dēt recipere, verisimiliter non recusauit.l.suus quoque.in prin.vbi gl.in verbo ipsius.ff.de hæ.insti.l.si cui. §. fi. ff. ad Treb.l.fi.ff.de cond.inst.¶In ea.gl.ibi, si honeste in hoc qd̄ honestas ꝯsiderat, de qua dixi in rſa, sp̄ in ꝯctib.ff.de regu.iur.¶Extra gl.opponit Bar.in d.l.j.§.finaūt sub condōne.ꝫ.de cad. toll.vbi dr̄ p̄cise ꝙ oportet expectare ꝯditionis euētum. Bart.ipse rn̄det ꝙ ibi loquit in ꝯditione casuali, hic in mixta. Iō rn̄deri pōt ꝙ ille text. ꝓcedit in casuali, cuius euentus oīno expectari dēt: secus in potestatiua, vel mixtā, qn̄ hr̄ pro impleta: vt hic cum si. nec aliter Bart. vr̄ intellexisse, dum restringit se ad casualem. ¶Postremò pro com-

13 plemento huius.l. uidendum est, an ille, qui † in terminis istius l. recusauit matrimonium ꝯhere, possit pœnitere.& cōis ꝯclō vr̄ ꝙ

b non: b quia statim illo recusante, condō pro impleta hr̄: & sufficit ꝙ momento hoc sit.l.si quis hr̄dem.ꝫ.eo.Ita Bal.hic, circa fi.& Sal. in uersi.quæro in casu huius.l.& facit tex.in l.pr̄ Seuerinam.§.fin. de cond.& dem.à ꝯrio sensu.& in l. cum quidam. in uer. nisi.ꝫ.de cond.inser. ibi qd̄.n. semel ab eo repudiata est, ab eo reintegrari minime concedimus. & latius tradit Alex. hic. Et q̄tum ad istum tex.dicit Ful.hic, ꝙ non vr̄ probari ꝙ ex simplici reprobatione cōditio pro impleta habeatur, sed requiritur matrimonium impediatur, & sic vr̄ considerare tex. qd̄ in tali recusatione pseuerauerit. Sed ad hoc pōt rn̄deri, ultra Alex.hic, qd̄ ēt iste text. vr̄ probare hoc: qa eo ipso qd̄ recusat, impeditur matrimonium, in quo duorum consensus requirit. & iō non infertur qd̄ Ful.dicit, qd̄ perseuerauerit.¶Vlterius ēt aduertendū est: qa cōclō superius firmata non vr̄ efficaciter probari in iurib.s̄.alleg. Et primò non ob.quod sufficit qd̄ ꝯdō momento impleta sit.d.l. si qs hr̄dem, qa uerū est ꝯditione impleta ad idē facit tex.in l.cū uxori.C.qn̄ dies le.ced.Sed in casu isto non fuit conditio impleta, etiam momento. Sed illo recusante, pro impleta hr̄.& hoc est ꝑ fictionem, & interpretationem iuris, & ideo non videt procedere ar.de d.l.si quis hæredem. ¶Non ob.alia iura: qa pōt rn̄deri ꝙ procedunt, nisi recusantē pœniteat: qa saltem re integra vr̄, ꝙ pœnitētia admittatur, arg.l. is qui bonis.in l.quem pœnitet.ff.de cessio.bo.& in l.si quis iusiurandū. vbi Bal.in prin.s̄.de reb.cred.& in l.emancipiorum.ff.de opt. leg. Nisi dicamus saluādo opi.communem, qd̄ in casu isto nō licet voluntatem mutare, & moram purgare, ad actionē acqrendā, vt s̄.ēt fuit dictū ꝑ legem, Thais.§.intra.& in l.sed intra quinquennium.ff. de fideic.liber. Secus est quo ad exceptionem inducendam: qa mora purgari pōt: vt no.Bar.in l.hæc ꝯdō.in fi.la ij.de cond.& de. vbi alleg.tex.in l.j.de penu.lega.vbi legatum fuit, & non soluto penore si agat ad pecuniam, hr̄s excipere pōt qd̄ velit soluere pœnam, & moram purgare, & hoc pōt vsque ad litē contest.d.l.j.& in l.cū sine p̄finitione.in princ.ff.qn̄ dies leg.ced.& in l.j.§. item si ita.ff.ad leg.Fal.& in ista ꝯclone residet Ale.post alios, quos refert. Sed in tali resolutione aduertendum est, quia in iurib.s̄. allega.fuit data facultas purgandi moram vsque ad lit. ꝯtestatam: merito durante illo tpe, mora purgari pōt. Et ad hoc facit quod notat Cu.in l.si mihi & Titio.de ver.obl.de illo, cui fuit data licentia ad certum tempus: nam durante illo tempore sæpius pōt venire, & recedere: aliàs in solo primo actu licentia deberet intelligi.l.boues.§.hoc sermone.ff.de ver.sig. Sed in casu nostro nō sic vr̄: quia cum illo recusante conditio pro impleta habeatur, vt hic, videt qd̄ institutio reddatur pura: vn̄ non vr̄ qd̄ mora purgari possit: quia res non est integra, cum statim secū trahat executionem: qa reddit pura: & iō ēt ꝑ viam exceptionis non vr̄ qd̄ ēt mora purgari possit. facit qd̄ no. Bar. in l.cum quidam.ꝫ.de condit.institu.¶Vltimo in hac.q.dicit Ale.hic circa fi.s̄.dicta non procedere in hęreditate, prout loquit

14 iste tex.† qa in hæreditate est in potestate instituti debentis implere conditionem, & differre implementum conditionis.l.si quis instituatur.vbi glo.ff.de hære.inst.non sic in legatis quia conditio dēt implere quam primam potest.l.hæc conditio.la ij.de condi.& de. & hoc, quod dicit Ale. est uerum in se. Sed non potest adaptari ad istum text.in quo præsupponitur quod mulier instituta requisiuit filium Anthyli. Et sic noluit differre implementum conditionis, quo casu idem videtur in hæreditate, quod in legato. & hæc satis sint in ista lege.

ADDITIONES.

a ¶Facili.Guil.Bened.repe.c.Rayn.ver.reliquit.nu.27.de test.Gui.Pape.conſ.92.

b ¶Quòd non.Idem Iaſ.hic.col. 3.& tandem sequitur Dec. hic.sed immo uerior est opi.Ful.Ego dico primò quòd simplex dilatio non sufficit.secundò quòd nec recusatio momentanea, sed solennis & seria, & effectualis.

LEX II.

1 *Interpellatio an expectari debeat in legatis & institutionibus.*
2 *Testamentum incipit à substitione vulgari, quando institutio est nulla.*
3 *Matrimonium contrahitur de iure ciuili, inter consobrinos.*
3 *Consobrini qui propriè dicantur.*
5 *Iudei an teneantur seruare prohibitionem iuris cano.in suis matrimonijs.*
6 *Libello statur contra producentem, & idem in exceptionibus. & positionibus & nume.7.*
8 *Confeßio quę ex libello colligitur, ficta dicitur.*
9 *Verba ficta enunciatiua, in libello poßunt reuocari.*
10 *Mulier potest inuitari ad matrimonium, spe lucri.*
11 *Monialis an poßit spe lucri inuitari ad matrimonium spirituale.*
12 *Simoniam non inducit promißio facta post receptionem, vel electionem.*
13 *Conditio quando est impleta, agitur ex testamento.*

Onditioni. ¶Summat vt per Bart.& Doc.¶In ibi, si nō paruisti Ista ꝯdō fm̄ Pau. de

1 Ca. verificat, † si mulier interpellata noluit mr̄imoniū ꝯhere: qa esset in mora.l.pe.de cond.& dem.& hoc ꝓcedit, qn̄ ꝯdō apponit institutioni. Secus est in legatis, in quib. ꝯdō dēt impleri quam primum pt̄.l.hæc ꝯdō.la picola.de ꝯd.& dem.& latius declarat Pau.de Cas.hic.& Mod.sed aduertendum est: qa vr̄ qd̄ ista interpellatio in casu ꝓposito adaptari possit. Nā aut loquimur in legatis, & tunc cū ꝯdō ptātiua dēat impleri q̄ primū pt̄ d.l. hæc ꝯdō non dēt interpellatio expectari. Aut loquimur institutionib.in quib.hr̄s non coarctat implera ꝯdōnē: vt no. ꝑ gl.fi.in l.si qs instituat hr̄s.§.j.ff.de hær.instit.& non vr̄ qd̄ per interpellationem hr̄s ꝯstituat in mora: qa illa facultas implendi conditionem quæ datur hęredi, auferri non debet: & ideo videtur quod in casu isto debeat ad instantiam substituti terminum assignare: ut no.in d.l.si qs hæres.& probatur in l.quandiu.vlti.de acq.hæ.Mod.hic quod ista conditio, si nupserit, habet de iure limitatum tempus triennii.§.ad filiorum.C.qn̄, & qb.quarta pars.lib.x.vbi Bar.hoc dicit, illum tex. Sed ille tex.non videtur hoc probare: quia dr̄ qd̄ post obitum curialium filię inuptæ, quæ remanent debent expectari ꝑ triennium ad videndū cui nubant: & sic potestas nubendi, quę de iure cōmuni non est limitata, in illo casu spāli restringitur ad triennium, vnde per illum tex.non bene infertur ad conditionem nubendi, quæ apposita sit ab homine, & etiam in se hoc dictum non vr̄ uerum: quia si mulier fuerit requisita in terminis huius legis, ista conditio quę erat mixta efficitur potestatiua. & ideo impleri debet quàm primum potest. d.l. hęc conditio. Non ob. ꝙ illa lex non habeat locum in institutionibus vt s̄.dictū est: quia potest dici quòd hoc

etiam

etiam ĩ instõnib.procedat in materia fauorabili. & in libertate ẽ casus,l.libertas.§.j.ff de manu.testõ. vbi loquit̃ in cõdõne negatiua prout hic.& pari rõne idẽ dici põt in matrimonio quia causa libertatis,& matrimonij æquiparantur.c.fi.de re iudi.Hoc tamẽ similiter non videtur adaptari:qa in libertate est speciale,vt libertas facilius habeatur, sed in qõne nostra matrimonium excluderet, qa condõ negatiua hr̃etur pro impleta,& ulterius nõ posset impleri contrahendo matrimonium,& in d.l.libertas.erat libertas in dispõne,in casu nostro matrimonium erat in condõne. ¶ Primò
2 no.ꝙ † testm̃ incipit à substõne vulgari, qñ institutio annullatur, & idem quando ab initio fuit nulla.l.iij.§.fi.de libe.& posth.& hoc procedit etiam in substõne vulgari tacita:ut no.Imo. per illũ text. in l.si pater filium.de vul.& pup.Et similiter qđ dictũ est, habet locũ qñ is,qui substitutus est,impugnauerit testm̃, respectu substõnis:vt no.dicit Bar.per illũ tex.in l.si filius. ff. de hær. inst. & idem Ale.per illum tex.in l.ex facto.§.Lucius,in prin.de vulg.& pup.& tradit Ale.in l.inter cætera.col.fi. de lib. & posth. Et hoc notandũ est ad limitationem regulæ,ex eo.de reg.iur.in vj.de qua latè Fely. scribit in c.cum M.in fi.de constit.& eius dictis hoc addendum est.
3 ¶ †Scdò no.ꝙ inter consobrinos de iure ciuili põt ꝯhi matrimonium,& dñr consobrini propriè nati ex duabus. sororibus quasi consororini,& nati ex duob fratrib.dñr patrueles.§. quarto gradu.ver sed quidam.instit.de gradi.in l.Iurisconf.§.quarto gradu.ff.
4 de gradib.Quandoque† tamẽ consobrini ex cõi vsu loquendi vocantur patrueles:ut no.Bal.per illũ tex.in c.j.in prin.col ij. versi. vlterius no.de feudo marchiæ. Ale consi.97.viso themate.col.j.lib. ij.& inter pđictos põt esse matrimonium , vt hic dicitur, & in §. duorum.insti.de nup.& est tex.in l.celebrandis.C de nup. & hoc de iu.ciu.Secus est de iure can.vt gl.ibi dicit.facit tex. in c. non debet.de consang.& affi.Et hoc etiam uidetur procedere in Iudæis, qui dicũtur viuere cõi iure.in eorum matrimonijs.l.nemò iudęorum.C.de iudæis.& ideo cum iura ciuilia correcta sint de iure canonico in matrimonijs,ista correctio videtur etiam habere locũ in iudæis,secundum Cy.in d.l.celebrandis.Ang.Are.in d.§.duorũ.
5 in prin.Sed hoc dictum non videtur verum: † quia iudæi non tenentur seruare prohibitionem iuris canonici in eorum matrimonijs.c.de infideli.de consang.& affini.vbi Abb.in j.no. Alb. in rub. C.de iud.in princ.& no.in c.gaudemus.de diuor.vbi Abb.in prin. & hoc saltem videtur procedere in casu istius.l.in quo matrimonium prohibetur lege canonica,& non diuina:ut no. Abb.in d. c. gaudemus.in gl.j.vbi concludit,ꝙ patruus cum nepote non possit matrimonium contrahere:quia tali casu prohibitio est de iure diuino,qđ attenditur etiam inter iudæos. Secus est in filijs duorũ fratrum,uel consobrinis, qui sunt in linea pari:nam talis prohibitio est de iu.can.quod non attenditur in iudæis. Et ad pđicta bene facit qđ no.Imo.in consi.3.illud in dubium:vbi inter Iudæos concludit,ꝙ auunculus non potest accipere filiam sororis. Et ex pđictis infertur ꝙ hodie iste tex.non haberet locum,quia talis conditio esset turpis,cum matrimonium prohibeatur,& sic videt̃ cessa-
6 re ratio,quæ in tex allegatur.¶ Tertiò no.secundum Bar ꝙ † statur libello ꝓcum contra producentem . Idem dicitur in l. cum ꝓcum.ǰ.de lib.causa.cum si.vt tradunt Mod. hic. & adde primò ꝙ tex.in d l.cum ꝓcum.videtur loqui in casu speciali libertatis: arg.l. Paulus.§.fi.ff.de fideic.li.Dictum tamẽ in se verum videtur, vt no. per gl.in l.ruta.C.de omni agro deser.lib.xj.per illum tex. & probatur hic.Secundò adde ꝙ per istum tex.ita arguit Old. in consil. 292.an negatio.col.j.Cu.in consi 64.fine disputatione.col.ij. Im. in consi.127.in casu præmisso.circa fi.Abb. in c. examinata. in iij. no.in fi.de iud.Idem Abb.in consi.71.quinque dubia. col. ij. lib. j. & in consi.73.videtur primò.col.j.in consi.38.in q.colum. ij. lib. ij.in consi.ult. in casu.colum. j. eod.lib ij. & idem Rom.in consil.
7 23.nescio.in princ.in consi.99 ad discutiendum.colum.fina.†vbi hoc dicit in libello, & exceptionibus & in positionibus.Idẽ Rom. tradit in consi.91.visis.in fi. Et in qualibet productione idem Ro. dicit in consi.104.pater reuerende. in fin.Et de supplicante etiam not. Rom.in consi. 392.pñs consultatio.in fin.Et in petitione no. Ioan. de Ana. in consi. 82. viso statuto. in fin Et de positionibus Alexand.scribit in consil.82.in causa.colum.j. in fin. lib. j. Et in libello idem Alexan.in consi.191.visa scriptura.colum.j.lib.ij. & in consi.92.viso.in prin.lib.v.& in consi.92.super eo.in prin.col. v. & idem And.Sicu.in consi.18.colum.xj.lib.ij.& in consi. 38. col. viij.eo.lib.ij.in consi.43.in prin.in consi.52.in colum.pen.eo.lib.
8 ij.¶ Et in prædictis notandum est,ꝙ talis † confessio quæ ex libello colligitur,ficta dicitur,& facta in vno iudicio,non habet locum in alio:ut tradit Soci.in consi 122.in causa dñæ Iacobæ.colũ. ij. in vlti.lib.Et s̃.dicta etiam procedunt in libello,vel positionibus datis parte absente:quia talis confessio pˀiudicat: ut no. Bar. in l. certum.§.si quis ante.in ver.item pđicta.ff de confess.cum sim ut tradit Alexan.hic.& no.Fulg.& Ang.& Alexan.& Moder. per illum tex.in l.cum te transegisse.C.de transact. videtur tamen , ꝙ iudex deberet acceptare ꝓ absente:ut in simili no.Bar.in l. postquam.s̃.
9 de pac.& dixi ibi in iij.limit.†pđicts habẽt locum in verbis assertiuis libelli : Secus est in verbis narratiuis,q̃ non probant, quo minus possint reuocari.l.qui familiæ.vbi Bar.ff.fami.ercisc.no.Bar. in l.prædit.C.de prædi.mino.cũ si.vt tradit Ale.in l.edita.C. de edẽ. Et ista limitatio vr̃ procedere,nisi verba enunciatiua essent necessaria in actu de quo agitur:arg.l.optimam.ǰ. de ꝯhend. & comit. stip.declarando illam.l.vt no. Ant.de But.in c.illud. de præsump. cum si vt dixi in auth.si quis in aliquo.s̃.de eden. Item in l. cum ꝓcum.declarat,vt dixi in l.edita,reprobando illud,quod Ale. ibi dicit in notabilib. ¶ Vlti.s̃.dicta non habent locum in eo, qui daret articulos.Et quõ distinguantur articuli à positionib. declarat Bal. in l.generaliter.§.j.s̃.de re.credit.& producens articulus nõ videt̃ illo fateri:vt no.Ioan. And.in c.fi.vbi Dominicus, col. 1 .de iureiur.in vj.& tradit Alexand.in consil. 133.Viso processu.col.3.lib.i.
10 ¶ Quartò,& vlt.no.† quòd spe præmii mulieri inuitari ꝑ̃test ad matrimonium ꝯhendum:in l.j.s̃.eo.Et hoc procedit in matrimonio carnali:Secus est in matrimonio spirituali:quia esset simonia. c.non satis.de sim.vt Bar dicit:& concludit ꝙ condõ tanquam turpis reiicitur.& pispõ remenet pura.Sed idem Bart.ꝯrium tenet in l.Titio centum.§.j.de cond.& dem.& illa opi.dicit Alexan. hic est magis *communis* Mod.hic dñt,ꝙ ĩmo opi.Bar. hic vr̃ cõiter approbata.Discurrendo authoritates quas Alex.hic adducit,vera conclusio videtur quod talis instõ & conuentio non valeat:& virtute conuentionis,nihil debetur.d.c.non satis.& melius probatur in c. qm̃ in prin.de sim o.Et ideo cautela est,quòd monasterio pecunia detur pro alimentis ingredientis.vt no.Bar.in l. Titio centum.§. j. in fi.vel quòd sponte offeratur absque pacto:vt no.per glo.in d.c. non satis,vbi Ab.post alios circa princ. de alimentis dicit Abb.in
11 d.c.qm̃ de simo.†quòd moniales non excusantur prætextu paupertatis:quia non debeat plures recipere, quam facultates monasterii patiantur.c.vnico.de statu.reg.in c j.de insti.Sed ad hoc põt rñderi,quòd offerendo pro alimentis cessat causa excusationis de paupertate monasterii,vnde offerendo pro alimentis debet recipi,vt cultus diuinus augeatur.c.ex parte.de consti.& in c. vasa. de consec.dist.j.Et hoc,quod dictum est de alimentis, intelligitur qñ in veritate monasterium indigeret.arg.glo.in l.illud.s̃.de sacrosan. eccl.facit tex.& quod ibi Bar.in l.si fortè.de castr.pec.& quod no. per gl.in l.si donatione.s̃.de col.Et tali casu etiam vr̃ valere pactũ pro alimentis necessariis:quia exprimitur quod tacitè inest:quo casu simonia non committitur:vt per gl.ij. in c.ad audientiam.el 2. de rescri.& in c.significasti.de elect.& ad hoc facit text in c. relatũ. de præben.declarando illum text.vt dixi ibi ponderando illa verba, fm̃ promissionem tuam . Circa fm̃ de obligatione facta sponte, considerandum est, quòd si obligatio fuit facta posteaquam illa
12 recepta fuit in monasterium,res videtur de plano procedere: † qa datio, vel promissio facta post receptionem,vel electionem , non inducit simoniam,vt no.Ioan.And.in c. veniens.el j.de testi.& Ab. ibi post alios:& dixi in consi,108.col.pe.si vero obl̃o facta sit ante receptionem,maior vr̃ dubitatio. Idem tñ dicendum est quod fieri possit.vt est dictum Inn.in c.cum M.vbi Abb.in gl.in ver. reciperent.de consti.facit tex.in c.& si qõnes.de simo. & ad hoc est text. in c.dilectus.el 2 in fi.de simo.In pluribus. tñ casib.expressis in iure: sicut peti,nec exigi potest, ita etiam à dantibus sponte non licet recipere:vt dixi in l.inuitus.§.fi.ff.de reg. iur. Et quantum ad qõnẽ nostram,concludendum vr̃,quòd consuetudo excusat moniales: qa introducta fuit per viam simplicis obligationis:arg.c.ad apostolicam.de simo.de cuius tñ intellectu dicendum est, vt dixi in cons. 215.¶ In gl fi.fm̃ Bar.hic.& latius in d.l.in testõ.in fi.conclusio est,
13 † quòd si condõ impleta sit, agatur ex testõ. idem si pro impleta hr̃ de iure cõi.Secus si de iure spãli.l.si peculium.§.si is,cui seruus. de statulib.& ista vr̃ *communis* opi.vt latè insistit Ale.hic.Mihi vr̃ absolutè concludendum,ꝙ etiam si de iure speciali habeatur conditio pro impleta, quòd tñ agatur ex testõ:ex quo enim legatum debetur,ergo agitur actione ex testõ,quæ datur pro legatis.l. j . ǰ. cõia de leg.§ j.insti.de leg.Et hoc confirmatur:quia cum habeatur ꝯditio ꝓ ĩpleta, vt dr̃ in l.iure ciuili.in l.Iulianus.de ꝯd.& demonst. in l.si quis in testõ vr̃ competere actio,quæ datur conditione verè impleta.quia in hoc casus verus,& fictu,æquiparantur. l. qui ad certum.ff.loc.l. Gallus. §. quid si tm̃.de lib.& posth.& ad hoc bene facit tex.in l.j.§. lex Fal.ff.ad leg. Fal. vbi testm̃ qđ conseruatur de iure spãli,habet effectum omni respectu,ac si valeret de iure cõmuni. Ad idem tex.in l.ij.ff de nata.rest.in l.liberos. vbi Bald. s̃. de col.cum si. vt dixi ibi. Non obst. iura quę in contrarium allegant: quia de remedio agendi nihil dicunt:sed solum disponunt, ꝙ conditio habeatur pro impleta:quo casu subintrat dispositio legis ex passiua interpretatione.dicta l.j §.lex Fal. Non ob . quòd l lex immediatè videtur date libertatem,dum dicitur in §.is cui.ꝙ potius ex iure constituto videtur libertas competere:quia ad illum text. respondetur dupliciter.Primò,quia text.ibi loquitur quantum ad hoc quòd conditio habeatur pro impleta:& hoc à lege immediatè disponitur,sed habita conditione pro impleta,subintrat dispõ

teſtamenti:& ſic libertas ex teſtō debetur, vt ſ. dictum eſt. Secūdò reſpondetur, ꝙ licet immediatè à lege videatur data libertas potius quā ex teſtō, hoc tñ facit lex ad interpretandum voluntatem teſtatoris:& hoc totum teſtatori attribuitur, ſicut in alijs caſib. cōtingit, vt patet in ſubſtitutione vulgari tacita, q̄ in expreſſa pupillari cōtinetur. Nā lex īmediatè hoc facit, ēt ꝯ verborū proprietatē. l.iam hoc iu.de vul.& pu.l.quāuis.ῑ.de impu. & tñ hoc teſtatori adſcribitur:quia ſumit principiū à teſtō. Et ſatis dicitur expreſſum illud, qđ colligitur ex eo, qđ expreſſum ſit in teſtō:vt no. Bal.in l.j. col.fi.ῑ.de his, qui ante aper.tab facit tex.in l.j.§.ſi aūt.de hær.inſt. vbi verba quæ intelliguntur, pro expreſſis hñr. & facit qđ no.Bal. in l.hac edictali.col.iij in ver primò quæro. ſ. de ſec.nup.vbi concludit ꝙ filius inſtitutus in vno nūmo, cuius virtute ſupplementū legitimæ conſequitur, dicitur inſtitutus in legitima tota. & in ſimili:vt no.Bar.in l.ex facto.col.v.ver.quæro quid ſi furioſus.de vul. cum ſi vt dixi in l.fi.col.vij.ῑ de edic. diui. Et retenta concluſione ꝙ actio ex teſtamento competat indiſtinctè, aduertendum eſt, qa talis actio videtur vtilis, & non directa: quia videtur competere per extenſionem, iuxta no.in l.curatoris.ſ.de neg geſt. Sed ad hoc reſpondetur, ꝙ iſta eſt interpretatio ſecundum mentem teſtatoris:quo caſu actio dicitur directa, quæ ex mente procedit, vt not. Bar.in d.l.curatoris.alleg.l.nominis.§.verbum ex legib. de verbo. ſigni.Secus ſi extenſio eſſet facta per rationem legis, vt diſtinguit Bar.in d.l.curatoris. & idem Bar. differentiam facit inter mētem & rationem, in l.iij.§.fi.ff. de legi.tuto.

LEX III.

1 *Inſtitutio facta à matre ſub conditione, ſi filij emancipati fuerint à patre, verificatur etiam mortuo patre.*

2 *Conditio neceſſaria debet in effectu impleri, voluntaria verò debet formaliter impleri.*

3 *Conditio inducit formam.*

4 *Forma an poſſit impleri ex æquiualenti.*

5 *Adeundi facultas dicitur ius.*

6 *Vxor, cui eſt legatus fundus donec vidua permanſerit, & poſt mortem inſtituit Titium, ſi vxor nubat, ſubſtitutus admittitur, non expectata morte.*

1 SI mater. ¶Summatur vt per Doct. hic. ¶Primò no.† ꝙ inſtitutio facta à matre ſub conditione, ſi filij emancipati fuerint à patre, quo caſu videt mater cōſiderare ꝙ filij efficiantur ſui iuris, & ꝙ hæreditas illi acquiratur, & ideo talis conditio verificari vr̄ mortuo patre:quia reſultat idem effectus ſecundum intentionem matris & ad idem eſt tex.in l.mulier.in princ.in ver.decreuiſſe.ff ad Trebel. in l.ſi ita ff.qñ dies leg.ced. Et iſta concluſio procedit in conditione neceſſaria, prout loquitur iſte tex Secus videtur in conditione voluntaria:quia tunc conditio debet impleri formaliter.l qui hæred.in prin.l.Meuius.de cond & dem.ita Bart. concludit in l.Gallus.§ & quid ſi tantum.col.ij.de lib.& poſth.Et ex verbis Bar duæ
2 concluſiones colliguntur.Prima, † ꝙ conditio neceſſaria impleri poteſt cum effectu.Secunda, ꝙ voluntaria debet formaliter impleri, prout verba ſonant. Circa primam cōcluſionem, & text.hic aduertendum eſt, quia vr̄ caſus in ꝯrium in l.fideicommiſſa.§.ſi cui de leg.iij.quē gl. hic inaduertenter allegauit pro cōcordanti.Nam ibi dicitur, ꝙ ſi cui relictum ſit fideicōmiſſum, ſi morte patris effectus fuerit ſui iuris, & per emancipationem factus ſit ſui iuris, non debetur fideicommiſſum ſed mors expectari debet. Bar.in d.§.ſi cui.Imo.& Ale.in d.l.mulier.in prin.ad Treb. laborant in ſolutione huius ꝯrij, & nihil dñr qđ ſatisfaciat.Sed vera ſolutio vr̄, ꝙ text. hic loquitur in matre, vt patet hic, & in d.l.mulier. in prin. & in d. l.ſi ita.Et in matre cadit illa coniectura, ne hæreditas ſua patri acquireretur:ideo ex voluntate matris fit illa interpretatio, vt dicit tex.in d.l.mulier.Sed tex.in d.l. fideicōmiſſa. §.ſi cui.non loquitur in patre, ſed vr̄ loqui in extraneo, prout verba gñalia ſonant. ibi, ſi cui.& in d.l.fideicō §.ſi cui.cōditio erat neceſſaria, eo modo quo hic ꝯſideratur, & tñ facta in vno caſu, ad alium non porrigitur ꝯ Bar.& ad idē facit tex.in c.ſuſceptū.in prin.de reſcri. in vj. vbi etiā conditio vr̄ neceſſaria, & tñ nō extenditur ad alium caſum in quo reſultaret idem effectus & ideo non vr̄ eſſe ius in neceſſitate, q̄ per Bar.conſideratur in iſto tex.cū ſi. Sed iſte tex. vr̄ procedere ſcđm cōem regulam, quę eſt, ꝙ diſpoſitio teſtatoris facta in vno caſu, ad aliū caſum porrigitur ex cōiectura ta mente teſtatoris.l.Titius.§. Lucius.de li.& poſth.l.fi.ῑ de poſth.hære.inſti. Nam mater hic diſtulit inſtitutionem in euentum emancipationis, ad hoc vt filij efficerētur ſui iuris, & hæreditas illis acquireretur:ergo ſi alio modo filij effecti ſunt ſui iuris, ſatisfactum voluntati teſtatoris eſt: quia ceſſat cauſa dilationis, ideo ceſſat dilatio.l.à filia.§.alūno.ff.ad Tre. ¶Venio ad ſecūdam concluſionem de cōditione voluntaria quę dēt impleri formaliter. Nā ēt iſta cōcluſio non vr̄ vera vt dixi in ru. de prob.col.antepe.vbi ſcripſi in anno. 1484. quia reperio quòd ſi dandum ſit pupillo, vel furioſo, dando tutori, vel curatori conditio impleta dicitur.l.ſi fundus.de cond.& dem.l.Stichū, aut Pamphilum.§.vſumfr. ver. ſicut.ff. de ſolu. & in §. cæterum. in ea l.& facit tex.in l.Iul.l.in cōdōnibus.§.ſi p̄ronus. de cōd. & dem. Non ob.tex.in d.l.qui hr̄di. ī prin.qa, ut dixi ibi, ille tex.probat cōtrariū. Nā dū ibi dr̄, ꝙ dari dēt ſeruo, non pōt dari dño:rō eſt: qa agitur de intereſſe ſerui, ꝙ interim poſſit hr̄e libertatem. Et pro hoc cōſideratur qđ ꝓbat in §.libertas quoque.inſti.de ſingu. reb. ꝑ fideic. relict.& iō in d.l.qui hr̄di.de cōſenſu dño dari pōt, ut ꝓbatur ibi in ver.ꝯ.vbi ſi dño dandū ſit, ſeruo dari pōt, dño cōſentiente, ita eꝯ. dicit, qđ dño dari poſſit ſeruo cōſentiente.& ita Pau.de Ca. ibi dicit.& ad hoc eſt tex.in d.l.ſi Stichum.§.vſumfr.ver.cæterū.Si ergo pt̄ dari dño conſenſu ſerui, vr̄ cōdō impleri non formaliter, ſed in effectu.Non ob.tex.in l.Meuius.qa ibi condō adimpletur eo mō, quo pōt.ad idē facit tex.in l.mulier.§ ſi qs hr̄ditariū.de ꝑd.inde.cū ſi.alle.ibi in gl. ¶Scđò not.hic, ꝙ in diſpōne noīs, recedit à forma
3 tradita à teſtōre.† nā condō formā inducit, vt no.Bal.in auth.matri & auiæ.col.j.C.qñ mul.tut. off.& tamen non pōt impleri per æquipollens:qđ videt ꝯ Bal.in l.ſi inſtitorē.ff. ſi cer. pet. vbi circa fi.dicit, qđ vbi eſt defectus formæ, nō ſufficit effectus: qa refert qđ
4 ex æquipollentib. fiat.& pro dicto Bal. eſt regula cōis, ꝙ † requiſitum pro forma, non poteſt impleri in æquipollenti: ut not. idem Bal.in l j.ff.de lib.& poſth.cum ſi.vt tradit ibi Ale.colū.pen.& latè Mod.in c.cum dilecta.de reſcri. Sed reſponderi pōt, ꝙ illa regula nō habeat locū quando forma reſpicit certum effectum: quia tūc forma poteſt impleri in æquipollenti, vt hic, cum ſi.& ad hoc facit tex.in l.iubemus.C.de teſt.vbi nomen hæredis exprimi debet pro forma à teſtōre:& hoc ſolum fit ad habendū certitudinem. Vnde ſufficit certitudo, quæ in effectu habeatur:ut no.per gl.in d.l.iube-
5 mus.& facit tex.in l.j.ff.de lib.& poſth. ¶ † Tertiò not.ꝙ facultas adeundi, dicit ius, ibi, ius adeundæ hæreditatis. Et qūo diſtinguat, & cognoſcatur à facultate, notabiliter declarat Bar.in l.j. col. ij. in ver.iuxta p̄dicta quæro.ff.de cond.ex leg.& ſecundū Bar.ibi de iure adeundi, patet, quia p̄ſcribi poteſt, vt no.ī l.licet.de iure delibe. de quo dixi in l j.ſ.quando non pe.partes. Iſtud tamen ius adeundi non acquirit dño, ſicut alia iura acquiruntur: vt no.Bar. in l. is poteſt.col.iij.in ver.ſed opponitur.de acq. hære. nec ꝑ ꝑ ius adeundi qs uidetur locupletior.l.p̄ria rerum ff.ad leg.fal.no.Bal.in l.ij.ſ.de iur.& fac.ign.cū ſi.vt tradit Alc.in d.l p̄ria rerum. ¶Ex iſta l. infer-
6 tur ad q.ſecundū Pau.de Ca & Alc.hic. Si teſtōr† inſtituit filios hęredes, & vxori legauit fundū donec vidua permāſerit, & poſt mortem eius ſubſtituit Titium in dicto fundo, ſi iſta mulier nupſit, ſub
a ſtitutus admittitur non expectata morte vxoris:quia intentio teſtōris fuit, ꝙ excluſa vxore quocunque modo, ſubſtitutus admittatur. Ita concludit Io. And.in addi.Spe.in rubr.de ſecun.nupt.cū ſi.vt tradit Ale.hic, & in l.Gallus.§.& quid ſi tm̄.col.ij.in ver. adde ꝙ Io. And.de lib.& poſth.& idem Alex.in cōſi 98 viſa parte teſti. li.iiij.cum ſi.Sed ꝯ hanc *communem* concluſionē tenet Ro. in l. ſi qs ita hr̄es ſcriptus.de acq.hær.pone tex.in l.vxori vſufructu. la ij. de vſuf.le.vbi teſtōr vxori vſumfructum vtilem in quinquennio legauit, & peracto quinquennio voluit eum p̄ſtari liberis, nā ſi intra quinquenniū vxor moriat, liberi nō admittunt, ſed dñt expectare finē qnquennij:ergo pariter vr̄ in qōne p̄dicta, ꝙ mors vxoris dēret expectari. Ad illū tex.j.reſpondet Bal.in d. l. vxori, ꝙ ibi illud ꝓcedit, qa appoſita eſt dictio tunc, quæ denotat extremitatē tp̄is.l.iiij.de cōd.& dem. Ale.vr̄ reprobare iſtā ſolutionē in l.Seius Saturninus..col.pe.ad Tre.Sed tamen iſta ſolutio cōfirmari vr̄ ꝑꝑ illā dictionē tunc.& qa ibi dr̄, pacto qnquennio, iſta verba denotant tp̄s cōſummatū.& ad hoc facit, qđ no. Abb. in c. ꝑſonas. de appel.vbi dixi, col.fi.per illū tex.ibi, ex tūc.Scđò ad text.in d.l. vxori.reſpondent Mod.hic, & fuit ſolutio Arc.in d.l.ſi i.res ſcriptus. qđ in d.l.vxori.erat tp̄s certū quinquennij infixū : in qōne noſtra erat incertum de morte vxoris. Sed iſta diuerſitas nō vr̄ tollere argumentū qa in vtroque caſu limitata fuit teſtōris voluntas, q̄ dēt attendi. Vlterius. ꝯ *communem* opi.arguunt Mod.quia in dubio teſtōr vr̄ minus grauare hæredē, quā poſſit.l.vnū ex familia. §. ſi rē. de le.ij.facit tex.in l.apud Iulianū.§.ſcio.de leg.j.ergo dēret legatū remanere apud hæredē.Sed pōt rñderi, ꝙ hic non ſumus in dubio quia conſtat, ꝙ teſtator uoluit legatum eſſe apud vxorē, uel ſubſtitutum & ſic exemptum fuit de manibus hæredis.& ad hoc facit tex.in l.ſi quis cum.in fi.de cond.& dem. ibi magis legatariū, quā hæredem habere voluit, & in l.fundus detracto vſufru. ff. ſi vſuſf. pe.Et per hoc reſpondetur etiam ad illud quod no.Bar. in l. vxorem.§.lr̄is.de lega.iij.Secundò arguunt Mod.quia videtur legatū ſub duplici condōne : ergo vtraque dēt impleri.l.ſi hr̄di plures. de cōd.inſti.Sed rñdet, ꝙ iſtæ cōdōnes non concurrunt ad idem, qa prima reſpicit vxorem, ſi vidua permanſerit:& dato ꝙ in viduitate perſiſtat eſt grauata poſt mortem reſtituere Titio & quo ad Titium ſola conditio mortis cōſideratur. Tertiò in ꝯriū facit tex. in d.l.fideic.§.ſi cui.Sed rñdet ſcḿ intellectū Bar.ibi Finaliter tñ placet opi.Ro. per illum tex.quē ipſe adducit in l.vxori. de vſufru.le. cui

ADDITIO.

a ¶Non expectata. Idem Dec.con.77.& bene.

cui nõ ob. cõis tñsio põderando illã dictionẽ, tunc, qa hr̃et locum in casu illo, put loqt̃. videlicet si vxor vixisset per qnquenniũ, tunc peracto quinquẽnio hr̃et locũ ille tex. sed ĩcasu nr̃o euenit casus, de quo testõr ibi nõ cogitauit, iõ illa dictio tunc, obstare nõ dẽret si uera esset cõis opi. & ꝑ ista opi. vr̃ tex. in l. cũ hr̃s. §. seruire Titio. ff. de sta. lib. ubi testõr reliquit libertatẽ seruo, si seruiret Titio ꝑ annũ, si moriat̃ Titius intra annũ nõ statim dẽtur libertas, sed annus ꝑfectus expectat̃, qa vt ibi dr̃, absurdũ esset ꝙ seruus ad libertatem citius ꝑueniret nõ impleta cõdõne, quã si cõdictionẽ impleuisset. & loquit̃ ille tex. in libertate fauorabili, & tñ ꝑcisè ibi finis tp̃is dẽt expectare. Pa. de Ca. in l. ã filia. §. alũno. oppo. de illo tex. ff. ad Tre. & dicit ꝙ ibi est talis casus, nec aliter declarat. Diuersitas cõsiderari põt: qa ibi cõditio erat potestatiua, hic casualis: & ibi q dẽt cõditionẽ implere, hẽt emolumentũ, nõ sic vr̃ in casu. Ista tñ diuersitas nõ vr̃ tollere argũ: iõ uerior vr̃ opi. Ro. vt dixi. Tertiò hoc cõfirmat̃ p illũ tex. in d. l. fideic. §. si cui. ꝑ ea q̃. s̃. dixi. Quartò facit tex. in l. in illa. de ver. sig. vbi in dispõne, q̃ hẽt diẽ, & ꝯdõnẽ, licet ꝯdõ defecerit, expectat̃ dies, q superest, vñ cũ hoc dictũ sit post mortẽ, vr̃ ꝙ dẽat mors expectari: qa relictũ fuit legatũ Titio post mortẽ vxoris. vñ à verbis testõris in dubio nõ vr̃ recedẽdũ. l. nõ aliter. de le. iij.

LEX IIII.

1 *Filius in potestate, institui potest sub conditione potestatiua, & in eius defectũ non dicitur exhæredatus. & nu. 6.*
2 *Filius emancipatus an possit institui sub conditione potestatiua, uel mxta.*
3 *Exhæredatio an requiratur ad ualiditatem testi, ad hoc ut admittatur substitutus.*
4 *Filius in potestate non potest institui sub conditione, quæ non sit in eius potestate, nisi in defectum exhæredatus sit, aliter dicitur testamentum nullum.*
5 *Posthumus potest institui sub quacunque conditione, dummodo conditio purificata sit ante eius natiuitatem.*
7 *Filius in potestate debet institui, uel exhæredari secus in emancipato.*
8 *Mater si prætereat filium, an filius habeatur pro exhæredato.*
9 *Adire impropriè dicitur in suis.*
10 *Processus agitatus contra hæreditatem iacentem, non ualet in suis hæredib.*
11 *Filius si sit institutus sub conditionibus contrarijs, ualet institutio.*
12 *Probatio dubia, quæ aliàs reijcitur, admittitur quando in qualibet parte concludit secundum intentionem agentis.*
13 *Aditio cohæredis in casu l. si pater, an ualidet testamentum.*
14 *Nepos qui suus reperitur, debet ut filius institui, uel exhæredari.*
15 *Filia, quæ à statuto excluditur, debet dotari à patre.*

1 SI pater. ¶Summatur ut ꝑ Doc. hic. ¶No. j. ibi, si in eius ptãte nõ erat à ꝯrio sensu, † ꝙ si filius in ptãte institui potest sub ꝯdõne ptãtiua, dato ꝙ in eius defectũ non sit exhr̃datus. probatur in l. sui quoque. in prin. & §. fi. ff. de hæ. insti. in l. iam dubitari. in prin. e. tit. & in l. fi. ff. de cond. insti. quia talis conditio pro pura hr̃. l. j. §. qui sub cõditione. ff. si quis omiſ. cã test. & hoc vr̃ procedere, ẽt si conditio ptãtiua talis sit, quæ vltimo vitæ spiritu impleri non possit: ut colligitur in iuribus. s̃. alle. & ad hoc bonus tex. in l. si libertus sub conditione. §. existimo aũt. ff. de bo. li. vbi potest filius institui sub conditione, si testamentũ fecerit: quæ quidẽ conditio non uidet̃ ꝙ ultimo vitæ spũ impleri possit. l. iubemus. in uer. si. n. talis. s̃. de test. & ita Ale. hic, qui dicit tex. in d. § existimo. ad hoc esse meliorem de iure. Mod. hic dñt, ꝙ ille tex. parũ facit: quia loquit̃ in filio emã
2 cipato, ut colligit ibi ex uersi. ꝑcedenti & seq. † Et in emancipato clarũ est ꝙ potest substitui sub conditione causali uel mixta. l. iij. §. si sub ea. ff. de ꝯta Non ob. si similiter dicat̃, ꝙ immo tex. in d. §. existimo. in fi. loquitur in filio in ptãte, dũ dicit ꝙ institutus admittit̃, si filius ad eo noĩatim exhæredatus fuerit. Ista. n. uerba conueniũt filio in ptãte, & in emancipato non possunt adaptari, cũ ipse possit institui sub qualibet conditione, nec requirit̃ ꝙ in defectum condõnis exhæredatus sit. d. §. si sub ea. Mod. hic rñdent, & dñt ꝙ uerum est, ꝙ in emancipato non requiritur exhæredatio ad ualiditatẽ testi: sed quãtũ ad hoc, vt deficiente conditione admittatur substitutus, necessarium est ꝙ in defectum donationis exhr̃datus sit. d. §. existimo. in fi & dñt ꝙ ista est ueritas. ¶His relatis, in oĩbus ꝑdictis aduertẽdũ est. Nam primò tex. in d. §. existimo autẽ. oĩno ille tex. uidetur loqui in emancipato: quia in ꝑcedentibus loquitur in emancipato, ut ibi patet: pariter ergo ille. §. qui aduersatiuẽ loquitur per illam dictionẽ autẽ l. hoc amplius. §. de his aũt. ff. de dã. infec. l. transigere. s̃. de transac. no. Bar. in l. si mariti. § fi. ff. de adul. intelligitur ẽt in emancipato, propter illam aduersatiuam aũt, de cuius natura est, repetere qualitatẽ ꝑcedentem ut no. Bal. in l. oẽs populi. col. ix. uer. item vnum caput statuti. ff de iust. & iu. refert. & sequitur Ale. in l. filius à patre. col. vj. de libe. & posth. ¶Secundò non ob. ratio Mod. ꝙ tex. in d. §. existimo. uidetur loqui de filio in ptãte, ꝑp illa uerba, si filius ab eo nominatim exhæredatus sit: quia ista uerba ẽt in emancipato pñt intelligi: quia institutus sub conditione causali, uel mixta, deficiente conditione reperitur ꝑteritus: & tunc haberet contra tab. d. l. iij. §. si sub ea. & impediret substitutũ. l. ij. §. expectandi. de ſm tab. nisi exhæredatus sit: quia exhæredato non datur ꝯta. l. non putauit in prin. ff. de ꝯta. & ita vr̃ procedere tex. in d. §. existimo. dum loquitur de exhæredatione. ¶Tertio parum refert quãtum ad propositum in d. §. existimo. ꝙ loquatur in filio emancipato, vel in potestate: quia satis est ꝙ text. dicit illam conditionẽ esse ptãtiuã, si testm̃ fecerit: & ponit exemplum pro conditione ptãtiuã, vt colligitur ibi, veluti. facit tex in l. veluti. ff. de iu. & iu. in l. fi. e. ti. in l. infamẽ. ff. de pub. iu. in l. pe. ff. de solutio. in l. j. §. fi. de var. & extraor. cog. & sic tã in filio emancipato, quam in filio in potestate, vr̃ ptãtiua. ¶Quartò non vr̃ vera dr̃ia, in qua
3 resident Mod. ꝙ † non requiratur exhæredatio ad validitatem testamenti, sed bene ad hoc ut admittatur substitutus: quia ista vñr esse annexa, & non pñt separari: quia sit testm̃ valet, admittit̃ substitutus. l. iij. § fi. de lib. & posth. Et retenta cõclusione ꝙ filius possit institui sub conditione ptãtiua, quæ ẽt vltimo vitæ spũ impleri non potest, licet vltimo vitæ spũ reperiat̃ filius se ꝑteritum, debet filius sibi imputare, si prius non impleuit cõditionem ptãtiuam ſm Bar. hic: & idem dñt Imo. & Pau. de Ca. in l. fi. in prin. de cõd. instit. secus esset si filio nihil posset imputari: quia valeret testm̃, & conditio hẽretur pro impleta: vt no. Bal hic, in iij. q. vbi alleg. l. qui sub conditione. §. quoties. ff. de cond. insti. & idem Pau. de Cast. in d. l. suus quoque. in prin. col. fi. Bar. tñ in d. l. suus quoque. in prin. colũ. fi. ver. quæro quid si erat institutus vr̃ sequi ꝯrium dum inquit, ꝙ si filius morte præuentus non potuit implere conditionem, satis est ꝙ conditio verisimiliter fuit ptãtiua. per illam l. in ver. sed & si filio. sed potest dici ꝙ Bar. loquitur respectu validitatis testamẽti à prin. & non negat vt non habeatur pro impleta, si non staret per eum. Postremò aduertendum est, ꝙ illa cõis ratio, quę allegatur, ꝙ sit imputandum filio, si prius non impleuit cõditionem, q̃ vltimo vitę spiritu impleri non põt, non obstare vr̃: quia hæres institutus non tenetur cõditionem potestatiuam impleri quã primum põt. hoc tm̃ in legatis vr̃ procedere. l. hæc conditio. la picola, de cond. & demonst. Secus est in hæredib institutus, vt per gl. per illũ text. in l. si quis hæres instituatur. ff. de hęr. inst. & dixi in l. ij. s̃. eo. ergo nõ videtur imputandum hæredi, si cõditionem ptãtiuam non impleuit quã primũ potuit, & videmus in simili in illo, qui habet annum ad prosequendũ appellationẽ, & biennium, si impeditus sit. c. ex ratione. de appel. Nam dicitur impeditus, si in vltima parte anni impeditus fuerit: & non imputatur illi, si in ipsa parte anni appellatio nem non expedit, prout potuisset: vt Doct. dñt in d. c. ex ratione. & dixi ibi in ver. ij. Abb. in proposita quæstione cõcludit. pariter ergo vr̃ in casu isto ꝙ excusatus sit filius, si cõditionem in vlt. uitæ spiritu non impleuit, debet eñ hẽri pro impleta, ex quo non stat per eum, vt s̃. dictum est. Sed responderi potest ꝙ regula, quæ hr̃ in d. l. si quis hæres. limitatur, dummodo non restringat se ad tp̃s in quo conditio impleri non possit, & sic etiam in eo, quod dictũ est de appellatione, intelligitur dummodo se non restringat ad tp̃s, in quo causa appellationis expediri non possit, vt Doc. dñt in d. c. ex ratione. Non ob. ꝙ non stat per eum, quia ibi consideratur qñ non potest sibi negligentia imputari, aliàs secus, vt s̃. dictum est.
4 ¶†Secundò no, ꝙ filius in potestate non potest institui sub conditione: quæ non sit in eius ptãte, nisi in defectum exhęredatus sit: aliter testm̃ est nullũ: vt colligitur ibi, iure testatus non videtur. & in l. Lucius. de cond. & dem. ibi. nullius momenti. Non ob. text. in l. si quis hæredem. j. eo. vbi filia instituta fuit sub conditione mixta ꝯhendi matrimonium, & pręsupponitur valere testm̃: quia intelligitur ꝙ in defectum conditionis exhęredata sit ſm Alex. hic post Ful. & Pau. de Ca. in d. l. si quis hęredem. Mod. hic dicunt, ꝙ ista solutio diuinat. Sed responderi potest ꝙ non diuinat, quia ibi non quæritur de qualitate conditionis, sed solum dubitatur an sufficiat ꝙ semel conditio impleta sit. Vnde præsupponendum est, ꝙ in alijs de quib. quæritur, non sit defectus. l. qui testamento. in princ. ff. de testa. ibi, si alius eos non impediat. & in c. j. de æta. & qualit. in vj. Mod. tamen hic ad illum tex. in d. l. si quis hæredem respondent duob. mod. primò ꝙ tex. ibi non loquitur in testamento patris, sed verba legis repugnant: quia in prin. loquitur generaliter, si quis. & quia illa alternatiua vel ita filia, videtur referri ad principiũ legis, ubi dicitur Si quis ar. eius qđ no. in l. j. ff. de reb. dub. Et absurdum esset dicere, ꝙ dispositio illius l. non haberet locum in patre. Secundò respondetur ꝙ in d. l. filiam. approbauit conditionem appositam in testamento: ideo valet testamentum. Sed etiam ista solutio non est vera; quia statim à principio testamentum, est nullum, vt supradictum. ¶Et prædicta conclusio limitatur non procedere in posthumo, qui potest instituti sub quacunque conditione, dummodo conditio purificata sit ante eius natiuitatem. l. cum posthumus. & l. posthuma. cum gloss. de liber. & posthum. & ita Alexand. hic. colum. pen. sic etiam posthumus potest sub conditione exhæredari. l. j. §. quoties. versic. sed & si sub con-
5 ditione. ff. de ven. in pos. mitten. †Et hoc intelliguntur, si conditio ante natiuitatẽ purificata sit per iura præalle. & no. Bal. hic in iiij. & ix. opposi. Sed certè ista limitatio non cadit; quia text. hic

loquitur in filio in potestate, & posthumus antequam nascatur, non dicitur in potestate.l.fi.ff de colla.bo.& quia tex.hic loquitur in filio, cuius præteritio testm̄ reddit nullū:& hoc non est in posthumo, quia eius præteritio non annullat testm̄. l. posthu.§. de ꝯta. & iō data paritate terminorum.i.dato qđ in vtroque p̄teritio rūpat testm̄. idem est ī posthumo, qđ in filio nato:quia in natiuitate, si reperitur p̄teritus, rumpitur testm̄: eodem modo si reperitur institutus sub cōditione non potestatiua:vt no.in d.l.posthu.& in d.l.posthuma. Secundò limitatur fm̄ Ang.hic in princ. nisi conditio eueniat viuo testatore:quia de æquitate testm̄ reconualescit.l.post hu.in prin.ff.de iniust.rup.Pau.de Ca.hic,col.pen.in ver.vlt. Ange. dicit ꝯriū:quia tex.in d.l.posthu.loquitur qn̄ testm̄ à prin.fuit validū:quo casu facilius recōualescit:secus si fuit nullū à prin. l. si filius in potestate.in prin.de lib.& posth. Ista ratio Pau. de Ca.non vr̄ vera:vt dixi in l.posthu.in secundo no.§. de ꝯtab. & dato ꝙ esset vera, Ang.non allegauit in d.l.posthumus in prin.sed alle.versi. idem & circa.vbi loquitur in filio in potestate, & testm̄ reconualescit licet fuerit nullum.& illum tex.inducit Ale.hic,licet de Ange.nullā in hoc faciat mētionem. Et ad tex.in d.l.si filius qui in potestate.respondet Ang.hic, ꝙ habet locum & procedit, qn̄ aliud testm̄ præcedit, cui non vr̄ derogari per reconualescentiam testī. Secus, est si aliud testm̄ non præcedat:quia agitur de interesse testōris, vt testatus decedat. Et vlterius ēt responderi pōt, ꝙ intelligatur prout loquit̄ in filio, qui absolutè præteritus sit: secus in filio instituto sub cōditione non p̄tatiua:quia cū dispositio testī ꝯferatur post mortē.l.j.ff.de test.satis est, ꝙ tp̄e mortis reperiatur purè institutus, &
6 pp̄ hoc ex æquitate reconualescit. Tertiò no.à ꝯrio sensu, ꝙ† si instituatur filius in potestate sub conditione nō potestatiua, & ī defectū ꝯditionis exhæredatus sit, valet testm̄, & hoc non haberet locum e ꝯ:quia si filius esset exhæredatus sub cōditione, & in defectū conditionis institutus, non valeret testm̄:quia datū est pro forma ꝙ primo instituatur, fm̄ Cu in l.iij.§.pure.de lib.& posth. Mod.ibi circa fi.hoc reprobant:quia eadē rō vr̄, cum ipse filius reperiatur institutus vel exhæredatus:& quia vr̄ leuis solēnitas, q̄ omissa non debet actū vitiare.l.j.§.fi.vbi Barto.ff.de vent. inspi.sed tn̄ dictum Cu.defendi potest:quia exhæredatio purè fieri debet. l. iij.§ purè. de lib & posth.l.si sub conditione.ff.de ꝯta vbi dicitur. ꝙ certo iudicio filius exhæredari debet. Vnde si pater exhæredaret filium, si nauis veniret ex Asia, & in defectum cōditionis institueret, nō valet testamentum:quia, principaliter vr̄ facta exhæredatio sub cōditione ꝯ tex.in d.l.iij.§.purè & quia exhæredatio in defectū institutionis non prohibetur, vt est tex.hic & no. per glo. & Doc.in d.§. purè. Nam illud qđ prius in ordine hr̄, principaliter vr̄ ꝯtēplari:ar. l.quoties.de vsufr.in c.mandanti.in fi.de p̄b. in vj. Et ad alleg. in ꝯrium respondetur, ꝙ non vr̄ leuis solennitas: quia filius certo iudicio debet exhæredari. ¶ Quartò no.ibi, quem in potestate habeat
7 ꝙ tex.hic loquitur † in filio in potestate, & sic in filio, qui debet instituí, vel exhæredari.§.j.instit.de exhære.lib.l. inter cætera. de lib. & posth. Ex quo primò inferri vr̄, ꝙ iste text. non habet locum in emancipato, qui non debet institui, vel exhæredari.§. emācipatos. insti.de exhær.lib.& est tex.in l.iij.§.si super eo.ff.de ꝯta.& ratio fm̄ Bar.est hic:quia non habet ius dicendi nullum, sed ius ꝯtabulandi. & Mod.sequuntur. Sed aduertendum est: quia licet non sit emancipatus in potestate, vocatur tamen à prætore perinde, ac si in potestate mansisset.§.emancipati.inst.de hære.quę ab intest.ideo pręteriti habent à prætore contratab. & vt remoueatur contratab. quæ datur à prætore, si instituātur sub cōditione non potestatiua, debet emancipatus in defectum cōditionis exhæredari:quia ex hęredato non datur ꝯtab.l.non putauit.in prin.de ꝯta. & sic quo ad remedia, q̄ dantur à p̄tore emancipatis, non vn̄r esse in emancipato, & in filio in potestate:solum in hoc dr̄ia vr̄: quia prætor suspendit ꝯta.ex illa institutione casuali, & dat illi secundum tab.d.l. iij.§.si sub ea.& in filio in potestate à lege ciuili statim annullatur testm̄, & competit ius dicendi nullum. ¶ Secundò infertur, ꝙ iste
8 tex.† non habet locum in matre, q̄ non tenetur filiū instituere, vel exheredare, sed eius præteritio pro exhæredatione hr̄. §. mr̄e.insti.exhære.lib.& ideo pōt mr̄ sub cōditione non p̄tatiua filiū instituere.l.ij.§.e. Sed dic, ꝙ in effectu idē vr̄ in mr̄e:quia deficiente cōditione reperitur præteritus, & ꝯnr exhæredatus, dato, ꝙ hoc nō dicatur ab ipsa matre:& in patre requiritur ꝙ expresse & nominatim exhæredatus sit, & sic in matre est facta prouisio à lege de eo, qđ hic in prin. disponitur, & ita illatio quam Doct.faciunt, ꝙ iste tex.non habeat locum in matre quæ non habet filium in potestate, debet declarari hoc modo ꝙ non requiratur expressa exhæredatio in defectum conditionis in matre quia est facta prouisio à lege in effectu, non idem vr̄ in matre considerata dispositione iuris, q̄ supplet in defectum cōditionis Hodie verò per iura noua, quia p̄terito mr̄ s annullat testm̄ §. aliud quoque capitulum.in authē. vt cū de appel cogn non vr̄ ꝙ institutio facta sub conditione nō potestatiua valeat.& ita expressè tenet Ang.in l. rep̄hendenda.j. e.in fi. Sed Ale.hic, col.fi.in ver.vlt. adde. tenet ꝯrium: quia tex.in d.§. aliud quoque capitulū.loquitur qn̄ filius nullo mō erat institutus, sed oīno præteritus:sed in casu nr̄o filius est institutus sub conditione casuali vel mixta:quo casu non dicitur oīno p̄teritus. & inter ista vr̄ dr̄ia d.l.3.§.si sub ea. & cum iura antiqua in hoc expressè correcta non sint, in suo statu remanere dēnt & Mod: sequunt. Sed tn̄ opi. Ang. defendi pōt:quia tex.in d.l.3.§. si sub ea. loquitur de iure p̄torio, sed nos loquimur de iu.ciu. quo casu institutio facta sub conditione casuali, reddit testm̄ nullum. Tn̄ tex. in d.§.aliud quoque capitulum loquitur de iure ciuili, meritò dicendū est, ꝙ ista iura correcta sint & ad hoc facit:quia ista lex dū loquitur de exhæredatione, correcta est, fm̄ Cy.in vlt.q.quia requiritur in exhæredatione ꝙ cā exprimatur.d.§.aliud quoque capitulū, & ipse Ale. hic tenet hoc in 2.nō.dicens ꝙ aliàs de facili fraus posset fieri instituendo sub conditione casuali, & exhæredando sine causa. ¶ Vlt. no.hic, adire non prohibitis ꝙ ēt suus hæres adire dicitur & hoc
9 impropriè:† quia adire est ad aliud ire & hoc in extraneis hæredib. videtur sed sui vadunt ad proprium.l.in suis.ff.de lib.& posth. vt declarat Porc.in §.extraneis.insti.de hęred.quali.& differ.& pp̄ hoc in suis hæredibus non datur hæreditas iacens: vt no. per gl.in l.cum hæreditas.C. de po. vbi Bald. propter hoc concludit quòd
10 † in suis hęredib.non valet processus agitatus contra hæreditatē iacentem, & tradit Are.in consi. 22.factum super quo.col.3 & in suis hęredib.dicuntur ipsi se immiscere.d.§.extraneis. vbi gl.differentiam ponit inter adire & immiscere, & in l. cum demum bonis.ff.de acqui. hęre. Quandoque tamen vnum pro alio ponitur, vt hic:& not.per gl.in d §.extraneis.in d.l. cum demum bonis & ibi infert Pau.de Cas. ꝙ non vitiatur immixto, si filius dicat se adire, sciens hæreditate patris sibi delatam:licet dicat Barto. aliter sentire in l.is qui putat.de acqui.hær. & in hoc etiam Bar. reprehendit Bal.in l.potuit.in 7.q.j.de iu.delib.& pro ista.q.facit, quia suos pp̄ beneficium abstinēdi, reducit ad instar extranei.l. nam nec emancipatus.de lega.j.l.ei qui se immiscuit.ff.de acqui.hęr pp̄ hoc concludit Pau.de Ca.in d.l cum hęreditas in fi.post Sal.ibi in fi.ꝙ etiā in suis hæredibus in effectu dicitur hęreditas iacens.& hoc fm̄ Sal. ibi probatur efficaci ratione:quia suus non potest conueniri à creditoribus nisi probetur se immiscuisse:vt no.per gl.in l.si cum dotem.§.transgrediamur.ff.sol.mat. cum si. vt tradit ibi Ale. & facit tex.in d.l.ei quise immiscuit.de acq.hæred. ¶ In gl.in verb.erat ibi sed vtrunque simul fieri potest quia tali casu nunquam reperitur
11 præteritus, & ex ista ratione infert Ful. † ꝙ si filius instituatur sub conditionib.contrarijs, valebit institutio:quia neutro casu inuenit se p̄teritum, & hoc tenet Pau.de Cas.hic col. fi.in ver. sed pone, & dicit ꝙ interim hæres scriptus poterit petere secundum tabul. l.j. §.si sub conditione..ff de secundum tabul. & ꝙ si interim decedat pendente conditione, ad hæredem transmittit.l.j.§. fi.ff.de contrata. Ful.& Ale hic tenent cōtrarium: quia talis institutio sub duab. ꝯrijs conditionib.non vr̄ habere rationem:& quia institutio conditionalis est, & ad hęredem nō transmittitur l.hmōi.qn̄ dies leg. ced.& ad hoc ēt Ale.adducit: quia tp̄e huius.l. si filius instituebat sub conditione mortis tertij, institutio erat nulla:vt no. Bart. hic. & tn̄ ibi erat certum, ꝯditione oīno extiturā:quia nihil morte certius.l.de ꝯd.& dem. Non ob.tex.in d.l. illud.§.fi. qua dicit Ale.non loquitur in institutione facta à testatore. & ita residet Ale. Sed tn̄ opi.Pau.de Ca.defendi potest:quia ex quo non potest dici præteritus, quia in omnem euētum erit institutus, debet valere. Nam si valet institutio mixta cum exhęredatione, vt hic dicitur, à fortiori debet valere institutio, quæ est magis fauorabilis, l.cum qui-
12 dam.de lib.& posthu.& videbimus † ꝙ dubia probatio, quæ aliàs reijcitur.c.in præsentia.de prob.tamen admittitur, quando in qualibet parte concludit secundum intentionem agentis:ut no. Ant. de But.in c.plerūque.in fi.de rescri.& Dom.in c.j.in fi. col. de pac. in vj.& idem in exceptione dubia, & incerta.c.ex parte.§.de rescr. & in c.ex parte.B.vbi Abb.de for.compet.cum si.vt dixi in d.c.in præsentia.col.x.ver.iiij.hic.de proba. Non ob.ꝙ talis institutio sit sine ratione:quia in tali casu est pro ratione voluntas, quæ libera est intestando.l.j.§.de sacrosan. eccle.& hoc patet in d.l.hmōi.vbi hoc modo valet legatum sub contrarijs conditionib.à fortiori debet valere institutio, quæ fauorabilior est. ¶ Non ob.ꝙ talis substitutio conditionalis sit, & non transmittatur in hæredem, vt Alex. dicit, quia hoc est separatum à validitate, de qua agitur. nam valet testamentum si filius institutus sit sub conditio. potestatiua, si uoluerit.l. iam dubitari.in princ. ff. de hæred. institu. & tamen si non impleta conditione moriatur, non transit ad hæredem.l eg. si ita legatum.§.illi si volet.de lega primo. Præterea secundum Pa de Castr. transit in hæredem. d. l. illud. §. fina. vbi text. loquitur in institutione. & sic non est verum quod Alexand.dicit, quòd cum loquatur in institutione, secus videtur in legatis. dicta lege.huiusmodi: quia in institutione illa est fauorabilior, & præsertim in filio, facilius transmittit propter suitatem: sed quicquid sit hoc, vt supra dixi, ad quæstionem nostram nihil facit. ¶ Vltimò non obst. quòd non ualet institutio facta sub conditione

ditione mortis alterius: quia talis institutio habet aliam ꝯditionem casualē, si filius superuixerit. l. hæres meus. de condi. & de. ¶ In ea. gl. ibi. l. filius à patre. ille tex. in prin facit pro opi. gl. sed in fi. princi-
13 pij probat ꝯtrariū: † quia ibi annullatur testm̄: & ſm Bar. ibi, & Doct. cōiter, intelligitur qn̄ non sit datus conæres filio instituto: quia tunc non valet testamentū: quia exhæredatio non pōt cōfirmari. Secus est in casu istius. l. quæ intelligitur dato cohrde, cuius aditione confirmari possit. l. filius §. sed cū exhrdatio. ff. de ꝯta. & in l. si ita. §. fin. de lib. & posth. Sed iste cōis intellectus ꝙ in d. l. filius à patre, nō haberet cohęredē, non vr̄ verus: quia non magis apparet ibi, ꝙ non esset datus cohæres, quā hic. nā in vtroque tex. simpliciter dr̄, ꝙ filius exhrdatus fuit. Vn̄ cum ista iura eodē mō loquantur, non dn̄t, nec pn̄t diuersimodè intelligi absque diuinatione: & quia rō gl. pp quā tex. in d. materia dato cohærede intelligitur: quia al's non valeret exhrdatio si non posset cōfirmari pariter ista rō vr̄ procedere in d. l. filius à pr̄e. & quia si ibi non fuisset datus cohæres, testm̄ à principio, non valuisset: quia ibi legitima exhrdatio non fuisset, & in d. l. filius à pr̄e præsupponitur, ꝙ à principio valeret testm̄: & qa tex. ibi aliā adducit rōnem: quia dū viuit, non fuit filius institutus, neque exhrdatus. & ista rōne ibi succedit ab intestato, non ex eo ꝙ cohrdē non habuisset: & si cohęredē non habuisset, non verificatur tex. ꝙ filius pendente cōditione decessisset: quia vt dixi, testamentum esset nullū, & sic ex p̄dictis rōnib. efficaciter confunditur cōis intellectus, & iō ille tex. cū l. nr̄a alr debet cōcordari, & verbis hic applaudere vr̄ intellectus Christop. de Castel. & Pau. de Ca. in d. l. filius à pr̄e. & hic, post Ful. ꝙ tex. in d. l. filius à pr̄e. in prin. loqui
a tur in filio, qui decessit pendente ª ꝯditione, vt ibi expressè dr̄: & tali casu testm̄ destituitur, & filius ab intestato admittitur, p rōnē, q̄ in tex. allegatur: quia in vita non fuit hæres institutus in testō, nec exhæredatus. Tex. aūt hic in filio viuente intelligitur, & ita loqui vr̄ vt colligitur ibi in fi. vt eā implere non posset. Et rō diuersitatis vr̄ inter filiū viuētē, de quo intelligitur ista. l. & filiū decedentē pendente cōditione, de quo loquitur tex. in d. l. filius à pr̄e: quia si cōditio institutionis, vel exhrdationis in vita filij purificata sit, retrotrahitur, & reputatur ꝙ sp̄ filius fuerit institutus, vel exhrdatus: vt no. Bar. in l. suus quoque. in prin. ff. de hæredib. inst. per l. hr̄s qn̄que. ff. de ac q. hære. & no. Pau. de Ca. hic. sed post mortem filij cōditio retrotrahi non pōt: quia deficit extremū ad quod. l. huic scripturæ. ſ. ad l. Aquil. & tradit Bar. in l. si is qui pro emptore. in v. q. prin. in ver. pono aliud exēplum. ff. de vsuca. Vel melius dicamus, ꝙ institutus sub cōdōne, si moriat̄ cōdōne pendēte, nihil transmittit. l. j. §. sinaūt sub ꝯdōne. de cad. tol. l. hmōi. ff. qn̄ dies le. ced. l. si ita scriptū. §. illi si volet. de le. j. Cōtra ſ. dictū intellectum arguit Alc. hic: quia cōditio casualis, sub qua erat filius institutus. in d. l. filius à pr̄e pōt euenire vltimo vitæ spiritu, & iō nō dēret institui testm̄. l. j. de cōdi. insti. & tn̄ in d. l. filius à patre. dr̄ ꝙ si de decedat pēdēte conditione, ipse filius ab intestato admittitur. Ad hoc responderi pōt ex his, q̄ Are. dicit in d. l. filius à pr̄e. col. iiij. vbi inquit, ꝙ filius institutus sub cōditione non ꝑtātiua, & in defectū ꝯditionis exhrdatus, vr̄ ꝑteritus: quia ea, q̄ sunt in ꝯdōne, nō sunt in dispōne. l. si quis sub cōditione. ff. si quis omis cā te. & iō non est satisfactum legi, q dicit. ꝙ filius dēt institui, vel exhrdari. l. inter cętera. de lib. & posth. §. j. inst. de exhæ. li. Fauore tn̄ cōseruandi testī lex tolerat, & admittit talē institutionē ꝯditionalē, quādiu pōt esse spes ꝙ purificata ꝯditione succedat ex testō: sed qn̄ filius reperit̄ in extremo mortis artic. licet possibile si, ꝙ in illo extremo artic. cōditio possit impleri tn̄ verisir̄ hoc non ꝯtingere dēt, & spes, q̄ est possibilis, & non verisimilis non dēt attendi. l. qui hēbat, & qd̄ ibi Bar. de leg. iij. & in l. legata inutilr̄. §. j. de supel. leg. Nā qd̄ impossibile est non attendit̄, sed qd̄ verisir̄e est: vt no Bal. in l. scripturæ. col. j. ſ. de fi ist. facit tex. in l. non est verisir̄e. ff. qd̄ me cau. in c. quia. verisimile. de p̄sum. Deficiēte ergo spe verisir̄: quia filius reperitur ꝑteritus in veritate nō pp defectū ꝯditionis, sed quia ꝯditio pendet sine spe verisimili, testamētū annullatur: quia non fuit filius in vita institutus, neque exhæredatus. vt dicitur in d. l. filius à pr̄e. nec tali casu pōt dici, ꝙ purificata sit coudirio exhæredationis: quia ꝯditio pendet. Non ob. tex. in d. l. fi. de cōdi. insti. quia testm̄ ibi erat validū: & illa conditio erat ꝑtātiua, q̄ sp̄ de facili impleri pōt, ēt in vltimo vitę spiritu. ¶ In
14 ea gl. ibi tn̄ dic, ꝯcludit † ꝙ ēt nepos, qui suus reperitur, debet sicut filius institui, vel exhrdari. Doctores magis cōiter sequuntur gl. vt Alc. dicit. Ipse tn̄ post Christ. de Castel. & Ful. tenet cōem opin. q̄ tn̄, vt. ꞇ. apparebit, defendit pōt. Prima cōis opi. efficaciter probat in §. aliud quoque capsum. in auth. vt cum de app. cogno. vbi pari ter de filio & nepote disponitur, non licere penitus pr̄i, & auo illos præterire. Alc. respondet, & dicit illum text. procedere, qn̄ agitur de præteritione simpliciter. Secus est in instituto sub conditione, cum nō est oīno prçteritus. Et ista dr̄a probari vr̄ in d. l. iiij. §. si sub ea. ff. de ꝯta. Sed ista responsio non vr̄ uera: qa sicut testm̄ est nullū de iu. ci. filio præterito absolutè, ita ēt est nullū, illo instituto sub conditione casuali vel mixta, ut probat hic, & in l. Lucius. de condi. & dem. & hoc pōt negari in filio in p̄tāte. idē ergo videtur in ne pote, de quo pariter loquitur tex. in d. §. aliud quoque cap. Nō ob. tex. in d. l. iij. §. si sub ea. quia loquitur in emācipato, & de iure p̄to. quo casu testm̄ nō est nullū emancipato præterito: sed de iu. ciuili prout loqtur tex. in d. §. aliud quoque cap. nō est dr̄ia inter ꝑteritū simpliciter, & institutū sub conditione causali, vel mixta p ſ. dicta. Secundò pro cōi vr̄ tex. in l. posthumorū. §. j. ver. nec ergo. ff. de iniu. rup. vbi dicitur ꝙ sicut ipsum filium hæredē instituere, vel exhæredare pr̄ dēt: ita pariter & nepotē suum hæredē. Idē pater in §. posthumorum. in ver. sed si filius. insti. de exhæ. li. Alc. hic rn̄det ꝙ dictio sicut, nō denotat oēm similitudinē, ꝑut legit̄ in sacra scriptura. Estote pfcti sicut pater vester, qui in cœlis est. ut no. p gl. cū venderet. §. j. de pig. act. in l. custodiā. ff. de peric. & commo. rei vē. Sed ista rn̄sio non satisfacit: quia tex. in d. l. posthumorum. dicit, ꝙ eo. mō iura suorū hæredū nanciscuntur. ista verba vn̄r nō solum substātiam, sed ēt qualitatē respicere. & idē dr̄ in d. §. posthumorū. insti. de exhær. li. & qa tex. expressè æquiparat ꝙ nepos debet institui vel exhæredari, co. modo sicut filius: & cū ī hoc expresse facta æqparatio, in re clara non est laborandū. ¶ Tertiò hoc comprobari potest: quia in filio hoc pp suitatem inductū est: & ista rō suitatis pariter militare videtur in nepote: ergo idem cōcludendum vr̄. ¶ Fundata igit̄ cōi opi. superest rn̄dere ad ea quæ in ꝯtriū adducūt. Nā primò ꝯ cōem opi. allegat̄ tex. in l. suus quoque. ī prin. ff. de hære. insti. vbi dr̄, ꝙ suus potest institui sub omni condōne excepo filio. Nam cùm ab illa regula excipiatur filius, qui verè suus est, ergo pariter videt̄ regula, ꝙ de suo propriè intelligatur: qa exceptio declarat regulam: vt no. per Dy. in rub. de reg. iu. in vj. & dixi in vj. de reg. iu. Sed ad hoc respondet̄ ſm cōem intellectum, ꝙ text. in d. l. suus. intelligit̄ de suo hærede largo mō ꝑ liberis, & descendentib. vt no. ibi per gl. & hoc videt̄ declarari in l. iij. §. nepotes. ff. co. ti. de hær. insti. vbi dicit̄, ꝙ nepotes, & cæteri liberi sub omni conditione institui pn̄t. Nam cæteri liberi intelligunt̄, pro descendentibus, q tn̄ non sunt ꝑpriè sui. l. liberorum. ff. de uerb. sig. & hoc confirmatur: quia regula debet esse magis generalis quā exceptio, vt per gl. in l. Iul. ff. de act. emp. & ideo cōsonat, ꝙ tex. in d. l. suus. intelligatur de suo hærede largo mō: quia si propriè deberet intelligi, solū in nepote deberet verificari, qui dr̄ suus accidentaliter, quando filius tollitur de medio, & non conueniret exceptio facta de filio: quia regulariter dr̄ suus: & potius regula debuisset fieri in filio: qa iste casus magis frequenter contingit, & considerata persona filij fuisset dicendum, ꝙ regulariter suus sub omni condictione institui non potest. Ne ergo excep. sit magis generalis, quam regula, ille tex. intelligitur de sui hæredib. pro liberis, & descendentib. & exceptio facta de filio satis verificatur: quia filius est de liberis, & descēdentib. prout regula loquitur. Ille tex. etiam in d. l. suus. inducitur contra opinionem communem: quia si tex. intelligeretur de suo hærede pro liberis, & descēdētib. qui non essent propriè sui, nullam habuisset dubitationem. quia tales ꝑteriri pn̄t. l. Gallus. §. in omnib. in fi. de lib. & posth. Secundò potest responderi, ꝙ text. ibi principaliter dubitauit de filio, qui vt ibi dr̄, non pōt sub omni cōdōne institui: secus in alijs liberis, de quib. ibi dr̄ incidenter: & etiā potuit habere dubitationem, quia hoc erat in extraneo de iure, q institui potest sub omni conditione. §. hæres. insti. de hære. insti. vnde secus videbatur in liberis, tamen ibi idē dicitur. ¶ Secundò cōtra opi. communem allegatur. tex. in d. l. iij. §. nepotes. alleg. in glo. vbi dicit̄ ꝙ nepotes institui pn̄t sub omni conditione, etiam si redigantur ad filij conditionem. Sed respondetur secundū gl. ibi, ꝙ illa verba potētialiter intelligunt̄, quasi text. dicat considerat̄ ꝙ de pn̄t non sunt sui, nec attēditur ꝙ pn̄t fieri sui: & non est nouum ꝙ qn̄que verba, q̄ respiciunt actū, ꝑ potentia accipiāt̄. l. j. cū glo. in ver. noceat, q̄ exponit, id est quæ nocere pōt. ff. de aqua plu. arcen. & in l. suus quoque. §. j. in verbo, faceret. de hære. insti. l. Labeo. in prin. ff. de statulib. cum si, ut dixi in regula, non vult hæres esse. de reg. iur. Vel ēt rn̄deri pōt, ꝙ consideratur tp̄s testamenti, & non attēditur ꝙ postea efficiantur sui. Prima tamē responsio securior est. ¶ Tertio facit tex. in l. iij. §. si sub ea. de contratab. vbi nepos filio æquiparatur, ibi, in versi. sed & si nepos. Sed ille tex. loquitur in emancipato, vt ibi expressè patet, ibi, filius emancipatus: ergo idē videtur in nepote emancipato, dum loquitur aduersatiuè, vt ſ. dixi inducendo. l. si libertus. §. existimo. de bo. lib. ¶ Quartò facit in l. j. §. sciendum. in ver. idem erit dicendum. de suis, & legitimis. vbi tex. uidetur æquiparare filium institutum sub conditione potestatiua, & nepotem sub omni conditione. Sed dic quòd tex. ibi simpliciter dicit de nepote instituto sub conditione: vnde intelligi potest de potestatiua: sicut ibi dicitur de filio, cui nepos æquiparatur. Vnde intelligi potest de nepote non suo. Et ex his remanet defensata communis opi. ¶ In ead. glo. ibi, cum statim sit nullum. & idē gl. in l. suus quoque. in prin. in verbo, constat. in fi. Et ista conclusio cōfirmatur per Mod. post Pau. de Cast. qa ultimæ uoluntates non possunt

ADDITIO.

a ¶ Pendente. Idem Ias. in d. l. filius a patre. col. vj.

pñt ſtare in pendenti.l.fi.ff.cõia ꝑdio.& iõ non dẽt expectari,an ꝯditio deficiat per caſum,vel negligentiã filij. Sed iſta rõ nihil valet: quia qđ dicitur in d.l.fi.procedit poſteaquã cedit dies legati,vel in ſtitutionis:ſed añ quã cedat,vltima voluntas põt eſſe in pẽdẽti:vt not.Bart.in l.fi.& in l.vſufr.de ſtip.ſeruo. & hoc patet in qualibet ꝯditione cauſali,mixta,& ꝑtãtiua. Tñ pro cõcluſione gl.ꝙ ſtati iũ re teſtñ ſit nullũ,eſt tex hic,vbi dr̃ ꝙ teſtatus non vr̃,& in d.l.Lucius.vbi dr̃,ꝙ nullius eſt mometi.¶In fi gl.& Doc.antiqui reprobant gl.ſed Bar.illã defendit.& opi.Bar.& gl. cõiter approbat vt dicit Pau.de Ca.in l.ſuus quoque.in priu. ff.de hæ.inſti. & in iſta ꝯcluſione reſident Ale & Mod. Sed tñ opinio antiquorũ ꝯ gl. verior vr̃.& hoc efficaciter probat̃,ꝙ ſi filius fuiſſet inſtitutus ſub cõditione non ꝑtãtiua,teſtñ erat nullũ vt hic.& in d.l.Lucius. de cõdi.& de.& Bar hic fatetur.Vñ ſi teſtñ in totũ erat nullũ,non erat opus ꝙ aliqua ꝯditio reijceretur,& iura,q̃ allegant̃, in iſto caſu adaptari non pñt:quia loquunt̃ data validitate teſtĩ.hoc patet in d.l. qm̃ in priorib.q̃ loquitur in caſib.in quib.q̃rela inofficioſi ꝯpetebat:quo caſu q̃rela pſupponit validitatẽ teſtĩ: quia datur ad reſcindendũ.l. vt liberis.š.de coll.& eodẽ mõ loquitur tex.in l.ſcimus.§.cũ aũt.š.de inoffi.teſt.quia venit ad interptationẽ.d.l.qm̃ in priorib.ad quã ſe refert.vñ debet intelligi in terminis legis interꝑtatæ.§.fi.in auth. de filijs añ dot.inſtru.na.& hoc pro cõſtãti pſupponit in d.§ cũ autẽ.vbi ſolũ reijcit particulr̃ morã & dilationẽ,vſque ad lẽtimã & in cæteris cõſeruatur teſtñ.Et hoc idẽ cõprobat̃:quia cũ tali caſu teſtamẽtũ ſit nullũ,in terĩs.l.nr̃æ,filius reputatur ꝑteritus: & in filijs ꝑteritus nihil eſt immutatũ.l.oĩmo.ver. ſi verò vel. ꝑterierint. l. q̃ nup.in fi.š.de inoff.teſt.& not.Ful.in l.maximũ vitiũ. ꝯ. de lib.ꝑte. per illũ tex.in fi.col in ver.vlt.ex hac parte.Nõ ob.reſpõſio Mod. ꝙ iura.š.alleg.loquuntur in filijs ꝑteritis ſimpl̃r, nos loquimur in filijs iſtitutis ſub cõditione caſuali, vel mixta: quia reſpondetur,ꝙ de iure ciuili iſta parificant̃:qa vtroque caſu teſtñ ſtatim eſt nullũ, vt.š.dictũ eſt. Ex š dictis ẽt reſponſio colligit̃ ad tex.in d. ſcimus. §.cũ aũt.quia loquitur in teſtõ valido. & iõ dicit Ang. ꝙ intelligit in filio exhrdato,& idẽ Ful.hic. Nõ ob. ꝙ iſta vr̃ diuinatio ad illũ tex.vt dñt Ale.& Mod.quia põt reſponderi,ꝙ neceſſariũ vr̃ ita intelligere.ex quo pſupponit ꝙ valeret teſtñ,vt š.dixi:& quia ibi ſolũ q̃rit̃,an illa dilatio dẽret remoueri. vñ pſupponit̃ ꝙ oĩ alio reſpectu valeret teſtñ:ar.l.q̃i in teſtõ.in prin.ff.de teſ.& ĩ c.j.de æta. & qua.in vj.& hoc ẽt ex qualitate & natura tituli ſuadet̃:ar.l.Imperatores.ff.de in diẽ adiectione.Et quia ſi teſtñ fuiſſet nullũ,vt pręſupponit Bar.in caſu.d.§.cũ aũt.vana fuiſſet dubitatio,an cõditio, vel mora dẽret remoueri:quia ſtãte nullitate teſtĩ,oĩa occurruñt. Poſtremò ad illũ tex.in d.§.cũ aũt. eſt aduertendũ: quia nullo mõ vr̃ ꝙ ibi relictum fuiſſet ſub ꝯdõne,vt Bar.dicit: quia relictũ ibi ſecundũ diſpõnẽ teſtõris poſt mortẽ hr̃dis dẽr pſtari:& ſic dato ꝙ filius añ hr̃dẽ moriat̃: cũ tex.abſolutè hoc dicat,relictũ tranſmittit̃ in hr̃dẽ:& hoc non hẽret locũ in ꝯditione.l.hr̃s meus. ff.de ꝯd. & de.& iõ ſm̃ Benedi.de Pũ.hic,ibi non fuit ꝯdõ,ſed dilatio certa,vel incerta q̃ remouet̃.Et ad hoc bene facit tex.in l.ex his.ꝯ.qñ dies le. ce.& in l.Seius Saturninus.in prin.ff.ad Tre.Nõ ob.qđ š.in l.qm̃ in priorib.dictũ fuit de dilatione remouenda:quia ibi erat dictum de dilatione reſpũ lẽtimę,ſed non vbi agit̃ de reſtõne totius hr̃ditatis.Et circa.l.ꝑdictã.qm̃ in priori.notandũ eſt:qa nõ hẽt locũ,ſi filius inſtitutus ſit ſub turpi cõdõne,q̃ vitiat teſtñ in filio. l.filius.ff. de ꝯdi.inſti. Nã illa ẽt hodie remanet incorrecta, ſm̃ Bal.hic & Pa. de Ca.ĩ l.ꝯditiones.de cõdi.inſti Ale.col pe.hic,& Mod. hic ſequũtur,& in d.l.qm̃ in priorib.vbi cõprobãt: quia erat ſpãle in filio, ꝙ cõditio turpis vitiaret inſtõnẽ:quia in alijs cõditio turpis vitiat teſtamẽtũ.l.obtinuit.de ꝯd.& de Vñ lex noua,q̃ gñaliter corrigit,nõ vr̃ in caſu ſpãli corrigere:vt no per gl in l.ſciẽdũ.ff.qui ſatiſ co.Sed iſta rõ euitari põt:quia d.l qm̃ loqt̃ nõ ſolũ gñaliter, ſed vr̃,ibi,qđcũque onus introducẽs.facit tex.in l.j.in fi.ff.de his q̃ in frau.cre.& ſic oẽs caſus vr̃ includere.& hoc ẽt ꝯfirmat̃ à rõne expſſa,q̃ ibi ponitur,vt teſtñ cõſeruetur, q̃ ẽt vr̃ militare in caſu iſto.Non ob.rõ alle.in ꝯriũ in gl. in d l.ſciendũ.quia ibi apparet in d.l.qm̃.ꝙ voluit cõprehendere caſum ſpãlẽ de filio, dũ loquit̃ verbis vl.lib.iõ ceſſat gl.in d.l.ſcẽdũ.prout no.Imo.in l.ſi uero.§.de viro.col.iij.ff.ſo.ma. vbi alle.gl.fi.in c.ꝯ extraneos de reg.in vj.& tradit Ale.in d.l.ſciendũ. Placet tñ lĩtatio alia rõne:quia d.l.qm̃.loquit̃ in teſtõ valido,vt š.dictũ eſt,& non habet locũ in d.l. filius.de cõdi.inſt. vbi teſtñ eſt nullũ.Secũdò limitat̃ non procedere d.l. qm̃.qñ remota cõditione diſpõ remaneret: ſecus ſi remota cõditione ſubſtãtia diſpõnis tollat̃.Gr̃a exẽpli,Si filiæ in caſu viduitatis pr̃ reliquit reditũ in domo.nã ꝯditio ſeparari nõ po eſt à legato:vt no. Ang.in l.ſuus quoque.in prin.in ver.qđ aũt.& ſequitur ibi Imo.col.ix.Et ad hoc facit qđ no.Bar.in l.Titio cẽtũ §.Titio gño.de cõdi.& demonſt. col. fi.
15 vbi inquit †ꝙ ſi filia q̃ à ſtatuto excludit̃,dẽt dotari à pr̃e,ſi pr̃ reliquit cẽtũ pro dote,cũ dos poſſit eſſe ſine mr̃imonio, ſtatutũ vr̃ diſtuliſſe dotẽ in tp̃s mr̃imonij:& iſto caſu non hẽt locũ tex.in d l. qm̃ in priorib.vbi Pau.de Ca.ſequitur,cũ ſi.vt ibi, & hoc tradunt Mod.ſed Mod.hic mutauerunt opinionẽ. & tenẽt ꝯ Bar. ꝑut tenuit Richar.malũ.& Bar.in l.ſancimus.C.de nup. & tradit Ale. in ꝯſi.55.viſo titulo qõnis.li.ij.cũ ſi.vt p Mod.hic. qa reſidẽt ꝯ Bart. Sed adde ꝙ opi.Bar.põt ſaluari diſtinguẽdo,vt p Pa.de Ca.in d.§. Titio gño.col.fi.vbi dicit ꝯſiderãda eſſe verba ſtatuti. Si.n. ſtatutũ Beat ꝙ ſtãte maſculo filia nõ ſuccedat,ſed dẽt dotari,tali caſu opi. diar. ꝑcedit:qa ſolũ excludit̃ pp exiſtẽtiã maſculi:illa verba,ꝙ dẽat dotari,intelligi debẽt qñ ꝯhẽt mr̃imoniũ:qa tali caſu nõ dẽr lẽtima, cũ excluſa ſit abinteſtato:ſi aũt ſtatutũ loquat̃. ꝑut dicit Bar.ꝙ dotata nõ ſuccedat,tũc Bar.nõ dicit verũ:qa relictũ eſt purũ:aliàs nõ diceret dotata, & ſic non eſſet à ſtatuto excluſa:& tali caſu ſtatim
a põt peti dos,& in hr̃dẽ trãſmittit̃. Et iſtã diſtinctionẽ dicit Pa. de Ca.veritatẽ ꝯtinere.& idẽ Pa de Ca.in ꝯſ.68.viſo dicto pũcto.co. j.& in ꝯſi.233.ſup eo qđ q̃rit̃.co.pe & refert,& ſeqt̃ Ale.in ꝯſi. 13. circa primũ.col.iiij.li.iij.Cor.in ꝯſi.32.licet.col.ij.li.iiij.Soc. in ꝯſi. 92.circa primũ.col.iiij.& in cõſi.188.circa primã qõnem.col.14. Reliqua qa impertinenter hic dñr, dicendũ eſt vt habetur in d.l. quoniam in prioribus.& ex prædictis expedita ſit iſta lex.

ADDITIO.

a ¶Tranſmittitur.Ale.conſi.55.conſi.109.lib.2.conſi.77.in prin.li.v.conſi.169.nu.6. conſi.211.nu.7.lib.7.

LEX V.

1 *Matrimonium licet ſit fauorabile,tamen diuortium dicitur odioſum.*
2 *Conuentio inter coniuges ut matrimonium ſeparetur,ualet.*
3 *Illicita faciens magis peccat,quàm ille,qui ordinat,& diſponit.*
4 *Honeſtas debet præferri lucro.*
5 *Voluntas ex facto declaratur.*
6 *In male facto,non debet quis perſiſtere.*
7 *Lucrum propriè non dicitur id,quod maritus lucratur ex forma ſtatutorum, decedente uxore ſine liberis.*
8 *Conditionem impoſsibilem apponens,non uidetur uelle quod diſpoſitio habeat locum.*

1 Eprehendenda.¶Summatur vt per Doc. hic.¶†No.i.ꝙ licet matrimoniũ ſit fauorabile ſic.c.fi.de reſti. & plura ſpãlia in fauorẽ mr̃imonij congerit Fel in rub. de ſpõſa. tñ diuortiũ odioſum eſt:ideo turpis dr̃ cõdõ,quæ diuortiũ inducit,vt hic, & in l.ſi neque.ff.de vſu.& habi. in diſſentientis. š. de repud. Hinc eſt,ꝙ matrimonium ſolo cõſenſu pficit̃.l.nuptias ff. de reg.iu..& in diuortio.vij.teſtes requirũtur.l.diuorti.ff.de diuor. & in diuortio ſcriptura neceſſaria eſt:ſecus in matrimonio, ut tradit Azo in ſumma.ꝯ.de repud.& difficilior eſt ſeparatio matrimonij, fauore liberorũ.l.cõſenſu.in prin.š.de repud.facit tex.in l.i.ff.ſol.mat.vbi fauore liberorũ,matrimonium dr̃ fauorabile:& in l.hoc mõ.ff.de condi.& dem.qđ no.Bar.per illum tex.in l.in albo.C de decu. lib. x.vbi p illũ tex.dicit,ꝙ ille tex dicit,ꝙ ille,q hẽt filios,dẽt pferri nõ hñti filios.Et quãtũ ad tex.hic,videt̃ ꝙ dẽat lĩtari,n ſi iuſta cã diuortij ſubeſſet:qa tunc non videt̃ turpis condõ ex quo à iure pmittit̃
2 ex cauſis,de quib.hr̃ in l.cõſenſu. š. de repu. ¶†Et ẽt hodie valet cõuentio inter ꝯiuges,ut matrimoniũ ſeparet̃,quo ad thorum ex uoto ꝯtinẽtiæ,ẽt ſtatu nõ mutato:vt no.Abb.in c.j.de cle.coniug, col.j.& Ab.poſt gl.in c.veniens dei reg.& in c.chariſſimus.de con-
3 uer.ꝯiug.& in no.caſu alias ꝯſului,vt hr̃ in cõſ.104.¶†Secũdò no.ꝙ magis peccat q facit,& exeqt̃ illicita,quã ille,q ordinat, & diſponit,vt Bal.hic dicit p iſtũ tex.& Mod.ſequunt.Sed tñ hoc nõ vr̃ ꝓbari hic:qa mr̃ hoc nõ diſpoſuit,ſed cõdõnẽ appoſuit: & q̃ æ ſũt in cõdõne nõ ſunt in diſpõne.l.ſi qs ſub cõdõne dãdorũ decẽ ff.ſi qs omiſ.cã teſta.& dein Bal.ẽt in ſe nõ vr̃ verũ: qa in eo q facit ex mãdato alterius,pœna minuit̃ l.ſeruos.C.ad l.Iul.de vi. vbi Sal. in vj.notab.poſt Bal.ibi,& ad hoc bñ facit:qa actus aſcribit̃ ordinanti,& mãdanti,& nõ illi q exeqt̃,ut eſt tex.no.in c.lr̃is de reſcrip. in fi.& in not.q.tradit Ang.in l.ſi poſſeſſor.§.i. de pet. hæ. in ver. eſt vtile ad ſtatutum,vbi inquit,ꝙ ſtatuto cõcedẽti quartã partẽ condẽnationũ iſta quarta pars debet pſtãri,q.condẽnauit,non illi, qui executionẽ fecit.& in ſimili caſu notabiliter ꝯſuluit do.Otto Nic.
4 in conſi.151.inter cõſilia Soci.¶†Tertiò no.ꝙ honeſtas debet pferri lucro.l.Iul.ff.ſi quis omiſ.cauſa teſt.facit tex.in l.ſi ne oportet. §.pe.ff de tu.& cu.ab.his.cũ ſimi.& tradit Old.in conſi. 93. magiſter ordinis.col.i.& de honeſtate plura dixi in l ſemper in ꝯctibus.
5 ff.de reg.iur.¶Quartò no ibi,comprobaſti.ꝙ†volũtas ex facto
a declaratur,ut in glo.hic.Tex.tamen iſte parum facit:quia loquitur de voluntate alterius, non eius qui facit. Iſtud tamen dictum in ſe verum eſt.l. Paulus reſpondet. ff.rem ra.ha.c. dilecti.de appel. cum ſim. vt dixi ibi. & in regula, non vult hæres eſſe. ff. de re iu.
6 ¶Quintò no.†ꝙ non debet quis in malefacto perſiſtere, & in errore.Ita Bal.hic dicit per iſtum text. Nam humanum eſt peccare, ſed diabolicum perſeuerare.l. Polla. §. vt autem. vbi Barto.infra de his,

ADDITIO.

a ¶Voluntas.No.hic quod uoluntas ex facto declaratur.Item uerbis modo & forma Bal.in l.non codicillum.in uer.extra no.ex hac.l.ſupra de teſt.

de his quib. vt indi. Perseuerantia enim in malo, aggrauat delictum. l.
capitalium. §. solent. ff. de pę. l. j. in fi. C. de super exac. li. x. facit tex. in l.
nemo, & quòd ibi Bar. ꝫ. de epi. aud. & in l. Papi. §. meminisse. ff. de
inof. test. In bono āt perseuerantia cōmendatur. & beatus dicitur, q
perseuerat vsq; in fi. vij. q. j. in c. suggestum, & nō q inceperit: sed qui
perseuerauerit, hic saluus erit. in c. mirādum. de pę. dist. 2. Nam multi
in bono incipiunt. & in malo vitam finiunt. c. multi. de pę. dist. 2. & in
c. in cassum. de pę. dist. 3. dicitur, ꝙ cassum bonum agit, si ante vitæ
terminum deserāt: quia & frustra velociter currit, qui prius q̃ ad me-
tam venerit defecerit, cum si. vt sequitur Lucas de pennam in l. oēs
omnino. C. de decu. lib. x. ¶ Sextò no. ꝙ lucrum hoc dānum appella-
tur, & hoc ex eo vr̄: qa acquisitū fuit: quo casu de lucro acquisito idē
ꝙ de dāno iudicatur: vt tradit Alex. in l. ij. ff. de dā. inf. & ita dn̄t Mod.
hic. Sed tamen idem esset, si lucrū hoc acqsitū nō fuisset: quia nō de-
beret priuari lucro ex quo à ipge pmittitur, vt nō recedat à marito:
& qđ ꝑ lege permittēte, pęnam nō meret. l. Gracchus. ꝫ. de adul. &
hoc ēt respectu lucri intelr̄: qa in tali casu perditio lucri: damnū repu
7 tatur. Et istud facit ad q. an lucrū dotis; qđ facit † maritus ex forma sta
ti, debeat lucrū vel dānum iudicari, si remittatur: de quo dixi in cōsi.
259. vbi cōcludo ꝙ illum dicatur lucrū: & ꝑpter hoc nō dicūtur frau
dati creditores iuxta l. qui aūt. in prin. ff. de his, q in frau. cre. & ita An.
Sic. in cons. 59. li. ij. Alex. in l. si socer. §. Lucius. ff. so. ma. Soci. in consi.
154. viso testamēto, col. ij. & ad rationes q̃ in ꝯriū adduci possent, re-
8 spondet in ꝯsi. pāl. ¶ Septimò no. ibi, si heredē † ꝙ ille q apponit cō-
dēnationē impossibilē nō vr̄ velle ꝙ dispō habeat locū: & idē ꝓba-
tur in l. nō solū. ff. de act. & ob. & iō ꝯdō impossibilis q̃ in vltimis vo-
lūtatib. reijcit, fauore vltimæ volūtatis: vt no. in l. j. de ꝯd. inst. in §. im-
possibilis. inst. de hæ. inst. intelr̄ fauore vltimari volū. ī gn̄e, sed in spē
vr̄ ꝯ volūtatē testatoris: qa posuit ꝯdōne impoſſem: vt no. Imp. in d. l.
j. col. xi. ver. sed aduerte. ¶ Octauo no. ibi, iuberet. nā tex. hic vr̄ ꝓba-
re ꝙ dispō ꝯdōnalis dicat iussus & hoc vt ꝯ rl'am, q̃ dicit ꝙ ea q̃ sunt
in ꝯdōne nō sunt in dispōne. l. si quis sub ꝯdōne, si quis ꝑmis. cā test.
Sed dic ꝙ iussus nō simplr̄ sed sm̄ quid: quia hr̄ditas non. dētur rl̄r,
nisi ꝯdō impleta sit. ¶ Vltimò aduertendum est, ꝙ iste tex. hēt locū
in matre ꝓut loquitur: secus ē in pr̄e, vt dicit Alex. hic p l. filius. de ꝯd.
inst. vbi testm̄ nō valet si filius in ptāte à pr̄ hoc mō instituatur: quia
nō vr̄ seruata forma data à lege: vt no. ımo. in d. l. j. col. aн̄p. post Bar.
ibi eo. pe. q dicit illā l. filius nō hr̄e locū in mr̄e. nec ī filio emācipato.

LEX VI.

1 *Disiuncta habetur pro coniuncta, propter præsumptam mentem testatoris, & econtra.*
2 *Alternatiua si concipiatur per verba affirmatiua, sufficit quod in altera parte verificetur: secus si per verba negatiua.*
3 *Filius grauatus restituere, hodie detrahit legitimam, & trebellianicam.*
4 *Intestatum, vel sine testamento decedere paria sunt.*
5 *Statutum disponens quòd mater non succedat filius intestatis, an habeat locum in pupillo.*
6 *Dispositio generaliter, habet locum etiam si substitutus fuerit alter filius testatoris.*
7 *Pater si instituat filium, & eum grauet post mortem restituere hæreditatem ecclesiæ, liberi excludunt ecclesiam.*
8 *Lex generaliter, procedit non solum in patre, sed etiam in matre.*
9 *Lex generaliter, habet locum etiam in donatione causa mortis.*
10 *Lex generaliter, procedit non solum in filio instituto, sed etiam in nepote.*
11 *Lex generaliter non procedit in liberis postea natis.*
12 *Lex generaliter, in quib. habeat locum, vide plenè nu. 13. 14. 15. 16. & 21.*
17 *Filiorum appellatione, an veniunt naturales.*
18 *Filij naturales, non excludunt substitutum.*
19 *Emphyteusis si sit concessa à principio naturali tantum. alij naturales succ- siue admittantur.*
20 *Filius natus in seruitute, si sit natus in figura matrimonij, excludit substitutū.*
22 *Filius naturalis legitimatus, an excludat substitutum.*
23 *Filii legitimati an comprehendantur in emphyteusi concessa ab ecclesia.*

1 GEneraliter. ¶ Summatur vt per Doc. hic. ¶ Pri-
mò no. hic. † ꝙ disiuncta ponitur pro
coniuncta propter ꝑsumptam mentem testatoris: & ita
eꝯ, cōiunctā resoluitur in disiunctam pp ꝑsumptā men
tē testōris: vt in no. q. tradit Pau. de Ca. in ꝯs. 113. substō ꝑdicta. col. j.
in ver. potest. aūt sanior intells. & idem Bn̄d. Capra in cons. 66. cum
viso col. ij. & in casu istius l. voluntas testatoris colł̄r ex illa condōne.
Si decesserit sine liberis: ex qua apparet ꝙ testator voluit liberos insti
tutos ꝑferre substituto: vt hic, & in l. Lucius. ff. de he. inst. Secus si illa
condō non apponeretur, vt Bar. hic dicit & sunt verba Old. in cons.
189. de insti. & sic tex. non haberet locum in alijs condōnibus. alter-
a natiuis remota conditione liberorum, vt Doct. hic dicunt; & latè
Soci. scribit in cons. 52. vt verā col. v. Sal hic reprobat istam cōmunē
rationem: quia secundū eū tex. nō vr̄ considerare fauorē liberorū: &
colł̄r & istud ēt hēt locū in extraneis. Vn̄ ipse dicit ratione esse: quia
iste ꝯdōnes sunt alternatiuę quo casu alternatiua in copulā resolui-
tur. Sed Alex. dicit hoc esse ꝯ tex. in l. si quis ita stipulatus fuerit decē.
in fi. de ver. ob. Pro opi. tn̄ Sal. vr̄ doctrina Abb. post An. de But. in c.

2 inter ceteras. de rescr. col. j. in ver. aduerte tn̄, vbi inquit, † ꝙ si alter-
natiua concipiatur ꝑ verba affirmatiua, sufficit ꝙ in altera parte ve-
rificetur, si per verba negatiua. tūc copulatiuè reqritur, ꝙ neutrum
accidat. Br̄ vt declaraui ibi, col. iij. tam in negatiua, q̃ in affirmatiua,
sufficit ꝙ in altera parte verificetur: vt no. per Dy. in regula in alterna
tiuis. de re. iu. in vj. Sed cōsiderādo dictum est, ꝙ ad hoc vt dispositio
alternatiua habeat locum, sufficit alterum fieri, siue affirmatiuè, siue
negatiuè alternatiua cōcipiatur. Sed ad hoc vt dispositio nō habeat
locum, copulatiuè requiritur ꝙ neutrū fiat. & sic in effectu opi. Sal.
vera nō vr̄. Tenēda est ergo *cōis* opi. ꝙ hoc sit propter illam clausu-
lam liberorū: cui nō obstat, si dicatur ꝙ ista ratio nō haberet locum,
si grauatus decederet sine liberis: quia tūc cessaret fauor liberorum:
quia ad hoc Alexan. respondet, ꝙ idem iudicatur de alijs condēna-
tionib. quia erant vnita cum illa condemnatione liberorū. vnde non
debet diuersimodè censeri: arg. l. cum qui ędes. ff. de vsuc. fecit tex in
l. iam hoc iure. cū si. de vul. & quia vna pars alternatiuè debet secū
aliam declarari. l. j vbi Bar. ff. de re. du. Et hoc vlterius confimatur: qa
à prin. tempore testi. omnes ꝑdictæ condemnationes habitæ fuerūt
pro coniunctis propter illam condemnatione liberorum, per istum
tex. cum à prin. condemnationis ꝑdictæ habuerint talē interpreta-
3 tionem ab illa non est recedendum. ¶ Secundò no. ibi omni pene
b fructu, ꝙ hic probari videtur, † ꝙ filius grauatus ♭ restituere hæredi-
tatem, non potest de iur. ciuili legitimam, & Trebellianicam detra-
here: quia si ita esset nō diceretur omni pene fructu carere, & no. Bal.
per illum tex. in l. iubemus. in prin. ꝫ. ad Treb. cum si. vt tradūt Mod.
hic. Adde ꝙ *cōis* opi. & obseruantia videtur in cōtrarium: vt no. Bar.
in l. Papi. §. meminisse. ff. de inof. test. vbi Ang. dicit ꝙ ista opi. in iudi-
cijs & scholis cōmuniter approbatur, cum si. vt tradit Alex. in l. in ra
tione. §. qđ vulgò. ff. ad l. Fal. in l. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad
Tre. in consi. 26. circa prin. col. fi. lib. j. in consi. 142. circa primā. col.
v. lib. ij. & in consi. 3. viso processu, col. ij lib. iij. & idem Old. in consi.
131. quidā habens. Car. in consi. 91. respōdeo. in quarto dubio. Ioan.
de Ana. in consil. 79. casus, in fi. cum si. vt dixi in col. 336. in quarto
dub. & adde Soci. in consil. 82. in causa vertente. col. penul. lib. vlti. &
4 Cor. in consil. 132. circa primum lib. iiij. ¶ Tertiò no. ex isto texr. ꝙ
† paria sunt, quod quis dicatur intestatus, sine testō decedere. Et hoc
inducitur ad q. an pupillus, non potest testari dicatur decedere inte
status. & in hac q. latè insistit Alexan. hic. prima fuit opi. Bart. in l. j. in
5 prin. ff. de suis & leg. vbi per illum text. concludit quod † si statutum
velit, quòd si mater non succedat filijs intestatis, etiam in pupillo
decedente habebit locum statutum. & idem Ang. in consilio. 99.
Petrus de vrbe veteri. in ij. dub. Pet. de Anc. in consi. 176. reuocare
in dubium. Pa. de Ca. in consi. 286. pręsupposito quod à statuto. cum
si. vt tradit Alex. hic. & adde Ang. in consi. 104. statuto cōmunis Bur
gij. & Ro. in consi. 4. sententiam ꝑfati consultoris. in cōsi. 32. visa mu
nicipali. Abb. in cons. 75. quidam decessit. col. pe. lib. j. And. Sic. in ꝯs.
67. lib. iij. & Ang. Are. insti. de hr̄. quæ ab intest. defer. in prin. Secun-
da principalis opinio fuit Pet. in d. l. j. ꝫ. de suis, & legi. ꝙ statutum non
habeat locū in pupillo, qui propriè nō dicitur intestatus. d. l. j. & istā
opin. tenet Alb. in j. par. stat. in q. xliiij. item q̃ro statutum, vbi dicit ita
fuisse determinatum, & idem latè tenet Bald. in c. j. in prin. col. iij. de
suc. feu. cum si. vt hic latius Alex. prosequitur. Et adde quod idem
tenet

ADDITIONES.

a ¶ Remota. Idem Dec. & bene, & hæc sit prima litatio. Secundo litatur si condōnes
non essent simul iunctæ tanquam ęquè principales, vt hic, sed essent subordinatæ,
vt per Fran. Rip. in repe. l. Centu. nu. 94. de vul. & pup. Tertiò singulariter limitatur
si sequeretur absurditas, vt si aliàs secunda condō esset superflua. vt si testator dixit
si contingat filium meum pręmori antequam sit in ætate testandi, uel sine liberis
ex legitimo matrimonio, tunc enim licet prima deficiat filio moriente post deci-
mumquartum annum, potest habere locum secunda, & ex ea sola deberi fideicom
missum, vt aliàs fuit de facto in graui causa. Quartò limitatur quando conditio-
nes essent incompatibiles, ne c possent omnes simul extare, vel deficere, vt de fa-
cto fuit in substitutione sic concepta, Si ego vel filij mei masculi sine masculis de-
cesserint, quamuis enim testator non decesserit sine masculis, tamen potest extare
conditio, & deberi fideicommis. eius masculis, ex sola secunda conditione, quod
nota; quia alibi non reperies. His scriptis, inueni quod Caro. Rui. consil. 96. lib. ij.
col. fi. formaliter, immo in fortioribus terminis contrarium consoluit, dicens quod
vtraque conditio potest extare, & verificari, si contingat filios viuo patre habere
nepotes masculos qui viuo patre & auo decedant sine liberis masculis, postea con-
tingat filios decedere sing. masculis viuo patre, & nouissime testatorem ipsum sine
masculis: & sic quo ad hunc casum, & euentum debet restringi substitutio, ex quo
omnes conditiones sic copulatiuè impleri potuerunt. Sed ego dico ꝙ in hoc male
consuluit, & non debent verba ad hunc sensum à verisimili mente extraneum co-
arctari sed mens, quæ ex verbis colligi potest, præualere debet, quamuis alioqui sub
stō sit odiosa, & restringenda. Et quamuis idem Caro. Rui. in eadem sua sententia
perseueret in consi. 103. postquam Rubei. & consi. 175. postquam Ang. lib. j.
b ¶ Filius grauatus. Adde ꝙ filius hæres in re certa. & grauatus fideicom. detrahit
solam legitimam, non trebellianicam, Sed vniuersalis hæres grauatus detrahit
vtranque detrahit prius Trebellianicam: quia tunc non potest postea detrahere le-
gitima, nisi quatenus vna excedat aliam: secus aūt si primo detraxerit legitimam.
Si vero sit hęres vniuersalis grauatus sub conditione, si non valet iure testi &c. de-
trahit vtranque. s. triens totius, & sextens residui. Ita tradit Bal. in marg. ver. filius.
c ¶ Bal. in consi. 33. Sed in li. meo est consi. 58. Idem Bal. consi. 175. li. iij. consil. 232. con
sil. 139. lib. iiij, in nouis. Imo. l. Centurio. col. x. ff. de vulg. & pup. latè Lud. de Gozad.
consi. 35. Dec. consi. 446. consil. 617. & male

tenet Bald.in consi. 33.de iur.communi.lib.ij.& idem Bal. in cõsi. 44. quidam nomine Blasius.e.li.ij.vbi dicit, ꝙ ista est cõis opi.Doct.Bononie.idem Bal.in consi. 53.opi.cõis est.e.li.ij.in cõsi. 339. queritur an pupillus.li.j.Fulg.in consi.48.quidam Pe.in secundo dub.Alex.finaliter sequitur istam suam opin.ꝯ Bar. qui secundũ eum, videtur magis cõis,& inducit tex.in d.l.j.vbi dicitur ꝙ intestabiles accipiunt pro intestatis: nam ista verba important fictionẽ,quãdo quis habetur ꝓ tali: vt no.in l. merces.la.ij.de ver.sig.& tex.in d.l.j. in verbo, propriè statutũ in casu vero intelligitur.l.iij.§.hęc verba.de neg.ge.Et hoc idẽ secundũ Alex.cõprobatur efficaci ratione: quia extensio fit, quando subest eadẽ ratio.l.illud.ff.ad l.Aquil.l.a Titio. de ver.obl. Sed in casu isto nõ videtur eadem ratio in pupillo: quia ipse nõ põt testari: & per cõsequẽs non potest videri tacitè hæreditatẽ ab intestato venientib. reliquisse: iuxta l.conficiunt.& l.si quis cũ nullũ ff.de iu.cod. & istam rationẽ dicit ponderandã: quia in scriptis aliorum non inuenitur. & idem latè Ale.tradit in ꝯsi. 115.circa dubitationẽ.li.ij.& Cor.in cõsi.

a 75.queritur quoq;.li.j.¶ Sed tamen his non obstantib.opi.Bar.ᵃ verior videtur.& magis *communis*, ꝑ s̄.dicta.& j̄.allegãda, & illã subtiliter comprobat Car.in consi. 111.de singulis dubijs. vbi refert rationes quæ hincinde adducuntur,& reijcit differentiã quę fit à quibusdam inter verbum intestatus,& ab intestato,& indistinctè approbat opi.Bar.& ratione optimã adducit,quia ratio & mẽs statuti fuit,prouidere qñ non sit factũ testñ: & talis prouisio erat magis necessaria in eo, qui non põt testari: & vlterius subtiliter inducit d.l.j.in prin.de suis & leg.quæ allegat in contrariũ. Accedit etiã ratio ꝯseruandę agnationis quę pariter militat in pupillo.Non ob.rationes Alex. nam primã tollitur: quia statutũ recipit interpretationẽ passiuã.l.j.§.lex Falc.ff.ad leg.fal.& ita respõdet Card.in d.cons.in fi.Non obst.ꝙ in pupillo cessat ratio.l.ꝯficiuntur: quia ista ratio facit in contrariũ per rõnem Car. quia in pupillo erat magis necessaria prouisio statuti, ex quo nõ poterat sibi prouidere,& hoc latius tradit,& declarat nouissimè Soc.in cons.81.si in cã.in fi.li.iiij.vbi tollit rationes Alex.hic in iij.co.& idem And.Sic.in d.consi.67.li.iij.co.ij.& Cor.in cõsi. 336.ꝯstat.li.j.Vltra ea quæ in tex.colligunt,dispositio huius.§.ampliatur: primò †vt habeat

6 locũ etiã si substitutus fuerit alter filius testatoris: vt no. Bal.in l.cum accutissimi.co.j.ver.quero si pater.j̄.de fideicom.& est tex. in l. cum auus,ff.de cond.& de.& no.Alex.hic,& mod. Sed aduertendũ est: qa tex.in d.l.cum auus loquitur qñ filius testõris substitutus erat æqualr cum altero filio grauato instituto,quo casu ille videtur partẽ suã habuisse.Vñ nõ videtur ꝙ per illum tex.hoc generaliter inferri posset, prout Doc.dñt,Pro ead.tamen cõclusione And. Sic.in l.cum acutissimi.j̄.de fideicõ.quẽ Soc.refert in l.cum auus.co.xxj.inducit text.in d.l.cum acutissimi.in fi.ne videat alienã successionẽ propriẽ anteponere.Nam secundũ eum refert se ad proprias successiones instituti & grauati,& nõ testõris: quia ista verba in casu in quo loquitur tex.in d.l.cum acutissimi.nõ vñr posse verificari, qñ substitutus est alter filius testõris qui est propriè successor testatoris.Sed hoc non videtur verum quia regula est in ꝯrium, ꝙ verba in dubio ad testatorem referunt,vt notabilr tradit Bar.i l.cũ in testõ, ꝑ illũ tex.ff.de aur.& ar.& quia ita in fideicom.succedit ipsi testatori.l.cohrdi.§.cũ filię.de vulg. & pup.iõ ꝯsonat ꝙ dicta verba referunt ad testatorem. Nõ ob.ꝙ in filio testatoris.nõ videtur aliena successio: qa imo videtur respũ pris alterius fiiij ad quã filij eius debent dimitti: nam cum aller filius testatoris substitutus partẽ suã habuerit,si ad partem fratris exclusis filijs

7 admitteretur,satis videretur venire ad alienã successionem.¶ † Retenta tñ cõi opi.inferri videt idem esse in ecclesia substituta ꝙ sicut in filio grauato excludunt alterũ filium substitutum.pariter ecclesia substituta excludi videtur: quia magis fauẽdum est filijs, quã ecclesiæ iuxta dcm Ang.in c.si.xvij.q.iiij.& no.ꝑ gl.in l.si quis ad declinãdã.s̄. de epi.& cle.vbi dicitur ꝙ filij nõ dẽnt excludi ꝑpter ecclesiã.& ita in terris de ecclesia tradit Bal. in l.cũ acutissimi, col.j.j̄.de fideic. in ver. qro qd si pr.Mod.hic dicit ꝙ fundm.s̄.fcm ꝙ magis sit fauendũ filijs q̄ ecclię nõ vr verũ,qa solũ illud procedit quo ad ltimã sed vltra legitimã magis fauet ecclę,vt no.Bar.in l.j. co.xvij.ver.circa primũ. s̄.de sacrosan.ecc.& in terris.Pe.de Anc.in cõsi.43.prima facie videretur,& addꝫ ꝙ idem tradit Alex.in l.pcñ qd dotali.co.ij.de pac.An. de Bu.in cõsi.55.ad primũ col.fi.& Are.in cons.12.in cã Nicolai.col. ij.ver.nõ ob.Sed ista decĩo ad dcm Aug.videtur esse dubitabilis quia Augu.de cõsi.loquitur,put illud dcm intelligit gl. in d.l.si quis ad declinandã,& in l.Papi.§.j.ff.de inof.test.& Bar.in d.l.j.de sacrosan.eccl, & in consilio non est necessitas.xiiij.q.j.in c.qd pręcipitur,iõ non videtur ꝙ tale consilium restringatur in legitima in qua est necessitas, quia auferri non potest sine cã.¶ Et ad hoc bñ facit,quia iura, quæ dicunt ꝙ hrditas pris debetur filijs instinctu naturæ & voto parentũ, loquuntur de hæreditate simplr.& nõ de legitima sed respectu totius hereditatis.l.fi.in prin.ff.de bo.dã.l.scripto.in fi.ff.vñ li.Et hoc idẽ cõprobatur quia iste text.cum si.prouidet liberis & descendentibus & posteritati.l.cum acutissimi.j̄.de fideic.in quibus nõ consideratur legitima quia stante filio alij descendentes non debent institui,neq; exheredari.l. Gallus.§.omnib.in fi.de lib. & posth.l.posthumorum. in prin.de iniu.rup.& ideo in illis consideratio legitimæ, quæ non debetur haberi nõ debet.Postremò Mod.arguunt quòd lex.in d.l.cum auus & iste tex.cum si non videtur habere locum in pręiudicium ecclesię,vt in simili ostendit Host.Io.An.& doc.in c.is qui de foro.vbi cõcludunt ꝙ lex Imperialis damnosa ecclesijs nõ valet, nisi specialiter approbata sit ab ecclia.¶ Sed respõdetur hoc habere locũ in l. ꝑiudicia lib.specialiter vel principalr: secus si agatur de ꝑiudicio in ꝯñtiam.Nam hmõi leges nõ sunt preiudicales ecclesijs, vt patet in legib.q̄ loquunt de ꝯctib.& testis q̄ habent locũ in ecclesijs, vt Doct. dicunt in d.c.ecclesia de cõsti.& dixi ibi.col.xj.ver.iij.ꝯcro. Vnde infert d.Abb.in d.c.ecclesia.in repetitione cum si.vt Fely.ibi prosequitur char.6.ver.sequuntur etiam alijs similes effectus ꝙ dispositio aut hoc amplius.j̄.de fideic. vbi hæres priuatur hereditate si nõ implet voluntatem defuncti,ꝙ illud qd ibi dicitur,etiam habet locum in ecclesia.Et in simili, si ecclesia vult vti statuto laicorum, debet vti cum qualitatib.cũ qb,loquitur statutũ: vt no.Bal.in l.omni nouatiõe. C.de sacrol.eccle.in l.j.in fi.q.s̄.de contrah.empt.& iõ ecclesia substituta debet substitutionem recipere.prout iura ciuilia loquunt, & sic remanet defensata opin.Bal. Videtur tamẽ ꝙ opi.ꝯ Bad. saluari possit,

b quando esset relictum pro incertis malè ablatis:ᵇ vt in simili no. An. in l.pcib.col.ij.ver.idem credo.j̄.tj.j. ubi concludit,ꝙ tali casu tacita pupillaris admittitur ꝯ matrem: & sequitur Alex.in cõsil. 38. uiso thema te.col.ij.lib.j.cum si.ut dixi in d.l.precib. col. vj. tale enim legatum necessarium est pro salute animæ testatoris: & ideo debet ꝑferri liberis: ut no.Bal.ibi in l.filio præterito.col.ij.ff.de iniust.rup.Io.de Ana. in consi. 28.visis.col.pen, Are.in consi.92.viso legato. col.j.¶ Vlterius tamen aduertendum est: quia hoc dictum in legato facto pro malè ablatis haberet locum si factum fuisset simpliciter: sed cum in casu isto factum sit post mortẽ filij,sicut in vita filij, non curauit de malè ablatis. Idem videtur dicendum de nepotib. & ita arguit Io.Petrucius Perusi.in d.l.cum acutissimi.¶Sed potest respõderi,ꝙ in uita filij constat de voluntate testatoris,& in claris non est opus cõiecturis.l.cõtinuus.§.cum ita.de verb.obl.Non sic post mortẽ. Vnde tũc licet sit præsumptio ꝓ nepot.est fortior pro malè ablatis.Licet enim voluerit in vita filij non fieri restutionem malè ablatorum, propter magnam affectionem quam habuit ad filium, non idem videtur in nepotib.de quib.nõ cogitauit.Tertiò ampliatur,vt etiam habeat lo-

8 cum in ꝯmatre ᶜ Ita glo.hic in verbo,substituit.Bar. in d.l.cum auus.

c per istum tex.qui etiam habet locum in filio naturali.ᵈ Vnde datur

d intelligi ꝙ non consideratur hic patria potestas.¶ In contrarium tñ facit qd hic dicitur de iusta sobole, in qua pria potestas requirit,& iõ pro ista conclusione melius facit text.in d.l.cum acutissimi.in ver.si. quis.Illa enim dictio,si quis, ita feminã,sicut masculum complectit l.j.vbi Bart.ff. de ver.sig.facit tex.in l.si quis maior.s̄.de trãsa.cum gl. in l.si quis in tantam cum gl.fi.j̄.vñ vi.& in l.si quis id, quod ff.de iur. om.iu.& in c.si quis suadente.xvij.q.iiij.Et ideo etiã in statuto ista dictio si quis amplectitur feminam sicut masculum: vt no. Dominic. in c.generali col.ij.de ele.in vj.cum si.vt dixi in l.j.de reg.iur.& in d.l. si quis id quod.¶ Et hoc idem comprobatur duplici ratione. Prima est: quia sumus in materia indifferenti,quo casu in dispositione legali masculinum semper cõcipit femininum: vt no, Ang.in cõsi.289. viso testamento.Secunda ratio videtur, quia materia l.cum auus. est fundata in cõiectura pietatis,vt ibi dicitur,& in matre est æqualis pietas cum patre,licet ptãs inæqualis sit, ut dicit tex.in l. furiosæ matris.

9 ff.de cur.fu.¶ Quartò,† qd hic dicitur habet locum ẽt in donatione

e causa mortis,ᵉ vt no.per gl.in l.j.j̄.de don.cã mort,& facit iste tex. q̄ locum habet etiã in legatis particularib.vt hic dicitur.Idem ergo videtur in donatione cã mortis,vt arguũt Mod.hic,ꝑ l. legatũ, de lega. ij.& facit text. hic in verbo, dederit, quod videtur saltem referri ad donationem cã mortis, & quia donatio cã mortis (quo ad effectũ) regulatur sicut vltima voluntas.l.fi.j̄.de don. cã mort.l. ij.ff. de pub. & no.in l.ij.de lega.j.& ita residet Soc.in l.cum auus.char. 6.versi.viij. quæritur. Sed vlterius aduertendum est: quia ista conclusio non videtur ita simpliciter procedere: quia ista iura loquuntur in dispositione facta in testamento, & in vltima volunt. vnde non videntur habere locum in donatione causa mortis: quia statutũ, quod loquitur de vlt.voluntate, non habet locum in donatione cã mortis: ut no. Bald.in l.hac cõsultissima.col.iij.versi.& ideo.s̄.qui testamen. facere possunt Alexan.in l.ij.in prin.circa fin.de verborum obligat.Et dispositio.c.quanquam.de vsur.in vj.quæ loquitur in testamento,non habet locum in donatione causa mortis: ut no.Bal.in cõsil.166. quæritur utrum.li.ij.in l.executorem.in iij.col.uer.modo uidi dubitari. j̄. de execu.rei iudi.& tradit Io.de Ana.in c.quia in omnib.char.4.uersi. iiij. quæritur. de usuris, & dixi in consi. 169. Et ex ibi dictis uidetur, concludendũ, ꝙ si talis donatio facta sit simpliciter in testamẽto habet uim relictũ ut no.Bar.in l.j.in fi.ff.de don.cã.mor.Et tali casu conclusio

ADDITIONES.

a ¶ Bar.Idem Cor.hic,Alc.in l. intestatus ff.de ver.sig.
b ¶Ablatis. Sed hæc limitatio cum sequenti falsa est.
c ¶Matre.Idem Ioan.Fab.Ias. hic.
d ¶Naturali.Scilicet instituto,& grauato,non quod excludatur substitutus per filios grauati naturalis tantũ,quia tex,dicit iusta sobole, & multo minus ꝑ ciuiles tantũ.
e ¶ Causa mortis. Vide Alex.consi.116. nume.10.lib ij.

clusio Doct.bene ꝓcedit.Secus vr̄ si per stipulationem facta sit do-
natio causa mor.Hoc totum tamen videtur pendere ab hoc an dis-
positio huius l.habeat locum in ꝯtib.& Bald.in l.cum acutissimi.in
fin.C̄.de fideicom.concludit ꝙ non habeat locum in ꝯtib. qui gr̄a
vtriusque celebrant.Secus ergo vr̄ in donatione, quæ fit gratia do-
natarij:ar.l.si vnq̄.C̄.de reu.do.& facit tex.in l.tale pactum.§.fin. ff. de
pact.Et quia ratio considerat in grauato onere fideicom. etiam vi-
detur militare in donatione tam inter viuos q̄ causa mortis,quando
de liberis non cogitauit,& in isto casu non vr̄ præcise dispositum in
vlti.volūtate licet casus ponat in vltima voluntate:& per hoc respō-
det ad allegata.s̄.in ꝯrium.¶Quintò extendit f̄m Pau.de Cas.in d.l.
10 cum acutissimi.col.fin.vbi concludit,† ꝙ si pr̄, qui habebat filium,
& nepotem,filium institutum grauauit totam hæreditatem nepoti
restituere: nam si postea nati sint alij nepotes, simul cum illo om-
nes,de quib.non cogitauit admittunt.alleg.l.tale pactum.§.fin.Et ad
hoc facit:quia ista iura sunt fundata in præsumptione:ideo f̄m veri-
similem præsumptionem debēt regulari:vt no.Pet.de Anch.in cō-
si.45.prima facie.Et ad hoc bene facit tex.in l.iij.s̄.de inof.test. vbi ex
præsumptione filius institutus videt.¶ Nunc regula huius l.limitat
11 primò † procedere in liberis postea natis. de quib.nō cogitauit, ꝓut
tex.hic loquit.Secus ergo si essent nati nepotes tēpore testamenti:
vt no.voluit Rom.in consi.370.in proposita consultatione, vbi di-
cit esse tex.hic ibi,si de nepotib.cogitauerit.Et inducit etiam l. sicut
a s̄.de test.mil.Mod.[a] hic vr̄r tenere ꝯrium post Cu.in d.l. cum auus.
& mouentur quatuor rationib.Prima,quia vr̄ benignior opinio, vt
etiam filij nati excludant substitutum:& quia testator nō addidit istā
conditionem:quia sciebat ꝙ à iure intelligebatur.Sed respondet, ꝙ
in dubio benignior intellectus attendit.in regula, semper in dubijs.
de reg.iur.Secus est in casu claro,& casus clarus iudicatur etiam f̄m
verborum proprietatem,vt no.per glo.in l.non possunt ff.de leg. &
f̄m proprietatem verborum substitutus ita admittitur. Non ob. in-
terpretatio d.l.cū auus.quia illa videtur procedere in nascituris, ꝓut
hic declaratur:secus vr̄ in natis.Non ob. ꝙ testator sciebat conditio-
nem intelligi à iure:quia verum est in nascituris prout iura loquunt,
secus est in iam natis.¶Secunda ratio fundat per istum tex. ibi, sine
iusta sobole decesserint.Ista verba etiam in iam natis verificari vr̄r.
Sed respondetur ꝙ intelligitur de sobole,de qua testator non cogi-
tauit:& sic de nascituris vt s̄.dictum est in hac l. & f̄m præcedentia
declarantur verba quæ sequuntur:ar.l.regula.§.& licet.ff.de iu.& fa.
igno.¶Tertia ratio quia iura ista vr̄r fundari in affectione. d.l. cum
auus.& d.l.cum acutissimi.& maior affectio vr̄ in natis: vt not.in l.q
filiab.in prin.vbi glo.& Doct.de leg.j.Sed respōdet.hoc verū eē ce-
teris parib.nam in natis lex acquiescit tacite exclusioni:qa de illis te-
stator cogitauit:non sic vr̄ in nascituris. ¶Quartò Mod.adducūt rō
nem d.l.cū auus.ibi.plus dictū.Nam si dcm̄:ergo cogitatū.Sed r̄ndet
verum esse,si dictum verè fuisset à testatore de liberis:sed dictū vr̄ p
interpretationem iuris & à testatore verè non fuit cogitatū, & ideo
interpretatio Papiniani in nascituris restringit.& ita resoluunt dicta
12 Mod.de hoc tn̄ plenius scribit Soc.in d.l.cum auus.col.xlij.¶†Scdō
limitatur tex.in grauato post mortē,prout loquit:secus est, si graua-
tus sit in vita: quia ex quo institutus ipse excludit, à fortiori ēt ne-
potes excludi vr̄r. Ita glo.cōcludit in d.l.cū acutissimi.in gl.iij. in l.ex
facto.§.si quis rogatus,in vers.ex voluntate.ff.ad Treb.& not.Barto.
in l.cum auus.in prin.Sed aduertendum est:qa So in d.l.cū auus, col.
xv.tenet ꝯrium:quia tex.hic loquit simpliciter qn̄ testator substituit:
ergo g̃naliter intelli̇r. siue in vita siue post mortē:ar.l.j.§. hoc g̃naliter. de
leg.p̄st.Et qa f̄m eum,nō valet ꝯña Doctorum, ꝙ si filius ipse exclu-
dit,ergo à fortiori eius filij.& sic nepotes:qa hoc vr̄ ꝯ tex.in l.si vnq̄.
C.de reu.do.vbi donator ipse excludit:& tn̄ filij nati post donationē
admittunt.Non vr̄ tn̄ recedendum à cōi op. & dico ꝙ imo valet
ꝯtinētia:qa si ipse filius grauatus in vita excludit, à fortiori nepotes:
ar.l.si viua mr̄e.C̄.de bon.ma. Non ob. tex. hic loquitur simpliciter:
qa debet intelligi f̄m l.cū auus.ad quā se refert. Ad hoc replicat Soc.
in d.l.cum auus.quòd text.hic venit ampliando, vt colligitur ibi, la-
tius & pinguius:ergo non debet restringi prout loquitur d.l.cū auus.
Sed respondet ꝙ ampliatio fuit limitata in eo qd̄ exprimit & in non
expressis remanet firma dispositio d.l.cū auus q̄ loquitur in grauato
post mortem.Nō ob.tex.in d.l.si vnq̄:qa ibi apparet,& ꝯstat de volū
tate donatoris qui voluit exercere liberalitatē quo ad se,& de liberis
non cogitauit:secus si de liberis cogitasset:quia non haberet locum
tex.in d.l.si vnq̄.vt no.Bar.in l.Titia.§.Imperator.de leg.ij.Imo. in c.
fin.de donat.& Soc.in cōsi.225.in princ.Sed in quæstione nostra co
gitauit de filio grauato quē exclusit in vita. Vnde si voluit ꝓprium
filium excludere,à fortiori nepotes,ꝓut Doc.dicūt.¶Tertiò regula
ꝓcedit in filio grauato restituere post mortē: secus si aliàs grauatus
sit de restituēdo si filius decesserit:tunc.n.illa ꝯdō nō intelli̇r l. q filio.
§.Sabinus.ff.ad Tre.vbi Bar.per illū text.ita dicit. Mod. hic dicunt, ꝙ
in d. Sabinus.filius non erat consecutus hr̄ditatē & sic cū ius illi q̄-
situm non fuisset non ita debet de facili transire ad eius filios. Sed ad
uertendum est:qa hoc modo casus vr̄.diuersificari: sed rō. diuersita-
tis non vr̄:quia dato ꝙ alius sit grauatus, sicut filius testatoris exclu-
dit substitutum,pariter idem videtur in filijs, quia militat eadem ra-
tio,si de liberis filijs cogitasset, prout dicitur.vnde ad tex.in d. §.Sabi-
nus.alia ratio videtur: quia ibi si filius non peruenit ad xx. an. exclu-
ditur in uita.& bona remanent apud matrem institutā.vn̄ sicut ipse
filius excluditur,pariter filij eius excluduntur. text. autem hic cum
si.loquitur qn̄ filius admittitur:quia institutus fuit & excludit substitu
tum:.nam pariter eius filij admittuntur ad exclusionem substituti.&
in d.§.Sabinus.filius non fuit grauatus sed erat positus in ꝯdōne,si de
cederet: & talis ꝯdō non trahitur ad nepotes: quia in forma speci-
13 fica debet impleri.l.qui hæredi.in prin.de ꝯd.& de. ¶† Quartò limi
tatur ista l. non procedere, si filius hr̄s institutus grauatus sit resti-
tuere rem singularem,quia talis ꝯdō non intelligitur:sicut est in do-
natione,q̄ reuocatur per superuenientiā liberorum: quia nō habet
locum d.l.si unquā:si donata sit res particularis:ut no. Alb.in d.l. cū
acutissimi.Mod.hic dicunt hoc esse contra tex.hic in fi.qui dicit istā
l.procedere,etiam in legato particulari.Sed respōdetur ꝙ iste tex.in-
b telligitur in legatis particularibus.relictis ipsis filijs.[b] & grauatis, se-
cus uidetur si filius hæres institutus,grauatus sit legato particulari, qa
tunc ꝯdō liberorum nō intelligitur,& isto casu ꝓcedit dictum Alb.
Et ad illud,qd̄ dictū est de donatione particulari:dicendū est ut dixi
14 in l.j.s̄.de pac.¶† Quintò l̄itat̄ ꝓcedere in descendentibus ꝓut iura
ꝓdicta loquuntur.Secus est in transuersalib.& ideo in nepotib.ex fra
tre instituto nō haberent locū ut no.Cy.in iij.q.hic.& An. in pri.hic.
& Imo.in d.l.cum auus.cū si.ut tradit Alex.in ꝯsi. 53.uiso themate.
col.ij.lib.j.& ad hoc bene facit tex.in l.iij.§.liberis.de leg.p̄st. ubi in
materia fauorabili dispositio quę loquitur de liberis & parentib.non
15 habet locum in fratribus. ¶† Sextò nō habet locū eꝫ, si quis insti-
c tuit ascendentē [c] & grauet illum onere fideicōmissi:quia nō intelli-
gitur si grauatus decesserit sine liberis:qa nō est eadē ratio,ut Bar.cō
cludit in d.l.cum auus.cū si.ut So.tradit ibi col.iiij. uer. quartò infert.
post An.Sic.in d.l.cum acutissimi.in 4.char.Et b̄r perscrutando eo-
rum dicta ista conclusio duo.mo.intelligi p̄t.Primo qn̄ ascēdens in-
stitutus à descendēte decessit cū liberis.Scdō qn̄ sine liberis, sed cū
parentib.Circa primū cōis videtur opi.ꝙ nō habeat locū: quia non
videtur eadē ratio: & qa filij ascēdētis instituti sunt trāsuersales testa
tori,& in trāsuersalib.ista l.nō procedit ut s̄.dictū est:& ita Mod.hic
ꝯcludunt.& in ista cōclusione finaliter residet Soc.in d.l.cū auus. &
hoc secūdum eū declaratur:qa non est ita debita hr̄ditas filiorū pa-
rentib.sicut eꝫ:ut dicit tex.in l.scripto.§.fi.ff.unde li.ibi,non sic parē-
tib.liberorū,ut liberis parentū dētur hęreditas, merito equiparatio
non ꝓcedit.¶ Secundo dicit esse aduertendū, quia ista iura conside-
rant nō solum qualitatem personæ institutæ,sed etiā qualitatē perso
næ,quæ facit ꝯdōnem fideic.deficere, vt probatur hic, dū dicitur de
ista sobole & liberi parentū sunt transuersales testatori, & in illis nō
militat ratio pietatis,& ista ratio secundum eum concludit. ¶Ter-
tiò arguit ꝙ dispositio d.l. cum auus extēditur ad omnes liberos, &
masculos, & fęminas. d.l.cū acutissimi. Ex quo ergo p uiam exten-
sionis hoc factū fuit in descendētib.quib.magis debita est hæreditas
q̄ transuersalib. & si extēsio facta nō fuisset, non habuisset locum,iō
cum in casu isto nō sit facta extensio, nō debet habere locum. Istæ
rationes euitari p̄nt,& postea d.l.scripto,tollitur ꝯsiderādo hoc mō.
ꝙ licet nō eadem ratione,nec eodē mō debeat hr̄ditas parētib.sicut
eꝫ,in effectu tn̄ nō minus dēt̄ur parētib. q̄ liberis.l.nā & si parentib.
in prin.ff.de inof.test.Vn̄ cum idem sit effectus, nō refert ꝙ diuersa
ratione censetur,quia nō refert qd̄ ex equipolentib.fiat.l.iij.s̄.e.¶Se-
cundò non ob. ꝙ etiam ꝯsideret persona, quæ facit cessare ꝯdōnē,
& ꝙ in casu nr̄o filij ascendentis sint transuersales, quia respōdet ꝙ
persona q̄ facit cessare conditionē,nō cōsideratur de se simplr̄, sed
ex persona,ex qua originē ducit.Vnde si ducit originē à fratre testa-
toris absolutè agit̄ de trāsuersalib.in quib.nō h̄et locū ista l.ut s̄, dcm̄
est.Si uerò ducit originē ab ascendētib.instituti,tūc ex persona ascē-
dētis uidetur hr̄e locum in filijs ascendētis,ex quo ista l. h̄et locū in
ascēdentib.institutis f̄m aliam opi.Nec ob.ꝙ accidentaliter sint fra-
tres testatoris:quia ꝑsona patris eorū inspicit.¶Tertiò nō ob. ꝙ de
extensione dr̄ quia quo ad nepotes,& pronepotes, nō agitur de ex-
tensione sed de decl'one:quia tex.in d.l. cum auus. de liberis loque-
batur & appl'one liberorū ueniunt descendentes.l. liberorū. de uer.
sig.& in casu isto agitur de extēsione,q̄ fit à rōne expressa:qa tex.in d.
l. cum auus.fundatur intuitu pietatis.Et ista ratio militat in parentib.
sicut in liberis.d.l.nam & si parentib.in prin. ibi, non minus paren-
tib.q̄ liberis piè relinqui debet.& ibi Ang. Et ista ꝯclusio uidetur in
puncto iuris uerior,quam tenet hic Cy.in ij. q. & idem Mng. in l. ex
facto

ADDITIONES.

a ¶Mod.s. Ias.§.cum autem hac l.co.ij.in fi. vbi dubitat,sed vera est opi.Cumani.

b ¶Ipsis filijs.Imo indistinctè loquitur,sed debet intelligi in legato notabili, & libe-
rali,secus in legato modico, vel in debitam remunerationem, ita ꝙ verisimile sit
testatorem nihilhominus legaturum, etiam si sciuisset grauatum relinquere iustam
sobolem,ita etiam sentit Imo.in c,fin.de don.licet dubitet,sed non est dubitandum
& ita practicatur.

c ¶Ascendentem Hæc fallentia vera est indistinctè , quicquid dicat Deci.hic, & eam
tenet Ias.§.cum autem,col.iiij.

facto. §. ſi quis rogatus, co. fi. uer. ſed hic dubito. ff. ad Tre., & ibi uī
hoc limitare in filijs aſcendētis ex matrimonio, ex quo natus fuit te-
ſtator: ſecus ſi ex alio matrimonio eſſent procreati. Et hoc intelligi-
tur, niſi tale matrimonium contractum fuiſſet de expreſſo, vel tacito
conſenſu filij teſtantis quia tunc illi nulla videtur inferi iniuria iuxta
glo. not. in aut. de ñ eli. ſecundo nuben. circa medium, in verbo, co-
pulantur. & ita And. Sic. dicit in d. l. cum acutiſſimi. car. vj. in fi. & ad-
de Ro. in conſi. 209. ex themate. co. j. Alexand. in conſi. 63. in dubi-
tatione premiſſa. col. j. li. 5. &. Ang. in conſi. 396. Doc. in fi. & latè dixi
in conſi. 296. vbi videndum eſt. ¶ Venio ad ſecundum caſum, quā-
do aſcendens deceſſit cum aſcendentibus, & in hoc videtur ꝯclu-
dendum, vt ſ. dixi, ꝙ idem ſit. & tenet Cu. in d. l. cum auus. Mod.
hic tenent ꝯtrium: quia cum iſti aſcendentes eſſent nati tempore te-
ſtium non poteſt dici, ꝙ de illis teſtator non cogitauerit, & ſic uide-
tur ceſſare ratio iſtius l. vt ſ. dictū eſt de filijs q nati eſſent tpe teſti. Sed
ad hoc videt̄ poſſe reſponderi, qđ quis aſcendentes p̄dicti nati eſſent
tēpore teſti. & de illis teſtator haberet notitiā, nō tñ cogitare debuit
teſtator, qđ ipſi aſcendentes antiquiores deberent viuere poſt inſti-
tutū iuniorem ſcđm ordinem nāæ. Et ideo ſi iſte caſus, de quo veri-
ſimiliter teſtator nō cogitauit, acciderit p̄ter opi. teſtōris, adaptari p̄t
ratio, q̄ hic in tex. aſſignatur, ſi de nepotibus cogitaſſet, & ſic idem
dicendum eſt, ſi de aſcendentibus cogitaſſet, qđ ipſi ſuperuiuerent ꝯ
ordinem, & curſum nāæ. vt no. in l. nam & ſi parentibus. in prin. vbi
16 gl. ff. de inoſ. teſt. ¶ † Septimò iſta l. nō uī habere locum in filijs ado-
ptiuis: quia filij adoptiui nū faciunt deficere fideicom. de ꝯd. & dc. in
l. ſi ita quis in teſtimonio. §. ſi is, cui. de le. ij. Cy. hic in iiij. q. & facit tex.
in c. j. §. adoptiuus. in ti. ſi de feu. fue. contr. vbi filius adoptiuus nō ſuc-
cedit in feudo: & in emphyteuſi conceſſa pro ſe & filijs non ve-
niunt adoptiui, vt tradit Spe. in ti. de loc. §. nunc aliqua. ver. lxviij. Et
ſtatutum qđ excludit feminam exiſtente maſculo nō habet locum
in filio arrogato: vt tradit Io. de Ana. in conſi. 27. viſo caſu. Et diſpo-
ſitio l. ſi vnq̄. j. de reu. do. non habet locum in filijs adoptiuis: ut Ale-
xand. concludit in conſi. 40. ſuper eo dubio. in iij. dubio lib. iiij. & fa-
cit tex. in l. cum in adoptiuis. C. de ado. vbi adoptiuus non ſuccedit
ꝯ teſtm̄ ſicut naturalis & legitimus, & illum tex. Alexan. adducit in
d. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. co. vj. Mod. hic dicunt qđ iſtud fundm̄
non valet: quia iſte tex. habet locū in naturalibus tātum, qui non ſuc
cedunt ꝯ teſtamentum: vt no. per gl. in l. j. in princ. ff. ꝯta. Sed reſpon-
deri poteſt ꝙ in naturalibus eſt facta extenſio per iſtum tex. ibi, in na
turales filios extendatur, & in adoptiuo hoc non reperit̄. ¶ Vlterius
tamen ad p̄dicta aduertendū eſt: quia iura. ſ. alle. in d. l. fideicom. in d.
l. ſi ita quis. loquūtur in diſpoſitione teſtatoris. Nos hic ſumus in di-
ſpoſitione legis, & in d. l. cum auus. cum ſi. & in diſpoſitione legali
vī, ꝙ etiam appellatione filiorum, vel parentum ꝯprehendant̄ ado-
ptiui. la ij. §. prætor ait. iūcta l. adoptiuū. in prin. ff. de in ius vo. Text. ta-
men in d. §. adoptiuus, vī loqui in diſpōne legis, vt inſt. de excu. tu. in
prin. & tamen ibi adoptiui nō proſunt ad excuſationē tutelæ: & ideo
vī dicendum ꝙ adoptiui nō ꝯprehendantur, qñ nō ſit eadem rō: vt
Alex. cōcludit in d. l. adoptiui. in prin. & in caſu iſto nō vī eadē ratio;
quia iſta iura vñr conſiderare naturalem pietatem, q̄ in cōiunctione
naturali fundari vī, & quia in adoptiuis ſi eſſent in poteſtate grauati,
ſp excluderent ſubſtitutū. & ad hoc bñ facit tex. in l. fi. §. ex bonis. ff.
de bo. dā. & qđ tradit Io. An. in addi. Spe. in ti. de ſucceſſ. ab inte. epi.
j. ver. nō ob. & dixi in d. l. in p̄ñtia. col. xv. Dñt tamen Mod. hic ꝙ iſta
limitatio reſtringitur vt non procedat quādo teſtator adoptauit ali-
quem in filium. & illum inſtituit, & grauauit poſt mortem: quia ſicut
illum adoptiuum p̄tulit ſubſtituto, eodem modo vī voluiſſe eius fi-
lios preponere. per iſtum tex. vbi ſi pater inſtituit filium naturalem
tantum liberi ab eo pro creati faciunt deficere fideicōmiſſum, & ſu-
per hoc dñt cogitandum, & bene cogitando hoc dictum non vī
verum quia tex. hic parū facit: loquitur enim in filio naturali, in quo
vī p̄cedere ratio q̄ in iurib. dictis allegat̄, nō ſic vī in adoptiuo, & nō
ualet rō. ſ. allegata dū dī ſicut p̄tulit adoptiuum inſtitutum, p̄pter af-
fectionem q̄ oſtendit inſtituendo, pariter idē vī in filijs: qa attenta ta-
li ratione, idem eſſet in ex̄neo inſtituto: & tñ in ex̄neis ſecundū oēs
17 poſt gl. hic hoc ñ p̄cedit. ¶ † Scđo no. ꝙ appellatiōe filiorū ī diſpō-
ne legis nō veniūt nāles: qa hic p extēſionem Impatoris ꝯprehen-
dunt̄: aliàs ergo nō venirent. & in ſimili facit tex. ī l. ſi furioſi. vbi Bar.
ſ. de nup. & in l. j. ſ. ſi rector prouin. & ibi Bal. in tex. ibi latius & pin-
guius & facit tex. l. oro. de ſponſa. prout illū inducit Bal. in d. l. j. co. fi.
& dixi in c. iurauit. de p̄bō. & ideo nō bñ allegat̄ iſte text. p Abb. in
d. c. in p̄ñtia. de p̄b. dum ꝯcludit, ꝙ ubi agitur de cōmodo filiorum,
ex quadam benignitate veniunt nāles: quia veniunt per extenſionē
18 & non de ſui nā. ¶ † Vltimò no. ꝙ filij b nāles nō excludunt ſubſti-
b tu: ū, licet ipſe inſtitutus nālis ſit: & hoc mō facit ꝯ dcm̄ Bal. in c. quæ
in eccleſiarum, de ꝯſt. co. fi. ver. nūc reuertor ad caſum. vbi inquit, ꝙ
19 ſi ꝯceſſio in emphyteuſim ab eccleſia facta ſit † a principio nāli tan
tum ſucceſſiuè alij naturales admittuntur. Et in ſimili tradit Pet. de
Anc. in conſi. 341. pro maiori intelligentia. col. iij. vbi concludit ꝙ fe
minæ q̄ non ſuccedunt in feudis, nec in regno, tñ admittuntur ſuc-
ceſſiuè, quando tale feudū, & regnū a principio datū fuit feminæ, &
hoc vī procedere, niſi aliud expreſſum ſit, vt hic. Vel dicamus ꝙ illa
verba, iuſta ſobole, intelligantur ſecundum iura antiqua, vt ſtatim
dicam in gl. ¶ In gl. in verbo, iuſta ſobole, ibi l. ex facto. §. iij. incipit,
ſi quis rogatus, Bar. ibi primò concludit † ꝙ ſi filius natus in ſeruitu-
te ſit natus in figura matrimonij, ꝙ excludat ſubſtitutum, per text.
20 inſt. de ſeru. cog. in prin. & §. j. & in l. Lucius. §. fi. de leg. ij. in l. fi. ff. de
iu. delib. Abb. in c. in p̄ñtia. col. 4. in ver. aduerte tamen, de prob. di-
cit ꝙ iura alle. per Bart. non probant intentionem eius: quia tex. inſt.
de ſer. cog. loquitur de ſucceſſione legitima inter ſeruos poſt ade-
ptam libertatem. & alia iura nihil dicunt de figura matrimo. Alex. in
d. §. ſi quis rogatus. col. j ſequitur Bar. quia ſecūdum eum ſi nō ſit na
tus in figura matrimonij, dicitur ſpurius. l. ex libera. j. de ſuis & leg. &
clarum eſt ꝙ ſpurius non excludit ſubſtitutū, vt Bar. & oēs tenent
in d. §. ſi quis rogatus. Sed reſponderi poteſt ꝙ tex. in d. l. ex libera. lo-
quitur in nato ex libera non autem in nato in ſeruitute: quia partus
ventrem ſequitur. l. partum. ſ. de rei ven. Et conſiderandum eſt, ꝙ
natus in ſeruitute nō vī magis ſpurius, q̄ ſi natus eſſet ex libera mu-
liere: ſolum enim vis conſiſtit in hoc, an natus ſit ex concubina: quia
tunc dicitur naturalis ſiue concubina libera fuerit̄. ſiue ancilla. Nam
eſſet ancillam ꝯcubinā quis habere p̄t. l. j. j. cōmunia de manu. Dcm̄
tamen Bar. verum vī: quia filij nati in figura matrimonij. i. inter ſer-
uos, inter quos non poteſt eſſe matrimonium. l. cum ancillis. ſ. de in-
ceſt. nup. habent plus q̄ alij naturales: quia ſi l. ſuccedunt cum alijs
legitimis. inſti. de ſer. cog. & tradit Matheſ. in trac. de ſucceſſ. ab inteſt.
co. v. vbi dicit ꝙ in talibus, qui nō poſſunt matrimonium contrahe-
re benigniori interpretatione lex preſumit ꝙ mr̄imonium cōtraxiſ
ſent ſi potuiſſent, & hac ratione dñr nati in figura matrimonij. Et
hoc confirmatur: quia iura vñr pōderare natos in ſeruitute, plus iu-
ris habere, q̄ alij naturales. d. l. Lucius. §. fi. & d. l. ex facto. §. ſi quis ro-
gatus. & de tab. vñr loqui oīa iura quæ in mā allegantur, vt dixi in d.
21 c. in p̄ñtia. in xiij. col. ¶ † Scđò poſt gl. hic, & in d. §. ſi qs rogatus. Bar.
concludit, ꝙ iſte tex. intelligatur ſm̄ diſtinctionem d. §. ſi qs rogatus.
Sed iſta ſolō diuinat, vt dicit Bal. hic quia eſſet opus reſtringere tex.
hic in teſtatore exñte in dignitate, & ſequuntur Alex. in d. §. ſi quis.
col. vj. Mod. hic. ſed tamen ſolō Bar. iuſtificari p̄t ꝯſiderando inten-
tionem Imperatoris in iſto. §. vbi ampliatur qđ dī in d. l. cum auus, vt
ēt habeat locum in naturalib. tm̄. Vnde conſonat ꝙ diſpō iuris an-
tiqui, q̄ hēt locum in nālib. ſm̄ diſtinctionē d. §. ſi quis rogatus nō re-
ſtringatur p iſtū. §. qui venit ampliando: quia inducta ad augmētum,
non debēt operari diminutionē. l. legata inutiliter. de leg. j. Et hoc ꝯ-
probatur: qa tex. hic in eodem ꝯſtructu verborum, in quo ſubſtitutū
excludit, ampliando ius antiquū liberorū incidenter inſerit illa verba,
ſine iuſta ſobole. vnde nullo modo conſonat ꝙ voluerit corrigere
d. §. ſi quis rogatus, & gñaliter liberos naturales excludere: quia hoc
modo iſte §. in effectu potius ꝯtineret reſtrictionem, q̄ ampliationē
ꝯ proteſtationem Imperatoris. hic, & quia incidenter, vt dixi, illa ver
ba ſine iuſta ſobole prolata ſunt, & ſolum vñr ampliare in naturalib.
inſtitutis, vt colī ibi dū poſt illa verba, ſine iuſta ſobole, concludit,
& dicit, vt qđ inter liberos iuſtos ſancitum eſt, vt in naturales filios
extendatur. & ſic patet, ꝙ per illa verba ſine iuſta ſobole, nihil noui
inducitur, iō ſecundum iura antiqua illa verba debent declarari, & iu-
ſta ſoboles ſecundum ſubiectā materiam intelligi, vt etiam natura-
les comprehendantur, & ſpurij ſolum excludantur, ſecundum iura
antiqua, nam iuſta, dicitur legitima. l. iij. §. de illo. ff. pro ſo. l. ſi vxor. in
prin. ff. de adul. & naturales filij in excludendo ſubſtitutum, dicuntur
legitimi d. §. ſi quis rogatus. Doc. tamen communiter approbant
tertiam ſolōnem gl. vt dīa ſit inter condemnationem, quæ expri-
mitur à teſtatore, de qua loquitur text. in d. l. ex facto. §. ſi quis roga-
tus, & illam, q̄ à lege tacitè intelligitur vt hic, & in d. l. cum auus. Bar.
in d. §. ſi quis rogatus. vī impugnare iſtam ſolu. quia quando condō
tacitè intelligitur: vt hic vī dcm̄ à teſtatore, d. l. cum auus. ibi, plus di-
ctum. Mod. hic dicunt ꝙ iſta æquiparatio non videtur bona: quia ta
cita pupillaris ſubintelligitur ex præſumpta uolūtate teſtatoris. l. iam
hoc iure. de vul. & tamen non habet illum effectū, ac ſi exprimatur à
teſtatore: quia in pupillari expreſſa mater excluditur: ſecus in tacita,
vt no. in l. precib. j. ti. j. Adde ꝙ ratio Bar videtur ſuſtentabilis, vt dixi
in c. in p̄ñtia. co. xiij. quia in ꝯdōne expreſſa à teſtatore d. §. ſi quis ro-
gatus. ipſa lex interpretatur etiam de naturalib. de quibus non con-
ſtat de mente teſtatoris: ergo pariter in conſōne liberorum: quæ
ab ipſa lege ſubintelligitur, debet lex vti tali interpretatione: ar. c. pe.
de ele. in vj. Non ob. qđ dicitur de tacita pupillari: quia hic non tol-
lit ar. Bartol. quia habetur, ac ſi dictum eſſet à teſtatore. d. l. cum
auus & in tacita pupillari non dicitur ꝙ videatur dicta à teſtatore
ſed

ADDITIONES.

a ¶ Naturales. Adde Tirachel. repe. l. ſi vnquam. verſic. ſuſceperit liberos. numero 100.

b ¶ Filii. Adde quod no. in l. ſi ex facto §. ſi quis rogatus ad Treb. ꝙ excludunt, et ſi ſint in ſeruitute concepti. l. cū pater §. uolo. & ibi Bar. d. l. 2. & l. Lucius. §. dānz. & ibi Bar. eo. ti. adde in Spe. de lo. §. 6. uer. 172. vbi dicitur, filium naturalē excludere fratrem in ſubſtitutione & per Alex. omnino in conſi. 143. prima parte.

sed ꝓcedit ex dispositione legis & ẽt multi tenent, ꝙ illa tacita pu-
pillaris ↄ̃ mr̃em admittat. Et ista opi. verior vr̃ in d.l. preci. Tenen
22 da est ergo solutio Bar. declarando vt dixi. ¶ † An aũt naturalis li-
gitimatus excludat substitutum. Ale. hic plenè alios refert, & con-
dit ſm *cõem* opi. ꝙ sic. & idem tradit latè Ale. in cõsi. 2. visis codicil
lis. lib. j. cum si. vt dixi in cõsi. 284. col. pe. & ex alibi dictis ↄ̃ria opi.
23 verior vr̃: & gratia breuitatis nõ refero. ¶ † Vltimò no. dictũ Bal.
hic in ver. scias ẽt. in fi. ꝙ ltĩmati nõ comprehẽdunt in emphyteu
a si [a] cõcessa ab ecclesia, & idẽ Bal. in c. quæ in ecclesiarũ. circa fin. de
const. cum si. vt tradunt Mod. hic. Ale. in l. ex facto. §. si quis roga-
tus. char. 121. & dixi in d. consi. 282. col. fi. & hoc intelligit, nisi es-
se ltĩmatus à summo Pontifice, cũ hoc ꝙ succederet ẽt in tali con
cessione emphyteutica: ar. gl. no. in c. naturales. si de feu. fue. ↄtro.
cũ si. vt dixi in ↄsi. 269. car. 7. Similiter si esset ltĩmatus p subseques̃
mr̃imoniũ, admitteret ẽt in emphyteusi ecclesię: vt no. Im. in l. qđ
dr̃. circa fi. in prin. ver. & p hanc rõnem. de ver. ob. Pe. de Anc. in ↄs.
213. ex tpe priuilegii. col. pe. & dixi in cõsi. 165. col. iij. vbi hoc con
firmat plurib. similib. Notandũ tñ est, ꝙ hoc locũ non haberet in
dispositione, quæ loqueret de filiis de ltĩmo mr̃imonio procrean
dis: quia hoc modo substitutus nõ extendit, ẽt ex mr̃imonio sub-
sequẽti, ita Bal. voluit in ↄsi. 492. qdã tres hr̃des. li. iiij. alr̃ tñ visum
fuit in d. ↄs. 155. vidẽdũ. Et ex his iste §. sit expeditus. Phi. De. Pisis.

ADDITIO.

a ¶ Emphyteusi. Ale. consi. 127. lib. 2. Anch. consi. 241.

LEX IX.

1 *Conditio, si nupta fuerit, impleri potest in vita testatoris.*
2 *Conditionem sufficit semel fuisse impletam.*
3 *Paruisse non sufficit in eo, quod requirit patientiam successiuam in conditionibus, quæ habent tractum successiuum.*
4 *Subtilitas nimia reprobatur in vltimis voluntatibus.*
5 *Legatum si relinquatur mulieri, si monasterium ingrediatur, an intelligatur facta professione.*
6 *Iuramentum recipit omnes conditiones, quę à iure intelligantur.*
7 *Legatum factum mulieri, si vidua efficiatur, & talis conditio impleatur, si postmodum iterum nubat, an perdat legatum.*

1 SI quis hæredem. ¶ Summat vt p Doct. hic
¶ Not. primò † ꝙ sicut illa
ↄditio, si p̃tor, vel ↄsul factus fuerit, impleri põt ẽt in vi-
ta testatoris. vt hic, & in l. si iam facta in fi. de ↄd. & de.
ita ẽt cõditio illa, si nupta fuerit, impleri põt in uita testatoris, vt
hic dr̃. Ad idem tex in l. hæc ↄditio. la 1. in prin. de ↄdi. & dem. vbi
tex. rationẽ adducit: quia in tali ↄditio testator solũmodo cogita-
uit cõditionẽ simpliciter impleri & ista rõ ẽt vr̃ militare in condi-
tione potestatiua, & tñ illa non põt viuente testatore impleri. l. ij.
ff. de ↄd. & de. Soc. in d. l. ij. dicit, ꝙ testõr in ↄdõne potestatiua, ↄsi-
derauit modũ implẽdi: sed in casuali, uel mixta ↄsiderauit effectũ:
per ea quæ no. Bar. in l. Gallus. §. & qd si tm̃. de li. & posth. Sed ista
dr̃ia facilè percipit: quia ex quo testator apposuit ↄditionẽ simpli
citer, vr̃ ↄsiderare ꝙ simpliciter impleat. l. legata sub ↄditione. de
ↄd. & de. & non vr̃ uerũ, ꝙ in ↄdõne ptãtiua cõsideret modus: qa
talis cõdõ impleri põt per aliũ: ut est casus in l. fin. de ↄd. inst. ergo
dat intelligi. ꝙ nõ cõsiderat modus, sed effectus. Vñ melior rõ vr̃
posse assignari: quia ea, q̃ disponunt à testõre, conferunt post mor
tẽ. l. j. de test. & iõ ↄdõnes ptãtiuæ ſm nãm testĩ debent post mor-
a tẽ impleri: qa pendẽt à ptãte eius cui relinquit: iõ in illis [a] qũocun-
q; ipsæ impleant: satisfactũ vr̃ uoluntati testõris. d. l. hęc cõdõ. in
2 prin. ¶ Scdò no. † ꝙ sufficit ↄditionẽ semel impletã fuisse, licet nõ
duret, & hoc de plano ꝓcedit in ↄditionib. hic exp̃ssis, in qb. hoc
vr̃ ꝓcedere de ꝓprietate uerborũ: quia dr̃ si ↄsul, uel p̃tor factus.
fuerit. Nã ista ↄdõ respicit principiũ magistratus. Sir̃ illa cõditio si
nupta fuerit, uerificat eo ipso, ꝙ ↄ̃ctũ sit mr̃imoniũ. l. cũ fuerit. de
ↄd. & de. Idẽ in illa ↄdõne, si liberos habuerit. l. cũ uxori. j. qñ dies
3 leg. ce. Hmõi enim cõdõnes momẽto impleri vñr: † secus esset in
b ↄdõnib. quæ haberẽt tractũ successiuũ: [b] qa non sufficit paruisse
in eo, qđ requirit patiẽtiã successiuã: ut no. Bal. per illũ tex. in l. in-
ter castellũ. ff. de arb. Ang. in ↄs. 34 Constãtinus Hærculanus. col. fi.
in prin. all. l. si uero pro parte. § uersum. ff. de in rẽ uerso. & l. iij. §.
dare. ff de usuf & idẽ Ale. in cõs. 34. ↄsideratis his col. iij. li. iij. ubi al-
legat text. in l. si quis ita legauerit. de ↄd. & de. & in l. si à te ff. si ser.
uẽ. & cũ prædictis ↄcordat in l. humanitatis. col. iiij. in uer. ult. opp.
in tit. i. ubi inquit. ꝙ qñ qualitas adiicit verbo importãti ordinatio
nẽ, & principiũ actus, tunc principiũ attendit. l. quid ergo. in prin.
ff. de his, qui no. infa. ibi, p̃tor enim ad initium nuptiarũ se retulit,
aut qualitas respicit ꝓcessum, & perseuerentiã actus: & tunc non
sufficit pretiũ, sed ↄtinuatio requirit, & idem in effectu Bald. dicit
in l. fi. in prin. in ij no. j. de ind uid. col. & cõclo est, ꝙ debet cõside-
rari causa, pp quam conditio fuit apposita: vt no. Cyn. hic, & latè
Are. in d. l. in substitõne. col. iij & facit qđ no. Ang. in consi. 159. ꝙ
Corradus Alb. col. ij. ubi interpretat ↄditionẽ illã, si fecerit testũ,
c ut cũ effectu [c] intelligat licet talis cõditio momentanea uideatur.
¶ Scdò litat qđ dr̃ hic de muliere nupta, nisi ipsa mulier à mari-
to eius culpa diuertisset. Ita exp̃ssè dicit Sal. hic in fi. & videtur sen-
tire Bal. in q. de muliere, q̃ ingreditur monasterium, in versi. item
facit & cum ista opi. videtur Ale hic. ¶ Contrarium exp̃ssè tenet
Ang. ĩ d. consi. 34. in fi. ĩ terĩs huius legis. qñ simpliciter dcm̃ fuit, si
nupta fuerit. & Mod. hic sequuntur, quia tex loquitur gñaliter er-
go gñaliter intelligitur. l. j. §. j. de leg. p̃st. Sed rñderi p̃t, quod genera
litas restringitur pp culpam mulieris: vt in simili est bonus text. in
l. cum proponas. & ibi Bal. j. de nau. fęne. Ista tamen opi. quod iste
text. indistinctè hẽat locum, verior videtur: quia vt s̃. dixi, in tali ↄ-
dõne consideratur principium, vt verba sonẽt. Vñ cum semel cõ-
dõ impleta sit, vlterius non consideratur ꝙ mr̃imonium nõ duret
quia ↄdõ erat restricta ad principium. l. cum fuerit. de ↄd. & dem. &
dato quod culpa mulieris fiat diuortium, non dẽt resolui acquisi-
tio q̃ semel fuit consummata: ar. l. fi. ff. vñ lib. & no. Bart. in l. ij. §. fi.
ff. de dona. & quia illa culpa erat ordinata ad hoc, iuxta no. p Bar.
in l. si ut certo. § sed interdum. ff. commo. ¶ Tertiò litat in muliere
q̃ ↄdõnem impleuit aĩo non perseuerandi, sed solum vt consequa-
tur legatum, & sic videtur in fraudem ↄ̃xisse: ar. l. debitor. ff. de pig.
& fraus probari videtur, si incontinẽti diuertit: ar. l. si vẽtri. § fi. de
priui. cred. Ita Ful. Pau. đ Cast. & Ale. hic, Imo. in l. in substitutione.
in fi. de vul. & Mod. hic dñt quod non caret diuinatione, si tex. hic
restringatur in ea quæ cõdõnem impleuit aĩo perseuerãdi, prout
Doc. p̃dicti volunt. Sed rñdetur quod hæc rõ diuinat: quia illa ver-
ba, si nupta fuerit, ſm cõem ĩtelligentiam intelligũtur cum aĩo ꝑse
uerandi ſm ordinariã naturã mr̃imonij. Vñ si à principio habuit
propositum separãdi mr̃imonium. ↄditio ĩpleta nõ vr̃ ſm intẽtio-
nem testõris: & in tali casu non consideratur ꝙ non ꝑseuerauerit,
sed quod cõditio non videtur impleta, vt dixi. & ꝓ ita ↄclusione fa
cit tex. in l. filiæ. ff. so. ma in l. filia. ff. de diuor. in l. dubiũ. s̃. de repu. &
in c. ij de renun. in vj. & quod dicitur, ꝙ fraus arguatur, si inconti-
nenti fiat diuersorũ facit text. in c. officij. de ele cum si. vt dixi in ↄsi.
235. in versi. v. p̃sumitur, & hoc intelligo, nisi appareret ex cã no-
ua factum fuisse diuortium: quia tunc cessaret illa p̃sumptio: ar. l.
de ætate. § ex cã. de inter. ac. ¶ Vltimò limitatur iste text. ꝓcede-
re ꝓut loquitur qñ fuit dcm̃ simpliciter. si nupta erit, non specifica
ta persona mariti secus si dicat, si nupta erit Titio, cui honestè tra-
dere possit: quia tunc requiritur, ꝙ duret implemẽtũ: quia videtur
testõr etiam illi marito consulere voluisse: vt dicit Im. in d. l. in sub-
stõne. in fi. & idem Ang. in d. consi. 34. in fi. Mod. dñt quod hoc vr̃
in tex. in d. l. in substõne. sed ibi non agit de ista ↄdõne, si nupta erit
Mihi vr̃, quod licet persona mariti specificata sit, idem tamen sit:
quia ↄdõ si nupta erit, recipit principium, vt s̃. dixi, & ista rõ videt
procedere, ẽt quando ꝑsona mariti noĩata sit. Ita litatio posset sal-
uari, quando constaret de cã ↄdõnis appositæ, q̃ ꝑseuerantiam po
stularet: quia cõdõ à cã dẽt regulari, vt. s̃. dictum est. & exẽplũ est
in testõ, ſm Ang. in d. consi. 159 col. ij. & tũc non esset vis, ꝙ ꝑsona
mariti exp̃ssa sit, licet solum ĩtẽtio testõris ↄsiderat. ¶ Tertiò not.
4 hic, in fi. † ꝙ in vltimis volũtatib. reprobat nimia subtilitas. Ad idẽ
text. in l. j. in fi. s̃. vt actio ab hæ. ibi, ne pp nimiã subtilitatem volũ-
tas ↄ̃hẽtium impediatur. ĩ l. sicut §. si debitori. in fi de pig. ibi, tales.
n. subtilitates à iudicib. non admittuntur. in l. si seruum. §. sequit. de
ver. ob. in l. fi. s̃. de legi. Imperator dicit, vanã subtilitatẽ elusimus.
no. Ro. in ↄsi. 490. in ꝓposita ↄsultatione, col. fi. & hoc dẽt declara-
ri, vt Abb. distinguit in c. dilecti. col. iij. de iudi. in c. ex studijs. in vlti
mo no. de p̃sum. cũ si. vt dixi in d. c. cum dilecti. in gl. j. & late in l. ea
est nã. ff. de re. iu. ¶ In gl. ibi, vt ascendere capitolium. hoc procedit
in ↄdõne reiterabili: secus si non sit reiterabilis, vt per Ale. hic q all.
tex. in l. q sub ↄdõne. §. quoties. in ver. mortuo. de ↄd. insti. Sed con-
siderandum est, quod ibi ↄdõ non vr̃ impleta, sed ꝓ impleta hr̃: qa
non stat p eum, q post mortẽ debuit illã implere: quia in illo casu
impossibile erat, ꝙ impleret: qa manumissus semel, vlterius manu-
mitti non põt. ¶ In ea. gl. ibi, vt dixi in casuali etiam ab ignorante.
d tenet gl. [d] quod illa ↄdõ, si nupta erit, à muliere ignorante impleri
possit: hoc tamen non videtur iure ꝓbari: & in ↄ̃riũ vr̃ facere, qđ
no. Bal. hic, in ver. ex q̃rit. vbi ↄcludit ꝙ capiẽs bãnitũ ignorãter, nõ
dẽt hr̃e p̃miũ statuti: qa ignorãs non meret. Ita ergo vr̃ ꝙ mulier, q̃
ignoranter nubit, non ↄsequat cõmodũ instõnis, vel legati, & idẽ
in simili no. Bar. in l. si qs in graui. §. vtrũ. ff. ad Syl. & in l. nulla. C. de
dela. li. x. ¶ In fi. gl. ad ↄ̃rium rñderi põt, ꝓut gl. distinguit in ↄ̃rio in
d. §. versum. in fi. Vel clarius rñdetur, ꝙ pr̃ obligat ꝓ filio de in rem
verso, quatenus ↄsequitur lucrũ: vt dr̃ in l. si ꝓ p̃re. §. si dñs debitor.
ff. q in rẽ verso. Vñ si versum non durat, nõ dr̃ pr̃ hr̃e lucrũ, meritò
nõ tenet. Secus est in casu nr̃o, ubi simpliciter cõsiderat implemẽtũ
conclusionis: & sufficit implemẽtum ẽt momẽtaneũ: qa uerba ad
prin. re-

ADDITIONES.

a ¶ In illis. Scilicet fortuitis quæ non pendent à ptãte honorati. d. l. hæc conditio. j.
b ¶ Successiuum. Ale. consi. 56. col. fi. li. vj. Cor. consi. 7. li. j. Ias. consi. 4. li. j. Chas. cõsi. 62.
c ¶ Effectu. Quia propriè non dicitur testamentum nisi post mortem. quia interim ne-
scitur an sit voluntas ultima.
d ¶ Tenet gl. Et bene, quicquid dicat Dec.

5 prin.referunt,vt.s.dictum est.¶Extra gl. quærit Bar.† an mulieri, cui relictũ sit legatum, si monasteriũ ingrediať,& ipsa post ingressum exiuit, debeať legatum, Ful.Pau.de Cast.& Alex.hic,hñt istam q̃onem pro clara, præsupponendo ꝙ illa verba, si monasteriũ ingrediať:cum effectu intelligant.s.facta professione:quia ꝓpriè ingressus monasteriũ dr̃ post professionẽ. vt Bart.dicit in aut.si qua mulier.col.fi.ver.& hoc intelligo.s.de sac.san. ecc. & tali casu:bona acquiruntur monasterio, & dato & exiret bona semel acquisita auferri non debent, vt latius Ale.hic tradit.Mod. verò hic dñt, ꝙ immo ingressus monasterii à professione distinguiť, & sunt actus separati,vt colligiť in c.pe.de re.in vj.ibi,religionẽ ingrediť,& profitet,& no.in c.beneficiũ.eo.tit. & lib.& ad hoc facit: quia qui voluit intrare religionem, non vr̃ voluisse facere professionẽ: & iõ si intrat, & exiuit, dr̃ votum impleuisse. vt no. Archid.xij. q.ij.in c. sancimus.facit tex.in c.transmissa de ren. & qđ no.per gl. xvij.q.j. in summa.Non ob.ꝙ testator vr̃ cogitare de ingressu cũ effectu, & cũ professione:nã Mod.hoc negant: quia verba hoc nõ important,cũ aliud sit intrare monasteriũ,aliud profiteri.Ista dicta Mod. vñr de facili euitari posse: quia prima facie vr̃ efficax illud fundm̃, ꝙ propriè ingressus dicať per professionẽ: vt Bart.in d.auc. si qua mulier.& And.Sic.in consi.38.col.ij.lib.iij. sic ẽt non monachus, nisi professus.vt no.Dominic.in c.j.no.de re.in vj.& per gl.in c.de reli.dom.& ideo verba testatoris propriè accipi debẽt.l. nõ aliter. de leg.iij.& verba intelligunť cum effectũ.l.j.§. hæc autem verba. ff.qđ quisque iu.in c.relatũ.de cle. non res.Non ob. ꝙ tanq̃ diuersa ponanť professio,& ingressus:quia hoc q̃nque dr̃ ad maiorẽ declarationẽ: sed per hoc non tollitur quin alias ingressus includat professionẽ:sicut q̃n species exprimiť cũ genere,tũc species nõ cõprehendiť sub genere.l.doli clausula.de ver.ob.l.sanctio legum.ff. de pœnis. Eodem modo masculinũ non concipit fœminũ,q̃n dictũ est specialiter de masculo,& fœmina:vt no. Bal.in l.in multis.in fi.ff.de sta.ho.alias tñ secus vr̃.l.j.de ver.sig.Non ob.qđ dr̃ de voto: quia in hoc vario modo Doc.loquunť.¶Finaliter tñ mihi placet, ꝙ illa verba,si monasteriũ ingrediať,non præcisè cũ ꝓfessione intelligant,nec ẽt pro simplici ingressu accipiant: sed intelligunť s̃m
a iuris dispositionẽ. videlicet ꝙ ingrediať cũ aĩo [a] probõnis.ꝑut iura disponunt de ingredientib.monasteriũ.c.ad apostolicã. de regu
6 la.Sicus dr̃ de iuro,† qđ recipit oẽs ꝯditiones quæ à iure intelligũtur.l.fi.s.de nõ nu.pe.l.fi.ff.qui satis. cog. & iõ vr̃ ꝙ legatũ debeať, si ingressa fuerit monasteriũ, licet postea. ĩ.annũ ꝓbõnis egrediať: qa ꝯditio fuit impleta,ꝑut verba sonãt:& licet ꝯtingat illã exigere, tũc ingressus resoluiť:vt no.Pe.de Anc.in cõs.67.ꝯ donationẽ.co. fin.& dixi in c.in pñtia.char.fi.col.ij.de prob.& tali casu verba accipiunť cũ effectu:quia ipsi ingrediť cum aĩo probãdi. ¶Nõ ob.tex. in l.reprehendẽda.qa loquiť in ꝯditione diuortii qđ habet causam cessiuã.l.diuortiũ non est.ff.de diuor.vbi dr̃,ꝙ diuortiũ vr̃ hr̃e causam perpetuã:iõ ꝯditio diuortii impleta nõ vr̃ ex eo simpliciter ꝙ mulier recedat à marito,nisi perseueret.Secus est in q.nr̃a.& in cõditionib.de qb.loquiť tex.hic:quia momẽto impletæ vñr,& ita rñdet Are.in d.l.in substitutione.col.iij. Mihi vr̃ ꝙ plenius rñderi possit:quia tex.in l.reprehendẽda.loquiť q̃n mulier nõ tenebať implere ꝯditionem:quia erat turpis. Vnde arguit tex.ibi, vt ẽt Ful.dicit à fortiori,quia si nõ tenebať implere ꝯditionẽ aliquo modo, multo minus nõ tenebať perseuerare.Sed in casu nr̃o tenebať mulier implere ꝯditionẽ·quia erat honesta, si monasteriũ ingredereť. Et declarando hoc modo Ful.bene dicit quẽ Mod. hic nõ intellexerũt.
7 ¶†Vltimò queri,si testator legauit mulieri,si vidua efficiať,& talis ꝯditio impleta sit, si postmodũ mulier iterũ nubat, an perdat legatum? Bal.in l.fi.in iij.no.ĩ.de indi.vid.tol. ꝯcludit ꝙ statim ꝙ vidua efficiť,legatũ ꝯsequiť.& Pau.de Cas.ibidẽmet, & bñ ꝯcludendo vr̃, ꝙ ista ꝯditio sit momentanea:qa verificať in princ.statim ꝙ vidua efficiť, & idẽ in effectu tenet Ange.& Imo.in d.l.in substitutione, & idem Ang.in consi.34.Cõstantinus.col.fi. nisi ex ꝯiecturis aliud videreť,vt ibi distinguit,& idẽ Ange.& Imo.in d.l.in substitutione. & Ale.ibi sequiť,qui dicit nõ placere sibi ampliationẽ Pau.de Cas. qui dicebat in d.l.fin.conclusionẽ prædictã ꝓcedere, ẽt si testator dicat,si vidua remanebit:qua si velit Ale ꝙ illud verbũ remanebit, denotet perseuerantiam.Sed Pau.de Cast.dicit,ꝙ s̃m cõem vsum loquendi illa verba, vidua remanebit,resoluunť ac si dicať, si vidua erit.Et pro dicto Pau.de Cast. addo Bal.in consi.307. præmittendum est ad euidentiam,ꝙ conditionũ.lib.iiij. vbi Bald.approbauit conclusionem Ang.fratris sui, allegatam.s.& ibi in teris dicit esse idem,si dictum sit,si vidua remanebit:secus si dicať si permanebit. & idem vr̃ sentire Ang.in d.consi.34.Si aũt dicatur, donec vidua erit, in hoc certum est, ꝙ si ꝯhit matrimonium, ꝙ amittit legatũ, qđ no.Im.in d.l.in substitutione, & idem Bal.in d.consi. 307.in fi. & idem Bal.in l.Titius.in prin.ff.de excu.tut. & hoc probat ex eo, qđ no.Bar.in l.j.col.vij.ver.ij.principaliter quæro. de condi.& de. vbi loquitur de dictione donec, quę facit cõditionem.l. legatum. ff.de ann.leg.&idem Bar.in l.ambiguitatem.in ij.no.s.de vsuf.facit tex.in l.fi.§.donec.ĩ.de iu.del.& in l.fœminę.ff de senat. cum si.

& de materia huius.l.no. Ale.in consi.43.consideratis his.lib.iij.in fi.& Cor.lib.in consi.7.rudis.col.fi. Pisis.

ADDITIO.

a ¶Cum animo.Id est salua probatione seu facultate probandi,& bene.

LEX VIII.

1 Testator si instituatur aliquem hæredem secundum conditiones infrascriptas, institutio valet,etiam si nullas conditiones ponat.

2 Secundum dictio non facit conditionem.

3 Confines territorij non opus est aliter exprimere, quando exprimitur castrum, vel villa, vel vicus, ex quo proprios fines.

4 Conditio apposita in quacunque parti testamenti, reddit dispositionem conditionalem.

1 I testamentum. ¶Summať vt per Doc.hic. ¶No.ꝙ† si testator instituat aliquem hæredẽ nõ simpliciter, sed s̃m ꝯditiones.ĩ.scriptas,licet postea nullas cõditiones scribat. institutio tñ valet,& non vr̃ imperfecta rõnis voluntatis: quia non valeret.l.si is,qui.ff.de testa.& ita Bar.hic dicit,& hoc s̃m Are.intelligiť,q̃n testator retulit conditiones in alia scriptura,vt colligitur hic, ibi alia scriptura, & in l.cum pater.§.fi.de leg.ij. Secus vr̃ in eadẽ scriptura.d.l.si is,qui.s̃m Are.& Mod.sequuntur.Ista tñ dr̃ia in eadẽ scriptura,vel alia, non satis facit:quia tex.hic in princ. vr̃ loqui in eadẽ scriptura, vt sonant illa verba conditiones infrascriptas. illa enim dictio ĩ.vr̃ demonstrare locũ ad oculum.l.Titia.la 1.§.Caius.de lega.ij.ibi verba quæ infra scripta sunt. & in l.quidam testõ.in princ. de leg.j.ibi,ita vt infrascriptũ est,& facit qđ no.Bar.in l.qui liberis. §.hæc verba.in fi.de vul. & pup.¶Secundò ꝯ dictam drĩam facit: quia aut ista verba faciunt cõditionem, vel nõ faciunt: & idem vr̃ in eadem scriptura,vel in alia.& qđ in tex.dr̃ in hic, in alia scriptura,recitatur id, qđ hr̃ in d.l.cum pr̃.§.fi.vbi text.in alia scriptura ex contingentia facti loquitur.Vnde ad tex.in d.l.si is, qui.potest rñderi, ꝙ ibi loquiť q̃n constabat ꝙ testator plures hr̃des facere voluisset:vt colligitur ibi,si constaret.& sic ibi apparebat ꝙ voluntas testatoris erat imperfecta.hic verò nõ apparebat & illa verba s̃m conditiones infrascriptas nõ faciunt ꝯditionẽ,vt Doc dñt:quia intelligũť s̃m ꝯditiones infrascriptas, casu quo ascriptæ sint. Vnde si ascriptæ nõ fuerint,institutio remanet pura:quia ex quo nõ apposuit ꝯditiones, vr̃ illum pœnituisse.Sed tñ ꝯ hoc facit text.hic, dum dicit,ꝙ morte præuentus nõ fecit. Ex hoc enim nõ põt dici ꝙ illũ pœnituerit, & ita hic Are.ponderauit istũ tex.& prius Pau.de Cast. hic.Sed põt rñderi, ꝙ ex quo fuit morte præuẽtus, apparere non potuit vtrũ condõnes nõ apposuisset, vel nõ vt testm̃ cõseruet,lex interpretať ꝙ ꝯdõnes nõ apposuisset: & qa ꝑ illã dictionẽ s̃m,non erat suspensa voluntas testõris, & in dubio nõ ꝑsumiť imperfectio voluntatis, vt notabiliter dicit Imo.in d.l.si is, qui.circa fi. Hoc tñ
a ex toto nõ satisfacit: · qa cũ testõr pollicitus fuerit apponere ꝯdõnes infrascriptas,præsumẽdũ est ꝙ hoc fecisset,si morte ꝓuẽtus nõ fuisset:& ista ꝑsumptio tolliť, q̃n apparet testm̃ postea perfectũ sine ꝯdõnib ꝓdictis.qa vr̃ tunc pœnituisse, vt dcm̃ est q̃ non cessat si morte fuit ꝓuentus. Vñ postremò aduertẽdũ est,ꝙ illa verba,morte præuentus, nõ sunt posita in casu huius l.Sed in sili qđ allegať in tex.in d.l.cũ pr̃.§.fi. & ibi ponunť dicta verba, vbi nõ agiť de substantia legatis,sed de ꝯfinib. ꝑut dicit Pau.de Cast.hic. Et ad hoc bñ facit doctrina Bart.in l.j.col.ix.ff.de ꝯd.& de.dũ opponit de l.ij.ff. de hære.insti.qui tex.ꝯcordat cũ l.nr̃a.& ad idẽ facit tex.in l.si quis
2 ita scripserit ff.de hære.insti.¶Secundò no.s̃m gl.& Bar.hic,ꝙ†dictio s̃cdm,nõ facit cõditionem: & est tex.in c.abbate sanè.de ver. sig.& ideo ꝯdẽnatus dare vnũ par caponũ, s̃m ꝙ antecessores sui soluebant,dr̃ purè ꝯdẽnatus:vt no. Bar.in l.eũ qui.§. Iulianus.ff.de ꝯsti.pec.cũ si.vt Ale.tradit in l.admonendi, col.iiij. de iureiu.& latè Fel.in c.ij.de rescr.quorũ dicta reassumunt Mod.hic.Et ista conclusio ꝓcedit,dũmõ certitudo habeať in eo qđ relatũ sit:aľs secus: vt no.Bal.in l.j.in fi.s.de episc.& cle.Pau.de Cas.in ꝯsi.322. in cã decimali.in fi.in ver.si verò non apparet certitudo. & Are. in ꝯsi.76. diligenter visis.in iiij.dub.Et per hoc nõ cadit qđ dñt Mod.hic,de cõcessione facta sine certa pensione.Et vlterius aduertendũ est ad dicta:quia q̃ simpľr referuntur in locis pal.declarõne indigẽt: quia verũ est ꝙ q̃n illa dispõ,ad quã facta fuit relatio, nõ reperiť,obligatio,quæ hẽt certitudinẽ.remanet pura:secus si reperiať.& aliter dicat,q̃ relatum fuerit: quia tunc cõcessio tanq̃ eõ vitiať:vt no. Alec. scribit in consi.9.ponderatis.col.fi.in ver. & hoc saltẽ in casu nr̃o procedit.lib.v.& hoc idem voluit Card.in cõsi. 11.col.j. & dixi in cõsi.63.¶Vltimò ꝓdictis adde qđ no.Pet. de Anch. in cõsi.7.in q. agitata.

ADDITIO.

a ¶Non satisfacit.Et Dec.eã meritò reprehendit,vera solutio est, quòd hoc verbum secundum vel pollicitatio formæ vel motum,non probant voluntatem limitatam, uidelicet quòd alias testator actum suum ualere uoluerit,prout in dubio non ꝑsumitur limitata, sed in d.l.quoties, erat uoluntas limitata, nec aliter omnino intendebat instituere quam sub conditione, nec est diuinatio: quia nostra solutio probatur per omnia exẽpla præcedentia,& sequentia,in d.l.quoties, ubi ponunť exempla, in quib.cõstabat uoluntatẽ limitatã,uel deficere, & sic d.§.tantũdẽ.debet ita intelligi.

agitata.in prin.vbi si di ctũ sit cum cõdõnibus per me apponendis nõ hẽt locũ,ꝓmissio,nisi condõnes appositæ sint,& vř loq.quando possunt cõdõnes ad hoc apponi, prout loquunt Dec.in locis. s̃.alle.¶Tertiò no.† ꝙ vicus seu villa,uel castrũ,ꝑprios hẽt fines: & iõ non est opus aliter exprimere cõfines territorij.qñ delictum respicit vř territorium:vt no.Bar.hic,&:in l.liberorũ. col. ij. ver. qro,uolo accusare.de accu.& no.Floria.in l.sed & loci.§.fi.ff.finiũ regun.& tradit Ang in l.si rem.col.j.ff.de rei vend.vbi inquit, ꝙ si petitur castrum qđ hẽt fines limitatos nõ dẽt aliter confinari, & hoc nisi essent plura castra eiusdem noĩs. Et est rła cõis, ꝙ qñ res certa sit de se,non reqritur alia demonstratio ꝑ ꝯfinia:vt no. Bar. in l.demonstratio.in prin.col.pe.in vij.q.de ꝯd.& dem. & no. per gl. vbi Bar.in l.hac ꝯsultissima s̃.qui test.fa.pos.cũ sim. vt tradit ibi

4 Ale.col.j.in l.j.de lib.& posth.¶Vltimò no.† ꝙ in quacunque par te testĩ condõ apponat,redditur dispõ condõnalis.& hoc ẽm Bar. ꝑcedit,ꝑ illa verba ẽm condõnales.j.scriptas:arg l Modestinus. ff.de sol.Sed hoc dictũ non vř verũ:qa tex.hic in ver.sinautẽ.loqt simpliciter.& vř uersiculus separatus à principio legis:& ꝙa absolutè versi vř,ꝙ condõ posita in qu cunq; parte testi,referat ad totũ testũ:quia testũ est indiuiduum l.fur otum. vbi glo & Doc.s̃. qui.test.fac pos.& ad hoc bene facit tex.in l.si ita scriptũ. de leg. j. & in l.quidã testõ.ff de pe.leg.& in similib̃ hř in l.ꝯctus.vbi Bar.s.de fide instr.& in c.scdõ requiris de app.Bar. tñ hic ẽt aliam rationẽ adducit dicens hoc ꝑcedere ex natura vltimæ voluntatis. l. quib. dieb.§.quidã Titio.de cõd.& dem vbi Bar.licet secus sit in ꝯctib. vt no.per gl.mag.in fi.in l ij.de in diem addic.& declarat Pa.de Ca. in d.§ quidam Titio,dum inquit,ꝙ in vltimis voluntatibus non refert an condõ apponat circa substantiã vel circa resolutionem actus:quia paria sunt,legare centũ si ta is moriat,vel admittere. si talis moriatur:quia vtroque casu ꝯctus est condõnalis: ut in d. §. quidam Titio.Non sic in ꝯctib.quia dña est,an ꝯctus condõnalis sit,vel resoluat sub condõne.l ij.de in dẽ addic.& in l.obligationũ fere.§.condõ ff.de acti.& obl Sed aduertendum est: qa talis dña parũ facit ad no.qđ s̃.colligit,& ẽt talis dña non vř iure ꝓbari: qa tex.in d.l.ij.dicit,ꝙ uerba debẽt perscrutari,an dicatur ꝯctus condõnalis,vel resolutiuus sub condõne,ergo videtur dña inter contractus & vltimas voluntates,ex quo verba dẽnt considerari tota ergo vis consistit qũo verba concipiantur Non ob.tex.in d.l q bus dieb.§.quidã Titio:quia ibi verba non pñt importare resolutionẽ:quia tex.loquit negatiuè.ne dato,nisi mater mea moriatur. & tali casu idem esset in contractu,si dico,non vendo tibi librũ ꝑ x.nisi nauis venerit ex Asia.nam ista venditio erit condõnalis:quia non erit venditio perfecta:quia resolui possit, prout in resolutione consideraẽ.d.l.ij.de in diem addic.& in d.l obligationum fere §. condõ.Et sic data paritate terminorum non videtur dña inter cõ tractus & vltimas voluntates.Pro cõi opi.faciunt iura,quæ dñt. ꝙ resolo condõnalis legati reddit legatũ condõnale.l. aliqñ. in fi. de cond.& dem.vbi dř,ꝙ legatum sub condõne adeptum, sub ꝯria condõne datũ videt.l.si legatũ purè.l.legata inutiliter.ff de adim. leg.l.qđ purè.ĩ prin ff qñ dies lega.ced Sed ista iura declarari dẽnt vt dixi in l.j.col.ix.in ver.uenio ad secundũ. ff.de offi.eius. ¶ In gl. j.ibi,& malè. ista solutio euitatur,quia correctio euitari debet, vt Barto.hic dicit:& quia secundum Alex.Iurisconsultus in d.§.tantundem.videtur transire cum Marcel. Sed potest replicari , quod in l.ij.eo.tit.de hæ.insti.in prin.apparet quod opinio Marcelli reiecta sit.Ideo rationes ꝑdictæ cessant:quia non agitur de correctione iuris,q̃ debet euitari,sed de opi.Marcel.¶In eadẽ gl.ibi, vel dic ẽm Io.ista solutio põt esse bona,vt dicit Bar.intelligendo , ꝙ in ꝯrio fuit morte ꝑuentus ante quã testũ hẽtur pro cõpleto , iõ testamẽtum non valet ex defectu voluntatis, d.l.si is , qui.ff de test. & in l.furiosum.s̃ qui test.fac pos.In ꝯrio tñ in d.§.tantũdẽ.nihil di citur de ꝑuentione:sed põt dici ꝙ ibi constaret de voluntate testatoris,sicut dixi s̃ declarando tex.in d.l.si is , qui & colligitur ibi, designãs inserere non adit.Nec ob. si dicatur ꝙ ẽt hic fuit morte præuentus:quia respondet Alex. ꝙ non fuit morte ꝑuentus quo minus perficeret testũ:sed mortuus est post factum testũ ante, quã in alia scriptura declarauerit fines. Vel ẽm Pau.de Ca. hic, loquitur hic tex.qñ testator omisit apponere confines , qui non respiciunt substantiã rei.vt dixi s̃ in l.no in fi ¶Ale.dicit,ꝙ iste text. ẽt loqui vř,qñ omisit ea,q̃ respiciũt superbam dispositionis:vt col ligitur ibi,certaminis formã.Vñ apparet ꝙ sit defectus voluntatis, & ꝙ in dictis iur b agatur de substãtia legati. Allegat Bar.qui hoc dicit in l.ita stipulatus col.ii.in ver.sed ꝯ istam lecturam, de verb. ob.& ideo opus est ꝙ illa iura restringantur in al a scriptura, ꝑut loquuntur.Et quãtum ad propositum possumus considerare tres casus.primus,qñ apparet,& ꝯstat testõrẽ voluisse ꝯditiones apponere:si postea nõ apposuit,vř omisisse per errorem:ideo nõ valet testũ ex defectu voluntatis d.l. si is qui.& d.l. quoties.§. tantundẽ.Scđs casus est,qñ testator hřdẽ ĩstituit ẽm ꝯditiones.j.scriptas, vt hic dř:& tunc si testũ fuerit perfectũ: quia testõr superuixit. & ꝯdõnes tñ apposuit,tali casu valet testũ : quia vř testatorem pre-

nituisse,ex quo non ꝯstat præcise de ꝯria voluntate testatoris: & ita tex.hic intelř:& no Bar.ꝑ illũ tex.in l ij.in prin.ff de hæred insti. Tertius casus est,qñ testator retulit se ad aliã scripturã,quæ postea facta non fuit:quia morte ꝑuentus:& tali casu valet testamentum & legatum:quia scriptura testĩ perfecta fuit,licet alia scriptura facta non fuerit.l.cum pater.§.fi.de leg.ij.& tex hic.

LEX IX.

1 *Superfluum esse non dicitur,quando aliquid noui additur.*

2 *Substitutio uulgaris expressa in uno casu non continet tacitam pupillarem nisi mater sit in medio.*

3 *Substituto tacita pupillari an admittatur contra matrem, uel non , pendet à uoluntate testatoris.*

4 *Ius accrescendi an & quando excludat substitutum.*

5 *Prærogatiua quæ matri conceditur,non porrigitur ad eius hæredem.*

6 *Substitutio pupillaris continetur in breuiloqua,per quam mater excluditur.*

7 *Ius accrescendi impeditur à tacita uulgari substitutione.*

Vm quidã. ¶Summat vt per doc.hic.¶Ista lex duob.mo.principaliter intelligitur. Primò ẽm intellectũ gl.qui cõiter approbatur Secũdò

a Bar. aliũ posuit intellectũ.Primò videbimus, & perscrutabimur cõem intellectum,qui talis est in effectu,ꝙ tacita pupillaris non admittat ꝯ matrem,hoc est,non hẽt effectũ ꝯ matrẽ, sed tñ continet in expressã vulgari:qa si mater ꝑmoriatur , substitutus ex tacita pupilla admittit,vt hic dř,ergo dat intelligi; ꝙ in dicta vulgari insit tacita pupillaris: aliàs substitutus matre mortua non admitteret:arg.l.qđ ab initio.ff.de re.iu.& ita Bar inducit istũ tex.in l.ꝑcib.col.j.ꝯ.de imp.& Mod.hic sequunt.Sed,vt dixi in d.l. ꝑcib.col.iij.rõ Bar.non uidetur concludens:quia mortua mře lex fingit tacitã pupillarem interuenisse,dato ꝙ à principio non fuisset:sicut alias mortuo filio ꝑterito,lex facit valere testamentũ , qđ fuit nullum.l.æquissimũ.§.expectandi ff de sec.tab.prout illũ tex. Ale.declarat in l.posthumo.col.v.s̃. de contratab Et hoc confirmat:quia ꝙ in expressa vulgari contineatur tacita pupillaris, hoc procedit ex interpretatione iuris,contra ꝑprietatem verborum. l.iam hoc iure in fin.& in prin.de vul.pariter uidet ꝙ talem interpretationem lex facere possit,qñ velit & regula l qđ ad initio. rõ vř hře locũ quantum ad ipsam l qa ipsa qñ velit vř ꝙ possit talem interpretationẽ facere Iste cõ s intellectus ꝑ Bar pluri b.mod.impugnat Primò qa esset de indubitabi i,cũ hoc esset decisum in l.ꝑcib.ꝯ n. .Sed rñdet ꝙ potuit hic dubitari ex eo,ꝙ mater erat instituta pro parte:vnde videbat ꝙ habuisset partem quã testator vo luisset.vt Ale.hic dicit col.pe.Mod.hic replicant,ꝙ vna erat dubitio:quia prouisio hoĩs tollit tacita n ꝑuisionem legis circa idem. l.si s̃.de pac.conuen.Sed in casu nřo,mater erat instituta ꝑ parte: vnde nõ vř prohibita succedere filio in alia parte.vt tex. hic dicit. Sed replicat ꝙ ista est rõ decisionis,sed ꝑ hoc non tollit quin ꝓbabilis esset ratio dubitandi,prout Ale. dicit & recte ¶ Secundò

1 ad argũ Bar.de superfluitate,rñdet † ꝙ non dř superfluũ esse, quãdo aliquid noui addit.ut no.Dñic.in c.si tibi.in glo i de præben. in vj.& hic plura addunt ad ea,quæ dicta sunt in l ꝑcib. ¶ Tertiò respondeti põt ꝙ in legib.C.non quærit de rõne dubitandi : quia Imperator rñdet ẽm cõtiogentiã facti.¶Quartò ẽt dici põt,ꝙ in l ꝑci.hoc nõ erat determinatũ,qa cõis intellectus non ꝓbat ibi , ꝑ ea quæ ibi dixi post Ful.¶Secundò ꝯ cõem intellectum ob qa pupillaris substõ ꝑsupponit aditã hæreditatẽ:& hic non apparet de aditione hæreditatis,nec ꝑsumit ꝙ 1 est facti . Sed rñdet ꝙ ad esse pupillaris substõnis non requirit aditio hřditatis:vt no Bar.in l.ij.in ver.iiij.quærit.de uul.& pu.¶Scđò rñdet,etiam dato ꝙ aditio cẽt necessaria,dẽret intelligi ꝙ facta fuisset. qa cum dubitat de una q. ꝑsupponitur ꝙ omnia alio respũ habilitas concurrãt.l.q in testõ.in princ.ff.de test.l.furiosum.in fi.s̃.qui test.fac pos.& ideo cum hic dubitatur an tacita pup.excluderet mrẽm, ꝑsupponit ꝙ pup. hẽt omnia requisita ¶Tertiò arguit secundũ Bar qa non apparet ꝙ tex.loquat de hæreditate pup. & sic non uidet loqui de pupillari substõne:qa simpliciter tex dicit,luctuosam hæreditatẽ. Sed Ale. & Mod.rñdent:qa immo loquit de hřditate pupilli,ut collř ex illa dictione ad eius.l.impuberis.de quo.s̃.maximè loquit.Et hoc cõfirmat ꝑ argũ à maiori,qđ facit ibi tex.prout latius inferius dicã circa intellectũ Bar Et ulterius considerandum est ꝙ in tali argu. qđ facit Imperator,substãtia testatoris à luctuosa hæreditate distinguit:unde patet ꝙ in luctuosa impuberis loquitur.¶ Quartò arguit Bar.quia tex.loquitur in singulari de vna substõne,ibi dum dicit substõnem quidem.& ẽm cõmunẽ intellectum essent plures substõnes. Ad hoc respondent Pau de Cast.& Alexan ꝙ vna fuit substitutio quo ad concessionem uerborũ,licet virtualiter essent plures

ADDITIO.

a ¶ Bar.Hic,& in l.1.col.8.ff.de uulg.& pup.intelligens de tacita uulgari qđ acriter impugnat Lanc.Polinus in tract.uulg.tamen Bar.non fuit solus in sua sententia,ut hic putat Ias.sed Bar.sequitur Bal.Vbal.in tract.substitutio.col.9.

p̃les. & hoc patet in breuiloqua & cõpendiosa, & qa ẽt ꝙ effecta
erit tñ vna substõ, q̃ hẽbit locum vulgaris vel pup. ¶ Vltimò ar-
guitur ꝯ cõem intellm: quia à ꝯrio sensu vr̃ hic probari, ꝙ si mr̃ nõ
fuisset pro parte instituta, ꝙ tacita pupil. ꝯ matrem admitteretur,
ꝯ. l. precib. ꝟ. de impu. Sed r̃ndetur, ꝙ tale argũ non bñ colł̃r: quia
instõ matris potuit facere dubõnem. vt s̃. in prin. dcm̃ fuit. Impe-
rator tñ hic in hoc vim non facit. Et retento cõi intellu plura no.
colliguntur. Primò fm cõem intellm colligit Bar. vnum, qđ forte
2 alibi non reperitur. † ꝙ vulgaris expressa in vno casu, continet tñ
tacitam pupillarem, nisi mr̃ sit in medio, declarando, vt per eum
hic, & idem no. Bar. in l. j col. ix. vers. item quæro. ff. de vul. Et ista
conclo limitari potest, nisi talis substõ, si non nascetur, restricta sit
tunc & eo casu: quia tunc non continetur tacita pupillaris, ex eo,
quod no. Pet. de Anch. in consi. 3 5 7. ex serie testi. & ita aliàs con-
sului, vt patet in consi. 3 1 5. Scdõ no. ibi, voluntatis quæstionem.
3 † ꝙ pendet à voluntate testatoris, an tacita pupillaris ꝯ matrem
admittat. facit tex. in l. iam hoc iure. §. fi. ff. de vul. & ideo ꝯrium e-
ius, quod hic dr̃, probari pt̃ p no. per gl. in l. precib. in verbo, oĩmo
do. in fi. ꝟ. tit. j. cum si. ut dixi ibi, & in consil. preall. col. 2. ¶ Tertiò
4 no. † ꝙ hic ius accrescendi excludit substitutum, ꝯ rł̃am, quæ habe-
tur in l. ij §. si duo. ff. de secun. tab. in l. j. §. pro scdo. ꝟ. de cad. tol. Et
hoc fm Pau de Ca. hic. col. fi. vr̃ procedere trib. concurrentib. Pri-
mò, quia mater. Scdò qa cohæres. Tertiò, quia substitutus venie-
bat ex tacita substitutione pupillari. Sed tñ dici potest hoc solum
procedere fauore matris: quia idem esset, licet mater non esset co
hæres l. precib. ꝟ. titu. j. Similiter tacita substitutio impediret ius
accrescendi. l. fi s̃. de hær. insti. vt no. Ale. hic, col. 1. Solum ergo fa-
uore matris hoc inducitur. Et dici põt, ꝙ tali casu nõ sit facta sub-
stitutio, & sic non cadit comparatio de iure accre. ad substitutio-
nem per s̃. dicta in prin. & quia mater etiam ab intestato exclude-
ret substitutum in tali casu: vt no. in d. l. precib. Vñ ne infringantur
regulę iuris, ꝙ tali casu non sit facta, nec intelligatur tacita substitu
5 tio pupillaris. ¶ Quartò no. fm Bal. post Old. † ꝙ prerogatiua, quæ
matri conceditur, ad eius heredem non porrigitur: quia limitatũ
videtur priuilegium, & fm hoc limitatur rł̃a q̃ dicit, ꝙ ius accrescẽ
di transit ad hæredem. l. si plurib. ff. de suis & legi. vt non habeat lo
cum in isto casu. ¶ Alius est principalis intellus Bar. quod text. hic
loquatur tm̃ de vulgari: & est casus sing. fm Bar. ꝙ licet substitutio
vulgaris cõcepta in vnum casum expressè trahatur tacitè ad alios
casus. l. ij s̃ de hær. inst. hoc non habet locum ꝯ matrem viuentẽ.
vñ ista substitutio, si ñ nascať nõ trahitad casum, qñ ĩstitutus repu
diaret, matre exñte. & in isto intellu est p̃supponendũ ꝙ pupillus
natus non adiuit hr̃ditatem: quia adita hr̃ditate cessaret substõ. l.
post aditam, ꝟ. ti. j. Et hoc vr̃ presumendum: quia aditio est facti. de
qua non presumitur. l. in bello. §. factę. ff. de cap. Sed ꝯ istũ intellm
multa opponuntur. Primò, ꝙ dato, ꝙ pupillus non adiuerit hr̃di-
tatem, tamen erat suus, & ex potentia suitatis vr̃ transmisisse here-
ditatem, & sic fecit alium heredem: ergo vulgaris non videtur ha
bere locum: vt no. Bar. hic. in fi. qui r̃ndet, ꝙ datio cohæredis videť
tollere suitatem. Sed Alex. r̃ndet, ꝙ datio cohæredis extranei non
tollit suitatem quo ad effectum transmissionis. l. si fratris. vbi Bar.
in fi. ꝟ. de iu. deli. Similiter per dationem substituti vulgaris nõ tol-
litur suitas: vt Ale. hic concludit, col. 2. in prin. Mod. hic replicant,
ꝙ saltem ista duo simul iuncta, tollunt effectum suitatis. & fuit ista
respõsio Iuonis de Copulis de Perusio, vt Soc. refert in l. j. in xvij.
car. de vulg. Sed ad hoc potest r̃nderi, ꝙ ista mistura nõ vr̃ hoc opa
ri: quia illa vulgaris restricta, si non nascetur, nihil habet commu-
ne cum sublatione suitatis, immo potius tendit ad conseruandũ
suitatem, si posthumus nascatur: quia non ponitur in voluntate
filii instituti: vt no. tradit Bar. in l. Gallus § & quid si tm̃. col. 3. ĩ ver.
ꝯ dato. de lib. & posth. & Ale. hic in alio proposito. Et vlterius ꝯ
intellectum Bar. in effectu duo stringuunt ex quib. patet, & fateri
necesse est quòd iste tex. in pupillari intelligatur, quia loquitur de
hereditate pupilli, vt probatur ibi, impubere defuncto, matrem
ad eius venire successionem. & non satisfacit r̃nsio Soci. in l. j. de
vul. char. xviij. in ver. ad quartam rationem dum exponit eius. s. te
statoris. Illa enim verba omnino repugnant, cum loquatur de suc
cessione impuberis defuncti. Et pariter tollitur alia r̃nsio, dum in-
quit exponatur eius. s. filii, intelligitur, in qua filius erat institutus:
quia loquitur de successione filii, non de institutione. & verba
clara sunt, quę non possunt cauillari. Secundo contra Bartol.
Areti. in d. l. j. de vul. col. antepe. inducit istum text. dum inquit,
quod si testator reliquit substantiam suam vxori, faciendo illam
cohæredem, multò magis videtur illi reliquisse luctuosam hære-
ditatẽ, quæ verba de necessitatẽ, intelliguntur de hæreditate filii:
quia si intelligerentur de hereditate testatoris, tunc non procede
ret argumentum à fortiori, quod facit tex. hic, sed esset eadem ra-
tio: quia totum est de substantia testatoris: quia immo minor esset
ratio excludendi substituti: quia in prima parte vxor vocata fuit
ex dispositione expressa testatoris, & in parte filii esset vocata ta-
citè, ex iure accrescendi: vt ergo argumentum à fortiori ꝓcedat,

debet intelligi tex. de hæreditate luctuosa filii: quia si testator voca
uit vxorem ad eius hæreditatem, à fortiori vr̃ illam vocasse hr̃dita
tẽ filii, quæ erat magis matri debita, q̃ esset hr̃ditas testõris. Et ista
efficaciter vrget. Soc. in d. l. j. car. xviij. col. 2. ver. ad secundam co-
natur r̃ndere, & dicit ꝙ argumentum à fortiori etiam adaptari pt̃
ꝙ loquatur de hr̃ditate testõris hoc modo. Nam cum hr̃ditas pa-
tris dicatur debita filio. l. fi. ff. de bo. dam. l. scripto. in fi. ff. vnde lib.
Si ergo pr̃, filio superstite, voluit vxorem succedere in dimidiam
partem hr̃ditatis, & sic in illa parte filium excludere, à fortiori vi-
detur voluisse illam succedere in alia dimidia mortuo filio: quia
non priuatur filius p p vxorem in altera dimidia: & videtur maior
ratio pietatis p p luctuosã mortem filii & sic satis videtur proce-
dere argumentum à fortiori. Moder. hic referunt istam ꝛsonem
Soc. tacito tamen authore, & tenent illam non procedere: quia ex
quo filius erat institutus in dimidia, de residuo potuit testõr dispo
nere ad libitum eius. Nec filius dr̃ priuatus illa dimidia, in qua vxor
fuit instituta: vt not. in l. absentib. & in l. cum quæritur. s̃. de inoffi.
test. Ista replicatio non videtur tollere responsionem Soc. quia iu
ra per allegari, loquuntur de hæreditate patris absolutè, quæ debe
tur filio: & ideo negari non pt̃ quin filius dicatur priuatus illa par
te hæreditatis, in qua fuit mr̃ instituta. Benè verum est quòd p p ta
lem priuationem non competit querela: & isto respũ rõ Mod. vi-
detur procedere. Vnde ratio Soc. aliter tolli pt̃: quia argumentum
à maiori non videtur procedere in hr̃ditate patris, prout ipse ar-
guit, si voluit vxorem viuente filio succedere in dimidia, & filium
excludere in illa dimidia, à fortiori videtur voluisse illam succedere
in alia dimidia mortuo filio Nam tale argumentum posset habe-
re locum in filio, cui non dedisset substitutum Dando enim substi
tutum filio in illa parte, in qua fuit filius institutus, non vr̃ voluisse
illam partem ad matrem venire: quia matri dedit partem, quã vo-
luit, instituendo illam: & sic vr̃ stare fundũ Are. qđ argũ à fortio-
ri non potest adaptari, nisi text. intelligatur de hereditate pupilli.
Moder. tñ hic dñt dupł̃r posse r̃nderi. Primò, ꝙ de tali argumento
non sit curandũ: qa Imperator nõ fundat se in tali argumento. Fa
tenť ꝙ ista solo non sit bona, & merito: quia text. Imperatoris vr̃
fm talem rõne decidere in fauorem matris. Secũdò dñt Mod. hic
argũ à fortiori in hr̃ditate testatoris posse adaptari hoc mõ: quia
testator magis dilexit vxorem, q̃ exneum substitutum hoc paret:
quia illã ĩstituit sil cum filio: ergo à fortiori vr̃ testõr uoluisse ꝙ ipsa
p̃feratur substitutio in alia parte, q̃ obuenit matri mediãte morte
filij. Sed ista rõ non valet, ex eo, quod testõr dedit substitutum in
parte, in qua fuit filius institutus, & matri videtur fecisse prouisio
nẽ quam voluit, instituendo illam in dimidia: remanet ergo fundũ
Arc. ꝙ arg. illud à fortiori intelligatur de hr̃ditate filij. ¶ Et hoc cõ-
probo dupł̃r, inducẽdo illum text. in versic. si n. vbi cõprobat ꝙ s̃.
ĩmediatè dixi: & s̃. loqtur de hereditate filii, ibi, ad eius venire suc-
cessionẽ, ergo illud arg. de ver. si n. necessariò intelł̃r in hæreditate
filii: quia venit ad comprobandum illud, quod s̃. proximè dcm̃ est.
Scdò ĩducit illum tex. dum facit ꝯparationẽ de hæreditate testõris,
ibi. si n. suæ substãe partẽ luctuosam hæreditatẽ, videtur quod illa lu
ctuosa hæreditas esset diuersa à substãa testõris. iõ de luctuosa hære
ditate filij ĩtelł̃r. Alia rõ, quam Mod. inducunt ꝯ Bart. parum facit,
dum dñt & in hæreditate mariti mater nullum hẽt priuilegium: iõ
deberet excludi p vulgarem, sicut quilibet alius: quia r̃ndetur quod
affectio testõris ad matrem arguitur ex eo, quod illam ꝓ parte here
dem instituit, & in tacita vulgari, vel pupillari voluntas testõris con
siderątur, ut s̃. dcm̃ fuit. ¶ In gl. fi. ibi l. p̃cib. illa l. videtur efficaciter
probare cõem opi. prout illam Alex. hic inducit, ponderando ver-
bum oĩmodo. nã ibi facta erat filio substõ in primo casu & sic vul
garis, si filius non erit hęres: & illa expirauit: quia filius, fuit hæres,
dicitur ibi, quod mater oĩmõ admittitur. & sic indistinctè, & pro
ꝯñs non cõsideratur ibi tacita pupillaris, q̃ in expressa vulgari conti
nebatur. Sed ut dixi in l. p̃cib. in iiij. no. ista inductio euitari pt̃, quia
illa dictio oĩmodo, q̃ resoluitur indistinctè, videtur habere respe-
ctu ad illud, quod in secũdo casu ibi dicitur, hoc modo in primo
casu mater indistinctè admittitur: in scdo casu distinguitur declarã
6 do ut dixi in d. l. precib. ¶ † In ea. gl. ibi, l. Lucius, ibi loquitur in pu-
pillari, q̃ continetur in breuiloqua, per quam mater excluditur, vt
Bart. hic in prin. dicit. Secus est in tacita pupillari, q̃ in expressa vul-
gari continetur. Illa. n. est oĩno tacita, quia uerba vulgaris substitu-
tionis repugnant, sed pupillaris, quæ continetur in reciproca, non
est tacita pura expressè uerbis generalib. ut no. Bart. in d. l. Lucius.
co. iij. cum si. ut tradit Alex. in l. in testõ supra. de testa. mil. col. iiii.
vbi dicit quod cõiter ita tenetur. Sed in contrarium videtur text.
in l. iam hoc iure. in prin. de vul. ubi primò dicitur quod in expres-
sa vulgari continetur tacita pupillaris, & ꝯ. Deinde dicit qđ hoc ius
substitutionis est tractum ad reciprocã, ergo videtur quod in reci
proca eodem modo tacita vulgaris contineatur. sicut s̃. dictum
est de vulg. & pup. & ita illum text. inducit Fulg. hic Bartol. in d.
l. iam hoc iure, r̃ndet ad hoc quòd ille text. intelligitur quo ad effe-
ctum, vt vna substõ p̃les comprehendat: Sed tñ diuerso mõ. Soc.
in

in l.j.col.x.de vul.replicat, ꝙ imo illa extensio vř facta cum oībus qualitatib.eius,ꝑ ea q̄ no.in l.j.ff.de iu.Sed rñderi pt, quod æqparatio vř facta eo mō,quo adaptari pt,& nō ī oīb.c.iudēnitatib.e.pe. ď ele.ī vj.l.j.§.lex Fal.vbi Bart.ff.de le Fal.Vñ pupillaris substō . quę continetur in expressa vulgari,est oīno tacita : qa verba repugnat: & ista qualitatis non pōt adaptari in reciproca.in qua pupillaris facta videtur verbis gñalib. & non pōt dici oīno tacita: vt dixi in d.l. in testō.col. viij. Et retēta cōi opi. qđ pupillaris contēta in breuilo qua matrē axcludat:qa vř expssa verbis gñalib.lītať, nisi in breuilo qua exprimatur formaliter vulgaris:vt qa dicat, si qs eorū hřs non erit,eos inuicem substituto: tūc in illa expssa vulgari ꝯtinetur tacita pupillaris,q̄ matrem nō excludit:vt no.Bar.dicit in d.l. Lucius.co. fi.cum si.vt tradit ibi Ale.col.fi.& in d.l.in testō,col.iiij. Sed,vt dixi ibi,ista lītatio,q̄ ab oīb.approbatur non vř vera:quia cum facta sit prouisio à testōre per verba gñalia reciprocæ substōnis , vř cessare illa tacita pupillaris,q̄ à lege inducitur,arg l.cum filio.§ j.ff.de vulg. ¶ In fi.gl.dictum gl.vř notabile, si ad text.hic referať, ꝙ per tacitā vulgarē ꝯprehēsam in expressa pupillari,excludatur mř, q̄ erat co-
7 hæres:& p ꝯñs†quod ius accre.ēt à tacita vulgari substōne impediatur.ad idem est text.in l.fi.s̄.de hær.inst.vbi pariter hř ꝙ tacita substitutio excludit ius accre. & ille text.hoc mō inducitur : qa testōr ibi instituto sibi hřde Plocio dixit. Sēpro. Plocij hřs esto . Ista affirmatiua quod sit hřs Plocij. designant pupillarem.q̄ non pōt valere ibi,quia erat extraneus : iō illa verba resoluuntur in vulgarē , vt ibi dř,ita quod si Plocius non erit hřs Sēpr.erit hřs.Et hoc ēt hēbit locū in parte hřditatis, vt ibi dř. & sic vř ꝙ in alia parte hřet cohřdē, qui non pōt venire p ius accrescēdi. Nam ius accrescēdi est ordinatū in subsidium. ne ille decedat pro parte intestatus . vt dixi in l.j.s̄. qñ non pet. par. Vñ qñ quis fuit vocatus à testatore per viam substitutionis expresse vel tacitè,cessat ius accrescendi.

De impub.& alijs substi. Rubrica.

1 *Substitutio impuberum,tantum est dicere quantum substitutio pupillaris.*
2 *Substitutio an possit fieri in legatis.*

¶Continuatur hæc rub.ꝭm Bart.post Cy.quia. s̄. visum fuit de institutis in j.gradu . nunc competēti ordine ponitur de institutis in ij.gradu.Et ista continuatio bñ ꝓcederet,si s̄.diceretur.de istōnib. simpliciter,sed quia etiam.s̄.dř,de instōnib.& substōnib. talis cōtinuatio non videtur bñ adaptari:& iō suppleri pōt hoc modo s̄.dictum est de institutis ī prima gradu , & etiam de substōnib. in gñe. nunc verò testabat tractare de substōnib. in spē: & quia plura erat Imperator tractaturus de pupillari substōne q̄ de alijs, meritò subijcitur de impu.& alijs substi.in spē.¶ In glos.rub ibi,id est,dicere
1 de pupillari, gl. concludit† quod tm̄ est dicere de substōne impuberum, quantum si dicatur de pupillari substōne. ¶ Mod. tamen hic dnt quod magis propriè loquitur hic Imperator ,de substōne impuberum.p l.pupillus.in prin.ff.de ver. sig. vbi dicitur pupillus., qui est sui iuris:& quando fit substō à prē , non est sui iuris, iō non propriè dicitur pupillus . sed impubes. Sed certè non consonat ꝙ magis propriè locutus sit Imperator.q̄ Iurisconsulti:iō D.Lancel. frater meus honorandus dicit: quod hic Impe. habuit respectum ad tps testī.quando fit pupillaris substō:quia tunc dicitur impubes & non pupillus : quia in ptāte., Sed Iurisconsultus considerauit effectum pupillaris substōnis, q̄ considerať post mortem . ¶Sed magis placet dcm̄ gl.ꝙ pro eodem ista verba ponantur :,quia ipse Imperator insti. eo.dicit de pup.l.in ru. & in tex. in prin. dicit de substōne facta impuberib.q hēt locum,si impuberes mortui fuerit: & sic etiam post mortem impuberes ibi dnr , ergo datur intelligi qđ pro eodem ponantur,vt gl.dicit. ¶ Multa possent hic tractari: quia diffusa est mā subōnis:sed solito more solum insistā in his,quæ cōiter per alios dnr. Et iō vna sola occurrit difficultas, an substō fideicōmissaria dicatur propriè substō , & Bal. & Sal. in prin. post Nic. de Mat.tenet quod non dicatur ꝓpriè substō.quia nō dicitur secda instō,& in locum primi non subrogatur : quia non ꝯsequit iura directa,nec integram hřditatem.Et idē sequit Pa.de Ca pōderando rubricā.s̄.de insti.& substi.Et iō infert ad statutū, qđ loqueretur de substōne, ꝙ nō hřet locū in fideic.qa verba statuti ꝓpriè intelligūť.
a ¶Sed Alex.hic,& in ru.ff.de vul. & pu.tenet ꝯrium . Primò, quia in legatis pt fieri substō l.vt hæredib.ff.de le.ij.l. Tertius & Seius. ff. de hær.insti.cum l seq. & tm̄ non pōt dici secda hæredis instō in legatis.¶ Scdò mouetur Ale.quia verbum substituo,est cōe.l.iam hoc iure.ff.e.ibi hoc cōi verbo.& no.p gl.in l.pcib.ȷ̄.eo. cum si.vt tradit idem Alex.in d.l.iā hoc iure,& iō cum sit verbum cōe,ita videtur adaptari ad fideic.substōnem,sicut ad directā.¶Tertiò Ale.adducit tex.cū glo in l.gñaliter.in §.cum aūt.in verbo,substituit, q̄ intelligitur p fideicōmisū.Nō ob. rub. de inst. & substi. qa pt dici , ꝙ ponať copula inter genus,& spēm , quo casu copula nō arguit diuersitatē.,vt hř in si\~i in ru.s̄.de ser. & aqua. Dicit tm̄ Alc. ꝙ fideicōmissh dř ꝓpriè hřs.īstitutus.l.postulāte.§.pe.ff.ad Tre.vt latius ipse insistit hic.& in d.rub.de vul.& in d.l.iā hoc iure. & cū ista resolutione trāseūt oēs posteriores.Sed nō vř recedendū eē ab op. Bal. Sal.& Pau.de Ca.q̄ vř cōis,pro qua facit tex.in l.recusare.§. Titius ff.ad Tre.vbi tāquā diuersa ponunť substituere,& resti.& idē hř in l.gñaliter.in prin.ī duob.locis.s̄.ti.j.cū si.vt tradit Cor.Per.g eoem op.sequit in ꝯs.320.dubia qdē co.iiij.li.iiij. ¶Nō ob.all.in ꝯriū : &
2 primò† ꝙ substō pt fieri in legatis qa illud verū ē largo mō , & nō ꝓpriè.hoc patet: qa ēt substō pt fieri in donōne cā mor.d.l. vt hřdib.de leg.ij.& tm̄ non pt dici ꝓpriè substō.Nā ēt substō fideicommissaria,largo mō dř substō:sed nō ꝓpriè : qa nō est secda instō.Et iō appōne substōnis,de directa intelligitur.c. si př. de test. in vj.Et p p hoc substitutio fcā adinuicē cōphēdit fideicommissariā:vt no. Bar.in l.ij.ȷ̄.e.cū si.vt dixi in l.in testō.s̄.de test.mil.& verbū substituo,respicit tm̄ vulgarē,vt dictū fuit in d.l.in testō. ¶Secūdò non ob.ꝙ verbū substituo, sit verbū cōe : qa verū est,largo mō,& ꝭm subiectā mām,sed nō ꝓpriè:vt no.Nic.de Mar.& Bal in fi.rub.hic. Sic ēt dř de verbo lego,qđ est cōe:vt per Bald.in l.fi.s̄.fa.erci.cū si. vt tradit Ale.in ru.de le.j.¶Nō ob.text.in d.l.iā hoc iure: qa rñdet, Bal.hic,ꝙ nihil facit:& idē dicit Bar.in d.l.iā hoc iure quia ibi,dicit hoc cōi verbo,Vos inuicē substituo. Vñ non dicitur ibi,ꝙ substituo,sit verbū cōe respectu directæ.& fideicommissariæ substitutionis.sed ꝙ illud verbum,vos inuicē substituo,est cōe ad uulgarē & pupillarē substitutionē de qb.agiť ibi.& dř cōe : quia substitutio est facta adinuicē.vt expresse patet.& sic illud verbum respicit totam orōnem breuiloquæ substitutionis,nō aūt p̄cisè refert ad verbū substituo. Vltimò non ob.tex.in l.gñaliter.§.cum aūt. quia ille tex.refert se ad l.cum auus.ff.de cōdi.& demonst. q̄ expresse loqť de fideicōmisso,vt colligitur ibi,restituere:& iō cū referať ad illā l. verbum substituit.ꝭm subiectā materiā intellr:& largo modo substitutio fideicōmissaria,substitutio dř,sed non propriè per s̄.dicta.

ADDITIO.

a ¶Sed Alex.ergo vero dico inspiciendam esse mentem, & rōnē statuti , vnde statuta prohibentia instōnes,uel substōnes multo magis habent locum in obliquis & fideicommissariis,in quibus est maior & prolixior intricatio.litiumque seges,quam ista tutum succidere uoluit,ubi uero non esset eadē rō,procederet opi. Bal.& cōmunis.

LEX I.

1 *Partes expsse ī institutione,videtur repetitæ in substitutione.& n.6.7.& 11.*
2 *Testator si in institutione predilexit masculos,pariter etiam in substitutione.*
3 *Declaratio interpretatiua in statutis admittitur , & non declaratio extensiua & quare.*
4 *Declarationis natura non est conualidare quod est nullum, sed quod est inutile,& debet fieri in circunstantijs, & non substantialibus. nu.5.*
8 *Accrescens pro portionib. hereditarijs accrescit , etiam in iure accrescendi.*
9 *Portiones equales distinguntur,exprimendo nomina propria.*
10 *Partes datæ in institutione,non videntur repetitæ in substitutione quando ex onere iniuncto æqualiter heredibus, aliud colligatur.*
12 *Conditio extrinseca apposita in institutione,non videtur repetita in substitutione.*

Vm hæredes. ¶Ista est lex. j. q̄ summatur vt p Bart.hic.¶Primò not. † ꝙ par-
1 tes expsse in instōne vñ repetitæ in substitutione , de iurib.cōcordantib.vt inferius dicā. Et rō huius decisionis vř:quia cū substituerit hæredes,prout tex.hic intelligitur . vř substituisset illos quatenus sunt hæredes.& sic pro portionib.hereditariis:sicut ēt si grauati hřdes fuissent,pro portionib.hřditarijs grauati vñr.l.si hřdes noīatim.in fi l. si quis in fundi vocabulo. §.fi.de lega.j.l si pluribus.de lega.ij.l.antepenult.ff.de duob.re.¶ Alia etiā ratio assignari potest:quia illā affectionē,quā habuit testōr in institutione,pariter vř habuisse in substitutione & nō ꝑsumit ꝙ voluerit magis substitutū quā institutū diligere.l.Publius. §. fin.ff.de
2 cōd.& de † Et iō si testōr in instōne p̄dilexerit masculos,pariter ēt in substitutione vř illos dilexisse.vt no. Bar.in l.fi. ver.iuxta prædicta qro.ff ad Tre.& in l.Lucius.col.fi.in ver.sed pone. ff.e. Et in simili casu ēt no.Bar.in l.Gallus. §. ēt si parente. ver. qro iuxta p̄dicta.ff.de lib.& posth.cum si.vt tradit Alex.in d.l.Lucius.col.pe.de vul.& pu.& idē Ale.in l.cohæredi.§.qui discertis. ff. de vul.& pu. & in cōsi.66.viso testō.in prin.li.j.& dixi in ꝯs.186.¶Et cū in casu istius.l.cum simil.non sit æqualis determinatio, licet esset substitutio breuiloqua,vt colligitur ibi,inuicē substituti sunt: quia est diuersa rō determinandi, qđ notandū est ad ea.q̄ s̄. dicta sunt in l.in testō.s̄.de test.mili.Et dicit Bar.ꝙ illud,qđ in tex.dř,procedit ex interpretatione declaratiua , quę ex pręcedentib.colligitur : arg.l. si seruus plurium.§.fi.ff.de leg.j.Et hoc notandum est ad ea, q̄ tradit Bar.in l.oēs populi.de iu.& iu.in vj.q.principali.vbi in ver.iij. quæ
3 ro.† concludit talē interpretatiuam declarationem habere locum in statutis.Secus in declarōne extēsiua , ꝑut ipse prosequitur ibi col.añp.ver.iiij.qro.& dř declaratiua interptatio ꝭm Bar.hic:qa nā verborū patiť.Nā declō ꝓpriè dř circa interptōnē verborū , quæ dubia sunt:vt no.Pa.de Ca.in l.hřdes palā §.si quid post.co.ij.ff.de test.& ista sp fieri pōt:quia qui declarat , nil noui facit,vt ibi dicit. secus ꝭm Pau.de Ca.in declōne, q̄ non respicit interpretationem verborū:quia illa esset noua dispō , q̄ fieri nō pt in p̄iudiciū tertij: qa tolleretur ius alteri quæsitū. Vñ infert ad declōnē quā sæpenumero

mero facit summus Pōtifex de aliquo bñficio reseruato, quod talis decło, q̄ non respicit verborum interp̄tationem, sed in effectu cōtinet nouam dispōnem pōt fieri in p̄iudicium tertij, & idem in tali decłone Pōtificis tradit Pet. de Anc. in consi. 399. p̄mitto. col. fi.
4 Et ad propositum nr̄m, nā † decłonis non ē conualidare quod est nullum, sed quod esset inutile pp difficultatem probationes, illud apire: vt ī l. duo sunt Titij. ff. de test. tute. ita Old. dicit ī consi. 167. añ oīa. col. fi. & idem Io. de Ana. in consi. 84. videndum est. vol. j.
5 vbi. inquit. †quod decło fieri dēt in circunstantijs, & non ī subalib. ¶Colligendo mām huius. l. conclusio sit, quod partes datæ in instōne, vn̄r repetitę in substōne facta simpliciter, per istum text. Ad idē text. in l. q liberis. §. fi. ff. de vul. & pu. cum si all. ibi in gl. Ad idē text. in l. si plures. ff. e. ti. de vul. & in §. si ex disparib. insti. de pup. † Et
6 ista conclusio p̄iō ampliatur vt habeat locum ñ solum qñ fuit fcā substitutio nominib. appellatiuis denotantib. hæreditatem, sed ēt si testator vtatur alijs noīb. appellationis: vt quia substituit filios, fratres, vel nepotes: vt ē text. in l. Lutius §. Meuia. el. 2. ff. ad Treb. & facit text. in l si hr̄des noīatum. in fi. de leg. j. Bar. tñ in d. l. turpia. §. fi. arguit in ꝯrium, quod si filij, vel fratres noīatim vocati sint, vt pro æquali portione admittantur: quod talis noīatio videtur hr̄e vim proprij. noīs. l. ij. de li. & posth. l. si noīatim. de cond. & dem. non rn̄det Bar. sed pt rn̄deri, quod illud verum sit, q̄ tum ad demr̄onē personę, put iura pal. loquuntur: sed non q̄tū ad istum effectum de virili portione: quia talis effectus virilis portionis ex sola expressione proprij noīs causatur. Et ad text. in d §. Meuia. aduertendū est: quia dn̄r Mod. hic, quod procedit, qñ oēs sub vna noīatione ꝯprehenduntur, & vnico verbo substituuntur. Secus si essent diuersi, qui sub vnitate noīs appellatiui cōprehēdi non posset: vt quia alij essent filij, alij fratres: quia tunc non hr̄et locum text. ī d. §. Meuia. Ita simpliciter dñt Mod. hic, quasi velit quod tunc, ex quo sunt diuersa noīa, dēnt noīari p copulā. & sic verisimiliter eēnt substituti. d. l. si hr̄des noīatim. Sed ista lītatio non videt vera: eq ēt in casu d. §. Meuia, q loquitur ī fratrib. substitutis, & sic in comprehensis sub vno noīe, si aliud non esset, vn̄r vocati p viriles l. quoties. §. hr̄des. ff. de hæ. inst. §. si plures insti. de hæ. nst. l. interdum. e. ti. l. cum pr̄. §. hr̄ditatem el j. & §. rogo. l. vnum ex familia §. rogo. p leg. ij. & tñ pp instōnem in casu. d. l. Lucius. §. Meuia. vn̄r substitui pro portionib. hereditarijs: quia non vr̄ magis substitutum, q̄ institutum, diligere, vt s̄. dcm̄ est. ergo dicendum vr̄, quod si testor inequaliter instituisset filios, & nepotes, & postea dixisset, filios & nepotes substitutio non tñ dicēdū esset ꝙ æqualiter sint substituti pp illā copulam, sed potius pro portionib. hæreditarijs, per illum tex. in d. §. Meuia qa receditur à natura illius copulæ pp specialē cōsiderationē instōnis p̄cedentis. ꝙ Secundò ampliatur, vt habeat locū, ēt si non apparet quo noīe facta sit substitutio, quia in dubio præsumit̄ ꝙ noīe appellatiuo fcā sit, vt no. Bar. in l. si plures. per illū tex. ff. de vul. Et ad hoc facit, quia relatio fcā per relatiuū, qđ, in dubio facta intelligit̄ de noīb. relatiuis, vt no. Bar. in l. si pr̄ filio. ff. de vul. & pupil. & in l. antepe. ff. de duo. re. Pau. de Ca. & Ale. hic. Sed te considerandū est qđ tex. in d. l. si plures, non facit vim in noīe appellatiuo, sed ponit regulā qđ instituti & substituti simpliciter, vn̄r substituti pro illis portionib. pro quib. fuerunt instituti, nisi euidenter aliud expressum sit: vn̄ si non apparet quo noīe facta sit substitutio, illa regula
a attēditur. ¶Tertiò a ampliat ēt si, fcā substō sit cū noīb. appellatiuis, & propriis, p̄mittendo noīa appellatiua, vt Bal. hic dicit, & probatur in l. si seruus cōis. ff. de stip. ser. quē tex. ad hoc all. gl. in l. non nūquā. ff. ad Tre. in l. si ita liberi. ff. de sta. li. in l. cū ita datur liberta.. de ꝯd. & de. in verbo hær. & no. Bart. in l. & quia. in fi ff. de iu. om iu. cum si. vt dixi in c. qm̄ abbas. de off.. dele. Et est verum qđ Imo. in d. c. qm̄ abbas, col. pen. ver. sed certè, tenet ꝯrium: cuius rōnib. ibi responsum fuit sustinendo cōem opi. in teris, in quib. Doc. ibi loquuntur. Sed in teris istius l. vlterius cōsiderandū est, quia si præponitur nomē appellatiuū, de plano res procedit, ꝙ substitutio videatur fcā pro portioib. hr̄ditarijs. Si verò p̄ponatur proprium nomē, idē dicendū vr̄ in isto casu licet afr Dec. dicāt, qđ licet expressio noīs proprij prius facta vincat nomē appellatiuū, qđ posteriori loco ponitur: Tñ in casu nr̄o aliā p̄sumptio cōcurrit, quia in substitutione vn̄r datæ partes q̄ instōne expressè fuerunt, vt hic dr̄. & ista p̄sumptio vr̄ potētior, q̄ ex p̄cedentib. colł̄r, vt no. Bar. hic. & Pau. de Ca. in l. si seruus pluriū. de lega. j. Et ad hoc bene facit tex. in l. si plurib. ff. de vul. vbi dr̄, qđ ista præsumptio attēditur, nisi aliud euidenter exp̄ssum fuerit hic non vr̄ euidenter aliud expressum, ex quo exprimitur nomē appellatiuū sil̄ cū proprio noīe, licet secus esset, qñ propriū nomen exprimitur. d. l. nonnunquā. ad Tre. & pro ista cōclusione ēt facit tex. in l. ita liber. ff. de sta. lib. ibi, si noīa duntaxat hæredū expressa sint, ergo secus vr̄ si exprimant̄ non solum noīa propria, sed etiam appellatiua ¶Quartò ampliat̄
7 iste tex. † vt etiam habeat locum in fideic. substitutione. l. Lucius. §. pater. in fi. ibi, pro his partib. quib. substituti essent, fideicommissum pertinere. & idē probatur in l. quoties. in prin. & ī d. l. Lucius.
8 Meuia. ff. ad Tre. ¶†Vltimò ampliatur ēt procedere in iure accre. qđ ēt accrescit pro portionib. hæreditarijs. l. liber hō. §. cū quis. ff. de hær. insti. & no. Bar. in l. re cōiuncti. in vlt. char. versi. iiij. dubitat̄ de leg. iij. ¶Nunc vero regula istius l. & cōclusio s̄. facta, limitatur. primò non procedere, qñ substitutio facta sit in totum. expressis noīb. proprijs: quia tūc non pro portionib. hr̄ditarijs, sed pro virili, & æquali portione facta vr̄: vt est tex. in l. nōnunquā. & ibi glo. ff. ad Treb. & no. per gl. hic, & idē p̄bat̄ in l. ita liber. §. j. ff. de statu lib. in l. si cōis seruus. vl. in prin. ff. de stip. ser. Nec in isto casu attenditur illa rō ꝙ in substitutione videatur testōr habuisse illā affectionem quā habuit in substitōne: quia talis p̄sumptio vr̄ hr̄e locū in dubio, & qñ fuit fcā substitutio sub noīb. appellatiuis hr̄dū, prout tex. hic intelligitur. Secus si propriis noīb. per iura. s̄. alleg. Et in proprijs noīb. rō vr̄ s̄m Ful. hic, quia noīa propria exprimunt̄ cū copula, & q̄ diuidit pro vtili. l. reos. §. cū in tabulis. ff. de duo. reis. l. i. j̄. si p̄ses vna sen. Ex quo infertur, ꝙ data paritate teriorū nō esset dr̄ia inter noīa propria, & appellatiua, vt cōcludit Rapha. Cu. in l. turpia. §. fi. de leg. j. quo referūt & simpliciter sequunt̄ Mod. hic. Et s̄m istā decłonē esset dicendū, ꝙ si in casu istius l. fuisset facta substitutio de hr̄dib. cū copula, ꝙ iste tex. non haberet locū. Sed certè ista esset magna restrictio ad istū text. qui gn̄aliter loquit̄. Et in casu isto non vr̄ esse vis in copula, sed in ipsa diuersitate noīs p̄prij, vel appellatiua: put vr̄ cōsiderare tex. in l. si hr̄des noīatum. de le. j. ibi: qa personarū numeratio hūc effectū hēt, vt exæquentur in legato p̄stando: qui si noīati non essent, hr̄ditarias partes habituri forent. Et idē vr̄ sentire tex. in d. l. nōnūquā. ibi, non sub noīe hr̄dū, sed p̄prij nominis, & nō in copula. Nisi rn̄dēdo dicatur, ꝙ illa dr̄ia exp̄ssionis p̄prij noīs, vel appellatiui fit pp cōem cōtingētiā: qa cōmuniter ī nominib. proprijs cadit copula, & nō in noīb. appellatiuis. Nā non est nouū, ꝙ dr̄ia. quā q̄nque facit Iuriscōs. procedat habito respectu ad illud, qđ plerunque ꝯtingit, ita ꝙ dato paritate terminorū, non sit dr̄ia: vt no. Bar. in l. qđ Nerua. ff. depo. in xij. q. vbi ita interpretatio. l. ꝯtus. ff. de re. iur. vbi tex. dr̄iā facit inter cōmodatū & depositū. Et tñ data paritate terminorū non esset dr̄ia, vt
9 declarat Bar. in d. l. qđ Nerua. Et retenta prædicta ꝯclusione † ꝙ exprimendo noīa propria designentur æquales portiones: In ꝯriū vr̄ tex. in l. qui pecuniā, §. j. de sta. libe. vbi si dandū sit hæredib. dari debet pro portionib. hr̄ditarijs, licet hæredes noīati sint. Et idem probatur in l. si quis testō ff. eo. ti. de sta. lib. Et responderi pōt ꝙ licet prædicta iura dicant de hæredib. noīatis, intelligi pñt, ꝙ essent noīati per noīa appellatiua: vt quia dictum fuisset de primo secundo, & tertio herede. Nā qđ fit sub noīe appellatiuo ēt dicitur noīatim fieri, vt no. Bar. in l. turpia §. fi in fi. de leg. j. & in l. antepe. ff. de duo. re. Sed ista responsio non vr̄ applaudere, p̄sertim ad d. l. si quis testō. vbi implicatiue dr̄ ēt si noīa quorundam expressa sint: vn̄ vr̄ exprimere d̄ noīb. propriis: quia noīa appellatiua sub illa dictione ēt includuntur. Vn̄ secūdò responderi pōt, ꝙ iura p̄dicta intelligūtur, qñ noīa propria erant expressa simul cū nominib. appellatiuis, quo casu, vt s̄ dixi, in ista materia appellatiua nomina attendūtur. Et sic regula de proprijs noīb. intell̄r, qñ solū exprimunt̄ noīa propria, & non appellatiua, & vr̄ hoc probari in d. l. nonnunquā. ibi, non sub appellatione hr̄dis, sed proprijs noīb. exp̄ssis, & idem p̄bat̄ in d. l. ita liber. ibi, si noīa dūtaxat hr̄dū in testō expressa sunt, & dictū fuit. s̄. ¶Et ex prædicta dr̄ia, quæ fit inter noīa propria & appellatiua, inferri vr̄, qđ si aliqui noīati sint appellatiuis noīb ꝙ teneantur pro portionib. hæreditarijs, & alij proprijs noīb. vocati pro virili teneant̄. Et sic eatenus, quatenus, arg. l. Stichū qui meus erit. de lega j & facit text. in l. quę de tota. ff. de rei ven. & ita tenet Bar. in l. turpia. §. fi. de leg. vbi alle. tex. cū gl. s̄m vnam lec. in l. si quis testō. ff. de statu libe. ¶Sed aduertendum, quia ille tex. potius ꝯriū probat, dū implicatiue dicit, qđ solutio fit à statu libero hæredib. pro portionib. hæreditarijs, etiam si noīa quorundam expressa sint. Et sic ibi expressio quorundam noīum non facit, qđ illis pro virili portione debeatur. Et ita illum tex. Bar. Soc. inducit ī l. vtrū. § quæsitum, ff. de reb. dub. vbi tamen ipse respondet, qđ noīatio quorundam hæredum facta ibi de proprijs noīb. non attenditur: quia hæredes ibi onerati sunt pro portionib. hæreditarijs, in dñio serui, qđ amittunt. Allegat. l. qui pecuniā. in princ. e. ti de sta. lib. ibi, pro ea. enim parte quisque accipere debet, pro qua dn̄s est. Et sic ibi potius hr̄ ratio oneris iniuncti, quam expressionis proprij nominis. prout habetur in l. quoties ff. ad Tre. & j̄. videbimus. ¶Sed ista solutio non videtur vera, quia est ꝯ tex. in d. l. ita liber. eo. tit. de statu lib. vbi agitur de tali onere serui, cui libertas relinquitur. Et tñ ibi dicitur, qđ hæredes noīati veniunt pro virili. & Soc. ipse in d. §. quæsitum. per d. l. ita liber. cōcludit, qđ in isto proposito onus libertatis datæ seruo non consideratur: quia non continet onus pecuniarium. Et non habet locum illud, qđ dr̄ in d. l. quoties, quæ loquitur

ADDITIO.

a ¶Tertio. Idem Fran. Cor. Dec. sed Ioan. Cor. hic nu. 3. tenet contra quod debet attendi. quid praecedatur idem tenet Philip. Cor. hic.

lo quitur in onere pecuniario. ¶ Sed certe mirandū est, ꝙ in eodē. §. non fuerit memor de dictis suis. Vnde ad dictā l. si quis testō, rñderi pōt, ꝙ loquit qñ hæredes no solum fuerunt noīati nominib. appellatiuis, sed etiā propriis nominibus: vt colligitur in illa implicatiua etiā, quo casu propria noīa non attendunt, vt dixi. s. in iij. ampliatio. ¶ Nec prædictis obstare vr̄ tex. in d. l. qui pecuniā. quem Soc. adducit: quia ibi non dicit tex. pro parte dñi, qđ hr̄des haberent in seruo, prout ipse dicit: sed loquitur pro parte dñii respectu hereditatis: quia hr̄s idem est ꝙ dñs. l. itē Mela. §. legis. ff. ad leg. Aquil. ¶ Et prædicta dñia, quæ fit inter nomina ꝓpria & appellatiua, non habet locū in plurib. legatariis adinuicē substitutis, qui semper indistinctè æqualiter pro virili vīr substitut: vt est tex. cū gl in l. vnica § sed vt manifestetur. in verbo, pro virili. j. de cad. tol. Et sequitur Ale. hic, & in l. quoties. ff. ad Tre. & hoc probat efficaciter in versi. finali legatarii. vbi text. aduersatiuè loquitur ad hr̄des de quib. s. proximè dictum erat, qđ venirent pro portionib. hr̄ditariis. & aduersatiuè dicit de legatariis: qđ ipsi pro virili portione, id est, pro numero personarū oīno succedunt. Et certe difficile vr̄, rationē diuersitatis posse assignari, nisi dicamus qđ in legatariis non hr̄ consideratio de portionib. legati: quia ipsi absolutè causam habent lucratiuā, cum legatū non possit esse dānosum, hereditas verò interdū damnosa est l. hæreditatē. ff. manda. & quia legatarii nō sunt iuris successores. quædā §. is autē. ff. de eden. Secundò principaliter regula † istius l. procedit, nisi ex onere iniuncto æqualiter
10 hæredib. aliud colligat, vt probat in l. quoties. ff. ad Treb. in l. vtrū. §. fi. ff. de reb. dub. & no. per gl. hic. Et ad hoc bene facit qđ not. voluit Pet. quem ibi refert Ale. in l. legata inutiliter. in fi. de leg. j. vbi p l. quoties, concludit, qđ si duob. sunt legata centū, & testator vn ū ex dictis legatariis plus grauauit, præsumendū est ꝙ voluerit testator illum plus consequi de legato pro rata oneris. Et quo infert, ꝙ qualitas oneris iniuncti vr̄ præponderare aliis ꝓsumptionib. Huic tñ conclusioni obstare vr̄ tex. in l. ita liber. ff. de sta. lib. vbi illud, qđ statuliber tenet dare hæredib. regulatur ab expressione noīs proprii, vel appellatiui. & tñ illud dari vr̄ hæredib. respectu oneris, videlicet ex parte dñii cuiusque in l. qui pecuniam. in prin. ff. de sta. li. Ergo non vr̄ verum ꝙ qualitas oneris iniuncti videatur præiudicare. Sed potest rñderi, ꝙ text. in d. l. ita liber. non loquit de onere pecuniario, de quo loquitur text. in d. l. quoties. ad Treb. & ita rñdet Soc in d. l. vtrum. §. fin. pro quo adduco bonum tex. in l. planè. la. 2. §. fi. de leg. j. vbi dr̄, ꝙ seruus cui relicta sit libertas, non potest grauari onere fideicōmissi: quia non habuit commodū pecuniarium. Et ideo non pōt dici ꝙ solutio, quæ debet fieri hæredib. à statulibero: fiat respectu datæ libertatis. Nō ob. tex. in d l. qui pecuniā, quia rñsum fuit. Et vlterius ēr considerandū est: quia text. in d. l. ita liber. loquit in statulibero, cui à testatore data libertas vr̄, & nō ab hærede: vt no. in l. j. ff. de sta. libe. & in tali datione libertatis quæ est directa. §. fi. insti. de sing. reb. per fideicō. relic. non pōt dici ꝙ hęredes sint grauati. & solutio quę debet fieri hęredib. non pōt habere correlationē ad onus iniunctū prout loquit tex. in d. l. quoties. ¶ Tertiò regula istius l. declarat ſm text. notabilē in l. cohæredi. §. qui discretas. ff. de vul. & pup. de quo no. Bal. in consi. 181. lib. j. ſm nouam impressionē. Et tradit Ale. in consi. 66. viso testō. in prin.
11 lib. ij. & dixi in consi. 186. ¶ † Quartò regula intelligit, dummodo substituti acceptent partes institutionis: aliàs secus, vt probat in l. si plures. la. 1. cum gl. de vul. & pu. per illū tex. in fi. substituti vīr, q heredes extiterunt. Pro quo facit: quia qđ dr̄ de hæredes, adita hęreditate intelligitur. l. iij. §. si quis hr̄di. ff de sta. li. iij. § si quis ita ff. de hær. insti vbi Imo. & ad idem tex. in l. si mulier in diem. in prin. & qđ ibi Bar. ff. de ɔdi & dem. Vnde si quis tanquā hæres datus sit executor in testō, si repudiauit hæreditatē, non erit executor: vt not. Bart. in l. Lucius. la 1. ff. de annuis lega. Et tradit Pau. de Cast. in d. l. si plures. Et ista conclusio bñ procedit intelligendo d. l. si plures. in illis verbis, hæredes extiterint, pro aditione hæreditatis, ita ꝙ hæreditatē adiuerint, prout verba sonant. Sed Ray. in d. l. si plures. vbi Ale. refert, intelligebat hæredes extiterint. i. scripti. non autē ꝙ hæreditatē adiuissent Ale. ibi dicit, ꝙ hoc modo lrā ibi violatur. Mihi vr̄ ꝙ litera ſm dictum Ray intelligat, & ita oīno intelligi debet, vt ad præcedentia adaptat. Nam. s. dr̄, ꝙ ex plurib. hæredib. ibi institutis, nōnulli adiuerunt, & vnus ex illis, qui adiuerat hæreditatem. mortuus est, deinde alius hæres qui non adiuerat, repudiauit portionem suam. dicitur ibi, ꝙ ad portionem repudiantis non admittitur hæres illius, qui mortuus erat post aditam hæreditatem: quia solum admittuntur illi, qui hæredes extiterant. i. scripti, & hoc modo ratio ibi posita bene adaptat: quia hæres illius, qui pro portione sua adiuit, non admittitur, quia est hæres scriptus & solum hæredes scripti admittuntur. l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vul. & hoc modo ille tex. nō videtur probare eorum opi. ꝙ hæredes substituti debeāt acceptare partes institutionis, ad hoc vt, ad substitutionem admittantur. Et in contrariū facit: quia gradus institutionis & substitutionis vīr separati. Vñ ille, qui est institutus & substitutus, pt institutionē repudiare, & ex subōne succedere, vt est casus in l. si tu ex parte. in fi. ff de acq hær. ¶ Non obiura. s. all. qđ vbi fit mentio de hr̄de, intelir cū effectu, qñ hereditatē adiuit. Quia rñdet, ꝙ hīt locū in actu, q hēat dependentiā ab aditione hr̄ditatis, ꝓut est qñ dandū sit hr̄di: qa nisi adiuerit hr̄ditatē, nō pōt hr̄e cōmodū ex hæreditate. Nō sic vr̄ in casu isto: qa actus sunt separati, vt dictū est. Postremò rl̄a q hic ponit, bñ ꝓcedit, loqtur, qđ partes expresse in instōne, censent repetitæ in substōne, qa
12 ab eadē affectione regulari vīr instō & substō. Secus † est in illa qualitate extrinseca, quia conditio apposita in instōne, nō vr̄ repetita in substōne l. sub cōdōne. ff. de hæ. insti. l. quæ ɔditio. ff. de condi. & dem. vbi latè Bar. Et hoc verum in instōne: secus est ī legatis, in quib. conditio repetita vr̄ in substitutio. l. j. §. ꝓ secūda. j. de cad. tol. & no. Bar. in d. l. sub conditione. & Doc. in d. l. quæ conditio. vbi Pau. de Ca. rationem diuersitatis adducit: quia in substitutione totum testm̄ subuerteretur non impleat conditione: & fauorabilior est cā institutionis, q̄ legatorū vnde rl̄a l. in testamentis. de reg. iur. intelligitur respectu institutionis, & non respectu legatorum, no. gl. & Bar. in l. cum auus ff. de condi. & demon. Et sic expedita sit hæc l. j. Philip. Deci. Valentiæ.

LEX II.

1 *Hæreditas filii intestati spectat ad matrem.*
2 *Substitutio breuiloqua facta personis imparibus, non continet pupillarem.*
3 *Determinatio vna respiciēs plura determinabilia, dēnt æqualiter determinare.*
4 *Substitutio breuiloqua facta puberi & impuberi adinuicem, videtur tantum facta in vnum casum.*
5 *Substitutio breuiloqua facta in codicillis puberi, & impuberi, trahitur ad fideicommissariam.*

1 HAereditatem. ¶ Sūmatur vt p Doct. hic. ¶ Nota primo † ꝙ hæreditas filii intestati spectat ad matrem. in sti. ad Ter. in prin. in l. j. & authē. defuncto. j. ad Ter. adeo, ꝙ auum paternū mater excludit: vt no. in gl. in d. auth. defuncto. in verbo, gradus Bar. in l. ex facto. co. pe. de vul. cū si. vt dixi in ɔsi. 245. & iō statutū qđ matrē excludit, dr̄ odiosum, & debet strictè interptari: vt no. Ange. in cōsi 105. statuto cauet. co. si Pau. de Ca. in ɔsi. 124. circa primū ɔsi tū facit tex. in l. fi. s. ti. j. & qđ no. Old. in ɔsi. 142. factū tale est, testator. ¶ Secūdò no. ibi, intestati filii, ꝙ cū ſm cōem intelſm tex. loquatur de pupillo, ꝙ pupillus dr̄ intestatus decedere: & ad hoc no. Pa. de Ca. istum tex. hic, de quo dixi in l. gñaliter. in pri. s. ti. j. ¶ Tertiò
2 no. qđ dictū est in summario, † ꝙ breuiloqua facta personis imparib. nō ɔtinet pupillarem Nā ista diuersitas hr̄ dū, q ponderat hic, ostendit ꝙ loquatur de pupillari, & nō de fideicōmissaria: qa fideicommissaria ita potest fieri pupillo sicut maiori, & ſm istū ɔmunē intellectū illa verba ad pubertatis tpa, vt dixi Pau. de Ca. hic intelliguntur, id est, in pubertatis tēpore. Mod. hic, dñt, ꝙ hoc modo litera destruitur. Sed respondet ꝙ ɔsiderato effectu Pau. de Cast. bene dicit: qa illa verba pubertatis tpa significant tpa qb ad pubertatē puenit Et ad hoc facit tex in l. ex trib. s. de inoffi test. ibi, itra pubertatis annos. & in l. in testamento. j. de testa. mi li. ibi, vsque ad annos pubertatis. & in l. iā hoc iure. in fi. de vul. ibi, intra ann. puber. decesserit. stat ergo conclusio ꝙ substō breuiloqua seu reciproca facta adinuicem psonis imparib. nō continet pupillarē in psonam impuberis, ad idē tex. in l. iam hoc iure. §. j. in ver. sed si aliter puberi: de vul. cum si. allegatis in gl hic, & rō videtur manifesta: qa illa verba adinuicem substituo, nō pñt adaptari in pupillari q̄ adinuicem non pōt habere locū, cum alter sit in maiori ætate. Et ista concło litat trib. mo. vt dixi in l. in testō. co. j s. de testa. mil. & gratia breuitatis nō refero. Et adde aliam limitationē quam Ale. tradit in l. Lucius. fi. ver. item fallit. de vul. vbi īquit, ꝙ si facta sit substō reciproca, vos inuicem substitutio, exprimendo vulgariter & pupillariter, & p fideicōmissum, tunc in tali reciproca comprehenditur pupillaris: & qa tunc vr̄ data licentia substituto, vt venire possit ex substitutione voluerit vt no. Bar. per illū tex. in l. recusare §. Titius. ff. ad Treb. cum si. vt tradit Ale. in l. Centurio. co. pe. de vulg. Dixi in l. precib. co. xiiij. in ver. postremò Sed aduertendum est: qa Bar. in d. l. recusare. §. Titius. loquitur quando fuit dictum simpliciter, exprimendo illa verba vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, non aūt loquitur, qñ illa verba cōiuncta fuerunt cum substitutione re
a ciproca. vos inuicem substituo, quo casu [a] uerbum illud pupillariter, intelligitur casu quo adinuicem possit habere locum: argumēto eius quod no. Bar. in l. si sic, in prin. de leg. j. ¶ Quarto nota. ſm Paul.

ADDITIO.

a ¶ Quo casu. Deci. uult dicere quod uerbum, uos inuicem, operatur, ut no. contineat pupillaris, nisi casu quo posset conuenire vtrique simul substitutio, sed hoc non obstante uerior est opini. Ale. ex quo uerbum pupillariter, est expressum, quod non debet esse ociosum, cum testator sciret alterum esse puberem & tamen ita disposuit in uerbis dispositiuis secus si non sit facta mentio pupillaris, ut dictum est supra de testa. mil. l. in testamento. j. co. 3. defendendo opi. Imo contra Pau. & Phil. Dec. & eius discipulum. Item secus si est facta mentio pupillaris, sed in uerbis executiuis tantū & de stylo notariorum, ut assolet, præter mentem testatoris, iuxta Bar. in l. 1. ff. de iure codicil.

3 Pau.de Ca.& Ale.hic,ꝙ † una determinatio reſpiciens plura determinabilia,dēt æqualiter determinare.ad idem tex.l.iā hoc iure.ff.de vul.Sed aduertēdum eſt,qa in dictis iurib. determinatio fuit limitata:qa fuit facta ſubſtitutio ad inuicē,& ſic determinatio fuit limitata,& nō abſolutē poſita,prout rſa intelligit:& iō ad hoc melius facit tex.in l.q̄uis.j̄.eo.de hoc dixi in l.in teſtamento.ſ̄.de teſt.
4 mil.¶Vltimò no.ibi,in vnum caſum dūtaxat.† ꝙ ſubſtō breuiloqua facta puberi,& impuberi adinuicē,vr̄ tm̄ facta in vnū caſum.& idem dr̄ in d.l.iam hoc iure:ibi in vulgarem tātummodo caſum factā videri.Ex quo infertur,ꝙ nō ꝯprehendit ſubſtōnē fideicommiſſariā:vt no.Bar.in l.Lucius.in pen.qō.& Doc.cōiter ſequunt,vt Ale.hic ꝯcludit.Et hoc confirmat p iſtū tex.vbi dr̄,ꝙ hæreditas ptinet ad matrē impuberis ab inteſt.nā ſi ſubſtō fideicōmiſſaria ꝯprehēſa fuiſſet,ad ſubſtitutū pertiberet.Et ad idē facit tex.in l.iā hoc iure.vbi dr̄,ꝙ erat inconueniēs,ꝙ in vno eſſet vna ſubſtō,in altero duplex:ergo nō ī̄cluditur fideicommiſſaria: quia fuiſſet triplex ſubſtō.& ad idem facit:qa in dubio ſubſtitutio vr̄ directa,& nō fideicōmiſſaria.c.ſi pr̄.de teſt.in vj.& iſta concluſio limitat̄ ſm̄ Ale.hic niſi cū ſubſtōne breuiloqua eſſet coniuncta compendioſa:qa tūc fideicōmiſſaria cōprehendit,vt no.Bar.in d.l.Lucius.co.pen.cū ſi.vt tradit Ale.hic dixi in d.l.in teſtō.co.2.& adde ꝙ iſta limitatio ꝯgrua non vr̄:qa ſi breuiloqua coniuncta fuerit cū compendioſa,tunc fideicōmiſſaria ꝯprehēdit virtute ꝯpendioſæ,& cōcurſus breuiloquæ nihil facit.Secundò qdā limitant iſtū tex.procedere,quando verba ſubſtōnis reciprocæ referūtur ad pſonas impares ꝓut tex.iſte loquit̄:ſecus ſi ad pares pſonas:qa tunc nō ſolū ſubſtō breuiloqua ꝯplectit̄ pupillarē,ſed ēt fideicommiſſariam,p iſtū tex.à ꝯ̄rio ſenſu hic.Sed cōſiderandū eſt,ꝙ argm̄ à ꝯ̄rio colſr limitate ad illud,ꝙ in ſenſu directo dr̄:vt no.Ant.de But.in c.eſt ap̄lica.in prī.de his,q̄ fiunt à p̄latis,& declaraui in l.j.ff de offic.eius.& ideo in caſu iſtius.l.dēt ſumi argumentū à ꝯ̄rio reſpū pupillaris,de qua loquitur.hoc modo,pp imparitatē nō ꝯtinet pupillari.ergo data paritate debet continere pupillaris.non autem inferri poteſt ad fideicōmiſſariā,de qua non loquit̄.¶Tertiò limitat̄,niſi ſubſtitutio reciproca facta ſit cū iſtis verbis,tunc inſtituo & ſubſtituo:qa vt verbū illud ſubſtituo ,aliquid operetur, infert etiam de ſubſtōne fideicōmiſſaria:vt no.Bar.in l.recuſare.§.Titius.in fi.ff.ad Tre.& idem Bar.in l.Centurio.in vlt.char.co.j.¶Quartò fallit,ſi talis ſubſtitutio facta ſit in codicillis:qa tunc trahit̄ ad fideicommiſſariā:vt no.
5 Bar.in d.l.Lucius.in pe.q.p tex.in l.Scæuola.ff.ad Tre.¶† Vltimò lītatur,niſi cl̄a codicillaris appoſita fuerit,cuius virtute ſubſtitutio directa trahitur ad fideicōmiſſariam.vt no.Bal.in l.verbis ciuilibus.de vul.cum ſi.vt tradit ibi Ale.ſed iſta limitatio,quæ ſimpliciter approbata vr̄,non eſt vera in ſubſtitutione breuiloqua:vt latè declaui in l.precib.j̄.eo.co.xij.in ver.ulterius tamen.vbi uidendum eſt.

LEX III.

1 *Veniens ab inteſtato videtur repudiare ex teſtamento.*
2 *Verba illa,ſi hæres non erit,intelliguntur in ſubſtitutione vulgari.*
3 *Cauſa teſtari excludit ſucceſſionem ab inteſtato.*
4 *Creditor heres inſtitutus,ſi repudiat hæreditatem,non prohibetur petere quod ſibi debetur.*
5 *Filia inſtituta poteſt hęreditatem repudiare, & legitimam petere.*

1 HAeres inſtituta. ¶Summat̄ ut per Doct.hic.¶Primo no.ꝙ † ille qui voluit uenire ab inteſt.vr̄ repudiare ex teſtamento.ad idē eſt tex.in l.illud,in fi.in l.nec his.de ac.hęr.& ampliat iſta concōo,ut hēat locū,ēt ſi ſucceſſio ab inteſt.illi renunciāt nō acquratur,ut probat̄ hic,ubi excludit̄ ille qui uoluit venire ab inteſta.& admittit̄ ſubſtitutus tex.in l.& ſi transferā.de adim.leg.in l.plane.in prin.de leg.j.& iſta iura faciunt ꝯ̄ dictū Bal.in l.ſi diuerſa.co.fin.ver.ex prædictis apparet.ſ̄.de tranſa.vbi concludit,ꝙ ſi poſt latam ſnīam factū fuit à partib.compromiſſum,non obſtāte ſnīa,illa cl̄a habet uim renuntiationis:ſed tali renūtiatio videt̄ facta,cauſa quo laudum ſecutū ſit,& tamē nō ſecuto laudo,illa renuntiatio nō nocet.& ſequitur Ale.in conſi.22.viſo inſtr̄o ſydicatus.li.j.poſt alios quos ibi refert.Nam hoc vr̄ ꝯ̄ tex.hic ubi renuntiatio facta ſucceſſio in ex teſtō prætextu ſucceſſionis ab inteſt.habet effectū, dato qd̄ ſucceſſio ab inteſt.nō habeat locū.& certe mirū vr̄ hoc , argumento.l.miles,q̄ deſtinauerat.ff.de teſt.mil.Sed dicendū eſt ꝙ hic nō conſiderat̄ intentio volentis ab inteſt.ſuccedere,ſed diſpoſitio teſtōris,q̄ voluit ſubſtitutum ſuccedere,ſi inſtitutus non erit hr̄s
2 ex teſtō.¶†Secundò no.ꝙ illa uerba,ſi hr̄s erit, q̄ in ſubſtitutione vulgari intelligunt̄.inſti.de vulg.in prin.reſtringunt,ſi nō erit hr̄s ex teſtō,& non ſufficit ꝙ uelit eſſe hæres ab inteſt.ut hic.& ad idē tex.in l.filiū emancipatū.de acq.hær.& hoc videtur in caſu iſto ꝓcedere:qa illa uerba,ſi hæres non erit,referunt̄ ad inſtitutionē pcedentem.Secus ſi inſtō nō precedat:qa tunc illa verba,ſi hæres erit,ēt ab inteſt.intelliguntur.l.ſi qs cū nullū.in prin.ff.de iu.codic.& facit tex.in l.ſi quis ita hæres inſtituatur, ſi legitimatus.ff.de hæred.

3 inſti.¶Tertiò no.ꝙ† cā teſtari a excludit ſucceſſionē ab inteſt.l.q̄.
a diu.de acq.hæ.l.q̄diu.de reg.iu.de quo dixi in l.ex teſtō.ſ̄. vnde lib.
4 & in d.l.q̄diu.de re.iu.¶†Vltimò no.ꝙ creditor hr̄s inſtitutus, ſi repudiat hæreditatē,non prohibet̄ petere qd̄ ſibi debetur.& hoc clarum eſt ante aditam hr̄ditatem:qa nō eſt facta confuſio, iuxta l.debitori.ſ̄.de pac.& à fortiori ſi hæreditas ſit repudiata, vt hic, & ēt adita hæreditate licet ꝯcluſio facta ſit,tn̄ alium hæreditas tranſlata ſit,debitū creditori ꝯſeruatur.d.l.debitori.cum ſi.vt tradit Bart.
5 ibi,& ibi dictum fuit.¶Et ex his infert̄,†an in caſu iſtius.l.filia inſtituta poſſit legitimam petere, & hæreditatē repudiare.& Cyn.hic,
b Bal.Ang.Sal.& Doc.concludūt qd̄ nō,[b] & idē Ang.in ꝯſi.83.ſubtiliter,& eleganter.co.2.Pe.de Anc.in conſi.313.ex ſola vulgari.in prin.cum ſi.vt tradit Ale.hic,& in l.quia poterat.ff.ad Trebe.idem Ale.in conſi.vlt.li.v.Pau.de Ca.in conſi.257.viſis actis.co.pe.Ange.Are.in §.fi.inſti.de hær.qual.& dif.Are.in conſi.160.longa eſt iſta conſultatio.co.xiij.& Soc.in conſi.89.circa p̄miſſa.co.fi.in lib.vi.Rō fundamentalia iſtius concl̄onis eſt,ſm̄ Ale.in d.l.qa poterat.co.antep.qa facto teſtō filius dēt habere legitimā iure inſtōnis.§.aliud quoque capitulū.in auth.vt cum de app.co.& inſtitutus venit tanq̄ hr̄s,& nō poteſt hr̄ditatem pro parte acceptare,& ꝓ pte repudiare.l.j.& ij.de acq.her.Sed tamē vr̄ poſſe reſponderi,qd̄ iſta rō procedit in hr̄ditate:prout loquit̄ tex.in d.l.j.& ij.Non ſic vr̄ in ltīma,q̄ non eſt quota hr̄ditatis:ſed dr̄ quota bonorum, qa ꝯſiderat̄ ære alieno deducto.l.Pap.§.quarta aūt.ff.de inoffi.teſt.no.Bal.in l.quoties de hæ.inſt.& no.in l.cum à matre.ſ̄.de rei vend. & ita Ang.Are.reſpondet in §.fi.co.pe.de hær.qual.& dif.Et qd̄ legitima ſit quota bonorum,no.And.Sic.in conſi.71.co.2.lib.3.& in cōſi.82.co.4.li.3.Soc in conſi.150.co v.& Cor.in cōſil.264.vr̄ prima facie.col.j.li.iiij.Quo caſu eſt dr̄ia inter quotā hæreditatis,& quotā bonorum.l.ſi quis ſeruum.§.de le.ij.¶Replicari poteſt, qd̄ legitima ſit quota bonorum q̄tum ad hoc vt creditores præferant̄.Sed in aliis dr̄ quota hereditatis:qa illa accreſcit reſiduum hæreditatis:ut no.Bal.in d.l.quoties.co.j.Ang.per illum tex.in l.ita tamen.§.ſi patronus.ff.ad Tre.& Pau.de Ca.ibi,& tradit Are.in d.l.j.col.xv.& adde Bal.non eſt.ſ̄.fa.er.in ver.modo q̄ro.vbi concludit ꝙ filius in legitima eſt heres.ſm̄ quid:ideo datur ſibi petitio hæreditatis.idem Bal.in l.ſi quid in ſuo.in prin co.fi.ver.quęro ergo.ſ̄.de inoff.teſt.¶Pro communi tamen concluſione efficacior vr̄ rō Bar.in d.l.qa poterat:qa cum filius ſit inſtitutus,dato ſubſtituto vulgari ꝓut tex.hic loquitur nō poteſt filius conqueri,cum poſſit īſtitui ſub conditione poteſtatiua.l.ſuus quoque.in princ.l.iam dubitari.ff.de hær.inſti.& no.per pet.de Anc.in d.conſi.313.& in tali caſu non videt̄ ꝙ filio debeat̄ legitima:illa enim conſiderat̄,q̄n alteri ſit hæreditas relicta,vel alteri grauatus ſit reſtituere hæreditatem, ſed quā do fuit inſtitutus:& ſic eſſe noluerit,datus ſit ſubſtitutus,non videt̄ ꝙ conqueri poſſit.l.iam dubitari.Et bene facit tex.in c.j.in ti.an filius vel agnatus.ubi filius non poteſt hæreditatē pr̄is repudiare,& feudum retinere.Ad idē facit tex in l.hæredes.C.de omni agro deſer.lib.xj.ubi no.Barto.ꝙ repudians hæreditatem non ſolum priuari debet hereditate,ſed omnib.opi.bonis p inſtituentem quocū que titulo in illum tranſlatis.¶Contra communem opi.tenet Roma.in l.j.ſ̄.q̄n non peten.par.& in l.j.de acqui.hær.Cuius rationib.reſpondet Ale.in d.l.quia poterat.Sed nouiſſimè ꝯ̄ communem op.arguit plurib.mo.D.Fab. in repe.auth.nouiſſima.ſ̄.de inoffi.teſta.in xj.q.Et primò mouet̄:qa vr̄ onus,ꝙ filius cogatur accipere hereditatē,ſi velit ltīmā,& de ltīma oē ōnus reijcit.l.q̄n.ī̄ prio rib.ſ̄.de inof.teſt.Sed pōt rn̄deri,ꝙ d.l.q̄n.procedit in onere,per qd̄ in effectu ltīma minuat̄:Secus in caſu nr̄o, q̄n filius inſtitutus ē ſub ꝯdōne ptātiua,qa filio imputat̄,ſi nō velit illā impleri.& tali caſu nō debet ltīma,vt ſ̄.dcm̄ eſt.Iſta tn̄ reſponſio vr̄ dubia:qa ēt in condōne volūtaria vr̄ hr̄e locū diſpoſitio d.l.q̄n ī̄ priorib.ſm̄ Docto.ibi,de quo no.Imo.in d.l.iā dubitari.¶Vn̄ planus reſponderi pōt ꝙ in caſu nr̄o nō dētur ltīma vt ſ̄.dcm̄ eſt,iō nō ꝯſiderat̄ qd̄ dr̄ in d.l.q̄n in priorib.¶Tertiò arguit̄:qa ꝓpriè filius nō eſt hr̄s in legitima:vt no.in l.cū à mr̄e.ſ̄.de rei ven.Sed rn̄ſio colligit̄ ex ſupradictis:qa immo legitima vr̄ quota hr̄ditatis.¶Quartò arguit̄:qa legitima vr̄ de iu.nal.& non vr̄ ꝙ tolli poſſit:vt no.in l.iura ſanguinis.ff.de reg.iu.Sed reſpondet̄ ꝙ non eſt de iure naturali:quia taxata fuit à iure ciui.auth.nouiſſima.ſ̄.de inoffi.teſta.& etiam ſi eſſet de iure naturali,ex cauſa tolli poteſt:vt patet in d.§ aliud quoque capitulum,& in caſu noſtro non debetur legitima,ex quo tota hæreditas filio delata fuit.¶Vltimò inducit tex.in l.filio pater.de leg.j.vbi filius poteſt prælegatum ſibi factum retinere & hæreditatem.repudiare.Sed reſpondetur,ꝙ ille tex.loquitur,q̄n filius debebat cohære-

ADDITIONES.

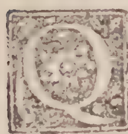
a ¶Cauſa teſtari preualet cauſæ inteſtari.vide Bal.in l.j.in uer.vnde ſtatutum eſt.infra de indi.6.col.l.antequam.Bal.j.communia de ſuc.quod eſt uerum etiam ſi ut inſtitutus ille qui non eſt capax totius hæreditatis,ſed patris tantum ſecundum Bal.ibi ubi dicit eſſe caſum.

b ¶Quod non.Hæc communis,& uera,& idem ſentit Dec.hic,& practicatur,& bene licet Io.Cor.hic in fi.audeat tenere quod poſſit ſicut legatum ſed hæc multum differunt nec hic ualet arg.de legato ad legitimam.

cohæredē, cuius aditione poterat testm̄ confirmari. Secus si non habere cohæredem: quia tunc repudiando hæreditatem, nullum cōmodū ex testō ꝯsequi potestur no. Bar. in d.l. filio. Et ex hoc inferri vr̄, ꝙ si filius habere cohæredē, qđ posset retinere legitimam, unde melius r̄nderi pōt ꝙ legitima nō detur, qn̄ hæreditas sibi delata sit. Reliqua per Ale. in d.l. quia poterat. Pisis.

LEX IIII.

1 *Substitutio vulgaris expressa comprehendit tacitam pupillarem.*
2 *Declaratio quid sit.*
3 *Statuto disponente quod testamenta seruentur ad literam, tunc tacita pupillaris non comprehenditur in expressa vulgari.*
4 *Substitutio vulgaris ꝙ comprehendat tacita n pupillarē, dicitur p extensionē.*
5 *Substitutio vulgaris facta duobus copulatiue non hēt locū in persona vnius.*
6 *Numerus pluralis resoluitur in singularem.*

1 Vamuis. ¶ Summat ut per Doc. hic. ¶ No. priō, † p in expressa vulgari ↄp̄hendit tacita pupillaris. Ad idē tex. in l. iā hoc iure. in prin. ff. de uul. & in l. ij. §. si. uer. sed & si extiterit eo. ti. Non ob. tex. in l. cōmodissimè ff. de lib. & posth. ubi dispositio testōris facta in uno casu, ad aliū nō porrigit: qa Bart. Doc. in d. l. iam hoc iure. conat r̄ndere. & nō bn̄. Ideo r̄nderi pōt duob. mod. Primò ꝙ casu isto hoc
a fcm̄ fuit per uiā extensionis,[a] vt colīr ibi, porrigi, & in d. l. iā hoc iure, in prin. vn̄ si talis extensio facta non fuisset, haberet locū text. in l. commodissimè: qa limitata cā limitatū effectū producit. in l. in agris. de ac. re. do. & hoc in sīi ponderando extensionē no. Bald. in l. j. in uer. late patere. s̄. si recto prouin. & facit tex. in l. si furiosi. s̄. d̄ nup. Secūdo r̄ndet ꝙ tex. in d. l. commodissimè. loqtur in instōne, q̄ attendit, prout à testōre disponit: nō sic uī in substōne, de qua agitur, qa in substitutione apparet ꝙ testator uoluit prouidere ī locum instituti. ideo lex talē substōnē latè interpretat̄ extēdēdo fm̄ præsumptam uoluntatē testatoris. ¶ Et qđ dictū est de institutione, pcedit, nisi instō respiceret certū effectū. ut in l. iij. s̄. titu. i. cū si. Et regula q̄ hic in prin. ponit̄ de tacita pupillari, pcedit, nisi de contraria uoluntate testōris pbet̄, ut hic dī, & in d. l. iā hoc iure. Et ampliando tale uoluntatē testōris, duo testes[b] sufficiunt: qa agitur de
b probando decl̄ōne uoluntatis: ut no. Bal. hic, cum si. ut tradit Ale. hic ¶ Sed aduertendū est: qa Bar. in l. ij. ff. de uul. & pup. in prin. co. pen. uer. qro ergo. uī sentire ꝯrium, dū inquit, ꝙ si agatur de probando quod in vulgari nō contineat̄ tacita pup, agit̄ de probatione uoluntatis, in qua septē testes requirūtur. ¶ Et hoc ꝯfirmat̄ per istū tex. hic, qui dicit de uoluntate testōris, & non decl̄ōne, prout
2 Doc. dn̄t. ¶ Et ad hoc bn̄ facit: qa † in declaratione agitur de interpretatione uerborū, ut no. Pau. de Ca. in l. hæredes. §. quid post. ff. de test. hic uerò non agitur de uerborum decl̄ōne: qa uerba repugnant, & ideo decl̄o substantialis, de qua idem iudicat̄ ꝙ de principali dispositione, ut tradit Io. de Ana. in consi. 84 uidēdum est. cū si. ut dixi in l. edita. co. xj. ↄ̄. de eden. & in c. pastora. §. uerum. in prī. de appel. & de tali uoluntate testōris apparet, si testōr utat̄ dictione taxatiua tantū: ut no. Ful. Ale. in l. seq. & Sal. in l. precib. col. j. ↄ̄. e. & facit qđ dixi de dictione taxatiua tm̄: ut dixi de dictione taxatiua in l. j. s̄. de ꝯt. Et hoc intelſr, qn̄ illa dictio tm̄ respicit uulgarē: qa substituit uulgariter tm̄: Secus si illa dictio respiceret p̄sonā substitui: ut qa substituit Titiū tm̄, qa tunc non uī ꝙ tacita pupillaris excludat̄. Et qđ dcm̄ est de dictione tm̄, adde ꝙ idē uī, si facta sit substitutio vulgaris. & dicat̄, tunc & eo casu, substituo Titiū qa tunc illa vulgaris, nō porrigit̄ ad alium casum, ut no. tradit. Pet. de Anc. in consi. 357. c. serie testī. co. 2. in uer. 3. hoc probat. & de hoc dixi in cōsil. 315. Et sīr uī constare de uolūtate testōris, qn̄ testōr fecit prouisionē speciaīr de vul. & pup. in diuersis p̄sonis: qa tunc tacita vulgaris cessat. l. cum ex filio. §. i. cum gl. ibi & Bar. de vul qa, prouisio hominis tollit prouisionē legis. l. si s̄. de pac. ꝯuen. & pari rōne idē vī, quando apparet ꝙ testōr cogitauit de pupillari: ut quia impuberi fecit vulgarē, & alteri pupillarē: & sic apparet, ꝙ de pupillari cogitauit. Et sic cessat rō, q̄ per Bar. assignatur in d. l. iā hoc. iure. Et ita arguit Soc in d. l. j. car. 17. co. 3. uer. x. & ult. līta. dicit tn̄ ibi ꝙ Guil. de Cu. tenet ꝯrium in d. l. p̄cib. per d. l. iā hoc iure. & r̄ndet rōni allegatæ in ꝯrium, ꝙ forte testōr cogitatione mortis turbatus, non fecit pupillarē substōnē in altero casu: ar. l. hac consultissima. §. arcum humana frigilitas s̄. q test. fac. pos. & ita Soc. ibi residet. Sed ista ratio de cogitatione mortis, non vī generalis: quia restringitur in eo, qui esset grauatus infirmitate: & eo, q esset sanus, non procederet. Vnde melior ratio assignari pōt: qa illa ratio, quæ considerat̄ per Bar. in d. l. iam hoc iure. est ratio, qua motus fuit legislator à prin. ad statuendum de tacita vulgari, q̄ continet̄ in exp̄ssa pupillari, uel eꝯ: sed postea q̄ ita statutum fuit, testōr, q unimpuberi substituit pupillariter, & alteri vulgariter, cogitauit ꝙ lex supplerer, & nō curauit alterius procedere. Ideo substitutus vulgariter, vī ēt tacitè pupillariter substitutus: & substitutus pupillariter, ēt tacite uidetur uulgariter substitutus, secundum dispositionem legis, à qua testator uī non uoluisse recedere. Secus uī quando eidem esset facta substō in vulgari de vno, & in pupillari de alio. d. l.
3 cum ex filio. §. j. Et regula, quæ hic ponitur. † quod in vulgari tacita pup. comprehēdatur, non habet locum, stāte statuto in loco quod
c testā seruentur ad līam: vt no. Bal. dicit in l. precib. ↄ̄. e. co. iiij. ver. & no. quod quibusdam locis. Imo. tenet contrarium in c. Ray. de test. car. 13. col. ij. ver. & aduerte. per ea quæ no. Bart. in l. oēs populi. col. pe. ver. vlt. quæritur de iust. & iu. Soc. in d. l. j. de vul. car. 16. ver. ix. limita, concordando opi. distinguit, quod aut statutum dicit quod testā seruentur prout iacent sine vlla interpretatione, & vī procedere opi. Imo. aut statutum dicit quod testā seruent̄ ad līam & habet locum dcm̄ Bal. quia līa dicitur, quę oculo corporali legi pōt. l. j. § j. vbi Bart. ff. de his. quæ in test. delen. & facit quod no. Bal. in l. ij. de his, qui filios directa. Ita concordia non satisfacit: quia etiam ista casu, quando dicitur quod testā seruentur prout iacēt sine vlla interpretatione ista verba respiciunt ipsam līam, quæ iacet, & legi pōt: & in effectu talia uerba æquipollent. Et ergo videndū quis rectius loquatur, Bald. vel Imol. ¶ Pro Bald. facit quod dictū est de litera sed prima facię videtur suaderi quod dicit Imo. quia statutum videtur sua seri quod dicit Imo. quia statutum videtur hr̄e respectum ad interpretationem hoīs, & non videtur voluisse tollere rationabilem interpretationem legis: & quia tacita pup. venit ꝯnam vulgaris quæ scripta est ergo videtur, quod pro scripta hēatur. facit text in l. j. § fin. aūt. ff. de hær. insti. vbi testm̄ in scriptis dicitur. quod pp aliqua verba scripta alias intelligitur. ¶ Et ideo institutus in vno nūmo, ex quo v rtute talis institutionis cōsequitur supplementum legitimæ, reputatur in tota legitima institutus: vt no. Bald. in l. hac edictali. col. iij versi. & primò qro. s̄. de sec. nup. cum si. vt dixi in l. fi. col. vij. ↄ̄. de edic. di. & Bal. ibi in i. q. tenet quod ille tex. qui loquitur de hr̄de scripto, habeat locum in tacita vulgari, alias pupillari. & facit text. in l. cum filio. ff. de vul. inducendo: vt per Arc. in l. qui liberis. § hæc verba. col. j. de vul. ¶ Sed br̄ concludendo, prædicta & similia vīr procedere quando dispositio loquitur simpliciter de hærede scripto per verba enunciatiua, & pręcise non faciunt vim in scriptura. Secus videtur in q. Bald. in qua principaliter disponitur, quod testā obseruentur ad literam, quo casu videtur excludi oīs alia interpretatio, quæ ex līa non colligitur. & facit quod no. idem Bal. in c. j. col. iiij. in ver. & idem statuta de consti. vbi inquit. quod statuta quæ loquūtur de executorib. testōrum non habet locum in tacita vulgari: vel pupillari: qui nō est propriè testm̄. ex quo non exprimitur in testō. Et per istam limitationem
d Bal. pariter videtur quod illa tacita conditio. l. cum auus. de cond. & dem. non habet locum, stāte dicto statuto: vt dicit D. Ioā. de S. Seuer. in l. generaliter. q. cum aūt. qō. xxiiij. s̄. ti. j. Scđò no. ibi, Por-
4 rigi. † quod per extentionem videtur quod vulgaris trahatur ad pupillarem tacitam & eꝯ. & ita dicit Pau. de Cast hic, & iō dicit Ful. hic, quod non rectè loquuntur Doct. q dn̄t quod vulgaris expressa tacitam cōprehendit pupillarem: quia hoc est contra proprietatem verborum. Sed tamen pro cōi dicto Doctorum facit tex. in d. l. iam hoc iure. in prin. ibi, in vtrunq; casum substituisse intelligit. & no. Cor. hic, dicēs hoc eē p fictionem q̄ videtur denotare verbū illud intelligitur. Sed melius est vt dicamus, quod ista sit præsumptio legis: quia si eēt fictio non posset probari contrarium. iuxta gl. in l. si duo. de acq. hæ. cuius contrarium hic dicitur. Et considerato effectu, verum est quod comprehenditur tacita vulgaris vel pupillaris. ¶ Tertiò no. ꝙ vna determinatio respiciēs p̄la determinabilia dēt æqualiter determinare. de quo dixi in l. in testō. s̄. de test. mil. in iij. no. ꝙ adde tex. in l. mulieri & Titio. vbi Soc. de ꝯdi. & de. & in
5 l. quoties. eo. ti. ¶ Vltimò no. fm̄ Bar. † ꝙ vulgaris[e] facta duobus
e copulatiuè, nō hēt locum in p̄sona vnius, sed solū hēt locū ī p̄sona vtriusq;. Sed Imo. in l hr̄des mei. §. cū ita. col. iij. in ver. tu adde, dicit quod iste tex. nō probat illud, ad quod allegatur, & istud est, qđ dn̄t Mod. quod tex. fundatur ī regula posita in prin. huius l. Et hoc declaratur: quia licet dicatur hic, ꝙ vtrique tm̄ vī facta vulgaris. & nō pupillaris pp qualitatē: nō tn̄ hic dī ꝙ vno repudiāte: non admittatur substitutus. Sed tn̄ fm opi. Bar. vī ꝙ iste tex. induci possit, qa dum hic in plurari numero dicitur, si filius & vxore hæredes nō erunt, ista verba non resoluuntur in singulari, si filius vel vxor hæres non erit: quia vulgaris facta singulariter pupillo, includeret pupillarem. l. iam hoc iure, de vulg. cum si. vt tradit Alex. hic: ergo pariter in casu isto in argm̄ uidetur quod substitutus uocatus per uerba

ADDITIONES.

a ¶ Extensionis. Factæ a leg. idem Io. Cor. hic. nu. 5.
b ¶ Duo testes. Idem Phil. Cor. Ias. Ioan. Cora. hic, & bene, quia de simplici declaratione agitur.
c ¶ Literarum. Hæc est communis. & quamuis Ioā. Cor. hic nu. 7. sequatur opi. Imo. tamen cōis uera est, quam limito procedere in subdito testante ibi, & habente notitiam statuti, secus in extraneo. vnde si extraneus præsertim alibi testatus sit, tacita pupillaris locum habebit ubique etiam in bonis sub dicto statuto sitis.
d ¶ L. cum auus. In hoc contrarium puto, quia huius legis præsumptio fundatur in naturali equitate, quæ est eadem apud omnes, & sic semper excipi intelligitur, sed pupillaris substitutio est inuentum iuris positi Rom.
e ¶ Quod vulgaris. No. hic quod substitutio vulgaris facta duobus non habet locum in persona utriusque. ut hac l. et ubi Bart. in ij. no. & dicit esset vulgarem & quod nescit alibi meliorem.

verba pluralis numeri, si hrdes nō erūt, vno repudiante, non admittat: qa verba pluralis numeri, nō vīr verificari. Sed rñde pōt, φ hic est aliud verbū, p qd apertius intētio testōris declaratur: qa tex. dicit in eorū locū: quo casu patet φ ista verba in vno nullo mō pñt verificari. & remoto isto tex. opinio Bar. vr confirmari ex eo, qd Bar. in l. hoc arti. co. j. dicit: qa in effectu vr facta substitutio copulatiue: Ideo ɔcursus vtriusque, requirit. l. si hæredi plures. de ɔdi. inst. Sed ad hoc rñdet Imo. in d. §. cum ita. co. ij. ver. 2. casū & videbimus in l. pe. s. eo. ¶ Vltimò ɔ Bar. arguunt Mod. per tex. in l. j. s. eo. vbi nō admittit substitutus vnus ex duob. non existente hrde: qa fuit dictum, si vtrique impuberi decesserit: ergo remota illa dictione, à ɔrio sensu, vr φ substitutus admittat. Sed respōderi pt, φ ista ɔntia non valet, vbi est dictū de vtroque, vnus nō sufficit: ergo si non dictū de vtroque, sequit φ actus remanet in dispōne iuris cōmunis. Non enim sequit præcise φ substitutus admittat: qa hoc à ɔrio sensu nō infertur, p ea q̄ dixi in l. j. ff. de inoffic. eius. & videbimus latius in l. j. j. eo. ¶ In gl. fi. dñt Bal. & Sal. hic, φ tex. in l. falsa. allegata. in gl. procedit, nisi meus testōris præsumat in ɔrium, rōne æqualitatis, seruandæ: refert Alc. hic. Sed adde φ potius eẽ videndū

6 vr, † φ numerus pluralis de proprierate sermonis non resoluit singl'r. l. fi. ff. ad Treb. & hic cū si. hoc fallit ex coniecturata mente defuncti. d. l. falsa. § fi. vbi Cum. ita dicit. Nam ibi testōr legauit Stichū & Pamphilum, si mei erunt: qa noluit grauare hæredem in alienis: ideo in vno conseruat legatum: ar. l. Stichum qui meus erit de leg. j. & dic non soluitur in singulari: qa non est eadem ratio: quia tūc cessat ratio æqualitatis seruandæ: sed in d. l. falsa. est eadem ratio in casu singula. Pisis.

LEX V.

1 *Substitutio vulgaris expirat, adita hæreditate.*

2 *Gradus omnes expirant per aditionem primi gradus.*

3 *Electus si quis fuerit in potestatem, & si non accipuerit, fuerit electus secundus, si autem primus accipuerit, electio secundi expirat.*

1 POst aditam. Sūmat vt per Doc. hic. ¶ No. rām q̄ hic ponit, † qd vulgat substō adita hæreditate expirat. Et ratio manifesta vr: qa fit vulgaris substō, si substitutus non erit hæres: & ista conditio adita hrditate deficit: merito substitutus excludit, vt dicit Fulgo. hic. Alia ratio adducit, in qua resident Mod. hic: quia cū semel fuerit hęres mediante aditione, non potest desinere esse hrs. l. sine. §. sed qd Pap. ff. de minor. ideo vlterius expectari non potest, φ illa ɔdō negatiua verificetur. Et reperio qd rationem adducit Angel. in l. Centurio. colum. j. ff. de vulg. quem refert & sequitur Peru. in repe. c. fin. pr. de test. in vj. co. iij. in ver. septima. Sed ista ratio non vr bona: qa lex potuisset facere, qd ille qui aduiit, desineret esse hrs. Licet em hoc fieri nō possit à testōre tñ fieri pōt p legē vt no. Bar. in l. fi. co. 2. ff. ad Ter. Ang. in §. si quis aūt. co. pe. in auth. de hær. & fal. cum si nt tradit Are. in consi. 144. uisa ɔsultatione, co. j. & hoc patet in milite, & in substōne pupillari, q̄ hēt locū, dato qd pupillus fuerit hrs ¶ Ad hoc rñderi pt, φ lex potuisset hoc facere, si uoluisset, licet hoc nō fecerit: & stāte iuris dispōne, put rō pallegata vr procedere, qa paganus nō pōt facere φ ille, q fuit hrs, desinat esse hrs: ut no. Ang. in d. l. Centurio. Sed tñ ɔsiderandū est φ ista rō nō respicit rām q̄ hic ponit. Sed concernit pseuerantiā ɔdōnis, q̄ expirauit, ideo ratio. s. allegata in prin. melior vr & regula istius l.

2 ampliat primo † ut per aditionē primi gradus, etiā oēs alii gradus expirent: ut no. Bar. in l. 1. co. antp. uer. itē q̄ro. ff. de uul. p text. in l. cū in testō. ff. de hær. inst. in prin. & in l. si mater. §. fi. ff. de uul. & in simili facit qd no. Old. in cōsi. 21. themate tale est ubi concludit qd si filio instituto ei decedenti sine liberis, facta sit substō cū plurib. gradib. si filius moriat existentib. liberis tempore mortis, oēs alii gradus successiuè excluduntur: ut no. Io. And. in addi. Spec. in tit. de testa. §. in primis. in ul. quęst. incipiente, casus talis est. Pa. de Cas. in l. ex facto. § pen. ff. ad Tre. & in consi. 170. ne impropriis utamur uocabulis. co. pe. Ab. in consi 40. uenio ad primū. li. j. & Alc. in consi. 31. ponderatis his. in prin. li. 3. ¶ Secundò ampliatur, ut excludatur substitutus nō solum ad hęreditatē, ut tex. hic loquit, sed ēt si hæres institutus agnoscat bon. pos. quia illa condō. si prōnus hæres nō erit, deficit illo accipiente bonorū possessionē. l. in ɔdōnib. §. si prōnus. ff. de cond. & dem. q̄r ē tex. ad hoc pro casu allegauit Bar. in l. j. co. pen. uer. ulterius q̄ro. de uul. Sed ille tex. parū facit: qa illud ibi ur esse pp qualitatē prōni, ad quem uerba illa referūtur, qa verba intelligunt scd̄m conditionem psonæ. l. plenū § eqtii. ff. de usu & hab. Vñ ista conclō pbatur: qa in effectu bon. possef. hrditati adequat. l. 2. ff. de bo. pos. l. j. §. bonorū. ff. ad Tre. & ɔdō dādi hrdi, uerificat in bonorū possessore. l. is, qui in potestate. §. fi. de leg. pst. l. 4. in prin. j. de ɔd. & dem. Et mandatum adeundi hrditatē, in bo. pos. uerificat. l. si quis mihi bona. §. sed qd si mandauit. de acq. hær. ¶ Tertiò ampliat, ut testōr disponere nō possit: qa post aditam hæreditatē substō directa fieri potest. §. fin. insti. de pupil. & hoc in pagano: secus est in milite, q ēt post aditā hæreditatem directō substituere pōt: ut no. in l. præcib. j. eo. in l. Cēturio. de vul. & hoc intellr qñ constat. de voluntate militis: als secus vr: qa in dubio nō præsumit vti priuilegio militari. l. in testō. s. de tes. mili. ¶ In gl. j. ibi, licet remaneat tacita pup. no. fm gl. φ sublata substitutione vulgari p aditionē pupilli, remanet tacita pup. & sic isto casu vitiato expresso, nō vitiat tacitū: qa vtraque principaliter ɔsiderat: vt declarat Bal. in l. j. co. 7. ver. non obst. de vul. & hoc vr procedere in isto casu, in quo à prin. valuit vulgaris substitutio. Secus si nulla fuisset à prin. quia tunc in substōne vulgari, nulla continet tacita pupillaris. vt no. Pau. de Ca. in l. iā hoc iure. in prin. de vul. & idē eẽ, qd pupillari inutili dicit Pau. ibi, q̄ nō continet tacita vulgarē. Sed in hoc ɔriū tenet Bar. in l. fi. pillū tex. s. de hær. inst. & sequit ibi Alex. reiecta opi. Pau. de Ca. ibi, q idē tenet qd in d. l. iā hoc iure. Sed esset ɔsiderandū, an eēt eadē rō vitiādi tacitū, q̄ est expresso: vt no. Bar. in l. si fideiussor. in prin. de leg. j. & in d. l. fi. in effectu nō fuit facta pupillaris. sed tm vulgaris, licet ver ba propriē nō ɔuenirēt. Et p opi. Pau. de Ca. facit tex. in l. quis. s. eo. vbi dr, φ expressa vulgaris porrigit, & sic extēdtur ad tacitā pup. nā talis extensio nō vr d actu nullo fieri possit: ar. l. sed & si manente, de preca. ¶ In gl. fi. pro dicto gl. melius facit tex. in l. ex. ɔctu. ff. de re iud. cum si. vt Ale. hic tradit & ad idē facit tex. in l. j. § si quis adita. ff. ad Ter. ¶ Postremò ista lex

3 inducit ad q. Si quis † fuerit electus in potestatē, & si non accepta uerit, fuit electus secundus: nā si primus acceptauit, electio secūdi expirat, licet primus postea nō veniret. Secus si secūdus electus sit in defectum primi: qa tunc primo non veniente, scds admittit. & ēt in dubio in fauorē secūdi dēt iudicari vt Cy hic cōcludit, & Iac. de Are. prout Alb. hic refert. & idē Sal hic, & cū prædicta dist. Bar. in l. cū sub hac. de cond. & dem. cū si. vt tradit Ale. in fi. hic facit qd no. Io. An. in rub. de concess. pb. co. ij. uer. sępe occurrit. vbi ɔcludit qd qñ Papa scribit pro vno cū cła, Si pro alio non scripsimus. intelligitur qñ primæ literæ effectum habuerunt: als secundus admittitur. & facit dictum Inno. in c. literis. de offi. dele. qd Bald. hic refert, & ɔclusio. s. dicta non h beret locū in electione spirituali, quia fieri non potest sub conditione. c. ij. de electio. in 6. & ita dicit Imol. post Pet. de Anc. in c. tuæ in fi. de præben.

LEX VI.

1 *Substitutus regulariter prefertur illi, qui veniet ex iure accrescendi.*

2 *Ius accrescendi ad hoc vt habeat locum requiritur φ testamentum sit iure factum.*

3 *Ius accrescendi ad hoc vt habeat locum, requiritur φ sint plures instituti.*

4 *In iure accrescendi simpliciter agitur de dispositione legis, cum qua mitius agitur, vt præcise non accrescat inuito.*

1 TEstamento. Sūmat vt per doc. hic. ¶ Priò no. † φ licet substitutus rīr pferat illi, q venit ex iure accrescēdi. l. ij. v. si duo. ff. d fm tab. l. j. §. j. φ §. p scdo. j. de cad. tol. & in auth. hoc amplius. j. de fideic. ista rła pce iit, qñ ius instōnis & ius accr. sunt in diuersa psonis: Secus si ī eadē psona vtrūque ius ɔcurrit, qa tūc testōr substituēdo cohrdes. adinuicem vr voluisse augere ius, qd ipsius cohrdib. ɔpetebat: & sic ius acc. nō tollit, vt Bar. hic, & Doc. pistū tex. dñt. Sed aduertēdū est: qa rō q̄ cōiter assinant, quare substitutus pferat ɔiuncto, ē illa, qa substitutus hēt expressam volūtatē testōris, iō cessat tacita, q̄ ɔsiderat in iure accr. qa expressum facit cess. re tacitū. l. cū ex filio. §. filio. de vul. Si dicamus φ ius accr. veniat in subsidiū, ne testōr decedat p parte testatus, & p parte intestatus, ut dixi in l. j. s. qñ nō pete. partes, Istę rōnes vñr piter procedere in casu istius l. qñ ī eadē persona ius substōnis cū iure accre. ɔcurrit: & ideo in casu isto vr φ ius accr. cesset: & φ isti adinuicē substituti, ex iure substōnis admittant. Et hoc expresse pbat in l. si qs hrs institutus. in prin. de ac. hæ. ibi, erit hrs ex cā quoque substōnis. Et hoc suadet ex natura tituli nri hic. ar. l. Imperatores. de ī diē addic & p rām. vt dixi, qa ius substōnis tollit ius accr. Bñ uerū est, φ cū in effectu tota hrditas uni deferat, et ex diuersis partib. nō potest qs vnā partē accipere, & aliā repudiare. l. j. ff. de acq. hæ. & ibi gl. prima ita uidet intelligere istū text. & sic accrescit virtute substitutionis inuito, nō per ius accr. ¶ Secundò

2 no. fm Bal. φ † ad hoc vt ius accr. requirit φ testamentū fuit iure factum vt succedat ex testō: nam proprie testm dr, qd iure factū sit. l. ij. §. testamentum. ff. queād. testa. aper. Et ideo nō valent dispositā in testō nullo. l. si veritas. j. de fideic. Et hoc ēt vr probari hic, dū dr, qb. accrescit addentib. ergo præsupponit φ validum esset testamentū: qa alr adire non potuissent, & hoc, qd Bar. dicit hic, limitat in casu notabili. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. s. de testa.

3 ¶ Tertiò no. fm. φ † ad hoc vt habeat locum ius accr. requiritur φ plures instituti sint, ibi, multis institutis hæredib. Sed pōt responderi, φ hoc non sit dictum pp ius accr. sed pter uerba immediate sequentia, ibi, & substitutis ad inuicem. Nam adinuicem nō pōt substitutio fieri, nisi pluribus institutis. Et contra dictum Bar. facit, qa etiam in uno vr habere locum in accr. l. j. §. si ex fundo. ff. de hęred. instit. & no. Bar. in l. quoties. s. de hæ. insti. cum similib. vt tradit ibi

dit ibi Ale.¶In gl.ibi.l.cũ hæreditate. Bart.& Doct.hic recedunt ab opi.gl.& dñt illũ tex.procedere, vbi agit̃ de iure accr. simpl'r sꝫ cus vř in casu istius l. vbi ius substõnis est cõiunctum cum iure accrescendi vt latius declarat Ale.hic, qui rõnẽ diuersitatis tripl'r adducit. Prima est, q̃a iure † accr. simpl'r. agit̃ de dispõne legis, cũ qua
4 mitius agitur, vt p̃cisè non accrescat inuito.arg.l.Celsus.ff.de arbi.Sed ista rõ parũ facit: q̃a nã substitutionis non est ꝙ inuito defe rat̃. Sed hoc solum ꝓcedit ex nã iuris.accr. quia nihil facit quantũ ad hoc ꝙ inuito acquirat̃. Præterea ẽt dici põt, ꝙ ius accre. sit ex dispositione testõris.in l.si Titio & Meuio.§.Iulia.de leg.ij. Prima tñ rõ magis satisfacit.¶Secundam rõnẽ Ale.adducit: q̃a maior vř error in eo, q̃ à principio partẽ suam adiuit, non cogitando de iure substõnis, non sic vř inter hr̃des, quib.non sit facta substõ. Sed rñdet̃, ꝙ licet debuerit cogitare de iure substi. ẽt cogitauit ꝙ natura substitutionis non erat, ꝙ tñ inuitus astringeret̃; & iõ solũ de iure accr.cogitare debuit: & ista rõ pariter ꝓcedit inter hr̃des substitutos simpl'r. Tertiã rõnem addit Ale.quia duo vincula s.coniunctionis, & substõnis, fortiora sunt aut.itaq;.ꝯ.cõ.de suc.Sed rñdetur ꝙ illa rřa ꝓcedit qñ vtrunq; tendit ad eundẽ finẽ ar.eius qđ not.Bar. in l.j.§.idẽ Cornelio.ff.de qõ.Sed hic non est sic, q̃a ius substitutionis non tendit ad hoc, ꝙ inuitus debeat accipere. & iõ opinio gl. hic uerior vř, ꝙ iste tex.hic intelligat̃ ſm d.l.cũ hr̃ditate. & ad hoc facit: q̃a substõ fcã est inter hr̃des ad commodũ ipsorũ, vt ius eorum augeat̃, vt dicit Bart. in princ.hic, ideo non dẽt retorqueri in odium.l.qđ fauore.ꝯ.de legi.& in odiũ esset, si p̃cisè cogeret̃ acceptare. Et opinionem gl.hic aliis rõnib.defendit Are.in d.l.cum hęreditate.col.fi. Vlterius tñ, & postremò aduertendum est: q̃a ex toto nõ satisfacit: q̃a ista l.q̃ loquit̃ simpl'r, & gñal'r, restringat̃ ſm. d. l. cũ hæreditate. Vñ ꝓbabilius dđm vř, ꝙ tex.in d.l.cum hr̃ditate. loquat̃ in casu ſpãli, qñ suus heres abstinuit, ꝓut loquitur: nã cùm hoc concedat̃ ex bñficio prætoris.§.sed his permittit prætor.inst. de hære.qual.& dif.vñ tale beneficium intell'r ꝯcessum sine præiudicio alterius: ar. l.ij.§. meritò. & §.si quis à principe.ff.ne quid in loco publico. Et in casu nřo in simili probat̃ in l.si minor.§.j.ff.de acqui. hære. vbi qñ portio minoris qui adiuit, per restitutionem in integrum, & sic in speciali priuilegio cohæredi defertur inuito non accrescit.& ita in proposito dicendum videtur. Pisis.

LEX VII.

1 *Substitutio pupillaris excludit venientes ab intestato, & etiam matrem.*
2 *Substitutio pupillaris dicitur quando fit pupillo conditionaliter, si intra pubertatem decesserit.*

1 SI testamento.¶Sũmatur vt p Doc.hic.¶†No. ꝙ p pupillarẽ substitutionẽ excludunt̃ venientes abintestato, ẽt si sit mř pupilli.l. Papinianus.§.sed nec impuberis.ff.de inof.test.& in c.si p̃r de testa.in vj. & in substitutione pupillari, plus tribuit patri, quã filio: q̃a si ipse filius faceret testm̃, non posset matrem priuare lẽtima Bar.tradit in §.nec impuberis.& dixi in l.ꝓcib.in vlt.no.ꝯ.e.¶Scđo
2 no.† qđ dř pupillaris subst.tutio, qñ fuit facta pupillo ꝯditionaliter si intra pubertatem decesserit, vt hic dř, Secus vř si pupillo facta sit substitutio simpl'r: q̃a per hoc nõ vř pupillaris substõ, vt notabil'r dicit Bald.in l.ꝓcib.col pe.in uer.item no.ꝯ.e.vbi inquit qđ verbũ pupillus insertum demonstratiuè, vt quia dicat testator, substituo tali pupillo meo, non dř substitutio pupillaris, sed requiritur ꝙ cõditionaliter dicatur, si in pupillari ætate decesserit: & ita sequunt̃ Mod.hic.Sed adde ꝙ Ale.in d.l.ꝓcib.col.iiij.in ver.quid si testator tenet ꝯrium: & idem Ale.in l.ij.col.viij.in uersi.q̃ro. ff. de vul & in l.Gallus.§.j.col.ij.in uersi adde prædictis de lib.& post.vbi in fortiori casu concludit, ꝙ in institutione breuiloqua relata ad duos impuberes: comprehenditur pupillaris l.iam hoc iure. de vul.à fortiori ergo vř si dicatur substituo tali pupillo, qđ dicatur pupillaris & ad hoc uidetur tex.in l.iij.§.hæc uerba.ff.de vul.ibi, filio meo impuberi hr̃s esto.& in l.si ita scriptum. §. qui filio impuberi. de ſm tab.& Bar.hoc tenet in l.Centurio.col.ix ver.item quæro iuxta p̃dicta.¶Tertiò no.ꝙ hic vř probari, quod in pupillari substitutione non opus quod dicatur: si hæres erit.& hoc no. Bart.in l.ij.col. vj.de vul. Ale.in consi.47.abunde.col.fi.lib.ij.& Cum.in consi. 16. Ioan.quondam. Pisis.

LEX VIII.

1 *Substitutio compendiosa quando dicatur fieri.*
2 *Imperator mulieri de iure ipsum interroganti, benignè respondet.*
3 *Tyroni arguenti ineptè, doctor benignè respondere debet.*
4 *Doctor potest variato facto, contra consulere, sed non de honestate.*
5 *Substitutus dicitur secundus hæres.*
6 *Substitutio pupillaris tacita, quę continetur in expressa vulgari, non habet locum contra matrem. & nu.11.& 13.*
7 *Miles ad hoc vt possit facere substitutionem pupillarem, requiritur quòd filius sit in potestate.*
8 *Substitutio pupillaris, quæ continetur in compendiosa, dicitur tacita.*
9 *Substitutio pupillaris expressa, excludit matrem, etiam quo ad legitimam.*
10 *Substitutio pupillaris in foro conscientia, non excludit matrem in legitima.*
12 *Statutum disponens quòd stantibus masculis fœminę non succedant, intelligitur de masculis succedentibus, nam filio repudiante, fœmina succedit.*
14 *Substitutio pupillaris tacita licet non admittatur contra matrem, tamen potest probari contrarium de voluntate testatoris.*
15 *Substitutionis pupillaris forma, quę sit.*
16 *Substitutio compendiosa quæ sit, & quomodo diffiniatur.*
17 *Substitutio facta verbis directis à pagano, expirat post pubertatem, & non trahitur ad fideicommissum.*
18 *Fideicommissaria an comprehendatur in substitutione compendiosa, stante clausula codicillari in testamento.*
19 *Substitutio compendiosa facta à pagano per verba communia, est omni tēpore fideicommissaria.*
20 *Verba substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, apposita per notarium, quid operantur.*
21 *Sepulchrorum iura non transeunt ad fideicōmissarium. & idem de iure patronatus libertorum. & nu.22.*
23 *Legitima detrahitur de fideicommisso; & quid in milite.nu.24.*
25 *Legitima an detrahatur per substitutionem militarem directam.*
26 *Substitutio pupillaris contenta sub breuiloqua, vel non compendiosa, non excludit matrem.*

Recibus.¶Famosa est ista l. & lucrosam habet mãm substõnum, q̃ profunda est, & in alto pelago agitatur. Ad cuius intelligentiam videnda sunt q̃ diximus in l.in testõ.ꝯ.de test. mil. Solũ ad declõnẽ tex.p̃mittendũ est: ſm Cy.in prin.hic, ꝙ vulgaris, substitutio dř fieri in primo casu: quia ad hoc vt substõ hẽat locũ, primus casus, q̃ ꝯsiderari põt, est qđ hr̃s institutus non sit hr̃s, prout dř in vulgari substõne, q̃ concipit̃ verbis negatiuis: si institutus hr̃s non erit: vñ tñ est dicere, substituit in primo casu, ac si dicatur, substituit vulgariter. In scđo verò casu dř fieri pupillaris substitutio; quia fit post aditam hr̃ditatem: & rř post vulgarem, & verbis affirmatiuis ꝯcipit̃ uidelicet si institutus hæres, & in pupillari ætate decesserit. Et sic tñ est dicere in secundo casu substituit, ac
1 si dicat̃, substituit pupillariter.¶Addunt Mod.hic, † compendiosa, q̃a fit post aditam hr̃ditatem, & post tp̃s pup. ætatis, dř fieri in tertium casum.¶Sed istud dcm̃ videt̃ ꝯ istum tex.hic in uer. si verò substõ.vbi expsse tex.dicit, qđ compendiosa dicit̃ facta in scđo casu, & ita dicunt Bal.& Pau.de Ca.hic. Et certè tex.hic quantũ ad propositũ vř ꝯsiderare duos casus. Primus, qñ hæres institutus non fuit hæres. Secundus, qñ fuit hæres, & iõ in secundo casu hic comprehenditur pup.& compendiosa, vt ꝓbat̃ hic in diuer. si uero substitutio. Ex quo infert̃ ꝙ scđs casus non p̃cisè intell'r de pup. q̃a ẽt compendiosa verificat̃ in primo casu, vñ p̃cisè de vulgari intell'r: q̃a al'r verificari non põt. Arguit tñ D.Lanc.hic, honorandus frater meus, ꝙ compendiosa dẽret vtrunq; casum ꝯprehendere: q̃a vt ꝯ.videbimus, vulgarẽ & pup.ꝯplectit̃. Et reperio ꝙ istud expsse tenet Cy.hic, in prin.ver.tertiò p̃mittendum est.in fin.dicens ꝙ substituti compẽdiosẽ pñt dici substituti in primum & ſm casum: q̃a talis substõ ꝯpendiosa, & añ, & post aditam hr̃ditatem, pt̃ habere locũ.& ita formal'r Cy.hic dicit. Et ista rõ videt̃ multum ꝯcludens q̃a si ꝯtingit vulgarẽ, & pupillarẽ, ergo vtrunq; casum ꝯplectit̃. Et isto respũ verificari pt̃, qđ Mod.dñt, ꝙ substõ ꝯpendiosa videt̃ facta in tertiũ casum, non p rõnem Mod.ex eo ꝙ facta sit post tp̃s pubertatis, q̃a tali casu esset facta in scđo casu, ex quo facta est post aditã hæreditatem. Sed dicit facta in tertiũ casum, p rõnem p̃allegatã, q̃ Cy.adducit: q̃a ex quo ꝯtinet vulgarẽ & pupillarẽ, vtrunque casum ꝯplectit̃: & iste tertius casus vř, in quo vtraq; substõ ꝯtinet̃. & in simili est bonus tex.in l.iã hoc iure.ff.de pup.ibi, ad tertiũ genus substitutionis tractũ videt̃. Et ista ꝯclõ vera videt̃, qñ esset facta tñ ꝯpendiosa substõ q̃ ꝯprehenderet vulgarẽ, & pupillarẽ. Secus videt̃ in casu istius l.in quo fuit facta prius ſpãl'r vulgaris substõ & postea ꝯpendiosa, quo casu talis ꝯpendiosa nõ ꝯprehendit vulgarẽ, de qua fuit facta ſpãlis mentio: ar.l.doli clausula.ff.de vulg. Et probat̃ hic, in uer.si uerò & in scđm casum. Illa.n.copula, &, implicat, ita ꝙ post vulgarem fuit facta ꝯpendiosa cum pupillari: & vtraque dicit facta in scđo casu: q̃a post aditã hęreditatẽ fcã est vulgaris, q̃ ꝓcessit, in primo casu fcã dicit̃ & hoc mõ declarãdo nulla vř ẽe difficultas.¶Itẽ aduertẽdũ est, q̃a ꝙ pupillaris dicat̃ fcã in scđo casu, vř ꝓcedere in terṁs huius l. qñ fuit pupillus hr̃s institutus, ꝓut cõiter fieri solet, als ẽt exhr̃dato fieri pt̃ pup.subst.§.nõ solum.inst. de pup.& tali casu nõ pt̃ dici ꝙ fcã sit in scđo casu. Et iõ Doct.dñt ꝙ in pup.subst.illa verba, si hr̃s erit, nõ sunt necessaria: q̃a satis est si dicat̃, si filius in pupillari ætate decesserit.& no.Bar.in l.ij.in princ. col.iij.in uer.4.q̃rit.ff.de vulg.& pupil.de quo videbimus inferius in gl.¶Ista l.summat̃ & diuidit ut p Bar.& Doc.hic.¶Primò no-
2 to ꝙ Imperator † mulieri de iure interroganti ineptè, benignè rñdet ad idẽ facit tex.in l.si supstite.ꝯ.de dolo. Excusatur enim mulier pp fragilitatẽ sexus: arg.§.j.insti.qui.alie.lic. Et idem esset in militibus, q̃ potius dẽnt scire arma, quã leges.l.fi.in prin.ꝯ.de iur.delib. & gñaliter idẽ est in aliis, q non hñt iuris peritiã l.ut rñsum.ꝯ.de trãsac. Secus est in iure perito, qui arguendus est, si fcm̃ non bene ꝓponit

ponit.l.Domicius Labeo.ff.de teſt.qa graue eſt,ius,in quo qs verſatur,ignorare.l.ij.§.Seruius aũt Suſpitius.ff.de ori.iur.fac.tex.in l. poſſeſſio tua.ꝯ.de munc.patr.lib.x.Et ex his arguit Ful.hic,ꝙ tyroni arguenti ineptè,benignè Doctor rñdere dẽt:ſecus eſt ſi prouectus ſit,qa graui ſupcilio arguẽdus eſt.† Vr̃ tamen ꝙ ĩdiſtinctè benigne rñdendũ ſit,ne ſcholares deterreant̃ q donec ſcholares ſunt, pitiã nõ ꝓfitent̃. Et qđ dictũ ẽ de Iuriſperito ꝓcedit vbi conſultatio fit de clara. Secus vr̃ ſi agat̃ de re ardua,& difficili:qa tunc ẽt peritis,benignè rñdendũ eſt.l.proximè.ff.de his,q̃ in teſt do leg.& de his latius Sal.ſcribit in d.l.vt rñſum.¶ Scđo noto,ꝙ fcm̃ dẽt à pte narrari,& diſtingui,vt de iure bñ reſponderi poſſit:qa ex fcõ ius orit̃.l.ſi ex plagis.§.in cliuo.ff.ad l.Aqui.& ubi fcm̃ incertũ eſt, ñ pt cã certo iure diffiniri.l.q̃diu.ꝟ.q admit.facit tex.in l.ex facto.ff.d nego.geſt.cũ ſi.vt Alb.tradit in d.§.in cliuo.& ibi dicit,ꝙ ex modica mutatione facti,totũ ius mutat̃.all.l.ea eſt natura cauillatiõis.ff. de

4 re.iu.Et iõ dicit Bal.in ꝯſi.2.qdã noĩe Angelutius lib.ij. ꝙ† fm̃ diuerſitatẽ punctorũ,diuerſum reddit ꝯſiliũ.Et hoc facit ad excuſationẽ Doctoris q in eadẽ cã ꝓ vtraque pte variato fcõ ꝯſuluiſſet: nam hoc ſola ꝯſcia fieri poſſet,& hoc fecit d.Bar.Soc.in cã magni ponderis q̃ agitabat̃ Mediolani,inter vicecomites & Borromeos: nã vtraque pte,uariato facto ꝯſuluit:& cũ dicta cã mihi poſtea cõmiſſa à Duce Mediolanẽſ.Ludouico fuiſſet,& ꝯſiliũ reddiſſem ĩ fauorẽ teſtĩ ꝓ D.Ludouico Vicecomite,vt patet in conſi.meo xj.& dũ eſſem Bononię in trãſitũ,& Socino interrogati,ꝓ quanã parte ergo de iure rñdiſſem:& dixi me fm̃ ꝯſilium excellentiæ ſuæ iudicaſſe:nec.n.aliter iudicare potuiſſem,riſit ipſe,& aliqualr̃ tñ eũ erubuit,qa licet de rigore iuris hoc ſalua ꝯſcia fieri poſſit, maxima tñ ſuſpicio auaritiæ & uoracitatis ad lucrum euitari nõ põt,& iõ hoc fieri nõ dẽt,qa nõ oẽ qđ licet honeſtũ eſt.l.ſp ff.de re.iur. ¶ Tertiò

5 no.ibi,fm̃ hr̃dem,ꝙ ſubſtitutus † dr̃ ſcđs,unde ſicut ſubſtõ dr̃ ſecũda inſtõ: ut no. p gl.in rub.ff.e.ita ſubſtitutus dr̃ ſcđs hr̃s.Et hoc facit ſi illud,qđ Ale.voluit in rub.ꝟ.eo.vbi tenet ꝙ ſubſtõ fideicommiſſaria,ꝓprie dr̃ ſubſtõ,& tñ ſubſtitutus ꝑ fideicõmiſſum nõ proprie his dr̃:de quo ar̃ dictũ fuit.Et q̃tum ad tex.hic,ꝙ ſubſtitutus dicat̃ ſcđs hr̃s hoc vr̃ hr̃e locũ ſiue ſit ſubſtõ vulgaris,ſiue pupillaris,ſiue fideicõmiſſaria:qa illud dictũ de ſecũdo hr̃de,ꝓſequit Imperator declarãdo,an fuerit ſubſtõ vulgaris,pupillaris,vel fideicõmiſſaria.Et iſta concło de plano procedit in vulgari ſubſtõne,vt ẽ tex.in l.cũ ꝓponas.ꝟ.de hær.inſt.Sed in pupillari hoc non vr̃ ꝓcedere:qa pupillaris ſubſtõ fit pupillo.inſti.de pũ.in prin.Et talis ſubſtitutus pupillr̃,nõ poteſt dici ſcđs hæres pupillo.& ita arguit do. frater meus hic.Sed reſponderi põt,hoc argm̃ haberet locũ ĩ pub. ſubſt.fcã exhr̃dato,iuxta §.nõ ſolũ.inſti.de pu.qa in illa nullo mõ pt dici ſcđs hr̃s reſpũ eiuſdẽ hæreditatis:ſed in ceris,in quib.loquit̃ tex.hic,qñ pceſſit vulgaris ſubſtõ,prout eſt ar̃,qa non pt fieri pupillaris ſubſtõ,niſi prius pr̃ facit ſibi teſtm̃.l.ij.§.prius .ff.eo.& in §. liberis aũt,inſti.de pu.Nam tali caſu ſatis pt dici ſecundus hr̃s inſtitutus pupillr̃:qa hr̃s hæredis teſtõris ẽ hr̃s.l.fi.ꝟ.de hæ.inſt.Et ſic dr̃ ſcđs hæres largo mõ,quo ad teſtõrẽ,& ad hoc facit,qa ẽt hoc dicitur hic in fideicõmiſſaria ſubſtõne,in qua fideicõmiſſarius largo mõ hr̃s dicitur.l.poſtulante.ff.ad Tre.¶ Itẽ & ſcđo aduertẽdũ eſt: qa tex.hic loqtur de ſecũdo hr̃de abſolutè,& nõ reſpũ teſtõris vel pupilli:ſed vr̃ loqui reſpũ teſtĩ,quo ſcđo loco ẽ datus hr̃s.¶ Quartò no.ibi, ad te omnimodo eius ptineat ſucceſſio,ꝙ hic efficaci

6 ter ꝓbat̃,†ꝙ tacita pupillaris,q̃ ĩ expreſſa vulgari ꝯtinet̃, nõ hẽt lo

a cũ ꝯ matrẽ. [a] Nã hic fuit facta ſubſtõ in primo caſu,& ſic vulgaris, dr̃ ꝙ filius fuit hæres pr̃is, quo caſu vulgaris expirauit.l.poſt aditã. ff.eo.& mortuo filio dr̃ ꝙ oĩno ſucceſſio ſpectat ad matrẽ. Et ſic ſubſtitutus oĩno excludit:nõ enim venire pt ex capite vulgaris, q̃ extincta fuit ꝑ aditionem hęreditatis,nec ex capite tacitæ pupillaris ꝯtentæ in expreſſa vulgari:qa oĩno.i.indiſtinctè mater admittitur.Illa.n.dictio,omnino,hẽt ꝑciſam nĩm.l.ſi cũ exceptiõe.§.quatenus.ff.qđ met.cã.cũ ſi.vt tradit Ale.hic,q iſto mõ illũ tex.ĩducit, & idẽ Ale.in l.ij.ꝟ.tit.j.co.fi.Et idẽ dñt.D.Io.Bap.de S.Seu.& Mod. hic.¶ Sed aduertendũ eſt,qa talis inductio q̃ fit põderãdo dictionẽ oĩno,euitari põt:qa illa dictio,q̃ in effectu reſoluit,id eſt, indiſtinctè,vr̃ hr̃e reſpectũ ad illud,qđ ꝯ ſtatim in ſecũdo caſu dr̃ de pup. & ꝯpendioſa:qa in tali ſcđo caſu,an mater admittat̃, diſtinguit, an filius moriatur in pupillari ætate,vel poſt:& iſta diſtinctio nõ hẽt locũ ĩ primo caſu,in quo agit̃ de vulgari,q̃ indiſtinctè expirat adita hæreditate:& ſic illa dictio oĩno,indiſtinctè intellr̃,nõ habito reſpectu ad tacitã pupillarẽ,de qua nihil dictũ eſt.ſed ad illã diſtinctionem,q̃ in ſecũdo caſu ponit̃.¶ Inſtari tñ vlterius pt,ꝙ etiã abſque illa dictione oĩno,tex.hic vr̃ probare cõem opi.dũ admittit matrẽ adita hæreditate ꝑ pupillum:& nulla rõ tacitæ pupillaris ſubſtõnis hr̃.¶ Sed reſpondet fm̃ Fulg.in l.j.co 3.ꝙ hic non apparet ꝙ tacita pupillaris poſſet habere locũ:qa nõ dr̃ ꝙ filius eſſet mortuus in pupillari ætate ꝓut requirit̃ in pupillari ſubſtõne. Et ſic nõ ꝓbat̃ ꝯcludenter ꝙ tacita pup.hic ſubeſſet:qa forte filius mortuus eſt,qñ erat maior. Ale.hic,hoc refert,& ipſe tñ conat̃ reſpõdere,ꝙ imo ddm vr̃,ꝙ filius eſſet mortuus in pup.ætate:qa ſi puber fuiſſet,potuiſſet teſtari.l.qua.ętate.ff.de teſt.& facto teſtamẽto mr̃ excludi potuiſſet. & non eſſet verum , quod mr̃ oĩno admitteretur, vt hic dicitur.¶ Sed rñdetur replicando. quod licet pubes potuiſſet facere teſtamentum.proponitur hic quod feciſſet teſtũ, & tex. hic,intelli ſtante caſu prout proponitur.arg.l.ſi defenſor.§. qui interrogatus.ff.de interro. act. & facit tex.in c.ij.de reſcr Et pro opi. Ful.inducto tex.hic,dum dicitur,quod tm̃ in primo caſu fuit facta ſubſtõ.Ergo fuit tm̃ vulgaris. quæ in primo caſu facta dicitur , hoc eſt,non adita hæreditate,ergo nõ includebat̃ tacita pupillaris qa illa nõ eſſet in primo caſu,ſed in ſcđo caſu poſt aditã hr̃ditatẽ.¶ Poſſet rñderi, ꝙ licet facta eẽt tm̃ vulgaris quo ad teſtatorem, qa ipſe tm̃ vulgariter ſubſtituit: tñ ſubintrat tacita pup.ex diſpõne legis l. iam hoc iure.ff.de vul. & pup. ¶ Sed replicatur hoc nõ procedere in iſto caſu,vbi tex.conſiderat ſubſtõnẽ in primo caſu tm̃, videl cet non adita hæreditate. Nã non videtur includi tacita pup. q̃ eſſet in ſcđo caſu.ſ.poſt aditam hæreditatẽ.¶ Pro cõi opi.Mod. inducunt tex.dupłr.& prius hoc idem Soc.tradit in l.ij. in iij. char. in prin.fi. de vul.¶ Primò,qa niſi dicimus per iſtum tex: quod tacita pu.non admittatur ꝯ matrem.Impator fuiſſet defectiuus quia nõ cõprehẽdiſſet iſtum caſum tacitæ ſubſtõnis pupil.Et fuit iſta rõ D.Ioã. Bap. in rep.ſua hic. Cui rñderi põt , quod non apparet hic quod Imperator velit oẽs caſus comprehendere , ſed tm̃ conſiderat duos caſus,videlicet.ꝙ aut fuit facta ſubſtõ non adita hęreditate: & de tacita pup. nihil dicitur: & ſi tacita pup.dẽret comprehendi. non in primo caſu,ſed in ſcđo caſu poſt aditam hæreditatem comprehenderetur:quia in primo caſu non conueniret ante aditam hæreditatem : qui etiam tacita pup.adita hæreditate intelligitur. Et hoc confirmatur,quia text.hic in primo caſu dum loquitur hẽt caſum pro indubitato,ibi,non eſt incerti iuris , ergo videtur decidere caſum fm̃ iura antiqua,& cum prius nõ eſſet deciſum de tacita pu.nõ eſt dicendum quod ibi abſque alio apparatu vo'uiſſet hoc decidere , & quia talis noua deciſio nõ habuiſſet locum in caſu propoſito,quia fuiſſet caſus de pterito,ad quem lex noua non porrigit.c.fi. de conſti.¶ Scđò inducitur text.in ver.ſi verò. dum dicitur , quod expſſa pup.matrem excludit.Ergo videtur quod tacita non excludat,Si.n.tacita excluderet,indubitatũ fuiſſet in expreſſa.¶ Sed rñdetur quod non loquitur text. de expſſa pupillari ad dr̃iã tacitæ, q̃ in vulgari continetur:quia tunc argm̃ hr̃et locum illa quæ eſt expreſſa excludit:Ergo ſecus videtur in tacita:ar.l.cum ptor.ff.de iud.Sed tex.hic loquitur ꝑ expſſa pupillari,ad dr̃iã ꝯpẽdioſæ. ibi, expſſa , vel ꝯpẽdio.& vtraque excludit matrẽ:& iõ argm̃ tollit̃,& tacita pupillaris q̃ cõprehẽderet̃ in ſcđo caſu poſt aditã hr̃ditatẽ, includi videret̃ ꝑ ꝟ.dicta:& ſatis cõprehendi ꝑ p illud verbũ , vel cõpedioſa: quaſi tex.velit conſiderare ꝙ ſi fcã ſit pup.ſubſt.vel expſsè , id ẽ formalr̃, vel ſub compend.id eſt,tacitè,ꝙ mr̃ excludatur.&hoc mõ erit tex. hic pro opi:¶Et ad hoc ẽt bñ facit,quia in l.iã hoc iure.ff. c. excipiuntur tm̃ duo caſus,in quib.tacita pup.non comprehẽditur:& nõ hẽt locum pp imparitatẽ pſonarũ, & pp voluntatẽ teſtõris de qua ꝯſtaret. Secus ergo vr̃ in tacita pup de qua ibi nihil dr̃ reſpũ mr̃is: & quia vr̃ ſpãle in l.fi.ꝟ.ti.j.ꝑ rationẽ, q̃ in text.ibi allegat̃:ergo ĩ ꝯri-

7 um vr̃ ius cõe,& ſic opi.Fulg.eẽt bñ ſubſtẽtabilis.¶ Quartò no. † ꝙ ẽt in milite ad hoc vt poſſit facere pup.ſubſtõnẽ,requiritur ꝙ filius in ptãte ſit,fm̃ regulam,q̃ hr̃ in l.ij.in prin.ff.eo.Secus eſt in directa militari,q̃ põt fieri etiam filio emancipatio. l.miles ita.§.exhr̃dato.

8 ff.de teſt.mil. & gl.ibi hãc dr̃iã ponit.¶ Quintò noto†ibi,expſſa vel ꝯpẽdio.quod ex illa alternatiua vel,q̃ ponit̃ ĩter diuerſa,ꝓbat̃ ꝙ pupillaris,q̃ continet̃ ĩ ꝯpẽdioſa,ẽ tacita ꝑ iſtum tex.arguit Arc.in l.j. in prin.col.vij.ff.de vul. ¶ Sed rñdet ibi,quod dicitur tacita, q̃ facta ſit formaliter:ſed ꝑ hoc non tollit̃:qn dicat̃ fcã verbis gñalib. reſpũ tacitæ pup.comprehẽſæ in vulgari,ut in ſiñ no.Bal.in l. fi. col. v. ix.

9 oppoſitione.ꝟ.de hær.inſt.¶ Vltimò no.ꝙ† expſſa pupillaris exclu

b dit matrem, [b] & hoc intelligitur,ẽt quo ad ltĩmã ut no.Bar.ĩ l.Papinianus.§.ſed nec impuberis.ꝑ illum tex.ff.de inoff.teſt.& ẽ caſus in c.ſi pr̃.de teſta.in vj.& latè tradit Bart.in l.ij.in prin.ff.de vulg. in iij. effectu pupillaris ſubſtõnis.Et fm̃ iſtam concluſionem ꝯſuluit Bart. in conſi.8.factũ tale,ꝓponitur.Bal.in ꝯſi.219.matrimoniũ.lib. iiij. in vij.dubio,ſcđm nouã impreſſionem.& idem Ang. in conſi. 97. Viuianus. col.fi.& in conſi.125.ſubſtitutionis.col.fi.Ant.de Bu.in conſi.54.dubitatio q̃õnis.Ful.in conſi.33. Titius.Rapha.Cuma. in conſi.130.magiſter Ioã.& in conſi.16.Ioan.quondam. Bene.Cap. in conſi.7.ꝓ pdictorũ.in prin.& in ꝯſi.72. cũ viſo, in prin. Alex.in conſi.

ADDITIONES.

a ¶Matrem.Sed nec patrem, Bar.Ale.l.ii.ff.de vul.& pu.Sal.Pa.l.fi.ſuper. de inſt.& ſubſti.nec ẽt auia,Gui.Bene.repe.c.Ray.ver.ſi abſque liberis moreret̃. 2.nu.88.vbi dicit quod nec fratrem vtrique coniunctum excludit.ſed in hoc vltimo contrarium tenet Zaſi.in trac.de ſubſt.pup.& Bal.in diſp.col.2.col.26.& melius.

b ¶Legitimã.Quòd mr̃ nec excludatur à ltĩma,tenet Bap.de S.Seuerinus hic,& in rep. col.22.cum duab.ſeq.ver.11.concluſio,& inter cõſi.Soc. conſi. 157. col. fi. li.1.Ant. Rub.conſi.105.Dec.conſi.578.ſed de iure uerius eſt quod excluditur.Phi.Frã.c.i.in fi.de teſtam.in ui.Deci.cõſi.299.Idem Zaſi.de pup. ſubſt. effectus ui. limitans niſi ad alimenta in foro conſciæ.Sed Lance.Pol.in tract.de pup. ſubſti.tenet cã excludi a legitima in bonis,quæ filius habet à patre,non autem in his.quæ habet aliunde.

conſi.12.attētis.l.iij.& iſta ꝯclo ampliat̄,ſiue fiat ſubſtō ꝑ verba di
recta,ſiue ꝑ verba cō:a:vt no.Ang.Are.inſt.de pup.in prin.col.4.
in uer.q̄ro qs ſit effectus.Rigoroſum tñ vr̄ ꝙ mr̄ excludat̄ à lītima
ꝑ ſubſtonē pupillarē,q̄ pr̄ facit ꝓ filio,& ipſe filius ſi faceret teſtm̄,
illā excludere nō p̄t.Ad.hoc rñdet Bar.in d.l.Papinianus.§.ſed nec
impuberis.& aliter Bar.hic,in vij.op.¶Sed quicq̄d ſit, poſteaq̄ ita
exp̄ſſe diſponit̄ à lege nō eſt diſputandū.4.diſt.c.in iſtis.& certè dif
10 ficile vr̄ aſſignare bonā rōnē.Et ideo Are.in d.c.ſi pr̄.dicit † ꝙ in
a foro ꝯſcīæ ᵃ mr̄i debet̄ lrīma.Contra iſtud dcm̄ Arc.arguit do.fra
ter meus:qa cū ita diſponat̄ ēt à iure canonico,d.c.ſi pr̄ canones
dēnt ſeruari ēt in foro ꝯſcīæ:qa cooperante Sp̄ūſancto ꝓcedunt.
50.diſt.c.ſi qs diaconus.& eodē mō ꝯ Arch.arguit Soc.in l.ij.col.
xx uerſi.circa tertiū effectum.ff.de vul.qa qui peccat authoritate
canonis,nō peccat.23.q.3.in c.qui peccat.quia lex canonicū nihil
permittit cum peccato.c.fi.de p̄ſc.cum ergo mr̄ excludat̄ autho-
ritate.c.ſi pr̄.ſubſtituens in foro ꝯſcīæ tutus vr̄.Et eiſdē rōnibus.ꝯ
Arch.prius arguit & tenet Pet.in d.c.ſi pr̄.col.fin.vbi plura addu-
cit ꝯ Arc.& p̄tertim ꝯ illum tex.in d.c.ſi pr̄.¶Sed tñ dictū Arch.
quod maximam hēt æquitatē,defendi p̄t ex fundamēto,qđ ipſe
facit de c.ſi.17.q.4.vbi dr̄,ꝙ filius non dēt exhr̄dari inſtituendo ec
cleſiā,& ꝙ donatio facta ab eo,q nō hēbat filios,nec hr̄e ſperabat
filiis poſtea ſuſceptis,reuocat̄ iure poli,non iure fori:& qđ dr̄ ibi
de filiis,arguit Arch.idē eſſe dđm in parentib.l.nā & ſi parentibus.
ff.de inof.teſt.& iō licet mater excludat̄ iure fori,non tñ iure poli
excluditur,ſm̄ Arc.qa maximū,& crudele vr̄ vitiū.excludere ma-
trē,vt vtar verbis Bald.hic,col.3.ver.circa tertiū,& lex iniuſta nō
obligat in foro ꝯſcīæ:vt no.Inn.in c.j.de ꝯſti.cū ſi.ut dixi ibi,col.8.
Et lex.in d.c.filius.de teſta.¶Non ob.tex.in d.c.ſi pr̄:qa procedit
iure fori,non iure poli:qa cū ſit ius nouum,diſtinguitur ꝑ iura an
tiqua.l.non eſt nouum.ff.de legib.Non ob.ꝙ canones debent ſer
uari in foro ꝯſcīæ:quia verum eſt,qñ loquunt̄ ſimpl̄r.Secus vr̄,qñ
canones diſtinguunt forum ꝯſcientiæ à foro ꝯtentioſo,ꝓut vr̄ in
iſto caſu,vbi ita diſtinguit̄ in d.c.ſi.pp quod mouetur Arch.& fa-
cit tex.in c.tua nos de ſpon.& in c.inquiſitionis.de ſen.exc.& not.
Abb.in d.c.j.de conſti.ubi dixi,col.7.ver.prima eſt.¶In gl.in ver.
omnimodo,ibi,non admittitur.Cautè dicit Ale.poſt Pau.de Ca.
11 dicit gl.dum dicit,ꝙ † non admittitur qa non negat quin tacita
pupillaris contineatur,ſi non hēt effectū ꝯ matrem,& iſta eſt *com*
munis opi.vt Ale.dicit in l.Centurio.ff.eo.co.xvij.Et probat̄ effica
citer in l.fi.s̄.tit.j.vbi ſi mater moriat̄,ſubſtitutus admittit̄ ex tacita
pup.Ergo vr̄ neceſſarium fateri,ꝙ ꝯtineat̄:& dñt Mod.hic,ꝙ ille
tex.eſt ineuitabilis.¶Sed tñ conſiderandum eſt.qa ſtāte *coi* opi ꝙ
tacita pupillaris nō hēat locū ꝯ matrē,pari ratione vr̄ ꝙ nō ꝯphē-
datur.Nā tacita pupillaris expreſſa vulgari ꝯtinet̄ ex diſpōne legis q̄
p̄ſumit iſta fuiſſe volūtatē teſtōris,ſed tali caſu cogitaſſet:ut nota.
Bar.clarius Pau.de Ca.in d.l.iā hoc iure.Et iſta p̄ſumptio nō ſit,qñ
mr̄e ē in medio.Vñ ſi lex p̄ſumit ceſſare uoluntatē teſtōris,ſtante
mr̄e iſta ratio infert,ꝙ nullo mō includat̄.¶Tota difficultas eſt in
rñdendo ad tex.in d.l.fi.vbi mortua mr̄e ſubſtitutus ex tacita pup.
admittit̄.Ergo vr̄ ꝙ tali vulgari eſſet incluſa pup.tacita:aľs ſi à prī.
non fuiſſet non potuiſſet recuſe tari.l.qđ ab initio.ff.de re.iur.&
ita arguit Bar.in d.l.Cēturio.co.2.Sed rñderi pōt,ꝙ mortua mr̄e,
lex fingit tacitā pup.interueniſſe:ſicut aľs mortuo p̄terito filio fa-
cit lex valere teſtm̄,qđ fuit nullū l.æqſſimū §.expectandi.ff.de ſec.
tab.prout illū tex.decľat Ale.in l.poſthumo.co.v.de ꝯtab.qđ not.
Bal.in l.j.j̄.de ſuis & legi.Vel dici pōt ꝙ tacita pu.contineatur in
expreſſa vulgari,qñ mater eſt in medio,hoc pendet à futuro euētu
vt Bal.dicit in d.l.fi.s̄.in ti.j.in ver.3.eſt multum notandū qa ſi mr̄
ſuperuiuat,& velit ſuccedere,nō includit̄.Si uerò moriat̄,includi-
tur,& ſubſtitutus admittit̄.d.l.fi.Et non eſt nouū,ꝙ aliqd ſit in pē.
denti,& futuro euentu iudicet̄:ut in ſiľi eſt tex in l.ſed & ſi quis.§
interdum.ff.de uſufr.& in propoſito tradit Are.in conſi 155.pe-
riculoſum eſt.co.4.in prin.¶Poſtremò tamen placet ſuſtinendo
cōem opi.ut dicamus ꝙ indiſtinctè in expreſſa vulgari includat̄ ta
cita pup.ſm̄ regulam l.iā hoc iure.ff.e.& in l.quamuis.s̄ eo.Et iſta
rľa vr̄ gñaliter procedere ēt ſi mr̄ ſit in medio,qa nō reperit̄ īmu
tata.Non ob.tex.hic,qa etiā tenendo cōem intellm̄,rñderi pōt,ꝙ
tunc illa tacita pupillaris non hēt effectū ꝯ mr̄em,ita ꝙ in effectu
executio pupillaris ſubſtōnis impedit̄:ſed illa mortua hēbit effe-
ctum.Hoc modo ꝯſulit̄ matri,& minus derogat̄ rľæ.l.iā hoc iure.
Et rō allegata s̄ in ꝯriū tollit̄,qa lex,q̄ fuerūt mr̄i,ſatisfacit illi ſuſpē
dēdo ſolum effectū,& executionē.Et ad hoc in ſiľi facit in l.mu-
tuo.§.ſub ꝯdōne.ff.de tutel.ubi datio tutelæ nō ſuſpendit̄,ſed exe-
cutio adminiſtrationis,prout illum tex.decľat Bar.in l.j.co.ij.ff.de
condi.& de.¶Et ſicut ſubſtitutus ex tacita pupillari admittit̄ mor
tua mr̄e.l.fi s̄.tit.j.eodē modo ſi mater renunciaret iuri ſuo,ſubſti
tutus admitteret̄:qa paria ſunt,ꝙ mater excludat̄ morte vel renū
ciatione l.2.§.ſed ſi ſint ſui.ff.ad Ter.& ita tenet Bart.in d.l.Cen-
b turio.co.2.& ſequitur Pau.de Ca.ᵇ hic,qui reſpondet ad rationē,
quam Angel.hic contrarium adducit,& dicta Pau.de Caſtr.reaſſu
munt Alexand.in d.l.Centurio.colum.xvij.& Moder.hic.¶Sed
ꝯ dcm̄ Bart.facit tex.in l.filiusf.§.cum quis.de le.j.vbi ſubſtitutus
alicui,ſi deceſſerit ſine liberis,excluditur ſtantib.liberis,licet liberi ñ
ſuccedant.Ergo ita uidetur in propoſito,quod ſubſtitutus ſtante
mr̄e ſimpliciter,licet ipſe mr̄ non ſuccederet.& hoc etiam in ſimi-
li no.Bart.in l.Titia.§.Imperator.col.fi.ver.quæro pone.de le.ij.
vbi tenet quod donatio,quæ reuocatur pp natiuitatem liberorū.
l.ſi vnquam.j̄.de reuo.do.reuocata ſit,licet filij moriātur.alleg.Bar.
text.in.l.hr̄dib.in prin.ff.ad Tre.¶Ale.poſt Cumanum in d.l.Cen-
turio.col.xvij.rñdet,quod text.in d.§.cum quis loquitur in con-
dōne,quæ tacitè à lege intelligitur:quo caſu ſi mr̄ moriatur,vel re-
nunciet,videtur ceſſare mens legis,quæ ſolum fauorem mr̄is con-
ſiderauit.& ita ſimpliciter ſequuntur Mod.hic.¶Et ꝓ iſta dr̄ia bñ
facit,quia condō liberorū appoſita à teſtōre,intelligit̄ ſimpliciter
vt verba ſonant:& iō etiam in liberis nālib.tm̄ verificatur.l.ex fa-
cto.§.ſi qs rogatus eſſe ad Tre.ſecus eſt in condōne liberorum.q̄ à
lege intelligitur:quia illa de liberis lrīme natis intelligitur.l.generali
ter.§.cum autē.s̄.ti.j.& ita gl.& Do.*cōiter* tenent in d.§.ſi quis ro-
gatus.Et pro opi.Barto.quod mater repudiante admittantur ſub-
ſtitutus,etiam hoc in ſimili tradit Barto.in d.l.ij.§.ſed ſi ſint ſui.ff.
12 ad Ter.ſtatuto:† quod ſtantib.maſculis,filiæ non ſuccedant:nam
intelligitur ſtatutum de liberis maſculinis,qui ſuccedāt:& iō in tali
caſu filio repudiante,fęminina ſuccedit & idem Barto.concludit
in l.j.§.qui habent.in v.q.ff.de contrat.& ibi aľr rñdet Barto.ad d.
§.cum quis.& no.Arc.in conſil.141.in p̄nti conſultatione.col.fi.
Ale.in conſi.20.viſo proceſſu.col.ij.lib.j.Non ob.dcm̄ Bart.in d.l.
Titia.§.Imperator.quia contrarium tenet Bald.in l.j j̄.de inof.do.
& refert Pau.de Caſt.in l.ij.in fi.j̄.de poſthu.hær.inſti.& text.quem
Bart.adducit in d.l.hr̄dib.loquitur quando dicitur ſi liberos habue
rit,ſicut hr̄ in l.eum vxori.j̄.qñ dies le.ced.& text.in d.l.ſi vnq̄.di-
cit.ſi ſuccedit liberos:vñ nō mirum ſi natis liberis,ſimpliciter do-
natio reuocatur.& facit quod no.Old.in conſi.21.thema tale eſt,
& in conſi.112.thema tale eſt.cum ſi.vt tradit Ale.in conſi.31.pō-
deratis his.li.iij.¶In ead gl.ibi,tacita pup.non admittitur.Tenet
13 gl.† quod ſubſtō tacita pupillaris cōprehenſa in expreſſa vulgari,
ꝯ mr̄em non hēt locum.& idem concludit Bart.in l.ij.in prin.col.
vj.ver.vlterius quæritur.ff.eod ti.vbi dicit,quod oēs.gl.ita tenet:&
iſta eſt *communis* opi.vt Ale.concludit in l.fi.s̄.ti.j.& ſm̄ Pa.de Ca.
hic temerarium eēt ab iſta opi.recedere.Non tñ rñdet Pa de Caſ.
rōnib.Ful.quas refert,ex qb.patet,ꝙ diſputatiuè ꝯriū ſuſtineri p̄t:
qa hic ſubſtō fuit facta in primo caſu,vt tex.hic dicit.Ergo tantum
vulgaris fuit ſubſtō,& nō comprehendit̄ tacita pupillaris:quia illa
eſſet in ſcđo caſu,vt s̄.dcm̄ fuit.& remoto iſto tex.alibi non pro-
bat̄ hoc.& ꝓ opi.Ful.facit,qa exp̄ſſa pupillaris excludit matrem,ēt
à lrīma:& lex ita interp̄tat̄:qa potuiſſet līitare exp̄ſſam pupillarē fa
ctā à teſtōre,ut ñ hr̄et locū ī lrīma.Sicut ergo lex īterp̄tat̄ exp̄ſſam
factā à teſtōre eodē mō dēt interpretari tacitam pupillarem,quæ
ab ipſa lege inducit̄.Confirmat̄ hoc,qa conſtat ꝙ in vulgari exp̄ſ-
ſa vocauit ſubſtitutū,mr̄e excluſa:ergo pariter vr̄ excluſa mr̄ in
tacita pupillari:quia lex extendit vulgarē ad pupillarem tacitam.d.
l.iā hoc iure.& in l.q̄uis.s̄.eo.Ergo vr̄ facta extenſio cum eadē qua
14 litate:ar l.ſed ſi manente.ff.de præca.¶In fi.gl.concludit † ꝙ licet
c pup.nō admittat̄ ꝯ matrē,poteſt tñ ꝓbari ꝯriū ᶜ de volūtate teſtō-
d ris.ᵈ Et iſta gl.eſt notabilis,& cōiter tenet̄.vt dicit Bal.in conſi.20.
qdā Petrus.in iij.lib.& Ang.in ꝯſi.93.Viuianus.col.fi.& talis pro-
bō de volūtate teſtōris,ēt ex cōiecturis fieri p̄t:vt latè tradit Bar.in
l.ij.in prin.col.pe.ff.eo.& hoc procedit ex cōi rľa quòd voluntas
teſtōris ēt ꝓbat̄ ex cōiecturis.l.licet Imperator.vbi Bar.de leg.j.l.cū
auus.de ꝯdi.& dem.l.cū ꝓponeretur.in fi.l.ꝑ ſolidū.§.1.de leg.ij.Et
e inter alias coniecturas eēt,qñ eccleſia ᵉ eēt pupillariter tacitè ſub-
ſtituta:vt Alex.hic dicit poſt Ang.& Pa.de Ca.Et idē ſeqt̄ Alex.in
ꝯſi.38.viſo themate.col.iij.lib.j.& in conſi.66.viſo teſtō.col.ij.li.ij.
& in conſi.12.ꝯtentis verbis.col.añpe.lib iij.& in conſi.92.ſup eo,
col.fi.eo.lib.iij.¶Sed tñ in ꝯrium facit qđ s̄.dixi defendendo opi.
Arch.quia eccleſia nō vult hr̄ditatē in p̄iudiciū liberorū.xvij.q.iiij.
c.ſi.Ergo pariter nec excluſis parentibus qb.non minus hr̄ditas de
bet̄,ꝓut arguit Arch.in d.c.ſi pr̄.& in propoſito non facit qđ no.
Bald.poſt Richar.Malubræ,quē refert in l.cū acutiſſimi.col.j.verſ.
quæro quid ſi pater.j̄.de fideic ō.vbi concludit,ꝙ diſpoſitio illius.
l.habeat locum,etiam ſi eccleſia ſit ſubſtituta,quia cā filiorum eſt
potentior.Ergo idem vr̄ in parentib.& ſequitur Pau de Caſt.in d.
l.cum acutiſſimi.& iō Are.in conſi.155.periculoſum ē in fi.re-
ſtringit dcm̄ Ang hic.qñ fuit relictum exoneratione ꝯſcīę,& malè
ablato-

ADDITIONES.

a ᵃConſcientię.Idem Phil.Cor.hic.Ale.in rep.l.quinque pedū,ſupra finium regūdo.
b ᵇPau.de Ca.Idem Dec.hic,& bene.
c ᶜContrarium.Ex coiecturis Ale.l.2.co.pe.ff.de vul.& pu.conſi.38.n.4.li.j,cōſi.12.n.19.li.3.Gul.Bene.repe.c.Raynut.ſi abſque liberis inmorerer.2.n.89.de teſtam.
d ᵈTeſtatoris.No.hic,quod ſubſtitutio tacita pup.nō excludit matrem hodie niſi cōſtet de mente teſtatoris.bar.in l.1.ver.ſed quid ſi teſtator.& ibi latiſſime per Alex.in ver.item inquantum.Bar concludit,quia poſt mortem & in d.l.ij.ver.vlterius quæritur.& ibi in ver.vlterius quæro quid de partim tacita.
e ᵉEccleſia.Hoc merito reprobat Dec.hic,ſed procederet filio teſtatoris ſubſtituto.Soc.in conſi.332.lib.2.licet Lanc.Pol.dubitet in tracta.vul.ſubſt.nu 113.

a ablatorum.ᵃ & ita ēt loquit Ang. quo casu latè interpretari legatū necessariū est ꝓ salute aīæ: vt no. Bal. in l. filio pterito. co. ij. ff. de iniu. rup. quē refert Io. de Ana. in consi. 28. visis. co. pen. & Arc. in ɔsi. 92. viso legato. in prin. ¶ Mod. tñ hic recedūt ab opi. Are. & indistinctè tenēt dictū Ange. qa ex quo relictū est ad pias cās vř relictū ꝓ anima, ꝙ testōr vř magis deligere per rationē Ang. ¶ Sed rñdet ꝙ ratio Ang. restringit pro malè ablatis, put ipse loquit: aľs maior vř fauor liberorū, & parentū, vt š. dictū est. Non sic in aliis cōiunctis transuersalib. l. cū auus. ff. de cond. & dem. & facit tex. in l. iij. §. liberis. ff. de leg. pst. Et hoc tradit Cor. Peru. in consi. 267. viso š. dicto themate. co. v. li. 3. ¶ In gl. in verbo, & in secundum in factum,
35 ibi, si filius † meus erit heres, & in pupillari ætate decesserit. Ista ē forma pupillaris substōnis, vt colľr insti. de pup. in prin. l. ij. š eo. Dicit tamen Ale. hic, ꝙ illa verba, si hæres erit, nō sunt necessaria: qa satis est, si dicat, si filius in pupillari ætate decesserit: vt no. Bart. in l. ij. in prin. co. iiij. in ver. quarto q̄rit. ff. vbi all. l. si testamento. š. eo. & patet hic, quia nup. substō ēt fieri pōt exhřdato. § non solum. insti. de nup. Et idem tenet Sal. post Ia. But. in d. l. si testō. co. 2. ver. q̄ro igit. & ita ēt ɔcludit Ale. in d. l. 2. co. ix. & in consi. 47. abundè. co. fi. li. ij. & idem tenet Bar. in consi. 236. fuit quidam vir. Ang. in consi. 12. punctus, de quo quærit. in prin. & Cum. in consi. 16. Ioannes quondam Vitalis. & Pau. de Ca. in consi. 13. super j. co. 2. fm nouā impressionē in antiquis. ¶ Refert tñ Al. hic. Bal. in x. co. ver. vnum ēt aduerte: qa dřiam facit & dicit, ꝙ qñ exprimunt illa verba, prout gl. hic loquitur, tunc est formalis pupillari, in qua vulgaris omnino tacita continet. l. iam hoc iure. ff. e. Sed si solum dicat, si in pupillari ætate decesserit, tñ est pup, expressa, sed ɔpendiosa restricta ad certam ætatem: quo casu in ea ɔtinet vulgaris, nō oīno tacita, sed expressa verbis gňalib. & idē Bal. dicit in consi. 319. qdā Nicolaus. co. ij. li. v. Et istā opi. Bal. sequit Pau. de Ca. hic. co. 4. in versi. sed adducit, q dicit se ita consuluisse Florentiæ. ¶ Ale. dicit, ꝙ Bart. vř tenere ɔ̄rium eius, qđ Bal. dicit in l. ij. in 4. q. ff. eo. vbi concludit, ꝙ sit pupillaris, quando simpliciter dř, si in pupillari ætate decesserit, & ipse sequitur istā opi. qa cū sit restricta ad ætate pupillarē, & sic tñ contineat vnū tps, nō videt compēdiosa: & p istū tex. qui appellat pupillarem expressam substōnē factā si intra xiiij. ann. decesserit. fatet tñ Ale. ꝙ in tali pup. substōne vulgaris ɔprehēsa nō sit oīno tacita, sed expressa verbis gňalib. vt latius p eum hic, & idē Ale. in d. consi. 47. š. alle. & tradit Cor. Per. in consi. 217. in hac ɔsultatione. ii. j. & hoc latè scribit D. Io. Bap. ī 7. co. hic, & Soc. in l. j. ff. de vul. & pup. ¶ Pro vera resolutione videndū est de duob. Primò an talis substō facta pupillo simpľr, si decesserit in pupillari ætate dicat esse ɔpendiosa. ¶ Secūdò an contineat vulgarem oīno tacitā, vel expressam verbis gňalib. ¶ Circa primū quicqd dicat Bal. talis substō nullo mō dř ɔpendiosa: quia hic non exprimit aliqd, qđ hēat denotare tractū tpis, prout in cōpendiosa requirit: vt no. Bar. in l. Centurio. co. x. ver. secundo opponit ad pdicta vbi inquit, ꝙ si dicā, filio meo talem substituo, nullo verbo adiecto, qđ importet tractū tpis, nō est ɔpendiosa, & tñ tali casu continet vulgaris, & pupillaris: vt no. Ale. l. iā hoc iure. co. 3. ver. idē noto ex eo lē tex. Et idē Ale. in l. ij. in prin. co. x. ver. iuxta hoc q̄ro. ff. eo. & patet hoc in breuiloqua, in qua pr̄es ɔprehenduntur substōnes, & tñ nō dř compēdiosa, qa nō habet tractum tpis, vt Bal. concludit in l. Centurio. in pallegato. ¶ Nec ob. ꝙ habeat tractū tpis respū pupillaris ætatis: qa illud est totū vnū tps, ꝙ respicit solū pup. substōnem, aľr esset dicēdum, ꝙ q̄libet pupillaris dicat compēdiosa, qđ esset absurdum. Et p hoc respondet ad illud, qđ dicit Cor. hic ꝙ talis substō nō sit cōpendiosa, facit: qa est formaliter pupillaris expressa: vt š. dictū est. ergo non est compendiosa, & ad hoc facit tex. in §. nō solū. š. insti. de pup. vbi ptās data parentib. substituendi filiis extendit, vt etiam habeat locum in exhæredatis. Ergo vř facta extensio cum eadem qualitate. Vnde sicut facta filiis instituti, est formaľr pupillaris, ita ēt facta exhæredatis. & per ɔ̄ns sicut in primo casu est simpľr pupillaris, & nō compendiosa, ita pariter in casu. & de hoc non videt dubitandum. ¶ Sed difficultas in secundo dubio, est, in tali substō ɔtineat tacitam pupillarem, vel expressam verbis generalib. Et in hoc omnes Mod. sequuntur dictū Bal. ꝙ tali casu nō sit tacita vulgaris: qa ut dicit Ale. hic, quando dř. si hęres erit: uerba omnino repugnant vulgari, ideo dř tacita pupillaris. Sed quando dř simpliciter, si in pupillari ętate decesserit, uerba non repugnant: qa ꝙ moriatur in pupillari ętate, contingere pt duo. modis adita hřditate, & non adita hæreditate, iō vulgaris uř ɔprehendi sub generalitate uerborū, sicut in breuiloqua uel compendiosa. & idem Ale. in l. ij. in prin. co. j. ff. eo. Mod. hic co. pe. in d. l. 2. co. fi. Et hoc ipse seqt Cor. Peru. hic. qui dicit, ꝙ sicut vulgaris comprehensa in compendiosa dicitur expressa uerbis generalib. & omnes fatent: Ergo pariter vulgaris, q̄ comprehenditur sub illis uerbis generalib. qa ratio diuersitatis non uř postea assignari. Et ista rōne pro urgenti seqt dñs frater meus hic. ¶ Sed ista conclō, in qua omnes Mod. ɔcurrūt post Bal. vř mihi dubitabilis, qa si facta fuit substitutio, si decesserit in pupillari ætate, dř expressa pupillaris, vt š. dictum est. Ergo sequitur ꝙ in illa comprehenditur tacita vulgaris. l. iam hoc iure. ff. eo. l. quis. š. eo. Er hoc efficaciter cōprobat, ꝙ illa verba, si decesserit in pupillari ætate designant pcisè pupillarē, qa in vulgari nō est vis ꝙ moriat in pupillari ætate: qa solum in vulgari considerat ꝙ non sit hæres Et ideo cū verbum substituo, in casu isto restringat, si decesserit in pupillaris ætate, vř talis substō restricta ad pupillarem. Et nullo mō vř cōprehēsa vulgaris in gňalitate verborum. Sed solū vř ɔphendi vulgaris sub ipsa pupillari. Et p hoc tollunt rōnes Mod. qa si moriat in pu. ætate nō adita hřditate, nō p hoc videtur comprehensa vulgaris ī generalitate verborū: qa uerba loquūtur de substōne, in qua illa ɔditio necessaria sit, ꝙ moriat in pupillari ætate. Et talia verba ad pupillarē restringunt. Et qa si ista est expressa pupillaris, vt isti ēt fatent, ergo resoluit pinde casu expsse dictū fuisset, si hřs erit: & p hoc ēt ɔ̄ns verba repugnāt vulgari. Ergo erit tacita vulgaris, & p hoc ē tollit rō, quā Cor. adducit: qa in cōpendiosa vulgaris ɔphendit sub gňalitate verborū quia verba gňalia sunt, & non magis designant vulgarē, q̄ pupillarem, vel ecōtra. Sed in casu nřo verba manifestè respiciunt pupillarē. Allegata in ɔ̄rium posset hře locū, qñ đ pupillari ætate nihil dcm fuisset, vt qa testōr filium instituit, & filio substituit, tūc vulgaris vř comprehensa gňaľr, & pupillaris si filius pupillus sit, sicut in breuiloqua, vł cōpendiosa: nō sic vř qñ expresse dř pupillo, uel ætate pupillari. ¶ In gl. in verbo, fideicommissi. in prin. Laborat glo. in solutione ɔ̄rii. l. Centurio. ff. eod vbi substō ɔpendiosa facta à milite impuberi, post pubertatē ualet iure directæ militaris. & cōclo gl. ē ꝙ ibi nō erat mater in medio, sicut hic, ubi fauorē martis post pubertatē substō obliquat, & ualet iure fideic. Ista solo cōiter reprobat: quia fauor matris ɔsiderat in hereditate pupilli, sed ī directa militari de qua agit hic. nō succedit pupillo nec agit de hæreditate pupilli, sed de hæreditate militis. l. cū filius. ff. de test. mil. Et ita Pau. de Cas. hic dicit, co. 5. in uer. sed aduerte. & Ale. qui alios refert in d. l. Centurio. co. xiij. & Mod. hic. ¶ Videbat tñ ꝙ solutio gl. sustineri possit: qa in casu istius. l. vř tractari de hæreditate pupilli: qa adita erat hæreditas pris militis, quo casu per aditionē fit confusio, & desinit eē hæreditas pris. l. j. §. ueteres ff. de ac. pos. l. sed si pres. §. si io. ff. đ uul. ¶ Sed replicari potest, ꝙ licet filius fuerit hæres pris, tñ fuit hæres cum onere substōnis. Et p aditionē hřdi. nō efficit primonium filii, quo minus habeat locum substō fcā à patre q̄ cum directa sit mor desinit esse hřs, & substitutus directo succedit, & accipit bona iure ꝓprio. Et ideo stat ɔ̄rium d. l. Centurio. Mod. hic referunt pres solutiones, quas prius recitauit Alex. in d. l. Centurio. Et omissis aliis
b solonib. Mod. residentᵇ cū solone Ful. ꝙ tex. hic concordet cū d. l. Centurio. qa hic succedit iure directæ militaris, nō p fideicōmissum, pōderando tex. hic, q de fideicommisso loquit p siľitudinem, uelut ex fideicōmissi. & nullū siľe est idē. l. qđ Nerua. ff. depositi. ¶ Et siľitudo stat in hoc, qa sicut p fideicōmissum succedit primo testōri. l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. eo. ita in directa militari: in qua tñ agitur de bonis militis. est uerum ꝙ Pau. de Ca. hic reprobat istum intellectum. & idē Ale. in d. l. Centurio p istā l. pcib. in fi. dū dř, ꝙ capere dēt substitutus bona à mře qđ nō esset directa substōne, ī qua substitutus directo iure, ꝓprio à seipso capit bona. ¶ Mode. sustinendo opi. Ful. replicāt ꝙ substitutus licet uenire ex directa militari, tamen capit de manu mřis, qa p aditionē filii, erat fcm unum patrimoniū. d. l. sed si pres. §. filio & qa mater ab intestato apprehēdit oīa bona: ideo substitutus ab illa capit. Ista replicatio nō tollit fundūm: qa licet filius hereditatem pris adiuisset, & effectū esset unū primoniū, hoc nō impedit substitutū capere bona à seipso: quia statī filio pupillo mortuo, desinit eē hřs, & mř nō potuit talia bona uirtute successionis ab intestato accipere. Nā tali casu mater de facto bona apprehendisset. & tex. hic uř loqui de iure, dū dř, te, s. matrē eius successionem obtinētē. Et ideo magis placet opi. Bar. cū qua finaľr residet Alc. in d. l Centurio. ꝙ hic fuit facta substō p uerbum cōe. ¶ Mod dñt, ꝙ qua ratione reprobāt gl. hic, qa in militari directa nō attendit fauor matris, ex quo nō agit de hæreditate pupilli. Ergo eodē non dēt obliquari fauore matris, & qa nō agit de hæreditate pupilli, vt dictū est. ¶ Sed ad hoc respondet Ale. in d. l. Centurio. ꝙ nō obliquat fauore mřis, sed đ iure cōi: qa cum uerba sint cōa, in dubio nō uidetur miles uti priuilegio. l. testō š. de test. mil. ¶ Contra tñ ista rōne arguit Soc. in d. l. Centurio. co. 8. qui dicit, ꝙ licet si præsumptio, ꝙ uoluerit in iure communi est talia præsumptio in contrarium, ꝙ in dubio potius præsumatur quod substitutio sit directa, quàm fideicōmissaria. c. si pater. de test. in 6. vñ ista præsumptio

ADDITIONES.

a ¶ Ablatorum. Sed quod nec tunc mater excludatur per tacitam pupillarem. tenet Ioan. Cor. hic nu. 22. & uerius.

b ¶ Resident. Sed cum hæc substitutio post pubertatem non comprehendat nisi bona patris. d. l. Centurio non est in effectu differentia quod in hac l. uerba fuerint directa secundum Ful. & Ias. hic, siue communia, secundum communem sententiam, nisi in ea formula, quod priore casu substitutus capit à se secundo vero casu debet petere à matre herede uniuersali, sed utroque casu remanent mulieri omnia bona, quę filius post pubertatem inoffens aliunde habet quam à patre cum legitima filii in bonis paternis, cessante trebellianica, ut pote in testamento militis.

præsumptio directę substõnis vr̃ tollere primam. ¶Sed replicari
põt, ꝙ uerũ sit, ꝙ p̃sumat̃ potius directa, q̃ fideicommissaria, qñ est
directa de iure cõmuni ꝓut loqt̃ tex. ĩ d.c.si pr̃. ñ sic vr̃ in directa
de iure sp̃ali, ꝓut est in milite: qa hẽt locũ rõ p̃allegata, ꝙ in dubio
nõ vr̃ vti priuilegio directæ substõnis. d.l. in testõ. ¶Postremò non
omitto aliã solõnẽ ad dictã l. Cẽturio quã do. frater meus hic tra-
dit, & Soc. in d.l. Cẽturio. col.xv. refert istã solonẽ fuisse Bñdi. de
plũ. in repe. huius. l. Et est talis ꝙ fuit fcã substitutio simpl̃r, & non
vsq; ad certã ętatẽ, sed in d.l. Centurio. facta fuit substõ vsq; ad ęta
tẽ xxv. anno. & ista solo applaudet uerbis lr̃æ d.l. Cẽturio. & hoc à
ꝯrio sensu. ibi, nõ vsq; ad certã ætatẽ ꝓut dr̃ in d.l. Centurio. & rõ
diuersitatis eẽ põt, qđ in casu dictæ l. Centurio. ex quo directò mi
les substituit vsq; ad xxv. annum, apparebat ꝙ uoluit vti priuilegio
militis: qa al̃r directa substõ non valuisset, nõ sic in substõne facta
simpl̃r, prout tex. hic loqt̃: qa nõ apparet, ꝙ uoluerit uti priuile-
gio militari. ¶In ea gl. ibi, dr̃ aũt ꝯpendiosa. Diffinitionem compẽ
diosæ tradit Bar. in d.l. Centurio. col.ij. ver. expeditis ꝯriis. & s̃m eũ
10 dr̃ † compendiosa illa, q̃ fit sub ꝯdõne mortis, vel alia. & multa cõ
plectunt̃ tpa & seqt̃ simpl̃r Ang. Are. in trac. de testa. in verbo, in
pupillari ętate & sic reqrit̃ ꝯdõ mortis, q̃ pl̃a tpa ꝯplectat̃, vt qa di-
cat qñcũq; decesserit, vel si decessit sine liberis, vt melius declarat
idẽ Bar. in d.l. Centurio. col.x. ver. ij. opponit̃. & ꝑ hoc excludit̃ pu
pillaris, vbi ꝯdõ mortis apponit̃, sed tñ ꝯprehendit̃ tp̃s pupillaris
ętatis. l. in pupillari. ff. e. Et si simpl̃r qs dicat, Titiũ instituto, & post
eius mortem substituo, substõ dr̃ ꝯpendiosa, vt est gl. not. quã no.
ibi Ful. Pa. de Ca. & Ale. in l. in testõ. s̃. de test. mil. in gl. ma. ibi, si Lu
cius decesserit, Sẽpronius hr̃s esto. Nã cũ sp̃ qs mori possit. l.j. ff. de
ꝯd. & de. & ꝯdõ mortis vr̃ hr̃e tractũ successiuũ, & multa tpa con
plectit. ¶Et dũ Bar. dicit in diffinitione, plura tpa cõplectit̃, vr̃ Bar.
intelligere pl̃a tpa, ꝑ plurib. substõnib. ꝓut seipsum Bar. declarare
vr̃ in d.l. Centurio. col.ij. in ij. q. dũ inqt, ꝙ ꝯpendiosa dr̃ substõ: qa
sub ꝯpendio verborũ ꝯp̃hendit plures substõnes, seu plura tpa. &
sic ꝑ eodẽ vr̃ ponere Bar. pl̃a tpa, id est, pl̃es substõnes. ¶Sed certè
hoc nõ vr̃: qa breuiloqua pl̃es ꝯtinet substõnes. l. iã hoc iure. ff. de
vul. & tñ nõ dr̃ ꝯpendiosa. itẽ si dicã, filio meo impuberi substituo
ꝯtinet̃ vulgaris, & ẽt pupillaris, vt no. Alex. in d.l. iã hoc iure, col. iij.
ver. itẽ noto ex eo tex. & ipse hoc idem dicit in d.l. Centurio. col.j.
uer. ij. opponit̃ ad p̃dicta. in fi. vbi inqt, ꝙ si dicã filio meo talẽ sub-
stituo, nullo verbo adiecto, qđ importet tractũ tpis, non est ꝯpen-
diosa, sed vulgaris, vel pupillaris. & iõ s̃m Bar. ibi dẽt aliqđ exprimi
qđ denotet tractum tpis ex nã verborũ vel ꝯditionis appositæ, ꝓ-
ut est dcm̃ in ꝯditione mortis, vel in alia cõditione, prout dicit Bar.
in diffinitione. Gr̃a exempli, Si dicatur, Qñcunque rex iuerit in Ita-
licam, talem substitutio. Nam purificata condõne, si filius non erit
hr̃s, habet locum vulgaris: si verò post aditam hæreditatem, & pu-
pillarem ætatẽ condõ purificata sit, hẽbit locum fideicommissaria
& hoc modo verba, quę ponit Bar. in diffinisione, declarari, & sup
pleri debent. ¶ Et ex prædictis conclusio est, quod substõ compẽ-
diosa dicitur illa. q̃ pl̃es substõnes complectitur sub ꝯpendio verbo
rum. q̃ tractum hẽant successiuum. & no. Ang. ĩ consi. 125. substõ-
nes dictorum testamẽtorum. ĩ prin. & ĩ tali substõne ꝯpẽdiosa fa-
cta impuberi per verbum cõe. ꝯtinetur vulgaris. pup. & fideicom-
missaria. Si verò puberi facta sit vulgaris & fideicommissa. tm̃ com
a prehendit. ¶ De vulgari [a] ꝙ ꝯtineat̃ ĩ ꝯpẽdiosa. no. Bart. ĩ d.l. Cẽtu-
rio. col. ix. ver. q̃ro vtrum ꝯpediosa. cũ si. vt tradit ibi Ale. char. pe.
ver. item in quantũ. Bar. vbi dicit, ꝙ *cõiter* Doc. ita tenet. & idẽ Ale.
in consi. j. col. j. & ĩ ꝯsi. 121. viso. col. j. eo. li. j. & ĩ consi. 13. visus. lib.
iiij. & ĩ consi. 165. circa p̃sentẽ. li. v. & idem no. Bald. ĩ ꝯsi. 119. q̃q̃. li.
iiij. & ĩ ꝯsi. 319. qdã Nic. lib. v. & idẽ Ful. ĩ ꝯsi. 33. Titius. ¶ De pupil-
lari ꝓbatur hic. & ĩ c. si pr̃. de testa. ĩ vj. ¶ De fidicõmissaria. no. Bar.
in d.l. Centurio. in loco p̃al. & probatur in c. Bay. de test. & hoc no.
Ang in consi. 204. qdã Barth. Ale. in d. consi. 13. li. iiij. & in ꝯsi. 165.
li. v. s̃. all. & Guido papæ. in q. 521. ¶ Er quod dcm̃ est de vulgari, q̃ ĩ
ꝯpẽdiosa ĩtell̃r, hẽt locũ qñ fuit facta ꝑ verba cõia: secus si per uer-
b ba obliqua: quia tunc fideicommissaria tm̃ [b] ꝯprehẽdit̃: vt no. Bar.
hic, & in l. Cẽturio. col. v. uer. scđa principalis qõ. alle. l. cohr̃di. §. cũ
filia. ff. eo. & Doctores oẽs sequuntur. ¶ Sed tñ considerandum est,
quia non videtur excludi uulgaris, qñ est facta ꝯpẽdiosa ꝑ illa uer-
ba, qñcũque, q̃ vl̃ia sunt, & vñr ꝯprehẽdere ẽt tp̃s añ aditã hr̃ditatẽ,
& sic ista vr̃ uolũtas testõris, ꝓut uerba oñdũt, quo casu ẽt uerba
obliqua ad directam substõnem trahuntur, ꝑꝑ uoluntatẽ testõris:
vt no. Bart. ꝑ illum text. ĩ l. q̃rebatur. ff. de test. mil. & idẽ no. Bal. ĩ l.
humanitatis. col. x. ĩ uer. mirabile dicã. j̃. e. Nam ut uolũtas testõris
seruet̃, ẽt uerba ĩpropriè intelligunt̃: ut no. Bar. ĩ l. in ambiguo. ff. de
17 reb. du. ¶In ea, gl. ibi, postea nihil. In hac pte concl̃o gl. est. † ꝙ sub
c stitutio pupillaris facta uerbis directis à pagano, expirat [c] post pu-
bertatem. & non trahitur ad fideicõmissum, & idem tradit gl. in d.
l. Centurio. cum si. ut Ale. refert ibi, col. xix. ¶ Alia ẽ principalis opi.
quam tenet Io. And. in c. pr̃. de testa. in vj. quod ĩmo trahit ad fidei
cõmissum. & plerique illã sequunt̃ quos Ale. refert in d.l. Cẽturio.
ubi latè insistit, & ex dictis eius artic. eẽt disputabilis. Sed concludẽ
do breuiter opi. Io. And. maiorẽ hẽt æquitatẽ: qa ꝯseruat̃ volũtas
testatoris, q voluit facere ẽt substõnẽ fideicommissariã, vt patet fa
ciendo ꝯpẽdiosam, in qua fideicõmissaria includit̃, ut ꝓbat̃ hic. Et
licet vtat̃ verbis directis, q̃ nõ ꝯueniũt fideicõmissariæ, verba testõ
ris debẽt potius impropriari, vt uoluntas seruet̃: vt dicit Bar. in d.l.
in ambiguo. de re. du. in d.l. q̃rebat̃. de test. mil. & no. Ale. in l. 3. j̃. de
li. pręte. & pro sua opi. Io. And. alle. tex. in c. Ray. de testa. Ale. in d.l.
Centurio. in xx. co. conat̃ respondere, & dicit, ꝙ ibi nõ loquit̃ tex.
in verbis directis, sed cõib. prout est verbũ succedit. de quo ibi loq
tur, qđ est cõe: vt per Bar. in d.l. fi. ¶Sed replicari põt, ꝙ immo erat
ibi directa substõ, qa dr̃ ibi, eidem impuberi succederẽt, ergo vide
tur directa qa in fideicõmissaria succedit̃ testõris. l. cohr̃di. §. cũ fi-
lię. ff. eo Et verbũ succedat, licet absolutè ꝓlatum si verbũ cõe, tñ
qñ dicitur succedat ei, & sic refert̃ ad p̃sonã, directũ dr̃: vt no. Bal.
in l. fi. in ver. idem dico de verbo succedat. s̃. de sacros. ecc. quẽ re-
fert, & sequit̃ And. Sic. in cõsi. 32. li. 2. & ꝙ ista verba succedat eis,
sint directa. no. Bal. in consi. 12. quidã noĩe Angelutius. li. ij. & idẽ
Ful. in consi. 33. Titius, & facit qđ no. Bal. hic, quem refert, & sequi
tur Ale ĩ l. iã hoc iure, co. 2. ver. limita tñ. ff. e. ¶Et ista opi. Io. And.
maximè hẽt locum in curia, vbi æquitas dẽret seruari, & corã arbi
tratore, ut cõcludit d. Io. Bap. hic post Io. Pe. de Peru. & idẽ dicit
si persona substituta esset multum dilecta à testõre, vel esset pia cã
substituta: vt hic concludit in prima conclusione, column. xiiij. &
vt puto, obseruaret̃ in curia nostra Delphinali, vbi vt plurium æq-
tas abundat, & uoluntas testõris inspicit̃. ¶Et tenẽdo opi. Ioã. An
dr. ad ea, q̃ in ꝯrium adducunt̃, respondet Ale. in d.l. Centurio. co.
d xxj. ¶Solũ difficultas [d] est in rñdendo ad tex. in l. si seruus legatus.
§. si seruus alienus. de leg. j. vbi libertas directò data seruo alieno, q̃
nõ valet. l. seruo tuo. ff. de manu. testa. nec ẽt iure fideicommissi su
stinetur, prout valere potuisset: vnde si hoc est in libertate, q̃ ẽ mul
tũ fauorabilis, à fortiori hoc vr̃ habere locum ĩ substõne facta ver
bis directis. & dicit Ale. in d.l. Centurio. ꝙ non vr̃ tutè posse rñde
ri ad illum tex. Respondet tñ Ale. duob. modis. Primò, ꝙ ibi datio
libertatis sp̃ à principio fuit nulla: sed ĩ casu isto substõ ualuit à prin
cipio tanq̃ directa vsque ad pubertatẽ: vnde facilius transit in fidei
commissariam: ar. l. pater furioso. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iu.
¶Contra istam solõnẽ Mod. hic adducunt. l. Scæuola. ff. ad Treb.
vbi etiam à principio substitutio directa fuit nulla: qa facta in codi
cillis, & tamen obliquatur. ¶Sed responsio clara vr̃, quia illud est
propter naturam codicillorum, ut Doc. dñt in l. verbis ciuilib. ff.
eo. ¶Sed alia ratione p̃dicta responsio Ale. nõ vr̃ bona: qa habe-
ret locum, si talis substõ conseruaret̃ in eodem statu solito, prout
loquitur text. in d.l. pr̃e si furioso, sed hic non conseruaretur in
eodem

ADDITIONES.

a ¶Vulgari. Contrarium firmar Lanc. Pol. in tracr. de compendio. substi. nume. 8. Et
certe nullus est tex. in iure, qui dicat contineri vulgarem, tamen quia si verba sunt
directa, satis importat etiam uulgarem, si vero sint communia, concurrit mens testõ
ris, nec uerba repugnant. Placet cõis sñia, quam sequitur Fran. Rip. in rep. d.l. Cen-
turio. num. 146. Limitatur, nisi per hoc descendentes testõris excluderentur. extra-
neis admissis, quia tunc mens testõris non ita uideretur concurrere, nisi uulgaris sit
expressa, ut si dicat. Si filii mei non sunt hr̃des, uel si postea decedant, alias si uerba
de se non inferant uulgarem, non debet summari ad exclusionem filiæ testõris, puta
si filiam instituerit in re certa, duos uerò filios in uniuersum, quib. qñcunque dece-
derent sine liberis, substituit extraneum, uel agnatũ: tunc si contingat filios non suc
cederent, quia præmortui, uel inhabiles, puta spurii malè ltĩmati, dico ꝙ filia ltĩma
locum habebit per ius acc. substitutis exclusis, & moueor: quia uerisimiliter testõr
cogitabat, quòd filia sua per fratres suos, non per extraneum excluderetur, postquã
autem fuisset exclusa, facilius omni sit illam, & suos uocare, quam nondũ exclusam
per extraneum excluderet. Quod no. quia est noua & æqua consideratio, quam ue-
ram puto, licet communis sit contra, & quamuis in terminis Carõ. Rui. consi. 97.
primo per ordinem. col. 2 lib. 2. contra filiam consuluerit.

b ¶Fideicõmissaria tm̃. Nõ ãt uulgaris. Idẽ Soc. Ias. Frã. Rip. l. j. ff. de uulg. & pu. subst.
Idẽ Ripa in rep. d.l. Cẽturio. n. 101. & nu. 149. Phil. Cor. cõs. 189. in p̃nti. col. 6. lib. 2.
& ẽ ueritas, quicquid dicat Dec. hic, nisi aliud appareat ex aliis uerbis testĩ, ut in l.
quęrebatur. ff. de testa. mili. Quod aũt argumentatur Decius uerbum quandoque, ẽi
importare tempus antea aditam hæreditatem, falsum est: quia regitur à uerbo resti-
tuat, uel alio uerbo obliquo, quod præsupponit hęreditatem prius aditam.

c ¶Expirat. Idẽ Ias. hic. num. 11. nisi esset adiecta clausula codicillaris. Imo. in d.l. Cen
turio, & ibi Ias. nu. 33. Ang. Arę. trac. de testa. uer. in pupillari ętate, vel aliàs qñcun-
que. co. 7. cũ seq. Gui. Ben. in rep. c. Ray. uer. si absque libe. morerer. nu. 31. Io. Crot.
in trac. subst. Idem sentit Ang. Peru. cons. 125. substõnes. Et breuiter à tempore Ale.
fuit, & adhuc est cõis. Sed opi. Io. And. quam sequitur hic Decius est ueritas: quia cõ
formatur menti testatoris, nec uerba repugnant, sed potius iuuant: quia cum sint di
recta, tendunt ad augendum, & enixam voluntatem ostendunt, & sic non debẽt mi
nus, sed potius plus operari, quam obliqua. Idẽ Cy. hic recitans multos antiquos,
qui ita tenuerunt, prout erat communis añ Ale. Idem Sal. hic, Bal. in l. ex trib. supra
de inof. test. Ant. But. Car. Flo. in d.c. Ray. Caro. Rui. cons. 98. col. 1. lib. 2. Lanc. Pol.
in trac. subst. comp. nu. 22.

d ¶Difficultas. Et tanta, ut nullus adusque aptam solutionem dare potuerit, nisi solus
Lanc. Pol. cęterum Alc. ualde laborat. in l. j. §. si quis ita. ff. de uer. ob. & tandem nu.
76. soluit quod ideo in d. §. si seruus alienus, non obliquatur: quia transiret in speciẽ
penitus diuersam. Quæ solutio ut cęteris subtilior, & ægirus accersita, ita: à sen-
su communi remotior, & deterior: quia si per obliquam prouidetur etiam hæredi
vt inquit Alc. sequitur quod facilius, & procliuius transiret in hanc diuersam speciẽ
& hæres minus grauaretur. Dicendum ergo secundum Lanc. Pol. in trac. de com-
pen. subst. nn. 22. quòd in d. §. si seruus. fauore hæredis hoc inducitur quia si transiret
in obliquam, magis grauaretur quia non posset implere dando iustam ęstimationẽ,
sed necesse haberet pręcise redimere, qđ dominus nollet pati: nisi pretio supra mo-
dum excessiuo.

eodē ſtatu,ſed in aliud ɔuertit:qa trāſit in fideicommiſſariā.Et ta-
lis ɔuerſio dēret facilius fieri à principio,qñ actus ñ valet,vt aliquo
mō ſuſtineat,ēt verba improptiādo:vt no.Bar. in l.ſtipſo iſta.§.hi
q.de ver.obl.& in terīs in caſu ſubſtōnis no.ꝑ gl.quā Doc.cōiter ſe
quunt in d.l.verbis ciuilib.¶ Scđo Ale.rñdet ꝙ in d.§.ſi ſeruus alie
nus.eſt imputādū teſtōri,q nō dedit libertatē fideicōmiſſaria,ꝓut
potuiſſet. Sed iſta rō ēt hr̄et locū ī iſto caſu:qa potuiſſet teſtōr ſub
ſtōnē fideicommiſſariā facere,ſi uoluiſſet. Are.in d.l.Centurio.ēt
conat rñdere cauillando.Sed clarior rñſio accommodari pōt hoc
mō.Nam teſtōr ibi dedit libertatē directò ſeruo alieno,& illū ſer-
uum alteri legauit.Vñ illa datio libertatis directæ q̄ nō valet, non
pōt trāſire in fideicommiſſariā:qa eſt facta ꝓuiſio à teſtōre q alteri
ſeruū legauit:vt in ſili no.Bar.in l.libertis.§.Lucius.ff.de ann.le.vbi
inqt,ꝙ licet legatū relictū ad certū vſum , nō poſſit hr̄e locum eo
mō,quo teſtōr,diſpoſuit,dēat in alium vſum ɔuerti.l.legatū.ff.de
vſuf.& in l.legatā.ff.de adm.re.ad ci.pti.tñ talis ɔuerſio fieri non p̄t
qñ teſtōr alr̄ de legato diſpoſuit,ꝑ illū text.in d.§.Lucius. ¶ Iſta tñ
ſolo ēt ex toto nō ſatisfacit,qa in d.§.ſi ſeruus alie.vr̄ p̄ſupponere
ꝙ datio libertatis,de qua ibi,eſſet nullius momenti, dato ꝙ legatū
de ſeruo factum non fuiſſet,vt colr̄ ibi, dū dr̄, nā cū libertas nul-
lius momenti ſit,abſurdū eē ait legatū infirmari. Vñ recurrendū
eſt ad ea,q̄ Are.dicit in d.l.Centurio.¶ Et p̄dicta ɔclo ſm opin.Io.
An.ſm oēs hr̄et locū , qñ cla codicillaris appoſita eſſet in teſtō , vt
communiter apponi ſolet:qa tūc ſubſtō facta ꝑ verba directa indi
ſtinctè trahit ad fideicommiſſum:vt notabilr̄ voluit Bal.in l. uer-
bis ciuilib.vbi Ang.&Im.ſequunt,cū ſi.vt tradit ibi Ale.& idē Ale.
in d.l.Cēturio.col.xxiij.ver.iuxta hoc ēt adde. vbi tollit vnam rō-
nē,quā Pau.de Ca.hic in ɔ̄triū adducit. & idē ɔcludit Ale. in conſ.
82.pſpectis his.li.ij.& dicit Ful.hic,col.x.ſe ita ɔſuluiſſe : & ꝙ cū ita
ɔſuluiſſet,gauiſus fuit:qa poſtea reperit Bal.ita dixiſſet in d.l.verbis
ciuilib.& hoc ꝓ nota.dicto tradit Matheſ.in nota.cxlj. noto mira
bilē doctrinam.& hoc idē exp̄ſſe tenet Pe.de Anch.in ɔſi.27. non
ſeruato ordine dubiorum.in prin.& idē Soc.in ɔſ. 114. diligenter
conſiderata.co.j.& latè hoc idem cōcludit d.Io.Bap.hic,in 4.car.
18 in vj.ɔclone.¶ Vlterius tñ in iſta mā aduertendū eſt, qa † qđ s̄.di-
ctū eſt de cla codicil.vr̄ bñ procedere in ſubſtōne ɔpendioſa, ꝓut
Doct.oēs loquunt in locis.s̄. all. qa in ɔpendioſa ɔtinet fideicom.
vt s̄.dcm̄ eſt:& probat hic. & ſic apparet teſtōrem voluiſſe facere
ſubſtōnem fideicom.& licet verba directè repugnent,ɔſeruat vo
luntas teſtōris per clam illam codicil.q̄ tendit ad ɔſeruandum vo-
luntatem teſtōris:vt no.Bal.in l.fi.col iiij.ver.nūc aliqua.j̄.de cod.
¶ Secus ergo videt eſſe in vulgari ſubſtitutione,quæ reſultat quan
do teſtator filium inſtituit, & liberos ei ſubſtituit , iuxta not.per
Bar.& Doc.in l.Gallus.§ quidā.ff.de li.& poſt.quo caſu in illa vul-
gari nullo mō ɔprehendit fideicommiſſaria.Et eo.modo in breui
loqua,q̄ non ɔprehēdit fideicom.vt no.Bar.in l.ij.s̄.co.cū ſi.vt tra
dit ibi Ale.& dixi in l.in teſtō.s̄.de teſt.mil.Nā in dictis caſib.in qb.
nō ɔprehendit fideicommiſſaria,cla codicil.non vr̄ trahi ad fidei-
commiſſum : qa iſtud eſſet p̄ter intentionem teſtōris,qui de fidei-
commiſſaria nō cogitauit:& cla codicil. ſolū trahit & deuoluit
cām teſtati ad cām inteſtati non mutata forma vñ vbi deficit vo-
luntas teſtōris,cla codici.nihil operat. Et iō ɔdō appoſita in teſtō
vr̄ repetita ab inteſt.& pp clam codicil.nō pōt plus ſubſtitutus ɔſe
qui ab inteſt.q̄ ɔſequeret ex teſtō.p̄dicta oīa dicit Bal.in conſ.319.
qdam Nic.col.fi.li.v.Et iō in propoſito, cla codicil. nō dēt trahi
ad fideicommiſſum in p̄dictis caſib.in qb.teſtōr de fideicommiſſo
nō cogitauit. Et verba dictæ clæ ēt nō pñt adaptari, dū dr̄, ſi non
ualet, qđ teſtōr diſpoſuit iure teſtamenti, valeat iure codicillorū.
Et ſic talis cla hēt relationem ad illud qđ teſtōr diſpoſuit , vt con-
ſeruet.Cum ergo diſpoſitio teſtōris in vulgari,vel breuiloqua,nō
includat fideicommiſſariam,verba clæ non pñt ad fideicommiſſa
riam adaptari:qa talis cla tendit ad ɔfirmandū,qđ fuit fcm̄, nō ad
ampliandum,vr̄ ɔprehendat illud.de quo teſtōr non cogitauit.Et
hoc idē ɔfirmat:qa talis cla acceſſoria eſt,& reſpicit executionem
eorum , q̄ teſtōr diſpoſuit:nō dēt ampliare qđ fuit diſpoſitū , ſed
ſolum confirmare,& corroborare qđ factū eſt: vt eſt text.not.in
cle.j.in fi.de p̄b.Et hoc in ſimili caſu ꝑ illum tex.tradit Ant. de Bu.
& Imo.in c.qm̄ col.fi.de offi.leg.cū ſi.vt Ale.ſcribit in l.qa. de iur.
om.iu.& latè Mod.in c.licet.de offi.ordi.Et notetis iſtam declara-
tionem;qa qñq; ēt doctiſſimi viri decipiunt.Et pp hoc ſuperiorib.
die nolui ɔſulere in caſu , in quo in effectu ſubſtō erat vulgaris, in
qua cla codicil.vt dixi non pōt importare fideicommiſſum,vt di-
19 ctum eſt.¶ In ea.gl.ibi,ſed ſi ita ſubſtituat ɔcludit gl.ꝙ † ſubſtō cō
pendioſa facta à pagano ꝑ verba communia , fit oī tp̄e fideicom-
miſſaria.Pro fundamēto eſt iſta qō ī qua vario mō Doc. loquunt
Sed ſtudēdo breuitati,prīcipalr̄ ſunt duæ opi.de qb.dubitari pōt:
a cui adhęrendū ſit prīa [a] ē gl.hic,ꝙ oī tp̄e fidei cōmiſſaria ſit.& idē
tenet gl.ī l.Cēturio,cū ſi.vt latè Ale.ibi ſcribit.co.24.ī ver.In ea.gl.
ibi hēret locū fideicōmiſſaria Et Ale.ibi arguit ꝓ iſta opi.& rñdet
& aliqua ex dictis ſuis referūt Mod.hic,& iſtā *communem* eē opi.di-
cit Bal.ī l.iā hoc iure.ff.e.Et refert ibi ſe ita ɔſuluiſſe,& patet in ɔſi.
ſuo.350.In conſulendo ſp tenui.lib.4.vbi etiā dicit iſtā eſſe cōem
opi.Et idem Bal.in ɔſ.392.ſup primo puncto.eo.lib.4. & idē Bal.
in conſ.175.præmiſſis verbis.li.5.Et idē tenet Old.in conſi.99.fa-
ctū tale eſt,quidā.& idē Ang.in ɔſ.97.Viuianus.col.fi. & in conſi.
125.hoc eſt teſtm̄.vbi pl̄es alios refert,q iſtam opi.ſequunt. & no.
ēt Bar.in conſ.21. Hō accurſuli.ubi dicit,ꝙ cōiter hoc tenet.& in
cōſi.53.incip.Ang.idē Bar.in conſi 233.pr̄ filio.¶ Alia eſt princi-
palis opi.quam poſuit gl.in §.qua rōne.inſti.de pupil. q̄ tenet ꝙ ſi
impubes moriatur in pupillari ætate,ꝙ ſit dicta,vt valeat iuris pu-
pillaris ætatis,& poſt pubertatem obliquetur. Et iſtam opin. tenet
Cy.hic.& ꝑ plura illam cōprobat,& ſequitur Ale. poſt pl̄es alios,
quos refert conſuluiſſe in d.l.Centurio.col.26. & ſeq. & idē ſeqt
Ale.in conſi.45.habita ſup his.col.4.lib.1.& in conſi.81.pondera
tis verbis.in fi.lib.2.& in conſi.22.Attentis verbis. col.6.lib. 3. in
conſi.17.ponderaris his.col.4.lib.3.Raph.Cum. idem tenet dicēs
iſtā eſſe communē opi.in conſi.2.proponit.co.fi.Et idē Ful.in cō
ſi.33.Titius.ſaltē qñ mr̄ eſt in medio.& idem Ant.de Bu. in conſi.
dubitatio qōnis.& Capra in conſil.7. pro prædictorum decl'one.
& Are.in conſi.159.periculoſum.vbi ad ɔ̄ria ſubtilr̄ rñdet.Pau.de
Caſ.in conſ.110.vir prudens.& in conſi.246. ꝙ dicta ſubſtitutio.
& in conſi.304.viſis omnib.ſcđum impreſſionem antiquam. &
idem Pau.de Caſ.in conſi.303,primum dubium. ſcđm nouā for-
mam.& iſtam opi.ēt nouiſſimè ſequitur Cor.Per.in conſi. 187.
trita.lib.1.& in conſi.316.vr̄ lib.3.conſ.28.circa præſentem. lib.4.
¶ Prima opi.ſaluari poteſt,qñ mr̄ eſt in medio:prout Bar.hic con-
cludit.& in d.l.Centurio.col.7.Bal.hic,col.11.& Ang.in conſ.97.
Viuianus.s̄.alleg.& idem Io.de Ana.in conſi. 79.Caſus ſic ſe hēt.
alle.Bar.in d.l.Centurio.& ibi dicit, ꝙ iſta eſt communis opin. Et
idem tenet Are.in d.conſi.159.in fi.dicens iſtam eſſe magis cōem
opi.Mod.hic dñt,ꝙ iſti erant:qa cōis opi.eſt ɔ̄ Bar ꝙ ꝓ tp̄e pupilla-
ris,etiam ɔ̄ matrem admittitur:ſecus ſit in tacita pupillari, quæ in
vulgari exp̄ſſa continetur,vt s̄.dictum fuit.Et certè non facile iudi
cari poteſt quæ videatur cōis opin. & modeſtius potuiſſent loqui
Mod.dicentes errare illos,qui atteſtantur opi.Bar.cōem eē. Nam
vltra ſuperius allegata,illam exp̄ſſe tenet Ant.de Bu.in d.cōſi. 53.
& idē Ful.in conſi.33.s̄.alleg.& Sigg.in conſil. 107. quidam noīe.
& Cor.Peru.qui variauit,vt patet in conſ.93.licet poſſet. in iij. lib.
vbi dicit,ꝙ iſta opi.vr̄ cōis.idem vr̄ tenere in conſi.96.in hac con-
ſultatione.lib. 2.Et tenendo iſtam opi.non ob.rō Mod.dum dñt ꝙ
hic agitur de compendioſa quæ etiam ɔ̄ mr̄em admittitur : quia
hoc eſſet verum in cōpendioſa , quæ includit pupillarem , prout
Doctores loquuntur.Sed iſta ſubſtō compendioſa, de qua agitur,
reſoluitur ut pro toto tempore ſit fideicommiſſaria,ſecundū iſto
rum opinionem.Et negari non poteſt,qn iſta opi.Bar. magnam.
hēat ęqtatem & ꝑ illam iuſto fędere diſtinctionis opiniones con-
cordari pñt.& ſi caſus contingeret:qa īcertū eſt de cōi opi.iudex,
q hēt iudicare,de ęqtate dēret,ſi poſſet ɔponere cum mr̄e , ꝙ ipſa
hēt ſolū ltīmā:q̄ eſt debita iure naæ,& nō Trebellianicā:& ſic mr̄ ꝓ
pte dimidia obtineret & talis cōcordia ēt vr̄ iuridica in reb. valde
dubiis.ita dñt do.Bap.& Soc.in conſ.eorū.incipiēte,Et nos intro-
ducere.col.pe.quod ɔſiliū reperit īter ɔſilia Soc.in ɔſil.150.Et nō
eſt nouū,ꝙ vbi articulos eſt valde dubius,& cōis opi.pſcrutari nō
b p̄t,& rōnes ſint hincinde,ꝙ media [b] via eligat , & tali caſu appro-
bat illud,qđ dicit gl.in l.Neſennius.ff.de neg.ge.ꝙ iſta eſt ſnīa ruſti-
corū.Et ita ɔſuluit Pet.de Anc.in conſi.210.inter ɔ̄ria.vt no. Bald.
per illum tex.in l.ſi pr̄familias.§.fi.ff.de hær.inſti.Ale.in l.Titius.per
illū tex.ff.ad Treb.cū ſi.vt dixi in c.j.in vlt.no.ex̄ de ꝓb.& in conſi.
176.¶ Et retēta opi.Bar.ꝙ fauore mr̄is,talis ſubſtō ſit fideicom
miſſaria,ltītat ñ hr̄e locū,qñ mr̄ trāſiuit ad ſcđa vota:vt ꝓ noua līta
tione tradūt Mod.hic.Sed in terminis uoluit Are.in conſi.155.s̄.
alleg.ex eo,ꝙ in ſili not. Ange.hic,& in l.ij.in princ.ff.de vul.¶ Ab
opi.Bar.ēt recedit ex coniecturis:& no.Bar.hic,vbi inter alias cō-
iecturas dicit,ꝙ ſi teſtōr diſpoſuit ꝙ omnia eius bona ſine diminu
tione,vel ꝙ integra hr̄ditas ad talem perueniret , ſatis apparet qđ
de directa ſubſtitutione ītellexit,& ſeqt ī Ro.in ɔſ.130. viſo teſtō.
in fi.

ADDITIONES.

a ¶Prima.Hæc erat cōis opi.tempore Bar.qui ſecundum eum pluries conſuluit con-
ſi.22.hō Accur.conſi.54.Ang.Macie.conſi.241.patri filio licet ſecundam contrariā
teneat,quæ tandem poſt Bar.cæperit hucuſque eſſe cōis,vt etiam Pol.in trac. cōp.
ſubſt.nu.26.ſecundam hanc cōem ſecutus ſit,& vltra eos, quos Dec. & Iaſ.hic. nu.
14.citant,eandem tenet Phi.Cor.hic,col.14.Gul.Be.rep.d.c. Ray. in ver.ſi abſque
lib,morer.ij.nu.44.cum ſeq.Bal.de Vbal.in trac.ſubſt.col.5.& cum eo tranſit Fran.
Rip.in d.l.Centurio nu.117.licet ualde dubitet ſed tamen illa prima opi.eſt veritas
quia in dubio non cenſetur quis teſtari pro aliis,nec de alienis,ſed pro ſe, & de ſuis
bonis tantum.Et iſtam tenuit Bald.hic,& in l.iam hoc iure.ff.de vul. & vbique tam
legendo quam conſulendo,& nunquam in hoc uariauit.nec tract.Bal.de Vbal.ē hu-
ius inſignis Bal.ſed alterius.Idē tenet Ang.cōſi.125.ſubſtitutiones.Chriſtoph.Porc.
§.fi.inſti.de pup.ſubſti.

b ¶Media.Idem Bar.in l.ſi duo.ff.vti poſ.l.unica.in fi.C.eo.Pan.in c.licet cām à fi.&
ibi Dec.col.18.de prob.Dec.c.j.lec.j.in fi.de conſt.c.j.col.5.de prob.Soc.l.ſi quis cū
totum.in fi.prin.de exce.rei iu.Fel.c.j.col.pe.de conſt.Dec.conſi.446.in prin.Nico.
Boe.deciſio.Burdega.xlij.col.fi.

in fi.Cõttariũ tenet Bar.hic.col.xj.ĩ ver.procedo vlterius.& Ang.
in consi.125.hoc testm.cum si.vt tradit Alex.in d.l. Centurio. col.
a xxvij.& Mod.hic,q dñt ꝙ talia verba vñr ꝓhibere a Trebellianicã.
sed pp hoc nõ vr̃ testõr voluisse,ꝙ substõ valeret iure directo post.
pubertatem:quia esset nulla.¶Sed aduertẽdũ est primò:qa repro-
b batio istorũ nõ hr̃et locũ in filii primi gradus,b in quib.Trebelliani
ca prohiberi nõ põt.l.iubemus.ꝯ.ad Tre.de quo dixi in consi.81.
¶Præterea.& scd'ò dictum Bar.vr̃ gñalr̃ procedere,ꝑ rõnẽ,quam
ipse adducit.¶ Nec ob.ꝙ illa verba respiciunt prohibitionẽ Tre-
bellianicæ:quia hoc nõ ꝓhibet,qn ẽt ad ꝓhibitionẽ lĩtĩmæ adaptari
possint:quia si voluit quod omnia peruenirent ad substitutum,er-
go voluit,ꝙ esset directa:quia in dubio dicta præsumit substõ. c.si
pr̃.de testa.in vj.& istam opi.sequit̃ Pau de Cast.in consi. 173.du-
bium facit,ſm nouam formam.& idẽ seqt̃ Cor.Peru. in cõsi.187.
tria.lib.1.¶Nec ob.ꝙ non valet post pubertatẽ:quia intelli̇r in ca-
su,quo p̃t fieri,& sic pro toto tpe pupillaris ætatis,de qua erat du-
bitatio.¶An aũt verba prędicta videant̃ Trebellianicã, no. Ange.
in d.consi.125.col.fi.Ro.in consi 69.totũ fundm̃.& in cõsi.239.
In hac re.& in consi. 239.nescio. Marianus in consil.14.col.fin.se-
quendo ordinẽ.& latius in consi.33.prosequendo ordinem. col.
6.ver.secunda principalis dubõ.& Ale.in consi. 5. circa primum.
col.fi.lib.3.& in consi.141.viso testõ.in fi.lib.2.& idẽ Ale.in l.Cen
turio.col.28.& Are.in consi.12.in cã Nicolai.& Guido Papæ in q.
dxxxvij.¶Postremo ad s̃.dicta notãdum est,ꝙ hodie cessant p̃les
difficultates,in quibus Doct.laborant,ex cõi practica q inoleuit:
20 †qa cõiter notarii dñt,ꝙ substituit vulgariter, & ꝑ fideicommis-
sum:quo casu non est dubitandum de fideicommissaria, cum spe
cificata sit,nec de aliis,quæ exprimuuntur:& talis clausula operat̃,
ꝙ est in facultate substituti,venire ex directa.vel fideicommissaria:
vt no.Bar.in l.Centurio.col.antep.in ver.iiij.principaliter quæro.
per tex.in l.recusare.§.Titius.ff.ad Tre.vbi Bar.idem dicit.& idem
Bar.in l.si Titio.la j.ff.de vsufr.leg.cũ si.vt tradit Ale.in d.l.Centu-
rio.col.pe.ver.iuxta prædicta.vbi tñ refert Im.in c.Ray.de testa.q
tenet ꝯ Bar.& concludit,ꝙ testõr vr̃ fecisse plures substitutiones
successiuè in casu suo,videlicet vulgarem,si hr̃s non erit:& pupil-
larem,si moriatur in pupillari ætate,& fideicommissariam,si mo-
riatur post aditam hr̃ditatem, & post pubertatem.& nonnulli alii
quos Ale.ibi refert,tenent istam opi.¶Sed ipse Ale.sequitur opi-
nionem Bar:quia ad dictum.§.Titius non videt bonum rñsum &
opi.Bar.etiam latè defendit Are.in d.l.Centurio.¶Sed tñ concor
c dari c opiniones possunt. ꝙ aut loquimur in compendiosa: & sit
vera opi.Imo Si vero non sit facta compendiosa, sed distinctè di
ctum sit de vulgari,& fideicommissaria,tunc habeat locum opin.
Bar.quia text.in d.§.Titius.vr̃ loqui,qñ fuit facta vulgaris:dum ibi
dr̃.Titius hr̃s institutus Sempronio substitutio.Nam illa verba,Sẽ-
pronio substituto, prout vulgari substõne intelliguntur:vt not.in
in l.Gallus.§.j.ff.de li.& posth.¶ Si aũt facta compendiosa, expri-
mendo ẽt illa verba,vulgariter,pupillariter,& ꝑ fideicommissum:
vr̃ exprimi quod tacitè in est, cuius expssio nihil operatur.l.iij.de
leg.j.& ideo opi.Imo.hr̃et locũ.¶In gl fi.ibi,Non aũt q̃tũ ad hoc.
Concludit gl.ꝙ in testõ militis non hẽat locũ Trebellianica.& est
tex.q allegat in l.j.§.denique.ff.ad T re.dicit Ale.dictum gl. ꝓcede-
re de iure fforum,& C.sed hodie hoc correctũ est:quia ſm cõmu-
nem opi.Trebellianica,& Falcidia hẽt locũ ĩ testõ militis, per tex.
in §.pe.in auth.de hæ.& Fal.Et no.Bar.& Doc.in l.j.§.in filii. ff. ad
Tre.¶Sed certè ꝓsupposito,ꝙ isto iure, in testõ militis non hr̃et
locum Trebellianica,vt gl.hic dicit, hoc correctũ non reperitur:
qa tex.in d.§.pe.loquitur in milite hr̃de,qui ẽt si non facit inuenta
rium,non p̃t falcidiã retinere:nõ aũt loqt̃ in testõre milite,de quo
agit in ista qõne:& ipse miles in testãdo hẽt priuilegium,vt gl. hic
dicit.& ad dictũ.§.pe.al'r rñdet Ang.quẽ refert Ale.in d . §. in filii.
Ex quo sequit̃,ꝙ gl.hic bñ dicit,ꝓsupponendo quòd de iure isto,&
fforũ,non posset detrahi Trebellianica ꝑ hr̃dẽ in testõ militis,pro
d ut cõiter Doc.dñt.Sed tñ d hoc ꝓsuppositum nõ vr̃ bñ probari in
iure:quia tex.in d.§.denique loquitur in fideicommissario, non in
hr̃de,vt colligitur ibi,nec tñ quartam fideicommissario retinere ꝑ
mittitur.Et in fideicommissario est regulare,etiam in pagano : qđ
quartam nõ detrahit,nisi in quibusdam casib.vt ibi tradit Alex. in
d.§.denique. Alia iura loquuntur in Falcidia,de quib.non bñ infert
ad Trebellianicam:& quia omnia iura Sẽ.Treb. vñr hr̃e locum ẽt
in militib nisi sp̃aliter sit expressum de priuilegio.l.j §. in filii.& in
21 §.sed & miles.ff.ad Tre.¶In ea.gl.ibi.l.perinde.tenet gl.† ꝙ iura se
pulchrorum non trãseunt in fideicommissarium. l. quia pinde.ff.
ad Treb.& per illum tex.dicit Bar.ibi idem esse in iure patronatus
ecclesiæ. & sequit̃ Ale.hic,& latius idẽ Alex.in d l. in perinde post.
Im.& alios quos ibi refert.Et ad hoc adducũt Mod.sic de iu.,pat.
liberorũ,qđ nõ transit in fideicommissariũ:vt per gl. in l.si patro-
ni.in prin.ff.ad Treb.& in l.sciendũ.ff.de verb.sig.Sed istud sic nõ
vr̃ bñ adaptari:qa ius patro. ecclesiæ indistinctè transit in hæredẽ
e extraneum:e vt no.Inno.in rub.de iure pa. Abb in c.j. per illũ tex.
de iure pat.& per gl.in cle.fi.de iure pat.& Pet.de Auc.in consi.81.
22 prima facie.Et tamen † ius patr.liberorum ad hr̃des extraneos indi-
stinctè non porrigitur.l.liberti.ꝯ.de oper.li. & ꝑ gl. in l.si operarũ.
ff.de ope.li.& iõ gl.ĩ d.l. si p̃roni.in prin. arguit quod si tale ius pat.
libertorum non transit in extraneum hr̃dem:ergo non trãsit in fidei
commissarium.d.l.si p̃roni.& tale arg.nõ procedit in isto iure pat.
ecclesię:quia transit in hr̃dem extraneum,vt dcm̃ est. Et istã dr̃iam
expressè facit gl.in d.l.si operarũ,& ꝑ istam rõnem.Ro.in .l.si p̃ro-
ni tenet ꝯ cõem opinionem quod ius pat. ecclesiæ trãseat in fidei
f cõmissarium:quia transit in hr̃dẽ extraneũ.¶Ale.f post. Im. in d.l.
quia pinde.in fi.concludit quod sicut iura sepulchrorũ non trãseũt
in fideicommissarium.d.l.quia pinde.licet trãseãt in hr̃dem.l. fami-
liaria.cum l.seq.ff.de reli.quia dñr cẽ quod religiosum,non respici-
ens ꝯmodum pecuniarium, & ita videtur esse ĩ iure pat.ecclesiæ.ꝑ
hoc tñ non tollitur argm̃ Ro.dum arguit,si trãsit in extraneũ hr̃dẽ
ergo pariter videtur,quod ẽt trãseat ĩ fideicõmissarium. Ale.videt̃
rñdere,quod argm̃ hẽt locum in his:q trãseũt ad hr̃dem ꝑ portio-
nibus hr̃ditarijs:secus est in his,q̃ non trãseũt ad hr̃dem pro portio
nib.hr̃ditarijs, sed simpliciter:qa hr̃des. q̃ dr̃ia verbalis videtur. Iõ
formaliter rñderi põt,qđ argm̃ videtur ꝓcedere negatiuè,ꝑut ar-
guit gl.in d.l.si p̃roni.de iure pat.sed affirmatiuè,ꝑut arguit Ro. nõ
23 valet argm̃.¶ In ea.gl.ibi , quẽ mr̃ hẽt no. † ꝙ de fideicõmisso de-
trahitur legitima,in quia filius grauari non põt d.l.qm̃ in priorib. fa
cit text.in l.cum patronus.de leg.ij.in l.cohæredi.§. cum filia. ff. de
vul.& no.Ang.in consi.131.ad decisionẽ. & Rom.in consi. 185.
24 pro decisione p̃dictorum.cum si.vt latè dixi in consi.81. ¶ † Sed
dubitat̃, an hoc haberet locũ in milite isto iure. gl. sentit quod sic.
Bart.arguit in ꝯrium: quia isto t pe miles poterat filium exhæreda-
g re,& testm̃ non subijciebatur q̃relæ g l.fi.s̃ de inoffi.testa.ergo vr̃ ꝙ
de tali fideicõmisso nõ detrahatur ltĩma. ¶Sed Ang.& Alex. post
alios,quos referũt,tenent gl.& ad argm̃ Bart.rñdent, ꝙ licet miles
potuisset filium priuare ltĩma, non tñ seqt̃ ꝙ grauando illũ fideicõ
misso,voluerit ꝙ non retineret ltĩmã: quia ita in tali restitutione fi
deicõmissi agitur de retentione ltĩmę, ex quo ad ipsum bona pue-
nerunt. & ita retẽtio facilius pmittitur:arg l.pr̃e furioso.ff.de his,q
sunt sui vel alie.iur. ¶ Et ad hoc induci p̃t quod notabil'r tradit Be-
ned.Cap.in consi.19 & sic viso.& cõsiderato,vbi dicit:ꝙ mulier, q̃
nõ poterat obstãte statuto ꝯvoluntatem pr̃s ltĩma petere.cum tñ
fuisset instituta à pr̃e, & grauata onere fideicõmissi , non ꝓhibebat
retinere ltĩmam & Trebellianicã:quia erat prohibita petere,& tñ
h retinere.Et in simili casu cõsului h Mediolani, ꝙ ltĩmatus vt possit
succedere in eo quod pr̃i videbitur,ꝙ ista verba referunt̃ ad primã
acqsitionem:vñ ltĩmatus institutus & grauatus onere fideicõmissi,
quia semel habuit volũtatẽ pr̃s ď institutionẽ, nõ ꝓhibet retine-
re ltĩmam & Trebellianicã, ꝑ restõnẽ fideicõmissi : qa tũc agit̃ de
retentione q̃ facilius pmittit̃,quã petitio.l.ꝑ retẽtionẽ.s̃.devsu.l.j.
vbi Bal.in iij.no.ꝯ.de fideicommis.facit tex.in c.intelleximus.de iu
di.iuncto c.cũ inter.de exce.& iõ ꝯfirmat̃ qđ doc.dicũt,ꝙ facilius
grauatus ẽt à milite in restõne fideicommissi poterit ltĩmã retine
re.¶Et ꝑ ista opi.ẽt facit qa in dubio miles vr̃ uti iure cõi.l.ĩ testõ.
s̃.de test.mil.iõ in fideicom.iniũcto nõ vr̃ voluisse priuare filiũ ltĩ-
ma,ꝑut arguit Ale. hic post alio. ¶Sed tñ aduertendũ est primò,
qa ex his nõ vr̃ tolli fundm̃ Bar.q arguit à p̃tãte,q̃ hẽt miles in pri-
uando filiũ ltĩma,& alle.ꝯ Bar.non negãt p̃tãtem,sed arguũt defe
ctũ volũtatis:& ideo argm̃ Barto. cõcludẽs vr̃:qa si poterat miles
priuare

ADDITIONES.

a ¶Prohibere.Sed hoc est contra tex.in l.qui totam.ff.ad senatus.Tre.vnde non cen-
setur ea verba,uel similia prohibita.idem Socyn.in cons.14.li.1.Aymo consi.170.
iiij.col.ij.
b ¶Gradus.Immo communis & uera sententia est,ꝙ etiam in filiis primi gradus pro
hiberi potest:quia non possunt eam detrahere tanquam legitimam.sed solum tan-
quam Tre.& sic secũdum iura,quæ de Trebellianica loquuntur.Nec ob.l.iubemus
quia eius prohibitio limitata est ad unam simplicem quartam,& expresse,permit-
tit grauare in toto dodrante:Ita etiam tenet Ale.consi.67.li.1.
c ¶Concordari.Imo uera est opi.Bar.indistinctè:quia sicut si essent plures gradatim,
& difformiter substituti,videlicet primus directò, secundus per fideicommissum,re
cusante primo,admitteretur secundus per fideicommissum ita potest vnus solus,in
quo hæc cumulata sunt renunt ando ex prima capere ex secunda & obliqua substi
tutione secundum eius naturam.& ita obseruatur. Guido Pap.dec.Delphina. 182.
d ¶Sed tamen immo clarissimè & necessario probatur in l.Marcel.§. quod autem.
ff.de Sen.Tre.& notarium est,ꝙ etiam iura.fforum.etiam in tit.Trebelliani,promi
scuè.utuntur uerbo Falcidia pro Tre.ut in l.1.§.denique.l.deducta.§.nummis.ff.ad
l.Sen.Tre.Immo fortior & fauorabilior ẽ Falcidia,quam Treb.l.in quartam. ff.ad
Fal.Et sic à prohibitione,per remissionem Falcidię,ualet argumentum non solum
ab eadem,sed etiam à fortiori rationem Trebellianicæ, vt rectè arguit Ale. consi.
67.consideratis.col.1.lib.1.Et sic,quicquid dicat Decius,vera est opi.gl.hic.& in d.
§.denique.cum qua etiam transit Decius in l.in testamẽto.2.in fi.supra de test. mil.
e ¶Extraneum.Hoc uerum,licet non continuo in fiscum,nisi vt dixi.supra ad Dec.l.
fi.nu.2.de in ius vocan.
f ¶Ale.Idem latè consi.74.lib.7.Roch.Cur.rep.rub.de iure pa.uer.ipse,velis,à quo
q.ix.limitatur,nisi tota hæreditas restitueretur fideicommissario.
g ¶ Querelæ.Sed hodie dicendũ ꝙ miles non p̃ot filium priuare legitima,ut tenet gl.
Io.Fab.Ias.in l.fi.C.de inoffi.testa.Rap.Cum. Ale.Ias.in d.l.Centurio. & ibi Fran.
Ripa.nu.44.& bene,quicquid dicat Dec.hic.
h ¶Consului.Scilicet cons.257.& bene,nisi testator expressisset.

priuare filium ltĩma, exhęredando illũ ergo pariter potuisset filiũ grauare fideicõmisso, ita quod nõ retineret ltĩmã, & Doc. hoc nõ negãt, si constaret militẽ testõrẽ hoc voluisse. Sed dñt quòd nõ vr̃ testõr hoc voluisse grauãdo simplr̃: qa vr̃ vti iure cõi, vt s̃. dcm̃ est. Sed in hoc ẽt ꝯsiderãdũ est: qa in pagano ltĩma nõ includit in fidei commisso: qa nõ põt paganus tollere ltĩma d. l. qui in priorib. Ex nã tñ fideic. oĩa restitnĝdent. & sic ẽt ltĩma includit: iõ filio grauato onere fideic. dabatur q̃rela, vt colli̇r in d. l. qñ in priorib. Sed per illã ꝓuisum fuit, ne testm̃ impugnari possit: & sic in pagano ex defectu ptãtis, ltĩma reseruat. Sed in milite ista rõ cessat: quia ipse illã
a tollere põt: ergo vr̃ a quòd ẽt in fideic. iniũcto simplr̃ à milite, ltĩma includat ex nõv̄s fideic. Et declarando hoc mõ dictũ Bar. verũ vr̃, quòd isto iure ltĩma in fideicõmisso relicto à milite includeret. ¶ Et in isto casu nõ attendit fauor retentionis: qa non agit de iure absolutè acquisito, prout arguit de in iurib. s̃. all. Sed ius quæsitum reuocabilr̃ fm̃ voluntatẽ testõris, q̃ totũ facit. l. ex facto. ff. de hær. inst. & ĩ isto casu satis ꝯstat ex nã vr̃s fidei. quòd miles voluerit vti priuilegio, sicut qñ vtit verbis directis, vt s̃. dcm̃ fuit in d. l. in testõ.
25 de testõ mil. ¶ Sed alia dubõ restat † an idẽ sit dcm̃ in directa substõne militari, ꝙ p directã militarẽ tollat ltĩma. Ale. dicit gl. hic sentire quòd tollat ltĩma, & quod oĩa bona ptineant ad substitutũ: & ista erit bona dña inter directã militarẽ, & fideic. & cũ ista gl. tenet
b Bart. in d. l. Centurio. col. 2. cum si. vt Ale. hic tradit. ¶ Contrariũ b tenet Pau. de Cas. hic, col. pe. & ꝯcludit, quòd nec p directã militarẽ ltĩma tollat: qa talis directa militaris, sic onus continet, ꝓut fideicommissaria, & maius onus hr̃e vr̃, qa aufert ẽt iure directa. ¶ Ale. ꝯcludit quòd isto iure ꝓcedat opi. gl. hic p istũ tex. qui vr̃ considerare fauorẽ mr̃is, vt nõ valeat tanq̃ directa: & qa isto iure miles poterat filium priuare ltĩma. Vñ faciendo directã, vr̃ voluisse tollere ltĩmã, & ꝙ oĩa bona ꝑuenirẽt ad substitutũ. Sed attento iure nouissimo, cũ filius non possit priuari ltĩma, vr̃ ꝙ ẽt non possit priuari p viã directæ substõnis. ¶ Soc. in d. l. Centurio. rñdet quòd licet facta sit correctio in actu odioso, vt nõ possit filius exhr̃dari, nõ sequtur quòd ẽt facta sit correctio, qñ filius est institutus, & grauatus p substõnem directã, qa illa exhr̃datio nõ vr̃ ita odiosa filio, & in mã correctoria strictè ꝓcedit. Vt ꝓdicta rõ Ale. resoluatur, videndum est de rõne quare isto iure p directã militarẽ excludebat filius à ltĩma. Nã si dicamur istã fuisse rõnẽ, quia illo tpe poterat exhr̃dari. d. l. fi. s̃. de inof. testa. Meritò ẽt p directã poterat ltĩmã priuari, & tũc rõ Ale. esset bona, qa ex quo nouissimo iure statutum fuit, ꝙ non possit exhr̃dari, tanq̃ sublata rõne finali, ẽt vr̃ quòd p directã ltĩma tolli non possit. ¶ Si aũt dicamus aliã fuisse rõnẽ, videlicet hoc esse ex nã ipsius directæ substõnis, quę est, quòd absque diminutione bona oĩa in substitutũ transferantur. qa ista vr̃ peculiaris nã directæ substõnis, opi. gl. indistinctè verior vr̃, ẽt de iure nouissimo, qa licet filius exhr̃dari nõ possit, non tñ tollit quin possit excludi per viam directæ militaris, quia hoc resultat ex priuilegio militari, qđ sublatum non fuit, & ista vr̃ melior rõ, per quam opi. gl. defendit. Et cõfirmari põt p rõnes, quas Soc. adducit in d. l. Centurio. char. pe. col. 2. ¶ Et vlterius facit, qa idem esset in pagano, q non potest tollere ltĩmã iure fideic. & tñ illã tollit p directã substõnẽ, vt patet in directa pupillari substõne. l. Papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inof. test. & in c. si pr̃. de test. in vj. cum ergo miles ex priuilegio possit ẽt maiorib. directò substituere, talis directa ex priuilegio vr̃ hr̃e nãm directę, q̃ fit de iure cõi: ar. eius, qđ no. Bar. per illum tex. in l. liberos. s̃. de colla. vbi inquit, ꝙ tm̃ operat illud, qđ competit ex priuilegio, quantum operat illud, qđ ꝯcedit de iure cõi. ¶ Et sicut directa militaris excludit ltĩmã, vt dcm̃ est: ita pariter vr̃ excludere Trebellianicã. & ita in militari directa Alex. concludit in l. Centu. col. xj. ver. est & alius effectus. ff. e. ¶ Aliam ẽt vtilitatem ex directa substõne tradit Ang. & Pau. de Cast. hic: qa condõ de dando hr̃di non esset impleta, dando fideicommissario. l. qui hr̃di. §. j. ff. de ꝯd. & dem. & tñ in ꝑsõnam substituti directò impleta esset condõ, vt no. Bar. in l. q liberis. §. hæc verba. s̃. eo. ti. & idẽ tradit Ale. in d. l. Cẽturio. Mod. hic tñ in ꝯ̃riũ opponũt, & nõ rñdent ad l. is, qui in ptãte. §. fi. de leg. pst. vbi si dãdũ sit hr̃di, ẽt dãdo bonorum possessori, condõ impleta dr̃, p rõnẽ, q̃ ibi allegat, qa absurdũ esset alium hr̃e commodũ hr̃ditatis, & aliũ onera sustinere, q̃ qdẽ rõ vr̃ militare ĩ fideic. & illũ tex. alle. Ale. in loco ordinario, in d. l. qui liberis. §. hæc verba, & ibi rõnem diuersitatis adducit inter fideicõmissarium & bo. possessorem, & in rñdendo ad illũ tex. laborat Soc. in d. l. q hr̃di. §. j. Et residet in hac solone, ꝙ bo. possessor ĩ oĩb. est loco hr̃dis. l. ij. ff. de bo. pos. non sic in fideicõmissario. Et qa testõr, q apposuit condõnẽ de dãdo hr̃di, vr̃ cogitasse de hr̃de, & nõ de fideicõmissario, quem ipse in eodẽ testõ constituit: vt ipse latius ibi prosequit. ¶ Sed clarius rñderi põt, quod legatũ ibi conseruat de iure spãli: quia legatũ erat nullũ de iure cõi, rupto testõ p ꝯta. iõ fit illa conseruatio legati cum emolumento, p rõnem illã, q̃ in illo casu particulari consideratur: qa grauatur bo. possessor ꝯ̃ rl̃am iuris cõis, q̃ est, quòd rupto testõ, oĩa legata corruunt. l. eã, q̃. j̃. de fideicõ. ¶ In
26 ea. gl. ibi, q̃ ẽt ꝯ̃ mr̃em admittit. Latius ꝯclo est, † ꝙ illa pupillaris ꝯtẽta sub breuiloqua, vel compendiosa, nõ dr̃ tacita, & iõ matrem excludit: de quo dictũ fuit in l. in testõ. s̃. de test. mil. Et ista conclo limitatur procedere, qñ substõ reciproca facta fuit simplr̃. Secus si in tali reciproca verba vulgaris exprimant, vt qa dicatur, si alter eorum non erit hr̃s, eos inuicem substituo, quia tunc cum sit formaliter expressa vulgaris, pup. q̃ in ea continet, est oĩno tacita & mr̃em non excludit. vt no. Bar. in l. Lucius. col. fi. vbi Ale. post alios sequtur. ff. eo. & idem Ale. hic. ¶ Sed vt dixi in d. l. in testõ. s̃. de test.
c mil. ista limitatio licet ab oĩb. approbet, non vr̃ vera: c qa aut substitutio reciproca est facta personis imparib. & tũc nullo mõ pupillaris continetur. l. iam hoc iure. ff. eo. aut personis parib. & tunc quia verba in gñalitate comprehendunt pupillarem, non vr̃ quod licet sit formalr̃ vulgaris expssa, qđ in illa vulgari tacita pupillaris includatur: qa est facta prouisio à testõre, p illa verba gñalia reciprocæ substõnis: iõ cessare vr̃ illa tacita pupillaris, q̃ à lege ĩducit. l. cum ex filio. §. j. ff. eo. vt latius dixi in d. l. in testõ. vbi videdũ est. ¶ In eadem gl. in fi. ibi, secus ergo in exneo. Ex ista gl. fm̃ Bar. hic colligitur
d quòd ẽt tacita pupillaris hẽt locum ꝯ̃ mr̃em, si alius filius d testõris substitutus sit. & idem tenet Bar. in l. ij. in prin. col. fi. ver. quartò dixi. ff. eo. quia testõr vr̃ voluisse filium proprium vxori pferre: arg. l. cũ auus. de cond. & dem. & idem tenet Ang. & Pau. de Castr. hic. cum si. vt tradit Ale. in d. l. ij. in prin. col. pen. ¶ Contrarium tñ voluit Bal. hic col. 3. in ver. circa tertiũ: qa ista l. indistinctè vr̃ velle quòd tacita pupillaris non hẽri locum ꝯ̃ mr̃em: & quia agitur de hr̃ditate ipsius pupilli, quæ est magis debita mr̃i, quam fratri: vt latius Ale. hic refert, & ipse Alex. finalr̃ distinguit, ꝙ aut pupillus, cui fuit facta substõ, adiuit hr̃ditatẽ pr̃is. & sic effectum vr̃ vnum prĩmonium. l. sed pr̃es. §. filio. ff. eo. & tunc substitutus excludit matrẽ qa agit in effectu de bonis ipsius testõris: & vr̃ militare rõ Bart. qa testõr presumitur voluisse filiũ suũ pferre vxori. Aut pupillus opi. Bal. procedere vr̃. ¶ Sed ista distinctio prĩa facie nõ vr̃ bona: quia ẽt in primo casu, qñ pupillus adiuit hr̃ditatem, est effectũ vnũ prĩmonium, & nõ dr̃ hr̃ditas primi testõris, sed ipsius pupilli. l. j. §. veteres. ff. de acq. possessio, & sic vr̃ militare rõ Bal. q̃ Ale. solum ꝯsiderat in scđo casu, qñ nõ adiuit, & pariter in primo casu militare videtur. Sustinẽdo tñ qđ Ale. dicit, ꝯsiderandũ est, ꝙ an tacita pupillaris ꝯ̃ matrẽ admittat, hoc totũ pẽdet à volũtate testõris. l. fi. s̃. ti. j. & iõ adita hæreditate p pupillũ, licet dicant bona pupilli, tamẽ proueniunt à testõre. ꝙ in talib. bonis vr̃ militare rõ Bar. fundata ĩ d. l. cũ auus. & in l. cũ acutissimi. j̃. de fideic. & istud est qđ voluit dicere Ale. dũ inquit, ꝙ in effectu agit de hr̃dirate patris: qa in tali attendit volũtas patris, q̃ vr̃ fuisse, qđ filius substitutus pferat vxori in talib. bonis, q̃ ab ipso ꝓueniunt. ¶ Postremò ad intellm̃ l. Lucius. ff. eo. aduertendũ est, quod licet loquat qñ erat substitutus alius filius testõris, idẽ tñ esset, si extraneus substitutus fuisset. qa ibi agitur de breuiloqua substitutione. in qua reperit pupillaris, quæ expssa dicitur verbis gñalib. & matrem excludit, vt s̃. ꝑ gl. dictum fuit, & ita Ale. hic concludit. ¶ Sed tunc insurgit difficultas: quia tex. in d. l. Lucius. loquitur in breuiloqua, & non vr̃ posse adaptari quod habeat locum extraneo substituto: quia tũc pp imparitatẽ ꝑsonarũ non comprehendit. l. iã hoc iure. ff. eo. & pp hoc arguunt Mod. ꝙ Ale. hic non rectè loqtur. ¶ Sed rñderi pt, vt dixi, quòd hoc totum pendet à volũtate testõris: & in breuiloqua est tex. in d. l. iã hoc iure. vbi dr̃ ꝙ data imparitate ꝑsonarum, in breuiloqua non cõprehendit pupillaris, nisi aliud appareat de voluntate testõris, & tali casu intelligit qđ Ale. dicit de exneo substituto: qa si appareat, etiam ex coniecturis, ꝙ non obstãte imparitate ꝑsonarum, testõr voluit ꝙ pupillaris ꝯprehẽdat, talis pupillaris expssè sub gñalitate verborum mr̃em excludit, vt Ale. dicit, & bene hoc modo declarando.

ADDITIONES.

a ¶ Ergo vr̃. Immo conuertendum est argumentum: quia si iure fforũ poterat prohibere legitimam, ergo nõ prohibendo expresse vr̃ eam permittere, vt melius arguit, & firmat. Dec. in d. consi. 257. ad fi. Pau. Picus l. in quartam, char. 6. ff. ad l. Fal. Fran. Rip. rep. l. Centurio. nu. 46. ff. de vul. subst.

b ¶ Conerarium. Et bene, vt dixi supra nu. 20.

c ¶ Vera. Immo verissima est, vt dixi cõtra Dec. s̃. de test. mil. l. in testamento. j. nu. 16.

d ¶ Filius. Hęc opi. Bar. simpliciter ex vera. vt dixi supra ea. l. nu. 6. & nu. 14.

LEX IX.

1 *Mentecaptus accipitur multis modis.*
2 *Humanitas quot modis accipitur.*
3 *Relictum factum filio pro legitima habet effectum, ac si testator dixisset, iure institutionis.*
4 *Mentecaptis parentes possunt substituere.*
5 *Filius potius datur curator patri furioso, quam alius.*
6 *Mentecaptus æquiparantur.*
7 *Legitima an debeat relinqui filio mentecapto, cui fit substitutio, in substitutione exemplaria.*
8 *Mentecapto debent substitui fi ij, si sunt sapientes.*
9 *Mater si non excludatur in substitutione pupillari, nec etiam in exemplari excludetur.*

10 *Substitu-*

10 *Substitutio exemplaria facta mentecapto, expirat si efficitur sanæ mentis.*
11 *Fratrum appellatione in substitutionis exemplariæ veniunt sorores.*

Vmanitatis. ¶Lex ista summatur vt p Doc. hic. Et qa loquitur de mentecaptis, idcirco ad euidētiā pmittendū est,† φ mentecaptus accipit duo modis. ¶Primò in gñe, dr̄ mentecaptus, q nō hēt animi iudiciū, & est alienatus à mente. c. si. de suc. ab intesta. Et dr̄ extra mētē. c. sicut, de r̄saib. & isto modo āt furiosus dr̄ mētecaptus: qa furiosus mēte caret. §. ptērea. inst. q nō est pmis. fac. test. & nō est compos mentis. §. furiosus. inst. q da. tu. test. pos. l. ij. ff. de inof. test. & furiosus dr̄ de mēs. l. ij. § uoluntatem. ff. sol. mat & xv. q. j. c. ne qs. §. cū itaq; & ita de mētecapto sentit Bal. hic, col. ij. ver. venio ad quartum. dū inquit, φ mentecaptus est verbū gñale, pro omni incipiente: & hoc mō p eodē ponunt̄ furiosus & mentecaptus, vt no. Bal. p illū tex. in l. ij. s̄. de cur. fur. ¶Scdò accipit̄ mentecaptus in specie: put à furioso distinguit̄: & dr̄ mentecaptus ille, cui mēs. & ɔsiliū animi deficit, nullum tn̄ furorem oñdit. Sed furiosus est cum rabie euidentis furoris: vt no. Bal. in l. si furiosi. s̄. de nup. & in l. ij. s̄. de cur. fur. & tradit Ale. in cons. 54. lib. j. Ista tn̄ dr̄ia vr̄ pcedere potius ex communi loquendi: q̄ de iura ēt dn̄t illū furiosum, cuius furor. & demētia extrinsecus nō apparet l. qd meo. § si furiosi. ff. de acq. pos. vbi dr̄, si furioso, quem sanæ mentis esse existimabas, eo φ inumbratæ qetis fuerit, & sic erat furiosus, & signa furoris non apparebant. Ad idem tex. in l. si à furioso. in princ. ff. si cer. pe. Et qd dictum est de mentecapto, idē est in fatuo: qa fatuus dr̄ mentecaptus. l. ij. in gl. ff. de postulā. in uerbo fatuo, q̄ exponit̄, id est, mentecapto. facit tex. in l. dabimus. in fi. cum l. seq. ff de prin. cre. ubi fatuo curator dat̄. Et hoc procedit in tali seruo, q non possit testari, & cui dandus sit curator: put iura. s̄. all. loquunt̄: Secùs esset in eo, q esset habetis ingenii. & figuræ simplis: qa talis non prohibet̄ testari, vt notanter dicit Pau. de Ca. in l. si frater. s̄. q test. fac. pos. vbi inquit, φ ille, q excessit pupillarē ætatē, licet in eo non vigeat naturalis sensus, pōt tn̄ testari. & idē dn̄t Io. Fab. & Ang. Aret. in §. preterea. insti. q non est pmis. fac. testa. Et pari rōne talis non prohibetur mr̄imonium ɔhere. vt dixi in ɔs. 112. in prin. & in isto non hēt locum ista lex: qa pōt facere testm̄. ¶Primò noto ibi, hu-
2 manitatis intuitu.† φ licet humanitas dicat̄ plurib. modis, vt per gl. in regula semel. de reg. iur. in vj. in uerbo, humano, & qñq; pro prietate, & misericordia ponit̄, ut gl. ubi dicit, & pbat̄ hic, & facit tex. in c. licet de cēsi. vbi dr̄ inhumanum esse affligere cæcū in exactione collectæ. Alibi ēt humanitas p morte accipit̄. l. Publia. in prin. ff. depositi. ibi, si aliquid humanum mihi ɔtigerit. & in §. j. insti. de dona. & in c. uno delegatorum. de offi. del. ¶Scdò no. ibi, ltīma portione ei, vel eis relicta. φ p istū tex. dixit Bal. hic, in iij. co. in ver.
3 iiij. opponit̄.† φ si testōr filio reliquit p ltīma, vr̄ reliquisse iure institutionis, put tenet, & sequit̄ Pau. de Ca. hic. & idē dicit Barto. in aut. vn̄ & si parēs. s̄. de inof. test. cum si. vt tradit Ale. hic, q ēt refert
a Sal. Im. & Mathesi. tenere ɔrium. [a] Et istorum opin. comprobat Ale. duplici rōne. Prima est: qa pr̄ relinquendo simplr̄, vr̄ relinquere p legitima: vt no. Bar. in l. in quartam. ff. ad l. Falc. col. pen. Vn̄ si relictū sit pro legitima, exprimit qd tacitè in est, cuius expssio nihil operat̄. l. iij. de leg. j. Et iō sicut si factum sit relictum simplr̄, non sufficit eodem modo vr̄ si dcm̄ sit pro ltīma. Scdò, qa verbum relinquo adiectum rei particulari, uel ēt quotæ bonorū, importat institutionem. ut no. in l. Centurio. col. x. ver. qro vlterius qd hæc substitutio. ff. e. ergo verbum relinquo, adiectum legitimę non importat institionem: qa in ltīma est quota bonorū. & idem ɔcludit Ale. in l. nam qd. §. non oīs col. iiij. ver. j. limita. ff. ad Treb. & idem Ale. in cons. 70. viso consi. col. iiij. lib. ij. pdictas rōnes ēt adducit quas ēt reassumunt Mod. in aut. nouissima. in vij. col. in vers. quid autē si pr̄. s̄. de inof. test. & ita simplr̄ sequunt̄. Sed non puto recedendum ab opi. Bar. & Bal. q̄ *cōis* est, vt fatetur hic Alex. pro qua etiam consuluit Bartol. in consil. 146. Marcilius. & idem in cons. seq. consuluit Fran. Tigri. Et ibi plures rōnes adducunt. Oīb. tn̄ r̄n det d. Pe. Giensis in cons. seq. clxviij. inci. quanuis maximi Doc. Et ex dictis ibi. & aliis q̄ Ale. hic refert, articulus esset disputabilis. Tenendo tn̄, vt dixi, communem, p communi opi. bn̄ facit rō quam adducit Frā. Tig. in consi. s̄. alle. clxvij. inci. Et ego Franc. Tig. inter consilia Bart. qa qn̄ testōr aliquid disponit in testō: vr̄ disponere prout necessitas requirit: vt no. in l. Gallus. §. j. vbi Bar. & Doct. ff. de li. & posth. ergo relictum p ltīma, dr̄ relictū iure instōnis, put relinqui debet. Et communem opi. seqt̄ Cor. in ɔs. 25. in casu isto. li. ij. & in cons. 298. añ oīa. col. ij. li. j. & facit qd no. Ale. in ɔs. 17. pōderatis his. in fi. li. iij. ¶Non obstant rōnes Alc. & Mod. Et ad primam dū dr̄, φ relictū à pr̄e, vr̄ relictum pro legitima, hoc nō dicit Bar. Et si hoc esset utrum, pariter esset ddm. φ esset relictum iure instōnis: & ita haberet locum cōmunis opi. Sed Bar. in d. l. in quartā. dicit, φ relictū à testōre ɔputat̄ in ltīmā, dummō aliqd hēat iure institutionis. Ita Bar. dixit, & sic logt̄ in casu claro. Preterea, ēt si relictū simplr̄ intelligeret̄ relictū p ltima, ita φ exprimeretur illud, qd tacitè intelligebat̄, talis expssio dēt operari: qa ex uolūtatē testatoris inerat tacite, & non ex necessitate, quo casu expssio operat̄: vt no. Bar. in l iij. de leg. j. dū r̄ndet ad l. talis scriptura. de leg. j. ¶Non ob. scda rō, qa illa regula, φ verbum relinquo, adiectū rei, vel quotæ bonorum, nō importet īstitutionē: hoc fallit, qn̄ est relictum, p ltīma put volunt Bar. & Bal. in locis pal. p rōnem all. s̄.
4 ¶Tertiò no.† φ parentib. dat̄ facultas substituendi filiis mentecaptis, & appellatiōe parentū, uterq; sexus cōphendit̄. l. iij. j̄. ptor ait. ff. de in ius uoc. Iō ēt mr̄i ista facultas data vr̄. & tex. hic expresse hoc dicit, ut colligit̄ ibi, q, vel q̄, & ibi testōri, testatrici. secus est in pupillari, q̄ à mr̄e fieri nō pōt. qa non hēt filios in potesta. l. si mr̄, cū gl. ff. eo. facit tex in l. ij. in princ. ff. eo. & inst. de pnp. subst. in prī. Et rōnē diuersitatis tradit Bar. hic, & in d. l. ex facto. in iij. q. vbi finalr̄ recurrit ad l non omniū. ff. de legi. qa nulla efficax rō assignari pōt. ¶Scdò tn̄ adaptari pōt rō, q̄ hic colligit̄, qa ista decisio est fundata in humanitate & pietate, iō ēt matri talis facultas concedit: quia in mr̄e æqualis est pietas respectu filiorum, licet ptās inæqualis sit: vt dicit tex. in l. furioso. ff. de cu. fu. ¶Bar. reprobat istam rōnem in d. l. ex facto: qa eadem rō vr̄ in pupilllo, q impeditur pp defectū pupillaris ætatis. ¶Sed replicari pōt, φ in pupillo non ɔsiderat̄ humanitas simpr̄, qa pr̄ia ptās requirit̄ in substōne pupillari. d. l. ptās reqrit̄ in substōne pupillari. d. l. ij. in princ. s̄. eo. Et qa ille est naturalis defectus in pupillo, q oīb. ɔtingit: & nō est illa pietas, q̄ est in mentecapto, & in pupillo certum est. φ cum tpe ille defectus tollet̄. Et hic reqrit̄, φ sit perpetuò mentecaptus. Et qa licet ista substō exemplaria respū mr̄is plenior sit, tn̄ respectu eorū q substituunt̄, ē magis restricta. ¶Et subiicit Ale. hic, φ ista pogatiua substituendi exemplariter filiis mentecaptis, q̄ dat̄ parentib.
b nō hēt locū eɔ: [b] qa liberi nō pn̄t eorū parentib. mentecaptis substituere: ut Bar. ɔcludit in l. ex facto. col. iiij. uer. sed qro. ff. e. cū sim. vt Ale. hic tradit. & ista est *communis* opi. q̄ tn̄ Mod. impugnare conant̄ in d. l. ex facto. idcirco diligenter instādū erit: nam primo arguit Bar. qa hic solum dr̄ de liberis, ergo non vr̄ hr̄e locū in parentib. arg. l. si uero. §. de viro. ff. sol. ma. ¶Mod. in d. l. ex facto. r̄ndent φ illa r̄a non hēt locū in correlatiuis, put sunt liberi cū parentib. l. fi. j̄. de indi. vidui. tol. ¶Sed replicari pt̄ φ nō sit eadē rō in parētib. ut inferius apparebit: quo casu ēt in correlatiuis non valet arg. §. patit. insti. de iniu. & rō manifesta est: qa multa ɔcedunt̄ parētib. respectu filiorum. q̄ tn̄ eɔ nō hn̄t locū. ¶Præterea, dato φ eadem esset rō, non vr̄ in ista materia extēsio fieri possit. Nam rō. q̄ erat de pupillo, ēt hēbat locum in mentecapto. §. qua rōne. insti. de pupil. & tn̄ extensio fieri non potuisset: qa fuit opus ista noua ɔstōne Imperatoris. ¶Scdò Bar. mouet̄: qa non est inuentum in pupillari, φ filius possit pari substituere: ergo nec ista q̄ ad illius exemplū inducit, pr̄i substitutio fieri pt̄. ¶Mod. r̄ndent in loco palleg. φ in pupillari non pt̄ adaptari φ sit pr̄, & φ filius sit pupillus. de ver. sig. & impossibile est φ filius substituat pr̄i pupillariter, cum pr̄ nō possit esse pupillus. ¶Sed replicari pt̄, declarando intentionē Bar. q nō ignorabat φ pupillaris substitutio non poterat spālr̄ adaptari, vt pr̄i fieri posset: sed ɔsiderauit φ licet in pupillari impossibile videatur φ filius illam pr̄i facere posset, ɔsiderando specialr̄ qualitatem pupillaris substōnis p hoc non tollit̄ fundm̄ Bart. q cogitauit φ in ista exemplaria substōne dispositio fuit lītata ad pupillarē substōnē: vn̄ sicut in pupillari hoc fieri non pōt: ergo nec in exemplaria. Et licet rō diuersitatis in isto casu possit ɔsiderari inter pupillarē, & exemplariam, hoc non tollit argm̄, qd est, φ exemplaria fuit limitata ad pupillarem, & limitata cā, limitatum effectum producit. l. in agris. de ac. re. do. ¶Tertiò p ista communi opi. Bald. hic, col. viij. ver. ix. qritur. aliam rōnem adducit: qa cum filii mentecapti debeat substitui, vt hic dr̄, filius substituēdo pr̄i mentecapto, deberet seipsum substituere. qd vr̄ absurdū, ut Alex. etiā hic dicit post alios, quos refert. ¶Mod. in d. l. ex facto. ad hoc non r̄ndent. sed potest responderi dupliciter. Primò, quòd tali casu non deberent filii seipsos instituere, hoc in simili no. Bart. in d. l. ex facto. column. final. uersi. quęro vtrum pr̄. de patre, & matre, qui possunt exemplariter substituere filiis. Sed intelligitur quòd alios & non seipsos substituant. facit text. in cap. fina. de insti. & in ca. per vestras, de iure pa. in c. debitū. de Bap. qa in gn̄ali ptāte data alicui, de seipso nō intelli̇r: vt no. Bar. in l. Bar. in l. si mandauero tibi. §. si. l. tibi ff. man. ¶Scdò r̄n̄detur φ non esse absurdum, neq; inconueniens, φ filius in tali casu seipsum instituere: qa ita est expssum in iure, vt hic dr̄: quo casu tollit̄ illa suspicio, q̄ ɔsiderari pōt in eo, q seipsum substitueret: sicut dn̄t in simili in facto notorio, in quo qs potest

ADDITIONES.

a ¶Contrariū. Quod de iure est uerius, licet Mathe. sin. c. 4. potius sentiat contrariū & licet Ale. sequatur Bal. cons. 50. nu. 11. li. 7. & p testamentum si nullum tenet Gul. Bened. rep. Ray. uer. in eodem testō reliquit. 1. nu. 55. licet Io. Cor. hic nu. 14. Bald. sequatur sine lege.

b ¶Econtra. In hac inclinat Dec. & bene idem Vdalri. Zas. Lance. Pol. trac. de exēp. su bit. Io. Cor. hic nu. 12. & est communis.

potest esse iudex in facto proprio,in delicto, pro quo certa pęna à iure imponit.qa potius dr̃ executor,q̃ iudex:vt no.Inn.in c.ex p te.de ver.sig.Bar.in l.si quis.§.j.ff.de poe.cum si.vt dixi in c. cum ve nissent.de iud,Vñ fundm̃ cōis opi.residere vr̃ in eo,ꝙ Bar.dicit,de
5 fendendo.§.dixi.¶In ɔ̃riũ tamen facit:† quia sicut filius datur cu
a rator patri furioso.[a] l.ij.ff.de cur.& potius filius,q̃ alius dati debet l.j.in fi.de cur.fur.l.is qui.ff.de tut.& cur.da.ab his.pari ratione vr̃, quòd filius patri mente capto substituere possit:arg.l.nam & si pa rentib.ff.de inof.test.¶Bar.rñdet ꝙ aliud videtur in administratio ne bonorum,quæ fit in testō.¶Sed replicari potest,ꝙ ex quo Bar. rōnem diuersitatis non adducit,regula valet argm̃ de ɔ̃tib.ad vlti mas voluntates.l.seruum filii.§.eum qui.de leg.j.Et Mod.dñt in d. l.ex facto.ꝙ facilius dēt hoc pmitti in vlt. voluntatib. quia maior xiiij.annis pōt testari,ēt si hr̃et curatorē,vt no. in l.Aurelio.§. Ca ius.de li.leg.& tamen in administratione bonorũ inter viuos,non hēt ptātē.¶Tota difficulas vr̃ in perscrutando,an sit eadem ratio in ista substōne exemplaria, quæ est in administratione bonorum inter viuos,& certè vr̃ dd̃m ꝙ non:quia in administratione bono tum inter viuos,illa cura necessaria est, vt bona conseruentur ad vtilitatem ipsius mentecapti:sed isto casu in substōne ipsa nulla vi detur subesse necessitas:quia est in potestate p̃ris,an illam facere ve lit,& non fiat,non agitur de aliquo interesse mente capti:quia sub stitui debent illi,qui vocati sunt à lege. Et ista vr̃ quædam prærroga tiua data patri,quæ non ita concedi debet filio,quia absurdum vr̃ quòd filius habeat potestatem in patrem,vt dicit tex.in c.cum in ferior.de maio.& obe.& quia in tali facultate, ꝙ quis alteri substi tuere possit,multum strictè proceditur, vt probatur hic iuncto. §.qua ratione.insti.de pup. Et ex ista rōne diuersitatis iustificatur quod Bar.dicit.¶Et quod dr̃ hic de mentecaptis, pari ratione idē dd̃m est de furiosis,& no.Bal.hic,col.2.ver.venio ad quartum. & ad hoc vr̃ tex.in l.fi.in p rin.s̃.de cura.fur.quem text. Ful. hic adduc cit.& Imo.in l.ex facto, vt Alex.ibi refert col.11.& ibi etiā inducit
6 text. hic, qui accipit mentecaptos pro quolibet incipiente:† & sic largo modo,vt Bal.hic prius dicit.& ad hoc facit:quia æquiparant furiosus & mentecaptus:vt no.Bal.in l.sed & milites.§.iam autem. ff.de excu.tu.alle.tex.in §.& hæc dicimus.ibi,furiosorum, aut de mentium.in auth.vt hi,qui ob.hab.perhi.res mino. & est gl.in l.ij. per illum tex.ff.de cur.fur.facit tex.in l.cabimus.in fi. cum l. seq. ff. de priui.cre.& no.etiam Bal.in l.ij.s̃.de cur. furio. cum si. vt tradit Ale.in cons.54.ad quæsitum.lib.1.& vr̃ tex.in l.ex facto.in ver. nā & si furioso.ff.eo.& idem concludit Bar.in muto,surdo & prodi go.quia isti pariter non p̃nt testari.insti.quib.non est permissa.test. §.præterea.§.prodigus.§.item surdus & dicit Ale.hic, ꝙ hæc cōi ter tenentur.& idem Alex.in d.l.ex facto.col.21. & idem conclu dit Nic.de Neap.in §.qua rōne.in fi.insti.de pup.vbi rñdet quibus dam rationib.quæ in prodigo in ɔ̃rium adducuntur.& ad hoc fa cit:quia prodigus æquiparatur furioso,& mentecapto.l.j.s̃. de cu. fur.& ad idem tex.in d.§.& hæc dicimus.in auth.vt hi,qui. in l.si p̃ dia.ff.de reb.eo.in l.j.§.æque.ff.de mun.& ho.in l.furiosi.ff.de reg. iur.in l.Fulci.§.adeo.ver.idemque & in prodigo.ff.ex quib. cau.in pos.ea.Secus esset in phrenetico,cui non potest exemplariter sub stitui.vt no.Bal.hic in fi.Nam licet phreneticus non possit dispo nere de reb.suis,vt not.Bal in l.ij.in x.q.s̃.de rescin.ven. tamen cũ morb.talis ad tempus sit:ex febre.enim ille morbus contingit.l. j. §.apud Iulianum.l.ob quæ vitia.in prin.ff.de ædil.edi.ideo non ha bet locum iste tex.qui loquitur in perpetuo morbo laborantibus. Et quod dictum est de muto,& surdo,intelligitur quando nō pos sunt testari iuxta distinctione,quę hr̃ in l.discretis.s̃.qui testa. face. poss.¶Non omitto tamen quod Ange.hic in ver. ego sub dubio forte,& in d.l.ex facto.tenebat ɔ̃rium eius , quod s̃. dictum est de
b furioso:quia cum iste tex.loquatur de mentecaptis. [b] non videtur habere locum in furiosis,nisi expresse facta sit extensio:vt est tex. in l.si furiosi.s̃.de nup.& dicit Ful.hic,ꝙ multum dubitaret, nisi es se tex.in d.l.fi.§.j.ff.de cur.fur.vbi extensio videtur facta ad furio sos.Sed ad illum tex.in d.l.si furiosi.respondet Ale. in d.l. ex facto. ꝙ etiam si ab Impe.expresse ibi extensio facta non fuisset, omnino tamen tacita extensio fieri potuisset. ¶ Sed certè verba lrǣ ibi re pugnant:quia si extensio habuisset locũ,nō fuisset necessaria illa p uisio,quam facit ibi Impe.cum magno apparatu.Vnde aliter rñde ri potest,quòd ibi non agitur de prouisione facta in fauorem mē tecapti,prout hic,quæ est fauorabilis & extēditur à paritate ratio nis.& in d.l.si furiosi.potius agebatur de præiudicio,quā de fauo re ipsius furiosi.¶Secundo potest dici,ꝙ ante illam l.si furiosi.du bitari potuisset,sed post illam l.non videtur dubitandum , ex quo Imperator ibi ita declaracit.¶Tertiò etiam respondetur, ꝙ in d. l.si furiosi.suppletur,quod deficiebat illi constitutioni in verbis, q̃ loquebantur de mentecaptis.sed quo ad mente legis idem tamē erat in furiosis.Ad hoc bene facit tex.in l.qui neque. §.j. ff. de reb.
7 eo.ibi,ex sententia orōnis idem dicendum est.¶Quartò not.† ꝙ in tali substitutione exemplaria requiritur,ꝙ filio mētecapto , cui fit substitutio,relinquatur ltīma. Ex quo infertur,quòd filio men

c tecapto exhæredato [c] substitui non potest.Secus est in pupillari,q̃ ēt ex hæredato fieri potest. §.non solum.inst.de nup.Et in assignā do rationem diuersitatis laborat Barto hic,& in d.l.ex facto.¶Et per istum tex.dum loquitur de ltīma,dñt Mod. quòd tollitur opi.
d Bar.in d.l.ex facto.col.3.vbi tenet,ꝙ p̃r ēt filio nāli [d] tñ pōt exem plariter substituere:quia humanitas consideratur,& non curatur de p̃ria potestate.¶Nam dñt Mod.quod ob.iste text.quia filio nā li ltīma non debetur. ¶ Sed aduertendum est:quia in text.hic non dicitur præcisè,ꝙ non possit fieri substitutio exemplaria, nisi reli cta sit ltīma:sed hoc vr̃ dcm̃ ad prouisionem de consilio,ne testm̃ impugnetur,vt tex.subiicit ibi,vt querela nulla ɔ̃ testm̃ oriatur:qa si filius in p̃tāte sit præteritus,testm̃ esset nullum.l.inter cætera. de li.& posth.& ideo dēt institui saltē in ltīma vel exhæredari.Ex quo infertur,ꝙ ēt exhr̃dato talis substō fieri possit.licet Bart.& Doct. omnes aſr dicant,quia cum hoc sit in pupillari,idem vr̃ in ista ex emplaria,quæ est inducta ad sĩitudinem pupillaris:& ista est facta in fauorem mentecapti,sicut pupillaris in fauorem pupilli.¶Non obstat tex.hic,quia non requiritur de necessitate & pro forma, quod legitima relinquatur:sed solum hoc dictum est ad prouisionē,ne testm̃ subuertatur,& iō satis ē , ꝙ filius exhr̃datus sit. Et istũ itelm ad istum tex.hic,vr̃ sentire Ang.Are.in d.§.qua rōne. insti. de pup. col.3.dum inquit,per istum tex.quòd relinqui dēt ltīma illi,cui de bet:Secus ergo si non debet ltīma . Et per hoc etiam sustinet opi. Bar.de filio nāli quā Mod. hic dñt impugnari per istum tex. quia licet filio nāli,nō debeatur ltīma,nō pp hoc impeditur substō ista exemplaris,quæ fundata est in humanitate:& legitima debet relin q̃ solum illi,cui debetur,vt dicit Ang.Are.in d.§.qua rōne.& idē Ang.Are.in trac.suo de test.in verbo,relinquit filio G. mentecap pto.¶Et quod.s.dictum est de ltīma, intelr̃ ꝙ sit integra : adeo ꝙ si esset minus relictum q̃ sit ltīma, tex.iste non hr̃et locum, vt glo. hic sentit,& nonnulli hoc tenent,quos refert Ale.hic,& d.l.ex fa cto.Sed ɔ̃rium voluit Bar.in d.l.ex facto.col. v. quia paria sunt qđ sit relicta tota ltīma,vel pro parte:qa agit ad supplementum. l. oī modo.s̃.de inof.test.& ista vr̃ *communis* opi.q̃ seqt Alex.post alios, quos refert in d.l.ex facto.col.10.ver.quærit insuper. & Mod. ibi. ¶Et vltra eorum dicta confirmo istam opi.duplici ratione.Prima est,quia vt s̃.dixi non requiritur pro forma , nec de necessitate ad essentiam exemplariæ substōnis.ꝙ ltīma relicta sit,sed solũ ad pui sionem,ne impugnari possit testm̃ ab illis,quib.legitima debet, vt s̃.dictum est,& per hoc corruit fundm̃ eorũ , qui ɔ̃rium dñt, asse rentes hoc esse pro forma. ¶ Scdò , quia de supplemento , quod venit in p̃tiam eius,quod relictum est,reputatur relictum in testō. ad hoc facit:quia in l.hac edictali.s̃.de sec.nup.dr̃ quòd plus nō p̃t relinqui nouercæ,q̃ vni ex filiis primi mr̃imonii,cui minus relictũ sit:& tñ Bal.ibi,col.3.ver.& primò quæro.concludit,ꝙ institutus in vno nummo:quia p̃t ex illa instōne consequi supplementum. reputatur institutus in tota ltīma,iō nouerca tm̃ consequi,potest, quantum sit tota ltīma.Et idē Bal.in l.j.col.fi.j̃.de inof.do. in ver. 4.quæro.& Io.de Ana.in consi.67.viso p̃ucto.& facit qđ no.Bar.ī l.j.in prin.ff.de his,q̃ in test.del.vbi inquit,ꝙ si istr̃m paratā habet executionē ex forma statuti,instr̃m dotis hēbit executionem , ēt in stipl̃one,quæ tacitè itelr̃,pp ɔ̃tũ dotis:qa expssum, & scriptũ reputat illud,qđ venit in p̃tiā ad expssm̃.Et facit tex.in l.j.§.sinau tem.ff.de hæ.inst.vbi dr̃ testm̃ in scriptis ēt quo ad verba,quæ taci tè intelligunt,pp alia verba expssa.¶Quintò no.ibi,sapientes sint,
8 quod † mentecapto debet substitui eius filii,si sapientes sint:ergo à ɔ̃rio sensu,si ēt ipsi sint mentecapti,nō debet substitui. Nō tamē sequitur,ꝙ possint p̃teriri:quia,vt declarat Ang.hic, in vlt.non ex cludunt filii,qui sunt mētecapti ab ista vlt substōne,de qua tex.hic loquit,& isto respũ pcedit à ɔ̃rio sensu.Sed non excludunt, quo minus debeant hr̃e ltīmam iure instōnis : alias p̃teriti annullarent testm̃:vt per gl.fi.hic,& idē dicit Ale.hic,circa fi. Potest etiam auus illis nepotib.mentecaptis,si velit substituere: vt in prin.l. hic dicit. Sed quia hoc vr̃ esse in eius voluntate, si hoc non facit, oīno illis debetur ltīma, vt videbimus in gl.¶Sextò no.ibi,querela nulla, ꝙ remouetur querela ad sĩitudinem pupillaris substōnis,Ex quo in fertur,

ADDITIONES.

a ¶Patri furioso.Filius potest esse curator patris furiosi,vt hic,quod est verum,ēt si ē debitor,vel creditor patris. Bar.in auth.minoris.infra quando mul.tu.of.fun. pōc Idem filius petit curatorem patri furioso.l.si pater.& ibi Bar supra cu.tu. fur. Et an filius tutor faciat patrem teneri pro tutela,no.in l.si filius.ff.de tutel.

b ¶De mentecaptis.Quomodo autem differant mentecaptus,& furiosus,no. Bal. in l.si furiosi.supra de nup.& in l.ij.supra de cur.vide eundem Bal. hic vbi declarat de mentecapto Ant.in l.ex facto.ff.de vul.& pup. dicit quod leges loquentes de vno non habent locum in alio.& tenet Ale.in l.si cum dotem.§.si maritus.sol.mat.

c ¶Exhæredato.Idē Gul.Bened.in repe.c.Ray.ver.si absque liberis moreretur.2. nu. 21.Sed opi.Dec.hic verior est.Idem in effectu voluit Lancel.Poli.de exempla.subst. nu.11.12.& 15.

d ¶Naturali.Licet Dec.conetur sustinere opi.Bar.& idem teneat Io.Cora.hic, tamē communis opi.vera est,quam vltra Fel.Iai.tenent Gul.Bened.d.c.Ray.versi.si absque liberis moreretur.ij.nu.10.Lanc.Po. Vdalri.Zas.de exempla.substi.secus in ma tre,quæ etiam spurio exemplariter substituet,nisi sit ex damnato coitu,vt est com munis sententia.

9 fertur,† q sicut mr̄ excluditur in substōne pupillari,codē mō in ista exēplaria.Et ita tenet Bar.ī l.ex facto.ff.e.cum si. vt tradit Alc. hic. ¶ Est verum q Bald.hic.in vij. col.in vij.dr̄ia,tenet ɔ̄riū: & ista opi. sequūtur Mod.hic,& latius in d.l.ex facto: quia mr̄ excludit p pupillarem,q̄ fundatur in rigore iuris.Nō sic vr̄ in ista exēplaria,q̄ fundatur in humanitate:& quia si mētecaptus nō hēt filiū,frēs instituī debēt,à fortiori mr̄,cui magis debetur hr̄ditas filij,qd̄ patet:quia illi debetur ltīma,q̄ fratri rr̄ non debet:& q̄a ī ltīma exclusio spālis requiritur.l.si qn̄.§.gn̄alr̄.s̄.de inof.test.& talis exclusio spālis ī mr̄e non reperitur.¶ Sed tn̄ non est recedēdū à cōi opi. q̄ efficaciter ꝓbatur hic:vbi q̄rela remouet ad sīlitudinē pupillaris: sicut ergo mr̄ excluditur in pupillari: ita in ista exēplaria, q̄a tex.hic æq̄parationē facit.Et p hoc resoluuntur oīa allegata ī ɔ̄riū. ¶ Nā primò nō ob. q pupillaris fundata sit in rigore, quia moribꝫ introducta est.l.ij in prin.ff.e.quia ēt vr̄ intuitu pietatis inducta,ex eo:quod pupillus nō pōt testari,& q̄cq̄d sit,hic est facta æquiparatio respū q̄relæ, merito mr̄ excluditur sicut in pupillari.¶ Scdò non ob.q maior rō vr̄ ī mr̄e,q̄ in fratrib.quia hic nō attēditur ordo succedēdi ab intesta.vt Ale.ēt hic dicit,patet quia vnus fratrum pōt substituti:licet oēs ab inte.venirēt.Et eodē modo de filijs vnus ex plurib. substitui pōt. Preterea in fratrib.respū mr̄is potuit hr̄i respūs ad affectionē pr̄is, q verisilr̄ plus diligit filiū,q̄ vxorē,& q̄cq̄d sit,est tex.hic, quod mr̄ excluditur.Et p hoc ēt tollitur,quod dicitur de ltīma, à qua dēt q̄s spālr̄ excludi.d.l.si qn̄.§.gn̄aliter: quia ille text. loquit̄ in exclusione facta ab hoīe,non sic in exclusione facta à lege,vt patet in pupillari substōne,in qua mr̄ excluditur absq; alia spāli exclusione:idem erit

10 ergo in exemplaria, per istum tex. ¶ Septimò noto,† qd̄ si mentecaptus,cui facta fuit exemplaris substō,efficiatur sanæ mentis, expirat substō.concludit tn̄ Bart.in d.l.ex facto.col.pe.ver.q̄ro quod

a si furiosus.q si postea iterum incidit ī furorē, remanet firma a substitutio,vt in simili est text.in l.pe.s̄.de cur.fur. vbi si furiosus habet dilucida interualla, officium curatoris non extinguitur. sed cessat pro tpe quo apparet filium eē sanę mentis. Et in casu nr̄o facit tex. hic:quia dicit q cessat substō:non dicit quod substō extinguit̄,ꝓut Bart. pōderauit in d.l.ex facto.¶ Et ad hoc allego tex.q bn̄ facit in l. qui res.§.arcam.ff.de sol. ibi:magis cessare, q̄ extinctam eē. & cum opi.Bart.post lōgam disputationem residet Ale ī d.l.ex facto.col. pe.& Mod.ibi circa fi.¶ Sed tn̄ aduertendum ē:q̄a licet tex.hic dicat cessat,tex.in §.qua rōne.insti.de pup.exp̄sè dicit talē substōnē infirmari. Et hoc ad exēplum pupillaris substōnis,q̄ postea q̄ pupillus adolauerit,īfirmatur:ergo ibi videtur tex.q talis substō expiret & extinguatur,ꝓut in pupillari. Et ꝓ ista ɔclusione bn̄ facit tex.in d. l.ex facto.dū ibi dicitur,desinere valere testm̄ Non ob.rn̄sio Bar.q dicit quod ibi loq̄tur, qn̄ substitutio erat facta iure spāli: iō facilius tollit̄.arg.l.eius militis §.militia missus de test. mili. quia replicāt q text.ibi fundat̄ in rōne,q̄ ēt hēt locū de iure cōi:dū inq̄t, nō valere substōnē quia ille pōt facere testm̄, ex quo furor cessat. Certè ista rō pariter militat ī casu nr̄o.¶ Non ob.alia rn̄sio quam tradit Imo. in d.l.ex facto. dicens q desinit valere testm̄ ꝓ tpe, quo reperit̄ sanæ mentis:quia illa verba,q̄ dn̄t desinere valere testm̄, repugnant, ex quo testm̄ absolutè non valet:& quia verbū illud desinere, perpetuò intelligitur.l.fi.§.quod inq̄t.ff.de assignād.lib.& ī l.si is q.§.q dr̄.ff.de iu.do.¶ Nō ob.tex.hic,dū dr̄ cessare: q̄a hoc supplet p alia iura:& quia scd̄m subiectā mām ēt cessare dr̄ illud,qd̄ nō valet. l.inter stipulātem.§.sacra.de ver.ob.ibi:aut cessaturam,aut valituram: & ī l.ergo.§.si bona. & gl. ibi q̄ exponit cessare,id est, nō valere. ff. de fideicō.lib.¶ Nō ob.tex.in l.pe.s̄.de curatore furiosi.ī quo Bart. facit fundamentū,& Doct.seq̄ūtur:quia ille text. in ꝓposito nihil facit: q̄a loq̄tur qn̄ curator fuit datus habēti dilucida īterualla: idcirco officiū durat,& solū īpedit̄ executio: quia sic extingueret̄, absurdum eēt q semp officium dēret renouari: non sic ī casu nr̄o, vbi substitutio fit mētecapto, vel furioso ꝑpetuo, q nō hēt dilucida interualla,vt text.hic dicit.Si.n. hr̄et dilucida interualla, nō pōt fieri substitutio:quia furore intermisso,hr̄et ptātē testandi.l. furiosum.s̄.q test.fa.pos.& no. Alex.hic:& facit text.in l.cum ptor. §. nō aūt.ibi,ꝑpetuò furiosus.iuncta.l.cum furiosus.ff.de iud. ¶ Vlt.no.

11 † q illud,quod dr̄ hic de fratrib.q substituti dēnt,filijs nō existētib. idem dd̄m est quod in sororib. vt dn̄t Pa.de Ca.& Alex.hic: q̄a appellationi fratris,soror cōtinetur.l.tres fratres.ff.de pac.vbi gl.in l. Lucius.§.quæsitum.vbi gl.de leg.iij.l.Luc.in prin.vbi. gl. ft. fa.erc.l. Lucius.§.Meuia.el 2.ff.ad Treb.Et hoc clarum est in isto casu, indispōne legis, quia quādo masculinū ꝓferat̄ à lege,sp̄ ɔcipit fœmininū,vt no. Ang.in consi.289.viso facto,vbi ad hoc alle. idē Ange.in c.fi.de ele.in vj.Et de hoc videbimus in l.ij.ff.de re.iu.¶ In gl.fi.vbi concludit gl.quod licet vnus ex plurib.filijs mentecapitis substitui possit,alij tamen particulariter in ltīma institui debēt,vel exhr̄dari. Et licet Doctores,quos Ale.hic refert,in hoc varia mō loquātur,finaliter residet Ale.cū opi.glo.q̄ benignior est. Et ēt est cōis opi. vt dicit Ang. Arc.in §.qua rōne circa fi.inst.de pu.& ad hoc facit.quia ista substō introducta est ex humanitate, vt hic dicitur, & in humanum eēt,q alij filij excluderentur.Et sicut ipse filius mentecapti si esset sanæ mentis non posset filios priuare ltīma sine cā:eodem mō vr̄,q tali substōne facta ab auo,nō dēant priuari. ¶ Non ob. tex.in l.Pap.§.sed nec impuberis.ff. de inof. testa.ibi agit̄ de exclusione matris,de qua non bn̄ arguit ad exclusionē filiorum,q̄b.est magis debita hr̄ditas pr̄is. Ad hoc bn̄ facit, qd̄ not. Bart.in l.in pupillari.in fi.ff. e. vbi tenet q licet pupillaris substō excludat matrē, non tn̄ excluderet filium pupilli, si hr̄et locum in ætate pupillari, ꝓut possibile est,& q̄nq̄ue.Non ob.tex.q remouet q̄relam:q̄a rn̄det vt Ale.hic dicit.Et vlterius rn̄deri pt̄,q tollit q̄relam,nō respū nepotum substituētis, sed respū filij, cui facta fuit substitutio. Et toll̄t q̄rela:q̄a ei relicta fuit ltīma,vt tex.hic dicit,declarando,vt s̄. dixi.Et ex his sit finis istius legis,cuius breuitas cum maxima diligētia poterit compensari. Philip.Dec.Medio.Valen.

ADDITIO.

a ¶Firma.Idem Gul.Be.d.c:Ray.uer.si absque liberis moreretur.ij.n.48.Contrariū simpliciter,quòd sit nulla,tenent Dec.hic.Lanc.Pol.de subst.ex épla in fi.Io.Cor. hic.nu.18.sed placet opi.Zasi.in trac.subst.distinguentis an breui,an uero ex longo interuallo superuenerit furor.

LEX X.

1 *Sibi dictio,quæ est relata à testatore non,impedit substitutionem pupillarem, in qua pupillo succeditur.*

2 *Testatoris bona apposita in substitutione pupillari,non alterant,quo minus dicatur substitutio pupillaris.*

3 *Vtrunque dictio est collectiua,& copulatiue intelligitur.*

4 *Conditio quando verificatur in persona primi morientis,si superest aliter, qui. succedit ex coniecturata mente defuncti,excludit substitutum.*

5 *Concursus vtriusque requiritur in substitutione vulgari directa.*

6 *Concursus vtriusque non requiritur in substitutione fideicommissaria, sed habet locum etiam in persona vnius:& idem in substitutione pupillari.nu.7.*

1 CVm quidam. ¶Summat̄ vt p Doc. hic. ¶Primò no.ibi,hr̄dē sibi,esse,q † illa dictio sibi,q̄ relata est ad testōrem, nō impedit substitutionē pupillarem,in qua pupillo succedit.& ita not. istum tex.Sal.Pau.de Ca.Ale. & Mod.& ad idem facit tex.in l.j. & gl.ibi.in verbo,mihi.ff.e.& est tex.in l.si ita scriptum.§.qui filio. ff. de s̄m tab.vbi substitutus pupillo hr̄ditatem sibi vendicat,ac si verbum mihi,adiectum non esset.Et per illum tex.infert Bart. ad q.in

2 qua dicit se cōsuluisse.Verba testamenti dicebant,† si pupilli instituti decessérint in pupillari ętate,bona ipsius testatoris deuenirēt in talem substitutū,nā illa verba,bona testōris,nō alterant quominus dicat̄ substitutio pupillaris,& hoc ꝓ no.dicto tradit Mathe. ī no.clij.no.vtile dictū.¶Bal.tn̄ in l.ꝓci.col.antep.in uer.ꝓcedo vlterius.s̄.eo.in casu in quo Bar.consuluit,vr̄ tenere ɔ̄rium, & eum sequit̄ Ale.in l.j.in prin.col.iij.de vul.q̄a tex.in d.l.si ita.§.filio,loq̄tur qn̄ fuit facta substitutio p verba directa,hr̄s estorū non bene infert ad q.Bar.q loq̄tur in substitutione facta p verbum commune ꝓueniat,qd̄ est aptum ēt comprehēdere fideicommissariam.l. hr̄des mei.§.cū ita.ff.ad Tre.no.Bar.in l.Cēturio.in fi.ff.de vul.Ale. tn̄ in d.l.j.sequit̄ opi.Bar.q hic Bar.loquat̄ in verbo communi:in

a dubio dēt iudicari,q substitutio sit potius directa, a q̄ fideicommissaria c.si pr̄.de tes.in vj.& dcm̄ Bar.ēt seq̄r Arc.in cōs.155.periculosum est,in v.col.& Soc.in ɔs.116.nō pōt negari. col.ij. ¶Sed

b tū b prima facie rō Bal.in d.l.ꝓci.efficax vr̄:q̄a loquit̄ tex.in d.§.q filio.in verbis directis:q̄ tm̄ ɔueniunt pupillari.& ad hoc bene facit tex.in l.si testō.s̄.eo.ibi,pr̄ substituit directis verbis, & nō dēt extēdi ad verba communia.¶Non ob.rō Ale.q in dubio p̄sumat̄ substitutio,directa,q̄a p hoc non vr̄ res esse in dubio : q̄a illa verba,bona ipsius testōris, ɔueniunt tm̄ fideicommissariæ substōni,in qua succedit̄ testatori.l.cohr̄di.§.cū filiæ.de vul.opi.Bar. vr̄ procedere qn̄ sunt alia verba,q̄ indicant substōnem esse pupillarem:quia erat facta pupillaris exp̄ssa.& ita loquitur tex.in d.§.qui filio.Secus si nō constaret de pupillari, vt quia facta fuisset pupillo compendiosa simpl̄r q̄a tunc non hr̄et locū tex.in d.§ qui filio, ut declarat Cor. Peru.in consi.152.in hac cousultatione.col.pe.in uer.non ob.li.ij. Quid autem si testator dicat̄ simul,substituo filio pupillo decedēti in pupillari ętate Titium mihi,& sibi? Mod.hic dn̄t, q p p ɔ̄rietatē illa copula resoluitur in alternatiuam,& erit in electione substituti,an velit venire ex pupillari,vel fideicommissaria. Allegat ad hoc Roma. in consi.480.in casu propositæ consultationis.col.j. Sed aduertendum est:quia Rom.loquitur in vulgari, & fideicommissaria: vt patet in d. consi. sed in casu nostro, in pupillari hoc non videtur verum:quia si uerbum mihi,non impedit pupillarem, vt s̄.dictum est,minus debet impediri, si sit utrunque uerbum : quia hæres

ADDITIONES.

a ¶Potius directa.Immo in dubio potius obliqua,nisi ad finem restringendæ substitutionis ad vnum casum,puta vulgarem,gl.in l.verbis,2 in fi.ff.de vul.Ale.c.nu.3.

b ¶Sed tamen.Et sic.Dec.hic sequitur Bal.& bene idē Dec. consil.642.& ita tenendū licet Bar.sequatur Gui.Be.in rep.c.Ray.ver.si absque liber.mores.ij.nu.18.& uidetur sequi Ias.col.1.& Ioan.Cora.nu.3.

3 hæres hr̃dis,dicitur hr̃s testõris.l.fi.ꝯ de hæ.inst.¶Scdò not.† ꝙ dictio vtrunque est collectiua,& copulatiuè intelr̃.l. si duos .in fi.ff. de eui & ĩ l.si quis duob.in l si plurib.de leg.ij.& in l.Titius. de leg. iij.& in c.nemo.de simo.Quãdoque tamen disiunctiuè accipit.l.si apud.ꝯ de app.l.fi.§.ipsum aũt. vbi Bal.post gl.ꝯ.de bo.quæ li. no.ĩ si duas.§.grammatici.vbi gl.& Bar.ff.de execu.tu.& not. Bal.in l.si binæ.in vlt.no ff.de iniu.rup.¶Tertiò no.ꝙ in casu isto nõ admittur substitutus,nisi in persona vtriusque conditio eueniat, & hoc duplici ratione.Prima,pp dictione vtrunque.Scdò pp coniunctio
a nem sanguinis,vt dñt Mod hic,post alios,& volunt quòd ẽt absq;[a] dictione illa,vtrunque,iste tex.tñ hr̃et locũ.Sed certè tex. hic videt̃ facere vim in dictione vtrunque,& qđ dr̃ in ver.cogitasse,est dcm̃ retento eodem themate.Et ita ibi ponitur iõ rõnis.nam iõ institutis duob.impuberib.fuit facta substõ vtroque decedente: quia cogitauit in altero voluisse conseruare ius ltimæ successiõis.¶ Quartò not. ibi,fratrem suum in eius portionem succedere,nam intelligitur ab inte. quia non erant frẽs adinuicem substituti: Ita dicit Pau.de Cas.hic.p l.qui duos,& l.vel singulis.ff.eo. & hoc procedit in substõne directa prout hic loquitur:secus esset in fideicommissaria,maximè vbi sunt plres adinuicem substituti.l.Titia,la 2.§.Seia libertis.de le.ij.& rõ diuersitatis.fm Pau.de Ca.hic, est: quia substõ fideicommissaria ex coniecturis tacitè inducitur : sed directa substõ expressè fieri dẽt.l.iubemus.ꝯ.de testa.Et istam rõnem diuersitatis posuit Dy in d.§.Seia.ver.ẽt Pau.de Cas.& Bal. in l.vnica. §.pscdo.col.2.ver.& hoc facit ad qõnem.de cad. tol. & tradit in ꝯsil. 140.considerato testõ col j. Ale.in l.põt.col fi.ff.eo. vr̃ reprobare istam rõnem:quia dicit quòd ẽt in substõne directa sufficit coniecturata mens testõris.alle.l.quidam testõ.& l.iã hoc iure.ff eo.Sed illa iura hoc non bene probant.qa in d l.qdam testõ.coniecturata mens facit,quòd substitutus excludatur p ius acc. non autem inducit substõnem,& in d.l.iam hoc iure. substõ illa tacita inducit̃ potius à lege,quam à testõre.Pro dicto Ale.facit bñ text.in l.ex facto ff.e. vbi & in substõne directa exemplari proceditur ex coniecturata voluntate testõris.Et ideo ad tex.in d.l.Titia §.Seia.aliter rñdet Ale.hic,col. 1.post Bar.in d.l.vel singulis.ff.eo.qđ ibi fuit facta substõ
b vltimò morienti,in toto fundo.[b] hic aũt fuit simplr̃ facta substõ.& idem no.Bar.in d.l.quidam testõ.& Bal.in d.§.Seia in fi. vbi inquit. quòd non facit drĩam inter substõnem fideicommissariam & directam,sed, an substituatur in parte vltimi morentis, vel in tota re, cum si.vt Soci.scribit in consil. 77 in pñti consultatione. col. 4. in ver.fuit dubitatio & in cons 50.de dotib.col.1.in fi.de hoc remitto me ad ea,quæ inferius dicã:qa Ale.aliter loquitur. ¶In gl.fi.ibi, extitis in psona secundi.Ista solutio cõiter approbant,ꝙ hic condõ euenit in psona primi.in §.cum ita.in psona secundi. & rõ di-
4 uersitatis fm Bar.& Doc.est,† qa qñ condõ verificatur in persona primi morientis,superest alter,qui ex coniecturata mente defuncti excludit substitutum.& ita vr̃ tex in l j.& ista rõ cessat, qñ condõ sit purificata in persona vltimi, ideo admittitur substitutus.d. §.cum ita.vbi Bar.hoc ita declarat. Vñ si in casu huius legis, primi decessissent post pupillarem ætatem, & sic in persona primi conditio subst̃õnis defecisset,& postea secundus in pupillari ætate de-
c cessisset,substitutus admitteret̃: [c] qa non extaret in ea successione vltimi fratris persona,quæ ex p̃sumpta mente testõris substitutum excluderet:vt probat in d.§.cum ita,p quem tex.vr̃ ꝙ tex. hic limitetur:vt Ale.hic post Bar.& alios concludit. Sed ista cõis limitatio ad istũ tex.non placet:qa tex.hic fundat̃ in proprietate verborum, ibi,cum vterque decesserit,& ista rõ militat,ẽt dato ꝙ non supersit persona.q excludat substitutum ex p̃sumpta volũtate testõris. Et sic cum iste tex.gñalr̃ loquatur,& cũ rõ in quã tex.fundatur , sit generalis,generalr̃ intelligi dẽt.l.j §.gñalr̃.de lega.pst.Non ob.tex. in d.l.cum ita:quia loquitur qñ testõr faceret inter filios institutos reciprocam substõnẽ, altero moriente, & vtroque moriente voluit substitutum in totum admitti,pariter ẽt ergo vno moriente, dẽt substitutus hr̃e partem illam mortui.prout tex.arguit ibi in fi. Sed per hoc tñ non tollitur difficultas,quæ de proprietate verborum pp illam dictionẽ vterque , ibi ponitur,sicut hic. Vñ si neptis fuit ibi substituta,si vtraque sine liberis diem suum obierit, in altero tñ non dẽt verificari. Vñ ad illum text.in § cum ita in quo tota difficultas consistit, cogitabam planius posse rñderi , ꝙ illa dictio vterque hic fuit posita absolutè,si vterque decesserit:merito in vno non verificatur,sed in d.l.cum ita.illa dictio vrerque,litatè apponitur respũ totius hr̃ditatis,ibi,ꝙ si vterque decesserit, omnes hr̃ditates ad neptẽ meã Claudiã puenire volo.Vñ ꝯsiderãdũ est,ꝙ ibi ĩstitutis duob.filiis testõr ꝯsiderauit solũ duos casus.Primus, qñ alter ex filiis decesserit sine liberis,& tali casu vocauit supstitẽ ad p tem fratris præmortui.Scds casus,si vterque decesserit , ad totam hr̃ditatẽ vocauit neptem:erat eñ necessariũ ꝙ vterq; decederet, ad hoc vt tota hr̃ditas pueniret ad neptem.& ideo dictio vterque ibi resoluitur hoc mõ.Si vterque decesserit nepotis vocata sit ad totã hr̃ditatem.& à ꝯtrio,sit vterque non decesserit:non est vocata neptis ad totam hæreditatem.An aũt ista vocata sit ad partem,est casus,q ibi fuit omissus à testatore. Vnde in tali casu arguit tex. ibi simplr̃,ꝙ si uoluit totam hæreditatem ad neptem puenire, vtroq; mortuo,absurdum esset ꝙ ad partem non admitteret. Non ob. dum tex.dicit, ꝙ p pꝯdõnis verba prima facie videbat̃ ꝙ Claudia excluderet̃ : qa illud videbatur ꝯsiderando tex.superficialr̃:qa gñaliter dixit , si vterque moriatur. Sed vlterius perscrutando , ꝙ illa verba ad totam hr̃dita tem referuntur in casu isto, in quo agit̃ de parte hr̃ditatis,illa verba nihil faciunt , qa ad istum casum nõ infe-runt̃.Et ita vr̃, ꝙ ille tex.dẽat declarari, & fm istã declarationẽ nõ vr̃ uerum,qđ hic dicit Bar.& in d.§.cum ita.ꝙ ibi admittat̃ substitutus ex mente testõris ꝯ proprietatem verborum , qa illo tertio casu omisso à testõre,illa uerba,si uterque,non repugnãt, qa referuntur ad p̃cedentia,ut dixi,& non ad tertiũ casum,de quo ibi testõr non cogitauit.Similiter tex.hic,in ver.cogitasset,mẽs testõris q̃ hic ponderatur, ꝯcordat cũ proprietate verborum , vt substitutus tali casu non admittat̃,qa text. hic vr̃ procedere retento eodẽ themate.& in d.vers.cogitasse,ponit̃ rõ rõnis.vt dixi in iij.not.Et dum Bar.successiuè ꝯcludit, ꝙ si absque noĩe collectiuo duob.facta sit directa substitutio, tunc substõ ñ hẽt locum,nisi ꝯdõ in psona utriusque extiterit.l.quis.ꝯ.eo.vbi Bar.in l.hoc artic.col. j. ff.de hæ.inst.vbi rõnem adducit:qa cum facta sit substitutio copulatiuè ꝯcursus vtriusque requirit̃.l.si hr̃di plures .de cond. inst.& idẽ Bar. in l.j.col.antep.ff.de vulg.in ver.item q̃ro.& in d.l hæredes mei. §. cum ita.ff.ad treb.& hoc procedit in vulgari substitutio.in qua vnus effectus cõsiderat̃:secus est in fideicommissaria,& pupillari,de-
d clarando vt p Bar.hic.Ex cuius dictis tres [d] ꝯclones eliciuntur.Pri-
5 ma est,ꝙ † in substi.directa vulgari ꝯcursus vtriusque requirit̃.Secũda fideicommissaria ẽt in psona vnius hẽt locum. Tertia , ꝙ in pupillari ẽt procedit illud , qđ dcm̃ est de fideicommissaria.Circa primum,ista ꝯclo non bñ probat̃ in d.l.quis,vt declarat Im.in d.§. cùm ita.col.ij.ver. ij. casu: qa licet ibi dicat̃, ꝙ utrique vr̃ facta vulgaris,& non pupillaris pp inæqualitatem non tñ ibi dr̃,& uno tñ repudiante,non possit venire substitutus. Non ob.rõ copulatiuæ q̃ ponderat̃ p Bar.in d.l.hoc arti. qa rñdet Imo. in loco p̃allegato, ꝙ immo non existente hr̃de,verificatur illos non esse hr̃des. & ad hoc vr̃ tex.in l.si is qui ducenta.§.cum ita.in fi.ver.vel ut propius. ff.de reb.dub.vbi si quis stipulatus sit x.si Stichum,aut Damam & Erotem non stiteris,deficiente vno committit̃ stip̃lo.Non ob.rõ Bart.ꝙ in vulgari substi. vnus effectus finalis consideratur,non sic in fideicommissaria:qa Bal.hic col.pe.reprobat istam rõnem:qa substitutio vulgaris respectu pluriũ,tendit ad plures effectus,id est,ad acgrendas plures portiones plurib.& qa tam in vulgari,q̃ fideicõmissaria,succeditur ipsi testõri.l.coheredi.§.cum filiæ. de vul.Et licet his rõnib.& similib. q̃ adduci pñt, artic.esset disputabilis , non tñ recedendum est ab opi.Bar.q̃ communiter approbat̃,vt dicit Pa. de Ca.in d.l.quanuis.in fi.& videtur probari per illum tex. vt dixi ibi,& no. Ale.in cons.308.viso themate.li.j.Et pro ista opi.Bar.in d.§.cum ita.col.ij.meliorem rõnem adducit inter vulgarem & fideicommissariam: qa in vulgari , q̃ habet locum añ aditã hr̃ditatẽ ꝯ.eo.& est locus iuri accrescendi. Vnde nisi conditio existat in persona vtriusq;,ut uerba sonãt,nõ uocat̃ substitutus.Et facit fm Im. in d.§.cũ ita: qa à testatore in dubio vr̃ magis dilectus institutus q̃ substitutus.l.Publius.§.fi.ff.đ ꝯd.& de.& iõ ꝯsonat ꝙ ĩstitutus ĩ primo gradu,p̃ferat̃ rõne iuris accrescendi substituto,de quo nõ cõstat ꝙ in tali casu uocatus sit à testõre. Ale hic col. pen.rñdet huic rõni.& dicit ꝙ vr̃ p̃cedere in pte,in qua fuit institutus Nõ sic vr̃ in pte cohæredis repudiãtis, in qua substitutus magis dilectus vr̃. Et hoc vi-

ADDITIONES.

a ¶Etiam absq;.Hoc uolunt Bal.Pau.Sal.Ale.Ias.hic,Im.Ale.& alii in l.hæredes mei. §.cũ ita ff.ad Tre.Ias.in l.si pater impuberis,post gl.1.ibi in fi ff.de vul.& pu.Ang. in disp.nobilis quidã,in prin.& bene.quicquid velit Dec.hic.Plus dico, ꝙ ea communis sententia fauore filiorum non solum vera est in substitutione directa,vt in casu huius l.sed ẽt in fideicommissatia,vt tenet Ale.in cons.39. lib.1.Fran. Ripa d.§. cum ita.nu.130.& bene,licet Vldari.Zasi.in trac.subst.c.vj.concl.vj.& Io.Cor.hic. nu.10.faciant differentiam inter directam & obliquam,& malè.

b ¶Toto fundo.Vide Ias.hic,col.3.& in l.Centurio.col.24.de vul.Ale.cons.61.nu.8. lib.1.Tamen vide Cur.Iuni.cons.11.col.3.Aym.cons.113.

c ¶Admitteretur.Idem Ias.hic,num.10.Io.Corra.nu.11.& omnes excepto solo Dec. hic.Ego dico ꝙ hoc esset uerum,si non esset dictio vterque,ut in terminis gl.1. in l. si pater impuberis.ff.de vulg.sed stante dictione uterque,contradico,tum ut uerbis stetur,tum per hanc legem,tum odio substitutionis.Et sic vera est opi.Decii.Fallit in casu d.§.cùm ita prout dicam in annotatione seq.

d ¶Tres.Breuiter fac regulam bicipitẽ , ꝙ etiam in eadem oratione collectiua, non requiritur concursus omnium,nec quòd in singulis extet conditio:sed stante collectiua hoc requiritur.Primum casum regulę fallit primò in substitutione vulgari,ẽt si extranei sint instituti.Itaq; ex præsumpta mente pręferendi institutos p̃dilectos, & cõseruãdi ius accrescendi secũdũ ius commune.Fallit secundò in substitutione fideicommissaria, si tamen filii testatoris coniunctim eodem sermone grauati sint: secus si extranei,in quib.stat regula.lucius.§.Caio.ad Treb.Secundum caput ampliatur primò,etiam si aliàs alter alteri non succederet, ut rectè contra communẽ tenet Pau.Castren.l.hæredes mei.§.cum ita.col.4.ad Treb.Io.Cora.hic,nume.11. Amplia secundo etiam si conditio extaret in persona secundi vel ultimi , ut nuper cum Decio contrà omnes alios dictum fuit.Fallit si cum hoc quod extat in persona,vltimi concurrat mens & iusta affectio testatoris, vt quia substituit neptem suũ in linea directa quæ aliàs omnibus auitis bonis fraudaretur,vt in d.§.cum ita. qui debet sic intelligi.

hoc vř cōfirmari per regulam,q̄ dicit, ꝙ substitutio vincit ius accre.l.ij.§.si duo.de sec.tab.l.j.§.pro secundo.de ca.tol.Sed replicari pōt,ꝙ ista rō Ale.haberet locum,qñ cōstaret de substitutione, sed hic nō ꝯstat,ꝙ in tali casu voluerit substōnē hr̄e locū:& ideo rō Imo.vř procedere Non ob.ꝙ in vno exñte hr̄de, verum est illos non essent hæredes,vt dicit Imo.in d.§.cū ita.quia de vi sermonis vno existēte hærede falsum est illos esse hr̄des:& pariter falsum est,illos non essent hæredes:sicut in duob.qui decesserunt,vnus pubes,& alius impubes:nam falsum est ꝙ puberes decesserint:& falsum est ꝙ impuberes decesserint:vt est casus in l.si is qui §.vtrum. de reb.dub.Sed tñ in casu nr̄o interpretatio fit, vt illa verba,si hæredes non erūt,vř,& collectiuè accipiant:quia verba sunt indefinita,q̄ æquipollent vři.l.si plurib.de leg.ij.& quia illa ꝯditio,si hr̄des non erūt,diuidi non dēt.l.qui duob.de cōdi.& demon. Et ita defendi pōt cōis opi.qua retenta lītatur primò,vt no.Bar. per illū tex.in l.fi.in prin.de vulg.¶Secundò lītatur fm̄ Cor.hic.col.iiij.nisi essent tres instituti Titius Lucius,& Caius:& si Lucius & Caius hæredes non essent,Titius substitutus fit.Nā altero videlicet Lucio,vel Caio repudiante Titius substitutus admittitur: quia ipse censetur magis dilectus à testōre:quia habet duplex ius,cū sit coniunctus,& substitutus:Alius verò est tm̄ cōiunctus.Sed tñ pōt respondere ꝙ substitutio fuit lītata respectu duorū,& in vno nō verificatur:& sic in isto casu substō nō ꝯcurrit cū iure accre.& vř mi-

6 litare rō,in qua fundatur cōis opi.¶† Venio ad ij.ꝯclusione fideicommissariæ,q̄ et cōiter approbatur,vt Ale.hic concludit,co.iiij. & Pe.de Anc.in cōs.391.quia Elisabet.col.ij.& tradit Soc.in cōs. 94.pro clariori intelligētia.col.iij.li.vlt.Et ista cōclusio lītatur,nisi supersit persona,q̄ excluderet substitutū ex tacita mente defuncti vt Ale.hic cōcludit post Ful.& tradit Ro.ī cōs.121.prima dubitatio,in fi.& latè An.Sic.in cōs.55.col.viij.li.ij.& Soc.in d.cōs.94. col.iiij.Sed dubitatur qñ dicat superesse persona,q̄ ex p̄sumpta voluntate defuncti excludat substitutū.Imo.in d.§.cū ita.co.antepe. sub dubio fortè,tenet ꝙ si supersit persona q̄ mortuo succederet ab int.excluderet substitutū.Doc.cōiter vñr requirere, ꝙ talis persona sit de liberis testōris:vt sentit Bar.in d.§.cū ita.col.j.dū alle.l. cū acutissi.cū si.vt concludit Ale.in d.§.cū ita.car.fi.co.j.Soc.in p alle.cōs.94.col.iij.& idē Ale.in cōs.38.li.j.ī.all.¶Opi.tñ Imo.vř approbare And.Sic.in d.cōs.55.li.ij.& ista opi.probabilis vř quia hoc non negāt Bar.& Doc.in locis p̄alle.Licet enim ponāt exēplū in liberis non tñ pcisè vñr alios excludere,& in alijs non vř illa coniectura:quia præsumit ꝙ testōr voluerit ius lītmæ successionis cōseruare.l.vel singulis.ff.de vulg.¶Secūdò ista cōclusio lītat,nisi substitutio facta sit in tota hr̄dītate:quia tūc apparet ꝙ testator noluit substitutum admitti,nisi post mortē oīum:vt no.Bar.in l.quidam testō.de vulg.cū si.vt dixi s.in vlt.no.Sed ꝯrium voluit Mat hesi.in no.169.not.casum singularem & ita concludit Ale.hic post alios, quos refert col iiij.per tex.in d.§.cum ita.vbi erat facta substitutio in tota hæreditate,vt colligitur ibi, oēm hr̄dita.& tñ ad portionē alterius substituti admittit.& loquitur in substitutione fideicommissariā,de qua agitur.Et dictū Bar.in d.l.quidā testō.vř procedere in substitutione vulgari,in qua habet locū ius accre.declarādo, vt per Ale.hic.& idem concludit Ale.in d.l.quidā testō.in fi.vbi refert se illo anno ꝯ Bar.cōsuluisse,& hoc in ꝯs.92.super eo,de quo quæritur.col.fi.l.iij.vbi dicit ꝙ ista est magis *cōis* opi.per tex.in d.§. cū ita.cui fm̄ eum,non pōt responderi,& ita per illū tex.tenet etiā Ant.de Bu.in cōs.32.visis cōsilijs ꝯrijs.in fi.& sequitur Soc.in cōs. 94.pro clariori intelligētia.col.pe.li.vlt. Adde tñ Cor.in cōs.220. quāquam.co.vj.lib.iij.vbi concordādo opi.distinguit,prout etiā hic facit co.pe.Sed per eius distinctionem non tollitur difficultas in d.§.cum ita.Vñ defendēdo opi.Bar.ad d.§.cum ita.responderi pōt,fm̄ intellectum,quem s.dixi,quia Bar.loquitur,qñ substitutus absolutè fuit substitutus in oīb.bonis,vel in oī hæreditate:sed in d. §.cū ita.illa verba in oēm hæreditatem, non sunt posita absolutè, sed sunt coniuncta cum illis verbis,si vterque decesserit, & solum præcedentia referuntur:nā vtroque decedente sine liberis, Claudia substituta ad totam hæreditatem admittitur: ergo altero tātū moriente non admittitur ad totā hæreditatē. Sed an admittatur ad partem illā vltimi morietis,est casus omissus à testatore,declaādo vt s.dixi.¶Tertia cōclusio est in pupillari, in qua vř idem qđ in fideicommissaria,vt Bar.concludit. Ale hic vř tenere ꝯriū, sed tñ in effectu concordat:quia conclusio ista,fm̄ eū,intelligitur eueniente conditione in persona vltimi.Secus si eueniret in persona primi:quia superesset persona,q̄ ex præsumpta voluntate testatoris excluderet substitutum.& ita Alex.hic concludit, col.iiij.versi. nunc est videndum,& sic in effectu idem vř,quod in fideicommissaria,vt patet ex s.dictis.& qđ dicit de persona q̄ supersit, & excludat substitutum ex p̄sumpta volūtate testōris,habet locum qñ talis persona ab intest.succederet:prout est in dubio.pupillis institutis fratrib.vtroque lateret coniunctis,put tex.hic loquit.quia testator videtur voluisse conseruare inter eos ius lītmæ successionis, vt colligitur in ver.cogitasse.Secus ergo vř si essent fratres, q̄ non succederēt ab intest.exñte matre,iux.aut.defuncto.ī.ad Ter. quia tunc substitutus admitteretur,cessante ratione istius l.vt no. Fulg. hic,col.fi.& Pau.de Ca.idē dicit.Et pariter si primus, q̄ decessit sine liberis,extraneū hr̄dē instituisset,vř ꝙ tunc substitutus admittatur,vt Bal.hic.circa fi.cōcludit.& Pau.de Ca.seqt in fi.col.cū si. vt tradit Ale.in cōs.92.sup eo de quo q̄rit.col.pe.li.iij Et pariter īferri vř fm̄ Cu.in l.g duos.ff.eo.ꝙ si frater supstes nolit adire hr̄ditatē fratris impuberis ꝑmortui,ꝙ admittat substitutus.Sed aduertēdū est,q̄ licet dcm̄ vtrūque Bal.hic,& Cu.in d.l.g duos.videat fundari eadē rōne.tñ Ale.hic seqt dcm̄ Bal.& in d.l.g duos. reprobat dictū Cu.ea rōne,qa sufficit qđ frater superuiuat ad exclusionem substituti,licet nō succedat.l.filiusfa.§.cū qs.de leg.j. vbi grauatus si decesserit sine liberis,condō deficit,superexistētib.liberis, licet liberis non succedāt.Et ista rōne ēt dcm̄ Bal.hic, & Ful. impugnari videtur,& p illum tex.in d.§.cū qs.concludit Bar.in l.j.§.si pater. col.j.& iij.de cōiung.cū emā.li.qđ qñ qs impedit me succedere: qa fecit deficere condōnē dispo.ex qua debebā admitti, tunc ipse, q̄ me impedit,nō admittat,me tñ excludit:qa in condōnib. considerat merū fcm̄:ut ēt Bar.in d.§.cū qs.& in simili qōne decidit Bar. in d.§.si pater.col.ij.uer.ex hoc concludo.de matre,quæ ex forma

a statuti,ᵃ nō succedit filio habenti fratres carnales:pone qđ unus filius decessit fratre ꝑterito,& extraneo instituto:concludit qđ mr̄ excludatur p illū frēm defuncti,q̄ tamen non succedit.& ita videretur dicendū in ꝑposito,nisi dicamus qđ illud dcm̄ Bart. non sit uerū,ut tradit Are.in l.Gallus.§.& qđ si tm̄.col.ij.de libe.& posth. & Soc.tradit in consi.35.uisa narratione puncti.col.pe.lib.iiij.De aliis dicendum est,ut habetur in d.§.cum ita.

ADDITIO.

a ¶Statuti.Vide supra,Dec.l.illam nū.13.de col̄l.

LEX XI.

1 *Nominati si sint plures sub nomine collectiuo, an & quando habeantur pro uno.*

2 *Pater & filius,an & quando censeatur una & eadem persona.*

3 *Quisquis dictio,quid operetur.*

4 *Suus hæres,intelligitur de hærede testatoris.*

5 *Nominati si plures sint nomine appellatiuo,cum aliquo tertio,ille tertius specialiter nominatus,tantum habebit quantum illi plures.*

SI quis duob. ¶Sūmat vt p Doc. hic. ¶Primò

1 no.ꝙ licet rr̄ plures† noīati sub

a noīe collectiuo, hēntur ꝓ vno. ᵃ l.interdū.l.si lib.hō.§. Titio.ff.de hær.inst.l.si qs Titio.ff.de vsufr.accre. hoc nō ꝓcedit qñ sunt vocati cū hoc verbo distributiuo qsquis tunc hr̄ pinde,ac si essent singulariter noīati,& veniunt oēs in viriles, vt tex.hic,& ita Bart.& Doc.cōiter dn̄t.Sed aduertēdū est:qa hoc non vř ꝓcedere pp verbū illud,qsqs.sed potius ex eo:qa sunt cōiuncti oēs in eadē actu disponēdi:qa testōr formalr̄ dixit qsquis mihi hr̄s erit,& Titius hr̄s esto filio meo.Secus fortè esset si testōr dicat in diuersis orōnib.qsqs mihi hr̄s erit,sit hr̄s filio meo,hic Titius silr̄ sit hr̄s filio meo,& ita videbat prima facie dicendū. Sed tñ hoc nō vř uerū:qa in d.l.si qs Titio.in eadē orōne fcm̄ fuit legatū, à testatore Titio & hr̄dib. testōris,& tñ hr̄des non sunt vocati in viriles.& idem probat in d.l.interdū.in princ. Nisi dicamus ꝙ ista duo dēant concurrere, vnitas.s.sermonis cū illa dictione qsqs,put tex.hic loqt,& singula nō sufficiāt, & de hoc inferius videbimus.

2 ¶Scdō no.† ꝙ pater & filius cēsentur una & eadē ꝑsona,& ista regula intelīr in filijs in ptāte,vt dn̄t Mod.hic:secus vř in emancipatis.all.l.q in ptāte.s.de in ius uoc.& no.per gl.in l.lis nulla.ff.de iud. & facit tex.insti.de inu.stip.§.ei verò,& gl.quæ allegat in l.ij.C. qui æta.lib x.loqtur in filio in ptāte. Sed in contrariū facit tex. hic, in fi.ibi,cū & natura,vbi ista regula vř fundari in naturali cōiunctio-

b ne,quæ est inter patrē & filiū,q̄ rō ēt in filijs emancipatis ᵇ vř ꝓcedere.Et allegata in ꝯrium hn̄t locum ī qbuldā casib. particularib. in qb.p̄ria ptās cōsiderat.Et in isto tex.duo cōcurrūt in hoc dicto. Primò,ꝙ in eadē orōne filij cū patre cōiungunt.Scdō, qa nō absolutè tex.loqt,sed dicit plenè,qđ verbum diminuit.l.§.largius.ff.de suc.edi.& in §.ex hoc iure.insti.de iu.na.¶Scdō Mod. dn̄t regulā istā ꝓcedere in his,quæ sunt iuris:secus si facti sint.l.cum hæredes. in prin.de acq pos.Sed aduertē:est qa tex. in l.cū hæredes. loqt in hærede ēt extraneo.& non in filio simpliciter,de quo agitur, & regula ēt non videtur procedere in his,quæ sunt facti,ut pater: quia habitatio patris,quæ in facto consistit, reputatur habitatio filij.l. cum scimus.de ag.& cen lib.xi. & æstimum patris reputatur æstimum filij, secundum gloss.in d.l.ij.qui æta.Ista limitatio posset saluari in facto,quod personæ cohæreat:ut in §.sed cum factū institu.de stipu.seru.&ita Angel.Aret.hoc declarat in d.§.ei uerò. inst.

ADDITIONES.

a ¶Pro uno.Vide Dec consi.320 & consi.382.

b ¶Emancipatis.Idem Sal.Phil.Cor.Io.Cor.hic & bene.

insti.de inu.stip. ¶Tertio dñt Mod. rł'am non procedere quo ad
ea quę sunt iuris publici.l.nā qđ.in prin.ff.ad Trebel.Sed ille tex.lo
quitur respectu p̄riæ potestatis:sed rł'a, vt dixi, non restringitur in
filijs in potestate:sed fundat̄ in nā.i. in nāli cōiunctione: & sic etiā
iste tex.haberet locū in filijs emancipatis.¶Vlterius tñ aduertēdū
est:quia ista rł'a absolutè non vr̄ vera:quia filius pro p̄re ciuilr̄,nec
criminaliter tenet̄.vt in tit.s̄.ne filius pro p̄re.& in l. crimen. ff. de
pę.& iō pr̄ p̄onus p̄sentare pōt filiū.& nō seipsum.vt per gl. in c.
ꝯsuluit.de iu.pat.facit tex.in l.illud.ff. qđ cuiusque vniuer. Qñque
tñ à lege s̄m subiectā materiā idē iudicat̄ de filio,qđ de p̄re,vt hic.
Et hoc procedit in casib.particularib.ex auctoritate legis, quæ vl-
terius procedit sic disponēdo.Sed extra casus particulares regula
vr̄ in ꝯ̄triū.Nā qñque ēt fratres, & cognati pro eadē persona repu
tantur.l.cū scimus.in fi.de agri.& cen.facit tex.in c.si cūcti.de ele.
in vj.& in c.cōstitutus.de test.& per hoc inferri non pōt ꝙ fratres
& agnati idē sint:& ī plurib.alijs casib.de filio idē iudicatur, qđ de
p̄re.Vñ filius non tenet̄ soluere decimas de hr̄ditate p̄ris: quia nō
dr̄ de nouo acquisita:vt notatur per gl.in c.pasto.de deci. Sic etiā
in persona filiorū non debet solui laudemiū:quia non vr̄ noua ac
quisitio,sed dñij continuatio:vt no. Bal.in c. q̄ in eccł'iarū. col. pe.
de ꝯsti.cū si.vt dixi in auth.p̄terea.s̄.vñ vir,& vxor. & tradit And.
Sic.in cōs.20.col.vij.li.ij.Nā in prædictis,& sił'ib.fit ista interpreta-
tio ex quadā naturali æquitate:quia alia rō vr̄ in filijs, & descendē
tib.quib.dētur hæreditas parentū.l.fi.ff.de bo.dā.in l.scripto. in fi.
ff.vñ li.Non aūt hoc procedit ex eo,ꝙ pr̄ & filius dicant̄ eadē per
sona:quia rł'r non est verū,vt dixi.Non ob.ꝙ tex. hic videat̄ allega
re istā regulā absolutè : quia talis rō vr̄ allegata in casu proposito,
qñ Titius vna cum filijs vocatus sit à testōre.Nā interpretat̄ Impa.
ꝙ testōr habuerit partem cū filijs pro vno: sed extra istū casum
hoc non vr̄ procedere.Similiter tex. in d.§. ei vero restringitur in
reb.q̄ per filiū p̄ri acquiruntur,prout ibi dr̄,vñ rł'r qđ dr̄ de patre,
non habet locū in filio,nec eꝯ̄.Et cū hic pr̄ cum filijs ad vnā partē
sił' admittant̄ hoc facit ad q.de diuisione societatis ꝯ̄ctæ cū p̄re &
filio,pr̄ & filius pro vna parte tm̄ admittantur. in quo distinguit̄
vt tradit Ang.in ꝯs.112.Vanutius & Ang. & s̄m istā. l. in sił'i casu
cōsului,ut patet in ꝯs.320.¶In gl.ij.in fi.ibi,non aūt dixi mihi hęc
gl.declarari debet prout Ale. post Sal. hic dicit & conclusio est,ꝙ
qñ testator dicit mihi, non vr̄ substitutio pupillaris in dubio : sed
qñ aliunde cōstaret de pupillari,verbū mihi,non alteraret pupilla-
rem substitutionē,vt decł'aui in l.præced. in prin.¶In gl. in versi.
Trientē.ibi separatim quēque instituēdo.quātū ad istum tex. dicit
Ale.hoc vr̄ bñ procedere:quia ał's isti duo hæredes nō hērent ter-
tiā partē prout hic dr̄,sed hērent quartā,vt per eum hic.Ista tñ rō
parū facit:quia ex quo extraneus solū habet Trientē,necesse est ꝙ
alij duo hæredes hēant residuū,& sic alios duos trientes, & in effe
ctu singulari habeant trientē,vt hic dicitur. Bart. tñ hic dicit, ꝙ ista
3 solutio diuinat,& cōis solutio est s̄m Bart. & Doc. ꝙ illa † dictio,
quisquis,hoc operatur,ꝙ singuli habeant trientē,& in ꝯ̄triū ista di-
ctio non reperitur.Contra istā cōem sol.arguit,& respōdet Are.
in d.l.si pr̄.& Mod.referunt ibi.Sed vlterius ꝯ̄ sol.cōem facit: quia
verba illa, quisquis mihi hæres erit, non virił'r, vt hic dicitur, sed
pro portionib hęreditarijs intelliguntur.l.qui liberis.§ hæc verba.
in fi.ff.de vul.& in l.sed si plures.e.ti.& hoc confirmatur: quia hoc
distributiuum quisquis,requirit duplex verbum:& eo modo quo
actus primo verbo attribuitur,ita & secundo uerbo attribui dēt.
l.qui filiab.§.si quis ita.de le.j.& no.Bar.in l.hoc articulo. ff.de hæ-
re.inst.ergo in isto tex.nō vr̄ uis in ista dictione quisquis,vt pp̄ hoc
hæredes sint uocati in viriles & per hoc idē cōprobatur:quia ex
quo illa verba,quisquis mihi hæres erit,concernunt nomen appel
latiuum hęredis,ergo uocati vñr pro portionib.hr̄ditarijs.l. quo-
ties.l.nonnunquā.ff.ad Tre.quia uocati vñr tanquam hæredes, &
quatenus hæres sunt, & illa dictio quisquis.per uerbū illud hæres,
declaratur.Vñ Sal.hic,col.ij.in ver.cogitabam. dicebat ꝙ hęredes
uocati pñt pro portionib. hæreditariis, qñ nullus extraneus cum
hr̄dib.adiūctus sit d.l.qui liberis.. §. hæc verba. Secus vr̄ ubi extra-
neus adiectus sit cum hæredib.quia oēs in uililes uocati vñr hic.Et
istā opi.Sal.in effectu sequit̄ Are.in d.l.si pater. eo fi.ubi inquit,ꝙ
hic hæredes uocati sunt cū extraneo, sub una deterīatione, iō de
bent æquał'r determinari.l.quāuis.s̄. eo.l. iā hoc iure. de vul.& in
isto casu oēs non pñt vocari pro portionib. hæreditariis pp̄ extra
neū,iō oēs vñr uocari ꝓ uirili ut fiat æqualis deterīatio. Ale.hic re
probat p̄dictā opi.Sal.qa vr̄ ꝯ̄ tex. in d.l. si pater. in fi. ubi patet ꝙ
in una orone uocati sunt hæredes sił' cū extraneo, tñ uocant hære
des pro portionib.hr̄ditarijs,& sic ibi non attendit̄ illa æqualis de-
terīatio.Sed Are.in d.l.si pater.rñdet, ꝙ ibi noīatus specialiter, &
hæredes non uocantur uniformiter,quia in una dimidia nocatus
est extraneus spāliter noīatus,& in alia oēs hæredes,& sic dispō ibi
non vr̄ uniformis,sed in l.nostra,hic oēs uocati sunt uniformiter.
Ista rñsio non tollit difficultatem,quia istud est, de quo quæritur,
quare in d.l.si pater.non admittunt̄ oēs hr̄des pro uirili, quia eo.
mō,sicut hic, erant uocati cū extraneo sub una determinatione.
Vr̄ posse responderi,vt dicit Ale.hic,ꝙ Sal.hic loquatur stante illa
dictione q̄squis,quæ non erat in d.l.si pater.Sed replicari p̄t, ꝙ in
hoc non sit vis,p ea quæ s̄.dixi.& iō opi.Sal.& Are.non satisfacit.
Quidā ēt dñt,ꝙ tertius noīatus cū hr̄dib.ipse veniat ꝓ virili hr̄di.
inter se ꝓ portionib.hr̄ditarijs.Sed hoc est ꝯ̄ text. q dicit, tres esse
substitutos,& vnūquēque in trientē vocari.vñ finał'r tertia sol. gl.
verior vr̄,ꝙ hic duo hr̄des instituti fuerunt separatim cū pupillo:
& sic in prima substōne vocati sunt in viriles:meritò ēt in subōne
eo.mō vocati sunt:arg.l.j.s̄.e.in l.ꝯ̄ria oēs hr̄des simul sunt uoca-
ti & non separatim,ut coll'r ibi,eodē quos sibi,& se vnū. ¶In ea.
gl.ibi.l.q cū pł'es gl bñ rñdet,decł'ando,ut p Bar.in d.l.q cum pł'es.
4 ¶In fi.gl.ibi,Titij legatarij.Hæc soł'o reprobat̄,ut hic p Ale. † quia
immo illa uerba,suis hr̄dib.intelligunt̄ de hæredib. testōris. Et ad
hoc bñ facit dcm̄ Bar.in l.cū in testō.de au.& arg. leg. ubi dicit, ꝙ
a in dubio uerba sp referunt̄ ad testōrē.[a] & idē Bar.in l. ex facto. in
prin ff.ad Tre.iō Bar & Doc.rñdent ꝓut fuit rñsum ad l.si pater.ui
delicet,ꝙ hic sic pp̄ illā dictionē q̄squis.Sed ista sol.s̄.fuit reproba-
ta.Vñ vera soł'.est,ꝙ ibi s̄m regulā tex.ꝓcedit : qa hr̄des ibi noīati
sunt sub nomine appellatiuo,& pro vno hñr:hic uerò separatim
uocati sunt,ut s̄.dixi. Addit Ale.hic casum,ī quo noīati noīe col-
lectiuo,in partes uiriles admittunt̄,in l.qdā.§.fi.de re.dub.ubi si te
stōr instituat posthumū hr̄dē,si pł'es nascunt̄,ī uiriles admittunt̄.
b Et rō uidet̄ s̄m Bar.post Dyn.[b] qa uerisił'r non cogitauit testōr,ꝙ
pł'es nascerent̄.Ex qua rōnē uidet̄ inferri,ꝙ si in plurali dixisset de
posthumis,ꝙ oēs essent ꝓ uno,vt Cu.ibi dicit. Vñ s̄m eum,alia rō
uidet̄:qa uerū posthumus,cōprehendit oēs posthumos distributi
uè,& pinde hr̄,ac si dicat̄,si qs mihi ualescat̄.& sicut dicendo,qui
nascet̄,ueniunt oēs insolidū,qa actus nascēdi, cōpetit unicuique.
l.q filiab § j.de le.j.oēs,q nascunt̄,vñr noīati,merito in uiriles suc-
cedūt.¶In gl.in ver.intelligūt,in fi.ibi,idē ī hæredē,& testōre. Ista
æquiparatio non uidet̄ absolutè ꝓcedere,qa filius ꝓ patre non te
net̄:nec eꝯ̄,ut in titulo.C.de fil.ꝓ patre,& tñ hęres patre defuncto
obligat̄.l.j.& ij.s̄.de hæ.ac.Et ēt ꝓpriè hr̄s dr̄ eadē p̄sona cū defun
cto.qa tex.all.in gl.dicit quodammō. qđ importat improprieta-
tē.l.in suis.de li.& posthu.Et uerè alia est p̄sona hr̄dis,& alia defun
cti,ut no.Dominic.in c.ij.in titu.de iu.cal.in vj.cū si.ut dixi in l.hæ
redē.de reg.iur.¶In gl.fi.ibi,tu dic. Ista soł'o *cōiter* approbatur p
Bar.& alios.Nec ob.si dicat̄,dato ꝙ ille tex.intelligat̄ de hr̄dib.te-
stōris:vñ vr̄,ꝙ Titius cū hæredib.dēret hr̄e dimidiā:& Meuius al-
terā dimidiā,qa rñdetur,ꝙ illa dictio cū ponit̄ ꝓ,& perinde hr̄ ac
si testōr dixisset,Titio,& Sempro.hr̄dib.quo casu in viriles succe-
dunt,vt ibi dr̄,& hoc est spāle in filijs:qa Titius vnà cū filijs hñr ꝓ
vno,& s̄m distinctionē huius.l.alias cōsului,vt patet in cōsi. 230.
¶In fi.gl.no.ꝙ noīati ꝓprijs noībus hñt uiriles.l.nōnunquā. ff. ad
Tre.vbi gl.in l.ita liber.§.Labeo.ff.de sta.lib.facit tex.in l. turpia.§.
fi.de le.j.in l.si cōis seruus ita stipulet̄.de stip.ser.in prin & in §.ser-
uus cōis,insti.de stip.ser.vbi gl.Noīati uerò sub noīe appellatiuo,
oēs ꝓ uno hñr.l.interdū.in prin.de hær.insti.& l.si liber hō. §. Ti-
tius.cū si.Et si nomen ponat̄ ꝓpriū,& appellatiuū, prior noīatio
attendit̄.d.l.si seruus cōis ita stipulet̄.in fi.& ibi Bar.col.pen.& idē
Bar.in l.& qa.in fi.ff.de iur.om.iu.notat̄ p gl.in l.cū ita datur liber
tas.de cōdi.& de.in l.ita liber.ff.de sta.li.& no.Abb. in c. mandata.
co.ij.de p̄s.Et ad hoc facit qa intentio disponentis ex priori noīa-
tione arguit̄.l.quoties.ff.de vsufr.c.si quis iusta.in prin.de elec. in
vj.in c.mandata.in fi.de p̄ben.in vj.& de his dđm est, vt dixi in c.
qm̄ Abbas.de off.dele.& in cōsi.p̄all. 320. ¶ Vltimò rł'a ex s̄. di-
5 ctis colligit̄,† ꝙ qñ pł'es sunt nominati nomine appellatiuo cum
aliquo tertio,ille tertius spāliter noīatus tm̄ habebit, quantum illi
pł'es.d.l.interdū.vbi Ang.& in d.l.si qs Titio.de vsuf.accre.vbi Bal.
exēplum ponit de arbitrio dato capitulo,& priorib.& plura simi
lia ad hoc Ro.tradit in cōsi.99.viso.cū si.vt p Mod.hic.adde Ale.
in l.si pr̄ filio.p illū tex. de vulg. & Fulg. in cōsi. 31. ex fcō ꝓponit̄.
Abb.in cōsi.52.attingā ꝓ clariori.li.j.cū si. vt dixi in cōsi. 121. Et
qđ dcm̄ est de noīe appellatiuo,limitat̄ non ꝓcedere ex coniectu
c rata[c] mente testōris:vt no.Bar.post Dy.in l. antepe. §. Lucius Ti-
tius.de leg.ij.p illū tex.vbi p̄diū relictū libertis,& Sciæ oīb.& singu
lis debet̄ ꝓ virili pp̄ voluntatē testōris,q̄ coll'r ex eo,ꝙ ꝓhibuit il-
lud alienari extra familiā:vt no.Bar.hic,& Docto Mod.dicunt, ꝙ
talis prohibitio alienationis nihil facit ad hoc,ꝙ liberi ibi in viriles
admittunt̄.Sed pōt rñderi declarādo ꝙ illa alūna spāł'r noīata in
d.§.erat de familia testōris,vt no.in l.fi.j̄.de ver. sig. in l. ꝓnuncia-
tio.§.familiæ.ff.e.& spāł'r tradit Ang. Aret.in §.eadē lege. insti. qb.
ex cau.ma.licet.vbi inqt,ꝙ alūna dicit̄ esse de familia testōris. Vñ
cū sit ꝓhibita alienatio extra familiā,apparet ꝙ vnusquisq; fuit pa
riter dilectus,iō pp̄ istū respectū ibi nō attenditur spāli nomina-
tio

ADDITIONES.

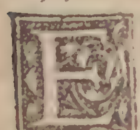
a ¶Testatorem.Idem Dec,supra de test.mil.in l. in testō.j.col.9.Steph.Bertrā. consi.
25.multa sunt.col.1.lib.3.Hipp.Marsi.sin.21.
b ¶Dy.Hęc uera ratio secundum Lancel.Pol.repe.l.re coniuncti.col.21.ff. de leg. 3.
Io.Cor.hic nu.8.
c ¶Coniecturata.Latè Caro.Rui.consi.97.nu.10.usque ad fi.lib.2.

tio Seiæ: quia illa ſpãlis noĩatio facta nõ fuit reſpectu liberorũ, ſed reſpectu familiæ, q̃ ibi magis cõſideratur, ſunt pares iõ pariter admittuntur, & reſpectus familiæ ꝑponderat. Et ad hoc in ſimili facit qđ no. Bar. ĩ l. ſeruus cõis. col. pe. ver. & iſta faciunt ad q. de ſtip. ſer. dũ concludit, ſi dicatur Titius, & ſocij talis, ſocietatis, illa expꝛ̃ſſio ſpãlis de Titio, nihil operatur: quia ſocietas ſimpliciter contemplata videtur: & ſolus reſpectus ſocietatis conſideratur. & in ſimili caſu conſului in conſi. 121. ſ. allegato. & ex his ſit expedita iſta lex fi. & ꝑ conſequens iſte titulus de impu. & alijs ſubſt.

De edicto diui Adriani tollendo, Rubr.

LEX III.

1 *Præſcriptio quotuplex ſit.*
2 *Dominium utile, uel directum, an acquiratur per præſcriptionem.*
3 *Aditio hæreditatis fit ſolo uerbo.*
4 *Hæres poteſt propria auctoritate poſ. uacantem rerum hæreditarum accipere.*
5 *Poſſeſsio ab iniuſto poſſeſſore non poteſt auferri abſque citatione. & nu. 33. & 34.*
6 *Poſſeſsio debet ſequeſtrari quando eſt timor ſcandali, ſi nullus poſsideat, ſi autem conſtaret iudici alteram partem poſsidere, debet conſeruare poſſeſſorem in poſſeſſionem. & nu. 7.*
8 *Ambages dicuntur friuolæ rationes.*
9 *Lege correcta, omnia uidentur correcta, quæ eius occaſione facta ſunt.*
10 *Gabella non debet ſolui de ultimis uoluntatibus, & hæreditatibus.*
11 *Statuta de gabella ſoluenda de ultimis uoluntatibus ſunt odioſa.*
12 *Statuta diſponentia ꝙ ſoluatur gabella de teſtamentis, an habeant locum in filijs.*
13 *Teſtamentum oſtendere iudici ſufficit, & non requiritur petitio in ſcriptis, & an ſufficiat originale, uel exemplum. & nu. 14.*
15 *Probatio per operationem ſufficit in iudicio poſſeſſorio, & in eo, qui comparet pro ſuo intereſſe. & nu. 16.*
17 *Miſſio in poſ. debet fieri in bonis, quæ teſtator tempore mortis poſsidebat.*
18 *Probatio poſſeſsionis ex licentia iudicis, debet fieri per publicum inſtrumentum.*
19 *Proprietatis defectus non admittitur in iudicio poſſeſſorio, niſi incontinenti afferatur probatio. & nu. 20.*
21 *Probationes reijciuntur ad corroborationem petitorij, etiam coram iudice ſeculari.*
22 *Exceptio præſumptionis, impedit miſsionem in poſſeſsionem.*
23 *Inſtitutus in re certa, non dato alio coherede, habet beneficium. l. edicto.*
24 *Supplementum legitimę reputatur relictum à teſtatore.*
25 *Fideicommiſſarius, non dicitur proprie hæres.*
26 *Lex iſta habet locum in fideicom. etiam ſi fideicom. ſit relictum in codicillis.*
27 *Lex edicto, habet locum in ſubſtituto directò, uulgariter, & pupillariter.*
28 *Vita hominis, an præſumatur per centum annos.*
29 *Lex edicto, an habeat locum in epiſcopo, & executoribus teſtamentorum.*
30 *Lex edicto, ſi appareat contradictor, non procedit quòd expediatur offic. iudicis.*
31 *Creditor, qui poteſt accipere poſſeſsionem propria auctoritate, non poteſt adire iudicem competentem.*
32 *Libellus quando non requiratur in iudicio poſſeſſorio.*
33 *Poſſeſſor etiam iniuſtus non debet priuari poſſeſsione abſque citatione, etiam ſtante ſtatuto quòd poſſeſsio continuetur in hæredem. & nu. 34.*
35 *Poſſeſsio ſine citatione conceſſa per iudicem, non poteſt confirmari.*
36 *Statutum diſponens quod inſtrumenta mandentur executioni, intelligitur de his, quæ apparent in inſtrumento, & quę poſſunt legi.*
37 *Raſura, & cancellatio, uitiat inſtrumentum.*
38 *Raſura inſtrumenti, quod eſt penes aduerſarium, non reddit ſuſpectum inſtrumentum.*
39 *Statuto diſponente quò inſtrumenta habeant executionem paratam, ſi ſint examinati teſtes, & publicati, illa ſcriptura habet executionem paratam.*
40 *Contradictor legitimus quis ſit, nu. & 41. & 43. & 48.*
42 *Poſſeſsionem quis dicatur habere poſt mortem defuncti,*
44 *Poſſeſsio an poſsit confirmari remedio. l. edicto.*
45 *Citatus ſpecialiter debet audiri ad contradicendum, ex quo perſona eſt approbata per citationem.*
46 *Tertius quomodo admittatur pro ſuo intereſſe.*
47 *Probatio plena requiritur in legitimatione perſonæ, etiã in cauſis ſummarijs.*
49 *Appellatio non admittitur in cauſa momentaneæ poſſeſsionis.*
50 *Sententia eſt nulla, ſi lata ſit ſine cauſę cognitione, puta ſine citatione.*
51 *Supplicatio non eſt prohibita, appellatione prohibita.*
52 *Teſtamenta duo eodem die facta ſi producantur, & non appareat de prioritate, utrunque uitiatur.*
53 *Teſtamentis duobus exiſtentibus, preualet illud, in quo eſt inſtituta pia cauſa, etiam ſi heres in teſtamento alio inſtitutus poſsideret. & nu. 54.*

Dicto diui Adriani. ¶Aggredior interꝑtationem huius famoſæ legis finalis, de edi. diui Adri. tol. quæ vtilem, & quotidianam hẽt materiam, & ſummatur vt per Doc. hic.
a
1 ¶Et calcando veſtigia Bart. ꝑmittendum eſt. qđ quædam † eſt ꝑſcriptio, quæ ex vna parte tantum cauſatur, uidelicet fauore præſcribẽtis: ut eſt in vſucapione triẽnij ĩ rebus mobilib. ĩ qua mediãte titulo, & bona fide, dñiũ directũ acquiritur. l. tradõnib. ſ. de pac. l. j. ff. de vſuc. Quædã eſt ꝑſcriptio, q̃ ẽt ex alia parte tñ inducit, videlicet odio negligẽtis, vt eſt præſcriptio. xxx. an. q̃ ſolum currit ex negligentia non potentis, in qua nec titulus, nec bona fides ꝑſcribẽtis requirit: & in iſta nõ acquirit dñium directũ, nec vtile: ſed ſola exceptio dat ꝑſcribẽti. l. ſi quis emptionis. ver. qđ ſi quis. j. de ꝑſcri. xxx. an. ¶Quædã eſt ꝑſcriptio, q̃ oritur ex vtraque pte fauore poſſidentis, & negligentia non petentis, vt eſt in ꝑſcri. x. vel. xx. an.
2 in rebus ĩmobilib. †Et per iſtã dñium vtile tñ acquiritur, vt no. in
b Auc. niſi tricẽnale. j. de bo. mat. & tradit Dyn. in regula, poſſeſſor. de reg. iu. in vj. col. j. & idẽ Bart. in d. auth. niſi tricẽnale. & in l. iij. ff. de vſu. cũ ſi. vt Ale. ſcribit in l. tradõnib. ſ. de pac. vbi dicit iſtã eſſe cõem opi. & idẽ dicit Ang. Are. inſti. de vſuc. in prin. ad fi. cũ ſi. vt tradunt Mod. in rub. extra de ꝑſcri. ¶Ego tñ in d. l. tradõnibus. dũ legerẽ Piſis tenui ꝯ cõem op. & ita adhuc placet ꝙ ĩmo ẽt per ꝑſcriptionẽ x. ann. acquiratur directũ dñiũ. per tex inſti. de vſuc. in prin. vbi Imperator ſub eadẽ determinatione dicit, ꝙ eiſdẽ modis dñia rerũ acquiruntur, & ſ. ꝓximè de vſucapione triennij poſtea verò de ꝑſcr. x. ann. loquitur, vñ ſicut in vſucapione triẽnij directũ dñiũ acquiritur: ita ẽt vł in vſuc. x. ann. quia eiſdẽ modis dñ ũ acquirit. ¶Et hoc cõfirmat, quia oĩa, q̃ in vſuc. triẽnij requirunt, ex qb. cauſatur directum dñiũ, videlicet titulus, & bona fides, ita ẽt in ꝑſcri. x. ann. neceſſaria ſunt: ergo eadẽ cã, eundẽ effectũ dñij directi producere dẽt: & à fortiori: quia lõgiori tpe habuit titulũ & bona fidẽ: & facit tex. in d. l. tradõnib. vbi ſub eadẽ determinatione dicitur ꝙ tradõnib. & vſucapionib. rerũ dñia acquirunt & fuit iſta opin. Pet. de Bellaper. quã lõgo apparatu nouiſſimè refert, & ſequit do. Io. Igneus in l. ꝯctus ff. de reg. iur. in char. añpe. Et adducit potiſſimè talẽ rõnẽ, q̃ fuit Pe. quã Cy. refert in dicta auth. niſi tricẽnale. quia ſi ex præſcriptione non acquireret directũ dñiũ, ergo ſeqret ꝙ directũ dñiũ ꝑſcribi non poſſet. & ad hoc falſum eſt: quia ſi quis tanquã emphyteuta ſoluat mihi cẽtũ lõgo tpe, directũ dñium acquirit. facit tex. in l. locũ. §. proprietatis ff. de vſufr. ibi vſucapio ꝓprietatis. & hoc no. Bar. in l. litib. per illũ tex. j. de agricol. & cenſit. lib. 11. Bal. in l. j. col. v. j. de fideic. cũ ſi. vt dixi in ꝯſi. 146 ¶Et dicit d. Io. Ign. ꝙ totus mundus non euitaret iſtud fundũ. ¶Ego tñ, q̃ minimuſſum in mudo, dico ꝙ iſtud arg de facili euitari põt: quia nõ valet cõſequentia, In præſcriptione ſolũ acquiritur vtile dñiũ, ergo directum ꝑſcribi non põt in exẽplo. ſ. alleg. quia ꝯcluſio Doct. loquitur qñ acquiri põt directũ & vtile mediãte ꝑſcriptione nã tunc vtile tñ acquirit. Sed arg. fcm̃ in ꝯriũ ĩ exẽplo ſ. dcõ procedit, qñ ſolũ directum acquiri põt: nã tunc ſolũ directũ acquirit: ſicut videmus ꝙ ſi ſtatutum dicat, ꝙ per ꝑſcriptionẽ acquiratur dñium, vt ſtatutũ aliquid operet, de directo dñio intelligitur: vt no. Bar. in l. ij. ff. de vſuc. ¶Secundò reſpondet ꝙ argm̃. ſ. fcm̃ hẽt locũ in dñio directo, qđ ab vtili recognoſcit. Sed Doc. loquunt in vtili dñio, qđ directum non recognoſcit. Et iſtã dñiã vtilis dñij tradit Bart. in l. ſi quis vi. in §. dñia. ff. de acq. poſ. & vtile dñium, qđ ꝑ ꝑſcriptionẽ acquiritur, in effectu extinguit directũ dñiũ: vt no. per glo in l. iij. §. ex plurib. in verbo. poſſi. deo. ff. de acq. poſ. & declat ibi Ale. in l. fi. vñ in tali dñio directo non cõſideratur ꝑſcriptio, ita ꝙ fomalr illud ꝑſcribatur. ¶Scđò pro opi. Pe. principaliter allegat text. nr̃ hic, dũ dicit, poſſeſſori pleniſſimè ſecuritatẽ ſuper dñio ꝓſtare. Nã ſi non acquireret directũ dñiũ, non diceret pleniſſimè hr̃e ſecuritatẽ. & quia tex. dicit de dñio ẽt ĩplicat cũ iſta dictione, ẽt ergo de directo intellr. & huic argumento dicit d. Io. Ign. nunquã rñſum fuiſſe bñ aut malè. ¶Sed tñ facilis rñſio vł: quia fateor ꝙ pleniſſimã hẽt ſecuritatẽ ſuper dñio: qa ꝑſcribẽs nullo mõ recognoſcit directum dñiũ: ſed per hoc non ſeqt, ꝙ dñiũ directũ acquirat. Immo iſta uerba vñr potius ꝯriũ ĩnuere: quia aliud eſt hr̃e dñiũ, aliud eſt hr̃e ſecuritatẽ ſuper dñio: quia intelligi põt ſuper dñio alterius, ita ꝙ moleſtari non poſſit. Alia non proſequor: qa mã à propoſito nr̃o aliena vł. & iſta dixi vt vobis aliqua ex parte ſatiſfaciã: qa hẽtis ſcripta impreſſa do. Ign. ¶Placet tñ op. Pe. ꝯ cõem, per ea, q̃ ſ. dixi. & quia non vł qđ rõ diuerſitatis ꝯſiderari poſſit inter vſucapione triẽnij in mobilib. & decẽnij in ĩmobilib. Ex quo in vtraque requirit titulus, poſſeſſio, & bona fides, ex quib. cauſatur dominium directum in vſucapione triẽnij, vt doc. dñt. ¶Nec ob. qđ vſucapio triennij abſolutè fauorabilis ſit. & ꝙ præſcriptio x. ann. videatur pro parte odioſa. vt ſ. dictum eſt. Quia ẽt in vſucapione triennij concurrit negligentia non petentis: & illa negligentia triennij non videtur minor in mobilib. quam decennij in ĩmobilibus: quia regulariter res mobiles ſunt minoris pretij. l. ſi rem mobilem. ff. de acquiren. poſſ.

ADDITIONES.

a ¶Legis. Vide ſi vacat Carol. Rui. conſi. 164. lib. ij. & conſi. 28. lib. 5.
b ¶Vtile tãtũ. No. hic ꝙ vtile dominiũ tranſit, & quæritur per pręſcriptionem. Adde Bal. in l. aduerſus. ſupra de rei ven. glo. inſti. de vſuc. §. 1. Doc. in l. ex hoc iure. ſupra de iuſ. & iu. Bar. in l. Sticho. de vſufr. leg. & Bart. in l. 1. §. cum prædium de pig. Adde hic videndum Fr. Balbum in trac. præſcri. 2. par. prin. q. 2.

pos.& sicut in reb. mobilib. vsucapio dr̃ fauorabilis: & bono publi co introducta est, ne rerum dñia sint in incerto. d. l. j. ff. de vsuca. & non consideratur negligentia, q̃ in ꝑnam venit: ita pariter vr̃ in ꝑ scriptione rerum immobilium. ¶ Scd̃ò ꝓprius ad materiã. l. di-
3 ctis Bal. plurib. additis, ꝑmittendum est, ꝙ licet † ꝑ adõnem a hære
a ditatis, q̃ fit solo verbo §. fi. insti. de hær. quali & diffe. l. si auia. s̃. de iur. delib. l. ꝑ hærede. in prin. ff. de acq. re. do. & iura, q̃ erant apud defunctum hr̃di acquirant, possessio tñ ei nõ acqrit, nisi actualr ꝑ
4 hæredẽ apprehẽdat. l. cũ hæredes. in prin. ff. de acq. pos. ¶ † Põt tñ hr̃s propria auctoritate, si velit, poss. vacãtẽ rerum hæreditarium accipere, vt dicit Bar. j̃. in vj. co. ver. itẽ extra gl. & idẽ tenet Bar. in l. ex facto. la ij. ff. de hære. insti. l. ij. j̃. qñ, & qui. quar. pars. lib. x. & idẽ Cy. hic & Ang. in l. ij. in prin. j̃. quo. bo. ¶ Et hoc procedit, vt dictũ est, qñ possessio vacat: secus si ab alio occupata sit, qa tunc ab illo, etiam iniusto possessore, absque citatione auferri non p̃t. cap. licet eps̃. de ꝑben. in vj. l. si deserta. vbi Bal. j̃. si prop. publi. pensi. l. fi. j̃. si per vim vel alio mo. no. Inno. in ca. intra quatuor. de maio. & obe. Cald. in consi. 4. de dila. cum si. ut latè tradit And. Sic. in rub. s̃. q ad
5 mit. car. 81. col. iij. & Mod. in c. fi. col. vij. de ꝑsum. ¶ † Et idem etiã si decretum in aliquo casu concedit p̃tãtem accipiẽdi pos. ꝓpria aucto. intelligitur, quando possessio est vacans, & non ab alio detineatur: ut tradit Cor. Peru. in consi. 166. circa primum lib. j. ¶ Et etiam licentia data à iudice nihil opat̃ parte nõ citata: & ꝑinde hr̃ ac si ꝓpria auctoritate esset ingressus: vt no. Bar. in l. iij. in v. q prin. j̃. de pigno. Et hoc intantum procedit, ꝙ ingrediens pos. alterius, ẽt ex tali decreto iudicis inualido, nõ excusatur à pœna: ut no. Bar. in l. iustè possidet. in fi. ff. de acq. pos. cũ si. vt tradit ibi Ale. in vlt. char. & adde Pe. de Ancha. in consi. 132. satis inaduertenter. in fi. & idẽ Bar. in consi. 89. in qõne vertente. in consi. 110. quidã accusatus, secundum nouam formam. & tradit Cor. Peru. in consi. 177. visa copia. lib. iij. Sin autẽ nullus possideat, & p̃les ꝑtendunt ius hr̃e permittitur eis accedere ad pos. vacantem & illam occupare, & ille, qui ꝑuenerit, in ea defendet: ut dicit Inn. in c. in p̃ntia. col. j. de proba. & tali casu iudex se non intromittit, quãdo plures properant ad pos. occupandam: quia de fcõ non debet se iudex intromittere, vt dicit Bal. hic co. ij. ver. est & quartus casus. Et hoc procedit, nisi esset timor scandali: ut quia partes cum armis acce-
6 derent, vt plerunque contingit: † quia iudex prouidere debet, ut scandalum remoueatur. Nam ꝑtor non debet pati ad arma, & rixa procedere, quos p̃t sua iurisdictione cõpescere: vt inquit text. in l. æquissimum. in prin. ff. de vsufr. & per illum tex. no. Spe. in tit. de libel. concep. §. nunc dicendum. uers. xxij. qñ duo secũ contendunt. Et pp ꝑmissam cãm dicit ibi Spec. ꝙ poterit iudex prohibere ne partes accedãt ad pos. all. Inn. in d. c. in p̃ntia. & idem Spec. in tit. de peti. & pos. in prin. colũ. fin. ver. in summa. & etiam in tit. de seq. pos. & fruc. in prin. vbi inquit, ꝙ propter hoc possessio, & fructus poterunt sequestrari. & no. Bar. in l. si vsusfr. §. sed inter duos. ff de vsufr. Bal. in l. nullus. in prin. s̃. de sum. Tri. cũ si. vt Ale. tradit in consi. 7. in consultatione ꝑmissa. co. pen. lib. v. vt hr̃ in qõne d. Guid. Pap. in q. v. cõsi. 578. si agatur negatoria, vbi ponit practicã quæ in curia nr̃a Delphinali obseruatur, ꝙ qñ nõ ꝯstat iudici, ꝙ qs possideat, & inter eos sit cõtentio de possessione, & verisise sit, ꝙ partes deueniãt ad arma, iudex põt, & dẽt rẽ, de qua controuersia sit, ad manũ suã reducere donec cognitũ fuerit quis illorũ potior sit, & cũ s̃. dictis concordat Bal. in l. ordinarij. col. pe. in ver. sed hic q̃ro. s̃. de rei ven. & in l. si disceptetur. ff. vbi pupil. edu. dẽat. cum si. vt nouissimè latè tradit Fran. de Cur. ĩ cõsi. 61. super eo, arti. Et ꝙ sit timor scandali, adeo ꝙ fiat sequestrũ, debet prius, summatim ꝯstare iudici de tali timore scãdali. Et in tali summaria cognitione citatio partis requiritur: vt no. Ang. in consi. 107. Iacobellus. in fi.
7 ¶ † Si iam cõstaret iudici alterã partẽ possidere, vt s̃. dictum est, deberet possessor ꝯseruari in sua possessione, & præceptũ fieri parti, nec possidentem in sua possessione molestare, vt Spe. dicit in loco. s̃. alle & Bald. in d. l. ordinarij. & in d. l. si disceptetur. post Inn. in d. c. in p̃ntia. Et tali casu quando alter possidet, nõ p̃t sequestratio fieri, vt s̃. dictum est, nisi alia iusta cã subesset, in qua citatio partis, & cãæ cognitio requiritur: vt no. Ang. in consi. 107. s̃. all. cum si. vt Ale. scribit in consi. 6. põderatis his. col. fi. lib. ii j. ¶ Si aũt vterque ꝑtenderet se possidere, & vterque etiam probare possessionem, cautela est, quod alter armata manu, si est potens, ingrediat̃ possessionẽ rei de qua est ꝯtentio, & denunciet aduersario, ꝙ veniat ad pos. si audet: nam si non veniat quia suspiciatur posse repelli, statim perdit possessionẽ; per l. si id qd̃. §. fi. ff. de acq. pos. & alter hoc modo potior erit. & istam cautelã tradit Spe. in tit. de peti. & pos. in prin. col. pe. in ver. no. tñ diligenter. & sequitur Abb. in c. licet causam. co. pe. de proba. ¶ Est verum, ꝙ Are. in d. c. licet causam, dicit ꝙ in tali casu possessio vr̃ vitiosa: quia per vim occupata l. si quis. vi. in prin. ff. de acq. pos. Sed respondetur, vt dixi ibi, col. fi. ex dictis Spe. in loco præal. ꝙ iste non intrauit poss. alterius: sed suã propriam: quia prius possidebat, vt probauit, & illud factum fuit ad conseruandũ pos. quã prius hẽbat. & dictum Spe. bñ procedit, quando ille q occupauit, est potens, & alter debilis, q suspicat̃ se posse repelli. Secus aũt si ille, qui occupauit possessionem, esset minus potens, & alter non suspiciaretur se posse repelli ab eo, qui ingressus est pos. quia tunc non priuat̃ possessione: ut tradit Alex. in l. si de ea. §. si fortè. ff. de acq. pos. & in consi. 99. visis processibus. col. fi. li. v. Et s̃. dcã locũ hñt, vbi tractatur de appꝛ̃hensione possessionis extraiudicialiter. Si verò hr̃s uelit pos. accipere cum authoritate iudicis, ut occasio rixæ remoueatur, emanauit ista cõstõ, ꝑ quã tñ nõ tollitur facultas hr̃di occupandi pos. ꝓpria authoritate, ut dicit Pa. de Ca. hic, ex quo sequitur ꝙ ista prouisio non fuit necessaria, sed ad bene esse ita cõstitutum fuit. ¶ Ista lex summatur, & diuiditur, ut ꝑ Bar. & Doc. hic. ¶ In tex ibi, cum multis ambagi-
8 bus. † Ambages dñr friuolæ rationes, q̃ iure non ꝓbantur: ut no. Bal. declarando illum tex. in l. cũ ueterum. s̃. de do. ante nup. & bñ facit text. in l. fi. §. j. s̃. de fur. ibi, ambiguitates uerũ, immo melius dicendũ est ambages. & de isto verbo ẽt dr̃ in l. ita nobis pudor. j̃. de
9 adult. ¶ Primò noto, † ꝙ correcta una lege oĩa, q̃ eius occasione facta sunt, correcta vñr. Ita per istum tex. dicit Cy. in l. transigere. circa fi. in uer. pro optimè facit. s̃. de trans. & refert Bal. & Pau. de Ca. hic. & facit tex. in c. translato. de cõsti. vbi Bal. in princ. dicit, ꝙ abolito titulo, & lex sua abolita intelligitur. & idem no. Bald. in l. j. in prin. j̃. de lat. lib. tol. vbi inqt, ꝙ reuocatis statutis reuocatæ sunt omnes reformationes statutorum: quia sublato principio tolluntur omnia, quæ principium sequuntur. & facit tex. in c. fraternitatis. de hær. vbi dãnato authore eius scripta dãnata intelliguntur: & hoc, nisi sp̃alr̃ approbata sint. c. ij. §. fi. de sum. Tri. & fi. cath. ¶ Se-
10 cundò no. † ꝙ de ultimis uoluntatib. & hæreditatib. gabella solui non debet: & statuta, quę ꝯriũ disponunt, odiosa sunt, ut dicit Pa. de Ca. hic. & si de ꝯctu soluenda sit gabella, nõ dẽt solui de testõ: vt no. Bal. per illũ tex. in l. testm̃. in uer. extra q̃rit. s̃. de test. ¶ Et si
11 expresè statutum uelit, ꝙ de hr̃ditate † uel acquisitis in ultima uoluntate soluatur gabella, nõ hẽt locũ statutum in filijs, in quib. non videt̃ noua acquisitio, sed cõtinuatio dñij. in suis. ff. de lib. & posth. vbi Ang. hoc dicit. & sequuntur Imo. & Cum. ibi, qui alle. gl. in c. pastoralis. de deci. in verbo, quasi de lucro, q̃ concludit ꝙ filius nõ tenetur soluere decimas de hæreditate p̃rna. Ale. tñ in d. l. in suis. tenet ꝯrium: quia propriè etiam in filijs non dicit̃ hæreditas cõtinuari, ut colligitur ibi, dum tex. dicit quodãmõ & quasi, q̃ denotant improprietatẽ: ut no. Bal. in l. potuit. in vij. q. ĩ fi. s̃. de iu.
12 deli. ¶ † Et iõ non vr̃ habere locũ in statuto, qd̃ ꝓpriè intelligitur. l. iij. §. hæc uerba. ubi Bar. ff. de ne. ge. ¶ Sed tamen his non obstan. nõ vr̃ recedendũ ab opi. Ang. q̃ communiter approbatur, & illã seqt̃ lo. de Pla. in ꝑe. inst. in uerbo Alamanicus. uer. qd aũt. & Benedi. Cap. in consi. 41. & si Venantius. facit qd̃ no. Bal. in c. quæ in ecclesiarum. col. pe. uer. extra q̃ro. de cõst. ubi inquit, ꝙ in persona filiorũ nõ dẽt solui laudemiũ: quia nõ est noua acquisitio, sed dñij cõtinuatio. & facit qd̃ no. Cu. in consi. 131. duo frẽs. & qd̃ Abb. tradit in consi. 85. duo ut morem petenti. gerã. col. pe. in uer. item pars remanent. in j. li. ¶ Non ob. rõ Alc. qa fauore filiorũ verba improprientur, ut ꝑ gl. & Doc. in aut. hoc locũ. s̃. si secũ. nup. mul. ubi legatum de usufr. oĩum bonorũ, fauore filiorũ interp̃tat̃ pro alimentis. ¶ Tertiò no. ibi, ostenderit, ꝙ sufficit ostendere iudicis
13 testm̃. & ex hoc infert. Pa. de Ca. † ꝙ petitio in scriptis nõ reqritur, sed sufficit ꝙ uiua uoce hoc petatur, & ꝙ in scriptis redigatur & hoc bene procedit in isto tex. in quo dr̃, testm̃ ostẽderit, alias uerbum ostendere, est monstrare, & probare, etiam per testes. §. ut autem. ubi glo. in uerbo, ostendere. in aut. ut hi, qui obl. perhi. habe. res mi. facit tex. in l. fi. ff. de accus. Et pro dicto Pau. de Cast. est tex. in cle. sæpe. in uer. uerum. de uerb. sig. ubi dicit, ꝙ in summarijs petitio potest fieri uerbo, redigi tamen debet in scriptis. & no. Car. in cle. sæpe. in uer. non sic tamen. in fi. in xxix. q. & idem no. Bald. in l. j. j̃. ut in pos. leg. uer. quæro, dicit statutum. ubi inquit, ꝙ quãdo proceditur per simplicem querelam, uerbalis petitio sufficit, quæ tñ debet redigi in scriptis. ¶ Et qd̃ dr̃ de testõ hic, ĩtelligitur de originali, ut dicit Pa. de Ca. in ij no. allegat Bar. q hoc dicit in l. j. §. si quis in duob. ff. de sec. tab. Mod. hic dñt hoc esse uerũ, quãdo exẽplum esset sumptum manu alterius, quã illius, qui rogatus fuit de testõ: aliàs secus: quia exemplum manu eiusdem notarij, q scripsit originale, facit fidẽ: ut no. Bar. in l. si quis ex argentariis. §. ꝑtor. ff. de eden. & Bar. & Doc. in aut. si quis in aliquo. s̃. de eden. ¶ Sed aduertendum est: quia hoc vr̃ ꝯ intentionẽ Bar. in d. §. si quis in duobus, ubi inquit ꝙ missio in possessionẽ ex edicto diui Adri. nõ potest fieri ꝓcedendo exemplũ testĩ: quia debet produci testm̃ non cancellatũ, ut hic dr̃. Certè ista rõ infert, ꝙ non sufficiat exemplũ, ẽt manu eiusdẽ notarii: quia posse esse originale cancellatum &
14 hr̃e uitium qd̃ in exẽplo non apparet. Scd̃ò, † quia Bar. ibi excipit solùm

ADDITIO.

a ¶ Per aditionem. No. quòd aditio fit sola uoluntate cum uerbis, uide Ang. in l. potuit. s̃. de iu. deli. ubi dicit, quòd sola animi destinatio sufficit, sed Bal. in d. l. potuit in prin. dicit requiri operas, uel uerba cum uoluntate.

solum vnū casum,in quo exēplū probaret vt q̄n mortuus esset notarius,qui de testō rogatus fuisset, & alteri pp eius mortem data fuisset cōmissio,prout dr̄ in c.cū P. de fi instr. & exceptio facta in vno solo casu,confirmat rl̄am in nō exceptuatis: ergo manifestè sentit Bar.ꝙ ēt exēplū eiusdem notarij non sufficeret. Vñ Ale.ī d. auth.si quis in aliquo. in ver.iij.fallit.ꝭ. de eden.aliter respondet ad dictum Bar.in d.§.si quis in duob. ꝙ Bar. intelligitur q̄n esset exēplū simplex,& non redactū in formā publicā.¶ Sed ista responsio ēt non satisfacit:quia Bar.ibi facit dr̄iam inter exēplū & originale. Et certè si deficerent solēnitates,idē esset in originali. Et quia cum Bar. loquitur de exēplo,intelligitur ꝙ in exemplo essent alia requi
a sita. Et cōcludendo opi. Bar.& Pau. de Ca. vr̄ esse verior.[a] & ita ēt tenet Pau.de Ca.in d.auth.si quis. per rōnē ꝭ.alleg. quia debet apparere originale instr̄m non cancellatū:& hoc non verificat in tali exēplo licet manu.eiusdē notarij cōfectū sit: quia exēplū appareret non vitiatum,nec cācellatū,& secus fortè esset in originali. ¶ Quartò not.ꝙ testm̄ iudicatur prout in prīa figura apparet. & de hoc testō no.Bal.in l.post diuisionē.in prin.ꝭ.de iu. & fa.ign.& facit qđ no.Bal.de testō in aut.oēs peregrini,in fi.co.ȷ.cōia.de suc. Nā q̄n actus reperitur scđs cū debita,& solita forma, pro illo actu p̄sumitur:vt no.Bal.in l.cū te.col.j.ꝭ.de proba. alle.l. ab ea parte.ff. de prob.& no. Abb.in c.cū virū.in iiij.no.de reg.iur. in c. in p̄ñtia. per illum tex.de proba.cū si.vt dixi ibi in iiij. no. & idē tradit Imo.
15 ꝯs.114.in cā q̄ vertitur.co.2.¶ Quintò no.fm Bal.hic. † ꝙ iudex debet sequi apparētiā ex eo ꝙ testm̄ hoc iudicatur,prout prima facie apparet. Et hoc procedit in isto iudicio possessorio: secus esset in petitorio.quia iudex veritatē rei perscrutari debet. xxx.q. v.in c.iudicantē.& no.Bal.hic in ij.opp. Nam in possessorio agitur de le
b ui præiudicio,& iō semiplena probatio sufficit:[b] vt no.Bart.in l.j. col.2.ȷ.quo.bo.& in l.ij.§ si.in prin ꝭ.vbi in rē act.& sola fama etiā sufficit,vt no.Math.in iij.no.nota ꝙ in iudicijs possessorijs.& dixi in ꝯs.56. ¶ Sic ēt in tertio, qui cōparet pro suo interesse, nam ad
16 hoc vt admittatur,sufficit † probare de suo interesse per apparētiā.& satis est probare se electū, nec requirit ꝙ probet se canonicè electū,vt no. Inn.& Abb.ibi post alios in c. veniēs. el 2.de testi. cū si.vt tradunt Mod.ibi,& eo.mō quo ad excusationē delicti apparentia attēditur:& talis quis p̄sumit.qualis ex habitu iudicatur, vt no.Bal.in l.j.§.sed & qui.in prin.ȷ.de Lati.lib. tol. & est text.in l. itē apud Labeonem.§.si quis virgines.ff. de iniur. vbi Bart.dicit ꝙ percutiens clericū qui incedit in habitu laicali,non incidit in excōcationē,& est casus in c. in audientia. de sen.excō. & in c.si iudex. de senten.excō.in vj.& no.Bal.per illū tex.in l.si qua per calūniā. ꝭ. de epis.& cle.facit tex.in l.si ignorans.vbi Bal.post Cy.ff.loc.¶ Sextò no.ibi,mittatur ꝙ instr̄m testī quo ad istā missionē in possessionē,habet executionē paratā. Et ita Bal.hic in 3.no.& Bart.ȷ. eo.&
c ista cōclusio ēt ampliatur,vt hēat locū in legatario,[c] qui agit ꝯ hæredē pro legato,vel fideicōmisso sibi relicto. Nam pro tali legato instr̄m testī habet paratā executionē ꝯ hr̄dē:vt no. Ange.per illum tex.in § illud cum gl.in verbo,directo.in auth. de hære.& Fal.& sequitur Ale.hic.& Mod Sed aduertēdū est:quia idem Ale. tenet ꝯriū in l.si cū dotē.§.eo autem tēpore.col.3.in ver.quartò lita.ff.so. mat.p tex.in l.ait prætor.§.si iudex.ff.de re iud.& dicit ꝙ ipse Ang. hic hoc idē tenet & idem Ale.in d.l.ait p̄tor.§.si iudex. & ibi respōdet ad tex in d.§.illud cum gl. Et certè iste tex.hic non vr̄ ꝙ adaptari possit ad legatarium:quia loquit in hr̄de instituto in totū, vel in partē:legatarius aūt non dr̄ hæres.l.id tps.ff.de vsuc.& plures alios casus,qui paratā hn̄t executionē tradit Ale.in d.§.eo aūt tpe.& in d.l.ait p̄tor.§.si iudex.quos Mod.reassumunt. hic.¶ Septimò no.
17 ꝙ† missio ī possessionē fieri debet in bonis,quæ testator tpe mortis possidebat.& dicit no.Pau.de Ca.hic, ꝙ si iudex mittit hr̄dem in possessionem mediante nūcio publico,qui retulit se hoc fecisse p̄sumitur ꝙ illa bona in quib.hæres missus reperitur, fuerint bona defuncti:quia pro actu iudiciario in dubio presumitur. Ita notabiliter dicit Pau.de Ca. hic. ¶ Et adde qđ tradit Io.de Imo. in l.à diuo Pio.§.hoc quoque.de re iud.vt Alc. refert, & sequitur in d.l.à diuo Pio.§ si super rebus.col.ix.de re. iud.& ibi etiam ad hoc alle. Bar.in l.j.ȷ.de priui.fisc. ¶ Octauò noto ibi,cum testificatione pu-
18 blicarum personarum accipiat,† ꝙ ille,qui possidet ex licentia iudicis,debet probare missionem per publicum instr̄m, & non videtur ꝙ probatio facta per testes,sufficiat.Ita Bar.hic in fi. per istum tex.& sequitur Ro.in sing.suo.vj.ꝙ missio.& do.Gui.Pa.in q.456. in fi.¶ Sed aduertendum est:quia nō dicit Bar. ꝙ p̄cisè in isto actu sit necessaria scriptura,sed dicit ꝙ hoc sicut alia acta debent probari per scripturam,quo casu in actis scriptura requiritur ad faciliorem probationem.c.quoniam contra.de proba.& verba ista,quæ hic ponuntur,sunt consilio ad faciliorem probationem:quia acta deficiēte scriptura probari possunt testib. vt dixi.in d.c.qm̄ ꝯ,col. fi.¶ Vel secundò ad tex.responderi potest,ꝙ illa verba,cū testificatione publicarum personarum,intelligi p̄nt ꝙ fiat missio per nuntium publicum,qui mittat hr̄dē in possessionem,& postea relationem faciat, vt dicunt Ange. & Sal. hic. ¶ Nonò noto, quod possessio illi cōceditur,qui hēt potiora iura,& intelligūtur potiora iura,respū possessionis,de qua agit:& cū separata sit cā possessionis à p̄prietate,vt dr̄ in l.j.§.huius aūt.ff. vti possi. l. naturaliter. §.
19 nihil cōe.ff.de acq.pos.in isto iudicio † possessorio exceptio defectus p̄prietatis non admittitur vt est dictū Inno.in c.ij.de cā pos. & p̄prie.refert Ang.in l.ij ꝭ.eo.& in casu nr̄o bn̄ facit tex.in d.l.ij. ꝭ.eo.vbi exceptio nullitatis testī nō impedit istam missionē in possessionē. Et ex hoc qđ dr̄ hic de hr̄de, Abb.in c.cōstitutus.el ij. circa fi.de app arguit,& infert idē esse in eo,q agit p̄ possōne beneficij ecclesiastici,vt ꝯ eū nō admittat exceptio cōcernens defectū proprietatis.& idem Abb.in c.cūolim.co.pe.de cā pos.& p̄prie. dicens,ꝙ exceptio defectus proprietatis,nō obiicit ad impediendū possōnē:quia non est proportionabilis, cum p̄uisus nō perat aliquid iuris, sed facti ad executionē iuris obtenti de p̄terito. & idē Abb.concludit in c.post electionē.col fi.in uer. & iō alius dat intellectus.de concel.preben.& idem Abb.in c.accedens.de causa pos.& proprie.in ij.no.p illum tex.dicit,ꝙ agēti possessorio adipiscendæ,nō obstat exceptio criminis, ēt si inferat nullitatē tituli ipso iure.¶ Et ex his cōfirmatur cōclusio,quā tradit d. Gui. Papæ in q. lxxx.inc.curia parlamenti,ubi inquit ꝙ ad obtinendū posses-
d sionē bn̄ficij,titulus coloratus[d] sufficit,& coloratus dr̄, quando processit ab hn̄te p̄tātem:nec exigitur ꝙ validitas tituli ostendat, nisi quo ad formā extrinsecā. Pro quo ēt facit qđ no.Inn.& Doc.
20 in c.veniens.el ij.de testi.¶ Et p̄dicta cōclusio †,p̄cedit, nisi opponatur exceptio defectus p̄prietatis:& probō incontinenti offeratur:quia tunc dēret admitti.& hoc modo limitatur qđ dictū est, vt no.Inn.in d.c.ij. Ang.in d.l.ij.ꝭ.eo.ubi gl.& Bal.idē Ang.in l. incerti.ȷ.de interdi.Bar.in l.si de vi.ff.de iud.& no. Abb. in d.c.cum olim.& in d.c.post electionem. & de hoc ēt inferius videbimus.
21 Est ēt notandū,† ꝙ licet q̄n agitur possessorio, reijciatur petitorium,& probationes super proprietate non admittantur: ad corroborationē tn̄ possessorij recipi p̄nt,etiā coram iudice seculari, q̄n agitur de possessione beneficij, vt concludit d. Gui. Papæ. in q. 71.iudex laicus.Pro hoc facit qđ no.Bar.in l.si de eo.§ fi. ver. q̄ro ergo.ff.de acq.pos.Bal.in l.ordinarij.co.pe ꝭ.de rei ven.& in l.momentaneæ co.fi.ꝭ.qui legi.pers. Et tali casu,licet liquidatū sit incidēter de dn̄io,non tamen super dn̄io pronuntiari dēt qa hoc petitū nō fuit,nec super dn̄io lis cōtestata est:ut no Bal.in l.post sententiam.col.ij.ver.venio ad scđm.ȷ.de sen.& dixi in consi. 84 in
22 fi.¶ Decimò & ult.noto ibi,cām principalem sopitā,† ꝙ exce.p̄scr.impēdit missionē in pos qa ōndit cām sopitā. Nā ista excep.p̄scr.dr̄ exceptio litis finitæ,& impedit litis contestationē, ut p̄bat hic.ad idem tex.in l.sicut.in fi.ȷ.de p̄scr.xxx.an.ut no. Bar. in l. si p illum tex ff pro suo.in l.fratris.ꝭ.de transa.cum si.ut tradit Ale.& idem Ale.in cōs.213.uiso.in prin.li.ij. Et ista cōclusio intelligitur, q̄n opponitur ad p̄cessum,vt qa dicatur,agēti actionē nō cōpetere,ut no.Bar.in d.l si.ff.p̄ suo.& in l. cū q̄rebatur. in fi ff. iud. sol. ¶ Item p̄dicta cōclusio intelligit,q̄n exceptio p̄scriptionis est liqda,uel saltē statim liquidabilis,aliās secus:ut no.Bal.in l.si is,quē. ȷ. ne de sta.defun. Et q̄n dicat incōtinenti posse liqdari,tradit Ale.in cōs.166.viso.col.fi.li.ij.& in cōs.101.sup quæsito.li.iiij. & talis exceptio p̄scriptionis impedit istam missionē licet requirat altiorē indaginē:qa intelligitur dūmō incontinēti p̄bet,vt declarat Bart. hic in xv.oppōne.& dēt ille,q opponit se offerre incōtinēti p̄baturū,ut Ale.in cōs.213.viso,& opportunè discusso.li.ij.¶ In glo, in verbo,qescente.in prin.gl tenet ꝙ libellus p̄cedat ēt hodie, si hr̄s petat se mitti in pos.ex edicto diui Adr. Bar.hic,col.iij & Doc. cō ter ꝯriū dn̄t,qa illud edictū penitus sublatū est,ut hic dicit,& ex rub.colligitur. Et iō nō vr̄ ꝙ petitio hæredis in l. correcta fundari possit,qa lex correcta p̄hibet in iudiciis recitari.§. hunc igr̄.in scđa cōsti.C facit tex.in l.j.in prin.ȷ.de Lati.li.tol adeo ꝙ pœna falsi punit,qui legē correctam allegaret, vt no. Barto.in l.j. ff.de fal.& in l. omnes

ADDITIONES.

a ¶ Verior.Et benè,nisi contradictor impediret haberi originale.

b ¶ Sufficit.Non tribuit ius.Dec.l.2.nu 2.supra de Carbo.alias secus.Dec.c. causam quæ.col.2.de iud.Ale.consi.139.in fi.li.6.& consi.187.lib.7.

c ¶ Legatario.Facit.l.si in fraudem.infra de leg.idem Bal.consi.52.lib.4.Ias.hic co.j. & in l.pen̄ inter hæredē.ff.de pact.Dec.l.in testis.nu.6.de reg.iu. Sed contrariū de iure uerius est,ut etiam tenet Guliel.Bn̄d.repe.c.Ray.uer.si absque liberis morer. 2.nu.191.Vnde in Senatu Parisi.rarò,& ægrè dantur prouisiones legatariis pendēte lite,etiam oblata cautione,nisi pro legatis piis, uel pro circunstantiis materię subiectę,& pridem uidi quod non solebant dari pro legatis prophanis: sed hodie dantur oblata cautione,si appareat instrumentū testī sine ulla suspicione , & uitio intrinseco,& extrinseco alias non. [redacted]

d ¶ Coloratus.Qđ procederet ad adipiscendā possōnem nullo legitimo contradictore apparente , uel ad exercēdū,& prosequēdū iura beneficii.Sed dato legitimo contradictore tituli,necesse est de substantia tituli exactè discurere ut fit.

oēs ppři.circa fi.ff.de iu.& in Sal.tñ hic conatur defendere gl.& di-
cit q in libello non dēnt verba ɔsiderari:sed effectus, & q intētio
ius cōstitutionis nō fuit tollere illud. edictū quatū ad missionē in
possessionē,in qua concordat cū isto edicto. Sed ista rō tollit per
illa verba pcisa,dū dř,penitus quiescēte:& quia per edictū diui Ad
ri.non poterat hæres petere simpliciter se mitti in possessionē,sed
cōcedebatur talis missio cū alijs qualitatib.¶Alex. ēt ipse dicit li-
bellū posse sustineri,in quo esset actū ex edicto diui Adrian.quate
nus concordaret cū ista l.ex eo qđ in simili no.Inn.in c.examinata.
de iudi.vbi voluit q satis est q narratio, & conclusio sit apta,licet
actio inepta expressa fuerit. ¶Sed istud siře non vř bene adaptari
ad istū casum,vbi agitur de lege correcta,q̄ oīno prohibetur alle-
gari hoc eñi plus est quā q sit inepta actio expressa : & iō non vř
recedendū à cōi opin.q̄ est ɔ̄ gl. & ēt dici pōt q glo.hoc non dicit:
quia dū alternatiuè loquitur, vř recedere à prima opi.¶In ea.glo.
ibi,vel per cōstitutionē istam.Bar.in j.q.vř intelligere gl. q loquaț
de cōdictione ex lege & dicit Bar.post Iac.Bu. q gl.malè dicit : qa
cōdictio ex lege est actio personalis. §.appellamus. insti. de act.&
præsupponit aliū obligatū.& hoc non pōt dici in isto casu,ex quo
nullus est ɔ̄dictor.¶Sed cōsiderandū est q ēt si sit ɔ̄dictor,vř mili
tare rō Bar.quia cōdictio ex lege psupponit oblationē.l.j.ff. de ɔd.
ex lege. & ɔ̄dictor non vř obligatus: & ideo vř q indistinctè ista
missio in possessionem petatur officio iudicis,etiam si contradi-
ctor appareat.& facit tex.hic ibi verba diriguntur ad iudicē,iuxta
gl.in l.ij.soror.ř.de colla.& ita tenet Sal.& Pau.de Castr.hic.& ista
opi.verior est de iure.& gl.non dicit illud,ad qđ illā no. Bart.quia
solum dicit,q petatur per istā cōstitutionē.& non dicit per condi
ctionē ex l.prout aduertit Sal.hic.¶In gl.in verbo,ex parte.in pri.
23 cōcludit,† q īstitutus in re certa nō dato alio cohærede.haber be-
neficiū huius l. Ale.de hoc se remitit ad ea, quæ dixit in l. quoties.
alle.in gl.vbi hoc tradit in ij.col.& quia confuse ibi Ale. loquitur
hēmus primò considerare duos casus,in quib.Doc.oēs cōueniūt.
¶Primus est,qñ institutus in re certa solus reperitur:quia alius nō
fuit datus cohæres: vel si natus sit , repudiauit : quo casu in effectu
totam hæreditatem cōsequitur:iō clarū est hoc remediū sibi cōm
petere : vt gl.hic dicit. ¶Secundus casus est qñ habuit coherede
vřem,qui audiuit,quo casu institutus in re particulari, est loco le-
gatarij:& tale remediū sibi non vř cōpetere:vt no. Pau.de Ca.hic.
post gl. ¶Tertius casus est,qñ cohřs vř datus nō repudiauit:quo
casū vario modo Doct.loquuntur.Nā Bar. hic tenet q in isto ca-
sū institutus in re certa habeat beneficium istius l.& vř sequi. Pau.
de Ca.¶Sed ɔ̄rium tenent An.& Sal.hic & idem Ange.& Imo.in
l.j.§.si ex fundo.ff.de hř.inst.cum si.vt tradit Ale.in d.l. quoties.&
ibi cōcludit istam opi.ɔ̄ Bar. veriorem esse quia interim institutus
non est hæres in totum,nec in parte, prout in ista l.requiritur. &
ř.dicta reassumit Cor.Per.in consi.103.in causa vertente.in ij.lib.
¶Mod.tñ hic insurgunt ɔ̄ cōem opi.& arguunt,q institutus in re
certa nullo modo vř hře beneficiū istius l.ēt dato q sit solus,& nō
habeat cohæredē,ponderando q tex.hic loquitur de hærede scri-
pto.& in l.ij.& in rub.ř.eo.Sed īstitutus in re certa,licet totum sibi
accrescat.non dicitur scriptus:quia scriptura dř illa, q̄ videri & le-
gi potest.l.j.§.j.ff.de his,quæ in testa.delen.¶Sed huic argō respon
detur,q hæres scriptus cōsideratur respectu institutionis.Hoc pa-
tet in hærede instituto in testō nuncupatiuo, qui non dř scriptus,
& tñ hř pro scripto.l.j.§ j.ff de hæ.inst.& clarum est, q in tali hære
de in testō nuncupatiuo dispositio huius l.hēt locū.& ideo in casu
nřo cū iste in effectu habeat totā hæreditatē,beneficium huius l.
vř sibi cōpetere,prout gl.& doc.dñt.¶Præterea , & secundò, iste
particulariter institutus,cui totū acquiritur , satis dř scriptus:quia
pp scripturā illam factam in re certa, residuū trahit,vt probatur
in l.j.§.si aūt.ff.de hę.inst.vbi dř testīn in scriptis , qñ pp aliqua ver
ba scripta alia intelliguntur.Et hoc in notabili qō.tradit Bald. in l.
hac edictali.col.iij.in versi.& primò quæro.ř.de secun.nup. vbi cō
24 cludit † q filius in vno nummo institutus ex quo virtute illius in
stitutionis consequitur supplementum legitimæ,reputatur insti-
tutus in tota legitima Et idem not.Bal. in l.j.in iiij. q.j̄. de inoffic.
test.& idem in alia quæstione no.Bar.in l ex facto.col.v. ver.quæ-
ro quid si furiosus.ff de vulg.& pup.& q supplementum legitimę
reputetur relictum à testatore,not Ioan.de Ana.in consi. 77.viso
puncto.in fi. Ad idem facit quod no. Bar.in l.j.in princ.ff.de his,q̄
in test.delen.vbi si instrumentum ex forma statuti habet paratam
executionem,instřm dotis etiam hēbit executionem in stipulatio
ne, quæ tacitè intelligitur, pp ɔ̄ctū dotis:quia expressum , & scri-
ptum reputatur illud, quod venit in ɔ̄ctum ad expressum & ita vř
in proposito, q hæres scriptus in vna re , vř scriptus in totum, ex
quo sibi totum acquiritur virtute illius particularis institutionis
& hoc saltem videtur habere locum in isto casu, in quo materia fa
uorabilis vř, vt testamenta habeant locum:& quia agitur de modi
co præiudicio.¶Immo, quod plus est, vř q etiam institutus in re
certa,dato q habeat cohřdem vřem,qui audiuit,q ipse pro illa re
habeat bñficium huius l.quia pōt illam rem , in qua institutus fuit
propria aucto.accipere:vt no.Bar.in l.ex fcō.ff.de hære.insti. cum
si.vt tradit Ale.in l.quoties.col.ij.ř.de hær.insti.ergo à fortiori vř,
q cum authoritate iudicis possessionem accipere possit. & istud
ar.posset hře locū,si vellet iure ordinario possessionem accipere:
sed si via executiua,prout tex.iste loqř,nō vř, q hanc missionem
in possessionem,de qua loqř iste tex.petere possit:qa nō est insti-
tutus in quota hřditatis, put loqř iste tex.hic.Cū ergo verba legis
nō cōueniant,nō vř hře locū dispō.l.4.§.quoties. ff. de dā. infe. l.
hos accusare.§. omnib.ff.de acc.& ista rōne cōcludit Alex. hic, in
ver.iuxta hoc qritur ɔ̄ Bal. q institutus,ēt in lrīma,non vtaț bene
ficio istius.l.& iō nō est à cōi opi.recedendū.¶In ea.gl.ibi, qd di-
ces de fideicō. Gl. tenet istū tex.nō hře locū in fideicommisso. &
ista concl.intelligit,qñ nullo mō fcā est restō:& idē est,ac si actuali
ter restō fcā sit.Secus si tñ verbalis restō fcā fuerit p hřdem : quia
tūc ēt fideicōmissarius hēbit bñficiū istius.l.vt Bar.hic cōcludit, &
Doc.cōiter.vt Ale.hic refert,& Mod.oēs sequunț.¶Sed ista cōcl.
videbaț prima facie dubitabilis duplici rōne.Prima est,† q lex ista
25 loquit in hřde,& nō vř hře locū in fideicōmissario,qa propriè fi
a deicōmissarius nō dř hřs. Et iō Ale.concludit in cōs.82. pspectis
his.col.3.lib.2.q statutū , qđ loqtur de continuatione possessio-
nis in hřdem,non hēat locū in fideicōmissario: qa statutū de ve-
ro hærede intelligitur,vt no.Bal.in terīs dicti statuti ī rub. de cau.
pos.& pprie.in fi.Et q fideicōmissarius pprie non sit hřs, tradit
Ale.post alios,quos ibi refert in l.j.§.de illo.ff.ad Tre.& no.Ant.de
Bu.in cōs.77.viso puncto.in fi.¶Scda rō est,q̄ maiorē difficultatē
facit,quia fideicōmissarius cui facta est verbalis restō, dēt tantum
possessionem bonorum accipere de manu hřdis,vt Alex. in terīs
concludit in consi.82.ř.all. vbi all Bal.ad hoc in l.pe.in fi.j̄.ad Tre.
& gl.in plurib.locis.& ad hoc facit qđ not. Old.in consi. 107. cir-
ca ius municipale.col.fi.in vj.q.vbi tenet q fideic.quia accipit pos.
bo.defuncti propria authoritate incidit in pœnam.l. non dubiū.
ř.de leg.& sequitur Maria.in consi.53.persequendo ordinem du
biorum.col.fi.in q. Sed tamen pdictis non obstan.non est à com-
b muni b opi. recedendū.qa facta restōne verbali,omnia iura tran-
seunt in fideicōmissariū:& idem est in fideicōmissario,sicut in hř-
de.l.facta.in prin.cū gl ff.ad Treb.& in hřde,qui hřditatem adiuit,
vt ř.dictū est in euidētialib.ipse hřs pōt propria authoritate pos.
bo.accipere,vt no.Bar.j̄.e.& in l.ex facto.ff.de hær.inst. cum si. ř.
all.ergo pariter idem dicendū est in fideicōmissario, post restōnē
verbalem,qa hřdi æquiparatur,vt dictum est.& ad hoc facit: quia
ille,qui hēt titulum,pōt possessionē vacantē propria autho.acci-
pere:vt no.Bal.hic,in v.q.in fi.& Bar.in l.cum solus.ff. de vsuc. &
ideo cum fideicōmissarius tali casu possit propria autho. posses-
sionē accipere,nō mirū si ēt possit petere se mitti in possessionē
à iudice.¶Non ob.allegata in ɔ̄rium.Et primò,q text. iste loqua-
tur in hærede qa idem tñ est in fideicōmissario,qui facta restitutio
ne uerbalis,æquiparatur hæredi,vt dictum est:& no.Bar. in l. j. §.
de illo.ff.ad Tre. Allegata in contrarium possunt habere locum
in statuto,prout Alex.loquitur in consi.ř.alle.¶Non ob. qđ Ale.
dicit de fideicommissario,qui etiam facta restitutione verbali, de
bet accipere possessionem de manu hæredis,quia immo etiam p
pria authoritate tali casu illā accipere potest,vt ř. dictū est. ¶Nec
ob.allegata per Ale.quia Bal.in d.l.fi.solùm dici,q per restitutio-
nem verbalem fideicommissarius non acquiritur possessionem,
nisi apprehendat,& idem est in hřde.l.cum hæredes.in prin ff. de
acqui.pos.non tamen negat Bal.quin propria autho. illam fidei-
commissarius accipere possit.Nec glo.allegatæ per Alex. hoc ne-
gant.¶Et retenta communi opinio.q ista.l.habeat in fideicom-
26 missario,† ampliatur etiam si fideicommissum relictum sit in co-
dicillis:vt no.Bart.hic,in ij.quæst.in fin.& idem tenet Pau. de Cas.
in l.fin.j̄.de codi.cum sim.vt tradit Alexan.hic , qui idem conclu-
dit.¶Si verò fideicōmissario facta fuisset realis restitutio, istud
remedium non haberet locum , vt ř. dictum fuit:quia non debet
petere illud,quod habet.§.si res aliena. insti. de leg.¶Et eo. modo
in hærede,qui habet possessionem rerum hæreditarium : quia il-
lam petere non potest , & hoc verum est,si veram, & corporalē
habuit possessionem . Secus si esset possessio inducta à statuto,
quo cautum sit , quod possessio defuncti in hæredem continue-
tur:nam talis possessio non impedi quo minus hæres petere pos-
sit se mitti in actualem possessionem.per istam.l.Ita cōcludit Cy.
in l.si ea.col.j.ver.& istud est ar.ř.de condi.ob.cau.& sequitur Bal.
ibi col.iij.in.ver.modo venio ad qōnem. & idem no. Bald.in rub.
de cau.

ADDITIONES.

a ¶Fideicommissarius.An fideicommissarius ueniat appellatione hæredis.no. in l. si filius.ff.quod cum eo.& l.1.§.de illo.& ibi Bar.ff.ad Tre.& Io.de Por.contra Ioan. de Imo.in l.qui liberis.§.hæc uerba.ff.de uul.& pup.Pau.de Cast.consi. 131.dicit, quod uenit impropriè.Adde.l.si filius.§.1.ff.quod cum eo.Ant.Rub. consi. 121.nu. 3.quanuis Ant.Ru.consi.43.aliter loquitur,& Bened.in repe.c.Raynu.uer. mortuo itaque testatore.2.nu.74.

b ¶Cōi.Bal.in add.Spe.de test.Gui.Pa.consi.140.co.3.Ias.consi.215.co.fi.li.2.

de cau.pos.& propriè.eo.pe.in ver.q̄ro q̄ possessio sit ista, & Pau. de Ca.in l.si sorori.§.de iu.deli.cū si.vt tradit ibi Ale.Et idē Alc.in l.cū hr̄des.in prin.de acq.pos.co.j.& in cōs.81.perfectis his. co.iij. in cōs.seq.li.ij.§.all.& dixi in cōs. 84. & de hoc ēt scribit And.Sic.
27 in cōs 58.li.ij.co.xj.¶In fi.gl.cōclusio huius gl.est,† q̄ remedium huius.l.habeat locū,ēt in substitutione directa,vulgari, vel pup.& hoc verum est,s̄m Bar.dūmō liquidatū sit, q̄ casus substitutionis euenerit.Et ista ɔclusio de plano vr̄ procedere in substōne expressa ex testō.¶Quid aūt in tacitā vulg. & pup.Bal. in j.q. hic tenet q̄ idē sit:quia scriptura plus signat,quā loquatur & idē Bald.in l.j.ff. de his,quæ in test.delē. co. fi.ver. ego dico.¶Mod. hic vr̄ tenere ɔtriū:quia requiritur q̄ sit hæres scriptus: & iō non vr̄ q̄ ueniens ex tacita substitutione gaudeat bn̄ficio huius.l.¶Sed tn̄ opi.Bal.uerior:quia illa tacita substō venit in ɔseq expressè.& iō quantum ad hoc exp̄ssa reputatur per ea, q̄ s̄. dicta sunt de hærede scripto in vna re,reprobando fundm̄ Mod.Repio tn̄ Bal.qui expressè tenet ɔtriū eius,qd̄ hic dicit in c.j.col.iiij.ver.& iō statuta. de cōsti.vbi inquit, q̄ statuta q̄ loquunt̄ de executionib.testōrū p̄ter ordinē,non hn̄t locū in tacita substōne vulgari, vel pup. quia non est propriè testm̄,ex quo non exprimitur in testō,sed venit per viā supplemēti.Sed respondetur,vt dixi,q̄ tale supplementum causat̄ ex eo qd̄ est exp̄ssè scriptū in testō,& exp̄ssum reputat̄:quia ista est interpretatio passiua,q̄ locū hēt ēt in materia stricta:vt no.Bal in l.j. §.Lex Fal.ff.ad l.Fal.¶Saluari tn̄ pōt dcm̄ Bal. pront loquitur in d.c.j.videlicet in statuto exorbitanti,qd̄ strictè dēt interpretari: hic verò Bal.loquitur in terīs iuris cōis ad intellm̄ huius l. & ita saluari pōt Bal.& ad p̄dicta facit qd̄ no.idē Bal.in p̄cib co.iiij.ver.& no.q̄ in quibusdam locis.s̄.de impu.vbi inquit,q̄ stante statuto q̄ testamenta seruentur ad lr̄am sine vlla interpretatione,tali casu Bal.dicit q̄ pupillaris tacita,non cōtinet̄ in expressa vulgari,& sequitur Ale. in l. post aditā.s̄.de imp.& in l.iā hoc iure.ff. de vulg. & in tali casu verba sunt magis p̄cisa,quā in casu istius l.¶Et successiuè notandū est, qd̄ circa istā gl.dicit singulariter Bart. q̄ hæres,qui petit se mitti in possessionē vigore huius l.nō tenet̄ alr̄ probare de morte testatoris,sed satis est q̄ producat testm̄ all.tex. in l.ij. §. si dubitetur,quēad.test ape.Sal.Ful.& Ale.dn̄t,q̄ ille tex.nihil facit.Tn̄ induci pōt, dū ibi dr̄,q̄ prætor non permittat inspicere tabulas testī, si testōr viuit,ergo vr̄ q̄ testatore viuēte copia dari non debeat.¶Et ɔtra
28 Bar.arguūt Mod.hic,quòd quis p̄sumit viuere † vsque ad cētum ann.l.fi.s̄.de sacr.eccl.ergo debet probari de morte vt ista p̄sum-
a ptio tollatur.¶Sed respondet,[a] illud dcm̄ vulgatū non esse verū, quod p̄sumat̄ quis viuere vsque ad cētū ann. quia solū dr̄ in d.l.fi.
b quòd lōgissima vita hoīs est cētū ann.[b] Sed per hoc non sequitur q̄ tm̄ viuere p̄sumat,vt declat Are.in l.sed & si de sua.co.iiij.de ac. hæ.& idē Cor.Peru.in cōs.340.q̄ dicā dos.co.ij li.j.& in cōs. 181. visis nōnullis.col.7.li.ij.& pro opi.Bar.facit,quia agitur de cā possessionis,q̄ dr̄ modici præiudicij:vt no.Bar.in l.admonēdi. co.pe. ff de iureiu.& iō in tali iudicio sufficiūt semiplenę probōnes:vt no. Bar.in l.j.co.ij.ɔ̄.quo bo.& in l.ij.§.fi.in prin.s̄.vbi in rē act.& Mathe.in iij.no.noto q̄ in possessorijs, vbi dicit q̄ in tali casu sufficit probatio per famā. ¶Et dcm̄ Bar.hic ēt sequitur Ale.in cōs.101. visis oīb.li.v.vr̄ tn̄ q̄ debeat fieri probatio,saltē per iurm̄, qd̄ de fa-
29 cili p̄stari pōt.¶Et subijcit Bar.† q̄ beneficiū huius l. datur epō, & executori pro pauperib. institutis.& idē tenet Bal. cū si.vt tradunt Ale.& Mod.¶Contrariū vr̄ tenere Ange.Are.inst. de pup. substi.in §.substituitur:vbi inquit,q̄ hoc bn̄ficium datur hr̄di scripto.& iō non vr̄ cōpetere p̄ri,neque Episcopo,qui hr̄s nō est scriptus,per tex.in l qui liberis.§.hęc verba.ff.de vulg.& pu.vbi illa verba,quisquis mihi hr̄s erit de hr̄de scripto intelligunt̄,& non verificantur in p̄re,neque in dn̄o,quib.ex persona filii, vel serui hr̄ditas acquiritur.& hoc idē voluit And. Sic.in repe.rub. s̄.qui admit.in vlt.char.vbi dicit,q̄ ista l.est correctoria iuris antiqui:iō strictè dēt intelligi,& qd̄ no.de hærede scripto,non vr̄ habere locum in Episcopo,nec in similib.qui non sunt scripti.¶Sed non est recedendum à cōi opi.Et cōsiderandū est, quòd Episcopus,& executor q̄ petūt se mitti in possessionē hoc petūt noīe pauperū, q̄ scripti,& noīati sunt in testō.vn̄ isti scripti hr̄des vr̄ facere.& ad hoc benefacit:quia si ɔditio dandi pupillo vel furioso scripta sit in testō, impleta dr̄ dando tutori vel curatori.l.si fundus.ff.de cōd.& de.l. Stichum.§.vsumfru.& §.sicuti.ff.de solu.& per hoc respondetur ad d.l.qui liberis.§.hæc verba:quia ibi loquitur tex.in patre, vel dn̄o, qui ad eorum utilitatem hoc faciunt.Non sic in Episcopo,vel executore,in quib.videtur idem qd̄ in tutore.Et quia text. in d.§.hæc verba loquitur qn̄ fit mentio hæredis ab ipso testatore. in casu autem isto fit mentio hæredis ab ipsa lege vt hic. & istam differentiā tradunt Bald.Ang.& Alex.in d.§.hæc verba in prin.& facit text. in l.j.ɔ̄.quo.bo.cum gl.in verbo,hæredi scripto.¶Non. ob. qd̄ And. Sic.dicit de materia correctoria:quia arg. procedit ī prin.l. Sed in alia dispositione,& prouisione, quam Imperator facit de nouo prouidendo circa possessorium adipiscendæ , materia nō dicitur correctoria,sed fauorabilis.Præterea,in materia correctoria antiqua lex quæ cōtinebat iniquitatē,prout erat edictū diui Adriani, talis correctio vr̄ fauorabilis:qa tollit iniquitatē.¶In gl.in verbo,
30 cōpetenti,dum Bar.cōcludit,† q̄ si apparet ɔ̄dictor, ista missio expeditur iure actionis,& sic officio iudicis mercenario delegari posset. Si verò ɔ̄dictor non sit expeditur officio iud.nobili, & alteri committi nō p̄t,nec à magistratibus municipalib.exerceri,& Ale.seq̄tur.Mod.hic mirant̄ q̄ Bart. & Doc.sint in tanto errore, qa absurdum vr̄, q̄ maior iurisdictio req̄ratur nō ex̄nte ɔ̄dictore, quā si aduersarius reperiatur,& fuit hoc motiuū Ful.hic.Sed non vr̄ mirandū stantib.rōnibus Bar.pro veris,de quibus.ɔ̄.dicā.Et vlterius in ɔ̄trium arguunt Mod.qa si nō sit ɔ̄dictor,p̄t hæres sine iudice propria autho.possessionem vacantem accipere,vt ipse Bar. hic tenet.& no.in l.cum hæredes.ff.de acq.pos.& dixi s̄.in euiden. Si ergo p̄pria autho.hr̄s hoc p̄t:ergo quilibet iudex erit cōpetēs: quia quando aliquid expediri potest sine iudice,quilibet iudex cōpetens vr̄:vt per glo.in §.multis.insti.de libertim.in verbo, in tran-
31 situ.¶Sed aduertendum est:quia tale arg. nō p̄cederet:† quia licet hr̄s accipere possit possessionem propria autho.non sequitur q̄ possit corā iudice incōpetenti,vt p̄batur hic,vbi eē nō apparēte ɔ̄dictore,dēt missio in possessionē peti corā cōpetenti,vt text. dicit.& tamen propria authoritate illam accipere potuisset.¶Et rō videtur:qa si hr̄s,qui p̄pria auth.accipere pōt possessionē, eligat adire iudicē,& per viā iuris velit eā accipere,dēt adire cōpetētē iudicē,vt hic p̄bat.& hoc no.Bal.in l.j.ī prin.in ij.no. ɔ̄. de exec. rei iud.vbi inquit,q̄ creditor,q̄ ex p̄cō potest accipere bona debitoris propria authoritate,si vadat ad iudicē,sibi p̄iudicat:qa via,q̄ elegit,sibi pateat.l.q̄ si mulier.ff.qd̄ me. cā.& idē Bal.in l.ij.col.vj. ver.x.q̄ro.s̄.de ser.& aqua.& in l cdē.in ver.iij.quæro.s̄.loca.& tradit Alc.in conf. 131.in cā & lite.col.j.& ij.li.iiij.Bene verū est, q̄ rō Bart. vr̄ dubitabilis,dum inquit,q̄ ea quæ expediuntur iure actionis,sunt simplicis iurisdictionis:qa hoc nō vr̄ hr̄e locū in isto casu in quo plena cāæ cognitio nō requirit̄:vt no. p̄ gl. in l.nec quicq̄.§. vbi decretum.de off.p̄cō.¶Sed rn̄sio colligit ex dictis Bar.ibi.co. j.vbi videndū est:quia materia altiorē postularet indaginē, & à p̄posito nr̄o aliena est.¶Sed in proposito nr̄o vlterius aduertendū est:quia dr̄ia quā facit Bar.nō vr̄ vera:quia ēt si ɔ̄dictor appareat, non vr̄ q̄ iure actionis ista cā expediatur:quia à contradictore nihil petitur,& iō indistinctè vr̄ ista missio in possessione offō nobili iudicis petatur.& ad hoc facit,quia verba ad iudicem diriguntur vt dixi s̄.in gl.j.post Sal.Et retēta cōclusione gl. notādū est s̄m Pa. de Ca.hic,q̄ vicarij.& p̄tātes castrorū, qui nō hn̄t mixtū imperiū, non p̄nt facere istā missionem,ideo erit recurrendū ad p̄tatem ciuitatis.& est tex.in l.ea quæ.§.magistratib.ff.ad Muni.vbi exp̄ssè dr̄,q̄ magistratus municipalis non pōt iubere possidere:Secus est in ipsa cognitione de mittēdo in possessionem, quæ fieri potest ab ipsis magistratib.municipalib.& pariter delegari p̄t,ut dici Bar. hic,per tex.in l.cognitio.§.vt bonorum.ff.de off.eius,de quo miratur Pau.de Ca.ibi.¶Sed uidendum est qd̄ tradit do. Ioan. Bap. de S.Seue.& Mod.in l.iubere cauere.col.pen.ff.de iur.omn.iu. qa ista materia non cadit hic.¶Et qd̄ dictum est,procedit de iure ciuili,sed de iu.cano.videtur q̄ ista missio in possessionem delegari possit,vt latè Abb.scribit in c.si quis contra clericum.col.pe. quē refert Io.Bap.in d.l.iubere cauere.in v.col.ver.circa quintum arti. ff.de iur.om.iu.¶In fi.gl.Concludit gl. q̄ si bona sint extra territorium,iudex territorij faciet istam missionem ad requisitionem iudicis,qui pronunciauit de mittendo,& hoc intelligitur, quando persona sit subdita iudici,qui pronunciauit Bart. declarat hic. Et qd̄ dr̄ de lr̄is iudicis,ad idem est tex.in c.Romana.§.contrahentes. de fo.comp.in vj.in fi.& in l. à diuo Pio.§.i.ff.de re iud.vbi Bar. dicit hoc procedere,quando imploratur offm̄ iudicis nobile p̄ executione sententiæ.Secus si actio in fcm̄ intētata sit:quia tunc absq; lr̄is executio peti p̄t in quolibet loco,in quo reus cōdemnatus forum sortitur,vt no.Bar.ibi.col.j.cum si.vt tradit Alc.ibi,col. ij. Et de ista materia,quia non cadit hic,videndum est qd̄ tradit Pau. de Ca.in consi.227.si dicta sententia.Cu.consi.91.dn̄i iudices.Ange. in consi.212.executio sententiæ.Imo.in consi.37. in casu p̄misso. col.vj.ver.restat nunc viden.Alc.& Mod.in l.cum quidam puella.
32 ff.de iu.om.iu.¶Circa istam gl. Bart.primò concludit, † q̄ in ista missione in possessionem non requiratur libellus. & hoc verum est,nō cōparente cōtradictore, quia sola petitio verbalis sufficit, & dcm̄ fuit in no.secus est cōparente contradictore,vt no. Inn.in c.j col.ij.de li.obl.cum si.ut tradit Alex. hic. qui ita concludit post alios,quos refert,& Mod.sequuntur.¶Sed tamen aduertendum est,quia intentio Bar.videtur esse q̄ etiā cōparente ɔ̄dictore libellus

ADDITIONES.

a Sed r̄ndetur.Alc.tract.præsum.reg.i.præsum.44.D.s̄.de col.l. si emancipati.nu.5.

b Centū annorū.No.q̄ uita hois regulariter nō excedit centū ann.l.2.supra de sacrosc.ecc.& Car.in cle.1.de reb.eccl.non ali.& Spe.de prob.§.1.quid si testes.l. an ulius fr.in fi.de uiutr.Sed q̄nque longior fuit ut legitur de Abba. Cosma qui uixit ann.120.in Auc.de mon.2.§.si uerò intra.84.dist.c.fi.Et plenius per Plin.in li.7.c. 48.Plures tamen hodie moriuntur infra annos.50.uide Car.ubi supra.

lus non requiratur, prout eius rõnes ostẽdunt, dum inquit, ꝙ istud non est ordinariũ iudicium sed petitur executio testi. respũ cuiusdã notorij, & liquidi per inspectionem testi, & idem sentit Pau. de Ca. hic, in ij. colũ. ver. ij. requiritur. dũ dicit ꝙ libellus non requirit maximè qñ non apparet ꝯdictor. & ad hoc facit: qa in causis summarijs non requiritur libellus, sed qualisqualis petitio sufficit scripto, siue verbo. cle. sæpe. §. verum. de ver. sig. ¶ Limitatur ista conclusio, nisi ille, qui petit se mitti in possessionẽ citauerit aliquẽ: qa ꝯ citatum libellus requiritur, vt Ale. hic cõcludit post Io. And. quẽ refert. ¶ Sed tñ hoc non vr̃ iure probari: quia licet per citationem persona rei approbata sit: vt no. per Inn. in c. cũ inter. de exce. non tñ actor vr̃ magis grauatus quã natura cãæ postulare videat. ¶ Secundò cõcludit Bart. ꝙ citatio non requiratur in hac missione in possessionẽ, si aduersarius non sit, qui possideat, sed alio possidẽte quocũque mõ, citatio necessaria sit. Prima cõclusio clara est: quia ex quo nullus possidet. propria auctoritate accipere põt possessionem vacãtem, vt Bar. dicit. ¶ Ista tñ rõ non vr̃ bona: quia esto, ꝙ qs propria auctori. possessionem accipere possit non tñ sequitur, ꝙ adeundo iudicẽ, illa propria aucto. possit accipere, vt dictũ fuit. s. in prin. gl. & no. Barto. in l. creditores. in v. q prin. j. de pig. Et ideo melior vr̃ illa: quia si possessiõ vacat, non est aduersarius, qui citan

33 dus sit. ¶ Secunda ꝯclusio ẽt de plano procedit † quia quilibet possessor, ẽt iniustus non debet priuari possessione absque citatione

34 vt latè dictum fuit. s. in euiden. † Et ista cõclusio ẽt habet locũ stante statuto, ꝙ possessio priuetur in hr̃de, quia tale statutũ intelligit, si possessio sit vacãs, secus si apud alium reperiat, vt latè Alex. tradit in cõs. 83. visa facti narratione. col. ij. lib. ij. & Cor. Peru. in cõs.

35 166. circa primum. li. j. & And. Sic. in c. ij. de ꝯsue. in viij. col. ¶ † Dicunt tñ Mod. hic, ꝙ si missio in possessionẽ cõcedatur absque citatione possessoris, & petatur reuocari per reũ. actor instare põt. vt cõfirmetur, vt no. voluit Ang. in l. si finita. in prin. ff. de dã. infec. & Ale. ibi sequitur in iij. col. Sed hoc dcm̃ non vr̃ procedere sine dubio. Nã in ꝯriũ facit quia spoliatus ẽt aucto. iud. debet restitui, qñ iudex procedit ordine iuris nõ seruato. c. cõquerente. de rest. spo. c. ex insinuatione, de procu. not. Host. in sum. de rest. spol. in §. qñ facienda. in prin. & in no. casũ tradit Pet. de Anc. in ꝯsi. 249. ad prædicta dubia. & ꝯ dcm̃ Ang. tenet Ro. in d. l. si finita. in princ. & plura alia inducit ꝯ illud dcm̃ Io. Bap. de S. Seue. in trac. suo de deb. fugit. in char. 14. ¶ In gl. in verb. vitiatũ. in prin. Prima cõclusio est, ꝙ vitia visibilia impediunt istam missionẽ, & non vitia inuisibilia, vt in l. ij. s. e. Et in effectu vitium visibile est illud, qđ apparet sicut dicitur de lr̃a, q̃ apparet, & legi põt. i. oculis perspici, q̃ scripta sunt. l. j.

36 §. legi. ff. de his. q̃ in test. delen. Ex quo Bar. ibi infert † ad statutum qđ tribuit instr̃o excutionem paratam, vt statutum intelligatur de his, quæ apparent in instr̃o, & legi pñt, cũ si. vt tradit Ale. in l. iurisgen. §. qđ fere. in prin. ff. de pac. & latè Mod. in c. translato. de cõsti. And. Sic. in cõs. 47. col. pe. lib. j. ¶ Et aduertendum est dum Bar. dicit limitando. l. ij. s. eo. ꝙ si ex isto testõ apparet vitium præteritionis, missio impeditur. exemplum sm̃ Bar. qñ fuit facta mentio de filio, non tñ instituendo illum neque exhæredando: quo casu præteritus dicitur, qñ non est institutus, neque exhæredatus. l. pe. j. de fideic. de quo dictum fuit in l. posthumo. s. de ꝯtab. Nam ex quo fuit facta mentio de filio, apparet ꝙ testator illum habuit pro filio, & quia non reperitur institutus, neque exhæredatus, constat illũ præteritum esse: & vitium præteritionis tali casu, visibile videtur, per lecturam testi: iõ missio impeditur, vt Bart. hic dicit, secus est in l. ij. s. e. quia ibi simpliciter allegabatur uitium præteritionis, & non apparebat, ꝙ testator illum pro filio habuisset, & heres negabat illũ esse filium, & non constabat illũ esse in quasi possessione filiationis. Vñ dicenti se filium onus probandi incumbit, vt dicit Ang. in l. liberorum. in prin. ff. de his, qui no. in fa. & dixi in consi. 54. Et talis probatio altiorẽ requirit indaginem: iõ missio in posses-

37 sionem non impeditur. ¶ Secunda conclusio ex gl. hr̃. † ꝙ rasura, & cancellatio instrumenti impedit missionem in possessione, vt est tex. hic. Mod. ampliando dicunt, ꝙ rasura vitiat etiam ipsum instrumentum. c. cum olim. el ij. de priui. c. ex literis. de fi. instr. ¶ Sed hoc non videtur verum, ꝙ rasura vitiet instrumentum, licet reddat illud suspectum, vt no. Alex. per illum tex. in l. si vnus. s. de test. & iura allegata. s. non probant, nisi de suspicione. ¶ Pro opi. tamẽ Mod. facit quod no. Arch. 16. dist. in c. in memoriam. vbi inquit, ꝙ suspicio falsitatis pro falsitate habetur. Sed respondetur, declarando latè vt dixi in c. porrecta. de confir. vti. vel inuti. & in cõsi. 189. col. j. & ij. Et prædicta conclusio procedit, quando rasura est in lo

a co substantialis, a aliàs secus: vt dicit text. in c. ex literis. de fid. instru. glo. hic, & Alex. post alios sequitur, reiecta opin. Barto. in l. si vnus. s. de testam. vbi per istum tex. Barto. indistinctè tenet ꝙ rasura, vel cancellatio testamenti habeat impedire istam missionem in possessionem. Sed ista opi. Bar. bene probatur per istum tex. qui dicit vr̃, neque ex quacũque sue forme parte vitiatum. Nã in ista. l. dat istud priuilegiũ scripturæ: vt paratã hẽat executionem iõ debet

b esse penitus sine vitio. b Ila distinctio habet locum quãdo agit de falsitate. & sic opi. Bar. in d. l. si vnus. verior vr̃, licet Ale. & Moder. aliud dicat, & ad hoc facit qđ no. Bart. j. vbi concludit ꝙ scriptura testi non potest iuuari testib. q̃tum ad dispõnem particularẽ istius. l. aliàs secus. ¶ Scda cõclusio. s. facta litatur non procedere, quando rasura esset ita bene facta, ꝙ videatur manus eiusdem notarij: vt no. Bar. hic, per gl. hic in verbo, figura. Nam diuersitas manus suspicionem inducit, vt latè tradit Ale. in consi. 41. viso tenore. li. j. ¶ Sed aduertendum videtur, quia dato, ꝙ videatur esse scriptura rasa eiusdẽ manus, vr̃ tamen suspecta, vt dicit Bal. hic, in 4. oppo, qa vacillauit: arg. l. qui falsa. ff. de testib. & idẽ dicit Sal. quia cõparatio, propter quam videtur esse eiusdẽ manus, non probat. ¶ Ale. tamen sequitur op. Bar. quia notarius potest errorem suũ incontinenti corrigere: vt no. in l. si librarius. ff. de re. iu. & quia pro notario ꝑsumitur. c. ad audientiã. de præscr. Et licet comparatio non faciat plenã fidem, tñ in possessorio leuiores ꝓbões sufficiunt, vt Ale. hic concludit. ¶ Rões Ale. bene ꝓcederent extra istum casum, sed in casu isto requirit, ꝙ instr̃m testi non sit cancellatũ, abolitum, nec vitiatũ aliqua ex parte. Et negari non põt quin insurgat aliqua suspicio, licet rasura videatur esse ex eadem manu: qa variauit, vt Bal. dicit: & licet errorem possit corrigere, talis correctio non vr̃ procedere absque suspicione, per quam non vr̃ hr̃e locũ iste tex. ¶ Tertiò fallit, si notarius attestetur in publicatione instri, ꝙ rasura facta sit sua manu: vt Bar. hic dicit, & in l. j. versic. & ideo. ff. de his, q̃ in test. delen. & in l. si vnus. in fi. s. de test. cum si. vt latè tradit ibi Alc. ¶ Quartò limitat, nisi ex ꝓcedentib. & seq. colligat,

c ꝙ rasura, & scriptura sic dẽat stare, c vt Bar. hic dicit. & Ro. in cõsi. 170. sciebant. In contrarium tamen facit text. hic, qui dicit ꝙ instrumentum ostendatur iudici. ista verba vñr designare fidem oculatã, ita ꝙ legi possit, sicut dicitur in l. j. §. legi. ff. de his, quæ in test. delen. Sed illud qđ ex ꝓcedentib. & sequentib. colligitur, vr̃ percipi ex coniecturis, & non ostenditur iudici, nec legi potest. Sed responderi potest, ꝙ ex quo colligitur ex ꝓced. & seq. satis colligitur ex scriptura, vt s. dixi in qõ de hærede scripto ĩ vna re. & facit tex. in l. verbum volo. j. de fideic. in l. cum pr̃. §. cum imperfecta. de le. ij. quæ iura adducit Bar. hic. ¶ Quintò fallit si instrumentum repe-

38 ritur apud aduersarium, qui cogat illud edere: † quia tali casu rasura non reddit instrumẽtum suspectum: vt no. Bal. in l. j. in ver. q̃ro hic loquitur. s. de fi. instr. & sequitur Ale. in d. l. si vnus. & hoc videt verum in ꝑiudicium eius, apud quem reperitur cancellatum: quia ab eo, vel de voluntate eius cancellatum ꝑsumit. facit qđ no. Bal. post Pe. in d. l. si vnus. circa fi vbi inquit, ꝙ si instr̃m reperitur cancellatũ apud testatorem, ab eo cancellatum præsumitur. & idem Bal. dicit in d. l. j. in fi. de his, quæ in testa. delen. & facit qđ no. de libro mercatoris in rub. s. de fi. instr. col. ix. ver. sed hic q̃ro. vbi ingt ꝙ quicquid scriptũ reperitur in libro mercatoris, de voluntate eius scriptum præsumit. & Alexan. in cõsi. 147. ponderatis. col. ij. li. ij. & ex quo infert Pau. de Ca. in l. Labeo. ff. de pact. ꝙ si reperit instrumentum cancellatum apud creditorẽ, præsumitur eius voluntate cancellatum. ¶ Et de rasura instrumenti, quando facit suspicionem: quia materia propriè non conuenit hic, vidẽdum est qđ scribit Pe. de Anc. in consi. 242. prius de virib. & in consi. 431. præmissa. Ang. in consi. 341. super primo. in fi. Lap. all. 30. consiliũ fuit. An. de Bu. in consi. 11. Est aduertendũ. & Cor. Peru. in ꝯsi. 38. incip. alias lib. j. & in consi. 118. placet. lib. iiij. ¶ In gl. in ver. depositionib. in prin. ibi, nõ est necesse eos iurare. cum gl. transeunt Bar. & Doc. cõiter: conclusio gl. intelligitur, nisi appareat ꝯdictor: quia tunc necesse est ꝙ testes recipiantur, & quod testm̃ publicet: vt no. Bal. in v. opp. hic & secundũ Sal. hic requiritur ꝙ testes eorum scripturas recognoscant. Sed Ale. dicit hoc non esse verum quia sequeretur ꝙ eadẽ probatio deberet fieri in possessorio, quę in petitorio requiritur & quia, vt dicit Ale. ista causa possessorij esset deterioris cõdõnis, quo ad probationem, quã petitorij: quia non obstante probatione testium, si scriptura esset rasa, uel cãcellata, ulterius non procederetur, sed hr̃s repelleretur, vt hic dicitur & secus tamen esset in petitorio. d. l. si vnus. ¶ Sed responderi potest, ꝙ non est inconueniens, ꝙ ꝯdictore cõparente, eadẽ publicatio testamenti requiratur. quæ in petitorio. Vel secũdò melius rñdet ꝙ in tali publicatione, quæ fit respectu possessorij, leuiores ꝓbationes sufficiunt, sm̃ naturam causæ. ¶ Non ob. dum Ale. dicit, ꝙ esset deterioris conditionis ista causa possessorij: quia hoc non videtur verum: quia tali casu quando contradictor apparet, qui se opponit, præsumendũ vr̃ ꝙ testm̃ non esset cancellatũ, nec rasum: aliàs etiam non comparente ꝯdictore, missio non haberet locum. Et sic non est verum ꝙ in isto casu, qñ contradictor comparet, causa possessorij sit deterioris conditionis. ¶ Vltimò per

39 istam gl. in fi. infert Ang. † ꝙ quãdo instrumentũ hẽt executionẽ paratam,

ADDITIONES.

a ¶ Substantiali. Cor. consi. 28. col. 2. lib. 2.

b ¶ Sine uitio. Ale. consi. 104. consi. 175. col. 2.

c ¶ Stare. Ale. consi. 14. nu. 14. lib. 6. Ias. consi. 114. in [illegible] lib. 1. [illegible] Peru. consi. 95.

paratã, testes examinari poterunt, & dicta corũ redigi in scriptis: & talis scriptura, quæ publica est, paratã habebit executionẽ. Alex. dicit, ꝙ Bar.vr̃ tenere ↄ̃rium in l.creditores.co.pe.ꝗ.de pig.¶Sed tñ Ale.ↄcludit, ꝙ dictum Ang.habeat locũ in casib.in quib.testes examinari possint ante litẽ cõt.¶Et vlterius aduertendũ est: quia dictum Ang.intelligit, ꝓut ipse loquit, qñ iam esset facta scriptura publica de dictis testiũ: & hoc nõ negat Ber.sed Bar. vr̃ loqui in d.l.creditores antequã facta sit scriptura:& hoc Ang.nõ negaret. & de his videndũ est qđ dixi in c.ij.de proba.col.pe.¶Et dicit Ale. hic,post Bal.ꝙ ẽt iste tex.haberet locũ, si de testõ nuncupatio cõstaret per confessionẽ, & hoc declarandũ est vt dixi in d.c.ij.de ꝓba.col.pe.in ix.fallen.allegando Pe.de Anc.in consi.350.in qõne, col.fi.¶Circa istã gl.quærit de duab.qõnib. Prima est, an dispositio istius.l.habeat locũ in eo,qui solum põt succedere de iure prætorio Bar.& Doct.*cõiter* tenent, ꝙ sic:quia appellatione hr̃dis venit bonorũ possessor.l.j.§.bonorũ.ff.ad Treb.l.in ↄditionib.§.pronus.ff.de ↄd.& de.& facit tex.in l.ij.ff.de bo.poss.vbi dr̃, ꝙ bonorũ possessor in oĩb.est loco hr̃dis. & ideo ista ↄstitutio, quæ loquit̃ de hr̃dis,ex passiua interpretatione habet locũ in bonorũ possessore. ¶Solus And.Sic.in ru.s̃.qui admit.in car.pe.col.fi.tenet ↄ̃rium:quia l.ista correctoria est, & nõ debet extendi.Mod.hic dñt, ꝙ non est correctoria, sed exorbitans.¶Sed negari nõ põt quin sit correctoria: quia tollit, & corrigit edictũ diui Adriani.E. ideo r̃nderi põt, ꝙ habet duas par.In j.parte correctoria est.In ij.parte nouã ↄtinet dispositionẽ,quæ licet exorbitans videat̃,fauorabilis tñ est,vt s̃.dictum fuit.¶Alia qõ est,an istud remediũ detur venientib.ab intestato *cõis* opin.est ꝙ non:vt Ale hic post alios ↄcludit:& r̃ndet ad gl.quæ vr̃ facere in ↄ̃rium l.j.ꝗ.de his,qui ante aper.tab.Et ad illam glo.ẽt regula r̃nderi põt,ꝙ in d.l.erat rõ lege expressa, quæ militat ẽt ab intestato. & cõem opi.facit tex.cũ gl.in l.j. in verbo, scripto. ꝗ.quo.lega.& reperio, ꝙ opi.ꝙ cõem latè sequit̃ Cal.in consi.26. in tit.de test.quia dicit ipse, qualitas requisita per istã l.quæ loquit̃ de hr̃de scripto à testatore, nõ ↄcurrit in venientib.ab intestato. & licet eadẽ ratio vr̃ in venientib.ab intestato, dicit Cal.non valet argũ à paritate rationis in beneficiis extraordinariis. ¶Scdõ r̃ndet,ꝙ non vr̃ eadẽ ratio in venientib.ab intestato:quia non hñt expressam voluntatẽ testatoris.¶In gl.in verbo,legitimo, in prin. tractat quis dicatur legitimus ↄdictor.& in hoc dicit Bar consistit difficultas huius.l.in prin.gl. duæ ponunt̃ opiniones, vna Aldrici, altera Azo.quas Ale.hic declarat, & similiter declarat Alex.distinctione Bar.qui principaliter considerat tres casus.Primus,qñ quis venit ad ↄdicendum à principio re integra. Scđs, qñ fuit data licentia ante ingressum tm̃.Titius, qñ post licentiam & ingressum. ¶Circa primũ Bar.latè insistit,& plura verba effundit,q̃ essent necessaria.Et quia doc.Bar.est confusa,& nõ facile eius sensus colligitur,vt dñt Ful.& Pau.de Cast.hic.Clarius materia apparebit distinguendo in primo casu principali,quem facit Bar.principalẽ, duos casus.Primus est,qñ ille,qui se opponit,& ↄdicit,non possidet, neque dicit se possidere, nec tenere.¶Scđs, qñ asserit se tenere, &

40 possidere.¶Circa primũ casum regula sit negatiua,†ꝙ ille,qui nõ possidet,nec detinet,non est legitimus ↄdictor, ad impediendum hr̃dem mitti in possessionẽ, vt colligit̃ hic, dum dr̃, legitimo modo ab alio detinentur.Et ista conclusio ampliat̃,ẽt si iste qui ↄdicit haberet titulũ:quia si non habet possessionẽ,solus titulus nõ præstat iustũ interesse, ad reuocandũ tenutã datam alicui:vt notabiliter Bal.dicit post Iac.Butr.in l.manifestissimi.in princ.col.j.ver.attende.ꝗ.de fur.& Ale.hic inferius refert.¶Et licet ipse Bal.loquatur in reuocatione tenutæ, idem tñ vr̃ ad impediendum missionem in possessionem: de qua hic:quia licet habeat titulũ, non tñ possidet,nec detinet,prout considerat.¶Scdõ ampliat̃,etiam si talis ↄdictor prætenderet ius ex eodem testõ:vt quia sit fideicõmissarius,qui si non possidet,non est legitimus ↄdictor ad impediendum istã missionẽ:vt no.Bart.per illum tex.in l.filiam fratrib.ff.ad Treb.cum si.vt dixi in consi.54.Et videbimus.ꝗ.post Bar. Et ista cõclusio negatiua limitat̃,nisi allegaret titulum similẽ titulo hr̃dis petentis se mitti in possessionẽ: & quia dicat se institutũ in alio testõ posteriore:quia tunc illa omissio impediretur, fm̃ opi. Alb.quam oẽs tenent,& in hoc nullus discrepat. Et licet Alb. loquatur in ↄdictore,qui possidet, idem tñ vr̃ in isto casu:quia sunt partes: ideo missio in possessionẽ impedit̃, & deuenit̃ ad summariã cognitionem,& ille mittit̃ in possessionem, qui habet potiora iura: vt not. Ange.in l.j.s̃.eod.¶Secundò limitat̃,nisi ille,qui non tenet, neque possidet,allegaret ea,in quib.est fundm̃ hæredis petentis:puta,testm̃ abolitũ, vel cancellatũ, vel res,de quib.agit̃, possessas non fuisse per defunctũ.Nam tali casu missio non impeditur per ↄdictionem,sed quia hæres nõ probat fundm̃ suæ intentionis:vt Bar.etiã dicit in eius distinctione:& no.Bal.in consi.143.q̃q̃.lib.iij. & in ↄsi. 200.vobis speciali.eo lib.iij. Et in tali petitione persona debet legitimari:vt no. Ang.in consi.135.incip.Nautius Nasioli. & requiritur,ꝙ testator bona tempore mortis possideret, vt hic dicit: & not. Pet.de Anc.in consi.146.in prædicta quæstio.in princ.Et ad hoc facit:quia cũ dispositio istius.l. loquat̃ de hærede scripto in testõ non abolito, & in bonis, quæ fuerunt defuncti, istæ qualitates debent verificari:quia dispõ quæ loquit̃ cũ certa qualitate, nõ habet locũ,nisi illa qualitas [a] probet̃: vt no. Bar.in l.j.§ qđ autẽ ait.ff. ne quid in flu.pub.Et est dictum Io.An.in c.j.de homi.in vj.& no. Pet.de Anc.in consi.271.de titulis criminũ. cum si. vt dixi in c.ij.

41 de rescr.& in c.licet cãm.de prob.¶Venio ad scđm casum,† qñ ille, qui ↄdicit, asserit se tenere, & possidere, & est ltĩmus ↄdictor in oĩb.casib.quib.s̃.dictũ est de illo, qui nõ possideret. Et vlterius ẽt in tali possessore regula affirmatiua sit,ꝙ dicat̃ esse ↄdictor legitimus,qñ allegat se ltĩmo modo tenere, & possidere, vt colligitur hic,ibi, non autẽ ltĩmo modo ab alio detinentur, à ↄ̃rio sensu.Et hoc clarũ est si habuisset possessionẽ, & titulũ à defuncto, vel ab ipso hr̃de.¶Primò,qñ à defuncto habuit titulũ, & possessionẽ cõtinuatã,& hoc procedit sine dubio,ex quo isto possidebat tẽpore mortis defuncti: quo casu non põt verificari qđ hic dr̃ de bonis, quæ fuerunt defuncti tpe mortis, & quia hr̃s non põt venire ↄ factũ defuncti.l.cum à m̃re.ꝗ.de rei vend.¶Quid autem si solũ titulum à defuncto habuisset? Bar.hic vr̃ idem dicere dum loquit̃ simpliciter.de eo,qui habuisset titulũ à defuncto, & de possessione nihil dicit. Allegat tñ iura,quæ de possessione loquunt̃.l.j.ꝗ.quorum leg.& in l j.§ redigunt̃.& in §.qđ ait.ff.quorũ leg.& fm̃ iura quæ allegat.Bar.eius intentio declarari debet,iuxta dictũ Bar.in l.nõ solum.§.liberationis.de li. leg. Ideo intelligit̃ qñ à defuncto simul habuit titulũ, & possessionẽ vt s̃.dixi.Secus si solum titulũ habuisset: quia solus non vr̃ impedire istã missionẽ in possessionem vt dixi. ¶Et quia virtute tituli,absque voluntate defuncti, nõ potuit possessionẽ acquirere.l.si ex stipulatione.ff.de ac.pos.l. nõ dubium.s̃. de leg.vnde talis possessio est vitiosa quæ non impediret istã mis-

b sionem.Nisi dicamus,ꝙ ẽt solo tit.[b] habito ab ipso hr̃de,vel defuncto,licè potuit possessionem vacantem accipere:vt no.Bal.hic,in v.q.in fi.& Bar.in l.cum solus.circa fi.ff.de vsuc.& no. Ale.hic.Facit qđ no.Ro.in consi.312.circa propositã,in prin. Et sic cum tali casu ↄdictor habuerit titulum à defuncto,& possessionem acceperit sine vitio,vr̃ esse ltĩmus ↄdictor.¶Et hoc in simili Doc.dñt de fideicõmissario,qui est ltĩmus ↄdictor,qñ possessionẽ sine vitio accipit, de quo.ꝗ.videbimus. Secundò. qđ dictum est de defuncto, idem est de hærede:quis ille,qui de voluntate hr̃dis possessionẽ habuisset,impediret talem missionẽ:vt not.Bart.hic, æquiparando in hoc hæredem defuncto.& facit text.in l.i.§.qđ ait.ff.quo.leg.in terris no.Bal.in consi.143.& in consi.200.s̃.alleg.in iij.lib.¶Similiter iste, qui possidet, legitimus ↄdictor dr̃, si allegat similẽ titulũ: vt quia dicat se hr̃dem institutum,& tali casu debet iudex pronuntiare non esse locum huic summariæ cognitioni,sed agendum esse ordinario.Ita Bar.hic dicit per istum tex.ibi, iudicio competenti, & tali casu dicit Bar.habet locum opin. Albe.& idem concludit Ange.hic, col.pen.dum inquit, ꝙ productis duob.testib.vno per actorem,& alium per reum, iudex pronuntiabit non esse locum summario iudicio, sed recedendum esse ad ordinarium iudicium: per istum tex.ibi,competenti iudicio, fm̃ vnum intellectum: quia competens iudicium ordinarium vr̃.¶Sed tñ cõsiderandum est,

42 quia † nihil obstare vr̃,quin etiam in isto casu sit locus summarię cognitioni.vt possessio tribuatur habenti potiora iura respectu possessionis,vt.s̃.dixi in ↄdictore, qui non possidet.Et ad hoc facit qđ no. Ang.in l.j.s̃.eo.ubi inquit, ꝙ si plures concurrunt parentes se mitti in possessionẽ,tanquam habentes titulum à defuncto, oẽs audiunt̃,& iudiciũ respectu cuiuslibet summarium est, & etiã in tali casu potior vr̃ causa possessoris in dubio.c.ex literis.de ꝓb. & in §.commodum.insti.de interd.¶Si uerò iste possessor, qui ↄdicit,allegat alium titulum dissimilem ab hærede,quem cum possessione habuit ab alio ante mortem defuncti, & iste est ltĩmus ↄdictor:quia testator non possidebat tempore mortis, & sic deficit fundm̃ hæredis,per istum tex.ibi, mortis tpe fuerit, & ita concludit Bar.& hoc clarum vr̃ per s̃.dicta.¶Sed dubiũ est,qñ habuit possessionem post mortem defuncti, & tñc Bar.dicit alternatiuè ꝙ ↄdictor,qui probat possessionem vel titulum solum. est ltĩmus ↄdictor de solo titulo.ut s̃. dictum est. Et idem est de sola possessione,ut colligitur hic.dum tex.dicit, legitimo modo detinentur, & no.Ful.in consi.230. in quæstione uertente.in prin. Et licet Bar. loquatur alternatiuè: idem tamen est fm̃ mentem Bar. si copulatiuè probaret possessionem, & titulum solum, ita ꝙ non probaret dñium.Item sequentia verba Bar.ostendunt.dum subiicit. Secus est,si probaret possessionẽ,titulum, & vlterius auctorem suũ dñm fuisse: quia tunc esset legitimus ↄdictor.¶Et ex dictis Bart. declarando

ADDITIONES.

a ¶Qualitas Dec.ex parte.2.col.4.de rescri.c.consuluit.i.no.3.de appel.consi.458.Ias. l.nam postea quam.§.si minor.num.9.ff.de iureiu.Bart.consi.143.viso processu.col. 1.lib.2.

b ¶Ex solo titulo.Non est verũ,nisi in fallentiis l.si ex stipulatione.ff.de acq.vel omit. pos.vt in eo,qui habuit donationẽ retento vsufr.qui põt dicere se possessorem,& sic statim impedire hæredem,sed oportere plene constare de dõne,eâque sine vitio esse

declarando, vt dcm̃ est, duæ ɔcłones colligunt̃. Prima est, ꝙ ille, qui habuit titulũ tpe mortis defuncti, & possessionem post mortem, non est ltĩmus ɔ̃dictor. Secđa, si vlterius probaret de dñio auctoris esset legitimus ɔ̃dictor. Circa primam ɔclu. opi. Azo. vr̃ eẽ in ɔ̃riũ q tenet legitimum esse ɔ̃dictorem possessorem, qui habuit titulũ tpe mortis defuncti. & cum ista opi. Azo. tenent Pe. & Dy. hic, & dicit Sal. hic: ꝙ ista opi. communiter approbat̃. ¶ Opinionem tñ vr̃ tenere Pau. de Ca. qui dicit, ꝙ non licuit possessori propria authoritate accipere possessionem, iõ vitiosa vr̃ possessio. l. cũ ɋreba tur. ȷ̃. vnde vi. l. si ex stipulatione. ff. de acq. pos. ¶ Sed ad hoc põt respondere ꝑ s̃. dicta, ꝙ ex quo habebat titulum, licitè possessionem vacãtem accipere potuit: ut not. Bal. in j. q. in fi. hic. Bar. in l. cum solus. circa fi. ff. de usuc. Alc. hic. Et in hoc consistit resolutio huius cõclusionis: qa si licitè reperit h̃re possessionem, vr̃ legitimus ɔ̃dictor ꝑ tex. hic à ɔ̃rio sensu, ibi, non autem legitimo modo ab alio detinẽ tur. Et per istum tex. vr̃ idem dicendum, etiam si post mortem defuncti habuisset titulum, & possessionem: quia uerum esset dicere ꝙ alio legitimè detinentur. & hoc vr̃ uerum quãtum ad hoc vt ɔ̃dicere possit. Sed postea uincit qui potiora hẽbat iura. Et potiora iura h̃re vr̃ h̃s: qa si adita h̃ditate competit publiciana, ꝑꝑ possessionem defuncti, ut per glo. in l. sunt & aliæ. & in l. quicunque. ff. de publi. & sic potior vr̃ alio qui post mortem defuncti incepit habere publicianam: ut declarat Sal. hic in uer. sancimus. col. pen. & idẽ Sal. in l. pe. s̃. de peti. hær. & sequit̃ Alc. in cons. 90. in cã col. pe. lib. 2.

43 ¶ Circa secđam conclusi. clarissimum est de iure, † ꝙ si possessorẽ ultra titulum probaret de dominio authoris. & ltĩmus ɔ̃dictor, & impediret missionem in possessionem. & ẽt ɔcludit Pau. de Ca. hic qui intelligit, dummodo hoc probetur incontinẽti, & ita etiam expsse Bar. dicit, & Pe. hic, quem Cy. refert col. pe. ꝙ ſp qs est ltĩmus ɔ̃dictor, si paratus sit ꝓbare de iure suo icõtinẽti. & no. Ang. ĩ ɔsil. 135. s̃. alle. in fi. & facit quod no. d. Guido Papæ. in q. 132. inci. sed probato ubi tenet ꝙ si sit error in testõ, ꝑt peti, ꝙ corrigatur, offerendo probationes incontinenti: & hoc modo missio in possessionem impeditur. Et ad idem facit: qa vr̃ iudicium possessorium adipiscendæ, in quo obstat exceptio dominii, si probet̃ incontinẽti: ut no. Bar. & Doc. in l. si de vi. ff. de iud. & Cy. & Pau. de Cas. in l. ij. s̃. eo. ¶ Et idem est in simili in instr̃o, ꝙ licet paratam habeat executionem ex forma statuti, admittit̃ tñ exceptio, si offerat̃ probõ incontinenti, ut dixi in c. ex parte. el ij in vij. fallen. de offi. deleg. Et in proposito nr̃o est gl. in l. ij. s̃. e. q̃ limitat illum text. non h̃re locũ quãdo filius, q dicit se præteritũ, obtulisset se ꝓbaturũ incontinẽti. & Bar. & Doc. communiter in d. l. ij. hoc sequunt̃: & idem Bart. in l. j. s̃ eo. dicit. l. ij. procedere nisi de uitio p̃teritionis ex ipso testõ appareret & idem Bar. hic in prima. opp. dicit, ꝙ tex. in d. l. ij. loquitur de uitio inuisibili p̃teritionis, qđ nõ impedit missionem istius. l. secus si appareret p̃teritio ex ipso testõ: ut quia in testõ fecisset mentionem de filio, sed non instituendo, neque exh̃dando: quia tunc ſm eum, missio impediret̃, & hoc s̃. declaratum fuit. ¶ Non omitto tñ, vt uobis qui habetis scripta, aliqua ex parte satisfaciam, ꝙ nouissimè d. Io. Ig. doc. ꝑegrinus, in aut. ex cã. col. 34. longo apparatu tenet, ꝙ talis missio nullo modo impediatur ex vitio p̃teritionis, dato ꝙ incontinenti ꝓbetur, uel ꝙ ex ipso testõ constaret, & hoc præsertim ꝑ illum tex. in d. l. ij. ponderando text. dum dicit, ꝙ filius non põt allegare uitium p̃teritionis, ad impediendum talem missionem, ibi, quanuis p̃teritum se alleget. Cum ergo allegatio reiiciatur, non vr̃ ꝙ uitium p̃teritionis aliquo modo obstare possit. Et dicit, ꝙ totus Mundus illum tex. nõ posset euitare. ¶ Sed certè ille tex. parum facit: qa ibi allegatio non admittitur ad finem probãdi: qa allegãdo se p̃teritũ, fuisset opus ꝓbare filiationẽ, & suitatẽ ad hoc ut testm̃ redderetur nullum: & ista requirunt altiorem indaginem. unde allegatio ibi non excludetur ꝑꝑ se simpl̃r, ita ꝙ p̃cisè allegatio remoueatur: sed excluditur ꝑꝑ probationes, q̃ fuissent necessariæ admissa allegatione. Et iõ illud uerbum alleget, intell̃r & probet, uel probare velit. & ad hoc bene facit tex. cũ gl. in c. non est in uerbo alleget & gl. ibi supplet, & probet, de ɔsue. lib. vj. & Dom. ibi dicit, ꝙ licet statutum dicat, si pars aliquid alleget in iudicio intelligitur, ꝙ etiam illud probet. & facit in l. p̃tor ait. in prin. ff. vi bo. rap. in l. j. ff. si quadru. pau. fe. di. cum sim. vt tradit And. Sic. in cons. 17. co. v. li. j. ¶ Retenta communi conclone qđ s̃. dictum est de dominio, idem dicit Pau. de Cas. esse quasi dominio. ¶ Contrarium dicit Cor. Peru. hic, qa tex hic in fi. considerat p̃scriptionem ɔpletam, & sic dñiũ acq̃sitũ, ad impediendũ missionẽ. ¶ Sed p̃t dici, ꝙ quasi dñium, & publiciana, bñ facit ɔ̃dictorem legitimũ. ut audiat, sed nõ vt obtineat & sic suspendit̃ missio in possessionẽ, sed cã cognita nõ impedit, vt s̃. dcm̃ fuit.

45 ¶ Et ad s̃. dicta notãdũ est, † ꝙ remediũ istius l. ɔpetit ẽt possessori, ut possessio ɔfirmetur, vt ɔcludit Do. Guido Papę q. 219. edictum diui in prin. & in q. 132. s̃. alle. Et hoc tenet Cy. hic, & Bar. & Alc. refert hic in fi. Et ad hoc faciũt plura, quæ dixi in l. j. supra de Carb. edic. Et ad supra dicta uidendum est, quod not. Bald. in l. j. colum. ȷ̃. si de momen. pos. fue. app. ¶ In secđo casu principali, quem facit Bar. qñ ɔ̃dictor data licentia comparet, & se opponit: ex dictis Bart. duæ ɔclusiones colligunt̃. Prima, ꝙ si quis fuerit citatus specialiter, debet audiri ad ɔ̃dicendum. Secunda, ꝙ ẽt tertius, qui cõparet pro interesse audiri debet. ¶ Circa primã cõclusionem illa comprobat̃ ex dicto Inn. in c. cũ

45 inter. col. j. de exce. vbi dicit, ꝙ † actor vr̃ approbare personã eius, quem facit specialiter citare, & refert Bal. hic, in v. q. col. x. cum si. vt tradit Alc. hic col. viij. & dixi in d. c. eum inter. Et ista conclusio

a limitat̃ per Mod.[a] hic, non habere locũ, qñ fuit facta citatio, si sua putauerit interesse, ex eo, qđ no. Bald. hic, in v. q. ¶ Sed aduertendũ est: quia licet facta sit citatio, si sua putauerit interesse, per hoc non tollit, quin persona, q̃ specialiter citata fuit, approbata sit, vt dicit Inn. Et cum de interesse excipiat̃, in aliis persona approbata vr̃: qa exceptio facta in vno casu, ɔfirmat regulam in aliis. l. quæsitũ. §. idẽ rñdet. ff. de fundo instru. nec Bal. in v. q. hoc negat: quia solùm dicit, ꝙ citatus non tenet̃ probare de suo interesse, nisi citatus sit sub dicta forma: quia cum fuerit citatus cõditionaliter, nõ releuat̃, qm̃ tenet̃ probare de interesse. Sed per hoc non negat Bal. quin excepto interesse in aliis persona approbata sit. ¶ Itẽ est aduertendum ad dictum Bal. dũ præsupponit, qđ citatus simpliciter nõ tenet̃ ꝓbare de suo interesse, quia nõ vr̃ procedere sine dubio. Licet enim per citationẽ persona habilitata sit, non tñ vr̃, qđ admittat̃, nisi ꝓbet de interesse: quia approbatio, quæ fit per citationẽ, vr̃ referri ad personã: vt no. Inn. in d. c. cũ inter. Et non vr̃ respicere causam, de qua agitur: prout est in simili in testibus, in quib. nõ põt opponi de inhabilitate, si rogati sunt à partib. vt no per gl. in §. licet. ver. suppliciis. in auc. de testib. & hoc, respectu personæ intelligit̃. Sed ɔ̃ dictũ ipsorũ testiũ bene opponi p̃t, vt not. Abb. in c. cãm. el j. de re iud. in prin. & ita vr̃ in proposito: quia interesse respicit cãm, nõ personã: & ille, cuius non interest, repellit̃ rõne causæ, & non ꝑꝑ inhabilitatẽ personæ. Nisi saluando dictum Bald. dicamus, qđ immo interesse respicit personã: quia considerat̃ ad hoc vt persona admittat̃, vt audiat̃. Et sic nõ considerat̃ interesse ꝑꝑ se, sed ad ltĩmandum personã. ¶ In secunda cõclusione, quæ habet, qđ tertius pro suo interesse debet audiri, intelligit̃ dũmodo probet de suo interesse, & incontinenti probare debet: vt no. Abb. per illũ tex. in c. veniens. el ij. in iiij. no. de testi. ¶ Non tñ requirit̃ ɔcludens, & plena ꝓbatio, sed semiplena sufficit, quia iudiciũ est summariũ, in quo semiplenæ ꝓbationes sufficiunt, vt not. Bart. in l. à diuo Pio. §. si sup̃ reb. in prin. de re iu. cũ si. vt tradit ibi Alc. & iõ tali casu sufficit pro

46 bare titulũ coloratũ: vt no. Inn. in d. c. veniens. de testi. dicens † qđ sufficit ꝓbare se electũ: & nõ admittit̃ impugnatio electionis. Vñ infert ibi Car. qđ satis erat in notabili casu, qui fuit Florentiæ, producere instr̃m vnionis, ab eo, q cõparebat pro suo interesse, & nõ admittebat̃ exceptio de inualiditate vnionis, & idẽ Cal. ɔcludit in ɔsi. 7. in cã fratrũ cum si. vt tradunt Mod. in c. veniens. cõl. v. ¶ Et qđ dictum est de titulo, verũ est quo ad hoc vt audiat̃, & admittat̃ ad ɔ̃dicendũ: nõ aũt dicendũ est, ꝙ ꝑꝑ hoc missio in possessionẽ impediat̃, per ea, quæ s̃. dicta sunt. ¶ Itẽ s̃. dicta nõ ꝓcedunt respe-

47 ctu personarũ, q̃ debent ltĩmari: & in tali † ltĩmatione[b] plena ꝓ-

b batio requirit̃, licet cã principalis summaria sit: vt no. Bart. in l. ij. in fi s̃. e. cũ si. vt tradit Alex. in l. à diuo Pio. §. si super reb. col. j. de re

c iu. ¶ Mod.[c] tñ in d. l. ij. tenent ɔ̃ cõem op. ꝙ ẽt in ltĩmatione personarũ semiplena ꝓbatio sufficiat: qa si cã principalis est summaria

d ẽt oẽs[d] articuli, qui occurrunt, summariè tractari debent: vt not. Bar. in trac. ad repri. in verbo, summariè: vt not. Bald in l. j. col. j. in fi. ȷ̃. cõia de leg. & ad hoc facit tex. in cle. dispẽdiosam. de iud. ¶ Sed põt rñderi, illud esse verũ in articulis respicientib. ipsam cãm, ꝓut Bar. loquit̃, secus vr̃ in respicientib. personã, quia ltĩmatio ꝑsonæ vr̃ separata cã. Præterea, nõ vr̃ simpliciter, qđ de articulis incidentib. idẽ debeat iudicari, qđ de cã principali, nã licet in possessorio nõ possit appellari. l. j. si de momen. pos. fue. appel. tñ ab interlocutoria incidẽter, & ab inordinato ꝓcessu poterit appellari, vt not. Bal. in c. ex ɔquestione. de rest. spo. Ange. in ɔsi 46 uiso puncto, & no. Bal. per illũ text. in l. si ex cã. §. nũc uidendũ. ff. de mino. & not. Arc. Io. An. & Dom. in c. inquisitionis. in prin. de hære. in vj. & dixi in c. pastora. in prin. de app. ¶ Et quia in hoc Doc. vario modo loquunt̃, ɔcludendo non vr̃ esse recedendũ à cõi opin. in isto casu speciali, in quo Doc. loquunt̃. ¶ Vltimo ex doctri. Bart. notate limitationem, quã ponit ad d. l. si eo tpe. ȷ̃. de remis. pig. qđ illa lex habeat locum, qñ utroque creditorum habebat ius. Secus si unus haberet ius, & alter non, quia per contumaciam non vr̃ concessum ius illi, qđ non habet. ¶ Sed ista limitatio, quam doc. cõmuniter sequuntur, & Mod. extollunt, vr̃ dubitabilis. Nam licet in casu dictæ

ADDITIONES.

a ¶ Moderni. Dicendum nihil referre de formula citationis, quantum ad executionem huius legis, cui locus erit, nisi quocunque modo citatus iustam causam impediendi promptè ostendat.

b ¶ Limitatione. Ias. l. ait prætor. 2. in fi. prin. ff. ee iureiu. Inst. de ac. §. pretereà. nu. 54. Ale. consi. 59. num. 2. lib. 2. consi. 77. in fi. consi. 147. num. 2. lib. vj. Aymo consi. 104. in prin. Pe. Gera. sin. 24.

c ¶ Mod. Quicquid dicat Dec. opinionem Ias. hoc casu veram puto.

d ¶ Etiam omnes. Deci. l. pe. nu. 34. suprà de pac.

dictæ.l.si eo tpe.vterque creditorũ haberet ius, illud verũ est respe ctu debitoris. Inter se tñ ius vnius creditoris, erat potentius iure alterius: vt quia alter prior fuisset. Et tñ forte in casu dictæ.l. si eo tpe, excludit ille, qui potentius ius habebat: & non vr̃, ꝙ pp contumaciã debeat à suo iure potentiori excludi, quia pp contumaciã non debet quis iure suo priuari, vt no.gl.in l.j.§.fin.ff. si quis iusd. no. Bal. in l.in multis.in fi.ͻ.de app.cum si.vt tradit Ale.in d.§.fin. Et hoc q̃tum ad dictam.l.si eo tpe. At in casu nr̃o, dum Bart. dicit, vnus habet ius, & alter non, & pp contumacia alterius non acquiratur ius non habenti. Est aduertendũ, quia licet non acquirat ius non hñti, forte illi, qui petit se mitti in possessionem non habebat ius, & si contumax ius habuisset, pp contumaciã non debuit iure suo priuari: & quia ẽt in isto casu pōt vterque ius hr̃e: vt s̃. dictum est de publiciana, sed ius alterius est potentius. Vnde omissis verbis Bart. ad d.l.si eo tpe. rñdet, ꝙ ad casum nostrũ nihil facit: qa hic loquunt Doc. in citato simpliciter: quo casu pp contumaciã simpliciter, non debet quis iure suo priuari: sed in d.l.si eo tempore. non fuit citatus simpliciter, sed tps statutũ fuit citato ad docendũ de iure suo: qđ fieri potest duntaxat ex causa, & non aliter: vt no. Bal. in Titia. col. fi.ff. de accus. Ang. in l.si ea quæ. in prin. ͻ. qui acc. cũ si. vt tradit Ale. in consi. 103. viso themate. in fi.lib.j. Ro. in cōsi. 53. visis ¶ Et tali casu notandũ est, ꝙ requirit, vt præcedat bina monitio: vt no. Ange. in §. si quis sunt. col. ij. ver. ex his infero. in auct. de hæ. & fal. & in § si quis. aut. de eccle. rit. & sequit Ale. in consi. preall. & Ang. Are. in tracta malefi. char. 7. ver. quæro an iudex. ¶ Sed idem Ale. dubitare vr̃ de isto dicto in l.fi. col. j. dum dicit, ꝙ iura allegata pro Ang. loquunt in casib. particularib. & aliter nō declarat. Et verum est, quia loquunt in relictis ad pias causas: quo casu in talib. relictis breuius tps spectat. Et ideo pp breuitatẽ tẽporis bina monitio requiritur: vt no. Bar. declarando illa iura in aut. hoc amplius. in prin. ͻ. de fideic. quem ad hoc allegauit Arc. in quamdiu. vltima. ff. de acq. hær. ¶ Et vlterius considerandũ est, ꝙ in dictis iurib. non erat taxatũ tps, sed fiunt monitiones ad conuincendũ negligentiam: sed in casu nr̃o, videlicet in d.l.si eo tpe. cũ si. ex causa erat statutus terminus ad docendũ de iure suo: vt no. Bart. in d.l. Titia, & requirit, ꝙ silentiũ imponat post terminũ: vt no. Ange. in d.l.si ea. & ideo alia monitio non requirit: quia vbi tps est determinatum, dies interpellat pro hoīe. c. potuit. de loca. l. optimã. ͻ. de ꝯhen. & ꝯmi. stip. & alia monitio non requirit: vt not. Bald. in l.ij. s̃. de spon. Doc. in c. licet canon. §. j. de elec. in vj. & Pe. de Anc. in cōsi. 63. pro clariori decisione. ¶ In ead. gl. l. filiam fratrib. Bar. quem alii sequũ-

48 tur, in fideicōmissario cōcludit, ꝙ † si non possidet, nō est ltĩmus ꝯdictor ad impediendũ istam missionẽ: secus si possideat, & velit incōtinenti procedere de iure suo & idem cōcludit Bar. in d.l. filiam fratrib. & Doc. cōiter sequunt, vt Ale. ibi dicit. ¶ Sed tñ aduertendũ est, dum Bar. cōcludit, ꝙ fideicōmissarius, qui possidet, dr̃ legitimus ꝯdictor, si incōtinentu paratus sit probare de iure suo. Nã ẽt si non possideret, deberet admitti, si velit incontinenti probare de iure suo, vt s̃. dictum fuit. Et fm̃ hoc illa possessio, q̃ habet fideicōmissarius nihil vr̃ operari ꝯ intentionem Bar. & Doc. ¶ Sed pōt rñderi, ꝙ fideicōmissarius, qui non possidet, licet velit de iure fideicōmissi statim probare, non vr̃ legitimus ꝯdictor ad impediendum missionẽ: quia cum fideicōmissarius debeat habere possessionẽ, & restitutionẽ de manu hr̃dis, ius fideicōmissi, de quo statim ẽt constaret, non vr̃ impedire missionẽ in possessionẽ: vt est tex. in d.l. filiam fratrib. Secus qñ habet possessionẽ sine vitio: quia tunc vr̃ ltĩmus ꝯdictor, si probet incontinenti, & ita cōis opi. declarari debet. ¶ Et qđ dictum est de possessione, intelligit, ꝙ illam fideicōmissarius habet sine vitio: quia testator in vita possessionẽ sibi dedisset: vt no. Ang. quem sequit Ale. in d.l. filiam fratrib. & idẽ si te-

a stator a dedisset licentiã fideicōmissario accipiendi illã propria auc. vt no. Bal. in consi. 435. veritas est ista, li. j. ¶ Et ad hoc facit tex. in l. Titia cum testō. §. j. de leg. ij. vbi Bar. & idem Bar. in l. iii. in ij. q. prĩ. ͻ. de pig. & in l. legitimos. in j col. ff. de leg. tu. Et etiam tacitè ista licentia dari potest à testatore: vt quia dicat, ꝙ legatarius non molestet in possessione rei legatæ. vt not. Ange. in l. hæc si res. ff. de rei vend. Si autem fideicōmissarius acciperet possessionem propria auct. etiam si vacaret possessio, vitiosa esset, ex quo de voluntate hæredis non accipit. l. j. in prin s̃. quo. leg. & dixi in cōsi. 84. ¶ Bene verũ est, ꝙ licet non sit ltĩmus ꝯdictor, qñ accipit possessionem, ẽt vacantẽ propria auctoritate, tñ excusat à pœna. l. nō dubiũ. s̃. de le. vt no. ibi, & per gl. pe. in c. fin. de suc. ab inte. Et tradit Ro. in consi. 312. circa propositã. Et qđ s̃. dictũ est de fideicōmissario, limitat p Pau. de Cas. hic, & sequit Ale. qñ hr̃s ꝓtenderet detractionẽ Trebellianicę: qa tũc indistinctè fideicōmissarius non vr̃ ltĩmus ꝯdictor, ẽt si incōtinenti velit ꝓbare de iure suo: qa testō fieri oīno debet, vt quarta detrahat. ¶ Sed tñ cōsiderandũ est, qa si fideicōmissarius habuisset possessionẽ de volũtate hr̃dis, vel testatoris, videret legitimus ꝯdictor: quia interdictũ quorũ legatorũ, solũ habet locum, qñ hr̃s ꝓtendit hr̃e falcidiã, & non aliter: vt not. Bar. in l. j. ff. quorum lega. Et tñ tale interdictum cessat, si habuit de voluntate hæredis. d.l.j. in prin quorũ leg. Ergo indistinctè vr̃ fideicōmissarius ltĩmus ꝯdictor, debet admitti, ꝓbando de iure suo in cōtinenti, vt s̃. dictum est: quia ista legitimatio, qñ habuit possessionem de voluntate hr̃dis, intelligit in teris, in quib. rl̃a loquit, & sic eo casu, in quo hr̃s prętendit interesse quartæ: licet alr̃ dicant Pau. de Ca. & Ale. hic. ¶ In gl. in verbo, missus, ibi. nec pt̃ appellare, hoc est regulare ꝙ in causa possessorii nō appellat: de quo latè dixi. s̃. ponendo regulam cũ plurib. ltationib. in l. j. C. de bo. pos. fm̃ tab.

49 ubi videndũ est & in ꝯs. 28. ¶ Noto tñ istã glo. fm̃ Pau. de Cas. † ꝙ in casib. in quib. nō admittit appellatio, vt est cã momẽtaneæ possessionis, nihilominus quærela admittit. Et licet gl. hoc nō dicat, vt perpendit hic Ale. dictum tñ Pau. de Cas. vr̃ notabile & proat ipse declarat, intelligit qñ iudex causa non cognita ꝓcessit. ¶ Sed Alex. tenet ꝯrium: quia dicit ipse si fuit lata sñia absq; causę cognitione, sñia vr̃ nulla: vt not. Bart. in l. iudex. per illũ tex. ͻ. cōm. vel epi. quo casu agi pōt de nullitate: & nō erit opus extraordinario remedio q̃relæ uel supplicationis: vt Ale. cōcludit, & hoc fatetur ipse Pa. de Cas. qñ actus est nullus. sed vr̃ intelligere gl. qñ actus valet. ¶ Et pro

50 defensione Pau. de Cast. considerandũ est, ꝙ † iudex oīno ꝓcedit absque causas cognitione, puta sine citatione, sñia esset nulla. l. j. §. item cũ ex edicto ff. quæ sen. sine appel. resc. not. Bal. in l. ij. ͻ. si per vim vel alio modo. Cal. in consi. 8. in prin. in tit. de re iud. cum si. vt dixi in c. eccl. S. Mariæ. de const. in gl. fi. Et tali casu habet locum qđ Ale. dicit, quia licet appellari nō possit, nō prohibet ille, qui succubuit dicere de nullitate: quia diuersa sunt remedia: vnde licet tollat appellatio, nō tollit nullitas. l. si expressim, in fi. & ibi Bar. in pe. col. ff. de appel. & tradit Ang. in cōsi. 147. in facto proposito. cũ si. vt dixi in c. cũ sit Romana. in gl. in verbo ante litis, de appel. Si verò iudex facta citatione, vlterius non cognouit de causa, uel probationes non admisit, tali casu ualet sñia, sed dr̃ iniqua, vt no. Ang. in l. iudices. in ij. no. s̃. de iud. quia ꝓbationes nō sunt de substantia iudiciis: vt no. Bar. in l. prolatã. in fi. ͻ. de sen. cum si. scribit Ale. in ꝯs. 105. ponderatis. col. ij. li. v. Et dixi in d. c. ecclesia. in loco s̃. allegato, & isto casu saluat, & bene procedit qđ dicit Pau. de Castr. ¶ Et de isto articulo, qñ. s. non pōt appellari, an quærelari possit. Ale. se remittit. Sed cōcludendo dr̃ Doc. *coiter* dñt, ꝙ si non pt̃ appellari pp excellentiã personæ, pōt tñ supplicari. b l. præfecti. ff. de min. l. j.

b ͻ. de sent. præfec. pto gl. & Bal. in l. j ff de offi. pfe. pto. no. in Auth. quæ supplicatio. s̃. de pc. Imp. off. & ista ratione licet à sñiis latis in curia Delphinali non possit appellari, supplicari tñ potest: vt tradit do. Guido Papæ in quæstionib. suis. q. l. Et eodẽ modo si non pt̃ appellari, mixta cōsideratione personæ, & causæ poterit supplicari: vt in notabili casu scribit Imo. in consi. 142. in casu ꝓmisso. Secus si non pōt appellari respectu cãæ simpliciter: qa tunc eodẽ modo supplicari non pōt. l. fi. vbi gl. s̃. vt lit. pend. vbi Cy. regulam facit, ꝙ qui non pōt appellare, non pōt supplicare. Vñ sicut non pt̃ appellari à sñia, quę transiuit in rẽ iudicatã, pariter supplicari nō poterit. d.l.fi. & no. Bal. in l. ij. in fin s̃. vt lit. pen. Nam in vanũ impetratũ vr̃ quicquid ꝯ rem iudicatã impetrat; vt not. Inn. in c. cũ inter. de re iud. quem Bal. refert in l. pscriptione. col. viij. s̃. si ꝯ ius vel vtil. publi. Et ideo cũ appellatio sit prohibita in possessorio ex natura cau

c sæ, pariter etiam vr̃ prohibita supplicatio, c & ita tenet Imo. in ꝯsi. præal. Nam non pōt appellari in causa possessorii, quia præiudiciũ reparari pōt in petitorio. Et ista ratio ẽt militas in supplicatione,

51 & ita tenendũ est, licet aliter videat velle Pau. de Cast. hic. ¶ † Vlterius ẽt aduertendum est, quia ẽt si appellatio rōne cãæ prohibita

d nō sit, tñ tolli vr̃ supplicatio. d quia diuersa sunt remedia. Appellatio enim inquietatẽ, vel imperitiã iudicantis. l. j. in prin. de ap. Supplicatio vero respicit proprii erroris veniã; vel aduersarii circunuentionẽ. l. præfecti. ff. ad min. Et supplicatio fit corã eodẽ iudice, appellatio verò ad aliũ superiorẽ causam deuoluit, vt declarat Pa. de Cast. hic. Cũ ergo sunt diuersa remedia, si vnũ tollat, alterũ nō remouet, & hoc modo in statuto arguit, & ꝯcludit Imo. in cons. s̃. alle. Et idem in statuto no. Bal. in l. fi. in fi. ͻ. de temp. appel. & idem vr̃, vbi tollit appellatio de iure cōmuni, qa militat eadẽ rō, qa diuersa sunt remedia, & gl. hoc tenet in c. ex lr̃is, in verbo, supplicauit, de resti. in inte. dicens, ꝙ licet à sñia arbitri non possit appellari, supplicari tñ potest. Et facit qđ no. Bald. hic, col. pe. in versi. & not. Ro. in rub. ff. de arb. in char. fi. in prin. ver. scias tñ, & tradit Paris de Puteo in tract. de syndicatu, in uer. appellatio. in uer. an si statuto. ¶ Non ob. allegata in ꝯrium, quia locũ hñt in casib. particularib. videlicet

ADDITIONES.

a ¶ Testator. Immo nō idem: quia non potest dare hac licentiã, nisi quantũ ad excusandũ à dolo, & pœna, sed nō quãtũ ad possessionẽ, i qua nō pōt in testō p ꝯiudicare hęredi cōtra formã cōsuetudinis. Io. Fab. insti. de har. qualita. & differentia. §. sui.

b ¶ Supplicari. Vulgo apud Gallos propositionem erroris vocant. Vide Guido. Pa. decisio. Delphyna. cccxlv. Steph. Auffre in addi. decisio. Tholos. 479. Pe. Rebuff. repe. l. quòd iussit. nu. 17. cum seq. de re iud. Nic. Bœr. decisio. Burde. 52.

c ¶ Supplicatio. Sed etiam si sit vtrunque sublatum, non tamen sublatus est titulus. infra si ex fal. instru. nec remedium. l. si prętor. §. Marcellus. ff. de iud.

d ¶ Diuersa. Caro. Rui. consi. 175. de trib. nu. 16. cum seq.

videlicet in re iudi. quæ pro veritate hr: vel in possessorio, cuius præiudicium est reparabile in petitorio: vel in odium contumaciæ, qn quis fuit verus contumax, qui appellare nō pōt, vt latè dixi in pri. 34. ¶ In gl. in verbo, missus, in fi. de ista q. Bar. se remittit ad ea quæ dixit in l. j. §. non autē. ff. de secū. tab. vbi post Dy. & antiquos, quos
52 ibi refert, concludit in q. glos. q † qn producunt duo testamenta eodem die confectū, & non apparet de prioritate, q pp incertitudinem vtrunque vitiatur: ar. l. duo sunt Titii. ff. de testa. tut. & in l. si fuerit. in prin. ff. de re. dub. & facit tex. in l. eū, qui duob. ff. de ac. hær. & in l. in tempus. §. j. ff. de hæredi. inst. & idem tenet Cy. post Pet. in l. hac consultissima. §. sinautem. in fi. s. de testa. & facit gl. & ibi Bar. in l. cum proponas. j. de codi. & no. Ange. Are. inst. de ademp. lega. col. fi. & hoc etiā procedit in liberalitate. l. cum ex plurib. ff. de reb. dub. Ex quo inferri vr idem esse in dispositione ad pias causas: quia à pari procedunt causa pia, & libertas, vt notat Barto. in l. proximè. in fi. ff. de his, quæ in test. delen. in l. si vnus. in fi. s. de testament. ¶ Et prædicta conclusio limitatur sm Bar. in d. §. nō au-
53 tem. † nisi alter ex hæredib. scriptis possideret: quia tunc ille obtineret, & in hoc est magnum commodū possessionis. facit text. in §. cōmodum. inst. de interdic. & qd no. per gl. xij. q. v. in c. nulli dubium, & in simili casu no. Bal. in c. capitulum. col. j. de rescri. cum si. vt tradunt Mod. in c. ex literis. de probation. & dixi ibi, & latè tradit And. Sic. in c. j. char pen. de proba. & de cōmodo possessionis etiam latè tradit And. Sic. in consi. testiū prævaleret, & br concludendo vr, q causa pia esset. xxxv. col. iiij. lib. ij. & in consi. 65. col. v. eo. lib. ij. & in consi. 12. col. pen. lib. iij. & in simili casu tradit Car. in consi. 145. vr. in principio Roma. in consil. 159. super eo. & in ista possessione, qua mediante quis in casu dubio, & incerto, potior efficitur, aduertendum est, quia ipsa possessio non vr immediatè tribuere istud commodum, q reus absoluatur, sed possessio facit possidentem rerū. §. cōmodum. insti. de interdi. & reus in dubio absoluitur, ita, q idem esset in alio reo, qui non possideret, sm regulam l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. & in l. Arrianus. ff. de ac. & oblig. Et ideo in q nostra de duobus testis, dicit no. Bal. in l. j. col. ij. ver. quæro quid si duæ sententiæ j. qn prouo. q cōmoditas possessionis est simpliciter in absoluendo, non autem in possessione intitulanda. Vnde dicit ipse, q possessori non competeret præscriptio pro hærede. Et dicit Bal. idem esse in materia collationis, vel electionis quia neutra valet: & sequit Aret. in l. eum qui duob. ff. de ac. hære. ¶ Et licet dictum Bal. videatur notabile ad declarationem huius quæstionis, tn non vr procedere sine dubio. Nā primò in collatione beneficii, ille qui possidet, vr habere titulū non ob. incertitudine, ad hoc vr text. in c. si à sede. de præben. in vj. vbi dicit, q si non apparet de priori collatione, erit potior conditio possidentis. Nam vr potior ratione tituli, quam si aliàs nullum ius haberet ille in beneficio. Nam ex sola possessione ius non acquiritur in beneficiis ecclesiasticis, quia licet actor non probet intentionē, non per hoc possessori beneficium assignari debet: vt est tex. notabilis in c. olim ex literis. in fi. de rescrip. & ideo qd dr in d. c. si à sede, qd est potior conditio possidentis, intelligitur ratione tituli quem habet. ¶ Secundò idem vr esse in duob. testis: quia vterque habet titulum, & titulus alterius prævalere vr ratione possessionis, secus esset in eo, qui simpliciter haberet possessionem: quia tunc
54 esset verum qd Bal. dicit. ¶ † Secūdò limitat. s. dicta conclusio, nisi in altero testō esset instituta pia causa: quia illud prævaleret, vt notabiliter voluit Ro. in aut. similiter. in xij. speciali, in vltimis voluntatib. j. ad leg. Fal. & referunt Mod. hic. Et facit ad hoc: quia incertitudo non vitiat dispositionem ad pias causas de æquitate canonica: vt no. Anch. dicit in c. nōnulli. j. q. j. & no. Abb. post Ant. de But. in c. ex parte. de censi. Alex. in l. ita stipulatus. col. ij. de verb. ob. Facit qd no. Bar. in l. hæc conditio. §. cum ita. ff. de cond. & de. Et ista limitatio bene procedit, qn tantum in altero testō est facta institutio ad pias causas, prout loquit Ro. secus videret si in vtroque testō cā pia instituta esset: quia tunc vtraque institutio pp incertitudinem deberet vitiari: vt s. dictum est de libertate, quę licet fauorabilis sit, vitiatur tn pp incertitudinem. ¶ Sed ɔrium concludendum est, qd talis institutiō pp incertitudinem non vitiet, & prævalebit institutio facta de loco pio pauperiori: vt est text. in §. si qs nomine. ver. quia autem. & ibi Ange. in auc. de eccle. tit. Et ideo si in vno testamento esset instituta ecclesia & in alio monasterium monialium, illud prævaleret: quia locus monaliū magis pius reputatur: vt no. Cy. in l. cum multæ. in vlt. q. s. de do. ante nup. vbi Bal. & Ang. sequuntur, idē Bal. in l. in multis in fi. ff. de sta. ho. ¶ Nō ob. qd dictum est. s. de libertate, quia ibi omnino incertum est de voluntate testatoris. Sed tn pia causa instituta est in vtroque testamento, apparet qd testator voluit disponere pro salute animæ, & eligendo locum magis pium, videtur magis satisfactum voluntati testatoris. ¶ Sed pulchra est dubitatio, si in vno testō esset instituta ecclesia, & in alio testō institutus haberet possessionē, qd testamētum prævaleret? & breuiter concludendum videtur, qd pia causa sit præferenda, quia possessio facit possessorem reum. §. commodum. insti. de interdic. & fauor piæ cāæ præponderat, & superat fauorē rei: vt est tex. in fin. de re iud. vbi in dubio iudicatur pro reo, nisi causa fauorabilis sit, vt est in libertate, dote, & matrimonio. Et pari rōne in pia causa, & ad idem tex. in l. inter pares. ff. de re iud. Et hoc vr intelligendū, nisi possessio intitulata sit, sm ea quæ. s. dicta sunt. ¶ In gl in verbo, ex vna parte. Exponit. i. ex odio tm: & in verbo, ex vtroque, exponit idest, ex fauore: & licet doctores videantur ap probare talem expositionem, certè talis declaratio congrua non vr, quia in tex. de odio uel fauore nihil dr, & illud verbum in vtroque, facit relationem, cōiungendo ea, quæ pximè dicta sunt. § si Titius. de rerū diui. l. ij. in princ. ff. cōi diui. Cū ergo. s. proximè dictum sit de præscriptione possessionis respectu dnii, uel ratione exceptionis competentis, deinde dicat de præscribēte, ex una parte, uel ex vtroq; latere, intelligit qn altero, vel vtroq; modo ex prædictis præscribat. ¶ In gl. fi. Bar. sequit gl. cū qua finaliter Alex. residet reiecta opinione Bal. ut ipse hic latè insistit. Sed opinio. Bal latè defendit And. Sic. in consi. 65. li. ij. ubi uidendum est, quia in hac ultima lectione tempus non patit, qd res ulterius discutiat. Ex his sit finis huius legis. Ad laudem Dei omnipotentis. Valentiæ.

De sen. quæ pro eo quod interest. Rub.

Lectura I.

1 *Sententia incerta quando profertur.*
2 *Interesse pluribus modis consideratur.*
3 *Interesse diffinitur, quod est iusta alicuius vtilitas.*
4 *Interesse in genere generalissimo non consideratur differentia lucri cessantis, seu damni emergentis.*
5 *Interesse consideratur quod est inæstimabile, quod neque æstimari potest.*
6 *Interesse quod est æstimabile, quando potest peti.*
7 *Interesse, propter quod ius habilitatur ad aliquid petendum, non auditur in iudicio, nisi ille cuius interest.*
8 *Interesse in primo generē diffinitur, quod est damnum emergens, & lucrum cessans.*
9 *Res est aliud ab æstimatione rei, quando se habet transitiuè.*
10 *Species interesse sunt tres, scilicet communem, singularem, & conuentum.*
11 *Interesse aliud est intra rem, aliud extra rem.*
12 *Sub nomine interesse, quid comprehenditur.*

¶ Materia huius legis profunda est, & difficilis. Nam in pluribus ll. quæ difficultatem hnt, illa mitigat ex assidua interpretantium declamatione, iuxta illud poeticum. Et assiduo rupto lectore columne, sed asperitas pñtis legis ex eo augetur, q insolita est, & calcata semita non reperitur. Idcirco diligenter insistendū erit. Et in primis pro solito more rub. sm gl. cōtinuat: quia s. proximè dictum fuit de sen. quæ sine cer. quātita. profe. verum super interesse qnque sententia incerta dr, iō hęc rub. subijcitur. Ista continuatio gl. cōiter reprobatur, vt per Bar. hic, post Cy. & antiquos, quia super interesse debet ferri certa snīa. in §. curare. insti. de actio. & in l. iij. in fi. j. de inut. stipu. no. in l. certi condictio. in prin. ff. si cer. pet. ergo rō gl. non vr vera. Sed gl. defendi pōt: quia non absolutè, & gnalr gl. dicit, q super interesse incerta ferat snīa: nā tūc malè loqueret, per rōnē quā Bar. adducit, sed limitate gl. loquitur, & dicit, q snīa incerta fertur super interesse, qn iudicio non sit certū quātū pos-
1 sit. vel debeat extendi interesse, & tali casu gl. bene dicit: † qn quātitas in interesse declarari non potest. incerta snīa admittitur, vt est tex. no. in l. qaāquā vbi Bar. ti. proxi. Et licet glo. hoc modo saluari videatur, alia tn ratione mihi vr, q impugnari possit: quia cum rīr in interesse certa sententia requiratur, licet aliquo casu partpulari sententia incerta toleretur. congruum non videtur q continuatio referatur ad casum particularem contra communem materiam tituli: sed debet referri ad illud, qd principaliter, & regulariter in titulo continerur: arg. l. suus quoque. ver. & puto. ff de hęre. insti. cum si. vt dixi in l. j. ff. de reg iu. Et isto modo in simili casu cōtinuationem impugnat Sal. in rub. de ser. fug. in princ. & dixi in ru. s. qui admitti. Sustinendo tamen glo. continuatio sic adaptari potest. s. dictum fuit de sententijs in genere, deinde in specie de sentē. quæ sine cer. quanti. profe. & quia quandoque in interesse incerta pfertur snīa. d. l. qq, ab illa sumpta occasione Imperator subijcit de alia specie snīæ, uidelicet de illa, quæ cā interesse pfertur. Nec ob. qd s. dictum est, q in continuatione tituli non sit in consideratione casus particularis, ut s. dixi. Rñderi pōt illud esse verū i cōtinuatione, quæ principaliter fieri debet, de vno titulo ad alium titulum. Secus vr quando præcedit titulus gnalis, & sequuntur tituli speciales, quia cū omnes ad titulum gnalē referant, q de vna specie prius, quā de alia dicat, arbitrariū quodāmō vr, & ideo ex qualibet leui occasione inter ipsas species continuatio adaptari pōt, & hoc modo declarando gl. hic rectè loquitur. ¶ Secundò tamē cōmuniter continuatur. s. in ti. pcedenti dictum est, q certa qtitas in snīa exprimi debet: sed quia interesse in facto consistit. l. quatenus. ff. de reg. iur. & facta incerta sunt. l. vbi autem. §. qui id qd. de verb. oblig. vnde videbatur q super interesse non possit ferri certa sententia: ideo ut hoc declaretur, ponitur hæc rub. & ita Alb. hic con-

hic cōcludit post aliquos:& in effectu Bar.& alij sequūtur.¶Tertiò ēt continuatio adaptari pōt. s. dictum est de senten. in gñe,& & in spē.& uidendum erat de alia spē q̄ restabat,meritò hæc rub. subijcitur Expedita cōtinuatione prius, quā ad l. interpretationē accedamus,aliqua ꝑmittenda sunt, vt docet Iurisconf.in l.j. ff.de
2 orig.iur.Et in primis sciendū est,ꝙ † extra materiā huius tituli interesse plurib.modis ↄsideratur.Primò in gñe gñalissimo, ſm Bar.
3 hic in j.† quæstione diffinitur,qđ est iusta alicuius vtilitas, & sic generaliter,vbi tractatur de utilitate alicuius, ibi agitur de interesse. ¶Sed ↄ istā diffinitionē īstari pōt tripľr. Primò quia illa attēta,excluditur utilitas iniusta,q̄ tñ dr̄ interesse.l.itaque fullo ff. de ful.vbi actio furti non datur malæfidei possessori, quāuis eius intersit: & sic patet ꝙ est interesse,licet utilitas iniusta sit.¶Vr̄ primò posse respondeti,ꝙ propriè non dr̄ interesse, nisi sit iusta utilitas,& Bart. vr̄ hoc dicere,qui allegat d.l.itaque,& ita ēt Mod.hic dñt. Sed ista responsio non satisfacit,ↄsiderando interesse in gñe gñalissimo:qa interesse appellat,licet peti non possit, & iniusta sit utilitas.d.l.itaque fullo.& qđ Bar.dicit non loquitur in gñe gñalissimo, & sic vr̄ stare argm̄ ꝙ dicatur interesse in gñe gñalissimo,licet iniusta sit utilitas. Vñ ad argu.vr̄ posse responderi,ꝙ verbū iusta,positū in diffinitione Bar.non ponitur isto respū,ut iniusta utilitas excludatur: sed ponitur iusta,pro uera:& sic requiritur ꝙ vera sit vtilitas, quæ pro interesse accipitur.& ad hoc facit tex. insti. de liberti.in princ. vbi q exponit iusta,pro uera.ad idē facit tex.in l.si cui fundus. §.fi. ff.de leg.ij.in l.si res.in princ.ff.de in rē uerso.& no.per gl.in l.si res. §.mulier.ff.de iu.do.& in §.semel.insti.ex q.cau.ma. licet. vñ si nō sit in ueritate utilitas , non est interesse, ēt in gñe gñalissimo:quia non entis nullæ sunt qualitates.l.eius qui.§ fi.ff.si cer.pet.l.si seruū. §.j.ff.de act.emp.& ſm prædictā decl'onē,dictum Bar. resoluitur in eo qđ dicit Bal.per illū tex.in l.sed & loci.in prin.ff.finium regū. ꝙ utilitas quælibet dicitur interesse. ¶Secundò ↄ diffinitionē Bar. arguitur:quia de utilitate , & interesse meo agitur, ꝙ lumina domus mihi non obscurentur,qñ uicinus altius tollit ædes suas & tñ ista non vr̄ iusta utilitas:quia non possum de hoc ↄqueri,cum illud vicino permittatur me inuito.l.altius s. de serui. cum si. ut tradit Ale.in consi. 174.opportunè.li.ij.Sed ad hoc respōdetur, qđ licet tali casu pro interesse uicinus agere non possit,nō tñ per hoc tollitur quin in genere generalissimo dicatur interesse. ¶ Tertiò ēt ↄ Bar.obijcitur,quia vr̄ considerari tm̄ interesse lucri cessantis,dū solum de utilitate loquitur,& sic interesse damni non ↄprehenditur.Ad hoc respondetur:ut dñr Mod. hic,qđ Bar. vr̄ considerare iustam utilitatem respectu ↄmodi pecuniarij,qđ quis ēt consequitur pro æstimatione dāni. Sed ista responsio non satisfacit: quia in genere generalissimo,ꝓut Bar.loquitur,ↄsideratur interesse ēt absque ↄmodo pecuniario.l j ff.de lib.cā. Iō melius potest respon
4 deri,†ꝙ in genere generalissimo non ↄsideratur illa dr̄a lucri cessantis,uel dāni emergentis sed qñ agitur de interesse propriè,tunc distinguitur damnum à lucro,ut j̄. uidebimus.¶Secundò interes-
5 se consideratur,†qđ est inæstimabile,quod neque peti neque æstimari potest,de quo no.per gl.in l.j.in verb .interesse. ff so.ma.ubi loquitur de interesse reipub.ad qđ facit text. in § pe.ver.expedit. insti.de his,qui sunt sui uel alie.iur.in §.cogitatio.in auth.ut iud.sine quoquo suffra.ad idem facit tex.in l.ita vulneratus.ff ad l. Aquil. in l.in dilectis.§.cū dñs.ff.de noxa.in c.ut famæ. de sent. excō.& in l.uel necare.ff.quēad.testa.aper.Sic ēt in priuatis hoc interesse inæstimabile exēplificari potest in libertate quæ inestimabilis est.l.libertas.l.non est singulis.§.fin.ff.de regu. iur.l. procurator ad exhibendum.§.sed si quis.ff.rem rat.hab. & sic etiam in libero homine,si occidatur,uel cicatrice deformis redatur,inæstimabile est in teresse. l. j.§. sed cum liber homo. l. fin. de his, qui deie uel effud. l. ex hac ff. si quadr. pau. fe. dica. l. ij. §. corporum. ad. l. Rho.de
6 iac. ¶†Tertiò consideratur interesse, quod æstimabile est, & tamen peti non potest, quòd contingit in omnibus nostris rebus, quas habemus, nam interest nostra bona retinere. l. fina.ff. de legib.& illa petere non possumus, cum apud nos sint. §. j.institu. de inu. stipu.l. si rem meam. de verbor.oblig. l. suæ rei. ff.de contrahen.empt. cum similib. ¶Quartò consideratur interesse, quod, debetur, æstimatur, & petitur, ut contingit in omnibus rebus, quæ nobis immediatè debentur, nostra enim interest, vt res nobis debitas consequamur, cum ius nostrum etiam sit in acquirendo dicta l.fin.& in stipulatione quis deducit quòd sua interest.l.stipulatio ista.§.alteri.de verbor.oblig. & in §. alteri.in-
7 stit.de inu.stipu.¶†Quintò consideratur interesse, propter quod quis habilitatur ad aliquid petendum. nam ille, cuius interest: duntaxat in iudicio auditur. l. prætoris. §. fin.l. qui bona. §. qui damni.de damn.infect. & illi, cuius interest , actio competit.l.fideicommissa. §. interdum. de leg. iij. Et ad appellandum ille tantum admittitur, cuius interest.ij quæstio.vj.cap.non solent.cap. cum inter.el j.de electio. & quando interesse desierit, iudicium permittitur.leg. si seruus furtiuus.§. primo.ff. de condit.fur.leg. ex quæcunque.in fin. ff.si quis in ius uoca.non ei.l. si constante.

§.fi.ff.so.ma & de interesse quod in casibus.§. dictis consideratur: non agitur hic.¶Sextò,& vltimo reperitur interesse,de quo in isto tit.tractatur,& est illud. quod nobis immediatè non debetur , sed est quantitas pecuniæ,quæ debetur,& succedit in locum eius,quod fieri vel dari debuit:& de isto interesse loquitur text.hic,& in l si qs ab alio.ff.de regul.iu in l.stipulationes non diuiduntur §.Celsus.de ver.ob.in l.si.ff. si quis in ius voc.non le. Et nedum đ iure ciuili , sed etiam de iur.canonico hoc interesse debetur.c.puenit. & c.constitutus.de fideiu.ca.dilecti.de fo.compe. c. conquestus. de vsu. ¶ Et circa istud interesse,prout propriè hic accipitur:Primo videbimus diffinitionem.Scđò diuisionem,& spēs ipsius interesse. Tertiò , & vlt.quod sub nomine interesse cōprehendatur.¶Venio ad primū
8 ſm glo.in verbo pose,diffinitur † quod est damnum emergens , & lucrum cessans,ex eo quod aliquid fieri cessatur.Sed ↄ istam diffinitionem arguunt Vltramō. quorum rōnib. sufficienter rñdet Bar. hic,in j.q.& sunt dicta antiquorum vt Cy.refert in v.co.hic.Inn.in c.sacro.de sen.excō.Spe.in ti.de interesse.co.ij.Bald.hic.sequitur in ij. col. & Sal. hic. in j.q.& diffinitionem gl. sequitur Alex. in consi. 168.requisitus.in ij.col.li.ij.quod est repetitum in consi.xx.lib.v.& no.Bald.in consi.169.locata fuit.lib.ij.& vera videtur,& placet diffinitio gl.declarando.vt inferius dicum,& intelligendo , ꝙ copula ponatur pro disiūctiua,& pro vel,quod sæpenumero fit.l.pe.ver. sig.l.sæpe.ff. eo.ti.¶ Alia tñ fuit diffinitio Iac.de Aren.q̄ Bart.refert quod interesse est æstimatio damni emergentis, & lucri cessantis, vt latius ꝑ Bart.hic, qui dicit, quod cōiter ista diffinitio approbat, & ſm Cyn.hic,sine dubio procedit. Bart. tñ arguit hic ↄ diffinitionem,in qua dicitur,interesse est æstimatio quia non cōprehenditur interesse inæstimabile: sed br̄ rñdetur , quod de tali specie interesse non agitur hic, quia tractatur de interesse.qđ estimari,& peti possit:& ipse Bart.in interesse quod estimari,& peti possit, posuit diffinitionem dicens, quod est æstimatio alicuius vtilitatis non habitæ,ꝑp alicuius factum iniustum,vel pp cessationem iniustam.Ista tñ diffinitio Bart. prima facie non videtur gñalis: quia solum videtur respicere interesse lucri cessantis , dum dicitur : vtilitatis non habitæ,non aūt interesse dāni emergentis, quod consistit in diminutione pˀrimonij.l.iij.ff.de dam.infe.Sed tñ rñderi potest,quod verba illa vtilitatis non abitæ, satis accōmodari pñt etiam eo casu,quo qs damnum patiatur:quia q patitur damnum,perdit vtilitatem , quā habuisset:& ita ex verbis Bar.colligitur dum dicit, iō dixi æstimatio vtilitatis non habitę,vt cōprehendam dānū emergens,& lucrū cessans.& ad hoc bñ facit tex.l.si sterilis. §.cum per venditorem.ff. de act. emp.ibi. oīs vtilitatis emptoris in æstimonem venit. & in l. Iulianus. §.fi.ff. ad exhib.¶Sed tamen vlterius contra prædictas diffinitionis arguitur dum dicitur quod interesse estimatio . Nā hæc non uidetur bona diffinitio,quia æstimatio videtur quod diuersū, & separatum ab interesse qđ estimat , cum aliud sit res q̄ æstimat, & aliud æstimatio.l.si ita fideiussorem accepero,& ibi gl.& Bart.ff. de fideiuss.l.si non sortem §.libertus.ver.interdum. ff. de cōdi.ind. & ita colligitur ex dictis Cy.dum all.d.l si ita fideiussorem. & refert etiam Cy.quod quidam discipulus insurrexit ↄ Ia.de Are. & argumentabatur,quod interesse nullo modo esset estimatio: quia si interesse esset æstimatio,& interesse æstimatur: ergo esset dicēdum, quod æstimatio æstimatur, quod absurdum videtur. Ad hoc vltimum Dyn.rñdet, & formaliter dicit quod interesse non est actus æstimandi, sed interesse est illud quod damnum ꝗestimat. Ista rñsio non videtur tollere argm̄ : quia licet actus æstimandi non sit interesse.(Nam hoc clarum est)immo actus æstimandi non est æstimatio:quia ipsa æstimatio resultat ex actu æstimādi.Si tamen dicamus quod interesse sit id,quod dānum æstimat,vt Cyn. dicit, in effectu videtur æstimatio.& iō stat argm̄ ꝙ cū interesse æstimet,ergo videtur ꝙ æstimatio æstimetur. Ad tollēdum ergo istud argm̄, & aliud qđ.s.dcm̄ est,dico & fateor oē verum,qđ aliud est res,& aliud æstimatio ipsius rei,per s̄ dcā.sed hic aduertēdū est,quia in diffinitione non dr̄ interesse est æstimatio ipsius interesse:tunc etiā procederet argumentum,& non esset bona diffinitio, sicut si dicatur dānum est æstimatio damni.Sed hoc non contingit in diffōne, q̄ Doct.hic tradunt : qa dicunt interesse æstimatio dāni, & sic æstimatio dāni, idē est.qđ interesse est licet alliud sit interesse, & aliud esset estimatio ipsius interesse.Et per hoc etiam tollitur argm̄ illius discipuli:qa non est verum qđ interesse sit æstimatio ipsius interesse,sed estima-
9 tio dāni, dicitur interesse.Scđo rñdetur,† qđ licet aliud sit res,aliud sit æstimatio rei,illud verum est,quando res,& æstimatio rei transitiuè se hñt:& tunc sunt diuersa. Sed in casu nostro idem sunt : quia dū dicitur,interesse est æstimatio , intrāsitiuè hoc intelligitur.i. qđ interesse sit ipsa æstimatio , nec interesse ab eius æstimatione separatur:nec est verum qđ interesse æstimetur.cum nil aliud sit, q̄ ipsa estimatio.Et per hoc etiam rñdetur argumēta discipuli.Nam dum dr̄,īteresse est æstimō,ↄcedo,immo nil est:vt s̄.dixit. et dum postea dr̄,interesse æstimatur.negat hoc transitiuè:quia non æstimat interesse trāsitiuè,ex quo idem est interesse.qđ ipse estimatio.¶ Postremò inferri pōt,ꝙ licet interesse dicat æstimatio dāni , nō vr̄ bona diffinitio

diffinitio:quia æstimatio non vr̃ de substãtia interesse, sed est quid separatũ à lucro vel damno & est potius quædã qualitas, per quã quantitas interesse demonstrat.l.ait text.ff.ad l. Aquil.ibi, æstimationẽ haber damni, qđ datũ est, & facit tex.in l.fi.ff.de pret.stip.& p̃ hoc quidã Ferrariæ scribentes dñt interesse sic posse melius diffiniri, qđ interesse est quid in quantitate ɔsistens, qđ nobis debet pp alterius factũ iniustum, vel cessationẽ iniustã.& hoc vr̃ probari in l.j.ff.de actio empt.ibi, ad id qđ interest agitur, & facit text.in d.l.ait lex.in l.ij.in prin.ff.ad legem Aquil.Ista diffinitio vr̃ laborare eodẽ morbo, quo aliæ.s̃.proximè impugnant. Nam illud, qđ in q̃titate consistit, in effectu non vr̃ aliud, quã æstimatio, & sic diffinitio istorum in idẽ recidit cũ s̃.dictis.vnde sicut non vr̃ bona diffinitio, interesse est æstimatio, s̃.proximè dictum est, ita non vr̃ bona, si dicat quid in quantitate consistens, nã eo ipso ꝙ in q̃titate consistit, æstimatio est: quia oĩa per pecuniã æstimant.l.ij.s̃. de const.pe.l.si ita fideiussores.ff.de fideius.Et interesse vr̃ potius esse damnũ ipsum, qđ patior, vel lucrum qđ cessauit, vt gl.hic dicit, quę vr̃ habuisse bonum intellectum Nam de damno loquit sicut Imperator hoc facit, ibi, damnũ hoc reddatur, vt l.j.s̃.de ædi.ac.ibi, damnũ p̃stari iubebit, & in l.si seruũ.ff.ad l. Aqui.in l.post venditionẽ.ff.de aqua plu.arcen.& dum gl.dicit cessare, comprehenditur ẽt interesse, qđ ex facto debetur.l.interdicto.ff.de vi & vi ar. quia qui non fecit, ẽt facere dr̃.l.qui non facit.de re.iu.Concordando tñ opi.gl. & Doc.interesse põt dupliciter ɔsiderari: primò absolutè, prout in se est, cõsiderando ipsius quidditatẽ, & essentiam: & isto modo gl.bene dicit.Scdò, interesse considerari põt, non absolutè pp se, sed eo respectu vt petat, & æstimet: & isto casu interesse qđ æstimatur, & petitur, est ęstimatio damni, vel lucri cessantis.Respectu enim petitionis, interesse in effectu nil aliud est, quam ęstimatio damni, vel lucri cessantis, & isto respectu.Doct.loquuntur: & bene dñt, & illa concordia colligitur ex verbis Io. Andr.in addi.Spe.

10 in tit.de interesse.in prin.col.ij.in ver.ergo dico.† Circa fm quotuplex sit interesse, de quo agitur, fm cõem Doc.resolutionem, de qua in gl.disputabitur, dicẽdum est, ꝙ triplex sit interesse, siue tres sunt species interesse: cõe singulare, & conuentũ, fm gl.hic, in verbo, duplum idem gl.in l.j.de ac.emp.in verbo interesse.& in l.libertas.in fi ff.de reg.iu. Azo in summa hic.Cy.Bart.& alij idem tenent. Inn.in c.sacro.de sen.exc.Spe.in tit.de interesse.§.ij .Host. in summa de sententia.§.quis effectus.in ver.sed & quia.& hr̃ in practic. Papiensi in libello in actione reali. in verbo, & in florenis.decem. ¶Interesse cõe, est interesse cõiter ęstimatum, ita ꝙ res tantum valet apud quemlibet, quantum cuilibet posset vendi cõiter: vt Bar. & Doct.hic loquuntur. Spe.in loco.s̃.alle. Dy.in regula mora.de re.iu.in vj.& alii in locis pręallegatis.& ad hoc bene facit.l.pretia rerum.ff.ad leg.Fal.in l.si seruum.ff.ad l.Aquil.¶Singulare interesse dicitur per ɔ̃rium ad cõe: quia non valet tantũ res apud quemlibet posset vendi: & est ęstimatio, quę prouenit ex aliquo speciali effectu, vt Spe.& alii dñt in locis præallegatis & Bar. & Doc.hic dicunt, ꝙ interesse singulare, est interesse singulariter æstimatũ & exemplum ponit in libro, in quo habeo memoriã firmatã, vel ĩ quo posui additiones manu mea scriptas, vt per Bart.in tertia op.hic. vel in seruo, filio ve meo naturali, vt colligitur in d.l.præsentia rerum.& in d.l.si seruum, vel in fundo mihi vicino.l.si cui fundus.§.fi.de leg.ij.vel in re, quæ fuit maiorũ meorum.l. si in emptionẽ.ff. de mino.in l.libertus, qui soluendo.§.fi.ff.de bo.lib.in l.in fundo. ff.de rei vendic.in l.lex, quæ tutores.s̃.de admi.tut. vel in libro nõ legibili alli, quam mihi, vt Spe.prosequitur in loco præallegato, & circa hoc Bar.concludit in iiij. opposi.ꝙ interesse singulare sit, quoties res plus mihi valet, quam alii, pp aliquam qualitatẽ mihi inhærentẽ, quæ in alium non sit trausmissibilis, vt in memoria, q̃ habeo in libro, quæ ad alium transferri non potest.l.j.§. ne autẽ.s̃. de ca.tol.Sed ista consideratio Bar.ꝙ qualitas in alium nõ sit transmissibilis, non videtur vera generaliter, vt patet in fundo, qui mihi plus valet propter vicinitatem.Istud enim interesse singulare est, vt s̃.dictum est, & tñ ista qualitas vicinitatis in alium vr̃ esse transmissibilis, alienando fundũ meũ cum illo. Sic ẽt in seruo dici põt, qui fuit meus & plus mihi valet ꝓpter peritiã q̃ habet in rub.meis. d.l.lex, quæ tutores. & tñ ista qualitas in aliũ transmitti põt alienando bona.Saluari potest doct.Bar.considerando, ꝙ illa qualitas nõ transferatur simpliciter, sed cum illa re, in qua interesse singulare considerat, & sic interesse singulare dicitur, qñ res mihi plus valet, quam valeret cõiter omnib. pp aliquam causam vel qualitatẽ, quę veniat extrinsecus, & non est simpliciter in alium transmissibilis: vt patet in exemplis.s̃.dictis, & istud interesse singulare, etiam distinguitur, quia aliud est affectionis simpliciter, in quo non agitur de aliqua vtilitate, vt in re, quæ fuit maiorum meorum. d.l. si in emptione.cum si.pręallegatis. Aliud est interesse singulare, etiam affectionis simul cum vtilitate, in l.videamus.§.j.ff. de in lit. iur. & patet in interesse: quod consideratur propter vicinitatem fundi, vel in lib.in quo habeo memoriam, in istis enim exemplis vtilitas cum affectione concurrit.¶Interesse conuentum, est quantitas partiũ ɔuentione taxata: puta si nõ dabo, uel nõ faciã qđ promisi, ꝓmitto dare centũ pro interesse: vt probat in l.fi ff.de præto. stip.in l.ꝓcurator ad exhibendũ.§.fi.ff.rẽ ratã haberi, & no.Spe.in

11 aliis locis s̃.alle.¶† Alia principalis diuisio est de interesse, qa aliud est interesse intra rem.& aliud extra rẽ, vt colligitur in l.si sterilis.§. cum per venditorẽ.ff.de ac.emp.dum loquit ibi de interesse circa rem: ergo dat intelligi, ꝙ sit aliud interesse extra rẽ, de quo ibi exẽpla ponunt: sicut ẽt lex, quæ fm decretũ exprimit, primũ præsupponit.l.si finita.§.Iulianus.ff.de dã.infe.& fm Bar.hic col.ij. per l.Iulianus.in prin.de ac.emp.in l.j.§.sciendũ.ff de ædil.edic. Item illud, qđ est immediatè ex ipsa re, vt fructus, partus, & similia, & interesse quanti plurimi, sunt interesse intra rem, vel circa rem.d.§.cum per venditorẽ, & damnũ, qđ dñs patit ex delicto serui, dr̃ interesse intrinsecũ: vt no.Bart.in l.vt tantũ.§ consequenter ff. de ser.cor. Et verò quæ occasione rei veniunt, non ex ipsa re immediatè, debent dici interesse extrinsecũ, sicut dr̃ de dictione, ex, quæ causam proximã designat, & dictio, pp, quæ causam remotã significat: vt no.in l.non dubium.C.de leg.in l.eo tempore.§.fi.vbi Bar.ff.de pecu.& no.Bar.hic, col.vij.Et in effectu interesse extra rem, est interesse extra naturã rei, & non ex re sed pp rem venit: vt not.Bal.in l. si traditio.in iiij.q.s̃.de ac.em.& Sal.hic.col.ii.Exemplũ est in interesse seruorũ fame necatorũ, & in lucro, qđ ex vino venditio fieri potuisset: vt dr̃ in d §.cum per venditorem, & idẽ est in interesse pœnæ promissæ.l.liber homo.§.fi ff.de ver.ob.l.proinde.ad l. Aql. la.j.Et licet cõiter Doc.exponant pro eo interesse intra rem, & circa rem, vt colligitur ex dictis Bar.hic, & not.Bald.in d.l.si traditio. iiij.q.tñ quidã dñt ista esse diuersa iura.Nã intra rem, est æstimatio damni respicientis bonitatem intrinsecam rei, & est cõe interesse succedens in locum rei deductę in ɔ̃ctu.vel maleficio.l.j. ff. de ac. em.l.ij.ff.ad l. Aquil. Interesse verò circa rem, est ęstimatio damni respicientis causas rei cohærentis. Exemplum est in d.l.proinde.§. j.de eo, qui occidit vnam mulã ex pari, vt non solũ pro æstimatione peremptę mulæ teneat, sed etiam ex eo ꝙ alia corpora deprauata sunt, vt ibi dicitur.& hoc interesse dr̃ rei cohęrere, & sic vr̃ interesse circa rem: & hoc loquit etiam tex.in d.§.cum per venditorem, & vr̃ loqui tex.in l.venditor hominis ff.de euic.in l.in de Neratius.ff.ad leg. Aquil.& facit illa dictio circa.l.Rutilia.ff.de ɔ̃h.em. l.fundi.ff.de ac.em.Sed non est recedendũ ab opi.cõi, & aduertendum est; quia iura s̃ alle.vñr loqui de interesse pœnę promissę, qđ est extra rem, vt s̃.dictum est.Similiter in d.l.inde Neratius, & in d.l.venditor, quæ loquuntur de interesse hęreditatis, in qua seruus fuit institutus, qđ dr̃ extra rem: quia nõ immediantè, & expressa re peruenit, vt no.Bar.in col.vii.& hic, & pariter qđ dr̃ de interesse mulæ peremptæ, vr̃ interesse extra rem quia accidentaliter ɔtingit & nõ ex natura rei: & quia de interesse, qđ circa rem ɔsiderari põt, idem iudicat.qđ de eo, qđ est intra rem d.§. cũ per venditorẽ, nõ mirũ si pro eodem ponunt à Doctorib.q̃tum ad effectũ: quia siue sit intra rem, pari modo peti p̃t, vt d.§.cum per venditorem, & de isto interesse circa rem, videbimus in gl.in verbo, dupli & s̃.dicta

12 sunt magistralia, & dicta sunt ꝓ aliqua notitia terminorũ ¶†Tertiò, & vlt. quid sub noĩe interesse comprehendat, ex s̃.dictis colligitur, & nõ propriè considerat pro dãno emergenti vel lucro cessanti, & ideo sub isto noĩe res nobis debitę, & promissę non comprehendunt: vt no. Bar.in j.q.hic, ex quo Ale.infert in consi.20.requisitus.in ij.col.li.v.& in d.cõsi.168.li.ij.ꝙ ille, qui renuntiauit & promisit nõ petere interesse, nõ excludit quominus petere possit qđ sibi debet, vel qđ erat sibi restituendũ. aliter tñ in illo casu consuluit And.Sic.in consi.42.col.xxiij.li.j.vbi fatetur, qđ dictum est in proprietate sermonis. Sed in illo pp subiectam materiam, & p̃sumptã voluntatem partiũ, concludit, ꝙ largo modo accipiat interesse, vt late ibi per eum. Adde ẽt ꝙ sub noĩe interesse, ẽt fructus comprehendunt, vnde qui petit rem, & interesse, vr̃ etiam fructus petere: vt not. Ang.per illum tex.in l.loci corpus.§.in confessoria. ff.si ser.ven.& Flor.ibi: & idem Bald.in l.si quid s̃.de serui. Secus tñ est in appellatione damni: quia nõ veniunt fructus: vt no.Bal.in tit. de pace Constan.in verbo, possessiones per illũ tex.vbi fructus, & damna ponunt tanquam diuersa. Sed tñ dictũ Bal. vr̃ dubitabile: quia pro damno cõpetit lex Aqui.l.j.in prin.ff.ad leg. Aqui.insti. e in princ.& tñ dat pro fructib immature collectis.l. si seruus seruum.§.si oliuam.ff.ad l. Aquil.sic etiam creditores solũ vbi agit de dãno dato, reuocant alienata in fraudem l. qui autem.in prin.ff.de his, quę in frau.cre.& tñ pro fructib. datur reuocatoria.l.fi.§ fructus.ff.e.tit.ergo vr̃ ꝙ appellatione damni fructus comprehendantur.Nõ ob.ꝙ q̃nque ponunt tanq̃ diuersa: quia rñdetur qđ illa diuersitas considerat tanq̃ inter genus, & speciem.in ru.s̃.de serui.& aqua.& illa expressio vr̃ facta ad maiorem declarationem, vt in simili.no.Bal.in l.in multis in fi.ff.de statu ho.¶Vltimò notandum est qđ plenior vr̃ esse petitio, si petatur fundus cum omni causa: vt no.per gl.in l.sed & partus.vbi Ang.declarat ff de metus causa. & est tex.in l.cum fundis.in prin.ff.si cer.pe.vbi Ang.cum simil.vt tradit ibi Ale.& ex his rubrica expedita sit.

Lectura

Lectura II.

1 *Legum difficultas quandoque ex aſſidua interpretatione mitigatur.*
2 *Sententia ſuper re certa ferri debet.*
3 *Sententia ſuper intereſſe quando declarari non poteſt, admittitur incerta.*
4 *Continuatio an debeat referri ad illud, quod generaliter, & principaliter continetur. & nu. 5.*
6 *Intereſſe eſt iuſta alicuius vtilitas.*
7 *Intereſſe dicitur etiam vtilitas iniuſta.*
8 *Intereſſe intelligitur pro vera vtilitate.*
9 *Cauſa nullę ſunt non entis.*
10 *Intereſſe inæſtimabile peti non poteſt.*
11 *Intereſſe æſtimabile quod eſt, & quod peti non poteſt.*
12 *Petit quis habet in quatuor caſibus.*
13 *Intereſſe conſideratur in omnibus rebus, quę nobis immediatè habentur.*
14 *Intereſſe conſideratur, propter quod quis habilitatur ad aliud petendum.*
15 *Actio competit illi, cuius intereſt.*
16 *Intereſſe quando deſinit, iudicium perimitur.*
17 *Intereſſe eſt damnum emergens, & lucrũ ceſſans, ea co ꝙ aliquid fieri ceſſat,*
18 *Copula & pro vel, diſiunctiua ſepenumero ponitur.*
19 *Intereſſe eſt æſtimatio damni emergentis, & lucri ceſſantis.*
20 *Intereſſe eſt æſtimatio alicuius vtilitatis non habitæ.*
21 *Res, quę æſtimatur aliud eſt, & aliud ęſtimatio.*
22 *Intereſſe eſt quid in quantitate conſiſtens, quod nobis debetur propter alterius factum iniuſtum, vel actionem iniuſtam.*
23 *Omnia per pecuniam æſtimantur.*
24 *Facere dicitur, etiam qui non facit.*
25 *Intereſſe dupliciter conſideratur. ſ. abſolutè, prout in ſe eſt, & reſpectiuè, vt petatur, & reſtituatur. & nu. 26.*
27 *Intereſſe eſt triplex, ſiue tres ſunt intereſſe ſpẽs. ſ. cõe, ſingulare, & cõuentũ,*
28 *Intereſſe commune dicitur, quia communiter ęſtimatur, itaque tantundem valeret apud quemlibet, & tantum cuilibet communiter vendi poſſet.*
29 *Intereſſe ſingulare per contrarium ad commune dicitur: quia non valeret res tantum apud quemlibet, nec cuilibet tantum vendi poſſet.*
30 *Intereſſe ſingulari etiam dupliciter diſtinguitur, quia aliud eſt affectionis ſimpliciter, in quo de aliqua vtilitate non agitur, aliud intereſſe affectionis ſimul cum vtilitate.*
31 *Intereſſe conuentum, eſt quantitas partium conuentione taxata.*
32 *Intereſſe etiam eſt duplex. ſ. aliud intra rem, aliud extra rem.*
33 *Lex, quę ſecundum decretum exprimit, pręſupponit primum.*
34 *Intereſſe intra rem, eſt res ipſa, vel eius ęſtimatio, item illud quod eſt immediatè ex ipſa re vt fructus, partus &c.*
35 *Intereſſe extra rem, dicuntur ea, quę occaſione rei veniunt, non autem ex ipſa re immediatè.*
36 *Intereſſe extra rem abſolutè non eſt verum, quòd peti non poſſit.*
37 *Intereſſe ſi quis renuntiauerit, & promiſerit non petere ꝙ ſibi debẽt, non excludit quo minus petere poſſit ꝙ ſibi debeat, & ꝙ erat ſibi reſtituendum.*
38 *Intereſſe appellatione fructus veniunt, vnde qui petit rem & intereſſe, fructus petere videtur.*
39 *Damni appellatione, non veniunt fructus.*
40 *Petitio plenior eſt, ſi fundus petatur cum omni cauſa, quàm ſi petatur cum fructibus, vel intereſſe.*

1 ¶ Lex iſta difficilẽ & profundã hẽt mãm, † & qñque difficultas ex
aſſidua interpretatione mitigat̃, iuxta illud poeticum, & aſſiduo
ruptæ lectore colũnæ: ſed pñtis tituli aſpiritas exauget ꝙ in ſolita
eſt, & calculata ſemita nõ reperit̃, idcirco diligẽter inſiſtẽdũ erit, &
opportunè in fine pñtis anni occurrit, vt laxata ſcholaſticorum in
genia nouitate mãæ ad ſtudiũ excitent̃. Et pro ſolito more in pri-
mis Rub. ſm gl. ꝯtinuat̃: quia s̃. ꝓximè dictũ fuit de ſententiis, q̃ ſi-
ne cer. q̃ti ꝑfe. & quia ſup intereſſe ſæpe ꝯtingit, ꝙ incerta fertur
ſnĩa: Iõ hęc rub. ſubiicit̃. Iſta ꝯtinuatio gl. cõiter reprobat̃ per Bart.
2 hic, poſt Cyn. & antiquos quos refert Alb. hic: † quia ſup intereſſe
ſnĩa certa ferri debet §. curare. inſt. de ac. l. iij. in fi. j̃. de inu. ſti. no. ĩ l.
certi ꝯdictio. in prĩ. ff. ſi cer. pe. ergo rõ gl. nõ vr̃ bona: qa p̃ſuppoſi
tũ eius non vr̃ verũ. Sed tñ gl. defendi p̃t, qa non abſolutè, & gñalr̃
gl. dicit ꝙ ſup intereſſe incerta ferat̃ ſnĩa: qa tũc gl. malè loq̃ret̃ per
rõnẽ, q̃ Bar. & doc. adducũt. Sed gl. lĩtatè loquit̃, & dicit ꝙ ſnĩa in-
certa fert̃ ſuper intereſſe, qñ iudici non ſit certũ q̃tũ ſit ĩtereſſe &
3 tali caſu gl. bñ dicit: † quia qn q̃titas intereſſe declarari non põt, in-
certa ſnĩa admittitur, vt eſt tex. no. in l. q̃q̃. vbi Bar. s̃. tit. j. & licet gl.
hoc mõ ſaluari poſſit, alia tñ rõne impugnari p̃t: qa cũ rl̃r in inter-
eſſe certa ſnĩa requirat̃, licet aliquo caſu particulari ſnĩa incerta to
leret̃, congruũ nõ vr̃ ꝙ ꝯtinuatio ad caſum particularẽ referatur:
4 † ſed debet referri ad illud, qđ gñalr̃, & principalr̃ cõtinetur: arg. l.
ſuus quoq;. ver. & puto. ff. de hæ. inſti. Et hoc mõ in ſilĩ caſu conti-
nuationẽ impugnat Sal. in ru. s̃. de ſer. fu. in prin. & dixi in rub. s̃. q
5 admit. † Sed p̃t rñderi ꝙ dictum Sal. & rõ p̃dicta vr̃ ꝓcedere in cõ-
tinuatione, q̃ principalr̃ debet fieri de vno titulo ad aliũ titulũ: ſe-
cus vr̃ qñ p̃cedit titulis gñalis, & ſequẽtes tituli ſpãles ſint: qa cũ oẽs
ti. referantur ad titulũ gñalem p̃cedentem, ꝙ de vno titulo ſpãli
prius, q̃ de alio dicatur, arbitrarium vr̃. Iõ ex qualibet leui occaſio
ne inter ipſos ſpeciales titulos ꝯtinuatio adaptari p̃t, & hoc modo
declarando gl. hic rectè loquitur. Scđò tñ hæc rub. continuari põt
quia. s̃. in ti. p̃cedẽti dictum eſt, quod certa q̃titas ĩ ſnĩa exprimi de-
bet aliàs ſnĩa non valet. Sed quia intereſſe in facto conſiſtit. l. qua
tenus. ff. de reg. iu. & facta incerta ſunt. l. vbi autẽ. §. qd id, quod. de
ver. ob. vñ videbatur, quod ſuper intereſſe non poſſet ferri certa
ſnĩa. Sed quia certificari põt ꝑ inquiſitionem iudicis. d. §. curare. &
iudicari poteſt vſque ad q̃ quantitatem condemnatio fieri poſſit,
vt hoc declaretur hæc rub. ſubijcitur, & ita Albe. hic dicit poſt an-
tiquos quos refert. Tertiò etiam continuatio adaptari põt: quia
s̃. dictum fuit ad ſententijs in gñe, & in ſpecie in ti. s̃. proximè p̃ce-
denti: vñ videndum erat de alia ſpecie, quæ reſtabat. & de illa hic
ponitur. ¶ Expedita continuatione prius, q̃ ad legis interp̃tatio-
nem accedamus aliqua p̃mittẽda ſunt, vt admonet Iureconſultus
in l. j. ff. de orig. iur. Et in primis ſciendum eſt, quod ex mãm huius
tit. intereſſe plurib. modis conſideratur. Primò in gñe gñaliſſimo,
6 † & ſm Bar. in j. q. diffinit̃ quod eſt iuſta alicuius vtilitas, & ſic gñalr̃
vbi tractatur de vtilitate alicuius, ibi de eius intereſſe agitur. Sed cõ
tra prædictam diffinitionem primò facit: quia illa attenta excludi-
7 tur vtilitas iniuſta, † quæ tamen dicitur intereſſe. l. itaque fullo. ff. de
fur. vbi actio furti non datur malæfidei poſſeſſori quamuis eius in-
terſit: & ſic patet, quod eſt intereſſe licet vtilitas iniuſta ſit. Videtur
primò poſſe rñderi quod propriè non dicatur intereſſe, niſi ſit iu-
ſta vtilitas, & hoc videtur ſentire Bart. dum loquitur de intereſſe
in gñe gñaliſſimo: quia dicit in vj. co. quod ſi ſit iniuſta vtilitas, non
dicit̃ ꝓpriè intereſſe alicuius. allegat d. l. itaque fullo. Sed iſta rñſio
non ſatisfacit conſiderando intereſſe in genere generaliſſimo, qa
intereſſe appellatur, licet peti non poſſit. d. l. itaque. & quod Bart.
dicit inferius, non loquitur de intereſſe generaliſſimo, de quo. s̃.
poſuit diffinitionem. Vñ ad argumentum videtur melius poſſe re-
ſponderi, quod verbum iuſta, poſitum in diffi. Bart. non ponitur
8 vt excludatur vtilitas iniuſta † Sed ponitur iſta, pro vera: & ſic re-
quiritur quod vera ſi vtilitas, quæ pro intereſſe accipitur, & ad hoc
facit text. inſt. de libertinis. in prin. vbi gl. q̃ exponit iuſta. pro vera,
accipitur, & not. per gl. in l. ſi res. §. ſi mulier. ff. de iur. do. in ver. iu
ſtam æſtimationem. facit text. in. §. ſemel autẽ. inſtit. quib. ex cau.
manu. licet. Vñ ſi non ſit in veritate vtilitas, non eſt intereſſe. etiam
9 in genere generaliſſimo: † quia non entis nullæ ſunt qualitates. l. ſi
ſeruum. de act. emp. l. eius qui. §. fi. ff. ſi cer. pet. & ſm iſtam declina-
tionem dictum Bar. reſoluitur in eo, quod dicit Bald. per illũ tex.
in l. ſed & loci. in prin. ff. finium regun. quod q̃libet vtilitas dicitur in
tereſſe. Scđò ꝯ diffinitionem Bart. arguitur; quia de intereſſe in eo
agitur, quod lumina domus meæ ne obſcurentur, quando vicinus
tollit altius ædes ſuas. tamen iſta non videtur iuſta vtilitas: quia nõ
poſſum de hoc ꝯqueri, cum vicino hoc permittatur, etiam me in-
uito. l. altius. s̃. de ſerui. cum ſimili. vt tradit Alexã. in conſi. 174. op-
portunè. li. ij. Sed reſponderi põt: quod licet tali caſu pro intereſſe
ꝯ vicinum agi non poſit: non ꝑ hoc tollr̃ qn ſit intereſſe in genere
generaliſſimo. ¶ Tertiò contra Bart. obijcitur: quia cùm dicitur iu
ſta vtilitas, videtur ſolum conſiderari intereſſe lucri ceſſantis, & nõ
dãni emergentis. Mod. quidam hic rñdent, quod Bart. videtur con
ſiderare iuſtam vtilitatem reſpectu commodi pecuniarij, quod qs
conſequitur etiam pro æſtimatione damni. Sed iſta rñſio non ſatiſ-
facit: quia in genere generaliſſimo, prout Bart. loquitur conſidera
tur intereſſe etiam abſque commodo pecuniario. l. j. ff. de lib. cã.
vbi parentis intereſt non hr̃e filium ſeruum. Vñ melius rñderi põt,
quod in genere generaliſſimo non conſideratur illa dr̃ia lucri ceſ-
ſantis, vel dãni emergentis, ſed quando agitur de intereſſe ſtricto
mõ, & ꝓpriè, prout in iſto titulo accipit̃, & tũc diſtinguit̃ dãnum à
10 lucro, vt j̃. videbimus. ¶ † Secundò extra nãm tituli conſiderat̃ in
tereſſe, quod eſt inęſtimabile, & peti non põt. & hoc primò exẽpli
ficari põt in intereſſe reip. in l. ij. de iur. do. ibi reipu. intereſt mulie-
re eſſe dotatas. & in l. j. ff. ſol. ma. cum ſi. ibi allegatis in gl. in verbo.
intereſt. & in § pe. inſti de his qui ſunt ſui vel alie. iur. in verſi. expe-
dit. n. reip. ne quis re ſua malè vtatur. Et intereſt reip. ne delicta ſint
impunita. c. vt famæ. de ſen. excõ. l. ita vulneratis. ff. ad l. Aquil. & in-
tereſt reipu. quod teſtamenta habeant locum. l. vel necare ff. quem
ad teſta. ap e. Secundò hoc intereſſe inęſtimabile, etiam reperitur
in priuatis. l. libertas. l. non eſt ſingulis. §. fi. ff. de reg. iu. & in l. procu
rator ad exhiben. §. ſi quis. ff. rem ratam habe. vbi libertas inæſtima-
bilis dicitur. Sic etiam in hoĩe libero, ſi occidatur. vel ex cicatrice
deformis reddatur, intereſſe inęſtimabile eſt l. j. §. ſed cum liber hõ.
l. fi. ff. de his. qui deiec. l. ex hac. ff. ſi quod paup. & in l. ij. §. corporũ.
11 ff. ad l. Rod. de iactu. ¶ † Tertiò conſideratur intereſſe, quod eſt ęſti
mabile, & tamen peti non poteſt: quod contingit in omnibus. reb.
noſtris, quas habemus. nam intereſt noſtra bona retinere. l. fi. ſupra.
de legi. & tamen illa peti non poſſunt, cum apud nos ſint. l. ſi rem
meam §. j. de ver. ob. §. j. inſti. de inuti. ſtipu. l. ſuę rei. ff. de ꝯhẽ. emp.
Et hoc ĩtelligitur niſi aliquo reſpectu interſit, vt quas petere poſſit
12 rem quam habet. l. etiam. ff. de ſol. l. ſi hæres. ff. de act. empt. † Et in
quatuor caſib. quis petit, quod habet: vt not. per glo. in §. ſi res alie
na. in verbo, conſequitur. inſti. de lega. & hoc intereſſe æſtimabile,
quod

quod peti non pōt, exemplificari etiā pōt in interesse, qđ ꝑtendit vicinus,ne lumina eius obscurent,nam patit̃ interesse, qđ ęstimari potest & tñ peti non pōt, vt dixi.§.per l.altius.§.de serui.& in si-
13 mili no.in l.j.§.j.ff.de aqua plu.arcē. & in l.j.ff.de iniu. ¶†Quartò interesse consideraṫ in omnib.reb. quæ nobis impediatè debent. nostra enim interest vt res nobis debitas consequamur, cũius nostrum sit etiam in acquirendo.l.fin.ff.de legi.& in stipulatione quis deducit, qđ sua interest.l.stipulatio ista.§. alteri.de verb.ob.& in §.
14 alteri.inst.de inuti.stip.& de isto interesse non agitur hic.¶†Quintò consideraṫ interesse, pp qđ quis habilitaṫ ad aliquid petendũ: quia ille,cuius interest,duntaxat audit in iudicio.l.pretoris.§.fi.l.q
15 bona.§ qui damni.ff de dān.infec.† & illi cuius interest actio competit.l.fideicommissa.§.interdum. de leg.iij. Et appellandũ ille tñ admittitur, cuius interest.ij.q.vj.c.non solent.& c. cũ inter.de ele.
16 † Et qñ interesse desierit,iudiciũ permittiṫ.l. si seruus.§.j.ff. de edi. fur.l.ex quacunque.§.fi.ff.si quis in ius vo. non ierit.l. si constante. §.fi.ff.sol.ma.& de interesse qđ in oīb.§.dictis casib.consideraṫ nō agit in isto tit.¶Sextò, & vltimò repeṙit interesse, de quo hic tractaṫ, & est illud, qđ immediatè nobis non debeṫ, sed est quantitas pecuniæ quæ debeṫ, & succedit in locum eius, qđ fieri vel dari debuit:& de isto interesse agiṫ hic,& in l.si quis ab alio.§.fi. de re iud. in l.stipulationes non diuidunṫ.ver. Celsus.ff. de verb.ob.in l.fin.ff. si quis in ius voc.& non solum de iure ciuili,sed ēt de iu.canonico hoc interesse debeṫ.c.constitutus, & c. peruenit. de fideiuss. c. delicto.de fo.compe.& in c.conquestus. de vsur. Et circa istud interesse primò videbimus diffinitionem, scđò diuisionem, & species ipsius interesse tertiò,& vlt.quid sub noīe interesse comprehenda
17 tur.¶†Circa primum,s̃m gl.hic,in ver.possibile,diffinit, ꝙ est dānum emergens,& lucrũ cessans,ex eo,qđ aliquid fieri cessat. Sed ꝯ istam diffinitionē arguunt. Vltramon.quorũ rationib. rñdet Bar. hic, in j.q.& sunt dicta antiquorum, quos refert Cyn.in v.col.hic, Inn.in c.sacro,de sen.excō.Spec.in tit.de interesse. col.ij. Bald.hic, col.ij.& Sal.in j.q.hic.& prædictā diffinitionem gl.sequitur Alex.in consi.168.requisitus.col.ij.lib.ij.repetito in consi.20.li.v.& Bal. in consi.169.locata fuit.lib.iij.& vera vr̃, & placet diffinitio gl.de-
18 clarando inferius dicam, & intelligendo,† ꝙ copula ponatur pro disiuncta videlicet, & pro vel, qđ fit sæpenumero.l.pe.§. de verb.
19 sig.l.sæpe.ff.eo.tit.† Alia fuit diffinitio Iac. de Are. quam Bart.refert,ꝙ interesse est æstimatio damni emergentis & lucri cessantis, vt latius per Bar. hic:qui dicit,ꝙ cōiter approbatur. Ipse tñ arguit ꝯ dictam diffinitionem in qua dicitur,Interesse est ęstimatio damni:quia non comprehendit interesse inæstimabile. Sed rñdetur, ꝙ de interesse inæstimabili non cogit hic:quia tractatur hic de inter
20 esse,qđ peti,& ęstimari potest,s̃m naturam tituli.† Bar. tamen aliā posuit diffinitionem, & dicit, qđ interesse est æstimatio alicuius vtilitatis non habitę, &c.vt per eum hic. Ista diffinitio Bart.prima facie non videṫ generalis: quia solum vr̃ respicere interesse lucri cessantis:dum dicitur vtilitatis non habitę. non autē comprehendit interesse damni emergentis:qđ consistit in diminutione patronii.l.iij.de dam.inf.Sed tamen potest rñderi, ꝙ illa verba, vtilitatis non habitę, satis accommodari possunt ,etiam eo casu, quo quis damnum patiatur:quia,qui patitur damnum, dum perdit vtilitatē quā habuisset & ita ex verbis Bar.hoc colligitur,dum inquit,ideo dixi æstimatio vtilitatis non habitæ,vt comprehendā damnum emergens,& lucrum cessans,& ad hoc bene facit tex. in l. si sterilis.§.cũ per vēditorem.ff.de act.emp.& in l.Iulianus.§.fi.ff.ad exhib.¶Vlterius tñ contra diffinitionem Ia.de Aret.& Bar.arguitur,dum dicitur interesse est æstimatio.Nam hęc non vr̃ bona diffinitio:quia æstimatio vr̃ esse quid diuersum, & separatum ab interesse qđ æsti
21 matur, cum †aliud sit res, & aliud æstimatio l. si ita fideiussorem accepero, vbi gl.& Bar.ff de fideiuss. & in l. si non fortem.§ libertus,ver.interdum.ff.de cond.inde.& no.Cy.hic,qui refert,ꝙ quidā discipulus insurrexit ꝯ Ia.de Are.& argumentabatur, ꝙ interesse nullo modo esset æstimatio:quia si interesse esset æstimatio, interesse æstimatur : ergo æstimatio æstimatur,quod absurdum vr̃. Ad hoc vltimum Cy.rñdet, & formaliter dicit, quòd interesse non est actus æstimandi.sed interesse est illud,quod damnum æstimaṫ.Ista responsio non vr̃ tollere argñ.Nam licet actus æstimandi non sit interesse , hoc clarum est, immo actus æstimandi non est æstimatio : quia ipsa æstimatio resultat ex actu æstimandi. Si tamen dicamus, quod interesse sit id, qđ damnum ęstima : vt Cy.dicit in effectu vr̃ ęstimatio:quia id qđ damnum ęstimatur,& ęstimatio idem esse vr̃.Et ideo videtur arg.quia cum interesse sit ęstimatio , & interesse ęstimetur,ergo videtur quò ęstimatio ęstimetur. Ad tollēdum istud a , & aliud qđ.§.dictum est dico,& fateor quòd aliud est res & aliud ęstimatio ipsius rei, per §.dicta. Sed hic aduertendum est,quia in diffinitione non dicitur ꝙ interesse est ęstimatio ipsius interesse, tunc enim procederet argumentum, & non esset bona diffinitio,sicut si diceretur damnũ est ęstimatio damni, sed hoc non cōtingit in diffōne quam Doct. hic tradunt : quia dñt interesse est ęstimatio damni, & sic ęstimatio damni est idem qđ interesse .licet aliud sit interesse,& aliud esset æstimatio ipsius interesse.Et per hoc etiam tollit argñ ipsius discipuli:quia non est verum,ꝙ interesse sit æstimatio ipsius interesse, sed æstimatio damni dr̃ interesse. Secundò rñderi potest, ꝙ licet aliud sit res, aliud æstimatio rei, illud verum est,qñ res, & æstimatio rei transitiuè se hñt, & tunc diuersa sunt,sed in casu nr̃o idem sunt:quia dum dr̃ interesse est æstimatio intransitiuè hoc intelligitur, hoc est, ꝙ interesse sit æstimatio,nec interesse est eius æstimatione separaṫ.Nec verũ est,ꝙ interesse æstimeṫ,cum nihil aliud sit, ꝙ ipsa æstimatio,intransitiuè,vt dictum est,facit gl.in l.j.§.de condi.inde.in l.j.§.de condi.ob cām.& insti.de reb.cor.& incorpo.§ j.in verbo, ius hæreditatis.¶Postremò instari potest, ꝙ interesse dicatur æstimatio damni,non vr̃ bona diffinitio:quia æstimatio non vr̃ esse de substantia interesse, sed est quid separatum à lucro vel damno, & est potius quędā qualitas,per quam quantitas interesse demonstraṫ.l.ait lex.ff.ad l.Aquil. ibi , æstimationē habet dāni, qđ datũ est.facit tex.in l.fi.de ꝑto.sti-
22 pu.& pp hoc quidā Ferrariæ scribentes † dicunt interesse sic melius posse diffiniri, ꝙ interesse est quid in quantitate consistens, qđ nobis debetur pp alterius factum iniustũ, vel cessationem iniustā, & hoc vr̃ probari in l.j.ff.de act.emp.ibi, ad hoc, ꝙ interest agitur. facit tex.in d.l.ait lex.in l.ij.ff.ad l. Aquil.in prin. Ista diffinitio vr̃ laborare eodem morbo quo aliæ impugnanṫ.Nam illud,qđ in quātitate consistit, in effectu non vr̃ aliud quam æstimatio:quia eo ipso,ꝙ in quantitate cōsistit,& ad quantitatē reducit, æstimatio est:
23 † quia oīa per pecuniā æstimanṫ.l.ij.§.de consti.pecu.l. si ita fideiussorem.ff.de fideiuss.Nam interesse vr̃ potius esse illud, in quo dānum patior,vel lucrum cessauit, vt gl.hic dicit,quę vr̃ habuisse bonum intellectum. de damno enim loquitur sicut Imperat.hic facit ibi,damnũ hoc reddatur.& in l.j.§.de ędil.ac.ibi, damnũ pręstari iubebit, & in l.si seruũ.ff.ad l. Aquil.& in l.post venditionem.de aquę plu.arc.Et cum gl.dicit cessat, ēt comprehendit interesse qđ
24 ex facto debeṫ.l.interdicto.ff. de vi & vi arma. † Et qui non facit,
25 etiam facere dicitur.l.qui non facit.ff.de regul.iur. † Concordando tñ opiniones gl.& Doc.interesse potest dupliciter considerari. Primò absolutè,prout in se est,cōsiderando quidditatē & essentiā
26 eius,& isto modo gl.benedicit.†Secundo interesse cōsiderari pōt non pp se,sed eo respectu vt petatur,& restituaṫ.Et isto casu interesse qđ ęstimatur, & petitur, est ęstimatio damni vel lucri cessantis.Respectu enim petitionis interesse in effectu nihil aliud est, quā ęstimatio damni,& lucri cessantis, & isto respectu Doct.loquunṫ, & bene dicunt.Et ista concordia colligitur ex verbi Io.And.in addi.Spec.in tit.de interesse.in prin.col.ij.ver.ergo dico.¶Venio ad secundum quotuplex sit interesse de quo agitur, s̃m communem
27 doctrinam,de cuius veritate in gl.j.disputabitur,† dicendum est, ꝙ triplex sit interesse,siue tres sint species interesse, cōe, singulare, & conuentum. gl.hic,in verbo,lucrum.in l.j.ff de act.emp.in verbo interesse.in l.libertas.in§.fi.ff.de reg.iur.Spe.in tit.de interesse.§. ij. Azo.in summa hic.Hostien.in summa de sententia.§. quis effectus.in ver.sed quia.Dy.in regula,mora.de reg.iu.in vj.Inn.in c.sacro.de sen.excō.& habetur in pract. Papien.in libello in actione reali in verbo,& in florennis.x.Interesse commune hic non capitur pro interesse plurium,vt verba soluant:quia hic agitur de inter
28 esse vnius tantum. † Sed dicitur interesse commune: quia cōiter æstimatur,ita,ꝙ tantundem valeret apud quemlibet, & tantũ cuilibet cōiter vendi posset.Bart.hic, & Doc.in locis præalleg. Et ad hoc bene facit tex.in l.pretia rerum.ff.ad l.Falc.in l.si seruum.ff. ad
29 l.Aquil.† singulare verò interesse dicitur per ꝯrium ad cōe: quia non valeret res tantum apud quemlibet, nec cuilibet tantum vendi posset.Et est æstimatio quę prouenit ex aliquo speciali affectu. Et secundum Bartol.& Doc.in locis.§.allegatis , interesse singulare est interesse singulariter æstimatum . Exemplum in libro. in quo habeo memoriam , vel in quo posui additiones manu mea scriptas:vt per Bar.in iij.opp.hic, vel in seruo , filio ve meo naturali,vt colligitur in d.l.pretia rerum.& in d.l.si seruum, vel in fundo mihi vicino,l.si cui fundus.§.fi,de leg ij. vel in re quæ fuit maiorum meorum.l.si in emptione.ff de min.in l.libertus, qui soluendo.§. fi.ff.de bon.libe.in l.in fundo.ff.de rei ven.in l.lex, quæ tutores.ff. de admi.tut.Et circa hoc Bar.concludit in iij.op.ꝙ interesse singulare sit,quoties res plus valet mihi, quam alii,propter aliquam qualitatem mihi inhęrentem. quę non sit in alium transmissibilis, vt in memoria,quam habeo in libro,quæ ad alium transferri non potest.l.j.§.ne autem.j.de cad.tol. & in aliis exemplis.§.positis. Sed ista consideratio Bar.ꝙ qualitas non sit in alium transmissibilis,nō vr̃ vera generaliter:vt patet in fundo, qui mihi plus valet pp vicinitatem, & tñ ista qualitas vr̃ esse in alium transmissibilis alienando fundum meũ cum illo:sic etiā in seruo qui fuit meus, & mihi plus valet pp peritiam , q̃ habet in reb.meis.d.l.lex quæ tutores . Et tñ qualitas ista in alium transmitti pōt alienando bona. Saluari pōt doc.Bar.considerando, ꝙ illa qualitas nō transfeṙt simpliciter, ꝑut loquiṫ Bar.& nō consideraṫ, ꝙ transferri possit cũ illa re, in qua interesse singulare consideraṫ.Et sic interesse singulare dicitur, qñ res plus

res plus mihi valet, q̄ valeret cōiter oīb. pp aliquā qualitatē, q̄ venit extrinsecus, & non est simpliciter in aliū transmissibilis, vt pa-
30 tet in exemplis. s. dictis. † Et istud interesse singulare ēt distinguit: q͞a aliud est affectionis simpl'r, in quo non agitur de aliqua vtilitate, vt in re quæ fuit maiorum. d. l. si emptione. & in l. cum seruus. ff. man. & in l. j. §. & alias videamus. ff. si quid in frau. pa. cum aliis. s. al leg. Aliud est singulare interesse affectionis simili cum vtilitate, vt in l. videamus. §. j. ff. de in lit. iur. & patet in interesse propter vicinitatem fundi. Nam tali casu vtilitas cum affectione concurrit. d. l. si
31 cui fundus. §. fi. no. Bar. in d. l. videamus. ¶ †. Tertium est interesse conuentum, qđ est quantitas ptium conuentione taxata, pura, si non dabo, vel nō faciā qđ promisi, ꝓmitto dare centū, vt ꝓbatur in l. fi. ff. de ꝑt. stip. & in l. procurator ad exhib. §. fi. ff. rē ra. ha. Et de his latius videbimus inferius hæc dcā sunt ꝓ notitia terminorum.
32 ¶ † Alia est principalis diuisio interesse, ꝗ aliud est interesse intra & aliud extra rem in l. si sterilis. §. cum per venditorē. ff. de ac. em. dum loquit̄ ibi de interesse, circa rē: ergo dat̄ intelligi, ꝗ sit aliud in
33 teresse extra rē, de quo ibi exempla ponit̄. sicut † ēt lex, q̄ dū secūdū exprimit decretū, præsupponit primum. l. si finita. §. Iulianus. ff.
34 de dam. infec. & s̄m Bar. hic, co. 7. † interesse intra rem, est res ipsa, vel eius æstimatio. Itē illud, qđ est immediatè ex ipsa re, vt fructus, partus, & similia. Et interesse quāti plurimi, ēt dr̄ intra rē, s̄m Bart. Et sic̄r dānū, qđ dn̄s patit̄ ex delicto serui, dr̄ interesse intrinsecum, vt no. Bar. in l. in tm̄. §. his ꝯnr. ff. de seruo corrupto. Et vitium, qđ intra ipsam ꝯsistit, dr̄ intrinsecū interesse, vt dicit Sal. hic, col. ij. per l. Iulia. in prin. ff. de ac. emp. & in l. j. §. sed sciendum. ff. de ædi. edic.
35 † Et uerò, q̄ occasione rei veniunt non ex ipsa re immediatè dicūtur interesse extra rē, sicut dr̄ de dictione ex, q̄ cām proximam designat, & ꝑpter, q̄ cām remotā designat: vt not. in l. nō dubiū. s. de leg. & in l. eo tempore. § fi. ff. de pecu. Bar. hic, co. 7. Et in effectu interesse extra rem est interesse extra nā rei, & nō ex re, sed pp rem venit: ut no. Bar. in l. si traditio. in 3. q. s̄. de ac. em. Sal. in ij. col. hic. Exemplum est in interesse seruorum fame necatorū, vel in lucro, qđ ex vino vendito fieri potuisset. d. §. cum per venditorē. Et idem est interesse pœnę promissæ. l. liber homo. §. fi. de ver. ob. l. proinde la j. in prin. ff. ad l. Arui. Et licet Doc. communiter videant̄ ponere ꝓ eodē interesse intra rē, & circa rē, vt coll'r ꝑ Bar. hic, & per Bald. in d. l. traditio. tn̄ q͞dā dn̄t esse diuersa ītra rē, & circa rem: q͞a intra rem est æstimatio damni respicientis bonitatē intrinsecā rei, & est commune interesse, succedens in locū rei deductæ in ꝯctu, vel in maleficio. l. j. de ac. em. l. ij. ff. ad l. Aql. interesse vero circa rē est æstimatio damni respiciens cās rei cohærentis. exemplū in d. l. proinde. §. j. de illo qui occidit vnā mulam ex duab. q̄ dicebant currum. Nā non solum tenet pro æstimatione mulę pemptę, sed ēt ex eo, ꝗ curru vt non potuit. & hoc vr̄ interesse circa rem, de quo loq̄t tex. in d. §. cū per venditorē. Ad idē vr̄ tex. in l. venditor hoīs. ff. de euic. & in d. l. inde Nera. ad. d. l. Aq. & facit illa dictio circa. l. Rutilia. ff. de ꝯhen. em. & in l. fundi. ff. de ac. em. Sed tn̄ non est recedendū à communi opi. Et aduertendū est, q͞a iura. s̄. all. vnde loq in interesse extra rē, qđ immediatè non ꝓuenit ex ipsa re, ut s̄. dcm̄ est. & hoc regulariter nō venit. Et tamen interesse circa rē debet, ut est casus in d. §. cū ꝑ uenditorem. Et ideo in iurib. s̄. alle. nō pōt dici, ꝗ agat̄ de interesse circa rem, ex quo illud peti nō pōt. & q͞a interesse
36 circa rē, & intra rē peti pōt eodē mō pro eodem ponunt̄. † Non tn̄ absolutè uerū est, ꝗ interesse extra rē peti nō possit. Nam ꝯtriū ꝓbat in d. l. proinde. in prin. & in d. l. uēditor hoīs. & ī d. l. in de Nera. & iō hoc pendet ab his, q̄ inferius dicā. ¶ Tertiò, & ultimò dicēdum est, ꝗ sub noīe interesse, non ꝯprehe idat̄ res nobis debita. Et hoc ex s̄. dictis coll'r. nam propriè interesse ꝯsideratur ꝓ dāno emergenti, vel lucro cessante, & ideo sub isto noīe, interesse, res nobis debitæ immediatè promissæ nō ꝯprehēdūtur: ut no. Bar. ī ꝯ. ea. l. i. j. q. Ex quo infert Ale. in cōsi. 20. requisitus co. 2. lib. v. & d. cōsi.
37 168. li. 2. † quod ille, qui renuntiauit, & promisit non petere interesse, quod sibi debetur, non quo minus petere possit, quod sibi debetur, & qđ erat sibi restituendum. al'r tamen in illo casu consuluit And. Sic in consi. 4 2. co. xxiij. li. j. vbi fatetur, qđ dictū est de ꝓprietate sermonis Sed in illo casu ꝓpter subiectam materiā, & pp præsumptam voluntatē partium, concludit, ꝗ largo mō accipiat interesse ut ēt comprehendat qđ nobis debet, & sub noīe interesse uenit damnum emergens, & lucrū cessa's, ut dictū est, & probatur in l. j. in fi. ꝯ. eo & no Cor. in consi. 46. in hac consultatione. co.
38 pe. lib. 4. † Et sub noīe interesse veniūt fructus, vn̄ q petit rem. & interesse, vr̄ petere fructus: ut no. Ang. in l. loci corpus. §. in confessoria. per illū tex. ff. si cer. uen. & idem Flo. & ibi Bal. in l. si quid. ī ver. & noto ꝗ gl. s̄. de fer. Et hoc idem dicit Bal. ī l. filiusf. §. cum fundū.
39 de ver. ob dixi in l. cum fundus. ff. si cer. pe. † Secus tamē est apploне damni, q͞a non ueniunt fructus: ut no. Bal. in tit. de pace Constā. in uer. possessiones. in uer. not. ꝗ fructus per illum tex. ubi fructus, & damna tanquam diuersa ponuntur, sed hoc dictum Bal. uidetur dubitabile: quia pro damno dato competit lex Aquilia. l. prima in prin. ff. ad l. Aqui. insti. eod. in princ. & tamen datur pro fructibus immaturè collectis. l. si seruus seruum. §. si oliuā. ff. ad l. Aq. Sic etiā creditores solū vbi agitur de dāno dato, reuocant alienata in fraudem creditorem. l. q aūt. in prin. de his, q̄ in frau. cred. & tn̄ pro fructib. dat̄ reuocatoria. l. fi. § fructus. ff. e. ti. ergo vr̄, ꝗ applōne damni fructus cōprehendatur: Nō ob. ꝗ q̄nque tanq̄ diuersa ponantur fructus, & dāna: quia illa diuersitas considerat̄ tanq̄ inter genus, & speciem, vt in rub. s̄. de seru. & aqua. & illa expresso videtur facta ex abundantia ad maiorem declarationem. vt in simili no. Bar. in l. in
40 multis. in fi. ff. de sta. ho. ¶ † Vltimò notandum est, ꝗ plenior est petitio si fundus petat̄ cum oī cā, q̄ si petantur res cum fructib. vel interesse, vt no. per gl. in l. sed & partus, & ibi Ang. declarat. ff. quod me. causa. & est text. in l. cum fundus. in princ. ff. si cer. pe. vbi Ang. cum si. vt tibi tradit Alex.

LEX Vnica.

1 *Infinitas debet euitari.*
2 *Arbitro potestas si est data prorogandi compromissum semel, & iterum, intelligitur pro duabus vicibus.*
3 *In generali dispositione non includitur, quod fieri non potest.*
4 *Interesse restringitur ad duplum in casibus habentibus certam quantitatem, vel naturam.*
5 *Interesse non restringitur in casibus incertis, sed in totum peti potest.*
6 *Subtilitas approbatur à lege, & commendatur.*
7 *Veritas attenditur, & in hoc est officium iudicis veritatem perscrutari.*
8 *Machinationibus obuiandum est.*
9 *Lex loquēs vniuersaliter, oīa includit. etiam si maior sit rō in vno quā in alio.*
10 *Pretium rei, & interesse, an idem sint.*
11 *Pretium rei est triplex, commune, singulare: & conuentium.*
12 *Interesse commune an distinguatur specie à singulari interesse, & sic an sit vnicum interesse.*
13 *Verbum hoc autem, est demonstratiuum ad oculum.*
14 *Interesse conuentum vtrum separetur ab interesse communi, & singulari, ita quod constituatur tertia species.*
15 *Dictio pro, variam significationū hēt, & quandoque cā finalem demonstrat.*
16 *Comparatiuum an & quando ponatur pro positiuo.*
17 *Possibile exponitur quandoque, idest, facile, quandoque commodè.*
18 *Dictio commodè, exponitur, id est, congruè, & competenter.*
19 *Argumentum non valet etiam in delictis, de eo quod fit in committendo.*
20 *Interesse singulare sicut regulariter non venit ī contractib. ita nec in delictis.*
21 *Interesse simplicis affectionis, licet in quantitatibus non debetur, cadit tamen interesse singularis vtilitatis.*
22 *Species non dicitur quantitas de proprietate sermonis, immo tanquam diuersa, & contraria ponuntur.*

Vm pro eo. Diuiditur ista lex quæ est vnica, & summatur, vt per Barto. & doc. hic. ¶ Primò no. ibi, in infinitum productæ sunt, ibi. in infi-
1 nitū computatio reducit̄, † ꝗ infinitas dēt euitari facit tex. in c. cum in multis. de resc. ī vj. de quo ꝑ Cy. & Bal. hic, & late tradit Bar. in l. qui bona. §. fi. de dā. infe. Sal. & Doc. in l. fi. s̄. de sac. san. ecc. & rōne euitandæ infinitatis multa inducuntur, vt cōgerit Ro. in rub. de arb. col. ij. qđ aūt si compromissum. & inter alia illud pci-
2 puè notādū est, † ꝗ si data sit ptās arbitro ꝓrogandi ꝯpromissū semel, & iterum, non intell'r in infinitū, sed tm̄ ꝓ duab. uicib. vt no. Bal. in c. tua nobis. circa fi. in ver. & ꝑ hoc dicebā. de app. & sequit Ale. in d. l. qui bona. §. fi. Sed tā in ꝯtrium facit, q͞a vr̄ ꝗ ꝑ prorogatio possit fieri, donec compromissum hēat effectū; ita ꝗ laudum sequat̄: vt in sīli no. Bal. in l. fideicommissa. §. si qs decē de le. 3. dicēs ꝗ si ex forma statuti cā dēt ꝯpromitti, toties dēt compromissum fieri ꝗ cā decidat, quia ista est rō statuti, vt lites finiant̄. & idem tenet Bal. in l. ꝗ per salutem. in fi. ff. de iureiu. in l. veluti. §. hæc vox. ubi Ale. sequit̄. ff. de eden. & iō inspecta intentione compromittentiū vr̄. ꝗ ptās prorogandi ꝯpromissum, intelligat̄ donec res fuerit decisa. Facit qđ no. Bal. in l. inuitus. circa fi. s̄. de ꝓc. vbi inqt, ꝗ q̄n actus non hēt effectum s̄m intentionem disponentis, actus dēt reiterari donec effectū ꝯsequat̄. Non ob. dcm̄ Bal. in d. c. tua nobis, q͞a vr̄ hr̄e spālem rōnem. Loquit̄. n. in casu pticulari q̄n dcm̄ fuit, ꝗ semel & iterum ꝓrogari possit. Nam tunc pp illa verba prorogatio restringit̄, ut tm̄ bis fieri possit. d. l. fideicommissa § qs decem, & not. Bal. in c. pōtata. col. pe. ver. sed pro quot uicib. de testi. gl. & Abb. ī d. c. tua nobis. & tex. in d. l. fideic. §. si qs x. & in d. l. ueluti. §. hæc uox. ff. de eden. Secus vr̄ in proposita. q. quando simpl'r dr̄, ꝗ cōpromissum possit prorogari: q͞a vr̄, ꝗ istud intelligit toties quoties opus fuerit, donec cā terminet̄, ꝑ ea q̄ s̄. dicta sunt. ¶ Concludendo tn̄ hēmus considerare duos casus. Primus est, q̄n dr̄, semel & iterum possit prorogari: ut loquitur Bal. in d. cap. tua nobis, & res vr̄ expedita ꝗ tm̄ bis prorogatio fieri possit, propter naturam dictionis iterum, ut dixi. ¶ Scd̄s casus est, quando simpliciter fuit data potestas arbitro prorogandi & isto casu dico, ꝗ in primo actu potestas prorogandi restringitur, ut uoluit no. Spe. in tit. de arb. §. excipitur uer. sed quid si fuerit actum & idem tenet Bald. in c. olim ex literis. col. ij. de rescr. in c. fi. col. pe. ver. si autem dictum est de consc. Non obst. quod in contrarium. supra allegatur de statuto, quod astrin-

git ad compromiſſum,quod generaliter intelligitur donec com-
promiſſum habuerit effectum:quia illud dictum habet locum, &
bene procedit in diſpoſitione legis vel ſtatuti,prout Bald. ibi loq-
tur.Secus eſt in diſpoſitione nominis,prout in propoſita quæſtio
ne agitur.Et iſtam differentiam tradit Bald.in l.j.in verſi. quæro.ſ̃.
de his,quę pęnæ nomi.& idem Bald.poſt Cyn.in d.l.veluti. §. hæc
vox.& ſequitur Ale.in cõſi.70.viſo conſi.lib. 2. Quid autem ſi di-
ctum ſit,toties quoties:vr̃,ꝙ tñ bis prorogari poſſit, vt in ſi. not.
Ange.in l.ſi finita.in prin.de dam.infe.de illo qui promiſit repre-
ſentare aliquem toties quoties iudex voluerit.Sed ꝯriũ vr̃ verius,
quia iſta verba denotãt infinitatem quo caſu,quando verba ꝯhẽ-
tium apta ſunt ad infinitatem,intelliguntur in infinitum.l.ſi ita ſti-
pulatus à Seio.ff.de fideiuſ.vbi Bart.& tradit Ale.in d.l. qui bona.
§.ſi poſt Bar.& idem Ale.in conſi.165.qm̃ abũdè.li.ij.& ibi dam-
nat opin.Ang.qui vr̃ tenere ꝯrium,in l.ſi finita.in prin.ff.de dam.
infe.¶Secundò no.ibi,prout poſſibile eſt.Iſto modo loquẽdi vti-
tur tex.in cle.ſæpe,in prin.de ver.ſign. in c.diſpendia.in princi. de
reſcri.in vj.ex quo colligitur,quòd lex non adaptatur ad illud, qđ
impoſ̃e eſt.4.diſ.§ erit autem lex.facit tex.in regula, impoſſibiliũ.
ff.de re.iur.in l.j.§.ſi id,quod.in l.non ſolum.ff.de ac.& ob. & ideo
3 †in generali diſpoſitione non includitur,quod fieri non poteſt.c.
à nobis.el j.vbi Abb.de ſent.excom c.j.de iureiu.in vj.no.Bar.in l.
ſi quis ſub conditione.in fin.ff.de cond.inſti.Bald.in l.fin.§.in com
putatione.in fin.ſ̃.de iur.deli.cum ſi.vt tradit Ale.in conſi.121.in-
cip.ſcripſit.col.2.li.4.& hoc modo arguit And.de But.in conſ.41.
nuda eſt dubitatio.Car.in conſi. 76. in dubio præmiſſo.col.1.Ro.
in conſi.102.ſuper eo.col.1.in fi.& in conſi.209.pro verificatiõe.
in ver.3.p̃mitto.Et ad p̃dicta ꝯferunt,q̃ tradit Azo in ſumma.j̃.de
ver.ſig.vbi inqt,ꝙ ſunt q̃dã,q̃ non accipiunt pfectam doctrinam
pp infinitatem,vt in criminib.ex̃ordinarijs puniendis,vel pp con-
fuſionem rei,vt qñ q̃rit,qñ mora fcã ſit,non põt determinari à le-
ge.l.mora.ff.de vſu.vel pp infidelitatẽ hoĩum,vel varietatẽ perſo-
narũ,vt cũ quærit q̃ta fides adhibẽda ſit teſtib.l.iij.§.j.in ver. tu ma
gis.ff.de teſtib. Et iõ omnes caſus,qui qñq; occurrere pñt,lege cõ-
prehẽdi nõ pñt.l.neq; leges,& ĩ l.nõ pñt.ff.de legi.& meritò dicit
tex.hic put poſſibile eſt. Adde tñ ꝙ verbũ poſ̃e,hic,vr̃ poni p eo,
qđ eſt facile,& ꝯgruũ,vt ĩ § itẽ lex Iul.inſti.de pub.iud. qa inſpecta
poſ̃itate,ita de triplo,ſicut de duplo diſponere potuiſſet. ¶ Ter-
tio no.ibi,plixitatem coarctare.i.reſtringere,vt colľr hic.& in c.di
ſpendia.in prin.de reſc.in vj.in c.j.de immu.eccl.e.li.vj.in c. conſul
uit.in fi.de offi.deleg.in cle.in pleriſque.in fi.de elec.& in l.fin. §. fi-
lijs autem.C.de bon.q̃ lib.& reſtrictio intereſſe de qua Imperator
hic loquitur,eſt fcã ad duplũ vt inferius colligit. Vr̃ tñ ꝙ hoc etiã
prius de iure fforũ ſtatutũ fuiſſet,per tex.in l.Titius.la.j.§ fi.cum l.
ſeq.ff.de ac.emp.ibi,non vltra duplũ periculũ ſubire eũ oportet,
& ſic emptor ſerui agit ad intereſſe ſerui, qui euincit p expenſis
in eo factis tñ ad duplũ,& ita tenet Iac.de Rau.hic,& Pet. de Bel-
laper.qui vt Cy.refert,tanquã peregrinus hãc legẽ Bononiæ repe-
tijt,illo tpe quo do.Bonifa.Papa viij.totum orbem fecit Romam
peregrinari,& ꝙ quicquid hic dicat Imper.ꝙ iſta lex fuit ſumpta
ex d.l.Titius,& Bald.tenet hic in ix.oppo.Cy.tñ & Bar. & Docto.
cõiter tenent ꝯriũ,per iſtũ tex.& ad l.Titius.rñdent, ꝙ ſic ſpãle in
illo caſu, & rõ ſpãlitatis vr̃ ex eo, ꝙ facto emptorris intereſſe ibi
creuit,& iõ ibi ſpecialiter ad duplũ reſtringit, qa factum empto-
ris debitori nocere non dẽt.l.ſi dcm̃ §.ſi cõpromiſero. ff. de euic.
l.emptor.j̃.de euic.& facit regula,nõ dẽt.de reg.iu.in vj. Iſta rñſio
prima facie nõ vr̃ bona,qa fcm̃ emptoris nõ dẽt debitori nocere
qñ hr̃et in ſe culpã,ita ꝙ ex tali fcõ euictio facilius ſequeret, vt in
l.ſi iõ.ff.de euic.& in d.l.ſi dcm̃.§.compromiſero. Sed in caſu d.l.
Titius qñ emptor expenſas fecit in re empta, quam ſuam putauit,
nihil ſibi imputari poteſt,& ſi emptor ibi eſſet in culpa, nõ ageret
ad duplum,cuius ꝯrium ibi dr̃. & certè emptor non vr̃ ibi eſſe in
aliqua culpa,cũ nõ dẽret conſiderari illud qđ poterat euenire, qa
pñs ſtatus non tendebãt ad hoc,vt no.in l.inter ſtipulantem. §. ſa-
crã.de ver.ob.Præterea,dato ꝙ emptor eſſet in aliqua culpa, ven-
ditor talem culpam obijcere non poſſet,cum ipſe ſit in ſimili, vel
maiori culpa,quia rẽ vẽdidit alienã.l.apud Celſum.§.de auctoris.
ff.de doli excep.l.viro atque vxore.ff.ſol.matr.& tex.in d.l. Titius.
alia rõne fundat,dum inquit,p̃tium tm̃ exceſſiſſe proponas, ꝙ nõ
ſit à vẽditore de tanta ſumma cogitatũ. Iſta.n.verba veriſimilem
ꝯhentiũ mentem reſpiciũt.nõ aũt culpã emptoris, & ita ibi videt
tex.ꝙ de iu.fforum intereſſe duplũ excedere non dẽt, put tenent
Ia.de Ra.& Pet.quorum opinio prima ꝯprobari poteſt: primò p
iſtum tex.circa fin.dum inquit,ex eo ꝙ veteres ſtatuerunt. In quo
per iſta verba præſupponit,ꝙ de iure antiquo ad certam ſummã
limitatũ eſſet intereſſe:& cũ in d.l.Titius.de duplo exprimat; cõ-
ſonat ꝙ ita tex.hic intelligat.Scđò p iſta opiniõe vr̃ text.per locũ
à ſpãli in l.iij.ff.de eo, qđ cer.lo.vbi dr̃, ꝙ in illa actione arbitraria
ibi,in hanc actionem arbitrariam,intereſſe poteſt excedere ltĩmũ
modum vſurarũ,hoc eſt duplũ.l ſi nõ ſortẽ.§.circa dupli.ff.de cõ-
dic.inde.l.pe.ſ̃.de vſur.ſi ergo in actionib.arbitrarijs ſpãliter per-
mittit,ꝙ intereſſe excedat duplũ,ergo dat intelligi,ꝙ rľr eſſet ĩter-
eſſe lĩtatum ad duplũ, qa ſpãlitas in vno caſu,arguit rľam in ꝯriũ.
l.j.§.fin.ff.ad muni.Tertiò facit, quia in caſu d.l.filius,emptor tra-
ctat de damno euitando: qa ipſe expoſuit pecunias ſuas,& tñ non
agit duplum:ergo à fortiori idem vr̃ dicendum,qñ æſtimatio ſer-
ui creuiſſet à caſu abſque aliquo facto emptoris: qa tunc emptor
tractaret de lucro.Non ob.tex.hic,vbi Imper.vr̃ hoc de nouo ſibi
abſcribere:qa põt reſponderi,ꝙ hic magis gñaliter in omnib.caſi-
bus & per modum rľæ hoc tradit:& iſto reſpectu nouiter indu-
ctum vr̃.ad hoc facit text.in l.j.ſ̃.communia de leg.& in §. ſed non
vſque inſti.de leg.iuncta.l.j.& maximè, quia Imper. ſaluat ſe dum
dicit,ꝙ ita ueteres ſtatuerunt.& his rõnib.communem opi. impu
gnant qdam ſcribentes Ferrarię ſup hac l.in q.ij. ¶Sed tñ his non
obſtantib.ſequor *cõem* opi.ꝙ Imperator hoc de nouo conſtituit,
& hoc non eſſet de iu.fforum rľr,ut probat p tex.hic,qui dicit hãc
eſſe ſuam ꝯſtitutionem.nr̃a ꝯitõ,& in princ.ibi,ibi,nobis viſum eſt
hmõi prolixitatem coarctare.ergo vr̃ ꝙ prius añ iſtam legem gñα-
liter intereſſe poſſet peti in infinitũ.& facit ẽt tex.hic in uerbo ſan
cimus.quod eſt noui iuris promulgatorium, ut dixi in c.decerni-
mus.in fi.de iud.& hoc cõprobatur efficaci rõne.Nam ex prooe-
mio legis cã finalis colľr.l.fi.ubi Bar.ff.de hær.inſti.l.1.in princ.ubi
Bar.ff.ad Maced. & ideo intentio principalis Imperatoris hic fuit
reſtringere intereſſe, ut patet in prin.ibi,prolixitatem prout poſſi
bile eſt,ĩ anguſtum coarctare. Si ergo hoc fuiſſet de iure fforum,
ut ipſi dicũt,p d.l.Titius iſta lex nõ reſtringeret,ſed potius amplia
ret petitionem intereſſe,dum pmittit,ꝙ in caſib.incertis ultra du-
plum peti poſſit:& de iu.fforum non erat facta iſta diſtinctio, ſed
ſimpliciter intereſſe erat taxatum in duplo, ſm̃ quod dr̃ in d.l.Ti-
tius.Et ſm̃ hoc iſta lex non reſtringeret,ſed dilataret intereſſe con
tra manifeſtam intentionem huius legis.Non ob.all.in ꝯtrariam,&
primo tex.hic,ibi.ueteres ſtatuerunt,quia in tali propoſito nõ me-
ret allegari.non.n.ſi recte legatur,tex.loquitur reſpectu q̃titatis in
intereſſe,quod eſſet terminatum ad duplum, ſed loquitur reſpe-
ctu qualitatis intereſſe quod non ſolum in damno ſed etiam in lu-
cro conſideratur & ita etiam veteres ſtatuerunt, quia intereſſe cõ
ſiſtit in damno emergenti,vel in lucro ceſſante.vt ſ̃. dictum eſt in
ru. ¶Secundò non ob. tex. in d.l.iij.§.fin.dum ibi dicitur,in hanc
actionem arbitrariam venit,quod interfuit:& quidem vltra legi-
timum modum vſurarum,quia non debet capi argm̃ à ſpeciali,
quaſi videatur dicere,ꝙ in alijs,quando intereſſe petitur, non ex-
cedatur legitimus modus vſurarum,qm̃ hoc eſſet abſurdum,cum
eadem ratione eſſet dictum,ꝙ in alijs actionibus non veniret in-
tereſſe.patet hoc dum dicit.In hanc actionem venit, quod inter-
fuit.Ergo attẽto hoc modo arguendi,eſſet dictum,ꝙ in alijs actio
nibus aliquo modo nõ veniret intereſſe, quod abſurdum eſſet.Iõ
arg.à ꝯrio:ſenſu non ſumitur:quia reſultaret abſurdum.l.conuẽ-
ticula ſ̃.de epiſ.& cle.¶Secundò reſpondet,& conſiderãdum eſt,
ꝙ illa verba,& quidem vltra legitimum modum vſurarum, non
referunt ad prin.§.cũ dr̃,in hanc actionem,ſed illa verba reſpiciũt
intereſſe,de quo.ſ̃.proximè & immediatè dr̃.& eſt ſenſus, ꝙ in-
tereſſe non eſt textum, ſicut taxatæ ſunt vſure. & hoc modo ibi
erit tex.pro communi opin.& ar.ſ̃.factum in ꝯrium retorquetur.
Et ꝙ de iure fforum non eſſet taxatum intereſſe ad duplum, pro-
batur per illum tex.dum facit ſimilitudinem ad vſuras,quæ taxatæ
ſunt in duplo.Si non idem fuiſſet in intereſſe,non fuiſſet opus vti
ſimilitudine vſurarum,ſed immediatè dixiſſet, ꝙ intereſſe excedit
legitimum modum in arbitrarijs,dum ergo ibi recurrit ad modũ
taxatum in vſuris,manifeſtè datur intelligi, ꝙ in intereſſe modus
non eſſet limitatus ad duplum.Et hoc modo ille tex.in ꝯrium pro
communi opin.retorquet.¶Vlt.non ob.tex.in d.l.Titius.§. fi. qa
eſt caſus ſpecialis prout Bar.dicit,& rõ ſpecialitatis in tex.aſſignat,
qa facto emptoris ꝯ veriſimilem mẽtẽ partiũ,p̃tiũ minus creuit,
vnde in tali caſu inſolito q à creditore veriſimiliter nõ potuit co-
gitari,intereſſe emptoris ad duplũ reſtringit,ar.l. fiſtulas.§.frumẽ-
ta.& qđ ibi Bart.ff.de ꝯhen.emp.& in l.Seio.§ medico.vbi Bart.ff.
de annu.leg.& per hoc rñdet rõni,q̃ vlt.ſ̃.in ꝯriũ allegatur:nã pro
cedit in caſu dictæ legis Titius. qñ erat caſus inſolitus ſecus ergò
4 videtur regulariter.& ita cõis opi.defendit.¶Quartò no.† ꝙ in ca
ſibus hñtib.certã quãtitatẽ,vel ſnĩam intereſſe ad duplũ reſtringit,
& rõ in tex.aſſignat in ver.cũ ſi.qa cum pœnæ q̃ imponunt p de-
lictis taxatæ ſint à iure,vt hr̃ in §.oẽs aũt.inſti.de actio ẽt ꝯgruum
fuit taxare quãtitatẽ intereſſe,nec pcedat in infinitũ, & fuit taxata
q̃titas in duplo:qa nõ erat veriſimile,ꝙ in maiori q̃titate pmiſſor
5 voluiſſet ſe obligare.vt colligit ĩ d.l.Titius.§ fi.de ac.em.¶†Quin-
tò no. ꝙ in caſib.incertis,intereſſe non reſtringit,ſed in totũ peti p̃t
nam cũ caſib.incertis non ſit ſimplũ,non mirũ ſi intereſſe non re-
ſtringit ad duplum:ar.l.in teſtõ.la j.de cond.& de.cũ.n.verba de du
plo non ꝯueniant,non hẽt locũ diſpõ.ut no.Bar.in l.iiij.§.p̃tor ait,
in uer.ult.no.dã. infe.in l. ita aũt. in princ.ff.de admi.tut.cum ſi.vt
tradit Ale.in d.§.p̃tor ait.in fi.colum.& latè Fely.in cap.nonnulli.
in princip.col.fin.de reſcri.Adde quod idem not.Cur.in conſi.07.

stāte dicto statuto, co. i. Ale. in consi. 77. perspectis. co. 2. li. 2. And. Sic. in consil. ij. col. 3. lib. j. in consi. 12 co. 2. lib. 3. & in eo. lib. consi. 30. co. 4. consi. 42. in consi. 44. cum si. ¶ Sextò no. ibi, per suam sub
6 tilitatē, † ꝙ subtilitas approbat, & ꝯmendat, ad idem facit text. in l. j. C. de profe. q in vrbe ꝯstan. lib xij. in c. capellanus. de fer. & hoc intelligitur qñ rationabilis sit. sed si vna sit subtilitas secus: quia reii citur. l. fi. de legi. l. sicut. §. si debitori. ff. quib. mo. pig. vel hyp. sol. vt latius Abb. distinguit in c. dilectis. in gl. j. de iu. Ro. in consi. 49 o. in proposito consultatione. co. fi. Imo. in cle. sepe. co. 2. de ver. sign. Pau. de Ca. in l. fi. §. de insti. & subst. & latè Lucas de Pen. in d. l. j. co.
7 6. de profes. q in vrbe. ¶ Septimò no. ibi, re vera, ꝙ † veritas ipsa attendit, & in hoc pcipuè est offm iudicis veritatē perscrutari. l. 2. §. de eden. cum si. vt latè dixi in c. quoniā ꝯ. de prob. & ibi dictis adde ꝙ propter veritatē inuestigandā iudex pōt simulare. c. afferre de p sum. & 32. q. 2. in c. si quilibet culpa. in ver. n. volebat Deus. & in c. vtilem. xij. q. ij. vbi ēt viri iusti qñque simulare possunt. & per illum tex. dñs Vgutio, & Arc. ij. q. j. c. nos in quenq̄, ꝙ iudex potest delinquenti impunitatem promittere si ꝯfiteat̄ delictum, & postea ex tali confessione poterit illum ꝯdemnare & punire non obstante eius promissione, & sequitur Fel. in d. c. afferre, sed in hoc in terminis contrarium tenet Imo. in consi. 109. visa inquisitione. qa fides ēt hosti seruari debet. 23. q. j. c. noli existimare. & de hoc dixi in rña. ea est natura cauillationis. in fi. de re. iu. & ibi dictis adde Paridem de puteo in trac. suo syndicatus, char. 124. ver. sequitur qō quotidiana. ¶ Octauò no. ibi, ex quibusdam machinationib. obuiandū
8 † esse machinationib. facit tex. in l. j. § j. ff. de dolo. ibi, machinationē quandam. est eīn machinatio ars q̄dam loquēdi ad decipiendū, vt Alb. scribit in l. iuris gentium. §. dolo. in prin. ff. de pac. all. l. j. in fi. l. qro. ff. de act. em. & idem Alb. plura all. in dictionario ī verbo, machinatio, & in effectu machinatio accipitur pro fraude & callidita te. l. orphanotrophos. in fi. §. de epi. & cle. l. fi. C. de agri. & censi. lib. xj. similiter obuiandum est peruersionib. vt hic dicitur idest malignitatib. nam peruersus dicitur in bono aduersus. ut no. Domini. post Io. Andr. in c. ij. de cēsi. in prin. lib. vj. facit tex. in c. ad reprimēdam. in prin. de offi. ord. in c. past. §. fi. de offi. dele. in c. detestanda de concess. pb. in prin. lib. vj. ¶ Nonò no. ibi, naturæ ꝯgruum. l. naturali rationi. sic ēt accipitur in l. sicut impendia. vbi gl. ff. de vsufr. & in cle. j. in prin. de censi. facit tex. in l. nam hoc ff. de cond. ind. & ita lex naturalem rōnē sequit̄, de quo plura dixi in scdo regris. de app. ¶ Decimò no. ibi, & hoc non solum. ꝙ interesse cōsistit nedū in damno, sed ēt in lucro, de quo videbimus. ī eo. in gl. fi. ¶ Vltimò
9 no. ibi, & sic omnib. † ꝙ lex q̄ loquitur vniuersaliter oīa includit. l. Iulianus. de leg. 3. à procuratore. §. man. & xix. dist. c. si Romanorū, in ver. dicendo vero oīa. Sic ēt lex q̄ generalitate loquit̄, gnāl̄r intelligit̄. l. j. § general̄r. de leg. pst. l. de ptio. de pub. & hoc habet locū ēt si maior rō sit in vno casu q̄ in alio: qa nihilominus oēs sub gnālitate includuntur. l. j. §. ꝙ aūt. ff. de aleat. facit tex. in l. fi. §. vxor. de aur. & arg. leg. & ideo dispositio q̄ generaliter loquit̄, ēt personas priuilegiatas includit. l. in fraudem. §. j. vbi Bal. ff. de test. mil. maioris tñ virtutis est oratio, vl̄s q̄ generalis. vt no. Bart. in l. generali. §. vxori. de vsuf. leg. & diui in l. omnia. ff. si cer. pe. ¶ Glo. in verbo, pro eo, diuiditur in duas partes. in prima ad euidentiam præmittit quotuplex si interesse. In ij. ibi, dicit ergo. ponit casum intelligendo tex. in
10 singulari interesse. In pri. gl. ibi, prætium rerum † siue interesse qđ est, colligitur ex gl. ꝙ pretiū rei & interesse idem sunt. sed ī hoc cōmuniter reprehendit, vt per Bart. hic. co. vj. post Dy. quem refert, qa ptium rei non est interesse. l. j. §. consideran. fam. ff. de tu. & ra. dist. ibi, qđ interest contineri, sed tātum rei æstimationem, & Bald. ibi ad hoc no. illum tex. ad idem tex. in l. in furti. in princ ff. de furt. ibi, qđ non interest publicabitur, sed verum rei ptium. & in l. Titius. §. fi. de ac. emp. ibi, non ptium tantum rei continet, sed omne quod interest. patet ergo iurib. præallegatis ꝙ interesse tanquam diuersum à pretio rei ponitur. Comprobatur ista opi. per Dyn. in regula, mora. de reg. iur. in 6. & per tex. in l. liberum. ff. de reli. vbi dicitur, ꝙ in omni interesse venit ptium rei: ergo videt̄ ꝙ ptium rei non sit interesse: qa illud qđ venit, uel in aliud deducitur, nō est idē. ouis. n. est in grege, & tamen non est grex, & tignum in domum deducitur, non tñ est domus. l. eum qui ædes. ff. de vsuc. ad idem facit tex. in l. hæc uerba. ff. de uerb. sign. ubi illa uerba non ad id, quod interest, sed ad rei æstimationem referuntur, ergo patet ꝙ æstimabatio rei non est interesse, & hoc etiā secundum Dy. ratione probatur: nā aliquando erit plus æstimatio rei q̄ si interesse. Gratia exēpli si ergo obligauit rem valentem centum pro. x. & tu promisisti illam rem liberare, & non fecisti, agam contra te ad illa. x. pro interesse ad centum q̄ sunt ptium rei, cum ergo interesse excedatur à ptio rei, & quandoque excedat ut ī iurib. §. all. patet ꝙ diuersa sunt & pro ista opi. arguit Bald. hic: quia licet emptor remittat venditori interesse in causa euictionis rei, tamen pretium peti potest. l. emptorem. § qui autem. ff. de ac. em. uer. ibidem. Econtra verò ꝙ pretium rei sit idem, ꝙ interesse secundum opi. glo. probatur in l. pe. ff. ex quibus cau. in poss. ead. vbi si pro legato non cauet, agitur ad interesse. Est autem interesse æstimatio eius qđ relictum est: ergo ptium rei siue æstimatio videtur esse interesse. Secundò facit, quia interesse refertur ad rei æstimationem. l. qui tabulas. l. si vendidero. §. j. ff. de fur. ergo vr̄ ꝙ æstimatio rei sit idē interesse. Tertio adducitur tex. in l. j. §. de his qui à non domino man. ubi qui seruum alienum manumittit, domino tenet̄ qti sua īterest: hoc aūt in ptio rei declaratur, vt gl. ibi hoc dicit & Bal. no. illum tex. contra quosdam proteruos. Doc. ut uerbis suis utar, qui dicunt in ista l. ꝙ ptium rei non est interesse. Ille tamē tex. facit parum, quia loqt̄ qñ dominus serui eligit hr̄e pretium serui pro interesse. Concludendo, tamē dictum gl. hic saluari potest, & ꝯcordando opi. iura. §. all. dicendū est ꝙ sicut triplex est interesse ut in gl. dr̄, ita ptium rei tripl̄r distinguitur: & referendo singula singulis, gl. bn̄ dicit hoc modo, triplex est
11 ptium rei, cōe, singulare & conuentiū. † Pretium rei cōmune est interesse commune, ptium rei singulare est interesse singulare, & ptium rei conuentum est interesse ꝯuentū sed ptium rei cōe nō est interesse singulare, & hoc mō considerandū rñdet̄ ad argum. nā primò iura all. ꝓ communi opinione, in qbus. interesse ponit̄ tanq̄ diuersum à ptio rei loquunt̄ de ptio cōi & interesse singulari q̄ diuersa sunt: tā in d. l. est ꝯsiderandū dū dr̄, interesse nō ꝯtineri, sed tm̄ rei ptium, intell̄r ꝙ interesse singulare, sed tm̄ rei pretiū. s. cōe. & ita rñdet̄ ad d. l. in furti. cum si. eodē mō rñdet̄ ad l. liberum. pretium rei uenit in interesse singulare: qa est plusquā commune, qđ in ptio rei consistit. Nō ob. rō Dy. in qua patet, ꝙ plus erit ptiū rei q̄ interesse: qa nos loquimur de īteresse qđ totā rem respicit: & hoc modo considerando gl. bene dicit, & hanc declarationam sentit Bar. hic dum inqt̄, ꝙ gl. debet intelligi fm subiectā materiam, & ꝙ communis estimatio est cōe īteresse. Sed tñ nec ista declaratio ex toto satisfacit: qa nō videt uerum ꝙ ptium rei sit præcise īteresse, sed vr̄ illud contingens. vñ vr̄ dicendū, ꝙ pretium rei & interesse habeant se tanquam excedentia & excessa: qa qñque interesse erit maius q̄ sint pretium rei, & hoc rl̄r vr̄: qñque erit minus fm cōtingentiam casus: & hoc solū nō uidetur habere locū in interesse conuento: quia interesse conuentum idē præcise vr̄, ꝙ æstimatio facta ꝓ interesse, non dico de pretio ꝯctus, prout glos. hic loquitur, sed de æstimatione interesse taxata à partib. illa æstimatio pcisē dr̄ interesse conuentum: argu. l. si inter uirum. §. de iure dot. & in l. æstimatis. ff. solu. matri. & no. Bal. hic, co. ix. ¶ In glo. ibi, de actio. empti. l. j. in ista prima parte tenet glo. ꝙ interesse sit triplex, idem gl. in d. l. j. de act. emp. cum concordantib. allega. §. in euidentialibus. Pro cuius declaratione, vt distinctē procedamus, uidēdum est de
12 duob. Primò utrum † commune interesse à singulari specie distinguatur. Secundò posito ꝙ sic, utrum interesse conuentum separet à prædictis, ita ꝙ tertia species constituat̄. Quo ad primum cōtra gl. insurgunt Iaco. de Rauen. Pet. & ulâramō. & dñs vnicū esse interesse. & ad hoc præcipuè mouet: qa excedens, & illud qđ exceditur, sunt diuersa: ar. l. 2. ff. de stipu. seruo in c. fi. de insti. in c. debitum. de bap. sed tex. hic dicit, ꝙ interesse nō pōt excedere duplum communis æstimationis, ergo vr̄ ꝙ cōmunis æstimatio nō sit interesse, & eodem modo inducitur tex. in d. l. j. de act. emp. ¶ Secūdò, qa interesse ad personā actoris semper refert̄. d. l. j. & l. quatenus. de de reg. iur. ibi, quatenus cuiusque intersit. & sic ad personā refert̄: ergo vr̄ esse tantum unum interesse singulare. ¶ Sed cum gl. tenet. Dy. in regula, mora. de reg. iu. in 6. moueretur: qa interesse singulariter æstimatum dr̄ interesse singulare l. libertus q soluendo. ff. de bo. lib. & in l. si in emptione. ff. de mino. & qa quando iurat̄ in litē rōne affectionis, istud est interesse. l. pe. ff. de in lit. iurā. ubi ꝑmittit̄ in litē iurare qti sui interest: & hoc interesse estimari pōt in infinitū. l. uideamus. §. iurare. ff. de in lit iurā. & hoc vr̄ interesse singulare: qa ad personā refert̄ vt dictum est. Reperit aliud interesse, qđ cōe appellat̄. nam in l. Aqlia. venit interesse. l. quidā tabularū. §. de lege Aql. ff. de fur. & tale interesse dr̄ cōe. l. si seruum meum. ff. ad l. Aquil. Est ergo alia spēs interesse qđ cōe appellat, & alia spēs qđ singulare dr̄, & ad hoc vr̄ tex. fm Dyn. in l. nonā iudice. ff. de iu. dū ibi dr̄, non à iudice doli æstimatio fit ex eo ꝙ intersit, sed ex eo ꝙ in litem iurat̄, & tñ hoc ꝙ in litē iuratur, dr̄ interesse. d. l penu. de in lit. iur. ergo sequit̄ ꝙ diuersum sit interesse pro quo in litē iuratur ab alio. ut in d. l. non à iudice: & cū ista opi. concordat Bar. hic, col. v. in 2. q. ad ratione ultramontanorū rñdet Bar. dū dicitur, ꝙ refertur semper interesse ad personā, ꝙ hoc uerum est. Sed dicit ꝙ persona considerari pōt tanq̄ qlibet cōis, & erit cōe interesse. Pōt ēt considerari singulariter pp aliquam qualitatē spālem, & erit interesse singulare. Non ob. aliud argumentum dū dr̄, excedens est diuersum ab eo qđ exceditur. Nam licet Bar. non rñdeat, dici potest uerū est, ꝙ est diuersum aq interesse nominato: sed non sequit̄, ꝙ non interesse: quia est alia species interesse. s. commune, Nam dum dicitur interesse non potest excedere duplum, de singulari interesse intelligitur, qđ non potest excedere duplum communis interesse, & ita tollitur argumentum. Et confirmatur *communis* opi. quòd commune interesse & singulare sunt diuersa in specie, & cum ista opi. gl. Dy. & Bar. transeunt cōiter Doc. ¶ Sed tñ pro opin. vltramon-

tramontanorū arguit hoc mō: qa vnicū interesse, qd̄ diuersimodè æstimat̄ qn̄que plus qn̄que minus. Sed ista variatio, q̄ se habet in plus, & minus nō v̄r nouā sp̄em interesse ꝑducere, ita ꝙ alia species īteresse sit propter cōem æstimationē, & alia sp̄es sit ꝑ ꝑ æstimationē singularē, qa plus & minus nō differunt sp̄e. l. fi. ff. de fun. inst. & pro ista opi. ꝙ vnicum tm̄ sit interesse, v̄r tex. in l. j. ff. de act. em. in ver. hoc aūt. Nam tex. ibi principaliter loquit̄ de cōi interesse, ibi ad id, qd̄ interesse agit̄. Postea dr̄, hoc aūt interdū ꝑtiū rei e-
13 gredit̄. Notandū est † ꝙ verbū hoc aūt, est demonstratiuum ad oculū. vt no Bar. in l. j. in prin. ff. de oper. no. nun. vn̄ patet ibi, ꝙ vnū, & idē est interesse qd̄ egredit̄, & qn̄que excedit pretiū rei, & ille excessus in diuersam inducit æstimationē, & nō facit aliud specificū interesse, sed idē remanet interesse q̄uis diuerso modo æstimetur. & ita v̄r casus in d. ver. hoc autē. Ad argm̄ Dy. & Bar. dū dr̄, ꝙ interesse æstimatū communiter, est cōe interesse: dic ꝙ verū est, interesse, sed negatur ꝙ sit cōmune tanq̄ sp̄es distincta ab illo intereē singulari, qd̄ excedit communē æstimationē, sed remanet vt idē dicatur esse intereē prout considerat̄, qd̄ est dānum emergēs. Oīa eīn argumenta Dy. & Bar. ad hoc tēdūt, ꝙ sit alia æstimatio cōis, alia singularis: & hoc de plano ꝯcedit̄, sed ista diuersa ęstimatio, quę ꝯsistit in plus, & minus, nō facit diuersam sp̄em interesse. d. l. fin. & qd̄ vnicū sit interesse ēt tenet Bar. sibi ꝯ̄rius in l. fi. ff. de p̄t. sti. ¶ Et quāuis hoc mō prima facie cōis opi. impugnari videat̄, tm̄ nō obstā tib. ꝑdictis sequor cōem opi. ꝙ interesse commune & singulare sp̄ē distinguunt̄, & cōsidero ꝙ qcqd sit apud dialecticos, ꝙ apud nos, f̄m iura loquunt̄, ex parua & leui dr̄ia sp̄es distinguunt̄ licet in qdditate, & essentia nō uideatur differre. hoc patet, nā plures sūt sp̄es stipl̄onis prætoriæ. l. j. in prin. ff. de p̄to. stip. ibi, tres videtur eē sp̄es, iudiciales, conuentionales & cōes, & tm̄, inter se nō differunt quo ad quidditatem, & essentiam p̄toriæ stipl̄onis. Præterea sunt p̄res sp̄es possessionis, immo p̄la gn̄a. ff. de acqu. pos. Sunt eīn tot quot penè causæ acquirendi. Tn̄ pos. ꝑ emptore, ꝑ donato, pro legato inter se differunt sp̄e, & tamē eadē v̄r essentia possessionis, si ad diffinitionē referantur. & ad ꝑdicta allego spāliter text. qui hoc dicit noua inducat̄ sp̄es licet eadem assentia sit. l. 2. §. postea. in fi. ff. de ori. iur. ibi, ita factū est ut inter pleb. scita, & leges sp̄es constituē di interesset, eadē autem esset p̄tās. Sic agre in proposito dicendū est licet singulare interesse & cōe ꝯsiderando prout interesse est dā nū emergens & lucrū cessans nō videatur differe inter se, hoc est eo: qa ad genus referuntur considerando substantiā ipsius intereē in gn̄e: sic ēt referendo sp̄es possessionis ad genus & diffinitionem possessionis nō differunt substātia, sed tn̄ p hoc nō tollitur quin dicātur inter differre sp̄ē cōe interesse & singulare, prout dn̄r diuersæ sp̄es possessionis & p̄toriæ stipl̄onis. Alia enim est cā petendi, & aliud fundamentū requirit̄ in eo q singulare petit interesse. qd̄ tm̄ in quibusdam casib. debet̄: & alia causa sufficit & cōsiderat̄ in eo, q commune interesse petit qd̄ r̄r venit. & si dicatur, ergo erūt tot species interesse quot sunt cāæ agendi ꝯ̄ intentionē Docto. dico ꝙ omnes cāæ agendi hic ꝯprehendunt: qa ex quacunque cā petat̄ intereē, aut cōe erit aut singulare. Et ad arg. dū dr̄, plus & minus sp̄e non differunt, dico illud verum esse nisi concurrat aliud quod diuersam speciem inducat, prout est, in casu nostro: qa ex alia causa venit interesse cōmune, & ex alia singulare, vt s̄. dixi al̄s sequeret̄ ꝙ cū omnia per pecuniam ęstimari possint. d. l. 2 s̄. de constituta pecunia, ꝙ omnia reducerentur ad plus & minus. ¶ Non ob. d. l. j. de act. emp. in ver. hoc autem. qa procedit referēdo ad genus, put est interesse damnum emergens vel lucrum cessans, hoc modo agitur vt ibi dr̄ in prin. ad id qd̄ interest, & sic ad damnum emergens vel lucrum cessans. hoc autē interesse sumptum in genere qn̄que commune excedit, & tunc dr̄ singulare: ergo est unū ꝙ idē, qd̄ vario modo æstimat̄: & hoc verum est respectu generis vt dixi. gratia exempli. si dicatur hoc animal est qn̄que mortale, quandoque rōnale. uam sp̄ est idem animal referendo ad genus, quia sp̄ posita specie ponitur genus inter se tamen differunt sp̄ē homo à boue, & tn̄ tex. in d. l. j. potius videt̄ probare communē opi. dū dicit qn̄que excedit p̄tium rei, & sic cōmune interesse, ergo illud, qd̄ excedit, videt̄ diuersum interesse ab eo, qd̄ exceditur: quia ur s̄. dictum est, ex-
14 cedens, & illud qd̄ exceditur. diuersa sunt. ¶ † Circa f̄m de interesse conuento, Ia. de Ra. Pet. & vltram. tenent contra gl. vt dixi, & volunt ꝙ vnicum sit interesse, & si aliqua q̄titas pro interesse promittat̄, licet hoc appellet̄ interesse ꝯuentū non est verum, ꝙ hoc sit interesse, nec per hoc noua sp̄es interesse ꝯstituitur, & hoc f̄m eos ad practicam patet, nā si pro interesse promisit centum, & petam illa c. tanquam interesse, succumbam: qa illa promissio facta pro interesse non facit, ꝙ mea intersit, & dato ꝙ non intersit, illa q̄titas debet. l. stipulatio ista. §. alteri. de verb. ob. si ergo q̄titas pro interesse promissa nō est interesse, sed promissio pro interesse: qd̄ longè diuersum est. ¶ His tamen non obstantib. Dy. & Bart. tenent gl. ꝙ sit triplex interesse, & ꝙ interesse æstimatum ex conuentione dicatur interesse conuentum. l. fina. de præt. stip. Ad ratione allegatam in contrariū respōdet Bart. dum dr̄, ꝙ pecunia ꝑ interesse ꝑmissa nō est interesse, uerum est f̄m Barto. non est interesse lato mō sumptū ꝑ eo ꝙ debet, est tn̄ interesse prout hic accipit̄, cum sit aliqd distans ab eo: qd̄ erat ꝑmissum, vn̄ si peterē illā q̄titatē tanq̄ interesse, deberē obtinere. & ita Bar. dicit, & alii communiter sequunt̄. ¶ Ista r̄nsio Bar. non tollit difficultatem, & prima facie vltramontano opi. v̄r sustentabilis: nam si res uēdita non tradat̄, ad id qd̄ interest agit̄. l. j. ff. de act. em. & hoc de necessitate est uel iuxta communem rei æstimationem, & erit commune interesse: vel f̄m singularē ęstimationē rei, & erit singl̄e interesse. Alio mō nō est possibile ꝙ intersit. Si ergo certa q̄titas ꝑ interesse ꝑmittat̄. de necessitate ꝑ communi uel singulari intell̄r. & in effectu ꝯuentū non differt à communi, vel singulari, sed ē q̄dā declaratio per q̄ ab onere ꝑbandi qs releuatur. d. l. fi. de p̄to. stipu. Pro ista parte bn̄ facit rō vltramon. qa ꝑmissio q̄titatis non facit ꝙ in ueritate intersit sed solum facit ꝙ ꝑmissum sit. ad hoc Alb. post Iac. Bu. ponderauit tex. in l. fideiussor. §. fi. ff. q satis. cog. ubi q̄titas ꝑmissa ꝑ interesse ponit̄ ꝑ sp̄e opposita ad intereē. Nec ob. rō Bar. dicentis, ꝙ immo q̄titas taxata à ꝑtib. est ꝑpriè intereē: qa succedit loco eius qd̄ debuit dari vel fieri: quia hoc nō facit, ꝙ uerè dicat̄ intereē, qd̄ ē lucrū cessans vel dānū emergēs nā non seq̄t ꝑmisi x. ꝑ intereē, ergo interest in x. & ad hoc facit qd̄ no. Bal. in l. rogasti. §. si tibi. uer. qd ergo si mutuo tibi. x. ff. si cer. pet. vbi ꝯcludit non esse standū instro, in quo certa q̄titas fuit ꝑmissa ꝑ interesse. si uerè dēt ꝑbari de interesse. & sequitur Io. de Ana. in c. fi. car. pe. de vsu. Ale. in ꝯs. 27. viso themate. col. 2. li. 4. & idē tradit in fin. q. Pau. de Ca. l. insulā. §. vsuras. ff. sol. ma. Ale. in ꝯsi. 220. super ti. j. fi. li. 2. & qd̄ Alb. in l. j. col. pe. s̄. de sum. Tri. & hoc ēt apertius demonstrat̄: qa aut mea in ueritate nihil interest, & nō p̄t dici interesse: aut aliqd interest, & tunc illud v̄r vel commune vel singulare. ¶ Sed ꝑdictis nō obstātib. non est recedendum à communi opi. ꝙ interesse ꝯuētū sit tertia sp̄es interesse: qa f̄m iura ex modica dr̄ia distinguunt̄, ut s̄. dixi, & comprobat̄ ex his q̄ dicā statim r̄ndendo ad ꝯ̄ria. ¶ Non ob. ergo alle. s̄. in ꝯ̄rium, & primo dum dr̄ ꝙ interesse conuentū resoluit in commune vel singulare: qa r̄ndet dupl̄r. primò dato ꝙ esset uerū, non p hoc tollit̄ qn distinguant̄ sp̄ē ex quo formaliter non est hoc. Nam stipulationes communes resoluunt̄ in simplicib. & tn̄ differunt specie. d. l. v. in prin. d. l. j. de p̄to. stipula. l. v. in prin. de uer. ob. & ad hoc bn̄ facit tex. in l. iā hoc iure. in prin. ff. de vul. & pup. qd̄ ius ad tertiū quoque genus substōnis tractū v̄r. & sic ibi subst. reciproca, q̄ resoluit̄ in uulgarē, uel pupillarē, nihilo minus appellat̄ tertiū genus substōnis. Scd̄o r̄ndetur, & dico nō eē uerū ꝙ ꝯuentū in effectu resoluat̄ ꝑ cōi, vel singulari: qa pōt esse ꝙ erit plus, uel minus: & si aliqn̄ ꝯueniunt, erit ꝯtingens. & ita patet ꝙ ꝯuentum non est singulare, uel commune. Non ob. alia ratio, dū dr̄, ꝙ ꝑmissio ꝑ interesse non facit ꝙ intersit: qa immo ex præsumptione iuris reputatur, ꝙ tm̄ intersit q̄tum ꝑmittit̄, ex quo hic petit̄, & nihil vltra q̄rit, an uere tn̄ intersit, sed fictione iuris intm̄ fingitur interesse. Et ex hoc tertia sp̄es interesse causat̄, qd̄ dr̄ conuentum, & iuris dispositione reputat̄ ꝙ tm̄ sit lucrū cessans, uel dānum emergens: ergo seq̄t ꝙ si x. ꝑmisi ꝑ interesse, ex iuris p̄sumptione, & dispositione in decem erit interesse. ¶ Non obst. text. in d. l. fideiussor. §. fi. ubi q̄titas promissa ponit̄ ꝑ sp̄e opposita ad interesse: qa tex. loquit̄ respectu ueritatis, ibi ueritatē ꝯtineat: an uerò q̄titatem. & uerū est, ꝙ in ueritate non seq̄t, promisi x. ꝑ interesse: ergo in x. est interesse, sed tn̄ fictione iuris, in tm̄ reputatur interesse ut s̄. dixi: & hoc sufficit, cū illa q̄titas petat̄. d. l. fi. de p̄t. stip. & v̄r peti uti interesse, taxatum à partib. ut probat̄ in d. l. fideiussor. §. fi. ubi oblo fideiussoris, quę datur quanti res erit, etiam habet locum in quantitate promissa. ut ibi in fi. dr̄. & ita ille tex. retorqueri potest. ¶ Non ob. ꝙ no. Bal. in l. rogasti. §. si tibi. quia loq̄tur Bal. qn̄ est suspicio usurarū: sed r̄r prout nos loq̄mur, q̄titas promissa debetur, ut dcm̄ est. ¶ In fi. gl. ponit casum intelligendo interesse singulare, de quo īferius videbimus. ¶ Gl. ij. in verbo, interest, not. glos. dum exponit tex. pro eo quod interest, id est, super eo, quod interest. & sic
15 hæc dictio † pro, ponitur pro super: non tn̄ illa expositio v̄r necessaria: quia nihil obstare videt̄ quominus tex. bene procedat prout simpl̄r loquitur, & huius dictionis pro: f̄m subiectam mām varia significatio reperitur: ut no. Sal. hic, co. 3. in j. opp. Dominicus post Arch. in c. agato. 66. dist. & Luc. de Pen. in l. fi. col. pen. C. de bo. vac. lib. x. l. j. C. de diuer. ꝑd. vrb. lib. 11. Et inter alia finalem quandoque causam demonstrat. l. pe. §. fi. ver. si pro ali. de ali. & cib. leg. no. glo. in l. dominus Sticho. in uerbo, pro quibus. de pec. le. & tradit Bald. in l. j. colum. penul. uersi. venio ad secundam formam. s̄. per quas perso. no. acqui. & pro tali, exponitur, id est, nomine talis. c. cum mihi. de consti. in princip. vbi Anto. de But. cum fi. vt ibi Fely. tradit ¶ Glo. iij. in uerbo producta, vult ꝙ dubitationes antiquæ, de quibus hic in princip. Imperator dicit, essent, utrum interesse extra rem ueniret, & an in damno, vel in lucro deberet considerari, & de ista gloss. Docto. nihil dicunt. Sed tamen ista non videtur intentio Imperatoris hic: quia de interesse extra rem tex. nihil habetur: & de damno & lucro text. hic dicit quòd uetetes idem statuerunt, vnde in hoc non agitur de correctione, vn̄ considerādū est ꝙ

Impera-

Imperator hic ſolum de nouo ↄſtituit, q̃titatē, ad quā intereſſe ex-
tendatur: iō vr̄, ꝙ dubōnes eſſent circa q̃titatē ipſius intereſſe, vt
colľr in fi. ibi, ſit poſitus ſm qđ dictū eſt finis autique prolixitatis,
vbi huius ↄſtitutionis recitatio ponit̄. ¶ Hoc tamē ēt nō ſatisfacit:
qa non vr̄, tempore iſtius. l. eſſent dubōnes circa q̃titatē intereſſe:
quia poterat intereſſe peti in infinitū, ut colľr in prin. hic ergo non
erant, nec eſſe poterant dubitationes circa hoc. Nec tex. hic: ſi re-
ctè legatur, dicit ꝙ eſſent dubitationes in q̃titate intereſſe. Sed tex.
vr̄ dicere ſimpliciter, ꝙ tpe, quo Imperator fecit hanc. l. intereſſe
in infinitū poterat peti. Ipſe verò hoc corrigit, & ē ſenſus hoc mo
do. Dubitationes antiquę. ſ. q̃ erāt apud antiquos circa intereſſe, de
ductæ ſunt in infinitū. ideſt determinatæ ſunt per antiquos in infi
nitum: ita ꝙ totum intereſſe in infinitū poterat peti: hoc Impera-
tor hic intendit corrigere, & coarctare infinitatē, & cū iſta decľo
ne conſonant verba, q̃ ſequuntur, ibi, melius nobis viſum eſt ꝓli-
xitatē hmōi coarctare. ¶ Gl. in verbo, melius, q̃ exponit, i. bonum
16 ex qua colligitur, † ꝙ ↄparatiuum qn̄que ponit̄ pro poſitiuo, quia
illud, qđ erat ſtatutum de intereſſe in infinitū, nō erat bonū, & ſic
non poterat habere locū ↄparatio. vn̄ ſm gl. comparatiuum ponit̄
pro poſitiuo. Pōt tn̄ ēt propriè intelligi, qa aliquo reſpū erat bonū
ꝙ totum intereſſe poſſet peti, vt tribuat̄ vnicunque qđ ſuū eſt: ſed
hoc eſt melius, vt nō procedat̄ in infinitū & hoc inducit̄ ex varieta
te temporis, iuxta tex. in c. fi. de ↄſan. & affi. & ſic expō gl. nō vr̄ ne
ceſſaria. Illud tamen, qđ gl. dicit, ꝙ ↄparatiuum ponat̄ pro poſiti-
uo, eſſet verū ſm Saly. hic in ij. opp. co. 4. qn̄ comparatiuum adiici
tur vni ſubiecto nō bn̄ti diuerſos gradus. Secus eſt qn̄ apponit̄ ſub
iecto, in quo diuerſi ſint gradus, & exceſſiui: qa tunc comparatiuū
p̄ſupponit poſitiuum. l. vbi aūt. § j. đ ver. ob. & hoc niſi gradus ſint
contrarii, qa tunc ponit̄ electiuè: vt no. Sal. hic, qa allegat not. in l.
exigēdi. ff. de procu. & de hoc Alb. tradit in dictionario ſuo in ver
bo, ↄparatiuum. Et ad dictū gl. hic facit tex. in l. benignius. vbi gl. ff.
de legi. in l. ij. C. de fur. in l. hr̄s. ff. de neg. ge. in l. in ſuis. de li. & poſth.
vbi ſunt gl. ſimiles. & in l. illud. §. ſi cuius. in ver. minus. ff. de tribus
vbi minus. tribuit, q̱ nihil tribuit. Ex quo ibi refert Pau. de Ca. ꝙ ſi
ego, & tu egimus, ꝙ q̱ minus currit, ſoluat decē: ſi ergo nō curro,
& tu curris, tamen teneris ad decem: qa q̱ nihil currit, minus cur-
rit & in ſimili q. no Bal. ponit in l. fi. in prin. ff. ſi cer. pet. & in ſimili
aliam q. ponit Bar. in l. ſi ſeruus legatus. §. ita ſcriptum. in fi. de le.
j. Et de comparatiuo ēt not. q. ponit Bald. in l. 2. co. fi. ver. conſide
ro ēt hic. s̄. de prob. & in l. & ſi poſt tres. co. 3. ver. item facit ad aliā
q. ff. ſi quis cau. ¶ Gl. in verbo, prout poſſe eſt, diuidit̄ in tres partes.
Primò reſpondet tacitæ obiectioni. Secundò ibi, dicere tn̄ pōt, po
nit vnam diffinitionē. Tertiò ibi, vel dic, aliam. ¶ In gl. ibi, plenè dif-
finiri non poteſt. Iſta decľo non vr̄ ſm intentionē Imperatoris: qa
tex. nō loquit̄ reſpectu diffinitionis, ſed q̃tum ad reſtrictionē inte
reſſe, ibi, prout poſſe eſt in anguſtū coarctare, vnde illa verba reſpi
ciunt modū quædam loquēdi, q. d. q̃tum fieri poterit pro viribus.
17 † Et verbū poſſe, vario mō ponit̄ qn̄que. ideſt poſſit ideſt facile ex
ponit̄ inſti. de pub. iud. §. itē lex Iulia. de vi publi. in fi. qn̄cunq; poſ
18 ſibile. i. ↄmodè. §. ſi verò noluerit. in auth. de alie. & emphy. † & ꝙ
verbum commode intellr̄. i. congruè, & ↄpetēter intereſſe taxat̄
ad duplum: qa reſpū poſſibilitatis, ita in triplo, ſicut in duplo po-
tuiſſet taxari. ¶ In fi. gl. circa diffinitionē intereſſe, ſatis dictū eſt in
rub. s̄. eo. ¶ Gl. in uerbo, caſib. duo facit Primò ad decľonē tex. mo
uet vnū dubiū, & reſpondet. Secundò ibi, ſed nec, idē facit. ¶ In gl.
ea. gl. ibi, & in maleficiis, & quaſi locum hēt, concľo gl. eſt, ꝙ diſpo
ſitio iſtius legis locū habet in maleficiis. & cū iſta opi. tranſit Bar. &
cōiter alii ſequuntur, per tex. hic, dum dicit in oīb. caſib. Prima facie
tamen iſta concľo vr̄ dubitabilis: qa materia intereſſe, de qua tra-
ctat̄ hic, habet locū qn̄ debitor culpā committit in nō faciendo, qđ
promiſit: ſed culpa, q̃ conſideratur in maleficiis, longè maior vide
tur: qa in faciendo conſiſtit, ar. gl. no. in l. ſi mora. ff. ſo. mat. ¶ Hinc
19 eſt, † ꝙ non valet argumentum ēt in delictis de eo qđ fit in cōmit
tendo, ad id, qđ fit in omittendo, vt no. Bar. per illū text. in l. licet.
§. fi. ff. de pec. facit tex. & qđ ibi Bald. in l. argentarius. §. cum autem.
ff. de edē. & ideo in propoſito, licet intereſſe ad duplum reſtringa
tur, in eo, q̱ fuit in mora: qa non fecit, qđ debuit, talis reſtrictio nō
vr̄ habere locum in eo, qui deliquit. Sed tamen non eſt recedendū
à communi opi. qa tex. hic gn̄aliter loquit̄, ꝑ ea, q̃ dixi in vl. no. im-
mo loquit̄ vľr, dū inquit, in oīb. caſib. vt Doc. dn̄t. & ad hoc facit:
quia vbi eſt eadem ratio, idē in ↄ̃ctib. & in delictis. l. omnem. ff. de iu
dic. Sed q̃tum ad intereſſe, de quo agitur hic, vr̄ eadem ratio: loqt̄.
eīn lex iſta de intereſſe, ergo vbicunque uenit intereſſe, habebit lo-
cum diſpoſitio iſtius legis, tam in delictis, q̃ in contractib. ¶ Non
ob. dū dr̄, ꝙ quis magis delinquit in maleficiis: qa fateor, & ēt ma-
gis punit̄, quia aliæ pœnæ imponūtur, q̃ non habent locum in con
tractib. ſed q̃tum ad intereſſe non magis grauatur q̱ delinquit, quā
20 in ↄ̃ctib. Ideo uidebimus † ꝙ ſicut regulariter in ↄ̃ctib. non venit
intereſſe ſingulare, ita nec in delictis. l. in furti. in princ. ff. de ſur. l. ſi
ſeruum meum. ff. ad l. Aquil. Et iſta cōis opi. bn̄ procedit ſm illam
opin. quæ habet, ꝙ iſta lex procedat non ſolum in intereſſe ſingu-
lari, ſed ēt in cōi. Sed tenendo, ꝙ tm̄ loquat̄ de ſingulari intereſſe,
tūc nō hr̄et locū in maleficiis in q̱b. nō venit intereſſe ſingulare, vt
in iurib. s̄. alle. & eo modo ſi agat̄ ad intereſſe extra rem in malefi-
ciis illud in totū venit, arg. l. Iulianus. ff. de ac. emp. qa tale intereſſe
vr̄ eſſe in caſib. incertis, vt no. Alb. hic, co. fi. poſt Iac. de Ra. de quo
videbimus. j̃. de intereſſe extra rē. ¶ Gl. in verbo, quātitatē. dcm̄ gl.
clarū vr̄: qa eſt certa q̃titas qn̄ q̱s in contractu x. cados olei ꝓmittit,
ſm ea, q̃ habent̄. in l. ſtipľonū q̃dā certæ, in prī. de verbo. obli & iſta
gl. de plano procedit, retenta opin. ꝙ iſta lex ēt de cōi intereſſe lo-
quatur ſed tenendo, ꝙ tm̄ loquat̄ de ſingulari, haberet difficultatē
qa prout inqt Ia. de Ra. quē Cy. refert, co. 3. hic in oleo, prout glo.
loquit̄, & in aliis q̃titab. q̃ in gn̄e ſuo recipiūt functionē, non cadit
intereſſe ſingulare, cū nō cadat affectio. l. nummis. in prin. de in li-
21 tē iur. Sed Cy. reſpondet, ꝙ † licet in q̃titatib. nō ſint intereſſe ſim
plicis affectionis. d. l. nummis. in prin. cadit tn̄ intereſſe ſingularis
vtilitatis. d. l. nummis. in fi. Dicit etiā Bal. hic, co. 2. ver. venio modo
ad gl. ꝙ ideo in quantitatib. venit intereſſe extra rē: qa intereſſe in-
tra rem nō hr̄: & ſi nō veniret intereſſe extrinſecus, nō purgaretur
mora debitoris, qđ eſſet incongruum. pōt tn̄ dictæ rōni reſponde-
ri, ꝙ mora debitoris poſſit purgari in intereſſe q̃ti plurimi res va-
luit à tempore moræ, iuxta no. in l. vinū. ff. ſi cer. pe. & qa verior vr̄
opi. illa, ꝙ ēt tex. hic procedat in intereſſe cōi, ut j̃. dicā, qua reten-
ta gl. bn̄ procedit: iō vlterius non eſt laborandū. ¶ Gl. in verbo, na-
turā, decľat tex ſimpľr. Secunda ibi, vel dic. ¶ In gl. ibi, q̃titatem cō
prehendere utrunque, cū hac ſecūda decľone tranſeunt Bar. & alii
cōiter, ſed hoc non vr̄ mihi de intentione lrę, qa in dubio à proprie
tate verborū non eſt recedēdū. l. nō alr̄. de le. 3. & † de proprieta-
22 te ſermonis ſpecies nō dr̄ q̃titas, immo tanq̃ diuerſa, & ↄ̃ria ponū
tur. l. certū. allegata in gl. ibi ſpēs vel q̃titatis. facit. in l. plane. la j. §. ſi
eadē res. ver. ſed ſi nō corpus. de leg. j. & in talis ſcriptura. §. fi. de le.
j. dum ergo hic tex. dicit, q̃titatem, non vr̄ ſpem includere, maxi-
mè cum ponat verbum naturā quod ſpeciei magis ↄuenit, & hoc
comprobat̄: qa ſi verbū q̃titas porrigeret̄ ad ſpēs, pari ratione cō-
prehenderet ſpēm, de qua in genere diſponit̄, qa talis ſpēs magis
conformat̄ cū q̃titate, q̃ ēt in genere, & tn̄ gl. hoc negat. Igitur te-
neo primā expoſitionē, cū natura ponat̄ pro ſpē ſpāliter, vel gn̄ali
ter. Non ob. tex. in d. l. quiſquis. qa loquit̄ nō de q̃titate, ſed de ſum
ma, ibi, q̃tas ſummas. nam iſta verba comprehendūt ſpēs, de ver-
bo ſumma ꝓbatur in l. 2. ad l. Rhod. de iac. ibi, iacturę ſummā pro
rei p̄tio tribui oportet & in l. cū clericis. & ibi gl. in verbo, memo
ratā ſummam. s̄. de epi. & cle. & tex. in d. l. q̱ſquis. facit vim in ver-
bo q̃tas. ad idē tex. in l. cum ſtipulamur. de ver. ſig. vbi qui ſtipulat̄
q̃ta pecuniam ex hr̄ditate Titii ad te peruenerit, ēt res ipſæ, q̃ per
uenerunt ↄprehendunt̄. Et dū gl. hic concludit certū eſſe ꝑ naturā,
qn̄ in genere ſpecies aliqua debet̄, hoc ſanè intellr̄ reſpectu natu-
rę naturatæ vt dicit Sal. hic, ī vj. opp. & gl. ita loqtur, & videmus in
hoīe, equo, aſino, & boue. cū ſi q̱ hn̄t à natura ꝓpriā, & certā for-
mā q̃ hic natura certa appellātur. Alſ ante oblo alicuius ſpē: ī gn̄e,
incerta dr̄. l. vbi aūt. in prin. ff. de ver. ob. vbi incertum ſtipulat̄, qui
hoīem generaliter ſtipulatur, facit tex. ī l. cum incertus. de leg. j. in
l. ſi vnus. §. ſed & ſi generaliter. ff. de pac. in l. ſi hæredes. §. ſi incerto
homine. ff. fam. ercif. not. gl. & Bar. in l. Mæuius. §. duob. de lega. ij.

Lectura II.

1 *Infinitas euiteri debet.*
2 *Infinitatis euitandę ratione, multa inducuntur.*
3 *Arbitro ſi poteſt delata fuerit prorogandi compromiſſum ſemel, & iterum, non intelligitur in infinitum, ſed tantum pro duabus vicib.*
4 *Arbitro ſi ſimpliciter prorogandi poteſtas data fuerit, de primo prorogationis actu intelligitur.*
5 *Prorogatio quod in primo actu reſtringatur, quomodo intelligitur.*
6 *Verba de actu valido intelliguntur.*
7 *Verba quæ denotant infinitatem, infinitum generaliter intelliguntur.*
8 *Lex non adaptatur ad id, quod eſt impoſſibile.*
9 *Diſpoſitione in generali non includitur quod fieri non poteſt.*
10 *Cāæ omnes q̃ quandoque occurrere poſſunt, lege comprehendi non poſſunt.*
11 *Emptoris factum, venditori nocere non debet.*
12 *Specialitas in vno caſu, regulam in contrarium arguit.*
13 *Intereſſe ꝙ in infinitum non peteretur, Imperator iure Codicis conſtituitur.*
14 *Legis cauſa finalis ex proœmio colligitur.*
15 *Argumentum à contrario ſenſu, quando abſurdum reſultat, ſumi non debet.*
16 *Intereſſe reſtringitur ad duplum, in caſib. certam quantitatem vel naturam habentibus.*
17 *Pœnæ, quę pro delictis imponuntur, à iure taxatæ ſunt.*
18 *Intereſſe in incertis caſib. non reſtringitur, ſed totum peti poteſt.*
19 *Verba de duplo, in caſibus incertis non conueniunt.*
20 *Subtilitas approbatur, & commendatur.*
21 *Subtilitas vna reijcitur.*
22 *Veritas attendi debet, & in hoc p̄cipue eſt iudicis offm̄ veritatē perſcrutar.*
23 *Veritatem propter inueſtigandam, iudex fingere, & ſimulare poteſt.*
24 *Iudex delinquenti impunitatem promittere poteſt, ſi delictum confiteatur, & poſtea ex tali confeſſione ipſum punire, eius promiſſione non obſtante.*

25 *Fides,etiam hoſti ſeruari debet.*
26 *Machinationibus obuiandum eſt.*
27 *Machinatio eſt ars quędam loquendi ad decipiendum.*
28 *Peruerſionibus obuiandum eſt.*
29 *Peruerſus in bono aduerſus dicitur.*
30 *Clauſula naturę congruum,quid ſignificet.*
31 *Intereſſe conſiſtit non ſolum in damno,ſed etiam in lucro ceſſante.*
32 *Lex,quæ vniuerſaliter loquitur,omnia includit.*
33 *Lex,quæ generaliter loquitur,generaliter intelligitur.*
34 *Oratio vniuerſalis maioris virtutis eſt,quam generalis.*
35 *Pretium rei non eſt intereſſe.*
36 *Idem non eſt,quod venit,vel in aliud deducitur.*
37 *Pretium eſt triplex,commune,ſingulare,& conuentum.*
38 *Pretium rei,& intereſſe,habent ſe tanquam excedentia,& exceſſa.*
39 *Intereſſe commune à ſingulari vtrum ſpecie diſtinguatur.*
40 *Intereſſe conuentum,vtrum à communi,& ſingulari ſeparetur.ita quòd tertia ſpecies conſtituatur.*
41 *Excedens,& illud quod exceditur,ſunt diuerſa.*
42 *Intereſſe ad alterius perſonam refertur.*
43 *Intereſſe ſingulariter æſtimatum,intereſſe dicitur.*
44 *Plus & minus,non differunt ſpecie.*
45 *Verbum,hoc autem,ad oculum demonſtratiuum eſt.*
46 *Differentia ex parua & leui ſpecies conſtituitur.licet in quidditate,& eſſentia differre non videantur.*
47 *Pecunia omnia æſtimari poſſunt.*
48 *Intereſſe conuentum,an vnicum ſit.*
49 *Intereſſe loco,ſi promiſerim centum,& petam centum tanquam intereſſe ſuccumbam &c.*
50 *Intereſſe conuentum,eſt tertia ſpecies intereſſe.*
51 *Quantitas promiſſa pro ſpecies appoſita ad intereſſe opponitur.*
52 *Dictio,pro ponitur quandoque pro ſuper.*
53 *Comparatiuum quandoque propoſitiuo ponitur.*
54 *Tribui debet vnicuique quod ſuum eſt.*
55 *Duo ſi conueniant,quòd ille,qui minus currit,ſoluat alteri decem,ſi alter tantum currit,decem habere debet.*
56 *Verbum poſſibile,ſecundum ſubiectam materiam,quomodo exponatur.*
57 *Diſpoſitio huius legis an etiam in maleficijs locum habeat.*
58 *Maleficijs culpa maior videtur,quæ in faciendo conſiſtit.*
59 *Argumentum in delictis non valet,de eo,quod fit in cõmittendo,ad id quòd fit in omittendo.*
60 *Contractibus,& delictis vbi eſt eadem ratio,idem videtur eſſe ius.*
61 *Intereſſe ſingulare ſicut non uenit in contractibus,ita nec in delictis.*
62 *Intereſſe ſingulare,vel affectio,non cadit in quantitatibus,quæ in genere ſuo functionem recipiunt.*
63 *Verborum à proprietate,in dubio recedendum non eſt.*
64 *Species propriè quantitas non dicitur.*
65 *Obligatio in genere incerta dicitur.*
66 *Debito in genere,affectio conſiderari non poteſt.*
67 *Genus non videtur,neque tangitur,ſed eſt quid intellectuale.*
68 *Electio eſt debitoris in genere.*
69 *Intereſſe ad duplum reſtringitur in arbitrarijs actionibus.*
70 *In litem iuratur in arbitrarijs.*
71 *Duplum cuius reſpectu commenſuretur.*
72 *Intereſſe conuentum,in totum reſtringitur.*
73 *Contractus ex conuentione legem accipiunt.*
74 *Intereſſe probatio,cùm ſit difficilis,cautela eſt quòd quantitas pro intereſſe promittatur.*
75 *Promiſſio generalis,ſecundum iuris diſpoſitionem intelligi debet.*
76 *Maritus,qui ſimpliciter dotem reſtituere promiſit,intelligitur retento lucro dotis,quod ſibi pro certa parte competebat.*
77 *Conuentio quęcunque in fraudem vſurarum illicita eſt.*
78 *Intereſſe commune in totum declaratur.*
79 *Subrogatum ſapit naturam rei,in cuius locum ſubrogatur.*
80 *Intereſſe extra rem,vel intra rem,penes quem vadat,& quem ſequatur.*
81 *Intereſſe extra rem,idẽ eſt,et idẽ de eo iudicatur,quod de intereſſe intra rẽ.*
82 *Delictum in faciendo,maius videtur.*
83 *Damno ad intereſſe damni inſoliti non agitur.*
84 *Intereſſe ſingulare venit in caſib.certam quantitatẽ,vel naturã continentib.*
85 *In litem propter contumaciam iuratur.*
86 *In litem iuratur in bonęfidei actionibus.*
87 *Intereſſe commune totum petitur.*
88 *Differentia inter eum qui tradit,& eum qui non tradit,an vera ſit.*
89 *Locatio,& venditio regulariter à pari procedunt.*
90 *Intereſſe extra rem,quo caſu commune videatur.*
91 *Intereſſe commune,quando propriè eſſe dicatur.*
92 *Intereſſe libri in quo ſtudui,& habeo memoriam,vel in apoſtillis,intereſſe ſingulare dicitur,& ſi propter qualitatem libri,qui valet decẽ,mihi valeret viginti,& etiam cuilibet valeret viginti,qui eſſet in eadem qualitate.*
93 *Intereſſe extra rem commune eſt,& poteſt verificari in intereſſe quantipluris res valuit,à tempore moræ,quod extra rem videtur.*
94 *Intereſſe extra rem ſingulare,an & quo pacto regulari debeat.*
95 *Intereſſe extra rem,regulariter non venit ſicut nõ venit pretiũ rei ſingulare.*

CVm pro eo. ¶ Diuiditur,& ſummatur iſta lex vnica:ut per Bart.& Doc.¶ Primò
1 no.† ibi in infinitum productæ ſunt:& ibi in infinitum
computatio reducitur,ꝙ infinitas euitari debet.l.qui
bona.§.fi.ff.de dam.infec.c.cum in multis.de reſcrip.in vj.& in l.fi.
2 ꝫ.de quo no.Bald.hic,poſt Cyn.Bar.in d.l.qui bona.§.fin.† ratione
euitandæ infinitatis multa inducuntur:vt Ro.congerit in rubr.ff.
3 de arbi.col.ij.in verſi.quid autem ſi compromiſſum.† & inter alia
aliud præcipuè notandum eſt,ꝙ ſi data poteſtas arbitro prorogan
di compromiſſum ſemel,& iterum,non intelligitur in infinitum
ſed tantum pro duabus vicib.ut no.in c.tua nobis de appel.circa
fi.in ver.& hoc dicebam,& ſequitur Ale.in d.l.qui bona.§.fi.ſed ta
men in contrarium facit,quia videtur,ꝙ ſemper prorogatio fie-
ri poſſit,donec compromiſſum habeat effectum,ita ꝙ laudũ ſe-
quatur,vt no.Bal.in ſtatuto in l.fideicommiſſa.§.ſi quis decem.de
leg.3.quia iſta eſt intentio ſtatuti,vt cauſa terminetur,& lites finiã
tur.& idem no.Bal.in l.qui per ſalutem.in fi.ff.de iureiur.in l.uelu
ti.§.hæc vox.ff.de eden.vbi Alex.ſequitur.& Roma.in conſi.504.
in caſu propoſitæ.Et facit quod no.etiam Bal.in l.inuitus.circa fi.ꝫ.
de procu.vbi inquit,ꝙ quando actus non habet effectum ſm intẽ
tionem diſponentis,actus debet reiterari,donec effectum conſe-
quatur.Non ob.dictum Bal.in d.c.tua nobis.quia videtur habere
ſpecialem rationem.Loquitur.n.in caſu particulari quando dictũ
fuit,ꝙ ſemel,& iterum,vel rurſus prorogari poſſit,tunc propter
illam dictionem iterum,reſtringitur,vt tantum bis prorogatio fie
ri poſſit.d.l.fideicommiſſa.§.ſi quis decem.& no.Bal.in c.pręſenta
ta.col.pen.in ver.ſed pro quot vicibus.de teſti.& Abb.in d.c.tua
nobis.in gl.j.& tex.in d.l.veluti.§.hęc vox.Secus videtur in quæſtio
ne ſtatuti,quo cauetur ſimpliciter,ꝙ compromiſſum prorogari
poſſit,quia intelligitur toties,quoties opus fuerit,donec cauſa ter
4 minetur,per ꝫ.dicta.† & iſta concluſio procedit in ſtatuto,prout
loquitur Bal.in locis.ꝫ.alle.Secus vr̃ in diſpoſitione hominis,quia
ſi data fuit ſimpliciter arbitro poteſtas prorogandi,quia de primo
actu prorogationis intelr̃ vt notabiliter voluit Spec.in ti.de arb.
in §.excipitur.ver.ſed quid ſi fuerit actum.& ſequitur Bal.in c.o-
lim ex literis.colum.ij.de reſcrip.c.fi.col.pen.de conſue.Et iſtam
differentiam inter diſpoſitionem legis,& hominis,tradit Bale.in l.
j.in uer.4.quæro.ꝫ.de his quæ pœnæ nomi.& idem Bal.poſt.Cyn.
in d.l.veluti.§.hęc vox.& ſequitur Ale.in conſ.80.viſo conſil.libr.
5 ij.† Et caſu quo dictum eſt,quòd prorogatio reſtriugatur in pri-
mo actu,limitatur dupliciter.Primò,quando actus fuit validus:ſe
cus ſi nullus fuiſſet,quia poterit teiterari,vt no.Bal.in d.c.olim ex
literis.de reſcrip.colum.2.in uerſi.ſi autem detur arbitrium.alleg.l.
hæc conditio.la j.ff.de condi.& demonſt.& l.qui per ſalutem.in fi.
6 ff.de iureiu.Et † facit communis regula,ꝙ verba de actu valido in-
telliguntur.l.iiij.§.condemnatum.ff.de re iudi.cum ſi.vt dixi in c.
ex tenore.de reſcri.Secundò limitatur,niſi eſſent verba prægnan-
tia,vt quia dictum ſit.& prorogatio fieri poſſit toties,quoties ar-
7 biter voluerit,† quia talia verba denotant infinitatem,quo caſu in
infinitatem generaliter intelliguntur.l.ſi ita ſtipulatus à Seio.ff.de
fideiu.vbi Bart.& idem Bartol.in d.l.qui bona.§.fi.& ibi Alexan.&
idem Alex.in conſ.145.quoniam abundè.lib.ij.& ibi damnat opi.
Angel.qui videtur tenere contrarium in l.ſi finita.in princip.ff de
dam.infec.¶ Secundò not.ibi,prout poſſibile eſt.Iſto modo lo-
quendi vtitur tex.in cle.ſæpe.in princip.de verbo.ſignifi.in c.diſpẽ
8 dia.de reſcrip.in vj.† Ex quo colligitur,ꝙ lex non adaotatur ad id,
quòd eſt impoſſibile.4.diſtin.c.erit autem lex.ibi,poſſibilis ſecun-
dum naturã.facit tex.in regula,impoſſibiliũ.ff.de reg.iur.in l.j.§.ſi
9 id,quod in l.non ſolum.ff.de act.& ob.† Et ideo in generali diſpo-
ſitione non includitur,qđ fieri non poteſt.c.à nobis.el j.de ſen.
excom.vbi Abb.& in c.j.de iureiu.in vj.no.Bar.in l.ſi quis ſub con
ditione.in fi.de condi.inſti.Bal.in l.fi.§.in computatio.in fi.ꝫ.de iu.
deli.cum ſi.vt tradit Ale.in conſi.121.ſcripſit.colum.iiij.& hoc
modo arguit Ant.de Bu.in conſi.41.nulla eſt dubitatio.Car.in cõ
ſil.60.in dubio præmiſſo.colum.pen.Ro.in conſi.102.ſuper eod.
colum.pen.in fi.& in conſi.209.pro verificatione.in verſi.ij.præ
mitto.& ad ꝑdicta ꝯferũt,q̃ tradit Azo ĩ ſumma.ꝫ.in ti.de ver.ſi.
vbi inquit,ꝙ ſunt quædam,quæ non accipiunt perfectam doctri-
nam propter infinitatem,vt in criminib.extraordinariis punien-
dis,propter confuſionem rei,vt quando q̃ritur quando mora fa-
cta ſit,non pōt determinari à lege.l.mora.ff.de vſur.vel ꝑꝑ infide-
litatem hoĩm,vel verietatem perſonarum,vt cum quæritur quã-
ta fides adhibenda ſit teſti.l.iij.§.j.in ver.tu magis.ff.de teſti.Et ideo
omnes caſus,qui qñque occurrere pñt,lege comprehendi non
poſſunt l.neque leges.& in l.non poſſunt.ff.de legi.& merito di-
cit text.hic,prout poſſibile eſt.videtur tamen,quòd hoc verbum
poſſibile.ponatur pro eo,quod eſt facile,vel congruum ſit,vt in
§.item lex Iulia.in fi.inſti.de pub.iudi.quia inſpecta poſſibilitate ita
de triplo,ſicut đ duplo diſponere potuiſſet.¶ Tertiò notò ibi,pro
lixitatem coarctare,id eſt,reſtringere,vt colligitur hic.& in cap.di-
ſpendia.in princip.de reſcrip.in vj.in cap.j.de immu.eccle.in vj.in
c.con-

c.consuluit.in fi.de offi.dele.in cle.in plerisque.in fi. de elec. in l.fi. in §.filijs autē.s.de bonis que libe.restrictio interesse de qua texto. hic loquitur,facta fuit ad duplum,vt inferius patet. & vr de nouo hoc statū fuisse, vt verba Imperatoris hic sonāt, In ꝯrium tn̄ facit tex.in l.Titius.la.j.§.fin.cum l.seq.ff.de act. emp.ibi,non vltra duplum periculū subire eū oportet,& sic emptor serui agit interesse serui,q euincit ꝑ expēsis in eo factis tm̄ ad duplum, & sic vr̄ ꝙ ista taxatio ad duplum,ēt esset de iure fforū,& ita tenēt Iac. de Raue. & Pet.de Bellaper.vt refert Cy.hic.& dn̄t,ꝙ ista lex fuit sumpta ex d.l.Titius.& tenet Bald. hic in ix.op. Cy.tn̄ Bart.& *cōmuniter* Doc. tenent ꝯrium per illū text. & ad l. Titius dn̄t esse spāle in illo casu, & rō spālitatis vr̄ ex eo quod facto emptoris ibi creuit interesse,&

10 iō spālr ibi interesse ad duplum restringit:qa † fcm̄ emptoris vēditori nocere non dēt.l.si dcm̄.§.si compromisero.ff.de euic.l. emptor.j.de euic.facit regula,n̄ dēt. Ista rn̄sio prima facie nō vr̄ bona: quia fcm̄ emptoris non dēret nocere vēditori, qn̄ habere in se culpā,ita quod ex tali fcō euictio facilius sequeretur.l.si iō.ff.de euic.& in iurib.s.alle. Sed in casu d.l.Titius.qn̄ emptor fecit impensas in re empta,quam suam putauit,nihil sibi imputari pōt,& si emptor esset in culpa ibi,non agerent ad duplum,cuius ꝯrium ibi dr̄ & certè non vr̄ emptor esse in aliqua culpa:quia non debuit ꝯsiderare illud, quod poterat euenire:cum pn̄s status non tenderet ad hoc:vt no. in l.inter stipulantem.§.sacram. de ver.obl. Præterea, dato ꝙ emptor esset ibi in aliqua culpa, venditore non potuisset talem culpam obijcere,cum ipse sit in simili,vel maiori culpa: qa rē vēdidit alienam.l.apud Celsum.§.dic auctoris.ff. de doli exce. & in l. viro, atque vxore.ff.so.ma.Et text.in d.l.Titius. alia rōne fundat, dū inquit,ꝑtium tm̄ excessisse personas, quod non sit à vēditore de tāta

11 summa cogitatū.† Ista.n.verba respiciunt verisimilē mentē ꝯhentiū.non aūt culpā emptoris. Et ibi vr̄ text.ꝙ de iure fforū nō deberet interesse excedere duplum.ꝑut tenent Iac.de Ra.& Pet.quorū opi.prima facie comprobari pōt ꝑ istum tex.in fi.dū inqt,ex quod veteres statuerunt,ergo ꝓsupponitur. ꝑ ista verba, ꝙ interesse de tunc antiquo esset limitatum.Et cum in d.l.Titius.de duplo dicat. ꝯsonat,quod hoc esset de iure fforum. Scd̄ò ꝑ ista opi. vr̄ tex.ꝑ locum à spāli.in l.iij.§.fi.ff.de eo,quod cer.lo.vbi dr̄, ꝙ in illa actione arbitraria ibi in hāc actionem arbitrariā interesse pōt excedere legitimū modū vsurarū,hoc est duplum.l.si nō sortē. §. circa dupli. ff.de ꝯdi.indeb.l. pe. s. de vsur.Si ergo in actionib. arbitrarijs spālr permittitur ꝙ interesse excedat duplū, ergo dat intelligi quòd in-

12 teresse esset limitatū ad duplū.†qa spālitas in vno casu,arguit rl̄am in ꝯrium.l.j.ff.ad municipa.Tertiò facit quia in casu d.l.Titius.§.fi. emptor tractat de damno euitando: quia ipse exposuit pecunias suas,& tn̄ non agit vltra duplum:ergo à fortiori idem vr̄ dicendū quando æstimatio serui creuisset casu absque aliquo facto emptoris:quia tunc emptor tractat de lucro.Non ob.tex.hic, vbi Imperator vr̄ hoc sibi ascribere:quia pt̄ rn̄deri,ꝙ hoc magis generaliter in omnib.casib.per modū rl̄æ tradit:& isto respū nouiter inductū vr̄.& ad hoc facit tex.in l.j.s.cōia de leg.& in §.sed nostra. insti. de leg.iuncta l.j.& quia Imperator saluat se,dū in fi.dicit,quòd ita veteres statuerunt.Et his rationib.cōem opi.impugnāt quidam scribentes Ferrariæ super hac l.& Bart.Soc.quem alias nō vidi, tacito

13 auctore hic omnia ꝑdicta sibi adscribit, & ad l̄ram seqt. † tn̄ s. dictis n̄ obstantib. sequor *communem* opi.ꝙ Imperator hoc de nouo constituit.& quòd hoc non esset de iure fforum rl̄r,vt probatur ꝑ tex.hic,vbi Imperator attestat hanc esse suam constōnem,ibi, nr̄a ꝯstō in prin.& ibi,nobis visum ē hm̄ōi ꝓlixitatem coarctare: ergo vr̄ ꝙ prius añ istā legem interesse posset peti gn̄alr in infinitum.& facit tex.hic in verbo,sancimus, qd̄ est noui iuris promulgatoriū,

14 & hoc idem efficaci rōne comprobat.† Nam ex proœmio legis cā finalis colligit.l.fi.vbi Bar.ff.de hę.insti.l.j.in pri.vbi Bar.ff. ad Mac. & ideo intentio Imperatoris hic fuit restringere interesse,vt patet ibi,prolixitatem prout possibile est in angustum coactare. Si ergo hoc fuisset de iure fforū,vt isti dn̄t,ꝑ d.l.Titius.ista l.non restringeret,sed potius ampliaret petitionem interesse, dū permittit quòd in casibus incertis in totum interesse peti possit.& de iure fforum non erat facta ista distinctio.sed interesse erat simpliciter taxatum in duplum.& sic hoc modo ista l.non restringeret interesse sed potius dilataret: contra manifestam intentionem huius legis. Non ob.alle.s.in ꝯrium,& primò text. hic,ibi,veteres statuerunt: quia in proposito nihil facit.si eñ rectè legatur tex,non loquitur respectu ꝗtitatis interesse,quòd non solū in dāno,sed ēt in lucro ꝯsideret.Et ita ēt veteres statuerunt:qa interesse ꝯsist t in damno emergenti,vel in lucro cessante,vt s.dictum est in rub Secundò nō ob. tex.in d.l.iij.§.fi.dum ibi dicitur,in hanc actionem arbitrariam venit quod interfuit,& qdē vltra legitimū modū vsurarū. nam non dēt fieri argm̄ à spāli quasi videat dicere,ꝙ in aliis non arbitrariis, quando petitur interesse,nō excedatur legitimus modus vsurarū: quia eadē rōne esset dicendū,quòd in alijs actionib.non veniret interesse. Patet hoc dum dicit, in hanc actionem venit, quod interfuit.ergo attento tali mō arguendi, esset dicendū ꝙ in aliis actio-

15 nib.non veniret interesse: † ergo nō debet sumi argm̄ à ꝯrio s en su:quia resultaret absurdū:vt no.in l.cōuenticula.s.de epis.& cler. ¶ Secundò rn̄det,& considerandum est,subtiliter,quòd illa verba, & quidem vltra legitimum modū vsurarū,nō respiciūt principiū legis dū dr̄ in hac actione.sed referuntur ad interesse de quo s. ꝓximè immediatè loquitur,& est sensus quòd interesse nō est taxatum sicut taxatæ sunt vsuræ.Et hoc probat ꝑ illū text.qui facit similitudinem ad vsuras q̄ sunt taxatæ.in duplo. Si.n. taxatū fuisset interesse in duplo,non fuisset opus vti similitudine vsurarum, sed immediatè dixisset, quòd in arbitrarijs interesse excederet legitimū modū interesse.dū ergo ibi recurrit ad modū taxatū i vsuris, manifestè dat intelligi quòd interesse modus nō esset limitatus ad duplum.Et hoc modo ille tex.i ꝯriū ꝑ cōi opi.retorquet. Vltimò non ob.tex.in d.l.Titius.§.fi.quia ibi est casus spālis, prout Bar. dicit,& rō specialitatis in tex.ibi assignatur:qa facto emptoris ꝯ verisimilē mentem partium pretium nimis creuit, & tali casu insolito,qui verisimiliter cogitari nō potuit,interesse emptoris ad duplū restringit:arg.l.fistulas.§ firmenta,& qd̄ ibi Bar.ff.de ꝯhē.emp. in l.Seio.§.medico.vbi Bar.ff.de ann.leg.& per hoc rn̄det rationi, q̄ vltimò.s.in ꝯriū allegat.qa non procedit in casu d.l.Titius, quia erat casus insolitus,sed rl̄r haberet locū.& ita cōis opi. defenditur

16 à qua de facili nō est recedendum.¶ Quartò no. † quòd in casib. habētib.certā quātitatē,vel nām interesse ad duplū restringitur.Et

17 rō in tex.assignat in ver.cùm scimus, † qa pœnæ quæ imponūtur pro delictis,taxatæ sunt à iure §. oēs.insti.de actio.Iō ꝯgruunt fuit taxare quātitatē interesse,ne ꝑcedat in infinitū.& fuit taxata ꝗtitas in duplo:qa non est verisimile quòd in maiori quātitate ꝓmissor voluisset se obligare:vt colr̄ in d.l. Titius.§.fi.Nā rō illa,quæ ibi in illo particulari casu cōsideratur, per istum tex.ad rl̄am reducitur.

18 ¶ Quintò not.† quòd in casib.incertis,interesse nō restringit, sed in totum peti pōt.cū.n.in casib.incertis non sit sumptum, nō mirum si interesse non restringat ad duplū:arg.l.in testō.la j.ff.de cō-

19 di.& dem.† Et cū verba de duplo non cōueniāt, in casib. incertis non habet locū dispositio.l.ita aūt.in prin.vbi Bar.ff. de admi. tut. & in l.iiij.§.prætor ait.in ver.vlt.no.ff.de dam.infect.cum si. vt ibi tradit Ale in fin.& Fely.in c.nonnulli.in prin.col.fin. de rescrip. & hoc mō arguit Cuma.in conf.97.stāte dicto statuto.col.pe.Alex. consf.77.perspectis.col.2.lib.2.And.Sic.in ꝯs.2.col.3 li.1.i ꝯs.12.

20 col.2.li.3.& in conf.30.col.4.eo.li.3.cū si.¶ Sextò not. † ibi, per suam subtilitatē,quòd subtilitas approbat,& ꝯmēdat. ad idē facit tex.in l.j.j.de profes.q in vrbe ꝯstan.li.12.& in c.capellanus.de fe-

21 rijs.& hoc intellr qn̄ rōnabilis sit: † secus si vana sit subtilitas:quia reijcitur.l.fi.s.de legi.l.sicut.§.si debitori ff.qui.mod.pig. vel hypo. solu.& latius Ab.tradit in c.tradit in c.dilecti.in gl.j.de iudi.Imo.in cle sepe.col.2.de ver.sig.Pau.de Ca.in l si qs heredē.in fi.s.de insti. & substi.Ro.in ꝯs.490.in ꝓposita ꝯsultatione.col.fin. latè Luc. de Pen.in d.l.j.col.6.C.de profes.qui in vrbe.¶ Septimò no.ibi,re ve-

22 ra,† quòd veritas ipsa attendit.& in hoc ꝑcipuè est officium iudicis veritatē perscrutari.l.j.s.de edē.cum si.vt dixi ibi.& in c.qm̄ ꝯ.

23 de proba.& ibi dictis adde † quòd pp veritatē inuestigādā iudex fingere,& simulare pōt.in c.afferre.de ꝓsum.& xxij.q.ij.in c.si quælibet culpa.in versi.non.n.volebat Deus,& in c.vtilem.xxij.q.ij.vbi dr̄ quòd etiam iusti viri qnq; simulare pn̄t. & per illum tex. dicit

24 Arch.post Vgutio.ij.q.j.in c.nos in quenq. † quòd iudex pōt delinquenti impunitatem ꝓmittere si delictum ꝯfiteat, & postea ex tali confessione illū punire pōt,non obstante eius promissione,& sequit Fel.in d.c.afferre.Sed adde quòd ꝯriū i terminis tenet Imo.

25 in cōsi.109. visa inquisitione. † qa fides ēt hosti seruari dēt.xxiij. q.j.in c.noli existimare,& dixi in rl̄a,eius est nā cauillationis.in fin. ff.de reg.iur.& ibi dictis adde Paridem de puteo in tract. syndicatus in char.124.in vers.sequit qō quotidiana & ibi ēt ipse ꝯcludit ꝙ talis ꝯfessio possit reuocari.allegat ad hoc Dyn.in trac.de qō.&

26 inducit tex.in l.j §.qui qōnem habiturus.ff.de qō.¶ † Octauò no. ibi,ex quibusdam machinationib.obuiandum esse machinatiōib. facit text.in l.j.§.j.ff.de dolo .ibi, machinationem quandam, est.

27 † nō machinatio,ars quædam loquēdi ad decipiēdū: vt dicit Alb. in l.iurisgentium.§ dolo.ff.de pac.allegat ad d.l.j.in fin. & l.qnæro.ff. de ac.emp.& plura adducit in dictionario suo in vers.machinatio. & in effectu machinatio accipit pro fraude,& calliditate.l.orphanotrophos.in fin.s.de epis.& cle.in l.fin.j.de agri,& censi.lib. 11.

28 † Similiter obuiandum est peruersionib.vt hic dr̄, id est, maligna-

29 tionib. † Nam peruersus dr̄ in bono aduersus:vt not.Domi.post Io.And.in c.2.in prin.de censi.in 6.facit tex.in c.ad reprimendam. de offic.ordin.in c.pastoralis.in fin.de offic.deleg.in c. detestanda.

30 de concess.præben.in 6. ¶ † Nouò not. ibi, naturæ congruum, id est naturali rōni.Sic ēt accipit i l.sicut impēdia,vbi gl.ff.de vsur. in cle.pe.in prin.de censib.facit lex,nā hoc nā.ff.de condi. inde. & ita lex nālem rōnem sequit,de quo dixi in c.scd̄ò requiris. de ap-

31 pel.¶ † Decimò not.ꝙ interesse ꝯsistit nō solum in dāno, sed ēt in

32 lucro cessante,de quo videbimus in gl.fi.j.eo.¶ † Vltimò not.ibi, & sit omnib.ꝙ lex q vl̄r loquit,oīa icludit.l.a ꝓcurat or e.s.māda.

L.Iulianus

l. Iubemus. de eccl. sanctis. & 19. dist. in c. si Romanorū. in ver. dicenda ve
33 re omnia. †Sic ēt lex q̄ gñaliter loqtur, gñalr intellr. l. j. §. & gñalr.
lega pst. & in l. de ptio. ff. de public. Et hoc ēt hēt locū, licet maior
sit ratio in vno casu q̄ in alio, q̄a tñ oēs sub gñalitate includuntur.
l. j. §. quod aūt. ff. de aleatorib. facit tex. in l. fin. §. vxori. de aur. & ar.
leg. & ideo dispositio, q̄ gñalr loqt, ēt personas priuilegiatas ꝯpre-
34 hendit. l. in fraudē. in fi. vbi Bar. ff. de test. mil. † Maioris tñ virtutis
est oratio vlis, q̄ gñalis: vt no. Bar. in l. gñali. §. vxori. ff. de vsufru. le-
ga. dixi in l. omnia. ff. si cer. pet. ¶ Glo. in verbo, cum pro eo, diui-
ditur in duas partes. In prima pmittit ad euidentiam quotuplex sit
interesse. In ij. ibi, dic ergo, ponit casum, intelligendo text. in inter-
esse singulari. In princ. glo. ibi, pretium rerum siue interesse, quod
idem est. Colli. ex glo. q̄ ptium rei, & interesse idē sint. Sed in hoc
35 cōiter reprehēdit, vt per Bar. hic post Dy. quē refert, col. 7. † quia
ptium rei non est interesse. l. j. §. considerandum. ff. de tut. & ra. di-
stra. ibi, quod interest non cōtineri, sed tm̄ rei æstōnem, & Bald. ibi
ad hoc no. illum tex. ad idem tex. in l. in furti. in pri. ff. de furtis. ibi,
non quod interest duplicabit, sed verū rei ptiū, ad idem tex. in l. Ti
tius. §. fin. ff. de act. emp. in l. q tabulas. in princ. ff. de furt. in quib. iu-
rib. patet, quòd interesse ponit tāq̄ qd diuersum à pretio rei. Et ista
opin. cōprobat per Dy. in rła, mora. de reg. iur. in vj. per tex. in l. li-
berum. ff. de religio. vbi dr̄ q̄ in interesse venit pretium rei, ergo vr̄
36 quòd pretium rei nō sit interesse: † q̄a illud qd̄ venit, vel in aliud
deducit, non est idem quis. n. in gregē deducit, & tñ non est grex.
& tignū deducit in domum, & tñ non est domus. l. eum qui ædes.
ff. de vsucapio. ad idē facit tex. in l. hæc verba q̄ti. ff. de verb. sig. vbi
illa verba non ad id quod interest, sed ad rei æstimationem referū-
tur. Et hoc etiam fm̄ Dy. in d. rła mora rōne probatur, quia aliqñ
plus erit æstimatio rei, q̄ sit interesse. Gratia exēpli. Si obligaui ali-
cui rem valentem centum pro decē, & tu pmisisti illā liberare, &
non fecisti: agam ꝯ te ad illa decem p interesse, non ad centum q̄
sunt pretium rei. Cū ergo interesse qñq; excedat à ptio rei, & ple-
runque excedat, vt in iurib. s̄. allegatis, placet, quòd diuersa sunt, &
p ista opi. arguit Bald. hic: q̄a licet emptor remittat vēditori inter-
esse in cā euictionis, tñ pretium rei petere pōt. l. emptorem. §. qui
aūt. ff. de actio. emp. Econtra vero, quod ptiū rei sit idē qd̄ interes-
se fm̄ opi. gl. probatur in l. pe. ff. ex quib. cau. in pos. eat. vbi si p le-
gato nō cauet agit ad interesse. Et interesse est æstimatio eius, quod
relictum est. ad idem tex. in l. locum. § condemnatio. ff. de tabu. ex-
hib. Ergo æstimatio, seu pretium rei vr̄ interesse. Secundò facit, q̄a
interesse refertur ad æstimationem rei. l. qui tabulas. l. si vendidero.
§. primo. ff. de furtis. ergo pretiū rei siue æstimatio videt interesse.
Tertio vr̄ tex. in l. j. s̄. de his, q̄ à nō dño manumit. vbi qui seruum
alienum manumittit, tenetur quāti sua intersit, & hoc ibi in pre-
tio rei declaratur. Et glo. ibi, & Bald. notant illum tex. Concluden-
do tñ dcm̄ gl. hic saluari pōt, & cōcordando iura s̄. allegata dicēdū
est, q̄ sicut triplex est interesse, vt in glo. dr̄, ita ptium rei tripliciter
distinguitur, & referēdo singula singulis, glo. bñ dicit. hoc modo.
37 Triplex est pretium rei, cōe, singulare, † & ꝯuentū. Pretiū rei cōe
est interesse cōe: pretiū rei singulare, est interesse singulare: & ptiū
rei cōuentum, est interesse conuentum: sed pretium rei cōe, nō est
interesse singulare: & hoc modo iura cōcordari pñt. Nam primò
alle. pro cōi opi. in quib. interesse diuersificat à ptio rei, intelligunt
de pretio cōi, & de interesse singulari. d. l. j. §. ꝯsiderandū. d. l. in fur-
ti. in prin. & glo. ibi ita intelligit illum tex. De interesse singulari eo-
dē modo rñdet ad d. l. liberum. quòd ptium rei. s. cōe, venit in in-
teresse. s. singulari, qd̄ plus est q̄ cōe, qd̄ in ptio rei cōsistit. Non ob.
rō Dy. in qua patet quòd qñq; plus erit ptium rei quā interesse: q̄a
nō loquimur de interesse, qd̄ totam rem respicit. Similiter nō ob.
alia iura, in quib. pretiū rei, & interesse idem vr̄: quia illa iura pro-
cedunt qñ nihil aliud sit in interesse, q̄ ptium rei: vt est tex. in l. si vē
didero. §. j. ff. de fur. Sed tamē pdicta declaratio ex toto non satis-
facit: quia nō vr̄ verum quòd pretium rei sit pcisè interesse, sed il-
38 lud vr̄ ꝯtingēs. † Iō vr̄ dicendum quòd ptium rei, & interesse ha-
bent se tanq̄ excedētia: & excessa: q̄a qñq; interesse erit maius quā
sit pretiū rei. Et hoc regulariter vr̄: & qñq; erit minus, fm̄ ꝯtingē-
tiā casus. & q̄ ptium rei sit interesse pcisè, hoc solùm vr̄ hr̄e locum
in interesse ꝯuento de pretio rei, seu de æstimatione: ar. l. si inter. s̄.
de iu. do. & in l. æstimatæ. ff. sol. ma. & in l. cum duob. §. damna fa-
talia. ff. pro socio. & no. Bal. hic, col. 9. ver. 3. præmitte. ¶ In ea. glo.
ibi, de actionib. emp. l. j. in ista prima parte gl. tenet quòd interesse
sit triplex. idem glo. in d. l. j. cū si. s̄. alle. in euidētialib. Pro cuius de-
39 claratione videndum est de duob. vt distinctè procedamus. † Pri-
40 mò vtrū cōe interesse à singulari spē distinguat. † Secundò posi-
to quòd sic, vtrū interesse ꝯuētum superet à cōi & singulari, ita q̄
tertia species cōstituatur. ¶ Circa primum ꝯ gl. insurgunt Iacob.
de Ra. Pet. & Vltram. & dāt vnicū esse interesse, & non triplex. &
41 hoc dicendum mouent: † q̄a excedens, & illud qd̄ exceditur, di-
uersa sunt. ar. l. ij. de stip. seruo. in ca. fin. de insti. & in c. debitum. de
bap. Sed tex. hic dicit qd̄ interesse non pōt excedere duplum cōis
æstōnis: ergo vr̄ q̄ cōis æstimatio non sit interesse. Et eodē modo

42 inducit tex. in d. l. j. de ac. emp. † Scdo, q̄a interesse ad personam a-
ctoris refert. d. l. j. & in l. quatenus. ff. de reg. iur. ergo vr̄ tantum es-
se vnū interesse singulariter respectu psonæ. Sed cum gl hic tenet
43 Dy in d. rła, mora, & mouet: † q̄a interesse singulr̄ æstimatū, dr̄ in
teresse singulare rōne affectionis. l. libertus q solutēdo. ff. de bo. lib.
in l. si in emptione. ff. de min. & qñ iurat in litē rōne affectionis. l. j.
l. videamus. §. iurare. ff. de in lit. iu. Et hoc vr̄ singulare interesse. Re-
perit ēt aliud interesse qd̄ commune appellatur. Nā in l. Aql. venit
interesse. l. qdā tabularū. §. d lege Aql. ff. de fur. & hoc interesse di-
citur cōe. l. si seruū ff. ad l. Aql. l. pretia rerū. ad l. Fal. & sic alia spe-
cies interesse appellat cōe, & alia dr̄ singulare, & ad hoc fm̄ Dy. vr̄
tex. in l. non à iudice. ff. de iud. ibi dū dr̄, nō à iudice doli æstimatio
fit ex eo q̄ intersit. sed ex eo q̄ iurat in litem, & tñ hoc quod iurat
in litem, dr̄ īteresse. d. l. pe. ergo vr̄ diuersum interesse p quo iurat
in litem, ab alio interesse. d. l. non à iudice. & cum ista communi
opi. concordat hic Bar. col. 5. in ij. q. Et ad rōne Vltram. rñdet Bar.
dum dr̄ q̄ interesse refert ad personē, verū est sed psona conside-
rari pōt tanq̄ qlibet cōiter, & erit interesse cōe. Pōt ēt considerari
singulariter pp aliq̄ qualitatē spāle, & erit interesse singulare. Non
ob. aliud arg. dum dr̄, excedens diuersum est ab eo, quod excedit.
nā licet Bar. nō rñdeat, dici pt, quòd verū ē, quòd est diuersum ab
interesse noīato: sed nō sequit q̄ non sit interesse: quia est alia spe-
cies interesse, s. cōe, dū eīn dr̄ interesse non pōt excedere duplum,
de singulari intellr̄. qd̄ singulariter non pōt excedere duplum cōis
interesse, & cōis æstōnis. & sic remanet confirmata *cōis* opi. quòd
interesse, & singulare in spē diuersa sint. Vlterius tamen pro opi.
Vltram. arguit hoc mō: q̄a vr̄ vnicū interesse, qd̄ diuersimodè æsti
mat, qñq; plus, qñq; minus: sed talis variatio, quæ se hēt in plus, vel
44 minus, non vr̄ nouam spēm interesse producere: † quia plus, &
minus non differunt spē. l. si de fun. instr. & pro ista opi. quòd vni
cum sit interesse vr̄ tex. in l. j. in prin. ff. de ac. emp. iuncto ver. hoc
autem. Nam in princ. ibi dr̄ ad id quod interest agit. hæc verba de
cōi interesse intelliguntur. postea dr̄, hoc aūt interdum ptium rei
45 egreditur. Notandū est † verbū, hoc aūt, qd̄ est demonstratiuū ad
oculū: vt no. Bar. in l. j. in prin. ff. de ope. no. Vñ patet ibi q̄ vnum
& idē est interesse, quod egredit, & excedit ptiū rei, & ille ex exces
sus diuersam æstimationem inducit, sed nō facit noua spēm inter
esse, quamuis diuerso mō æstimet. Et ad arg. Dyn. & Bart. dū dr̄, q̄
interesse æstimatum cōiter est interesse cōe: Dic verū esse qd̄ est in
teresse gñaliter, sed negat q̄ noua spēs inducatur. Sed remanet vt
idē dicatur interesse, put ꝯsideratur, q̄ est dānum emergēs, vel lu-
crum cessans. Oīa eīn ar. Dy. & Bart. tendunt ad hoc, quòd sit alia
æstimatio communis, alia singularis. & hoc de plano conceditur:
sed ista diuersa æstimatio, q̄ ꝯsistit in plus, & minus, non facit diuer
sam spēm interesse. d. l. fi. Et q̄ vnicū sit interesse, ēt tenet Bart. sibi
ꝯrius in l. fi. ff. de pto. stip. & quis hoc mō cōis opi. à quibusdam im
pugnetur, nō tñ à cōi opi. recedēdum vr̄ q̄ interesse commune &
46 singulare spē distinguantur. † Et considero quicquid sit apud dia-
lecticos, q̄ apud nos fm̄ q̄ iura loquuntur, ex parua & leui differē-
tia spēs constituuntur, licet in qdditate, & essentia non videantur
differre. Nam dicit tex. in l. j. in prin. ff. de pto. stipu. quòd sunt plu-
res spēs ptoriæ stipl̄onis, ibi tres videtur esse spēs, iudiciales, cōes
& conuentionales. Et tñ inter se non discrepant quo ad quiddita-
tem, & essentiā pto. stip. Eodem mō sunt plures species possessio-
nis, immo plura gña. l. iij. §. gña. ff. de acqr. pos. vt ibi dr̄, tot sunt, qt
sunt pœnè cāæ acqrēdi. vñ pos. p emptore, pro donato, & legato
cum si. sunt plures spēs & infinitę, vt ibi subiicitur, & vnum genus.
tñ eadē vr̄ esse qdditas & essentia possessionis, si ad diffinitionem
referant. Et ad hoc bñ facit tex. in l. ij. §. postea Aquilius. ff. de orig.
iur. ibi, factū est, vt inter plebiscita, & leges, spēs constituendi, inter
esset, eadē aūt esset ptās. Sic in proposito dicendum vr̄, licet inter-
esse commune, & singulare referendo ad genus, prout est damnū
emergens, vel lucrum cessans, in substantia nō differunt, vt s̄. dixi,
p hoc non tollitur quin interesse singulare à cōi distinguatur spē,
prout sunt diuersæ species pos. & prætoriæ stip. Alia est aut cā pe-
tendi in eo q singulare petit interesse, quod regulariter non debe-
tur nisi in quibusdā casib. Alia est cā petendi in interesse communi
quod regulariter venit. & ad arg. dum dr̄, plus & minus non diffe-
runt specie. dico illud verum esse, quando plus, & minus sit simpli
citer ex eadem causa secus videtur in casu isto, in quo ex vna cau-
sa venit interesse commune, & regulariter & ex causa singulare, vt
47 in casu isto contingit: aliàs sequeret † quòd cum omnia per pecu-
niam æstimari possint. l. ij. s̄. de constit. pec. q̄ oīa reducerentur ad
plus, & minus. Non ob. d. l. j. in ver. hoc autem. quia procedit refe-
rendo ad genus hoc modo. Nam vt ibi dr̄ in princ. agitur ad id, qd̄
interest, & sic ad dānum emergens, vel lucrum cessans, hoc autem
interesse sumptū in gñe qñque excedit cōe, & tunc est singulare,
ergo est vnū & idem, quod vario mō æstimat. Et hoc verū est re-
spectu gñis. Gra exempli, hoc aīal qñque mortale tm̄, qñque rōna
le, nā sp est idem aīal referendo ad genus: quia sp posita spē, ponit
genus, inter se tñ differunt specie. hō à boue. & tex. in d. l. vr̄ potius
probare

ꝓbare cõem opi.dum dicit, ꝙ q̃nq; excedit ptiũ rei,si pluris inter sit ꝙ res valeat.illud.n.qđ excedit est singulare interesse, & pretiũ rei videt cõe qđ excedit:ergo diuersa sunt excedẽs, & illud quod
48 excedit,vt s.dictum est.¶†Circa scdm de interesse ꝯuẽto,Iac.de Ra.Pet.& Vltram.tenẽt ꝯ glo.vt dixi.& volunt,quòd vnicũ sit interesse:& si aliqua q̃tias ꝓ interesse ꝓmittat,licet hoc interesse cõuentum appelletur,non est verũ ꝙ hoc sit interesse.nec p hoc no-
49 ua spẽs interesse ꝯstituit:& hoc patet ſm eos ad practicã:† qa si ꝓ interesse promisi cẽtũ,& petã illa centũ tanq̃ interesse, succumbã: quia illa promissio fcã ꝓ interesse non facit,quòd mea intersit cũ non sit dãnum emergens ibi,vel lucrum cessans. Huic rõni Dyn.& Bar.qui gl sequunt.in viij.col.hic rñdent & dñt,quòd pecunia ꝓmissa pro interesse,non est interesse.verũ est,ſm Bar. si largo modo interesse sumat pro eo qđ debet.Est tñ interesse, vt hic accipit, cũ sit quid distãs ab eo qđ erat ꝓmissum, & succedit in locũ eius, qđ dari vel fieri debuit.Iõ & si peterẽ illã quãtitatẽ tanquã interesse,debere obtinere.Ista rñsio Bar.nõ tollit difficultatem,& prima facie opi. Vltra.videt sustentabilis:qa si res vendita non tradat, ad id,quod interest agitur.& hoc de necessitate. vel iuxta cõmunem æstimationem,& erit interesse cõe,vel ſm singulare æstõnem: & erit singulare interesse,alr non vr ꝙ interesse possit:& si certa q̃titas pro interesse promittat necessariũ est quòd ꝓ cõi vel singulari interesse intelligatur,& in effectu ꝯuentũ nõ differt à cõi vel singulari,sed est q̃dã declaratio,p quã ab onere probandi quis releuatur.l.fin.de præto.stip.Et rõ Vltram.efficax vr: quia ꝓmissio quãtitatis pro interesse,nõ facit quòd intersit in veritate, sed solũ facit quòd promissum sit:& ad hoc Alb.post Iac.But.põderauit tex. in l.fideiussor.§.fi.ff.qui satisd.cog.vbi quãtitas promissa pro interesse,ponit ꝓ spẽ opposita ad verũ interesse. Non ob. rõ Bar. dum inquit,quòd immo quãtitas taxata à partib.est ꝓpriè interesse: qa succedit loco eius qđ dari vel fieri debuit:qa rñdet,quòd hoc non facit quòd verè sit interesse:quia non sequitur,promisisti centũ ꝓ interesse,ergo in veritate interest in centum. Et ad hoc facit quod no.Bald.in l.rogasti.§ si tibi.in ver.quid ergo si mutuo tibi decem. vbi concludit,non esse standum instrõ in quo certa quãtitas sit ꝓmissa pro interesse:sed vere probare debet de interesse.& sequitur Io.de Ana.in c fin.char pe.de vsur. Ale.in ꝯs.27.viso themate.col.
a 2.lib.4.Prædictis tñ non obstantib.non est recedendũ à cõi opin.
50 † quòd interesse ꝯuentũ sit tertia spẽs interesse ſm quòd iura nra loquunt.spẽs ex modica dña distinguunt. vt s. dixi. Et hoc comprobatur ex his,quæ statim dicam rñdẽdo ad allegata.s.in ꝯriũ. Non ob.primo dũ dr ꝙ interesse cõuentum resoluitur in cõe, vel singulare:quia ad hoc,in quo tota vis ꝯsistit, rñdet duplr. Primò dato quòd hoc esset verum,per hoc non tollit qn spẽ distinguat; ex quo formaliter nõ est hoc,vel hoc.istud vr probari ex eo quòd stipñones cões in simplicib.resoluunt.& tñ spẽ differũt.d.l.j. de pto.stip.l.v.in prin.de ver.ob.Et ad hoc benefacit tex.in l.iã hoc iure.in prin.de vulg.& pup.ibi,qđ ius ad tertiũ quoq; genus substõnis tractum vr.& sic in substõ reciproca,q̃ resoluit in vulgarem, vel pupillarem, appellatur tñ tertium genus substõnis. Scdò põt rñderi,quòd nõ sit verũ quòd cõuẽtum precisè resoluatur ꝓ cõi, vel singulari qa petitur ꝓ cõueto ſm q̃titatẽ taxatã, q̃ oĩno debet, & peti põt.d.l.de pto.stip.& dato quòd nõ subesset aliquod interesse cõe vel singulare,& interesse ſm quid, videlicet conuentum, ꝓut noĩat:& non est interesse simplr qđ ꝯsiderat in damno emergenti,vel lucro cessante.& sic non est verũ quòd interesse ꝯuẽtum resoluat in cõi vel singulari.Non ob.quòd ꝓmissio facta ꝓ interesse nõ facit quòd ĩtersit:qa immo ex iuris ꝑsumptiõe reputat qđ tm interit:qa placuit partib.ita taxare q̃titatẽ interesse, q̃ potuisset plus & minus:& illa taxatio attenditur.d l.fin. de preto. stipu.
51 †Non ob.tex.in d.l fideiussor.§ fi.vbi q̃titas ꝓmissa ponit ꝓ spẽ opposita ad interesse,quia tex.ibi,loqtur respũ veritatis,ibi,veritatẽ ꝑtineat,an verò quãtitatẽ.Et verũ est quòd in veritate nõ seqt, ꝓmisi.xx.ꝓ interesse:ergo interesse est.ĩ.xx.sed tñ fictione iuris intantum reputat,quòd intersit, & vr peti vt interesse taxatũ à partib.d.l.fi.Et ad hoc facit tex.in d.l.fideiussor.§.fin.vbi obsõ fideiussoris,q̃ dat quanti res erit,ẽt hẽt locũ in quantitate ꝓmissa pro interesse,vt ibi dr,& sic ille tex retorqueri põt in ꝯriũ. Non ob.dictũ Bald.in d.l.rogasti.§ si tibi.qa loquit Bal.q̃n esset suspicio vsurarũ, sed rr quantitas ꝓmissa debet.d.l.fin.¶In fi.gl.ponit gl.casum intelligendo tex.de interesse singulari,de quo.ĩ.videbimus. ¶In gl.
52 ij.quæ exponit,ꝓ eo qđ interest.i.super eo qđ interest.†& sic dictio ꝓ,hic ponit ꝓ super.talis tñ expositio nõ vr necessaria: quia nihil obstare vr quo minus tex.bñ ꝓcedat, ꝓut simplr loquit. Et ista dictio pro ſm subiectam mãm vario mõ accipit:vt no.Sal.hic col.iij.in j.op.Dominic.post Arch.in c. Agato.67.dist. & Luc. de Pẽ.l.fi.col.pe.ĩ.de bo.vac.li.x.& ĩ l.pen.ĩ.de diuer pd.vrb.& rust. lib.11.& inter alia q̃nq; cãm finalẽ designat.l.pe.§ fi.ibi pro alimẽtis.ff.de ali.& cib.leg.& no.per glo.in d.l.dũs Sticho.in verbo, pro quib.de pec.leg.no.Bal.in l.pe.col.pe. in vers.venio ad secundam formã s.per quas perso.nob.acq. & q̃nq; ꝓ tali, exponit noĩe ta-

lis.c.cum M.in prin.de consti.vbi Ant.de Bu.cũ si.vt ibi Fely. tradit.¶Gl.iij.in ver.productæ,vult ꝙ dubitationes antiquæ, de qb. Imperator in prin.hic dicit,essent vtrũ interesse extra rẽ veniret, & an in dãno,vel in lucro interesse,dẽret cõsiderari.Sed certè ista non vr intentio Imperatoris hic:qa de interesse ex rẽ hic nihil dicitur,& de dãno,& lucro tex.in fi.dicit,ꝙ veteres idẽ statuerunt.Vnde in hoc non agitur de correctione.Iõ ꝯsiderandũ est quòd Imperator hic solũ constituit quanitatẽ,ad quã interesse extendat:& ex hoc vr ꝙ dubitationes antiquæ essent circa quantitatem inter esse,quæ hic restringit.vt colfr hic in fi.ibi,sit oĩb.vt s.dcm ẽ finis antiq̃ ꝓlixitatis.Nam ſm declarationẽ gl.finis non corrñdet ꝓœmio,prout dẽtar.l.si defensor.§ qui interrogatus.ff. de interrog. act.& in §.præterea.insti.de inuti.stip.meritò videtur dicendum, quòd dubitationes antiquæ essent circa quantitatẽ interesse: vt s. dictum est.Sed ista declaratio ẽt non satisfacit:qa tpe huius l.nõ vr ꝙ essent dubõnes circa quãtitatẽ interesse,qa poterat peti in infinitũ:vt colft in prin.hic: ergo non erant,nec esse poterãt dubõnes circa q̃titatem interesse.ex quo poterat peti in infinitum.Nec tex.hic dicit ꝙ essent dubõnes in q̃titate ĩteresse.sed tex.vr simplr dicere quòd tpe huius l.interesse in infinitum poterat peti:ipse verò Imperator hoc corrigit,& vr sensus hoc mõ,dubõnes antiquæ quæ erant apud antiquos circa interesse,deductæ sunt in infinitũ. i.determinatæ sunt ꝑ antiquos in infinitum,ita ꝙ totum interesse in infinitum poterat peti.& hoc Imperator hic intendit corrigere & coarctare infinitatẽ,& cum ista declaratione consonant verba quæ sequunt.ibi melius nobis visum est ꝓlixitatẽ antiquam co
53 arctare.¶Ex gl.in ver.melius,quę exponit.i.bonũ. colfr † ꝙ quãdoque comparatiuum ponitur pro positiuo:quia illud quod erat statutum de interesse in infinitum non erat bonum,& sic non poterat comparatiuum adaptari,qđ ꝓsupponit positiuum.l.vbi aũt. in prin.de ver.obl.& iõ gl.exponit comparatiuum pro positiuo. Potest tñ etiam propriè intelligi: quia aliquo respũ erat bonum,
54 vt totum interesse peteretur:† quia vnicuique tribui debet quod suum est §.iuris præcepta.insti.de iu.na.Sed hoc melius est:ne procedatur in infinitum.& hoc inducitur ex varietate temporis:arg. tex.in c.fi.de consangui.& affin.& hoc modo expositio glo.non vr necessaria.No.tñ gl.quòd cõparatiuum q̃nque ponitur propositiuo,& hoc ſm Sal.in iij.op. hic ꝓcedit, q̃n cõparatiuum adiicit vni subiecto,in quo diuersi sint gradus:qa tunc comparatiuum ꝑsupponit positiuum d.l.vbi aũt.§.j.Et hoc tradit Alb.in ver.comparatiuũ.& ad hoc,dictũ gl.hic facit tex.hic in l.benignius.ff.de legib.& tex.in l.ij.s de fur.in l.hrs.ff.de neg.gest.in l. in suis. de lib. & posth.& facit tex.in l.illud.§.si Titius in versi.illuc.ff.de trib. vbi q
55 nihil tribuit,minus tribuit.†Ex quo infert Paul.de Castr.ibi,quòd si duo conueniunt ꝙ eorum,qui minus currit, soluat alteri decẽ, si alter tñ currit,debet hre decem : quia verũ est quod alter q non currit minus currit,quod tñ non vr fuisse de intentione partium, & in sil: no.q.ponit Bal.in l fi.in prin.ad fi.ff.si cer.pe.& aliam pulchrã q.tradit Bar.in l.si seruus legatus.§.si ita scriptu in fi.de le.j. & aliã ponit.Bal.in l.ij.col.fi.ver. considera ẽt.s. de prob.& in l. & si post tres.col.2.versi.item facit ad aliam q̃nẽ.ff si quis cau. ¶In gl.prout possibile est,diuiditur in tres partes.In j.respondet tacitę obiectioni.In scda ibi,vel dic,aliã.¶In gl.ibi,plenè diffiniri nõ pt. Ista declaratio non vr ſm intentionem Imperatoris.quia tex. non loqt respectu diffinitionis: sed q̃tum ad restrictionẽ interesse ibi, prout pole est coarctare.& illa verba respiciunt modum quendã
56 loquendi.q.d.quãtũ fieri pt.†& verbũ possibile, vario mõ ponit ſm subiectã mãm.Nã q̃nq; exponit.i.facile.insti.de pub. iudi. in §. item lege Iulia.de vi pub.in fi.q̃nque possibile.i.cõmodè in §.siue rò noluerit.in aut.de alie.& emph.& hic vr ꝙ intelligatur cõgruè & competẽter interesse taxat ad duplũ:qa respũ politatis ita ĩ triplo sicut in duplo taxari potuisset ¶In fi.gl.circa diffinitionem ĩteresse dictum est s.in rub.¶In gl.in ver.casib.primò mouet vnũ dubium.& rñdet in secundo ibi.sed nec idem facit.¶In glo.ibi, in
57 maleficiis.†Concso gl.est,ꝙ dispõ istius legis,ẽt hẽat locum in maleficiis.& Bar.& Doct.*communiter* sequuntur,per istũ text.qui dicit in oĩb.casib.Ista tñ ꝯclo videbat prima facie dubitabilis: quia non consonat quòd in maleficiis interesse restringat ad duplum : quia ĩ interesse de quo hic agit,tractatur de culpa in non faciendo: quia
58 debitor non fecisset qđ promisit.†Sed in maleficiis culpa maior
59 vr:quæ ꝯsistit in faciendo.iuxta gl.in l.si mora.ff.sol.mat.†Et ideo ẽt in delictis nõ valet arg.de eo,qđ fit in committẽdo,ad id quod fit in omittendo:vt no Bar.in l.licet.§.fi.ff de pec.facit tex.in l.argẽtarius.§.qđ autẽ & qđ ibi Bal.ff.de eden.Vñ in proposito, licet interesse restringat ad duplũ,in eo q non fecit quod debuit, talis restrictio non vr hre locum in delicts,in quib.quis facit quod nõ debet.Sed tñ non est recedendum à cõi.quia text.hic loquitur vr in
60 oĩb.casib.vt gl.& Doc.dñt qa † vbi eadẽ est rõ,idem vr esse ius in ꝯctib & delictis l.oĩm ff.de iudi Sed q̃tũ ad interesse eadem ratio vr Lex eñi ista de interesse loqt:vbicũque ergo venit interesse debet hre locum dispõ huius l.tã in delictis q̃ in ꝯctib. Non ob. cũ n

delictis

delictis sit maior culpa: qa et ā magis punitur, cū aliæ pœnæ imponātur, quæ nō hñt locū in ɔ̄ctib. Sed q̄tum ad interesse, nō ma-
61 gis grauatur q̄ deliquit, quā in ɔ̄ctib. vñ vr̄, † ꝙ sicut in ɔ̄ctib. rl'r non venit interesse singulare, ita nec in delictis. l. in furti. in princi. ff. de fur. l. si seruū ff. ad l. Aql. & ista communis opi. bñ ꝓcedit s̄m illā ɔclonem, q̄ hēt, ꝙ ista l. ꝓcedat non solum in interesse singulari, sed ēt cōi. Sed tenendo ꝙ tm̄ intelligat̄ de interesse singulari, tunc non hēret locū in maleficijs. in qb. nō venit interesse singulare, vt in iurib. s̄. alle. Et codē mō si agat̄ de interesse extra rē, in delictis illud totum veniret: ar. l. Iulia. in prin. de ac. emp. quia tale interesse vr̄ esse de casib incertis: vt not. A. b. hic, col. fin. post Iaco de Ra. de quo videbimus. j̄. de interesse ex rē. ¶ In gl. in versi. quātitatem, dictum glo. clarum vr̄: qa certa est quātitas, q̄ñ qs in ɔ̄ctu decem cados olei promittit, s̄m ea, q̄ hñr in l. stipl'onū q̄dā certę. in princ. de ver. ob. & glo. ista de plano ꝓcedit, retēta opi. ꝙ ista l. de cōi interesse loquatur. Sed tenendo ꝙ tm̄ hēat locū in singulari interesse, dictum glo. hēret difficultatē, s̄m Iac. de Ra. vt Cy. refert hic col. 8.
62 † quia in oleo, ꝓut gl. loquit̄, & in alijs quātitatib. q̄ in genere suo functionem recipiunt, non cadit affectio, nec interesse singulare. l. nummis. ff. de in lit. iur. Sed Cy. rñdet, ꝙ licet in quantitatib. non sit interesse simplicis affectionis, cadit tamen interesse singularis vtilitatis. d. l. nummis. in fin. Dicit ēt Bald. hic, col. 2. in versi. venio modo ad glo. ꝙ iō in quātitatib. venit interesse extra rē: quia intra rem interesse non hr̄: & si non veniret extra rem, non purgaretur mora debitoris, q̄d esset incōgruū. Huic tñ rōni rñderi pōt, ꝙ mora debitoris posset purgari in interesse quanti plurimi res valuit à tpe moræ, iuxta not. in l. vinum. ff. si cer. pet. Et quia verior videtur illa opi. ꝙ ēt tex. hic procedat in interesse cōi illa retenta gl. bñ ꝓcedit, iō vlterius non est laborādū. ¶ Glo. in ver. nām, declarat tex. dupl'r. Scd̄a ibi, vel dic. ¶ In glo. ibi, quātitatē ɔprehendere vtrūq;, cū ista scd̄a declaratione transeunt Bar. hic, col. pe. & Docto. Sed
63 certe hoc non vr̄ de intentione lr̄æ, † quia in dubio à ꝓprietate
64 verborum non est recedendum. l. non aliter. de leg. iij. † Et ꝓpriè spēs nō dr̄ quātitas: qa tanquā diuersa ponunt̄, & ɔ̄ria. l. certū. allegata in glo. ibi: spēs vel quātitates. facit tex. in l. planè. la j. j̄. si eadem res. versi. sed si non corpus. de leg. j. in l. talis scriptura. § fin. eod. tidum ergo hic dicit tex. quātitatem, non vr̄ spēm includere, maximè cū addat verbum nām, q̄d speciem magis cōcernit. Et hoc cōfirmatur, quia si verbū, quantitatem, ad spēm porrigeret̄, pari rōne dēret cōprehēdere spēm de qua ī gñe disponit̄, qa talis species magis conformat̄ cū quantitate, q̄ etiā est in gñe. Et tñ glo. hoc negat. Idcirco verior vr̄ prima expositio glo. qa nā ponitur ꝓ specie gnāl'r, vel spāl'r. Non ob. tex. in d. l. qsqs: qa nō loqtur de quantitate, sed de summa, ibi, quātas summas. Nam ista verba bñ cōprehēdunt species. De verbo summa, ꝓbat̄ in l. ij. ad legē Rho. de iac. ibi, iacturæ summam pro rei ꝑio tribui oportet, & in l. cū clericis. & ibi glo. in ver. memoratam summam. s̄. de epi. & cle. & text. in d. l. quisquis facit vim in versi. quātitas, ad idē tex. in l. cum stipulamur. de ver. sig. vbi q̄ stipulat̄ quātum pecuniā ex hr̄ditate Titij ad te ꝑuenerit ēt res ipsæ q̄ peruenerūt ɔprehendunt̄. Et qa tex. in d. l. qsquis, vr̄ fundari in præsumpta voluntate testōris. Et dum glo. in fi. concludit, certam nām esse, si deberes hoīem, vel equum in gñe: quia homo, bos, vel equus ꝓpriā & certā hñt formā, q̄ hic nā ap-
65 pellat̄, licet † aliàs obl'o alicui in gñe incerta dicat̄. l. vbi aūt nō apparet, in prin. de ver. ob. l. cū incertus. de lega. j. l. si vnus. §. sed & si gnāliter. ff. de pac. l. si hr̄des. §. si incerto hoīe. ff fa. er. no. per glo. & Bar. in l. Meuius. §. duob. de leg. ij. Incerta est respectu speciei quæ solui dēt. Dr̄ tñ hr̄e certam nām, vel formā q̄ in qualibet specie reperit̄. & dcm̄ gl. ꝙ dispō istius l. hēat locū in debito in gñe, de plano procedit, præsupposito ꝙ ista l. de cōi interesse loquatur. Sed tenendo illam opi. quòd tm̄ de singulari interesse intelligat̄: dictū gl.
66 esset dubitabile: † quia in debito in gñe affectio ɔsiderari non pt̄:
67 † qa genus videri nō pōt, neque tangi, sed est q̄d intellectuale; vt
68 dicit Bal. in l. incendium. s̄. si cer. pet. † Præterea, vt dn̄t Ia. de Ra. & Cy. hic, in debito in gñe electio est debitoris l. plerunque, in fin. ff. de iu. do. no. in l. legato gnāliter. de leg. j. Vnde dato quòd creditor hēret affectionē ad vnum, pōt dicere debitor: quòd illū soluere nō velit. Rñderi tñ pōt, quòd licet ī debito gñis nō cadat interesse affectiōis, tñ interesse extra rem ɔsiderari pōt. in casib. in quib. hēt locū. facit q̄d no. Bar. hic, col. ij. Sal. in v. op. de interesse vtilitatis. Ista tñ dr̄ia cessat retenta opi. quòd tex hic hēat locū in interesse cōi, q̄d verius est, vt j̄. dicam ¶ In glo. in ver. ɔ̄ctib. diuiditur in quinque partes. In prima remouendo ɔ̄ria restringit text. In scd̄a ibi, quę sunt, quærit, & rñdet dupl'r in gñe. In tertia ibi, vt sunt omnes spāliter, quatuor exempla ponit. Primò ī ɔ̄ctib. bonæfidei. Secundò in quibusdā stricti iuris, videlicet in arbitrarijs, in qb. iurat̄ in litem. Tertiò in maleficijs, & qbusdā interdictis. Quartò vbicūque lex diceret rem certā debere tradi. In quarta parte glo. limitat tex. ibi, secus si diceret dari. In quinta parte ad istam limitationem excipit vnum casum. ¶ In glo. in prin. ibi, alioquin ɔ̄. cū gl. transeūt Doc. & illam expressè approbat Sal. in vij. opp. Sed aduertendum est: quia glo. bene loqueret̄. si tex. in ver. in alijs, diceret in alijs ɔ̄ctibus, tunc conueniret dcm̄ gl. in aliis ɔ̄ctibus similib. sed tex. dicit in aliis casib. & sic vr̄ hr̄e relationem ad principium legis, vbi dicitur in oīb. casib. Et s̄m hoc nihil repugnat quominus text. intelligatur vl'r. in oīb. ɔ̄ctib. vt tex. expsse dicit. ¶ In gl. ibi, vt hęc lex. a ptē dicit & vera est hæc gl. s̄m Sal. hic, vij. opp. de quo inferius videbimus, vt sunt omnes bonæfidei. Cum hoc ɔsonat tex. hic, q̄ ponit exēplum in emptione, & vendōne, locatione, & conductione, q̄ sunt ɔ̄ctus bonæfidei. §. actionū. insti. de act. ¶ In glo. ibi, in arbitrariis. conclu-
69 dit gl. ꝙ etiam in arbitrariis actionib. † interesse restringitur ad duplum. & cum ista ɔclone vñr transire Doc. hic. Et conclusio gl. vr̄ procedere, prout loquitur in arbitrariis, in quib. iuratur in litem, videlicet q̄ñ testō dēt fieri arbitrio iudicis l. qui restituere. ff. de rei ven. & per illum tex. no. Bar. in l. actionib. col. 3. ibi, ego de vnā re-
70 gulam. ff. de in litē iuran. † Nam in talib. arbitrariis iuratur in litē d. l. qui restituere. d. l. in actionib. & in l. arbitrio. ff. de dolo. Secus videtur in actionib. arbitrariis ratione loci, de quib. in l. arbitraria. ff. de eo, quod cer. lo. in l. j. s̄. vbi conue. qui cer. lo. da. promi. in §. præterea. institu. de actio. quia in talibus arbitrariis non reperitur iure cautum, ꝙ deferatur iur̄m in litem, sed opus est quod interesse ꝓbet̄ testib. vt dicit Paul. de Castr. in d. l. in actib. ij. opp. in fi. facit tex. in l. alias. ff. de in litem iuran. & sic cessat ratio gl. Et hoc modo eius dictum limitari, & declarari debet, in aliis tñ arbitrariis ratione loci, licet non veniat interesse singulare, venit commune. Et isto respū illa lex in talib. arbitrariis procederet, puta in interesse extra rē, quod s̄m gl. dr̄ commune. Nam restringitur ne excedat duplum: & hoc in casib. in quib. venit interesse extra rem. Et retēta illa opi. quòd ista constō, ēt in communi interesse hēat locū, gl. tñ in l. ij. §. fi. in ver. legitimam. ff. de eo, q̄d cer. lo. tenet ꝙ totū interesse cōe extra rem peti possit. & Bar. ibi seqt̄. Sed gl. ibi loqt̄ retenta opi. sua quòd solum iste lex intelligat̄ de interesse singulari, & non cōi, de quo in gl. seq. ¶ In gl. ibi, in maleficiis qbusdā, & interdictis, & hoc ideo: quia in his iurat̄ in litem: vt no. ꝑ gl. in iurib. allegatis in glo. & sic venit interesse singulare q̄d regl'r nō venit in maleficiis. l. in furti. in prin. ff. de fur. ibi, debere tradi ex ɔ̄ctu, vel delicto. Tenet gl. ꝙ prima pars huius l. de casib. certis exemplificari possit, vbicunque lex diceret certam rem debere tradi ex ɔ̄ctu, vel delicto. Et hoc pēdet ab intellectu l. de qua in gl. in ver. in aliis, ibi secus si diceret dari. Concludit gl. ꝙ ista l. non habeat locum in obl'one dandi: quia nō deuenitur ad interesse: quia pręcisè dare tenetur. Et hoc vr̄ verum re extante, q̄ dari pt̄. Secus vr̄ perempta: qa necessariò deuenitur ad æstimationē officio iudicis: vt no. in l. si seruum. §. fi. de verb. obli. Et ista l. etiam vr̄ procedere in interesse, q̄d officio iudicis præstari dēt, vt no. per gl. s̄. in verbo, casib in fi. Bar. hic, in iiij. col. Item conclusio gl. vr̄ ꝓcedere in interesse, quod q̄s cōsequit̄ ꝑ tradōnē rei, q̄ dari debuit, & data sit. Secus vr̄ in interesse q̄tiplurimi res valuit, vl' in interesse extra rem. casu quo peti possit, qa ꝑ solōnē rei, creditor non consequit̄ interesse q̄tiplurimi, nec interesse extra rem, in casib. in quib. peti pōt. ¶ In gl. in verbo, dupli. diuiditur in tres partes. in prima declarat tex. In scd̄a ibi, & no. colligit vnum notabile.
71 In tertia ibi, itē in eo, q̄d dicit, opponit plurib. mo. † In prima parte principali declaratur cuius respū duplum commensurat̄, & ponit tres opi. In prima Placentini, quòd respū ꝑtii ɔuenti. In secūda Bul. ꝙ respū cōis. In iij. glo. tenet quòd non hēatur ꝓcise respūs ad cōe aliis ɔuētū q̄d plus est. Bar. hic col. 4. intelligit gl. ꝙ vbi cōe interesse reperit, non dēat excedere duplū cōis, sed q̄ñ cōe nō hr̄, ɔuentū inspiciatur. Ia. de Ra. indistinctè tenet ꝙ cōe inspiciat, quia illud est verum ꝑtiū rei. l. pretia rerū. ad legē Fal. l. si seruū. ad l. Aqui. l. in furti. in prin. de fur. Et hoc tenēt Mod. hic: quia s̄m cōe debuit esse conuentum. Licet ergo maius vel minus fuerit conuētū, illud non attendit: sed q̄d fieri debuit cōsiderat̄. l. nemo. s̄. de sen l. licet ī fi. ff. de offi. ꝑsid. vbi. nō tā spectandū est q̄d Romæ factū est, q̄ q̄d fieri debeat. Sal. hic. colū. 8. concludit, ꝙ ɔuentum reperit: al's ad cōe recurratur Et ita ɔ̄riū dicit eius, q̄d Bar. voluit. & ita opi. Sal. quę fuit Placen. hic magis placet, ꝑ istum tex: dū inquit, ꝙ in certis casibus ponit exemplum in ɔ̄ctu vendōnis, & locationis. Vnde duplum vr̄ quòd referat̄ ad ɔuentionem s̄m quē statim duplicari pōt. Nā ꝑ conuentionē à cōi interesse recesserunt. Vñ illa duplicatio dēt fieri de illo interesse, de quo agebatur inter partes, & sic debet præstare duplum eius, q̄d debitor præstaturus fuisset: & ita ad ɔuentum relatio haberi videtur. facit tex. in l. fi. ff. de spons. in l. ɔ̄ctus s̄. de fide instr. & in d. l. Titius. §. fi. ¶ In secūda parte principali ibi, & not. vbi colligit quod triplex interesse dr̄, conuentum, cōe, & singulare. de quo. s̄. dictum est. Et ista pars subdiuidit̄ in tres: put loqt̄ de triplici
72 interesse, q̄d ꝑeti possit. ¶ † In gl. ibi, pacta seruabo. gl. concludit ꝙ interesse conuētū in totum debeat, nec per istā legē restringatur.
73 Et ad hoc facit: † qa ɔ̄ctus ex ɔuentione legem accipiūt l. ɔ̄ctus de re. iur. in vi. l. j. §. si cōueniat. ff. depo si. Et iō si promisisti tradere librum valentem. x. & si non traderes, promisisti xx. ꝓ interesse, illa. xx. debentur. facit tex. in l. si dictum. in prin. in l. si plus. in prin. ff.
74 de euic. † Nā cum difficilis sit probatio interesse, cautela est, q̄ possunt

fuit Iureconsultus, ꝙ certa q̃titas, ꝓ interesse ꝓmittatur. l. fin. ff. de
pro. stip. in l. ꝓcurator ad exhibendū. §. fi. ff. rem ra. ha. in l. j. §. si hrs.
in fi. ff. ad Treb. & cum interesse potuisset esse plus & minus, illa ta-
xatio certæ quantitatis, vr̃ quædā translatio super incerto euen-
tu: arg. l. j. & in l. cum proponas. s̃. de pact. in l. de fideicommisso. s̃.
de trāſ. Et pdicta conclusio glo. vr̃ hr̃e locum, q̃n fuit taxata certa
75 q̃titas. Secus si qs ꝓmisisset ḡnaliter damna, & interesse: † quia illa
ḡnalis promissio dēt intelligi s̃m iuris dispōnem, ita ꝙ non excede
ret duplum prout hic dr̃. facit text. in l. pe. §. sit qs sub ꝯdōne. ff. vt
leg. no. caue. Bñ facit tex. in l. si prior. sol. ma. vbi maritus, qui pro-
misit ḡnaliter dotem restituere, intellr̃ s̃m iuris dispōnem inquan-
tum facere possit: & hr̃s, qui promittit simplr̃ soluere legata, intel-
ligitur habita ratione legis Falcidiæ: vt no. Bal. post Cy. in l. fi. in pri.
76 s̃. ad legem Falc. † Et iō Bal. ibi refert, ꝙ maritus, qui ꝓmisit simpli
citer dotem restituere, intellr̃ retento lucro dotis, qđ sibi pro cer-
ta parte cōpetebat. & idem dñr Ang. & Imo. in l. damni infe. §. cū
parietem. in prin. ff. de dam. infe. Alc. in l. post dotem. in fi. ff. solu.
mat. cum fi. vt tradit idem Ale. in cons. 133. super quæsitis. lib. 5. Et
ista limitatio restringit duplr̃. Primò, si dicat de integra dote: quia
tunc nihil detrahi pt̃: vt no. Bal. post Cy. in d. l. si ad l. Falc. facit text.
in l. decē. in fi. de fideicō. liber. in l. nomen. §. fi. ff. de leg. 3. & tradit
Ale. in d. cons. 133 lib. 5. licet aliqui ꝯdicāt. Secundò q̃n verba ḡna-
lia als nihil operarentur: qa tunc vt verba sonāt, ḡnalr̃ accipiuntur:
vt in no. casu tradit Ang. in l. ędem. s̃. loca. vbi no. dicit, ꝙ si locator
promittit non expellere conductorem, intellr̃ ḡnalr̃, dato ꝙ loca-
tor velit ꝓ suo vsu, vt verba aliqd operent. ¶ Secundò principalr̃
ꝯclusio gl. limitat̃ non ꝓcedere, vbi esset suspicio vsurarum: vt no.
scribit Bal. in l. rogasti. §. si tibi. ver. quod ergo. ff. si cer. pe. vbi inqt;
si mutuaui tibi decē, q̃ ꝓmisisti restituere in nūdinis, & si non red-
77 des, promittis xv. ꝓ interesse, ꝙ ex nūc tm̃ æstimat: † ꝯcludit quod
illa cōuentio sit illicita: qa vr̃ facta in fraudē vsurarum. & sequitur
Io. de Ana. in c. si car. pe. de vsur. Ale. in cons. 22. viso themate. co.
fi. li. 5. facit quod no. Io. An. in ca. salubri. de vsur. vbi dicit, si quod
maritus cui dos fuit ꝓmissa sub certa die, conuenit ꝙ recipiat in-
terim certos denarios pro libra, pro interesse, nō valet conuētio,
& s̃m istam decisionem ꝯsuluit Per. de Anch. in q. iiij. circa fi. Alex.
in cons. 220. sup tit. qōnis. lib. 2. & facit qđ no. Alb. in l. pe. col. pe.
s̃. de sum. Tri. & Pau. de Ca. in l. in insulā. §. vsuras. ff. so. mat. Ale. in
d. cons. 220. in fi. col. li. 2. ¶ In gloss. ibi, s̃m semper venit. Tenet gl.
78 † quòd cōmune interesse in totū debeat̃, & p istā l. nō restringat̃.
& Bar. sequitur eo. antepe. versi. nunc venio ad tertiā particulam.
Et ista conclusio de plano procedit, capiēdo cōe interesse pro cōi
æstimatione rei deductæ in ꝯctu. Nā tale interesse in totum venit:
quia succedit in locum rei deductæ in ꝯctu. Vñ sicut res vendita in
totum debetur, eo modo æstimatio cōis rei in totum præstari de
79 bet: quia subrogat̃ in locū rei deductæ in ꝯctu. † & subrogatū sa-
pit nām rei, in cuius locū subrogat̃. l. si eū. §. qui iniuriarū. ff. si quis
cau. Et tale interesse est intra rē, qđ debetur. l. j. ff. de act. emp. Secus
vr̃ in interesse, quod excedit, & distat aliquo excessu ab ipsa com-
muni æstimatione rei: vt est interesse quantiplurimi res valuit, vel
interesse pœnę, in quam quis incidit, vel interesse lucri cessantis, in
mercatore. Nam interesse etiam in dictis casib. dicitur commune,
s̃m gl. & in tali interesse videtur procedere ista l. quia vr̃ loquitur
in oīb. casib. & in oīb. ꝯctib. ideo vr̃ intellr̃, vt dixi. s̃. in vlt. not. &
qa rō allegata in tex. habet locum in tali interesse, qđ respectu soluē
tis est pœna. Et hoc intelligitur in casib. in quib. veniat interesse ex-
tra rem. Allegat quinque iura: duo iura probant quòd attendatur
commune interesse in l. si seruum. in l. pretia rerū. alia tria iura vñr
probare qđ veniat interesse extra rem in maleficiis, in l. inde Nera-
tius. vbi si seruus hæres institutus, fit occisus, veniunt ēt æstimatio
hæreditatis. Idem dr̃ in l. iij. ff. de condi. fur. & in l. inficiando. §. j.
vbi consideratur interesse pœnę incursæ: quia res furto subtracta
80 solui non potuit. ¶ † In his primò aduertendum est: quia in casu
d. l. inde Neratius gl. hic tenet ꝙ sit interesse extra rem. Bart. autem
in l. venditor. ff. de euic. dicit ꝙ immo vr̃ intra rem: quia sequitur
rem penes quemcunque vadat. & allegat tex. in l. vt tantū. §. in hac
actione. ff. de ser. corru. vbi dr̃, in hac actione, non extra rem: du-
plum est. id enim ꝙ damni datum est, duplicabitur: & ad hoc facit:
81 † quia de tali interesse idem iudicatur, quod de interesse intra rem
quia venit ex eo, quod sequitur rem penes quemcunque vadat. vt
no. Bar. hic. col. 11. per d. l. inde Neratius. & in l. si quis vxori. §. pe.
inci. seruus. ff. de fur. cum si. sed in d. l. inficiando. §. j. allegata in glo.
bene dicitur interesse extra rem, & tamen debetur. d. l. inficiando.
§. j. ad idem tex. in l. nummis. in fi. de in lit. iur. facit tex. in l. si pœnā.
in l. liber homo. §. fi. ff. de verb. ob. Et hoc vr̃ ꝯ regulam l. si sterilis. §.
cum per venditorem. ff. de act. empt. Sed vr̃ posse r̃nderi ꝙ text. in
d. l. inficiando. §. j. loquitur in delicto. videlicet ī furto, vt ibi patet,
& sic iō faciendo delinquit. Sed regula, quę hr̃ in d. §. cum per ven-
ditorem loquitur in ꝯctu venditionis, in quo venditor non tradit
rem venditam, prout tenebat̃. & sic non faciendo, iō ad interesse
extra rem non obligatur. & ita residet gl. in d. §. cum per vendito-
rem, quam Pau. de Cast. ibi sequitur: quia maius videtur delictum
82 in † faciendo, allegat gl. in l. ij. in fi. ad Sylla. & ad idem est glo. in l. si
mora. ff. sol. ma. & dictum fuit. s̃. in gl. in verb. casib. Bar. in gl. ȷ̃. ea.
l. col. 4. in fi. ver. vlterius opponitur. Bal. col. 8. Sal. col. 9. in xv. opp.
Sed ista r̃sio videtur habere difficultatem: quia in furto prout lo-
quitur tex. in d. l. inficiando. §. j. non venit interesse singulare. l. in fur
ti. in prin. ff. de fur. facit tex. in l. si seruum. ff. ad l. Aqui. ergo pariter
non vr̃ venire interesse extra rem: quia venit magis à remotis, quā
interesse singulare, quod vr̃ habere cohærentiam rei, vel personæ.
Et quia in delictis licet sit maior culpa: quia in faciendo consistit,
etiam plus punitur: cum aliæ pœnæ imponantur. Sed quantum ad
interesse non videtur ꝙ magis debeat puniri; vt dixi s̃. in verbo ca-
sib. Et quia interesse pœnæ incursę etiam vr̃ habere locum in ven
ditore, qui rem venditam non tradidit: vt no. per gl. in l. quatenus.
ff. de reg. iur. in prin. & ad hoc videtur text. in l. si venditor ab em-
ptore. ff. de seruis expor. in ver. quid si emptor. vbi interesse pęnæ
incursæ per emptorem, habet locum etiam ex eo, quod uenditor
non fecisset. & in l. seruus, ea lege. in prin. eo. ti. & facit tex. in l. liber
83 homo. §. fi. de ver. ob. & in d. l. nummis. ¶ † Vnde aliter respondert
potest, distinguendo damnum à lucro. Nam in damno non agitur
de interesse damni insoliti: vt quia familia fame necata sit. ex eo, ꝙ
frumentum à venditore non fuerit traditum: quia de isto casu in-
solito verisimiliter cogitari non debuit. d. §. cum per venditorē.
Sed de interesse pœnæ incursæ verisimiliter cogitari potuit: quia
quotidie à contrahentib. sub pœna promittitur, ideo de tali inter-
esse consideratio hr̃. d. l. inficiando. §. j. Sed in lucro indistinctè nul
la ratio hr̃, licet mora debitoris verisimiliter tendat ad amissionem
lucri. d. §. cum per venditorem. & in l. fin. ff. de peri. & commo. rei
vend. & in l. iij. §. fin. per locum à speciali. ff. de eo, quod certo lo-
co. Et prædictam differentiam lucri, & dāni voluit Bar. in l. Paulus.
col. 3. de sol. dum respondet ad. l. nummis. ff. de in lit. iuran. Sed prę
dictam differentiam videtur facere text. in d. §. cum per vendito-
rem. vbi pariter loquitur de lucro, & damno, quod per venditorē
vbi pariter loquitur de lucro, & damno; quod non venit. Sed re-
spondetur, vt dictum est, quòd ibi damnum non erat verisimile,
ideo venit alias, vt dixi. & de his etiam inferius dicam. ¶ In glo. ibi,
vel dic hodie semper venire lucrum. hoc non videtur verum: quia
hoc modo ista l. ampliaret interesse contra manifestam intentio-
nem Imperatoris hic, quia ex eo quod veteres ita statuerunt, vn-
de non videtur voluisse circa hoc aliquid innouare. etiam de hoc
84 videbimus in glo. fi. ȷ̃. eo. ¶ † In gl. ibi, singulare autem venit in his
casib qui dñr in hac. l. videlicet in casib. continentib. certam quan-
titatem. vel naturam, vt declarat Bar. in col. 12. in ver. nunc venio
ad tertiam particulam. Sed aduertendum est, quia tex. hic non di-
cit, quando veniat interesse singulare: sed casu quo veniret. restrin
gitur ad duplum. Et breuiter concludendum est, quod regulariter
non veniat interesse: quia pretia rerum non estimantur ex affectio
ne, vel vtilitate singulorum, sed quantum communiter oīb. res ua
lerent. l. pretia rerum. ad legem Falc. l. si seruum. ad. l. Aquil. facit
tex. in l. in furti. in prin. ff. de fur. cum gl. ibi. & ad idem text. in l. j. §.
aliàs videamus. ff. si quid in frau. pat. Regula ista fallit in arbitrariis,
in quibus iuratur in litem, & uenit interesse singulariter, vt p gl. s̃.
in ver. in ꝯctib. & in l. j. & ij. ff. de in litē iur. Sc̃dō fallit in ꝯctu vēdi-
tionis, in quo spāle est, ꝙ veniat interesse singulare, s̃m gl. p illū tex.
in l. j. de ac. emp. in verbo, interest. circa fi. & tenet Azo in summa
huius tit. & Spe. in tit. de fru. & interesse. in prin. Et ꝯclusio đ plano
85 procederet, si venditor iussum iudicis expectaret: † quia pp con-
86 tumaciā iuratur in litē. l. qui restituere. ff. de rei vendi. † & in actio
nib. bonæfidei ḡnalr̃ iurauit in litem. l. in actionib. ff. de in litē iurā.
l. iij. §. in hac. ff. cōmo. Et tali casu non esset speciale in ꝯctu vēditio-
nis: quia idem esset in aliis contumacia interueniente: sed ex mora
simplici non vr̃, qđ uenditor ad interesse singulare teneatur: quia
regula est in ꝯrium, vt s̃. dixi. & dictum gl. non probatur concludē
ter. in d. l. j. de ac. emp. quia licet dicat, ꝙ q̃nq; interesse excedat pre-
tium rei, hoc potest verificari in interesse quanti plurimi: quia res
plus valuit tempore moræ q̃ nunc valet. & tale interesse vr̃ com-
mune, quia res omnib. tm̃ ualuisset tpe moræ. & hoc etiā verifica-
ri potest in interesse extra rem, quod excedit pretium rei: & dr̃ cō
mune interesse: vt no. ȷ̃. ea. gl. Saluari tñ potest gl. in d. l. j. quia vendi
tio est ꝯctus bonæfidei: & in ꝯctibus bonæ fidei, vt s̃. dixi, iuratur
in litem. Et considerandum est, ꝙ in talib actionib. iuratur in litē:
quia iudex ex nā actionis à principio potest officium suum exerce-
re, & deferre iuramentum in litem. sed in actionibus in rem, & in
actionib. stricti iuris, iudex non habet à principio talem potestatē:
sed illam potestatem ex accidenti consequitur pp contumaciam
superuenientem: vt no. Bar. in l. ij. in princ. ff. de eo, quod cer. loc. &
In l. vnic. s̃. vbi conue. qui cer. loc. Et cum tale iuramentum in litē
in actionib. bonæfidei non deferat̃ pp ꝯtumaciā, non vr̃ qđ inter-
esse probet̃ per iurm̃: quia illud in odium ꝯtumacię constitutum
vr̃. Et ideo cessante ꝯtumacia in actionib. bonæfidei vr̃ ꝙ interesse
debeat legitimè probari. facit quod s̃. dixi in glo. in contractibus.

¶ In

¶In gl.ibi itē in eo.hic est tertia pars prin.qua glo. opponit quinmodis.¶In gl.ibi dictæ duę leges dn̄t de communi interesse, quod
87 quantuncunq; est, totum petit,† Et ista solutio est vera fm Barto. hic in 4.col.in 3.oppo.Bal.idem sequit in 6.col.ver.4.opponit.& Sal.in 15.opp.Sed secundum ea quæ s̄.dixi, ista solutio non vr̄ vera:quia ēt in communi interesse ista lex vr̄ habere locū vt interesse commune restringatur ad duplum.iō ad iura allegata in gl.aliter erit respondendum. Primò ad.d.§.cùm per venditorem:gl.hic bene rn̄det, ꝙ interesse quanti plurimi non debet excedere duplum, vt hic dr̄. Ad l.Iulia.§.si verò sciens.rn̄detur fm Pet.ꝙ loquitur de obligatione venditoris secundaria, qua tenetur tradere rem vitiosam.& ista obligatio vr̄ incerta, ideo in totum debetur, vt hic in §.aliis.Nam secunda obligatio non continet tignum tradi:quia hoc venit ex persona de tigno vitioso.§.si verò sciens. Sed secunda continet ꝙ absit dolus:& ista promissio dr̄ incerta.vt est tex.in l.ex ea parte de ver.ob.Vel secundò responderi pōt fm gl.in d.l.Iulian.§.j.in vers. interuenit.ibi, interuenit duplex vitium rei & personæ. vnde licet cum interuallo damnum sequatur pp continuationem vitii,& personæ,vr̄ datum damnum ab ipso uenditore pp continuationem vitii.argu.l.inficiando.§.infans.ff.de fur. Vel tertiò tex.hic loquitur de interesse quod procedit sine dolo venditoris, & tali casu subest æquitas,ꝙ vltra duplum non teneatur : secus vr̄ si dolo venditoris factum sit.d.l.Iulia. Accedit etiam quod illud damnum d.l.Iulia.erat verisimile de quo potuit,& debuit vēditor cogitare per ea quæ dixi.s̄.in ea.gl.¶In glo.ibi,quia malè traditur.
88 † Ista differentia quam gl.facit inter eum qui tradit, & illum qui malè tradit non videtur vera per ea quæ.s̄.dicta sunt circa intellectum .l.inficiando.§.j.vnde ad l.Iulia.rn̄detur vt s̄ dictum fuit. Et eo modo respondetur,ad.l.tenetur.§.vas.ver.sed si vas.q̄ in gl.allegatur:quia ibi erat damnum verisimile, quod dolo uenditoris cōtingit,qui asseruit uas esse integrum, & idem probatur in l. sed & addes.§.j.in l.si fundus.§.fin.ff.locati.Ad l.uenditor hominis.s̄.responsum fuit simul cum l. inde Nerat. quia agitur ibi de interesse quod rem sequitur. Ad l.quoties. quę etiam allegatur in glos. illa parum facit nam loquitur in casu speciali, in eo qui vendit rem duobus ille qui est potior si patiatur se uinci, agit ad precium cum vsuris. Aduertendum tamen est ad iura.supra allegata: quia videntur contraria Nam text.in l.Iulia.§.j.dicit ꝙ venit interesse extra rem in eo qui cum sciret rei vitium,uendit si ignorans fuit agitur quanti minoris. Sed in contrarium facit tex.in d.l.tenetur.§.qui uas.vbi licet ignorans sit,tn̄ ad interesse extra rem tenet. Sed rn̄deri pōt ꝙ text.in d.§.qui uas.non loquitur de ignorāte:sed vr̄ loqui in sciente dum inquit, ꝙ affirmauit vas esse integrum.nā vr̄ ꝙ scienter hoc fecerit,vel pro sciente hr̄,ex eo,ꝙ ita affirmauit, & uidet esse in dolo.l.si quis affirmauit.ff.de dolo.Sed magis videtur obstare tex.in d.l.sed & addes.§.j. vbi expressè dicitur.ꝙ ignorans de uitio uasis tenetur.Bar.in l.in reb.§.item qui.ff.com.uidetur in hoc differentiam facere inter contractum venditionis & lo
89 cationis.Et hoc non videtur verum,quia † regulariter à pari procedunt locatio.l.ij.ff.loca. Est ergo vera solutio, ꝙ sit speciale in vase vendito vel locato:vt no.per gl.in d.l.Iulia.§.j.& ibi Bar.& idem glo in d.l.tenetur.§. si quis vas. in ver. sed si uas.per illum text. qui dicit quòd omnino de vitio vasis tenetur, nisi actum sit quòd nō teneatur.idem gl.in d.l in reb.§.item qui sciens.quia nō licet ignorare vitium vasis.d.l.sed & addes.secus in aliis reb. vt ibi dicitur in
90 §.j.versic.aliter atque.¶†Postremò circa istam gloss.dum concludit quòd interesse extra rem in casu d.l.Iulia.cum si dicatur commune: quia immo videtur singulare,fm Cy. hic post Iaco. de Ra.
91 & Pet.qui tradunt regulam, † ꝙ commune interesse sit, quando quilibet facta sibi mora idem damnum sensisset.Si verò eo ipso ꝙ mora committitur quilibet alius simpliciter non fuisset passus idem damnum, sed tunc demum, si in eadem causa fuisset, tunc dicitur interesse singulare, vt est interesse pœnæ incursæ, vel pignorum amissorum, vel seruorum fame necatorum.in istis casib. videtur interesse singulare:qa cuiuslibet alterius simpliciter non interesset tantum.Et hoc ratione comprobatur:quia si in dictis casibus esset interesse commune, non videtur quòd interesse singulare
92 posset considerari.Nam † fm omnes interesse libri, in quo in studui,& habeo memoriam,uel apostillas,dicitur interesse singulare. Et si propter qualitatem libri qui valet x.mihi valet xx.etiam cuili-
93 bet ualeret.xx.qui esset in eadem qualitate.†Conclusio glo.quòd interesse extra rem sit commune potest verificari interesse quanti plurimi res valuit à tempore moræ, quod videtur extra rem. d.l.si sterilis.§.cum per venditorem.& videtur commune interesse:quia tempore quo res plus valuit,omnib.communiter tantum
94 valuisset.†Et si dicatur:si interesse extra rem est singulare non deberet venire:quia regulariter non debetur.d.l.pretia rerum.etiam in delictis.l.si seruum.ad l.Aquil.Potest responderi quod illud verum sit interesse singulari,quod in pretio rei consistit prout iura s̄. allegata loquuntur: secus si non respiciat pretium rei,sed extrinsecus consideretur in lucro cessant vel damno emergente.Sed contra hoc facit.quia si non attēditur pretium singulare,quod rei cohæret,etiam in delictis.l.in furti.in princ.ff.de fur.à fortiori nec interesse extra rem non deberet venire.Sed respondetur hoc esse ve
95 rum regulariter,†quia sicut non venit pretium rei singulare.d.l.in furti. in princip. pariter non venit interesse extra rem dicto §. cùm per venditorem, fallit in quibusdam casibus supra dictis: & in dictis casibus specialibus sicut uenit interesse extra rem pariter videtur quòd veniret pretium rei singula. & hæc satis sint in ista lege.

Expliciunt doctissima Commentaria ad Ius Ciuile Clarissimi Iurisconsul. D. Philippi Decij Mediolanensis.

REGISTRVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z
AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM.

Omnes sunt Quaterniones, præter M M qui est Ternio.

Augustæ Taurinorum apud hæredes Nicolai Beuilaquæ. 1575.

REPERTORIVM
D. PHILIPPI DECII
MEDIOLANENSIS
IVRISCON. ECELLEN.
Super ff. & C. Cum eius lectura vltima nuper addita reformatum.

appellationis

delegatus prin-

dies sun

F

merum

notario con-

lingua

statu-

Succeſſorum

Volenti

F I N I S.

DECII
in
Dig. Vetus
et
Codicem

colorchecker CLASSIC

calibrite